BIBLIOTECA CENTRALA
SIBIU

Nr. 1. Sibiiu, Sâmbătă 1 [illegible]nuarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joi şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnă se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", stra Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articlii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă
la
„Telegraful Român".

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul următoriu, al anului 1883, cu preţul cel mai moderat.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1882, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârdia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român" în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Campanii [illegible]

Eată-ne întrând în [illegible] dicem cu bucurie, dar [illegible] vinte atât de dorite?

Amărăciunile anului trecut care ne au stors ţipete de durere sûnt prea proaspete, ca se nu revoalte internul nostru chiar şi dacă ne-am permite numai a cugeta la ceea ce doresce omul mai mult în viaţă, la bucurie.

Nouĕ românilor din Ungaria şi Transilvania nu ne este dat încă sĕ ne bucurăm.

Am scuturat jugul cel mai greu şi mai ruşinos şi încă într'un chip onorific la 1848—1849; ne-am introdus între naţionalităţile cele vii din monarchie la 1861 şi 1863, dar am fost bătuţi, s'o mărturisim în parte şi din lipsa noastră de prevedere şi energie, la 1865 şi mai încoace. Va se dică, la scopul sau la ţinta spre care ne-am fost pornit n'am ajuns. Dar oare sĕ ne oprim la mijloc de drum şi se nu mai mergem înainte?

Aceasta nu o vrea nimenea dintre românii câţi sûnt români şi nu pot s'o voiască până când vor ca se fie, sĕ remână români.

Conferenţa română din primăvara anului 1881 a dovedit că noi vrem: unite, şi că vrem, nu divisaţi, după cum din nefericire am fost vre-o câţi-va ani, ci solidari, unul pentru toţi şi toţi pentru fiecare, sĕ mergem înainte. Aşa e bine, aşa e frumos a dis şi regele-proroc, e mult, foarte de mult. Numai aceasta asigură unui popor esistenţă vecuitoare.

De atunci, ca şi până atunci, românii, nu putem dice, s'au luptat. Frumoasă luptă s'au luptat românii. Naţiuni streine în apropiare şi în depărtare au luat act şi încă şi favorabil despre lupta, despre luptele noastre. Însĕ luptele aceste sûnt numai o defensivă. Ne apărăm numai posiţiunea în care ne aflăm, pe când ni avem lipsă de a înainta în ocupare de teren, dacă vrem ca truda noastră sĕ fie roditoare.

Rodul adevĕrat al luptelor noastre însĕ, va se dică ţinta cătră care nisuim e ca sĕ fim aceea ce trebue se fie un popor cu toate atributele unui popor viu, care nu numai se simtă că este, dar sĕ'şi valoreze în tot chipul esistenţa sa.

Ajungerea la ţinta aceasta nu e tocmai uşoară. Dar de câte greutăţi n'au dat românii şi câte n'au învins, de şi, în casurile cele mai multe, românii au învins greutăţi nu în folosul lor.

Au nu eram noi taxaţi de oameni laşi atunci când alţii se mândreau cu vitejiile câştigate prin sângele nostru?

Amintim aceste asa numai în treacăt, ca sĕ [illegible] avem se învingem gre[illegible] Dispunem [illegible] este [illegible] se învinge greutăţile.

Acei cari între împregiurările actuale au sciut şi au putut da mandate delegaţilor pentru măreaţa adunare din 1881, în numĕr de 153 delegaţi, numai o conducere bună sĕ aibă şi nu putem despera din capul locului de resultat.

Audaces fortuna juvat. Şi dacă audacia e sprijinită de drept şi de moralitate, care amêndoue sûnt pe partea noastră, n'avem sĕ lăsăm ca îndoielile se pĕtrundă inimile noastre.

Dacă e vorba sè ne provocăm şi la esemple ne provocăm la cel mai recent din comitatul Caraş-Severinului, care e încă în memoria tuturor cetitorilor.

Care este mijlocul cu care isbutesc adese-ori adversarii nostri în afacerile constituţionale ale ţerei? Îndrăsneala lor orbişe. Inteligenţa noastră, cu a cărei numĕr ne fălim, nu dicem ca sĕ se folosească de aceeaşi îndrăsneală oarbă, dar nu putem admite ca ea şi prin ea poporul nostru se fie prea concesiv, ca sĕ nu dicem mai mult. Îndrăsnelei necumpătate românii sĕ opună tăria dreptului şi moralităţii, însĕ cu perseveranţă şi statornicie, pas de pas, în toate afacerile constituţionale şi nedreptatea va trebui sĕ se înfrângă de stânca cea sigură şi neclătită.

În chipul acesta sĕ căutăm se esploatăm materialul cel preţios de care dispunem, şi de folos vom fi asiguraţi, dacă nu la moment şi în mesură deplină, dar în timpul cel mai de aproape şi cel puţin treptat.

Anul preste a cărui prag avem se trecem astădi va avè chemarea unei reînnoiri intinse în ceea ce privesce administraţiunea politică, în comune şi în municipii, de jos până sus. La înnoirea aceasta avem se luăm parte. Causa e de prisos a o spune când e cunoscut că representanţele mici şi mari, fucţionarii inferiori şi superiori ai administraţiunei au a se alege în toată ţeara.

Comunele, municipiile din toată intinderea locuită de români nu mai sûnt a se lăsa pradă pe sufletul acelor ce dacă ar putè ne ar soarbe într'o lingură de apă.

Eată dar una din campaniile ce ne aşteaptă în anul în care trăim. Şi noi care scim sĕ dăm pept cu moartea pe câmpurile de bătaie, se fim pregătiţi, ca tot aşa de vitejesce sĕ ne purtăm pe câmpul constituţional.

Şcim noi şi încă foarte bine ca obstracole ni se opun, ni se vor opune şi la luptele aceste constituţionale. Obstacolele însĕ n'au fost nici odată un [illegible] de ajuns da a se da cineva în lături din calea luptei.

Pregătire, organisare trebue la asemenea lupte şi din vreme. De acea noi deja cu începerea anului aducem aminte acelor ce se cuvine, sĕ se pregătească ca oară decidĕtoare sĕ nu i suprindă.

Victoria? ca la ori ce luptă nu se poate scì înainte. La toată întêmplarea însĕ dacă nu vom ajunge altceva vom da ţerei şi lumei de scire ce suntem şi noi ci ne şi punem toate silinţele permise de lege şi nimenea nu va mai putea ca nu numai dice despre noi că numai declamăm dar nu sûntem şi oamenii faptelor.

Sĕ băgăm seamă că lupta aceasta este premergătoare altei campanii, care se va desfăşura în anul ce urmează este premergătoare campaniei electorale.

Despre aceasta din urmă vom vorbì când va sosì timpul.

FOITA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus de E. B.)

I.

Era doară un sfert de oară, de când bătea şi suna clopoţelul la poarta din afară a castelului gotic, numit Stollberg; însĕ vêntul sufla aşa de tare, şi bĕtrânul Stenson era aşa de surd.... el era bine servit de nepotul sĕu, care avea urechi mai bune; dar nepotul acesta, bălaiul şi colosalul Ulfilas, credea în duchuri necurate şi nu îndrăznea a deschide. Dl Stenson, (administratorul bĕtrân al baronului de Waldemora) om slăbănog şi de caracter melancolic, locuia într'unul din paviloanele vechiului castel ruinat şi pustiit, ce-l avea sĕ-l păzească şi sĕ-l locuiască. Lui i-se părea ca şi când ar bate cineva la poarta din afară, însĕ Ulfilas îl asigura că coboldii şi strigoii din lac nu fac nici-când altfel. Stenson continua de a cetì în vechia sa biblie şi sĕ culcà puţin după aceasta. Aceia, cari bătea la poartă îşi perdură răbdarea aşa, încât sparseră lăcatul şi intrară în curte; dând acolo de un coridor strimt în parter, ei se instalară împreună cu măgarul lor într'o sală, numită odaia ursoaicei; aşa numită, pentrucă animalul acesta coronat se afla cioplit în piatră în insigniele armariale deasupra ferestei.

Uşa acestei odăi era de obiceiu închisă; astădi însĕ nu; împregiurare particulară, despre care oaspeţii nostri nu-şi băteau capul. Noii oaspeţi din Stollberg erau douĕ persoane cam ciudate. Unul, acoperit cu piei de oaie, semăna cu figurile acele informe ce servesc drept ciule în protiva paserilor prin grădini şi pe câmpuri; celalalt, mai mare şi îmbrăcat mai bine, sĕmăna cu un brigand italian voios.

Măgarul era frumos, puternic, încărcat ca un bou şi aşa dedat la aventurile călĕtoriei, de nu făcea nici o dificultate suind vre-o câte-va trepte şi nu arăta nici o mirare aflându-se pe podile de brad in loc pe aşternutul unui grajd. Şi totuşi el era bolnav, sêrmanul măgar, şi aceasta era neliniscea celui mai mare din călĕtorii ce-l conduceau.

— Puffo, dise el, punêndu-şi felinarul pe o masă mare, ce ocupa mijlocul odăiei ursoaicei, Jean e întronat. Vedi cum tuşesce, de-i mai creapă peptul.

— Ei da, şi eu, respunse Puffo adecă, în aceeaşi limbă, de care s'a servit companionul sĕu, credi Dta, stăpâne, că eu mĕ aflu bine şi vesel, de când mĕ porţi prin ţeara aceasta a dracului?

— Şi mie-'mi este frig şi sûnt ostenit, replică acela, pe care Puffo îl numia stăpân; dară de ce sĕ ne tânguim?

Eată-ne aici, şi acuma este vorba, sĕ vedem ca sĕ nu murim de frig. Vedi aceasta e odaia ursoaicei, de care ni s'a spus?

— Cum sĕ o recunosc?

— La cartele ei de geografie şi la treptele, cari nu duc nicăiri. Nu ni s'a spus aşa acolo la moşie?

— Eu nu ştiu nimic, rĕspunse Puffo, eu nu pricep limba lor păsĕrească.

Vorbind aşa, Puffo luà felinarul, îl ridicà deasupra capului, şi dise supĕrat:

— Ei, cunosc eu geografia?

Stăpânul ridicà ochii şi dise:

— Aşa este. Eată cartele, şi aici, dise el suind repede treptele de lemn şi ridicând carta Svediei ce i se presentà înaintea ochilor, eată locul cel închis cu zid. Bine, Puffo, n'avem sĕ desperăm. Odaia este bine închisă şi noi o sĕ dormim aici ca doi principi.

— Ei, eu nu vĕd; a, totuşi iată un patidară nu vĕd nici saltea nici haine de pat, şi totuşi ni s'a vorbit de douĕ paturi bune!

— Sybarite! ţie-ţi trebue pretutindenea paturi!... ei, vedi mai bine, sûnt lemne în sobă şi fă foc.

— Lemne? nu sûnt, dară sûnt cărbuni.

— Cu atâta mai bine. Fă foc, băiete, fă foc! Eu, am sĕ mĕ îngrijesc de bietul Jean.

Apoi luând un petec de covor ce era înaintea

206.

Revista politică.

Sibiiu, în 31 Decemvre 1882.

Cea dintâiu ședință a casei deputaților Ungariei după sĕrbători s'a ținut în 10 Ianuarie n. Înainte de a trece la ordinea ḑilei, **Mocsary** întreabă pe ministrul president și de comunicațiuni, ce mĕsuri au luat față cu **catastrofa** dela **Rab**, care este mai egală cu cea dela Seghedin. Ministrul de comunicațiuni respunde, că pericolul nu e așa de mare precum îl descrie deputatul Mocsary și că mĕsuri s'au luat încă de mai nainte pentru mântuirea oamenilor și averei lor, dacă s'ar ivì vre-un pericol. Cam în același înțeles respunde și ministrul president.

În aceeași ședință însinuă **Istoczy** o interpelațiune în privința sinuciderei contelui **Wimpffen**. Interpelantul cetesce o epistolă a sinucisului către bar. Hirsch, publicată în „Das Deutsche Tageblatt“ din Berlin care epistolă e de cuprinsul următor:

Dle Baron! Primind dta epistola aceasta te vei codì a o desface, pentrucă te vei cam teme de cuprinsul ei. Dar sĕ nu te temi de imputări. Când m'am lăsat ca dta se mĕ prinḑi în laț cu amabilitățile dtale, nu m'am cugetat că ești condus de intențiuni rele și condamnabile. Aproape pe nesimțite ai condus slăbiciunea caracterului meu pe clina peḑișe.... patria mea m'ar judeca mai domol, dacă ar sci, cât de prudent ai fost dta în procederea dtale. M'ai amăgit și mai prins cu banii dtale ca pe Davoud și Mahmut Nehedim pașa, pe contele **Beust**, Zichy, ca pe Schwegel etc., făcêndu-ne înșelători de patrie, spre a adauge la milioanele, care le-ai luat dta dela posesorii de sorți turcesci, milioane noue câștigate în Turcia. Ceea ce am făcut eu va descoperì moartea mea prin care voiu sĕ espiez. Împregiurarea singură că ambasadorul austro unguresc a ridicat mâna asuprăși si a lăsat în urma sa o epistolă adresată bar. Hirsch va fi de ajuns, a abate opiniunea publică pe cărarea cea adevĕrată. Puneți toată silința prin jertfe noue, ca ḑiarele din Viena și Paris sĕ lucre în interesul dtale. Moartea mea va pălì aurul dtale aici în Paris, ca și în Viena. În Berlin și așa nici odată n'ai avut consoți, Berlinul însĕ astăḑi e capitala continentului și centrul politicei orientale din Europa centrală. Până de curênd Berlinul, în ceea ce privesce politica orientală s'a încreḑut în noi, pentrucă nu sciea că ambasadele austro-unguresci din Constantinopole și Paris nu sûnt altă decât agenturile bar. Hirsch și era aproape sĕ'ți succeadă a încheia faimosul negoț de transacțiune cu Bleichröder. Acum va îngrijì Radovitz, pe cât îl cunosc, ca Germania sĕ proceadă independentă în Constantinopole și sĕ ia posițiune hotărîtă mai cu samă în cestiunea căilor ferate contra pretensiunilor — cum scii dta însuți mai mult decât esorbitante. — În oara din urmă am trimis contelui Kálnoky un raport general în afacerea aceasta pe care noi tot deauna am considerat-o de a dtale, deși era a noastră. Dacă a'și fi un comerciant mare vienez a'și fi pârât de mult în public diplomația austro ungurească, pentru că de doisprăḑece ani încoace sufere a fi influințată în favorul dtale, cu toate că dta esci unicul care zădărnicesce juncțiunea căilor noastre ferate cu cele turcesci. De ar dispune moartea mea pe Germania mai împăcabilă față cu sêrmana mea patrie. În Berlin sûnt în drept a fi serios mănioși pe noi, de oare ce noi aveam intențiunea de a abusa în Constantinopole de încrederea și influența Germaniei în favorul dtale. Eu mor ca sĕ satisfac consciinței mele, și ambasadorul Austro Ungariei se va omorì în stradă publică, pentru ca se mărturisească vina sa înaintea lumei întregi. Dumniata ai fost tot deauna străin de ceea ce demândă onoarea și pretinde consciința, poate fiindcă dta comentezi Talmudul ca un Tartuffe. Nemesa însĕ va ajunge și pe el mai lipsit de principii principe modern de bani. Nu va trece mult și nu se va alege nimic de cele douĕ sute de milioane, stoarse de dta din afacerea căilor ferate turcesci, care sûnt ale dtale, și dta 'ți vei afla judecătorul ca amicul și soțul dtale Bontoux.“

Istoczy observă că dr. Hirsch are multe bunuri în Ungaria. Interpelațiunea se transpune presidentului consiliului de ministri.

Nu se scie dacă epistola este autentică sau apocrifă. „Das Deutsche Tageblatt“ însĕ a publicat-o cu risicul de a fi mai târḑiu desmințită.

În comisiunea bugetară a parlamentului **Germaniei** ministrul de resboiu Kamecke a declarat că scirile despre înmulțirea artileriei nu sûnt întemeiate. Oare care sensațiune a produs, cu toată declarațiunea pacînică a ministrului german de resboiu, trimiterea a doi oficieri din statul major general la Königsberg și la Thorn.

De altă parte **Rusia** întăresce cordoanele la granițele Germaniei și Austro-Ungariei sub cuvênt că vrea se suprime negoțul de contra-bandă. Rusia însĕ nu se mulțămesce cu atâta. Dela **Brody** se telegrafează că funcționarii dela căile ferate, cari sûnt sudiți germani sau austro-ungari, se vor strămuta în internul Rusiei.

În **Italia** agitațiunea pentru Oberdank se continuă.

Șovinismul maghiar.

„Pe om îl judeci mai bine din faptele sale“. Caracterul curat maghiar a stat lung timp în bun renume. Pe lângă unele părți umbroase el întrunea însușiri caracteristice, cari îl înfrumsețau. Istoria ni le-a conservat și pe unele și pe altele, și nu în disfavorul maghiarilor.

Caracterul odată format cu anevoe se strămută. Așa e la indiviḑi, tot așa și la corporațiuni întregi. Caracterul individului se slăbesce prin influințări rele, caracterul național prin preponderanța elementelor eterogene, cari fac pretensiunea al posede. La dejudecarea unui caracter sûnt normative. Cine s'ar pune sĕ judece a caracterul maghiar după faptele comise sub firmă maghiară, iar denega de sigur ori-ce însușire înfrumsețătoare. Făptuitorii nu sûnt caractere maghiare, ci streini, cari din oportunitate susțin a fi maghiari. Îndată ce te uiți mai de aproape la decursul lucrurilor din Ungaria, te convingi că acele sûnt fabricate streine, edate sub firmă maghiară.

Nici o națiune nu numără în sinul sĕu atâția renegați ca cea maghiară. Dar nici într'o națiune n'au ajuns renegații la atâta putere și considerațiune, ca în cea maghiară. Nici o națiune nu e, care sĕ nu-și aibă contingentul sĕu de renegați. În sinul tuturor naționalităților se află parasiți de aceștia. Nu e unica națiune maghiară, care nutresce astfel de burueni. E unică națiunea maghiară însĕ după modul, cum se folosesce de astfel de oameni.

Rolul renegaților la alte națiuni e redus și foarte desprețuit. Ei sûnt de regulă instrumente, de care te folosești atâta, cât îți convine și 'ți cere interesul. Așa se și cuvine. Din pricina aceasta nu va condamna nimenea pe o națiune. Nici o îndatorire nu deobligă pe o națiune a se purta altfel cu renegații sei.

Singură națiunea maghiară se deosebesce, în punctul acesta de celelalte națiuni. În sinul, acesteia renegații joacă primul rol, ei dau tonul, ei iau inițiativa la toate întreprinderile, ei sûnt sfătuitorii și judecătorii, ei represintă opiniunea publică, ei sûnt totul.

Renegații au ajuns la noi a ținea frênele în mână, ei sûnt sufletul șovinismului. În mâna lor e presa, justiția și administrația ei dispun de puterea statului. Urmările acestei maniere nici că lipsesc a se manifesta. Opiniunea publică se falsifică, dreptul se oprimă în cele mai multe casuri, se iau direcțiuni unilaterale în administrație și se fac abusuri cu puterea statului.

Virtutea la noi a venit de rîs, căci renegatul fuge de ea, interesul public e numai mijlocul, care duce la scop, care este interesul privat. Patriotismul e vorbă goală, căci e desbrăcat de recerințele esențiale, eară patria e o mamă mașteră, care ridică anume pretensiuni, pe cari fii ei nu le pot împlinì.

Nici sciința chiar n'a remas scutită de influința renegaților. Cestiuni scientifice importante se decid in mod arbitrar. Una spun isvoarele, la cari se provoacă scriitorii pretinși scientifici, și altele sûnt consecuințele,

Renegatul nu are nimic sânt, el e părtinitorul a tot ce e estravagant.

Între împregiurările de față cea mai estravagantă e ideea politică a lui Ludovic **Kossuth** și ea are pe partea sa pe renegații și șoviniștii. Comentarele foilor maghiare referitoare la jubileul de 600 ani a casei habsburgice nu ne lasă la îndoială în privința aceasta. Ele pretind, că libertatea caracterului național maghiar, și, ce e mai mult, că libertatea patriotismului se poate manifesta numai într'o direcțiune contrară dinastiei habsburgice.

„Pesti Naplo“ nu se sfiesce a striga în lumea mare, că e o obrăsnicie a susținè că raportul intim cu dinastia habsburgică dă cea mai bună garanță pentru esistența națională.

Oare n'ar fi timpul sĕ-și vină în ori maghiarii si sĕ mai lapede din neghina, care stă sĕ copleșască și puținul grău curat, pe care îl mai au?!

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sălciva de jos 28 Decemvre 1882. (Estras). Învĕțătorii din tractul Lupșei au ținut prima adunare pentru a se constitui în Subreuniune conform statutelor sale la 28 Decemvre 1882 la care cu durere foarte puțini au participat.

Dl administrator tractual Ioan **Danciu** prin o cuvêntare acomodată împregiurărilor declară ședința deschisă. Se cetesce „Lista“ învĕțătorilor presenți. După aceea punênd la ordinea ḑilei alegerea comitetului, se alege președinte Dl adm. ppresbiter. Ioan **Danciu** carele, deșì ocupat cu alte afaceri, primesce asupră-și această sarcină și le mulțămesce

---

sobei, stăpênul frecà măgarul așa de strajnic, încât în puține clipe se încălḑise și el.

— Bine mi-s'a spus, ḑise el către Puffo, care făcea foc, că dincolo de gradul al 52-lea măgarii sufer de frig; însĕ n'am creḑut o. Cugetam că măgarul nu este așa delicat ca și calul, ce trăiește în Laponia... și, altcum, acesta are o sănătate așa de bună și un caracter așa de frumos!... Să sperăm că va face și el ca noi, nu va murì pentru vre-o câteva ḑile. Până acuma n'a refusat slujba și sêrmanul animal poartă cu rĕbdare în spate, ce n'ar purta doară doi cai, fără ca sĕ-i rogi.

— Tot una! replicà Puffo, îngenunchiat inaintea sobei, ce începea a mormoì și a'și da aparența unei purtări bune, trebuiai sĕ-l vinḑi in Stokholm, unde a făcut plăcere la atâți oameni.

— Sĕ vênd pe Jean! ca sĕ'l umple in vre-un museu cu paie! Nici de cum. Un an de ḑile m'a slujit bine, eu îl iubesc, pe servitorul acesta credincios. Cine scie Puffo, dacă voiu putea vorbì peste un an și de tine așa?

— Iți mulțămesc stăpâne Cristiano: aceasta-mi e tot una. Eu nu prea țin la simțĕminte și mi'ași bate joc de măgar, numai de aș găsì ceva de mâncăre și de beutură.

— Bine ḑici. Simțĕmântul nu împedecă apetitul, mie-mi este mai foame ca la toți dracii. Ei bine, Puffo sĕ fim cu minte, sĕ recapitulăm. Ni s'a ḑis în castelul nou: „Aici nu este loc pentru voi. Dacă ați veni în numele regelui, n'ați afla un unghiu cât mâna sĕ vĕ adăpostiți. Mergeți la moșie. La moșie ni s'a spus tot aceasta însĕ ni s'a dat un felinar, ni s'a arătat o cale bătută peste gheața lacului, ni s'a dat sfatul a merge la castelul vechiu. Calea nu era frumoasă, o conced, prin omĕt, însĕ nu este lungă. O cale cam de ḑece minute. Tu totuși trebue sĕ mai faci calea peste lac înc'o dată, dacă vreai sĕ cini.

— Dar de ne va trimite dela moșie îndĕrĕpt, precum ne a trimis dela castelul nou? Ne va ḑice doară că au prea multă lume de săturat, și că nu rĕmâne o bucată de pâne pentru astfel de oameni cum sûntem noi.

Adevĕrat, că noi n'avem esterior prea recomandabil. De aceea mi-a și fost frică că vom fi primiți cu focuri de pușcă din partea dlui acesta bun, Stenson, vechiul administrator, care locuesce aici pe undeva, și care e foarte neprietinos, precum spun oamenii, ascultă Puffo: sau dumnialui doarme bine, de am putut sparge poarta și ajunge fără nici o pedecă până în odaia aceasta, sau face vêntul un vuiet, de nu se aude nimica. Ei bine, sĕ ne furișăm în bucătăria sa și n'ar fi lucru curat, de n'am afla acolo ceva.

— Mulțămesc, ḑise Puffo, mai bine mĕ duc peste lac la moșie. Acolo sûnt oameni deși ocupați totuși mai pretinoși, pe când bĕtrânul Stenson e mănios și turbat, precum se pare.

— Fă cum sci, frate Puffo, dară dute! Adă dacă e cu putință, ceva, ca sĕ ne încălḑim stomachul; însĕ ascultă soțule sublim, ascultă bine, odată pentru totdeauna...

Ce-i? ḑise Puffo, gata de eșire, stringêndu-și baierile, ce-i țineau peile de oaie pe trup.

— Înainte de toate, replicà Cristiano, îmi vei lăsa timp sĕ aprind o luminare din candelabrul acesta, până ce duci felinarul.

— Ei, da cum sĕ-l ajungem? Eu nu vĕd nici o scară în blăstămata-ți odaie a ursoaicei!

— Pune-te aici, sĕ me suia pe umerii tĕi. Tare ești?

— Vino! Dta nu ești prea greu!

— Veḑi soțule, ḑise stăpânul, stând cu amêndouĕ picioarele pe umerii largi a lui Puffo, ținêndu se cu mâna de candelabru și cercând cu ceealaltă a scoate o luminare, fără ca sĕ-i cadă paianginii plini de colb în ochi; eu nu prea am onorul a te cunoasce. Noi abia de trei luni de ḑile călĕtorim împreună și cu escepția unei aplecări prea mari spre crâșmă, nu cred că ești băiat rĕu; însĕ, se poate că tu ești un calic, și nu m'ași mănia a-ți ḑice...

— Ei, ḑi dară! replicà Puffo, scuturându-se nițel, grăbeștete mai bine acolo sus, în loc de a-mi face morală! Dta nu ești așa ușor precum am creḑut!

— Am isprăvit! rĕspunse Cristiano, sărind repede jos, căci i se părea că simte la soțul sĕu intenția, a-l lăsa sĕ cadă; am luminarea și mi continuu discursul. Noi sûntem la moment doi țigani, vice-președinte Andreiu Munteanu, notar Ioan Bota, de cassar Teodor Popa membrii în comitet Stefan Bedelean și Ioan Vesa.

Dl președinte ține o prelegere foarte potrivită din „Statutul Organic“ în linii generale arătând și §-ii mai însemnați cari au de a se propune în scoalele noastre, precum și metodul propunerei. Învĕțătoriul Andreiu prelege din „Istoria Bisericească“ și anume când și de unde are de a se propune acest studiu.

Ca sĕ fie o reformă în împărțirea oarelor de scoală în întreg tractul învețătoriul Teodor Popa propune sĕ se însărcineze comitetul subreuniunei“ cu afacerea acestui „Plan“, care apoi în adunarea procsimă au de al presenta spre desbatere. Propunerea dênsului se primesce.

Tot respectivul învĕțător propune că acei învĕțători, cari nu s'au presentat la această adunare și n'au arĕtat nici motivul, din care nu s'au presentat, sĕ se pedepsească cu câte 2 fl. v. a. Propunerea se primesce Durere că noi învĕțătorii așteptăm sĕ ne silească cu forța a participa la aceste adunări, cari sûnt înființate cu scop de a ne lumina și amplifica cunoscințele pe această cale spinoasă dar și frumoasă.

Varietăți.

* (Dar.) Majestatea Sa s'a îndurat prea grațios a dăruì 50 fl. pentru a se acuira organe în biserica rom. cat. din Zagon.

*(Postal.) Din 16 a lunei curente va comunica între Sibiiu și Turnu-roșu de 6 ori pe sĕptămână căruța postei acomodată pentru transportul de persoane.

Aceasta se va combina cu posta de aceeași calitate, ce va comunica de trei ori pe sĕptĕmână între Rîmnic - Vâlcea și Turnu - rosu și vice - versa.

Cursul acesta de nou întrodus, care e acomodat pentru transportul de persoane, sĕ încopcie la mergere cu cursul ce pleacă Marți, Joi și Sâmbătă la 10 oare din Turnu - roșu spre Rîmnic - Vâlcea, ear la venire cu cursul ce pleacă Luni, Mercuri și Vineri la 5 oare și 30 m. din Rîmnic - Vâlcea spre Turnu-roșu.

Cursul e următor:

Lunea, Mercurea și Vinerea:

Plecarea: Din Sibiiu la 9 oare a. m.
Ajungerea: În Boiță-Tălmaci la 11 oare a. m.
Plecarea: Din Boița-Tălmaci la 11 oare 15 m.
Ajungerea: La Turnu roșu la 12 oare 45 m la ameaḑi.
Plecarea: Din Turnu-roșu la 6 oare d. p.
Ajungerea: La Boița-Tălmaci seara la 7 oare 30 m.
Plecarea: Din Boița-Tălmaci seara la 7 oare 45 m.
Ajungerea; La Sibiiu seara la 9 oàre 45 m.

Marța, Joia și Sâmbăta:

Plecarea: Din Sibiiu la 6 oare dim.
Ajungerea: În Boița-Tălmaci la 8 oare dim.
Plecarea: Din Boița-Tălmaci la 8 oare 15 m. dim.
Ajungerea: În Turnu-roșu la 9 oare 45 m. dim.
Plecarea: Din Turnu-Roșu la 11 oare dim.
Ajungerea: Din Boița-Tălmaci la 12 oare 45 m. la p.
Ajungerea: În Sibiiu la 2 oare 45 m. d. a.

Spesele de călĕtorie se computĕ cu 6 cruceri de chilometru. Îndepărtarea din Sibiiu pănă în Boiță-Tălmaci e de 19 chilometri ear din Boița-Tălmaci pănă la Turnu-roșu de 13 chilometri.

* (Himen.) Dl Vasilie Remu Damian prof. gimn. în Brad, serbează în 1/13 Ianuarie cununia cu domnișoara Aurelie Lucreția Cepesiu în Fagărași.

* (Mulțămită publică.) Societatea de lectură „Andreiu Șaguna“ a elevilor institutului teologic pedagogic de aici, aduce mulțămită tuturor acelora, cari, cu ocasiunea ședinței publice, ținută în amintirea marelui archipăstor Andreiu bar. Șaguna, în 29 Noemvre a. c. prin concursul lor au contribuit la reeșirea acelei festivități, și în special acelora, cari prin oferte marinimoase au sporit averea societății, anumit:

P. S. P. epp. I. Mețianu 5 fl., Il. S. N. Popea 5 fl., Il S. I Belesiu 2 fl., Gr. Maier. 1 fl., I. Hanea 2 fl., I, Bobeș 1 fl., I. Simtion 1 fl., R. Bălaș 1 fl., E. Brote 2 fl., Dr. A. Brote 2 fl., N. N. 1 fl., O. Rusu 1 fl., S. Popoviciu 1 fl., Vis. Roman 3 fl., I. Bădilă 2 fl., A. Trombitaș 2 fl, Al Lebu 3 fl., I. Vasile 1 fl., N. Apolzan 1. fl., I. Voicu 1 fl, Dr. D. P. Barcian 2 fl., N. Hențu 1 fl., Dra M. Roșca 1. fl., Dna M. Roșca 1 fl., Dna E. Horvat 1 fl., I. Petchescu 3 fl., I. Rebeca 5 fl. Dr. Il. Pușcariu 2 fl., Dr. I. Crișan 2 fl, L. Barcianu 2 fl., I. Duma 5 fl., S. Opriș 1 fl., M. Lazar 2 fl., Nicolae Cristea 2 fl., Dr. Niculae Maier 3 florini, Ioan Popa-Necșa 1 florin, Doamna I. Răcuciu 1 florin D. Cunțan 2 fl., F. Keil 5 fl., I. Gârbacea 1 fl., Dna Petric 1 fl., P. Cosma 2 fl., Ia. Bologa 1 fl., Eft. Munteanu 1 fl., Z. Boiu 1 fl., C. Zidu 1. fl., N. N. 1 fl. 10 cr., Dr. I. Moga 3 fl., A. Trifan 2 fl., N. Frateș 3 fl., D. Comșa 2 fl., M. Popa 60 cr., I. Măcelariu 5 fl., N Ladai 1 fl., P. Simtion 1 fl., A. Imbăruș 50 cr., V. Preda 1 fl., I. Stroe 1 fl., R. Harșanu 1 fl., C. Stejar 1 fl., P. de Dunca 1 fl., Gr. Mateiu 5 fl., C. Tobias 1 fl., C. Codru 1 fl., Dr. I. Borcia 2 fl., V. Bologa 1 fl., I. Danciu 1 fl., I. Maximilian 2 fl. — Suma 125 fl. 20 cr.

Pe lângă acestea au dăruit pentru biblioteca societății: DD. G. G. Meitani (Bucuresci) „Studie asupra constituțiunei Românilor“, fasc. V. VI. VII.; S. Popescu „*Πνεῦμα* în Nicaeno-Constantinopolitanum“ și „Desvoltarea primatului Papal“ în câte 2 esemplare; P. Petroviciu: „Compendiu de pedagogie“ și „Iubirea față de copii“ de Dr. L. Petroviciu.

Sibiiu 20 Decemvre 1882.

Comitetul.

* („*Pactul social*“) ḑiar politic sciintific, literar și comercial, care va aparè în toate ḑilele de lucru își va începe dela 1 Ianuarie 1883 activitatea în Iași, în tipografia națională, strada Vasile Alecsandri Nr. 6. Abonamentul anual de 60 lei pentru străinătate. — În programa ḑiarului figurează la locul prim revisiunea sau, după cum se ḑice în România, revisuirea constituțiunei; încoronarea regilor în Iași, tot acolo sĕ se întrunească și camerile de revisiune: precisarea posițiunei bisericei față cu patriarchia din Constantinopole înființarea consiliului de stat, independența și inomovibilitatea magistraturei, reformarea legei electorale etc.

* (Timpul). Geros, dar frumos. La toată întêmplarea noi avem sĕ ne gratulăm că sûntem mai fericiți decât cei din apropierea riurilor mari din Ungaria și din alte părți. De unde atâta ploaie? se întreabă lumea. Meteorologii cercetează după cause. În 8 Ianuarie n. inginerul Riedel a disertat asupra temei acesteia în clubul scienţific din Viena și a susținut, că causele acestui fenome sûnt: cosmice, telurice și culturale. Între cele cosmice, numeră petele în soare în a căror *maximum* ne aflăm acum. Între cele telurice numeră nisce abnormități în curenturi de aer. Între culturale răritul pădurilor.

* (Concurs pentru schița statuei lui George Lazăr.) Cetim în „Românul“: Comitetul instituit pentru ridicarea statuei lui George Lazăr, a decis în ședința ținută Marți la 26 Octomvre curinte supt președința d-lui ministru al istrucțiunei publice și al cultelor, sĕ se pună la concurs între artiștii români schița pentru monumentul lui Lazăr mai nainte de a se comanda acest monument vre-unui artist român sau străin.

Comitetul, voind sĕ lase d-lor concurinți toată libertatea de acțiune, se pune în vedere numai că:

George Lazăr, pe când a împlinit marea sa misiune în țeara noastră, avea vêrsta dela 34—38 de ani.

Ca fisionomiă, avea tipul românesc de peste Carpați.

Ca îmbrăcăminte, purta costumul clericilor români de peste Carpați.

Ca documente mai precise însĕ pentru înlesnirea lucrării dlor concurenți, comitetul pune la disposițiune:

1. Descrierea vieței lui George Lazăr, publicată în volumul al doilea din analele Academiei române.

2. Dosarul tuturor notelor adunate prin secretariatul comitetului, despre fisionomia, starea morală și portul lui Lazăr, cu anecsele celor două portrete, schițate unul de d. Stăncescu, altul de dl Marinescu. *)

Pentru completarea fisionomiei morale a lui Lazăr, d nii concurenți pot simbolisa prin două baso-reliefuri făcute pe piedestalul statuei sale, scene din viața lui, precum de pildă:

1. George Lazăr înaintea auditorului sĕu,
2. Plecarea sa din țeară.

Pentru aceste două baso-reliefuri sĕ se consulte tradițiunile contimporanilor aflați în viață, cum și alte scrieri relative la viața sa.

Mărimea schiței va trebuì sĕ fie de 50 de centimetri, afară de piediestal.

Schița poate sĕ fie făcută în pămênt, ceară, gips, etc. sau representat numai printr'un desemn cu umbră și lumină precisă.

Poate fi asemenea făcută în acuarelă sau în pictură cu uleiu.

Terminul pentru depunerea schițelor este ḑiua de 2 Ianuare 1883, pănă la 4 oare post meridiane.

Aceste schițe va fi depusĕ în salele esposisiuni permanente de Bele-Arte, curtea bisericei Stavropoleos Bucuresci, unde vor sta espuse trei ḑile(dela 3—6 Ianuarie.)

Judecata concursurilor se va face de către comitetul instituit pentru ridicarea statuei lui Lazăr la 6 Ianuarie 1883 la 2 oare post meridiane.

Dupĕ judecata concursurilor schițele vor mai remânea espuse încă trei ḑile.

Comitetul oferă ca premiu pentru cea mai bună schiță suma de lei 1. 500.

În cas când două schițe vor presenta calități mai egale, comitetul reservă dreptul de a divide suma și de a oferì pentru schița clasată ântâiu suma de lei 1000 și pentru a doua 500 lei.

Presedinte *P. S Aurelian*

* (Rușii în Asia centrală). *Globul* din Londra cuprinde următoarele în numĕrul sĕu din 18 Decembre.

„Rusia are în adevĕr intențiunea de a se ocupa cât se va putea mai curênd de cestiunea privitoare la comerciul cu Mervul. Ea a trimis — acum ḑice luni — din orașul Askabad o caravană cu mărfuri pentru o valoare de 20,000 livre sterling.

„Cât-va timp mai târḑiu, s'a aflat că doi oficeri ruși se găseau la Merv.

„Guvernul engles a creḑut mai întâiu că scirea nu era esactă, dar evenimentele au dovedit că ea era esactă.

„După scrisorile care, au fost publicate de către „Gazeta de Moscva“, se pare că autoritățile din Askabad, dorind sĕ facă o cartă militară a drumului care conduce de a dreptul la Merv, au încuragiat pe agintele unei case din Moscva sĕ organiseze o caravană, pe lângă care s'au alipit duoi oficieri deghisați în negustori. Unul din acești oficieri era locotenentele Alekanoff Avaroky și cel l-alt era locotenentele Sokoloff.

„Când caravana a sosit la Merv, Tekesii voit sĕ o alunge, dar locotenenentele Alekanoff care îndeplinea funcțiunile de interpret — 'i-a f sĕ înțeleagă că ei ar nemulțămì prin acest

---

Puffo, doi bieți aventurieri; însĕ eu sûnt dedat sĕ mĕ port ca un om de spirit, pre când tu îți faci uneori plăcerea, a te purta ca un dobitoc. Sĕ știi dară că în ochii mei, omul dovedește prostia cea mai mare, capul cel mai sec, dacă se dedà hoț.

— Unde m'ai veḑut făcênd v'ro hoție? întrebà Puffo serios.

— Dacă te-aș fi vĕḑut furând în societatea mea, ți-aș fi sdrobit oasele, soțule: de aceea te avertizez odată pentru totdeauna cum cuget eu despre lucrul acesta. Chiar ți-am spus: Sĕ cercăm a ne câștiga ceva cină, fie prin înduplecare, fie prin istețime. Acesta este dreptul nostru. Ne face sĕ venim în paradisul acesta de zăpadă, spre a înveselì cu talentele noastre o societate numeroasă și ilustră. Ni se trimit bani de călĕtorie; dacă nu mai avem din banii aceștia nimic nu e vina noastră. Ni se promite o sumă frumușică din care am sĕ-ți dau și , deși tu ești numai învățăcel și eu stăpân, o sĕ n îndestuliți firește presupunênd că nu ne vor sa sĕ murim de frig și de foame. Ei, din întêm- are noi sosim noaptea, într'un moment când so- etatea ilustră cinează, când servitorii recomanda- i au poftă de a cina, și când călĕtorii întârḑiați dreptul de a voì și dênșii sĕ cineze. Caută sĕ cinăm și noi în astă seară, ca sĕ fim în re a împlinì mâne angajamentele noastre. Dacă răm ceva de mâncare și vr'o câteva sticle nu vă- măm cerul și nu sûntem nătărĕi; însĕ ascunḑênd tacâmuri de argint în buzunarul nostru și pânză sub șeaoa măgarului nostru noi n'am face decât prostii, de oare ce tacâmurile de argint n'au nici o valoare pentru stomach și pânza se rupe ascunḑênd-o sub șea. Ai priceput Puffo? A umbla după hrană este legitim, dară nu fura, sau o sută de bețe pe spatele tale; astfel privesc eu lucrul.

— Am priceput, respunse Puffo dând din umeri, de când tot auḑ lucruri de aceste! Dta ești flecăros cum se cade!

Puffo se duse cu felinarul nu prea îndestulit de stapânul sĕu, care în adevĕr avea unele motive a se îndoì de omenia sa, aflând ici-colea, în bagagiul sĕu de artist ambulant, obiecte diverse, a căror proprietate fără veste Puffo abia o putè esplica.

Dară și Puffo la rêndul sĕu n'a ḑis fără causă de Cristiano că ar flecărì cel puțin. El vorbea mult ca toți oamenii înzestrați cu o vitalitate mare intelectuală și fisică.

Puffo simțea superioritatea unui spirit și unui caracter ce se ridică cu mult peste limbuța sa trivială și peste instinctele sale necioplite. El era mai mult tare la trup și pre când Cristiano, mare și subțire cu era amenința.

Livornezul îndesat și musculos, socotea mai mult la influența sau la agilitatea sa, decât la tărie trupească, care deși însemnată totuși era insuficient.

(Va urma.)

autorităţile rusesci, care îi va alunga nu numai din Ascabad, dar chiar şi din Khiva şi din Bokham.

„Această ameninţare a produs efectul dorit fiind că locuitorii din Merv se duc din vechime la Khiva şi Bokham de 'şi vênd escedentele productelor lor şi cumpĕră articole manufacturale. Dacă scopul Rusiei ar fi cu totul comercial, noi nu i-am invidia acest mic triumf, dar ne temem că ea are alte planuri".

* (Ceea ce poate scrie un om.) Între hârtiile lăsate de un cancelarist, care a murit acum de curênd la Berlin, în vêrstă de 74 de ani, se găsesce şi următoarea statistică, scrisă de mâna sa proprie privitoare la ostenitoarea sa activitate. Acest cancelarist a scris în patru-ḑeci şi opt ani fără întrerupere şi numĕră în total 15,000 ḑile de lucru, cu câte 10 coale pe ḑi, ceea ce face 150,000 coale sau 600,000 feţe. Numĕrând numai 24 linii pe pagină, el a scris 14,000,000 rênduri s'au 170 milioane de silabe s'au o jumĕtate miliard de litere. Coalele întrebuinţate de dênsul, puse una peste alta, s'ar ridica mai sus decât palatul statului maior din Berlin puse una lângă alta ar face o şosea de hârtie, dela Berlin la Magdeburg. Faptul cel mai interesant însĕ e că cancelaristul şi-a petrecut douĕ luni din viaţa sa muind condeiul în călimări; cerneala ce a întrebuinţat-o în tot acest timp ar putea umplè o bute.

* (Doi ministri resturnaţi din causa unei comete) „Celestial Empire" din Shangai povestesce următoarele: Cometa, care se vedea foarte bine în Octomvre trecut, a fost observată mai întêiu în Peking de către ministrul de esterne Si-honi-tzany, tocmai în momentul, când se întorcea acasă, pe la meḑul nopţii, după o întrevedere ce avuse cu împĕratul. (Împĕratul Chinesilor primesce pe ministrii sĕi de obiceiu după meḑul nopţii, şi de aceea felinarele nu se aprind în Peking, de cât pe la meḑul nopţei, pentru că ministrii şi mandarinii sĕ'şi poată găsì drumul, când se duc la curte). Ministrul alerga înapoi la împĕrat şi 'i spuse că pe cer se arĕtase un mesager dumneḑeesc prevĕḑĕtor de rele. Împĕratul Cuáng-su începu sĕ tremure din tot trupul şi poruncì sĕ 'i cheme imediat înaintea sa pe astrologii curţii. Aceştia declarară îndată suveranului lor că aparitiunea cometei însemna că ḑeii nu erau de loc mulţămiţi cu ministrul de culte, precum şi cu cele de justiţie. Câte-va oare după această declaraţiune, ministrii fură nevoiţi sĕ îşi presinte demisiunile lor.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 11. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	118.20	118.20
Renta de aur ung. de 4%	85.15	85 35
R·nta ung. de hârtic	84.45	84 75
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.75	135.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89.40	89.75
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94.—	93.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	97.50	98.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	95.25	95.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 —	
Obligaţiuni urbariale transilvane	95.25	95.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		98.75
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	98.25	
Sorţi unguresci cu premii	99.—	113.75
Sorţi de regularea Tisei	97.75	109.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	113.75	76 80
Datorie de stat austr. în argint	109 80	77 50
Renta de aur austriacă	67.80	95.60
Sorţi de stat dela 1860	77.50	130.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	95 60	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	130.20	271.50
Acţiuni de credit austr.	834.—	281.50
London (pe poliţa de trei luni)	270 25	119.50
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	280.—	100.—
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.64	5.63
Napoleon	9.51	9.48
100 marce nemţesci	58 55	58.60

Nr. 319. [337] 1—3

EDICT.

Nicolae Isdrailă de religiunea gr. or. din Slimnic cercul Sibiiului, carele de trei ani cu necredinţă a părăsit pre legiuita lui soţie Maria n. Hania tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta: ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze la subsemnatul scaun protopresbiteral ca formatrimonial de I. instanţă căci la din contră şi în absenţie se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asuprai de soţia s'a.

Sibiiu 20 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului ca for matrimonial de I. instanţă.

Nr. 37 ex 1883. [336] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Pentru liferarea de **1024 metrii cubici de lemne de ars,** recerute de Institutul reg. ung. pentru alienaţi, şi anume pentru timpul de 1883/4 se escrie în înţelesul înaltei ordinaţiuni ministeriale un concurs.

Oferte scrise, timbrate cu 50 cr. conţinênd 200 fl. v. a. ca vadium şi sigilate pentru aceasta liferare sĕ se prede la subsemnata Direcţiune până în **30 Ianuarie a. c. la 12 oare de ameaḑi** şi în ele trebue sĕ fie descris soiul, lungimea şi grosimea lemnelor oferte, asemenea şi aceea că pentru cât voesce oferentul a aduce metrul cubic de lemne de fag, şi pertru cât cel de stejariu.

Oferte, care nu corespund acestei publicaţiuni, ori cari sosesc întârḑiate, nu se pot lua în considerare.

Sibiiu în 5 Ianuarie 1883.

Dela direcţiunea Institutului reg. ung. pentru alienaţi.

Publicaţiune.

„Restauraţia" din grădina Nr. 3. în *strada Schevis* se dă în arêndă.

Condiţiunile mai de aproape se pot vedea în cancelaria subsemnatului inspectorat în *strada măcelarilor Nr. 32.* unde se primesc şi ofertele.

Sibiiu, 3 Ianuarie 1883.

Inspectoratul localităţilor archidiecesane. [334] 3—3

Nr. 5886. 1882 [335] 3—3

Publicaţiune.

Tribunalulu reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică, că în privinţa concesiunei comasarei generale a hotarului comunei Haşfaleu se pune termin **ḑiua de 20 Februarie 1883 d. a. la 3 oare** în satul Haşfalĕu ta casa judelui comunal, pe caretermin toţi proprietarii din comună sûnt avisaţi cu aceea că părţile care nu se vor presenta se consideră ca şi când ar consimţì cu comasuţiunea, — şi că esemplarul cel dintâiu al petiţiunei se poate vedè la tribunal. Pertractarea o conduce Nicolae Székely judecător reg. dela tribunal

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ddto 11 Decemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.
pres.

Butak m. p.
notar.

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 17—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

---

LOTERIA ESPOSIŢIUNEI TRIESTINE.

Tragere irevocabil în

18. Februarie 1883.

1. nimeritor principal: **bani gata 50.000 floreni** sau **8.800 galbini.**
2. nimeritori principali: **bani gata 20.000 floreni** sau **3.500 galbini.**
3. nimeritori principali: **bani gata 10.000 floreni** sau **1.750 galbini.**
4. nimeritori principali: Colet şi cercei cu brilante, preţ 10.000 floreni.

Patru nimeritori: Scule de aur cu brilante şi mărgele în preţ **de câte 5000 fl.**

Cinci nimeritori: Scule diverse în preţ **de câte 3000 fl.**

987 nimeritori în preţ **de câte 1000, 500, 300, 200, 100, 50** şi **25 floreni.**

1000 nimeritori
în preţ de
fl. 213.550

Una soarte 50 cruceri!

1000 nimeritori
în preţ de
fl. 213.550

Comande pe lângă acluderea a 15 cr. spese de port sûnt a se adresa la [336] 1—4

IEST,
nde N. 2.

Despărţĕmêntul loteriei Esposiţiunei Triestine

FILIALA VIENA
Fleischmarkt N. 2.

---

[338] 1—3

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu jumetate preţul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifeal

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabi cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu fl. 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoit-sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ escepţional de eftin fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule ar sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

actor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 2. Sibiiu, Marţi 4/16 Ianuarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din causa ajunului şi serbătoarei Sântului Botez, de Mercuri şi Joi, nrul cel mai de aproape va eşì Sâmbătă în 8 Ianuarie.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul următoriu, al anului 1883, cu preţul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1882, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Crucea roşie.

Dacă resboaiele nu se pot estermina şi nici că se vor estermina vre odată, până când vor fi oameni pe lume, trebue cu satisfacţiune sĕ vedem că simţul de umanitate a găsit căi şi mijloace, prin care sĕ tempereze ororile inevitabile ale resboiului. Căile şi mijloacele aceste sûnt instituţiunile cu care ne întâlnim în toate ţĕrile lumei civilisate şi care la creştini poartă titlul „crucea roşie“.

Instituţiunea aceasta s'a indigenat şi în ţerile coroanei ungurescì şi a primit sancţiunea legislativei şi prin articulul de lege XLI din anul 1882. Spre prosperarea acestei instituţiuni şi ca ea sĕ fie cu atât mai îmbelşugată în vĕrsarea de binefaceri asupra pătimitorilor în urma resboaielor, s'au înfiinţat loterii sub priveghiarea statului, cari promit tot odată şi câştiguri frumoase.

Până aci n'avem nimica de ḑis de cât sĕ aprobăm, precum am aprobat şi aplaudat tot deauna ceea ce este bun şi folositoriu în viaţa statului şi a societăţii omenesci.

Aflăm însĕ din ḑiarele patriotice maghiare că instituţiunea aceasta se întrebuinţează şi spre alte scopuri, care de şi sûnt filantropice şi aceste, totuşi întrebuinţarea se abate dela scopul original. Mai mult; se întrebuinţează spre scopuri care sûnt îndreptate, cu tendenţă maghiarisătoare, contra naţionalităţilor nemaghiare. Cetim adecă, că se spriginesc institute de crescere de copii seraci între slovaci, în care de sigur are sĕ se pună din vreme bază la maghiarisarea copiilor slovaci şi nemţi din partea locului.

Dacă vor fi adevĕrate scirile din ḑiarele patriotice maghiare în privinţa aceasta, apoi *per consequentiam* din venitele dedicate pentru resboinicii nenorociţi în resboaie ne putem trezì făurindu-se institute cu care sĕ se dea resboiu limbei noastre; ceea ce după noi nu ar fi la loc şi nu ar fi patriotic nici decum.

Sûnt critice timpurile, în care trăim. Impregiurarea aceasta, credem că este un îndemn de ajuns ca acei ce conduc sorţile societăţii din statul nostru sĕ fie cu toată consideraţiunea la ceea ce este mai de lipsă, la liniscea sufletească a tuturor locuitorilor fără deosebire de naţionalitate. Ba din contră sĕ încurageze pe fie care cetăţean al statului la contribuiri spre scopuri măreţe, cum e şi cel al „crucei roşie“.

De câte ori a cerut lipsa, noi încă din modestele noastre mijloace, prin stăruinţă patriotică, am concurs cu obolul nostru. Şi ca cei care am contribuit, nu e vorbă, că ne-am da în laturi, când vorba ar fi de scopuri folositoare.

N'am voì însĕ, ca şi atunci, când am contribuit, şi contribuim pentru scopuri, cari fiind destinate binelui tuturor sĕ ne pomenim că am contribuit şi contribuim sub o firmă din cele mai plausibile şi mai atrăgătoare, pentru lucruri, cari în urma urmelor sĕ fie aplicate în contra noastră, a unei părţi a contribuitorilor.

Sĕ se deprindă odată cei ce conduc sorţile ţĕrei a stêrpì şi umbra de îngrigiri pentru esistenţa naţională a fiecărei naţionalităţi, şi sĕ însufle fiecărei deplină încredere prin urmare şi zel pentru tot ce e patriotic în sensul cel adevĕrat, dar sĕ nu lucre tot unilateral şi în detrimentul comuniunei, în care trăim.

Revista politică.

Sibiiu, în 3 Ianuarie 1883.

Raportul comisiunei de imunitate referitor la propunerea: de a se lua spre sciinţă sentinţa adusă în causa deputaţilor G. Rohonczy şi Gabriel Varady pentru duel, a provocat viă discusiune în dieta Ungariei. Unii din deputaţi susţineau, că conclusul referitoriu la suspendarea imunităţii unui membru al dietei nu învoalvă în sine îndreptăţirea: de a se esecuta şi eventuala sentinţă adusă în contra lui. Spre scopul din urmă se recere conclus separat. Raportul comisiunei sĕ se ia numai în parte spre sciinţă. Ministrul de justiţie, Pauler, susţine, că conclusul referitoriu la suspensiunea imunităţii conţine şi îndreptăţirea esecutărei eventualei sentenţe, de oare-ce prin suspensiunea aceasta se predă deputatul din partea casei *eo ipso* competenţei judecătoresci.

În urmă se primesce propunerea comisiunei şi se ia simplu spre sciinţă condamnarea duelanţilor.

Ministrul de instrucţiune, Trefort, respunde la interpelaţiunea deputatului Hegedűs, referitoare la serbarea milenară. Trefort a presentat cestiunea aceasta consiliului ministrilor şi a consultat academia de sciinţe în privinţa constatărei anului, în care s'a petrecut ocuparea ţerei de către maghiari. Trefort a primit împuternicirea: de a aduce la cunoscinţa casei, că Majestatea Sa nutresce interesul cel mai viu pentru serbarea aceasta. (Strigări: éljen.) Ministrul e de părere, sĕ se institue o comisiune din sinul dietei, care sĕ conducă pregătirile ce au a se face pentru numita festivitate. Cu festivitatea aceasta ar fi bine sĕ se combine ridicarea vre-unui monument sau a unui edificiu monumental, bună oară, clădirea edificiului pentru şedinţele parlamentului, sau crearea unei fundaţiuni humanitare sau culturale. Rĕspunsul ministrului se ia spre plăcută sciinţă.

Naumovicz, cunoscutul preposit din procesul de înaltă tradare contra rutenilor, ne spune o telegramă originală a lui „Pester Lloyd“, a eşit în ultima Decemvre v. din legătura bisericei greco-catolice, s'a convertit la credinţa greco orientală şi a trimis papei un script de ḑece coale cu subscrierea „fratele tĕu în Christos“, în care caută a dovedì din punct de vedere teologic şi istoric, că biserica orientală este singură biserica cea adevĕrată a lui Christos, Christos este capul ei, eară primatul este o usurpa-

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 1).

Cristiano, remase singur, se ocupà de predilecţia sa inocentă pentru măgarul sĕu. Dela intrarea sa în sala ursoaicei, el fu eliberat de bagagiul ce'l purta în spate.

Cristiano se puse într'un unghiu şi'şi rênduia bagagiul ce consista din două lăḑi mărişoare, dintr'o legătură, cuprinḑênd două lemne lungi, albe şi uşoare cu traversele lor date în jos, în sfârşit dintr'un val de pânză şi de tapiserii destul de nouĕ, bine aşeḑate într'un toc de piele. Toate aceste erau materialul sĕu de artist, industria sa, pânea sa. Încât pentru garderoba sa, el nu era prea îngreunat; el avea o mână de albituri legate într'o batistă, şi un surtuc de postav gros ce servea lui Jean drept învĕlitură, când nu era pe spatele proprietarului sĕu. Restul efectelor îi acoperea trupul, afară de un fel de palton veneţian cam purtat, nesce pantaloni de stofă groasă, şi trei părechi de ciorapi de lână îmbrăcaţi unii peste alţii.

Ca sĕ'şi poată face instalaţia mai bine, Cristiano lĕpădase paltonul, căciula de lână şi pĕlăria cu păreţii laţi. El era un june subţire şi mare cu faţă de tot frumoasă, umbrită de pĕr des şi negru în desordine.

Soba începea a te face sĕ simţi căldura şi junele cu sânge viu nu era nici decât gingaş la frig. El umbla dar prin odaie în câmaşă, cum se ḑice, şi făcea disposiţiile de lipsă spre a petrece noaptea cât s'ar putea de comod. El nu se neliniscea, dacă va afla oare paturile promise; ci dacă va găsì Jean ceva de bĕut şi de mâncat.

— Foarte prost am fost, 'şi ḑise el, de n'am cugetat la aceasta, trecênd prin castelul nou şi pe la moşie; dară cum sĕ cugeţi la aşa ceva, când îţi suflă vêntul ace de ghiaţă în ochi!

La moşie ni s'a spus (şi cugetând acuma la aceasta ni s'a spus într'un ton foarte şiret) că avem sĕ aflăm de toate cu îmbelşugare în castelul vechiu, firesce, dacă i-a plăcea bĕtrânului Stenson a ne deschide; aşa dară pe semne lui nu i-a prea plăcut, fiind noi siliţi a ne deschide înşine. Cu toate acestea, eu am epistola de admisie în buzunar, şi de ar voi cine-va sĕ mĕ scoată şi de aici, îi arăt colţii.

După aceasta Cristiano duse pe Jean cu bagagiul sĕu cu tot în adâncătura ce se afla sub treptele de lemn, şi căutând cu luminarea vre un cuiu de care sĕ lege măgariul, el zărì o uşe în părétele de lemn, tocmai în fundul acestei loge mici şi întrà în unghiul defectuos al odăiei.

Precum nu observase iregularitatea aceasta a planului, el nici acuma nu'şi da sama dacă se află într'un pasagiu făcut prin zidul cel gros, sau între două ziduri împreunate la înălţime.

El împinse uşa secretă, că aşa una şi era, fără a aştepta de a o găsì deschisă, si vĕḑênd că nu era reţinută prin nimic, mergea cu precauţie deadreptul.

Nu făcuse trei paşi şi luminarea se stinse. Avù noroc cu focul din sobă, deşi putu aprinde earăşi luminarea, ascultând cu multă plăcere şueratul aspru şi duios al vêntului închis în pasagiul secret.

Cristiano avea spirit romantic, lui îi plăceau fantasiile poetice.

I se părea că spiritele închise de atâta vreme în sala aceasta pustie i se tânguiau că sûnt tulburate în misteriile lor.

Temêndu-se însĕ că frigul va înrăutăţì troana sêrmanului Jean, închise uşa după sine, observând în dosul ei zăvoarele puternice, cari prin greutatea lor făceau de se închidea uşa de sine.

Noi îl lăsăm sĕ caute după aventuri şi introducem alt călĕtor în odaia ursoaicei.

Şi acesta intră pe neaşteptate, însĕ el este însoţit de Ulfilas, care-i luminează cu respect, precând un lacheu mititel, îmbrăcat în roşu, îl urmează ţiune. Uniunea bisericei greco-catolice cu Roma nu se va putè susţinè şi întoarcerea Uniţilor la credinţa lor antică, prin volnicia Iesuiţilor, faţă cu preoţimea unită, numai se va accelera. Naumovicz declară în sfĕrşit, că nu i permite consciinţa ca se caute indiferent la necumpătatele calumnii ale Romei faţă cu biserica sa şi că de aceea se vede silit a se întoarce la credinţa părinţilor sĕi. Pertractarea la curtea de casaţiune în procesul contra rutenilor Naumovicz, Ploszczanski, Spunder, şi Zaluski va avè loc în 20 Februarie.

Afacerea aceasta care s'ar părè particulară, între alte, „Deutsche Zeitung“ din Viena o află deamnă de a o discuta într'un articol de fond, în care ḑice, că dacă Galiţia ar fi oare unde la apus sau la meaḑă ḑi în monarchie, ar fi indiferent dacă rutenii mai ţin sau numai ţin uniunea cu Roma. Galiţia însĕ este în vecinătatea Rusiei şi aceasta i dă însemnĕtate politică.

Persoana contelui Andrassy ear formează objectul de discusiune. Ḑilele trecute a fost primit în mai multe rênduri în audienţă de Majestatea S'a: „Naţional-Zeitung“ aduce scirea, că contele Andrassy ar fi designat de următor contelui Wimpffen în Paris. E posibil, nu însĕ şi probabil. Dacă ar fi aplecat ministrul de esterne de odinioară sĕ între de nou în serviţiul de stat, ar urmărì de bună seamă un scop mai înalt şi nu s'ar mulţămì cu postul de ambasador în Paris. Dar ce ar şi face în Paris. Relaţiunile amicabile nu însĕ şi intime dintre Austro-Ungaria şi republica francesă dau dovadă, că postul din Paris nu e un oficiu de rangul prim. Ambasada din Berlin e cu mult mai însemnată. Dacă cu toate acestea e adevĕrată scirea care se ventilă nu are se treacă mult şi ne vom pomenì că contele Kalnoky a făcut loc contelui Andrassy. Clătinarea contelui Andrassy în anii 1875 pănă 1879 între dorinţa de a ocupa Bosnia şi între aceea de a înterlasa ocuparea, în fine renunţarea lui la ocupare, încă nu s'a dat uitărei. Partea aceasta a activităţei sale nu prea e glorioasă. Andrassy însĕ de altă parte ar fi o garanţie pentru raportul amicabil dintre Austro-Ungaria şi Germania.

Într'un articol întitulat: „Perspectivele în Austria“ declară foaia berlineză „Naţional-Zeitung“:

„Dacă vor continua Cechii persecutarea elementului Germaniei, nu vor putè remânè aliaţii noştri, cu toate asigurările date de ei, că vor a fi aliaţii noştri. Ḑesvoltarea afacerilor în Boemia ne însuflă îngrigire, cu atât mai vêrtos, că nu se vede nici o perspectivă, dela care ai putè spera delăturarea rĕului. Noua lege electorală ne ameninţă şi cu mai mare rĕu; viitorul cel mai de aproape ne prorocesce mari schimbări. Timpul în care sĕ se introducă ecuilibrul dorit, se vede a fi departe. Ce e mai dureros! Afacerea aceasta se privesce de secundară.

Părerea, că: alianţa austro-germană s'ar putè lega strîns numai prin un tratat economic, de oare-ce numai într'unirea intereselor politice şi materiale e în stare a crea o legătură firmă între ceste două monarchii, părerea aceasta ḑicem, earăşi se discută, „Grenzboten“ din Lipsia, care descoperì în Noemvre a. tr. esistenţa unui tractat în scris între Austria şi Germania, făcênd recensiunea „Notiţelor“ principelui Bismarck, dă, cu ocasiunea aceasta, espresiune şi părerei referitoare la eventuala Uniune-economică. Organul acesta, care representă ideile guvernului berlinez se esprimă în următorul mod: „Prin fer şi foc“ ce e drept, dar în fine succese mântuirea Prusiei şi prin ea a Germaniei. Mântuirea aceasta fu folositoare şi pentru Austria mai ântâiu indirect, ear decând cu tractatul din 1879, în mod direct. Dacă n'ar esista un tractat formal ar trebuì sĕ se inchee, căci două puteri atât de iubitoare de pace precum e Germania şi Austria s'ar vedé necesitate a o face. Dacă este drept că tractatul esistent ar fi numai pe 5 ani, ar fi tare de dorit sĕ se prelungească din motive foarte evidente. Ar fi numai natural, dacă la o eventuală schimbare o tractatului s'ar adauge şi anumiţi paragrafi naţional-economici.

Interesele ambelor monarchi ar concede, ca sĕ'şi spriginească şi întărească relaţiunile bune politice prin relaţiuni economice mai de aproape pe calea tractatului. Împregiurarea, că Cislaitania e ţeară mai industrială ear Translaitania mai mult agronomică, poate ar înainta efectuirea unor astfel de relaţiuni.

Gambetta fu înmormêntat în 13 Ianuarie n. în Nizza.

Gladstone este greu bolnav.

Slavi şi Teutoni.

Sub acest titlu, cetim în „Românul“, d. H. de Kerlchant publică în ḑiarul „le Soleil“ următorul articul:

„Lupta este neînlăturabilă între Slav şi Teuton. „Ea este foarte aproape chiar. Ea va fi lungă, sân„geroasă, îngrozitoare...“ Aceste cuvinte ale lui Scobeleff, al căror rĕsunet se scie cât de mare a fost în Europa, servă de epigraf unei foarte interesante lucrări ce dl Eduard Marbeau a publicat acum, la librăria Hachette, sub titlul „Slavi şi Teutoni“.

Această carte este resumatul notelor ce d. Marbeau a luat, a impresiunilor ce a adunat călĕtorind prin Europa orientală. De aceea ea cuprinde, în loc de consideraţiuni generale mai mult sau mai puţin discutabile, fapte precise, care permit de a aprecia adevĕratele cause ale adêncului antagonism ce esistă între rasa slavă şi rasa germană.

Lupta neînlăturabilă între Slav şi Teuton, pe care o preḑicea Scobeleff, cu puţine luni înainte de moartea sa destul de misterioasă, această luptă, care ar încăera o sută cinci-ḑeci milioane de oameni, dela ţermii Vistulei pănă la aceia ai Dunării, şi dela litoralul Balticei pănă la acela al Mării Negre, este ea imininte, este oare amânată într'un chip nedefinit? D. Marbeau crede că ea se poate privì ca apropiată. Pentru dênsul, vechile uri contra Germanilor, ce sùnt adênc înrădăcinate în inimile slave, vor provoca probabilmente mai nainte de sfêrşitul secolului o esplosiune îngrozitoare.

Bătălia dela Sadova a avut de scop de a se sci, dacă Prusia sau Austria va representa în Europa elementul german; la Sedan era vorba de a se otări dacă Francia sau Prusia va ţiné sceptrul european acum însă este vorba de alt ceva cu totul. Rĕsboiul ce se pregătesce nu mai este numai un rĕsboiu dintre stat cu sau, dintre o rasă cu o altă rasă; el va fi Orientul aruncânduse asupra Occidentelui; va fi hordele nenumĕrate, înregimentate după chipul armatelor civilisate, pe care Rusia le va arunca asupra Europei. „Germania, ḑice d. Marbeau, va suferì o ciocnire „îngrozitoare şi îi va trebuì toată unitatea ei şi tot „avêntul ce scie sĕ inspire Germanilor amorul de „*Vaterland*, spre a resista la acest resboiu de esterminare.“

În o luptă între Slavi şi Teutoni, Slavii vor avè pentru ei numĕrul. Germani nu sûnt mai mulţi ca cinḑeci-milioane, pe când, dacă proiectele panslaviste s'ar realisa într'o ḑi, Ţarul tuturor Ruşilor ar putea sĕ ameninţe Europa cu mai bine de una sută cinci-ḑeci de milioane; imperiul rus are optḑeci şi opt milioane locuitori, printre care sunt mai bine de şese-ḑeci milioane Slavi. Sĕ se mai adauge la acestea şi cele opt sprĕ-ḑece milioane de slavi din Austro-Ungaria, apoi cele trei milioane de Poloni din regatul Prusiei, 1,755,000 Sêrbi din regatul Serbiei, 4,500,000 Bulgari, rasa slavă va representa singură mai bine de nouĕ-ḑeci milioane de oameni.

Dacă, în urma unor evenimente pe care nu le putem prevedea, visul lui Scobeleff, mărea idee panslavistă s'ar realisa, noul imperiu de Orient al cărul suveran va fi Ţarul alb, ar lua o formă ciudată. Prin Boemia el s'ar întinde pănă dincolo de Praga şi s'ar atinge aproape de Bavaria; prin Slavii de Sud, Bulgari, Sêrbi, Sloveni, el ar cuprinde Triestul. În mijlocul acestei mări slave se vor arĕta, ca şi două insule mari naţionalitatea română şi naţionalitatea maghiară. Românii şi Maghiarii nu sûnt nici ei câtuşi de puţin dispuşi sĕ se lase a fi absorbiţi de Slavi, precum nici Cehii nu sûnt dispuşi a se lăsa sĕ fie absorbiţi de către Germani. Această situaţiune este foarte bine indicată de d. Marbeau.

„Românii, ḑice el, mai au pe lângă toate strălucitele calităţi ale raselor latine, fineţa Slavilor; ei sûnt înzestraţi cu o forţă puternică de asimilare care le-a permis pănă acum sĕ subsiste ca rasă deosebită. Ei formează o masă compactă de aproape opt miloane locuitori bine înrădăcinaţi în munţii Carpaţi, încă de pe vremea când Traian întemeià coloniile romane în Transilvania.

„Maghiarii, aşeḑaţi în centrul Ungariei, în vastele câmpii ce se întind dealungul Dunării şi a Tisei, n'au perdut nimic din bravura Hunilor pe cari îi revindecă ca strămoşi ai lor. Ei sûnt una din ramurile familiei finese ale cărei resturi trebuesc căutate în părţile cele mai septentrionale ale Rusiei. Originea mongolă a Maghiarilor devine mai vĕdită prin instinctul de dominaţiune, care este partea cea mai bătătoare la ochi a caracterului lor, de cât prin trăsurile lor fisice. De şi ei sûnt impresuraţi de Slavi, cari sûnt de trei-spre ḑece ori mai numeroşi ca ei, dênşii găsesc încă mijlocul de a ţine sub autoritatea lor directă, atât la nordul cât şi la sudul regatului St. Stefan, mai bine de trei milioane Slovaci, Ruteni şi Sêrbi. Eată dară o aglomeraţiune de cinci-spre-ḑece milioane de Români şi Maghiari, cari vor fi tot-dea-una gata a împedeca pe Slavii dela nord pentru a opera unirea lor cu Slavii dela sud. România şi Ungaria se află închise între aceste două mase slave ca două alune într'un clesce“.

D. Marbeau observă că şi dacă rasa germană este bine mărginită la nord de mare, la vest de Francia, la sud de Alpi şi de riul Drava, în schimb coastele ei orientale sûnt foarte neliniscite. Aceste frunrtării orientale n'au nimic comun nici cu fruntăriile statelor, nici cu configuraţiunea pămêntului. In Sacsonia, în Silesia, în Polonia prusiană şi în Polonia rusă, germană, rasa slavă trăiesce împreună în cea mai mare parte din oraşe şi sate. De aici se nasc o situaţiune necontenit încordată, lupte necurmate

---

tremurând de frig. Aceste trei persoane sĕ întreţin în limba delecarliană, şi se află încă în curte; Ulfilas cu o faţă spĕriată, ceialalţi doi cu un aer nerăbdător.

— Lasă, Ulf, lasa fĕtu-meu, destulă politeţă; luminează-ne pănă la faimoasa ceea de odaie şi veḑi iute de calul meu. A asudat grozav trăgêndu-ne în sanie preste dealul stâncei voastre. O sêrmanul cal! Nu l'aşi perde pentru ḑece mii de rixdale.

Aşa vorbea lui Ulfilas primul advocat a oraşului Gevala, doctorul în drepturi dela facultatea de Lund.

— Cum, domnule Goefle *) Dta vrei sĕ petreci noaptea aici?

Dară ce cugeţi?...

— Taci, taci. Sciu că aceasta va supera pe bravul Sten; însĕ dacă mĕ voiu fi instalat, se va linişti şi Dlui. Veḑi de cal 'ţi ḑic... Eu 'mi aflu calea.

-- Cum, domnule advocat, dta vii aşa noaptea singur cu nepotul Dtale?...

— Năucule! Tu scii bine că n'am copii! Vino Nils, de-mi ajută sĕ desprind pe bietul Loki. Veḑi bine că aici oamenii flencănesc şi nimic mai mult. Hai, mişcăte; ai îngheţat într'un fleac de călĕtorie de trei sau patru ceasuri noaptea?

— Lasă, lasă domnule Goefle, că i prea mic, zise Ulfilas simţind imputarea advocatului, dute Dta în dreapta la uşa cea dintâiu şi te adăposteste, mĕ îngrijesc eu de cal.

— Hm. Nu mai ninge. Un vênt cald a muiat vremea, rĕspunse dl Goefle, carele după profesiune şi gust nu era mai puţin vorbitor decât Cristiano; mie nu mi-a fost frig nici decât, şi mai cu samă dacă mânânc un orz bun şi fumez o pipă bună înainte de a mĕ culca... Ei bine, Nils, du dară ceva colo în odae, aceasta te va ocupa, te va încălḑì. Dormi deja? Este numai la şepte oare

— Vai, domnule Goefle, ḑise micul lacheu clămpĕnind din dinţi, de atâta vreme e noapte, şi mie'mi e pururea frică noaptea!

— Frică! Dar de ce? Ei mângăie-te; în anotimpul acesta, ḑioa cresce cu un minut şi jumĕtate.

Vorbind aşa, dl Goefle, un bărbat de vr'o şeiḑeci de ani, şubret activ şi vesel îşi duse el insuşi calul în grajd, precând Ulfilas trăgea sania sub şopron acăţà hamul împodobit cu clopoţele şi mititelul Nils şeḑênd pe nesce pachete continuà a tremura sub galeria de lemn ce încungiura curtea.

După aceea, dl Goefle fiind asigurat, că scumpul sĕu Loki, micul sĕu cal elegant şi nobil, căruia i-a dat numele lui Prometeu din Mitologia scandinavă, era grijit, se duse cu pas sigur către odaia ursoaicei.

— Hăi, stăi, domnule advocat îi ḑise Ulfilas, anu ici. Odaia cu două paturi, ce o numim odaia păzitoriului...

— Ei da, o cunosc bine, respunse dl Goefle, am şi durmit acolo.

— Se poate, dară de mult. Ea este acuma aşa de ruinată...

— Ei bine, dacă e ruinată, îmi vei face patul in odaia ursoaicei.

— În odaia ur..?

Ulf nu cuteza a sfêrşi aşa i se părea idea dlui Goefle de nemai pomenită; însĕ luându-şi curagiu el ḑise:

— Nu, domnule advocat, nu aceasta nu se poate, Dta glumeşti! Am sĕ caut cheia dela odaia ceealaltă, ea va fi doară mai îngrijită de cum gândesc (unchiul meu întră uneori acolo) şi mai fiind acolo o uşe ce dă spre galerie, nu vei avea neplăcerea a trece prin odaia... care o scii.

Cum, de când s'a astupat cu zid uşa de pe trepte, băiete odaia ursoaicei nu şi a perdut încă renumele cel rĕu? Ei Ult, fĕtul meu, tu esci pentru anii tĕi cam prost eu îţi poruncesc sĕ'mi deschiḑi aici îndată. Este prea frig sĕ aştept pănă ce cauţi cheile celelalte şi fiind-că ai...

— Nu o am, esclamà Ulfilas, Iţi jur domnule jicniri de tot momentul. Dar armele nu sûnt egale; Germanii au asupra Slavilor superioritatea ce dă o civilisaţiune mai înaintată; ei pun pe fugă nisce poporaţiuni, cari nu se dau înapoi decât cu ura în suflet. De aci se nasce în Slavi o ură de moarte, care face din German duşmanul ereditar.

---

*) Gevala, Gefle, Gesle, Goefle sûnt numele unui oraş după maniera scrierii. Din întêmplare, advocatul, de care este aici vorba, purta numele oraşului în care 'şi esercita profesiunea.

Avênd o mare răbdare Germanii, ori pe unde sunt in contact cu Slavii, merg înainte cu o mare băgare de seamă, dar îşi urmăresc cu stăruinţă ţinta care este de a desnaţionalisa şi a predomni rasa protivnică. Ei fundează scoale, în care învĕţămêntul este predat în limba germană: ei stabilesc din distanţă în distanţă colonii industriale sau agricole. Ei cumpără mai ales pămênturi. Aceasta este mai cu deosebire chipul lor de procedere în ducatul de Posen.

„Ţĕranul, slav ḑice în aceasta privinţă d. Marbeau, ori pe unde vede pe German stabilinduse, simte că-şi va perde miḑloacele de esistenţă. Pămêntul, comerciul, industria îi scapă din mâni şi trec puţin câte puţin în mânile Germanilor. Astfel dar nu mai este nici o îndoială asupra soartei ce-l aşteaptă. Micul trib al Venḑilor, care este in agonie în Saconia, lângă Bautzen, este o rĕmăşiţă din poporatiunile slave, care poporau altă dată Germania de Nord. Germanii au pus mâna pe valea Oderului, ţĕrmul stâng le aparţine de a în întregul lui. Acum bătaia este pe ţĕrmul drept. Prusienii sûnt în luptă cu Polonii. Capitaliştii prusiani smulg bucăţică cu bucăţică dela gentilomii poloni domeniele stramoşilor acestor din urmă; tĕranul german, ne mai voind sĕ se espatrieze în America, vine şi se aşează alături cu cultivatorul polon, şi ajutat de compatrioţii lui şi de guvern, ajunge a-i lua locul. Atunci familia slavă, sĕrăcită, este nevoită sĕ plece în lumea Nouă. Dela scoala primară şi până la universitate, tot înveţământul este combinat spre a germanisa generaţiunile viitoare. Ţĕranul polon vede că guvernul prusian neputênd a-l denaţionalisa, îi atacă copiii, şi la trebuinţă li se schimbă numele polone în nume germane, Cât despre burghezi, dacă nu-şi trimit copiii sĕ şi facă studiele în străinătate, ei sûnt nevoiţi a-i lăsa în mânile unor profesori, a căror glorie este de a vîrî teoriile germane în capul tinerimii ce le este încreḑuţă. Şi mai târḑiu, nu esistă nici vre un loc în administraţie, nici înaintare în armată, pentru ori-cine este Polon. Comerciul şi industria, fiind în mânile Germanilor, Polonii trebue sĕ treacă fruntaria şi sĕ se ducă la Varşovia, dacă voiesc sĕ găsească mijloace de esistenţă".

D. Marbeau ḑice cu drept cuvênt că această luptă socială este unul din spectacolole cele mai uimitoare din istoria naţiunilor. Vedè vom oare cel din urmă act al dramei, resboiul între Germania şi Rusia? Francia va fi în cele dintâiu rênduri spre a asista la representaţiune, care va fi foarte interesantă pentru ea.

Anul 1882.

Ianuarie.

3. Arabi bei este numit ministru de resbel în cabinetul egiptean.

4. Lupta lângă Karino, în Erzegovina.

5. Guiteanu, omorîtorul preşedintelui Garfield, este condamnat la moarte.

7. Alegeri senatoriale în Francia; republicanii câstigă 25 voturi.

10. D. J. Brisson este ales preşedinte al Camerei francese.

26. Demisiunea cabinetului Gambetta.

30. Formarea cabinetului Freycinet-L. Say.-Ferry.

Februarie.

11. Trei ḑeci şi trei membrii din delegaţiunea Alsaciei-Lorene iscălescu o moţiune prin care cer revisuirea legii care interḑice, cu începere dela 1 Marte 1882, întrebuinţarea limbei francese în desbaterile acestei adunări.

16. Turburări în Irlanda. Maşina infernală la Edimburg; şepte răniţi. Discursul generalului Scobeleff la Paris.

23. D. Bradlaugh este gonit din Camera englesă cu 291 voturi în contra 83.

Martie.

2. Turburări la Ancona (Italia) cu ocasiunea condamnării lui Cipriani. — Încercare de omor asupra Reginei Victoria de către Wedrick Mac Lean. — D. Bradlaugh este ales la Northampton.

3. Generalul Skobeleff este aclamat la Varsovia.

6. Generalul Scobeleff sosesce la Petersburg, primire entusiastă.

23. Camera din Statele-Unite votează o lege, interḑicênd pentru o periodă de 20 ani imigrarea Chinesilor.

Aprile.

8. D. de Giers este numit ministru al afacerilor străine.

13. Deschiderea oficială a esposiţiunii dela Buenos Ayres

16. Camera din Statele-Unite votează o nouă lege care interḑice, pentru ḑece ani, imigrarea Chinezilor.

21. Ukaz al Ţarului interḑicênd militarilor sĕ pronunţe discursuri politice.

22. Reichstagul german realege ca preşedinte pe d. de Levetzow, conservator.

24. Lordul Spencer este numit vice rege al Irlandei.

26. Lupta dela Chott-Tigri între armata francesă şi insurginţii algerieni.

Maiu.

1. Trupele francese ocupă Ha-Noi, capitala Tonkinului.

6. Lordul Cavendisch şi Thomas Burke sûnt ucişi în Phenix Parc la Dublin.

8. Arabi paşa convoacă, fără autorisarea Khedivului adunarea naţională. — Camera francesă votează restabilirea divorţiului în prima citire.

22. Înaugurarea drumului de fer dela Sant-Gothard.

30. Arestarea deputatului socialist german Bebel.

Iunie.

2. Moartea lui Garibaldi.

7. Rescoală la Alecsandria.

14. Camera francesă votează, ca 300 voturi contra 204, desfiinţarea inamovibilităţii şi otăresc cu 284 voturi contra 212, că judecătorii vor fi aleşi.

10. Comitele Tolstoi este numit ministru de interne în locul comitelui Ignatieff.

20. Demisiunea ministrului de finance Bitter, în urma unor neînţelegeri cu principele de Bismarck.

22. Inaugurarea la Genua a monumentului lui J. Mazzinì.

30. Guiteau este spânḑurat la Washington.

Iulie.

4. Camera englesă votează legea de coerciţiune pentru Irlanda.

6. Moartea generalului Skobeleff la Moscva.

11. Englezii bombardează Alecsandria.

14. Inaugurarea palatului municipal din Paris.

17. D. Bright se retrage din cabinetul engles.

19. Crisa ministerială în Francia în urma votului Camerei privitor la primăria din Paris.

20. Minislrul Freycinet îşi retrago demisiunea în urma votărei unei ordine de ḑi de încredere.

29. Camera franceză respinge cu 450 voturi contra 75, creditele cerute de guvern pentru a acoperì cheltuelile unei ocupări a canalului de Suez. Cabinetul Freycinet demisionează.

August.

8. Formarea noului cabinet francez, sub preşedenţa dlui Duclerc.

12. Proclamarea în care Sultsnul proclamă pe Arabi de rebel.

15. Inaugurarea la Dublin a Statuei lui O'Connel.

29. Luptă între Englezi şi Arabi la Kasassin.

Septemvre.

3. Cholera se declară la Mennille.

12. Bătălia dela Tel-el-Kebir.

15. Armata engleză întră în Cair. Arabi este făcut prisonier.

22. Un incendiu distruge cu desevêrşire espesosiţiunea din Sidney (Australia).

Octomvre.

29. Alegeri primare în Prusia.

20. Congresul păcii se întrunesce la Buxelles.

23. Incercare de omor asupra regelui Serbiei la Belgrad.

27. Moartea lui Mohamed-el Sadock, beiul Tunisiei. Fratele sĕu, Ali-bei este recunoscut ca bei.

29. Alegeri în Italia.

Noemvre.

5. Alegerile generale în Norvegia dau maioritatea rapicalilor.

11. Camera francesă, cu 344 contra 128, respinge despărţirea statului de biserică.

17. D. de Giers pleacă din Petersburg spre a merge n Italia.

30. Reichstagul respinge cu 153 voturi contra 119 propunerea pentru reluarea întrebuinţărei limbei franceze în Alsacia-Lorena.

Decemvre.

6. Mareşalul Serrano desvoltă prrgrama sa în senatul spaniol.

21. Generalul Menabrea, ambasadorul Italiei, presentă scrisorile sale de acreditare preşedintelui Republicei francese.

23. Arestarea principelui de Krapotkin la Thonon (Francia).

31. Moartea lui Gambetta. „Romanul."

Varietăţi.

* **(Concertul de Dumineca seara.)** Scurt timp după concertul din Decemvre a. tr. Reuniunea română de cântări ne-a suprins plăcut cu concertul de eri. Timpul cel scurt se vede că a avut oare care influenţă şi asupra compunerei programei. Eram dedaţi a auḑi mai mulţi numeri pentru cor; de astădată au prevalat piesele solo, atât ce privesce cântarea cât şi musica intrumentală.

Programa prin aceasta a câştigat mai multă varietate şi a putut satisface şi diverselor gusturi.

Piesele de solo, fiind de astădată esecutate mai esclusiv de secsul frumos, sûntem în drept a le da întâietatea.

Domnişoara A. P. a sciut stoarce din vioară sunete dulci, esecutând „Air varie" de Beriot cu elegenţă şi siguritate indestulitoare. Aplausele

---

Goefle că nam nici cheia dela odaia ursoaicei nici cea dela odaia păzitorului.

Disputându-se aşa dl Goefle, insoţit de Ulfilas care i lumina supĕrat, şi de Nils, care î-se suia pe călcâie sosì la uşia cea dîntâiu a pavilonului în a cărui parter se afla odaia ursoicei, nefiind uşa aceasta închisă decât numai printr'un un zăvor esterior advocatul întră fără nici o pedecă în tinda scurtă, suie cele trei trepte şi împinge de uşa ursoaicei care cedează mânei sale nerăbdătoare şi se deschide larg cu un vuiet aşa de jalnic încât Nils se retrage cuprins de spaimă.

— Deschisă! a fost deschisă! esclamà Ulfilas pălind, încât faţa s'a roşie şi strălucitoare era susceptibilă a păli.

— Ei bine, şi apoi? ḑice dl Goefle, dl Stenson s'a fi plimbat pe aici.

— El nu vine nici când încoace; domnule Goefle! O! Nu mĕ tem că Dlui vine aici.

— Ei, cu atâta mai bine. Mĕ pot înstala, fără a-l jena şi fără ca sĕ mĕ bage în samă. Dar ce-mi spune-ai tu? Eu viu aici pentrucă arde soba!... Vĕd eu cum stă treaba domnule Ulfilas Stenson! Tu ai închiriat sau promis cui-va, pre care'l astepţi odaia aceasta. Pe credinţa mea cu atât mai rĕu. În castelul nou nu este loc trebue sĕ aflu loc aici! Însă mângăie-te fĕtu-meu, eu am sĕ ţi plătesc aşa de bine ca ori şi cine. Aprinde sfeşnicile aceste, sau mai bine adă ceva în ele şi apoi adă ştergare şi tot ce trebue şi nu ţi uita de cină. Nils îţi va ajuta; el e foarte îndemnatic, foarte vioiu, foarte gentil. Ei Nils, mişcăte; află tu însuţi odaia unde avem să durmim, odaia păzitorului, cum ḑice Ulfilas. Eu sciu unde este, dară nu vreau sĕ-ţi o spun. Cearcă, arată-ne că esci cu minte, domnule Nils!

Bunul dl Goefle vorbea în pustie: Ulf stă încremenit în mijlocul odăiei, Nils îşi încăldea mânile la sobă advocatul 'şi făcea singur singurel înstalaţia sa. În sfêrşit producênd Ulf un suspin puternic de a mâna o moară, esclamă cu ton emfatic:

— Pe onoarea mea, domnule Goefle, pe fericirea mea vecinică eu n'am promis odaia aceasta nimenui Dta n'ai putea avè o astfel de idee, de ai sci ce s'a petrecut aici şi ce se petrece încă în ḑioa de astăḑi! O! pentru lumea întreagă unchiul Stenson n'ar consimţi sĕ te las aici! O sĕ-i dau de scire că ai sosit şi de oare ce în castelul nou nu ţi-s'a reservat apartementul dtale, unchiul meu îţi-va da pe al sĕu în castelul vechiu.

— La aceasta eu nu consimt, rĕspunse dl Goefle ba te şi opresc a-i spune că sûnt aici. Dlui va afla mâne că mie-mi place aici cât se poate de bine: odaia păzitorului e cam mică, însĕ de durmit destul de mare. Aceasta-mi va fi salon şi cabinet de lucru.

Adevĕrat, că nu este plăcută, dară pentru trei sau patru ḑile voiu fi întrênsa liniscit.

— Liniscit! esclamă Ulf, liniscit într'o odaie, prin care umblă dracul?

— De unde scii tu aceasta, frate Ulf? Zise doctorul în drepturi suriḑênd, pre când frigul din afară se unise cu frica spre a îngrigì pe mititelul Nils.

— Eu vĕd aceasta din trei lucruri, rĕspunse Ulf cu graiu posomorît şi profund. Cel dintâiu este, că Dta ai aflat poarta curţii deschisă, de şi eu o închisesem la apusul soarelui; al doilea că şi uşa dela odaia aceasta a fost deschisă, un lucru ce nu l'am mai vĕḑut de 5 ani de ḑile, de când am venit aici sĕ îngrigesc şi sĕ servesc pe unchiul meu; al treilea, un ce de necreḑut: iată că arde focul în sobă, deşi nu s'a mai făcut foc aici de doauĕ ḑeci de ani şi doară şi mai demult!... În sfêrşit... stăi, domnule doctor, iată pe podile ceară, tocmai acum vĕrsată, şi totuşi...

— Şi totuşi tu însuşi o verşi, fiindcă ţii felinarul strîmb!

— Ba nu, domnule Goefle! nu; luminarea mea e de sĕu, şi ce vĕd aici sub candelabru... stăi!

Şi, ridicând capul, Ulf scoase un ţipet înspăimântat, vĕḑênd în candelabru în loc de un-sprĕ-ḑece luminări şi jumătate numai ḑece şi jumĕtate.

Advocatul era dela natură binevoitor şi optimist. În loc de a şi perde răbdarea asupra preocupaţiunei lui Ulfilas şi asupra spaimei lui Nils, el cugetă numai sĕ-şi bată joc de ei.

Va urma.

binemeritate, credem că o va îmbărbata a se perfecţiona în intrumentul vioarei care cere studiu şi diligenţă. Dra M. R. care a învins indisposiţiunea din concertul trecut pre deplin a desvoltat în canzona din „Nunta lui Figaro“ de Mozart un portamento remarcabil şi ne bucurăm de progresul ce'l putem constata. Doamna S. B. şi dra S. Br. au esecutat doaue numere din „jocuri slavice“ de Dvorak pe piano cu mare desteritate şi fineţă. Publicul a fost plăcut impresionat prin motivele composiţiunei. Suprinderea cea mai mare a făcut auditorilor d-na A. Br. prin Recitativ şi Arioso din „Paulus“ de Mendelssohn şi aria din „Orfeus“ de Gluck. Vocea sonoră şi metalică a atras atenţiunea generală, cu deosebire aria din urmă a plăcut mult.

Trecênd la coruri potem constata cu plăcere că au fost studiate şi esecutate prea bine. Meritul necontestabil e al dlui dirigent G. Dima, care a condus ca un general, care scie că poate conta la puterile lui sigure. Fragmentul din opera „Loreley“ de Mendelssohn, o piesă, care cuprinde greutăţi considerabile pentru cântăreţi s'a esecutat cu o precisiune şi cu o vervă vrednică de recunoscinţă. Ensemblul a fost cu atât mai complect cu cât dra br. E. P. a cântat partia solo cu adevĕrat accent dramatic invingênd greutăţile obositoare ale portului cu îndatinatai uşurinţă.

Repetiţiunea corurilor din „Cruciaţi“ de Gade a fost bine primită. Dl P. a cântat partul lui Rinaldo destul de eroic.

Corul al treilea ne-a adus o composiţiune nouă de dl G. Dima: „Hora“ de Alesandri. Motivele naţionale care dl componist a sciut sĕ le prelucre, poate pe alocurea într'un stil prea înalt artistic, a produs efectul dorit şi publicul a fost electrisat de composiţiunea vie şi plină de ritmul caracteristic. Acompaniarea corurilor pe piano a fost îngrijită de doamna M. Br. cu acurateţa cunoscută, câştigându-şi merite nouĕ pentru reuniune.

E de prisos a spune că atât solo cât şi corurile au provocat aplausele cele mai vii. Solistele au fost de osebit distinse cu aplause.

* *(Avis)* Joi în 6/18 Ianuarie 1883. se va arangia o petrecere cu danţ în sala dela „Împĕratul Romanilor“. Bilete de întrare se află la cassarul „Reuniunei de cântări“ în locul „Asociaţiunei Transilvane“ în 17 şi 18 Ian. 1883 st. n. dela 4—5 oare d. a.

Comitetul arangiator.

* (Ḑiua de Sântul Vasilie din anul acesta ne-a resuscitat în memorie onomastica unui bărbat care de altmintrea este cunoscut publicului român din Sibiiu şi giur de mulţi ani. Este vorba de onomastica dlui Dr. Vasile Szabo, care a funcţionat mulţi ani ca medic al consistoriului archidiecesan. Acest domn, după ce a funcţionat mai târḑiu ca medic al miliţiilor teritoriale mai mulţi ani, întrând în statul de odichnă, s'a aşeḑat eară în Sibiiu. Amicii şi cunoscuţii lui de odinioară şi câţi şi-a câştigat în timpul din urmă, n'au lipsit al bineventa cu ocasiunea acestei ḑile, felicitândul şi urândui încă mulţi ani.

* (Necrolog). *Irina Ghidiu* ca soţie, în numele sĕu şi a fiilor Andreiu, profesor în Caransebeş, Ioan, proprietar în Deda, a fiicei Maria, a nororilor Maria şi Gafina, a nepoţilor Ioan Teodor şi Andreiu cu inima înfrântă de durere aduce la cunoscinţă că iubitul lor soţ, resp. tată, socru şi moş *Teodor Ghidiu*, proprietar în Deda, în etate de 84 ani la 27 Decemvre a. c. şi-a încheiat cursul binecuvântatei sale activităţi pămêntesci. Remăşiţele pământesci se vor aşeḑa pentru vecinică odihnă Joi 30 Decemvre v. în cimiteriul bisericei gr. or. din Deda. Fiei ţĕrîna uşoară: Deda 28 Decembre 1882. Irina Ghidiu, ca soţie, Andreiu, Ioan şi Maria ca fii. Maria şi Gafina ca nurori; Ioan Teodor şi Andreiu ca nepoţi.

* (Convocare.) În sensul §-lui 7. din statute convoc prin aceasta adunarea generale a reuniunei femeilor române din Mediaş şi jur pe ḑiu'a de 1. Februarie st. n. 1883 la 2 oare d. a. în scoala greco-catolică din loco, la care sûnt poftite onoratele membre a reuniunei a se presenta, cu atât mai vêrtos căci la aceasta adunare este a se îndeplinì alegerea preşedintei, comitetului permanent şi a bărbaţilor de consiliu, precum şi a membrelor suplente.

Mediaş în 28 Decemvre 1882.

Alessandrina Gerasim.,
preşedinta reuniunei.

* *(Inundări.)* Dela Rab, Strigoniu şi dela Mohaciu, telegrame au adus scirea despre pustiiri mari causate de apă. Case surpate, mobile şi alte trebuinţe omenesci ruinate, pănă şi vieţi omenesci căḑute victime undelor, eată pe scurt ce a făcut apa în Ungaria. Aḑi cetim că la Esseg şanţurile fortăreţei şi promenada sûnt sub apă; la Carloveţ a întrat apa în cetate.

* (Un tron furat). Regele Ioan al Abisiniei se află în mare perplexitate, căci tâlharii i-au furat tronul. Nu de mult regele au fost comandat un tron nou. După ce a fost gata această mobilă ce a costat peste 100,000 franci, s'a trimes cu o caravana la Adua. Însĕ în apropiere de acel oraş, caravană a fost atacată de tălhari. Acestia au pus mâna pe tron şi pe 600decoraţiuni ale ordinului abisin *Satam Suleiman.*

* (Cismele generalului). „Événiment“ povestesce următoarea istorioară tragi-comică despre un bĕtrân general, cunoscut în Paris: Generalul făcea asalt asupra inimei unei vĕduve tinere, care însĕ îi respingea mâna şi averea. Ca un strateg abil el îşi propuse sĕ cucerească un post înaintat, adecă pe camerista, care pentru bani buni făcu sĕ se întêlnească generalul cu vĕduva frumoasă. La oara fixată generalul venì la scara din dos. Camerista îi ḑise că trebue sĕ se ferească de a face sgomot. La primii paşi scara trosnì. Caută sĕ vĕ scoateţi „cismele“, ḑise fata. Generalul n'avu ce face, se desculţă şi luându'şi încălţămintea în mână, urmà pe fată printr'un coridor, prin douĕ anticamere, coborî o scară şi se opri la uşa mare. „Am sosit 'i ḑise fata. Uşa se deschise şi... generalul cu cismele în mână se vĕḑû în faţa unei societăţi de 20 persoane. Tinĕra vĕduvă îşi subscria în aceea seară contractul de căsĕtorie cu un proprietar de case de pe bulevardul Italian. Generalul fu poftit sĕ se încalţe şi sĕ subscrie şi el contractul.“ „Resboiul“.

* (Monstru) „V. Covurluiului“ spune că în ḑiua de 19 curent, femeia Hana, soţia lui Solomon Leibovici locuitor pe strada Traian Nr. 78 a născut un copil monstru. Picioarele dela genunchi în jos sûnt încrucişate, limba lipită de partea de jos a gurei; anusul sĕu e ne perforat, ceafa moale şi la spate în jos de şele are o rană. Monstrul trăia încă alaltăeri.

* (Notiţe bibliografice.) *Columna lui Traian.* Sumar numĕrului 10—12.

B. P. Hâşdĕu: Doina rĕstoarnă pe Rösler.

Zilot Românul: Tudor Vladimirescu. O cronică inedită dintre 1800—1821.

B. P. Hâşdĕu: Creştet şi urzică. Etimologie poporană din epoca formaţiunei limbei române.

N. Densuşianu: Monumente pentru istoria ţĕrii Făgăraşului.

Chr. Negoescu: Cântece soldăţesci din ultimul rĕsboiu.

B. P. Hâsdĕu: Domname şi Turcame. Sufixu romanic ame la Macedo-români.

Climescu, Curpăn, Petrov şi Pătu. Din Bacău.
obiceiurile juridice ale poporului român în judeţul

B. P. Hâşdĕu: Gioagă. O pagină din istoria armaturei române.

I. Bianu: Alexandru Dascălu. Un scriitor de peste Olt din seculul XVII.

B. P. Hâşdĕu: Apendice la notiţa d-lui Bianu.

P. Ispirescu: Judecata Vulpei-Snoavă din gura poporului.

G. Chiţu: Cuvinte creştine în limba română. Note filologice.

P. Hâşdĕu. Şugubet şi şugubină. Un rest din înfluinţa juridică a slavilor.

Dr. Al. Marienescu: Gruia lui Novac şi fata de latin. Baladă poporană de peste Carpaţi.

B. P Hâşdĕu; Manuscript românesc din 1574 aflător la London în British Munseum.

T. Calimah; Originea familiei Calimach. Douĕ acte comunicate.

B. P. Hâşdĕu: Nu e în toate ḑilele Paşte. Originea creştinismului la români. *Cronica.*

Loterie.

Sâmbătă 13 Ianuarie n. 1883.

Viena:	**81**	**65**	**36**	**43**	**40**
Timişoara:	**24**	**31**	**40**	**81**	**57**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 13. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	118.25	118.20
Renta de aur ung. de 4%.	85.60	85 57
Renta ung. de hârtie.	84.90	84 80
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.50	134.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	89.75	89.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	93 75	94.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului.	97.50	98.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	95.50	95.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 —	
Obligaţiuni urbariale transilvane.	95.05	95.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	98.75	
Sorţi ungurescì cu premii	114.40	113.75
Sorţi de regularea Tisei	—.—	110.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	77.05	77.—
Datorie de stat austr. în argint	77.60	77 65
Renta de aur austriacă	95 90	95.75
Sorţi de stat dela 1860	130 40	130.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	836.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	273.75	273.—
Acţiuni de credit austr..	284.—	283 90
London (pe poliţa de trei luni)	119.60	119.55
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin.	5.64	5.63
Napoleon	9.51	9.48
100 marce nemţesci	58 55	58.70

Publicaţiune.

„Restauraţia“ din grădina Nr. 3. în *strada Schevis* se dă în arêndă.

Condiţiunile mai de aproape se pot vedea în cancelaria subsemnatului inspectorat în *strada măcelarilor Nr. 32.* unde se primesc şi ofertele.

Sibiiu, 3 Ianuarie 1883.

Inspectoratul localităţilor archidiecesane. [334] 4—4

Nr. 319. [337] 2—3

EDICT.

Nicolae Isdrailă de religiunea gr-or. din Slimnic cercul Sibiiului, carele de trei ani cu necredinţă a părăsit pre legiuita lui soţie Maria n. Hania tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta: ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze la subsemnatul scaun protopresbiteral ca formatrimonial de I. instanţă căci la din contră şi în absenţie se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asuprai de soţia s'a.

Sibiiu 20 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului ca for matrimonial de I. instanţă.

LOTERIA ESPOSIŢIUNEI TRIESTINE.

Tragere irevocabil în

18. Februarie 1883.

1. nimeritor principal: **bani gata 50.000 floreni** sau **8.800 galbini.**
2. nimeritori principali: **bani gata 20.000 floreni** sau **3.500 galbini.**
3. nimeritori principali: **bani gata 10.000 floreni** sau **1.750 galbini.**
4. nimeritori principali: Colet şi cercei cu brilante, preţ 10.000 floreni.

Patru nimeritori: Scule de aur cu brilante şi mărgele în preţ **de câte 5000 fl.**

Cinci nimeritori: Scule diverse în preţ **de câte 3000 fl.**

987 nimeritori în preţ **de câte 1000, 500, 300, 200, 100, 50** şi **25 floreni.**

1000 nimeritori
în preţ de
fl. 213.550

Una soarte 50 cruceri!

1000 nimeritori
în preţ de
fl. 213.550

Comande pe lângă acluderea a 15 cr. spese de port sûnt a se adresa la [336] 2—4

TRIEST,
P. Grande N. 2.

Despărţĕmêntul loteriei Esposiţiunei Triestine

FILIALA VIENA
Fleischmarkt N. 2.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 3. Sibiiu, Sâmbătă 8/20 Ianuarie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1883, cu preţul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1882, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Efectele maghiarisărei.

Este o mare nefericire pentru un stat, când sferele mai înalte politice perḑênd din vedere interesul şi binele comun, declară rĕsboiu pe faţă tuturor elementelor din stat spre a ridica prin nimicirea lor pre o mică parte a populaţiunei statului. Aceasta se întêmplă în Ungaria, unde reuniunile de maghiarisare s'au estins ca o reţea pretutindenea spre a stirpì toate naţionalităţile de aici şi deasupra ruinelor sĕ se înalţe naţiunea maghiară. Este o mare nefericire aceasta, căci tendenţa de maghiarisare cu ori ce preţ şi-a ajuns acum culmea, şi ea e în contra noţiunei statului nostru poliglot, e în contra raţiunei sănătoase, e o tendenţă, carea se forţează pe toate terenele vieţei publice, şi în tot momentul se lovesce de realitate, care o desfidă în modul cel mai eclatant.

Ḑiarul nostru şi-a ţinut de datorinţă patriotică a fi în cursul întêmplărilor de toată ḑiua, şi n'a pregetat a reproduce opiniunile foilor unguresci cu privire la acest obiect. Şi mai ales înalta politică de stat reprodusă de „Pesti Naplò“ ne-a luminat pe deplin. Scim cu cine avem de lucru, şi la ce avem sĕ ne aşteptăm.

Era o vreme, când noi presupuneam la politicii maghiari raţiune şi minte sănătoasă. Era o vreme când mai credeam în valoarea legilor sancţionate, căci în statele moderne civilisate legile sancţionate sûnt garanţie şi cetăţenii se cred în drept a astepta loyala lor esecutare. Astăḑi ne am luminat pe deplin. Şi dacă ne mai ocupăm de acest obiect, o facem aceasta în firmă convingere, că ne implinim prin aceasta datorinţa faţă de patria comună, care ar trebuì se fie dulcea mamă a tuturor.

Trecem preste toate câte s'au făcut dela 1868 încoace în favorul maghiarisărei naţionalităţilor. Trecem peste toate, căci ele sûnt lucruri cunoscute astăzi în întreaga Europă. Ne vom ocupa numai de cele mai recente, multele reuniuni de maghiarisare

Ḑiarele maghiare pretind ca fie care suflare omenească din Ungaria sĕ se maghiariseze. Aceasta o pretinde idea de stat unguresc. Căci după ei e maghiar pământul pe care umblăm, e maghiară pânea ce mâncăm, e maghiară apa ce bem, e maghiar aerul ce inspirăm, cu un cuvênt toate şi totul sûnt maghiare. Ergo se maghiarisăm până nu va fi târḑiu, se facem acuma, ceea ce am întrelăsat de a face până acuma. E reson de stat maghiarisarea, aşa dară înainte.

Sĕ stăm puţin în loc. Avem legi sancţionate cari garantează fie cărei naţionalităţi libera desvoltare în direcţiune naţională. Trăim în ultimul pătrariu al secolului al 19 şi simţemêntul naţional şi-a ajuns culmea perfecţiunei. O mică privire asupra grupărei staturilor în peninsula balcanică ne va convinge despre aceasta. Dacă în Ungaria numai au valoare legile, cari ne garantează libera desvoltare naţională; dacă s'a declarat rĕsboiu tuturor naţionalităţilor din Ungaria, şi nu mai avem scut sub legile sancţionate, ne-a mai rĕmas un puternic scut, şi acesta este simţul nostru naţional. Sùntem măreţi cu naţionalitatea noastră română. Şi aceasta o spunem fraţilor maghiari franc, fără nici o reservă. Sûntem români, şi vom fi români. O mărturisim aceasta fără sfială, deşi se vor supĕra pentru sincera noastră mărturisire. Şi din noi nu vor face unguri în veci. Prin dechiararea de rĕsboiu naţionalităţii noastre multe vor ajunge. Vor jignì buna înţelegere dintre noi — poporul nostru şi poporul maghiar, ne vor răpì liniştea noastră sufletească, ne vor face se credem, că legile sancţionate nu mai au valoare în Ungaria, toate le vor putea face, noi însĕ vom rĕmânea români, conscii de puterea noastră vitală, conscii de demnitatea noastră de român.

Reuniunile de maghiarisare trebue se fie un ce ertat căci ele se fac sub auspiciele guvernului. Şi cât timp mai are valoare egala îndreptăţire în stat ne considerăm şi noi egali maghiarilor. Şi vom începe şi noi cu formarea de reuniuni pentru conservarea naţionalităţii noastre, căci dacă e permis maghiarilor a ataca, noue încă ne va fi permis a ne apĕra. Si astfeliu situaţiunea ar fi destul de clarificată.

Revista politică.

Sibiiu, în 8 Ianuarie 1883.

Moartea contelui Wimpffen, ambasador în Paris, a dat ansă la fel de feliu de combinaţiuni referitoriu la fiitoriul ambasador. În legătură cu cele publicate în numĕrul precedent a acestui ḑiuariu despre persoana contelui Andràssy, pe care asemenea l'au adus în combinaţiune pentru numitul post, dăm loc celor cuprinse într'un articol de fond din „Deutsche Zeitung“ Nr 3962 din 14 Ianuarie a. c. relativ la acest punct. Articolul numit sună astfel:

„Chiar şi o foae mare engleză înregistrează scirea despre eventuala denumire a contelui Kalnoky în locul contelui Wimpffen în Paris. Scirea aceasta precum se pare, n'are nici o basă reală; dar care din cari motive se ocupă lumea cu consecuinţă minuţioasă de cestiuni diplomatice, cari ar avè sĕ se concreadă în străinătate, departe de Viena contelui Kalnoky. Şi oare de ce nu se respândiră atari faime şi pe timpul în care conducea afacerile esterne domnul de Haymerle? La curtea austriacă e tare încă partida rusofilă. Membri acestei partide pot sĕ se desmerde încă în suvenirile dulci din tinereţe a timpului, pe când părtinea absolutismul european Ţarul. Se poate se nu fie în stare partida aceasta în alianţă cu clericalii şi cehii a apăra nejignită posiţia contelui Kalnoky?

În spriginul acesta a contelui Kalnoky zace şi secretul, cum de posiţia lui e atât de slabă. Aliaţii numiţi, nu-i vorbă, o se fie în stare a oferì contelui Kalnoky într'una sau într'altă întrebare serviţul lor cu succes; astfel de serviţii însĕ nu se pot mesura cu imperativele politicei europene. Diferenţa intereselor austriace şi rusesci, precum şi seriositatea principială, cu care privesce atât principele Bismarck cât şi contele Ignatieff deosebirea

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 2).

— Ei bine, sĕ trăiască Dumneḑeu! ḑise el foarte serios, aceasta ne probează că coboldii s'au instalat aici, şi de ar avè bunătatea a mi se arĕta, mie, care de când sûnt am tot dorit a face cunoscinţa lor, fără a putè zări vr'o dată batăr unul, m'aşi felicita cu atât mai mult de a-mi fi ales odaia aceasta, în care o se dorm sub protecţia lor amabilă.

— Nu, domnule doctor, nu, replicà Ulf, aici nu sûnt coboldi; acesta este un loc trist şi blăstĕmat, Dta o sci bine, un loc, unde vin stahiile locului şi deranjează şi strică tot ca fiinţele necurate ce şi sûnt, precând mititeii coboldi sûnt amicii omului, ei nu cugetă la altceva, decât a le face serviţii. Ei nu duc nimic cu sine...

— Dincontră, ei aduc! Le sciu toate, jupâne Ulfe dară cine-ţi spune că n'am şi eu în serviciul meu particular, un cobold, care mi-a premers aici? El va fi luat luminarea, ca sĕ facă foc, şi ca sĕ aflu, sosind aici o odaie încălḑită; el mi-a fi deschis poarta, sciind ca tu esci un mare poltron şi că tu mai fi făcut sĕ aştept mult; în sfêrşit el te va însoţì şi-ţi va ajuta sĕ mi aduci ceva de cină, dacă vei arĕta voie bună spre aceasta, căci tu ştii că coboldii nu iubesc oamenii negligenţi şi că ei servesc numai pe aceia, cari au voinţa bună de a servì pe alţii.

Lămurirea aceasta aduse ceva linisce în cei doi auḑitori; Nils îndrăznì a vizita cu ochii sĕi cei mari albastri, păreţii salei şi Ulf, după ce îi dădu o cheie, care deschidea scrinul din odaia păzitorului, se hotărî a merge sĕ-i găteascà ceva de cină.

— Ei, Nils ḑise advocatul către micul sĕu lacheu noi nu vedem cu felinarul acesta miserabil, ce nila lăsat; vei face paturile mai târḑiu: până una alta despachetează geamantanul. Pune-l pe masă.

— Ei domnule Doctor, ḑise băiatul, nu-l voi putea ridica singur, că e prea greu!

Bine ḑici, replicà advocatul sûnt hârtii întrênsul, şi aceste sûnt foarte grele.

El puse însuşi, nu fără osteneală, geamantanul pe un scaun ḑicênd;

— Adă, dară traista cu hainele

N'am adus decât cele indispensabile nu va figrea.

Nils ascultă, însĕ nu putea desface traista.

— Te am credut mai isteţ! ḑice advocatul cam nerăbdător. Mătuşa ta îmi spunea... Cred că tea prea lăudat buna Gertrudă!

— O! replică băiatul, eu sciu foarte bine deschide geamantanele, dacă nu sûnt încuiete... Dară spune-mi domnule Goefle adevĕrat este că dta ai un cobold?

— Un ce? un cobold? Ei! da îmi uitasem! Tu creḑi dară în coboldi băiete?

— Da dacă sûnt de aceia. Aşa i că ei nu sûnt rĕi?

— Nu, mai cu samă pentru că ei nici nu esistă.

A, Dta chiar ai ḑis...

Am ḑis-o ca sĕ-mi bat joc de nătărăul acela. Pe tine, Nils nu voiesc sĕ te cresc în astfel de prostii. Tu scii că nu voiesc a face din tine numai servitor eu voiesc a-ţi da crescere şi minte dacă voiu putea

— Totuşi domnule Goefle, mătuşă-mea crede tare în spirite, bune şi rele!

— Guvernanta mea crede în astfel de fiinţe? Înaintea mea nu sĕ laudă cu de aceste! Veḑi cum ne ameţesc oamenii? Ea se face cu minte când am timp de a povesti cu dênsa... Dară nu, nu, ea nu crede în de aceste, ea vorbesce numai aşa. ca sĕ te înveselească!

— Dar aceste nu me veselesce îmi face frică! nu pot adurmi!

— În cazul acesta, ea n'are drept. Da ce faci? Aşa se desface o traistă, risipind toate pe jos? Aşa te a învĕţat părintele dela Falun serviţiul?

— Dar domnule Goefle, eu n'am servit pe părintele. El m'a luat numai la sine ca sĕ mĕ joc cu băiatul dintre lumea germană şi slavă, isbesc fără milă în legăturile, prin cari se credeau legaţi amicii absolutismului de dincolo şi cei de dincoace de Weichsel. Dacă bat la uşă întrebările cele mari ale secolului, coteriile nu sûnt în stare a le denega intrarea. Se cere un om întreg şi o programă chiară, spre a putea conduce cu succes politica esternă. Amiciţia cu Germania — amiciţia cu Rusia, eată doi poli. Politica austriacă trebue se graviteze spre unul din acestia. O clătinare mai în dreapta mai în stânga ar isola numai monarchia. Ea ar devenì în modul acesta impotentă faţă cu conflictele europene şi i s'ar repeta posiţia critică, ce o avù pe timpul resboiului de Crimea din vina contelui Buol.

Precum se clătină aḑi contele Kalnoky între Germania şi Rusia aşa se clătina odinioară contele Buol între Rusia şi între puterile vestice. Numai celui absolut puternic îi succede a şi susţinea până în sfêrşit preponderanţa în rola de mediator între două partide contrahente. Politica austriacă credea, că, observând în resboiul de Crimea faţă cu ambele părţi reserva, îi va succede a apăsa după plac cumpĕna. Lord Palmerston şi Napoleon III însĕ se deciseră spre resboiul cu Rusia peste aşteptările bărbaţilor de stat din Austria, ear Rusia, vĕḑêndu se părăsită de Austria, încheiă pace cu puterile vestice fără ca vre una din acestea se considere dorinţele Austriei. Se poate, ca Austria se vrea a se decide, cu toate esperinţele triste ce le făcù, la o a doua ediţie a reservelor?

Pericolul aḑi e mai mare ca atunci. Aḑi se nizuesce Rusia a ne separa de Germania spre a putè irumpe apoi, în alianţă cu Italia Serbia şi Muntenegru, în monarchia austro-ungară.

Pe elementul aḑi atât de cu influenţă al cechilor îl va mulţămì pe deplin o atare politică de înstreinare de cătră Germania ear ministrul austriac, care ar sprigini în politica esternă spiritul acesta antîgerman, ar fi înşirat între sânţii naţionali ai cechilor.

Se pare că aici e punctul de mânecare, din care purceḑênd se pot esplica contraḑicerile dintre politica internă şi politica esternă a Austriei. Fiind contele Kalnoky în stare a esopera o apropiere temporală spre Rusia, el va devenì în direcţiunea aceasta profetul politicei slavo-federalistice. În chipul acesta s'ar restabilì cea mai plăcută armonie între sistemul Kalnoky şi sistemul Taaffe. Aceşti doi miniştri ar putea în modul acesta, mergênd mână în mână, sĕ schimbe tot ce s'a privit din partea Germanilor de base nestrĕmutavere ale monarchiei. O Austrie slavă, în alianţă cu Rusia, deşi s'ar întrebuinţa din partea Rusiei numai la întreprinderi panslavistice, ar realisa visurile cele mai încumetate a lui Kolar, Palacky, Havliczek şi Ljudevit Gaj.

Peste puţin vor trebuì sĕ se resoalve lucrurile. Ministrul de esterne Giers va sosì ḑilele acestea la Viena.

El va încerca, basat pe vederile contelui Kalnoky, a zădărnicì alianţa Austriei cu Germania. Politica austriacă esternă se desvoaltă fără a fi influinţată de parlament şi de forţele populare. Vocea noastră va suna poate în pustie şi temerile noastre, pe cari le esprimăm referitoriu la o eventuală retăcire daunoasă a Austriei, poate că nu se vor lua în considerare, cu toate acestea noi vom urmărì schimbările în politica austriacă şi ca organ al oposiţiunei germâne vom cere susţinerea principiilor, cari au fost observate în cei din urmă trei ani. Nu noi cerem inovaţiuni. Oposiţiunea cere a se observa politica esternă de pană acum a monarchiei cu atât mai vêrtos, căci ea însaşi o aprobase la timpul seu. Ţinuta noastră de 3 ani încoace, adecă cam din Septembre 1979 de când cu finalisarea alianţei austro-germâne, dovedesce destul de chiar, că noue nu ne e atâta de a face oposiţiune. Causa şi numai causa e normativă pentru noi. Noi credem, că n'ar fi chiar o fericire, pentru statul austriac când contrarii contelui Taaffe, cari au sprijinit păna acum în delegaţiuni politica esternă a monarchiei, ar fi necesitaţi se provoace o oposiţiune faţă cu politica rusofilă a contelui Kalnoky.

Din Paris ne aduce firul electric scirea, că principele Iérôme Napoleon fu arestat. Arestarea lui e cel mai potrivit şi unicul rĕspuns, ce putea da republica franceză la manifestul principelui adresat naţiunei franceze. Nici o dată n'a plesnit vre-un pretendent cu mai mare cutezantă forma de stat şi legile esistente, ca şi principele Napoleon prin manifestul afigiat în 15 a lunei curgĕtoare pre casele Parisului. Este trădare a afirma că dênsul e următoriul domniei napoleoniḑilor, de care domnie el nu va abḑice nici odată; este tradare a provoca pre poporul frances la spargerea constituţiei, a-l apostrofa, că plebiscitul prin care s'a decretat actuala alegere a capului statului, e illegală, căci codicele frances nu scie nimic despre ea. Semnificativ este, că principele Napoleon păşesce cu manifestul sĕu îndată după moartea lui Gambetta.

Iolibois a interpelat în cameră despre arestarea principelui Napoleon. Dênsul susţine, că publicarea manifestului este numai delict de pressă. El s'a folosit numai de dreptul seu, guvernul însĕ a trecut preste a le sale. Ministrul de justiţie respunse, că manifestul nu fuse numai publicat, ci şi afigiat pe edificii. Aceasta s'a adus la cunoscinţa justiţiei, care în toată libertatea a decis arestarea. Judecătoria va decide mai departe. Guvernul e decis a veghia, ca legile statului se fie respectate de toţi cetăţenii şi chiar şi de principele Napoleon. Floquet aproabă rĕspunsul ministrului şi face propunerea ca toţi membrii familiilor, cari au domnit vre-o dată în Francia, se fie eschişi de pre teritoriul Franciei, din Algeria şi din colonii. Cere tot odată şi urgenţa propunerei sale. La propunerea lui Martin Feuillée se statoresce ordinea ḑilei şi cu 417 contra 89 se aproabă ţinuta guvernului şi se decide urgenţa propunerei lui Floquet cu 328 contra 112 voturi.

În Cetinje a erupt crisa ministerială. După o depeşă din Catharo ministrul de esterne, Radovic, ministrul de rĕsboiu, Plamenac şi de finanţe Cerovic, şi-au dat dimisiunea. Principele încă nu s'a declarat faţă cu aceste dimisiuni. La cas că ele vor fi primite, Radovic va fi denumit de ministru plenipotenţiar în Constantinopol şi Gerovic de guvernator în Niksic.

În Stambul se petrece tot comedia cea veche. S'a descoperit o conjuraţiune a cerchesilor contra sultanului. Lucrul a ajuns la ciocnire formală între garda albanesă şi conspiranţi, în care dintre cei din urmă au rĕmas mulţi morţi. Frica în palat şi oraş este foarte mare.

Cestiunea dunăreană se află tot în stadiul vechiu. Ḑiarele austriace se află îndemnate a susţinea că la conferenţa din Londra România va fi admisă numai în casul, dacă va accepta ca basă a desbaterilor cunoscuta propunere Barrére. Ḑiarele din România încă nu rĕmân detoare cu rĕspunsul, şi cu deosebire „Romanul“ le dă rĕspunsul potrivit.

Ḑiarul „Naţiunea“ în Numĕrul 1 din 5 Ianuarie st. v. a. c. ne comunică în cestiunea aceasta următoarele:

Până la întrunirea conferenţei dunărene la Londra se vede că are sĕ mai curgă încă multă apă pe vale. Causa este că puterile n'au hotărît încă asupra întrebărei: Sĕ se invite şi România la conferenţă sau nu? În timpul din urmă a intrevenit şi Serbia pe lângă marile puteri ca sĕ fie admisă la conferenţă. *Politische Corespondenz* este informată că străduinţele Serbiei n'au fost zadarnice. Din causa aceasta guvernul din Belgrad s'a hotărît sĕ trimită un representant oficios, care se asculte desbaterile în conferenţă. Dificultăţile le a sporit însuşi guvernul din Bucuresci, cerênd sprijin când la Viena, când la Petersburg şi declarênd că propuneria Barrére nu o poate primì cu nici un preţ, dar va aşterne conferenţei un compromis.

Din causa atitudinei României se poate întêmpla ca conferenţa se remână fără nici un resultat, de oare-ce Austro-Ungaria după cum se scie, a pus ca *conditio sine qua non* primirea neschimbată a propunerei Barrère. Cei din Bucuresci de sigur trăiesc în credinţa, că nici o putere nu se va hotărì se silească pe România se primească hotărîrile conferenţei. De altă parte atitudinea Rusiei insuflă neîncredere de oarece guvernul rusesc a respuns la invitaţiunea englesă, că Rusia va consimţì la prelungirea puterilor comisiunei europene numai sub anumite condiţiuni. Despre natura acestor condiţiuni, acoperite cu vĕlul secretului, în zadar 'şi bat capul diplomaţii. Toate privirile sûnt îndreptate spre d. Giers, despre care se ḑice că cu ocasiunea venirei sale la Viena va căuta se înlăture toate dificultăţile ce întâmpină soluţiunea cestiunei dunărene. Până acum este puţină speranţă de succes şi aşa sferile diplomatice sĕ mângăe cu aceea, că conferinţa va hotărì prelungirea puterilor comisiunei dela Galaţi pe un an sau pe doi ear resolvarea tutulor celorlalte cestiuni se va lăsa pe timpuri mai bune.

„Naumovicz“.

În numĕrul precedent am făcut amintire despre eşirea din legătura bisericei greco-catolice a unui membru însemnat al acestei biserici şi despre convertirea lui la credinţa greco orientala. Acesta e prepositul Ioan Naumovicz. Am vĕḑut şi curagiul, cu care sciù se păşească faţă cu atotputernica Romă catolică şi vederile, ce le are acest bărbat relativ la primatul papal. „Deutsche Zeitung“ în numĕrul sĕu din 14 Ianuarie ne împărtăşesce unele detaiuri despre acest bărbat. Naumovicz a fost între anii 1873 şi 1879 conducĕtorul fracţiunei rutene în casa deputaţilor, ba chiar capul aceleia. În anul 1879, făcêndu-se alegeri nouĕ, Naumovicz trebui se cedeze mandatul de deputat unui polon, căci propaganda acestor-a câştigase în districtele rutene teren valorabil. De atuncea şi până în anul trecut nu se mai auḑì de numele Naumovicz. Spre suprinderea lumei se vestì de odată, că în Galiţia între Ruteni se făuresc comploturi, cari au de scop separarea Galiţiei de Monarchie şi împreunarea ei cu Rusia. În procesul de înaltă trădare escat în urma faimelor de soiul numit, în care fu încurcat şi Naumovicz bărbatul acesta respinsĕ înaintea judecătoriei acusa în mod resolut. El nu făcù nici un secret din aceea, că pe cât îi e de mare patriotismul pe atât îşi iubesce şi

---

sĕu bolnav, şi noi ne petreceam bine, crede-mĕ! Noi făceam cât era ḑioa, corăbii mici de hârtie sau sănii mici, din miez de pâne!

— A! a! bine că scie aceasta ḑise doctorul în drepturi mănios; şi Gertruda îmi spusese că tu te ai făcut în casa aceea aşa de folositor!

— O! domnule Goefle, am fost foarte folositor!

— Da, pentru corăbiile de hârtie şi săniile din mieḑ de pâne! Aceste sunt lucruri foarte folositoare de sigur: dacă, în etatea în care esci nu scii face altceva

— Ei, domnule Goefle sciu chiar atâta ca şi ceialalţi băieţi de ḑece ani!

— De ḑece ani, la naiba? tu esci numai de ḑece ani? Şi mătuşa ta te face de trei-spre ḑece sau patru-spre-ḑece! Ei bine ce ai, têndală? De ce plângi.

— De ce mĕ înfrunţi, domnule doctor! Nu este vina mea, că sûnt numai de ḑece ani.

— Aşa este. Eată prima vorbă cu minte de aḑi-dimiueaţă de când am fericirea a te avea în serviţiul meu. Ei bine, stergeţi ochii şi nasul! Nu sûnt mănios pe tine. Tu esci mare şi tare pentru etatea ta acesta este ceva şi ce nu scii, vei învĕţa, aşa i?

— Aşa. aşa, domnule Goefle. Nu pretind mai mult. Dară vei învĕţa iute?... Eu sûnt foarte nerĕbdător, te avertizez!

— Da, da, domnule Goefle, am se învĕţ îndată

Scii face un pat?

— Da cum sĕ nu? La părintele, eu mi-l făceam pe al meu, singur singurel!

Sau nu l-ai făcut nici decât? Tot una o se vedem!

— Ei, domnule Geofle, mătuşa-mea mi-a ḑis aḑi dimineaţă, când a venit la Falun, sĕ mĕ trimită cu Dta: „Tu nu vei avea nici un lucru în castelul unde ai sĕ te duci cu stĕpânul tĕu. În castelul baronului de.. de. ..“

De Waldemora.

— Da, da, aşa a ḑis. Acolo sûnt odăi frumoase pururea curate, şi o grămadă de domestici, cari fac tot Dl Goefle voesce sĕ fi acolo şi se comandezi în locul Dlui căci el nu numai voeşte a lua pe Francois fiind-că Francois nu rĕmâae în odaie. El sĕ duce de bea şi-şi petrece cu ceialalţi lachei, şi Dlui este nevoit a umbla pretutindinea şi a-l chema când are trebuinţă de ceva. Aceastal deranjează. Dlui nu iubeşte astfel de lucruri nici de cât.

Tu te vei purta bine; tu vei rĕmânea tot pe lângă Dlui, ai priceput? Tu-l vei servì, şi alţi te vor servì pe tine.

— Aşa dară, ḑise doctorul, astfel, de socoteală ţi-ai făcut?

— Ei, eu mĕ port bine, domnule Goefle; stau tot pe lângă Dta, precum veḑi; eu nu voiu umbla cu lacheii cei mari din castel!

— Ar fi mai bine!... Dară te vei şi păḑi!

— Nu este altă cale spre castelul nou, decât lacul?

— Nu, in adevĕr; de ar fi alta, precum vĕd, tu ai şi fi la lacheii cei mari, galonaţi.

— Ba nu domnule Goefle, fiind că Dta nu o voeşci!

Dar cât era de frumos acolo!

— Unde? La Waldemora?

— Da, aşa sĕ numeşce castelul nou...

O! Domnule Goefle, a fost cu mult mai frumos decât aici! Şi acolo era atâta lume! Acolo nu mi ar fi frică!

— Foarte bine, domnule Nils, aceastaţi umblă Dtale prin cap, palatul acela, plin de lume, de sgomot, de luminări, de aurării, de desordine şi de mâncări!

Din parte-mi, nu este gustul meu a petrece noaptea la bal şi a împărtăşi în ḑiua următoare din întêmplare o odae cu patru sau cinci tineri nebunatici, aprînşi de vin sau de ceartă! Mie-mi place a mânca puţin, însĕ adese şi liniscit, a durmi vr'o câteva oare, însĕ cu ticnă.

Eu, altcum n'am venit aici sĕ-mi petrec. Am a regula afaceri importante pe sama baronului; îmi trebue odaia mea, masa mea, uneltele mele de scris şi ceva linişce.

Îl aflu neamabil, pe scumpul acesta baron, uitându şi în mijlocul festivităţilor şi petrecerilor sale poporul sĕu şi pe atât se ţine şi el de propria biserică şi de limba acelui-a. Dechiarările acestea ale lui Naumovicz au provocat în cele din urmă cestiunea aşa numită rutenă. Dacă li s'ar lua Rutenilor biserica lor proprie limba rutenă ar degenera într'un dialect polon şi naţionalitatea rutenă ar înceta a mai esista ca factor politic.

În ostul Europei religiunea şi naţionalitatea sûnt strîns legate una de alta. Astfel e în Galiţia. Caracteristica naţionalităţii e confesiunea. Polonul e romano-catolic pecând Rutenul greco-catolic. Rutenii au aparţinut odinioară, precum arată şi numirea lor de „uniţi“, bisericei orientale. Sub domnirea polonă, venind catolicismul la înfluinţă, s'a îndeplinit unaţia Rutenilor cu Roma. Uniunea aceasta a fost mai mult esterioară.

Episcopii ruteni recunoscură, ce e drept, pe Papa de cap al bisericei, vaticanul fu silit însĕ a permite folosirea limbei rutene la serviţul divin şi căsĕtoria preoţilor. Pe lângă deosebirea aceasta mai e şi calendariul, care asemenea a contribuit, ca biserica rutenă şi polonă se rĕmână separate una de alta. Rutenii au rĕmas şi după Unaţie pe lângă calendariul Iulian, aşa încât sĕrbătorile lor diferează de cele ale polonilor romano-catolici cu 12 ḑile.

Poporul ruten de pe sate nu scie, că papa din Roma e capul suprem bisericesc atât al seu cât şi al domnului seu pămêntean. Totul ce'l surprinde e, că domuul seu sĕrbează crăciunul într'o ḑi, care pentru el e ḑi de lucru. Calendariul încă a contribuit mult la aceea, ca poporul ruten, cu toate asupririle polone se nu-şi pearḑă însuşirile sale.

În Galiţia Polonii au venit la putere. S'au polonisat oficiu şi scoală, aşa încât numai miliţia şi pajura mai amintesc, că Galiţia e încă provincie austriacă. Milioanele cele 3 de Ruteni trăesc încă, cu toate că s'a redus numerul representanţilor lor din parlament la 3. Biserica proprie rutenă e scutul cel mai puternic al naţionalităţii rutene. E deci de prevĕḑut, că pentru de a desmembra pe poporul ruten, e de lipsă a-i jignì biserica. Din partea polonă se susţine, ce e drept, că o parte a clerului ruten nutresce tendinţe, cari ar avè de scop desfacerea uniunei cu Roma şi re'ntoarcerea în sinul bisericei ortodocse resĕritene rusesci. Punctul acesta a jucat mare rolă în procesul de înaltă tradare. Procesul s'a terminat cu absolvarea acusaţilor, cu toate acestea archiepiscopul Sembratovicz fu silit sĕ repăşească, ear' Vaticanul se vĕḑu necesitat a preda mănăstirea basiliană din Dobromil, unica mănăstire a Rutenilor galiţieni, iesuiţilor, spre a crea un contrapond propagandei ruso-ortodocse; aşa ne asigură cel puţin foile polone. Organele rutene vĕd în o atare procedură a curiei încercarea, de a contopì biserica ruteană cu Roma.

Mână în mână cu luarea mănăstirei dela Ruteni se făcură strămutări şi demisionări cu mai mulţi prelaţi ruteni. În deosebi se subtrase capitolul din Lemberg unei fundamentale „purificaţiuni.“ În castra polonă era mare bucurie pentru energia, desvoltată în direcţiunea aceasta şi se părea, că cestiunea rutenă e resolvită în modul dorit.

Vine acum scirea din Lemberg, că preotul I. Naumovicz a trecut la biserica ortodocsă rusească şi că într'un script către Papa a şi arătat motivele, cari l'au îndemnat se facă acest pas. Importanţa acestui pas nu zace singur în aceea, că esemplul lui Naumovicz va afla imitători, ci cu deosebire în împregiurarea, că avem ocasiune a face o privire în dispositiunea ce domnesce în Galiţia între Ruteni. Departe trebue că au ajuns lucrurile în Galiţia, încât un preot cărunt sĕ se vadă necesitat a eşì publice din o comunitate bisericească, în a cărei mijloc a jucat până acum o rolă atât de însemnată! Afacerea aceasta merită şi interes eminent politic. Dacă ar fi situată Galiţia în sudul sau vestul monarchiei, din punct de vedere politic ar fi indiferent, că Rutenii susţin s'au nu uniunea cu Roma. Galiţia e provincie mărginaşe cu Rusia, de aceea e trecerea lui Naumovicz la biserica rusească de deosebită însemnătate, care intereseazà şi alte cercuri şi nu numai pe cele bisericesci. Propaganda catolică ultraistă poate produce resultate chiar opuse la Ruteni. Interesele austriace şi cele specific polone, trebue se scim, nu sûnt identice. Austria n'are interes a face capital din cestiunea rutenă.

Varietăţi.

* (Reuniunea română de cântări din Sibiiu.) După strălucitul concert al reuniunei, despre care făcuserăm amintire în Nr. trecut al ḑiariului nostru, în 6 Ianuarie a. c. s'a arangiat din partea reuniunei o petrecere cu joc în sala dela „Împĕratul Roman“. Petrecerea a fost foarte animată. Sûnt rare ḑilele de veselie a le românilor. În criticele timpuri de astăḑi, unde sûntem condamnaţi a purta numai sarcinile statului avênd a se bucura de beneficiile lui poporul cel ales, toată nĕsuinţa noastră ne este îndreptată spre a conserva cele ce ne-au mai remas. Şi omul, care precum şi noi e atacat până şi în esistenţa sa naţională numai are când sĕşi facă voia bună. Petrecerea a avut caracter curat familiar. Inimă curată inimă sinceră intimpinai ori unde priviai, şi ne cădea bine a observa aceasta, căci numai încrederea şi conlucrarea reciprocă sinceră ne mai poate salva. *Vivat sequens.*

* (Arestarea principelui roşu.) Din incidentul arestărei principelui Iérôme Nopleon, care ca şef a domnirei napoleoniḑilor a candidat la tronul Franciei, ne simţim îndemnaţi a reflecta la vieaţa dênsului de până acuma.

Iérôme Napoleon este fiul regelui de odinioară Lustik de Westfalia din căsătorie cu o principesă de Würtemberga. În anul 1853 la denumit Louis Napoleon principe de Franţa senator şi consilier de stat. Cu un an mai târḑiu-a comandat o divisiune la Crimea, de unde s'a reîntors nu preste mult după cum se ḑicea din causă de boală. De atunci i-a rĕmas numele de *„Plon“* *„Plon.“* În 1857 s'a căsătorit el cu principesa Matilda, fica lui Victor Emanuil, dela care i se născură doi fii Victor şi Louis, fitorii pretendenţi la tronul Franciei şi o fică Adelaida. În anul 1861 la provocat principele Aumale la duel pentru un atac îndreptat în senat asupra Orleanilor, însĕ Jerôme Napoleon refusă de a se duela. Cu asemenea antecedente de bună samă nu va câştiga nici un pretendent inima francezilor. E lucru cunoscut mai departe, că principele Jérôme Napoleon se avanta preste socialişti şi liberii cugetători şi trăia în continuă ceartă cu evlavioasa Eugenia.

După căderea imperiului petrecù câţi-va ani în Italia, regatul socrului seu, după aceea se reîntoarse în Francia, unde petrecù până acuma în linişte. Principele Ierome trece în ochii poporului de o figură comică şi republica francesă va face foarte bine dacă pentru această înaltă trădare 'l va da preste graniţă. El e de 61 de ani şi s'ar putea aştepta dela el mai multă înţelepciune şi tactică.

* (Catastrofa din Berditschew). Dureroasele sciri despre arderea circului în numitul oraş s'au adeverit în tot cuprinsul lor. Din cenuşa circului s'au scos până acum mai mult de 300 de cadavre. Starea în carea s'a aflat mai multe cadavre arată, că în desperata luptă mulţi au fost sfărmaţi şi sfêrticaţi înainte de a devenì pradă flacărilor. Mai multe trupuri s'au aflat dărăburite pe sub bănci. mulţime de copii zăceau în bucăţi pe sub celelalte cadavre. Guvernatorul din Chiev venì şi el în oraş se privescă această catastrofă. Spectacolul era înspăimêntătoriu.

Toate cadavrele erau întinse pe un şes în faţa oraşului spre a se putè face mai cu înlesnire cunoascerea lor. Dureroasele scene petrecute aici în faţa ciungăritelor cadavre nu se pot descrie. Numĕrul cadarelor depuse păna în a doua ḑi după arderea circului se urcă la 321, şi nu se scie câte se vor mai fi aflat. Se dă cu socoteala, că încă mulţi oameni se vor mai fi aflănd printre ruine. Toate silinţele de a mântui ceva fură zădarnice aşa de mare au fost confusia şi puterea flacărilor. Păreţii circului erau duplii. Spaţiul dintre ei era umplut cu paie spre a servì contra frigului. Mai adaogem încă multul fên şi lemnele ce se aflau acolo, ca: scaune, păreţi etc. Pompierii veniră prea tărḑiu se ḑice din causa, că tolumbele le-au fost ingheţat în rîu.

Scirile despre causa escărei focului sûnt foarte diferite. Prima scire, că focul s'ar fi escat din o ţigară, aruncată de un servitoriu în grajd, s'a desminţit.

După unele telegrame mai nouĕ focul lau pus nihilistii din Rusia. Scirea aceasta o a dus un student la Chiev şi el şi fu îndată arestat. Pe urmă s'a constatat că causa incendiului a fost negligenţa. Directorul circului Costali, care avea a da representaţiuni cu o rudenie a sa, cu Ferroi, fu arestat, căci înainte de catastrofă bătu cu cuie câteva uşi. Sa constătat însĕ că el numai spre a cruţa publicul de curent a făcut o aceasta. Perderile oraşului Berditschew causate prin acest foc sûnt necalculabile.

După catastrofa cu teatrul de pe Ring din Viena din 8 Decemvre 1881 aceasta e cea mai teribilă şi a costat mai multe vieţi de oameni. Viaţa a mii de oameni e pusă în joc prin negligenţa unor indiviḑi fără consciinţă.

* (Biletul contelui Wimpffen adresat contelui Kalnoky) s'a predat prin ministrul preşedinte dietei în original. Biletul cu cunoscutul cuprins laconic e scris pe hârtie de epistole foarte fină cu trăsurile caracteristice diplomatice. Trăsurile mari şî fine par a fi depinse şi nu prea dovedesc, că autorul lor ar fi în ultimele momente ale vieţei sale.

Cuprinsul biletului face impresiunea unei invitări la prânḑ şi nici decât a întrepunerei „la Majestatea Sa împĕratul“ pentru muere şi copil, ca se nu aibă aceştia a suferi pentru urmările nenorocitei chirii“. Un contrast mai pătrunḑĕtoriu nu'ţi poţi închipuì decât cum e cel dintre eleganţa biletului şi dintre cuprinsul acestuia.

* (Reînpatriarea Ciangăilor). În afacerea aceasta s'a ţinut ḑilele trecute sub presidiul deputatului P. Szontagh earăşi o conferenţă în care s'a primit conclusul: a se recerca guvernul ca se însemne căile şi mijloacele precum şi spriginul statului, preste tot basa, pe care s'ar putè efeptuì re'npatriarea.

---

că eu numai sûnt un student tiner, lacom de muzică şi de valsuri. Am sĕ-i spun dimineaţă cum cuget eu despre aceasta. Ar fi trebuit, sĕ-mi moluleze apartamentul acesta, sau ori care altul, departe de sgomot şi scutit de oameni îndrăsneţi.

Nimic nu m'a reţinut a mĕ reîntoarce la Calun vĕḑênd mirarea lacheilor la sosirea mea, şi perplesitatea lor, neputêndu-mĕ adăposti convenabil; zăpada însĕ mi a făcut teamă, şi lui Loki îi era cald!

Din norocire 'mi aduseiu aminte că în vechiul Stollborg este o odaie îndrăcită care nu o voeşce nimenea şi nici nu se va oferì nimenui.

Iată că am sosit, şi că ne aflăm bine aici. Mâne, Nils, îmi vei curăţì de aici praful şi toţi painjinii. Eu iubesc curăţenia!

— Da, domnule Goefle, voiu spune aceasta dlui Ulf, căci eu nu sûnt destul, de mare a curăţi pe acolo sus!

— Da, da, o sĕ-i spunem lui Ulf!

— Dară spune-mi, domnule Goefle, de ce-i ḑic la odaia aceasta, odaia ursoaicei?

— Este un nume, ca şi altul, rĕspunse dl Goefle, ocupat cu rênduirea hârtiilor sale în lădiţa mesei, şi aflând nefolositor de a esplica lui Nils blasonul.

Totuşi el observà cum crescea frica băiatului.

— Ei, da ce ai? îi ḑise cu nerăbdare. Tu mĕ urmăresci pas de pas şi nu mi ajuţi la nimica?

— Mi frică de urs, rĕspunse bravul Nils, şi Dta ai vorbit cu domnul părinte la falun de ursoaica cea mare. Bine am auzit-o!

— Eu? Am vorbit de ursoaica cea mare? A! Da, adevĕrat!

Părintele se ocupă de astronomie, şi noi ḑiceam... dară liniştestete voinice! Noi am vorbit de constelaţia ursoaicei cei mari, care este în cer.

— A! Ea este în cer, ursoaica cea mare! esclamà Nils cu bucurie. Aşa dară ea nu este aici? Nu va venì în odaia aceasta?

— Nu, ḑise advocatul riḑênd. E prea departe prea sus! Dacă ar voì sĕ se coboare, şi-ar zdrobì ghiarele. Ei, nu-ţi mai este frică?

— O! Nu, nici decât. Numai de nu ar cădea jos!

— E! Ea este ţinută acolo sus de şepte cuie de diamanţi frumoşi, crede-mĕ!

— Bunul Dumneḑeu a bătut-o cu cuie, fiind-că a fost rea?

— Aşa se vede! Dar acum nu-ţi mai e frică de ea?

— Nu, ḑise Nils cu un gest foarte sceptic.

-- Dute dară de caută pe Ulf şi spune-i...

— Domnule Goefle, Dta ai mai vorbit şi de omul de zăpadă!

— Da. Ei, spunemi! tu asculţi la toate, ce se vorbesce... foarte frumos!

— Da, domnule Goefle, respunse Nils cu sinceritate, eu ascult la toate.

— Ei, apoi ce cugeţi ce este omul de zăpadă?

— Nu sciu, dl părinte ţi-a ḑis riḑênd: „Te duci dară la omul cel de zăpadă?“

— El va fi vorbit de un munte, ce se numesce aşa, precum mi-se pare.

— Ba nu! Dta ai ḑis: „Tot aşa drept merge?“ Şi părintele a rĕspuns: „El vênează mereu pe lacul sĕu.“ O! Eu pricep limba svedă crede-mĕ, aşa de bine ca cea dalecarliană.

— De aci concluḑi...

— Că în lacul, peste care tocmai am venit este un om de zăpadă care umblă!...

— Aşa este! şi care este însoţit de un urs mare! Tu ai imaginaţie, mititelule! Este un urs alb sau negru?

— Nu sciu, domnule Goefle.

— Totuşi ar trebuì sĕ scim aceasta, înainte de ce începem sĕ cinăm în odaia asta. Dacă s'ar pune cu noi la masă?

Nils bine vedea că dl Goefle îşi bătea joc de el, şi începù şi el a ride.

Doctorul sĕ felicită de mijlocul sĕu spre vindecarea copiilor de frică, pre când Nils, devenit earaşi tăcut îi ḑise:

— Domnule Goefle, aid' sĕ mergem de aici! E loc prea urit!

(Va urma.)

* (Istoria unei denumiri.) Un jurist absolut fu aplicat pe rênd pe lângă mai multe oficii ca practicant nesalarisat şi ca diurnist salarisat nu tocmai splendid, fără ca sĕ o poată aduce la o aplicare difinitivă, cu toate că competase de nenumerate ori. Competând deci de altă dată la un post de cancelist devenit vacant, îşi acluse pe lângă testimoniile de cari dispunea, şi cele 70 de rugări ce i s'au fost respins de câte ori au competat, spre a dovedì, că de câte-ori s'a rugat fără succes pentru de a i se oferì un post stabil. După scurt timp îi sosi decretul de denumire.

* (La facultatea din Bucuresci) se vor înscrie de aici înainte după cum ne spune „Naţiunea din 6 Ianuarie şi studenţi cari vor presenta bacalaureate sau testimonii de maturitate streine. Primirea se va face după ce toate aceste acte vor fi legalisate de ministeriele de unde le posed visate de ministerul României esterne.

* Cununile de flori, ce s'au adus la ceremonia funebră a lui Gambetta, au fost în numĕr de 1020. Cea mai scumpă s'a preţuit cu 600 franci, cea mai eftină cu 20 franci. Un cunoscĕtor a preţuit toată această mulţime de flori la 100,000 franci.

Mai nou.

După un telegram din Bucuresci al lui „Egyetértés“ legaţiunea Româuiei dela Paris a notificat guvernului seu; că Ministeriul lui Duclere nu consideră de obligătoare pentru sine punctele intermediane ale lui Barrére stabilite şi acceptate sub guvernul de mai nainte, şi că prin urmare din partea Franciei nu vor întimpina improtivire principială modificările ce le doresce România pentru esecutarea regulamentului de navigaţiune.

Ministrul de resboiu din Francia e recercat a cerceta, nu cumva a început a fi seduşi şi aparţinători de ai miliţiei la vătĕmarea datorinţelor lor. Unii din deputaţi afirmă, că mai mulţi oficieri ar fi mers ḑilele acestea la Chantilly la principele de Orleans şi ministrul de resboiu s'ar fi vĕḑut îndemnat, a interḑice strict mergerea la Chantilly. Mai mulţi deputaţi pretind eschiderea din armată a principelui de Orleans. Principele Napoleon se află bine şi e tractat cu multă reservă. Bonapartiştii fac în continuu larmă pentru Napoleon, ear foile din bulevarde se ocupă în coloane întregi cu persoana lui. Publicul începe a se rĕcì faţă cu afacerea aceasta.

Bonapartistul Cuneo d'Ornano a recunoscut în Cameră, că el însuşi ar fi afiigiat placatele cu manifestul napoleonid. El susţine, că manifestul nu vatĕmă legea adusă în anul 1881.

Loterie.

Mercuri 17 Ianuarie n. 1883.

Brün: **7 47 51 58 90**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 18. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	118.30	118.20
Renta de aur ung. de 4%	85.55	84 50
Galbin	5.65	5.63
Napoleon	9.51½	9.05
100 marce nemţesci	58.75	58.70

Nr. 778 S. [338] 1—3

CONCURS.

Subscrisul consistoriu oferă un stipendiu de 500 fl., pe trei ani unui tinĕr, carele se va pregătì în institutul agronomic din Ungarisch-Altenburg pentru profesura de agronomie la institutele de teologie şi de pedagogie.

Petenţii au se producă următoarele documente:

1. Atestat de botez că sûnt români gr. or.

2. Atestat de maturitate de gimnasiu s'au de scoala reală.

3. Atestat dela medic, că sûnt de constituţie sĕnătoasă.

4. Atestat că afară de limba română mai posed şi limba maghiară şi germână în aşa grad, ca se poată asculta prelegerile la numitul institut.

Mai departe cel ce va câştiga acest stipendiu se va deobliga a servì la preḑisele institute cel puţin 10 ani de ḑile,

Petiţiile instruate cu atestatele de mai sus au sĕ se trimită încoaci până la finea lui Iulie 1883 st. v.

Caransebeş, din şedinţa consistorială ţinută în 18 Noemvre 1882.

Consistoriul diecesan.

Ioan Popasu m. p.,
episcop.

Nr. 319. [337] 3—3

EDICT.

Nicolae Isdrailă de religiunea gr-or. din Slimnic cercul Sibiiului, carele de trei ani cu necredinţă a părăsit pre legiuita lui soţie Maria n. Hania tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta: ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze la subsemnatul scaun protopresbiteral ca formatrimonial de I. instanţă căci la din contră şi în absenţie se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asuprai de soţia s'a.

Sibiiu 20 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului ca for matrimonial de I. instanţă.

Publicațiune.

Un tinĕr care posede bine limba romană şi maghiară şi este perfect în afacerile notariali comunale pe lângă un salariu de 15 fl. v. a. la lună şi — afară de spălat, toată proviḑiunea lângă subscrisul numai decât poate fi aplicat ca adjunct notarial.

Galeca (comitatul Arad) 1883 Ianuarie 14 c. n. [339] 1—3

Gavril Ardeleanu m. p.,
notariu cercual.

Zambach și Gavora.

Fabrică de vestminte și recuisite bisericesci

de rit catolic și grec. [205] 18—30

în Budapesta, strada Vațului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

---

LOTERIA ESPOSIȚIUNEI TRIESTINE.

Tragere irevocabil în

18. Februarie 1883.

1. nimeritor principal: **bani gata 50.000 floreni** sau **8.800 galbini.**
2. nimeritori principali: **bani gata 20.000 floreni** sau **3.500 galbini.**
3. nimeritori principali: **bani gata 10.000 floreni** sau **1.750 galbini.**
4. nimeritori principali: Colet și cercei cu brilante, preț 10.000 floreni.

Patru nimeritori: Scule de aur cu brilante și mărgele în preț **de câte 5000 fl.**

Cinci nimeritori: Scule diverse în preț **de câte 3000 fl.**

987 nimeritori în preț **de câte 1000, 500, 300, 200, 100, 50** și **25 floreni.**

1000 nimeritori
în preț de
fl. 213.550

Una soarte 50 cruceri!

1000 nimeritori
în preț de
fl. 213.550

Comande pe lângă acluderea a 15 cr. spese de port sûnt a se adresa la [336] 3—4

TRIEST,
P. Grande N. 2.

Despărțĕmêntul loteriei Esposițiunei Triestine

FILIALA VIENA
Fleischmarkt N. 2.

---

[338] 2—3

Numai odată

se ofere o ocasiune așa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu jumetate prețul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă și Elveția. Consecența a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistența fabricilor. Și fabrica representată de noi, care e cea dintâiu și cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o camdată fabrica sa, încredințându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste așa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate și înfrumsețate și lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă și garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanției sigure și a solidității celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi și schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateță estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanț și medalion etc., prețul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumsețate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanț medalion și cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loți, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu și veritabil de 13 loți probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanție severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel așa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 și astăḑi se capĕtă cu prețul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanț, medalion și cutie de catifeal

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabi cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin și cu mehanism de sunat, mai nainte cu fl. 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile și ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase și imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu și în 20 de ani mai are preț îndoit-sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuință. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preț escepțional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge și o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 4. **Sibiiu, Marți 11|23 Ianuarie 1883.** *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sěptěmână, deschidem pe anul 1883, cu prețul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sě fie scrise bine, ca sě se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Decemvre 1882, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sě nu fie espeditura silită a sista, sau a întârdia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Nr. 4401 Scol.
1882.

Cercularіu

cătră tóte oficiile protopresbiterale din archidiecesa Transilvaniei.

„Normativul pentru scólele poporale din archidiecesa ortodocsă română a Transilvaniei“, votat de sinodul archidiecesan în ședința din 13/25 Aprile 1882 sub Nr. 137 s'a tipărit și în broșuri separate, și se poate procura din librăria tipografiei archidiecesane cu 30 cr. esemplariul.

Acest normativ este obligătoriu pentru toate organele scolari din archidiecesă: de acea tit. Dta vei îngrijì: ca toți preoții, învěțătorii, și în genere tóte organele chiemate după statutul organic la administrarea scólelor nóstre poporali, sě'și procure normativul numit, avênd în viitoriu în afacerile scolari a se ținé strins de dispositiunile cuprinse acolo.

Sibiiu, 4 Ianuariu, 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Nicolau Popea m. p.,
archimandrit și vicariu archiepiscopesc.

Așteptările și realitatea.

Suntem în dulcele crăciunului, în carneval. Nu e de eri de alaltăeri, decând au devenit tocmai dilele acestea dile de veselie pentru toți. „Cât e de vesel, par că suntem în câșlegiu“ audi esclamând, în mod destul de semnificativ, pe poporul nostru. Că e potrivit timpul acesta pentru veselii, despre aceasta nu încape îndoeală și cei ce au pus bază acestui us, bun lucru au făcut.

Usul devine cu timpul lege, și větămarea lui te neliniștesce adesea mai tare ca călcarea unei legi.

Noi sûntem dedați a vedè în timpul acesta mai preste tot fețe vesele. Sûntem obicinuiți a crede, că în timpul acesta nu se dă intrare lipsei și grijilor. Asteptăm, ca fie care se fie cu trup cu suflet vesel, se aibă din prisosință, fie care după cerințele posiției sale, cele necesari. De vara și până pe timpul acesta, după cum se scie, fie-care a lucrat din resputeri și și-au agonisit și câte un prisos, se aibă din el pe dilele acestea, căci în acestea se isprăvesc numai lucrurile mai neapărat de lipsă. Și findcă timpul acesta e cel mai potrivit pentru sěrbarea evenementelor mai însemnate familiare, în deosebi a ospețelor, chiar și în punctul acesta sau făcut provisiuni.

Nașul își chiamă pe finii sei sě-i ospeteze din ce i-a dat Ddeu; părinții își întrunesc în timpul acesta pe fii și nepoți, ca se poată fi cu gândul neîmpărțit la veselie. Toți caută a-și face aceste dile cât mai plăcute, întristarea e esilată.

Apoi chiar la nunte e însași veselia de față. Cu mic cu mare, tênĕr bĕtrân se aruncă în joc. Moșneagul chiar își uită de greutatea anilor ce-l apasă și se repede în horă, ca se arete tinerilor că nici căruntețele nu se pot opune cerințelor, astor dile.

Așa se întêmplă, căci așa cere de altcum și usul. Și nici că te aștepți la altceva, de oare ce trecutul, esperința, te îndreptățesce la astfel de așteptări.

Dar sě ne întrebăm, oare în timpul de față în câșlegiul acesta, tot asemenea se întêmplă?

Și oare nu cumva ne vedem amăgiți în așteptările noastre juste, bazate pe us?

Respunsul ni'l dă realitatea. Ce au fost, au trecut, cel puțin pentru astădată.

Până acum tot au mai mers. Fie-care, în felul sěu, putè sě-și câștige cu mai mare înlesnire cele trebuincioase și încă și ceva pe deasupra așa încât îi venea ușor a rumpe din întregul o părticică spre a'și plătì dările, ear altă părticică spre a se susținè, și a treia spre a o păstra pe dile mari Pe toate terenele curgea lucrul neted și fie care lucra cu iubire, căci lucrarea avè sporiu. Adi se isvesce o stagnare regretabilă pe toate terenele vieței publice. Abia s'au putut reculege bieții oameni de urmările triste a câtor-va ani nefructiferi și eată, că esecutorii stau la ușă, pentru a lua cu camătă restanțele de dare, pe cari, nu din vina lor, nu le-au putut solvì în timpurile de grea cercare. Și nu-i destul cu dările ordinare! Invențiosul nostru guvern află mulțime de pretecste sub cari se mărească contribuțiunile. În locul scoalei confesionale trebue înființate scoale patriotice de stat, firesce din punga cetățenilor. Sûnt multe districte, in cari maghiarii autochtoni, prin o cutezanță neertată a conlocuitorilor lor nemaghiari s'au desnaționalisat. Pentru remaghiarisarea acestor-a se cer fonduri, și de ce se nu contribue la înmulțirea acestor-a și nemaghiarii, cu atât mai vêrtos, căci ei poartă vina unei atari cerințe. A adus timpul cu sine lipsa înființărei de reuniuni de maghiarisare. Guvernul, cu a cărei scire s'a pus ideea în lucrare, trebue sě le sprigineascâ. Starea averei, după contribuțiunile de până acum, nu eartă spriginirea fără a se simți. Ce e de făcut? Trebue mărite dările sub un pretecst oarecare, astfel se poate face spriginirea.

Între astfel de impregiurări e fie-care bun bucuros, a avea cele de lipsă de adi până mâne și își uită, îi e și imposibil, a și mai pune ceva la o parte pentru dile de bucurie. În deosebi se poate dice aceasta despre poporul nostru. Acestuia îi e mai greu traiul, căci referințele, în cari trăeșce el, sûnt cele mai sdruncinate, și au mai mare lipsă de o regulare. E semn reu, a vedea pe economul de câmp venind cu sacul gol la oraș spre ași cumpěra bucate pentru acoperirea lipselor dilnice. Poporul nostru a avut nenorocirea se poarte în anii trecuți nefructiferi și sarcina aceasta. Atuncea nu-și perdù veselia și ținù cu tărie la usul moștenit. Se mângăia, că relele, la cari a ajuns nu-i vin dela oameni și apoi veacului nu te poți opune.

Adi, când a-i potea presupune, că nu are a se lupta cu sarcini ca anii trecuți, îl vedi pe popor posomorît și fără voe. Posede ceva, însě chiar numai atâta cât sě-și împlinească neapăratele datorințe, se trăească de adi până mâne, și se-și poată face și el o di bună ca toți botezații. Dar eată că după ce și-a împărțit el astfel cu chipzueală resultatul ostenelelor sale, se pomesce cu pretensiuni neusitate. Le împlinesce și pe aceste, căci e creștin bun și scie, că „cele ce sûnt ale Cesarului“ trebue

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 3).

— Foarte bine, esclamà advocatul cu umor, eată copiii! Eu am bunătatea a-i esplica că ursoaica este o constelație și domniei sale îi este frică cu mult mai mult ca mainainte!

Vědênd Nils pe stăpânul sěu mănios, începu earăși a plânge. El era un băiat rěu crescut și fricos. Dl Goefle, foarte bun cum era, sě încredință și-i plăcea ași spune, că el nu iubesce copiii și dacă-l mângăie ceva, că n'a cugetat la timpul sěu, la căsětorie, era libertatea spiritului, asigurată celora, cari n'au supěrările cauzate de copii și responsabilitatea pentru viitorul lor. Cu toate acestea, sensibilitatea cea mare, cu care era înzestrat, entusiasmul și iritățiile advocaturei se desvoltau fără voia lui și îi făceau măchnirea și lacrămile ființelor debile, insuportabile, așa, că deși dojenea pe micul sěu servitor, pentru prostia sa, de și se confirma în pasiunea sa pentru discusiunile luminate și subtile, cari, spunêndu le bărbaților, câștigă procesele, și spunêndule copiilor, îi supěră, el își dă toată silința a-l mângăia și a-l liniscì; el merse chiar până într'acolo, a-i promite că, dacă s'ar arăta ursoaica cea mare la ușa odăiei, mai bine i-ar infige spada în trup decât sě o lase sě între

Dl Goefle își permise ceea ce numai el își putea permite în absurda sa indulgență, simțind, compunêndu-se în capul sěu o istorioară frumoasă, despre seara sa din Stollborg, spre înveselirea amicilor sěi din Gevala.

Întraceea Ulf nu mai revenea. Dl Goefle înțelegea că-i trebue timp a afla ceva de cină, în modesta gospodărie a jupânului Stenson; dară o uitare impardonabilă era, că nu aduse luminări.

Mucul din felinar era pe gătate, și advocatul, pururea cu mâna albă și cu manșeta fără greș, nu cuteza a atinge această unealtă urîtă, ca sě-și lumineze prin odaie. Totuși se hotărì la aceasta, spre a càuta în odaia cealaltă, doară vr'o provisiune sau vr'un muc de luminare, în scrinul a cărui cheie îo dăduse Ulf. Nils îl însoți ținêndu-se frumușel de poalele hainei sale. Aceste două odăi, ce representau pentru dl Goefle, în momentul acesta, plăcerile unui singur apartament, erau separate una de alta printr'un zid foarte tare și prin două uși solide. DlGoefle cunoscea bine localitatea; însě de atâta timp el nu avuse de aface în interiorul ei încât ii era greu a afla o ușă! El o căuta în fața acelei, prin care a întrat, și era în drept: însě în loc de a fi în direcția aceasta, ea era la stânga, ascunsă în păretele de lemn, ca și aceea, care o aflase din întêmplare Cristiano sub trepte și despre a cărei esistență nici doctorul nici Ulfilas nu se temeau. Sistemul acesta de uși bine închise și fără lăcate nu era doară o afectație de mister și timp, era simpla efectuire acurată a lucrărilor de lar, efectuire devenită în țerile reci aproape la grad de artă

Dl. Goefle odată în posesia unei odăi cu două paturi, renovată înainte cu vr'o dece ani și destul de comfortabilă, nu-și mai luà osteneala a căuta în scrin. Primul object ce-l zărì, uitându-se către sobă era o păreche de sfeșnice grele cu trei brațe, purtând fie-care trei luminări întregi. Era timp; mucul din felinar se stingea.

— Fiind acuma siguri, că nu remânem pe întunerec, dise dl. Goefle cătră mititelul sěu, o sě ne instalăm îndată aici. Fă foc, și eu voiu scoate pânzăturile din dulap.

Pânzăturile erau puse pe paturi, înainte de ce a putut Nils face altceva decât a umplè odaia de fum. Când era vorba de a face paturile aceste foarte mari, el nu afla alt mijloc, decât a se suì pe ele, spre a ajunge la perină. Dl Goefle era pe aici sě se mănie, însě vědênd că aceasta ar aduce nu-

„date Cesariului;“ voea bună însĕ l-a părăsit, căci i se pare, că a dispărut dreptatea din Ceriuri.

Aşa stă de altcum aḑi lucrul cu toate popoarele, în special cu cele din Ungaria. Realitatea ne desamĕgeşce şi aşteptările noastre dispar ca nisce fantome.

Sûnt triste de astădată ḑilele prefipte pentru veselie. Poporaţiunea e nedispusă, căci referinţele sale de câştig sûnt distruse şi ea se vede necesitată a abḑice de veselia, spre care se bucura înainte.

Aceia, cari vreau binele popoarĕlor şi nu-şi întorc faţa de cătră simtoamele lipsei şi a necazului, ce se manifestează cu destulă tărie, nu pot fi nici un moment la îndoeală despre aceea ce avem trebuinţă.

Am fi recunoscĕtori guvernului nostru, dacă ar mai înceta de a se conforma şoptirilor făţarnice şi reuvoitoare şovinistice, cari sûnt chemate al duce în rĕtăcire şi a-l descredita înaintea tuturor oamenilor binesimţitori, chiar şi înaintea corbilor albi din sinul maghiar. I-am fi recunoscĕtori guvernului, dacă ar fi în stare a se ridica preste prejudeţele nutrite în castre maghiare faţă cu nemaghiarii, de cari prejudeţe e plină presa maghiară, şi şi-ar întoarce privirea spre întrebări practice economice. Înflorirea economică a monarchiei noastre e mai importantă decât toate altele. Înainta şi desvolta se poate înflorirea aceasta numai prin o conlucrare eşită din iubirea tuturor cetăţenilor. Cum se va putè pretinde aceasta aḑi dela nemaghiarii din Ungaria, după ce li s'a legat şi li se leagă continuu mânile, încât le e cu neputinţă a lucra. Şi guvernul, căci el e responsabil pentru cele ce se întêmplă, trebue se scie, că fără cooperarea elementelor nemaghiare statul nostru nu va înflorì nici când, din contră se va slăbì din ce în ce mai mult.

Aşteptările ne-au fost de astă-dată zadarnice, realitatea ne-a desilusionat.

Starea aceasta de lucruri ar trebuì se fie un îndemn pentru cei ce conduc destinele statului, de a se cugeta serios la cele ce ar fi de făcut întru delăturarea rĕului. Ei ar trebuì se înveţe din împregiurarea aceasta, cât de nesocotit lucră omul, care ascultă toate sfaturile, cari i se dau, fără ale precumpănì, şi sĕ se ferească pe viitoriu, a da voe şovinismului se şadă în fruntea mesei din casa proprie.

Poporul nostru e cu răbdare, scie suferì şi, ce e mai mult, el sufere până în sfêrşit fără a se abate dela programa deamnă de numele ce-l poartă.

Desilusionarea în aşteptările sale îl poate posomorî, pe poporul nostru ce e drept, dovadă carnevalul present, nu e în stare însĕ a-l descuragia şi a-l duce în rătăcire, pe căile construite de mânile profănĕtorilor şovinişti.

Puterea vitală, care a făcut pe poporul român se îndure cu bărbăţie secoli întregi de ḑile amare, încă nu i s'a scurs. Până când îl va înfrumseţa puterea aceasta, va lucra şi va da, de câte-ori cere trebuinţa, espresiune durerilor sale, fie şi fără succes.

Maghiarii ne ḑic, „că n'avem de ce sĕ ne plângem, de oare-ce nu ni s'a întêmplat nici pe departe aceea, ce ni s'ar fi putut întêmpla“.

Nu ni s'a întêmplat tocmai din motivul, că am putut striga. Omul, care îşi perde resufletul, nu mai poate striga de loc. Un popor sĕ arată tare şi cu putere de viaţă, dacă îşi apără pas de pas posiţia sa, şi dacă privesce în cea mai mică perdere o nenorocire naţională.

Românii din Ungaria nu se pot răḑima decât de puterea lor de opositiune, nici decât însĕ de moderaţiunea contrarilor lor.

Trecutul cel puţin aşa ne învaţă; dare-ar Dḑeu ca viitoriul sĕ ne aducă la alte idei!

Revista politică.

Sibiiu, în 10 Ianuarie 1883.

Contele Kalnoky a primit în 20 a. l. c. în audienţă pe ministrul de esterne român d. Sturdza. Audienţa a durat preste o oară.

Faima că în cestiunea Dunărei Germania ar face pressiune asupra României, se desminte. Cei din Berlin cred, că în cele din urmă Austro-Ungaria se va înţelege cu România, căci în casul contrariu conferenţa din Londra nu şi-ar putè împlinì principala sa chemare. După vederile cercurilor diplomatice din Berlin, Serbia nu va lua parte directă la conferenţă.

„Telegraphul“ din Bucuresci dela 9 Ianuarie a. c. scrie următoarele:

„Morning Post“ publică o telegramă a corespondintelui sĕu din Viena, cu data de 12 Ianuarie, în care se ḑice că comitele Kalnoky, mai nainte de a pleca din Viena la Pesta, a adresat o depeşă însemnată ambasadorului austro-ungar din Londra în privinţa Conferinţei ce este a se într'unì pentru regularea cestiunii dunărene. Această Conferinţă, ḑice corespondintele, va pune la o probă foarte aspră alianţa austro-germană. Se pare că guvernul austro-ungar are în privinţa cestiunii dunărene nisce vederi care nu sûnt nici cum în armonie cu acelea ale cabinetului din Berlin. Comitele Kalnoky doresce mai cu deosebire, ca într'unirea conferinţei sĕ fie amânată până la finele lui Februariu şi este în contra propunerii, ca România sĕ fie invitată a lua parte la şedinţe. Guvernul austro-ungar este otărât sĕ combată contraproectul prelucrat de guvernul român.

Trebue sĕ mărturisim că nouĕ nu poate de cât se ne convină ori ne-înţelegere s'ar ivi în cestiunea dunăreană cu ori-care putere şi cu atât mai mult încă cu Germania. Dar scirea de mai sus, de şi nu pare probabilă, totuşi ea se potrivesce, într'un chip foarte ciudat, cu scirile ce ni s'au comunicat necontenit în ḑilele acestea în privinţa conferinţei dunărene. Ântêia telegramă ne a comunicat, că după cererea Austriei, întrunirea Conferinţei s'a amânat pentru luna lui Februariu. A doua scire, pe care am publicat'o în ultimul nostru numĕr şi care ne este adusă de oficiosul „Fremdenblatt“ ne spune, că conferinţa se va într'unì în cele dintâiu ḑile ale lunei lui Februariu. Deci este ceva adevĕrat în scirea trimisă din Viena de cătră corespondintele ḑiarului „Morning Post.“ Cât pentru partea finală a relaţiunii de mai sus, cum că guvernul austro-ungar este contra propunerii de-a se admite şi România în Conferinţă, ea poate sĕ fie foarte adevĕrată, dar nu ne poate face nici cald, nici frig. Nu poate sĕ aibă nici o valoare pentru noi ori ce otărâre luată fără scirea noastră mai ales în cestiunea dunăreană. Absenţa delegatului român din Conferinţă va face mai mult rĕu Austriei de cât României. De fapt, într'u ce'i ar profita monarhiei vecine această absenţă? Întru nimic, chiar dacă toate puterile ar adera la propunerea Barère. Şi astăḑi Austria are în palmă aderarea puterilor în comisiunea dunăreană, dar la ce'i folosesce, căci toate alergăturile ei de astăḑi sûnt, ca sĕ dobândească şi consimţimêntul României.

Dacă dar nu vom lua şi noi parte la Conferinţă, ea nu va putè face nimic, şi toate gogoşeriile ei de acum vor fi zadarnice.“

Din Roma i se telegrafează la „Pol. Corr.“, că ministrul de esterne rusesc d. de Giers, va călĕtorì din Palermo, cu o scurtă întrerumpere în Veneţia, la Viena, unde va sosì în 22 Ianuarie seara însoţit de fiiul sĕu cel mai tinĕr. Se presupune, că d. de Giers va remânè numai douĕ ḑile în Viena. În 24 îşi va continua ministrul calea direct spre Petersburg.

În ministeriul din Francia domnesc diferite păreri în privinţa procedurei în cestiunea pretendenţilor. Unii cred, că o eventuală eschidere a Orleanilor ar fi neoportună şi că ar fi de dorit a nu se accepta propunerea dep. Floquet. Alţii nu sûnt în contra eschiderei în principiu, ar dorì însĕ ca sĕ nu se efeptuească de odată ci din ce în ce.

Manifestul principelui Napoleon a făcut ori-cum mare impresiune. „Corresp. franz.“ ne spune, că în paleul „Bourbon“ e iritaţiunea la culme şi că şi-au cam perdut oamenii cumpĕtul. În bulevarde s'a arĕtat asemenea iritaţiune, precum n'a fost nici chiar la moartea lui Gambetta. Espediturile ḑiarelor au fost impresurate de mare mulţime. Oamenii se rumpeau după ḑiare şi discutau apoi cu foc cuprinsul acelora. Chiar şi în provincie s'au făcut mare svon prin manifest. Principele Jérôme şi-a ales într'atâta bine momentul psichologic, întru cât prin moartea lui Gambetta se pregătise oare-cum predisposiţiunea neliniscitoare, ear roialiştii începuseră deja a se mişca în mod deosebit. Aceasta le ar putè servì republicanilor spre învĕţătură sĕ mai lase la o parte conflictele de partidă şi se facă mai bine front contra inimicului comun, contra pretendenţilor. Republicanii ar trebuì sĕ înţeleagă că principele Jérome nu e unicul de care trebue sĕ aibă frică. Principii de Orleans sûnt cu mult mai periculoşi. Aceştia au multe conecsiuni în armată şi pe la finanţe şi ei conspirează pre sub ascuns cu mult mai mult ca principele Jérôme. E un secret public, că generalul Chanzy a murit în momentul, când se pare a fi chemat sĕ păşească în fruntea unei întrigi orleanistice. Ducele Aumale a invitat ḑilele trecute pe mai mulţi oficeri înalţi din garnisoana din Paris la Chantilly. Ministrul de resbel trebuì sĕ se opună urmărei invitaţiunei prin poruncă espresă.

„Journal de Debats“ declară de naivă urgenţa unei legi pentru pretendenţi.“

Principele Napoleon este încă în Conciergerie. Se ḑice că fii dênsului au intrevenit la judecătorie sĕ li se permită a comunica cu tatăl lor. Asemenea a dat de scire şi nevasta principelui Jérôme principesa Clotilda, că şi ea va venì fără amânare la Paris. Se mai ḑice că şi regele Italiei Umberto pe cale confidenţială şi-a tras informaţiuni dela regimul Franciei, că ce are de cuget sĕ facă cu principele. Aceasta s'a făcut pe baza referinţelor de rudenie dintre rege şi principe şi regimul frances, deşi nu va avè consideraţiuni faţă cu Napoleonidul, va trebuì sĕ aibă faţă cu cumnatul regelui din

---

mai lacrimi, el făcù singur nu numai patul sĕu, ci şi acela al micului sĕu lacheu.

El nu făcuse nici când treaba aceasta, dară totuşi era mai sĕ o isprăvească cu tot onorul, precând fù întrerupt de un sgomot înspăimântător, ce se auḑia în odaia ursoaicei, a cărei uşi au rĕmas eară deschise. Era ca un urlet aspru, pătrunḑĕtor şi totuşi comic. Nils căḑù pe bănci şi află a fi cu cale a se ascunde sub pat, pre când Dl Goefle cu ochii mari şi cu gura căscată, sĕ întrebà, fără frică însĕ cu mare uimire, de unde putea provenì astfel de cântare.

— Dacă este pre cum cred, cugeta el, vr'un glumeţ prost, care voesce sĕ mĕ sperie el imitează mormoitul ursului într'un mod particular. Sau sĕ fie glasul măgarului, ce-l reproduce cu o rară perfecţiune; crede el că eu sûnt Lapon, de 'şi închipuesce că n'am auḑit nici odată un măgar strigând?

— Ei Nils, ḑise el, căutând după micul sĕu lacheu, nu este nici o magie; vino sĕ vedem ce este!

Nils însĕ, mai bine ar fi perit, decât s'ar fi mişcat sau numai ar fi rĕspuns: şi dl Goefle, nesciind ce s'a făcut, se hotărì a merge singur la căutate.

Surprinderea nu-i era mică, aflându-se faţă în faţă cu un veritabil măgar în mijlocul odăiei ursoaicei, în adevĕr un măgar frumos, precum n'a mai fost în Svedia, şi de o figură aşa cinstită, de era imposibil a'i face o primire rea sau de a lua visita sa în nume de rĕu.

— Bre! sêrmane amice, îi ḑise dl Goefle riḑênd de unde vii tu? Ce faci tu în ţeara aceasta, şi ce voesci tu dela mine?

De ar fi avut Jean darul, de a vorbì ca oamenii, el ar fi respuns că, ascuns sub trepte, unde nimenea n'avuse ideea a se uita, el a tras un somn şi aştepta cu încredere reîntoarcerea stăpânului sĕu, acesta însĕ nerevenind şi el începênd a flămênḑì, perduse răbdarea, rupse funia de care era numai uşor legat şi venì sĕ ceară dlui Goefle ceva de cină.

Acesta îi ghîcì cugetul cu o mare iscusinţă; însĕ nu pricepea cum Ulfilas, în a cărui grige îl presupunea, i-a putut da drept grajd, odaia înfricoşată din Stollborg.

El îşi construà o lume de subposiţii în capul sĕu. Fiind animalul acesta o raritate în ţĕrile reci baronul, avênd o păreche de reni, altă raritate în regiunile aceste, prea friguroase pentru măgari şi nu destul de reci pentru reni, precum se vede, trebue că a însărcinat păzitorii castelului sĕu vechiu de a se îngrigi de el şi de a-l ţinè într'un local încălḑit bine.

— Eată, îşi ḑise dl Goefle, dece am găsit sobă încălḑită.

Dară pentru ce nu mi-a spus Ulf adevĕrul, de ce s'a făcut că ţine odaia aceasta de îndrăcită? Aceasta nu mi-o pot esplica. Doară va fi fost însărcinat a lipì un grajd ad hoc şi nefăcênd-o a voit doară sĕ'şi ascundă negligenţa, sperând, că eu mĕ voiu disgusta de odaia aceasta, sau că eu nu voiu băga în samă presenţa acestui ciudat companion ... fi va, cum va fi, adăogă, dl Goefle adresându-se voios cătră Jean a cărui faţă îl desfăta, te rog de iertare, sêrmane măgar, însĕ nu sûnt dispus sĕ te ţin aşa aproape de mine.

Tu ai glas foarte frumos şi eu am somn foarte uşor.

Te voiu duce lângă Loki, a cărui vecinătate te va încălḑì, şi vei avea bunătatea de a împărţi cu dênsul în noaptea aceasta cina şi aşternutul. Nils dragă vino încoaci, ai sĕ'mi luminezi până la grajd.

Neprimind nici un respuns, dl Goefle fu silit a se reîntoarce în odaia păzitoriului, a descoperì ascunḑĕtoarea lui Nils, a-l trage de un picior afară şi a-l pune vrênd nevrênd pe spatele măgariului. Dl Nils creḑêndu-se la început călare pe ursoaica fantastică, ţipà din resputeri, cu atâta mai mult că el nu vĕḑuse nici-când un măgar, şi se înspăimêntà la urechile cele lungi a lui Jean, ca şi cum nu s'ar fi înspăimêntat de coarnele dracului, se liniscì însĕ încetişor, vĕḑênd blândeţa şi linistea armăsarului sĕu. Dl Goefle îi dădù sfeşnicul cel cu trei braţe a mână, trăgea însuşi măgarul de funie şi toţi trei eşiră din pavilon, luând direcţia cătră grajd şi urmând de-alungul curţii acoperite cu zăpadă, galeria de lemn, cu coperişul plin de muşchi, care încungiura curtea.

(Va urma.)

Italia. Se ḑice că după terminarea desbaterei în cameră asupra propunerei lui Floquet, va fi escortat la graniţă. Va face multă vervă şi interpelaţiunea lui Lockroy, dacă ministrul va mai lăsa pe principele de Orleans la comanda militară de astăḑi.

Consiliul de ministrii din Francia sub presidiul lui Grévy în 20 l. c. au adoptat două proiecte de lege, care s'au şi presentat camerei deputaţilor. Unul ia mĕsuri faţă cu pretendenţii la tron şi celălalt modifică legea de presă din 1881. Ambe aceste proiecte s'au şi propus camerei. Ministrul de interne Fallières presentează un proiect, după care: fiecare membru al familielor fost domnitoare în Francia, când statul va fi în periclu, poate fi espatriat, şi espatriatul, care se va reîntoarce fără permisiune, va fi pedepsit cu închisoare dela unul până la cinci ani. Ministrul de justiţie Devès presentează proiectul privitoriu la modificarea legei de presă din 1881, la vătĕmarea emblemelor republicei şi la folosirea de embleme revoluţionare.

Ballue propune ca toţi principii din familia Orleanilor, cari şi-au primit gradurile militare cu vătămarea legei din 14 Aprile 1832 sĕ se şteargă din lista armatei franceze. După ce ministru de interne Fallières în absenţa celui de resboiu, n'are nici o obiecţie contra acestei propuneri, ea se dă comisiunei pentru propunerea deputatului Floquet. Resultatul votărei a fost 407 voturi pro, 94 contra.

Tribunalul din Lyon a adus sentinţă în procesul anarchiştilor din Francia. Din motivele acestei sentinţe se vede, că în Francia esistă reuniuni anarchiste cu scop de a întrerupe lucrările de toate ḑilele, şi cari ameninţă patria, familia, proprietatea şi religiunea; pentru aceea a condamnat pe încriminaţii Gauthier, Bernard, Bordat *şi pe principele Krapotkin la câte 5 ani închisoare şi câte 20,000 de franci pedeapsă în bani, 10 ani priveghiere poliţiană şi la perderea drepturilor cetăţenesci pe 5 ani de ḑile*, ceialalţi încriminaţi au fost judecaţi la închisoare între 6 luni şi 4 ani, 5 înşi au fost declaraţi de nevinovaţi, sau cu alt termin, ei fură achitaţi. Publicarea sentinţei a pricinuit mare sgomot, de oare ce femeile celor condamnaţi voiră sĕ se arunce în braţele bărbaţilor lor, însĕ fură împedecate de miliţie. Principesa Krapotkin fu dusă pe braţe de vestita anarchistă Loäise Michel.

Afacerea principelui Jérôme Napoleon.

Manifestul.

„Le Figaro“ ḑice „Romanul“, publică în fruntea foii sale următoarea relaţiune:

„În curênd se va publica în Paris un document, pe care noi, mulţămită unei indiscreţiuni, îl putem publica chiar acum.“

Acest document este apelul principelui Jérôme Napoleon către concetăţenii sĕi. În acest apel se ḑice între altele:

„Francia sufere, maioritatea naţiunai este cu totul rece din causa actualei stări de lucruri. Fără încredere în presinte, ea pare a aştepta viitorul, la care nu va putè sĕ ajungă decât prin nisce otărîri bărbătesci.“

Apelul face apoi o tristă descriere despre situaţiunea Franciei. Puterea esecutivă este slăbită şi necapabilă, camera fără direcţiune şi fără voinţă şi îmbucătăţită în partide. Reacţionarii moderaţi şi radicalii au venit pe rênd la guvern şi n'au reuşit a face ceva. Se provoacă necontenit crise, care isbesc chiar în capul statului. Sûnt cinci guverne. Armata este lăsată pe mânile unor oameni ambiţioşi, ear spiritul militar ruinat. Administraţiunea este roaba celor mai murdare manopere electorale. A esploata ţeara nu vrea sĕ ḑică a o administra. Magistratura este ameninţată, slăbită, financiele sdruncinate, dările sûnt grele, cheltuelile cresc, nu mai esistă nici un echilibru în gospodăria statului. Religiunea este atinsă prin ateismul persecutor, numai singur Concordatul poate sĕ dea pacea religioasă. Se înlătură toate cestiunile vitale ale democraţiei, precum şi o mai dreaptă împărţeala a sarcinilor în favoarea săracilor, comerciul sufere.

Politica esterioară este de rea credinţă faţă cu slabi şi se pune în serviciul unei speculaţiuni deosebite. În Tunisia, a cărei ocupaţiune costătoare e fără folos ea este laşă, ear în Egipt, unde Francia are interese este nepricepută. Francia, care era atât de mare altă dată, numai are nici o autoritate, nici un prieten şi nici un prestigiu. Chiar şi la cei mai bine-voitori nu întimpinăm de cât nepăsare, care este mult mai dureroasă decât vrăşmăşia. Totu-şi o Francie tare este o trebuinţă pentru ţeară. Nu vom redobêndì posiţiunea noastră de altă dată din afară, decât numai prin rădicarea noastră interioară. Până când poporul nu va vorbì Francia nu va putea sĕ se rădice.

Ca moştenitor alui Napoleon I şi Napoleon III sunt singurul om pe lume care a întrunit 7,300,000 voturi. Am tăcut dela moartea principelui imperial numai şi numai spre a nu turbura esperinţa ce se face. Am aşteptat măhnit până când evenimentele sĕ mi permită a vorbi. Tăcerea mea a fost espresiunea patriotică a respectului meu pentru linîştea ţĕrei. Atitudinea mea, opiniunile şi simţemintele mele au fost calumniate în mod sistematic. Chiar şi fiiul a fost aţîţat contra tatălui. Fiii mei stau încă departe de politică. Ordinea naturală le desemnă un loc la spatele meu, ei vor rĕmânè credincioşi tradiţiuni napoleoniane.

Principele Napoleon nu va abḑice, căci ḑice el atunci, când cineva are mai multe datorii decât drepturi abḑicerea ar fi o desertare de sub drapel şi Napoleonii aleşi poporului nu pot face una ca aceasta. Două principii guvernă lumea: principiul voinţei poporului şi principiul suveranităţii. Representanţii trecutului sûnt cu totul înlăturaţi şi numai esistă nici o echivocitate. Este peste putinţă a se ajunge la o unire cu partisanii drapelului alb, cu singura emblemă a casei Burbonilor. Napoleonii apĕră suveranitatea directă a poporului. Eu nu represint o partidă, ci un principiu. Acest principiu este că poporul are dreptul a-şi alege singur pe capul statului seu.

„Francesi! — astfel incheiă manifestul — amintiţi-vĕ cuvintele lui Napoleon: Tot ce se face fără popor, este nelegal.

Manifestul este semnat „Napoleon“.

Casele de păstrare scolari.

(Operat cetit în conferinţa învEţătorilor din districtul Zarandului ţinută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învĕţătoriu.)

Onorată conferinţă! Între obiectele de discutat ale conferinţei noastre, ordinate prin circulariul consistorial dtto 6 Iulie 1882 Nr. 2655 sc. în p. *b)* ni s'a pus şi „Înfiinţarea casselor de păstrare scolari?

Această cestiune, pentru scoalele române dincoace de Carpaţi, este cu totul nouĕ; pentru unii dintre noi chiar străină. Şi nici nu e mirare. Înfiinţarea casselor de păstrare scolari abia a prins rĕdăcini şi la popoarĕla mai înaintate în cultură a le Europei. Abia sûnt vre o 5 decenii de când idea casselor scolari a început a se realisa. Sĕ nu aşteptaţi dar dela mine, fraţi învĕţători, o dissertaţiune academică, ci sĕ vĕ mulţămiţi cu câteva informaţiuni, nepretensive, asupra „casselor de păstrare scolari“.

Acum sĕ mergem mai departe, arĕtând: ce sûnt cassele de păstrare scolari? care e scopul şi însemnătatea lor? istoricul şi resultatele obţinute la popoarĕle, unde s'au întrodus cassele scolari de pastrare, şi în fine necesitatea de a înfiinţa, casse de păstrare scolari la poporul român, şi modul cum s'ar putè înfiinţa? Eată pre scurt, fraţi colegi cu ce vĕ voiu întreţinè câte-va clipite.

Cassele, de păstrare scolari, sûnt nesce institute care sĕ formează depunênd voluntar fiecare elev de scoală cruceri, ce i a economisat însuşi.

Sĕ scie că pruncii primesc dela părinţi sau din alte locuri cruceri pentru satisfacerea unor plăceri copilăresci d. e. pentru cumpĕrarea unor jucării, sau pentru unele lucruri de mâncare. Părinţii mai avuţi şi cu deosebire cei dela cetăţi adese-ori, şi la diferite ocasiuni, dau pruncilor bani, de cari pot dispune după plac; ţerenii însĕ mai arare ori dau pruncilor cruceri, bună oară când tatăl sau mama a vêndut ceva la vre-un têrg cu preţ ridicat, sau apoi la alte ocasiuni. Banii ce pot sĕ-i economiseze pruncii de scoală din ceea ce au primit din ori ce isvor depuşi la învĕţătoriul respectiv, şi administraţi de către aceesta, sub o controlă solidă, sau ulteriormente administraţi de casse de păstrare publice, pun basă casselor de păstrare scolari.

Principiele, care servesc de basă la înfiinţarea casselor de păstrare se pot reduce la următoarele:

a) Ori ce deposit din partea scolariului în cassa de păstrare este totdeauna retractabil, adecă pruncul la intervenirea părinţilor sau tutorilor sĕi 'şi poate rescăpĕta banii depuşi.

b) Suma, ce poate sĕ depună odată un scolariu, nu poate sĕ treacă un anumit macsimum bunăoară 40 cruceri; din contră se primesce ori cât de puţin. —

c) Administraţiunea cassei de păstrare sĕ-şi aibă bine stabilite normativele, încât asupra învEţătoriului se nu poată cădè nici o suspiţiune. —

Scopul casselor de păstrare scolari este: deprinderea elevilor de mici, în a sci păstra prisosul venitelor pentru viitoriu; sau cu alte cuvinte scopul casselor de păstrare este a deda pre elev, ca sè şi poată întocmì viaţa.

Înfiinţarea casselor de păstrare în scoalele române este o cestiune de cea mai mare însĕmnătate.

Cassele de păstrare scolari, au influinţă asupra bunăstărei individuali, asupra familiei, asupra naturei, ele sûnt totodată un mijloc principal pentru întărirea moralităţei.

Renumitul bărbat de stat, Franclin, avênd în vedere bunăstarea civilor sĕi a ḑis: „onorabilitatea şi laborarea sĕ'ţi fie soţii nedespărţiţi, ear în locul al doilea ḑice: spesează mai puţin decât e venitul tĕu, şi vei ajunge cu timp la o stare bună.“

Laboarea şi păstrarea sûnt basele esistenţei unui individ, precum şi a unui stat. Numai aceste două au putut ridica omenimea atât materialmente cât şi spiritualmente. Fără laboare şi fără păstrare este numai regres. Dacă un individ, o familie, o naţiune, nu produce atâta cât consumă, proletaritate. Dacă producţiunea este egală consumului, atunci e stagnaţiune. Dacă omenimea din ceea ce a produs, nu ar fi păstrat nimic, ea s'ar afla în stadiul primitiv de desvoltare. Nu ne putem dară închipuì o îmbunătăţire a stărei materiale fără de a scì păstra; tocmai de aceea trebue ca pruncii încă de mici se înveţe a păstra.

Şi oare pentru ce se păstrăm? pentru ce se dedăm şi pe prunci a păstra? La aceasta întrebare ne dă respuns viaţa de toate ḑilele. În viaţă vin şi timpuri de acele, când nu putem produce atâta, cât consumăm. Economilor li se întêmplă adese că nu produc nici atâta, cât sĕ li se resplătească lucrul, de cum sĕ aibă venit. Timpurile sûnt foarte schimbăcioase, mai multe rele decât bune.

Omul e supus la morburi, une-ori e supus la daune, cari pot sĕ'l aducă la sapă de lemn. Atunci 'şi ḑice fie-care, ce bine era, sĕ fiu păstrat ceva din trecut? Ce greutate este pentru un om, sau o família a trăi din eleimosina altora! Cât de dejositoriu e a fi cerşitoriu!

Eată motivul, pentru ce trebue sĕ dedăm pe prunci a păstra. Cel ce se dedă a păstra 'şi aduce totdeauna aminte de viitoriu, şi'şi întocmesce astfel presentele, ca viitorul încă sĕ i fie asigurat.

Păstrarea, ca şi ori care altă vêrtute, pentru ca sĕ ne o însuşim, trebue sĕ o deprindem mai mult timp. În musică devine cineva virtuos numai prin studiu, prin deprindere; întocmai se întêmplă şi cu păstrarea. Pruncii, dedându-i de mici a păstra, vor fi cu timpul cei mai buni apostoli ai renascerei unui popor.

Un prunc, carele din frageda sa etate, d. e dela anul al şeptelea începênd a păstra câte 10—20 cruceri pe septămână sau chiar şi pe lună, când va fi înaintat în etate va dispune de sute de floreni. Numai pe aceasta cale oameni lipsiţi de ori ce avere cu timpul şi-au putut face stare.

Nu trebue sĕ uităm, că crucerii păstraţi formează basa milionului.

În legătură cu aceasta se nasce întrebarea: cine se dedea pe prunci a păstra? Respunsul este uşor. În primul loc familia are sânta datorinţă a învĕţa pe prunci la păstrare. Numai puţin însĕ trebue sĕ influenţeze şi scoala. Învĕţătorii trebue sĕ opereze în scoală, de aici lucrul se va străplânta şi în familiile, unde poate nu se pune destul pond pe vêrtutea păstrărei, în fine, păstrarea ca vêrtute, va prinde rădăcini adânci în sinul poporului. A deda însĕ pe prunci a păstra, se poate ajunge numai prin aşa numitele „case de păstrare scolari“. Fructele acestei instituţiuni salutare le culege mai ântâiu individul respectiv.

Înaintându-se însĕ bunăstarea individuală, prin aceea sĕ lucra la înaintarea familiei şi în fine la înaintarea buneistări a naţiunei. Cassele de păstrare scolari influenţează asupra moralităţei în general. Elevul abḑice în tinereţele sale de unele plăceri momentane, pentru ca la timp de lipsă sĕ'şi poată ajuta sieşi, familiei sale, s'au altor nenorociţi. Micul elev nu face ca „Sgârcitul risipitoriu“ a lui Alecsandri, carele îşi aduna galbinii, spre a gusta plăcere privind la ei. El s'a dedat a'şi înfrâna dorinţele, şi voinţa de timpuriu, adecă a pus o basă sigură formărei unui caracter solid. Elevul se pregătesce de mic a scì înfrunta fluctuaţiunile vieţei. Numai cel ce scie păstra va posede avere, şi numai cel ce dispune de avere poate fi independent în lucrările sale. Şi apoi numai oamenii independenţi pot combate immoralitatea. Când ḑicem: om moral, caracter solid, este tocmai atât, ca şi când am ḑice: om ce nu e avisat a trăì dela altul. Micii elevi prin reunirea capitalelor lor la cassele de păstrare scolari, vor propaga mai departe în popor simţul de reuniune pe toate terenele. Şi apoi aḑi reuniunile fac minuni. (Va urma.)

Varietăţi.

* *(Avis.)* Biletele de întrare pentru balul reuniunei femeilor române se estradează aḑi în 11/23 Ianuarie dela oarele 10—12 şi dela 3—5 în camera Nr. 1 dela „Otelul Împĕratul Roman“.

P. T. domni şi doamne, cari au prenotat loje, sûnt rugaţi a'şi scoate biletele până la oarele 12, căci la din contră se va dispune despre ele după trebuinţă.

Pentru comitetul arangiator
Dr. D. P. Barcianu.

* (**Multțămită publică**) Subscrișii în numele societățeі literare „Petru Maioru“ a junimei române din Bpesta ne esprimăm cea mai sinceră mulțămită Dlui Alecsandru Nedelcu, măiestru de funii, borges și proprietariu de casă în B-pesta care s'a făcut membru fundatoriu al acestei Societăți și ne-a dăruit o sumă de 100 fl. v. a. dând dovadă despre interesarea DSale de prosperarea culturei naționale.

Buda-pesta 19 Ianuarie st. n. 1883.

În numele Societății.

Georgiu Alea, v. pres.   *Demetriu Horvat,* secretariu.

* (Invitare) la ședința publică ce o va ținea Societatea de lectură a studenților dela scoalele medii române greco-orientale din Brașov Joi în 6 Iannarie st. v. 1883 în Sala cea mare a „Gimnasinlui român“.

Brașov, 3 Ianuarie 1883.

Începutul la 6 oare sara.

NB. Ofertele în folosul societății sûnt a se imanua sau adresa conducĕtorului.

Programul.

1. *Cuvênt de deschidere* ținut de conducĕtorul societății.
2. *„Cum a ajuns Ardealul la casa habsburgică?“* disertațiune istorică de Ioan Crăciunel.
3. „*Scène de ballet*“, de Bériot, fantasiă pentru violină cu acompaniament de piano esecutată de Victor Roșca.
4 „*Făcutu-s'a omul prin civilisațiune mai fericit sau mai nefericit*? cestiune de controversă între Arsenie Vaicu și Moritz Cofler.
5 „*Vijelia*“ chor bărbătesc de Dürrner.
6. „*Grui Sânger*“, legendă de V Alecsandri, studiu de George Bogdan.
7. „*Serenada*“, chor bărbătesc de Marschner.
8. „*Papinian și Vespasian*“, copiă după natură de I. Negruzzi, interpretată de Ioan Muntean și Ioan Clinciu.

Andreiu Bârsan.,
conducĕtorul societății.

* (Têrgul de țeară) s'a început în M-Oșorheiu în 14 Dumineсă, au ținut 4 ḑile după obiceiu, în 17 Mercuri a fost ḑiua têrgului așa ḑis. Vite cornute și anumit cele mari de și nu tare scumpe s'au căutat și cumpĕrat multe. Au fost cumpĕrători din Ungaria și din orașe mai depărtate în Transilvania. Caii nu s'a prea căutat, altmintrelea cai frumoși de vêndut nici nu au fost.

Têrgul ținut în piață, sau ḑiua têrgului, nu au fost nici rĕu, dar nici bun, cam silit din lipsa de bani. Grâul sau vêndut cu 1 fl. 20—30 cr. Cucuruzul cu 74—75 cr. Ovĕsul 40—45 litra.

* În ḑilele din urmă s'a vorbit mult despre formarea unei lige legitimiste a Napoleoniḑilor, sub conducerea lui Athanasie Chorette. Câteva date din vieața Baronului Athanasie Chorete: El s'a născut în 1828. El a întrat în armata papală, fu denumit comandant al unui regiment de elită, al cărui membrii erau esclusiv mai numai nobili. Acest regiment s'a distins la lupta dela Castelfidardo. La erumperea rĕsboiului din 1870 el primì imputernicirea de ași straforma ceata în legiune voluntară. Legiunea aceasta s'a luptat în primele rênduri la bătaia dela Patai și s'a dirtins prin vitejia sa. Chorete fu greu rănit și mai târḑiu s'a alăturat armatei dela foire. După încheerea armistițiului n'a primit candidatura în parlament, cu care l'au onorat 5 departamente din Bretagne. De atunci trăiesce ca om privat. Dela publicarea manifestului dreptei monarchistice este unul dintre cei mai intimi ai contelui Chambord, n'a luat însĕ parte la încercările de restaurare din 1873 și 1874. În 29 Iulie 1871: fu denumit oficier al legiunei de onoare.

* (Atentat pe calea ferată). Între pasagerii trenului de persoane, care mergea sĕptămâna trecută din Milan spre Genua, se afla și juna păreche Francisc și Ana Sturzenegger. Juna păreche se afla singură în un cupeu. In ultima stațiune de Russala se urcă un strĕin în haine elegante. Abia ajunse trenul în lunga galerie dela Russala și strĕinul scoțĕnd revolverul provocă pe juna păreche sĕ-i predea banii și prețioasele ce le au. Bărbatul se aruncă asupra banditului și voi se-i smulgă arma, eară tinera nevastă strigă după ajutoriu. Strigâtul ei înse nu putu strabate la auḑul publicului. Tinĕrul consoarte primì 2 rane în brațul drept și câteva impunsĕturi de cuțit, pre care banditul la scos pentru apĕrarea sa. Numai târḑiu după ce trenul a eșit din galerie s'a auḑit strigătul nevestei, la care conducĕtorul întră în cupeu și arestă pe bandit. Acestuia i-a succes a se elibera, fu însĕ prins îndată și transportat la Genua, unde zace greu răn.t și tinĕrul însurățel Sturzenegger.

* (Păharul lui Luther). Domnul de Grandlen, care n'a vĕḑut cu ochi buni mulțimea de francmazoni la înmormêntarea lui Gambetta, scrie în „Figaro“ următorul basm: „Francmazonii au recunoscut de multe ori importanța și utilitatea servicielor aduse de Gambetta acestui ordin și aici ar fi loc sĕ înregistrăm un detaliu nepublicat până acum. D. Gambetta, devenind președinte al Camerei, a dat un mare prânḑ oficial. Lângă Gambetta a șeḑut la masă comitele Durfort de Civrac, unul dintre capii dreptei catolice și monarchice. În timpul mesei comitele observă, că gazda bea dintr'un păhar particular și de aceea 'l întrebà, dacă acel vas are vre o însemnătate deosebită. „Negreșit respunse Gambetta, este păharul din care a beut Luther și pe care Germanii l'au păstrat la trei secoli și jumĕtate, până ce mi l'au dăruit societățile francmazonice de peste Rin.“ Chateaubriand vorbesce de asemenea în memoriele sale despre păharul lui Luther, pe care l'a vĕḑut în Berlin. Ce servicii estraordinare a trebuit sĕ aducă acest bărbat acelei secte internaționale, incât sĕ determine pe Germani sĕ dăruiască un obiect așa de scump lor tocmai unui bărbat care, în ochii lor era personificarea resboiului până la cuțite! Dacă d. Gambeta ar fi scris un testament, am sci cărui frate-francmason a lăsat păharul lui Luther. Dar așa nu rĕmâne decât sĕ vedem ce va face familia cu aceea reliquie.“

Se pare că Gambetta și-a fost permis o mică glumă cu oaspele sĕu legitimist.

Loterie.

Sâmbătă 20 Ianuarie n. 1883.

Bupapesta: 36 88 63 81 67

Bursa de Viena și Pesta.

Din 20. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	118.20	118.30
Renta de aur ung. de 4%.	85.20	85 25
Renta ung. de hârtic.	84.60	84.50
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.50	134.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	89.—	89.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung. . . . . . . :	110.—	109 50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	93.75	93.—
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului. . .	94.—	97.50
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	55.90	95.—
Obligațiuni urbariale temeșiane		97.—
Obligațiuni urb. temeș. cu clausulă de sorțire . . .	97 50	
Obligațiuni urbariale transilvane.	95.50	95.—
Obligațiuni urbariale croato-slavonice		98.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	98.—	
Sorți ungurescі cu premii	113.75	113.75
Sorți de regularea Tisei	108.70	109.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	77.25	77.10
Datorie de stat austr. în argint	77.75	77.75
Renta de aur austriacă	96.10	95.75
Sorți de stat dela 1860	130.50	130.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	275.—	275.20
Acțiuni de credit austr..	282.10	282 40
London (pe polița de trei luni)	119.75	119.75
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.52	9.51
100 marce nemțesci	58.80	58.80

Nr. 778 S. [338] 2—3

CONCURS.

Subscrisul consistoriu oferă un stipendiu de 500 fl., pe trei ani unui tinĕr, carele se va pregătì în institutul agronomic din Ungarisch-Altenburg pentru profesura de agronomie la institutele de teologie și de pedagogie.

Petenții au se producă următoarele documente:

1. Atestat de botez că sûnt români gr. or.

2. Atestat de maturitate de gimnasiu s'au de scoala reală.

3. Atestat dela medic, că sûnt de constituție sĕnătoasă.

4. Atestat că afară de limba română mai posed și limba maghiară și germână în așa grad, ca se poată asculta prelegerile la numitul institut.

Mai departe cel ce va câștiga acest stipendiu se va deobliga a servì la preḑisele institute cel puțin 10 ani de ḑile,

Petițiile instruate cu atestatele de mai sus au sĕ se trimită incoaci până la finea lui Iulie 1883 st. v.

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 18 Noemvre 1882.

Consistoriul diecesan.

Ioan Popasu m. p.,
episcop.

Nr. 199. [341] 1—3

EDICT.

Georgiu Cismaș de religiunea greco-orientală din Porumbacul superior comitatul Făgărașului, care de 8 ani a părăsit cu necredință pe legiuita sa soție Maria Voiniagu tot din Porumcacul de sus, fără de a se sci locul ubicațiunei lui, — se citează prin aceasta, ca în restimp de 3 luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea scaunului protopresbiteral al Avrigului ca for matrimonial de I instanță, căci la dìn contră se va decide procesul ridicat în contrăi și fără de el.

Avrig, 30 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al Avrigului ca for de I. instanță în cause matrimoniale.

LOTERIA ESPOSIȚIUNEI TRIESTINE.

Tragere irevocabil în

18. Februarie 1883.

1. nimeritor principal: **bani gata 50.000 floreni** sau **8.800 galbini.**
2. nimeritori principali: **bani gata 20.000 floreni** sau **3.500 galbini.**
3. nimeritori principali: **bani gata 10.000 floreni** sau **1.750 galbini.**
4. nimeritori principali: Colet și cercei cu brilante, preț 10.000 floreni.

Patru nimeritori: Scule de aur cu brilante și mărgele în preț **de câte 5000 fl.**

Cinci nimeritori: Scule diverse în preț **de câte 3000 fl.**

987 nimeritori în preț **de câte 1000, 500, 300, 200, 100, 50** și **25 floreni.**

1000 nimeritori în preț de fl. 213.550

Una soarte 50 cruceri!

1000 nimeritori în preț de fl. 213.550

Comande pe lângă acluderea a 15 cr. spese de port sûnt a se adresa la [336] 4—4

TRIEST, P. Grande N. 2. Despărțĕmêntul loteriei Esposițiunei Triestine FILIALA VIENA Fleischmarkt N. 2.

Nr. 364 1882. [340] 1—1

Anunciu.

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru procedură judecătorească în cause matrimoniali se face prin aceasta cunoscut, cumcă prin sentința Venerabilului consistoriu archidiecesan din 23 Septemvre 1882. Nr. 59 B. Ioan Olariu-Baloiu din Boița este despărțit de către pribegita lui soție Maria n. Zacharià tot de acolo.

Sibiiu 8 Ianuarie 1883.

Oficiul ppresbiteral gr. orient al tract. Sibiiului.

Publicațiune.

Un tinĕr care posede bine limba romană și maghiară și este perfect în afacerile notariali comunale pe lângă un salariu de 15 fl. v. a. la lună și — afară de spălat toată proviḑiunea, lângă subscrisul numai decât poate fi aplicat ca adjunct notarial.

Galeca (comitatul Arad) 1883 Ianuarie 14 c. n. [339] 2—3

Gavril Ardeleanu m. p.,
notariu cercual.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.   Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 5. Sibiiu, Joi 13|25 Ianuarie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de donĕ ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — **şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.**

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1883, cu preţul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1882, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiiu, în 12 Ianuarie 1883.

În sfêrşit Giers a sosit şi la Viena. Acesta ar trebuì sĕ fie evenimentul cel mai însemnat dintre toate evenimentele ḑilei. Precum se vede însĕ cercurile diplomatice chiar şi cele austro-ung. sûnt preocupate de alte cestiuni şi lasă pe diplomatul rusesc se petreacă în tăcere timpul cât îl va petrece în Viena.

Dintre organele care tratează visita lui Giers în Viena, însemnătatea cea mai mare i-o dau cele inspirate, dintre cari unele sûnt atât de naive, încât nu'şi pot stăpânì necasul faţă cu presa Germaniei, care invinuia la timpul sĕu diplomaţia noastră că e bântuită de veleităţile unei înclinări spre politica rusească. E interesant odată necasul acesta care resuflă destul de simţit în presa apropiată de sferele guvernamentale şi asigurările la toate umbrele de învinuire că nimenea nu umblă sĕ slăbească legăturile de alianţă dintre Austro-Ungaria şi Germania şi 'n fine că Austro-Ungaria poate fi aliată credincioasă Germaniei, dar pentru aceea poate avè relaţiuni amicabile şi cu Rusia.

Noi nu sûntem diplomaţi nici nu sûntem inzestraţi cu esperimentele diplomaţilor cari practică diplomaţia în toate ḑilele. Ni se pare însĕ că în afacerile diplomatice ca şi în alte afaceri se pune mult preţ pe prestaţiunile positive şi neşovăitoare a unei părţi. Sigurul în diplomaţie mai mult ca ori unde are trecere mare în momente decidĕtoare şi acì află apoi aplicaţiune şi ḑicerea populară română: „Mai bine aḑi un ou de cât mâne un bou“.

Giers va pleca dela Viena între laudele presei oficioase dar dacă ne lasă el şi ceva present favorabil monarchiei anevoie putem crede. Lucrurile remân tocmai precum au mai fost.

Mai preocupate se par sferele politice din Austro-Ung. de cestiunea dunăreană. În privinţa aceasta cetim că ministrul de esterne român D. Sturza, întorcêndu-se din o călĕtorie ar fi avut în Viena o conferenţă cu contele Kálnoky în cestiunea dunăreană. Foarte puţin se poate scì în public că la ce resultate a ajuns conferenţa. Din diversele organe ale presei vieneze transpiră însĕ că România voiesce că la rêndul ei se facă propuneri cari sûnt contrare propunerei Barrére, pe care după cât scim nici guvernul frances nu o mai susţine. Aceste supăra mult în Viena şi în Budapesta.

În şedinţa casei deputaţilor Ungariei dela 22 Ianuarie n. s'a încins o desbatere causată de petiţiunile preoţimei rom. catolice asupra unor puncte interesante. A fost vorba de căsătoria civilă, de scoale confesionale şi neconfesionale, de societăţi secrete religioase, în fine şi de semitism şi antisemitism.

Interes deosebit a sternit desbaterea raportului asupra petiţiunei Tapolcianilor: pentru suspendarea emancipaţiunei Evreilor. La afirmaţiunea lui Berzeviczy că într'un stat nu este permis a sguduì la principiul egalei îndreptăţiri respunde Istoczy: Amicii jidovilor înfundaţi de antisemiţi anunţă, că cestiunea jidovilor nu e cestiune politică ci socială; părinţii patriei cari vreau se măgulească alegătorilor admit oare care cestiune jidovească, dar nu permit casei deputaţilor se o deslege. Dela emancipaţiune în coace nisuinţele separatistice a le jidovilor s'au sporit. Limba nu decide la jidovi, de oare ce ei nici odată n'au avut limbă naţională; ei au vorbit egiptenesce, spaniolesce, nemţesce, n'au fost însĕ nici când Egipteni, Spanioli, Nemţi, ci numai jidovi cari au maltratat limba respectivă. Jidovii nici nu sûnt Unguri ci numai jidovi cari vorbesc unguresce. În privinţa amestecului observă Istoczy, că nu jidovul se face ungur ci contrariul. Dela emancipaţiune în coace s'a deschis o concurenţă între jidovi şi unguri. După şeasespreḑece ani naţiunea (maghiară) trebue sĕ se declare de învinsă; căci pe când noi sûntem risipiţi în partide, jidovii păşesc înainte în falangă încheiată. Istoczy termină cu un proiect de resoluţiune care se îndrepte pe guvern a pune pe masa casei deputaţilor un proiect de revisiunea legei de emancipaţiune. Afară de Istoczy au mai subscris proiectul de resoluţiune: Onody, Em. Szalay, Georg Szell, Arpad Szentivanyi, Ludv. Lazar, Ivan Simonyi, L. Meszlenyi şi principele Artur Odescalchi.

În Francia lucrurile se fac din ḑi în ḑi mai posomorite. În privinţa aceasta ne mărginim a îndrepta pe cetitori la cele ce reproducem despre manifestul lui Napoleon.

Arestarea lui Napoleon găsim că n'a mulcomit spiritele. Starea aceasta o găsim descrisă în următoarele:

Paris, 7 Ianuarie. — Prin toate cercurile politice domnesce o disposiţie penibilă asupra nesiguranţei situaţiei, ceea ce are înriurire şi asupra pieţei financiare. Propunerea lui Floquet ca se fie goniţi pretendenţii a provocat pretutindeni o ferbere Se ḑice că opiniunile sûnt împărţite în ministeriu; Herisson şi Mary 'şi vor da demisia. Este adevĕrat, că opinia publică n'are destulă încredere în cabinetul actual, dorindu-se o schimbare energică. „National“ esclamă: „Ministrul sĕ declare în fine, dacă avem sĕ rîdem s'au se tremurăm. Pentru Dumneḑeu! sĕ înceteze odată tăcerea ce produce incertitudine.“ — „Union“ declară că sûnt scorniturit toate câte se spun despre conspiraţii legitimiste şi încercări de a provoca agitări în armată; o notă oficioasă ḑice: Fără sĕ intrăm în amĕnunte [illegible] tite sûnt adevĕrate. De un timp atenţia autorităţilor a fost îndreptată asupra încercărilor unei afiliaţiuni de certe persoane din partida regalistă, cari vreau sĕ'şi atragă persoane gata la ori ce. S'a observat cea mai mare veghere şi dacă s'ar face o încercare, ea ar fi de bună seamă reprimită cu forţa căci autoritatea nu va fi surprinsă. Se mai adeveresce, că în armată, şi mai mult în cavalerie, unde servesc fiii nobilimei, s'au făcut încercări de seducere; în Brest s'au cumpĕrat arme şi material de resboiu; generalul Charette vrea sĕ împartă aceste arme fidelilor sĕi la momentul oportun; aceste tentative au un caracter legitimist, dar n'au atins, nici un resultat mai remarcabil.

Principele Jèrôme e visitat de advocaţii sei şi de rude. Cercetarea se urmează. Sĕ susţine că expulsiunea nu se va face înainte de votarea legei celei nouĕ. Espunerea de motive ḑice: Un atac îndrăsneţ contra legei silesce pe guvern sĕ cearcă dela cameră o armă spre a manţinè ordinea. Prin docu-

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 4).

În momentul acesta eşia Ulf din pavilonul locuit de unchiul sĕu, şi se îndrepta către odaia ursoaicei ducênd într'o mână un felinar, într'alta un coş plin de utensilii, necesare pentru masa dlui advocat. De astă dată lui Ulf îi era aşa de grabă a intra în odaia ursoaicei, precum îi era mai nainte de supărăcios a întra acolo. Şi aceasta fiind-că el simţea trebuinţa neînvingibilă de societate, ce cuprinde pe omul înspăimântat prin singurătate. Eată cum o păţì Ulf.

Ca Sved adevĕrat, Ulf era prevenirea şi ospitalitatea însĕle; dar de vr'o câţi-va ani, de când locuia în zidurile întunecoase din Stollborg, în societatea unei persoane posomorîte şi surde, sêrmanul Ulf devenise aşa de superstiţios şi poltron de nu lipsì nici când, după apusul soarelui a se baricada în odaia sa, hotărît a lăsa sĕ piară în ghiaţă sau în omĕt pe ori şi cine, a cărui glas îi era suspect. Dacă dl Goefle n'ar fi aflat poarta castelului deschisă de pumnii viguroşi ai lui Puffo, şi dacă Ulf n'ar fi recunoscut glasul advocatului în curte, stimabilul doctor în drepturi ar fi fost de sigur silit sĕ se reîntoarcă la castelul nou, de a cărui sgomot şi imbulzeală atât se temea.

După ce-l'a întrodus în pavilon Ulf se liniştise puţin; Ba el îşi zise că toate sûnt prea bune, considerând, că dacă dl Goefle voia sĕ se pună faţă în faţă cu dracul era treaba sa, şi că era mai bine sĕ-l primească decât sĕ fie silit sĕ-l reconducă la castelul nou, un ordin, care ar fi avut pentru bietul călăuz urmarea neplăcută de a revenì singur preste lacul impopulat de gnomi grozăviţi. Din norocire bĕtrânul păzitor din Stollborg, bolnăvicios, rece dedat a se culca de vreme, se închisese în pavilonul sĕu, situat în fondul unei a doaua curţi mici, a cărei ferestrii dând spre lac, nu putea vedea în curtea cea dintâiu. Nu era dară de temut că el, fi va adurmit sau nu, ar afla presenţa oaspelui sĕu înainte de dimineaţa următoare, După o chibzuială bună Ulf se hotărì a nu-i da de ştire şi a gătì cum va putea mai bine cina dlui Goefle. Sten era foarte sobru; el era însĕ obiectul atenţiunilor celor mai mari din partea stăpânului sĕu a baronului de Waldemora: proprietariu, precum s'a vĕḑut, a castelului nou şi a castelului vechiu, care dăduse odată pentru totdeauna noului sĕu intendant ordinile cele mai precise, întru îngrijirea cu imbelşugare pentru traiul bun a vechiului şi credinciosului servitor a casei sale.

Lui Ulf îi plăcea traiul bun, şi vĕḑênd că unchiul sĕu trimitea din modestie şi din simţ de ordine, provisiunile superflue, ce i se aduceau, earăşi la castelul nou, el le primea toate, fără a-l inşciinţa. El avea dară într'un unghiu ascuns al bucătăriei, avuţii gastronomice, si o mică pivniţă săpată în stêncă vara rĕcoroasă şi earna caldă, unde se grămădeau, după neşte buţi goale, butelii cu vinuri vechi, obiecte, de sigur de un preţ mare, într'o ţeară unde via lor este o plantă de florărie.

Ulf nu era lacom; el era băiat de treabă, nu şi-ar fi făcut pentru lumea asta, bani din darurile baronului pentru unchiul sĕu. Ba, el avea chiar inimă bună, şi când putea reţinea pe un prietin, îi impărtăşa misterios butelii diverse fericit de a nu fi silit a bea singur ceea ce face beţia tristă. Totuşi apariţiunea, nu a unei ursoaice, cum credea Nils, ci a unui fantom lamentabil în pavilon era un ce prea adeverit, că bietul Ulf sĕ fi putut reţinea un singur oaspe după apusul soarelui. Pe atuncea el sĕ hotărì a sĕ îmbăta ca sĕ'şi facă curagiu, şi apoi i se arătau stahiile cele rele, spiritele rĕului, cari cearcă a duce jertfele lor cu sine spre a le arunca în casmente sĕ probează că representanţii vechiului guvern stau în relaţiuni secrete cu duşmanii republicei. Ei formează astăḑi obiectul neliniştei şi în momentul surprinderei şi încurcăturei ar putea deveni un pericol. Facultatea cerută de guvern se apropie prin caracterul seu de supraveghiere după cum o prescrie deja legea penală. Această supravreghiere se poate face numai faţă cu anumite persoane. Guvernul propune: 1. Toţi membri familielor cari au domnit în Francia, pot fi goniţi de pe teritoriul Franciei, Algeriei şi al colonielor când din fapte importante s'ar vedea că sûnt periculoşi siguranţei. 2. Cine va fi expuls şi se va înapoia fără permisie, poate fi dus intr'o colonie, fie în Algeria, sau aiurea. 3. Toţi cei espuşi perd drepturile politice. Apoi guvernul propune pedepsirea acelora cari poartă embleme revoluţionare s'au colportează apeluri de înaltă trădare, etc.

Manifestul lui Jerôme Napoleon

a făcut cu mult mai mare sensaţiune în Francia şi în Europa, decât se nu merite a-l publica şi noi în toată estensiunea lui.

Deci eată-l după cum a fost publicat în „Figaro“ din Paris:

Cătră concetăţenii mei.

Paris, 15 Ianuarie 1883.

Francia lăncezesce.

Căţi-va dintre acei ce sufer, se mişcă.

Marea majoritate a naţiunei este desgustată. Fără încredere în present, pare a aştepta un viitor pe care nu-l va putè obţinè decât prin o hotărîre bărbătească.

Puterea esecutivă este slăbită, incapabilă şi neputincioasă

Camerile sùnt fără direcţiune şi fără voinţă.

Partida dela putere uită propriele sale principii pentru a nu căuta decât satisfacţiunea pasiunilor celor mai joase.

Parlamentul este îmbucătăţit până în finit.

Reacţionari, moderaţi, radicali, s'au succedat la cărma ţĕrei. Toţi au căḑut.

Vi s'au făgăduit o republică reformătoare. Făgăduinţă mincinoasă.

Asistaţi la crise continue, cari ating pe şeful statului, pe ministrii şi pe camere.

Espereinţa republicei parlamentare, urmărită de 12 ani, este complectă.

Rĕul stă în constituţiune, care pune ţeara la bunul plac a opt sute de senatori şi deputaţi.

Greşeli s'au făcut în trecut. Pentru ce sĕ le mărim în loc de a găsì în ele povăţuiri?

Armata, basa mărirei şi a siguranţei noastre, este lăsată bunului plac al unor oameni incompetenţi. Ei pun la cale de ḑece ani organisaţiunea sa, şi acum sûnt reduşi, după atâte bojbăiri cu care ruinează spiritul militar, sĕ caute încă o lege bună. Administraţiunea este discreditată. Funcţionarii sûnt telarii intereselor electorale celor mai meschine.

A exploata ţeara, nu vrea sĕ ḑică a o administra.

Magistratura, ameninţată în principiul neatărnării sale, pare a perde în fie care ḑi, odată cu siguranţa la care are drept, conştiinţa misiunei sale.

Financele noastre sûnt delapidate.

Impositele, grele şi rĕu impărţite, sûnt mănţinute într'un fatal spirit de rutină, care e o pedică ori cărui progres.

Este ce e dreptul, mai uşor de a imprumuta decât de a reforma.

Cheltuelele cresc fără raţiune.

Condiţiunile cele mai elementare ale dreptului public sûnt nerecunoscute. Un agiotaj, care nu datoresce cele mai de multe ori nepedepsirea sa decât unor solidarităţi compromiţătoare a năpustit asupra tuturor claselor societăţei.

Datoria flotantă s'a urcat la o cifră, care ameninţă creditul nostru la cea dintâi sguduire.

Cu toate impozitele enorme, echilibrul budgetului nu esistă.

Religiunea, atacată de un atheism persecutător nu e protejată. Şi cu toate aceste, acest mare interes al ori cărei societăţi civilizate este mai uşor de păzit, de cât ori care alta, prin aplicaţiunea loială a concordatului, care sigur nu putea da pacea religioasă.

Chestiunile sociale, — vitale pentru democraţia noastră, unde egalitatea politică trebue sĕ aibă de urmare o mai bună impărţire a sarcinelor, în profitul clasei mai numeroase şi celei mai sărace, sûnt tăgăduite.

Comerciul nostru este atins prin părăsirea tratatelor dela 1860, cărora noi datorim prosperitatea; şi interesul consumarilor şi al comercianţilor este jertfit.

Politica noastră în străinătate este de rea credinţă cu cei slabi. Ea este în serviciul speculaţiunilor particulare în Tunis, a cărei ocupaţiune costisitoare este fără de folos: ea e laşă şi ineptă în Egipet, unde interesele Franciei sûnt foarte mari.

Nu poţi străbate ţĕrile strĕine fără o tristeţă profundă. Francia noastră, odinioară aşa de mare, numai are astăḑi nici amici, nici prestigiu. Ea nu întâlnesce la cei mai buni-voitori chiar decât o nepasare mai dureroasă decât duşmănia şi cu toate aceste o Francie puternică are locul sĕu necesar în lume.

Nu vom mai regăsì posiţiunea noastră faţă cu străinul decât prin ridicarea noastră lăuntrică.

Această situaţiune provenită din părăsirea principiului de suveranitatea naţională. Pe cât timp poporul nu'şi va fi dat cuvĕntul sĕu, Francia nu se va mai ridica.

Ereditar a lui Napoleon I, a lui Napoleon III eu sûnt singurul om al cărui nume a intrunit *şepte milioane trei sute mii de voturi.*

Dela moartea fiului împăratului, am păzit tăcerea asupra întregei politice. Ne-voind a turbura esperinţa, care îşi urma cursul seu, eu am aşteptat, intristat, că cuvêntul să-mi fie dat de evenimente. Tăcerea mea n'a fost decât patriotica espresiune a respectului meu pentru odihna ţĕrei.

Purtarea mea, opiniunile, sentimentele mele au fost sistematic columniate. Împosibil, n'am rĕspuns decât prin dispreţ acelora ce au căutat până a intărita pe fiu contra părintelui. Sforţări uricioase fără de resultat. Am trebuit sĕ impun tăcere inimelor tinere revoltate prin aceste invrăjbiri. Am voit sĕ fiu singur in faţa adversarilor noştri.

Fiii mei sûnt încă streini politicei. Ordinul natural îi designează după mine şi ei vor rĕmânè credincioşi adevĕratei tradiţiuni napoleoniane.

S'a vorbit de abdicare, aceasta nu va fi. Când cineva are mai multe datorii de cât drepturi o abdicaţiune este o desertare.

Aceste înţelegeri, aceste recunoscinţi reciproce pot convenì principilor, cari socot că au drepturi superioare voinţei ţĕrei. Napoleonii, aleşi şi servitori ai poporului, nu vor putè sĕ lucreze astfel.

Doue principii desparte lumea; acel, care admite un drept superior voinţei poporului, şi acel, care face sĕ reşeadă principiul ori cărei puteri în aceasta suveranitate.

Eu respectez ţeara, unde aceste douĕ principii se acoardă. În Francia, nu este astfel. Representanţii trecutului sûnt cu desĕvârşire respinşi.

Echivoc nu se încape.

Nici o înţelegere nu e putincioasă cu partizanii drapelului alb, devenit singura enblemă a Casei de Burbon.

Dacă e neînţelegere între partisanii suveranităţei naţionale, nu esistă între dênşii antagonism absolut.

Napoleonii apără suveranitatea directă a poporului. Această doctrină a fost părăsită de mulţi din republicani, numai de temerea voturilor populare.

Ceia ce un plebiscit a stabilit, un non plebiscit poate sĕ înlocuiască.

Eu nu representez un partid, dar o causă, un princip.

Această causă este a tuturor, mai mult de cât a mea.

Acest princip, este dreptul ce are poporul, de a'şi numì şeful sĕu. A nega acest drept este un atentat la suveranitatea naţională.

Guvernul se consumă; dar o mare democraţie ca cea a noastră, nu poate sĕ se lipsească multă vreme de necesitatea de a constituì autoritatea. Poporul are acest sentiment. El l'a probat în cele opt plebiscite dela 1880, 1802, 1804, 1815, 1848, 1851 1852 şi 1870.

Francezi, aduceţi-vĕ aminte de aceste cuvinte ale lui Napoleon I:

Tot ce se face fără popor, este neligitim. *Napoleon.*

„Naţiunea“ comentând evenimentul manifestului scrie:

Abia s'au aruncat cele din urmă lopeţi de pămênt peste cosciugul corifeului Republicei şi inimicii ei au început a-'şi ridica fruntea, cu un curagiu de care nu erau capabili până acum. Până acì se vorbea de candidatura lui Clémenceau, a lui Brisson şi a lui Freycinet, ca moştenitor ai lui Grévy, pe când sgomotele despre suirea la tron a Regelui încetaseră deocamdată, spre marea nemulţămire a fidelilor sĕi, cari sperau câ următorul Bourbonilor va arăta mai multă energie în nesce împregiurări aşa de favorabile sie. Telegramele din urmă ne anunţă un nou pretendent, pe Napoleon al V, vĕrul lui Napoleon III şi nepotul genialului exilat pe ţĕrmurele singuraticei insule Sta Elena. Principele Charles Paul Bonaparte Napoleon, născut la Triest în 9 Septemvre 1822, este cel mai tinĕr din fii regelui Jerôme Bonaparte şi al Principesei Caterina de Würtemberg, şi în destul de bine cunoscut sub numele de *Plon-Plon, Principele roşu, Cesarul declasat.* Se credea până acum că majoritatea Bonapartiştilor vor vota nu pentru dênsul, ci pentru fiul lui, pentru tinerul Principe Victor, născut la 18 Iulie 1862. Nu numai fracţiunea clericală a Bonapartiştilor, Cassagnac şi partisanii sĕi, ci şi Rouher vice-împĕratul de altădată, precum şi un mare numĕr dintre credincioşii lui, păreau că se înţeleseseră între dînşii spre a desposeda pe Principele

---

cade. Este probabil că pentru a nu fi ispitit a le urma, înţeleptul Ulfilas beù până şi perdù cu totul întrebuinţarea picioarelor.

Adevĕrat, că în numĕroasa suită a baronului erau lachei, spirite libere şi cosmopoliţi, cari nu credeau în nimica; însĕ Stenson îi ura, mai mult sau mai puţin pre toţi, şi nepotul sĕu Ulf împărtăşea antipatiile sale.

Aşa dar Ulfilas Stenson avea ce gătì dlui Goefle, şi nici nu era nedestoinic de a coace şi de a frige. Altcum veselia advocatului îl făcuse si pe dânsul mai vioiu; el îşi promitea a şi petrece cu poveşti servindu-l, însĕ ideile sale plăcute, fură turburate fără veste, de sgomote ciudate; lui i se părea că aude pîrsnituri ascunse în interiorul zidurilor, pocnituri în păreţii de lemn; de douĕ-ḑeci de ori îi căḑù tigaia din mâni, şi era un moment, când i se părea aşa de tare că suspinele sale fricoase aveau un rĕsunet îngênător îndĕrĕtul sĕu, încât nu cuteza a respira, mai bine de trei minute, şi cu atâta mai puţin a se întoarce.

Aceasta a fost causa puţinei sale activităţi la gătirea cinei, aşa dorite. In sfêrşit, isprăvind bine, rĕu opera sa, el se coborî în pivniţă după vin. Acolo îl aşteptau spaime nouĕ. In momentul, când, destul de încărcat, voì sĕ iasĕ din sanctuarul acesta, sĕ furişă o figură mare neagră pe dinaintea sa. Felinarul sĕu se stinse şi aceleaşi pascri misterioase cari l'au înfricoşat atât de tare în bucătărie, suiră repede treptele pivniţei pe dinaintea lui. Ulf era pe aici sĕ leşine; el prinse mai odată curaj şi ajunse iară la bucătăria sa, unde lăsà tigăile, frigênd cuprinsul lor, pe vatră, hotărît, de a merge, sub pretecstul de a aşterne masa, la dl Goefle ca sĕ se vindece de spaimă.

Era în momentul, când, încărcat de utensiliile mesei, şi trecênd galeria de lemn, se aflà faţă în faţă cu apariţiunea bizară ce representa pe doctorul în drepturi, cu căciula sa de noapte în cap, şi trăgênd de căpăstru un animal ciudat, imposibil, o feară pre care un veritabil ţĕran dalecarlian a epocei prezente, Ulf, n'a mai vĕḑut de când era, de care doară nici n'a auḑit vorbindu-se; şi pe feara aceasta. ce aruncà de a lungul galeriei, umbra gigantelor sale urechi, se aflà o flacără întreită purtată de un mic drac roşu, pre care dl Goefle a voit sĕ-l treacă de lacheul sĕu, dar care nu putea fi altul decât numai coboldul în persoană, demonul familiar, cu care se lăudà advocatul, că-l are în serviţiul seu.

Aceasta era prea mult pentru bietul Ulf. El puse cu mână tremurândă, coşul sĕu jos, şi întorcêndu-se el merse pentru a se închide în odaia sa jurând pe fericirea sa vecînică, a nu mai eşì toată noaptea de ar murì advocatul de foame şi de ar mânca dracul cina destinată advocatului.

Şi a fost în zadar că dl Goefle îl chemà. El nu primì nici un rĕspuns şi se hotărî a duce măgarul în grajd, a lua coşul părăsit şi a-şi aşterne masa, cu ajutorul lui Nils, în odaia ursoaicei.

— Ei, îşi zise el, filosofia este de lipsă în călătorii, şi, deoare ce aflu aici păhare, tacêmuri şi farfurii, sĕ sperăm că lunatecul acela are intenţia de a aduce şi de mâncare. Sĕ aşteptăm voinţa sa milostivă, neputênd face altceva, şi acum-odată sĕ destupăm buteliile aceste frumuşele.

Nils nu aşternù masa rĕu, nu-şi uita de sobă şi dl Goefle sĕ simţì iarăşi în posesia bunului sĕu umor natural, pre când Nils începea a prinde posiţii moi şi molule ce dovedeau o invazie repede a somnului.

— Scutură-te niţel, ii ḑise advocatul, este vorba de mâncare. Trebue sĕţi fie foame.

— O! da, domnule Goefle rĕspunse băiatul; dar am atâta dor de somn, de nu voiu putea aştepta până ce te voiu fi servit şi până ce Dta vei fi sfêrşit mâncarea.

Ei, eată pâne şi confeturi de mure; lăsĕ-mĕ sĕ gust, niţel şi apoi voiu avè puterea sĕ te servesc.

Dl Goefle deschise însuşi vasul cu confeturi şi Nils se aşeḑă fără sfială la locul destinat stăpânului sĕu, pe când acesta îşi încălḑia picioarele rĕcite prin călĕtoria până în grajd. Dl Goefle era la imaginaţie aşa de vioiu ca în vorbe. Când n'avea ocaîn favoarea fiului sĕu. Astăḑi încă bĕtrânul crede că a bătut ceasul din urmă al Republicei şi îndreptează un manifest către poporul francez. În acest manifest moştenitorul tradiţiunei imperialiste declară că finanţele sûnt în desordine, cu toate contribuţiunile enorme, la care este supusă populaţia, că independenţa magistraturei este aproape de a fi nimicită prin întroducerea principiului electivităţei judecătorilor, că prestigiul Franciei în afară este sdrobit cu desevêrşire, că posiţiunea privilegiată a ţĕrei în Egipt s'a pierdut fără o nici o lovitură de sabie şi numai din causa nepriceperei guvernului. Manifestul sĕ indreptează apoi către clasele sărace, pentru cari republica a fost o mumă vitregă, ridicând contribuţiile indirecte într'un mod considerabil şi respingênd ori ce încercare de a se pune imposit pe venit. Contra acestor pĕcate ale Republicei, contra acestor rele de cari sufere poporul francez, Napoleon V recomândă un nou plebiscit. Capul statului trebue ales de popor. Până la facerea unei alegeri, el reclamă pentru sine un fel de legitimitate, pe temeiul celor 7⅔ milioane de voturi, pe cari le întruni Napoleon III în timpul sĕu.

Negreşit principele Napoleon se aştepta ca în urma acestui manifest sĕ fie arestat, ca un turburător al ordinei publice. Cel ce aspiră sĕ pună pe capu'i o coroană, trebue sĕ scie că această coroană îl poate costa chiar capul, şi că aci se aplică adesea ḑicătoarea proverbului spaniol: cine umblă după lână, se întoarce câte odată tuns. Poate că se vor afla naivi, cari se crează că arestarea principelui Napoleon a fost un act de curagiu extra-ordinar din partea cabinetului Duclerc; dar omul de simţ îşi va pune întrebarea; ce se va întêmpla de aci înainte? Un lucru este invederat, anume că Francia se află într'o eră de peripeţii furtunoase. Poate că autorul manifestului va fi tradus dinaintea justiţiei din causa îndrăsnelii sale, însĕ chiar ministrul de justiţie, d. Devès, a declarat in camera deputaţilor că din punctul de vedere al legii, principele nu poate fi atacat. Dar chiar, dacă tribunalul va condemna pe acusat, totuşi cu acesta nu se câştigă mult, pentru că procesul îl va sluji de reclamă; o asemenea acţiune va scoate din nou la lumină pe un individ mai mult sau mai puţin uitat într'un unghiu al Franciei şi nu trebue sĕ perdem din vedere că deliquentul poartă un nume, care zeci de ani a fost idolul poporului francez şi la care o mare parte încă se închină. Dacă, din contră, principele va fi absolvit, atunci Republica primesce o lovitură serioasă, de care nu'şi va venì în fire aşa de uşor. A permite pe de altă parte pretendentului sĕ lipească pe stradele Parisului placarde, cari învită pe popor la resturnarea stării actuale de lucruri, ar fi poate şi mai îngrijitor. Poate că Republica va alerga la propunerea d-lui Flocquet care cerea sĕ se exileze de pe teritoriul francez toţi următorii familiilor ce au domnit peste Francia: în acest caz ar trebuì sĕ se alunge cel puţin 23 de membrii ai casei Bourbon. Însĕ decretele de proscripţiune au mântuit rare ori un guvern, care se află pe calea peirii.

Republica a întrat fără îndoială în stadiul unei crise serioase; astăḑi pentru ântâia oară dela încheierea păcii dela Versailles, ea trebue sĕ facă sforţe uriaşe pentru a preintimpina o catastrofă. Acum ea se află în luptă pe faţă cu vrĕşmaşii ei de moarte. Şi apoi cine sunt aceştia care 'i aruncă mănuşa cu atâta cutezanţă? Intemeietorul dinastiei Napoleoniane locotenentul Bonaparte îşi începù glorioasa-i carieră tractând Parisul cu cartuşe sub convenţie după însărcinarea ce premise dela Barras, şi Napoleon III, care era foarte uman din fire alergă la aceiaşi mĕsură, când făcu lovitura de stat. Bonaparţii nu împărtăşesc scrupulele Bourbonilor. Deosebit de aceasta ei au mulţi aderenţi printre ofiţerii şi funcţionarii Republicei, avantagiul de care nu se bucură celelalte partide monarchiste. Dacă şeful Bonapartiştilor dă naţiunii a inţelege, că timpul lor este aproape de a sosi, atunci lucrul trebue sĕ fie serios, pentru că ei au organizaţia lor mai mult sau mai puţin bine întocmită; altmintrelea le ar fi fost cu neputinţă sĕ scoaţă la lumină manifestul aşa de în grabă şi aşa de nevĕḑuţi.

În curênd vom vedea, dacă Bonapartismul are o putere vitală în Francia de astăḑi şi dacă celelalte partide au destulă nergie ca sĕ'l poată combate cu succes. Momentul acesta pare a fi momentul decisiv. Pe cât timp impotrivirea elementelor monarchice era pasivă, pasivitatea claselor cultivate putea sĕ se pară neprimejdioasă; însĕ astăḑi, când vrăşmaşii republicei au luat ofensiva, această pasivitate ar fi fatală. Clasele cultivate au soarta Franciei în mânile lor. Dacă ele vor lua apĕrarea republicei, atunci încercările pretendentului se vor zădărnicì; dacă însĕ ele vor remânea pasive sau vor trece de partea monarchiei, atunci cesarismul va triumfa. Lupta este între Republică şi Cesarism. Poate că de astă dată Bonapartiştii vor remânea invinşi, însĕ ei vor repeţi încercarea lor, şi instinctul cesaro-democratic este aşa de tare înrădăcinat în poporul francez încât această împregiurarea ar putè sĕ dea naştere la neşte urmări foarte neplăcute pentru republică. Poate că repubica ar putè sĕ înlăture pericolul, însĕ ar trebuì sĕ se hotărască cât mai în grabă,, căci nu este mult timp de perdut. Vorba pe care bĕtrânul Thiers o adresá imperiului în agonie, se poate aplica astăḑi şi republicei: „Nu mai remâne nici o greşală de făcut!“

Unde este însĕ omul, care sĕ ne asigure că cea din urmă greşală nu se va face?

România și conferența dela Londra.

„Le XIX Siècle publică sub acest titlu, în numĕrul dela 18 Ianuarie, următoarele:

Puterile semnatare tratatului dela Paris din 1855 şi tratatului dela Belin din 1878, adecă Germania, Austro-Ungaria, Francia, Englitera, Rusia şi Turcia, au sĕ se întrunească în conferenţă la Londra peste vre o ḑece dile pentru a delibera asupra navigaţiunei Dunării, a cărei libertate a fost stabilită prin cel dintâiu din aceste tratate şi completată prin al doilea, dar care ameninţă de a fi compromisă prin lipsa de înţelegere între puterile cele mai direct interesate.

Cea dintâi cestiune ce se înfăţişează este participarea la conferenţă a celor trei State riverane, România, Serbia şi Bulgaria. Dacă Turcia, întru cât privesce Bulgaria, poate încă invoca legătura de vasalitate şi a pretinde sĕ stipuleze pentru ea, cum face tutorele pentru un minor, nu mai poate fi tot aşa pentru România şi Serbia, care au fost recunoscute regate independenţi.

Protocolul congresului dela Aix-la Chapelle, din 15 Noemvre 1818, a statorit că „în casul când întrunirile ar avè de obiect afaceri în deosebi legate cu interesele altor state din Europa, ele nu se vor face decât sub reserva espresă a dreptului lor de a lua parte.

Cestiunea ce caută a se desbate în conferinţa dela Londra este în fond mult mai gravă decât pare a fi. E vorba de a se sci dacă Austro Ungaria va avè supremaţia la Dunărea de jos, sau dacă libera navigare a marelui riu european va rĕmâne întreagă România şi în aceasta cestiune apĕră mai puţin interesele ei decât ale continentelui întreg.

Sûnt mai mulţi ani decând se discută, fără a se fi resolvat ceva. România prin cerbicoasa ei împotrivire a adus Europei serviciul de a putea cântări cu maturitate toate consecinţele concesiunea ce imperiul austro ungar reclamà în folosul lui unic că a dat mai cu osebire Italiei timp de a'şi lua seamă şi Franciei posibilitatea de a se folosi deaceasta ocasiune pentru a se afirma mai bine.

Prin articolul 53, tratatul dela Berlin a admis un delegat al României în comisiunea europeană a Dunării cu acelaşi titlu, ca şi delegaţii puterilor semnatare tratatelor dela Paris şi Berlin. Şi de atunci în coace, România a supt-semnat ca cele-lalte puteri „actul adiţionale la actul public dela 2 Noemvre 2865 privitor la navigarea gurelor Dunării. cu data de 28 Mai 1881,“ precum şi regulamentul de navigare şi de poliţia aplicabile ia partea Dunării cuprinsă între Galaţi guri, ficsat de comisiunea europeană; la 19 Mai 1881.“

Cabinetul din Bucuresci a trebuit sĕ considere că această semnătură a plenipotenţiarului român implică că România va fi chemată a se rostì direct ca şi celelalte puteri, asupra tuturor cestiunilor privitoare la comisiunea europeană a Dunării.

Ast-fel, guvernul regelui Carol nu se îndoesce că vederile diverselor cabinete vor uni spre a recunoasce României complementul logic sl situaţiunii creată prin propria lor otărîre, aşa cum se găsesc înscrisă în art. 53 al tratatului dela Berlin.

Deja cabinetul din Viena prin nota sa dela 11 Aprile 1882, a părut favorabile participări României la conferinţă. Nu se poate presupune ca celelalte cabinete sĕ se arete mai puţin liberale şi mai puţin bine voitoare. E dar loc de a crede că cererea formulată de guvernul român, prin nota sea dela 31 Decemvre trecut, va întêmpina primirea dorită.

Într'o dorinţă de înţelegere, Francia caută a împăca pretensiunile Austro-Ungariei cu reclamaţiunile României. Austro-Ungaria, după câte-va obiecţiuni mai mult aparinţi de cât reale, se grăbì de a primì propunerea franceză, ceea ce este un prim indiciu că această propunere nu ţinuse balanţa absolut egală. România stăruì în refusul sĕu de a primì propunerea franceză, ca şi ante proiectul austriac.

România e convinsă că puterile, şi Francia cea dintâiu, vor recunoasce temeinicia cererii sale, care nu e alt ceva de cât constituirea deplinei libertăţi a Dunării dela Porţile de fer până la Marea-Neagră, dacă, vai unele puterì nu vor ceda asupra cestiunii Dunării, în schimbul altor compensaţiuni aiurea.

În ori-ce cas, nu putem de cât a fi adênc simpatici energiei junelui popor român care înaintează cu vitejiă şi cu stindardul desfăşurat, pe câmpul diplomatic, ca şi la atacul Plevnei.

Vom publica mâne un document inĕdit asupra acestei interesante cestiuni.

Casele de păstrare scolari.

(Operat cetit în conferinţa învețătorilor din districtul Zarandului ţinută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învĕţătoriu.)

(Încheere.)

Francezul August de Malarce, unul dintre propagatorii, cei mai renumiţi ai caselor de păstrare scolari ḑice: „aceste sûnt mijlocul cel mai bun, spre a îmbunătăţì moravurile unei întregi naţiuni.“ În statele, unde păstrarea, aşa ḑicênd a trecut în sângele naţiunei, acolo toate păturile societăţei, considerate după esteriorul lor, după aplicările lor în economia de casă, cu un cuvênt după modul lor de viaţă, sûnt mai simple; ear în respect moral acolo societatea e consciă de detorinţele ei şi apoi simţul de detorinţă, are urmări asupra împlinirei cu conscienţiositate a detorinţelor faţă de familiă, faţă de naţiune şi faţă de stat.

Unde însĕ puterea creatoare a laborei, a spiritului de păstrare esistă şi lucru numai sporadice, unde preîngrigirea de venitor şi adunarea de capital, se manifestează numai ca escepţiuni; unde oamenii sûnt dedaţi a trăi de aḑi pe mâne, unde cu venitele, nu se poartă nici o socoteală, unde otilierul, profesionistul, lucrătoriul de aḑi, câştigă numai atâta, cât trebue sĕ trăiască fără a se îngrigì si de viitoriul familiei — unde profesorul, împiegatul şi toţi, câţi trăesc din crunta sudoare a poporului, risipesc păralele — la jocul de cărţi — sau apoi perḑênd nopţile la sunetele musicei între pocale; unde femeile, lipsite de o crescere bună urmandă capriţelor modei, consumă întreagă averea bărbatului, pe pantlice, pe pudre (pudĕr) şi alte colorituri, pentru a fi adorate de câte un perde vară; unde economul, cu pămênt de ajuns, cu vite bune de jug cumperă bucate pe timpul secerei, fiind-că nu a sciut păstra din anul trecut; unde ospitalitatea, serbarea ḑilelor onomastice, botezul unui prunc, ospĕţul unui fecior sau fate degenerează în risipă fără margini, unde întrunirile de beţii, şi jocul de cărţi a început a se lăţì; unde toate aceste esistă: acolo moralitatea decade şi cu ea bunăstarea materială a naţiunei.

Poporul, la care se vor putè constata cele ḑise mai sus, pe calea perirei. Acolo va ajuta numai o cură radicală“*). Departe de a presupune că poporul român s'ar afla în o atare stare de decadenţă, deşi nu putem nega unele datini rele, ce se lăţesc şi la noi. Una însĕ se poate afirma ca în general: virtutea păstrărei prea puţin se practisează la Români în genere.

---

siune de a povestì, el lucra cu spiritul, sau sĕ perdea voios în visuri plăcute astfel, încât după un sfert de oară chinuindu-l foamea de nou, el se înturnă sĕ vaḑă, dacă Ulf nu aduce odată vr'o mâncare mai solidă decât confiturile; el vĕḑù însĕ numai pe micul sĕu Nils, deplin adurmit, cu capul pe masă şi cu nasul în farfurie.

— Hei, hei, îi ḑise el scuturându-l.

Ai mâncat, vei dormì mai târziu! Veḑi de mĕ servesce şi caută pe Ulf...

Dar în zadar dl Goefle formula cugetul sĕu. Nils sta în picioare, biruit de imperiosul somn al copilăriei, cu ochii tulburaţi şi împiedecându-se ca un om beat.

Dlui Soefle i se făcù milă.

— Ei, culcă-te, îi ḑice, că nu eşti bun de nimic.

Nils se duse către odaia păzitoriului, se răzimà de uşe şi adurmì stând în picioare. El trebuia dus în patul sĕu.

Acì alt necaz. El n'avea putere sĕ'şi desbrace gamaşele.

Dl Goefle i le desbrăca, lucru nu prea uşor, fiind gamaşele strimte şi picioarele muiate de somn.

Dl Goefle voì chiar sĕ-l ridice în pat, pe când observà că şiretul sĕ ascunse în el, îmbrăcat de tot.

— Lua-te-ar dracul! îi ḑise; de aceea ţi-am făcut de pe dinainte hainele aceste nouĕ şi frumoase, ca sĕ te culci cu ele? Scoală-te iute, şi-ţi dă osteneală a te desbrăca, asta-i cel mai puţin!

(Va urma.)

---

*) Veḑi „Pester Lloyd“ tractul din „Schul Sparkassen“ din Iulie 1882

Cine a studiat, cât de cât, relaţiunile sociale ale poporului nostru cu deosebire dela 1867 încoace — de când sûntem sub guvernul maghiar, acela va fi trebuit sĕ vină la convingerea, că trebue sĕ înzestrăm poporul cu instituţiuni, cari sĕ-i ridice bunăstarea materială.

Gladstone — renumitul bărbat de stat englez — vorbind despre cassele de păstrare scolari ḑice că· „nu cunoascem o instituţiune mai folositoare pentru popor“.

Deak, înţeleptul maghiarilor — ḑicea despre cassele de păstrare scolari că: „sûnt cele mai eficace mijloace, pentru înaintarea civilisaţiunei.“

Numai încape, cred eu, după cele ḑise, nici o îndoeală despre însemnătatea casselor de păstrare scolari în general. Dar sĕ trecem acum la istoricul casselor de păstrare scolari: Când s'au înfiinţat mai ântâiu?

II.

Ca început al casselor de păstrare scolari sûnt a se considera aşa numitele: „cutii de păstrare“ s'au „mute“ cum le ḑice poporul nostru. Aceste au esistat în sinul familiilor încă în anticitate.

Mai târḑiu „mutele“ s'au întrodus de către oameni generoşi, in institute filantropice, pentru susţinerea pruncilor orfani, s'au a altor nenorociţi.

Destul va fi sĕ amintesc la acest loc pe pietistul Franke, carele la anul 1595 puse în odaia sa de locuit o „cutiă“ (lăduţă). În aceasta cutiă punea după voinţă — bani, cei ce-l cercetau. Din banii depuşi se susţinù mai târḑiu „scoala de sĕraci.“ Cât de departe au dus-o pietistul Franke, ne spun mulţimea institutelor formate sub conducerea sa.*)

Prin seculul al 18 „cutiile de păstrare“ (cassetini chiusi cum le ḑic Italienii) erau în us în New-York în salele de asil. În aceste cutii puneau pruncii sĕraci crucerii ce puteau sĕ-i câstige ḑiua, în schimb pentru crucerii depuşi li se dădeau adăpost peste noapte, şi în timp de morb.

Lucrul mergea perfecţionându-se; cu toate aceste abia în secolul al 19-lea, aflăm urmele unei încercări serioase pentru a se înfiinţa „cassele de păstrare scolari“. Şi aici însĕ, precum şi la alte instituţiuni salutare, începutul s'au făcut în Francia patria ideilor măreţe.

În 4 Maiu 1834, directorul scoalei de stat, Dulac, înfiinţà la scoala sa în comuna Le Mans (Sarthe) dintâiu „cassă de păstrare scolară.“ Eată ce ḑice Dulac: „între deosebitele mijloace pe cari le-am întrebuiţat, spre a putè da o educaţiune morală pruncilor încredinţaţi nouă, este unul cu deosebire, de care trebue sĕ ne aducem aminte: depunerea la cassa de păstrare a micilor sume, economisite de scolari. Spre a uşura încassările. am înfiinţat la 4 Mai 1834 în scoala noastră o cassă privată, sub privegherea autorităţei civile. In aceasta „cassa privată, depun cruceri de cruceri, elevii, sumele economisite, până ce aceste se ridică la un franc, àtunci banii adunaţi se depun în cassa de păstrare a departamentului (comitat).

Odată începutul făcut, cassele de păstrare scolari, sûnt astăḑi întroduse, în toate statele Europene — şi în America.

Varietăţi.

* Prânḑ de gală a fost Duminecă la Escel. Sa P. Archiep. şi Metropolit, Miron Romanul în onoarea, se ḑice, dlui comandant al corpului XII de armată LMC, bar. de Schönfeld.

* (Balul reuniunei femeilor române din Sibiiu), de Marţi seara, a fost unul dintre cele mai frecuentate în sesonul de faţă şi putem ḑice de publicul cel mai ales ce'l avem în Sibiiu. Dela comandantul de corp al armatei în jos, o cunună frumoasă de oficieri de toate armele au onorat balul; asemenea şi dintre somităţile eclesiastire şi civile s'au vĕḑut representanţi numĕroşi. Toaletele de bal au fost de astădată după voia fiecărei doamne sau domnişoare. Eleganţa, uneori până la lucs, a domnit peste tot în toaletele jucătoarelor. Petrecerea pe lângă musica plăcută cetăţenească a fost inimată şi ar fi durat mai mult, dacă n'ar fi obiceiu ca nopţile sĕ se scurteze la ocasiuni de aceste câte odată pe neaşteptatele jucătorilor.

* (Denumire.) Judele reg. Iosif Pop din Braşov este denumit judecător suplent la tabla reg. din M. Oşorchei.

* Comunicaţiunea ministeriilor ungurescì cu ministeriul de esterne şi cu străinĕtatea. „Ung. Post.“ anunţă că de acì încolo miniştrii unguresci vor purta corespondinţa cu ministeriul comun de estern esclusiv numai în limba maghiară şi au numai în casuri de escepţiune, la urgenţe estraordinare, sĕ acludă la tecsul original şi o traducere nemţească. Aceeaşi procedură se va urma în viitoriu şi faţă cu consulatele austro-ungurescì. Corespondenţa cu guvernele străine se va purta numai atunci în limba nemţească, dacă scriptele adresate ministeriilor unguresci din partea acelora vor fi scrise în limba nemţească; altcum guvernul ung. la corespondenţe venite din state străine, dacă sûnt scrise în limba acelor state, respunde numai în limba maghiară.

* (Nuntă de argint) Cetim în „Gazeta Transilvaniei“, că dl Dimitrie Stănescu, unul din cei măi respectaţi comercianţi ai Braşovului, a serbat eri cu a sa soţie, Hareti n. Bureţa iubibeul căsĕtoriei de 25 de ani!

* (Epidemia vĕrsatului) în ţinutul Baiei de Criş a causat închiderea scoalelor din comunele Bertin, Cebea, Prevăleni, Rişca şi Tătarăsci.

* (Patru persoane omorîte). Lui „Pest. Journ.“ i s'a scris dela Szegedin următorul cas înfiorător:

„Dl Füzesaghy, arendatorul „Pustei mici Nemes-Ladányi se afla alaltă seară (în 16 Ian. n.) pe la 9 oare la cină cu sţoia sa, cu unica sa fiică şi cu mirele acesteia, când de odată uşa se deschide şi cinci feţe de om mascate şi înarmate întră în casă. Dl Füzesaghy şi presumtivul sĕu ginere au sărit îndată dela locurile lor, în momentul cel mai de aproape, însĕ banda i a încungiurat şi pe ei şi pe femeile din familie, aruncândule legate fedeleş la pământ. Lotrii cerură cele cincisprĕḑece mii florini, cari scieau ca dl F. promiţĕndu-le ca zestre trebue sĕ le aibă în casă. Arendatorul întăria că aceasta nu este adevĕrat şi nu scie cum s'a putut respândì faima aceasta în pustele învecinate. Lotrii stăruiră pe lângă pretensiunea lor, cărei i dederă ponderanţă prin maltratări barbare şi vĕḑênd că nici aceste nu folosesc nimica, pentru că banii erau în faptă încă în casa de păstrare, lotri au belit toate patru persoanele în toată forma. Cu ce precauţiune au proces lotri se vede din împregiurarea, ca le a succes a lega mai ântâiu servitorimea, fără de cel mai puţin sgomot.

* (Un căpitan de hoţi cinstit.) — Acuma 12 ani a murit în Filipopol un comersant bogat grec şi a lăsat mănăstirei Sf. Pancratie din Macedonia suma de 280 galbeni ca sĕ-i se citească rugăciuni pentru mântuirea s'a duşi a luat în primire cei 280 galbini, dar la întoarcere a fost atăcat de o ceată de tîlhari, care i-a luat bani, deşì el le a spus că sûnt ai mănăstirei. Însĕ căpitanul cetei i-a dat o chitanţă, arătând în ea că într'adevĕr a luat bani dela călugăr şi promiţând tot odată că în timpuri mai bune va restitui mănăstirei acea sumă. Acum nu de mult a venit în mănăstire un trimis al căpitanului de haiduci, a înapoiat cei 280 galînsĕ fătă dobândă, cerêndu'şi înapoi şi chitanţa.

* (Ospitalitatea în Bucuresci) Acolo între alte apare şi „Bucarester Tageblatt“ de mai mulţi ani. Ce va fi vrĕnd se represinte foaia în România, e treaba ei, dar se vede şi dintr'un şir de notiţe nostime despre Români, pe cari îi presentează publicului nemţesc mai reu decât pe nisce Eschimoşi din ţerile aretice. Acei cari cetesc „S. D. Tageblatt“ încă îşi pot face idee despre procedura foaei bucureştene, căci reproduce multe nostimade de aceste. Ca se nu fie lipsit şi publicul nostru de lumina cunoscinţelor culturale ce împrăscie „Bukarester-Tageblatt“ eată, dar numai ca de gustare, o probă pe nimerite: „Nu de mult ḑice foaia citată„ un subprefect trimite unui primar din districtul Mehedinţilor o adresă prin care primarul este însărcinat a face observaţiuni climatice şi a le espeda la prefectură.“ Se veḑi acum proştii de Români nu sciu: nici primar nici notar, nici învăţător, nici preot ce va se ḑică „climatice“ vin însĕ în sfêrşit la ideea că vor fi cei doi nemţi din comună, pe cari îi şi leagă cot la cot şi i spedează la subprefectul. Aceasta e pe scurt starea lucrului spusă pe larg şi detaiat de foaia bucureşteană nemţească.

* (Ars teatrul) din Mitau (ţerile baltice) la 10 oare seara în 23 Ian. n.

* (Devisele domnitorilor habsburgi). Cu ocasiunea implinirei a 600 ani dela fundarea monarchiei Habsburg, adecă dela ḑiua de 27 Decemvre 1882 când imperatul Rudolf I, după ce a bătut pe Ottokar regele Boemiei a dat Austria şi Stiria fiilor sĕi ca feud, un ḑiar din Viena a avut ideea se reproducă devisele impĕraţilor cari sau urmat pe tron Eatăle: Rudolf I avea devisă mai nainte de a se urca pe tron: „Festina Lente“ (grabesce-te incet) mai târḑiu când ajunse impărat: „Melius bene imperare quam imperium ampliare“ (e mai bine a cărmui bine decât a mări imperiul), o devisă, care în curgerea seculilor s'a cam uitat. Albert I sacrifică altor idei devisa sa: „Fugam victoria nescit“ (victoria nu cunoasce fuga). Frideric III tradă resemnarea filosofului în devisă: „Beate morte nihil beatius„ nimic nu e mai fericit ca o moarte fericită.) Albert II are drept devisă: „Amicus optima vitae possesio“ (un prieten este averea cea mai bună a vieţii). Frideric IV-lea îşi dă ca monogramă A, E, I, O, U, pe cari le traduce astfel; „Amor, Electis, Injustis, Ordinet, Ultor“ (iubirea este pentru oamenii aleşi, pedeapsa pentru cei rei). Maximilian I are devisa poate pentru că este un vênător prudent şi isteţiu: „Tene mensuram et respice finem“ (păsesce mĕsura şi gândesce-te la sfêrşit). — „Nondum“ (nu încă) alui Carol al cincelea, care moare în schitul Just, nu e neted ca „plus ultra“ al sĕu totdeauna mai mult) şi cuvintele după monete: „Sobrie, juste, et pie“ (cu cumpĕtare, dreptate şi pietate) nu se armonisează se pare cu politica şi cu modul de a trăì. — Ferdinand I, fundatorul linie germane de Habsburg, are ca devisă mândra sentenţă: „Fiat justitia, pereat mundus“ (dreptate sĕ se facă chiar de ar trebuì sĕ peară lumea), Maximilian II 'şi afirmă credinţa în devisă: „Deus providebit“ (Dḑeu va îngrigì) şi Rudolf II, care se credea negreşit mare alhimistru şi astrolog, găsesce, că steaua lui Cesar strălucesce, „Fulget Cesaris astrum.“ — Sub Matias isbucnesce resboiul de 30 de ani. De aceea devisa lui este „Amat victoria curam“ (victoria nu se câştigă de cât cu mari osteneli) — Ferdinand II ia devisa: „Legitime certantibus“ ceea ce trebue negreşit sĕ însemneze că el era cu cei cari lupta legitim fiiul lui, Ferdinand III sub care s'a încheiat pacea de Vestfali, vrea sĕ guverneze „pietate et justitia (cu pietate şi cu dreptate); Leopold I, fiul lui, cu prudenţa şi activitate „consilia et industri“ şi Iosif I. crede că iubirea supuşilor sĕi trebue sĕ fie amestecată cu frica („amore et timore“). — Carol al VI-lea, autorul Sancţiunei Pragmatice e cel din urmă descendent în linie bărbătească din casa de Habsburg. Lui îi place statornicia şi vitejia („constanţa et fortudine.) Fiica lui Maria Teresia, care fundà casa de Habsburg Lotaringia, practică tot într'o vreme dreptatea, clemenţia „justiţia et clemenţia.“ Francisc I. este pentru Dumnezeu şi imperiu „pro Deo imperio.“ Iosif II. marele filantrop, doresce, că lumea sĕ se pilduească după virtutea lui „virtute exemplo.“ Fratele lui Leopold II. e de părere, că bogăţiile regilor sûnt inimile supuşilor, „opes regum corda subditorum.“ — Pe urmă vine Francisc II cu devisa: „Lege et fide“ (prin lege şi bună credinţă) şi aceasta-laltă: „Justiţia regnorum fundamentum.“ — Ferdinand I. în sfârşit are divisa; „Recta tueri (a apera dreptul) şi urmaşul sĕu Francisc Iosif, actual suveran, „Viribus unitis“ cu puteri unite.

* (Gambetta un Elveţian.) În timpul din urmă s'au găsit oameni, cari susţin că Gambetta ar fi aparţinut unei familii din Elveţia italiană. „Gazeta de Elveţia“ scrie; „La apus de Locarno după ce treci Maggia şi mergi de-alungul Melezzei, ajungi între văile dela Cento Valli şi Onsernoni satul la Intragna, ce e locuit mai mult de coşari. În secolul trecut un flăcău de coşar, cu numele Gambetta, dintr'o familie ce mai esistă în sat, s'a dus la Geneva. În loc sĕ se mai întoarcă acasă primăvara cum făceau alţi băeţi, el remase în bogatul oraş de port şi-a continuat meseria pe socoteala sa şi a ajuns aşa departe, în cât s'a pus pe comerţ. Fiu sĕu s'a dus mai târḑiu ca negustor la Cahors şi acesta este părintele lui Gambetta. Locuitori din Intragna au cunoscut această origină aşa de bine în cât au creḑut de cuviinţă sĕ trimiţă o deputaţiune se felicite pe concetăţeanu lor, pe când se afla în fruntea marelui minister; se ḑice însĕ, că deputaţiunea n'a fost primită.

Loterie.

Mercuri 24 Ianuarie n. 1883.

Sibiiu: 71 19 7 42 76

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 23. Ianuarie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	118.20	118.30
Renta de aur ung. de 4%	85.30	85 25
Renta ung. de hârtie	84.55	84.60
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134 25	134.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89.—	89.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.50
Renta de aur austriacă	95 85	95.75
Sorţi de stat dela 1860	130 75	130.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100 —	100.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	827.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	271.75	271.50
Acţiuni de credit austr.	277.80	277.—
London (pe poliţa de trei luni)	120.05	120.—
Galbin	5.65	5.64
Napoleon	9.53½	9.52
100 marce nemţesci	58 80	58.80

---

*) Veḑi „Pädagogische Bibliothek;“ Franke pag. 11.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 6. Sibiiu, Sâmbătă 15|27 Ianuarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe sěptěmână, deschidem pe anul 1883, cu prețul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sě fie scrise bine, ca sě se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Decemvre 1882, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sě nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei *).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Ianuarie 1883.

Cronica actelor de lealitate îndoită se ține lanț în societatea maghiară și maghiaronă Kossuth este obiectul unei distingeri care este cumpăna patriotismului celui „adevěrat“. Nu mai lipsesce mult și ne vom vedè provocați toți cei din Ungaria sě trimitem adresă de lealitate lui Kossuth, dacă vrem sě dovedim că sûntem patrioți „credincioși“ ai Ungariei.

De astădată este magistratul capitalei Ungariei, care nu dă ordin, dar esemplu model, votând în 23 Iannarie n. o adresă plină de afecțiune marelui patriot „în a cărui nume sûnt împletite toate succesele, toată gloria reformelor din patrie.“

Caracteristic este că primariul, care subscrise adresa espedată la Turin se chiamă *Kammermayer*, un maghiar de sânge pur.

Proiectul pentru scoalele medie eară este în perspectivă. „P. Ll.“ e în posițiune de a ne spune că alaltă eri s'a desbătut în comisiunea instrucțiunei a casei deputaților. Numai 7 §§-fi, scim cum s'au desbătut din proiect; din cele ce se poate vedè însě și din acest puțin aflăm că tendența este tot cea veche: maghiarisarea. Vom ajunge, ca sě ne maghiarisăm cu mijloacele noastre câștigate cu cruntă sudoare.

N'ar trebuì sě durmim însě pe laurii deja câștigați pe terenul acesta.

Sperăm cu altă ocasiune a putè revenì și doar a și împărtășì o parte considerabilă din proiectul schimbat, cu care dl ministru Trefort crede că tot va ajunge, ca sě maghiariseze toate scoalele medie.

Despre următorul lui Wimpften la Paris scrie „Siècle“, foaie republicană franceză, că nu este indiferent, cine va venì sě ocupe postul de ambasador al Austro-Ungariei. „În Viena și nu într'alt loc“, avea Thiers obiceiu sě ḑică „este nodul cestiunei orientale“. Și Bismarck ḑice „Siècle“ trebue sě fie de aceeași părere dacă pune atâta preț pe alianța austro-ungurească. Alianța aceasta asigură Germaniei preponderanța în Europa. După foaia citată, Wimpffen nu se bucura de popularitatea, de care s'a bucurat Beust la francezi, de oare ce a fost în prepus că înclină spre politica germană. În locul lui se așteaptă sau Hoyos sau Kálnoky. Acest din urmă numai în casul „când intrigelor germane ar succede al suplinì cu Kallay“. Andrássy ar fi persoana ingratissimă în Paris, pentru că el „a creat alianța austro germană.“

Cestiunea dunăreană va ajunge în fine la soluțiune. România resp. guvernul ei spune „Soleil“ are un contraproiect la proiectul Barrère, pe care foaia francesă la și publicat în paralelă cu proiectul Barrère. După proiectul guvernului român Austro-Ungar are loc și vot în comisiunea de supraveghiere numai în sesiunea dintâiu pe când după aceea trei sesiuni după olaltă ar fi eschisă cu totul din comisiune. Proiectul acesta sě ḑice că pentru Austro-Ungaria e absolut inacceptabil. — „Post“ din Berlin spune că Francia spriginesce propunerea României.

În Italia guvernul continuă a suprima după putință demonstrațiunile iredentiste.

Francia.

Este curios, ḑice: „Le Temps“ de a vedè impresiunea pressei franceze asupra manifestului și arestărei principelui Napoleon. Cea mai mare parte a ḑiarelor, ignorând měsurile luate de guvern, discută cu dispreț și ironie manifestul afișat pe zidurile Parisului: foile republicane, în general, găsesc acest document mai mult vrednic de rîs decât primejdios, numai ḑiarul „La France“ cere, în termini formali arestare.

După inițiativa luată de ministrul președinte și incidentele din Cameră, limbagiul foilor republicane este puțin diferit. Câteva organe ale estremei stânge protestă contra arestărei, sub pretecstul că se va usa de acest precedent, astfel creat, pentru a se aresta socialiști, cari de asemenea au afișat manifestul partidului lor. Alte ḑiare se unesc, cu mai puțin entusiasm, la ordinea de ḑi a dlui Martin Feuilliée, și socotesc că în această impregiurare ar fi greu Camerei de a nu vota această ordine de ḑi.

Adevěratul interes, de altmintrelea, este în apreciarea ḑiarelor regaliste și bonapartiste. Regaliștii sûnt cruḑi față cu principele Napoleon. Dela Union până la Soleil, toți sûnt de părere al înămolì. „Gazette de France“ afirmă, că după ce au cetit manifestul, toții buni francezi conchiseră „că nu este decât o singură deslegare: „monarchia.“ Dar nu e tocmai aceasta încheerea, pe care autorul o trage din manifestul sěu, și pe care are sě o tragă și publicul.

„Le Francais“ nu-și perde timpul cu reflecsiuni inutile. „Aceasta ar fi, ḑice acest ḑiar, a și perde cineva timpul și munca comentând manifestul, ca și cum el ar fi demn de comentare.“

„L' Union“ numește pe principele Napoleon un „Cesar declasat,“ un pretendent de aventură, nepopular și desprețuit.

Soleil este mai ales supěrat de pasagiul în care se ḑice „că drapelul alb a devenit singura emblemă a Casei de Bourbon.“ Acesta e „fals, ḑice el absolut fals, archifals.“ El cunoasce, din parte-i o monarchie, care nu este cea a drapelului tricolor, și care, natural, este singur în stare de a primì moștenirea Republicei. Nu este o înțelegere, după cum se vede, între monarchiști decât pentru a respinge pretensiunile principelui Napoleon. Dacă ar fi vorba de a se pronunța asupra celui mai bun guvern posibil, s'ar găsì chiar între dênșii, divergențe și contraḑiceri foarte asigurătoare de altmintrelea pentru ordinea republicană.

Gazetele religioase sûnt de asemenea foarte severe. Micul pasagiu relativ la concordat, cu toate că neașteptat din partea principelui Napoleon, și destinat, fără îndoeală de a relega pe clericalii bonapartiști, n'a avut darul de a seduce nici pe ḑiarul „Le Boude,“ nici pe „La Defense“, și nici pe „L'Univers“. L'Univers 'și amintește că autorul manifestului este unul din cei 363 și că el a acceptat odinioară pe d. Gambetta de șef; aceasta nu i dă încredere. „Le Monde“ găsește frasa asupra concordatului prea „încurcată.“ „La Défense“ găsește tot pasagiu lacesta „ridicul,“ sub peana unui pretendent, ale caruia esploatări antireligioase de odinioară, ea nu le-a uitat încă. „Defense“ închee cu aceste cuvinte: „Partizanii monarchiei legime au într'adevěr multe șanse; din toți partizanii rivali,

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 5).

Nils, vrênd nevrênd, sculat, făcù încercări zadarnice a sě desbumba. Mătușa Gertruda, încântate de creditul deschis spre a-l îmbrăca ca pe un mic lacheu inainte de al presenta stěpânului sěu îi cumpěrase pantaloni scurți, din piele de elan și o vestă de postav roșu așa de bine croite, de se afla întrênsele ca intr'un foc și dl Goefle însuși numai cu mare necaz îl putù desbrăca. A trebuit sě-l ea pe genunchi inaintea sobei, fiind că băiatul tremura de frig până ce se isprăvì operația aceasta. Destul se superà dl Goefle și afurisì pe Gertruda, fiind că i-a dat astfel de servitor; umanitatea însă îl oprea a-l lăsa sě degere. Apoi și Nils îl desarmà prin gentileța sa. La fie-care imputare a stăpânului sěu, el rěspunse cu naivitate:

— Vei vedè mâne, domnule Goefle că am sě te servesc bine, și apoi te voiu și iubì foarte.

— Așa va fi! rěspunse bunul doctor, scuturându-l nițel. Eu ași prefera a fi mai puțin iubit și mai bine servit!

În sfêrșit Nils era culcat și dl Goefle era sě-și vaḑă earăși de cina sa problematică, precând băiatul îl rechiemà fără sfială spre ai ḑice cu un aer de reproș:

Ei bine, domnule mě lași așa singur aici?

— Altă noutate! esclamà advocatul. Ai trebuință de societate, când dormi?

— Dară, domnule Goefle, eu nu am dormit nici odată singur în odaie, la dl Părinte din Falun și mai cu samă aici, unde-mi este frică... O! nu, veḑi, dacă mě lași aici, mai bine mě culc jos în odaia, unde veifi dta!

Și Nils, deșteptat acuma ca o pisică, sărì din pat și voì sě meargă, așa în cămeșă cum era, cu stăpânul sěu în odaia ursoaicei. De astă-dată dl Goefle perdù răbdarea. El îl dojenì; Nils începù a plânge. El voì sě-l încuie; Nils începù a sbiera. Doctorul prinse o hotărâre eroică.

— De oare ce am făcut nerozia aceasta, își zise el, a crede, că un prunc de ḑece ani are patrusprě-ḑece și a-mi închipuì că Gertruda are o schintee de minte sănětoasă, în creeri, trebue sě port vina. Cinci minute de răbdare, și strengărelul acesta blăstemat va fi adormit, precând dacă îi escit inima prin resistența mea, Dumneḑeu scie câtă vreme trebue sě-l aud gemênd și sbierând!

El se duse dară sě-și caute unul din dosarele sale, in odaia ursoaicei, nu fără a blăstěma băiatul, care-l urma desculț și abia îi lăsa timp a și găsi ochielarii; apoi se așeḑà la soba din odaia păḑitoriului, a cărei uși le închise, ne fiind prea cald și după-ce întrebase pe Nils cu sireție că nu pretinde sě-i cânte una, spre a-l legăna în somn, se cufundà în hârtiile sale, uitându'și de cina, care nu venea, și de băiatul care horcăia din resputeri.

II.

Ce făcù Cristiano în decursul tuturor peripepețiilor instalației dlui Goefle? Cetitorul va fi gâcit că coboldul ingânător rătăcind în giurul bietului Ulf în bucătărie și în pivniță era aventurierul nostru, care-și căuta ceva de cină. Durerile și spaimele lui Ulfilas, permiseră a-i lua, mai de sub nas mâncările cele mai portative din bucătărie. În pivniță însě el nu au fost așa de norocos.

Stingênd lumina poltronului el se aflà într'un întunerec așa de complit încât se temea a fi încuiat, nemâncat în suterenul acela, și așa se întoarce cât mai în grabă, mângăindu-se cu cugetul de a-i lua buteliile, duse în sus de Ulf, într'un moment mai favorabil.

În pătrariul acela de oară ce-l perduse cu esplorația precaută a pasagiului secret din sala ursoaicei, (pasagiu, despre care avem sě vorbim mai târḑiu din și care nu eșì fără osteneală, spre a se furișa unii mor, alţii sûnt murinḑi. Şi eată că principele Jérome se sinucide.“

Am deschis cu multă curiositate foile bonapartiste. „La Patrie“ aproabă toată critica pretendentului asupra drumului cum merg lucrurile. Ea gândesce de asemenea că manifestul face bine că retrage unele din ideile esprimate în ultimul document al principelui Napoleon, care fu dat publicităţei, înainte de a scrie acest manifest, scrisoarea din 5 April 1880, acea scrisoare, în care religiunea era aşa de maltratată şi care aprinse aşa de arḑetoare furii printre bonapartişti. Dar, după ce face face aceste elogii, „Patria“ se întreabă la ce poate servì acest manifest, care va fi „sancţiunea practică“ şi, după cum ea nu găsesce nici decum un respuns satisfăcător la această „întrebare“ mărturisesce a nu găcì mobilul principelui, ea regretă „această esplosiune a nerăbdărilor sale,“ şi crede că ar fi făcut mai bine de a se pătrunde de cuvêntul lui Montesqueu: „Câte odată tăcerea esplică mai mult decât discursurile.“

Sĕ venim la organele oficiale ale imperialismului „Le Pays şl Le Petic Caporal,“ — aceste ultime supravieţuitoare dintr'o familie mai numeroasă, a cărei cei-lalţi membri ş'au dat sufletul.

„Le Petit Caporal“ este amusant. Situaţiunea era deficilă pentru dênsul. El este gazeta „Victotoriştilor“, şi în multe împregiurări, el a împins amorul fiului până a blăstăma pe tatăl. Totuşi, nenorocirea personală a principelui Napoleon îl atinge şi el regretă închisoarea, dacă nu pentru principele însuşi, cel puţin pentru „un Napoleon,“ pentru un „nepot al marelui om“, pentru un „vĕr al celui din urmă suveran ce a domnit peste Francia“. Se simte rĕutăciunea acestei cuvêntări, care dă personagiului toate titlurile sale, afară de unul singur, acela pe care el îl revindecă: titlul de ereditar direct al familiei şi de representant al dinastiei. Dar ce e mai frumos, este declaraţiunea ce urmează. „Le Petit Caporal“ învêrtesce cu măestrie această dificultate. Pentru a nu „merge la principe“ el pretinde ca principele sĕ vie „la el“. Nimic, ḑice el, nu justifică mai bine politica noastră proprie; decât acest manifest. Principele reneagă trecutul sĕu, el se pocăesce, şi au ars în public, ceea ce el adora, şi adoară ceea ce el voia sĕardă.“ „P. S.“

Scrisori din Rusia.

(Corespondenţa particulară a „TELEGRAFULUI“.*)

St. Petersburg, 2 Ianuarie.

Un talmeş-balmeş ne mai pomenit se comite aci. Lagărul apărătorilor sfântului absolutism, pare-mi-se că a devenit un adevĕrat spital pentru alienaţi, o mărcuţă rusească, unde bolnavii rătăcesc prin coridoarele, prin saloanele vaste ale tristului edificiu, svîrcolindu-se unii asupra altor, denunţându-se reciproc, bănuindu-se reciproc de trădare şi urându-se într'un mod înfioros. Mai jos, cetitorul meu va găsì naraţiunea unei denunţări proaspete, care a fost făcută ḑilele din urmă ţarului de către principele Meschciersky şi care atinge într'un mod foarte simţitor pe comitele Şuvaloff sau mai scurt d. Bobbi, cum 'l numesce aristocraţia noastră din capitală. Comitele Bobbi este patronat de către omnipotentul din ḑiua de aḑi Voronzoff Daşcoff, socrul sĕu, şi aceaşta în contra dorinţelor d-lui Pobedonosteff, care vede în Comitele Bobbi un concurent puternic.

Ministrul de interne, comitele Tolstoi, nu rĕmâne nici el mai pe jos şi se ocupă de dimineaţă şi până în seară cu denunţări. Ultima denunţare gravă şi cam riscată facută de acest demnitar a fost îndreptată contra sfintei Alianţe, care se luptă prin mijloace legale şi ilegale cu nihilismul. Această alianţă compusă de crema aristocraţiei ruse, este o societate secretă şi ca atare ilegală. Tolstoi pentru a o compromite în ochii ţarului, ordonă ḑiarului poliţienesc „Novoje Wremja“ a tipări ultima proclamaţiune a sfintei alianţe, în care societatea promite amnistia nihiliştilor ce se vor lepăda cu desĕvârşire de tendenţele şi ideile revoluţionare.

În adevĕr „Novoje Wremja“ tipărì această proclamaţiune, pe care Tolstoi remise ţarului la ciai. Ţarul şi ţarină cetind'o s'au indignat declarênd că sf. alianţă 'şi însuşesce drepturile sacre ale imperiului, care singur poate amnestia pe supuşii sĕi culpabili. Atunci comitele Tolstoi, folosindu-se de supĕrarea ţarului începù a'i înşira o listă lungă de aristocraţi, cari fac parte din susnumita societate, iară pentru a sprijinì cele ḑise în mâna ţarinei un nou roman scris de principele Meşcersky şi întitulat principele Noni, în care este descris şeful unei alte societăţi secrete antinihiliste cunoscute sub nume de *Dobrovolnaia Ohrana.* Principele Noni nu este alt cineva de cât comitele Paul Şuvaloff sau d. Bobbi. Autorul îl zugrăveşte ca fiind un om de stat foarte ambiţios, şi care aspiră a devenì chiar preşedintele viitoarei republice ruse. În roman, autorul accentuează ḑicênd că în cabinetul principelui Noni se află atârnat pe părete portretul lui Ciernişewsky, apoi declară că principele Noni se află în legături strînse cu nihiliştii. Ţarina cetì romanul şi povestì conţinutul soţului, care pentru a da comitelui Şuvaloff sĕ simţă nemulţămirea sa s'a folosit de o ḑi, când comitele era de serviciu la palat în calitatea sa de adjutant împărătesc şi nu l'a învitat la masă, cum se obicînuesce la Gatcino. Bietul comite a remas fără masă, graţie ministrului de interne. Pentru a încheia naraţiunile mele despre toate cele, cari se petrec la palat, ve voiu mai povestì o anecdotă pe care o ţin dela o persoană de toată încrederea şi care 'mi a narat'o ca un ce autentic.

D nu Trepoff după ce se întoarse dela băi, întêlnì într'un salon pe Dumitru Andreevici Tolstoi, ministrul de interne si'l întrebà:

— Ei bine, eşti mulţămit? Stai bine.

— Ah! lasă-mĕ în pace, îi a rĕspuns ministrul, eu nu visez de cât ceasul, când în fine Loris-Melicofl va isbutì sĕ mĕ doboare, ca sĕ plece cât mai iute! Voiesc ca Loris s'o guste acum; eu nici odată n'am creḑut că voiu suferì ceea ce sufer.

Această convorbire ne arată că comitele Tolstoi nu e de loc sigur sĕ rĕmâie în locul sĕu, că despre Ignatieff nu este nici vorbă şi că unicul rival pentru momentul de faţă este Loris-Melicoff.

Pentru ce aceasta? Singurul Edip ne ar putea deslega enigma. Am început corespondenţa prin a vĕ ḑice, că lagărul apărătorilor ai sfântului Absolutism seamână la noi acì cu un Bedlaam, cu o casă de nebuni, şi menţin această afirmaţiune.

⁂

Din sferele înalte, din acest Bedlaam al aristocraţiei ruse se scobor puţin în straturile nenorocitei societăţi, care geme sub jugul unei minorităţi, ce şi-a pierdut ori-ce bun simţ. V'am scris în rêndurile trecute despre mişcarea studenţilor de prin universităţile ruse. Această mişcare s'a sfêrşit în fine prin pedepsirea aproape o sută de tineri, cari sûnt daţi afară fără a mai avè drept de a întra în vre un institut superior.

Prefectul capitalei s'au cum se numesce el acì ober-poliţai maiestru Gresser, a inventat o manoperă teribilă contra acestor nenorociţi expulsaţi din universitate. Poliţia îi pândesce ca pe fiarele selbatice şi odată ce pune mâna pe vre unul din ei, îl expedează sub o bună escortă la o staţie de pe calea ferată apropiată de capitală; acì nenorocitul tinĕr lipsit de mijloace, fără haine, fără nici un ajutor se găsesce în posiţia cea mai critică, ne-avênd chiar cu ce sĕ'şi astêmpere foamea. Până aḑi preste 160 de studenţi au fost espedaţi în acest mod. Nu esistă aproape nici o staţie pe calea ferată spre Moscova sau spre Varşovia unde să nu se vadă câţi-va din aceşti nenorociţi, tremurând de frig şi aşteptând sĕ le vie ajutorul de acasă. Manoperele poliţiei sûnt cum se vede aprobate de guvern, care de sigur că cunoasce cele ce face col. Gresser, care-şi resbună contra studenţilor pentru nişte insulte personale primite dela tinerimea universitară din Charcoff, pe timpul când acest domn a fost prefect în acel oraş.

La toate aceste, societatea inteligentă, al cărei contingent e mare, remâne indiferentă. Nici o mişicare din partea ei nu probează că în fine simţul moral al ei s'a resculat contra inichităţii guvernamentale. Asuprirea seculară a ucis ori ce simţĕmênt de resbunare, de indignare, de revoltă. În saloanele burgezimei atât cea înaltă cât şi cea în clase de mijloc veţi găsì foarte des elemente sănătoase cu o judecată bună, cari înţeleg bine că a trăi aşa cum a trăit până acum nu se mai poate, amorţeala morală meninţă a ucide ori ce putinţă de a progresa că viitorul devine din ce în ce mai negru şi mai dessperat. Dar ce folos!...... Da: esistă elemente bune în această societate şi cu toate aceste rar veţi găsì printre aceste elemente oameni de acţiune.

Cu toate acestea însĕ sunt indicii care dovedesc că şi aceste societăţi începe a se mişca. Unul din aceste indicuii s'a dat pe faţă ḑilele din urmă: membrii diferitelor *semstvo* s'au organisat 'ntro societate mare întitulată *Semski Soius.* Această societate fiind secretă şi-a declarat de organul sĕu „Wolnoe Slawo“ care se află remis profesorului dela universitatea din Kieff. d Mihail Dragomanoff.

Societatea în cestiune înspăimântă pe guvern.

---

*) Din Bucuresci.

Soiri telegrafice.

Viena, 23 Ianuarie. Sosirea ministrului rusesc de esterne, d. de Giers, semnalată pe aḑi, a suferit de nou amênare. Eri peste ḑi a remas în Veneţia, e posibil că mâne dimineaţă va sosì în Viena.

Berlin, 23 Ianuarie. Foaei „N. Fr. Pr.“ i se comunică: În Parlamentul de aici s'a întêmplat o scenă sgomotoasă între Richter şi Kameke. Richter a sprijinit propunerea pentru delăturarea regimentului de Curassieri din Gardes du Corps luat în apărare de Schorlemer. Richter declară, că miliţia aceasta ar fi greoae, nepractică şi că ea ar fi făcut în totdeauna pasul de moarte. Ministrul de resboiu Kameke: Dep. Richter se încumetă a vorbì astfel despre un regiment, care a purtat stindardul în mod glorios dela Frideric cel Mare până aḑi? Nu pot suferì, sĕ se vorbească astfel despre un regiment ca acesta. Richter i-a ministrului în nume de rĕu întrebuinţarea espresiunei „încumetat,“ căci unui deputat îi este permis a critisa ori-ce regiment. Ast-fel de vorbe nu l vor împedeca. Preşedintele Levetzow: Espresiunea „vorbe“ e neparlamentară. Richter (coregêndu-se:) „Espresiuni de aceste nu mĕ vor oprì ca se critic Gardes du corps e o miliţie de paradă fără folos şi sumtuoasă, (Sgomot mare în dreapta).

în locuinţa dlul Stenson) aventurierul nostru, nu putù observa sosirea dlui Goefle.

El cugetà dară, că pregătirile de cină se făcură pentru bĕtrânul regisor. Apoi înainte de a relua în posesie localul ce şi-l'a ales, căutând ceva de cină pentru măgarul sĕu, el rătăcì după ultimul acces de spaimă a lui Ulfilas, vr'o câteva momente prin mica curte de lângă galerie şi aşa el n'avuse parte de hazlia apariţiune a dlui Goefle cu căciula de noapte, conducênd în triumf, măgarul în grajd cu coboldul sĕu în haină roşie. Rĕscolind astfel tot şi deschiḑênd toate uşile, cari nici nu prea erau încuiate, Cristiano descoperì şi uşa grajdului şi se bucurà a vedè pe jupânul Jean, cinând cu apetit bun într'un aşternut des de muşchiu uscat, în societatea unui cal frumos negru, care, se părea, că-l primise bucuros.

— În adevĕr, cugeta Cristiano, desmerdând nobilul animal, dobitoacele sûnt uneori mai cu minte şi mai ospitaliere decât oamenii. De douĕ ḑile de când călĕtorim în ţeara aceasta rece, Jean a fost obiectul mirărei, spaimei sau aversiunei în mai multe case şi sate de ţĕrani, şi eu însumi cu toate obiceiurile afabile ale ţĕrei, eată-mĕ căḑut în nu sciu ce ascunḑĕtoare de suflete posomorîte şi preocupate, unde sûnt silit de a maroda ca soldatul în companie, pre când bunul acesta cal, fără a întreba pe Jean, după raţiunea urechilor sale lungi, 'i face loc la iesle, şi l consideră dela început, drept seamănul sĕu. Ei bine, Jean, noapte bună, soţule. Dacă te-aşi întreba cine te-a adus aici şi te a servit după plac, tu doară n'ai fi aşa de complesant a'mi rĕspunde şi dacă nu te-aş vedè legat de funie, a-şi cugeta că tu însuţi ai avut mintea de a venì incoaci. Ori şi cum va fi, am sĕ fac şi eu ca tine, o sĕ cinez, fără a mĕ îngrigì de ḑiua de mâne.

Cristiano închise grajdul şi reîntrà în sala ursoaicei, unde-l aştepta plăcuta surprindere a unei mese, aşternute cu vase bune şi argintării masive pe pânzături îndestul de albe, însĕ cu nesce pete roşii de confeturile lăsate de Nils împregiurul farfuriei sale.

— Uite 'şi ḑise vesel aventurierul, au isprăvit sau mai bine au început cu desertul! Dară cine dracu s'au instalat aici în absenţa mea? Puffo nu va fi fost aşa delicat de a aşterne masa; aceasta nu-i este obiceiul sĕu în călĕtorie. De altmintrelea, el este dus sĕ-şi cerce norocul în castelul nou; altfel l'aşi fi întêlnit în esploraţia mea a castelului vechiu. Şi apoi nici n'am aşteptat ajutorul cel mai mic, din partea soţului acestuia.

Dacă a aflat în vre o bucătărie, un unghiu spre a se aşeḑa, sciu bine că nu mai gândesce la mine, şi am făcut foarte bine că m'am îngrigit de ceva.

Tot una, dacă, din întêmplare, ar venì sĕ se culce aici, eu nu-l voiu lăsa sĕ degere la poarta castelului acestui-a.

Cristiano se duse şi deschise poarta din curte, pe care Ulf o încuiase după sosirea domnului Goefle şi revenì pe deplin hotărît a se pune la masă cu ori şi cine, de bună voie sau cu forţa.

— Este dreptul meu, îşi ḑise el, apoi masa e goală, şi eu am cu ce o înzestra bine. Dacă a'şi avè aici un soţ, numai cât de cât amabil, am face o masă bună împreună; dacă nu, vom vedè care din noi doi va scoate pe celalalt afără.

Povestind aşa, Cristiano se duse sĕ vadă, dacă nu s'a tins cineva la bagagiul sĕu.

El îl aflà rânduit în unghiul, unde-l ascunsese şi unde nimenea nu-l observase. El esamina apoi geamantanul, traista şi efectele dlui Goefle, risipite pe scaune, pânzăriile îndoite frumos, toate gata a fi puse într'un dulap; hainele întinse pe spetele scaunelor, spre a se neteḑì; în sfêrşit traista goală, pe coperişul căreia el cetì cuvintele aceste: D. Thormund Goefle, advocat la Gevala şi doctor în drepturi dela facultatea din Lund.

— Un advocat! cugetà aventurierul. Ei bine, aceasta vorbesce, un advocat trebue că are ceva spirit sau talent.

O sĕ'mi fie societate plăcută, numai de ar avè atâta minte a nu judeca omul după haină. Unde s'a putut ascunde advocatul acesta? Va fi vre un

Paris, 23 Ianuarie. Împĕrateasa Eugenia fu întîmpinată eri la sosire la gara nordică de Rouher, şi-a luat locuinţa apoi în „Hotel du Rhin,“ piaţa „Vendôme.“ Se vorbesce, că eximpărăteasa ar fi venit sĕ şi manifesteze faţă cu principele Napoleon consimţemêntul şi simpaţia şi sĕ-şi constate dreptul de a puté remânè în Francia. Locuinţa şi-a închiriat-o pe 8 ḑile. Apartamentele sûnt un etagiu mai sus de acelea, în cari a fost locuit în anul 1848 Napoleon.

Bucuresci, 23 Ianuarie. Principele Urusoff, ambasadorul rusesc în Bucuresci, a plecat aḑi la Viena se întimpine pe Giers.

Viena, 23 Ianuarie. D. de Giers va sosì aici numai mâne dimineaţă şi va fi primit în decursul ḑilei de mâne de Maj. Sa şi de ministrul de esterne, contele Kalnoky Dineul de curte în onoarea ministrului rusesc s'a amênat, întârḑiând ministrul cu sosirea pe Joi.

Paris, 23 Ianuarie. Pe piaţa „Vendôme, înaintea „Hotel du Rhin“ în care se află precum se scie împĕrăteasa Eugenia, s'au adunat la 150 pĕrsoane în jurul unei duzine de trăsuri. Salonul de primire era frumos iluminat. Împĕrăteasa primesce pe credincioşii sei, cari aleargă în coace şi în colo. Dinjos la portarul se află coale de înscriere, care se umplu cu încetul. În „Hotel Continental“ au fost invitaţi la prânḑ din partea guvernorului din Paris Lecointe, cei mai de frunte generali, comandanţii corpurilor de armată şi generali de divisiune. Toţi dignitarii cu nume ceva mai cunoscut au fost invitaţi. Se presupune, că s'ar fi vorbit despre situaţiunea actuală.

Paris, 23 Ianuarie. În cercurile parlamentarice e mare mişcare. Se presupune că alegerea de aḑi a comisiunei, care va avè se studieze propunerile dep. Floquet şi Ballue şi projectele făcute de guvern, va decide şi soartea ministeriului. În „Salle des pas perdus“ (Sala de asteptare a casei deputaţilor) se discută cu foc eventualităţile ḑilei. Se colportează scirea că ministeriul nu s'ar fi putut unì în privinţa alegerei comisiunei şi ca ar fi decis a demisiona.

Paris, 23 Ianuarie. Ministrul de resboiu, generalul Billot prin oposiţia sa faţă cu mĕsurile referitoare la pretendenţi a făcut imposibilă unirea ministeriului. Cabinetul şi a dat aḑi după prânḑ demisiunea. Grévy a convocat pe ministri la o şedinţă spre ai consulta în privinţa demisiunei. Şedinţa Camerei, care se începe de alte ori comun la 2 oare, s'a amênat până la 4 oare.

Paris, 23 Ianuarie. Alegerea comisinnei a avut loc în biroul camerei, resultatul ei înseamnă un dezastru pentrn ministeriu. Din 11 membri aleşi sûnt 6 (adecă majoritatea) pentru propunerea lui Floquet şi numai 5 pentru proiectele guvernului,

Acesta e semn rĕu faţă cu votarea camerei.

Scirea că ministeriul n'ar fi fost una în privinţa ţinutei sale în birou se adeveresce prin aceea, că ministri n'au fost în faptă de faţă la alegerea din birou. Se afirmă, că înainte cu o oară s'ar fi predat preşedintelui Grévy prin ministrul preşedinte Duclerc, demisiunea ministeriului. Preşedintele n'ar fi primit ce e drept demisiunea.

La începerea şedinţei camerei a anunţat preşedintele camerei, Brisson, că ministri nu vor putè sosì înainte de 4 oare şi a propus amênarea şedinţei până $^1/_2$5 oare. Camera şi-a dat consimţemêntul la aceasta, deşì ceva mai târḑiu. Din procederea aceasta vor unii se deducă, că ministrii ar fi tocmai ocupaţi cu consultarea despre ceea ce ar fi de făcut, şi se crede, că după redeschiderea şedinţei se vor face cunoscute decisiunile ministeriului. Prin coridoarele camerei se vĕd grupe de oameni iritate formate din elementele cele mai eterogene: Rochefort, Darimont, Jules Vallès, între ei bonapartistul Maurice Richard şi alte asemenea mestecături.

Paris, 23 Ianuarie. $^1/_2$ 5 s'a redeschis şedinţa camerei anumit cu obicinuita ordine de ḑi, cu reforma judecătoriei. Ministrul de justiţie Devès se află pe banca ministrilor. Clemenceau îşi continuă vorbirea de eri. Se ḑice că numai ministii Mahy, Hérisson, Duvaux şi Legrand şi ar fi dat demisiunea; şi-ar fi retras o însĕ la insistarea lui Grévy. De altă parte se afirmă, că ministrul de marină Jauréguibervy şi ministrul de resboiu Billot, care din urmă e în contra ori cărei mĕsuri antiorleanistice (se ḑice că el are sciri, cumcă atari mĕsuri a făcut impresiunea cea mai rea în armată), acesti doi ministri îşi susţin demisiunea.

Paris, 23 Ianuarie. Resultatul alegerei din birou e următorul: 'Patru comisari părtinesc pe lângă unele modificări projectele guvernului, 6 sprijinesc propunerile lui Floquet, 1 propunerea lui Ballue. În general s'au declarat 80 voturi pentru guvern, 122 pentru Floquet.

Paris, 23 Ianuarie. Scirea despre crisa ministerială nu se adeveresce. Consiliul ministrilor a decis sĕ dea comisiunei alese aḑi deslușirile de lipsă.

Constantinopolea, 23 Ianuarie. Din incidentul mai multor întêmplări a încunosciinţat Poarta pe ambasadori prin o notă despre instrucţiunile date de ministrul de resboiu, pe baza căror-a toate vigiliile sûnt în drept a se folosì de arme faţă cu ori-care, care ar lucra după o premearsă somaţiune contra instrucţiunilor primite. Referitoriu la respunsul Porţii, la cercularìul lui Granville, nu se scie nimic positiv. Părerile sûnt diferite în punctul acesta. Se crede, că Poarta va accentua unele puncte din circulariu, cari contraḑic drepturilor ei. Edhem Paşa e desemnat pentru un post înalt.

Belgrad, 23 Ianuarie. În şedinţa de aḑi Scupstina au primit cu unanimitate convenţiunea comercială şi consulară, apoi declaraţiunea referitoare la convenţiunea consulară provisorică şi în fine conventiunea întru apărarea proprietăţii literare şi a productelor industriale încheeate între Serbia şi Francia după ce s'a cetit din partea referentelui Rakies Raportul comisiunei şi după ce ministrul de finance Mijatovics a vorbit în privinţa acestor projecte. După terminarea ordinei de aḑi a cetit regele Milan, care fu învitat de o deputaţiune a venì în Scupstina, în faţa dignitarilor de stat, a corpului diplomatic şi a ministrilor vorbirea de tron, prin care s'a încheiat Scupstina.

Belgrad, 23 Ianuarie. Regele încheia Scupstina prin o vorbire întimpinată cu vii aplause din partea adunărei. Regele mulţămesce înainte de toate deputaţilor pentru prevenirea, cu care au aprobat convenţiunile, dă espresiune mulţămirei sale pentru simpaţiile ce le dovedesc faţă cu Serbia imperiul germân şi republica francesă, şi atinge organisaţiunea armatei, care a devenit epochală în urma concluselor luate în Scupstina încheeată. Regele mulţămesce în numele sĕu şi al poporului pentru toate acestea. Accentuează mai departe legea referitoare la banca naţională şi la schimbarea constituţiunei, apoi reformele de toate terminele vieţei statului, anumit a justiţiei, a economici naţionale, a bisericei şi scoalei, a creditului public, a armatei şi îndică recunoscênd zelul şi energia Scupstinei dovedit întru urmărirea binelui patriei şi a năţiunei. Vorbirea de tron a fost aplaudată cu deosebi la început şi la fine.

Viena, 24 Ianuarie. După o întârḑiere ulterioară de o oară a trenului a sosit aḑi la $10^1/_2$ oare a. m. ministrul de esterne rusesc, d. de Giers, aici. La întimpinare se aflau principele Lobanoff cu întreg personalul de ambasadă precum şi diplomaţii ruşi ce se află acum aici, contele Osten-Sacken şi principele Urusoff. Salutarea între ambasador şi Giers a fost foarte intimă, ambii se sărutare şi ministrul îşi esprimă deosebita bucurie pentru întêlnire.

După presentarea personalului plecà Giers, petrecut de membri ambasadei spre hotel. Impresiunea, ce o face Giers e cu totul alta ca aceea, pe care o fac ilustraţiunile din jurnale. Esteriorul e bine făcut; figura-i debilă şi ceva cam încovăeată dă dovadă, că Giers e cam înaintat în etate. Se ḑice că va fi primit încă aḑi la Maj. Sa în audienţă. Cătră 12 oare părăsì hotelul şi trase prin cetate care părea a fi cunoscut, luând direcţiunea spre palatul ambasadei rusesci. După dejun conferí ambasadorele cu şeful sĕu timp mai lung.

Viena, 24 Ianuarie. Regele din Spania Alphonso e denumit de proprietarul regimentului de infanterie Nr. 94.

Cattaro, 24 Ianuarie. Eri a plecat comisiunea pentru regularea liniei mărginaşe turco-montenegrene dela Cetinje spre graniţa sudvestică spre a'şi începe operaţiunile.

Udine, 24 Iauuarie. Autorităţile italiane au dispus privegherea energică a graniţelor spre a împedeca trecerea indiviḑilor suspecţi. Vigiliile s'au îmulţit. Carabinierii italiani şi geandarmeria austriacă patrolează ḑi şi noapte.

Şeful poliţiei de aici a primit ordin strict de a împedeca în decursul procesului Ragosa ori ce demonstraţiune.

În Udine s'a ordonat cercetare minuţiioasă a pasapoartelor, ca sĕ se împedece venirea elementelor streine. Fiecare strein e silit a se legitima la gară şi în hotel de loc la sosire. Indiviḑii fără pasaport se retrimit.

Paris, 24 Ianuarie. Ministrii aveau sĕ dea în biroul Camerei, în care se făcu alegerea comisiunei pentru deliberarea propunerilor Floquet şi Ballue privitoare pe pretendenţi unele declaraţiuni. Ministrii înse nu sau presentat spre mirarea celor de faţă. De eri urmează şedinţele ministeriale una după alta. Ministrul de resboiu şi cel de marină, sciind ce efept rĕu au sĕ facă în armata propunerile au protestat, chiar şi contra projectelor guvernului. Şi fiindcă nu s'a putut mijloci nici o înţelegere guvernului i-a fost imposibil a da declaraţiuni în birou. Alegerea e favorabilă propunerilor lui Floquet, de oare ce 6 membri sûnt pentru ele. Cinci membrii sûnt pentru guvern, dacă projectele acestui-a s'ar combina cu propunerea lui Ballue. Guvernul are a se pronunţa încă asupra acestui punct. Guvernul e învins în comisiune. Floquet însuşi a căḑut la alegerea în comisiune în biroul sĕu. În cercurile parlamentare s'a mărit iritaţiunea vestindu se, că ministrul s'a îndreptat spre Elysée spre a-şi da demisiunea şi că ministrul de resboiu Billot; cel de marină Jauréguiberoy; cel al lucrărilor publice Herisson şi cel de comerciu Legrand nu vor sĕ mai remână cu nici un preţ în oficiul lor. La începutul şedinţei de aḑi a camerei nu se ivì nimenea pe banca ministerială. Discusiunea asupra reformei magistraturei se amênă pe o oară. E cu neputinţă a înregistra toate scirile cari circulează. Se auḑea că armata va păşì contra Camerei şi că preşedintele ar fi gata a desfiinţa camerele etc. La 4 oare sosì ministrul de justiţie şi strigă la toate interpelaţiile: că nu esistă crisă. Se vede că i-a succes preşedintelui repnblicei a îndupleca pe ministri se nu demisioneze ci sĕ-şi apere propunerile în cameră. Situaţiunea e tare încordată, şi e întrebarea, că primise-vor propunerile guvernului. Dacă nu se întêmplă aceasta apoi e sigură căḑerea ministeriului. Chiar şi dacă se vor primì propunerile ministeriului, ministrul de resboiu şi cel de marină se vor retrage, ca se nu fie siliţi a le esecuta. Jules Ferry care aliat au aderenţii sei cu „Unionrepublicaine are de gând a înfiinţa cu Duclerc şi ca Waldeck-Rousseau un ministeriu de coaliţiune. De alta parte se susţine, că Freycinet îşi va desfăşura cu ocasiunea cea mai de aproape programa politicei sale interne şi esterne. In birou au votat la alegerea comisiunei 403 deputaţi, 117 au fost pentru propunerea lui Floquet 160 pentrn guvern şi 66 contra ori cărui project. Seara s'a întrunit în Elysée un consiliu de ministri fiindcă ministrul de resboiu şi cel de marină şi au dat de nou demisiunea, auḑind cum a decurs alegerea comisiunei.

Paris, 24 Ianuarie. Aḑi înainte de ameaḑi a avut de nou loc consiliul ministerial. Eşirea lui Billot şi a lui Jauréguiberry e aproape sigură; se poate că va demisiona cabinetul întreg. Impĕrăteasa Eugenia a plecat aḑi a. m. tocmai aşa de pe neaşteptate, după cum a şi sosit aici. Demonstraţiunea intenţionată n'avu resultatul dorit. Pe coalele de înscriere se află aproape la 2000 subscrieri. Impĕrăteasa n'a vĕḑut pe principele Napoleon.

Paris, 24 Ianuarie. Impĕrăteasa Eugenia a plecat aḑi dimineaţă spre Anglia.

Sofia, 24 Ianuarie. Guvernul bulgar cere în o notă adresată agentului britanic Tascelles, admiterea Bulgariei la conferenţa dunăreană.

Viena, 24 Ianuarie. În decursul după ameaḑi de assăḑi Giers a făcut visitĕ ministrului de esterne contelui Kalnoky şi a primit contravisită Giers, care e însoţit de fiiul seu cel mai june, Constantin, va petrece trei ḑile în Viena. La Petersburg se întoarce via Graniţa-Varşovia

Goriţia, 24 Ianuarie. Nu se scie nimica despre plecarea contelui Chambord şi se ţine că **nu** este probabilă.

Triest, 24 Ianuarie. Eri au fost avisate confidenţial toate oficele de vamă că nu de mult doi indiviḑi au părăsit Neapolea, cari sûnt în prepus că se vor încerca a trece în ascuns fruntaria austriacă cu intenţiuni periculoase. Autorităţile financiare şi vamale au ordin a priveghia şi a prinde pe aceşti indiviḑi. Primariul dela Chiopris, Viscona autorul principal la arestarea lui Oberdanc primesce din Italia în toate ḑilele epistole ameninţătoare şi 'şi consideră viaţa periclitată, din care causă patrola de gendarmi pentru Viscona este duplicată.

Cattaro, 24 Ianuarie. Şese batalioane muntenegrene sub conducerea voevodului Popovici şi a comisarului Malanovici şi Dimitrie Bacici au ocupat eri, după încheerea convenţiunei cu comisarii turcesci Bedry Bey şi Sadry Bey, toate satele din Craina albanesă Seminţiile din graţia albanesă au tras asupra trupelor de ocupaţinne şi cu ocasiu-

---

invitat la festivităţile castelului de Valdemora, care ca şi mine va fi aflat casa plină, sau care, din predilecţie îşi va fi ales castelul acesta romantic drept popas sau mai curênd el este îngrijitorul trebilor bogatului baron, căci în ţeara aceasta a castelor şi a urelor vechi burgezimea nu va prea fi invitată a şi petrece cu nobilimea. Ce-mi pasă! Advocatul a eşit, aceasta este sigur. S'a fi dus sĕ povestească cu bĕtrânul regisor sau este în odaia aceea cu douĕ paturi, despre care mi-s'a vorbit, şi cărei uşe eu nu o vĕd.

Sĕ o caut? Cine scie, doară s'a fi culcat. Da, aceasta este mai probabil. Or fi voit sĕ-l servească, el va fi refuzat, indestulindu-se cu confituri şi dorind numai patul. Sĕ doarmă în pace vrednicul om! Eu mĕ voiu aşeḑa foarte bine în fotoliul acesta mare, şi dacă-mi va fi frig… dar ce vĕd? Iată o minunată blană căptuşită şi o căciulă de călĕtorie din samur, ce-mi vor scutì trupul şi urechile. Sĕ vedem, afla-mĕ voiu bine în ele?… Ei da, foarte bine cugeta Cristiano imbrăcând blana şi punêndu-şi căciula în cap. Când mĕ cuget că am lucrat ḑece ani la lucruri serioase, ca sĕ n'am o manta bună, pentru a-mi acoperì bietul meu trup, rătăcit astăḑi prin regiunile nordice!

Cristiano intinesese provisiile sale pe masă, adecă o limbă de Hamburg foarte gustoasă, o şuncă de urs bine afumată şi o minunată bucată de salm afumat şi sărat.

Spre a mânca mai cu ticnă el voia sĕ se desbrace de toaleta de călĕtorie a doctorului. De odată i se părea că aude trecênd sub unica fereastră a salei ursoaicei un sgomot de clopoţele, fereastra aceasta mare, situată în faţa sobei, era înzestrată cu obloane duple, precum le afli în toate locuinţele comfortabile, vechi şi moderne în ţerile nordice; oblonul esterior însĕ atesta starea părăsită a Stollborgului. Mai toate giamurile erau sparte şi cât încetase vêntul se auḑea pe deplin sgomotul din afară, masele de zăpadă, de curênd căḑută se desfăceau de stratele vechi şi solidificate, rostogolindu-se cu un sunet înăduşit şi misterios dea lungul stâncelor ascuţite, sbierăturile îndepărtate dela moşia de pe ţĕrmul lacului şi urletele tânguitoare a le cânilor salutau cu blasteme necunoscute discul roşu a lunei de pe orizont.

Cristiano era curios a vedè sania, care brăzdă, aşa aproape de refugiul sĕu, ghiaţa lacului, şi deschiḑênd oblonul cel dintâiu, îşi băga capul prin geamul spart spre a se uita afară. El veḑù apriat o apariţiune fantastică lunecând pe poalele stâncei. Doi cai albi minunaţi mânaţi de un visitiu bărbos îmbrăcat ruseşte, trăgeau uşor o sanie ce părea a strălucì ca o peatră scumpă în colori sclipicioase, felinarul aşeḑat tare sus pe elegantul vehicul semăna unei stele mânate de o furtună, sau mai bine unui foc rătăcitor, pasionat de a urmări sania. Lumina lui proiectată prin reflectorul de aur roşu, revărsa tonuri calde pe zăpada colorată albastru de razele lunei şi iriza în vaporul flotant dimpregiurul nărilor şi coastelor cailor. Nu-ţi puteai inchipuì ceva mai graţios şi mai poetic decât trăsura aceasta fără roate, ce părea că este trăsura ḑinei lacului, şi care trecea ca un vis pe dinaintea ochilor uimiţi a lui Cristiano fără nici o îndoială, traversând Stockholmul şi şi celelalte oraşe din ţeară, el vĕḑuse deja sănii de toată mâna, din cele mai lucsurioase până la cele mai de rând; dară nici una nu-i păruse aşa de pitorească şi aşa de ciudată ca aceasta, care se oprì la poalele stâncei da fără îndoeală, un nou oaspe de astă dată bogat venea a prinde posesie sau a face cunoştinţa pacinicului refugiu din Stollborg.

— Sania mi-a făcut un spectacol frumos, cugetă Cristiano, dară sĕ-i iea dracul pe cei ce şed întrênsa. Aceasta de sigur este o piedecă pentru cina mea pacinică, ce mi-o promisesem!

(Va urma.)

nea luptei care s'a escat, au căḑut oameni de amêndouĕ părţile. In sfêrşit au trebuit se întrevină trupe turcesci la predarea teritoriului din letigiu Muntenegrenilor.

Berlin, 24 Ianuarie. La înmormêntarea principelui Carol (frate mai tiner al imp. Wilhelm, născut la 1801) a fost imperatul şi imperăteasa, membrii casei regale, principele Carol Ludovic. Când preotul a binecuvêntat corpul s'au dat 36 de salve de tun. Impĕratul era foarte mişcat.

Berlin, 24 Ianuarie. Marele principe Nicolae a făcut visită lui Bismarck şi mareşalului Moltke. Bismarck a anunţat visita să Marelui principe pe aḑi la 4 oare. (Altă telegramă asigură ca visita s'a întêmplat.)

Varietăţi.

* (Convocare). Domnii membri ai comitetului Reuniunei învĕţătoresci din districtul Sibiului împreună cu Presidenţii Despărţămintelor acestei reuniuni sûnt prin aceasta provocaţi la sedinţa ordinară ce se va ţinè Vineri 21 Ianuarie (2 Februarie) a, c la 10 oare a. m. în locuinţa Presidiului Reuniunei.

Sibiiu, în 13/25 Ianuarie 1883.

Simeon Popescu m. p., Presed. Reun.
Dr. Ioan Crişan m. p., secret. Reun.

* (Convocare.) În conformitate cu §§-fii 5 şi 9 ai statutelor, p. t. membrii ai „Reuniunei române de cântări“, sûnt invitaţi a participa la adunarea generală, care se va ţinè *Luni în 29 Ianuarie st. n. a. c.* la 6 oare seara, în sala Nr. 24 a „Seminariului Andreian“.

Obiectele de pertractat vor fi:

1. Raportul comitetului despre activitatea din a. 1882.
2. Preliminarea bugetului pro 1883.
3. Eventuale propuneri.
4. Alegerea comitetului şi a funcţionarilor pro 1883.

Din şedinţa comitetului reuniunei, ţinută la 24 Ianuarie st. n. 1883.

Direcţiunea.

* (Postal) S'a deschis concurs pentru staţiunea de magistru postal în Riciul de câmpie, comitatul M. Turdei. Pe lângă depunerea unei cauţiuni de 100 fl. bani numeraţi şi contract emolumentele oficiului sûnt 120 fl. salariu, 40 fl. pauşal de cancelarie şi 700 fl. pauşal de transporturi.

Asemenea concurs s'a publicat pentru oficiul postal din S. Mihaiul de pe Câmpie (Comitatul Clujului) cu aceleşi condiţiuni şi emolumente, cu deosebirea că pauşalul de transporturi la acest din urmă e 500 fl. Terminul pentru petenţi e trei sĕptĕmâni dela 22/10 Ianuarie a. c.

* (O batistă fină), cu iniţialele *S. I.*, s'a găsit la balul reuniunei femeilor române şi se află depusă la presidenta reuniunei, doamna Maria Cosma.

* (O scrisoare a Regelui Carol adresată ministrului I. Brătianu.) *Scumpul meu preşedînte al consiliului!* În timpul sĕrbătorilor am primit, ca în toţi anii, mai multe sute de petiţiuni din toate unghiurile ţĕrei, cu diferite cereri. Cu aceasta ocasiune am constatat că dintre acestea erau un însemnat numĕr de pensiuni şi plângeri asupra reţinerilor dela pensiunile acordate de stat. Datoria Reginei şi a Mea este de a uşura şi alina nenorocirile în toate împregiurările, atât cât este în putinţa Noastră. Îngrigindu-Mĕ dar de soartea pensionarilor, am cerut lămuriri asupra stărei casei pensiunilor şi M'am convins că reţinerile ce se fac pe an, sûnt foarte simţitoare, mai ales pentru vĕduve şi orfani, ai căror capi de familie au servit Statului un lung şir de ani, lăsându le numai mica lor pensiune câştigată prin muncă. Numĕrul pensionarilor mărindu-se în fie-care an reducerile devin din ce în ce mai simţitoare, aşa în cât plata ar putè ajunge aproape la jumĕtate. Eu cred că momentul a venit sĕ Ne preocupăm cu toatăl îngrigirea de această cestiune, şi supune Corpurilor egiuitoare — cari înşile au acordat deja o deosebită solicitudine diferitelor reclamaţiuni în această privinţă, — un proiect de lege care sĕ remedieze de ajuns. O bună mĕsură poate că ar fi aceea de a se înfiinţa o casă specială pentru militari, cu atât mai mult că resboiul pentru independenţă a creat între ei o nouĕ categorie de pensionari, cari se plătesc dela casa de dotaţiune a oastei, şi dintre cari mulţi pe lângâ resplata vitegiei lor pe câmpul de glorie, se găsesc primind osebit şi dela casa comună partea dreaptă ce li se cuvine pentru anii de serviciu ce aveau împliniţi. Atrag serioasa atenţiune a guvernului asupra acestei cestiuni importante, şi sûnt convins că cu concursul luminat al Camerilor, cari au sciut totdeauna a respunde la asemenea apeluri vom ajunge la o soluţiune satisfăcĕtoare. Primesce scumpul meu preşedinte al consiliului, încredinţarea stimei şi afecţiunei ce'Ţi păstrez.

Bucuresci, 8 Ianuarie. 1883. *Carol.*

* (Bal). Dintr'o corespondenţă dela Huniadoara estragem:

Românii din Huniadoara îngrigiaţi de viitorul scoalei lor confesionale gr. or., carea dispune de un venit foarte modest, precum într'alţi ani, aşa în 8/20 Ianuarie a. c. au arangiat un bal, în favorul acestei scoale, a cărui venit curat a fost 64 fl. 70 cr. v. a.

Nu pot trece cu vederea bucuria ce a simţit'o inima mea vĕḑênd interesul, cu care poporul nostru din loc şi din pregiur, ba şi o parte dintre concetăţenii neromâni din loc, au participat mulţi peste preţul de întrare, cărora prin aceasta li se aduce mulţămita publică.

Mai departe nu pot lăsa neamintită cu deosebire şi împregiurarea, ca tinerimea română din loc, de vro câţi-va ani sub conducerea dlui Michail Rimbaş junior, timpul liber a nisuit şi nisuesce al folosì spre lucruri bune, cultivând pe lângă altele şi datinele strămoşesci. Aceea tinerime, cu ocasiunea balului, la oara 12 din noapte, presentându-se în costum naţional român, între aplausele publicului a jucat cu precisiunea şi mândria naţională „căluşerul şi bătuta“.

La resultatul acestui bal, a contribuit mult şi dl primar George Danilă, — şi cu preşedintele comitetului parochial, — care prin afabila-i purtare, faţă cu concetăţenii sĕi fără deosebire, a sciut, în decurs de 12 ani sub grele impregiurăria câstiga simpatia poporului.

* (A dispărut un advocat). În Budapesta a făcut sensaţiune în ḑilele aceste împregiurarea că a dispărut advocatul Iulie Horvath. Acesta a vêndut în sĕptĕmâna trecută mobilele sale, a trimis pe soţia sa la rudenii în provincie şi pe urmă a plecat şi el se ḑice, întro călĕtorie de afaceri în Bosnia. Înainte de a pleca însĕ advocatul fu acusat că ar fi încasat 5000 fl. ai clientului sĕu P. Burian, pe cari însĕ nu i-a transpus clientului sub cuvênt ca procesul nu s'a terminat. Advocatul este urmărit.

* Posta din România nu ne-a ssoit de douĕ dile

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 25. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Acţiuni de bancă de credit ung.	273.25	273.25
Acţiuni de credit austr..	270.49	279.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.95	120.—
Galbin	5.65	5.64
Napoleon	9.53½	9.51
100 marce nemţesci	58.75	58.80

Nr. 778 S. [338] 3—3

CONCURS.

Subscrisul consistoriu oferă un stipendiu de 500 fl., pe trei ani unui tinĕr, carele se va pregătì în institutul agronomic din Ungarisch-Altenburg pentru profesura de agronomie la institutele de teologie şi de pedagogie.

Petenţii au se producă următoarele documente:

1. Atestat de botez că sûnt români gr. or.
2. Atestat de maturitate de gimnasiu s'au de scoala reală.
3. Atestat dela medic, că sûnt de constituţie sĕnătoasă.
4. Atestat că afară de limba română mai posed şi limba maghiară şi germână în aşa grad, ca se poată asculta prelegerile la numitul institut.

Mai departe cel ce va câştiga acest stipendiu se va deobliga a servì la preḑisele institute cel puţin 10 ani de ḑile,

Petiţiile instruate cu atestatele de mai sus au sĕ se trimită încoaci până la finea lui Iulie 1883 st. v.

Caransebeş, din şedinţa consistorială ţinută în 18 Noemvre 1882.

Consistoriul diecesan.

Ioan Popasu m. p.,
episcop.

Publicaţiune.

Un tinĕr care posede bine limba romană şi maghiară şi este perfect în afacerile notariali comunale pe lângă un salariu de 15 fl. v. a. la lună şi — afară de spălat toată proviḑiunea, lângă subscrisul numai decât poate fi aplicat ca adjunct notarial.

Galeca (comitatul Arad) 1883 Ianuarie 14 c. n. [339] 3—3

Gavril Ardeleanu m. p.,
notariu cercual.

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu

jumetate preţul.

Desfacere
grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25**, acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte** cu **fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orologiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoit- sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ escepţional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

[338] 3—3

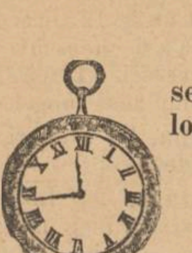

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 19—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 7. Sibiiu, Marți 18|30 Ianuarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 17 Ianuarie 1883.

Despre misiunea lui Giers scrie „N. frei Presse“ într'un articol următoarele:

„Nici contele Șuvaloff, ba nici chiar principele Bismarck n'a fost grămădit cu atâtea onoruri ca dl Giers. În adevĕr în cercuri diplomatice se povestesce, că se tratează de un arangiament formal cu bărbatul de stat rusesc. Precum se spune în cercuri diplomatice, contele Wolkenstein, ambasadorul austro unguresc în Rusia, a pregătit terenul de mult, înainte de călĕtoria lui Giers, și e a se considera de un product al pour porlerurilor acestora, că Ghiers a plecat în călĕtorie și a cercetat mai ântêiu pe cancelariul german la Varzin, unde se afla în retragere. Se pare că Giers a sulevat acolo întrebarea deadreptul, dacă Rusia ar putè întra ca al treilea compaciscent, egal îndreptățit, în alianța austro-germană. Tot așa de positiv este, că Bismarck a observat față cu propunerea aceasta o atitudine negativă, de altmintrelea în conversațiunea ceealaltă a bărbaților de stat, cu deosebire care privea peninsula balcanică, nu s'au mai ivit nici o contradicție directă între Germania și Rusia. Principele Bismarck, denegând ori ce apropiere positivă cu Rusia, a avut tot odată sĕ asigure pe Austro-Ungaria de credința sa față cu tratatele, pe când el, după cum se vede, este cu neîncredere față cu negoțierile contelui Wolkenstein, dovadă publicările în „Köln. *Ztg.*“ și articolul cel mai recent publicat în „Grenzboten“, care pretinde înnoirea alianței austro-ungaro-germane, dară pe lângă condițiuni nouĕ. Giers cste acum de trei ḑile aici (în Viena.) A remas mai mult de cum avea de gând și momentuositatea presenței sale aici se caracterisează prin un simptom esterior, care este, că doue ḑile înainte de sosirea sa a ajuns aici un curier din Rusia, despre care în cercuri diplomatice se susține, că a adus instrucțiuni speciale pentrn ministrul de esterne rusesc. Este afară de toată îndoeala că contele Kálnoky și Giers au conferat foarte de multeori, mai de multe ori, de cum spun ḑiarele. Objectul acestor conferențe este esecutarea programei, aduse de Kalnoky in ministeriu, încercarea unei apropieri între Rusia și Austro-Ungaria. După cum se asigură în cercurile diplomatice acum deocamdată nu se tratează de cestiunea cum sĕ se poarte Rusia și Austro-Ungaria una cu alta când va bate oara din urmă a Turciei; încercarea se face cu cestiuni actuale. De aceste sûnt: Raportul Rumeliei orientale cu Bulgaria și se crede că Austro-Ungaria nu va contraḑice eventualei uniri a acestor două ţeri într'o Bulgarie. Rusia va sprigini nisuințele guvernului austro unguresc la conferența din Londra contra României. Sĕ se străduiască Rusia în același timp a stabilisa deocamdată nisuințele pe peninsula Balcanilor în Serbia și în Muntenegru sĕ combată curentul ostil față cu Austro-Ungaria sau cel puțin sĕ se poarte neutral față cu dênsa. Rusia în același timp sĕ nu paraliseze nisuințele austro unguresci la Constantinopole în privința juncțiunilor căilor ferate. Sĕ negoțiază așa dară formal un armistițiu diplomatic între aceste două staturi în peninsula balcanică. Arangiamentele, fără îndoială, se vor comunica principelui Bismarck; cum se va purta acesta față cu dênsele, este o întrebare de un cuprins grav a viitoriului. A făcut sensațiune că printr'un incident nenorocit ambasadorul german principele Reuss, tocmai în ḑilele aceste a fost bolnav, când Giers în Viena și marele-principe Nicolae în Berlin, se ocupă cu cestiuni politice deciḑĕtoare pentru Rusia.“

Împregiurarea aceasta din urmă, accentuată de „N. fr. Presse“, este în adevĕr fatală. Din cuvintele ḑiariului s'ar vedè oare care nedumerire precum nici că se poate altfel între împregiurări ca cele ce s'au petrecut la Viena și la Berlin.

Cât privesce cestiunea dunăreană ḑiarele francese o discută foarte serios, dar în favorul României. „Românul“ de Duminecă în primul sĕu articol scrie următoarele:

„Am spus nu de mult care este credința noastră în ceea ce privesce resolvirea cestiunii dunarene. În numĕrul nostru dela 29 Decemvre arĕtam că împotrivirea noastră la dorințele guvernului austro-unguresc nu este singura piedică ce o întîmpină resolvirea cestiunii. Și Rusia, și chiar Turcia aveau modul lor de a vedè care nu acordează cu ceea ce ar fi voit cabinetul dela Viena.

„Ḑiceam dar că în fața acestor complicări, părerea noastră este că Conferența ce se aștepta pe atunci sĕ se întrunească la Londra, nici se va întrunì așa de curênd cum se credea, nici la cas de a se întrunì nu va da deslegarea deplină a cestiunii.

Această cestiune, ḑiceam noi, nu va primì o deslegare deplină înainte de unele evenimente politice ce se pregătesc pentru un viitor mai mult sau mai puțin apropiat. Probabil numai după ce aceste eveniminte vor trece asupra Europei, cestiunea dunăreană va primì și dênsa o deslegare definitivă și conformă situațiunii politice de atunci a Europei.

„Puține ḑile după ce emisesem în publicitate această idee, veniră din străinĕtate sciri, cari tind a o justifica pe deplin.

„În adevĕr, astăḑi credința cea mai respândită este că conferența din Londra nu se va ocupa de cât de prelungirea puterilor comisiunei europene a Dunării, lăsând cestiunea ridicată de pretensiunile Austro-Ungariei și de împotrivirea noastră unor negoțieri ulterioare.

„Dacă s'ar urma astfel, și ni se pare că așa se va urma, s'ar împlinì din punct în punct ceea ce prevĕḑusem, căci nu credem că Austro-Ungaria sĕ cedeze atât de repede, nici împrotivirea României sĕ fie atât de puțin energică și atât de scurtă, în cât mari evenimente politice europene sĕ nu vină a respinge pe al doilea plan cestiunea dunăreană.

„Deocamdată însĕ este un fapt dobêndit pentru noi: câștigăm timp, și această este deja mult, și poate devenì foarte mult“.

Sciri din Londra spun că în 5 Februarie n. conferența se 'ntrunesce definitiv. În sferele guvernamentale engleze se ḑice că conferența va fi scurtă și neconturbată.

Manifestul principelui Napoleon a provocat, între alte, un project de lege de proscripțiune din partea unei comisiuni a camerei francese. Nu se scie încă ce soarte va avè proectul. De va trece, va se ḑică, de va fi primit de camerĕ crisa ministerială, care și altcum este deja declarată, este inevitabilă. După crisa ministerială este foarte probabil că va urma și cea politică: republica va venì în luptă nemijlocită cu una din formele monarchice. Care din formele monarchice va isbuti este greu de a spune. Atêrnă foarte mult dela tradițiunile, care se vor fi păstrat mai bine din trecut și dela abilitatea acelor ce vor conduce agitațiunea pentru una sau alta: pentru regat sau pentru imperialism.

Eată aici proiectul de lege de proscripțiune:

„Art. I. Este interḑisă remânerea în Francia, Algeria și în colonii membrilor tuturor familiilor, care au guvernat în Francia. — Art. II. Persoanele aceste nu se bucură de drepturi politice. Bilete electorale care poartă numele lor nu numĕră. Aceleași persoane nu pot aparținè armatei. — Art. III. Toți câți vor lucra contra acestei legi se vor transpune judecătoriei corecționale și se vor pedepsí dela un an până la cinci ani. După timpul de pedeapsă se vor escorta la fruntarii“.

Pentru variațiune dela Petersburg eară vine scirea că nihiliștii dau semne nouĕ de viață. Înainte

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 5).

Blăstemul însĕ se perdù de pe buzele lui Cristiano: o voce dulce și melodioasă, o voce de femeiă, care nu putea venì, după cugetul sĕu, decât numai dela o femeie încântătoare, se auḑì din sanie. Vocea ḑicea într'o limbă, pe care Cristiano nu o pricepea, adecă în dialectul localității:

— Creḑi dară, Peterson, că te vei putè duce cu caii până la poarta castelului vechiu?

— Da, domnișoară, ḑise visitiul cel gros și îmbrăcat cu o blană mițioasă; zăpada de astă-seară îi va gena puțin, dară și alții au umblat pe aici: vĕd urme proaspete.

Nu te teme, ne vom suì în sus.

Întrările în Stollborg, pe care dl Goefle le luà drept un colnic, se alcătuiau dintr'o veritabilă scară naturală, formată de stratele shistoase și inegale a stâncei. Vara, s'ar fi sfărâmat cai și car peste ele; în ţĕrile nordice însĕ iarna face toate căile practicabile și pe toți călĕtorii curagioși. Un strat gros de zăpadă înghețată, solidă și lucie ca marmorul, umple găurile și nivelează asperitățile.

Caii, potcoviți spre scopul acesta, se suie în înălțimi și coboară cu siguranță, locurile pezișe; sania arare-ori se restoarnă și mai tot fără pericul. În vre-o câteva minute, sania noastră era la poarta micului castel.

— Ar fi de lipsă sĕ tragi clopoțelul cu precauție, ḑise vocea cea dulce către vizitiu.

Tu scii Peters, că eu nu voesc sĕ mĕ vaḑă bĕtrênul regisor, care ar spune doară tot stăpânului sĕu.

— O! el este așa de surd! rĕspunse vizitiul, punênd piciorul jos. Ulf nu va spune nimic, el este pretinul meu. De ne-ar deschide numai! I cam frică noaptea ;foarte simplu, castelul...

Peterson, precum se vede, voia sĕ vorbească de aparițiunile din Stollborg, el n'avù însĕ timp. Poarta sĕ deschise ca de sine, și Cristiano, întocmai atât de bine învĕlit, ca și visitiul, mulțămită blanei și căciulei de blană a advocatului, se prezentà pe prag.

— Ei bine, eată-l, ḑise vocea cea dulce. Pune-te aici Peterson, și te rog ia clopoțelele de pe cai. Atâta ți-am recomandat! fii cu răbdare, fĕtul-meu, ca n'ai sĕ aștepți mult.

— Zăbovesce cât vei voì, respunse devotul servitor, ștergêndu'și sloii de ghiață din barbă; timpul este foarte moale, astă seară.

Cristiano nu pricepù nici o vorbă din dialogul acesta, dară el totuși ascultà cu nespusă plăcere vocea dulce, și prezentà brațul sĕu unei persoane mici învĕlite în blane de hermelin, astfel încât ea semăna mai mult unui floc de zăpadă de cât unei ființe omenesci. Ea i-se adresà lui mereu în limba dalecarliană, el nu putea gâcì ce ordine îi dă dênsa; ordini erau fără îndoeală, după intonație, pe cât era de blândă. Ea îl ținea dar de păzitor al castelului vechiu, și precum tonul comandei nu recere în nici o țeară alt rĕspuns, decât pantomima sumisiunei, Cristiano se simțì dispensat de a pricepe și de a rĕspunde, în drumul scurt ce'l avea sĕ facă cu dama mică, sub galeria ce conducea dela poarta curții până la ușa pavilonului.

Ducêndu-o către sala ursoaicei, Cristiano urmà unui simț de ospitalitate, fără a sci dacă ea va primì buna sa intenție.

Tot așa el urmà unui simț de curiositate întimpinându-o și în simțul acesta se aflà și galanteria, încă atotputernică în vremile acele, la bărbați tineri sau bĕtrâni, din toate clasele societății.

cu vre-o câte-va ḑile în grădina de vară s'au găsit proclamaţiuni prin care publicului i se aduce la cunoscinţă sĕ fie totdeuna în depărtare de locul unde se arată curtea, ca se nu sufere la eventualitatea unui atentat. Împĕratul cu toate aceste ese la preumblare în trăsură deschisă şi fără escortă. În Odessa s'a descoperit o tipografiă secretă.

Scrisori din Bulgaria.

(Corespondenţa particulară a „TELEGRAFULUI".*)

Sofia, 8 Ianuarie.

De mult, foarte de mult nu v'am scris, şi aceasta pentru nisce cuvinte, cari dacă nu pot fi considerate de temeinice la d-stră în România, apoi sûnt foarte temeinice la noi în Bulgaria. Starea lucrurilor, regimul guvernamental sub care trăim, ne apasă într'un aşa mod moralul şi inteligenţa, că ori care din noi se simte sdrobit sub greutatea atmosferei ce ne încungioară. Altă dată când am fost sub jugul turcesc am avut o ţintă măreaţă, am avut scop vĕdit, palpabil, pentru care trăiam, pentru care luptam şi pentru care ne jertfeam. Aḑi, graţiă ilustrilor martiri, morţi pe câmpiile de bătaie, graţie *haiducilor*, cari luptau pentru liberarea poporului asuprit — am devenit liberi şi de *facto* independenţi. Independenţi, de ce însĕ? — De imperiul Otoman. Liberi, în ce mod? — Liberi de imperiul Otoman, de asuprirea sa, de nelegiuirea funcţionarilor sĕi. Dar, dacă sûntem în realitate independenţi de Turcia, apoi trebue sĕ o mărturisim, am devenit dependenţi de Rusia, dacă sûntem liberaţi de brutalitatea funcţionarilor otomani, apoi avem brutalitatea funcţionarilor ruşi.

Pentru a resuma starea în care ne aflăm printr'o singură frasă, vĕ voiu ḑice că sûntem puşi la discreţiunea unei bande de oameni strĕini ţĕrei noastre şi care ne despreţuesc şi ne consideră de un mic popor cucerit de dênşii. Această bandă compusă din tot ce avea Rusia mai corupt prin rîndurile armatei sale, ne guvernă, ne pradă, ne tîresce spre un abis, din care numai patriotismul înalt al Bulgarilor ne va putè scăpa. Dar unde sûnt patrioţii nostrii? Unde sûnt haiducii de altă dată?

Nici un singur indiciu nu-i denunţă. O apatie robească, o decadenţă morală planează peste tot.

Eară germanul Battenberg benchetuesce în palatul sĕu, încungiurat de banda streină ţĕrei şi care 'l-a învĕţat sĕ ne numească: *glupcici-iadrilici*! *„bratuşki"* cu un surîs despreţuitor pe buzele scăldate în şampanie.

Înţelegeţi, dar pentru ce mi este greu a vĕ scrie despre cele, cari se petrec aici, la noi. Nu voiu a vĕ înşira inichităţile şi nelegiuirile meschine: nu voiu a vĕ vorbì de adunarea pseudo representanţilor, care linge cu umilinţă şi supunere cismele lustruite ale generalilor ruşi, nu voiu sĕ vĕ vorbesc despre pregătirile, care se fac pentru a serba viitoarea încoronare a ţarului rus, acest autocrat, care urĕsce ori ce libertate atât în nenorocita Rusie, cât şi în alte ţĕri. Sĕ vĕ vorbesc deci de ţĕrile vecine, ceea ce se face prin pregiurul nostru, adecă în Rumelia orientală, Bosnia, Muntenegru.

— Cearta între Aleco-paşa şi Krebell, graţie slăbiciunei turce, s'a finit pentru moment prin umilinţa ne mai pomenită a bietului guvern otoman. Sultanul şi cabinetul din Constantinopole pentru a aplana scandalul, cerù dela principele Vogoridi, ca el sĕ se scuse înaintea agentului diplomatic al Rusiei pentru insultele făcute de acest din urmă lui Aleco-paşa şi guvernului sĕu. Aleco-paşa refusă net şi fără multă vorbă, declarând că mai bine va demisiona de cât se va înjosì până la aceasta. Guvernul otoman scia caracterul nobil al principelui şi cunoscea înainte chiar ce fel de respuns va primì. Cererea n'a fost deci făcută de cât pentru a proba Rusiei până la ce grad ea este hotărită a merge spre a sta în înţelegeri bune cu puterile mari. Rusia, dacă va fi abilă, se va mulţămì cu atât fără a cere mai mult, căci demisiunea lui Aleco-paşa o dată primită nu va fi de loc favorabilă Rusiei. Germania, care a recăpătat influinţa sa, ce numai are nici un rival la Stambul, va pune tot în mişcare ca noul guvernator al Rumeliei Orientale sĕ fie omul intereselor Austro-Ungare. Becker-paşa, după spusele mai multor persoane foarte competinte, are şansă sĕ devie guvernator al Rumeliei, în cas, dacă diferendul între Vogoridi şi Krebel nu se va aplana.

În ceea ce privesce pe onor. Krebel, apoi îngâmfarea sa e la culme; un domn cunoscut la Philipopole şi foarte bine primit în casa agentului rus, m'a asigurat trecênd pe acì, că în ḑiua când ordinul umilitor privitor la scuse a sosit în capitala provinciei, dna Krebel a adunat în salonul sĕu elita societăţei philipopolene. La supeu d. Krebel a declarat oaspeţilor sĕi că dlui Aleco paşa 'i este ordonat sĕ ceară scusă pentru conduita sa necuviincioasă faţă de dênsul, apoi onor. agent adause adresându-se cătră bulgari:

Printr'o singură trăsătură de condeiu Rusia în curênd va desfiinţa graniţa fictivă, ce esistă între Rumelia şi Bulgaria.

Aplause frenetice subliniară această frasă irredentistă a onor. agent.

În calitatea mea de bulgar sigur că inima 'mi trăsare de bucurie, căci mărirea patriei mele este mărirea mea proprie.

Dar... o presimţire tristă îmi sfăşie inima. Alipirea Rumeliei orientale la Bulgaria în momentul de faţă, când aceasta din urmă se svîrcolesce în valurile reacţiunei şi se află pe mâna unei bande de străini, nu mĕ înveselesce, căci viitorul nostru e amenințat de o pretensiune bizară, fantastică, stupidă, pe care nu o ascund ruşii,care ne declar sus şi tare că Sofia nu este decât un oraş central al guvernamentului Bulgariei, care în curênd se va contopì în imperiul rus.

Sĕ nu se finească patronagiul rus pentru noi, cum s'a finit patronagiul rus sub împĕrăteasca Ecaterina pentru nenorocita Polonie, şi soartea Poloniei se nu fie şi soartea noastră!

În Bosnia mişcarea, deşì pare că se află cu desăvêrşire potolită, însĕ această speranţă liniştită este cu desăvêrşire superficială. Poporaţiunea slavă şi cea musulmană se află foarte îngrijite de regimul austriac, ţĕrănimea se teme de emigraţiunea germană, cu care Austria voesce sĕ neutraliseze elementele indigene. Agenţi ruşi cutreeră provincia îndreptându-se din Bulgaria spre Cetinie, unde pentru momentul de faţă se află centrul conspiraţiunei panslaviste. Se vorbesce că Rusia panslavistă crede că principele Niculae este unicul din principii slavi, care poate sĕ hasardeze rolul de adunătorul slavilor *„sobiratel slavian."* Un viitor plin de glorie şi de isbândă se prorocesce poporului muntenegrean. Această inclinaţiune a panslaviştilor spre muntenegreni redeşteaptă invidia în alte popoare slave, care nu tocmai iubesc pe muntenegrenii, din causa caracterului lor poliţienesc. Naturalminte că invidia nu este tocmai un ciment bun pentru a lega diferite elemente slave într'un ce monolit.

La Cetinie, după scirile care ne vin de acolo, după spusele ḑiarului *Cernagosky Glas*, după naraţiunea persoanelor ce vin din Muntenegru, remâniarea ministerială se consideră acolo ca un pas grav faţă cu Austria. Pe cât voevodul Maşo Vrbiţa a fost omul simpatic Austriei şi care nu se jena de loc cu bieţii insurgenţi bosniaci şi herţegovineni, fugiţi pe teritorul principatului, pe atât noul ministru de interne Bojidar Petrovici este omul Rusiei. Demisiunea lui Vrbiţa a fost aclamată de poporaţiune, o demonstraţie semnificativă s'a făcut înaintea reşedinţei ambasadorului austriac de către partisanii noului ministru şi în fine o adevĕrată hostilitate contra vechilor disposiţiuni ale exministrului au percurs munţii şi văile micului principat.

Maşo Vrbiţa a indignat pe muntenegreni în ultima lună a cârmuirei sale prin faptul cinic ce a comis arestând chiar pe unicul poet al Muntenegrului, pe tinerul Toma Orahovatz, care cânta ura în contra austriacilor. Principele Niculai ordonă, după stăruinţa lui Petrovici, imediată liberare a poetului, care a fost dus de către popor pe umeri şi cu strigătele *„jive Petrovici"*.

Muntenegrenii cred că vor isbutì a pune mâna pe Scadar (Scutari) cu impregiurimele sale, cel puţin Rusia împinge pe Nicolai sĕ nu cedeze în această privinţă atât Turciei, cât şi Europei întregi. Se crede că Poarta nu se va opune mult la cedare, fiind-că crede mai nimerit a'l remite acestui mic principat de cât a'l vedè învidiat de Austria sau Albania, care după credinţa celor din Constantinopol, nu va intârḑia sĕ'şi ceară şi ea la rêndul sĕu o autonomie politică.

Aşa dar, prin aceste sciri, culese acì în mijlocul elementelor slave ce vin şi plec în diferite direcţiuni ale peninsulei Balcanice, vedeţi bine că au ce se frământa, fierbe şi se pregătesce pentru a reîncepe o luptă abia finită. Viitorul ne va arăta resultatul.

Ivanovici.

Sciri telegrafice.

Viena, 26 Ianuarie. Domnul de Giers primì aḑi visita archiducelui Albrecht. Archiducele Rainer îşi lăsa carta. Mai târḑiu se îndreptă Giers spre ambasada rusească. De seară sĕ dă în onoarea presenţei ministrului rusesc un „diner" la contele Kálnoky. Giers va rĕmânè în Viena până duminecă. De aici va pleca la Petersburg.

Paris, 25 Ianuarie. La „N. fr. Pr." i se telegrafează: Regimul a suferit aḑi în comisiunea aleasă în afacerea pretendenţilor mare desastru.

Au fost de faţă: ministrul preşedinte, ministrul de resboiu şi ministrul de interne. Mai întâiu fu interpelat ministrul-preşedinte. Duclerc arată, că dênsul ar fi votat la timpul sĕu pentru eschiderea principilor; şi dacă e aḑi contra eschiderei şi doresce simplu facultatea de a o putè dispune, arĕtându-se lipsa aceasta o face din motivul, fiindu-i frică, că o mare parte a poporaţiunei moderate, care a trecut la republică vĕḑênd garantată liniştea din partea aceasta, se va înfricoşa şi earăşi se va deslipi de republică.

Propunerea imperativă a lui Floquet jicnesce îndreptăţirile guvernului. Ce folos au mĕsurile de forţări — întrebà ministrul preşedinte. Dacă ar murì aḑi contele Chambora, aşi fi mai curênd pentru eschiderea principilor. După starea lucrurilor de aḑi presenţa lor nu stă în legătură cu nici un pericol, din contră mai bucuros îi sufer în ţeară, decât sĕ-i vĕd agitând în streinătate. Proust întreabă, de ce nu s'a esilat principele Napoleon, şi că oare nu e primejdios a

---

*) Din Bucuresci.

Tinera damă, urmând călăuzul sĕu, făcù o mişcare de suprindere, găsindu se de o dată în faimoasa odaie.

— Aceasta e dară sala ursoaicei? ḑise ea cu puţină nelinişte. Aci încă n'am fost.

Vĕḑênd însĕ că Cristiano, din lipsă de pricepere nu-i rĕspunde, ea se uità la lumina unicei luminări de pe masă în faţa lui şi esclamà în limba svedică:

— A, doamne! nu este Ulfilas! Cu cine am onoarea a vorbì? Doară cu dl Goefle însuşi?

Cristiano pricepênd şi vorbind foarte bine limba svedică, îşi aduse iute aminte de numele scris pe traista advocatului, şi tot aşa de iute îşi cugetà, că îmbrăcat în vestmintele numitului advocat şi-ar putea petrece, chiar şi numai pentru un moment, jucând rolul sĕu. Strein, isolat, perdut într'o ţeară, a cărei limbă, prin împregiurări de tot particulare, ce le vom afla mai târḑiu, el o vorbea, însĕ unde el n'avea pe nimenea şi nefiind silit a lua viaţa, drept ceva serios, el aflà lucru firesc a-şi petrece, când ocasiunea i se presentà. El rĕspunse dară îndrăsneţ şi într'un noroc:

— Da, Doamnă, eu sûnt Goefle, doctor în drepturi dela facultatea de Lund, şi-mi esercitez profesiunea de advocat în Gevala.

Vorbind asa el aflà sub mână un toc de ochelari pe care-l deschise cu grabă. Erau ochelarii verḑi ce-i întrebuinţa advocatul în călĕtorie spre a'şi scutì ochii de albul obositor al zăpedei. Încântat de descoperirea aceasta, ce părea a fi adusă de providenţa nebunilor, el se simţea acuma de tot bine mascat.

— A, domnule doctor, îi ḑise necunoscuta, te rog, de iertare, eu nu te am cunoscut, pentru că n'am avut nici o dată plăcerea a te vedea, şi te-am luat drept păzitorul din Stollborg; chiar i-am ordonat, promiţindu-i o gratificaţie, de care trebue că ai ris a-ţi cere pentru mine un moment de convorbire.

Cristiano i se închinà cu respect.

— Ei, dară replicà necunoscuta, mĕ autorisezi a-ţi vorbì despre o afacere... cam jenantă... cam gingaşe..?

Aceste douĕ cuvinte sunau la urechia aventierului aşa de plăcut, încât îşi uità de momentul strajnicei supĕrări, căşunate apetitului sĕu, prin visita aceasta neaşteptată: el cugetà numai la dorinţa de a-i vedè faţa, ascunsă sub un capişon de hermelin.

— Te ascult, rĕspunse el, servindu-se de un ton serios: advocatul este ca un duhovnic... dară nu te temi, şeḑênd aşa în blană, cà te vei întrona ieşind afară?

— Nu, ḑise necunoscuta, punêndu-se pe fotoliul, ce i-l oferì gazda; eu sûnt adevĕrata munteană eu nu mĕ întronez nici când.

Apoi ea adause cu naivitate:

— Doară, nici nu mĕ vei afla convenabil îmbrăcată, pentru conferenţa ce tocmai o cer dela o persoană serioasă şi respectabilă cum eşti dta, dle Goefle; eu sûnt în toaletă de bal.

Doamne! esclamà Cristiano perplecs, eu nu sûnt luteran ruginit şi posomorît! o toaletă de bal nu mĕ scandaliseazā, mai cu samă, când este purtată de o persoană frumoasă.

— Eşti galant, domnule Goefle; însĕ eu nu ştiu dacă sûnt frumoasă şi bine înbrăcată. Ceea ce ştiu este că n'am lipsă sĕ mi ascund faţa, căci toată neîncrederea din parte-mi ar fi o vătămare a loialităţei D-tale, pre care chiar o pretind tot odată cerênd sfatul şi protecţia D-tale.

Necunoscuta se desbrăcà de capison şi Cristiano vĕḑù capul cel mai încântător, ce şi-l putea inchipuì: un chip adevĕrat vrednic, ochi albastri ca zefirul pĕr fin şi abundant de un blond auriu, o fineţă şi o fragezime a incarnatului, de care nu sĕ apropie, nimic între celelalte rase şi prin blana desfăcută un grumaz svelt, umeri albi, ca zăpada şi o talie gingaşe. Toate aceste erau caste, ca şi copilăria căci drăgălaşa cercetătoare avea cel mult şese-spre-ḑece ani şi nu încetase a cresce. Cristiano nu se străduia de o morală suferì pe principi în armată? Duclerc arată, că guvernul a lăsat justiţiei mână liberă în privinţa principelui Napoleon. Referitoriu la Orleani guvernul aşteaptă dela comisiune anumite propuneri. Biette: E vorba ca legea presintă sĕ dè guvernului mandatul seu facultatea de a putè esila pe toţi membrii acestor familii, cari au domnit în Francia.

Duclerc: Guvernul cere facultătea aceasta nu cere însĕ mandat imperativ. Guvernul are datorinţa a lua iniţiativa pe lângă responsabilitate.

Întrebat fiind ministrul de esterne Falières referitoriu la conjuraţiunile roialistice respunde. Guvernul a luat toate mĕsurile necesari spre a împedeca conspiraţiunea. Unele acie s'au îndeplinit pe basa legei mance despre adunări şi presă. Mancităţile acestei legi s'au folosit din partea partidelor reacţionare. În sudul Franciei, în Montpellier, s'a ivit agitaţiune monarchică; pe care guvernul o a investigat şi o aflat neprimejdioasă.

Avem sĕ ne temem de vre-o revoluţiune? Nu! Opiniunea publică ar fi desavuat un atare act. Spre a putè produce crisă trebue sĕ fi la cârmă sĕu cel puţin se ai conplici la cârmă. Cerênd facultatea pentru eschidere o facem fiind conscii de responsabilitatea noastră. Ḑiarele reacţionare măresc lucrurile. S. e. Ḑiarul „Le Tocsin“ a provocat pe toţi Zuavii a se aduna sud pretecst că li s'ar constituì de nou cadrele. Zuavii nu corespund acestui apel. Repet! nu esistă pericol. De aceea nici nu cerem proscripţiunea pretendenţilor, cerem înse pază.

Voiţi ca opiniunea publică se nu fie neliniscită. apoi daţi-ne armă în mână ca se putem procede la momentul dorit. După ce vorbì ministrul de resboiu din punct de vedere militar contra propunerei Floquet şi Ballues, primì comisiunea propunerea lui Floquet cu maioritate de voturi ear propunerea lui Ballues unanim:

Crisa, a devenit prin aceasta acută. E întrebarea, că îşi va da oare acum de loc ministeriul demisiunea seau va aştepta se vadă oare nu i-a succede a îndupleca camera se-i primească projectele sale. Se ḑice că împĕrăteasa Eugenia ar fi primit din partea şefului serviţiului de siguranţă semn ca se plece. Preşedintele Grevy a denegat a subscrie un decret de esilare cerênd a se redacta o lege specială în punctul acesta.

Constantinopole, 26 Ianuarie. După scirile din Scutari se-i succeadă energicului şi isteţului delegat al Porţii, Bedri Bey, a aplana greutăţile şi a evita conflictul. Bedri Bey primì instrucţiuni speciale

Bucuresci, 26 Ianuarie. Se susţine că în Moldova se fac încercări a organisa o nouă partidă oposiţională pe basa particularismului Moldovean. Linia calei ferate e întreruptă din causa movilelor de zapadă.

Viena, 26 Ianuarie, „Pol. Cor.“ scie că Maj. S'a atât înainte cât şi după prânḑul de curte s'ar fi adresat către Giers şi că ar fi întreţinut cu dênsul lungă conversaţiune. Archiducele Albrecht îşi esprimă dorinţa venind a se înscrie Giers spre a fi primit a-l vedea pe acesta şi-l primì în mod foarte distins. In decursul ḑilei de aḑi onorà archiducele pe Giers cu contravisită în hotelul acestui-a. Asemenea dorinţă esprimă şi archiducele Carol Ludovic, şi domnul de Giers se şi presintă la 3 oare d. p. la archiducele. Pe mâne seară e invitat Giers şi ambasadorul rus Lobanoff la Archiducele Rainer. Aḑi după prânḑ a cercetat Giers pe principele Hohenlohe pe general adjuntantele Mondel, pe ministrul preşedinte Taaffe şi pe şefii diferitelor oficii de curte. Pe ministrul finaucelor comune îl cercetă Giers eri...

Ambasadorul germân, domnul de Reuss fiind bolnav, nu putu primì pe Giers îl încunoscinţă însĕ că-l va primì mâne fiindu-i mai bine. Giers făcu aḑi dimpreună cu ambasadorul Lobanoff cu care conferì timp îndelungat, visita ministrului de esterne Kálnoky sosì tocmai dela curtea imperială. Conferiră mai bine de douĕ oare. Şi aḑi îşi lăsară cartele de visită în hotelul ministrului rusesc persoane de rang înalt, aşa archiducele Ludovic Victor şi ministrul Taaffe. In palatul ministrului Kalnoky s'a dat aḑi prânḑ la care au luat parte d. de Giers ambasadorul Lobanoff, membri ambasadei rusesci; consulul rusesc din Viena, Gubastoff, consulul general în Budapesta de Mühlfeld şi încă următoarele persoane: ministri Taaffe, Kállay, fostul consilier de ambasadă în Petersburg Frautenberg, baronul August Walterskirchen, şefii de secţiune contele Hoyos şi de Szögyény, contele Knefstein, ministrul Teschenberg şi consilierul de curte de Dóczy. In total au fost 22 persoane.

Goriţia, 26 Ianuarie. Contele Chambord se află aici şi a plecat aḑi la vênătoare. De seară sosesce dela vênătoare şi are de cuget a mai remânea încă aici aşteptând a doua deputaţiune din Francia. La moment nu se află alţi oaspeţi din Francia în Goriţia.

Paris, 26 Ianuarie. Duclerc sufere de receală, nu primesce pe nimenea, din causa aceasta nu s'a ţinut consiliu de ministrii aḑi înainte de prânḑ. Cercarile parlamentare nu sûnt prea mulţămite cu conclusul de eri al comisiunei. Sĕ ḑice, că ministeriul ar avè de gând sĕ'şi retragă projectul. La cererea ministeriului a decis comisiunea sĕ raporteze mâne camerei. Discutarea va urma verosimil luni.

Minoritatea din comisiune caută a'şi afla teren pentru o transacţiune.

Paris, 26 Ianurie. Minoritatea comisiunei a decis aḑi, se spriginească articolul prim din projectul guvernului. Ea crede, că iritaţiunea opiniunei publice nu va concede sĕ remână principii de Orleans în gradele militare. Unii ministri caută a pregăti în punctul acesta o transacţiune. Ministri de resboiu şi be marină susţin princìpiul nealterabilităţii gradelor militare. Duclerc sufere de catar de plumâni. Medicii cred, că vor putè împedeca morbul.

Petersburg, 26 Ianuarie. „N. fr. Pr.“ aude că nihiliştii eară încep a se mişca. De une-ḑile se află in grădina de vară, pe unde se preumblă lumea după prânḑ o proclamaţiune. Unele s'au aflat afigiate la palat. În acestea publicului i se atrage atenţiunea a se feri la apropierea curţii, ca se nu fie bântuiţi în casul unui atentat.

Viena 27 Ianuarie. După dinerul de eri la Kálnoky Giers a remas până înainte de meḑul nopţii la ambasadorul Lobanoff, Mareşalul archiducelui Reiner, LMC Messey, a invitat pe astăḑi pe Giers la tee în palatul archiducal. Pe ameaḑi Giers era se facă visită principelui Reuss.

Berlin, 27 Ianuarie. „Nordd. Allg. Ztg.“ publică o scrisoare a împĕratului către papa în privinţa unui *modus vivendi* între guvernul german şi curia romană.

Viena, 27 Ianuarie „Pol. Corr.“ anunţă: Astăḑi a avut Giers o conferenţă mai lûngă cu ambasadorul german, principele Reuss. Giers părăsesce mâne Viena.

Roma 27 Ianuarie (Şedinţa camerei) Trinchera întreabă de ce au fost contele d'Aquila primit cu onoruri militare în Quirinal. Depretis declară, că contele încă în Noemvre 1881 s'a alăturat de bună voie regimului celui nou. În anul următor a repeţit declaraţiunea înaintea ambasadorului italian din Paris cu adausul, că vrea sĕ fie considerat de cetăţean al Italiei sub sceptrul regelui Umbert. Mancini declară, contele d'Aquila după mărturisirea proprie a întrat la regele ca cetăţean simplu; când a părăsit însĕ Quirinalul i s'au făcut onorurile corespondetoare unui principe din casă regească (contele d'Aquila e fiiul regelui de Napole Red.) Incidentul s'a terminat.

Belgrad, 27 Ianuarie. Încoronarea regelui Milan va fi în luna lui Iunie; în acelaşi timp va fi întrunită şi scupştina cea mare.

Bucuresci, 27 Ianuarie. Cestiunea trimiterei la conferenţa din Londra se consideră aici ca şi decisă. România nu este chemată numai cu vot consultativ, ci cu vot decisiv la conferenţă.

Budapesta, 28 Ianuarie. Casa deputaţilor a terminat în şedinţa de astăḑi desbaterea jidovilor şi a decis respingerea petiţiunei Topolcianilor pentru suspendarea amancipaţiunei jidovilor.

Paris, 28 Ianuarie. Duclerc n'a acceptat amendementul lui Fabre primit de comisiunea petendenţilor. Un consiliu de ministri s'a ţinut sub presidìul lui Grévy. Ministeriul şi-a dat dimisiunea Grévy înse n'a erimit-e.

Varietăţi.

* (Convocator.) „Reuniunea fondului pentru înfiinţarea unei scoale române de fetiţe în Cluş“ îşi va ţinè adunarea generală anuală la 4 Februarie n. a. c. după ameaḑi în localul casinei române. Sûnt rugaţi a participa la dênsa, cât mai numĕroşi dintre p. t. domnii membri şi amici ai culturei şi educaţiunei române naţionali. — Din şedinţa comitetului, Cluş, 14 Ianuarie n. 1883.

Alesandru Bohaţel, preşed.
Dr. Gregoriu Silaşi, actuariu.

* (Duel nou între dătătorii de legi ai Ungariei.) În afacerea Tapolcianilor a vorbit în casa deputaţilor si Irányi. Istoczy era la spatele lui şi conversa cam tărişor cu alţi deputaţi. Aceasta a supĕrat pe Irányi şi întorcêndu-se spre Istoczy a strigat: Nu mĕ conturba. Istoczy încă s'a supĕrat şi a ḑis şi el ceva cam că ar fi „obrăsnicie“. După ameaḑi a provocat Irányi la duel pe Istoczy.

* *(Revue du Monde latin)* va apare la Paris. Revista şi propune a face cunoscute popoarele şi ţĕrile latine în presentul lor, precum şi în trecutul lor, a cerceta, a concilia şi apăra interesele lor diverse: a prepara uniunea lor permanentă într'un desemn de pace, dacă va fi posibil, preservaţiunea comună dacă va fi necesar şi preste tot progresul material, intelectual şi moral.

Ea îşi interḑice absolut ori cĕ propagandă religioasă sau antireligioasă, ori ce manifestaţiune de natura de a provoca vre o schimbare în forme de guvernament. Ea este opusă in princip resboiului, cuceririlor şi în particular tuturor actelor, care ar favorisa o naţiune latină contra celeilalte.

Fără de a sacrifica vre-un interes ce datoresce o publicaţiune de felul acesta a oferì lumei, Direcţiunea Revistei se va adopera a da o suma foarte mare de fapte posibile, de documente şi de invĕţături folositoare etc. etc.

Revista lumei latine va avè cinci ediţiuni (franceză, spaniolă, italiană, portugesă şi română) Ediţiunile aceste vor diferì numai în privinţa limbei în care vor fi scrise cele şease-sprĕḑece pagine dintâiu, cuprinḑênd buletinul lunar politic şi diplomatic. Restul fasciclului va fi mai cu seamă franţozesce şi câte odată şi în altă limbă sau dialect de origine latină pe lângă traducerea franceză.

Revista va apărè în 10 a fie cărei luni de opt coale un numĕr (128 pagini). Ea va forma pe an trei volume, fiecare mai mare de 500 pagini. La finele fie cărui an se va publica o tabelă alfabetică şi analitică de materii.

Preţul abonamentului este pentru toate ţerile 36 franci pe an şi 12 fr. 50 pentru patru luni (un volum).

* (La Montpellier) se va ţinè în luna Maiu 1883 un cocunrs filologic şi literar. Între altele, un premiu de 200 lei (obiect de artă) se va da celei mai bune lucrări filologice asupra unei idiome populare neo-latine: Belgiul, Elveţia, Francia, Spania, Portugalia, Italia, România, America etc. Acest studiu va trebuì sĕ se baseze pe o alegere de teste (cântece, basme, proverbe, legende, etc.). A adauge geografia dialectului studiat. Această lucrare va trebuì sĕ fie scrisă într'o limbă neo-latină, şi sĕ fiă inedită. Manuscrisele, cu numele şi adresa autorului, închise într'un plic, se vor adresa dlui A. Boncherie, secretar al societăţii limbelor române, înainte de 1 Aprile 1883.

* (Ḑiar nou român). Cetim în „Naţiunea:“ „Sûntem informaţi că în curênd va apare în Paris un jurnal român cu titlul “*Dacia*“

* (Un act scolastic.) Duminecă în 9 Ianuarie 1883 st. vechiu avù loc sânţirea nou edificatei

---

severă; el era omul timpului sĕu, însĕ nu acela al cercului îndrăzneţ, în care se afla aruncat prin împregiurări. El avea inteligenţă, prin urmare şi delicateţă de spirit. El privea liniscit şi binevoitor spre roza aceasta nordică şi dacă ar fi avut vre'un cuget perfid ducênd-o în visunia ursoaicei, cugetul acesta făcù iute loc aceluia unei aventure hazlie sau romantice, însĕ oneste, negreşit, ca şi candida faţă a oaspepelui sĕu tinĕr.

— Domnule Goefle, replicà ea, încungiurată prin atitudinea respectuosă a pretinsului advocat fiind-cămi cunosci faţa care precum sper nu e aceea a unei persoane rele, trebue sĕ-ţi spun şi numele meu. Il cunosci foarte bine... Dară sûnt intimidată a te vedè stând în picioare, pe când eu şed pe unicul fotoliu din odaia, aceasta. Eu recunosc respectul ce-l datorez unui om de meritele Dtale... voiam sĕ ḑic de vêrsta Dtale, căci eu m'am dedat, nu sciu de ce cu idea de a te vedè foarte bĕtrân, pe când mi-se pare că eşti cu mult mai tinĕr de cât baronul.

— Îmi faci prea multă onoare, rĕspunse Cristiano, trăgêndu-şi căciula de blană cu bărbiile date în jos peste ochi şi de a lungul obrazelor; eu sûnt foarte bĕtrân! Numai vêrful nasului ţi se poate părea tinĕr şi sûnt silit a te ruga de ertare că nu mĕ descoper în presenţa Dtale, însĕ visita Dtale m'a surprins...

Am lĕpădat peruca şi eată-mĕ silit a mi ascunde cum pot craniul pleşuv.

— Te rog sĕ nu faci nici o ceremonie, domnule Goefle şi pofteşte de şeḑi.

— Dacă-mi permiţi, voiu sta în picioare lângă sobă din pricina podagrei, ce mĕ chinueşte, rĕspunse Cristiano, stând cu capul în umbră, precând claritatea slabă a luminărei cădea toată pe convorbitoarea sa. Binevoeşte a mi spune cu cine am onorul...

— Da, da, rĕspunse cu vioiciune. O! fără sĕ mĕ fi vĕḑut vr'odată, Dta mĕ cunosci bine! Eu sûnt Margareta.

— A! în adevĕr? esclamă Cristiano într'un ton ca şi când ar fi voit sĕ ḑică cu aceasta, nu m'am procopsit.

Din norocire tinera fată se grăbì a se esplica

— Da, da, replicà dênsa, Margareta Elveda, nepoata clientei Dtale.

— Aşa, aşa, clienta mea...

— Contesa Elveda, sora tatălui meu, a colonelului, care era amicul nefericitului baron...

— O, Doamne! baronul Adelstan, al cărui nume nu-l pronunţ fără emoţiune în odaia aceasta, care a fost ucis de minorii pela falun... sau de alţi; căci în sfêrşit, domnule, cine scie? Scii Dta de sigur că au fost lucrătorii dela mină?

— O! încât pentru aceasta, domnişoară, dacă poate cineva jura pe onoarea sa, că nu scie nimic, apoi servitorul Dtale o poate, rĕspunse cu convingere Cristiano, care, interpretat prin tinera fată părea a fi viu frapat.

— O, domnule Goefle, ḑise ea cu vioiciune, ştiam bine, că Dta împărtăşesci bănniala mea. Nu, nimenea nu-mi va lua ideea, că toate cazurile aceste de moarte tragică de care s'au vorbit şi de care sĕ mai vorbeşte şi acuma, cât sĕ poate de încet... Oare sûntem siguri? Nu ne poate auḑì niminea? Lucrurile aceste sûnt aşa de serioase, domnule Goefle!

— În adevĕr, causa se pare serioasă, cugeta Cristiano, ducêndu-se sĕ vaḑă că este închisă uşa întrărei, şi imitând mersul unui moşneag; numai atâta că nu pricep chiar nimic.

El privì în giurul salei dară nu observă nici acuma uşa odăiei păzitorului, care era inchisă între dl Goefle şi persoanele noastre cele douĕ.

— Ei bine, domnule, replicà tinera persoană, înţelegi că mătuşa mea voiesce sĕ mĕ mărite după un bărbat, pre care nu mĕ pot reţinea al considera drept assasinul familiei mele.

(Va urma.)

şcoli de confesiunea română gr. or. din comuna Crişul protopresbiteral, Sighişoarei.

După celebrarea cultului divin de D. administrator protopresbiteral, Dimitrie Moldovan şi parochul local Ioachim Manta, plecà preoţimea cu tinerimea şcolară în frunte, după carea apoi urmă poporul credincios doi cu doi până în edificiul scoalei, unde s'a sĕvêrşit sânţirea apei şi stropirea cu apă sânţită, atât a nou edificatei şcoli, cât şi a credincioşilor, cari au participat la această solemnitate, în urma căreia D. administrator protopresbiteral concernent rostì o cuvêntare acomodată actului solemn. Scoala amintită respective edificiul scolar rădicat la multele şi neobositele stăruinţe ale administratorelui protopresbiteral concerninte, ajutorat de parochul local, poate servì de model pentru comunele rurale; şi dacă toate comunele noastre bisericesci şi-ar implinì datorinţa lor taţă de biserică şi şcoală barem numai ca bravii noştrii români din comuna Criş, carii în scurt timp îşi ridicară această scoală frumoasă, atuncia nu am avè a ne teme de persecutările oardelor barbare ce tot cu mai mare putere şi nedreptate lovesc fără cruţare în esistinţa noastră.

Un martore ocular.

* (Balul societăţii „Carpaţii“) al Românilor ciscarpatini în Bucuresci a avut un succes strălucit. Eată ce cetim în „Naţiunea“: Aseară s'a dat la „Dacia“ balul societăţii „Carpaţii“. Mare succes. Lume multă. Damele erau costumate mai vêrtos naţional, ceea ce dedea balului o privelisce din cele mai încântătoare. „Romana“ s'a jucat de trei ori şi a pricinuit o adevĕrată însufleţire. Fusese primită cu aplause frenetice. — Sala încă era decorată frumos. În fruntea ei se găsia numele şi devisa societăţei, lucrate în transparent şi cu acest cuprins: „Societatea Carpaţii“ înfiinţată la 24 Ianuarie 1882. „Noi prin noi“. Giur împregiur erau numele: Transilvania, Banat, Crişana, Maramurĕş. Balul s'a sfêrşit pe la 5 oare dimineaţa. Lumea s'a depărtat pe deplin mulţămită. Societatea „Carpaţii“ poate fi sigură, că balul ei va ocupa pe viitor un loc de frunte între petrecerile de iarnă ale lumei românesci din capitală.

* (Bal în Iaşi.) Cetim în „Pactul Social“: Sâmbătă, 8 Ianuarie s'a dat în saloanele venerabilei doamne Maria Rosetti Rosnovanu, balul în folosul „Comitetelor-Unite a sântei Maria şi a ostaşilor români rêniţi.“ Întreaga societate Ieşiană s'a grăbit de a venì la acest bal splendid, a căruia scop a fost atât alinarea suferinţelor acelora, ce'şi pun peptul pentru apĕrarea ţĕrei, cât şi pentru sporirea fondului stabilimentului Sânta Maria. Doamnele din comitet, în cap cu venerabila doamnă Maria R. Rosnovanu, rivalisau în amabilitate spre a încânta şi mulţămì pe întreaga societate Iaşiană, ce'şi deduse rendez vous în această seară de petrecere, la care danţul a durat până în ḑiuă.

* A apărut ḑiarul „*Trebuinciosul*,“ care cuprinde materiile următoare:

Un mare sacrificiu pentru inundaţi, de D-na Ida Melisurgo Vegezzi Ruscala. — Călĕtorii în Cer. — Suspinele bărbatului meu. — Cartea esperienţei. — Portofoliul cultivatorului. — Noutăţi în Domnia florilor. — Consiliuri Igienice. — Mode. — Portofoliul Familiei. — Cărticica bunei societăţi. — X. Nuvelă de Verga. — Curiosităţile ḑilei. — Inventiuni şi descoperiri. — Curiosităţi Musicale. — Pentru a suride. — Sfinx. — Ghicitori. — Ilustraţiuni: Inundaţii din Italia. — Gravuri de mode. — Ministrul lui Mozart.

În numĕrul viitor se va publica Istoria Împĕrăteselor romane ilustrate.

Preţul abonamentului pentru un an:

Lei 3. — Numĕrul 15 bani —

Un abonament gratis se acoardă ori cui va procura şese abonaţi.

Se trimite gratis un numĕr de probă pentru cine va cere.

* (Românii din Bitolia). „Românului i se comunică din Sofia că ḑilele trecute guvernul turcesc din Bitolia a chemat pe toţi capii familielor din comuna Malovistea, atât Greci cât şi Români, şi 'i-a întrebat de ce naţie se consideră şi ce limbă vorbesc. Maioritatea imposantă a rĕspuns că sunt de naţionaitate română şi vorbesc limba română. Apoi fiind întrebaţi în privinţa scoalei, guvernul a primit ca rĕspuns rugăciunea locuitorilor ca scoala comunală sĕ fie română, sĕ nu fie sub protecţiunea arhiereului grec.

Guvernul otoman a resolvat cestiunea în următorul mod: scoala comunală din Malovistea costând 500 lire otomane, Românii sĕ plătească 250, ear 250 sĕ le plătească Grecomani; în cas când cei din urmă nu vor voì sĕ plătească jumĕtatea lor, apoi scoala sĕ rĕmâie poporaţiunei române. Un termin de 15 ḑile, este dat ambelor părţi pentru a se înţelege.

* (Părueala parlamentară.) „Hamburger Correspondenz“ primesce din Atena o corespondenţă, din care reproducem următoarele pasage asupra unei şedinţe a camerei grece, deşi cele relatate ni se par mai mult decât esagerata; „Deputatul din oposiţie, Dimatrakaki, cere cuvêntul spre a susţine că maioritatea, în absenţa oposiţiei a votat mai multe legi, fără ca adunarea sĕ fie fost în numĕr. De pe băncile guvernamentale se auḑiră voci; „Tu minţi!“ la care oratorul respunse, că maioritatea minte. Atunci sărì deputatul ministerial, Mandalos şi ridicându-şi cârja era sĕ lovească pe orator. Acesta se repede dela tribună şi aplicà două palme adversarului sĕu. Se facù o invălmăşeală şi un sgomot infernal în toată camera. Stânga protestează; dreapta, strigă ear' tribunele aplaudă din resputeri. Tricupis stetea ca incremenit şi privea la cei doi voinici, cari se luptau în faţa fotoliului presidenţial. Mandalos trântesce pe adversarul sĕu peste masa ministrului scoalelor, căruia i sare din cap potcapul negru, ce'l poartă totdeauna. Aplausele se repetă. La mai mulţi deputaţi, cari intervin, li se rup gheroacele, ear la unu chiar pantalonii. Pe covorul din faţa tribunei este un lac de cerneală, în care se tăvălesc cei doi matadori furioşi. Preşedintele Valaorites nu mai scie ce sĕ facă. Clopoţelul a perdut orice autoritate. El işi pune pălăria în cap şi pleacă. Oştirea vine la uşă, dar nu cutează sĕ între. Două dame din galerie au leşinat. În fine deputaţii isbutesc sĕ despartă pe luptători. Amêndoi sunt plini de sânge. Deputatul otoman din Larissa, temêndu se de un măcel grosav fugise demult din sală. Deputatul Druzinas propune, că în urma acestei părueli sĕ se revisuească constituţia şi sĕ se facă apel la naţiune. Petrelis propune, ca sĕ se constate în procesul verbal toate sgăriturile ce primise în învălmăşeală. Mandalos, autorul întregului scandal, îşi spală rănile. Apoi camera ne mai fiind în numĕr, sedinţa se ridică.“

* (O dramă din resboiul franco-german.) Cetim într'o foaie germană: Ofiţerul prusian de cavalerie, d. B., fiiul celebrului strateg cu acelaş nume, a făcut cunoscinţă, în rĕsboiul franco german cu o tinĕră franceză, fica unui aristocrat din Bretagne. Cei dci tineri se logodiră în ascuns, simţind iubire unul cătrĕ altul după rĕsboiu fata părăsì casa părintească şi plecà după logodnicul sĕu. Juna păreche trăì câţi-va anì fericiţi lângă Rin, când din întâmplare părinţii fetei veniră în oraşul garnisoaneì germane. Când d. B. plecà la manevre, părinţii făcură pe fata lor sĕ vie şi sĕ petreacă în casa lor câte va septămâni şi oficierul se învoì cu acest plan. Părinţii nu se mai arĕtau a fi contra căsĕtoriei. În timpul manevrelor, oficerul primì de odată ştirea că soţia sa era bolnavă. Apoi venind o depesă spuind că boala devine periculoasă. D. B. plecă în dată şi găsi pe socru şi pe soacra sa în doliu. Ei spuseră plângênd, că fica lor a murit. El fu condus la mormêntul ei în parc, nude erau multe flori şi cununi Dnu B rĕmase câteva ḑile aci, plânse la mormêntul iubitei sale soţie şi apoi se întoarse la Rin. Timpul 'i vendeca rana acestei perderi dureroase. După câţi-va ani făcu cunoscinţă cu o drăgălaşă fată germană, pe care o luă în căsĕtorie. Pentru acest scop avu trebuintă şi i se trimise din Francia un certificat despre moartea primei sale soţi. Şi această căsĕtorie fu fericită şi un copilaş veni sĕ stringă şi mai tare legăturile dintre seţi. Intr'o seavă d. B. sedea la masă cu soţia şi cu alţi amici, când deodată se deschise uşa şi pe lângă servitor se strecură o femee palida şi rĕu îmbrăcată, care strigă pe gazda pe nume. Acesta dete un ţipăt de spaimă şi sări în sus: el se află în faţa fostei sale soţii crezută moartă. Ea povesti repede tot ce păţise. şi îndemnaţi de preoţi fanatici, au inventat o stratagemă, spre „a o scăpa de păgânul de neamţ şi de pedeapsa iadului.“ Ea a fost închisă într'o mănăstire depărtată. După mai mulţi ani de temniţă o influinţă simţitoare a ajutato sĕ scape. Venind în Asalcia, o prietenă a primito bine şi i-a dat bani de drum. În Strassburg a aflat unde îi era bărbatul dar nu scia că se căsătorise. Nu se poate descrie scena urmată acestor destăinuiri. D. B. se află într'o dilemă teribilă. Conflictul e greu de resolvat fără a nenoroci mai multee fiinţe. Soarta d-lui B. află cea mai călduroasă simpaţie prin cercurile militare şi atacerea s'a somunicat chiar împeratului. Foaia germană nu spune numele familiei franceze. Se speră că foile franceze vor aduce lumina necesare în această istorie prea curioasă.

* (Tren direct între Paris şi Bucuresci), Congresul ţinut la Viena pentru regularea mersului trenurilor în urma propunerei direcţiunea societăţei Staatsbahn, a hotărît înfiinţarea de trenuri accelerate directe între Paris şi Bucuresci. De o camdată aceste trenuri vor circula de două ori pe septămână.

* (Comet nou). În observatoriul dela Puebla (Mexico) au descoperit astronomii un comet nou în apropierea lui Joie.

* (O nouĕ invenţie română! Fotografia pe lemn). Domnul Ioan Niculescu Fotograf român, oficiant al direcţiunei Telegrafelor după mai multe esperinţe ce a făcut în Laboratoriul sĕu chemia de Fotografie, a reuşit a obţine fotografia pe lemn, aceasta importantă descoperire servă mult Xilografilor.

Se scie că până acuma ori-ce ilustraţiuni figuri, etc, cari se imprimă în jurnal au fost şi sunt lucrate mai ântâiu de cătră pictori în miniatură pe tăbli de lemn preparate 'ntr'adins şi în urmă săpate de cătră xilograf.

Se scie ear, că în miniatură figurile nu totdeauna reuşesc a'şi avea adevĕrata lor asemânare. Xilografierea dar a figurilor după fotografia inventată pe lemn este ce va admirabil, trăsurile feţei şi orice alte semne ale figurilor este întocmai. Această nouĕ descoperire mai are şi avantagiul că xilograful poate lucra figura cu cea mai mare înlesnire, de oare-ce suprafaţa lemnului în aceasta este cu totul curată n'are pe dênsa nici o materie, după cum s'a vĕḑut până acum, care ar împedeca oare-cum esacta xilografiere a figurilor.

D. Iohn Reiss, un vechiu şi abil xilograf, care a vĕḑut fosografiele de pe lemn ale dlui I. Niculescu ne asigură că invenţiunea făcută după mai multe esperientă poate sĕ fie considerată ca un ce ingenios.

Aşa dar eată un român, care prin muncă şi scinţă işi vede opera încoronată de succes.

Loterie.

Sâmbătă 27 Ianuarie n. 1883.

Viena:	**55**	**42**	**20**	**27**	**57**
Timişoara:	**59**	**35**	**61**	**30**	**54**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 27. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	118.40	118.25
Renta de aur ung. de 4%.	85.70	85.20
Renta ung. de hârtie	85.—	84.60
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134 80	134.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	89.20	89.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.05	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94.10	93.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97 50	97.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	95.50	95.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 50	
Obligaţiuni urbariale transilvane.	94.75	95.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		97 50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.25	
Sorţi unguresci cu premii	99.—	113.25
Sorţi de regularea Tisei	97.50	108.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	113.75	77.10
Datorie de stat austr. în argint	109.—	77.75
Renta de aur austriacă	77 50	95.75
Sorţi de stat dela 1860	130 50	130.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	833.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	276.—	273.25
Acţiuni de credit austr..	282.—	279.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	120.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin.	5.65	5.64
Napoleon	9.52	9.51
100 marce nemţesci	58.75	58 80

Nr. 5600/1882 civ. [342] 1—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică, că pentru comasarea generală a hotarului comunei **Lăţcud** s'a ficsat ḑiua dela **16 Aprile 1883 la 10 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Lăţcud** la locuinţa primariului comunal; pe când sunt învitaţi a se representa toţiproprietarii cu aceaa, că acei cari nu se vor presenta se vor considera că consimt cu comasarea; esemplarul cel dintâiu al cererei se poate vedè la acest tribunal. regesc. —

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ţinută la 30 Decemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.
preş.

Butak m. p.
not.

Nr. 199. [341] 2—3

EDICT.

Georgiu Cismaş de religiunea greco-oriental din Porumbacul superior comitatul Făgăraşului, care de 8 ani părăsit cu necredinţă pe legiuita sa soţie Maria Voiniagu tot din Porumbacul de sus, fără de a se sci locul ubicaţiunei lui, — se citează prin aceasta, ca în restimp de 3 luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea scaunului protopresbiteral al Avrigului ca for matrimonial de I instanţă, căci la din contră se va decide procesul ridicat în contrăi şi fără de el.

Avrig, 30 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al Avrigului ca for de I. instanţă în cause matrimoniale.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 8. Sibiiu, Joi 20 (1 Februarie) Ianuarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Per aspera ad astra!“

Sârguinţa serioasă se încoronează cu resultate folositoare. Sârguinciosului, dar numai acestui-a, îi votezi bucuros laudă şi recunoscinţă. Faptele acestui-a, fiind că sûnt bune si demne de imitat le înregistrezi, şi o faci cu plăcere, cu atât mai vêrtos, sciind că te afli înaintea unei fapte, pentru a cărei recompensă nu esistă altă lege decât opiniunea publică. Opiniunea publică poate face recompensa tot aşa de mult simţită, ba chiar şi mai mult decât o lege oare care. Fapta celui sârguincios merită a fi adusă înaintea forului acestei-a, odată spre a fi recompensată şi a doua spre a servì drept stimul pentru alţii.

Trăim într'un timp, care cere sĕ dovedim prin fapte că esistăm. Şi fiind că esistinţa se cualifică după cualitatea faptelor sĕvîrşite şi fiind că numai esistinţa acelui-a valorează, care o probează prin fapte, cari dovedesc progres, opiniunea publică e chemată în prima linie a statorì, cum ar trebuì sĕ ne fie faptele, voind a avè o esistenţă deamnă de apreţiat. Opiniunea publică, respective representanţii acestei-a, diarele aleg din faptele sĕvêrşite cu scirea lor pe unele şi le înregistrează pe lângă o recomandare sau apreţiare din parte-le.

De fapt munca diarelor e pentru viitoriu. Se critică în diare şi se recompensează în diare, ce e drept faptele presentului, scopul ulterior, ce-l urmăresc aceste a însĕ e, a pregătì pe basa acestor-a viitoriul. A contribuì, ca faptele bune din present sĕ afle imitători, ear cele rele sĕ se omită; de acestea sĕ nu mai ocure în viitor, eată scopul diarelor.

Pentru ca o naţiune sĕ-şi asigure o esistenţă deamnă se cere sĕ sĕvêrşească fapte demne de înregistrat. La sĕvêrşirea aceasta trebue sĕ i-a parte fie-care membru al ei, dela cel mic până la cel mai mare. Fie-care trebue sĕ conlucre, unul într'un fel, altul într'altul. Conlucrarea va duce la scop luându se cei mai puţin versaţi şi iniţiaţi în lucrare după ce-i esperţi. Doi bĕtrâni trebue sĕ lucre, căci au multă esperinţă, cei mai tineri asemenea, pentru că au multă abilitate. Faptele bĕtrânilor trebue sĕ fie dese — dacă n'au fost negligenţi — cele bune au fost apreţiate, cele rele respinse şi reprobate. Tinerimea are deci ocasiune a-şi putè proba abilitatea sa luându se după faptele apreţiate ale bătrânilor. Numai prin probarea aceasta va documenta tinerimea că vrea şi ea din parte-şi sĕ conlucre la asigurarea unei esistinţe demne pentru naţiunea, din a cărei sin a eşit.

Faptele celor bătrâni trag în cumpĕnă, după acestea sûntem judecaţi. Faptele tinerimei au chemarea a ne arăta, că vrea şi ea ca la timpul sĕu sĕ sĕvêrşească fapte, după cari sĕ putem fi judecaţi.

Tinerimea va produce la timpul sĕu fapte demne de apreţiat, cari sĕ tragă în cumpĕnă, dacă se va iniţia de timpuriu întru sĕvêrşirea de fapte: Ori ce faptă a tinerimei ca eflucsul unei sârguinţe serioase ne îndreptăţesce a presupune, că tinerimea a apucat pe calea iniţiărei.

La tinerimea română în special s'a putut, şi în mare parte se poate şi adi, aplica cu necontestabilă îndreptăţire devisa „per aspera ad astra“ în sensul cel mai strîns al cuvêntului.

Mulţi dintre bărbaţii nostri de adi au studiat şi şi au agonisit cunoscinţele, cari i-au recomandat la posiţia ce o ocupă adi în societate, între impregiurările cele mai triste, în lipsă, în necas şi în sudoarea feţei proprii, per a spera. În tinereţe nu le-a prea prisosit timpul de a se gândì şi la fapte, cari sĕ dovedească că ei se iniţiază pentru viitoriu. Nici nu a fost de lipsă, căci starea lor a fost dovada cea mai bună, că au fost pătrunşi de sârguinţa serioasă.

O parte mare a tinerimei noastre de adi e scutită de neajunsurile, cu cari s'a luptat tinerimea de odinioară. Parte familiile înşile, parte fondurile, multe puţine de care dispunem, acopere şi delătură lipsele şi neajunsurile şi scutesc pe tinerime de neplăcerile de odinioară.

Tinerimea de adi se poate gândì la fapte, cari sĕ o recomânde pe viitoriu, cari sĕ arate, că ea sĕ iniţiază în lucrare. Nu cerem dela tinerime cine scie ce fapte mari şi ponderoase. Pricepem şi noi a ne reduce pretensiunile ţinênd cont de capabilitatea autorului. Cerem însĕ şi aceasta în mod imperativ, ca faptele ce se sĕvêrşesc, mici, mari, cum sûnt, sĕ dovedească o sârguinţă serioasă.

Fapta tinerimei, care dovedesce o astfel de sârguinţă o înregistrăm şi ne bucurăm de ea. Tinerimea, care o a sĕvêrşit, va scì apreţia înregistrarea noastră şi va vedè în motiv de a lucra şi mai departe aşa precum a lucrat, ca sĕ i se poată dice odinioară că a trecut „per aspera ad astra“.

„Kronstädter Ztg“ Nr. 15 din 27 Ianuarie a. c. într'un foileton, care poartă titula dela începutul acestor şiruri aduce o recensiune despre şedinţa publică, pe care o aserbat societatea de lectură a studenţilor dela gimnasiul nostru mare din Braşov în preseara „Botezului Domnului“, după cum s'a anunţat şi în coloanele acestui diar.

După ce se plânge recensentul, că junimea studioasă săsească privesce în ori-ce lucrare intelectuală o povară şi caută prin mii de mjloace artificioase a şi-o uşura, pentru ca sĕ câştige în modul acesta timp spre plăceri. După ce arată mai departe, că vina la starea aceasta de lucruri în mare parte cade asupra părinţilor, cari se acomodează întru toate cu pretensiunile fiilor lor, trece la şedinţa publică amintită.

„Între tinerimea română la gimnasiul de aici românesc, dice recensentul „domnesce, precum se vede, peste tot alt spirit. Tinerimea aceasta nu şi-a înscris pe stindardul seu devisa „per aspera ad astra“ se nizuesce însă „per aspera ad astra.“ Mulţi tineri români o încurcă cu starea materială cum biet pot, sûnt cu atât mai silitori, îşi vĕd de cărţile lor şi au sĕ devină oameni bravi în chemarea lor. Ei nu dau baluri, cari sĕ-i ameţească sĕptĕmâni întregi, au însĕ de 5 sau 6 ani o societate scientifică, căreia aparţin studenţii celor 2 clase superioare gimnasiale şi elevii academiei comerciale ca membrii ordinari. Societatea aceasta poartă modestul nume: Societatea de lectură a studenţilor dela scoalele medii române gr. or. din Braşov,“ are statute întărite de ministeriu şi produce resultate foarte raţionabile *(sehr anständige Leiſtungen.)* Programul s'a esecutat preste aşteptare.

„M'am convins din cele audite, dice recensentul, care, ca strein, după cum o spune însuşi, a venit la şedinţă parte din interes, parte din curiositate, că sârguinţa serioasă a tinerimei de aici a produs resultate demne de recunoscut, că sârguinţa aceasta a fost întêmpinată cu viu interes de toate păturile naţiunei şi că o naţiune, care a apucat pe o astfel de cale, se poate aştepta la un viitor demn.

„M'am vĕdut îndemnat a gratula naţiunei, surori sincere, de şi nu fără oare-care invidie, că la ea chiar şi tinerimea studioasă are priceperea adevărată, care poate face pe un popor mare şi fericit si are şi puterea morală de a conlucra şi ea din parte-şi la realisarea acelui scop.“

Tinerimea noastră studioasă dela gimnasiul din Braşov îşi dă silinţia a se iniţia în fapte. Silinţa aceasta e împreunată cu sârguinţă serioasă şi aceasta ne pare bine. Am inregistrat acest fapt ca se nu fie unicul pe viitor. L'am apreţiat, fiind că merită a fi imitat. Luăm spre plăcută cunoscinţă cele ce s'au petrecut în Braşov. O facem aceasta în credinţa, că tinerimea de acolo va merge şi de aci înainte pe calea începută.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 7).

Cristiano neavênd cea mai mică ideă de faptele din cestiune se hotărì a-şi dobândì lămuririle necesare cu ori şi ce preţ.

— Mătuşa dtale, dise el cam nejenat, se pare smintită, sau ceva mai rĕu!

— O! pardon, domnule Goefle, mătuşa mea este o persoană, care trebue sĕ o respectez, şi eu o acus numai de orbie sau de prejudeţ.

— Orbie sau prejudeţ, îmi e tot una! Ce vĕd lămurit, este, că dênsa voiesce sĕ-ţi silească înclinaţia.

— O! aceasta de sigur, căci eu detestez pe baronul!

Ea nu ţi-a spus dară nimica?

— Tocmai din contră! Credeam. . .

— O! domnule Goefle, ai putea Dta crede, că, în vêrsta mea, aşi avea cea mai mică inclinaţia pentru un bărbat de cinci-deci şi cinci de ani?

— A, da! persoana, care-ţi este destinată, e de cinci-deci şi cinci de ani?

— Dta faci, ca şi când te ai îndoì, domnule Goefle! Dta scii doară bine de câţi ani este, Dta care i eşti sfătuitor şi, precum se dice amic devotat. . . însĕ eu nu o cred.

— O! în adevĕr, Dta ai dreptate.

Pe capul meu, dacă-mi pasă de el! Dară cum numesci pe domnul acela?

— Baronul! Da nu scii de cine vorbesc?

— Nici de cum; atâţi baroni sunt pe lume!

— Dară mătuşa mea ţi-a spus. . .

— Mătuşa Dtale, mătuşa Dtale. . . sciu eu ce dice mătuşa Dtale? Ea însăşi poate nu o va sci!

— A! pardon: ea scie prea bine ce dice! Ea are o voinţă de fer. Este cu neputinţă sĕ nu-ţi fi împărtăşit proiectele sale asupra mea, de oare-ce ea pretinde că Dta le aprobezi!

— Eu sĕ aprobez, ca se jertfesce o copilă încântătoare ca Dta unei barbă-sură?

— A, vedi că scii vêrsta baronului?

A cărui baron, mai odată?

— A cărui baron? este de lipsă sĕ-ţi spun numele omului de zăpadă?

— A da! E vorba de omul de zăpadă? Ei bine, mărturisesc că cu aceasta nu m'am procopsit.

— Cum, domnule Goefle, Dta nu cunosci polecra celui mai puternic, celui mai bogat, tot odată celui mai rĕutăcios şi celui mai uricios dintre clienţii Dtale a baronului Olaus de Waldemora!

— Ce, proprietarul acestui castel?

— Şi a castelului nou, de pe celălalt ţerm a lacului, şi a nu sciu câtor mine de fer, de plumb 'au de alumen, şi a mai multor văi, păduri şi munţi fără a socotì câmpurile, vitele, moşiile şi lacurile; cu un cuvênt, stăpânul preste a decea parte din provincia Dalecarliei. Eată raţiunile, ce mi le arată mătuşa mea de dimineaţa până seara spre a mĕ face sĕ'mi uit că el este bĕtrân, trist, bolnav şi poate încărcat cu crime!

— Doamne sfinte! esclamà Cristiano tare uimit, eu mĕ aflu în casa unei persoane foarte amabile!

— Dta îţi baţi joc de mine, domnule Goefle! Nu credi în crimă... vorbele de dinainte le-ai dis numai de a mĕ batjocorì?...

— Ce am dis adineauri, sûnt gata a repeta, însĕ a'şi voì sĕ sciu de care crimă acuzi gazda mea?

— Eu nu-l acuz; gura lumii m'a dedat a vedè într'însul ucigaşul tatălui sĕu, a fratelui sĕu, ba chiar a cumnatei sale, a nefericitei Hilda!

— Cum, numai atâta?

— Dar Dta scii bine vorbele aceste, domnule Goefle; n'ai fost Dta însărcinat pe timpul acela?... Nu, mĕ înşel, tatăl Dtale trebue că a fost pe atunci advocatul baronului Olans. Baronul a produs, nu sciu, ce acte... Nu i s'a putut dovedì nimic; dară nici adevĕrul nu s'a aflat şi nici nu se va afla vre-odată, sau doară când se vor scula morţii din mormênt spre a-l spune.

Situaţiunea noastră de aḑi e grea. Nu trece o ḑi sĕ nu fim ameninţaţi mai cu una mai cu alta.

De faţă se lucră tocmai la projectul de lege referitoriu la scoalele medii. Scie Dḑeu ce margini înguste o sĕ se tragă institutelor confesionale. Atâta sûntem siguri că până când un institut va da doveḑi despre o activitate aşa mănoasă ca cel din Braşov, delăturarea sau restrângerea lui ar fi un atentat în contra culturei, a scopului principal, spre care trebue sĕ ţintească fie-care stat.

(n-n)

Revista politică.

Sibiiu, în 19 Ianuarie 1883.

Începem revista astăḑi amintind de un început, care am dorì sĕ fie de bun augur. Întelegem „Convocarea“ ce publicăm în rubrica „varietăţilor“ de astăḑi, prin care se convoacă clubul alegĕtorilor din comitatul Clujului şi dorim ca sĕ putem ḑice despre celelalte cluburi: *vivat sequens.*

În dieta, resp. în casa deputaţilor Ungariei s'au desbătut, după cum am anunţat şi noi, lucruri interesante. N'am putut revenì în special asupra lor cu toate că merită a fi cunoscute şi de publicul nostru. Până sĕ putem ḑice un cuvênt şi noi asupra desbaterilor privitoare la evreii din Ungaria reproducem părerea unui ḑiar de peste munţi, „Naţiunea“, care se esprimă astfel:

„În camera deputaţilor din Budapesta s'a discutat în decurs de câteva ḑile mai multe petiţiuni din partea comunităţilor bisericesci catolice pentru suprimarea legei de emancipare a Evreilor. Această cestiune de mult timp preocupă opiniunea publică în Ungaria. Ea a pricinuit acum câteva luni chiar şi fapte violente, escesuri întinse contra Evreilor.

„Graba cu care Ungurii au acordat, în detrimentul naţiunilor genetice, toate drepturile politice Evreilor au început deja a da roade amare. Evreii, vicleni din fire, necontenit au linguşit vanitatea ungurească, le-au pus totdeauna în vedere pericolii imaginari, de cari Ungaria este ameninţată, insinuând naţionalităţile din statul unguresc, ca contrarie esistenţei statului unguresc, şi în acelaşi timp şi-au pus toate silinţele sĕ esploateze masele populaţiunei, adunând bogăţii însemnate. Astăḑi partea cea mai mare din proprietăţile rurale şi urbane se află în mânile Evreilor. În Budapesta, capitala Ungariei, Evreilor aparţine aproape trei pătrimi din totalul proprietăţilor.

„În virtutea bogăţiilor lor celor mari ei au ajuns a avè o inrîurinţă foarte mare în toate afacerile publice. În adunările districtuale ei devin de regulă membrii de drept, pe basa censului, de oare ce ei aproape fără escepţiune, avênd averi însemnate plătesc contribuţiunea cea mai mare. În camera din Pesta sunt o mulţime de deputaţi Evrei, cari au sciut sĕ-şi asigure o influenţă permanentă în toate actele legislative.

„Prin urmare în asemenea împregiurări nu este mirare, dacă camera ungurească după o discuţiune foarte înfocată a trecut peste petiţiuni pur şi simplu la ordinea ḑilei.

„Cu toate acestea faptul este incontestabil, că în Ungaria spiritele sûnt foarte întărîtate în contra Evreilor. Guvernul unguresc mai bine ar fi făcut, dacă s'ar fi gândit sĕ ia unele mĕsuri restrictive spre a evita pe viitor o a douĕ ediţie a turburărilor din vara trecută.“

„Pester Lloyd“ nu se satură de a spune lumei, că nu este vorba şi nu poate fi de arangiamente positive între Kálnoky şi Giers, şi că toate câte le a spus „N. fr. Presse“ nu sûnt decât nisce fantasii. Tot ce se va fi arangiat între cei doi diplomaţi sûnt, după „P. Lloyd“, raporturi pacinice între cele douĕ puteri în privinţa peninsulei balcanice.

„D. Ztg“ este ceva mai îngrigiată în privinţa întrevederei dintre Giers şi Kálnoky. „D. Ztg“ nu crede că Rusia va renuncia dela posesiunea întreagă a triunghiului iliric şi dacă Austro-Ungaria se gândesce la politica de ocupaţiune paralelă, consimte „D. Ztg“ cu „Allg. Ztg,“ care prognostică pentru Austro-Ungaria periculii cei mai mari. „D. Ztg“ vede în toţi peţitorii rusesci chieme-i cum i va chema, pe oamenii, cari urmăresc aceeaş ţintă, a câştiga pe Austro Ungaria spre a o isola.

Ca o curiositate, căci de ceva positiv nu poate fi vorba 'n materia aceasta, reproducem şi ceea ce scrie „Telegraful“ din Bucuresci cu privire la trecerea lui Giers prin Viena. „Telegraful“ scrie:

După cum ne spuneau depeşile de sâmbătă d. de Giers trebue sĕ fi plecat eri din Viena, spre a se duce la Petersburg, D-sa a fostĕ srbătorit în capitala austriacă şi în privinţa prânzurilor şi a ciaiurilor ce a beut pe la toţi înalţii demnitari austriaci ministrul rus al afacerilor străine trebue se ducă cu sine cele mai frumoase amintiri la Petersburg. Cum va fi însĕ cu cestiunile pentru care d. de Giers a venit într'adins aci, eacă ce nu sĕ scie. Este cunoscut că între aceste douĕ imperii au esistat în tot deauna cele mai serioase neînţelegeri, şi ele sûnt foarte naturale de vreme ce fie-care din cele douĕ state au urmărit ideea de a pune mâna pe peninsula balcanică. Posiţiunea Rusiei este negreşit mai avantagioasă, căci marea majoritate a poporaţiunii din Austria este slavă, care predomnesce chiar astăḑi în monarchia vecină. Curentul slav împinge fără voie pe Austria la nesce relaţiuni mai amicale cu Rusia şi ministrul austriac da esterne, comitele Kalnoky, pare a înclina spre această politică. De altă parte însĕ alianţa dintre Austro-Ungaria şi Germania leagă mânile celei dintâiu din aceste douĕ puteri, ast-fel că astăḑi guvernul vienez se află pus între ciocan şi nicovală nesciind cui sĕ dea preferinţă: Germaniei sau Rusiei. Nu este însĕ de mirare ca actuala putere a bărbaţilor de stat austriaci faţă cu Rusia sĕ fie numai o simplă cochetare, spre a putea dobândì consimţĕmêntul guvernului din Petersburg asupra propunerii Barrére în conferenţa, care se va întrunì în curênd la Londra spre a regula cestiunea dunăreană. Nu credem însĕ ca acest joc al Austriei sĕ poată prinde pe cineva şi cu atât mai puţin pe domnul de Giers, care va fi pus negreşit înaintea comitelui Kálnoky cestiunea Chilia. De aceea nu credem că între aceste douĕ imperii sĕ se poată stabilì nescare-va relaţiuni intime, afară numai dacă Rusia în dorinţa de a despărţì pe Austria de Germania spre a o avè apoi sigură faţă în faţă, nu se va arĕta pentru un moment dispusă a'i face toate concesiunile. În ori-ce cas însĕ, noi vedem astăḑi pe Rusia că nu 'şi perde vremea şi că face la întăriri pe la toate oraşele, care se află pe lângă fruntariele ei despre Austria. Afară de acestea ea îşi înmulţesce mijloacele pentru transportarea trupelor la fruntariile austriace. Deci se poate ḑice că lucrul nu e tocmai curat, mai ales că prin toate părţile se vorbesce de rĕsboiu.

În Francia ferbe continuu. Eată aici o probă dintr'un resumat telegrafic.

Şedinţa camerei din Paris din 29 Ianuarie a. c. a fost foarte sgomotoasă. Fallières, noul president al consiliului, declară, că deşì cabinetul nu e complet, totuşi stă la disposiţiunea camerei.

Janvier dela Motte (bonapartist) interpelează referitor la numele noilor ministri, cabinetul ar fi un ministeriu — trunchiu, Grévy n'are cunoscinţă despre situaţiune. Janvier e provocat la ordine, cu toate acestea continuă: „Denumirea lui Fallières e în contra minţei sănătoase.“ Cassagnac cere amênarea desbaterei până, după ce va fi denumit ministrul de rĕsboiu. Armata nu se poate ţinè sub tutelă ca minorenii: nu se va afla nici un om, care sĕ se mulţămească cu proiectele plănuite. Ministrul-preşedinte, Fallières, declară de nejustă afirmarea, că pentru Billot şi Jaureguiberry nu s'ar afla următori, abia sûnt câte-va oare, de când e el ministru-preşedinte. Amânarea desbaterei se respinge Primul vorbitor la desbaterea în privinţa legei pretendenţilor e contele Mun, legitimist. El ḑice: Proiectul respiră frică simulată şi ţintesce a înlocuì puterea prin forţă. Mun se îndreaptă între viile aplause ale dreptei în contra „politicei slabe şi persecutătoare“ a republicanilor, care înjosesce pe Francia înaintea străinătăţii şi care provoacă rĕsboiul social. Conjuratorii adevĕraţi sûnt republicanii. Se va arĕta, dacă maioritatea e pentru libertate sau pentru subjugare. Referintele Fabre e adesea întrerupt de cei din dreapta, preşedintele e necesitat a provoca ordine. (Strigări în dreapta: Aceasta e conjuraţiunea tăcerei!) Referintele ḑice: Republica e tare, ea trebue se fie însĕ precautĕ. 24 Maiu, şi 16 Maiu, supunerea principilor în „Frohsdorf“ sûnt doveḑi neîndoelnice a causei pretendenţilor. Se poate că vocea jurnalelor şi conversaţia din saloane se fie numai bravade, cu toate acestea, dacă în adevĕr s'ar fi întêmplat vre-un complot, atuncea s'ar cere sĕ se pună principii pe şafot şi nu sĕ se trimiţă în străinătate. Unele familii sûnt, după cum învaţă Montesquieu şi alţi politici, un protest continu contra voinţei naţionale. Principii sûnt incapabili pentru ocuparea de posturi publice, căci personifică principii antirepublicane. Ei sûnt a se tracta în republică ca străini, până când nu vor desavua vocea jurnalelor. Viette, republican, cere proscripţiunea directă a tuturor principilor şi citează un loc din vorbirea de apĕrare a lui Beroyer pentru Louis Napoleon după afacerea din Boulogne; „Pretendenţii nu pot fi acusaţi, ei pot fi numai învingĕtori sau învinşi, lor li se cade sau esilul sau tronul.“ (Aplause vii.) Delaporte vorbesce scurt pentru projectul Fabre. Ribot e în contra unei legi escepţionale, care s'ar opune tradiţiunilor lui Thiers, cari au întărit republica. Regimul a dovedit slăbiciune prin concesiunile făcute radicalismului. Toate partidele monarchice sûnt nepericuloase: bonapartiştii, fiind că ei ne-au causat nenorocirea (Cassagnac: Ei au servit împĕratului!); legitimiştii sûnt prea nepopulari. (Hantjens: şi fraţii orleanişti?) Ţeara nu pricepe teoriile constituţionale ale monarchiei. Urmarea legei escepţionale va fi alterarea puterei în

---

— S'a întêmplat şi de aceste, rĕspunse Cristiano zimbind.

— Serios, Dta creḑi...?

— Este o manieră de a vorbì, ce aparţine vocabularului profesiunei mele; scii, o dovadă neaşteptată, o scrisoare perdută, o vorbă uitată...

— Da, sciu dară nu s'a mai aflat nimica, şi de cincispre-ḑece sau douĕ-ḑeci de ani, toate sûnt uitate. Baronul Olaus, la început suspect, şi urît de toată lumea, a ajuns de a fi temut şi aceasta spune toate.

Astăḑi merge cu încrederea în sine şi cu îndrĕsneala până la voinţa a se căsătorì din nou. O! ferească-mĕ Dumneḑeu sĕ nu fiu obiectul prigonirilor sale! Precum se ḑice el a iubit muerea sa foarte; însĕ, încât pentru baronesa Hilda, toată lumea crede...

— Ce crede?

— Vĕd, că istoriile aceste ale ţĕranilor, n'au ajuns până la Dta domnule Goefle, sau că rîḑi de ele, fiind că te ai instalat liniscit în odaia aceasta.

— Adevĕrat, că esistă o istorie despre aceasta, rĕspunse Cristiano, atins de o amintire recentă.

Oamenii dela moşie mi-a ḑis asearĕ: Dute acolo şi spune-ne mâne, cum ai petrecut noaptea!

Esistă aici un cobold, o arĕtare...

— Trebue sĕ creḑi în ceva, fi-va fantom s'au realitate, ceva înstrăinător este; căci însuşi jupânul Stenson crede în ceva, şi poate şi baronul; căci precum se aude dela moartea cumnatei sale încoace el n'a mai pus piciorul aici, şi au şi astupat o anumită uşe cu zid...

— Aici, ḑise Cristiano, arĕtând spre trepte.

— Se poate nu sciu, rĕspunse Margareta. Toate aceste sûnt foarte misterioase, şi te credeam în curentul unor lucruri, pe care eu nu le cunosc. Eu nu cred în strigoi... Totuşi nu-i doresc a i vedè pentru lumea asta nu m'aşi hotărì a face ce faci Dta, adecă a durmì aici.

Încăt pentru baron, fi-va istoria cu diamantul adevĕrată sau ba...

— A, a, încă o istorie?

— Aceasta este cea mai neprobabilă din toate, o mărturisesc, eu nu mĕ pot reţinè a rîde, repetându-o. Se povestesce prin colibele din vecinătate că el din amor cătră femeia sa — o rĕutate ea şi el — şi-ar fi încredinţat trupul ei unui alchimist, care l'a descompus într'un alambic, şi a facut din tr'însul un diamant mare negru. Adevĕrat, că baronul poartă şi în ḑiua de astăḑi un inel ciudat, care nu-l pot privì fără frică şi fără scârbă.

— Eată dovada! ḑise Cristiano riḑênd; dară cugetă acuma că ar fi reservat şi Dtale o atare soarte! Şciu bine că din alambicul în care ai ferbe Dta n'ar putè eşì alt ceva, decât un diamant de apa cea mai frumoasă; dară pentru aceea operaţiunea nu ar fi mai plăcută pentru Dta, şi-ţi dau sfatul a nu te espune cristalisaţiunei.

Margareta isbucnì în ris; ecourile salei antice repetară acest rîs vesel şi nevinovat aşa de misterios încât i se făcù deodată frică şi redevenind tristă ea ḑise cu ton descuragiat:

— Ei, a trecut; vĕd, domnule Goefle, că Dta eşti amabil şi cu spirit; mi s'a şi spus aceasta; dară, parcă aş fi sperat că Dta vei cugeta ca mine, şi că mi vei fi sprigin şi mântuitor, m'aşi fi înşelat rĕu. Dta cugeţi ca şi mătuşa mea, Dta creḑi, că tot ce-ţi spun eu, este un vis. Dta respingi plângerile mele! Dară se va îndura Dumneḑeu de mine, numai în el mai am speranţă!

— Ei da, replicà Cristiano emoţionat de lacrămile groase, ce curgea pe faţa gingaşe şi cu o clipă mai'nainte aşa de veselă, ţi-ai perdut toată încrederea în Dta însuţi? Ce mi-ai spus? Îmi anunţi o mărturisire delicată, adecă că ţi se presentă o căsĕtorie ce nu ţi convine şi un mire, care ţi este antipatic. Eu m'aşteptam la o confidenţă de un amor... nu înroşì pentru aceasta! Un amor poate fi curat si legitim, chiar când nu e autorizat de ambiţia rudeniilor puternice. Un tată, o maică se pot înşela însĕ este penibil a le combate influenţa. Dta eşti orfana!... Da, de oare ce stai în dependenţa unei mătuşe bĕtrâne... O numesc bĕtrână şi Dta clătini din cap! Sĕ ḑicem că este tinĕră... Ea de sigur are pretenţia de a fi tinĕră! Eu nu mai sciu, cum sĕ ḑic. Am creḑut-o bĕtrână. Dacă nu este bĕtrână, motiv cu atâta mai mult a o trimite... nu voesc favorul radicalismului. Floquet respunde într'o vorbire lungă aplaudată de cei din stânga. Restituirea legilor de proscripţiune e un act politic. Rĕbdarea republicanilor în respectul pretensiunilor monarchistice e eshauriată. Laroche — Foucauld — Bisaccia îl întrerumpe cu cuvintele: Mie îmi promisese Thiers a rechema pe principii, el totdeauna minţia! (Tumult mare.)

La 6 oare 25 min. se încheià şedinţa. Şedinţa viitoare mâne la 2 oare d. a. Se vede, că propunerea Fabre va într'unì majoritatea.

Instrucţiune

în privinţa eseeutărei articlului de lege XXXIX din 1882, care tractează despre modificările unor §§-i ai articlului de lege XL din anul 1868 referitoriu la puterea de apĕrare.

Capitlul VII

la §. 5 al legei de faţă.

Candidaţii la preoţiă.

1. În înţelesul alineelor 1 şi 2 ale §-lui 5 din legea de faţă, candidaţii la preoţiă şi ascultătorii de teologie ai bisericilor şi confesiunilor recunoscute prin lege, cari sûnt înrolaţi pe calea recrutărei ordinare numai în acel cas au aspiraţiuni a fi licenţiaţi spre continuarea studielor lor teologice şi la timpul sĕu spre a fi inferiţi în registrul armatei sau a aperărei de ţeară (honveḑimei), dacă sau pe timpul recrutărei ascultà deja studiele teologice, sau dacă pe timpul întrărei lor în oaste (1 Octomvre) au început a asculta aceste studii.

2. Pe timpul scăḑĕmêntului, ce se arată sau ar obvenì în seria preoţilor confesiunilor recunoscute prin lege — în înţelesul alineelor 3 şi 4 ale §-lui 5 din legea de faţă — au aspiraţiune la favorul acesta în mod condiţionat:

a) Acei studenţi înrolaţi din clasa penultimă a gimnasiului superior, cari nu din vina lor propriă sau întârziat în studii, asemenea şi cei înrolaţi din clasa ultimă a gimnasiului superior, şi anume atât cei dintâiu, cât şi cei din urmă în casul acela, dacă vor declara înaintea comisiunei asentătoare, că s'au decis pentru ascultarea studielor teologice şi pentru cariera preoţească, respective, dacă vor documenta că li este asigurată primirea în seria ascultătorilor de teologie sau în vre-un noviciat călugăresc;

b) acei voluntari pe un an, cari sûnt primiţi condiţionat şi cari au devenit ascultători de teologie înainte de timpul concesiunei finale a favorului lor de voluntari pe un an, sau dacă în timpul acesta şi-au început studiele lor teologice respective s'au primit în vre-un noviciat călugăresc.

Favorul acesta însĕ se va acorda obligaţilor la apĕrare amintiţi sub punctele *a)* şi *b)* numai pe lângă condiţiunile şi restricţiunile precisate mai de aproape în alineele 3 şi 4 ale §-fului 5 din legea de faţă.

3. Favorul acesta numai în acel cas se va estinde asupra indatoraţilor la apĕrare, inrolaţi pe calea recrutării posterioare, dacă aceia şi-au început ascultarea studielor lor teologice până în 1 Octomvre a acelui an, pentru care sa făcut recrutarea posterioară (veḑi punctul 1 al capitlului present); sau dacă aceia, încă pe timpul recrutărei făcute pentru anul amintit, au fost ascultătorii vre unei din cele două clase ultime ale gimnasiului superior. (Veḑi punctul 2. *a)* al capitlului present.)

4. Pentru aducerea decisiunei de forul prim e competentă:

a) cu privire la astfel de aspiraţiuni valorisate cu ocasiunea asentărei ordinare sau recrutărei posterioare comisiunea asentătoare, pe lângă aplicarea corespunḑĕtoare a decisiunilor referitoare la acest loc din §§-fii 40 şi 56 ai instrucţiunei date în obiectul esecutărei legei de apĕrare;

b) în toate alte casuri cari sûnt a se regula pe calea negoţierei — sub înţelegênd acì şi casul cuprins în alinea penultimă a §-fului 5 din legea de faţă — respectiva comandă districtuală de întregire militară, respective în privinţa celor înrolaţi la honveḑime — comanda batalionului de honveḑi în conţelegere cu oficianţii cercului (pretor, în oraşele sau cetăţile ce au un magistrat regulat — primariul, în oraşele sau cetăţile investite cu dreptul de jurisdicţiune — antistiele districtuale, şi în lipsa acestora comisiunea administrativă amintită în §-ful 36 al articlului de lege VI din anul 1876; în Croato-Slavonia vice comitele respective şeful districtual şi în oraşe sau cetăţi primariul.)

În forul al doilea, la care este a se subşterne pe calea autorităţii (judecătoriei) politice petiţiunea respective recursul — decide auctoritatea districtuală militară respective comanda districtuală de honveḑi în conţelegere cu comisiunea administrativă amintită în § ful 36 al articlului de lege VI din anul 1876, — şi în Croato-Slavonia în conţelegere cu vice comitele respective cu şeful districtului şi în oraşe sau cetăţi cu primariul.

În forul suprem decide ministrul comun de resbel în conţelegere cu ministrul de honveḑime, — referitoriu la honveḑi, ministrul de honveḑime singur.

În contra decisiunei respingĕtoare se poate recurge în timp de 14 ḑile computate dela înmanuarea decisiunei scripturistice, ce are a se efectuì îndată. Dacă decisiunea forului al doilea consună cu cea a forului prim, recurgerea mai departe nu are loc.

Decisiunea asupra astor feliu de aspiraţiuni ridicate din partea reserviştilor de întregire se aduce în asemenea mod; şi şi aceştia după primirea trepteler (ordurilor) mai înalte eclesiastice sau după aplicarea lor ca presbiteri sûnt a se inferì în seria presbiterilor castrensi.

5. Obligaţii la oaste, ce se bucură de vreunul din favorurile cuprinse în § ful 5 al legei de faţă până nu vor fi denumiţi de presbiteri castrensi la armată s'au honveḑime sûnt indatoraţi a'şi justifica din an în an sustarea acestei aspiraţiuni a lor înaintea comandei districtuale de întregire militară respective de honveḑime.

În casurile amintite în alinea 5 a §-lui 5 din legea de faţă, mai departe cu privire la candidaţii de preoţi şi parochi şi atunci, dacă aceea nu sûnt în stare a documenta cu atestat primit dela autorităţile lor eclesiastice (superintendente etc.,) că, — conform organisărei districtuale a bisericei lor — ca candidaţi la preoţiă aparţin la legătura corporaţiunei preoţesci, sau dacă aceia în decurs de 4 ani, computaţi dela terminarea studielor lor teologice, nu vor fi aplicaţi ca parochi; sau în fine dacă aceia în urma repeţitelor provocări făcute din partea comandei districtului de întregirea militară respective a batalionului de honveḑi, — cari în privinţa aceasta se adresează către autorităţile politice — întrelasă fără rectificare suficientă a'şi documenta sustarea mai departe a aspiraţinei lor: favorul acesta e a se considera ca încetat, şi respectivii obligaţi la apĕrare — întru cât nu ar fi satisfăcut încă îndatorirei lor faţă de serviţiul activ legal, — sûnt a se cita în lăuntru spre împlinirea acestui serviţiu. —

Încetarea favorului se publică pe calea autorităţii statorite în punctul 4 al acestui capitlu.

Astorfel de îndatoraţi la oaste, întru cât nu s'ar fi bucurat încă de favorul de voluntar pe un an, au însĕ aspiraţiuni la acela, e a li se da acest favor prin trupa permanentă (comanda batalionului de honveḑi) în acel cas, dacă recurg pentru acesta în restimp de 14 ḑile, computate dela ridicarea la valoare de drept a decisiunei, prin care se anunţă încetarea favorului, la comanda districtuală de întregire militară, respective la comanda batalionului de honveḑi, şi dacă pe timpul înrolărei lor au avut aspiraţiuni la favorul de voluntar pe un an, sau la primirea condiţionată ca voluntar pe un an, şi în casul din urmă vor satisface condiţiunilor necesare pentru dobândirea finală a favorului de voluntar pe un an.

Disposiţiuni transitorice.

6. Acei obligaţi la oaste, înrolaţi înainte de întrarea în viaţă a legei de faţă, cari satisfac decisiunilor referitoare la acest loc, ale §-lui 5 al acestei legi, în urma rugărei lor sûnt a se împărtăşì posteriormente în favorurile acestui (5) §. prin comanda districtuală de întregire militară, respective a batalionului de honveḑi.

Dacă aspiraţiunea nu se consideră de îndreptăţită, petiţiunea e a se înainta spre decisiune la forurile mai înalte pe calea statorită în punctul 4 al capitlului present.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Offenbaia, 12 Ianuarie 1883. (Adunarea învĕţătorilor gr. or. din despărţĕmêntul al III-lea, protopresbiteratul Lupşei, ce aparţine Reuniunei învĕţătorilor gr. or. din districtul Abrudului, ţinută la 27 Decemvre 1882 în comuna Offenbaia.)

În conformitate cu decisiunea comitetului central al Reuniunei învĕţătorilor gr. or. din districtul Abrudului, dl Ioan Danciu, administrator ppresbiteral al tractului Lupşa a convocat adunarea de constituire a dĕspărţămêntului al III-lea (ppresbiteratul Lupşei) spre ḑiua sus amintită.

În ḑiua de 27 Decemvre 1882 se presentară mai mulţi dintre învĕţători luând parte şi la serviţiul divin.

După terminarea serviţiului divin şi învocarea Duchului sânt învĕţătorii se întrunesc în scoala din Loco carea era destinată spre acest scop.

Dl adm. protopresbiteral, Ioan Danciu, deschide şedinţa prin o cuvêntare acomodată împregiurărilor arătând scopul cel urmăresc Reuniunile învĕţătoresci.

După deschiderea şedinţei constatându-se membrii presenţi (11 învĕţători) a urmat constituirea despărţĕmântului în Subreuniune, alegêndu-sĕ de preşedinte Dlu Ioan Danciu, Administrator protopresbiteral tractual, care deşi ocupat cu alte afaceri totu şi primesce asupră-şi aceasta sarcină, promiţênd tot odată că va lucra din toate puterile în favorul Subreuniunei; vicepreşedinte Andreiu Muntean,

---

se ḑic, sĕ se preumble, ci se facă reflecsiuni mai bune, pre când Dta ai sĕ sfătuesci pe un amic vechiu pe dl Goefle... adecă pe mine, în sfêrşit pe cineva, care-ţi poate ajuta sĕ te mĕriţi după muritorul fericit pre care l preferezi.

— Dară eu îţi jur, scumpe domnule Goefle, rĕspunse Margareta, că nu iubesc pe nimenea. O doamne! Numai aceasta mi ar mai trebuì, ca se fiu şi mai de plâns! E destul a urì pe cineva, şi a fi silită sĕ suferi atenţiunile sale!

— Dta nu eşti sinceră, scumpa mea, replicà Cristiano, jucând rolul dlui Goefle cu convingere şi cu un fel de probabilitate: Dta te temi că eu voiu spune confidenţele Dtale, contesei, clientei mele!

— Nu, dragă domnule Goefle, nu! Ştiu că Dta eşti mai mult de cât un om de cinste, eşti un om bun. Toată lumea te cinsteşte, şi însuşi baronul, care cugetă de toată lumea rĕu, nu cutează a te vorbì de rĕu. Atâta stimă şi încredere am în Dta, încât am aşteptat sosirea Dtale aici şi trebue sĕ-ţi spun cum mi-a venit idea sĕ te cercetez: în vre-o câte-va cuvinte va fi espusă istoria mea, de oare ce mătuşa mea poate nu ţi-o va fi spus destul de esact. Eu sûnt crescută în castelul Dalby (in Woermland, cam douĕ-ḑeci de miluri de aici) sub ochii tutricei mele, a contesei Elfrida de Elveda, a sorei tatălui meu. Dacă ḑic sub ochii ei... Mătuşa mea iubesce lumea şi politica. Ea umblă pe la curtea din Stokholm, ea sĕ interesează de afacerile dietei mai mult ca de mine, care trăiesc de la naşterea mea într'un castel forte trist, cu o guvernantă franceză, domnişoara Potin. Aceasta, din norocire, este foarte blândă şi mĕ iubesce tare. Mătuşa mea vine de două ori pe an, sĕ vaḑă, dacă am crescut, dacă vorbesc bine franţuzeşte şi ruseşte, dacă nu am lipsă de ceva, şi dacă preotul rigoros dela biserica noastră veghează bine ca se nu primim altă visită de cât numai a preotului şi a familiei sale.

— Nu este lucru şod?

— Nu; dară n'aş fi în drept a mĕ afla nefericită. Eu lucrez mult împreună cu guvernanta mea, sûnt destul de avută şi mătuşa mea este aşa de generoasă, încât nu sufer nici o lipsă; apoi domnişoara Potin esfe amabilă, şi când ni se face urît, cetim romane... O? romane foarte cinstite şi foarte frumoase; ele ne fac de uităm singurătatea şi ne arată totdeauna crima pedepsită şi virtutea resplătită!

— Socoteală bună!...

Adevĕrat, că nu este rĕu a crede romanele aceste şi a se purta întocmai după intenţiunile lor... însĕ nu s'a furişat în singurătatea aceea şi printre paginile romanelor vr'un băiat frumos în casa sau în căpşorul Dtale, pre lângă toate veghierile preotului şi a mătuşei?

— Nu, nici de cât, eu pot jura, domnule Goefle, rĕspunse Margareta cu sinceritate. Totuşi îţi pot spune, că spiritul meu şi-a format un chip oare-care despre bărbatul, pre care mi l-a anunţat mătuşa mea fără veste, este o sĕptĕmână şi că aretându-mi ea pe baronul Olaus de Waldemora cu cuvintele: „Acesta este, fii amabilă! eu l'am aflat aşa de deosibit, altfel, ca pre cel din visul meu, de n'am fost nici de cât amabilă.

— Pricep. Şi matuşa Dtale...?

— Ma batjocorit. „Eşti o nebună, mi-a ḑis. O fată de neam bun n'are sĕ-şi facă nici când idei de amor. N'ai sĕ te măriţi ca se iubeşti, ci ca sĕ te faci damă mare. Eu voesc sĕ te faci baroneasă de Waldemora, sau îţi jur, că ai sĕ remâi cât vei trăì prinsă în castelul acesta, fără sĕ mai veḑi suflet de om. Am sĕ fac mai mult, am sĕ alung pe domnişoara Potin, căci dênsa pare că-ţi dă sfaturi rele. Decide-te; îţi dau o lună de ḑile. Baronul ne învită se petrecem sĕrbătorile crăciunului*) în bogata sa residenţă din Dalecarlia. Acolo, avem sĕ ne petrecem foarte bine. Tot numai venătoare, baluri şi teatru. Acolo îţi vei putè face o ideiă de bogăţia sa, de creditul sĕu, de autoritatea sa, şi vei recunoaşte că nu poţi aştepta nici când o partie mai briliantă şi mai cinstită.

(Va urma.)

---

*) Sĕrbătorile crăciunului durează în Svedia şi Norvegia dela 24 Decemvre până la 6 Ianuarie.

învĕţătoriu în Sălcioa de jos; notariu Ioan Bota, învĕţătoriu în Sălcioa de sus, cassar Teodor Popa învĕţătoriu în Ocolişul mare, ear' membrii în comitet Stefan Bedelean în Cacova Ierei şi Ioan Vesa învĕţĕtoriu în Runc.

Prelegeri au ţinnt dl preşedinte Ioan Danciu din „Statutul organic“ despre parochiă, sinod parochial, comitet parochial şi epitropie parochială, carea prelegere într'adevĕr au meritat de a purta numele „prelegere de model“. Învĕţătoriul Andreiu Muntean au preles din „Istoria bisericească“: despre lăţirea creştinismului prin bărbaţii apostoleşti, precum şi goanele cari avură de a suferì pentru credinţa în Christos, la carea admiţindu-se o critică au luat parte dl preşedinte şi învĕţătoriul Ioan Bota.

Învĕţătoriul Popa Teodor propune ca, sĕ se însărcineze comitetul subreuniunei cu facerea unui „Plan“ special de împărţirea oarelor de scoală preste întreagă sĕptămâna, care apoi sĕ'l presenteze în procsima adunare spre desbatere. Propunerea dênsului se primesce.

Terminându-se agendele adunărei în cea mai bună ordine, şedinţa se încheie prin o cuvêntare a preşedintelui dĕspărţămêntului.

Nu sciu frigul ce se escase numai atunci de curênd, sau doară chiar renitenţa face ca la aceasta adunare sĕ nu ea parte mai jumĕtate din învĕţătorii acestui despărţĕmênt. Fie ca în viitoriu sĕ ne întrunim în numĕr cât se poate de mare.

Andreiu Munteanu,
învĕţătoriu.

Sciri telegrafice.

Cattaro, 29 Ianuarie. Se telegrafează la „N. fr. Pr.“ Principele Petru Karagyorgyevics a sosit în Cetinje ca oaspe al principelui Nicolae.

La sosire a fost de faţă nepotul principelui, adjutantul Marco Petrovics. În Cetinje fu primit Karagyorgyevics cu onoruri princiare.

Paris, 29 Ianuarie. Fallières fu denumit de preşedinte al consiliului, încredêndui-se şi conducerea interimală a afacerilor esterne. Denumirea ministrului de resboiu şi a celui de marină va urma mai târdiu. Ministrii ceilalţi remân.

Paris, 29 Ianuarie. Consilierul apărător al principelui Jérôme a înaintat protest la ministrul de justiţie. În protest se declară întreaga procedură de ilegală şi nejustă.

Paris, 29 Ianuarie. Deputaţii s'au presentat în cameră în numĕr complet. Tribunele sûnt îndesuite, logea diplomatică e de tot ocupată. Ministrul de interne Fallières se suie pe tribuna vorbitorilor şi declară, că preşedintele Grévy a primit demisiunea a trei ministrii, demisiunile celorlalţi le a reieptat şi că ia concredut dênsului, lui Fallières, presidiul cabinetului. Timpul fisic a lipsit lui Fallières spre a dispune ocuparea portofoliului pentru esterne, resboiu şi marină, căci a primit presidiul abia de câte-va oare. Fallières adauge, că stă la dispositiunea camerei în privinţa discusiunei legei pretendenţilor credênd, că o discusiune promptă e de lipsă. (Aplause vii din partea maiorităţii). Janvier dela Motte şi Cassagnac cer amênare, ceea ce se respinge. Se începe discusiunea.

Paris, 29 Ianuarie. Ferry n'a primit asupră-şi formarea unui nou cabinet, în urma acesteia s'a decis ca sĕ se reflecteze la Falliéres.

Paris, 29 Ianuarie. Presidentul republicei a primit demisia cabinetului. El a conferit cu Ferry şi Falliéres mai multă vreme.

Berlin, 29 Ianuarie. Conform unor informaţiuni din Petropolea ale diarului „National-Ztg“ ţarul şi-a ficsat linia politică, ce are a o urma. Astfel se dice că el s'a esprimat oare unde-va, cum că întreţinerea bunelor relaţiuni cu Germania corespunde mai mult intereselor imperiului sĕu şi a dinastiei sale.

Varietăţi.

* (Dare de seamă) despre resultatul balului „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“, arangiat în 23 l. c. în favorul unei scoale de fete, ce reuniunea intenţionează a înfiinţa. — Venitul total a fost de 570 fl. — Spese 229 fl. 78 cr. — Venit curat 340 fl. 22 cr., cari s'au predat comitetului amintitei reuniuni.

Preste preţul întrărei au solvit:

Escelenţa Sa baron de Schönfeld, comandant militar 3 fl 50 cr., Escelenţa Sa Archiepiscopul şi Metropolitul Miron Romanul 15 fl., Baron David Ursu 7 fl., G. Hamrodi 5 fl., Alesandru Lebu 5 fl., Nicanor Frateş 5 fl., Victor Sill 4 fl., Dr. Ilarion Puşcariu 3 fl. 50 cr., Petru Truţa 3 fl. 50 cr., August Ládai 3 fl. 50 cr., N. N. 3 fl. 50 cr., Gustav Kapp 3 fl. 50 cr., P. Petchescu 3 fl., Visarion Roman 2 fl. 50 cr., Simeon Popescu 2 fl., Ioan Bădilă 2 fl., N. N. 2 fl., Josefina Bielz 2 fl., Dr. I. Moga 2 fl, Partenie Cosma 2 fl., Maria Bucur Dancăş 2 fl., George Matey 2 fl., M. Kabdebo 2 fl., Iosif St. Şuluţ 2 fl., George Bariţiu 1 fl. 50 cr., Gregor Matey 1 fl. 50 cr., Katharina Bergleiter 1 fl, Constantin Stezar, August Sennor, I. Krombholz, Dr. Vasilie Preda, N. N. G. Henţu, N. N. Dr. Ioan Pop de Galaţi, N. N. R. Möckesch, N. Streoulia, C. Tobias câte 50 cr. 6 fl. — La olaltă 97 fl. 50 cr.

Tuturor acestor marinimoşi contribuitori, şi tuturor P. T. domni şi doamne, cari onorând balul cu presenţa lor, au contribuit la resultatul lui prea îmbucurător, se aduce prin aceasta cea mai adêncă mulţămită.

Sibiiu în 3 Ianuarie n. 1883.

Comitetul arangiator.

* (Convocare) Comitetul central a alegĕtorilor din comitatul şi cetatea Cluj la adunarea sa ţinută în 21 Ianuarie st. n. 1883 a decis ţinerea unei adunări generale a Clubului central din acest comitat şi cetate, şi diua acestei adunări o-a defipt pre 1-a Martie 1883 st. n. la 10 oare a. m. Deci cu toată onoarea 'şi-iă libertate a convoca la această adunare, care se va ţinè în Cluj, strada Cărbunilor, în localitatea casinei romane, pre on. membrii alegĕtori români din cercurile alegătoare: B. Hoedin, Teacă şi Coşocna prin representanţii lor.

Obiectul acestei adunări va fi: reorganisarea Clubului electoral şi darea de samă a aceluiaşi despre lucrările de pănă acum; precum şi alte propuneri eventuale.

Cluj în 25 Ianuarie 1883.

Alesandru Bohaţel pres. — *Dr. Isac,* not.

* (Necrolog.) Dela vechiul abonent al foaiei noastre, veteranul paroch gr. or. şi asesor consistorial, părintele Zacharia Botoş, în Bocşa montană, eparchia Caransebeşului primim următoriul anunciu:

Zaharia Botoş paroch rom. gr. or. în Bocşia montană, cu inima sfăşiata de durere anuncie moartea iubitei sale soţii,

Ioana Botoş,

carea în urma unui morb scurt în 14/26 Ianuarie a. c. la 6 oare dimineaţa, după impărtăşirea cu sântele taine, în etate de 68 de ani şi în al 52-lea an al fericitei sale căsătorii au adormit în Domnul.

Remăşiţele repausatei se vor înmormênta în cimiteriul gr. or. din loc în 15/27 Ianuarie 1883 la 2 oare după ameadi.

Bocşa montană în 14/26 Ianuarie 1883.

Fie-i ţĕrîna uşoară!

Repausata — după cum sûntem informaţi — neavênd copii, în lipsa de descendenţi proprii, a adoptat un nepot de frate, respective cumnat şi o nepoată, dela fratele ei, pe cari crescêndui de mici cu iubirea şi îngrigirea cei mai bune şi adevĕrate mame, li au dat educaţiune şi mijloace de esistenţă; fiind ambii deja cu posiţiune aşedaţi au de a mulţămì aceasta în mare parte defunctei.

* (*Ciguri-miguri*) Cetim în „Pester Lloyd“ dela 29 Ianuarie, a. c. Nr 23 următoarele:

„Ne scrie corespondentul nostru din Sibiiu, că archiepiscopul şi metropolitul Miron Romanul conform unui conclus al consistoriului metropolitan a ridicat (suspendat, *enthoben*) pe fostul secretariu referent metropolitan de până acuma Elie Macellariu consiliariu gubernial în pensiune, şi în locul lui a denumit de secretariu metropolitan suplinte pe fostul asesor consistorial din Arad(!) *Petru Petroviciu,* carele în timpul din urmă a funcţionat ca actuariu la metropolie.“

* „Journal des Débats“ primesce o corespondenţă din Roma în care i se scrie următoarele în privinţa afacerei principelui Napoleon:

„V'am semnalat eri atitudinea foarte categorică, destul de neprevĕdută pe care a avut-o presa italiană cu ocasiunea întreprinderei nesocotite a principelui Napoleon. Trebue mai cu seamă sĕ se observe ceea ce dice Rassegna: „Dacă Francia „s'ar mai încrede unui Napoleon, ar trebuì sĕ con„chidem că nebunia este ereditară la unele naţiuni „ca şi la unele familii.“

„Această părere a unui străin merită a fi meritată.

„Guvernul este foarte otărît a nu se amesteca într'o afacere care nu'l privesce. N'a cerut esplicări d-lui Decrais, nici acesta nu le-a dat, pentru că n'avea ce esplicări se dea. Principele Napoleon este legat de familia regală, dar el a lucrat ca un frances, şi astfel fiind, Italia n'are a se amesteca.

„Frasa relativă la Tunis, combinată negreşit pentru a câştiga simpatia Italienilor, n'a produs nici un efect. Italienii sûnt destul de fini, pentru a înţelege că, mai puţini ca ori şi care, principele, chiar împĕrat, ar putea sĕ le dăruiască această posesiune.

„Printr'un acelaş simţemênt noile opiniuni clericale ale pretendentului au produs acì cea mai supĕrătoare impresiune.

„Este recunoscut de toţi că nimeni nu este mai de temut de cât un fricos revoltat, şi că un libĕr cugetător va putea resista clerului mai puţin de cât un catolic convins. Ministrul afacerilor străine a făcut sĕ se însere în “*Il Diritto*“ o notă categorică pentru a stabilì că această afacere nu interesează în nici un chip pe Italia.

Posta Redacţiunei. Domnului M. V. în Sibiiu Din adins nu ne facem treabă cu organul arădanilor „Biserica şi Scoala“, de aceea nici nu aflăm loc în foaia noastră pentru articlul picant, ce-l adresezi numitului „Leibjurnal“. Ce te miri că „Biserica şi Scoala“ espedează abonanţilor sei ca adaos „**Calicul**“? când poţi se scii, că mai an tot „Bis. şi Scoala“ făcea propagandă pentru aceea murdărie literară chiar în coloanele sale. Gustul unor oameni nu se poate regula, de asemenea nici cordialitatea unor prelaţi, care încă va fi avênd raţiunea sa.

Loterie.

Mercuri 31 Ianuarie n. 1883.

Brün: **74 17 11 24 32**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 30. Ianuarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	118.55	118.25
Renta de aur ung. de 4%	86.—	85 90
Renta ung. de hârtie	85.20	85.10
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134 75	134.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89.40	89.95
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	110.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94 —	94.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	97.50	97.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	95.75	95.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97.50	
Obligaţiuni urbariale transilvane	95.75	95.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		97.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea decimei de vin	97.50	
Sorţi ungurescí cu premii	99.—	98.50
Sorţi de regularea Tisei	97. 50	97.70
Datorie de stat austriacă în hârtie	114.50	114.—
Datorie de stat austr. în argint	109.25	109 50
Renta de aur austriacă	77 70	77.75
Sorţi de stat dela 1860	131 40	130.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	834 —	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	281.50	280.05
Acţiuni de credit austr.	287.75	286.80
London (pe poliţa de trei luni)	119.65	119.70
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100 —	100.—
Galbin	5.63	5.63
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.60

Nr. 5600/1882 civ. [342] 2—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică, că pentru comasarea generală a hotarului comunei **Lăţcud** s'a ficsat diua dela **16 Aprile 1883 la 10 oare înainte de ameadi** în comuna **Lăţcud** la locuinţa primariului comunal; pe când sunt învitaţi a se representa toţiproprietarii cu aceaa, că acei cari nu se vor presenta se vor considera că consimt cu comasarea; esemplarul cel dintâiu al cererei se poate vedè la acest tribunal. regesc. —

Din şedinţa tribunalului r. g. din Elisabetopole ţinută la 30 Decemvre 1882.

Nagy Lajos m. p. pres. — **Butak** m. p. not.

Nr. 177. 1882 [343] 1—3

EDICT.

Ioan German de religiunea gr. or. din Ocna, comitatul Albei inferioare, carele de 4 ani cu necredinţă a părăsit pre legiuita lui soţie Ana n. Ilie Sora din Sălişte, se citează prin aceasta, ca în termin de trei luni dela prima publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea acestui scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa dênsului se va pertracta şi decide procesul intentat contrăi de către soţia sa.

Sibiiu 13 Ianuarie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei, ca for matrimonial de prima instanţă.

Nr. 199. [341] 3—3

EDICT.

Georgiu Cismaş de religiunea greco-orientală din Porumbacul superior comitatul Făgăraşului, care de 8 ani a părăsit cu necredinţă pe legiuita sa soţie Maria Voiniagu tot din Porumbacul de sus, fără de a se sci locul ubicaţiunei lui, — se citează prin aceasta, ca în restimp de 3 luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea scaunului protopresbiteral al Avrigului ca for matrimonial de I instanţă, căci la din contră se va decide procesul ridicat în contrăi şi fără de el.

Avrig, 30 Decemvre 1882.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al Avrigului ca for de I. instanţă în cause matrimoniale.

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 9. Sibiiu, Sâmbătă 22 (3 Februarie) Ianuarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43,
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **douĕ** ori 12 cr., — de **trei** ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Vivat sequens?

Nu puturăm în nrul trecut sĕ ne estindem asupra necesității de a se convoca cluburile alegĕtorilor români din toate părțile transilvane și ungurene. Dar în privința aceasta nici că era lipsa cea mai urgentă, de oare ce noi, îndată la începutul anului, în articulul „campaniile viitoare“, am atins cestiunea. Tot ce am putè face și ce mai facem este, ca sĕ înprospĕtăm lucrul, ca sĕ nu se dea uitărei.

Nu vom fi prea optimiști, dacă presupunem că Clujenilor le vor urma în curênd alții și alții și ear' alții din toate părțile locuite de români. Necesitatea de a se într'unì resp. a se reorganisa cluburile electorale este evidentă; legea o admite. Nu ne stă așa dar nimica în cale de a ne esercita un drept constituțional, de cât doar indiferentismul sau nepăsarea noastră, care dacă nu contribue singură, ajută și înăspresce posițiunea noastră.

Se poate că se vor afla pe ici, pe colo, câte un fanatic hyper-„patriot“, sau poate și niscai foi, cari ar timbra de agitațiune nisuința românilor de a usa de dreptul electoral, pe care nu li'l poate disputa nimenea. Este consult, ba raționabil chiar, ca în gura astorfel de ființe sĕ nu se uite nimenea. Ignorate asemenea esclamațiuni eventuale, este tot odată și un mijloc de a îmblânḑì pe hyper-„patrioți“. Aceștia se incuragiază numai, când vĕd că amenințările lor au efect.

Am mai avè multe de ḑis în materia aceasta. Credem că de astădată va fi de ajuns și atâta.

Energie dar, stăruință și asigurăm pe ori și cine că resplata nu va întârḑia.

Revista politică.

Sibiiu, în 21 Ianuarie 1883.

În partida independenților maghiari sûnt simptome de secesiune. „P. Lloyd“ scie că secesioniștii au de gând a-și crea nu numai club separat, ci a se constituì în partidă nouă. „Pesti Napló“ află că secesioniștii independenților s'au pus în relațiuni cu cei, cari nu se țin nici de o partidă. Se vorbesce că partida care remâne pe basa programei independente, în cestiuni de reformă va fi cu desĕvêrșire liberală și aplecată a lua parte în delegațiuni.

Conferența **dunăreană** se va într'unì Luni la Londra. Părerile despre reeșitul conferenței sûnt diverse. Din elegiile oficioaselor dela Budapesta și Viena, șansele numai la părere sûnt pentru propunerea Barrère. Temerea este mare că diplomația rusească va paralisa pe sub mână propunerea.

În **Francia** s'a petecit cum s'a putut un ministeriu. Dacă va fi și trainic ministeriul, este greu a spune. Crisa ministerială delăturată pare că are sĕ facă loc unei crise constituționale. În organe francese, de altmintrea serioase, se repețesce strigătul după un apel la țeară, cărui negreșit iar premerge disolvarea camerei actuale francese. Care va fi respunsul în urma unui eventual apel, putem sĕ ne închipuim, când cetim că în Francia apusană royaliștii depărtează emblemele republicane de prin școale.

In mai multe ḑiare din **Bucuresci** cetim, că regele Carol a primit o scrisoare dela împĕratul Germaniei. Se ḑice că regele aștepta cu multă nerăbdare această scrisoare.

Cestiunea Evreilor în casa deputaților Ungariei.

În casa dep. ungară, continuându-se la 11 curent desbaterile asupra cestiunei Evreilor, a luat cuvêntul **Mocsary** și ḑice, că cu toate resultatele atinse de agitările antisemitice aici și în străinătate, nu poate considera așa numita cestiune evreiască ca o cestiune serioasă politică, a cărei soluțiuni sĕ se poată aștepta dela legislativă. Numai într'o privință ar putè participa camerele la soluția acestei cestiuni și anume prin introducerea căsătoriei civile generale, dar aceasta trebue introdusă în formă obligătoare, ear' nu numai, ca sĕ se poată face căsătorii între Evrei și creștini. Astfel ar trebuì sĕ se complecteze emanciparea și aceasta ar fi soluția cestiunei Evreilor, cum ar trebuì sĕ se facă de corpurile legiuitoare. Oratorul nu speră nici dela acest mijloc, că va împrăștia în curênd prejudețele, căci ceea ce au stricat 2000 de ani nu se poate îndrepta în câți-va ani.

Judaismul a fost persecutat și apăsat 2000 de ani; în acest timp Evreii au fost fără patrie și toată dragostea și simțul comun ce a avut, le-a întors spre religie. În această epocă de persecuție, unele din particularitățile sale s'au desvoltat mai pronunțat și oare-cari elemente ale sale au devenit tipice, cari încep a se perde, de când soarele libertăței luminează și pentru această confesiune. Dep. Istoczy a ḑis eri că Evreii patriei noastre au devenit mai rĕi, de când a fost emancipați. Esperiența ne arată contrariul; de atunci Evreii Ungariei au încetat de a se ocupa numai cu comerciul; ei se arată deja pe toate terenele de producție; progresul este evident și creștinii vor avè în curênd ocasiunea sĕ învețe dela Evrei și pe alte terenuri aceea stăruință și perseveranță, la cari erau sĕ'și mulțămească succesele de pănă acum.

Sciu antisemiții o altă metodă pentru soluția cestiunii Evreilor?

Ne pot ei da un alt mijloc aplicabil, fie el cât de radical, prin care sĕ ajungă la acelaș resultat? Istoczy a ḑis eri, că sĕ se desființeze earăși emanciparea. La ce sĕ fie bun așa ceva? Evreii n'au fost emancipați de mii de ani și în stare neemancipată și-au câștigat acele averi mari, care fac pe Evrei așa de grozavi în ochii adversarilor lor.

Cât privesce petiția din Topolcza, oratorul vede în ea numai o rătăcire socială și despre subscriitorii acestei petițiuni se poate ḑice: „Doamne iartă-le lor, căci nu sciu ce fac!“

Petiția cere respingerea tuturor proiectelor privitoare la introducerea căsătoriei civile. Aceasta e reacția cea mai neagră, ce nu poate fi în destul combătută. (Aprobări.) Și eu fac aceasta în numele partidei mele, care și-a propus nu numai sĕ lupte pentru independența Ungariei și progresul liberal, ci sĕ combată ori-ce tendență de reacție. Eu primesc propunerea comisiunei de petițiuni. (Aprobare generală.)

Daniil Irányi e convins că adunarea va respinge tendențele alegĕtorilor din Topolcza. Cu toate acestea crede necesar sĕ mai esplice unele detaliuri din aceea petiție spre a arĕta celor 2100 cetățeni subscriși că mĕsurile cerute de ei nu sûnt numai antiliberale, dar nici nu ar înlătura relele ce s'ar fi produs prin emancipare. (auḑi!) Apoi Irányi enumeră fasele, prin care a trecut cestiunea evreilor în Ungaria voind sĕ demonstre că emanciparea dela 1867 a fost fructul tendenței celor mai mari cugetători și mai nobile spirite în timp de secole. (Auḑi! Auḑi! Sgomot.)

Irányi: Rog sĕ nu fiu întrerupt! (Uitându-se la Istoczy).

Victor Istoczy: Protestez contra acestui atac. (Sgomot, mișcare.)

Președintele: (sună) Rog sĕ nu întrerupeți pe orator.

Ugron: Dacă d. Istoczy nu vrea sĕ fie liniscit, atunci sĕ plece.

Istoczy: Aceasta e o nerușinare. (Mare sgomot).

Ugron: Dacă d. Istoczy vrea sĕ fie grosolan, atunci sĕ se ducă de aici; n'are ce căuta aici; sĕ se ducă la aceia cu care se potrivesce! (Nelinisce.)

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 8).

— Apoi... ai ḑis da?

— Am ḑis: „Da, sĕ mergem în Dalecarlia, de oare ce îmi dai o lună de ḑile sĕ mĕ socotesc. Eu nu eram mănioasă a vedè o țeară nouă, festivități, fețe omenești în sfêrșit.

Dară, de o sĕptĕmână de ḑile, de când sûntem în țeara aceasta, îți jur, domnule Goefle, că aflu baronul încă mai neplăcut, de cât mi se părea la început.

— Dară Dta poți afla în casa baronului... de nu s'a fi întêmplat deja, vr'o persoană mai puțin neplăcută, căreia i-ai putè deschide inima, precum o faci în momentul acesta, și care îți va da speranța fericirei și curagiul resistenței, mai bine de cum o pot face sfaturile unui advocat bĕtrân!

— Nu, domnule Goefle, eu n'am sĕ-mi deschid inima nimĕnui, decât Dtale și sciu bine că nu voiu avè încredere în persoanele din castelul dela Waldemora. Eu vĕd prea bine, că baronul și le-a ales foarte isteț între cei obligați și cei ambițioși, cari îl tem sau îl măgulesc, și toți acești oameni, afară de unele persoane însemnate, cari nu-mi fac curte, mi se închină ca și când aș fi deja nevasta patronului lor. Eu simț numai despreț și ură pentru curtizanii din provincie, pe când în Dta am încredere, domnule Goefle. Dta ești îngrijitorul trebilor baronului, însĕ nu ești vasalul sĕu. Mândria și independența caracterului Dtale sûnt bine cunoscute. Veḑi! mătușa mea n'a isbutit sĕ mĕ înșele.

Ea mi-a spus că Dta îi aprobezi toate ideile, că eu voiu afla în Dta un prigonitor plin de ironie și despreț a visurilor mele romantice; dară fratele domnișoarei Potin, care este guvernor într'o familie din provincia Dtale, te cunoasce mai de aproape.

Scii pe dl Iacob Potin, căruia i-ai făcut servișii..,

— Da, da, un minunat băiat!

— Minunat nu, el este ghebos!

— Minunat în privința morală! **Gheaba**, nu face nimic.

— Adevĕrat, el este un bărbat distins, el ne a spus atâtea lucruri frumoase de Dta, de m'am resolvat a te vedè în dosul mătușei mele. Domnișoara Potin, care cercetează cu istețime toate lucrurile, a sciut ḑioa și oara pe când erai așteptat în castelul nou. Ea a pândit sosirea Dtale, ea a sciut, că aflând prea multă lume în castelul nou, ai tras la Stollborg.

Ea m'a înștiințat trăgêndu-mi cu ochiul, după ce isprăvisem toaleta de bal în presența mătușei mele. Mătușa mea merse apoi în odaia sa, ca sĕ se îmbrace, ceea ce ține tot deauna cel puțin douĕ oare. Domnișoara Potin a rĕmas în odaia mea spre a inventa pretecste ce aveau sĕ mĕ dispenseze de a mĕ înfățișa înaintea contesei în cas când ar întreba de mine. Eu m'am furișat pe o scară ascunsă, până la țĕrmul lacului, unde Potin a pus pe credinciosul Peterson sĕ mĕ aștepte cu sania și eată-mĕ!

Dară, ascultă! mi se pare că fanfarele din castelul nou anuncie deschiderea balului.

Trebue sĕ mĕ duc în grabă.

Și sêrmanul vizitiu degeră așteptându-mĕ! Adio, domnule Goefle; binevoești a'mi permite sĕ reviu mâne pe ḑiuă, pănă ce doarme mătușa mea! căci ea joacă și se ostenesce mult la bal; a'și putè venì ușor preumblându-mĕ cu guvernanta mea.

— Altcum, de s'ar mănia mătușa Dtale, rĕspunse Cristiano cu un accent mai tinĕr, ca cum ar fi fost sĕ fie, Dta îi poți ușor spune că eu îți vorbesc în sensul ei.

— Ba nu, ḑise Margareta, avertisată prin o neîncredere mai mult instinctivă decât întemeiată, Irányi: În corpus juris găsim multe date că legislaţia ungară s'a ocupat cu cestiunea evreilor şi în secolii trecuţi. Deja în decretele sfântului rege Ladislau, găsim disposiţii, ce poartă timbrul acelor timpuri întunecoase. Şi acest spirit se vede în toate legile ce s'au creat până la finele secolului trecut. Dela 1790 datează prima lege relativă la evrei, în care se arată un spirit luminat şi umanitar. Prin această lege li s'a promis evreilor sĕ se stabilească prin oraşe. Dieta dela 1790 n'a remas streină de curentul filosofic al veacului 18 a şi de spiritul revoluţiei franceze; aceea dietă n'a putut remânea indiferentă faţă cu trista soarte a acelei rase nenorocite. De atunci s'a manifestat în legislaţiunea noastră tendenţa de a întinde drepturile evreilor.

Articolul 29 din legea dela 1840 dă evreilor dreptul de a se stabilì prin sate şi oraşe şi de a se ocupa liber cu arta, sciinţa şi industria. Legea a mai dispus, că nu numai creştinii, ci şi evreii sĕ nu fie citaţi la judecată în sĕrbătorile lor şi în aceste ḑile sĕ nu li se prezente poliţe. Cu toate legile aceste evreii au fost numai suferiţi în ţeara noastră. A fost reservat glorioasei epoce din 1848, ca şi în privinţa aceasta sĕ lucreze pentru liberalism şi umanitate. Spiritele mari din acel timp au cerut emanciparea evreilor prin publicistică şi pe arena luptelor politice. Şi emanciparea s'ar fi făcut atunci, dacă nu surveneau casuri neaşteptate. Dieta din Pressburg, ce a desfiinţat iobăgia, ar fi întrodus şi emanciparea evreilor, dacă din această causă nu s'ar fi întêmplat în Pesta şi Pressburg contra-demonstraţiuni, cari au silit dieta sĕ amâne decretarea emancipărei. Dar deja la 1849, 28 Iulie, dieta din Szegedin a proclamat egala îndreptăţire a evreilor cu creştinii.

Când ministrul de atunci Szemere, îşi terminase lectura proiectului de lege, acesta a fost primit cu entusiasm de către Cameră. A fost o mare serbare a dragostei creştine şi umanitare. Ministrul a lăudat patriotismul arătat de evrei în luptele pentru libertate. Acel proiect n'a devenit lege, dar Camera Ungariei a proclamat deja acum 33 ani marele principiu al egalei îndreptăţiri. Apoi a venit timpul absolutismului, ce a fost greu pentru toţi şi mai greu pentru evrei; pentru patriotica lor purtare în resboiu li s'a impus o grea contribuţie. Cu absolutismul a dispărut şi apăsarea evreilor. Restabilindu-se constituţia naţiunei, aceasta a creat art. 17 la 1867 despre egala îndreptăţire a israeliţilor. Pĕcat, că tot odată nu s'au înlăturat obstacolele ce opresc căsătoria între creştini şi evrei. Oratorul îndeamnă dela 1869 pentru întroducerea libertăţei religioase şi a cununiei civile. În fine s'a presentat proiectul de lege asupra căsătoriei dintre creştini şi evrei. Şi eată că se găsesc oameni, care vor sĕ nimicească ce s'a dobândit cu mare trudă. Numai miopia şi presumţia poate tinde la aşa ceva.

Oratorul cunoasce erorile; evreilor el nu'i scusă, dar va ridica unele cause ale acelor erori. De mii de ani evreii au fost fără drepturi şi ignoraţi, escluşi dela ori-ce ocupaţiune cum se cade, despreţuiţi de creştini. Astfel au fost siliţi sĕ recurgă la resurse de câştig, ce sûnt contra legilor moralei. Numai egala îndreptăţire a putut pune capĕt acestei stări de lucruri, căci servitutea nu îndreptează.

Oratorul esaminează resultatele practice ale emancipărei evreilor în Ungaria. Prin funcţiile comunale se află puţini evrei. Au mai mult posturi la stat. Nimeni n'a auḑit că ei sûnt mai puţin capabili şi mai puţin consciinţioşi decât alţi funcţionari. Evreii figurează în numĕrul prea mic în cercetările criminale şi disciplinare.

Cu dreptul de alegere evreii au abusat în mod infam; aceasta e adevĕrat. Dar n'au făcut tot aşa toate confesiunile creştine?

Emanciparea a permis evreilor sĕ'şi câştige averi imobile şi în această privinţă se ridic plângeri contra lor, că ar fi ruinând clasa proprietarilor de moşii. Ruina proprietarilor mai mici este un fapt, din nenorocire. Dar cine cutează sĕ ḑică, că aceasta nu s'ar fi întêmplat şi dacă evreii nu aveau drept de a cumpăra moşii?

Evreii au avut o serie de drepturi civile şi înainte de emancipare. Deci petiţia tinde de a lua îndărăt dela evrei dreptul de a fi funcţionari, de a cumpĕra moşii şi dreptul de alegere. S'au gândit oare cei cu petiţia, cât de injust ar fi de a se lua evreilor drepturile, de cari se bucură de mai mulţi ani? S'au gândit, că congresul din Berlin a impus Serbiei şi României egala îndreptăţire a evreilor drept o condiţie pentru independenţa lor? Noi sĕ remânem îndărăpt acestor ţĕri?

Ni se va obiecta, că n'avem sĕ ne îngrijim de strĕini. Atunci sĕ cercetăm ce urmări ar avè desfiinţarea emancipărei. Evreii avuţi ar pleca în Austria; ar remânea evreii mai săraci şi mai inculţi; aceştia ar devenì Parias şi mai ostili creştinilor. Cine a fost serv, simte numai invidie către cel liber; Dar cine a fost liber şi devine earăşi serv, acela simte ură şi rĕsbunare contra persecutorului. Evreii bogaţi şi-ar lua banii cu ei: banul s'ar scumpì în ţeară: o parte dintre lucrători ar remânè fără ocupaţie; pămêntul ar perde în preţ. Evreii earăşi s'ar ocupa numai cu comerţul şi industria, şi creştinii ar fi espuşi unei concurenţe mult mai mari.

Irányi vorbesce apoi despre evreii din Ungaria de sus şi arată, că emigrarea lor, nu este în interesul elementului maghiar, dar nici chiar în interesul evreilor.

Camăta e un mare rĕu, dar în privinţa aceasta avem deja un proiect de lege. Oratorul declară că la discutarea proiectului va cere neesecutarea datoriilor de cârciume. Apoi oare de ce sĕ se formeze societăţi care sĕ combată.

Evreii sĕ fie ţinuţi a 'şi da copii în şcoale publice sau private, cari au institutori buni şi a înceta cu scoalele lor ascunse. Apoi sĕ se întroducă căsătoria civilă; trebue înlăturată deosebirea dintre creştini şi evrei?

Spre a se face mai iute asimilarea, este necesar ca evreii, sĕ 'şi espună toate dogmele într'un congres şi sĕ 'şi reformeze obiceiurile învechite.

Dar după toate acestea trebue întărită societatatea creştină intelectual şi moral, ca sĕ poată resista tuturor influinţelor rele. Cată sĕ deschidem poporului mai multe isvoare de câştig; poporul cel ruinat din Ungaria de sus trebue colonisat în alte părţi: sĕ se formeze apoi societăţi de moderaţie şi sĕ se reducă numĕrul sĕrbătorilor, care măresc lenea şi nu religiositatea.

Pentru a înainta activitatea şi economia în poporul ungar, ar fi de trebuinţă sĕ se realiseze cerinţele partidei independenţilor, de a forma armata ungară independentă, căci fii proprietarilor unguri ar intra mai bucuros în ea; apoi sĕ se înfiinţeze teritoriul vamal independent, prin care s'ar ridica industria ungară. Pe aceste căi se pot remedia relele, ear nu în modul indicat de cei cu petiţia.

Oratorul nu scie, dacă Adunarea va aproba intenţiunile sale, dar de un lucru e sigur: ea nu va călca pe terenul răpirei drepturilor altora, ceea-ce poate recomânda numai cel scurt la vedere, cu ură de rasă şi cu prejudiţii. Datoria noastră este sĕ ţinem sus dreptatea, raţiunea de stat şi onoarea naţională. Deci el acceptă avisul comisiunei de petiţiuni (Aprobări vii.)

Julie Verhovay constată, că cestiunea evreilor a aflat în Ungaria un teren foarte roditor; însuşi Irányi, care a fost un amic aşa de călduros al evreilor, e silit acum sĕ esamineze defectele. Liberalismul e un lucru frumos, dar el nu vrea sĕ fie mai liberal decât patrioţii dela 1848. Liberalismul la noi e de trei feluri: liberalismul frasei, pentru care se cere numai un gât bun (Hegedüs: Aşa este! Ilaritate;) liberalismul doctrinei, care însĕ e desminţit prin fapte, căci locuitorii primitivi din comitatul Şaroş, cari au luptat pentru libertate, sûnt siliţi sĕ emigreze, spre a face loc altei emigraţiuni, ce le ia pânea dela gură; al treilea, liberalismul evreilor, care se resfaţă pe toate terenurile şi reclamă libertatea de a putè esploata toate clasele societăţei, care însĕ dispare, îndată ce e vorba de adevĕrat liberalism. Dacă voim sĕ fim liberali cu ori ce preţ, atunci trebue sĕ acceptăm şi clausa de resistenţă în Charta magna, drept prim postulat al liberalismului, căci Bulla lui Andreiu II s'a făcut, după ce camăta causase grozave devastări.

În evul mediu clerul avea toată puterea; după reformaţie puterea ajunse în mâna principilor: acum domneşte democraţia prin puterea presei, care însĕ este în mânile evreilor. Dacă este a se sdrobì această putere, atunci sĕ se primească propunerea Oratorului şi anume: Casa cere dela guvern:

1. Sĕ lucreze cu toată greutatea şi influenţa sa ca organisarea interioară şi esterioară a corporaţiei religioase ebraice sĕ se stabilească conform cerinţelor timpului şi sĕ se asigure un esercitiu tot mai eficace a dreptului de supraveghere al statului.

2. Dimpreună cu un proiect de lege pentru ştergerea tuturor scoalelor ascunse ale Evreilor, sĕ se presinte şi o dare de seamă asupra mĕsurilor luate pentru regularea instrucţiei populare şi teologice a Evreilor.

3. Până se va regula prin lege matricolele evreesci, sĕ se dispună că ţinerea de pană acum a matricolelor sĕ se înlăture, şi pe viitor sĕ nu se mai eludă aşa sistematic interesele statului de imposite şi armată.

4. Sĕ se modifice legea asupra dreptului de patrie, în cât sĕ se pună stavilă emigraţiunei evreilor, care periclitează scopurile morale, culturale şi de drept ale statului.

5. Sĕ se dispună mĕsuri severe contra falsificărei mijloacelor de hrană şi beutură, şi mai ales contra exportului articolelor falsificate şi sĕ se reguleze dreptul de licenţă a beuturilor şi dreptul de a ţinè birturi.

6. Raporturile industriale sĕ se reguleze cât mai repede şi mai bine.

7. Sĕ se presinte un proiect de lege asupra regulărei raporturilor de proprietate şi credit şi sĕ se prevaḑă ca o parte oare-care din moşii sĕ nu poată fi licitată, în cât pe de o parte moşiile sĕ nu tot scază în preţ şi pe de alta sĕ nu se slăbească pămêntul fiind stors peste mĕsură, schimbându-şi posesorii necontenit.

---

eu nu voesc sĕ o batjocuresc, şi poate a'şi face mai bine de n'aşi mai revenì. Dacă-mi promiţi că o vei face sĕ renunţe îndată la acest măritiş odios, numai este de lipsă sĕ te supĕr cu neliniştea mea.

— Îţi jur, că mĕ voiu interesa de Dta ca de propria mea fiică, replicà Cristiano, luându-se mai mult în seamă; însĕ este de lipsă sĕ mĕ ţii în curentul efectului îngrigirilor mele.

— Atunci o sĕ revin. Cât eşti de bun, domnule Goefle, şi câtă recunoscinţă îţi datorez! O! câtă raţiune am avut sĕ-mi ḑic, că Dta eşti ângerul meu cel bun.

Vorbind aşa din toată inima, Margareta se sculà şi ţinù micuţele sale mâni, pretinsului bĕtrân care le sărută, încât se poate de respectuos, şi privesce un moment la încântătoarea mică contesă în haina sa de atlas trandafiriu, garnisită cu crep. El îi ajutà părintesce până ce îşi îmbumbà blana de hermelin, şi îşi puse capişonul în cap, fără ai turtì pantlicele şi florile din pĕr; apoi îi dădù braţul până la sanie, în care dispărù în perinele de puf ca o lebădă în cuibul sĕu.

Sania sbura, brăsdênd în ghiaţă urme luminoase, şi dispărù după stâncile ţermului, înainte de ce ar fi putut Cristiano, stând în picioare pe stâncile Stollborgului, cugeta la frigul ce-l tae în douĕ şi la foamea cel tăià în patru.

Tinĕrul aventurier fù reţinut de un spectacol minunat, fără a vorbì de o emoţiune îndestul de viă, despre care el însĕ nu cercà sĕ-şi dea seamă.

După aşeḑarea desĕvêrşită a furtunei, se ridicase un vênt de nord, carele, opus celui din climatele noastre, suflà dela apus şi mătura cerul în puţine clipe. Stelele luceau, precum Cristiano nu le vĕḑuse lucind nici odată în regiunile meridionale. Erau adevĕraţi sori, şi însaşi luna primea lustrul stelelor, cu cât se înălţa în atmosfera curată, ceea ce pe la noi simplele planete nu-şi permit. Noaptea, deja aşa de senină, se însenină încă prin reflexul zăpedei şi al gheţei, şi massele pasagiului se ridicau în aerul acela transparent ca într'un amurg argintiu.

Un aspect grandios. Munţi granitici, în forme angulare, acoperiţi cu zăpadă vecînică cuprindeau un orizon ângust, deschis numai prin valea către sudvest. Şesurile şi dealurile se perdeau puţin în noapte; însĕ forma generală a tabloului era accentuată prin tăietura largă a cerului albastru, pre care, întrerumperea lanţului granitic o lăsà deschisă. Cristiano, care venise la Stollborg aşa ḑicênd prin întunerec, prin vijelie cu zăpadă, se scie orienta destul de bine spre a'şi recunoasce calea ce a făcut-o, prin fundul acela lin undulat, şi a'şi da seamă despre situaţiunea strîmtorilor dela falun, staţia unde el dejunase aḑi-dimineaţă, precând dl Goefle, dus repede de calul sĕu viguros, s'a oprit mai târḑiu şi a stat mai multă vreme.

Valea sau mai bine ḑis, lanțul văilor ânguste ce conduce dela falun la castelul Waldemora se sfârşesce într'o strâmtoare aparentă, într'un amfiteatru iregular de piscuri înalte, format de un promontor din lanţul dela Sevenberg, ce desparte partea aceasta a Svediei centrale de partea meridională a Norvegiei. Doi torenţi năvalnici, rostogolindu-se din înălţimile dela Sevenberg, din nord-vest către sud-ost, curgênd de a lungul lanţului din dreapta şi din stênga şi precipitându-se în mĕsura în care el scade, se duc unul către marea baltică, celălalt către lacul Wener şi Kattegat. Aceşti doi torenţi devenind din ce în ce rîuri, sûnt: Dala şi Klara.

Stollborg se află pe o colină petroasă, în fundul unuia din micele lacuri, formate prin rîul Klara sau prin unii din afluenţii sĕi repeḑi.

Cetitorul nu va pretinde o geografie prea minuţioasă; noi îi putem însĕ descrie localitatea, fără prea multe erori în caracterele sale principale: un peisagiu agitat, ce strălucea prin noaptea transparentă, ca o reunire de fortăreţe de cristal, aruncat

Semnaţi: Verhovay, Szalay, Bekassy, Hentaller Lázár, Vidovich, Toth, Ianossi, Simonyi, Szell, Onody.

Mauriţ **Jókai**: Cât timp aşa numita cestiune a evreilor a stat pe terenul social, nu m'am credut chemat sĕ mĕ amestec. Dacă evreii au defectele lor e datoria lor sĕ le cunoască şi sĕ le vindece. Dacă sûnt acusaţi pe nedrept, ei au talent şi organe ca sĕ-i apere. Dacă atacurile trec în sfera penală, avem judecători a căror misie este sĕ examineze causa şi sĕ judece. Dacă însĕ în forma petiţiei, de care e vorba, sĕ propune desfiinţarea unei legi şi această propunere atacă principiul de egală îndreptăţire, atunci acì nu sûnt atăcaţi Evreii, ci basa constituţiei Ungare, egala îndreptăţire.

Eu, care sûnt dintre cei puţini ce mai trăesc din aceea epocă, când Ungaria 'şi-a început reformarea sa, îmi aduc bine aminte, că scriind cuvêntul de libertate pe steagul nostru, am mai scris alături şi aceste cuvinte; „Egalitate, fraternitate.“ Domnilor, aceste trei vorbe se pot pronunţa numai împreună. Libertatea fără egalitate nu e libertate, ci prerogativă, privilegiu. Aceasta nu o pot accepta ca basă a constituţiei ungare (Aplause).

Onor. deputat al Rumului a acusat întreaga adunare, dicênd că deputaţii nu au curagiu de a lua cuvêntul în această cestiune, temêndu se că nu vor fi aprobaţi de alegĕtorii lor. Ei, domnilor, sûnt fericit că nu am fost atins de acea acusare. În colegiul electoral nu sûnt evrei. (Ilaritate în dreapta, sgomot în stânga estremă.) În colegiul meu nu e un singur evreu (Sgomot). Şi cum se poate aceasta? Au oare Secuii legi deosebite, ce interdic evreilor exerciţiul drepturilor politice? Sau că Secuii au gonit dintre ei pe evrei? Nu; dar lucru se esplică, că Secuiul e cu un grad mai econom şi cu o nuanţă de speculat mai bun de cât evreiul. (Aprobări vii; sgomot în stânga.)

Secuiul nu se dă înapoi dela nici un lucru, despre care se dice într'alte locuri ca sĕ-l facă evreiul, pentru că nu ne convine; Secuiul nu cumpĕră ce nu-i trebue, şi ce'i trebue îşi face însuşi; el e negustor şi birtaş. Şi apoi Secuiul ţine aşa de mult la vatra lui părintească, în cât nu vinde nici o palmă nici evreului, nici vĕrului papei din Roma. (Mare ilaritate.) El nu permite la nici un strĕin sĕ se aşeze la dênsul şi sĕ cumpere aci pământ. În fine Secuiul face sĕ i se crească copii mai bine de cât chiar evreii; cele două scoale din Sepsi-Szt-Győrgy, ar putè fi reşedinţa comitatului în Nyiregyhàza (Ilaritate mare.)

Iokay: continuând a vorbì în favoarea evreilor dice că mulţi citează pasage din Talmud spre a ridica acusări contra evreilor. Însĕ dacă s'ar aplica astădi ceea ce s'a scris acum o mie de ani, atunci ce ar dice un strĕin, care ar cetì în Talmud nostru, în *Corpus juris*, care dice că în Ungaria un bărbat îşi poate ucide femeea necredincioasă; ca hoţului sĕ i se scoată ochiul; că dacă un nobil se căsătoresce cu servitoarea sa, amêndoi sĕ fie legaţi cu o funie de paie, sĕ fie tîrîţi şi vênduţi (ilaritate) şi ca luterani sĕ fie arşi. Toate acestea sûnt cuprinse în codul nostru, dar astădi cine mai esecută aşa ceva?

În fine trebue sĕ constat ceea ce caută sĕ se recunoască evreilor nostri: iubirea către patrie. Aceasta s'a atestat din două părţi opuse, atât de către conducĕtorul rĕsboiului pentru libertatea Ungariei, cât şi de către Haynau, care a condamnat pe Evrei la o contribuţie de 2 milioane, pentru că toţi au fost pentru lupta de libertate şi s'au bătut cu armele în mână. (Aşa este!) Aşi putè numì amici de ai mei, cari au fost răniţi la luarea Budei şi cari au fost evrei.

Szalay: Aşi dorì sĕ aud numele unui viteaz Evreu!

Jokay: Căutaţi pe profesorul din Crişul-mare, Carl Ballagi, pe trupul căruia veţi afla şi acum rana primită la luarea Budei.

Domnilor, eu sûnt convins că în secolul viitor nu va mai fi o cestiune a Evreilor. Evreii vor căuta şi găsì mijloace, ce vor face din ei fii demni ai acestei naţiuni.

Naţiunea ungară a asimilat deja două rase semitice. Una din aceste seminţii au fost Numani.

Istoczy: A fost o rasă turanică.

Jokay: A fost o seminţie semitică, căci erau Turci, vorbeau limba turcă şi toată cronica lor, e scrisă în limba turcească.

Simonyi: Atunci a fost o seminţie altaică. (Voci: Nu întrerupeţi! Ascultaţi!)

Jokay: A doua seminţie a fost a Armenilor, cari de asemenea au fost seminţi şi care adi s'au asimilat aşa de tare, în cât nimeni în Ungaria nu mai poate spune cine este Armean. (Aşa este.)

A treia seminţie va fi a evreilor şi în secolul viitor nimeni nu i va putè distinge de Unguri (Aplause.)

Simonyi: Pentru că toţi vom fi evrei. (Mare ilaritate. Audiţi!)

Jokay: Domnilor, înfrângeţi tot ce am spus; aduceţi contra argumente; nimiciţi aserţiunile mele: toate aceste nu ne vor face sĕ stăm la îndoială, când e vorba de a sci, dacă basa constituţiei ungare trebue sĕ fie liberalismul şi egala îndreptăţire sau nu. (Aplause).

O naţiune, care se poate asigura pe sine şi existenţa sa numai prin aceea, că confiscă unui alt neam, clase sau confesiuni drepturile politice şi civile, o asemenea naţiune îsi cântă însaşi cântecul de moarte (aplause). Eu însĕ voiesc ca Ungaria sĕ trăiască în veci; de aceea resping petiţia şi accept propunerea comisiunei de petiţiuni. (Aplause prelungite.)

(Va urma)

Dualismul şi dl Kossuth.

Politica lui Kossuth este judecată de „Telegraphul“ din Bucuresci. Dacă n'am cunoasce raportul diarului din care reproducem, am fi trecut articolul cu vederea. Aşa însĕ îl punem înaintea publicului spre apreţiare. Eată articolul:

Fostul guvernator al Ungariei, d. Kossuth, publică de câte va dile articole foarte însemnate în „Pesti Napló“.

D. Kossuth este fără contradicere unul din cei dintâiu diaristici ai actualităţii. Chiar adversarii sĕi nu se pot oprì de a nu'i admira stilul, verva şi forţa logicei sale. Fie care din articolele sale produce astfel o profundă impresiune asupra spiritelor şi adesea convingerile cele mai bine stabilite se sîmt sdruncinate sub influenţa argumentelor acestui om estraordinar. Cea mai mare parte din diarele unguresci observă faţă cu aceste articole cea mai profundă tăcere. Adversarii nu voesc sĕ le facă reclamă şi amicii nu voesc sĕ turbure efectul lor asupra publicului printr'o polemică plină de spirit de partidă.

Credem că adversarii politicei lui Kossuth nu fac bine păstrând tăcerea.

D. Kossuth voesce sĕ probeze în ultimul sĕu articol că dualismul nu esistă în monarchia austro-ungară. Aceasta ar fi, după fostul guvernator, o monarchie unitară avênd o singură armată, o singură Bancă Naţională, un singur sistem de monedă şi formând un singur teritoriu vamal. Chiar cele două Delegaţiuni se întrunesc într'un singur corp representativ pentru a vota unele puncte în litigiu din bugetul comun.

Ungaria nu are consulate în strĕinătate pentru a'şi apăra interesele sale speciale în comerciu. D. Kossuth pretinde că dualismul n'ar putè esista decât sub regimul unirei personale, adecă dacă între Austria şi Ungaria n'ar fi altceva decât persoana suveranului, care ar fi garanţia că cele două state ar merge împreună în politica esterioară şi că ar reunì cele două armate pentru a apĕra toate ţĕrile de sub sceptrul Habsburgilor, în potriva ori-cărui atac din afară.

Ceea ce d. Kossuth înţelege prin dualism, nu e alt-ceva decât alianţa ofensivă şi defensivă a acelor două state. Aceasta ar fi abdicarea Austro-Ungariei dela rangul ei de putere mare, căci alianţa a două state de mărime mijlocie nu constitue o putere mare. Da, sĕ o dicem cu francheţă, trebue ca monarchia Austro-Ungară sĕ fie o putere unitară faţă cu strĕinătatea.

Asta e de nevoie mai cu seamă în interesul Ungariei Sĕ ne dăm o socoteală esactă de situaţia naţiunii ungare. Aceasta e strâmtorată între masele slave şi germane. Rĕsboiul între Francia şi Germania nu e decât o afacere a timpului. Dacă Germania va reuşì sĕ strivească pe Francia, şovinismul german nu va mai avè margini.

În acest cas o Ungarie independentă ar avè mai mult sĕ se teamă de germani de cât de Slavi. Nu numai ea ar devenì un Stat vasal, dar ar fi silită a suferì o germanisare mult mai primejdioasă de cât era aceea a d lui Bach. Dacă, din contră, Francia iese învingătoare în marea luptă, ea va avè un mare interes a transforma Austria într'un stat slav pentru a se garanta contra atacurilor viitoare ale Germaniei. Atunci o Ungarie independentă ar avè sĕ se lupte contra Slavilor de Sud şi a slavilor de Nord şi a slavilor austriaci, — şi naţionalitatea maghiară ar fi ear în primejdie.

Sûntem cu totul convinşi că naţiunea maghiară nu poate fi manţinută de cât, dacă Austro-Ungaria remâne o mare putere unitară, în care Ungaria constitue un factor cel mai principal, şi aceasta din causă că este singurul element din monarchie, care 'şi are punctul de gravitate în interior.

D. Kossuth sĕ aleagă între ideia unei Ungarii independente, care prin resultatele unui rĕsboiu viitor ar espune pe maghiari la pericolul perderei naţionalităţii lor, şi între o monarchie austro-ungară unitară faţă cu strĕinătatea, dar dualistă în interior, păstrând naţionalitatea maghiară prin posiţiunea ei de mare putere în concertul european. Sunt 20 ani, de când noi am ales, şi sûntem hotărîţi a face toate sacrificiele în privinţa independenţei noastre ca Stat pentru a apĕra ceea ce ne e mai preţios: naţionalitatea noastră. Independenţa Ungariei are mult mai puţină valoare pentru noi de cât esistenţa rasei maghiare.

Proiectul de lege pentru scoalele medii.

Speram, că cu luarea dela ordinea dilei a proiectului de lege referitoriu la scoalele medii, presentat dietei în anul 1881 de ministeriul de culte şi instrucţiune publică, s'au delăturat pe viitoriu temerile naţionalităţilor nemaghiare şi ale confesiunilor. Proiectul numit, precum am fost arătat la timpul sĕu, conţinea restricţiuni, cari jigniau dreptul de disposiţiune al confesiunilor în afacerile scolari. În urma numeroaselor proteste ce s'au ridicat contra numitului proiect, acesta a fost luat dela ordinea dilei. Cu aceasta credeam, că de o camdată s'a finalisat cestiunea, şi că dacă totuşi se va re'nprospĕta, deciderea ei va urma pe nesce base mai solide căutând a se satisface aspiraţiunile îndreptăţite ale confesiunilor. În credinţa dintâiu ne-am amăgit amar, proiectul earăşi a întrat în stadiul actualităţii. Încât privesce partea a doua, că adecă deciderea se va face doară pe viitor pe alte base mai mulţămitoare pentru toţi, ne-am chiar înşelat.

În 17 Ianuarie a. c. a fost conchemată comisiunea de instrucţiune la o şedinţă. Se cetì protocolul luat în şedinţa ce o ţinuse comisiunea în 12 Octombre 1882. Pe basa acestui protocol se făcù constituţiunea şi se esmise tot pe basa acestui protocol, la recercarea ministrului de culte şi instrucţiune publică, un subcomitet, constătător din membrii: **Barosz**, **Babics**, **Szathmary** şi **Zselinsky**, care avea sĕ prelucre proiectul de lege din 1881 redat din partea dietei comisiunei de instrucţiune.

Deşi s'au dovedit, că numitul protocol luat în şedinţa din 12 Octomvre 1882 e apocrif şi că comisiunea atuncia n'a putut fi îndreptăţită a esmite sub-

---

pe puncte inegale în modul cel mai capriţios şi mai cutezat; graniţi lucitori, închidênd trei părţi a le orizonului, micaşiste lucitoare, desemnându-se în forme mai puţin grandioase, dară mai bizare, pe şesurile puţin ridicate, în sfârşit o mie de cascade mici îngheţate şi atârnătoare ca ace de diamant de a lungul stâncelor şi întâlnindu-se cu un torent mai larg, încleştat şi el sub ghiaţă, ca şi când ar fi încatenat de lac, a cărui ţermuri se deosebeau numai prin prăvălişuri şi prin ace de peatră brută, pe coasta cea neagră, pe care iarna nu putuse pune coloarea sa albă şi uniformă.

Bine mi s'a dis, cugetà Cristiano, că nopţile aspre ale nordului au pentru ochi şi pentru imaginatie, splendori ne mai audite. De m'aşi reîntoarce la Neapole, şi aşi dice că nopţile din Neapole vorbesc numai către simţuri şi că cine n'a vĕdut iarna pe tronul sĕu de brumă nu-şi poate face cea mai mică ideiă despre minunile operelor dumnedeesci, doară m'ar batjocorì şi m'ar lapida. Tot atâta.

În faptă toate sunt frumoase sub cer şi pentru acela, care simte frumseţa aceasta, poate că impresiunea cea de pe urmă îi pare totuşi cea mai completă şi cea mai vrednică de entusiasm. Da, trebue sĕ fie sublimă, căci eată că-mi uit de frigul ce-l credeam insuportabil şi că aflu chiar un fel de plăcere sĕ respir aerul acesta, care-ţi întră în pept ca un pumnal. Negreşit eu am sĕ merg până în Laponia, de m'ar părăsì Puffo şi de ar murì bietul Jean prin zăpadă. Eu voiesc sĕ vĕd noaptea de douĕdeci şi patru de oare şi mica lucire dela ameadi în luna lui Ianuarie. Eu sciu că nu o sĕ am succese în ţeara aceasta, însĕ mica sumă ce o voiu agonisì aici, îmi va permite sĕ călĕtoresc ca un domn mare adecă singur şi pe jos, fără sĕ fac altceva, decât sĕ privesc şi sĕ simţ fina floare a vieţei, noul, adecă dioa care desparte dorul de osteneală şi visul de suvenir.

Şi tinĕrul cu îmaginaţia avidă caută deja cu ochii în fundul cercului munţilor înalţi, nevĕduta cale, ce avea sĕ-l conducă spre nord, sau la Norvegia. În vis el se vedea deja acolo, suspendat pe ţĕrmul prăpăstiilor şi cântând vr'o tarantelă veselă spre marea uimire a vechilor ecouri scandinave, precând sonurile unei orchestre îndepărtate apropiau urechilor sale refrenurile clasice a unui vechiu cântec francez, probabil foarte modern la Dalecarlieni. Era musica balului, dat în castelul nou, din partea baronului Olaus de Waldemora, vecinilor sĕi dela ţeară, în onorul şarmantei Margarete de Elveda.

(Va urma.)

comitete, avênd simplu a se constituì în acea şedinţă, protocolul se autentică şi preşedintele comisiunei Barosz, presentă acestei-a elaboratul subcomitetului carele de drept nu esistă. Elaboratul e lucrat sub auspiciile consilierului ministerial Carol Szász şi e aprobat de ministeriul de culte şi instrucţiune publică.

E evident, că elaboratul acesta apocrif e lucrul mânilor a unui consorţiu privat. El a fost vîrît în comisiune pe sub ascuns, fără scirea dietei şi a publicităţii, şi cu omiterea responsabilităţii ministrului. Cu toate aceste în 24 Ianuarie elaboratul se află la ordinea ḑilei în şedinţa comisiunei, în locul proiectului anunciat dietei din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Nu ne îndoim, căci n'avem cuvênt a ne îndoì la noi de nimic, nu ne îndoim, că proiectul acesta, deşì de o genesă clandestină, va fi desbătut în câteva ḑile de comisiune şi că în scurt timp ne vom pomenì cu el înaintea plenului dietei.

Proiectul de faţă întrece în ignorarea dreptului şi în veleităţi absolutistico-centralistice, pe toate proiectele de până acum.

Pe basa acestui proiect dispare cu totul deosebirea dintre scoalele medii de sub conducerea statului şi cele confesionale. Scoalele confesionale sûnt tractate, ca şi institutele de stat. Jurisdicţiunea confesională e subordinată directorului suprem districtual al scoalelor de stat. Sistemul de instrucţiune, planul de învĕţămênt, normarea esaminărei, toate acestea sûnt puse la dispoşiţiunea statului. Testimoniul de maturitate estradat dela institutele confesionale are valoare numai, fiind subscris de comisarul esaminător. Confesiunea are numai dreptul: a suporta spesele cu scoala din mijloacele proprii. Ea n'are voie a-şi esamina însaşi pe candidaţii sĕi de profesură. Esamenul de profesură se poate depune numai la cele douĕ universităţi din ţeară, şi numai în limba maghiară.

Dacă n'am fi avut ocasiune a vedè, că la noi se pot întêmpla chiar şi lucrurile cele ne mai pomenite, am crede că avem de a face cu o scire, respândită din trecere de vreme, sau cu o scornitură, căreia îi lipsesce ori ce temeiu. Întrebuinţarea de mijloace cât de drastice se face la noi fără cel mai mic scrupul, când e vorba de ajungerea unui scop particular maghiar. Guvernul unui alt stat s'ar fi gândit, mult până ar fi venit înaintea dietei cu un alt proiect într'o causă, în care i-a întimpinat odată atâtea nemulţămiri, precum a întimpinat guvernul nostru în afacerea scoalelor medii. Demnitatea şi vaḑa guvernului şi încrederea pusă în el cereau, ca cu a doua ocasiune sĕ fie foarte precaut. Se cerea sĕ judece bine guvernul lucrul şi sĕ delăture pe viitor ori-ce nedumeriri, şi suspiţiuni, la cari au putut ajunge naţionalităţile nemaghiare şi confesiunile prin purtarea lui de mai nainte. Astfel s'ar fi reabilitat earăşi în stima şi încrederea ce i compete şi s'ar fi restituit mulţămirea între locuitorii din Ungaria.

În locul acestora se urmează chiar contrariul. Pe sub ascuns, cu ignorarea publicităţii se pune lucrul la cale. Guvernul, se vede, scie, că face lucrul rĕu nejust, de aceea preferă întunerecul. După-ce e odată pus lucrul la cale, strigătele şi vaetele numai folosesc nimic.

Presa maghiară şi maghiaroană are voce înaltă. Strigătele acesteia înăduşesc plângerea ḑiarelor nemaghiare şi astfel lucrul e încheiat.

Proiectul faimos, trecut prin fase atât de miraculoase conţine mare pericol pentru cultura intelectuală şi pentru europisarea Ungariei, şi nu va strica sĕ-l cunoascem din fir în pĕr.

Eată-l:

Proiect de lege

pentru scoalele medii şi pentru cualificarea profesorilor dela scoalele acestea.

Secţiunea I.

Organisaţiunea scoalelor medii.

§. 1. Sub scoale medii se înţeleg în legea de faţă gimnasiile şi scoalele reale.

Chiemarea gimnasiului şi a scoalei reale e, a conduce tinerimea spre cultura generală mai înaltă şi a o pregătì pentru cariera mai înaltă sciintifică.

Chemarea aceasta şi-o împlinesce gimnasiul cu ajutorul studiilor umanistice preste tot, în special al celor vechi clasice, scoala reală însĕ prin instrucţiunea în limbele moderne, în matematică şi în sciinţele naturale.

§. 2 Atât gimnasiul, cât şi scoala reală au câte 8 clase cu tot atâtea cursuri.

În mod escepţionale sûnt permise şi institute necomplete, la nici un cas însĕ de acelea, care au mai puţin de 4 clase.

Fără cele 4 clase inferioare nu se concede înfiinţarea şi susţinerea claselor superioare.

Institutele înfiiinţânde se pot organisa succesiv curs de curs; în stadiu de transiţie pot fi şi numai cu 1, 2 sau 3 clase; desvoltarea trebue sĕ se statorească însĕ neîntrerupt din an în an cel puţin până la clasa a patra.

§. 3 Obiectele de învĕţămênt ordinare obligate ale instrucţiunei din gimnasiu sûnt:

a) Religiunea şi moralul.
b) Limba maghiară şi istoria literaturei maghiare.
c) Limba latină şi literatura.
d) Limba germână şi literatura.
e) Limba elină şi literatura.
f) Geografia.
g) Istoria Ungariei.
h) Istoria universală.
i) Propedeutica filosofică (Psichologia şi Logica).
k) Matematica.
l) Istoria naturală.
m) Fisica şi Chemia,
n) Desemnul geometric.
o) Caligrafia.
p) Gimnastica.

§. 4. Obiectele de învĕţămênt ordinar (obligate) în scoala reală sûnt:

a) Religiunea şi moralul.
b) Limba maghiară şi literatura.
c) Limba germână şi literatura.
d) Limba franceză.
e) Propedeutica filosofică (Psichologia şi Logica)
f) Geografia.
g) Istoria Ungariei.
h) Istoria universală.
i) Matematica.
k) Istoria naturală şi Geologia.
l) Fisica.
m) Chemia.
n) Geometria descriptivă.
o) Desemnul.
p) Caligrafia.
q) Gimnastica.

§. 5. Dela învĕţarea obiectelor obligate nu este scutit nimenea, singur dela gimnastică pentru scăderi corporali, şi gimnasiaştii dela desemn. Scutirea o esoperează la recomandarea corpului profesoral forul suprem al învĕţămêntului. (Va urma.)

Sciri telegrafice.

Cattaro 30 Ianuarie. Principele Petru Caragyorghevici fu distins cu crucea cea mare a ordinului Danilă şi denumit senator onorar. Remânerea lui în Cetinie are de scop căsătoria cu princesa Zorca.

Paris, 30 Ianuarie. După şedinţa camerei, care s'a suspendat în urma oboselei ministrului president, acesta a a fost atacat de leşin. Este de temut o congestiune în creeri.

Paris, 30 Ianuarie. Fallières se află mai bine. Cataplasme cu ghiaţă i s'au ordinat şi linisce 24 de oare.

London, 30 Ianuarie. În cercurile guvernului se asigură, că Rusia face din cestiunea Chiliei o condiţiune de esistenţă pentru comisiunea internaţională dunăreană. Scirea că propunerea Barrére s'ar fi luat dela ordinea ḑilei, este neesactă.

Petersburg, 30 Ianuarie. „Polit, Corr," anunţă: că s'a ficsat terminul pentru încoronarea ţarului la începutul lunei lui Maiu.

Bucuresci, 31 Ianuarie. Din Odessa vin sciri că s'au încheeat contracte de liferaţiuni foarte mari de furagiu pentru regimentele de cavalerie, cari sûnt a se concentra în Rusia de meaḑă ḑi. Mâne se fac alegerile comunale în România întreagă.

Paris, 31 Ianuarie. Faimele despre mai multe demisionări ale mai multor ambasadori francezi sûnt neîntemeiate. Duclerc a avut o noapte agitată, cu toate aceste se află mai bine. Indispoşiţiunea lui Falliéres a luat curs normal.

Paris, 31 Ianuarie. Afacerea închisiţională a principelui Napoleon este terminată. Camera acusatoare va decide către sfêrşitul sĕptĕmânei. Capul tipografiei, în care s'au tipărit manifestul, lui Napoleon fu pedepsit cu 400 franci.

Paris, 31 Ianuarie. Royaliştii arangiază în 4 Februarie un bal de demonstraţiune în „Hotel continental." Starea sănătăţii lui Fallieres va causa mâne eventual amânarea desbaterei.

Bucuresci, 31 Ianuarie. Înţelegerea între România şi Austro-Ungaria în cestiunea dunăreană nu s'a putut cu ocasiunea negoţierilor din urmă. Se crede că înţelegerea se va putè în decursul conferenţei din London.

Paris, 1. Februarie. Generarul Thibaudin e denumit ministru de resboiu.

Varietăţi.

* **(Almanach.)** Societatea academică „România Jună" din Viena ne a onorat şi pe noi cu o surprindere din cele mai plăcute. O comunicăm:

„Desvoltarea pe teren literar este scopul de căpetenie, pe care societatea academică „România Jună" de 13 ani de când esistă cu sârguinţă 'l urmăresce. Acesta e idealul, care o însufleţeşte în mersul sĕu pentru propăşire, aceasta e ţinta spre care se îndreaptă. Urmând pe această cale am putut dobândì încrederea onoratului public. Eată condiţiile trebuincioase pentru o activitate, fie cât de modestă, care uneori e însĕ productivă.

„Sûntem prea fericiţi a Vĕ anunţa, că „România Jună" va eda *un „almanach"* care va fi ilustrat cu Augustul Nume *„Carmen Sylva"* şi cu numele celor mai distinşi scriitori români, membrii ai societăţii. El va cuprinde următoarele scrieri nouĕ:

Carmen Sylva. Vremea şi iubirea (Alegorie).

Alexandri V, Earna vine, Isvorul (Horă din Mirceşti.)

Aurelian P. S. Un sfat poporului român.

Creangă I. Anecdotă.

Eminescu M. Luceafĕrul. (Poesiă.)

Gane N. Ioan Urḑilă (Novelă.)

Maiorescu T. Despre progresul adevĕrului în judecarea lucrărilor literare.

Negruzzi I. Copii de pe natură.

Neniţescu I. Blăstemul meu. Lui Amor. Neînţelegere. Moştenitorii mei (Poesii).

Popescu I. Sibiiu. Necesitatea pedagogiei.

Sbiera I. (Cernăuţi) Condiţiunile necesare pentru esistenţa conservarea şi prosperarea graiului naţional.

Slavici I. O scrisoare din Italia, mai ales despre S-ta Cecilia şi Neapoli.

Teclu N. Însemnătatea Chimiei.

Vulcan I. Iubirea (Poesie)

Xenopol A. D. Realismul şi Idealismu.

„Insemnătatea acestui op este uşor de recunoscut. Pe o icoană mică el va presenta o activitate a literaturei noastre de acum. Contând pe căldurosul sprijin, cu care onoratul public ne a întimpinat totdeauna, ne am silit a corĕspunde cât mai mult datorinţii noastre. Apelăm dar la fie care român, căci de resultatul întreprinderei e legată prosperarea României June.

„Almanachul va apărè la începutul lui Martie st. n. avênd 15—17 coli de tipar, 8° mare. Preţul 2 fl. pentru România 5 lei. n.

„Ne luăm voiă a vĕ ruga sĕ ne oferiţi şi Dvoastră, deosebitul ajutor, şi a deschide prin lista de abonament Nr. o colectă în cercul cunoscinţelor Dvoastră, ear cel mult până la 1 Martie st. n. sĕ ne înapoiaţi această listă ori-ce resultat ar avè pe adresa: Eugeniu Zotta „România Jună" VIII Langegasse, Viena. Primiţi etc.

Comitetul pentru Almanach.
President:
Drd. C. Popasu.

„Venitul curat e destinat pentru susţinerea cabinetului de lectură şi ajutorarea membrilor lipsiţi de mijloace. Ofertele marinimoase se vor cuita în deosebi."

Credem că e de prisos a mai face comentar la cele de mai sus. Se comentează de sine. De aceea noi recomândăm sprijinul întreprinderei societăţei academice „României Jună" din toată inima.

* (Petrecere cu joc) arangiată de Pompierii Sălişteni în 3 Februarie st. n. 1883 în edificiul scoalei din Sălişte, începutul 7 oare seara. Preţul intrărei: 1 fl., care se solvesce în seara balului la casă. Contribuiri peste preţul de intrare în favoarea reuniunei se primesc cu mulţămită şi se vor cuita prin ḑiare.

* (Bal filantropic), ce se va ţinè în Blaj Dumineca în 11 Februarie n. în „Otelul Naţional". Venitul e destinat în favorul studenţilor sĕraci şi bolnavi.

Nr. 177. 1882 [343] 2—3

EDICT.

Ioan German de religiunea gr. or. din Ocna, comitatul Albei inferioare, carele de 4 ani cu necredinţă a părăsit pre legiuita lui soţie Ana n. Ilie Sora din Sălişte, se citează prin aceasta, ca în termin de trei luni dela prima publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea acestui scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa dênsului se va pertracta şi decide procesul intentat contrăi de către soţia sa.

Sibiiu 13 Ianuarie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei, ca for matrimonial de prima instanţă.

Nr. 5600/1882 civ. [342] 3—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică, că pentru comasarea generală a hotarului comunei **Lăţcud** s'a ficsat ḑiua dela **16 Aprile 1883 la 10 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Lăţcud** la locuinţa primariului comunal; pe când sunt învitaţi a se representa toţiproprietarii cu aceaa, că acei cari nu se vor presenta se vor considera că consimt cu comasarea; esemplarul cel dintâiu al cererei se poate vedè la acest tribunal. regesc. —

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ţinută la 30 Decemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.
preş.

Butak m. p.
not.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 10. Sibiiu, Marţi 25 (6 Februarie) Ianuarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Sic non itur ad astra."

Ceriul chiar vĕ osândesce pentru câte suferiţi
Şi vĕ strigă: „Aceste rele moliciunei datoriţi!
„Un popor ce nu combate
„Nu merită libertate!
„Luptaţi dar de vreţi sĕ fiţi!
D. Bolintinénu.

Ei, apoi aşa nu merge! În zadar tot declamăm, dacă oamenii nostri înşişi se fac toporişte la tăierea pădurei.

Ne au venit şi nouĕ vre-o câteva corespondenţe, în care ni se spunea, că se interḑice comunelor a prenumera la foi românesci. Am ţinut că sunt nisce pretecste din partea respectivilor de a se plătì cu un cuvênt oare care, ca sĕ nu aboneze şi mai departe şi am aruncat pretecstele în corfă. Vedem însĕ că ceea ce ni s'au întêmplat nouĕ din unele părţi, s'au întêmplat şi cu „Gazeta Transilvaniei." De unde s'ar vedè mai departe, că organele guvernului s'au pus cu tot adinsul pe reducerea presei române şi din ce este redusă.

Dar bine ne merge! *Extra Hungariam non est vita. Si est vita, non est ita.* Limba română din oficiul administrativ şi de justiţie este esilată; institutele de crescere de tot feliul se imbuibă în limba maghiară. Acum organele politice caută, cum sĕ reduca chiar şi lectura românească. Nu va trece mult şi ne vom pomenì cu vre-o dispositiune, care sĕ ordine ca şi în biserică să ne rugăm şi sĕ cântăm în limba maghiară.

Procedura aceasta din partea deregătoriilor maghiare, adevĕrat că este în contra legei de naţionalitate din 1868, însĕ peste dificultatea aceasta deregătoriile au trecut de mult; aşa ceva nu le mai stêrnesce scrupuli zeloşilor „patrioţi" şi maghiarisători.

Dar nici pe noi nu ne mai impresionează forţarea maghiarisărei, pentru că sûnt prea multe casurile, prin care se încearcă întroducerea maghiarisărei în poporul român.

Ne vine cu totul greu, când vedem că şi românii, direct şi indirect, contribue la promovarea maghiarisărei şi la reducerea limbei române.

Ne tot plângem că n'avem oameni în funcţiuni publice, şi ne plângem cu drept cuvênt, căci şi prin aceasta ni se stirbesce un drept, care după legea fundamentală de stat, de *jure* îl avem şi numai de *facto* ni se deneagă.

Însĕ, dacă funcţionarii români ar fi toţi numai de aceia, cari la toate câte le vor ḑice superiorii, ar respunde: „Aşa este măria ta!" apoi trebue sĕ ḑicem că e o fericire că avem puţini bărbaţi în funcţiunile statului. Ba la alegerile viitoare sĕ stăruim, ca sĕ nu mai rĕmână nici unul în funcţiune, din causa simplă, că dacă e vorba sĕ ne maghiariseze prin influenţa funcţionarilor, apoi cel puţin sĕ nu fie şi români, cari sĕ participe la opera desnaţionalisărei proprie.

Nu ne provocăm la persoane, pentru că nu am vrè sĕ cădem în eroarea „Gazetei Transilvaniei," când în comitatul Făgăraşului se năpusteşte asupra unui biet de president dela sedria orfanală, imputându-i lipsă de adevĕrat patriotism şi de simţ naţional românesc. Ca şi când n'ar fi şi alţi bărbaţi în funcţiuni mai înalte în comitatul Făgăraşului chiar, cărora li s'ar putè face aceeaşi imputare, poate cu mai mult cuvênt.

Am rĕtăcì însĕ foarte mult, dacă am vrè sĕ ne plătim cu imputarea ce am face unuia sau altuia dintre funcţionari. Am rĕtăcì şi mai mult, dacă am gândì că ne am salvat causa prin delăturarea tuturor românilor din funcţiunile publice a le statului. Şi una şi alta ar fi nisce lucruri foarte eftine şi fără pic de osteneală. Dar oare potrivesce se astfel de atitudine cu un popor vênjos şi puternic în resistenţă, cum este al nostru? Acei ce ar fi de părerea aceasta, am cuteza a ḑice, că nu mai sûnt români adevĕraţi, ci degeneraţi tot aşa, ca si acei, cari în funcţiuni fiind, spriginesc desnaţionalisarea conaţionalilor sĕi.

Poporul român, întru cât este alegĕtor, trebue sĕ'şi pună toate puterile de a reeşì cu funcţionari administrativi publici în toate comitatele. Prin o stăruinţă energică se dă sucurs şi curagiului funcţionarilor. Însĕ şi aceştia în funcţiunile lor, observând strîns legile statului, sĕ nu se plece ca trestia la ori ce suflare de vênt, ci sĕ arete bărbăţie şi atunci pe lângă aceea, că vor fi respectaţi li se va împlinì şi dorinţa, ce o pot avè în sinul lor, de a fi folositori, pe lângă stat, şi naţionalităţii, din a cărei sin au eşit.

Poporul şi funcţionarii în toate împregiurările, cu provocare la legea de egală îndreptăţire, ar trebuì sĕ resiste acelor ce vreau sĕ o eludeze sau sĕ o calce chiar şi în privinţa lecturei de ḑiare şi dacă vĕd că nu pot reuşì sĕ apeleze la publicitate. Publicul cel mare aḑi nu se mai mulţămesce cu generalităţi. El trebue sĕ scie detaiuri de nedreptăţirile, cari se comit faţă cu un popor.

Sasii sûnt o mână de oameni, au şi ei funcţionarii lor, şi au şi ei sĕ întimpine aceleaşi dificultăţi pe care le întimpină românii. Despre ei însĕ n'auḑim pe nimenea plângêndu-se de atâta — nepăsare, ca sĕ nu ḑicem mai mult, — faţă cu naţionalitatea lor, cum auḑim despre unii dintre ai nostri, pentru că au în poporul lor un razim sigur; pentru că poporul săsesc, prin neobosită activitate, le spune funcţionarilor că au pe cineva la spatele lor. Şi astăḑi cetim în „S. d. Tageblat" într'o telegramă dela Cohalm despre o întrunire a alegĕtorilor, în care s'au pronunţat contra proiectului privitor la scoalele medie. Unde am vĕḑut noi de doi ani încoace vre-o întrunire de alegĕtori în vre-o causă? cu toate că cause ar fi destule.

Acei, dela care poporul aşteaptă sĕ'l conducă, trebue sĕ fim cu toţii, şi conducĕtori şi conlucrători, mai puţin comoḑi şi mai sprinteni.

Sprinteneala aceasta ar respândì mai multă viaţă şi atunci de sigur nici îndrăsneala maghiarisătorilor nu ar fi atât de mare.

Căci, unde se vor găsì acei model de ângeri de maghiari, cari vĕḑênd că înşişi românii, unii lasă sĕ se facă, alţii dau mână de ajutor la maghiarisare, sĕ împedece aşa ceva? unde vor fi acei ângeri model de maghiari, cari dacă vĕd că d. e., cum cetim tot în „Gazeta Transilvaniei," preoţimea română gr. c. unită cetesce pe „Magyar Allam" (statul ungar), o vor oprì şi i vor demânda sĕ citească ḑiare românesci?

Sĕ nu privim numai la desaga dinnainte cu scăderile maghiare, dar sĕ gândim şi la cea dinapoi cu scăderile noastre. Sĕ combatem pe cele dintâiu, dar sĕ necurăţim şi de cele din urmă.

Astfel vom striga, vom striga şi glasul nostru va resuna în pustie!

Revista politică.

Sibiiu, în 24 Ianuarie

Eri s'a ţinut în Budapesta o conferenţă, la care au luat parte 35 de deputaţi din partida independenţilor. Punctele esenţiale a le programei sûnt: independenţa Ungariei pe basa uniunei personale. Egalitate deplină în drept. Părăsirea terenului steril al negaţiunei, condamnarea direcţiunei estreme în politică, în cestiunile naţionale şi confesionale. Programa este subscrisă de 20 membrii din partidă; aceştia vor eşì din partidă, dacă conferenţa partidei în întrunirea de dumineca nu va accepta programa.

Contele Apponyi a primit în 2 Februarie n. o deputaţiune a adunărei lucrătorilor ţinute în 14 Ianuarie în Budapesta. Deputaţiunea l'a rugat a înainta dietei petiţiunea lor, prin care cer introducerea sufragiului universal. Apponyi a întrebat pe membrii deputaţiunei, dacă sûnt internaţiona-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 9).

Cristiano îşi venì în fire Tocmai avuse aripi pentru a sbura până la polul arctic; acuma însĕ, toate cugetele sale, toate aspiraţiile sale, toată curiositatea sa, se reportau numai la castelul acela iluminat, ce lucea de pe ţĕrmul lacului, şi ce părea că exhală călduri artificiale în atmosferă.

— Sciu bine, îşi ḑise el, că pentru cinci sute de taleri (şi Dumneḑeu scie, cât mi-ar fi de lipsă aceste cinci sute de taleri!) nu aşi părăsì în astă seară ţeara aceasta ciudată, şi dacă m'ar duce Walkyrele în palatul de zafir al marelui Odin!

Mâne... Dară nu, nu o voiu revedè mâne! Nici mâne, nici oare-când! Chiar mâne se va duce muritorul acela fericit, care poartă cu drept cuvênt dulcele nume Goefle, la castelul nou, ca sĕ reclame confidenţa clientei sale, a mătuşei Elveda, şi ca sĕ lucreze doară, ca un veritabil om de afaceri fără inimă, la căsătoria sĕlbaticului Olaus cu blânda Margaretă!

Mâne, dulcea Margaretă va scì că fù înşelată, şi prin cine?

Câtă mănie, cât despreţ vor fi resplata bunei mele ţinute şi a înţeleptelor mele sfaturi!...

Însĕ toate aceste nu împedecă, ca sĕ n'am foame şi ca sĕ nu încep sĕ simţ mica recoare a acestei nopţi din Decemvre, între gradele 61 şi 62 de latitudine. Aceasta mĕ face de-mi aduc aminte de timpul, când mĕ plângeam de iarna din Roma.

Cristiano se reîntoarse către sala ursoaicei, pe când îi venì aminte că trebue sĕ vaḑă de măgarul sĕu. Cu ocasiunea aceasta el vĕḑù mai de aproape sania dlui Goefle de sub şopron.

Cum prinse aventurierul nostru, dela vederea acestei sănii, o hotărîre nebună, nu ne putem esplica bine. Atâta însĕ scim, că în loc de a se pune liniştit la cină, cu dosul către sobă, el privea vestmintele negre ale doctorului în drepturi, aşternute pe dosul unui scaun în sala ursoaicei.

Cristiano credea că persoana serioasă, pre care tocmai o imitase într'un noroc, trebue că poartă un costum învechit şi mai mult sau mai puţin unsuros. Nici de cum; Dl Goefle, odinioară băiat destul de frumos, se îmbrăca foarte bine, se îngrijea de persoana sa, şi ţinea la onorul de a'şi arăta piciorul neted, ca şi talia încă dreaptă şi bine făcută, într'un costum sever, dară de gust bun. Cristiano se îmbrăcà cu hainele ce-i şedeau ca o mănuşă; el descoperì cutia cu pudră şi şuviţa de pĕr şi-şi preserà pĕrul sĕu negru şi des cu un nuor uşor. Ciorapii de mătasă îi erau peste pulpă cam înguşti şi papucii cu cătărămi cam largi; dară ce? în Dalecarlia nu se va uita nimenea aşa de aproape. Destul că, în ḑece minute, Cristiano era îmbrăcat ca un fiiu cinstit de familie, ca un profesor de nu sciu ce, ca un student sau membru de nu sciu care facultate învĕţată, de o profesiune serioasă, dară cu o turnură minunată şi cu o ţinută ireproşabilă. Cetitorul gâceşte că aventurierul scoate calul dlui Goefle din grajd, rugând pe Jean a nu se urì singur şi prinde pe blândul Loki la sanie, aprinde felinarul şi sboară ca o săgeată către castelul nou.

Ḑece minute după aceasta, el întră în curtea iluminată a castelului nou, aruncă frênele cu un aer leger marilor lachei galonaţi, cari se grăbesc, auḑind sgomotul clopoţelelor, a-l servì şi urcă repede treptele peronului din opulenta residenţă.

III.

Cristiano tăcù, precum faci uneori în vis, când te simţi nevoit a împlinì o faptă neprobabilă, fără a-ţi putea da sama despre voinţa proprie. Nu erau toate neprobabile, în împregiurările, în care se afla? Acest castel fantastic, numit castelul nou, în antilişti sau unguri. Afirmând ei cea din urmă, Apponyi le-a promis că petiţiunea o va înainta dietei, dar nu o va sprigini, de oare ce este convins, că sufragiul universal e periculos pentru Ungaria şi lucrătorilor încă le-ar aduce numai toloase închipuite. Contele au şi înaintat în 3 Februarie petiţiunea dietei.

In afacerea cestiunei dunărene se scrie dela London că puterile admit şi pe România şi pe Serbia la conferenţă; pe România însĕ cu vot decisiv, pe când pe Serbia numai cu vot consultativ. În London presupun, că conferenţa va fi scurtă şi favorabilă, după ce toate puterile mari, afară de Rusia au acceptat propunerea Barrère. Membrii conferenţei şi adecă: din partea Rusiei, Italiei, Austro-Ungariei, sosiră încă în 3 Febrarie la London. Cel turcesc, Kara-Teodori, se aşteaptă; de altă parte se susţine, că încă nu se scie, dacă Germania va fi representată la conferenţă sau nu.

„Românul“ are scirea dela Londra că conferenţa se va într'unì Luni (aḑi) la 3 oare după ameaḑi şi că cestiunea cea dintâiu ce se va desbate va fi a Chiliei şi a gurei Oceacoff. „Românul“ esprimă părerea că, dacă dreptele cereri ale României nu vor fi ascultate, nu se va lua nici o decisiune formală şi resolvirea cestiunei, încât privesce pe România, se va amâna.

„Temps“ spune că principele Napoleon e bolnav şi este dus în spitalul Auteuil.

Guvernul frances a tocmit în Englitera tunuri (Argstrom) pentru înarmarea porturilor.

În Berlin s'a ţinut Duminecă sub presidiul împĕratului o conferenţă militară, la care au luat parte Mareşalul conte Moltke, ministrul de resboiu Kameke, capul cabinetului militar, gen. Albedyll şi generalul comandant al corpului al treilea (brandenburgic) de armată, generalul Pape. Ce a motivat conferenţa nu se scie.

Ministrul de resboiu al Rusiei a dispus înfiinţarea de batalioane de geniu călăreţe, care sĕ fie provĕḑute pe lângă instrumentele lor obicinuite şi cu instrumente destructive de căi ferate şi cu deosebire cu patroane de dinamit.

În 21 Ianuarie n. s'a înaugurat în Roma esposiţiunea internaţională artistică. În aceeaşi ḑi s'a înaugurat în Roma şi congresul de architecţi. La şedinţe au fost şi regele.

Proiectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare 2.)

§. 6. Planul de învĕţământ eventual va norma, care din obiectele de învĕţământ estraordinare sĕ fie propuse pe lângă cele obligate.

§. 7. Confesiunile, societăţile şi privaţii au drept a decide, care sĕ fie limba de propunere în scoalele medii susţinute de ei, şi întru cât limba aceasta nu e cea maghiară, sûnt îndatoraţi a se îngrigì, ca pe lângă limba de propunere şi literatura acesteia sĕ se propună ca obiect obligat şi limba şi literatura maghiară şi încă într'un astfel de numĕr de oare, cari sĕ facă posibilă învĕţarea acelei-a.

Pentru controlă în direcţiunea aceasta au îndatorirea a aşterne planul de învĕţământ şi împărţirea oarelor limbei şi literaturei maghiare încă de timpuriu ministrului de culte şi instrucţiune publică.

§. 8. Ministrul de instrucţiune statoresce ţinta ce are a se ajunge în scoalele medii în obiectele obligate şi eventualmente în cele neobligate, ear pe basa acestei normări statoresce şi planul de învĕţământ.

În privinţa conformărei planului de învĕţământ cu referinţele locale şi a eventualelor modificări necesare în direcţiunea aceasta dispune ministrul după ascultarea singuraticelor corpuri didactice.

La institutele susţinute de confesiuni statoresce ministrul de culte şi instrucţiune publică periferia şi mĕsura cunoscinţelor, ce au a se propune din obiectele de învĕţământ obligate în decursul întregului curs al învĕţământului (cu escepţiunea religiunei), după ascultarea din timp în timp a consiliului de instrucţiune din ţeară şi a forului suprem al respectivului institut. Mĕsura statorită de ministrul nu poate întrece pe de o parte mĕsura ce se aplică la institutele de rang egal, cari stau sub conducerea administraţiunei de instrucţiune a statului; de altă parte are a se statorì pentru respectivul institut numai minimul. Între marginile acestea are a statorì forul competent al respectivului institut sistemul de instrucţiune, planul de instrucţiune şi manualele de învĕţământ.

§. 9. La institutele neconfesionale sĕ dispună în privinţa instrucţiunei în religiune şi în moral a elevilor forurile respective bisericesci; instruirea o provede o persoană recomandată ministrului şi aprobată de acesta.

§. 10. În clasa 1 a gimnasiului şi a scoalei reale se primesc numai astfeliu de elevi, cari au trecut anul al 9-lea al etăţii şi sûnt în posiţia a documenta prin testimoniu dela o scoală publică, că au absolvat cu succes bun cele 4 clase interioare ale scoalei poporale, sau a arăta cel puţin prin prestarea unui esamen de primire, că posed o cualificaţiune de asemenea grad.

§. 11. Dintr'o clasă se pot promova într'alta mai superioară numai acei scolari, cari au primit din toate obiectele din clasa absolvată cu escepţiunea caligrafiei, a gimnasticei şi în gimnasiu a desemnului liber, cel puţin calculul de îndestulitor.

Acelui scolariu, care a primit din un obiect calculul neîndestulitor, îi poate concede corpul didactic depunerea unui esamen repeţitor la începutul anului scolastic următor, spre a'şi emenda calculul. Acela care a primit calculul neîndestulitor din două obiecte se poate admite la esamenul repeţitor numai cu concesiunea ministrului de culte şi instrucţiune publică respectiv. Acela, care a primit calculul neîndestulitor din mai multe ca două obiecte, nu se poate admite în nici un cas la repeţirea esamenului.

Şcolariul trebue sĕ facă esamenul de repetiţie, tot asemenea şi esamenul supletor la institutul, dela care a primit calculul nesuficient, respective nu s'a supus esamenului. În casuri motivate poate concede ministrul de culte şi instrucţiune publică, respective suprem scolar, a se depune astfel de esamene la alt institut.

La esamenul supletor se admite numai acel elev, care au fácut de timpuriu cunoscută causa eventualei sale absentări dela esamen, pe care corpul didactic o a aflat motivată. Faţă cu un atare conclus al corpului didactic e admisibilă apelaţiunea la ministrul de culte şi instrucţiune publică, respective la forul suprem al institutului.

§ 12. Aceia, cari doresc a trece dela o scoală medie publică la o asemenea scoală de acelaşi soiu au a documenta prin un testimoniu dela institutul, la care s'au aflat, că au absolvat clasa premergĕtoare cel puţin cu succes îndestulitor din toate obiectele obligate.

Elevii, cari vin dela alte scoale medii vor fi primiţi în clasa următoare, dacă prin testimoniul primit dela institutul, pe care l'au părăsit, vor documenta, că ei au învĕţat cu succes îndestulitor cel puţin obiectele, cari sûnt obligate în institutul, la care vor a fi primiţi.

§. 13 Scolarii, cari vor sĕ treacă dela un gimnasiu public sau din scoala civilă la scoala reală, tot asemenea şi aceia, car vor sĕ treacă din scoală reală sau civilă la gimnasiu, au a se supune esamenului de primire. Esamenului de primire pot fi supuşi şi acei scolari, cari vin dela o scoală publică, în care objectele propuse în diferitele clase se abat dela planul de învĕţământ al institutului, la care voesce a fi primit elevul. Pentru esamenul supletor de felul acesta nu se solvesce tacsă.

Esamenul supletor îl ţine corpul didactic al acelui institut, la care voesce a fi primit elevul. Tot acest corp didactic decide şi asupra primirei.

Trecerea dela un institut la altul se poate întêmpla de regulă numai la începutul anului.

Scolariul, care vine în decursul anului şi cere a fi primit, se primesce din partea corpului didactic numai pe lângă arĕtarea motivelor, din cari se întêmplă schimbarea şi şi atuncia numai, dacă schimbarea e în fapt neapărat de lipsă.

§ 14. Scolariul poate fi eschis pe cale disciplinară, anumit:

a) numai din acel institut, la care învaţă;

b) din toate institutele din patrie.

În casul din urmă se aşterne conclusul la toată întêmplarea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Pentru publicarea şi stricta observare a conclusului întărit se îngrijesce ministrul.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică statoresce pe calea ordinară procedura disciplinară.

§ 15. Scolarii privatişti, cari au studiat pe cale privată sau într'un institut privat şi doresc a primì testimoniu dela un institut public despre sporiul făcut, pot, dupa însinuarea prealabilă la directorul scoalei respective şi arĕtarea locului, unde au petrecut în anul decurs scolastic, în timpul precisat în statutele scolare, depune esamenul dorit.

Esamen pentru mai multeclase pot depune astfel de scolari într'un an numai la recomandarea corpului didactic şi a directorului suprem districtual de scoale, respective a forului suprem de scoale şi cu concesiunea ministrului şi numai în acel cas, dacă dovedesc, că au întrebuinţat timp de ajuns pentru învĕţarea obiectelor din clasa absolvată, şi că după etate, şi gradul lor de desvoltare au fost capabili a'şi însuşì cuantul cerut de cuncscinţe în mod îndestulitor. Şi în casul acesta se cere, ca sĕ depună pentru fie care clasă esamen separat şi pot fi esaminaţi de odată cel mult pentru două clase, aşa însĕ, ca sĕ fie evident, că respectivul posede din materialul propus în ambele clase cunoscinţe de ajuns.

Protocoalele despre esamenele private, dimpreună cu lucrările scripturistice şi cu toate testimoniele esaminantului se aştern directorului suprem districtual de scoale.

§ 16. Contragerea claselor, adecă absolvirea mai multor, dar cel mult a două clase într'un an, o concede ministrul în mod escepţional la recomandarea motivată a corpului didactic şi a directorului suprem

---

tesă cu zidurile pustii din Stollborg, care data însĕ în realitate din vremile reginei Cristina, şi care prin bogăţia şi prin animositatea sa, părea căḑut din nouri în mijlocul unui deşert sĕlbatic; întrările sale, încungiurate de stânci brute şi de ape năvalnice aveau toate cuvintele din lume a fi impracticabile; unde însĕ, mulţămită iernei, elegantele trăsuri a tăcut căi şerpuitoare şi uşoare peste ghiaţă; cordoanele de luminări, desemnau prin întunecime vastul zid din împregiurul curţii, cu turnurile sale scurte şi groase, acoperite cu căciuli mari de aramă ce se terminau în neşte vîrfuri nemărginite. Lungimea estraordinară a locaşului iregular, încungiurat de paviloane cadrate, şi terminat prin giganticele frontoane împodobite cu statue şi cu embleme; marele orologiu din pavilonul central, care tocmai suna ḑece oare seara, o oară când chiar urşii au teamă a'şi scutura zăpada, în locul, unde s'au tupilat, precând oamenii, animalele cele mai delicate a creaţiunei, jucau în ciorapi de mătase cu femei cu umerii goli; toate cele din grandiositate a localităţii şi din scena galantă ce-l însufleţea şi până la acoardele poznaşe şi preţioase a vechei muzici franceze, ce se unea uşor cu suspinele aspre a le crivĕţulului în lungile coridoare, erau făcute spre a uimì mintea unui călĕtor şi spre a încurca vederile unui locuitor al Italiei.

Vĕḑênd vastele saloane pline de sgomot şi de lume, lunga galerie şi tăvanul deprins cu ḑeităţi mitologice, Cristiano se întrebà cu seriositate, dacă oare oamenii aceştia nu sûnt fantoame, chemate de strigoaiele din pustietate spre a-l batjocorì. De unde venise ei, cu toaletele lor rococo, cu hainele lor împodobite cu sclipeli, cu damele pudrate, suriḑênd sub mulţimea penelor şi dantelelor? N'are sĕ dispară magicul castel prin atingerea unei vergele şi jucătorii aceştia gătiţi, n'au sĕ sboare de aici în formă de vulturi albi sau de lebede sĕlbatice? Cristiano totuşi observase deja fisionomia particulară a obiceiurilor din Svedia: isolamentul aventuros al locuinţelor, enormele distanţe, ce despart micele grupuri, onorate cu numele de sate; şi satele aceste sûnt uneori împrăştiate peste o suprafaţă de două sau trei miluri unite numai prin cupola verḑie a turnului bisericei; despreţul nobililor pentru şederea în oraşe, destinate esclusiv numai pentru comercianţii burgezi; în sfêrşit pasiunea pentru pustietate, împreunată cu un contrast bizar, cu pasiunea pentru o locomoţiune desfrênată, în privinţa reuniunilor subite şi la aparenţă imposibile. Cristiano însĕ, deşi chiemat la o festivitate de ţeară, nu prevĕḑuse, că trăsĕtura aceasta caracteristică a Svedului ar trebuì sĕ crească în proporţie cu asprimea climei, cu lungimea nopţilor şi cu dificultatea aparentă a comunicaţiilor. Totuşi aceasta este o consecinţă naturală a necesităţii ce o simte omul învingênd natura şi folosindu-se de compensaţiile, pre care dênsa i le presentă. Cu două luni mai nainte, baronul a dat de scire, cinci-ḑeci de miluri giur împregiur, că va primì la serbătorile Crăciunului nobilimea ţĕrei.

Baronul nu era stimat nici iubit de niminea, şi totuşi de vr'o câteva ḑile, castelul era plin de oaspeţi zeloşi, veniţi din toate părţile, preste lacuri, preste păduri şi preste munţi.

Ospitalitatea este proverbială în Dalecarlia, şi cresce ca şi iubirea pustietăţii unită cu iubirea desfătărilor, cu cât pătrunḑi în regiunile mai dificile şi mai depărtate. Cristiano observând admirabila aceasta bunevoinţă către strĕini din partea Sveḑilor, mai cu samă, când le sci limba lor, puţin a cugetat la dificultatea de a se introduce într'o societate, unde nu era cunoscut de niminea şi unde nu era invitat. Aşa el avù un moment de deşteptare neplăcută vĕḑênd un fel de îngrijitor de casă, care purta o sabie, întimpinându-l in sala de întrare, şi intinḑêndu i mâna cu un aer afabil, după o salutare respectuoasă.

Cristiano, creḑênd că mâna aceasta întinsă are sĕ fie o manieră de întimpinare obicinuită în ţeara aceasta, o strînse cu bunevoinţă; însĕ el îşi adusei aminte că aceasta poate fi cererea de a produce biletul de invitaţie.

Personagiul era bĕtrân, urît, cu semne de vĕrsat, ochii sĕi neastêmpĕraţi aveau o espresie de faldistrictual de scoale, respective a forului suprem districtual de scoale în acel cas, dacă respectivul scolariu în testimoniul din clasa absolvită mai pe urmă a obţinut calculul „distins“, dacă a trecut în privinţa etăţii gradul normal şi dacă atât maturitatea corporală, cât şi cea intelectuală face posibilă absolvirea a două clase într'un an şi, dacă în fine respectivul scolariu a absolvit anul trecut scolastic la acelaş institut. Scolariul primind concesiunea depune esamen privat din ambe clasele sau cel puţin din una.

§ 17. Numĕrul profesorilor la scoalele medii, cu esceptiunea profesorilor gimnasiali de desemn şi de caligrafie, apoi a profesorului de gimnastică şi a celui cu obiecte neobligate, e (insclusive directorul) la institutele cu opt clase cel puţin de 12, la cele cu 6 clase minimul de 8, la cele cu 4 clase minimul de 6.

Directorul dela institutele complete nu se poate deobliga a propune mai mult de 10 oare, cel dela institutele necomplete cel mult la 15 oare. Profesorul de specialitate nu poate fi deobligat a propune mai mult de 18 oare, profesorul de desemn numai mult de 20 de oare pe sĕptĕmână; mai mult de 25 (respective profesorul de desemn 28 de oare,) nu pot propune nici la un cas.

Dacă propun mai mult de 10 respective 15 şi 18 şi respective 20 de oare, au a primì onorare corespundĕtoare.

Directorii şi profesorii pot fi representanţi comitatensi comunali, şi bisericesci (membrii în comitet), nu pot primì însĕ posturi împreunate cu salarie sau posturi ficse.

Întru cât vor putè primì vre-un post sau vre o comisiune întru esercitarea drepturilor lor corporali, şi în urma ocupaţiunei lor intelectuale, în privinţa aceasta se va pronunţa din cas în cas forul suprem respectiv.

Numĕrul profesorilor ordinari (esclusive directorul) nu poate fi nici la o scoală medie mai mic, ca numĕrul claselor dela acel institut.

§. 18. Profesori ordinari pot fi numai acei cetăţeni din Ungaria, cari, pe lângă un trecut nepătat, şi-au câştigat diploma de profesură; ei pot fi aplicaţi numai în specialitatea, despre care sună diploma obţinută.

În privinţa cualificaţiunei profesorilor dispun paragrafii următori.

Acela, care a funcţionat ca profesor ordinar la o scoală medie publică cel puţin 5 ani înainte de întrarea în vigoare a acestei legi, satisfăcênd tot odată chemărei sale pe basa testimoniului primit dela forul sĕu suprem, se dispensează de esamenul de cualificaţiune. Ceilalţi au a depune esamenul în decurs de 2 ani.

Ca director se poate aplica numai un profesor ordinar.

§. 19. Candidaţii diplomaţi de profesură se aplică într'un period de 1—3 ani, mai întâi ca profesori suplenţi şi pot fi înaintaţi de profesori ordinari, dacă în decursul acestui timp şi-au corespuns pre deplin chemărei lor.

Indiviḑii încă ne diplomaţi pot fi aplicaţi ca profesori suplenţi numai în lipsa de indiviḑi diplomaţi, cu condiţiunea aceea însĕ, că în decurs de 3 ani vor depune esamenul de profesură, la din contră nu vor fi lăsaţi în postul avut.

Numĕrul oarelor de prelegere din obiectele obligate (esclusive gimnastica) preste sĕptĕmână, încât privesce pe scolari poate fi în clasele inferioare cel mult 26, în clasele 4 superioare cel mult 28, cu cele din objectele estraordinare la olaltă în cele 4 clase inferioare nu mai mare de 30, în cele 4 superioare nu mai mare de 32 oare.

§. 20 Într'o clasă a scoalei medie nu pot fi de comun mai mulţi de 50 scolari.

Acolo, unde numĕrul scolarilor în 3 ani succesivi întrece suma de 50, sunt de a se înfiinţa prin forul suprem respectiv clase paralele şi a se înmulţì puterile didactice în mod corespunḑĕtor.

Dacă numai puţin a trecut preste suma de 50, ministrul la raportul motivat aşternut de forul suprem respectiv poate trece cu vederea înfiinţarea de clase paralele, respective poate ordona a nu se înfiinţa.

§. 21. Anul scolastic durează 10 luni. Feriile mari anuale se ţin în lunile Iulie şi August.

Referitoriu la didactru dispune forul suprem scolar respectiv.

Tacsele şcolari dela institutele confesionale nu pot fi mai mari, ca cele dela institutele de stat.

§. 22. La scoalele medii se ţin cu finea fie cărui an scolastic esamene publice. Elevii, cari absolvează clasa a 8 a, au a depune afară de esamenul de clasă, şi esamen de maturitate.

§. 23. Esamenul de maturitate îl ţine corpul didactic al fie-cărei scoale medie sub presidiul unui om specialist esmis de forul suprem scolar, respective în institutul propriu. Ministrul de culte şi instrucţiune publică e îndreptăţit, a esmite la fie-care esamen de soiul acesta un comisar, din care causă e îndatorat forul suprem scolar respectiv a anunţa ministrului timpul ţinerei esamenului de maturitate cel puţin cu o lună înainte.

§. 24. Scolariul poate depune esamenul de maturitate de regulă numai la institutul, la care a absolvit clasa a 8-a.

La depunerea esamenului de maturitate la alt institut poate da ministrul concesiune în casuri ecstraordinare.

§. 25: Esamenul de maturitate e scripturistic şi verbal; normalul esamenului îl statoresce ministrul pe lângâ ascultarea forului suprem respectiv şi al corpului didactic dela universitate şi dela politechnică.

Esamenele sunt publice, testimonile despre aceste sunt a se estrada în limba maghiară, la cerere se poate adauge şi traducerea latină. — Testimoniile trebue subscrise şi de comisariul ministerial.

§. 26. Esamenul de maturitate gimnasial îndreptăţesce la primirea în scoalele mai înalte peste tot, esamenul de maturitate dela scoala reală îndreptăţesce numai la primirea în politechnică, la facultatea matematică şi istorico-naturală a universităţii (respective la secţiunile aceste ale facultăţii filosofice) şi la aceleaşi secţiuni dela preparandii.

Scolarii, cari au absolvat scoala reală şi au depus esamenul de maturitate cu succes bun, pot fi admişi a depune la un gimnasiu public esamenul din limba latină, respective din limba latină şi elină; aceia, cari vor depune aici din limba latină esamenul cu succes, vor putè fi primiţi la facultatea de medicină şi la cea juridică a universităţii, aceia cari vor depune din limba latină şi elină esamenul cu succes vor fi primiţi la ori-care facultate de universitate.

§. 27. Scolariul, care cade la esamenul de maturitate scripturistic, nu poate fi admis la esamenul de maturitate verbal. Acela, care cade la esamenul de maturitate verbal din un obiect, se poate admite la esamen supletor după 3 luni, după ḑiua de esamenul public. Acela, care cade la esamenul scripturistic, precum şi acela care cade din mai multe obiecte la esamenul verbal, se respinge pe un an. După un an poate repeţi întreg esamenul de maturitate. Dacă cu ocasiunea aceasta cade la esamenul scripturistic, sau din unul sau mai multe obiecte la cel verbal, nu se mai poate admite la esamenul de maturitate. Scolariul, care cade la esamenul supletor poate repeţì acest esamen.

Secţiunea II.

Conducerea şi supraveghierea.

§. 28. Fie-care scoală medie stă sub nemijlocita conducere a directorului. Pentru scoalele medii, cari stau sub nemijlocita conducere a statului, se denumesce directorul de Majestatea Sa, la propunerea ministrului.

Pe profesorii ordinari, ajutători şi suplenţi, precum şi pe profesorii de desemn, de caligrafie, de gimnastică şi pe cei pentru obiectele estraordinare, îi denumesce ministrul de culte şi instrucţiune publică, şi anumit, la înfiinţarea de institute nouĕ după ascultarea directorului, ear la cas de întregire a corpului profesoral după ascultarea directorului şi a corpului profesoral respectiv.

Pactul încheiat cu unele municipii precum şi învoelile sustătătoare în privinţa dreptului de candidare remân în valoare şi pe viitoriu.

Ordinile didactice îşi înstitue înşile pe la institutele provĕḑute de ele pe directorul şi corpul didactic: recerinţele statorite în §§-ii de mai sus sunt însĕ normative şi pentru ele. Instituirea, precum şi schimbarea directorului şi a corpului didactic au a fi anunţate ministrului ulteriormente.

§. 29. Directorul are:

1. a esecuta legile generale de stat şi ordinile jurisdicţiunilor referitoare la scoală.

2. a conduce corpul profesoral.

3. a representa institutul faţă cu foruri, cu părinţi, cu tutori şi preste tot faţă cu publicul.

4. a purta agendele cancelariei institutului.

5. a supraveghia starea scientifică şi disciplinară a institutului fiind în privinţa aceasta în linia primă responsabil.

Directorii, profesorii ordinari şi ajutători precum şi profesorii pentru obiectele estraordinare primesc salarie.

Directorii şi profesorii ordinari dela scoalele medii de stat se privesc ca amploiaţi de stat îndreptăţiţi la pensiune, pe care o trag din cassa statului sau din fondurile respective.

Profesorii ajutători şi cei pentru obiectele estraordinare nu pot face pretensiune la pensionare. Profesorilor ordinari li se numĕră anii, cari i-au petrecut ca profesori ajutători după depunerea esamenului de cualificaţiune profesoral, la pensionare.

Pensiunea precum şi adaugerile la salar se va statorì într'o lege specială.

§ 30. Directorii şi profesorii ordinari se aplică pe viaţă şi pot fi scoşi din post de ministrul de instrucţiune, afară de casurile perderei de oficiu enunciate de judecătorii pe basa legilor penale, numai din causa de delicte morale sau disciplinare sau de negligenţă în oficiu şi în fine pentru necapacitate evidentă în oficiu.

În casul amovărei din post urmează îndepărtarea după întrarea sentinţei în putere de drept; pe timpul cercetărei se suspendează acusatul.

În cas de delicte morale şi disciplinare şi de negligenţă în oficiu se ordonă îndepărtarea numai, după ce a premers cercetarea disciplinară.

Cercetarea disciplinară o îndeplinesce comisiunea, instituită spre scopul acesta de ministru de culte şi intrucţiune publică. Între membrii acesteia se denumesc şi profesori dela şcoale medii.

Delăturarea urmează şi pentru conduite periculoase statului.

În privinţa indiviḑilor, cari au devenit neapţi într'u împlinirea datorinţelor de oficiu, dispune legea de pensiune.

§ 31. Ţeara se împarte în privinţa scoalelor în 12 districte scolare, în fruntea fie-căruia stă un inspector suprem districtual de scoale.

§. 32 Pe inspectorii supremi districtuali de scoale îi denumesce din mijlocul acelora, cari s'au cualificat pentru chemarea de profesori şi au funcţionat în aceasta ca specialişti, cu observarea normelor legei de cualificaţiune a amploiaţilor Majestatea Sa la propunerea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

§. 33 Inspectorii supremi districtuali de scoale sûnt amploiaţi de stat salarisaţi şi îndreptăţiţi la pensiune, ca atari se denumesc pe viaţă şi se pot delătura numai în casuri ca cele provĕḑute în paragrafii precedenţi şi numai în urma cercetărei disciplinare.

(Va urma.)

Sciri telegrafice.

Budapesta, 3 Februarie. Cardinal Dr. Ludovic Haynald a îndreptat către clerul archidiecesei sale o pastorală, în care spune preoţimei sĕ caute a nu venì în confusiune în urma espectoraţiunilor unor preoţi tineri, cari viaţa intimă a clerului catolic o fac obiect de discusiune în foi profane.

Praga, 3 Februarie. O telegramă din Petersburg a ḑiarului „Politik“ publică programa festivităţilor dela încoronarea ţarului, care sûnt hotarîte pe 15 Maiu. Festivităţile se încep în 26 Februarie st. v. şi durează până la 25 Maiu. Altă telegramă spune că Giers în Viena a atins şi cestiunea încoronărei, căutând sĕ se informeze cine va representa părechia împĕrătească austriacă la festivitate.

Lemberg, 3 Februarie. Dela Petersburg se telegrafează, ca acolo au sosit eri guvernatorul general dela Odessa, Gurko, guvernatorul dela Kiev, Drentelen şi ceialalţi capi ai celorlalte guvernamente.

Paris, 3 Februarie. Birourile senatului vor alege Luni sau Joi comisiunea pentru discutarea prealabilă a legei pretendenţilor. Discutarea în plen va fi Joi. Se crede că legea şi dacă o va primì senatul, nu o va primì fără modificaţiuni. Falliéres şi Duclerc se află mai bine.

Agram, 4 Februarie. Seara la 8 oare şi 44 minute a fost cutremur de pămênt de 4 secunde durată cu sgomot undulator şi ca tunetul. Direcţiunea cutremurului a fost dela Nordost cătră Sudvest.

Varietăţi.

* Escelenţa Sa Preasânţitul P. Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul pleacă aḑi la 4 oare

---

sitate rĕu ascunsă sub un aer de apatie dulcie. Cristiano băgà mâna în buzunarul vestei, sciind bine că n'are sĕ găsească ce i se reclama. El, adevĕrat că primise propoziţia de a venì la Waldemora pe chieltueala gazdei, dară nu cu dreptul nobililor ţĕrei. El se pregătea dară a face mimica unuia, care şi-a uitat pasportul, şi care voieşte sĕ se reîntoarcă spre al aduce sau a numai revenì, precând simţì în buzunarul sĕu, sau mai bine ḑis în acela a dlui Goefle, o hârtie iscălită de baronul ce conţinea o învitare formală pentru onorabilul d. Goefle şi persoanele familiei sale conform formulei în general adoptate. Cristiano, îndată ce o zărì, şi presentă resolut biletul de admisie; îngrijitorul abia se uită la ca, dară totuşi o cetì cu atenţie.

— Domnul este o rudenie a dlui Goefle? ḑise el punênd biletul într'un coşuleţ, în care mai erau multe alte bilete.

— Da, fireşte! rĕspunse Cristiano hotărît.

(Va urma.)

d. a. la Budapesta în afaceri de ale fundațiunei Gozsdu.

* (Adunarea generală a reuniunei sodalilor români din Sibiiu) s'a ținut duminecă în 23 Ianuarie în localul reuniunei. Presidentul deschide adunarea cu un discurs, în care a atins greutățile ce a întimpinat și întimpină reuniunea, dar greutățile sĕ nu descurageze pe membrii, pentru că încet, încet va ajunge și reuniunea noastră în vêrful suișului. Atunci și reuniunea va putè eșì din împregiurările prea modeste actuale și va putè nisuì către scopul ei cu avênt mai mare. După discurs presidentul a adus la cunoscința adunărei generale, că reposatul comerciant de aici dl Anton Bechnitz, care și în viață a fost un spriginitor călduros al reuniunei, în dispositiunile sale ultime ă lăsat pe seama reuniunei ca fond o obligațiune de 50 fl. m. c. cu coponii aparținĕtori deci pres. a provocat pe membrii, în semn de recunoscință sĕ pronunțe pentru reposatul spriginitor un „fie-i țĕrîna ușoară și amintirea vecînică" și că încunosciințarea aceasta sĕ între în protocolul adunărei generale ceea ce s'a primit unanim. Apoi s'a cetit bilanțul, venitul 84 fl. 91 cr., cheltuelile 73 fl. 80 cr., raportuì despre ședințele comitetului de preste an și s'a constatat numĕrul membrilor îndreptățiți la vot, după cari au pășit la constituirea comitetului. Resultatul reconstiturei comitetului: N. Cristea, president; N. Simtion, tipograf, v.-president; Andreiu Balteș, tipograf, notariu; V. Ardelean, măsariu, casier; Florian Cruciță, croitor, controlor; Ioan Gârbacea, tipograf, bibliotecariu. Membrii în comitet: Toma Precup, pantofar; Sam. Balteș, pantofar; Ioan Roșca, pantofar și Vasile Petruț, pantofar măestru. Suplenți: G. Bogorin, cism. măestru; Art. Trifan, croitor măestru; Ioan Lăzăroiu, pantofar și Stefan Vlad, cismar.

* (Necrolog) Cu inima înfrântă de durere aduc la cunoscința rudeniilor, amicilor și tuturor cunoscuților trista scire despre neașteptata moarte a fiicei, consoartei și sorei.

Maria Popescu născ. **Nasta,**

care în noaptea de 3 Februarie a. c. st. n. și-a dat după un lung morb, nobilul sĕu suflet în mâna creatoriului, în etate de abia de 21 ani.

Înmormêntarea remășițelor pământești ale repausatei se va face în 5 Februarie a. c. st. n. la 3 oare p. m. în cimiteriul suburbiului Iosefin după ritul gr. or.

Sibiiu, 3 Februarie 1883.

Naum Nasta, Susana Nasta născ. *Wallner* ca părinți.
Luisa Popescu, născ. *Nasta, Alecsandru* și *Victor Nasta* ca soră și frați.

Iosif Popescu ca soț. *Ioan Popescu* și *Eufrosina Popescu* ca socrii, *Victor, Otilia, Ioan, Maria, Iulian, Pompiliu, Eugenia, Lucreția, Aureliu, Elvira, Augusta, Popescu* și *Niculae Ghimbeșan* ca cumnați și cumnate.

* (Mulțămită publică) se esprimă prin aceasta parochului din Hundrubechiu, Ioan Grecu, care prin donarea unei charte a țĕrilor de sub coroana Ungariei, făcută scoalei din loc, a delăturat una din cele mai simțite lipse.

* (Mulțămită publică.) Comitetul parochial gr. or. din Cristesci 'și ține de cea mai sântă datorință a aduce mulțămita sa cordială pre cale ḑiaristică economului, Moise Petric, din Tecșesci, care avù bunăvoința a ne împodobì Sta noastră biserică, oferindu-ne la o ocasiune binevenită, trei făclii în grosime de 18 cm. și în lungime de 65 cm. Aceste făclii sûnt făcute din ceara dsale, precum și de mâna dsale, ceea ce dovedesce istețime. Darul, după calculul comitetului, representă sumulița de 7 fl. 20 cr. Deșì aceasta sumă nu e tocmai așa mare în sine, dar pentru Sta noastră biserică, care e cam sĕracă ca și membrii ei, e dar însemnat. Am dorì ca asemenea fapte sĕ afle mai mulți imitători.

Cristesci în 23 Ianuarie 1883 st. v.

Comitetul

* „Binelui public" din Bucuresci, cetim că i sau subtras debitul postal în Austro-Ungaria.

* „Ospitalitatea în Bucuresci", publicată între varietățile din Nr. 5 al foaiei noastre a avut efect. „Resboiul" din Bucuresci o publică și promite a revenì asupra, ei cu toate că și acum și-a manifestat indignațiunea față cu astfel de producte ḑiaristice. Dumineçă am primit din Turnu-Severin, pe lângă o epistolă privată, un respuns, de altmintrelea foarte blând, dat la adresa foaiei nemțesci „Bukarester Tageblatt". Eată respunsul din cestiune:

Respuns ḑiarului nemțesc „Bukarester Tageblat" din Bucuresci.

Ḑiarul „Resboiul" în numĕrul sĕu dela 18 curent au reprodus după „Telegraful Român" din Sibiiu o notiță a foaiei Dvoastre, în care se ḑice că un subpretect din Județul Mehedinți ar fi adresat unui primar ordin de a face observațiuni climatice și ale transmite prefecturei și că atât primarul, Notarul, Învĕțătorul cât și chiar Preotul nu ințelegeau în nici un chip acel cuvênt; însĕ în sfêrșit au venit la ideea că vor fi cei doi nemți din comună, pentru care 'i-au și legat cot la cot și i-au trimis la subprefectură. Aceasta sciută coincidênd cu novela „Suprefectul Căpățină și pomojnicul sĕu Caimac". imprimată în Bucuresci, îmi vine a crede că această notă este o ecstragere dintr'însa.

Pentru restabilirea adevĕrului dar am onoare a a vĕ ruga sĕ comunicați cât mai urgent Numele persoanei, ce v'au informat despre aceasta, cum și a comunei, al cărui primar au fost autorul acestei scene de necreḑut; purtarea Dvoastre este nedemnă și după cum se esprimă și „Resboiul" acestea nu sûnt de cât născociri și injurii aduse Românilor, în a căror țeară trăiți.

Turnu-Severin, 19 Ianuarie 1883.

Al. C. V.

* (Scene întêmplate în Pianul superior). Ni se scrie din Pianul superior: Noaptea își întinse aripile sale negre, când eram în apropiere de acest sat frumos, situat la poalele înălțimilor gigantice. Urletele și țipetele înfricoșate ale cânilor, cari se auḑiau din ce în ce tot mai tare, produceau un murmur atât de sfășietor, încât se părea că ceva ființe demonice au dat năvală în sat.

La primele sunete propășiam cu toată siguranța făr' a fi pĕtruns de vre-o temere. Câte-va momente, urletele precum și răcnetele oamenilor, mĕ umplură de frică, deși mĕ încredeam în puterea, care se mĕsură adesea cu brațul Ursului.

Obosit de drumul lung, și lipsit de odichna sufletului, dorința de a ajunge odată în sat, mĕ siliră sĕ-mi strîng frânele calului și sĕ-i dau pinteni. Nu întrasem încă bine în sat și mi se și comunică neplăcuta posiție a locuitorilor, cari sunt espuși în toată ḑiua invasiunei hordelor de lupi. Lupii s'au înmulțit atât de tare, încât fără de nici o temere vin până la curțile oamenilor, îndată ce începe a însera, sfâșie oi, vițel, și tot ce le vine înainte. Dar nu numai oile și celelalte animale domestice sunt răpite, și chiar cânii sunt sfâșiați și mâncați, precum s'a întêmplat în 27 Ianuarie luna trecută, că seara pe la 8 oare au fost omorît 6 câni.

Temerea locuitorilor a devenit îngrozitoare, fiind siliți sĕ-și închidă și cânii, într'un grajd cu vitele. Un alt cas s'a întêmplat în 28, tot luna trecută. Un locuitor din satul inmediat, Pianul inferior, a venit în Pianul superior cu o scroafă. Pe drum sêrmanul om a fost încungiurat de 6 lupi, porcul de frică s'a băgat între picioarele aducĕtorului sĕu. Omul, ne fiind provĕḑut decât cu o bâtă, în lupta desperată a esistenței o scăpà din mână, și în fine începù a se apĕra cu pălăria. Sbieratul omului, carele își vedea viața în periclul deoparte, ear de alta guițatul porcului, făceau o scenă dintre cele mai frapante. Spre fericirea amenințatului, sosiră nisce călĕtori, cari îl eliberară din ghiarele lupilor. În 29 notariul Pianului sup. venind dela Sebeș fu atăcat de o bandă de lupi și aproape sĕ fie sfâșiat, de nu dedea la cal pinteni ageri.

Legea aspră, referitoare la dreptul vênatului, are, precum se vede, triste urmări pentru locuitorii munteni. Ne fiind concesă acestor-a ținè arme, animalele răpitoare se înmulțesc pe an; ce merge și le aduc mai mari daune.

* (Fapt criminal.) Ni se comunică din Hundrubechiu: În una din sĕrile trecute cam pela 7 oare s'a comis în comuna Selișteat o faptă înfiorătoare. Patru locuitori sasi din comuna numită a ucis pe alt sas consătean. I-au sdrobit capul cu o leucă de car și cu petrii așa, încât medicul recuirat nu a putut constata mulțimea loviturilor câte le-a primit nefericitul. Faptul s'a întêmplat în mijlocul satului înaintea birtului. A fost, se vede, plănuit în birt. Făptuitorii au fost arestați de loc, ear după constatarea faptei escortați la judecătoria din Cincul-mare. Petractarea curge. Resultatul nu e cunoscut.

* (Lupii). Ni se scrie din Cristesci: În comunele montane Cristesci, Tecsesci, Intregalde, Mogoș și Ponor s'au înmulțit lupii, umblă în cârduri, și năpăstuesc foarte tare populațiunea, așa încât omul se teme și ḑiua a călătorì printre munți. Au făcut multă stricăciune între vite. Oaspeții aceștia se țin mai cu seamă în așa numitul „Muntele Cetei", de unde apoi în spre seară, începênd a urla pornesc la pradă. În ḑilele trecute pe la apusul soarelui mergênd un om cu femeea sa cu o junincă, pe care o cumpĕrase dela Cristesci la Tecșesci, la așa numitul loc „Părăul prafului," în apropierea muntelui Cetei, eată-l întimpină vre-o 6 lupi, îl încungioară și încep a urla. Bietul om se vede silit, a se reîntoarce și a rĕmânè până dimineața în Cristesci. Ar fi de dorit și necesar, ca comitatul sĕ dispună în aceste părți o vĕnătoare.

Loterie.

Sâmbătă 3 Februarie n. 1883.

Buda: **68 38 75 72 3**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 3. Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	118.55	118.50
Renta de aur ung. de 4%	87.05	87.15
Renta ung. de hârtie	85.75	85.80
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.75	135.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89.30	89.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	110.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94 20	94.—
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	98.—	98.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	96.—	95.75
Obligațiuni urbariale temeșiane		95.75
Obligațiuni urb. temeș. cu clausulă de sorțire	97 75	
Obligațiuni urbariale transilvane	96.25	95.—
Obligațiuni urbariale croato-slavonice		97.50
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.25	
Sorți unguresci cu premii	99.—	98.50
Sorți de regularea Tisei	97.50	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	115 25	115.—
Datorie de stat austr. în argint	109 50	109 50
Renta de aur austriacă	77.85	77.80
Sorți de stat dela 1860	131 40	—.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	292.—	292.50
Acțiuni de credit austr.	294.05	294.50
London (pe polița de trei luni)	119.55	119.60
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	100.—	100.—
Galbin	5.62	5.62
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemțesci	58 45	58 50

Nr. 5787 1882 civ. [346] 1—3

Publicațiune.

Pentru pregătirea lucrărilor prealabile în causa de regularea proprietății privitoare la comasarea hotarului și la separarea pășunei **Cucerdei** române cu deosebire la regularea inginerilor operatori, și la preliminarea speselor se ficsează ḑiua de 29 Martie 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi în locuința judelui comunal din Cucerdea română, pe când toți cei interesați sûnt avisați cu aceea că absentarea părților nu împedecă pertratarea.

Elisabetopole în 26 Ianuarie 1383.

Dela tribunalul reg.

Káplány.
jude esmis

Nr. 533 1883 civ. [345] 1—3

Publicațiune.

Se aduce la cunoscință publică din partea tribunalului reg. că notariul public din Sibiiu, Gabriil Zágoni, își deschide la 1 Februarie 1883 cancelaria sa de notariu public în Sibiiu.

Din ședința tribunalulni reg. ținută la 24 Ianuarie în Sibiiu.

Nr. 392 1882 civ. [344] 1—3

Publicațiune.

Ficsându-se, la rugarea contelui Bela Vass în privința concesiunei comasărei generale a hotarului **Sucutardului**, ḑiua de pertratare în fața locului **Sucutard pe 22 Martie 1883 la 10 oare înainte de ameaḑi** se învită părțile interesate a se presenta la ḑiua ficsată în persoană sau prin plenipotențiații lor, cu observarea, că absentarea unei sau altei părți se va considera, ca și când ar consimțí cu comasarea, și că rugarea pentru concesiunea comasărei stă în voie ori cărui a o vedè la tribunalul subscris și la primăria comunală.

Din ședința tribunalului reg. diu Dej ținută la 31 Ianuarie 1883.

Zambach și Gavora.
Fabrică de vestminte și recuisite bisericesci
de rit catolic și grec. [205] 20—30
în Budapesta, strada Vațului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 11. Sibiiu, Joi 27 Ianuarie (8 Februarie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

La proiectul de lege referitoriu la scoalele medii.

Ne-am ţinut de datorinţă, deşì spaţiul coloanelor din ḑiarul nostru numai cu greu ne-a permis, a pune în faţa publicului nostru cetitor proiectul de lege referitoriu la scoalele medii, care aḑi mâne va fi presentat dietei spre desbatere.

Scopul, ce se urmăresce prin proiectul de faţă, deşì retăcut, e evident pentru toţi aceia, cari s'au iniţiat cât de cât a cetì puţin printre şiruri.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică a prevenit şi de astă dată şovinismul. „Pesti Napló", care mai eri alaltăeri, discutând raportul statistic ministerial despre starea învĕţământului în decursul anului scolastic 1881/2, se plângea, că maghiarisarea nu sufere nicăiri aşa tare, ca în cercul de activitate al scoalelor medii, cari, cu deosebire în Transilvania, sûnt parte mare susţinute de nemaghiari, şi atrase atenţiunea ministrului asupra acestora, dându-i sfaturi în privinţa celor ce ar fi de făcut; „Pesti Napló," ḑic, are cuvênt a triumfa. Ministrul a luat bine aminte cele recomandate de foaia aceasta, dovadă: proiectul de faţă.

Cele ce le-a ḑis „Pesti Napló" într'o doagă, ministrul, fără a se mai întreba: de sûnt bune sau rele, le-a primit de bani buni, le-a apreţiat şi a surprinse lumea cu un op nou, care pune coroană tuturor opurilor sale anterioare.

Legea referitoare la scoalele poporale, deşì destul de ...., ţine, cel puţin la părere cont de drepturile confesiunilor, garantate prin legile anterioare sancţionate.

Proiectul de faţă, în urmărirea orbişă a scopului sĕu unilateral, ignorează drepturi şi legi sancţionate, ridicând pretensiuni, cari te indignează până în suflet.

Pe basa acestui proiect putem, ce e drept, susţinè şi noi scoale, trebue sĕ avem însĕ mijloacele de lipsă; pretensiuni, de a fi spriginiţi din partea statului, n'avem voe a ridica.

Dacă cu toate acestea sûntem în stare a susţinè unele scoale medii, ele tot nu se pot numì prroprietatea noastră, căci ministrul îşi reservă prin proiectul de faţă toate disposiţiunile ulterioare referitoare la viaţa internă a acestor scoale.

Forul suprem bisericesc, care pe basa legilor constituţionale, avè până acum dreptul necontestat de suprainspecţiune, e condamnat la o rolă foarte umilitoare. Disposiţiunile ulterioare ale acestui for au lipsă de aprobarea ministeriului, altfel n'au putere deobligătoare. Singur în privinţa propunerei „Religiunei" şi a „Moralului" are forul bisericesc dreptul a dispune independent, fără amestecul ministrului. Disposiţiunile luate de forul suprem scolar confesional în privinţa planului de învĕţământ, până şi în privinţa esamenelor supletoare şi de repetiţie cu scolarii, pot fi schimbate de ministru.

Esamenele de maturitate se fac sub conducerea comisariului esmis de ministru, care ia parte activă la esaminare şi are drept de votare.

Apoi chiar esamenele de cualificaţiune pentru profesori. Aceste sûnt cu totul luate din mânile confesiunilor, şi se pot depune numai inaintea comisiunei esaminătoare de stat şi numai în limba maghiară.

Deşì nu se ḑice espres în proiectul de faţă, că limba de propunere în toate scoalele medii trebue sĕ fie cea maghiară, e totuşi de prevĕḑut, că fiind primit, pe basa esplicărei, ce i se va da, se va ridica şi pretensiunea aceasta.

Legea privitoare la scoalele poporale cere, ca limba maghiară sĕ fie în fie-care scoală de soiul acesta obiect de învĕţământ obligat. Pracsa ne dovedesce, că pe basa acelei legi, respective a esplicărei, ce i se dă, se lucră cu tot deadinsul într'acolo, ca limba propunătoare se fie cea maghiară.

Dacă s'a putut lucra aici aşa, cu toate că legea dispune espres: cum are a se urma, cu atât mai uşor se vor potè face atari disposiţiuni pe basa proiectului de faţă, care lasă loc opurtunelor chibzueli.

De fapt nu esistă pe basa proiectului altă deosebire între scoalele medii de stat şi cele confesionale decât aceea, că cele de stat sûnt susţinute din mijloacele statului, ear cele confesionale din mijloacele confesiunilor respective.

Legea electorală ne a luat posibilitatea a fi representaţi în dieta ţĕrei, practica la denumire ne a eschis ca români din funcţiunile publice: în contraḑicere cu legea fundamentală de stat, legea privitoare la scoalele poporale, ţintesce a ne jignì temelia culturei naţionale; acum mai vine „pupăza pe colac" proiectul de faţă, care ne ia fără multă vorbă, scoalele medii din mână.

Proiectul acesta ne amenință cumplit! A trecut timpul, de a sta cu mânile în sîn! Aşteptăm ba cerem chiar, ca cei competenţi sĕ nu întârḑie a protesta în contra aducerei unei legi, care vatămă pe lângă dreptul ce ni s'a garantat prin legea fundamenmentală de stat, de egală indreptăţire, şi drepturile, ce ni s'au garantat prin legea noastră fundamentală bisericească, prin „Statutul organic.

Revista politică.

Sibiiu, în 26 Ianuarie

Ministrii în partea cea mai mare, din amêndouĕ jumĕtăţite monarchiei, sûnt adunaţi la Viena, unde se într'unesc în conferenţe sub presidiul Maj. Sale. Unele ḑiare spun, că nu se scie, care este objectul conferenţelor ministeriale; altele ḑic că objectul nu poate fi, decât unele dări, cari sûnt a se mai „reforma"; altele earăşi că este continuarea reorganisărei armatei şi clădirea unor linii de căi ferate strategice. La toată întêmplarea sûnt lucruri importante, care se discută în acele conferenţe şi după câte aflăm din cele, ce se străcură prin însĕşi oficioasele din ambe capitalele monarchiei, ne întărim şi mai mult în fiinţa cea de mare importanţă a conferenţelor ministeriale. Se ḑice, că între alte se desbate şi cestiunea presenţei de pace a *landwehrei* din Cislaitania şi a *honveḑimei* din Translaitania. De aceasta este legată şi cestiunea, că în timp de resboiu şi una şi altă sĕ poată combate şi afară de teritoriul circumscris în legea de apărare din 1868. Un lucru se asigură oficios, că conferenţele nu sûnt o urmare a presenţei lui Giers în Viena.

Conferenţa din Londra este amânătă pe 12 Februarie n. Causa amânărei se ḑice, că ar fi o indisposiţiune uşoară a contelui Műnster, ambasadorului Germaniei la Londra. Interesant este că indisposiţiunea cea uşoară a ambasadorului german a venit sĕ întărească în câtva scirea de mai nainte, că Germania nu va lua parte la conferenţă. Amânarea conferenţei se mai atribue şi crisei din Francia. Cetim de altă parte că epistola, despre care amintirăm cu altă ocasiune, că o a primit regele Carol dela împĕratul Wilhelm, ar privì cestiunea dunăreană.

Până când dela Petersburg se telegrafează în toate ḑilele despre terminul şi modalitatea încoronării ţarului, nihiliştii, la rêndul lor, încă dau semne de viaţă. Abia s'a întors împĕratul dela Gacina la Petersburg şi a primit un memorand dela revoluţionari, pe care nihilişti l'au comunicat şi altor autorităţi civile şi militare şi bărbaţilor de influinţă. Memorandul este tipărit într'o tipografie secretă din Petersburg pe hărtie fină velină.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 10).

Dl Iohann (acesta era numele îngrigitorului) salută de nou şi deschise o uşe, care da pe scara cea mare, pe unde ieşiau şi întrau oaspeţii instalaţi în castel, şi circulau fără controlă vecinii cunoscuţi numĕroşilor domestici ai casei.

La această simplă formalitate se mărginì întroducerea lui Cristiano, care tocmai voia sĕ se depărteze, ne avênd intenţia de a se vârî în societatea aceasta, ci urmând numai fantasiei sale, el o percurse spre a vedè pe drăgălaşa Margareta.

La început el se află în galeria cea mare, zugrăvită al fresco, care traversă partea principală a locaşului din piesă în piesă, şi a cărei decoratie făcea cât putea spre a imita gustul italian, întrodus în Svedia prin regina Cristiana. Picturile nu erau bune, dară cu efect.

Ele representau scene de vênătoare, şi dacă mişcarea vie de câni, de cai, şi de animale sĕlbătice nu satisfăcea prin desemnul lor judecăţii artistului, totuşi îmbucura cel puţin privirea, prin o consonanţă a colorilor strălucită şi animată.

Mergênd pe această galerie, Cristiano sosì la pragul unui salon foarte bogat, unde oaspeţii începură a juca.

Aventurierul avea numai un cuget, privind la jucători; însĕ dorinţa de a vedè pe Margareta era însoţită de o teamă tainică. A afla mijlocul de a continua conversaţia începută în Stollborg, substituind veritabila sa persoană sau cel puţin vr'o persoană oare care nouă, celei usurpate, nu i se părea lucru aşa uşor, precum şi-a închipuit, începênd aventura aceasta nebună. Aşa, el mai că era îndestulit a nu vedè pe Margareta la bal şi profità de aceea ce i se părea odihnă spre a cerca de a'şi face o idee despre lumea, ce-i apărea înaintea ochilor.

El se aşteptase la surprinderi, pentru cari nu era nici un prilegiu. La prima privire societatea n'avea caracterul particular, ce şi-a fost promis închipuirea sa. Secolul aparţinea, pe timpul acela, lui Voltaire, şi prin urmare Franciei. Urmând esemplul mai tuturor suveranilor din Europa, clasele înalte din mai toată Europa acceptaseră limba şi la aparenţă ideile Franciei filosofice şi literare; însĕ precum gustul, logica şi judecata sûnt pururea, proprietatea minorităţii, resultau din această predilecţie pentru ideile franceze, multe inconsecinţe. Aşa, obiceiurile de corupţie şi moleşitatea dela Versailles se arĕtau mai adese ori, de cât vederile dela Ferney. Francia era modă, tocmai ca şi filosofia. Arte, costum, monumente, bon ton, maniera de a fi sau de a părea, toate erau o copie mai mult sau mai puţin reuşită a Franciei, din acele ce dênsa avea pe timpul acela bune sau rele, splendid sau meschin, frumos sau urît. Era una din acele epoce caracteristice, în care progresul şi decadenţa par a'şi da mâna, aşteptând a se îmbrăţoşa spre a se înăduşì unul pe altul.

Interiorul baronului Olaus era o copie ceva întârḑiată a unei societăţi francese din secolul al XVIII-lea şi totuşi baronul ura Francia şi intriga în sensul politicei rusesci: în Rusia însă încă se maimuţa Francia, se vorbea franţuzesce; la curte domneau obiceiurile sĕlbatice şi sângeroase a le barbariei; toţi se încercau în manierele galante şi în spiritele civilisaţiunei francese. Baronul Olaus urmà dară curentul iresistibil al epocei. Mai târḑiu o sĕ aflăm istoria sa.

Sĕ revenim la Cristiano.

După ce el esaminase toaletele femeilor, ce i se păreau cu vr'o câţiva ani îndărătul celor a le damelor franceze, şi feţele lor, care fără de a fi toate frumoase şi tinere aveau preste tot o espresie gin-

Proiectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare şi fine.)

§ 34. Datorinţa inspectorului suprem districtual de scoale e:

1., a supraveghia în toate scoalele medii publice şi private din district instrucţiunea, şi succesul acesteia, şi preste tot îndeplinirea dispoşiţiunilor legei.

În institutele, cari stau sub disposiţiunea şi conducerea directă a ministrului, precum şi în cele susţinute de municipii şi de comune are a se îndeplinì disposiţiunile legei, respective a se îngrigì, ca sĕ fie esecutate.

2. A conduce esamenele de maturitate la institutele publice, cari stau sub disposiţiunea şi conducerea directă a ministrului de culte, precum şi la acelea, cari sûnt susţinute de municipii, comune, corporaţiuni şi privaţi, a duce presidiul sau în cas de a fi împedecat a face ministrului propunere în privinţa substituirei.

În casul, când directorul suprem districtual de scoale ar fi împedecat, ministrul poate esmite un suplinitor.

3. A raporta ministrului de culte şi instrucţiune publică despre starea tuturor institutelor, cari stau sub conducerea sa, despre resultatul ce s'a arĕtat în instrucţiune şi despre esperienţele făcute.

§ 35. e întocmai cu §. 73 ex. 1881.
§. 36. e „ „ §. 75 ex. 1881.

§. 37. e întocmai cu §. 80 ex. 1881 cu omiterea aliniei a 3-a.

§. 38. e întocmai cu §. 86 ex. 1881.
§. 39. e „ „ §. 87 „ „
§. 40. e „ „ §. 88 „ „
§. 41. e „ „ §. 90 „ „
§. 42. e „ „ §. 91 „ „
§. 43. e „ „ §. 92 „ „
§. 44. e „ „ §. 93 „ „
§. 45. e „ „ §. 94 „ „

Secţiunea III.

Gimnasiile private şi scoalele reale.

§. 46. e întocmai cu §. 95 ex. 1881.
§. 47. e „ „ §. 96 „ „
§. 48. e „ „ §. 97 „ „
§. 49. e „ „ §. 98 „ „
§. 50. e „ „ §. 99 „ „
§. 51. e „ „ §. 100 „ „
§. 52. e „ „ §. 110 „ „

Secţiunea IV

Despre cualificaţiunea profesorilor dela scoalele medii.

§. 53. (= §. 57 ex 1881.) Pentru cualificaţiunea profesorilor dela scoalele medii organisează ministrul de culte şi instrucţiune publică o comisiune esaminătoare la universitatea din Cluj şi la cea din Budapesta. Membrii acestei comisiuni vor consta din profesori de scoale înalte, cari se ocupă cu propunerea şi tractarea obiectivă a obiectelor, din cari se esaminează. Afară de aceştia mai poate denumì ministrul după singuraticele grupe de specialitate încă câte doi membri, cari deşi nu sûnt profesori de scoale înalte, se ocupă totuşi în mod special cu respectivele sciinţe.

§. 54. (= §. 58. ex 1881.) Cualificaţiunea de profesor la scoalele medii o obţine acela, care şi corporalmente se arată capabil de profesură şi dovedesce:

1. că a terminat cu succes bun cursul întreg al gimnasiului (respective, că întru cât vrea sĕ obţină cualificaţiunea numai pentru specialitatea matematică şi a sciinţelor naturale, a terminat cu succes bun cursul întreg al gimnasiului sau a scoalei reale) şi a depus esamenul de maturitate. Acela care a absolvat scoala reală, e îndatorat, a posede cel puţin un atare grad de sciinţă din limba latină, ca sĕ fie în stare a pricepe un tecst uşor latin.

2. că, după absolvarea scoalei medie, a ascultat în decurs de patru ani la oare-care universitate sau scoală de artă sau la o preparandie organisată conform legilor esistente obiectele tăetoare (?) în specialitatea sa şi afară de acestea: *a)* limba maghiară şi istoria literaturei; *b)* pedagogia şi istoria pedagogiei; *c)* din obiectele proprii filosofice cel puţin Logica, Psichologia şi istoria filosofiei.

Pentru indivişii, cari au ascultat unele din obiectele obligate la o scoală înaltă organisată într'alt mod, cel puţin în decurs de un an, e de ajuns, dacă produce un testimoniu despre finirea unui studiu de trei ani la scoalele înalte numite mai sus.

Acela, care doresce a fi cualificat pentru propunerea filosofiei, a limbei maghiare, germâne şi franceze şi a literaturei sau a istoriei, trebue sĕ documenteze, că în decursul studiului universitar a studiat şi literatura grecă şi romană.

Respectivul poate petrece din timpul universitar de 4 ani, 3 la o universitate streină.

3. că a folosit dupa finirea studiului universitar cel puţin un an sau în mod practic cu propunerea la oare-care scoală medie, sau cu continuarea studiilor sale la o universitate din patrie sau străină. În tot casul trebue sĕ arete, că a avut practică de profesor într'unul din cei 5 ani.

4. că a depus înaintea unei comisiuni esaminătoare îndreptăţite esamenul de cualificaţiune circumscris în paragrafii următori, respective esamen cu succes.

Esamenul de cualificaţiune, cel puţin partea din urmă a acestui-a, se poate depune numai cel puţin după decurgerea unui an după absolvarea studiului universitar.

§ 55. (= § 59 ex 1881.) La depunenea esamenului de cualificaţiune pot fi admişi pe basa părerei date de comisiunea esaminătoare şi atari indivişi, cari n'au absolvat cursul universitar prescris în § 58, dar au dovedit prin lucrările lor literare, că posed cualificaţiune specială şi cultură generală şi că s'au ocupat cu instrucţiunea în mod practic sau că cel puţin pe timpul întrărei în vigoare a acestei legi au fost aplicaţi ca profesori.

§ 56 (= § 60 ex 1881.) Esamenile sunt scripturistice şi verbale şi se estind:

1. asupra obiectelor, a căror cunoscinţă se recere în interesul culturei generale şi cu privire la chemarea de profesor dela candidaţii de ori-ce specialitate în sensul normelor de mai sus.

2. asupra cunoscinţelor referitoare la obiectele, pentru cari doresce candidatul a fi cualificat;

3. asupra metodei şi eserciţiului în obiectele respective.

Candidatul are sĕ mai dovedească în esamene, că cunoasce limba maghiară, ca limbă propunĕtoare şi că e în stare a se putè folosì atât cu privire la gramatică, cât şi la literatură.

§ 57. (= 61 ex 1881) Esamenul se poate împărţì prin ordin în mai multe părţi, aşa încât sĕ poată fi depus cu mai multe ocasiuni.

Şi acei candidaţi, cari pe timpul depunerei părţei întâi a esamenului de cualificaţiune se aflau la o universitate străină, pot depune întreg esamenul de odată.

Esamenele de cualificaţiune se vor ţinè pe an în timpul statorit mai înainte prin ordinaţiune.

§ 58 (= § 62 ex 1881) Cunoscinţele necesare în aceeaşi mĕsură pentru fie-care specialitate sûnt obligătoare în mĕsura aici desemnată cel puţin din următoarele obiecte:

1. limba maghiară şi literatura (cunoscinţa limbei maghiare şi stilisticei), privire asupra desvoltărei literaturei maghiare şi cunoscinţa opurilor principale a autorilor mai însemnaţi.

2. partea generală a filosofiei şi pedagogiei. Din istoria filosofiei cunoscinţa direcţiunilor principale şi a sistemelor mai însemnate cel puţin în ceea, ce privesce principiile fundamentale. Cunoscinţa Logicei şi a metodelor scrutărei scientifice.

Cunoscinţă detaiată din pedagogie cu privire la sciinţele ei fundamentale: a psichologiei şi eticei. Cunoscinţa istoriei nouă a pedagogiei.

§ 59 (= 63 ex 1881) cu privire la cultura specială se recere:

1. respectivul sĕ documenteze, că din douĕ sau trei obiecte din scoala medie, cari formează câte-o grupă speciale, posede astfel de cunoscinţe, din cari sĕ se vadă, că şi-a însuşit cel puţin materialul prescris pentru instrucţiunea în scoala medie şi cunoscinţele despre acela în mod perfect şi că-şi pricepe objectele speciale în mod scientific.

2. Sĕ arete că posede cunoscinţa şi desteritatea necesară la propunerea objectelor de învĕţământ şi la urmarea metodei propunĕtoare.

Esamenul din fie-care obiect se estinde asupra materialului, ce are a se propune în toate clasele scoalei medie.

§. 60 (= § 64. 1881) Ministrul va statorì pe calea ordinară după ascultarea comisiunei esaminătoare dela universitate şi a consiliului de instrucţiune al ţĕrei ordinea, în care sĕ se ţină esamenele amintite în paragrafii de sus, împărţirea obiectelor la esamen, grupelor speciale, în cari sĕ fie cuprinse obiectele de învĕţământ şi în fine mĕsura recerută a cunoscinţelor din fie-care grupă specială.

§. 61 (= §. 65 ex 1881) Individul respins din causa insuficientei cualificaţiuni nu poate fi admis la repeţirea esamenului decât după decurgerea unui an. Candidatul respins pentru a doua oară nu mai poate fi adus la asamen.

§. 62 (= §. 66. ex 1881.) Ministrul după ascultarea uneia din comisiunile esaminătoare din ţeară decide din cas în cas, întru cât o diplomă câştigată în străinătate are valoare; la tot casul se cere, ca respectivul sĕ dovedească pe de o parte pregătirea circumscrisă în paragrafii de sus, de altă parte sĕ poseadă un testimoniu dela comisiunea esaminătoare din objectele obligate pe la universităţile din ţeară. În cât n'ar fi în stare a produce un atare testimoniu, e a se reţinè la depunerea esamenului supletor din obiectele, cari lipsesc.

(În noul proiect e şters § 67 ex 1881, care sună:

„Şi confesiunile sûnt îndreptăţite a purta de grigiă pentru cualificarea profesorilor dela scoalele medii anumit sub următoarele modalităţi şi condiţiuni.)

§. 68. Ele (confesiunile) pot înfiinţa un curs pregătitor pentru profesori de scoale medii pe lângă scoalele lor înalte cu o facultate filosofică şi istorico-

---

gaşe sau inteligentă, el se încercà a recunosce, sau mai bine ḑis a ghîci costumul şi fisionomia domnului casei. Aproape de locul de unde observà toate, fără a fi băgat în seamă, conversau doi bărbaţi, încet, cu dosul cătrĕ el, fără a voì, Cristiano ascultà conversaţia lor, deşì navea nici un interes personal. Aceşti doi bărbaţi vorbeau franţuzesce unul cu accent rusesc, celălalt cu accent svedic. Limba curţilor şi a diplomaţiei era evident necesară la schimbarea ideilor lor.

— Ei bine, ḑise Svedul, eu nu sûnt nici căciulă, nici pălărie*), deşi lumea m'a făcut şeful unei anumite fracţiuni a căciulilor celor mai groase de bumbac din dietă. De altmintrelea eu rîd de copilăriile lor şi Dta ai cunoasce rĕu Svedia, dacă ai considera pre unii mai mult ca pre ceialalţi.

— Sciu, rĕspunde Muscalul; voturile se dau aceluia, care dă mai mult.

— Oferă deci! N'ai sĕ faci politică, aceasta este simplă, uşoară pentru D-ta, care ai guvern avut. Încât mĕ privesce pe mine eu te spriginesc fără a-ţi cere ceva; aceasta este o afacere de convingere.

— Eu vĕd, că Dta nu eşti unul din patrioţii aceia din evul de aur, cari viseazà de unirea scandinavă: cu Dta se poate omul înţelege. Ţarina se încrede în Dta: însă sĕ nu cugeţi a te detrage liberalităţii Ţarinei, ea nu primesce nici un serviţiu fără a-l resplătì splendid.

— O sciu, replicà Svedul cu un cinism, de care se mirà Cristiano; am făcut şi eu esperienţe. Sĕ trăiască Catarina cea mare! Dacă ne ar băga în buzunar, eu de sigur nu m'aşi opune. De ne ar scăpa cu deosebire de nebunele noţiuni de drept şi de libertate a le ţĕranilor, cari sûnt biciul nostru. De ar da puţină knută burgezimei şi ceva Siberie la un mare numĕr a nobilimei, care voiesce a face de capul ei. Încât pentru bunul nostru rege sĕ-i lase episcopia şi sĕ-i ia cu deosebire nevasta şi dênsul nu ar avè a se plânge.

— Nu vorbì aşa tare, replicà Muscalul; ne poate auḑì cineva, fără sĕ l băgăm în seamă.

— Nu te teme! Toată lumea se face că scie franţuzesce; dar aici nu sûnt ḑece persoane dintr'o sută, cari pricep limba franceză. Altcum, ce-ţi spun acuma, sûnt dedat a spune ori şi cui fără sfială. De mult am făcut esperienţa, că politica cea mai bună este de a însufla frică prin opiniunea sa. Încât mĕ privesce, eu o spun în gura mare, că Svedia este perdută. Aceia, cari nu o cred, sĕ-mi probeze contrarul.

Cristiano, deşì nu aparţinea nici unei naţiuni deşi nu scia nimic de patria şi de familia sa, totuşi el se simţì indignat, a auḑì cu ce obrăznicià un Sved îşi vinde partea sa de naţionalitate, şi el cercá a vedè faţa bărbatului, care era în stare a vorbì aşa; dară atenţiunea sa fu detrasă prin intrevenirea sgomotoasă şi jignitoare a unei figuri ciudate, care mergea dela grup la grup cu activitatea unui om conştiincios de a face onorurile festivităţii.

Personagiul acesta era îmbrăcat într'un costum roşu, foarte bătător la ochi, foarte bogat, brodat şi decorat cu ordul svedic al Stelei Polare.

Pĕrul sĕu, pentru timpul acela prea ridicat, afecta o frizură triumfală de gust foarte rĕu şi enormele sale manşete cu dentele fine afişau mai mult lucs decât curăţenie. El era bĕtrân, disgraţios, petulant, bizar, ceva ghebos, foarte schiop şi cât se poate de chior. Cristiano conchidea din însuşirea cea din urmă, că greţosul acesta nu poate fi altcineva, decât absurdul şi odiosul pretendent la mâna Margaretei.

Ca sĕ nu fie silit a i se presenta şi pentru a susţinè usurparea rudeniei cu Dl Goefle (o libertate ce şi-a permis fără sfială şi fără pericol vis-à-vis de îngrigitorul casei) Cristiano se depărtà discret, hotărît a merge din sală, în sală până ce va da de juna contesă, de s'ar şi retrage apoi, fără sĕ fi vorbit cu dênsa. Lui i se părea, ca şi când stăpânul ghebos l'ar fi observat cu o atenţie oare care; însĕ el se linguşia a putè scăpa la timp esecutând o manevră abilă printre persoanele, cari povesteau stând lângă uşi.

---

*) Numirea partidelor politice în dieta Svediei.
Nota traduc.

naturală cu cel puţin 16 profesori ordinari şi cu institutele necesare pentru instruirea în sciinţele demonstrative (laboratoriul scientific şi chemic şi grădină botanică) fără alte facultăţi.

Pe la astfel de cursuri sûnt a se aplica ca profesori ordinari indiviḑi, cari în privinţa specialităţii lor, sûnt cualificaţi prin diploma de doctor. În mod escepţional pot fi aplicaţi şi indiviḑii, cari pentru specialitatea respectivă dau testimoniu însemnat pe terenul literaturei scientifice sau în cultivarea practică a sciinţei. Numele şi cualificaţiunea profesorilor aplicaţi se aşterne ministrului pentru esercitarea dreptului de legală suprainspecţiune.

Un ast-fel de curs pregătitor pentru profesori, în care pentru cultivarea profesorilor se institue câte o catedră separată pentru fie-care sciinţă mai momentoasă şi se propune fie-care sciinţă, care constitue obiect obligat al esamenului de cualificaţiune, constă la olaltă cu cursul filosofic, ca şi la universităţile din patrie, din patru ani."

Asemenea e şters § 69 ex 1881: Comisiunile pot instituì din astfel de cursuri pregătitoare comisiuni esaminătoare pentru profesorii dela scoalele medii. Membri în aceste comisiuni pot fi numai profesorii, cari se ocupă special cu obiectele, din cari se face esamenul.

Ministrul esmite în comisiuni câte 2 membrii, cari sûnt de faţă la esamen, i-au parte la acesta şi au drept a vota.

În privinta admiterei la esamenul de cualificaţiune, a împărţirei esamenelor de cualificaţiune, a obiectelor şi a procedurei sûnt şi aici normativi, paragrafii 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65. Dispoşiţiunea referitoare la obiectele din § 64 stă în dreptul forului respectiv bisericesc, care are a aşterne ministrului de culte şi instrucţiune publică dispoşiţiile luate în direcţiunea aceasta, planul esamenului general, precum şi organismul şi membrii comisiunei esaminătoare spre a se putè controla, nu cumva mĕsura de cunoscinţe statorită sĕ fie mai mică, ca cea usitată la esamenele de cualificaţiune de stat.

În privinţa limbei esamenelor de cualificiicaţiune dispune § 71."

S'a sters şi § 70 din proiectul din 1881: „Întru cât se îngrigesc confesiunile de cursurile pregătitoare pentru profesori în modul precris în §§. 68 şi 69. Diplomele de cualificaţiune câştigate în acest mod vor avè aceeaşi valoare, ca cele dela stat, şi profesorii astfel cualificaţi vor putè fi aplicaţi asemenea şi la scoalele medii, cari stau sub dispoşiţiunea, şi nemijlocita conducere a statului, precum şi la toate celelalte scoale medii. Întru cât n'ar corespunde condiţiunilor de sus cultura profesorilor şi modul cualificaţiunei la confesiuni, profesorii cultivaţi de acestea în cercul propriu de activitate vor putè fi aplicaţi numai pe la scoalele lor proprii confesionale.

Şi în casul acesta e îndatorată confesiunea a arĕta ministrului de culte şi instrucţiune publică pentru esercitarea dreptului de suprainspecţiune, modul, sistemul cualificărei, împărţirea cursului şi a obiectelor de învĕţământ, precum şi gradul de cualificaţiune; ministrul va esmite la esamenele de cualificadiune, cari sûnt a i se anunţa de timpuriu, unu sau doi comisari."

§. 63 (=§. 71 ex 1881.) Limba esamenelor de cualificaţiune e cea maghiară.

§. 64 (= § 103 ex 1881) Ministrul de culte şi instrucţiune publică e împuternicit, a da, în urma unei aşterneri motivate forului respectiv bisericesc pentru de a putè ţinè esamenele de cualificaţiune preste tot sau şi numai din unele obiecte de învĕţământ în limba nemaghiară în decurs de 5 ani după intrarea în viaţă a acestei legi, concesiune estraordinară.

Limba maghiară şi literatura trebue sĕ ocure şi în casul acesta între obiectele de esaminare.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Sibiiu, 25 Ianuarie 1883. Comitetul reuniunei învĕţătorilor greco-oriental din districtul Sibiiului şi a ţinut şedinţa sa ordinară în 21 Ianuarie a. c. fiind de faţă: profesorul Simion Popescu, ca preşedinte, prof. Dr. Ioan Crişan ca secretar, asesorul consist. Ioan Bechnitz, prof. Dem. Comşa, învĕţătorii: Nicolae Ivan din Sălişte, Coman Hămbăşan din Rĕşinari, Toma Joandrea din Sibiiu şi Demetriu Lazar din Sibiiu.

Între obiectele mai însemnate, ce s'au pertractat se înseamnă.

1. Raportul vice-preşedintelui reuniunei, Nicolae Borzea, învĕţător în Sălişte, despre constituirea despărţĕmêntului Săliştei în şedinţa din 6/18 Decemvre, la care din 42 de învĕţători au participat 17. S'au ales preşedinte Nicolae Ivan, învĕţătoriu în Sălişte; secretariu N. Neamţu, învĕţătoriu în Sălişte; cassariu D. Chirca, învĕţătoriu în Sălişte ear' membrii în comitet: Ilie Hociotă, Sălişte, şi Moise Frăţilă, Galeş. Raportul s'a luat spre sciinţă cu adausul, că sĕ se dea reprobă acelor învĕţători, cari n'au luat parte la adunare şi nu şi-au scusat absenţiile.

2. Raportul învĕţătoriului primar din Avrig Ioan Cândea despre constituirea despărţĕmêntului Avrig efeptuită în şedinţa din 15 Decemvre. La acea şedinţă s'au presentat 14 învĕţători, preoţimea din acel loc şi împregiurime şi un frumos numĕr de mireni. Preşedinte s'au ales Ioan Cândea, Avrig; secretariu N. Luculeţ, învĕţătoriu în Avrig, cassariu; T. Doican înv, în Sebeşul infer., membrii Ioan Petrişor învĕţ. în Porcesci şi Ioan Lupea, învĕţ. în Sărata. S'au ţinut două prelegeri practice, una de Procopiu Clonţa din Religiune; „Despre Dḑeu şi esistenţa lui", alta de N. Luculeţ „Despre definiţiunea substantivului". Cu această ocasiune s'au înscris ca membrii ajutători: 1. P. Mihail Cândea din Avrig, 2. P. Dionisiu Calefariu, paroch în Sărata, 3. P. Georgiu Cismaş, paroch în Porumbacul super. apus., 4. Mihail Luculeţ, primar în Avrig, 5. Savu Berghea, cassar în Avrig, 6, Vasile Cândea, colector în Avrig, 7. Ioan Ilincea, comerciant în Avrig, 8. Irimie Răduţ, proprietar în Avrig şi 9. Nicolae Mihailă, proprietariu în Avrig, toţi cu câte 1 fl. v. a. Prelângă aceştia s'au mai înscris, fără a fi depus suma de 1 fl. Atanasie Sebeşan, fost învĕţătoriu şi Ioan Vlad proprietar în Avrig. Au depus tacsele restante de câte 1 fl. 6 membrii şi s'au vêndut 11 esemplare din Regulamentul afacerilor interne à 10 cr. — 1 fl. 10 cr.

Constituirea se ia spre sciinţă. Învĕţătorilor, cari au absentat fără scuse sĕ li se esprime reprobă. Se esprimă mulţămită marinimoşilor domni, cari au binevoit a sprigini Reuniunea prin înscrierea lor de membrii ajutători.

3. Fiind statutele întărite din partea Venerabilul Consist. şi fiind că cunoascerea statutelor este o necesitatate imperativă pentru fie care membru se însărcinează presidiul împreună cu dl asesor I. Bechnitz a mijlocì tipărirea Statutelor, întocmind lucrul astfel ca din considerare la spesele tipariului, Statutele sĕ se poată întrebuinţa şi de celelalte Reuniuni, a căror statute după informaţiuniie primite ar fi aproape identice cu ale acestei reuniuni.

Se scontrează cassa după jurnalul de cassă, şi libelul de înlocare dela „Albina", şi aflându-se în ordine se contastă că:

Dela adunarea generală trecută s'a transpus cassei ca tacse dela membrii şi cassa rest 51 fl. 08 cr.

De atunci au incurs dela P. T. dd:

Asesor cons. Zacharia Boiu, tacsă de membru ajutătoriu 1 fl. Dr. Nicolae Maier, prof. tacsa de membru fundator 20 fl. Anania Trombitaş ref. scol. tacsa de membru fundator 20 fl. Georgiu Dima, prof. de musică, tacsa de membru ordinar pro 1882/3 2 fl. Moise Lazar, asesor consist. tacsa de membru fund. 20 fl. Ioan Bechnitz, asesor cons. tacsa de membru fund. 20 fl. Demetriu Cunţan, prof. de cânt, membru ajutătoriu 1 fl. Const. Bugarsky comerciant, membru ajutătoriu 1 fl. Apoi dela despărţĕmêntul Avrig 16 fl. 10 cr. Pentru 9 esemplare Regulament a 10 cr., 90 cr., la olaltă — 147 fl. 08 cr.

Din cari s'au spesat pentru tipărirea Regulamentului şi a blanchetelor de cuitanţii 24 fl. 50 cr. recuisite de cancelărie 1 fl. 38 cr., la olaltă 25 fl. 88 cr.

Substragênd spesele din venite resultă 121 fl. 20 cr., cari se află depuşi la „Albina", şi cari adauşi la capitalul de mai nainte dau suma totală de 456 fl. 54 cr. v. a.

Starea aceasta a cassei se ia spre plăcută sciinţă esprimându-se mulţămită acelor domni, cari prin înscrierea ddlor de membrii dau Reuniunei ajutoriu moral şi material.

5. Cercetându-se Biblioteca, căreia s'a pus basă în 1881, se constată că de la prea modesta ei stare actuală s'a ridicat numai prin oferturi, şi anume:

I. dela I. d. Ioan Popescu, prof. operele Dsale 1. Compendiu de Pedagogie, 1876 ed. II. 2. Computul în scoala poporală, ediţia II. 1875. 3. Psichologia empirică, 1881. 4. Ântâia carte de lectură, ed III. 1880.

II. Pavel Dunca consilier gubern. pens. 6.) Lăpĕdat Popescu, „Albina Carpaţilor" an I. şi II. complet, an III Nr. 1—12. 7) Negrutiu N. F. „Amicul Familiei, IV, Nr. 1—38.

III. N. P. Petrescu, cassar la Albina 8) Horn. trad. de Petrescu. În munţi 1879 9) Schiler trad. de Petrescu Nepotul ca unchiu 1880, 2 es. 10) Grube trad. de Petrescu, Biografie române 1876.

IV. Simeon Popescu: 11. Genesa Evangeliilor, 1880, Catehism, 1880. *Πνευμα* în Nicaeno-Constantinopolitanum 13. Metodica specială a studiului Religiunei, 1882, 14. Desvoltarea primatului papal 1882 şi 15. V. Petri, Scoala practică, 1882/3.

V. Ioan Dordea, învĕţătoriu în Cristian 19) Krug-Laurian: Manual de filosofie I. 1847, 17) Müller-Vinterhalder, Viena 1843. 18) Popea N. „Andreiu Br. Şaguna" 1873. 19) Alesandrescu D. N. Cir cel tinĕr 1862 20) Tinerimea română din Viena, Carte către s. Adunare a diecesei unite 1850. 21) Actele Sinodului archidiecesan 1870.

El se preumblà câteva momente, nu pot ḑice prin mulţime, (localul era cu mult mai larg, decât oaspeţii numeroşi) ci prin scenele foarte animate, pre care nu-şi luà timp a le observa mult. Temêndu-se a fi întrebat înainte de fi aflat ceea ce căuta, el trecù cu un aer ocupat şi cu atât mai măreţ, cu cât simţea că-şi perde îndrăzneala. Şi totuşi, fi va din curiositate pentru un oaspe, pre care nu-l cunoscea nimenea, fi va din simpatie pentru esteriorul sĕu frumos şi pentru faţa sa remarcabilă, în toate grupele, prin care trecea se aflau oamenii dispuşi a i se adresa cu vorba sau a-l întimpina. Cristiano însĕ simţì un fel de ameţeală, ce-l făcea sĕ interpreteze în sens opus privirile afabile şi surîsele binevoitoare, a căror ţintă era. El mergea dară iute, făcêndu-se a căuta în faptă pe cineva, şi salutând cu o graţie neprefăcută, ce nu-l costa nimic, pre oamenii cari îi făceau loc, însĕ fără a cuteza a se uita la ei.

În sfêrşit el zărì, revenit în galeria, numită a vênătoarelor, două femei, pre care le recunoscù îndată, pe una drept aceea, care o veḑù cu o oară mai nainte în Stollborg, pre cealaltă drept guvernanta sa; supoşiţia aceasta era destul de fundată în toaleta sa modestă, în aerul timid si fin, şi într'un ce franţuzesc respândit în aspectul domnişoarei Potin.

Aceasta a fost prima parte a episodului romantic, arangiat în capul lui Cristiano. El era la bal, nu întimpinase nici o pedecă la admisiunea sa, el era scutit de privirea şi de întrebările domnului casei şi în sfêrşit el afla pe Margareta sub scutul binevoitor al confidentei sale. Aceasta însĕ nu era totul. Mai era vorba de a se adresa junei contese sau de a-i atrage atenţia şi a-i face de nou cunoştinţa.

Partea a doua a romanului se începù foarte sgomotos.

În momentul, când Cristiano pândea privirea Margaretei, o privire ce o ascepta spre a'şi afla inspiraţia, el simţì un pas inegal ce se încerca a-l urma, şi o voce clară şi ţipĕtoare, venind de dindĕrĕptul sĕu, oprindu'l chiar prin cuvintele următoare:

— Domnule! domnule strĕin! unde fugi aşa?

Aventurierul se întoarse şi se vĕḑù nas la nas cu bĕtrânul chior, şi ghebos, de care se creḑù scăpat.

Ḑicem nas la nas, căci schiopul, aşa l-a urmărit, încât nu'şi putù schimba mersul aşa iute, ca el, şi mai îi căḑù în braţe.

Cristiano ar fi putut fugì, însĕ aceasta l'ar fi compromis; el îşi luà dară inima în dinţi şi rĕspunse:

— Te rog de o mie de ori de iertare, domnule baron, tocmai pe Dta te căutam.

— A, aşa, ḑise schiopul, întinḑênd-ui mâna cu o cordialitate pripită; eu mi-am cugetat-o. Am observat faţa Dtale între toate celelalte; şi mi-am ḑis: eată un bărbat instruit, vre-un călĕtor erudit, un om serios, un om inteligent în sfêrşit, şi de sigur eu sûnt polul, care-l caută magnetul. Ei bine, eată-mĕ.

Eu îţi stau la dispoşiţie cu plăcere. Eu iubesc junimea studioasă, şi Dta îmi poţi pune toate întrebările, a căror deslegare o doresci.

Era atâta sinceritate şi bunăvoinţă în faţa riḑêndă şi în limba vanitoasă a bătrênului, încât Cristiano acuzà pe Margareta de nedreptate către dênsul. Negreşit, el era un mire ridicul şi imposibil; dară el era omul cel mai bun din lume, incapabil a vătăma un copil şi precând unul din ochii sĕi ratăcea nehotărît, ca şi când ar fi orb, peste păreţii salei, celălalt privea la convorbitorul sĕu cu o francheţă aşa de părintească, încât toată acusaţia de ferocitate devenì un vis.

— Mĕ faci confus cu atâtea complimente, domnule baron, rĕspunse Cristiano, îndrăsneţ până la ironie. Eu am sciut că Dta esci versat în sciinţe modeste.

(Va urma)

VI. Dr. Nicolae Maier, prof. 22) Muntean G. I. Carte de lectură românească Tom. I. partea I—IV în 2 fascicule 1866.

VII. Dr. Ilarion Pușcariu, protosincel 23) Foișoara „Telegr. Rom.“ an 1876 și 1877 și 24) princìpii de pedagogie 1880.

VIII. Dr. Ioan Borcea. advocat, 25) Operele lui „Shiller“.

IX. Em. Petroviciu 26, Lazăr Petroviciu „Iubirea față de copii 1878.

X. Ioan Popa, advocat 27) Stefan Iosif“ Gramatica limbei elene 1882, 28) Ballagi Maghiar és némett Szotár 1867“ 29) Tindler der Examinator n. der Examinant 1848 30) Halm. Cornelii Taciti opera 1857. 31) Schaefer I. Grundriss der Geschicte der „Deutschen Literatur“ 1850. 32) Popa I. Prelegere publică 1879, 33) Adunarea raporturilor dela directorii distr. de scoale 1865 34) Epistola unui român trann. 1871 35) Boen G. Princesa Sirene, caetul 1.

XI. Nicolae Cristea, asesor cons. 36) Alecsandri V. Despot Vodă 1880.

XII. Dr. D. P. Barcian 37) Iosef Ambros, Spielbuch 1878. 38) I. Popescu Psichologia empirică. 1881. 39) Süs. Gust. Thier-Büchlein.

XIII. Demetriu Comșa 40) Paul I. S. Nu-i nimic, 1881 41) Schubert K. Anfangsgrűnde der „Naturlehre 1863 42) Mocnick. „Aritmetica“ 43) Schwenitz I. Studien üb. d. wirthschaftl. Gegenwart n. Zukunft Siebenbürgens 1876; 44) I. Popescu, A doua carte de cetire, 1874 45) Crusius G. Ch. Volstaendiges gr. deutsches Wörterbuch 1857; 46) Alexandrescu P. Noțiuni de horticultură 1876 47) George Vintilă, Manual poporal de agricultură practică 1873: 48) Vaszary K. Kurzgefasste Geschicte von Ungar 1867 49) Dr. F. Ahn. Practischen Lehrgang d. franz. Sprache 1867 50) Lucas Es. Obsstkultur 1869 și Moderne Classiker.

Marinimoșilor domni dăruitori li se esprimă mulțămită. Tot odată sûnt rugați domnii, cari au bunăvoința a se inscrie ca membrii fundatori, ordinari, benevoli, ori ajutători a se adresa la președintele acestei Reuniuni.

Sciri telegrafice.

Agram, 5 Februarie. La 1 oară după miḑul nopței a urmat al doilea cutremur nu mai puțin vehement care a durat patru secunde.

Verșeț, 5 Februarie. Aici și în pregiurul Orșovei Baziașului, Aninei și Jamului-mare cutremurul s'a simțit pe la 4 oare 50 minute, care a ținut 10 secunde și a fost însoțit de sgomot suteran ca de tunet. Locuitorii fură deșteptați din somn.

Paris, 5 Februarie. Judele instructor a resolvit principelui Napoleon că este acusat a fi comis atentatul delăturărei formei esistente de guvern. Camera acusătoare va judeca cel puțin peste 8 ḑile.

Varietăți.

* (Necrolog.) Ni se trămite următorul anunț:

Subscrișii cu inimă înfrântă de durere în numele lor și a celorlalți consângeni aduc la cunoscința amicilor și cunoscuților cumcă

Iuliu Bologa,

paroch greco oriental din comuna Banabic

a repausat în etate de 31 ani după o boală îndelungată, fiind prověḑut cu sântele taine în 23 Ianuarie (4 Februarie) st. n. 1883.

Înmormêntarea se va celebra Marți în 25 Ianuarie la 1 oară d. m. Fie-i țerina ușoară!

Banabic în 24 Ianuarie 1883.

Maria Bologa n. *Botezan*, ca mamă. *Vasiliu Bologa*, paroch. *Vilma Cristea* n. *Bologa*, ca frați.

Lucia Bologa născ. *Patița*, ca soție. *Silviu*, *Emil* și *Maria* ca fii minoreni.

Rubin Patița, advocat, *Ioan Cristea* notariu cerc. int. ca cumnați.

Agaftia Contesu, *Maria Gomboș*, *Elena Dascalescu*, *Sofia Patița*, cumnate.

* (Necrolog). În 19/31 Ianuarie o epistolă pătrunse adênc inima elevului institutului „Andreian“, Ilariu Reit, aducêndu-i trista veste despre perderea iubitului sěu părinte, **Bucur Reit**, din Poartă, econom și epitrop al bisericei, ear în anii din urmă și al scoalei primare din Bran, care în urma unui morb îndelungat reposând în 17/29 Ianuarie în etate de 72 ani, a lăsat în doliu pe fii sěi: *Nicolae* învěțător la scoala primară din Bran, cu soția sa *Maria*; *George* învěțător în S. Petru lângă Hațeg; *Ilariu* cleric an. II în Sibiiu, apoi ficele sale: *Maria*, *Elisabeta* și *Elisafta*, soția sa de a doua *Maria* și în fine numěroșii sěi nepoți și nepoate.

Fie-i țěrîna ușoară!

* Principesa Bismarck) a fost onorată cu o distincțiune, de care n'a avut parte nici o femee din lume. Șahu Persiei i-a trimis ordinul soarelui. Se vede că Șahu are mare respect de principele Bismarck. Acordarea acelei decorații este o mirare, căci orientali nu cred pe femei demne de a merita asemenea distincțiuni. După cum se vede însě soția cancelarului german este o escepție în ochi prea puternicului stăpânitor al Perșilor și de aceea i-a dat cea mai mare decorație a țěrei sale.

* (Duel.) Redacțiunea „României libere“ a fost eri visitată, ḑice „Națiunea,“ de mai mulți oficieri superiori de intendenția, cari au venit se ceară, într'un mod cam demonstrativ, retractarea celor scrise în revista acelui ḑiar dela 19 curent, asupra personalului intendenției militare. Esplicațiunile între d-nii redactori și oficieri au fost de un caracter foarte animat, s'ar putea ḑice chiar violent din partea dlor oficieri mai ales. Resultatul poate fi un duel între autorul revistei și unul din oficieri, care se va delega de către ceialalți camaraḑi. La despărțire s'a hotărît alegerea martorilor.

* Posta din România eri nu ne-a venit. Ḑiare primim cu fie-care postă tot mai puține. Despre „Binele public“ scim cel puțin că este oprit; nu scim însě ce este cu „Poporul român“, care nu mai vine de loc; cu „Tribuna liberă“ care numai din când în când se arată pe la noi, ca sě tăcem de ḑiarele celelalte mai cu samă din provincie, despre care nu scim, mai sûntem sau nu mai sûntem în legătură cu ele.

Astăḑi ne a venit în duplo, adecă și cea de eri și de astăḑi.

Loterie.

Sâmbătă 6 Februarie n. 1883.

Sibiin: **16 33 74 79 52**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 6. Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	118.55	118.50
Renta de aur ung. de 4%.	86.90	86 85
Renta ung. de hârtie.	85.50	85.55
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134 58	134.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	89.50	89.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109 50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94.—	94.—
Obligațiuni ung. de rescumpěrarea pămêntului.	98 25	98 50
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	96.25	96.—
Obligațiuni urbariale temeșiane		97.75
Obligațiuni urb. temeș. cu clausulă de sorțire	97 75	
Obligațiuni urbariale transilvane.	96.25	96.—
Obligațiuni urbariale croato-slavonice		97.50
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	
Sorți unguresci cu premii	99.—	99.—
Sorți de regularea Tisei	97.50	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	115 25	115.—
Datorie de stat austr. în argint	109 50	109·50
Renta de aur austriacă	77.80	77 65
Sorți de stat dela 1860	121.75	129.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	835.—	833.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	290.75	290.—
Acțiuni de credit austr..	293.90	294.—
London (pe polița de trei luni)	119.60	119.55
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin.	5.63	5.62
Napoleon.	9.49	9.49
100 marce nemțesci	58.45	58.45

Nr. 226/1882 [347] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului preoțesc în vacanta parochiă română gr. or. Rogojel din protopresbiteratul Clujului, se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare a acestuia.

Venitul preoțesc din toate în bani computat și statorit de către comitetul parochial este de 365 fl. și anume:

1. Casa parochială cu patru chilii 100 fl.
2. Posesia bisericei, din carea trage venit preotul, este arătoriu 3 jugěre 1598 □ orgii, grădina 1 jug. 593 □. Pășunea 7 jug. 308 □, venitul din această posesiă s'a computat la preot cu fl. 56. 76 cr.
3. Botezul, 25 casuri în an per 25 cr. fl. 6. 25 cr.
4. Venitul preoțesc la Botezul Domnului 2 fl.
5. Înmormêntarea la om mare și mic respective pentru prochodul mare, la un cas 2 fl. 50 cr. ear' pentru prohodul mic 80 cr. în sumă fl. 33. 6 cr.
6. Pentru cununie anuatim 3 casuri cu 2 fl. 50 cr. în sumă fl. 7. 50 cr.
7. Birul preoțesc dela 75 familii în naturale, dela o familie o metretă grâu sau cucuruz sau orz merța 1 fl. 60 cr. în sumă fl. 119.
8. Lucru cu palma dela 37 familii, o ḑi cu coasa, ear' dela 38 familii o ḑi cu secerea fl. 21.
9. Venitul din pădure după sesia bisericei pentru preot fl. 20.

Suma totală a venitului preoțesc anuatim este 365 fl.

Concurenții la acest post preoțesc sûnt poftiți a subșterne la subscrisul petițiunile lor instruite pe basa Statutului organic și a Regulamentului provisoriu congresuale din 1878.

Cluj, 30 Decemvre 1882.

În conțelegere cu comitetul parochial.

V. Roșescu m. p.,
protopresbiter român gr. or.

Nr. 177. 1882 [343] 3—3

EDICT.

Ioan German de religiunea gr. or. din Ocna, comitatul Albei inferioare, carele de 4 ani cu necredință a părăsit pre legiuita lui soție Ana n. Ilie Soră din Sălițte, se citează prin aceasta, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sě se presenteze înaintea acestui scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanță, căci la din contră și în absența dênsului se va pertracta și decide procesul intentat contrăi de către soția sa.

Sibiiu 13 Ianuarie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Săliștei, ca for matrimonial de prima instanță.

Nr. 5787 1882 civ. [346] 2—3

Publicațiune.

Pentru pregătirea lucrărilor prealabile în causa de regularea proprietății privitoare la comasarea hotarului și la separarea pășunei **Cucerdei** române cu deosebire la regularea inginerilor operatori, și la preliminarea speselor se ficsează ḑiua de 29 Martie 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi în locuința judelui comunal din Cucerdea română, pe când toți cei interesați sûnt avisați cu aceea că absentarea părților nu împedecă pertratarea.

Elisabetopole în 26 Ianuarie 1383.

Dela tribunalul reg.

Káplány.
jude esmis

Nr. 533 1883 civ. [345] 2—3

Publicațiune.

Se aduce la cunoscință publică din partea tribunalului reg. că notariul public din Sibiiu, Gabriil Zágoni, își deschide la 1 Februarie 1883 cancelaria sa de notariu public în Sibiiu.

Din ședința tribunalulni reg. ținută la 24 Ianuarie în Sibiiu.

Nr. 392 1882 civ. [344] 2—3

Publicațiune.

Ficsându-se, la rugarea contelui Bela Vass în privința concesiunei comasărei generale a hotarului **Sucutardului**, ḑiua de pertratare în fața locului **Sucutard pe 22 Martie 1883 la 10 oare înainte de ameaḑi** se invită părțile interesate a se presenta la ḑiua ficsată în persoană sau prin plenipotențiații lor, cu observarea, că absentarea unei sau altei părți se va considera, ca și când ar consimțí cu comasarea, și că rugarea pentru concesiunea comasărei stă în voie ori cărui a o vedè la tribunalul subscris și la primăria comunală.

Din ședința tribunalului reg. diu Dej ținută la 31 Ianuarie 1883.

Conspectul operațiunilor,

Institutului de credit și de economii „Albina“
în luna Ianuariu 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu în 31 Decemvre	74,567.78
Depuneri	126,505 25
Cambie rescumperate	104,661.80
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	3,305.48
Interese și provisiuni	11,028.74
Chiriă	103.33
La fondul de pensiune	53.80
Moneta vêndută	48,948.22
Efecte	49,306.60
Conturi curente	53,640.73
Diverse	762.88
	fl. 472.884.61

Eșite.	fl. cr.
Depuneri	134 345.77
Cambie escomptate	98,541.79
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	31,215.30
Interese pentru depuneri	200.98
Contribuțiune și competințe	31.25
Salarie și spese	2,350.11
Monetă cumpěrată	58,234 67
Conturi curente	83,035.09
Diverse	1,367.90
Saldo în numerariu cu 31 Ianuarie 1883	63,511.75
	fl. 472,884.61

Sibiiu în 31 Ianuariu 1883.

Visarion Roman m. p.,
director esecutiv.

I. Lissai m. p.,
comptab.

[348] 1—1

Redactor rěspunḑětor Nicolau Cristea.

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr 12. Sibiiu, Sâmbătă 29 Ianuarie (10 Februarie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din diarele unguresci.

„Pester Loyd“ nu se va supěra dacă îl numěrăm între diarele unguresci pentru că representă *par excellence* interese maghiare. Numai limba i este germană. Diarul acesta a publicat încă în sěptěmâna trecută un articul privitor la cestiunea Dunărei şi la România. Articolul a surprins cu tactica sa cea blândă, nu ca de alte dăţi îngâmfată şi ironizătoare. Eată articolul:

Cel ce a věqut tablourile rěsboiului ruso-turc ale lui Wereşagin 'şi-a întipărit negreşit în memorie pentru mult timp tabloul magistral: „Împěratul Alexandru II înaintea Plevnei.“ Pictorul a obţinut cu opera sa un efect, la care de sigur că nu se gândise. Ce impresie face acest puternic ţar al tuturor Rusiilor ca observator tăcut şi spectator liniscit, la distanţă sigură, pe când departe — foarte departe înainte, sustrasă vederei prin fumul prafului de puşcă, brigadele furioase se sdrobesc lovindu-se de şanţurile turcesci! „Spre seară împěratul sě apropia ceva mai mult, de câmpul de luptă“ observă Wereşagin în legenda din catalog, dar două boambe asvêrlite în apropierea lui, îl îndemnară sě se retragă. Seara târdiu el plecà înapoi la cartierul sěu general, foarte mişcat de durere. Nu se scia că fortul Griviţa se luase, şi diua părea perdută pentru Ruşi pe toată linia“. Prin urmare dacă *Românii*, despre isbândile cărora nici un om din suita ţarului nu scia încă nimic, dacă Românii n'ar fi cucerit formidabila redută de foc, aceea di mare şi sângeroasă ar fi fost „pierdută pentru Ruşi pe toată linia“. Ce servicii au adus Românii Ruşilor după trecerea Dunărei în curs de mai multe sěptămâni, până la sosirea ajutoarelor din interiorul imperiului moscovit, aceasta e cunoscut de toţi; fără ajutorul românesc Ruşii ar fi trebuit pur şi simplu sě se întoarcă înděrěpt peste Dunăre, pentru a încerca apoi din nou ocuparea posiţiunilor, după sosirea trupelor de întărire. Cum a plătit Rusia acest serviciu Românilor, earăşi este cunoscut. Acì n'avem în vedere numai deslipirea forţată a părţei basarabiene de România, ci în genere gospodăria brutală ce au ţinut'o în ţeară autorităţile şi soldaţii rusesci în timpul resboiului, şi cele mai noue planuri rusesci asupra braţului Dunărei dela Chilia, planuri vătămătoare României. Dar orbit de ura pătimaşă contra Austro Ungariei, care nici odată n'a vătămat pe România, ci din potrivă a spriginit'o — amintim numai încheerea tratatului de comerciu cu principatul, într'un timp când era încă sub suveranitatea Porţei — se pare că poporul român şi-a perdut judecata cea rece şi simţul politic sěnătos. În zadar căutăm motivele acestei vrajbe pătimaşe, care a făcut sě fie posibil până şi faptul ca în cei din urmă ani o foaie italiană-română de culoare irredentistică sě prinză rădăcini în Bucuresci şi a putut se producă acuma nebunia cultului lui Oberdank. În zadar căutăm motivele acestei duşmănii pline de pasiune ce face pe Români atât de înrăutăţiţi şi încăpăţinaţi în cestiunea, cum se fie condusă şi supraveghiată aplicarea regulamentului de navigare pe Dunărea de jos, aşa dar într'o cestiune curat technică-materială ce nu conţine în sine nici un fel de contrast, şi în care interesele tuturor acelora cari se servă de această mare cale riverană sûnt paralele. În zadar căutăm motivele acestei duşmănii pline de pasiune, pentru care nu esistă o esplicare raţională ca pentru atâtea alte multe lucruri neghioabe în viaţa omenească şi în societate. Dar totuşi credem că este util şi oportun, faţă cu declamaţiunile bărbaţilor politici şi ale publiciştilor români asupra hegemoniei şi aspiraţiunilor arbitrare ale Austro-Ungariei în afacerile Dunărei de jos, sě probăm cu *fapte concrete* în mână, cât de neîntemeeate cât de goale sûnt frasele lor.

Mărturisirea Englezilor, a concurenţilor noştri celor mai periculoşi în ţěrile balcanice şi dunărene această mărturisire probabil că domnii dela Dimboviţa n'o vor privi-o ca fiiind în favoarea noastră. Sě binevoiască deci a răsfoì într'o *operă englesească de isvoare autentice*, în volumul al patrulea al operei scoase la lumină de Theodore Martin cu aprobarea reginei Victoria: „Viaţa prinţului Albert, prinţ consorte al reginei etc.“ În două locuri diferite ale acestui volum basat pe notiţele autografe ale prinţului Albert, pagina 48 şi m. d. asemenea şi pagina 256 ş. m. d. d nii Români pot cetì, în cas dacă n'o ştiu încă, *că ei neau fost oferiţi pe tavă la congresul dela Paris din 1856*, dar că însě diplomaţii noştri au refuzat darul oferit, consistând din principatele unite, „fiind că prin ocuparea lor s'ar atăca drepturile legitime ale Turciei.“ — Împěratul Napoleon III stărui de câteva ori pe lângă contele Buol Schauenstein cu intenţiunea ca Austria sě păstreze pentru dênsa Moldova şi Valachia. Trupele împěrăteşti tot ocupaseră ţara întreagă: stăteau cu regimentele lor inaintate la gura Dunărei şi la frontiera basarabiană. În Bucuresci se formase un partid de boeri austrofili. Era treaba politicei vieneze de a da speranţe acestui partid şi al întrărì. Cabinetului vienez se esplicase că Moldova şi Valachiar se află fără stăpân. În vremea aceea nici nu se propusese măcar un pretendent la hospodărie, de efectuarea unei alegeri nici vorbă. Austria se încărcase din causa rěsboiului oriental şi pentru efectuarea ocupaţiunei moldo-valache cu o nouă povară de datorii în suma de 500 milioane fiorini şi din armata staţionată în Galiţia cholera răpise în câteva luni 45000 soldaţi şi pentru ce toate acestea?! Austria era deci sfătuită într'un chip foarte stăruitor se ocupe paza Dunărei de jos contra Rusiei. N'avea de cât sě lase trupele sale acolo, unde staţionau deja şi unde se aşedaseră foarte bine. Respingerea acestei propuneri din partea cabinetului vienez avu chiar de efect o răceală între Viena şi Paris. Şi câţi-va ani mai târdiu — aceasta se poate constata din descrierea istorică oficială a rěsboiului italian din 1859 — la întâlnirea împěratului Francisc Iosef cu Napoleon la Villa-franca, acest din urmă mai revenì odată asupra proiectului seu, ca Austria sě se despăgubească pentru pierderile suferite în Italia luând ceva din moştenirea Turciei muribunde. Napoleon desemnă principatele dunărene, Bosnia, Erţegovina şi Albania. Toate acestea, precum am dis, se pot proba cu acte autentice. Şi iarăşi propunerea relativă la anexarea principatelor dunărene fu respinsă cu energie. Dacă prin urmare în vremea aceea diplomaţia vieneză a refusat în câteva rânduri darul ce'i se oferia, apoi că atât mai puţin ea va avea astădi gânduri viclene, când principate s'au întărit în acest interval, devenind un Stat unit şi bine organisat înăuntru şi afară, astădi când România înfloreşte ca regat independent, — mai cu seamă că ori-ce gând subversiv este acum mai puţin realisabil de cât ori când. Austro-Ungaria rěmâne deci numai credincioasă politicei sale tradiţionale la gura Dunărei, dacă se ţine departe de ori-ce amestec în afacerile României. Exterioritatea cerută acum de cabinetul vienez pentru comisiunea mixtă — sau dacă bucureştenii se simt atinşi prin această denumire, apoi dicem numai comisiunea de supraveghiere riverană nu poate avea cu nici un chip de efect amestecarea Austro-Ungariei în afacerile României sau mărginirea dreptului de suveranitate al acestui regat, de oare-ce representantul român îşi esercită ca ori care altul deplinul sěu drept de vot în comisiune, ear egalitatea şi unitatea în conducerea technică-poliţienească a navigaţiunei riverane garantată de comisiune sûnt tot aşa de avantagioase comerciului şi comunicaţiunei României, ca intereselor ori-cărei alte naţiuni.

Din contră însă punerea sub tutelă a României a intrat totdeauna în tradiţiunile politicei rusesti.

---

*) Un pictor rus care în tablourile sale reproduce natura fară complimente. R. T. R.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 10).

— Dta voesci sě-mi ceri sfaturi, o direcţie poate... O! scumpul meu fiu, la toate lucrurile metoda...

Dară eu nu voesc sě te reţin în picioare între atâţia oameni frivoli, cari vin şi merg; vino, sě şedem. Nimenea nu ne va conturba, şi numai dacă ai poftă, noi putem povestì toată noaptea. Când este vorba de sciinţă, eu nu cunosc nici osteneală, nici foame, nici somn.

Şi Dta eşti aşa, nu? O, da, aşa şi trebue sě fii, sau sě pui pofta în cuiu a devenì erudit!

— Vai! cugetà Cristiano, am cădut în fundul unei fântâni de sciinţă, şi eată-mě condamnat la muncă, děu, nici mai mult, nici mai puţin, ca un esilat la Siberia!

Descoperirea aceasta devenì cu atât mai crudelă cu cât Margareta trecuse şi se afla deja la capětul galeriei, conversând cu unii şi cu unele, cari tocmai o salutară, luând direcţia cătră sala de joc, precând baronul nu părea nici decât dispus a o urma. El se aşedase într'o adâncătură semicirculară a galeriei, lângă o sobă ascunsă prin ramuri de plante ecsotice, ce formau trofee împreună cu arme de vênătoare, şi cu capete de animale selbatice.

— Eu věd, dise Cristiano, care bucuros ar fi voit sě evite în momentul acesta, conversaţia sciintifică, că Dta esci universal.

Este vorba de abilitatea Dtale la vênat, şi eu mě mir că afli timp...

— Cum de credi, că eu sûnt vênător? rěspunse bětrânul cu mirare. A! Doară pentru că mě credi vinovat a fi ucis eu, ferele aceste, a căror capete ciuntate se află aici, şi se uită trist la noi cu bieţii lor ochi de sticlă! Cine ţi-a spus aceasta, te-a înşelat, eu n'am vênat în viaţa mea.

Eu despreţuesc desfătările, ce întreţin sělbăticimea prea naturală a omului! Interiorul nesimţitor, însě roditor al pămêntului, este obiectul studiilor mele.

— Pardon! domnule baron, eu am credut...

— Dar de ce-mi tot dici baron?

Eu nu sûnt baron; este adevěrat că regele m'a nobilisat şi m'a decorat cu steaua polară, drept recompensă pentru lucrările mele în minele dela Falun.

Eu am fost, precum negreşit vei scì, profesor la scoala de mineralogie din oraşul acesta; dară pentru aceea n'am dreptul la un titlul şi eu mě îndestulez cu unele mici privilegii, ce mě scutesc de casta trufaşe, de care însě nu-mi pasă nici decât.

— Am greşit, cugetà Cristiiano.

Ei, apoi sě caut sě mě destac de savantul acesta, cât se poate de îngrabă, s'au sě l întêlnesc mai târdiu.

El îşi schimbà îndată ideea, věqênd pe Margareta revenind şi luând direcţia încet prin multe întrerumperi, cătră locul unde se afla dênsul.

El numai cugeta la altceva, decât a se împrietenì cu geologul, ca acesta sě-l recomânde, de va fi cu putinţă, ca pe un bărbat distins. El întrà repede în discurs. El sciù pune întrebări inteligente, mai multe de câte erau de lipsă. El a trecut dimineaţa prin Falun, el s'a coborît în minele cele mari, el a cules, spre satisfacţiunea sa personală, probe interesante, spre marea neplăcere a lui Puffo, care-l considera une-ori ca pe un smintit. El scia altcum

În „viața principelui Albert“ (vol. III pagina 49 și urm., vol. IV pagina 257) se află eternisate intențiunile binevoitoare ale cabinetului din Peterburg întru cât privesce principatele dunărene. La o intrevedere devenită celebră a împěratului Nicolae cu Ambasadorul engles sir Hamilton Seymour, țarul a ḑis că vrea sě facă din principate *un stat in faptă independent sub protectoratul sěu*“. Românii vor scì singuri ce vrea sě ḑică un stat „independent sub protectorarul rusesc“!

Austria după ce respinsese propunerile pentru anexarea principatelor, a făcut în 1857 o învoială, cu Francia și Englitera, în Osborne, o învoială ca unirea Moldovei și Valachiei sě nu fie politică ci numai curat administrativă, pentru a împedeca formarea unui stat sub un principe „care la cea dintâiu ocasiune va rupe legăturile de suveranitate ce l unec cu Poarta, fără însě de a fi în același timp destul de puternic spre a resista la ordinele rusesci.“ În acest interval unirea s'a făcut și suzeranitatea Porței a încetat. Acum le încumbă oamenilor de stat români de a desminți a doua parte a profeției dela Osborne și de a arăta că țeara lor e destul de stăpână pe sine însași, pentrn „a resista la ordinele Rusiei“. Cât timp ei vor face o oposițiune neîntemeiată și neințeleasă într'o afacere a cărei regulare definitivă este în interesul ei tot atâta cât și în interesul general european, remâne fundată bănuiala că România dă acum imperiului țarilor sprijinul ei politic precum i-a dat la Plevna ajutorul ei militar.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Ianuarie

În legătură cu cele din numerul trecut despre conferențele ministeriale din Viena cu privire la reorganisarea armatei, înregistrăm, că „Messager de Vienne“, într'un articul separat, spune, că reformele armatei sûnt departe de a fi ajuns la sfêrșit și că se urmează cu precipitațiune febrilă. După ce arată cum în urma reorganisărei s'a sporit și cât are sě se sporească încă armata, închee:

„Preparativele aceste ale Austriei sûnt consecuență necesară a marșului funest spre rěsărit ce a întreprins imperiul, constrîns de cancelarul din Berlin. Înpinsă înainte în roatele mașinăriei cestiunei orientale Austro-Ungaria se prepară de resboiu, nu pentru a avè pacea, ci pentru a esecuta preceptele care o vor pune două degete de peirea sa. Însě dacă vom trage la îndoială scopul utilităţii alianței austro-germane, riscăm de a fi acusați de înaltă trădare. Mai bine va fi sě ne reținem și se așteptăm.“

Conferența dunăreană dela Londra încă nici nu s'a început și a trecut prin unele fase neașteptate. Am amintit de bolnăvirea diplomatului german; bolnăvirea principelui Bismarck cunoscută deja încă a venit tocmai la timp. Lipsia sě se bolnăvească și representantul părței technice a cestiunei dunărene și, după cum cetim într'o foaie vieneză, și aceasta s'a întêmplat, dnul Ahrens, representantul technic al Germaniei, a căḑut bolnav la pat! — Despre admiterea României la conferență, „Messager de Vienne“, este informat, că prin cercurile politice vieneze, se soptesce foarte încet, că cabinetul din Viena n'a consimțit cu admiterea aceasta decât în urma presiunei dela Berlin.

Pentru ca sě cunoascem și tonul oficios din Viena în cestiunea dunăreană reproducem următoarele:

Este interesantă ḑice „Telegr.“ următoarea relațiune publicată de „die Presse“ din Viena și pe care o primesce dela un corespondente din Londra. O recomandăm deosebitei atențiuni a cetitorilor noștri. Eată-o:

„Prin presa continentală se asigură necontenit că d. de Giers a avut ocasiunea sě se pronunțe mai ales asupra cestiunilor dunăreană și egipteană. Scim foarte bine pe aici că Rusia are de apěrat în Egipet tot atât de puține interese ca și în Mexico și Australia. Este vědit că cei din Petersburg sě tem de înaintarea Engliterei pe căi noue în India și poate și mai mult de stabilirea noastră în porturile de Ost ale mărei Mediterane, și de aceea ei voesc sě ne împedece cât se poate mai mult ca sě nu ajungem la acest scop. Actuala situațiune din Egipet poate negreșit se fie oare-cum schimbată prin niscare-va sfaturi date sultanului, dar în cele din urmă vor trebuì ca și cei din Petersburg sě se convingă că Englitera nu cugetă de loc a lăsa pe seama altuia se culeagă roadele dela Tel-El Kebir. Nici Turcia nici alt cine-va n'are mijloace tari sau o ocasiune nimerită de a schimba într'un fapt activ resistența contra posițiunei noastre din Egipet, chiar dacă nu se ține seamă de faptul că Englitera a luat měsuri pe țěrmii Nilului în urma vederilor esprimate de maioritatea puterilor. A face o imputare Engliterei că voesce a și întinde sfera ei de putere, nu șede negreșit bine acelora ale căror planuri în privința Armeniei și a Asiei centrale sûnt destul de bine cunoscute de toată lumea.

„Ast-fel dar dacă cei din Petersburg aduc pe tapet un fel de cestiune Egipteană, apoi credem că ei fac aceasta numai spre a espune ca o concesiune ori ce dare înapoi a Rusiei în această privință, spre a cere apoi o contra-concesiune din partea Engliterei.

„În cestiunea dunăreană lucrurile stau cu totul alt-fel. Englitera a făcut învitările la Conferența ce este a se deschide lunea viitoare aici, fiind-că ea este mai înteresată ca toate statele de mișcarea comercială dela gurile Dunărei. Marina noastră comercială a participat în anul 1881 la navigațiunea din Sulina cu 523 vase avênd un cuprins 498,994 tone, pe când vapoarele rusesci n'au în mișcare mai mult de 10,717 tone; comerciul nostru acolo represintă tocmai 63 la sută din întregul comerciu european care a eșit și a intrat pe la Sulina în 1881. Înțelegem că nesce asemenea fapte sě displacă într'atât politicilor ruși, în cât sě dorească bucuros disolvarea totală a comisiunei dunărene internaționale.

„Cu toate acestea însě cestiunea dunăreană are și ea o parte însemnată în politică; ar fi deci cam necomod pentru diplomații din Petersburg ca, din causa unei oposițiuni peremptorii, sě rěmână cu totul isolați — și de aceea a fost inventată cestiunea Kilia. Este foarte vědit că ei nu fac aceasta din puncturi de vedere comerciale rusesci, cari au întrat până acum pela Sulina, nici nu vor sporì nici nu le va merge mai bine în cas când ele ar întra vre-o dată pe Dunăre prin gura Oceacoff și s'ar duce la Galați prin brațul Kiliei, în loc dea face acestea pela Sulina. Este deci mai mult ca sigur că în cestiunea Kilia se află ascuns un principiu politic de natură specific rusească. Rusia voesce mai nainte de toate sě aibă o gură a Dunării proprie a sea; ea va face atunci în ea tot ceiva plăcea și 'i convenì, nesupěrată de nici un control int național ca acela care a fost esercitat pă acum de comisiunea dunăreană. O dată că Ru sia va avea o gură a Dunării pe propriul ei terito riu, ea va putea atunci se perceapă dări și tacse cum îi va plăcea și sě vêre pe Dunăre vasele de resboiu ce va crede de trebuință, fără ca vre-o putere se aibă dreptul a protesta în contra. Este de ajuns a lămurí aceste aspirațiuni pentru ca nimeni sě nu mai fie suprins dacă Rusia, aducênd cestiunea Kilia în conferință, va întimpina o aspră și viuă oposițiune din partea Engliterei.

„D. Ztg.“ spune că are sciri dela Londra, că în cercurile delegaților e respandită părerea, că proiectul Barrère se va primì pe lângă modificări neînsemnate *(insignificantes.)* Așa ceva cetim și în alte foi. „Națiunea“ din Bucuresci susține, că proectul Barrère va fi discutat în părțile sale cele mai esențiale; de asemenea contra proiectul român încă va fi discutat în conferență. „Telegraful“ din Bucuresci susține că Austro-Ungaria se va întoarce cu sacul gol dela conferență și va consimțì și la prolungirea mandatului comisiunei dunărene.“

Senatul Franciei încă n'a decis asupra legei privitoare la pretendenți. Comisiunea senatului se vede a fi contra legei, cu toate că mai ales ministrul de rěsboiu o a apěrat cu toată elocența de care dispune.

Cabinetul Fallières se va retrage și va face loc celui a lui Jules Ferry.

Manifestul țarului rusesc este criticat de presa liberală europeană, că este lipsit de ori ce înclinare spre progres.

Cestiunea Evreilor în casa deputaților Ungariei.

(Urmare.*)

Onody vorbesce despre raportul dintre Evrei și partida independentă și declară, că dênsul nu ține pe Evreii de un factor politic, pe care ar putè conta națiunea și că din motivul acesta nici nu pune preț pe Evrei referitoriu la alegeri. Massa Evreilor ține totdeauna cu puterea. Dacă totuși Evreii merg cu partida independentă, aceasta sě întêmplă din causă, că Evreii își împart a priori rolele între sine. Națiunea a dat Evreilor într'un moment, în care și-a uitat de sine, egală îndreptățire, fără a precumpănì condițiunile premergětoare. Întreaga lege de emancipațiune, constătătoare din 5 șiruri, s'a creat într'un timp, în care se încheiase împrumutul de 16 milioane. Aceasta caracterisează împregiurările între cari s'a dat espresiune emancipațiunei. Vorbitorul spriginesce propunerea de conclus a lui Istoczy, eventual a lui Verhovay.

Otto Hermann în începutul vorbirei sale arată că în decursul desbaterei de față s'a făcut de repețite ori alusiune la egala îndreptățire ca la idealul vieței de stat și al societății. În fața postulatelor vieței practice și în momentele unei mișcări sociale adânci se comite o greșeală, dacă egala îndreptățire se aplică la viață tot numai din punctul de vedere al idealului. Nu trebue uitat, că în cestiunile de față ne aflăm înaintea unei realități concrete și că se tractează despre sanarea unei rěu

---

că ajunge în deobște, sě asculți cu respect pe un erudit vanitos, și sě provoci desfășurarea sciinței sale, pentru ca sě te creaḑă om foarte inteligent. Aceasta se și întêmplà. Fără a-l întreba după nume, patrie sau profesiune, profesorul făcù lui Cristiano o descriere minuțioasă a lumei suterane, pe a cărei suprafață el nu se îngrigea decât numai de sine, de reputația sa, de scrierile sale, în sfârșit de succesul observațiilor și descoperirilor sale.

La ori și ce alt moment, Cristiano l'ar fi tot ascultat cu plăcere; căci, el vedea, că, în total, are de a face cu un bărbat foarte instruit în cugetul sěu, și el se interesa la rêndul sěu pentru fie-care studiu serios al naturei; Margareta însě se apropià și sapientul observând preocupația repede a tiněrului june, își îndreptà ochiul cel bun în aceeași direcție și esclamà:

— A! eată mireasa mea! Nu mě mai mir. În adevěr, scumpe amice, am sě te presentez persoanei celei mai amabile din regatul nostru.

— Totuși el este! cugetà Cristiano uimit: de bună samă el este baronul Olaus! El e nebun; și acestuia are sě fie jertfită rosa aceasta de zăpadă!

El se confirma în credința aceasta, cu o nouă mirare, věḑênd pe Margareta grăbindu-se din parte-și și ḑicênd către domnișoara Potin:

— Eacă amantul meu!

Apoi ea adăogì dând bětrânului mâna cu un surîs aproape măgulitor:

— Dar ce cugeți domnule, de te ascunḑi în micul acesta unghiu, precând mireasa Dtale te caută; este o oară!

— Veḑi, ḑise eruditul cu o satisfacție naivă, către Cristiano, ea mě caută, dumnea-ei se urește, dacă nu mě aflu lângă dênsa. Apoi de, ce vreai, frumoasa mea amantă? Toată lumea dorește sfaturile mele! Nu este vina mea, și eată aici un june amabil, un călětor.. francez, nu? sau italian, căci ai puțin accent strěin? Permite-mi, contesă Margareta, sě-ți presentez pe tiněrul meu amic dl de... cum te chiamă?

Cristian Goefle, ḑise Cristian cu aplomb.

Numele acesta usurpat, dară mai cu samă glasul și pronunciarea aceasta, ce-i sunau încă în urechi, făcură pe Margareta sě tresară.

— Ești fiul dlui Goefle? ḑise ea cu vivacitate. O, de minune cum îi sameni!

— Na'r fi nici o minune sě i samene, dacă îi este așa aproape, rěspunse savantul; însě dumnea-lui poate fi numai nepotul dlui Goefle; căci Goefle nu este căsătorit, și prin urmare, el nu poate avè copii, ca și mine.

— Aceasta n'ar fi motiv, ḑise Cristiano la urechia eruditului.

— A! da, în adevěr! rěspunse acesta tot așa și cu o naivitate necredibilă, eu n'am cugetat la aceasta; Șiretul de Goefle!... Dar așa ești fiu de mâna stêngă?

— Crescut în strěinătate și sosit tocmai acuma în Svedia, rěspunse Cristiano, mirându-se de succesul inspirațiilor sale.

— Bine, bine, replicà eruditul, care asculta foarte puțin la toate ce nu-l privea direct pe dênsul; pricep, este evident, că-i ești nepot.

Apoi adresându-se către Margareta, el ḑise:

— Eu cunosc pe domnul acesta foarte bine, și ți-l recomând drept propriul nepot al bunului Goefle... pe care Dta nu l cunosci, dară voești a l cunoasce, precum ai ḑis tocmai aḑi dimineață.

— Și o ḑic și acuma, esclamà Margareta, înroșind îndată ce întêlnii ochii lui Cristiano, cari prin vivacitatea lor, îi amintiră ochii falsului Goefle, care i aflase foarte lucitori, prin tufoasa lână atârnătoare a căciulei sale, mai cu samă, când acesta ridica din când în când fără voe ochelarii cei verḑi ai doctorului, spre a o vedea mai bine.

— Dară, cum se poate, replica savantul adresându-se către tinera copilă fără a i observa confuefectiv. Aceia, cari neagă esistinţa cestiunei Evreilor în Ungaria se află în rătăcire mare. Cestiunea esistă în faptă şi pot venì evenimente esterne, cari sĕ o desvolte sĕ-i facă efectul acut cari sĕ lăţească mişcarea şi sĕ-o facă şi mai adâncă. (Aprobare în stânga estremă.) Chiar şi atunci, când se află la ordinea ḑilei întrebarea referitoare la venirea Evreilor refugiaţi din Rusia, se pot observa direcţiunea opiniunei publice în Ungaria destul de evident. Atunci s'ar mai fi putut finalisa cestiunea prin mĕsuri norocoase naţional-economice. (Aşa e! în stânga estremă) Afacerea dela Tisza-Eszlar a înveninat cestiunea aceasta până la esces şi o aduce din ce în ce tot mai tare la consciinţa poporaţiunei. Afacerea aceasta a atins simţĕmêntul religios al poporului, pentru care cu deosebire gintea maghiară e foarte accesibilă. Din şi asupra acestei întrebări a resultat o literatură uriaşă; influenţa acestei afaceri asupra păturilor de jos ale poporului, e un pericol, care te pune pe gânduri.

---

*) Din nr. 9. Pănă aci a fost traducțiunea „Resboiului“ Red.

Mai vine împregiurarea, că cestiunea Evreilor nu e de acele, cari se ivesc câte o dată spre a mişca spiritele şi apoi ear dispar, ci ea se manifestează, dovadă e istoria, în continu sub formele cele mai diferite: ca cestiune economică, religioasă, politică.

De aceea trebue cercetate isvoarele acestei cestiuni, ca sĕ se poată sana în mod radical. Isvorul principal nu e Talmudul, despre care vorbesc aḑi atâtea mii de oameni, fără a sci ceva positiv de el (ilaritate) isvorul prim ordial e Pentatenchul, cărţile lui Moise. Acela care cercetează în mod obiectiv isvorul acesta de lege, află care e rădăcina antagonismului dintre societatea evreică şi cea creştină. Vorbitorul a studiat cu pricepere pentateuchul şi a aflat întâiu că Moise la tot casul a fost unul din legislatorii cei mai mari ai omenimei şi a priceput ţinta, mijloacele şi metoda; a doua, că el a sciut aplica mijioacele; şi a treia, că el a sciut imprima ori-cărei probleme sociale, religioase, economice, chiar şi celei sanitare, caracterul unei dogme prin aceea că în pentateuch nu vorbesce el însuşi ci lasă se vorbeasca Jehova.

Legea lui Moise opresce pe Evrei, a se amesteca cu alte popoare şi cât timp evreii, vor recunoasce pentateuchul de o carte de legi, instituţiunea căsătorie civile, pre care vrea sĕ o introducă vorbitorul, va remânea numai un mijloc paliativ. Se vor afla ce e drept magnaţi faliţi cari vor lua în căsătorie fetele bogate de bancheri, instituţiunea căsătoriei însĕ nu se va lăţì până când va fi pentateuchul în vigoare.

Vorbitorul schiţeaza datinele fanatice ale ortodocşilor Evrei din Ungaria de sus, aceştia comit adevĕrate orgii religioase cari au efecte periculoase pentru creeri. Ceteţii din comunele evreesci mai mici în Ungaria de sus şi în Galiţia sufer de Monologie, care se întinde cu ajutorul Iradaţiunei şi asupra părţilor estreme. Ceteţii aceştia stau pe treapta cea mai jos de cultură, în mânile lor e pentateuchul, o armă omorîtoare, ei sûnt plini de ură faţă cu creştinii, sûnt pătrunşi de cel mai sĕlbatic fanasism, care la toate confesiunile duce la cele mai mari crudelităţi, misticismul acestor datine escită în popor totfelul de esagerări şi invenţiuni fabuloase.

Vorbitoriul amintesce afacerea dela Tisza-Eszlar. Teologii cei mai renumiţi din Europa au trebuit sĕ adeverească pe basa studiilor lor istorice şi teologice, că în Istoria şi în religia evreească nu au aflat date positive, cari s'ar refera la crime de sânge. Marele evreist, prof. Delizsch, la care se provoacă evreii cu predilecţiune, amintesce despre o datină a evreilor, care consta în aceea, că sângele ce curge după tăere, îl pun într'un vas, îl disoalvă în apă, îl fac bine mirositoriu şi-şi stropesc faţa cu el. (Mişcare.) Riturile orientale sûnt preste tot stropite cu sânge. Acolo aflăm şi crucea stropită cu sânge, acolo pe cel rĕstignit şi pe martiri. Însuşirile simbolice şi fabuloase a sângelui nevinovat au aflat în diferite moduri espresiune, dar pecând d. e. confesiunile creştine susţin cultul sângelui numal în mod simbolic, pe atuncia iudaismul întrebuinţează sânge veritabil în ritul sĕu.

Evreii n'ar avè alta de a face, decât a conchema un congres, care sĕ statorească articolii lor de credinţă şi sĕ cureţe datinele lor confesionale de toate anachronismele. (Aprobare) Până atunci, până când nu vor face aceasta, până ce vor respecta pentateuchul, care le interḑice amestecul cu alte popoarĕ, cât timp nu vor lucra, fiind în posesiunea tuturor drepturilor cetăţenesci, într'acolo, ca emancipaţiunea lor politică sĕ devină şi socială nu-şi împlinesc datorinţa, ce o au faţă cu statul. (Aprobare sgomotoasă.) Chiar nici evreii cei mai înaintaţi, aceia, cari se cred a fi maghiari nici aceştia nu-şi pricep datorinţele cele mai sânte.

Ei îşi lasă pe confesionalii lor în superstiţiuni şi vênează după ordini cavalerescì şi după baronat. Umblă prin casine, şi nu-şi aduc aminte că ei sûnt numai toleraţi şi că nu sûnt emancipaţi în ceea ce privesce societatea.

Urmează mimicismul doctrinei lui Darvin şi imitează tot ce face aristocraţia, cu toate că la tot pasul, îi trădau toate mişcările şi tot cugetul lor.

Vorbitorul n'are de cuget a despoia pe cineva de libertatea, ce o are, disaproabă numai procedura acelor-a, cari aţîţă pe popor contra Evreilor, şi cari nu se pot afla, îndată ce poporul a urmat aţîţărei lor. (Aprobare sgomotoasă.) Vorbitorul pricepe, că antisemiţii sĕ-şi propună a estirpa pe Evrei şi apoi sĕ se pună ei în fruntea massei ḑicêndu-i: acum omoară şi prădează! (Mişcare) Metoda conducĕtorilor moderni, cari aţîţă pe popor, apoi îl părăsesc, înseamnă demagogia cea mai ordinară. E caracteristica demagogiei, a urzì nelinisce şi a se subtrage apoi dela responsabilitate. (Aprobare viuă.)

Vorbitoriul întreabă pe antisemiţi, că sûnt ei gata, la cas când s'ar ivì crise sĕ iee asupra-şi responsabilitatea? că simtu-se ei destul de tari a întimpina massa înfuriată? Vorbitoriul o trage la îndoeală după cele întêmplate până acum.

Vorbitoriul cere reforme, căci doresce, ca poporul evreesc sĕ se asimileze cu naţiunea maghiară. (Aprobare). Evreii sĕ se adune sĕ-şi formeze dogmele şi cei mai buni din ei sĕ constate în faţa naţiunei sĕrbătoresce: Noi voim a scoate din religiunea şi din datinile noastre tot ce nu se nimeresce cu spiritul secolului al 19-lea, voim a ne asimila cu natiunea. (Aprobare viuă.) Naţiunea doresce asimilaţiunea aceasta, facă şi partida cealaltă aceea, cu ce e datoare în direcţiunea aceasta.

Cestiunea evreică nu se află pentru ultima oară înaintea parlamentului; dacă vor insiste evreii pe lângă ţinuta lor de aḑi, vorbitoriul se va vedè necesitat a cerca calea argumentărei. Vorbitoriul susţine, că evreii au articoli de credinţă, cari nu încap în cadrul religiunilor recepte. Aladár Molnár a fost dovedit pe basa de date primite dela Evrei, că învĕţăturile lui Reb Hilel nu se unesc cu societatea modernă, nici cu statul modern. Reb Hiler perhorescează emancipaţiunea, el nu voeace ce Evreii sĕ se asimileze cu alte popoare, ci sĕ se reîntoarcă în Palestina. În punctul acesta are Reb Hilel aceeaşi vedere cu Istoczy. (Ilaritete vie.)

Vorbitorinl repeţesce dorinţa, că Evreii sĕ se adune într'un congres şi sĕ-şi publice dogmele în limba statului şi într'alte limbi şi sĕ conceadă statului dreptul de suprainspecţiune în tot ce se petrece în viaţa lor bisericească. Se fie cu deosebită privire la aceea, că o parte mare a confesionalilor lor nu pricep nimic din religiune, căci ceteţii lor sûnt incapabili pentru cultul divin, si ar trebuì duşi în casa de observaţiune a spitalului Rochus. (Ilaritate viuă.) Catecheţii lor se fie cetăţeni maghiari şi se aibă o cultură corespunḑĕtoare.

Vorbitoriul e convins, că Evreii îşi vor venì în ori şi în loc se respundă la atacurile literare cu aceleaşi mijloace, va pâşi pe calea obiectivităţii (Aprobare vie.

Vorbitoriul acceptează propunerea comisiunei în presupunere, că referentul va interpreta egala îndreptăţire ca şi vorbitoriul, şi că nu va voì sĕ ḑică, că evreii n'au faţă cu statul şi cu societatea nici un fel de datorinţe şi că n'au lipsă de nici un fel de reforme după starea lor de aḑi.

(Va urma.)

Apel!

Subsemnatul comitet îşi permite, a apela din nou la onor. public român, pentru spriginirea *„Reuniunei femeilor române din Sibiiu“* întru realisarea scopului ei, de a înfiinţa în Sibiiu: **Un institut român de crescere pentru fete,** împreunat cu internat şi întocmit aşa, ca el sĕ poată corespunde tuturor intereselor de educaţiune ale familiilor române din ori care parte a ţĕrii.

Pre cât de grea este problema, ce şi-a propus reuniunea noastră, pre atât de simţită şi de urgentă este realisarea ei.

Activitatea reuniunei însĕ trebue sĕ tindă în prima liniă la crearea fondului necesar.

Înoim deci prin aceasta apelul nostru din Octomvre 1881. către toate femeile şi către toţi bărbaţii români, carii poartă în inima lor viul interes al progresului românesc; cerêndu-le concursul la urmărire scopului reuniunei noastre de interes general şi rugându-i, a contribuì la crearea fondului reuniunei prin înscrierea de membrii, cum şi după împregiurări prin celelalte mijloace indicate în §. 7 al statutelor reuniunei de următoriul cuprins:

„§. 7. Fondul reuniunei se formează:

a) din contribuirile membrilor reuniunei de toate categoriile;

b) din veniturile petrecerilor, concertelor, prelegerilor, so rtiturilo şi esposiţiunilor ce se vor arangia în favoarea reuniunei;

c) din ereditățile, legatele şi donurile ce i se vor face;

d) din colecte ce se vor intreprinde în favoarea ei“.

Statutele reuniunei şi formulare de dechiaraţiuni pentru înscriere de membrii se găsesc pe la colectanţii reuniunei din ţinuturi, şi la cerere se trimit dela, comitet ori unde prin postă franco.

Contribuirile cum şi corespondenţele în afacerea reuniunei sûnt a se adresa: „Comitetului reuniunei femeilor române din Sibiiu“ (Nagy-Szeben).

Persoanele, care ar binevoì a se însărcina ca colectanţi ai reuniunei, sûnt rugate a ne încunosciinţa.

Sibiiu, 7 Februariu 1883.

Comitetul reuniunei femeilor române din Sibiiu.

Maria Cosma m. p.,
preşedintă.

V. Roman m. p.,
secretar.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Mehadia, în Februariu. Regimentele confiniarie, germano-banatic Nr. 12, romano-banatic Nr. 13, şi sêrb-banatic Nr. 14, abia de un deceniu s'au „civilisat“. Regimentul romano-banatic, adecă comitatul Severinului, precum îl arată numele, e locuit de români; el are preste 100 comune rurale şi o poporaţiune preste 100,000 locuitori.

Acest popor încă din vechime trăiesce ca în timpurile patriarchale, adecă în comuniune familiară; averea lor se numesce avere comunională carea se cuprinde în următoarele: fie-care familiă îşi are capul ei, şi toţi ceilalţi membri sûnt subordinaţi capului

Amară era soartea acelor membrii, cari nu se supuneau capului familiei, dar şi acesta era supus la strictă dare de seamă pentru toate afacerile sale în ceea ce privea crescerea familiei şi manipularea cu averea comună, carea consta la fie-care familie din casă, fond de casă şi curte, precum şi din oarecare cuantitate de pămênt, mai mult sau mai puţin cultivabil, care toate se ţineau şi cultivau sub auspicele şi dispuseţiunea capului membrilor comuniunei în comput.

Computul venitelor, îl purta capul.

Schimbarea s'au permutarea realităţilor se făcea cu învoirea tuturor membrilor îndreptăţiţi, cu apro-

---

sia de nu eşti la joc. Eu am gândit că în noaptea aceasta ai sĕ fi aşa de ocupată de nu-ţi vom putè adresa nici un cuvênt.

— Ei bine, scumpe amant, te-ai înşelat. Eu n'am sĕ joc; eu mi-am scrintit piciorul pe scară. Nu veḑi că sûnt schioapă?

— Nu, nici decât. Voesci doară sĕmi sameni? Istorisesce niţel dlui Goefle, cum am devenit eu schiop; o! o istorie groaznică, ori şi care altul nu s'ar mai fi sculat. Da, domnule, ai sĕ veḑi în mine o victimă a ştiinţei.

Şi fără a aştepta sĕ înceapă Margareta, luà el cuvêntul. Dl Stangstadius, începù a spune cu vivacitate, cum coborîndu-se într'o mină, se rupse funia, şi el căḑù împreună cu coşul în fundul unei prăpăstii, dintr'o înălţime de cinci-ḑeci de urme şepte policari şi cinci linii. El a rĕmas leşinat şese oare şi cinci ḑeci de minute şi nu sciu câte secunde, şi el nu putù face nici o mişcare douĕ luni, patru ḑile trei oare şi jumĕtate. Tot aşa specificà cu o acurateţă desperată cantitatea esactă a emplastrelor, cu care fù acoperit pe fie care parte a trupului sĕu, ca şi cantitatea în drachme, grane şi scrupule a diferitelor doftorii ce le a consumat, parte în beuturi, parte făcêndu-şi fricţiuni muietoare.

Istorisirea aceasta a fost foarte lungă, deşi bunul om vorbea iute şi nu se repeta: însĕ memoria sa era o adevĕrată muncă, ce nu-i permitea a omite împregiurarea cea mai minimă şi când vorbea de sine însuşi el nu-şi putea închipuì că ar estista cineva care sĕ nu l asculte.

Margareta, ştiind povestea acestui eveniment de rost, nu mai putù asculta şi conversa încet cu domnişoara Potin. Resultatul acestei scurte conferenţe, observate foarte bine de Cristiano, se făcù îndată vĕḑut. Buna Potin prinse în sbor momentul, în care sfêrşise bĕtrânul naraţiunea sa şi 'l făcù sĕ între într'alta, rugându l cu o sinceritate vicleană, sĕ-i esplice un paragraf, ce ea pretindea a nu l pricepe, în ultimul sĕu op.

Cristiano admirà geniul inventiv al femeiei, vĕḑênd cu câtă căldură se adâncì savantul in discusiunea sa cu guvernanta, precând ochii Margaretei ḑiceau evident către tinĕrul june;

— Mult doresc sĕ vorbesc cu Dta!

El nu aşteptà traducerea acestei mimici în cuvinte şi o urmà la celalalt capĕt a micului semicielu unde ea se aşeḑa pe o laviţă, precând el, stând cu atitudine respectuoasă în picioare, o scutì abil de privirile trecătorilor.

(Va urma.)

barea autorităţii militare superioare; vinderea şi cumpera rea realităţilor imobile, precum trecerea membrilor singuratici dela o familie la alta, se făcea cu mari greutăţi.

Sub sistemul militar omnipotent relaţiunile şi legătura comună s'a ţinut cu o stricteaţă carea adeseori ajungea la estremităţi.

Relaţiunile şi legătura aceasta comună cu o guvernare ca cea sus arătată, au putut trece de justificată înainte de „civilisaţiune“, respective atunci, când toţi membrii capabili de arme au trebuit se servească un şir lung de ani neîntrerupt în statul militar; ba când interesele înaltei case domnitoare aduceau cu sine, ei erau transportaţi afară din confinii în provincii depărtate şi ţeri străine, — atunci se vede a fi fost aceasta foarte necesar şi folositor.

În legătură cu „civilisarea“ au trebuit sĕ se schimbe şi aceasta.

„Civilisarea“ are destinaţiunea a scoate poporul de sub domnia absolutistică şi arbitrară militară, şi al face egal în toate drepturile constituţionale ale patriei — cu celelalte popoare.

Astfel se creà un articol de lege, XXIX din 1873, carele face posibilă disolvarea comuniunei familiare şi de avere, şi dă fie cărei familii libera esercitare de drept.

Cu toate aceste legea aceasta de vre-o 10 paragrafi mai esenţiali atât e de imperfectă încât aplicarea e va avè cele mai triste urmări pentru popor.

* * *

Înainte de a întra în analisa acestei legi, sĕ vedem unele liniamente cari caracterisează pe poporul din fostul regiment romano-banatic Nr. 13, în ceea ce privesce vitalitatea lui, economia şi cultura.

Acest popor trăind în sistema militară. de sine se înţelege, n'au putut avè scoli civile superioare ci a avut scoli civile şi militare elementare. Cele dintâiu le cerceta tinerimea preste tot, eară cele militare aceia cari se pregătiau la gradurile statului militar; poporul însĕ remânea popor, abia iniţiat în parte în cetire şi scriere. Mai departe nu permitea sistema.

Ceea ce privesce însĕ vitalitatea acestui popor este de admirat.

Scriitorii stăini, cari cutrieră ţĕrile şi studiază cu atenţiune moravurile, economia şi modul de viaţă al popoarelor, sĕ vede că n'au călcat acest pământ ca se studieze pe poporul român care locuesce pe el, căci altcum ei ar fi trebuit se mărturisească cu totul contrarul ceea ce adeseori mărturisesc despre români; sau dacă au şi vĕḑut bine acest popor au tăcut ca nu cumva se ḑică despre român ceva bine.

Cu privire la structura fisică şi la fisionomie, sûnt oameni frumoşi, întregi şi sănătoşi, cu o căutătură serioasă pĕtrunḑĕtoare, se poate observa din faţa şi toată ţinuta lor urmele sistemei militare. — E un popor loial supus, în cultură (?) întrece pe românul din Ardeal în multe privinţe.

În economie sûnt de admirat; toată ḑiua lucră la câmp cu mic cu mare fără diferenţă de secs ba femeile dela natură robuste şi bine formate, — poartă copilaşii sugători în spate în corfă şi nici când în braţe.

Cu băiatul în spate, cu instrumentele de lucru în mână, pleacă de noapte la câmp, sau mai bine ḑis pe coastă, unde ajungênd nu-l pune jos, ci cu el în spate sapă toată ḑiua, fie pe şes fie pe deal, şi e lucru admirabil tenacitatea lor, dar esplicaţia e foarte raţională, căci deoparte băiatul mişcat în continuu doarme ca legănat, şi mama 'şi poate vedè de lucru numai foamea îl mai deşteaptă din când în când, — eară de altă parte el zace drept întins pe spate în coşăriţă, carea e tocmai de mărimea copilului, şi aşa cresce frumos. De aceea nici nu se vĕd pe aici oameni defectuoşi.

Fiind că toată provincia e muntoasă, ocupaţiunea de căpetenie este aici viea. Locuitorii lucră la vie pe dealuri şi pe coaste înalte, produc vin mult şi bun, mai tot roşu închis. Eară unde locul şi clima nu favorează economia aceasta, acolo se ocupă cu economia vitelor, mai expres cu oieritul, bunăoară ca mărginenii din giurul Sibiiului, — şi produc brânză foarte bună, aşa d. e. brânza de Cornereva (o comună română) este renumită. Vitele lor cornute sûnt de soiul celor din munţii apuseni ai Transilvaniei.

În moravuri sûnt de un temperament choleric-sanguinic, cu traditiuni străvechi române; petrecerile lor principale şi publice sûnt „nedéele“, ca ale românilor din Zarand pe Crişul alb. Oraşe cu piaţe publice au Caransebeşul, Bozoviciul, Mehadia şi Orşova (în limba vulgară Rusiavă). Cest din urmă cu port însemnat la Dunăre, punct de meḑuină al Ungariei, României şi Serbiei. Aci se întâlnesc ḑi de ḑi cu germani, unguri serbi, bulgari, greci. etc. — jidanii încă nu fac escepţiune.

Tot ce e rĕu, este împregiurarea, că în o casă sau cuartir locuesc mai multe familii. Aşa d. e. tata cu mama, fii căsătoriţi cu soţiile lor, sau mai mulţi fraţi toţi cu familii. Aceasta este isvorul multor neînţelegeri între familii. Acest rĕu îl simt pe deplin familiile, de aceea şi stăruesc a se despărţi de comunitatea familiară.

Acì trebue se intrevină apoi citatul articol de lege XXIX din 1873.

(Va urma)

Sciri telegrafice.

London, 6 Februarie Amênarea conferenţei dunărene a făcut acì o impresiune nefavorabilă. Aici domnesce părerea, că conferenţa se va desvolta într'o controversă între Englitera şi Rusia în privinţa cestiunei Chiliei. Asupra sfêrşitului controversei nu cutează nimenea a preḑice resultate favorabile. Cestiunea regulării porţii de fer nu va venì înaintea conferenţei.

Paris, 7 Februarie. „Journal des Debats,“ vorbind de conferenţa dunăreană din Londra, ḑice, că arangeamentul între Austro-Ungaria şi Rusia poate că încă nu e acceptat în Berlin şi aceasta e causa că conferenţa s'a amânat. Numita foaie glosează în treacăt şi primirea demonstrativ amicabilă a lui Corageorgevici din partea principelui muntenegrean, care este cu deosebire sensaţională, de oare ce Austro-Ungaria protege pe Obrenovici.

Cannes, 7 Februarie. Gladstone a plecat la Nizza.

Paris, 7 Februarie. Generalul Charette (ultramonan) a plecat la contele Chambord în Goriţia. Sĕ ḑice, că „Roy“ va publica un manifest.

Varietăţi.

* (Dare de seamă) despre resultatul petrecerei „pompierilor voluntari din Sĕlişte“ aranjată pre 3 Februarie în favorul fondului acestei tinere reuniuni.

Venitul total a fost de 148 fl. 25 cr., spese 53 fl. 33 cr., venit curat 94 fl. 92 cr.

Preste preţul întrărei au solvit: Dşoara Ana P. Rĕcuciu 1 fl., Dna Ana Dtru Roman 5 fl., Alecsandru Leb 9 fl., Michael Theil locot.-colon. 1 fl., Stan Vĕlc 5 fl., Bucur Comşa 4 fl., Visarion Roman 2 fl., Ilariu Muciu Ureche 2 fl., Ioan G. Popp 2 fl., Nicolae Maneguţ 2 fl., Ioan Popa 1 fl., Ioan Zacharia 1 fl., Nicolae Henţ 1 fl., Ioan Rebega 1 fl., Petru Indrieş 1 fl., Ioan Popoviciu 1 fl., Ioan Muntean 1 fl., Bucur Lupca 1 fl., Stan Herţa 1 fl., Nicolae I. Dădârlat 1 fl., Constantin Bailă 60 cr. La olaltă 43 fl. 60 cr.

Tuturor acestor marinimoşi contribuitori sĕ aduce prin aceasta cea mai adâncă mulţămită.

Sălişte în 5 Februarie 1883.

Comitetul arangiator.

* (Maghiari şi mongoli) Dl. King, secretarul actual al ambasadei chineze din Viena, a făcut o descoperire interesantă etnografică la balul de curte din urmă. El a aflat că portul naţional al maghiarilor puţin se deosebeşce de cel al mongolilor. Aşa mongolii poartă şi aḑi, ca şi chinesii pĕlĕrii care cei din urmă le împodobesc cu pene de cocoşi, pe când mongolii şi chinezii de frunte pun pene de păun în pelerii. Şi attila se găsesce la mongoli şi la chinezi şi ambasadorul chinez Li-Fong-Pao poartă un astfel de veşmênt cu înşinorătură bogată. Durere că dl King a uitat mongoleasca mai de tot şi nu scie cum numesc compatrioţii sei pĕlĕria şi attila. Îşi aduce însĕ aminte că mongolesce cartea se cheamă „Bok“, un cuvênt pe care mongolii a bună seamă l-au împrumutat în suta a treisprăḑecea din Germania. Maghiarii sunt astăḑi numiţi de mongoli Mad-ja; dealtă parte cronicile cele vechi a le mongolilor amintesc de o seminţie Hong (locuitori ai pustiei) carii au emigrat spre apus. De bună seamă aceştia vor fi Hungarii.

* (Defraudaţiune.) Dela Panciova se telegrafează, că, Carol Koller, funcţionar postal de acolo, a defraudat spre paguba erariului 2000 fl. şi că fu arestat în Belgrad şi dat pe mâna justiţiei.

* (Bacşiş.) De mai multă vreme este alarmată presa din Viena şi Budapesta de vestea despre un bacşiş ce avea sĕ'l primească un deputat al senatului imperial şi primar cetăţenesc în Galiţia, cu numele Kaminski, dela întreprinḑĕtorul călei ferate transversale. Bacşişul era sĕ fie de suma bagatelă de 625,500 fl.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 9. Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	118.60	118.60
Renta de aur ung. de 4%.	86.95	86.80
Renta ung. de hârtie	85.60	85.55
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134 80	134.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	89 40	89.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94.—	93.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.75	98.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	96.—	96 25
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.75
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	98 —	
Obligaţiuni urbariale transilvane.	96.—	96.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97 50	
Sorţi unguresci cu premii	99.—	99.—
Sorţi de regularea Tisei	97.50	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	115 —	115.25
Datorie de stat austr. în argint	109.—	109 50
Renta de aur austriacă	77.80	77.65
Sorţi de stat dela 1860	129 30	128.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	826.—	823.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	230.50	291.—
Acţiuni de credit austr..	293.90	294 25
London (pe poliţa de trei luni)	119.65	119.70
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin.	5.63	5.62
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 226/1882 [347] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului preoţesc în vacanta parochiă română gr. or. Rogojel din protopresbiteratul Clujului, se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare a acestuia.

Venitul preoţesc din toate în bani computat şi statorit de cătră comitetul parochial este de 365 fl. şi anume:

1. Casa parochială cu patru chilii 100 fl.

2. Posesia bisericei, din carea trage venit preotul, este arătoriu 3 jugĕre 1598 □ orgii, grădina 1 jug. 593 □. Păşunea 7 jug. 308 □, venitul din această posesiă s'a computat la preot cu fl. 56. 76 cr.

3. Botezul, 25 casuri în an per 25 cr. fl. 6. 25 cr.

4. Venitul preoţesc la Botezul Domnului 2 fl.

5. Înmormêntarea la om mare şi mic respective pentru prochodul mare, la un cas 2 fl. 50 cr. ear' pentru prohodul mic 80 cr. în sumă fl. 33. 6 cr.

6. Pentru cununie anuatim 3 casuri cu 2 fl. 50 cr. în sumă fl. 7. 50 cr.

7. Birul preoţesc dela 75 familii în naturale, dela o familie o metretă grâu sau cucuruz sau orz merţa 1 fl. 60 cr. în sumă fl. 119.

8. Lucru cu palma dela 37 familii, o ḑi cu coasa, ear' dela 38 familii o ḑi cu secerea fl. 21.

9. Venitul din pădure după sesia bisericei pentru preot fl. 20.

Suma totală a venitului preoţesc anuatim este 365 fl.

Concurenţii la acest post preoţesc sûnt poftiţi a subşterne la subscrisul petiţiunile lor instruite pe basa Statutului organic şi a Regulamentului provisoriu congresuale din 1878.

Cluj, 30 Decemvre 1882.

În conţelegere cu comitetul parochial.

V. Roşescu m. p.,
protopresbiter român gr. or.

Nr. 5787 1882 civ. [346] 3—3

Publicaţiune.

Pentru pregătirea lucrărilor prealabile în causa de regularea proprietăţii privitoare la comasarea hotarului şi la separarea păşunei **Cucerdei** române cu deosebire la regularea inginerilor operatori, şi la preliminarea speselor se ficsează ḑiua de 29 Martie 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi în locuinţa judelui comunal din Cucerdea română, pe când toţi cei interesaţi sûnt avisaţi cu aceea că absentarea părţilor nu împedecă pertratarea.

Elisabetopole în 26 Ianuarie 1383.

Dela tribunalul reg.

Káplány.
jude esmis

Nr. 533 1883 civ. [345] 3—3

Publicaţiune.

Se aduce la cunoscinţă publică din partea tribunalului reg. că notariul public din Sibiiu, Gabriil Zágoni, îşi deschide la 1 Februarie 1883 cancelaria sa de notariu public în Sibiiu.

Din şedinţa tribunalulni reg. ţinută la 24 Ianuarie în Sibiiu.

Nr. 392 1882 civ. [344] 3—3

Publicaţiune.

Ficsându-se, la rugarea contelui Bela Vass în privinţa concesiunei comasărei generale a hotarului **Sucutardului**, ḑiua de pertratare în faţa locului **Sucutard pe 22 Martie 1883 la 10 oare înainte de ameaḑi** se învită părţile interesate a se presenta la ḑiua ficsată în persoană sau prin plenipotenţiaţii lor, cu observarea, că absentarea unei sau altei părţi se va considera, ca şi când ar consimţí cu comasarea, şi că rugarea pentru concesiunea comasărei stă în voie ori cărui a o vedè la tribunalul subscris şi la primăria comunală.

Din şedinţa tribunalului reg. diu Dej ţinută la 31 Ianuarie 1883.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 13. Sibiiu, Marţi 1|13 Februarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rĕndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din causa s. serbători de mâne Nrul următor va apărè Sâmbătă în 5 Februarie.

„Gesta Hungarorum“.

Sub titlul acesta aflăm un articol în „Timpul“. Este ḑiarul cel mai conciliant faţă cu lucrurile din Ungaria. Diplomaţia ungurească însĕ a dus-o departe. Ea a sciut lucra ca şi România cu interese omogene sĕ se înstrăineze de Ungaria şi prin aceasta de Austro-Ungaria, ba ea a sciut ca şi nuanţele politice, care se arătau mai aplecate spre o apropiere politică de Austro-Ungaria, sĕ vorbească în tonul articolului ce reproducem mai la vale.

Este trist când conducĕtorii sorţilor monarchiei respândesc nemulţămirea cu atâta profusiune fără nici un motiv şi numai în paguba monarchiei. Sau vor ei se ducă monarchia în braţele unei nouĕ nemulţămiri generale interne însoţită de vre o isolare nouă în cele esterne?

Am stăruit mult pentru intoarcerea dela cărarea care, după modestele noastre păreri, nu duce la fericirea monarchiei austro-ungurescì, înse vocea noastră şi preste tot vocea românilor n'a fost băgată în seamă. Din contră am fost luaţi preste picior şi acusaţi că gravităm în afară în aceleşi momente, când fiii şi fraţii nostri sângerau, făcênd bravurile cele mai mari pe câmpurile de luptă pentru Austro-Ungaria. Cine scie ce va se ḑică aşi vêrsa sângele, va scì şi ce va se ḑică a despreţuì acest sânge.

Pentruca se putem fi mai curênd şi mai sigur apăsaţi, noi cei ce am fost tot-deauna cei mai buni patrioţi, diplomaţia înţeleaptă a trebuit se înceapă hărţueala diplomatică şi cu România. Campania diplomatică e lungă şi încă nesfêrşită; dar a contribuit că şi simpatiele câte le avè Austro-Ungaria în România s'au prefăcut în antipatii precum se poate vedea şi din articulul următor:

„Vecinii noştri de soiu, ḑice „Timpul“, maghiarii, au un proverb „*kapkod mint a vizbe haló*“, care fiind a lor, în a lor limbă se cuvine sĕ fie esprimat. Esprimat în romănesce, el are inţelesul; dă cu mânile de a orba în toate părţile, ca sĕ apuce ce-o fi apucând, întocmai ca cel ce e pe cale de a murì în apă. Maghiarii îl aplică la oamenii pripiţi şi în deosebi la aceia care, aflânduse in primejdie, îşi perd bunul cumpăt şi măresc ei însuşi primejdia, de care vor se scape. Noi, oameni de o fire mai rĕbdătoare şi mai chipzuită. trebue sĕ'l aplicăm la politica ce urmează maghiarii faţă cu noi.

„Un popor pornit pe curba coboritoare a evoluţiunii sale fireşti, precum ar fi ḑicând fericitul Conta.

„Sosit cel din urmă în rĕndul popoarelor ce-au nimicit cultura antică, el s'a înfipt în mijlocul unei rase străine de dênsul, dar tênĕr, cum era, încetul cu încetul a întemeiat un stat, Ungaria, o noţiune geografică foarte vagă, dar un adevĕr netăgăduit. Venind aici, maghiarii au dat peste fărâmăturile popoarelor ce stăpâniseră odinioară pămêntul fiind dar atât prin numĕr cât şi în virtutea apitudinilor lor mai primitive cei mai puternici, au fost veacuri întregi representanţi ai vieţii politice desvoltate pe bucata de pămênt ce au ocupat.

„Se vor împlini însĕ în curênd o mie de ani decând ei sunt stĕpânii situaţiei, dar în tot timpul acesta nu au produs nimic, prin nimic n'au contribuit la marea lucrare a înaintării popoarelor europene.

„La început, veacuri întregi ei trăiesc din prada ce-o fac prin ţerile vecine, sûnt, ca toţi cei năvăliţi în Europa un element destructor.

„În urmă, primind, pe cât puteau, firea noastră par a se constitui în element de ordine, însĕ străini în mijlocul nostru, ei rĕmân chiar în virtutea legilor fireşti un element disolvant, şi, când pentru ântâia oară, li se dă o misiune europeană, ei nu o inţeleg.

„Un român, Ioan Corvin, se pune în fruntea popoarelor din regat, când e vorba sĕ se pună stavilă înaintării osmanilor. Maghiarii îi taie pe fiul acestuia român, pe Vladislau, anume pentru că era român şi atât în virtutea faptelor sevêrşite de părintele sĕu, cât şi în urma sorţii tragice a fratelui sĕu, se urcă Mateiu Corvin în scaun, pentruca sĕ creeze cea mai strălucită epocă în istoria Ungariei, singura cu care se mândresc maghiarii.

„Ce miserie trebue sĕ fi fost în Ungaria înainte de Mateiu şi după dênsul, asta o vedem din proverbul „meghalt Mátyás, oda van az igazság“ (a murit Mateiu, a perit dreptătea). Un singur român a stat pe tronul Ungariei şi acela e chiar şi pentru maghiari însĕ şi personificarea dreptăţii.

„Şi pentrucă maghiarii nu aveau în ei însuşi ceea ce închiagă oamenii în state, simţimêntul dreptăţii adecă al ordinei, murind Mateiu, n'a perit numai dreptatea, ci dimpreună cu ea şi Ungaria.

„Sute de ani statul întemeiat de dînşii a remas întreg: în ḑiua însĕ, când s'a apropiat cea dintâiu primejdie mare, el s'a surpat.

„Nu s'a surpat însĕ Moldava cea mică, nici Muntenia cea slabă. Vecini le am fost turcilor şi deschise ne erau hotarele, dar Paşa turcilor n'a stĕpănit nici la Têrgovişte nici în Iaşi ca în inima Ungariei de parte spre apus nici giamie mohamedană n'a stat pe pămênt românesc ca la Buda. Ne am luptat şi cu braţul şi cu mintea şi cu inima răbdătoare şi am dus o, noi singuri stim cum, până în ḑiua de astăḑi. Eară maghiarii netrebnici s'au dovedit şi se luptau în unire cu Turcii contra Habsburgilor pe când aceştia atunci representanţi ai societăţii europene, ridicau osti din apus, ca sĕ elibereze Ungaria. Noi am fost sentinela europeană, noi am împlinit faţă cu Turcii misiunea pe care faţă cu Maurii a împlinit o Carol Martel: noi prin Corvini, prin Mircea şi Vlad Tepeş, prin Stefan şi Mihaiu, când prin arma purtată de un braţ hotărit, când prin mintea deşteptată a boerimii noastre. Şi departe ar fi înaintat Turcii, dacă noi n'am fi sciut sĕ ne păstrăm posiţia în dosul lor în tot timpul până cand Habsburgii n'au putut să'i înfrângă la Zenta.

„Ear după ce-au trecut primejdiile mari, maghiarii îşi reincep lucrarea de element destructor.

„Eliberând Ungaria, Habsburgii se pun sĕ restabilească ordinea socială, temelia desvoltării pacînice şi iau drept devisă principiul lui Matei Corvin: „*Justitia regnorum fundamentum*“; dar ei se află faţă în faţă cu maghiarii, cari nu suportă dreptatea şi fac mereu revoluţiuni, sub Rakoczy, sub Tőköly, şi Bercsày, sub Veselényi şi Kossuth, vrăjmaşul neîmpĕcat al regelui încoronat şi idolul lor de astăḑi.

„Acum 20 — 30 de ani Europa cuprinsă întreaga de o pornire revoluţionară, începe sĕ aibă simpatii pentru acest popor ale cărui tradiţii toate sunt revoluţionare, şi l socoteşte vrednic a împlinì misiunea timpului modern, capabil sĕ poarte cultura în Orient, şi fiind că l socotesce, îl ridică, îl susţine şi face stăpên pe destinele unei întregi împĕrăţii.

„Dar numai prin popoare europene se pot împlinì misiuni europene, şi dacă nici Maurii, nici Turcii, douĕ popoare atât de fruntaşe, nau putut sĕ ia parte la lucrarea noastră comună, maghiarii, care n'au nici măcar veloarea de a-şi fi păstrat individualitatea, vor rĕmânè, întocmai ca evreii, un element străin si disolvant.

„Şepte-spre-ḑece ani s'au împlinit decând ei se resfaţă la putere: ce a eşit din munca acestor ani?!

„Au sguduit împĕrăţia din temeliile ei, au slăbit simţemêntul dinastic ce unea popoarele la o pacînică lucrare s'au ruinat popoarele din Ungaria, sau ruinat chiar ei însu-şi numai ca sĕ le ruineze şi pe aceste.

„A împedeca desvoltarea firească a popoarelor din Ungaria, aceasta a fost singura idee care i-a condus; nu s'a luat în timpul acesta o singură mĕ-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 12).

— Domnule Cristian Goefle, ḑise ea privindul cu atenţie încă o dată, e de minune cum sameni unchiului Dtale.

— Mi s'a spus aceasta adese-ori domnişoară; se pare o asemânare frapantă.

— Eu nu l'am vĕḑut bine şi pot şi ḑice că faţa nu-iam vĕḑut-o mai de loc; dară accentul sĕu pronunciaţia sa... sûnt absolut a le Dtale!

— Eu am creḑut că glasul meu e ceva mai tinĕr! replicà Cristiano care se nizuise în Stolborg aşi face glasul cât se poate de bĕtrân.

— Da, fără îndoeală, ḑise ţinera copilă, diferinţa în vêrstă sĕ vede, deşì eu pot ḑice că unchiul Dtale are organ foarte frumos. Cu toate aceste el nu este bĕtrân aşa-i? El nu mi s'a părut nici de cum aşa bĕtrân, precum 'l face lumea.

El are ochi minunaţi şi aproape statura Dtale.

— Aproape statura mea, ḑise Cristiano, aruncând fără voe o privire asupra costumului doctorului in drepturi, şi întrebându-se dacă oare Margareta îşi bate joc de el s'au îl întreabă serios.

El sĕ hotărì a grăbì esplicaţia.

— Unchiul meu şi eu, mai avem o asemênare, ḑise el, adecă; interesul foarte viu pentru o persoană din cunoştinţa Dtale, şi devotamentul de care sûntem animaţi pentu dênsa.

— A! a! ḑise tinera copilă earăşi înroşind însĕ cu o sinceritate ce risipì bănuelile lui Cristiano; eu vĕd că domnul unchiu al Dtale este un guraliv, şi că ţi-a spus de visita mea din astă-sară.

— Eu nu ştiu dacă i-ai încredinţat vr'un secret, ce mi-a spus unchiul meu, nu conţine nici un secret, ce te ar putea face sĕ înroşeşti.

— El ţi-a spus... ţi a spus... Dta ai fost acolo de bună samă în vr'o odaie sau cabinet din apropiere? Ai auḑit toate?

— Ei bine, da, rĕspunse Cristiano, vĕḑênd că încrederea vine mai repede dacă el profitează de ideia ce i se prezentà aşa fără voie, eu eram în odaia de durmit, ocupat a rânduì hârtiile unchiului meu, fără ştirea sa şi fără voea mea eu am auḑit toate.

— Foarte frumos! ḑise Margareta ceva confuză şi totuşi indestulită în fundul inimei fără ca sĕ-şi poată da despre această samă; în loc de un confident vĕd că am doi.

— Confidenţele Dtale au fost acele a unui ânger în aparenţă; însĕ eu încep a crede că ele au fost acele a unui demon!

— Îţi mulţămesc de opinia cea bună ce o ai despre mine! fi-mi va permis a şti pe ce motiv o fondezi?

— Pe o disimulaţie ce nu mi-o pot esplica. Dta ai descris pe baronul Olaus ca pe un monstru în privinţa fisică şi morală...

— Pardon, domnule, Dta ai priceput rĕu. Eu la'm descris neplăcut, groaznic, eu n'am ḑis că el este urît.

— Şi totuşi Dta ai putea-o ḑice, căci el este ca se vorbim sincer, o uriciune completă.

— Judecând după fisionomia sa dură şi rece, da însĕ toată lumea este de acord, când ḑice, că el are trăsături frumoase.

— Oamenii din ţeara aceasta au o manieră particulară de a vedea! În sfêrşit sĕ nu ne disputăm de gusturi! Eu am altă vedere. Eu îl aflu urit şi strimb, însĕ de un aspect comic şi blând...

— Dta glumeşti, domnule Cristian Goefle, sau avem de a face cu un quiproquo. Doamne eartă-mĕ, doară nu vorbeşti de persoana care sĕ află în faţa noastră! Ar fi cu putinţă sĕ creḑi că acesta este baronul de Waldemora?

— Nu trebue sĕ cred că acela este baronul, care vorbesce de Dta ca de mireasa sa şi pe care Dta însuţi îl numeşti amantul Dtale? Margareta începù a ride.

— O! în adevĕr esclamà ea dacă ai putut crede că eu tratez pe baronul Olaus cu familiaritatea sură mai însemnată, nu s'a croit o singură lege care sĕ nu fi avut în vedere acest scop distructiv.

„Şi mai ales în protiva noastră se îndreptează mânia lor.

„Mai ales decând cu resboiul oriental ḑi cu ḑi se lăţesce tot mai tare convingerea, că le lipsesce maghiarilor aptitudinea, ce s'a presupus la dênşii. În viaţa intelectuală nu produc aproape nimic deosebit, în viaţa politică sunt rĕi gospodari, ear în afară nu pot sĕ înţeleagă simţementul comun al nostru. Nu sunt pe din destul europeni, pentru ca sĕ poată mistui cultura europeană şi nu au nici o relaţie cu popoarele din Orient. Şi acest popor .... îşi mistue toate puterile spre a împedeca în desvoltarea lor alte popoare mai trainice decât dênsul.

Spre noi încep dar a se îndrepta ochii tuturora, spre poporul român, a cărui inimă este aici dar ale cărui membri sĕ întind departe în ţĕrile vecine, un popor de ḑece milioane de suflete, cel mai mare în orient, legat prin sânge de apus şi prin religie de orient, poporul, care din ceea ce fusese acum câte-va decenii a ajuns a fi cel mai înaintat dintre popoarele din Orient, un neam de oameni hotărîţi la luptă, statornici în lucrarea lor şi răbdători, când e vorba de răbdare, şi viclean, când e vorba de greutăţi, pe care nu le poate învinge cu puterea, dar mai pe sus de toate oameni iubitori de ordine, pe acest popor lumea voesce sĕ-l cunoască şi în Germania, şi în Italia, şi în Englitera, ba chiar şi în Francia.

„Decând o simt aceasta maghiarii, pripiţi din fire, şi au perdut cu desevêrşire sărita şi apucă orbiş ori şi ce mijloc cele cade la îndemână spre a-i oprì în desvoltarea lor pe românii din ţĕrile supuse Coroanei sântului Stefan.

„Drept pretecst iau o idee, pe care chiar ei o propagă: tendenţa ce ar fi avênd românii de a se uni într'un singur stat.

„Nu este însĕ nici în România, nici în Ardeal un singur om politic, care se propage aceasta tendenţă, nu este el un singur partid, fie el ori şi cât de neînsemnaat, care se fi luat aceasta idee drept punct de plecare pentru combinaţiuni politice. Şi acela care ar îndrăsnì se o facă ar fi un vrăjmaş al intereselor poporului român şi ar fi în România desaprobat chiar mai mult decât în Ungaria, căci mişcările violente a fost şi sûnt contra firii poporului român. Sûntem împinşi spre desvoltare, voim sĕ dăm şi noi rata noastră în viaţa intelectuală a Europei: atât e tot; şi aceasta pornire e atât de puternică, încât cu toată apăsarea politică şi socială a maghiarilor, românii din Ungaria înaintează, le curg lacrămi de sânge, fac într'un an pasul, pe care sub un regim ca cel provisor l'ar fi făcut într'o ḑi, dar el rabdă şi înaintează.

„Dar şi răbdarea 'şi are hotarele ei.

„O dovadă, că aşa împărţiţi cum sûntem în mai multe state ne putem desvolta, este împregiurarea că renaşterea noastră naţională a pornit din Ardeal şi că ea este unul dintre efectele binefăcătoare ale inriuririi Habsburgilor spre Orient. Şi câtă vreme această desvoltare va fi cu putinţă, idea unei iredente române nu va putea sĕ prinză rădăcini în Ardeal. În proporţiile însĕ în care românii din Ardeal vor fi jicniţi în desvoltarea lor, în aceleaşi proporţii va creşte şi numĕrul celor ce vor ḑice: Ori perim ori ne unim. Şi dacă maghiarii vor urma tot ca până acum, încurênd va trebuì sĕ se producă în mijlocul poporului român un curent, pe care oamenii nostri politici, mai chipzuiti decât cei maghiari, vor încerca sĕ-l stăpânească, dar nu'l vor mai putea.

„Eată dar cestiunea formulată: prin mĕsurile lor nesocotite maghiarii aţîţă spiritele şi întărită un popor de ḑece milioane şi-l face din ceea ce este şi a fost totdeauna un element plecat spre mişcări violente, care sûnt împrotiva intereselor noastre, ale Ungariei şi ale Europei.

„De aceea mai curênd ori mai târḑiu cestiunea română va trebuì sĕ devie o cestiune europeană, căci este un interes european, singurul, care poate sĕ umple prăpastia produsă de misiunea osmanilor între apus şi rĕsărit, sĕ nu fie jignit în desvoltarea lui firească.

„Câtă vreme sĕ putea crede, că românii urmăresc scopuri potitice în Ardeal, maghiarii putea sĕ pară ca fiind în dreptul lor de apărare. Din ḑi în ḑi însĕ tot mai mult se invederează, că nu pentru tendenţele lor politice, ci pentru avêntul, cu care au pornit spre desvoltare, sûnt persecutaţi românii din Ardeal.

„Un act în aparenţă neînsemnat ne poate servì drept o nouă şi puternică dovadă despre aceasta. Îl publicăm aici din cuvênt în cuvênt:

Domniei sale domnului
Carol Davila,
general, şef al servițului militar sanitar în Bucureşti.

Cu ocasiuuea adunării generale a asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la Sibiiu în August 1881, Prea Onorat Dta ai binevoit a Te însinua ca membru ordinar al acestei asociaţiuni.

În conformitate cu § 5 al statutelor asociaţiunii alegerea membrilor, cari nu sûnt sudiţi austriaci, trebue supusă aprobării guvernului ţĕrii, ceea ce s'a şi făcut cu datul de 14 Septemvrie a. c. — înaltul nostru minister de interne însĕ prin hotărîrea sa cu data 13 Noemvrie Nr. 61.649, 1882 a aflat de bine a nu întărì alegerea d tale de membru al asociaţiunii. Astfel cu deosebită părere de rĕu, ne vedem în posiţiunea neplăcută, de a nu te putea privì de membru al asociaţiunii transilvane.

Aducênduţi aceasta la cunostinţă, ne permitem tot de odată a te înştiinţa, că în semn de recunoştinţă pentru interesul ce ai dovedit pentru progresarea asociaţiunii noastre comitetul a dispus a ţi se trămite organul ei „Transilvania“ şi pe viitor.

Cu aceste te asigurăm despre deosebita stimă ce ţi o păstrăm.

Din şedinţa comitetului asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinuta la Sibiiu în 22 Decemvrie 1882.

Iacob Bologa v. preş. *Dr. D. P. Barceanu.* secretariu.

„Cine este omul, pe care ministru de interne al Ungariei il socoteşte atât de primejdios?

„Generalul Carol Davila, un francez venit odinioară trimis de guvernul sĕu în misiune, însĕ nu misiune politică, astă-ḑi român şi cu dreptul şi cu inima, unul din cei mai de frunte oameni ai ţĕrii, însĕ om fără trecut politic. Multe a făcut acest Davilă, atât de primejdios, decând se află în ţeară şi multe face şi astăḑi, numai politică nu. A organisat serviciul sanitar al ţĕrii, a iniţiat şcoala de medicină şipe cea de veterinărie, a lucrat ca efor al spitalelor, este membru în consiliul superior de instrucţie, vicepreşedinte al societăţii pentru învĕţătura poporului român, părinte al copilelor orfane dela „Asil“, multe este numai om politic nu.

„Cu toate aceste guvenul maghiar, care şi va fi luat informaţiunile mai nainte de a fi hotărât, il socoteşte drept un om primejdios.

„Da, fără îndoeală, căci maghiarii consideră „literatura română şi cultura poporului român“ drept o primejdie; nu e vorba de tendenţe politice, ci de avêntul, de desvoltarea, pe care voia sĕ-l sprijinească omul lucrării pacinice.

„Şi dacă simt maghiarii, trebue s'o simţim şi noi şi trebue sĕ ne dăm silinţa de a face, ca toată Europa s'o simţă: trei milioane de români, cei mai credincioşi supuşi ai Dinastiei de Habsburg, sûnt cuionaţi, pentru-că vor sĕ se desvolte, sĕ easă din ticăloşia, în care eau ţinut maghiarii păn'acum, dar nu îi mai pot ţine.

„Şi ḑi cu ḑi ne vin plângeri dela fraţii noştri şi ḑi cu ḑi sosesc oameni, care şi au luat lumea în cap; ţara e plină de emigraţi; un ferment de nelinişte s'a ivit de mult în mijlocul nostru şi creşte în proporţii grabnice: şi tot nouă ni se aruncă imputarea, că propagăm idei primejdioase şi nutrim tendenţe revoluţionare!?

„Se tem maghiarii de consecuenţele culturii poporului român, şi cuprinşi cum sûnt de spaimă ne împing a căuta ca premisă, ca condiţie sine qua non a culturii noastre ceea ce nu trebue sĕ dorim decât ca consequenţă a ei. Aceasta e primejdia, care resultă pentru noi din politica maghiară, o primejdie, pe care trebue sĕ o avem în vedere, mai ales astăḑi, când pacea europeană e ameninţată şi ntna lăurul ţĕrii se pregătesc reforme premature.“

Revista politică.

Sibiiu, în 31 Ianuarie

Istoriile cele multe despre lupi sûnt cunoscute publicului. Mai cunoscute sûnt istoriile despre lupi acelora ce le-au simţit „bunul“, perḑênd vite, care erau mai bune în jug, sau sĕ hrănească familii serace cu lapte, sau se ferească pe contribuabili de esecutori. Cugetam că „istoriile“ aceste au străbătut până la „părinţii“ patriei, cari fac legi pentru alţii şi ei se bat (duelează) îndată ce unuia i se pare cĕ s'a strimbat celalalt către dênsul. Am cugetat, pentrucă am auḑit că au luat la desbatere un proiect de lege privitoriu la vênat. Pe cât am putut ajunge la cunoscinţa legii fearele selbatice nu vor perde mult din privilegiile lor. Toată dobânda după lege va fi că comunele avênd dreptul de a da vênatul în arêndă vor mai căpăta un picuruş de venit.

În nrul trecut eram suprinşi de boala ce se incuibase între diplomaţi. Ce prin farmec s'au făcut ear sănătoşi şi Sâmbătă s'au într'unit toţi în adoua conferenţă în care „Office Reuter“ spune că România şi Serbia sûnt admise a participa la conferenţă însĕ numai cu vot consultativ. Ne mirăm că în aceeaşi ḑi dela London s'au telegrafat în doue feluri şi adecă cum se vede mai sus şi cum se vede în telegrama ḑiarului „D. Ztg.“ (veḑi Sciri telegrafice.) în sers opus telegramei dela „office Reuter“. Se aşteptăm dar lămurirea afacerei. Protestul anunţat de telegraf că dela Bucuresci s'a dat representantului României instrucţiune se protestcze contra conclusului confe-

---

aceasta amicabilă, trebue sĕ mĕ ţii de foarte mincinoasă şi de foarte inconsecentă dară har domnului eu nu sûnt nici una nici alta. Persoana, care eu o numesc din glumă amant, este doctorul în sciinţe Stangstadius, despre care nu sĕ poate sĕ nu fi auḑit dela unchiul Dtale.

— Doctorul Stangstadius? rĕspunse Cristiano, uşorat de o mare neplăcere. Ei bine, eu mărturisesc că nu l cunosc, nici după nume. Eu sosesc din ţeri indepărtate, unde am trăit până acuma.

Dar, replicà Margareta, apoi îmi esplic cum de nu cunosci pe eruditul mineralog aici de faţă. El este, precum l'ai judecat foarte bine, un om escelent, une ori prea violent, însĕ fără rĕutate. Eu pot ḑice că el este naiv ca un copil şi că are ḑile, când crede serios în pasiunea mea pentru el, şi se încearcă a-mi scoate pasiunea aceasta din cap, ḑicêndu mi că un om ca dênsul aparţine universului şi nu se poate consacra unei femei.

Eu cunosc pe bunul acesta om de mult, de când a venit în castelul unde locuiam eu, spre a face studii în pămĕnturile noastre. El a remas acolo vre-o câteva sĕptĕmâni şi de atunci l'au autorisat mătuşa mea a mĕ cerceta, de câte-ori are vre-o afacere în părţile noastre. El este unicul bărbat cunoscut, care l'am aflat aici, căci am sĕ-ţi mai spun că baronul Olaus i-a încredinţat lucrări la moşiile sale; dară eu zăresc pe mătuşa mea dênsa mĕ caută şi are sĕ mĕ înfrunte, ai se veḑi!

— Voesci sĕ nu te vadă? Ascundete între zid şi trofea aceasta de vênat.

— Ar trebuì sĕ se ascundă şi Potin dară nu putem îndupleca pe dl Stangstadius sĕ nu ne tradeze. Of! mătuşa-mea mĕ va chinuì sĕ joc cu baronul; eu însĕ mĕ obstinez a fi schioapă, deşì abia simt scrinteala,

— Sperez, că nu esci de loc şchioapă?

— Ba totuşi. Eu am avut norocirea a cădea chiar acuma pe scară, fiind ea de faţă. Am şi avut, din norocire, ceva durere la încheetura piciorului, şi am făcut nu prea rĕu, grimase, spre a proba că nu sûnt în stare a deschide nobilul joc cu domnul casei. Mătuşa mea a trebuit sĕ mĕ înlocuească şi eată de ce sûnt eu aici; însĕ aceasta a trecut, eată-o că vine!

Contesa era o muere mică şi groasă, rumenă, vioaie, resolută, abea de trei-ḑeci şi cinci de ani, foarte cochetă, dară mai puţin prin galanterie decât prin spirit intrigant. Ea era una din căciulele cele mai înflăcărate ale Svediei, adecă ea lucra pentru Rusia în contra Franciei, a cărei partisani sĕ numiau „pălării“, şi pentru nobilime şi clerul luteran în contra regatului, care-şi căuta naturalmente spriginul sĕu în celelalte clase ale statului în cetăţeni şi în ţerani.

Ea a fost odată frumoasă şi era şi acuma; ea făcea prin spiritul şi vaza sa cuceriri: dară firea ei, când iute când domoală, displăcù lui Cristiano.

Dela privirea cea dintâiu el observà în fiinţa ei o publicitate şi o obstinaţie ce păreau rĕu augur pentru viitorul Margaretei.

— Ei bine, ḑise ea către Margareta cu ton ascuţit şi scurt, ce faci Dta aici, lângă soba asta. ca şi când ai fi îngheţată? Vino, am sĕ-ţi spuiu ceva.

— Da, mătuşe respunse vicleana Margaretă, făcându-se ca şi când i-ar cădea greu a sĕ scula; în adevĕr că sufer mult de piciorul acesta! Neputênd juca mi s'a făcut frig în salonul cel mare.

— Dară cu cine conversezi acì? o întrebà contesa privind spre Cristiano, care se apropiase de dl Stangstadius.

— Cu nepotul amicului Dtale, a dlui Goefle, care tocmai mi s'a presentat prin dl Stangstadius. Se ţi-l recomand mătuşe?

Cristiano, care nu asculta nici decât la vorbele eruditului, pricepù foarte bine rĕspunsul Margaretei, şi hotărît a risca tot pentru a prelungì raportul sĕu cu nepoata, el salutà însuşi pe mătuşa aşa de graţios şi cu respect, încât aceasta fù atinsă de esteriorul sĕu favorabil. Trebuie sĕ spunem stimabilului cetitor, că contesa avea mare trebuinţă de dl Goefle; de aceea ea primì pe Cristiano, deşi el n'avea nume nobil, aşa bine, ca şi când ar aparţinea neia din familiele cele mai mari ale ţĕrei.

(Va urma)

renţei ne face sĕ credem în telegrama dela „office Reuter“ însĕ şi în afaceri politice credinţa este insuficientă. Demінţirile încă joacă un rol care nu merită a fi cu totul desconsiderat.

Aceasta o ḑicem pentru că nu mai departe de cât alaltaeri „P. Ll.“ era foarte indignat pe cabinetul din Londra, şi vĕrsânduşi necasul pe acesta lăsa se tranpară şi necasul asupra admiterei Romaniei la conferenţă cu vot decisitiv. Articulul l-am fi reprodus astăḑi, dacă împregiurări neatânătoare de noi nu se puneau în celea reproducerei. De altă parte în acelaşi timp când se tânguia „P L.“, ḑiarele mari primesc dela Londra din cercuri oficioase scirea că conferenţa va prelungì mandatul comisiunei europene. În privinţa pretensiunilor României în ceea ce s'atinge de comisiunea mixtă, Englitera ce e drept, a acceptat propunerea Barrère, România însĕ se opune pretensiunilor austro-ungare; Austro-Ungaria nu se poate considera de stat ţermurean, are însĕ interese importante pe Dunăre. Însĕ şi interesele Engliterei sûnt importante acolo şi dacă se va lua în consideraţiune tonagiul şi sumele de bani pentru susţinerea comisiunei. Englitera întrece cu cele 498.994 tone şi 57.005 tone şi 3400 punţi st. din 1881 Cu toate aceste Englitera nu cere a fi alăturea cu celelalte state ţermurene în comisiunea micstă. Dacă nu se vor putè complana pretensiunile opuse ale Austro Ungariei şi României, va fi mai înţelepţesce a lăsa la o parte cu totul propunerea unei comisiuni mixte ale cărei funcţiuni le vor putè îndeplinì tot aşa de bine funcţionarii comisiunei europene. Prin aceasta s'ar delătura remonstrările României. Cât pentru pretensiunile Rusiei privifoare la gure Chiliei, bărbaţiii de stat ai Engliterei sûnt de părere că Rusia numai în canalul Oceacov este liberă a dispune, căci, numai acela se află pe teritorul ei.

Ḑiarele fraeceze în mare parte, putem ḑice în cea mai mare parte, sunt cuprinse de o indignaţiune amară de zelul miserabil ce va juca Francia la conferenţa din Londra. Ele desaprobă pe Barrére, despre care susţin a fi primit sub firma sa *avant projetul* austro-ungurеsc, fără de al cunoasce şi acest Barrére este la conferenţă, unde are se represente pe Francia, care nare guvern şi care aḑi nu poate da instrucţiuni representanţilor sei.

Principele Napoleon este eliberat. El se afla în locul de cură *Autenil*, când advocatul seu Lachaud i a adus scirea îmbucurătoare. Oamenii poliţiei însĕ nu au voit a elibera fără de a avè ordin dela superiorii lor. Lachand s'a dus şi în scurt timp s'a întors cu un comisar poliţian, care i a îmmanuat documentul de eliberare ḑicênd; „Alteţă imperială, sûntenţi liber“! Principele a mulţămit, a eşit din locul de cură şi la poartă, unde erau amicii şi partizanii lui cu trăsuri, s'a suit călare pe calul ce îl ţinea gata un servitor şi a galopat la locuinţa sa.

Dela Berlin se scrie că acolo conferenţa dunăreană nu se consideră decât de o oglindă destinată a descoperì tendenţele puteriler pentru o grupare nouă.

Cestiunea Evreilor în casa deputaţilor Ungariei.

(Urmare.*)

Ivan Simonyi declară a se fi ocupat în mod practic cu cestiunea evreilor. (Ilaritate mare.) El se presentă casei totdeodată ca duplu evreu de onoare, căci a fost de douĕ ori cumĕtrul unui evreu (Ilaritate viuă.)

Vorbitorul polemisează în contra atacurilor ridicate în casa deputaţilor asupra mişcărei antisemitice. Mocsáry şi ministrul preşedinte vorbiră de reacţiune şi netoleranţă, Irány de preocupări, de pasiuni oarbe şi de alte lucruri şi mai grozave.

Presa care în 99% se află în mâna evreilor, acompaniază astfel de expresiuni. Vorbitorul nu e idealist ca Irányi. Acesta de ani încoace propune câte şi mai câte, fără ca vre-una din propunerile sale sĕ fie primite. Aceasta însĕ nu scoate din linisce pe Irányi. Vorbitorul face politică practică. Între vorbitoriu şi Irányi mai esistă şi altă deosebire el (vorbitoriul) e căsătorit, Irány însĕ nu; Irány prin urmare nici n'are copii pe cât scie vorbitoriul. (Ilaritate viuă.) Vorbitorul însĕ are 6 copii, între aceştia 4 feciori. Ce se facă din ei? Profesori, amploiaţi? (Emerich Szalay: Şachter! Ilaritate.) S'au proprietari mari? Nici una nici alta nu se plătesce. Ar fi cu totul altceva dacă fiii sĕi ar fi evrei. Ei ar ereḑì spiritul industrial al evreilor, evreii i-ar conduce, dela serviţiul militar ar fi eliberaţi.

Acum întreb pe deputaţii Irányi şi Jokai — esclamă vorbitorul: — Sûnt eu de vină, că nu sûnt evreu? (Ilaritate viuă.) Sûnt de vină copii mei că sûnt botezaţi? Unde a remas aici egala îndreptăţire?

Creştinul nu poate ajunge la nimic; profesorul nu'şi poate agonisì capital; meseriaşul nu poate devenì fabricant; plugarul nu poate ajunge magnat. Unde sûnt aḑi familiile creştine din Budapesta, a căror numĕr era odinioară mare? Degetele dela o mână sûnt aḑi de ajuns, spre ale numĕra. Se înmulţesc de altă parte concetăţenii nostri evrei, cari se ocupă cu usura; acestia devin bogaţi şi puternici. După unele desluşiri în privinţa presei revine vorbitorul la legea despre împatriare, asupra căreia a scris anii trecuţi, deşì fără folos, de oare ce presa evreească, care se ocupa pe atuncea cu jidana slabă de constituţie, Sarah Bernhardt a trecut cu tăcere peste cele scrise.

Vorbitoriul revine asupra mişcărilor din Pojon şi arată, că guvernul în estrema sa precauţiune a pâşit cu mesuri preventive, pe când nu se ivise nici o urmă de nelinişte. Totul îl putem critica, numai pe evrei nu. În comitatul viselburgic s'a fácut colectă pentru înfiinţarea unei foi antisemitice. Abia auḑì ministrul de interne despre întêmplarea aceasta, şi banii adunaţi fură confiscaţi, ear pretorele competent primì însărcinarea contra colectanţilor.

Guvernul a suspendat libertatea presei cu privire la afacerea Tisza Eszlar. Colportagiul fu interḑis în întreaga ţeară, căci evreii se temeau ca nu cumva pe calea aceasta sĕ se rĕspândească şi pamflete antisemitice. De atunci nu se rĕspândesc în ţeară nici Shakespeare, nici Petőfi, nici Kossuth şi nici Schiller, căci nu o sufer jidanii.

Ministrul preşedinte luptă pe partea jidovilor cu toate, că el însuşi e un antisemit clandestin (Ilaritate frenetica.).

El vecsează pe antisemiţi şi îi lasă astfel se treacă prin proba de foc. Prin aceasta folosesce Coloman Tisza mai mult antisemiţilor şi el (vorbitoriul) îi esprimă pentru aceasta supusa sa devoţiune. (Mare ilaritate.)

Evreii sunt preste tot locul favorisaţi, creştinii însĕ persecutaţi. Unul, care închinà pentru Istoczy, se aduse înaintea poliţiei, ar fi închinat însĕ respectivul în sĕnătatea lui Wahrmann, nu i s'ar fi întêmplat nimic. (Ilaritate.) Sistemul acesta: a favorisa pe jidovi, îl numesce vorbitorul o tactică greşită, impertinentă, din care trag pagubă numai cetăţenii creştini.

Preşedintele admoniează pe vorbitoriu, a nu se folosì de espresiuni neparlamentare. (Aprobare.)

Ivan Simonyi asigură că el s'a ţinut totdeuna de acei vorbitori, cari observă cuviinţa parlamentară şi are a mulţămì numai cestiunei evreilor, dacă i se dă aḑi onoarea, de care colegul sĕu Csanady se împărtăşesce de atâte-ori. (Mure ilaritate.) Întors spre Otto Herman, care ḑisese, că conducătorii antisemiţilor de regulă se ascund, adauge vorbitoriul: nu se cere mare curagiu a te presenta la cravalul poşonian, un craval atât de nevinovat, încât nu i s'a întêmplat nici unui-a dintre jidani ceva. El însuşi n'a fost de faţă, ce e drept, căci n'a voit se culeagă invective din partea evreilor. Otto Hermann le-a vorbit la toţi din inimă: el a spus, ce sunt. (Strigări în dreapta: ce? ce?)

La întrebarea aceasta rĕmâne vorbitoriul cu respunsul dator. Jidanul e mai cuminte ca noi continuă vorbitoriul, el a presimţit, că majoritatea se va rescula asupra domnirei sale şi de aceea s'a pregătit de timpuriu. Pe toţi câţi îl apară aḑi ii privesce de fiitorìi sĕi sclavi şi abusează cu amicabilitatea lor.

Vorbitoriul declară că se apropie de sfêrşitul vorbirei sale. (Aprobare viuă.)

El provoacă ţeara a folosî oara a 11-a spre salvarea sa ḑicênd: noi sûntem partida progresistă (ilaritate), noi voim se conducem naţiunea în adevĕr în pămêntul promis, noi luptăm pentru emancipaţiunea creştinilor de sub domnia evreilor.

Vorbitoriul provoacă pe deputaţi a cetì mâne foile jidane şi vor afla că despre vorbirea sa sau nu se va face nici o amintire, sau că o vor batjocorì şi opugna. Aceasta va fi pentru vorbitor dovadă, că are drept.

Vorbitorul primesce propunerea de conclus a lui Istoczy şi Verhovay.

Ministrul preşedinte Coloman Tisza! Onorată casa! (Strigări: Se auḑim! Mâne!)

N'am de cuget, a ţinè vorbire, e posibil chiar, că nu numai acum, dar nici chiar mai târḑiu se nu eau cuvêntul în cestiunea aceasta. Deşì dnul dep. (Ivan Simonyi) crede, că tăcerea asupra unui lucru are pentru autorul acelui lucru dovada cea mai bună, că are drept, eu totuşi cred, că noi vom da în fond respunsul cel mai potrivit la vorbirea dnului deputat dacă o vom trece cu tăcerea. (Aprobare viuă.)

Cu toate acestea se mi se permită unele observări. Cea dintâiu observare e: dacă la o colectă se promite pe faţă, că numele acelora, cari vor contribuì pentru respectivul scop, nu se va publica e invederat că scopul acesta nu poate fi de natură a fi admis prin lege. (Aprobare.) Contribuenţilor nu li se promite de regulă, că vor fi ţinuţi în secret, din contră li se publică numele şi li se cuitează contribuirile. (Aşa e!)

Observarea a doua îmi e: Ce am de a face, dacă dl deputat se ţine de o atare personalitate însemnată, încât, deşì eu, Otto Hermann şi Ludovic Mocsáry, am vorbit numai în general, astfel nu numai nu despre dênsul, dar nici chiar despre Pojon, a avut simţeméntul, că aceasta nu se poate referì decât la mult însemnata s'a persoană. (Ilaritate mare.) Neg, că aşi fi făcut vre-o alusuine la persoana sa. (Aprobare.)

Observarea a treia şi cea din urmă îmi e: D. deputat a ḑis, că eu aşi fi antisemit. (Se auḑim!) Asigur pe dl deputat, la cas dacă îi face vre-o plăcere: dacă sûnt eu antisemit din motivul, că m'am nizuit prin toate mijloacele cari mi-au stat la disposiţiune, a împedeca înflăcărarea urei contra raselor şi a confesiunilor şi degenerarea acestor-a în escedări şi prade, apoi voiu remânè în sensul acesta şi pe viitoriu un antisemit, (ilaritate aprobare viuă) şi îl asigur, că dacă va voì sĕ'şi propage în direcţiunea aceasta vederile sale, îl voiu sprіginì. Dacă mijloacele de aḑi nu vor ajunge, voiu esopera dela legislativă şi alte mijloace mai cu efect. Înflăcărarea urei de rase şi de confesiuni nu o voiu permite-o până când voiu ocupa acest fotoiu.

Otto Hermann: Mĕ rog de cuvênt în cestiune personală. (Se auḑim!) Şi eu constat, şi provoc spre scopul acesta pe întreaga casă a fi martoră că în vorbirea mea n'am fácut amintire nici de un loc şi nici de o persoană. (Aşa e!) Dacă d. deputat referă unele lucruri la sine, nu mĕ impoartă (Aprobare.)

Ivan Simony (arĕtând o epistolă): Mi-o ai scris o în epistola aceasta. (Sgomot.)

Otto Hermann: N'am voie a mĕ ocupa cu astfel de lucruri de nimica. (Mişcare). D. deputat s'a provocat la aceea ce s'a întêmplat în casa deputaţilor şi eu am respuns. (Aprobare sgomotoasă.) Dacă d. deputat vorbesce despre demagogi aristocratici şi se escusă însuşi contra acusei pentru demagogie, îl întreb, de unde e informat despre casurile din incidentul cărora se vede îndemnat a vorbì despre demagogie,

Ivan Simony: Ca şi dta o am cetit în foile jidane.

Otto Herman: Că aşi fi ajuns prin demagogie la acest loc? D. deputat a fost membru al dietei trecute şi ar trebuì prin urmare se scie că sau cerut ca se fiu estradat şi că dieta s'a şi învoit a me estrada, că m'am înfăţişat înaintea judecătoriului luând asupră-mi toată resposabilitatea şi că şi în alte casuri nu m'am substras dela responsabilitate. (Aşa e!) Acum vĕḑ că d. deputat la începutul şi sfêrşitul vorbirei sale se ocupă cu Otto Hermann că şi-a înbuibat vorbirea cu Ludovic Kossuth şi cu alte multe lucruri. Aceasta me îndeamnă se declar, că eu nu primesc nici un fel de solidaritate cu d. deputat, nici din punctul de vedere al partidei independente nici al liberalismului. (Aprobare viuă îndelungată şi aplause.)

Ministrul preşedinte Coloman Tisza: Ca sĕ se închee odată desbaterea aceasta (Aprobare viuă) aşi ruga Onorată casă ca se se ţină mâne la 11 oare o şedinţă. (Sgomot. Strigări; Aḑi după ameaḑi mâne!) Nam nimic în contră ca sĕ se ţină aḑi dupăameaḑi şedinţă, aceasta pentru mine ar fi foarte plăcută, sciu însĕ, că unii din deputaţii, cari nu pot lipsì de aici sunt împedecaţi după ameaḑi; de aceea am cugetat la mâne. (Aprobare în dreapta.)

Geza Polonyi: Nici eu n'am nimic în contra de a se ţine mâne şedinţă, aşi dorì însĕ se observ, că la cas, când nu s'ar termina mâne desbaterea, sĕ se continue luni, ca sĕ nu ocure în fie care Sâmbătă o desbatere jidovească.

Coloman Thaly: După ce ne aflăm la mijlocul acestei odioase desbateri propun a se continua aḑi după ameaḑi la 5 oare şedinţa. (Sgomot. Strigări: Aḑi! Mâne!

I. Kallay: se alătură la propunerea lui Thaly cu motivarea, că mâne au celelalte confesiuni serbătoare.

Se votează şi se decide a se continua desbaterea mâne la 11 oare a. m.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Mehadia, în Februariu. (Urmare şi fine.) Se vedem dar ce ḑice această lege:

În §. 3. a acelui articol se ḑice: Comunităţile de avere din confiniul militar, pot dispune liber de averea lor imobilă. În §. 5: „Dacă maioritatea membrilor de ambe secsele îndreptăţiţi (membrii câştigă dreptul de vot în etate de 18 ani) cer disolvarea legămêntului comuniunei, comuniunea se poate disoalve. În acest cas se împarte averea mobilă şi imobilă între membrii familiei cari trăesc în, şi afară din casă, şi între toţi cari sûnt indreptăţiţi la parte, chiar şi de ar fi eşit din comuniunea familiară, însĕ nesatisfăcuţi. Srpe întregire vine §. 6, carele hotăresce „împărţirea are sĕ se întêmple după numĕrul membrilor familiei de ambe secsele. Această hotărîre a legii deşì în pasagiul 3. al acestui §. se ḑice că: documentele despre împărţirea efeptuită pe calea păcei între membri, au putere obligătoare, de loc după pertractarea şi subscrierea lor înaintea preturei, — totuşi au dat şi dau prilegiu unor urmări triste cari se nasc dintr'ênsa; ba adese ori ea nasce resultate cari sûnt în contraḑicere cu raţiunea.

Spre întărirea acestei aserţiuni servească numai doue esemple: unul unde tata este cap al comuniunei de împărţit; şi alta unde împărţirea se întêmplă între fraţi.

În casul prim, capul familiei d. e. Dumitru Lup afară de soţie are încă trei feciori, Petru, Pavel şi Teodor şi doue fete; fetele căsătorindu-se mai de timpuriu şi au luat partea, şi la împărţire n'au nici o pretensiune. — Feciorii încă fiind deja de mult căsătoriţi, Petru are 5, Pavel 3, şi Teodor 2 copii. Averea are a se împărţì deci între părinţi, feciori şi între membrii familiilor lor.

Acì este de a se însemna că împărţirea se face numai la cererea membrilor preste voinţa capului familiei, cari în inţelesul §-fului 5, au drept a o cere.

Se vedem acum că din averea, carea d. e. este de preţul următoriu: Casa 200—400 fl., loc de casă şi curte 300—400 ☐ stângini, şi cel mult din 10—12 juguri de pămênt, — câtă parte se vine membrilor singuratici descendenţi din comuniunea familiară?

Spiţa I-a tata ca cap de familie cu soţia 2 suflete.
Spiţa a II-a feciorul capului familiei, Pavel cu soţia şi cu 5 copii . . . . 7 „
Spiţa a III-a feciorul Petru cu soţia şi cu 3 copii . . . . 5 „
Spiţa a IV-a Teodor, cu soţia, 2 copii . 4 „
Suma 18 suflete.

După care în inţelesul legei cade pe I-a spiţă 2/18, pe a II-a 7/18, pe a III-a 5/18 şi pe a IV-a spiţă 4/18 parte.

În urma acestora, abstrăgênd dela accea că între părţile fraţilor — cărora chiar şi după urmarea naturală a legăturei frăţesci li se cuvine parte egală — se vede o diferenţă foarte esenţială, — părinţii betrâni şi debili, de multe ori necapabili de lucru, prin urmare avisaţi la ajutorul fiilor lor, în locul recompensei de recunoscinţă pentru crescerea lor, sunt lipsiţi de 16/18 — prin urmare mai de toată averea; şi partea lor accidentală de 2/18 se poate ḑice egal cu „sapa de lemn“ sau traista şi băta de cumva moartea nu se va îndura mai de timpuriu de ei.

Se ne întoarcem dela acest tablou şi se vedem al doilea cas, care în esenţiă foarte puţin divergiază de cel dintâiu.

În casul al doilea, în familia comună sûnt doi fraţi, averea deci compete lor. Fratele mai bĕtrân căsătorindu-se mai de timpuriu are 6 copii adecă o familiă de 8 suflete; fratele mai tinĕr căsătorindu-se mai târḑiu are numai 2 copii adecă o familiă de 4 suflete, prin urmare, conform înţelesului legii din avere, $^{2}/_{3}$ părţi compete fratelui mai bĕtrân, şi $^{1}/_{3}$ parte celui mai tinĕr; din aceeaşi avere părintească în carea ei sau născut şi au crescut la olaltă ca fraţi.

Oare nu e firească neîndestulirea şi invidia născută între aceşti doi fraţi din această împărţire? Şi oare putemu-ne opintì câtuşi de puţin la punctul că în loc de iubire frăţească se încuibă mănia şi dorul de rĕsbunare în inima acelui frate, care au căpĕtat din averea familiară numai pe jumĕtate ca celalalt? şi această diferenţă numai din acest motiv, că el căsătorindu se mai târḑiu, are o familie numai de 4 membri?

Mulţi privesc împărţirea după suflete de dreaptă şi salutară, fiindcă la mai multe guri, mai multe trebuesc, ceea ce nu se poate nega dacă luăm lucrul din acest punct de vedere, carele la prima vedere se pare just, însĕ numai la prima vedere; căci practica de toate ḑilele câştigată din aplicarea acestei legi, dovedesce cu totul contrarul.

Nenumerate esemple asemenea acestor enarate, se pot vedè, unde din incidentul împărţirei averei comune s'au născut toate neîndestulirile cari trag după sine miseria părinţilor, invidia fraţilor; şi cu just cuvênt putem ḑice ca nici nu se poate altcum după raţiunea timpului de aḑi! Căci ce vină are un frate, dacă căsătorindu-se ceva mai târḑiu de cât celalalt, în timpul împărţirei are mai puţini copii? Esperienţa ne arată că timpul schimbă toate: aşa preste 2—3 ani, poate murì familia fratelui bĕtrân sĕ se reducă numai la 2—3 membrii, şi a celui tinĕr se crească la 7—8 membrii! Unde este acì balanţul de dreptate?! Ce se intrevină dar spre îndestulirea şi liniscirea spiritelor escitate din incidentul enarat? Soartea s'au duchul sânt carele se planteze dragostea părintească, fiiască şi frăţească în inimile membrilor familiilor „comunionale“ ca se îndestuleze pe fie-care şi sĕ'i înveţe la:

„*Sine lege fidem et rectum color*“.

Eată dar pentru ce am ḑis că această lege este atât de imperfectă pentru popor, eată urmările aplicărilor ei, pe cari însuşi legislatorii ei se pare că le cunosc, căci după cum se ḑice, s'au făcut paşi pentru modificarea ei, şi se aşteaptă resultat favoritor.

Bine! foarte bine ar fi ca cei de sus sĕ privească cu ochii la evenimentele ce se petrec în popor şi după cum toate instituţiunile din patrie sûnt salutare şi mulţămitoare pentru întreaga poporaţiunea statului, aşa se îngrigească şi de partea cea imperfectă a legii pentru de a o modifica spre îndestulirea şi fericirea poporului.

I. B. Chimuţiu.

Sciri telegrafice.

London, 10 Februarie. După „Office Reuter“; conferenţa a hotărît în şedinţa de astăḑi admiterea Românie şi Serbiei la conferenţă însĕ numai cu vot, consultativ fără de a avè drept la votare ca puterile cele mari. Cestiunea celor douĕ comisiuni încă n'avenit pe tapet. Conferenţa a hotărît a ţinè în secret desbaterile. — Şedinţa cea mai de aproape va fi Marţi Se asteaptă ca lucrările sĕ se sfârşească cât mai îngrabă.

London, 19 Februarie (tel. ḑiar „D. Ztg.“) Admiterea României la conferenţă şi încă cu vot deciḑĕtoriu trecea de lucru hotărît, după cum sûnt asigurat din isvor bine informat, încă înainte cu ḑece ḑile. Decisiunea conferenţei în privinţa aceasta va avè numai caracter formal. Din contră se vede că în desbaterile prealabile încă nu s'au unit puterile în privinţa admiterei Serbiei si Bulgariei şi hotărirea în privinţa aceasta se va aduce numai în conferenţă.

Bucuresci, 11 Februarie. Guvernul a dat represententnlui sĕu instrucţiuni a protesta contra hotârirei conferenţei dunărene în puterea cărei România participă numai cu vot consultativ.

Bucuresci, 11 Februarie. În şedinţa de astăḑi a camerei d. Sturdza ministrul de esterne a comunicat camerei că România este admisă a participa la lucrările conferenţei însĕ numai cu vot consultativ. Ministrul a ḑis: Guvernul a dat prin telegraf instrucţiuni principelui Ghica a protesta solemn contra conclusului şi a' declara, ca România concluselor care se vor aduce fără de participarea ei în cestiunea aceasta, de care puterea aceasta este înteresată, şi în care este aşa de aproape atinsa suveranitatea şi independenţa ei, nu le va recuoasce putere obligătoare. Împărtaşirea aceasta a fost primită de cameră cu aplause unanime. Fostul ministru de esterne Ionescu — aḑi conducĕtor al opoziţiunei — a declarat: că atât camera, cât şi ţeara nu poate decât se aprobeze atitudinea cea deamnă, corectă şi patriotică, urmată de guvern cu ocasiunea aceasta. Oratorul asigură, că guvernul poate comta pe spriginul unanim al camerei şi al ţĕrei şi a terminat cu următoarele cuvinte: *Europa va vedè pe toţi Românii uniţi în pretensiunea dreptului lor legat de libera navigaţiune pe Dunăre* (Aplause unanime.)

Varietăţi.

* Escelenţia Sa Părintele Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul a sosit eri la 2 oare p. m. acasă din călĕtoria făcută la Budapesta în afacerea fundaţiunei Gozsdu.

* (Personalia.) Superintendentul ev. aug. dl Dr. G. D. Teutsch a plecat Sâmbătă seara la Budapesta.

* (Bal.) Sâmbătă seara în 5/17 Februarie va avè loc în sala redutei dela „împĕratul romanilor“ balul Tipografilor, a cărui venit curat va încurge în fondul filantropic cu destinaţiunea de a venì într'ajutoriul tipografilor invaliḑi. Cercetarea acestui bal este aşa dară: împreunarea plăcutului cu ceea ce e folositoriu.

* (La darea de seamă) din Nr. trecut al „Tel. Român,“ despre resultatul ce 'l a avut petrecerea pompierilor din Sălişte, se mai adaug ca contribuitori marinimoşi în favoarea fondului Încuragiatorul şi sprijinitor a tot ce e bun şi frumos, preastimatul domn Gregoriu Matheiu cu 5 fl. şi dl profesor seminarial Dr. Nicolae Maier cu 3 fl., cărora societatea de pompieri şi Sălişteni le aduce cele mai adânci mulţămite.

Sălişte în 51 Ianuarie 1883.

Nicolae Borza
preş. comit. arangiator.

Loterie.

Sâmbătă 10 Februarie n. 1883.

Temeşvar:	**45**	**51**	**36**	**65**	**13**
Viena:	**87**	**24**	**45**	**54**	**12**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de $6^{0}/_{0}$	118.50	118.50
Renta de aur ung. de $4^{0}/_{0}$	86.65	86.60
Renta ung. de hârtie	85 45	85.35
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.50	134.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89 40	89.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94.10	93.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.—	98 75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	96.—	95 75
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.75
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 75	
Obligaţiuni urbariale transilvane	95.75	97.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice		97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97 50	
Sorţi ungurescì cu premii	99.—	99.—
Sorţi de regularea Tisei	97.50	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	115 —	115.—
Datorie de stat austr. în argint	109 75	109 25
Renta de aur austriacă	77.80	77.65
Sorţi de stat dela 1860	129 30	129.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	827.—	823.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	285.50	284.50
Acţiuni de credit austr.	288 25	288 90
London (pe poliţa de trei luni)	119.85	119.70
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100 —	100.—
Galbin	5.63	5.62
Napoleon	$9.50^{1}/_{2}$	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58 55

Nr. 226/1882 [347] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului preoţesc în vacanta parochiă română gr. or. Rogojel din protopresbiteratul Clujului, se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare a acestuia.

Venitul preoţesc din toate în bani computat şi statorit de către comitetul parochial este de 365 fl. şi anume:

1. Casa parochială cu 4 chilii 100 fl.
2. Posesia bisericei, din carea trage venit preotul, este arătoriu 3 jugĕre 1598 ☐ orgii, grădina 1 jug. 593 ☐. Păşunea 7 jug. 308 ☐, venitul din această posesiă s'a computat la preot cu fl. 56. 76 cr.
3. Botezul, 25 casuri în an per 25 cr. fl. 6. 25 cr.
4. Venitul preoţesc la Botezul Domnului 2 fl.
5. Înmormêntarea la om mare şi mic respective pentru prochodul mare, la un cas 2 fl. 50 cr. ear' pentru prohodul mic 80 cr. în sumă fl. 33. 6 cr.
6. Pentru cununie anuatim 3 casuri cu 2 fl. 50 cr. în sumă fl. 7. 50 cr.
7. Birul preoţesc dela 75 familii în naturale, dela o familie o metretă grâu sau cucuruz sau orz merţa 1 fl. 60 cr. în sumă fl. 119.
8. Lucru cu palma dela 37 familii, o ḑi cu coasa, ear' dela 38 familii o ḑi cu secerea fl. 21.
9. Venitul din pădure după sesia bisericei pentru preot fl. 20.

Suma totală a venitului preoţesc anuatim este 365 fl.

Concurenţii la acest post preoţesc sûnt poftiţi a subşterne la subscrisul petiţiunile lor instruite pe basa Statutului organic şi a Regulamentului provisoriu congresuale din 1878.

Cluj, 30 Decemvre 1882.

În conţelegere cu comitetul parochial.

V. Roşescu m. p.,
protopresbiter român gr. or.

Zambach şi Gavora.
Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [205] 21—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc·
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr 14. Sibiiu, Sâmbătă 5|17 Februarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Atitudinea lui „Pester Lloyd“ faţă cu România în cestiunea Dunărei. *)

Cabinetul din Londra face preludii desbaterilor conferinţei dunărene cu multă bunăvoinţă. El îşi representă lucrurile după fasonul seu şi află că cearta dintre monarchia noastră şi România cu privire la compunerea *comisiei micste* e lucrul cel mai superfluu din lume, cu atât mai vêrtos, cu cât aceea *comisie micstă* nici nu merită se mai vorbească omul de ea, şi mai bine ar corespunde scopului ei dacă nu s'ar mai înfiinţa, ci agendele ei le ar îndeplinì delegaţii comisiunei dunărene. Prelângă aceea ni se dă se pricepem că pretensiunile României sunt mai basate de cât a le Austro-Ungariei. Cea din urmă ar avea unele interese cu privire la petecul de pământ, asupra căruia ar fi sĕ se estindă activitatea *comisiei micste* însĕ ea nu este stat ţermurean, şi modul cum se pot împăca aceste interese fară a reclama interesele unui stat ţermurean, ni-l arată esemplul Engliterei, a Engliterei, care şi ea nu are mai puţine interese la Dunăre şi este departe de pretensiunea de a fi considerată de stat ţermurean. Tot astfel de bine alese sunt şi propunerile Engliterei în ce privisce cestiunea Chiliei, Dacă vrea Rusia se substragă braţul Chiliei dela influenţa europeană, calea-valea, sĕ lăsăm braţul Chilei în grigea Rusiei, şi lucrul e gata.

Celea ḑise sunt a se considera ca receptul oficial al Engliterei la deslegarea *cestiunei dunărene*, şi de şi nu are încă aprobare autoritativă, totuşi ea miroasă foarte tare a oficină de a lui Gladstone şi nu o putem lua de apocrifă. Ura contra Austro-Ungariei, conivenţa cu Rusia, brutala prepotenţă a intereselor engleze asupra pretensiunilor celor mai naturale şi mai îndreptăţite timbrează din destul acel proiect, şi-l presentă în adevĕrata sa coloare: ca cea mai naturală espresie a vederilor şi părerilor lui Gladstone. Ne vine a nu ne lăsa în nici o discusiune cu privire la acest obiect. Nemărginita nepreocupare manifestată în paralela dintre interesele engleze şi austro-ungare la Dunărea de jos dă modului de deslegare propus de Englitera timbrul unei farse. Dacă acelaşi cabinet, care tocmai în timpul mai nou monopolisează cea mai vestită cale de comunicaţie marină, canalul Suez, şi aspiraţiile franceze asupra acestui canal le pune în categoria a doua, dacă acest cabinet la Dunărea de jos, va se ḑică la teritoriul, care din punct de vedere geografic, comercial şi politic mai de aproape ne atinge pe noi, se pune pe aceeaşi linie cu Austro-Ungaria, tot este aceasta o îndrăsneală obrasnică, pe care o putem respinge numai, discuta însĕ nu. Se înţelege de sine trebue sĕ recunoascem, că în parte e vina noastră, că Englitera în o afacere atât de vitală pentru noi poate lua această posiţie. Prin întrelăsarea şi întârḑierea noastră, prin lipsa energiei politice şi comerciale, prin prea multele noastre concesiuni şi teama de conflicte am adus lucrurile acolo, încât Englitira faptice în cele politice şi comerciale a câştigat preponderanţa materială asupra noastră la Dunărea de jos. *Virtutea de a trăi bine cu toată lumea ne a dus la resultatul, că interesele noastre sûnt considerate de întreaga lume ca obiect de transacţiune.* Sĕ ne închipuim că Englitera, Francia, s'au ori care alt stat european ar avè aşa mulţime de putere armată la disposiţie şi atât de vitale interese la Dunărea de jos, ca şi noi, şi sĕ ne întrebăm dacă Englitera, Francia, s'au ori care alt stat european ar juca *îndoelnica, neresoluta, ba am putea ḑice inferioara rolă, pe care o jucăm noi?* N'am aţiţat noi înşine asupra noastră oposiţia şi vrăşmăşia tuturor prin ţinuta noastră cu privire la mult agitata *comisie micstă?* N'am cedat noi pas de pas, posiţie de posiţie, până ce am ajuns acolo, încât un pas înderăpt încă ar fi egal cu abḑicerea cea mai ruşinoasă? Ce ar mai fi de sacrificat, după ce ne-am lăsa scoşi din posiţia cea mai bună prin neprimirea proiectului Barrère, abia o am putea spune.

Oficiul afacerilor esterne va fi recunoscut acum şi el, că a ajuns deja la marginea estremă a concesiunilor şi din norocire îi stă la disposiţiune un moment negativ, a putea respinge ori-ce presupuneri relativ la înduplecările sale. Intenţiunea Angliei şi se poate şi a altor state, pe cari nu le doare de starea noastră, merge într'acolo, a delătura *comisiunea micstă* din lume şi în locul ei a estinde drepturile comisiunei dunărene europene asupra întregului teren dela Dunărea de jos. Şi aceasta e de ajuns, căci în comisiunea dunăreană europeană uşor se poate restituì prevalenţa statelor maritime mai însemnate asupra pretensiunilor şi intereselor Austro-Ungariei. De aceea, încât privesce esistinţa încă ne esistintei comisiuni miste, n'avem a ne prea ostenì nici noi. Pentru noi n'ar fi de tot reu, dacă s'ar nimicì o combinaţiune, care faptica noastră influenţă o pune pe aceaşi treaptă cu cea a României. Ne am învoì cu opul acesta, dacă ne ar garanta cel puţin, că vom figura în aceea ca representanţii intereselor noastre proprii şi a voinţei noastre şi nu ca representanţii intereselor şi a intenţiunilor streine, ceea ce s'ar întêmpla, venind la valoare propunerea Angliei, pe basa căreia chemarea comisiunei micste ar fi a se duce în deplinire prin delegaţii comisiunei micste. Precum nu avem cuvênt a fi prea încântaţi în privinţa restituirei comisiunei micste, *tot asemenea nu trebue sĕ ne prea grăbim referitoriu la esistinţa plenipotenţelor comisiunei dunărene. Acesta* e punctul, din care mânecând, vom fi în stare a urma defensiva. Dacă Anglia sau o altă putere va pune deosebit pond pe esistenţa comisiunei dunărene — şi cumcă se va întêmpla, ni se spune din partea Angliei destul de clar — va fi la rêndul nostru, a formula condiţiunile, între cari ne-am învoì cu prelungirea plenipotenţelor comisiunei numite. Neînvoirea noastră va avè în casul de faţă acelaşi efect, ca şi consensul tuturor celorlalte puteri la olaltă. căci e de ajuns respingerea din partea unei singure puteri, pentru ca sĕ încete a esista comisiunea dunăreană. Vĕḑênd deci că în conferenţă n'avem prospecte relativ la valorisarea pretensiunilor noastre asupra liniei Galaţi-Poarta de fer, n'avem decât sĕ ne mărginim la trebuinţele noastre, *se denegăm comisiunei dunărene consensul nostru* şi credem că vom avè mai mare prestigiu, ca acele state, a căror interese culminează în susţinerea acestei comisiuni.

Nici aceea nu e de o însemnătate subordinată că în care şir se vor pune la desbatere în conferinţa din Londra singuratecele puncte din program. Dacă din vre-o parte s-ar pune pond pe aceea ca, *înainte de toate* se se prolungească plenipotenţele comisiunei dunărene, noi de altă parte trebue se punem pond pe aceea *a se satisface înainte de toate pretensiunilor noastre,* până a nu se decide cestiunea comisiunei dunărene. Ar fi un început nesocotit dacă în lupta ce vom avè a porta ne vom părăsì a priorì posiţia cea mai bună de apărare. Sperăm, că diplomaţia noastră se va păzi de astădată, de a face din slăbiciune virtute. O perdere în cestiunea dunăreană ne-ar jignì vaza politică, Condiţiunile nu ale estinderei ci simplu ale susţinerei puterei noastre pe teritoriul, care prin toate legile naturale e supus influinţei precumpănitoare a Austro-Ungariei, nu conced nici un fel de transacţiune în direcţiunea aceasta. Dacă într'un singur cas vom concede se triumfeze asupra pretensiunilor şi trebuinţelor noastre ambiţiunea statelor mici vecine prin esoperarea tendinţelor egoistice a unui-a sau al altuia dintre cabinetele europene, apoi o se perdem procesul *în toate casurile,* în cari se va cere ca se ne apărăm pretensiunile puterei noastre faţă cu aşteptările vecinilor pretensivi.

---

*) Veḑi Revista politică Red.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 13).

Apoi după ce dl Stangstadius afirmase meritele lui Cristiano, contesa ḑise cătră dênsul:

— Imi pare bine de cunoscinţă, şi sûnt mănioasă pe dl Goefle că nu s'a fălit nici odată înaintea mea cu un nepot care îi face toată onoarea.

Dta te ocupi dară cu sciinţele, ca şi ilustrul nostru amic Stangstadius? Foarte bine.

Aceasta este cariera cea mai frumoasă ce şi-o poate alege un tinĕr. Prin sciinţă ajungi la posiţia cea mai plăcută din lume, adecă la o consideraţie care nu esti silit a o cumpĕra cu sacrificii.

— Eu vĕd, replicà Cristiano, că aşa este aicì în Svedia, fie ḑis spre lauda acestei ţĕri nobile; dară în Italia unde eu am crescut, şi chiar în Francia, unde am petrecut cât-va timp, învĕţaţii sûnt în genere sĕraci şi puţin încuragiaţi, de nu sûnt chiar persecutaţi de fanatismul religios.

Rĕspunsul acesta umplù de bucurie pe geologul, care avea un amor propriu naţional foarte mare şi plăcù nespus de bine contesei, care despreţuia Francia.

— Bine ḑici, rĕspunse ea, dară eu nu înţeleg pe unchiul Dtale de te-a crescut altundeva şi nu în patrie, unde soartea studenţilor este aşa cinstită şi fericită.

— El a dorit, rĕspunse Cristiano într'un noroc, sĕ învĕţ limbi streine: însĕ eu cred, că pentru scopul acesta n'ar fi fost de lipsă a mĕ trimite aşa departe, căci precum vĕd aici se vorbesce franţuzesce ca şi în Francia.

— Îţi mulţămim de politeţa aceasta, ḑise contesa; dară Dta ne linguşesci. Noi nu vorbim poate aşa bine ca Dta. Cât pentru limba italiană, noi o vorbim şi mai puţin bine, cu toate că ea sĕ află în educaţia noastră.

Vorbesce italienesce cu nepoata mea, şi dacă vorbesce rĕu, rîde de ea, te rog; dar cum de dl Goefle pune preţ aşa mare pe limbile moderne?

Te-a destinat doară pentru cariera diplomatică?

— Sĕ poate, doamnă contesă; eu încă nu-i stiu bine intenţiile.

— Pei drace! esclamà geologul.

— Încet, domnule savant, replicà contesa. Pe terenul acesta este mult de făcut. Toate carierele sûnt bune, dacă te ştii orienta într'însele.

— Dacă doamna contesă ar binevoì sĕ mi dea vr'un sfat, replicà Cristiano, eu m'aşi simţì prea fericit ai mulţămì o inspiraţie bună.

— Ei bine, o se vedem, rĕspunse ea, afectând o bună voinţă amabilă; noi avem sĕ conversăm, şi o se me interesez de Dta, cu atâta mai mult, că Dta ai tot ce este de lipsă spre a reuşì în lume. Vină cu noi în sala de joc. Eu voesc absolut se fac pe nepoata mea sĕ joace cel puţin un menuet acesta nu este fatigant şi refuzul ei ar părea foarte necioplit. Ascultă, Margareto! Trebue sĕ faci ca toată lumea.

— Dară, dragă mătuşă, ḑise Margareta, toată lumea n'are dureri la picior.

— În lume, draga mea, replicà contesa — şi eu ḑic aceasta pentru Dta domnule Geofle — sĕ n'ai nici o piedecă când este vorba de a te face plăcută şi cuviincioasă. Ţine bine minte, că totdeauna îţi strici cariera prin propria greşală. Trebue sĕ ai o voinţă de fer, sĕ învingi frigul şi căldura, setea şi foamea, suferinţele cele mari chiar aşa ca durerile cele mici. Lumea nu este cum îşi închipueşte juneţa un palat de ḑine, unde trăeşti numai pentru plăcere. Din contră, ea este un loc de ispite, unde toate trebuinţele, toate dorinţele toate neplăcerile trebue învinse cu un adevĕrat stoicism… dacă ai un scop! şi cine n'are scop este persoană ridiculă. Întreabă pe amantul Dtale, Margareto, cugetă el la comodităţile sale sau sĕ teme el de vr'o nenorocire când se coboară într'o prăpastie, sĕ caute acolo scopul vieţei sale! Ei bine, sub boltele palatelor sûnt tocmai atâtea greutăţi de învins ca şi în cavernele minelor. A juca cu ceva durere la picior e lucru foarte mic pe lângă multe altele ce le vei cunoasce mai târḑiu. Aid, scoală-te şi vină!

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 4 Februarie.

Crisa din partida maghiară a independenților, se pare a se fi sfêrșit. Elementele europeisate (așa numiau diarele jidovesci pe cei ce au fost eșit afară din partidă) s'au întors la elementele „asiatice“ (antisemite) și va fi pace în Europa și în inima „celui mai mare patriot“ (Kossuth) unguresc.

Dela furtuna aceasta într'un păhar de apă ne îndreptăm privirile spre un object care merită mai mult atențiunea noastră. Proiectul de lege privitor la scoalele medie e gata. „P. Ll.“ ne aducea, mai alaltăeri, scirea că membrìi comisiunei, care a discutat proiectul, vor serba un banchet, de bună seamă de bucurie, că a terminat o operă nouă, la care cu nelinisce și îngrigire caută ³/₄ din poporațiunea de pe teritoriul coroanei unguresci. Într'acea nici o bucurie sau nenorocire nu vine isolată. Din mai multe părți ale țerei audim că se face vênătoare sistematică asupra scoalelor noastre esistente, cu și fără leac de pricină, pentru ca guvernul sě ni le ia din mână și sě le prefacă în scoale comunale, sau mai bine maghiare. De sigur că ìa banchetul din cestiune și pentru astfel de „cuceriri“ se vor purta toaste „patriotice.“

Cea mai interesantă cestiune, aceasta s'a putut vedè încă din nrul nostru ultim, a fost toată septămâna cea a Dunărei în conferența dela Londra. Umbrele cestiunei s'au simțit de mai nainte. Cetitorii nostri pot vedè dintr'un articol reprodus după „P. Ll.“ că încă de mai nainte s'au început interesul de cestiune în stadiul ei conferențial. Pentru a face cât se poate de complet în coloanele noaste cunoscută starea cestiunei, publicăm după „Românul“ ceea ce s'a petrecut în camera României din incidentul conferenței.

Avem pe lângă toate aceste se constatăm un lucru. Limbagiul foilor unguresci, într'ucât nu desaproabă atitudinea puterilor față cu România, în conferența din Londra, este foarte calm. De alte ori în asemenea situațiuni, „P. Ll.“ bună oară, împărția la predici pline de lecțiuni cu deosebire staturilor mici de gândiai că se te ia groaza, dacă n'ai scì cine scriu în „mărețul“ diar. Articolul reprodus nu găsesce de astădată coardele cele alarmătoare, scrie modest și calm cum am dis și așa scrie și revistele următoare; căci cu cestiunea aceasta în articoli de fond nu se mai ocupă.

Statul cestiunei Dunărei în conferența din London, după scirile câte au sosit, este că representantul României a protestat contra participărei la conferență numai cu vot consultativ și contra concluselor conferenței în absența României. Urmarea ar fi, că dacă puterile vor conclude ceva privitor la Dunăre preste voia României, atunci vor însărcina pe una dintre ele sě esecute conclusele. Ar urma dar resboiul cu România.

După o telegramă a lui „P. Ll.“ dela 14 Februarie n. lucrul nu va ajunge până la însărcinarea unei puteri cu esecutarea concluselor. Aceasta s'ar și părea a fi cam cu anevoe pentrucă Bulgaria prin parlamentul ei încă a protestat contra neparticipărei ei la conferență, prin urmare, și contra concluselor conferenței. Numai Serbia a fost mai supusă; ea s'a mulțămit cu vot consultativ. De altă parte dela Petersburg se scrie, că foile de acolo susțin că cestiunea Dunărei nu se poate resoalve pe basa tratatului dela Berlin și că soluțiunea cestiunei se cuvine Rusiei, Austro-Ungariei, României și Bulgariei. Protestul României, ce e drept, va rěmânè fără consecuențe directe, va face însě ca în viitoriu statele interesate se reguleze între sine cestiunea Dunărei, care conferența din London o resoalve acum pe hârtie.

Proiectul „Barrère“ este primit în „princip“. Representantul austro-unguresc a declarat că dacă România ar consimțì la proiect, Austro-Ungaria ar fi aplecată a face concesiuni în ceea ce privesce punerea în lucrare a regulamentului comisiunei micste.

În London un diplomat s'a esprimat către un diarist, că toată conferența este o comedie.

Representanții (din Bucuresci) puterilor care au subscris tratatul din Berlin, au primit dela guvernele lor înscîințarea că cestiunea Arab-Tabiei este resolvată definitiv, și guvernul român este învitat a'și designa comisarii cari se ia teritoriul Arab-Tabiei în primire.

Conferența dela Londra în camera României.

Ședința de Duminecă, 30 Ianuarie.

D. ministru de esterne, D. Sturdza, luând cnvêntul a dis:

Dlor deputați, precum sciți, la Londra este întrunită conferența, care are sě trateze despre mai multe cestiuni privitoare la navigațiunea Dunărei. Conferența aceasta a ținut douě ședințe: Joi și una eri, Sâmbătă.

În această ultimă ședință s'a luat o decisiune, care privesce România.

Cred de datoria mea a o comunica representațiunei țěrei. Îmi veți da voie se vě spun în scurt cu actele în mână, cursul afacerei, întru cât privesce participarea noastră la conferență, precum și resultatul decisiunei de eri.

Tratatul dela Berlin, hotărînd că Puterile au sě se înțeleagă asupra prelungirii comisiunei Europene a Dunărei, necesarminte trebuia ca sě se întrunească o comisiune înainte de espirarea terminului ei, care este la 24 Aprile anul curinte 1883, pentru ca sě ia o decisiune asupra acestui punct.

În intervalul acesta, s'a tractat, după cum eară-și vě este cunoscut, cestiunea regulamentului de navigațiune, care este a se stabilì între Porțile de fer și Galați.

În urma acestor tratațiuni, la începutul lui Noemvre, s'a hotărît ca sě se întrunească conferența. Anglia a cercat pe celelalte Puteri ca se veadă, dacă ele consimțesc la întrunirea unei conferențe fiă în cursul anului trecut, fiă la începutul anului acesta, însě înainte de 24 Aprile.

Îndată ce am aflat despre acest pas făcut de Anglia am adresat în 13/25 Noemvre 1882 d-lui Ioan Ghica la Londra o telegramă, care pe urmă s'a comunicat și celorlalți representanți ai noștri. Aceste instrucțiuni telegrafice le-am completat prin o circulară din aceeași di, unde motivam această cerere de participare.

Eată circulara:

Circulara către legațiune.

Nr. 19, 392 din 27 Noemvre (9 Decemvre) 1882.

Domnule Trimis! Tratatul din Berlin a făcut pe România suverană a gurilor Dunării. Ea a succes Turciei fără nici o restricțiune în posesiunea acestui teritoriu. Ast-fel art 53 a întrodus România în comisiunea Europeană a Dunării cu același titlu ca marile puteri cari participau la dênsa ăncă dela tratatul din Paris.

Era un act de iustiție și de echitate de a recunoasce posițiunea escepțională ocupată de România și interesele considerabile ce ea posedă pe partea fluviului supusă juridicțiunei comisiunii. Ea nu putea sě fie destituita din acțiunea ei normale asupra apelor a cărora posesiune i se da.

După art. 54 al tratatului, o decisiune trebue sě fie în curênd luată asupra prelungirii puterilor comisiunii europene. Întrunirea unei conferențe chemate a consacra această prelungiuire este iminentă. Participarea Romaniei la această conferență pare a fi indicată de chiar natura lucrurilor. Din momentul în care posesiunea gurilor Dunării i-a fost dată și în care ea a fost admisă în comisiunea europeană a Dunării, ea nu poate fi esclusă dela o reuniune convocată special pentru a decide asupra esistenții și organisării chiar a acestei instituțiuni.

Este de considerat că dreptul de participare al României se fondează atât pe vechile și permanintele prescripțiuni ale dreptului internațional cât și pe situațiunea de curênd consacră de Europa.

În adevěr, de o parte Protocolul congresului dela Aix-la Chapele din 15 Noembre 1818 statuează că „în casul când reuniuni ar avea de obiect afaceri special legate de interesele altor state ale Europei, ele nu vor avea loc de cât sub reserva espresă a dreptului lor de a participa la acele reuniuni.“

De altă parte, România a semnat cu cele l-alte puteri actul adițional la actul public din 2 Noemvre 1865 relativ la navigațiunea gurelor Dunărei cu data de 2 Mai 1881 precum și regulamentul de navigațiune și de poliție aplicabil la partea Dunării cuprinsă între Galați și gurile sale, adoptat de comisiunea europeană a Dunărei la 19 Mai 1881.

Semnătura plenipotențiarului român implică că România va fi chemată a se pronunța direct și de o potrivă cu cele-l alte puteri asupra tuturor cestiunilor relátive la comisiunea europeană a Dunărei.

In fine este util de a observa că cabinetul din Viena, prin o notă adresată guvernului Regal cu data de 11 Aprile a. c., s'a arătat favorabil participărei revendicate astădi de România. De aceea guvernul Regelui este convins că vederile celor-lalte cabinete nu vor fi mai puțin bine-voitoare și nu vor denega României un drept care i-a fost deja recunoscut prin propriele lor decisiuni.

Sunteți autorisat, domnule Trimis, a espune considerațiunile mai sus enunciate escelenței sale domnului ministru de esterne al........ și a-i lăsa copiă după presenta depeșă.

Primiți, etc.

În această circulară se vorbesce despre o comunicare făcută guvernului regal încă din 11 Aprile s. n. 1882 de către cabinetul din Viena în cestiunea participării noastre la viitoarea conferență. La această comunicare, predecesorul meu în minister, dl Stătescu, a făcut următorul rěspuns în 6/18 Aprile 1882, adresat legațiunei cesaro-regesci în Bucuresci.

Nota adresată dlui baron de Salzberg.

Dle baron! Prin o notă din 11 Aprile curinte, după care a'ți bine-voit a'mi lăsa copiă, ministeriul imperial și regal al afacerilor streine. rechemând dispozițiunile tractatului din Berlin relative la puterile comisiunei europene a Dunării, vě comunică principiul care servă de basă negocierilor cari se urmează acum la Paris: acest principiu este acela al unei stricte corelațiuni ce guvernul imperial și regal, în propunerile sale succesive asupra comisiunei micste a recunoscut în totdeauna că trebue sě esiste între durata acestei din urmă și aceia a comisiunei europene.

Dacă dar negocierile actuale reușesc, cestiunea prelungirii puterilor comisunei europene va figura printre propunerile ce guvernul va face sě parvină diferitelor cabinete.

În aceasta prevedere, și cunoscênd valoarea ce guvernul regal pune la aceasta cabinetul imperial și regal, dorind a da o nouă probă despre bunele sale simțeminte în privința noastră, este de acum gata a declara că va seconda pe România în îndeplinirea acestei dorințe, pentru ca se fie recunoscut dreptul de a semna, la timp, alături cu marile puteri, actul de prelungire, deșì după litera și spiritnl celor trei tractate cari regulează cestiunea Dunării ar aparține numai marilor puteri de a se pronunța asupra cestiunei prelungirei.

Terminând, d. de Kallay esprimă speranța că guvernul Regal va esamina propunerile ce-i vor venì în curênd din partea guvernului frances cu același spirit de echitate care inspiră resoluțiunea guvernului I. și R. și că el nu va refusa de a recunoasce că ele nu conțin nimic care se poată atinge drepturile și interesele României.

Guvernul Regelui a luat cunoscință de această comunicare cu o satisfacțiune cu atât mai mare cu cât, declarându-se gata de a recunoasce României dreptul de a participa alături cu marile puteri la negocierile relative la prelungirea puterilor comisiunei enropene, guvernul I. și R. a făcut dreptatea unei dorințe a României fondată pe posițiunea ce ia fost făcută la gurile Dunării de tractatul din Berlin.

Prelungirea puterilor comisiunei europene a Dunării a fost totdeauna considerată de noi ca interesând în cel mai mare grad țeara și navigațiunea pe Dunărea de jos și sûntem fericiți de a constata că o înțelegere în aceasta privință cu toate puterile a fost deja stabilită.

În ceea ce privesce propunerile relative în special la regulamentul de navigațiune și de poliție între Galați și Porțile de fer, le vom esamina cu dorința sinceră de a ajunge la o înțelegere, și ne felicităm de a lua act chiar de acum de asigurările ce cabinetul I. și R. bine-voesce a ne da că aceste propuneri nu vor conține nimic care se poată atinge drepturile și interesele Românie.

Primiți, etc.

În urma comunicării noastre din Noemvre guvernul engles a făcut la 11 Decemvre trecut o comunicare către celelalte puteri pentru a studia cele trei puncte care vě sunt cunoscute: prelungirea comisiunii europene a Dunării, întinderea acestei comisiuni dela Galaț la Brăila, și decisiunea a se lua asupra regulamentului de navigațiune dela Galați la Porțile de fer.

În urma acestei comunicări, s'a trămis dlui Ioan Ghica la Londra depline puteri pentru a lua parte la conferință, și tot deodată și instrucțiunile necesarii.

Instrucțiunile acestea poartă data de 18/30 Ianuarie 1883.

Partea privitoare la participarea noastră la conferințe glăsuesc astfel:

Instrucțiunile adresate d-lui I. Ghica

Ântêia cestiune ce se presintă este aceia a participării României la într'unirea Conferinței „pe același picior ca acela al Puterilor semnatare tratatului de Berlin.“ Guvernul Majestății Rale Regelui nu ar primì în Conferință o altă posițiune, de cât aceia, care este atât de neted definită prin nota cabinettului Majestății Sale Britanice din 11 Decemvre 1882.

Cu toate acestea, este necesar de a precisa bine această situațiune.

Nu ridicăm pretențiunea dea lua parte la deliberările, cari s'ar ocupa de alte cestiuni, decât de acele relative la Dunăre, sau care ar decide în ședinți preparatorii despre admisiunea Bulgariei și Serbiei în sinul acestei adunări.

Pentru noi, e vorba dea participa în conferință pentru toate cestiunile relative la Dunăre cu toate drepturile de deliberațiune și de vot fără nici o restricțiune. Nu am putea dar primì o situațiune, în care am avea numai vot consultativ; care ne-ar face sě suferim în timpul desbaterilor o restricțiune oare-care în posițiunea noastră puindu-ne pe un picior de inferioritate în fața celor-lalte puteri, s'au care ne ar esclude dela deliberațiunea unei serii de cestiuni pentru o causă ori pentru alta.

România a succes Turciei fără nici o restricțiune în posesiunea teritoriului dela gurele Dunării. Ea a fost întrodusă în comisiunea europeană cu aceleași drepturi și prerogative ca și puterile, cari au participat în această comisiune chiar după tratatul de Paris. Ea a luat parte în această calitate, la mai multe acte internaționale relative la navigarea Dunărei. Ea a participat la elaborarea regulamentului de navigațiune, de poliție fluvială și de privighiare între Porțile de fer și Galați, nu ca stat riveran, ci făcênd parte din comisiunea europeană. România se află stăpână părții celei mai întinse și celei mai importante a Dunărei dela gurile ei până la Porțile de fer.

Nu s'ar putea deci nega României dreptul dea decide cu coparticipanții sei în comisiunea europeană asupra tuturor cestiunilor cari ating această instituțiune sau cari au de obiect Dunărea. Cestiunile supuse la deliberarea conferinței atingênd interesele cele mai considerabile și cele mai imediate ale României, ea nu poate fi pusă pe un picior de inferioritate și participarea sea făcută ilusoriă. Această participare trebue sě fie reală, astfel cum ea este în comisiunea europeană a Dunărei. România nu ar putea deci lua parte la conferință de cât cu toate drepturile și prerogativele de care sûnt investite puterile cari fac parte din această comisiune.

Escelința Voastră veți avea grijă a elucida această situațiune chiar din capul locului, adresându-vě către președintele conferinței prin o notă oficială.

Numai după un respuns, care ar confirma participarea noastră pe piciorul celei mai perfecte egalități cu cele-lalte puteri semnatare tratatului de Berlin, cari fac parte din comisiunea europeană dela Dunăre, veți face us de mandatul Escelenței Voastre și veți întra în conferință ca represintante al Măjestății Sale Regelui.

La un respuns negativ sau îndoios, Escelența Voastră veți declara prin o comunicare oficială, că ea se află în necesitatea d'a declina onoarea dea lua parte la conferință. Veți face cu această ocasiune reservele cele mai solemnele în contra a ori ce decisiune, luată fără participarea noastră.

Dacă, în contra ori cărei asteptări, România n'ar fi chiemată a participa la întrunirile conferinţei, *veţi protesta în contra escluderei noastre* şi vě veţi inspira de istrucţiunile presinte, precum şi de comunicările precedinte privitoare la această cestiune, şi *veţi declara neobligatorii pentru noi decisiunile luate cu escluderea noastră.* (Aplause prelungite).

Sâmbătă de dimineaţa d. Ioan Ghica a fost chemat la conferinţă printr'o comunicare a Escelenţei Sale lordului Granville.

În conferinţă a găsit şi pe ministrul Sêrbiei. După o scurtă aşteptare au fost introduşi amêndoi în sală, unde preşedintele conferinţei, lordul Granville, le a dat cetire decisiunii conferinţei cu majoritate de glasuri. Prin aceasta decisiune se otăresce că România şi Sêrbia sunt admise sě ea parte la conferinţă numai cu vot consultativ.

D. Ion: Ghica a cerut imediat dela preşedintele conferinţii ca sě i se facă aceasta comunicare în mod oficial. Aceasta s'a şi făcut. Astăḑi d. Ion Ghica trebue sě depună în mânile lordului Granville protestul nostru în sensul instrucţiunilor pe care vi le am citat (Aplause).

Ori care ar fi decisiunea conferinţei, este un ce cert că despre afacerile unei ţěri independente, ori cât de mică, nimeni nu poate otări fără ca aceea ţeară sě fiă ascultată, şi sě şi dea consimţul ei. Cred că purtarea guvernului va fi aprobată de parlamente şi de ţeara întreagă. Guvernul e decis sě susţie drepturile şi interesele ţěrii până în fine, căci avem consciinţă despre dênsele. (Aplause prelungite).

D. Al. Lahovari. Întreb pe d. ministru de esterne, după deplorabila scire ce ne-a adus astăḑi şi fără a recrimina mai mult în contra modului nenorocit cum a fost condusă aceasta afacere de guvernul liberal... (protestări generale). Nici prevederile n'au lipsit, nici interpelările: dar am ḑis că nu voesc sě vorbesc aci de modul cum a fost tratată afacerea constat numai resultatul cel nefericit şi întreb dacă guvernul nu este gata a publica cel puţin acum toate actele diplomatice în cestiunea Dunării dela început până astăḑi?

D. N. Ionescu Cred că representaţiunea ţěrei n'are trebuinţă a sci mai mult astăḑi din actele diplomatice, pentru a da o aprobare completă şi fară reservă guvernului Maiestăţii Sale (aplause prelungite). Nu este aci nici o greşală a guvernului, este o situaţiune pe care el a mostenit-o şi pe care noi toţi trebue ss o limpeḑim cu bărbăţiă (bravo bravo! aplause). În comisiunea europeană a Dunării România nu era represantată conform prescripţiunilor tratatului dela Paris, dar dreptul ei a fost recunoscut în urmă când i s'a făcut loc în comisiunea riureană a Dunării. După aceea, când ni s'au redat gurile Dunărei, vechiu teritoriu românesc când tratatul dela Berlin ne-a dat dreptul a fi representaţi în comisiunea europeană a Dunării, nu mai putea fi îndoială că am intrat în deplinul eserciţiu al drepturilor noastre de putere riverană.

Noi n'am făcut pretensiuni, nu ḑic absurde, dar nici măcar esagerate; am revindecat drepturile noastre ca putere riverană pe Dunăre; şi aḑi, mai mult de cât ori când, revindecăm drepturile unui Stat, a cărui esistenţă şi misiune e strîns legată de libertatea de navigaţiune, de un regim de libertate pe Dunăre. Prin urmare, eu unul, de şi aşi fi mulţămit sě ni se comunice în această cestiune toată corespondenţa, dar aḑi, în momentele actuale, nu putem decât se fim cu toţii unanimi (aplause prelungite şi unanime) intru a sprigini guvernul Maiestăţii Sale, care aşa de bine a sciut, la moment, se ea atitudinea ce ni se cuvine după dreptul internaţional şi după aspiraţiunile legitime ale naţiunei, care are consciinţă de drepturile sale şi care e gata ale apěra (aplause unanime îndelung repeţite).

Acì, domnilor, nu e nici o cestiune controversată, nici divirgenţă de opiniune între noi; înainte de guvernul Maiestăţii Sale, ţeara întreagă doresce ca guvernul se ea asemenea atitudine.

Astăḑi trebue se fim cu toţii strînşi uniţi spre a da aprobarea noastră completă (aplause) politicei patriotice a guvernului Maiestăţii Sale (aplause unanime îndelung repeţite).

D. preşedinte al consiliului. La propunerea onor. d. Lahovari, ţineţi minte, dlor că acum un an, s'au un an şi jumětate, eu însu-mi am propus onor. Camere sě numească o comisiune care sě vaḑă toate documentele în ministeriul trebilor din afară şi sě cheme în sînu-i pe toţi agenţi noştri diplomatici ca sě lămurească în modul cel mai positiv cum s'a tratat cestiunea. Dacă această comisiune n'a avut un resultat, nu sûntem noi vinovaţi; şi sûntem gata în tot momentul a vě da lămuririle cele mai complete, ministeriul din afară e la dispositiunnea dvoastră. (Aplause).

D. preşedinte. Incidentele e închis.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Braşov, Ianuarie (Asociaţiunea pentru sprijinirea meseriaşilor.) În adunarea generală a „Associaţiunei române pentru sprijinirea meseriaşilor români din Braşov,“ ce s'a ţinut Dumineca trecută în sala gimnasiului şi la care vom mai revenì în alt numěr, s'a cetit următoriul raport, ce conţine date de interes public:

Onorată Adunare Generală! Comitetul însărcinat cu conducerea afacerilor Associaţiunei 'şi ea voia a da On. adunări generale despre activitatea s'a următoriul raport:

1. Acest comitet a ţinut în decursul anului, ce espiră astăḑi, 13 şedinte, în cari a pertractat 102 cestiuni, relative la scopurile a căror atingere o are în vedere Associaţiunea. A esecutat toate conclusele adunării generale din anul trecut. Credem util a revoca în memoria On. adunări generale pe acela dintre aceste concluse, care, a avut în vedere procurarea de medii materiale pentru asociaţiune. Acest conclus a fost de a se face apel către comitetele parochiale din protobresbiteratele Braşovului pentru a lăsa se circuleze un disc în biserică pentru ajutorarea Associaţiunii. Cu mâchnire trebue se aducem la cunoscinţa On. adunări generale, că acest apel a aflat resunet numai la doue comune parochiale, de sigur nu dintre cele mai avute: adecă la comunele parochiale, Sânpetru şi Herman, de unde au intraţ în Cass'a Associaţiunii prin părintele N. Frateş 1 fl. şi prin părintele G. Dogariu 1 fl.

Conclusul relativ la proclamarea de membri onorari a fost dus în indeplinire numai în ceea ce privesce pe membrii din patrie; în ceea ce privesce pe cei din România nu s'a putut îndeplinì încă, de vreme ce n'am obţinut încă aprobarea lor din partea guvernului unguresc din Budapesta.

2. Relativ la afacerea cea mai importantă a comitetului, care este fără îndoeală aşeḑarea de copii la 11 meserii şi ajutorarea lor, comitetul D voastră este în posiţiune de a ve raporta, ca în decursul anului espirat a aşeḑat la diverse meserii 29 de învěţăcei şi adecă croitori 4; cordonieri 5; cismari 5; cojocari 1; lăcătariu 1; maşinist 1; rotar 1; litograf 1; strimfari 6; funar 1; şi în fine la comerciu 3; Acest numer de 29, faţă de numerul de 23 din anul precedent, este mulţămitor. Causa acestui mic numer, căutând'o, n'o putem afla decât în reaua situaţiune, de care se plâng necontenit domnii măestrii, în sărăcia părinţilor, cari în cele mai multe casuri nu sûnt în stare a satisface nici la cele mai modeste trebuinţe ale copiilor lor şi în fine, trebue s'o spunem fără nici o reservă, în crassul indiferentism, ce'l întimpină instituţiunea noastră la toate păturile sociale şi în deosebì la acele, cari ar' fi chemate în prima linie a o sprijinì nu cu sacrificii, ci dând o infimă parte numai din ceea ce dau pentru alte întreprinderi, a căror influinţă asupra progressului nostru social naţional este nulă!...

Îndemnul pentru îmbrăţişarea meseriilor pare a devenì din an în an, tot mai puţin. Aceasta se poate vedea mai apriat şi din următoarea impregiurare. Se scia, că avem dela societatea „Transilvania“ din Bucuresci 10 stipendii de câte 50 fl. şi unul de 80 fl. În anul acesta, devenind vacante mai multe din aceste stipendii, s'a escris concurs în douě rênduri de câte trei ori, pentu meseriile lucrative, cum sûnt: meseriile de maşinist de compactor, de postovar, curelar, rotariu lăcătar şi de faur n'au concurat decât 5 copii, plasaţi deja la cordonerie strimfărie şi dulgherie, între cari s'au şi împărţit stipendiile vacante. Ca încheiere a acestor consideraţiuni credem util a aduce la cunoscinţa adunării generale, că numerul actual al învěţăceilor meseriaşi, plasaţi sub auspiciile Asociaţiunii, este de 88, împărţiţi la 12 meserii diferite.

3. Comitetul s'a îngrigit şi în anul acesta de cultivarea învěţăceilor meseriaşi. Au fost înscrişi în clasa începětoare, unde preda dl prof. Barseanu cetirea şi scrierea în 1881/2 21 de învěţăcei; în scoala de seară a gremiului comersanţilor români şi adecă în despărţemêntul I 22, în al II 19, în al III 2. La esamenul dat în 14 26 Iunie s'a presentat numai 34 din 64 înscrişi. Cercetarea peste tot a fost neregulată. Causa de căpetenie este, că măestrii 'i opresc în mare parte dela aceasta cercetare. În anul scol. 1882/3 s'au înscris în Septemvre şi adecă la dl Barsean 9, în scoala gremiului în desp. I 38, al II şi în al III-lea al scoalei săsesci 6; peste tot 88 de învěţăcei. Recuisitele de scoală le a dat comitetul.

4. Cu vestminte s'au ajutat în anul acesta 24 de invěţăcei. Aceste vestminte au fost date pentru 9 învěţăcei complet, din partea unui marinimos domn, care voesce şi de astădată se păstreze anonimitatea. În urma unui apel, publicat în ḑiarul român din loc, încă au incurs dela câţiva marinimoşi domni ofrânde parte din vestminte vechi, parte în bani. Aceste vestminte au fost împărţite învěţăceilor lipsiţi în preseara Crăciunului.

5. În casuri de boală s'au ajutat 6 învěţăcei dintre cari doi din fondul jugaian.

6, Stipendisti ai societăţii „Transilvania“ au fost în anul acesta 11 şi adecă: 1. Const. Frunză, cord. 2. Ioan Petrişor din Braşov curelar. 3. Aron Pana din Zerneşti rotar. 4. Zacharia Voileanu din Şoimuşul român croitor. Parteniu Parduţu, dulger. 6. G. Jugaru din Braşov, măsariu. 7. Niculae Nistor din Braşov, croitoriu. 8. Dumitru Zamfir din Braşov, strimfariu. 9. G. Grecu, flanelar. 10. Nicolae Russu, Braşov, cismariu. Ioan Cuciulaţean din Arpatac, cordoner.

7. Sodali au eşit în anul acesta 18. Dintre stipendiştii „Transilvaniei“: 1. Vasile Matei, faur. 2 P. Mitrea, têmplar 3. Erimia Irimie, croitor. 4. Bonifaţie Florea, măsariu 5. G. Meşota pălărier. 6. Ioan Pira, lăcătariu. 7. Ilie Savu, lăcătariu. 8. Vasile Voina, tinichigiu şi dintre nestipendişti. 9. Teodor Badea, croitor. 10. Theodor Plosca, croitor. 11. Nicolae Turcu, croitor. 12 Ioan Cornea, cordonier. 13. Lazar Paloşan, cismar. 18. Const. Ardelean cord. 17. Ilie Fleşer, cordoner şi 18 Andreiu Armean, cord. Comitetul trebue se constate aci neîmbucurătoarea împregiurare, că mai toţi sodalii trec în România. Dintre sodalii eşiţi au meritat spre a se perfecţiona în străinătate ajutaţi de comitet: Meşota, pălărier şi Plosca croitoriu, cari ambii se află în B-pesta.

8. Societatea sodalilor constă astăḑi din 31 de membri. Aceasta societate primesce instrucţiunea în cele ce 'i sûnt de lipsă, din partea preşedintelui ei şi d-lui măiestru de musică Frank. Aceasta societate a dat a doua ḑi de Crăciun în sala hotelului Nr. 1 o producţiune musicalo-declamatorică. Din causa micei cercetări din partea publicului celui mare românesc abia s'au acoperit spesele avute. Publicul, care a asistat, a remas mulţămit de aceasta producţiune.

9. Sau ajutat cu împrumuturi din cassa Asociaţiunei pentru a se stabilì ca măestrii sodalii: Lazar Muntean cordoner şi I. Zavicea.

10. Măestrii încă au luat împrumuturi din cassa Asociaţiunei pentru a se ajuta în criticele vremuri în cari trăim.

Aici trebue sě pomenim, că d-nii I. Căpăţină. Radu Tocanie şi T. Popu măestrii foarte buni şi oameni onorabili, din causa puţinului sprigin, întêmpinat la publicul românesc, au trebuit sě părăsească Brăşovul trecênd în România. Întristarea, cu care acest comitet constată această neîmbucurătoare împregiurare este foarte mare, de oare-ce vede ostenelele sale foarte rěu recompensate prin asemenea fenomene puţin încurăgiătoare pentru viitor. Aceste sunt On. adunare generală cele ce a creḑut comitetul D-v. a vě comunica pentru a 'şi justifica mandatul, ce aţi aflat cu cale a-i da. Acest comitet, ajuns la finele acestui onorific şi greu mandat depunêndul în mânile D-v. Vě roagă sě primiţi cele mai călduroase mulţămite ale sale pentru marea încredere ce n'aţi încetat a avea întrînsul în tot decursul timpului, de când are onoarea a conduce afacerile Asociaţiunei. Încheind nu ne sfiim a face un suprem apel către On. adunare generală se chibzuească în privinţa mediilor, ce s'ar mai putea afla pentru a da o mai mare putere de viaţă instituţiunii noastre care numai poate merge înainte, dacă nu vom pune cu toţii umĕr la umĕr şi pept la pept, pentru a delătura neajunsurile de tot soiul, de care este bântuită.

Propuneri: 1. Mulţămită societăţii „Transilvania“ din Bucuresci pentru însemnatul ajutoriu în bani pentru 10 stipendii à 50 fl. şi 1 à 80 fl. v. a. 2. Mulţămită On. sinod şi comitet parochial dela Sântul Nicolae din Scheiu. 3. Mulţămită esecutorului testamentar al remasului doamnei Marghioala Sandru pentru donaţiunea de 45 fl. v. a. făcută Asociaţiunei în testamentul seu, (părintele protopop I. Petric, esecutorul testamentului).

Braşov în 2 Ianuarie 1883.

Bartolomeu Baiulescu,
preşedinte.

Ioan Bozoceanu,
secretariu.

Apel*).

Junimea universitară română din Cluş vĕḑênd, că în centrul Transilvaniei o scoală poporală singură română nu poate ţinè pept curintelui pornit şi susţinut de factori cu mult mai tari, s'a decis, ca se atragă oare-cum atenţiunea românimei întregi asupra postului celui mai periclitat în cultura naţională.

Esiste de mult un fond de mai multe mii pentru deschiderea unei scoale, eventual institut de fete român, înființând în Cluj. Însemnătatea acestui oraș reședinte reclama de mult, **acum** însĕ negreșit ca aceasta scoală eventual institut de fete se funcționeze în timpul cel mai deaproape. Situațiunea e atât de serioasă cultura naționale a mii de români în inima țĕrei așa de amenințată încât institutul Clujului, e al țĕrei chiar, când e vorba ca generațiunea presinte a Clujului parte mare sĕ nu mai aparțină poporului țĕrii. Mai mult: voinicia română o sĕ ne stea în față cu o rutină și perseveranță mai mult periculoasă; ca focul de paie al contrarilor nostri proprii.

---

*) Ḑiarele rom. binevoitoare causei sûnt rugate a reproduce apelul.

Aci femeea română trebue redicată pe calea educațiunei naționale, deocamdată acolo mai tare unde focul cutropitor arde mai tare. Ajutor cerem dela toți Românii cărora causa li la inimă și puterea în piept. Dar iute! pentru că scoala de fetițe se o vedem în florind încă preste 1 sau 2 ani.

Un rol deosebit mare național joacă societatea academică „Julia“, a universitarilor români din Cluj, aproape singura societate cu vieață regulată și în floare. Întrunind vre-o 40 membri ord., ea 'și ține în toată luna 2 ședințe, 1 literară, alta administativă; emulațiunea e la culme, operele lit. mai succese sĕ premieza, studenți lipsiți sĕ ajutură; se susține o bibliotecâ frumușică, un cabinet de lectură cu vre-o 25 foi periodice, bine cercetat, chiar și de junimea gimnasială, de profesioniști și clasele mai de jos, dar în deosebi de inteligența, așa numită „bĕtrânii nostrii“. Jocurile naționale, corul vocal, toată vieața română din contactul ḑilnic regulat al întregei societăți clujene de toate clasele toate-s legate indirecte cu junimea universitară. Contactul junimei univ. e și mai binefăcător și inriurirea mai estensivă cu ocasiunea concertelor și maialurilor, unde melodia, jocul și datinele române sûnt la culme.

Asemenea concert arangează junimea la 1 Martie a. c. în folosul fondului scoalei resp. institut de fetițe și a soc. academice „Julia“.

Spre acest scop s'a trimis invitațiuni și colcte în toate părțile române. Apelăm, cu privire la scop, la tot românul după ajutor.

Damele sunt rugate a sĕ înfățișa, după putință în costum național.

În pausa cea mare 12 juni vor presenta în costum național „Călușerii“ și „Lunga“.

Ofertele se cuitează, cu mulțămire, pe cale ḑiaristică și sunt a se adresa președintelui Teodor Michali, cand. advocațial.

Cluj, luna Faur 1883.

Comitetul.

Varietăți.

* (Convocare) Clubul alegătorilor români din municipiul Turda-Arieșiu va ținea în 10 Martie a. cur. st. n. adunarea generală în orașul Turda la 10 oare a. m. — deci sûnt rogați toți alegătorii români din acest municipiu a lua parte la aceea adunare.

Agendele adunărei:

1. Reorganisarea acestui club electoral.
2. Statorirea ținutei alegĕtorilor români față cu alegerile viitoare ale funcționarilor din acest municipiu.
3. Luarea la desbatere a propunerilor referitorie la cestiuni de interes națiunal românesc.

Din ședința comitetului Clubului electorale ținută în 11|2 1883 la Turda.

Dr. Raț,
președinte.

Ioan Mesaroșiu,
secretariu.

* (Esamen). La scoala poporală română gr. or. de băeți și fetițe din Sibiiu-cetate se ține aḑi Sâmbătă în 17/5 Faur a. c. esamenul semestral.

* (Serată cu danț). se va arangia în Sebeș în 17 Faur 1883 st. n. în sala la „Leul de aur“ pentru „ajutorirea scolarilor seraci“ începutul la 8 oare seara.

* (Concert) împreunat cu danț, se va arangia de junimea română universitară din Cluj, în favorul societăței de lectură „*Julia*“ și pentru înființarea unei scoale de fetițe în Cluj la 1 Martie st. n. 1883 în sala Redutei Urbane, începutul la 7 oare sara.

* (Mulțămită publică.) Arangiând la 10 Februarie st. n. una petrecere poporală, în localitatea scoalei confesionale gr. or. din loc, care petrecere au fost arangiată în favorul acelei scoale subscrisul comitet vine cu cel mai profund respect a'și esprima — în numele scoalei și al sĕu — mulțămita publica pentru spriginirea scopului salutar, ce a întimpinat-o din partea prea on., public; notând tot odată cu deamĕruntul, contribuirile marinimoase.

I. Ajutoare dela dd. Ioan Papiu 1 fl., Dr. Lazar Petco 1 fl., Simeon Horváth 1 fl., Isailă Moldovau 1 fl., Ioan Balomiri 1 fl., Alesandru Moldovan 1 fl., A. Muntean 1 fl., Mihai Zarea 2 fl., Petru Zarea 1 fl., A. Risto 1 fl., I. Lazariciu 1 fl., I. Olariu 1 fl., I. Simionașiu 1 fl., N. Rotiș 1 fl., I. Nádasdy Sirbina 1 fl., Iosif Pop Gerendi 1 fl., L. Ardelean 1 fl., Alecsiu Olariu 1 fl, Iusti Moldovan 1 fl., N. N. român 1 fl.

II. Preste prețul întrării. C. Iulian 50 cr. I. Vámoș 50 cr. I. Várodi 50 cr. Nicolau Oprea 50 cr. C. Moritz 50 cr. Oredean Lizi 50 cr.

Venitul total e 59 fl. 10 cr. v. a. — Venitul curat e 28 fl. 93 cr. v. a.

Deva la 15 Februarie n. 1883

Comitetul arangiator:

Ioan Filimon
învĕț. gr. or.

Petru Merina
ciobotar.

* (Obrăsnicia unor venetici.) Sub titlul acesta primim dela Bucuresci următoarele: Sûnt vre-o doi ani, de când a apărut în Bucuresci o foaie nemțească, numită „Bucarester Tagblatt“. Încă pe atunci am arătat cine este stăpân al acestui organ și ce fel de indiviḑi îl redigiază. Dacă am făcut aceasta nu am avut alt scop, de cât a demonstra valoarea ce poate avè un asemenea ḑiar, care, fiind scris în limba germană și cetit în strĕinătate, poate până la un punct oare-care sĕ ne causeze vre un prejudiciu moral, mai cu seamă când proprietarul și redactorii lui nu se sfiesc a respândì nisce calomnii s'au sciri din cele mai imfame și ostile Românilor.

Această foaie aparținea mai ântêiu dlui Vorel, fostul director al Societății Dacia, și de vre un an a fost transmisă asupra unui oare-care Ed. Bömches de origine Sas și dacă sûntem bine informați, un fost caporal sau vistavoiu din cei mai grosolani ai honveḑilor din Brașov, un individ, care negăsind în țeara lui nici cel de pe urmă post, a venit în capitala României pentru a înjura prin presă în modul cel mai îndrăsneț pe Români în propria lor țeară. El este întovărășit de un Neamț, asemenea de curênd venit în țeară și anume Hans Kraus (poate sĕ fie și Turc căci ține doue neveste), un individ, care pe lûngă redactarea numitei foi, esercitează și meseria de corespondent al unor ḑiare strĕine înjurând și înegrind și acolo pe nația română în gradul cel mai nepomenit.

Nici unul din ei nu cunoasce nici limba nici legile țĕrei, și nici habar n'au ce se petrece la noi; cu toate acestea, ei se amestecă în toate și ne judecă în toate ḑilele. N'a rĕmas ḑiar, n'a rĕmas ministru, n'a rĕmas om politic neînjurat; ei relatează date istorice ale României, și descriu nația română de o nație ticăloasă, demoralisată, perdută etc. Astfel „Telegraful Roman“ din Sibiiu, luându-și osteneala a cetì câte-va din scrierile acestor venetici cutezători, ne a atras atențiunea asupra necuviinței acestor parveniți, reproducênd un pasagiu de asemenea natură, și mirându-se de indulgența noastră; — și cu toate că aceste împregiurări au fost relevate de către unele ḑiare din capitală, ei nu s'au sfiit a sfida și mai cutezător pe proștii de Românii și eată cum:

Deună-ḑi s'a promulgat legea loteriilor, care interḑice ḑiarelor într'un mod precis și categoric publicarea ori-cărui anunciu, relativ la ori-care loterii neautorisate.

Toate ḑiarele române s'au supus acestei disposiții și îndată ce legea fu promulgată nu s'a mai vĕḑut nicăiri asemenea publicațiuni. Numai cei dela „Bukarester Tagblatt“, pe semne pentru a sfida pe Români, a publicat mai ântêiu Sâmbăta trecută întregul text al menționatei legi, ear' a doua ḑi Duminecă, publică pe a treia pagină numerile eșite la o loterie din Moravia. Nu scim dacă d. prim-procuror va fi aflat despre această cutezanță provocătoare; positiv însĕ este, că acești indiviḑi se cred a fi într'o țeară locuită de nesce oameni cu desevêrșire inculți, într'un stat unde nu esistă nici urmă de simț național și nici de justiție.

Am fost și sûntem pentru deplina libertate a presei și prin urmare departe de noi de a propune nesce mijloace estraordinare nici contra unor asemenea lepădături goniți din alte țĕri, când vin acì pentru a scoate ḑiare în limba lor, însĕ nu putem lipsì a atrage atenția celor în drept și în general tuturor Românilor asupra acestor musafiri infecți, pentru ca fie-care sĕ scie ce atitudine trebue se ea față cu uneltirile lor nedemne și murdare, ḑicem și murdare, fiind că sûntem bine încredințați, că pentru a smulge bani unor oameni aruncă cu noroiu după ei sau îi amenință cu insulte și calomnii.

Aflăm din sorgintă positivă că chiar publicul german din capitală este indignat la culme contra procedărilor acestori parveniți, și că deja se țin într'uniri pentru a fonda un alt ḑiar german, redactat de bărbați competenți, cunoscuți și respectați de toți, și a cărora misiune va fi de a da cetitorilor toate acelea sciri de cari vor avè interes, plus partea beletristică și alte asemenea, ear nici de cum se întrebuințeze foaia pentru nesce scopuri meschine sau pentru a insulta națiunea în mijlocul căreia se hrănesc, și cu care doresc a trăì în cea mai bună armonie.

X.

Loterie.

Mercuri 14 Februarie n. 1883.

Brünn: **72 69 12 62 56**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 15 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	118.65	118 60
Renta de aur ung. de 4%	87.50	87 30
Renta ung. de hârtie	86 10	85.15
Împrumutul drumurilor de fer ung.	134 75	134.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	89 80	89.75
Sorți de stat dela 1860	129 60	129.—
II. emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	100.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	827.—	825.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	291.—	290.59
Acțiuni de credit austr.	—.—	291.30
London (pe polița de trei luni)	119.75	119.70
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin	5.62	5.62
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemțesci	58.45	58.45

Nr. 28. [352] 1—3

Prelungire de concurs.

Fiind-că în urma concursului publicat în Nrii 131, 132 și 134 ai „Telegrafului Roman“ din anul 1882. pentru intregirea parochiei grecoorietale de clasa a III. Magura cu filia Toplița în terminul prescris nu s'a însinuat nici un concurinte cualificat, cu încuviințarea Prea Veneratului Consistorriu pin 30 Decemvre 1882 Nr. 4902 B. se prelungește terminul terminul concursului numit cu 15 ḑile dela prima publicare a acestei prelungiri în „Telegraful Român“.

Hondol, 31 Ianuarie, 1883.

Pentru comitetul parochial
Vasiliu Pipoș m. p.,
protopresb.

Nr. 53. [349] 1—3

EDICT.

Iosif Răduțoiu din Moeciul-inferior, legiuitul bărbat al Mariei Ioan Todor din Sohodol, protopresbiteratul Branului, care de patru ani de ḑile pribegesce în lume, fără de a se scì unde se află și de mai trăesce, — este prin aceasta cu scirea și încuviințarea Preavenerabilului consistoriu archidiecesan dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 175 B. citat, ca în termin de șese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră, și în absența lui se va pertracta și decide procesul intentat asuprăi de soția sa.

Brașov, 29 Ianuarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului ca for matrimonial de I-ma instanța.

Nr. 355 1883 civ. [350] 1—3

Publicațiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscința publică că în privința concesiunei comasărei generale a hotarului **Bălăuserilor** a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **30 Martie 1883 înainte de meaḑăḑi la 10 oare** în comuna **Bălăușeri** în locuința judelui comunal la care termin sûnt avisați toți proprietarii cu aceea, că părțile absente se consideră ca și când ar fi învoite cu comasarea și că esemplarul prim al petițiunei se poate vedè la acest tribunal regal.

Din ședința tribunalului reg. a Elisabetopolei ținută la 31 Ianuarie 1883.

Nagy m. p.,
pres.

Butak m. p,
notar.

Nr. 611 1883 civ. [351] 1—3

Publicațiune.

Cu aceasta se aduce la cunoscința publică că în causa comasărei generale a hotarului, a segregărei pășunatului și regulărei pădurei comunei Iernea-sășească, pentru lucrările pregătitoare și cu de osebire pentru regularea representanței pentru alegerea inginerului operator și pentru preliminarea peselor se pune termin pe ḑiua de 28 Martie 1883 înainte de ameaḑi la 10 oare în fața locului comuna Iernea săseas. că La ce se învită toți cei interesați pe lângă observarea, că absența lor nu împedecă pertractrea.

În numele tribunalului reg. al Elisabetopolei 5 Februarie 1883

Székely Miklos m. p.
jude esmis.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 15. Sibiiu, Marți 8|20 Februarie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cestiunea dunăreană în colorit unguresc.

Jurnalistica ungurească de un timp încoace s'a ocupat foarte puțin cu cestiunea Dunărei. Singur diarul „Pester Lloyd", 'și mai varsă necazul când asupra României, când asupra Europei întregi. Diarele scrise unguresce tăceau tăcerea peștelui. Ba mai mult. În dilele trecute „Egyetértés", diarul cel mai respândit și mai popular unguresc, susținea că România este în drept, când se apără cu atâta demnitate, și dacă Europa i va face nedreptate, vom avè cu o dovadă mai mult despre aplicarea acsiomei principelui Bismark: „forța primează dreptul" — *„Macht geth vor Recht"*.

Preste noapte însĕ s'au schimbat vederile politicilor dela Egyetértés. Ca specimen al vederilor politicilor unguri reproducem articlul diarului „Egyetértés" dela 6/18 Faur a. c. Nr. 48:

Eatăl;

Staturile mĕrunte.

De un timp încoace mania de a fi mari a ocupat micele stătulețe din orientul Europei. Se maimutează unul pe altul și maimuțesc pe Europa. Mai ântâiu — 'și câștigă atributele esterne ale puterei și independenței, apoi se gerează ca și când ar avè această putere în faptă. Principele Serbiei abia se încoronează, și începe a visa; și sciți despre ce—? despre tronul vechilor împĕrați sêrbi. Asemenea devine rege și principele României, și crede că va produce mare consternațiune la toate puterile europene, dechiarând, că concluselor ce se vor aduce în conferența din Londra fără conlucrarea României, dênsul nu le va recunoasce puterea obligătoare.

Acum începe ale urma și Bulgaria. Și trimite și ea cu multă fanfaronadă representant la Londra și i dă mandatul, ca el sĕ represente acolo interesele țerei.

Căci înțelepții de domni bulgari nu cred despre sine, nici mai mult nici mai puțin, decât că ei sûnt tot atât de puternici ca și Englitera, Francia sau Austro Ungaria. Și ei au principe. Ce e drept în unele e supus Porței otomane, și în realitate e vasalul Rusiei. cu toate acestea însĕ dênsul este principe independent. Și ei au adunare representativă care deliberează și decide asupra afacerilor țerei. Onorații deputați bulgari se și folosesc de libertatea de a vorbì în o mĕsură mai mare ca representanții parlamentelor celor mai cu vadă. Precum am vĕdut de curênd dênșii se sciu ținè egali cu principele și pe acì pe acì era sĕ-l ia cu ocaua cea mică.

Ce e drept se află între ei și de aceia, cari după cum cetisem mai dăunădi într'o foaie cu vadă din Germania — în oarele libere curăță păpucii condeputaților sĕi. Însĕ și aceasta în cele din urmă e semn de democrație, și nu deroagă nimic demnității parlamentului, nici 'i stirbează drepturile lui. Și acest parlament are pretensiunea, ca cuvêntul lui cel puțin sĕ pondereze cât acela al parlamentului englez.

Învĕțând din esemplul României, declară, că el nu va recunoasce pentru sine obligătoare conclusele ce se vor aduce în conferența din Londra, și că nu le va esecuta îndată, ce ele ar fi contra intereselor sale.

În adevĕr trebue sĕ cunoascem după elemente, persoană de persoană, aceasta adunare, care se numesce pe sine parlamentul Bulgariei, ca sĕ putem pricepe îngâmfarea și fudulia, ce cuprinde aceasta declarațiune în sine.

Trebue sĕ ne închipuim pre acești oameni simpli, dară de omenie, în mare mĕsură necioppliți, sirguitori, însĕ fără esperiență, oameni cari cunosc vieața practică, însĕ cari nu vĕd preste granița țerei lor, asemenea deputați bulgari trebue sĕ ne închipuim, ca sĕ le putem apreția procedura cu esactitate. Marile puteri au purces foarte înțelepțesce cu representantul acestei provincioare pretensive, când după presentarea dênsului în Londra i-au declarat că; Domnule nu scim de unde ești. Pe representanții Serbiei și României i au primit la desbateri ca *public ascultător*, fără vot. Representantelui Bulgariei însĕ i eau spus verde că dacă are ceva de dis, se poftească a se adressa representantelui Turciei și prin el se spună ce are de spus, dacă acesta va fi așa de bun sĕ le fie oratorul lor. Contra acesteia în dar s'a busumflat întreagă Bulgaria. Cestiunea Dunărei se va deslega și fără de a întreba sau asculta pe Bulgaria și cele cinci puteri mari vor afla mijloace, ca Bulgaria sĕ le respecteze.

Sub tot decursul conferenței din Londra cea mai corectă purtarea a **avut Serbia** Și ce e drept **Serbia are și vada cea mai mare.** Bărbații de stat serbi au recunoscut cu desevêrșire mai cu seamă în timpul din urmă cât de multe au a mulțămì dênșii impregiurărei că Austro-Ungaria este în vecinătatea lor. Dênșii au abdis de ura cea vechie și în locul ei caută pretenia vecinilor. Atâtea interese leagă pre Sêrbi de noi, încât nu ne mirăm cum de au ajuns ei acum la această convingere, ci ne mirăm cum de nu au venit la ea mai de mult. Numai Austro Ungaria poate fi spriginitoriul lor, numai prin ea-și pot realisa ei planurile. Însĕ și Austro-Ungaria are lipsă de ei. Multe servitii pot face dar și fac ei Austro-Ungariei, pot conta așa dară la contra servitii. Și urmarea acesteia este că Serbia va câștiga la conferență mai mult ca alte state, pre când ea la început avea mai puține șanse de câștig. Congresul din Berlin a tractat odinioară pe Serbia de tot mașter.

Încă chiar nici în comisia dunăreană nu i-a dat loc. Acum însĕ representantul Sêrbiei este în ședință dela care absentează chiar și acela, care a fost representat în comisia dunăreană.

Drepturile României și ale Bulgariei se vor stirbì prin conferența actuală, aceasta e sigur, încât cercul de putere al comisiei dunărene internaționale se va estinde în detrimentul lor. Din contră sperăm mult că drepturile Serbiei vor mai cresce, căci se vorbesce, că în numita comisie va fi representată și ea, deși dreptul de putere al acestei comisiuni nu se estinde și asupra țermurilor serbesci.

Astfel în starea actuală a lucrurilor cestiunea navigațiunei pe Dunărea din jos se va deslega foarte favorabil pentru Austro-Ungaria. Mai este însĕ de învins o greutate, pre care o va face Russia cu drepturile ei asupra brațului Chiliei. Însĕ cu puțină bunăvoință și desteritate și aceasta se poate învinge. Numai de-am avè odată siguranța, că în diplomația noastră va fi bunăvoința și desteritatea, ce se recere la aceasta.

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Februarie.

Sâmbătă, casa deputaților Ungariei s'a încurcat într'o desbatere lungă, agitată și cu toate aceste ostenitoare. Cetitorii nostri sciu că comisiunea de instrucțiune a terminat desbaterea proiectului de lege privitor la scoalele medie și de bucurie că a terminat, a mâncat și beut la un banchet. Acum Sâmbătă proiectul fu presentat în casa deputaților.

Este o grabă foarte mare pentru guvern, ca sĕ vadă proiectul de lege. De aceea, după cum se vede și din discuțiunea de Sâmbătă, pe lângă aceea că comisiunea n'a desbătut proiectul ce i s'a împărțit, ci unul litografat și care a cerculat numai pe la membrii, — nu se așteaptă nici presentarea votului separat al minorității, și se încungiură și secțiunile. Casa a votat punerea proiectului la ordinea dilei, fără a trece prin toate formele regulamentului ca-

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 13).

Margareta adresà fără voie lui Cristiano o privire dureroasă, ca și când ar dice:

— Vedi, eu nu sûnt nici odată cea mai puternică!

— Sĕ dau brațul contesei Margareta, dise Cristiano, către imperioasa mătușe; ea schioapă în adevĕr...

—Nu, nu, este numai un capriț! Sĕ vĕdi, că ea n'are sĕ mai schioape, cât va vedè că aceasta este ceva foarte disgrațios. Margareto dă brațul dlui Stangstadius, și mergeți înaintea noastră, sĕ vedem, care din dvoastră schioapă mai tare.

— Eu schiop? esclamà savantul.

Eu schiop numai, când nu bag de seamă. Când voesc merg de dece ori mai bine, decât pedestrașii cei mai buni.

O! eu doresc sĕ mĕ vedi la munte, când e vorba de a arĕta călăuzilor leneși că tot este cu putință ce voesci!

Vorbind așa, dl Stangstadius începu a merge iute, dând însĕ partiei strîmbe a trupului sĕu o mișcare de jos în sus așa de violentă, încât beata Margaretă, trasă-împinsă, abea putea atinge parchetul.

— Dă-mi și mie brațul, dise contesa Elfrida către Cristiano; nu doară că a'și avè trebuință de a fi condusă sau spriginită, ci pentru că voesc sĕ conversez.

Unchiul Dtale îți va fi spus că eu voesc sĕ'mi mărit nepoata după baronul de Waldemora?

— Da, doamnă, el mi-a spus-o... tocmai în astă-seară.

— În astă- seară? El a sosit dară.

Eu nu'l sciam aici!

— El n'a găsit loc în castel, și a tras la Stollborg.

— Cum, în vizunia strigoilor?

Ei bine, are sĕ fie în societate bună; dar nu vine la bal?

— Sperez că nu! respunse Cristiano nesocotit.

— Sperezi că nu?

— Din pricina podagrei, ce recere odihnă.

— A! serios, el sufere de podagră?

Trebue că e foarte supĕrat, sprintenul și activul om! El n'a suferit nici când de podagră, și nici n'a credut sĕ sufere vre-odată!

— Tocmai în dilele aceste, a avut un acces. El m'a trimis în locul sĕu aici, recomandându-mi a'ți presenta omagiele sale, și a primì ordinile Dtale spre a-i le transmite, cât se va scula!

— A, foarte bine. Dta ai sĕ-i spui dară dorința mea. Este o afacere, de care nu fac nici un secret. Eu am observat, că, dacă faci un proiect în fața lumei, el este jumĕtate împlinit. Așa dară, eu voesc sĕ-mi mărit nepoata după baron.

Dta îmi vei dice că el nu este tinĕr: cuvênt mai mult sĕ mĕ grăbesc a amăgì o duzină de moștenitori nesuferibili, care-i fac curtea înzadar. Stăi! iată tocmai trec doi moștenitori: unul este contele de Nora, un om bun nevĕtămĕtor; celălalt este baronul Lindenwald, un om cu spirit foarte intrigant, ambițios și sĕrac, ca toată nobilimea noastră din diua de astădi. Baronul Olaus, neavênd frați, este o escepție fericită, și eu îți pot spune, ca și unchiul Dtale, că el este încâtva hotărît pentru nepoata mea, nepoată mea însĕ nici decât pentru el. Aceasta nu mĕ descuragiază nici decum.

Nepoata mea este o copilă, ea va consimțì cu vremea. De oare ce voința mea este cunoscută, nimenea nu va îndrăznì a-i face curtea; mĕ îngrigesc eu de ea.

sei, numai ca sĕ se voteze mai curênd proiectul prin care ne este ameninţată instrucţiunea secundară.

O voce oficioasă se bucură că între sêrbii din monarchie s'au găsit o partidă, care este gata a pacta cu guvernul unguresc. Se înţelege că vocea oficioasă se bucură de aceasta. Şi dacă vocea ar fi sinceră n'ar fi a i se lua în nume de rĕu. Sciind însĕ ce înţeleg oficioasele a pacta cu guvernul — a te supune voinţei lui — aşteptăm sĕ vedem „partida“ şi pe urmă resultatele pactărei între partida sêrbească şi guvernul unguresc.

Cestiunea dunăreană la conterenţa din Londra era până înainte cu trei patru ḑile descrisă de ḑiarele austro-ungurescì într'o lumină favorabilă monarchiei austro-ungurescì şi în desavantagiul României. De alaltă eri s'a schimbat situaţiunea. Scirile ḑiarului „N. fr. Presse“ spun de disarmonie între puteri şi esprimă temerea că cestiunea comisiunei micste va remânè nedeslegată (veḑi sciri telegrafice). Ḑiarele maghiare, care au tăcut, încât n'au luat partea României, au început a li se deslega în alt sens limba. (A se vedè articulul din fruntea foaiei). „P. Ll.“ din tonul deja cunoscut încă a mai coborît cu o octavă. Mai multe ḑiare vieneze mai spun că partidele din parlamentul Engliterei vor sĕ interpeleze pe guvern în favorul României. Ḑiarele din Bucuresci, cu foarte puţine esceptiuni, esprimă resoluţiune. Guvernul şi camera au rĕspuns puterilor cu proiectul de urgenţă pentru desfiinţarea porturilor libere (veḑi sciri telegrafice).

Alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

I.

(C.) Fiind la ordinea ḑilei alegerea de protopopi în archidiecesă, cred că va fi instructiv*) a vedè cum se practisează acest act momentos şi în alte părţi ale metropoliei noastre? căci basa este tot aceeaşi, prin urmare aceea ce este legal într'o parte a Metropoliei, trebue sĕ fie legal şi în celelalte părţi.

Mai recent este esemplul ce ni-l presentă tractul Oraviţei în diecesa Caransebeşului.

Dechiar din capul locului că nu pentru aceea comunic acest esemplu, ca sĕ'l urmăm şi noi, Doamne feresce! ci tocma din contră, ca sĕ învĕţăm din greşelele altora, şi sĕ le evităm, — căci acolo, sus şi jos de o potrivă, parcă nu adevĕratele interese ale bisericei au condus spiritele conducĕtorilor, ci interesele celor două reuniuni cu nume nemţesc şi cu statute neîntărite, ce înfloresc în Oraniţa şi Caransebeş, din care una-şi onorează de preşedinte pe dnul M. în Oraviţa, ear' cealaltă pe dl B. în Caransebeş . . . .

Starea lucrului pe scurt, este după „Luminatoriul“ următoarea:

Devenind vacant postul de protopresbiter în tractul Oraviţei, consistoriul eparchial din Caransebeş a publicat concurs, ear cu conducerea alegerei ca comisariu consitorial a încredinţat pe protosincelul Filaret Musta.

Comisariul consistorial a convocat sinodul electoral pe 17/29 Octomvre, ear comitetul protopresbiteral pe 16/28 Octomvre 1882.

Presentându-se la comitet a raportat că au concurs 4 inşi şi anume:

dd: Ghidiu, profesor de teologiă în Caransebeş, Miulescu, asesor consistorial şi paroch în Biserica-Albă, Macsim Popoviciu adm. protop. în Oraviţa şi I. Velovan paroch în Jebeliu.

Comitetul cu comisariul consistorial luând concursele la censură:

domnul comisariu, — nu se spune din ce motive — a eschis pe Velovan, şi precum se vede cu aceasta a consimţit şi comitetul;

ear comitetul cu 7 din 10 voturi a mai eschis pe Ghidiu şi pe Popoviciu, admiţênd la alegere numai pe Miulescu;

minoritatea de 3 a candidat pe Ghidiu, pe Miulescu şi pe Popoviciu.

Motivul din care a eschis comisariul pe Velovan nu este comunicat, ale comitetului însĕ sûnt comunicate, şi anume:

a) Ghidiu s'a eschis din motiv că „nu e de 5 ani în diecesă, n'a servit nici când ca paroch, administrator sau capelan, este bărbatul nepoatei de frate a episcopului, şi prin aceste relaţiuni, ca protopop fiind şi preşedintele scaunului protop. ca for de I instanţă devine incompatibil cu preşedintele consistoriului ca for de II instanţă.

b) Pe M. Popoviciu l'a eschis, pentru că ar fi din pat nelegiuit, ceea ce după dênşii învoalve pedecă canonică.

c) Pe Velovan l'au eschis pentru că şi comisariul l'a eschis.

A doua ḑi comisariul presentându-se la sinod, îi împărtăşesce, votul maiorităţii şi al minorităţii comitetului, şi invită pe sinod sĕ accepteze votul minorităţii şi sĕ voteze pe cei 3 candidaţi.

Maioritatea sinodului n'a consimţit cu aceasta, ci a pretins ca numai Miulescu sĕ se considere de candidat legal, comisariul nu s'a învoit la aceasta, de acì apoi s'a escat un sgomot în sinod, din care neputêndu-se restabilì ordinea, şedinţa s'a ridicat, convocându-se pe ḑiua următoare.

A doua ḑi numai vro 10 membri s'au presentat, din care causă sinodul s'a disolvet *re infecta.*

În urma acestei comedii, comisariul a convocat de nou sinodul electoral pe 12/24 Decembre 1882.

În aceasta ḑi după deschiderea şedinţei comisariul dă cetire unui ordin consistorial, prin care se îndrumă sinodul sĕ candideze însuşi pe cei trei candidaţi ai minorităţii şi sĕ aleagă din aceia.

Însĕ cu această ordinatiune un membru al sinodului, motivând că consistoriul vine în conflict cu statutul organic face următoarea contrapropunere:

„Sinodul cu abatere dela ordinaţiunea consistorială, sĕ efeptuească alegerea pe temeiul candidărei maiorităţii comitetului, carea o recunoasce de singură legală şi de candidarea făcută legalminte din partea comitetului; şi sĕ-şi esprime părerea de rĕu, de nouele teorii conţinute în acea ordinaţiune, de oare ce nu are pàrerea maiorităţii şi a minorităţii, ci numai aceea a maiorităţii comitetului şi sĕ pună la vot.“

Votânduse asupra acestei propuneri s'a respins cu 30 contra 19 voturi.

Va sĕ ḑică de astă dată au fost presenţi 49 membri, din numĕrul total de 72.

Contra acestui conclus 19 din cei mai valoroşi membrii ai sinodului cu dl Simeon Mangiuca în frunte, dând un protest, au părăsit sinodul.

Totodată au reflectat comisariul consistorial că de oare ce numĕrul tuturor membrilor sinodului electoral este de 72, conform § lui 43 al st. org., ca sĕ se poată aduce conclus valid afară de preşedintele se cere presenţa alor 37 de membri, ear din 49 membrii presenţi 19 inşi părăsind sinodul nainte de începerea votărei remân numai 30 prin urmare sinodul devine incapabil de a aduce concluse valide, — deci cu un sinod manc sĕ nu efeptuească alegerea.

Comisariul însĕ fără privire la aceasta împregiurare, a dispus votare şi pe semne mai presentânduse 8 membrii din 33 voturi a capĕtat Ghidiu 17. Popoviciu 13. Miulescu 1., ear 2 voturi neesacte nu s'au considerat.

Motivele protestului pe scurt sûnt: că după stat. org. §. 50 p. 2 sinodul prot. este unicul organ compet nte de a alege pe protopopul, ear după §. 63 resp. 23 p. 6 comitetul unicul organ competent de a face candidarea.

Că instrucţiunea consistoriului ddto. 3 Maiu 1882 Nr. 543 carea în punctul 12 dispune ca toţi compentinţi sĕ se considere de candidaţi alterează legea fundamentală şi pentru aceasta nu poate fi obligătoare, dovada cea mai eclatantă că aceea nu se consideră, de cinosură este şi în faptă, că insuşi comisiunile cons. n'au respectat-o atunci când a cerut ca Velovan sĕ se eschidă dela candidare.

Că sinodul ar trece peste limitele competenţei sale ar comîte ilegalitate, când ar face insuşi candidarea, căci el numai asupra acelor concurenţi poate sĕ se enuncie, cari sûnt candidaţi din partea organului competent adecă din partea comitetului.

La 1 Ianuarie st. n. a. c. a mai trămis dl. Mangiuca alt protest dea dreptul la consistoriu prin care atacă alegerea din motiv că au participat la alegere numai 33 membrii ear pentru de a putè aduce conclus valid se recereau cel puţin 37 afară de preşedintele.

Cere deci ca conclusul, sinodului, ca un act nelegal, sĕ nu se intărească din partea consistoriului, ci sĕ se escrie concurs nou, ear după espirarea acelui-a sĕ se îndemne comisariul cu comitetul a compune o nouă listă de candidare „şi numai atunci sĕ se continue din nou sinodul eleciral, dacă asupra acestei lipse va esopera aplacidarea consistoriului, eventual a ultimei instanţe.“

Consistoriul însĕ cu desconsiderarea acestor proteste a întărit conclusele sinodului electoral denumind pe dl. Ghidiu de protopresbiter al tractului Oraviţei.

Atâta ni este cunoscut până astăḑi din această causă devenită *par force* celebră! După cum cunosc eu factorii îngagiaţi la dênsa, cred însĕ, că va mai avè continuare şi pe la sinoade, consistoriul metropolitan, poate chiar la congres.

Dar şi până atunci, sĕ ne încercăm, a-o lumina, desbrăcată de toate sofismele şi suciturile celor interesaţi, pe basa Statutulu organic, care nu este permis nici unui fiu al bisericei noastre sĕ-l lase a devenì călcat în picioare nici într'o parte a Metropoliei, nici de către popor, dar nici de către organele superioare bisericesci, chiemate a veghia cu

---

*) Archidiecesanii, cari au avut sistema electorală şi înainte de statutul organic în biserică, vor profita mai puţin din „inregularităţile electorale“ bisericesci din părţile ungurene; cu toate acestea aflăm şi noi că este bine a ne ocupa cu cestiuni de aceste, *sine ira et studio.* Red.

Unchiul Dtale ar trebuì sĕ hotărască pe baronul cu desĕvêrşire.

Lucru foarte uşor.

— Dacă doamna contesă ar binevoì sĕ-mi dea instrucţii...

— Eată-le în două cuvinte: nepoata mea iubesce pe baronul.

— În adevĕr?

— Cum? nu înţelegi? Un învĕţăcel diplomatic?,

— A! totuşi; pardon doamnă...

Contesa Margareta ar trebuì sĕ iubească în aparenţă pe dl baron, deşì îl despreţuesce, şi...

— Baronul are sĕ se creaḑă iubit.

— Ei; şi dl Goefle ar trebuì sĕ-i facă împărtăşirea aceasta?

— El însuşi. Baronul n'are încredere. Eu îl cunosc de mult; eu nu-l pot convinge. El îmi va supune intenţii interesate.

— Care nu le ai, ḑise Cristiano zimbind.

— Care le am pentru nepoata-mea.

Nu am eu datorinţă sĕ cuget la viitorul ei?

— Negreşit; însĕ consimţi-va dl Goefle la... această mică esageraţie?

— Un advocat sĕ'şi facă scrupule de a impodobì niţel adevĕrul? o da! când este vorba sĕ câştige un proces, face unchiul Dtale şi altele!

— Fără indoială, însĕ crede-va baronul....?

— Baronul crede dlui Goefle tot. El este după opinia sa, unicul om sincer pe faţa pământului.

— Dl baron pretinde a fi iubit pentru sine însuşi?

— Da, el are estravaganţa aceasta.

— De cumva el iubesce pe contesa Margareta, îşi face o ilusiune!....

— Iubesce! Cine iubesce în vêrsta sa? Asta este întrebarea! El e bărbat serios, care cugetă la căsătorie, numai ca sĕ aibă un moştenitor, de oare ce fiul sĕu a murit, sûnt doi ani.

El doresce o nevastă frumuşică, din familie bună şi nu face alta pretenţie, decât sĕ nu-l facă soţia sa ridicul. Ei, cu nepoata-mea, el nu rischează nimica. Ea are principii; mulţămită sau nu cu soartea sa ea se va respecta pe sine însaşi. Eată ce ai a spune unchiului Dtale spre al hotărì. Mai spunei promisia recunoscinţei mele, care are valoare, precum el bine scie.

Eu sûnt în stare a resplătì un serviciu mic cu un serviciu important şi, altcum, ce voiesce dlui sĕ facă cu Dta? Ce doresci Dta însuţi?

Voiesci sĕ fii ataşat pe lângă o ambasadă spre esemplu, pe làngă ambasada rusească. Eu n'am sĕ ḑic decât o vorbă.

Ambasadorul este aici.

— Doamne feresce, esclamà Cristiano, care despreţuia Rusia.

Insĕ el se îndreptà îndată, ca se nu'şi strice prietenia cu contesa împlinind frasa.

— Doamne feresce sĕ uit vre odată binevoinţa Dtale. Eu am sĕ fac posibilul meu, pentru ca sĕ mĕ arĕt vrednic.

— Ei bine, începe dară îndată.

— Sĕ aduc pe unchiul meu dela Stollborg?

— Nu; apropie-te de nepoata mea din când în când şi reîncepe conversaţia. Cu ocasiunea aceasta laudă pe baronul.

— Ei dară eu nu-l cunosc.

— L'ai vĕḑut, aceasta ajunge; spunei că ai fost emoţionat de esteriorul sĕu frapant şi de faţa sa nobilà.

— Aşi face-o, dacă l'aşi fi vĕḑut însĕ...

— A! Dta nu l'ai salutat încă?

Vină, sĕ te presentez... Dară nu este de lipsă. Roagă pe Margareta, sĕ ţi-l arete şi îndată admiră frumseţa sa personală.

Aceasta va apărè naiv, spontan, şi va avè mai mult efect, decât laude pregătite.

— Cum ar putè avè opinia mea, de ar şi fi sinceră, o influenţă oare-care asupra spiritului nepoatei Dtale?

— În Svedia, ori şi cine a călĕtorit numĕră pentru doi, ba chiar pentru trei. Şi apoi Dta nu scii, că fetele tinere nu se pricep de loc la lucruri de aceste, că ele sûnt conduse, în alegerea lor, de scumpĕtate, ca sĕ se esecuteze cu efactitate dar nu sĕ se elude legea.

Cestiunea Evreilor în casa deputaţilor Ungariei.

(Urmare.)

Preşedintele Pechy deschide şedinţa la 11 oare a. m. Casa a purces numai decât la ordinea ḑilei continuând desbaterea asupra petiţiunei antisemitice din Tapolţa.

Francisc Chorin. Nu mĕ voiu ocupa în detaiu cu vorbirea dep. Ioan Simonyi, căci n'am speranţă a putè capacita pe un deputat, care într'o vorbire de două oare n'a făcut alta, decât a înjurat pe Evreii unguresci şi a încalumniat o mulţime de instituţiuni de ale statului, pe un deputat, care de părere, că universitatea, presa, legislativa şi guvernul stau în serviciul Evreilor, că Evreii din Ungaria sûnt în stare: a preînfluinţa judecătoriile, şi a ascunde crime! pe un deputat, care atacă statul judecătoresc, şi care dă publicului sfatul: a crede totdeauna contrariul dela aceea, ce stă în ḑiuare, firesce cu escepţiunea acelor-a, ce sûnt cuprinse în toaea redigiată de dênsul (ilaritate); pe un deputat, care presupune că Evreii, la cas când ar constituì un stat propiu, ar eschide dela egala îndreptăţire şi dela folosirea drepturilor publice pe toţi neevreii (Simonyi: Dta de sigur i-ai eschide) şi care făuresce din presupunerea aceasta o armă contra egalei îndreptăţiri a evreilor. Nu me voiu încerca a-l capacita, şi din motivul, fiind convins că aceea ce a ḑis densul nu se va crede nicăiri în ţeară. Din vorbirile rostite de apărătorii petiţiunei tapolţene am învĕţat, că nu e posibilă nizuinţa de a suprima o religiune fără a venì în conflict cu toate instituţiunile statului modern (aprobare în dreapta.) Aceia cari nutresc astfel de nizuinţe, îşi vor ajunge scopul numai, dacă le ar succede se transpună societatea în posiţia, din care s'a emancipat la finea secolului trecut.

Toţi apărătorii petiţiunei au atins idei reacţionare. Representantele Rumului s'a ocupat cu principiile comerciului liber, Verhovay a biciuit liberalismul frăselor, al evreilor şi al germânilor, îşi uită-se spună însĕ că în care categorie înşiră liberalismul lui Deak şi a lui Kossuth. Ivan Simonyi a esprimat verdictul în privinţa constituţiunei Ungariei şi a parlamentarismului modern. De când a venit în Germania tendenţa reacţionară la valoare, e modă, a atăca toate resultatele civilisaţiunei moderne şi a dorì revenirea unei stări, pe care secolul progresist o a aruncat în interesul desvoltărei popoarelor între vechituri. Era un timp, în care statul se amesteca în toate, în religiunea cetăţenilor, în producţiune, în comerciu, în industrie. Revoluţiunea francesă le a delăturat pe toate acestea şi eu sper, că nu va succede a le resuscita. Pricep când innecării ţîn cu pietate la instituţiunile feudale şi le redoresc. E însĕ curios a vedè că acei deputaţi, cari înjură asupra contituţionalismului şi liberalismului, se folosesc în presă şi pe tribună, întru ajungerea scopului ce urmăresc, de cel mai mai des frênat liberalism. La cas când ar venì la valoare statul poliţian adecă teoria de amestec barem şi numai pe un moment, activitatea acestor domni ar devenì imposibilă, căci ea e posibilă numai acolo, unde domnesce de libertate de presă deplină. (Aprobare în dreapta.) Sper că va înceta odată nefericita aceasta de miscare religioasă fără a se cere jertfirea instituţiunilor liberale, pentru cari s'a luptat atâta naţiunea ungară. Sper că societatea ungară posede destulă putere de viaţă, spre a estirpa dela noi mişcarea aceasta importantă din afară, care se cresce la noi prin preocupări religioase, prin ambiţiune şi prin alte pasiuni. (Aplause.)

Trecênd la obiectul desbaterei, observ, că într'o ţeară cu şepte confesiuni diverse, se cere, voind ca legislativa sĕ aibă activitate roditoare, ca interesele de esistenţă ale statului sĕ stee mai pre sus, decât confesiunile. (Aplause vii în dreapta şi stânga.) Căci dacă se va putè ţinè îndreptăţit fie-care a pune o confesiune pe banca acusaţilor, atunci legislativa nu va mai lucra pentru susţinerea, ci pentru dărîmarea statului. (Aprobare în dreapta şi în stânga.) Pasiunile re'noite vor jignì chiar activitatea salutară a constituţionalismului. Mişcarea antisemitică a causat mari daune. Ea a produs în societate oare-care susceptibilitate, care se va manifesta la generaţiunea cea nouĕ şi mai stricăcioasă pentru concordia cetăţenilor şi pentru desvoltarea pacinică a ţĕrei. În casa deputaţilor s'a trecut cu desbaterea aceasta deja cu mult prea mult timp, care s'ar fi putut întrebuinţa pentru ţeară în mod cu mult mai folositor.

Petiţiunea presentă nu e îndreptată atât în contra confesiunei evreesci, decât în contra temeliei statului modern şi a acelui principiu de drept, care cere, ca sĕ nu esiste lĕgătură între religiune şi drepturile cetăţenesci. (Aplause în dreapta şi stênga.) Omul trebue privit ca om şi cetăţeanul ca cetăţean fără privire la religiunea lui. În zadar afirmă agitatorii, că ei nu agitează contra religiunei evreesci, si în contra libertăţei religionare, ci că ei privesc cestiunea evreică numai de o cestiune de rasă. În toate timpurile s'au folosit de pretecstul acesta toţi, câţi au luptat contra libertăţei confesiunilor. (Aprobare în dreapta şi stânga). Sub acest pretecst au fost esterminaţi Maurii în Spania, protestanţii în Francia, ear catolicii în Anglia au fost lipsiţi de drepturile politice până pe la finea secolului trecut. Se doresce acum importarea acestei lupte în Ungaria, unde esistă şepte confesiuni şi unde toleranţa faţă cu alţi credincioşi e semnul caracteristic a impulsului nobil şi puternic, pe care îl nutresce gintea maghiară? (Aplause sgomotoase in dreapta şi stânga.)

Ce vină li se bagă evreilor? Se ḑice că evreii ar fi inimicii statului: Apărătorii petiţiunei facă bine sĕ numească un singur moment, în care evreimea nu s'ar fi identificat cu interesele ţĕrei. Cum că evreii şi-au împlinit datorinţa faţă cu patria chiar şi în lupta pentru libertate, e dovadă între alte declaraţiunea lui Klapka provocată prin o espresiune alui Emerich Szalai (Aprobări vii.) Afară de aceste se ridică asupra evreilor încriminări în direcţiunea economică, religioasă şi socială.

În privinţa economică li se face evreilor imputare, că ei nu formează o clasă productivă a poporaţiunei din ţeară. Se poate sĕ se fi desvoltat la evrei în decursul subjugărei lor îndelungate unele defecte. E lucru natural, că în membrii unei confesiuni se sterg simţĕmintele mai nobile, cari sûnt resultatele egalei îndreptăţiri şi a tradiţiunei politice şi sociale, dacă confesiunea aceasta e eschisă secóli întregi dela toate terenele de activitate, cari singure stârnesc ambiţiune mai nobilă şi consciinţa, că esistă interese mai nobile de cum sûnt cele materiale. Sĕ ne întrebăm însĕ aḑi, cum s'au schimbat lucrurile de când cu emancipaţiunea. Acela, care nu voesce a trece de orb, trebue sĕ recunoască schimbarea cea mare, ce s'a întêmplat. Tinerii evrei se aplică cu sutele, cu miile chiar pe acele terene, în cari nobilitarea inimei condiţionată prin cultura clasică eschide avariţia. Aceasta emulează cu fraţii lor mai bĕtrâni pe toate terenele sciinţei şi întru înaintarea culturei naţionale. Nu neg, că vor fi evrei, cari se ocupă cu afaceri murdare de bani, aşteaptă însĕ antisemiţi sĕ aibă şi ei curagiul moral a recunoasce că evreii din Ungaria şi-au câştigat mari merite pe terenul industriei de mori, de lemne şi de spirt. Se vor afla evrei, cari înşeală pe posorul de pe sate, e însĕ fapt, că negoţul nutreţului în capitală se află partea cea mai mare în mânile evreilor şi că acest negoţ se bucură în întreaga Europă de un bun renume, ceea ce servesce agronomiei din Ungaria spre laudă.

Că evreii nu se dedică ocupaţiunilor productive e pură încalumniare. Resultatele numĕrări ci statistice contra ḑic acestei încriminări. Din acele se vede spre e., că din bărbaţii ce locuesc în Budapesta 20% se ocupă cu industria, 23% cu negoţul, 15% cu lucrări intelectuale, anumit sûnt din cei 36,985 bărbaţi evrei din capitală 223 economi, 166 pitari, 241 măcelari, 1842 croitori, 620 pantofari, 177 măsari, 215 lăcătari, 330 meseriaşi de artă, 464 tipografi, 209 tapetari, 554 negustori de producte, 270 negustori de specerie, 649 lipscani, 65 librari, 1958 ḑileri, 417 advocaţi, 224 medici, 237 literaţi şi artişti, şi 221 învĕţători. (Ivan Simony: şi usura?) Nu sciu dacă ori-ce negoţ cu bani se poate numì usură, dar dacă se află, ceea ce şi este, întrre evrei usurari, se poate face oare responsabilă confesiunea întreagă.

Încriminarea a doua e, că o parte din Evrei a remas înapoi în privinţa religioasă. Cu întrebarea aceasta s'a ocupat în deosebi deputatul Hermann. Dacă respectivul ar fi studiat pe lângă pentateuch şi actele dietei, s'ar fi convins despre netemeinicia asertiunei sale, că Evreii înaintaţi în cultură nu s'ar îngrigì de ridicarea intelectuală a confesiunilor lor rĕmaşi înapoi. Dar oare nu se află şi la alte confesiuni oameni superstiţioşi?

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sălişte, în Faur 1883. Meseriaşii români din opidul Săliste au dovedit, că prin reuniune se promovează progresul. În urma neobasitei stăruinţe a vro 30 măiestri de toate meseriile necesarii poporului din Sălişte şi giur, le au succes de a obţinè statute aprobate în an. 1882 pe cari va binevoì on. redacţiune, la timpul sĕu a le reproduce în acest jurnal, în cari este normat întreg organismul reuniunei şi administraţiunea averei ei, şi după care statut şi are reuniunea şi o comisiune de pace alegându-o din an în an pentru complanarea certelor dintre membrii şi lucrătorii lor. După ce s'au constituit reuniunea în decursul anului 1882 şi au pregătit regulamentul prescrise în statut şi noi necesarii anume: pentru administrarea şi manipularea banilor societăţii, pentru purtarea funcţionarilor, resp. suspendarea şi substituirea lor, pentru procedura observândă la petractările comisiunei de pace şi pentru procederea observândă la încheierea de contracte între măestru şi învĕţăcel etc. după acestea şi multe alte pregătiri în primul an al vieţii acestei reuniuni ea şi ţinù prima adunare generală anuală ordinară în 30 Ianuarie 1883, în carea şi aleseră pe cei 3 revisori (censori) ai societăţii şi pe comisiunea de pace, cari funcţiuni dureaza numai un an, remânênd ceilalţi funcţionari ai comitetului aleşi la constituire pe 3 ani, în postul lor. În primul an de viaţă posede reuniunea un capital fundamental curat în suma de 400 fl. v. a. care au incurs din tacsele membrilor, apoi dela următorii binevoitori şi spriginitori ai reuniunei 5 fl Nicolae N. Popa, Ioan I. Comşa, Nicolae Pătruţ, George Vraciu şi Opre Haşigan, conf. §. 17, Stat. cărora li se aduce mulţămită publică. Este de însemnat laudabilul zel al funcţionarilor societăţii, cari precum în anul espirat aşa şi pentru anul curent au declarat, că vor servì reuniunei gratuit, aşa secretarul, care are a duce toate lucrurile scripturistice, aşa cassarul, care are a purta cărţile de comturi etc. ba şi localul de cancelarie al reuniunei s'au oferit gratis precum au fost şi în anul espirat. Aceste date şi fapte, ivite chiar la începutul reuniunei sûnt destulă dovadă pentru progresul reuniunei pe viitor, pentru înaintarea şi cultivarea meseriilor într'unite încă de acum în acest consorţ anume de cojocari, curelari, mĕsari, pânzari, rotari, cismari, zidari, pantofari şi funari, şi în mai departe urmare consecuentă, pentru înaintarea industriei preste tot şi în special pentru bunăstarea poporaţiunei diu Sĕlişte, căreia meseriaşii actualminte îi fac duplu servit, şi anume ca meserieşi şi tot odată ca membrii ai reuniunei pompierilor din Sălişte. Cu permisiunea on. redacţiuni ne vom lua libertate a descrie de altă dată mai detaiat organismul reuniunei acesteia.

Dela presidiul reuniunei.

Sciri telegrafice.

London, 16 Februarie (tel. or. a lui „P. Ll.“) „N. fr. Presse“ anunţă: în sinul conferenţei nu domnesce nici decum armenio generală. Mai multe cabinete regretă deja incâtva, că au consimţit la escluderea României, fiindcă acum ved greutăţile situanţiunei la Dunărea de jos, care le poate pregăti o Românie ostilă şi superată.

Cu toate aşa dară că conferenţa mâne şi Marţi îşi îndeplinesce problema, cestiunea Dunărei remâne nedeslegată. In cercuri diplomatice se vorbesce, ca România se pare acum a'şi da silinţele a delătura toate neînţelegerile cu Austro-Ungaria. România vrea se facă concesiuni însemnate Austro-Ungaria dacă aceasta mai basa unele din pretensiunile sale. Negocierile în privinţa aceasta sûnt pendente. (După hap, dulceaţa oficioasă. Red. T. R.)

London, 17 Februarie. „Morning Post“ află, că conferenţa dunăreană a prolungit comisiunea duuăreană pe cinci ani şi jumĕtate. Rusia cere acelaşi termin pentru a'şi completa lucrările de lipsă la gura Ghiliei.

Bucuresci, 17 Februarie. Cameră a votat legea pentru îufiinţarea unui minister de agricultură. Guvernul a presentat un proiect pentru desfiinţarea *porturilor libere* din Galaţi, Brăila şi Constanţa.

---

amorul propriu şi nu de simpatie, aşa încât bărbatul pe care ele îl admiră mai mult, este totdeauna cel mai admirat de toate? Veḑi, cum şede nepoata mea între multe fete tinere, care de sigur ar lua pe baronul! Foarte bine că ea este aici. O şi las aici; întră şi Dta în conversaţia lor şi, ca sĕ-mi poţi împlinì promisia făcută, eu voiu lua braţul baronului, şi voiu trece cu el pe lângă aceasta adunare serioasă. Profitează de moment.

— Dar, dacă baronul mĕ va observa din întêmplare, el va întreba cine este mojicul acela, care nu-mi este presentat şi n'are atâta politeţă a se presenta însuşi?

— Nu te teme, mĕ îngrigesc eu de toate. Însĕ baronul nu te va vedè el este foarte miop, şi recunoasce oamenii numai după voce. La vênătoare el poartă ochelari şi ochesce foarte bine; în societate el are cochetăria a nu purta ochelari. Dute fără teamă!

(Va urma.)

Varietăţi.

(Convocare.) Reuniunea femeilor române din Sibiiu. În sensul §. 13 din statute se convoacă prin aceasta a V-a adunare generală ordinariă a „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ pe ḑiua de Dumineců, 25 Februarie, a. c. stilul nou, după ameaḑi la 4 oare, în localul casinei române (strada Măcelarilor, edificiul „Albinei“), la care onor. membrii ai reuniunei sûnt rugaţi, a participa.

Sibiiu, 14 Februariu, 1883.

Maria Cosma m. p.,
preşedinta reuniunei.

* (Duel.) Ear s'au bătut, de astădată un comite suprem (Rado din comitatul Castelului de fer) cu deputatul dietal Pázmándy. Pázmàndy a primit o rană neînsemnată. Duelul sau bătaia a fost cu pistoale.

Posta redacţiunei.

Mai multor: Regretăm foarte mult că s'au întêmplăt iregularităţi în espediţiune; pe viitor nu se vor mai întêmpla; de altmintrea şi pela staţiunile mai mici de poşte, după cum suntem informaţi, se mai arată neajunsuri.

Dlui M. V. în Sibiiu şi Anonymus din A. Dacă am fi şi noi de aceeaşi pănură, ca cel ce a scris „respunsul şi dechiaraţiunea“ din Biserica şi Scoala Nr. 5, neam considera de cei mai satisfăcuţi, pentru că mărturisesce esistenţa „colegialităţei spirituale“ cu „Calicul“, măcar că recunoasce indirect că acest din'urmă este „contrar ortodocsiei“, şi atâta e destul. Cât pentru toleranţă, ne pare rĕu că n'avem patente la disposiţiune ca sĕ putem patenta toleranţa, cu care se protege „Calicul“ şi se propagă contra „Telegrafului Român“. „Cordialitate între prelaţi“? ne aduce aminte de fabula când Vulpea a fost ascuns pe cerb de vênători, de vorbele şi de gestul ei şi ne desleagă de a perde timpul cu „intrigile!! noastre. Cât pentru ameninţarea cu „inundarea, scientifică“ a „Biserica si Scoala“ ne a mai îndulcit în câtva în amărăciunea ce ne causează privelíscea lucrurilor; ne temem însĕ că în privinţa aceasta vom păţio şi noi şi alţii ca directorul unei scoale cu un franciscan catichet: Directorul întreba, ce lumină a putut fi cea care Dḑeu a creat-o în ḑiua dintâi? până când soarele etc. au fost create numai în ḑiua a treia? la care franciscanul respundea mereu: „Dḑeu a aprins două lumini, soarele şi luna“ şi dela aceasta nu l-a putut abate nici un fel de domonstraţie. Despre alte la timpul sĕu, dar acum nu!

Dâncul mare: Corespondenţa de care neaţi scris nu se află între hârtiile noastre.

Loterie.

Sâmbâtă 19 Februarie n. 1883.

Buda: 90 11 15 73 69

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 19 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.30	119 10
Renta de aur ung. de 4%	87.80	87 85
Renta ung. de hârtie	86 45	85.50
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135 —	135.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	90 50	90.—
Sorţi de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94 75	9450
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.75	98 50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	96.75	95 75
Obligaţiuni urbariale temeşiane		97.75
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 —	
Obligaţiuni urbariale transilvane	96.50	97.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	
Sorţi ungurescì cu premii	99.—	99.—
Sorţi de regularea Tisei	97.50	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	115.25	115.—
Datorie de stat austr. în argint	109.90	109 25
Renta de aur austriacă	77.80	77.65
Acţiuni de bancă austro-ung.	827.—	825.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	291.—	290.59
Acţiuni de credit austr.	—.—	291.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.70	119.60
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.75

Nr. 42. [353] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa a III Furcşoara, protopresbiteratul Iliei, se escrie concurs în urma ordinaţiunei Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 16 Decembre 1882 Nr. 2789. B. cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume.
2. 2 jugere 1300°☐ pământ parte arătoriu, parte fênaţ.
3. Folosirea cimiteriului cu cele ce se află într'ênsul.
4. Dela 120 familii câte una ferdelă cucuruz à 16 cupe în boambe după mĕsura veche.
5. Stola usuată şi îmbunătăţită dela 120 familii; — care emolumente computate toate în bani dau suma aprocsimativă de 370 fl.

Doritorii de a competa la această parochie vor avè a-şi aşterne rugările instruite în sensul „Statutului Organic“ şi al Regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Gurasadului, 3 Faur 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Alecsiu Olariu m. p.
adm. prot.

Nr. 3 1883. Desp. VI. [356] 1—3

CONCURS.

Pe basa concluselor aduse de către adunarea generală a despărţĕmêntului VI. (Deva), ţinută în opidul Dobra, la 5|17 Septemvre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acelora prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 494/1882 subcomitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 8 ajutoare, şi anumit 6 ajutoare à 8 fl. v. a., şi á 6 fl. v. a., menite pentru elevii aplicaţi la vre-o meserie, sau la vre-un ram de industrie, ori comerciu de pe teritoriul despărţĕmêntului VI (Deva).

Cei ce doresc a se împărtăşì din acele ajutoare, au sĕ subştearnă cererile lor la subscrisul diriginte al despărţĕmêntului VI în Deva, cel mult până la 19/31 Martie 1883.

Cererile întrate mai târḑiu nu se vor lua în considerare.

Cererile au sĕ fie instruate cu următoarele documente:

a) „Carte de botez“, din care sĕ se vadă, că concurentele este român;

b) „Atestat scolastic“, sau privat din care sĕ se vadă că petentul scie cel puţin cetì şi scrie românesce;

c) „Declaraţiune“ dela părinţi sau tutori, prin care aceştia se obligă că vor lăsa pe fiii sau pupilii lor sĕ înveţe meseria la care sûnt aplicaţi, şi că concurentul e sĕrac şi nu capĕtă din alt loc vre-un stipendiu sau ajutoriu;

d) „Atestat“ dela măestru, din care sĕ se vadă că concurentele la ce ram şi la cine este aplicat şi că are purtare bună.

Din şedinţa subcomitetului despărţĕmêntului VI. (Deva), ţinută în Deva la 4 Faur 1883 st. n.

F. H. Longin m. p., actuar. **Ioan Papiu** m. p., director.

Nr. 9 [355] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de a III-ea clasă Ludesci cu filia Costesci, protopresbiteralul Orăştiei se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. Dela 80 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfârmat şi câte o ḑi de lucru.
2. 2 fênaţe în cimiteriu de 2 care de fên.
3. Venitele stolare.
4. Lemne pentru foc din pădurea comunei.

Dela filia Costesti:

5. Dela 70 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat, şi câte o ḑi de lucru.
6. 2 fênaţe de 3 care de fên în cimiteriu.
7 Venitul stolar.

Toate acestea aduc un venit anual aprocsimativ de 332 fl. v. a.

Cei ce voesc a concura la această parochie sûnt poftiţi sĕ-şi aştearnă suplicele lor instruite în sensul Statutului Organic şi al Regulamentului congresual pentru parochii cu documentele necessarie, la Oficiul protopresbiteral al Orăştiei în terminul sus arătat.

Orăştie 16 Ianuarie 1883.

În conţelegere cu respectivul comitet parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 8. [354] 1—3

CONCURS.

Pentru vacanta staţiune preoţască Seracseu se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela I publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. porţiune canonică 1 jug. 400°☐
2. Dela 60 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat şi o ḑi de lucru.
3. Venitele stolari îndatinate.

Doritorii de a concura la această parochie sunt poftiţi a-şi aşterne petiţiunile lor cu documentele necesarie şi prescrise în Statutul Organic şi Regulamentul congresual pentru parochii la oficiul protopresbiteral al Orăştiei în terminul sus indicat.

Orăştie, 15 Ianuariu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 28. [352] 2—3

Prelungire de concurs.

Fiind-că în urma concursului publicat în Nrii 131, 132 şi 134 ai „Telegrafului Roman“ din anul 1882. pentru intregirea parochiei greco-orietale de clasa a III. Magura cu filia Topliţa în terminul prescris nu s'a însinuat nici un concurinte cualificat, cu încuviinţarea Prea Veneratului Consistorriu pin 30 Decemvre 1882 Nr. 4902 B. se prelungeşte terminul terminul concursului numit cu 15 ḑile dela prima publicare a acestei prelungiri în „Telegraful Român“.

Hondol, 31 Ianuarie, 1883.

Pentru comitetul parochial
Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresb.

Nr. 53. [349] 2—3

EDICT.

Iosif Răduţoiu din Moeciul-inferior, legiuitul bărbat al Mariei Ioan Todor din Sohodol, protopresbiteratul Branului, care de patru ani de ḑile pribegesce în lume, fără de a se scì unde se află şi de mai trăesce, — este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului consistoriu archidiecesan dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 175 B. citat, ca în termin de şese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră, şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul intentat asuprăi de soţia sa.

Braşov, 29 Ianuarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului ca for matrimonial de I-ma instanţa.

Nr. 355 1883 civ. [350] 2—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică că în privinţa concesiunei comasărei generale a hotarului **Bălăuserilor** a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **30 Martie 1883 înainte de meaḑăḑi la 10 oare** în comuna **Bălăuşeri** în locuinţa judelui comunal la care termin sûnt avisaţi toţi proprietarii cu aceea, că părţile absente se consideră ca şi când ar fi învoite cu comasarea şi că esemplarul prim al petiţiunei se poate vedè la acest tribunal regal.

Din şedinţa tribunalului reg. a Elisabetopolei ţinută la 31 Ianuarie 1883.

Nagy m. p., pres. **Butak** m. p, notar.

Nr. 611 1883 civ. [351] 2—3

Publicaţiune.

Cu aceasta se aduce la cunoscinţa publică că în causa comasărei generale a hotarului, a segregărei păşunatului şi regulărei pădurei comunei Iernea-săsească, pentru lucrările pregătitoare şi cu deosebire pentru regularea representanţei pentru alegerea inginerului operator şi pentru preliminarea peselor se pune termin pe ḑiua de 28 Martie 1883 înainte de ameaḑi la 10 oare în faţa locului comuna Iernea săseas. că La ce se învită toţi cei înteresaţi pe lângă observarea, că absenţa lor nu împedecă pertractarea.

În numele tribunalului reg al Elisabetopolei 5 Februarie 1883

Székely Miklos m. p.
jude esmis.

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 22—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparíul tipografiei archidiecesane.

Nr. 16. Sibiiu, Joi 10|22 Februarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 4.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Alţii şi noi.

Sûnt momente, în care maghiarii înşişi recunosc că Ungaria este un stat poliglot În urma acestei recunoasceri natural ar fi, ca maghiarii înşişi sĕ se îngrigească, ca în patria unde norocul le a plouat guvernul în poală, naţionalităţile diverse sĕ fie ocrotite şi spriginite spre a se putè desvolta fiecare după firea ei şi fie care sĕ aibă interesul cel mai mare a-şi iubì patria, care i oferă ocrotirea şi spriginul.

Nu numai naturală ar fi procederea aceasta, dar şi politică. Maghiarii ori şi cât se vor svêrcolì şi cât se vor opintì, opera maghiarisărei începută, nu o vor putè duce până în sfêrşit în deplinire. Puterile lor, de tot feliul, sûnt prea ţĕrmurite spre a putè fi de ajuns spre sfêrşitul acesta. Patru milioane de oameni, aruncaţi între noianuri de alte popoare puternice, superioare parte prin cultura şi numĕrul lor, parte prin numĕrul lor în mare preponderanţă, vor câştiga câteva ḑeci de mii de suflete, cari caută astăḑi favoruri, fie în funcţiuni, fie în alte negoaţe; dar o naţiune maghiară de 13 sau 15 milioane de suflete nu vor închega nici odată. Lipsesc condiţiunile pentru o operă aşa de gigantică şi nu unele numai, dar toate până şi afinitatea limbei cu limbile popoarelor, printre care şi pe lângă care locuesc maghiarii.

Fiind imposibilitatea maghiarisărei atât de învederată, este foarte nepolitică încercarea cu dênsa şi încă în dimensiunile, în care maghiarii se încearcă a o pune în lucrare. Ea provoacă resens la naţionalităţile, care sunt jignite de dênsa, pentru că sûnt împedecate în cultura lor. Ea crează însĕ şi un precedent periculos pentru maghiari: căci după schimbarea, cărei sûnt supuse sistemele politice în monarchia noastră, se poate, ca sĕ vină o sistemă, cărei sĕ i fie binevenită calea bătută de maghiari, în detrimentul lor şi al altor naţionalităţi mai mĕrunte.

Sub „binecuvêntata“ protecţiune a dlui Bismarck, sub care se află astăḑi, în idee, maghiarismul, pot sufla multe vênturi, din diverse părţi, al germanismului însĕ este destinat a avè cuvêntul cel din urmă şi tot odată cel mai intensiv. Maghiarisătorii oficiali de astăḑi pentru a se susţinè la putere, sûnt înainte mergĕtorii germanismului Ungariei pe calea *mutatis mutandis* pregătită de maghiari.

Interesul de a nu scăpa puterea din mână, vanitatea naţională măgulită, pot orbì şi pot duce în ispită, pentru ca Ungaria sĕ nu se poată consolida pe bazele ei firesci, şi în ḑilele de apoi sĕ fie cu atât mai fragilă şi accesibilă pentru a se face din ea, ceea ce nu doresc nici maghiarii. Prevedere politică într'aceste nu va afla nimenea.

Cu toate aceste, oamenii cari stau în fruntea trebilor unguresci, stăruesc cu o stăruinţă deamnă de alte întreprinderi pentru maghiarisare; întrebuinţează toate terenurile pentru scopul acesta, ca şi când dela aceasta ar atêrna chiar şi fericirea lor sufletească. Coroana operei maghiarisătoare are sĕ se pună cu projectul de lege privitor la scoalele medie, care sĕ va desbate cât de curênd în sesiunea aceasta.

Pe când maghiarii vor sĕ pună in lucrare un ce, care va împedeca progresul în cultură la $^3|_4$ din poporaţiunea regatului unguresc, numai mâna de oameni a sasilor din Transilvania caută modalităţi feliu de feliu spre a încungiura calamitatea, care ameninţă de o potrivă pe toate naţionalităţile.

S'ar părè că ne contraḑicem, când ḑicem că maghiarii pregătesc calea germanisărei şi de altă parte că sasii stăruesc cu tot adinsul a pune stavilă maghiarisărei. Cum că prin procederea maghiară se pregătesce desnaţionalisarea, este adevĕrat. Eventualităţile însĕ sûnt multe şi nu se poate scì cui va succede sĕ calce în urmele maghiarilor. Nu este de mult, decând într'o broşură ungurească, ni se pune în perspectivă o invasiune rusească. La o astfeliu de eventualitate sasii tocma aşa ar fi de espuşi, ca şi noi românii şi ca şi maghiarii înşişi. Sasii dară, ca oameni cu minte, deşì politica protegeată de Bismarck le ar fi favorabilă, fiind că în politică, ca şi în umblarea timpului, nu este siguranţă deplină, se îngrădesc pentru toate eventualităţile.

Se poate că slavii sûnt mai optimişti în speranţele unui viitor slavic înundator preste Europa, de aceea sûnt reservaţi faţă cu proiectele ce au drept scop maghiarisarea.

Sasii deci, au pus pe Germania inteligentă, nu pe cea politică, în mişcare, pentru ca sĕ dea pond protestelor săsesci prin resoluţiuni, prin care poporul săsesc, cât de puţin la numĕr, vrea sĕ'şi apere esistenţa. Poate că sasii esagerează uneori apărêndu-se, când pe lângă apărarea culturei lor, mai vorbesc de o ţeară proprie a lor în sinul Transilvaniei, însĕ in situaţiuni estraordinare, lucrul de căpetenie este că'şi apără cineva drepturile sale şi posibilitatea de a se desvolta şi pentru aceasta şi sûnt demni de laudă.

Noi, Românii, nu sûntem un popor mare ca Germanii, din care fac parte şi sasii, dară sûntem cel puţin de două ori mai mare decât maghiarii; nu sûntem geograficesce rupţi de către trupul cel mare naţional ca sasii, ci numai politicesce; avem titlul ancienităţii şi cel de a fi întrodus mai ântâiu cultura în aceste ţinuturi, cultura, pe care invasiunile cele numĕroase a putut-o distruge în cele esterioare numĕroşii inimici ai elementului roman; cultura inimii şi inteligenţa „naturală,“ însĕ a românului persecutat de toate seminţiile, cu câte a venit în contact, fără de esceptiune, nu a putut fi stêrpită Starea românului ori cât a fost de vitregă şi desbrăcată în decursul timpului de mijloacele perfecţionărei, încât pe urmă românul era tacsat barbar de barbari: el a remas cel mai iubitor de ordine şi respectător de legi. Noi românii din statul Ungariei aşa dară, cu astfel de titluri, în astfel de posiţiune geografică, în numĕrul în care ne aflăm şi pe lângă toate aceste de o gintă foarte respândită în occident, n'ar trebuì nici decum sĕ ne lăsăm a fi inferiori unei naţionalităţi de abia 200,000 suflete, depărtată sute de miluri de trupul cel mare naţional.

Este adevĕrat că odată am protestat şi noi, dar de mult, când proiectul a venit în parlament în altă formă, însĕ cu atâta nu e destul. Trebue sĕ protestăm din nou, pentru că se înnoesce şi ameninţarea.

Noi nu apelăm în strĕinătate la fraţii nostri, pentrucă aceştia au destul de lucru cu afacerile lor proprie, nici la consângenii nostri din apus, pentru că ei ne consideră încă de prea neînsemnaţi pentru a-'şi sacrifica interesele lor pentru noi. Apelăm însĕ la noi înşine şi la dreptatea, ce o reclamăm, şi în numele acesteia ḑicem, că sûntem datori a ne înnoì protestele noastre contra proiectului, care vrea sĕ ne facă pe viitoriu imposibilă instrucţiunea secundară. Şi când ḑicem că apelăm la noi, înţelegem toată inteligenţa din cler şi dintre laici, care este chemată, la locul prim, sĕ apere interesele poporului, de care se ţine.

Un început oare care vedem că s'a făcut în Deva, am dorì ca sĕ le urmeze şi alţii Devenilor, însĕ nu numai *ut aliquid fecisse videantur*, ci pentru ca sĕ vadă lumea că ne scim apăra esistenţa şi că merităm a fi consideraţi ca oameni, cari nu renunţă cu una cu două la dreptul lor de esistenţă.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 15).

Cu un moment în urmă, Cristiano era în mijlocul grupului de domnişoare frumoase, care se odihneau în pauzele jocurilor.

El se întroduse adresându-se către domnişoara Potin, care sta în rêndul din urmă, şi era foarte recunoscĕtoare pentru politeţele lui Cristiano.

Margareta îl vĕḑù cu plăcere intrând în cercul tinerilor, care împregiurau scaunele amicelor sale; acestea aflară dela dênsul îndată, că Cristiano este un tinĕr de mare merit, că este nepotul vestitului advocat Goefle, a amicului intim al mătuşei sale. Unele strîmbau din nas şi nu o aflau de convenabil că îndrăsnesce un tinĕr din burgezime ale face curtea împreună cu tinerii oficeri dela indelta *), cari erau în deobşte de familii bune; cele mai multe însĕ, îl primiră foarte bine şi-l aflară încântător.

Cristiano era în adevĕr încântător, ca mulţi aventurieri din timpul acela, foarte productiv în aventuri. Tipul sĕu particular, despre care el însuşi nu-şi putea da seama, era aşa de frumos, încât trebuia sĕ placă ori şi cui în ţeara aceasta. El era mare, bine făcut, alb şi rumen, cu ochii albastri închis, cu sprîncene bine marcate, negre ca ebenul, ca şi genele lungi recurbate şi părul cel minunat. Nimenea nu se îndoia despre rasa sa pur dalecarliană, rasă cu totul diferentă de celelalte tipuri scandinave. Afară de aceasta el mai avè ceva particular, ce atrăgea atenţia lumei: adecă nimbul de a fi strĕin în ţeara aceasta, apoi o suavitate a limbei şi a manierelor, ce proba frecuentarea unei societăţi mai civilisate sau mai artistice, ca şi când parfumul Italiei sau al Franciei s'ar fi ataşat pe lângă persoana sa.

Cât aflase lumea, că el este crescut în Italia, el fù inundat cu întrebări, şi toate rĕspunsurile sale probau atâta simţ bun, atâta sinceritate şi veselie, încât, după un sfert de oară de conversaţie, toate capetele tinere erau încântate de el. Fără sĕ fie vanitos, Cristiano nu se mira de aceasta.

Odinioară el era dedat a plăcè, şi când tocmai ar fi voit cu tot preţul sĕ se presenteze bărbat de lume, el era sigur, că, fără vre-o apucătură teatrală, ce i-ar compromite serios succesul, el şi-ar juca rolul sĕu mai bine, decât cei mai mulţi din ron bărbaţii cu titule şi cu grade, cari erau de faţă.

Într'aceea, mica contesă Elfrida, acăţată sau mai bine ḑis atêrnată de braţul monumentalului ba-Olaus, trecuse de două ori fără a da de ochii lui Cristiano.

A treia oară ea tuşea foarte tare, apoi duse pe baronul până lângă Margareta. Cristiano, înţelegênd, întrerupse cursul conversaţiunei încântătoare spre a se îndepărta şi a observa persoana baronului, fără a atrage atenţia spre sine.

Baronul Olaus era foarte mare, foarte gros şi, deşì în vêrstă, foarte frumos; el avea însĕ o fisionomie în adevĕr înspăimêntătoare, prin paliditatea sa sarbădă şi prin sinistra sa imposibilitate.

Privirea sa ficsă te atingea ca un vênt gheţos ce-ţi răpesce respirarea, gura sa, avea un suris întunecat, un dispreţ şi o tristeţă estraordinară.

Vocea sa, fără flecsiune, era nespus de seacă, şi îndată ce Cristiano o auḑì, adresândui-se Margaretei, el o recunoscù drept aceea a persoanei, care, cu o oară înainte, vênduse Svedia aşa de eftin, în conversaţia sa cu diplomatul rusesc. El îl recunoscù după statura sa înaltă, după vestmintele sale împodobite, ce le-a observat, când acesta făcea inimicului onorile patriei sale.

(Va urma.)

---

*) Indelta este armata permanentă, domiciliată pe viaţă în fiecare localitate; organisaţia indeltei este particulară Svediei.

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Februarie.

Începem deadreptul cu conferenţa dela Londra, pentru ca se spunem că ori cât de rari sûnt scirile din urmă ce vin de acolo, fac impresiunea, că sûnt mai mult scornite de cât adevěrate, mai mult dorinţe ale ḑiarelor ce le aduc şi poate şi a le unora din cetitorii lor. Aşa „Memorial diplomatique“ din Paris, un organ, care stă bucuros la dispoziţiunea ambasadei austro-unguresci, spune în 18 Febr. n. că conferenţa s'a unit în desbaterile ei de până acì asupra punctelor celor mai însemnate ale cestiunei. Este probabil, ḑice ḑiariul francez mai departe, că comisiunea micstă se va pune în lucrare, conform programei Barrère; că Rusiei i se vor împlinì dorinţele în privinţa Chiliei, dar pe lângă a fi controlată de comisiunea dunăreană europeană. Va se ḑică, nimic sigur. Tot cu privire la Dunăre „Temps“ află, că comisiunea dunăreană a protestat contra desfiinţărei porturilor libere dela Galaţi şi Sulina(!?!), de care din urmă nici vorba n'a fost. Scirea aceasta a doua ḑi a fost trasă la îndoeală în Viena, odată fiind că comisiunea nu e într'unită, ba nici comitetul permanent, de altă parte, pentru că de Sulina nici n'a fost vorba, ca sě nu remână şi mai departe port liber. „N. fr. Presse“ scie de nou de neînţelegeri între puteri, asupra prelungirei comisiunei dunărene şi asupra detaiurilor în privinţa Chiliei, încât nu e sigur, dacă eri se va fi putut întrunì conferenţa la şedinţă.

Intr'aceea majoritatea ḑiarelor bucurescene continuă în tonul curagios şi resolut. „Imparţialul“ termină un articul foarte remarcabil ḑicênd: „Sûnt mo„mente în viaţa popoarelor, în cari slăbiciunea de„vine sinonimă cu sinuciderea. In cestiunea Dunărei „putem sě fim învinşi, dar nici o dată convinşi.“

Francia înfăţişează spectacolul cel mai deplorabil. De sěptămâni, de luni, putem ḑice este, agitată de crise ministeriale fără de sfêrşit. Acum se vorbesce de un ministeriu Ferry. Opininnea publică pare a se fi săturat de activitatea stearpă a sporitorilor de frase. Mai ântâiu comercianţii şi industriaşii, mai apoi lucrătorii cer sě se pună capět situaţiunei actuale, care, cu toate scăderile imperialismului lui Napoleon III în timpul din urmă, n'a redus Francia în vaḑa şi starea ei materială, cum este redusă sub republicani. „Agence Havas“ spune că grupe din stânga estremă şi de bonapartişti vor cere (în cameră) revisiunea constituţiunei. Aceasta ar fi începutul sfêrşitului dela gloria republicană. — Principele Napoleon a fost la Londra, la împěrăteasa Eugenia, cu care s'a împăcat şi acum petrece în Italia.

Guvernul italian face pregătiri se pună mâna pe Tripolis.

Alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

II.

(C.) Înainte de a trece la obiect, 'mi iau voiă a reflecta la nota on. Redacţiuni, că dacă ar fi şi avut Archidiecesa înainte de Statutul organic vre-o „sistemă electorală“ referitoare la protopopi, — aceea prin întroducerea Statutului org., a devenit tabula rasa, şi astăḑi nici Archidiecesa nu poate sě-şi institue protopopi după alte norme, decât după acelea, cari se basează pe Stat. organic, şi cari în fond trebue sě fie identice în întreaga Metropoliă. *)

Acestea premise sě vedem cine a proces corect în afacerea din cestiune? consistoriul? s'au sinodul protopresbiteral cu comitetul sěu?

Respunsul meu scurt este, că după părerea mea, peste tot nici unul, în parte ambii, alegerea e nulă, ear denumirea a nelegală.

Pe ce 'şi basează protestătorii din sinod afirmaţiunea, că „comitetul protopresbiteral este unicul organ competente de a face candidarea“?

Pe §. 63. resp. 23 p. 6 al Statutului organic.

Ei bine, ce dispun aceşti §§.?

§. 63 ḑice că „Agendele comitetului sûnt acelea în trebile comune ale protopresbiteratului, cari în trebile ce se ţin de parochiă sûnt ale comitetului parochial“,

ear §. 23 p. 6, ḑice că agendele comitetului parochial sûnt: *„a se consulta* şi a *combinà* cu protopresbiterul resp. cu direcţiunea scolară lista *candidaţilor*, cari au concurs pentru postul de paroch, capelan, diacon, profesor şi învěţătoriu“.

Este acì vorba de candidare?

Nu este! ci numai de a se consulta şi a combina cu protopresbiterul, în casul present cu comisarul consistorial, lista candidaţilor cari au concurs pentru postul de protopresbiter.

După tecstul legei, concurenţii toţi se consideră de candidaţi, aceşti-a deci nu mai au lipsă de candidare, ci pentru accelerarea lucrului în sinod, şi pentru orientarea membrilor acelui-a, asupra cualificaţiunei candidaţilor dispune legea, ca comitetul sě se consulte cu comisariul consistorial şi împreună sě combine lista candidaţilor, va se ḑică după părerea mea, sě i inscrie pe toţi într'o listă în ordinea cualificaţiunei lor, din care listă sě fie evidente toate momentele, cari sûnt de considerat la indeplinirea unui post de protopop, precum: studiile premergětoare, etatea, anii de servit, pe terenul bisericesc şi scolariu, meritele pe aceste terene, dacă sûnt, etc. etc. cari toate sûnt de lipsă ca sinodul sě se poată orienta şi sě-şi întrunească voturile în cel mai apt.

Dacă ar fi voit legislatorii Statutului organic sě înzestreze pe comitetul protopresbiteral cu dreptul de candidare, atunci în prima linie trebuia sě dispună ca sinodul electoral sě-şi aleagă din sinul sěu un comitet ad hoc, căci comitetul protopresbiteral este numai eflucsul sinodului ordinariu, care constă numai din jumětatea membrilor sinodului electoral, prin urmare neavênd mandat dela întregul sinod, nici nu poate esercita un drept, care compete întregului sinod, căci ce este comitetul unei corporaţiuni? este un organ delegat al corporaţiunei, care pe timpul cât ea nu funcţionează esercitează drepturile corporaţiunei înseşi, şi faţă cu dênsa este responsabil.

Trebuia mai de parte se dispună, că fiind concurenţi, câţi dintre dênşii trebue se candideze comitetul în tot casul? căci cine are drept de alegere trebue se aibă şi din cine alege, ear dacă ar avè drept comitetul cu eschiderea mai multor competenţi se candideze şi numai unul ca în casul present, atunci el nu candidează ci denumesce, ear aparatul acel mare, sinodul în casul present din 72 membrii, s'ar aduna numai se casce gura şi se asculte mandatul înaltului comitet, căruia ar avè sě se închine şi veneratul consistoriu cu preasânţia sa pictus masculus, Episcopul.

(Va urma.)

---

*) Despre aceasta nu încape îndoeală; vorba noastră a fost, că archidiecesanii sûnt deprinşi cu alegerile.

Red.

Cestiunea Evreilor în casa deputaţilor Ungariei.

(Urmare.)

Obscurantismul Evreilor din nordul Ungariei are două cause. Mai ântêiu vin în ţeară din Galiţia mulţi rabini fanatici, cari nebunesc poporul şi a căror învěţături stau în contraḑicere cu părerile religioase ale Evreilor culţi. A doua, poporaţiunea din nordul Ungariei se află pe o treaptă mai jos de cultură decât locuitorii de pe fondul Ungariei. Pentru amintitele împregiurări nu se pot face responsabili Evreii cei culţi. Ministrul de culte odinioară, baronul Eőtvős, a conchemat pe basa unei norme de alegere destul de liberale un congres. Congresul s'a întrunit în 14 Nevembre 1868, conclusele lui se sancţionară în 15 Iunie 1869. Statutele elaborate în congres ţinteau a organisa comunele, seminariile şi scoalele pe base liberale, căci congresul scia, că o comunitate religioasă nu se poate ridica prin desfăşurări dogmatice, ci numai prin scoale bune şi prin preoţime bună. (Aprobare.) În contra acestei organisaţiuni au petiţionat ortodocşii şi dieta a luat în 8 Martie 1870 conclusul, că statutul de organisaţiune sě nu fie preste tot obligator. Partida congresuală înaintă contrapetiţiune atrăgênd atenţiunea asupra urmărilor dăunoase a acestui conclus pentru cultură şi progres. Casa după desbatere lungă a transpus memorandul acesta ministrului de culte cu însărcinarea, de a studia şi a l considera la presentarea unui eventual proiect de lege.

Ministrul de culte de atunci Pauler nu presentă nici un proiect de lege, ci întărì statutul de organisaţiune al ortodocşilor. Prin aceasta ministrul a provocat scisiune şi a făcut evreilor mai culţi imposibilă înfluinţarea asupra confesiunalilor lor remaşi înapoi, într'aceea partida congresuală zoria a se folosì fondul „Haynau“ pentru ridicarea unui seminariu de rabini. Ortodocşii păşiră earăşi, era în 1878, cu o grămadă de contrapetiţiuni. Şi ce făcù casa deputaţilor? Ea respinse toate propunerile făcute aşa încât nu se putù aduce nici un conclus. Într'aceea se îmbărbătà ministeriul de acum de culte Trefort. Acesta înfiinţà seminarul de rabini din Budapesta, care va cresce preoţi chemaţi şi care e organisat pe basa patriotică maghiară. Ortodocşii ear petiţionară în anul 1880, ca casa deputaţilor sě disaproabe dispoziţiunea aceasta a ministrului. Se născură mari desbateri, atunci ţinù acum reposatul Aladar Molnar cuvêntarea, de care se făcù ḑilele acestea de atâtea ori amintire, nu pentru a fabrica arme contra Evreilor, ci pentru de a prelucra casa pentru dispoziţiile ministrului, căci altcum vor inunda Ungaria rabinii, cari, asemenea lui Rabi Hillel, propagă învěţături, ce stau în contraḑicere, nu numai cu ideea de stat maghiară, ci cu fie-care idee de stat.

E acum la rêndul casei deputaţilor a dispune cele de lipsă. Înarticulaţi autonomia evreilor şi în câte-va decenii vor fi îndreptate împregiurările. Dacă n'ar face aceasta legislativa, bine ar fi sě ia guvernul iniţiativa (Aplause vii în stânga estremă.) Acesta trebue sě controleze şcoalele din cari es rabinii ortodocşi. Guvernul se nu permită importarea rabinilor din streinătatea care nu cunosce istoria Ungariei şi limba maghiară (Aplause vii.) Sě nu se facă însě imputare evreilor culţi, că nu se îngrigesc de confesionalii lor, căci aceştia compătimesc mai mult ca ori-cine remânerea înděret a evreilor din Nordul Ungariei.

În fine li se imputã evreilor, că nu se asimilează destul de iute cu naţiunea maghiară.

S'a dovedit deja, că încriminarea aceasta e parte mare nemotivată. Spre delăturarea eventualului părete despărţitor e asemenea chemată numai cultura, sciinţa, căci între oamenii culţi credinţa, dogma, deosebitul mod: a adora pe Dḑeu nu formează părete despărţitor. Un al doilea factor la înaintarea asimilărei e afinitatea. Permiteţi căsětoria între toţi locuitorii ţěrei şi vor înceta eventualele antipatii între diferitele confesiuni. (Aplause în stânga) Politica de asimilare e pentru fie-care cetăţean din Ungaria singura politică sěnătoasă. Nu sûnt prea mulţi maghiari, ca aceia, cari vor a întra în sinul acestei naţiuni, sě fie eschişi. (Aplause) Iubirea cătră patrie sě fie mai tare, ca ura contra inimicilor, a ḑis odată neuitatul Deak Dacă esistă antipatii, aceste trebue desarmate prin interesele comune ale patriei. (Aplause.) Aceasta e punctul meu obiectiv de mânecare în afacerea aceasta. Se înţelege, că primesc propunerea comisinuei. (Aplause vii îndelungate.)

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Braşov, Ianuarie. (Asociaţiunea pentru spriginirea meseriaşilor.). In numěrul trecut am publicat raportul comitetului cetit Duminecă, 2 Ianuarie, în adunarea generală a „Asociaţiunei pentru spriginirea meseriaşilor români din Braşov“. De astă-dată vom face o mică dare de seamă despre cele petrecute în această adunare, vom împărtăşì decisiunile cele mai de căpetenie, luate cu prilegiul acesta.

Adunarea din cestiune — tot cam aşa de slăbuţ cercetată ca şi în anii precedenţi — se deschise printr'o vorbire a părintelui B. Baiulescu, preşedintele Asociaţiunei, din care vorbire notăm următoarele puncte:

...Mai întâiu trebue sě constatăm, că poporul românesc n'a câştigat încă cunoscinţă deplină despre însemnătatea meseriaşilor, căci altfeliu nu înţelegem greutatea, cu care îşi aplică copiii pe la meserii şi dispreţul, cu care vorbesce încă de cei, cari se îndeletnicesc cu meseriile. Poporul nu înţelege, eară o parte din inteligenţă trăiesce în falsa părere, că silinţele noastre ar fi zadarnice, pentru că acum timpul cere sě căutăm a înfiinţa fabrice, a forma industrie mare. Aceste raţiuni, după modesta mea părere, la Români, cari n'au nici capitaluri, nici lucrători de ajuns, n'au fundament. Pentru de a avea o industrie mare trebue sě ne fi creat mai întâi o industrie mică, sě avem meseriaşi.

O altă pedecă resultă din lipsa de interes ce o constatăm şi la oamenii luminaţi faţă cu scopul ce urmărim. Sûntem necesitaţi a admite aceasta, de oare-ce alt feliu nu ne putem esplica, cum se întêmplă, că pe lângă toate apelurile noastre numěrul membrilor Asociaţiunei nu numai nu cresce, ci din contră scade. O a treia pedecă, care iarăşi e destul de gravă şi care ne lovesce şi pe noi, este vechia boală românească de a alerga tot la producţiunea strěină. Urmările triste sûnt că vreo 9 măestri crescuţi de noi au fost siliţi a ne părăsì, căutânduşi traiul în România, de oarece n'au întâmpinat destul sprigin la publicul român, care preferă încă mai mult pre măiestrii streini când e vorba de a'şi procura cele de lipsă şi nu scie încă apreţia îndestul ce înseamnă a sprigini munca naţională.

Pe lângă interesul, ce trebue sě'l avem cu toţii pentru progresul real naţional, este încă un interes însemnat local. În Braşov, în acest oraş, cel mai populat cu Români (10,000 suflete) vedem cu durere, că numěrul proletarilor se înmulţesce mereu în proporţiuni ingrozitoare, astfeliu, că dacă va merge tot aşa peste puţin nu va mai rěmânè alt espedient, de cât emigrarea. Deci dacă Asociaţiunea noastră n'ar fi fost o necesitate pentru fiii Românilor din Ardeal dintre cari mulţi s'au spriginit, ea a fost imperios reclamată de necesităţile locali, căci cum am putè îmbunătățì soartea sërmanului nostru popor din Scheiu, dacă ne ar lipsì și instituțiunea aceasta a noastră?

Tocmai din punctul acesta de vedere ne pare inesplicabil indiferentismul, care îl întâmpinăm și în astfeliu de cercuri, care ar fi în prima linie chemate ca së se intereseze de viitoriul meseriașilor nostri. Puindu-vë în vedere lipsa de interes a multor dintre conferenții nostri ating coarda cea mai sensibilă și cred, că astfeliu vam dat ansă, ca zelul D-Voastră a celor presenți së capete și mai mare nutremênt. Vë rog cu toată stima, ca së perseverați în acest zel și së faceți ca și majoritatea prea considerabilă, care lipsesce din adunările noastre së simță pe viitor mai călduros pentru lucrătorul român și pentru lipsele lui, a căror stare reclamă un sprigin puternic din toate părțile.“

După-ce se încheià vorbirea președintelui, dl Dr. Ioan Bozocean dădu cetire raportului publicat în numërul trecut al foaiei noastre, în care comitetul arată, care a fost mersul Asociațiunei și activitatea sa în decursul anului espirat: totodată părintele Sfetea împărtășì celor adunați datele necesare despre starea cassei Asociațiunei, despre care e vorba. Din raportul cassierului se vede, că de present averea Asociațiunei este de 2502 fl. 74 cr. În anul trecut au întrat ca venituri 334 fl. 19 cr. și s’au cheltuit 226 fl. și 66 cr, Comisiunea aleasă pentru censurarea socotelilor află toate în bună ordine și propuse prin referentul seu, dl director gim. Stefan Iosif, absolvarea comitetului. Se pune la ordinea ḑilei alegerea comitetului pe anul 1883 și se realeg cu unanimitate tot membrii de până acum.

Dintre propuneri însemnăm pe aceea a dlui advocat Ioan Lenger, că adecă së se țină atât în Brașov, cât și în împregiurimea acestui oraș, vorbiri poporale, în care së se arete însemnătatea și folosul meseriilor și al doilea — propunerea dlui Dr. A. Mureșan, ca së se aleagă o comisiune, care së studieze mijloacele, prin care s’ar putea da un mai mare avênt acestei Asociațiuni și s’ar putè ajunge la ținta de toți dorită a înființării unui atelier, în care viitorii meseriași români së se prefecționeze astfel, ca së se poată lupta mai ușor cu concurența străină. Comisiunea din cestiune după consultare së facă propunerile ei speciale în privința aceasta înaintea unei adunări estra ordinare, care va fi a se conchiăma în primăvara anului curent. — Amêndouë propunerile au fost primite cu însuflețire. În comisiunea de cinci se aleseră: propunëtoriul Dr. Mureșan, Diamandi Manole, Ioan Lenger, protop. Petric și Vasile Popovici, mësarul.

În budgetul Asociatiunei sa prevëḑut pe anul 1883 ca venituri și ca chieltueli suma de 289 fl.

Fie, că „Asociațiunea pentru spriginirea meseriașilor români“ së afle de aici înainte o îmbrățișare mai călduroasă din partea publicului nostru!

Varietăți.

(Convocare.) Reuniunea femeilor române din Sibiiu. În sensul §. 13 din statute se convoacă prin aceasta a V-a adunare generală ordinariă a „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ pe ḑiua de Dumineсă, 25 Februarie, a. c. stilul nou, după ameaḑi la 4 oare, în localul casinei române (strada Măcelarilor, edificiul „Albinei“), la care onor. membrii ai reuniunei sûnt rugați, a participa.

Sibiiu, 14 Februariu, 1883.

Maria Cosma m. p.,
președinta reuniunei.

* (Convocare!) În conțelegere cu mai mulți amici din toate părțile Comitatului nostru al Huniadoarei, subscrișii au onoare a convoca o conferență a tuturor românilor din acest comitat, pentru ḑiua de 10 Martie 1883 st. n. după meaḑă ḑi oara 3 la Deva în localul îndatinat.

Obiectul principal al Conferenței va fi:

Consultare și decidere asupra celor de făcut în privința noului proiect de lege relativ la instrucțiunea în scoalele medie înaintat dietei din Budapesta, ce amenință cu desastru și stingere instrucțiunea în scoalele noastre medie naționale confesionale.

Deva la 4/16 Februarie 1883.

Ioane Papiu m. pr., *Dr. Lazaru Petco* m. pr., *George Secula* m. pr., *Alecsiu Olariu* m. pr., *F. H. Konginiu*, m. pr.,

* (Reuniunea de musică) germană din loc a arangiat în 8/20 a lunei curgătore o producțiune cu programă de șase numeri. Programa a fost esecutată foarte bine. Numërul 3 și 5 au fost pentru voce, cel dintâiu Bass și cel din urmă Bariton. Profesorul dela scoalele reale de aici, dnul Wellmann a esecutat piesele alese cu multă desteritate. Piesa pentru Bariton „Arie și recitativ din actul I-al operei“ Der fliegende Holländer“ de Richard Wagner o a cântat dnul George Dima. Cum a cântat dnul Dima, au dovedit freneticele aplause și chemarea de trei ori pe scară.

* (Însciințare.) Societatea literară „Petru Maioru“ a junimei studioase din Budapesta în causa dărei operei transcrise cu litere latine „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ de Petru Maioru întimpinând de o parte nescari pedece neprevëḑute în aceasta afacere împreunată cu multe și grele dificultăți, ear de altă parte avênd intențiunea da acestei opere mult prețioase publicitate cât de estensivă și intensivă, fiind foarte de dorit ca atare operă së nu lipsească de pe masa nici unui Român sciutoriu de carte spre orientare, se simte necesitate a aduce la cunoscința on. domni prenumëranți și a on. public cetitoriu următoarele:

1. Încheiat fiind contractul cu tipograful, lucrările de tipărire sau început; însë de oare ce tipărirea cel mult numai pre 15 August st. n. a. c. se va putè termina, opera numai pe la finea aceleiași lune se va putè espeda. Pentru care întârḑiare respective amênare neprevëḑiută cerem indulgența binevoitoare a on. domni prenumëranți.

2. Întârḑiându-se terminarea tipăririi terminul de prenumerațiune se prelungesce până la 15 Maiu st. n. a. c. tot cu prețul mai de mult anunciat și anume: esemplariul broșurat 1 fl. 50 cr. v. a., sau 3 lei 75 bani, ear legat cu 2 fl. v. a.,

3. Toți aceia, cari voesc a se abona sau vor avè bunătate a colecta, sûnt rugați a se adrësa prin o carte de corespondență către comitetul societății Budapesta, Waiznergasse Nr. 13 II 30; ear banii de prenumërațiune ne rugăm ca së se trimită direct curatoriului societății: Ilustrității Sale Domnului Ioan cav. de Pușcariu jude la curia reg. ung. Budapesta. Radialstrasse Nr. 78 I, ceea ce se poate efectuì mai ușor prin mandat postal (postai utalvány, Postanveisung).

4. Colectanții pentru 10 esemplare broșiurate vor căpëta un esemplar broșiurat, ear pentru 15 unul legat rabat. Rugăm însë pe toți acei Domni cari vor binevoì a colecta, ca pentru trimiterea coalelor de prenumërațiune së se adreseze către comitetul societății în modul mai sus indicat, cu aceea observare, că numai aceia se vor putè bucura de favorul de prenumërațiune cari se vor abona până la terminul mai sus statorit; pentru că după aceea, de oare ce o operă ca aceasta, avênd estensiune aproape 25 coale în tipariu și constându ne pe lângă prețul ficsat o sumă considerabilă, societatea va fi necesitată a-i urca prețul, ceea ce la timpul sëu asemene se va aduce la publicitate.

5. On. dd. prenumeranți sûnt rugați a ne comunica adresele dniei lor cât de chiar și legibil, semnând totodată și posta ultimă.

După care însciințare în speranța căldurosului sprigin al on. public cetitor și iubitor de cultura națională, remânem cu distinsă stimă în numele societății „Petru Maior“,

Budapesta la 12 Februariu st. n. 1883.

Georgiu Ilea., m. p., *Demetriu Horvath.*, m. p.,
vice președinte. secretariu.

* *(Apel către autorii români.)* Scopul de căpetenie al societății academice „România Jună„ a fost totdeauna și este desvoltarea membrilor pe terenul literaturei naționale; cel mai înalt ideal — credem noi ce poate și trebue së-l urmărească o junime con scie de chemarea sa. Cu resultatele câstigate până aḑi pe acest teren ne place a ne mândrì căci el formează momentele cele mai plăcute din analele societății noastre, și ne încurăgiază la o activitate tot mai mare și a pășì tot înainte.

Pentru scopul numit societatea dispune de mai multe foi și de o bibliotecă. Mijloacele materiale ale „României June“ sûnt însë atât de modeste încât numai o sumă neinsemnată se poate prelimina pe fie-care an pentru procurarea diferitelor opuri ce apar în literatura română, și astfel numai cu greu putem sta în curent cu toate mișcările noastre literare.

Apelăm deci la marinimositatea tuturor stimaților autori români, së bine voească a dărui pe sama bibliotecei noastre câte un esemplar din scrierile dlor fie acelea de ori ce cuprins și-i asigurăm că prin aceasta au contribuit mult la aceea operă măreață, ce o numim cultivarea junimii și care este menită së aducă în viitor cele mai frumoase roade neamului român ear membrii „României june le va păstra în suflet o recunoscință sinceră și mulțămiri adevërate.

Numai urmărită la fie care pas de spriginul binevoitor al Publicului român a putut societatea noastră esista până acum și numai încuragiați de acel sprigin vom putea lucra și de aci înainte pentru ajungerea scopurilor înalte, ce le are „România jună“ și care ne curmat le urmărim în sufletele noastre.

Adressa: *VIII Lange-gasse Nr. 4.*

Viena în 12 Faur 1883.

Comitetul „României june“:

I. J. Mera., *Al. Popa.*,
președinte. secretar.

* Relativ la cele publicate în Nrul 14 în corespondența dela Brașov sûntem provocați a publica încă ajutoarele următoare: Dd Preoți din Rêsnov o colectă de 5 fl, dl Ioan Moșoiu par în Șimon 3 fl. — încurse pentru fondul Asociațiunei de spriginirea învëțăceilor și sodalilor români meseriași.

* (Mulțămită publică) Societatea literară „Petru Maioru.“ a junimei române studioase din Budapesta după ce ilustrul sëu curator ia presentat socoteala despre starea ambelor fonduri ale ei în anul 1882, și ține de datorință a aduce sincera s’a mulțămire pentru următoarele colecte, respective oferte marinimoase sosite în decursul ferielor anului trecut:

1. Prin dl colectante Ioan Pop, vice notariu comitatens în Oradea-mare, colecta nrul 28 Coloman Őrley proto-not com. 2 fl., Desideriu Toth adv. 2 fl., Nicolau Zigre adv. 2 fl., Ioan Pop vice-not. com. 1 fl. — Suma 7 fl.

2. Prin Rev. dn colectante G. Marchisiu archi-diacon în Carei, colecta nrul 20: G. Marchisiu 2 fl., I. Popoviciu (S. Nicolau) 1 fl., M. Pèter (Istreu) 1 fl., I. Antal 1 fl. I. Cosmuța 2 fl., G. D, (Carei) 50 cr. I. Szilágyi (Mező-Terem) 1 fl. — Suma 8 fl. 50 cr.

Deci primească cu toții adânca mulțămită a societății noastre!

Budapesta la 12 Faur. st, n. 1883.

Georgiu Ilea, *Demetriu Horvath.*,
vice-președinte. secretariu.

* (Esamen semestral) În sunetul § 104 al „Normativului“ sinodal la 2 Februarie a. c. s’a ținut cu pruncii și pruncele dela scoala cofesională gr. or. din Sălciva de jos, esamenul semestral de iarnă, la care luară parte 4 preoți, inteligența din loc, eară din poporul de rênd un numër atât de mare, în cât numai încăpeau in odaia scoalei. —

Esamenul s’a început la 1 oară după ameaḑi și au durat până la $^{1}|_{2}$6 oare seara. —

Pruncii au fost esaminați din toate obiectele de învëțământ. — ’L punea în uimire pre ascultătoriu rëspunsurile micuților, cari rëspundeau atât de bine și într’un limbagiu pur românesc, la toate întrebările puse de către învëțătoriul lor, Andreiu Muntean. Cu toate că în comuna noastră s’a înființat scoala numai de un an de ḑile, totuși s’a făcut în têmp scurt un progres mare!

* (Foc) În seara dela 30 Ianuarie a ars în Sălciua de jos șura lui Ioan Gligan cu fênul și celălalt nutreț pentru vite. Este prepus că a pus foc o femeeă, care e deja arestată.

* (Bal.) În comuna Teiuș în 28 Ianuarie st. n. a. c. s’a ținut un bal în folosul elevilor din scoala grănițărească de conf. gr. cath. Despre acest bal ni se scrie: Acest bal se poate numì cel mai strălucit din câte baluri s’au dat în Teiuș. Venitul total a fost 117 fl. 20 cr. v. a. din cari subtragêndu-se spesele de 62 fl. resultă bani gata 55 fl. 20 cr. v. a, din cari sûnt a se cumpëra cele de lipsă pentru pruncii sëraci din scoala noastră. Cui este a se atribuì reușita acestui bal strălucit? de sigur tuturor binevoitorilor participanți și contribuitori. În mare parte însë este a i se atribuì on. d. Stefan Crișanu, învëțătoriul scoalei noastre, care, ca și în alte afaceri așa și cu această ocasiune, nimic n’a negles rugând pe numeroșii sëi cunoscuți și amici a îmbrățișa această întreprindere română. Acest Dn convingêndu se, că în Blaj, erau mulți studenți morboși de vërsat: și că cei rugați din astă causă nu pot lua parte, spre a satisface publicului și-au adunat șese din foștii disсipuli ai dênsului, cari acum sûnt bărbați, și în puțin timp i-a instruit jocul „Romanul“ așa încât la vederea acestui joc, condus de dênsul, toți adunați, au aplaudat strigând „së trăiască“. Strëinii esclamau së se mai repețească acest joc. Îmbulzeala cea mare și căldura amețitoare însë n’a permis repețirea. Nu pot së retac că activitatea acestui dn Învëțătoriu, în decurs de 12 ani a adus mari foloase scoalei noastre, particularilor, și în genere tuturor Teușenilor, contribuind în ori ce împregiurare gravă, cu sfatul și tactul sëu. Afirm că până la venirea dênsului eram eschiși și dați delături de conaționalii noștri, însë mulțămită ceriului și activității Dn. bine meritat între noi, astăḑi în comuna noastră nimic nu se întêmplă fără concursul nostru al Românilor. În numele societății noastre a foștilor nobili husari de graniță, ca susținëtori a scoalei gr. cath. din Teiuș, vin a aduce mulțămită, Prea Onor. Dni și Doamne, cari au participat și au contribuit la reușita strălucită a acestei, petreceri române, precum și On. Dn. Învëțătoriu pentru multă osteneală dată și cu această ocasiune.

* (Bal.) Dela Petroșeni ni se scrie: Inteligința română din Petroșeni, foarte mică la numër, dar cu atât mai adênc pëtrunsă de interesele comune s’a decis conform usu-

lui modern, a arangia un bal în folosul unui fond, din care sĕ se ajute biserica — ceea ce s'a și întêmplat la 1 Februarie a. c. st. n. — în Hotelul societății Brașovene: „Carol Picler“ din Petroșeni.

Fiind că balul acesta este un eveniment însemnat pentru noi românii din Petroșeni, de aceea 'mi țin de cea mai sacră datorie a vĕ comunica mai în detail amĕnuntele acestei petreceri foarte interesante, mai cu seamă fiind însărcinat la aceasta și din partea comitetului arangiatoriu.

Comitetul arangiatoriu constătoriu din membrii: Basiliu Dombora notariu cerc. în Petroșeni; Marcu Moldovan notariu cercual în Petrila, Avram Brandușia comerciant în Petroșeni, Ioan Alecse, George Șandru învĕțătoriu în Livezeni și Avram Stanca din Petroșeni și-a dat multă strădanie pentru o reușită favorabilă a balului, mai vĕrtos pentru că acest bal avea sĕ fie „primul bal român“ în Petroșeni, în acest oraș poliglot; — și pentru că mulți din conlocuitorii neromâni vorbeau despre balul nostru ca despre un ce „imposibil.“

Comitetul arang. a avut cu această ocasiune multe greutăți de învins, fiind că și acì ca și la alte ocasiuni, se iviră oameni cu intențiuni de a împedeca succesul balului așa precum era dorința noastră, dar comitetul precaut a frânt cu o oară mai curênd voința rea a respectivilor — și în modul acesta ne-a succes a arangia o petrecere adevĕrat măreață și cu un resultat strălucit și preste așteptarea noastră.

La reușita bună a balului a contribuit mult patroana balului, care s'a distins parte prin publicul elegant ce a atras, parte prin spriginul material, ce ne-a oferit.

Cu considerare la publicul strĕin, care sĕ aibă cu atât mai mare interes la petrecerea noastră românească, comitetul arang. a aflat cu cale a ruga de patroana pre doamna Policsena Borbat născ. Várody, carea a și avut bunătatea a primì.

La $8^1/_2$ oare sosì doamna patronesă însoțită de doamna Sofia Moldovan din Petrila, condusă de doi membrii din comitetul arang. la Hotelul „Picler,“ al cărui salon era impodobit cu brazi, flori și cu stegulețe tricolore române și unguresci.

La întrare fură primite doamnele amintite de comitetul întreg, de unde apoi fură conduse prin salon între sunetele musicei „Siamuca“ la tronul pregătit de comitet în frontul salonului; inmediat după aceasta doi membrii ai comitetului arang. predeteră doamnei patronese un buchet de flori naturale cu multă măestrie pregătit pentru acest scop.

Precis la 9 oare s'a început balul cu: „Hațĕgana“, domnul Dombora cu soția sa, Susana născ. Lucaciu, au jucat ca prima păreche, după dênșii s'au înșirat apoi și alte multe părechi dintre români și dintre neromâni.

Nu era încă finit jocul „Hațĕgana“ când sosește doamna Macoldi, soția dlui director de contumațiă din Vulcan — foarte elegant îmbrăcată cu fetița-i de 7—8 ani îmbrăcată în costum național românesc.

Al patrulea joc după ordinea de jocuri era: „Romana“ la acest joc au mai luat parte și vre-o 5 părechi strĕine de naționalitatea noastră.

După pausă s'a început jocul eară cu: „Hațĕgana“ după carea sau perondat jocurile obicinuite la astfeliu de ocasiuni, între cari sau mai adaus și de două ori „Romana“ și pe urmă în ḑiori de dimineață o „Horă“ românească, cu carea s'a și încheeat ordinea jocurilor.

Între notabilitățile, ce au onorat cu presenția petrecerea noastră însemnăm pre domnii:

Borbáth Antal pretor în Petroșeni. Tallacsek Ferencz director la minele de cărbuni din Petroșeni. Fitz Ernest inginer la minele de cărbuni din Petroșeni. Rotter Iosef inginer la minele de cărbuni din Petroșeni. Stefan Miksa inginer erarial de cărbuni din Petroșeni. Makoldi Șandor, director de contumațiă în Vulcan Madespach Victor, — proprietariu mare în Iscroni. Balázs Arpad, șeful de gară din Petroșeni. Buchtal, șeful garei din Crivadia. Radic Stefan, protop. gr. cath. în Petroseni. Dr. Bottenstein Samuel; și alții mulți.

Eară între doamne putem cu tot dreptul nota de regina balului nostru pre doamna Makoldi din Vulcan cu fetița-i îmbrăcată în costum național românesc.

Tot asemenea de elegante au fost și doamnele; Tallacsek, Bottenstein, Radic, Dombora, Brandușia, preoteselo din Petroșeni și Livezeni și alte multe, a căror nume nu l'am putut afla.

Cât pentru resultatul bănesc al balului comitetul arangiatoriu are onoare a raporta că venitul total este: 181 fl. 70 cr. 1 galbin — spesele preste tot sûnt 71 fl. 43 cr. — Resultă așa dară pentru fondul bisericei noastre: 110 fl. 27 cr. și 1 galbin.

Marinimoșii și generoșii domni participanți și contribuenți binevoească prin aceasta a primì din partea comitetului arangiatoriu, cea mai profundă și călduroasă recunostință și mulțămită publică. —!

Loterie.

Mercuri 21 Februarie n. 1883.

Sibiiu: **46 12 67 71 20**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 20 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.55	119.35
Renta de aur ung. de 4%	87.55	87 95
Renta ung. de hârtie	86.50	86.55
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.—	135.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	90 60	90.25
Sorți de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	94.50	94.76
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	98.50
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97 25	9450
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.—	95.75
Galbin	5.65	5.63
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemțesci	58.55	58.55

Nr. 42. [353] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa a III Furcșoara, proto presbiteratul Iliei, se escrie concurs în urma ordinațiunei Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 16 Decembre 1882 Nr. 2789. B. cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume.
2. 2 jugere 1300°☐ pămênt parte arătoriu, parte fênaț.
3. Folosirea cimiteriului cu cele ce se află într'ênsul.
4. Dela 120 familii câte una ferdelă cucuruz à 16 cupe în boambe după mĕsura veche.
5. Stola usuată și îmbunătățită dela 120 familii; — care emolumente computate toate în bani dau suma aprocsimativă de 370 fl.

Doritorii de a competa la această parochie vor avè a-și așterne rugările instruite în sensul „Statutului Organic“ și al Regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Gurasadului, 3 Faur 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Alecsiu Olariu m. p.
adm. prot.

Nr. 3 1883. Desp. VI. [356] 2—3

CONCURS.

Pe basa concluselor aduse de către adunarea generală a despărțĕmêntului VI. (Deva), ținută în opidul Dobra, la 5|17 Septemvre 1882, și în conformitate cu aprobarea acelora prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 494/1882 subcomitetul amintitului despărțĕmênt escrie concurs pentru 8 ajutoare, și anumit 6 ajutoare à 8 fl. v. a., și á 6 fl. v. a., menite pentru elevii aplicați la vre-o meserie, sau la vre-un ram de industrie, ori comerciu de pe teritoriul despărțĕ mêntului VI (Deva).

Cei ce doresc a se împărtășì din acele ajutoare, au sĕ subștearnă cererile lor la subscrisul diriginte al despărțĕmêntului VI în Deva, cel mult până la 19/31 Martie 1883.

Cererile întrate mai târḑiu nu se vor lua în considerare.

Cererile au sĕ fie instruate cu următoarele documente:

a) „Carte de botez“, din care sĕ se vadă, că concurentele este român;

b) „Atestat scolastic“, sau privat din care sĕ se vadă că petentul scie cel puțin cetì și scrie românesce;

c) „Declarațiune“ dela părinți sau tutori, prin care aceștia se obligă că vor lăsa pe fiii sau pupilii lor sĕ învețe meseria la care sûnt aplîcați, și că concurentul e sĕrac și nu capĕtă din alt loc vre-un stipendiu sau ajutoriu;

d) „Atestat“ dela măestru, din care sĕ se vadă că concurentele la ce ram și la cine este aplicat și că are purtare bună.

Din ședința subcomitetului despărțĕmêntulni VI. (Deva), ținută în Deva la 4 Faur 1883 st. n.

F. H. Longin m. p., actuar. **Ioan Papiu** m. p., director.

Nr. 9 [355] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de a III-ea clasă Ludesci cu filia Costesci, protopresbiteralul Orăștiei se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. Dela 80 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfârmat și câte o ḑi de lucru.
2. 2 fênațe în cimiteriu de 2 care de fên.
3. Venitele stolare.
4. Lemne pentru foc din pădurea comunei.

Dela filia Costesti:

5. Dela 70 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat, și câte o ḑi de lucru.
6. 2 fênațe de 3 care de fên în cimiteriu.
7 Venitul stolar.

Toate acestea aduc un venit anual aprocsimativ de 332 fl. v. a.

Cei ce voesc a concura la această parochie sûnt poftiți sĕ-și aștearnă suplicele lor instruite în sensul Statutului Organic și al Regulamentului congresual pentru parochii cu documentele necessarie, la Oficiul protopresbiteral al Orăștiei în terminul sus arătat.

Orăștie 16 Ianuarie 1883.

În conțelegere cu respectivul comitet parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 8. [354] 2—3

CONCURS.

Pentru vacanta stațiune preoțască Seracseu se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela I publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. porțiune canonică 1 jug. 400°☐
2. Dela 60 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat și o ḑi de lucru.
3. Venitele stolari îndatinate.

Doritorii de a concura la această parochie sunt poftiți a-și așterne petițiunile lor cu documentele necesarie și prescrise în Statutul Organic și Regulamentul congresual pentru parochii la oficiul protooresbiteral al Orăștiei în terminul sus indicat.

Orăștie, 15 Ianuariu 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 28. [352] 3—3

Prelungire de concurs.

Fiind-că în urma concursului publicat în Nrii 131, 132 și 134 ai „Telegrafului Roman“ din anul 1882. pentrn intregirea parochiei greco-orietale de clasa a III. Magura cu filia Toplița în terminul prescris nu s'a însinuat nici un concurinte cualificat, cu încuviințarea Prea Veneratului Consistorriu pin 30 Decemvre 1882 Nr. 4902 B. se prelungește terminul terminul concursului numit cu 15 ḑile dela prima publicare a acestei prelungiri în „Telegraful Român“.

Hondol, 31 Ianuarie, 1883.

Pentru comitetul parochial

Vasiliu Pipoș m. p.,
protopresb.

Nr. 53. [349] 3—3

EDICT.

Iosif Răduțoiu din Moeciul-inferior, legiuitul bărbat al Mariei Ioan Todor din Sohodol, protopresbiteratul Branului, care de patru ani de ḑile pribegesce în lume, fără de a se scì unde se află și de mai trăesce, — este prin aceasta cu scirea și încuviințarea Preavenerabilului consistoriu archidiecesan dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 175 B. citat, ca în termin de șese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră, și în absența lui se va pertracta și decide procesul intentat asuprăi de soția sa.

Brașov, 29 Ianuarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului ca for matrimonial de I-ma instanța.

„ALBINA“ Institut de credit și de economii în Sibiiu.

Convocare.

Domnii acționari ai **„Institutului de credit și de economii „ALBINA“** se invită prin aceasta, în vêrtutea §. 20 al statutelor societății la

a X-a adunare generală ordinară

care se va ținè la Sibiiu, în **30 Martie 1883** stilul nou înainte de ameaḑi la 10 oare în casa institutului (*strada Baier Nr. 1.*)

Obiecte:

1. Raportul anual al Direcțiunei, bilanțul anului 1882, și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Ficsarea dividendelor.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea prețului marcelor de presență.
5. Alegerea a doi membrii în consiliul de direcțiune în sensul §. 36. din statute.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.

Domnii acționari, cari în sensul §. 22, 23, și 24 din statute voesc a participa la adunare în persoană, sau prin plenipotenți, sûnt rogați, a-'și depune la cassa institutului acțiunile lor și eventual doveḑile de plenipotență cel mult până în **27 Martie 1883** stilul nou după ameaḑi la 6 oare.

Sibiiu, 15 Februarie 1883.

[356] 1—3

Direcțiunea institutului.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 17. Sibiiu, Sâmbătă 12|24 Februarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rĕndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Mărturisire nesilită.

Ne-am plâns adeseori, veḑênd, ce desvoltare iau în patria noastră lucrurile. Ne-am plâns pe de o parte, fiind că ne-am vĕḑut prin cursul forţat, ce se dă acestei desvoltări, jigniţi în drepturile noastre ne-am plâns de altă parte însĕ, şi mai vêrtos, de aceea, căci, în forţarea cursului nenatural al desvoltărei, vedeam ameninţându se basa morală a statului, din care facem şi noi parte, şi încă parte considerabilă. Plânsul nostru n'a fost nici decât o tânguire, ci mai mult o provocare la adresa acelora, cari conduc destinele statului, de a fi cu mai multă băgare de seamă în procedura lor.

Am protestat în contra nizuinţei partidului guvernamental, de a'şi asigura cu ori ce preţ şi a'şi validita apoi interesele sale particulare, sciind, că după esemplul acestui-a se vor nizuì aḑi mâne şi alţii a'şi validita interesele lor particulare, până ce ne vom pomenì, că în statul nostru nu se respectează de loc şi de nimenea interesele comune.

Am desaprobat maniera şovinistică ce s'a arĕtat de un timp în coace în sinul naţiunei maghiare, de a desbrăca cu ori ce preţ pe naţionalităţile nemaghiare de semnele lor caracteristice şi a le face maghiare, călcând, în urmărirea acestei tendenţe, legi şi drepturi garantate prin legi fundamentale; am desaprobat-o cu deosebire, căci ne temeam, ca nu cumva din precedenţele acestea sĕ se nască şi alte vătămări de legi mai fatale şi sĕ se deschidă demoralisărei, adecă ruinărei statului nostru, toate uşile şi porţile.

Statul nostru a fost lovit în basa sa dela 1868 încoace de nenumĕrate ori. Noi am înregistrat la rêndul nostru toate loviturile. Dar fiind că mai fiecare lovitură era îndreptată direct în contra noastră şi numai indirect în contra statului, nu se luau în seamă cele ḑise de noi.

Am spus-o, de nenumĕrate-ori, că crearea de legi escepţionale, precum e legea electorală în Transilvania, apoi tendenţa de a maghiarisa întreaga Ungarie şi altele de feliul acesta, vatĕmă interesele vitale ale statului şi provoacă demoralisare de sus până jos. Aducerea astor-fel de legi şi urmărirea tendenţelor de soiul numit se pot îndeplinì numai prin abatere dela calea legilor fundamentale. Dacă persoanele morale nu-şi fac scrupuli din abaterea dela lege, se va putè oare împedeca nerespectarea legei din partea indiviḑilor şi prin aceasta apoi demoralisarea?

Guvernul a pus toate petrile în mişcare spre a'şi asigura majoritate în casa deputaţilor. S'a vĕrsat spre acest scop sume de bani şi favoruri personale. Aceia, cari au primit favoruri, au avut multe cheltueli, până ce s'a făcut demni de favoruri. Ajunşi a se vedè favorisaţi, te mai miri, dacă îi veḑi storcênd sau înstrĕinând bani publici, spre a'şi restaura casa sdruncinată în timpul, în care au vênat după favor? Ei nu fac alta de cât urmăresc esemplul, ce l'au vĕḑut practicându-l mai marii lor! Astăḑi se întêmplă defraudări în comitatul Neutra, mâne în Satumare şi în Ibaşfalĕu; dacă te uiţi mai de aproape la scirile de soiul acesta observi, că demoralisarea aceasta îşi ia isvorul de sus. Nu indiviḑii sûnt aceia, cari poartă singuri vina la demoralisare, ei n'au făcut alt-ceva, decât au urmat esemplul superiorilor lor. Nu s'au sfiit aceia a se abate dela calea legii, avênd în vedere favorurile particulare a unei părţi din cetăţenii statului, nu s'au sfiit ei a vĕrsa sume considerabile din fondurile de disposiţiune spre scopuri particulare, nu s'au sfiit ei, a sprigini disposiţiuni, cari nemulţămesc o parte foarte considerabilă de cetăţeni ai statului, pentru ce sĕ se sfiiască indiviḑii, ca administratorii casselor orfanale, a banilor publici etc.

De câte ori ne-am luat voie a ne plânge asupra astor-fel de abusuri, considerând, că ele vatĕmă interesele comune ale statului şi demoralisează statul, ni s'a reflectat, că ne plângem *pro domo*, că nu sûntem patrioţi şi că prin urmare nici nu înţelegem interesele bine înţelese ale statului. Ce e mai mult! Noi înşine am fost timbraţi de nemorali, atribuindu-ni-se tendenţe duşmănoase esistenţei statului.

Am tăcut, sperând că va venì timpul, în care se va vedè, că ni se face îndoită nedreptate.

Şi ce sĕ veḑi! Eată n'a trecut chiar prea mult şi ne vedem pre deplin satisfăcuţi!

„Pesti Napló" foaia, care a spriginit mai mult procedura ducĕtoare spre demoralisarea statului, în Nr 48 din 18 Faur a. c. recunoasce franc aceea, ce am spus noi de mult, din care causă ne-a şi defăimat, recunoasce, că „demoralisarea în Ungaria a ajuns culmea, ceea ce umple pe politicul ce cugetă mai adunc, de grigiă şi nedumerire în privinţa viitorului patriei."

„Pesti Napló" nu se opresce aici. Constată tot odată, că causa acestei demoralisări provine din aceea, că „interesele particulare predomnesc la noi dreptatea" că aceia, cari au „puterea în mână acopere, de câte-ori le vine bine, faptele cele mai mârşave, sĕvêrşite pe contul justiţiei."

Aici ne oprim. Am voit sĕ constatăm numai, aceea, ce am spus noi încă de mult, şi adecă, că prin cursul nenatural, ce se dă desvoltărei lucrurilor la noi, se deschide calea demoralisărei statului, s'a dovedit prin urmări învederate, şi că chiar aceia, cari ne defăimau pentru îndrăsneala, cu care ne spunem vederile, vin aḑi şi ne dau drept.

Atragem atenţiunea prietinilor dela „Pesti Napló" că mai revenind asupra aserţiunilor noastre, sĕ şi aducă aminte de proverbul: „dela cap se împute pescele."

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Februarie.

„Morgen Post" din Viena ne suprinde cu noutatea, că nu va trece mult şi Austro-Ungaria va merge mai departe în opera începută prin ocupaţiunea Bosniei şi Erţegovinei, întinḑêndu-se până la Salonichi.

Dela Varşovia află „Schlesiche Zeitung", că generalul contele Cutaisoff, capul gendarmeriei în regatul Poloniei, este însărcinat cu epistola, prin care ţarul Alexandru III invită pe împeratul şi regele Francisc Iosif la festivităţile încoronărei.

Cestiunea dunăreană încă n'a eşit din stadiul de pregătire. Un conclus decisiv încă nu s'a adus în nici o direcţiune. „Messager de Vienne" într'un articul *„Que faira la Roumanie?"* spune că un corespondent al ḑiarului *„Le Temps"* a avut în Londra o convorbire cu un diplomat român, care, după ce i-a clarificat corespondentului punctul de mânecare al României în cestiunea dunăreană, spune că partea din projectul Barrère, privitoare la poliţia fluvială, România nu o va primì nici odată, căci Austro-Ungaria, nefiind ţĕrmureană, n'are titlu de drept sĕ facă parte din comisiunea micstă. — Cea mai mare parte din ḑiarele francese discută cestiunea pledând pe partea României. Studenţii români din Paris s'au adresat către deputatul radical Clemenceau se întrevină în parlamentul francez pentru causa română. Se presupune că Clemenceau va interpela pe guvern în privinţa cestiunei Dunărei, din care va purcede o discusiune şi o schimbare a vederilor francese, care nu va rĕmânè fără influenţă asupra delegaţilor francezi dela conferenţa din Londra. În cercuri, parisiene bine informate nu este esclusă eventualitatea, că Francia va părăsì cu totul projectul Barrère.

Pentru România a început a pleda şi presa Italiei. „La confederazione latina" ḑice că

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 16).

— În adevĕr, domnişoară, ḑise nesuferitul baron către Margareta, nu voesci sĕ joci? Suferi mult?

Contesa Elfrida nu lăsà Margaretei timp sĕ rĕspundă.

— O! nu este nimic, ḑise ea; Margareta va juca îndată.

Şi ea duse pe baronul, aruncând lui Cristiano de nou o privire imperioasă. Cristiano însĕ, eată cum se acomodà ordinelor contesei.

— Acesta este dară baronul Olaus de Waldemora? ḑise el către Margareta, apropiindu-se de ea şi de domnişoara Potin, care se alipise de tinera fată la apropierea domnului casei.

— Da, respunse Margareta cu un surîs amar. Cum îl afli?

— El trebue că a fost frumos inainte cu vr'o treiḑeci de ani.

— Cel puţin! replicà Margareta oftând. Placeţi faţa sa?

— Da. Eu iubesc feţele vesele! A sa este veselă...

— De spaimă, aşa-e?

— Ce ai ḑis Dta către unchiul meu? replicà Cristiano, aşeḑându-se îndĕrĕtul fotoliului ei şi slăbind din glas; el a ucis pe cumnată-sa?

— Aşa, se crede.

— Eu sûnt sigur.

— A, pentrucă...?

— Pentrucă el s'a fi uitat la ea!

— O! nu este privirea sa ca a unui câne de mare?

— Dta esagerezi ceva, ḑise domnişoara Potin, fără îndoială terorizată prin vre-o ameninţare mută a contesei Elfrida: el are privirea ficsă a oamenilor, cari nu vĕd.

— Ei! tocmai, ḑise Cristiano; moartea este oarbă... Dară: cine i-a dat numele: omul cel de zăpadă, a nimerit-o; el personifică pentru mine earna din Spitzberg. El m'a înfiorat.

— Ai observat, cum trăsare? ḑise Margareta.

— El şi-a dus mâna la frunte ca şi când şi-ar şterge sudoarea; aşa-e?

— Aşa.

— El se face ca şi când ar asuda, omul de zăpadă, şi în realitate el se topesce.

— Veḑi dară că sûnt în drept a avè frică. Şi diamantul cel negru, l'ai vĕḑut?

— Da, am vĕḑut hidosul acela de diamant negru, când şi-a sters fruntea cu mâna sa osoasă; căci ea n'are carne şi contrastează cu burta cea mare şi cu faţa-i umflată.

— De cine vorbiţi aşa? ḑise o Rusoaică tineră, care se sculase, ca sĕ-şi netezească rochia peste crinolină, de baronul de Waldemora?

— Tocmai voiam sĕ ḑic, respunse Cristiano, fără a se desconcerta, că omul acesta n'are sĕ mai trăească trei luni de ḑile.

— O! apoi, ḑise Rusoaica rîḑênd, trebue sĕ te grăbesci a-l lua, Margareto!

— Ţine-ţi sfaturile pentru Dta Olga, respunse tinera contesă.

— Of! eu n'am ca Dta, o mătuşe, căreia nu-i resistă nimic!

Dară pe ce cunosci, domnule Goefle, că baronul este aşa bolnav?

— Pe grăsimea sa rĕu împărţită, pe albul galben din ochii sĕi sticloşi, pe nările subţiri ale nasului sĕu, care seamănă a cioc, şi mai cu seamă pe un ce indefinibil, ce l'am simţit privindu-l.

— În adevĕr? Dta ai darul prorociei, ca locuitorii din nordul acestei ţĕri?

Austria, Rusia, Germania se coaliază; România spune însĕ cugetele ei proprie cu bărbăţie....... aceasta e o afirmaţiune de o potenţă latină, în care se reflectează înţelepciunea şi tăria Romei antice...

„Il Dirito“ după ce arată nedreptatea ce s'a făcut României şi după ce spune că vocea sa trebue sĕ resune în Europa în privinţa românilor, cari, abstragênd dela frăţia indiscutabilă, care leagă pe italiani de români, au principiul de echitate şi dreptul politic pe partea lor, au dat Europei probe de ordine, înţelepciune şi moderaţiune; că este, în reorganisarea orientului, elementul de conciliaţiune şi de progres, încât merită dela Europa, ca act de justiţie, cea mai serioasă consideraţiune.

„Fanfulla“ şi alte ḑiare scriu în aceeaşi direcţiune.

Ex-mareşalul Bazaine a publicat o carte, în care se cuprinde istoria resboiului din 1870. Lângă istorie sûnt publicate depeşe oficiale, epistole, charte. Între documente se află şi un raport a lui Bazaine cătră împăratul Napoleon în Wilhelmshőhe, glossat de Napoleon; o epistolă a lui Bazaine cătră împerăteasa Eugenia, prin care o sfătuiesce a se pune în fruntea armatei dela Metz. Într'un capitol Bazaine arată ce trebuia făcut, ca sĕ se evite înfrângerea.

Crisa ministerială în Francia ar fi terminată. Ferry a compus un cabinet. — Bonapartiştii însĕ s'au pus pe lucru. Rouher are sĕ organiseze partida în centru.

În Serbia administratorul metropolitan (ilegal în biserica ortodocsă) şi doi episcopi au demisionat, protestând contra ingerinţei guvernului în afacerile bisericesci.

Alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

II.

(Urmare şi fine)

(C.) O asemene caricatură n'a putut avè în vedere legislatorii nostri bisericesci.

Trebue în fine sĕ dispună, ca sĕ se facă candidarea cel puţin 30 ḑile nainte de terminul sinodului electoral, ca conclusul de eschidere sĕ se comunice cu cei eschişi, ca dacă li s'a făcut nedreptate sĕ poată apela contra conclusului, ear forul competent sĕ poată şi resolvi apelata până la sinod.

Toate acestea nu sûnt provĕḑute în St. org.

Ei bine pentru ce nu sunt provĕḑute?

Pentru că nu este lipsă de ele.

Nu este lipsă la parochi şi învĕţători, căci testimoniul lor de cualificaţiune este suficient ca respectivii sĕ fie admişi la alegere în posturi, pentru cari sûnt cualificaţi fára a mai fi avisaţi la graţia comitetelor parochiale. Candidaţiunea o face deja consistoriul atunci, când estradă candidatului de preoţiă testimoniul de cualificaţiune.

Asta este causa pentru care în § 22 p. 6 concurenţii se numesc a priori „candidaţi“.

Tot aceasta este raţiunea şi la instituirea de protopopi.

În puterea preoţiei sale, fie care preot, dacă sĕ simte apt spre aceea poate cere, ca sĕ fie inaintat în rangul sĕu de preot.

Aci însĕ considerând ponderoasele afaceri administrative ale protopopului şi considerând, că protopopul mai mult este organul efeptiv al consistoriului decât al poporului, St. org. a dat consistoriului cea mai mare atitudine, mulţâmindu-se cu restricţiunea în termini generali, ca „Alesul respective denumitul trebue sĕ fie bărbat apt, şi bine meritat pe terenul bisericesc şi scolar“. (§ 52 alinea ultimă).

Între dd. protestatori sûnt şi de aceia, cari au contribuit ca deputaţi la facerea statutului org. în congresul dela 1868 şi dacă voesc îşi vor aduce aminte de ponderoasele motive ale Metropolitului Şaguna, care a induplecat pe maioritatea congresului, ca sĕ primească propunerea lui referitoare la alegerea de protopop (§. 53. alinea penultimă) prin care sistemul de alegere întrodus în proiect de jos până sus, aci s'a alterat luânduse dreptul de alegere din competenţa sinodului şi dându-se consistoriului.

Căci sĕ nu trăim în ilusiuni, cuvintele „alegere“ şi „denumire“ în §§. 50. 51. 52. 53. şi 54 ai st. org. în cât acelea privesc pe protopopul, nu sûnt esacte, căci după lege sinodul nu alege, ci face o candidare mai restrinsă, candidare de trei pentru consistoriu, ear consistoriul nu denumesce, ci alege pe unul dintre cei 3 candidaţi de sinod, în fine cel ce esercitează dreptul de denumire este Episcopul.

Toate acestea neesactităţi în tecstul legei provin de acolo, că tecstul primit deja până la alinea penultimă al §-lui 53 era combinat pentru alegere adevĕrată, ear la propunerea presidiului desvoltându-se o desbatere amicală, chiar şi sub decursul votărei, carea a fost nominală, fiind congresul iritat, — mi aduc bine aminte că Episcopul actual al Caransebeşului s'a sculat în picioare şi aşa controlà votarea preoţilor sei, — după ce s'a primit propunerea presidiului cu maioritate de un vot, deputaţii n'au mai fost dispuşi a se reîntoarce la coregerea tecstului primit, ci bucuroşi că s'a curmat un incident neplăcut au primit, §§. următori fără nici o desbatere, ba cea mai mare parte a opoşiţiunei după votare, care era cam pela 2 oare d. m. au şi părăsit şedinţa.

Nici litera deci nici spiritul Statutului org. nu dă drept de candidare formală comitetului protopresbiteral, ba eu merg mai departe şi ḑic că nici chiar în casul când sinodul protopresbiteral într'u adevĕr ar alege pe protopresbiterul sĕu, n'ar fi în interesul bisericei ca comitetul sĕ'l candideze, ci în acel cas considerând ponderoasa chemare a protopopului, cel mai competent organ, de a face candidarea ar fi consistoriul, căci numai el are ocasiune şi datorinţa a cunoasce întreaga preoţime din eparchiă şi de judeca din serviciile prestate, care preot este apt de a îndeplinì cu demnitate oficiul de protopresbiter.

Dar chiar, de am admite că Statutul organic se poate interpreta şi astfeliu, că comitetul prot. are drept de candidare, de unde şi a luat comitetul prot. din Oraviţa dreptul de a candida din 4 concurenţi numai pe unul, şi prin asta a lipsì pe sinod de dreptul sĕu de alegere?

Dela comitele suprem din Sibiiu, ar putea ḑice vr'un om malitios dela noi, căci alt cas analog nu vor afla nici în alegerile lumesci nici în cele bisericesci, decât alegerea vice-comitelui de aci, nainte cu 5 ani, care brutalitate scandaloasă a produs un resens în ţeara întreagă.

De unde şi-a însuşit comitetul amintit dreptul a eschide pe candidaţi cu motivare publică, ceea ce nici în cele lumesci nu este permis, şi încă a eschide pentru impedimente canonice?

Care canon bisericesc sau cel puţin care §. al statutului organic a înzestrat pe comitetul protopresbiteral din Oraviţa cu drepturi archieresci?

Domnii membri ai comitetului sûnt oameni cu multă carte, dar la aceste întrebări totuşi nu cred sĕ poată da vr'un respuns nici măcar plausibil, ear fapta dovedesce că toate şi le au permis numai, ca sĕ capete protopop pe candidatul lor d. Miulescu, precum de altă parte şi consistoriul şi-a permis a viola chiar legea, numai ca sĕ denumească protopop pe favoritul sĕu d. Ghidiu.

Nici unul, nici altul însĕ nu s'a folosit de adeveratele mijloace, cari şi pe cale legală pot duce la scop.

Rancoare jos, rancoare sus, care nici pentru cei interesaţi mai de aproape nu poate produce frupte folositoare, ear pentru biserică numai compromiţetoare.

Comisariul consistorial deci a lucrat corect, când a provocat sinodul, ca fără privire la eschiderea din candidare alor 3 competenţi sĕ voteze pe ori-care din candidaţi, dar n'a lucrat corect nici Dsa, când a eshis din listă pe Velovan, încât acela 'şi va fi înaintat petiţiunea în timpul prescris în concurs şi o va fi instruit conform condiţiunilor publicate în acela.

N'a fost la înălţimea chiemărei sale maioritatea sinodului, când renunciând la dreptul sĕu de alegere a pretins ca numai Miulescu sĕ se considere de candidat, şi n'au fost pĕtrunşi de seriositatea actului, acei membri ai sinodului, cari a doua ḑi au făcut „strike“ şi nepresentându-se la şedinţă au zădărnicit ţinerea sinodului.

Consistoriul n'a făcut alta decât şi-a împlinit datorinţa, când luând act din raportul comisariului sĕu, despre cele petrecute în sinod, a îndrumat sinodul convocat de nou pe 12/24 Decemvre, ca faţă cu renitenţa comitetului sĕ aleagă liber dintre toţi candidaţii.

N'a avut drept după părerea mea membrul respectiv din sinodul dela 12/24 Decemvre, când a propus că sinodul cu abatere dela ordinaţiunea consistorială sĕ considere de legală numai candidarea de unul a maiorităţii comitetului şi sĕ'şi esprime părerea de rĕu asupra nouĕlor teorii, ce conţine ordinaţiunea consistorială, căci nu ordinaţiunea consistorială, ci propunerea dsale şi decisiunea maiorităţii comitetului conţine teorii nouĕ.

Afară de aceea, ori cât va ceti şi rĕscetì dsa § 53 al st. org. nu va afla acolo că sinodul estraordinariu electoral ar avè altă chiămare decât a alege pe protopopul, prin votare secretă; şi nici de cum a da înfruntări consistoriului, care după lege este o autoritate superioară faţă de dênsul.

Teoria ce conţine propunerea din cestiune miroasă a anarchiă, care ori-cât de democraţi ne place sĕ fim, dacă ne iubim biserica, trebue sĕ o evităm dela dênsa.

Până aci a fost corectă ţinută consistoriului şi în mare parte şi a comisariului consistorial şi n'a fost corectă a comitetului, a sinodului prim şi a celor 19, cari au acceptat propunerea de sus în sinodul dela 12/24 Decemvre.

Eşirea din sinod a celor 19 membri nainte de începerea votărei, este un lucru permis, pentru care acei domni nu sûnt responsabili numai consciinţei proprie şi alegĕtorilor lor.

Este scutirea cea mai naturală de responsabilitate pentru un conclus, ce se înteţionează a se aduce, şi pe care dênşii îl consideră de periculos, şi dacă prin asemene pas se poate zădărnicì aducerea conclusului perhorescat totodată este arma cea mai eficace din partea unei minorităţi, pentru care pe ea nimene nu o poate condamna.

În momentul însĕ, în care acei membrii au părăsit sinodul, preşedintele reflectat la împregiurarea, că prin asta devine sinodul incapabil de a aduce decisiuni valide — fără nici o discusiune trebuia sĕ dispună numĕrarea membrilor presenţi, şi dacă se constata, că afară de dênsul nu sûnt presenţi maioritatea absolută a tuturor membrilor, adecă în casul present 37, se amână şedinţa, până când se va completa numĕrul cerut, ear necompletându-se se disoalve sinodul.

Acì nu încape dispută.

§-ful 43 al Stat org. este clar şi precis în astă privinţă.

Cum se observă de strict legile şi regulamentele în asta privinţă, a putut învĕţa din pracsa tuturor corporaţiunilor bisericesci şi lumesci deopotrivă.

Trebue ca membru al consistoriului sĕ fi vĕḑut casuri, când nu s'au putut ţinè şedinţe din lipsa numĕrului curent de membri.

A vĕḑut esemplul citat în protest în sinodul din Caransebeş, când din lipsa numĕrului recerut de membrii s'a disolvat.

A vĕḑut ca deputat la congres, că de câte ori un deputat observă că nu sûnt membrii presenţi în numĕrul recerut, presidiul numai decât constată numĕrul, şi dacă nu era suficient, în ori-care stadiu al pertractărilor, suspendea şedinţa.

Poate cetì foarte adese ori, ca în dieta Ungariei sub decursul desbaterei se scoală p. e. deputatul Csanady şi pretinde numĕrarea celor presenţi cu cuvênt, că n'ar fi numĕrul recerut pentru aducerea de concluse valide, şi preşedintele la moment dispune numĕrarea, şi dacă se constată că numĕrul recerut nu este de faţă, disoalve şedinţa.

Acestea sûnt regule, cari îşi au raţiunea sa, şi pe cari le observă toată lumea fără cea mai mică contraḑicere.

Ei bine, ce l'a îndreptăţit pe comisariul consistorial, ca sĕ se abată acì dela lege?

Va ḑice poate că la deschiderea sinodului au fost presenţi 49 de membrii, prin urmare în numĕr suficient, ear alegerea s'a efectuit tot în aceeaşi şedinţă.

Aceasta ar fi o apucătură advocaţială, pe care nici un om serios nu o consideră, căci nu la deschiderea sinodului, ci la aducerea „otărîrei“ se recere presenţa maiorităţii absolute a membrilor.

Faptă este, că în sinodul amintit se recerea după §. 43. St. org. presenţa alor 37 de membrii afară de preşedintele, ca sĕ poată aduce „otărîre validă“.

Faptă este că la votare au fost presenţi numai 33 membri, din cari 17 au votat pentru Ghidiu, 13 pentru Popoviciu, 1 pentru Miulescu, ear douĕ voturi au fost nevalide.

— Eu nu sciu nimica şi nici nu mĕ ţin vrăjitor, însĕ eu cred foarte tare că esistă organisaţii mai mult sau mai puţin sensibile pentru influenţe misterioase, şi eu îţi rĕspund că baronul de Waldemora n'are ḑile multe.

— Eu cred, ḑise Margareta, că el este mort de mult, şi că a reuşit prin cine scie ce secret diavolesc, a se facè ca şi când ar trăì.

— Adevĕrat, că el are aerul unui fantom, replicà Olga, însĕ nu face nimic, eu il aflu frumos cu anii sĕi cu tot, şi în el este o putere fascinătoare. Eri toată noaptea l'am vĕḑut în vis. Îmi era frică şi-mi plăcea a avè frică. Esplicaţi-mi aceasta.

— E foarte simplu, rĕspunse Margareta, baronul este alchimist mare, el scie face diamanţi! Şi, tocmai aḑi-dimineaţă ai ḑis, că pentru diamanţi ai face pact cu diavolul.

— Eşti maliţioasă, Margareto. Dar dacă a'şi spune cuiva, care poate ar spune baronului maniera cum îl descrii, te-ai supĕra foarte, ḑeu aşa.

— Creḑi Dta aceasta, domnule Goefle? ḑise Margareta cătră Cristiano.

— Ba, respunse el, ângerii n'au trebuinţă de diamanţi n'au ei stelele?

(Va urma.)

Faptă e în fine că alegerea de protopop este cea mai ponderoasă „otărîre“ ce este chemat un sinod protopresbiteral se aducă.

Deci această „otărire“ este o flagrantă vătĕmare a legei şi ca atare, în sine şi prin sine este nulă.

Ear acel comisariu consistorial, care a contribuit la aducerea unui astfel de conclus, şi-a dat testimoniu de neaptitudine pentru acel post ponderos, la care afară de cunoscinţa legilor se recere şi desteritate deosebită şi tact fin.

Vine acum la rêndul seu consistoriul se încoroneze opul.

Consistorul vede din protocol că alegerea în sinod s'a efeptuit prin nisce oameni, cari după lege nu mai formau sinod, vede că acolo mai este şi un protest chiar în contra votului acelor oameni.

Ce era mai natural? decât ca consistoriul, suprema autoritate în diecesă, chiemată a supraveghia esacta esecutare a legei în întreaga diecesă, şi fără nici un protest, sĕ desaprobeze fapta comisariului sĕu, sĕ dechiare de nulă votarea din Oraviţa, sĕ ordineze ţinerea altui sinod elctoral şi spre conducerea aceluia sĕ denumească alt comisariu nepreocupat pentru cele din trecut.

Tot odată, cred eu, că era în drept, sĕ admonieze părinţesce pe membrii sinodului prin o circulară, ca sĕ nu se retragă dela esoperarea legală la întregirea protopresbiteratului lor, ci cu toată seriositatea ce reclamă un act atât de ponderos, sĕ se folosească de dreptul lor în interesul bisericei, punêndu-le în vedere că dacă nici la o nouă într'unire a sinodului nu s'ar putea aduce otărîre validă, postul de protopop, deocamdată nu se va întregì, ci se va provedè cu un administrator.

Cu această modalitate, cred eu, că se mai calmau spiritele agitate, şi până la alt sinod poate că se afla un mod oare care, ca alegerea sĕ reiasă spre mulţămirea ambilor factori.

Dar consistoriul n'a urmat astfeliu, ci mulţămit pe semne că dl Ghidiu a ajuns ori pe ce cale în ternariu, din cei trei presentaţi prin comisariul consistorial a ales de protopresbiter pe dl Ghidiu, ear Dl Episcop, ca supremul custode al legei în diecesă, a pus coaroana pe violarea legei şi a denumit pe dl Ghidiu, şi de atunci poate l'a şi hirotesit.

Aceste sûnt acte violente din partea consistoriului şi din partea episcopului, şi dacă s'ar putè comite fără remediu legal, negreşit ar produce mare stricăciune în biserică.

Atunci constituţiunea noastră bisericească n'ar avè nici o garanţă, ar fi o minciună, care nu ar îndulcì, ci ar înstrĕina de către sine pe fie care om de omenie.

Oamenii, cari sûnt aplecaţi a abusa astfeliu de posiţiunea lor oficială, sĕ nu facă gură apoi prin congrese, pe lângă neapelabilitatea decisiunilor consistoriale în cestiuni administrative, căci Dlor nu numai nu sûnt infalibili, dar sûnt prea păcătoşi.

Eu sûnt de părere, că dacă cei interesaţi ar înainta la consistoriul Metropolitan recurs de nulitate contra denumirei dlui Ghidiu de protopresbiter al tractului Oraviţei, acela din motiv că denumirea s'a făcut cu violarea statutului organic, ar nimici-o şi ar ordina alegere nouă.

Astfel de puncte, într'adevĕr deplorabile pentru biserică, produc animosităţile şi patima, pe lângă cele mai frumoase instituţiuni, dacă oamenii chiemaţi a le pune în lucrare, nu sûnt pătrunşi de sânţenia chiămărei lor.

Cestiunea Evreilor în casa deputaţilor Ungariei.

(Încheere.)

G. Széll: După părerea acestui vorbitor, casa nu se află în faţa unei mişcări religioase, ci în faţa unei mişcări ungare discutând asupra petiţiunei presentate. Aladar Molnár a arătat la timpul sĕu părţile umbroase ale Evreilor ortodocşi; atunci a strigat L. Mocsary, că neologii nu sûnt mai buni ca ortodocşii. Acum vorbesce Mocsary altcum. Vorbitorul afirmă, că între procesele civile din Ungaria sûnt 95% intentate din partea Evreilor, la procesele criminale se află între cei acusaţi 90% Evrei. Anunţele de licitări din foaia oficială se esmit partea cea mai mare din partea Evreilor. Evreii rĕmân germâni, nu se asimilează cu naţiunea şi corespund astfel condiţiunilor tainice de emancipaţiune. Vorbitorul pledează pentru propunerea lui Verhovay.

Eduard Krisztinkovics: Legislativa s'a ocupat încă în anul 1790 şi 1848 cu principiul egalei îndreptăţiri a Evreilor. E curios vĕḑênd, că aḑi se arată prin unii din deputaţi Torquemaḑii, Arbuezii, Escobarii de odinioară în miniatură. Treiḑeci de ani după lupta de libertate a Ungariei se discută în dieta Ungariei asupra Pentateuchului, şi a Talmundului. Aceasta e un anachronism. Talmudul nu privesce pe creştini, căci a fost scris înaintea anului 220 şi creştinismul a devenit religiune domnitoare numai cu un secol mai târḑiu. Iudaismul se condamnă. din causă, că Evreii nu se asimilează cu creştinii. Aḑi, câte-va sĕptĕmâni, după moartea bărbatului din Cahors, descendent din Evrei, a cărui sfêrşit a aruncat una din cele mai mari naţiuni în nedumerire, aḑi nu se mai poate afirma aşa ceva. (Strigări: Gambetta n'a fost evreu! Ilaritate.) Mĕ rog de ertare, Isztoczy a ḑis, că chiar şi cumnatul lui Gambetta a fost evreu (Ilaritate mare.) Eduard Horn şi Friedrich Szarvady au folosit renumelui Ungariei mai mult, ca desbaterea aceasta. Oare n'a fost Falk acela, care prin articolii sĕi a nutrit speranţele naţiunei? (Strigări în stânga estremă: Falk e luteran! Întrebaţi-l! cărei religiune a aparţinut atunci. Mare ilaritate) Petiţiunea presentă stă în contraḑicere cu libertatea consciinţei. Vorbitorul se alătură la propunerea comisiunei petiţionare.

Albert Kiss: Meritele unor Evrei nu ne îndatorează sĕ scăpăm din vedere greşalele altor Evrei; dar greşalele unor Evrei încă nu pot servì de motiv pentru condamnarea tuturor Evreilor. Vorbitorul respectează vederile religioase ale altor-a şi doresce ca şi alţii sĕ i le respecteze pre ale sale. Respectarea aceasta nu împedecă a delătura eventuale abusuri. Vorbitorul constată din propria esperienţă că o mare parte a tinerilor Evrei se subtrag dela asentare şi că din partea sedrielor orfanale se detac sume mari din remasuri după Evrei. Prin aceasta se păgubesce statul. Rĕul resultă din purtarea mancă a matriculei, la Evrei. Vorbitorul disaproabă delăturarea jurămêntului ritual a Evreilor în toate afacerile procesuale. Chorin însuşi a recunoscut, că din Galiţia vin Evrei fanatici. Aceea, ce sevîrşesc aceştia, nu se poate imputa Evreimei întregi. Ca nu cumva sĕ se întêmple, ca Evreii cu purtări bune sĕ sufere pentru Evreii cu purtări rele legislativa trebue sĕ se ocupe cu delăturarea causelor rĕului. Aceasta nu se poate face incidentaliter, de aceea vorbitorul primesce propunerea comisiunei.

Gabriel Ugron: Petiţiunea tapolţană, care cere delăturarea emancipaţiunei Evreilor, mai are alt ceva, decât mare regres, mare reacţiune. Chiar şi împregiurarea, ca o petiţiune ca aceasta a putut ajunge înaintea parlamenţului, arată că agitaţiunea începută în Ungaria în interesul reacţiunei a luat mari dimensiuni şi întrebuinţează tot felul de mijloace. S'au aflat şi se vor afla totdeauna fanatici, care sĕ aţiţe ura între creştini şi necreştini pentru de a putè mai pe urmă şi arde pe eretici. Am luat cuvêntul spre a respinge ori-ce solidaritate a partidei independente cu acei deputaţi, cari au spriginit petiţiunea tapolţană, adecă delăturarea emancipaţiunei şi cari au fost aşa de ţicăloşi...

Presidiul: Rog pe d. deputat a nu folosì astfel de espresiuni.

Ugron.... a subscrie propuneri, cari stau în contraḑicere cu propunerea comisiunei, a'şi da votul mai târḑiu pentru propunerea comisiunei apărând într'aceea faţă cu propunerea comisiunei petiţiunea. Respectivul a lucrat fără cap, faţă cu sine însuşi şi a lucrat neconsciincios faţă cu partida aceea, care protestează că vederea antisemitică s'ar putè identifica cu ea. Partida aceasta a privit egala îndreptăţire de încarnaţiunea principiilor sale de principiul suprem, din care a dedus toate consecinţele. (Aplause vii în stânga estremă). N'am putut retăcè faptul acesta, ca sĕ nu creadă lumea că partida independentă consimte în privinţa astorfel de principii cu deputaţii, cari numai la părere îi aparţin (Aplause în stânga estremă.) Declar că partida independentă perhorescează principiile acelea şi consecuenţele lor, ca consecuinţe ale anarchiei şi ale reacţiunei. Acela, care e membru al partidei independente şi care ţine de principiul cel mai suprem independenţa Ungariei, nu se va spĕria de mişcarea antisemitică. Dacă vor spune unii poporului că nu afacerile comune, ci Evreii poartă vina la miseria economică şi politică a Ungariei partida independentă nu va suferì se fie sedusă atenţiunea ţĕrei.

Kossuth în epistola sa dto 15 Octomvre 1882 declară, că e ruşine şi scandal, ca în Ungaria sĕ fie posibilă cestiunea evreească.

Partida independentă nu va nega nici când principiul egalei îndreptăţiri, acela care îl va nega nu va mai putè fi membru al partidei. Acestea le-a ḑis Kossuth şi pe cuvintele lui poţi pune mai mult preţ, ca pe aceea ce ḑice Ignatieff sau Stöcker. Conclusul clubului partidei independente e analog vederilor lui Kossuth.

Acela, au se ţine de acest conclus sĕ nu ceară, ca şi partida independentă sĕ se amestece în reacţiune.

Vorbitorul primesce propunerea comisiunei.

E. Szalay repeţesce în cestiune personală că a subscris propunerea lui Isztoczy numai din colegialitate. La cuvêntul „ticălos“ întrebuinţat de Ugron nu reflectează vorbitorul, căci presidiul şi-ar fi împlinit în direcţiunea aceasta datorinţa. E silit însĕ a pune în faţa ţĕrei întregi (ilaritate) întrebarea care a representat mai bine interesele partidei, aceia cari au fost şi vor rĕmânè şi pe viitor apĕrători buni sau aceia, cari ca şi Ungron spun în casă aceea, ce s'a petrecut în club (Aplause sporadice).

Mai urmară unele reflesiuni personale Herman a declarat că a respins solidaritatea cu antisemiţii numai în numele sĕu şi că nu s'ar fi însinuat nici odată sĕ vorbească în numele partidei neavênd mandat special. (Aplause sgomotoase în stânga estremă) Ugron replică că fiecare membru e îndreptăţit a cere, ca sĕ fie respectate conclusele partidei din partea tuturor membrilor partidei. (Aprobare.)

Ivan Simonyi; respinge a fi el acela, care aţiţă ura religioasă. Dep. Hermann îi reflectează că pricepe atâta din politica practică cât pricepe vorbitorul din păiangenit.

Urmează vorbirile de încheere polemice a ref. Berzeviczy şi a propunĕtorului Verhovay, apoi votisare. Casa primì cu maioritate imposantă propunerea Comisiunei petiţionare Propunerile dep Isztoczy şi Verhovay căḑură.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Arad, Faur 1883. (Cestiune bisericească.) A ajuns timpul şi la noi aradanii, dle Redactor! ca în privinţa celor bisericesci sĕ meditâm mai serios, ba doară mai serios de cât ori când, de când ne aflăm pe terenul erei constituţionale bis. sĕ ne înţelegem frăţesce cu esterniştii pentru momentele ce ne aşteaptă nu preste mult.

Disputa şi îngrigirea despre trecutul unei persoane, carea va ocupa postul de protopresbiter al tractului aradan, a început a se desvolta binişor în centru.

Partida preponderantă a inteligenţei române din Arad ḑice: Doamne, care ar fi omul din destul cualificat pentru acest post? Esterniştii îi rĕspunde. au nu aveţi pe administr. protopopesc destul de cualificat, căruia noi îi facem aşa mari ovaţiuni, când escurge prin protopopiat şi pentru un bagatel lucru îl întimpinăm cu durduitul trascurilor! etc. mai ḑic aceşti esternişti: el e omul nostru şi a lui Dumneḑeu, el bea pocalul amiciţiei cu noi, apoi ce vĕ mai lipsesce? Că umbla-va el pe picioarele sale, protopop, şi nu-şi va aroga sie-şi un drept mai mare de cât e a unui protopop în Arad, avênd şi pe alţii la spatele sale?..... este secretul viitorului!

Tocmai aceste şi altele şi mai esenţiale sûnt motivele, de unde mânecând noi aradanii esclamăm aşa de frivol?!

Căci ce este a fi un protopop în Arad? este el al doilea epp.! la ce se poftesce un caracter firm, o cultură socială înaltă, o tactică nemaculaveră înţeleg în cele bisericesci; eară în cele naţionale sĕ fie un foc nestins, care aruncând schintei sĕ aprindă şi orice tăciune, ori ce inimă română nĕduşită dela desfiinţarea partidului naţionale din Arad — încoace.

Noi nu vom căuta la persoana, ci la trecutul ei, la scoala din vieaţa petrecută până acì fie ardelean, banaţian ungurean şi bihoreanu; şi numai în cas de necesitate vom pune pond pe trecutul tĕner al cutărui va individ, dacă acela ni va garanta un viitoriu de bună speranţă.

E drept, o problemă mare şi tot atât de grea avem sĕ resolvim prin deplinirea acestui loc vacant; mai grea decât cea din a. 1879, căci atunci persoana de piă memoriă a fericitului G. Vasilieviciu mult a contribuit la deslegarea problemei noastre; şi numai prin una ne-am înşelat în acest Ven. părinte, şi anume: prin aceea, că crudela moarte 'l răpì dela noi pe ne asceptate.

Când a repausat acest domn bărbat — cu toţii diceam: o perdere ireperabilă aceasta pentru Arad; — şi nu fără de causă ne-am pronunţat astfel despre dênsul; căci perderea antecesorelui sĕu, a Venerab părinte Ioan Raţiu ni era încă în proaspetă memorie, şi aşa purtam în inima noastră douĕ perderi; douĕ rane mari, care ne copleşeau cu totul.

Acuma a sosit timpul, ca sĕ probăm a face o reparare nimerită, sĕ căutăm un bĕtrân, care sĕ ne vindece ranele inimei noastre — sĕ alegem de protopop o persoană cu trecut bun, eară în cas de lipsă şi tinĕr, însĕ sĕ ne garanteze un viitor amĕsurat cerinţelor noastre; căci e mai consult a ne pune speranţa în un tinĕr, decât în aşa individ, deşì bĕtrân, dar a căruia trecut e mărşav, şi ne caracteristic pentru interesele noastre române, şi cu atâta mai tare aplaudat în casta strĕinilor!

Brutus.

Varietăţi.

* (Necrolog) Primim următorul anunţ funebru: Înfrânţi de adânca durere Vĕ aducem la cunoscinţă trista scire despre încetarea din viaţă a iubitei noastre consoartă, mamă, soră şi cumnată

Eufrosina

carea şi-a espirat blândul sĕu suflet Luni în 7/19 Februarie anul curent la 5 oare p. m în etate de 42 ani.

Remăşiţele pământesci ale scumpei reposate se vor ridica din locuinţa sa ce se află în edificiul scoalei şi se vor aşeḑa la locul de odichnă eternă în cimiteriul Sftei Adormiri în 9 (21) Februarie la 2 oare p. m.

Satulung în 8 (20) Februarie 1883.

Ioan Petric, directorul scoalei capitale dela Sânta Adormire soţ. *Ioan, Emilia, Alecsandru* fii. *Ioan Alecsandru, Traian Martinovici, Iuliana, D. Dogari* fraţi. *Reveica I. Martinoviciu* mamă.

* Teatru ars.) Duminecă la 2 oare după ameaḑi sa aprins şi a ars teatrul unguresc din Arad. Causa incendiului este necunoscută. Oameni nu s'au periclitat. Paguba este de 150,000 fl. Teatrul a fost asigurat la societatea „Adria“.

* (Din ḑiarele din România) am primit cu posta de astăḑi numai „Curierul financiar“.

Posta redacţiunei.

A. S. în P. In nrul. 16 credem a ve fi satisfăcut. Lipsa de spaţiu ne face mare necas.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 22 Februarie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.80	119.36
Renta de aur ung. de 4%	88.30	88 25
Renta ung. de hârtie	86.60	86.65
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.—	135.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	90.70	90.75
Sorţi de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	94.50	94.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	98.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	97.25	96.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	97.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.20	115.—
Datorie de stat austr. în argint	78.65	109 25
Renta de aur austriacă	97.50	77.65
Sorţi de regularea Tisei	109.80	97.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	829.—	825.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	306.—	290.59
Acţiuni de credit austr.	308.40	291.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.60
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.—	100.—
Galbin	5.65	5.62
Napoleon	9.45	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Nr. 149 1883. [358] 1—2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala reuniunei fostilor grăniţari din reg. I. român dela „Barumare“ comitatul Hunedoarei cu salariu anual de 300 fl. v. a. cuartir şi lemne de foc se escrie concurs.

Competenţii au sĕ şi substerne petiţiunile proveḑute cu documentele necesare şi diplomele prescrise de lege până la 10 Martie anul curent stilul nou la:

„Comitetul administrativ al fondului scolastic al foştilor grăniţari din regimentul I. român la Sabiiu.“

Nr. 42. [353] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa a III Furcşoara, protopresbiteratul Iliei, se escrie concurs în urma ordinaţiunei Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 16 Decembre 1882 Nr. 2789. B. cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume.
2. 2 jugere 1300°□ pământ parte arătoriu, parte fênaţ.
3. Folosirea cimiteriului cu cele ce se află într'ênsul.
4. Dela 120 familii câte una ferdelă cucuruz à 16 cupe în boambe după mĕsura veche.
5. Stola usuată şi îmbunătăţită dela 120 familii; — care emolumente computate toate în bani dau suma aprocsimativă de 370 fl.

Doritorii de a competa la această parochie vor avè a-şi aşterne rugările instruite în sensul „Statutului Organic“ şi al Regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Gurasadului, 3 Faur 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Alecsiu Olariu m. p.
adm. prot.

Nr. 3 1883. Desp. VI. [356] 3—3

CONCURS.

Pe basa concluselor aduse de către adunarea generală a despărţĕmêntului VI. (Deva), ţinută în opidul Dobra, la 5|17 Septemvre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acelora prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 494/1882 subcomitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 8 ajutoare, şi anumit 6 ajutoare à 8 fl. v. a., şi á 6 fl. v. a., menite pentru elevii aplicaţi la vre-o meserie, sau la vre-un ram de industrie, ori comerciu de pe teritoriul despărţĕ mêntului VI (Deva).

Cei ce doresc a se împărtăşi din acele ajutoare, au sĕ subştearnă cererile lor la subscrisul diriginte al despărţĕmêntului VI în Deva, cel mult până la 19/31 Martie 1883.

Cererile întrate mai târḑiu nu se vor lua în considerare.

Cererile au sĕ fie instruate cu următoarele documente:

a) „Carte de botez“, din care sĕ se vadă, că concurentele este român;

b) „Atestat scolastic“, sau privat din care sĕ se vadă că petentul scie cel puţin cetì şi scrie romănesce;

c) „Declaraţiune“ dela părinţi sau tutori, prin care aceştia se obligă că vor lăsa pe fiii sau pupilii lor sĕ înveţe meseria la care sûnt aplicaţi, şi că concurentul e sĕrac şi nu capĕtă din alt loc vre-un stipendiu sau ajutoriu;

d) „Atestat“ dela măestru, din care sĕ se vadă că concurentele la ce ram şi la cine este aplicat şi că are purtare bună.

Din şedinţa subcomitetului despărţĕmêntului VI. (Deva), ţinută în Deva la 4 Faur 1883 st. n.

F. H. Longin m. p., actuar. **Ioan Papiu** m. p., director.

Nr. 8. [354] 3—3

CONCURS.

Pentru vacanta staţiune preoţască Seracseu se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela I publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sûnt:

1. porţiune canonică 1 jug. 400°□
2. Dela 60 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat şi o ḑi de lucru.
3. Venitele stolari îndatinate.

Doritorii de a concura la această parochie sunt poftiţi a şi aşterne petiţiunile lor cu documentele necesarie şi prescrise în Statutul Organic şi Regulamentul congresual pentru parochii la oficiul protooresbiteral al Orăştiei în terminul sus indicat.

Orăştie, 15 Ianuariu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 611 1883 civ. [351] 3—3

Publicaţiune.

Cu aceasta se aduce la cunoscinţa publică că în causa comasărei generale a hotarului, a segregărei păşunatului şi regulărei pădurei comunei Iernea-săsească, pentru lucrările pregătitoare şi cu de osebire pentru regularea representanţei pentru alegerea inginerului operator şi pentru preliminarea peselor se pune termin pe ḑiua de 28 Martie 1883 înainte de ameaḑi la 10 oare în faţa locului comuna Iernea săseas. că La ce se învită toţi cei interesaţi pe lângă observarea, că absenţa lor nu împedecă pertractarea.

În numele tribunalului reg. al Elisabetopolei 5 *Februarie 1883*

Székely Miklos m. p.
jude esmis.

Nr. 355 1883 civ. [350] 3—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţa publică că în privinţa concesiunei comasărei generale a hotarului **Bălăuserilor** a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **30 Martie 1883 înainte de meaḑăḑi la 10 oare** în comuna **Bălăuşeri** în locuinţa judelui comunal la care termin sûnt avisaţi toţi proprietarii cu aceea, că părţile absente se consideră ca şi când ar fi învoite cu comasarea şi că esemplarul prim al petiţiunei se poate vedè la acest tribunal regal.

Din şedinţa tribunalului reg. a Elisabetopolei ţinută la 31 Ianuarie 1883.

Nagy m. p., pres. **Butak** m. p, notar.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
Timişoara, Fabrică.

[359] 1—10

„ALBINA“ Institut de credit şi de economii în Sibiiu.

Convocare.

Domnii acţionari ai **„Institutului de credit şi de economii „ALBINA“** se învită prin aceasta, în vêrtutea §. 20 al statutelor societăţei la

a X-a adunare generală ordinară

care se va ţinè la Sibiiu, în **30 Martie 1883** stilul nou înainte de ameaḑi la 10 oare în casa institutului (*strada Baier Nr. 1.*)

Obiecte:

1. Raportul anual al Direcţiunei, bilanţul anului 1882, şi raportul comitetului de supraveghiare.
2. Ficsarea dividendelor.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea preţului marcelor de presenţă.
5. Alegerea a doi membrii în consiliul de direcţiune în sensul §. 36. din statute.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.

Domnii acţionari, cari în sensul §. 22, 23, şi 24 din statute voesc a participa la adunare în persoană, sau prin plenipotenţi, sûnt rogaţi, a-'şi depune la cassa institutului acţiunile lor şi eventual doveḑile de plenipotenţă cel mult până în **27 Martie 1883** stilul nou după ameaḑi la 6 oare.

Sibiiu, 15 Februarie 1883.

Direcţiunea institutului.

[356] 2—3

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 23—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

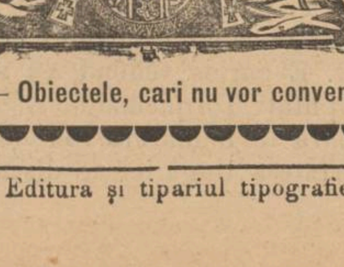

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 18. Sibiiu, Marţi 15|27 Februarie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Voci maghiare.

„Celebrul“ proiect de lege, prin care are sĕ se maghiariseze instrucţiunea secundară, este pus la ordinea ḑilei.

Luni în 5 Martie n. se va începe în casa deputaţilor Ungariei desbaterea asuprăi. Proiectul vine a patra oară înaintea legislaţiunei; de trei ori a fost respins, pentrucă vatămă legi anterioare, şi cu deosebire pentrucă a provocat resens în toate naţionalităţile, respective în confesiunile acestora. Numai şovinismul visător şi râvnitor de putere ţine la el, şi numai cei creduli, cari cred că ceea ce intenţionează proiectătorii, se poate şi realisa , se bucură vĕḑêndu-l de nou pe masa legislativei.

Încă nu era în perspectiva plenului dietei proiectul, şi s'a dat o alarmă crâncenă — unde? În Germania pentru cine? pentru o mână de oameni, pentru poporaţiunea săsească de 200,000 de suflete; şi pentru ce numai pentru poporaţiunea aceasta? pentrucă ea s'a grăbit şi a dat ţipetul, prin care a anunţat pericolul.

Ţipetul şi alarma au scos, cu deosebire pe presa, care trăiesce din grăunţele fondului de disposiţiune şi care doresce sĕ trăiască din grăunţele fondului de disposiţiune, din toate cătărămile. „Nemzet“, ceva mai elegic, nu crede că Bismarck se va uita în gura celor ce ţipă şi alarmează; dar pentru ca sĕ se pună odată capĕt agitaţiunilor şi Germania sĕ nu se ducă în ispită de a părăsì alianţa cu Austro-Ungaria, e de părere că trebue votat proiectul. În acelaşi sens, numai mai turbulent, scrie şi „Budapesti-Hirlap.“ „Pesti Hirlap“ e furios în toată forma. Acesta ḑice, că sasii spun adevĕrul când ḑic că maghiarii vreau sĕi asimileze, şi ţine Germaniei şi şi lui Bismarck o prelegere, încât după articol ţi s'ar părea că toată esistenţa Germaniei atêrnă dela graţia şi bunăvoinţa maghiară. Cine a împedecat la 1870 alianţa Austro-Ungariei cu Francia? Maghiarii. Cine împedecă panslavismul? Maghiarii! Ferice de Germania şi de Europa!!

Pe ḑiarele citate le întrece aspirantul la grăunţe, „Pesti Napló“. El are şi meritul că poartă grige şi de noi, cari sûntem buni, cari nu ţipăm şi pentru cari nu se alarmează nimenea, în mĕsura, în care se alarmează Germania pentru sasi.

Nu'l întroducem mai de aproape articolul lui „P. Naplo“ de Sâmbătă, ci 'l punem înaintea cetitorilor, sĕ mĕsure ei, întru cât este, şi întru cât nu autorul matur de institutul alienaţilor.

„Nu este ţeară în Europa, ḑice „P. N.“ unde toate ar fi permise în chipul, cum sûnt la noi. Guvernului i este permisă arbitrarietatea, civelui nesupunerea faţă cu legile; aceasta o poate face ori şi cine cu isteţime, şi nu i se întâmplă nimica. *Neloialitatea e permisă şi sasului, e permisă şi românului,* îndată ce în numele libertăţii se înrolează ca agitator naţional şi-şi tradează patria sa împĕratului german, *s'au regelui român.* Dacă scoalele poporale sûnt lăsate confesiunilor, aceasta o numesc libertatea învĕţământului, şi apoi învĕţătorii panslavi lutherani şi *dascalii (a görög keleti daszkálok) greco-orientali instruează pe copii în invidia faţă cu rassa maghiară,* încât comitatele se vĕd silite a propune, ca statul sĕ-şi reserve dreptul de întărirea învĕţătorilor populari, ca şi în Prusia, unde statul faţă cu preoţii catolici pretinde şi capĕtă dela papa asemenea drepturi. Prin scoalele poporale se agitează poporul de pe sate contra statului unguresc şi contra domnilor de ungur, şi în mânia legei esprese, unde nu voiesc, nu se propune limba maghiară, sau dacă da, ea se propune aşa de rĕu, încât n'avem nici un folos din ea, ceea ce o recunoasce şi raportul ministrului de culte şi instrucţiune publică.

„Numesc libertatea limbei, dacă în scoalele medii se propune sêrbesce, românesce ori nemţesce, ca şi când am fi în Serbia, România şi Germania, şi cei ce es din aceste gimnasii ori scoale reale nici nu se consideră de unguri, nici unul chiar. Cu toate că ei s'au născut aici, cresc aici şi au dreptul la toate acţiunile politice şi la oficiile de stat. Ba ce e mai mult, aprehendează chiar şi pentru că de aci încolo limba maghiară are sĕ fie obligătoare în gimnasii, a căror adevĕrată chemare este formarea de agitatori panslavişti, dacoromanişti ori pangermanişti pentru agitarea popoarelor din Transilvania şi dela Dunărea de jos, formarea de preoţi, învĕţători, advocaţi, notari, cărora agitarea sĕ le fie pânea de toate ḑilele.

„Şi s'a făcut mare svon prin Berlin, înjură ḑiarele române şi slave, Europa întreagă, ceriul şi iadul sûnt chemate întru ajutoriu contra tiraniei unguresci. Şi într'adevĕr nicăiri pe lume, dar nicăiri — afară de Elveţia — nu esistă o asemenea libertate de învĕţământ şi de limbă ca în Ungaria, a fost este, şi în sensul nouĕlor legi va fi şi de acì încolo. În adevĕr aceasta este libertatea abusurilor şi înarticularea lor în lege.

„Ar permite oare România, ca în Moldova sĕ se înfiinţeze gimnasiu unguresc? Sau s'ar învoì Serbia ca în valea Timocului sĕ se facă gimnasiu românesc? sau cel puţin sĕ se înfiinţeze în Belgrad scoale medii croate ori gimnasiu greco-unit (egyesűlt görög felekezeti gimnazium) confesional cu cărţi de scoală, tipărite cu litere latine? Ce craval a fost în Viena pentru un singur institut privat cu limba bohemă? Polonii nu sufere în Galiţia limba ruteană, ruşii nu sufer în Polonia limba polonă, ba ce e mai mult limba şi literatura polonă în Varşovia se propune rusesce. Aşa fac slavii. Ce demonstraţiuni violente au arangiat croaţii contra învĕţărei limbei unguresci? Sĕ mai vorbim oare de germanisarea nemţilor în Posen, Şlezvig? Nici nu permit ca băiat de neamţ sĕ umble la scoale în ţĕri strĕine şi nu recunosc documentele dela scoalele medii câştigate în strĕinătate. Din toate acestea urmează că noi sûntem cei neciopliţi (bárgyuk) numai noi singuri.

„Şi apoi libertatea noastră, principiul nostru de libertate nu e recunoscut nicăiri. Nici în strĕinătate, nici aici acasă. Şi mai puţin e recunoscut de către aceia, cărora le facem concesiuni.

„Pentrucă aceştia sûnt neamicii noştri. Da, neamicii neîmpăcaţi, ca şi ura de rassă. **Cine e patriot bun, acela vrea sĕ fie ungur, şi susţine scoală maghiară, ca cei din „Sepuş“, copilul şi-l trimite în gimnasiu unguresc,** *ca şvabul din „Torontal“, care 'şi trimite copilul la scoală la Kecskemét.* **Cine 'şi trimite copii la gimnasiul sêrbesc din Neoplanta, sau în Beiuş, Năsĕud, Blaj, Sibiiu, Braşov, Mediaş, acela este vrăjmaş de moarte al ungurului,** şi **din copilul sĕu vrea sĕ crească inimic patriei.** Şi aşa se şi întêmplă: din aceste scoale medii es din an în an mulţime de rabiaţi, mai multe sute de oameni *tineri a căror scop de viaţă şi ambiţie este: a surpa patria.* Aceasta nu s'ar suferì nicăiri pe lume, numai la noi se sufere, deşi amarele fructe ale acestei cresceri le simţim de 15 ani încoace. Nu îndrăsnim sĕ facem nimica contra lor, ori nu voim sĕ facem? Puţin ne pasă, nu ne batem capul cu ele. Indolenţa e causa perirei noastre, căci noi ne crescem aici acasă agitatorii naţionali.

„Şi aceasta tot aşa rĕmâne şi după noul proiect de lege pentru scoalele medii. Căci ungurul nici din păţaniile sale nu devine mai cu minte. Vom avè gimnasii săsesci, românesci. sêrbesci; unde junilor cetăţeni le va fi ruşine a vorbì unguresce *şi unde ei vor fi* instruaţi cum trebue sĕ creadă poporul despe originea maghiarilor, usurpătoarea lor domnire şi **despre funesta lor perire**, care sub lo-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 17).

Margareta înroşì adresându-se către Rusoaică, ea ḑise:

— Dragă Olgă, te rog spune Dta însuţi baronului, că eu nu-l pot suferì. Mi-ai face un serviţiu mare... şi eată drept dovadă brasletul acesta care'ţi place aşa de mult!.., fă-mi baronul inimic şi eu mĕ deobleg a-ţi cinsti brasletul.

— O! da! ce va ḑice mătuşa Dtale?

— Eu am sĕ ḑic, că l'am perdut şi Dta nu-l vei purta aici, eată tot. Stăi, stăi, baronul vine către noi! el de sigur vrea sĕ mĕ invite. Menuetul începe. Mătuşă-mea este dincolo aduncită în vre'o conversaţie politică cu ambasadorul rusesc. Apropie-te cât poţi de mine, ca sĕ te invite pe Dta.

În adevĕr baronul venì cu o graţie sepulcrală de a şi reinoì invitaţia. Margareta trĕmură toată, când el îi intinse mâna ḑicênd:

— Contesa Elveda mi-a spus, că acuma te ai hotărît a juca, şi tocmai am dat ordinul a reîncepe menuetul în onoarea Dtale.

Margareta sĕ ridicà, făcù un pas şi lăsându-se earăşi pe scaun, ea ḑise cu ton resolut:

— Din toată inima aşi asculta pe mătuşă mea dară veḑi bine, domnule baron că nu pot, şi eu nu cred că Dta ai avè intenţia a mĕ supune unei torturi.

Baronul făcù o mişcare, de surprindere. El era bărbat inteligent, foarte bine crescut însĕ ne încreḑut până la esces. Contesa nu-l înşelase tocmai aşa, ca sĕ nu fie, în stare a vedè clar la prilegiul cel mai mic, şi aversiunea Margaretei era aşa de manifestă, încât nu mai era nici o îndoială. Surisul sĕu luà o espresie de dispreţ profund şi el rĕspunse cu o ironie graţioasă:

Dta eşti cu mult prea bună cu mine, domnişoară şi te rog a crede că aceasta mĕ atinge adunc!

Şi adresându se îndată către Olga, el o învità şi o duse de mână, precând Margareta vêrì în mâna cealaltă a ambiţioasei fete brasletul cel scump.

— Domnule Goefle, ḑise ea repede şi cu voce trĕmurândă către Cristiano, Dta mi-ai adus noroc, am scăpat.

— Şi totuşi eşti palidă, îi ḑise Cristiano, tremuri toată!

— Ce gândeşti! mi-a fost frică, şi acuma, cugetând la mânia mătuşei mele îmi e şi mai frică! Însă nu-mi pasă, bine că am scăpat de baron! El îşi va resbuna, m'a face doară sĕ mor; dară n'am sĕ-i fiu nevastă, n'am sĕ port numele sĕu, n'am sĕ ating mâna sa plină de sânge!

— Taci, pentru Dumneḑeu, taci! ḑise domnişoara Potin tot aşa palidă şi înspăimântată ca şi Margareta, te ar putea auḑì cineva! Ai fost voinică te felicitez, dară de natură fiind fricoasă te ai agitat, de mĕ tem că te bolnăveşti.

Doamne sfinte! nu leşina scumpa mea! Miroasă la flacon!

— Nu te teme, dragă amică, rĕspunse Margareta, eată mĕ restaurată. Observat-a cine va din impregiurul nostru ceva? Eu nu cutez sĕ ridic privirea.

— Nu har Domnului riturnela cu sgomotul cel mare a orchestrei a acoperit vorbele noastre şi toate domnişoarele s'au sculat la joc.

Eată-ne singure în unghiul acesta. Nu remânea aici. Sĕ nu vie mătuşa Dtale, sĕ-ţi facă o scenă în dispoţia aceasta. Sĕ mergem afară în apartamentul Dtale. Dă mi braţul.

— Nu o sĕ te mai vĕd? ḑise Cristiano cu o emoţie neînvingibilă.

— Ba da, rĕspunse Margareta; eu am sĕ vorbesc cu Dta, într'o oră, ne vei afla...

— Unde? Spune!

— Nu ştiu... Ei bine, la bufet!

Până ce Margareta se înlepărtà, Cristiano virile naționalităților resculate se va întêmpla cât mai de curênd.

„N'ar trebuì inarticulat în lege, pentrucă pot esista scoale medii confesionale susținute de „Schulverein“, reuniune slavă, fonduri sêrbe ori române, numai cât ele sĕ institue catedră pentru limba ungurească și sĕ se țină de planul oficial de studii, ci ar trebuì spus espres: **că după ḑece ani toate scoalele medii din Ungaria sĕ aibă esclusiv limbă de propunere limba maghiară.** Numai astfeliu ajungem la scop. Și până atunci profesorii, cari sciu ungauresce sĕ propună în limba maghiară și pruncii sĕ se deprindă în limba statului. De ce ne sûnt bune alte scoale medii? Trebue sĕ maghiarisăm inteligența, sĕ o facem părtașă la crescerea patriotică, prin instrucțiune și așa nu putem influința asupra mulțimei, căci copilul de țĕran afară de scoală în veci va auḑì și va vorbì limba satului.

„Sĕ ne asigurăm așa dară inteligența pe partea noastră, căci acum avem ocasiune, și sĕ nu dăm din nou privilegii partidelor naționale, cu cari ori ce pact este zadarnic.

„Articolul, care va asigura susținerea gimnasielor naționale, poate ajunge în posesiunea Transilvaniei.?! (A czikk, mely biztosìtja a nemzetiségi gimnasiumok fenmaradását, Erdély birtokába kerülhet.)

„Mai înnoată încă o negură cosmopolitică asemenea acesteia în proiectul de lege. Se dă ministrului libertatea de a recunoasce diploma de cualificațiune a profesorilor, câștigată în strĕinătate, dacă candidatul respectiv cunoasce limba maghiară. *Disposiția aceasta trebue ștearsă.* Pentru ce această latitudine?

„Ea e pasport pentru panslaviști, dacoromaniști și cumetrii de sasi, ca ei se-și facă studiile în Austria, ori în strĕinătate și se vină a casă preparați, ca se strice tinerimea maghiară. Ministrul nu este a toate sciutoriu, îl poți înșela foarte ușor, mai ales dacă e și om bun (?!) și cine poate ispitì rărunchii afară de Dumneḑeu? E neapărat de lipsă ca profesorii maghiari sĕ se cualifice aici acasă, și nicăiri în alt loc; de aceea avem două universități și celelalte scoale superioare. După absolvare pot merge se mai vaḑă și ei ceva prin lume.

„Această restricțiune e trebuincioasă tocmai pentru sasi, cari acum umblă prin Lipsia, Halle, și Iena, și acolo învață a cânta, *„soweit die deutsche Zunge klingt“* preste tot locul e *„deutshes Vaterland“* și pentru ei în strĕinătate numai esistă Ungaria.

„În adevĕr ar fi vremea sĕ nu mai trăim în fantasii și se nu sacrificăm principielor teoretice recerințele vieței, drepturile statului, viitoriul națiunei.“

După aceasta se punem înaintea cetitorilor un articol mai raționabil din „Egyetértés.“ Eată'l:

„Legea pentru instrucțiune

„Proiectul de lege privitoriu la instrucțiunea în scoalele medii se presentează acum în a treia modificare înaintea legislativei.

Acest proiect totdeauna a colindat pe la forurile preparative. A colindat pela bureaurile ministeriale, la oficiul presidiului parlamentar, la comisiuni, ear la oficiul presidiului parlamentar și totdeauna s'a reîntors încetișor la ministru, căci el n'a fost acceptabil. Căci el lovesce în drepturi cardinale, lovesce în spiritul legilor positive, și nime n'are lipsă de el afară de omnipotenția ministerială. Până când ne vor mai pune paciența la probă? E compatibil oare cu demnitatea unui ministru cu consciință a presenta de atâtea ori un proect de lege, pe care se vede necesitat a-l retrage, ca, deșì cu unele modificări, însĕ tot în același spirit, sĕ-l presenteze parlamentului din nou.

„Aceasta este lucru de gust. Arată însĕ tristă disposiție morală. După atâta fiasco rĕmâne tot în unul și același loc, ca și când lar fi cuprins spasmele. Este însĕ caracteristica sistemului Tisza sĕ-l articuleze în lege, fie el ori cât de rĕu. Așa s'a ḑis și când cu banca, se fie numai banca inarticulată. Așa ne au recomandat tra tatul dela Berlin. Și s'a făcut lege din el, nu 'l respectează însĕ nime, nici chiar acele state, cari ei datoresc esistența lor. Stă ea acolo în cartea legilor însĕ nime nu-i procură însemnătate. Acum vreau cu ori ce preț se facă lege din proiectul pentru scoalele medii, și ca sele fie aceasta cu putință, au voit se alunece și pe terenul surprinderilor. S'au apĕrat cu urgența acestei legi. Cine vrea, creadă. Dacă în trei ani de ḑile, decând se fabrică la ea, au putut aștepta, și dacă înainte de fabricarea acestui proect am putut fi și fără de el, pentru ce n'am putè fi si acum.

„Nici Austria absolutistică n'a îndrăsnit a vătăma autonomia bisericească, și nu mult după ce o a făcut, i-a costat viața. Căci s'au început demonstrațiunile pentru autonomia protestanților, și acestea, — deși pre scurt timp, au produs constituțiunea. S'au crede doară actualul ministru de culte, că resultatul atâtor încercări va fi căderea lui sau doară și a regimului Tisza? Dacă da, atunci el lucră foarte înțelepțesce. Ce lipsă avem noi de legea această?

„Întroducă și la catolici autonomia. Dacă însĕ nu pot ori nu voesc să o întroducă, nu'și bage mâna în drepturile protestanților. Protestanții și-au legile lor. Au pacturi sigilate cu sângele națiunei: pacea din Viena, din Lincz, legile din 1790—91. Proiectul actual lovesce în aceste legi cardinale, e contrariu spiritului lor.

„Este oare în interesul statului maghiar ca acest proiect sĕ devină lege? O cer aceasta interesele naționale? Biserica catolică este biserică națională maghiară Întroducĕ se și la ei autonomia, și încât s'ar recere unele modificări, acelea le va face guvernul propriu bisericesc. Biserica orientală, sau mai bine ḑis, partea sêrbă a acestei biserici are autonomie. Sĕ se manipuleze această autonomie după cuviință, și atunci nu esistă periclu pentru stat. Asemenea este maghiară și biserica reformată. Și aceste biserici în veci nu vor lucra contra statului unguresc, și dacă da, atunci o ar face numai de dragul lui Tisza Kálmán, care gravitează spre Viena și Bosnia. Lutheranii? Aici stă ascuns panslavismul. Dar pentru că au ei autonomie atât de largă, trebue oare se ne temem că se pot produce la ei tendențe contrarie statului? N'a fost oare corporațiune autonomă aceea, care a predat statului scoalele închise de guvern pentru principii contrarie statului? N'au adus în anul trecut corporațiunea autonomă pentru înfrênarea panslavismului concluse patriotice, cari dacă sĕ vor susținea, sûnt în stare se paraliseze meșteșugirile panslavistice? Și acest pas resolut a produs mișcarea patriotică din părțile nordice. Ce vrea această lege? se agiteze spiritele, se spargă una dintre bastilele libertăței maghiare: legea cardinală de guvernare proprie a bisericei protestante.

Sau doară voiesc ca pactul făcut de Bocskay, Rákoczy György în fruntea armatei națiunei învingĕtoare sĕ-l strice acum Trefort Agoston cu autoriul mașinăriei din majoritatea parlamentară? Acest lucru erostratic nu-l presupunem dela această majoritate

„Nu voim se o presupunem, deși s'au pus pe corteșit, ḑicênd că spre a împedeca noaua agitațiune germână, trebue se primim proiectul, după cum s'a presentat. Noi perhorrescăm, și vom fi totdeauna contra germanisărei și contra uneltirilor săsesci, încât acelea ar esista. Acestea însĕ trebue rĕsbunate altfel. Nu prin vătămarea drepturilor seculare ale bisericei protestante. Nu prin răpirea libertăței acesteia. Nu prin dărâmarea ultimelor țițini ale constituției unguresci. Legile protestantismului maghiar sûnt legi cardinale ale constituției unguresci.“

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Februarie.

În ḑilele aceste era gata se perdem pe ministrul cel mai scump al statului unguresc, pe dnul ministru de finance Szapáry. Era un §. din legea pentru impositul vênatului, care amenința un portfoiu ministerial cu vacanță. S'au găsit însĕ 29 de voturi în casa deputaților, cari făcênd majoritate au mântuit patria de necas. Dacă s'ar scì, cine sûnt cei 29, ar merita sĕ se numească de acì în colo *patres patriae.*

Cestiunea Dunărei este încă la ordinea ḑilei, deși se arată rar pe orizontul politic de un timp încoace. După „Temps“ conferența din Londra dela 21 Februarie n'a admis pe Serbia în conferența dunăreană. Numai Germania și Austro Ungaria a fost pentru admitere; Rusia însĕ în contră, fiind-că ḑicea ea că atunci și Bulgaria trebue admisă. Din altă telegramă dela Londra din 24 Febr. n. se vede, că conferența s'a fost într'unit în ḑiua aceea, însĕ despre activitatea s'a nu se anunță nimica positiv, și din cât se anunță, se vede, că n'a venit la nici un resultat. Ședința cea mai de apoape va fi probabil Joi.

În camera României s'a făcut în 7 Februarie următoarea propunere, care a și fost trimesă de urgență în cercetarea secțiunilor:

„Dlor deputați!

Am făcut și facem sacrificiuri însemnate pentru transportul pe uscat.

Nu am făcut absolut nimic pentru transport pe apă.

Și cu toate acestea desvoltarea celui dintâiu stă în raport direct cu desvoltarea celui al doilea.

Mai toate orașele noastre sûnt legate cu rățeaua ferată, care conduce la Dunăre și preste curênd, când căile ferate cele mici vor fi gata, transporturile pe uscat vor lua o desvoltare imensă.

Dar toate aceste silințe devin aproape sterile prin lipsa unei marine comerciale naționale.

Starea aceasta de lucruri autorisează pe un mare stat vecin, cu care avem interes sĕ trăim în cea mai perfectă armonie, sĕ învoace prerogative și drepturi estra-ordinare în viitoarea instituțiune, care va fi poate chiemată sĕ garanteze libertatea navigațiunei pe Dunăre între Brăila și Porțile de fer.

Pentru a da, prin urmare, o desvoltare puternică transportului pe apă și a reduce la minimum posibil tarifele actuale:

Pentru a pune pe producĕtori români în posițiune de a comunica direct și prin propriele noastre mijloace cu principalele porturi ale Europei;

Pentru a provoca într'un viitor apropiat crearea plutirei pe mare și pe toate apele din interiorul țĕrei, care se varsă în Dunăre;

Pentru a face, în fine, ca România sĕ dobândească pe Dunăre o importanță aproape egală cu ceea a altor state;

Propun:

Ca guvernul Maiestăței Sale sĕ fie invitat a presenta Camerilor, în cel mai scurt termin, un proiect de lege, prin care se fie autorisat a garanta unei societăți române un minimum de venit pentru un numĕr determinat de ani, cu scop de a realisa un capital îndestulător, cu care sĕ se creeze o mărină comercială națională destinată a face transporturi pe Dunăre.

Statul va putè participa la formarea acestui capital și va fi perpetuu representat în consiliul superior al societăței.

Dimancea, I. Ponaru-Bordea, C. Boerescu N. Moscu, D. Mărgăritescu, M Kogălnicean, B. Iepurescu, V. Maniu, G. Fărcășan I. Vilacrose, Dr. Măldărescu.“

Dela Londra se telegrafează, că prin denumirea lui Challemel-Lacour, ministru de esterne în Francia, politica esternă a Franciei se va scimba în privința cestiunilor pendente. Ministrul acesta nu e nici decum de acord cu proiectul, care în conferență s'a adus și s'a acceptat (?) ca proiect special francez.

„Pericolul invasiunei rusesci.“

Sub titlul acesta a apărut nu demult o broșură în Budapesta, scrisă de un patriot maghiar îngrigiat de soartea patriei. Autorul crede, că resboiul între Austro Ungaria și Rusia e inevitabil. Mult, dacă se va mai putè pe cât-va timp amâna, de oprit nu-l va mai putè oprì nici suspinul, nici frica și chiar nici dorul de pace.

După autor, Rusia se vede îndemnată la acest resboiu singur numai de convingerea, că monarchia austro ungară e slăbită și nici decât de rivalitatea cu monarchia noastră pe peninsula balcanică. Alesandru III cu guvernul sĕu a decis resboiul contra noastră în momentul morții împĕratului Alesandru II. În consiliul secret al guvernului ținut la finea lunei Aprile 1881, fără ca se aibă cei din Viena nici până aḑi vre-o scire despre cele petrecute acolo, s'a pronunțat sĕrbătoresce și s'a luat protocol, că condițiunea fundamentală a politicei regimului Țarului după ântâia împărțire a Turciei e resboiul contra Austro Ungariei. Rusia nu poate concede, ca Viena sĕ ocupe o posițiune statornică,

---

eși din salon prin altă ușe și se orientà întru cât se putea asupra locului de rendez-vous, ca sĕ nu se întârḑie la momentul venit cu căutarea în zadar a bufetului. Altcum, chestia de bufet deșteptase în gândul sĕu un simțimênt, care pe lângă interesul aventurei sale, îl tortura dela intrarea sa la bal.

— De cumva nu va fi nimenea la bufet, își ḑise el, am sĕ fac o breșă groaznică în mâncările baronului.

Până ce el își îndreptà pașii sĕi către sanctuarul acesta, noi sĕ vedem ce se întêmplă în salon.

IV.

De bună seamă, baronul nu iubea jocul, și corpulența sa nici nu se potrivea cu astfel de sărituri; totuși erau pe timpul acela, jocuri nobile, la cari luau din bună cuviință, persoanele cele mai serioase parte.

Baronul, fiind vĕduv de multă vreme, nu dase festivități, până ce trăia fiitorul sĕu moștenitor; vĕḑêndu-și însĕ numele sĕu destinat a perì cu el, și avuțiile sale amenințate a trece la altă ramură a familiei, pe care o ura, el se hotărîse a se însura cât de îngrabă a doua oară, și a'și alege nu o soață amabilă, căci de aceasta nu simțea nici o lipsă morală, ci o fată tineră și sănătoasă capabilă ai dăruì copii. Așa dar el a pus castelul sĕu pe picior de lucs și a convocat secsul frumos din provincia sa cu singurul scop de a pune coroana baronială pe capul cel mai încântător, care se va presenta de bună voie sĕ o primească.

(Va urma.)

firmă, în peninsula balcanică şi sĕ se estindă cu căi ferate dealungul ereditǎţii Ţarilor.

Punctul de mânecare al autorului e, că starea politică şi militară a monarchiei noastre s'a slăbit într'un mod deosebit, de când cu resboaiele ultime ruso-turcesci, şi că catastrofa a devenit inevitabilă prin ocupaţiunea Bosniei şi a Erţegovinei. Pe cât timp n'am avut fericirea a saluta pe Andrassy ca ministru de esterne, toată linia militară nemărginit de lungă a monarchiei noastre, care se estinde dela Bucovina pănă la Cattaro, a fost, ḑice autorul, scutită de inimic şi nimenea nu o putea ameninţa; n'aveam lipsă sĕ o apărăm, o supraveghia Poarta. Andrassy a subscris în Berlin independenţa militară a României, a Serbiei şi a Muntenegrului, ceea ce ne va ameninţa pe viitoriu pe toate punctele dela Bucovina pănă la Cattaro. Acum sûntem noi supraveghiaţi din toate părţile. Austro Ungaria locuesce dela congresul din Berlin încoace într'o temniţă, din care nu ni se arată nici un fel de eşire; noi trebue sĕ ne spargem una. . . . Autorităţi militare s'au esprimat în faţa mea, susţine autorul, că posiţia strategică a monarchiei noastre s'a slăbit prin tratatul dela Berlin şi în urma ocupaţiunei, mai tare, ca în casul, când am fi perdut o luptă mare. Nimicirea Turciei n'a adus monarchiei nici barem prestigii economice. În zadar închee guvernul austro-ungaresc tratate economice cu Serbia sau cu Bulgaria, căci copilandrii slavi vor face din ele la cea dintâiu mişcare în Orient fidibusuri pentru generalii rusesci. Cercul militar şi politic din giurul nostru e tot odată un cordon economic contra noastră, pe care îl putem sparge numai prin un resboiu mare victorios.

Autorul face în deosebi pe contele Andrassy, pe a cărui uşurinţă şi ignoranţă diplomatică o condamnă, responsabil pentru pericolul, ce ne ameninţă. Coroana politicei greşite, „moscovite“ a lui Andrassy e ocupaţiunea Bosniei şi a Erţegovinei. Andrassy s'a nizuit orbiş spre ocupaţiunea aceasta ascultând de influinţele curţii. Chiar şi la congresul din Berlin, l'a sfătuit Bismarck a nu face aşa ceva, căci ocupaţiunea ar fi întârḑiată. Bismarck a declarat înaintea unui bărbat de stat superior maghiar, că la congresul din Berlin ar fi desmêntat pe Andrassy în privinţa ocupaţiunei. Aceasta e natural. Bismarck avea în vedere alianţa Germaniei cu monarchia noastră şi nu era în interesul cancelariului german a ruina prin Bosnia pe soţul sĕu. Andrassy, ḑice autorul, a fost surprins de sfătuirea lui Bismarck şi n'a făcut nici mai târḑiu nici un secret din înstrĕinarea sa. Andrassy, a cărui portfoiu ministerial era legat de ocupaţiune, a declarat lui Bismark, că plenipotenţiaţii austriaci vor eşì din congres şi Austro-Ungaria îşi va purta ea insĕşi grige de interesele sale, dacă nu vor primì puterile propunerea referitoare la ocupaţiune. Bismarck pricepù pe Andrassy, şi nevoind, ca monarchiei noastre sĕ'i se pregătească calea spre o alianţă franceză, ḑise fără multă motivare: Eh bien! ocupaţi şi fiţi fericiţi. Bismarck comunică causa cu plenipotenţiaţii englezi, cari după cum recunoasce însuşi, s'au arătat aplecaţi a presenta propunerea austro-ungară. Spre a putè câştiga pe Rusia pentru propunere. Austro-Ungaria i-a încuviinţat recâştigarea Basarabiei române, făcêndu-şi astfel pe România inimică de moarte. Autorul arată în detail, că Austro Ungaria şi-a făcut prin ocupaţiunea Bosniei şi a Erţegovinei pe toate puterile europene inimice, afară de pe Germania. Aşa pe Italia, care nu va suferì, că ţĕrile dela litoratul resăritean a le mărei adriatice sĕ remână în posesiune austriacă, pe Anglia care după căderea lui Beaconsfield, causată de ministrul Gladstone ajuns la putere, striga monarchiei *Hands off* (jos cu mânile!), căci nu voia a perde comerciul britanic din penisula balcanică în favorul Austro-Ungariei, apoi pe Turcia, Serbia şi Muntenegru, care din urmă se nizuesc ele înşile după ocupaţiunea efeptuită, şi pe România, care-şi face pendentă perderea Basarabiei de politica de ocupaţiune a Bosniei. Trecem preste descrierea lucrurilor acestor-a şi ne aruncàm privirea asupra căderei lui Andrassy.

Autorul arată, cum a pregătit Andrassy îndeplinirea mandatului de ocupaţiune. Poarta i-a promis cooperarea la ocupaţiune înainte de a întra trupele noastre cu condiţiune, dacă se vor recunoasce drepturile de suveranitate ale Sultanului asupra Bosniei şi a Erţegovinei. Andrassy a respins ofertul acesta, afară de aceea n'a sciut a se împreteni cu poporaţiunea serbo-ortodocsă din Bosnia, urmarea a fost, că cele 3 divisiuni n'au fost de ajuns la ocupaţiunea celor două ţĕri, arĕtându-se necesitatea unei mobilisări de 273,000 soldaţi. Forţele resistenţei, de care s'a împedecat ocupaţiunea, au produs în Viena un atare efect, încât Andrassy s'a vĕḑut necesitat la anul 1879, când era sĕ se purceadă la ocuparea sangiacului Novi Bazar şi Poarta declarase, că va face posibilă resistenţa, dacă nu se vor recunoasce drepturile de suveranitate ale Sultanului asupra Bosniei şi Erţegovinei, a subscrie ulteriormente conventiunea cu Turcia, şi a recunoasce suveranitatea acesteia asupra ţĕrilor ocupate. Sacrificiile de oameni şi de bani neproporţionate, mobilisarea a 273,000 contra 20,000 insurgenţi, scăderile grele, ce le-a suferit autoritatea militară a monarchiei, au făcut inevitabilă repăşirea contelui Andrassy.

Prin ocupaţiunea Bosniei şi a Erţegovinei a devenit înfrângerea monarchiei în resboiul eventual cu Rusia mai verosimilă. Înainte de prima împărţire a Turciei linia noastră militară de apărare în sud-ost a fost numai de 70 chilometri în lungime (dela Crivoscia pănă la Spizza). După ocupaţiune trebue sĕ apărăm fără a socotì sangiacul Novi-Bazar spre Sêrbia şi Montenegro o linie nouă mărginaşe de 270 chilometri în lungime. În urma împărţirei Turciei s'a creat pentru noi dealungul graniţei ungare o nouă linie militară de apărare foarte mare în lungime de 1100 chilometri aşa, încât după împărţirea Turciei am avè de a apĕra chiar la cas, când nu s'ar fi efeptuit ocupaţiunea încă tot 1170 chilometri, cu ocupaţiunea Bosniei însă 1440 chilometri. Pănă acum s'a nizuit fie-care ministru de esterne înţelept, a concentra puterile la aceea linie, unde e pericolul mai mare; oamenii guvernului nostru au făcut, în oposiţiune cu acest principiu, aceea, ce doria Rusia resfirând puterea Austro-Ungariei şi aşa împărţită şi pregătind astfel catastrofa monarchiei. Nu s'a născut un atare geniu cesaric sau napoleonid, care sĕ fie în stare a apăra din Bosnia Carpaţii sau Dunărea contra Rusiei sau a restaura earăşi Polonia. E o politică mai lesne de înţeles şi mai realisabilă: a te vîrî în unghiul bosniac, spre a perde de acolo Carpaţii şi Dunărea.

Alianţa cu Germania nu oferă, după autorul broşurei monarchiei noastre nici un fel de garanţie în privinţa catastrofei monarchiei noastre într'un resboiu cu Rusia. Cu Germania trebuia sĕ încheem alianţă, fie în ori ce formă.

Dacă am fi încheeat alianţa la anul 1867 sau dacă ne-am fi sciut folosì pentru misiunea noastră politică de pretinia germană, creată la an. 1871, atunci ar fi reuşit altcum tratatul de alianţă din 1879 şi noi am putè încopcia de ajutorul Germaniei alte speranţe. De un pericul, pe cum l'a avut Turcia (căci Austria nu o vor împărţì) ne va putè ferì alianţa monarchiei noastre încheeată în toamna 1879; faţă cu panslavismul e tare problematic preţul ei positiv. Bismarck a încheeat cu noi în Viena o alianţă de apărare numai condiţionată, în puterea căreia ambele puteri au sĕ meargă mână în mână în toate cestiunile europene şi nu se pot alia cu alte puteri fără încuviinţare reciprocă. Dacă una din ele ar fi atacată din partea unei puteri mari, cealaltă e îndatorată a îngrigì, sĕ se localiseze resboiul după putinţă şi a priveghia, încât soţul beligerant sĕ fie sigur de neamestecul celorlalte puteri mari. Acesta e tratatul din Septemvre. Nu ne lasă nici sĕ murim nici sĕ trăim. Prin tractatul acesta şi-a câştigat Germania pentru casul unui resboiu cu Francia, garanţia, că monarchia noastră se va opune Rusiei, dacă ar dorì sĕ meargă în ajutorul Franciei cu armele în mână. Germania ne apără de altă parte, avênd resboiu cu Rusia, într'atâta, că nici Francia, nici Italia nu vor oferì Rusiei ajutor militar, fără a se bate cu Germania. Dar precum Austro-Ungaria nu ridică armele, dacă s'ar alia în casul unui resboiu germano-francez cu Francia, Danemarca, Ollanda sau Belgiul, tot asemenea nu e îndatorată Germania a 'şi scoate sabia pentru noi, la cas când resboiul rus ar venì asupra noastră deodată cu atacul României, Serbiei, Bulgariei sau al Muntenegrului. E natural că alianţa nu poate oferì părţilor contractante garanţii mai mari, căci francezii doioşi de resbunare leagă mânile Germaniei.... pe noi ne încatenează Ruşii.... Austro-Ungaria trebue sĕ ia asupră-şi lupta cu panslavismul într'un resboiu mare oriental.... în speranţă că Germania ne va salva sêrmanul cap, după ce va fi bătut pe francezi.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sûnt puţini la numĕr bărbaţii, cari escelând prin fapte înalte, binefăcĕtoare, sĕ aibă satisfacţiunea a'şi vedè stăruinţa remunerată de contimpurani. Contimpuranii preocupaţi li se împotrivesc parte mare şi numai cei mai de aproape le sciu apreţia stăruinţa. Unii se disgustă, vĕḑênd nemulţămirea publicului, ce-o manifestează acesta faţă cu faptele lor, devin misantropi şi cu timpul de tot indiferenţi. A'ţii earăşi ignorează cu totul ţinuta, ce o iau contimpuranii faţă cu ei, şi urmăresc fără temeri ţinta ce şi o au pus. Aceştia din urmă sûnt convinşi de îndreptăţirea nizuinţei lor, cunosc, că publicul sau din rĕutate sau apoi din nepricepere le desaproabă faptele, şi prefer a nu ţinè cont de opiniunea contimpuranilor.

Asemenea bărbaţi şi au ales partea cea mai bună;

Ei resignează la remuneraţiunea nemijlocită şi fac prin aceasta două lucruri bune: sûnt binefăcĕtori timpului lor şi virtuoşi tot odată, căci resignaţiunea la o remuneraţiune meritată e virtute.

Binefacerile şi virtuţile nu pot remânè în veci nerecunoscute.

Aceasta o sciu cei binefăcĕtori şi nu se disgustă, chiar dacă şi nu ajung a'şi vedè cu ochii remuneraţiunea meritată.

Trece timpul şi cu el dispar cu încetul şi preocupaţiunile. Faptele odinioară nebăgate de ajuns în seamă se presintă acum după moartea făptuitorilor înaintea nepreocupatului for al istoriei, care prin penelul sĕu critic le scie înfăţişa după merit.

Istoria e, carea scie avisa fie-căruia locul cuvenit. Oamenilor binefacĕtori şi virtuoşi, a căror fapte n'a ajuns a fi remunerate încă fiind în viaţă autorul le oferă locul cel mai însemnat şi onorific.

Mai fie-care naţiune îşi are bărbaţii sĕi renumiţi, a căror fapte n'au întimpinat, încă fiind în viaţă făptuitorii, mulţămirea cuvenită. Astfel urmează, că istoria fie-cărei naţiuni dispune de persoane, căror-a a trebuit sĕ le ofere locul cel mai însemnat, cel mai onorific.

Între primele persoane istorice române se numĕră fără îndoeală şi Marele Archiereu Andreiu Şaguna, pentru că viaţa şi faptele acestui bărbat a meritat cu drept cuvênt locul cel mai însemnat şi onorific în istoria noastră naţională.

Şi Şaguna e unul dintre acei bărbaţi, cari nu se prea bucură după merit de recunoscinţa contimporanilor lor. Istoria superioară preocupaţiunilor, observând, că faptele cele mari din viaţa lui pot servì de model fie-cărui român, s'a vĕḑut îndemnată a le înregistra, ca sĕ le poată avè astfel fiecarele necurmat înaintea och lor spre fericirea lui, a naţiunei şi a patriei sale.

E bună întocmirea, de a avè unele ḑile preste an cari ne atrag atenţiunea la cele dedicate de istorie binefăcĕtorilor noştrii căci cu cât iai mai des notiţă de faptele de model sĕvîrşite, cu atât se nizueşti mai mult sĕ le imitezi.

Ḑilele de 16 Iunie şi de 30 Noemvrie reîmprospătează românului ortodocs viaţa, faptele şi meritele lui Şaguna. E laudabil a vedè pe români sĕrbând ḑilele aceste, căci e semn, că se nizuesc a imita pe cel neuitat.

În comuna Făgăraş de doi ani încoace ḑiua de 30 Noemvre s'a serbat — după putinţă — într'un mod cât se poate mai solemn. Încă de timpuriu copiii şi copilele de scoală, — mai ales cei din „scoala de repetiţie“ au fost instruaţi în diferite cântări corale şi declamaţiuni. „Siliţi copii că ḑiua marelui Andreiu se apropie“! era parola de ḑi. Frageḑii copii se străduеau, căci ei cunosc pe marele bărbat încă de mai înainte din instrucţiunea primită în scoală. Modeste pregătiri se înşir într'un program, care se completează şi prin materii desvoltate de învĕţătoriul din loc şi de Daniil Gabor, învĕţătoriu şi dirigent la scoala grăniţeriască din Voila. Acest brav învĕţătoriu în puţinul timp disponibil a compus o disertaţiune cu titlul: „O privire preste „ţeara Oltului“ începênd din secolul XI pănă în present“, care a contribuit mult la reuşirea serbărei. Programa se împarte publicului inteligent din Făgăraş conform căreia la oara 7 din preseara ḑilei de 30 Noemvre — acela se şi presentă într'un numĕr foarte frumos în sala decorată a edificiului scolar. Serbarea se începù, şi la 10 oare se finì. Fie care din cei presenţi se întorc apoi la ale lor cu un suvenir neşters al acestei serbări naţionale, meditând şi reinprospetând faptele marelui bărbat.

Oferte mărinimoase în folosul scoalei au încurs cu aceasta ocasiune dela următorii p. t. Domni şi Doamne:

Reverendisimul domn Petru Popescu 2. fl. D-na Maria Muntean 40 cr. Domnul Ioan Aron 40 cr., I. Pop 20 cr., Grigoriu Făgărăşan 2 fl., Ioan Florea 50 cr. Toma Cip 1 fl. Ioan Ciora 1 fl. Necolae Etveş 50 cr. Ioan Nicodinescu 60 cr., Constandin Pop 60 cr. Georgiu Aiser 1 fl., Georgiu Nicodinescu 50 cr., N. Cip. 2 fl., Georgiu Negrea 1 fl., Alecsandru Cepeş 1 fl., Nicolae Toma 1 fl., Ioan Turcu 1 fl., Dr. Stefan Pop 1 fl., Negrilă, pretore 1 fl., Laurian Negre 1 fl., Georgiu Borza 1 fl. Dănilă Şerban 1 fl., Aurel Negruţ 1 fl., Ioan Dejenar 50 cr., Ioan Hann 1 fl., Pandrea, notar 1 fl., Georgiu Comaniciu 1 fl., Vasiliu Dengel 50 cr., Jovian Stoica de Vist 1 fl., —

Suma 27 fl. 70 cr. Estragênd erogatele de 9 fl.

rĕmân în folosul scoalei 18 fl. 70 cr. v. a. — puţin dar mai bun ca nimic. —

Tuturor acestor marinimoşi contribuenţi, cari au întins ajutor material miserei scoalei gr. or. din Făgăraş, li se aduce profundă mulţămire. —

Făgăraş, 9 Februarie 1883 *N. A.*

De pe câmpul pânei, 11 Ianuarie 1883). În fine şi pe acest câmp, al cărui nume, când îl rostim, ne vine în minte luptele glorioase ale bunilor noştri strămoşi, începe a străluci o rază de lumină. Sĕ sperăm că aceasta e raza dulcei aurore, care în curênd sĕ alunge întunerecul în care am orbecat de atâta timp!

Inteligenţa română din Orăştie şi giur ţinù Sâmbătă în 8 l. c. o consultare asupra înfiinţărei unei casine. Ideea fu îmbrăţişată cu entusiasm, unanim de cei presenţi şi cu nemărginită bucurie auḑim, că şi cei cari nu putură lua parte la conferenţă, o salutară cu însufleţire generală.

Se alese un comitet de 7 membri pentru compunerea statutelor, cu însărcinarea a stăruì, ca casina română cât sĕ, poate mai curênd sĕ între în vieaţă.

La conferenţă vĕḑurăm inteligenţi români din toate clasele: orăşeni şi săteni. Orăştienii fură însĕ proporţionalmente slab representaţi. N'a fost de faţă nimenea din comunele: Vinerea, Balomir, Şibot, Binţinţi, Turdaş şi unele comune de către Streiu, ceea ce se ascrie împregiurărei, că avisul de convocare poate n'a circulat prin aceste comune.

Scopul casinei române: respândirea culturei poporale şi consolidare în viaţa socială. Acest scop e dară aceeaşi, spre ajungerea căruia e deobligat a lucra — conform misiunei sale — ori care preot ori care învĕţător, notar comunal, advocat etc., cu un cuvênt ori care cetăţean inteligent, care posede o consciinţă curată, o inimă simţitoare şi căruia i zace la inimă a corespunde pe deplin chemărei sale. În casina română, prin cetire prin participarea la şedinţe publice, prin dese întâlniri unul cu altul, prin convorbiri, prin sfătuiri reciproce, neînprospătăm şi lărgim cunoscinţele, ne vom nutrì spiritualmente mai ântâiu noi şi prin noi poporul, în mijlocul căruia trăim şi care aşteaptă dela noi mare şi multă îndurare.

Casina română mai are şi frumoasa problemă, a stêrpì de pe acest câmp cu toate mijloacele morale posibile, — earba cea rea a discordiei, care ne copleşì atât de cumplit de un timp încoace, rĕspândind otravă în corpul nostru comun. Sperăm dară, că nimenea nu va întârḑia a alerga cu un suflet şi cu o inimă sĕ pună umĕrul la ridicarea petrei fundamentale a unui atât de măreţ edificiu naţional!

Aflăm cu bucurie, că comitetul şi-a început numai decât lucrările, că proiectul de statute e deja gata şi spre desbaterea acelora se va conchema şedinţă generală pe Sâmbătă în 22 l. c.

Românul, când se apucă, de un lucru îşi face cruce şi apoi ḑice: Doamne ajută! — Sĕ ḑicem şi acuma: Dumneḑeule bune şi etern al patriei noastre! Privesce din înălţime la acesti fii ai tĕi, espuşi de atâta timp vitregitâţilor sorţei!

Primesce-i sub scutul tĕu cel sânt părintesc; lumineaḑă-i cu lumina ta cea adevĕrată; inspirăle tăria vîrtuţii strămoşesci şi 'i condu cu mâna ta cea tare şi cu braţul tĕu cel înalt la limanul mântuirei! *)

---

*) Onoratele redacţiuni a ḑiarelor „Observatoriul" şi „Gazeta „Transilvaniei" sunt rugate a reproduce această corespondenţa. Red.

Varietăţi.

* (Audienţă) Cetim în „D. Ztg." din Viena că Maj. Sa împĕratul şi regele a primit Vineri la audienţă pe superintendentul din Sibiiu Dr. G. D. Teutsch.

* Regele României se află pe deplin însănătoşat, a primit dela Împeratul Austriei şi rege al Ungariei o scrisoare, prin care'i face cunoscut că A. S. S. Archiducesa Isabela, soţia Archiducelui Frideric a născut o fată.

*(Tineri bĕtrâni.) Din Sighişoara ni se scrie, că Părintele Protopop emeritat Z. Boiu sen. şi soţia sa Ioana născ. Păluşan serbară la 8/20 Februariu a. c. aniversarca 60 a căsătoriei Dlor.

Iubilarii sûnt: dênsul de 83, dênsa 77 ani, erau încungiuraţi la această rară festivitate de 5 copii (2 fii şi 3 fice) 14 nepoţi şi 8 strănepoţi, şi se află încă în rapot cu adûnca etate în bună stare trupească şi sufletească.

* *(Himen.)* D. Nicolae Duşoiu comerciant şi Dşoara Maria I. B. Pop au sĕrbat Duminecă cununia ddlor în biserica Stei Treime din cetatea Braşovului. — D. Nicolau Cristea, teolog din Moşna şi domnişozra Victoria Laslău (fiica O, D. paroch gr. or. Moise Laslău) din Feneş vor serba cununia Duminecă în 20 Februarie st. v. în biserica gr. or. diu Feneş.

* (Bal.) Casina din Sălişte va arangia în 3 Martie 1883 st. n. la 1/2 8 oare seara bal în „Hotelul naţional" Preţul întrărei 1 fl. v. a.

Venitul curat e destinat în favorul fondului casinei române din loc.

* (Bal). „Junimea română" din Siria şi Pâncota arangiază „Bal român" în Pancota în sala Hotelului „Crucea albă„. Joi la 17 Febr. (1 Martie) 1883 seara la 8 oare. Venitul este destinat pentrufondul Biserici gr. orient. din Siria şi pentru ce se va edifica pentru fondul scolar gr. ort. din Pâncota. Bilete de întrare: Pentru familie 2 fl. ear' pentru persoană 1. fl. v. a.

* (Aşa sĕ fie?) Cu stampila postei din Gurghiu ne vine o carte de corespodenţă subscrisă „Argus." În carta aceasta cetim că dela 3 Februarie st. n. a c. scoala confesională gr. or. din Urisiul de sus este prefăcută în scoală comunală. Cerem informaţiune dela cei competenţi, dacă este adevĕrat şi dacă e adevĕrat, cum s'a întêmplat ca scoala confesională sĕ treacă în mânile comunei politice?

* (De ce mijloace dispun ḑiarele mari) Dintr'un articol a ḑiarului „Morgen Post" aflăm că „Neue freie Presse" dispune de un capital de acţii de 1,600,000 fl.; „Tagblatt şi „Vorstadt-Zeitung" de un capital de acţii de 2,900,000 fl.; „Fremdenblatt" de un capital de acţii de 2,700,000. fl.

* (Mişcări la graniţă.) Sûntem informaţi, scrie „Resb.", că toate satele din împregiurul Braşovului au primit un ordin dela guvernul austro-ungar, relativ la culturile militare. Fie-care casă e obligată a primì până la patru ostaşi în cuartir, sau 2000 de oameni de fie-care, trei sate. Ordinul în cestiune se raportează la o apropiată mobidiare de trupe.

Această mĕsură poate sĕ fie negreşit o simplă demonstraţie din partea Austro Ungariei, ca sĕ ne sperie pe noi. În ori ce cas, e bine ca guvernul nostru sĕ ia aminte. Noi n'avem nici o scire despre ordinul amintit de „Resboiul".

* (Emigranţi desamăgiţi.) Cinci familii dela Finsterau din Bavaria au emigrat înainte cu câteva septămâni în Erţegovina pentru că credeau că acolo vor găsì un mod de viaţă mai înlesnită, ca în patria lor orginală. După cum se scrie din München la „D. Ztg", una din familiele aceste, de şepte capete de mare s'a şi întors înapoi şi descriu în colorile cele mai posomorîte împegiurările din Erţegovina, sfătuind pe ori şi cine se nu emigreze acolo.

* (Tragerea loteriei triestine) s'a sfêrşit numai Sâmbăta. Suma de 50,000 a câştigat-o fondul esposiţiunei.

* *(Erori de tipariu.)* În articulii despre „Alegerea de protopresbiter în Oraviţa" publicaţi în Nrii 15. 16. şi 17. ai jurnalului nostru s'au strecorat mai multe erori de tipariu, din cari unele alterează înţelesul, deci pe cei ce se interesează de dênşii, îi rugăm sĕ'i coreagă astfeliu:

1. În Nrul 15. pag. 58. coloana a doua alinea 17. la început, în loc de cuvêntul „Însĕ" sĕ se ceteascâ „Faţă".
2. Pe coloana 3. alinea 2. şirul 1. după cuvêntul „reflectat" sĕ se pună „pe".
3. Tot pe aceea coloană, alinea 3. şirul 3. în loc de „8" sĕ se pună „3".
4. Tot acì, alinea 5. şirul 7. în loc de „comisiunile" sĕ se pună „comisariul".
5. Tot acì, alinea 8. şirul 7. în loc de „lipse" sĕ se ceteascâ „liste".
6. Pe pagina 59. şirul 1. în loc de „efactitate" sĕ se ceteascâ „esactitate".
7. În Nrul 17. pag. 66. coloana 1. alinea 2. a art. în loc de cuvêntul prim „Trebue" sĕ se ceteascĕ „Trebuia".
8. Tot acì, alinea ultimă, şirul 3. în loc de „efectiv" — „esecutiv", ear' în şirul 5. în loc de „atitudine" — „latitudine".
9. Pe coloana 2. alinea 3 şirul 5. in loc de „amicală" — „animată".
10. În alinea 4. şirul 11. după „de" sĕ se pună „a"
11. Pe coloana 3. alinea 8. şirul 8. în loc de „amâna" — „amâne".
12. În alinea 12. şirul ultim, în loc de „curent — „recerut".
13. Pe pagina 67. coloana 1. alinea 7. şirul 3. în loc de „esoperarea" — „cooperarea".
14. În alinea ultimă, şirul 1. în loc de „puncte" — „fapte".

Loterie.

Sâmbătă 24 Februarie n. 1883.

Timişoara:	**26**	**1**	**23**	**45**	**88**
Viena:	**59**	**76**	**88**	**87**	**63**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 24 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.55	88 50
Renta ung. de hârtie	86 80	86.30
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.—	135.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	90.25	90.25
Sorţi de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	94 75	94.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 75	98 50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97.—	96.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	97 75
Obligaţiuni urbariale temeşiane de		96.75
Obligaţiuni urb. temeş. cua ulă sorţire	96 70	
Obligaţiuni urbariale transilvane	97.75	96.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	97.50
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	96 65	
Sorţi ungurezsci cu premii	117.50	99.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	109 70	118.—
Datorie de stat austr. în argint	78.20	110·—
Renta de aur austriacă	97.45	78 30
Sorţi de regularea Tisei	130. —	97.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	829.—	828.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	309.—	308.75
Acţiuni de credit austr.	304.30	204.90
London (pe poliţa de trei luni)	119 70	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina"	100 30	100 30
Galbin	5.65	5.63
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemţesci	58 50	58.55

CONCURS. [360] 1—3

Comitetul Asociaţiunei pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români meseriaşi din Braşov publică următoriul concurs: Devenind vacant un ajutor de 50 fl. v. a. pe an din cele destinate pentru învĕţăcei români cari se vor apleca la una din meseriile: de postovar, maşinist, argăsitor, pălărieri, clopotar, compactor şi brutar (?!), se publică concurs.

Suplicile pentru aceste ajutoare sûnt a se adresa la subscrisul comitet până la 1 Martie 1883 provḑute:

1. Cu estras de botez din care sĕ se vaḑă cu este român şi că posede etatea de 14 ani.

2 Atestat de scoală din care sĕ se vadă că a percurs 4 clase normale şi pricepe încâtva limba maghiară sau cea germână.

3. Revers dela părinţi sau dela Tutorii copilulul, că vor a lăsa copilul sĕ înveţe meserìa pentru care a concurs.

4. Un esemplar din contractul încheiat cu ve un măestru din Braşov pentru vre una din meseriile de mai sus, din care sĕ se vadă că copilul se află la meserie de cel puţin o lună de ḑile.

Braşov 8/20 Februarie 1883.

Comitetul Asoc. pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, preşed. **Dr. I. Bozocean**, not.

Nr. 9 [355] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de a III-ea clasă Ludesci cu filia Costesci, protopresbiteralul Orăştiei se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sûnt:

1. Dela 80 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfârmat şi câte o ḑi de lucru.

2. 2 fênaţe în cimiteriu de 2 care de fên.

3. Venitele stolare.

4. Lemne pentru foc din pădurea comunei.

Dela filia Costesti:

5. Dela 70 familii câte una ferdelă veche de cucuruz sfêrmat, şi câte o ḑi de lucru.

6. 2 fênaţe de 3 care de fên în cimiteriu.

7 Venitul stolar.

Toate acestea aduc un venit anual aprocsimativ de 332 fl. v. a.

Cei ce voesc a concura la această parochie sûnt poftiţi sĕ-şi aştearnă suplicele lor instruite în sensul Statutului Organic şi al Regulamentului congresual pentru parochii cu documentele necessarie, la Oficiul protopresbiteral al Orăştiei în terminul sus arătat.

Orăştie 16 Ianuarie 1883.

În conţelegere cu respectivul comitet parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 19. Sibiiu, Joi 17 Februarie (1 Martie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sasii transilvăneni şi legea maghiară pentru scoalele medii.

Sub titlul acesta a apărut în foaia vieneză „Deutsche Zeitung“ (Nr. 4005 din 26 Februarie a. c. ediţiunea de seară) o corespondenţă datată din Sibiiu. Corespondenţa numită urmăresce doue scopuri: a arăta lumei cum sûnt de ameninţaţii sasii, prin proectul de lege referitoriu la scoalele medii, care aḑi mâne are a fi desbătut în casa deputaţilor, ear' de altă parte, că ei, Sasii, nu au întârḑiat a se folosì de mijloacele legali, prin cari cred a prevenì pericolul ce-i aşteaptă.

Spre scopul din urmă s'a conchiemat consistoriul luteran la o şedinţă estraordinară în Sibiiu şi s'a decis: a se adresa casei deputaţilor o petiţiune cu rugarea, se nu aproabe proiectul de lege referitoriu la scoalele medii, căci nu e pregătit de ajuns şi nu e apt a putè regula în mod legal şi spre mulţămirea tuturor afacerile scoalelor medii, în special însĕ, fiindcă acest proiect vatĕmă adûnc afacerile scoalelor ev. luterane din Transilvania, ba le nimicesce chiar.

Corespondenţa conţine şi unele puncte mai principale din sus numita petiţiune, cari au de scop a motiva procedura consistoriului.

Ministrul de culte, respective puterea statului, îşi aroagă, prin proiectul nou de lege, drepturi, cari vatĕmă autonomia bisericei luterane astfel: dreptul a norma el condiţiunile de primire a elevilor, de promovare de esaminare, de trecerea dintr'un institut int'altul. Ministrul îşi reservă dreptul a statori estensiunea şi mĕsura materialului de propus, a avè influenţă în privinţa contragerei claselor, a ordinei şi disciplinei scolare. Puterea statului îşi reservă dreptul a norma numĕrul profesorilor receruţi şi a oarelor de instrucţiune, ce ar avè a propune un profesor, în fine a decide care se fie macsimul numĕrului elevilor dintr'o classă. Mai vătĕmătoare sunt dispositiunile noului proiect referitoare la esamenele de maturitate. Vederile şi voinţa comisariului ministerial sunt normative în punctul acesta după noul proiect. Asemenea vătămătoare sunt normele referitoare la esamenele de cualificaţiune. Pentru aceasta normează proiectul cursul studiului, statoresce comisiunea esaminătoare, care e esclusiv de stat, apoi grupează specialitaţile şi dispune chiar şi în privinţa limbei esaminătoare.

Prin astfel de norme se vatĕmă dreptul de dispositiune legală şi autonomă. Susţinĕtorilor scoalelor confesionale li se ia ori-ce drept de amestec în afacerile proprielor lor scoale.

O altă nedreptate şi ilegalite sĕ cuprinde în mai multe alte dispositiuni proiectate bună oară în contraḑicerea internă a dispositiunilor §§. 7 şi 56! §. 7 recunoasce principiul, ca confesiunile se statorească înşile limba de propunere în scoalele susţinute de ele. Aditamentul adaus în urmă la acest § de comisiunea de instruciune deneagă acest principiu, de oarece prin aditamentul acesta i se detrage bisericei dreptul statorirei limbei de propunere din un obiect — din limba şi literatura maghiară — în cele 2 clase superioare. Dispositiile privitoare la propunerea limbei maghiare prescurtează preste tot şi vatĕmă principiul de egala îndreptătire şi stau în contraḑicere directă cu toate principiile pedagogice. § 56 arată destul de chiar că autorii proiectului se poartă cu ideea, a introduce în viitoriu limba maghiară ca limbă de propunere în toate scoalele nemaghiare.

Dispositiunile luate în privinţa esamenelor de cualificaţiune, pre basa caror-a limba esaminătoare poate fi afară de unele casuri esceptionale numai cea maghiară, nu ţin de fel cont de dreptul esistent natural şi positiv.

Dispositiile acestea stau în contraḑicere diametrală cu principiile proclamate, de egală îndreptăţire, căci i se dă limbei maghiare un prestigiu, care vatĕmă adênc pe celelalte limbi ale patriei. Se vatĕmă prin acele legi fundamentale de stat, în deosebi legea „despre egala îndreptăţire a naţionalitătilor, Art. 44 ex 1868, care ori cum da oareşi care garanţie naţionalităţilor şi pe care legislativa caută acum prin acte de ale sale a o ciunti şi delătura, un semn de înţelepciune de stat unilaterală şi nedreaptă.

Se citează legile fundamentale cuprinse în petiţiune, pe care se basează autonomia scolară a bisericei luterane din Transilvania.

Se poate numì oare înţeleaptă nizuinţa de a eschide pe o parte a cetăţenilor statului maghiar dela folosirea drepturilor fundamentale câştigate cu sudoare, pe lângă a căror esercitare statul a putut esista secoli întregi nealterat, şi în pacea internă neconturbat. E în interesul statului a nimicì caracteristicele de limbă şi naţionale şi ori-ce cultură năţională, carea s'au arătat pănă acum folositoare statului.

Pentru ce sĕ nu poată depune întreg esamenul de maturitate gimnasiastul nemagiar, ear' candidatul de profesură întregul esamen de cualificaţiune în limba sa maternă, precum se întêmplă în Austria, cu care împreună stăm sub acelaşi prea înalt monarch, şi precum e permisă aceasta Polonului, Italianului, Cehului, chiar şi Germanului în provinciile de sub stăpânirea rusească? Pentru ce numai în Ungaria, care se fălesce cu instituţiunile sale liberale, se n'aibă dreptul viaţă şi esistenţă, îndată ce se tractează despre dreptul unei alte naţionalităţi afară de cea maghiară? Cine va fi aşa naiv a presupune, că în astfel de dispositii se tractează în adevĕr numai de dreptul de supraveghiere, ce voesce guvernul a şi-l asigura?

Ne temem, că edificiul de stat care 'şi raḑimă esistenţa pe temelii, precum sûnt cele cuprinse în proiectul de faţă, îşi periclitează adûnc viitorul.

Căci „independenţa naţiunei“, aşa vorbea de curênd F. Deák, care nu dispune de putere morală, şi nu e capabil a ţinè în onoare sânţenia legilor sale şi ale câştiga vaḑă, va devenì un joc al evenimentelor; legile noue nu o vor mântui“.

Deşì, după esperienţele de pănă acum şi după torentul ce domnesce de present, e îndoelnic, efectul vocei ce o ridică biserica luterană, ea totuşi nu poate tăcè. Îşi ţine, din contră, de sântă datorinţă a 'şi ridica cuvêntul în faţa unei astfel de „regulări“ care nu cuprinde altceva, decât numai acte de confiscare, şi a protesta energic în contra unei astfel de proceduri.

Cam acesta e cuprinsul corespondenţei din „D. Ztg.“ Se espune genesa petiţiunei adresate casei deputaţilor şi se arată, prin unele citate din acel act, motivele, cari au îndemnat pe Consistoriul luteran se protesteze contra proiectului de lege referitoriu la scoalele medii.

Am estras în adins unele din menţionatele motive, spre a arĕta că, cam aceleaşi ne-ar putè îndemna şi pre noi sĕ protestăm contra proiectului amintit. Pericolul ne ameninţă şi pre noi, întocmai ca pe compatrioţii nostri sasi.

Sasii prin procederea lor au dovedit lumei, cât sûnt ei de activi şi cu ce zel îşi sciu ei apăra drepturile, ce putere de viaţă au ei în corpul lor cât e de mic şi ne'nsemnat.

Nouĕ ne place a ne provoca cu toată ocasiunea la puterea noastră vitală, mulţimea noastră numerică, şi la alte semne caracteristice ale noastre; când e vorba însă se facem ceva, suntem tot cei din urmă şi şi atuncea ne presentăm cum dă Dzeu. In loc sĕ premergem noi cu esemplul, cum ni s'ar şedè, după ce ne tot fălim, noi aşteptăm tot după alţii. In loc sĕ căutăm, sĕ se conformeze împregiurările nouĕ, ne conformăm noi împregiurărilor.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 18).

Contesa Elfrida cugeta-se a o câştiga. Planurile ei erau nimicite, bĕtrânul peţitor deschise ochii... El se simţia ridicul, şi jurà a'şi resbuna de mătuşe ca şi de nepoată; jurămêntului acestuia, formulat în gândul sĕu cu iuţeala fulgerului, el mai adause hotărirea a nu se mai lăsa sĕ-l înşele a doua oară, şi a se îngrigì însuşi de afacerile sale, adresându-se către prima fată de familie bună, care l'ar primì bucuroasă.

Fata aceasta era Olga; el nu mai era în îndoială, auḑindu-o spunênd cu voce lină, cum Margareta i-a cedat toate drepturile şi pretenţiile asupra inimei sale.

Ea îi spunea toate acestea cu o mare efronterie sinceră, şi dându-şi aerul a glumì ca un copil carele şi era în multe privinţe, însĕ ca o femeie pe care ambiţia deja o rodea şi inspira la timp potrivit. Baronul, cu spirit cum era, sprijinì gluma, şi părea că nu-i atribue nici o importanţă; la sfêrşitul jocului însĕ, în loc a reduce pe Olga la fotoliul sĕu, el îi oferì braţul spre a o conduce în galerie, a cărei vastă întindere permitea foarte uşor a vorbì fără martori.

Aici el îi zise, luând mâna ei arḑêndă în mânile sale gheţioase:

— Olga, Dta eşti tinĕră şi frumoasă, dară sĕracă şi de familie prea bună ca sĕ te măriţi după un bărbat frumos fără stare. Depinde numai dela Dta a transforma gluma în realitate. Eu îţi ofer numele meu şi o soarte strălucită. Rĕspunde serios şi îndată, sau se nu mai vosbim de loc de chestia aceasta.

Olga, era în realitate tinĕră, frumoasă. sĕracă, vană şi lacomă. Ea prinse ocasiunea de pĕr şi accepta fără şovăire.

— Bine, îţi mulţămesc, ḑise Olaus sărutându-i mâna.

Permite mi a nu mai adauge nici un cuvênt. Eu m'aşi face ridicul, dacă ţi-aşi vorbì de amor. Aceasta te-ar face a crede că eu mĕ ţin iubit. Noi ne luăm fiind-că ne-am înţeles aşa, şi amêndoi avem cuvinte importante a ne hotărì la pasul acesta, eată cum stă afacerea noastră.

Acuma, dacă voesci serios căsătoria aceasta eu pretind secret absolut pentru vre-o câteva ḑile mai cu seamă către contesa Margareta şi către mătuşa sa. Îmi poţi promite?

Consideră, că o indiscreţiune poate strica tot.

Olga avè prea mult interes a tăcea că sĕ nu promită sincer.

Baronul o conduse în salonul cel mare.

Dispariţia lor a fost aşa scurtă, încât niminea nu putù trage consecenţe dintr'ânsa, de ar fi observat-o. Contesa Elveda însĕ totuşi se emoţionà, uitându-se după nepoată sa.

Nu te nelinişcì, îi ḑise Olga, ea chiar acuma a fost aici,

— Ea se ascunde, sĕ încăpăţinează a nu juca!

— Nici de cum, ḑise baronul, d-ei s'a supus. Dară eu n'am voit sĕ abusez de obligenţa sa.

Şi oferind braţul contesei el se îndepărtà cu dênsa, spunêndu-i că el nu voesce a fi iubit cu sila, că el este mare destul a face peţirea însuşi şi că o roagă a nu se mai amesteca în nimic, dacă nu voesce ca dênsul sĕ pearḑă toată speranţa, ba chiar toată voinţa de a se însura.

Contesa se mângăià pentru înfruntarea aceasta căci pentru prima oară, părea baronul hotărît a sĕ ostenì pentru Margareta.

(Va urma.)

Sasii tac şi fac. Nu mai întreabă pe nimeni, ce vederi au alţii faţă cu direcţiunea ce o iau lucrurile în stat. Văd una, că le sûnt ameninţate drepturile şi caută a şi le manţinè intacte. Noi pipăim mai întâi, că oare nu cumva vom călca vreo regulă de curtuasie, dacă remonstrăm contra nedreptăţilor, ce nise fac, şi numai după ce sûntem asiguraţi din partea aceasta păşim la lucru.

E bună şi precauţiunea, îşi are şi ea însĕ marginile sale.

Faţă cu proiectul de lege referitoriu la scoalele medii a trecut timpul precauţiunilor. E oara a 12-a. Trebue sĕ ne spunem şi noi vederile noastre.

Cine îşi apără drepturile sale, e demn de ele. Voim a fi şi noi demni de drepturile, ce ni s'au garantat prin autononia bisericei noastre, de aceea dorim a vedè cât mai în grabă, că se fac şi din partea noastră paşii de lipsă, întru apărarea drepturilor noastre, pe care ni le ameninţă proiectul de lege referitoriu la scoalele medii.

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Februarie.

Episcopul rom. cat. din Transilvania, după cum cetim în „P. N.“, a provocat pe deputaţii dietali catolici din Transilvania, sĕ nu primească proiectul de lege pentru scoalele medii, de oare ce acela vatămă autonomia bisericei catolice din Transilvania. Şi de biserica luterană ungurească se ḑice că a protestat contra proiectului de lege pentru scoalele medii.

Despre conferenţa dunăreană se ḑice că 'şi va fi terminat lucrările aḑi. Suplinim următoarele relativ la cestiunea aceasta după „Imparţialul“. Eată ce ḑice acest ḑiar:

Un amic al „României libere“, scrie „Imparţialul“ i trimite din Liege o preţioasă dare de seamă asupra unei nuoi broşure apărute acolo, în laudabilul şi cavalerescul scop de a apăra drepturile Românilor, în grava problemă ce frământă actualmente sagacitatea puterilor europene.

Ea se unesce cu indatoritoriul sĕu corespondent spre a esprima vocei nepărtinitoare, ce se ridică din Liège, cordialele sale mulţumiri şi publică analisa primită de pe ţĕrmurile Meusei.

Eată cum începe corespondenţa:

Liége, 17 Februarie 1882.

Dnule redactor! Pe când faimosul concert european pare în maioritate dispus a năpăstui pe adevĕraţii stăpânitori ai Dunărei, — din liberul Belgiu, destinat a fi cel mai sincer şi mai desinteresat amic a României în Occident, ne vine o nouă şi călduroasă apărare a drepturilor noastre în cestiunea arḑătoare a ḑilei, după aceea deja apărută anul trecut: *La navigation des fluves: Le Danube par la Chevalier de Thier* (Liège),

Tot în Liége e tipărită şi aceasta nouă broşură ce poartă titlul plin de actualitate: *La Roumanie devant la Conférence des Londres par un Paysan du Danube.*

Ori-care ar fi autorul acestei studiate lucrări, primească mulţumirile noastre pentru accentele pline de dragoste ce-a adresat în favoarea Românilor şi spre auḑul nedreptului areopag de pe malurile Tamisei.

Autorul, în concisa sa întroducere, espune mai ântâiu, cu o competenţă desăvârşită, gravitatea cestiunei ce preocupă Europa; el arată consecenţele periculoase, ce decisiunile luate în pripă ar putea sĕ aibă mai târḑiu. E de notat că „ţĕranul dela Dunăre“ pare a cunoasce cu deamĕruntul ţeara, or-organisaţiunea şi instituţiunile noastre.

Autorul urmăresce, pas cu pas, tendenţa, din ce în ce mai vĕdită a Austriei împinse de Germania de-a se lăţi în Orient, şi a devenì astfel o putere în adevĕr „orientală.“

Aceasta parte esenţialmente istorică are un interes foarte viu pentru acei ce caută causa neînţelegerilor de aḑi asupra Dunărei.

Afacerea congresului bisericesc sêrbesc.

Deputaţii sêrbi din dieta Ungariei: Milan Dimitrievici, Alecsandru Nicolici, Vasiliu Popovici, Dr. Nicolae Macsimovici, Stefan Ioanovici, Dr. Ioan Subbotici, Vasile Giurgevici, George Crestici, Ioan Stecovici şi Mihail Rogulici — după cum spune „P. Ll.“ de eri, au fost primiţi astăḑi înainte de ameaḑi la audienţă de ministrul pres. Tisza în încăperea ministerială a dietei. Decanul deputaţilor sêrbi, Milan Dimitrievici a adresat ministrului president următoarea cuvêntare, statorită mai nainte de membrii deputaţiunei:

Escelenţă!

După ce congresul bisericesc naţional sêrbesc ţinut la anul 1879 nu şi-a putut termina lucrările privitoare la organisarea şi administrarea bisericei din causa amênărei sale, comisariul regesc a declarat încă atunci precum a'ţi declarat în urma mai multor representaţiuni şi Escelenţa Voastră, că se va dispune convocarea congresului spre scopul continuărei lucrărilor începute. Această binevoitoare dispoşiţie a înaltului guvern, basată dintr'altele pe obiectele lucrărilor congresului, credincioşii bisericei sêrbesci o au luat cu mulţămită la cunoscinţă, bine sciind, că dela staverirea şi esecutarea organisaţiunei atêrnă binele şi fericirea bisericei.

Basata speranţă a credincioşilor bisericei sêrbesci nu s'a împlinit din causa, că prin intervenirea neaşteptatelor evenimente, adecă prin pensionares patriarchului de piă memorie, Ivacĭcovicici, şi prin denumirea unui administrator, convocarea congresului s'a pus la o parte; ear congresului, convocat la 1881, espres numai pentru alegerea patriarchului, nu i s'a permis sĕ-şi spună gravaminele sale, şi se continue lucrările începute în 1879, şi întrerupte din causa amânărei.

Deplorabilele evenimente atinse mai sus, cu cea mai mare durere trebue se o mărturisim —, au avut mari înfluenţe asupra scumpei noastre biserici, de oarece Organisarea autonomă deja în stadiul desvoltărei sale, în ce privesce organisarea proprie şi a singuratecelor ramuri ale administraţiei, din causa stricăcioaselor pedeci, puse în contra esecutărei nu s'a putut îndeplinì

Această stare în sine şi pentru sine destul de critică a bisericei sêrbesci devenì şi mai acută prin împregiurarea, că sinodul episcopesc, folosindu-se de nenormalele împregiurări actuale, a presentat în timpul din urmă o adresă înaltului guvern, a cărei scop final după cum sûntem informaţi — este nimicirea instituţiunilor celor mai importante din constituţia bisericei noastre, şi intenţionata intemeiare a esclusivei domniri ierarchice pe ruinele acestora.

Această faptă a sinodului archieresc precum şi cuprinsul memorandului înaintat de ei a făcut mare svon şi a produs cea mai mare indignaţiune în peptul credincioşilor, din care causă basaţi pe aceste împregiurări şi pe curentul din popor, ne vedem siliţi a declara, că în casul, când în biserica greco-orientală serbă nu s'ar restituì ordinea istoricesce desvoltată în ea şi starea corespunḑĕtoare legilor în vigoare, asupra scumpei noastre biserici şe vor descărca cele mai mari calamităţi.

Scim noi bine, că Escelenţa Ta eşti informat prin organele proprii despre trista stare a bisericei noastre, şi scim şi aceea, că Escelenţia Ta esti aplecat a apreţia tot ce ţi vom spune, şi vei lua în considerare îngrijirile şi vederile noastre, cărora le dăm espresie cu această ocasiune, căci Escelenţia Ta, judecând după posiţia noastră, poţi fi convins, că pre noi nu ne a adus aici interese personale, ci simţĕmêntul datorinţei noastre, ca se te informăm în detaiu despre trista starea bisericei noastre, şi seţi spunem purul adevĕr.

Din toate acestea este evidentă urgenţa şi necesitatea de a se completa şi esecuta cât mai curênd întrodusa organisare a regimului nostru bisericesc şi a administraţiei.

De oarece cea mai ferbinte dorinţă a poporului sêrbesc este ca spre acest scop sĕ se convoace congresul bisericesc;

De oarece în fine este în interesul bisericei şi al statului ca această organisare sĕ se statorească în cadrul legilor prin congres cu autorisarea puterei statului; considerând toate aceste fapte nenegabile, declarăm âncă odată, că ce privesc afirmaţiunile noastre, luăm asupra noastră responsabilitatea, căci scim şi sûntem convinşi, că am tălmăcit fidel simţĕmintele şi dorinţele careligionarilor noştri.

În cele ḑise am semnalat fidel starea bisericei noastre şi tot odată am indigitat calea şi modul, cum s'ar putea sana şi cum ar trebuì sanat rĕul, şi de oare ce cererea noastră sĕ basează pe lege, sûntem încredinţaţi că Escelenţia Ta, ca esecutorul legei, şi amic al autonomiei, nu vei concede, ca biserica greco-orientală sêrbă se fie impedecată în desvoltarea ei istorică şi scurtată în drepturile ei autonome.

Cu această ocasiune nu putem întrelăsa sĕ nu revocăm respectuos în memoria Escelenţei Tale, că congresului din 1879 pentru neobosita sa activitate i s'a notificat prea înalta recunoscinţă, şi că cel din 1881—1882 a observat între cele mai grele şi mai critice împregiurări o procedură plină de tact, şi astfel procedura amintitelor congrese garantează pe deoparte capabilitatea de autonomie a poporului sêrbesc, pe de altă parte loialitatea documentată la toată ocasiunea.

Ca fii credincioşi ai acestei patrii şi membrii însufleţiţi ai bisericei noastre, Te rugăm Escelenţă cu tot respectul, se binevoesci a permite, ca congresul bisericesc naţional greco-oriental sĕ seconvoace cât mai curênd, şi anume în sensul statutului cogresual pe timpul dintre Paştile şi Rusalile acestui an'

Nutrim firma speranţă, că congresului ce se va într'unì 'i va succede a sana gravaminele, a delătura controversele şi preste tot va face, ceea ce pretinde binele bisericei şi interesele statului. Ne permitem deci încă odată a recomanda cererea noastră înaltei consideraţiuni a Escelenţiei Tale.

— Ministrul a primit cuvêntarea, ce i s'a dat şi în scris, cu observarea, că el va supune cererea deputaţiunei unei esaminări serioase. Deocamdată poate declara şi acum, că guvernul în afacerea bisericei sêrbesci va decide reflectând la legile în vigoare, privilegiile şi la desvoltarea istorică a bisericei sêrbesci, avênd în vedere interesele statului, ale bisericei sêrbesci, şi ale poporului sêrb.

După cum ne asigură, respunsul a făcut asupra deputaţiei bună impresie, carea s'a despărţit de ministrul president în convingerea, că rugarea se va decide cât mai curênd şi în mod îndestulitoriu.

„Pericolul invasiunei rusesci.“

(Urmare.)

În primăvara anului 1882 era, continuă broşura, pe acì pe acì sĕ se înceapă resboiul. Erumperea a fost împedecată de o parte prin nedecisiunea pregătirilor franceze, pe de altă parte prin nemărginita iubire de pace a monarchiei noastre, care nu primì provocarea cuprinsă în ţinuta Muntenegrului faţă cu insurecţiunea din Erţegovina. Autorul a petrecut pe timpul insurecţiunei în Cetinje, unde crede a se fi convins, că alianţa secretă din 1862 încheată între Sêrbia şi Muntenegru, s'a mărit îndată după congresul dela Berlin cu aceea, că Sêrbia şi cu Muntenegru vor lupta la olaltă din toate puterile, cea dintâiu pentru câştigarea Bosniei, a doua pentru Erţegovina, la cas când nu le-ar succede a obţinè provinciile aceste pe calea păcei dela Poartă ori dela Austro-Ungaria. *Casus foederis* va întra în vigoare îndată ce Austro-Ungaria va fi încercată în rĕsboiu cu una din marile puteri.

Cumcă Rusia se pregătesce, e evident dela 1880 încoace. Ministeriul de rĕsboiu rusesc a grămădit în 1880 în districtele militari Varşau şi Vilua 280 batalioane de infanterie, 142 escadroane de cavalerie, 109 baterii şi 35 batalioane de artilerie şi trupe de genii. Infanteria se poate înmulţi în ambele districte în câte va ḑile prin reserviştii concediaţi cu 148, la olaltă cu 428 batalioane. Spre întărirea nemijlocită a acestei armate considerabile s'au concentrat în districtele militare San-Petersburg, Chiev, Charcov şi Mosca 354 batalioane de înfanterie, 199 escadroane cavalerie, 156 baterii şi $23\frac{1}{2}$ batalioane artilerie şi trupe de geniu. Infanteria se înmulţesce prin conchiemarea reserviştilor concediaţi cu 277, la olaltă cu 631 batalioane. După statistica corectă a statului major germân a concentrat Rusia în regiunnea Vistulei pentru formarea unei armate de operaţiune astfel de putere armată, încât din ea resultă următoarea massă ca armata operătoare şi de atac: 840 batalioane infanterie, 300 escadroane cavalerie, 284 baterii (cu câte 8 tunuri), 30 baterii călări şi 26 batalioane trupe de geniu. De odată se lucră în Polonia rusească la întărirea a douĕ lagăre, se întăresc Varşovia şi douĕ linii de întărire dela marea ostică până la Odesa. În armată s'au înrolat la an. 1880 235,000 feciori, ceea ce nu s'a întêmplat nici în timp de rĕsboiu, căci la 1877—1878 s'au asentat numai 218,000 recruţi. Faţă cu această putere colosală stau din partea noastră, după autorul, în Galiţia şi în Bucovina numai 60 batalioane infanterie, 21 escadroane de dragoni şi 35 escadroane de ulani, 13 baterii şi 1 batalion trupe de geniu. S'au acordat, ce e drept, şi pentru întăriturile Cracoviei 3 milioane şi Przemysl $5\frac{1}{2}$ milioane florini, însĕ numai în mai multe rate anuale, aşa încât lucrările acestea se vor putè finalisa numai mai târḑiu.

Autorul susţine a fi avut ocasiune pe cât timp a fost în Cetinje, capitala Montenegrului, a cunoasce din isvorul cel mai sigur planul de rĕsboiu, pe cere la formulat Rusia faţă cu Austro-Ungaria, şi pe care la şi pus în parte — in lucrare. În primăvara anului 1881, înainte de a fi fost denumit Ignatiew ministru de interne, s'a fost decis deja în consiliul ministerial secret, la care au luat parte conducĕtorii partidei panslavistice dimpreună cu Ignatiew, a organisa contra Austro-Ungariei preste tot locul revoluţiunea internă şi a pregătì miscările în Bosnia şi Erţegovina, pentru ca în primăvara an. 1882 se erumpă insurecţiunea în provinciile ocupate şi în Dalmaţia sudică, ca astfel se poată păşi şi Rusia la atac, avênd puterile apusene a ţinè pe Germania în şac. În consiliul guvernului rusesc s'a constatat pe baza unor date militare detaiate, că Austro-Ungaria va avè a da pept cu o armată de douĕ ori aşa mare precum e aceea de care dispune ea. Statul major a dovedit de altcum, că pe basa esperienţelor făcute în campania bosniacă, victoria Rusiei contra noastră va fi sigură chiar şi în casul, dacă am putè opune armatei rusesci întreaga noastră putere armată! Ţarul a încredinţat pe Ignatiew cu esecutarea acestei programe politice. În România are chemarea a agita contra Austro-Ungariei cumnatnl lui Gortschakow, George (?!) Sturdza din Iaşi, în Sêrbia Ristics şi Metropolitul Michael; de odată prelucră agenţi rusesci pe Rutenii galiţiani şi pe Slovacii din Ungaria superioară; de doi ani de ḑile în coace subminează aceştia în continu împĕraţia sântului Stefan dela Carpaţi până la Adria, dela Pojon până la Braşov. În Iulie an. 1881 s'a mişcat întregul cerc româno-slav din giuriul nostru. Coloman Tisza n'a vĕḑut nici auḑit ceva despre agitaţiunile ruseşci, căci era ocupat cu alegerile deputaţilor, după aceea cu fabricarea maiorităţii parlamentare. De pe partea lui puteau venì moscoviţii la Budapesta. . . . . . Pe când presa română ne declara în vara 1881 unanim resboiul şi ne spusese că necum se căpătêm Dunărea de jos, din contră părţile românesci ale Ungariei şi ale Bucovinei se vor lipì de România, pe când trupele române erupseră preste graniţă şi ocupaseră pământ ungar, în Viena se scia numai atâta, că ni s'a întêmplat earăşi o nedreptate internaţională, nu pentru prima oară, dar nici pentru ultima oară. Aceea nn o scia însĕ nimenea, că Ignatiew a fost, carele a organisat întreg atacul dacoromân.

A erupt în urmă în surecţiunea în Dalmaţia sudică şi în Erţegovina, accelerată prin neajunsurile cunoscute din administraţiune. Încă şi pela începutul lui Ianuarie 1882 era Kalnoky de părere, că în sud avem a sta faţă numai cu oarde tălhăresci şi că vom fi în stare a le împrăscia cu 1 milion floreni şi cu o singură divisiune, Kalnoky înţelese numai în sĕptămâna a doua din Ianuarie, că se pregătesce în peninsula balcanică spre primăvară o revoluţiune mare şi că mişcarea în Erţegovina nu e decât preludiul acestei revoluţiuni. Spre 10 Ianuarie începe a se mai lumina şi se scie, că agitatori panslavişti cutriera de luni de ḑile provinciile ocupate şi că ne vor trebuì minimul 50,000 oameni, căci resboiul are fisionomie politică şi se pare numai a fi revoluţiune! Că guvernul Ţarului şi aliaţii acestuia au organisat insurecţiunea, aceasta n'o scia Kalnoky încă nici în carneval. Colonelul Thömmel (din Cettinje) a telegrafat cât a ţinut earna lui Kalnoky, că unii montenegreni se alătura ce e drept preste graniţă la insurgenţi, guvernul montenegrean împedecă însĕ ori ce rĕu. El îngrijescesce prin cordon militar a 'şi împlinì datorinţele internaţionale, ce le are faţă cu noi. În modul acesta a degenerat insurecţiunea într'o revoluţiune puternică aşa încât guvernul nostru n'a fost în stare cu 75,000 oameni nici până aḑi a estirpa aceea, ce o ţinuse la început de o istorie tălhărească..... Soldaţii nostri sau ruşinat de luptele fără succes, pe cari le au continuat luni întregi cu vitejie şi cu sacrificare proprie. De 100 ori am bătut pe insurgenţi de 100 ori i-am respins în Muntenegru. Armata noastră a fost condamnată a vedea în Crivoscie şi în Erţegovina ḑi de ḑi cn mânile în sin celebra comedie. Însurgenţii se reîntoarseră pe neaşteptate cu întăriri montenegrine preste graniţa noastră; armatei austro-ungare cu toate acestea nu i-a fost permis a trece preste graniţa montenegrină! Astfel de lucruri n'a vĕḑut Europa nici când. Împregiurarea aceasta n'a fost nici decât chemată a ameliora încrederea armatei noastre şi a întărì încrederea oficiului nostru estern. La început nu pricepură cei 75,000 soldaţi austro ungari, de ce sûntem condamnaţi a suferì volnicia Muntenegrului. Mai târḑiu înţelese şi cel din urmă infanterist, că lucrul îşi are causa sa: Austro-Ungaria se teme de Rusia. Aceasta a fost signatura situaţiunei în decursul insurecţiunei sudslavice. Frica panică de Rusia a devenit principiul politic conducĕtor al oficiului nostru estern, de când am împărţit Tnrcia şi am ocupat Bosnia.

Rĕsboiul probabilmente decis de guvernul rus *nu* a erupt în anul 1882. Autorul îşi esplică amânarea acţiunei acesteia, după dênsul, inevitabilă, în următorul mod: Gambetta a făcut pe generalul Scobelv precum şi pe ambasadorul rus din Paris atent, că organisaţiunea armatei noue ruse va putè fi finalisată numai după 3 ani şi că va fi bine, dacă Rusia va amêna resboiul cu Austro-Ungaria până pe timpul finalisărei amintite. Dacă ar începe Rusia rĕsboiul de pe acum, în casul acesta uşor ar putè sĕ se întêmple vre-o mişcare în opiniunea publică a Angliei, prin ceea ce ar fi împedecată şi Francia de a paralisa eventualul amestec al Germeniei în rĕsboiu. În urma acestui sfat francez a decis guvernul rus a aţîţa pe Austro-Ungaria prin impertinenţa Muntenegrului spre rĕsboiu, pentru ca apoi Rusia sĕ ne poată declara resboiu, dacă vom primì mănuşa, ce ni se va arunca din partea Muntenegrului, şi ne vom trimite trupele pe munţii cei negri. În casul din urmă se va întoarce după socoteala rusească şi opiniunea engleză contra Austro-Ungariei şi Francia va fi tare destul a reţinè pe Germania dela participarea la resboiu.

Monarchia noastră n'a mers în cursa montenegreană. Ministeriul nostru de esterne a însărcinat pe toate organele, a acoperi jocul impertinent al Muntenegrului şi a nu recunoasce, că Muntenegru şi Rusia ar fi conducetorii insurecţiunei, a rĕspândì chiar, că Rusia şi guvernul muntenegrean s'ar fi purtat totdeauna cât se poate de bine faţă cu Austro-Ungaria! Fie-care telegramă din orient scia neomenos minţi că Muntenegru şi Moscovitul ar fi amicii de cruce ai monarchiei noastre şi că ambii coopereazā cu prevenire frăţească la suprimarea insurecţiunei. Dacă se încumeta cineva a notifica în Viena sau Pesta, că insurgenţii sĕ înarmează şi se susţin prin satele grăniţeresci montenegrene pe spese rusesci, comitea o faptă neertată, jignea siguranţa monarchiei, şi i se confisca telegrama ca un document inamic statului.

Situaţiunea aceasta face pe patriotul maghiar se esclame: „A fost de ajuns decenuiul unei politici esterue, ca sĕ ajungem a ne pogorî în şirul puterilor mari la nivelul turcesc aşa, încât peste puţin o se reclamăm garanţia puterilor europene întru asigurarea întregităţei noastre politice şi teritoriale faţă cu Rusia.... Nu se află o a doua putere mare în Europa, care ar fi suferit fără pedepsire atâtea vătĕmări mârşave internaţionale, cu câte ne-a îngrămădit pe noi guvernul Ignatiev în decurs de un an. Nu se află o a doua putere mare, de care sĕ se încumete a-şi bate joc vecinii cei mici aşa, precum şi-a bătut joc de noi Montenegru. Regimul absolutistic a comis greşeli colosale, n'a fost însĕ laş nici când. Ministrii noucreatului imperiu ne-au sdruncinat forţa internaţională cu greşelele, ne-au jignit onoarea europeană, şi ne-au transpus într'o situaţiune, în care laşitatea devine o virtute patriotică.... Ministrii nostri parlamentari şi delegaţionali, majoritatea noastră parlamentară şi delegaţională ne-au guvernat astfel încât de 15 ani încoace constituţionala Austro-Ungarie tot odichneşce, nu doară din motiv că ar impune, ci de aceea, fiind că e „necesitată“ a odichnì! Şi monarchia aceasta va odichnì cât timp i vor concede se odichnească. Ce va face însĕ atunci, când o vor pomenì evenimentele şi cazacii vor lipì de cea dintâi uşă în Galiţia declararea resbioului? Cumcă aceasta se va întêmpla mai curênd sau mai târḑiu e aşa de sigur ca moartea.“

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

23 Ianuarie, 1883. În Nr. 128 al ḑiariului „Gazetta Transilvaniei“ din 3/15 Noemvrie 1882 a apărut o corespondenţă din Stena, la Cohalm, subscrisă de pseudonimul „Audax“ intitulată“ „Ca sĕ ne cunoascem.“ Acea corespondenţă se ocupă cu multă predilecţiune specială cu alţii şi fără cea mai mică necruţare cu persoana mea şi cu Veneratul Consistoriu din Sibiiu.

Nu este aceasta prima dată când în ḑiarul „Gazeta Transilvaniei“ se străcură lovituri cu vreme şi fără vreme în Veneratul Consistoriu din Sibiiu. Se fie o tactică, nu'mi vine a crede, a se amesteca în afacerile bisericei noastre, denunţându-ne la locurile competente. Cei de sus vor fi sciind unde lovesce Gazeta prin afirmaţiunea, că consistoriul, califică pre aventurierii, cari au cutrierat România, ear cetitorii, Gazetei, oameni creḑĕtori, ca toţi românii cu inimă curată pot crede multe când susţine „Gazeta Transilvaniei“, că învĕţătorii cualificaţi de consistoriul din Sibiiu emulează în a maghiarisa scoalele noastre confessionale.

Însinuarea se face în doauĕ direcţiuni, şi apoi tot „Gazeta Transilvaniei“ se supără când sĕ cere dela ea consciinţă bună şi inimă curată.

Eu nu mĕ voi face apărătoriul consistoriului din Sibiiu, care la cualificarea învĕţătorilor nu consultează şi pre corespondenţii ḑiarelor, ci mĕ voiu restringe numai la cele ḑise la adresa mea.

Declar că mi-am luat refugiul la „Telegraful Român“ numai după ce „Gazeta Transilvaniei“ la repetiţele mele rugări n'a aflat cu cale a-mi da şi mie loc în coloanele sale.

Corespondentul Gazetei se pune pe un noian de frase frumoase, ca bogăţia unui om, în a cărui vine circulă sângele divului Traian, şi-mi impută că eu aţiţ fortuna (?) pe care a căutat a o înlătura. De bună samă a voit se aţiţe domnul corespondente focul unei reciproce, căci românul numai focul aţiţă. Şi aceasta o poţi ḑice figurat ori în sens propiu, căci fortuna tot fortună remâne.

Sunt invinuit că am făcut scoale de stat în comunele Fişieriu, Mucundorf şi giur. Contestez faptul. Şi ca sĕ se dea mai mare valoare afirmaţiunei mele aclud în copie autentică documentele dela oficiul politic din suscitatele comune*) cari şi ele desavuează pre corespondentul ḑiarului Gazeta Transilvaniei. Cele ḑise despre mine că duc pre scolarii din scoala de repetiţie în birturi, le declar de calumnii rĕutăcioase.

E uşor oamenilor de talia corespondentului dela Gazeta a parada cu naţionalismul lor, măcar că on. Gazetă ar trebuì se facă o controlă mai riguroasă, ca sĕ nu se pară că protege pe câţi lovesc în consistoriul romanesc din Sibiiu şi în cei ce stau sub jurisdicţiunea lui fie cât de onesti. Una însĕ se nu peardă din vedere corespondentele Gazetei Transilvaniei Audax: Mai multă conscienţiositate şi mai multă inimă curată, şi atunci nu se vor mai scrie însînuări şi calomnii de către direcţii următori ai divului Traian.

Pulca,
învĕţătoriu.

O pagină din istoria „Horia şi Cloşca“.

(După raporturile oficiale 1784 din memoriile guvernatorelui Bruckenthal.)

Revolta sângeroasă a clăcaşilor (iobagilor) Români din 1784, locuitori în districtele: Zarand, Haţeg, (Huniadoară) şi Alba inferioară sub conducerea lui Ioan Horia numit şi Nicoară Ursu, care a avut sub comanda lui mai mulţi sub-căpitani, precum pe Ioan Cloşca, Giurgiu (George) Crişanu, Uibar (?) Ursu (cunoscut sub pseudonimul „Horia cel mic“) şi Dibertz (?) Ursu.

Horia clăcaş fiscal (pe moşia statului) din Arieşul mare şi Cloşca din Cărpinişiu. Ambii din ţinutul Zlagnei. Horia era cunoscut încă din anul precedent ca rĕsvrătitoriu. Încă din 1783 strânsese mulţime de ţĕrani Români şi spărsese vasele de vin ale arêndaşului Martin Rosniac după toată moşia statului din ţinutul Zlagnei. Desconsiderase legile şi autorităţile locului. Neapĕrat, că contra acestor turburări s'au luat mĕsuri, însĕ prin dibăciă scăpà Horia şi alţi instigatori.

În anul 1784 nemuritorul împĕrat Iosif II ordonă un recensemênt general în tot imperiul şi tot deodată conscripţiuni militare. Horia şi alţii profitară de ocasiune, ca sĕ se aţiţe poporul român în contra marilor proprietari, căci le ḑicea: „întraţi în miliţiă şi veţi devenì liberi şi proprietari pe pămêntul ce'l lucraţi.“ Sătenii din Gonzaga aproape de Haţeg şi alte sate după indemnul acestora plecară la Haţeg în lunile Iulie şi August 1784 mergênd grămeḑi. Esemplul lor îl imitară şi locuitorii români din districtul Albei inferioare şi alergară în masse la Alba-Iulia, ca sĕ se înroleze ca soldaţi.

Lucru devinise serios*) Guvernul ţĕrii era nelinistit şi-şi pervuse cumpătul. Brukenthal raportează cancelariului Eszterházy (în Viena) în 18 August: „Cu posta de eri ne-au sosit şciri din diferite părţi, că locuitorii mai multor sate din Comitatul Albei inferioare şi din ţinutul Haţegului aleargă la comandamentele militare, care sûnt mai aproape şi cer sĕ fie înscrişi, refusă de a mai asculta de proprietarii, pe ale căror moşii se află.

Find-că Guvernul nu poate presupune, că comandantul general ar fi dat ocasiune la aceste mişcări, căci ar fi trebuit sĕ însciinţeze îndată, şi find-că de altă parte ne este peste putinţă sĕ putem înţelege cum autorităiile militare subordinate, n'au ţinut compt de mişcare atâtor comunităţi, făcută într'un mod tumultos. S'au cerut imediat esplicări detaliate dela comanda generală, şi tot de odată s'a învitat, ca imediat se suspende toate actele de natura aceasta. La aceste mĕsuri ne am vĕḑut siliţi de împregiurarea, că mai multe sate au fost înscrise ca comune militare, de unde urmează că locuitorii nu vor sĕ mai scie de autorităţi şi se opun pe faţă de aşi împlinì datoriile faţă cu proprietarii.

Guvernul din partei a şi trimis comisari, cari sĕ cerceteze cele întêmplate etc.

În 25 August Guvernatorul raportează Cancelariului Aulic (de curte): „Causele mişcărei încă nu sûnt bine stabilite. Contele Ludovic Betlen ne scrie că fiiul popei din Coslar(?) aţiţă poporul adunat, şi ḑice că ar fi circulat mai prin toate satele foi volante, prin care sĕ învită clăcaşii se fugă de pre moşiile proprietarilor“ etc.

Cancelarul curţei rĕspunde în 28 August 1874. „Majestatea Să ordoană ca sĕ purcedeţi cu toată asprimea la înăbuşirea tnrburărilor din comitatul Hunedoarei. Înstigătorii sĕ fie judecaţi de tribunalul militar“.

În 1 Septemvre baronul Bruckenthal raportează cancelarului aulic. „După douĕ raporturi, ce ne-au sosit dela comitele (prefectul) de Halmagi în privinţa mişcărilor din districtul Albei inferioare începe a se face lumină. Primele mişcări au început în districtul Albei inferioare în comuna românească Repea. Ordinaţiunea publicată înainte cu 2 luni, că toţi aceia cari se sustrag pe căi ilegale dela serviciul militar vor fi aspru pedepsiţi, a fost rĕu interpretată şi că toţi locuitorii cer se fie militarisaţi. Speranţa că vor devenì liberi şi vor remânea proprietar 'i-a adus la furiă. În consecuenţă trimiseră 10 deputaţi comisariul militar din Alba-Iulia, şi cerură sĕ fie înrolaţi ca militari. Comisarul le ḑise sĕ se reîntoarcă după câte-va ḑile ca sĕ le comunice rĕspunsul comandantului general şi le promise tot ḑeodată că le spune, ce mai au de făcut. Presentându-se în ḑiua otărîtă, le ḑise că a doua ḑi sĕ vină împreună cu popii şi cu toţi locuitorii comunei, ca sĕ se înscrie. Cum se făcu conscrierea, comisariul le recomandá sĕ meargă acasă sĕ fie pe pace, sĕ asculte de autorităţi şi de proprietari, până ce va sosi întărirea dela autorităţile superioare. Cum se auḑì aceasta prin satele vecine, patru comune curat românesci făcură aceleaşi demersuri şi fură de asemenea conscrise. Scirea aceasta se întinse iute ca fulgerul şi asupra altor districte și locuitorii începură a curge în mase la Alba-Iulia pentru a fi conscriși ca militari. Afară de alte documente, cari descriu cu deamăruntul casurile, am primit și mai multe tabele de conscripțiuni, făcute din partea comisariului militar, precum și din partea unor copisti și mai cu seamă studenți, cari au lucrat fără nici un remunerariu.

---

*) Documentele sunt la biroul redacţiunei şi le poate controla ori cine va voi. Red.

*) Descrierea aceasta o face uu german şi persoană oficială; de aceea nu mi permit multe observaţiuni. pe care lectorul nostru şi la poate rectifica sîngur. Ce este românesc: Suferinţele lor erau mai grele de cât crucea, cuţitul era la os. Urgia poporului caută rĕsbunare.

„Telegraful.“

Varietăți.

* (Necrolog). Primim următoriul anunț funebru: Subscrișii cu inima frântă de durere facem cunoscut tuturor consângenilor, amicilor și cunoscuților, cumcă:

Gedeon Henteș,

student,

în urma unui morb indelungat de renunchi și-a dat nobilul sĕu suflet în mânile creatoriului în 13/25 Februarie 1883, la 5 oare dimineața în al 20-lea an al vieții sale fiind împărtășit cu sântele taine.

Înmormântarea se va face la 15/27 Februariu 1883 la 1 oară d. a. în cimiteriul gr. or. din Ocna. Fiei țĕrâna ușoară și memoria binecuvêntată!

Ocna Sibiiului, in 15/27 Februariu 1883.

Ioan Henteș par. in Ocna și Asesor consistorial, ca tată.

I*oan*, Prof. în Buzĕu. *Maria* căs. *Simtion. Paraschiva* căs. *Duma. Ilie*, Inspector silv. în Ocna. *Isaia*, învĕț. în Ocna, ca frați.

Ilie Henteș, econ. *Ana I. Oprișor* preoteasă vĕd. ca unchi.

Ioan Vințeleriu par. în Ocna vĕd. *Petru Simtion* par. în Sibiiu. *Ilie Dumitru*, par. în Vurpĕr vĕd. *Ioan Duma*, not. în Orlat ca cumnat.

* (Perplesitate.) Ni se scrie din Arad, că cu ocasiunea arderii teatrului, tocmai pe când focul se încinsese în toate părțile, un biet actor se afla în etagiul al treilea într'o odaiă mică. Fără sĕ aibă cunoscință de cele ce sĕ întêmplă în afară, el se ocupa serios și liniștit cu depingerea unor tablouri, de cari avea necesitate la representațiunea, ce avea se fie Duminecă seara. (Focul s'a început, după cum se știe din Nrul trecut, Duminecă în 6 Februarie la 2 oare după ameaḑi). De odată se pomenesce încins de flacări dogoritoare. Surprins pe neașteptate de o astfel de nenorocire sêrmanul, nu știa ce sĕ facă ca sĕ'și scape viața. Alerga în toate părțile prin odăiță, ca și când ar fi voit sĕ s'ascundă dinaintea periclului amenințător; de odată decide sĕ se apuce de crucea unei ferești și sĕ sară jos pe trotoar. Giur împregiurul teatrului fugeau pompierii sĕ stingă focul, fără ca sĕ se găndiască unul barem la dênsul. Acesta în disperare strigà de repețite ori cu voce tare: „ajutor! ajutor!“ Strigătele-i desperate atrase atențiunea lumei și a unor pompieri. Aceștia, puțini la numĕr, îi întind pânza și îi fac semn sĕ sară. Actorul resolut sare cu curagiu. Înălțimea cam mare, numĕrul mic a pompierilor, cari ținea pânza și greutatea proprie, au făcut, ca nenorocitul sĕ se isbească sdravĕn de pământ. — Sdruncinat în toate părțile corpului nenorocitul fu dus în spital, ca sĕ se cureze; se speră reînsănătoșare.

Mai nou.

Brașov, 28 Februarie 1883. Alegĕtorii români de aici s'au întrunit alaltăeri în conferență, pentru a se consulta asupra ținutei față cu noul proiect în causa scoalelor.

Se scie că pe masa parlamentului din Budapesta s'a pus un proiect de lege, care Luni în 5 Marte se pune la ordinea ḑilei. Fiecare român cu inimă curată trebue se fie îngrijat, vĕḑênd sforțarea guvernului maghiar pentru contopirea tuturor naționalităților în una singură, carea pretinde sĕ fie cea maghiară.

În fața nebuniei unguresci, puse în scenă de cei chemați a se îngrijì de binele poporului, românii de aici în conferința amintită mai sus au ales o comisiune de 5. care se elaboreze o resoluțiune — protest față cu noua nedreptate intentată asupra limbei noastre, și a culturei în genere. Tot odată comitetul electoral local a conchiemat pe Vineri o adunare a tuturor alegĕtorilor din acest cerc, pentru a se declara, respective a subscrie această resoluțiune și a protesta în fața lumei contra nejustelor atacuri îndreptate asupra noastră.

Loterie.

Mercuri 28 Februarie n. 1883.

Brünn: **80 48 55 46 22**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 27 Februarie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	89.20	89 30
Renta ung. de hârtie.	87.35	87.45
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.50	135.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	90 90	90.25
Sorți de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.20	94.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 75	98.50
Sorți unguresci cu premii	117.50	99.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	109 70	118.—
Datorie de stat austr. în argint	78.20	110.—
Renta de aur austriacă	97.45	78 30
Sorți de regularea Tisei	130. —	97.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	829.—	828.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	309.—	308.75
Acțiuni de credit austr..	304 30	204.90
London (pe polița de trei luni)	119 80	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“	100 30	100.30
Galbin.	5.65	5.63
Napoleon	9.48 5/10	9.48
100 marce nemțesci	58.50	58.45

Nr. 164 A. 1883. [361] 1—3

CONCURS.

În Caransebeș la Comunitatea de avere a fostului regiment' confiniariu romano-banatic Nr. 13 sûnt de ocupat următoarele posturi de diregători silvanali:

I. Un post de forestieriu cu următoarele beneficii anuale și anume:

Salariu	800 fl.
Bani de cortel	150 „
Paușal de călĕtorie	300 „

pe lângă un paușal corespunḑĕtoriu pentru spesele de cancelărie, luminație și de încălḑit. —

Asignare gratis pentru 40 de metri cubici de lemne de foc. —

II. Doauĕ posturi de practicanți silvanali cu următoarele beneficii și anume:

Salariu	500 fl.
Bani de cortel	120 „

Asignare gratis pentru 24 de metri cubici de lemne de foc.

Aceste posturi sûnt pe un an provisorii, eară după un an de probă cu succes, urmează denumirea definitivă. —

Cu denumirea definitivă este împreunat dreptul de pensiune.

Dela competenți se recer:

Calificarea în înțelesul §-lui 36 a legii silvanale din anul 1879;

Constituție robustă acomodată pentru serviciul silvanal în locuri muntoase;

Cunoscința limcei române, germâne, și după putință și a limbei maghiare, în vorbire și în scriere. —

În cas de calificațiune corespunḑĕtoare vor fi preferiți acei competenți, cari pe lângă limba română și germână posed și limba maghiară. —

Foresteriul ca și practicantul are se depună o cauțiune în suma salariului anual, care în cas de lipsă se poate presta și prin plătiri lunare din salariu. —

Petițiile pentru aceste posturi se primesc până la ultima Martie a. c. la Comitetul Comunității de avere a fostului regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 în Caransebeș. — Ele trebue se fie provĕḑute cu documentele despre etate, starea sĕnătății, starea familiară, despre studii precum și despre depunerea esamenului de stat pentru foresteri și despre aplicarea de păn'acum.

Caransebeș în 25 Faur 1882.

Comitetul.

CONCURS. [360] 2—3

Comitetul Asociațiunei pentru spriginirea învĕțăceilor și sodalilor români meseriași din Brașov publică următoriul concurs: Devenind vacant un ajutor de 50 fl. v. a. pe an din cele destinate pentru învĕțăcei români cari se vor apleca la una din meseriile: de postovar, mașinist, argăsitor, pălărieri, clopotar, compactor și brutar (?!), se publică concurs.

Suplicile pentru aceste ajutoare sûnt a se adresa la subscrisul comitet până la 1 Martie 1883 provĕḑute:

1. Cu estras de botez din care sĕ se vaḑă că este român și că posede etatea de 14 ani.

2 Atestat de scoală din care sĕ se vadă că a percurs 4 clase normale și pricepe încâtva limba maghiară sau cea germână.

3. Revers dela părinți sau dela tutorii copilului, că vor a lăsa copilul sĕ invețe meseria pentru care a concurs.

4. Un esemplar din contractul încheiat cu vre un măestru din Brașov pentru vre una din meseriile de mai sus, din care sĕ se vadă că copilul se află la meserie de cel puțin o lună de ḑile.

Brașov 8/20 Februarie 1883.

Comitetul Asoc. pentru spriginirea învĕțăceilor și sodalilor români meseriași.

B. Baiulescu, președ. **Dr. I. Bozocean,** not.

Nr. 149 1883. [358] 2—2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕțătoriu la scoala reuniunei fostilor grănițari din reg. I. român dela „Barumare“ comitatul Hunedoarei cu salariu anual de 300 fl. v. a. cuartir și lemne de foc se escrie concurs.

Competenții au sĕ-și substerne petițiunile provĕḑute cu documentele necesare și diplomele prescrise de lege până la 10 Martie anul curent stilul nou la:

„Comitetul administrativ al fondului scolastic al foștilor grănițari din regimentul I. român la Sabiiu.“

Nr. 6638 1881 civ. [362] 1—3

Publicațiune.

Spre a se putea începe prelucrările pentru segregarea pădurei în comuna Șasa și pentru rênduirea representantelui, a ingineriului și a preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare **pe 5 Aprile 1883** și următoarele la fața locului în comuna Șasa, despre ce cei interesați se avisează.

Deej 1881 Decembre 28.

Veszprémi Antal.
jude esmis.

Szám. 2 1883 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881 évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balásfalvi kir. járásbiróság 1012 számu végzése által a nagyszebeni „Albina“ hitelintézet végrehajtató javára Birléá György és Moldován Iuon ellen 392 fr. 60 kr. tőke, ennek 1882 évi aprilis hó 13 napjától számitandó 6⁰/⁰ kamatai és eddig összesen 12 fr. 15 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával Moldován Iuonnál biróilag lefoglalt és 530 fr. — kr. becsült két drb 5½ éves tejér ökör; 1. asztag tiszta buza. 20 dr. juh, 1. drb 10 éves piros pej kancza, alatta egy 2. éves fekete szörű paripa csiko, és 1. drb kis ünőborjus 8 éves tehénből álló ingoságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek az 1741/1882 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a hely szinén, vagyis Ohábán Moldován Iuon lakásán leendő eszközlésére 1883-ik év mártzius hó 6-ik napjának délelőtt 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-ának értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1883-ik évi február hó 17 napján.

Tát György m. p.
kir. birósági végrehajtó.

„ALBINA“ Institut de credit și de economii în Sibiiu.

Convocare.

Domnii acționari ai **„Institutului de credit și de economii „ALBINA“** se învită prin aceasta, în vêrtutea §. 20 al statutelor societății la

a X-a adunare generală ordinară

care se va țină la Sibiiu, în **30 Martie 1883** stilul nou înainte de ameaḑi la 10 oare în casa institutului (*strada Baier Nr. 1.*)

Obiecte:

1. Raportul anual al Direcțiunei, bilanțul anului 1882, și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Ficsarea dividendelor.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea prețului marcelor de presență.
5. Alegerea a doi membrii în consiliul de direcțiune în sensul §. 36. din statute.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.

Domnii acționari, cari în sensul §. 22, 23, și 24 din statute voesc a participa la adunare în persoană, sau prin plenipotenți, sûnt rogați, a-'și depune la cassa institutului acțiunile lor și eventual doveḑile de plenipotență cel mult până în **27 Martie 1883** stilul nou după ameaḑi la 6 oare.

Sibiiu, 15 Februarie 1883.

[356] 3—3 **Direcțiunea institutului.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 20. Sibiiu, Sâmbătă 19 Februarie (3 Martie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Proiectul de lege privitor la scoalele medie,

pus la ordinea ḑilei în dieta Ungariei cu toată pripa, a fost eri, în urma unei cerculare metropolitane, object de discuţiune în consistoriul plenar al archidiecesei gr. or. De şi timpul este foarte scurt, consistoriul archidiecesan a esprimat părerea, ca Escel. Sa preas. Metropolit, în cualitatea de cap al provinciei metropolitane se reînnoească paşii contra proiectului înăsprit şi ameninţător al autonomiei bisericei noastre. Precât am aflat şi consistoriul diecesei aradane împărtăşesce părerile aceste şi nu ne îndoim că, şi cel din Caransebeş. Consistoriul archidiecesan, dealtmintrea s'a îngrijit pentru toate eventualităţile cu mĕsurile legale posibile.

În acelaşi obiect primim dela Braşov următoarea

Telegramă:

Braşov, 2 Martie st. n. Alegĕtorii Români din comitatul Braşovului, cam 800 la numĕr, au luat astăḑi, sub presidiul advocatului Sorescu o resoluţiune, prin care protestează foarte energic contra proiectului de lege maghiar, privitor la scoalele medii, pentru că acela vatămă autonomia bisericilor şi ţintesce la maghiarisare.

Şi la **Cluj** a fost o într'unire română pentru a protesta contra proiectului.

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Februarie.

„Pester Lloyd“ este foarte supĕrat pe scirea dela Cetinie, va se ḑică pe presenţa principelui Caraghiorgevici în Cetinie şi pe primirea, ce i se face în capitala şi residenţa muntenegreană „Pest. Lloyd“ ameninţă cu fulgerile sale lui Caraghiorgevici şi Bojdar Petrovici şi mângăe pe regele Milan asigurându-l de patronagiul sĕu. E într'atâta un semn reu atitudinea ḑiariului oficios, încât din ea ni s'ar părè că lucrul, despre care scrie, nu e tocmai glumă. Despre afacerea aceasta cetim în „Românul“, care a alarmat mai în urmă presa europeană, următoarele:

„Ni se scrie din Belgrad că atât regele Milan cât şi curtea sa privesc visita lui Caraghiorghevici la Cetinie, ca o manifestaţiune ostilă Serbiei, pregătită de către partidul ruso-fil. Sĕ ḑice, cum că la sosirea acestui pretendent la Cetinie, Bojidar Petrovici şi mai mulţi ruşi ce sĕ află în capitala principatului ar fi strigat: „Jos Obrenovici şi sĕ trăească Caraghiorghevici, regele Serbiei şi al Bosniei.“ Sĕptĕmâna trecută visita din Cetinie a fost obiectul unor şedinţe speciale a miniştrilor, cari s'au ţinut sub preşedinţa regelui Milan. Consiliul consideră faptul din Cetinie ca foarte grav. La Belgrad poliţia urmăresce activ pe partisanii pretendentelui.

„Se ḑice că agenţi secreţi ai Serbiei sûnt trămişi atât la Sofia cât şi la Bucuresci, pentru a supraveghia pe ruso-filii din capitala Bulgariei şi pe familia lui Caraghiorghevici, care trăesce în România.

„Scirile ce sosesc din Bosnia şi Erţegovina demonstră că principele Petru Caraghiorghevici s'a pus în comunicaţie cu insurgenţii din Crivoscia.“

„Romănia Liberă“ ḑice, vorbind de cestiunea Dunării, că pe cât pericolul va esista înaintea noastră, nu vom fi de cât un singur partid, partidul românesc, — cu un singur program, programul resistenţei, — şi cu o singură politică, politica păstrării Dunării cu ori ce chip.

„Cele douĕ partide cari esistă astăḑi în ţeară, (România) sûnt partide opuse, dar sûnt partide românesci, — şi nu vom face nimĕnui insulta de a crede, că, odată în fruntea statului, ar putè sĕ cedeze un palmac din malurile Dunării. Nu. Românii în această cestiune, ca şi în cestiunea Jidovilor, sûnt unanimi. Ce vrea unul vreau toţi, pentru că simt că primejdia este egală pentru tot ce simte şi cugetă românesce.

„De aceea, chiar dacă am admite intenţia Austro-Ungariei, de a lăsa această cestiune sĕ atârne asupra capetelor noastre, ca o sabie a lui Damocles, în speranţa pentru dênsa, că poate va venì într'o bună dimineaţă un guvern mai graţios şi mai austro-fil de cât cel de astăḑi, — totuşi, nu putem, nu ne este permis a presupune, că in naţiunea românească s'argăsì un gâde, care sĕ'şi intoarcă securea în contra propriei sale mame.

„Lupta interioară, esistentă astăḑi între cele douĕ partide ale ţĕrei, sau mai bine, intre opositiunea unită şi guvern, — se reduce la o luptă de interese interne, cari nu pot sĕ împieteze asupra politicei noastre exterioare, de oare-ce această politică a fost condusă în conformitate cu toate dorinţele ţerii: nu dăm Dunărea, sau dacă trebue s'o dăm, sĕ vie sĕ ne-o ia.

„Tot ce am ruga pe Austria, sau pe ori cine s'ar însărcina cu aducerea la indeplinire a mandatului european, — ar fi sĕ'şi aducă aminte câte oştiri şi câţi bani a vîrît imperiul dualist în liniştirea lucrurilor din Erţegovina, — şi, după ce 'şi va face această socoteală, prin analogie sĕ se intrebe ce l'ar costa ocupaţiunea unui regat de 5 milloane de suflete?

„Noi rĕspundem: l'ar costa scump, foarte scump.“

— Neînţelegerile religioase, cetim în „C. fin.“, dintre Vatican şi statul Prusiei sûnt departe de o soluţiune împăciuitoare. Negocierile care se urmează între împĕratul Germaniei şi Papa Leon XIII nu fac nici un pas, pretensiunile acestuia din urmă pĕrênd esagerate.

Ultima scrisoare a Sântului Scaun, de care s'a ocupat toată presa germană, avea în aparenţă un aer conciliator; în fapt însĕ, concesiunile oferite se reduceau la puţin lucru. Se scie, în adevĕr, că guvernul german pretindea, ca numirile titularilor făcute de episcopi la numĕroasele curii vacante sĕ'i fie notificate, şi ca el sĕ aibă dreptul de veto; scrisoarea papală se declară gata a ceda la această pretensiune, fără a mai ascepta revisiunea completă a legilor din Maiu: în schimb însĕ, Papa Leon cere ca imediat Prusia sĕ'şi modifice mĕsurile, care împedecă exerciţiul puterei ministeriului eclesiastic, adecă instrucţiunea şi educaţiunea clerului; episcopii catolici trebue, în alte cuvinte, sĕ poată forma pe ministrii sfinţi, ca şi statul pe funcţionarii sĕi; căci ar fi inutil sĕ se dea parochielor noi titulari, dacă ei nu s'ar bucura de o „libertate raţionabilă“, în eserciţiul puterei ministeriului eclesiastic.

Acì se mărginea respunsul laconic al Papei; el lăsa cestiunea întreagă înţelegerilor posterioare, pentru care nici nu se defineau precis basele.

Imediat scrisoarei Papei, urmà nota cardinalului Jacobini către ministrul Prusiei la Roma, deja anunţată în scrisoarea papală. Acest document pune cestiunea mult mai categoric şi clar; el ḑice: „Punctul cel mai important pentru guvernul prusian este de a i se presenta candidaţii la curiile vacante; Papa e dar hotărît a concede acest drept cu condiţiune însĕ, că toate legile sĕ fie supuse unei revisiune complete. Până la această revisiune episcopii au primit ordinul de a presenta guvernului pe noii candidaţi pentru curii, dar numai după ce vor fi votate de corpurile legiuitoare proiectele ce se vor presenta cu privire la mĕsurile necesari pentru a asigura liberul eserciţiu al jurisdicţiunei eclesiastice, la libertatea de educaţiune şi instrucţie a clerului.“ În alte cuvinte, se cere ca Prusia sĕ abroge legile din 11 şi 13 Maiu 1873, care au supus clerul catolic la jurisdicţia disciplinară a unui tribunal laic şi au impus aspiranţilor la ordine sĕ frecuenteze facultăţile Statului.

Aceste pretensiuni sûnt de natură a mărì dificultăţile unei înţelegeri.

„Pericolul invasiunei rusesci.“

(Urmare.)

Autorul broşurei purcede din presupunerea, că Rusia va merge mână în mână cu Francia. Aceste douĕ state sûnt atât de îndepărtate unul de altul, încât rusul n'are motiv a-şi teme împeriul faţă cu francezul şi vice versa. Republicei franceze nu i-ar păsa nimic, dacă ar dărăburi ruşii aḑi monarchia austro-ungară aliată cu Germania, precum nu i ar păsa nici Rusiei, dăcă francezii ar ocupa Alsaţia, Lotaringia şi Rinul. Atât Rusia, cât şi Francia au aceleaşi interese internaţionale: a slăbì Europa medie. Cu cât e mai slab germanul, cu atât e mai puternic francezul; cu cât e mai neputincioasă Austro-Ungaria, cu atâta mai mult pot cucerì ruşii. Răbdarea, ce a arătat monarchia noastră faţă cu Muntenegru, susţine autorul, ne a adus mari stricăciuni. Împregiurarea, că Austro-Ungaria nu s'a încumetat a se opune Muntenegrului în decursul insurecţiunei sudslavice, a avut în orient efect demoralisător, atât pentru Poartă, cât şi pentru ţerile cele noue. Autorul crede a fi esperimentat pe cât timp a fost în călĕtorie, că lumea slavică privesce cu dispreţ la marea putere a Austro-Ungariei, care şi-a desvălit neputinţa internaţională prin loialitatea sa silită faţă cu Muntenegru şi cu Rusia… Muntenegru se crede de atunci asemenea de tare ca monarchia noastră, şi pretinde a ne putè dicta nouĕ condiţiunile de pace. Pe regele Milan l'ar sufla vêntul panslavistic, dacă în opositiune cu tractatul secret încheeat cu Muntenegru, s'ar încumeta a nu sprigini causa sêrbească. În Serbia esistă în privinţa resboiului, ce are se urmeze, numai o opiniune, numai o singură voinţă, anume: a lua dela noi Bosnia. Autorul crede a putè afirma pe basa esperinţelor sale din orient, că Serbia şi Muntenegru se vor arunca asupra provincielor ocupate, îndată ce va fi sunat oara resboiului, fără a fi împedecate de Berlin sau de Viena. România va aştepta în casul cel mai bun, dacă i va fi cu putinţă în neutralitate armată sĕ vadă desvoltarea marelui resboiu. E însĕ foarte probabil, că va asculta de Rusia şi se va alia cu Ţarul. Rusia poate disloca din Basarabia în trei ḑile 150,000 oameni în România, aflându-i-se armata principală la graniţa galiţiană. Mareşalul baron Beck ni-ar scì spune câţi oameni am fi noi în stare a disloca în Transilvania şi în România în casul unui resboiu rus şi în cât timp am putĕ trece Carpaţii. Basarabia dimpreună cu Moldova formează un teren de operaţiune resboinică contra noastră, nu numai pentru posiţia lor geografică, ci şi din motivul, că Moldova se află în mânile partidei conduse de G. Sturdza şi aliate cu Rusia. În zadar facem visite principelui Carol la Sinaia; prin curteniri diplomatice nu sûntem în stare a schimba forţa împregiurărilor. Rusia va scì afla nod în papură pentru eventualul resboiu, aşa crede autorul. Ea va revolta de nou Erţegovina. Insurecţiunei Erţegovinei, îi va urma amestecul muntegrean cu 30,000 oameni De odată se va rescula în înţelesul tractatului secret, Serbia spre a ocupa Bosnia. Ţarul va ridica cu România armele în contra noastră; aceasta e fără îndoeală. Le facem plăcerea optimiştilor, ḑice autorul, şi presupunem, că România va remânea în neutralitate, până ce se va decide între noi şi Rusia. Şi în casul acesta nu încape nici o îndoeală, că noi sûntem siliţi în urma politicei lui Andrassy, a disloca în Transilvania pe linia dunăreană şi pe cea de lângă rîul Sava o mulţime de trupe. În Bosnia, Erţegovina trebue se aşeḑăm o armată de apărare considerabilă, întru apărarea ţĕrilor ocupate şi a Dalmaţiei şi întru asigurarea Ungariei şi a Croaţiei.

În detaiu se ocupă autorul cu puterile, de cari dispune Rusia. Totleben şi Obrutscheff sunt strategi de rangul prim. Ar fi greşit, ḑice autorul, dacă am conclude la resultatele resboiului viitoriu ale armatei rusesci pe basa operaţiunilor sĕvêrşite de aceasta în campania contra Turcilor. Dela 1877 sau schimbat multe. Atunci consta forţa resboinică a armatei ruse dimpreună cu reserva şi cu trupele întregitoare din 1,606,929 oameni dintre cari 942,949 s'au folosit drept armată campestră contra Angliei. De atunci s'au urmat pregătirile Rusiei contra monarchiei noastre necurmat An de an se recrutează cu 50—60,000 oameni mai mult ca în trecut. Aḑi numĕră armata rusă în sumă rotundă 2,900,000 oameni, dintre cari 2,250,000 cu 4250 tunuri se pun pe picior de resboiu. Dintre aceştia cad pe Rusia europeană 1,70,000 soldaţi cu 3650 tunuri; ceilalţi se află în Caucas şi în Asia mĕdiă. Rusia e în stare a pregătì contra noastră o armată de operaţiune constătătoare din 1,456,000 soldaţi cu 3110 tunuri. Armata gata de rĕsboiu a Rusiei se măresce prin statul de pace estraordinar mare al armatei. Rusia e în stare a pune pe picior de rĕsboiu contra noastră, pe linia de aşeḑare, din districtele militare Petersburg, Viena, Varşovia, Chiev, Charcov şi Moscva o armată de operaţiune de 840 batalioane infanterie, 299 escadrone cavalerie şi 2452 tunuri. De când cu reformele introduse la anul 1879 s'a accelerat în mod deosebit mobilisarea. Cel mult în 21 ḑile îşi pot începe douĕ terţialităţi ale armatei fruntaşe operaţiunile lor la graniţa galiţiană. Spre scopul acesta e staţionată armata rusă în districtele militare Varşovia, Vilna şi Chiev în mase atât de mari ear dislocarea acestei masse e astfel organisată, încât în decurs de trei sĕptĕmâni pot erumpe 700,000 soldaţi în Galiţia şi prin Moldova in Transilvania. Părţile celelalte urmează în decurs de alte 29 ḑile armatei, care operează deja. După acestea urmează mobilisarea armatei a doua ruse din districtele Finlandia, Odessa, Casan, Caucas şi din ţeara cazacilor donici. În casul, când guvernul Ţarului ar lăsa în districtele acestea trupele de lipsă pentru ocupare şi intregire, el ar fi în stare, în linia a doua a trimite contra noastră, drept întărire a armatei ce operează deja, o armată constătoare din 344 batalioane infanterie, 566 escadroane cavalerie şi 950 tunuri. Mersul armatei acesteia a doua moscovitice ar cere un timp de douĕ luni; într'aceea e însĕ in stare numĕrul de un milion al soldaţilor ruşi sĕ ocupe pe inimic, şi astfel 'i rĕmâne ministrului de rĕsboiu timp destul pentru de a aşeḑa armata de intregire 'n ordinea cuvenită de bătaie. Chiar şi după plecarea pe câmpul de luptă a acestor douĕ armate ale Rusiei, încă tot mai rĕmân câte-va sute de mii de soldaţi pentru susţinerea ordinei în ĭăuntru pentru apĕrarea Asiei medie şi a Caucasului. Urmează, că e greu a bate aşa uşor pe Moscovitul, pe cum cred unii patrioţi sangvinici, afară doară dacă dnii Andrassy şi Tisza ar deveni Cesari sau Napoleoni, pentru care lucru însĕ nu se află nici un fel de perspectivă.

Autorul crede, că toate lucrările la căile ferate şi la întăriri în Rusia nu urmăresc alt scop, decât de a asigura Ţarului victoria contra noastră. Rusia încă dela început n'a avut în vedere la edificarea complecsului, deşì nu des, dar mare, al căilor sale ferate alt ceva, decât singur scopuri strategice. Moscovitul n'are căi ferate familiare, ci numai strategice. Dela 1878 în coace nu e nimic altceva normativ pentru primirea unui proiect referitoriu la căile ferate decât singur numai rĕsboiul contra Austro-Ungariei. Dela Petersburg, Odessa, dela Volga şi din Caucas duce fie-care cale ferată în Galiţia-Bucovina şi în Transilvania. Atât cazacii donici, cât şi garda imperială din Petersburg pot fi conduse contra noastră pe calea ferată.

Susţinerea armatei şi ferirea trenurilor cu material de rĕsboiu pe toate liniile ferate e contra Austro-Ungariei cu mult mai uşoară, decât contra Turciei, căci nu e lipsă descărcarea preste Dunăre a proviantului, a armelor, a căilor şi a muniţiunei şi transportarea acestora. Apoi Rusiei i-au servit contra Turcilor numai douĕ căi ferate radiale, pe când contra noastră îi servesc patru. Şinile largi dela căile ferate ruse încă sunt un prestigiu pentru Rusia. Osiile şi roatele vagoanelor rusesci sûnt astfel construite, încât se pot acomoda în câte-va minute la căile noastse; osiile vagoanelor noastre nu se pot lungì. Ce urmează din lucrul acesta ne însemnat? Aceea, că Ruşii pot venì în casul unui rĕsboiu de pe liniile lor ferate pe ale noastre, ceea noi nu o putem face afară de linia Varşovia — Viena. Aici îndepărtarea şinilor e aceeaşi. Şi împregiurarea că Rusia n'a edificat căi radiale nemijlocit la graniţa nordică a Galiţiei, ci se mulţămesce cu singura linie dintre Varşovia şi Viena, încă îşi are motivul sĕu politic şi strategic, mai întâiu a voit sĕ rumpă ori ce legătură dintre Polonia galiţiană şi rusă. A doua nu i-a putut convenì statului major rus nici decum a transpune în resboiul eventual atacul acolo, unde stă la pândă Cracovia, ci acolo, unde monarchia noastră nu e apărată de loc, în direcţiunea Brody-Lemberg, Tarnopol-Zalesciki şi Cernăuţi. Acestea sûnt ţînta atacului rusesc şi prin acestea Ungaria şi Transilvania, şi nici decum Cracovia cu toate că strategicii nostri esperţi ar dorì, ca contrarii nostri, în casul unui rĕsboiu, sĕ ne atace acolo, unde sûntem mai tari. Armata rusă va fia şeḑată contra noastră într'o linie deta patruunghiul de întărire dela Varşovia şi până la Prut şi va înainta cu centrul sĕu într'acolo, unde ne lipsesc cu desĕvêrşire întăriturile şi căile ferate, şi unde locuesc Ruteniii. Strategii ruşi şi-au ales de objecte ale operaţiunei în prima linie Galiţia orientală, Bucovina şi Transilvania nordică şi în urmă restul Ungariei. Viena precum şi provinciile austro-germâne vor ramânè probabil intacte, căci pe acestea le apără afară de noi contra panslavismului şi împĕratul germân. Sistemul căilor ferate şi al fortificărilor rusesci se intemeează pe presupunerea aceasta. Statul major rus nu s'a grăbit, dela 1878 încoace, a lega prin căi ferate fortăreaţa patruunghiulară dela Varşovia cu graniţa galiţiană nordică, câci n'are de gând a îndrepta atacul principal contra Cracoviei. Linia ferată Ivancorat Dombrova, la care se lucră tocmai acum, s'a luat în planul strategic numai pentru de a înlesnì mersul aripei drepte. Aripa dreaptă are însĕ numai chemarea, a marca atacul centrului plănuit contra Galiţiei orientale şi a observa eventual a închide Cracovie şi Przemisylului; aripa stêngă va avè întraceea a opera contra Bucovinei şi contra Transilvaniei nordice.

Şi sistemul de fortificare rusesc are sĕ servească aceluiaşi ca căile ferate. Douĕ cordoane paralele de fortificări apără Rusia spre apus şi sudvest. Cordonul intern dela Riga până la Odesa are pentru noi însemnătate defensivă, cel dela Rovno şi Varşovia până la Chişenĕu însĕ o însemnătate agresivă. La cordonul estern se luară dela 1878 încoace sub conducerea generalilor Totleben şi Obrutscheff cu stăruinţă de fer şi cu multe spese. În semicercul acesta mare se află patruungiul de fortăreţe dela Varşovia, Novognorigevsk, Brest-Litovsk, Ivangorod şi castelul din Varşovia dimpreună cu Bjelostok. Acesta e spriginul aripei drepte rusesci, pe când pentru centru se întăresce de un an încoace Mihailograd, Lucol Dubno şi Rovno se preface în lagĕr. Aripa stêngă se va proptì de Kamanecz, Podolsk şi Chotin, şi aici se fac lagĕre întărite. Chişeneul şi Benderul au devenit asemenea fortăreţe de primul rang spre completarea punctelor de mânecare ale resboiului ofensiv rusesc, cari puncte aduc căile ferate cu rîurile acomodate pentru navigare într'o legătură organică.

Din partea monarchiei noastre ḑice autorul, nu s'a luat mai nici o mĕsură faţă cu atari pregătiri. Ministrul de resboiu austro-ungar s'a pronunţat la budgetul an. 1883 că „din punct de vedere militar e foarte de dorit a se finalisa edificarea lagĕrului dela Cracovia“. Cu toate aceste, sub cuvênt, că monarchia n'are decât deficit şi îi lipsesc banii pentru edificarea grabnică a unui singur lagĕr întărit ministrul a renunţat la pretensiunea aceasta. Ruşii sunt în chiar în privinţa conducĕtorilor resboiului eventual. Pe lângă generalii Totleben şi Obrutscheff strategi, de primul rang mai e principele Imeritenszky. Loris-Melikoff, Tatischeff, Gurko, Drentelen, Dellingshausen sûnt buni conducĕtori de corp. Armata rusă ce va avè a lupta contra noastră, constă în 75% din ruşi naţionali, pe cari îi va conduce Ţarul în „resboiul sânt“ cu embleme de mari cucerir conscii şi mândri de triumfurile câştigate în resboiul ultim contra Turcilor şi întăriţi în credinţa despre puterea misiunei istorice a Rusiei şi în credinţa în stindardul tradiţiunilor rusesci.

(Va urma.)

Reuniunea femeilor române din Sibiiu.

Raportul comitetului către adunarea generală din 25 Februarie a. c.

Onorabilă adunare generală!

Resultatele activităţii noastre din trecutul scurt al reuniunei noastre deşì sûnt în situaţiunea grea în care ne aflăm, modeste, ele totuşi ne înmulţesc speranţele într'un viitor frumos al reuniunei.

Înfiinţarea „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ cu scopul ei, de a fonda un institut român de crescere pentru fete, cu alte cuvinte, un institut pentru crescerea românească a fetelor noastre, a fost salutată cu bucurie până şi în cele mai îndepărtate părţi ale românimei, ear protectorii reuniunei se înmulţesc în mod îmbucurător.

Se înţelege că activitatea comitetului D-voastre a trebuit sĕ tindă până acum în prima linie la crearea fondului necesar. Precum probează bilanţul trecut, un bun început s'a pus deja la aceasta.

Referitor la membrii reuniunei noastre, comitetul Dvoastre înainte de toate, trebue sĕ 'şi împlinească la acest moment o tristă datorie, amintindu-vĕ moartea unui membru pe viaţă al reuniunei noastre urmată în anul 1882, a doamnei Maria Leb, din Cacova. Vĕ rugăm, sĕ dăm espresiune condolenţei Reuniunei noastre pentru această tristă întêmplare, — prin sculare.

Starea membrilor reuniunei noastre cu finea anului 1882, a fost cea următoare:

1. Fundatori.

Doamnele: Maria Cosma şi Iudita Măcelariu, din Sibiiu.

2. Membrii pe toată vieaţa.

în Sibiiu, Doamnele: Iosefina Stezar, Ana Moga, Maria Hannia, Ioana Bădilă, Marina Roman:

în Făgăraş, Dna: Elisabeta P. Popp;

în Mercurea, Dna: Irina Macelariu;

în Reghinul săsesc, Dna: Carolina Orbonaş;

în Idicel Dna: Maria Şagău;

în Baia de Criş, Dna: Maria Gligor;

în Reşinari Dna: Caliopi Cioran:

în Abrud, Dna: Ana Gall.

3. Membrii ordinari.

în Sibiiu Dnele: Iosefina Paschevici, Nina de Dunca, Maria Dan, Alecsandrina Mateiu, Nasta Susana, Maria Popp Hărşean, Domnica Vasilichi, Ana Hodoş, Minerva Brote, Maria Cunţan, Maria Roşca, Eleuteria Cristea, Elena bar. Popp, Maria Bădilă, Irina Trombitaş, Elena Popescu, Maria Reou, Ana Bechnitz, Sofia Cosmuţa, Teresia Verindeanu, şi Domnişoarele: Elena bar. Popp, Iustina Roman, Maria Bologa, Maria Roşca, Sabina Brote:

în Arad Dna: Ermina Popovici Dessean:

în Orĕştie, Dnele: Anastasia de Orbonaş, Maria Baciu, Sofia Dorner, Maria Vinţean, şi Dşoara Sofia Muntean;

în M-Sziget, Dna: Paula de Mihalyi, şi Dşoara Maria de Mihalyi;

în Gurariu, Dna: Maria Muntean;

în Bistriţa, Dna: Iulia Ranta;

în Mercurea, Dnele: Iustina Greavu, Eufrosina Măcelariu, Agapia I. Droc, Victoria Albu, Susana Popp, Matilda Muntean, Ana Munteanu;

în Caransebeş, Dnele: Ecaterina Peţa, Maria Biju, Iulia Brancoviciu, Eufrosina Catruşca, I. Brancoviciu, Alesandrina Adam, Minodora Mandreanu Elena Popovici-Jacotiş, Maria Ghidiu, Ana Vulcan, Emilia Bartolomeiu, Cornelia Stancovits, Berta Serafinescu, Maria Müller, Maria B. Biju, Mariţa Biju.

în Budapesta, Dna: Silvia Cimponeriu;

în Totvaradia, Dnele: Sofia Beleş, Sidonia Ardelean;

in Reghinul săsesc, Dnele; Ecaterina Marinoviciu, Agapia Crişan, Amalia Cetăţan, Elena Barbu:

în Topliţa română, Dna: Elisa Popescu

în Deda, Dna: Ana Fulea:

în Măghereu, Dna; Hareti Branea;

în Rîpa de jos, Dna: Agneta Mateiu;

în Potoc, Dna: Ioan Brăteanu;

în Disznaio, Dna: Ana Brăteanu;

în Idicel, Dna: Rafila Şagău;

în Oşorheiu, Dnele: Csergedi, Iuliana Frâncu, Maria Hossu, Charlota Pap, Amalia Moldovan, Iuliana Fogarasy, Eufemia Man, Maria Căluţ, Maria Velican, Sofia Man, Letiţia Regius, Maria B. Fogarasy, Elena B. Popoviciu:

în Baia de Criş, Dnele: Teresia Borlea, Ana Mihaloviciu, Irma Mihalovici, Otilia Adamoviciu:

în Reşinari, Dnele: Maria Dancăş, Dochia Troancă:

în Odvoş, Dnele; Maria Cornea, Maria Ioan;

în Solymos, Dna: Otilia Popp:

în Berzova, Dna: Matilda Mihalovici: şi

în Nagy-Pél, Dna: Maria Serb.

4. Membrii ajutatori.

a) odată pentru totdeauna.

în Sibiiu, Dnii: Baron David Urs, Paul de Dunca, Parteniu Cosma, Dr. Ioan Moga, Dr. Aurel Brote, Elia Macelariu, Dr. Ilarion Puşcariu, Nicanor Frateş;

în Caransebeş, Dnii: Prea Sfinţia Sa Ioan Popasu, Filaret Musta;

în Sighişoară, Dnii; Nicolae Şuştai;

în Oradea mare, Dnul: Ieroteiu Beleş;

în Budapesta Dnii Dr. Alesandru Mocsony, Eugen Mocsonyi, George Sêrb;

în Arad, Prea Sânţia Sa Ioan Meţian;

în Câmpeni, Dnul Gerasim: Candrea;

în Orĕştie, Dnul: Dr. Avram Tincu;

în Făgăraş, Dnul; Ilariu Duvlea;

în Baia de Criş Dnii: Teodor Pap, Petru Truţa;

în Reşinari, Dnu: Şerban Cioran.

Dintre aceştia DD. Dr. Alesandru Mocsonyi şi Eugen Mocsony cu contribuire de câte 65 fl., DD. Episcop Ioan Meţian. David Baron Urs şi Parteniu Cosma, cu contribuire de câte 50 fl., ear' Prea Sânţia Sa Dl. episcop, Ioan Popasu cu contribuire de 40 fl.

b) cu tacsa anuală.

în Sibiiu, Dnii: Jeronim G. Bariţ, Radu G. Bălaş, Romul Petric, Iulian Popescu, Iacob Bologa, Visarion Roman, Ioan Popescu, Gregoriu Mateiu, Iosif St. Şuluţ, Ioan Hannia, Const. Stezar, Anania Trombitaş, Ioan Bădilă, Petru Roşca, Iuliu Dan, Dr. Vasile Preda, Dr. Ioan Crişan, Petru Drăghiciu;

în Arad, Dnul: Ioan Popovici-Dessean;

în Braşov, Dnii: Lenger, Nicolae P. Petrescu:

în Abrud, Dl: Ioan Gallu;

în Orěştie, Dnii; Ioan Mihaiu, Nicolae Popoviciu, Irimie Boca, Nicolae Trif;
în Gurarîului, Dl: Ioachim Muntean;
în Bistriţa, D-nii: Dănilă Lica, Gabriel Man;
în Făgăraş, D-nu: Iac. Popeneciu;
în Apoldul-mic. Dnii: Nicolae Topârceanu, Ioan Orăşteanu, Ioan Măcelariu, Ioan Canda, Moise Beu, Teodor Dragomir, Ioan Lazar;
în Mercurea, D-nul: Ioan Salco;
în Têrgul Murěşului (M. Vásárhely) Dnii: A. Stoica, Un anonim;
în Reşinari, Dnul: Vasilie Droc; şi
în Câmpeni, Dnul: Dr. Absolon Todea.

În resumat numěrul membrilor reuniunei la finea anului 1882 a fost:

fundatori	2
pe viaţă	13
ordinari	96
ajutători	64
total	175

Starea averei reuniunei cu 31 Decembre 1882 este de 2523 fl. 35 cr., faţă de starea anului premergětor averea a crescut cu 856 fl. 78 cr. Afară de venitul tacselor de membrii, comitetul a arangiat aici în Sibiiu în earna anului 1882 un bal calicot, al cărui venit curat a fost de 97 fl. şi 08 cr.

Balul reuniunei noastre din anul curent încă a avut un loc de frunte între balurile de elită ale Sibiiului.

Comitetul d-voastră speră, că pe viitor înscrierile de membrii vor urma în proporţiuni mai mari, că şi în alte oraşe se vor iniţia prin protectoarele şi prin membrii zeloşi ai reuniunei noastre petreceri, concerte, prelegeri etc. în favorul ei, căci reuniunea noastră nu este o instituţiune locală, ci are sě fie un aşeḑěmênt comun românesc şi căci trebuinţele mult simţite de institute de crescere pentru fete reclamă cu urgenţă realisarea scopului reuniunei.

Aceasta este, Doamnelor şi Domnilor, situaţiunea reuniunei noastre la finea anului 1882 şi nu atâta modestele resultate reale, pe care vi le arětarăm, cât basele ce s'au pus în acel period la resultate mult mai mari pentru un viitor apropiat, ne îndreptăţesc a încheia raportul nostru present cu espresiunea speranţei, că reuniunea noastră mai curênd de cum se putea prevedè la început, îşi va împlinì scopul ei măreţ.

Sibiiu 15 Februarie 1883.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sebeş, 16 Faur. (Limba maghiară şi învěţătorii nemaghiari. Esamenul din Deva dela 28 Decemvre 1882.) În corespondenţa apărută sub acest titlu în Nrul 151 1882 al „Telegrafului Român“, am arătat în general cum a decurs esamenul din limba maghiară, ţinut în Deva pe la finea anului 1882. Am ḑis atunci, că la acel esamen s'au presentat 100 învěţători (98 învěţători români, 1 învěţătoriu sas şi 1 învěţătoreasă română) dovadă că învěţătorii români se nisuesc a satisface legilor sancţionate, fie acelea chiar în defavorul lor, precum este aceea, care introduce limba maghiară în scoalele poporale române la copii de 6 ani. Românii au mai suferit, sciu suferì şi sufere şi astăḑi, însufleţiţi de credinţa, că ori ce lucru nenatural, forţat este casă ḑidită pe năsip, ce se ruinează de sine.

Buna voinţă, cu care dl inspector reg. de scoale, L. Réthi, a întimpinat pe învěţătorii români la acel esamen te făcea sě creḑi, că şi maghiarii compătimesc soartea învěţătorilor, věḑêndu'i siliţi a se aduna din toate părţile ţěrei cu sutele, spesându 'şi salariele cele mici, sě facă esamen din limba maghiară. Dar timpul a dovedit contrariul. Dintre 100 învěţători au reuşit numai 49 şi au căḑut 51. Lucru neaşteptat!

Unele foi maghiare îndată au interpretat lucrul.

Pentru ca sě nu vină cineva sě ḑică alt ceva au venit acele înainte şi au ḑis, că de aceea au căḑut átâţi învěţători, fiindcă sûnt simpli şi necualificaţi. Ba i-au batjocorit în toată forma, dar fiind că a batjocorì este lucru copilăresc şi la bărbaţi slăbiciune, apoi nici nu merită, ca oameni serioşi sě mai vorbească despre aceea.

„Gazeta Transilvaniei“ în Nr. 7 a. c. spune, ocupându-se de această cestiune, că inspectorul reg. de scoale Réthi ar fi avut instrucţiuni dela ministru, ca sě trântească mulţi învěţători la esamen. Aceea se poate.

Foaia „Biserica şi scoala“ din Arad în Nr. 5 a. c. publică o notiţă a unui învěţătoriu. Acel individ în priceperea sa (vrênd a face frumosul dlui Réthi) ḑice că între învěţătorii căḑuţi au fost şi de aceia, cari n'au sciut nici „Az Buche“, din limba maghiară Pe acel scriitor îl cunosc. Este „neardelean“, şi nu mě mir că spune un neadevěr aşa mare, ca sě susţină afirmaţiunile foilor maghiare, căci simţul de naţionalitate se vede a-i fi têmpit, şi putere de a judeca nu are, fiindcă n'a învěţat nici o clasă normală batăr; ci mě mir de „Biserica şi scoala“ că publică scrisori eşite din un condeiu atât de nefericit, purtat de o mână de individ pe care 'l lasă inima sè între în tabăra acelora, cari se nisuiesc a dejosì prin vorbe rele pe învěţătorii români.

Eu încă sûnt unul din 100 de invěţători, cari s'au supus la acel esamen. Dela început după ce am věḑut cum esaminează am cugetat, că vor cădè mulţi şi aşa a şi fost.

După cum înţeleg eu lucrul, modul de esaminare este causa, că au căzut atâţi învěţători.

Limba maghiară nu se poate propune în scoale nemaghiare, decât pe basa limbei materne.

Planul ministerial de învěţămênt ḑice, că mai ântâiu se învaţă cuvinte; cuvintele cunoscute su leagă în ḑiceri simple. Ḑicerile simple în clasele următoare sě întregesc treptat. Aşa sě fac şi eserciţiile limbistice.

Învěţătoriul, chiar sě nu aibă „copia verborum“ de ajuns totuşi cu ajutorul dicţionarului 'şi poate face uşor aceste simple prelegeri, dacă cunoasce formele limbei maghiare (declinare, conjugare, sufixe etc.) Aşa dară învěţătoriul român, dacă cunoasce formele limbei maghiare'şi poate face prelegerea acasă şi mergênd pregătit în scoală va putè instrua limba maghiară. Atât e destul, fiindcă nici legea (Art, XVIII. 879 § 2.) nu cere mai mult dela învěţătorii nemaghiari decât: „Sě 'şi însuşiască limba maghiară în graiu şi în scris astfel, ca sě o poată instrua în scoalele poporale.

Comisiunea esaminătoare din Deva cere dela învěţătoriu mai mult. Acolo limba de esaminare este cea maghiară. Acì e greutatea! Numai cine scie limba maghiară foarte bine, scrie şi vorbì, poate rěspunde la întrebările puse.

Învěţătoriul cetesce din o carte maghiară şi apoi trebue sě facă analisă gramaticală.

Nu poate, pentru că nu înţelege toate cuvintele cetite, nu cunoasce terminologia gramaticală în limba maghiară, şi nu înţelege toate întrebările puse.

La întrebarea, că poate se pretinde dela învěţătoriu sě scie toate aceste, rěspundem cu „nu“.

Învěţătorii nu pot şcì toate cuvintele maghiare nici nu trebue sě le scie toate, pentru că prelegerile şi le fac acasă, unde poate folosì vocabularul.

Terminologia gramaticală încă nu e necondiţionat de lipsă, pentru că analisa gramaticală o face învěţătoriul în limba maternă, numai eserciţiile limbistice în limba maghiară.

Prin urmare învěţătorii pot instrua limba maghiară în scoalele poporale şi fără cunoscinţele, pe care le amintim mai sus şi pentru cari au căzut atâţi învěţători la esamenul din Deva.

Fiindcă însaşi legea nu pretinde dela învěţători alta decât sě poată instrua limba maghiară în scoale, sperez că comisiunea esaminătoare pe viitor se va mulţămì, dacă învěţătorii vor cunoasce formele limbei maghiare şi metodul asupra căruia voiu revenì. *R.*

Reşinari, 22 Februarie 1883. Este sciut, că în anul 1877 s'a aplicat legea comunală (art. de lege XVIII: 1871); după ce s'a desfiinţat municipiile aşa numite săsesci şi s'a creat comitatul Sibiiului, preste întreg teritoriul lui.

De atunci încoace au urmat în comunele rurale, ţinětoare odinioară de *fundus regius*, trei restauraţiuni a representanţielor comunale, întocmite după normele nouei legi comunale.

Cele douě restaurări prime în această comună s'au efeptuit fără interes mare.

A treia restaurare efeptuită la 1. şi 2. Faur a. c. sub conducerea energică a dnului pretor cercual, Liviu Bran de Lemény avea o faţă tare veselă şi plină de viaţă.

În ḑiua dintâiu menită pentru alegerea a 10 membrii în representanţa comunală în locul celor, ce şi-au împlinit funcţiunea lor ca atari de 6 ani, încă pe la oarele 10 ante meridiane, curtea spaţioasă a cancelarii respective a scoalei, gemea de alegětori.

După constituirea birourilor în amêndouě cercurile de alegere, predarea şedulelor s'a început la 10 oare înainte de ameaḑi; eară scrutinarea şi-a avut finitul la oarele 10 din noapte fără pic de întrerumpere.

A doua ḑi pe la oarele 9 înainte ameaḑi întrunindu-se representanţa nouă întregită şi dechiarată de constituită, dl pretor, aparênd înaintea alegětorilor, rostì o cuvêntare plină de elocuenţă, în terminii cei mai bine pricepuţi, în urma căreia a urmat alegerea tuturor amploiaţilor în cea mai bună ordine, carea se finì pela oarele 6 după ameaḑi.

De observat este, că representanţa cea nouă la candidarea amploiaţilor comunali a fost la culmea misiunei ei, candidând la fie-care post tot persoane apte de oficiu, aşa încât la postul de primariu, alegětorii nu sciau, cărui din trei sě'şi deie votul, pentru că toţi 3 inşi erau unul ca unul, oficianţi cu praxă: şi aşa s'a purces la votare nominală, carea dură, până ce votară 218 alegětori. La numerarea voturilor nu a într'unit nici un candidat maioritatea absolută şi aşa trebuea făcută alegerea restrinsă între fostul primariu şi sub primariu. Věḑênd representanţa, că această procedură răpesce timp mult cu învoirea alegětorilor unanim fostul sub-primariu Bucur Dancăş fu aclamat primariu al comunei.

Ceialalţi oficiali fură toţi aleşi prin aclamare şi împărtăşiţi de aclamaţiunile, cele avù primariul ales. Alegerea a decurs în cea mai bună ordine şi linisce, laudă tactului dlui preşedinte electoral şi înţeleciunei representanţei, precum şi a alegětorilor pricepětori de chiemarea lor, si s'a finit la 6 oare seara. Fiindu-se actul de alegere, preşedintele electoral, dnul pretor mulţămì, în termini călduroşi, representanţei pentru ordinea observată în decursul desbaterilor şi aduse aminte, ca un adevěrat părinte, fiitoarei representanţe, că ce drepturi frumoase şi detorinţe grele are. După aceasta întorcêndu se către amploiaţii noi aleşi, le esplică sânţenia jurămêntului, după premergerea unui sfat urmat ca dela un şef adevěrat; eară notariul comunal în termini purceşi din inimă curată mulţămì dlui pretor în numele representanţei comunale şi alegětorilor pentru înţeleapta i conducere la alegerea presentă, urându-i un întreit sě trăiască!

Mai mulţi alĕgetori.

Adresa studenţilor români din Paris către deputatul Clémenceau.

Eată adresa studenţilor români către d. Clèmenceau, semnalată deja într'o telegramă din Paris:

Domnule deputat!

Între popoarele, care doresc Franciei deşteptarea sentimentului naţional şi independenţa, se află şi micul popor latin dela Dunăre.

Francezi prin inimă, aspiraţii şi civilisaţie, n'avem de cât o gândire: de a sěmăna pe ţermurile Dunărei marea idee revoluţionară (!).

Şi noi sûntem fii lui 89; democraţia română se modelează după democraţia franceză. Fiul ţěranului dela Dunăre vine pe ţěrmurile Senei spre a se instruì şi a duce cu el civilisaţia franceză.

Dta eşti unul dintre cei mai demni şi mai autorisaţi representanţi ai democraţiei. Va se ḑică eşti al nostru.

Numele dtale; aşa de popular în Paris, e stimat şi foarte iubit în ţeara noastră. Micile popoare, care iubesc libertatea, 'şi amintesc atitudinea dtale generoasă faţă cu Egiptul.

Ne adresăm către dta şi sûntem siguri că vom fi ascultaţi cu bună-voinţă.

Cunosci causa ce ne aduce. Sûntem pe cale de a devenì victimele unei spoliaţiuni ne mai auḑite. Austria pentrucă e mai foarte, vrea sě ne ia Dunărea, singura noastră cale comercială; vrea sě ne aservească economicesce şi politicesce, vrea sě ne supună la influenţa germână.

Şi, lucru de necreḑut, complicele Austriei este Francia. Cabinetul din Viena cunoasce dragostea şi devotamentul ce avem pentru a doua patrie a noastră. El scie, că tot ce pleacă de pe ţermurile Senei se primesce cu entusiasm pe ţěrmurile Dunărei. Proiectul Barrère nu e decât stampila franceză pusă pe proiectul austriac. Francia sacrifică pe amica sa cea mai fidelă şi mai devotată.

Toată lumea cunoasce proiectul Barrère. România a presentat un contra-proiect, publicat în presa parisiană, ce diferă în punctele următoare de proiectul austriac, ḑis francez.

Proiectul Barrère admite o comisiune mixtă în care se află Austria, România, Bulgaria, Serbia şi un delegat, în ordine alfabetică, al comisiei dunărene. Preşedinţa e dată Austriei. Contra-proiectul român admite o comisiune de snpraveghere, compusă de statele riverane şi din doi delegaţi ai comisiei europene în ordine alfabetică, preşedinţa fiind dată la un delegat al comisiei europene ales cu maioritate de voturi. Punctul esenţial al proiectului român este că nu recunoasce Austriei alt drept decât acela de membru al comisiunei europene. România cedează chiar rândul sěu ca membru al comisiei dunărene, spre a nu avè nici-odată douě voturi.

Noi voim se servim intereselor tuturor puterilor pe Dnnăre şi acì este unde se arată slăbiciunea Austriei, că reia puţin îi pasă de intesul general şi de libera navigaţie şi care n'are decât scopuri egoiste de dominaţiune.

Conferenţa din Londra a refusat sĕ admită pe România cu vot deliberativ.

Care e motivul oficial? — Nu sûntem o putere europeană. Noi vom rĕspunde că art 53 al tractatului din Berlin — şi nu noi l'am făcut — ne dă vot deliberativ în comisia dunăreană. Tractatul din Viena, ce regulează regimul de navigaţie a fluvielor, recunoasce suveranitatea statelor riverane. Afară de aceasta art. 55 al tractatului din Berlin acordă statelor riverane dreptul de a face regulamente de poliţie pe Dunăre. Ei bine? tocmai asupra acestui punct se discută în conferenţă, şi noi avem dreptul a participa la ea. Şi Austria intervenì asupra acestui punct, voind a face sĕ i se recunoască de Europa preponderanţa asupra statelor riverane din josul Dunărei.

Dacă i se va recunoasce umbra unui drept Austria va face de acì punctul de sprigin pentru aservirea noastră.

Care e motivul real al escluderei noastre dela conferenţă?

„Allgemeine Zeitung“ o spune: România refusa sĕ accepte proiectul Barrère. Dacă neam fi arătat favorabili proiectului Barrére, acelaşi drept internaţional care astăḑi autorisă escluderea noastră, ar fi autorisat admiterea noastră. Şi se pretinde că relaţiile statelor între ele sûnt basate pe oare care principii de drept! Şi se afirmă esistenţa unui drept al ginţilor!

La Paris opinia publică se declară pentru noi; presa ne susţine. În „Justice“, d. Pichon ne-a consacrat un articol favorabil, pentru care sûntem fericiţi că 'i putem mulţâmi.

Tradiţiunile diplomaţiei sûnt de a sacrifica popoarele, mai ales pe cele slabe; ale democraţiei sûnt din contră ale spriginì.

Studenţii români din Paris, fii intelectuali ai Franciei se adresează la dta şi prin dta la Francia democratică. Francia nu'şi va părasì tradiţiile republicane. Aceste tradiţii şi-au câştigat simpatia popoarelor. Ce am făcut noi diplomaţiei franceze, pentru ca ea sĕ ne impue proiectul Barrère ce n'are altceva francez în sine decât numele autorului sĕu?

Cei cari se presentă înaintea d. Tale sûnt studenţi. Insistăm asupra calităţei de student eată pentru ce:

În Martie 1871, colonia germână din Bucuresci se adună pentru a serba înfrângerea Franciei. Studenţii din Bucuresci, indignaţi de insulta adusă doliului nostru naţional, căcî inimele tuturor românilor sângerau de nenorocirile Franciei, împresoară sils banchetului, pătrund în ea şi aruncă pe ferestri pe toţi germanii, mai ântâiu consulul lor (neesact).

Nimeni la noi n'a putut insulta nepedepsit pe Francia Poporul din Bucuresci s'a transportat la consulatul francez spre a cânta acolo Marseilaise.

Scusaţi-ne că vĕ reamintim aceste dureroase evenimente, dtale mai ales, care luptai atunci spre a vindeca rănile scumpei voastre patrie.

Ceea ce a făcut poporul român la 1871, nu era decât datoria sa. Sûntem siguri că marea democraţie franceză 'şi va face datoria sa, căci noi ne-am convins că este cea mai generoasă dintre democraţii.

Domnule deputat!

Interveniţi în favoarea noastră, faceţi sĕ vi se audă vocea în parlamentul francez şi procesul nostru va fi câştigat în faţa opiniunei publice europene. Şi dacă justiţia nu e decât un cuvênt, ei bine! posteritatea 'şi va reamintì că ai ridicat vocea pentru cei slabi; în ţeara noastră un popor întreg va pronunţa cu dragoste şi respect numele dtale, căci se va sci, că dta ai ascultat favorabil doleanţele unei tinerimi care — mâne poate — va fi chemată sĕ moară cu armele în mână pentru drepturile şi independenţa ţĕrei sale:

Mihaiu N. Seulescu, A. A. Badareu, C. C. Poenaru, S. Russenescu, B. St. Geblescu, N. G. Filipescu, George A. Gheorghiu, George Peşacow, C. Ciolacu, N. Sachelarie, M. Bădulescu, G. Vasiliu, G. Protopopescu, C. Alexiu, Iuliu Brezoianu, Dr. C. Papilian, B. R. Golfineanu Victor Pompilian, M. Creminianu, A. Alexiu, Adrian Peretz, Mihaiu Mărascu, George Niculescu-Dorobanţ, St. Pantely, Mircea R. Golfineanu, G. A. Manolescu, Ioan Moşoiu I. Tanoviceanu, Ioan Voinescu, Nic. J. Geblescu, Mihaiu Burlan, P. Alecsandrescu, I. Buzdugan, Ioan Grădiştean, G. I. Stănciulescu Vintilă Rosetti, Grigore Maniu, Vasile Cosmovici, Alecsandru Kitzu, C. G. Iliescu, Ant. C. Colorianu, N. Atanasescu, Codrescu.

Într'o scurtă alocuţiune d. Clémenceau a mulţămit studenţilor români pentru demersul lor şi i-a asigurat că via sa simpatie este dobândită pentru causa lor.

„Rom.“ de Joi scrie înse că prin proiectul Barrère România s'a răfuit cu Francia. Bine ar fi dacă s'ar fi convins odată, că dela Francia republicană România n'are se aştepte nimica. Republica franceză se crede silită a trage cu ochiul tuturor monarchiilor, doar capĕtă o alianţă; deci n'are timp şi interes de naţionalităţi mici, fie şi latine măcar.

Varietăţi.

* (Bal) se va arangia Marţi în 6 Martie a. c. în sala Hotelul „Impăratul Romanilor“. Începutul la 8 oare seara Bilete de intrare cu 1 fl. de persoană logea mare 5 fl. mică 3 fl. se pot căpĕta în 5 şi 6 Martie între oarele 10—12 inainte şi după ameaḑi în librăria de Closius, strada Cisnădiei Nr 13, precum şi seara la cassă Eventualul venit curat este destinat fondului reuniunei ascultătorilor de drept din Sibiiu.

* (Concert.) împreunat cu Danţ a arangiat Junimea română universitară din Cluj, în favorul societăţei de lectură „Julia“ şi a fondului pentru înfiinţarea unei scoale române de fetiţe în Cluj la 1 Martie st n. 1882 în sala Redutei Urbane.

* (Producţiune.) „Grănicerii“ din Caransebeş arangiază sub conducerea Prof. de cântări N. Popovici Sàmbătă în 19 Februarie (3 Martie) în sala dela „pomul verde“ Producţiunea constătătoare din următoarele:

1. Cântece pop. De-aşi fi iubit-o. Haidaţi fraţi.
2. Nejedly arang.: Pe ai ţĕrei.
3. Ventura: S'o veḑi mamă.
4. Vasilescu: Portretul.
5. Silher: Conjuraţiunea tempestăţii.
6. Polinescu: Corul vênătorilor.

Cântate de corul bărbăt. Începutul precis la 8 oare. După producţiune urmează joc. Preţul de intrare de persoană 40 cr. de familiă 1 fl.

* (Bal) se va arangia in 19 Februarie (3 Martie) 1883 în sala otelului „Transilvania“ din Brad. Venitul e destinat pentru premiarea studenţilor dela gimnasiul din loc. Întrarea de familiă 1 fl. 50 cr., pentru persoană 1 fl. Începutul la 8 oare seara. Ofertele marinimoase se vor primì de direcţiunea gimnasială.

* (Bal) se va ţine Sâmbătă la 3 Martie st. n. a. c. in „Otelul naţionale“ din Blaj. Venitul este destinat pentru infiinţarea unui „orchestru opidan“ cu instrumente de aramă. Bilet de intrare: Pentru persoană 1 fl. Pentru familia 2 fl. Începutul la 7 oare seara. Oferte marinimoase se vor cuita cu mulţămită pre cale ḑiaristică.

* (Nenorocirea unui deputat al senat. imp.) Dep. Dr. Anton Stőhr fu călcat în Viena în strada Borgner de un eguipagiu privat. Raneîe causate sûnt aşa de grele, încât nu se mai pot vindeca.

Mai nou.

Telegramele dela 1 Martie n. spun nu sciu a câtea oară că „şedinţa de astăḑi“ a conferenţei din Londra nu va fi cea din urmă; că cestiunea Chiliei se va termina, că se va hotărì definitiv prelungirea comisiunei dunărene. Curioasa e scirea că acum se „pare“ a nu fi cu „neputinţă“ ca decisiunile sĕ se „îmbrace“ în conceptul unui protocol. Altă telegramă anunţă că Luni ear se vă întrunì conferenţa, ca sĕ desbată asupra duratei comisiunei dunărene. — „*Agence Reuter*“ spune că conferenţa a făcut progrese mulţămitoare.

Dela Belgrad se telegrafează: generalii Zach, Protici, col. Joca Şvaba şi loc. col. Curcici fură pensionaţi.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 1 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.90	119.75
Renta de aur ung. de 4%	89.55	89 30
Renta ung. de hârtie	87.45	87.45
Împrumutul drumurilor de fer ung.	135.50	135.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.—	90.25
Sorţi de stat dela 1860	110.75	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.25	94.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	98.50
Sorţi unguresci cu premii	117.75	99.—
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin	5.65	5.63
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemţesci	58.50	58.40

Nr. 58 [364] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch, Petru Cârstocea, în parochia de classa a III-a din Bacifalu, tractul protopresbiteral al Braşovului I. conform graţioasei ordinatiuni consistoriali dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 298 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe an din venitele parochiali.

Concurenţii au aşi trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul statului organic şi conform regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878.

Braşov 3 Februarie 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
protopr.

CONCURS. [360] 3—3

Comitetul Asociaţiunei pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români meseriaşi din Braşov publică următoriul concurs: Devenind vacant un ajutor de 50 fl. v. a. pe an din cele destinate pentru învĕţăcei români cari se vor apleca la una din meseriile: de postovar, maşinist, argăsitor, pălărieri, clopotar, compactor şi brutar (?!), se publică concurs.

Suplicile pentru aceste ajutoare sûnt a se adresa la subscrisul comitet până la 1 Martie 1883 provĕḑute:

1. Cu estras de botez din care sĕ se vaḑă că este român şi că posede etatea de 14 ani.

2 Atestat de scoală din care sĕ se vadă că a percurs 4 clase normale şi pricepe încâtva limba maghiară sau cea germână.

3. Revers dela părinţi sau dela tutorii copilului, că vor a lăsa copilul sĕ înveţe meserìa pentru care a concurs.

4. Un esemplar din contractul încheiat cu vre un măestru din Braşov pentru vre una din meseriile de mai sus, din care sĕ se vadă că copilul se află la meserie de cel puţin o lună de ḑile.

Braşov 8/20 Februarie 1883.

Comitetul Asoc. pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, preşed. **Dr. I. Bozocean**, not.

Nr. 6638 1881 civ. [362] 2—3

Publicaţiune.

Spre a se putea începe prelucrările pentru segregarea pădurei în comuna Şasa şi pentru rênduirea representantelui, a ingineriului şi a preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare **pe 5 Aprile 1883** şi următoarele la faţa locului în comuna Şasa, despre ce cei înteresaţi se avisează.

Deej 1881 Decembre 28.

Veszprémi Antal.
jude esmis.

Nr. 317 [345] 3—3

Publicare de licitaţiune!

Pentru liferarea de **846 metrii cubici** de lemne de ars pentru Institutul r. u. pentru bolnavi alienaţi în Sibiiu recerute încă pe anul 1883/4 se escrie în urma ordinaţiunei înaltului ministeriu de interne dtto 23. Februarie a. c. Nr. 8588 un nou concurs.

Offerte pentru această liferare — făcute în scris, proveḑiute cu timbru de 50 cr. împreună cu 200 fl. vadium şi sigilate, în carii trebue sĕ fie descris soiul, lungimea şi grosimea lemnelor oferite, asemenea şi preţul pentru cât voesce oferentul a aduce metrul cubic de lemne de fag şi pentru cât cel de stejariu — sĕ se predea la subsemnata direcţiune până în **15 Martie a. c. la 12 oare de ameaḑi.**

Offerte necorespunḑĕtoare acestei publicări ori întârḑiat sosite, nu se pot lua în considerare.

Sibiiu 27 Februarie 1883.

Direcţiunea Institutului r. u. pentru bolnavi alienaţi.

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 24—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele

Redactor ĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 21. Sibiiu, Marți 22 Februarie (6 Martie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Representațiunea

bisericei gr. or. române din Ungaria și Transilvania contra proiectului despre scoalele medie.

Nr. 23. M.

Onorată Casă a representanților!

În umilita mea representațiune din 20 Februariu anul trecut 1882. Nr. 19. M. alăturată în copiă aici sub ·/. mi-am luat voiă sě desvolt posițiunea, ce biserica gr. or. română din Ungaria și Transilvania, carea în privința patriotismului nici când nu a remas inderetru, o ocupă ca biserică autonomă și organisată pe principiul de naționalitate, față cu proiectul de lege substernut din partea guvernului de stat, pentru regularea învěțământului în gimnasii și în scoalele reale; mi-am luat voiă mai departe se indegetez disposițiunile vătěmătoare ale amintitului proiect de lege, cari intenționează a jignì în mod simțitor sfera dreptului de autonomiă garantat prin lege bisericei gr. or. române, a restringe drepturile naționalităților nemaghiare din patriă, asemenea garantate prin lege. într'una din cele mai ponderóse cestiuni de viață, și preste tot a subtrage dela bisericile nemaghiare din patriă posibilitatea chiar, de a-și susținea scólele medie, corespundĕtóre deopotrivă intereselor statului și intereselor sale proprie, și de a putea din când în când sporí numěrul acelora prin înființarea altora noue; în fiine mi-am luat voiă în numele bisericei române gr. or. din patriă a roga pre onorata casă, sě binevoiască a înapoia amintitul proiect de lege domnului ministru de culte și instrucțiune publică, pentru a-l prelucra în armoniă cu legile cari garantéză drepturile cardinale ale confesiunilor și naționalităților.

Precând biserica română gr. or. asceptá cu atențiune încordată și cu interes viu, ca amintita representațiune a mea, înaintată în numele și din încredințarea ei, se obțină o resolvire favoritóre: cu adâncă durere aflară in timpul recent autoritățile superiore ale acestei biserici, și peste tot credincioșii ei, cari se intereséză de causă: că comisiunea pentru instrucțiunea publică a onoratei case, cu ignorarea drepturilor de autonomiă și a intereselor de naționalitate, basate pe lege, ale confesiunilor, au substernut onoratei case amintitul proiect de lege, într'o redactare nouă, și țesut astfel, încât peste disposițiunile ce proiectul de lege ministerial le conținea cu scop de a resturná autonomia confesiunilor, el scóte cu otul din competința confesiunilor dreptul de a cualificá pe profesorii scólelor medie, apoi pe profesorii cualificați dejà îi obligă a se supune de nou la esamen de profesură, urcă peste měsură numerul sistematic al profesorilor, și peste tot asigură organelor guvernului drept de dispunere în scólele medie confesionale, afară de acestea conține mai mulți §§. redactați defectuos, precum este d. e. §. 27 după a căruia construire sintactică, dreptul de a denumì pe profesorii scólelor medie, peste tot ar cădea în competința ministrului de culte și de instrucțiunea publică, făcându-se escepțiune dela acéstă regulă în §. 30 numai pentru institutele provedute de către ordurile monachali; tot asemene sunt și §§. 22. și 24. cari împuternicesc pe guvern ca se stabiléscă „instrucțiuni de esaminare“, și prin acésta depun în mânile guvernului o astfel de putere față cu scólele medie confesionale, carea nicăiri nu este precisată, dar a cărei gravitate se va descărcá negreșit asupra naționalităților nemaghiare, contra cărora este dejà pornită persecuțiunea.

Redicarea la putere de lege a unui proiect ca acesta, dacă și n'ar conturba liniscea sufletéscă a mai multor milióne de locuitori ai țěrei, la tótă întêmplarea însě ar fi aptă de a deprimá spiritele într'un grad mare, ceea ce in interesul statului ar trebuí evitat cu ori-ce preț; dreptaceea satisfăcênd cu plăcere recercărilor venite dela consistoriile gr. or. române ale dieceselor Sibiiu, Arad, și Caransebeș, in numele bisericei gr. or. române din patriă, 'mi iau voiă de nou a roga pe on. casă representativă: ca cu considerarea motivelor cuprinse în representațiunea mea presentată in anul trecut, și a observărilor mele de mai sus, sě binevoiască a respinge proiectnl de lege pentru scólele medie, presentat din partea comisiunei pentru instrucțiunea publică și pus pe mai deaprópe la ordinea dilei, totodată sě binevoiéscă a indrumá pe domnul ministru de culte și instrucțiunea publică, ca sě substérnă un nou proiect de lege pentru scòlele medie, compus după consultarea tuturor confesiunilor, care întru toate se fie în consonanță cu autonomia confesiunilor și cu legea de naționalitate.

Dat în Sibiiu, la 3 Marte, 1883.

În numele bisericei gr. or. române din Ungaria și Transilvania.

Miron Romanul m. p.,
Archiepiscop și Metropolit.

La proiectul despre scoalele medii.

Proiectul de lege pentru scoalele medii este objectul asupra cărui sunt îndreptate o mulțime de priviri, din diverse puncte de vedere. Românii din Transilvania și Ungaria pășesc cu toată energia în contra proiectului. Provincia metropolitană gr. or. ca atare a depus vederile sale asupra proiectului în cele de mai sus. Dacă metropolia gr. catolică a făcut ceva în direcțiunea aceasta nu scim, după natura lucrului însě credem, că nu va sta nici ea cu mânile în sin. În diversele municipii alegătorii au început a lua resoluțiuni în contra proiectului. Despre sasii din Transilvania scim că încă din vreme au luat měsuri pentru a protesta contra proiectului. De asemenea scim despre eppul rom. cat. din diecesa trannă, că a întrevenit la deputații de confesiunea sa din Transilvania, ca sě lucre în contra projectului. Protestanții din Ungaria încă nu sunt pretinii proiectului. Cu toate aceste nu ne indoim că projectul va fi votat de maioritatea casei deputaților; dl ministru president Tisza, cetim, că este interesat a vedè projectul lege, fiindcă este favorabil ideei centralistice maghiarisătoare de stat, și aceasta este motiv de ajuns sě credem, că projectul va fi votat. Ca se'l respingă casa magnaților ar fi o minune. Primiva însě după toate aceste projectul sancționarea preaînaltă? eată o întrebare, care lăsăm se o respundă timpul! Popoarele nemaghiare și o parte și dintre maghiari, nu vor ca projectul se devină lege. Putem dice că sovinistii maghiarisători sunt singuri spriginitorii lui. Vom vedè ce trage mai mult în cumpăna, patriotismul din patria a cărei fii ținem toți a fi....?

Ori cum va fi, curagiul nu trebue sě'l perdem. Interesul nostru, întemeiat pe drept, sě'l apărăm cu toate mijloacele și armele legale, acum și totdeauna, pentru că dreptatea, în cele din urmă, tot are se triumfeze.

Ca sě dăm însě și noi oare care avênt dreptății, sě triumfeze mai curênd, trebue sě fim activi în tot momentul și cu deosebire acum, când avem înaintea noastră un object care amenință viitorul culturei noastre. Sě ne manifestăm că nu vom sě jucăm rolul de gladiatori, cari aveau destinul de a muri pentru a face plăcere privitorilor lor.

Încă este timpul până la eventuala sancționare a proiectului; deci folosit trebue timpul!

Convocare.

Alegětorii români din comitatul Sibiiului și toți cari se interesează de causele noastre publice, se convoacă prin aceasta la o întrunire, ce va avea loc Vineri în 27 Februarie la 11 oare în sala otelului

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 20).

Pe cât era de intrigantă și perfidă, contesa totuși fù înșelată din partea baronului; el nu mai cugeta la altceva decât a se juca cu ea precum s'a jucat ea cu dênsul.

— Eu mě mir, dise Cristiano, mergênd spre bufet, cum persoanele aceste, care cred că domnesc peste destinele popoarelor, sûnt simple în intrigele lor malițioase și cât de ușor le poți înșela! Trebue sě fie așa, dacă ai drept punt de purcedere în atare viață, desprețul absolut al genului omenesc.

Nu poți desprețuì pe alții, fără a te desprețuì pe tine însuți, și cine nu sě stimează în opera sa este bătut cu impotență. N'a fost mătușa aceea trufașă și comică, dicêndu-mi cu liniștea cea mai mare: Eu am o nepoată de jertfit; ajutămi repede, ai sě fii plătit: ai sě capeți locul primului servitor într'o casă bună!

Cristiano însě impuse tăcere reflecsiunilor sale filosofice intrând în sala dorită, pe care o recunoscù la un miros delicios de fripturi. Era o rotundă frumușică, cu mese mici mobile,ce așteptau ora cinei generale, ca sě satisfacă ori și ce apetit nerăbdător. De oare ce, la oarele nouě, toată lumea făcuse meselor baronului onorile meritate; sala era goală, cu escepția unui lacheu cu totul adurmit, pe care Cristiano se păzea a-l deștepta, temêndu se a trece de flămândit și de incult.

El puse mână, făra a căuta sau a alege mult pe o galantină gătită a la française; însě el tocmai înfipse cuțitul cu plăsele aurite întrînsa, când ușa sě deschise cu sgomot și lacheul deșteptat din somn sě află la dosul sěu, ca mișcat de un resor, și dl Stangstadius intrà făcênd sě se cutremure toate cristalele și porțelanele de mersul sěu inegal și violent. — Bre! esclamă el vědênd pe Cristiano, bine că te găsesc aici!

Eu nu mânânc bucuros singur și noi avem sě desbatem lucruri seriose, până ce îndestulim voința oarbă a bietei noastre mașine omenești... A! voești sě mânânci în picioare? Aceasta e foarte nefavorabil pentru digestiune, și nici nu simți ce mânânci... Karl, deschide-ne masa aceasta, cea mai mare...

Bine! Și servește-ne din ce ai mai bun... Șunca sau... Nu, încă nu! Ce va mai substanțial, vr'o câte-va felii bune de muschiu; apoi sě ne scoți simburele din șunca de urs... Aveți șuncă de Norvegia cel puțin? Ele sûnt cele mai bine afumate.. și vin, Karl, ce gêndești? de Madeira, de Bordeaul și vr'o câteva butelii de Champagne pentru tineru acesta, căruia îi este dor de el... Bine Karl, acuma avem destul, fetu meu! dară nu te îndepărta, ai sě ne aduci îndată desertul.

Poruncind așa, dl Stangstadius se aședà cu dosul către sobă, și începù a bea și a mânca într'un mod atât de admirabil încât și Cristiano, lăsând toată sfiala la o parte, începù a mesteca din toată puterea măselelor sale intacte și complete. Eruditul însě avea măsele puține, dară el le știa întrebuința așa de bine încât nu remase înderept, tot vorbind și gesticulând cu o energie particulară.

Cristiano, uimit îl asemâna în gândul seu cu un monstru fantastic, jumětate crocodil și jumětate maimuță, și se întrebà unde este centrul acestei vitalități inspăimântătoare într'un corp dislocat în aparență slab, înzestrat cu un cap ascuțit cu ochi divergenți și cu o agilitate nespusă.

Conversația geologului îl sprijinì la deslegerea acestui problem. Vrednicul bărbat n'a iubit în viața sa pe niminea, nici chiar pe un câne. Toate lucrurile i-au fost indiferente, afară de cercul ideilor în carea trăia el așa dicênd de sine însuși; el sě plăcea, a se admira sě desmierda și se nutrea de parfumul propriei sale laude, în lipsa altui obiect demn de iubire.

(Va urma.)

la „Împĕratul Romanilor“ din Sibiiu spre a se pronuncia în privinţa proiectului de lege pentru scoalele medii.

Comitetul clubului alegĕtorilor români din comitatul Sibiiului.

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Februarie.

Nu e ceva important dară caracteristic: se signalisează retragerea ministrului de justişie Dr. Pauler, însĕ numai după ce se va termina afacerea dela Tisza-Eszlar! Dl. Tisza va lua în locul dlui Pauler un individ din oposiţiunea moderată.

Dincolo de Laita se desbate în casa deputăţilor bugetul. Dep. Schönerer a propus ca ministrul president se întrevină la monarchul sĕ lase din lista civilă un milion pe seama unui fond pentru lucrătorii invaliḑi şi sĕraci. Aceasta a provocat indignaţiune în dreapta casei şi deputatul a fost avertisat pentrucă a amestecat pe monarch în discusiune. Dela Zara se scrie la „D. Ztg.“ că Crivoscianii fugiţi în Muntenegru au publicat o proclamaţiune care ameninţă celor ce în Crivoscia vor cumpĕra imobilii dela licitaţiuni pentru restanţe de dare şi se vor aşeḑa pe dênsele. Streinii nu cutează se cumpere şi câţi au cumpĕrat vênd ce au cumpĕrat cu preţul de jumĕtate. În proclamaţiune se ḑice între alte că teritoriul Crivosciei e adăpat cu sângele eroilor sĕi şi dacă fiii lui nu'l pot locuì mai bine se remână pustie de petri. — Alt eveniment. În senatul imperial, abia s'a întors principele de coroană Rudolf din Germania unde fusesese la festivitatea nuntei de argint a principelui de coroană german şi un deputat din majoritate (cech) face alusiuni la o alianţă austro-ruso-franceză pentru a zdrobì Germania.

Conferenţa din Londra tot cerne încă. Eată ce cetim în „Românul“ de Sâmbătă:

Serviciul telegrafic ne comunică următoarea scire din Londra, cu data de 1 Martie st. n.

„Conferenţa dunăreană s'a într'unit astăḑi.

„Şi asigură că ea va discuta, în şedinţa de Luni, cestiunea duratei prelungirii puterilor comisiunii europene dela Galaţi.

„Şi asigură asemene că Conferinţa va oferì dlui Ghica de a-l admite ca representante al României, cu vot deliberativ, pentru şedinţa în care se va discuta cestiunea comisiunei micste.

„Lucrările conferenţei fac progrese satisfăcĕtoare. Austria ar fi făcut oare-cari concesiuni în cestiunile în care e mai cu osebire interesată.“

Celelalte sciri ce au mai urmat trebue se le privim cu ipotetice,

România intr'aceea a respuns conferenţei odată prin suprimarea porturilor libere în Brăila, Galaţi şi Constanţa, prin aducerca unui proiect în cameră pentru înfiinţarea unei societăţi de navigaţiune pe Dunăre şi în sfêrşit prin propunurea făcută de 42 deputaţi Sâmbătă tot în cameră, prin care se se pună la dispositiţiunea guvernului 15,000,000 lei pentru fortificaţiuni şi echipamente militare.

În Sêrbia se pregătesce o campanie electorală.

„Pericolul invasiunei rusesci.“

(Urmare.)

Broşura se ocupă în cele următoare cu desfăşurarea întrebărei: câţi soldaţi e în stare a pune Austro-Ungaria pe picior de rĕsboiu contra Rusiei? Armata austro-ungară numĕră, inclusive gloata tiroleză, care din urmă vine în conmbinaţiune singur numai faţă cu Italia, 1,200,000 soldaţi. Armata noastră gata de resboiu care representă adevĕrata forţă rĕsboinică, afară de artilerie şi de trupele de „convoi“, se urcă, după datele statistice ale statului major germân, la 845,000 cu 1788 tunuri. Dintr'acestea trebue sĕ se subtragă 288,000 soldaţi cu 384 tunuri pentru garnisoane şi pentru completări ulterioare. Rĕmâne deci pentru operaţiunile de pe câmpul de luptă o armată de 557,000 soldaţi cu 1404 tunuri. Numai în cas estrem s'ar putè urca într'un rĕsboiu contra Rusiei forţa armatei noastre de operaţiune, inclusive honveḑii, la mărimea de 650,000 soldaţi. Nu poate fi deci vorba de o procedere ofensivă a armatei noastre contra Rusiei, luând în considerare preponderanţa numerică a armaţei ruse de o parte, de altă parte însĕ împregiurarea, că ne lipsesc căi ferate strategice şi fortăreţe de cari s'ar putè răḑima armata noastră. Chiar sĕ fim în stare, după cum le place unora a crede, a efectuì mobilisarea mai iute ca rusul, trebue sĕ renunţăm la prestigiul unei astfel de mobilisări şi se lucrăm ca Poarta care se luptă mai ântâiu cu toţi duşmanii rĕsculaţi la avisul guvernului rusesc şi care după ce vĕḑu, că Rusia începe resboiul asceptă până ce trecu armata rusă peste Prut şi peşte Dunăre. Într'un resboiu defensiv s'ar putè aduce armata noastră campestră în Galiţia şi în Bucovina la o putere de 600,000 soldaţi. Dar armatele rusesci ne vor ataca din trei părţi: una va purcede spre Cracovia—Przemisl, cea mijlocie spre Lemberg, Tarnopol, Iaşi, a treia prin România spre Transilvania.

Sûntem deci necesitaţi a ne împărţì armata defensivă într'un semicerc dela Cracovia până la Murĕş-Oşorheiu şi a urca armata cea mică instituită contra României la 120,000 soldaţi. Rusia aşadară şi în casul acesta ne va putè ataca cu o putere de 2 sau 3 ori mai tare decum e a noastră.

Afară de aceasta armata noastră în proporţiune cu a Rusiei foarte mică, n'are în Galiţia şi Bucovina afară de Cracovia şi de Przemysl, nici un punct de apărare, pe care răḑimându-se ar pute apăra provinciile aceste doue contra învasiunei rusesci. Teritoriul acesta al monarchiei noastre e tare ameninţat. Dacă construezi între Przemysl Budapesta Alba-Iulia, Cernăuţi — Lemberg un patruunghiu, afli că în patruunghiul acesta destul de mare nu esistă o singură fortăreaţă un singur lagĕr întărit; din Ungaria nu duce o singură cale ferată până la graniţa ungară! E deajuns o singură bătălie perdută în Galiţia sau în Bucovina, ca se te pomenesci cu o jumĕtate milion moscoviţi la ţĕrmil Tisei, ear' cu cealaltă jumĕtate tractând cu Cracovia şi Przemyls întocmai, pecum au tractat Germânii cu Metz şi cu Strassburg. Alba-Iulia nu va putè mêntui Transilvania de ocupaţiunea din partea armatei moscovitice care va înunda prin deosebitele vămi.

Autorul sĕ încearcă a combate opiniunea, că noi am putè preveni pe Rusia cu mobilisarea. Din Ungaria nu duce o singură cale ferată radială la graniţa rusească din Austria duce o singură linie radială linia nordică Ferdinandiană, spre graniţa vestică a Galiţiei. Liniile Eperjeş — Tarnova şi Legenye — Mihalyi — Przemyls s'au edificat ce e drept însĕ ambele sau îngropat în calea ferată Carolo-Ludoviciană, în loc sĕ se fi condus până la graniţa rusească. Dela Târnava până la Polonia rusească sûnt numai 25 chilometri, dela Przemysl sûnt numai 50 chilometri. De ce sĕ se coboare însĕ de pe tren în Tarnov şi Przemysl trupele austro-ungare care vor avè se purceadă eventual în direcţiunea spre Varşovia sau se opereze contra armatei ruse ce va venì de către Varşovia? De ce se facă o cale de o ḑi douĕ până la graniţa rusească, putând ajunpe acolo cu trenul într'unul se au în douĕ pătrare de oare? Din monarchia noastră pot ajunge trupele noastre pe teritoriul rusesc numai pe douĕ căi ferate, pe linia nordică, Ferdinandiană şi pe linia galiţiană, Carolo-Ludoviciană. Una se abate la unghiul vest, cealaltă la unghiul oriental al Galiţiei pe teritoriul iubitului nostru vecin avênd massa centrul şi aripa stângă a armatei ofensive rusesci a opera fără îndoeală, dela Lemberg şi până în Transilvania, ear aripa dreaptă avênd chemarea a nu perde din vedere Cracovia, cum se va putè mişca centrul şi aripa dreaptă a armatei noastre pe teritoriul ce trebue apărat neavênd în Ungaria dela Legenye Mihalyi până la Braşov nici o singură linie ferată spre Rusia. Liniile laterale ale calei ferate nordice şi orientale: Ungvar, Muncaci, Hust, Maramurĕş, Dej şi Mureş-Oşorheiu nu numai că nu duc la graniţa rusască, dar se opresc toate cu mare respect înaintea Rusiei într'o depărtare de 50—100 chilometri dela Carpaţi. Liniile austriace: Ferdinandiană şi Eperjes — Tarnov cu mare necaz pot transporta în Galiţia aripa stângă a armatei noastre, căci linia Tarnov nu e cu douĕ rênduri de şini. E întrebarea acum, cum va putè străbate în acelaşi timp centrul nostru şi aripa dreaptă la punctele cele mai ameninţate ale monarchiei noastre: în Galiţia orientală, în Bucovina, şi în partea nordică a Transilvaniei, eventual în Moldova? căci nu presupunem atâta nesocotinţă dela conducĕtorii armatei austro-ungurescі, ca ei se transpoarte mai ântâiu aripa stângă pe câmpul de resbel, şi într'aceea centrul şi aripa dreaptă se aştepte în linisce acasă, pană ce le va venì rêndul. Linia noastră ferată a doua şi cea din urmă, care duce de pe teritoriul ungar în direcţiune spre Rusia, e linia Legenye Mihályi — Przemysl Şi aceasta are numai un rênd de şini. Pe linia aceasta nu vor putè pleca 300—400,000 soldaţi cu toată muniţiunea nici în decurs de trei luni. Ne am vedè în casul acesta siliţi a ne bate cu Moscovitul, nu în Galiţia ci în apropierea Miscolţului. dacă cum va n'ar fi perdută Budapesta.

Deoare-ce dela linia Przemysl până la Braşov n'avem căi ferată, pe cari ne-am putè espeda trupele noastre la graniţa austro ungară, centrul şi aripa dreaptă a armatei noastre trebue sĕ se grăbească dela staţiunile liniilor laterare amintite pe jos până la câmpul de rĕsboiu şi se călĕtorească vreo 150—300 chilometri voioase printre vêrfurile carpaţilor, până ce dau de vre-o staţiune dela drumul ferat în Stry sau pe linia Lemberg Cernăuţi. Luăm pe lângă aceasta în considerare drumurile (şoselele) rele astro-ungare şi galiţiane, e evident că străcurarea şi pregătirea de rĕsboiu a armatei noaasre la graniţa rusească o se dureze timp mai îndelungat, ca mobilisarea din 1866, şi că noi vom fi necesitaţi în casul acesta a primì prima luptă sau dealungul cursului Tisei sau în casul cel mai favorabil la poalele Carpaţilor.

(Va urma.)

Reflecsiuni la articolul întitulat: alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

În Numerii 15, 16 şi 17 ai „Telegrafului Roman“ a apărut o critică interesantă asupra alegerei de protopresbiter în Oraviţa; dar fiindcă respectivul corespondente şi-a scos informaţiunile sale numai din o parte, şi anume din o fântână cu apă nu prea limpede, din ḑiarul „Luminătoriul“, aşa este uşor de esplicat, că criticătoriul nu a putut se rĕmână peste tot obiectiv în cestiune cu atât mai puţin consecuent în deducţiunile sale,

Dl C. şi-a basat argumentările şi teoriile sale cu deosebire în ceea ce privesce dispositiţiunile Consistoriului diecesan din Caransebeş pe date neesacte şi pe supositiţiuni false, scoase din corespondenţele unilaterale ale partidei oposiţionale din Oraviţa; deci nu ne prinde mirarea dacă deducţiunile şi conclusiunile lui în aceasta direcţiune remân eronate şi netemeinice.

Spre a comproba aceasta afirmaţiune ne permitem a înşira înainte de toate erorile dlui corespondente C.

Nu este adevărat, că consistoriul a escris concurs pentru postul de protopresbiter din Oraviţa. Concursul l'a escris comitetul protopresbiteral cu sciinţa şi aprobarea Consistoriului. Aceasta mai lipsea încă, ca Consistoriul se escrie concurs, pecând maioritatea comitetului protopresbiteral nici pe comisariul consistorial pe basa propunerei subscrise de S. Mangiuca, Dr. Aureliu Maniu, Ioan Lepa, Iacob Botoş, Pavel Cimponeriu, Ioan Bistrian şi Ilie Trailă n'a voit sĕ'l recunoască de îndreptăţit a încurge la escrierea concursului nici de a preşedea în şedinţele comitetului protopresbiteral. Dacă escria Consistoriul concursul negreşit că rĕsuna de atunci Banatul de vaete de despotism, de tirănie, de violare opertă de lege şi altele, comise din partea Consistoriului.

Nu este adevĕrat, că comisariul consistorial Filaret Musta a eschis în comitetul protopresbiterul pe recurentele I. Velovan dela candidare. Comisariul consistorial a făcut în confidenţă atenţi pe membrii comitetului, că contra acestui recurente ar fi în curgere un proces disciplinariu după informaţiunile sale oficioase, dar n'a cerut nici insistat la eschiderea lui din lista candidaţilor, ci maioritatea comitetului în zelul şi nisuinţa sa de a candida numai pe Miulescu s'a folosit de ocasiunea binevenită şi pe basa informaţiunei confidenţiale date de comisariul consistorial a şi eschis momentan pe I. Velovan.

Protocolul şedinţei comitetului protopresbiteral ddto 17 Octomvre a. tr. precum şi proiectul listei recurenţilor, compus de comisariul cons. comproabă aceasta purtare a comisariului până la evidenţă.

Noi am ţinut şi ţinem de îndreptăţit pe comisariu ca pe împoteritul Consistoriului a da în casuri concrete informaţiuni confidenţiale comitetului protopresbiteral despre referinţele personale ale recurenţilor, căci la din contră presenţa lui în comitet este superfluă. De acì urmează, că comisariul consistorial în aceasta cestiune s'a purtat cu tact, n'a greşit, şi nu a desconsiderat instrucţiunea consistorială referitoare la alegerea de protopresbiteri.

Nu este adevĕrat, că în sinodul din 17 Octomvre 1882 ar fi avut majoritatea părtinitorii numai a unui candidat respective partisanii lui Miulescu.

Dacă dênşii aveau maioritatea în acest sinod, nu se vedeau necesitaţi a înscena scandale prin suirea în scaunul episcopesc, prin declamări de pe tetrapod, prin insulte aruncate asupra comisariului preşedinte şi a altor deputaţi sinodali din majoritate, apoi afară de biserică prin terorisări de bătaie, luând astfel în bătaie de joc dispositiţiunea §-lui 46 din Stat. organic, care prescrie: că obiectele au sĕ se tracteze în sinod cu frica lui Dḑeu şi modestie şi că conclusele sĕ fie basate pe instituţiunile bis. pe ordinaţiunile archieresci şi ale sinodului eparchial.

Aceşti domni dacă aveau majoritatea în acest sinod nu recurgeau la folosirea unor sofisme cari pot avea loc numai în adunarea reuniunei cu nume nemţiesc şi cu statute neîntărite a dlui S. M. aci i dau tot dreptul dlui corespondente C. a unor sofisme, ce se află în propunerea rabulistică petrecută la finea protocolului sinodal din 17 Octomvre a. tr de următoriul cuprins:

„Dlu deputat Ioan Lepa din motiv, că în înțelesul statutului org. avênd a se face votare, și nefiind candidați decât numai un competinte, alegerea nu se poate ținea deci propune ca sinodul să se închidă și actele sě se transpună Consistoriului spre ulterioară disposițiune“.

Observez și eu că dl Lepa nu este om fără carte,

El este advocat diplomat, mai am a adauge că el a fost și este membru al maiorității din comitetul protopresbiteral, care a militat până la cuțit numai pentru candidarea a unni îndivid și că el aparține partidei, care a eschis pe toți ceialalți recurenți și a candidat numai pe S. Miulescu! Eată logica acestor domni!!

Desvoltarea mai departe este cunoscută; scandalele înscenate din partea minorității sinodului a necesitat pe președinte a rêdica ședința și a anunția cea procsimă pe ḑiua următoare la 8 oare dimineața, și astfel pe cale nelegală și prin o purtare necualificabilă și-a ajuns minoritatea scopul, de oare ce o parte mare a membrilor sinodului — a fost presenți 22 preoți și 40 deputați mireni peste tot 62 de deputați — disgustată până în adêncul sufletului de astfeliu de dispute, certe și purtare scandaloasă s'au îndepărtat din Oravița, încât a 2-a ḑi din lipsa membrilor nu sa mai putut ținea sinod.

În sinodul continuativ din 12/24 Decemvre a. tr. au participat 51 de membri, prin urmare au absentat 21 adecă au absentat cu 11 mai mult decât în sinodul din 17 Octomvre a. tr.

Dupăce minoritatea remasă minoritate și în acest sinod continuativ, a căḑut cu propunerea ei, care intenționa că fiecare membru al sinodului să fie constrins a vota numai și numai pentru candidatul cel mai puțin cualificat Miulescu, dl S. Mangiuca, carele altcum are gură bună și în měsură abundantă sěși folosesc de ea cu toată ocasiunea de astădată a predat comisariului președinte o scrisoare numită protest contra acelei decisiuni consistoriali, prin care s'a fost admis la alegere atât candidatul maiorități, cât și candidații minorității comitetului protopresbiteral, și cu aceasta dênsul împreună — precum se afirmă — cu 19 consoți ar fi părăsit sinodul.

Comisariul cons. a proces corect, când fără de a da cetire acestui protest, compus și subscris încă înainte de deschiderea sinodului, a dispus simplu alăturarea lui la actele electorali și astfel a trecut la ordinea ḑilei.

Este un neadevěr colosal, că comisariul președinte a fost reflectat, că prin eșirea pretinșilor membri protestatori, sinodul ar fi devenit necapabil de a aduce decisiuni valide.

Minoritatea n'a reflectat la această împrejurare pe comisariul consistorial nici în protestul ei compus cu multe ḑile înainte de ținerea sinodului, nici cu ocasiunea eșirei din sinod fie măcar prin alt deputat.

Această cestiune o a sulevat dl S. Mangiuca abea în protestul sěu datat din 18 Decembre și ajuns la consistoriu în 21 Decembre a. tr. care protest în ședința cons. din 30 Decembre a tr. sub Nr. 1300 B. a fost respins cu următoarea: Resoluțiune:

Protestul present cât și cel predat președintelui sinodului protopresbiteral electoral al Orăviței, ca nebasate pe lege se resping, pentrucă sinodul electoral protopresbiteral a fost convocat și constituit cu scrupuloasa observare a prescriselor statului organic și a ordinațiunilor cons. pentrucă acel sinod după chiara disposițiune a § lui 63 în combinațiune cu §-7 punct 7 din statutul org. a fost îndreptățit a priveghea, ca comitetul protopresbiteral sě-și împlinească chemarea după prescrisele legei și ale ordinațiunilor consistoriali; în fine pentru că la acest sinod au luat parte 51 de deputați prin urmare majoritatea absolută recerută de lege și dacă la actul votării nu au participat toți aceasta împregiurare nu constitue nici o nelegalitate, neputêndu-se constrînge cu forța cineva sě-și dea votul sěu; apoi fiindcă după spiritul și litera legei acei trei indivizi, care au întrunit cele mai multe voturi au să se presinte Consistoriului spre a denumì pe unul din ei de protopresbiter (§. 53 al 5.) prin urmare așa numita alegere de protopresbiter în faptă este numai o presentare de candidați.

Este fapt necontestabil, că constatarea numěrului membrilor presenți nu sa cerut din nici o parte; ear comisariul președinte věḑênd că nau eșit afară din localul electoral toți consoții d-lui Mangiuca, și că eară alții eșiți vin înapoi a dispus votarea, al cărei resultat este cunoscut, că:

1. profesorul de teologie A. Ghidiu a întrunit 17 voturi.

2. Adm. protopresbiteral Macsim Popoviciu 13 voturi.

3. preotul Paul Miulescu 1. vot.

4. pentru o persoană necandidată 1 vot.

la olaltă 32 voturi.

Este neadevěrat, că la actul votărei n'a fost presenți 37 de deputați numěrul prescris de § 43 stat. org.

A fost presenți la acel act și mai mulți de 37 de deputați, dar fie din maliție, sau rancoare, la cetirea numelui lor mai mulți din ei au rěmas muți. De esemplu aducem pe advocatul Lepa, apoi deputatul Teodor Drugariu, Nicolae Pătule, pe carii comisariul cons. ia věḑut în sinod și de carii dênsul 'și aduce bine aminte.

Greșala este a notariatului sinodal, care a întrelăsat a însemna pe acei deputați, carii aflânduse în localul electoral presenți sub actul votării, la apelul nominal au fost devenit muți sau sau fost pitulat și n'au voit sě se folosească de acest drept al lor.

Este evident, că la esercitarea unui drept facultativ, precum sûnt votările la alegeri, nu poate fi constrîns nimenea cu forța. —

Prin aceste constatări, cari în tot minutul se pot conproba în cas necesariu prin acte autentice, credem a fi îndreptat erorile cele mai esențiale ale dlui corespondente C. din descrierea actului electoral, și prin îndreptarea acestor erori întreaga critică sa redus la adevěrata ei valoare, și noi cutezăm pe basa acestora a afirma cu toată convingerea și seriositatea, că alegerea de protopresbiter în Oravița în sine și prin sine este validă și legală.

Cu privire la maioritatea comitetului și la minoritatea sinodului protopresbiteral avem și noi pe scurt a adauge, că teoriile desvoltate de aderenții lor nu numai că miroasă „a anarchie,“ ci membrii acestor fracțiuni prin nesupunerea la chiarele prescrise ale Stat. organic și ale instrucțiunei consist. compuse cu scrupuloasa observare a regulamentelor atât din archidiecesa Transilvaniei cât și din eparchia Aradului pentru alegerea de protopresbiteri, au produs în fapte anarchia, eschiḑênd din presidiu pe comisariul consist. atât în comitetul, în care s'a discutat și compus pe basa unei informațiuni foarte detaiate și binevoitoare a consistoriului diecesan escrierea de concurs, cât și din presidiul comitetului, în care avè a se conbina și compune lista candidaților la postul de ppresbiter. Ar mai fi multe, multe de ḑis și scris, dar nu vom urma esemplului dat de acei oponenți *a tout prix* fără motive și cause sontice. Noi nu le vom spăla rufele lor în public.

Pun unii vina pe comisariu, că nu ar fi avut tact în procederea sa la alegere. Tact fin este o însușire rară omenească.

Așì dorì sě věd și se cunosc omul, carele față cu procedura cea agresivă, terorisătoare și rabulistică susdescrisă a oponenților din Oravița ar fi putut sě se modereze până în fine. Cumcă comisariul a dovedit tact și a încercat a mălcomì spiritele, dovedesce împregiurarea, că i-a succes a reținea majoritatea sinodului dela intenționatul conclus, că acei deputați, carii prin manevrele și intrigile lor vor purta vina la neținerea sau spargerea sinodului, sě fiă constrinși a rebonifica spesele celorlalți deputați, de oare ce dênșii, deputații din părțile mai îndepărtate ale tractului, au avut spese mari cu venirea în 2 rênduri la sinod; până când pe deputatul S. Mangiuca și consoți, ca pe unii, cari locuesc în Oravița și în satele învecinate, participarea la sinoade etc. nu-i constă nimic, adăogênd toți, că ei, deputații mai îndepărtați de altă dată la alt sinod pentru caprițiele dlor din Oravița și împregiur nu vor mai putè lua parte.

Trecem acum la atitudinea consistoriului diecesan și a Preasânției Sale P. Episcop față cu actul alegerei. Scim de mult, că Consistoriul și Episcopul din Caransebeș este un ghimpe în ochii dlui C. Aceasta o a dovedit în Sibiiu dl C. mai invederat atunci, când a sosit scirea, că alegerea Episcopului Caransebeș de Metropolit nu a fost aprobată.

Nu ne prinde deci de loc mirarea, dacă dl C. îndată ce ajunge el la discusiunea aprobărei consistoriali și archieresci a amintitei alegeri după proverbul latin: *in caudo venenum* sau unguresce: *végén csattan az ostor*, i sě umflă îndată ca unui cocoș creasta, apoi sboară pe turnul cel mai înalt din cetatea Sibiiului și cu un falnic autoritatism cântă de acolo în gura mare, ca sě-l audă toată lumea română:

„Aceste sûnt acte violente din partea Con-
„sistoriului și din partea episcopului, și dacă s'ar
„putea comite fără remediu legal, negreșit ar pro-
„duce mare stricăciune în biserică. *Fiat justitia et*
„pereat mundus“.

Mai departe dl C. apostrofează pe membrii Consistoriului și pe episcop, că sûnt aplecați a abusa de posițiunea lor oficială, că necum sě fie ei infalibili, dar sûnt chiar păcătoși și ca atari nu au dreptul de a face gură mare prin congrese despre neapelabilitatea decisiunilor cons, în cause administrative.

Ex ungue leonem

Da! păcătoși sûntem cu toții, numai unul Dḑeu este fără de păcate și nu cred, că dl C. cutează a'și ascrie însăși aceasta înaltă însușire, ce convine numai Dḑeirei. Că ne ținem de infalibili, aceasta o afirmă numai dl C. Noi am căutat numai a ne apăra vederile și voturile noastre. În interpretarea, aplicarea și esecutarea legilor de când esistă lumea au fost și vor fi opiniuni diferite, căci *quot capita tot sensus.* Nu este dotat fie-care muritoriu cu geniul juridic al dlui C. de aceaa ni se pare, că ar face bine dl C. dacă ar fi cu mai multă indulgență față cu faptele altora mai inferiori în talente. Ear ce privesce aplecarea către abus de posițiunea oficială, sûnt convins, că dl C. ne va remânè datoriu cu probele pentru totdeauna.

Apelabilitatea tuturor causelor administrative dela Episcopii la Mitropolie o vom combate totdeauna din cele 99 de motive ale clopotariului, pe care la întrebat Episcopul venit în visitațiune canonică, că de ce n'a tras clopotele? Respuns: din 99 de motive, mai ântâiu eclesia fiind seracă nu are clopote.

La ce momentan îi replică Episcopul; fătul meu! celelalte 98 de motive, ție ert, ținele pentru tine.

Noi nu voim se desorganisăm total servițiul administrativ bisericesc, cel de altcum împreunat astăḑi cu destule și nespuse greutăți. Nu voim se asceptăm ani după ani, până s'ar putè institui un învățătoriu apt la o scoală sau un capelan la o biserică etc. etc.

În împrejurările noastre foarte modeste și astăḑi amenințate din toate părțile de diferiți inimici aliați ai neamului și bisericei noastre vom călca fără preget cu bărbăție calea bătută de seculi de moși, strămoși noștri. Noi vom urma pracsa milenarie a bisericei, și nici când nu vom sacrifica autonomia dieceselor, basată pe canoane, nu o vom sacrifica unor teorii moderne încă nelămurite, măniese pentru aceasta măcar toți advocații și fanfaronii din lume.

Încheînd susținem încă odată cu toată tăria convingerei sufletului nostru, că nici consistoriul nici Episcopul Caransebeșului n'au comis nici cea mai mică nelegalitate la aprobarea actului electoral din cestiune, și că acești factori principali la amintitul act mai momentos pentru ei decât pentru dl C. au avut în vedere stricta aplicare a stat. org. și mai pre sus de toate salutea și prosperarea bisericei, scoalei și a credincioșilor din tractul protopresbiteral al Oraviței.

De și-ar împlinì numai toți factorii morali și fisici din biserica noastră datorințele lor cu atâta zel, abnegațiune și perseveranță, față cu biserica și scoala, precum și le împlinesce cu deosebire Episcopul Caransebeșului, de sigur nu am avea a ne teme de viitoriul nostru. Dee Dḑeu, ca numai atari violări de lege sě se întêmple în biserica noastră, precum se pretinde a se fi întêmplat la alegerea de protopresbiter în Oravița.

Acum cu inima liniștită supunem causa judecății nepartiale a onoratului public desinteresat, care va scì aprețiui după merit categoricul, se nu ḑic îngămfatul verdict al dlui C. că desamintitul act electoral ar fi nelegal, prin urmare nevalid și trebue cassat.

X.

Varietăți.

* (Covocare.) P. T. domni membri ai comitetului central al „Reuniunei învěțătorilor dela scoalele greco orientale române din districtul Sas-Sebeș,“ anumit: d. d. Avram Păcurariu învěțătoriu în Lancrăm, *Z.* Murěșan, Avram David, Samuil Roșu, Daniil David, Ilie Savu, învěțător în Sas-Sebeș, George Benescu, Nicolau Muntiu, învețătătoriu în Rěhěu, Vasilie Dobre, înv. în Deal și Vasilie Dura, înv. în Pianul de sus, sûnt rugați a sě înfățișa pe Duminecă în 27 Februarie a. c. la 11 oare a. m. la ședința ordinară în edificiul scoalei greco-orientale române din Sas-Sebeș locul central al districtulu.

Obiectele de pertractare vor fi:

1. Presentarea unor acte momentoase pentru Reuniune;
2. Rectificarea listei membrilor ordinari obligați ai Reuniunei;
3. Cestiunea încasărei tacselor de membri;
4. Cestiunea despărțemintelor, din care se compune districtul;
5. Cestiunea comisiunei alese pentru studierea grupărei și împărțirei materialului de învěțământ în scoalele poporale.
6. Curenții.

Sibiiu 17 Februarie (1 Martie) 1883.

Dr. *Ioan Crișan,*
pres. reuniunei.

* (Convocare) Comitetul alegĕtorilor români din cercurile: Cohalm, Heghiz şi Jibert, conchiamă prin aceasta pre toţi românii cu drept de alegere din prementionatele cercuri la o întrunire generală, carea se va ţinea în Cohalm în 25 Februariu (9 Martie) 1883 în localul scoalei române, şi a cărei obiect va fi: reorganisarea clubului electoral; precum şi luarea în desbatere a altor propuneri eventuale.

Cohalm 20 Februariu (4 Martie) 1882.

Nicolau D. Mircea, preşedinte. *Cl. Raicu*, notariu.

* (Bal). Reuniunea română de cântări şi Musică din Oraviţa arangează Duminecă în 11 Martie (27 Faur) 1883 în sala „Coroanei Ung.“ din loc bal mascat, cu care ocasiune Corul se va produce în următoarele piese din „Apajune“ (*Der Wasermann*) operetă cu sujet şi musică românească: 1. Cortegiul nunţii“ cor, couplet şi hora, produs de membrii activi ai corului; 2. „Balada“ solo; 3. „Serenada“ pe malul Dêmboviţii; 4. Cor final. Onorabilul public este poftit la aceasta petrecere fiind increḑut de un bun succes.

Preţiul de întrare este de persoană: Pentru membrii reuniunei şi familia lor 80 cr., pentru alţi oaspeţi 1 fl., ear' seara la casă fără dechilinire 1 fl. 20 cr. Bilete de întrare se capĕtă la dd. Atanasiu Stefan, J. E. Ţeran, Dimitriu Pocrean şi seara la cassă. Începutul la 8 oare seara.

* (Mulţămită publică) [Societatea literară „Petru Maioru“ a junimei române studioase din B-pesta şi ţine de datorinţă a esprima Escel. Sale Preasînţitului D. Metropolit gr. cat. Dr. Ioan Vancea sincera mulţămire pentru un subsidiu de 40 fl. v. a. care sa indurat a ni-l trimite prin Rev. D. secretariu metrop. Simeon P. Mateiu din casseta proprie a Escel. Sale.

Deci, luând în consideraţiune de una parte, că acest fapt generos este unul dintre faptele nenumĕrate ale Escel. Sale îndreptate spre înaintarea culturei iubitului nostru popor ear de alta parte dechiarând că un subsidiu nici una dată n'a fost mai bine venit pentru societatea noastră decât acum, când suntem în stadiul edărei operei „Istoria pentru începutul Romanilor în Dacia“ de nemoritoriul Petru Maioru, primească dar Esc. Sa mulţămita cea mai adûncă a societăţei noastre.

După aceasta On. Dle Redactor primiţi asecurarea deosebitei noastre stime, pre lângă care rĕmânem în B-pesta la 27 Februarie 1883.

În numele societăţei

G. Ilea, vpr. *Demetriu Horváth*, secretariu.

* (O întrebuinţare nouă a luminei electrice) O producţiune extraordinară se dete nu de mult în teatrul Savey din Londra. Se representà pe la ameaḑi înaintea unui public numĕros opereta „Jolauttie.“ Publicul consta numai şi numai din oameni, ce se interesau de teatru, cari veniserà mai mult, ca sĕ admire noua întrebuinţare a luminei electrice. Fie-care din numĕroasele jucătoare purta pe cap câte o diademă electrică luminoasă, făcênd toate la o laltă în chipul acesta o impresiune minunată asupra privitorului; cu câteva ḑile mai 'nainte o doamnă a purtat la un bal un veştmênt garnisit cu flacări electrice; — pentru prima dată s'a aplicat lumina electrică spre un astfel de scop.

Conspectul operaţiunilor, Institutului de credit şi de economii „Albina“ în luna Februarie 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu în 31 Decemvre	63,511.75
Depuneri	76,388.23
Cambie rescumperate	119,270,37
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	2,564.82
Interese şi provisiuni	9,425.98
La fondul de pensiune	104.46
Moneta vêndută	39,680.13
Efecte	9,326.—
Conturi curente	23,120.14
Diverse	1,480.12
	fl. 344,872.—

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	67,286.34
Cambie escomptate	137,070.20
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	22,027.30
Interese pentru depuneri	260.56
Contribuţiune şi competinţe	1,937.20
Salarie şi spese	1,992.90
Monetă cumpĕrată	28,007.80
Conturi curente	32,220.80
Diverse	9,861.90
Saldo în numerariu cu 28 Februarie 1883	44,207.10
	fl. 344,872.—

Sibiiu în 28 Februarie 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *I. Lissai* m. p., comptab.

Loterie.

Sâmbătă 3 Martie n. 1883.

Budapesta: **22 48 7 43 8**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 3 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.90	119.80
Renta de aur ung. de 4%	89.30	89.40
Renta ung. de hârtie	87.40	87.50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	136.—	35.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.—	91.—
Sorţi de stat dela 1860	110.—	110.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.50	95.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	95.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	98.75
Obligaţiuni urbariale temeşianede		97.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 —	
Obligaţiuni urbariale transilvane.	97.25	98.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	98.25	97.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	
Ogaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97.—	98.—
Sorţi unguresci cu premii	117.60	99.—
Sorţi de regularea Tisei	109.90	97.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	100 40	118.—
Datorie de stat austr. în argint	78 40	110·25
Renta de aur austriacă	97.55	78 25
Acţiuni de bancă austro-ung.	827.—	828.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	322.50	320.—
Acţiuni de credit austr.	319.50	318.20
London (pe poliţa de trei luni)	119.70	119.90
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin	5.64	5.63
Napoleon	94.85	9.48
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 85. [368] 1—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinaţiuni consistoriale dto 11 decembre, 1882. Nr. 4739. Plen. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Iliei, pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23. punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Ilia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterali; *b)* venitele ordinari a le parochiei de clasa a III. din Ilia.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puţin de VIII. clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au tenminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul rigoros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre-un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiei esaminătoare a consistoriului archidiesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii hirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod esceptional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela consistoriul archidiecesan (plenar) speciala îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voesc a concurge la acest post, au a-şi asterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu, în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiunea acestui concurs în foaia „Telegraful-Român,“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciali în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii; (anul luna şi ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora) esamenul de maturitate şi altele; studiile pregătitoare teologice (anul şi locul acelora, şi esamenul de cualificaţiune) serviţiile de până acuma pe terenul bisericesc (timpul locul şi categoria acelora) în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni.

Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualmente toate altfeliu de recomândări.

Ilia Mureşiana la 25 Ianuarie 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Iliei.

Ioan Papiu m. p., presid. comis. cons. **Parteniu Crişan** m. p., notariu.

Nr. 58 [364] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch, Petru Cârstocea, în parochia de classa a III-a din Bacifalu, tractul protopresbiteral al Braşovului I. conform graţioasei ordinatiuni consistoriali dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 298 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe an din venitele parochiali.

Concurenţii au aşi trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul statului organic şi conform regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878.

Braşov 3 Februarie 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p., protopr.

---

ad. Nr. 41 1883. [366] 1—1

Anunciu.

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniali se face prin aceasta cunoscut, cumcă prin sentinţa Venerabilului consistoriu archidiecesan din 29 Ianuariu a. c. Nr. 2765. B. ex. 1882 Paraschiva Barbu din Tălmăcel este despărţită de către pribegitul ei bărbat Georgiu Gros din Gâneasa în România.

Sibiiu 9 Februariu 1883.

Oficiul ppresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului.

Szám. 2 1883 2—3

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881 évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balástalvi kir. járásbiróság 1012 számu végzése által a nagyszebeni „Albina“ hitelintézet végrehajtató javára Birléá György és Moldován Iuon ellen 392 fr. 60 kr. tőke, ennek 1882 évi aprilis hó 13 napjától számitandó 6°/° kamatai és eddig összesen 12 fr. 15 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával Moldován Iuonnál biróilag lefoglalt és 530 fr. — kr. becsült két drb $5^1/_2$ éves tejér ökör; 1. asztag tiszta buza. 20 dr. juh, 1. drb 10 éves piros pej kancza, alatta egy 2. éves fekete szőrü paripa csiko, és 1. drb kis ünőborjus 8 éves tehénből álló ingoságok nyilvános árverés tuján eladatnak.

Mely árverésnek az 1741/1882 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a hely szinén, vagyis Ohábán Moldován Iuon lakásán leendö eszközlésére 1883-ik év mártzius hó 6-ik napjának délelőtt 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-ának értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1883-ik évi február hó 17 napján.

Tát György m. p. kir. birósági végrehajtó.

Nr. 317 [365] 2—3

Publicare de licitaţiune!

Pentru liferarea de **846 metrii cubici** de lemne de ars pentru Institutul r. u. pentru bolnavi alienaţi în Sibiiu recerute încă pe anul 1883/4 se escrie în urma ordinaţiunei înaltului ministeriu de interne dtto 23. Februarie a. c. Nr. 8588 un nou concurs.

Offerte pentru această liferare — făcute în scris, proveḑiute cu timbru de 50 cr. împreună cu 200 fl. vadium şi sigilate, în carii trebue sĕ fie descris soiul, lungimea şi grosimea lemnelor oferite, asemenea şi preţul pentru cât voesce oferentul a aduce metrul cubic de lemne de fag şi pentru cât cel de stejariu — sĕ se predea la subsemnata direcţiune până în **15 Martie a. c. la 12 oare de ameaḑi.**

Offerte necorespunḑĕtoare acestei publicări ori întârḑiat sosite, nu se pot lua în considerare.

Sibiin 27 Februarie 1883.

Direcţiunea Institutului r. u. pentru bolnavi alienaţi.

Nr. 6638 1881 civ. [362] 3—3

Publicaţiune.

Spre a se putea începe prelucrările pentru segregarea pădurei în comuna Şasa şi pentru rênduirea representantelui, a ingineriului şi a preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare pe 5 Aprile 1883 şi următoarele la faţa locului în comuna Şasa, despre ce cei interesaţi se aviseazâ.

Deej 1881 Decembre 28.

Veszprémi Antal. jude esmis.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 22. Sibiiu, Joi 24 Februarie (8 Martie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **strâinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Desbaterea projectului pentru scoalele medii s'a început Luni în Dieta Ungariei. Cuvêntul prim l'a avut raportorul comisiei scolare, Szathmáry György *). După el a vorbit ministrul de culte şi instrucţiune publică Trefort. Ambii au stăruit pentru primirea projectului. După ei au luat cuvêntul Otto Hermann, presentând votul separat al minorităţii comisiunei scolare. György Endre guvernamental, pledează pentru primirea projectului.

Sûnt insinuaţi la cuvênt contra projectului, Iosif Gull, Imrich János, Wolff, Hoitsy, Mocsáry Lajos, Lükő Géza, Kaiser, Prónay Dezső, Br. Hélfy, Csanády, Thály, Gruber, Bódogh Albert, Turgónyi Lajos, Wenrich, Ugron Gábor, Kiss Albert, Bartha Miklos, şi Bausznern Guido. Pentru project: Latinovics Gábor, Zsilinszky Mihály, Berzeviczy Albert, Csiky K Bende Imre, Kakovszky István, Mészaros Nándor, Lessko István, Göndöcs, Hoffmann, Pulszky Agoston, Jonás Ődön, Dobránszky Péter, Horánszky Nándor, Hérits Antal, Lánczy Gyula, Lukács Béla sen., Ráday Gedeon grof., Prileszky şi Tischler.

Ḑiariul nostru va ţinè pre publicul cetitoriu, în curentul acestei afaceri, care ne intereseazǎ mai de aproape pre noi românii. Vom urma pre vorbitori în modul chronologic, după cum au vorbit ei. Reproducem deci deocamdată fără comentariu:

Raportorul comisiunei de instrucţiune **Szathmáry György** aruncă mai întâi o privire asupra instrucţiunei din patrie. Reîntorcêndu-se la instrucţiunea în scoalele medii ḑice:

Legislaţiunea are multe de făcut încă pe terenul invěţământului în scoalele noastre medii. Între toate acestea însě mai urgentă şi între impregiurările de astăḑi cea mai importantă este aducerea unei legi pentru invěţământul în scoalele medii cu 2424 de profesori şi preste 38,000 de elevi. Ce atinge pre însěşi institutele cu privire la caracterul lor, esistă cea mai mare neuniformitate. Aceasta însě în sine n'ar fi nici un rěu. În ce privesce caracterul instituţiunilor noastre nici projectul acesta nu alterează referenţele actuale. Din aceste referenţe se nasc însě altele, cari sûnt foarte de regretat. Eată în ce chip caracterisează motivarea projectului ministerial starea actuală. (Sě auḑim!) „Sûnt şi astăḑi gimnasii cu VI classe, avênd 3—4 profesori ordinari, sûnt gimnasii cu 4 classe, avênd 2 sau chiar 1 profesor ordinariu, sûnt scoale fără nici un profesor esaminat şi cualificat (cu diplomă), sûnt institute, cari în ce privesce provisiunea lor stau sub toată critica. Şi asemenea scoale sub scutul confesiunei şi a subsistinţei lor seculare au drept de publicitate, testimoniile lor au valoare recunoscută de stat.“ Această caracterisare o aşi putè amplifica cu date culese din esperinţele şi esperimentele mele. (Stânga estremă: Se auḑim!) Aceste însě sunt atât de neîmbucurătoare (Strigări în stânga estremă: Chiar aceasta voim sě o auḑim! Sě auḑim! Se auḑim — din stênga estremă.) chiar şi în timpul mai recent a esistat spre esemplu o scoală confesională, şi încă cu şese clase.

Thály Kálmán: care? unde?

Szathmáry György raportor: *Nomina sunt odiosa* (Sě auḑim, sě auḑim!) S'a observat în general la esaminarea studenţilor privatişti, la contopirea classelor, la esamenele de maturitate mai multe iregularităţi, disordine, şi aceasta nu numai odată, ci sistematic, (Tumult, strigări din stênga estremă, sě auḑim! sě auḑim casuri!) Ce privesce limba de propunere trebue sě accentuez, că între scoalele medii sûnt nu mai puţine de 14—15 institute cu limba de propunere nemaghiară cu o ceată de elevi de trei mii şi jumětate. Este faptă, că în aceste institute nu se prea sfarmă oameni de a cresce patriei cetăţeni credincioşi şi patrioţi. Acesti elevi sûnt crescuţi şi instruaţi în un fel de esclusivism ferit sistematic de tot ce este maghiar. Generaţiunea aceasta, condusă şi mai departe ca pănă acuma, după ce ese din institut, în tot ce este ungur privesce pe neamicul rassei sale. Dintre cei 2424 de profesori după cel mai recent raport oficial 973 n'au diplomă de profesor. În raportul nostru am atins de tot moderat fapta aceasta. Lucrul este astfel că în cele mai multe casuri cualificaţiunea lipsesce nu numai în formă, dar şi în realitate. (Strigări în stênga estremă: Unde? Afară cu adevěrul! Suspiţiune generală! Mişcări. Sě auḑim! Sě auḑim! din dreapta) Este constatat oficial că 973 de profesori n'au diplomă. Aceasta o am constatat, mai mult nu. Şi mai adaug că în multe casuri lipsesce nu numai cualificaţiune formală, ci şi cea materială. (O voce în stênga estremă: Şi în gimnasiile de stat!) Din aceşti 973 de profesori 807 cad asupra gimnasielor. E mirare deci, dacă despre scoalele noastre medii nu odată auḑim ḑicêndu-se, că elevii trec pragul scoalei fără nici o pregătire.

După cum amintisei, în scoalele medii sûnt 38,000 de elevi. Dovadă deci că cea mai mare parte a inteligenţei noastre care se formează în aceste scoli numai, sau din ele păşesce în vieaţă, ori întră în scoalele superioare. Întreb acuma, n'avem oare mare interes, ca intelingenţa noastră se aibă cultura corespunḑětoare recerinţelor timpului şi adevěratul spirit patriotic? (Aprobare din dreapta.) Eu cred că, da. În legătură cu aceasta sě mai ivesce încă o intrebare, adecă: ne este cu putinţă, permis se mai susţinem pe terenul învěţământului mediu referinţele de pănă acuma, referinte caracterisate de mine mai sus? Eu cred că nu, şi atunci chemarea legislativei este sě ridice acest project la valoare de lege.

Prima chemare a acestui proiect este delăturarea bolnăvicioaselor şi stângacelor referinţe de pe terenul învěţământului în scoalele medii; a doua, ridicarea inveţământului pe întreaga linie; a treia asigurarea seriosului resultat în învěţământul scoalelor medii; şi a patra a da din aceste puncte de vedere puterei statului ingerenţa şi minima měsură a dreptului de controlă, fără de cari e cu neputinţă a-ţi şi imagina regularea serioasă şi ajungerea scopurilor indicate mai mai sus.

Acestui scop corespunde şi cuprinsul projectului. Tot ce se ḑice despre contragerea classelor, despre esaminarea elevilor privatişti, despre esamenile de maturitate, despre institutele cu limbă de propunere nemaghiară, despre numěrul oarelor de învěţământ şi a profesorilor, despre cualificaţiunea profesorilor, toate aceste — după cum s'a putut observa, sûnt îndreptate spre acest scop.

Fundamentul întregului project, pe basa căruia este construit întreg organismul, e dualismul în direcţiunea gimnasiului şi a scoalei reale.

Votul separat atacă dualismul în scoalele medii. Ce privesce argumentarea acestei opugnări, trebue sě notificăm, că între scoalele medii nu este numai aceea diferenţă că una propune limbile classice, cealaltă cele moderne, ci mai ales diferenţa este intr'aceea, că în scoalele reale studiile reale se propun în mod neaseměnat mai intensiv şi mai in detaiu. Precând în gimnasiu din studiile reale se propun în 60 de oare, în cele reale se propun în 111 de oare; şi precând în gimnasii din 2 studii se depune esamen de maturitate, cari s'au propus în 36 de oare pe atunci un abiturient depune esamen de maturitate din 4 studii reale, pe cari le-a ascultat în câte 70 de oare pe sěptěmână. Diferenţa este deci foarte mare între aceste două; aceasta însě nu e evidentă în §. 3. al projectului, căci în casul acela ar fi trebuit statorit acolo şi oarele de propunere, ceea ce n'are loc aici, ci se ţine de planul învěţământului. Partea opiniunei separate privitoare la acestea — după cele ḑise — va cădè.

Autorii opiniunei separate susţin, că adecă în privinţa cestiunii scoalei medie unitarie, principiele

---

*) Român renegat.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 21).

— Veḑi, amice, ḑise el drept rěspuns la felicitările lui Cristiano asupra sănătăţii sale minunate, eu sûnt o fiinţă, care a făcut-o Dumneḑeu, însě care nu o va mai face. Nu, eu îţi jur, că nu o mai poate face!

Eu n'am nimic din miserabilităţile altor oameni.

Mai întâiu, eu n'am cunoscut nici o dată proasta şi miserabila infirmitate a amorului. Eu n'am perdut nici odată un minut din viaţa mea, uitându-mi de mine însumi, pentru păpuşile aceste delicate, despre care d-ta îţi faci idoli. O femeie de şepte-ḑeci sau de opt-spră-ḑece ani îmi este absolut tot una.

Când mi se face foame şi mě aflu întro colibă, mânânc ce aflu şi dacă nu aflu nimic, cuget la operele mele, şi aştept fără suferinţe. La o masă bună, mânânc din toate, şi atât cât este, fără a fi vr'o dată incomodat. Eu nu simţ nici căldură, nici frig; capul îmi arde tot deauna, dară de un foc sublim, ce nu nimiceşte maşina, ci din contră o susţine şi o întineresce. Eu nu cunosc nici ura nici invidia; eu sciu foarte bine că nimenea nu scie mai mult decât mine, şi încât pentru aceia, cari mě învidiază (numěrul lor e mare), eu îi calc în picioare ca vermii, de nici când nu se mai scoală de sub critica mea. Destul că, eu sûnt de fer, de aur şi de diamant, şi nu cred că interiorul pământului conţine o materie mai trainică şi mai preţioasă de căt este aceea, din care sunt făcut.

La declaraţia aceasta atât de drăgălaşă şi sinceră Cristiano nu se putu reţinea a nu rîde din toată inima. Cavalerul Stelei polare însě nu-şi perdu cumpětul şi nici nu se mănià nici de cât. Din contră, el luà ilaritatea aceasta drept omagiu glumeţ adus superiorităţii sale universale şi Cristiano bine vedea că are a face cu un fel de esaltaţie foarte particulară, care o ar fi putut lămurì astfel: Nebunia din esces de positivism. Ar fi fost foarte de prisos a-l întreba despre persoanele, care înteresau pe Cristiano. Dl Stangstadius 'l nevoì numai a ḑice că baronul de Waldemora are unele veleităţi de ştiinţă, însě în adevěr el este un idiot. Încât pentru Margareta, el o aflà de necuminte a ezita, când este vorba a se înavuţì prin vre-o căsătorie oare care. El o cruţà însě încătva şi mărturisì că dânsa pare mai amabilă decât celelalte, fiind că ea îl stimează, dovadă de simţ bun, care însě nu o poate accepta, deoarece sciinţa este femeia şi tot odată stăpâna sa.

— În adevěr domnule profesor, îi ḑise Cristiano, eu věd că Dta ai o logică minunată.

— A! Cât pentru aceasta, stau bine, replică dl Stangstadius.

Eu sûnt alt băiat decât baronul dtale Olaus, a cărui faţă şi sânge rece admiră numai proştii!

— Baronul meu? Te asigur că eu n'am nimic cu el.

— Ei, nu n'am vorbit nici bine, nici rêu despre el, replică profesorul. Toţi oamenii sûnt mai mult sau mai puţin ca vai de ei; aceasta însě are pretenţia a fi spirit viguros şi a nu fi iubit pe nimenea.

— Sě fie iubit el în realitate pe cineva? fisionomia i-ar fi foarte inşelătoare.

— Eu nu sciu, dacă şi-a iubit femeea până ce dênsa a fost în viaţă, atâta însě sciu că ea a fost o diavolă maliţioasă.

— El va fi simţit doară admiraţie pentru ea?

— Cine scie? Ea l'a condus cum a voit. Fapt este însě că după moartea ei, el a regretat-o foarte şi a venit la mine sě calinez şi sě cristalizez pe doamna baronească.

— A! a! faimosul diamant negru este opera Dtale?

şi ideile sûnt destul de cristalisate, şi că nimic nu împedecă realisarea acestei instituţiuni. Eu însĕ pot afirma că în privinţa aceasta ideile încă nu sûnt cristalisate şi astfel soartea scoalelor medie unitarie încă nu e decisă. (Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Februarie.

Sûnt periculoşi oameni românii. O autoritate, cum este dl ministru de culte şi instrucţiune publică din Budapesta, dl Trefort, trebue că nu glumesce, mai cu seamă, când vorbesce în parlament. Dânsul apărând projectul de lege privitor la scoalele medie în casa deputaţilor, în şedinţa de Luni, a făcut pe sasi sĕ înţeleagă, că dênşii nu sûnt ameninţaţi de maghiarisare, ci de românisare. Deci ca sê scape de aceasta sasii, după dl ministru, trebue sĕ se arunce în braţele maghiarismului şi sĕ voteze şi projectul de lege. Vor urma sasii sfatului ministerial? Nu putem scì. Românii însĕ trebue sĕ i fie cu recunoscinţă, când un ministru dela tribuna parlamentară, în faţa lumei, le recunoasce atâta putere de viaţă chiar şi acum, când de şeasesprăḑece ani şovinismul maghiar inventează tot ce poate inventa, pentru ca sĕ sfarăme naţionalitatea aceasta, care de seculi se luptă cu tot feliul de vicisitudini.

„D. Ztg.“ diu Viena într'un articul de fond supune unei critice foarte aspre, dar meritate projectul de lege privitor la scoalele medie; ḑice că este o monstruositate pedagogică, supusă mĕsurilor poliţiane ale ministrului şi o secuestrare a limbilor nemaghiare din gimnasiile şi scoalele reale ale naţionalităţilor.

Despre conferenţa dela Londra reproducem după „Curier. financ.“ următoarele:

„Telegraful continuă a ne aduce sciri radical contradictorii. Eri o depeşă a „Agenţiei Havas“ ne presentă Europa ca simţind o remuşcare de nedreptatea ce făcuse României respingênd'o dela conferenţă; ea ne spunea, în adevĕr, că conferenţa va oferì principelui Ghica de a'l admite ca representant al României cu vot deliberativ, pentru şedinţa, în care se va discuta cestiunea comisiei mixte. Aḑi, o altă telegramă adresată, din Londra ḑiariului „Le Tempo“, ne aduce o scire cu totul contrarie că conferenţa 'si a terminat lucrările în şedinţa de Joi şi că numai remâne decât a sub-semna protocoalele şedinţelor precum şi convenţiunea, a cărei redactare a fost încredinţată unui comitet.

Am avut, dar, multă dreptate, când n'am pus eri nici un temeiu pe scirea ce ne venea din Londra şi nu 'i am făcut onoarea cu nici un comentar. Eram destul de edificaţi asupra spiritului de nedreptate ce domnesce la conferenţă, pentru ca sĕ mai credem în remuşcări de consciinţă ale diplomaţiei şi în mĕsuri cari, ori-ce s'ar ḑice, nu erau de natură a satisface deplin interesele ţerei.

„Vom vedè mâne ce ne va mai spune telegraful. Deocamdată se pare sigur (?) că propunerile Rusiei privitoare la Chilia au fost admise. Projectul transacţional prevede derămarea fortăreţelor de alungul Dunărei şi interḑice construirea altor noue, ca mĕsură de garanţie a neutralităţei fluviului şi pentru a impedeca pe Rusia sĕ stabilească aci basele operaţiunilor sale în cas de un rĕsboiu. S'a mai convenit apoi că braţul Otciacov sĕ remână supus jurisdicţiunei comisiunei europene. Rusia e autorisată a face lucrările ce voesce, în aşa mod că, dacă regimul apelor va fi modificat prin acele lucrări, starea va trebuì sĕ rămână aceiaşi. Rusia va face un regulament de navigaţie, care însĕ nu va fi valabil înnainte de ce va fi aprobat de comisia europeană.

„Dela Londra nimic nou şi sigur. Telegramele de aḑi desmint pe cele de eri, precum acelea desmint pe cele de alaltă-eri. O ultimă scire a „Agenţei Havas“ ne anunţă din nou că conferenţa încă nu s'a închis, că protocoalele nu s'au subscris cum se ḑicea; că cestiunea Chiliei şi propunerea Barrère încă nu s'a adoptat. Singură cestiunea preînoirei puterilor comisiunei Dunărene ar fi resolvată; puterile ei s'au prelungit, se ḑice, pe 21 de ani, cu facultatea de a continua apoi în perioade de câte 3 ani, dacă nici una din puteri nu ar denunţa convenţiunea în aceea parte a ei.

„Dacă corespondentul din Paris al „Agenţiei Havas“ scie ce vorbesce de astă dată cel puţin, apoi conferenţa va avè încă de lucru. Ne e teamă însĕ că mâne ne va trimite o scire spuindu-ne că ambasadorii au părăsit deja Londra. Lucrul nu e cu neputintă, căci telegrama, de care vorbim ne vine din Paris şi nu din Londra, şi apoi „Agenţia Havas“ ne a dovedit că are puţină trecere de a pĕtrunde în misterele diplomaţiei.

„Pe când la Londra, ambii representanţi ai puterilor lucrează din resputeri pentru a regula interesele vitale ale României, în sensul propus de amicii vitregi ca muritoriul Barrère şi ministrii sĕi, un însemnat numĕr de deputaţi a depus în Camera României o propunere de a se acorda guvernului un credit de 15 milioane lei pentru a face mari lucrări de fortificaţi, în ţeară, şi a complecta echipamentul armatei. Onorabilii deputaţi motivează propunerea lor pe întorsătura ce au luat evenimentele cu privire la România.

„Credem că camerile vor da urgentă aprobare acestei propuneri, pornită dintr'un simţimênt de adevĕrată conservare naţională. Ea este cel mai elocinte respuns acelor, cari se nutresc cu ilusiunea că Românii vor consimţì a li se nesocotì cele mai vitale interese ale lor fără a protesta, şi fără a da protestelor lor elocinţa forţei, în cas de nevoie. Românii nu vor cuceriri, şi nu se gândesc a face campanii, nici preste Carpaţi, nici preste Prut, unde milioane de fraţi ai noştri sufer jugul străin cel mai asupritor. Guvern şi ţeară nu cugetă de cât la apĕrarea onoarei şi intereselor noastre, când ele vor fi de fapt atinse. În astfel de impregiurări nimic nu ne-ar putea impedica de a face cele mai mari sacrificii pentru onoarea şi drepturile ţerei.

Conferenţa se vede că a produs roduri în România, la care nu se aşteptau mulţi; cele 15 milioane de lei pentru fortificaţiuni şi echipamente militare sûnt votate, ba ce e mai mult comisiunea, care a raportat asupra projectului a propus 30 milioane. Ministrul president, care e tot odată şi cel de resboiu, I. C. Brătianu, a asigurat că 15 milioane sûnt de ajuns.

Afară de aceasta şi cele sciute din nrii premergĕtori, mai vedem atât în „Romanul“ cât şi în „Telegraful“, un manifest al studenţilor dela universitatea din Bucuresci, la adresa presei române, prin care, pe lângă că abḑice Franciei dreptul de a se mai numì *apărătoarea latinităţii în orient*, arată că România va continua a fi un element etnic de echilibru şi de ordine în orient.

La toate manifestaţiunele aceste „P. Ll.“ respunde în termini ironici că nimenea nu e la noi în Austro-Ungaria aşa de smintit, ca sĕ gêndească a într'oduce în România cu puterea armelor hotărîrile conferenţei din Londra.

Din Rusia eară vin sciri că nihiliştii se pun în mişcare. În ḑilele trecute au publicat un manifest contra „inimicului comun“ al poporului, care după manifest este ţarul, boerimea, armata, funcţionarii.

„Pericolul invasiunei rusesci.“

(Urmare şi fine)

Politica internă şi administraţiunea monarchiei noastre, continuă autorul broşurei, asemenea înaintează scopul rusesc. Dela administraţiune depinde, ca trenurile de persoane sĕ transpoarte fără daune şi iute ca fulgerul pe cei îndatoraţi a servì, pe recruţi şi reservişti, ear trenurile de povară proviantul şi caii. Dela admnistraţiunea internă depinde, de agitează emisari strĕini între cetăţenii de deosebite limbi şi de avem cuvênt a ne teme în casul unui rĕsboiu de neînţelegeri interne? Afară de politica esternă mai atârnă dispoziţia, cu care aleargă reserviştii şi honveḑii concediaţi sub steaguri, apoi spiritul, cu care se luptă pentru tron şi patrie, dela guvernul intern. Pentru aceea sûnt responsabili pentru resultatul rĕsboiului viitoriu toate guvernele şi ministrii, cari conduc în ambele state ale acestei monarchii afacerile interne, toate maiorităţile parlamentare, cari spriginesc ministeriile acestia, sûnt responsabili tronului şi popoarelor, întocmai precum sûnt responsabili ministrul afacerilor esterne sau conducĕtorii armatei. În Austria se desvoaltă poporul materialmente şi fisicesce; numĕrul celor deobligaţi la arme nu numai nu scade, dar se măresce într'atâta, încât Austria e în stare a instituì regimente nouĕ. Acesta e meritul ministrilor austriaci; cu toate că asentările şi acolo causează mari abusuri, cu deosebire în Galiţia. Că naţiunea maghiară se nimicesce materialmente şi fisicesce, că la noi cei îndatoraţi la arme emigrează şi puterea armată ungară scade, că abia mai sûntem în stare a contribuì cu contingentul recerut de recruţi pentru armata comună şi că armata de apărare a ţĕrei nu se poate completa nici barem prin recruţi mai slăbuţi: pentru toate acestea facem responsabil pe guvernul maghiar cu politica lui economică, care aduce Ungaria la sapă de lemn, ear mai târḑiu o va duce-o în sclăvie.

Nimenea nu înaintează politica predomnitoare a Rusiei mai mult, ca guvernele ungare, cari sĕrăcesc naţiunea noastră şi împedecă înmulţirea rasei noastre. Politica aceasta ne duce sub jugul rusesc şi nu sub jugul austriac. Politica aceasta o sĕ aducă moscoviţi în ţeară. Noi acusăm atât pe guvernul austriac cât şi pe cel maghiar, că nu se face mai nimic din partea statului maghiar pentru apărare, cu toate că statul maghiar are 300 milioane, ear statul austriac 500 milioane. Averea ambelor state aşa stă de rĕu, încât pregătirile de rĕsboiu contra Rusiei, cari sûnt condiţiunile de viaţă ale monarchiei şi ale naţiunei maghiare, caută sĕ rĕmână baltă din causa neagiunsurilor financiare. În timpul de pace într'atâta s'au suit dările, şi s'au făcut atâtea împrumuturi, puterea materială a popoarelor cari contribuesc într'atâta a scăḑut, încât au secat isvoarele noastre de vieaţă, ear bunavoinţă popoarelor contribuente deneagă ori ce serviţiu, chiar pe când e vorba de resboiu, şi avem mai mare lipsă de sacrificii materiale...... Acusăm pe guvernul-Tisza din motivul greşelei sale cardinale, căci a absentat în cursul lung al domnirei sale a croi administraţiunei statului maghiar decăḑut base, cari sĕ remână nealterate în timp de pericol, în timp de viscol, şi cari sĕ poată înfrunta ori ce atac din partea inimicilor. Administraţiunea noastră e atât de nepunctuală şi atât de coruptă şi cunoasce legile unei responsabilităţi stricte atât de puţin, încât nici în timp de pace nu poate corespunde trebuinţa lor ḑilnică. Putem fi înainte siguri, că putreda noastră administraţiune se va dărîma la prima lovitură, aşa precum s'a dărîmat administraţiunea imperiului francez. În timp de resboiu au grea chemare oficiile politice. În mâna lor ḑace mobilisarea, căci sûnt îndatorate, a conchema marea masă a reserviştilor şi a soldaţilor concediaţ mai mult de 300,000 de fii ai patriei, şi a procura în restimp de 24 oare caii de lipsă.

Ele sûnt îndatorate a procura în decurs de 11 ḑile vehiculele necesare pentru provisiune şi pentru transporturile de materiale pentru resboiu. Dacă nu se întêmplă aceasta regulat, se disoalvă toată ordinea de resboiu şi se începe o încurcătură înfri-

---

— L'ai vĕḑut? Aşa-i că este resultat frumuşel? Lapidarul, care l'a tăiat a renunţat a mai cerceta după originea sa; el n'a putut ghici, dacă este diamantul product al naturei sau al artei. Trebue sĕ-ţi spun cum am procedat şi cum am obţinut tranparenţa sa. Eu am luat trupul, l'am învĕlit într'o faţă de masă de cânepă, după maniera popoarelor vechi, şi l'am pus pe jar viu, alcătuit din lemne, cărbuni oleiu şi bitum, şi peste aceasta am turnat oleiu de naftă.

Când a fost trupul redus bine. . .

Cristiano condamnat a suferi istoria despre reducţia şi vitrificaţia doamnei baronese sĕ hotărì a mânca iute fără a asculta: însĕ el era sătul înainte de ce profesorul îşi terminase demonstraţia, pentru Cristiano atât de neplăcută. El aşa dorea a se afla singur cu Margareta şi cu guvernanta sa. Supĕrarea devenì şi mai mare vĕḑênd o mulţime de oficeri tineri de indelta înundând sala.

Stomachurile aceste septentrionale nu se îndestulau nici decât cu beuturile rĕcoritoare şi cu fricandizele servite la bal.

Ei veniră sĕ se încălḑească cu vinuri bune de Spania şi de Francia, şi Cristiano aflà în sfêrşit în maniera lor de a le gusta o marcă particulară a acestor bărbaţi ai nordului, care până acuma el nu o putù constata. El mai observà o asprime a manierelor şi o veselie mai greoaie, ca aceea de care se simţea el capabil. Spre compesanţia însĕ francheţa şi cordialitatea acestor bărbaţi tineri îi erau simpatice.

Toţi îl cinsteau şi îl sileau a bea cn dênşii; el însĕ simţindu-se cu voie şi temêndu-se de urmările vinului încetà la timp admirând uşurătatea, cu care aceşti fii de munte voinici înghiţeau vinurile tari fără de a părè cât de puţin emoţionaţi. Îndată ce se putu desface de amicabilile lor provocaţii el se puse lângă uşe, ca sĕ poată ieşì cât va zărì pe Margareta în galerie. El credea că dênsa n'ar întra, vĕḑênd, sala plină de tineri şeḑênd între pocale, dară ea veni şi totuşi întrà, şi după ea mai veniră alte dame tinere cu cavalerii lor, se aşeḑară la mese, şi acei cari ocupau mesele se grăbiră a le face loc şi a le servì. Veselia devenì sgomotoasă şi cordială. Lumea işi uità de maimuţarea de Versailles; ea vorbea în limba svedică şi chiar în cea dalecarliană, cu voce vioaie şi domnişoarele beură vin de Champagne fără a strimba din nas, ba chiar de Cypru şi de Porto, fără teamă că li se va suì în cap. Erau printre ei fraţi, logodiţi şi veri; ei erau între sine şi relaţiile între secse aveau o libertate onestă, espansivă, ceva vulgară, însĕ în genere frumoasă prin casta-i simplicitate.

— Eată suflete bune, cugetà Cristiano. La ce drac se fac oamenii aceştia, în societate, Ruşi s'au Francezi, de oare ce ei au numai sĕ câştige, dacă se dau aşa precum sûnt? (Va urma.)

coşată. Guvernul Tisza a învěţat pe organele de administraţiune, sě lovească în oposiţiune; e însě mai mare lucru a lovì în duşman. Acusăm guvernul lui Tisza, căci el nu numai că n'a cucerit pe naţionalităţi pentru ideea statului maghiar prin o administraţiune, care nu prea stimează legile morale, dar încă a dat inimicilor interni şi esterni ai ţěrei armele în mână, ca sě fie în stare a agita contra domnirei naţionale maghiare. Guvernul central al statului atâta e de slăbănog, administraţiunea oficiilor lipsa unei bune organisări atât de neputincioasă, încât *propaganda* panslavistică şi *dacoromanistă* îşi poate juca de ani la noi mendrele sale de înaltă trădare sub conducerea secretă rusească.*) Guvernul Tisza crede, că toată agitaţiunea din partea naţionalităţilor constă numai din aceea, ce vede el cu ochii sěi miopi şi ce persecută el cu succes mai mult sau mai puţin. Acelea, ce le cetesc ministri din foile naţionale şi le aud ici colea din rapoartele membrilor patriotici ai bisericilor, în biserică şi în scoală, nu sûnt decât simptomele adevěratei boale de stat. Nu opiniunea aceea a poporului e periculoasă, care dă espresiune unei astfel de boale, ci aceea care retace. Când va erumpe marele resboiu, pe care agitatorii naţionali în foile lor îl numesc pe faţă „oara de resplată“, atuncea se va vedè, cu ce succes lucrează inimicii ţěrei în decurs de ani întregi aici la noi neconturbaţi. Atuncea se va vedè cum au administrat ministri nostri Ungaria. În ḑile de pace e în stare guvernul Tisza a primì responsabilitatea pentru ori-ce lucru, chiar şi pentru sistemul sěu á la Pausz, Domnii ministri nu se prea gândesc la împregiurarea, că care cum vor putè scăpa între viscolii resboiului teaferi, după-ce au purtat o administraţiune atât de asiatică. Asemenea critică patriotul maghiar politica naţionalistică de dincolo de Laita; Rutenii galiţiani, cari în tot deauna au fost loiali şi cari locuesc teritoriul mai de aproape espus atacului rusesc, sûnt daţi pradă subjugărei polone. Asemenea nedispuşi sunt germanii austriaci. În întreaga monarchie se manitestează o mare disposiţiune. Mulţi desperează şi-şi ḑic aceea ce pune Guinet în gura cetăţenilor francezi de pe timpul imperiului al doilea. „Pentru ce sě ne iubim noi oare patria? Pentru ce sě suportăm poverile şi sacrificiile, pe cari ni le cere patriotismul, dacă omul e condamnat a locuì în mijlocul unui popor dedicat peirei; Pentru ce sě ne mai nutrim simţementele morale, pentru ce sě mai fim strict morali în definitivă ruină? Pentru ce se lucrăm, dacă bancrotul e inevitabil?“ Ce folosesce eterna majoritate a guvernului Tisza? majoritatea e de faţă, guvernul e neclintit. Ambele însě ne împing spre catastrofă.

Între împregiurările de faţă continue autorul îngrigiat de viitoriul monarchiei noastre, o luptă mare în Galiţia, pe care o ar putè perde eventual armata noastră, ar putè sě aibă urmări nefericite. Cel mai mic pericol, ce s'ar putè întêmpla tronului şi popoarelor noastre, ar fi, ca viscolul sě măture într'o ḑi pe ministri comuni, şi pe cei maghiari dimpreună cu aderenţii lor şi cu sistemul lor de guvernare. Catastrofei militare însě urmează catastrofa politică? Punem casul, că Germania pune în cumpěnă întreaga putere morală şi diplomaţia, de care dispune, şi prin mijlocirea sa scapă Cracovia şi Ungaria de o cam dată de peire. Cu toate acestea nu-i nici o putere în Europa, care sě împedece pe moscovit în casul unui triumf a nu lua Bucovina şi Galiţia cu Lembergul.

Din Bosnia ne va scoate şi vor fi comandate aici din partea Ţarului Serbia şi Muntenegro. Dacă ne vor bate Ruşii va venì la ordinea ḑilei înaintea panslavismului întîia împărţire a Austro-Ungariei. Nici chiar ministru-preşedinte Tisza n'ar putè demonstra, că graniţele militare ale monarchiei s'ar fi întărit şi că viitoriul naţiunei maghiare ar fi câştigat nouě garanţii prin aceea, că Ţarul pe viitoriu va domnì până la poalele Carpaţilor şi că sub protectoratul Rusiei se va forma un mare imperiu sêrbesc. O atare înaintare a slavismului n'ar însemna numai aceea, că ḑilele monarchiei austro-ungare, gata a se disolva, sûnt numěrate, şi că Germania şi cu Rusia se vor încăiera din causa noastră la cea mai de aproape ocasiune sau vor tăia cu sabia nodul gordian şi vor împărţì Austro-Ungaria, precum am împărţit Polonia şi Turcia, ci ar însemna totodată, că ocupaţiunea ţěrei lui Arpad se începe după domnirea milenară maghiară. E matematicesce sigur, că cel mai ne însemnat triumf al Rusiei va fi perderea Bucovinei şi a Galiţiei orientale precum şi formarea marelui imperiu sêrbesc. Dacă însă Germania n'ar fi în stare a modera pretensiunile Rusiei, am fi necesitaţi a plătì şi cu mai mari perderi teritoriale eventualul nostru desastru militar. Ruşii pot pretinde pe basa principiului de naţionalităţi Ungaria nordostică cu Rutenii. Că vom fi în stare a salva întregitatea Transilvaniei, aceasta va depinde dela ţinuta ce o va lua România în resboiu? La cas când România ar pâşì în contra noastră ca aliatul victorioasei Rusie, e mare întrebarea: că oare nu va cădè jertfă rěsboiului şi o mare parte a Transilvaniei.

Basa, pe care a întemeeat autorul profeţiile aceste nefaste s'a mai schimbat, spre bine de când a apărut broşura. Norii de bătaie s'au mai împrăsciat de pe orisont în momentul de faţă. Visita ministrului Giers în Viena s'a tâlcuit din partea mai multor-a drept simptom de pace. În Viena se nizuesc oamenii a evita rumperea cu Rusia, şi a trăì în linisce şi pace cu marele colos. Mulţi vor sci, că se arată semnele unei „espediţiuni spre Salonichi“. Patriotul maghiar nutresce şi în privinţa aceasta vedere pesimistică: „Cu cât vom întra mai afund în penisula balcanică, cu atât se va apropia Rusul mai mult de Budapesta“.

---

*) Ce absurdităţi!

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Arad, Faur 1883. Dle Redactor! Un oare care „Brutus“ modern simulând îngrigirea adevěratului Brutus de soartea republicei române, se presentă în coloanele acestui preţuit jurnal dela 12/24 a lunei curente, cu aparenţa celor mai serioase îngrigiri de soartea protopopiatului nostru. Pardon! Am greşit, căci nu de soartea protopopiatului se interesează Brutul nostru, ci de persoana fiitorului protopop pentru care el manifestă dorinţa particulară „a se înţelege frăţesce cu esterniştii.“

Noi cunosceam prea bine dorinţa modestă a dlui Brutus de a se înţelege cu noi în privinţa persoanei fiitorului protopop, şi cred că nu retăcesc, dacă presupun asemenea dorinţă nevinovată şi la alţi oameni cinstiţi. Dar iertene dl Brutus, dacă astădată nu vom întra în negocieri nici cu dsa, nici cu alţi factori din „partida preponderantă a inteligenţei române din Arad“. Şi eu mě mir că dl Brutus, care îşi dă aerul de representantele liberalismului, crede a face lucru onorabil şi constituţional întrând în negocieri şi pactări în privinţa fiitorului protopop, cu preocuparea liberei acţiuni a sinodului protopopesc şi a consistoriului eparchial, cari factori conscii, dacă nu mě înşel de chemarea lor, vor avé votul dicisiv în afacerea aceasta.

Da, dle Brutus, mulţămită provedenţei, au trecut vremile, că la instituirea protopopilor sě fim siliţi a face tocmeala cu oare care persoană, ori partida centralistă. Astăḑi nu simpati personale nemotivate, ci votul sinoadelor trebue sě reguleze afacerile noastre bisericesci. Lasă dar că şi sinodul protopopesc al Aradului şi consistoriul eparchial sě'şi manifeste liber şi nepreocupat votul lor, dacă eşti omul libertăţii şi constituţionalismului bisericesc.

Iubirea de dreptate însě a dlui Brutus şi interesarea, ce poartă causelor noastre publice se reflectă luminat în cuprinsul corespodenţei sale publicată în scopul evident de a înnegrì şi blama fără de vre-un motiv persoana actualului administrator protopopesc, ca apoi sě poată ridica nimbul necunoscut al „cutăruiva individ tiner“ aspirante la protopresbiteratul Aradului. Temerea că nu va isbutì cu combinaţiunile sale îl superă prea mult şi-l face a imputa ca pěcat administratorului protopopesc „ovaţiunile cei fac esterniştii, când escurge în protopopiat, ba i impută ca pěcat încă şi „pocalul amiciţiei“ ce el ar fi beut, nu sciu cu ce persoană de sigur nu din causă, că ar avé patima cătră celea spirituoase, ci din respect moral faţă cu individul respectiv. Lucru natural, semnele de simpatie, ce întimpină administratorul protopopesc în cercul sěu, nu pot fi plăcute oamneilor de calibrul lui „Brutus“. Lor le-ar convenì mult mai bine, ca el sě devină odios şi despreţuit, decât a fi plăcut şi popular în tractul sěu spre něcazul unora. De aceea vrênd ai devalva în oare care mod popularitatea, de carea administratorul se bucură la „esterniştiʻʻ dl Brutus îl descrie odată, ca pe un „om ce nu umblă pe picioarele sale“, mai apoi ca pe o persoană periculoasă, care ca protopop „avênd şi pe alţii — nu sciu care se fie aceia — la spate îşi va aroga un drept mai mare decât e a unui protopop.“

Înţeleg prea bine ce vrea sě ḑică dl Brutus cu acest barbarism „a umbla pe picioarele sale“. Îi pot însě asigura că administratorul actual, precum n'a umblat în trecut, aşa şi în viitoriu, nu va umbla nici pe picioarele lui „Brutus“ dar nici pe ale altora, ci va umbla numai pe picoarele sale destul de solide laudă, Domnului. Mi se pare că tocmai această independenţă superă pe d. Brutus şi pe cei de o seamă cu el, căci lor le-ar trebuì negreşit, astfel de protopop, care nici odată sě nu umble pe picioarele sale ci pururea se recurgă numai la ajutoriul şi propta Dumnealor.

Foarte corect ḑice despre sine „Brutus“ că tractând asemene cestiuni, dênsul tolosesce un limbagiu trivol, ba după mine, încă prea frivol, de sigur, pentrucă nu voesce a de minţi principiul că: „stilul e omul“. Maniera aceasta a dsale se observă mai cu seamă în aceea parte a corespondenţei sale, unde se ocupă de calităţile pastorale ale fiitoriului protopop al Aradului. „Căci ce este a fi un protopop în Arad? întreabă dsa. Apoi respunde: „Este al doilea episcop, la ce se poftesce un caracter firm, o cultura socială înaltă, o tactică nemaculaveră, în cele bisericesci; ear în cele naţionale sě fie un foc nestins, care aruncând schintei, se aprindă ori-ce tăciune, ori-ce inimă română nădușită dela desfiinţarea partidului noţional din Arad.“

Întru acestea nu contraḑic dlui Brutus sum în deplin acord cu Dsa. Da, protopopul nu numai în Arad, ci în fie care protopopiat, trebue se fie un „al doilea episcop“ Ba după părerea mea în respectul politic naţional, apare cu mult mai vedită necesitatea de protopopi demni de chiemarea lor în alte protopopiate decât chiar în Arad unde sûnt atâtea inteliginţi naţionale care pot suplinì cu luminile sale în timp de lipsă însuşi neajunsurile presumtive a protopopului lor. Dar nu sciu, după care logică contestă „Brutus“ tocmai actualului administrator calităţile enumerate şi cu ce drept poate dênsul suspiţiona trecutul şi caracterul acestui bărbat, pe care nici chiar adversarii lui nu-l pot acusa nici în cea mai mică měsură de om nemoral Ei Dle Brutus, grave sûnt cuvintele: „trecut mărşav“ şi altele de acestea, pre care le raporţi cu o adevărată frivolitate la persoana actualului administrator protopopesc. Eu nu sciu, dacă în casul concret nu formează ele subiect al unei proceduri basate pe §§-fi codului penal, şi atunci se ai ocasiune de a demostra că ce trecut marşeav are acest bărbat? Comis'a el ca preot, ca om sau ca român vre un sacrilegiu ori vre un delict bisericesc sau politic? Te rog arată motivat pecatele sociale şi politice ale acestei feţe bisericesci, dar tot atunci arată şi virtuţile şi meritele persoanei, pe carea Dta o afli deamnă de protopopiatul Aradului, şi fii sigur, esternistii îţi vor fi cu mult necunoscinţă. Altmintrelea am se reflect, că ar fi trist lucru când cineva ar trebuì se învěţe morală politică dela unii aradani. Cearcă şi vei vedè în „Lumihătoriul“ din anul trecut oglinda moralei politice a arădanilor, şi apoi în numele acestora sě-şi aroage cineva dreptul de a ţinea lecţiuni de morala politică? Făţarnice, veḑi poate paiul în ochiul altuia, ear în al teu nu veḑi bîrna!

Sě ne încercăm Dle Brutus, a ne esercita cel puţin în virtutea de a ni promova interesele ertate cu mijloace morale şi nu pe conta marilor interese publice sau private, cu întinarea altora şi încă nevinovaţi căci din contra deşi învingênd pe un moment, nevom macula noi înşine. devenind responsabili pe viitoriu şi căḑênd în viţul unor conservatori din România, cari nu s'au sfiit nevoind aici a cofunda cele mici cu cele mari — a dechiara pe un I. B. de trădătoriu şi de normalist, până când eri alaltăeri s'au simţit constrinşi a se deminti însuşi pe sine.

Noi nu dorim altceva, decât învingerea şi triumfarea adevěrului ce va şi urma, dacă „Capul“ va dechiara sus şi tare, ca în România; Voiu alegere liberă“ Majoritatea sănětoasă a inteligiinţei din Aradu şi tract 'şi va împlini ca neorbita de ură si interesele particulare precum sper datorinţa sa cătră sânta mamă biserică, ear' pe „Dl Brut“ eram se ḑic pe „Brutus“ îl va da de gol, documentândui că nici pe de parte nu consîmte cu Domnia sa.

Un alegětoriu esternist.

Nr. 1883 Scol.

Prin emisul înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publ. ddto 22. Februarie n. 1883 Nr. 5683 se escrie concurs pentru următoarele stipendii vacante din fundaţiunea Beşaniană.

a) un stipendiu a 100 fl. anuali pentru o elevă dela vre-o preparandie de învěţătoreasă din patrie;

b) trei stipendii de câte 100 fl. anuali pentru ascultători la vre o preparandie de învěţători din patrie.

La stipendiile aceste pot concurge eleve şi elevi preparandiali fără deschilinire de confesiune, şi anume cei dela preparandiile de stat prin direcţiunea acestora, ear cei dela preparandiile confesionali prin autorităţile superioare (consistoriile eparchiali) concerninte, fiind a se alătura la cererea concursuală: estras din matricula botezaţilor, testimonii despre ante-studii, atestat despre purtarea morală a concurentelui şi legitimare despre starea familiară şi materială a aceluia.

Cererile astfeliu instruite sûnt a se aşterne la preparandiile de stat prin consiliul direcţional, la cele confesionale prin autoritatea superioară concernintă până *la 30 Martie st. n. a. c.* direct la curatorul fundaţiunei de Rudnyánski Ferencz în Budapesta.

Aducêndu-se aceasta la cunoscinţa elevilor şi elevelor de confesiunea greco-orientală dela ori ce preparandie se înseamnă în sensul statutelor fundaţionali concerninte spre orientare:

a) că in privinţa legitimărei despre starea faliamiră şi materială e de a se arăta prin certificat dela antistia politică concernintă posiţiunea socială (caracterul) a părinţilor; starea lor materială, aşa dară nu atestat de paupertate, eventual repausarea acelora: apoi numěrul pruncilor acelora şi dacă suplicantele sau vre un frate al aceluia are vre un stipendiu sau ajutoriu.

b) Purtarea morală e de a se atesta şi din partea direcţiunei institutului, la care studiază.

c) Cererea concursuală e a se aşterne in limba, maghiară, ear acluselor aceleia estradate în altă limbă e a se alătura traducere maghiară autenticată.

d) Cererile neînstruite în modul acesta nu se vor lua în considerare.

Elevii din despărţĕmântul pedagogic al seminariului Andreian au a aşterne cererile lor adresate către susnumitul curator la acest consistoriu până la 13/25 Martie a. a.

Sibiiu 23 Februarie (7 Martie) 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Varietăţi.

* *(Balul)* de alaltă seară în folosul fondului pentru ajutorarea studenţilor în drept dela academia de aici a reeşit preste aşteptare de bine. Succesul material şi moral va servì de bună seamă de indemn următorilor arangiatorilor din acest an pentru anii viitori. Jocul a ţinut până dimineaţa la 5 oare.

* Regele României, se telegrafează dela Bucuresci la o foaie vieneză, va pleca la Italia spre a'şi căuta sănătatea şi adecă la Veneţia sau la Arco, unde va petrece mai multe sĕptĕmâni.

* (Consulatul general al României la Budapesta), ne informează că, a fost avisat de prefectura poliţiei din Bucuresci despre fugirea Tache Mitulescu, împiegat la banca S. E. Cohen, sustrăgênd bani şi următoarele effecte de valoare:

Renta turcească: Nrul 30.262, 111.622, 154.695, 178.552, 169,478, 134.932, 184.899, 1190.101, 1200.662, 1207.614, 1209.134, 1214.710, 1214.711, 1216.597, 1216.798.

Losuri sêrbesci: Seria 3146. Nrul 15, S. 1397, Nr. 45, S. 989, Nr. 4, S. 791, Nr. 13, S. 703, Nr. 50, S. 496, Nr. 47, S. 134, Nr. 15.

Credit lose: Seria 30, Nr. 94.

Rothen Kreuz-loose: Nr. 20 şi 33.

Credit mobilar român: Nr. 4037, S. 4086.

* (Eată ce lucră vinarsul.) În seara de 14 Februarie a. c. v. în Sălciva de sus (Lătureni) cu ocasiunea unui ospăţ un om ameţit de vinars au rănit cu cuţitul pe 3 persoane şi adecă: pe o muere în pântece a cărei rană e aproape de moarte; pe un bărbat la spintecat la sprânceana stângă, şi pe muerea acestui în pept între ţiţe, unde oprindu se cuţitul în oasele peptului nu au rănit'o de moarte. Ceşti din urmă au fost posesorii casei unde s'au întêmplat aceasta.

* (Omor îngrozitor) în Sânt-Mihaiul superior, com. Turda-Arieaş, în ḑilele trecute în 8 Februarie st. v. noaptea s'a întêmplat următoriul fapt îngrozitoriu: fiind în comună o bĕtrână avută cu numele Balica Gyuróie, vĕduvă, şi observând tâlharii că e numai cu servitoriul în casă, pe care îl avea, adecă un tinĕr de 17 ani român din comună, pe la mijlocul nopţei au venit tâlharii şi le-au dat cu securea în cap, ca sĕ nu poată striga, şi apoi le-au tăiat grumazii la amêndoi. Bani nu se scie, dacă au aflat, fără dimineaţa, când au venit judecătorii cu medicii din Turda au aflat pe lângă dênsa, şi prin pat la 8 sau 900 fl. v. a. S'au aflat 2 maghiari din comună, care ar fi făcut fapta aceasta, pe aceşti 2 maghiari i au şi arestat.

* (Comet nou). În 23 l. c. s'a descoperit în America nordică un comet nou: el se află aproape de luminoasa stea, Teta, în Pegas 342 grade ascensiune şi 28 grade aberaţiune nordică. Fiind că cometul se mişcă cu iuţală deosebită spre Ost şi Nord, s'a putut vedè timp îndelungat de pe semiglobul nordic. În ce priveşte forma şi mărimea lui până acum nu se scie nimic mai în detaiu.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu.

Contul întratelor şi eşitelor pro 1882.

Întrate.

Transportul Saldului din 31. Dec. 1881 .	4 fl. 25 cr.
Tacsa de un membru fund. . . .	50 „ — „
Cotisaţiuni dela 7 membrii pe viaţă à 20 fl.	140 „ — „
Cotisaţiuni „ 6 „ ajutători „ 20 „	120 „ — „
Cotisaţiuni „ 96 „ ordinari à 2 şi 3 „	192 „ — „
Cotisaţiuni „ 37 „ ajutători à 2 fl. . .	74 „ — „
Ofrande diverse . ;	247 „ 80 „
Venit dela balul „Calicot“	97 „ 08 „
Interese diverse	143 „ 34 „
Depuneri la „Albina“ realisate	845 „ 65 „
	1914 fl. 22 cr.

Eşite.

Cheltueli pentru porto, încasare, cancelarie etc.	34 fl. 19 cr.
Cheltueli pentru tipariu	104 „ 50 „
Depuşi la „Albina“ spre fructificare . . .	713 „ 34 „
Pentru 5 scrisuri fonc. ale „Albinei“ à 99 fl. 50 cr.	497 „ 50 „
Pentru 5 scrisuri fonc. ale „Albinei“ à 100 fl.	500 „ — „
Pentru interese rebonificate la cumpĕrarea efectelor	14 „ 25 „
Sald	45 „ 44 „
	1914 fl. 22 cr.

Starea averii în 31 Decembre 1882.

a) Numerar	45 fl. 44 cr.
b) Elocaţi la institutul „Albina“ cu lib. 2192 fl.	59 „ 91 „
c) 18 scrisuri fonc. ale „Albinei“ à 100 fl.	1800 „ — „
d) 6 acţiuni ale „Albinei“	600 „ — „
e) restanţe dela 6 membrii (1 ord. şi ajutăt.)	18 „ — „
	2523 fl. 35 cr.

Sibiiu 31 Decembre 1882.

Comitetul reuniunei.

Maria Cosma m. p., presedintă. **Dr. Aurel Brote** m. p., cassar.

Loterie.

Mercuri 7 Martie n. 1883.

Sibiiu: **34 53 8 50 5**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 6 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.85	119.60
Renta de aur ung. de 4%.	89.60	88 60
Renta ung. de hârtie.	86 65	86.65
Împrumutul drumurilor de fer ung.	135 70	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.—	91.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	110.—	109.75
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	95.—	
Sorţi ungurești cu premii	98.75	99.—
Sorţi de regularea Tisei	97.75	97.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	98.—	117.—
Datorie de stat austr. în argint	98 50	110.—
Renta de aur austriacă	99.—	78.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	828.—	828.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	311.25	311.—
Acţiuni de credit austr..	311.50	318.20
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119.90
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Galbin.	5.63	5.63
Napoleon	94 49	9.49
100 marce nemţesci . . . , ...	58 45	58.45

Nr. 164 A. 1883. [361] 2—3

CONCURS.

În Caransebeş la Comunitatea de avere a fostulni regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 sûnt de ocupat următoarele posturi de diregători silvanali:

I. Un post de forestieriu cu următoarele beneficii anuale şi anume:

Salariu	800 fl.
Bani de cortel . . .	150 „
Pauşal de călĕtorie .	300 „

pe lângă un pauşal corespunḑĕtoriu pentru spesele de cancelărie, luminaţie şi de încălḑit. —

Asignare gratis pentru 40 de metri cubici de lemne de foc. —

II. Doauĕ posturi de practicanţi silvanali cu următoarele beneficii şi anume:

Salariu	500 fl.
Bani de cortel . . .	120 „

Asignare gratis pentru 24 de metri cubici de lemne de foc.

Aceste posturi sûnt pe un an provisorii, eară după un an de probă cu succes, urmează denumirea definitivă.

Cu denumirea definitivă este împreunat dreptul de pensiune.

Dela competenţi se recer:

Calificarea în înţelesul §-lui 36 a legii silvanale din anul 1879;

Constituţie robustă acomodată pentru serviciul silvanal în locuri muntoase;

Cunoscinţa limcei române, germâne, şi după putinţă şi a limbei maghiare, în vorbire şi în scriere. —

În cas de calificaţiune corespunḑĕtoare vor fi preferiţi acei competenţi, cari pe lângă limba română şi germână posed şi limba maghiară. —

Foresteriul ca şi practicantul are se depună o cauţiune în suma salariului anual, care în cas de lipsă se poate presta şi prin plătiri lunare din salariu. —

Petiţiile pentru aceste posturi se primesc până la ultima Martie a. c. la Comitetul Comunităţii de avere a fostului regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 în Caransebeş. — Ele trebue se fie provĕḑute cu documentele despre etate, starea sĕnătăţii, starea familiară, despre studii precum şi despre depunerea esamenului de stat pentru foresteri şi despre aplicarea de păn'acum.

Caransebeş în 25 Faur 1882.

Comitetul.

Nr. 85. [368] 2—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinaţiuni consistoriale dto 11 decembre, 1882. Nr. 4739. Plen. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Iliei, pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23. punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Ilia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterali; *b)* venitele ordinari a le parochiei de clasa a III. din Ilia.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puţin de VIII. clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au tenminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul rigoros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre-un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiei esaminătoare a consistoriului archidiesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii hirotoniţi înainte de introducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela consistoriul archidiecesan (plenar) speciala îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voesc a concurge la acest post, au a-şi asterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu, în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiunea acestui concurs în foaia „Telegraful-Român,“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciali în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii; (anul luna şi ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora) esamenul de maturitate şi altele; studiile pregătitoare teologice (anul şi locul acelora, şi esamenul de cualificaţiune) serviţiile de până acuma pe terenul bisericesc (timpul locul şi categoria acelora) în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni.

Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualmente toate altfeliu de recomândări.

Ilia Mureşiana la 25 Ianuarie 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Iliei.

Ioan Papiu m. p., presid. comis. cons. **Parteniu Crişan** m. p., notariu.

Nr. 58 [364] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch, Petru Cârstocea, în parochia de classa a III-a din Bacifalu, tractul protopresbiteral al Braşovului I. conform graţioasei ordinatiuni consistoriali dto 27 Ianuarie a. c. Nr. 298 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe an din venitele parochiali.

Concurenţii au aşi trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul statului organic şi conform regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878.

Braşov 3 Februarie 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p., protopr.

Nr. 317 [365] 3—3

Publicare de licitaţiune!

Pentru liferarea de **846 metri cubici** de lemne de ars pentru Institutul r. u. pentru bolnavi alienaţi în Sibiiu recerute încă pe anul 1883/4 se escrie în urma ordinaţiunei înaltului ministeriu de interne dtto 23. Februarie a. c. Nr. 8588 un nou concurs.

Offerte pentru această liferare — făcute în scris, proveḑiute cu timbru de 50 cr. împreună cu 200 fl. vadium şi sigilate, în carii trebue sĕ fie descris soiul, lungimea şi grosimea lemnelor oferite, asemenea şi preţul pentru cât voesce oferentul a aduce metrul cubic de lemne de fag şi pentru cât cel de stejariu — sĕ se prede la subsemnata direcţiune până în **15 Martie a. c. la 12 oare de ameaḑi.**

Offerte necorespunḑĕtoare acestei publicări ori întărḑiat sosite, nu se pot lua în considerare.

Sibiin 27 Februarie 1883.

Direcţiunea Institutului r. u. pentru bolnavi alienaţi.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr *23.* Sibiiu, Sâmbătă 26 Februarie (10 Martie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de donĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. consist. 144 plen. 1883.

Cercularin

către on. membri, clericali și mirenesci, ai sinodului ordinariu și estraordinariu — electoral al protopresbiteratului greco-oriental Sibiiu.

După ce din partea Ven. Consistoriu archidiecesan s'au făcut în sensul legilor bisericesci disposițiunile de lipsă pentru intregirea definitivă a postului de Protopresbiter al tractului Sibiiului, și onorifica missiune, de a convoca și conduce sinodul protopresbiteral îmmulțit pentru alegerea de Protopresbiter prin ven. hotărîre consistorială dto 22 Ianuariu a. c. Nr. 104 plen. s'a încredințat mie: am onoare a convoca prin aceasta, în sensul „Instrucțiunei pentru procedura la alegerea de Protopresbiter“ pre on. membrii ai sinodului protopresbiteral al tractului Sibiiului, ordinari și îmmulțit: preoți și mireni. la Sinodul electoral, ce se va ținè **Marți 15/27 Martie la** 11 oare a. m. în sala cea mare a seminariului nostru archidiecesan Andreian din Sibiiu pentru alegerea de Protopresbiter al tractului Sibiiului, ear' pre on. membrii ai Comitetului protopresbiteral, preoți și mireni, la ședința preconsultătoare prescrisă în lege pe Luni 14/26 Martie a. c. la 4 oare d. a. tot în sala seminarială prementiuntă.

Actul acesta momental, conform prescriselor legei și conform datorinței noastre creștinesci, se va începe cu cultul dumneḑeesc, ce se va celebra în ḑiua alegerei la 9 oare dimineața în biserica parochială din cetate în Sibiiu, după a cărui terminare va urma immediat întrunirea sinodului electoral.

Sibiiu 22 Februarie 1883.

Zacharia Boiu jun. m. p.,
comisariu consistorial.

Într'unirea alegătorilor în Sibiiu.

Cu toate că timpul a fost pentru esterni foarte nefavorabil, concursul alegĕtorilor la într'unirea sau conferența de eri anunciată în Nr. de Marți al foaiei noastre*), concursul a fost așa de mare, încât sala dela „împĕratul romanilor“ trebuia sĕ fie de patru ori mai mare, ca sĕ încapă pe toți.

A fost o într'unire din cele mai imposante din toate într'unirile parțiale. Sĕ ḑicem minimul și nu putem ḑice mai puțin de 2000. Erau alegĕtorii în sală om de om, în galerii asemenea: în sală și încăperile de lângă sala cea mare plin, galeriile din afară și pănă jos în curte și în stradă o mulțime înădușitoare. Dacă era timpul mai favorabil nici o sală din Sibiiu nu ar fi fost în stare sĕ încapă pe toți câți ar fi venit la într'unire.

Dl. G. Baritiu face propunerea de constituire și adunarea 'l proclamă de president, ear pe dd. D. Comșa și Dr. Olariu de notari.

Presidentul ca sĕ fie vĕḑut și auḑit a trebuit sĕ se suie pe o masă, de unde după un discurs de introducere declară întrunirea deschisă.

N. Cristea cerênd cuvêntul, se urcă asemenea pe masă, de unde face o scurtă espunere istorică a situațiunei politice a românilor din Ungaria și Transilvania, și închee cu următoarea propunere de

„Resolutiune:

„Considerând, că în țĕrile coroanei unguresci, mai ales în Transilvania, între națiunile diverse, parte în urma drepturilor avute, parte prin privilegii câștigate, au esistat dela început raporturi de drept, pe picior de o egalitate conformă timpurilor, avênd fie-care națiune, prin urmare și Românii universitatea sa ca organ politic;

„Considerând, că raportul acesta de drept în princip nu s'a schimbat, ear' ce s'a schimbat a fost numai abus de putere;

„Considerând că poporul român la 1848 a reclamat acel raport de drept pe basele unei perfecte îndreptățiri egale;

„Considerând, că însuși guvernul absolutistic dintre 1850 și 1860 cu tendențe germanisătoare, a respectat simțĕmêntul egalității, îngrigind ca scoalele naționalităților sĕ fie în stare bună și unde se vedea necesitatea intreveniau organele de atunci energic spre scopul acesta, ferindu-se de amestecul în autonomia bisericească chiar și a bisericilor cu autonomie neînarticulată în legi;

„Considerând, că în era așa numită Schmerlingiană raportul național din Transilvania a fost restituit, și pe basa acestei restituiri, prin legi sancționate, românii au fost rehabilitați în posițiunea de națiune recunoscută cu biserici autonome, în sensul egalei îndreptățiri a tuturor cetățenilor;

„Considerând, că la început, chiar și în era dualistică, s'au avut în vedere raportul egalității, cu toate că națiunile se reduc la naționalități;

„Considerând că aceeași legislațiune, pentru asigurarea naționalității române, a creat legi, care sĕ scutească autonomia bisericească;

„Considerând însĕ, că de un timp încoace guvernul pune dinaintea legislațiunei projecte feliurite de legi, prin care atacă și vatămă raporturile *ab antiquo* dintre popoarĕle Ungariei și Transilvaniei, eludênd cu totul garanțiile asecurate prin articuli de lege, cum sûnt articulii IX și XLIV din 1868 și tinḑênd la maghiarisarea tuturor nemaghiarilor din stat;

„Considerând, că de natura aceasta este și projectul de lege privitor la scoalele medie, care se desbate acum în casa deputaților Ungariei, și prin care se face ilusorie instrucțiunea secundară națională pentru naționalitățile nemaghiare, prin urmare și pentru Români,

„Alegĕtorii Români din ținutul Sibiiului declară:

„Vĕḑênd, că projectul din cestiune, care ar trebuì, după firea lucrului, sĕ aibă în vedere numai cultura, este infiltrat de șovinismul maghiarisărei, căci treptat voiesce sĕ facă din nemaghiarii din Ungaria și Transilvania, prin urmare și din Români, material de asimilațiune;

„Vĕḑênd, mai departe că prin asemenea proiect se declară tocmai din partea organelor chemate a susținè pacea, liniscea și ordinea în stat, resboiu esistență naționalităților nemaghiare din Ungaria și Transilvania, care rĕsboiu, într'un stat poliglot ca al nostru, nu poate avè altă consecență decât sigura ruinare a tuturor popoarelor: **protestează sus și tare** în contra proiectului de lege privitor la scoalele medie, ca în contra unui atentat al baselor, pe care s'au constituit raportul popoarelor din Ungaria și Transilvania, ca în contra isvorului de nefericire pentru toți locuitorii, de pe teritoriul coroanei unguresci, și în fine ca în contra unui act nepatriotic.“

Primindu-se propunerea între aclamațiuni cu unanimitate,

Presidentul declară într'unirea de închisă și alegĕtorii părăsesc în ordine esemplară sala.

Atâta partea pragmatică a afacerei, asupra cărei de astădată, din lipsă de spațiu, ne vedem siliți

---

*) În care s'a fost străcurat eroarea de 27 în loc de „25 Februarie“ și „(9 Martie)“ a rămas cu totul netipărită.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus de **E. B.**)
(Urmare 21).

Drăgălașa contesă Margareta îl încânta tocmai prin firea ei sinceră sub toate împregiurările. Negreșit, domnișoara Potin o crescuse foarte bine conservându-o naturală și spontană. Ea se făcu lui Cristiano de tot plăcută refuzând a bè vin. Cristiano avea prejudiții.

Pănă ce lumea povestea și rîdea împregiurul lui Stangstadius, a cărui masă nemișcată și pururea încărcată, devenise centrul și ținta glumelor malițioase, care însĕ nu-l atingeau nici decât, Margareta putu spune lui Cristiano, cu ton de confidență, care nu-i displăcea, precum ușor este de creḑut, că mătușă-sa s'a schimbat cu totul față cu ea, și că în loc de a o ocărì, ea i-a vorbit cu blândeță.

— Trebue că baronul, continuà ea, nu i-a spus cum l'am vĕtămat, sau, sciind aceasta, ea și-a schimbat planul pentru scopurile sale: destul că eu rĕs pir, de oare ce baronul nu se mai prinde de mine, și, de m'ar ocărî mătușa mea mâne sau de m'ar trimite sĕ mĕ pocăiesc în singurăratea dela Dally, eu am sĕ-mi petrec în astă noapte și sĕ uit toată mâhnirea. Dar, eu voiesc sĕ joc și sĕ sar, căci închipuește-ți, domnule Goefle, acesta este balul cel dintâiu în viața mea și că n'am jucat pănă ăstăḑi, decât în odaia mea cu buna Potin. Eu mor de dor sĕ mĕ încerc în public, dară tot o dată mĕ tem că voiu fi stângace și mĕ voiu încurca în figurile contradanțului frances. Ar trebuì sĕ găsesc pe cineva obligent destul sĕ-mi ajute și sĕ mĕ conducă.

— Aceasta n'ar fi anevoie de găsit, rĕspunse Cristiano, și dacă te încreḑi în mine, eu îți rĕspund că vei juca, ca și când ai fi fost la o sută de baluri.

— Bine, eu primesc cu mulțămire. Sĕ așteptăm până la meḑul nopții. Sĕ organizăm apoi cu domnii și cu domnișoarele care sûnt aici, un mic bal particular, într'un capĕt al galeriei, și poate că mătușa mea, care joacă în salonul cel mare cu personagele cele mai ilustre din țeară nu va observa repedea vindecare a scrintiturei mele.

Cristiano continuà a conversa una alta cu amabila copilă, și, ceva încălḑit de Champagne, veselia i se prefăcu fără voie în sentimentalitate, precând un nume, rostit cu glas sonor tocmai lângă el, îl făcu sĕ tresară și sĕ se întoarcă repede.

— Cristiano Waldo? ḑise un ofițer tinĕr cu față sinceră și veselă; cine l'a vĕḑut? Unde este el.

— Da, în adevĕr, esclamà Cristiano, sculându-se, unde e Cristiano Waldo și cine l'a vĕḑut?

— Nimenea, replică cineva dela altă masă.

— Cine a vĕḑut vr'o dată fața lui Cristiano Waldo și cine o va vedè vr'o dată?

— Dta nu lai vĕḑut, domnule Goefle? ḑise Margareta către Cristiano; nu-l cunosci?

— Nu! Cine este Cristiano Waldo acesta, și cum de este imposibil ai vedea fața?

— Dar ai auḑit vorbind de el, numele sĕu te'a surprins

— Da, eu am auḑit de el în Stockholm; însĕ nu l'am prea băgat în samă, nu-mi aduc aminte......

— Ei bine, maiorule, ḑise un locotenent tinĕr, de oare ce Dta cunosci pe acest Waldo, esplică-ne cine este el, și ce face. Ea nu sciu încă nimica.

— Maiorul Larrson are sĕ isbutească, ḑise Margareta. Eu atâtea am auḑit spunênd despre Cristiano Waldo, încât promit înainte a nu crede nici un cuvênt din toate câte o sĕ auḑim.

— Cu toate acestea, eu sûnt gata a jura pe onoare că n'am sĕ spun nimic ce nu sciu de bună samă. Cristiano Waldo este un comic italian, care umblă din oraș în oraș, înveselind populațiile cu spiritul sĕu amabil și cu veselia sa inalterabilă: spectacolul sĕu consistă...

— Aceasta o scim, ḑise Margareta, și noi mai scim că el dă representațiile sale odată în saloane, de altă dată în cârcîme, astăḑi într'un castel, mâne într'o colibă, luând dela cei avuți foarte mult și jucând adeseori pentru popor gratis.

— Original, ciudat, ḑise Cristiano, un fel de saltimbanc.

a nu ne estinde mai departe, dar asupra cărei vom revenì cu altă ocasiune.

Revista politică.

Sibiiu, în 26 Februarie.

Telegramele foilor nemţesci de aici şi raporturile dela foile din Budapesta, ne spun că desbaterea în casa deputaţilor Ungariei este foarte agitată. După ce dl ministru Trefort a pus sasilor în perspectivă pericolul, ce îi aşteaptă din partea românilor, vine dl. min. pres. Tisza şi se plânge asupra sasilor că strică pe românii din ţinuturile, unde locuiesc împreună. Care sĕ fie morala contradicţiunei acesteia?

„P. N“. într'un articol de fond cumpănesce atitudinea metropolitului sĕrbesc Angyelics, care într'un memorand a aflat, că statutul elaborat de congresul sêrbesc este anticanonic şi se nisuesce a restituì toată puterea bisericească în mânile ierarchiei, de altă parte cumpănesce primirea unei deputaţiuni de membrii ai casei deputaţilor de către min. pres. Tisza, cari înteţesc convocarea congresului întrerupt înainte de alegerea metropolitului, şi e de părere că guvernul sĕ spriginească pe Angyelici.

Conferenţa din Londra s'a amânat pe Sâmbâtă.

În Berlin s'a făcut schimbare în ministeriul de rĕsboiu.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei..

(Urmare.)

Ministrul de culte austriac a convocat în anul trecut o enquettă, în care bărbaţi de specialitate s'au esprimat în patru direcţiuni.

La scoalele medii din Germania poţi distinge şese categorii: gimnasiu, progimnasiu, gimnasiu real, progimnasiu real, scoală reală supremă şi scoală poporală civilă, şi aceste distincţiuni se manifestează în institute esistente; şi ca sĕ nu ḑic mai mult, mĕ provoc la scoalele Belgiului şi ale Franciei, în cari încă esistă dualismul, — direcţia umanistică şi cea reală, tocmai după cum o distinge şi comisia. Scoala medie unitară faţă cu referinţele actuale şi după cum o consideră autorii opiniei separate, ar fi salt în întunecime, şi la tot casul un esperiment a cărui resultate n'am avut ocasiune sĕ le vedem.

Un capitul al projectului vorbesce despre scoalele medie cu limba de propunere nemaghiară, şi în privinţa aceasta sĕ duce până la basa legei despre îndreptăţirea naţionalităţilor. Projectul permite înfiinţarea şi susţinerea scoalelor medii cu limba de propunere nemaghiară. Această disposiţie dă mari favoruri şi garanţii naţionalităţilor din patrie, şi faţă cu această concesie stă condiţia, ca şi limbei oficiale a statului sĕ se dea atenţie.

În privinţa aceasta se dispune în §. 7., că în institutele cu limba de propunere nemaghiară, sĕ se propună limba maghiară ca studiu obligat. La aceste institute în classa VII şi VIII limba maghiară sĕ se propună ungaresce şi esamenul de maturitate încă sĕ se depună în limba ungurească. Toate celelalte ramuri ale învĕţământului, toate obiectele de învĕţământ sĕ se propună în limba institutului respectiv. Singur numai aici se face escepţie şi se dă oare care favor limbei oficiale a statului. Şi eu cred, că dacă respectivii vor judeca după drept, consciincios şi nepreocupat, nu vor afla esagerată această pretensiune, din contră o vor afla foarte justă. Acesta e minimul, ce poate pretinde statul în privinţa limbei oficiale dela institutele cu limba de propunere nemaghiară, pre când statul încrede liberei lor voie statorirea limbei de propunere. Mai vĕd oamenii mare gravamen şi în ceea ce dispune projectul cu privire la esamenul de maturitate. Mĕ provoc la §§. legei despre cualificarea oficialilor publici, cari indigitează la esamenele de maturitate, ca la unele, ce dau cualificare spre a putè dobândì şi purta unele posturi. Dacă ar lipsì ori ce razim, şi acesta singur îndreptăţesce pe stat de a se ingera la esamenele de maturitate. Dacă nici unui stat în lume nu i-ar fi venit în minte sĕ şi reserve dreptul de controlă la esamenele de maturitate, pentru noi chiar şi atunci ar fi aceasta neapĕrat de lipsă în referinţele noastre speciale: şi aceasta o vom face în forma cutare sau cutare, la tot casul însĕ aşa, ca sĕ aibă efect. Find-că universitatea este institut de stat, e lucru raţional, că limba cualificărei profesorilor nu poate se fie decât cea maghiară. Dacă în project avem garanţie pentru ridicarea nivelului învĕţământului în scoalele medie, aceasta este cea mai supremă, **că adecă diplomă şi cualificaţie profesorală numai la universităţile scientifice maghiare se poate căpăta.** Însĕ On. casă, aceasta ni se dificultează din punct de vedere al naţionalităţii, ni-o dificultează, căci privesc în ea forţă, maghiarisare. Mai aduc contra acesteia şi greutăţi practice, însĕ în privinţa aceasta projectul a provĕḑut îngrigiri în douĕ direcţiuni, mai ântâiu pune un ciclu de 10, şi sub durata acestuia candidaţii la profesură pot face esamenul de cualificaţiune la universitate şi în altă limbă afară de cea maghiară; aceasta este concesie care în felul ei numai are păreche. În a doua direcţie se ajută prin aceea, că în institutele cu limba de propunere nemaghiară, limba maghiară se pune între obiectele obligate, şi astfel dacă acest project — ceea ce sĕ dea Dumneḑeu — va devenì lege — şi legea va avè o viaţă de 10 ani, depunerea esamenului de cualificaţiune în limba maghiară nu va mai întimpina greutăţi.

Şi cum că capitulul despre cualificarea profesorilor a făcut oare care progrese, o recunoasce şi opinia separată.

Şi acest project face posibil şi aceea, ce se aduce fără nici o basă ca gravamen, face posibilă cercetarea universităţilor din strĕinătate.

Către cei ce sûnt decişi a ataca acest project din punct de vedere al autonomiei încă am câteva cuvinte, facă bine şi mĕ asculte. (Sĕ auḑim) Nime, şi mai ales din punctul de vedere al liberalismului, nu vrea sĕ facă crimă contra autonomiei. (Întreruperi din stênga estremă; projectul) aceasta nime nu o intenţionează; căci ar fi pĕcat. (Aprobări din dreapta). Voim însĕ se dăm puterei statului dreptul de a putè trăì cel puţin minimal, şi voim se 'l dăm în acea mĕsură, ca aceasta se nu fie spre paguba libertăţii publice; voim se 'l dăm în aceea mĕsură, ca statul, care dela natura sa este supremul factor de cultură sĕşi poată împlinì chemarea sa măreaţă, ethică, culturală. (Aprobări din dreapta în stênga estremă: Sĕrmanul stat!) Binevoiţi şi nu lăsaţi statul maghiar fără arme în lupta culturală; binevoiţi ai da mijloacele, ca el pe terenul cel mai îndreptăţit, pe terenul culturei se poată asigura supremaţia naţiunei, şi se poată păzì interesele sale. (Aprobare din dreapta.) Cărui stat dorim a i da noi acest puţintel drept de controlă? Doară vre unui stat strĕin urgisit necunoscut? republicei lui Cato, sau căruia? Statului maghiar. (Aprobări din dreapta.) A înmulţi pe acest teren puterea statului însemnează a întărì puterea naţiunei (Adevĕr! aşa este! din dreapta.)

Din punct de vedere naţional se acusă naţiunea maghiară şi legislativa, că vrem se maghiarisăm naţionalităţile cu forţa. Aceasta este chimeră, fantasmă, idiotism. În desvoltata stare actuală a spiritului naţional, s'ar putea încerca şi aceasta, când ar dispune Ungaria de 20—25 de milioane esclusiv pentru scopuri culturale, ceea ce este cu neputinţă; şi atunci însĕ numai aşa s'ar putè încerca, dacă statului maghiar i-ar plesnì prin minte se confisce toate institutele; însĕ şi aceasta este cu neputinţă, căci în casul acela toate confesiunile ar face front; până când însĕ spiritul naţional este atât de puternic şi Ungaria nu poate spenda acea sumă spre scopuri culturale, nimenea serios nu va fi îngrigit de soartea naţionalităţilor în Ungaria, şi cine o va provoca, nu va lucra cu consciinţă. (Adevĕr aşa este.)

Naţiunea maghiară a împărţit multe foi albe, a adus legea despre îndreptăţirea naţionalităţilor, a împărţit drepturi în dreapta şi stênga, amicului şi vrăşmaşului cu abundanţa proprie cavalerească ungurească, s'a îngrigit tot pentru alţii, o sileşte timpul sĕ se cugete şi la sine. (Aprobare vină din dreapta.) Din cea mai aduncă convingere şi cât se poate de călduros recomand projectul de lege On. case spre primire. (Aprobare vluă din dreapta).

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune:

Înainte de a începe pertractarea projectului pus la ordinea ḑilei, se-mi permită On. casă se fac unele observări privitoare la project şi la procesul sĕu de desvoltare, şi se produc unele fapte spre orientarea acelor domni deputaţi, cari n'au fost aici în periodul trecut. (Se auḑim!) Mĕ voi silì se fiu objectiv în această afacere, şi se-o tractez *sine ira et studio*, căci nu vreau se o consider din punct de vedere confesional ori din altul asemenea particulariu, fiind ea interesul culturei maghiare şi a statului maghiar, care tuturora ne sûnt interesele noastre comune.

În 17 Aprile, 1870 a înaintat Br. Eötvös patru projecte de lege, despre afacerile instrucţiunei, dintre cari unul se ocupa cu scoalele medii, căci pe vremea aceea trăiam deşi nu în sĕptămânile, dar în anii de miere ai parlamentarismului nostru, când credeam că toate referinţele statului pot fi şi trebue se fie codificate.

Projectul pentru scoalele medii l'a înaintat Br. Eötvös dietei mai ales pentru aceea, căci cunoscênd el multele lipse ale acestor scoale, şi puţinul resultat al învĕţământului, a voit se vindece lipsele, căci nu numai parlamentul, dar chiar ţeara întreagă o pretindea dela el aceasta şi, şi articlul XXVI. §. 5. din 1791 indigitează apriat că în privinţa aceasta trebue făcută lege, când statoresce şi enunciă principiul controlei supreme, că adecă *res litteraria* — înţelegênd sub aceasta scoalele — trebue coordinată, adecă regulată prin lege.

Dacă privim legile din 1791, trebue se recunoascem, că autorii lor au fost oameni înţelepţi, au stat la nivelul culturei secolului lor, n'au fost însĕ băr-

---

— Saltimbanc sau nu, destul că el este un om estraordinar, replicà maiorul, şi ce e mai mult, el este un bărbat cu inimă!

Eu l'am vĕḑut în Stokholm, în luna trecută, apărându-se voinicesce contra trei matrozi beţi şi furioşi; unul din ei maltratase urît un biet ucenic de corabie şi Cristiano Waldo, indignat, le-a smuls victima din mâni. Altădată a acest Cristiano Waldo s'a aruncat în mijlocul focului, spre ascăpa o bĕtrână muere şi în toate ḑilele cinstise câştigul sĕu acelora ce îi escitară mila. În sfârşit poporul din suburbii atâta l-a iubit încât el fu silit a pleca pe furiş, precum se ḑice, ca sĕ nu fie purtat în triumf.

— Şi ca sĕ nu fie silit, ḑise Margareta, a'şi depune masca; căci magistratura începu a se nelinişcì de un necunoscut aşa popular, şi a se întreba dacă nu este el doară un agent rusesc, care ar putea, fiindu-i timpul şi locul favorabil, face vre-o revoluţie.

— Creḑi Dta, ḑise Cristiano, că ciudatul acesta de om este spion rusesc?

— O, eu nu o cred respunse, Margareta. Eu nu sûnt de acelea care cred că bunătatea şi caritatea servesc a ascunde intenţii rele.

— Dară masca aceea? ḑise una din fetele tinere, care ascultase cu aviditate cuvintele oficerului: pentru ce e masca aceea neagră, ce o poartă totdeauna, când întră şi când iasă din teatrul sĕu? Este doară pentru a representa arlechinul italian?

— Ba nu, el nu apare nici când în persoană la spectacolele, care le dă publicului. Motivele sale nu le scie nimenea.

— El îşi ascunde poate vre o lepră? observà Cristiano.

— Alţii pretind că el n'are nas, ḑise unul dintre tineri.

— Şi alţii mai ḑic, observà o a treia persoană, că el este băiatul cel mai frumos din lume şi că s'a arătat gazdelor sale din suburbiu şi unor persoane, cu care s'a împrietenit.

— Se pare chiar, replicà maiorul, că el nu se maschează de loc în ceea ce ai putè numì interiorul seu: opiniile de pe faţa sa sûnt foarte divergente. O luntraşă tineră, care s'a bolnăvit de curiositate, a obţinut favorul demascărei, a leşinat însĕ de spaimă vĕḑênd un cap de moarte.

— În adevĕr, acest Waldo ar fi diavolul în persoană, ḑise Margareta, fiind că el se arată cum voesce, băiat frumos sau monstru înspăimêntător. Aşa-i domnişoarelor, că D-voastră nu doriţi a-l vedè?

— Ei bine, şi Dta Margareto?

— Noi sĕ mărturisim franc, că ardem cu toatele de dor sĕ-l vedem ceea ce nu ne împedecă a ne fi tare frică?

— Şi are el sĕ vină aici? întrebà una din domnişoare.

— Ba se ḑice chiar, că el este aici, rĕspunse maiorul.

— Cum, în adevĕr? esclamà Margareta. A sosit? avem sĕ-l vedem? Este el aici? doară la bal?

— O! încât pentru aceasta, ḑise Cristiano, ar fi anevoe.

— Pentru-ce anevoe?

— Pentru că un saltimbanc n'ar cuteza a se presenta ca învitat în societatea cea bună.

— A da! se pare că şiretul acela îndrăsnesce la toate, replicà maiorul. Masca, spectacolul şi numele sĕu nu se departă una de alta; însĕ lumea pretinde şi este foarte probabil, că sub alt nume şi fără mască, el umblă pretutindenea în Stockholm şi, că, pe promenadele şi în cârcĭmele cele mai frecuentate, nu eşti nici odată sigur, când vorbesci de el, a nu-l avè lângă tine sau chiar a i te adresa cu vorba.

— Ei bine, replicà Cristiano, apoi cine scie, în adevĕr? El este doară în odaia aceasta!

— O! asta nu! respunse Margareta, după ce se uitase prin odaie, toate persoanele care sûnt aici le cunoascem.

— Dar pe mine nu mĕ cunoasce niminea? Eu sûnt doară Cristiano Waldo?

— Ei bine, unde-ţi este capul cel de moart? ḑise riḑênd una din tinerele fete. Fără mască şi fără cap de moarte nu eşti decât un Waldo apocrif! Ei ce voiam sĕ vĕ întreb domnilor, cine ne va spune, cum s'a aflat sosirea sa?

(Va urma.)

baţi de stat, căci ei în legi au depus numai principiele, increḑênd formularea acelora generaţiei viitoare, în sinul căreia pentru interpretarea drepturilor reciproce s'au întêmplat frecări continue.

Dacă Br. Eötvös era om mai puţin scrupulos în folosirea dreptului de supraveghiere, s'ar fi putut poate clarifica definiţiunea dreptului de supraveghere prin o conclusiune, interpelare sau prin pertractarea câtorva petiţiuni.

Thály Kálmán: Aceasta nu e lucru atât de bagatel! (O voce din stânga estremă: foarte rĕu ar fi fost!)

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune:

Br. Eötvös însĕ a voit sĕ reguleze afacerea prin lege, şi a presentat un project, şi venind lucrul în chipul acesta la ordinea ḑilei, trebue sĕ-l clarificăm cu ori ce preţ, căci ori ce amênare va mărì mĕsura pretensiunilor şi va devenì în defavorul celor interesaţi. (Aşa este, — din dreapta).

Projectul lui Eötvös s'a transpus comisiei pentru instrucţiune, am convenit însĕ cu toţii într'aceea — membrul comisiei era atunci domnul ministru president şi eu — că în sesiunea aceea projectul cu greu va devenì lege şi astfel desbaterea lui s'a amênat pe toamna următoare. În toamnă fuserăm convocaţi de mai multe ori spre acest scop, însĕ bolnăvirea br. Eötvös, terminată cu trista catastrofă, ne a împedecat de a o putè îndeplinì. Pot asigura pe On. casă că nici o veleitate confessională n'a jucat rolă la această amânare, căci atunci nimĕrui nu i-a trecut prin minte sĕ zădărnicească desbaterea din preîngrigiri confesionale.

După moartea lui Eőtvős lucrul a pausat, însĕ devenind eu în Septemvre, 1870 ministru m'am vĕḑut silit ca şi br. Eötvös, căci se accentua din toate părţile reforma scoalelor medii şi necesitatea presentărei unui project de lege în privinţa aceasta. În urma acesteia am ţinut mai multe enquette şi conferinţe cu bărbaţi de specialitate a căror, fĕt a fost projectul de lege presentat de mine în 28 Iuniu, 1873. Acest project s'a desbătut în detaiu şi cu fundament în comisia pentru instrucţie şi raportul ei s'a pus în 9 Februarie, 1874. pe masa dietei, de aici s'a trimis în secţiuni şi raportul comisiunei centrale s'a presentat în 17 Maiu în parlament. Acest raport nu s'a pus la ordinea ḑilei, însĕ nime n'a agitat publice în contra lui din privinţe confesionale.

S'a făcut din el cestiune de bani şi s'a amânat pe timpuri mai bune.

La inceputul periodului 1875—1878 au început a suna trimbiţa confesiunilor. (Ilaritate viuă) În o adunare a superintendenţilor din Miskolcz au început a striga, că projectul despre gimnasii şi scoalele reale ameninţă autonomia bisericilor protestante.

Csánády Sandor Aşa şi este!

(Va urma.)

Înc'odată alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

(C.) Domnul X. autorul reflecsiunilor publicate în Nrul 21. al acestui jurnal, se vede că s'a supĕrat rĕu pe mine, pentru că n'am remas „consecuent în deducţunile“ mele, referitoare la alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

Firesce „consecuenţa“ ar fi dorit-o dlui sĕ meargă până acolo numai, unde am terminat cu criticarea faptelor oposiţiunei din sinod, acolo apoi sĕ încet, ear consistoriului sĕ-i dau bună pace, ori a lucrat bine după părerea mea, ori rĕu, căci mi am scos informaţiunile „din o fântână cu apă nu prea limpede, din ḑiarul „Luminătoriul.“

Ei bine! cine este de vină, dacă cele ce se publică în „Luminătoriul“ despre consistoriul din Caransebeş nu sunt „apă limpede“? Eu citesc cu atenţiune Luminătoriul, şi n'am aflat încâ nicí un cas, în care acel ḑiar sĕ nu fi dat loc rectificărilor, ba din contră l'am vĕḑut polemizând cu alt ḑiar în favoarea rectificărilor. O serie de corespondenţe s'au publicat în dênsul referitoare la această cestiune, şi dela Caransebeş nici o „apă limpede“ nu s'a vĕrsat peste dênsele, prin urmare publicul cetitoriu cu tot dreptul poate presupune, că cele publicate sûnt esacte.

Hai, sĕ ḑicem dară ca torentele din reflecsiuni va fi acea „apă limpede“, cu care dl X. crede că poate spăla pe cei negriţi în Luminătoriul.

M'aşi fi bucurat din suflet, dacă se dovedea că opiniunea mea asupra denumirei protopresbiterului nu este dreaptă, că consistoriul şi episcopul au proces corect şi conform legei, pentru că vătămarea legei nici odată nu este atât de periculoasă pentru biserică când ea provine dela popor, care arare ori le pricepe, şi de cele mai multe ori este dus în rătăcire prin conducători interesaţi, pe cari însĕ, dupăce se luminează, îi părăsesce, şi periculul este delăturat, ca şi când provine de sus, dela acele organe, cari în puterea oficiului lor nunumai trebue sĕ priceapă legea, dar întru esecutarea ei corectă sûnt datori a premerge cu esemplu bun.

Cu părere de rĕu trebue sĕ-mi esprim convingerea însĕ, că şi această „apă“ atât este de drosdioasa şi clocită, încât după părerea mea, cei spălaţi cu dênsa de feliu nu au devenit nici mai albi, nici mai parfumaţi, decum îi lăsase „Luminătoriul.“

„Nu este adevĕrat — se ḑice în reflecsiuni — că comisariul consistorial Filaret Musta a eschis în comitetul protopresbiteral pe recurintele I. Veloran dela candidare... el a făcut în confidenţă atenţi pe membrii comitetului, că contra acestui recurente ar fi în curgere un proces disciplinar, după informaţiunile sale oficioase, dar n'a cerut, nici insistat la eschiderea lui“!....

„Noi am ţinut şi ţinem de îndreptăţit pe comisariu ca pe impoteritul consistoriului a da în casuri concrete informaţiuni confidenţiale comitetului protopresbiteral despre referinţele personale ale recurenţilor, *căci la din contră presenţa lui în comitet este superfluă*“.

Dacă într'adevĕr numai asta ar fi chiemarea comisariului consistorial în comitetul protopresbiteral, atunci acei, cari susţin că pe basa §-tului 51 st. org. comisariul consistorial nu poate fi îndreptăţit decât numai „spre conchemarea şi celebrarea Sinodului“ şi că prin urmare în comitet n'are loc, ar avè toată dreptatea, căci de „informaţiuni confidenţiale“ nici comitetul, nici consistoriul n'are nici o lipsă. Informaţiunile referitoare la conduita concurenţilor nu trebue sĕ fie „confidenţiale“ ci pe faţă, ear pe acelea cu mult mai eftin şi mai cu demnitate le ar putè comunica consistoriul în scris cu comitetul; dar om onest nici n'ar primì un rol atât de de injositoriu.....

Eu însĕ pe basa §-lui 59 st. org. şi pe basa disposiţiunilor consistoriali basate în §. 46. st. org. susţin, că numai comisariul consistorial este îndreptăţit a duce presidiul în comitetul protopresbiteral, ear chemarea lui este cu mult mai sublimă decât a face pe „informatoriul confidenţial“ care este identic cu „denunciatoriul“

Dar dacă n'a intenţionat dl comisariu eschiderea din candidare a dlui I. Velovan, şi dacă n'a fost şi el de părerea, că comitetul este competente eventual a eschide din candidare pe vre-un candidat, mi-ar plăcea sĕ sciu: pentruce a aflat dlui de oportun „după informaţiunile sale oficioase“ a-l denuncia comitetului, că este în proces disciplinariu?

Eu aşa cred, că dl. comisariu, despre care se afirmă în reflecsiuni la acest punct că „s'a purtat cu tact şi n'a greşit“, n'a putut face această descoperire fără nici un scop, ear scopul n'a potut fi altul decât: că i-ar fi venit bine la socoteală eschiderea lui din lista candidaţilor, — şi că după părerea dsale împregiurarea că un preot este în proces disciplinariu este suficientă, ca acela sĕ fie eschis din lista candidaţilor, — ceea ce eu cred că ar fi un principiu foarte periculos, căci: ce este mai uşor? decât pe basa unor denunciări false, a încurca în proces disciplinariu pe cel mai nevinovat om, chiar naintea alegerei, dacă este concurent periculos, şi a-l absolva deplin după alegere, când nu mai poate aspira la protopopie.

Poftim tact şi procedere corectă!

„Este un neadevĕr colosal — se ḑice mai departe în reflecsiuni — că comisariul preşedinte a fost reflectat, că prin eşirea pretinşilor membrii protestatori sinodul ar fi devenit necapabil de a aduce decisiuni valide“. . . .

„Este fapt necontestabil, că constatarea numĕrului membrilor presenţi nu s'a cerut din nici o parte; ear comisariul preşedinte vĕḑênd că n'au eşit afară din localul electoral *toţi* consoţii dlui Mangiuca, şi că iară alţii eşiţi vin înapoi, a dispus votarea, al cărei resultat este cunoscut, că profesorul de teologiă A. Ghidiu a întrunit 17. voturi, Macsim Popoviciu 13. voturi, Paul Miulescu 1. vot, o persoană necandidată 1. vot, *la olaltă 32 voturi.*“

„Este neadevĕrat că la actul votărei *n'au fost presenţi 37.* de deputaţi, nnmerul prescris de §. 43 stat. org.“

(Auḑi colo! „Nu crede bărbate, ce veḑi cu ochii, ci crede tu ce-ţi spun eu“)

„A fost presenţi la acel act şi mai mulţi de 37 de deputaţi, dar fie din maliţie, sau rancoare, la cetirea numelui lor mai mulţi din ei au remas muţi. De esemplu aducem pe advocatul Lepa, apoi deputatul Teodor Drugariu, Nicole Patulea, pecarii comisarul consistorial i-a vĕḑut în sinod şi de cari dênsul şi aduce bine aminte.“

(Ce bine este informat, dl X. despre cele ce numai dl comisariu le poate scì, parcă este un trup şi un suflet cu dênsul)

„Greşala este a notariului sinodal, (aşa dară totuşi este greşală), care a întrelăsat a însemna pe acei deputaţi, cari aflându-se în localul electoral presenţi sub actul votărei, la apelul nominal au fost devenit muţi sau s'au fost pitulat, şi n'au voit sĕ se folosească de acest drept al lor.“

Cetind acestea, cugeţi că în amintitul sinod s'au jucat deputaţii „dea-mîţa oarbă“.

Ce sĕ facă bietul notariu? dăcă el legat la ochi, n'a cunoscut pe cei ce provocaţi de dênsul rĕmâneau „muţi şi sĕ „pitulau“.

(Va urma.)

Protocol

luat în adunarea alegĕtorilor români din cele patru cercuri electorali a le comitatului Braşov ţinută Vineri în 2 Martie 1883 sub presidiul dlui adv. Octavian Sorescu.

I. Presidiul deschide adunarea prin o cuvêntare acomodală, în care arată motivul, care a îndemnat pe comitetul electoral local, ca sĕ convocăm pe astăḑi o adunare generală a tuturor alegătorilor din acest cerc adecă: proiectul de lege pentru scoalele medie. Arată mai departe tendenţa acestui project, care nu este decât maghiarisarea, arată pericolele, cari ameninţă naţiunea şi limba noastră română, motive grave, cari ne umplu de grigiă şi temere. Legi aspre se aduc în dieta ţĕrii, ḑice oratorul în care nu suntem representaţi. Ne supunem la ele însĕ numai de silă! (Aşa este) Trebue se luptăm cu arme legali o naţiune piere fără de luptă. (Bravo aşa este) Sĕ facem aceea ce putem face. Se protestăm în faţa lumii, că noi nu abḑicem de limba şi de naţiunea noastră. Astăḑi sûntem datori, adause dsa, a ne manifesta ţinuta noastră faţă de acest project şi mĕ măgulesc a crede că toţi vom fi conduşi de unul şi acelaşi spirit de unul şi acelaşi cuget. Cu acestea vĕ ḑic: Bine aţi venit!

II. Pentru redactarea protocolului se aleg de secretari dd. Petra Petrescu şi Iosif Comanescu.

III. Luând cuvêntul dl advocat Sim. Mărginean, după o într'oducere corespunḑĕtoare cetesce şi propune spre primire următoarea Resoluţiune:

Resoluţiune.

Avênd în vedere, că una dintre basele vechei constituţiuni transilvănene au fost biserica liberă şi autonomă în stat şi că confesiunile în puterea deosebitelor legi fundamentale şi ale tractatelor încheeate cu Înnalta casă domnitoare au fost şi sûnt până acum în drept de a administra în sfera lor autonomă nu numai trebile bisericesci, dar şi pe cele scolare;

Avênd în vedere, că în puterea acestui drept sancţionat prin us secular şi devenit sucul şi sângele poporaţiunei, deosebitele confesiuni au înaintat în trecut eschisiv şi înaintează şi astăḑi în mare mĕsură şi cu bun resultat cultura în popor purtând astfel în locul statului, sarcina considerabilelor jertfe împreunate cu învĕţământul public; considerând că acele mĕsuri, cari în state cu unitate de limbă sûnt folositoare, nu sûnt aplicabile în state poliglote şi că în state poliglote şi în specie în Ungaria, unde naţionalităţilor nemaghiare, conscie de dreptul esistenţei lor individuale pentru desvolatarea lor culturală şi activitatea lor intelectuală, nu le a remas alt teren decât biserica şi scoala, este nu numai recomandabil, dar chiar în interesul culturei românesci de necesitate, ca prin scoalele deosebitelor biserici autonome sĕ se da posibilitatea, ca deosebitele naţionalităţi nemaghiare sĕ înainteze în cultură pe cale naturală, adecă sĕ se cultiveze în limba lor proprie.

Avênd în vedere, că projectul de lege despre scoalele medii şi despre cualificaţiunea învĕţătorilor la acele scoale ce se află astăḑi în ajunul de a devenì lege, nu se mărginesce în a precisa dreptul de suprema inspecţiune a statului faţă de scoalele medii confesionale ci vătămând autonomia şi dreptul de proprietate al confesiunilor acestor scoli concede amestec strein în trebile strict administrative ale scoalelor confesionale espunênd aceste scoale şi învĕţămĕmêntul în acele scoale la şicane, eară esistenţa acelor scoale la discreţiunea organelor statului.

În fine avênd în vedere că susnumitul project de lege ameninţă a confisca ultimul rest de drepturi acordate naţionalităţilor nemaghiare prin Art de lege XLIV din anul 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, privit până acum ca lege fundamentală în statul nostru, că pune prin mai multe disposiţii în locul interesului de cultură ţinta de maghiarisare şi prin aceasta amărĕsce sufletul acestor naţionalităţi, perpetuă agitaţiunea între cetăţeni spre cea mai mare daună a intereselor vitale ale popoarelor locuitoare în acest stat.

Avênd în vedere toate aceste împregiurări alegĕtorii români din cele patru cercuri electorale ale oraşului Braşov şi comitatului cu acest nume, adunaţi astăḑi în conferenţă declară:

Că susnumitul project de lege pentru scoalele, medii şi cualificaţiunea învĕţătorilor dela aceste scoale, ce ameninţă a ni se impune, nu numai că nu corespunde referinţelor actuale ale statului nostru poliglot, dar că acel project neţinênd cont de referinţele istorice ale Confesiunilor din patrie şi călcând în picioare drepturile şi autonomia deosebitelor confesiuni, drepturi garantate prin legi de stat vatămă profund simţul de dreptate al locuitorilor acestui stat şi vatămă cele mai sânte drepturi ale civilisaţiunei şi ale libertăţii, că mai departe punênd în loc de interesul învĕţământului şi al culturei, scopuri streine şi anume scopuri de a maghiarisa, nu numai că nu înaintează cultura poporului, ci agitâno temerile naţionalităţilor nemaghiare în continuu jignesce buna înţelegere între cetăţenii aceluaşi stat şi prin aceasta periclitează cele mai vitale interese ale statului şi subminează bunăstarea popoarelor, peutru aceea alegĕtorii din aceste patru cercuri electorale, vĕḑênd acest pericul ameninţător **protestează contra atentatului ce se intenţionează prin acest project de lege.**

Între aprobări generale adunarea declară prin sculare că consimte întru toate cu Resoluţiunea şi o primesce en bloc de a s'a.

IV. Dr. Aurel Mureşan, redactorele „Gazetei Transilvaniei“ emoţionat de aspectul unei întruniri atât de imposante de alegĕtori mulţămesce adunării în numele pressei române pentru viul interes, pentru patrioticele manifestări, ce le a dovedit cu astă ocasiune momentoasă, Mĕ bucur, dlor, ḑise d-sa, că prin ţinuta Dv. resfrângeţi aserţiunile netemeinice a le pressei maghiare care ne aruncă că sûntem trădători de patrie, pentru că ne aperăm dulcea limbă strămoşească şi că eu nu vorbesc din inima poporului. (Ba da, aşa simţim.)

V. În numele alegĕtorilor din afară dl G. Proca mulţămesce inteligenţei din Braşov pentru zelul dovedit şi cu astă ocasiune faţă de sântele noastre cause naţionali.

VI. Dr. Ioan Neagoe într'o cuvêntare mai lungă însoţită foarte des de aplause constată drepturile neprescriptibile ale poporului nostru în această patrie. Vrem sĕ remânem ceea ce sûntem, ḑice dênsul, altcum nu! Ingerinţă în casa noastră nu putem suferì. Noi sûntem adevĕraţii patrioţi, pentrucă noi nu ne am călcat nici odată jurămêntul şi considerând că naţiunea română a dovedit aceasta în decursul timpului şi că acest patriotism l'a sigilat prin torenţi de sânge, vĕrsaţi pentru apĕrarea acestei ţĕrii, respingem cu indignaţiune numele de trădători şi 'l aruncăm în faţa acelor, cari îl merită! (Aprobări.)

VII. Dl advocat Ioan Lenger luând ansă din vorbirea dlui Red. al „Gazetei Tr.“ A. Mureşean, declară în numele adunării că aceasta consimte întru toate cu ţinuta deamnă a „Gazetei Trans.“ în cause naţionale şi asigură pe dl redactor că până va lupta cu armele cu cari se luptă, poporul român totdeauna va fi cu dênsul. (Aprobări generali).

VII. Presidiul mulţumesce alegĕtorilor pentru interesarea patriotică dovedită astăḑi, înfăţişându-se în numĕr atât de considerabil, într'o causă atât de momentoasă.

Şedinţa se închieă.

Braşov, D. U. S.

Octavian Sorescu m. p., preşedinte.
Petra-Petrescu m. p., secretar.
Ios. Comanescu m. p. secretar.

Nr. 1883 Scol.

Prin emisul înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publ. ddto 22. Februarie n. 1883 Nr. 5683 se escrie concurs pentru următoarele stipendii vacante din fundaţiunea Beşaniană.

a) un stipendiu a 100 fl. anuali pentru o elevă dela vre-o preparandie de învĕţătoreasă din patrie;

b) trei stipendii de câte 100 fl. anuali pentru ascultători la vre-o preparandie de învĕţători din patrie.

La stipendiile aceste pot concurge eleve şi elevi preparandiali fără deschilinire de confesiune, şi anume cei dela preparandiile de stat prin direcţiunea acestora, ear cei dela preparandiile confesionali prin autorităţile superioare (consistoriile eparchiali) concerninte, fiind a se alătura la cererea concursuală: estras din matricula botezaţilor, testimonii despre ante-studii, atestat despre purtarea morală a concurentelui şi legitimare despre starea familiară şi materială a aceluia.

Cererile astfeliu instruite sûnt a se aşterne la preparandiile de stat prin consiliul direcţional, la cele confesionale prin autoritatea superioară concernintă până *la 30 Martie st. n. a. c.* direct la curatorul fundaţiunei de Rudnyánski Ferencz în Budapesta.

Aducêndu-se aceasta la cunoscinţa elevilor şi elevelor de confesiunea greco-orientală dela ori ce preparandie se înseamnă în sensul statutelor fundaţionali concerninte spre orientare:

a) că in privinţa legitimărei despre starea faliamiră şi materială e de a se arăta prin certificat dela antistia politică concernintă posiţiunea socială (caracterul) a părinţilor; starea lor materială, aşa dară nu atestat de paupertate, eventual repausarea acelora: apoi numĕrul pruncilor acelora şi dacă suplicantele sau vre un frate al aceluia are vre un stipendiu sau ajutoriu.

b) Purtarea morală e de a se atesta şi din partea direcţiunei institutului, la care studiază.

c) Cererea concursuală e a se aşterne in limba, maghiară, ear acluselor aceleia estradate în altă limbă e; a se alătura traducere maghiară autenticată.

d) Cererile neînstruite în modul acesta nu se vor lua în considerare.

Elevii din despărţĕmântul pedagogic al seminariului Andreian au a aşterne cererile lor adresate către susnumitul curator la acest consistoriu până la 13/25 Martie a. a.

Sibiiu 23 Februarie (7 Martie) 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Varietăţi.

* (Adunarea generală.) a comitatului Sibiiului este convocată în şedinţă estraordinară pe Luni în 28 Februarie (12 Martie).

* (Convocare). Alegatorii români din ambe cercurile electorale ale comitatului Fagaraşului, cu deosebire preoţii, învĕţătorii, primarii şi inteligenţa română sunt prin aceasta conchemaţi a participa la adunarea care se va ţinè Vineri 16/4 Martie 1883 ante ameaḑi la 10 oare în Făgăraş, în sala otelului „Kral.“

Obiectele de pertractare:

1 Raportul despre activitatea subsemnatului comitet.

2. Votarea unei resoluţiuni eventual unei adrese către ambi Metropoliţi români referitoriu la noul project de lege despre scoalele medie confesionale.

Făgăraş în 6 Martie 1883.

În numele Comitetului alegĕtorilor români din comitatul Făgăraşiului, *Alecsandru Micu*, vicariu, *Petru Popescu*, protopop, *Ióan Roman*, advocat, *Duvlea Hilariu*, advocat.

* *(Avis)* Cu Nr. următor al foaiei noastre vom începe publicarea numerilor traşi în loteria de esposiţiune din Triest.

* (Concert) arangiat de dd. Carol Schulz şi Iosef Preczlik membri capelei cetăţii, cooperând şi dl. Otto Kapp, dirigent al chorului, va avè loc aḑi de seară în sala dela „împĕratul romanilor“. După concert va urma joc. Programa concertului de 8 piese este aleasă. Începutul la 8 oare.

* („România jună“). Rugăm pre toţi Dnii cărora ne-am luat voie a trimite liste de abonament pentru „Almanachul“ ce-l edă societatea, a ni le inapoia în timpul cel mai scurt, ca sĕ ne putem orienta. Viena în 7 Martie n. 1883. Comitetul pentru „Almanach.“

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 8 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	129.29	119.90
Renta de aur ung. de 4%.	88.50	88.85
Renta ung. de hârtie	86 35	86.45
Împrumutul drumurilor de fer ung.	135.75	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.10	91.—
Sorţi de regularea Tisei	109.75	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.—	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.65	97.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	829.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	310.25	310.—
Acţiuni de credit austr..	309.50	319.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin.	5.62	5.62
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 85. [368] 3—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinaţiuni consistoriale dto 11 decembre, 1882. Nr. 4739. Plen. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Iliei, pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23. punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Ilia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterali; *b)* venitele ordinari a le parochiei de clasa a III. din Ilia.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puţin de VIII. clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au tenminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul rigoros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre-un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiei esaminătoare a consistoriului archidiesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii hirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei adminîstratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela cousistoriul archidiecesan (plenar) speciala îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voesc a concurge la acest post, au a-şi asterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu, în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiunea acestui concurs în foaia „Telegraful-Român,“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciali în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii; (anul luna şi ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora) esamenul de maturitate şi altele; studiile pregătitoare teologice (anul şi locul acelora, şi esamenul de cualificaţiune) serviţiile de până acuma pe terenul bisericesc (timpul locul şi categoria acelora) în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni.

Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualmente toate altfeliu de recomândări.

Ilia Mureşiana la 25 Ianuarie 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Iliei.

Ioan Papiu m. p., presid. comis. cons.
Parteniu Crişan m. p., notariu.

Nr. 97. [369] 1—3

EDICT.

Ana Georgie Rusuleţiu din Codlea legiuita soţie a lui Bucur Marcu tot din Codlea, protopresbiteratul Branului, care de 4½ ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se sci unde se află şi de mai trăiesce este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto. 17 Februariu a. c. Nr. 594 B. citată, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze inaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asuprăi de barbatul ei.

Braşov, 22 Februariu 1883.

Scaunul protopresbiteral ortod. orient. al tractului Branului, ca for matrimonial de prima instanţă.

Zambach şi Gavora.
Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [205] 25—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 24. Sibiiu, Marți 1|13 Martie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 463 Scol.

Stipendiștii din fondurile archidiecesane gr. or. se provoacă prin aceasta, ca sub urmarea sistărei stipendiului, sĕ legitimeze în termin de 14 ḑile dela publicarea presentă progresul făcut în studiile sale prin așternerea documentelor concernente la acest consistoriu.

Din ședința consistoriului archidiecesan, ținută în Sibiiu, la 22 Februarie 1883.

Nicolau Popea m. p.,
Archim. și Vicariu Archiepiscopesc.

Nr. **216** cons. Plen. 1883.

Cerculariu

cătră toate oficiele parochiale din tractul protopresbiteral al Săliștei și cătră Onorații membrii ai sinodului protopresbiteral înmulțit din același tract.

Subscrisul în calitate de comisariu consistorial denumit prin ordinațiunea consistorială din 22 Ianuariu a. c. Nr. 216 Plen. în causa alegerei de protopresbiter în tractul protopresbiteral vacant al Săliștei, conform §-lui 51 din statutul organic al bisericei ortodocse române din Ungaria și Transilvania, după espirarea terminului de concurs publicat în Nrii 148, 149, și 150 ai ḑiarului „Telegraful Român“ din anul 1882, convoc și declar de convocat prin acésta sinodul protopresbiteral înmulțit al tractului Săliștei pe ḑiua de Luni **21 Martiu (2 Aprile) 1883** în opidul **Săliște** spre scopul alegerei de protopresbiter pe basa concurselor întrate în terminul preclus la Venerabilul Consistoriu archidiecesan. Deci Onorații membrii ai sinodului protopresbiteral înmulțit, atât cei ordinari, cât și cei estraordinari, preoți și mireni, consemnați în lista aci sub ·/. aclusă, sunt provocați și poftiți a se presenta la ḑiua de 21 Martiu (2 Aprile) a. c. în opidul Săliște destul de timpuriu pentru a asista la servițiul divin, ce se va începe în biserica cea vechie la 8 óre diminéța și se va termina cu rugăciunea pentru învocarea Duchului Sânt, — éră la 10½ óre ante améḑi a participa la acest sinod electoral.

Acest cerculariu de convocare al sinodului protopresbiteral electiv dimpreună cu lista deputaților preoțesci și mirenesci, ordinari și estraordinari, se trimite conform §-lui 15 din instrucțiunea sinodului archidiecesan din anul 1877 pentru procedura la alegerea de protopresbiter fie-cărui oficiu parochial dela bisericile tractului protopresbiteral al Săliștei spre publicare în bisericile tractuale Duminecă în **6/18 Martiu a. c.** — avênd parochul local îndatorirea a provoca pe deputații cercurilor respective mirenesci a se presenta la sinod pentru actul alegerei de protopresbiter. Totdeodată, pentru ca conchiămarea acestui sinod înmulțit electoral sĕ ajungă cu atâta mai sigur la cunoscința fie-cărui membru al sinodului, acest cerculariu, prelângă publicarea lui în ḑiarul „Telegraful Român“, se trimite fi-e cărui membru al sinodului protopresbiteral înmulțit.

Trăiesc în acea firmă speranță, că Onorații membrii ai sinodului protopresbiteral înmulțit sciind aprețuì însemnătatea actului, pentru care sunt convocați, se vor presenta cu toții la sinodul protopresbiteral în locul și la terminul îndicat mai sus pentru a concurge cu votul lor la alegerea fiitoriului protopresbiter al tractului Săliștei.

Sibiiu, 28 Februariu (12 Martiu), 1883.

Dr. Il. Pușcariu m. p.,
comisariu consistorial.

Element de ordine.

Aspectul într'unirei alegĕtorilor români în sala dela „împĕratul romanilor“ în Sibiiu a făcut și asupra noastră, dar și asupra neromânilor nepreocupați impresiunea cea mai favorabilă.

Într'unirea ne a dovedit, că ori cât apare, poporul nostru de apatic în cestiuni mai indiferente, când e vorba de o cestiune, care pĕtrunde adûnc în esența esistenței sale, la moment se desbracă de apatia ce i se părea obicinuită, și dacă s'ar cere, ar trece prin apă și prin foc acolo, unde îl chiamă datorința.

Nu așteaptă sĕ i se promită munți de aur, nici nu caută, ca sĕ'l îndemne cineva cu mijloace ademenitoare și amăgitoare. E destul sĕ scie, că se tratează de o causă sântă a lui cu urmări de importanță în viitor și atunci el se duce, unde este chemat, ca sĕ vadă cu ochii și sĕ audă cu urechile lui, ce se face și ce se vorbesce despre soartea lui.

Și apoi dacă se duce, privesce și ascultă cu interes, așa încât nu poate ca din când în când sĕ nu dea espresiune identificărei sale cu aceea ce aude, că i se spune despre trecutul, despre presentul și despre viitorul sĕu.

Preste toate aceste însĕ românul este încoronat cu o însușire, care sĕ i o păstreze Dḑeu cât va trăì poporul nostru pe lumea aceasta. Este încoronat cu însușirea ordinei. Românul e ordinea însași.

Bine sĕ fim înțeleși, nu vorbim de ordinea în forme, ci de acea ordine esențială, care evită scandalul și escesele.

Aceasta se poate vedè la toate ocasiunile.

Ne aducem aminte, că pe câmpul libertății la Blaj în 1848 s'au într'unit vre-o 40,000 români, amăriți de tratamentul barbar din trecut al asupritorilor lor. Aceștia, deșì în țeară și în afară de țeară se gerau de oamenii ordinei, necunoscênd poporul, pe care creḑuseră că l'au ținut ei și nu moralitatea lui în ordine, se îngrigiseră de o brigadă de trupe cu infanterie, cavalerie și artilerie, ca prin aceasta sĕ țină mulțimea adunată în ordine. Întru fericire rĕposatul, atunci numai episcop, mai târḑiu Archiepp. și Metropolit, marele Andreiu bar. de Șaguna, care cunoscea mai bine firea românului, a spus comandantului brigadei, că poporul român n'are lipsă de mijloace de aceste, pentru că e în stare a susținè însuși ordinea, și așa a fost. Esemple de feliul acesta am mai putè amintì în mare și în mic. Într'unirea din Vinerea trecută este unul dintre cele mai recente, unde peste 2000 de oameni, conduși de sine înșiși, au dat dovadă eclatantă despre aceea că românul este pĕtruns de simțĕmêntul de ordine.

A ascultat cu aceeași pietate, cu care a venit făcêndu-și drum prin troiene de omeți ce i s'au pus în cale, și-a arătat consimțirea, a aprobat și — apoi s'a îndepărtat în linisce spre a'și căuta earăși de afacerile sale ḑilnice.

Ne-am indignat foate mult, când am aflat că susțin unii oameni, în fața unor doveḑi atât de invederate ale caracterului românesc, că s'ar afla români, cari ar amenința unora dintre maghiarii aflători aici. Astfel de sgomote, cari contraḑic cu totul firea românească, le tacsăm de nesce scorniturì cari purced sau din frică superfluă, sau din maliție spre a discredita și mai mult pe români și spre a provoca stări escepționale asupra noastră.

Scornitorilor le-am recomanda mai mult sânge rece, mai multă judecată dreaptă și fără preocupațiune și atunci fie siguri că elementul de ordine nu va fi turburat și dacă acesta nu va fi turburat ne vom bucura toți de liniscea și pacea, care sĕ o dorim cu toții!

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Februarie.

Sâmbătă, cetim în „S. d. Tageblat“ a avut loc în Deva*) o adunare foarte agitată (?) de preste 2000 români din comitatul Hunedoarei. Adunarea a pro-

---

*) Aḑi în 1 Martie am primit și noi o corespondență.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 22).

— Eu ți o pot spune, domnișoară, replică, maiorul. Un necunoscut a cerut aici ospitalitate, i s'a ḑis, sĕ se ducă la moșie ne mai fiind loc în castel. El și-a spus numele, a arĕtat epistola maiordomului, care-l chiamă în numele baronului, a stăpânului sĕu, pentru întreținerea societății aici reunite. Eu nu sciu aflatu-s'au vr'un unghiu spre a-l adăpostì în castel sau alt undeva: destul că el a sosit, faptul este sigur.

— Cine ți-a spus-o?

— Maiordomul însuși.

— Și a avut mască?

— Avut.

— Și cum este el, mare, gros, bine făcut, cu picioarele strîmbe?

— Eu nu l'am întrebat de aceste, de oare ce l'am vĕḑut cu ochii mei în Stockholm firește mascat, însĕ întru cât am putut observa, el este mare, bine făcut și sprinten ca un cerb.

— El va fi poate un jucător pe funie bĕtrân, ḑise Cristiano, care părea că n'are interes la conversația aceasta, decât numai din complezanță.

— Ba nu! ḑise Margareta, el este un bărbat foarte bine crescut.

Toată lumea admiră stilul și spiritul comediilor sale.

— Dară cine probează că sûnt ale lui?

— Bărbați instruiți în toate literaturile vechi și moderne afirmă că el n'a compilat nimic, și că vodevilele sale comice, care nu arare ori sûnt și sentimentale, au fost în Stockholm un eveniment literar.

— Creḑi Dta că o sĕ-l auḑim mâne? întrebară din toate părțile.

— Eu așa cred, rĕspunse maiorul: însĕ, dacă domnișoarele sûnt nerăbdătoare a o afla, eu mĕ ofer a-l căuta și a-l întreba.

— La mieḑul nopții? ḑise Cristiano uitându-se la pendulă. Bietul artist va fi adurmit!

Eu credeam că contesa Margareta are a întreținè societatea cu un project mai serios.

— Da, în adevĕr, esclamà Margareta, eu vĕ propun un mic bal între noi. Eu sûnt de nou venită, o adevĕrată sĕlbatică, mărturisesc; eu nu sûnt cunoscută din partea Dvoastră, de cât de două sau trei ḑile; însĕ toate persoanele, care le vĕd aici m'au primit așa de bine, încât am curagiul a mărturisì... ceea ce dl Goefle va binevoì a vĕ spune.

— Eată faptul, replicà Cristiano: contesa Margareta este, precum d-ei însuși v'a spus, o adevĕrată sĕlbatică. Ea nu scie nimic pe lume, nici măcar a juca, ea este cât se poate de disgrațioasă, schioapă, cel puțin ca vestitul nostru măestru Stangstadius. Afară de aceasta ea este greoaie, distractă mioapă. . . În sfêrșit, spre a te hotărì sĕ joci cu dênsa, îți trebue o doză bună de caritate adevărat creștinească, căci. . .

— Destul, destul! esclamà riḑênd Margareta, Dta descrii persoana mea cu o rară umilință; însĕ eu îți mulțămesc și pentru aceasta. Onorabila societate va aștepta acuma ceva așa de urît, încât anevoie o sĕ ies cinstit din afacerea aceasta; Dvoastră o sĕ fiți incântați de mine. Chestia este că eu voiesc a-mi face debutul în societate mică și dacă dvoastră voiți cu toții, sĕ jucăm în galerie. Orchestrul din sala cea mare face destul sgomot, ca sĕ auḑim cât ne este de lipsă.

Mai mulți tineri săriră cătră Margareta spre a-i cere preferența. Ea le mulțămì spunêndu-le că dl Cristian Goefle s'a oferit de mai înainte a fi victima.

— Da, domnilor! ḑise Cristiano vesel, luând mica mână mănușată a Margaretei în mâna sa. Deplângeți mĕ cu toții și sĕ pornim la muncă!

testat contra projectului de lege privitor la instrucţiunea secundară şi a declarat resoluţiunea adunărei românilor din Sibiiu de a sa, aprobând cu desěvêrşire procederea presei române. La început au fost şi maghiari de faţă, s'au depărtat însě curênd, vědênd dispositiunea cea agitată a adunărei.

Atât din „S. d. T.". Ne mirăm că de Sâmbătă pănă astădi noi n'am primit nici o scire şi e caracteristic că şi foaia citată şi a primit telegrama din Orěştie şi nu din Deva, unde a fost adunarea.

Conferenţa dunăreană încă nu este terminată.

În Paris sûnt simptome revoluţionare. Lucrătorii cer ocupaţiune.

Cancelariul rusesc Gorciacoff şi Comonduros, fostul min. pres. al Greciei, au murit.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Trefort Ágoston, ministrul de culte şi instrucţiune publică continuând:

Cu toate acestea în 29 Noembre, 1875 am presentat în afacerea aceasta din nou un project, căci n'am putut recunoasce strînsa legătură dintre autonomia protestantă şi reforma scoalelor medii. Şi acest project fu pertractat în comisia scolară, însě din consideraţiunea afacerilor de împăciuire de atunci comisia scolară n'a făcut raport parlamentului. În astă stare de lucruri am aflat mai oportun a abdice deocamdată dela regularea prin lege a scoalelor medii. Un an de dile n'am făcut nimic în această afacere. După un an de dile m'am pus în conţelegere cu mai mulţi bărbaţi protestanţi cu vadă şi m'am restrîns numai la supraveghiere. Aceasta o am făcut fiind atacat, căci acest project a avut nefericirea că îndată ce l'am presentat casei, s'au pus toate în mişcare spre a fi luat dela ordinea dilei, şi dacă l'am retras, s'a pretins ca sě-l presentez, şi aceasta mai ales din această parte (Arată pe stânga estremă; o voce din stânga estremă: Nu-mi aduc aminte!) M'am pus ear pe lucru, şi când am ajuns la modul de esecutare a suprainspecţiunei, mi s'a reflectat, că despre inspecţiune nu se poate face lege, pănă ce nu vom regula organismul scoalelor, şi că trebue sě coordinăm res litteraria, căci numai aşa putem precisa inspecţiunea. Mam supus şi acestei dorinţe şi în 20 Martie, 1880 am presentat un project de lege detaiat despre gimnasii şi scoalele reale. Comisia scolară şi-a presentat raportul ei la 7 Maiu şi la 11 Maiu projectul s'a pus la ordinea dilei, a fost reservat însě norocul domnului deputat Madarász Iozsef, că din interese confesionale şi electorale sě mijlocească luarea lui dela ordinea dilei.

Csanády Sándor: Aşa au pretins interesele libertăţei! (Mişcare).

Trefort Ágoston ministru de culte şi instrucţiune: A urmat un nou period legislativ, şi în 6 Octomvre 1881 ear am presentat projectul în parlament. Bisericile şi confesiunile urmăreau cu mare atenţiune pregătirea acestui project, şi şi-au esprimat dorinţa, ca sě fie ascultate şi ele, în urma căruia, comisiunea scolară, la iniţiativa mea, a conchemat pre representanţii confessiunilor şi pre cei mai celebrii dintre bărbaţii specialiştii în cele ale învěţământului. (Biserica noastră nu a fost nici consultată, nici ascultată N. Tr.) Resultatul acestei enquette a fost fasciclul cunoscut şi domnilor deputaţi, în care sûnt depuse dorinţele şi aspiraţiunile respectivilor. Comisia scolară a voit sě pertracteze projectul cu considerarea acestor observări, însě când a venit lucrul la întrebarea sě se primească projectul ca basă la desbaterea specială, a luat lucrul o direcţiune neaşteptată şi la cestiunea fondului instrucţiunei, a cădut projectul. O parte a dis: projectul de lege e foarte bun, şi eu-l primesc, dacă mi se vor da garanţii, că fondul instrucţiunei va rěmânea catolic: cealaltă parte a dis: eu primesc projectul, dacă mi se va garanta, că fondul instrucţiunei nu e catolic, ci are caracter de stat. Şi fiind că projectul nu dispunea nimic în privinţa aceasta, nici o parte n'a voit sě-l primească, şi în comisie nu s'a primit la desbaterea specială. Nepresentând comisia raport On. case, n'a rěmas alta de făcut, decât sě-i se înnapoieze projectul, şi acum raportul ei dimpreună cu projectul nou stilisat s'a presentat On. case, şi este pus la ordinea dilei.

Dacă esaminăm acuma cele cinci projecte de lege ale guvernului, cele trei raporturi ale comisiei, cu totul opt la numěr, şi în urma acestora projectul modificat în mai multe privinţe, e foarte evident încât difer ele şi încât seamănă. Projectul Bar. Eötvös în cele didactice difere foarte mult de cele următoare, căci el a susţinut împărţirea între gimnasiu inferior şi superior, intenţionând a introduce după cursul gimnasial de şese ani cursul liceiului de trei ani. În partea administrativă, şi cu deosibire cu privire la inspecţiunea supremă projectul Br. Eötvös nu difere esenţial de cele următoare. Projectele următoare se deosebesc unele de altele după împregiurări, după esperinţele nouě şi după persoanele, cari au avut rol la facerea lor. Aşa spre esemplu; în unul, esamenul de maturitate este scos din scoală, şi spre acest scop se compun comisiuni speciale fără privire la natura juridică şi confesională a scoalei, în altul, lucrul acesta este atins numai în general — numěrul profesorilor în unul e mai mic, în altul mai mare — în un lucru însě toate se unesc. . . .

Thály Kálmán: În centralisare (Contradiceri din dreapta).

Trefort Ágoston: În libertatea învěţământului. (Aprobări din dreapţa.) Fie-care dia acestea projecte permite confesiunilor, oficiolatelor, comunelor şi singuraticilor cetăţeni, sě susţină scoale, sau sě înfiinţeze scoale nouě, mai mare libertate nu poate esista în vre-un stat. (Aprobări din dreapta) În stat însě fie-care libertate - şi are condiţiile, marginile sale, astfel şi libertatea învěţământului şi a scoalei, căci alt cum statul nu ar corespunde chiemărei sale. În nici unul dintre projectele presentate nu se află nici umbra nisuinţei monopolului statului sau nisuinţa de a suprima autonomia scoalei. Şi eu tare cred, că dacă legislativa după o desbatere serioasă şi cu unele modificări ar fi ridicat la valoare de lege ori şi care dintre projectele presentate, nu s'ar fi perdut nimica, din contră ar fi rěmas intactă autonomia bisericească, ar fi luat avênt afacerea scolară, şi spiritele ar fi liniştite.

Acum, dacă cineva după astfel de antecedenţe poate trage conclusiuni din esperienţe şi este constrîns de a nu putè lăsa sě cadă lucrul, căci fiind el pus la ordinea dilei, trebue şi decis, e lucru natural, că omul se va ferì de stâncile, în cari projectul sěu a suferit naufragiu.

Eu m'am silit sě scot din project tot ce ar îngreuna primirea lui, cu deosebire multele părţi, cari făceau projectul odios înaintea susţinětorilor de scoale. Pentru aceea inspecţiei supreme i se dă espresie în douě momente, căci aici zace deoparte constatarea resultatului, de alta posibilitatea şi suprema lui condiţie. Căci acest project are douě probleme: problema politică: precisarea capitlului 5 al articlului de lege XXVI din 1791; problema culturală sau didactică: ridicarea învěţământului şi resultatul învěţământului. Am pus deci pond pe esamenul de maturitate şi pe cualificarea profesorilor.

La esamenele de maturitate, cari sûnt prima condiţie a învěţământului ulterior, şi după legea despre cualificarea amploiaţilor sûnt şi cualificaţiune, trebue sě'şi eserciteze statul dreptul de controlă, şi ca aceasta s'o facă cu efect, şi sě nu remână numai pe hârtie, nu se poate ajunge decât numai în forma propusă în project. Şi de oare ce resultatul învěţământului atêrnă dela cualitatea profesorilor, şi fiindcă statul conform acestui project încrede fie căruia cualificarea profesorilor şi permite fiecăruia formarea de institute pentru profesori (Strigări din stênga estremă: Le este permis sě plătească!) cualificarea lor şi o susţine şieşi şi nu o lasă din mâna s'a.

Thály Kálmán: Când nici nu o are în mână! (Sgomot în dreapta)

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Spre scopul acesta institue la ambele universităţi comisiuni pentru cualificarea profesorilor. Şi asta nici că se poate altfeliu, căci astădi nu esistă alte corporaţiuni scientifice, cărora s'ar putea încrede această afacere.

Contrarii projectului ai acestor păreri din comisia scolară, fără a aştepta pertractarea în parlament, au dat vot separat, alţii în alt mod au păşit contra projectului. Mě věd deci silit a critica părerile contrarilor noştri şi cele dise deja sě le desvolt mai pe larg.

Votul separat şi din punct de vedere psichologic este un document interesant, căci el e compus din douě diferite păreri, şi cuprinde în sine judecata a doi secoli diferiţi. (Aşa este! din dreapta.) Direcţiunea realistică egalisătoare şi renitenţa confesională.

Thály Kálmán: Mulţămim frumos!

Trefort Agoston, Ministru de culte şi instrucţiune: Nu o dic ca vătămare, însě nu o pot numì altfel, decât renitenţă, care arată faţă cu statul jalusie, ca şi când ne am putè teme de o contrareformaţiune. Acestea douě şi au dat braţul în votul separat.

Thály Kálmán: Trefort Cardinal! (Sgomot în stênga. Sě audim! din dreapta.)

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune:

Direcţiei prime se dă espresie mai ales în şcoala reală unitară, căci autorii votului separat nu se împacă nici cu gimnasiul actual, nici cu realele actuale, ci voesc sě institue o a treia scoală unitariă. Eu în privinţa aceasta merg mai departe ca domnul raportor, după care sub *judice res est*: eu afirm că cestiunea este deja decisă; scoala medie unitară este o imposibilitate, căcì nu se poate aduce în consonanţă cu actuala viaţă culturală şi economică. (Aprobări din dreapta). În societate sûnt anumite vocaţiuni, spre a căror preparare limbele classice şi cunoscinţa literaturei lor e neapărat de lipsă, şi în direcţia aceasta se esprimă naturaliştii, şi medicii cei mai renumiţi; altora limbele clasice nu le sûnt de lipsă. Nu mai încape îndoeală, că cu cunoscinţa limbelor moderne se poate ajunge un mare grad de cultură. A contopì scoala reală cu gimnasiul, nu e consult nici pentru aceea, căci prin această contopire nu-şi ajunge scopul nici una, nici alta. Scoala reală cu limba latină e condamnată eo ipso. Şi fiind că autorii votului separat se duc aşa de departe, încât propun respingerea projectului din motivul, cà organismul scoalei medie sě se baseze pe o scoală reală unitariă, ar fi făcut foarte bine sě fi spus, că ce sě fie această scoală medie, şi sě dea oarecari indigitări bietului ministru de culte, care ar lua asupră-şi această problemă — eu nu m-aşi încumeta a o primì asupra mea — de ce sě se ţină: sě fie scoala aceea gimnasiu cu o limbă clasică, sau doară scoală reală, cu limba latină şi francesă? Scoala medie unitară este o idee învechită, care nu va mai învia în veci, cu escepţia acelui stat, care va introduce organisarea lucrului de toate dilele şi sistema castică. Mi-ar plăcè sě mai sciu, de ce natură sě fie acea scoală medie: cu caracter de stat, sau de ce natură, căci din votul separat se poate deduce, că ea se poate susţinè ad libitum de ori şi cine, şi se poate deduce şi aceea, că ea sě fie scoală de stat.

Votul separat pune mare pond pe gravamenul referitoriu la îngreunarea preste mesură şi afirmă că projectul nu consideră de loc acest rěu. Imputarea aceasta trebue sě o resping.

Noi cunoaşcem prea bine afacerea prea marei îngreunări şi e curios, că, pe când ne plângem asupra acestui incident, se aud espresiuni, pe basa cărora îţi vine a crede, că copiii de sub sistema veche n'ar fi trebuit sě înveţe absolut nimica. Eu însě dic, că acela care a avut ambiţiune, a avut şi de învěţat destul.

Mulţi copii s'au têmpit prin memorisare, ear elevii din clasa a 6-a, cu care se închea pe atuncea gimnasiul, trecea cu o adevěrată nervositate la filosofie, temêndu-se de aşa numitul învěţământ înalt, în deosebi de mathematică. Sě cercetăm însě, de unde se trage prea marea îngreunare? Dela prea marele numěr de obiecte? Sigur nu! Deci ce trebue făcut într'u delăturarea îngreunărei preste měsură? La fie-care obiect de învěţământ sě se ficseze měsura cuvenită. Acesta se poate întêmpla numai prin conducerea corectă a institutelor de învěţământ. Se cer directori buni, cari sciu susţine ordine strictă între profesori şi îi sciu reţinè a trăì în unire şi solidaritate. (Aprobare în dreapta). Nu ne vom ajunge nici când scopul, dacă, conform votului separat vom lăsa mână liberă profesorilor şi vom interpreta libertatea învěţământului într'acolo, că profesorilor e ertat a'şi înmanua objectul sěu de învěţământ independent de celelalte objecte, de oare ce libertatea aceasta, care are de gând a o da profesorului şi pe basa cărora fie-care îşi poate ridica objectul sěu de învěţământ la valoarea objectelor principale completează prea marea îngreunare.

Într'o clipă locul fu ales şi contradanţul organizat.

Margareta se rugà a nu lua parte la cadrilul ce tocmai începea.

— Eşti foarte emoţionată, îi dise Cristiano.

— Da, respunse ea. Inima îmi bate ca la o pasere, care îndrăsneşte pentru prima oară a eşì din cuib şi care nu ştie bine, dacă are aripi sau ba.

— Eu înţěleg, replică aventurierul, că primul contradanţ este un eveniment grav în viaţa unei domnişoară. De acum într'un an, când vei fi jucat la vr'o sută de baluri îţi vei aduce poate aminte de numele şi de figura umilitului muritor, care a avut fericirea şi gloria a-ţi dirige paşii cei dintâiu.

— Da, de bună samă, domnule Goefle, amintirea aceasta va fi pururea legată de amintirea emoţiunilor celor mai mari din viaţa mea, de frică de baron şi de bucurie că am scăpat de el printr'un curagiu, de care nu m'am ţinut capabilă, şi care numai Dta şi unchiul Dtale mi l'aţi inspirat!

— Totuşi am sěţi spun, dise Cristiano, că eu nu sûnt deplin convins de aversiunea Dtale către baron!

— Cum aşa?

— Fiind-că eşti cu mult mai fricoasă a juca în public decât cu el.

Şi totuşi cu el n'am jucat şi cu Dta joc.

(Va urma.)

Partea politică a votului separat, dacă o pot numì astfel, e îndreptată asupra controlei la esamenele de maturitate şi de cualificaţiune. În deosebi se escepţionează comisariul guvernial, şi chiar în punctul acesta s'a luat privire la interesele şi-sě o spunem verde — la susceptibilitatea confesiunilor, ca sě fie posibil a trămite la esamen în locul directorului suprem districtual de scoale aparţinětor de altă confesiune un atare bărbat, care sě nu fie antipatic respectivilor şi sě ţine de aceeaşi confesiune.

Tháły Kálmán: Pe un Juda! (Desaprobare viuă în dreapta.)

Trefort Ágoston, Ministru de culte şi instrucţiune:

Dară el nu dispune acolo de nimica, ci contrasignează numai testimoniul, fără de aceasta n'ar avè nici un sens presenţa lui, şi dacă cineva are dreptul de a contrasigna testimoniul, urmează după regulele logicei, că el poate şi denega contrasignarea în casuri concrete, ceea ce n'are urmări rele, nici pentru respectivul nici pentru institut, avênd ambii dreptul de apelaţiune.

Apoi ce se atinge de cualificaţiune, domnilor precum fiinţelor aşa şi institutelor ce nu esistă, nu se pot da drepturi, şi dacă bisericile şi confesiunile vor înfiinţa institute mai înalte pentru formarea profesorilor, legislativa nu va împedeca instituirea de comisiuni pentru cualificarea profesorilor. Acusa votului separat, că projectul are spirit poliţian şi voesce sě esercite censură preventivă, — serios vorbind, n'are nici un înţeles; la aceasta însě nu reflectez, ci încred altora completarea protestărei mele în această privinţă.

(Va urma.)

Înc'odată alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

(Urmare.)

(C.) Dar dnul comisariu, precum se vede, n'a fost legat la ochi, căci el a mai vědut trei deputaţi şi din cei muţi, şi dacă erau mai mulţi negreşit că nici aceia nu puteau încungiura agera lui săgeată. Dar ce fatalitate! adăugênd chiar şi pe aceşti 3 muţi, celor 32, cari au votat, resultă numěrul celor presenţi cu muţi cu tot numai de 35. Şi lumea totuşi nu vrea sě creadă că: „este neadevěrat că la actul votărei n'au fost presenţi 37 de deputaţi“.

Te prinde mirare, cum poate cineva sě presupună atâta simplitate despre publicul cetitoriu, ca acela după o apărare ca aceasta, sě creadă, că alegerea şi denumirea a urmat corect!

Sě admitem că nime n'a reflectat pe dl. comisariu la împregiurarea, că părăsind cei 19 protestători localul alegerei, prin asta devine sinodul necapabil de a aduce concluse valide; aceea totuşi recunoasce şi dl. X. că protestătorii au dechiarat în faţa sinodului că ei părăsesc sinodul, şi că comisariul i-a vědut în faptă eşind afară din localul alegerei, susţinênd numai aceea că n'au eşit toţi.

Ei bine! vědênd el aceasta, ce reflectare străină a aşteptat?

Oficiul sěu de preşedinte i-a impus, ca nainte de a purcede la actul alegerei, pentru care legea prescrie presenţa unui numěr minimal de deputaţi, sě constate numěrul celor presenţi.

Asta e o afacere presidială atât de elementară, încât nu cred sě o neglige nici cel mai simplu preşedinte de comitet parochial.

Dar dacă n'a făcut aceasta nainte de votare, resultatul votărei cred că a fost destul de eclatantă reflectare, căci atâta tot va fi sciind şi dl comisariu, că 32 de voturi sûnt mai puţine ca 37.

După această votare dl comisariu trebuia sě dechiare alegerea de nulă, şi sau sě dispună alta pe mai târdiu sau pe a doua di, căci între deputaţii absenţi erau destui, cari nu erau subscrişi în protest, sau sě disoalve sinodul, şi sě-şi facă raportul la consistoriu conform adevěrului.

Ce greşală a comis notariul, pentru că n'a întrodus în protocol ca presenţi şi pe acei-a, cari la apelul nominal au rěmas muţi? Nici o greşală, căci acela, care nu rěspunde la apelul nominal nu este de faţă, şi dacă este nu voiesce sě fie privit ca atare, ci numai ca spectator.

Când pretinde legea presenţa unui numěr anumit de membrii, ca sě se poată aduce un conclus, pretinde totodată, ca acei membri sě participe activ la aducerea lui, căci altmintrea n'ar avea nici un sens.

Aceasta dovedesce şi dreptul de vot separat pentru cei ce nu consimţesc cu conclusul adus.

Ear, când conclusul se aduce prin votare secretă, ca şi aci, numai acei-a se pot considera de presenţi, cari merg la ună şi-şi dau votul, fie chiar şi alb.

Astfel se practisează aceasta în toată lumea, şi cred că dl X, nu va resturna această interpretare a legei, cu văierăturile sale.

Că ar fi fost în sinod şi de acei deputaţi, cari s'au pitulat, sě-mi ierte dl X., dar eu nu i-o cred, căci totuşi presupun mai multă bărbăţie despre membrii unui sinod protopresbiteral, decât ca ei sě facă copilării la un act atât de serios, pentru care călătoresc din depărtare.

Dar cu toate acestea, dacă dl comisariu a vědut şi pe cei muţi şi pe cei pitulaţi, şi dacă dlui credea că aceia încă sě pot considera de presenţi, a Dsale datorinţă ar fi fost sě constate aceasta la protocol, pentru că *„quod non est in actis non est in mundo“* — şi dacă n'a făcut-o, greşala nu este a notariului ci a Dsale, care n'a dispus ca notariul sě facă. Dar protocolul, din care lipsesc acestea l'a subscris Dsa fără nici o observare, prin urmare acela este esact şi nu cele ce afirmă dl X. că ar fi vědut dl comisariu.

Repet deci acum pe basă de „apă limpede“ că alegerea în sinod aşa precum se dovedesce prin protocolul sinodului, nu s'a efeptuit după prescriptele legei, şi *ca atare este nulă în sine şi prin sine.*

Asupra conclusului consistoriului mi-am spus opiniunea nainte de a-o cunoasce, pentrucă am cam dat cu socoteala, că pe aceea'şi va basa consistoriul aprobarea sa, că la început au fost în sinod destui membri. Aşa s'a şi întêmplat.

Eată ce dice consistoriul:

„În fine: pentru că la acest sinod au luat parte 51. deputaţi, prin urmare maioritatea absolută recerută de lege, şi dacă la actul votărei n'au participat toţi, această împregiurare nu constitue nici o nelegalitate, neputêndu-se constringe cu forţa cineva sě-şi dea votul sěu.“

Apucăturile rabulistice nu convin cu demnitatea unui consistoriu, domnilor! lăsaţile pe acelea în competinţa şarlatanilor politici. Nu vě nesuiţi a arunca něsip în ochii celor ce văd şi a falsifica legea, căci nu vě stă bine.

§-l 43 St. org. pretinde chiar ca la aducerea conclusului valid „sě ia parte la acela cel puţin maioritatea membrilor.“

Deşi a fost complet dară numerul deputaţilor la început, dacă în momentul aducerei „otărîrei“ n'au „luat parte„ la acela „cel puţin maioritatea membrilor,“ otarîrea nu este validă.

Mai mult: cuvintele din lege *„sě ia parte la acela“* eschid posibilitatea, ca şi cei „muţi“ la apelul nominal „pitulaţi“, şi peste tot cari „n'au participat la actul votărei“ sě se considere în numěrul recerut de lege, căci aceia n'au „luat parte“ la sinod în momentul aducerei „otărîrei“.

Deci, dacă va fi şi raportat dl comisariu cu cuvêntul sěu în scris lucruri, de cari se amintesc în reflecsiuni, consistoriul, după lege n'a putut reflecta la ele, şi peste tot de basa acţiunei sale n'a putut primì alta decât numai protocolul sinodului electoral, din care era evident că la actul alegerei n'au „luat parte“ decât 32 membri, precând numěrul minimal după lege era 37.

Şi dacă cu toate acestea a dechiarat alegerea de legală, şi pe basa aceleia a îndeplinit postul de protopop, — n'am cuvênt de a revoca nici măcar o iotă din cele ce le-am scris la adresa consistoriului şi a Preasânţiei sale episcopului, relativ la acel act, ci le susţin toate, chiar şi cu periculul ca Dl. X. şi mai departe sě me considere de un „cocoş“ „arogant“.

Durere, că în cestiunea aceasta sufere şi o persoană nevinovată — Domnul Ghidiu, pe care toţi aceia carii 'l cunosc, pentru caracterul şi eminentele sale calităţi trebue să-l stimeze, şi pe care oricare tract 'şi poate gratula a-l avè de protopop.

Chiar pentru aceasta, şi pentru delicatele referinţe familiari, de cari s'a făcut amintire şi în candidarea comitetului, trebuia sě proceadă consistoriul cu cea mai mare scrupulositate, ca gurile rele sě nu presupună motive subiective şi faţă de o persoană onorabilă, care n'are trebuinţă de měsuri esceptionali, ca sě fie înaintată pe cariera, pentru care s'a sacrat.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Cluj, la 6 Martie 1883. Dle Redactor! In diua de 1 Martie pe reduta urbană a Clujului fâlfăia tricolorul naţional român, — în umbra căruia era, conform disposiţiunilor legei, cel maghiar — anunţând, că jnnimea română are adi serbătoare mare, di de bucurie, 'şi ţine petrecerea ce datinează a arangia în fie care an!

Bucuria românului însě nu poate fi nici odată deplină căci inimicii neîmpăcaţi ai neamului nostru, unde pot, trebue sě ţi-o ştirbească; aşa şi acum într'atâta le-au genat ochii colorile acelui stindard, încât deja după ameadi sě trezì preşedintele comitetului arangiator cu o ordinaţiune poliţiană în urma cărei „numai decât sě se depărteze stindardul de pe redută sub responsabilitatea personală a preşedintelui“; ba ce-i mai mult s'a demândat comitetului arangiator a depune chiar şi însemnele (cocardele), căci erau tricolor naţional.

Cel dintâiu ordin se esecută, căci comitetul n'a voit ca prin opunere sě producă scandal; nu însě cel din urmă căci l'a aflat comitetul de prea dejositor.

Nu am de scop a discuta cu ocasiunea aceasta cestiunea sus amintită mai în detaiu, ci mě reştring la simpla enarare a faptului, căci de presente mi-am propus a refera despre decursul concertului împreunat cu bal arangiat de junimea noastră universitară la 1 Martie.

Pe lângă asistenţa unui public frumos curat românesc punct 8 oare s'a început concertul, esecutându-se punctul prim din programă „Rěmâi sănětoasă“ de G. Dima prin chorul vocal al societăţei de lect. „Julia“, într'un mod foarte îndestulitor. *S*'a putut observa faţă de producţiunile din anii precedenţi un progres considerabil, ce provine de acolo, că de presente s'a organisat într'un chor permanent şi şi-a angagiat un conducětor salarisat.

Numai decât urmează piesa „La Regata veneziana“ de Liszt esecutată pe pian de dra Sabina Cetăţean, fiica dlui sub jude din Reghinul-săsesc. Aplausele şi strigătele entusiaste de „sě trăiască“ şi „înc'odată“ a publicului dovedesc pe deplin desteritatea ce o posede în esecutarea pieselor pe pian, — la dorinţa generală păşì înc'odată pe scenă, dar acum întonà „Carnevalul de Bucuresci“ ce ridicà numai entusiasmul, căci armonia frumoasă a tonurilor cuprindea în sine melodii românesci.

Domnul Aron Deac încă avuse rolă cât de însemnată în concertul junimei. Cântecele poporale „Apa trece petrile rěmân“ şi „Mândro Dumineca vine“ formau punctele 3 şi 6 din programă, cea primă esecutată pe lângă acompaniarea de pian a drei Sabina Cetăţean, cea din urmă pe lângă acompaniamentul unui cuartet instrumental. Esecutarea — abstragênd dela gesticulările în unele locuri cam esagerate — a fost foarte bună, căci le-a cântat cu un simţ adevěrat românesc, ba cu piesa cea dintâiu a dovedit un talent nu de toate dilele pe terenul cântului, şi în specie pe a cântului poporal, — şi dacă îşi va da silinţa spre a-şi cultiva voceai puternică, poate deveni unul dintre cei mai bun baritonisti

După o pausă mai mică, între aplausele viforoase ale publicului se conduce pe scenă domnişoara Aurelia Roşescu Toţi îşi ţinteau privirea spre scenă vědênd o damicelă în costum naţional foarte frumos, fungênd ca declamatoare.

„Sentinela română“ de V. Alecsandri era titula poesiei ce avea sě o peroreze. Cu toate că poesia aceasta e foarte greu de declamat, într'ucât se presentă în colorile cele mai variabile a întonaţiunei, — dra a corespuns întru toate asceptărei, a fost fidela interpretă a ideilor ce se cuprind într'ânsa; într'atâta a entusiasmat publicul present, de mai multe ori fuse însreruptă de aplausele aceluia. I gratulăm la succesul splendid!

„Rondo capricioso“ de Mendelsohn op. 63, a fost piesa prin care nedelectă dra Anna Pop. Atât în alegerea piesei cât şi în esecutarea ei, a arătat că posede gust musical; a pătruns în spiritul aceleia şi cu pricepere a dat espresiune ideilor ce se cuprind într'ânsa. A şi meritat recunoscinţa publicului, esprimată prin aplause infinite.

Dorim a o vedè cât de des luând parte activă la concertele junimei!

Cu multă plăcere ascultarăm piesa „Fantasie empromt“ op. 66. par Chopin esecutata pe pian de dra Camila Pop.

Dra era cunoscută publicului de o pianistă care posede o desteritate eătraordinară în esecutarea pieselor pe pian, care dispune de technica recerută, — nu ne mirăm deci că a fost distinsă prin multe şi frenetice aplause, căci le-a meritat!

Chorul vocal închee programa concertului cu „Luna suride“, esecutată precis cu tăct şi armonioe.

La oara 10 sě începu dansul cu „Ardeleana“, la care întreaga tinerime sě înşiră, şi forma un cerc de 50—60 părechi. I sălta omului inima vědênd, cu ce plăcere conversează fiesce care păreche la sunetele dulci ale musicei cum îşi gratulează reciproc la reuşita splendidă a concertului.

La „Romana“ luară parte 74 părechi; s'a mai jucat „Someşana“ „Haţegana“ „Abrudana“ şi „Hora“ dintre jocurile românesci — cu o însufieţire adevěrat românească.

La 12 oare presentară 12 tineri în costum naţional jocurile pitoresci „Căluşerul“ şi „Lunga“ sub conducerea vătavului I. Medeşan.

Am cutezarea a afirma, că nici odată atât de precis, pe tact nu s'a jucat „Căluşerul“ ca acum, — de sine se înţelege că nici publicul nu i a remas dator cu aplause şi strigări de „sě tăiască“, ci după fie care figură în abundanţă le împărţia.

Publicul participător a fost curat românesc, şi anume din Cluj şi ţinut; dintre strěini numai chiar o familie vědurăm, vre-o câţi-va universitari şi 3 referenţi dela foile locale. — Nici până acum nu a prea cercetat strěinii petrecerile române, însě mai nainte cel puţin câte un profesor de universitate, primariul oraşiului, generalii etc., mai venea acum însě pare că s'a convorbit de nu a venit nici unul. Aşa cred că, foile locale au influenţat asupra lor, care's tare măchnite pe tinerimea noastră, pentru ce nu i învită cu învitaţiuni unguresci, că vedi Doamne, trăim în ţeara ungurească, — altcum astfel de declaraţiuni s'a putut audì şi din gura unui profesor de universitate, care însuşi nu e maghiar.

Cu mare greutate putui compune un catalog a damelor, care însě e necomplet din causă, că în seara petrecerei nu miam făcut notiţe — din uitare. Vădurăm acolo pe doamnele: Ema Dumbrava din Gilau, Elisa Isac, Elena Coroian, Ana Pop, Fani Lemenyi din Iclod, Rosalia Pop din Gilau, Teresia Baldi, Bohoţel, dna Cetăţean din Reghin, Pop Leontineasa, Maria Pop din Morlaca; ear dintre damicele pe: Sabina Cetăţean din Reghin, Ana Pop, Aurelia Roşescu, Camila Pop, Ileana Nestor, Elena Maxim, din Apahida, Maria Roşescu, Mariţi Lăpuştean şi Mina Stark,

Atâta concertul cât şi balul a avut reuşita cea mai bună; sě vede că comitetul a făcut toate cele posibile spre a câştiga publicului o seară plăcută, şi sûnt convins, că şi publicul cu cea mai mare îndestulire părăsi dimineaţa la 6 oare sala redutei, ducênd cu sine impresiunea cea mai bună şi o suvenire plăcută.

Un oaspe.

Varietăţi.

* (Convocare) Domnii alegĕtori din partidul naţional din colegiul electoral Abrud-Roşia sûnt convocaţi prin aceasta la conferenţa ţinêndă în Abrud Duminecă în 18 Martie a. c. după prânḑ la 2 oare.

În această conferenţă se vor pertracta afaceri electorali şi alte propuneri de interes public naţional.

Abrud 7 Martie 1883.

A. Filip
preşed. clubului.

* (Dela Risano) se telegrafează ca în 10 Martie n. a lovit trăsnetul în Goliverh şi a omorît din reg. de inf. Nr. 43 1 soldat, 2 sûnt răniţi greu şi 8 mai uşor.

* (Întêmplare regretabilă.) Joi în 24 Februarie a. c. s'au întêmplat între locuitorii comunei Reşinari şi Cisnădioară un esces împreunat cu vĕrsare de sânge. Prilegiul la aceasta au fost terenul de ceartă (pădure) pus sub secvestru. Mai mulţi sasi din Cisnădioară au eşit pe locul secuestrat şi urmărind pe nesce locuitori din Reşinari, cari veniau pe drum cu săniile cu lemne din pădure, au năvălit, în mijlocul drumului pe pămêntul comunei Reşinari sub pretest, că dênşii ar fi tăiat lemnele din pădurea pusă sub secuestru, asupra lor, voind a-i tîrî, pe locul secuestrat. Reşinărenii neavênd cu ce sĕ se apere s'au împrotivit cu braţiele provocărei sasilor înarmaţi cu pusci, pistoale şi îmblăcii în numêr, ca la 80 de indiviḑi. Sasii împuşcând au rănit pe 6 indiviḑi, dintre carii unul au remas acolo mort.

* (Raţiociniu şi mulţămită publică.) Cu ocasiunea ţinerei balului român arangiat în Comuna Ghimbav în favorul fondului scolar al scoalei rom. gr. or. locale, conform listei de contribuiri benevole, următorii p. t. onoraţi domni şi doamne, s'au aflat îndemnaţi a contribui după cum urmează:

a) Din comuna Ghimbav M. O. D: N. Popoviciu par. şi Ios. Comanescu par. în Codlea 3 fl., 20 cr. A. Volf par. ev. 50 cr. G. Liehn primar 1 fl. P. Römer vice primar 1 fl., I. Durmes notar 1 fl. H. Zilack medic loc. 1 fl. Fr. Schmidts jurat 1 fl, I. Olesch jurat 1 fl., I. Römer înv. dir. 1 fl., G. Popoviciu cantor 1 fl., D. Comşa epitrop 1 fl., I. Cârstocea epitr. 1 fl., N. Hamsea 1 fl., N. Muntean 1 fl., P. Neamţu 1 fl., I. Comşa 1 fl., I. Coman 1 fl., B. Arsu 1 fl., N. Rêşnovean 1 fl., G. Rusuleţu sen. 1 fl., G. Rusuleţu jun. 1 fl., D. Şurariu 1 fl., B. Nistor 1 fl., Comşa Mitrea 1 fl., D. Pop 30 cr., B. Rĕşnovean 1 fl., Thieberger 1 fl., Iosif Stĕner 1 fl., A. Gutt 1 fl., G. Fröhlich 1 fl., H Goldschmitdt 1 fl., B. Pădurice 1. fl., Ana Rusuleţu 80 cr. N. Şurariu 50 cr., D. Irimie 50 cr., Mar. Marcu 50 cr. N. Oltean 50 cr., I Gohănean 50 cr., N. Ferariu 50 cr., Zörgö I. serg. 50 cr., Fritze Preis 50 cr., Frieda Dendörfer 40 cr., Frietze Dendörfer 40 cr., Juliana Stenner 40 cr., Loniza Rosenauer 50 cr., C. Preidt cons. 50 cr., Ana L. Tohănean 40 cr., P. Nan 40 cr., R. Tohănean 30 cr., N. Dodoe 30 cr., El. Marcu 30 cr., El Pădurice 30 cr., Sus. A. Toma 40 cr.,

b) Din Cristian M. O D. Zach. Pop înv. dirig. 1 fl. 20 cr., St I. Proca 1 fl., I Barbu 1 fl, Sava Inachie 1 fl.. G Barbu 1 fl., D. Rucărean 1 fl.,

c) Din Zernesci M. O. D. N. Garoniu adv. 2 fl, I. Strĕioiu înv. 1 fl., N. Pană înv. 1 fl., A. Gidofalvi magistru poşt. 1 fl., C. Ioanoviciu compt. 1 fl., D. Ioanoviciu compt 1 fl

d) Din Stupini M. O D: I. Macsimilian paroch 4 fl., I. Macsimilian înv. 1 fl., I. G. Puiu 1 fl., N. Marin 1 fl., I. Coman 1 fl., G. D. Voicu 1 fl., G. Popoviciu 1 fl., D. Constantin 1 fl., N. Bêrsan jun. 1 fl., N. Barbu 1 fl., Sp. Spiridon 1 fl., Z. Bêrsan 1 fl., G. Paraschiv 1 fl., I. Negură 1 fl., I. Bêrsan sen 50 cr., Marhát Istv. 50 cr., I. Cojocar 50 cr., N. Puiu. 40 cr.,

e) Din Braşov: G. Spiridon 50 cr., I. Cârstea 50 cr.

Suma contribuirilor benevole: 76 fl. 09 cr. din carea subtrăgêndu-se spesele de 45 fl. 31 cr. resultă un folos de 30 fl. 78 cr. cari s'au şi predat epitropiei bisericesci şi scolare spre administrare.

Primească p. t. onoraţii contribuenţi prin subscrişii cea mai cordială mulţămită publică, atât pentru generositatea documentată prin ofertele indigitate, cât şi pentru binevoitoarea Dlor participare la balul menţionat, prin ceea ce au oferit comunităţei rom. gr. or. din loc plăcuta ocasiune de a-şi petrece românesce într'un mod cât se poate mai vial şi mai încântător.

Ghimbav 24 Ianuarie 1883.

Iosif Maximilian, înv. şi preş. ctet. arang.
Dumitru Popp, casar. ctet. arang.

* (Păcălitură românească.) După încheierea adunărei românilor din comitatul Sibiiului, un Ungur ḑice cătră un Român: „Ce te tot fălesci tu cu adunarea voastră; că şi ţiganii au venit la ea.“

Românul rĕspunde cu receală: „Se vede că nici ţiganii nu vreau sĕ se facă Unguri“.

* *(Tragerea loteriei de esposiţiune din Triest.)* În ḑiua ântêia de tragere s'au tras următorii doisprеḑece numeri:

Nr. 1612223 câştigul prim 50000 fl. sau o piramidă de aur 33160 chilo grea. (Aur curat conţine piramida 9001000); Nr. 203488 câştigul al doilea 20000 fl. sau o piramidă de aur 12596 chilo grea; Nr. 427579 câştigul al treilea 10000 fl. sau o piramidă de aur 6388 chilo grea; Nr. 595580 câştigul al patrulea 10000 fl. sau o legătoare de gât cu 46 solitari, 1 păreche de cercei cu 18 petri scumpe şi cu flori preţioase, ornament de cap; Nr. 1325123 câştigul al cincilea 5000 fl. sau o legătoare de gât, cercei şi mânecări preţioase şi mărgele; Nr. 1,821,121 câştigul al şeaselea 5,000 sau o legătoare de gât de mărgele, cu douĕ şiruri cu închietoare, mărgea şi preţioase; Nr. 1872173 câştigul al şeptelea 5000 fl. sau o floare cu 41 preţioase, ornament de cap, se poate descompune; Nr. 1045783 câştigul al optelea 5000 sau mânecări, broşă şi cercei, preţioase şi opaluri; Nr. 287348 câştigul al nouălea 3000 fl. sau un diadem mare de preţioase; Nr. 1753138 câştigul al ḑecelea 3000 fl. sau douĕ candelabre, recuisite de masă (pieza mijlocie şi cea laterală) şi tachêmuri de masă (service) din argint fin pentru 24 persoane; Nr. 346189 câştigul al unspreḑecelea 3000 fl. sau o garnitură completă de mobilar pentru odaia de mâncat; Nr. 1481851 câştigul al doispreḑecelea 3000 fl. sau o legătoare de gât din preţioase.

A doua ḑi de tragere. Câştigurile 12—123: 1963004 516261 1361703 1392505 801060 397349 1006240 1584345 1599007 1056912 1254194 481874 1420093 190147 1013059 191801 1344254 19869 1458398 1552718 176647 1759401 779674 623688 17287 120461 466183 613262 1018783 1978309 755899 41958 1419614 689972 1794828 1099686 162611 1438472 1046334 1815632 1015425 476212 1575336 1631163 1302115 1312345 1445340 765548 748948 612862 227414 1962439 1760557 708319 248593 1856065 1223483 1780622 109888 1562057 1530398 1324100 356103 1387007 1837196 1329129 81238 1623860 1422462 390978 797434 1592224 699978 1042907 904918 847282 19992 1192060 1262777 1640087 312117 760206 640632 1496747 271176 1395548 1212442 1171594 1387343 1877332 1783595 350576 429320 226300 1865946 1776442 1157495 331516 915648 694778 1794432 158266 1411859 403361 387931 1942145 1823315 1474059 736265 311253 1138782.

Câştigul 13 e 3000 fl.; câştigurile 14 până inclusive 28 în valoare de 1000 fl.; câştigurile 29 până 58 în valoare de 500 fl.; 59 până inclusive 108 de 300 fl.; în fine câştigurile 109 până inclusive 123 sûnt în valoare de 200 fl.

Ḑiua a treia de tragere. Câştiguri în valoare de 200 fl.: 1752546 990202 1374134 1167341 358866 36177 1943732 927282 1622177 132667 1162539 62371 893602 1828207 1350555 978156 1051944 1502579 1700978 954464 1568652 1368991 1050074 1046888 1368091 1946249 1838728 620128 1931593 592543 1700761 506418 1365604 1920550 499034. Câştiguri în valoare de 100 fl.: 1845180 809979 1703811 366228 1541429 567711 1832692 1230425 130886 759383 1128003 914397 1780241 1006570 1024977 1147069 1435271 416949 557807 349660 1467810 464399 1182090 487978 1668115 1854690 1385547 1813546 39471 1231547 383455 209502 209105 1519714 457390 992472 579911 1178873 58517 523691 1924470 255944 1236732 97590 1232171 232692 1766910 1277939 784425 981522 1490885 461665 932311 1574413 1404510 1548250 866730 765638 534287 910926 941211 698861 1277593 1630523 1175735 330514 941550 1568573 980515 698110 4046 490827 376109 1184038 349674 147003 41527 915193 580294 19825955 80081 155615 467968 1985370 1085925 46184 643704 338687 859224 1332533 925942 1339181 641886 890535 46439 415861 384110. — Câştiguri în valoare de 50 fl.: 409563 457030 1293323 1575519 172368 1388508 400815 894337 1728672 868924 765722 470171 795473 1148545 498681 798209 204325 517396 552458 1814025 314720 1354466 1610222 1841311 1737033 1333915 1622527 1518308 571570 281746 1186536 1589066 87012 475178 1172844 1989665 1468515 928053 49920 757342 1590652 1163564 813546 1889629 218356 1398506 944087 985591 858817 1207621 1850136 1042978 984563 157507 487881 1713273 1426560 1708090 1627450 1619479 1295437 1302534 975880 1515282 56217.

(Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă 10 Martie n. 1883.

Timişoara:	**55**	**14**	**32**	**5**	**11**
Viena:	**82**	**37**	**57**	**36**	**60**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6$^0/_0$	120.25	129.20
Renta de aur ung. de 4$^0/_0$	88.75	88.85
Renta ung. de hârtie	86.95	86.95
Imprumutul drumurilor de fer ung.	136.—	135.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.10	91.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	110.—	99.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	95.25	
Sorţi ungurесci cu premii	98.60	116.25
Sorţi de regularea Tisei	109.90	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 25	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.65	97 50
Acţiuni de bancă austro-ung.	831.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	314.50	314.75
Acţiuni de credit austr..	312.—	319.80
London (pe poliţa de trei luni)	119.85	119.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin.	5.64	5.62
Napoleon	9.49$^1/_2$	9.49
100 marce nemţesci . . . , ...	58 55	58.55

---

[370] 1—3

CONCURS.

Devenind postul de învĕţătoriu vacant la scoala poporală română din comuna Moceriş, comitatul Caraş-Severin, în care se propune limba română şi maghiară, se deschide concurs; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salariu de 300 fl.;
2. 12 metri lemne;
3. Locuinţă cu grădină, şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta:

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Înaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul admnistativ a comitatului Caraş-Severin până în 15 Aprilie a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr. or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la înmormêntări funebrale, şi că rugările cari nu sûnt astfel construite nu se vor lua în consideraţiune

Moceriş 4 Martie 1883.

Pavel Francu m. p.,
jude com.

Nr. 164 A. 1883. [361] 3—3

CONCURS.

În Caransebeş la Comunitatea de avere a fostulni regiment' confiniariu romano-banatic Nr. 13 sûnt de ocupat următoarele posturi de diregători silvanali:

I. Un post de forestieriu cu următoarele beneficii anuale şi anume:

Salariu	800 fl.
Bani de cortel . . .	150 „
Pauşal de călĕtorie .	300 „

pe lângă un pauşal corespunḑĕtoriu pentru spesele de cancelărie, luminaţie şi de încălḑit. —

Asignare gratis pentru 40 de metri cubici de lemne de foc. —

II. Doauĕ posturi de practicanţi silvanali cu următoarele beneficii şi anume:

Salariu	500 fl.
Bani de cortel . . .	120 „

Asignare gratis pentru 24 de metri cubici de lemne de foc.

Aceste posturi sûnt pe un an provisorii, eară după un an de probă cu succes, urmează denumirea definitivă.

Cu denumirea definitivă este împreunat dreptul de pensiune.

Dela competenţi se recer:

Calificarea în înţelesul §-lui 36 a legii silvanale din anul 1879;

Constituţie robustă acomodată pentru serviciul silvanal în locuri muntoase;

Cunoscinţa limcei române, germâne, şi după putinţă şi a limbei maghiare, în vorbire şi în scriere. —

În cas de calificaţiune corespunḑĕtoare vor fi preferiţi acei competenţi, cari pe lângă limba română şi germână posed şi limba maghiară. —

Foresteriul ca şi practicantul are se depună o cauţiune în suma salariului anual, care în cas de lipsă se poate presta şi prin plătiri lunare din salariu. —

Petiţiile pentru aceste posturi se primesc până la ultima Martie a. c. la Comitetul Comunităţii de avere a fostului regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 în Caransebeş. — Ele trebue se fie provĕḑute cu documentele despre etate, starea sĕnătăţii, starea familiară, despre studii precum şi despre depunerea esamenului de stat pentru foresteri şi despre aplicarea de păn'acum.

Caransebeş în 25 Faur 1882.

Comitetul.

Nr. 97. [369] 2—3

EDICT.

Ana Georgie Rusuleţiu din Codlea legiuita soţie a lui Bucur Marcu tot din Codlea, protopresbiteratul Branului, care de 4$^1/_2$ ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se sci unde se află şi de mai trăiesce este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto. 17 Februariu a. c. Nr. 594 B. citată, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze inaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asuprăi de barbatul ei.

Braşov, 22 Februariu 1883.

Scaunul protopresbiteral ortod. orient. al tractului Branului, ca for matrimonial de prima instanţă.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 25. Sibiiu, Joi 3|15 Martie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Întruniri de alegători.

Sibiiu, în 10 Martie n. După cum s'a fost anunciat în Nrrul 23 al „Telegrafului roman" alegĕtorii români din ţinutul Sibiiului s'au întrunit aici Vineri în 25 Faur în numĕr de preste 2000 şi au votat unanim resoluţiunea publicată în Nr. citat. Revenind acum asupra acestei manifestări atât de imposante, fie-ne ertat sĕ împărtăşim On. noştri cetitori în trăsături generale vorbirile ţinute cu acea ocasiune.

Urcat pe tribuna improvisată, Dnul George Baritiu deschide Adunarea prin o vorbire potrivită, arătând mai întâiu, că comitetul Clubului nostru electoral a convocat Adunarea de faţă în scopul de a se pronunţa asupra cunoscutului project de lege pentru scoalele medie. Faptul, că s'au înfăţişat preste 2000 de alegĕtori este, ḑice oratorul, o eclatantă dovadă, că poporul român din acest comitat a prevĕḑut şi voesce sĕ întimpine cu ori-ce preţ lovitura de moarte ce ameninţă scoalele noastre, şi că este resolut a lupta cu toate armele legale contra şovinismului fără margini a celor, cari nu se sfiesc a ne îmbrâncì materialicesce şi sufletesce, cari vor sĕ răpească limba şi drepturile unui popor autochton de preste 3 milioane. Avem dreptul şi datorinţa a declara în faţa lumei, că egala îndreptăţire, garantată prin lege, continuă a fi călcată în picioare în paguba foarte simţită a popoarelor nemaghiare şi că sforţările de a ne maghiarisa în ruptul capului trebue osândite ca provenind din oarbă rĕtăcire.

Oratorul continuă prin a descrie jertfele şi marile greutăţi, ce au îndurat în curs de 20 ani gimnasiul nostru din Braşov până sĕ dobândească dreptul de împămêntenire. Causa trebue căutată mai ales în sistemul ruginit şi condamnabil de atunci. Au fost timpuri şi nu tocmai îndepărtate de noi, când le era interḑis Românilor de a se cultiva prin lume, când în temniţă se aruncau cei, cari cutezau a'şi trimite copiii la scoală. Adevĕrat, că astăḑi sûntem îndreptăţiţi şi chiar datori a'i trimite, dar ce folos! când ni se impune cu forţa limba maghiară în scoalele înfiinţate şi susţinute esclusiv din sudoarea bietului popor, în scoalele noastre, pentru cari visteria statului nu spesează o para frântă măcar.

Noi învĕţăm bucuros limba maghiară, avênd trebuinţă de ea; nu putem însĕ consimţì cu ideea scâlciată de a negliga oare-cum în adins obiectele de învĕţământ cu totul neapĕrate în hatîrul maghiarisărei ce se plănuesce. În sfîrşit arată paşii ce au întreprins Înalţii nostri prelaţi de ambele confesiuni şi apelează la concursul adunărei întru a protesta cu energie contra ridicărei făimosului project la valoare de lege.

Oratorul, Dnul G. Baritiu, este de repeţite ori întrerupt prin aplause însufleţite şi unanime.

Dnul Nicolau Cristea luând cuvêntul, începe prin a'şi descoperì marea bucurie ce simte, că are ocasiune sĕ propună şi motiveze o resoluţiune în faţa unei Adunări în adevĕr imposante, ceea ce învederează pe deplin vitalitatea neştirbită a poporului român. Soldaţii noştri — ḑice oratorul — se disting şi ne fac onoare cu armele la hotare şi în ţĕri depărtate streine, sĕvêrşind fapte neperitoare de vitejie, noi sĕ escelăm prin armele înţelepciunei şi iubire adevĕrată de patrie. Sûnt aproape 2000 de ani, de când ne am împămêntenit în patria aceasta şi când au venit aici alţii într'un târḑiu, străbunii noştri aveau obiceiurile şi drepturile lor.

Făcênd apoi istoricul venirei şi petrecerei necurmate a Românilor în Transilvania şi Ungaria, oratorul combate cu argumente reale scorniturile tendenţioase a unor scriitori, cari au mers şi merg, până sĕ afirme ca şi când continuitatea petrecerei noastre s'ar fi întrerupt cu desĕvârşire prin o emigrare a tuturor Românilor „cu căţel şi purcel" spre ţĕrile din sudul Dunărei. Este mai pre sus de ori ce îndoeală, că ostaşii români au trecut Dunărea în scopul de a domolì rĕsvrătiri în ţĕrile resăritene a le împĕrăţiei romane, dar că masa poporului a rĕmas, unde se statorise dintru început, lucrând moşiile şi cultivând meseriile. Popoarele, care au remas mai târḑiu aici, au fost absorbite de elementul roman. E adevĕrat că unele obiceiuri şi însuşiri streine s'au aşeḑat statornic în poporaţiunea cea nouă română, dară şi popor şi drepturi şi obiceiuri purtau timbru român. Starea aceasta de lucruri o au aflat maghiarii la sosirea lor, şi la început o au respectat.

Adevărat că dela secolul XIII încoace în decursul timpului raporturile, pe care s'au întemeiat societatea cea nouă şi statul dela venirea Maghiarilor în coace s'au scălciat, nobilimea şi privilegiaţii reducênd drepturile poporului, care rĕmăsese credincios naţionalităţii sale.

Anul 1848 credeam că va vindeca relele din trecut. Ilusiunile însĕ ce nutriam în anul libertăţii şi egalei îndreptăţiri în curênd s'au preschimbat în desamăgire. În locul frăţietăţei, egalităţii şi libertăţii, lupte, care au costat ḑeci de mii de oameni şi mii de biserici şi sate arse şi prădate. În absolutism chiar şi în era ḑisă Schmerlingiană scoalele noastre au început sĕ facă paşi considerabili înainte şi adese erau sprigïnite materialicesce. Ajungênd la project oratorul desfăşură tabloul posomorît, dar adevĕrat, în care se oglindează urmările funeste a eventualei legi pentru scoalele noastre medie. Combate afirmaţiunea ḑiarelor maghiare, care ḑic că românii a fi rĕi patrioţi, pentru că purtăm grele sarcini şi vărsăm şiroae de sânge românesc pentru patria comună; sûntem poporul cel mai loial şi ne iubim patria ca buni cetăţeni, dar vrem tot odată sĕ trăim în patria străbună ca fraţi cu fraţi, însĕ nu ca tutoraţi de tutori. De aceea, dacă ne interesăm de cultivarea noastră naţională sevêrşim un act de patriotism adevĕrat. Dovedind în chipul acesta că sûntem şi vom remânè buni patrioţi şi că projectul este un atestat contra limbei naţionalităţii şi autonomiei noastre bisericesci, — propune spre primire cunoscuta Resoluţiune (publicată în Nr. 23 al („Telegrafului Român").

Acest discurs a fost întrerupt şi aplaudat în mai multe rênduri cu deosebită însuflcţire eară resoluţiunea se primì cu unanimitate şi între strigăte frenetice de „sĕ trăească!". *D. C.*

Deva, în 10 Martie 1883. Atacurile de soiul cel mai îndrăsneţ, de care se folosesc Domnii situaţiunei faţă cu toate naţionalităţile nemaghiare conlocuitoare în aceasta ţeară; suferinţele, la care cu deosebire naţiunea şi poporul român este espus, în urma disposiţiunilor dictate asupra noastră, parte în urmanecorectei aplicări a acelora, fără de nici o controlă a oficianţilor de naţionalitate maghiară, aplicaţi esclusiv la toate posturile administrative, financiare şi judecătoresci; călcarea în picioare a celui mai sânt principiu de egală îndreptăţire a tuturor naţionalităţilor din ţeara noastră comună — a făcut nu numai pe inteligenţa, ci chiar şi pe clasa cea mai inferioară a blândului şi indulgentului nostru popor sĕ se convingă, că starea, în care ne aflăm a devenit aproape insuportabilă. Pătrunşi deci de această convicţiune a fost de ajuns, ca o simplă convocare esmisă din partea bărbaţilor nostri conducĕtori către inteligenţa şi poporul nostru român din acest comitat — sĕ-l facă a alerga din toate părţile în numĕr de mai bine de preste 2000 persoane la locul destinat pentru ţinerea unei conferenţe, a cărei obiect de discusiune a fost anunciat: votarea unei resoluţiuni asupra asupritoriului project de lege referitoriu la regularea instrucţiunei în scoalele noastre confesionale.

Era un aspect satisfăcĕtoriu şi imposant, când vĕḑurăm pe toţi, câţi au luat parte la aceasta conferenţă, dar şi mai imposant se făcea acest aspect, când priveam la feţele serioase şi pline de îngrigire pentru viitoriul culturei noastre naţionale, dar totodată şi cu o espresiune de resoluţiune, ce caracterisează pe român în toate afacerile de oareşicare ponderositate.

Entusiasmul şi aclamaţiunile de „sĕ trăească" cu care au fost primiţi părinţii protopresbiteri Ioan Papiu şi Ioan Raţ, însoţiţi de DD. Georgiu Secula, Dr. Avram Tincu, şi Dr. Lazar Petco, la întrarea lor în mijlocul adunărei, nu dovedea altceva, de cât simţul unificat de devotament şi recunoscinţă a tuturor celor ce au luat parte la aceasta conferenţă pentru îngrigirea lor şi luarea a unor mĕsuri privitoare la delăturarea tendenţioasei jigniri a cultivărei poporului nostru român.

Părintele prot. Ioan Papiu, ca primul între bărbaţii subscrişi în convocatoriu, luând cuvêntul arată într'un mod bine precisat scopul convocărei conferenţei, şi după ce a rugat pe adunare a lua în serioasă precumpănire cestiunea ce se va pune la discusiune — provoacă adunarea a se constituì. — La propunerea dlui Georgiu Secula se alege părintele protopresbiter Ioan Papiu preşedinte, dnii Francisc Hosu Longin şi Dr. Ioan Mihu notari: astfel constituită fiind conferenţa — se ridică dnul George Secula între entusiastice şi sgomotoase strigări de sĕ trăiască, şi după ce cu elocuenţă rară, în restimp de mai bine de o oară, a arătat într'un mod destul de clar multe din legioanele asupririlor şi neîndreptăţirilor, ce se comit din partea guvernului faţă cu toate naţionalităţile nemaghiare conlocuitoare în această ţeară, dar cu deosebire faţă cu naţiunea română, şi după ce a dovedit — până la evidenţă, că prin projectul pentru regularea învĕţământului în scoalele noastre confesionale susţinute pur şi simplu numai cu sudoarea noastră, nu se inteţionează altceva, decât numai jignirea propăşirei în cultură popoarĕlor nemaghiare pre lângă tendenţa de a le maghiarisa — propune

Adunarea românilor din comitatul Hunedoarei în cestiunea projectului de lege referitoriu la regularea instrucţiunei publice în scoalele medie, care se pertractează în timpul de faţă în dieta Ungariei, — în conferenţa sa de astăḑi a luat următoarea

Resoluţiune:

Considerând, ceea ce nu se poate nega, că statul nostru Ungaria, cu părţile ce i s'au adnectat, nu este stat omogen naţional, ci nedubitabil poliglot;

Considerând, că bună starea şi fericirea unui atare stat, reclamă imperios, ca toate popoarele şi naţionalităţile sĕ fie egal îndreptăţite şi mulţămite cu cerinţele lor;

Considerând, că principalul factor a prosperităţii şi îndestulării fie-cărui popor sau naţionalitate este luminarea prin instrucţiune şi sciinţă;

Considerând, că instrucţiunea fie-cărui popor este mai accesibilă către acela prin instrucţiune în limba sa maternă;

Considerând, că poporul şi nationalitatea română din această patrie este conscie de esistenţa sa naţională ca popor autochton cu drepturi şi naturale şi legale, şi că naţiunea română de aici nu se va sinucide nici când, părăsind sorgintea sa şi timbrul sĕu naţional genetic, pe cari le-a păstrat între valuri şi furtune sdrobitoare şi nimicitoare în intervalul de aproape optspreḑece secoli; apoi avênd în vedere că projectul de lege cestionat vatămă eternul principiu de dreptate, că fie care naţiune sĕ se poată instruì în limba sa maternă, căci vîrĕsce în scoalele noastre românesci disposiţiunea de a se propune limba maghiară a unui popor părtaş în patria comună, în limba sa genetică, cu disciplina de supraveghere dărâmătoare, şi că cualificaţiunea institutorilor sau profesorilor în scoalele noastre sĕ nu se poată obţinè, de cât în institute şi forme streine de sistemul nostru secular de până acì;

Avênd în vedere, că institutele noastre de învĕţământ românesci, sûnt legate şi unite nedespărţibil de ambele confesiuni religioase române, şi că acestea au conducerea afacerilor instrucţiunei în toate institutele românesci de învĕţământ;

Avênd în vedere, că acest sistem de învĕţământ este garantat prin legea fundamentală de stat, în legea pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor, care confirmă autonomiile bisericilor ambelor confesiuni religioase românesci, şi chiar în legea pentru instrucţiunea publică, deşì acestea legi nu mulţămesc dorinţele şi dreptele noastre pretensiuni, totuşi acelea până astăḑi nu sûnt şterse;

Avênd în vedere, că deşì statul ar avè imperioasa datorinţă de a subsidia institutele românesci de învěţămênt din bugetul statului în proporţiunea contribuţiunilor bănesci solvite erariului public de patrioţii români — totuşi nici un singur institút de învěţămênt românesc nu este nici măcar ajutorat din partea statului, ci sûntem avisaţi a le susţinè din abia şi prea modestele noaste puteri;

Avênd în vedere, că prin projectul de lege, ce se intenţionează a se validita ca lege, vedem voinţa de a surpa absolut esistenţa noastră naţională, dând curs şi desvoltare liberă curentului sinistru din ţeară, înscenată de fanatism pentru maghiarisarea a toată populaţiunea ţěrei în mod nepatriotic şi care este un atentat, ce se comite condemnabil în contra naţionalităţii noastre;

În fine avênd în vedere, că suprema condiţiune a bune stărei şi înflorirei patriei nu poate sě se condiţioneze dela nemulţămirea absolută a unei populaţiuni a patriei în numěr aproape trei milioane suflete — ori cât de salutară i-ar pěré aceea elementului astăḑi domnitor, — rasei maghiare genetice,

În faţa ţěrei, în faţa patriei, pe care mult şi cu doioşie o iubim, şi în faţa lumei, contra acestei încălcări a civilisaţiunei prin instrucţiune, protestăm cu solemnitate!!!

De admirat şi surprinḑětoare erau manifestaţiunile şi aprobările din partea membrilor conferenţei atât în decursul vorbirei, cât şi la finea propunerei vorbitorului, auḑiam pe bietul ţěran strigând: nu vom suferì nici odată a se întroduce altă limbă în scoalele noastre — n'avem lipsă de limba ungurească, noi sûntem români, nu voim a vorbì altcum decât numai românesce, cine are lipsă de limba ungurească înveţe-o, nouă însě nu ne trebue nici odată — de silă nici plăcinte nu mâncăm, necum sě învěţăm o limbă, de care în afacerile noastre nici odată nu avem lipsă. — La finea acestor espectoraţiuni pronunciate cu cea mai admirabilă resoluţiune se ridică Dr. Avram Tincu, care nu cu mai puţină elocuenţă şi argumente plesnitoare arată intenţiunea regimului unguresc, ce voesce a urmărì prin ridicarea la putere de lege a unui project îndreptat contra naţionalităţilor nemaghiare, şi în fine declarând a primì în tot cuprinsul resoluţiunea propusă de dl antevorbitor, făcênd la aceea încă şi următoriul adaus:

„Profitând de această ocasiune esprimăm călduroasele noastre mulţămiri comitetului central permanent a conferenţei electorale din Sibiiu pentru actele sale emanate din voinţa naţiunei române şi în special aprobăm preste tot şi în parte toate acelea espuse în memorialul sěu declarând limpede, că acelea sûnt întru toate consonante şi genuine cu simţěmintele şi convingerile noastre; asemenea esprimăm recunoscinţă ḑiaristicei noastre române de conţinut politic pentru deamna sa ţinută şi pentru ideile ce le propagă şi mărturisesce, fiind acelea espresiunea opiniunei publice române.

Atât resoluţiunea, cât şi acest adaus întimpinând cel mai mare consens a întregei conferinţe se primesc între cele mai vii esclamaţiuni de „sě trăească“.

Presidiul mulţămind membrilor conferenţei pentru deamna şi serioasa lor ţinută şi interes ce l-a dovedit şi cu această ocasiune, — declară între cele mai vii espresiuni de mulţămire — conferenţa de încheeată.

Lespedariu.

Revista politică.

Sibiiu, în 2 Martie.

În casa deputaţilor Ungariei discusiunea projectului pentru scoalele secundare urmează cu mult şi mare sgomot. În şedinţa de eri dep. Zay (sas), într'un discurs de trei oare, a combătut projectul, năpustindu-se asuprà-i cu o critică sdrobitoare pentru defectele pedagogice didactice, spunênd protestanţilor unguresci, că în timpuri rele autonomia poate sě fie scăparea lor cea din urmă. Oratorul a arătat că scoalele medie de sub conducerea statului sûnt cele mai slabe, au profesori fără de cualificaţiune şi că administraţiunea statului în cele a le instrucţiunei nu merită încredere. Arătând mai de parte că sasii nu au antipatii faţă cu literatura şi limba maghiară, Zay a înfrênt cu efect pe Trefort, Tisza, Pronay, Hoffman. Tisza, foarte agitat, a ḑis că toate intrigile agitaţiunilor săsesci sunt zadarnice, cetesce locuri din „Tageblatt“ şi ḑice că foaia aceasta respândesce minciuni şi vorbesce de rěu ideea maghiară de stat. Tisza neagă tendenţa de maghiarisare şi declară că dacă sasilor le mai plac raporturile din provinciile mărei baltice, fruntariile sunt deschise, poftească acolo. — Se vede că pentru dl. min. pres. frasa aceasta este *ultima ratio* a logicei domniei sale. Pe noi ne trimite la Bucuresci, pe sasi în provinciile baltice. Adevěrată „prudenţă“ de bărbat de stat.

Dincolo, în „Cislaitania“, este pe acì sě se însceneze o afacere Schönerer. Acesta este un deputat al casei deputaţilor senatului imperial, cunoscut pentru prusianofilia sa, va se ḑică, pentru întinderea imperăţiei bismarciane şi asupra provinciełor austriace. El a luat în ḑilele aceste parte la un comers în memoria lui Richard Wagner, care murì nu de mult în Veneţia, creatorul unei direcţiuni nouě în musica germană. Studenţii din diverse corporaţiuni şi doi studenţi din Prusia, prin discursuri înflăcărate, la care au luat parte şi Schönerer, au silit pe organul poliţiei, care era de faţă, a interḑice toate discursurile. Schőnerer insě n'a vrut sě se conformeze, ci a agitat şi mai tare cu discursurile sale, cu deosebire însě la gară, când au petrecut pe strěini, a vorbit într'un sens aproape pe faţă de simţěmintele germane ale tuturor nemţilor din Austria.

Pentru acest Schőnerer organele judecătoresci au intrevenit la senatul imperial, ca sě-l desbrace de imunitatea de deputat şi sě'l poată urmărì. Schőnerer este, se vede, din mai multe espectorări a le sale pregătit pentru urmărirea aceasta, căci ḑice că abia o aşteaptă.

Unele ḑiare scriu că conferenţa dela Londra şi-a terminat lucrările. Au sě se mai subscrie protocoalele şi apoi sě se publice. Mai multe ḑiare sûnt de acord că cu foloase practice din conferenţa aceasta nu s'a ales nimenea decât Englitera (cu Egiptul) şi Rusia (cu braţul Chiliei). Austro-Ungaria, ḑice „N. fr. Pr.“, cu projectul Barrère a remas înnotând în aer. Şi „P. Ll.“ recunoasce că monarchia austro-ungară nu se bucură de partea leului; se mângăe însě că cel puţin are un drept, care poate fi pentru toate timpurile un isvor nepreţuit şi nedisputabil de alte drepturi.

„Curierul financiar“ de eri scrie, că i se comunică din cercurile bine informate, că regele Carol va întreprinde o călětorie pe la curţile din Viena şi Berlin; că va fi însoţit de doi adjutanţi şi de Sturza min. de esterne, de Chiţu min. de interne şi unii pretind, că pe lângă aceştia de I. Brătianu însuşı. — Ḑiua plecărei s'a ficsat Vineri sau Sâmbătă.

În Paris s'au început arestările: Luisa Michel o agitatoare din partida radicală a fugit în Belgiu. Dumineca Napoleon şi Rouher au primit deputaţiunile presei conservative din provincie. Francia este pe cale a se bucura în scurt timp de o isolare teribilă.

Petru Carageorgevici a încredinţat pe princesa Zorca, fiia principelui din Muntenegru, şi a plecat la Paris.

În Serbia se aşteaptă o crisă ministerială. Bisericească esistă deja. Eppi nu se mai află, cari sě funcţioneze sub auspiciile guvernului actual. Fadieef ar fi *incognito* în Belgrad.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

În urmă mai am a reflecta la representaţiunile, ce au întrat în contra projectului de faţă. Fiind acestea de cuprins diferit mě mărginesc a atrage atenţiunea onoratei case numai asupra uneia din ele, asupra aceleia, care se deosebesce prin tonul ei şi e pe jumětate representaţiune, pe jumětate însě memoriu de polemie înaintat casei deputaţilor, guvernului şi chiar majestăţii Sale şi care a circulat ca acusă, deşì nu în toată lumea — sigur însě în întreaga lume germână. Nu vorbesc de tonul, în care e scrisă şi se critică fără de motive procedura comisiunei de instrucţiune. Se plânge, că părerea superintendenturei evangelice transilvănene a fost ascultată, cu toate că comisiunea o a conchemat dimpreună cu celelalte ierarchii şi pe dênsa. Însumi am invitat, pe când aveam sě mě consult în privinţa dreptului de suprainspecţiune cu forurile competente confesionale, pe superintendentele Teutsch. Acesta însě se pare a lua în nume de rěu, că legislativa nu pactează cu superintendentura săsească evangelică ca un stat în stat; el ne însinue, că am fi făcut concesiuni catolicilor, despre ceea ce nu se află nici urmă în project.

Representaţiunea aceasta caracterisează negaţiunea puterei de stat. După vederile representaţiunei biserica transilvăneană lutherică e o corporatiune, de care nu e ertat statului a se atinge. Ea identifică afacerea scolară cu biserica şi pretinde prin urmare, ca statul sě n'aibă nici un drept în afacerea scoalelor medii din Transilvania. Representaţiunea caracterisează mai departe spaima faţă cu statul maghiar şi cu maghiarismul. Observarea aceasta a mea nu se referă nici la dd. deputaţi sasi, cari şed în casa aceasta şi nici la întreaga poporaţiune săsească, ci numai la aceia, cari au înscenat demonstraţiunea din Germania contra noastră. Şi care le-a fost motivul? Nu le place sě sě înveţe limba maghiară; ignorează, că la noi şi limba germană e obiect de învěţămênt obligat, fiind că învěţarea ei o ţinem de necesară, de oare ce e limbă cultă şi stăm în legătură cu ţěrile germâne din ceealaltă parte a monarchiei, în care limba de stat e cea germană. Dacă fiii noştri învaţă limba germană, nu e de lipsă oare— chiar cu respect la interesele lor — sě înveţe şi fiii lor limba maghiară? Comisiunea de instrucţiune a avut în vedere numai acest punct de mânecare, atunci, când a propus, ca în cele două clase superioare sě se propună literatura maghiară în limba maghiară. Fără o atare měsură rěmâne, precum se scie, instrucţiunea limbei maghiare o binecuvêntare scrisă. Gravamenul principal se referă la limba, în care are a se depune esamenul de cualificaţiune. Acest gravamen e nemotivat, de oare ce ministrul va fi în posiţie a-i dispensa în decurs de 10 ani de condiţiunea aceasta, şi dacă aceşti 10 ani n'ar fi de ajuns — ceea ce însě nu-mi vine a crede — spre a cresce în gimnasiile lor o generaţie nouă, care se scie limba maghiară, legislativa nu va fi sigur neaplicată de a prelungì acest period.

În ce constă aşa dară temerea lor? Projectul susţine scoalele cu limba de propunere germană, susţine autonomia bisericească şi nu face altceva, decât preciseazǎ dispoşiţiile legale din anul 1791. Temerea bisericei săsesci constă ântâiu, în aceea, că se nimicesce sistemul, pe basa căruia gimnasiile cu duchovnicia *(cura animarum)* stau în strinsă legătură, profesorul devine nesmintit duchovnic; a doua, în aceea, că nu-şi vor mai putè cresce pe preoţi şi profesori esclusiv în strěinătate la universităţile germâne. Projectul n'a intenţionat provocarea astorfel de temeri, de oare ce nu ne amestecăm în afacerile bisericesci şi eu nu voiu împedeca pe nimeni a studia la o universitate germână; conced însě că resultatul projectului va cam fi acela, ceea ce însě nu e vre-o nenorocire. Până când nu au esistat scoale reale, ear gimnasiile aveau numai 6 cursuri, în cari se punea pond în deosebi pe limba latină şi în cari învěţămêntul special era înlocuit cu învěţămêntul de clase, putea devenì tot teologul un atare profesor gimnasial, şi putea sě absolveze în decurs de trei ani cursul teologic şi în legătură cu acesta cursul profesoral.

Întreb acuma, pot devenì aḑi din matematici fisici şi din profesorii astorfel de discipline preoţi buni? Şi dacă da, oare cu putinţă e, ca teologul în decurs de 3 ani sě se pregătească totodată şi de profesor pentru sciinţele naturale? Mai departe, unde se mai întêmplă, ca o confesiune sě-şi crească pe toţi preoţii şi profesorii în strěinătate?

Oare ce s'ar ḑice în Germania dacă, fie-care preot german catolic ar fi crescut în Roma şi oare e stricăcios, dacă profesorii săsesci, cari sûnt totdeodată şi teologi, vor frecuenta un an universitatea maghiară. După ce am ḑis însě, că memorandul săsesc a făcut rotunda nu în toată lumea, dar în Germania, mě věd necesitat a mai observa unele în privinţa acestui object. Sasii, pe cari ca element cultural îi stimez mult, caută în presimţul ruinei lor remedii contra morţii, nu însě pe căi drepte şi în mod drept. (Aprobare generală viuă şi aplause.) Mi-ar părè rěu, *dacă i-ar înghiţì pe sasii lumea română* (ha a román világ őket (a szaszokat) elnyelné), repet însă, că caută sanarea rěului lor pe cale rea, ducênd în rětăcire pe germani, pe a căror amiciţie şi alianţă pun mare preţ. (Aşa e! în dreapta.)

În Germania se crede — cu toată procopsala de acolo — că universitatea săsească ar fi o scoală înaltă, cam ca universitatea din Lipsia şi Heidelberg (Ilaritate viuă), acolo se crede, că cultura săsească stă pe nivelul culturei moderne, ceea ce însă nu e adevěrat, (Aşa e! Aplause vii). Se crede că maghiarii ar fi nimicit acest institut scientific. Sasii respândesc drept aceea noţiuni rětăcite despre posiţia lor. (Aşa e! din ambele părţi ale casei.) În Germania nu se scie, *că în fostul fund regiu sûnt in majoritate românii* şi că cultura sasilor stă în multe privinţe înděrătul culturei moderne. Dacă s'ar scì acestea, în loc de a nutrì ură contra maghiarilor li s'ar da sasilor sfatul a căuta sě'şi recâştige în direcţiune economică, în special prin industria de fabrici superioritatea, pentru a putè domina pe români prin bunăstare; li s'ar da sfatul sě caute prin měsurile salubrităţii publice a lucra într'acolo, ca sě se înmulţască elementul săsesc în fundul regiu, a ţinè strîns la cultura germână pentru de a putè ocupa cât mai multe posturi înalte în statul maghiar şi în societatea maghiară, căci numai în modul acesta îşi vor putè asigura viitoriul.

Ales. **Csanády:** Apoi la afacerile comune sě nu ţină! (Ilaritate).

Ministrul **Trefort:** Îmi reserv a mai lua cuvêntul, dacă cere trebuinţa, în desbaterea generală, la toată întêmplarea însě la desbaterea specială şi rog onorata casă a primì projectul presentat în tecstarea comisiunei de instrucţiune de basă pentru desbaterea specială. (Aplause în dreapta).

La cas, când onorata casă, ceea ce însě nu-mi place a crede, n'ar primì acest project de lege m'aşi vedè necesitat a mě ruga: (sě auḑim! sě auḑim!) onorata casă sě decidă, ca afacerea aceasta sě nu se mai pună la ordinea ḑilei cel puţin în decurs de 5 ani şi sě nu ne mai jucăm cu ea ca până acum.

Dar fiind că nici un atare conclus n'ar avè succesul dorit, de oare ce conclusele unui parlament nu sûnt obligătoare pentru parlamentele următoare, ear parlamentul următor ar putè lua un conclus opus aşi ruga onorata casă, sě modifice § 5. art. de lege XXVI: 1790/91, căci până va fi acesta în vigoare fie-care guvern şi legislativă are îndatorirea a norma pe cale legală coordinaţiunea afacerei literare (res literaria) şi a regula dreptul de suprainspecţiune.

Iosz. Madarász: reflectează la observarea ministrului, că el (Madarász) ar fi făcut în anul 1880 propunerea, ca sě se ia projectul dela ordinea ḑilei. A propus, ce e drept, luarea projectului dela ordinea ḑilei, dar propunerea o a primit majoritatea. El n'a făcut propunerea din consideraţiuni confesionale sau electorale, căci nu s'a pus nici când pe punctul confesional fiind, părtinitor al libertăţii învěţămêntului. S'ar bucura de altcum, dacă ministrul ar putè-o ḑice aceasta şi despre sine.

Ministrul de instrucţiune **Trefort** respunde: că n'a avut intenţiunea de a vătěma pe Madarász, a ḑis simplu, că Madarász a făcut propunerea, ear aceia, cari l'au urmat, au fost conduşi parte de consideraţiuni confesionale, parte de perspectiva alegerilor, cari se apropiau, aşa încât elementele eterogene şi au dat voturile în una şi aceeaşi direcţiune. (Aprobare în dreapta.)

Madarász Iózsef: cu privire la vorbirea lui Trefort reflectează, că dênsul a propus luarea projectului dela ordinea ḑilei şi dieta a decis. Cu privire la celelalte observă că pre el nici de aci încolo nu-l vor conduce alte privinţe, ci numai libertatea învěţămêntului.

După o scurtă reflecsiune din partea ministrului Trefort ia cuvêntul insinuatorul votului separat.

Herman Otto!: Înainte de toate trebue sě-mi esprim părerea de rěu că amicul meu şi condeputatul Hegedüs László, care a luptat împreună cu mine la acest project de lege, nu poate sě se presenteze aici, căci dacă este cineva chemat sě apere la locul prim votul separat şi sě-i câştige valoare, de bună samă el este, el cu vastele-i esperenţe şi cu stimatele sale păreri. Remânênd asupra mea această sarcină, mě voi silì On. casă sě-mi desvolt în general punctul de mânecare. (Sě auḑim!)

Eu — după cum a declarat Onoratul deputat Madarász Iózsef — în afacerile de culte şi instrucţiune ocup o posiţie interconfesională, în oposiţie cu domnul ministru, care nu ne a documentat posiţia sa interconfesională. Voiu avè ocasiune sě reflectez mai pe larg la aceasta.

Ce privesce direcţiunea şi problema învěţămêntului, fiind ea una dintre cele mai importante probleme şi interese naţionale, şi eu, şi toţi aceia, în numele cărora vorbesc, ocupăm posiţia statului maghiar şi a naţiunei maghiare.

Ce se atinge de cestiunea confesională, care agitează astăḑi spiritele şi în ce privesce drepturile legate cu confesiunea, nu mi-a rěmas alta de făcut decât sě mě ţin strîns de calea legei, sě recunosc şi dacă se cere sě apăr legile, cari sustau şi au valoare. (Aprobare din stênga estremă.)

Domnul ministru a indigitat la urmările, cari ar succede, în casul că projectul nu s'ar primì. În acest cas — ḑice Dsa, — ar trebuì sě atace unele legi organice. Aceasta însě pre bărbatul legalităţii şi al constituţionalismului nu-l va clătina dela împlinirea datorinţelor sale, căci şi asupra aceleia am desbate. În zadar sûnt ameninţările la acest punct, şi faţă cu noi de douě ori în zadar. (Aprobări sgomotoase din stânga estremă.)

Nu primesc projectul ministrului mai întâiu, de oare ce el în partea didactică este nematur, a doua, de oare ce este centralistic (Adevěr! Aşa este! din stânga estremă) a treia, de oare ce este reacţionar pe faţă, şi a patra, de oare ce lovesce în legile organice din vigoare. (Adevěr! aşa este! din stânga estremă!

Domnul raportor a atacat cu mare prepotenţă ideea, aruncată de noi în votul separat, ideea scoalei unitarie. Şi — a încheiat cuvêntarea cu cuvintele: lucrul acesta este decis şi prin urmare noi am căḑut sûntem daţi la o parte. Domnul ministru a ḑis, că aceasta e lucru zadarnic, imposibilitate absolută, şi că spiritul timpului de astăḑi, referinţele sociale nu permit aşa ceva. Din partea domnului raportor a fost aceasta îngâmfare şi apoi domnul ministru a spus o mare frasă, căci eu am aşteptat dela conducětoriul afacerilor instrucţiunei din Ungaria, ca înainte de a esprima aşa ceva, sě documenteze.

Trefort Ágoston: Ministru de culte şi instrucţiune: O voiu şi face.

Herman Otto: Mě întorc mai ântâiu cătră domnul raportor, şi 'mi va permite sě sulevez o idee aruncată de Dsa: arma o voiu lua din argumentarea Dsale carea după mine n'are nici o basă. Despre celelalte părţi ale votului separat a vorbit domnul raportor cu dispreţ, voiu trece preste acestea şi voi lua partea instrucţiei. Domnul raportor presentează lucrul astfeliu, ca şi când noi diferinţa între cele douě scoale o am afla numai în limbile clasice. Lucrul însě este aşa, că dacă delăturăm noianul de frase şi multele nonsensuri, diferinţa între cele douě scoale e numai în limba clasică. Căci sě mě ertaţi, critica zace şi decide astfel: gimnasiul, despre care, afirmaţi că pune pondul pe cele humanitare şi nu dă atâta însemnătate matematicei şi sciinţelor naturale, încă cualifică pentru universitate, cu toate că studiile privitoare la universitate, sûnt încâtva neglese, precând în scoalele reale, cad oarele clasice şi se dă preponderanţă matematicei şi sciinţelor naturale. Intenţiunea este că elevul, dacă vrea sě meargă la universitate, nu depune esamen supletoriu din studiile humanitare, ci numai din limba latină şi grecă. Se permite, ca din gimnasiu, deşi nu se prepară din studiile necesarie, sě treacă în universitate. Mě va erta domnul raportor, sě i spun că eu în privinţa limbilor sûnt de părerea lui Max Müller. Max Müller cu privire la limbi, este autoritate universală. Domnul raportor are o mare scădere, care totodată pentru Dsa este mare avantagiu, aceasta este: că locul ce'l ocupă Dsa-nuşi -l'a câştigat în redacţia ḑiariului „Hon.“ (O voce din dreapta: Puternic argument.) Am spus că frasele n'au loc în parlament, când se desbate un project dintre cele mai importante şi dacă domnul ministru crede că trebue sě recurgă la cumulare, precum pretinde starea socială actuală, trebue sěşi desvoalte sistemul acesta şi sě stabilească posiţia scoalei medie în sistemul Dsale. Eu 'mi am sistemul meu, domnule ministru şi cu permisia On. case mi-l voiu desvolta pe scurt. (Sě auḑim!) De oare ce domnul raportor a început cu grădinile pentru copii, eu merg mai departe şi iau statul poporului (Sě auḑim!) din care es cei obligaţi a frecuenta scoala. Copii datori a frecuenta scoala întră în scoala elementară; scoala elementară este punctul de mânecare, din care trebue sě se deschìdă calea spre ori ce ţintă în viaţă. Din scoala elementară trebue sě meargă elevii până sus la universitate. Aceasta este calea cea dreaptă. Pe această cale dreaptă conform recerinţelor sociale şi capacităţii individuale ne urcăm din scoala elementară inferioară în scoala elementară superioară, în gimnasiu şi la universitate. Şi acum spre a se putè apleca capacităţile, sau cei ce din lipsa ei nu mai pot continua, unui cutare ram, este neapărat de lipsă, ca la anumite puncte sě se facă încheere, încoronare, şi din această încoronare sě se ramifice toate dela scoala elementară până la universitate.

(Va urma.)

Înc'odată alegerea de protopresbiter în Oraviţa.

(Încheere).

Cu acestea aşi fi terminat, dacă dl X. nu avea amabilitatea, pentru micşorarea efectului criticei mele, a se ocupa şi cu persoana mea pentru alte lucruri, cari nu stau nici într'o legătură cu cestiunea de pe tapet.

Se vede că pe la dlor nu se cumpănesce că „ce se ḑice“? ci numai că „cine ḑice?“

Mi se pare că dl X. a greşit adresa, când afirmă că „scie demult că consistoriul şi episcopul din Caransebeş este un ghimpe în ochii“ mei, şi că aceasta am dovedit-o în Sibiiu „mai învederat atunci când a sosit scirea, că alegerea episcopului din Caransebeş de Metropolit nu a fost aprobată.“

Dacă însě dl X. dă cu socoteala că cu cine vorbesce, şi cele ce le afirmă mě privesc pe mine, atunci îl asigur că este în mare rătăcire, căci departe de diecesa Caransebeşului, n'am nici o afacere pe la consistoriul şi episcopul de acolo, nu cunosc membrii acelui consistoriu, şi n'am nici o causă, pentru care chiar consistoriul ca atare şi episcopul ca atare sě fie „ghimpe în ochii mei“, ear atât de pătimaş nu sûnt şi cred că nime nu mě cunoasce de atare, care fără nici o causă sě judec pe cineva.

Cele ce mi-am luat voie a le afirma în cestiunea presentă se referesc numai la casul concret, aşa precum mi a venit el la cunoscinţă pe calea publicităţii, şi va judeca fie-care cetitoriu în consciinţa sa, dacă critica mea este dreaptă sau ba? ear de această judecată, eu aşa sûnt convins, că n'am a purta nici o frică.

Nu pot scì ce cugetă dl X. că am dovedit eu faţă de dl. Episcop al Caransebeşului atunci, când alegerea lui de Metropolit n'a fost aprobată. Atâta însě afirm în consciinţă, că nainte de alegere n'am fost pentru dênsul pur şi simplu, pentrucă vedeam că aceia corteşesc mai tare pentru alegerea sa de Metropolit, cari nainte de aceea în publicitate şi cu graiu viu, n'aflau termini destul de aspri ba-chiar murdari pentru de al têrì în noroiu ca pe episcop.

Astă atitudine nemorală, după modesta mea părere, stêrnise în mine presupunerea că: sau sûnt adevěrate cele ce noii amici ai Preasânţiei sale, ani îndelungaţi scriseseră şi vorbiseră despre dênsul, sau ba.

Dacă sûnt adevěrate, atunci intenţiunea lor este de a scăpa de dênsul ca de episcop cu ori ce preţ chiar şi pe conta întregei biserici, o intenţiune în fond nemorală.

Dacă nu sûnt adevěrate, atunci acei domni nu merită, ca omul sě dea creḑěmênt cuvintelor lor nici acuma.

Pentru aceasta m'am dat la o parte şi m'am făcut neutral, fără însě de a fi esprimat un cuvênt măcar care ar detrage vaḑei şi onoarei venerabilului candidat: ear după alegere, m'am plecat cu toată devoţiunea votului congresului şi ca prin refusarea aprobărei sě nu ni se creeze cas de precedinţă in detrimentul autonomiei noastre bisericesci, m'am dus la Pesta şi în calitatea mea de deputat, în decurs de mai multe ḑile m'am nisuit a capacita în favoarea alesului Metropolit, pe Ministrii Trefort şi Szende, căci cest din urmă a informat pe consiliul ministerial în defavoarea Eppului Popazu, şi numai eu sciu câte ghiolduri am avut sě înghit dela ministrul Szende, care ca bănăţan, ca fost advocat din Lugoş sciea se povestească până în detaiuri, mai minunate lucruri decât povesteau deputaţii bănăţani la congresul din 1868.

Dacă se îndoesce dl X. sau ori-cine despre acestea, ministrul Trefort trăiesce încă şi astăḑi, are bună memorie, sondeze-l şi sûnt convins că va adeverì afirmaţiunea mea.

Asta este atitudinea mea nainte şi după alegegerea Preasânţiei sale de metropolit. Dacă dl X are alte informaţiuni, acelea sûnt minciuni, ear eu cutez a afirma că şi atunci şi astăḑi am fost si sûnt mai sincer stimatoriu al veteranului Episcop din Caransebeş, decât mulţi din aceia, cari'l omoară cu omenia.

Nu trag la îndoială bunele intenţiuni şi zelul Preasânţiei sale pentru înflorirea bisericei, şi scoalei, ba sciu şi aceea că acei-a, carii fără cruţare îl atacau şi îl atacă pentru unele fapte, cari i-se atribue, şi cari dacă ar fi adevěrate n'ar fi chiar în spiritul sântelor canoane şi apte de a înălţa nimbul archiereului în ochii turmei sale cuvêntătoare — între patru ochi recunosceau şi recunosc, că episcopul este omul lui Dḑeu, un suflet bun şi român zelos, este însě bětrân şi dominat cu totul de acei-a, carii sûnt în giurul lui, ear aceia sûnt puţin scrupuloşi pentru nimbul şi reputaţiunea făcătoriului lor de bine.....

Celea ce le-am ḑis cu privire la apelabilitatea causělor administrative bisericesci, se referesc la casul concret, şi la atitudinea unor membrii ai consistoriului din Caransebeş ca deputaţi la congresul ultim, faţă cu propunerea ce se făcuse în congres pentru normarea casurilor apelabile şi neapelabile, în care cestiune Dlor pledau pentru omnipotenţa consistorielor eparchiale, dela cari, în asemenea casuri sě nu sě dea loc nici măcar gravaminelor de nulitate la consistoriul metropolitan.

Ei bine! nu este aceasta pretensiune de infalibilitate pentru consistoriile eparchiali?

Nici eu nu sûnt pentru apelabilitatea tuturor decisiunilor administrative, doresc însě lumină în cestiune, şi voiu ca fie-care sě scie ce se poate şi ce nu se poate apela?

Susţin şi voiu susţinè, că toate casurile prin cari se violează statutul organic, sě fie atacabile prin gravamen de nulitate, şi dacă se dovedesce că s'a violat legea, sě se nimicească decisiunea atacată, şi sě se restituească autoritatea legei.

Recunosc şi eu că *„salus reipublicae suprema lex“*, dar alegerea de protopop nu o pot considera de atare, căci a se provedè afacerile protopresbiterali prin administrator douě-trei luni mai mult sau mai puţin, nu alterează întru nimic salutea bisericei.

Tocma pentru aceasta usul este, că şi alegerile de protopresbiter sûnt apelabile. Dovadă alegerea de protopresbiter în tractul Pesteşului, din diecesa Aradului, care apelată, s'a nimicit prin consistoriul Metropolitan.

Cu acestea cred că sûnt dispensat de a mai dovedì „aplecarea cătră abus de posiţiunea oficioasă“ cu a cărei probe spera dl *X.* că voiu „rěmânea datoriu pentru totdeauna,“ căci de probe pentru critica mea voiu sě consider de astă dată numai casul concret din cestiune.

Dacă însě Dlui crede, că ar zăcea în interesul bisericei descoperirea şi a altor casuri, ceea ce eu nu cred că ar fi de dorit, atunci mi-aş lua voie sě-i cer spre a mě putea el provoca la aceasta, plenipotenţa consistoriului şi a episcopului, în care cas apoi mě angajez a i face plăcerea.

Frasele din „Reflecsiuni“ „noi vom călca fără preget cu bărbăţie calea bătută de seculi de moşi strămoşii nostri. Noi vom urma pracsa milenarie a bisericei“ et. etc. miroasă mult a superbul principiu absolutistic al lui Ludovic XIV: „L'Etat c'est Moi“ sau pe românesce: *„Ce Statut? Eu sum Statutul“*!

Reflectez însĕ pe superbul X. că asta nu va merge.

Episcopatul sêrbesc ce e drept nĕsuesce la reactivarea acestui principiu reacţionariu în biserica sêrbească, şi se poate că cei dela putere vor întêmpina cu plăcere tendinţa lor de trădare.

La noi însĕ, laudă domnului, nu se află elemente nici sus nici jos, cari sĕ aibă curagiul a scruma sub basele constituţiunei noastre bisericesci, şi dacă totuşi s'ar încumeta cineva sĕ nĕvălească asupra porţilor acestei fortăreţe, am firma convicţiune că s'ar întoarce cu capul spart dela acea campanie.

„Calea batută de seculi“ şi „pracsa milenarie“ este substituită prin calea şi procedura prescrisă prin Statutul organic şi prin otărîrile congreselor noastre naţionali, ear acestea trebue sĕ fie respectate şi aplicate şi în „de Dumneḑeu scutita eparchie a Caransebeşului“ întocma pe cum se respectează şi se aplică şi în celelalte eparchii, — ear fiii cei credincioşi ai bisericei noastre vor îngrigì de aceea, ca legea sĕ se respecteze cu sânţenie în întreaga Metropolie, ori ar venì aceasta la socoteala dlui X. şi celor de o pănură cu dênsul, ori ba.

Asta este convicţiunea mea.

Varietăţi.

* (Convocare) P. T. domni membri ai comitetului central al „Reuniunei învĕţătorilor dela scoalele gr. or. române din districtul Dej anume: Părintele Samuil Cupşa, Constantin Bodea şi Ioan Şovrea ca preşedinţii despărţĕmintelor tractuali. — Învĕţătorii: Eliseu Pintea înv. în Rachiş, Teodor Pop, înv. C. Giurgeşti, Vasile Petrulea înv. Füzes-Simpetru, Nistor Rus înv. în Stina, Teodor Păuşan înv. în Miluan, Georgiu Trifan înv. în Chiueşti, Gerasin Borbos înv. în Ciocotiş, Elie Gog înv. în Jacu, — sûnt rugaţi a se înfăţoşa pe 15 Martie s. v. a. c. la şedinţa ordinară în edificiul casei parochiale gr. or. din Dej locul, central al districtului.

Obiectele de pertractare vor fi:

1 Compunerea registrului membrilor reuniunei.

2. Cestiunea despărţĕmintelor din care se compune districtul.

3. Cestiunea încasării tacselor dela membrii.

4. Statorirea materialului şi a temelor, ce sûnt a se pertracta în despărţĕminte; şi alte obiecte ce vor mai obvenì.

Mogogea 27/2 1883.

La însărcinarea preşedintelui

Teodor Şovrea,
vice pres.

* (Învitare) Despărţământul IX (Brad), al Associaţiunei transilvane pentru literatura română, şi cultura poporului român, îşi va ţinea Mercuri în 9/21 Martie a. c. (în ḑiua de 40 ss. Mucenici) la 10 oare a. m. în Opidul Hălmagiu (comitatul Aradului), la care sûnt invitaţi a participa, toţi d-nii membrii din tractele protopresbiterali Zarand şi Hălmagiu, precum şi toţi Prea stimaţii d-ni, cari voiesc a se însinua de atari, şi le zace la inimă prosperarea şi înflorirea Associaţiunei transilvane.

Baia de Criş în 25 Februarie 1883.

Teodor Pop, dir. desp.
Petru Rimbaş, act. desp.

* (Earăşi o păcălitură). Nu de mult cetirăm în monitoriul oficial „Budapesti Közlőny.“ că Ioan George din Săcădate, locuitoriu în Scoreiu şi-a schimbat numele cu licenţie ministerială în „Georgeşai“. Acum însĕ acelaş monitor oficial ne aduce rectificarea, că numitul nu şi-a schimbat numele în „Georgeşai“, care ar fi un nume bine maghiarisat, ci în „Georgescu,“ nume neaoş românesc. Par-că vedem furia ḑiarelor maghiare, cari după fatalitatea aceasta nu mai pot înregistra dintre români nici măcar un unic renegat. Noi le şi dăm tot dreptul de a terremttett-uì, când vĕd scăpată prima victimă românească, pre carea o credeau că este deja în burdutul maghiarismului.

* *(Tragerea loteriei de esposiţiune din Triest.)*

(Urmare.)

Ḑiua a patra de tragere. Câştiguri în valoare de 50 fl.: 1421826 45300 722306 1469754 752875 893158 225575 137830 20663 1948717 405586 84144 52715 47997 884036 1741112 1375065 802831 118666 885079 1453012 1904277 251913 325085 1907552 749462 1948988 960248 1301676 1941164 1339142 1412825 283876 799273 1014667 988720 615045 1130927 1619610 1780995 1929353 1193537 1445158 1982112 1633099 1848374 925987 654687 1677004 445330 966389 1832795 866894 975918 1212505 1213936 21166 533979 139679 1896384 792307 1786309 120276 1010969 425331 1755010 1585771 92085 823014 1176768 735105 936223 742598 1440533 945545 1599825 995027 477351 1543225 455219 176329 375491 108415 423383 1864855 1154669 498939 40086 10995 1378161 423629 13325 247139 252594 1560619 850214 380424 692686 151535 23521 64911 1101443 1038063 536810 808868 1699011 1617813 1906460 113865 261831 1771334 1723117 1666685 437167 238490 620068 1397147 492921 1494103 1998888 1987129 1714013 1161924 97369 159166 375219 64820 1342990 1365740 1277161 1049563 19054 1048321 959583 529165 1231564 1472964 1844741. — Câştiguri în valoare de 25 fl. 505074 1508684 1213650 681052 1203914 918563 1827820 200677 1483539 27318 555631 472382 842713 64398 1863931 1416897 581278 990960 1279407 377684 737702 1650038 960542 378047 522591 1247085 439614 951062 854670 458155 1522281 669131 1790620 1454387 1869230 70025 1750805 978382 589093 1439311 1763159 466753 497415 696648 1140200 1939264 338396 176108 151851 1156447 775146 614931 1064298 273602 1433379 762823 263016 278923 170065 12345 1595654 1719790 12038 124135 568960 1073705 841888 579624 1879965 1409750 250293 335587 1095344 1053894 929755 709069 849423 203121 1299037 1503187 934216 868307 113377 1980605 1582507 1363361 672836 148280 1337884 995018 53099 1013038 1457095 1696164 428073 1630794 1051400 1189083 988981 462159 680803 274004.

(Va urma.)

Loterie.

Mercuri 14 Martie n. 1883.

Brünn: **56 3 9 13 87**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 13 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6°/₀	120.20	120.20
Renta de aur ung. de 4°/₀	88.50	88.50
R nta ung. de hârtie	86.79	86.70
Împrumutul drumurilor de fer ung.	135 75	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.—	91.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	110.—	110.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	95.40	95.40
Sorţi unguresci cu premii	98.60	98.75
Sorţi de regularea Tisei	109.80	109.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.20	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.45	78.45
Renta de aur austriacă	97.75	97.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	830.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	311.50	310.50
Acţiuni de credit austr.	309.—	309.70
London (pe poliţa de trei luni)	119 85	119.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Galbin	5.65	5.62
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Nr. 6. desp. IV. [371] 1—3

CONCURS.

Pe basa conclusului adus de către adunarea generală a despărţĕmêntului IV. (Sebeş) ţinută în comuna Romos la 8 Octombre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acestuia prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 449 1882. Comitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 3 ajutoare pe seama la trei elevi din acest despărţĕmênt aplicaţi la vre-o meserie, şi anume un ajutor de 20 fl. pentru un elev, care până la espirarea terminului concursual mai jos indicat se va dechiara de (liber) calfă şi 2 ajutoare a 10 fl. pentru alţi doi elevi.

Cei ce doresc a se împărtăşì din aceste ajutoare, au a subşterne cererile lor la subsemnata direcţiune a despărţĕmêntului IV în Sebeş, cel mult până în 9 Aprilie 1883 nou.

Cererile au sĕ fie instruite:

1. Cu atestat de botez, din care sĕ se vaḑă că concurentele e român.

2. Cu atestat scolastic dela scoala industrială, normală ori populară.

3. Cu atestat oficios de paupertate.

4. Cu atestat dela măestru, din care sĕ se vaḑă, că concurentele la ce ram şi la cine este aplecat, precum şi că ce fel de purtare are.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului IV (Sebeş) ţinută la 8 Martie 1883 n.

Ioan Piso m. p., director.
Danil David m. p., act.

---

[370] 2—3

CONCURS.

Devenind postul de învĕţătoriu vacant la scoala poporală română din comuna Moceriş, comitatul Caraş-Severin, în care se propune limba română şi maghiară, se deschide concurs; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salariu de 300 fl.;

2. 12 metri lemne;

3. Locuinţă cu grădină, şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta:

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.

2. Atestat de moralitate.

3. Scolile finite.

4. Decretele dobândite.

5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Înaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul admnistativ a comitatului Caraş-Severin până în 15 Aprilie a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr. or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la înmormêntări funebrale, şi că rugările cari nu sûnt astfel construite nu se vor lua în consideraţiune

Moceriş 4 Martie 1883.

Pavel Francu m. p., jude com.

Nr. 141. [372] 1—3

EDICT.

Alecsie Stoica din Herman, legiuitul bărbat al Mariei Vetrice tot deacolo, protopresbiteratul Braşovului II, care de 6 ani pribegesce în lume, fără de a se scì ubicaţiunea lui, este prin aceasta citat, ca în termin de şese luni dela publicarea acestui edict sĕ sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide — procesul intentat asupră-i de soţia sa.

Braşov, 11 Februarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Braşovului al II ca for matrimo- de prima instanţă.

Nr. 84. [373] 1—3

EDICT.

Dionisie Forsea din Paloş legiuitul bărbat al Mariei Ditcul din Fişer, protopresbiteratul Cohalmului, în urma unei convieţuiri pe un an şi jumĕtate în Fişer, părăsind de opt ani şi jumĕtate pe legiuita lui soţie, fără de a se scì unde se află, şi de mai trăiesce, — este citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul asupră-i intentat se va decide şi în absenţa lui.

Cohalm, 12 Februarie 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Cohalmului ca for matrimonial de I a instanţă.

Nr. 97. [369] 3—3

EDICT.

Ana Georgie Rusuleţiu din Codlea legiuita soţie a lui Bucur Marcu tot din Codlea, protopresbiteratul Branului, care de 4½ ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se sci unde se află şi de mai trăiesce este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto. 17 Februariu a. c. Nr. 594 B. citată, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze inaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asuprăi de barbatul ei.

Braşov, 22 Februariu 1883.

Scaunul protopresbiteral ortod. orient. al tractului Branului, ca for matrimonial de prima instanţă.

N. U. 1379 1882. [375] 1—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului adunărei generale a şeptelor judeţe din 18 Decemvre 1882 N. U. 1379 în **17 Aprile 1883 dimineaţa la 10 oare** va avè loc în cancelaria universităţii (Piaţa mare Nr. 15) vênḑarea licitativă a edificiului curial aparţinĕtoriu dominiului şeptelor judeţe dimpreună cu fundul curţii şi grădinei din Tălmaciu şi adecă:

Nr. top. 54 casă de peatră cu 10 încăperi de locuinţă dimpreună cu magazin de bucate etc. şi curte de . 723 stâng. ☐
Nr. top. 55 grădină . . . 1054 „
„ „ 56 „ . . . . . 183 „

Preţul de esclamare este statorit 10,000 fl. fie-care licitant are a depune vadiu de 10°/₀ dela preţul de esclamare.

Oferte în scris, timbrate în regula prescrisă şi provĕḑute cu vadiul de mai sus, se primesc în cancelaria universităţii până la începutul licitaţiunei verbale.

Condiţiunile celelalte ale licitaţiunei se pot vedè în cancelaria Universităţii în oarele oficiale obicinuite.

Sibiin în 27 Februarie 1883.

Dela oficiul central al universităţii săsesci.

Wächter m. p., comite.

Avis important.

Am onoare de a aduce la cunoscinţa on. public, că la **1 Aprile a. c.** voiu deschide în acest oraş, ***strada Cisnădiei Nr. 16.*** un magazin de **Lingerie, Tapisserie,** şi **Marchitenie** sub firma

Gustav Jekim.

Fondul suficient precum şi cunoscinţa, câştigată în decurs de mai mulţi ani în caselemari, renumite, atât din Transilvania cât şi din Viena, mĕ pun în posiţiunea, a putè satisface pe deplin încrederei on. public, cu care va binevoì a mĕ onora.

Cu deosebită stimă:

[374] 1—3 **Gustav Jekim.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 26. Sibiiu, Sâmbătă 5|17 Martie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. **1055.** Pres.

Cercularju

cătră tóte oficiile protopresbiterale din archidiecesa Transilvaniei.

Adunările de popor tumultuóse, cari din incidentul noului proiect de lege pentru scólele medii se înscenară în timpii din urmă în diferite centre ale poporaţiunei române din părţile transilvanice, au luat astfel de avênt, şi au îmbrăcat deja astfel de caracter politic, în cât ele pot fi numai stricăţióse pentru interesele vitali ale poporului român. Înḑecit pot fi ele stricăţióse, décă conducătorii lor — precum s'a întêmplat deja — se pun pe teorii, cari eschid simţiul, ce se numesce patriotism, şi eschid respectul cătră basele actuali ale dreptului public. Dar' celea mai simţitóre stricăţiuni le pot aduce astfel de adunări în special intereselor nóstre naţionali-bisericesci, décă în fruntea lor, împinse deja pe teren lunecos, se pune clerul nostru, şi décă din partea inteliginţei nóstre se dă poporului în mod ostentativ impuls într'o direcţiune, carea trece marginile loialităţii.

Consternat în adêncul sufletului meu prin celea esperiate în ḑilele din urmă; adus totdeodată în mare perplesitate prin pedecile, cari astfel de adunări tumultuóse, lipsite de tot tactul, mi le pun în cale atunci, când în acord cu preasânţiţii fraţi episcopi aşi avé sĕ apĕr cu miḑlóce loiali adeveratele nóstre interese naţionali-bisericesci; apoi vĕḑênd preste acestea şi abnormitatea ne mai pomenită, că adecă pentru ţinerea unei adunări de felul acesta, carea nu are nici un caracter bisericesc, într'un cas special s'a ales chiar locul cel mai sânt, adecă biserica, profanându-se astfel prin discusiuni politice sanctuariul, care până acum a conservat virtuţile crestinesci ale poporului român, — consternat ḑic la vederea acestora, şi considerând situaţiunea gravă, în carea ne aflăm, de asemene trăgêndu-mi sémă cu respunderea, ce o detoresc lui Dumneḑeu, consciinţei mele şi monarchului nostru, — cu scop de a salvá basele, pe cari se raḑimă în present viéţa nóstră bisericéscă şi desvoltarea ei salutară în viitoriu, mĕ aflu îndemnat a dá prin acest cercularju tuturor oficiilor protopresbiterali şi prin ele întregi preoţimei parochiali din archidiecesa concreḑută archipăstoriei mele, acea strinsă îndrumare: ca sub cea mai grea respundere sĕ se ferêscă de ori-ce iniciativă şi participare la atari adunări tumultuóse de popor, cum au fost celea ţinute de curênd în Cluşiu, Braşov, Sibiiu, Deva şi Turda, cari preste durerile nóstre comune, ce ni le produce menţionatul proiect de lege, trec în pronunciamentele lor la teorii politice, apte de a serví în mâna celor reu-voitori de argumente plausibili pentru a ne denunciá de adversari ai statului.

În special sĕ se ferêscă cu grige clerul şi fruntaşii comunelor nóstre bisericesci a dá loc la astfel de adunări politice în biserică séu în edificiile scólelor nóstre confesionali; din contră, sĕ caute în casuri concrete a liniscí spiritele poporului, cu atât mai ales: pentru-că eu şi la alte ocasiuni am dat clerului şi poporului nostru asecurări cu cuvêntul şi în scris, şi am dovedit — cred — destul de evident în faptă: că autorităţile superiori bisericesci, ca celea mai competente, nu vor perde nici când din vedere dĕtorinţa lor, de a ne aperá cu tótă energia, dar şi cu tótă prudenţa, autonomia bisericéscă şi interesele culturali, când s'ar intentá vre-un atac în contra lor.

Sibiiu, 3 Martiu, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare. *)

În calea, ce o face tinerimea dela scoala elementară până la Universitate, se deosebesc unele staţiuni, cari reclamă terminarea unui anumit cuant de cultură. După scoala elementară, care iubesce numai cuantul de cultură necesar pentru tot omul, urmează scoalele speciale pentru meserii, economia de câmp etc. Scoala elementară trebue deci sĕ conţină deja ramuri pentru meserie, comerciu, agricultură şi pentru serviţiul de administraţiune. După ce se închiee şi acest stadiu de instrucţiune s'ar putè deosebì de aici ramuri pentru oficii ajutoriale, pentru învĕţători din scoalele elementare, pentru industrie şi pentru comerciul mai inalt. Din scoalele medii se deosebesc montanistica, şi silvanistica, serviţiul mai înalt de administraţiune, academia agronomică şi cea comercială, şi numai prisosul trece la Universitate. Datele acestea vorbesc pentru scoala medie neîmpărţită, care n'are a rĕspândì decât cunoscinţe generale. Instrucţiunea specială cade în resortul universităţii. Sistemul acesta s'ar putè practica graduatim întru cât iartă firesce puterile materiale şi intelectuale.

Întrând în detaiul projectului, vorbitoriul recunoasce importanţa limbei latine în scoalele medii, pretinde cu toate acestea a se propune numai facultativ, de oare ce aḑi poţi străbate, după ḑisa lui Schleiermacher, în regiunile mai înalte ale sciinţei şi fără cunoascerea limbilor clasice; Buckle asemenea preferă pe autorii, cari nu cunosc limba latină şi elină şi nu posed decât cultură engleză. Latinismul şi elinismul datează din timpul, de când îşi aveau si învĕţaţii ţechurile lor. Aḑi se recere, ca sciinţa sĕ influinţeze asupra tuturor păturilor din societate, spre scopul acesta nu se simte lipsa limbilor clasice. În considerarea celor amintite ne putem mulţămì şi cu serviţiile prestate de scoalele medii neîmpărţite.

Vorbitorul se provoacă la Ludovic Felmery, care a studiat pe spesele guvernului afacerea instrucţiunei în strĕinătate. Acesta s'a pronunţat asemenea pentru scoala medie neîmpărţită şi simplu numai pentru propunerea limbei latine şi germâne faţă cu cunoscinţele enciclopedice, ce se predau aḑi copiilor din clasele superioare ale scoalelor medii.

Ministrul nu o va nimerì de altcum în afacerile instrucţiunei din scoalele medii, până când se va consulta numai cu directorii dela aceste scoale.

Dênsul e în stare sĕ propună ministrului 5 sau 10 indiviḑi, cari în 4 sĕptĕmâni vor face un nou project, cu care vor fi mulţămite şi confesiunile, şi naţionalităţile, şi din care va profita şi învĕţămêntul în Ungaria. (Mişcare.)

Vorbitorul numĕră pentru ce este projectul centralistic. Se provoacă la un bărbat de specialitate al ministrului, care a ḑis, că projectul după domnul ministru: ordinează, decide, aproabă, permite, face concesii, controlează, denumesce, sprigинesce, supraveghiază... (Ilaritate.) Întreg lucrul este o slabă, şi încă necompletă copie a sistemului Bach. Institutele conform projectului nu vor mai educa. Elevii se vor uita după protecţiune numai, şi de formarea caracterului şi a însuşirilor spirituale nici vorbă nu mai poate fi. (Aprobare viuă din stânga estremă.)

Projectul este de tot reacţionariu. Mai ales în supraveghiere toate se reduc la Bach. Nici ministrul Thun n'a întrodus controla în mĕsura, în care o voesce dl ministru. Şi Thun a întrodus comisia scolară, şi tot n'a putut oprì ca istoria patriei sĕ se propună în spirit naţional. Asemenea va păţì şi ministrul, nici el nu va putè supraveghia prin comisie scoalele nepatriotice. Se ḑice că aceste mĕsuri escepţionale se fac contra naţionalităţilor. Pentru ce nu o spuneţi aceasta franc? Pentru ce nu spuneţi naţionalităţilor: n'avem încredere în scoalele voastre, sau vĕ îndreptaţi, sau dacă nu vom aplica asupra voastră mĕsuri esceptionale. Ministrul însĕ nu voesce sĕ'şi arate coloarea, de aci orbecarea sa, de acì trista stare a scoalelor de 10 ani ai domnirei Dsale.

Vorbitorul arată mai departe că projectul lovesce în legi positive. Ministrul tot vorbesce, că nu voesce sĕ atace autonomia confesiunilor, şi totuşi dreptul de supraveghiere, sistemul comisarilor, ca confesiunile sĕ nu-şi poată crea preoţi în spiritul religiunei, ci în spiritul modern, cu care ne întêlnim astăḑi pe toate terenele la amploiaţi, cari sûnt buni bucuroşi sĕ capete diete.

Vorbitorul susţine punctul de vedere, espus în votul minorităţii, deşì scie că sub sistemul actual acela e nerealisabil, căci sub sistemul actual de 10 ani de ḑile nu s'a făcut nimica pentru scoale, căci banii ţĕrei s'au cheltuit în Bosnia. În urmă protestează contra insinuărilor, că partida sa ar face causă comună cu sasii.

György Andraş: vorbesce contra scoalei unitarie. Aceasta nu s'a probat de practică şi cât vom privì în cultura umanitară şi în cea realistică două deosebite direcţii, nici că e cu putinţă.

El face deosebire între autonomia bisericei şi a scoalei. Între cele două confesiuni protestante este oare-care diferenţă. Confesiunea elveţiană, ca biserică *per eminentiam* maghiară, nu aduce statul nici odată în colisiune, celelalte biserici protestante însĕ sub mantaua autonomiei scoalei, au procurat statului în timpul din urmă multe neplăceri, încât l'a silit la îngerinţe. Din acest punct de vedere este de lipsă a se întregì legile din 1790—91 cu privire la *suprainspectio.*

Legea reservă bisericei protestante *ratio, norma et ordo docendi et discendi.* Însĕ unde e judecătoriul competent, care sĕ ne spună, care este *ratio docendi et discendi?* Cine ne va spune, ce este de a se înţelege sub noţiunile: *coordinatio litterariae institutionis*“ şi „*suprema inspectio*“

Fie-care singuratică întrebare este vecsatorică şi până astăḑi nici o partidă nu o a putut încă interpreta pe deplin. Este în interesul confesiunilor şi a statului, sĕ delăturăm odată această colisiune (Aprobare). Dreptul de veto la esamenele de maturitate este prea aspru. Vorbitorul primesce projectul ca basă la desbatere, de oare ce sub masca autonomiei bisericesci s'au făcut prea multe agitaţiuni contra statului. (Aprobare viuă din dreapta.)

Kovács Albert: observă că projectul de faţă a fost pentru parlament „*der ewige Jude*“, căci de 13 ani se tot presentează în parlament, şi apoi ear dispare. Ministrul nu s'a întrepus cu toată energia ca projectul sĕ devină odată lege. În project sûnt contraḑicerile cu ridicata. În decursul lui atâta s'a tot modificat, întregit, încât abia a rĕmas un galimatias. A făcut că a provocat pe confesiuni chiar acum, când ar avè mai mare lipsă de spriginul lor.

Vorbitorul spune o poveste despre o tineră păreche, care a chemat odată un oaspe la masă.

Bărbatul a şters de pe tarifa de bucate fripturile şi muerea prăjiturile, aşa că numai spinatul a mai rĕmas.

Projectul încă numai spinat dă ţĕrei.

Trefort ministru de instrucţiune: Spinatul este o mâncare foarte bună.

Kovács Albert: Aceasta e cestiune de gust. Dintr'altele el primesce projectul.

Madarász Jozsef: Adevĕrat jesuit calvinic. (Mare ilaritate).

Thály Kálmán: Voesce sĕ fie director.

Kovács Albert: Eu cred că Domnul deputat va scì că eu nu aşi primì un asemenea post.

Thály Kálmán: Eu nici nu sciu, nici nu cred. (Mişcare).

Kovács Albert: Nime nu voesce sĕ se dea mai jos din posiţia, care o are. N'am primit votul minorităţii nici pentru scopul, nici pentru motivele din el. Pentru scop nu, căci am primit ca basă la desbatere projectul comisiunei. Cu privire la motive, minoritatea respinge projectul 1. căci el se bazează pe dualism în scoală, şi nu pe scoala unitară 2. căci împreunarea peste mĕsură nu se vindecă nici prin acest project. Aceasta e observare bună, însĕ nu ajunge, ca pentru ea sĕ respingem întreg projectul. Minoritatea respinge projectul şi din motivul, că el vatămă autonomia bisericei protestante. Până când biserica protestantă va ţinè la tradiţiile ei istorice, va avè apărători mai puternici decât pacea dela Viena şi Lincz, o pa păzì geniul naţiunei. (Aprobare). Însě numai până atuncia.

---

*) Veḑi Nr. 25.

Thály Kálmán: Ce mai frase!

Kovács Albert: Nu ţin vătămător projectul pentru biserica protestantă. (Aprobare) din contră, este în interesul învăţământului sě se reguleze dreptul de suprainspecţiune. (Aprobare). Primesc projectul ca basă la desbaterea specială. (Aprobări din dreapta şi centru).

Ios. Gull: Onorată casă! N'am altă intenţiune, decât sě comunic, ca membrul legislativei ţěrei acesteia, modestele mele vederi şi firmele mele convingeri, ce le am faţă cu obiectul dela ordinea ḑilei, cu onoraţii domni colegi şi, întru cât îmi va fi posibil, sě contribui prin consultare amicabilă la resolvirea cestiunei pendente. Acela, care îmi impută alte intenţiuni se află — puţin ḑis — în rětăcire.

Îmi am şi eu obiecţiunile mele faţă cu projectul dela ordinea ḑilei. O parte a acestor obiecţiuni e de natură formală, provocată fiind prin procederea ministrului de culte. Nu înţeleg procedura observată de ministeriul numit cu ocasiunea desbaterilor din comisiunea de instrucţiune. Despre acestea n'aveam de gând sě vorbesc. Domnul ministru a făcut amintire de ele, sě-mi fie deci permise şi mie câte-va observări.

Dacă e adevěrat — ceea ce, după cele ḑise aici în casă, e fără îndoeală — că comisiunea de instrucţiune a esmis de loc la constituirea sa fără consultare prealabilă şi preopinări de ori-care direcţiune, un subcomitet; dacă e adevěrat, că subcomitetul acesta a elaborat la însaşi iniţiativa onoratului d. ministru de culte,

Trefort (ministru de culte şi instrucţiune): Aceasta o aud pentru prima oară —

Ios. Gull: Domnul ministru se miră de giaba, eu aşa am auḑit.

Gabriel Barosz: Numai a auḑit.

Ios. Gull: (continuând) cu simpla ocolire a projectului eşit dela guvern un project nou şi l'a presentat comisiunei, dacă e adevěrat în fine că comisiunea a întrat, fără desbatere generală, prin urmare şi fără a lua un conclus în privinţa aceasta, în desbatere specială, susţin şi eu, că aceasta e lucru neusitat şi frapant. Avênd însě în vedere, că procedura comisiunei îi privesce pe membrii acesteia şi că procedura ministrului substă în prima linie apreţierei Majestătii sale, deşi nici casei nu poate fi indiferentă, nu pun nici un preţ pe abusurile comise. Pun cu atât mai mult preţ pe procedura ministrului de instrucţiune faţă cu prepararea legei de creat în faţa referenţelor din present.

Scoalele medii în Ungaria sûnt ridicate, în urma desvoltărei istorice, ridicate pe base confesionale Autonomia, dreptul de dispoşiţiune şi de administraţiune, e garantată prin acte publice şi prin legi fundamentale, care fac parte întregitoare a constituţiunei ţěrei.

Nu afirm, şi nu afirmă nici memoriul bisericei ev. din Transilvania, că modul de esecutare a dreptului acestuia din partea statului n'ar putè fi preinfluinţat nici când. Mě încumet a o spune franc, fără a face vre-o deosebire între bisericile din ţeară, că eu ţin dreptul acesta de atare, care nu se poate simplu ignora sau în mod unilateral chiar delătura Chiar ministeriul de culte se pare a fi simţit aceasta, căci a ţinut enchete şi a invitat la acestea pe cei mai înalţi funcţionari ai unor biserici. Ministeriul de culte s'a învoit, ca subcomitetul comisiunei de instrucţiune din anul trecut sě recerce bisericile, a'şi trimite câte un delegat la consultări spre a fi ascultat. După părerea mea trebuia însě sě se întêmple şi alt ceva. Ministeriul de culte ar fi lucrat mai cu scop, dacă pe cale oficioasă s'ar fi nizuit, înainte de a se presenta cu projectul înaintea casei, a stabilì în privinţa normărilor din project, cari se ating de autonomia bisericilor, o conţelegere. Că i-ar fi succes a stabilì cu una din biserici o atare conţelegere pe calea, pe care a apucat, nu pot scì. Cu biserica evangelică din Transilvania sciu sigur, că nu s'a stabilit nici o conţelegere, şi după petiţiunile ce ne stau înainte, se pare că nu s'a stabilit nici cu una din biserici, vre-o conţelegere. Nu stă deci afirmarea, că normele referitoare la dreptul autonom al bisericilor, cuprinse în project, s'ar fi concipiat în conţelegere cu bisericile şi într'un mod mulţămitor. Este de altă parte aceea, că nu va fi a se tracta numai asupra modului de esecutare a dreptului autonom al bisericilor, ci asupra dreptului acestuia însuşi. Urmarea inevitabilă a acestei proceduri, după a mea părere va fi că deciderea dreptului acestuia va depinde şi pe viitor dela opiniunea majorităţilor schimbăcioase.

Dacă colegii, şi anumit protestanţii dintre ei, îşi vor da consensul spre aceasta, fie; eu nu o voiu face, din motivul, căci eu věd periclitată pe calea aceasta pacea, care a domnit în Ungaria, special în Transilvania între biserici atâta timp, şi se basează pe completa egala îndreptăţire şi reciprocitate de drept.

Mai am şi o altă temere formală. Projectul de lege se presentă ici colea aşa, ca şi când ar voì sě susţină dreptul autonom al bisericilor. Conţine şi acesta normări de felul acesta, se deosebesce însě chiar în punctul acesta de projectele anterioare. Acelea tractau despre normele referitoare la autonomiile bisericesci într'un capitul separat, acesta le tractează împrăşciat şi într'un mod, care e chemat a provoca neprecisiuni, îndoeli şi frecări. Aceasta e însuşirea cea mai rea şi neplăcută anumit a unei legi organice, o însuşire, care în desbatere specială nu se poate cura.

Mai multe temeri am faţă cu projectul în privinţa esenţială. După părerea mea, sûnt îndoelnice, punctul de mânecare şi basa unor norme organisatorice chiar. Aceasta o a recunoscut însuşi domnul ministru de instrucţiune ḑicênd în motivarea projectului sěu din urmă, că cestiunea instrucţiunei din scoalele medii e nechiarificată nu numai în Ungaria, dar în toată Europa şi în special în acele ţěri, în cari statul ca atare se ocupă de mult cu afacerea instrucţiunei. Aceasta o adeveresce de altcum şi votul separat al minorităţii din comisiunea de instrucţiune, care e nemuţămită cu împărţirea scoalelor medii în gimnasii şi scoale reale şi face obiecţiuni în privinţa unor norme organisatorice. Nu voiu sě critic pretensiunile votului separat, de a se face organisarea în mod original şi nu pe calea imitărei; afirmarea, că principiile fundamentale ar fi destul de chiarificate spre scopul acesta, o combate însuşi votul separat.

Respectivii domni vor trebuì sě recunoască, că autorii şi apěrătorii projectului de lege nu purced din convingere, lucrând aşa după cum îi vedem, că lucră; de altă parte vor pretinde şi D-lor, ca sě se creadă, că opiniunea lor resultă în deplină convingere şi că e în mare parte adevěrată.

Contraḑicerea e esenţială şi dovedesce că principiile fundamentale nu sûnt chiarificate; aceasta o dovedesce chiar şi desbaterea de faţă precum şi esperinţa, ce o a făcut onoratul d. ministru de instrucţiune în institutele de sub conducerea sa în urma încercărilor organisătorice. Aceasta dovedesce mai mult ca ori care alt lucru, precum se esprimă însuşi d. ministru, că e neînsemnată încă unirea în cugete.

În urmarea acestor-a aflu de neconsult a instituì chiar şi numai pentru institutele de sub nemijlocita conducere a onoratului d. ministru de instrucţiune definitiv o atare organisaţiune basată pe temelii atât de slabe, cu toate că unul din d. d. antevorbitori a afirmat, că aceasta s'ar fi cerut chiar din partea respectivelor institute. Prin projectul de faţă nu se delătură rěul, căci şi pe basa acestuia poate ministrul dispune, ce-i place, cu aceea însě că în casul de faţă îl acopere legea.

Cu atât mai puţin aflu de consultă, ba chiar admisibilă dorinţa, a estinde cu puterea o organisaţiune cu atari base şi asupra acelor institute, pe cari le susţin confesiunile pe spesele lor în puterea dreptului lor autonom. Aflu de prisos, a înşira spre chiarificarea acestui drept al bisericilor toate actele şi legile ţěrei referitoare şi a le detaia după cuprinsul lor, cred a putè presupune, că sûnt fie-cărui cunoscute. Una trebue sě amintesc şi aceea e: la toate desbaterile de până acum s'au ignorat cu totul atât din partea guvernului, cât şi din partea comisiunilor legile religionare, cari au valoare pentru Transilvania. Aceasta s'a întêmplat din motivul, că legile acestea asigură mai mult şi în měsură mai egală dreptul autonom al bisericilor şi îngreunează mai mult nemărginitul amestec al statului, decât cele ungare. Susţin, că chiar dacă ar fi consult din punct de vedere al uniformităţii a observa o procedură egală pentru ţeara întreagă, nu se poate îndeplinì după dreptul mai inferior în desavantagiul celui mai tare; ci va trebuì sě se efeptuească tocmai în modul contrariu.

Fie cum va fi, una este, că statului, după legile acestei ţěri faţă cu scoalele susţinute de biserici, nu i compete decât dreptul de suprainspecţiune. Conţinutul acestui drept de suprainspecţiune nu se detaiază, ce e drept, prin nici o lege, aceea însă ce provede projectul de faţă spre completarea acestei lacune, numai e drept de suprainspecţiune, ci e un atare drept de dispoşiţiune şi de guvern, care ar nimicì cu desăvârşire dreptul autonom al bisericilor. În zadar se neagă aceasta din unele părţi. Dacă bisericile nu vor fi, ca în trecut, îndreptăţite nu voiu sě ḑic a precisa preste tot materialul de propunere, nici barem a regula împărţirea acelui-a după clase, měsura şi scopul;

dacă bisericile nu vor mai fi îndreptăţite, ca în trecut, a statorì numěrul puterilor didactice şi a le avisa chemarea acelor-a;

dacă bisericile nu vor mai fi îndreptăţite, ca în trecut, a decide definitiv în mod independent prin organele lor proprii în privinţa ajungerei sau neajungerei scopului ulterior al invěţământului, ci vor fi, ceea ce până acum n'au fost pendente de opiniunea comisariului ministerial, despre care se poate presupune a priori, că preste tot, în special însě pentru studiile speciale nu va avè de loc sau cel puţin nu va avè atâta cualificaţiune ca profesori dela institute spre a putè judeca asupra maturităţii;

dacă bisericile nu vor mai fi îndreptăţite, ca până acum a prescrie candidaţilor lor de profesură cursul studiului, a'i esamina prin organele sale proprii şi a'i declara de cualificaţi, ci vor fi reţinute precum n'au fost până acum, şi încă cu putere octroactivă pe 5 ani, a instituì numai astfel de profesori, cari în urma unui esamen prestat înaintea unei comisiuni atârnătoare de ministru cu ordinea statorită de ministru, vor fi declaraţi de cualificaţi, sau a căror instituire o a conces ministrul în mod esceptional;

dacă bisericile nu vor mai fi îndreptăţite, ca în trecut, a aplica faţă cu organele sale měsuri disciplinare, din contră d. ministru sě fie îndreptăţit în casuri nedeterminate şi detaiate în lege, fără procedură judecătorească, la tot casul înaintea unei atari procederi, pe basa unei simple cercetări prin organele sale, a cere depunerea profesorilor şi chiar închiderea institutelor;

dacă bisericile nu vor mai fi îndreptăţite, ca până acum, a'şi administra averea independent, ci, precum n'au mai fost, vor fi espuse amestecului şi secaturilor d. ministru şi li se va lua şi dreptul de dispunere relativ la averea lor şi încă eventualminte în mod esenţial;

în casul acesta, onorată casă! nu se mai poate afirma, că dreptul autonom al bisericilor nu se nimicesce.

Dar pardon! De una nu se atinge projectul, ba încă o şi estinde şi o măresce, de sarcina, ce au a suporta bisericile. Bisericile sûnt îndreptăţite a suporta sarcinile şi pe viitoriu, fără a fi jignite, ba pot sě mai şi adaugă anumite cuantităţi, ca sě înflorească mai bine institutele lor şi pentru ca la cas când platnicii s'ar sătura de plătit, sě se închidă mai curênd institutele confesionale.

Am observat, că o atare procedură se rectifică cu interesul statului, şi cu cultura. Nu neg onorată casă... că statul are interes şi şi un drept a scì, cum se cresc cetăţenii sěi, e îndreptăţit mai departe a esopera şi controla, ca sě fie educaţi conform recerenţelor culturei progresive. Eu cred însě, — încât privesce biserica ev. din Transilvania o sciu positiv — că bisericile în totdeauna au fost gata a înainta ministrului datele cerute, şi a aprecia observările ministrului de instrucţiune.

Aceea ce pretinde în privinţa aceasta projectul de faţă, trece preste ce a esistat de jure până acum. Projectul vrea sě creeze ceva nou, în linia primă un sistem de spionagiu suficient pentru o poliţiă, care lucră cu detective, de altă parte o rolă de conducětor, care nimicesce libertatea de învěţământ de până acum. Interesul causei, după parerea mea, nu cere nici una, nici alta. În linia primă are ţeara legi, cari asigură pe deplin interesele statului. Aplice se legile acestea, dar numai acestea, pune-se în mişcare, dacă cere lipsa, procurorul de stat şi judecătoriile criminale; sě nu se creeze însě domnire volnică poliţiană pe seama organelor schimbăcioase. Şi în direcţiunea a doua dispune statul de căi spre ajungerea scopului ce-l urmăresce. Ia-se měsuri, ca statul sě înfiinţeze preste tot locul, unde cere lipsa, institute pe spesele sale, cari se poată servì de model. Sě nu se mărginească însě libertatea garantată prin lege altor-a. Inainte de toate sě nu se creeze pe terenul instrucţiunei puteri nemărginite. Acestea pot avè resultate splendide, pentru timpul de faţă foarte plăcute, ele pot provoca însě o cultură după şablon, ce e mai mult! ele pot, esistând timp mai îndelungat, cresce o generaţiune, care sě jignească agonisirile cele mai scumpe făcute pe alte terenuri, afară de cel bisericesc.

Mai am o temere esenţială, pe care, franc cum sûnt, nu o retac. E interesul, ce-l au cetăţenii nemaghiari ai ţěrei, cu privire la cultura naţională. Nu mě voiu încerca sě motivez îndreptăţirea acestui interes şi sě accentuez în deosebi urmările inevitabile ale egalei îndreptăţiri; voiu purcede dela legea positivă şi anumit dela disposiţiile, cari privesc objectul dela ordinea ḑilei. Nu se poate nega şi sper că nimenea nu va trage la îndoială, că aşa numita lege a naţionalităţilor din 1868 a statorit în deosebi douě lucruri, un drept şi o libertate. Cetăţenii nemaghiari ai ţěrei au dreptul a cere, ca statul sě le ofere, prin locuri unde locuesc mai des şi au alte mijloace, ocasiune a se putè pregătì în limba lor maternă spre studiul universitar. Cetăţenii nemaghiari au dreptul, prin societăţi şi corporaţiuni publice de a se îngrigí ei înşişi în mod singuratice de cultivarea proprie. (Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 4 Martie.

Într'unirile românilor află resunet în toate părţile românimei din Transilvania şi Ungaria. În România chiar presa conservativă ia călduroase notiţe despre cele ce se întêmplă la noi în privinţa aceasta. Ba „Pactul social“ de Mercuri, organ conservativ din Iaşi, după ce reproduce resoluţiunea noastră din Sibiiu adauge următoarele cuvinte:

„Această resoluţiune e **deamnă** de fraţii noştri de preste Carpaţi şi le face **cea mai mare onoare.** — Le urăm din suflet triumful sânteilor cause.“

În casa deputaţilor Ungariei urmează discusiunea asupra projectului de lege despre scoalele medie. În şedinţa de eri, deputatul Polit, vorbind contra projectului, a desfăşurat ideea că projectul nu are scopul de a promova cultura, ci de a rĕspândì maghiarisarea. György din stânga estremă a respins projectul, a aprobat însĕ maghiarisarea statului.

Afacerea Schönerer este pusă pe tapet. Senatul imperial intr'o şedinţă confidenţială a decis cu majoritate suspendarea dreptului de imunitate pentru deputatul Schönerer şì urmarea va fi, că acesta va avè sĕ respundă înaintea jurilor de faptele cu care este învinuit. În şedinţa confidenţială a casei dep., Schönerer a luat cuvêntul în causa proprie, ca sĕ vorbească pentru suspendarea dreptului de imunitate. Discursul l-a început cu cuvintele: „Festivitatea aniversărei de 13 Martie (1848) o veţi serba cu suspendarea imunităţii unui deputat liberal... “ arată mai departe că nu sûnt cause suficiente pentru suspendare, dar fiind că sûnt şi alţii, cari, fiind sub greutatea aceleiaşi acuse, nu sûnt scutiţi sub scutul imunităţii, voiesce sĕ poată fi tras şi dînsul la aceeaşi dare de seamă, la care sûnt traşi cei acusaţi ca şi dênsul. „În sfêrşit, ḑice Schönerer, mulţămesc tuturor, cari în afacerea aceasta au consimţit cu suspendarea, căci va contribuì, ca partisanii mei sĕ se sporească într'un mod estraordinar“. (Ilaritate).

Conferenţa din Londra cetim în „Curier fin.“ s'a închis, în fine, în mod definitiv. Protocoalele s'au subscris de plenipotenţiari, sub reserva, însĕ a ratificărei Puterilor în timp de şase luni. „Agenţia Havas“ ne aduce astăḑi tecstul oficial chiar al tractatului eşit din frământările diplomatice, tecst comunicat eri „Camerei comunelor, din Londra, de către lordul Fitz-Maurice, subsecretar de stat la departamentul afacerilor strĕine al Engliterei.

Punem şi noi sub ochii cetitorilor noştri acest tractat monstru, care întrece toate aşteptările prin inichităţile ce el conţine. Eată tecstul oficial:

Art. 1. Juridicţiunea Comisiunei Europene e întinsă dela Galaţi la Brăila.

Art. 2. Puterile Comisiunei sûnt prelungite pentru un period de 21 de ani, cu prelungire succesivă din trei în trei ani, dacă nici unul din contractanţi nu va propune modificări cu un an înainte de espirarea puterilor Comisiunei.

Art. 3 Comisiunea europeană nu va esercita nici un control efectiv asupra părţei braţului Kilia, unde amêndouĕ ţĕrmurile aparţin aceluiaşi Stat.

Art. 4. Partea braţului Kilia, care străbate România şi Rusia este supusă regulamentelor cu care se administrează braţul Sulina, sub supravegherea delegaţilor Rusiei şi României.

Art. 5. Rusia şi România, înainte de a întreprinde lucrări în braţul Kilia, vor supune planul acestor lucrări Comisiunei europene.

Lucrările esecutate la Ciaatal din Ismail vor fi sub controlul Comisiunei din Galaţi.

În cas de divergință între Rusia şi România sau chiar în sînul comisiunei, în privinţa lucrărilor de esecutat, Puterile vor decide.

Art. 6 Rusia păstrează dreptul de a pune tacse pentru acoperirea cheltuelilor lucrărilor sale, dar sub condiţiunea de a refera Puterilor.

Art. 7. *Regulamentele adoptate de Comisiunea europeană la 2 Iuniu 1882 (Propunerea Barrére) sûnt declarate aplicabile la navigarea pe Dunăre între Porţile de fer şi Brăila.*

Art. 8. Toate celelalte arangiamente anterioare, relative la Dunăre, sûnt menţinute.

Art. 9. Tratatul din Londra va fi ratificat de către puteri în curs de şease luni.

O telegramă, scrie tot „Cur. Fin.“ primită aḑi din Londra complectează pe aceea, care ne transmitea eri textul tractatului încheiat la Londra. Ea ne spune că lordul Fitz-Maurice, esplicând in Camera comunelor art. 7 care declară aplicabile regulamentele de navigaţiune, de poliţie fluvială şi supraveghiere, elaborate la 2 Iunie 1882, a ḑis că acest regulament s'a modificat în trei puncte relative:

1. La numirea sub-inspectorilor navigaţiunei şi a căpitanilor de port de către Statele riverane; la fie-care din ele asemenea atribuită sarcina esecutărei materiale a regulamentelor în propriele sale ape.

2. La împărţirea rîului sub raportul administrativ în secţiuni longitudinale, ear nu transversale.

3. La rândul de representaţiune alternativ al puterilor europene în comisiunea mixtă, rêndul Austriei şi României fiind suprimat.

Cunoscinţa textului acestui tractat a făcut cea mai rea impresiune în mai toată presa europeană, care nu s'a făcut unealta Austro-Ungariei. Ḑiarul „La France“ combătând politica urmată de Francia în această cestiune ḑice, că escluderea României a fost denegare scandaloasă a justiţiei; el prevede că un nou rĕsboiu al orientului va fi singura eşire a tratatului din Londra.

În Italia se întêmplă lucruri interesante.

Şedinţa de Marţi a Camerei italiane a fost ocupată cu discursurile dlor Sonino, Minghetti, Branca şi Mancini. Mai tot corpul diplomatic asista la această şedinţă. D. Sonino discută politica italiană dela începutul mişcării egiptene până astăḑi ajutându-se de documentele publicate în „Cartea albastră“ engleză şi impută ministeriului nehotărîre şi necugetare; d. Mancini acì voia, acì nu voia; dsa duse lucrurile atât de departe, încât intervenirea în comun cu Englitera se privia ca un ce positiv, dar de odată se retrase cu spaimă înapoi, ba încă pune sĕ se declare la Londra că nu poate coopera de vreme ce armata şi marina sûnt slabe. (Murmure). Italia, urmează oratorele, repetă necontenit că este un element de ordine, dar la spatele acestei frase retorice se ascund numai lipsa de curagiu şi incapacitatea italiană. Aceasta nu este o politică pentru un stat mare, ci pentru nisce copii mici. Dsa laudă politica interioară a dlui Depretis; în schimb însĕ politica esterioară a dlui Mancini nu poate sĕ'i inspire nici un respect. — D. Minghetti se scoală. O mişcare generală se face în toată camera, Lumea se adună în giurul oratorului şi ascultă cu băgare de seamă la discursul sĕu rostit cu o voce clară. — A recâscigat Italia, întreabă dsa, pe timpul evenimentelor din 1881 şi 1882 influenţa perdută în Egipt în 1879 şi 1880? Politica engleză a fost leală; intenţiunea de a intervenì a fost imediat mărturisită şi nici odată tăgăduită. Ce a făcut Italia? După ce renunţă la sperantele unei întemeieri, ea se retrase la spatele liniei concertului european. Programa era bună, dar totuşi d. Mancini ar fi trebuit sĕ se lămurească asupra ceea ce avea de făcut în casul, când conferenţa n'ar fi reuşit. D. Mancini n'a avut nici odată aceasta în vedere, şi aceasta a fost o greşală. Dsa n'ar fi trebuit sĕ aibă încredere în Turcia, ci ar fi trebuit sĕ lucreze după împregiurări, ear nu sĕ ţină cu stăruinţă la concertul european, care nici nu esistă de fapt. Propunerea Engliterei de a intervenì cu ea, era un noroc pentru Italia, dar totuşi Italia refusà, şi aceasta a fost o greşală. O şi mai mare greşală a fost aceea de a respinge propunerea în aceeaşi ḑi. Pentru ce? Se îndoia de succes? N'avem noi oare 20,000 oameni? Oratorele nu poate crede că esistă vre-o îndoială în aceasta privinţă. Numai rĕmaseră dar decât două motive pentru respingere: sau îndatoririle internaţionale sau situaţiunea internă. Ântâiul cas era imposibil, de vreme ce Italia era liberă faţă cu Francia, şi era spriginită moralmente de Germania şi Austria. Presa era în adevĕr ostilă Engliterei, şi în aceasta ea arată puţină prevedere; dar d. Mancini ar fi putut liniscì presa cu un cuvênt lămuritor. Dsa nu făcu aceasta şi astfel nu'şi îndeplinì una din îndatoririle sale cele mai principale. De ce n'a convocat dsa parlamentul, care, avêud în vedere îm regiurările din Tunis şi dela congresul de Berlin, 'l-ar fi urmat negreşit? D. Mancini a perdut ocasiunea şi numai poate pune mâna pe ea. Totuşi lealitatea Engliterei este şi astăḑi un noroc şi o garanţie pentru interesele italiane. D. Mancini a declarat Engliterei că Italia nu este geloasă de posiţiunea britanică în Egipt şi că ea voiesce, din contră, aliată cu Germania şi Austria, sĕ o susţină din rĕsputeri. Aceasta este — astfel închee dl Minghetti — o bună politică dar ea trebue numai sĕ fie esecutată într'un chip clar, şi consecente, căci numai atunci putem aştepta dela amicii nostri un sprigin pentru apărarea intereselor noastre în Marea Mediterană, — D. Branca îşi esplică aceste împregiurări prin sforţarea Germaniei de a despărţì pe Francia de Englitera nu numai pentru moment, ci şi pentru viitor, laudă pe d. Mancini că a respins propunerea de intervenire, şi crede că d. Mancini ar face mai bine de a nu privì în totdeauna ca bună alianţa cu Germania şi Austria. Cine-va încheiă alianţe spre a se folosì de ele, ear nu spre a se da pe mânile altora. Trebue sĕ se lase odată la o parte politica aceea de a merge numai prin mijlocul drumului care este bună numai pentru eunuci, ear nu şi pentru un Stat.

Italia ar trebuì sĕ fie preocupată de alte grigi, ear nu de cele africane. Dincolo de marea Adriatică se pregătesc evenimente care vor lovi în faţă dreptul naţional. Dsa renunţă bucuros la ideal, dar totuşi trebue sĕ se accentueze chiar de acum trebuinţa că charta Europei sĕ nu se schimbe fără consimţĕmêntul întregei Europe, — D. Mancini declară că va respunde Luni la violentele atacuri ale dlui Sonino. Dar totuşi dsa trebue sĕ respingă chiar astăḑi imputarea făcută guvernului, că ar fi ordonat ambasadorului sĕu la Londra, de a arĕta neputinţa şi slăbiciunea Italiei. Dsa regretă cuvintele nepatriotice ale dlui Sonnino şi se miră că nu i-au tremurat buzele când le-a pronunţat: Douĕḑeci mii oameni erau gata; într'o sĕptămână ei ar fi debarcat în Egipt. Dar intervenirea ar fi constat 50 milioane.

De ocamdată atâta.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Făgăraş, 27 Faur 1883. Dle Redactor! Dacă sûnt în viaţa unui popor fapte, cari sĕ merite laudă, stimă şi recunoscinţă, fie acele pe ori şi care teren politic, bisericesc, naţional ori social, — acelea nu pot fi decât fapte, a căror impuls este progresul, a căror felinare sûnt concordia şi unirea. Fără aceste două din urmă nu poate fi vorba de esistenţa celui dintâiu; şi fără de a avè cineva de ţîntă progresul, nu poate face fapte nobile, fapte nemuritoare.

În natură elementele eterogene încă se resping şi combat în continuu până la distrucţiune şi numai elementele omogene pot produce un întreg, în care sĕ nu încapă distrucţiune. Acum cât de frumos se poate aplica acest principiu în viaţa unui popor, carele e compus din elemente omogene şi care în una şi aceeaşi direcţiune sub flamura sântă a concordiei, tinde spre ameliorarea sarcinilor impuse de soarte şi spre realisarea scopurilor sale. În special poporul român sub împregiurările actuale, numai prin concordie şi unire, în cause grave, în cause de viaţă, de esistenţă naţională mai poate spera că va lua parte activă la civilisaţiunea Europei, şi va fi întrodus în şirul gintelor neatêrnătoare. Poporul român însĕ şi-a cunoscut devisa lui, şi nici odată n'a documentat că elementele lui ar fi eterogene; istoria ne este martoră, că el încă şi atunci, când lamentabila sĕmânţă a discordiei şi-a introdus rădăcinile infernale în corpul sĕu atât de mult cercat, totuşi a sciut-o desrădăcina şi elimina atunci când i-au fost în joc cele mai scumpe interese: limbă, naţionalitate, progres.

Eată nobila împregiurare, ce mi-a dat prilegiu la scrierea acestor şire. Deşì în miniatură, dar totuşi destul de frumos s'a dovedit tendenţa unanimă spre un scop sublim aici în Făgăraş la 19 Faur a. c. Două mâni de români sûnt în această localitate străbună, şi ele par că voiesc sĕ probeze, că nu în deşert au primit ereditatea lui Radu Negru — mulţămită bărbaţilor distinşi, ce îi posede naţiunea română aici, atât pe terenul bisericesc, cât şi pe cel politic. Iniţiativa au luat-o direcţiunile scolare. Anume: Dl vicar Ales. Micu, carele pe tot momentul documentează, că-i zace la inimă salvarea şi propăşirea naţiunei noastre, pre lângă aceea că cu resemnaţiune deamnă de un bărbat în calitatea Domniei-sale îşi împlinesce nobila chemare apărând interesele naţionale cu toată ocasiunea, — tot deodată este mentorele conducĕtorilor poporului din giur; ear scoalei un adevĕrat părinte, folosind, atât însemnatele-i puteri spirituale, cât şi cele materiale spre un progres, ce altmintrea aici ar fi sub grele condiţiuni. Acest venerabil bărbat în conţelegere cu Dn. Petru Popescu, protopresbiter gr. or., un bărbat tot atât de zelos pentru scoală şi naţiune — predomniţi de ideea de a presta în oare care-va mod ceva venit scoalelor române de aici, de o stare materială nu prea mulţămitoare, ne înpărtăşiră nobila idee de a arangia o petrecere de dans română în favorul scolarilor sĕraci ai ambelor scoale*) Noi îmbrăţişarăm ideea cu entusiasm şi mulţămire şi păşirăm la realisarea ei. Ideea s'a şi realisat, şi succesul a fost satisfăcĕtoriu. Cu unanimitate am fost întimpinaţi pretutindinea, o însufleţire generală se produse şi între cetăţeni, ba şi din provincie, nebăgând în seamă timpul nefavorabil de earnă, alergară în numĕr considerabil înţelegênd scopul petrecerei.

Cu privire la decursul ei se poate numì escelentă din două puncte de vedere, de o parte că a fost representat cu puţine escepţiuni întreg publicul român inteligent de aici, eară de altă parte pentru însufleţirea generală şi dulceaţa caracteristică ce o a avut. Petrecerea a durat până dimineaţa. Dintre jocurile române s'a jucat: hora, romana, ardeleana, hăţăgana, sêrba şi breaza. Printre doamne se vedeau fluturând în numĕr însemnat şi costume naţionale destul de elegante. Dintre străini încă au luat parte binişor — mai ales de naţiune săsească. În special ne-a onorat cu presenţa dl Schreiber Ferencz, insp. reg. de scoale şi Abraham Fr. preot ev. luth.; corpul oficerilor încă a fost representat.

Ne simţim deobligaţi şi dăm mulţămita noastră călduroasă pentru îmbrăţişare şi sucurs întregului public român din loc şi giur, atât celor-ce au luat parte activă la petrecere, cât şi celor ce din cause private nu s'au presentat, dar a întins mână de ajutoriu prin sucurs bănesc. Asemenea multţămim şi publicului străin, ce a arătat interes pentru scoală, neconsiderând naţionalitatea şi dovedind astfel nobleţă şi cultură de spirit şi inimă. Primească mulţămita noastră şi Dnii Iac. Popeneciu şi Const. V. Pop, cari ni-au dat sucursul personal. În fine plini de satisfacţiune, că cei ce poartă destinele poporului român sciu afla modul şi ocasiunea de a-i indigita mijloace spre înaintarea scopului scolar şi cu acesta al naţiunei, avem onoare a presenta venitul total de 98 fl. 70 cr. din care subtrăgêndu-se spesele de 44 fl. 20. v. a. resultă venit curat 54 fl. 50 cr. v. a.

---

* (Scopul e frumos, dar PP. nu li se prea şede astfel de arangiare.

Preste preţul întrărei au contribuit următorii p. t. Domni: Al. Micu vic. for. 2 fl., P. Popescu, prot. 1 fl. 80 cr., I. Roman 1 fl. 80 cr., Il. Duvlea 3 fl., I. Horea 1 fl., Gabr. Pop 40 cr., I. Aron 40 cr., Dr. St. Pop 1 fl. 80 cr., G. Poparadu 80 cr., Nic. Cozgaria 1 fl., G. Aiser 80 cr., Abraham Fr. 60 cr., Ef. Pandrea 80 cr., El. Mija 40 cr., Iac. Macaveiu 60 cr., Cost. V. Pop 80 cr., Tierfeld 40 cr., Schreiber Fr. 1 fl. 40 cr., Herman apot. 40 cr., Nehrer 40 cr., G. Ţinţariu 60 cr., Zakariaş M. 40 cr., N. Cip 40 cr., D. de Grămoiu 1 fl., N. Toma 40 cr., N. Ludu 40 cr., Pongrácz 60 cr., T. Cip 60 cr., V. Pop 80 cr., I. Florea 40 cr., A. Meţian 40 cr., Steinburg apot. 1 fl. 40 cr., I. Turcu 40 cr., Iac. Popeneciu 40 cr., M. Boitan 30 cr., H. Prescurea 30 cr., M Nicoară 20 cr., Al. Cepeş 40 cr., I. Cepeş 40 cr., I. Cepeş 40 cr., Al Bele 40 cr., Ars. Bunea 20 cr., G. Boeriu 1 fl., G. Gollian 1 fl., G. Făgărăşan 1 fl., L. Mănişor 1 fl., H. Ciora 50 cr., D. Chişerean 1 fl., I. Cîntea 60 cr., Dav. Berlea 60 cr., G. Gavrilă 1 fl., suma 38 fl., 90 cr., v. a.

Nicolau Aron,
înv. gr. or.

Basiliu Dengelu,
înv. gr. cath.

Varietăţi.

* (Întrunire oprită.) Dela Cohalm ne vine scirea că într'unirea alegêtorilor români este oprită *ex officio*. Nu scim, dacă s'a făcut recurs la autorităţile superioare.

* (S'au aprobat) statutele reuniunei pompierilor voluntari din Năsăud din partea ministeriului de interne.

* (Coman Hămbăşanu) din Rĕşinari a fost în ḑilele aceste declarat sodal Cojocariu, de societatea cojocarilor de aici din loc. Numitul a învĕţat cojocăria patru ani aici în Sibiiu şi a făcut drept probă de maturitatea sa în meseria cojocăriei un peptariu „spintecat“ femeesc cu flori, un cap de operă dela un învĕţăcel.

Tragerea loteriei de esposiţiune din Triest.

(Urmare.)

Diua a cincea de tragere. Câştiguri în valoare de 25 fl.
1225967 18413001 686831 1895063 357180 1194168 1191826
1071260 945576 1263123 1564586 893148 627130 1423285
967129 495152 1711644 371566 1923461 1291109 654830
640093 914764 1214977 1023897 1582362 1693514 440747
836297 1155994 666744 889969 1119695 40763 357205
1361202 1677617 44905 1643527 993645 717005 139177
694466 1635257 1196061 1034044 110155 479115 1624087
138198 1658905 1608008 1306408 493840 1099942 383130
1041930 566170 189165 643904 1573965 673445 1265980
1971517 1795645 1804681 1414800 371450 346741 420205
583104 521525 1034713 787701 1070495 1266641 1245653
689981 1539847 1449379 769833 651627 562838 956385
521164 1162851 1494397 1114049 304817 1522529 1567733
406586 1675550 479297 1449711 1463106 1963827 950180
892914 359912 1439113 1519799 497043 931814 1489510
1214350 1764804 701097 42753 502349 1801191 910193
1878352 1314232 396520 1417224 281555 1199627 682178
1712533 1925843 542996 165919 1062285 597035 584117
1014298 160069 1002736 1054723 303737 876769 1575645
877549 813348 1993423 1213061 1002939 780152 483634
1321457 714162 814775 1267418 1403916 464727 192338
947448 989240 586935 577404 859202 1952453 1434212
1043231 113874 62922 1466865 207982 1254239 1301119
606556 1924288 420445 1684486 1797102 701188 687210
627640 1715109 1723103 727268 1787230 876155 1990670
1727784 1127025 29105 709395 1689836 927238 701197
1912224 541885 56125 27781 361019 1397191 1646252
784999 1448935 406297 1347130 68418 1382401 1397576
1776647 267887 687596 1307800 351759 181493 1349482
621270 1467813 1987704 164145 24180 1507032 299503
1177114 877087 1030812 1272199 1901271 1774203 717408
1230229 570273 1610380 1457422 1665957 1469917 1312106
121040 435085 118449 174807 1073991 1075408 637609
381679 1257865 834396 1382343 1902435 916407 1427735
907271 649856 1147058 376102 559972 892848 1256806
33266 935392 1005667 1453728 1973304.

(Va urma.)

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 15 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.15	120.20
Renta de aur ung. de 4%.	88.60	88.50
R nta ung. de hârtie	86.80	86.80
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135 60	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91 30	91.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	100.—	109 75
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	95.15	95.50
Sorţi unguresci cu premii	98.80	98.75
Sorţi de regularea Tisei	109.80	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 20	78 30
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.75	97 5/8
Acţiuni de bancă austro-ung.	832.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	312.50	313.—
Acţiuni de credit austr..	311.90	311.70
London (pe poliţa de trei luni)	119.75	119.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin.	5.65	5.62
Napoleon	9.48½	9.49
100 marce nemţesci	58 50	58.50

Nr. 6. desp. IV. [371] 2—3

CONCURS.

Pe basa conclusului adus de către adunarea generală a despărţĕmêntului IV. (Sebeş) ţinută în comuna Romos la 8 Octombre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acestuia prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 449 1882. Comitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 3 ajutoare pe seama la trei elevi din acest despărţĕmênt aplicaţi la vre-o meserie, şi anume un ajutor de 20 fl. pentru un elev, care până la espirarea terminului concursual mai jos indicat se va dechiara de (liber) calfă şi 2 ajutoare a 10 fl. pentru alţi doi elevi.

Cei ce doresc a se împărtăşì din aceste ajutoare, au a subşterne cererile lor la subsemnata direcţiune a despărţĕmêntului IV în Sebeş, cel mult până în 9 Aprilie 1883 nou.

Cererile au sĕ fie instruite:

1. Cu atestat de botez, din care sĕ se vaḑă că concurentele e român.
2. Cu atestat scolastic dela scoala industrială, normală ori populară.
3. Cu atestat oficios de paupertate.
4. Cu atestat dela măestru, din care sĕ se vaḑă, că concurentele la ce ram şi la cine este aplecat, precum şi că ce fel de purtare are.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului IV (Sebeş) ţinută la 8 Martie 1883 n.

Ioan Piso m. p., director.
Danil David m. p., act.

---

[370] 3—3

CONCURS.

Devenind postul de învĕţătoriu vacant la scoala poporală română din comuna Moceriş, comitatul Caraş-Severin, în care se propune limba română şi maghiară, se deschide concurs; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salariu de 300 fl.;
2. 12 metri lemne;
3. Locuinţă cu grădină, şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta:

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Înaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul admnistativ al comitatului Caraş-Severin până în 15 Aprilie a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr. or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la înmormêntări funebrale, şi că rugările cari nu sûnt astfel instruite nu se vor lua în consideraţiune

Moceriş 4 Martie 1883.

Pavel Francu m. p.,
jude com.

Nr. 141. [372] 2—3

EDICT.

Alecsie Stoica din Herman, legiuitul bărbat al Mariei Votrice tot deacolo, protopresbiteratul Braşovului II, care de 6 ani pribegesce în lume, fără de a se scì ubicaţiunea lui, este prin aceasta citat, ca în termin de şese luni dela publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide — procesul intentat asupră-i de soţia sa.

Braşov, 11 Februarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Braşovului al II ca for matrimonial de prima instanţă.

Nr. 84. [373] 2—3

EDICT.

Dionisie Forsea din Paloş legiuitul bărbat al Mariei Ditcul din Fişer, protopresbiteratul Cohalmului, în urma unei convieţuiri de un an şi jumĕtate în Fişer, părăsind de opt ani şi jumĕtate pe legiuita lui soţie, fără de a se scì unde se află, şi de mai trăiesce, — este citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul asupră-i intentat se va decide şi în absenţa lui.

Cohalm, 12 Februarie 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Cohalmului ca for matrimonial de I a instanţă.

[376] 1—5

LE DANUBE

JOURNAL FRANÇAIS DE VIENNE

pune în perspectivă, pe lângă multe câştiguri de franci **200,000**, fr. **100,000**, fr. **50,000**, fr. **25,000** fr. **10,000** şi un câştig principal de

500,000

franci în aur,

dând fie cărui dintre abonanţii sei

GRATUIT

ca premiu o soarte dela loteria franceză

Loterie de l'Union des Arts Décoratifs.

După opiniunea profesorilor celor mai renumiţi nu este mijloc mai bun de a învĕţa curênd şi cu temeiu **limba de conversaţiune fnanceză**, ca cetirea regulată a unei foi, cum e **Le Danube**.

Scrisă într'un mod uşor de priceput, **Le Danube**, prin **cuprinsul seu interesant pentru fie cine**, suplinesce ori ce ḑiar parisian şi este pentru fie cine aproape neapĕrat de lipsă, care vrea sĕ'şi însuşească limba franceză modernă de conversaţiune. Ese în fie-care Sâmbătă.

Pe o jumĕtate de an dimpreună cu trimiterea gratuită a sorţei fl. **3.30**.

Abonamente prin asignaţiuni postale:
Viena, Heumühlgasse 6.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
Timişoara, Fabrică.

[359] 2—10

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 26—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 27. Sibiiu, Marţi 8|20 Martie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 47.
Epistole nefrancate se refusă. — Articlii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu 7 Martie.

Trebue că şoviniştii, cari de altmintrea se cred omnipotenţi, s'au spăriat grozav de umbra omnipotenţii lor. Ei vĕḑênd numai nisce într'uniri de alegĕtori români legale, sub ochii autorităţilor legale administrative, şi în liniscea, carea demustră maturitatea politică a poporului nostru, şi fac o larmă, de pare că s'a cotropit Ungaria întreagă.

Noi aşa judecăm, şi nu credem a greşì, că liniscea şi maturitatea poporului nostru a împus şoviniştilor, încât i-a băgat în grigi. Ei, se vede, că ar fi fost cu mult mai satisfăcuţi, dacă adunările române ar fi fost sgomotoase, turbulente, ca sĕ găsească, în reaua şi antipatriotica lor voinţă, argumente plausibile pentru a ne denuncia de adversari ai statului.

Această dorinţă maliţioasă nu li s'a împlinit. *Obstupefacti*, la început n'au avut încătrău, au trebuit sĕ recunoască liniscea în care au decurs într'unirile. Recunoscinţei acestei i s'a dat espresiune în ḑiarele lor maghiare şi maghiarone, mari şi mici. Numai la vre-o câte-va ḑile se reculeg unii din obstupefacţiunea lor şi încep a înjura asupra românilor şi a striga după procurori şi temniţe, pentru a regula pe poporul cel şi aşa blând al românilor.

Mai ântâiu „Egyetértés“, după aceasta „Pesti Napló“, ca sĕ tăcem de mititeii „uriaşi“ din Cluj, sûnt fruntaşele ḑiarelor, cari se disting în manifestarea îngrigirei de atitudinea românilor. Cu deosebire cel din urmă, dacă ar şi putè precum voesce, ar umplè temniţele cu românii, cari au luat parte la într'unirile privitoare la projectul pentru scoalele secundare, şi când ar fi cu putinţă, cu toţi românii.

Acesta e un obiceiu vechiu. În 1849, după ce Transilvania, afară de Alba-Iulia şi munţii apuseni, se afla în mânile kosuthianilor, temniţele gemeau de români şi mai în toate ḑilele se puşcau câte doi, trei. Norocul cu Bem, cu generalul. Acesta întorcênduse din Ungaria şi vĕḑênd ce treburi „patriotice“ se fac, a bătut în pălmi şi a esclamat: „Pentru Dḑeu! aşa umblaţi voi sĕ câştigaţi simpatiile?!“

Ei bine, ca sĕ ne întoarcem de unde am început, care este „crima,“ care este „periculul“ pentru care şovinismul ţipă ca din gura şerpelui?

S'au într'unit alegĕtorii români sĕ protesteze în contra unui project de lege, care este încă în desbatere şi pe care 'l combat şi în casa deputaţilor din deputaţii independenţi cu argumentele cele mai puternice.

Şi unii şi alţii sûnt pe teren legal, pentru că, dacă deputatul este chemat sĕ'şi dea sfatul asupra unui project pus pe tapet, alegĕtorii sûnt în drept a se într'unì şi a'şi da şi ei părerea lor *quasi* a'şi da concursul moral celor ce luptă şi au sĕ lupte în parlament.

De altă parte într'unirile alegĕtorilor nu s'au făcut fără scirea organelor politice. Resoluţiunile, cari s'au votat, s'au votat în presenţa organelor politice. Totul a decurs, pe cât sûntem noi informaţi şi cum am ḑis, precum au fost informaţi şi înşişi şoviniştii, în ordine şi în linisce.

N'am auḑit noi, n'am cetit nicăiri, că într'unirile ar fi dat prilegiu la intrevenirea gendarmeriei, nicăiri capete sparte, cum se întêmplă la într'unirile conlocuitorilor maghiari, când îşi aleg deputaţi în parlament.

Ce sĕ facă dar procurorii? ce sĕ cerceteze? cu ce sĕ acuse pe cetăţenii, cari au esercitat dreptul lor cu scirea şi sub ochii autorităţilor chemate de a priveghia asupra ordinei şi observărei legilor?

Se vor încumeta şoviniştii a forţa lucrurile şi a nepăciuì spiritele din firea lor liniştite? Atunci se fac călcători de lege şi dovedesc că sûnt element de disordine, element, care nu voesce pacea decât cu perfecta stêrpire a cetăţenilor, cari nu sûnt de aceeaşi gintă cu ei.

Un astfel de element ar trebuì toţi patrioţii cei adevĕraţi, în interesul totalităţii statului şi monarchiei, sĕ'l înfrêneze, sau, dacă nu este de înfrênat, sĕ'l substitue în conducere cu elementele, cari sûnt pentru buna înţelegere a tuturor locuitorilor din patrie. Pentru că noi încă tot mai presupunem, că între înşişi maghiarii se vor afla încă oameni, cari sĕ nu fie atacaţi până în meduva de rugina şovinismului şi cari sĕ aibă convingerea că patria poate fi fericită aşa cum şi-au închipuit-o primul rege, Stefan, şi nu cum şi-o închipuesc şovinişti ca Kossuth, Tisza şi alţii.

Dela Abrud

am primit Duminecă seara următoarea

Telegramă.

Numeroasa adunare din Munţii apuseni, în unanimitate a protestat în contra projectului pentru scoalele medii şi cu însufleţire a aderat la conclusele conferenţii din Sibiiu, lăudând conduita presei române.

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Martie.

În casa deputaţilor Ungariei dep. A. Roman, vorbind contra projectului a numĕrat vătămările legei de naţionalităţi, apăsarea românilor încuindulise şi instrăinânduli-se scoalele; a protestat contra afirmaţiunei lui Tisza că Românii numai sub conducerea săsească ar fi periculoşi. Sasii şi Românii se luptă împreună contra apăsărei comune. Roman a ḑis că propunerea lui Grünwald: a maghiarisa inteligenţa e un mijloc pentru năucirea maselor. Dep. Steinaker a asemĕnat politica de maghiarisare cu promisiunile maghiare de mai nainte. Se votează (în 4/16 Martie) încheerea desbaterei generale. În sfêrşit Tisza polemisează cu Polit şi cu sasii, ḑicênd, că n'au sĕ se plângă de apăsare.

Sâmbătă s'au încheeat desbaterea generală asupra projectului de lege despre scoalele secundare şi cu majoritate mare projectul s'a primit de basă la desbaterea specială, care va urma după pascile, apusene. Pentru, a votat partida guvernului şi partea cea mai mare din oposiţiunea unită; contra, toţi deputaţii săsesci, deputaţi sêrbi şi români, precum şi partea cea mai mare din stânga estremă.

Dela Viena se telegrafează, că alaltă eri în cercurile şi prediurile Vienei s'au respândit broşuri cu tendenţe revoluţionare socialiste. Un sodal mĕsar fu arestat.

Protocolul şedinţei dintâiu al conferenţei din Londra este de cuprinsul următor;

„Lord Granville esprimă speranţa că România, îndreptăţită egal cu celelalte puteri, va fi admisă la conferenţă. Cu atât ar fi de dorit a i se pregătì României primirea aceasta, cu cât ea are representant în comisiunea dunăreană europeană şi este propus, ca sĕ aibă unul şi în comisiunea micstă. Contele Münster crede că trebue sĕ se opună admiterei egal îndreptăţite a României. Plenipotenţiatul Germaniei recunoasce bucuros interesul cel mare ce-l are România la deslegarea cestiunei pendente a conferenţei, cu toate acestea, ar fi de părere sĕ se păstreze conferenţei caracterul sĕu european, abstinêndu-se dela admiterea României pe picior egal cu puterile. Dacă pe lângă susţinerea principiului de unanimitate, va căpăta şi România vot, se va crea o situaţiune, care n'ar fi nici decât de dorit, o situaţiune, care ar pune la disposiţiunea voinţei României conferenţa, impedecându-o în lucrările sale prin votul sĕu. România aşa dară nu se poate admite decât numai ca invitată, ear nu ca membru al conferenţei. Toţi plenipotenţiaţii ceilalţi declară, unul după altul, că consimt cu propunerea contelui Münster cu adausul, că *ar fi dorit, sĕ poată consimţi cu părerea lordului Granville.*

Corpurile legiuitoare a le României sûnt disolvate. În şedinţa senatului din 3 Martie min. presid. Brătianu rĕspunḑênd la interpelaţiunea gen. Manu în privinţa resultatului conferenţei din Londra, repeţesce declaraţiunea dată în cameră cu o ḑi mai nainte, că România nu poate recunoasce obligătoare hotărîrile conferenţei. Senatul votează unanim încredere guvernului Gen. Florescu ḑice, când *va venì oara cea critică, toate partidele se vor contopì în una partidă naţională.*

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare. *)

După părerea mea projectul ameninţă acest drept şi această libertate. Ameninţă dreptul mediat prin aceea, că în întreg projectul de lege, care de altmintrea are de scop regularea învĕţământului în scoalele medie, nu se face amintire despre el, şi immediat prin aceea, căci la toate institutele atêrnătoare dela stat prescrie ca limbă de propunere esclusiv pe cea maghiară. Ameninţă şi libertatea, căci prescrie, că toate scoalele medie, fie acelea susţinute de jurisdicţiuni, de comune, de societăţi, sau singuratici în ce privesce limba de propunere sĕ se organiseze după prescrisele emanate pentru scoalele, cari depind dela stat.

Cu câtă rêvnă se intenţionează sistarea acestui drept şi a libertăţei, se vede mai apriat din două puncte a le projectului, şi adecă unde se ḑice că şi în scoalele susţinute de biserici în clasa a 7 şi 8 limba şi literatura maghiară sĕ se propună în limba ungurească, asemenea e a se depune din citatele obiecte şi esamenul de maturitate, nu numai în limba maghiară şi mai departe din acela, unde se ḑice că esamenele de profesură după 10 ani de ḑile sĕ se depună numai în limba maghiară. În acest interval ministrul poate — însĕ deobligat nu e — permite în mod escepţional, ca esamenele sĕ se depună şi în altă limbă. Întreb acum On. casă, şi vor putè înşuşì studenţii unul sau două ramuri de sciinţă în două limbi, ca sĕ poată depune esamenul de profesură în ambele limbi? O poate cineva susţinè aceasta? Şi dacă nu, ce e mai natural decât că bietul student va studia în limba, în care e silit a depune esamenul? Şi acuma acest profesor va putè el oare propune cu succes această specialitate de sciinţă, la vre-un institut, unde limba de propunere nu este cea maghiară? Domnul ministru neagă că prin aceasta se impedecă cercetarea scoalelor nemaghiare şi se face imposibilă cultivarea în limba maternă. Esemplul adus dovedesce însĕ că lucrul aşa se va întêmpla, aşa trebue sĕ se întêmple. Şi e lucru natural că cine nu voesce sĕ-şi neglige limba maternă, va protesta contra acestor disposiţiuni. Tocmai din această causă e tare nebasată afirmaţiunea că d. e. sasii nu voesc preste tot sĕ propună şi sĕ înveţe unguresce. Ei o propun şi o învaţă cu mult succes, numai nu voesc sĕ o facă în mĕsură aşa de mare, ca prin ea sĕ'şi uite a lor cea maternă.

On casă! Nu-mi pot termina vorbirea fără a reflecta la cele ce se ḑic la finea votului minorităţii, despre aserţiunile cu privire la patriotismul scoalelor confesionale, cu caracter naţional, cari nu merită nici o încredere. Votul minorităţii nu spune espres, cari scoale se înţeleg aici însĕ motivarea votului separat de eri, şi mai cu seamă vorbirea dlui ministru de culte nu mai lasă nici o îndoială; că aici sûnt de a se înţelege scoalele săsesci, sau ca sĕ mĕ esprim şi mai corect, institutele susţinut de biserica evangelică din Transilvania. Asupra modului de esprimare o resping însĕ cu indignaţiune, şi mĕ restring la înşirarea unor fapte positive. Dl ministru de culte în părerea sa privitoare la starea acestor institute se abate foarte tare dela părerea fostului ministru de culte Br. Eötvös, fără a spune pentru ce, cu toate că iubirea de adevĕr a lui Eötvös stă la noi la toţi în deosebită memorie.

Este o faptă, ce nu se poate disputa, că asupra nematurităţii elevilor eşiţi din scoalele bisericei evangelice de confesiunea augs. din Transilvania nu ne au venit plânsori dela universităţile streine, şi anume nici din Germania, nici din Elveţia.

A treia faptă în fine este, că domnul ministru nu ne-a documentat, că scoalele mai înalte din patrie s'ar fi plâns mai adeseori asupra nematurităţii elevilor eşiţi ca maturi din scoalele săsesci, ca şi asupra celor eşiţi din scoalele de sub conducerea Dsale.

---

*) Veḑi Nr 26.

Ce se atinge de resoluţiunea unei adunări de cetăţeni ai unui stat strěin, despre care s'a vorbit din partea raportorului votului minorităţii, a domnului ministru, — şi dacă mi aduc bine aminte — şi din partea unui al treilea vorbitor, şi care este pusă la ordinea ḑilei, declar, că mi ar fi părut mult mai bine, dacă acest lucru nu s'ar fi amintit aici; în desvoltarea lui mai departe nu voiu întra, căci nu o aflu de lipsă pentru pertractarea din cestiune, şi pentru că eu n'am cunoscinţă inmediată nici despre motivul acestei adunări, nici despre decursul şi scopul ei. Mě voiu restringe numai la unele observări şi la aceste mě îndreptăţesce ceea ce am cetit în unele ḑiare din ţeară şi strěinătate. Deşi ne atinge foarte plăcut enunciaţiunea amicabilă şi binevoitoare celebrilor cetăţeni din un puternic stat, care stă cu noi în legătură de amiciţie, totuşi tare se înşală, cei ce afirmă. că aceasta enunciaţiune a fost pusă la cale numai de sasii din Transilvania, şi numai în folosul lor. După părerea mea, aceasta enunciaţiune, care bine trebue considerată, este eşită din mijlocul respectivului cerc în folosul unui interes, a cărui apărare în ori ce cas şi cu ori ce preţ a ridicat d. e. vaḑa Engliterei la treapta, de unde privesce astăḑi preste tot pămêntul.

Asemenea se înşală şi cei ce cred, că această enunciaţiune este mai puţin întemeiată, decât carea s'a făcut şi în continuu se face în Ungaria în interesul şi spre scopul material al maghiarilor locuitori în alte state, enunciaţiune făcută nu numai în interesul acelora, ci mai mult în interesul naţiunei maghiare.

Drept aceea cred, că domnii colegi nu se vor lăsa sě fie înfluinţaţi prin argumentaţiuni, al căror scop este sě scoată projectul chiar şi prin sbuciumarea pasiunilor naţionale.

Din cele ḑise urmează natural, că eu nu primesc projectul de lege dela ordinea ḑilei ca basă la desbatere. Nu mě pot alătura nici la votul minorităţii, căci el ar înnoì numai greutăţile de pănă acuma, deşi consimţesc în multe privinţe cu cele cuprinse în el. Mi permit deci a propune în numele meu şi al celor de o părere cu mine următoarea resoluţiune, ca On. casă sě nu primească în general projectul de lege.

Resoluţiunea este următoarea:

Considerând că întrebările referitoare la instrucţiunea din scoalele medii, în special întrebarea despre organisaţiune sûnt, chiar după cuvintele proprii a motivărei ministeriale, încă nechiarificate, aşa încât legislativa dă aici pas de pas de greutăţi;

Considerând, că în Ungaria scoalele medii pe basa unei desvoltări istorice de sute de ani se basează în parte precumpănitoare pe temelii confesionale, ear dreptul de disposiţiune al confesiunifor recepte e garantat prin legi cardinale, cari formează părţi întregitoare pentru constituţiunea Ungariei, a. c. prin art. d. lege XXVI: 1791 şi prin art. d. l. trans. LIII, LIV şi LV: 1791, şi în fine prin art. d. l. XLIII din 1868.

Considerând în fine, că cetăţenilor nemaghiari ai acestei ţěri li s'a garantat sěrbătoresce dreptul a'şi desvolta cultura naţională în memorabilele adrese a dietei ultime transilvănene din anul 1865 şi în special în rescriptul prea înalt, ce a urmat acelor adrese: onorata casă sě decidă, că după projectul de lege referitoriu la scoalele medii ar trage după sine continuarea unui studiu didactic de desvoltare încă neîncheeat, ar încătuşa multilateralitea reciprocă salutară a culturei în měsuri luate de stat, pe când ministeriul de instrucţiune cu toată esperimentarea de pănă acum n'a fost în stare a crea în scoalele de sub disposiţiunea sa o stare numai în câtva deamnă de imitat;

După ce projectul estinde dreptul de supraveghere al statului preste měsura legală şi necesară, ba în unele direcţiuni îl schimbă chiar în un drept de disposiţiune vătămând astfel autonomia bisericilor;

După ce acest project jignesce şi nimicesce chiar dreptul legal al cetăţenilor nemaghiari referitoriu la desvoltarea culturei proprii naţionale parte în mod direct, parte prin consecinţele disposiţiunilor intenţionate;

Projectul de lege referitor la scoalele medii nu se primesce de basă la desbaterea specială.

Subscrişi: Ios. Gull, Guido de Bausznern, Ios. Bacon, Henrich Kästner, Christof Gusbeth, Carol Wolff, Samuil Dörr, Carol Graffius, Ioan Imrich, Edmund Steinacker, Ioan Kayser, Ioan Hofgräff, Vilhelm Wenrich, Adolf Zay.

Mai vorbesce Latinovics, un popă catolic, negreşit rutean de origine, dar maghiarisat, care găsesce că d. Trefort este om foarte liberal şi că projectul sěu conţine soluţiunea cea mai dreaptă în interesul statului. (Mamelucii aplaudează şi strigă „Éljen“ bărbătesce) După aceea urmează la cuvênt.

Dr. Carol **Wolff** (Sas din Ardeal) ḑice: Sě'mi arate d. ministru Trefort în Ungaria un ţinut, unde cultura s'ar afla în un grad mai mare ca la Sasii din Ardeal. Ministrul dă sfat Sasilor că prin desvoltarea industriei de fabrici sě copleşească pe Români, dară din nenorocire nu arată mijloacele, prin cari s'ar putè crea o ast-feliu de industrie. Din causa apăsării contribuţiilor celor mari, din causa urmărilor celor rele, ce le-a avut tractatul comercial şi vamal încheiat cu România şi din causa esecutării rele a acelui tractat, emigrară, ca şi Secuii, o grămadă de meseriaşi Sasi în România, unde ce-i drept, devenîră mari şi bogaţi industriaşi. Sasilor nu le e teamă, dacă ţěrile streine vor cunoasce stările ungouresci mai de aproape. Ori cine va judeca nepreocupat nu se va mira de atitudinea Sasilor, ci de politica ministrului, care mână apa pe moara României, slăbesce puterea vitală a Sasilor şi îi omoară prin esperimente de transfusiune. Aserţiunea ministrului, că Sasii nu voesc sě înveţe unguresce, nu e adevěrată. Sasii învaţă unguresce şi se luptă numai in contra maghiarisării. Otto Herman a fost mult mai tiněr decât ministrul, căci el cel puţin a spus'o limpede, că pană peste ḑece ani nu nu va mai fi nici o scoală secundară, în care sě nu sě propună numai în limba maghiară. A mai adaus că şi în Ungaria sě se aplice recepta lui Bismarck, care se aplică în Elsaţia, Lotaringia şi în Posen. Dar relaţiunile Germaniei nu se pot asemăna cu ale Ungariei. În Germania sûnt 42 de milioane de Germani, faţă cu 3 Milioane de altă naţionalitate.

În Ungaria maghiarismul este în mare minoritea faţă de celelalte naţionalităţi. A aplica instituţiunile unui stat omogen şi care are numai o limbă, într'un stat cu mai multe limbi este un lucru foarte periculos. Lotaringia şi Elsaţia au cucerit'o Germanii cu armele, pe când pe Sasi i-au chiemat regii unguresci în ţeară garantându-le drepturi.

Germanii se poartă cu populaţiunile din Elsaţia şi Lotaringia astfel, încât naţionalităţile din Ungaria ar fi bune bucuroase, când ar întimpina din partea guvernului unguresc o astfel de tractare. În cercurile franceze din Lotaringia este limba franceză în comună la instanţa primă, pe când Sasul din Sibiiu nu se poate apěra în cause criminale la tribunal în limba sa proprià. Chiar în Berlin se află o biserică franceză şi un gimnasiu francez, pe când în Budapesta, unde sûnt 120,000 de Nemţi, nu se mai află nici o scoală primară nemţiască. Sasii şi astăḑi sûnt gata sě sacrifice sânge şi bani pentru stat, numai un lucru nu l'ar sacrifica pentru toate comorile pămêntului adecă naţionalitatea lor germană. (Mişcare).

În ceea ce privesce projectul de lege am trei consideraţiuni în vedere: autonomia confesională, egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi siguranţa statului. Projectul acesta de lege, este în toate privinţele neadevěrat: cu toate că el asigură, că nu jignesce autonomia confesională, o desfiinţează cu totul. Sub cuvênt de a regula inspecţiunea supremă a statului, care consistă numai în dreptul negativ al statului, projectul acesta dă ministrului dreptul de disposiţiune positiv, care se estinde pănă la dictatura absolută. Ministrul Trefort la 1861 a condamnat omnipotenţa statului şi acum projectul sěu vrea sě întroducă omnipotenţa statului în scoalele confesionale. Ministrul după acest project are dreptul de a decide din fie-care studiu, ce sě se înveţe şi cât sě se înveţe. Aşa îi ar putè venì pofta într'o bună dimineaţa sě casseze din limba latină pe Tacit, din causă, că el descrie decadenţa unui imperiu mare, descrie enervarea spirituală şi morală a cercurilor conducětoare şi arată sentimentele cele sclavice ale curtenilor. D. Trefort ar putè ḑice, că lectura lui Tacit împuţinează autoritatea guvernului. Ministrul poate oprì şi pe Salustiu, căci acesta pune în gura lui Jugurta cuvintele, că în Roma toate sûnt venale. — În privinţa scoalelor confesionale nemaghiare îşi reservă ministrul dreptul de a determina planul şi orariul pentru limba maghiară. Abstragênd dela limba de învěţământ mai cuprinde projectul multe disposiţiuni tutelare pentru scoalele confesionale nemaghiare. Scoalele confesionale trebue sě trimită manuscriptele, după cari au propus profesorii, la ministeriu, ca sě le vadă şi sě le controleze. Ministrul voiesce sě pětrundă în toate secretele.

A-ţi concentrat toată puterea, acum voiţi sě concentraţi şi mintea din toată ţeara, pe care cereţi sě o cedeze toate capacităţile ministeriului şi sě nu mai remâe în ţeară decât mintea mărginită de supus prea plecat. De aceea stabilesce projectul de lege şi numěrul oarelor scolarilor şi a profesorilor din clasele superioare s. a.; de aceea se cere şi subscrierea comisariului ministerial la testimoniile de maturitate (bacalaureat), care prin veto al sěu poate trântì întreaga clasa de maturisanţi, dacă după opiniunea sa individuală instrucţiunea nu şi a ajuns ţinta. Aceşti comisari sûnt adevěraţi comisari de asentare, cari vor recruta în viitoriu inteliginţa întregei ţěri. Puterea nemărginită comisarială deschide drumul la abusuri, şi se pot întêmpla şi aici abusuri, ca la comisiunile de asentare militară, căci elemente á la Pausz pot fi numiţi nu numai vice-comiţi, ci şi comisari pentru esamenele de maturitate. (Oho! în dreapta.)

De autonomia confesională abia mai poate fi vorba, dacă avem în vedere disposiţiile privitoare la esamenele de cualificaţiune ale profesorilor. Cel ce voiesce sě se facă profesor trebue sě studieze patru ani la universitate şi preste aceasta trebue sě mai petreacă un an de studii la universitate sau cu prelegeri practice şi abia după aceea i este conces de a se insinua la esamenul de cualificaţiune unguresc în Cluj sau în Pesta. În urma acestei periode lungi şi costisitoare de studiu se va nasce o lipsă de profesori, mai ales pentru institutele confesionale căci candidaţii cei mai harnici vor concurge la posturile mai bine dotate ale scoalelor de stat şi pentru scoalele confesionale vor remânè numai cei mai slabi şi şi aceştia nu vor fi în numěr de ajuns. Multe din scoalele protestante vor înceta prin urmare de a mai fi ear' spre durerea contribuabililor şi spre bucuria cumpěrătorilor rentei de hârtie ungare, statul va trebuì sě înfiinţeze în locul lor nouě gimnasii şi scoli reale.

Projectul de lege ameninţă mai tare scoalele protestante, pentru că mai ântâiu protestanţii din Ungaria sûnt mai sěraci decât biserica bogată catolică, apoi projectul dă gimnasiilor călugărilor catolici privilegiul, de a primì ajutoare şi dela o putere strěină, interḑice însě scoalelor protestante şi celor de alte confesiuni de a primì contribuiri din afară. Dar tocmai scoalele protestante au lipsă de ajutoriu din afară şi au şi primit mai înainte asemeni ajutoare, ca la 1857, când cu concesiunea Regelui Prusiei s'a făcut o colectă pentru protestanţii din Ungaria şi pentru scoalele din Schemnitz, Oedenburg, Kecskemét s. a. Ce se va face cu fondurile scoalelor protestante, ce vor fi închise? Negreşit că ministrul le va împreuna la un loc şi va înfiinţa din ele scoale de stat, cari vor sta înmediat sub conducerea sa şi se vor înstrěina astfel de către confesiunea protestantă.

Aceasta se presimte şi din disposiţiunile privitoare la averea scoalelor ce se vor închide în urma unor scăderi morale şi a unei „direcţiuni inimice statului“. Nicăiri nu se spune în project, ce se înţelege sub „direcţiune inimică statului“, ci ministrul are puterea discreţionară de a stabilì singur casul acesta. El are o alegere bogată. În seculul al 17-lea era „evangelic“ sinonim cu „inimic statului“. Astăḑi se consinderă ca duşman statului acela, care are antipatiă contra maghiarisărei; mulţi ţin şi pe German de inimic statului, dacă nu se magiarisează de bună voie, şi din causa aceasta pot fi închise şi puţinele institute germane, câte mai esistă. Dar poate venì un timp, în care Maghiarii sě fie consideraţi de inimici, ear' Slavii şi Românii de amici ai statului. (Reprobări).

Dr. Carol **Wolff** (continuând)... Disposiţiunea aceea a legii, care pretinde, că profesorii sě facă esamen de calificaţiune în limba maghiară înaintea unei comisiuni universitare, va aduce cu sine ca candidaţii de profesură sě-şi facă studiile lor numai la Universităţile din Pesta şi din Cluj. Dară nici la Universitatea din Pesta, nici la cea din Cluj nu se află o facultate teologică protestantă, pe când profesorii protestantici după organisaţiunea bisericii protestante din Ungaria, trebue sě fi absolvat teologia. Din aceasta ar urma ca biserica protestantă sě despartă scoala de biserică, aşa ca prin isolarea parochiei se va frânge puterea internă a protestantismului în Ungaria. Din autonomia protestantă nu mai rěmâne, decât o umbră. Această autonomie a fost rěscumpěrată în Ungaria cu mult sânge scump. Acuma sě o sacrificăm unui absolutism ministerial, care din an în an ia dimensiuni tot mai mari prin toleranţa din an în an mai mare a maiorităţii dietale.

Este un lucru cunoscut, că autonomia protestantă a fost fortăreaţa cea mai puternică în timpurile trecute pentru întreaga naţionalitate maghiară. Voiţi sě dărămaţi această cetăţuie acuma, pentru că credeţi, că statul maghiar şi naţionalitatea maghiară este asigurată pentru toţi vecii? Aceasta este optimismul cel mai periculos. Într'o bună dimineaţă ne am putè pomenì cu un rěsboiu mare şi o singură perderea mare ar putè curăţì pe ministri, toată maioritatea dietală şi cu toţi comisarii. Acum pentru un blid de linte voiţi sě sacrificaţi autonomia protestantă, numai de aceea, pentru că între 179 scoale secundare se mai află 15, în cari limba de propunere nu e cea maghiară şi pentru aceea voiţi sě le maghiarisaţi.

Projectul acesta de lege face servicii numai maghiarisării, desconsideră legea de naţionalitate din 1868 şi cele mai elementare drepturi omenesci. Tendenţa lui este de a desvolta numai inteligenţa maghiară, eară inteligenţa nemaghiară a o desconsidera. După project au numai confesiunile dreptul de a determina limba de propunere în scoalele lor, ear în scoalele întemeiate de municipii, comune, societăţi şi de persoane singuratice determină limba ministrul. Acesta este un absolutism nemai pomenit, care voesce sĕ împedece înfiinţarea de scoale nemaghiare. Guvernul maghiar n'a ridicat până acum nici măcar o singură scoală nemaghiară, cu toate că legea dela 1868 îl obligă la aceasta. Projectul mai violează şi dreptul confesiunilor de a'şi stabilì singure limba de propunere in scoalele lor, de oarece pretinde ca un studiu obligat, limba şi literatura maghiară, sĕ se propună în clasele superioare unguresce şi esamenul de maturitate din acest obiect sĕ se depună în limba maghiară: afară de aceasta ministrul a declarat în comisiunea pentru instrucţiune, că cu timpul va putè merge şi mai departe (Strigări în stânga: foarte bine!)

Disposiţiunea, că esamenele de cualificaţiune ale profesorilor sĕ se depună în limba maghiară are asemenea de scop numai şi numai maghiarisarea scoalelor nemaghiare. Prin aceea că vor fi siliţi a depune esamenul unguresc candidaţii de profesură Sasi vor fi de fapt escluşi dela cercetarea universităţilor germane.

Între cele 15 scoale secundare nemaghiare se află una sêrbescă, cinci românesci*) şi nouĕ germane (ale Sasilor din Ardeal) Se poate prin urmare susţinè, că actualul project de lege e îndreptat în prima linie în contra institutelor germane ale Sasilor Aceasta nu e decât o continuare a nouĕi politice de instrucţie ungurescì, care dela anul 1860 a maghiarisat 19 scoale secundare germane în Ungaria şi 471 scoale poporale germane, aşa că chiar şi Slovacii au mai multe scoale poporale primare de cât Nemţii. Ministrul sprigineşce planurile de nimicire a scoalelor cu limba germană, şi faţă cu împuţinarea scoalelor primare germane laudă în raportul sĕu oficial (al 11-lea) patriotismul Nemţilor din Ungaria. Protestez în contra manierei de a declara de nepatrioţi pe aceia, cari ţin cu credinţă la limba lor maternă. Prin aceasta cea mai mare imoralitate se declară de principiu de statul unguresc. Maghiarii se află în cea mai flagrantă contradicere, căci de o parte ei condamnă cu tot dreptul pe acel Maghiar, care 'şi reneagă naţionalitatea, de altă parte însĕ laudă pe renegaţii germani sau slavi ca pe nesce buni patrioţi. Apĕrătorii causei Nemaghiarilor stau pe o basă morală, ca Maghiarii odinioară, când se aflau în strimtoare. Prin imoralitatea, cu care se propagă renegatismul, se provoacă şi cu ocasiunea ocupărei posturilor rĕul, după care nu decide adevĕrata capacitate, ci zelul de a vorbì ungurescе şi de a purta nume ungurescì, precum d. e. un ordin al direcţiunei forestiere a provocat nu de mult pe toţi impiegaţii nemaghiari, ca sĕ 'şi lepede numele de familie şi sĕ adopte nume ungurescì. Aceasta este unul din isvoarele corupţiunei, de oare ce zelul de maghiarisare servesce de multe ori ca pretecst de a acoperì fapte rele.

Naţionalităţile nemaghiare se vĕd împinse astfeliu într'o situaţiune desperată. Ele nu învaţă, decât cel mult a se teme de stat, temerea însĕ n'a putut susţinè pentru durată încă nici un stat. Poporele se vĕd constrînse de a dorì sĕ le vină un mântuitoriu, şi esistenţa statului este pusă toată pe cartea unei singure bătălii. Eu doresc, ca statul sĕ esiste; dar politica actuală de naţionalitate a regimului maghiar a adus deja relele ei fructe, pentru că monarchia n'are curagiul de a primì nici măcar provocarea micului Muntenegru.

Projectul de lege trece la ordinea ḑilei şi peste legile religionare garantate prin legea de uniune dela 1868 fără a le amintì măcar cu un cuvênt. Corpurile legiuitoare primind acest project ar' păşì pe drumul revoluţiunei şi ar crea legi fără valoare. Şi din causa aceasta nu primesc projectul de lege, şi susţin moţiunea presentată de către deputatul Gull. (Mişcare în dreapta.)

Michail **Zsilinsky** ḑice: Cuvêntarea dlui Wolff a făcut asupra mea impresiunea, ca şi când ar fi fost calculată, ca sĕ o ceteascâ mulţi afară din parlament şi afară din ţeară (aprobări) Mai cu samă partea din urmă, unde vorbesce despre maghiarisarea impusă cu forţa, voesce sĕ ducă în eroare pe aceia, cari nu cunosc starea lucrului (aprobare viuă). Eu am ocasiune a venì în contact cu diverse naţionalităţi. Ţinutul meu stă sub aceleaşi legi, cari sûnt valide şi în Transilvania, unde se află fraţii Sasi, şi totuşi nu aud pe nimene în acel ţinut sĕ se plângă că nu'i ertat, sĕ se folosească în biserică şi în scoală de limba sa maternă. (Oare ce colţ al ţĕrei fericit sĕ fie acela, unde judecătorii de aḑi înţeleg românesce? Ţĕranul nici nu se poate apăra, decât în limba sa maternă, dar cine 'l înţelege? Hic Rhodus, hic salta! — Red.) Antevorbitoriul în aserţiunile sale face astfeliu de esageraţiuni în privinţa aceasta, în cât nu putem sĕ nu-i dăm un rĕspuns (Auḑiţi! Auḑiţi!) Noi nu pretindem, ca toţi sĕ vorbească aceeaşi limbă; noi nu impunem nimĕnui limba statului; ci noi pretindem că aceia, cari trăesc aici, cari voesc posturi şi pâne sĕ se poată înţelege unii cu alţii, şi dacă nu sûnt de o limbă cu noi, totuşi cu privire la patriotism sĕ simta cu noi pe basa interesului comun. (Aprobări vii). Eu n'am aflat în istoria Ungariei nimic despre acea dominaţiune de rassă, despre acea intoleranţă, despre care se plânge Wolff. Dênsul nu va putè arăta nici o lege ungurească, care s'ar basa eschisiv pe dominaţiunea de rasă şi care ar asigura rasei maghiare un astfeliu de drept, care n'ar fi acordat în aceeaşi mĕsură şi celorlalte naţionalităţi.

Wolff: Projectul de faţă, (Mişcare mare: auḑi!)

Zsilinsky continuând Împretinească-se Sasii cu ideea de stat unguresc, care în toate împregiurările trebue sĕ domineze în ţeară, împretinească-se cu acea idee, că toată gloria trecutului acestei naţiuni, că toată speranţa viitoriului lor şi toată reminiscenţa epocei, când se luptau în contra Turcilor şi Tatarilor, sûnt legate cu acea idee, că ea s'a luptat numai ca naţiune maghiară, ba chiar şi acuma ca atare are o mare însemnătate între celelalte naţionalităţi ale Europei.

Wolff ḑise, că nu e nici o minune, că naţionalităţile sătule de vecsaţiuni doresc un mântuitor. Dacă prin aceea antevorbitorul a înţeles o salvare din afară, atunci e proclamată revolta pe faţă (strigăte în stânga estremă: trădare de patrie!) Nu va fi bine, ca discusiunea sĕ treacă pe terenul acesta şi relaţiunile noastre sĕ se înfăţişeze în strĕinătate astfel, încât sĕ devenim obiectul urei (strigăte: asta nu le va succede). Sper că nu le va succede. Eu nu vĕd nici de cum pericolele, ce s'au descris în projectul acesta din contră numai prin acest project se poate împlinì misiunea culturală a naţiunei maghiare. Aşi avè multe de a ḑice la paragrafele speciale, dar trecênd peste ele primesc projectul de basă pentru discuţiunea specială. (Aplause în dreapta.)

Coloman **Thály**: combate punct de punct toate atacurile făcute de ministrul Trefort asupra protestanţilor şi arată că drepturile protestanţilor a fost o bastiune, care nu trebue dărîmată, că constituţiunea ungară nu e atât de tare, încât sĕ nu-i poată face bune servicii, această bastiune la vreme de nevoie, când vor mai venì oameni crudeli ca Basta şi ca Caraffa. Arată, că la protestanţi profesura cu preoţia sûnt strêns legate şi de aceea sĕ nu le răpească dreptul de a'şi forma şi esamina ei pe profesorii lor. Candidatul protestant, care va avè sĕ facă esamen din istorie şi din filosofie înaintea comisiunei de stat se află în cea mai mare perplesitate, căci în institutele de stat se falsifică istoria Ungariei în favoarea Vienei. Dacă candidatul ar numì pe Rákotzi şi pe Tököly eroii libertăţii, de sigur ar cădè înaintea acelei comisiuni. Aceasta direcţiune „aulică" merge atât de departe, că propunênd la Universitate un profesor acest capitul din istorie a fost spionat de către ministru.

Deputatul Wolff are dreptate, dacă ḑice că ministrul nu va concede pe Tacit în scoale; junimea noastră de aici va trebuì din potrivă sĕ ceteascâ opurile S. Ignaţ de Loiola. (Ilaritate) şi din clasicii vechi li se va da în mână numai „liber amorum" (cartea amorului) a lui Ovidiu. Ipocrisia şi poftele triviale mână în mână (mişcare.) — Junii nostri unguri protestanţi au cercetat în totdeauna academii strĕine spre binele patriei, projectul le pune acum piedecă şi la aceasta.

Vĕ aduc aminte dlor că pe steagul lui Rákotzi pe lângă devisa „pro Deo" era scris „pro libertate et pro patria". E pocit, dacă pe băncile guvernamentale se pronunciă acest nume: nu vĕ atingeţi cu mânile voastre necurate de mormintele dela Rodosto şi asigur pe d. Hegedüs, că marele lui măestru Tisza nu va murì în Rodosto. (Ilaritate. Aprobări în stânga).

După aceea arată cum Rákotzy, care a fost un bun catolic, s'a luptat totuşi pentru libertatea protestanţilor, care voesce sĕ o nimicească guvernul de aḑi. „Totul nu e decât un atac mascat al prelaţilor catolici contra noastră. (Ilaritate şi reprobări). Mie mi se pare, că projectul vine dela clerul catolic, care a ţinut conferenţe secrete cu dl Tisza. Vocea este vocea lui Iacob, mânile însĕ sûnt ale lui Esau (Ilaritate). Nu primesc projectul. (Aplause în stânga estremă.)

Urmeaḑă la cuvênt Stefan Rakovszky. El arată că partida liberală nu privesce afacerea din punct de vedere mărginit confesional, ci dintr'un punct de vedere mai înalt, unde decsebirile între confesiuni încetă. (unde se topesc toate în căldarea maghiarismului? — Red.) Naţiunea maghiară tocmai, pentru că e mică trebue sĕ stăruească, ca în toate scoalele ideea de stat şi limba maghiară sĕ fie predominantă. (Aplause generale) Trebue sĕ se creeze o inteligenţă patriotică, care sĕ nu mai abuseze cu cărţi de scoală tendenţioase. Dar chiar dacă projectul ar restrînge drepturile confesiunilor, întreb, n'am ajuns încă la punctul, ca sĕ ne avêntăm la o ideă mai înaltă? Scoala trebue sĕ ne fie un mijloc spre a asigura viitoriul Ungariei. Vorbitorul declară între „Éljenuri" repeţite, că primesce projectul.

Géza Lükö pledează în contra projectului. El ḑice, că pretinsele agitaţiuni inimice statului în unele scoale confesionale nu îndreptăţesc pe guvern a se amesteca în autonomia scoalelor confesionale, căci statul are puterea de a se opune acelor agitări şi de ale combate cu succes pe altă cale. El nu primesce projectul. (Aprobări în stânga estremă.)

Ferdinand Mészáros găsesce, că projectul este încă prea moderat, că mai ales despre cărţile didactice vorbesce numai în treacăt. I place însĕ mult esamenele de maturitate şi de cualificaţiune ungurescì: de aceea primesce projectul.

Ludovic Mocsáry se ocupă numai cu partea juridică a projectului. El citează legile scolare din 1791 şi un rescript regesc din 1819, după care institutele protestante trebuiau sĕ raporteze în fiecare an la guvern. Aceasta se înţelegea sub *„jus supremae inspectionis"*. Projectul de faţă stabilesce însĕ o îngerinţă periculoasă în afacerile scolare. După aceasta arată meritele bisericesci protestante pentru cultură şi libertate în Ungaria. Protestantismul şi patriotismul sûnt la noi nedespărţibili, şi protestanţii au întrecut totdeauna pe celelalte confesiuni în iubirea de patrie. (Reprobări sgomotoase.) Catolicii sûnt mai bogaţi, au fonduri, protestanţii sûnt sĕraci, sĕ li se lase cel puţin libertatea ce o au din vechime. — Aserţiunile referentului despre defectuoasa crescere în scoalele protestante o respinge.

După project toate scoalele secundare vor ajunge în ghiarĕle statului; el vatămă şi egala îndreptăţire a confesiunilor. A trebuit sĕ vină un ministru-preşedinte protestant, spre a nimicì autonomia protestanţilor. (Mişcare.) Acest project este frate de cruce cu patenta lui Thun. (Mişcare. Strigări e încă şi mai rĕu!). Tisza şi Trefort voiesc ca şi Leo Thun sĕ nimicească casa, puterea şi drepturile protestanţilor (hoho! în dreapta). Nu pot scì, cum se vor apĕra protestanţii contra urmărilor acestui pas. Sigur este însĕ, că trei milioane de cetăţeni ai patriei sûnt aḑi foarte amărîţi. Nu primesc projectul. (Mare sgomot, aplause în stânga estremă).

(Va urma.)

Nr. 1883 Scol.

Prin emisul înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publ. ddto 22. Februarie n. 1883 Nr. 5683 se escrie concurs pentru următoarele stipendii vacante din fundaţiunea Beşaniană.

(a un stipendiu a 100 fl. anuali pentru o elevă dela vre-o preparandie de învĕţătoreasă din patrie;

b) trei stipendii de câte 100 fl. anuali pentru ascultători la vre-o preparandie de învĕţători din patrie.

La stipendiile aceste pot concurge eleve şi elevi preparandiali fără deschilinire de confesiune, şi anume cei dela preparandiile de stat prin direcţiunea acestora, ear cei dela preparandiile confesionali prin autorităţile superioare (consistoriile eparchiali) concerninte, fiind a se alătura la cererea concursuală: estras din matricula botezaţilor, testimonii despre ante-studii, atestat despre purtarea morală a concurentelui şi legitimare despre starea familiară şi materială a aceluia.

Cererile astfeliu instruite sûnt a se aşterne la preparandiile de stat prin consiliul direcţional, la cele confesionale prin autoritatea superioară concernintă până *la 30 Martie st. n. a. c.* direct la curatorul fundaţiunei de Rudnyánski Ferencz în Budapesta.

Aducêndu-se aceasta la cunoscinţa elevilor şi elevelor de confesiunea greco-orientală dela ori ce preparandie se înseamnă în sensul statutelor fundaţionali concerninte spre orientare:

a) că in privinţa legitimărei despre starea faliamiră şi materială e de a se arăta prin certificat dela antistia politică concernintă posiţiunea socială (caracterul) a părinţilor; starea lor materială, aşa dară nu atestat de paupertate, eventual repausarea acelora: apoi numĕrul pruncilor acelora şi dacă suplicantele sau vre un frate al aceluia are vre un stipendiu sau ajutoriu.

---

*) Românesci sûnt şese: 5 gimnasii şi o scoală reală în Braşov. Red.

b) Purtarea morală e de a se atesta şi din partea direcţiunei institutului, la care studiază.

c) Cererea concursuală e a se aşterne in limba, maghiară, ear acluselor aceleia estradate în altă limbă e a se alătura traducere maghiară autenticată.

d) Cererile neînstruite în modul acesta nu se vor lua în considerare.

Elevii din despărţĕmântul pedagogic al seminariului Andreian au a aşterne cererile lor adresate către susnumitul curator la acest consistoriu până la 13/25 Martie a. a.

Sibiiu 23 Februarie (7 Martie) 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Varietăţi.

* *(Convocare.)* Adunarea generală ordinară a „Societăţii române de lectură din Sibiiu“ se convoacă prin aceasta pre Dumineca 25 Martie st. n. 4 oare d. m. în localul reuniunei.

Sibiiu, 18 Martie st. n. 1883.

Directorul.

* (Împunsĕtură împrovisată. După „Egyetértes“ şi „P. Napló“ a cerculat prin o mulţime de diare următoarea întêmplare. De un timp oare care în coace mai mulţi membri ai casinei din Budapesta se întâlniau seara la contele Teleki, care pătimind de un picior, era silit sĕ şeadă acasă. Sâmbătă a fost sĕptĕmâna, era seara între 10—11 oare un oficer de honvedi ia de pe părete un cuţit lung de vênat îl privesce şi privindu'l (după Egyettértés îl împlântă din întêmplare baronului Atzel în pântece. „P. N.“ înfăţişează lucrul altfel: amintesce şi de butelii cu şampan şi apoi adauge, că oficierul ar fi dis baronului: „Nu striga aşa tare că'ţi împlânt cuţitul în pântece“ Baronul a respuns glumind: „împlântă'l!“ ceea ce oficerul a şi făcut, împlântândul 3—4 centimetri. Un medic a fost la îndemână şi îndată a legat rana baronului. Se dice că rana nu e periculoasă, dar vre-o câteva sĕptĕmâni pacientul tot va trebuì sĕ zacă în casele contelui Teleki.

* (Regele şi regina României) spun diarele bucurescene, că au plecat Dumineca deadreptul la Italia. Părechia regească a închiriat vila Pallavicini la Pegli depărtare de şepte oare de Nizza spre meadă noapte dela Genova.

* (Denumiri în armata română.) Generalii Cernat, Racoviţa, G. Angelescu şi A. Angelescu vor fi denumiţi comandanţi la cele patru corpuri, cari se vor crea în urma organisaţiunei armatei. — Mai de parte se dice că colonelii: Dabija, Dunca, Barotzi, Fălcoianu, C. Budisteanu, C. Pilat, H. Arion şi Pencovici vor fi denumiţi generali.

* (Esplosiune.) În Londra a esplodat în 14 Martie n. la 9 oare seara o bombă de dinamit în palatul Westminster, unde se află birouri ministeriale. Oameni nu s'au periclitat. Mai multe încăperi sunt dĕrîmate cu totul. Ferestrile, din apropiere de jumĕtate de mil în diametru sunt sdrobite la toate casele. Detonaţiunea a fost ca dintr'un tun de nouĕ tone şi s'a audit în departare de miluri. — Diarele engleze presupun că este fapta unui fenian. S'a pus 1000 punţi st. premiu pentru cel ce va descoperì pe făptuitor.

Tragerea loteriei de esposiţiune din Triest.

(Urmare.)

Diua a şesea de tragere. Câştiguri în valoare de 25 fl. 327385 653825 1987248 894797 602754 1534814 727632 683749 1429822 979784 288110 1442832 1451383 783303 1063328 809425 652250 1361021 1871992 373560 967911 47772 463419 14343 127127 558795 203459 23939 84182 1173608 809930 82169 656062 1018214 153116 1658248 1273403 994185 1023944 121830 1896795 965121 1590133 307399 1917126 1443859 1348683 1038510 41584 1469712 701011 909427 958570 1274666 1782819 198152 989158 856172 1848230 1516904 1357478 1380290 762740 147326 929682 202024 79329 287582 1469382 1049291 1684473 1481499 1097126 757840 1864161 1187439 632888 38895 133478 1772122 1937137 49054 1357226 875348 1739518 1612843 516668 1745811 1237942 1195251 457984 599887 1327255 1077209 1154897 1122975 1661443 1774716 77151 1207998 1169913 44703 189115 1528999 1212329 210738 707085 1178894 672783 1085526 165591 839310 1840394 1177241 1064784 1961774 1614485 1917503 1607281 1154971 691352 1112654 867863 84795 1661453 1757830 371592 1620876 1647425 1008740 1992328 157073 432868 487245 69766 1857254 1067868 191604 47055 97221 1477816 825812 1597169 607841 617005 1236017 1334085 507119 1649764 1263722 208056 448797 307932 1369837 349570 1707784 607596 1547863 321747 199961 617417 1614883 1517682 1475192 407114 1036973 1443387 39842 1372924 285508 812532 751183 1724095 380266 1907146 1107905 336955 175866 629503 47222 955846 941518 112686 898455 379535 222594 607615 1249927 652458 1036003 cu numerii aceştia s'a terminat tragerea câştigurilor oficiali. Se mai scoaseră încă 62 numeri pentru obiectele donate de esponenţi; numerii sûnt aceştia: 750728 420600 289615 1173437 332138 367824 1890407 1549523 1412517 1384202 1281273 32121 761596 699397 757125 1629323 1670102 1219587 945409 1952258 1177084 1567770 19082 377154 1464071 1588756 1787026 767598 417040 1364427 450048 1277860 317739 1490143 276395 59364 1152872 574677 1807717 940423 67244 4626 367990 120651 109785 897440 1387427 1639239 1717499 1907200 1317869 1617231 757089 77504 702159 969086 1567416 407882 252780 509664 580165 527982. Cu aceasta se termină întreg actul de esposiţiune. Câştigurile se eliberează pe lângă predarea sorţilor.

Loterie.

Mercuri 14 Martie n. 1883.

Buda: **39 70 8 13 67**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 17 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	120.10
Renta de aur ung. de 4%	87.80	88.60
Renta ung. de hârtie	86.30	86.90
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135 50	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.20	91.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.50	95.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	95.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97 50	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	100.—	100.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea decimei de vin	96.—	95.75
Sorţi ungurescì cu premii	116.—	98.75
Sorţi de regularea Tisei	109.50	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	77 90	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78 30	78.50
Renta de aur austriacă	97.65	$97\frac{5}{8}$
Sorţi de stat dela 1860	131 20	131.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	831.—	832.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	312.50	312.50
Acţiuni de credit austr..	311 90	311.20
London (pe poliţa de trei luni)	119.75	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	$9.48\frac{1}{2}$	9.49
100 marce nemţesci	58 50	58.50

Nr. 243 1882. [378] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă: Brăţălariu cu filia Bretea română, în protopresbiteratul gr. or. al Haţegului, se deschide concurs cu terminul de 30 dile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Brăţălariu:

1. Folosirea a $1\frac{1}{2}$ jug. pămênt arătoriu şi fênaţ;

2. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă câte o di de lucru şi

4. Stolele statorite în sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română.

5. Folosirea cimiteriului şi 400 stângini cuadraţi pămênt arătoriu;

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri câte o ferdelă de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe;

7. Dela fie-care fum de casă câte o di de lucru;

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa postul acesta au a'şi aşterne la subscrisul suplicele lor instruite conform prescriselor „statutului organic“ şi a regulamentului pentru parochii, până la terminul sus amintit.

În conţelegere cu comitetul parochial,

Haţeg în 3 Martie 1883.

Ioan Raţiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 24 [381] 1—3

CONCURS.

Pentru staţiunea vacantă de paroch în Restonea şi filialul Polăţi, în conformitate cu ordinaţiunea consistorială dto — 2 Decembre 1882 Nr. 4095 B. — se escrie concurs cu termin de 30 dile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt

a) Dela 112 fsmilii a. 2 fl v. a. 224 fl. v. a.

b) dela 29 familii a 1 fl. 29 fl v. a.

c) dela 42 familii câte o di de lucru a. 50 cr. 21 fl. v. a.

d) Venitele stolari 60 fl. v. a. — Suma 334 fl. v. a.

e) Lemnele de foc trebuincioase şi prospect de a se îmbunătăţì salariul parochului din interesele anuali a unui deposit de 100 fl. v. a. ce se administrează de către Prea veneratul Consistoriu Archidiecesan.

f) Lipsind superedificatele parochiali; până la edificarea acestora parochul respectiv se va încuartira în scoala din matera Restoşnea.

Petenţii vor avè a subşterne suplicele concursuali instruite în sensul statutului organic şi al regulamentului pentru parochii la subscrisul în Idicel, posta ultimă Reghinul săsesc.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Tractul Reghinului.

Idicel 19 Februariu 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial

Galaction Şagău m. p.,
protopresbiter.

Nr. 257 [383] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de paroch în Ciubanca mare, protopresbiteratul Deejului prin moartea fostului paroch Georgiu Miclea pentru întregirea acesteia se escrie concurs cu terminul de 30 dile dela prima publicare a acestui concurs în foaia archidiecesană „Tel. Rom.“

Emolumentele:

1. Porţiunea canonică dela 26 Jugăre fânaţ, arătură şi păşune clasa I. II. şi III.

2. Dela 76 familii câte o di lucru cu palma.

3. Venitele stolari usitate în comună.

Doritorii de a concura după această staţiune de parochi, sûnt avisaţi suplicele lor de concurs, instruite în sensul statutului organic, şi a regulamentului congresual pentru parochii, a aşterne până la terminul susindicat la subscrisul oficiu în Giurgeşti posta ultimă în Retteg.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deej. Cs: Giurgeşti 1 Martie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial gr. or. respectiv.

Constandin Bodea m. p.,
prot.

Nr. 5. [382] 1—3

CONCURS.

Încunosciinţându-se prin resoluţiunea Prea Venerabilului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882 Nr. 4768 B. instituirea de capelan lângă neputinciosul paroch Dionisie Calefariu din Sărată, — pentru ocuparea acelui post se escrie concurs cu termin de 30 dile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu postul acesta sûnt: jumĕtate din toate venitele parochiale, cari s'au ficsat prin comitetul parochial la 383 fl. v. a

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avè a'şi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral, instruate cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii până la terminul susindicat.

Avrig 24 Ianuarie 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Vasilie Macsim m. p.,
adm. prot. Avrigului.

Nr. 59. [384] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna Cărpiniş, protopresbiteratul Mercurii parochie de clasa III, se deschide concurs cu termin de 30 de dile dela prima publicare în „Tel. Roman.“

Emolumentele sûnt.

a) Un fics în bani gata din casa alodială de 30 fl. v. a.

b) Folosirea a 5 parţele de pământ

c) Competinţele stolari regulate dela 200 familii.

Toate acestea computate în bani dau o sumă de 355 fl. 60 cr.

Suplicele de concurs instruite conform prescriselor legii, sûnt a se adresa oficiului subsemnat până la terminul susindicat.

Mercurea în 28 Februarie 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

4/1883 [380] 1—3

EDICT.

Ioan George Goţa din comuna Rĕhĕu de un timp îndelungat ş'au părăsit cu necredinţă legiuita soţie Ioana n. Darabant tot de acì, pribegesce în lume fără a se scì locul ubicaţiunei — se citează prin acest edict, ca conform decisului prea veneratului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882, Nr. 296 B. sĕ se presenteze s'au în persoană, sau prin un împuternicit înaintea subsemnatului for matrimonial în termin de 3 luni de dile dela prima publicare; căci la din contră, procesul urdit de muerea sa se va decide amĕsurat legei şi în absenţa lui.

Sebeş în 17 Ianuarie 1883.

Forul matrimouial gr. rĕs.

I. Tipeiu m. p.,
protop.

Nr. 1151 1883 civ. [377] 1—3

Publicaţiune.

Prin aceasta fac cunoscut, că în afacerea comasărei generale a hotarului comunei **Dârlos** pentru începerea lucrărilor prealabile şi cu deosebire pentru regularea representanţelor părţilor, alegerea inginerului operativ şi statorirea preliminariului de spese am pus termin **diua de 16 Aprile 1883 la 9 oare înainte de ameadi** în faţa locului în comuna Dârlos. La ce toţi cei interesaţi sûnt chemaţi cu accea observare, că absenţa lor nu va împedeca pertractarea.

In numele tribunalului reg. din Elisabetopole 3 Martie 1883.

(L. S.)

Székely Miklos m. p.,
jude esmis.

Se caută

un adjunct de notariu comunal. Sĕ pretinde caracter nepătat, desteritate în oficiul şi limba română, ungurească şi nemţească în vorbă şi scrisoare perfect.

Salariu lunar 30 fl., cuartir şi alte accidenţii. Respectivul poate conta a fi ales în curênd şi vice-notariu comunal. A se adresa la notariul comunal în **Banat-Ujfalu** (Torontál m.) [379] 1—2

Redactor rĕspundĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr 28. Sibiiu, Joi 10|22 Martie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Pesti Napló" şi adunările române.

Eată ce scrie „Pesti Napló" (nr. 73 din 15 Martie):

„Nu voim sĕ micşorăm însemnătatea demonstraţiunei românesci, ce s'a făcut Sâmbăta trecută în Deva. Purtarea duşmănoasă statului a unei părţi a Românilor din ţeară o privim de o apariţiune serioasă. Agitaţiunea Românilor este mai periculoasă decât a Sasilor, fiind-că Sasii sûnt puţini, Românii de 10 ori atâţia, fiind-că Germania e departe, ear România aproape, şi fiindcă regimul german e înţelept şi naţiunea germană e un popor cult, cu pricepere, pe care'l poţi lumina, pe cât timp pe Români îi poţi face sĕ creadă ori şi ce şi masa lor o poţi uşor înflăcăra. Istoria vorbesce despre mai multe rĕscoale ale poporului românesc, cari au escelat toate prin cruḑime sĕlbatică; cea din urmă nu s'a întêmplat aşa de de mult, ca sĕ fi uitat de tot de dênsa. Agitaţia se face cu religie şi cu rasă, voesc sĕ provoace resboiu de religie şi de rasă, lucrul cel mai înfiorătoriu. Credem şi sperăm, că aceasta nu le va succede celor ce conduc mişcările, cu toate aceste regimul sĕ se îngrigească, ca schinteia sĕ se stingă până încă nu a devenit flacără."

„Nu e întêmplare oarbă ceea ce esperiăm, ci este un şir de fapte, cari au un isvor comun şi o ţintă comună. Românii voesc sĕ facă Dacoromânia."

„Purtarea duşmănoasă a României în cestiunea Dunărei, în care n'are dreptate, căci chiar şi Francia şi Italia trebue sĕ mărturisească, că România are pretensiuni esagerate şi monarchia noastră este faţă de ea cu ecuitate şi îngăduitoare şi toată Europa e cu noi şi a hotărît în contra României — această purtare provocătoare nu dovedesce alta decât, că România resfăţată de noi, încărcată cu binefaceri şi îmbiată cu alianţa noastră, nu voesce sĕ trăiască în amiciţie cu noi, pentru că îşi formează pretensiuni asupra Ardealului, a întregei Ungarii rĕsăritene şi asupra Bucovinei. Agitaţiunea se nutresce din Bucuresci şi dacă între noi şi România ar esista o legătură atât de intimă şi solidă, precum noi o dorim, şi precum de repeţite ori au ofe rit'o Andrássy şi Kállay, atunci agitaţiunea din Ardeal n'ar avè sens şi ascuţiş. Pentru aceea se ceartă cu noi tot mereu şi fără de nici o causă bărbaţii de stat români în parlamentul şi în presa lor, cu toate că chiar România are mai multă lipsă de alianţa cu noi decât noi de a ei. Dar pentru ce predicăm noi aceste! România e încă prea tinĕră decât ca sĕ ne poată pricepe. Acuşi se va face mai cu minte, după ce îşi va fi frânt coarnele. Astăḑi toată pasiunea ei consistă în a desemna charte, a agita şi a demonstra; regalitatea cea tinĕră o face sĕ-şi easă din piele. Şi jocul este astfel, că dacă cei din Bucuresci strigă contra Austro Ungariei, Românii din Ardeal demonstrează, şi dacă Românii Ardeleni demonstrează, Românii din Bucuresci fac larmă. *Hinc derivata clades.* Şi fiind că isvorul este afară de patria noastră, abia ne va fi posibil de al delătura, dar este cu atât mai de lipsă, că faţă cu România sĕ tragem un cordon politic la fruntarie, cu deosebire foilor române sĕ le detragem debitul postal şi în tot chipul sĕ veghiăm asupra activităţii irredentei române."

„Aici acasă noi scutim poporul (?!) precum drepturile, interesele şi libertatea lui, ca cetăţenii patriei sĕ n'aibă causa reală de a se plânge, dar agitaţiunile şi demonstratiile antipatriotice sĕ nu le suferim nici decum. Agitaţiunea începută în mod oficial din partea bisericei române, care a culminat în memorandul din Sibiiu, a fost un atentat temerariu, îndreptat contra statului ungar şi totuşi el a remas nerĕsbunat.

„Protestul contra projectului de lege pentru scoalele secundare e iscălit de Metropolitul Romanul; Metropolitul putea se vină la Pesta şi putea sĕ arate îngrijirile sale ministrului Trefort cu graiul; membru al camerei magnaţilor putea înfluinţa contra projectului dar dênsul numai ca se agiteze a preferit a protesta în scris. Poate cai s'a urît de a şedea pe scaunul de Metropolit, pe care la pus Regele la recomandarea guvernului maghiar şi doresce linisce la betrâneţe în vreo mănăstire? — Aşa şi pretinul sĕu, Episcopul din Lugoş, Michaly în care s'a înşelat aşa de mult guvernul unguresc (când l'a numit) — cu ocasiunea alegerei vice comitelui (şefului adminisrativ) pentru comitatul Caraş-severin a dovedit, că doresce sĕ'şi schimbe vestmintele sale preoţesci cu cele profane.

N'avem nimic contra persoanei noului vicecomite, în a căruia patriotism şi lealitate n'avem drept a ne îndoi şi originea lui româna nu este un defect înaintea ochilor nostri: ci numai partida lui nu ne este pe plac, căci alegêndul pe el, eă a devenit doamna peste comitat, şi mărturisim sincer, ca noi în scopurile şi simţemintele acestei partide naţionale, navem încredere. Într'un comitat mare însĕ cu un jumătate milion de locuitori romani, şi încă situat la graniţă e o cerinţă capitală, ca administraţia sĕ fie corectă şi credincioasă şi sĕ nu fie înfluinţată de către aceştia."

„A fost poate o greşală de a uni Caraşul. Ministrul preşedinte Tisza a avut dreptate, că în ţeara de sus trebue sĕ se conserve micele comitate (judeţe) scieau betrânii noştri, că de ce e bine aşa maghiarismul şi statul e mai tare în micele judeţe şi ar fi primejdios sĕ comasăm Slovăcimea, ca în mase mari sĕ formeze stat în stat. E adevĕrat; cu toate astea tocmai spre fruntăria României Tisza a unificat Carasiul cu Severinul, unul din cele mai mari comitate, el a mărit Uniadoara, aşa că a devenit cel mai mare comitat în Ardeal şi de douĕ ori aşa de mare, ca altele, aşa că lesne s'ar putè împărţi în douĕ şi tot el a unit Bistriţa cu Nasĕudul şi astfeliu a creat trei jurisdicţiuni românesci aşa de mari, încât nici cei din Bucuresci nu pot dorì mai mult."

„Fructele se coc iute; după Caraş-Severin vine Uniadoara şi se proclamă de comitat românesc. Nu la comitat, căci aici le ar fi greu din causa domnilor maghiari, ci în biserica din Deva s'a făcut aceasta. — Trebue sĕ fie cele mai capitale îngrijiri ale guvernului şi ale comitatului, că din Deva, care e centrul Maghiarimei din comitatul Uniedoarei, sĕ facă un oraş maghiar."

„Dacă Românii din Deva pâşesc înainte cu atâta cutezare, e de vină politica de „corteşu", după care comitele pentru buna pace şi ca sĕ câştige voturile Românilor în favorul candidatilor guvernului, precum şi spre aşi întărì posiţiunea în comitat, pactează de mulţi ani cu conducĕtorii români. Adunarea din Deva e însĕmnată în multe privinţe. Mai ântâiu, fiind că s'au adunat 1500 de oameni ceea ce dovedesce, că Românii sûnt bine organisaţi şi că ascultă de agitatorii din sînul lor, de preoţi şi advocaţi. Apoi e însĕmnată acea adunare, căci earăşi ne întâlnim cu agitaţiunea naţională pe terenul autonomiei bisericei dinaintea altariului.

„Apoi pentru că în adunare a isbucnit ura cea mai desfrânată contra Maghiarilor şi că apărarea nedreaptă a vorbitorilor s'a prefăcut în adevĕrata resvrătire în contra maghiarilor. Înaintea nasului autorităţii, la vederea şi la auḑul ei, au declarat Românii, că Ungaria nu e a Maghiarilor, ci a lor fiind că sûnt cei mai vechi locuitori ai tĕrii. Va se ḑică a lor este Transilvania, aceasta este conclusiunea. Dr. Tincu, vestit dacoromân cu intenţiunea vĕdită, a făcut asĕmănare între starea ţĕranilor din ţeara bogată vecină România, cu soartea poporului sĕrac român din Ardeal şi-a secerat „sĕ trăiască" frenetice. Despre aceea, că şi Sĕcuiul e tot aşa sĕrac şi se duce în România sĕ-şi caute subsistenţa, a tăcut Tincu şi n'a esplicat poporului, că pe munţii din Zarand şi în vêrful Retezatului nu va cresce grâu nici odată Dar adunarea a strigat, sĕ trăiască România, şi fie-care a înţeles, că el pe aceasta o privesce de adevĕrata sa patrie şi nu mai mult pe Ungaria."

„În Viena strigă oamenii după poliţai şi duc pe studenţii înaintea procurorului dacă fac urări de „sĕ trăească Germania": noi nu cerem asemenea energie, căci nu ne temem şi pentru că ne place mai mult libertatea decât ordinea (!) cerem însĕ dela guvern sĕ se poarte politica energică faţă cu Daco-romaniştii, că nu cumva neîngrigirea noastră sĕ fie luată de slăbiciune, ear slăbiciunea sĕ se prefacă în primejdie. Nu cuvêntări sau cuvinte hotărĕsc; ori ce ar ḑice dl Tisza în camerĕ, n'are efect asupra acelor cercuri, asupra cărora ar trebuì sĕ aibă. Tisza poate sĕ dobândească pe cale administrativă şi judecătorească mai mult, dacă voesce sĕ lucre. În ori ce cas trebue sĕ se pună stavila rĕslăţirei Daco-românismului. A noastră e datoria de a atrage atenţiunea guvernului, ear sarcina responsabilităţii cade asupra lui."

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Martie.

În casa deputaţilor Ungariei a fost Luni după ameaḑi o conferenţă confidenţială, în care au fost representate toate partidele. Objectul conferenţei a fost projectul scoalelor secundare. Fiind conferenţa confidenţială, nu a transpirat în public ce a hotărît. „O. É." crede că scopul conferenţei a fost scurtarea desbaterilor, când projectul se va desbate în special. Nu cumva s'au hotărît în conferenţă niscari amendamente, cari sĕ mai liniscească pe naţionalităţile nemaghiare?

Şi Galiţia va sĕ aibă un Schönerer în feliul sĕu. Dl Romanovicz, candidat în locul vacant de deputat al Lembergului pentru senatul imperial, într'un discurs politic a vorbit pentru o stare separată a Galiţiei. E de însemnat că dl Romanovicz ţine rĕsboiul dintre Austria şi Rusia inevitabil. „Cu ocasiunea colisiunei acestor douĕ puteri, ḑice dênsul, trebue sĕ statorim principiul: „Noi aparţinem numai Poloniei. Numai Polonia dispune de viaţa şi sângele nostru". Deosebirea între Schönerer şi Romanovicz este, că cel dintâiu ar tîrì după sine un dărab de Austrie la Germania şi cest din urmă altul la Polonia. „Nord d. Allg. Ztg." şi aşa ḑicea nu de mult că Galiţia nu e neapărat de lipsă pentru Austria.

Dela Seraievo se scrie la „N. fr. Presse", că guvernul tĕrei sciind din esperienţă că primăvara încep revoluţiunile, mai avênd şi sciri confidenţiale, cari signalisau mişcări în Valea Narentei a dispus ca despărţĕminte mai mari de trupe sĕ percurgă Valea. Cu toate acestea nu s'a putut observa nicăiri vre un semn de mişcare. Numai ici colea câte un lotru rĕspândit mai rătăcesce prin munţi; mulţimea erţegovinilor fugiţi este însĕ tot în Muntenegru, de unde se fac din când în când agitatiuni.

Camerile de revisiune a le României se vor într'unì în jumĕtatea din urmă a lunei lui Maiu.

„D. Ztg." află că comisiunea dunăreană europeană nu se va într'unì decât după ce se va ajunge o înţelegere cu România. În cercurile românesci sûnt de credinţa, că activitatea comisiunei fără de consimţĕmêntul României, preste tot, va fi cu neputinţă.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare. *)

Ministru-preşedinte Koloman **Tisza**: ḑice: Discusiunea asupra acestui project de lege ia dimensiuni din ce în ce mai mari, ceea ce nu mĕ surprinde de loc, dar eu voiu sĕ desvolt vederile mele cu privire la acest project şi sĕ arĕt în câteva cuvinte posiţiunea mea faţă cu el. Că Sasii din Transilvania se vor folosì de ocasiune, spre a'şi arăta ura lor către tot ce-i unguresc, asta am sciut-o din capul locului (o voce din grupa Sasilor: Nu-i aşa!) Numai la un lucru atrag atenţiunea sasilor ca sĕ se gândească bine, că ei în situaţiunea lor geografică, numai sub scutul statului unguresc îşi pot conserva intactă naţionalitatea lor (aşa este! în dreapta) după cum s'a întêmplat până acuma, şi tocmai pentru aceea este nu numai o greşeală neînţelegibilă patriotică, ci sûnt şi scurt vĕḑĕtori, când sgudue edificiul politic intern şi chiamă aliaţi esterni, cari sĕ-l sguduie şi mai tare (aplause prelungite din toate părţile).

---

*) Veḑi Nr 27.

Unul dintre deputaţii săsesci a ḑis, că ministrul de culte voiesce ca Sasii sĕ se conserveze, dar ministru ar mâna fără voia sa apă la moara Românilor. Şi eu doresc, ca Sasii sĕ se conserveze, dar nu din ură cătră Români, domnii deputaţi sĕ creadă, că continuându-şi dênsii purtarea lor de până acuma, fie-care ungur va venì la ideea că statul unguresc tot numai atunci a avut de a suferì mai mult dela Românii din Transilvania, când acest popor lipsindu i cultura corespunḑĕtoare a stat sub conducerea Sasilor (Aplause mari din toate părţile). Şi cu acesta deocamdată aşi fi terminat cu domnii Sasi (ilaritate sgomotoasă şi aplause). Nu voiu sĕ polemisez cu deputatul Thaly, care atacă toate şi ḑice, că candidaţii de profesură nu se pot încredinţa comisiunilor înstruite pe la Universităţi din causă că, învĕţământul liber al istoriei se suprimă şi se propune o istorie „aulică“, duşmană statului; la un lucru însĕ caută sĕ-l fac atent, că prin cuvintele lui nu se atacă guvernul, ci Universităţile statului şi corpul profesoral, în care nu se află numai profesori servili şi chiar din punctul de vedere confesional trebue sĕ o spun, că sûnt între profesori dela Universităţi şi mulţi necatolici (aprobaţiuni vii).

Voiu trece la cuvêntarea lui Mocsáry. Acesta ḑice că, confesiunea protestantă şi scoala protestantă sûnt germanii din Siamu. Pe una nu o poţi vătăma, fără sĕ nu sĕ prăpădească cealaltă. Nu voiu sĕ neg că binele bisericii stă în legătură cu scoalele ce le are, dar trebue sĕ facem distincţiune între lucrurile bisericesci şi între lucrurile scolastice în ori-ce stat din lume, şi că statului i se cuvine mai multă influinţă; numai în state catolice se întêmplă aceasta, eu am sĕ-i observ, că în timpul din urmă chiar în Prusia statul are mare influinţă asupra scoalei, nu care cumva Prusia a devenit catolică, căci nici într'un stat nu s'a esecutat influinţa statului asupra învĕţământului ca în Prusia? Domnul deputat a pomenit pacea dela Lipsca şi articulul din 1790/1 şi a ḑis că la 1790 protestanţii pe basa sĕrăciei lor au căpătat drepturi, a ḑis că ministrul le ia drepturile şi nu le dă nici un ban şi sĕ le dea cel puţin bani, dacă nu le dă nici un drept. Unde sĕ meargă asta? Projectul acesta sau jignesce şi restringe selfgorenementul şi pe acesta — eu cel puţin nu l'aş da pe nici o sumă din lume, (aplause sgomotoase, mişcare în stânga estremă) sau când dă cineva autonomia sa pe bani nu pune mare preţ pe ea (aprobări sgomotoase, strigăte în stânga estremă: El n'a ḑis asta.) Eu cred, că aceea ce cere acest project nu este astfeliu, încât sĕ poată periclita autonomia protestantismului (o voce în stânga estremă: comisariul regesc!) Mult 'mi pare rĕu, că trebue sĕ vorbesc faţă de acest project, pe care îl consider din puncte mai înalte despre lucruri confesionale. Ce vrea projectul acesta? Opresce el confesiunile sĕ nu'şi facă scoale? Nu. Pretinde el o potestate disciplinară asupra profesorilor dela scoalele confesionale? Nu. Ce face el dar? Statul unguresc este atâta de cutezătoriu, că 'şi revindecă dreptul, de a se covinge prin organele sale, că toate institutele din această patrie stau pe acelaş nivel, pe care trebue sĕ stea fie-care scoală secundară. (Aprobări vii).

Eată, aceasta o cere statul şi asta o face, ca sĕ nu fie silit, a lua pe aceia, pe cari 'i socotesce necapabili în institutele sale mai înalte şi ale da o calificaţiune de funcţionariu. Aceasta-i esenţia din ceea ce pretinde projectul. Mocsáry a ḑis, ca scoalele protestante sûnt şi astăḑi mai bune, decât ori care alte scoale şi că din partea lor n'are statul sĕ se teamă. Dară statul tocmai voesce sĕ se convingă, că scoalele protestante sûnt cel puţin ca celelalte. Eu nu vĕd motivul, pentru care causă voesc protestanţii sĕ se subtragă de sub controlul unui guvern constituţional (?) unguresc. Numai acela are cuvênt de a se ferì de controlul guvernului, care se simte vinovat ori într'o direcţiune ori într'alta. Cel ce nu se teme de asta, nici n'are cuvênt de a se ascunde. Dreptul de inspecţiune al statului nu'l neagă nimene, ḑise un deputat. Sĕ nu ne jucăm însĕ domnilor cu cuvintele. Dacă nu ţi sûnt dabe mijloacele, ca sĕ esecutezi dreptul de inspecţiune nu-ţi folosesce nimic. În 1860 ḑise Csanády n'ai vorbit, nu aşa, ḑĕu — respunde Tisza — pentru că atunci era sistema lui Bach şi când ar mai venì aceea sistemă eară mĕ voiu opune, dar sper că nu va mai venì, căci nu vĕ va sucede a provoca astfeliu de turburări... (mare sgomot în stânga estremă); un astfeliu de sistem ar putè venì adecă numai atunci încă odată, dacă vor succede a provoca turburări în ţeară, cari ar aduce acest sistem. (Reprobări în stânga estremă. Aşa e, — în dreapta.) Eu am distins totdeauna între un guvern constituţional, legal unguresc şi între un guvern absolutistic impus cu forţa, care domnesce numai cu puterea armelor. (Aplause vii în dreapta.)

Ministrul preşiedinte se încearcă apoi a dovedi că Mocsáry gresiesce, dacă asamênă situaţia dela 1844 cu cea de aḑi. De atunci încoace sau făcut mari progrese în cestiunea egalităţii şi a reciprocităţii confesiunilor. Pe atunci n'ar fi fost cu putinţă, ca în guvern sĕ se afle, ca aḑi, trei protestanţi. (Mişcare) Astăḑi aceasta nu mai suprinde pe niminea. Mocsáry ne a mai spus, că cea susţinut până acuma protestantismul unguresc n'a făcut ceea ce făcu aḑi d. deputat, ca sĕ şi revindece un patriotism esclusiv şi mai mare cu privire la celelalte confesiuni (Aplause), Si dacă ar fi făcut aceasta legea dela 1790/1 nu s'ar fi putut aduce, cum s'a adus, căci la crearea, ei au luat parte şi maioritatea mirenilor catolici (Aprobări) şi n'am fi putut sĕ suportăm cu atât succes trista epocă a lui Thun. Nu e bine dar a pretinde un privilegiu confesional, mai vârtos când e vorba de patriotismul unguresc. (Aprobări sgomotoase.) A doua causă e mai positivă; biserica protestantă ungurească şi-a împlinit cu puţină escepţiune, totdeauna datoria cătră patrie şi interesul sĕu propriu nu l'a adus nici odată în contraḑicere cu interesele statului (Aprobări viue.) D. Mocsáry vorbesce de amărăciunea celor 4 milioane de protestanţi şi de urmările ei. Eu 'i voiu spune ce se va întêmpla. Dacă projectul actual se va face lege, se va produce oarecare nemulţămire şi nelinisce între protestanţi; după ce va întra însĕ în vieaţă şi fiecare se va convinge, că această lege nu aduce nici o stricăciune protestanţilor unguri, poporul va ḑice: În adevĕr d. Mocsáry şi soţii sĕi au fost rĕi proteţi. (Ilaritate.)

Eu, onorată cameră, cred, că biserica protestantă se va putè desvolta şi în viitoriu numai în sensul şi sub scutul statului ungar, de aceea ea nu poate refusa statului ceva, la ce acest stat are drept. Eu cred, că projectul nu e nedrept faţă de nici o confesiune sau o naţionalitate din această ţeară, căci statul nu pretinde mai mult decât ministrul din ceea ce are drept sĕ pretindă, şi de aceea sûnt convins, că aceia sûnt în eroare, cari se tem de projectul de lege, ori că sûnt cuprinşi de simţiul, că nu va fi bine, dacă statul se va uita în cărţile lor (Mişcare viuă.) Din causele aceste recomând primirea projectului (Aplause şi Éljenuri prelungite).

A patra ḑi de desbatere.

După deschiderea şedinţei prin preşedintele Pechy vorbesc în cestiune personală: Mocsary, Thaly, Rakovszky, apoi urmează ordinea de ḑi: continuarea desbaterei generale asupra projectului pentru scoalele medii.

Ignaţiu Helfy: Onorată casă! Arare ori a fost la ordinea ḑilei un project de lege, care ar fi pretins atâta precauţiune, circumspecţiune şi obiectivitate din partea legislatorilor, precum pretinde projectul de faţă. Dacă s'ar strĕcura pe terenul acestui project vre'o greşală, aceasta n'ar strica numai presintelui, ci ar avè înfluinţa păgubicioasă şi asupra generaţiunilor viitoare. În considerarea acestei împregiurări şi din motivul, că cestiunea aceasta învoalvă şi întrebări naţionale şi confesionale, nu se poate recomanda din destul obiectivitatea şi precauţiunea. Mĕ voiu silì sĕ rĕmân obiectiv, voiu separa din project ce e bun, de aceea el mi se pare rĕu. Binele îl voiu recunoasce, rĕul îl voiu reproba.

Mĕ voiu ferì sĕ clasific liberalismul şi patriotismul membrilor acestei case onorate sau a cetăţenilor acestei patrii după confesiunile lor, cu toate că voiu fi silit sĕ ating partea confesională a acestei cestiuni, fiind că formează o parte esenţială a projectului şi s'a făcut deja alusiune la ea sub decursul desbaterei.

Studiul istoriei dovedesce ce e drept că protestanţii din patria noastră şi-au câştigat dela reformaţiune încoace mari merite, merite, cari se află înduse pe paginile istoriei patriei. E fapt însĕ, că şi membrii celorlalte confesiuni au contribuit la meritele acestea. Istoria Ungariei nu începe numai cu reformaţiunea. În decurs de aproape 700 ani înainte de reformaţiune au susţinut ţeara sigur catolici din singurul motiv, că nu esistau pe atunci protestanţi. (Aşa e! aşa e!

Declar înainte, că mĕ alătur la votul separat a amicului meu Otto Herman. Şi de oare-ce am observat, că dintr'o parte a casei s'a nulificat acest vot declar, că acest vot nu respinge întru toate projectul de lege.

Votul separat încheie cu dorinţa: a se înapoia projectul ministrului spre a compune cât mai curênd un alt project pe altă basă, întru regularea scoalelor medii. Atât Otto Herman, cât şi aderenţii lui recunosc starea nemulţămitoare a scoalelor noastre medii şi doresc schimbarea ei radicală. Recunoascem, că statul nu poate suferì, ca într'o scoală publică sau şi numai privată sĕ se propună învĕţături îndreptate contra statului. Şi noi urmărim acelaş scop, pe care-l accentuează părtinitorii projectului, susţinem însĕ că projectul de faţă în forma-i de acum e necorespunḑĕtor, de-şi nu se poate afirma pre cum o a făcut deputatul Gull, că ar fi a se respinge. Aceasta ar însemna păstrarea statului quo, ceea ce noi nu dorim nici din punct de vedere naţional, confesional, nici din punct de vedere al naţionalităţi.

Consimt cu votul separat al colegului Otto Herman şi nu primesc nici în general projectul de faţă.

Nu primesc projectul: ântâiu din punct de vedere curat pedagogic, a doua din punct de vedere politic sau mai bine ḑis liberal, fiind pătruns dela paragraful prim până la cel din urmă de o centralisaţiune morţişă; a treia, nu primesc projectul din considerare la autonomia protestantă, nu însĕ din punct de vedere confesional, ci din punct de vedere al statului maghiar; în fine nu primesc projectul din punct de vedere al naţionalităţilor, de oare ce normele referitoare la acest punct sûnt parte superflue, parte prea neînsemnate.

Sĕ nu mi se facă imputare, dacă mĕ voiu ocupa mai în detaiu cu afacerea învĕţământului în decursul vorbirei mele, ceea ce s'ar putè lua ca o abatere dela obiect, de oare ce nu s'a prea făcut până acum asemenea reflecsiuni, esceptionând vorbirile referenţilor din majoritate şi minoritate. Nici chiar projectul nu ne ocupă cu partea aceasta mai în detaiu.

Am aşteptat cu mare nerăbdare după projectul de faţă. În decursul studierei m'am convins, că el nu conţine abia nimic din ceea ce trebuia sĕ conţină. Împregiurarea, că enumeră vre-o 10—15 obiecte de învĕţământ încă nu'l recomândă de project de lege pentru scoalele medii.

Se ocupă projectul, ce e drept, cu anumite posturi, pe care doresce ale cerca ministrul, şi cu modalităţile de controlă. Mie mi zace însĕ la inimă învĕţământul, căci starea slabă în privinţa aceasta nimicesce totul, ce se face pe treapta de jos şi de sus, precum se nimicesce un lanţ scoţôndu se zala dela mijloc.

Avênd în vedere singur afacerea instrucţiunei, aflu cu durere, că nici ministrul nu e încă în chiar în privinţa aceasta, cu toate că acum sûnt 10 ani, de când îşi tot bate capul cu ea.

Cu toată silinţa ce-mi dau, nu-mi e posibil sĕ aflu ideea conducĕtoare a ministrului.

Votul separat pretinde scoală medie neîmpărţită.

Nu ḑic, că primesc o atare scoală. Se pot vorbì şi scrie multe pro şi contra acestei idei, precum s'a vorbit şi scris deja, aşa încât dispune de o bibliotecă întreagă în direcţiunea aceasta.

Recunosc a fi de părerea, că e mai corectă până la un grad oare care, s. e. până la clasa VI în modul esprimat în votul separat şi a admite împărţirea numai după aceea.

In direcţiunea aceasta îmi servesce esperinţa proprie de cel mai bun argument, de oare ce nu se află părinţi, cari sĕ scie judeca la un copil de 10 ani, că oare spre care ocupaţiune va avè chemare. A pretinde înainte de clasa VI că un copil sĕ se decidă pentru studiul clasic sau pentru cel technic, e în adevĕr absurditatte pedagogică. (Aşa e! în stânga estremă.)

În anul al 15—16 se mai poate constata, că spre care carieră are copilul mai mare chemare. Aceasta o vedem şi în strĕinătate, unde au ajuns teoriile totuşi mai departe ca la noi, d. ministru, sĕ facă bine sĕ mĕ ierte, se înşeală când afirmă, că afacerea aceasta ar fi supĕrată. Aceea, ce se întêmplă în punctul acesta în strĕinătate, vorbesce pentru colegul meu Otto Hermann şi în deosebi pentru punctul din care am mânecat eu. Dl referent a binevoit a sĕ provoca la Italia. Dacă cetea opul lui Baccieri i s'ar fi înfăţişat lucrul altfel de cum l'a predat. Baccieri se încearcă a susţinè scoala ne împărţită până la clasa a VI. institue însĕ un curs liceal de 3 ani ḑicênd, ca sĕ se ridice un pod, care sĕ lege scoala medie cu universitatea, căci „săritura dela gimnasiu la Universitate“ e prea mare. Aceasta şi stă.

Nu voiu sĕ fiu judecătoriu într'o cestiune aşa importantă, atâta sciu, că ministrul trebue sĕ fie cu sine în chiar atunci, când se presintă înaintea legislaţiunei cu un project de lege şi sĕ se decidă pentru una sau pentru alta, sau pentru scoala împărţită sau pentru cea ne împărţită; nu-i este permis a se clătina într'aceste douĕ!

Din project nu se poate vedé voia ministrului. Mie mi se pare, că pledează pentru scoalele ne împărţite. Împrejurarea, că în scoalele reale se învaţă limba franceză, ear în gimnasiu nu, nu ne îndreptățesce a face o deosebire așa mare și a înființa două scoale separate, provĕdute cu aparate proprii.

De oare ce un gimnasist, care a absolvat scoala medie, se poate duce la ori ce scoală înaltă chiar și la politechnică, e dovadă, că d. ministru nu pretinde nici dela elevii absolvenți de scoala reală o atare cultură specială, care se recere, spre a putè absolva politechnica cu succes. Sau una sau cealaltă.

Nici relativ la întrebarea a doua nu află în project în general o idee conducĕtoare. Dl ministru primesce d. e. în scoalele reale ca studii pregătitoare studiile filosofice. Acum întreb, ce scop are filosofia pentru technic, dacă instrucțiunea reală se deosebesce de cea gimnasială? Nu ḑic că dintr'o sută nu vor fi unu doi, cari sĕ profite ceva din filosofie. Mânecând însĕ din punctul acesta, ar trebuì sĕ considerăm toate studiile, căci abia se va afla unul, din care n'ar putè trage omul odată folos. Relativ la limbi s'a primit în scoala reală limba franceză, în gimnasiu nu s'a primit. Aceasta nu o aflu cu cale. Gimnasiul, după părerea domnului ministru, și a referentelui, are chemarea a pregătì tinerimea pentru studiul general mai înalt. Se poate oare nega, că în timpul de față limba franceză e o recerință inevitabilă pentru cultura generală? Dacă așì avè sĕ aleg între cele două scoale, aflu, că instruirea limbei franceze în gimnasiu e mai necesară ca în scoala reală. Juristul, medicul și profesorul au mai mare lipsă de cunoascerea limbei franceze ca mașinistul, inginerul, neguțătoriul, industriașul sau directorul de fabrici, cari es din scoala reală sau din politechnic. (Adevĕrat!)

N'au nimic în contra introducerei limbei germane ca obiect obligat în scoalele medii, mĕsura aceasta o laud, de oarece limba germână e necesară din motivul lățirei ei preste tot pămêntul, și deoarece literatura ei e atât de mănoasă, încât oferă un isvor nesecat elevului. Ca sĕ se propună însĕ pe lângă limbă și literatură germână, aceasta nu o aflu cu cale. Tot pedagogul o scie, că în direcțiunea aceasta nu-ți poți ajunge scopul. Gimnasiul și-ar împlinì în urmarea pretensiunei de sus chemarea atunci, dacă gimnasiaștii absoluți au învĕțat limba și au cetit atâta, încât sĕ fie în stare a se ocupa la Universitate cu literatura. Aceasta gimnasiul nu o poate face, căci ar pretinde prea mult timp și ar contribuì la negligerea celorlalte obiecte de învĕțământ. (Adevĕrat!)

Nu pot consimțì nici cu aceia, cari vor sĕ scoată limba grecă din gimnasiu, cu atât mai puțin mĕ pot învoì cu aceia, cari pretind, ca limba latină sĕ se propună numai facultativ. Din contră cred, că, deși cultura socială s'a schimbat de secoli încoace în mod considerabil, studiul clasic va remânè totdeauna inevitabil pentru omul cult. (Aplause.)

Cu privire la limba latină noi mai avem însă și în titul special, care ne face sĕ o învĕțăm, chiar și dacă s'ar elimina aceea din întreagă Europa. Stăm încă aproape de timpul, în care întreaga noastră vieață publică, se mișcă în limba latină. Ar fi pĕcat, sĕ închidem calea tinerimei de a putè studia trecutul națiunei noastre; un atare studiu însĕ fără cunoascerea ḑiarelor (diarium) și *corpus juris* e imposibil.

Nu putem evita nici limba elină; de ea avem lipsă cu toată desvoltarea limbilor vii.

Nu este om, care sĕ nu întrebuințeze mai la tot momentul câte un cuvênt elin. De aceea și cer dela tot omul cult, ca vorbind de „filosofie, filantropie“ sĕ scie isvorul, din care se trag cuvintele acestea. În gimnasiu în anii din urmă ușor se pot învĕța formele gramaticale, cealaltă parte e chemarea Universității. (Aplause).

Esențialul din projectul de față nu e nou, ar fi multe de observat în punctul acesta; nouĕ sûnt unele instituțiuni, introduse de D. ministru. Dintr'aceste cea dintâiu: directorul suprem al districtului de scoale! (O voce din dreapta: esistă deja!)

Așa precum ni se presintă în project, n'a esistat. Țeara are sĕ se împartă în 12 districte de scoală.

Întreb pe d. ministru, ce succes își promite dênsul dela instituțiunea aceasta? Impărțindu-se țeara în 12 părți se vin pe un director suprem 5 comitate. Sĕ se ia odată în considerare inspectorii de scoale de aḑi sau inspectorii de dare. După modelul acesta se va putè ușor calcula cât timp va putè jertfì un atare director pentru singuraticele, scoale. Strîns luat directorul suprem de scoale n'are nici o chemare specială, el n'are nici dreptul de instituire, nici dreptul de dispunere. Directorul formează un fel de oficiu postal între ministeriu și între scoală. Voesce directorul gimnasial sĕ trămită un raport la ministeriu, îl poate preda postei și îl poate adresa chiar ministrului de culte, întocmai ca și directorul suprem.

Aceasta nu e altceva decât o creare de posturi, spre a dispune de 12 oameni, cari sĕ se poată esmite la apropierea alegerilor în toate părțile ca 12 apostoli. (Așa e! în stênga estremă.)

Mai e și o altă instituțiune: a comisarilor regesci. Voiu avè acuși ocasiune sĕ mĕ ocup și de aceștia. Trec acum la alt motiv, care mĕ face sĕ resping projectul și în general: la punctul de mânecare politic sau la tendența neiertată, ne mai auḑit centralistică, ce se manifestă. (Așa e! în stânga estremă.)

Pe terenul acesta am esperințe, îi cunosc atât partea teoretică, cât și pe cea practică și sciu, că o scoală își poate împlinì chemarea numai așa, dacă își desvoaltă individualitatea. De aceea și vedem mai în fie-care țeară, că deșì scoalele medii diferite sûnt organisate după unul și același sistem, se întêmplă ca una sĕ esceleze între celelalte. Așa e și într'un corp de armată. Deși disciplina e una pentru toate regimentele, totuși un regiment escelează prin un anumit spirit, care trece dela tată la fiu și se susțin adesea secoli întregi. După projectul de față individul, îndată ce și-a primit diploma de profesor, numai poate face nici un pas fără controla ministrului. În cea mai mică causă, când d. e. e vorba, ca sĕ se elibereze un copil dela caligrafie din motivul, că îi e stricată mâna, nu e de ajuns decisiunea profesorului, a colegiului profesoral și a directorului suprem de scoale, se cere a se face apelație la ministru.

Pe basa unui punct din project se cere, că avênd în sala de învĕțămênt numai 50 elevi loc, ear în decursul semestrului s'au insinuat 53 elevi, a se face rugare la ministeriu, ca sĕ nu se dispună adoptarea unei sale sau instituirea unei clase paralele pentru cei trei elevi.

Dacă un elev nu poate cerceta regulat clasa, fiind că părinții lui nu șed în acel loc, însĕ prin diligență privată o duce pănă acolo, încât toate obiectele le scie ceilalți, și profesorii sûnt convinși că acest elev poate depune esamen și depre 2 clase, trebue totuși sĕ se ceară învoirea ministrului, și sĕ se alăture și o fotografie, spre a se convinge ministrul despre desvoltarea și capabilitatea elevului. Și eu constat că în toată lumea o mai mare ingerință nu se va putè constata, ca și în acest project. Pe lângă acestea projectul este atât de înjositoriu, încât în adevĕr nu ne face onoare.

Aici vĕ fac atenți la modul de judecată al partidei dela putere, care se repetă, decâte ori voesce guvernul sĕ centraliseze. La aceste ocasiuni se provoacă oamenii la ideea de stat unguresc. De când e la ordinea ḑilei acest project de lege mi-au ḑis 20—30 de deputați: ce tu nu voesci, ca sĕ se întărească ideea de stat unguresc? Acum întreb, a întărì ideea de stat unguresc este tot una a concentra cât mai multă putere în mânile guvernului?

Pe acest teren progresând ajungem la resultatul că supremul ideal al ideei de stat este absolutismul cel mai complet, căci în mânile acestuia este concentrată puterea cea multă. (Așa este, din stânga estremă.)

Idea de stat unguresc însĕ nu stă în acestea, si eu vĕ pot asigura că noi altele avem de făcut. Și apoi meritul ce și-l aroagă domnul ministru, nu este al Dsale, căci ceea ce se acentuiază cu privire la introducerea limbei ungurescì în scoalele nemaghiare, nu este productul Dsale; aceasta numai din întêmplare s'a luat la project de către comisia scolară (Așa este! stênga estremă) și domnul ministru nici n'a visat la așa ceva. Unde rĕmâne deci ideea de stat? Când se opresce lățirea învĕțăturilor antinaționale și antipatriotice, se lucră în interesul ideei de stat. Și — vĕ rog sĕ mĕ ertați — trebue sĕ vi-o spun, că dacă aș fi eu ministrul de culte în Ungaria, m'aș fi rușinat sĕ presentez un asemenea project, căci dispozițiile privitoare la ideea de stat sûnt vot de blam pentru ministru. Pentru că dacă sûnt agitațiuni antinaționale, ele trebuesc suprimate încă dela început fără de a aduce lege specială. (Aplause prelungite în stânga estremă.) (Va urma.)

Varietăți.

* (Clubul) alegĕtorilor compus din membrii comitetului comitatens sibian, auḑim că se va convoca pe 3 Aprile n. pentru a se reorganisa. Fiind că în anul acesta se vor alege funcționarii administrativi ai comitetului, ar trebuì, ca din vreme sĕ ne pregătim, ca sĕ nu ne afle oara cea din urmă ne gata.

* Direcțiunea „Albinei“, cetim în „Hztg,“ a propus în raportul sĕu către adunarea generală împărțirea unei dividende de ḑece percente.

* (Faptă regretabilă și condamnabilă.) Eri noapte au spart, cine nu se scie, ferestrile dela reședința archiepiscopiei și metropoliei noastre. Regretăm fapta, pentru că este de natură de a păta caracterul cel serios a'l românului și firea lui pacĭnică și iubitoare de ordine. Condamnăm chiar fapta, pentrucă ea dă armă în mânile contrarilor noștri, spre a ne timbra de resvrătitori.

* (Coincidență suspectă.) Reuvoitorii românilor se vede că sûnt activi. Nu mult după într'unirea din Sibiiu s'a ivit o epistolă anonimă, care în Dumineca trecută parada în „Pesti Napló“ și poate că și în alte ḑiare. Eată acea epistolă, adresată directorului gimnasiului ung. de stat din Sibiiu: *Tekintetes Igazgató Ur! Tiszteletteljesen tudatjuk Uraságodat, hogy saját érdekükben a magyarosító uj törvény elfogadása utàn rögtön társaival együtt hagyja el őrökre városunkat. Kelt Nagyszeben, 1883 8/3. A bizottság* † † †.

(Domnule Director. Te încunosciințăm cu toată stima ca în propriul interes după primirea nouĕi legi de maghiarisare cu toți colegii Dtale sĕ părăsesci pentru totdeauna orașul nostru. Dat în Sibiiu, la 8 Martie, 1883. Comitetul † † †.)

După două ḑile dela publicarea aceasta se întêmplă ceea ce am raportat mai sus. Stilul epistolei trădează pre omul în posesiunea deplin a limbei maghiare, într'o vêrstă eșită din anii sburdălniciei tinereților. Fapta cu ferestrile se potrivesce de minune ca suplinire la cea cu epistola. Și una și alta ne ispitesce a crede că ar fi cu calcul premeditat puse în scenă.

* (Convocare). În mijlocul atâtor evenimente, ce tăia în viața noastră națională-socială, precum și cu prevedere la restaurarea (nou'a alegere) a amploiaților administrativi, ce se apropie, 'mi eau voie prin aceasta a conchiema pe toți alĕgătorii românii din cercurile Reginul săsesc și Gernisigu la o conferență, ce se va ținea în Sz-Reginu la 25 Martie a. c. 2 oare d. a. Regin în 16 Martie 1883.

P. Barbu,
pres. clubului electoral.

* (Proces criminal) ne spun foile din Cluj a intentat procuratura superioară din M-Oșorheiu contra participanților principali la întrunirea din Deva. Cu instrucțiunea este însărcinată judecătoria cercuală reg. ung. din Deva.

* (Avramuțiu-Ábrányi.) Mai auḑitați oameni buni una ca aceasta? Un român din Timișoara cu numele Avramuțiu și-a schimbat numele în Ábrányi. Cine nu crede cetească „Budapesti Közlöny“ Nr. 63 a. c. Din Avramuțiu, Ábrányi!! Se ḑice că renegatul ar fi un funcționariu public în liga maghiarismului. Nici nu poate fi altcum. Fie cum va fi, sûntem siguri că nu va fi suflet de român, care sĕ nu se îngrețoșeze, vĕḑênd astfel de caractere și sĕ nu întimpine cu tot disprețul pre aceia, cari pentru un blid de linte sûnt destul de slabi a'și lua nume străin, a se lăpăda de sângele lor, de tradițiunile lor strămoșesci, de mama lor, de națiunea lor!!

* (Manuscripte prețioase.) În curênd se vor vinde în Spania bogatele colecțiuni ale ducelui de Ossuna, mort în anul trecut. „Temps“ ne mai spune în privirea aceasta: „Între manuscripte sĕ găsesce o copie a ḑiarului (notițe ḑilnice) scris de Cristof Columb; textul autentic al scrierei „Roman dela Rose“ (din secolul 13) pentru care guvernul german oferă 100,000 franci; Manuscripte din numeroase bucăți de Lopez de Vega și Carleron; Un Dante și un Petrarca, cu minunate figuri în miniatură; o serie întreagă de reproducțiuni a celor mai însemnate producțiuni literare ale Spaniei și Italiei din seculii 15 și 16 etc. Valoarea colecțiunilor se estimează la 5 milioane franci.“

Loterie.

Mercuri 21 Martie n. 1883.

Sibiiu: 48 26 34 53 40

Bursa de Viena și Pesta.

Din 20 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.15	120.20
Renta de aur ung. de 4%	88.70	88.75
Renta ung. de hârtie	86.90	87.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.75	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	100—	100.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.80	91.25
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.90	96.—
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97.50	98.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.—	97.25
Obligațiuni urbariale temeșianede		98—
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97 25	9725
Obligațiuni urbariale transilvane	98..25	98.50
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Sorți ungurescì cu premii	115.75	116.50
Sorți de regularea Tisei	109.80	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 20	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.85	97.50
Sorți de stat dela 1860	132 40	131.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	832.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	311.—	311.50
Acțiuni de credit austr.	311.50	311.25
London (pe polița de trei luni)	119 55	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemțesci	58.45	58.45

Nr. 3532 v. c. 1883. [385] 1—3

Publicaţiune de concurs.

Prin aceasta se publică concurs la şease posturi sistemisate de practicanţi la administraţiunea comitatului Sibiiului.

Fie-care din aceste posturi este provĕdut cu salariu de 300 fl. şi 60 fl. bani de cuartir.

Doritorii de a concurge se îndrumează a'şi înainta petiţiunile concernente, instruite cu adeverinţe originale sau în copii legalisate, prin care sĕ se testeze cualificaţiunea prescrisă în articlul I de lege din 1883, până la 20 Aprile a. c., ilustrului domn comite suprem al comitatului Sibiiului şi comite săsesc.

În urma hotărîrei protocolare din 12 Februarie 1883 sub 2 a jurisdicţiunei comitetului comitatens.

Sibiiu în 19 Martie 1883.

Vice-comitele comitatului Sibiiului

Senor Auguston m. p.

Nr. 24 [381] 2—3

CONCURS.

Pentru staţiunea vacantă de paroch în Restoşnea şi filialul Polăţi, în conformitate cu ordinaţiunea consistorială dto — 2 Decembre 1882 Nr. 4095 B. — se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt

a) Dela 112 familii a. 2 fl v. a. 224 fl. v. a.

b) dela 29 familii a 1 fl. 29 fl v. a.

c) dela 42 familii câte o ḑi de lucru a. 50 cr. 21 fl. v. a.

d) Venitele stolari 60 fl. v. a. — Suma 334 fl. v. a.

e) Lemnele de foc trebuincioase şi prospect de a se îmbunătăţì salariul parochului din interesele anuali a unui deposit de 100 fl. v. a. ce se administrează de către Prea veneratul Consistoriu Archidiecesan.

f) Lipsind superedificatele parochiale; până la edificarea acestora parochul respectiv se va încuartira în scoala din matera Restoşnea.

Petenţii vor avè a subşterne suplicele concursuali instruite în sensul statutului organic şi al regulamentului pentru parochii la subscrisul în Idicel, posta ultimă Reghinul săsesc.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Tractul Reghinului.

Idicel 19 Februariu 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial

Galaction Şagău m. p.,
protopresbiter.

Nr. 257 [383] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de paroch în Ciubanca mare, protopresbiteratul Dejului prin moartea fostului paroch Georgiu Miclea pentru întregirea acesteia se escrie concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Tel. Rom.“

Emolumentele:

1. Porţiunea canonică dela 26 Juguri fânaţ, arătură şi păşune clasa I. II. şi III.

2. Dela 76 familii câte o ḑi de lucru cu palma.

3. Venitele stolari usitate în comună.

Doritorii de a concura după această staţiune de parochi, sûnt avisaţi suplicele lor de concurs, instruite în sensul statutului organic, şi a regulamentului congresual pentru parochii, a aşterne până la terminul susindicat la subscrisul oficiu în Giurgeşti posta ultimă în Retteg.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deej. Cs: Giurgeşti 1 Martie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial gr. or. respectiv.

Constandin Bodea m. p.,
prot.

Nr. 243 1882. [378] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă: Brăţălariu cu filia Bretea română, în protopresbiteratul gr. or. al Haţegului, se deschide concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Brăţălariu:

1. Folosirea a 1 ½ jug. pămênt arătoriu şi fênaţ;

2. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru şi

4. Stolele statorite în sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română.

5. Folosirea cimiteriului şi 400 stângini cuadraţi pămênt arătoriu;

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri câte o ferdelă de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe;

7. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru;

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa postul acesta au a'şi aşterne la subscrisul suplicele lor instruite conform prescriselor „statutului organic“ şi a regulamentului pentru parochii, până la terminul sus amintit.

În conţelegere cu comitetul parochial,

Haţeg în 3 Martie 1883.

Ioan Raţiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 6. desp. IV. [371] 3—3

CONCURS.

Pe basa conclusului adus de către adunarea generală a despărţĕmêntului IV. (Sebeş) ţinută în comuna Romos la 8 Octombre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acestuia prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 449 1882. Comitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 3 ajutoare pe seama la trei elevi din acest despărţĕmênt aplicaţi la vre-o meserie, şi anume un ajutor de 20 fl. pentru un elev, care până la espirarea terminului concursual mai jos indicat se va dechiara de (liber) calfă şi 2 ajutoare a 10 fl. pentru alţi doi elevi.

Cei ce doresc a se împărtăşì din aceste ajutoare, au a subşterne cererile lor la subsemnata direcţiune a despărţĕmêntului IV în Sebeş, cel mult până în 9 Aprilie 1883 nou.

Cererile au sĕ fie instruite:

1. Cu atestat de botez, din care sĕ se vaḑă că concurentele e român.

2. Cu atestat scolastic dela scoala industrială, normală ori populară.

3. Cu atestat oficios de paupertate.

4. Cu atestat dela măestru, din care sĕ se vaḑă, că concurentele la ce ram şi la cine este aplecat, precum şi că ce fel de purtare are.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului IV (Sebeş) ţinută la 8 Martie 1883 n.

Ioan Piso m. p., director. **Daniil David** m. p., act.

Nr. 5. [382] 2—3

CONCURS.

Încunosciinţându-se prin resoluţiunea Prea Venerabilului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882 Nr. 4768 B. instituirea de capelan lângă neputinciosul paroch Dionisie Calefariu din Sărată, — pentru ocuparea acelui post se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu postul acesta sûnt: jumĕtate din toate venitele parochiale, cari s'au ficsat prin comitetul parochial la 383 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avè a'şi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral, instruate cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii până la terminul susindicat.

Avrig 24 Ianuarie 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Vasilie Macsim m. p.,
adm. prot. Avrigului.

Nr. 84. [373] 3—3

EDICT.

Dionisie Forsea din Paloş legiuitul bărbat al Mariei Ditcul din Fişer, protopresbiteratul Cohalmului, în urma unei convieţuiri de un an şi jumĕtate în Fişer, părăsind de opt ani şi jumĕtate pe legiuita lui soţie, fără de a se scì unde se află, şi de mai trăiesce, — este citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul asupră-i intentat se va decide şi în absenţa lui.

Cohalm, 12 Februarie 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Cohalmului ca for matrimonial de 1 a instanţă.

4/1883 [380] 2—3

EDICT.

Ioan George Goţa din comuna Rĕhĕu de un timp îndelungat ş'au părăsit cu necredinţă legiuita soţie Ioana n. Darabant tot de acì, pribegesce în lume fără a se scì locul ubicaţiunei — se citează prin acest edict, ca conform decisului prea veneratului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882, Nr. 296 B. sĕ se presenteze s'au în persoană, sau prin un împuternicit înaintea subsemnatului for matrimonial în termin de 3 luni de ḑile dela prima publicare; căci la din contră, procesul urḑit de muerea sa se va decide amĕsurat legei şi în absenţa lui.

Sebeş în 17 Ianuarie 1883.

Forul matrimonial gr. rĕs.

I. Tipeiu m. p.,
protop.

Nr. 1151 1883 civ. [377] 2—3

Publicaţiune.

Prin aceasta fac cunoscut, că în afacerea comasărei generale a hotarului comunei **Dârlos** pentru începerea lucrĕrilor prealabile şi cu deosebire pentru regularea representanţelor părţilor, alegerea inginerului operativ şi statorirea preliminariului de spese am pus termin **ḑiua de 16 Aprile 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în faţa locului în comuna Dârlos. La ce toţi cei interesaţi sûnt chemaţi cu accea observare, că absenţa lor nu va împedeca pertractarea.

In numele tribunalului reg. din Elisabetopole 3 Martie 1883.

(L. S.)

Székely Miklos m. p.,
jude esmis.

Se caută

un adjunct de notariu comunal. Sĕ pretinde caracter nepătat, desteritate în oficiul şi limba română, ungurească şi nemţească în vorbă şi scrisoare perfect.

Salariu lunar 30 fl., cuartir şi alte accidenţii. Respectivul poate conta a fi ales în curênd şi vice-notariu comunal. A se adresa la notariul comunal în **Banat-Ujfalu** (Torontál m.) [379] 2—2

Avis important.

Am onoare de a aduce la cunoscinţa on. public, că la **1 Aprile a. c.** voiu deschide în acest oraş, ***strada Cisnădiei Nr. 16.*** un magazin de **Lingerie, Tapisserie,** şi **Marchitenie** sub firma

Gustav Jekim.

Fondul suficient precum şi cunoscinţa, câştigată în decurs de mai mulţi ani în caselemari, renumite, atât din Transilvania cât şi din Viena, mĕ pun în posiţiunea, a putè satisface pe deplin încrederei on. public, cu care va binevoì a mĕ onora.

Cu deosebită stimă:

[374] 2—3 **Gustav Jekim.**

N. U. 1379 1882. [375] 2—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului adunărei generale a şeptelor judeţe din 18 Decemvre 1882 N. U. 1379 în **17 Aprile 1883 dimineaţa la 10 oare** va avè loc în cancelaria universităţii (Piaţa mare Nr. 15) vênḑarea licitativă a edificiului curial aparţinĕtoriu dominiului şeptelor judeţe dimpreună cu fundul curţii şi grădinei din Tâlmaciu şi adecă:

Nr. top. 54 casă de peatră cu 10 încăperi de locuinţă dimpreună cu magazin de bucate etc. şi curte de . 723 stâng. ☐
Nr. top. 55 grădină . . . 1054 „
„ „ 56 „ . . . . 183 „

Preţul de esclamare este statorit 10,000 fl. fie-care licitant are a depune vadiu de 10% dela preţul de esclamare.

Oferte în scris, timbrate în regula prescrisă şi provĕḑute cu vadiul de mai sus, se primesc în cancelaria universităţii până la începutul licitaţiunei verbale.

Condiţiunile celelalte ale licitaţiunei se pot vedè în cancelaria Universităţii în oarele oficiale obicinuite.

Sibiiu în 27 Februarie 1883.

Dela oficiul central al universităţii săsesci.

Wächter m. p.,
comite.

Bilanţul anual

din 31 Decemvre 1882 al

Institutului de credit şi de economii „Albina“.

Active.		fl. cr.
Cassa în numerariu		74,567.78
Monetă		49,910.65
Cambie de bancă		751,192.17
Cambie şi obligaţiuni dela reuniuni de credit		24,792.05
Împrumuturi pe hipotece		
a) în scrisuri fonciari	597,064.88	
b) în numerar	156,267.25	753,333.13
Credite ficse		64,684.42
Avansuri pe effecte publice		23,803.—
Realităţi		66,274.—
Effecte publice		91,055.—
Effectele fondului de garanţă ale scrisurilor fonciare		237,205.58
Effectele fondului de pensiuni al fnncţionarilor institutului		5,152.90
Mobiliar	4,442.73	
după amortisare de	442.27	3,980.46
Diverse conturi debitoare		85,113.70
		fl. 2,231, 63.84

Passive.		fl. cr.
Capital social 3000 acţiuni à fl. 100		300,000.—
Fondul de reservă al acţionarilor		33,323.50
Depuneri pentru fructificare		1,176.660.65
Scrisuri fonciare în circulaţiune		541,000.—
Scrisuri fonciare sortate în circulaţiune		
a) scăḑĕtoare în 1 Aprile 1883	20,600.—	
b) scăḑute	200.—	20,800.—
Fondul de garanţă al reuniunilor		18,542.41
Fondul de garanţă al împrumuturilor hipotecari		688.77
Fondul de pensiuni a funcţionarilor		5,237.33
Dividende neridicate		2,317.—
Interese anticipate pro 1883		13,179 36
Diverse contnri creditoare		78,900.07
Profit curat		40,414 75
		fl. 2,231,063.84

Sibiiu, 31 Decemvre 1881.

E. Macellariu m. p, membru al Direcţiunei. **I. Popescu** m. p., membru al Direcţiunei. **Visarion Roman** m. p. director esecutiv. **Iosif Lissai** m. p., comptabil

Subsemnatul comitet am esaminat bilanţul present şi confrontându-l cu registrele principale şi ausiliare ale societăţii ţinute în bună regulă, l'am găsit în consonanţă cu aceleşi şi esact.

Sibiiu în 19 Martiu 1883. [386] 1—1

Comitetul de revisiune.

August Senor m. p. **Corneliu Tobias** m. p. **Dr. Aureliu Brote** m. p. **Michael Kabdebo** m. p.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 29. Sibiiu, Sâmbătă 12|24 Martie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu 11 Martie.

Avem dinaintea noastră mai multe ḑiare mari unguresci din Budapesta şi un uriaş mititel din Cluj. Toate aceste se ocupă cu „adunările române“, „agitaţiunile române“ şi cu „daco-românii“.

Pare că, dacă n'ar fi români în ţĕrile unguresci, în vecinătatea lor, fericirea ar fi completă în tot cuprinsul umbrit de coroana stului Stefan.

Pare, căci e întrebare, dacă ar fi aşa.

Ori care dintre naţionalităţile „loiale“ din Ungaria şi Transilvania în locul românilor, arate-se ele cât de „loiale“, va se ḑică cât de supuse, nu garantează ceea ce garantează românul din firea lui. Ungurii politici însĕ au fost aşa de „prudenţi“, încât de veacuri n'au contribuit la strivirea nici unei naţionalităţi aşa de mult, ca la cea a naţionalităţei române. S'au aliat în timpurile vechi cu polonii, până şi cu inimicii crestinătăţii, cu turcii, au făcut lige interne, numai ca sĕ poată strivì pe românii din ţĕrile şi afară din ţĕrile lor.

Era o beţie politică aceasta care, a făcut mult rĕu ţĕrilor din părţile dela rĕsăritul de meaḑăḑi şi ungurilor înşişi. Beţia lor politică i-a dus la dependenţă şi încă, dacă ne gândìm la urmările după bătaia dela Mohaci, la ruşinoasă dependenţă. În Budapesta resida un paşă turcesc. O parte, considerabilă din Ungaria, era paşalic turcesc. Altă parte era sub un principe aspirant la coroana Ungariei, născut creştin, dar sub protecţiune sau tutorat turcesc. Numai o mică parte rĕmăsese independentă, într'atât că 'şi alesese rege pe Ferdinand I. din dinastia Habsburgilor.

Împĕraţii Austriei, adecă ai Germaniei, au curăţit Ungaria de Turci, şi Ungaria, mai târḑiu şi Transilvania, căutară şi găsiră scutinţă sub sceptrul acelor împĕraţi germani, cari au eliberat-o de turci, şi găsindu-o se şi începe o eră mai bună pentru amêndouĕ ţĕrile. Ungurii însĕ eară revin la vechia lor „înţelepciune“ politică, la persecuţiunile elementului românesc, în forme nouĕ.

Beţia politică se începe de nou şi pe o scară cu mult mai întinsă. Politicii unguresci nu se mai ţĕrmuresc numai la români, ci vor sĕ strivească toate naţionalităţile.

Politica aceasta au ajuns culmea în 1848.. ..!

Ori şi cine ar fi aşteptat, că dela 1849—1860, Ungurii vor fi învĕţat ceva şi vor pune puterile lor intelectuale în serviţiul unei cause, care sĕ fie şi salutată şi spriginită într'o formă de toate popoarele locuitoare pe teritoriul coroanei unguresci. Promiteau ei munţi de aur, până când n'au ajuns la putere, însĕ numai până atunci. Căci nu mult, ba putem ḑice îndată după ce au ajuns la putere, au creat o situaţiune, a cărei sfêrşit este maghiarisarea tuturor nemaghiarilor.

„*Trebue sĕ o spunem pe faţă*, ḑice „Pesti Naplo,“ în Nrul 79 (de Mercuri 21 Martie), *că în Ungaria nu poate esista altă scoală secundară, de cât numai maghiară.*“

„*Trebue sĕ o spunem pe faţă şi trebue sĕ o şi realizăm*“.

Eată un credeu politic, în care se cuprinde toată politica ungurească de astăḑi. Un credeu esclusiv şi strivitor până la esterminare. Şi cu credeul acest politic seamănă toate întreprinderile guvernului unguresc, mai cu seamă dela 1872 încoace. Toate projectele, toate ordinaţiunile şi instrucţiunile, cari de atunci încoace emanează dela guvern, au drept ţintă, că în contraḑicere cu legile fundamentale anterioare numai viaţa ungurească sĕ aibă loc în Ungaria şi Transilvania, ear celelalte sĕ se stêrpească, cât s'ar putè mai curênd.

Supusă analisei starea de lucruri, care resultă din contradicţiuni de aceste, mai poate ḑice cineva că nu sûnt politicii ungurilor aceia, cari sguduesc din toate temeliile statul, pe care-l pretind a fi esclusiv numai al lor şi pe care pretind că numai el îl susţin şi îl apără?

Vorbesc dară dle lor vorbe goale, cu cari pot amăgì pe oameni fără de cunoscinţă de causă, când vorbesc de agitaţiuni românesci. Ei sûnt agitatorii, numai cât agitaţiunei lor caută a-i da forma legalităţii, ceea ce este cu atât mai rĕu.

Prin nimica nu se poate compromite legalitatea, prin asupriri îmbrăcate în forme de a le ei.

Şi dacă dlor au îndrăsneală de a se folosì de forme *sacrosancte* pentru asuprirea cuiva, cel asuprit sĕ nu aibă dreptul a se apăra nici cu arme loiale şi legitime, nu în sens general şi nedeterminat, dar în sensul, după cum sûnt legile actuale?

Ce va se ḑică, când cuiva i se dispută dreptul de a-şi apăra esistenţa cu legea în mână? Nu este pus afară din lege acela, care îşi apără esistenţa lui în mod loial cu mijloace legale, date de asupritori însuşi? Şi dacă este pus afară din lege, el este agitator, căce vrea sĕ reîntre într'ênsa, sau acel, care l'au scos şi i se opune, când vrea sĕ reîntre?

La întrebarea aceasta Ungurii ne remân, şi vor remânè pururea datori cu rĕspunsul. Strigătele lor cu vorbe mari şi late nu desleagă, din contră, încurcă problemele şi ale lor şi ale noastre, care ar trebuì sĕ fie identice.

Ce e mai curios în tot lucrul este, că înşişi administratorii legilor susţin şi propagă teorii de aceste de drept întors.

După vocea unui uriaş mititel din Cluj, organ oficios al guvernului, metropolitul românilor gr. or. nu trebuia sĕ protesteze contra projectului, care vatĕmă drepturile naţionalităţilor nemaghiare; după acelaşi uriaş mititel, protestul metropolitului ar fi provocat într'unirile românilor, în contra căror „omul sânt“ (aşa ḑice „Magyar Polgár“ metropolitului) trebuia sĕ scrie, oprind pe credincioşii sĕi a participa la dênsele.

Va se ḑică guvernul cântă aceeaşi arie, numai în alte octave, pentru că din toată espectoraţiunea ḑiarului clujan nu se vede altă, decât dorinţa, ca sabia de foc a interḑicerei, care, după părerea noastră, a fost mai mult ca de prisos, sĕ fie sclipit încă înainte de protestul bisericei gr. or. din Transilvania şi Ungaria, la porţile întrunirilor.

Aceasta este o pretensiune necualificabilă, dar ea este făcută şi încă de o foaie, cum am ḑis, în serviţiul guvernului. Aceasta are sĕ însemneze ceva. Foaia şi pretensiunea sûnt destul de caracteristice şi de instructive. Ele ne marchează şi posiţiunea, ca sĕ scim unde şi cum nu aflăm.

Din posiţiunea aceasta ne putem, şi se poate orienta ori şi cine, dacă am făcut bine sau rĕu că de astădată am fost mai deştepţi ca de alte dăţi şi ne am ridicat glasul.

În privinţa aceasta ne spriginesce încâtva şi „Egyetértés“ însuşi, care, cu toate că nu vrea sĕ remână înapoia consoţilor sĕi şi ne numesce agitatori, impută guvernului un lucru ce apropie causa de dreptate; impută, că guvernul n'a cerut sfatul episcopatului si preoţimei gr. or., aşa pe cum a cerut pe cel al episcopatului romano-catolic.

Guvernul în adevĕr n'a consultat nici episcopatul, nici preoţimea, nici poporul românesc în privinţa projectului şi fiind că era de lipsă sĕ'l consulte, de şi cam târḑiu, şi episcopatul şi preoţimea şi poporul şi-au esprimat părerile. Au făcut dar aceea ce şi „Egyetértés“ recunoasce că trebuia sĕ se facă, firesce în alt mod.

Dacă au făcut românii ceea ce trebuia sĕ facă, cum pot fi agitatori etc.?

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 23).

Cristiano strînse fără voe degetele gingaşe ale Margaretei; ea însĕ cugeta că este vorba de a începe jocul, şi roşie de plăcere şi de frică, îl urmà încâlcirile vesele, sau mai bine ḑis ea se simţea aşa de liniştită, precât avea dreptul sĕ fie prin graţia şi legeritatea s'a.

— Ei bine, eu cred că nu-mi mai este frică, îi ḑise ea, revenind la loc, pre când celalalt cadril începea o figură nouă.

— Eşti foarte voinică, rĕspunse Cristiano. Eu voesc sĕ te spriginesc, dară vĕd că Dta seii întrebuinţa aripile şi acuşi o sĕ sbori cu ori şi care va venì.

— Numai cu baronul, nu! Dară spune-mi, de ce credeai că eu esagerez aversiunea mea către dênsul?

— O! Doamne! Eu vĕd că Dta iubeşti cu pasiune balul, adecă festivităţile şi lucsul: toată pasiunea are consecenţe. Aşa dară, dacă este plăcerea scopul, avuţia este mijlocul.

— Ei! Dta mĕ creḑi aşa de proastă şi fără de minte, ca sĕ nu pot pretinde avuţie fără a mĕ mărita după un moşneag?

— Dar aşa mărturiseşti, că avuţia este pentru Dta condiţia căsătoriei?

— Dacă aşi ḑice da, ce ai cugeta de mine?

— Nimic rĕu.

— Da, eu aşi fi ca multe altele, şi prin urmare, Dta nu m'ai ţinè de loc de bine?

Conversaţia aceasta delicată fù continuată în pausa a treia din cadrilul, la care luaseră parte tinerii nostri.

Margareta provoacă sinceritatea lui Cristiano.

— Mărturisesce, ḑise ea, că Dta despreţuesci fetele, care se mărită pentru a se înavuţì, ca Olga de esemplu, care află baronul foarte frumos prin fasetele diamantutui cel mare din visurile ei.

— Eu nu despreţuesc nimic, rĕspunse aventurierul; eu sûnt născut tolerant, sau, fasetele virtuţii mele sûnt tîmpite în atingere cu lumea. Eu am entusiasm, pentru tot ce este superior spiritului lumei, şi indeferenţă filosofică, pentru tot, ce se ţine de curentul vulgar.

— Entusiasm ḑici? Nu este plătit foarte scump un lucru aşa natural ca desinteresarea? Eu nu-ţi cer atâta, domnule Goefle; eu nu-ţi reclam decât stima. Crede-mĕ dară, te rog, că eu sûnt liberă în alegerea mea, şi că eu consultez numai inima şi nici decât interesele. De n'aşi mai avè nici când dentele la mâneci şi pantlici de atlas la haină, de n'aşi mai juca nici când la sunetul a trei-ḑeci de violine, clarinete şi contra-basuri, eu m'aşi simţì capabilă a face imensele aceste sacrificii pentru a-mi conserva libertatea simţimentelor şi puritatea consciinţei mele!

Margareta vorbise cu foc. Animată prin joc, ea îşi espuse inima întreagă; sufletul ei generos şi romantic i se vedea în ochii lucitori, în surîsul radios, în atitudinea sa a unei paseri nerăbdătoare a se înălţa spre nuori, în frumosul pĕr blond, ce părea a se alipì în formă de şerpi animaţi pe lângă umerii ei albi, în tonul emoţionat a vocei sale, în sfêrşit în toată fiinţa sa drăgălaşe şi încântătoare.

Cristiano fu fascinat de toate aceste şi ne mai sciind ce ḑice el puse Margaretei, ca în vis, următoarea întrebare bizară.

— Totuşi, Dta n'ai sĕ iubeşti decât pe un bărbat de rangul Dtale şi dacă fără voie ţi-ar vorbì inima de un biet bărbat fără nume... fără stare... de Cristiano Waldo de esemplu... te ai ruşina şi te-ai crede în discordie cu consciinţa Dtale?

— Cristian Waldo? ḑise Margareta; pentru ce Cristian Waldo? Bizar esemplu alegi!

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Martie.

Afacerea convocărei congresului bisericesc al sêrbilor din Ungaria a fost discutată în „Pester Lloyd“ în numĕrul de Mercuri, într'un articul de fond, în fruntea foaiei. Ar fi un semn bun pentru autonomia bisericească, carea se părea ceva mai nainte foarte problematică. Organul guvernului unguresc vine şi descopere, în mod ostentativ, dorinţa episcopatului sêrbesc de a se casa sau reduce autonomia bisericească şi tacsează dorinţa aceasta de ilegală. Vom reproduce acest articul, de şi nu ne privesce pe noi de adreptul, fiind că îl aflăm foarte interesant.

În ḑiarele din Budapesta s'a scris, că venind dl Petru Carp, ministrul resident al României pe lângă curtea din Viena, la Budapesta ca sĕ întêmpine pe regele Carol şi regina Elisabeta în călĕtoria lor spre Italia, a folosit ocasiunea şi a convenit cu dl ministru president Tisza, care convenire a ţinut o oară.

Dela Roma se telegrafează, că regele şi regina Italiei vor face pela mijlocul lui Aprile regelui şi reginei României o visită în Pegli.

Rĕspuns final dlui C. la noua lui critică asupra întregirei postului de protopresbiter în Oraviţa.

Caransebeş, 7 Martie 1883.

Dl C în alt nou articul tripartit lung, precum este de lungă o ḑi din postul cel mare, supune unei critici şi reflessiunile noastre publicate în Nrul 21 al „Telegrafului Roman“ în cestiunea susatinsă.

Regretăm, că nu ni-a succes în reflessiuni a convinge pe dl C, cumcă opiniunea sa despre denumirea de protopresbiter nu este dreaptă; ni va permite aşa dar şi dl C a i descoperì, că nici în această nouă critică nu a fost în stare a comproba, că Consistoriul şi Episcopul au vătămat legea prin aprobarea şi esecutarea actului electoral.

Diferenţa esenţială între dl C de o parte, apoi între organele consistoriului de altă parte în această controversă mult discutată, după părerea noastră, esistă în aceea, că dl C se leagă pur şi simplu de litera legei, pe când organele diecesei după învĕţătura dḑeescului apostol Pavel: „litera omoară, numai spiritul vivifică“ pe lângă litera legei, în casul concret nefericit redactate (!), au avut în ageră vedere şi spiritul legei, apoi exigenţele actului electoral ca cas earăş concret.

Dl C spre a eşì la cale cu argumentările şi deducţiunile lui află de bine a ignora total pasagiul final al respectivei decisiuni cons. carele sună: „apoi fiindcă după spiritul şi litera legei acei trei „indiviḑi, cari au într'unit cele mai multe voturi „(§. 53 al 5 din stat. org.) au sĕ se presinte Consi„storiului spre a se denumì unul din ei de proto„presbiter, prin urmare aşa numita alegere de pro„topresbiter în faptă este numai o presentare de „candidaţi“.

În reflessiuni din adins am atins numai ici colea în treacăt stările anormale din Oraviţa sub decursul alegerei. Din consideraţiuni momentuoase şi cu deosebire pentru de a cruţa unele persoane, intrate în oposiţiune vrênd nevrênd, n'am înşirat acele motive sontice, cari au necesitat consistoriul în mod imperativ a lua în cestiune o decisiune grabnică definitivă.

Acum constrînşi de suspectările dlui C o facem şi aceasta.

Organele societăţii călei ferate, care în locul montanistic Oraviţa, ca proprietariu mare este un factor deciḑĕtoriu, apoi servitorii altor biserici, precum şi unii creştini de alte confesiuni, cari din curiositate au asistat la ambele sinoade electorale, au condamnat în terminii cei mai aspri starea anarchică produsă în acel tract protopresbiteral de 4—5 indiviḑi, cărora la început le-au secundat şi alţi vre-o câţi-va deputaţi. Aceşti bărbaţi strĕini, maturi şi neinteresaţi au admirat pacienţa organelor superioare bisericesci esprimêndu-se, că sub atari impregiurări şi cu asemenea oameni, sĕ ferească Dḑeu şi pe neamicii lor de o autonomiă bisericească.

Că cu ce soiu de oameni a avut a lucra comisariul cons., binevoiască dl C a cetì în Nr. 18 al iubitului sĕu ḑiariu „Luminătoriul“, declaraţiunea de alt cum falsă, a dlui advocat Ioan Lepa. Cetind dl C această declaraţiune, dacă mai are dênsul numai o picătură de simţ de umanitate şi cultură, cred că'şi va mai modifica aspra şi nedreapta sa judecată asupra procedurei comisariului consistorial.

Apoi îndată după escrierea concursului administratorul protopresbiteral în nenumerate raporturi către consistoriu se plânge, că nu'l mai ascultă nimenea, că pe lângă cea mai mare bunăvoinţă nu îşi poate împlinì oficiul şi că din aceste motive stagnează toate în protopresbiterat. Ear' după ţinerea sinoadelor electorale tot administratoriul, insultat în comitetul şi sinodul protopresbiteral, a abḑis necondiţionat de administratură.

În atari împregiurări o sumă de procese divorţiale aşteptau resolvirea lor finală urgată nu numai de cătră părţi, ci şi chiar de cătră Ministeriu. În mai multe şi valoroase comune ale tractului esistau şi esistă încă frecări şi neînţelegeri între preoţi, învĕţători şi creştini, cari frecări, dacă nu se lecuesc iute şi cu tact, de regulă degenerează în treceri la altă confesiune şi în prefacerea scoalei confesionale în comunală.

Şi aceste exigenţii indigitate aci numai pe scurt a trebuit Consistoriul sĕ-le ia în cea mai de aproape matură consideraţiune, căci la din contră: *Roma deliberante Saguntum periit.*

Medela (? Red.) administraturei de 2—3 luni, recomandată de dl C., după cunoscinţa noastră de oameni, lucruri şi împregiurări nici pe departe nu ar fi putut vindeca rĕul înrădĕcinat. Las că spesele atât ale comisarului, cât şi ale deputaţilor îndepărtaţi de Oraviţa, dacă aceşti din urmă ar mai fi participat la alte sinoade electorale, s'ar fi suit la o sumă enormă, pe când protopresbiteratul ca atare nu are nici un cruceriu şi astfel spesele escrierei de concurs şi ale comisariului a trebuit sĕ-le supoarte însuşi Consistoriul. Ear' membrii oposiţiunei nu s'au arătat aplecaţi la vre un sacrificiu.

Faptele aceste vorbesc destul de lămurit şi cuget, că nu mai au lipsă de alt comentariu.

Celelalte invective şi suspicionări ale d-lui C. le trecem cu vederea, căci altcum am fi necesitaţi sĕ scriem un tractat întreg.

Dar unele invective grosolane de tot pretind imperativ respuns.

Dlui C, în cinismul sĕu înăscut, îi place a stigmatisa decisiunea consistorială, dată oponenţilor din Oraviţa la protestul lor, de o apucătură rabulistică şi de o falsificare de lege.

Pardon dle C! Aci devini deja obr....c, onoratul public mi va erta această espresiune neurbană. Dta, carele după singura-ţi mărturisire nu cunosci bine pe membrii Consistoriului din Caransebeş, nici împregiurările de pe aici, adscrii cu intenţiune învederată de a vătăma, adscrii membrilor Consistoriului *mala fides* în aplicarea legei, 'i adscrii tendenţa de a falsifica legea.

La acestea nu te îndreptăţesc suciturile dtale advocaţiale din ambii articuli tripartiţi, cari, ţesuţi a priori anume spre ajungerea unui scop prefipt, culminează în principiul, carele se vede, câţi l-ai luat de devisă: *fiat justitia, aut pereat mundus.*

Ar fi pĕcat a mai perde cuvinte cu Dta în această cestiune, căci pecând batjocuresci pe alţii de infalibili, tot în acelaşi moment cu mare emfasă te declari singur de infalibil!

Cine din noi şi unde a pledat pentru omnipotenţa Consistorielor eparchiale? Ce vorbe agitătoare şi neprecugetate sûnt şi acestea? În congresul din urmă au vorbit numai archidiecesanii la cestiunea precisărei causelor apelabile şi neapelabile. Dintre Caransebeşeni în acel congres nu a vorbit, necum sĕ fi făcut vre-unul gura mare în această cestiune, precum ḑici Dta, dle C! Dacă ai poftă de ceartă, ceartă-te cu archidiecesanii, dar nu bate pe caransebeşeni, ca sĕ simţă archidiecesanii. Materie de ceartă vei avè şi acolo destulă la întregirile de posturi protopresbiterale aflătoare şi în archidiecesă la ordinea ḑilei.

Pretinḑi lumină în causa cestiunei de apelabilitate.

Lumina aceasta se va revărsa din isvorul cel nesecat al canonicităţii, adecă al instituţiunilor divine, al aşezămintelor şi tradiţiunilor milenarie ale bisericei noastre ortodocse rĕsăritene, pe care noi după credinţa noastră, le privim de inspirate de însuşi fundatoriul bisericei şi ca atari le considerăm de nestrămutabile.

Până la desvoltarea statutului organic în acest punct încă manc, şi anume până la corecta precisare şi enumerarea pe cât este posibil — taxativă a causelor apelabile, şi neapelabile făcută în bună şi armonioasă înţelegere între toţi factorii competenţi ai legislaţiunei bisericesci, vom fi cu cuvenită reservă şi precauţiune în această grea cestiune. Nu am voì sĕ asistăm şi mai departe ca martori la anomalii, ca cea întâmplată în diecesa Aradului sub fostul episcop Procopiu Ivacicovici, în care diecesă, certa pentru posesiuuea unei strâni (jeţu) în biserica unui oraşel s'a deliberat pertratat, şi decis la 7 instanţii începênd dela Epitropia parochială până sus la Mitropoliă.

Prin aceste lămuriri credem a ne fi esplicat destul de chiar punctul nostru de mânecare în cestiunea apelabilităţii şi aşa apostrofarea dlui C. „Ce statut! Eu sum statutul“ remâne ceea ce a fost dela început, o insinaţiune malitioasă.

Dl C. în necazul sĕu, că am cutezat şi noi a-ne da o părere în o cestiune cardinală a administraţiunei bisericesci şi încă o opiniune contrarie vederilor Dsale, ne încusă indirect, că am cocheta cu nisuinţele reacţionarie ale episcopatului sêrbesc!

Tare te înşeli dle C. dacă serios judeci astfel despre noi. Sĕ ferească Dḑeu pentru totdeauna biserica noastră de situaţiunea cea tristă, ce ni-o înfăţoşeză încă şi astăḑi biserica sêrbească. Vedem şi pe episcopat şi pe inteliginţa cea mai devotată bisericei şi neamului ei molestând pe Ministri cu projecte şi petiţiuni în causa regulărei organismului lor eclesiastic sdruncinat.

De unde vine decadenţa aceasta a unei biserici bogate, atât de splendide şi puternice mai nainte? Istoria ultimilor congrese bis. sêrbesci ne învederează causele: frecările necontenite între Episcopat şi majorităţile Congreselor, tinderea lumenilor la putere absolută în biserică sau precum a caracterisat aceste lupte un Episcop sêrbesc mai bĕtrân: „dă-te tu jos, sĕ mĕ pun eu“ (la putere).

Dacă i-ar succede dlui C. sĕ ocupe în biserica noastră română rolul, ce l'a jucat în trecut domnul Miletici cu partidul sĕu în biserica sêrbească, apoi după naturelul dlui C. am avè a ne teme şi noi de soartea viitoriului bisericei noastre, dar bunul Dḑeu va îngrijì ca arborii sĕ nu crească până în ceriu.

Şi cu acestea din parte-mi am încheiat final discusiunea asupra actului electoral din Oraviţa,

X.

Adunarea alegĕtorilor români în Blaj.

Blaj, 15 Martie st. n. 1883. Nici odată nu a fost timpul mai nefavorabil pentru ţinerea de adunări electorale cu poporul ca acum. Scurţimea timpului, viscolele de zăpadă, drumurile rele, toate s'au conjurat, ca se nu se poată ţinè adunarea aceasta nici măcar în oara a unspreḑecea. Pe lângă toate aceste însĕ, ca şi cum poporul român ar fi voit a arăta înaintea lumei, că e gata a învinge ori ce greutăţi, când îi este atăcată naţiunea şi patria, adunarea noastră electorală a succes preste ori ce aşteptare. Încă înainte de oara otărîtă curtea otelului naţional, în a cărui sală avea sĕ se ţină adunarea, era plină de participanţi din tot comitatul. Punct la 2 oare s'a deschis adunarea prin Rssimul Domn Ioan Antonelli, fiind sala îndesată până la masa presidiului, ear' curtea afară, plină de cei ce nu încăpuseră în sală. Îndată după deschidere adunarea s'a constituit alegênd de preşedinte pe prea demnul luptătoriu şi neobositul român Ioan Antonelli, canonic metropolitan, cunoscut foarte bine publicului român, eară de notari pe dnul Ludovic Ciato, advocat archidiecesan şi pe dl Ioan Pop, paroch în Turiu. După aceste luând cuvêntul dl Mateiu Nicola, advocat în Alba-Iulia propune, că sĕ se aleagă un comitet electoral central de 30 inşi pentru întreg comitatul, a cărui loc de convenire sĕ fie în venitoriu Alba-Iulia, fiind că este în centrul comitatului şi nu în margine ca Blajul. Primindu-se propunerea şedinţa se suspinde pe un pătrariu de oară ca alegatorii sĕ se poată consulta asupra persoanelor, ce ar fi a se alege în comitetul electoral central pentru întreg comitatul. După un pătrariu de oară redeschiḑênduse şedinţa se aleg cu aclamaţiune 30 membrii ai comitetului, din fie-care cerc electoral câte şese. Imediat după alegere dl advocat Ludovic Ciato luând cuvêntul espune luptele seculare ale naţiunei române pentru naţiune şi patrie. Mai departe sub aplausele continue, ale adunărei, respinge cu toată puterea atacurile, ca şi cum Românii ar trece în adunările lor marginile legalităţii arătând că Românii niciodată n'au dat ansă la învinuiri de genul acesta, şi mai cu drept ar putè Românii sĕ acuse pe acusatori, că însuşi ei nu respectează drepturile naţiunei române, garantate prin legile fundamentali ale statului. Tot în aplausele adunărei respinge cu toată indignaţiunea învinuirea aceea, că Românii nu s'ar inspira de simţĕmêntul patriotismului, arătând că la învinuirea aceasta rĕspunde însuşi pâmêntul Ardealului nostru, roşit de sute de ani cu sânge românesc, vĕrsat pentru patria comună. În urmă arătând pericolul ce ameninţă instrucţiunea, biserica, naţiunea şi patria noastră, dacă projectul pentru scoalele medie ar devenì lege, propune următoriul project de resoluţiune ca protest legal în contra acelui project.

Resoluţiune.

Avênd în vedere, că prin projectul de lege pentru scoalele medii, ce este acum sub desbatere în corpurile legiuitoare se face un paş mai departe în politica cea atât de funestă pentru patria noastră comună, în politica unificărei naţionale a unui stat atât de poliglot, cum este statul nostru, politica a cărei neadevĕr 'l mărturisesc istoria de 1000 de ani a statului acestuia, în decursul căreia nu s'a putut face nici o asimilare naţională, deşi simţĕmêntul naţional nu a fost nici odată aşa de momentos în viaţa popoarelor, ca astăḑi.

Avênd în vedere, că numitul project de lege nu este consecenţă practică a principiului celui atât de natural, de a înainta cultura tuturor cetăţenilor acestui stat fără deosebire de limbă şi naţionalitate, ci chiar din contră, tot projectul este depus şi acomodat unui principiu, nu numai strĕin, ci chiar şi stricăcios şi periculos înaintărei în cultură, principiului unificărei naţionale.

Avênd în vedere, că prin projectul acesta instrucţiunea, care este sufletul şi tendenţa primă a secolului nostru se degradează de a servì unor utopii politice spre dauna intelectuală şi culturală a tuturor popoarelor nemaghiare din statul acesta;

Avênd în vedere, că principiului asimilărei naţionale atât de periculos pentru patria noastră i se sacrifică prin projectul acesta chiar şi autonomia ambelor biserici române pe terenul scolastic, garantată prin legile fundamentale ale statului nostru, fiind că toate înstitutele noastre medii fundate din sudoarea noastră se supun puterei şi arbitriului Ministrului instrucţiunei publice, nerĕmânênd bisericilor noastre mai nimic alta, de cât numai sarcina susţinerei lor, de cumva vor mai fi tolerate;

În urmă, avênd în vedere, că multe disposiţiuni ale proiectului acestuia purced din motivul nefundat, cel respingem cu toată indignaţiunea şi mâhnirea unor patrioţi ade, vĕraţi, ca şi cum în şcoalele noastre medii s'ar cresce inimici ai patriei şi ai statului noastru, ear nu fii ai patriei „ce sûnt gata a'şi sacrifica pentru ea tot: avere, sânge şi viaţă numai limba şi naţiuneanu, fiindcă aceste interese adevĕrate ale patriei noastre nici nu le pretind nici odată.

Noi alegĕtorii români din comitatul Albei-inferioare din propriul indemn, şi conduşi numai de iubirea către patria noastră şi de simţul de dreptate şi ecuitate, **protestăm** contra projectului numit, ca în contra unuia, prin care este atăcată instrucţiunea în principiile ei vitale, biserica în autonomia ei, naţiunea în drepturile ei, ear patria noastră comună în adevĕrata ei prosperare.

Cetind vorbitoriul resoluţiunea aceasta, adunarea în mod spontaneu şi-a esprimat consimţemêntul la fie-care punct. După finirea ei presidiul întreabă adunarea, dacă o primesce de a sa, la ce adunarea în unanimitate a respuns numai decât atât în sală cât şi pe afară, că o primesce în totalitatea ei. După aceasta anunţându-se resoluţiunea amintită ca primită de întreaga adunare, ne mai fiind nimic la ordinea ḑilei, Presidiul, prin o vorbire scurtă, declară adunarea de închisă, mulţămind tuturor alegĕtorilor pentru purtarea deamnă manifestată dela început pănă la capĕt. Înainte de depărtare dl Dr. Ioan Colceriu, medic practic propune, că adunarea sĕ mulţămească Rssimului D. Preşedinte pentru tactul, cu care a sciut, ca totdeauna conduce adunarea, la ce adunarea a rĕspuns cu vivate întreite pentru prea demnul preşedinte.

Astfel adunarea a decurs preste toată aşteptarea. Noi ne am făcut datorinţa. Viitoriul este în mânile provedinţei! „Gaz. Trans.“

Din camera Italiei.

La sfârşitul şedinţei din 13 Martie în camera Italiei d. Sonnino a provocat earăşi o ceartă. D. Mancini declară că nu poate da depeşi în cestiune din cartea albastră englezĕ alt sens decât acela pe care l'a dat eri. Nu se poate ca el (ministrul) sĕ fi însărcinat pe ambasadorul din London sĕ spună neadevĕrul. Italia va avè la disposiţiune atât soldaţi, cât şi mijloace de transport. Deci declaraţiunile dlui Sonnino sûnt ne esacte. În privinţa materialului marinei, ministrul dădù următoarea esplicaţiune: Nici un stat nu-şi poate regula transportul pe mare fară concursul marinei comerciale. Englitera n'are decât pentru Indii transporturi proprii. Când voì sĕ-şi trimită trupele în Egipt, ea avù trebuinţă de douĕ luni spre a angagia 67 vapoare. Noi ar fi trebuit sĕ transportăm un corp de armată şi am fi putut face aceasta în opt ḑile, căci cu o ḑi mai nainte de a refusa sĕ luăm parte la intervenire în Egipt, aveam în porturile regatului nostru 27 vapoare la cea mai complectă disposiţiune.

În şedinţa din 15 Martie a camerei italiane, d. ministru Mancini, curmându-şi discursul, tăgăduì ă alipirea Italiei de Austro-Ungaria şi Germania este vătămătoare libertăţii interioare a Italiei; dovadă despre aceasta este că noi în aceste din urmă timpuri, în conformitate cu tratatele, am refusat guvernului austro-ungar estradarea a trei din supuşii lui. Ministrul respinge afirmaţiunea dlui Savini că cestiunea iredentismului face peste putinţă o bună relaţiune cu Austro-Ungaria Ultimele demonstraţiuni locale, prin care se putea face sĕ creadă despre un simţĕmênt de ostilitate faţă cu Austro-Ungaria, sûnt opera câtor-va indiviḑi sau a unei minorităţi neînsemnate. Insultele nedemne faţă cu o naţiune amică sau cu ambasadorii ei, nu representă nici o teorie, nici un principiu; căci atunci ar trebuì sĕ reclamăm şi Corsica, Malta, Nizza şi Tessinul. Mişcările iredentiste sûnt opera unei tinerimi rĕu sfătuite sau a unei minorităţi anti-monarchice, care se servă de iredentism spre a crea neajunsuri guvernului. Este de datoria tribunalelor de a lua mĕsuri contra lor şi ministerul, din parte 'i va năbuşì cu energie nesce asemenea manifestaţiuni. Este o consolaţiune pentru guvern că toţi oratorii de ori-care partid, afară de unul singur, au aprobat alipirea noastră de Austro-Ungaria şi Germania. Noi vom remânè în această linie de conduită şi din ea vom dobândi o sporire de autoritate, şi siguranţă, fără a sacrifica ceva din libertatea noastră. Relaţiunile noastre cu Francia se îmbunătăţesc din ce în ce mai mult, după cum se poate vedé din încheerea tractatului de comerciu şi din numirea ambasadorilor. Întru ceea ce privesce cestiunea tunisiană, apoi s'a dat instrucţiuni spre a se găsì un „modus vivendi“ care sĕ nu implice nici o renunţare la drepturile Italiei, care 'i sûnt garantate prin posiţiunea ei şi prin tractatele încheeate cu regenţa. Cât pentru desfiinţarea jurisdicţiunei consolare, apoi Italia n'a refusat propunerea franceză; ea a tăcut numai reserve, care, în esenţă, sûnt identice cu acelea ale Englierei, de vreme ce 'şi-a reservat rĕspunsul sĕu pănă la presentarea unei propuneri concrete şi până se va otărì un regim legislativ aplicabil asupra strĕinilor.

D. Mancini trecù apoi la relaţiunile cu Englitera şi la cestiunea egipteană. Guvernul îşi mănţine convingerea sa, că a lucrat în conformitate cu interesele ţĕrei, atunci când a refusat sĕ ia parte la intervenirea engleză. El şi-a espus programa chiar dela început în depeşa dela 11 Septemvre 1881 către ambasadorul din Londra; evenimentele au confirmat preḑicerile formulate în această depeşă asupra faselor cestiunei egiptene. El a stăruit sĕ se recunoască competenţa concertului european în locul influenţei esclusive a Engliterei şi Franciei în Egipt. Oratorul tăgăduesce că Italia are planul a se uni cu aceste douĕ puteri pentru o acţiune isolată. Italia a făcut tot ce 'i-a stat prin putinţă spre a împedeca o intervenire armată în Egipt. Conferenţa dela Constantinopol a fost primită de Italia ca o întărire solemnă a acelei competenţe europene, ca fiind chemată a regula afacerile Egiptului, fără însĕ a se măguli cu o încredere oarbă şi un entusiasm nemărginit pe timpul conferenţei am procedat în cea mai deplină înţelegere cu Germania şi Austria, şi n'am lucrat nici decum contra Engliterei, după cum reiese aceasta şi din documente. La imputarea că a respins cooperarea cu Englitera, ministrul rĕspunde:

„După îndatoririle luate în conferenţă, Italia nu putea sĕ mai invoace nici măcar forţa majoră, pe care s'a întemeiat Englitera; ea nu putea sĕ adere într'un chip brusc la o acţiune isolată. Este neesact însĕ că refusul ei a fost necondiţionat; Italia şi-a reservat uu rĕspuns definitiv, până când resultatele conferenţei erau sĕ devină vĕdite.“

Ministrul amintesce situaţiunea de atunci a ţĕrei, şi dorinţa esprimată de opiniunea de a nu se interveni. De altmintreli Austro Ungaria şi Germania nu se opuseră, dar nici nu dădură consimţemêntul lor şi lăsară asupra-ne toată rĕspunderea. Ancă o consideraţiune ne mai reţinu. Era lămurit că atunci când drapelul Italian s'ar fi desfăşurat în apele Egiptului, ar fi apărut îndată şi cel frances şi s'ar fi ivit noi încurcături, Era peste putinţă sĕ se prevadă durata şi cheltuelile espediţiunei; programa noastră financiară şi economică ar fi fost sdruncinată fără o compensare cuviincioasă, ministrul creḑu că nu poate lua asupră'i o asemenea rĕspundere. Va veni ḑice ministrul, şi pentru Italia momentul istoric, când va putea sĕ facă a valora legitima ei influenţă pentru protegerea intereselor naţionalilor sĕi. Cred că guvernul a procedat într'un chip corect; el a urmat fără preget, fără esitare şi nesiguranţă, o programă espusă lămurit.

Mesagiul de disolvare a corpurilor legiuitoare române.

Domnilor senatori! Domnilor deputaţi! Legislatura ce se inchee astăḑi va lua, cu drept cuvênt, un loc însemnat în istoria ţĕrei şi a parlamentului nostru.

Cestiunile importante şi numĕroase, cu cari aţi avut a vĕ ocupa şi modul cum le-aţi deslegat, sûnt o nouă dovadă de pătrunderea şi spiritul patriotic, ce totdeauna au însuflat pe Români, de câte ori au fost în cestiune mari interese naţionale.

Aleşi in împregiurări grele şi cu misiunea de a da o soluţiune cestiunei atât de importante a modificărei art. 7 din Constituţiune, aţi sciut sĕ împăcaţi disposiţiunile scrise în tratatul dela Berlin cu interesele noastre cele mai vitale.

O lucrare de natura acesteia ar constituì, ea singură, un act însĕmnat în vieaţa unei legislaturi.

Opera d-voastră însĕ nu s'a mărginit aci.

Trecênd la cestiunile de organisare interioară, legile de interes economic v'au atras în special atenţiunea, şi lor aţi consacrat cea mai mare parte a activităţii d-voastră.

Preocupaţi de dorinţa de a înlesnì desvoltarea şi sporirea avuţiei naţionale, aţi creat instituţiuni puternice: Banca naţională, casa de economii, Creditele Agricole, vi le-aţi complectat prin legea învoelilor agricole şi prin legea, care asigură înfiinţarea de întreposite în porturile noastre cele mai însemnate.

Aţi început opera emancipării economice a ţĕrii, rescumpĕrând peste una mie kilometri de linii ferate, votând construcţiunea a o mie alţi kilometri de căi ferate din diferite părţi ale ţĕrii.

Mănţinêndu-vĕ tot în această ordine de idei, aţi făcut legi pentru încuragiarea industriei naţionale, pentru înfiinţarea şi susţinerea a mai multe fabrici, pentru instituirea esposiţiunilor şi concursurilor agricole şi industriale.

În ordinea politică, a fost asemenea dat acestei legislaturi a înscrie în istoria ţĕrei unul din cele mai mari acte pentru întărirea noastră naţională: aţi proclamat şi întemeiat Regalitatea.

Tot de o-dată aţi dat armatei desvoltarea cerută pentru a putè rĕspunde misiunei sale, şi aţi pus finanţele ţĕrei într'o stare normală şi prosperă.

În adevĕr, ordinea întrodusă cu atâta succes în finance de către legislatura care v'a precedat, aţi continuat-o cu stăruinţă, votând legi organice, convertind o mare parte a datoriei publice, asigurând în mod constant echilibrarea budgetului Statului; aţi stabilit desvoltarea treptată a recurselor ficsare şi aţi permis, prin realisarea de economii, nu numai a nu recurge la înfiinţarea de nuoi imposite, ci a uşura chiar de unele esistente. Mulţămită solicitudinei ce aţi pus în tot ce se atinge de finance, bugetele statului s'au soldat neîntrerupt cu esedente, pe cari pe lângă alte recurse ordinare şi extra-ordinare, le-aţi afectat toate organisării şi întărirei armatei noastre. Ori cât ar rĕmânè de făcut pe această cale, constatăm cu fericire că s'au realisat progrese foarte mari, cari compensează sacrificiile bănesci, ce ţeara şi-a impus.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Închiḑênd ultima sesiune a acestei legislaturi, nu ne putem oprì de a recunoasce cât de însemnate şi de repeḑi sûnt progresele ce ţeara a făcut de mai bine de un pătrar de secol. Alte ţĕri au pus un timp îndelungat pentru a obţinè, adesea prin lupte sângeroase, resultate ce noi am dobêndit cu mai puţină greutate. Acestei împregiurări fericite datorim că ţeara s'a putut transforma fără sguduiri violente, asigurând progresele viitoare sub scutul pactului nostru fundamental.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Încungiurat în tot timpul acesta de iubirea şi de devotamentul D-voastră. Eu mĕ simţ fericit, în momentul de a ne despărţì, sĕ vĕ esprim mulţămirile mele cele mai vioi, şi sĕ vĕ rog ca întorcêndu-vĕ în mijlocul concetăţenilor D-voastră, sĕ duceţi între dênşii sentimentul adâncei mele iubiri pentru scumpa noastră România, căreia aparţin toate cugetările Mele şi a încrederei depline ce am în viitorul ei.

Conform art. 129 din Constituţiune, Adunările legiuitoare sûnt disolvate.

Varietăţi.

* (Mulţămită publică). Corpul învĕţătoresc dela scoala capitală română greco-orient din Reşinari prin aceasta vine a-şi esprima profunda sa mulţămită:

a) Prea onorat. Domn autor al opului „Studie asupra Constuţiunei Românilor sau esplicarea pactutului n. fundamental din 1 Iulie 1866“ G. G. Meitani din Bucuresci (România), care a avut bunăvoinţă a trimite Vol. V, VI şi VII pentru biblioteca scoalei, prin Prea onoratul „Comitet al Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român“, căruia în special i esprimăm singur mulţămită, pentru că la toate ocasiunile a avut bunaatenţiune de a ne îmmulţì biblioteca prin trimiteri de deosebite opuri;

b) Prea onoratului d. Redactor Jacob Negruzzi, carele încă din an. 1876 ne trimite preţiuita foaie „Convorbiri Literare“ — şi regulat şi în anul curent; şi

c) Prea on. Domn Dr. D. P. Barcian prof. la „Seminariul pedagogic-teologic Andreian“ şi Secretariu al Asociaţiunei tranne, care a donat pe „*Robinson Crusoe*“ de D. S. Panfiliu.

Tuturor acestor Domni pentru faptele generoase le esprimăm publice cea mai profundă mulţămită, — rogându i ca şi pe viitoriu sĕ sprigineascá măreaţa idee de a ajutora şi înmulţì biblioteca scoalei capitale de aici.

Din şedinţa corpului învĕţătoresc dela scoala capitală română greco-orient. din Reşinari, ţinută la 10 Martie, 1883 st. n.

C. Hàmbăşan., direct. şi preş. confer.
N. M. Todoran., înv. şi not. confer.

* (Zăpadă) În ţinutul de către rĕsărit a munţilor apuseni căḑù în ḑilele trecute o zăpadă mare, care de mult nu s'a pomenit. Eată dar că s'au realisat temerea ce o nutrea economul încă de demult, când-'l auḑiai ḑicênd: aceasta va sĕ ne musce; căci „earna nu o mănâncă lupul“, când vedea timpul cel molatic. Şi întru adevĕr sĕrmanul econom este ameninţat, vĕḑêndu-şi de o parte nutreţul ce 'şi câştigase în vară, pentru susţinerea vitelor sale, aproape consumat; ce va face încă de aici înainte? ear de altă parte, căci pe când speram la un timp mai favorabil, pentru ca economul sĕ 'şi poată pune în ordine lucrurile economice, şi sĕ înceapă la lucrul câmpului, pre atunci eată ne vedem surprinşi de un ce, a cărui timp ar fi fost prin Decembre.

Aceasta ne ameninţă cu atât mai tare pentru că economul ne ajutorându l timpul, ca sĕ poată începe la arătură se va întârḑia — fiind anevoioase pe locuri deluroase şi petroase — şi aceasta de sigur îi va aduce daună, carea va fi spre nemulţămirea tuturor de prin aceste părţi, cu deosebire din causă că, clima acestui ținut fiind rece este de natură de a nu produce alte seminţe, decât, esclusiv numai grêu de primăvară; ear de cucuruz sau grâu de toamnă nice vorbă. —

Sêrmana poporaţiune de munte, cât este ea de espusă influinţelor stricăcioase ale naturei — vênturi orcanice, zăpadă — şi acestea cu atâta o apasă mai tare, fiind că pre aici clădirile economice ale bietului econom nu-i sûnt acasă în curte și ici are o şură, colea o poeată, unde-şi ţine vitele, îndepărtare de casă de câte 1—2 oare.

E trist a vedè pe bietul econom cum înoată prin troienele de ometi adunaţi de vênt, în mărime adese asemenea arborilor jigantici, făcêndu-şi cu lopata loc, ca sĕ străbată cu vitele la un isvor din apropiere, spre a le adăpa. —

Mai departe, prin aceasta li s'au făcut imposibilă locuitorilor cercetarea vre unui têrg din apropiere, care cu toate acestea sûnt foarte departe, spre a'şi vinde vacă, oae etc, ca sĕ plătească contribuţiunea, sĕ 'şi procure bucate pentru susţinerea familiei sale, şi alte greutăţi ḑilnice, ce li se impun pe ḑi ce merge, tot mai mult.

Cristesci în 4 Martie 1883.

Ioan Moruşca
cler abs. şi învĕţ.

* (Noul ministru de culte al Bulgariei.) Credem a face plăcere concetăţenilor nostri, ḑice „Ţeara de sus“, spuindu-le, că noul ministru de culte al Bulgariei, ce figurează în noul cabinet Sobolef sub numele Agoura, nu este alt, de cât d. Dim. Agura, fost profesor, în anii 73—74, la liceul nostru din Botoşani, şi pe urmă fost revisor scolar în judeţul Bolgradului, până la luarea Basarabiei. De origine, d. Agura este basarabian, şi studiile şi le-a făcut, cu succes, la facultatea de litere din Iaşi, în anii 1839—72. Este tinĕr, că de 35—36 ani. După luarea Basarabiei şi întemeiarea Principatului bulgar, d-sa trecu la Sofi'a, unde ajutat de cunoscinţa limbei bulgare, întră în servitul Statului, ocupând de atunci mereu funcţiunea de director general al diferitelor ministere. Astăḑi e ministru de culte şi intrucţiune. Mai mulţi amici ai sei din localitatea noastră l'au felicitat prin telegrame pentru norocita înaintare.

* (Încoronarea ţarului) s'a ficsat definitiv pentru ḑiua de 15 — 27 Maiu. Trupele destinate a lua parte la serbări, au şi primit ordinul de plecare la Moscva, unde vor sta până la 2 Iunie.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 22 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.20
Renta de aur ung. de 4%	88.90	88 60
Renta ung. de hârtie	86.95	87.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135 75	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	100—	100.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.80	91.25
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.90	96.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	97.50	98.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	97.25
Obligaţiuni urbariale temeşianede		98—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97 25	9725
Obligaţiuni urbariale transilvane	98..25	98.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Sorţi unguresci cu premii	115.75	115.50
Sorţi de regularea Tisei	109.90	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 15	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.85	87.90
Sorţi de stat dela 1860	131.—	131.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	830.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	312.25	310.50
Acţiuni de credit austr.	312.50	310.60
London (pe poliţa de trei luni)	119 55	119.55
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Galbin	5.65	5.62
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemţesci	58.45	58.45

Nr. 24. [388] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochieide a III. clasă Miheşiu (Mözö Meheş) în protopresbiteratul Turdei se deschide concurs până la 1/13 Aprile a. c.

Emolumentele sûnt:

Porţiunea canonică, loc arătoriu tot de clasa III, 18 jugere. Casa parochială cu edificiile economice. Cimiteriul, 2 părţi ale bisericei şi una a preotului.

Dela 60 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicinuită.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statului organic la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul amintit mai sus.

Agărbiciu p. u. Gyéres 28 Februarie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 24 [381] 3—3

CONCURS.

Pentru staţiunea vacantă de paroch în Restoşnea şi filialul Polăţi, în conformitate cu ordinaţiunea consistorială dto — 2 Decembre 1882 Nr. 4095 B. — se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt

a) Dela 112 familii a. 2 fl v. a. 224 fl. v. a.

b) dela 29 familii a 1 fl. 29 fl v. a.

c) dela 42 familii câte o ḑi de lucru a. 50 cr. 21 fl. v. a.

d) Venitele stolari 60 fl. v. a. — Suma 334 fl. v. a.

e) Lemnele de foc trebuincioase şi prospect de a se îmbunătăţi salariul parochului din interesele anuali a unui deposit de 100 fl. v. a. ce se administrează de către Prea veneratul Consistoriu Archidiecesan.

f) Lipsind superedificatele parochiale; până la edificarea acestora parochul respectiv se va încuartira în scoala din matera Restoşnea.

Petenţii vor avè a subşterne suplicele concursuali instruite în sensul statutului organic şi al regulamentului pentru parochii la subscrisul în Idicel, posta ultimă Reghinul săsesc.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Tractul Reghinului.

Idicel 19 Februariu 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial

Galaction Şagău m. p.,
protopresbiter.

Nr. 3532 v. c. 1883. [385] 2—3

Publicaţiune de concurs.

Prin aceasta se publică concurs la şease posturi sistemisate de practicanţi la administraţiunea comitatului Sibiiului.

Fie-care din aceste posturi este provĕḑut cu salariu de 300 fl. şi 60 fl. bani de cuartir.

Doritorii de a concurge se îndrumează a'şi înainta petiţiunile concernente, instruite cu adeverinţe originale sau în copii legalisate, prin care sĕ se testeze cualificaţiunea prescrisă în articlul I de lege din 1883, până la 20 Aprile a. c., ilustrului domn comite suprem al comitatului Sibiiului şi comite săsesc.

În urma hotărîrei protocolare din 12 Februarie 1883 sub 2 a jurisdicţiunei comitetului comitatens.

Sibiiu în 19 Martie 1883.

Vice-comitele comitatului Sibiiului
Senor Augustin m. p.

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [205] 27—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

Banca generală de asigurare mutuală „TRANSILVANIA“.

A XIV-lea adunare generală ordinară

va avè loc **Duminecă în 8 Aprilie c. n. a. c.** la **3 oare** după prânz în casa propriă a institutului *(strada Cisnădiei Nr. 5.)*

Obiecte de pertractare sûnt:

1. Darea de seamă despre afacerile anului 1882.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Intregirea consiliului administrativ.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare.
5. Propuneri incurse.
6. Sorţiri de obligaţiuni ale fondului de întemeiare.

Sibiiu în 9 Martie 1883.

[387] 1—2 **Consiliul administrativ.**

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu
jumetate preţul.

Desfacere
grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoit-sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ esceptional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

[389] 1—2

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 30. Sibiiu, Marţi 15|27 Martie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Se věd unghiile.

Diceam noi dela început că sûntem ispitiţi a crede, că metechnele adversarilor nostri politici sûnt puse în scenă, ca sĕ aducă pe români în prepus, că sûnt rĕsvrĕtitori şi element de disordine.

Astădi sûntem aplecaţi a face economie cu cuvêntul „ispitiţi“, de oare ce semnele ne arată, că sûntem pe urma cea adevĕrată a insinuaţiunilor şi insinuatorilor.

De aici din Sibiiu se raportează, se vede, mereu la Budapesta lucruri teribile. Sibiiul după raportorii insinuanţi, ar fi o vatră de elementele cele mai rĕsvrătitoare. Directorului gimnasiului de stat, ear cetim în diarele din Budapesta, că i s'au trimis o a doua epistolă, în care „comitetul“ îl ameninţă de nou, că nu ia nici o responsabilitate, dacă va remânè în Sibiiu, după ce se va vota projectul de lege privitor la instrucţiunea secundară.

„Egyetértés“ de Sâmbătă ne scoate în fine din toate nedumeririle. Acest diar ne arată, am putè dice, cu o pripire neprecautã, ce sûnt însinuaţiunile, cari merg ca la comandă dela Sibiiu la Budapesta. Este dorinţa cea mare de a vedè pe români şi pe sasi cu scăluşul în gură, ca sĕ ne poată în linisce face ce vor vrè, spre a ne muia pentru „patriotismul“ cum îl înţeleg toţi şoviniştii. Va se dică, nebuniile câte le-a produs şovinismul până acum nu sûnt de ajuns. Însetează după altele nouĕ.

Placă dar înainte pe calea apucată.

Fără de a mai comenta mai departe şi mai pe larg situaţiunea ce ni se pregătesce pe fie care di tot mai „tignită“, cetiţi, iubiţi cetitori, ce scrie „Egyetértés:

„Sibiiul începe cu încetul a juca rol mare. Ceea ce fac fenienii în contra proprietarilor şi a autorităţilor publice engleze, tot aceea se face în Sibiiu contra maghiarilor şi contra tuturor, cari nu sûnt vrăşmaşii maghiarilor. Au spart ferestrile metropolitului, pentru că a admoniat pe valachi sĕ se restringă cu agitaţiunile (!!) lor între marginile legei. La directorii scoalelor de stat se trimit (?) epistole ameninţătoare, în cari sûnt provocaţi că sau sĕ-şi ia catrafusele, sau sĕ nege că sciu vorbì unguresce, căci altmintrea vai de steaua lor. Va se dică, sasii şi românii din Sibiiu încep a se purta de tot drăgălaş.

„Adecă, adevĕrul vorbind, un început. Au început de mult, înainte de aceasta cu 36 de ani, şi de atunci tot continuă, când pe faţă, când în ascuns, însĕ totdeauna fără reservă, ci între ei fără de a fi pedepsiţi, căci ei numai pre noi ne supără cu acestea. Da, pe noi şi numai pe noi. Sub domnirea absolutismului Austriei Sibienii s'au retras frumos frumuşel, deşì acel absolutism apăsa de o potrivă pe maghiar, sas şi român. Sibienii însĕ nu-şi sparg capul, dacă austriacul apasă pe sas şi român; doare însĕ mult, dacă maghiarul î-şi revindecă drepturile, libertatea, constituţia, cari şi pentru ei au tot aceaşi valoare, ca şi pentru noi.

„Sibiiul este oraş însemnat. În 1848 de acolo au eşit toate intrigele, trădările contra maghiarismului. Sibiiul a chemat în 1848 pe parola sa muscalii, şi când a scos Bem din Sibiiu pe muscali, pe austriaci, români, tot sasii de către pădure: cum de îndrăsnesce a'i pune la desdaunare, pe ei, cari sûnt liberi cetăţeni ai Sibiiului.

„Sibiiul ca cetate şi comitatul Sibiiului ar fi sĕ aparţină Ungariei. Numai cât Sibienilor nu le încape aşa ceva în cap. Si fiind că sûnt acolo câţi-va maghiari, cari nu voesc sĕ abdică de această credinţă a lor, le-ar plăcè Sibienilor sĕ i alunge şi pe aceştia din cetate şi metropolitului Miron Romanul i sparg noaptea ferestrile, pentru că din inimă sau numai din prefacere nu vrea sĕ consimtă cu ei.

„Dacă ar fi parlamentul într'unit, ministrul de interne Tisza Kálmán cu o singură vorbire ar isprăvì tot lucrul. De oare ce însĕ membrii parlamentelor sûnt duşi acasă pre sĕrbători, Tisza Kálmán va scrie comitelui suprem Wächter Frigyes, comitele primariului oraşului Kapp Gusztáv, primariul căpitanului de poliţie Henrich, întrebând că ce este cu această nouă şi necunoscută mişcare a fenianilor? Şi din rapoartele gradate ale tuturor va eşì la lumină, că toată afacerea este o sburdălnicie copilărească, n'are nimic serios în sine şi nu merită de a o mai considera.

„Se poate şi aceasta. Noi însĕ cu toate acestea întrebăm pe ministrul de interne sĕ ne spună, că încât este Sibiiul şi comitatul Sibiiului parte integrantă a Ungariei. Am vrè sĕ fim în clar cu această întrebare şi încă cu cât mai curênd cu atât mai bine, ca sĕ ne putem orienta asupra sorţei populaţiei maghiare din Sibiiu şi comitatul Sibiiului.

„Ce soarte şi ce viitor are această populaţie maghiară?

„Între oficianţii cetăţii Sibiiului, de esemplu, nu este nici un ungur. Până la cel din urmă sûnt toţi sasi.

„Intre oficialii şi funcţionarii comitatului Sibiiu lui atât în centru, cât şi în cele 6 preture nu sûnt decât 4 maghiari, 2 subnotari şi 2 scriitori.

„Va se dică, toţi funcţionarii sûnt sasi şi valachi. Aceştia sûnt chemaţi din oficiu sĕ apere ideea de stat unguresc, sĕ respândească devotamentul către Ungaria şi iubirea de patrie, ei sûnt chemaţi sĕ grigească drepturile limbei maghiare etc.

„Se înţelege de sine, că ei ar cădè în spasmuri de rîs, când ar aştepta cineva toate acestea dela ei, — fie acel cineva chiar şi Tisza Kálmán.

„Cetatea şi comitatul au drepturi municipale, ele 'şi aleg funcţionarii, şi fiindcă sasii şi valachii sûnt în majoritate, — e lucru natural — că funcţionarii vor fi din ai lor. Astfel ar argumenta Tisza Kálmán de — ar fi într'unit parlamentul.

„Lucrul însĕ nu este tocmai aşa. De esemplu comitele suprem se denumesce de guvern şi el totuşi e sas. Şi comitele suprem, dacă voesce, poate influinţa ca la noua constituire a comitatului sĕ aibă statul cel puţin un singur organ sincer, adevĕrat şi credincios. În alte locuri, mai ales faţă cu oposiţia, Tisza Kálmán desvoaltă o înfluenţă ca un paşa turcesc. Această influenţă în Sibiiu şi comitatul Sibiului se întinde numai până la 2 vicenotari şi 2 scriitori.

„Cum stăm cu tribunalul, unde toţi judii sûnt denumiţi de către guvern? Între 9 judi de aici, sûnt 6 unguri, dintre 2 notari unul e ungur, trei vicenotari, şi între patru practicanţi doi sûnt unguri; mai este un oficial de cancelarie. Între dece scriitori patru unguri. N'avem nici un conducĕtoriu de cărţi funduarie şi nici un director de cancelarie. Intre trei adjuncţi la cărţile funduarie este un ungur. Între doi fiscali încă numai unul e ungur, între doispredece judi cercuali şi subjudi numai unul — di: unul — este ungur, dintre oficiele laterale nici unul. Ceilalţi sûnt toţi saşi şi valachi.

„Aceasta este situaţiunea în Sibiiu şi giur. De aci impertinenţa sasilor cu Schulvereinul. Realitatea e că nu ei sûnt cei apăsaţi, ci ei voesc sĕ apese pe maghiar şi fiindcă aceasta nu merge destul de cu grabă se vaeră şi se plâng în lume şi ţeară.

„Această situaţie revarsă lumină şi asupra politicei aşa numite „a naţionalităţilor“, urmate de guvernul lui Tisza. Şi această politică constă din câteva frase aruncate lui Wolff şi Polit, la cari frase se umflă peptul majorităţii şi mânile ei sûnt gata spre a aplauda. Adunări de popor valach în Sibiiu, Braşov, Deva, etc. spargeri de ferestri şi epistole ameninţătoare în Sibiiu, mişcări sĕrbesci şi croate, nĕsuinţe panslavistice, agitaţiuni rusesci „a

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 24).

— Foarte bizar, şi eu l'am ales în adins. Procedênd prin antiteză... Însĕ eată-mi suposiţia: eu presupun că acest Cristian Waldo, pe care nu-l cunosc nici decât, ar avè curagiul, spiritul şi inima generoasă, ce tocmai i se atribue împreună cu sĕrăcia, ce trebue sĕ fie soaţă fidelă a acestor aventuri, şi un nume, care precum presupun, nu l'a primit în vîrtutea unei diplome...

— Şi capul de moarte?

— Ba nu, fără cap de moarte.

Ei bine, mai presupun că spre a te mărita, ai fi silită a alege între persoana aceasta şi baronul de Waldemora?

— Eu m'aşi hotărì foarte simplu, adecă nu m'aşi mărita de loc.

— Sau te-ai mărita numai atunci, când ai descoperì sub masca acestui Cristian un prinţ tinĕr şi frumos, silit de raţiunea de stat a se ascunde?

— Ce-mi spui acì! rĕspunse Margareta; un nou Ţarevici Ivan scăpat din prinsoare sau un alt Philipp III scăpat de ucigaşii sĕi!

În casul acesta, apocrif sau nu, el va afla graţie în ochii Dtale?

— Ei, ce sĕ-ţi rĕspund? Un bufon italian în adevĕr nu este obiect vrednic de comparare, ca sĕ vorbim serios.

— Bine dici! replicà Cristiano; însĕ eată sfêrşitul, ca sĕ ne uşurăm, căci el este mâna de pămênt pe romanul întitulat Primul contradanţ.

Contradanţul acesta însĕ n'avea sĕ se sfêrşească după legile coreografiei. Dl Stangstadius terminându-şi în sfârşit copioasa masă, pe care o numea un á conto între ojină şi cină, tocmai eşì din sala de bufet. Preocupat de vr'o idee înaltă, deşteptată prin plăcuta lucrare a unei digestiuni bune, micul bal îi sta chiar în cale; el trecù printr'ênsul fără grige lovindu-se de cavaleri, care i se închinau şi călcând pe picioraşele domnişoarelor ca şi când ar călca pe petri. Schiopătarea sa pronunţată îi făcea pasul aşa de bizar, încât începură cu toţii a ride, figura jocului se sparse cu totul şi tinerile părechi luându-se de mână formară o horă sgomotoasă împregiurul cavalerului Stelei polare, care nu voia sĕ rĕmână cu graţia sa îndĕrĕt, ci se opintì a sărì în contra tactului spre marea înveselire a societăţii! Însĕ ah! rîsetele şi cântecele devenite chiar sgomotoase se au diră în sala cea mare.

Orchestrul sfêrşise ultima riturnelă şi tinera trupă nu o observase. Ea tot se mai învêrtea cântând şi sărind impregiurul lui Stangstadius, care părea Saturn în mijlocul inelului sĕu. Contesa Elfrida apărù repede şi vĕdênd subita vindecare a nepoatei sale, se mânià şi de astă dată nu se mai putù stăpânì.

— Dragă Margareto, îi dise ea cu ton scurt şi vibrant, Dta faci nebunii mari; îţi uiţi că ţi-ai scrintit piciorul, şi că este foarte periculos a te purta astfel. Tocmai am consultat medicul casei: el îţi recomândă odihnă pentru noaptea aceasta; binevoesce dară a te retrage şi guvernanta sĕ-ţi facă un pansament. Nu poţi face ceva mai cu minte, crede-mĕ.

Şi ea îi mai dise la ureche:

— Ascultă!

Margareta devenì palidă, cât de roşie era; şi, din supĕrare sau din mâhnire, ea nu putù oprì două lacrimi groase, ce îi luceau pe gene şi îi curgeau de alungul obradilor. Contesa Elfrida o luà repede de mână şi o duse, dicêndu-i cu voce năduşită.

— Precum se vede Dta ţi-ai propus, sĕ nu faci astădi altceva, decât prostii. O sĕ te căesci. Eu ţi-am ertat, că n'ai jucat domnul casei: el a putut crede că suferi în adevĕr de picior; însĕ a juca cu altul, însemnează a face baronului într'adins o impertinenţă ne mai audită, şi eu n'am de gând sĕ sufer aceasta, până ce o va observa şi baronul.

(Va urma.)

la Dobránszky,“ somnuroasa justiţiei ungurescî, eată politica naţionalităţilor urmată de guvern.

„Pentru aceea însĕ românii în Paris şi sasii în Berlin asurḑesc urechile lumei cu tirănia de rasă din Ungaria, carea în lume n’are pĕreche. Sau sĕ nu fim acusaţi de loc, sau dacă da, atunci de am fi acusaţi pe drept. Cel puţin atunci nu s’ar face atâta sfară în ţeară.

„Unica foaie semioficială guvernamentală din Budapesta se laudă în gura mare cu micul numĕr a delictelor contra statului din statistica penală.

„Aceasta e adevĕr. Însĕ nu mai puţin este adevĕr, că dacă disposiţiile legei penale maghiare, privitoare la citatul cas, s’ar esecuta cu atâta punctualitate, ca în Prusia, de esemplu, pedepsele pentru delicte contra statului s’ar arĕta pe an cu ḑecile de mii.

„Sûntem noi cei din urmă, cari vrem sĕ apĕrăm această ţeară cu legea penală contra cetăţenilor şi sĕ respândim prin temniţă iubirea de patrie; însĕ dacă guvernul nu voiesce sĕ pedepsească lucrurile din Sibiiu, cel puţin facă tot posibilul ca, prin mână de fer sĕ prevenim asemenea lucruri.“

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Martie.

Congresul naţional bisericesc al Sêrbilor este probabil că se va într’unì în decursul anului acestuia.

„Pester Lloyd“ de Sâmbătă este foarte resboinic. Nu-i place că vecinii nostri (România) se simt jigniţi în drepturile şi suveranitatea lor, fiindcă n’au fost admişi la conferenţa din Londra şi fiind că s’a instituit o comisiune de supraveghiare pentru navigaţiunea pe Dunăre. După ce numeră „P. Ll.“ toate bunătăţile câte le au avut România dela Austro-Ungaria, găsesce cu cale a spune că ceastă din urmă are sĕ înceapă altă metodă cu România şi sĕ o facă sĕ simtă prevalenţa Austro-Ungariei, politică şi materială. „P. Ll.“ se teme că victoria dela Griviţa românii o vor plătì odată foarte scump. „Prestaţiunea militară (dela Griviţa) a poporului brav, l-a surprins în mod estraordinar şi virtuţile sale marţiale i s’au suit astfeliu la cap, încât pune pe gânduri.“ În decursul articolului, „P. Ll.“ spune că nu va remânè alta de făcut, decât a aduce pe domnii din Bucuresci la o convicţiune clară, că soartea României, în bine şi în rĕu, atêrnă dela Austro-Ungaria şi în fine le aduce aminte sĕ se păzească sĕ nu vină în conflict cu puterea mare vecină.

Tot „P. Ll.“ se află într’o polemie cu „N. fr. Presse“ şi cu „Deutsche Ztg“ pentru o prelegere, care „P. Ll.“ a ţinut-o oposiţiunei nemţesci din Cislaitania pentru deputatul Schönerer. Interesant este în toată polemia, cum se aruncă de amêndouĕ părţile reciproc lipsă de patriotism austro-unguresc. „D. Ztg“ face o paralelă între Schönerer şi Klapka din 1866, întrebând, dacă cel dintâiu e mai rĕu patriot ca cel din urmă.

Din Albania se signalisează domnia anarchiei.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Ignaţiu Hélfy continuând: Spre a face aşa ceva nu trebue lege, fiindcă suprema lege şi ministrul trebue sĕ o esecuteze, căci pentru aceea este ministru. (Aplause în stânga estremă).

Am spus că nu pot primì projectul nici din respect către autonomia protestantă. Şi eu voiu apĕra autonomia protestantă fără a provoca la pacturi şi legi vechi. Nu-i stă bine unui cetăţean sĕ se provoace la pacturi. După mine e lucru absurd, ca statul sĕ stea cu o parte a cetăţenilor sĕi în referinţe regulate prin dreptul ginţilor. Pacturi pot face naţiuni cu naţiuni, staturi cu staturi, nu însĕ statul cu o parte a cetăţenilor sei. Nu este lege veche, care ar fi pedecă pentru legislativă, fiind chemarea legislativei de a crea legi conform spiritului timpului şi împregiurărilor.

Nu voiu apĕra autonomia protestantă pe acest teren. Întreb însĕ pe ori care catolic, ca cu mâna pe inimă sĕ mărturisească, dacă în istoria noastră lupta pentru protestantism n’a fost identică cu lupta pentru libertatea şi independenţa patriei? Şi protestanţii fac bine că se provoacă la această faptă, care provocare nu poate supĕra pe celelalte confesiuni. Şi mĕ mir că dintre atâţia vorbitori nici un catolic n’a ḑis un cuvênt în apĕrarea acestei autonomii, şi după cât cunosc pe cei însinuaţi nici nu vor ḑice. Şi apoi nime nu va nega că în project nu sûnt disposiţiuni...

Trefort Ágoston: Nu sûnt.

Ignaţiu Hélfy: Mĕ rog de ertare, poate n’a fost intenţia domnului ministru, aceste disposiţiuni însĕ formează un atac direct asupra bisericei protestante. (Aprobări din stânga estremă, contraḑiceri din dreapta.) Şi eu voiu proba aceasta cu cuvintele domnului ministru. Eram de credinţă că această autonomie sĕ nu se vateme. (Aşa este! din stênga estremă. O voce din dreapta cine vrea sĕ o atace? E lucru fără recunoscinţă sĕ atacăm o instituţiune, care a dat cetăţenilor ocasiune a’şi apĕra patria. Strigări de „Éljen“ din stênga estremă.) Şi a vătăma, a agita acest element patriotic....

Trefort Ágoston: Cine-l agitează?

Ignaţiu Hélfy: Dacă domnul ministru nu crede celor ḑise de mine mĕ provoc numai la un singur passagiu din project, la §. 22. care vorbesce despre oficiul comisariului. Şi sĕ mĕ erte domnul ministru, o declar franc, că Dsa sau n’a sciut ce face, când a făcut acest capitul, sau dacă da, atunci a voit sĕ seducă pre protestanţii (Aprobare în stânga estremă. Contraḑiceri din dreapta) ca ei sĕ nu vadă intenţia instituirei comisariului. În §. 22, alinea 3 se ḑice „comisariul esmis de ministru n’are nici un drept de a dispune.“ Urmează apoi cu toate acestea — aşa dară tot dispune — Vĕ rog numai sĕ ascultaţi: cu toate acestea el este datoriu a priveghia, ca sĕ se observe disposiţiile acestei legi şi norma pentru esamene statorită de ministru. În fine.

a) „revede lucrările scripturistice înaintate pentru esamenul de maturitate“ cu alte cuvinte esercită suprarevisiunea. Atâta însĕ nu ajunge.

b) Asistă la esamenele verbale şi are dreptul sĕ întrebe din ori şi ce obiect pe ori şi care elev.

c) „Ea parte în conferinţa comisiei asupra resultatului esamenului scripturistic şi verbal.“ Nu este oare acesta drept de disposiţiune?

d) „Subscrie atestatele de maturitate, cari prin aceasta câştigă valoare de stat,“ va se ḑică fără ea n’ar avè ele valoare. (Contraḑiceri din dreapta.)

Dacă le priviţi toate acestea de glume, atunci n’am nimic de observat, însĕ ertaţi, Vĕ rog — nici un ministru nu va putè susţinè că o asemenea ingerenţă, cu nisce disposiţii atât de absolutistice este numai drept de supraveghere. (Adevĕr, aşa este! din stânga estremă.) Aşi înţelege pe dl ministru, când ne-ar spune: vreau sĕ casez autonomia protestanţilor, căci aşa cer interesele statului. Asemenea procedură ar fi o mare abnegare pentru ministru şi desamăgire pentru alţii. (Aşa este! Adevĕr! din stânga estremă.)

Ce se atinge de partea didactică, trebue sĕ observ că nu este învĕţătoriu cu consciinţă, care sĕ nu se simtă umilit prin disposiţiile acestui project. Mĕ ocup în timp de 8 ani cu băiatul, eu ca profesor i promovez pas de pas desvoltarea lui spirituală, îl studiez 8 ani de ḑile, aşa că el este întru toate creaţiunea mea; vine timpul ca sĕ dau atestat despre desvoltarea lui, şi aici vine comisariul guvernului, om, care crede că dacă e atotputernic este şi a toate sciutoriu, şi el care în veci n’a vĕḑut pe elev, vrea sĕ’l cunoască mai bine ca cei 12 profesori în decurs de 8 ani: aceasta On. casă este absurditate, pe care o putem numì tiranie. (Aprobare viuă din stânga estremă).

Mai sûnt încă unele disposiţiuni unice în feliul lor. La un loc al projectului se ḑice, că statorirea ordinei de învĕţământ se concrede autonomielor, în alt loc dispune projectul, că scopul învĕţământului — ’l defige ministrul. Aceasta merge, căci statul trebue sĕ-şi reserve atâta; ce însemnează însĕ adaosul: „precum şi cantitatea învĕţământului“. Şi aceasta e vătămare a autonomiei şi absurditate pedagogică. Dacă odată e hotărît scopul învĕţământului — se înţelege sub aceasta o cantitate normată pentru tot cursul studiului unui elev, ministru numai are a se ingera la esecutarea acestuia în institutele protestante. După împregiurările locale şi puterile, de cari dispune un institut într’un semestru poate produce mai mult, în altul mai puţin; aceasta însĕ după projectul ministerial nu e permisă; ceea ce pe lângă vătămarea dreptului autonom este şi absurditate pedagogică. (Aprobare în stânga astremă) căci sciinţa nu se poate mĕsura cu cotul. (Aprobări în stânga estremă.)

Ministrul poate pretinde dela corpul profesoral, ca elevul după 6 sau 8 ani de studiu sĕ poată traduce — spre esemplu — pe lângă dicţionariu sau fără el clasicii latini. Sau ca sĕ’şi scie vorbì şi scrie limba maternă. Acesta e scopul învĕţământului. A prescrie însĕ ca în un semestru sĕ se propună din gramatică, stilistică, rethorică, matematică de colo până colo, e absurditate. În clasificarea profesorilor recunosc dreptul statului, şi aceasta nu este vătămare pentru confesiuni. (Aplause). Căci precum nu e scurtat dreptul autonom al economiei de a-şi alege medic, pe unul, care are diplomă dela stat, tot aşa nici a confesiunilor cu privire la profesori.

Ignaţiu Helfy: Aceasta e greşală, mĕ rog de ertare. Organisaţiunea rĕmâne ne alterată şi mechanismul ei nevĕtămat. Projectul nu împedecă pe protestanţi aş’i cresce pe profesorii lor în spiritul propriu bisericei şi scoalei protestante. Profesorul nu renunţă la spiritul sĕu protestant, la crescerea şi credinţa sa protestantă prin aceea, că asemenea medicului şi juristului depune şi el esamenul la universitate.

Asigur pe on. colegi, că nu mĕ ocup numai de eri, de alaltăeri cu cestiunea aceasta. Am avut ocasiune a conferì cu oamenii cei mai escelenţi protestanţi în punctul acesta, şi vĕ asigur, că cei mai mulţi n’au făcut nici o reflecsiune la disposiţia aceasta din project. Recunosc, ori cine ar fi autorul projectului, ministrul sau comisiunea, că aceasta dovedesce un mic progres prin aceea, că a dispus, ca în scoalele cu limba de propunere nemaghiară sĕ se propună limba şi literatura maghiară aşa, încât copiii, când absolvează sĕ cunoască limba şi literatura patriei şi sĕ le poată fi deschise toate cărările din ţeară. Constat, că scopul acesta nu se va ajunge, dacă numai în classa 7 şi 8 se va face propunerea în limba maghiară. E cu neputinţă, ca în decurs de doi ani şi chiar în anii dela apropierea esamenului de maturitate, copiii sĕ înveţe limba maghiară astfel, ca sĕ le poată fi de folos în viaţa practică. (Aşa e! stânga estremă.)

Dacă aşi voì sĕ-mi rĕsbun asupra deputatului Wolff pentru vorbirea de eri, aşi trebuì sĕ ḑic simplu: ştergeţi din program limba şi literatura maghiară. Prin aceasta le-am închide sasilor calea spre posturile din stat. (Aşa e!) Eu însĕ nu schimb pe dl Wolff cu poporul săsesc, pe care îl cunosc din copilărie, îl stimez şi onorez. (Aplause. Aprobare.) Doresc ca sasii sĕ remână în posiţia lor, copiii lor sĕ poată aspira după absolvarea studiilor recerute, ca şi maghiarul, la ori-ce post din stat. (Aplause şi aprobare.) Nu-mi voiu rĕsbuna asupra numitului deputat, din contră voiu propune a se protegia sasii şi mai mult, decum se face aceasta prin projectul de faţă. Voiu propune, ca din clasa a 5-a sĕ se propună limba şi literatura maghiară în limba statului. Copiii vor devenì astfel în stare, a putè ocupa ori ce posiţie în stat şi a-şi putè continua studiile la Universitate. (Aplause în stânga estremă.)

După ce am făcut amintire de dep. Wolff fie-mi permis a face unele reflecsiuni la vorbirea lui de eri înainte de a-mi încheia vorbirea.

D. deputat a ḑis despre d. ministru, nu sciu în ce combinaţiune de idei, stă aceasta că va fi în stare a statorì un astfel de plan de învĕţământ şi a introduce în sistemul de învĕţământ o atare mĕsură, ca tinerimea noastră sĕ nu mai poată cetì pe Salust, de oarece îi punea lui Iugurta cuvintele în gură: „în Roma totul se poate corumpe.“ Pe cine şi ce a înţeles d. deputat, nu pot sĕ o sciu, nici nu e chemarea mea a o cerceta. Guvernul sau acela, care sĕ simte vĕtămat, tragĕ-l la rĕspundere. Eu am cugetat asupra acestui citat şi m’am întrebat, oare avut-a d. deputat în vedere pe omul Salust, care a fost tribun în republică apoi sub Cesar pretor şi proconsul? Se poate, că d. care joacă aḑi pe tribunul, doresce timpul lui Cesar. (Aprobare viuă în stânga estremă,) şi speră că sub vulturul cesaro-austriac va devenì proconsul.

Albert Nemet. *Et comes atque canis, sus, dux auctorque, parensque.* (Şi comite şi câne, porc, duce, autor şi părinte.) (Ilaritate viuă.)

Ignaţiu Helfy: Salust a descris de altcum afară de rĕsboiul contra lui Jugurtha şi conjuraţiunea catilinară. Se poate că pe aceasta a avut-o în vedere d. deputat, fiind că îi stă mai aproape. La votare se va convinge, că aici în casa aceasta nu esistă înpărechere în privinţa paragrafilor îndreptaţi contra tendenţelor sale, şi că vom fi toţi una, când va fi vorba, sĕ zădărnicim revoltarea lui Catilina celui mic. (Aprobare în stânga estremă.)

A mai ḑis d. deputat că tinerimei noastre nu i se va permite a cetì pe Tacit fiind că acesta descrie imperiul în decadenţa sa. D. deputat îşi va aduce aminte de scopul urmărit de Tacit. Aceasta dorì a se arĕta imperiului că se apropiă cu paşi repeḑi de decădere, că locul lui îl va ocupa marea Germania voind astfel a băga frică în Români faţă de poporul barbaro-germân. Profeţia lui Tacit s’a împlinit în parte; Germania esistă, e mare şi puternică. Dar ce vedem? Lucrurile s’au desvoltat astfel, încât Roma n’are causă a se teme de Germania. Nici noi n’avem a ne teme de Germania. Ea este aliatul nostru şi aceasta îmi pare deosebit bine. D. deputat are în vedere o altă Germanie, pe Schulvereinul german. In afacerea aceasta caută sĕ adresez câteva cuvinte d. ministru preşedinte. Recunosc că d. ministru e bun polemic, scie bine polemisa, aceasta o dovedesce adesea şi faţă cu noi. În privinţa aceasta n’am nimic de reflectat, d. ministru are însă şi chemarea a dovedì, că se îngrijesce de interesele naţiunei întru toate. Au suferì oare D. ministru în Ungaria o societate, care ar agita contra Germaniei? Nu! Aşa se poate pretinde dela dênsul, ca pe cale diplomatică sĕ protesteze contra agitaţiunilor Schulvereinului inspirate prin concetăţenii nostri sasi. (Aprobare în stânga estremă).

Nici un stat, care ţine la sine, nu poate suferì, ca o corporaţiune din alt stat sĕ agiteze contra legislativei sale. (Aplause în stânga estremă.)

Îmi zace tare la inimă regularea instrucţiunei din scoalele noastre medie, de aceea în decursul vorbirei mele m'am nizuit a afla motive pentru primirea proiectului în general. După ce am cetit projectul în detaiu, m'am convins, că nu'l pot primì nici în general, căci reclamă unele schimbări esenţiale, cari nu se pot aştepta dela desbaterea specială. Aceasta o sciu toţi aceia, cari cunosc desbaterile speciale la noi. Desbaterile generale sûnt la noi înfocate, cele speciale decurg în linişte, fiindcă greul deputaţilor le discută în coridor.

În privinţa aceasta m'a descuragiat dl ministru şi mai mult prin vorbirea i de eri. În formă, ḑice dênsul, se vor putè face în desbatere specială aditamente, nu însĕ şi în esenţă.

Forma e lucru secundar, esenţa e cel principal. În esenţă trebue în mai multe locuri modificat projectul. Pun mare preţ pe aceea, ca projectul de faţă, primind valoarea de lege, sĕ fie astfel, încât sĕ nu jignească conveţuirea pacînică şi liniştea consciinţei cetăţenilor ţĕrei noastre.

Aceasta sĕ şi-o însemne dnul ministru. Mi-ar părè şi mai bine, dacă înainte de încheerea desbaterei generale dl ministru ar renunţa la fatalul §. 22 cetit de mine. Cred, că dacă dl ministru ar face în punctul acesta esenţial concesiune, protestanţii încă l'ar prevenì în alte puncte, şi astfel s'ar regula cât mai îngrabă afacerea aceasta scolară.

Spriginesc votul separat al colegului meu Otto Hermann. (Aplause vii în stânga estremă.)

(Va urma.)

Echou

la alegerea de protopresbiter în Oraviţa. *)

Din dosul Parêngului.

Actul alegerei de protopresbiter în Oraviţa a fost objectul unei discusiuni mai mult decât serioase.

Cred că în urma respunsului şi replicei în „Telegraful Roman“ s'ar fi făcut deplină lumină asupra legalităţii sau ilegalităţii acelui act. Din causa aceasta nu voiu întra în meritul lui.

Ce mĕ îndeamnă pe mine sĕ scriu este o cestiune principială, discutată de dl C în Nr. 17 al „Tel. Rom.“ asupra cărei trebue sĕ ne lămurim.

Mărturisesc că nu fără oare care sfială iau peana a mână vêḑênd cu deosebire în Nr. 25 al „T. R.“ cu cine am de lucru.

Căci dl C după indiciile biografice ce şi le dă însuşi, se vede a nu fi om de toate ḑilele. Dsa se vede a fi o autoritate românească de prima ordine, autoritate, care a participat la alcătuirea statutului organic şi are conecsiuni cu ministrii unguresci. Pe lângă aceste dispune de o dialectică rară, pe care o mănuează cu verva fină a autorităţii.

Dar tocmai, fiindcă dsa scrie cu verva autorităţii impunătoare şi prin aceasta este în primejdie a'şi validita vederile greşite, cred că nu este bine sĕ tăcem cu toţii în faţa dsale. Nu este bine, căci la noi, ca la nimenea, autorităţile sûnt foarte seducĕtoare.

În contra rătăcirilor sĕ ne opunem; vină ele dela ori cine, căci şi pentru noi „*salus rei publicae suprema lex est,* ear *salus* este numai *lex,* aşa cum ne-a dat-o congresul din 1868 şi ne-a întărit-o împĕratul.

Dl C impută consistoriului din Caransebeş acte de violenţă, ear inteligenţei din Oraviţa tendenţe anarchice — voiu ḑice: nu fără cuvênt. Dar pe când Dsa face astfel de imputări întemeiate altora, alunecă în o retăcire, care e soră dulce cu cea a Orăviţenilor. Dsa în Nr. 17 al „Tel. Rom.“ spune lumei, uite că: în ce privesce pe protopopul *după lege sinodul* (ppesc) *nu alege, ci face o candidare* mai rĕstrînsă, candidare de *trei* pentru consistoriu, ear consistoriul nu *denumesce, ci alege* pe unul din cei trei candidaţi de sinod, în fine *cel ce esercitează dreptul de denumire este episcopul.*“

După acest enunciament autoritativ, consistoriul este numai un organ subaltern al episcopului. Episcopului de i va convenì, acela, pe care consistoriul l-a ales, îl va „denumì,“ de nu, va „denumì“ pe acela, care i va convenì.

Aceasta este logica liberală a dlui C, şi încă, după cum ne asigură, „după lege“, provocându-se la §§. 50, 51, 52, 53 şi 54 din Statutul organic.

Sĕ esaminăm acești §§. ai Statutului organic.

În §. 50 p. 2 se arată că alegerea protopresbiterului este o afacere a sinodului protopresbiteral.

§. 51 ḑice: „Pentru ţinerea sinodului protopresbiteral, în care se va *alege* noul protopresbiter“.

§. 52: „În ḑiua alegerei comisariul celebrează“.

În §§. 53 se arată, că *alegĕtorii* sûnt deputaţii sinodului protopresbiteral, apoi în alinea penultimă adauge: „Acei trei indiviḑi, cari au întrunit cele mai multe voturi se presentă consistoriului eparchial spre a *denumì* pre unul dintre ei.“ Ear în alinea ultimă: „Alesul“ (adecă din partea sinodului protopresbiteral) respective de numitul (adecă din partea consistoriului eparchial) trebue sĕ fie bărbat binemeritat pe terenul bisericesc.“

§. 54: „Nou alesul, respective denumitul protopresbiter înainte de aşi începe funcţiunea se va presenta la episcopul eparchial spre chirotesire şi înzestrare cu singelie..“

În acesti §§ invocaţi de dl C se legiuesce în termini aşa de lămuriţi, precum numai este posibil limbei omenesci că: 1. sinodul protopresbiteral *alege* dintre candidaţii, cari şi-au înaintat concursele lor; 2. Consistoriul eparchial *denumesce* pe unul din cei aleşi în ternar; 3. episcopul eparchial *chirotesesce* pe cel *denumit de consistoriu* şi ales mai nainte de sinodul protopresbiteral.

Unde este aici vorba că consistoriul alege şi episcopul denumesce? Sau doară dl C are alt statut organic, în care §§ citaţi au alt tecst?

Nu, ne respunde dl C cu verva dsale. Tot acel statut organic îl am şi eu, dar „sĕ nu ne facem ilusiuni, cuvintele alegere şi denumire nu sûnt esacte“. Şi spre a dovedì aceasta ne face istoricul acelor §§ improşcând în metropolitul Şaguna şi episcopul actual al Caransebeşului. Vedeţi dvoastră, acum înţeleg şi eu logica dlui C. Adecă cu alte cuvinte, dl C ne asigură că legislatorii Statutului organic, între cari au fost şi dsa, terorisaţi de Şaguna şi actualul episcop al Caransebeşului, n'au sciut ce au legiferat, ori că apoi au avut alt vocabular românesc. Ori cum va fi, lucru este deplin hotărît: de acì înainte, bine sĕ se înţeleagă, că în statutul organic terminul „alegere“ nu mai însemnează „alegere“, ci „candidare,“ „denumire“ nu mai însemnează „denumire“, ci „alegere“ şi „chirotesire“ nu mai însemnează „chirotesire“ ci „denumire“. Sĕ şi o însemneze aceasta membrii academiei române pentru o eventuală ediţiune nouă a lecsiconului.

Vorbind serios, jocul de cuvinte al dlui C. este o *adevĕrată apucătură* advocaţială, care are cele mai funeste urmări pentru tinĕra noastră constituţiune bisericească, şi de care fie care om serios, dacă nu este duşman de moarte al statutului organic, trebue sĕ se ferească ca de foc.

Starea lucrului cu denumirea, de şi n'am pretensiunea statutului organic, o aflu în însuşi statutul organic.

Statutul organic nu 'şi poate închipuì că consistoriul sĕ aducă un conclus aşa momentuos fără concursul celui mai însemnat factor, a presidentului sĕu, care este episcopul. Ear dacă totuşi s'ar întêmpla ca episcopul sĕ absenteze, apoi şi pentru episcopul are valoare legea: *absentibus carent vota.*

După statutul organic episcopul nu este *preste* consistoriu, ci *în* Consistoriu. Cu alte cuvinte: Statutul organic nu recunoasce în episcop un organ deosebit de consistoriu, ci îl consideră ca membrucap actual al consistoriului, de care nu se poate deslipì. Şi încât vorbesce de episcop, vorbesce numai cu referenţă la chirotesire, pe care nu o poate sĕvêrşì consistoriul ca corporaţiune, ci episcopul în puterea sa sacramentală. Statutul organic, când vorbesce de episcop, îl pune în faţa protopresbiterului deja denumit, pe care are simplu sĕ'l chirotesească şi sĕ'l provadă cu singelia archierească. Căci ce înţeles ar mai avè §. 54: „Nou alesul, resp. *denumitul protopresbiter* înainte de a'şi începe funcţiunea, se presentă la episcopul eparchial spre chirotesire“? Mai mult: după acest §, acela pe care l-a *denumit* consistoriul este chiar în puterea acestei denumiri protopresbiter, fără a se cere o nouă cernere şi prin sita episcopului. După contecst §. 54 din statut, tocmai voiesce sĕ validiteze înalterabilitatea denumirei sĕvêrşite de consistoriu, şi sĕ o scutească de eventuale apucături advocaţiale ce ar face constituţiunea ilusorie.

La chirotesirea protopresbiterilor, ca şi la chirotonirea presbiterilor, episcopul n'are sĕ mai supună însuşi apreţierei sale hotărârea consistoriului, ci simplu sĕ îndeplinească actul secramental, ce în puterea oficiului sĕu archieresc singur 'l poate îndeplinì.

Aceasta e starea lucrului, ori va trăì dl C. în ilusiuni, ori ba.

Cumcă dl C, cel puţin până eri alaltă eri a privit lucrul ca şi noi şi prin urmare a trăit în ilusiuni, o dovedesce altă lege, la a cărei aducere, aşa credem a participat şi dsa. Este „regulamentul pentru afacerile interne ale consistoriului archidiecesan“ votat în sesiunea sinodului archidiecesan din 1873. Acest regulament în §. 8 lit. *f* între agendele consistoriului archidiecesan, pune „esaminarea *alegerei de protopresbiter* şi *denumirea protopresbiterilor*“, ear' § 9 litera *n* la competenţa senatului bisericesc înregistrează: „a dispune, a supraesamina şi *întărì alegerea diaconilor, capelanilor* şi *parochilor.*“

La 1878 se vede că dl C. a privit alegerea ca alegere şi denumirea ca denumire, reservându-o organelor, căror li-o încredinţase prin legea fundamentală. De atunci încoace s'a schimbat foaia. Acum trăim în ilusiuni constituţionale. Consecenţa ar fi absolutismul, sau dacă ne mai place, „mâna liberă“ a episcopului.

Dl C. însĕ cu toate aceste se vede că e om liberal şi e indignat că citaţii §§-fi din statut nu s'ar fi primit şi mai liberali. Prin aceasta ne dovedesce că în adevĕr nu trăiesce în ilusiuni... Şi cuvintele, cu care dsa apostrofează pe Caransebeşeni se întorc cu toată gravitatea lor asupra dsale. Căci după noaua teorie a dsale cu omnipotenţa autocratică a episcopului, amin, amin ḑic: „constituţiunea noastră bisericească n'ar avè nici o garanţă, ar fi o minciună, care n'ar îndulcì, ci ar înstrăina dela sine pe fie care om de omenie.“

Pe când dl C vrea sĕ ne apere de despotismul unei corporaţiuni, a consistoriului, după citatele dsale cuvinte, ne-ar duce bucuros în alt despotism, în „mâna liberă“ a episcopului. Pe când Dsa cu o mână cârpesce unele abateri dela lege, pe atunci cu ceealaltă voiesce sĕ sfîrtice legea, reducêndu-ne constituţiunea la o caricatură, sau după vorbele dsale la o „minciună“. Şi eu am deplină convingere că nici unul dintre episcopii nostri actuali nu vor fi dispuşi a consimţì cu vederile liberalului d. C, orientându-se după aspiraţiunile episcopilor sêrbi.

Dar cuvintele dsale din sfêrşitul replicei (Nr. 25 „T. R.“, ne îndreptăţesc a presupune, că) *dormitat bonus Homerus,* adecă dsa n'a reflectat mult la pasagele, ce i le am esaminat. Căci dsa se pune a se combate însuşi, îndulcind prin aceasta asprimea situaţiunei. Eu i le reproduc, punênd deosebit pond pe ele: „La noi însĕ laudă „dlui nu se află ele-
„mente nici sus, nici jos, cari sĕ aibă curagiul a
„scurma sub basele constituţiunei noastre bisericesci,
„şi dacă totuşi s'ar încumeta cineva sĕ năvălească
„asupra porţilor acestei fortăreţe, am firma convic-
„ţiune, că s'ar întoarce cu capul spart dela aceea
„campanie.“

Ar mai fi un moment: *apelabilitatea* atinsă. Îl reserv însĕ pentru altă ocasiune.

Sibiiu 14 Martie.

(C.) Domnul X. dă un „rĕspuns final“, în numĕrul precedent, la critica mea, asupra alegerei de protopresbiter în Oraviţa, cu care ḑice că a încheiat final discusiunea asupra acelui act electoral.

A încheiat într'adevĕr într'un mod demn de dênsul, căci proverbiul francez ḑice că: „stilul e omul“.

Aş fi reflectat la câte-va pasage noue din respunsul dlui X. dacă autorul lor ar merita atâta considerare, ca sĕ stai la vorbă cu dênsul.

De oare ce însĕ Dlui, în lipsa argumentelor solide, sub masca anonimităţii, nu se sfiesce a insulta de „obraznic“ pe acela, despre care, cel puţin atâta recunoasce, că luptă pentru principiul „*fiat justitia aut pereat mundus*“ — eu m simţ dispensat de a-i mai face reflecsiuni în merit.

Dela mine cere pardon, ear' despre onoratul public presupune că îi va ierta acea „espresiune neurbană“.

Eu îi pardonez, şi rog şi pe onoratul public sĕ'l ierte, căci sciut este că „*veritas odium parit*“.

Oameni sûntem, şi fie-care din noi scie că, dacă te calcă cine-va pe bătătură de'ţi schinteiă ochii, nu te poţi reţinè sĕ nu ţîpi, ba câte odată şi înjuri, fie-care după gradul sĕu de cultură.

Afară de acestea Dl X. mai are şi titlu legal de a insulta impunit, căci Dlui, precum dam eu cu socoteala, şi în infalibilitatea ce mi o impută vĕ asigur că nu mĕ înşel, este preşedintele „Narren-Verein“ului din întreg comitatul Caraş-Severinului, apoi la o demnitate ca aceasta nu se poate ridica cineva fără deosebită cualificaţiune.

Deci iertat sĕ fie!

---

*) Întârḑiată. Red.

Varietăți.

* (Convocare.) Onorații membrii ai comitetului (congregațiunei) din comitatul Sibiiului sûnt poftiți a se într'unì Marți în 22 Martie (3 Aprile) în sala reuniunei române de lectură (edificiul „Albinei“) din Sibiiu, la 3 oare după ameaḑi. Scopul într'unirei este reorganisarea clubului comitatens, reșpective alegerea de president etc.

Sibiiu 8/20 Martie 1883.

A. Trombitaș m. p., notar ad. hoc.
N. Cristea m. p., pres. ad hoc.

* *(Concert.)* Reuniunea română de cântări din Sibiiu va arangia în ḑilele acestea primul sĕu concert ordinariu. Problema acestei Reuniuni este măreață. Progresul, făcut de ea în scurtul timp de când esistă, a trecut preste așteptările celor mai optimisti chiar. Și mai ales de când stă sub direcțiunea domnului George Dima producțiile ei au stors admirațiunea publicului strein din Sibiiu.

În concertul procsim anunțat mai sus va lua parte activă un escelent cântăreț, domnul Nicolau Popovici, profesor de musică și cântări la institutul pedagogic-teologic din Caransebeș. Domnul Nicolau Popoviciu este elev al conservatoriului din Lipsca și Viena. Are o prea plăcută voce de Bariton mare, technică în aplicarea puternicului și mult simpaticului sĕu organ. Dênsul este cunoscut deja la maioritatea publicului român, prin producțiile Ds. apreciate cu multă obiectivitate, producții, cari au pus în mirare pre ascultători.

Mulțămită cunoscinței personale a domnului Dima, domnul Popoviciu va esecuta solo pentru Bariton din Crăiasa ielelor *„Erlkönigs-Tochter“* de N. W. Gade. Celelalte soluri sunt incredințate prè bine cunoscutelor noastre cântărețe, domnișoara Elena Br. de Pop și doamnei Ana Moga.

Ḑiarul nostru anunță cu viuă satisfacție venirea domnului Popovici la Sibiiu. Și crede că publicul român nu va întrelăsa de a asculta pe domnul Popovici, dela care națiunea așteaptă multe, și biserica orientală și mai multe, căci domnul Popovici e și teolog cunoasce bine și cântările și tipicul bisericei noastre și totodată și ține de onoare a conlucra la regularea cântărilor noastre bisericesci.

Loterie.

Sâmbătă 24 Martie n. 1883.

Timișoara:	**33**	**53**	**50**	**52**	**39**
Viena:	**41**	**49**	**46**	**29**	**35**

Nr. 59. [384] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna Cărpiniș, protopresbiteratul Mercurii parochie de clasa III, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Roman.“

Emolumentele sûnt.

a) Un fics în bani gata din casa alodială de 30 fl. v. a.

b) Folosirea a 5 parțele de pământ

c) Competințele stolari regulate dela 200 familii.

Toate acestea computate în bani dau o sumă de 355 fl. 60 cr.

Suplicele de concurs instruite conform prescriselor legii, sûnt a se adresa oficiului subsemnat până la terminul susindicat.

Mercurea în 28 Februarie 1883

În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 24. [388] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochieide a III. clasă Miheșiu (Mezö Meheș) în protopresbiteratul Turdei se deschide concurs până la 1/13 Aprile a. c.

Emolumentele sûnt:

Porțiunea canonică, loc arătoriu tot de clasa III, 18 jugere. Casa parochială cu edificiile economice. C mite riul, 2 părți ale bisericei și una a preotului.

Dela 60 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicinuită.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'și așterne petițiunile instruite conform statului organic la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul amintit mai sus.

Agărbiciu p. u. Gyéres 28 Februarie 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 5. [382] 3—3

CONCURS.

Încunosciințându-se prin resoluțiunea Prea Venerabilului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882 Nr. 4768 B. instituirea de capelan lângă neputinciosul paroch Dionisie Calefariu din Sărată, — pentru ocuparea acelui post se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu postul acesta sûnt: jumĕtate din toate venitele parochiale, cari s'au ficsat prin comitetul parochial la 383 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avè a'și așterne petițiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral, instruate cu documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual pentru parochii până la terminul susindicat.

Avrig 24 Ianuarie 1883

În conțelegere cu comitetul parochial.

Vasilie Macsim m. p.,
adm. prot. Avrigului.

Nr. 257 [383] 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă stațiunea de paroch în Ciubanca mare, protopresbiteratul Dejului prin moartea fostului paroch Georgiu Miclea pentru întregirea acesteia se escrie concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Tel. Rom.“

Emolumentele:

1. Porțiunea canonică dela 26 Juguri fânaț, arătură și pășune clasa I. II. și III.
2. Dela 76 familii câte o ḑi de lucru cu palma.
3. Venitele stolari usitate în comună.

Doritorii de a concura după această stațiune de parochi, sûnt avisați suplicele lor de concurs, instruite în sensul statutului organic, și a regulamentului congresual pentru parochii, a așterne până la terminul susindicat la subscrisul oficiu în Giurgești posta ultimă în Retteg.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deej. Cs: Giurgești 1 Martie 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial gr. or. respectiv.

Constandin Bodea m. p.,
prot.

Nr. 3532 v. c. 1883. [385] 3—3

Publicațiune de concurs.

Prin aceasta se publică concurs la șease posturi sistemisate de practicanți la administrațiunea comitatului Sibiiului.

Fie-care din aceste posturi este provĕḑut cu salariu de 300 fl. și 60 fl. bani de cuartir.

Doritorii de a concurge se îndrumează a'și înainta petițiunile concernente, instruite cu adeverințe originale sau în copii legalisate, prin care sĕ se testeze cualificațiunea prescrisă în articlul I de lege din 1883, până la 20 Aprile a. c., ilustrului domn comite suprem al comitatului Sibiiului și comite săsesc.

În urma hotărîrei protocolare din 12 Februarie 1883 sub 2 a jurisdicțiunei comitetului comitatens.

Sibiiu în 19 Martie 1883.

Vice-comitele comitatului Sibiiului
Senor Augustin m. p.

Nr. 243 1882. [378] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă: Brățălariu cu filia Bretea română, în protopresbiteratul gr. or. al Hațegului, se deschide concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Brățălariu;

1. Folosirea a 1½ jug. pământ arătoriu și fênaț;
2. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.
3. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru și
4. Stolele statorite în sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română.

5. Folosirea cimiteriului și 400 stângini cuadrați pământ arătoriu;
6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri câte o ferdelă de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe;
7. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru;
8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa postul acesta au a'și așterne la subscrisul suplicele lor instruite conform prescriselor „statutului organic“ și a regulamentului pentru parochii, până la terminul sus amintit.

În conțelegere cu comitetul parochial,
Hațeg în 3 Martie 1883.

Ioan Rațiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 141. [372] 3—3

EDICT.

Alecsie Stoica din Herman, legiuitul bărbat al Mariei Votrice tot deacolo, protopresbiteratul Brașovului II, care de 6 ani pribegesce în lume, fără de a se scì ubicațiunea lui, este prin aceasta citat, ca în termin de șese luni dela publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și decide — procesul intentat asupră-i de soția sa.

Brașov, 11 Februarie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Brașovului al II ca for matrimonial de prima instanță.

4/1883 [380] 3—3

EDICT.

Ioan George Goța din comuna Rĕhĕu de un timp îndelungat ș'au părăsit cu necredință legiuita soție Ioana n. Darabant tot de acì, pribegesce în lume fără a se scì locul ubicațiunei — se citează prin acest edict, ca conform decisului prea veneratului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882, Nr. 296 B. sĕ se presenteze s'au în persoană, sau prin un împuternicit înaintea subsemnatului for matrimonial în termin de 3 luni de ḑile dela prima publicare; căci la din contră, procesul urḑit de muerea sa se va decide amĕsurat legei și în absența lui.

Sebeș în 17 Ianuarie 1883.

Forul matrimouial gr. rĕs.

I. Tipeiu m. p.,
protop.

Nr. 1151 1883 civ. [377] 3—3

Publicațiune.

Prin aceasta fac cunoscut, că în afacerea comasărei generale a hotarului comunei **Dârlos** pentru începerea lucrărilor prealabile și cu deosebire pentru regularea representanțelor părților, alegerea inginerului operativ și statorirea preliminariului de spese am pus termin **ḑiua de 16 Aprile 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în fața locului în comuna Dârlos. La ce toți cei interesați sûnt chemați cu accea observare, că absența lor nu va împedeca pertractarea.

In numele tribunalului reg. din Elisabetopole 3 Martie 1883.

(L. S.)

Székely Miklos m. p.,
jude esmis.

Numai odată

se ofere o ocasiune așa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu

jumetate prețul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă și Elveția. Consecența a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistența fabricilor. Și fabrica representată de noi, care e cea dintâiu și cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredințându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste așa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate și înfrumsețate și lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă și garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanției sigure și a solidității celei mai severe, ne obligăm prin aceasta in public, că sûntem gata a reprimì și schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateță estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanț și medalion etc., prețul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte** cu **fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumsețate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanț medalion și cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loți, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de acesta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu și veritabil de 13 loți probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanție severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel așa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 și astăḑi se capĕtă cu prețul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanț, medalion și cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin și cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile și ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase și imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu și în 20 de ani mai are preț îndoit-sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuință. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preț escepțional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge și o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

[389] 2—2

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr 31. Sibiiu, Joi 17|29 Martie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu 16 Martie.

Apărarea esistenţei este interesul cel mai legitim şi tot odată şi cel mai moral. Sciinţa morală ne şi arată, până unde se poate întinde dreptul cuiva pentru a'şi apăra esistenţa. Legea aceasta eternă este respectată în toată lumea morală până atunci, până când cineva face întrebuinţare de ea. Când cineva numai voesce a se folosì de dênsa, se vede că a abḑis de beneficiul legei acesteia morale şi urmările sûnt afară de toată îndoiala.

Dela 1865 încoace, românii, după o respirare mai liberă de vre-o câţi-va ani, au fost cu deosebire ameninţaţi mereu în interesele vitale ale esistenţei lor. Pe atunci metropolitul Şaguna cu consoţul sêu şi cei ce representau inteligenţa română ardeleană în dieta din Cluj, spriginiţi de manifestaţiunile electorale ale poporului, au protestat contra dietei, care inaugurase în anul amintit nimicirea drepturilor câştigate cu doi ani mai înainte.

Noi am regretat, că un timp oare care, cu abatere dela aceasta porneală salutară, românii se păreau că ar vrè sĕ abḑică de dreptul de a'şi apăra esistenţa, lăsând sĕ se întêmple ce se va întêmpla.

Dela 1881 încoace însĕ, românii au intrat pe o cărare, ce dovedesce că sûnt departe de a abḑice dela dreptul, ce li 'l impune cea mai principală datorinţă: apărarea esistenţei. Anul curent a dovedit-o aceasta, cât privesce Transilvania, şi mai pe faţă.

În progresul acesta al interesărei de lucruri ce caracteriseazǎ pe patriotul cu consciinţa clară despre misiunea unui patriot adevĕrat, a trebuit sĕ ne mâhnească foarte, când am vĕḑut că discordanţa presei maghiare, care călăresce pe un şovinism egoistic, se preface în furie şi în loc de a se căì de erorile, ce trebuia sĕ recunoască că le-a comis, merge în orbia ei aşa de departe, încât manifestaţiunile cele mai legitime, cele mai pacinice şi mai morale, le timbrează de agitaţiuni periculoase pentru ideea de stat unguresc. Presa aceasta în furia ei, a agitat spiritele maghiarilor, si de altmintrea înclinate spre visiuni fantastice, aşa de mult, încât aceştia strigă până şi de pe tribuna parlamentară, că trebue stîrpiţi cu „sabie şi foc“, acei ce nu vor sĕ abḑică de dreptul de a'şi apăra esistenţa naţională. Atitudinea aceasta a presei maghiare şi a şovinismului, care se întinde ca o boală contagioasă tot mai mult între maghiari, este în adevĕr *antipatriotică.* Ea toarnă materie, care împrăscie, în loc sĕ adune toate puterile din stat spre un scop, care sĕ fericească pe toţi cetăţenii de o potrivă.

Nu scim furia ḑiaristicei sau influenţa şovinistică din alte sfere sau şi una şi alta, este causa; destul că am trebuit sĕ vedem dojenindu-se preoţimea, a nu participa la „adunări tumultuoase.“

Ne am fi mărginit la cele ce am scris păn' aci despre adunări. Vĕḑênd însĕ că dojenei celei dintâiu urmează alta, care n'are nici un pic de substrat real, ci numai *închipuit,* am aflat cu cale a ne da o părere mai hotărîtă în privinţa adunărilor.

La anul 1848 românii s'au adunat, ḑeci de mii, spre a'şi reclama înaintea lumei drepturile, care le perduseăr, în decursul timpurilor prin apucături politice. Guvernul de atunci, îndată ce a auḑit de adunare, a ordinat doi comisari, pe Lud. Szabo din sinul sĕu şi pe comitele suprem Nicolae Banffy şi a recuirat miliţie sub generalul Schurter.

Unde se adună patruḑeci de mii de oameni, însetaţi de a scutura un jug secular, cum a fost al iobăgiei, şi al lipsei de ori ce drept şi libertate, se putea presupune, că numai cu greu se vor putè încungiura conflictele. Ba se vede că unora le ar fi fost binevenite: ca sĕ „dovedească“ lumei, că „*misera plebs*“ nu este deamnă de drepturi, fiindcă este element de *disordine.*

Guvernul de atunci însĕ n'a interḑis, n'a oprit adunarea.

Adunarea a durat mai multe ḑile, au fost „agitatori“ şi acolo (unul dintre cei dintâiu era episcopul Şaguna). „Agitatorii“ au spus multe poporului adunat, cari aristocraţiei şi privilegiaţilor de până atunci nu le vor fi fost bine venite. Miliţia însĕ n'a avut acolo alt rol decât ca la o paradă bisericească în Blaj, a apărut în ţinută mare şi, pentru decorul ceremoniei bisericesci, a dat trei salve.

Va se ḑică, o adunare aşa de mare de români, cu toate că era după o apăsare seculară, pentru ântêia oară într'unită, şi în timpuri mai mişcate ca ale noastre, a decurs în linişte, neoprită şi ne împrăştiată de nimeni. Pentru ce? Pentru că după cum în mai multe rênduri au testificat comisarii guvernului, poporul român şi atunci, ca şi de alte dăţi, s'a arătat demn de originea lui. S'a arătat pacînic şi după cum raportase Baronul Banffy „sub tot cursul adunării deştept şi moral,... împregiurare în adevĕr admirabilă....“ *)

Românii de atunci încoace au progresat, aceasta o recunosc, strĕinii înşişi, prin urmare, nu pot ca astăḑi adunările sau într'unirile lor sĕ insufle mai multă neîncredere în atitudinea lor faţă cu ordinea şi cu legile în vigoare.

Între cele patrudeci de mii au fost şi preoţi şi episcopi chiar. Ceşti din urmă aveau rol de căpetenie.

Dar sĕ venim mai încoace. Dela 1 Ianuarie 1861 şi până la 1865 în toată viaţa politică, caute cine vrea şi cetească, feţele bisericesci de toate gradurile, ca cetăţeni, sĕ înţelege, au luat parte la conferenţe, la alegeri, la dietă şi în sfêrşit, unde au fost necesitate, în interesul drepturilor de acuirat şi aspiraţiunilor legitime naţionale.

Cu alte cuvinte, noi nu aflăm bine aplicate dojenele şi interḑicerile, care, la alţi oameni, cu alte atitudini şi în alte împregiurări, poate că ar fi la loc. Cu deosebire nu înţelegem pe cea din urmă dela Arad, care numai presupune că se vor într'unì şi pe acolo românii, ca sĕ protesteze contra unui project, care nu e încă lege, şi emite o pastorală prohibitivă contra unor lucruri, cari încă nici nu esistă.

Archieppul şi cardinalul Haynald aparţine unei biserici, unde disciplina e foarte riguroasă. Cu toate aceste el în 1863, când maghiarii, veniseră în conflict cu starea lucrurilor de atunci, episcop fiind, în loc de a dojenì pe preoţimea sa subordinată, s'a pus în fruntea oposiţiunei şi n'a vrut sĕ scie de dieta, care prin rescript prea înalt se deschisese în Transilvania. Deosebirea între atunci şi acum e foarte mare, căci este între un project, care sufere ori ce combatere între marginile legilor şi cuviinţei şi între un rescript al monarchului, pe basa cărui era într'unită legislaţiunea ţĕrei.

Noi tocmai din considerante ca cele de mai sus nu disputăm archiereilor dreptul de a se amesteca în afaceri politice, dar apoi nici preoţilor. Natura lucrurilor o aduce cu sine aceasta, fiind odată şi ei cetăţeni în stat şi de altă parte într'o posiţiune, de unde pot folosì poporului, în fruntea cărui se află, ca şi statului ai cărui cetăţeni sûnt. Am dorì însĕ că amestecul sĕ se facă în conţelegere cu poporul şi în armonie cu interesele morale şi materiale a le poporului, căci numai aşa poate fi amestecul şi în interesul statului.

S'a tratat în timpul acest din urmă şi se tratează încă de un project de lege, care nu e altceva decât un pas înainte pe calea maghiarisărei. Maghiarisarea e identică cu stingerea naţionalităţei noastre şi cu perderea esistenţei.

Faţă cu un pericul aşa ameninţător, din partea acelor, ce nu se mai sfiesc a spune că moartea

---

*) Veḑi „Archiepiscopul şi Metropolitul Andreiu bar. de Şaguna“ de N. Popea.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 25).

Cristiano urmà pe Margareta căutând o ocasiune sĕ desarmeze sau sĕ împace pe mătuşa, de cum va ar afla un moment favorabil sĕ vorbească cu dênsa, pre când vĕḑu pe baronul apropiindu-se şi remânênd lângă piedestalul unei statue, atent la cele ce se petreceau între aceste trei persoane.

— Cum! ḑise baronul, te şi duci cu nepoata Dtale? Dar e prea de vreme, şi par'că d-ei nu-i mai este urît la mine! Eu cer pardon pentru dênsa, de oare ce am auḑit că a jucat; o rog sĕ joace acuma şi cu mine. D-ei nu-mi mai poate refuza şi sûnt sigur, că va consimţì de bună voe.

— Dacă voesci, domnule baron, eu cedez, ḑise contesa. Ei, Margareto, mulţămesce baronului şi urmează'l; nu veḑi că dlui îţi oferă braţul la poloneză?

Margareta părea că esită: ochii ei se întêlniră cu ai lui Cristiano, care de sigur sta la îndoeală între dorinţa de a o vedè remânênd şi între teama de a o vedè cedênd. Simţul cest din urmă predomina poate în espresia privirei sale, destul că Margareta rĕspunse baronului cu firmitate, că este angajată.

— Cu cine, rogu-te? esclamà contesa.

— Da, cu cine? ḑise baronul cu un ton particular, a cărui linişte Margaretei nu-i părea adevĕrată.

Ea tăcu cu ochii în pămênt. Ea nici idee n'avea, ce sĕ petrecea în spiritul persecutorului, de care se credea scăpată.

Baronul n'avea decât un cuget, adecă a o chinuì şi a o compromite: el vedea bine aversiunea, ce dênsa o simţea cătră persoana sa, dară el o împărtăşea din toată inima. Rĕutăcios şi rĕsbunător cum era, el afecta a glumì, ḑicênd destul de tare, ca se audă multe urechi curioase:

— Unde este dară muritorul acela fericit, căruia am sĕ te disput? căci, eu sûnt hotărît, a i te disputa, eu am dreptul!

— Dta ai dreptul? esclamà Margareta, perḑêndu-şi cumpĕtul, Dta, domnule baron?

— Da eu, replicà el cu o grozavă linişte persiflătoare, Dta bine scii! Sĕ vedem, unde este acest rival, care pretinde a juca cu Dta înaintea nasului meu?

— Eată-l! rĕspunse Cristiano perḑêndu-şi cumpĕtul şi sărind cu aer ameninţător cătră baron, în mijlocul unei linişte de uimire şi de curiositate generală.

Era cunoscut, că baronul este foarte iute la mânie, sub aerul sĕu somnuros şi blasat. Mândria sa desfrênată era cunoscută. Toată lumea aştepta o scenă violentă, şi în adevĕr, baronul, devenit deodată palid verḑiu clipì din ochii sĕi miopi, ca şi când ar avè sĕ easă fulgere din trênşii, spre a nimicì pe necunoscutul îndrăsneţ, care i se împotrivea aşa pe faţă; sângele însĕ îi revenì la frunte, care părea brăzdată de o vênă groasă şi sângeroasă, pre când buzele sale deveniră şi mai livide decât faţa. Un ţipet asurḑit îi scăpa din pept, braţele i se întindeau în convulsiuni şi el căḑù în sine însuşi, ḑicênd:

Eată! eată!

El ar fi căḑut jos, dacă nu l'ar fi ţinut douĕḑeci de braţe.

El leşinà şi spriginitorii sĕi îl duseră la fereasta, a cărei geamuri trebuiau sparte spre a-i da aer. Olga îşi făcu loc prin mulţime spre a-i venì într'ajutor. Margareta dispăru, ca şi escamotată de mătuşă-sa, şi Cristiano eşì repede, condus de maiorul Osmund Larrson, cu care se făcuse prietin.

— Vină cu mine, îi ḑise acest bărbat amabil. Am sĕ'ţi spun ceva.

(Va urma.)

noastră națională este o condițiune de esistență pentru ei, sĕ nu fie permis a se apăra cineva nici pe calea cea mai pacînică și mai liniscită?

Dacă am renunța de a ḑice batăr un cuvênt la atacurile învederate ce ni se aruncă în față, am renunța la dreptul de esistență și am fi noi vrăjmașii noștri cei mai mari. Am fi noi în sine vrăjmașii noștri cei mai mari, pentrucă pe lângă pornirea cea ostilă a adversarilor nostri, am atrage asupra noastră și desprețul celor ce ne mai păstrează cât de puțină simpatie.

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Martie.

Nu este de ajuns că maghiarii în lăuntrul monarchiei și în special în Ungaria au deschis o luptă nefericită pentru toți, fiind purtați de o idee și mai nefericită: de a maghiarisa ei patru milioane de oameni pe celelalte unspreḑece milioane; nu este de ajuns că au deschis o luptă, ei, cari sûnt singuri pe globul întreg al pămêntului, cu naționalități, cari au consângeni afară de Ungaria și în parte aparțin națiunilor celor mai puternice, — nu; ei în „prudența“ lor de „oameni de stat“ provoacă și puteri mari asupra statului unguresc. În presa maghiară întâlnesce omul articuli, a căror cuprins spune că statul unguresc fiind acum reconstituit, trebue sĕ fie și asigurat. Garanția cea mai bună a statului unguresc după „Egyetértés“ este restaurarea Poloniei. Prin aceasta „Egyetértés“ provoacă pe Austria, pe Germania și pe Rusia deodată.

Este caracteristic cu ce interes urmăresc cei din Germania discusiunile în parlamentul Ungariei în privința projectului de lege pentru scoalele secundare. Insuși oficiosul „Nemzet“ din Budapesta află, că interesarea în Germania de projectul de lege pentru scoalele secundare e mai adûncă și mai intensivă decât își închipuesc cei din Budapesta.

„Post“ din Berlin, într'un articul serios, intitulat: „Amicii noștri maghiari“ spune că maghiarismul de acum a rupt-o cu totul cu ideile lui Deak și Széchenу, ceea ce dovedesce că e a se ținè de amiciția lui cu Germania. — „Post“ este organul lui Bismarck. Espectorațiunea lui ar însemna un fel de abḑicere a pretiniei.

În Francia e linisce, dar radicalii pare că câștigă teren.

„Diritto,“ ḑiar oficios din Roma, prorocesce că din conferența din Londra poate mult mai ușor provenì resboiul, decât pacea sperată de diplomații adunați.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Albert Berzeviczy: Legislativa Ungariei nu s'a ocupat de ani cu un obiect de o însemnătate așa de mare, ca în timpul de față. Împregiurarea, că guvernul cu partida liberă au pus pe tapet cestiunea aceasta, pendentă acum de 15 ani încoace între auspiciile cele mai norocoase, le servesc acestora de armă întru apărare față cu atacurile oposițiunei: ea dovedesce că majoritatea presentă are dibăcie, voință și curagiu și spre mai mari creări. (Aprobare în dreapta). Aceasta o am rostit, ca sĕ fie ḑis și din partea noastră ceva întru apărarea noastră; de tăcut, am tăcut destul. Aceste nu sûnt toate reflecsiunile, ce, ca membru din partida liberală am a face la project.

Cele ce le voiu avè de ḑis le ḑic independent de punctul de vedere al partidei. În multe din câte le voiu vorbì voiu primì aprobarea și a altor deputați afară de cei din partida liberală. Eu sûnt convins că în discutarea întrebărei de față trebue sĕ dispară păreții despărțitori ai partidelor politice. (Aprobare).

În privința necesității de a crea o lege nu esistă divergință de opiniuni: însuși votul separat constată lipsa de a crea o lege oare-care. Partea didactică a eventualei legi nu stă în legătură cu principiile politice ale partidelor. Se poate critica sau aproba independent de principiile politice: Asemenea n'ar trebuì sĕ esiste vre-o divergință nici cu privire la scopul politic urmărit de project: de a păzì nejignită autoritatea și siguranța statului pe lângă observarea legilor esistente și susținerea libertății spirituale.

Din punctul de vedere confesional și al naționalității însĕ nu e consult a purcede la deliberarea projectului. În Ungaria nu esistă partidă politică, a cărei basă sĕ fie naționalitatea sau confesiunea. Partida, care ar purcede față cu projectul acesta din punctul de vedere confesional sau național, identificându-se cu confesiunea sau naționalitatea cutare, ar face pasul cel dintâiu întru disolvarea unității politice a națiunei noastre. (Aprobare).

Eu țin, că projectul de lege pentru scoalele medii, așa după cum l'a presentat d. ministru, corespunde scopului și se poate primì, deși am auḑit păreri contrare din considerări la sistemul de instrucțiune, la organisațiunea internă, la drepturile confesionale și în fine la drepturile naționalităților.

Înainte de a-mi face reflecsiunile la considerările de sus voiu a vorbì ceva despre pertractarea projectului în comisiunea de instrucțiune.

Se face imputarea, că comisiunea de instrucțiune cu domnul ministru de instrucțiune ar fi trecut cu vederea projectul oficial al guvernului înlocuindu-l pe acesta cu un project elaborat de subcomitetul comisiunei numite, că comisiunea de instrucțiune nu s'ar mai fi oprit la desbaterea generală, ci ar fi trecut numai decât la desbaterea specială.

Ori ce comisiune are drept a face schimbări în projectul, ce i se presintă. Schimbările din projectul de față sûnt de mare însĕmnătate, căci s'au făcut cu învoirea oamenilor esperți esmiși din sinurile confesiunilor, afară de aceasta sûnt și motivate. Cum și pe ce cale s'au făcut schimbările în project? Aceasta puțin impoartă.

S'a omis desbaterea generală? Da, s'a omis, căci cele mai esențiale puncte s'au fost discutat în sesiunea trecută de ajuns; toate părerile ivite atunci și-au avut în comisiune representanții sĕi și dacă cu toții s'au învoit a lăsa la o parte desbaterea generală are oare loc gravamenul?

Actualul ministru de instrucțiune n'a putut mărginì cercul de instrucțiune, n'a putut mărginì cercul de activitate legală al comisiunei, de oare ce dênsul a propus, pe când era încă deputat, alegerea unei comisiuni de instrucțiune. Comisiunea aceasta e aleasă pe basa propunerei amintite. Înainte se discutau întrebările referitoare la instrucțiune în secțiuni. Acestea le-am observat ca membru modest al comisiunei la critica esercitată de d. dep. I. Gull.

Referitoriu la deosebitele obiecțiuni, ce s'au ivit, și în special la obiecțiunile ce privesc partea didactică a projectului, am puține de reflectat. Scoala împărțită e de preferit, aeeasta o pot susținè și acum după ce d. dep. Otto Hermann și a ținut vorbirea sa, căci sistemul ce l'a schițat, e plin de evrei. Greșala primă e, că se cere de copil a se resolva pentru o carieră, când încă nu posede facultățile, de lipsă pentru un atare pas. A doua greșală e, că se cere ca în tot momentul sĕ-se poată încheia cercul de cunoscințe al elevilor, prin ceea ce perde mult continuitatea instrucțiunei.

O altă greșală e, că se esilează cu totul din scoala medie limba greacă, ear limba latină se primesce numai ca obiect facultativ, ceea ce e egal cu eschiderea totală și a acestei limbi. Sistemul acesta rumpe cu totul legătura cu cultura umanistică și întemeează instrucțiunea esclusiv pe basă reală. Pe calea acesata se poate ajunge mult, o recunosc și eu, considerând însĕ, că tinerimea noastră are mai multă aplicare spre cultura umanistică sistemul acesta nu e chemat a crea o stare naturală de instrucțiune, a forma caracterul tinerilor nostri și ale nobilita simțul moral. (Așa e! în dreapta.)

Sistemul acesta e foarte radical, de altă parte în multe privințe nesigur așa, încât în vorbire îl poți face plausibil, e greu însĕ a'l introduce în practică și a'l realisa cu consciința responsabilității.

Din împregiurarea că d. dep Otto Hermann ne-a presentat sistemul acesta numai în schițări generale se vede apriat, că în timpul de față încă nu ne putem desface de sistemul vechiu, de scoala medie împărțită.

Recunosc că sûnt neajunsuri mari pe terenul învĕțământului public, atât pe terenul didactic, cât și pe cel administrativ; chiar și din acest motiv doresc a se primì projectul de față și a devenì cât mai îngrabă lege sperând că prin el se vor delătura numitele neajunsuri.

Neajunsul cel mai mare e preaîngreunarea. Aceasta nu isvoresce din sistemul de învĕțământ, căci altcum prin unificarea scoalei încă s'ar mărì și nu s'ar putè delătura de loc. Și în sistemul de față se poate delătura acest neajuns, deșì nu în modul recomandat de votul separat prin reducerea numĕrului, ci prin individualitatea profesorilor, prin metoda și direcțiunea adevĕrată ce o iau aceștia, cu un cuvênt prin o cualificațiune corespunḑĕtoare a profesorilor. (Așa e! în dreapta.) Eată de ce cere projectul cualificațiunea strictă, asupra căreia se plâng mulți.

Un alt neajuns e acela, că între scoalele noastre medii esistă mare doosebire în privința cualificațiunei profesorilor și a întocmirei scoalelor, a procedurei și a severitatei și multe din aceste scoale stau sub nivelul dorit. A aduce casuri speciale spre ilustrarea celor afirmate nu e chemarea legislatorilor, e de ajuns a putè constata în general astfel de lucruri; care vrea sĕ se convingă despre adevĕrul celor afirmate, poftească în viața practică.

Între scoalele confesionale sûnt și scoale bune. Sĕ dăm ocasiune, ca toate sĕ devină cu timpul bune, sĕ nu le lăsăm în starea aceea, în care ele măresc numai contingentul proletariatului spiritual. Acesta se poate îndeplinì prin crearea de norme controlătoare, precum le conține projectul în deosebi de norme referitoare la esamenul de cualificațiune a profesorilor.

Profesori necualificați contribue la stagnarea învĕțământului. Lor li se atribue, dacă la esamene se presintă elevi nepregătiți. Simțind, că ei poartă vina nepregătirei elevilor, îi lasă pe aceștia sĕ treacă și înmulțesc astfel contingentul celor cu puține cunoscințe. Projectul vrea sĕ pună capĕt as'or fel de neajunsuri prin projectul de față. Guvernul o ar putè face într'un mod mai drastic, dispunênd pe basa legilor esistente ca înainte de a se primì cine-va la scoala mai înaltă, sĕ se supună unui esamen de recepțiune.

Se susține, că ar fi semn de neîncredere, ba dejositoare chiar pentru profesori controlarea învĕțământului în momentele sale principale din partea statului. Criteriul civilisațiunei și al referințelor constituționale este controla. Procedura guvernului e controlată de parlament, guvernul e deci îndatorat a controla pe aceia, cari înmanuează învĕțământul. Efectul controlei nu e, ca sĕ cauți numai nod în papură pentru de a pedepsì; resultatul ei este, ca fie-care avênd consciința despre eventuala controlă sĕ-și împlinească cu scumpĕtate chemarea, prin ceea ce s'ar ocolì multe greșale. În casuri de aceste organele guvernului sigur nu vor aplica sancțiunea estremă a drepturilor, ce li s'au dat prin project. Resultatul ar fi ca scoalele neapte pentru susținerea controlei se vor contopì, ear cele apte se vor ferì de urmările mĕsurilor controlei. (Aprobare în dreapta).

Se ridică bănueli contra tendenței esprese în project, a aduce scoalele medii pe nivelul de cultură reclamat de spiritul timpului. Tendența aceasta dă tocmai însemnătate projectului; sûnt multe institute, cari au privilegiul a remânè sub nivelul general de învĕțămênt, aceasta nu poate fi în interesul cultural al statului, precum nici împregiurarea ca din scoalele acestea sĕ se dea contingente pentru scoalele înalte. Se ḑice, că tendența aceasta ar fi greșită, de oare ce omoară libera concurență, care singură garantează progresul și desvoltarea. La noi însĕ n'a ajuns cultura la stadiul ca absolventul unei scoale sĕ dorească a învĕța cât mai mult. Între împregiurările acestea s'ar nasce institute, cari stând materialicesce rĕu, ar amăgì pe tinerime prin grămădire mai puțină cu studiul, s'ar împopula și ar da, ce e drept, ansă la concurență, o concurență însĕ spre rĕu și nu spre bine. (Așa e! în dreapta.)

Se susține de unii domni apărători ai votului separat, că projectul în partea administrativă ar fi pătruns de spirit polițian. Spiritul acesta caută și vede în întreaga societate oameni rĕi. Persecuțiunea învĕțăturilor periculoase statului se poate efeptuì, susțin ei, prin o lege specială polițiană. Mi se pare, că tocmai aceea, ce se pretinde prin votul separat, duce la sistemul de pândire și suspiționare. (Aprobare în dreapta. Contraḑicere în stânga estremă.)

E optimism a crede, că în scoalele noastre nu s'ar face abusuri, cari trebue nimicite. După ce nu poți aștepta, ca cei ce fac abusuri sĕ vină ei înșiși și sĕ se supună statului că comit abusuri, nu rĕmâne alta decât a instituì sistemul de pândă și prin el a căuta, unde se fac conjurațiuni și ale aduce la cunoscința statului, spre competentă afacere.

În afaceri scolare au a dispune legile scolastice și nici decât organele polițiane. Doctrina aceasta se motivează prin chiemarea culturală și prin caracterul etic al scoalei. Gravamenele naționalităților sûnt representate în observările representanților săsesci, cătră aceștia voiu sĕ adresez câte-va cuvinte. Sĕ nu se mire sasii, că noi îi învinuim pe ei pentru defaimările și batjocurile ce întimpinăm din afară. Oare nu aflăm îndreptățirea la lucrul acesta chiar în ținuta lor? În ḑiua, când dep. Wolff, sub sarcina terorismului maghiar, își ia voia a declara, că naționalitățile în posiția lor grea și umilitoare caută după mântuitori, ear' dep. Gull salută cu plăcere și simpatie împregiurarea, că cei mai însemnați oameni din streinătate se aliază cu ei, tot în aceiași ḑi cetim și „Augs. Ztg.“, în care discutându-se projectul de lege după informațiuni tendențioase se calumniează legislativa maghiară în modul cel mai nerușinat și se numesce națiunea maghiară necultă, barbară. Stând lucrul astfel nu sûnt maghiarii îndreptățiți a învinuì pe sasi? (Aprobare viuă și aplause.)

Sĕ îmi fie permis a cetì câteva șiruri din numitul articul, fiind că e tare caracteristic. (Sĕ auḑim!)

(Cetesce): „Mĕ tem că sûnt bocituri de moarte cele ce rĕsună în patria germană din insulile germane îndepărtate dela poalele Carpaţilor. — Valurile se ridică; acuşi vor acoperì cu nomol văile înflorite. (Ilaritate.) Inima uriaşului germân se frânge la auḑul acestor bocituri şi îi svêgnesc toate membrele trupului. (Ilaritate.) Dar germanii sûnt un „popor târḑiu“, sûnt dedaţi a respecta la strĕini chiar şi aparenţa de drept mai mult, (Ilaritate.) de cum sûnt respectate de strĕini drepturile lor. Cu toate acestea germanii sûnt un popor conservativ şi *furia, tedesca*, de care tremura odinioară lumea italiană încă nu a dispărut cu totul diu sângele nostru. (Ah! Ah!) Vai! de trei ori vai, de profanatorul, care o va resuscita şi descătuşa. (Ilaritate). Nu va scăpa nepedepsit. *Quem Deus perdere vult, eum dementat.* Germanul, care se încumete încă, a'şi ţinè preste maghiari mâna-i apărătoare, nu'şi mai pricepe poporul.“ (Ilaritate mare.)

Chiar dacă ar afirma dd. dep. sasi, că domnii, cari scriu articoli şi se adună prin Berlin la conferenţe, nu şi-au primit informaţiunile dela ei, ci din foaia germană transilvană cu o libertate de presă ne mai auḑită pe lângă tot terorismul maghiar, una nu o pot nega, că nu şi-ar fi dat espresiune simpatiei şi bucuriei lor pentru cele întêmplate.

Conced, ca amicul sincer al cuvêntului liber, sĕ critice aici în parlament sau în presă direcţiunea guvernului de faţă, politica noastră esternă chiar şi procederea cu naţionalităţile, fiind convins despre necesitatea unei critici. Dacă însĕ cineva îşi arată bucuria şi simpatia faţă cu vătĕmările îndreptate contra cetăţenilor maghiari, acela îşi calcă în picioare cea mai săntă datorinţă de cetăţean cătră patria sa. Recunosc esistenţa unei cestiuni săsesci, aceasta însĕ nu e chemată a aduce complicaţiuni între Ungaria şi Germania, căci e cunoscută loialitatea guvernului germân, a împĕratului germân şi a cercurilor deciḑĕtoare germane, cu care s'au grăbit pe calea presei a înfunda ḑilele trecute agitaţiunea berlineză, precum o am fi făcut sigur şi noi, fiindcă comunitatea de interese între Maghiari şi Germani e cu mult mai adâncă, ear simpatia maghiarului pentru geniul naţiunei germane şi amiciţia cu mult mai sinceră şi adevĕrată, ca sĕ avem vre-o temere basată pe terenul acesta.

Eu nu înţeleg sub cestiunea săsească, că sasii din Transilvania ar avè sĕ aştepte vre un privilegiu sau sanarea unor gravamine, cari de fapt nu esistă, ci aceea că sasii sĕ respingă cu fapta şi cu cuvêntul calumniile, pe cari le suferim sub pretest de apărare din partele. Aceasta o pot face împlinind ei pretensiunile minimale ale statului maghiar depuse în acest project. (Aprobare generală în dreapta).

Deputaţii sasi au vorbit, ce e drept, contra projectului, cred însĕ că poporul sas, de a cărui patriotism nu ne îndoim, încă va desvota vôtul deputaţilor lor şi va primì fără îndĕretnicie disposiţiile legei. Dacă nu o va face, va avè a purta el urmările, căci atunci se va împlinì aceea ce a ḑis d. ministru preşedinte în termini destul de clari. (Aprobare viuă şi aplause în dreapta.) Vorbind de naţiolităţi trebue sĕ fac amintire de o cestiune, care s'a adus ca gravamen confesional: de cualificaţiunea profesorilor. Se ḑice despre aceasta că ar vătĕma dreptul şi legile sustătătoare. Alt argument nu s'a adus contra ei. Nimenea n'a afirmat, că ar vătema interesele instrucţiunei. Am cetit şi eu şi cunosc foarte bine articul de lege XXVI ex 1791, n'am aflat însĕ nici un cuvênt, care ar contraḑice cualificaţiunei profesorale cuprinse în acest project. Se ḑice, că projectul acesta ar colida cu pracsa făcută, cu numita lege din 1791. Cu un atare argument s'ar putè resturna ori-ce project. Cualificaţiunea profesorală n'a fost până acum de loc regulată. S'au instituit mulţi profesori fără cualificaţiune. Aceasta a fost pracsa de până acum. Îngreunând cualificaţiunea prin o lege oare care în tot casul va colida legea cu pracsa. Interesele culturale ale statului şi natura lucrului aduc cu sine crearea unei legi, în care sĕ se manifesteze autoritatea statului. Dacă se cere o cualificaţiune dela veterinar cu atâta mai mult trebue sĕ se ceară o cualificaţiune anumită dela acela, căruia i se încrede crescerea tinerimei şi sĕ nu conceadă, ca afacerea aceasta sĕ fie *„res nullius.“*

Eu cred că aceasta nu se mai poate susţinè. Petiţia protestanţilor, votul minorităţii, memorandul înaintat dietei şi vorbirile mai multor oratori dau lucrului o faţă, ca şi când s'ar casa articlul de lege 26 din 1791.

In realitate înse se întêmplă numai ceea ce prescrie această lege se regulează *„institutio litteraria“* şi se circumscrie cercul *„supremei inspecţiune“*. Sĕ facem o lege, în care sĕ se repeteze numai prescrisele celei din 1791? Şi ne-va scutì oare ea din destul?

Această lege se poate interpreta în multe chipuri. Eu cred că zace în interesul bisericei protestante, ca această afacere sĕ fie regulată cât mai curênd, ca sĕ nu rĕmână interpretarea la discreţia guvernelor respective. Când ar vrea regimul sĕ suprime dreptul de autonomie, o ar putè face pe basa legei amintite şi n'ar trebuì sĕ preciseze acum dreptul de controlă şi supraveghere al statului, care nu poate trece marginile sale.

Opinia separată interpretează dreptul de suprainspecţiune astfel, că statul poate cere datele statistice, poate visita din când în când scoalele, poate face eventual şi observări, pre cari partidele le pot considera sau desconsidera. Aceasta însĕ n'ar mai fi suprainspecţiune, ci numai supravisitaţiune *(fölszemléleti jog)* şi acesta ce e drept nu se află în project. A da drepturi statului, a căror sancţionare nu depinde dela el, înseamnă al degrada. Şi apoi dacă voim sĕ sanăm rĕul constatat de stat, şi sanarea o încredimţăm bisericei, atunci ridicăm biserica peste stat.

N'avem noi casuri şi până acuma, ca statul a trebuit sĕ închidă mai multe scoale pentru agitaţiuni contra statului?. Şi projectul încă nu prescrie altceva. Dea Dumneḑeu ca astfel de casuri sĕ nu mai obvină, dacă vor obvenì însĕ procederea, nu va putè alta, aceasta este interpretarea dreptului de inspecţie supremă, drept garantat prin lege statului.

Dnul Helfy a presentat lucrul în o formă, din care s'ar putè deduce indiferentismul meu ca catholic faţă cu biserica protestantă. Eu cred că la mine nu se vor putè aplica acestea cuvinte, cu atât mai vêrtos, cu cât mai mulţi bărbaţi protestanţi, între cari György, Kováts, Zsilinsky, ba chiar şi ministrul president, sûnt pentru project, dovadă că el nu vatămă autonomia protestantă.

E lucru ciudat, că cei mai mulţi domni — mai vĕrtos din stânga estremă — în această afacere dau mâna cu sasii. Plângerile domnilor Helfy, Mocsáry şi Thaly pot provenì din prea mare conservatism, însĕ faţă cu statul, care-şi revindecă drepturile, ele nu sûnt întemeiate.

Şi mĕ rog, domnilor, sĕ nu mai paradaţi cu liberalismul. Liberalismul DVoastră merge într'acolo, ca sĕ slăbiţi cât mai mult puterea statului. Acest liberalism avea loc, când statul era puterea strĕină, nu însĕ astăḑi, când puterea este din carnea şi sângele nostru. Nu mai amintiţi timpurile acelui vechiu liberalism, nu întrebuinţaţi ruginitele arme de odinioară.

Lükő Geza: Ministru dă alarmă cu trîmbiţa.

Berzeviczy: Nu juca, te rog, rola omului, despre care foarte nimerit ḑicea Deák, că întorcêndu şi spinarea cătră soare, s'a spăriat de uriaşa sa umbră.

Liberalismul Dvoastră nu-şi trage socoteala cu spiritul timpului, nu cu împregiurărilo actuale, ca un moşneag, ce tot critică presentul, se teme de viitoriu şi trăiesce în trecutul ruginit.

Liberalismul unguresc este o fiinţă vie, care se întineresce din generaţiune în generaţiune şi are încredere în valoarea sa.

Thály Kálmán: Încredere în Viena. (Aprobări în stânga. Mişcare.)

Berzeviczy: Prima condiţie pentru noi este, ca idea de stat unguresc sĕ prindă rădăcini acolo, unde se cultivă inima şi spiritul junimei, căci numai aceasta ne asigură unitatea naţională printre popoarĕle conlocuitoare de rasă, limbă şi religie strĕină. Şi aceasta este scoala.

Domnul Helfy ne ḑice că ideea noastră de stat în chipul cum presentăm noi ne duce la absolutism, eu susţin că părerile contrarie nouĕ, cele ale domnilor deputaţi ne duc la anarchie.

În zadar se provoacă cei ce deneagă statului mijloacele, prin care ne asigurăm viitoriul nostru, în zadar se provoacă la drepturi căştigate la autonomie şi la politica antecesorilor nostri.

Ce? Vreaţi Dvoastră ca biserica cu statul sĕ stea tot pe picior de rĕsboiu? Sau doară cei ce se provoacă tot la pacturi nu vreau sĕ se împace cu statul în veci? Vrem sĕ privim în statul nostru pe neamicul secular? Voim sĕ-i denegăm suprema sa chemare: cultivarea? Trăim în stat constituţional şi facem mereu la legi pentru referinţe anticonstituţionale.

Tot ḑiceţi că încă n'am trecut preste periclul reacţiunei, şi că trĕbue sĕ vĕ baricadaţi. Sĕ sciţi însĕ că rĕu vĕ baricadaţi.

Nu ḑic că starea actuală ar fi fără pericol, pericolul însĕ nu este unde-l caută domnii deputaţi. Istoria ne arată că pe cât timp am fost toţi un suflet şi un trup, nime nu ni-a putut răpì libertatea, îndată însĕ ce s'au ivit separatismul, acesta a fost punctul archimedic, pe care l'a răḑimat mai întâiu reacţiunea. Şi Dvoastră voind a vĕ apĕra de reacţiune, daţi asil sigur separatismului.

(Va urma.)

Vin Ciangăii?

Ḑiarele din Budapesta şi din Cluj au făcut de un timp încoace multă larmă cu venirea Ciangăilor din Bucovina. Pare că au sĕ vină nisce principi. În fine s'a simţit lipsa de bani, cu cari sĕ lise în lesnească bieţilor Ciangăi „repatriarea“. Ḑiarele maghiare au deschis colecte. Cam anevoie, căci nici în Ungaria nu's tocmai prisositori banii, s'au făcut samă de vre-o doi bani. Cu aceştia, un comitet a luat asupră-şi sarcina a merge la faţa locului, sĕ pună ciangăii în miscare şi sĕ vină sĕ ajute la maghiarisarea mai grabnică a naţionalităţilor nemaghiare.

Dar o întêmplare rea şi neprevĕḑută! Ciangăii nu pot pleca aşa, după cum îşi închipueau şovinistii unguresci, fiindcă „autorităţile“ bucovinene nu i „lasă“. Din 20,000 se mulţămesce comitetul institutit pentru repatriarea ciangăilor cu repatriarea a 2000. După scirile mai din urmă 100 ciangăi vor fi primiţi de cetatea Seghedinului, pentru 500 umblă o societate anonimă până acum sĕ cumpere undeva o moşie mai mare, ca sĕ i aşeze acolo şi pe 1-a promis bar. C. Eötvös că'i va aşeza pe moşia lui. Va se ḑică 601 ciangăi ar avè deja o sigură(?) patrie nouă, numai dacă i ar „lăsa“ din Bucovina; ceva mai rĕu va fi de cei 1399, care au sĕ plece deodată cu cei 601 pe sigur. Dar se va găsì el loc şi pentru dênşii.

Nouĕ ni s'a scris ceva din Ungaria cam cu o lună şi jumĕtate mai nainte în privinţa Ciangăilor. Dar, între alte multe, da semn, uitărei ce ni s'au scris. Mai târḑiu vĕḑênd sgomotul şi emfasa, cu care se tratează cestiunea ciangăilor, credeam că doar în privinţa aceasta şoviniştii vor fi odată reali. Ce sĕ veḑi: după o lună şi jumĕtate ne trezim că vine treaba la cuvintele corespondentului nostru. Acesta ne scrise:

„De astă dată nu vĕ trimit alte raporturi despre întêmplările de aici. Atâta însĕ vĕ fac cunoscut că în sĕptĕmânile trecute au fost aci în Satul Nou doi Ciangăi dela Bucovina. Ei veniseră sĕ vadă pămêntul, unde voesc Ungurii nostrii sĕ-i coloniseze, dar după cum se exprimară înaintea noastră, aceste pămênturi nu sûnt mai bune ca ale lor, afară de aceea aici sûnt espuşi în tot minutul unei catastrofe de inundare. Administraţiunea şi multele imposite dela noi nici de cum nu le convine. Ei sûnt cu mult mai mulţămiţi în Bucovina, unde deşi au puţin pămênt, totuşi capĕtă de lucru în Moldova, unde câştigă mulţi bani. Precum se vede domnii nostri vreau sĕ-i coloniseze cu sila.“

Şoviniştii tot şovinişti; eată morala din istoria întreagă. Nu sûnt în stare sĕ câştige 20,000 de suflete de a le lor despărţite de ei abia de o sută de ani şi cu toate aceste vor sĕ maghiariseze Europa!!

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman

Dêncu Mare, la 14 Martie 1883. Domnule Redactor! Deşi în oara a unsprezecea în interesul bisericei şi al scoalei noastre nu pot, ca sĕ retac unele evenimente ce s'au desfăşurat şi se desfăşură în comuna noastră.

Parochul nostru Chiril Teacoi, cutezăm a ḑice, este un preot harnic şi vrednic de chemarea sa.

Când s'a preoţit dênsul sânta biserică n'a avut nici chiar un cruceriu. Astăzi însĕ, mulţămită stăruinţei şi zelului neobosit al parochului nostru, care de 25 de ani lucrează în viia domnului, biserica dispune de o sumă mai bine de 2000 floreni. A deşteptat în săteni simţul de iubire cătră cultură şi civilisaţiune şi i-a adus acolo, încât s'a ridicat în mijlocul satului un edificiu de scoală, care ar face onoare multor opide. Cu un cuvênt parochul nostru întreaga viaţa sa a jertfit-o numai şi numai pentru interesul şi binele poporului sĕu. Cu toate acestea parochul nostru, ceea ce e de regretat, pe lângă mulţămita şi recunoscinţa poporenilor sĕi a întimpinat şi invidie şi ură şi tocmai din partea aceluia, care ar fi avut datorinţa de a merge mână în mână cu preotul, când e vorba de interesul bisericei şi al scoalei şi în genere al poporului. Acesta este învĕţătoriul nostru Ioan Beza. Regretăm faptele numitului învĕţătoriu şi cu atât mai vêrtos cu cât şi atacurile din afară sûnt pe ḑi ce merge mai numeroase.

Destul avem de a ne lupta, n'ar trebuì ca sĕ ne mai certăm şi noi de noi. Mĕ mir cum a putut uita dsa aşa curênd suspendarea dsale dela oficiu în douĕ rênduri.

Nu voesc a ostenì paciinţa on. public cu enumerarea tuturor faptelor acestui om fără de consciinţă, ci voiu aduce vr'o câteva esemple. Aşa în anul trecut învĕţătoriul nostru a înaintat o petiţiune la oficiul comitatens, prin care (petiţiune) cu vre'o câţiva oameni de soiul sĕu cere ca pătrariul de cărciumărit de 3 luni — câştigat, scie Dḑ u cu câtă trudă şi ostenealâ de parochul nostru pe seama bisericei — sĕ se ia din posesiunea bisericei şi sĕ se dea comunei.

Oficiul comitatens în urma acestei petiţiuni însărcinează pe pretorele cu învestigaţiune. Pretorele a şi eşit în 7 Iulie a anului trecut la cercetare, când parochul nostru a apărat protocolarmente din toate puterile dreptul de folosinţă al sânt. biserici. În urma acestei investigaţiuni oficiul comitatens a dat o a două ordinaţiune ca comitetul comunal sĕ'şi dea părerea şi decisiunea dacă pătrariul are sĕ mai remână în folosinţa bisericei sau sĕ treacă în lada comunală. Convocându-se membrii comitetului de cătră notariul cercual la o şedinţă pe 12 Noemvre anul trecut s'a presentat 11 membrii.

Dupăce li s'a spus scopul convocărei şi a fost provocaţi a se pronunţa în causă, parochul nostru propune: că pătrariul ca şi până aci sĕ remână în folosinţa bisericei. Propunerea se primesce cu 8 voturi contra 3. Între contrari figurează fireşte şi învĕţătoriul fiind totdeodată şi capul minorităţii. Învĕţătoriul nostru însĕ nu s'a mulţămit numai cu atâta ci adunênd toţi beţivii şi depravaţii de pe uliţi şi de prin cârcîme a insinuat numai decât recurs în contra decisiunei comitetului. Afacerea nu este terminată. Înainte de aceasta cu vre'câţiva ani a înprumutat dela biserică nisce bani, pe cari şi-a cumperat casă şi grădină, unde locuesce astăḑi şi în loc de a plătì ceva interese avènd lipsă de bani la edificarea scoalei a negat şi capitalul. Ce e mai mult a îndemnat şi pe alţii, ca sĕ nu plătească interesele după banii bisericei sĕ nu ajute la edificare s. a. Toată strădania numitului învețatoriu a ţintit acolo, ca sĕ paraliseze şi zădărnicească ostenelile bravului nostru paroch. Neputênd eşì la cale cu datoria învețătoriului numit am fost silit al împrocesua,

Ḑiua de pertractare ni s'a defipt pe 20 Nov. anul trecut la pertractare a fost citat şi preotul ca martor. Escându-se în ḑiua aceea un vênt rece cu nea nu ne-a fost cu putinţă sĕ fim mai curênd acasă ca pe 21 Nov. 11 oare a. m. Astfel din causa dênsului în 21 Nov. ḑi de Duminecă şi prasnic biserica noastră a stat închisă.

Pentru salariul învĕţătoresc în tot anul inchee contracte cu sătenii. Din 120 fl. a lăsat pe săteni acum numai cu 80 fl.

Încât pentru învĕţămênt merge lucrul de minune. Întreg invĕţămêntul este representat printr'o nuea de mesteacăn. În scoală arareori sĕ representă treaz Nu e mirare, dacă prin purtarea sa scandaloasă ş'a perdut vaza şi autoritatea şi înaintea învĕţăceilor.

Nu mai poate susţinè disciplina şi aşa şi puţinele cunoscinţe ce le are încă nu le poate preda băeţilor. Poposul s'a desgustat cu totul de scoală.

Despre toate acestea s'a făcut arătare la forurile competente. Dorim ca afacerea sĕ fie terminată cât mai curênd.

Simeon Pereian
epitrop primar.

Cercularіu

tuturor P. T. protopresbiteri din diecesa Aradului.

Dintr'un cerculariu al Escelenţei Sale Dlui Archiepiscop şi Metropolit al nostru Miron Romanul dto 3 ale curentei Nr. 1055 pres. — emis cătră oficiile protopresbiterali din archidiecesă, — cu părere de rĕu am vĕḑut că întrunirile tumultuoase de popor, — cari din incidentul projectului de lege pentru scoalele medii s'au ţinut în unele părţi ale archidiecesei, — au causat mari şi serioase îngrigiri Escelenţei Sale, ca nu cumva acelea sĕ periclite interesele vitali ale poporului nostru şi aşa mişcat de aceste îngrigiri serioase a interḑis preoţimei Sale iniţiativa şi participarea la asemenea întruniri.

Împărtăşind şi eu serioasele îngrigiri ale Escelenţei Sale, după ce am înţeles că şi în unele părţi ale diecesei noastre arădane s'ar plănuì ţinerea unor asemenea întruniri, si avênd detorinţa a apĕra şi eu interesele bisericei noastre, — în interesul bine înţeles al acestei Sânte biserici, — mĕ aflu îndemnat a Te provoca sĕ îndrumi pre preoţii şi învĕţătorii submanuaţi P. T. D. Tale, ca sub grea rĕspundere, sĕ se ferească de ori-ce iniţiativă şi participare la atari adunări tumultoase de popor, cum şi de a nu permite ţinerea lor în scoale sau în biserici.

Din contră sĕ-i îndatoreḑi, în casuri concrete a liniscì spiritele poporului, arătându-i că, auctoriăţile superioare bisericesci nu vor întrelăsa sĕ apere interesele noastre bisericesci şi scolari, în toate casurile obvenitoare.

Arad, 7 Martie 1883.

Ioan Meţianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Varietăţi.

* (Alegere de protopresbiter.) Marţi în 15 Martie s'au întrunit sinodul electoral al protopresbiteratului Sibiiului şi a ales cu 57 din 62 voturi pe dl profesor de teologie Simeon Popescu. Alţi candidaţi n'au căpătat voturi căci cele 5 şedule au fost albe.

* (Mulţămită publică). Cu ocasiunea balului arangiat în 19 Februarie 1883 în Brad pentru premiarea studenţilor dela gimnasiul român din loc, au binevoit a contribuì următorii P. T. domni şi doamne: Georgiu Părău adm. ppesc şi dir. gimn. 3 fl., W. Krafft librariu în Sibiiu 3 fl. 50 cr., (domnul Krafft ne-a tipărit biletele gratuit) George Bogdan par. 1 fl., G. Jula 1 fl., Ant. Pietsch 2 fl., Herbert András 1 fl., I. German 1 fl. 50 cr., Vilmos Sándor 1 fl. 50 cr., C. Costin 1 fl., Dirina G. 1 fl. 50 cr., Stefan Albu 1 fl. 50 cr., N. Săbău 1 fl. 50 cr., P. Rimbaş 2 fl., G. Luca 1 fl 50 cr., C. Bogdan 1 fl. 50 cr., I. Porsch 2 fl., V. Dămian prof. 2 fl., Ar. Zeyk 1 fl., T. Popa 1 fl. 50 cr., V Pataky 1 fl. 50 cr., I. Luca 1 fl. 50 cr., Dané Ilka 1 fl., Iozs, Pankl 1 fl. 50 cr., Ladis. Pop 1 fl. 50 cr:, F. Aron 1 fl. 50 cr., G. Impĕrat 1 fl. 50 cr., D. Kovàcs 1 fl. 50 cr., N. Olariu 1 fl. 50 cr., M. Dirina 1 fl., 50 cr., Sim. Piso pretor 2 fl. cr., Brády Albert 3 fl., Gy. Körmendy 2 fl., Brády Lipóth 2 fl., I. Rus medic 2 fl., El. Kosma 1 fl., N. Obedeu 1 fl. Toţi aceștia din Brad. Teodor Pop adv. 5 fl., Petru Truţia adv, 2 fl., Sigismund Borlea adv. 2 fl., Dr. Adam 1 fl., P. Gligor 2 fl., Szegedy Miklos 1 fl., Dionisiu Sida 2 fl., Dr. Adamné 2 fl., Viucze Miklos 2 fl., Ribiczey Ferencz 2 fl., Kraczeg Gyula 1 fl. Toţi din Baia de Criş. B. Atila not. Criscior 2 fl., Gál Màrton din Criscior 3 fl., Strasser Elek 2 fl., I. Perian par. Criscior 2 fl., Aug. Oniţ not. Mihăleni 2 fl., Hirsch Joszef, Mihăleni 1 fl., Nic. Bedea 1 fl., Ceorge Bárdoş. în Băiţa 2 fl., I. Costea par. în Vaca 2 fl,, Mihaiu Rimbaş Hunedoara 1 fl., T. Tulea not. în Gurasada 1 fl., I. Rus înv. în Vaca 1 fl., Dan. Giurgiu par. 1 fl, I. Faur par. 1 fl., I. Atanasie par. 1 fl., T. Zeriu par. 1 fl., Todoran Tovie par 2 fl., Spire Vincent din Paris 1 fl., I. Jurca par. 1 fl., Sabĕu Nic., Ioan Stănilă par., I. Toma par., I. Roman par., Gavr. Borza par., Sim. Ardeu par, Suciu Aron par., I., Câmpean par., Teodor Simedrea înv., Ioachim Comşa par., Pet. Pop par., G. Roman par., câte 1 fl., I. Irimie paroch 2 fl., P. Câmpean econom 25 cr.

Prin I. Rus înv. în Vaca s'a colectat dela popor 4 fl. 20 cr.

Prin Ales. Karácsony s'au colectat dela poporul din Valeabrad 2 fl. 80 cr.

Prin dd. I. Perian paroch şi Baternay Atila not. s'a colectat dela poporul român din Criscior 4 fl., 29 cr., şi anume dela: B. Atila not. 1 fl., T. Gerasim 20 cr., F. Veseliă, Faur Avram, Elek Nic., Flor. Nic., P. Bota câte 20 cr. Bokan George 1 fl., Elek Sándor, Lucaciu Ianos. Dan Candin, M. Lazar, Grama Niculae, Stanijan Adam, Marc Blagu, Oprea Iosef, G. Petru senior, Oprea Nicolae, Stoica Petru câte 10 cr.

Prin dl Vasilie Tomuţa not. în Ribiţa, s'a colectat 11 fl., 30 cr., şi anume: V. Tomiţia not. 2 fl., Vas. Comşa 1 fl., Michail Cosma 2 fl., I. Los 1 fl. 80 cr., Lazar Comşa 1 fl., Cornelius Codrean adj. not. 1 fl., 50 cr., Longin Comşa 20 cr., P. Obĕdĕu 10 cr., T. Tonţa 20 cr., P. Iesan 30 cr., Solomon Trifa 20 cr., G. Dan 20 cr., I. Ianc 10 cr. Nic. Ianc 10 cr., I. Cleju 10 cr., Solom. Ianc 10 cr. Nic. Michaiesc 10 cr., Ursu Chirica din Junc 20 cr., şi Nic. Niţa 10 cr., Zoe Mihĕlţan prot. 1 fl. v. a.

Suma întratelor a fost 148 fl. 34 cr. — Suma eşitelor a fost 53 fl. 23 cr. — Resultă deci venit curat 95 fl. 11 cr.

Din partea comitetului arangiator se esprimă profunda mulţămită, binevoiterilor contribuenţi. Totodată se esprimă mulţămită dd. Mihai Rimbaş şì consoţii din Hunedoara, cari în costumul lor propriu naţional, au jucat la meḑul nopţii „Căluşerul şi Bătuta" ridicând prin aceste vioiciunea petrecerei.

Brad în 19 Martie 1883.

Comitetul arangiator.

Loterie.

Mercuri 28 Martie n. 1883.

Brünn: **39 65 16 67 25**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 27 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.20
Renta de aur ung. de 4%	88.80	88 90
Renta ung. de hârtie	87.—	87.15
Imprumutul drumurilor de fer ung.	136.—	135.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	100—	100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.—	96.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97.70	98.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.25	97.25
Obligaţiuni urbariale temeşianede		98—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97 25	9725
Obligaţiuni urbariale transilvane	98 25	98.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99 —
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Sorţi unguresci cu premii	116.—	116.—
Sorţi de regularea Tisei	109.75	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 25	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78 55	78.50
Renta de aur austriacă	98.65	98 25
Sorţi de stat dela 1860	131 40	131.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	831.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	314.—	314.—
Acţiuni de credit austr.	313.75	314.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.60	119.55
Strisuri fonciari ale institutului „Albina"		100 30
Galbin	5.65	5.62
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemţesci	58.45	58.45

Nr. 59. [384] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna Cărpiniş, protopresbiteratul Mercurii parochie de clasa III, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Roman."

Emolumentele sûnt.

a) Un fics în bani gata din casa alodială de 30 fl. v. a.

b) Folosirea a 5 parţele de pămênt

c) Competinţele stolari regulate dela 200 familii.

Toate acestea computate în bani dau o sumă de 355 fl. 60 cr.

Suplicele de concurs instruite conform prescriselor legii, sûnt a se adresa oficiului subsemnat până la terminul susindicat.

Mercurea în 28 Februarie 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 24. [388] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochieide a III. clasă Miheşiu (Mezö Meheş) în protopresbiteratul Turdei se deschide concurs până la 1/13 Aprile a. c.

Emolumentele sûnt:

Porţiunea canonică, loc arătoriu tot de clasa III, 18 jugere. Casa parochială cu edificiile economice. Cimiteriul, 2 părţi ale bisericei şi una a preotului.

Dela 60 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicinuită.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statului organic la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul amintit mai sus.

Agărbiciu p. u. Gyéres 28 Februarie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

La Nru 87 1883. [390] 1—1

Anunciu.

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniali, se face prin aceasta cunoscut, cumcă prin sentinţa Venerabilului Consistor archidiecesan din 17 Februarie a. c. Nr. 378. B. Maria născ. Boborodea este despărţită de pribegitul ei bărbat Nicolae Pavel Oana din Nucet.

Nocrich în 1 Martie 1883.

Oficiul ppresbiteral gr. or. al tractului Agnitei.

N. U. 1379 1882. [375] 3—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului adunărei generale a şeptelor judeţe din 18 Decemvre 1882 N. U. 1379 în **17 Aprile 1883 dimineaţa la 10 oare** va avè loc în cancelaria universităţii (Piaţa mare Nr. 15) vênḑarea licitativă a edificiului curial aparţinĕtoriu dominiului şeptelor judeţe dimpreună cu fundul curţii şi grădinei din Tălmaciu şi adecă:

Nr. top. 54 casă de peatră cu 10 încăperi de locuinţă dimpreună cu magazin de bucate etc. şi curte de . 723 stâng. □
Nr. top. 55 grădină . . . 1054 „
„ „ 56 „ . . . . 183 „

Preţul de esclamare este statorit 10,000 fl. fie-care licitant are a depune vadiu de 10% dela preţul de esclamare.

Oferte în scris, timbrate în regula prescrisă şi provĕḑute cu vadiul de mai sus, se primesc în cancelaria universităţii până la începutul licitaţiunei verbale.

Condiţiunile celelalte ale licitaţiunei se pot vedè în cancelaria Universităţii în oarele oficiale obicinuite.

Sibiiu în 27 Februarie 1883.

Dela oficiul central al universităţii săsesci.

Wächter m. p.,
comite.

Avis important.

Am onoare de a aduce la cunoscinţa on. public, că la **1 Aprile a. c.** voiu deschide în acest oraş, ***strada Cisnădiei Nr. 16.*** un magazin de **Lingerie, Tapisserie,** şi **Marchitenie** sub firma

Gustav Jekim.

Fondul suficient precum şi cunoscinţa, câştigată în decurs de mai mulţi ani în caselemari, renumite, atât din Transilvania cât şi din Viena, mĕ pun în posiţiunea, a putè satisface pe deplin încrederei on. public, cu care va binevoì a mĕ onora.

Cu deosebită stimă:

]374] 3—3 **Gustav Jekim.**

[376] 2—5

LE DANUBE

JOURNAL FRANÇAIS DE VIENNE

pune în perspectivă, pe lângă multe câştiguri de franci **200,000**, fr. **100,000**, fr. **50,000**, fr. **25,000** fr. **10,000** şi un câştig principal de

500.000

franci în aur,

dând fie cărui dintre abonanţii sei

GRATUIT

ca premiu o soarte dela loteria franceză

Loterie de l'Union des Arts Décoratifs.

După opiniunea profesorilor celor mai renumiţi nu este mijloc mai bun de a învĕţa curênd şi cu temeiu **limba de conversaţiune fnanceză,** ca cetirea regulată a unei foi, cum e **Le Danube.**

Scrisă într'un mod uşor de priceput, **Le Danube,** prin **cuprinsul seu interesant pentru fie cine,** suplinesce ori ce ḑiar parisian şi este pentru fie cine aproape neapĕrat de lipsă, care vrea sĕ'şi însuşească limba franceză modernă de conversaţiune. Ese în fie-care Sâmbătă.

Pe o jumĕtate de an dimpreună cu trimiterea gratuită a sorţei fl. 3.30.

Abonamente prin asignaţiuni postale: Viena, Heumühlgasse 6.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 32. Sibiiu, Sâmbătă 19|31 Martie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu 18 Martie.

Dela Budapesta vine scirea, că presidentul casei magnaților și *Judex curiae*, George de Mailath, s'a aflat eri dimineață în locuința proprie sugrumat, legat de mâni și de picioare și fără de limbă.

Negreșit, că scirea despre o crimă așa de înfiorătoare, comisă asupra unui bărbat stimat, respectat și iubit de mari și mici, câți numai au putut sě aibă cunoscință despre firmitatea caracterului sěu imparțial ca judecător suprem și ca conducětor al judecătoriei supreme din Ungaria, a provocat o consternațiune nedescriptibilă atât în Budapesta, cât și în toate părțile, în care a putut străbate scirea funestă.

În capitala Ungariei și o astfel de crimă!

Grea lovitură, isbitură chiar pentru raporturile interne ale unui stat, când se comit, când se pot comite, în centrul centrului astfel de crime asupra unui bărbat, cum a fost George de Mailath! Ce vor dice diarele maghiare, care cântau, mai eri alaltă eri, de „nihiliști în Sibiiu“?

Dar evenimentul este prea grav, ca sě putem face aici loc unei dări de seamă asupra necălitei atitudini a diaristicei maghiare, când este vorba de curățenia dinaintea ușei altora.

În momentul prim, sub impresiunea cea dintâiu, a celei dintâiu telegrame, eram ispitiți a crede, că crima are fond politic.

Nenorocitul reposat, nu era amicul românilor, deși originea i setragedin Boerimea din ținutul Făgărașului, care era deja boerită, când ținutul a fost încorporat țěrilor coroanei unguresci; dar cu toate aceste era un bărbat de un caracter întreg și firm; în vederile sale politice, nu era ultraist și fericirea țěrei sale o lega ca și părintele sěu de soartea dinastiei actuale. Motive destule, de a fi ispitiți a crede într'un timp, când ultraismul prinde rădăcini tot mai adânci în straturile poporațiunei maghiare, că fondul crimei ar fi politic.

Telegramele ulterioare ne spun că orologiul și un inel din deget și un portfoiu cu 3000 fl., lipsesc că s'ar fi aflat urme despre încercări de a sparge cassa wertheimiană, a cărei chei nu se află.

Aceste și alte ar fi indicii că crima este din cele mai ordinare și din cele mai detestabile.

Dacă husarul reposatului, care este arestat, e complice la faptă, se vor descoperì și ceilalți făptuitori și atunci vom fi în clar despre natura crimei.

La toată întêmplarea remâne o umbră posomorîtă asupra sigurătății publice, chiar acolo unde sigurătatea ar trebuì sě fie model.

Asupra punctului acestuia ar trebuì sě'și concentreze atențiunea declamatorii, cari declamează în toate dilele, că românii, sasii, sêrbii, slovacii periclitează statul, căce reclamă lucruri garantate de altmintrea chiar și prin legea votată de ei.

Uciderea lui Mailath.

Budapesta 29 Martie. George Mailath, judex curiae, president al casei magnaților, cavaler al lânei de aur, s'a aflat astăzi dimineață sugrumat în locuința sa din fortăreață. Mânile legate, limba lipsesce, patul neatins. Sugrumatul era îmbrăcat, lipsesc portfoiul și orologiul. Fereastra cabinetului de dormit este spartă.

Ucigașii de bună samă s'au depărtat prin mijlocirea unei sfoare legată de fereastră. Făptuitorii sûnt până acum necunoscuți. Consternațiunea este generală. Parlamentul și alte edificii publice poartă steaguri de doliu. Încă la medul nopții Mailath era în casină.

Budapesta 30 Martie. Mailath, judex curiae, se vede a fi victima unei lotrii. Mânile și picioarele cadavrului erau legate, la grumazi s'a aflat sfoara, cu care fu sugrumat, fălcile sûnt sdrobite și din degetele mânilor sângerate, ceea ce indigită la luptă de apărare, s'a scos un inel. Orologiul, portofoiul cu circa 3000 fl. lipsesc. Cassa poartă urme de încercări de spargere. Ucigașii au scăpat prin altanul de către bastiune.

Urmele de cisme de lângă zidul bastiunei îndigită la oameni de rênd. Urme de sânge trădau că făptuitorii au fugit în două direcțiuni. Husariul lui Mailath, Ferencz după alte sciri Berecz Sándor, fiind suspect, fu arestat. Până acum însě n'a mărturisit nimic.

George Mailath născut în Pojon la 1816, a jucat rol politic în Ungaria incă înainte de 1848.

El a aparținut partidei conservative și a fost contrariu hotărît lui Kossuth. După revoluțiune s'a retras în viața privată. În anul 1860 a fost membru al senatului imperial înmulțit, unde a declarat, că după sciința sa în Ungaria nu sûnt de cât Maghiari, vorbească ei ori ce limbă vor vorbì. În 20 Octomvre 1860 fu denumit tavernic și consiliariu intim. În dieta din 1861 a avut curagiul a ridica cuvêntul pentru unitatea imperiului. În anul 1865 devenì cancelariu al Ungariei.

Dela înființarea ministeriului unguresc încoace a ocupat postul de judex curiae și mai târdiu și de president al casei magnaților.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Nimenea nu va uita multele serviții, ce nile au făcut bisericile noastre și în special cea protestantă și istoria le-a eternisat și le va eternisa. Acestea însě nu o dispensează dela datorința ei față cu statul. Acuma vine guvernul și dice: păretele, care ne a despărțit până acuma, e superfluu, sě-l surpăm, ca sě nu mai împedece curentul spiritului național, sě ne întrunim în fortăreața noastră — în stat — și sě ne apărăm contra neamicului comun avênd încredere reciprocă în noi, asigurându-ne astfel contra ori cărui periclu. Și această provocare o poate oare respinge, cine nu vrea sě promoveze victoria vrășmașilor nostri?

Încă una de încheere. Trăim într'o epocă, care tot mai mult ne desparte de era absolutismului, pe care tinera generațiune o cunoasce numai din spusele altora. Și dacă o partidă politică spre a'și validita programa sa, face paralelă între present și acel trecut trist, aceasta se poate privì ca agitațiune politică; sě nu mergeți însě prea departe cu aseměnarea până în a trage paralelă între projectul actual și patenta din 1859, sau ordinațiunile lui Thun, căci atunci uitați un lucru. Pe atunci toți protestanții stau la spatele conducětorului lor, ba chiar națiunea întreagă. Pe atunci vedeai în taběra lor, pe aceia, cari astădi i-au părăsit, nu vedeai însě nici un sas, nici Berlinul, nici „Schulverein“-ul. Acuma — acești nechemați — ni-au făcut presentul *„danaid“* și în momentul, când am depune noi armele, s'ar sfěrma națiunea pentru aliații Dvoastră. Primesc projectul.

Președintele: Dl deputat Wolff cere cuvêntul în cestiune personală. (Sgomot mare.)

Carol Wolff: Nu primesc dela nimenea, chiar nici dela un bărbat așa de escelent, precum e dl antevorbitor, lecțiune despre patriotism. Se poate că în punctul acesta nu ni se unesc vederile asemenea, precum divergează și în casa aceasta onorată. S. e. d. deputat Csanady înțelege sub patriotism cu totul altceva, decum înțelege d. ministru președinte Coloman Tisza. (Ilaritate îndelungată.)

Îmi iau voie a declara dlui antevorbitor și tuturor acelor dd. deputați, cari s'au mulțămit a face

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 26).

Vre-o câteva momente după aceasta, Cristiano se află singur cu Osmund într'o sală antică din parter, încăldită de un cămin mare.

— Aici avem voie a fuma, îi dise maiorul, eată pipe de toată mâna, alegeți una după plac și bagă mâna în oala cu tăbac. Pe masă vedi berea cea mai delicată din țeară și cel mai vechiu vinars de Danzig. Îndată au sě vină și cameradii mei cu noutăți dela evenimentul petrecut.

— Precum věd, Dta credi că eu sûnt foarte iritat, domnule maior, respunse Cristiano; dară te înșeli. Eu nu voesc altceva decât a lăsa baronului timp de reculegere și a aștepta aici, fumând impreună cu Dta, esplicațiile necesare.

— Nici vorbă de un duel! respunse maiorul. O! baronul nu se bate, și nici nu s'a bătut, de când este! Nu-l cunosci, precum se vede?

— Nici decât, dise Cristiano umplêndu-și cu liniște o pipă și luând un ulcior cu bere. Cum așa sě mě fiu adresat, ca un adevěrat Don Quixote, către o moară de vênt? Eu n'ași fi credut sě mě fac așa ridicul.

— Dta n'ai fost nici decât ridicul, amice: ba chiar ai făcut în ochii multora și mai cu samă în ochii mei, o faptă curagioasă, împotrivindu-te omului de zăpadă.

— Da, un om de zăpadă; ar fi trebuit sě sciu că el se topesce ușor.

— Nu în țeara noastră! Astfel de oameni stau mult în picioare.

— Dar așa, am fost eroic fără voie?

— Păzește te sě nu simți aceasta în detrimentul Dtale. Baronul nu trage spada, dară el își resbună și nu uită o vătămare nici odată. Ori și unde vei fi, el are sě te persecute cu ura sa. Ori și care îți va fi cariera, el îți va pune pedeci în avansament. Când vei avè vr'o afacere neplăcută, cum se poate întêmpla fiecărui om cu inimă, el va afla mijloace a face din trênsa o afacere rěutăcioasă și dacă ar reușì sě te bage în temniță el s'ar îngrigì, ca sě nu mai ieși. Eu îți dau statul sě te ferești de el și sě păzești cât vei trăì, dacă nu iar plăcè diavolului sě ducă în astă noapte pe confratele sěu la sine, sub pretecstul unei apoplecsii.

— Dta credi că cu baronul este așa rěu? dise Cristiano.

— O sě vedem. Eată locotenentul și amicul meu Ervin Osburn, care de bună samă împărteșesce simpatia mea pentru Dta. Ei bine, locotenente, ce noutăți dela omul de zăpadă? Apropie se desghețul?

— Nu, nu este nimica, respunse locotenentul, cel puțin el pretinde, că nu este nimica.

El s'a retras un moment în apartamentele sale, și apoi a reapărut rumen, încât mi se pare că și-a pus vr'un suliman pe obrazii sěi palidi. Dară ochii sěi sûnt stinși și vorba impedecată. Eu m'am apropiat de el din curiositate, și el a luat-o drept de semn de simpatie și a binevoit a-mi spune că doreșce sě joace oaspeții și sě nu se mai ocupe de el nici decât. Eu l'am lăsat ședênd în salonul cel mare, dară ceea ce-mi probează că el se află mai rěu decât se face, este că el părea că și-a uitat absolut de accesul de furie, ce tocmai l'a pus așa bine, și niminea din giurul sěu nu cutează a-i 'l aduce aminte.

Ei, apoi balul își va lua cursul sěu, dise maiorul, și Dvoastră veți vedè că lumea are sě-și petreacă mai bine ca mai nainte. Precum se vede, ei voiesc sě-l amețeașcă, ca sě nu gândească la o catastrofă viitoare, sau moștenitorii nu-și pot ascunde bucuria, vědênd, că în timpul din urmă baronul este foarte bolnav...

Dară, spune-ne, Cristian Goefle, ce față ai făcut Dta amabilului nostru baron, sau ce farmec ai věrsat peste el? Ești Dta o nălucă sau un vrăjitor? ești doară omul din lac, care fascină lumea, când se uită la ea, cu ochii sěi de ghiață? Ce ai Dta și cum de baronul a pronunțat leșinând faimosul cuvênt, ce l'am audit de astădată și eu: Eată! Eată!...

(Va urma.)

împutări în general, că de fapt până acum nu le-a succes a combate faptele presentate de mine cu frasele şi cu împutările lor generale. Provoc pe onoraţii domni deputaţi sĕ demonstre netemeinicia faptelor şi a argumentaţiunilor mele prin o combatere serioasă, detaiată şi motivată. Cu privire la articolul cetit aici de d. antevorbitor Albert Berzeviczy am o mică observare. Ce pot eu, dacă d. profesor Heinze preferă a cetì foaia redigiată de mine şi nu pe „Nemzet“ redigiat de d. dsa sau pe „P. Napló“, cari asemenea publică desbaterile din dietă.

Onorată casă! N'am de scop a mĕ demite cu ocasiunea aceasta în critica articolilor ḑiaristici, odată, fiind că parlamentul nu dispune în mĕsură cuvenită de mijloacele criticei spre a putè evita pericolul preocupărei sau unilateralităţii, de altă parte din motivul că o atare procedură ar fi vătămarea libertăţei de presă şi transgresiunea legei, care garantează libertatea de presă şi în patria noastră. Articolii ḑiaristici sûnt copiii libertăţii de presă; nu-i stă în voie parlamentului a-i critica, ci presei, respective juriului de presă. Onoratul d. dep. Albert Berzeviczy, asemenea un bărbat al presei, binevoiească a critica articolii ḑiaristici în presă, în replici, într'un mod temeinic, dar sĕ nu se pronunţe aici asupra lor. Vorbirea dînsului se pare a terorisa anumite păreri neplăcute (Strigări: ba nu!) Dacă vorbirea dînsului ţintesce într'acolo, ca parlamentului sĕ-i fie permis a dejudeca chiar şi consciinţa şi a instituì un rug pentru arderea acelora, cari nu împărtăşesc vederile onoratului d. dep. (Strigări: nu ne-a plesnit prin minte!), a bună seamă nu i va succede intenţiunea. Mĕ plec înaintea argumentelor convingĕtoare, nici când însĕ de frică. (Ilaritate).

Ioan Kaiser (sas); Onorată casă! Permiţêndu-mi şi eu a vorbì la projectul dela ordinea ḑilei declar înainte, că nu'l primesc de basă la desbaterea generală. Motivele îmi sûnt cam tot acelea, pe cari le-au amintit mai mulţi vorbitori din oposiţiune. Între motivele aduse se află unul, care are pentru mine deosebită însemnătate, motivul, că projectul nu respectează drepturile autonome ale bisericilor protestante în deosebi din Transilvania, ci vatămă chiar legile, pe cari se basează autonomia acestor biserici.

Mulţi dintre onoraţii deputaţi sûnt convinşi, că acest project de lege conţine multe dispositii vătămătoare pentru autonomia bisericească, cu toate aceste îl primesc în general în speranţă, că neajunsul acesta se va delătura în desbaterea specială; în casul contrar sûnt decişi a vota contra projectului la cetirea a treia. Nu pot împărtăşì punctul acesta de mânecare, fiind convins, că speranţele de felul acesta se zădărnicesc. După părerea mea nu esistă nici o perspectivă pentru zădărnicirea respectivelor dispoşiţiuni din project. Întreg projectul e productul unui spirit, care nu respectează de ajuns legile sustătătoare, a unui spirit, de care nu se va separa projectul nici prin desbaterea specială.

Nu primesc projectul, cu toate că s'a dat espresiune temerei, că dacă nu se va primì, peste un an, doi, va sĕ se aducă alt project, care sĕ respecteze drepturile confesionale şi mai puţin ca acesta. După esperienţele de până acum temerea aceasta nu e nebasată. Asemênând projectele de până acum unul cu altul, nu se poate nega, că toate projectele nouĕ, atât cele presentate de guvern, cât şi cele elaborate de comisiunea de instrucţiune, sûnt mai severe în direcţiunea indicată, ca cele mai de demult. De acì se esplică împregiurarea amintită de d. ministru în cuvêntarea sa întroducĕtoare, că protestanţilor nu le-a plesnit odinioară prin minte a vĕdè în projectul de lege atunci presentat o vătămare a autonomiei lor bisericesci. Din asemênarea projectului de faţă tecstat de comisiunea de instrucţiune cu projectul presentat de d. ministru cu datul de 6 Octomvre 1881 resultă adevĕrul aserţiunilor mele. Chiar şi cu privire la forma esterioară: Projectul ministerial tractează într'o secţiune separată despre scoalele medii confesionale, recunoscênd că acelea trebue privite din alt punct de vedere. Projectul de faţă vorbesce în general despre scoalele medii, atât despre cele confesionale, cât şi depre cele neconfesionale, şi conţine numai ici colea dispoşiţiuni escepţionale pentru cele dintâiu. Chiar şi după cuprins merge projectul comisiunei mai departe ca celălalt şi limitează autonomia bisericească în mai multe puncte. Dintre acestea amintesc numai douĕ: unul, conform căruia, confesiunilor nu le este permis a se îngrigì înşile de cualificaţiunea profesorilor dela scoalele medii; al doilea, care detrage confesiunilor dreptul a se pronunţa ele înşile fără limitare în privinţa limbei de propunere relativ la unele objecte de învĕţămênt, un drept, care a fost respectat şi susţinut până acum chiar şi de projectul ministerial şi de toate projectele anterioare.

Dispoşiţiunile vătămătoare pentru autonomia bisericească se pot împărţi în douĕ categorii. De categoria ântêiu se ţin acele, cari privesc scoalele medii confesionale, de a doua categorià acele, prin cari se împuternicesce guvernul statului, respective ministrul de instrucţiune, a esercita în anumite casuri dreptul acesta de dispoşiţiune. Între cele dintâiu sûnt mai însemnate acele, cari statoresc numĕrul claselor, objectele de învĕţămênt, limba de propunere, etatea copiilor de scoală şi probarea capacităţii lor, sistemul de înaintare, condiţiunile esamenelor de emendare şi de repeţire, numĕrul oarelor de instrucţiune, numĕrul scolarilor dintr'o clasă resp. instituirea claselor paralele, timpul de diligenţă şi de ferii, numĕrul profesorilor de aplicat şi a oarelor lor de instrucţiune, în fine condiţiunile instituirei profesorilor, resp. modalitatea esamenului de cualificaţiune.

Încât pentru dispoşiţiunile din categoria a doua mĕ mărginesc numai la cele următoare. Confesiunile se îndatorează a subşterne ministrului planul de învĕţămênt şi împărţirea oarelor în privinţa unor objecte de învĕţămênt. Ministrul statoresce ţinta, ce are a se ajunge în objectele obligate şi mĕsura cunoscinţelor, ce au a se câştiga. El întăresce aplicarea acelui individ, care are a preda învĕţămêntul din religiune scolarilor de altă confesiune.

Ministrul încuviinţează contragerea claselor. Ministrul esmite un comisariu învestit cu drepturi nemărginite la esamenul de maturitate şi statoresce ordinea esamenului de maturitate. Ministrul are voie a cere manualele usuate în scoală şi manuscriptele şi ale esamina; el poate pretinde, sĕ i se raporteze până în detaiu despre referinţele scolare şi despre toate schimbările întêmplate. Află ministrul într'o scoală scăderi morale sau o direcţiune inimică statului, îi stă în voie a insista pe lângă eschiderea individului inculpat şi chiar pe lângă închiderea scoalei etc.

Dispoşiţiunile amintite la rêndul prim vatămă dreptul de legiferare, celelalte dreptul de administrare al confesiunilor. Detragênd statul legislativei bisericesci mai multe dispoşiţiuni spre a le vindica propriei sale legislative, întru cât vine a se cerceta întrebarea despre vătămarea de drept, el nu face nici o deosebire, că oare dispoşiţiile respective sûnt de o însemnătate mai mare sau mai mică, că întru cât diferesc ele de dispoşiţiile luate de confesiuni în cercul lor de activitaie sau sûnt aplicate a le lua.

Nu se poate nega, că între dispoşiţiunile înşirate se află şi de acelea, cari corespund principielor acceptate de biserici, în deosebi de biserica ev. luterană din Transilvania, conform cărora şi-au întocmit scoalele medii. Întrebarea e, sĕ treacă statul marginile legei, conform cărei-a biserica e îndreptăţită a şi regula scoalele medii pe calea legislativei sale.

În privinţa aceasta nu poate esista, după părerea mea, îndoeală. Bisericile protestante posed şi esercitează dreptul de a statorì pentru scoalele lor medii sistemul şi planul de învĕţămênt, apoi condiţiunile instituirei de profesori şi a cualificaţiunei acestora. Pe toate acestea cel puţin partea cea mai mare din ele — şi le reservă acum statul sieşi. Stând lucrul astfel, mai pot afirma oare apĕrătorii projectului, că acesta nu vatĕmă autonomia bisericească? Ministrul de instrucţiune însuşi vorbesce în raportul de motivare al projectului sĕu în următoriul mod:

„Confesiunilor cu autonomie, în deosebi protestanţilor, s'au dat în privinţa scoalelor lor medii drepturii esenţiale, pe cari ale limita sau chiar detrage nu poate fi chemarea legislativei de aḑi. Acele se vor împărţì din contră între toate confesiunile, între conrporaţiuni şi privaţi!“

Chiar şi la începutul desbaterei curgĕtoare s'a esprimat d. ministru într'acolo, că projectul de lege nu conţine nici urmă despre o vătămare a autonomiei bisericesci. Eu aflu mare contraḑicere între cuvintele dlui ministru şi între faptele d-sale, adecă între cuprinsul projectului. Dacă chiar după vederile dlui ministru interesele statului pretinde necondiţionat limitarea cercului de drept autonom al bisericilor, ar fi fost, după părerea mea, o procedură mai deamnă, dacă s'ar fi dat împregiurărei acesteia espresiune directă şi s'ar fi motivat necesitatea ei. A ḑice însĕ de o parte, că chemarea legislativei nu e a relua drepturi odată date, de altă parte însĕ a confisca o parte esenţială a acelor drepturi, e totuşi stranie procedură.

Dar nu se dovedesce prin nimic, că interesele statului ar cere în mod imperativ limitarea plănuită a autonomiei. Se ḑice, ce e drept, în raportul de motivare, că articolul de lege, pe care se basează autonomia protestanţilor în afaceri scolare adecă art. de lege 26: 1791 ar fi pus în perspectivă totodată şi regularea sistemului de învĕţămênt *(ordo studiorum)* pe calea legislativei. La aceasta e de observat, că deşi guvernul a dedus din art. de lege 26: 1791 dreptul şi datorinţa legislativei statului de a regula în modul promis în projectul de faţă ordinea studiilor, nu trebue uitat, că numitul articol de lege vorbesce numai despre Ungaria în înţeles strâns, că acela n'a avut nici când valoare pentru Transilvania, precum n'are nici de present. Autononomia bisericilor transilvănene se basează pe art. de lege 53, 54 şi 55 a dietei din Cluj din anul 1791. În acestea nu se pomenesce de regularea învĕţămêntului pe calea legislativei statului; din contră acestea dau autonomiei bisericesci in afaceri scolare o estensiune mai mare, precum o dă legea singură corespunḑĕtoare. Ministrul, de sine se înţelege, a trebuit sĕ aibă cunoscinţă despre faptul acesta istoric. De aceea e curios, că nu face nici o amintire despre el în raportul sĕu de motivare, din contră se vede a purcede din punctul de vedere, ca şi când articolul de lege ungar şi-ar estinde puterea şi asupra Transilvaniei. Aceasta e frumoasă ilustraţiune la frasa: că chemarea legislaţiunei de aḑi nu e a prescurta drepturile autonome, ci a le împărtăşì şi altora.

Nici în raportul comisiunei nu aflăm basată îndreptăţirea şi necesitatea de a restringe autonomia. Se ḑice acolo în mod laconic, că drepturile câştigate trebuesc bine considerate, cu toate acestea însĕ trebue sĕ dăm statului, ceea ce este a statului şi aceasta domnul raportor în vorbirea de introducere o accentuează mai de multe ori. Şi noi chiar dela această comisie aşteptăm o motivare mai precisă, căci ea în restringerea autonomiei, merge mai mai departe de cât ministru, şi în special o face aceasta în douĕ puncte, mai ântêiu, unde prescrie ca în cele 2 clase superioare în institutele cu limba de propunere nemaghiară, limba şi literatura maghiară sĕ se pună în limba maghiară, tot în această limbă sĕ se depună din amintitele obiecte şi esamenul de maturitate; şi a doua oară unde prescrie ca confesiunile sĕ nu mai aibă dreptul de a cualifica pre profesorii aplicaţi la scoalele lor medii.

Comisia susţine că punctul prim este îndreptăţit din privire la învĕţarea cu succes a limbei statului. Eu cred că autorul projectului s'a greşit la aplicarea cuvêntului respectiv, căci privit lucrul din acest punct de vedere, el poate sĕ fie corespunḑĕtoriu, îndreptăţit însĕ nu. Poate fi îndreptăţit, căci nici eu nu neg că cu chipul amintit învĕţămêntul poate produce mai multe resultate, nu este îndreptăţit, căci vatămă un drept întemeiat pe lege, dreptul confesiunilor de a'şi ficsa ele limba de propunere în institutele lor. Dnul raportor însĕ n'are multă consideraţie faţă cu asemenea drepturi, căci în vorbirea sa între altele ḑice, că limba de propunere nemaghiară în scoalele confesionale este o prea mare concesiune din partea statului. Eu însĕ cred că drepturile câştigate de 100 de ani şi folosite fără vre-o întrerumpere şi îngerinţă nu se pot uşor disputa unei confesiuni. Nici nu mai amintesc că numitele dispoşiţiuni vatămă drepturile naţionalităţilor garantate prin articlul de lege 44 din 1868, căci eu la acest object vorbesc numai din punct de vedere al autonomiei bisericesci.

Trecênd la a doua dispoşiţie din project — la cualificarea profesoriior — aceasta o aflăm motivată cu aceea, că asigurarea unui serios resultat şi ridicarea nivelului învĕţămêntului în scoalele medii o pretinde aceasta cu ori ce preţ. După părerea mea — abstragênd dela drept şi lege, afirmaţiunea merge cam departe, şi eu stau neclătit pe lângă părerea mea fiindcă şi domnul ministru împărtăşesce alte vederi: „De oare ce nu se poate trage la indoeală dreptul confesiunilor de a susţinè scoale, ci ele cu privire la scoalele medii esercitează factice acest drept, prin ce uşurează în mod însemnat chemarea statului; nu li se poate detrage nici dreptul de a-şi cualifica pre profesorii aplicaţi la scoalele lor. Acest drept l'au esercitat ele în faptă şi până acuma.“ Cum consună aceasta cu projectul comisiei, şi ce a putut îndemna pre domnul ministru sĕ-si schimbe vederile şi în vorbirea sa de Luni sĕ ḑică, că statul nu poate da din mâna sa dreptul de a cualifica pe profesori, pe când cu un an mai nainte susţinea că acest drept nu se poate lua dela confesiuni. Dacă regimul 'şi schimbă aşa de uşor vederile, cari l'au condus la facerea projectului sĕu, dacă el astăḑi declară de neesact, ceea ce eri susţinea de esact, nu suntem noi în drept sĕ ne îndoim despre esactitatea principielor din acest obiect şi nu ne putem teme, că preste un an ministrul va avè alte păreri şi faţă cu celelalte principii? Din toate se vede evident, că afacerea, căreia voesce projectul sĕ-i facă capĕt, încă nu este destul de matură, şi că n'a sosit încă timpul deslegărei ei.

Argumentaţiunea din raportul comisiunei, că nivelul învĕţămêntului în scoalele medii se poate promova numai pentru spoliarea confesiunilor de dreptul de aşi cualifica profesorii, nu o recunosc de esactă. Acest scop se poate ajunge şi pre alte căi. Sûnt convins, că confesiunile, al căror sistem de cualificare profesorală n'ar corespunde doară cerinţelor presentului, nu vor întrelăsa a se perfecţiona în mod corespundĕtoriu. Ce se atinge de sistemul bisericei mele, al celei evangelice din Transilvania, nu vreau sĕ ḑic, că el stă pe treapta, care nu mai sufere perfecţionare, la tot casul însĕ este la nivelul învĕţământului din scoalele medii actuale şi la nici un cas nu este aşa de rĕu, ca statul sĕ fie îndreptăţit a-l confisca. Acest sistem a intrat în viaţă la anul 1862. După acest sistem la scoalele medii evangelice numai aceia pot fi şi în realitate se aplică ca profesori ordinari, cari au susţinut esamenul cu bun succes înaintea comisiei pentru esaminarea profesorilor. Membrii comisiunei esaminătoare se denumesce de către consistoriul provincial din bărbaţi, cari au fost profesori la scoalele medii şi ca atari au dat doveḑi vii despre aceea, că ei în specialitatea, pentru carea sûnt denumiţi de esaminatori, au cunoscinţele necesarie. La esamen se admit numai cei ce au depus esamenul de maturitate şi a studiat cel puţin 3 ani la universitate. Ce e drept în această privinţă dispoziţiile din project sûnt mai stricte, esperienţa însĕ ne arată că stricteţa nu este motivată, căci tinerii eşiţi din scoalele medii evangelice sûnt tot atât de maturi pentru universitate ca şi cei din alte scoale medii.

Spre a ridica cualificarea profesorilor la o treaptă mai înaltă, motivarea din project mai aduce şi împregiurarea, că pe acest teren este foarte mare concurenţă, şi că deja numĕrul profesorilor provĕḑuţi cu diplomă a întrecut pre cel al celor aplicaţi şi că aḑi mâne creăm proletariat profesoral; din aceste cause trebue îngreunată cariera profesorală. Nu sunt în posesiunea datelor necesarie, ca sĕ pot esamina esactitatea acestor afirmări. Dăcă stă lucrul astfel, de unde vine că la atâtea scoli din Ungaria şi mai cu samă la cele de sub jurisdicţiunea domnului ministru nu sûnt aplecaţi în numer corespundĕtoriu profesori diplomaţi? Cât timp nu vom primì rĕspuns îndestulitoriu, sûntem îndreptăţiţi a trage la îndoeală esactitatea acestui argument.

Celelalte disposiţiuni ale projectului, prin cari — după cum amintisem — în cele mai multe puncte dreptul de disposiţie se ia dela confesiuni şi se dă guvernului, respective ministrului de culte, se motivează cu aceea, că ele nu sûnt altceva, decât circumscrierea şi specificarea dreptului de suprainspecţiune al statului. Nimenea nu va disputa statului acest drept faţă cu institutele confesionale, şi că el are sĕ fie esecutat prin ministrul de culte. Legile Transilvaniei, şi în special articlul de lege 54 din 1791 cu privire la acest drept ḑice, că Majestatea Sa ca supremul patron al tuturor fundaţiunilor este chemat a supraveghia şi a îngrijì ca ele sĕ fie aplicate *in mentem fundatoris.* Eu cred că nici o biserică din Transilvania nu s'a opus statului în dreptul de supraveghiere al fundaţiunilor şi al altor referinţe privitoare la scoale. Atâta este sigur, că ceea ce se aduce în project ca drept al guvernului trece preste conceptul dreptului de suprainspecţiune. Ce e drept acest concept nu este definit în detaiu în legile religionare, şi recunosc şi eu că o definiţie e de lipsă pe calea legislaţiunei, urmează însĕ din însĕşi natura lucrului, că dreptul ca suprainspecţiune, ca drept de controlă, poate consta numai în a supraveghia, ca legile privitoare la scoale sĕ fie considerate. Nu poate consta el în disposiţiuni positive, după cum e şi projectul de lege, unde se dă ministrului omnipotenţă, ca şi care nici regimului absolutistic nu i-a trecut prin minte.

Repeţesc încă odată, nu pot pricepe cum stând lucrul astfel, se mai ḑice că nu este restrîns dreptul confesiunilor. Înţeleg ţinuta şi argumentarea celor ce recunosc, că projectul atacă autonomia bisericească, cu toate acestea 'l spriginesc, şi pretind ca confesiunile sĕ primească restricţiunea, căci aici e vorba de scopuri mai înalte. Şi aceste scopuri sûnt cultura maghiară şi ideea de stat unguresc.

Aici s'ar putè observa, că cultura este universală, n'are caracter naţional, şi că ea este una şi aceeaşi la toate popoarĕle din lume. Ca ori şi care adevĕrat cetăţean doresc şi eu, ca în această ţeară cultura sĕ progreseze şi sĕ stea la nivelul culturei europene; după părerea mea însĕ aceasta se poate ajunge şi fără a vătăma, sau chiar a confisca în aşa mĕsură drepturile din vigoare. E lucru tare problematic, că vătămarea dreptului ar fi basa, pe carea răḑimaţi vom ajunge un grad mai înalt de cultură. Vătămarea dreptului şi a libertăţei nicăiri şi nici odată n'a promovat interesul culturei.

Nici ideea de stat unguresc nu pretinde disposiţiile cuprinse în project. Şi statul 'şi poate conserva forţa pe lângă susţinerea autonomiei confesionale, şi nu va devenì mai puternic prin aceea, că parlamentul va lua dela confesiuni dreptul câştigat de mult şi va concentra în mânile guvernului o putere de disposiţie peste mĕsură. Aceasta poate fi semnul absolutismului, nu însĕ al întărirei.

Statele absolutistice n'au fost totdeauna cele mai puternice. Nu se poate trage la îndoială că mulţi sûnt, cari sub ideea de stat unguresc, respective sub esecutarea ei înţeleg maghiarisarea tuturor cetăţenilor, încorporarea lor la naţionalitatea maghiară, şi desbrăcarea de naţionalitatea de până acuma. Am însĕ de a observa, că după părerea mea noţiunea naţionalităţii în prima linie este limba maternă, şi ea este proprietatea celor aparţinĕtori respectivei naţionalităţi, proprietate ca ori şi care altă proprietate, şi că conturbarea sau răpirea acestei proprietăţi din punct de vedere moral este de a se pedepsì, ca răpirea ori cărei alte proprietăţi.

Domnul ministru şi domnul raportor susţin că prin acest project nu se ţintesce la maghiarisase. Sûnt aplecat a crede aceasta; nu se poate însĕ nega: că în project sûnt multe desposiţiuni, cari restring drepturile garantate ale naţionalităţilor nemaghiare cu privire la folosirea limbei lor materne. Ce poate fi deci mai natural ca combaterea acestui project, care pe lângă vătămarea autonomiei noastre, opresce şi folosirea limbei noastre. Şi întreb este corect a ne imputa pentru aceasta lipsă de patriotism? Conscinţa 'mi spune, că aceste învinuiri n'au nici o bază.

Şi eu mĕ simt ca cetăţean al acestei patrie şi nu caut alt azil pentru mine afară de această ţeară sciind foarte bine, că aici trebue sĕ trăesc şi sĕ mor. Dar chiar din motivul acesta trebue sĕ protestez hotărît şi sĕrbătoresce contra celor ḑise de d. ministru preşedinte în vorbirea sa de eri, că sasii ar sguduì în lăuntru edificiul statului maghiar şi şi-ar căuta aliaţi spre a sguduì şi în afară. Protestez contra presupunerei, că motivul ţinutei noastre în cestiunea dela ordinea ḑilei, ar fi antipatia şi ura faţă cu statul ungar şi faţă cu naţiunea maghiară. Faţă cu învinuirile şi calumniile aruncate în timpul din urmă, ca de modă asupra poporului săsesc, îmi permit a reamintì ḑisa poetului germân: „Nici un popor nu e bun, nici unul rĕu; fie-care însĕ are curagiu la luptă pentru dreptul sĕu.“

Nu primesc projectul de lege ci spriginesc propunerea de conclus a deputatului I. Gull. (Încheerea şedinţei din 8 Martie a. c.)

Rĕspuns

la „**Echoul**“ *din Nrul 30 al* „*Tel. Rom.*“

(C.) Minunată situaţiune.

Tot pentru acelea-şi espresiuni unul mĕ învinuesce, că, àla Mileticiu, agitez contra potestăţii archiereului, pentru „tinderea lumenilor la puterea absolută în biserică“ luptă, pe carea un episcop bĕtrân sêrbesc ar fi caracterisat o „dă-te tu jos sĕ mĕ pun eu la putere“, — ear altul mĕ învinuesce, că cu „autoritatea“ mea, şi cu „conecsiunile cu ministrii unguresci“ nĕsuesc la „cele mai funeste urmări pentru tinera noastră constituţiune bisericească, de care fie-care om serios, dacă nu este duşman de moarte al statutului organic, trebue sĕ se ferească ca de foc“, căci consecinţa ar fi „despotismul, absolutismul, mâna liberă a episcopului.“

Aşa dară vederile mele, puse pe hârtie în acelaşi timp ar produce „absolutismul“ mirenilor şi „absolutismul“ episcopului în biserică; douĕ lucruri opuse, cari absolut eschid unul pe altul.

„Imposibil“ aşi ḑice eu, — „posibil“ vĕd că ḑic alţii, căci atêrnă mult dela ochilarii prin cari privesce omul lucrurile.

Dacă se uită omul prin ochilari de episcop cu aplecări absolutistice p. e. va afla că vederile mele nu-i convin; ear dacă le privesce prin ochilari de candidat de protopop, care presupune că are mai multă trecere la membrii consistoriului, decât la episcopul, va afla că vederile mele sûnt periculoase.

Dar nici unul, nici altul n'are drept. *In medio veritas.*

Eu nu voiu absolutism, nici în sus, nici în jos.

Eu voiu ordine, voiu respectarea legilor, voiu armonie frăţiască în biserică, voiu o esecutare corectă a liberalei noastre constituţiuni bisericesci, carea sĕ producă în fiii bisericei cel puţin o astfel de interesare şi alipire cătră dênsa, precum o vedem manifestându-se la compatrioţii nostrii reformaţi.

Asta este ce m'a îndemnat sĕ'mi ridic graiul într'o causă, carea pe noi archidiecesanii de loc nu ne privesce, dar carea trebue sĕ privească pe ori-care fiu credincios al bisericei române ortodocse constituţionale din patriă.

Şi cari sûnt cuvintele, cari a 'insuflat Dnului „Echou“ atâta îngrigire de periculul ce ar putè produce „autoritatea“ mea bisericei?

Eată-le:

„Căci sĕ nu trăim în ilusiuni, cuvintele: „alegere“ şi „denumire“ în §§. 50. 51. 52. 53. şi 54 ai stat. org. încât acelea privesc pe protopopul, nu sûnt esacte, căci după lege sinodul nu alege „pe protopopul“ ci face o candidare mai restrînsă, candidare de trei pentru consistoriu, ear' consistoriul nu denumesce, ci alege pe unul dintre cei trei candidaţi de sinod, în fine cel ce eserciează dreptul de denumire este Episcopul“.

Din cuvintele acestea nime nu va putea cetì, că eu aş fi tras la îndoială dreptul de alegere al sinodului protopresbiteral, sau că doară în Stat. org. nu ar sta apriat că în sinodul protteral sĕ efeptuesce alegerea de protopop, — am ḑis numai că aceasta este o „ilusiune“ şi că cuvintele „alegere“ şi „denumire“ „nu sûnt esacte“, ear prin aceasta cred că am constatat numai faptul, aşa precum se aplică în viaţă acei termini, şi aceasta o susţin, fără însĕ a tinde la reducerea drepturilor normate în Statutul organic, pentru factorii chemaţi a face protopopi.

Dar mai multă îngrigire se vede că i-a insuflat dlui „Echou“ (sĕ-mi permită a-l numi astfeliu în lipsa totală măcar a unui semn, la care sĕ mĕ pot provoca) aplicarea terminului „denumire“ care l'am derivat dela consistoriu, atribuindu-l episcopului.

Sĕ mĕ esplic, doară îi voiu alina în câtva nedumeririle.

Scurt şi repede 'i aduc la cunoscinţă, că sub denumire am înţeles „singelia“ carea şi dlui recunoasce, dar chiar şi după Stat. org. (§. 54) cade eschisiv în competenţa episcopului.

Dlui, se vede că nu pune nici un pond pe singelie, chiar nici pe chirotesie, care asemenea este dreptul şi facultatea eschisivă a episcopului, — căci susţine sus şi tare că „acela pe care l'a denumit consistoriul este chiar în puterea acestei denumiri protopresbiter, fără a se cere o nouă cernere şi prin sita episcopului“, — eu însĕ 'mi permit a pune mai mult pond pe singeliă, şi a susţinea că fără de aceea nime n'are jurisdicţiune de protopop, şi prin urmare nu este protopop fie chiar şi denumit de consistoriu.

Eată dară cuvêntul, pentru care am ḑis eu, că în faptă, şi nu după cuvintele statutului org. „cel ce eserciteazā dreptul de denumire este episcopul.“

Urmează sĕ mĕ esplic pentru ce am ḑis că consistoriul „alege“ pe protopresbiter?

Este adevĕrat că cuvintele „alegere“ şi „denumire“ adeseori sûnt sinonime în us, dar mai cu seamă în România, unde cetim mereu că în colegiul cutare s'a denumit de deputat, sau în municipiul cutare s'a denumìt de primar cutare, după conceptul meu însĕ, poate greşit, acel act s'a efeptuit prin alegere, prin urmare respectivul este ales, ear nu denumit.

Astfeliu 'mi închipuesc eu şi actul ce se petrece în sinul consistoriului, când se „denumesce“ protopopul.

Eu aşa cred, că pentru aceea prescrie st. org. ca din sinodul protopresbiteral sĕ se presinte consistoriului trei indiviḑi, ca acesta sĕ aibă din cine alege pe cel mai apt.

Eu aşa cred că dd. asesori consistoriali cu episcopul în frunte, sĕ consultează în consistoriu asupra aptitudinei persoanelor candidate, este foarte probabil, şi n'ar fi lucru omenesc, dacă ar fi altmintrea, ca într'un colegiu de mai mulţi membri, cum sûnt consistoriele noastre, sĕ fie păreri diferite, dar în fine unul totuşi trebue sĕ întrunească maioritatea voturilor.

Ei bine! cum se constatează aceasta? negreşit prin votare. Ce fac asesorii atunci, când fie care votează pe unul din trei candidaţi? Eu aşa cred că fie-care alege pe acela, care-i mai convine din trei inşi, şi aceluia 'şi dă votul seu*).

Dacă asta nu este „alegere“ nu-mi pasă, considere-o alţii de „denumire“, după al meu concept însĕ este alegere, şi pentru asta mi-am luat voie a comite crima în contra literei statului org. ḑicênd că terminul de acolo nu este esact.

Cu multă vervă îmi dovedesce că după litera st. org. sinodul protopopesc „aşa de lămurit precum numai este posibil limbei omenesci“ alege pe protopopul.

Negat'am eu aceasta? Doamne feresce! nu se poate, ca sĕ nu ved şi eu ce stă negru pe alb.

Am ḑis numai, că asta este ilusiune, căci în faptă sinodul protopopesc alege numai candidaţi de protopop — face o candidare de trei pentru consistoriu, din numĕrul eventual mai mare al competenţilor.

Da! alegere este şi ceea ce se efeptuesce în sinodul protopresbiteral, dar susţin şi acuma că nu de protopop, ci de candidaţi de protopop, căci nu de, trei ci numai de un protopop are lipsă tractul; şi dacă concede cineva că consistoriul are drept ca p. e. dintre cei 3 protopopi (sĕ'ţi fac pe voiă) aleşi de către sinodul protopopesc, sĕ delătureze pe cel ce a într'unit 69 de voturi, sĕ delătureze pe cel ce a căpĕtat 2 voturi, şi sĕ denumească pe cel ce a căpĕtat numai un vot din 72, şi asta trebue sĕ o conceadă, căci se basează pe §. 53 al Stat. org. — atunci poftească dlui a trăì în ilusiunea că sinodul protopopesc a ales pe protopopul, eu însĕ nu pot fi atât de naiv, pe lângă toată litera Statutului organic.

---

*) Atunci şi sentenţele în procese divorţiale d. e. ar fi alegeri, căci şi la aducerea lor se votează. Red.

Ba, — şi pentru asta eară-şi mĕ tem că'mi voiu auḑì buchile — eu ţin că pregătirile acele mari, împreunate cu ostenele şi spese multe, ce se fac pentru compunerea unui aparat atât de grandios, cum este sinodul protopresbiteral, adese-ori mai mare de cât sinodul eparchial, sûnt un lucru prea mare pentru de a produce un resultat atât de neînsemnat, cum este votul sinodului.

Alegerea de episcop în diecesele sufragane, este cu mult mai simplă şi mai puţin costisitoare decât candidarea de protopop.

Eată, Dnul meu, înţelesul cuvintelor mele, cari ţi-au însuflat Dtale îngrigiri atât de mari, încât ai aflat de lipsă a atrage atenţiunea tuturor oamenilor serioşi sĕ se ferească de ele ca de foc, dacă nu sûnt duşmani de moarte ai statutului organic, — şi dacă nici după aceste desluciri nu ţi se vor mai alina durerile, eu n'am ce-ţi face, căci eu unul nu sûnt în stare sĕ ţi-le vindec.

Mĕ simt angajat însĕ a mai reflecta la unele împunsĕturi personali, şi la unele teorii, după părerea mea greşite, periculoase şi anticanonice despre chiămarea episcopului, — dar despre acestea din lipsa spaţiului şi a timpului în alt numĕr.

Sesiunea Academiei 1883—84.

Raportul Secretarului General.

Domnilor Membri! Conformându-mĕ art. 12 din regulamentul nostru general, am onoare sĕ vĕ aduc informaţiuni despre lucrările terminate sau pe cale de urmărire, dela data închiderei sesiunei dvoastre, din anul 1882.

1. Activitatea Academiei în anul percurs Academic o puteţi urmărì, Domnilor membri, în procesele verbale ale celor 36 de şedinţe, cari s'au ţinut până la cea din Vinerea trecută, 11 Martie.

În aceste şedinţe s'au ocupat Academia, negreşit, cu multe afaceri de simplă administraţiune, dar nu numai şedinţele din primele Vineri ale fie-cărei luni, ci şi mai multe din cele de peste sĕptĕmână au fost consacrate la desbateri şi ascultări de lucrări şi memorii din diversele direcţiuni ale activităţei Institutului nostru.

Cu bună-samă, procesele verbale nu vor putè sĕ vĕ facă sensibil tot câştigul moral şi intelelectual dobândit din diversele desbateri de peste an, dar acest câştig este real şi se manifestă evident mai cu samă prin deşteptarea atenţiunei publice asupra a numĕroase cestiuni, cari interesează desvoltarea răpede şi sigură a literilor, sciinţelor şi artelor naţionale.

Dintre cestiunile atinse prin diversele comunicări şi memorii citite în decursul anului espirat Academic, voiu amintì aici pe cele următoare:

a) Comunicaţiunea d-lui Gr. Stefănescu asupra unui colţ de mamut aflat în carierile de nĕsip din şoseaua Colintinei.

b) Comunicaţiunea aceluiaşi onor. membru asupra unui fragment de aerolit.

c) Raportul d lui Bucevsky asupra bisericei dela Balilesci a logofĕtului Têut.

d) Raportul dlui Dr. Felix asupra congresului de higienă, din Elveţia.

e) Comunicaţiunea dlui Cogălniceanu, asupra anticităţilor din Basarabia, colectate în Chişineu.

f) Comunicaţiunea dlui Bacaloglu asupra colecţiunilor din Cabinetul de fisică, mai cu seamă din punctul de vedere al electricităţei.

g) Relaţiunea aceluiaşi D. Membru asupra espoziţiunei de electricitate din München.

h) Recensiunea dlui V. Maniu despre documentele din colecţiunea Hurmuzaki.

i) Relaţiunea dlu- N. Ionescu asupra manuscriptului din biblioteca St: Galles, despre Vlad Dracul.

k) Darea de samă a aceluiaş învĕţat coleg despre alt manuscript din o bibliotecă elveţiană relativ la moartea lui Mihai Viteazul.

l) Memoriul atât de plin de informaţiuni, al P. S. Episcopul Melchisedec, despre escursiunea sa din 1882, la numeroase monăstiri în Bucovina, însoţit cu 40 calcuri preţioase după diverse inscripţiuni, dela mânăstirile Putna, Rădăuţi, Dragomirna, Suceava etc. etc.

m) Darea de seamă a aceluiaş neobosit coleg despre inscripţiunea dela Resboeni.

n) Informaţiunea învĕţatului nostru membru corespondinte, dl profesor Haret, asupra aparatului sĕu construit la Paris, prin lucrarea Academiei, şi destinat la mĕsurarea rĕpeḑiciunei apei în canalele descoperite.

o) Raporturile multiple ale dlui Tocilescu, alt membru corespondinte, din cei mai activi, asupra escursiunei archeologice, cu care academia l'a însărcinat în Dobrogea şi în special la Iglitza.

p) Memoriul atât de instructiv şi de un folos real, al aceluiaşi d. membru, despre falsificătorii de anticităţi cari au ajuns a înşela lumea, până şi in Constanţa.

q) Acelaş coleg mai a întreţinut Academia, în o recentă şedinţă despre inscripţiunea dela Isarlic din Dobrogea.

r) Memorialul P. S. Melchisedec despre evangelia dela Resboeni.

s) Informaţiunile dlui Urechie despre manuscriptul acatistului s-tului Haralampie, a documentului aflat în turla Bisericei Trei-Erarchi din Iaşi, a douĕ documente relative la Michaiu Viteazul, descoperite de reposatul Papiu Ilarian etc. etc.

t) Memoriul atât de interesant al d-lui Membru Aurelian, despre starea economică a României în secolul al XVIII-lea.

u) Memoriul D-lui Sturdza asupra documentelor din Wiesbaden.

Activitatea internă a Academiei a provocat lucrări esterne, cari i s'au comunicat cerêndu-se avisul ori deslegarea ei. Voiu cita dintre toate:

a) Memoriul dlui Alecs. Pencovici asupra escursiunei sale la Românii din Macedonia şi la Muntele Atos;

b) Scrisoarea d-lui Lieutaud, membru important al Felibrigilor şi al Societăţei de limbi romanice, din Sudul Franciei, prin care cere avisul Academiei asupra inscripţiunilor după unele tave de metal, aflate de el, în mai multe biserici catolice din aceea parte a Franciei, etc.

Ambele lucrări sûnt trămise în cercetarea secţiunei noastre de istorie.

c) Scirea ce dl Creţu a făcut sĕ prevină despre un codice nou aflat de d-sa în Bucovina, cuprinḑênd un evangeliar cu o limbă românească amintind pre acea a codicelui Măhăcean, a interesat viu Academia. Acel codice încredinţat de dl Creţu în mânile colegului nostru dlui Sbiera, sperăm că va venì neîntârḑiat în mai directă cunoscinţă a academiei. Până atunci academia, pe cât 'i a stat în putinţă, a făcut din această descoperire interesantă objectul unor desbateri speciale.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Concert.) Duminecă (mâne) seara va avè publicul din Sibiu ocasiunea de a asculta pe dl *Nagy Jacob*, renumitul flueraş virtuos în specialitatea sa. Am avut ocasiunea de a conversa cu dl Nagy Jacob şi a ne convinge despre rolul cel însemnat ce şi-a însuşit pe terenul musicei instrumentale în specialitatea dênsului. Ceea ce a fost Paganini cu violina, dl Nagy este cu fluerul. Duminecă în sala redutei dela „împĕratul romanilor", între alte care le vom numĕra mai la vale, auḑitoriul va asculta un duet pe un unic instrument esecutat de unul şi acelaşi individ. Interesant va fi pentru publicul român aria „Pĕcurariul când şi-a perdut oile." Dl Nagy, care a percurs Europa cruciş şi curmeḑiş şi are documente nu numai despre virtuositatea sa musicală, dar şi despre filantropia sa, fără deosebire de naţionalitate, ar fi pĕcat a nu fi auḑit de acei căror li se oferă ocasiunea.

Programa concertului,

la care vor coopera doamna Emilia Geyer, domnişoara Berta Riesenberger şi un cuartet de bărbaţi dela „Hermania", sĕ împarte în douĕ despărţeminte. In despărţemêntul cel dintâiu concertistul va ḑice în flueră „*Duett-Variationen über ein steirisches Lied*"; *Potpouri-Fantasie asupra imnului unguresc „Szozat" şi melodii polone*; duett sub titlul: *capitularea din 1849 la Şiria* (Világos) de concertist, ḑisă cu un concertino englez, fluer şi acompaniată de piano; *Trei cântece pentru sopran* cântate de Dşoara Riesenberger; *Pecurariul român din ţinutul Haţegului se desteaptă din somn şi nu 'şi află oile, prinde fluera şi ḑice în ea ca sĕ'l audă oile şi cânele şi se scie unde este el*; *când el resuflă aude resunetul* (ecoul) *şi se miră cine rĕspunde la fluera lui. Căletoriul stă şi 'l ascultă din apropiere şi din depărtare* — de concertist.

Despărţemêntul al doilea se începe cu „*Grandvariation et finale asupra imnului popular român*", dedicat M. S. Alexandru III şi propus de concertist, acompaniat de piano; *Doue cântece pentru cuartet de bărbaţi* de chorul „Hermania"; *Variaţiuni asupra carnevalului de Veneţia* compuse şi propuse de concertist, acompaniat de musică; *trei cântece pentru sopran*, cântate de dşoara Riesenberger; *Népdalok: „El hasadt a tilinkóm, nem jól szól*; *„Cserebogár, sárga cserebogár"*; *Erdélyi fülemilék czimü csárdásak* transcrise resp. compuse şi propuse pe lângă acompaniament de piano de concertist.

Preţurile locurilor:

Logea mare 3 fl., mică 2 fl., loc cercle 1 fl., loc în balcon 80 cr., stal (Sperrsitz) 60 cr., bilet de întrare 40 cr., bilet pentru studenţi 30 cr. — Inceputul la 7½ oare seara.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 29 Martie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Strisuri fonciari ale institutului „Albina"		100 30
Galbin.	5.66	5.62
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemţesci . . . , ...	58 45	58.50

Nr. 616 1882. [391] 1—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului representanţei oraşului Ogna (Vizakna) luat în adunarea publică ţinută în 24 Martie a. c. Nr. 38 se va esarênda în **9 Aprile 1883** la **9 oare** înainte de ameaḑi în salele magistratului oraşului prin licitaţie publică celui ce va da mai mult fênaţele şi agrii aparţinĕtori alodiului orăşănesc pentru **7 ani** de ḑile începênd din **9 Aprilie 1883** până în **31 Decemvre 1889.** Despre aceasta se încunoscinţează cei ce voesc a lua în arêndă cu aceea observare că condiţiile licitaţiunei se pot consulta ori şi când în cancelaria oficiului orăşenesc, şi că oferte inzestrate cu cele necesare şi provĕḑute cu cauţiune sĕ se trimită tot la cancelaria susatinsă până la terminul licitaţiunei.

Ogna (Vizakna) 28 Martie 1883.

Magistratul oraşului.

Nr. 78 1883. [392] 1—3

EDICT.

Oprea Bârsan de religiunea gr. or. din Sĕlişte, comitatul Sibiiului, carele de preste cinci ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Ioana n. Bucur Popa, tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta, ca în termin de un an şi o ḑi dela prima publicare a acestui edict, sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial căci la din contră şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contră-i de soţia sa.

Sibiiu, 18 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei ca for matrimonial de I. instanţă.

Banca generală de asigurare mutuală „TRANSILVANIA".

A XIV-lea adunare generală ordinară

va avè loc **Duminecă în 8 Aprilie c. n. a. c.** la **3 oare** după prânz în casa propriă a institutului *(strada Cisnădiei Nr. 5.)*

Obiecte de pertractare sûnt:

1. Darea de seamă despre afacerile anului 1882.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Intregirea consiliului administrativ.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare.
5. Propuneri incurse.
6. Sorţiri de obligaţiuni ale fondului de întemeiare.

Sibiiu în 9 Martie 1883.

[387] 2—2

Consiliul administrativ.

Zambach şi Gavora.

Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [205] 28—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 33. Sibiiu, Marţi 22 Martie (3 Aprile) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Ḑiua a 5 a a desbaterei.)

Şedinţa o deschide preşedintele **Pechy** la 10 oare a. m. Se presentă unele petiţiuni. Comisiunea de imunitate înaintează raportul sĕu referitor la dep. Istoczy. Urmează continuarea desbaterei asupra projectului.

Baron Desideriu Pronay, (inspector general al bisericei evang. ungurene): Onorată casă! Cu cât se interesează cineva mai mult pentru o causă, cu atât e mai posibilă iritaţiunea şi cu aceasta pasiunea. Recunosc, că mĕ interesează foarte mult obiectul din întrebare, mĕ voiu nisuì însĕ sĕ rĕmân obiectiv cu risicul chiar de a devenì neînteresant. (Aplause).

Atât ca întroducere! Dimensiunile desbaterei dovedesc importanţa obiectului de sub discusiune. Importanţa aceasta o a arĕtat şi referentele, ba partea primă a raportului sĕu nu e alt ceva, decât o parafrasă a acestei importanţe. Comisiunea, voind sĕ arete cât e de importantă causa, aduce în în raportul sĕu următoarele date: în Ungaria esistă 179 scoale medii cu 2400 şi câţi-va profesori şi 38,000 scolari. Datele acestea sûnt interesante fără îndoeală; causa instrucţiunei ar remânè importantă chiar şi atunci, când în loc de 179 scoale ar fi numai 79 şi în loc de 2400 profesori numai 1400. În casul acesta ar forma înmulţirea numĕrului scoalelor medii una din întrebările cele mai importante, cu cari ar trebuì sĕ ne ocupăm. Comisiunea argumentând importanţa causei în modul arĕtat ia lucrul prea în general. Ea trebuia sĕ ne dea o icoană viă despre stadiul, în care tocmai se află scoalele medii din patrie. Fiindcă nici unul dintre vorbitori n'a adus date detăiate în direcţiunea aceasta, sĕ-mi fie permis a aduce eu câteva. (Sĕ auḑim!) Aceasta va fi de lipsă chiar şi spre ilustrarea obiectului. Projectul nu poate fi privit numai aşa de sine. Din asemĕnarea projectului şi a intenţiunei acestuia cu starea faptică a lucrului se va putè combina aceea ce e mai oportun a se face în asemenea împregiurări. Din raportul comisiunei sciu, că numĕrul scoalelor medie e 179. Între acestea sûnt unele, anume 89 gimnasii şi 26 scoale reale, institute de acelea, cari sûnt împărţite în districte scolare şi stau sub ministrul cultelor, un caracter privit din partea multora de controversant.

E întrebarea, câte scoale de aceste sûnt de stat? Din bugetul statului se spriginesc respective susţin 8 gimnasii şi 26 scoale reale.

Din fondul scolar se susţin 33 gimnasii, de către preoţime din deosebitele ordini 34, la olaltă 67; acestea cu caracter catolic. Titulul scoalelor susţinute din fondul scolar e „regesci catolice“. Dl ministru m'ar deobliga mult, dacă mi-ar spune ce însemnătate are aici numirea „regesci“, e ca sinonimă cu „de stat“? (Ilaritate în stânga.)

Afară de institutele acestea mai sûnt în însaşi Ungaria încă 19 gimnasii evang. luterane, 30 ev. elvetice şi unul combinat protestant. La olaltă 50. Gimnasii unitare sûnt 3. Superintendentura confesiunei aug. din Transilvania are 5 gimnasii complete, 5 necomplete, greco-orientalii au 3 gimnasii: din raportul ministerial din anul trecut am vĕḑut în fine, că are a se înfiinţa un gimnasiu israelit cu 1 clasă.

E interesant a scì şi aceea, cât oferă statul spre scopuri de instrucţiune în scoalele medii. În bugetul statului sûnt preliminaţi pentru gimnasii 143,000 fl. pentru scoalele reale 430,000. Inspecţiunea acestor institute, (aşa numitele directorate scolare cercuale,) costă aḑi 33,000fl.

Sĕ comparăm acum aceea, ce dau confesiunile spre asemenea scopuri. Voiu sĕ amintesc numai una, căci nu e bine a te confunda în date statistice, când durează desbaterea prea lung, cu toate că nu e neînteresant.

Confesiunea evang. din Ungaria dă pentru gimnasiile sale 296,000 fl. Confesiunea, care constă din locuitorii cei mai sĕraci ai Ungariei, dă aşa dară mai de două ori atât ca statul, ba încă mai mult.

Se vede cât de mic e spriginul statului faţă cu scoalele medii. Se vede în ce legătură strînsă stă învĕţămêntul din scoalele medii cu confesiunile. Se vede şi aceea, că între scoalele medii numĕrul relativ mai mare îl formează scoalele protestante, căci fără de scoalele transilvane săsesci, cari se află într'o stare specifică, şi între cari ar fi după părerea mea în protestantism a se trage o linie mărginaşe, (aplause în stânga estremă,) sûnt 53 scoale protestante. Considerând pe cele susţinute din fondul scolar de catolici, după ce d. ministru n'are de gând a ne da desluşirea cerută, ar fi scoale catolice 67, ear protestante, afară de cele din Transilvania, 53.

Şi din aceste puţine date se vede, că de câte ori vine vorba despre scoalele medii, trebue sĕ se vîre în desbatere vederi şi întrebări confesionale. Aceasta o aduce cu sine împregiurările. De aceea trebue discutat şi luat la critică projectul de faţă şi din punct de vedere confesional, la din contră am greşì. Voiu cere a vorbì despre project din punct de vedere confesional cu considerarea împregiurărilor date fără însĕ a mĕ mărginì la acest punct. Voiu critica şi-mi voiu desvolta părerea nepretensivă asupra projectului din punct de vedere confesional, a doua din punct de vedere didactic-pedagogic şi în fine din punct de vedere special naţional maghiar. (Aplause în stânga estremă.) Dacă, mânecând din aceste trei puncte de vedere, voiu constata, că projectul e rĕu, onorata casă sĕ nu-mi ia în nume de rĕu, atunci nu-l primesc de basă nici pentru desbaterea generală. (Aplause în stânga estremă.) Sciu, care e la noi desvoltarea creştinismului, sciu ce posiţie şi-au câştigat la noi protestanţii în urma lungilor lupte, ce le-au avut. Art. de lege XXVI: 1791 e însemnat punct epocal. Purceḑênd dela art. acesta de lege am sĕ reflectez dlui ministru preşedinte. D sa ar fi dorit, că la dejudecarea întrebărei acestei sĕ se fi privit causa dintr'un punct de vedere mai înalt şi nu din cel confesional. Ce înţelege d-sa sub „punct mai înalt“ nu sciu, căci nu s'a esplicat, dacă purcedem însĕ din punctul confesional cuprins în art. de lege XXVI: 1791 „*stabiliendae perpetuae harmoniae ac unionis*“ (causa), adecă din punctul de vedere a binelui comun, a păcei şi a concordiei între confesiuni, eu cred, că purcedem dintr'un punct destul de înalt. (Aplause în stânga.) După părerea d. ministu trebue sĕ facem deosebire între timpurile, în cari confesiunile îşi apărau drepturile autonome faţă cu un regim absolutistic, şi între timpurile, în care avem de a face cu un regim constituţional. D. ministru are drept; aḑi ne aflăm în faţa unui regim constituţional, şi aceasta e deosebirea. Dl ministru se îndoesce, că legea aceasta fiind adusă, va causa încurcături. Îi dau drept dlui ministru. Frecări mici, cari vor jignì învĕţămêntul, nu vor lipsì; aceasta o sciu din esperienţă. Dl ministru a mai ḑis, că la cas, când nu se vor nasce încurcături din legea adusă, opiniunea publică va numì pe cei ce au preḑis astfel de încurcături profeţi mincinoşi. Profeţi mincinoşi! Dacă e vorba de profeţi mincinoşi, dl ministru, deşì recunoascerea e lucru greu, va putè scì totuşi, cine sûnt acei profeţi. (Ilaritate în stânga estremă.) Acela, care locuesce într'o casă de sticlă nu prea aruncă cu petrii în giurul sĕu. (Aplause vii în stânga estremă.)

Voiu sĕ mai amintesc ceva relativ la politica regimului în întrebările aşa numite politice-bisericesci. Deşi e mare puterea şi influinţa d. ministru preşedinte, la dênsul totuşi se potrivesce proverbul germân: *Man glaubt zu schieben und man wird geschoben.* (Socotesci că porţi tu de nas şi când colo te poartă pe tine alţii.) (Ilaritate şi strigăte în stânga estremă: Aşa e!) După ce mi-am permis aceste reflecsiuni, permiteţimi sĕ ḑic câte-va cuvinte la acele susţinute de d. dep. Berzeviczy. Dsa a ḑis, că cei de partea aceasta a casei susţin vederi învechite şi că dênsul representă vederile generaţiunei noue. Nu sciu, cât e de bĕtrân d. dep., 1—2 ani nu formează deosebire şi aşa ne putem considera aparţinênd unei şi aceleiaşi generaţiuni. Deşi mĕ ţin aşa dară de generaţiunea veche, totuşi nu pot împărtăşì vederile dlui deputat relativ la scopurile statului şi la procedura guvernului. Istoria referinţelor din patria noastră e specială, încât nu o putem judeca fiind preocupaţi de doctrinele deduse din şabloanele Europei apusene. (Aplause în stânga estremă.) Dl. deputat purcede dela ideea suveranităţii statului. Aceasta e fără îndoeală înaltă ideeă. Dênsul ḑice, că statul trebue sĕ-şi estindă activitatea asupra tuturor lucrărilor, guvernul trebue sĕ controleze totul, căci el e controlat de parlament. Guvernul are înfluinţă relativ la compunerea parlamentului, o influinţă, pe care nu o controlează nimenea. Dl. dep. vorbesce de deosebirea între liberalismul vechiu şi nou. E curioasă noţiunea liberalismului. Faţă cu noţiunea aceasta ne aflăm într'o posiţie încât ne temem, eu cel puţin, mĕ tem, a fi privit de aparţinĕtor al partidei liberale. (Aplause vii în stânga şi în stânga estremă. Ilaritate în dreapta). Deşi s'au schimbat împregiurările, timpurile şi mijloacele de lipsă întru realisarea unei astfel de idei, pentru care se interesează într'o formă, tinĕr şi betrân, sûnt convins, că mijlocul întru realisarea independenţei statului nu e o sabie ruginită deamnă de aruncat în camera de anticuităţi sau în museu, ci o sabie bună pentru mâna noastră. (Aplause vii în stânga estremă).

Dl deputat a susţinut, că protestanţii în faţa patentei lui Thun au fost spriginiţi în luptă de catolici. Cunosc şi eu lupta aceea, deşì nu ca martor ocular, ci din istoria ei, întru cât e scrisă şi din tradiţiunile familiare şi sciu, că întreaga naţiune a spriginit protestantismul în luptă. Se înşeală însĕ dl dep., când crede, că protestantismul ar fi păşit unit la luptă. Despre confesiunea ev. elv. nu se poate nega, se poate însĕ despre cea luterană. Între luterani se aflau patentalişti, cărora le lăsa gura apă după carnea din oalele patentei. (Strigăte vii în stânga estremă: Aşa e!) Nu mĕ mir de loc domnule deputat, că unii din protestanţi sûnt pentru projectul de faţă. (Ilaritate în stânga estremă.) O parte mare dintre ei se acomodează projectului din aceleaşi motive, din care se acomodează Dl deputat, anumit acei deputaţi, cari sûnt prietinii atotputerniciei statului, pentru cari ordinea, disciplina şi autoritatea e trinitatea, înaintea căreia îngenunche. Libertatea e altă întrebare! (Aplause vii în stânga estremă.) Sûnt şi protestanţi, cari se entusiasmează de libertate. Eu stimez convingerea fie-căruia, chiar şi dacă îşi caută scăparea în absolutism, dacă aceasta e sincera convingere. Şi spre scopul acesta se pot aduce argumente. Au fost state puternice, cari au devenit mari prin absolutism. Dl deputat însĕ ţine pe sasii de aliaţii nostrii, fiindcă s'au opus projectului, deşì noi nu-i recunoascem. Sĕ-mi fie permis a amintì, că sasii nu sûnt aliaţii nostrii, ei sûnt cel mult procurorii nostri nechemaţi; care este remuneraţiunea astorfel de procurori, o spune proverbul maghiar. (Ilaritate şi aplause în stânga estremă.) Dar ei nu sûnt nici procurorii nostri nechemaţi, ci (sgomot şi mişcare în dreapta. Sĕ auḑim! în stânga estremă) ei sûnt la noi aşa ca şi când cineva ar voì sĕ facă partidei guvernamentale imputare că votează adesea cu noi. Între Croaţi se află mulţi, cari s'ar potrivì în alianţa săsească. (Aşa e! în stânga estremă.) Atâta la cele ḑise de d. deputat.

Sĕ mĕ reîntorc la obiect: la critica projectului de faţă şi la compararea lui cu situaţiunea creată de art. de lege XXVI: 1791. Punctul meu de vedere în privinţa aceasta nu e greu, căci puţine mai am de a adauge la cele ḑise deja de domnii Helfy şi Mocsáry.

Dl ministru de culte a ḑis că *coordinatio literariae institutionis* a adus cu sine crearea acestui project, care nu e altceva decât împlinirea normelor cuprinse în §. 5 al art. de lege XXVI: 1791. Fiindcă dl ministru respectează atât de tare §. 5 i-aşi recomânda şi § 6. (Aşa e! stânga estremă.) Intenţiunile art. de lege XXVI: 1791 n'au fost altele decât că şi protestanţii sĕ fie siiiţi a primì acelaşi plan de învĕţămênt, care are valoare şi în scolile catolice la cas, când acest plan ar fi statorit de dietă. Despre deosebirea aceasta dl ministru de culte nu vrea sĕ scie nimic, fiind-că în projectul de faţă şi-a reservat sie şi statorirea planului de învĕţămênt. (Aplause în stânga estremă). La început, ce e drept, n'a voit sĕ primească în project nici planul de înveţămênt şi nici chiar obiectele de învĕţămênt. Aceasta o dovedesce projectul primordial constătătoriu din 28 paragrafi (Aşa e! stânga estremă.)

Aceasta e interpretarea verbală a legei; care e cea logică? Pe basa interpretărei logice intenţiunea legei e: sĕ nu se estindă puterea statului, precum e ea în institutele de stat, şi asupra scoalelor protestante. Dieta ar putè schimba disposiţia aceasta a legei, regimul trebue numai sĕ fie sincer şi sĕ recunoască, că în interesul statului vrea sĕ schimbe § 5 din art. de lege XXVI: 1791. Chiar dacă ar corespunde projectul de faţă articolului de lege citat mai sus, s'ar afla multe puncte de mânecare, din cari l'ai putè respinge. Este de altcum în puterea dietei a respinge projectul şi dacă corespunde şi şi dacă nu corespunde art. de lege XXVI: 1791. E însĕ altă întrebare dacă e consult a schimba o lege fundamentală, precum e art. de lege XXVI: 1791? Statul dă puţin pentru scoale, cel ce oferă puţin, are puţine drepturi. Acela care aduce pentru un lucru puţine jertfe, trebue sĕ conceadă drepturile, celui care poartă sarcinile.

Ministrul preşedinte a rĕspuns dlui Mocsary, că, fiind autonomia protestantă un lucru atât de glorios şi înalt, nu se poate da pe bani. Sûnt casuri de se confiscă drepturile cele mai sacre din consideraţiuni ale dreptului public.

Espropriatul bună oară nu-şi dă dreptul bucuros din mână cu toţi banii, ce-i primesce. Aceastǎ confiscare e adesea vătĕmătoare, e însă justificată din punct de vedere al dreptului public. Dacă se iau drepturi şi se dau bani în schimb, e espropriare. Ce va fi însĕ aceea, când se iau drepturi fără a se da ceva în schimb? Onorată casă binevoiească a o judeca.

Al. Csanady: Furt! (Ilaritate.)

Bar. D. Pronay: Situaţiunea e şi în altă privinţă alta, când afirmă d. ministru preşedinte că ar fi ciudat lucru dela protestanţi, dacă pentru autonomia lor ridică pretensiuni şi o aduc în negoţ pentru bani. Eu ţin autonomia de o comoară, care nu se poate da pe prestigiuri materiale. Din art. de lege XX: 1848 resultă clar, că în patria noastră s'a simţit, că statul e în câtva debitorul protestanţilor. În legea aceea e espres ḑis, că toate trebuinţele bisericesci şi scolare ale confesiunilor recepte sĕ se acopere din venitele publice ale ţĕrei. Am avè drept sĕ pretindem aceasta, nu o facem însĕ, fiindcă cunoascem starea financiară a statului. Eată de ce n'are drept d. ministru preşedinte cu aserţiunile sale. (Aplause).

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 21 Martie.

„Deutsche Zeitung“ din Viena publică în Nrul dela 1 Aprile n. o telegramă dela Bucuresci, în care se ḑice, că sûnt lipsite de temeiu scirile din foile unguresci, care reduc mişcările românilor ardeleni din causa projectului scoalelor secundare la o agitaţiune iredentistă condusă din Bucuresci. De altă parte un articul din „P. Ll.“ care face pe statul român responsabil de tiradele şovinistice a unor foi de colportagiu din Bucuresci, punênd în perspectivă evenimentul că Ungaria va anecta România, a produs resens neplăcut în cercurile guvernului român, de oare ce foaiei numite i se atribue relaţiuni intime cu oficiul de esterne din Viena, cu care România vrea sĕ trăească în relaţiuni amicabile.

Cum este cu resensul neplăcut în sferele guvernului din Bucuresci, nu scim. Ce scim este, că „Românul, cărui i se atribue oficiositatea cea mai înaltă, în numĕrul de Duminecă, la locul de frunte, se ocupă după cestiunea Dunărei şi cu mişcările românilor ardeleni. „Românul“, după ce amintesce că cestiunea Dunărei s'ar putè resoalve foarte uşor de români cu cestiunea unui canal dela Cernavodă la Constanţa, respunde lui „P. Ll.“ şi anumit la articolul, de care amintesce „D. Ztg“. Este lung respunsul, ca şi articolul. Neagă toate binefacerile câte pretinde „P. Ll.“ a le avè România dela „Unguri“ şi numeră dintre cele multe vre-o câteva şicane, căror sûnt espuşi articolii, ce în puterea tratatului de comerciu, ar trebuì sĕ între nejigniţi în Ungaria. Venind la anecsiune „Românul“ continuă:

„Aceste ameninţări, cari nu pot sĕ provoace decât rîsul, precum şi projectele nebune, ce ni se presupun nouă Românilor, dovedesc că nu se prea înşală cei cari atribuesc Ungurilor o imaginaţiune cu totul asiatică şi o tendenţă destul de pronunţată la escentricitate. Când un organ ungueresc, reputat cel mai serios şi considerat ca oficios, ţine un asemenea limbagiu, faţă cu un stat vecin se esplică pentru ce toate popoarĕle europene nu'şi pot figura pe Unguri alt-fel, decât cu pene la cap şi cu pinteni la picioare.

„Această disposiţiune firească a Ungurilor îi face negreşit a ne bănuì şi pe noi Românii de a fi atinşi de acelea disposiţiuni la grando-manie.

„Stranie trebue sĕ fie în adevĕr imaginaţiunea şi cugetarea ungurească, pentru ca sĕ admită un singur moment ca lucru serios şi posibil, anecsarea României cătră Austro-Ungaria.

„Ungurii merg până acolo cu aspiraţiunile de pe o altă lume, încât nu bagă de seamă că nu o pot scoate la capĕt chiar cu elementul românesc din Ardeal, despre ale cărĕia tendenţe şi mişcări sûnt în totdeauna foarte îngrigiaţi. Ce ar face scumpii nostri vecini, când numĕrul Românilor nu ar mai fi de trei milioane, ci de opt? Oare aşa numitul regat daco-român, de care se tem atâta Ungurii, nu ar fi realisat, deşi în alt mod şi sub o altă formă, chiar de câtră vecinii noştri.

„Asemenea lucruri nu se discută decât în glumă.

„Noi n'am făcut nimic, n'am ḑis nimic până astăḑi, ca sĕ merităm sĕ ne ḑică organul oficios ungueresc, că „ni s'a urcat Griviţa la cap“.

„Organele ungurescì vorbind însĕ pe faţă de anecsarea României, avem dreptul sĕ le ḑicem că li s'a urcat Dunărea la cap.

„Şi noi am luat cel puţin Griviţa, pe când Ungurii n'au luat si nu vor lua nici odată Dunărea.

„Apoi Ungurii, cari vorbesc de anecsarea României, n'ar trebuì sĕ uite că deşi ei au ajuns până la Viena, n'au putut însĕ trece nici odată de Têrgoviştea. Ungurii n'ar trebuì sĕ uite că acelaşi Corvin, care a luat Viena abia a putut sĕ scape cu fuga şi cu o săgeată în spate dela Baia.

„România a avut lupte seculare cu imperiul otoman, în timpul celei mai mari puteri a lui; ea s'a aflat în atingere directă cu fruntariile puternicului imperiu şi cu toate acestea în Bucuresci giamie turcească nu s'a vĕḑut nici odată. Nici chiar pentru a face comerciu, Turcii nu erau admişi pe teritoriul românesc decât provisoriu şi cu anumite permisiuni; pe când în Ungaria, ţeară mult mai adăpostită din partea Turciei, şi până în faimoasa Buda-Pesta a Ungurilor, moscheele şi minarelele s'au ridicat multe decenie spre a afirma dominaţiunea musulmană.

„Nu va fi nimeni, care sĕ nu-şi esplice aceste amintiri istorice din partea noastră, în faţa ameninţării de anecsare precum n'ar fi nimeni, care sĕ nu găsească legitim din partea noastră, sĕ luăm istoria în mână şi sĕ arĕtăm, cari sunt adevĕratele binefaceri, pe care Românii le-au suferit dela Austro-Ungaria.

„Lăsăm însĕ aceste amintiri pentru altă dată, în speranţă că ḑiariştii unguri vor revenì la simţĕmêntul realităţii lucrurilor“.

„În Bosnia este linisce“, ḑice ironic „Egyetértés“. Organul oposiţiunei motivează, pentru ce e „linisce“ în oficioasele din ambe jumĕtăţile monarchiei, era sĕ ḑicem în Bosnia şi Erţegovina. Este vorba de niscari operaţiuni financiare cu casa Rothschild şi atunci trebue sĕ fie linisce.

O telegramă dela Cattaro, datată din 31 Martie n. turbură liniscea oficioasă spunênd, că Stoia Covacevici, căpitan de insurgenţi a eşit cu banda sa din Muntenegru şi a întrat în ţinutul dela Gaţco, unde a şi pus mâna pe 29 capete de vite cornute.

Uciderea lui George de Mailath.

Ḑiarele din Budapesta aduc detaiuri despre obducţiunea ucisului, despre catafalcarea lui, despre cea dintâiu binecuvêntare a cadavrului din partea cardinalului Haynald şi despre nenumĕratele condolenţe, căror se dau espresiune în tot chipul: de singuratici şi de corporaţiuni.

La înmormêntare, Maj. Sa va fi representat de adjutantul sĕu bar. Mondel.

Curioase sûnt părerile medicilor, cari au sĕvêrşit obducţiunea. Acelea spun, că inima ucisului începuse a se învĕlì în seu şi aşa tot muria el mai târḑiu lovit de apoplecsie. Coroana însĕ o pune un articlu de fond din „P. Ll.“ de Dumineca. „In secretul funest, ḑice oficiosul budapestan, eată şi o raḑă de lumină, dinaintea căreia dispar toate presupunerile romantice înfiorătoare, ivite în urma evenimentului sângeros, încât abia mai încape altă presupunere afară de cea a unei ucideri ordinare esecutată cu rară crudelitate. Fiind însĕ în sfatul providenţiei hotărîrea nestrămutată că oribilul trebue sĕ se întêmple, atunci ne vine a ḑice: mulţămită lui Dḑeu că s'a întêmplat cum s'a întêmplat. Crimă bestială, însĕ nimic mai mult decât atâta“... De sigur că înţeleptul organ vrea sĕ ḑică că i pare bine că uciderea n'are fond politic. Mulcomirea aceasta are, ca sĕ fie o mângăere pentru cei ce jelesc pre reposatul?! Ori cum va fi, dar mulcomirea are o vibraţiune suspectă.

În privinţa naturei ucidereì ne temem că nu vom ajunge a fi în clar nici odată, în tocmai ca şi cu afacerea dela Tisza-Eszlár. Acum cetim, că poliţia a dat de urmă şi aceasta se va întinde departe, până publicul 'şi va uita de afacere şi cine scie, dacă va mai ajunge treaba şi la o pertratare sau resoluţiune, precum n'a ajuns nici afacerea dela Tisza-Eszlár.

A X adunare generală ordinară a Institutului de credit şi de economii „Albina“ ţinută în 30 Martie 1883.

Preşedintele societăţii Domnul *Iacob Bologa* deschide adunarea la 10 oare înainte de ameaḑi, constată presenţa a 21 acţionari, cari representă 163 voturi, cum şi că sûnt depuse cu totul pentru participare la această adunare 469 acţiuni; denumesce în sensul §. 25 din statute pe dd. Corneliu Tobias şi Visarion Roman de notari ai adunării, ear pe dd. Dr. Aureliu Brote şi Vasilie Harsianu de scrutatori, şi declară adunarea în sensul §. 26 din statute de constituită.

În sensul publicaţiunei de convocare din 15 Februarie 1883, preşedintele pune la ordinea ḑilei raportul anual al Direcţiunei. Directorul esecutiv d. Visarion Roman dă cetire acelui raport în următorul cuprins:

Domnilor acţionari!

Conform art. 33 din statutele institutului avem onoarea, a Vĕ presenta raportul general şi bilanţul periodului al ḑecelea de gestiune, al anului 1882.

Cu ocasiunea aniversării a ḑecea dela înfiinţarea institutului, în raportul nostru din anul trecut, făcuserăm istoricul scurt al institutului nostru. Daţi-ne voiă, sĕ completăm acel istoric astăḑi, când încheem al ḑecelea an de gestiune.

Luând a mână dările de seamă ale administraţiunei societăţii noastre din toţi ḑece anii trecuţi, vom constata cu bucurie o desvoltare continuă şi un progres crescênd al institutului. Fie-care raport anual începe cu constatarea de resultate mai mari ca ale anului precedent, prin urmare mai mari ca ale tuturor anilor trecuţi. În unii ani s'au obţinut chiar resultate estraordinare. Nici odată însĕ în curs de ḑece ani institutul nostru n'a dat îndĕrĕpt.

Că dividenda anului 1879 a fost de $9^0/_0$, faţă de $9^1/_2{}^0/_0$ a anului 1878, provine dela modul, cum adunarea generală a găsit cu cale, a face distribuirea profitului curat anual. În 1878 s'au amortisat din contul speselor de fondare, ca şi în premergĕtorii trei ani 1400 fl., în 1879 însĕ aceea amortisare s'a efectuit în sumă îndoită, adecă cu 2800 fl. Deci nu totdeauna cifra dividendei este mĕsurătoarea venitului curat al unui an.

În ce mĕsură institutul „Albina“ a corespuns în timp de 10 ani scopului indicat în primul §. al statutelor sale: „de a procura locuitorilor ţĕrei, mai ales poporului ţĕrean agricol, capitalele şi creditele necesare“, — o spun cifrele cu adevĕrul lor matematic. După tabela E. anexată bilanţului pentru 1882, institutul a acordat în timp de 10 ani trecuţi 41,751 împrumuturi în suma totală de 13.958,767 fl. 85 cr. Dacă considerăm, că credincios scopului amintit clientela institutului este formată mai cu seamă din populaţiunea ţĕrană română, din proprietarii nostri mici, adecă din aceea clasă, care după referinţele noastre a fost şi mai este încă cu totul lipsită de altă resursă de credit: atunci este evident, că institutul nostru aduce marcante servicii în desvoltarea agricolă a ţĕrei noastre şi respunde la o trebuinţă din cele mai simţite.

O urmare naturală a prosperării continue a institutului în ḑeceniul, pe care-l încheem, a fost, că preţul acţiunilor noastre a crescut mult. Constatăm aici cu plăcere, că din cele 3000 de acţiuni ale institutului până astăḑi numai la 652 s'au făcut transcrieri pe alte nume, eară 2348 acţiuni se află încă până astăḑi în proprietatea primilor acţionari. În această împregiurare însĕ se manifestă încrederea dlor acţionari în viitorul institutului, încredere, pe care deja resultatele primului ḑeceniu o justifică deplin.

Capitalul Dlor acţionari s'a fructificat în timpul celor 10 ani de operaţiune în calcul mediu cu $9^0/_0$. Pre lângă aceasta DD. acţionari au astăḑi un fond de reservă de fl. 36,373 26 cr., format din veniturile anuale, afară de 12050 fl. întrebuinţaţi pentru amortisarea speselor cu fondarea institutului, afară de 6010 fl. 11 cr. distribuiţi pentru scopuri de binefacere, şi afară de 4500 fl. contribuiţi la fondul de pensiuni al funcţionarilor institutului.

Vĕ sûnt cunoscute, Dlor acţionari, meritele, pe care Domnul Alexandru Mocsonyi le are la înfiinţarea institutului nostru; în darea noastră de seamă din anul trecut acele au fost amintite mai de aproape. Daţi-ne voie, ca astăḑi, la încheerea anului al ḑecelea de gestiune, sĕ vĕ propunem, a decide: ca întru semn de recunoascere acelor merite institutul sĕ procure şi aşeḑe în sala sa de şedinţe portretul primului sĕu preşedinte, al ilustrului Domn Dr. Alecsandru Mocsonyi.

Premitênd aceste, revenim la obiectul principal al adunării de astăḑi: la împlinirea obligămêntului, de a vĕ da seamă despre operaţiunile noastre în anul 1882 şi a vĕ supune compturile respective şi bilanţul.

Momentul cel mai însemnat al activităţii anului 1882 este că am lărgit terenul nostru de operaţiuni prin înfiinţarea unei filiale în oraşul Braşov. Această filială, organisată pe base solide şi îngrădită cu toate garanţiile pentru un viitor prosper, şi-a început activitatea la 1 August al numitului an, şi după ce primul an de esistenţă este periodul cel mai dificil al fie-cărui stabiliment, în timpul scurt de 5 luni nu ne-am putut aştepta la un profit. S'au pus însĕ chiar în acel scurt period base, ale căror fructe se vor arăta deja în anul acesta, şi credem, că la viitoarea adunare generală vom fi în plăcuta posiţiune de a Vĕ comuuica resultate favoritoare dela filiala noastră, precum preste tot sperăm, că sucursala noastră din Braşov — prima piaţă a Transilvaniei, — este chiemată, sĕ dea în viitor institutului o bogată sorginte de beneficii.

Ca încoronarea operei mari de 10 ani s'au completat anul trecut construcţiunile la edificiul institutului, edificiu, care, pe lângă foloasele lui, servesce şi drept semn esterior al consolidării interne a institului nostru.

Mişcarea şi resultatul operaţiunilor singuratice în cursul anului 1882 a fost următoarea.

Depunerile.

La 31 Decemvre 1881 institutul avea 959 depuneri în sumă de 1.010,754 fl. 21 cr., în cursul anului 1882 s'au făcut 556 depuneri în sumă de 938,954 fl. 39 cr., deci starea totală a fost de 1515 depuneri în sumă de 1.949,708 fl. 60 cr.; — din aceste s'au ridicat 329 depuneri în sumă de 773,047 fl. 95 cr., remânênd starea lor cu 31 Decemvre 1882 de 1186 depuneri în sumă de 1.176,660 fl. 65 cr., ou 165,906 fl. 44 cr. mai mare ca în anul trecut.

Escomptul de cambie.

Cu finea anului 1881 erau în portfoiu 2439 cambie în valoare de 672,450 fl. 6 cr., în cursul anului s'au mai escomptat 5056 cambie în valoare de 1.416,986 fl. 64 cr., starea totală a portfoiului a fost prin urmare de 7495 cambie în valoare de 2.089,436 fl. 70 cr.; — din aceste s'au rescumpĕrat în cursul anului 4743 cambie în valoare de 1.338,244 fl. 53 cr., remânênd starea potfoiului cu finea anului 1882 de 2752 cambie în valoare de 751,192 fl. 17 cr., faţă de anul trecut o crescere de 78,742 fl. 11 cr.

Creditul hipotecar.

Ramul acesta a stat la finea anului 1881 din 456 obligaţiuni în sumă de 446,191 fl. 33 cr., în anul 1882 s'au mai acordat 128 împrumuturi în sumă de 173,900 fl., a resultat prin urmare în total de 584 împrumuturi în sumă de 620,091 fl. 33 cr.; — în cursul anului s'au achitat 6 împrumuturi în sumă 23,026 45 cr., şi au remas cu 31 Decemvre 1882 578 împrumuturi în sumă de 597,064 fl. 88 cr., o crescere de 50,873 fl. 50 cr. faţă de anul trecut.

Scrisuri fonciare.

Cu 31 Decemvre 1881 au fost în circulaţiune scrisuri fonciare în valoare de 410,100 fl., în decursul anului 1882 s'au mai emis de 160,900 fl., au fost deci cu totul în circulaţiune 571,000 fl.; — din cele trase la sorţi s'au rescumpĕrat în decursul anului 9,200 fl., remân prin urmare cu 31 Decemvre 1882 în circulaţiune 561,800 fl.

Creditele ficse

steteau la finea anului 1881 din 163 împrumuturi în sumă de 46,905 fl. 53 cr., în cursul anului espirat s'au mai dat 17 împrumuturi în sumă de 23,589 fl., totalul lor a fost deci de 180 împrumuturi în sumă 70,494 fl. 53 cr.; — din aceste s'au rescumpĕrat 6 împrumuturi în sumă de 5,810 fl. 11 cr., remănênd cu 31 Decemvre 1882 174 împrumuturi în sumă de 64,684 fl. 42 cr., adecă cu 17,778 fl. 89 cr. mai mult ca în anul precedent.

Împrumuturi pe efecte.

Starea acestora la finea anului trecut era de 21 împrumuturi în sumă de 7,546 fl., în cursul anului s'a mai încuviinţat 61 împrumuturi în sumă de 32,000 fl., resultând un total de 82 împrumuturi în sumă de 39,546 fl.; — din care s'au achitat 33 împrumuturi în sumă de 15,743 fl., şi au rĕmas la finea anului 1882 49 împrumuturi în sumă de 23,803 fl., adecă o crescere de 16.257 fl.

Reuniunile de credit.

Împrumuturile acestui ram de operaţiune, aflător, precum scim, în desfacere, erau la 31 Decemvre 1881 de 26,858 fl. 35 cr., din care în cursul anului 1882 s'au respuns 2,066 fl. 30 cr. reducêndu-se starea lor la 24,792 fl. 5 cr. Fondul de garanţie al acestor reuniuni împreună cu interesele este de 18,542 fl. 41 cr.

Schimbul de monetă.

La finea anului trecut monetele din cassa institutului erau de 15,623 fl. 89 cr., în cursul anului 1882 s'au făcut cumpĕrări de 700,793 fl. 63 cr., în total de 716,417 fl. 52 cr.; — din care s'au vêndut cu totul 666,506 fl. 87 cr. remânênd la finea anului un sald de 49,910 fl. 65 cr-

Cassa.

Circulaţiunea numĕrarului la cassă în cursul anului 1882 a fost:

întratele de 3.724,568 fl. 39 cr., eşitele 3.698,934 fl. 24 cr., prin urmare revirementul total de 7.423,502 fl. 63 cr., cu 1.975,035 fl. 85 cr. mai mare ca anul anterior.

În toţi ramii de operaţiune se constată deci faţă de anul trecut o crescere.

După aceste tablouri desvoltătoare, avem onoare a vĕ presenta însuşi bilanţul dela 31 Decemvre 1882 cu toate anecsele sale în numĕr de 16, revĕdut şi aprobat din partea comitetului Dvoastră de supraveghiare (se cetesce.) In comparaţiune cu anul 1881 suma activelor institutului este mai mare cu 395,831 fl 94 cr.

Observăm, că am găsit cu scop, ca reserva specială de 4,552 fl. 9 cr. rĕmasă din profitul anului trecut pentru diferinţe de curs la efecte sĕ se întrebuinţeze în bilanţul anului 1882:

pentru coperirea unei scăderi de curs la efectele noastre de	461 fl. 84 cr.
pentru amortisarea de spese procesuale mai vêrtos la reuniunile de credit . .	4,090 „ 25 „

După cum probează comptul „profit şi perderi“, venitul brut al anului 1882 este de		156,322 „ 17 „
din care substrăgênd totalul eşirilor cu		115,907 „ 42 „
resultă un profit curat de		40,414 „ 75 „
Vĕ propunem, ca acest profit sĕ se distribue conform §. 62 din statute în modul următoriu:		
5% dividendă după capitalul social . .		15,000 „ — „
restul de		25,414 „ 75 „
sĕ se împartă, şi anume:		
12% fondului de reservă	3,049 fl. 76 cr.	
ca tantiemă pentru consiliul Direcţiunei, director esecutiv, şi oficialii institutului	4,066 „ 36 „	
3% pentru scopuri de binefacere	762 „ 44 „	7,878 fl. 56 cr.
ear din restul de		17,536 „ 19 „
sĕ se dea ca supradividendă	15,000 „ — „	
ca contribuire la fondul de pensiuni al funcţionarilor institutului . . .	2,000 „ — „	
restul sĕ se transporteze în contul profitului anului 1883 cu	536 „ 19 „	17,536 fl. 19 cr.

Propunem deci, ca dividenda anului 1882 sĕ se ficseze cu 10% adecă cu ḑece fiorini de acţiune.

Cu dotarea de astăḑi a fondului de reservă acesta a crescut la suma de 36,373 fl. 26 cr.

Dacă vom abstrage dela posiţiunea de 8950 fl. 66 cr. trecută în bilanţul anului 1881 ca profit de curs la efecte, adecă ca un venit estraordinar, vom găsì că venitul curat din propriele operaţiuni este în 1882 mai mare ca ale anului precedent, deşì toate spesele cu organisarea filialei noastre din Braşov, s'au pus în sarcina anului 1882.

Conform §. 36 din statute sûnt eşiţi din consiliul Direcţiunei prin tragere la sorţi DD. Elia Măcelariu şi Partenie Cosma. Veţi binevoì, a întregì astăḑi prin alegere aceste 2 locuri vacante.

Terminăm, rugându-vĕ, ca după cetirea raportului comitetului de supraveghiare, sĕ binevoiţi a aproba bilanţul anului 1882 şi propunerile pentru distribuirea profitului şi a da Direcţiunei, cum şi comitetului de supraveghiare, absolutoriul pentru timpul de gestiune amintit.

Se dă apoi cetire următoriului raport al comitetului de supraveghiare:

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de revisiune, esaminând conform §§. 57 şi 58 din statute contul profitului şi perderilor, precum şi bilanţul institutului de credit şi de economii „Albina“ pentru anul 1882, au aflat toate posiţiunile în deplină consonanţă cu registrele respective purtate cu toată esactitatea.

Ne luăm dar voie, a vĕ propune, a aproba computul anual pro 1882 şi a da direcţiunei absolutoriul.

În privinţa împărţirei profitului curat sûntem de acord cu propunerea Direcţiunei de a sĕ împărţì conform §. 62 din statute (urmează projectul de distribuire ca mai sus).

Tot cu această ocasiune vĕ raportăm, că comitetul de revisiune n'are de a face vre'o observare în contra întrebuinţării fondului de reservă pentru diferenţe de curs la efecte, în sumă de 4,552 fl. 09 cr. pentru coperirea unei scăderi de curs la efecte de 461 fl. 84 cr. şi pentru amortisarea de spese procesuale cu 4,090 fl. 25 cr. 4552 fl. 09 cr. — şi recomandă aprobarea.

Sibiiu în 19 Martie 1883.

Comitetul de revisiune al institutului de credit şi de economii „Albina“.

August Senor m. p., Dr. *Aureliu Brote* m. p., *Michael Kabdebo* m. p., *Corneliu Tobias* m. p.,

Adunarea generală primesce cu unanimitatea voturilor propunerea Direcţiunei: ca întru semn de recunoascerea meritelor, pe care primul preşedinte al institutului de credit şi de economii „Albina“ Domnul Dr. Alecsandru Mocsonyi, le are la înfiinţarea acestui institut: sĕ se procure şi aşeze în sala principală a institutului portretul, acestui bărbat meritat.

Mai departe adunarea:

a) ia spre plăcută sciinţă darea de seamă a Direcţiunei;

b) aproabă compturile şi bilanţul anului 1882;

c) dă Direcţiunei institutului şi comitetului de supraveghiare absolutoriul pe timpul anului 1882;

d) încuviinţează propunerile Direcţiunei despre distribuirea profitului de 40,414 fl. 75 cr. în sensul § 62 din statute şi fixează dividenda anului 1882 cu 10%, prin urmare cuponul al ḑecelea dela acţiunile institutului exigil la 1 Iulie 1883 se va rescumpera cu 10 florini.

Suma de 762 fl. 44 cr. resultată din bilanţ în sensul § 62 lit e) din statute pentru scopuri de binefacere, se va distribuì precum urmează:

1. Pentru scoala de fete înaugurată a Reuniunei femeilor române din Sibiiu 300 fl.
2. Corurile de cântări ale plugarilor români din Bănat 165 fl.
3. Nenorociţilor prin esundare din comuna Reşinari 100 fl.
4. Reuniunei pompierilor din Sălisce 50 fl.
5. Reuniunei pompierilor din Braşov 50 fl.
6. Reuniunei române de cântări din Sibiiu 50 fl.
7. Reuniunei pentru înfrumseţarea oraşului Sibìiu 50 fl.
8. Vĕduvei nenorocite Ana Duma din Sibiiu 32 fl. 44 cr.

Preţul marcelor de presenţa pentru anul 1883 se ficsează cu 4 florini.

În consiliul Direcţiunei se realeg DD. Elia Măcelariu şi Parteniu Cosma.

În locul dlui Antoniu Şchiau, care din causa strămutării domiciliului sĕu la Budapesta a demisionat, se alege în comitetul de supraveghiare al institutului D. Ioan Bădilă subjude în Sibiiu.

Cu aceste adunarea se încheie.

Sesiunea Academiei române 1883—84.

Raportul Secretarului General.

(Încheere).

II. În marginea mijloacelor, de care dispune, Academia a regulat unele misiuni de cercetări diverse. Dl G. Tocilescu a primit însărcinarea de a face săpături la Iglitza şi în alte părţi ale Dobrogei, şi raporturile d-sale asupra resultatelor obţinute, vor convinge din nou Academia: de ce pagubă naţională este exiguitatea budgetului ei, căci nu se pot continua şi înmulţì încă lucrări ca cele ce a făcut dl Gr. Tocilescu.

În o recentă călĕtorie la Severin, subsemnatul luând sciinţă despre descoperirea unei necropole romane, cu ocasiunea nivelării malului Dunărei pentru constituirea cheiului, a avut de a regreta tăcerea autorităţilor locali asupra acestui fapt şi desfacerea mormintelor, fără un prealabil studiu şi o competentă observaţiune a lor. Cu toate acestea, în asistenţa dlui preşedinte al nostru, am avut mulţămirea, dând de un mic mormênt de copil încă intact, sĕ'l desfacem cu îngrigire şi sĕ constatăm presenţa în el a unei medalii romane.

Dacă amintesc acest fapt la acest loc, este pentru ca sĕ am ocasiune solemnă, de a atrage atenţiunea autorităţilor noastre judeţene şi comunale asupra marei greşeli, aşi putè ḑice crimă chiar, ce fac, de câte ori, dând de ori ce monument antic, nu vestesc îndată Academia sau Ministerul de Instr. publică, cari prin oameni competenţi sĕ tragă toate învĕţămintele istorice posibile înainte de nimicirea monumentului sau de dislocarea lui. Voiu mai adauge însĕ că lucrarea dela Severin avênd a continua şi fiind posibile descoperiri ulterioare, guvernul a şi însărcinat pre dl Sutzu, membrul Comitetului Archeologic cu veghiarea săpăturilor, ce au a se mai face.

La propunerea dlui N. Ionescu, ca sĕ se intereseze Academia de săpăturile ce se fac în forum dela Roma, s'au însărcinat colegul nostru membru corespondinte dl. Dr. Obedenar, ca sĕ urmărească şi sĕ vaḑă întru cât descoperirile acele ar putè interesa istoria noastră. — Secţiunea istorică va avè sĕ ia informaţiuni din raportul deja primit dela Dl. Dr. Obedenar.

Colegul nostru Dl Hajdĕu a fost împedecat de a realisa pănă acum misiunea, ce a avut în Dobrogea. Domnia sa cred, că o va îndeplinì cu succes în cursul verei acesteia.

III. Observaţiunile meteorologice provocate de Academie sau făcute prin membrii sĕi, dobândesc o valoare din ce în ce mai mare în ochii observatorilor din strĕinătate. Şi acì ca în toate direcţiunile, puţinătatea mijloacelor financiare ne-a ţinut aproape în *statu-quo* al anului din urmă. Cu toate acestea, zelosul nostru membru corespondent Dl Hepites cu ocasiunea lucrărilor sale ca inginer al Calei ferate Bucuresci-Călăraşi-Dobrogea, a instalat cu instrumentele noastre, un observator temporal în Câmpia Bărăganului.

Dintre judeţele provocate după deslegarea Dv. de a se asocia cu mijloace bănesci la stabilirea de observatorii locale, n'a rĕspuns pănă astăḑi decât judeţul Iaşilor punêndu-ne la disposiţiune o sumă de 300 lei. Ori cât de mică, această sumă probează în favoarea membrilor conducĕtori acelui judeţ şi ne face sĕ sperăm, că nu vor întârḑia şi alte judeţe a anima pe cel dela Iaşi şi aşa, Academia va putè organisa un sistem complet de culegeri de observaţiuni meteorologice.

IV. În privinţa imprimatelor esecutate în decursul anului academic, amintesc d-voastră că s'au împărţit: Tom III secţ. I cu secţ. II (memorii) din anale; asemenea Tom. IV sec. I cu secţ. II (observaţiuni meteorologice) şi din Tom. V aproape toate memoriile au apărut în broşure deosebite, conform unei decisiuni a d-voastre anterioară; şi încă în decursul acestei sesiuni va fi completat şi împărţit întreg şi tomul acesta de memorii.

Din publicaţiunea Hurmuzaki a apărut tom VI partea 1-a şi 69 coale din partea II-a, utilinsându-se la această publicare şi o însemnată parte din copiile de documente dobândite dela Archivul Veneţian pe lângă cele adunate de reposatul într'u fericire Hurmuzaki.

Dela Dl B. P. Hajdĕu nu s'a primit Tom. II din publicaţiunea Coresi, din causa dificultăţilor ce întêmpină la pregătirea acestui al doilea volum, menit a cuprinde un vast glosar comparativ.

Mĕ vĕd silit a înregistra aci necompletarea, din causa lipsei sale din ţeară, şi a publicaţiunilor ce a fost luat asupră-şi onor. D. Alex. Odobescu şi anume: „Istoria Ierogrifică a lui D. Cantemir“ (opere complecte tom. IV). „Vita Dem. Cantemirii“ autobiografiă de acelaşi scriitor; „Vieaţa sântului Varlaam“ (din care sûnt tipărite numai 4 coale), după manuscriptul lui Udriste Năsturel, care este în mânile dlui Odobescu şi *„Pravila dela Govora“*, din care avem deja împrimate 12 coale. În sesiunea anterioară d-voastră aţi esprimat părerea, că cele din operele împrimate, cari sûnt terminate, sĕ se dea în mâna publicului. Dacă Delegaţiunea d-voastră nu a realisat acea dorinţă, a fost legănându-se mereu cu speranţa că, din o ḑi în alta, dl Odobescu ar putè venì în ţeară, spre a da prefeţele, notele, glosariile etc. promise la fie-care din aceste publicaţiuni.

„Mai bine mai întâr ḑiate, dar publicate cum se cuvine,“ a fost conclusiunea delegaţiunii D-voastră atât pentru lucrarea Dlui Odobescu, cât şi pentru a Dlui Hajdĕu.

V. La concursele pentru premii din diversele fonduri ale Academiei s'au presentat opurile arĕtate în anexata listă, şi cari s'au trimis în timp comisiunilor respective.

VI. Dintre membrii noi aleşi Dl Marienescu, conformându-se regulamentului 'şi au trimis, este puţin timp, discursul sĕu de întrare asupra „vieţei şi scrierilor lui Petru Major“ — Academia va avè deci a asculta acest memoriu inaugural.

XII. Colecţiunile diverse ale Academiei se înmulţiră şi ăst timp în mod îmbucurător.

Am avut onoare a mai provoca schimbul de publicaţiuni cu 36 societăţi diverse din toată lumea. Respunsurile favorabile primite deja dela o mare parte din aceste societăţi, ne face a spera un respuns de aceeaşi natură dela acele, cari din causa distanţei, au întârḑiat. Astfel, biblioteca noastră, deja prosperă, graţie, iubirei şi stăruinţelor d-niei voastre şi chiar şi a unor persoane strĕine Academiei, va dobândì un nou mijloc de înavuţire. Ca şi în alţi ani, în adevĕr, darurile de cărţi nu au lipsit bibliotecei noastre ear printre donatori voiu cita şi de astă-dată pre dnii Dimitrie Sturdza, George Sion, Ministeriile de esterne, finanţe şi agricultură, d-nii de Rosny, Tache Andreian, P. Ispirescu etc. Sĕ nu uit a înregistra mai ales întrarea în Biblioteca noastră a întregei colecţiuni de manuscrise de Letopiseţe Române, colecţiune dobândită dela dl Michail Kogălnicean, prin Ministrul de culte şi instr. Publică în luna Iulie trecutul an.

Numeroase şi foarte preţioase sûnt Uricile, documentele, medaliile, ce au sporit colecţiunile noastre în anul din urmă nu numai ca daruri dela unii din membri, precum dela dnii Sturdza, Creţulescu, Urechiă, dar şi dela persoane strĕine precum domni G. Lensch, A. Popoviciu (dela Salonic). Ispirescu, dna Aglaea Ghica. etc.

Aceste numeroase şi precioase daruri sûnt o probă elocinte de iubirea ce întâlnesce Institutul nostru în societatea cultă Românească. Constatând această iubire, cu câtă neplăcere mĕ vĕd constrins a informa domnilor membri, că a mai trecut încă un an fără sĕ fim putut înainta cu lucrurile relativ la construcţiunea localului indispensabil pentru desvoltarea Academiei, şi fără de care devine aproape neposibilă conservarea frumoaselor noastre colecţiuni şi mai ales utilisarea lor, fie de către d-voastră, fie de către cercetători particulari.

Asemenea constatare nu o fac totuşi alungênd din inimă ori ce speranţă în viitor. Nu cred a manifesta un sentiment numai subjectiv, când afirm că naţiunea, care a încredinţat Academiei grigia şi iubirea culturei şi a limbei sale, nu va întârḑia de a acorda acestei academii şi mijloacele prin care dênsa îşi va putè îndeplinì marea ei chiemare. Urmărind cu încordare de puteri, îmbunătăţirea situaţiunei sale. Naţiunea a putut un moment sĕ lase pe un al doilea plan al preocupaţiunilor sale, această academie Română; astăḑi însĕ, ea urmează sĕ se simtă datoare, a asigura primului sĕu institut de cultură, toată desvoltarea, de care este capabilă, punêndu-i la disposiţiune mijloacele financiare indispensabili, dar mai cu samă un local apropiat cu trebuinţele sale.

Terminând, domnilor membrii, am onoare de a anexa pe lângă raportul acesta, darea de samă a Casierului dvoastră, relativă la gestiunea fondurilor, pe anul Bugetar al cărui finit sĕ apropie.

Secretar General: *V. A. Urechie.*

Varietăţi.

* (Alegere de protopresbiter.) Eri a fost în Sălişte alegere de protopresbiter. Au fost de faţă 64 votanţi. Dintre acestea 53 voturi s'au dat pentru dl profesor Nicolae Maier şi 11 pentru dl Tit. V. Gheaja, preotul penitenciarului reg. din Gherla.

* (Concertul Nagy Jacob.) Duminecă seara în sala redutei dela „împĕratul romanilor“ era un public destul de numeros, care aştepta începutul producţiunilor. Fluerul sau fluera este un instrument primitiv. Variaţiunea tonurilor atêrnă dela cele opt găuri sau borte ale instrumentului. Dl Nagy, cu toate aceste, scie sĕ-i stoarcă sunete ca dela flauta cea mai perfecţionată. Dl concertist s'a distins cu deosebire în esecutarea duetelor din variaţiunile asupra „cântecului stirian“ în „capitularea dela Şiria“ şi în ecoul „Pĕcurariului.“ De asemenea în cântecele populare maghiare. Toţi numerii esecutaţi de dl Nagy au fost aplaudaţi cu însufleţire. Cuartetul „Hermaniei“, dşoara Riesenberger şi doamna Geyer n. Bielewicz cu concursul dlor au contribuit mult la splendoarea concertului.

* (Necrolog) Primim următoriul anunţ întristător:

Dr. Constandin G. Nica,

medic practic în Bucuresci

nu mai este între cei vii. El şi-a dat nobilul sĕu suflet în mânile creatoriului la 15/27 Martie la 5 oare dimineaţa în etate de 49 ani. Despre aceasta nereparabilă perdere se încunosciinţează consângenii, amicii şi toţi cei ce iau parte la durerea familiei rĕposatului.

Remăşiţele pămêntene a le defunctului se vor ridica la 17/29 Martie 3 oare p. a. din casele sororei rĕposatului *Maria Secărean*, Strada funarilor Nr. 228, şi se vor aşeza în cimiteriul cel nou al bisericei gr. or. române din cetate.

Braşov, 15/27 Martie 1883.

Fie-i ţĕrîna uşoară şi memoria eternă!

* (Timpul.) După ḑile iernatice, de care n'au fost scutite pascile apusene, nici sĕptĕmâna apusenilor aşa numită *in albis*, eri s'a arĕtat timp mai dulce. Sĕ sperăm că telegramele meteorologice dela Budapesta nu ne mai seduc cu promisiunile de timp liniscit şi domol.

* (Scandal). Duminecă noaptea spre Luni, indiviḑi necunoscuţi au spart ferestrile odaiei de dormit a familiei baron Pop de aici. Regretăm fapta care se vede a fi sevîrşită de oameni rĕutăcioşi.

* (Lupi în Sibiiu.) Nu este vorba de cei cu douĕ picioare, de care poate că se află în toată vremea, ci de cei cu patru picioare, care nici earna nu îndrăsnesc a se apropia de cetate. Vineri înainte de 1 Aprile nou a nins o zăpadă ca în puterea iernii. Noaptea nisce lupi flămânḑi au venit până în capătul uliţei Poplăcenilor, unde au cinat pe cânele casariului acciselor. Bietul câne era legat în lanţ.

* (Câne turbat?) Un câne dela ţeară, care s'a preumblat în ḑilele aceste, fără de a fi fost genat de cineva, pe stradele cetăţii noastre, este în prepus că ar fi turbat. Acest vagabund, se ḑice, că ar fi muşcat mai mulţi câni din cetate şi chiar şi oameni. Avis proprietarilor de câni.

* (Tot vin Ciangăii.) În ḑiarele din Budapesta cetim telegrame despre sosirea în Ungaria a 800 suflete de Ciangăi. În 1 Aprile nou a sosit la Caşovia, unde au fost ospetaţi cu slănină şi cu vin. Pe la cină aveau se fie în Dobriţin, de unde îşi continuară călĕtoria preste Solnoc, Seghedin la locul destinaţiunei lor la Panciova. Transportul acesta care a venit în 22 vagoane este întreg din Andrasfalva şi aparţine numai clasei lucrătorilor. Ciangăii proprietari vor venì numai după ce'şi vor regula afacerile.

Posta din urmă.

Cestiunea dunăreană, spune un corespondent bueurestean a lui „P. Ll.“, nici Englitera, cu atât mai puţin Germania nu o urgitează, după cum se afirma. Guvernul din Bucuresci nu voesce se între în vre-o discusiune cu vre-o putere până când nu se va deslega cestiunea principială: de a fi România representată în areopagul european, când se tratează de navigaţiunea pe Dunăre.

Ministrul comun de finance, dl de Kallay a plecat într'o călĕtorie de inspecţiune în Erţegovina.

Eri în s'a înmormêntat trupul lui Mailath în Zavar, în cripta familiară.

Loterie.

Sâmbătă 31 Martie n. 1883.

Buda: **77 71 44 53 49**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 31 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.55	89.50
Renta ung. de hârtie	87.50	87.30
Imprumutul drumurilor de fer ung.	136.—	135.55
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	10050	100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	96 25	96.—
Renta de aur austriacă	99.—	98 75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	97.75	98.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.25	97.25
Obligaţiuni urbariale temeşianede		98—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	96 50	9725
Obligaţiuni urbariale transilvane	98..50	98.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Sorţi de stat dela 1860	131.30	131.—
Sorţi ungouresci cu premii	115.75	116.—
Sorţi de regularea Tisei	110.20	109.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	832.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	321.50	318.50
Acţiuni de credit austr.	322.10	317.20
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 65	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.75	78.50
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.55	119.55
Galbin	5.66	5.62
Napoleon	9.47½	9.48
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Anunciu.

Am onoare a aduce la cunoscinţa on. public, că succeḑêndu-mi a întra în legături cu cele mai renumite fabrici şi case de comerciu din Viena, Brünn, Praga şi Budapesta — am devenit în plăcuta posiţiune de a-mi procura din ântâea mână un asortiment bogat de diverse stofe de vestminte bărbătesci de primăvară şi de vară, şi aşa a presta o atare îmbrăcăminte completă cu preţul dela 11—40 fl.

Deci rog pe O. public, ca sĕ binevoiască, a mĕ onora cu stimatele sale comande ţinêndu-mi din parte-mi tot-deauna de cea mai sacră datorinţă a satisface pre deplin încrederei, cu care voiu fi onorat din partea O. public.'

[394] 1—1 **A. Trifan,** m. p.,

croitor.

Strada măcelarilor Nr. 41

Nr. 770 1883 civ. [392] 1—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţă publică, că în privinţa concesiunei de a se comasa hotarul comunei **Şoimuşul românesc** s'a pus termin pe ḑiua **2 Maiu 1883** la **10 oare înainte de ameaḑi** în comuna Şoimuşul românesc în locuinţa judelui comunal, pe când sûnt invitaţi toţi locuitorii din comună cu aceea că părţile, care absentează se consideră ca şi învoite cu comasarea şi că esemplariul prim al petiţiunei se poate vedè la acest tribunal.

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ţinută în 26 Februarie 1883.

(L. S.)

Nagy Lajos m. p., president. **Butak** m. p., notar.

Ad. 1371 1883. civ. [393] 1—3

Publicaţiune.

În afacerea comasărei hotarului **Corghidului mare** s'a ficsat pentru începerea lucrărilor pregătitoare, precum regularea representanţei, alegerea inginerului şi facerea preliminariului, terminul de **8 Maiu a. c. la 9 oare înainte de ameaḑi** şi în ḑilele următoare cu observarea aceea că absentarea unui sau altuia din interesaţi nu va împedeca cursul pertratărei.

Dela tribunalul reg. din Elisabetopole 19 Martie 1883.

Kelemen György m. p.,
jude reg. esmis.

Nr. 616 1882. [391] 2—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului representanţei oraşului Ogna (Vizakna) luat în adunarea publică ţinută în 24 Martie a. c. Nr. 38 se va esarênda în **9 Aprile 1883** la **9 oare** înainte de ameaḑi în salele magistratului oraşului prin licitaţie publică celui ce va da mai mult fênaţele şi agrii aparţinĕtori alodiului orăşănesc pentru **7 ani** de ḑile începênd din **9 Aprilie 1883** până în **31 Decemvre 1889.** Despre aceasta se încunoscinţează cei ce voesc a lua în arêndă cu aceea observare că condiţiile licitaţiunei se pot consulta ori şi când în cancelaria oficiului orăşenesc, şi că oferte inzestrate cu cele necesare şi provĕḑute cu cauţiune sĕ se trimită tot la cancelaria susatinsă până la terminul licitaţiunei.

Ogna (Vizakna) 28 Martie 1883.

Magistratul oraşului.

Nr. 78 1883. [392] 2—3

EDICT.

Oprea Bârsan de religiunea gr. or. din Sĕlişte, comitatul Sibiiului, carele de preste cinci ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Ioana n. Bucur Popa, tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta, ca în termin de un an şi o ḑi dela prima publicare a acestui edict, sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial căci la din contră şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contră-i de soţia sa.

Sibiiu, 18 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei ca for matrimonial de I. instanţă.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 34. Sibiiu, Joi 24 Martie (5 Aprile) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Ḑiua a 5-a a desbaterei.)

(Urmare.)

Bar. D. Pronay continuă: Trec acum la critica projectului din punct de vedere special, strict pedagogico-didactic. Desvoltarea liberă nici pe un teren nu e aşa însemnată ca pe terenul învĕţămêntului; şi procedura după şablon ar fi aici mai periculoasă, ca ori-unde.

Esemplele 'mi dau drept. Ne tot provocăm la cultura germână şi la împregiurarea, că statul a esercitat mare influenţă în această direcţiune. (Adevĕrat!) E însĕ de însemnat, că desvoltarea liberă în Germania a devenit posibilă prin particularismul Germaniei, prin dărăburirea în stătuleţe mici. Nici unul din acestea stătuleţe n'a esercitat o influenţă eschisivă asupra culturei şi fie-care din ele a făcut posibilă desvoltarea independentă. Statul nostru nu se poate asemêna cu Germania. Statul nostru nu-e de aşa încât sĕ nu desvoltăm multilateralitatea şi sĕ evităm unilateralitatea prin susţinerea influenţei confesiunilor şi egalei lor îndreptăţiri, fără a ne teme de urmările rele a continuei esperimentări proprie ministeriului de culte.

Sûnt convins despre bunele intenţiuni ale dlui ministru, e lucru cunoscut însĕ că şi intenţiunile cele mai bune pot avè urmări triste. Mĕ provoc la esemple. Nici un membru de al guvernului nu şi-a ţinut locul atâta, ca onoratul d. ministru de culte, şi ce aflăm la porfoiul sĕu? În locul unui progres consecuent în direcţiune dreaptă, aflăm tot numai încercări, şi încă adesea încercări nenorocoase. Pasiunea principală a dlui ministru e: a dispune toate de sus după un anumit şablon. (Aplause vii în stânga estremă. Contradiceri în dreapta.)

Cum stăm cu educaţiunea? Se fac şi pe terenul acesta erori ne mai pomenite, erori, cari numai în Ungaria n'au loc, în Ungaria, unde voim a concentra educaţiunea. Germania şi statele vest-europene stau în privinţa aceasta altcum. Noi nu ne putem ţinè de şablonul lor, căci trebue sĕ avem în vedere situaţiunea patriei noastre creată prin desvoltare. (Aplause în stânga estremă.)

Sĕ cercetăm întrebarea referitoare la planul de învĕţămênt, care, după părerea mea, e cea mai însemnată.

D. ministru, de când se află în guvern, a schimbat de trei ori planul creat de Dsa. E sciut că cualitatea unui plan de învĕţămênt se poate cunoasce numai, după ce a fost în vigoare minimul 8 ani, căci 8 ani durează cursul scoalelor medii. A aşteptat Dsa atâta? Nu! Dênsul schimbă planul în continuu. Se ḑice că schimbările aceste îşi au causa lor. (Sĕ auḑim). Statorirea planului stă în legătură strînsă cu manualele din scoala medie. Edarea de cărţi de scoală e întreprindere împreunată cu venite frumoase şi astfel mulţi salută cu bucurie schimbarea planului de învĕţămênt, ba se nizuesc chiar în mod sistematic într'acolo, ca sĕ se schimbe cât mai des. (Aplause sgomotoase în stânga estremă. Contraḑiceri şi sgomot în dreapta.)

Trec acum la întrebarea a treia: a critica projectul din punct de vedere specific naţional şi din punct de vedere al culturei naţionale. (Sĕ auḑim!) E în interesul nostru, ba e o urmare naturală a referinţelor noastre, ca sĕ înaintăm maghiarisarea în ori ce mod şi cu ori ce preţ. Eu înţeleg sub aceasta, ca sĕ ne nizuim a rĕspândì limba maghiară, întru cât va fi posibil pe lângă respectarea pretensiunilor libertăţii personale şi sociale. În modul acesta vom stabilì între elementele, cari constitue statul nostru, o legătură nouă. Atâta înseamnă după părerea mea maghiarisarea. Pe lângă rĕspândirea limbei maghiare trebue sĕ se rĕspândească şi spiritul maghiar şi sĕ se mărească iubirea către patrie.

Apoi în ce mod şi cu ce mijloace voesce projectul a corespunde acestor cerinţe? Cu mijloacele cele mai seci birocratice, cu sistemul comisarilor a inspectorilor, prin cari li se răpesc confesiunilor, drepturile cele mai esenţiale şi se stêrnesce oare care antipatie, apoi cu amestecul statului acolo, unde n'are nici o perspectivă. Trăesc în convingerea, că, dacă şi sûnt institute în ţeară — ceea ce poate fi, eu nu cunosc starea lucrului mai de aproape; din vorbirile ţinute în casa aceasta se cam poate conchide la esistenţa lor, dacă, ḑic sûnt institute in ţeară, cari admit îndoeli în privinţa maghiarismului (magyiarság) a patriotismului şi a ideei de stat, statul faţă cu atari institute posede destule drepturi. Chiar şi *status quo* oferă destule drepturi relativ la ingerenţă în puterea dreptului de suprema inspecţiune. Aceasta o pot documenta prin esemple. Gimnasiile din Turocz-St.-Marton şi Nagyröcze au fost isvorul unor neajunsuri; neajunsurile acestea s'au putut delătura.

Nici o literă din art. de lege XXVI: 1791 n'a putut împedeca închiderea lor, în urma mişcărei escate s'ar fi putut închide chiar şi de confesiune. Dar dl ministru de culte nu le-a închis la propria-i iniţiativă, ci la insistarea unui energic comite şi la cererea întregului comitat.

În modul acesta se poate urma cu toate scoalele, în cari se arată neajunsuri, fără mult svon.

Dacă însĕ rĕul nu e chiar aşa mare şi spiritul stricat şi corupt stă ascuns şi nu se poate erua, atunci trebue paralisat prin aceea, că se dă părinţilor ocasiune, *ba se seduc chiar* a'şi trimite copiii la astfel de institute, unde primesc educaţiune patriotică şi bună. Aceasta nu se poate obţinè prin disposiţiuni ca cele din project, prin esmiterea de comisari, căci şi numirea e odioasă. Lângă comisari îţi închipuesci totdeauna pe pandurul. Cu un astfel de sistem nu vom respândì maghiarismul nici aici nici între sasi. Nu cunosc alte mijloace decât, că statul sĕ înfiinţeze acolo scoale, aliaţi de concurenţă. Dacă institutul suspect e respâditoriul spiritului rĕu, se poate disolva, nu e însĕ tocmai aşa de suspect, încât o astfel de procedură sĕ fie rectificată, atunci nu remâne alta de făcut decât, ca statul sĕ înfiinţeze scoale de concurenţă. Institute cu spirit rĕu pot esista numai acolo, unde copiii sûnt accesibli pentru el şi unde referenţele sûnt în privinţa aceasta favorabile, acolo se poate închide o atare scoală şi înfiinţa în locul ei una, în care sĕ se crească tinerimea în spirit bun.

Aceasta se va putè întêmpla în părţile transilvane. Sciu că se vor face la cele ḑise obiecţiuni relativ la cestiunea speselor. Nu în zadar am amintit în întroducerea vorbirei mele, cât îl costă pe stat inspecţiunea şcoalelor medii. Avênd în vedere scoalele susţinute de stat, fie care gimnasiu costă cam 22,000—23,000 florini. Acum vrea d. ministru, la cas când se va primì acest project, sĕ mai înfiinţeze 5 direcţiuni. Acestea costează suma rotundă 24,000—25,000 floreni. Îi va mai trebuì apoi domnului ministru o altă sumă considerabilă pentru salarisarea comisarilor, ce i va comite la esaminele de maturitate, căci nu cred că aceştia sĕ primească gratuit astfel de misiuni. Nu pricep cum îşi închipuesce d. ministru distincţiunea. Avem 179 institute şi esaminele de maturitate cad fără îndoeală la finea anului scolastic, căci nu putem presupune, că domnul ministru va încurca tinerimea timp îndelungat cu aceea, că într'un loc sĕ se ţină esamenul de maturitate prin Maiu, într'altul prin Iunie. Stând lucrul astfel resultă că se recere un numĕr considerabil de comisari sau cel puţin o sumă considerabilă de spese de călĕtorie la casul unui numĕr mai mic de comisari şi eată că resultatul e acelaşi. Cred că nu mĕ înşel susţinênd, că se vor recere vre-o 80 de comisari cu vre-o 20,000 floreni spese.

FOIŢA.

Cristian Waldo
sau
CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 27).

— Esplică-mi-o Dta însuţi, rĕspunse Cristiano. Eu mĕ tot gândesc, dară nu-mi pot aduce aminte unde am mai vĕḑut persoana aceasta, şi, de cumva o am vĕḑut, trebue că a fost în împregiurări neinsemnate, de oare ce îmi este amintirea aşa de confusă. Ei, călătorit-a el prin Francia sau prin Italia de când...?

O! el n'a eşit de mult, foarte de mult din statele de nord!

— Dar aşa mĕ înşel: eu l'am vĕḑut astăḑi pentru prima dată. Şi totuşi aşi putea ḑice că m'a recunoscut... Nu credeţi D-voastră că ḑicênd: Eată! Eată! el a fost în delir?

— De bună samă, ḑise maiorul. Eu am în bostoella*) mea un grădinar, care a fost în serviţiul sĕu; acesta mi-a dat detaiuri foarte ciudate. Baronul pătimeşce de crize, numite de medicul sĕu nervoase, care provin dintr'un morb de ficat deja vechiu. În crizele aceste el are semne de o spaimă deosebită. El, scepticul şi batjocoritorul, devine fricos ca un copil: el vede fantome mai cu samă de femei. Atunci el esclamă: Eată: Eată! va se ḑică: Eată că vine accesul! sau doară; Eată visul, care mĕ înăduşeste!

— Sûnt doară remuşcări?

— Lumea pretinde că e amintirea cumnatei sale...

— Pe care o a ucis?

— Nu se ḑice că a ucis-o, ci că a făcut-o sĕ disparà.

— Da, cuvêntul acesta este de societate mai bună...

— Una poate mai motivată ca ceealaltă, replică maiorul. Destul că nu se scie nimic, şi baronul este poate foarte nevinovat la multe crime, de care lumea îl acusă. Dta scii că noi trăim aici pe pămêntul clasic al minunilor. La Dalecarliani le este groază de lucruri positive şi de esplicaţii naturale. În ţeara aceasta nimenea nu se loveşte de o peatră fără a crede că un cobold l'a impins într'adins; şi când îi mâncă nasul, ei fug la sibilă, ca sĕ le scoată veninul piticului, care i-a muşcat; şi când se rupe o curea la o trăsură sau la o sanie, cărăuşul, înainte de ce o cârpeşte, nu-şi uită a ḑice: Ei bine, dragă cobold, lasă-mĕ în pace! noi nu-ţi facem nici un rĕu. În mijlocul acestor spirite superstiţioase, cugeţi doară că baronul de Waldemora nu s'a putut înavuţì, precum a făcut, decât numai trecênd de alchimist. În loc de a presupune că el este plătit de ţărească spre susţinerea intereselor politicei sale, lumea a aflat mai firesc al acusa de magie.

Dela acusa aceasta şi până la crimele cele mai negre nu este decât un pas: fiecare vrăjitor îneacă oamenii în cascade, îi aruncă în abisuri, sloboade lavine asupra lor, conduce sabatul, şi se nutreşte cel puţin cu carne omenească, fiind modest în apetitul sĕu sĕlbatic, când se îndestuleşte a suge sânge dela copiii mici.

Încât mĕ privesce pe mine, eu atâta am auḑit, încât nu mai pot lua nici o poveste serios.

(Va urma.)

---

*) Bostoella oficerilor dela Indelta este o casă şi o moşie, primita dela stat spre folosire, a căror venit stă în proporţie cu rangul oficerilor. Venitul acesta representă salarul lor. Casa parochului încă se numesce bostoellă, şi parochul mai are pe lângă venitul ei şi tacse anumite. Soldatul dela Indelta are corpul sĕu, căsuţa sa cu grădină şi câteva jugĕre de pămênt. Indelta este o armată rurală, a cărei organisaţie escelentă, creată de Carol XI, n'are nicăiri analogie.

(Strigări în stânga estremă: E încă prea puţin.) Se poate că-i prea puţin, sĕ ḑicem dar 25,000 fl. Cu un cuvênt, disposiţiunile, pe cari voesce d. ministru a le realisa întru valorisarea suprainspecţiunei statului, vor mărì fără esagerare budgetul statului cu vre-o 50,000 fl. (Aşa e! în stânga; contraḑicere în dreapta). Vom vedè cine are drept, după ce va întra legea aceasta în vigoare. Şi dacă va întra în vigoare nefericita aceasta de lege, ceea ce nu-mi vine a crede încă până acum, mĕ voiu bucura, dacă spesele pretinse de d. ministrn se vor putè acoperì cu 50,000 fl.

Cu 50,000 fl. putem sĕ înfiinţăm însĕ 2 gimnasii, le putem şi edifica, căci nu trebue edificate de odată. Institutul poate fi la început în localităţi închiriate, 2 clase sûnt deocamdată de ajuns, pe celelalte le putem înfiinţa succesiv. În 2—3 ani stau aşa dară la disposiţiune 30—40,000 fl. spre scopul înfiinţărei a douĕ institute, şi cu 80,000 se pot edifica de tot douĕ gimnasii.

Părerea mea e, că statul sĕ înfiinţeze în regiunile cu institute suspecte, a căror suspiciune încă nu s'a putut dovedì pe deplin şi a căror pericul încă nu-i adeverit, astfel de institute, cari sĕ corespundă referinţelor specifiice din acele părţi. Prin aceasta se va înainta cu mai mult succes causa maghiarisărei decât cu disposiţiunile cuprinse în project. (Aplause vii în stânga estremă).

Am sĕ mai adaug, că se va face obiecţiunea: Da în Sibiiu esistă deja un gimnasiu de stat regesc-catolic. Noi scim, onorată casă, că partea cea mai mare a sasilor transilvăneni e luterană. Acolo nu se cere un gimnasiu regesc-catolic, ci unul regesc-protestant. Voim sĕ stârnim într'o parte a ţĕrei simpatii pentru maghiarisare, apoi se cere a se propune învĕţământul în clasele inferioare din scoalele înfiinţate la astfel de locuri în douĕ limbi, căci altcum părinţii, în a căror casă se vorbesce limba germână, nu-şi vor trimite copiii la astfel de scoale. Propunêndu-se învĕţământul însĕ în modul arĕtat ei îşi vor ḑice: dăm copiii aici la scoală, căci se primesc fără tacsă, o sĕ primească eventualmente şi stipendii de stat, se înstruează bine şi învaţă bine limba maghiară. Sûnt convins, că vom atrage în modul acesta pe o mare parte a tinerimei din institutele suspecte. Dacă însĕ scoalele aceste nu sûnt numai suspecte, ci astfel, încât rĕul din ele nu se mai poate desrădĕcina cu mijloace paliative, apoi trebue aplicat aceea, la ce ne mână proverbul latin: *quod medicina non sanat, ferrum sanat, quod ferrum non sanat, ignis sanat.* „Ce nu curează medicina curează ferul, ce nu curează ferul, curează focul. (Aplause sgomotoase. Aprobări în stânga estremă.)

Condus de vederile acestea, onorată casă, nu primesc projectul de lege nici în general.

Nu'l primesc nici din motivul, că a ḑis dnul ministru, că schimbări speciale se vor putè face, în esenţă trebue însĕ sĕ se primească şi susţină projectul de lege. Nu sciu, ce a înţeles Dsa sub esenţă, eu înţeleg spiritul atotputerniciei statului, care caracterisează projectul, spiritul, care contraḑice legilor esistente. (Aprobare în stânga estremă.)

După-ce temelia contraḑice cu legea şi e vătĕmătoare pentru confesiuni, după-ce sûnt convins, că projectul nu învoalvă în privinţe didactice-pedagogice pe terenul învĕţământului vre-un progres corespunḑĕtor scopului, ne fiind alt-ceva, decât susţinerea statului quo, precum se află la institutele regesci-catolice, respective la cele de sub nemijlocita putere ministerială, precum şi estinderea acelui *status quo* şi asupra celorlalte institute — după ce aşa dară în direcţiunea aceasta projectul nu înseamnă vre-un progres, şi eu de altă parte dela el nu pot aştepta pe terenul maghiarisărei nici un resultat, precum le-aş dorì, din motivele acestea nu pot primì projectul nici de basă la desbaterea specială. Dacă totuşi s'ar primì projectul îmi reserv dreptul a face în desbaterea specială mai multe propuneri de modificări.

Tot de odată îmi permit cu mai mulţi condeputaţi — sûntem mai mulţi de ḑece, am deci drept şi la cuvêntul din urmă — a presenta o propunere de conclus. (Éljen — urări prelungite în stânga estremă.)

Notariul **Francisc Duca** cetesce propunerea de conclus: Casa deputaţilor îndrumează pe ministru sĕ facă object de studiu, în cari părţi ale Transilvaniei ar fi mai cu scop înfiinţarea încă a douĕ sau eventual a trei scoale medii, tot odată îl îndrumează, sĕ prelimineze suma recerută pentru înfiinţarea acestor institute încă în budgetul pro anul 1885. Înaintată prin: Baron Desideriu Pronay, Albert Kiss, Koloman Thály, Baron Gabriel Pronay, Geza Lűkó, Toma Sivkovics, Aladar Mariassy, Ignaţ Sustzteritcs, Otto Hermann, Stefan Sembery, Nicolau Bartha, Iosif Incze, Arpad Szentivanyi.

Coloman Csiky: (între altele trecem la ţinuta sasilor.) Mĕ întorc la petiţiunea sasilor şi la vorbirile acelor d. deputaţi, cari au atacat projectul din punct de vedere al naţionalităţii. Mai întâiu au adus motive didactice. Ei susţin, că instrucţiunea în douĕ limbi face resultatul dubios. În projectul acesta se pretinde instrucţiunea în literatura maghiară în clasa a 7-a şi a 8-a în limba maghiară. Afirmarea aceasta n'are valoare. Nu numai în Ungaria, ci şi în institutele din Germania, cari ţintesc într'acolo, ca copii sĕ-şi însuşească o limbă strĕină, se întêmplă adesea, că obiectul acesta se propune în limba respctivă spre a şi-o putè însuşì mai uşor. Între scoalele noastre protestante cunosc una, în care limba şi literatura germână se propun în limba germână, chiar şi într'una din scoalele cele mai maghiare se propune un obiect în limbă strĕină, pentru de aşi putè elevii însuşì mai uşor limba respectivă. Şi noi am avut ocasiune a învĕţa în douĕ limbi.

Coloman Thály: În Papa, dar nu în Patak!

Coloman Csiky: În Debreczin şi în Körös se propunea sub sistemul lui Thun statistica imperiului austriac, ce e drept în limba germână. Dar ce vedem aḑi în gimnasiile noastre din părţile de sus? Acolo se duc cu deosebire elevi cu limba maternă germână şi slovacă. Propunerea se începe în douĕ limbi, cu timpul remâne ca limbă de propunere singură limba maghiară. Scoalele acestea nu sûnt mai rele ca cele din Transilvania, cu toate că limba de propunere e mai complicată, ca după cum se plănuesce în projectul de faţă. Sasii mai aduc ca motive pentru respingerea projectului vederi autonomistice; e însĕ clar că adevĕrata causă a neînclinărei lor faţă cu projectul de faţă nu e temerea autonomiei lor bisericesci. Când cu sistemul lui Bach nu s'au plâns, cu toate că li s'au răpit drepturile particulare şi ale autonomiei lor administrative. Nici n'am auḑit nici când, că s'ar fi plâns contra sistemului lui Thun, care s'a estins şi asupra scoalelor. Singur mĕsurile luate de statul maghiar suscită jalusia sasilor ca totdeauna, fiindcă mĕsurile acestea le atacă drepturile şi instituţiunile cele învechite.

Ei aţîţă opiniunea din Germania contra guvernului şi a legislaturei maghiare, cărora li se face imputarea, că vor a înăduşì naţiunea săsească.

Vĕ faceţi însĕ a uita despre multele prerogative din timpurile trecute, cari s'au luat dela Secui, Cumani, mai multe cetăţi şi comitate. Aceştia însĕ s'au învoit, căci spiritul timpului a trecut preste aceste privilegii la ordinea ḑilei. Sasii însĕ plâng neîntrerupt, şi aduc gravamine, pre cari — dacă ar fi la loc, — le-ar putè aduce mai mulţi.

Eu n'am nimic contra naţionalităţii săsesci. Le stimez diligenţa şi mĕ închin vechei lor culturi, a le cărei urme se vĕd şi astăḑi în oraşele şi satele lor. Şi aşi dorì mult ca mână în mână cu ei sĕ promovăm interesele statului. Însĕ nime nu poate vorbì fără indignaţiune despre purtarea lor ostilă statului şi naţiunei maghiare. (Aşa este!) Nu este adevĕrat că ura lor faţă cu naţiunea maghiară datează numai dela confiscarea pretinselor lor drepturi. Âncă de prin anii 60 erau profesori germani, cari informaţi de sasi urau pre asiaticii de unguri până la estrem; şi toate acestea pentru sasii din Transilvania, despre care se credea că este o provincie germână, în care nu mai sûnt alte naţionalităţi.

Ce este motivul acestei intrigi continue? Este ura contra naţiunei maghiare, — sĕ mĕ erte domnii deputaţi sasi, la cari nu se pot aplica cele ḑise. (Aşa este din dreapta.) Ură, şi pentru ce? Nu voiu vorbì despre acele drepturi şi privilegii, pe cari sasii le-au primit dela regii maghiari; retac şi aceea, că autonomia lor bisericească încă este din graţia regilor maghiari, vĕ întreb însĕ şi sĕ-mi rĕspundeti cu mâna pe inimă, mai poate arĕta istoria universală ca esemplu, în 700 de ani o naţionalitate sĕ nu-şi câştige simpatii pentru limbă, aşeḑĕmintele şi obiceiurile naţiunei domnitoare, şi sĕ nu aducă vre-un sacrificiu în interesul aceleia, dacă nu din simpatie, cel puţin din simţul de datorinţă.

„Boerii“ olandezi, cari s'au aşeḑat ca cuceritori în părţile sudice ale Africei, sûnt înrudiţi cu sasii; ei vorbesc limba zulu-cafferilor, între cari trăesc ca element civilisator. Diferinţa între noi şi sasii nu este tocmai aşa de mare. Putem pretinde noi maghiarii că stăm pre o treaptă de cultură cu sasii.

Şi sasii se plâng de suprimare, maghiarisare dacă statul pretinde ca în institutele lor sĕ se propună limba maghiară, pre când projectul prescrie ca limba germână sĕ se propună în toate institutele din patrie, ba chiar şi în seminarii.

Gravaminele lor n'au nici un pic de adevĕr, sinceritate şi simţ patriotic.

Domnul ministru preside nta admoniat pre sasii. Ar fi bine dacă li-ar întra la inimă această admoniare. Dacă oposiţia lor ar duce la luptă cu statul, resultatul ar fi învingerea statului asupra sasilor. Nu va avè loc această luptă, va fi în favorul unui al treilea element, care nu este aşa de aproape de sasi ca noi maghiarii, şi a cărui învingere nu va fi spre bucuria sasilor.

Numai una dintre aceste perspective este posibilă în starea actuală. Simpatia pentru naţiunea maghiară, acceptarea ideei de stat unguresc şi a consecuenţelor acesteia, va întărì în noi simpatia către acest popor brav, simpatie, ce o avem către ceialalţi germâni din patrie, le va asigura libertatea, — de cumva ei calitatea de cetăţean al statului maghiar nu o consideră de sclăvie.

Mi încheiu cuvêntarea prin declararea că primesc projectul ca basă la desbaterea specială.

Ce privesce importantele cestiuni legate de acest project voiu vorbì în desbaterea specială.

Bela Grünwald: Obiect mai însemnat ca projectul de lege pentru scoalele medii nu va fi curênd la ordinea ḑilei în casa aceasta. Obiectul acesta e între alte şi foarte interesant, căci din desbaterea şi deciderea lui se va vedè cum înţelege legislativa şi guvernul misiunea naţiunei maghiare în ţeara aceasta şi ce însemnătate atribue guvernul mijloacelor intelectuale întru împlinirea acestei misiuni.

Sûnt naţiuni, a căror state se sguduesc şi se slăbesc prin revoluţiuni şi campanii şi astfel sĕ împedecă în desvoltarea lor internă, fără a li se jignì esistenţa. Aceste sûnt organisme tari, cari pot esperimenta cu propriul lor corp şi pot îndura crisele cele mai mari fără pericului morţii.

Noi, durere, nu aparţinem acestor naţiuni norocoase. Situaţiunea noastră e de atare, încât ori ce rĕu ce întimpinăm, şi ori ce greşală, ce comitem, ne jignesce esistenţa naţională. Naţiunile mari europene sûnt deja de timp îndelungat compacte şi consolidate. Statul maghiar, naţiunea maghiară nu sûnt încă compacte şi consolidate.

Părţile singuratice încă nu sûnt aduse la armonie cu întregul, se arată încă crepături ameninţătoare la edificiul statului maghiar, şi în spiritul fiecărui nepreocupat se nasce temerea: că oare putè-va suporta edificiul acesta în starea-i presentă sguduirea puternică, ce o va primì mai curênd sau mai târḑiu?

Nuorii, cari ascund în sinul lor viscolul iminent, îi vedem ne'ntrerupt pe firmamentul lui şi o nelinisce stranie ne cuprinde spiritul. În societate se nasc mişcări întru apărarea intereselor naţionale pe cari statul după organisaţiunea lui de aḑi nu le poate validita. Între altfel de împregiurări nu e mirare, dacă la fie-care întrebare se întreţes vederi naţionale şi dacă întrebări cari în alte state consolidate trec de întrebări economice, administrative sau culturale, la noi se privesc de întrebări ale intereselor naţionale. Aceasta e causa, că instrucţiunea din scoalele medii formează la noi nu numai o întrebare pedagogică şi culturală, ci şi o întrebare *per eminenţiam* naţională.

Misiunea ce are a îndeplinì aici naţiunea maghiară, ni-o prescrie ocuparea acestui teritoriu înainte cu 1000 de ani şi desvoltarea istorică. Naţiunea maghiară din deasa negură a păşit pe scenă şi a intemeiat o împărăţie puternică independentă între statele Europei. Cu aceasta a întrat ea în rêndul Aristocraţiei popoarelor, şi tradiţia domniei şi supremaţia a esistat în ea chiar şi în ḑilele grelei supuneri. Această ereḑită posiţie a rasei maghiare a decis soartea naţiunei.

Misiunea naţiunei maghiare este de a susţinè întact şi independent statul maghiar. De aici sûnt a se detrage consecuenţele cele mai logice. Susţinerea statului maghiar este scopul, la care trebue sĕ ţintim prin toate mijloacele, dacă nu voim sĕ perim şi sĕ devenim subjugaţi de alţii. Omul privat poate lua posiţie neutrală, unde el sĕ nu fie nici domn, nici serv. Naţiunile însĕ nu pot urma astfel. Soartea naţiunei maghiare este sau domnire, sau sclăvie, altă eventualitate nu esistă. Sub domnire însĕ nu înţeleg că noi prin forţă sĕ apăsăm pre alţii, şi sĕ subjugăm pre cei mai slabi în interesul celor mai tari. O asemenea domnire n'ar avè viaţă, numai aceea poate fi durabilă, a cărei esistenţă se basează pe un punct de vedere mai înalt. Domnirea în stat este avantagiu, însĕ e legată cu multe şi grele datorinţe, pre cari trebue sĕ le împlinim, dacă vrem se susţinem statul, şi pre noi inşine. (Aprobări.) Asupra noastră cade sarcina de a susţinè statul, căci între popoarele de de aici nici unul nu este destul de tare spre aceasta. A noastră este nobila chiemare, sĕ formăm un stat basat pe principiele de libertate, şi sĕ promovăm binele material şi moral al cetăţenilor fără considerare la rase, se încetăţenim ideile şi cultura europeană prin literatura maghiară, şi din singuratecile rase, cari singuratice sûnt slabe, sĕ formăm un puternic stat naţional cultural. (Aplause).

(Va nrma).

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Martie.

În 2 Aprile cal. n. s'a început în casa deputaţilor Ungariei desbaterea specială a projectului privitor la scoalele secundare. Ministrul Trefort apără la § 1. projectul în contra unităţii scoalelor secundare. § 1. şi 2. se primesc nemodificaţi, asemenea şi § 3, la care dep. Ios. Gall a făcut amendamentul, ca în scoalele nemaghiare şi negermane, limba de propunere încă sĕ fie object obligat. Lupta a fost mare în contra şi pentru limba grecească. Aceasta se va propune, ca şi până acum. Dacă desbaterea specială se va continua, ca în ḑiua dintâiu, desbaterea are sĕ se îndelunge cu sĕptĕmânile.

„Allgemeine Corespondenz“ din Londra şi după alte ḑiare şi „*Office Reuter*“ sciu despre o alianţă formală între Germania, Italia şi Austria. Basele alianţei ar fi: Italia se obligă a se ferì de ori ce pricină, care ar putè provoca un resboiu între dînsa şi Francia. Germania şi Austria se obligă de asemenea. La casul, când însĕ una dintre aceste puteri aliate ar fi atacată de Francia, celelalte două trebue sĕ sară într'ajutorul celei atacate. Dacă însĕ una dintre puterile aliate, din oare care causă, ar fi silită sĕ poarte resboiu cu altă putere, celelalte puteri aliate sûnt volnice a fi neutrale; la nici o întêmplare însĕ nu se pot alătura lângă puterea inimică aliaţilor.

Scirea aceasta a făcut în Paris sensaţiune mare. Guvernul italian s'a grăbit a mulcomì pe Francia cu un *dementi.* Şi în Viena s'au dat declaraţiuni că nu esistă nimica în scris, ci numai o învoială verbală între cele trei puteri împretinite.

Din Italia apar pe orizontul publicităţei necontenit păreri, care deşì nu sûnt diametral opuse curentului de idei din Îtalia oficială, difer de acesta, căci esprimă nisuinţa cătră o înţelegere a popoarĕlor latine. Este adevĕrat că până acum succesul nisuitorilor în direcţiunea aceasta e puţin, însĕ din o parte a presei apusene totuşi se vede, că sûnt factori, cari nu lasă ca ideea aceasta sĕ adoarmă şi sĕ se stingă.

Dela Roma se scriea unei foi bucureştene, cu datul dela 26, Martie n., că regele Italiei Umbert a oferit părechei regale române vilele sale regale pentru timpul petrecerei în Italia. Dealmintrea părechea regală română a fost întêmpinată, cu toate ca călătoresce *incognito,* sub numele de contele şi contesa de Vrancea, începênd dela Veneţia, în mod serbătoresc. La Milano şi Sampidierna primirea a fost o manifestaţiune de stimă şi simpatie. La staţiunea din Sampidierna a fost întimpinată părechia regală română de consulul României şi al Germaniei, de prefectul din Genova şi pe primariul din Pegli. Mai multe doamne au presentat reginei buchete de flori.

Pe la mijlocul lunei Aprile regele Umbert va visita în Pegli pe regele şi regina României. Despre părechia regală română se scrie, că la sfêrşitul lunei lui Aprile va merge la Roma.

Se vorbesce că preste puţin timp şi părechia princiară din Muntenegru va călĕtorì la Italia.

Reichstagul german, într'unit deja de Luni, va desbate cestiuni sociale şi adecă o lege privitoare la cassele pentru bolnavi şi alta privitoare la asiguraţiunea pentru casuri de nenorociri.

Din Francia se signalisează eară crise în ministeriu. Republica e puţin norocoasă.

În Albania se semnalează nisce agitaţiuni secrete ale Italiei şi Austriei. Assym paşa a sosit din Constantinopole la Scutari cu însărcinarea de a dejudeca aceste întrigi.

Rĕspuns

la „**Echoul**“ *din Nrul 30 al „Tel. Rom.“*

II.

(C.) Sĕ începem cu cele personale.

Pentru de a-şi da cuvintelor sale o mai mare gravitate, naintea cetitorilor acestui ḑiariu, dedaţi a auḑì numai lucruri sublime despre fericitul metropolit Şaguna, şi pentru de a mĕ presenta pe mine ca pe un contrariu al ideilor acelui mare Archiereu, ḑice dnul „Echou“ la un loc:

„Şi spre a dovedì aceasta ne face istoricul acelor §§. *improşcând* în metropolitul Şaguna“.

Cetind acestea am luat la mână Nrul 17 al „Tel. rom.“ ca sĕ vĕd ce am putut eu scrie despre metropolitul Şaguna, ce s'ar putè considera de „împroşcare“? şi am aflat că sau eu sau dnul „Echou“ n'are idei clare despre însemnătatea acelui cuvênt, căci nici spiritul nici litera criticei mele nu sûnt vătĕmătoare pentru metropolitul Şaguna; din contră eu m'am nĕsuit a mĕ apropia de ideile lui Şaguna, şi cine l'a cunoscut pe el şi vederile lui în astă cestiune, trebue sĕ constate cu mine d'impreună, ca articlul dlui „Echou“ după litera şi după spiritul sĕu, este o adevĕrată ofensă ideilor şi intenţiunilor metropolitului Şaguna, depuse în projectul sĕu de statut organic, în dreptul sĕu canonic, şi în însuşi statutul organic.

Ce am ḑis eu despre metropolitul Şaguna?

Eată ce:

„Între dd. protestători sûnt şi de aceia, cari au contribuit ca deputaţi la facerea Statutului org. în congresul dela 1868. şi dacă voesc 'şi vor aduce aminte de *ponderoasele motive ale Metropolitului Şaguna,* care a înduplecat pe majoritatea congresului, ca sĕ primească propunerea lui referitoare la alegerea de protopop (§. 53 alinea penultimă), prin care sistemul de alegere întrodus în project de jos până sus, acì s'a alterat, luându-se dreptul de alegere din competenţa sinodului şi dându-se consistoriului“.

Este doară „împroşcare“ în Metropolitul Şaguna, a revoca în memoria celor ce l'au auḑit „*ponderoasele motive*“ ale Aceluia? motive cu cari a fost în stare sĕ înduplece pe majoritatea congresului, a altera un principiu adoptat drept basă la instituirea funcţionarilor bisericei de jos până sus, numai ca consistoriul cu episcopul în frunte, sĕ'şi poată validita mai liber voia sa întru instituirea unui demnitariu bisericesc, care este mai mult organul sĕu esecutiv decât al tractului?

Nu eu dle „Echou,“ ci aceia „împroaşcă“ în Metropolitul Şaguna, cari fără a-l studia, fără a penetra în ideile lui, şi fără a-i urma faptele lui, numai ca sĕ-şi dee sie-şi o valoare oare-care, la toate lucrurile mici şi mari deopotrivă, nu se sfiesc a lua îndeşert numele „Marelui Andreiu“!

„Dl C.“ — continuă dl „Echou“ — se vede a fi o autoritate românească de prima ordine, autoritate, care au participat la alcătuirea statutului organic, *şi are conecsiuni cu ministrii unguresci*“ ..... şi prin aceasta este în primejdie a-şi validita vederile greşite ..... căci la noi, ca la nimenea autorităţile sûnt foarte seducĕtoare.“

Dacă ar fi aceasta o simplă satiră despre „autoritatea“ mea, n'aşi reflecta de loc la ea, căci cel ce voiesce, vede din cele ce am scris, că eu nu nesuesc a impune cu „autoritatea“ de care nu dispun, ci a capacita cu argumente, şi încă sub vĕlul anonimităţii; dar provocarea dlui „Echou“ la „conecsiunile mele cu ministrii unguresci“ în necs cu periculul ce ar învoalve — după dênsul-vederile mele pentru Statutul organic, trebue sĕ o declar de un neadevĕr şi de o insinuaţiune maliţioasă, câci Dlui foarte bine scie cu cine vorbesce, şi scie şi aceea că eu nici o conecsiune nici n'am avut, nici n'am cu ministrii unguresci, ci în timpul, la care face alusiuni eram deputat dietal, ear ca atare aveam ocasiune şi înlesnire a vorbì cu ministrii în cameră în fie-care ḑi, dacă voiam, precum are fie care deputat dietal, fără însĕ ca aceasta sĕ constitue vr'un „necs“ între deputat şi ministru.

De altmintrea eu n'am observat, şi asta cu durere o mărturisesc, dela întroducerea constituţionalismului în biserica noastră, ca „autorităţile“ se fie foarte „seducĕtoare“, — căci am avut şi avem încă şi astăḑi bărbaţi, cari atât după posiţiunea cât şi după cunoscinţele lor sûnt „autorităţi“, şi cu luminile lor ar putè contribuì foarte mult la o desvoltare sănĕtoasă a tênĕrei noastre constituţiuni bisericesci, — spiritul de partidă însĕ, care n'ar trebuì se esiste în biserică — este mai impunĕtoriu decât autoritatea lor, şi acesta cu noii sĕi „urieşi“ domineazä terenul.

După acestea sĕ trecem la Episcopul ce ni-l presintă dl „Echou“.

Dnialui ţine că ce nu se află scris în Statutul organic „*non est in mundo*“ pentru biserica noastră, căci pentru noi numai aceea este „*lex*“ aşa cum ne-a dat-o congresul din 1868 şi ne a întărit-o împĕratul“.

Prin urmare după dênsul noi nu mai sûntem biserică ierarchică, noi nu mai sûntem datori a respecta canoane, nu nemic de cât ce se află depus în ângustul cadru al Statutului organic, întărit de împĕratul, căci numai aceasta este lege pentru noi.

Cred că n'am trebuinţă a demustra unde ne-ar duce aceasta teoriă? 'mi permit însĕ a întreba pe dnul „Echou“:

Care §. al Statutului organic a abrogat canoanele bisericei noastre?

Sau cel puţin sĕ-mi arete, că după Statutul organic: ce este parochul? Ce este protopresbitĕrul? şi ce este episcopul? şi care sûnt agendele lor? căci eu nu aflu rĕspuns la acestea în aceea „unica“ lege, ba §§. 5. despre afacerile parochiali, 30 despre afacerile protopresbiteratului şi 86 despre afacerile eparchiali, nici nu face amintire de dênşii, cu toate că doară va recunoasce şi dnul „Echou“, că vor fi avênd şi dênşii agendele lor, cari dacă nu s'ar basa pe vr'o lege nu s'ar putè esercita.

Trebue sĕ esiste dar, şi esist şi alte legi, şi acestea sûnt canoanele nealterate şi nealterabile prin Stat. org. cari însĕ foarte bine se intregesc una pe alta, dacă nu cercăm noi din adins a produce conflicte, şi ale pune la probă, care este mai tare?

„Statutul organic nu recunoasce în episcop ḑice dnul Echou — un organ deosebit de consistoriu, ci îl consideră ca membru — cap actual al consistoriului de care nu se poate deslipì.“

După care §. al stat. org vorbesci Dta cu atâta positivitate despre Egiscopul „membru — cap“ al consistoriului? căci §§ 111 şi 112 dau altă definiţiune episcopului în consistoriu şi membrilor consistoriului, între cari nu numeră şi pe episcopul.

Şi anume §. 111 ḑice: că preşedintele „*natural*“ al consistoriului este episcopul, ear §. 112. ḑice că „*membrii*“ consistoriului „*toţi*“ se numesc „*asessori* consistoriali“. Va se ḑică: după Statutul organic, la care te provoci Dta, numai „asesorii consistoriali“ se consideră de „membrii“ ai consistoriului, ear de Episcop „membru cap“ sau de episcop „asessor“ nici pomeană nu este în întreg st. org.

Dar cel puţin de ai fi remas Dta consecuent al considera pe episcop de „membru cap“ al consistoriului, însĕ progresând în ideile Dtale, mai la vale nu-l consideri nici măcar de „membru coadă“ ci'l degradezi la un simplu organ esecutiv, sĕ-i ḑicem „esecutor“ al consistoriului, ceea ce nu vei afla nici chiar la forurile lumesci.

Căci după Dta: „Statutul org. când vorbesce de episcop, îl pune în faţă (graţie că nu în dosul) protopresbiterului deja denumit, pe care are *simplu* sĕ-l hirotesească şi sĕ-l provadă cu singelia archierească“....

„Mai mult: acela pe care l'a denumit consistoriul, este chiar în puterea acestei denumiri protopresbiter, fără a se cere o nouă cernere şi prin sita episcopului“.

„La hirotesirea protopresbiterilor, ca şi la chirotonirea presbiterilor, episcopul n'are sĕ mai supună însuşi apreţierei sale hotărirea consistoriului, *ci simplu sĕ îndeplinească* actul sacramental ce în puterea oficiului sĕu archieresc singur 'l poate îndeplinì.“

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Adunarea generală) a comitatului Sibiiului se va ţinè Marţi în 10 Aprile nou (29 Martie v.) Objectul cel dintâiu privesce noua organisare a comitatului; al doilea o dispoţiune ministerială în privinţa creditului acordat de cârcîumari; al treilea alegerea a doi membri în comitetul administrativ şi a unuia în cel parment. Celelalte sûnt curenţii.

* *(Concert.)* Reuniunea română de cântări din Sibiiu va da Duminecă în 8 Aprile st. n. a. c. în sala „Reuniunei de musică“ primul sĕu concert ordinar din acest an. La acest concert a binevoit a-şi oferì concursul sĕu profesorul de cant dela institutul pedagogic-teologic din Caransebeş, domnul Nicolau Popovici, care între altele va cânta partia baritonului din „Crăiasa ielelor“ baladă svedică compusă pentru soli, cor şi acompaniare de piano de N. W. Gade*)

Programul complet se va publica în numĕrul viitor a acestui ḑiar.

Biletele de intrare se vor elibera Duminecă dela 3—5 oare prin casariul reuniunei în sala de şedinţe a asociaţiunei transilvane, strada cisnădiei Nr. 7.

Se atrage atenţiunea membrilor acestei reuniuni asupra conclusului luat în comitet, conform căruia biletele, începênd cu concertul de faţă *se vor numerisa.* Va fi deci în interesul fie-căruia a-şi scoate cât mai îngrabă biletul dorit, voind a căpăta un loc mai bun. Seara la cassă nu se vor elibera bilete de intrare.

Comitetul.

* (La uciderea lui Mailath.) Ḑiariului vienez „D. Ztg.“ i s'a telegrafat dela Budapesta Duminecă, că cercetarea după ucigaşii lui Mailath a început sĕşi aibă şi laturea sea scandaloasă. Judele instructor şi poliţia, fie care cercetează independent, de unde urmează că apoi se ivesc versiunile cele mai curioase în public. Corespondentul numitei foi spune că şi judele instructor şi poliţia umblă pipăind în întunerec şi la cel mai ne însĕmnat semn de urmă dau alarmă cu o încredere în isbutirea întreprinderei lor, ca şi când ar fi pus mâna pe făp-

tuitorii. Procederea aceasta însĕ nu ascunde de loc incapabilitatea sau cel puţin nedesteritatea.

---

*) Domnul Popovici, după cum am mai amintit în ḑiarul nostru, s'a perfecţionat la conservatoriul din Lipsia şi din Viena şi are un organ foarte plăcut. Credem că nu nici un suflet românesc din Sibiiu nu va negliga ocasiunea de al asculta.

A fost vorba că lucrători italieni şi cehi ar fi fost ucigaşii. Nici Sponga, despre care se scriu câte toate nu este nici italian nici cech, ci slovac. Că ar fi ucigaş este numai prepus.

În cele din urmă ministrul de interne oprit poliţiei contractul cu presa, cât va ţinè urmărirea. Procedură cu totul întoarsă. Ceea ce scriu diarele acum despre afacerea Mailath scriu pe contul lor propriu.

* (A 400 aniversare a lui Rafael.) În dilele aceste Roma a avut o festivitate însemnată: a 400 aniversare a vestitului Rafael. Eată ce cetim despre aceasta în „Resboiul“:

Roma 16 Martie. Cu tot timpul cel rĕu, serbarea în onoarea lui Rafael a ţinut stradele spre capitol pline de o mulţime de lume. Piaţa capitoliului, unde erau sĕ se adune deputaţiunile şi corporaţiile, era ocupată de dimineaţă de către sergenţii oraşului. Palaturile din capitol erau împodobite serbătoresce; dar ceaţa şi ploaia continuă se credea că vor strica tot. Dar pela 10 oare vêntul se schimbà şi cerul se luminà. Astfel efectul artistic convoiului s'a putut manifesta pe deplin. A fost o priveliştе admirabilă, cum se poate desfăşura numai în cadru acestui oraş.

Toate clasele societăţei au contribuit sĕ arate, că Rafael este în Roma unul din acei eroi, cărora omenirea le datoreşte tot ce e mare şi bun. La 10 oare puternica voce a clopotelor capitoline dete semnalul ca cortejul sĕ se pună în mişcare. Înainte mergeau două rênduri de Vigili, urmaţi de Fedeli în istorica îmbrăcăminte roşie, purtând cununile oraşului Urbiano. Apoi venea representatul regelui de Bavaria cu ministri de instrucţie şi directorul general francez al artelor frumoase d. Comte, apoi consiliu comunal, avênd alături câte 7 vigili cu minunatele steaguri străvechi ale celor 14 suburbii; urma apoi deputaţia din Urbino. În urma stindardului ei albastru galbin fălfăea steagul negru-alb-roşu al societăţei artiştilor germani, ornaţi toţi cu cocarde naţionale. Urma societatea internaţională a artiştilor cu steagurile tuturor naţiunilor din lume.

Universitatea cu senatul academic în frunte era representată de vre-o mie de studenţi. Veneau apoi toate institutele de artă şi archeologie, liceele şi gimnasiile, scoalele technice şi normale de fete, toate asociaţiunile lucrătorilor, între cari şi cea catolică, întemeiată cu bani papali, îndată după 1870 şi acum se arată pentru prima dată în public. Convoiul a trecut pe lângă Palazzo Venezia prin Corso şi Via Lata spre panteon. Sindicul Romei a pus cunună pe mormêntul lui Victor Emanuel, apoi a desvelit bustul cel nou al lui Rafael. Mormêntul lui Rafael e împodobit şi acoperit de sute de cununi frumoase. Veterani ţin acì sentinelă din causa prea mărei mulţimi de lume ce vine.

La 2 oare s'a ţinut serbarea comemorativă solemnă, arangiată de Academia din San Luca, pe capitol în sala Horaţiilor şi Curiaţilor, în prezenţa regelui, a reginei, a ministrilor, a representaţilor senatului şi camerei, etc. După o uvertură cântată de o mare orchestră. Quirino Levni a ţinut discurs festiv, în care s'a plâns contra uşurinţei şi ignoranţei artiştilor moderni şi a decăderei artelor. Oratorul dice că şi direcţia generală a timpului e vinovată. Între altele a dis: Nu sciu, dacă democraţia va fi de folos în politică; sciu însĕ că ea in lumea artelor duce numai la stricăciune, la brutalitate, căci ea aci se arată pururea ca o credincioasă aliată a ignoranţei. „După acest discurs 200 femei şi bărbaţi au cântat frumos în cor, prin care s'a terminat serbarea.

La noapte vor fi serbări populare în Trastevere şi o soarea la societatea internaţională a artiştilor.

* (Jubileul lui Rafael). Din Roma se telegrafează dela 17 Martie: Villa Farnesina a fost visitată eri de peste 20,000 oameni. Trastevere era iluminată; lumea a stat toată diua în faţa casei, despre care legenda dice că a fost locuinţa amantei lui Rafael. Un pâinar (brutar) ce locuesce aci, îşi ornase fereastra prăvăliei cu vestit tablou din transfiguraţiune, ce se crede a fi portretul Fornarinei. Tabloul stetea în mijlocul unui cadru artistic compus din macaroni, fettucine şi spaghetti. Fereastra gotică a Fornarinei era împodobită cu un transparent cu imaginele lui Rafael şi a Fornarinei.

Poporul a aplaudat pe pâinar şi acesta a mulţumit ivindu-se după perdea, ca pe furiş, ceea ce a mai mărit veselia mulţimei.

* (Înfluenţa timpului asupra nascerilor). Multe buletinuri de nasceri omenesci, făcute de statistică dovedesc că nu toate oarele dilei sau ale nopţei sûnt favorabile, pentru viaţă unele însĕ din contră înfluenţează mai mult asupra morţii oamenilor şi altele asupra nascerei şi eată cum: Cea mai mare parte de oameni mor dela medul nopţei până la medul dilei, cea mai mică parte mor seara înainte de medul nopţei.

Cea mai mare parte din nasceri se efectuează dela 9 oare seara până la 6 oare dimineaţa şi până la 9 oare seara se nasc o mică parte de oameni.

* (Mulţămită publică). Conform anunţului publicat reuniunea femeilor române din loc şi giur a ţinut şi în anul acesta un bal, la care a participat un numĕr destul de mare. Jertfa ce o au făcut aceşti binevoitori atât prin participare cât şi prin ofertele marinimoase impune comitetului reuniunei sacre datoriă de a aduce cele mai vii mulţămiri.

Lista marinimoşilor oferenţi este următoarea:

Din Arad: Ilustritatea sa D. episcop Ioan Meţian 5 fl.

Din Sibiiu: Clarissimul Dn. Dr. Ilarion Puşcariu ases. cons. 2 fl., Dl. Iuliu Dan 1 fr.,

Din România: Prin Dl. Nicolau Iaja în Bucuresci 7 fl., Ioan şi Ecaterina Meţian 10 fl.,

Din Braşov: Dnii Königes et Kopony 10 fl., Simion Mărginean adv. 4 fl., Cassa Eremias Comers 3 fl., D. Ioan Lenger adv. 2 fl., Octavian Sorescu adv. 2 fl., George Pop comers 2 fl., Nicolau Ciurcu comers. 2 fl. Ioan Taflan comers. 1 fl. George Furnica comers 1 fl.,

Din Stupini: Dnii Ioan Maximilian paroch 3 fl., cu această ocasiune mi iau voe a publica şi ofertul din anul trecut în suma de 8 fl.,

Din Ţinţari D. Ioan şi M. Popoviciu 2 fl.,

Din Sebeş: D. protopresb. Ioan Tipeiu 1 fl., la cassă a încurs dela următorii P. T. Domni: D. Nicolau Garoiu adv. 5 fl., V. Weber 3 fl., Trajan Meţian preot 3 fl., Ioan Meţian concipient 3 fl., Laurian Negrea ases. 3 fl., L. Hudak, forestrar 3 fl., D. Ghiaţu, com 3 fl., Nicolau Penciu, jude reg. 2 fl., Ioan Dan, preot 2 fl., George Proca înv. 2 fl., Ioan Barta, 2 fl., Ioan Molnár, cancel. 2 fl., Ionescu, 2 fl., Teodor Sperkez, 2 fl,, Ioan Gogonea, 1 fl. 50 cr., Stanciu Garoiu, 1 fl., 50 cr. I. B. Comşa, 1 fl., 50. Aldimir Badiu, not. 1 fl., Dşoara Elena Brezean 1 fl., Dşoara Anastasia H. Petru, 1 fl., Dn. Const. Ioanoviciu, com. 1 fl., Nicolau Cintea, medic 1 fl., Vasilie Literat loc. 1 fl., Iosif Macsimilian, înv. 1 fl., Ioan Macsimilian, înv. 1 fl, Nicolau Pop, proprietariu 1 fl., Macsimilian Heizman 1 fl., Nicolau Pană, învĕţătoriu 1 fl., Ad. Gidofalvy m. post. 1 fl., 2 oficeri à 1 fl., 2 fl., Constantin Ioanoviciu, jun. 1 fl. Dimitrie Ioanovici 1 fl., Bucur Meţian 1 fl., Andreiu Şenchea 1 fl., Teutsch 1 fl., Ioan Vlad v-not 1 fl., H. Zapp 1 fl., Ioan Comşa 1. fl. Nicol. Grozea 1 fl., Ioan Popoviciu paroch 1 fl., Nicol. Mohan 1 fl., I. Popoviciu medicinist 1 fl., Bucur Comşa 1 fl., Dna. Ecat. Rosnyai 1 fl., M. Ghimbeşan 1 fl., Eremia Nan fl., Nic. Minea 1 fl., Ion Şona 1 fl., Andreiu Coleş 1 fl., Ioan Dobre 1 fl., Ioan Gărniţă 1 fl., Sp. Bobinca 1 fl., G. Tomas 1 fl., Antoniu Bobinca 1 fl., Ioan Giurgiu 1 fl., Ioan Strevoiu 1 fl., Stan Strevoiu 1 fl., Nic. Aldica 50 cr. V. Bude înv. 1 fl. Suma tuturor ofertelor încurse 137 fl. 60 cr. din acestea s'a spesat 54 fl. 64 cr. Resultă venit curat 82 fl. 96 cr.

Zernesti 15 Martie 1883.

Pentru comitet:
I. Strevoiu m. p.
notariu.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu preţul cel mai moderat ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1882, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârdia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Loterie.

Mercuri 4 Aprilie n. 1883.

Sibiiu: **34 26 40 89 48**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 3 Aprile n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.50	120 30
Renta de aur ung. de 4%	90.40	90.40
Renta ung. de hârtie	88.10	87.15
Împrumutul drumurilor de fer ung.	136 25	136.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	111.25	100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	96 50	91.25
Renta de aur austriacă	97.90	97 90
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	97.75	99.25
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.25	97.50
Obligaţiuni urbariale temeşianede		9825
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97 20	9725
Obligaţiuni urbariale transilvane	98..60	98.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuniung. de rescumpărarea decimei de vin	97.50	97.75
Sorţi de stat dela 1860	131 50	131.25
Sorţi unguresci cu premii	110.40	116.25
Sorţi de regularea Tisei	110.20	110.25
Acţiuni de bancă austro-ung.	833.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	327.—	830.—
Acţiuni de credit austr..	316.50	318.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 50	78.50
Datorie de stat austr. în argint	78.75	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.55	119.55
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	9.48	9.47
100 marce nemţesci	58.50	58.45

---

ad. Nr. 108 1881 [395[1—1

Anunciu!

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniali se face cunoscut, cumcă prin sentinţa venerabilului consistoriu archidiecesan din 13 Februarie 1881 Nr. 330. B. Maria Băilă din Bungard este despărţită de către pribegitul ei bărbat George Modran, tot de acolo.

Sibiiu 21 Martie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului.

Nr. 770 1883 civ. [392] 2—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscinţă publică, că în privinţa concesiunei de a se comasa hotarul comunei **Şoimuşul românesc** s'a pus termin pe diua **2 Maiu 1883** la **10 oare înainte de ameadi** în comuna Şoimuşul românesc în locuinţa judelui comunal, pe când sûnt invitaţi toţi locuitorii din comună cu aceea că părţile, care absentează se consideră ca şi învoite cu comasarea şi că esemplariul prim al petiţiunei se poate vedè la acest tribunal.

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ţinută în 26 Februarie 1883.

(L. S.)

Nagy Lajos m. p., president.
Butak m. p., notar.

Ad. 1371 1883. civ. [393] 2—3

Publicaţiune.

În afacerea comasărei hotarului **Corghidului mare** s'a ficsat pentru începerea lucrărilor pregătitoare, precum regularea representanţei, alegerea inginerului şi facerea preliminariului, terminul de **8 Maiu a. c. la 9 oare înainte de ameadi** şi în dilele următoare cu observarea aceea că absentarea unui sau altuia din interesaţi nu va împedeca cursul pertratărei.

Dela tribunalul reg. din Elisabetopole 19 Martie 1883.

Kelemen György m. p.,
jude reg. esmis.

Nr. 616 1882. [391] 3—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului representanţei oraşului Ogna (Vizakna) luat în adunarea publică ţinută în 24 Martie a. c. Nr. 38 se va esarênda în **9 Aprile 1883** la **9 oare** înainte de ameadi în salele magistratului oraşului prin licitaţie publică celui ce va da mai mult fênaţele şi agrii aparţinĕtori alodiului orăşanesc pentru **7 ani** de dile începênd din **9 Aprilie 1883** până în **31 Decemvre 1889.** Despre aceasta se încunoscinţează cei ce voesc a lua în arêndă cu aceea observare că condiţiile licitaţiunei se pot consulta ori şi când în cancelaria oficiului orăşenesc, şi că oferte inzestrate cu cele necesare şi provĕdute cu cauţiune sĕ se trimită tot la cancelaria susatinsă până la terminul licitaţiunei.

Ogna (Vizakna) 28 Martie 1883.

Magistratul oraşului.

Nr. 78 1883. [392] 3—3

EDICT.

Oprea Bârsan de religiunea gr. or. din Sĕlişte, comitatul Sibiiului, carele de preste cinci ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Ioana n. Bucur Popa, tot de acolo, fără a se scì ubicaţiunea lui, se citează prin aceasta, ca în termin de un an şi o di dela prima publicare a acestui edict, sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial căci la din contră şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contră-i de soţia sa.

Sibiiu, 18 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei ca for matrimonial de I. instanţă.

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 35. Sibiiu, Sâmbătă 26 Martie (7 Aprile) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Ḑiua a 5-a a desbaterei.)

(Urmare.)

Bela Grünwald (continuând): Aceasta e lucrarea ce trebue sĕ sĕvîrșim cu seriositate și pacientă. Fără de ea nu putem esista, căci numai prin tactică, prin restaurări comitatense și prin alegeri de deputați nu se susține statul și națiunea.

Corespunde oare chemărei acesteia duple starea scoalelor noastre medii? Acela, care face pretensiuni mai mari nu le va afla mulțămitoare și astfel ca sĕ se poată susținè fără vătămarea în intereselor noastre mai înalte. Inferioritatea scoalelor medii, asemĕnate cu scoalele din statele vest-europene, e fact neîndoelnic. Tinerimea nu se împărteșesce în scoalele noastre de învĕțământul recerut de nivelul timpului nostru.

Avem fără îndoeală și scoale medii bune. Scoalele de sub privegherea statului (?) și unele gimnasii confesionale corespund chemărei lor; dar tocmai escepțiunile aceste dovedesc, în ce stare tristă se află cele mai multe scoale medii la noi. Partea cea mai mare stă sub influențe locale, ceea ce silesc pe profesori a lăsa la o parte stricteța cu ocasiunea esamenelor. Sûnt, precum se scie, scoale medii, la cari aleargă cu grămada elevii mai slabi de pe la alte institute pentru depunerea esamenului de maturitate, căci fie-care scie cât de eftine sûnt aici testimoniile de maturitate.

Aceasta are mare influență asupra institutelor mai bune. Acestea nu se încumet a purcede cu stricteța recerută, căci ar spăria tinerimea. Această împregiurare aduce cu sine inundarea scoalelor noastre mai înalte cu tineri fără pregătirea recerută, din care motiv trebue sĕ se urmeze cu conivență și crutare la esamene.

Scoalele înalte inundează earăși statul și societatea cu persoane, cari, deșì posed cualificațiunea formală, pășesc în viața practică fără pregătirea specială recerută, dar cu pretensiuni mari, pe cari acest biet stat nu le poate mulțămì. În modul acesta se îmulțesce ḑi ce merge proletariatul intelectual și numĕrul esistențelor problematice, apăsând scoala medie sub nivelul spiritual și provocând calamități sociale, cari nimicesc viața noastră politică. Scim în fine, că la noi se află scoale, în cari tinerimea e condusă într'un mod periculos pentru stat. Limba maghiară se esilează din atari scoale sub cuvênt, că e limbă barbară și se face de toată ura. Aici se cresc cetățeni pentru alte state și pentru statul nostru aceștia devin într'un mod artificios inimicii nostri, se deosebesc de comunitatea națională și culturală, a cărei creare condiționează esistența noastră.

Chemarea projectului de față ar fi delăturarea acestor neajunsuri. Se nasce întrebarea: oare garantează projectul acesta resultatul dorit, asigurează el statului mijloacele de lipsă, pentru ca scoala medie sĕ devină factorul scopului nostru cultural și național.

Onorată casă! Eu cunosc greutățile, pe cari le întimpină la noi crearea unei legi corespunḑĕtoare pentru scoalele medii și cu cari trebue sĕ compute ori-care guvern. Cunosc cunoscința de stat a ministrului de instrucțiune și sciu că el e mai consciu de neajunsurile projectului. Las la o parte împregiurarea, că o decisiune și o energiă mai mare ar fi putut doară esopera mai mult. Atâta însă e sigur că projectul conține multe disposițiuni, de cari avem lipsă. Cu toate că multe disposițiuni lipsesc, fără de cari statul nu va obținè mari resultate la realisarea intereselor noastre culturale și naționale; un resultat nedisputaver ofere cu toate acestea projectul. Aceasta o recunosc bucuros și nepreocupat și am cu atât mai mult drept a critica projectul din punctul de vedere al intereselor noastre culturale și din motivul spre a arăta, cu ce s'ar putè întregì disposițiunile pentru ca scoala medie sĕ corespundă intereselor noastre culturale și naționale. Nu mĕ demit în detaiuri, voiu sĕ mĕ mărginesc la unele momente principale.

Projectul nu statoresce atributele, pe cari trebue sĕ le poseadă scoala medie voind a corespunde chemărei sale și fără de cari nu se poate numì scoală medie. Statorirea objectelor de învĕțământ nu ajunge, lucrul principal e: cum trebue sĕ fie instrucțiunea în scoala medie. Aceasta însĕ depinde dela profesorii din respectivele scoale și dela organisațiunea acestor. Projectul pune pond pe resultatul instrucțiunei și nu pe organisarea institutelor și validitează influința statului la esamenele de maturitate. Disposițiunea atinsă de mine ar fi costat viața la mai multe scoale obscure, cari jignesc foarte mult interesele noastre culturale, de aceea a ales projectul modul mai domol indirect. Resultatul va fi că scoalele noastre medii vor corespunde chemărei lor. Remâne scoala medie rea și împedecă desvoltarea intelectuală a tinerimei, tot de odată însă se procede la esamenele de maturitate mai strict și se cere mai mult dela tinerimea studioasă tocmai într'un timp, în care lăsăm pe tinerime sĕ studieze la scoale, cari nu sûnt legate de anumite condițiuni în privința succesului mulțămitor. Aceasta e contraḑicere, pe lângă care nu ne este iertat a insista. Trebue sĕ se ia mĕsuri, cari sĕ delăture scoalele necorespunḑetoare chemărei lor.

Aceeași se arată și la disposițiunile referitoare la cualificațiunea profesorilor. Dacă nu ne pasă, de studiază profesorii nostri în Germania sau în România și Serbia și numai cercetăm, că are sau ba respectivul cunoscințele recerute spre a putè instrua în scoalele medii cu succes, profesorii aceștia, cari au supt spirit strĕin, ostil, vor transplânta spiritul acesta și în scoale. E o monstruositate dela project, că recunoasce valoarea diplomei de profesor câștigată în streinătate. Primirea acesteia o țin de neposibilă.

Prin project se concede confesiunilor, a statorì înșile limba de propunere în scoalele medii susținute de ele înșile. Urmarea e, că în Ungaria se află scoale medii cu limba de propunere română, sêrbească și germână. E superflu a o spune, ce contraḑicere zace în aceasta într'o țeară, în care nu se află scoale înalte cu limba de propunere respectivă și în care limba oficială și limba de comerciu (?) e cea maghiară. Mai nĕcăzicioasă și mai tristă e

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 27).

Eu mĕ mulțămesc a crede că sciu, adecă, că baronul este un om rĕutăcios, prea laș a bate pe altul, prea bine nutrit și prea gurmand a bè sânge, prea friguros a pândì trecĕtorii sub ghiața locului, dară capabil a trimite pe amicul sĕu cel mai bun la spânzurătoare, numai sĕ aibă interes personal și dacă l'ar costa numai un cuvênt rĕutăcios și clevetitor.

— Un miserabil mare! ḑise Cristiano; însĕ dați-mi voie a-mi esprima mirarea ce o simț, vĕḑênd atâtea persoane cinstite în societatea sa...

— Apoi de! replicà Osmund, fără a'i lăsa timp sĕ sfêrșească, este în adevĕr o purtare rea, că venim sĕ ne petrecem pe socoteala unui om, pe care-l urîm cu toții. Dta cel puțin ai drept scuză, că nu'l cunosci, pe când noi . . .

— Eu n'am făcut aplicație personală, replicà Cristiano.

— Sciu bine, amice; dară Dta n'ai dreptul a te mira, dacă un tiran are curte. Negreșit scii istoria patriei Dtale; însĕ fiind în strĕinătate de mai mulți ani, ai putut crede, că s'ar fi făcut un echilibru oare-care, prin influența legitimă a diverselor clase din stat. Dară nu este așa, Cristian Goefle, nici decât, o sĕ veḑi în scurt timp, cu ochii Dtale. Nobilimea este totul; apoi vine preoțimea luminată, severă, însĕ despotică și intolerantă. Burgezimea, atât de folositoare statului și așa de patriarchală în obiceiurile sale, are puțină valoare. Țĕranul nu este nimic, și regele mai puțin decât nimic. Dacă un nobil are stare, ceea ce din norocire este rar, el ține în mâna sa toate interesele, toate destinele provinciei sale, spre a conduce oameni și lucruri la peire. Sĕ scii însĕ că, dacă ne am împotrivì noi oficierii, ilustrului domn dela Waldemora, deșì nu ne am perde gradul, care, cu escepție de crimă, este neatacabil, noi am fi siliți prin persecuții neauḑite a ne părăsì cantonamentele, casele, proprietățile și iubiții noștri, ca o simplă garnizoană, deșì Indelta are legi neviolabile.

Alți doi tineri intrară, ca sĕ fume și Cristiano îi întrebà, dacă a reapărut contesa Elfrida la bal.

— Șiret mai ești! îi respunse unul din ei; nu ne vei face sĕ credem că Dta te interesezi de malițioasa contesă Elveda!

Însĕ, află că amabila sa nepoată a dispărut de o dată cu Dta și că mătușă-sa o a făcut foarte schioapă.

— Ce ḑici, că a dispărut? esclamă Cristiano, pe care-l spăria cuvêntul acesta mai mult decât era de lipsă.

— Ei bine, ḑise majorul vioiu, ești neliniștit de soartea frumoasei Dtale, scumpe Goefle?

— Pardon; eu nu îndrăsnesc a numì pe contesa Margareta așa. Adevĕrat, ea este frumoasă, însĕ din nenorocire ea nu este a mea în nici o formă.

— Nu mi o lua în nume de rĕu, replicà Osmund. Eu am vĕḑut, ca toată lumea, că Dta ai avut onoarea primului contradanț și că ați conversat foarte amicabil impreună. Dacă nu te ai amorizat. . . pe onoarea mea, este vina Dtale; și dacă ea n'are simț pentru Dta, încă este în nedrept, de oare ce noi cu toții te aflăm băiat încântător.

— Încât mĕ privesce, eu vĕ asigur, că nu pot privì lacom la un astru atât de elevat peste orizonul meu.

— A! pentru că n'ai titule?

Dară familia Dtale s'a nobilisat și unchiul Dtale este o ilustritate prin talentul și caracterul sĕu. Afară de aceasta, el este cel puțin așa de avut ca frumoasa Margareta și ea nu va sta pururea sub tutelă. Amorul planează pedecile, și dacă ai și rudenii contrare, logodește-te în secret. În țeara noastră, împregiurarea, că scoalele acestea nu se cresc cetăţeni pentru Ungaria, ci pentru astfel de state, cari vor a se ridica pe ruinile Ungariei, şi în cari se propagă ura contra statului maghiar.

Disposiţiunea aceasta pătrunsă la părere de spiritul unirei şi al toleranţei va avè în realitate urmările cele mai nefaste. Acolo se seamănă aḑi semânţa resboiului civil şi sĕ 'şi aducă numai aminte guvernul de cuvintele mele — disposiţiunea aceasta va costa viaţa multor cetăţeni de ai statului, şi tânguirea viitoriului ne va dovedì ce eroare a fost toleranţa aceasta, prin care n'am câştigat pe nimenea, ci am dat numai inimicilor nostri o armă în mână, pentru ca sĕ ne poată ataca într'un mod cu atât mai încoronat de succese.

Causele acestor neconsecuenţe şi contraḑiceri le aflăm în vederile confesiunilor, vederi, cari influinţează mult pe în deosebi, terenul învĕţământului. Şi în adevĕr, am auḑit vorbiri, cari au tractat cestiunea scoalelor medii din punct de vedere confesional trecênd cu vederea punctele mari naţionale.

Eu onorez drepturile confesiunilor ca comunităţi religioase şi aflu cu cale a le sprigini cu toate garanţiile libertatea consciinţii şi independenţa bisericilor, nici nu m'aşi încumeta ca om politic a jignì scoalele confesionale din Ungaria fiind influinţa statului garantată în modul cuviincios. Când se ḑice însĕ, că scoalele unei naţiuni sûnt privilegiul esclusiv al confesiunilor, un drept, care eschide ingerinţa statului din scoalele susţinute de confesiuni, escedează vederile confesionale.

Confesiunea e o comunitate compusă din persoane cu asemenea simţĕminte religioase, cu scop de a susţinè şi desvolta principiile religioase. Tot ce trece preste linia aceasta a intereselor religioase, nu mai e afacere confesională, deşi poate în decursul desvoltărei istorice a venit a sta în legatură cu confesiunea. Desvoltarea istorică a adus cu sine, ca şi scoalele confesionale sĕ rĕspândească cunoscinţe profane. Legătura aceasta e numai esterioară şi n'are nimic a face cu esenţa lucrului. Marilor metamorfose, prin cari a trecut statul trebue sĕ se supună şi causa învĕţământului.

Au fost timpuri, în cari corporaţiuni şi singuratici esercitau pe baza privilegirilor lor funcţiunile suveranităţii statului. Aşa a stat lucrul cu administraţiunea politică şi cu jurisprudenţa. Vederile relativ la privilegii însĕ au dispărut în decursul desvoltărei statului şi ideea mai înaltă de stat a adus cu sine, de administraţiunea şi jurisprudenţa numai e un drept al singuraticilor, ci e chemarea statului. Aceeaşi s'a întêmplat şi pe terenul învĕţământului; învĕţământul public a devenit chemare a statului, de oare ce s'a vĕḑut, că învĕţământul e un factor principal cultural. Nu este acesta un drept, la carei sĕ te poţi provoca vis-avis de stat, ci o datorinţă a statului. Statul, care a regulat starea sanitară publică şi 'şi numeră între chemările sale realisarea condiţiunilor sănătăţii omenesci, nu poate rĕmânè indiferent faţă cu condiţiunile desvoltărei intelectuale. Acestei împregiurări avem de a'i multămì progresul colosal, pe care l'a făcut popoarele din Europa în desvoltarea lor intelectuală.

Statul poate lăsa în mânile confesiunilor din consideraţiuni ale oportunităţii sau din cause financiare unele ramuri de ale învĕţământului. Confesiunile în casul acesta nu eserciază însĕ funcţiuni confesionale, ci împlinesc simplu o chemare culturală, care li s'a încredinţat din partea statului. A denega statului dreptul de a 'şi regula şi conduce cu plan activitatea sa culturală şi naţională, însemnează, a denega naţiunei mijloacele întru esecutarea unei politici naţionale pe terenul învĕţământului, pentru ca sĕ fie în stare a crea în ţeară garanţia esistinţei sale, unitatea naţională. Vederea aceasta stă în contraḑicere cu natura statului de aḑi, ea stă în contraḑicere cu interesele noastre naţionale şi cu dreptul de stat maghiar. Dreptul de stat maghiar recunoasce scoala confesională de un factor al culturei lumesci, îşi reservă însĕ dreptul de suprainspecţiune, a cărui cuprins nu e altul, decât puterea: de a asigura scoalei medie un atare organism şi cerc de activitate, care sĕ corespundă chemărei acestei scoale şi intereselor culturale şi naţionale şi de a împedeca aceea, ce s'ar opune acestor interese. Statul, care ar admite ca sistemul învĕţământului sĕu sĕ stea în contraḑicere cu interesele sale cele mai înalte, ar renunţa la sine însuşi şi ar surpa însuşi temelia. (Aprobare).

Scoala medie e unul din mijloacele aucsiliare mai însemnate a misiunei culturale a naţiunei maghiare. (Sĕ auḑim! Sĕ auḑim!) Ea mijlocesce cultura generală, în ea îşi primesc aceia, cari duc în îndeplinire lucrarea intelectuală a naţiunei, prima lor pregătire. Cu cât va fi mai înalt nivelul scoalei medie, cu atât mai intensivă va fi lucrarea intelectuală a naţiunei. (Aprobare.)

Prin ridicarea nivelului scoalei medie înaintăm forţa intelectuală a rasei maghiare şi îi asigurăm acesteia facultatea de a putè duce în deplinire lucrarea cea mare a susţinerei statelor faţă cu neamurile nemaghiare din ţeară, dintre cari — cu escepţiunea germânilor nu se raḑimă nici unul pe o literatură însĕmnată, şi nu e în stare nici unul a întrunì condiţiunile desvoltărei intelectuale din propriile sale mijloace. Toate se pot deci ridica pe un nivel mai înalt numai prin noi. (Aprobare.)

Singura supremaţie culturală a rasei maghiare poate oferì celorlalte neamuri vaḑă politică şi putere. Pe lângă însemnătatea aceasta generală culturală mai are scoala medie şi o chemare specifică naţională. (Sĕ auḑim! Sĕ auḑim!)

În sufletul maghiarului se nasce din când în când câte o aspiraţiune neguroasă. (Sĕ auḑim! Sĕ auḑim!) şi aceasta e maghiarisarea maselor popoarelor nemaghiare. În adevĕr, onorată casă, e de lipsă sĕ avem o privire clară şi sĕ scim, cât vom putè realisa din dorinţa aceasta a noastră, pentru ca sĕ nu ne perdem in zadar puterile cu lucruri nerealisabile lăsând sĕ ne treacă cele realisabile. În politică e o eroare tot atât de mare: nizuinţa spre lucruri imposibile ca şi scăparea din vedere a celor posibile. (Aşa este!) Aspiraţiunea aceasta, ce e drept, n'a avut până acum nici o urmare practică, şi pe când visează maghiarul o Ungarie curat maghiară, pe atunci crează în legile sale pas de pas pedeci sancţionate prin dreptul de stat, pedeci, cari zădărnicesc chiar şi începutul spre realisarea acestei nizuinţe şi i se întêmplă, ca pe când visează el de asimilarea altora, slavii şi românii contopesc în sine pe maghiari.

Ori cum va fi, e fapt, că aspiraţiunile aceste se află la mulţi, pe când ori ce mistificare de noţiuni ar fi a se evita în nizuinţele noastre naţionale.

Mie, care privesc lucrul din punct de vedere practic, mi-e clar, că maghiarisarea maselor poporaţiunei nemaghiare ar fi lucru cu neputinţă, chiar şi atunci, când am delătura actualele pedeci sancţionate în dreptul de stat. Conced, că la unele puncte, unde vin în atingere poporaţiunile nemaghiare cu maghiarismul, s'a ajuns unele ca la acele linii, unde se atinge rasa maghiară cu alte rase, se vor lărgì marginile limbilor în decursul unui secol. Trebue însĕ sĕ abḑicem de nizuinţa spre scopul unei maghiarisări în masă a unui popor, căci modalităţile elementare de contopire aplicate înainte cu secoli, nu se mai pot aplica aḑi, asupra stratelor de jos ale poporatiunei nu se poate influinţa cu mijloace literare.

Cu toate acestea nu esistă nici un pericul pentru noi şi pedecă pentru reîntemeerea unităţei culturale naţionale. Unitatea Franciei uu se poate disputa şi cu toate acestea păturile poporului vorbesc şi acolo, ca şi la noi mai multe limbi, precând limba literaturei şi cea generală a societăţii din clasele mai înalte a trecut preste deosebirea de rase, unitatea naţională franceză se basează pe clasele mai înalte din societate.

Unitatea naţională se manifestează în viaţa comună de stat, comunitatea literară şi culturală, toate aceste le representă numai clasele mai înalte ale naţiunei. Clasele poporului de rênd duc o vieaţă locală, idealul unităţilor mai mari şi a comunităţilor n'au destul teren în cercul lor de idei, aceasta este că poporul nici odată n'a avut rola de conducĕtor la mişcări naţionale. Consciinţa naţională, idealele naţionale trăesc numai în clasele mai înalte ale naţiunei; ele desleagă problemele sciinţei, artei politice, cu un cuvênt se poate ḑice că naţiunea o fac numai classele mai înalte. Pentru aceea n'avem sĕ ne temem de poporul de rênd, deşi nu va scì el unguresce sĕ-i dăm numai o justiţie şi administraţie bună, sĕ ne ccupăm sincer cu interesele lui şi sĕ-i dăm crescere patriotică în scoalele elementare. Apoi trebue sĕ urmărim consecuent lucrul ca în scoale sĕ progreseze studiul limbei maghiare şi spiritul patriotic. Dacă vom organisa scoalele medii ca elevii sĕ se dedea cu spiritul patriotic şi cu vieaţa de stat ungurească, vom putè susţinè comunitatea culturală între diversele seminţii de aici, altmintrea ba.

Aceasta e chemarea scoalelor medii în Ungaria. Aceasta nu este numai factor cultural, ci tot odată puternic mijloc pentru restaurarea unităţii naţionale.

Şi statul organisat astfel, ca administraţia sĕ stea în oposiţie cu interesele sale, abḑice de-a mai esista, se nimicesce pre sine însuşi. (Aplause şi aprobări.)

Acesta este punct destul de clar, şi asupra acestei întrebări am avè sĕ desbatem multe cu cei ce judecă regularea scoalelor medii din punct de vedere confesional.

Eu abḑic dela polemie, căci antevorbitorii mei au combătut cu mult succes pre cei ce au apărat particularismul fie din motive confesionale, fie din motive naţionale.

Abḑic însĕ şi din alt motiv. Punctul meu de mânecare este cel naţional şi cel al statului şi el se deosebesce de părerile celor ce judecă lucrurile din punct de vedere confesional, încât cred că înţelegere între noi nu esistă. (Aprobări vii.) Nu ne vom putè capacita, căci capacitarea reciprocă în acest cas este imposibilitate psichologică.

Şi în cine nu este instinct naţional, ca sĕ simţă, ce este în favorul şi ce în defavorul intereselor naţionale, acela nu se poate capacita nici prin argumentele cele mai splendide.

Părerile particularistice 'şi au logica lor şi se concentrează toate în a slăbì statul; şi de această părere sûnt toţi cei ce sûnt vrăşmaşii statului din punct de vedere confesional şi naţional, şi pe cine nu'l poate capacita această aparţiune, nu'l va capacita nici o argumentare în veci. (Aplause.) Cu toate acestea trebue sĕ reflectez la o enunciaţiune a unui colege al meu. (Sĕ auḑim!) Aceasta este cea a domnului deputat Prónay Dezső, care în acest parlament nu este numai ca deputat.

Br. Prónay Dezső: Este numai ca deputat.

Béla Grünwald: (continuând) Nu este numai ca deputat, ci şi ca inspectorul general al bisericei evangelice de confesiunea augustană. Când s'a făcut alegerea în această biserică, eu deşi nu aparţin, ei — m'am interesat mult de resultatul alegerei. Şi alegerea domnului deputat, de inspector general pentru mine n'a avut numai interes politic. Doriam din inimă, ca dênsul sĕ fie ales, căci eram convins, că dênsul, care apartine tinerei generaţiuni cu esperienţele sale şi înalta sa erudiţiune va face mari servicii, naţiunei în biserica sa.

Vorbirea lui de astăḑi m'a atins foarte neplăcut. Privirile sale confesionale, neîncrederea arătată statului ne fac sĕ credem că el în biserica sa nuşi va împlinì misiunea ce i-am atribuit eu. (Mişcări în stânga estremă.)

Onorată casă! Este peste toată îndoeala, că trebue sĕ esiste un bărbat în această biserică, care sĕ delăture neîncrederea dintre ea şi stat şi sĕ aducă în consonanţă interesele bisericei cu ale confesiunei. Vehemenţa, cu care a vorbit dl deputat

---

logodnele sûnt tocmai aşa de legale ca şi celelalte. Dar aşa, dacă voiesci sĕ-ţi ajungi scopul, eată-ne gata a te sprigini.

— A mĕ sprigini, la ce? ḑise Cristiano riḑênd.

— A obţinè odată o întrevedere fără ştirea mătuşei. Ei, cameraḑi, ce ḑiceti voi? Eată-ne patru inşi cu voinţă bună.

Eu ştiu, unde este odaia nepoatei.

Sĕ mergem îndată într'acolo.

De cumva domnişoara Potin s'ar spăria, o sĕ-i facem complimente ... care le şi merită fiind o persoană incântătoare.

Dacă va ţipa vr'o fată de casă, o îmbrăţişăm şi îi promitem pantlici în păr. În sfârşit cerem pentru Cristian Goefle o convorbire serioasă din partea d-lui Goefle a unchiului sĕu ... O insciinţare importantă! Aşa-i?

Noi intrăm, fără pipe, se pricepe, într'un mic salon, unde ne aşeḑăm serios la o parte, precând Cristian Goefle, cu voce lină, oferă inima sa la „diva contessina“, sau dacă ar fi prea ruşinos a se declara, el o face sĕ presimtă tot informându-se de pericolele, în care se află incomparabila sa, şi înţelegêndu-se cu d-ei, cum s'ar încungiura pericolele aceste. Eu nu rîd, domnilcr! Este evident că doamna Elveda voiesce, sĕ silească inclinaţia copilei sale şi că hainosul Olaus voiesce sĕ o compromită, ca sĕ reţină pe ori şi care alt peţitor. Ei bine, situaţia este minunată pentru bărbatul, care a cerut la bal în public satisfacţie pentru victima acestei machinaţii odioase şi ridicule. Vină, Cristiane, veniţi domnilor: sûnteţi gata? Ei bine, noi avem sĕ ne rĕsbunăm! De altă dată, Cristiane ne vei sprigini D-ta pe noi învr'un amor cinstit; între tineri se datoresce aceasta.

Unde am fi noi cu toţii, dacă nu ne-am fi confidenţi devotaţi unii altora! Înainte! La asaltul citadelei! Cine mĕ iubeşte mĕ urmează!

Toţi se sculară, până şi Cristian, ameţiţi de propunerea aceasta; însĕ, pe pragul uşei, Cristiano stătu pe loc şi oprì şi pe ceialalţi.

— Vĕ mulţamesc, domnilor, le ḑise el, şi fiti siguri că eu merg ori şi când prin foc pentru Dv.; dară mie nu mi se cuvine a-mi pune acest dulce capitol de roman în viaţa mea. Nimic din manierele contesei Margareta nu m'a autorisat a o apĕra, precum am făcut-o într'un moment de indignaţie nesocotită, şi nimic nu mĕ face a crede că ea îmi va fi mulţămitoare. Chiar contrarul este cu putinţă şi dlui advocat Goefle i se cuvine a o apĕra în contra mătuşei sale, esplicându-i drepturile ce le are. Ceea ce pot eu face sub astfel de împregiurări, adecă, considerând, că frumoasa mea jucătoare nu mai joacă, şi considerând, că teribilul meu rival nu se bate, este de a trage un somn bun, care îmi este foarte de lipsă, fiind de douĕ-ḑeci şi patru de oare în picioare.

(Va urma).

astăḑi, pune la îndoeală resultatul dorit şi cu preîngrigiri observ că, dacă s'ar respândì acest spirit, dl deputat va afla în sinul bisericei sale mulţi aderenţi, aceştia însĕ vor fi dintre aceia, în contra cărora ar avè dênsul misiunea. (Aprobări vii.) Căci elemente patriotice din biserica evangelică au venit la convingerea, că în sînul ei sûnt neajunsuri, spre a căror delăturare trebue sĕ intrevină statul. (Aprobare). Dintre altele am convingerea, că cine are asemenea idei, nu va folosì nici naţiunei, nici bisericei sale. (Aşa este). Căci în viaţa naţională fiecare factor ponderează în mĕsura, în care a făcut servicii naţiunei sale. (Aprobare vie). Şi repetez, statul este cu atât mai primejdios pentru autonomia confesiunilor, cu cât autonomia învoalvă în sine mai mare periclu. (Aşa este! adevĕrat e!) Aici nu este vorba de interese confesionale, ci de interese naţionale, pe lângă cari dispar celelalte. Nu este vorba de aceea, că prin ce se vatămă autonomia, ci de aceea, că ce vatămă interesele naţiunei şi ce e de făcut, ca sĕ le întărim pe aceste. (Aprobări din dreapta şi stânga.)

Onorată casă! Am şi eu multe de obiectat la projectul de faţă; aflu însĕ şi un progres în el. Iertaţi-mi înainte de a-mi încheea vorbirea sĕ fac unele reflecsiuni. Proiectul conţine după părerea mea minimul, care nu poate fi redus fără vătămarea intereselor statului şi ale naţiunei. (Aprobare). Vorbirea strălucită şi pătrunsă de spiritul de stat rostită de domnul ministru-preşedinte alaltă-eri, a făcut mare impresiune în casă şi va provoca sigur şi în ţeară aceeaşi impresiune. Sper că d. ministru preşedinte va trage consecuenţele din manifestările acestea. Pentru ce a avut vorbirea sa aşa efect şi pentru ce au aprobat chiar inimicii lui politici spiritul şi direcţiunea cuvintelor lui? De aceea, de oare-ce d. ministru-preşedinte, de când îi urmăresc eu cu atenţiune activitatea sa publică, n'a ţinut nici când o vorbire pĕtrunsă astfel de spiritul de stat, precum a fost aceasta. (Mişcare).

Fie convins d. ministru preşedinte, că naţiunea arată pe ḑi ce merge tot mai multă pricepere pentru interesele sale şi că nu mai perhorescează statul ca mai nainte. Multe se pot duce aḑi în indeplinire, cari nu mai cu câţi-va ani mai nainte se ţineau de imposibilităţi. Şi de aceea sper, că buna dispoziţiune provocată prin vorbirea d. ministru preşedinte în casa deputaţilor va dura mult, şi sûnt convins, că d. ministru preşedinte nu va permite nimicirea efectului vorbirei sale prin aceea, ca se zădărnicească în desbaterea specială principiile, pe cari le-a proclamat el însuşi. (Aprobare viuă în stânga estremă).

În speranţa aceasta, apoi din motiv că projectul arată un progres şi că nu voiu a mĕ numĕra în şirul acelora, cari nu primesc acest project, căci servesce intereselor statului, îl primesc de basă la desbaterea specială. (Aplause vii prelungite şi strigări: èljen!)

(După vorbirea dep. Grünwald şi a unei observări în causă personală a dep. Pronay ministrul preşedinte Tisza face propunerea a se prelungì durata şedinţei până la 3 d. p. şi şi-o motivează în următorul mod;)

Ministrul preşedinte **Coloman Tisza**: Voiu sĕ atrag atenţiunea acelora, cari au cercetat în casa aceasta deja şedinţele de seara, că pe timpul acesta aerul casei în adevĕr nu e sănătos din pricina căldurei causate prin iluminarea cu gaz. (Aşa e! în dreapta.)

Şedinţele acelea sûnt cu mult mai greu de suportat ca dacă vom şedè până la 2—3 oare. (mişcare.) Mĕ provoc la faptele probate prin esperienţă. Dintr'alte îmi iau voie a amintì, că eu nu cred că ar fi cineva, care sĕ dorească, că rĕmânerea în suspens a acestui project sĕ treacă marginile necesităţii absolute. Fie-care o scie, că nu e în interesul nostru, sĕ dăm anse la strigătele pornite în contra noastră chiar şi din strĕinătate. (Mişcare. Contraḑiceri) Trebue deci sĕ ne nizuim într'acolo, ca sĕ se poată îndeplinì cât mai în grabă discutarea temeinică a projectului fără jignirea discusiunei temeinice. Mĕ rog a mi se primì propunerea. (Aplause vii în dreapta! Sĕ votăm!)

Ugron Gábor: Onorată casă! Nu pot primì propunerea dlui ministru president din motivele aduse de dl Hoitsy şi de aceea, căci dl ministru în privinţa aceasta nu m'a putut convinge. De un an şi jumĕtate încoace aceasta este unica cestiune, în care se tractează de cultura naţiunei şi doară unica, unde afară de raportor şi ministri mai auḑim şi părerile guvernamentalilor. Rog pe guvern sĕ aibă cruţare şi faţă cu partisanii sĕi, şi sĕ nu se prelungească şedinţele, încât desbaterile sĕ devină ilusorii, căci vorbitorii numai întêmpină pacienţa ascultătorilor. Domnul ministru nu m'a convins, căci cum că aerul e greu aici, o scim de mult. Despre una m'a convins, şi aceea este că, de când este Domnia sa ministru, lucrurile au ajuns acolo, că la desbaterea unei cestiuni aşa de importante, naţiunea n'are linisce. (Desaprobări din dreapta). Ne-a spus însuşi dl ministru, că trebue sĕ ne restringem, am ajuns acolo, ca afacerile interne sĕ le desbatem în timp scurt, căci altmintrea din afară ne sparg zidurile statului. Nu primesc propunerea.

Presidentul: S'a făcut propunerea ca de aḑi încolo sĕ se ţină şedinţele până la trei oare, (Sĕ votăm) rog pe cei ce spriginesc propunerea sĕ se ridice.

Se primesce propunerea.

(Încheerea şedinţei a V-a.)

Revista politică.

Sibiiu, în 25 Martie.

Continuându-se desbaterea speicială a projectului pentru scoalele secundare s'a escat eri o desbatere înfocată asupra §. 7, conform căruia confesiunile decid asupra limbei de propunere în scoalele lor, pe când limba maghiară în aceleşi are a se şi instruì în limba maghiară. Tamassy propune pentru mĕsura din urmă un timp de transiţiune de doi ani. Helfy propune ca pentru istoria ungurească limba de instrucţiune sĕ fie cea maghiară în institutele nemaghiare. Bl. Orban sprijinind propunerea lui Helfy esprimă dorinţa, că în Ungaria nu ar trebuì suferite altfel de institute decât maghiare. Wolff, combătând politica nesinceră maghiarisătoare a lui Helfy şi cea sincera a lui Orban, a arătat că maghiarisarea este stricăcioasă civilisaţiunei, pentru cà înstrĕinează masa poporului nemaghiarisabilă de inteligenţa maghiarisată şi degradându-o o face elotă (iobage.) În sensul legei de naţionalităţi a propus ca şi municipiile, comunele, corporaţiunile şi privaţii sĕ otărască limba de instructiune în institutele lor. Madarasz a propus a se admite numai scoale secundare cu limba de instrucţiune maghiară. Min. pres. Tisza, combătând propunerile lui Wolff, Helfy şi Madarasz a susţinut tecstul projectului. Gall a protestat în contra afirmaţiunei lui Orban, că românii ar fi lipsiţi de civilisaţiune şi sûnt numai beutori de vinars (ce mai esemplar de parlamentarist e Bl. Orban,) Mocsary a recunoscut că § 7 vatămă legea de naţionalităţi şi propune a se şterge, căci în acelaşi timp vatămă şi autonomia confesiunilor. Almassy spriginesce propunerea lui Helfy. Desbaterea se continuă.

Maghiarisarea într'atâta s'a suit şoviniştilor la cap, încât nu se mai sfiesc de nici o absurditate. „Magyar Polgár“ din Cluj a „descoperit“ că la poalele Carpaţilor despre meaḑăḑi locuesc mulţi români (olàhok) cari aşteaptă pe „eliberatorul“ şi cari sûnt capabili de ori şi ce. Pasurile din ţinutul acesta trebuesc încuiate din vreme, ca sĕ se paraliseze posibilitatea rebeliunei. Pentru aceasta este numai un mijloc şi timpul pare a fi sosit pentru acel mijloc. „De-alungul comitatului Făgăraşului trebue înfiinţate 10—12 comune de ciangăi şi de secui, care vor fi mai mult vrednice decât casteele şi fortăreţe şi decât 100,000 de baionete.“ Dar de unde ciangăi şi secui şi unde sĕ-i aşeḑe dl din „M. P.“ în ţeara Oltului şi dacă s'ar găsì? Nu cumva pe vêrful Surului şi al Negoiului? căci jos în ţeară sûnt „olachii“ atât de numeroşi, încât şi dacă mai înfiinţează câte un „Făgăraş nou“ prin Dobrogea, tot mai sûnt prea mulţi, pentru ca se'i nutrească acel petec de loc, cum se cade.

În casa deputaţilor Ungariei a interpelat Helfy, dacă esistă alianţă între monarchia noastră şi Italia şi că ce scop are alianţa aceasta.

Cestiunea polonă, cu toate negaţiunile, începe a se susţinè mortiş în publicistică. Asupra formei sûnt de ocamdată părerile divergente. Cestiunea aceasta poate sĕ ne aducă un resboiu cu Rusia.

Italia este norocoasă. Preste vre o câteva ḑile, spun mai multe ḑiare vieneze, Italia va fi fără deficit şi banii ei de hârtie nu vor mai fi anumite semne amăgitoare în comunicaţiune.

Un corespondent din Bucuresci ne avênd la indemână altă temă, scrie la „P. Ll.“ în Nr. dela 5 Aprile, despre ecoul „agitaţiunei“ române din Ardeal şi despre legătura irredentistă între agitaţiune şi între publicistica de preste Carpaţi. În cele din urmă recomândă guvernului unguresc a fi cu toată rigoarea faţă cu toţi românii din Ungaria, cari cred în prorociile „României libere“ despre risipirea monarchiei austro-ungurescì, ca într'o evangelie.

Canalul dela Cernavoda la Constanţa din o revistă a „Românului,“ n'a rĕsunat în pustie. Sciri serioase dela Budapesta şi dela Viena spun că astfel de întreprindere ar fi spriginită şi din afară, pentru că ar scurta drumul comerciului pe apă şi navigaţiunea dintre Dunăre, şi Marea neagră ar scăpa de amestecul Rusiei. Englezii sunt gata a oferì capitaluri.

Rusia, după cum se vede din foile panslaviste, nu ar fi de loc mulţămită cu resultatul conferenţei dela Londra. Acuisiţiunile rusesci la braţul Chiliei sûnt o victorie rusească la părere, dar o perdere rusească în realitate.

Rĕspuns

la **„Echoul“** *din Nrul 30 al „Tel. Rom.“*

II.

(Încheere.)

(C.) Episcopul deci, după dl Echou este un simplu funcţionariu fără nici o responsabilitate înaintea lui Dḑeu şi înaintea oamenilor.

Consistoriul este totul, în care dacă voesce poate fi de faţă şi el, dar numai ca preşedinte, prin urmare, are numai de a ţinè ordinea, şi de a enuncia conclusul adus prin majoritatea asesorilor„ eventual a derîma cu votul sĕu, dar dacă absentează dela consistoriu, „şi pentru episcopul are valoare legea: *absentibus carent vota.*“

Chiar nici pentru lucrurile, cari numai dênsul în puterea darului le poate îndeplinì, cum este „chirotonirea“ şi „chirotesirea“ nu este dênsul rĕspunḑĕtoriu, ci tot numai consistoriul, la al cărui mandat are sĕ'şi pună mânile pe acei-a, cari a hotărît consistoriul sĕ se chirotonească respective hirotesească.

Scurt, episcopul este numai un malum necessarium, pe care îl suferim în biserică, pur şi simplu, numai ca sĕ avem cine sĕ ne facă popi, căci încă n'avem toţi darul acesta, dar preşedinţi pentru consistorie ne aflăm noi destui, numai consistorie sĕ fie.

Un astfel de „pictus masculus“ Domnul meu, nu s'a considerat de episcop în biserica orientală nici când, şi nu se va considera nici după statutul organic al nostru.

Nu eu o ḑic aceasta, ci o ḑice o adevĕrată „autoritate“, Metropolitul Şaguna în dreptul sĕu canonic, pe care tot acel congres, care a facut şi statutul organic, adecă cel din 1868 prin conclusul sĕu Nr. 224 l'a întrodus ca manual pentru dreptul canonic în toate institutele teologice din metropolie, şi a dispus ca „la toate oficiele bisericesci sĕ servească de îndreptariu în privinţa dreptului canonic în biserica noastră“.

Poftim a cetì p. e. §§. 152. 162. 163. şi 164. ai dreptului canonic, şi canoanele citate acolo, şi vei găsì pe episcopul ortodocs, aşa precun l'a aflat si lăsat statutul organic. (Dispos. ger. p. 1 şi §. 85)

Ear referitoriu la aserţiunile Dtale despre chiemarea episcopului, în consistoriu, te rog sĕ cetesci pe „Şaguna“ în protocolul tot aceluia-şi congres la pag. 156 şi 157 şi anume:

§. 118 unde se ḑice: „Conclusele consistoriali se fac după pluralitatea voturilor, incuviinţate şi de către Episcopul preşedinte. Episcopul poate mitiga sentinţa adusă. Can. 102 al Sin. ecum. VI.

„Când locţiitoriul episcopesc presidează, şi voturile sûnt egale, atunci votul preşedintelui dirimă causa.“

„Se înţelege de sine, că Episcopul are drept de a modifica, şi schimba astfel de concluse consitoriale *după plenitudinea puterei archiereesci*“.

Apoi §. 119 care sună astfel:

„Însĕ la întêmplare, când pluralitatea voturilor ar fi în contra convicţiunei eppului, şi eppul ar prevedea, că dacă după pluralitatea voturilor s'ar decide treaba, vaḑă şi onoarea bisericei, a clerului şi poporului s'ar vătema, şi că prin aceea şi pacea bisericei s'ar putea conturba, şi s'ar da causă la vre un scandal public spre demoralisare, — atunci eppului i se cuvine dreptul a înălţa convicţiunea sa la sentenţă decisivă, căci el este, cărui i s'a încredinţat sufletele cele scumpe ale creştinilor. Can. apost. 40 şi Cartagena 28“.

Veḑi dară dnul meu, că după Şaguna şi după canoanele citate de dênsul, susţinute şi prin „Stat. org.“ episcopul nu este un simplu preşedinte al consistoriului ci este ceva măi mult (de nainte) că chiar conclusele aduse sub presidiul seu numai atunci sûnt esecutabile dacă obţin încuviinţarea dênsului.

Că şi dacă nu este de faţă la aducerea conclusului în consistoriu, lui „*non caret votum*“ — căci dacă nu consimte cu conclusul adus „are drept al modifica şi schimba.“

Că pentru salutea bisericei poate pune la o parte pluralitatea voturilor membrilor consistoriali, şi a'şi redica la valoare de conclus convicţiunea sa.

Scurt, episcopul nu este datoriu pur şi simplu numai a esecuta „hotărîrea“ consistoriului, refereascà-se aceea chiar la denumire de protopop, — ci are datorinţă a o esamina, a o cerne prin sită cât de deasă din punct de vedere canonic şi al salutei bisericei, și numai atunci a o încuviința, dacă aceea, după convicțiunea lui de episcop, este în interesul bisericei.

Eată Episcopul după Șaguna și după canoane!

Un drept foarte mare acesta, însĕ tot atât de mare este și responsabilitatea Episcopului.

Tocmai pentru aceea eu nu-mi pot închipuì, ca un episcop, care este la innălțimea sublimei sale chiemări, sĕ abuseze de această potestate a sa, din contră cred că 'și va trage foarte bine seama, nainte de a se resoalve a nu încuviința un conclus consistorial; precum de altă parte sûnt convins ca și asesorii consistoriali se vor nesuì a aduce conclusele în armonià și conțelegere cu episcopul.

Cu toate acestea au fost casuri și dela întroducerea Statutului organic în coace, în cari episcopul n'a încuviințat votul consistoriului.

Rog pe dd. asesori consistoriali din archidiecesă, carii și sub fericitul metropolit Șaguna erau membri ai consistoriului sĕ aibă, bunătate a mĕ da de minciună, dacă n'am drept când afirm, că: a fost cas, în care Archiepiscopul Șaguna a reasumat conclusul consistoriului archidiecesan, și în fața consistoriului a declarat că: nu încuviințează votul maiorității, ci ridică la valoare de conclus propunerea referintelui, carea nime nu o spriginise în consistoriu.

Dovadă deci, că părintele Statutului organic Șaguna, de loc n'a considerat de alterată plenitudinea potestății archieresci prin dispozițiunile Statutului organic, și când a aflat de lipsă a și pus-o în cumpĕnă.

Astfel stă lucrul astăḑi după canoane și după pracsa bisericei noastre.

Cu acestea cred că am dovedit de ajuns că nu eu eram în rătăcire, când am afirmat, că în faptă, episcopul este acela, care esercitează dreptul de denumire al protopresbiterului, (veḑi și §§. 172 și 173. Comp. de dr. can. Șaguna) și cu atâta a'și putè încheia.

În speranță însĕ, că se vor afla și alții, mai chemați decât mine în această materie, cari se vor interesa de lucru, și cu luminile lor vor contribuì la lămurirea cestiunei, nu pot încheia fără a suleva o cestiune, carea de sine urmează din cele de sus.

Mare cuvênt este „plenitudinea puterei archiereiesci“, tot atât de mare trebue sĕ fie și responsabilitatea celui ce o posede. Dar:

Avem noi oare, are biserica deplină garanță, că episcopul nu va putè abusa de posițiunea sa canonică în detrimentul bisericei?

avem noi garanță, că un episcop, care a abusat de puterea și posițiunea sa canonică, va fi tras la rĕspundere reală, cu efect?

Acestea întrebări poate că se vor părè a fi necuviincioase față de episcopii nostri, eu îi țin însĕ pe Preasânțiile lor de oameni cu mult mai luminați decât ca sĕ se considere pe sine de infabili ca Papa dela Roma, — decât ca sĕ nu recunoască, că și episcopul este om, supus tuturor patimilor și slăbiciunilor omenesci, și ca atare poate și el greșì.

Au fost în trecut, și vor fi și în viitoriu episcopi, cari au abusat și vor abusa de puterea lor archiereiască.

Abusurile episcopatului absolutistic au produs mișcările cele mai însĕmnate în biserică.

Tocmai de a se îngrădì pe cât sĕ poate în contra acestui pericul, nesuesc creștinii, la întroducerea constituționalismului în biserică, și eu cred că unul din motivele, care a îndemnat pe fericitul Metropolit Șaguna, a lupta pentru asigurarea constituționalismului în biserica noastră, a fost acesta.

După modesta mea părere însĕ, Statutul nostru organic a lăsat nedeslegată această cestiune ponderoasă.

Eu nu țin că ar fi fost lucru anticanonic, dacă congresul în conțelegere cu archiereii nostri, trăgeau nisce margini bine precisate, între competența jurisdicțiunilor noastre bisericesci și între potestatea absolută a episcopului.

Dar n'a făcut-o.

Astăḑi toată garanța ce o avem este persoana episcopului.

Asta însĕ nu este suficientă, căci poate fi episcopul omul cel mai înțelept și cel mai luminat, când îl alegem, timpul însĕ și pe dênsul îl consumă, și poate devenì astfel de neputincios, și pătimaș în cât „plenitudinea puterei archieresci“ în mânile lui sĕ învoalvă pericul pentru biserică.

Congresul nu s'a ocupat încă cu cestiunea aceasta din fundament, un incident însĕ din congresul de la 1878 ne dovedesce, cât este de grea aceea cestiune? și cu câtă sfieală avem sĕ o pertractăm ca sĕ nu provocăm conflicte în biserică.

A venit adecă la congres sub Nrul 37 actul sinodului eparchiei Caransebeșului, prin care se cere deslegarea controversei escate între același sinod și episcopul sĕu, care a denegat întărirea asesorului ordinar ales pentru senatul bisericesc Paul Miulescu.

Dacă veți cetì numai cele ce conține protocolul congresual la Nrii 106, 117, 210, 211, 212, 216, și 217, vĕ puteți închipuì câtă frĕmêntare a cășunat acea cestiune delicată în congres până ce în fine, cu capitularea congresului *ut aliquid fecisse videatur*, s'a deslegat într'un mod nici cald, nici rece.

Eată conclusul, care tot odată servesce și de interpretare la §. 116 al statut. org.

„Lăsând ne alterat dreptul episcopului diecesan de a întărì, sau eventualminte a nu întărì pre aleșii asesori consistoriali ai senatului strîns bisericesc de ambele categorii (ordinari și onorari), congresul, din incidentul casului concret din cestiune, enunciă în general:

că la cas de neîntărire, episcopul, respective archiepiscopul, are a face sinodului cunoscute în detaiu motivele sale deciḑĕtoare; ear aflând sinodul alegĕtoriu motivele de neintemeiate, *acela poate subșterne causa la sinodul episcopesc spre decidere*“.

Aceasta este satisfacerea ce o poate obținè un sinod eparchial față cu episcopul, atunci când Acela, după părererea sinodului, ar fi abusat de puterea sa archiereiască!

Închipuiți-vĕ acuma: ce satisfacțiune poate sĕ capete consistoriul, care după canoane este în condițiuni cu mult mai subordinate față cu episcopul, când acela ar fi de convicțiunea, că episcopul abusează de puterea sa în detrimentul bisericei?

Eu aflu că cestiunea aceasta, este o rană deschisă, foarte periculoasă în organismul nostru bisericesc, carea cei chemați, în armonie cu archiereii nostri, trebue sĕ o vindece în spiritul și spre binele bisericei.

Varietăți.

* (Programul) concertului ordinar al *„Reuniunei române de cântări“* din Sibiiu, dat *Duminecă în 8 Aprile 1883 st. n.* în sala dela „Musikverein“, cu binevoitorul concurs al domnilor I. L. Bella, director de musică, și Nicolae Popoviciu, profesor de musică din Caransebeș.

1. Două cântece românesci poporale arangiate pentru cor micst de G. Dima.
   - a) *Copilă tinerică.*
   - b) *Fântână cu trei isvoară.*
2. Aria pentru o voce de Alt din „Semele“ de G. I. Haendel.
3. Trei cântece pentru o voce de bariton cu acompaniare de piano de G. Dima.
   - a) *Ḑiua bună*
   - b) *Codrul verde nu mai este.*
   - c) *Seguidila;* cântate de dl N. Popoviciu,
4. Crăiasa ielelor, (Elverskud) baladă svedică pentru soli*), cor și acompaniare de piano de N. W. Gade.

Aducênd acest program la cunoscința on. public cetitor îi atragem tot odată atențiunea asupra unui conclus al comitetului reuniunei, conform căruia dintre români se vor estrada bilete de întrare la concertele „Reuniunei“ numai membrilor.

Comitetul.

* (La uciderea lui Mailath.) Urmărirea ucigașilor lui Mailath are se devină proverbială. Se vorbesce că pretinsul ucigaș Sponga ar fi petrecut după sevêrșirea crimei mai multe ḑile în Budapesta, dar poliția n'a putut sĕ-i dea de urmă. O telegramă dela Budapesta la „Morgen-Post“ din Viena spune, că căpitanul superior al poliției din Budapesta Thaisz, „încântat“ de „activitatea“ organelor sale, și-a dat dimisiunea. Alte sciri susțin, că dispozițiunea ministrului de interne, ca ḑiariștii se nu fie suferiți în birourile poliției s'au în apropiarea organelor polițiane, ar îndupleca pe căpitanul superior al poliției din Budapesta sĕ'și părăsească postul. Ucigașul — și aceasta e lucru principal — chieme'l Sponga, chiemel Spanga — încă nu e prins, de și ḑiarele budapestane nu încetează de a spune mereu că poliția i a dat de urmă.

Mai nou.

În ședința de eri (6 Aprile n.) continuându-se în casa deputaților Ungariei desbaterea projectului privitor la scoalele secundare, Otto Hermann pledează pentru scoale esclusiv maghiare în Ungaria. Aceasta este un postulat al ideei de independență. Steinacker reflectează, că o Ungarie independentă ar trebuì se fie mai dreaptă față cu nemaghiarii. Madarasz repetează că scoalele esclusiv maghiare sûnt un postulat al statului maghiar, care trebue sĕ fie maghiar. Concesiunea față cu nemaghiarii ar fi o greșală. Min. Tisza respunde, că de concesiuni nu poate fi vorba, în privința maghiară projectul trece dincolo de legile de până acum. La votare §. 7 se primesce cu amendamentul lui Tamassy*) La propunerea lui Pulszky se primesce aprobațiunea ministerială pentru catecheți, cari pot fi respinși din causa dușmăniei contra statului s'au a defectelor lor morale.

---

*) Oluf d. Popoviciu.

*) Veḑi Revista politică.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 5 Aprile n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.20	90.15
Renta ung. de hârtie	88.—	88.05
Imprumutul drumurilor de fer ung.	136.50	136.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	111.—	100.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	91.60	96.50
Renta de aur austriacă	98.20	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.80	99.50
Sorți de stat dela 1860	131.50	131.25
Sorți unguresci cu premii	116.—	116.25
Sorți de regularea Tisei	110.40	110.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	315.—	830.—
Acțiuni de credit austr.	318.50	318.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.40	78.50
Datorie de stat austr. în argint	78.75	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	119.55	119.55
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	94.75	9.47
100 marce nemțesci	58.45	58.50

Nr. 4062, 1882 civ. [396] 1—3

Publicațiune

La rugarea advocatului Iosif Pap ca representant a familiilor și interesaților Pasca Pap și Toth în privința comasărei esercițiului dreptului de cârciumărit din **Lăpușul român** s'a ficsat termin de pertractare în fața locului în comuna **Lăpușul român pe 10 Maiu 1883**, unde posesorii interesați sûnt invitați a se presenta în persoană, de oare ce în cas de absență vor fi representați din oficiu de advocatul Gavriil Manu ca procurator esmis în afacere.

Din ședința tribunalului reg. din Dej ținută în 29 Iulie 1882.

Nr. 770 1883 civ. [392] 3—3

Publicațiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce la cunoscință publică, că în privința concesiunei de a se comasa hotarul comunei **Șoimușul românesc** s'a pus termin pe ḑiua **2 Maiu 1883** la **10 oare înainte de ameaḑi** în comuna Șoimușul românesc în locuința judelui comunal, pe când sûnt invitați toți locuitorii din comună cu aceea că părțile, care absentează se consideră ca și învoite cu comasarea și că esemplariul prim al petițiunei se poate vedè la acest tribunal.

Din ședința tribunalului reg. din Elisabetopole ținută în 26 Februarie 1883.

(L. S.)

Nagy Lajos m. p., president.
Butak m. p., notar.

Ad. 1371 1883. civ. [393] 3—3

Publicațiune.

În afacerea comasărei hotarului **Corghidului mare** s'a ficsat pentru începerea lucrărilor pregătitoare, precum regularea representanței, alegerea inginerului și facerea preliminariului, terminul de **8 Maiu a. c. la 9 oare înainte de ameaḑi** și în ḑilele următoare cu observarea aceea că absentarea unui sau altuia din interesați nu va împedeca cursul pertratărei.

Dela tribunalul reg. din Elisabetopole 19 Martie 1883.

Kelemen György m. p., jude reg. esmis.

Zambach și Gavora.
Fabrică de vestminte și recuisite bisericesci
de rit catolic și grec. [205] 29—30
în Budapesta, strada Vațului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**
Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 36. Sibiiu, Marţi 29 Martie (10 Aprile) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Martie 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei âşii de adresă dela abonamentul ultim.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

A şesea ḑi de desbatere.

(Urmare.)

Preşedintele **Pechy** deschide şedinţa la 10 oare.

Pe fotoiuliile ministeriale: Tisza, Trefort, Szapáry, Szechény, Bedekovics şi Kemény.

După sĕvêrşirea unor lucruri mĕrunte urmează continuarea desbaterei generale asupra projectului de lege pentru scoalele medii.

Baron Blasiu Orban (din partida independentă): Onorată casă! În patria noastră sûnt fără îndoeală scoale medii confesionale, în părţile ungurene numai ici colea, în cele transilvănene însĕ, durere, în massă. În aceste scoale se făuresc conjuraţiuni condamnabile şi vicleşuguri contra statului. Sûnt, durere, scoale, în cari în locul iubirei de patrie se predică ura, şi se varsă în inima accesibilă a tinerimei veninul separatismului în mod măestrit. Aici se fac încercări, a desbina mii de tineri dela scumpa lor mamă comună, dela sinul patriei, şi a'i trage în castrele inimicilor patriei.

Alumnii acestor cuiburi de vipere încălḑite la peptul nostru sûnt perduţi nu numai pentru patrie, devenind periculoşi la ocasiuni binevenite, ci sûnt mai mult perduţi pentru ei înşişi, căci sûnt scoşi afară din cercul lor natural de viaţă şi formaţi de oameni nemulţămiţi şi îndărătnici, cari nu află în patria aceasta loc pentru sine şi mulţămire pentru dorinţele şi ambiţiunile lor. Aceştia caută afară de patria aceasta condiţiunile fericirei lor considerând dărăburirea patriei acesteia drept ţîntă a fantasiei lor imaginare.

Aceşti deşuchiaţi, cari gravitează în afară, nu sûnt atât de periculoşi pentru noi, căci am fost aceia, cari am apĕrat patria 1000 de ani şi i-am învins chiar şi când au sărit în apărarea lor două puternice împĕrăţii, provĕḑêndu-i cu arme: i vom învinge noi şi acum. Sûnt însĕ periculoşi mai înainte de toate, pentru că în urma sistemului de crescere inimic statului mulţi bărbaţi bravi sûnt eschişi dela posibilitatea de a se fericì pe teren public şi privat. Este însĕ datorinţa statului sĕ ia mĕsuri contra institutelor ce cresc indiviḑi atât de perverşi, nu numai pentru asigurarea sa proprie, ci chiar spre a salva spiritele crescute în asemenea direcţiune, căci *„Schulvereiniştii“ „panslaviştii“* şi *„dacoromaniştii“* sûnt deopotrivă periculoşi pentru patrie şi libertatea publică, ei sûnt avantgarda domnirei cazacilor.

Aducênd guvernul lege pentru regularea sau dacă e de lipsă pentru închiderea scoalelor medii cu direcţie aşa de periculoasă, o voiu primì şi eu şi o vor primì şi alţii, nu vom permite însĕ ca pentru pĕcatele şi prostia unei minorităţi disparente sĕ se oprime toate scoalele noastre medii, căci am dat prin aceasta în mânile guvernului şi institutele, cari au fost asilul libertăţei patriei şi a civilisaţiunei şi preste tot a esistenţei noastre naţionale în trecut şi sûnt încă şi astăḑi.

Acolo, unde spiritul rĕu s'a încuibat, guvernul caute a'l nimicì şi a'l persecuta fără milă. Caute guvernul a desrădăcina fără cruţare şi fără milă burueana, care ţintesce a înăduşi sĕmânătura libertăţii. Spre scopul acesta după părerea mea, nu e de lipsă o dispoşiţiune nouă de lege. Pentru înfrênarea unei astfel de conjuraţiuni inimice statului e de ajuns codicele poliţian şi penal. Dacă află guvernul de lipsă o altă mĕsură estraordinară, mĕ voiu alătura cu plăcere la votul lui, pentru ca sĕ se pericliteze însĕ prentru 6—8 cel mult pentru 12 scoale medii inimice naţiunei întreg învĕţământul şi pentru ca cele 169 medii dimpreună cu institutele renitente sĕ se îmbrace în cămaşa de forţă a volniciei poliţiane aceasta nu o pot accepta ci trebue sĕ o resping în mod energic ca pe o tendenţă periculoasă reacţionară. (Aprobare în stânga estremă.) Eu aflu onorată, casă că mĕsurile de controlă a acestui project poartă drept timbru nisuinţa spre centralisare şi spre amestec în toate afacerile. Întrebuinţeze guvernul amestecul acesta strict politic faţă de renitenţi şi faţă de aceia, cari conspirează între păreţii scoalei contra unităţii şi libertăţii patriei, sĕ nu se mestece însĕ în afacerile interne a scoalelor pătrunse de spirit patriotic înfiinţate din jerfele societăţii maghiare şi a confesiunilor maghiare, şi a căror direcţiune e în toată privinţa sacro-sanctă. Supraveghierea şi controla intenţionată de project afară de aceea n'ar avè alt resultat decât zădărnicirea institutelor noastre patriotice, pe când comisarii învestiţi cu prea mare putere şi cu dreptul de „veto“, precum şi directorii districtuali totuşi n'ar putè împedeca operaţiunile clandestine ale institutelor spriginite de „Schulverein.“

Guvernul posede deja în inspectorii sĕi de scoale deveniţi deja de risul tuturora atari organe învestite de legea scolară cu putere de ajuns, spre a putè împedeca torente inimice statului, spre a putè delătura manuale, charte şi învĕţători periculoşi statului şi a închide scoalele. Legea de instrucţiune oferă guvernului posibilitatea, a înfiinţa în locul scoalelor cu direcţiune inimică statului, cari nu corespund recerinţelor legale, scoale de stat. Dl ministru de instrucţiune privesce la *„dolce far niente“* a inspectorilor cu linisce sufletească. Aceştia pot evita de pe partea lui ani întregi scoalele şi sûnt simplu reţinuţi a umplè rubricele cu date false. Numai ḑiarele ne mai spun, că în scoalele poporale se folosesc cărţi periculoase statului şi figurează charte, cari anectează la alte ţĕri unele părţi ale patriei noastre, inspectorii nostri de bun gen născuţi, n'au timp a se ocupa cu astfel de bagateluri.

Putem prevedè că comisarii şi directorii districtuali provĕḑuţi în project nu sûnt alta decât inspectori de scoale poporale în ediţie nouă: se va da earăşi teren liber rubricărei pipărate, se va face o nouă rangiare pentru cinstiţii inspectori de scoale resultatul controlei va fi însĕ foarte neinsemnat. Sûnt convins că domnul ministru de culte ar ajunge mai uşor la scop, dacă în locul intenţionaţilor comisari, şi al inspectorilor districtuali şi a inspectorilor de scoale, cari până acuma sûnt de prisos, conform propunerei amicului meu Br. Pronay cu enormele sume de bani ce se spesează, ar înfiinţa scoale medii de stat.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 28).

Cristiano fu aprobat din toate părţile şi numit cu sgomot om gentil. Toţi se grăbiră al reţinè, şi a'l face sĕ bea bere cugetând că el nu va resista; Cristiano însĕ era sobru, precum sûnt în deobşte locuitorii ţĕrilor calde. El vedea noaptea înaintând şi ţinù de prudent a face sfêrşit comediei jucate până acì cu atât succes. El le strînse mânile, le ḑise adio, şi promise a revenì la oara dejunului, bine hotărît a nu venì, şi fără a aştepta vr'o întrebare asupra părţii castelului, unde îşi alesese domiciliul, el îşi îndreptà, sprinten şi misterios, paşii către calea peste ghiaţa lacului.

Într'adins el uità pe Loki şi sania doctorului în drepturi în castelul nou.

Îi era teamă a fi auḑit şi observat. El merse de alungul rîului până ce era destul de departe, ca sĕ nu fie vĕḑut din ferestrile castelului şi sosì la poarta dela Stollborg, care o aflase deschisă, precum o lăsase, căci nimenea, Ulfilas mai puţin ca ori şi cine, nu cutezase a o închide.

El merse cu precauţie, căci după palida lumină a lunei, venise fugitiva, dară lucitoarea claritate a unei aurore boreale minunate, ḑic minunate încât priveşte ţeara, unde ea se arătà căci sub latitudinea nordică a marei baltice aurora boreală era foarte ordinară; dară ea strălucea bine şi în regiunile polare, căci ea lumina toate obiectele dinpregiurul lacului îngheţat. Zăpada, colorată prin reflectele schimbătoare, părea roşie şi albastră în colori aşa fantastice, încât Cristiano rĕmase, înainte de a întra în sala ursoaicei, vr'o câteva momente la poartă, neputêndu-se despărţì de acest spectacol estraordinar, deşì era frig şi pustiu împregiurul sĕu.

Era deja oarele opt de dimineaţă, precând dl Goefle se deşteptà. El, pe semne, nu durmise aşa bine ca de obiceiu, căci el era dedat a se scula des de dimineaţă şi acuma se scandalizà de sine însuşi, surprinḑêndu-se aşa târḑiu în pat. Adevĕrat că el a aşteptat sĕ-l scoale micul Niels: Niels însĕ durmea ca dus, şi dl Goefle se hotărì, după încercări zadarnice a-l scula, sĕ-l lase sĕ horcăe după plac. Voia bună dispărù din faţa doctorului în drepturi şi făcù loc unei desperări complete, vĕḑênd la ce are sĕ se aştepte din partea camerierului sĕu. El îşi făcù cu resignaţie însuşi foc, şi, fiind om cu rênduială, îşi rase barba la lucoarea unei luminări ce părea că adoarme în picioare, şi îşi peptênà peruca aşa acurat şi minunat, ca şi când ar fi avut toate comodităţile obicinuite. În sfêrşit, findu-i toaleta de dimineaţă într'atât terminată, încât, la cas de lipsă, avea sĕ-şi îmbrace numai surtucul, el îşi întoarse ciasornicul, privind la cer, după crepătura zilei, îşi luà halatul şi deschise uşile amêndouĕ, ca sĕ pregătească în salonul sĕu (odaia ursoaicei) toate cele de lipsă spre a lucra bine şi în linisce, până la oara dejunului.

Însĕ, precând el se apropia, de sobă, ţinênd mâna înaintea luminărei flăcărânde, el tresărì la vederea unei figuri omenesci, ce zăcea înaintea sobei, cu trupul cufundat în fotoliul cel mare, cu capul răzimat de spatele fotoliului, şi cu picioarele în gaura cea mare de căldură, ce se deschidea imediat peste căminul sobei stinse, însĕ încă ceva caldă.

— Bre! Ce dormitor frumos! Ce faţă minunată! îşi ḑise advocatul, stând pe loc şi privind la pacînicul şi adêncul somn a lui Cristiano; va fi un băiat de familie, care a venit, ca şi mine, sĕ caute în vechiul castel un refugiu, de sgomotele îndesatului castel nou. Ei bine, eu am creḑut, am sperat cel puţin, a fi singur în locul acesta blăstĕmat; însĕ nu este cu putinţă, trebuie sĕ mĕ mângăiu cu un soţ. Din norocire acesta are o fisonomie amabilă.

Bietul tinĕr a fost foarte discret, de oare ce, el n'a făcut nici cel mai mic sgomot, nici cea mai mică încercare a afla pat mai bun, decât fotoliul acesta, in care zace sĕ-şi frângă oasele!

Dl Goefle atinse uşor braţul lui Cristiano; acesta făcù mişcarea, ca şi când s'ar apăra de muşte, însĕ nu se deşteptà.

(Va urma).

Nu prin organe nouĕ, ci prin scoale bine conduse vom putè vindeca rĕul (Aplause în stênga estremă).

Cu privire la dispoşiţiile agrăvătoare din project amintesc mai nainte de toate ultima alineă din §. 8, care în scoalele susţinute de municipii comune, corporaţiuni şi privaţi permite numai folosirea manualelor întroduse în scoalele de stat şi aprobate de ministru. Aceasta nu este alta, decât reclamă oficială pentru unele cărţi de multe ori foarte rele, scrise de protegiaţi.

Restricţiune superfluă cuprinde şi §. 17, în urma căruia în o clasă fără concesie ministerială nu pot fi mai mulţi de 50 elevi. Asemenea dispoşiţii pot fi cu scop faţă cu scoalele statului susţinute superfluu cu mult lucs, nu însĕ şi pentru cele confesionale, căci ele ar produce greutăţi fără sfârşit. (Adevĕr din stânga estremă).

Dispoşiţiile §-fului 32 sûnt scandaloase şi pentru esistenţa scoalelor protestante şi confessionale, căci scim cu toţii că chiar şi la cele mai bine situate institute confesionale protestante în clasele inferioare nu sûnt aplicaţi profesori ordinari, ci elevii cei mai buni din clasele superioare. Dacă aceste institute vor fi silite sĕ aplice prescrisele acestui §. cu privire la profesori ordinari şi sĕ se propună numai în oarele prescrise, cele mai multe dintre scoalele protestante medii vor înceta de a corespunde chiemărei lor. (Aşa este! în stênga estremă.)

Şi dispoşiţiunile celor douĕ alinii din urmă a acestui paragraf, cari nu eartă profesorului primirea unui oficiu împreunat cu remuneraţiune şi cari pretind, ca chiar şi un *oficium mobile* sĕ poată primì profesorul numai în urma încuviinţărei ministeriale, îngreunează instrucţiunea. De unde vine de odată acest puritanism, această unilateralitate? acum, când după cum se scie, chiar acest guvern a înaugurat cumularea oficielor, acum, când, după cum se scie, în casa aceasta şed în numĕr mare deputaţi de ai partidei guvernamentale, cari ocupă oficii laterale dotate cu venite mari. Ar fi oare în dauna învĕţamêntului, dacă primesc profesorii confesionali rĕu dotaţi p. e. la institute de credit, la casse de păstrare vre-un oficiu împreunat cu remuneraţiune, a cărui agende nu colidează cu oarele de prelegere? (Aşa e! în stânga estremă.)

§. 37. dă ministrului deplină omnipotenţă asupra bieţilor profesori. Ministrul are drept a suspenda pe profesorul, care se află în cercetare disciplinară; în casul unei crime ordonă suspensiunea. Aceasta e o armă cu douĕ ascuţişuri foarte periculoasă, de oare ce se scie, că în codicele penal nou se cualifică multe casuri de crimă, cari s'ar putè cualifica după împregiurari de fapte patriotice. Dar nici nu e de lipsă sĕ se tracteze despre o faptă de ale codicelui penal, căci ministrului îi stă în voie a ordona cercetare disciplinară şi a dispune din oficiu suspensiune din o simplă abatere sau chiar şi numai din aparenţa unei abateri. Ministrului i s'a dat prin aceasta o armă de a putè esercita asupra convingerei politice a profesorilor, presiune şi de a degrada întreg corpul profesoral din Ungaria la purtători de şlep ai politicei guvernului, cu atât mai vêrtos, căci ministrul însuşi statoresce modalitatea, cum sĕ se esecuteze cercetarea disciplinară.

Şi mai drastic e §. 40, care eschide pe profesorul amovat din post pe basa cercetărei disciplinare dela aplicarea la un alt institut. Aceasta e o adevĕrată cruḑime. Chiar şi tâlhariului i se dă ocasiune spre îndreptare şi spre uşurarea sorţii sale, bietului profesor i se închide uşa milei pentru totdeauna. Stricteţa aceasta escedentă e cu atât mai uimitoare, cu cât projectul aplacidează prerogative estraordinare scoalelor medii susţinute de ordinile preoţesci atât în privinţa denumirei, cât şi a supravegherei şi a pedepsirei. Apoi chiar institutele acestea ar cere o supraveghiare mai strictă atât în privinţa cualificaţiunei şi a ţinutei, cât şi a spiritului, a direcţiunei şi valoarei învĕţămêntului, care adesea stă în contraḑicere cu recerinţele spiritului timpului.

§ 47. îngreunează scoalele confesionale cu lucru colosal, care s'ar putè îndeplinì numai, dacă s'ar înstituì un oficiu separat pentru fie-care scoală medie, care sĕ stea necontenit la dispoşiţiunea domnului ministru.

§ 52. lasă direct la volnicia ministrului darea sau luarea dreptului de publicitate, § 53 şi cei următori concesiunea înfiinţărei nouĕlor institute. Este în puterea ministrului prin urmare de a împedeca ori unde înfiinţarea de institute nouĕ şi de a nimicì prin detragerea dreptului de publicitate institute esistente, dacă p. e. acestea ar face concurenţă unei scoale înfiinţate şi protegiate de ministru.

Acestea-mi sûnt obiecţiunile cele mai de căpetenie faţă cu projectul de lege. În urma acestor obiecţiuni nu pot primì projectul nici in general ca basă a desbaterei speciale, câci objecţiunile sûnt de o natură prea esenţială şi nu pot aştepta îndreptarea projectului dela desbaterea specială. Declar însĕ tot de odată, că nu stau nici într'o solidaritate cu anumite petiţiuni şi cu vorbirile ţinute aici, cari atacă projectul sub cuvênt de libertate religionară şi a libertăţii învĕţămêntului, căci vorbirile acestea folosesc titulul acesta splendid numai de manta spre a-'şi acoperì tendenţele egoistice, nepatriotice şi ostile. (Aprobare în stênga estremă.)

Declin cu toată tăria dela mine, că aşi plutì barem şi numai timp scurt în naia acestor nisuinţe, de aceea trebue sĕ-mi espun vederile mele faţă cu aceste nisuinţe. Mĕ voiu ocupa mai ântâiu cu petiţiunea bisericei luterane din Transilvania.

Nu pricep, cum de consistoriul acestei biserici se numesce consistoriul ţĕrei", afară ca doară numirea aceasta e sinonimă cu numirea „scandalul ţĕrei". Scandal a comis consistoriul înaintând petiţiunea aceasta în limba gemână şi maghiară şi cui? parlamentului ungar, dela care primesce superintendentele şi secretariul ambii subscrişi în petiţiune sume enorme pe an. Sumele acestea dimpreună cu venitele preoţimei săsesci se trag din desdăunarea decenielelor, cari ar competa după dreptate statului maghiar. Desdaunările acestea le-au primit sasii în dar marinimos dela acela'şi parlament, pe care-l însultă acum într'un mod atât de cinic cu petiţiunea lor scrisă în limba germână. Domnii aceştia ar trebuì sĕ înainteze de probă dietei prusiene o petiţiune scrisă în limba franceză sau polonă! Cum li s'ar mai arăta uşa!

Departe dela mine se învinuesc din motivul acesta pe întreg poporul săsesc din părţile transilvane, căci numai agitatorii, cari se ţin de „Schulverein" fac atâta sgomot, şi apoi numĕrul acestor se reduce la câţi-va indiviḑi, cărora le umblă aici gura de şerpe.

Capul, ce conţine ghimpele veninos, e aici, numai coada cea nevinovată ajunge până în Transilvania. Învĕţăturile acestea nu au prins rădăcină în poporul treaz şi circumspect, care scie a se acomoda împregiurărilor. Poporul acesta a mers mână în mână pe aceeaşi cale în politică şi în civilisaţiune în trecut cu maghiarii, şi o ar face şi acum, dacă nu s'ar nizuì câţi-va doctori marinimoşi a turbura simţul de comunitate şi de armonie, care pentru sasi e o cestiune de viaţă. Massa cea mare a sasilor din Transilvania scie bine, că numĕrul lor e mic şi că sûnt risipiţi între elemente în toată privinţa ostile astfel, în cât chiar şi acolo unde-s mai deşi, sûnt în minoritate.

Deputaţi sasi în deosebi dep. Wolff, ne au aruncat, că numĕrul nostru ar fi mic, dar ea'n sĕ vedem puţin statistica sasilor! (Sĕ auḑim!)

În 12 comitate ale părţilor transilvane locuesc sasi; numĕrul acestora după datele numĕrărei ultime stă în următorul raport cu numĕrul populaţiunei întregi locale:

Numele comitatului.	Populaţiunea întreagă	Germâni	După percente.
Comitatul Albei infer.	178,822	6,972	4 percente
„ Bistriţă-Năsĕud	150,017	23,113	$24^1/_8$ „
„ Braşovului	83,929	26,579	$30^7/_8$ „
„ Făgăraşului	84,571	3,850	$4^1/_2$ „
„ Huniadoarei	248,464	6,968	$2^3/_4$ „
„ Târnavei mici	92,214	16,978	$18^1/_4$ „
„ Clujului (Colos)	196,307	7,667	4 „
„ Mureş-Turda	158,999	6,274	4 „
„ Târnavei-mari	132,451	57,398	$43^1/_4$ „
„ Sibiiului	141,627	46,723	$28^7/_8$ „
„ Solnoc-Dobâca	193,677	4,604	$2^1/_8$ „
„ Odorheiului	105,520	2,322	$2^1/_{16}$ „
La olăltă .	1.711,598	203,448	$11^9/_{10}$ perc.

E de observat, că datele acestea în parte mare sûnt compuse de autorităţi săsesci, cari au favorisat naţionalitatea lor pretutindenea Ele au numĕrat p. e. şi pe cei 10,000 germâni catolici, cari nu vor a fi cu nici un preţ sasi, apoi au mai numĕrat şi pe cei 30,000 maghiari luterani. Subtragênd aceste 40,000 suma totală a sasilor din Transilvania face numai 163,000, astfel mai puţin decât e populaţiunea unui comitat de mijloc. Pentru mâna aceasta de oameni se face o larmă, ca şi când s'ar tracta despre un popor de milioane, pe când el abia face $8^0/_0$ a populaţiunei întregi din Transilvania. Despre astfel de lucruri ḑice francezul: *Trop grand bruit pour une omelette.* (Ilaritate viuă) un omelet, ce poate pune pupăza pe colacul presentat de Albert Kovács. (Ilaritate şi aplause în stânga estremă).

E obrăsnicie dela sasi a afirma despre maghiari, că ei ar fi în numĕr mic, cu atât mai vêrtos, căci numĕrul acestora asemênat cu cele $8^0/_0$ a sasilor e colosal şi anumit $45^0/_0$ din populaţiunea întreagă.

E obrăznicie, ḑic dela sasi, de oare ce ei ar trebuì sĕ scie, că maghiarismul din Transilvania din ce motiv a scăḑut. El s'a contopit sub pumnalul omorîtor al Turcilor pentru de a putè apăra pe sasii scutiţi dela serviţiul militar.

Carol Wolff: (îl conturbă.) Aceasta nu e adevĕrat.

Baron **Blasiu Orban:** Sasii aveau îndatorirea a da 5000 soldaţi maghiari. Pe când ne vĕrsam noi sângele în luptă pentru eliberarea lumei şi pentru salvarea civilisaţiunei din Europa, sasii şedeau în pace în cetăţile lor întărite, se îmbogăţeau şi se înmulţeau. Ei nu trebue sĕ uite că pe când îi scuteam noi cu trupurile noastre sângerate, ei stau pururea începênd dela mongoli şi până la ruşi, sub acelaşi acoperiş cu inimicii esterni şi făceau causă comună cu ei.

Carol Wolff: Nici aceasta nu e adevĕrat!

Baron **Blasiu Orban:** Ai putè învĕţa din Feszler (Istoria Ungariei II pag. 518) că Aristald, primariul cetăţei Rodna, a servit cu 600 călăreţi de căleuz armatei conducĕtorului mongol Kadau care prăda ţeara dela un capĕt până la celalalt. Sasii o ar putè scì din istoriă ce au făcut mitocanii lui Basta şi Caraffa, cari au ruinat maghiarismul transilvănean şi că cetăţile lor au servit Labanţilor drept asil sub decursul luptelor lui Rakoczi, şi cumcă ei au chemat în anul 1848/49 pe Ruşi în ţeară şi i'au întrodus.

Recunosc că pentru toate calumniile acestea trebue sĕ se învinuească inteligenţa, care conduce pe poporul săsesc, şi nu poporul acesta bun la inimă. Strămoşii sasilor au fost pătrunşi de alte simţĕminte, ei sciau sĕ stimeze armonia frăţească cu maghiarii şi se arătau mulţămitori pentru cele ce le au primit dela maghiari: pentru pămêntul, pentru scutul oferit etc. Ei nu se adresau la streinătate micşorând pe binefăcĕtori, însultându'i în mod necredincios, şi fără motiv.

V'aţi putè convinge despre aceasta, dacă aţi studia mai bine caracterul şi trecutul naţiunei D-voastră, dacă aţi arunca o privire în actele prăvoase însemnate din archivele d-voastră. Din acestea aţi afla, că strămoşii Dvoastră circumspecţi au învĕţat în periodul principilor naţionali, fără nici o dispoşiţiune legală şi fără nici o silă limba statului şi se folosiau de ea pe toate terenele vieţei publice preste tot, atât în comerciul cu curtea princiară, cât şi cu naţiunile sorori, tot asemenea pe terenul administraţiunei lor şi chiar a vieţei lor bisericesci, si încă într'un grad aşa, încât sasii de pe timpul lui Gabriel Bethlen şi a lui Rakoczi, ba până pe timpul lui Apafi se folosiau esclusiv numai de limba maghiară (??)

Sasii ţineau strâns la limba maghiară, aşa, că în periodul de tristă amintire, pe când însĕ şi-a perdut Transilvania independenţa şi domnia un guvern plecat curţii vieneze, acesta se vĕḑù necesitat a folosì drept limbă de stat limba maghiară (?), atât era de maghiară pe atuncea Transilvania în toate elementele sale. Şoptirilor vieneze se datoresce întroducerea ulterioară a limbei latine ca limbă de stat. Atunci se întêmplà scena uimitoare, că chiar autorităţile săsesci au fost cele dintâi, cari au remonstrat mai energic în favorul limbei maghiare, din motiv că cunosc limba maghiară ereḑită dela străbuni, precând limba latină o cunosc numai puţini. Ei se rugară a le fi permis şi de aci înainte de aşi conduce trebile lor în limba maghiară chiar şi în perioda latinisătoare a Mariei Theresiei, ba chiar şi şi pe timpul lui Iosif şi Francisc, au pregătit comisiunile, cari îndeplineau afacerile averei naţionale săsesci defraudate sub preşedinţa lui Halmaghi, Nicolau Korni, Anton Haller şi Stefan Gyürky, protocoalele lor de pertractare mai preste tot în limba maghiară şi tocmai din considerare către autorităţile săsesci.

Sasii au ocasiune a vedè pe altarul bisericei lor celei mari din Braşov chipul bărbatului lor celui mai mare alui Honterus, în costum sĕrbătoresc maghiar. Ei se pot convinge din inscripţiunile monumentelor de acolo, că primarii lor vechi, senatorii şi învĕţătorii lor se foloseau de portul maghiar; ce e mai mult, portul de Dumineca al rusticilor sasi e şi aḑi cel maghiar.

Dacă chiar şi sasii cei vechi au fost atât de omenoşi, prudenţa ar cere ca cei de astăḑi sĕ fie accesibili într'o mĕsură cu mult mai mare.

În timpurile vechi, pe când conform privilegiilor lor toate drepturile, toate oficiile şi toate emolumentele erau monopolul lor esclusiv şi românii şi maghiarii erau eschişi dela ori-ce influinţă, a fost uşor a susţinè dominaţiunea rasei şi a supremaţie anumit prin protecţiunea maghiară, care îi apĕra pe sasi şi prin armele maghiare. Acum s'au schimbat referinţele. Marele principiu de egală îndreptăţire a nimicit toate privilegiile şi cele săsesci aḑi sûnt primiţi în fortăreaţa constituţiunei chiar şi aceia, cari erau neîndreptăţiţi „parias" ai sasilor. Aceştia pretind acum dela sasi drepturile ce le compet şi sasii deşì în minoritate, ce dispare, ţin mortişi la vechia lor posiţie esclusivistică. Apĕsarea de secoli a înaintat fructul urei. Asupra siguranţei săsesci şi aḑi veghiază încă armele statului maghiar; dacă statul şi-ar retrage armele acestea numai timp scurt şi-ar resbuna cumplit Spartacus eliberat din lanţuri asupra tiranilor sĕi.

Sasii ar face bine sě învețe din trecut a nu face din apěrătorii lor de odinioară, cari singuri sûnt în stare a respinge ađi și și în viitoriu torentul urei și al resbunărei, nesce privitori neutrali și indiferenți. Între valuri nu e consult a surpa vadurileîn orbie.

Pentru mine e strěin lucru a vedè, că sasii privesc Ungaria numai de „țeara lor maternă“, „patria“ lor a fost în trecut „Austria“ ear ađi este „Germania“, (Aplause și Ilaritate în stânga estremă.) Mai strěin și caracteristic e, că austriacii din „patrie“ colonisați între sasi nu se împretinesc cu sasii, ci sě aliază pretutindenea cu maghiarii și românii apăsați și eschiși de sasi dela toate oficiile și dela alte favoruri, spre a nimicì dominațiunea nedreaptă a sasilor din minoritate. Așa am cetit s. e. publicațiunea celor 4000 de germâni din Brașov (Sě auđim!), în care condamnă demonstrațiunile agitatorilor săsesci și nemulțămirea lor față cu națiunea maghiară marinimoasă, dela care au primit libertatea și spriginul. Aceștia au declinat dela ei solidaritatea cu o atare nemulțămire ne mai auđită și au declarat, că țin cu maghiarii, cari i au primit în mod ospital dându-le și drepturi constituționale.

Pe când germanii cei de acasă întorc spatele întrigelor agitatorilor săsesci, în casele de pe sate se vaietă tocmai nesasii mai mult, că drepturile naționalității săsesci ar fi jignite și se plâng, că i s'a limitat privilegiile contrare principiului de egală îndreptățire

Dl dep. Zay își trage originea din Sepus. Ar putè învěța dela compatrioții sěi cum trebue iubită patria aceasta, care a încărcat pe sasi cu binefaceri. (Aplause vii în stânga estremă).

Dl dep. Steinacker e născut în Debrețin. Bravul sěu tată chiar și in strěinătate a remas necurmat maghiar, numai fiul lui a devenit acasă sas!

Despre naționalitatea dep. Wolff circulează diferite versiuni. (Ilaritate.) Unii îl țin de origine prusiană, alții îl declară de armean. Sûnt oameni, cari au cunoscut pe bravul sěu tată, care se numia, Dr. Farkas. În casul din urmă n'are ai fi rușine de originea armenească, căci armenii au fost în totdeauna buni patrioți și n'au pretins nici când „*Extrawursturi*“ pentru spinatul lor. (Ilaritate.) Fie prusian sau armean, atât stă, că nu-i sas.

Cred că sciu și motivul pentru care este el și consoții lui sas atât de încarnat: numai cu chipul acesta a ajuns așa ușor la mandatul de deputat. (Aprobări în stânga estremă.)

S'a plâns domnul Wolff că tratatul comercial încheiat cu România a nimicit industria lor, că i omoară dările cele mari, a uitat însě că toate acestea se aplică și la populația maghiară și română din Transilvania și nu numai la sasi. Toți gem deopotrivă sub reaua administrație și nimicitoriul sistem al guvernului. (Așa este! din stěnga estremă). Ne mai spune că mulți sasi se duc în România, unde și fac fabrici și le merge bine cu industria.

Voiu face dnului deputat un ofert. Dacă Domnia Sa ridică pănă la ceriu starea de lucruri în România, facă propagandă în normativul Dsale điariu, cel atât de lățit, ca sasii sě schimbe cu ciangăii, cari emigrează în continuu din România, căci acestora le zace mult la inimă această țeară, ca și sasilor România. (Aprobări în stânga estremă.)

Sau dacă nu merge cu schimbul sě dăm orașele sasilor lăudatului vecin în arêndă. (Ilaritate.)

Nu primesc projectul în starea lui actuală, ci sě se redea ministrului spre a-l întregì conform votului minorității; mě alătur la propunerea Br. Prónay*).

Paul Hoffmann: Nu vorbesc despre modul, (sě auđim!) cum a fost primit projectul dela ordinea đilei în casa aceasta și cred că stadiul înaintat al discusiunei va împintena a constata resultatele, ce se pot deduce din primire.

Considerând primirea ce o avu projectul în urma vorbirilor ținute, primim impresiunea, că aprobarea și desaprobarea projectului stau în valoare disproporțională cu cuprinsul acestuij project și cu resultatele lui. Projectul e făcut cu scop de a afla spriginul cel mai mare al vorbitorilor, factorilor și intereselor recunoscute preste měsură în project.

Şi ce vedem, onorată casă? Între cele 3 interese mari dintre înteresele îndreptățite, pe cari projectul caută ale mulțămì, pricep în linia primă interesul cultural, în linia a doaua interesul confesional. Judecând acum asupra împregiurărei, cari ar fi interesele principale, cred că nu se va afla nimenea, care sě contesteze importanța cea mai mare a intereselor confesionale.

Resignațiunea cea mai mare o esercitează aceia, cari din punctul de vedere al priceperei lor, al direcțiunei și al scopului lor cultural preferă interesele lor culturale, și cu toate acestea, ce vedem? Acei d. deputați, cari au vorbit pănă acum pentru project, țin fără escepțiune preferirea intereselor culturale de necesară, cu toate că acestea în projectul de față sûnt mai puțin validitate. Oposițiunea purcede din partea aceea, a cărei interese în projectul acesta sau validitat mai mult. Starea adevěrată a referintelor ar trebuì sě arete tocmai contrariul. Projectul acesta ar trebuì spriginit din partea confesiunilor și din partea acelora, cari au vorbit întru spriginirea intereselor confesionale și ar trebuì sě fie atacat din partea acelora, cari spriginesc interesele culturale. S'au schimbat rolele. Ađi vorbesc pentru aceia, cari ar trebuì sě vorbească pro et vice-versa.

Legislațiunea nu poate face tabula rasa, ci este silită a conlucra cu factorii, cari au condus pănă acuma învěțământul în scoalele medie din Ungaria. Scim că ori ce început, ori ce pas prim desleagă în modestă měsură problema, noi am făcut începutul, și vedem și oare care progres. Interesul culturei se pune în mânile puterei statului, și aceasta este progres, care asupra celor, care combat projectul va face impresia, că projectul, 'și va aduce roadele sale, și ne va îmbărbăta sě înaintăm în direcția apucată, și sě mai completăm, ceea ce lipsesce încă pănă acuma. (Aplause.)

Onorată casă! Cred că toți, câți au vorbit contra projectului, au scăpat din vedere un lucru, la care trebuia sě reflecteze, când-își pun întrebarea că sě se respingă projectul ori ba. Cred că este de lipsă ca afacerea învěțământului mediu se fie regulat prin legislativă, despre aceasta nu sě îndoesce nime, și ni-o probează esperiența de 10 ani, făcută de acest project pănă a ajunge în parlament.

Nu este om în acest parlament, care ar fi îndestulit cu resultatul învěțământului din scoalele medii, nime care, sě nu simță necesitatea ridicărei acestuia din partea statului. Dacă stă aceasta, — ceea ce nu se poate trage la îndoială — toate argumentele aduse contra projectului pot duce cel mult la unele modificări, nu însě la totala respingere.

Un singur argument věd în votul minorității apărat de colega Otto Hermann. Dați-mi voie sě trec la acest argument. (Sě auđim!)

Conced și eu că motivul adus de domnul Otto Hermann și cons. este îndreptățit la respingerea projectului în general. Căci domnul Otto Herman ține de adevěr neîndoelnic că învěțământul în scoalele medii sě fie unitariu. Domnia Sa đice în motivarea votului minorității că numai orbia sau nesciința mai poate susținè cele douě direcțiuni, și că ambele trebuesc unificate.

Dacă ar sta aceasta, projectul ar fi se cadă, că el provede dualismul. Sě mě ierte domnul deputat că-l provoc la esplicări.

Crede dênsul că afirmările sale sûnt adevěr neîndoelnic, și că ele nu mai sufere nici o îndoeală? Eu cred că vorbirile din acest parlament l'au putut convinge că în privința aceasta părerile sûnt foarte diferite. Ele sunt diferite nu numai în parlament dar chiar și în patrie.

Domnul deputat đice, ca sě delăturăm bifurcațiunea cel puțin de probă și sě întroducem unificarea în scoalele medii neașteptând esemplul altor țěri, sě facem înșine acest esperiment. Întreb pre domnul deputat ar fi cu scop, ca statul sě facă acest espiriment în puținele scoale, de cari dispune el?

Spre a putè face un asemenea esperiment se recere un puternic ministru de culte, care sě țină toată instrucția în mâna sa și se nu fie impedecat la tot pasul de confesiuni. S'a gândit domnul deputat, că ce ar đice confesiunile, dacă legislativa ar decreta scoalele medii de unitarie? Ce resens a produs acest project, care numai încâtva schimbă starea actuală a învěțământului?

Ce ar đice confesiunile, dacă li s'ar impune de către legislațiune sě și schimbe institutele, în cari 'și cresc mai cu samă pe fiitorii lor preoți după scopurile realistice. Ce ar đice de aceasta, ce oposiție ar face atunci?

Mai respinge domnul deputat projectul și din motivul, că el vatămă autonomia confesională. Sě mě iertați că vě spun, eu în vieața parlamentară nu aflu esemplu despre o combatere de sine mai colosală. În asemenea impregiurări fie-mi permis a crede că majoritatea nu va fi de părerea minorității. Acum trec la părerile, cari nu resping projectul, ci pretind numai modificări. Și aici constat, că oposiție mai mare se face din partea confesiunilor, a căror autonomie este mai mult respectată, precând confesiunile, a căror scoale sûnt în mâna statului spriginesc projectul. Biserica catolică nu face oposiție acestui project, din contră-l spriginesce, deși scoalele catolice sûnt atinse prin project ca și cele ale altor confesiuni. (Strigări din dreapta: așa este! O voce din stânga estremă: Pentru ce nu face?)

Şi protestanții declară că nu pot primì projectul, deși autonomia lor o recunoasce projectul în měsură așa de mare. Așì fi dorit mult sě nu se întêmple aceasta, căci ea poate provoca resensul confesiunilor de alte păreri. (O voce din stânga estremă: Poftim numai!) Față cu o asemenea politică, numai pot ținè punctul meu de mânecare, ce m'a condus în toată vieața și acesta este, că eu ridic mai sus interesele statului decât cele ale confesiunilor. În fata acestei politici punem mai mare pond pe cultură decât pe interesele confesionale, și va trebuì sě combatem confesiunile.

Thály Kalmán: Primim mănușa.

Paul Hoffmann. Dacă credeti că e în interesul Dvoastră, fie.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Martie.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru instrucțiunea secundară vine sě ne întărească în convingerea, că tendența autorilor projectului este, ca guvernul unguresc sě aibă mijlocul a mână prin care de o parte sě respândească maghiarisarea ear de alta, ca cu același mijloc se poată funcționa ca poliție față cu scoalele nemaghiare.

Limba maghiară, și ca gramatică și ca literatură maghiară cu istoria acestei din urmă, prin project se îndeasă în toate scoalele secundare susținute din mijloacele private ale confesiunilor de naționalitate nemaghiară și pentru ca prisosul sě nu lipsească, în unele clase instrucțiunea în objectele amintite trebue sě fie nu în limba institutului, ci în limba maghiară. În institutele susținute de stat, după premise unguresci, nici pomană nu poate fi de altă limbă, chiar și dacă instiutele sûnt, bună oară ca gimnasiul de stat din Sibiiu, în mijlocul unei poporațiuni nemaghiare.

Aceasta cât pentru maghiarisare.

Cu privighiarea polițiană merge projectul așa de departe încât și catecheții trebue cernuți prin ciurul și sita politică a ministrului. Spiritualii, carii vor cresce tinerimea în religiositatea trebue aleși pe sprânceană astfel, ca și religiositatea generațiunilor viitoare sě aibă colorit specific maghiar.

Unele ameliorări la §§. 3, 4 și 7, care după cum se vede din raportul stenografic s'au primit la propunerea deputatului Gall și Tamássy sûnt atât de neînsemnate, încât ele nu se pot considera decât de nisce fěrěmituri aruncate în ochii lumei, care se vor paralisa tot așa de ușor, ba încă și mai ușor decât o lege cardinală, cum este cea de naționalități, votată la 1868.

Dar cu de aceste, deșì sûnt neplăcute și îndreptate în contra intereselor statului, pe cari șoviniștii maghiari ruinându-l cu escesul lor de zel unilateral național, am început a ne deprinde. Pentru ca însě **șovinismul** sě împingă lucrul la perderea și celei din urmă scântei de răbdare, sub protecțiunea imunităței pentru legislatori, **insultă** o națiune întreagă, carea, đică insultatorul **Blasiu Orban** ce va đice, e mai mare decât cea maghiară, a folosit Europei și civilisațiunei mai mult decât cea maghiară și are o cultură, carea *cel puțin* este egală cu cultura maghiară, avênd și avantagiul de a fi *europeană*.

Vom comunica la timpul sěu acel faimos discurs, prin care de pe tribuna legislațiunei se insultă un popor călcat de vicisitudini, dar care și în starea aceasta a folosit patriei mai mult decât acea clasă de oameni, care crede că fără de dênsa nici soarele nu se poate ținè pe cer. Împărtășim de ocamdată numai locul de mai la vale din discursul acestui legislator maghiar.

„Bietul popor valachic (Bl. Orban înțelege pe
„cel român), după părerea mea și-a vecuit veacul,
„i-a căđut floarea fără sě fie avut vre-o dată o pe-
„rioadă strălucită. Bietului popor i lipsesce faculta-
„tatea de a se desvolta și astăđi nu este nici cu un
„pas mai înaintat ca pe timpul lui Decebal, înainte
„cu o mie și jumětate de ani: desvoltarea lui e cu
„neputință, fiind că i lipsesce fundamentul, limba.
„Limba care o vorbesce așa numita clasă cultă nu
„este limbă, este o *patois* franceso-latină petecită din
„aceste douě limbi cu *lulu*, din care poporul valach
„nu înțelege nici un cuvênt............. „alegětorii
„români se vênd pe bani și vinars, pentru ca sě vo-
„teze pentru mameluci de ai partidei guvernului.“

Espectorațiunile insultătoare, și aceasta ne mângăe foarte mult, mai află resunet numai în capetele unor escentrici ca dep. Bl. Orban. Lumea ne cunoasce și pe noi și șovinismul, după cum trebue cunoscut. Germania scientifică i a întors șovinismului deja dosul. În Italia și în Francia au început a'și face loc convingerea despre pustietatea fanfaronadelor șovinistice. Svêrcolirea maghiarizătoare ne va face încă multă stricăciune, împedecându-ne în cultură, nu va trece însě mult și va devenì proverbială.

Dinamitul a devenit un articul politic de firea cea mai periculoasă.

---

*) Tot discursul ne aduce aminte de: *Omnia licent.....*
Red.

În Rusia mai ânteiu și acum în Englitera. Deosebirea este că pe când în Rusia dinamitul s'a întrebuințat cu litra, în Englitera cetim că se întrebuințeză cu găleata. Agitațiunea în Englitera este în urma, unor descoperiri din ḑilele din urmă nedescriptibilă.

În Rusia nihiliștii, cu cât se apropie timpul încoronărei cu atât mai mult se mișcă și ei. O proclamațiune tìpărită roșu și încadrată roșu spune tuturor că la încoronare sĕ se ferească de a fi în apropiarea țarului.

„Gaz. Transilvaniei“ primesce din Gelau următoarea telegramă:

Alegĕtorii români din cercul electoral Cehul Silvaniei întrunindu-se în ḑiua de 2 Aprile (21 Martie), în Băsești într'o conferență, în numĕr foarte mare, au protestat unanim în contra projectului de lege privitor la scoalele secundare.

Varietăți.

* (Concert.) Duminecă seara s'a esecutat concertul anunțat de noi. Putem sĕ ḑicem, că dacă dela concertele de până acum am eșit satisfăcuți, cel de Duminecă seara a întrecut toate așteptările noastre. *Ensemblele* cât și *soli* ne au fărmecat, încât se părea că nu este o reuniune de diletanți înaintea noastră. Conducerea așa ḑicênd inspirată a energicului și zelosului dirigent, a dlui G. Dima, contribue foarte mult că concertele rees bine. De astădată succesul a fost un întreg solid, în care în zadar ai fi căutat undeva vre-o crepătură, cât un fir de pĕr macar, dela început până la sfêrsit. Verva serei acesteia rĕmâne însĕ la toată întêmplarea pe partea celor două puteri câstigate pentru concertul din cestiune, pe partea ddlor N. Popovici din Caransebeș și directorului reuniunei de musică din loc, Bella. Cel dintâiu s'a distins prin veritabilul sĕu bariton, limpede ca cristalul, voluminos si de o sonoritate metalică, de care dispune cu desteritatea unui virtuos. Dl Popovici a plăcut foarte în „*Codrul verde numai este*“, în „*Ḑiua bună*“ și 'n „*Seguidilă*“, composiții de dl G. Dima, încât a trebuit sĕ repeteze; a fost însĕ sublim în solii din „Crăiasa ielelor“ Al doilea s'a distins prin esacta și virtuoasa acompaniare dificilă pe piano în balada svedică, care l'a vĕdit de un adevĕrat măestru.

În spațiul cel ângust de care despunem, amintind cu vie plăcere de prestațiunile doamnelor și domnișoarei: M. Brote, A. Brote, A. Moga și E. bar. Pop, cea dintâiu ca acompaniatoare pe piano și cele din urmă ca soliste precum și de prestațiunile corului; încheem, că publicul român și preste tot cel sibiian ar fi fericit, când ar avè totdeauna astfel de sĕri de petrecere, cum a fost cea de Duminecă seara.

Publicul a fost foarte numeros.

* (Cavalerism asiatic.) Ca adaus la o notiță de a le noastre adaugem după „Gazeta Transilvaniei“ armătoarele: În noaptea de Duminecă spre Luni nisce cavaleri necunoscuți au demonstrat înaintea locuințelor câtorva domnișoare din familii române și săsesci din Sibiiu, aruncând la unele și cu pietri în ferești. Se dă cu socoteala, că acest act de cavaleri hotentoți își are sorgintea în următorea caracteristică întêmplare: Iuriștii dela academia de stat din Sibiiu, care se compun din Români, Sași și Maghiari voind sĕ arangeze un bal nu s'au putut înțelege, de oare-ce ascultătorii maghiarii, care sûnt în minoritate pretindeau ca sĕ fie ales *á tous prix* de președinte al comitetului un maghiar. Românii și Sasii n'au voit sĕ cedeze acestei pretensiuni nebasate și îngâmfate și despărțindu-se de colegii lor unguri, au arangiat un bal „al iuriștilor Românii și Sasi.“ Domnișoarele, cărora li s'a făcut demonstrațiuni Duminecă noaptea erau dintre acele, cari au luat parte la acel bal înfrumsețând cu presența lor petrecerea tinerilor legiști, români și sasi. Halal sĕ le fie celor ce se îndeletnicesc cu un asemenea cavalerism barbar asiatic.

* (Dela Roma se scrie, că episcopia catolică din Bucuresci se va ridica la rangul unei mitropolii, ear' în Craiova și în Galați se vor înființa episcopii. „Ortodoxul“ cere dela ministru de interne ca sĕ comunice publicului negoțiările urmate în această privință, căci și altădată s'a făcut încercarea de a înființa episcopii catolice în România, însĕ boerii și în genere opiniunea publică s'a împotrivit la una ca aceasta.

* (Statua lui Ovid în Constanța.) Se scrie „Vocei Covurluiului“ din Constanța: În Constanța, ca și în fie-care comună din acest județ, s'a format, prin inițativa d-lui prefect Opreanu, încă din anul 1880 un comitet compus din șefii tuturor autorităților locale, în scop de a aduna mijloacele necesare pentru construcțiunea unui local de scoală model în acest oraș și pentru a grăbì facerea lui. Acest comitet a adunat prin subscripțiuni suma de 15,000 lei, demisionând însĕ d. Opreanu în anul 1881 și înlocuindu-se cu d. Ciocârlan, cestiunea scoalei a fost abandonată cu totul, ear banii s'au pus la casa de depuneri. În toamna trecută revenind prefect ear d. Opreanu, a convocat imediat comitetul, căruia i-a presentat planul localului ce urmează a se face pentru scoală, și l'a învitat sĕ aviseze la mijloacele necesare pentru construcțiunea lui, și după propunerea d-sale, comitetul a decis că această operă sĕ se dea societății de construcțiuni pe seama comunei și a județului, și oferind și comitetul 11,000 lei, a autorizat pe d. Opreanu ca sĕ conducă până la finit această lucrare, care va începe chiar în această primăvară. Tot atunci d. Remus Opreanu a propus că în fața scoalei sĕ se rădice statua lui Ovid. Această propunere a fost primită cu entusiasm de comitet, care a oferit din partea sa 4,000 lei pentru acest scop, ear restul sĕ se completeze prin subscripțiuni și baluri, pentru care în carnevalul trecut s'a dat un bal cu tombolă, care a produs suma de 1,200 lei.

La 14 ale curentei d. Opreanu a convocat din nou comitetul și 'i a comunicat că a întrat în relațiuni pentru construțiunea statuei lui Ovid cu d. Fronescu, primul artist român din Roma, care'i a și presentat 2 modele pentru statua lui Ovid și un model „România independentă.“

Unul din modele represintă pe Ovid în starea cea mai desolată, privind de pe țermul mării, cu mânele încrucișate la pept, cum se depărtează corabia care l'a adus acì; în celălalt model îl presintă trist și gânditor, cu mâna dreaptă la frunte. Comitetul a admis sĕ se facă ambele statui a lui Ovid și România independentă, și a găsit de cuviință sĕ se esecute pentru statua lui Ovid modelul din urmă care represintă o figură mai poetică. După aceea s'a delegat d. Remus Opreanu sĕ contracteze cu numitul artist pentru facerea statuelor, cari vor fi predate la finea lui Agust.

Statua lui Ovid va fi de bronz cu pedestalul pe marmură, și va avea o înălțime de 3½ metri; ea va fi pusă în fața scoalei. România independentă va fi de marmură și va avea o înălțime de 3 metri; ea va fi așeḑată în piață.

* (Ghiulele ceresci). Meteorii, aceste curioase manifestări ale puterilor naturei, au pricinuit poate foarte multe desastre pe mare.

Acum de curênd corabia *Lima* din *Pacific Steam navigation Company*, era cât pe acì sĕ fie distrusă de un meteor, care căzuse foarte aproape de dênsa.

Alaska, vas din flota Statelor-Unite a scăpat, nu e mult timp, de o primejdie de același fel.

Căpitanul corăbiei, într'un raport adresat departamentului marinei, spune că la 12 Decemvre trecut, puțin după apusul soarelui, se auḑì deodată un sgomot, care semăna cu pârîitul unei descărcări de mai multe pusci. Această enormă trupă de vênători pare că ar fi fost ascunsă în fundul Zenitului, de unde luase la ochi vasul cu o putere și cu o iuțeală de esercițiu înspăimêntător.

Curênd după aceea se vĕḑu la aproape ḑece grade din orizont o lumină și se auḑì o esplosiune. Era un meteor, care se spărgea în bucățele înflăcărate, care se afundau pe rênd în mare, lăsând deasupra, în aer, urme de scântei, limbi de foc, brasde de lumină.

Echipagiul privea înmărmurit de o spaimă amestecată cu admirațiune. După ce apa înghiți bucățile de obuz ceresc, se vĕḑù cea mai frumoasă parte a fenomenului. În locul unde se făcuse esplosiunea, rĕmăsese o urmă albăstrie, de mărimea unui tac imens, care ardea. Această formă ținù vre-o două minute, apoi începù sĕ se prelungească îndreptându-se cu unul din căpătâiu în sus, și a șovăì în serpentine din causa vêntului. Treptat lărgimea îi scădea. Ajunse cu timpul ca linie fină, ca un fir subțire întors la partea superioară în spirală, topit apoi în norii, cari se grămădeau repede, atrași pare, că de curiositatea meteorului căḑut.

Dacă acest foc al cerului ar fi lovit vasul *Alaska*, s'ar fi dus corabia cu echipagiu cu tot, și n'ar fi rĕmas nimeni care sĕ povestească, în vre un raport, jalnica ei epopeă.

* (Un monstru anincefal.) Eată un monstru ivit în orașul Bărlad, ca productul fatal a unei evreice, care ne presentă o curiositate unică în felul sĕu.

Acest monstru, care va fi trimis în curênd la museul din capitală, prin îngrigirea dlui Dr. I. Antoniu, în interesul sciinței, „Paloda“ spune că are forma capului ca o calotă terminat prin un canaf; forma feței de oaie sau miel; ochii puși: unul pe frunte și altul pe têmplă; trunchiul deviat în forma semnului *S*; mânile și picioarele diforme și prea lungi, față cu trunchiul; limba eșită din gură. Acest monstru, ca de 3½ luni a fost acompaniat cu molă,

* (Horațiu e evreu!) „Directorul unui li„ceu din Triest a arĕtat într'o broșură, că poetul „roman Q. Horațiu Flaccu a fost evreu de nascere. „El demonstră cu citații că tatăl lui Horațiu a fost „un evreu erudit din Alecsandria, care își „crescuse pe fiul sĕu în credința și înțelepciu„nea rasei sale. Da aceea filosofia lui Horațiu „e analoagă cu aceea din cărțile înțelepciunei iu„daice. El îl compară cu poetul Henri Heine în ce „privesce spiritul ce sĕ rĕsfață în operele sale, și „care reflectă spiritul nației din care a provenit.“ Un șiret ḑicea că și numele Flaccus îl dovedesce a fi fost evreu căci îl va fi chemat Flekeles.

Conspectul operațiunilor, Institutului de credit și de economii „Albina“ în luna Martie 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu în 28 Februarie	44,207.10
Depuneri	94,921 11
Cambie rescumperate	188,878.65
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	15,726.53
Interese și provisiuni	17,137.15
La fondul de pensiune	77.13
Monetă vêndută	28,682.70
Efecte	17,267.40
Conturi curente	43,420.04
Diverse	7,732.69
	fl. 458,050.50

Eșite.	fl. cr.
Depuneri	63 506.76
Cambie escomptate	202,859.11
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	32,795.30
Interese pentru depuneri	363.91
Contribuțiune și competințe	32.19
Salarie și spese	1,910.87
Monetă cumpĕrată	54,792.82
Conturi curente	25,959.89
Diverse	9,622.98
Saldo în numerariu cu 28 Februarie 1883	66,206.67
	fl. 458,050.50

Sibiiu în 31 Martie 1883.

Visarion Roman m. p.,
director esecutiv.

I. Lissai m. p.,
comptab.

Loterie.

Sâmbătă 7 Aprilie n. 1883.

Timișoara:	19	2	45	42	3
Viena:	30	1	14	18	41

Bursa de Viena și Pesta.

Din 7 Aprile n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.20	90.30
Renta ung. de hârtie	88.20	88.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.—	137.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	112.—	112.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.75	91.50
Renta de aur austriacă	98.90	97.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	97.80	99.25
Obligațiuni urbariale temesianede		9825
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	98 25	97.75
Obligațiuni urbariale transilvane	97..50	98.25
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.90	97.75
Sorți de stat dela 1860	131 60	131.25
Sorți unguresci cu premii	116.10	116.50
Sorți de regularea Tisei	110.30	110.95
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	833.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	313.50	314.75
Acțiuni de credit austr.	318.10	318.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.45	78.50
Datorie de stat austr. în argint	79.05	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	119.55	119.55
Galbin.	5.64	5.62
Napoleon	9.48	9.47
100 marce nemțesci	58.55	58.50

Ribise (rosinițe, strugurei) cerașie,

roșii, anuale, cu rădăcini, per **10 dărabe 40 cr.** per **100 dărabe 3 fl.**

Aceeași sortă care costa în Pesta **15 cr.** dărabul.

[398] 1—1

Frederic Caspari,
Mediaș.

Nr. 1500 1883. [397] 1—3

Publicațiune.

La cererea lui Carol Fejervári în privința comasărei generale a hotarului comunei **Măgherușului-Șieului** ș'a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **15 Maiu 1883 înainte de ameaḑi la 8 oare.** Părțile interesate sûnt învitate la terminul pus, a se înfățișa la pertractare sau în persoană sau prin plenipotențiații lor, cu acea observare, că absența unei sau altei părți se va considera ca consimțire cu comasarea. Petițiunea pentru concesiunea comasării le stă în voie părțile a o vedè la subscrisul tribunal și la primăria comunei.

Din ședința tribunalului reg. din Dej ținută în 31 Martie 1883.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 37. Sibiiu, Joi 31 Martie (12 Aprile) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Martie 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei âşii de adresă dela abonamentul ultim.

Grandomanie şovinistică ungurească.

Dorinţa de a devenì mare este o dorinţă nedisputabilă a fiecărui copil. În contra acestei dorinţe, care cu timpul şi aşa se împlinesce, ar fi o nebunie a se opune cineva. Dar când un copil, ca sĕ apară că i s'a împlinit dorinţa de a devenì mare, îşi pune în cap o pălărie de om mare, se face ridicul.

Desbaterea asupra projectului privitor la instrucţiunea secundară, in casa deputaţilor Ungariei şi cu deosebire desbaterea specială asupra §. 7, a dat doveḑile cele mai îmbelşugate despre împregiurarea, că ce rolă joacă grandomania, dorinţa de a fi mare, în capetele şoviniştilor unguresci.

Şi astfel de şovinisti au pretensiunea de a fericì ei singuri pe toate popoarĕle Ungariei, pentru că după dênsii ei sûnt egali cu Francesii, cu Germanii, cu Ruşii, cu Englezii.

Ei au vitalitatea şi cultura superioară a popoarelor celor mai mari şi mai înaintate. După dênşii este lucru firesc dar, ca românii, sasii, sêrbii, slovacii, rutenii sĕ renuncie la naţionalitatea lor şi sĕ se contopească în naţionalitatea, cărei aparţin şoviniştii.

Dacă astfel de pretensiuni copilăresci odată îţi provoacă surisul, apoi risul, auḑindu-le de multe ori repeţindu-se, îţi stêrnesc greaţa. Te revoaltă însĕ când pretensiunile acestea copilăresci se presentează în forma insolentă, în care s'au presentat de deputatul Orban, la desbaterea §. 7.

Auḑiţi români din toate părţile lumei şi miraţi-vĕ! Un secuiu din Transilvania îşi permite, în *furorul* sĕu de *maghiarisare*, a vĕ denega puterea de viaţă ḑicênd că v'aţi *vecuit veacul;* ḑicênd că v'a *căḑut floarea* fără a fi *înflorit vre-o dată;* că *n'aveţi limbă* afară de *„lulu“*, cu care *înnădiţi* cuvintele furate din alte limbi; că sûnteţi un popor, care 'şi *vinde drepturile pe vinars* sau pe *rachiu*; că n'aveţi *civilisaţiune şi cultură* nici în România măcar, pentru că şi acolo, oamenii, cari *pretind* a *avè cultură*, vorbesc *franţozesce*, va se ḑică, nu sûnt români!

Auḑiţi români şi miraţi-vĕ! căci aceste nu s'au rostit la un păhar de vin sau într'o ceartă dintr'un incident neprevĕḑut. Nu. Aceste toate le au rostit un „representant“ al „poporului“ în legislativa ungurească, în parlamentul unguresc şi a fost aplaudat de o partidă întreagă, de partida „independenţilor“ unguresci din acea dietă.

Este condamnabilă atitudinea unui astfel de „representant“ al poporului în representanţa unei ţĕri, chieme-o cum se va chiema şi avem numai o palidă satisfacţiune că numai ministrul de interne dl Tisza s'a vĕḑut silit a ḑice şovinismului pe numele lui.

Însĕ cine a dat şi dă frêul, la astfel de grandomanie nespălată, dacă nu acei ce guvernează ţeara?

Ce sûnt espectoraţiunile unui Orban decât naivitatea desbrăcată spre a arĕta tendenţa de maghiarisare în toată goliciunea ei?

Orban scie că în toate sferele magiare esistă numai un „Tatăl nostru“ foarte scurt: „Tatăl nostru, carele esci în ceriuri, fă din toţi oamenii maghiari!“ Şi fiind că n'are răbdarea de a aştepta resultatele legislaţiunei şi resultatele rugăciunei necreştinesci, află cu cale a accelera treaba. Dar cum? Disputând, bună-oară românilor, dreptul de esistenţă, ca fiindu-le şi lor urât de ei înşii sĕ se grăbească, a trece în ceriul maghiarismului!

Şi cum n'ar trece? Acolo, unde'i aşteaptă un popor mare, mai de patru milioane cu toţi jidovii maghiarisaţi cu tot, gata a înghiţì nouĕ milioane; acolo, unde'i cultură şi civilisaţiune tradusă şi imitată dela alte popoare; acolo unde i nobleţă, deşi mai toată aleargă în ruptul capului după posturi, în care vrea sĕ'şi adăpostească esistenţa*); acolo unde, ce e drept, nu sûnt cuvintele înnădite cu *lulu*, dar compun o limbă cu un teren foarte ţĕrmurit şi cu totul eterogen de toate idiomele europene.

Bine, nu vĕd şoviniştii unguresci că ei n'au talia popoarelor celor mari europene nici într'o privinţă? Nu vĕd ei că dacă cuiva i este prea puţină cultura în naţionalitatea proprie şi limba acesteia, apoi nu poate merge la a lor, carea dacă nu cumva e mai sĕracă, e tot aşa de sĕracă şi de lipsită de mijloace, prin care sĕ se deschidă vederilor intelectuale un câmp mai larg şi mai folositor? Se poate asemena cultura şi literatura lor cu cea italiană, cu cea franceză, cu cea engleză sau cu cea germană sau chiar şi cu cea rusească? Nici cu una.

La ce dar sĕ mai rêvnească naţionalităţile, ca sĕ'şi părăsească limba lor pentru cea maghiară, care nu le oferă mai mult decât a lor proprie?

Şi cu toate acestea nemulţămiţi cu projecte de legi asupritoare şovinisti unguresci tractează toată lumea nemaghiară şi cu brutalităţi!

Situatiunea noastră devine pe toată ḑiua mai insuportabilă. Ori cât popoarĕle nemaghiare îşi dau silinţa a se conforma legalităţii, acei cari dispun de dênsa, după ce vor sĕ le ia sufletul din oase, vin sĕ le şi însulte prin legislaţiune. Ei bine, ne tot ferim ca sĕ nu ni se facă imputări nedrepte, şi stăpânitorii situaţiunei tocmai atunci vin ca sĕ ne înfunde gura ca nici sè nu mai putem vorbì în limba noastră şi ne mai şi maltratează cu cele mai grosolane batjocuri. Sau aceasta este civilisaţiunea lui Orban şi a consoţilor sĕi, la care vrea sĕ ne ridice?

Aceasta este agitaţiune, aceasta este revoluţiune, care, abusând de conceptele legalităţii şi a le patriotismului vine sĕ desnaţionaleseze şi desonoreze pe cetăţenii cei pacînici ai statului, ba sĕ 'şi bată joc şi de naţiuni şi staturi, cari nu poartă altă vină, decât că în privinţa naţională sûnt una cu noi românii.

Ce ar ḑice domnii şovinişti când, sĕ ḑicem, românii, cari îşi aduc cu durerere aminte de trecutul dureros, ce l'au pricinuit tot ambiţiunea şovinistică, s'ar pune sĕ resplătească cu aceeaşi monetă?

Românii pentru că au trebuit în acelaşi timpsĕ se apere de turci, de tătari, de poloni şi de unguri, au slăbit, şi cu toate că pe ei turcii nu i-au putut călca ca pe unguri, au remas înapoi ca şi conaţionalii şoviniştilor. Şi fiindcă aceştia prin împregiurări, la cari hărnicia lor n'au contribuit, ci pe cari le-au adus norocul, au venit în posesiunea puterei, se vede a afla de bine sĕ pune sĕ desnaţionaliseze, ear pe câţi cred că nu-i vor putè desnaţionalisa, sĕ-i batjocorească.

Vor ei pe calea aceasta sĕ se facă mari şi sĕ'şi satisfacă grandomania?

Aceasta e scara la ridiculositate!

Măture ei mai bine dinaintea uşei lor proprie. Înveţe'şi naţionalitatea lor a fi element de ordine cu care sĕ putem susţinè ordinea cu toţii şi sĕ ne apărăm de inimicul comun. Înveţe a face legi, care sĕ mulcomească, dar nu sĕ revolteze spiritele: înveţe pe un Thály şi pe alţii de teapa lor sĕ respecteze ordinea legală.

Nu cu nasul pe sus, pe unde nu ajung şi nu vor ajunge nici odată, se consolidează ideea de stat, ci cu modestie şi muncă tot odată.

În interesul ideei de stat însĕ asemenea esaltaţi, ca Orban, ar trebuì trimişi la cură, sĕ se facă sănătoşi!

---

*) La un post de notar comunal în comitatul Unisdoarei auḑim că au concurs vre-o patruḑeci de nemes-emberi.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Martie.

„Egyetértés“ spune că mişcări serioase au sĕ urmeze în comitatul Torontalului, Timişului, Caraş-Severinului. Românii din ţinuturile aceste şi alte din părţile ungurene se vor într'unì spre a protesta contra projectului pentru scoalele secundare.

Raportorul lui „P. Ll.“ din casa deputaţilor Ungariei e indignat foc pe deputatul Thály, fiindcă a făcut oposiţiune projectului la § 22, despre care ḑice că este foarte gravaminos pentru autonomia confesională. Este adevĕrat că Thály cu toate că nu e nici „daco romanist“, nici „pangermanist“, ci maghiar neaoş, a spus că dacă se va primì §. 22 studenţii protestanţi vor fi renitenţi faţă cu comasarul guvernului la esamenul de maturitate. De aceea raportorl lui „P. Ll.“ îl numesce fanatic şi îl pune pe o treaptă mai înaltă de revoluţionar de cum a putut fi Miletici şi Polit vre-o-dată.

Fondul de dispositiune al guvernului unguresc, ne mai avênd trecere în Germania, a găsit in Paris o foaie „Parlament“, care, se înţelege, că în necunoscinţă de causă laudă projectul şi 'l apără faţă cu Schulvereinul german.

Alianţa descoperită deunăḑile de „Allg. Corespondenz“ din Londra se adeveresce tot mai mult că esistă. Urmările unei atari alianţe sûnt considerabile.

Senatul Italian a început în 8 Aprilie discuţiunea bugetului ministerului afacerilor strĕine. Cu această ocasie d. Pantaleoni a pronunţat un discurs, asupra căruia Agenţia Stefani publică analisa următoare: D. Pantaleoni a recunoscut că conduita guvernului în ceea ce privesce rapoartele internaţionale s'a îmbunătăţit în adevĕr de un an. A criticat cu vioiciune vechiul control anglo frances în Egipet, ş'a ḑis; Escluderea noastră dela direcţia afacerilor egiptene a provenit nu atât din partea Engliterei, cât din partea încruntatei vrăşmăşii a Franciei contra Italiei. Ne trebue a pregătì apĕrarea Sardinei, care se găsesce ameninţată prin presinţa Franciei, la Tunis. Nu trebuie cu nici un preţ sĕ recunoascem ocuparea Tunisului de către Francia... Oratorele a creḑut că trebue sĕ adauge că nu are nici o animositate contra Franciei, care se află în timpul de faţă, după dênsul, în prada unei stări bolnăvicioase. Termină discursul sĕu aprobând pe d. Mancini că a întemeiat politica continentală a Italiei, pe Austria şi Germania.

În Camera deputaţilor Italiei Magliani, ministrul de finance, făcênd espunerea situaţiunei financiare a tesaurului, ḑice că escedentele veniturilor eserciţiului 1882, care e de 12 milioane, ar fi trecut peste 40 miloane, dacă n'ar fi fost inundaţiunile, care au pustiit mai multe provincii ale Italiei şi ale căror pagube au trebuit reparate. Guvernul poate cu toate acestea sĕ evite emiterea rentei, pe care Camera a autorisat-o în ultima sesiune. Ministrul constată progresele economice ce a făcut ţeara: mişcarea comercială a sporit cu 500 milioane în 10 ani şi adauge că guvernul va scì desvolta munca naţională fără a cădè în esagerările protecţionismului. Bugetul pe 1883 va da de asemenea un escedent fără a se recurge la resurse estraordinare; retragerea hârtiei-monede, care are sĕ înceapă în curênd, se va efectua fără a provoca cea mai mică încurcătură în afaceri. Cât pentru bugetul pe 1884, ministerul enumĕră resursele pregătite spre a compensa suprimarea completă a impositului asupra măcinatului; insistă că parlamentul va aproba revisiunea tarifului vamal; afirmă din nou necesitatea de a închide Cartea-mare şi de a manţine echilibrul între cheltuelile şi veniturile efective ale bugetului. Trebue, ḑice d. Magliani terminându-şi espunerea, a consolida resultatele câştigate şi a continua într'un mod progresiv reforma impositelor noastre spre a întărì şi cresce creditul statului, precum şi puterea sa financiară.

Încoronarea ţarului ear se scrie că se va amâna. Causa ar fi nihiliştii, cari pun cabinetele esterne pe gânduri şi se codesc a trimite representanţi.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

A şesea ḑi de desbatere.

(Urmare.)

Paul Hoffmann: (continuând) E cu totul nemotivată oposiţiunea, ce se face projectului din consideraţiuni confesionale, căci înfluinţa, ce se dă prin project statului, corespunde întru toate referinţelor schimbate în decursul secolilor. A fost un timp, în care statul a concreḑut învĕţământul confesiunilor; aceasta o conced. Statul n'a făcut alta, decât le-a spriginit cu mijloace materiale, bună oară cum fac catolicii evlavioşi, jertfind o grămadă de bani pentru o slujbă sĕvîrşită întru mântuirea sufletelor, sau depunênd la disposiţiunea bisericei fundaţiuni, ca cu ajutorul acestora sĕ se înainteze interesele culturale. Astfel a urmat si statul, făcênd bisericilor dotaţiuni prea bogate spre a susţinè interesele culturale.

Acest timp a trecut acum. Cultura nu se mai poartă în stat de confesiuni. Statul a trecut de mult nivelul, pe care se afla atunci, când era mărginit simplu la susţinerea ordinei publice şi cu privire la statul maghiar se ridică ḑi de ḑi pretensiuni, prin cari se cere sĕ înainteze binele public. Statul maghiar încă nu se mai poate mulţămì cu garantarea siguranţei bunurilor şi a persoanelor, ci cerem dela el sĕ înainteze şi ori cari alte interese. A denega aceasta statului, ar însemna a'l jignì în funcţiunile sale, a'l împedeca în împlinirea chemărei sale celei mai însemnate. Aceasta o pretinde cursul progresului culturei moderne, care a trecut de mult peste graniţa confesională. Tot atât de nemotivată e imputarea, ce i se face projectului, susţinêndu-se, că ar vătăma drepturi esistente. D. deputaţi ḑic că actualul project ar colida cu dreptul confesiunilor protestante. Nu voiu a-i urmărì pe acest teren şi a mĕ certa cu ei în privinţa însemnătăţii terminului „supremă inspectiune“ şi că până unde ar avè sĕ se estindă. Mĕ alătur la cele ḑise de ei şi conced bucuros, că projectul schimbă starea de lucruri actuală.

Ne aflăm în faţa unui project de reformă. Cum ar putè sĕ aibă loc reforma fără a se schimba starea actuală? Cred D-lor, că într'un project de lege pentru scoalele medii nu trebue întrodus altceva decât numai aceea, ce esistă în timpul de faţă? Unde ar remânè progresul? Oare ficsarea legislatorică a stărei actuale sĕ nu merite osteneala onoratei case? (Aprobare în dreapta.) Acesta e în adevĕr un project de reformă. Nu e vorba despre aceea că se află în el vr'o modificaţiune a stărei actuale, ci se tractează despre întrebarea: că se cere oare vre-o modificaţiune? (Aplause.) E motivată ea oare prin interesele adevĕrate ale culturei şi ale scoalelor medii? Cer interesele acestea schimbarea projectată? Dacă da, trebue oare sĕ o facem? (Aprobări.)

Mĕ mir că oposiţiunea vine chiar din partea aceea, care atacă starea de aḑi pe terenul cel mai înalt. Ea, partea aceasta face projectului acestuia modest oposiţiunea singur din motivul, că el înseamnă o schimbare mică a stărei actuale. Da, domnii mei! Schimbarea aceasta e de lipsă, căci se întêmplă în interesul ţĕrei. (Aprobare în dreapta).

S'a pus pond pe două lucruri, prin cari s'ar jignì autonomia confesională protestantă. Acestea două lucruri sûnt cualificaţiunea profesorilor şi esamenul de maturitate. Sĕ'mi fie permis, onorată casă, a face unele observări faţă cu aceste două lucruri. (Sĕ auḑim!)

În ceea ce privesce cualificaţiunea profesorilor a aflat unul din domnii deputaţi-colegi un gravamen mare în aceea, că profesorii confesiunilor sĕ depună esamenul la Universitatea ţĕrei.

Coloman Thály: N'am vorbit despre Universitate, ci despre institutele pedagogice.

Paul Hoffmann: Într'alt loc nu se poate depune esamenul decât la ambele Universităţi. Domnul deputat şi-a motivat observarea cu aceea, că esamenul ar avè un efect stricăcios pentru suflet. (Sĕ auḑim! Sĕ auḑim!)

Mĕ rog de iertare, nu m'aşi mira, dacă o ar ḑice aceasta unul, care nu se ocupă cu învĕţământul, nu pricep însĕ, cum chiar d. deputat, care e luptător cunoscut pe terenul literaturei, poate păşì cu astfel de espresiuni relativ la scoala cea mai înaltă din ţeară şi la cei aplicaţi pelângă această scoală. Dacă e ruşinător a depune esamenul la cel dintâiu institut scientific, apoi n'avem trebuinţă a mai susţine atari institute şi ar fi bine sĕ se propună casarea lor. (Aprobare în dreapta.) Căci dacă putinţa şi preţul e de atare, încât dejosesc pe aceia, cari vor a'şi arĕta înaintea lor cualificaţiunea, apoi nu merită sĕ esiste nici o ḑi, ci trebue şterse de pre faţa pământului. (Aprobare în dreapta). Mĕ simt îndreptăţit a respinge din parte'mi presupunerea aceasta în numele stimulului scientific din patrie. (Aprobare în dreapta). Institutul acesta nu e confesional, cu toate acestea priviţi la facultatea filosofică, în care se fac esamenele de cualificaţiune şi vĕ ve'ţi convinge că dela întroducerea epocei constituţionale a depus înaintea ei esamenul de cualificaţiune un şir considerabil dintre bărbaţii cei mai escelenţi protestanţi. Domnul deputat n'a făcut deci prin maniera sa nici un serviţiu culturei. (Aprobare).

Referitoriu la esamenul de maturitate fie'mi permis a mĕ mira şi mai mult asupra neplăcerei, cu care s'au primit cele cuprinse în project. Cum sună §. 24 în legătură cu §. 22? Sună aşa, că representantele statului, cheme-l cum îl va chema, sĕ fie de faţă la esamene, sĕ vadă cele ce se întêmplă, sĕ nu fie însĕ îndreptăţit a decide, dacă află ceva, ce contraḑice legei şi disposiţiunilor esmise pe basa legei şi sĕ protesteze. Aceasta, chiar şi necuprinsă fiind în project, s'ar înţelege de sine. Aceea ce prescrie legea trebue observată fie de faţă inspectorul scolar, ori nu fie.

Ce se întêmplă contra legei e *ipso facto* fără de lege şi fără valoare. Observ însĕ franc şi aceasta se va întêmpla mai curênd sau mai târḑiu, că e de lipsă a da representantelui statului şi în privinţa cualificaţiunei influenţă, ca sĕ nu fie constrîns a primì resultatul fără a putè ḑice vre'un cuvênt. Dacă nu i se iartă luând parte la un esamen, care dă cualificaţiune de stat şi nu confesională, a vorbì în mod deciḑĕtor la resultatul esamenului, se crează prin aceasta stare, care reduce la zero influenţa statului. Nu pricep deci, cum a fost în stare disposiţiunea aceasta sĕ îndemne pe dnii deputaţi la oposiţiune. Representantele statului duce presidiul în scoalele catolice la esamenele de maturitate şi eserciteazâ influenţă deciḑĕtoare. În scoalele protestante nu presidează, aici n'are decât sĕ seaḑă lângă preşedintele şi sĕ observe cele cĕ se întêmplă. E aceasta vătĕmare?

Albert Kiss: Dar are a subscrie testimoniul!

Paul Hoffmann: Aceasta e vătămarea autonomiei protestante. Onorată casă! Recunosc cele ḑise de d. Mocsáry. Protestantismul are în patria aceasta merite atât de mari, nu numai în privinţa confesiunei, ci şi a naţiunei şi a ţĕrei, şi merită recunoscinţă pentru meritele acestea. Aceasta o recunosc bucuros. Permiteţi-mi însĕ una: fie cât de înalte meritele bisericei protestante, interesele culturale trebue totuşi preferite, căci acestea sûnt mai pe sus ca meritele atinse.

Dacă aceea, ce se cere pe basa numitelor interese, stă în contraḑicere cu interesele culturale ale naţiunei, preferăm pe acestea, ear' celorlalte le dăm rolul subordinaţiunei. (Aprobare.) Onorată casă! Eri am auḑit o vorbire, care s'a ascultat, după merit, cu toată atenţiunea, şi sûnt convins despre efectul ce l'a avut în patria aceasta estinsă şi în întreaga ţeară. Contra acestui mare vorbitoriu nu voiu a lupta din două motive. Motivul cel dintâiu e personal şi constă în aceea, că eu am ascultat cu atâta bucurie eminentul talent revelat în el, încât nu mĕ încumet a mĕ lupta cu el. Motivul al doilea e, că de m'aşi şi lupta, n'aşi dobândì nimic. Deosebirea între noi nu constă în argumente şi în voinţă. Voinţa lui atât e de mare, încât argumentele, ce resultă din ea nu se pot combate. Argumentul meu nu e în stare a sguduì pe ale sale. Nici dênsul nu e însĕ în stare a mi le sguduì pe ale mele.

E un act al voinţei; dênsul vrea sĕ mijlocească progresul cu ajutoriul confesiunilor. Eu nu voiu a delătura confesiunile, voiu însĕ a mijlocì ca şi ele sĕ contribue în mod sincer vindicând rolul de conducĕtoriu statului. (Aprobare în dreapta.) Între astfel de împregiurări, onorată casă, nu mĕ lupt cu dênsul; cunoscêndu-i însĕ nobila manieră de cugetare îmi permit a'i adresa o întrebare.

Cred din toată inima, că dênsul îşi ia posiţia aceasta din convingere, creḑênd, că cu puterea confesională se poate înainta într'un mod destul de eficace cultura maghiară. Nu pot presupune nici în vis, că dênsul ar dorì sĕ aplice supremaţia şi puterea confesională în dauna culturei şi întru prescurtarea aceleia şi că ar fi în stare a denega recerinţa culturei din motiv, că nu este satisfăcută pe terenul confesiunilor. Voind dênsul a satisface tuturor recerinţelor pretinse cu drept cuvênt de interesele culturei naţionale, are datorinţa a contribuì, ca nimenea în patria aceasta sĕ nu provoace concurenţă între stat şi între confesiuni, cel puţin nu cu scop de a se împedeca reciproc. Dênsul trebue sĕ contribue, ca statul şi confesiunile prin nisuinţă serioasă comună sĕ înainteze recerinţele de pe terenul scoalelor medii. (Aprobare în dreapta.) Aceasta va fi deamnă de conlucrarea sa, o asemenea conlucrare nu o va putè respinge, după cum cred eu.

În fine sĕ'mi fie permis a reflecta în puţine cuvinte la cuprinsul propunerei presentate de dep. Gull şi consoţii sĕi. (Sĕ auḑim!) Voiu evita, onorată casă, ori'ce cuvinte, cari s'ar putè interpreta altfel, de cum aşi dorì. Toate cuvintele ce le voiu întrebuinţa nu esprimă decât o dorinţă. Din motivul acesta nu aprob cuvintele întrebuinţate mai 'nainte. Acestea măresc numai contrastul esprimat în propunerea amintită.

Domnii aceia resping projectul de lege din un motiv, care esprimă negaţiunea ori-cărei comunităţi cu cultura naţională. (Adevĕrat! Aşa e! în dreapta şi stânga.) Poporul din Transilvania, care a trimis pe aceşti domni, i-a şi îndemnat la ceea ce au vorbit. Recunosc greutatea născută din aceasta situaţiune. Una recomând însĕ atenţiunei D-lor. Deputatul, care vine în casa aceasta, nu e chemat numai sĕ dea espresiune vederilor şi dorinţelor esprimate în cercul sĕu mai restrîns. El are totodată îndatorirea a nu împedeca, ca sĕ se dea espresiune şi valoare la toate câte se crează în casa aceasta. Aceea ce se formează în casa aceasta e voinţa generală şi convingerea naţiunei; nu îi e iertat a fi numai interpretele antipatiei crescute de situaţiunea nemărginită şi de prejudeţe, precum s'au arătat acei domni în totdeauna în casa aceasta (Aprobare generală), el trebue sĕ fie în patrie totodată şi respânditoriul resultatului celor ce se întêmplă în casă. Înţeleg luminarea. Dar oare luminează ei pe poporul lor despre starea cea adevĕrată? Oare nu îşi esprimă ei în continuu îndatinatele vederi, ce le au despre cele întêmplate în acest parlament, trecênd cu vederea interesele patriei comune, a naţiunei comune şi pretensiunile acesteia? (Aprobare generală.)

D-voastră, domnii mei, luaţi parte cu poporul dimpreună la posesiune, la libertatea comună. Ar trebuì sĕ nu uitaţi că venind străbunii D-voastră în patrie, s'au facut părtaşi la o atare libertate comună, precum nu o a avut în Germania nici când clasa aceea, de care se ţineau străbunii D-voastră. (Aprobare generală.) Gândiţi-vĕ la posiţiunea de drept a acelui popor şi o asemănaţi cu aceea, ce i s'a oferit în patria aceasta. Sasii şi aḑi iau parte dimpreună cu noi la drept, la bunurile materiale, la prestigii, participă la dreptul acesta, acceptează toate prestigiile, o singură comunitate, însĕ resping ei, comunitate spirituală, singura comunitate, care nu desbină, ci unesce.

Comunitatea intereselor materiale desbină uşor. Comunitatea intelectuală, comunitatea de cultură aplanează ori-ce gol, ce deosebesce pe om de om. Cultura aplanează lacunele cele mai mari. Sasii resping această comunitate. Ei nu respectează comunitatea politică în patria aceasta şi resping comunitatea intelectuală a acestei patrie. Ei însĕ ar trebuì sĕ nu uite, că precum nu e dubios că acest pământ e maghiar şi că n'a fost nici când germân — precum e fără îndoeală că această instituţiune şi libertate e maghiară, tot aşa e nedubios că cultura ce esistă în această patrie e maghiară. (Aşa e! Aprobare în dreapta.) O spun franc că acela, care nu se pregătesce în patria aceasta pentru cultura maghiară, va putè trece poate într'alte ţĕri de om cult, în patria aceasta însĕ nu. (Aprobare vie şi aplause). Dacă ar avè şi ei asemenea vederi, ar trebuì din contră sĕ facă mai mari pretensiuni la cultura aceasta. Ei se plâng că în clasa a 7-a şi a 8-a se propune limba şi literatura maghiară în limba maghiară că din objectele acestea trebue sĕ se depună esamen în limba maghiară.

Ei, domnii mei, ar trebuì din îndemn propriu sĕ pretindă mai mult şi sĕ dorească mai multă sirguinţă, aici n'ar trebuì sĕ se oprească odată cu capul. Voind statul maghiar a corespunde sirguinţei sale, nu se poate nici de cum oprì aici, **ci trebue sĕ facă învĕţământul maghiar în timpul cel mai scurt maghiar.** (Aprobare.) Acest'a e primul pas ce'l facem, nu poate fi însĕ cel din urmă; trebue sĕ ne nizuim într'acolo, ca în timpul cel mai scurt sĕ devină **esclusiv maghiar** învĕţământul în clasele superioare. Dela D.-Voastră nu aştept,

aştept însĕ dela legislativă şi doresc chiar că pe basa înfluinţei, ce e în stare a esercita asupra populaţiunei sale, cât mai curênd sĕ decreteze, că instrucţiunea maghiară sĕ se întroducă preste tot în scoală. Se ḑice că aceasta e imposibil. Mĕ rog de iertare, în Ungaria au fost înainte de 1848 mii şi mii de elevi germani, cari deşì n'au sciut nici un cuvênt maghiar, au întrat în gimnasii. Între aceştia mĕ numer şi eu. Când eram de 8 ani am întrat în gimnasiu şi am terminat cu bun succes prima clasă. (Strigări: éljen! în dreapta.) Sĕ nu ḑiceţi că ar fi cu neputinţă trecerea în gimnasiu fără cunoascerea limbei maghiare, e cu putinţă, însĕ nu-i de ajuns a învĕţa gramatica numai cu mintea, trebue învĕţat spiritul cu inima. (Aprobare viuă şi aplause.) Acela, care învăţa gramatica numai cu mintea, nu o va duce departe. Acela a cărei sirguinţă e condusă de iubirea de patrie învinge ori ce greutate. (Aprobare viuă).

Onorată casă! Voiu sĕ amintesc numai un lucru. Precum se vede esemplul populaţiunei germâne din Ungaria n'a esercitat asupra lor nici o influenţă, din contră sasii se par a se uita cu oare-care dispreţ la populaţiunea numită, cu toate că ea apasă tare în cumpĕna intereselor culturale ale naţiunei. Elementul germân din Ungaria şi pentru germanismul pur a făcut mai mult ca sasii. Sĕ mi se numească dintre ei oameni ca Lenau, Hirtl, cari au ridicat nimbul germanismului unguresc şi sĕ'mi spună ce au prestat ei pentru ḑeii lor, cărora le subordinează toate, ce au prestat pentru germanism, care nu se basează pe ei? Dacă ar lucra umĕr la umĕr, cu această naţiune spre a promova binele patriei, şi ar folosì puterile spre un scop mai nobil. (Aprobări.)

Onorată casă. Încheiu, cu ce am început. Dispoziţiile cuprinse în project se referesc la diferite interese. Cutez însĕ a afirma că ele nu sûnt opuse unele altora. Ele sûnt interese, cari se pot realisa, şi de oare ce acest project este destoinic de a le realisa în interesul culturei patriotice, eu îl primesc în general.

Ḑiua a şeptea a desbaterei.

Preşedintele: Urmează desbaterea generală asupra projectului de lege pentru scoalele medii şi pentru cualificaţiunea profesorilor. Înainte voesce însĕ sĕ vorbească d. dep. Carol Wolff.

Carol Wolff: Onorată casă! (Sĕ auḑim!) Acei onoraţi domni deputaţi, cari în loc de a desbate obiectiv sĕ demit în discusiuni personale şi nu înceată a'şi arĕta patriotismul prin atacuri adresate sasilor poartă vina, de mĕ vĕd earăşi necesitat a mĕ ruga de cuvênt în cestiune personală. Espectoraţiunile adresate mie de d. deputat Baron Blasius Orban în vorbirea sa de alaltăeri le reduc la disposiţiunea, ce domnesce în casă, şi în parte şi la modul special de scrutare istorică a dlui deputat Blasiu Orban. N'aşi reflecta la vorbirea aceea a dlui dep. dacă ar fi atacată numai persoana mea. D. deputat însĕ a aflat de bine a turbura amintirea fie-iertatului meu tată. Dênsul a ḑis: (Cetesce): „În privinţa naţionalităţii domnului dep. Carol Wolff cursează diferite faime. (Ilaritate). Unii îl ţin a fi de origine prusiană, alţii de origine armeană. Sûnt unii, cari au cunoscut pe bravul lui tată, pe când se numia încă Dr. Farkas. Fie însĕ armean sau prusian, sas nu e la nici un cas". Onorată casă! Afirmarea aceasta e neadevĕrată. Tatăl meu, moşul meu şi străbunii mei s'au numit Wolff, ei n'au fost nici prusiani şi nici armeni, ci sasi din Sighişoara. Şi domnul deputat Baron Blasius Orban ar fi trebuit sĕ o scie aceasta, fiindcă tatăl meu a fost un medic onorabil în Sighişoară. Împlinirea credincioasă a chiemărei sale l'a dus de multe ori în secuime, unde a mântuit la mulţi sĕcui, chiar şi la aristocraţi, viaţa. Onorată casă! Aceasta e starea lucrului; n'am alt ceva de observat. (Aplause.)

Peter Dobranszky apără scoala medie neîmpărţită şi combate direcţiunea umanistică în învĕţămêntul gimnasial. Se îndreaptă apoi contra presiunilor naţionale, contra statisticelor, pe care le privesce de arme ruginite, şi prin cari voiesc unii a dovedì, în special şi dep. C. Wolff că naţiunea maghiară mai nu esistă de loc în lume. Wolff şi cei de o părere cu el îşi uită de nedreptatea, ce şi-o fac lor înşile. Pe basa raportului numeric maghiarii ar fi îndreptăţiţi a nimicì fragricutele mici naţionale, cari nu fac alta decât prepară revoalte în naţiunea şi patria noastră. D. Wolff şi consoţii au scăpat un cuvênt mai mult, de cum ar fi trebuit şi sĕ scie acum de ce se tem. Ei se tem de lumina ḑilei, se tem că regimul şi statul o sĕ ia privire în machinaţiunile lor, li-e teamă, că pe calea aceasta îşi vor perde pe poporul sas, pe care l'au ţinut până acum în lanţuri grele, se tem, că acest popor laborios va sĕ treacă la Unguri şi sĕ ţină cu credinţă la patria ungară. (Aplause vii, Rîs sarcastic din partea deputaţilor sasi.)

Sasii de aceea strigă contra cualificaţiunei profesorilor projectată, că ar dorì sĕ sugă şi de aci înainte spiritul propagat de Heinze şi de prof. Roscher.

Acolo în Germania se îmbată noua generaţiune cu ideile şi fantasteriile marilor profesori germani, atât sasii cât şi alţi pioniri, ce se duc acolo.

Roscher întristat că o parte a naţiunei germane emigrează în America şi se perde acolo, esclamă: „Lucrul ar putè sta altcum, dacă torentul emigranţilor germani s'ar conduce în coloniile germane aşa d. e. în părţile Ungariei rar împopulate, în provinciile polone din Austria şi Prusia, în fine în părţile acelea a Turciei, cari, dacă va vrè Dḑeu au sĕ fie pe viitor ereditatea Germaniei. Acolo s'ar putè nasce pe calea colonisărei o nouă Germanie.

Sasii se numesc în afară pionirii acestei Germanii nouĕ. Pe sasi îi doare deci mult, voind acum statul a pune pedeci mergerei astorfel de pioniri şi crescerei lor în strĕinătate.

(Va urma).

Presa rusă şi otărîrile conferenţei.

Presa rusă, cetim în „Românul", nu este nici de cum încântată despre resultatele conferenţei dunărene dela Londra. Astfel „Petersburgija Wjedomosti" ḑice:

Noi nu înţelegem nici de cum succesele, pentru cari sûntem felicitaţi. Poate pentru aceea că Rusia a fost mărginită în drepturile de suveranitate pe teritoriul sĕu? Este oare aceasta un drept de a esecuta ceva numai sub controlul strĕin? Acest drept îl avem ca ori şi care altă putere de a lucra în deplină libertate în întrul fruntariilor noastre. Acest drept n'are şi n'avea nici o trebuinţă.

Dar d. Acsakoff merge în ḑiarul „Russ" şi mai departe, căci scrie următoarele:

Căutând bine, Rusia a suferit o nouă întrângere, dar numai într'o formă, care schimbă înfrângerea într'o victorie aparentă. Şi aceasta se întêmplă după ce ministrul nostru de esterne a visitat Viena şi Varzinul, după ce i s'a făcut acolo o primire strălucită, care trebuia sĕ ne facă a crede oare-cum că esistă relaţiuni amicale. Este prea adevĕrat că s'au presentat ca protivnici ai nostri Francia şi Englitera, dar aceasta s'a întêmplat numai, fiind-că ele nu s'au isbit de o serioasă resistenţă din partea Germaniei şi Austriei.

În fine d. Katkoff crede că trebuie sĕ constate în ḑiarul sĕu „Moscowskija Wjedomosti" că Germania şi Austro-Ungaria se sforţează într'un chip sistematic de a pune mâna pe Dunăre şi a trece de partea cea-laltă a acestui rîu, şi apoi adaogă:

Ce a făcut oare Guvernul rus spre a împedeca această naintare austro-germână, fie numai spre a organisa navigaţiunea rusească pe Dunăre.... Pe ce temeiu şi în temeiul cărui drept s'a permis Austriei a lua o parte permanentă în comisiunea statelor ţĕrmurene de pe Dunăre, ear Rusiei nu? Şi în ce temeiu era trebuinţă de a mai prelungì încă pentru 21 ani esistenţa comisiunei dunărene europene, a acestui institut de epitropie pentru Rusia şi Slavi? Se vede însĕ că diplomaţia rusească tot nu poate sĕ scape de depresiunea morală a tratatului de Berlin, care a sfărâmat cu totul consideraţiunea statului rus. Diplomaţia rusească viseazâ necontenit rĕsboaie, la care Europa nu se gândesce câtuşi de puţin, şi combate cu şiretenie şi patriotism nesce gogoriţe, cari nu esistă, suferind din causa acestor gogoriţe nesce adevărate înfrângeri.

Regele şi Regina României în Italia.

Cetim în „Frăţia română-italiană":

Opiniunea publică italiană e unanimă în manifestări de sinceră bucurie pentru sosirea augustei părechi a României în Italia.

Am reprodus deja opinia diferitelor ḑiare şi sub această rubrică, dăm pe aceea a altor ḑiare italiane, ce ne-au sosit în această septĕmĕnă.

„La Nazione" din Florenţa află din Milano:

„Sâmbătă 24 Martie, se dete la *Scala, la Redenzione* de Gounod, asistau acì un Rege şi o Regină. M. R. ale României care deşteptară multă şi foarte vie simpatie. În scurta lor trecere prin Milano visitară monumentele publice, *Duomo*, *Arco della pace*, celebra noastră Pinancotecă *din Breera*, *Galeria Vittorio Emanuele*, arătară cea mai înaltă admiraţie a lor: pretutindeni fură primiţi cu ovaţiuni spontanee pentru că în inima poporului nostru e puternic sentimentul de frăţie şi de solidaritate cu Latinii dela Dunăre."

„Diritto" din Roma scrie:

„Autorităţile şi populaţia Liguriei a făcut M. R. ale României cele mai sĕrbătoresci primiri.

„Primariul din Pegli şi prefectul din Genova le eşiră înainte la Sampierdarena, unde se oferiră Reginei trei splendide buchete de flori, deşì suveranii României călĕtoresc în cel mai mare încognito, cu toate acestea cetăţenii şi autorităţile voiră cu o cugetare patriotică, a se face interpreţii viilor simpatii ale întregei Italii pentru augustii oaspeţi şi pentru generoasa naţiune, pe care o representă.

„Afară de frăţia originei Italia şi România au între ele o comunitate de interese vitale, cari nu pot scăpa din vederea oamenilor de Stat a celor două ţĕri. Şi de aceea noi sperăm, că rĕmânerea regelui Carol şi a gentilei Sale Soţii va cresce şi va asigura bunele relaţiuni ale noastre cu Statul Dunărean, căruia e reservată o parte aşa de mare din misiunea civilisătoare a extremului Orient."

„Riforma" din Roma cu un sentiment de nobilă curtenie, voind sĕ facă a se preţuì calităţile literari ale M. S. Reginei, dă cetitorilor sĕi o splendidă traducere a uneia din Legendele Peleşului cu titlul Peatra arsă, şi presentând această peatră preţioasă a literaturei Române o precede de o schiţă biografică a augustei femei, şi a lucrărilor sale literare şi conchide astfel: „Gentila noastră oaspetă ne va erta, dacă nu putem sĕ-i producem asemenea şi cântul."

„Adige" din Verona salută de bună venire părechea regală numindu-i fericiţi că sûnt capii unui popor, care pentru statornica sa iubire de independenţă, pentru curagiul sĕu, pentru spiritul sĕu bun şi mândru tot-de-odată, e demn de a sta alăturea cu popoarĕle cele mai civilisate din Europa.

„Movimento" din Genova salută ast-fel pe M. R. ale României, oaspeţi în Italia:

„Principele Carol 'şi amintesce tot-deauna memorabilele cuvinte rostite în ḑiua, în care se suì pe tronul României. Am devenit cu totul Român!

Şi pe când în timpul rĕsboiului sciu sĕ ţină sus stindardul latin diviḑênd causa Românilor de aceea a Rusilor şi panslaviştilor, tot astfel uită, că are prin vinele sale sânge german şi nu ascultă nici de cum pe utopiştii, ce visau germanisarea Dunărei. A acestui fluviu era sentinelă un popor latin şi latin 'lu voì el.

„Aḑi aspiraţiile seculare sûnt într'o foarte mare parte împlinite şi acele provincii cărora li se nega atâta timp de a se unì într'un singur principat şi cărora le era interḑis chiar numele, aḑi formează un singur stat, plin de vieaţă şi de viitor şi care de curênd a pus pe capul principelui sĕu o coronă de Rege, nu de aur, dar de oţel, din tunurile luate Turcului pe glorioasele redute ale Plevnei.

„Dând Regelui Carol şi Reginei României salutarea de buna venire a ospitalităţei, noi salutăm cu dreptul două valoroase espresii al unui popor eroic nu mai puţin cu espresia ideei latine, în germen, reînoită acolo în mijlocul gurilor Dunărei."

Multe ḑiare ilustrate italiene publicară biografia Regelui şi a Reginei şi portretul lor.

„Egy parisi román czikk."

(Un articol român din Paris.)

Sub firma aceasta cetim în „Magyar Polgár" din Cluj un articol, pe care noi îl retraducem din tecstul maghiar şi care presupunem a fi fost tradus după cum afirmă „M. P." din „Dacia viitoare."

Nu cunoascem foaia din cestiune, fără după nume şi după criticile desaprobătoare atitudinei ei antimonarchice, care le'am cetit în foi bucurescene. Nu garantăm dară nici de genuinitatea articolului. Pentru genuinitate respundă „Magyar Polgár" însuşi.

Mărturisim că ne-a surprins vĕḑênd pe „M. P." reproducênd asemenea articol. Care sĕ fie scopul reproducţiunei? căci când vre-o foaie românească ar fi reprodus spontan aşa ceva, de sigur că scriitoriul ar fi fost întemniţat.

Probabil că scopul nu poate fi decât denunciarea românilor, cari nici scire directă n'au despre o apariţiune periodică română în Paris, arĕtându-i cu degetul cât de „primejdioşi" sûnt.

Condamnăm astfel de atitudine, de oare ce nu putem crede că „Magyar Polgár" face causă comună cu „copilandrii români" (román gyerkőczek) din Paris.

Ca publicul nostru sĕ vadă de ce fel de arme se folosesce presa oficioasă ungurească, reproducem în traducere după „Magyar Polgár" articolul din cestiune în următoarele:

„Publicăm mai jos articolul din Nr. 5 al ḑiarului „Dacia viitoare" din Paris, cu observarea că acest ḑiariu este organul politic al studenţilor români copilandri din Paris.

Irridentismus.

Nĕsuinţa naţională ca cei ce sûnt de asemenea nouă, de o origine, o credinţă şi o dorinţă cu noi sĕ formeze un stat, o comunitate, o colectivitate, se numesce unitatea naţională.

În ḑilele noastre Italia şi Germania au ajuns scopul, spre care au nĕzuit sute de ani. Corespunde oare unitatea eluptată tuturor recerinţelor democraţiei? Faptele arată că nu. Eată în fruntea Germaniei un împĕrat apĕsat de militarism şi aristocraţie; în fruntea Italiei un rege, care sufere olygarchia parveniţilor, şi înaintea căruia vechia libertate a provinciilor este tradiţiune pusă la o parte. De bună seamă nu la acestea s'au aşteptat popoarele, când s'au luptat pentru unitate.

Ce se întêmplă cu marele principiu politic, cu resultatul legitimelor nezuinţe ale poporului? Puternicii ḑilei dau năvală asupra lui, 'l sugrumă, apoi 'l esploatează în favorul clasei domnitoare.

Parlamentul din Francfurt a proclamat pe Friedrich Wilhelm IV. de împărat al Germaniei, intemeind astfel unitatea, din care s'a eschis Austria. Scim cum s'a sugrumat în sânge prima revoluţie a Germaniei. Cei ce au atacat poporul la 1870, aceia au întemeiat la 1849 în interesul propriu unitatea Germaniei.

De sigur aceasta se va întêmpla şi la noi, dacă vom nezuì cu ori-ce preţ la unitatea naţională.

Cumcă ḑilele Austriei sûnt numĕrate, — cred — că nu încape îndoeală. Soartea ei este sĕ peară. De present se susţine numai prin măiestrie, şi agonia ei va ţinè numai, pănă când se vor împărţì ereḑii între sine, sau o schimbare politică internă sau esternă i va da lovitura de graţie.

Sau doară regele Carol sau domnul Brătianu nu cu plăcere s'an gândit la această posibilitate? A domnì preste 12 milioane de supuşi.

Ce lucru măreţ pentru principele Carol! A'i putè ḑice că a întemeiat unitatea naţională. Ce distracţiune pentru domnul Brătianu, el Cavour şi Bismarck. Sûntem siguri că Domnul Brătianu nu viseazā la altceva decât la eliberarea Daciei. Repet, nĕzuinţa lui este unitatea naţională cu regele Carol ca suveran, sau se poate ca împĕratul Daciei.

Hm! Sĕ vedem însĕ ce voim noi.

Faţă cu principiul politic aşa numit „unitatea naţională“ noi punem irridentismul.

În faţa nĕzuinţelor clasei poporului (bourguasie) punem dreptul democraţiei, ca sĕ se întrunească în un corp cu collectivităţile, cari nezuesc spre acelaşi scop.

Însemnătatea irridentismului este „**Dacia**“ fără domn, fără renegaţi politici, fără trădători. . . .

. . . .

Însemnătatea irridentismului este că ţĕranul din Abrud sĕ dea mâna cu cel dela Dunăre. Irridentismul pentru românii din Austria însemnează dreptul de rĕsculare, pentru noì datorinţa de a le sărì în ajutoriu. Poporul din Ardeal e cu noi, el doresce sufragiul universal. Avem deci drept sĕ-i impunem miserabila noastră lege electorală atunci, când-l eliberăm? Putem se-i impunem o constituţie bastardă, despre care în naivitatea noastră credem că este cea mai liberală din Europa? Putem sĕ le impunem clasele boerilor şi ale parveniţilor noştri, cari ca maşina se schimbă în guvernul statului? Ce frumos spectacol când fariseii noştri, şi dau mâna cu renegaţii acelora. . . . .

. . . .

Însĕ nu aşa! Noi eliberăm pre românii din Austria, ne vom vărsa sângele pentru independenţa lor; respingem însĕ deodată cu degradatoriul despotism strĕin şi obrasnicul despotism al clasei poporului.

În această revistă sa desfăşurat stindardul cuceririlor naţionale, şi precum în Austria am pâşit ca apostoli ai dreptului revoluţiunei, tot aşa şi în România sûntem neamicii ori cărei domniri, fiecărei nedreptăţi socială şi ne oferim vieaţa pentru recucerirea drepturilor plugariului îmbrâncit, batjocorit, insultat, şi vrednic de milă, recucerirea lor atât în România liberă, cât şi cea irridentă.

Menese.

Varietăţi.

* *(Concert.)* Dl Nicolae Popovici din Caransebeş va arangia *Vineri în 1/13 Aprile* un concert în sala dela *„Împĕratul Romanilor“*. La acest concert şi-au apromis binevoitoriul succurs domnişoara B. Riesenberger, dl I. L. Bella, dirigentul reuniunei de musică de aici şi reuniunea română de cântări din loc.

Programul.

1. Arie din opera „Hans Heiling“ de H. *Marchner*.

2. Trei cântece:

a) „Klinge. klinge Mein Pandero“ de A. *Jensen.*
b) „In blauer Nacht“ de *F. O. Dessoff,*
c) „Frühlingsnacht“ de R. *Schumann*; cântate de domnişoara *B. Riesenberger*.

3. „Douĕ cântece poporale vechi românesci pentru chor micst“.

a) „Copilă tinerică“
b) „Fântână cu trei isvoară“ arangiate de *G. Dima.* esecutate de chorul „Reuniunei române de cântări“ de aici.

4. Romanţă din Ballada „Crăiasa ielelor“ de *N. W. Gade.*

5. Duett din Opera „Hamlet“ de A. Thomas, cântat de domnişoara *B. Riesenberger* şi D. *N Popoviciu.*

6. „Hora“ de V. Alecsandri, arangiată de *G. Dima,* esecutată de „Reuniunea română de cântări din Sibiiu“.

7. Trei cântece din „der Trompeter von Säkkingen“ a lui V. de Scheffel — de *G. Dima.*

a) „Dein gedenk'ich Margaretha.
b) Mir ist's zu wohl ergangen.
c) Wann vergess'ich Dein.

Preţul locurilor.

Logea mare 5 fl., logea mică 3 fl. 50 cr., locul cercle 1 fl. Parchett 80 cr. Balcon rêndul prim 1 fl. al doilea 80 cr. Parterre 50.

Vênḑarea biletelor o îngrigesce librăria Michaelis de aici.
Inceputul la 7 oare seara.

* (Adunarea generală a comitatului Sibiiului) a fost într'unită Marţi în sesiune estraordinară. Objectele au fost puţine şi s'au şi terminat desbaterile asupra lor în aceeaşi ḑi. Din cele resolvite înregistrăm reducerea cercului szolgăbirăeatului Talmaciului împreunându-se cu al Sibiiului. Privitor la creditul ce cârciumarii au sĕ'l acordeze în viitor pentru beuturi spirtuoase, se aşteaptă pănă ce legea in privinţa aceasta va fi sancţionată. Celelalte objecte au fost de mai puţină importanţă.

* (Limba francesă limba armatei în Austro-Ungaria.) În „Courriere du Havre“ este notiţa următoare: Limba francesă, folosită de limba universală se poate că va devenì idiomă oficială pentru armata austriacă. Cehii cari se plâng, că comanda în armată este nemţească, pretind ca în locul acesteia sĕ se introducă cea francesă. Mĕsura aceasta ar delătura temeri, conflicte şi frecări provocate de amorul propriu. Cestiunea aceasta foarte importantă are sĕ devină în têmpul cel mai de aproape object de desbatere în parlamentul austriac.

* (Servitor inteligent). Gheorge, ai dat scrisoarea dlui căpitan?

— Da, domnule.
— Ce face căpitanul?
— E sănĕtos! dar ce păcat că e aşa de orb!
— Cum orb! Eşti nebun!
— Ḑeu! pe când stăteam înaintea sa, el mi-a ḑis: „Da unde ţii dta pălăria?“ El nu vedea şi cu toate acestea o avem pe cap!

Loterie.

Mercuri 11 Aprilie n. 1883.

Brün: **26 63 21 70 72**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.35	120.30
Renta de aur ung. de 4%.	90.05	90.10
Renta ung. de hârtie.	88.05	88.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	112.—	112.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.75	91.50
Renta de aur austriacă	93.90	97.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	97.80	91.25
Obligaţiuni urbariale temesianede		9750
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 25	98.25
Obligaţiuni urbariale transilvane.	97..50	97.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului . . .	98.90	97.50
Sorţi de stat dela 1860	131.60	131.40
Sorţi unguresci cu premii	116.10	116.50
Sorţi de regularea Tisei	110.30	110.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	834.—	832.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	313.50	313.—
Acţiuni de credit austr..	318.10	316.70
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.45	78.30
Datorie de stat austr. în argint	79.05	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.55	119.55
Galbin.	5.48	5.62
Napoleon	9.48	9.47
100 marce nemţesci . . . , ...	58.50	58.50

Nr. 40. [399] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de Contabil, cu douĕ oare ficse pe ḑi, la Biserica română ort. rĕs. dela sf. Nicolae din Braşov, se escrie concurs cu termin pănă la ultima lui Aprile st. v.

Despre sistemul şi modalitatea, după care este a se purta Contabilitatea, cu care este împreunat un salariu de 360 fl. v. a. pe an, se poate lua informaţiune detaiată dela Epitropia parochială.

Braşov, 27 Martie 1883 st. v.

Comitetul parochial al Bisericei române ort. rĕsărit. dela sf. Nicolae.

Nr. 1500 1883. [397] 2—3

Publicaţiune.

La cererea lui Carol Fejervári în privinţa comasărei generale a hotarului comunei **Măgheruşului-Şieului** ş'a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **15 Maiu 1883 înainte de ameaḑi la 8 oare.** Părţile interesate sûnt învitate la terminul pus, a se înfăţişa la pertractare sau în persoană sau prin plenipotenţiaţii lor, cu acea observare, că absenţa unei sau altei părţi se va considera ca consimţire cu comasarea. Petiţiunea pentru concesiunea comasării le stă în voie părţilor a o vedè la subscrisul tribunal şi la primăria comunei.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută în 31 Martie 1883.

Zambach şi Gavora.
Fabrică de vestminte şi recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [205] 30—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele

[376] 3—5
LE DANUBE
JOURNAL FRANÇAIS DE VIENNE
pune în perspectivă, pe lângă multe câştiguri de franci **200,000**, fr. **100,000**, fr. **50,000**, fr. **25,000** fr. **10,000** şi un câştig principal de
500,000
franci în aur,
dând fie cărui dintre abonanţii sei
GRATUIT
ca premiu o soarte dela loteria franceză
Loterie de l'Union des Arts Décoratifs.

După opiniunea profesorilor celor mai renumiţi nu este mijloc mai bun de a învĕţa curênd şi cu temeiu **limba de conversaţiune fnanceză,** ca cetirea regulată a unei foi, cum e **Le Danube.**
Scrisă într'un mod uşor de priceput, **Le Danube,** prin **cuprinsul seu interesant pentru fie cine,** suplinesce ori ce ḑiar parisian şi este pentru fie cine aproape neapĕrat de lipsă, care vrea sĕ'şi însuşească limba franceză modernă de conversaţiune. Ese în fie-care Sâmbătă.
Pe o jumĕtate de an dimpreună cu trimiterea gratuită a sorţei fl. 3.30.
Abonamente prin asignăţiuni postale:
Viena, Heumühlgasse 6.

Turnătoare de clopote şi de metal
a lui
Antonie Novotny
le recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor

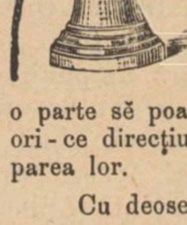

sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.
Cu deosebire recomand
clopotele găurite şi premiate
inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.
Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.
Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.
Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă
Antonie Novotny.
[359] 3—10 Timişoara, Fabrică.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

La nrul acesta se adauge un suplement.

Nr 38. Sibiiu, Sâmbătă 2/14 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Martie 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei ăşii de adresă dela abonamentul ultim.

„Sinceritatea“ e preţioasă.

Parlamentul unguresc, mână în mână cu presa ungurească, devin din ḑi în ḑi tot mai sincere, vrem sĕ ḑicem mai naive.

Ceea ce se spunea mai nainte despre libertatea şi îndreptăţirea egală a tuturor locuitorilor din Ungaria, se vĕdesce acum tot mai mult şi mai mult, că a fost pentru ochii lumei din afară, carea era de lipsă sĕ creadă că maghiarii sûnt atlanţii, cari poartă liberalismul lumei întregi numai pe umerii lor.

Şi au isbutit sĕ facă timp îndelungat pe lumea din afară sĕ creadă că ei au fost în 48 si 49 campionii libertăţii pure şi noi, cei cari ne-am luptat contra suprematiei lor denaturate reacţionari.

Presa din Europa neungurească, mai puţin cunoscută cu împregiurările noastre casnice, i a părtinit până de curênd şi se lupta chiar pentru ca sĕ ajute la „redobândirea“ libertăţei lor.

Situaţiunea s'a schimbat decând dd. se află la putere. Afară de razele fondului disponibil unguresc, astăḑi numai este nici o foaie nemaghiară, care sĕ se entusiasmeze de libertatea şi liberalismul unguresc. Nici umbrele acelora, care muriră în exil, martiri ai libertăţii, numai revarsă asupra celor de faţă nimbul strălucitor de odinioară. În ḑilele aceste un italian Luigi *Cazzavillan*, cetim într'o foaie bucuresceană, un bărbat care se vede a se fi luptat alăturea cu emigranţii ungureşci în resboaele austro-italiane, recunoasce că *„Ungurii de aḑi sûnt soldaţii apăsărei.“*

Cumcă nici italianii, nici alţii, cari şi-au întors privirile de către maghiari nu se mai înşeală, ne-o dovedesce şi părerile despre desbaterea asupra projectului lege pentru scoalele secundare, care este creat pentru promovarea apăsărei tuturor elementelor naţionale din Ungaria, încât nu sûnt maghiare.

În adevĕr multe s'au ḑis în casa deputaţilor, de când se desbate projectul pentru instrucţiunea secundară, dar cu deosebire propunerea lui Hélfy la §. 7, că şi istoria sĕ se instrueze în limba maghiară, şi alui Madarasz, că întreagă instrucţiunea secundară din Ungaria sĕ fie în limba maghiară — vĕdesc că scopul ultim este a ecsila toate limbile nemaghiare din ţeară şi cu aceste toate naţionalităţile nemaghiare.

Şi acum, după ce bărbaţii politici ai maghiarilor şi presa ungurească a arătat de mult că dacă se vorbesce între maghiari de idea de stat, idealul nu este şi nu poate fi altul decât, o Maghiarie (nu o Ungarie) dela Adria până la Carpaţi, deocamdată, şi până la Marea Neagră mai târḑiu, eată că aceeaşi presă în cel mai modest protest al naţionalităţilor vede ameninţat idealul lor.

Şi credêndu-l ameninţat e natural ca sĕ caute şi după mijloace prin care sĕ'l apere. Aceste sûnt: gendarmeria şi poliţia.

Sûnt ciudate mijloace aceste pentru oameni cu „misiunea civilisărei orientului“. Alţii recurg la literatură bogată şi copleşitoare şi la cultură superioară şi în fine la o stare bună materială.

Aceia însĕ sûnt alţii, cari se mai raḑimă şi pe masse de popor de ḑeci de milioane.

Bărbaţii şi presa ungurească 'şi caută aşa dară scăparea sa la lucrurile cele mai ciudate. „M. P.“ din Cluj d. e. în numĕrul sĕu de Joi (12 Aprile) strigă cât poate: „gendarmi, poliţie!!“ provocându-le pe amêndouĕ sĕ pue mâna pe românì şi sĕ nu mai facă risipă cu generosìtatea faţă cu dênşii.

Minunată logică.

Înainte de 1867 Ungurii promit că tot ce au putut acuira românii pe terenul politic vor recunoasce. În 1868 însĕ din naţiune ne degradează la naţionalitate, cu reserva că aceasta sĕ se poată desvolta nejignită şi chiar spriginită de stat. Dela 1868 încoace însĕ. după ce dd. maghiari au pus mâna bine pe putere, nu numai că au uitat de spriginirea desvoltărei naţionalităţilor, ci le au eliminat din parlament, le au scos din funcţiuni publice, li se amestecă cu limba în instrucţiune, pentru ca sĕ li-o răpească cu timpul de tot, cu toate că naţionalităţile o susţin din jertfele lor private, va se ḑică afară de jertfele ce le aduc statului, ca acesta sĕ susţină universităţi, gimnasii, scoale reale, elementare, teatruri, muzee, academii, toate numai pentru înflorirea şi desvoltarea limbei maghiare. Dela 1867 aşa dară vine la iveală maghiarisarea, din an în an mai pronunţată, încât este întrebarea, dacă preste vre-o câţiva ani nu va venì ministrul cutare sau cutare cu un project, prin care sĕ se oprească întrebuinţarea limbilor nemaghiare şi în conversaţiunea privată. Aceasta ar fi cel puţin consecenţa naturală a pornirei unguresci de un timp încoace.

Şi cu toate aceste „M. P.“ vorbesce de generositate!

În adevĕr o generositate *sui generis!* În tocmai ca aceea, când cineva după ce te-a desbrăcat, dacă ţi va fi de ajuns vieaţa în oase, te lasă sĕ trăesci! Nu te mai omoară generosul, că ai sĕ mori tu însuţi!

Ei, dar sinceritatea e preţioasă am ḑis în fruntea acestor şiruri. Presa ungurească vrea sĕ o comprobeze aceasta în feliul ei. Ea, dacă vrea sĕ te despoaie de drepturi vrea sĕ aibă şi motive. Aşa d. e. „Magyar Polgár“ punêndu-se pe motivare ne spune nouĕ românilor:

1. că sûntem venetici, căci numai ca păstori ne-am înmulţit încetul cu încetul pe pămêntul locuit de noi şi posiţiune independentă aci n'am avut nici odată;

2. că falsificăm istoria, şi clădim o clădire falsă de drept pe dênsa;

3. că dela 1790 (?) încoace elementul rĕsvrătitor se alimentează din România. (!!)

Mai lasă aci „sinceritatea“ ceva de dorit? Nu. Ea are toate insuşirile, pentru ca sĕ'i poţi ḑice că — nu e morală.

Imorală e „sinceritatea“ din anumite organe unguresci, pentru că ne presentează tendenţe imorale. Tot aşa de imorale sûnt şi motivările, cu care vreau sĕ'şi spriginească tendenţele lor imorale: pentru că cele dintâiu sûnt nedreptăţite şi celelalte neadevĕruri.

Împregiurarea aceasta are însĕ în casul de faţă deosebită importanţă, pentru că este depusă într'o foaie oficioasă ungurească.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 29).

— Cel puţin nu i-a fost frig, îşi mai ḑise advocatul: are blană bună... tocmai ca blana mea de călĕtorie, o! dar întocmai aşa! Unde este blana mea? A! acuma vĕd eu, cum stă treaba: el a găsit-o aici pe fotoliu şi s'a învĕlit în ea. Ḑĕu, bine a făcut. Eu i'aşi fi împrumutat-o bucuros şi i'aşi fi cedat al doilea pat din odaia mea; Dl Niels ar fi avut complesanţa a durmì pe canapea. Regret că acest bun tinĕr a fost aşa discret!... de bună samă o discreţiune, pot chiar ḑice esagerată? El este un băiat crescut bine, precum se vede, şi grigitor de toaletă, căci el a lĕpădat hainele culcându-se, semn de caracter aşeḑat. Sĕ vedem ce profesiune poate avè bravul acest băiat? Haine negre... tocmai ca ale mele, cele de gală, da întocmai aşa... dar şi sûnt ale mele, căci eată în ele neframa mea, parfumată cu musc, şi... a! invitaţia mea la bal, l'a fi servit. Şi... mănuşile mele cele albe? Unde'mi sûnt mânuşile mele cele albe? A! jos? Bine zac acolo, căci sûnt stricate de tot. O! O! domnule dormitor, eşti mai puţin ceremonios decât am gândit, şi eu cutez acuma a ḑice că eşti de totului tot fără sfială.

Ţi-ai perdut giamantanele sau nu ţi'ai luat osteneala a le despacheta şi bagi mâna în geamantanele altora! Glume de aceste sûnt foarte obicĭnuite între tineri, o sciu bine...

Eu îmi aduc aminte de un bal în Cristiania, unde am jucat toată noaptea în hainele bietului Stangstadius, care a fost nevoit a şedè, în absenţa mea în pat şi chiar toată ḑiua următoare, căci am fost sedus... Însĕ ce! Atunci am fost tineri şi acuma eu numai sûnt în etate de a permite... altora... astfel de bucboglindării. Hola, hola, domnule: Deşteaptă-te şi dă-mi pantalonii şi ciorapii mei cei de mătasă...

Doamne iartă-mĕ! Câte ochiuri din ciorapii mei îmi va fi perdut mie animalul acesta jucând! Şi d-lui nu binevoiesce a deschide ochii! Făcénd reflecsiunile aceste una după alta. Dl Goefle ridicà costumul, ce Cristiano îl desbrăcase în seara premergĕtoare, şi îl pusese, în nerăbdarea sa de a se culca după bal, pe un alt scaun. Aspectul pantalonilor purtaţi, a pantalonului veneţian destrămat, şi a pălăriei tiroliene cu găitanul terfelit, aruncà pe dl Goefle înt'run nou ocean de supoziţii. Sĕ fie dar aşa acest tinĕr cu faţă distinsă şi cu mâni fine vre-un ţigan conducĕtor de urşi blânḑi, negustor, colportor sau cântăreţi ambulant?

Un cântăreţ italian? Nu, faţa aventurierului aparţine negreşit chipului din ţeara de Dalum. Un escamator... poate fi foarte îndemnatic în profesiunea sa. Nu, căci punga dlui Goefle era neatinsă pe fundul geamantanului, şi faţa dormitorului era aşa de cinstită! Somnul sĕu era în adevĕr somnul nevinovăţiei.

Ce era de făcut? Advocatul se scărpinà în cap. Acest costum miserabil a fost poate o mascheradă, cu ajutorul căreia tinĕrul om a trecut ţeara pentru a face pe sub ascuns pe don Juan sub balconul vre-unei frumoase din castelul nou; dară, fiind-că nici o coniectură nu-l mulţămea, dl Goefle se hotărì a deştepta pe oaspele sĕu, scuturându-l de repeţite ori şi strigându-i la urechi: he! he! o! o! Scoală soţule! şi alte interiecţiuni obicĭnuite de deşteptători nerăbdători pe lângă dormitori încăpăţinaţi.

Cristiano deschise în sfêrşit ochii, se uità ţintă la dl Goefle, fără al vedé şi închise earăşi ochii cu o linisce olimpică.

(Va urma.)

Împregiurarea aceasta indigită şi la periculositatea tendenţei şi a motivărei ei pentru noi românii.

Dar dacă am ḑis mai sus că lumei i s'a deschis ochii spre a cunoasce liberalismul maghiar în adevĕrata sa lumină, putem ḑice că şi pentru noi *„bange machen gilt nicht“*. În zadar ne spăriaţi că noi nu ne spăriem.

Am ḑis cu alte ocasiuni şi repeţim, că maghiarii cu tendenţa de maghiarisare ne pot strica mult, dar scopul lor nu şi'l vor putè ajunge. Nu'l vor putè ajunge, pentru că ori cât de „sincer“ ne ameninţă şi ori cât de „sincer“ ne falsifică **ei** istoria, ca sĕ'şi justifice ameninţarea, noi, cari am resistat altor furtune, vom resista şi svêrcolirilor lor din urmă.

Despre insinuările, că noi ne-am fi străcurat ca nisce venituri pe locurile aceste, nici notiţă nu luăm, pentru că aceste sûnt nisce fantasii hunfalviane sau hunsdorfesci nedovedite şi papagaiate de toate foile unguresci. Prin urmare nici despre aceea că **noi** am falsifica istoria nu putem sta de vorbă cu oameni ţermuriţi în cunoscinţele şi judecăţile lor istorice, remaşi cel puţin cu ¹/₅ de secol înapoia sciinţei.

Venind însĕ la momentul, unde se ḑice că elementul resvrătitor se alimentează din România şi că trebue sĕ păşească gendarmeria faţă cu poporul român la mijloc, ni se pare că oficiosul din Cluj şi a eşit din fire.

„Sinceritatea“ naivă a oficiosului ni se pare o maliţie, cu care vrea sĕ lovească douĕ musce dintr'o lovitură.

Noi însĕ ḑicem că lovitura e de tot stângace. Vom mai avea, pe cât ne cunoascem Pappenheimerii, ocasiune a analisa lovitura aceasta.

Până atunci fie ḑis pe scurt, că enunciaţiuni cum sûnt cele de natura articolului din „Magyar Polgár“ au aerul de a provoca nelinisce între cetăţenii pacinici ai ţĕrei şi ura vecinilor, cu cari am fi chemaţi sĕ susţinem referenţele cele mai bune. Sinceritatea e bună, e foarte bună; ea înse înainte de toate trebue sĕ represente idei sănătoase şi nu fie atacate de *furor grandomanicus!*

Revista politică.

Sibiiu, în 1 Aprilie.

Eri au ajuns desbaterea specială asupra projectului privitor la scoalele secundare până la capitolul despre esamenele profesorilor. La § 40 Kovacs şi Gall au făcut amendamente. Wolff a fost pentru ştergerea totală a §-lui, prin care se decretează starea esceptională asupra scoalelor confesionale sub pretecst că au luat direcţiune inimică statului. Szilagyi a susţinut paragraful şi a acceptat din amendamentul lui Kovacs partea, conform cărei profesorii dela scoalele confesionale vor fi amovaţi numai din causele, pentru care profesorii dela scoalele de stat îşi perd funcţiunea. § s'a primit cu amendamentul lui Szilagyi. La § 50 p. 3 şi 4 Wolff şi Zay au făcut amendamente, cari nu s'au primit. La § 52 Zay a făcut un amendament, pe care a trebuit sĕ'l retragă din causa disposiţiunei casei.

Un articol al foii „Norddeutsche Allgemeine Zeitung combate scirile publicate de ḑiarul englez şi continentale privitoare la o întreită alianţă îndreptată contra Franciei. Cele trei puteri Germania, Austria şi Italia, n'au esclusivamente de cât tendenţe de pace, şi nici o tendenţă de atac contra vre unei puteri şi încă şi mai puţin contra Franciei. Toate sgomotele despre arangiamente contra Franciei sûnt numai fabule. Nu este numai puţin probabil însĕ că la un atac contra unei din ele, s'ar opune negreşit şi cele-lalte douĕ puteri, dar o asemenea temere din causa unei schimbări de guvern în Francia s'ar putè realisa numai atunci când, prin sbuciumări care se abat dela legile franceze, ar venì la guvern în Francia un om sau un principiu care, printr'un apel la înclinările rĕsboinice ale naţiunei, ar voì sĕ intărească dominaţiunea nesicură din întru. Într'un asemenea cas, cele trei puteri va trebuì sĕ esamineze dacă ele, când Francia ar ataca pe vre una, sûnt destul de sicure şi de independente. Dacă Germania singură ar fi învinsă de Francia, atunci ar resulta pentru Austria şi Italia o situaţiune periculoasă atât din punctul de vedere diplomatic cât şi militar.

Dacă Francia ar ataca numai pe Italia atunci se naşce întrebarea pentru ori-care politic german sau italian, dacă este admisibil pentru patria sa o întindere a Franciei spre ost în forma unei republici cîs alpine, sau a unei dependenţe a Italiei de Francia. Un atac direct al Franciei contra Austriei nu este cu putinţă, după situaţiunea de astăḑi, de cât numai cu mijlocirea Italiei. Austria n'are nici un interes de a procura acestei eventualităţi acel drum, pe care 'l avè altă dată. Şi pentru Germania nu este indiferent de a vedè micşorată sicuranţă fruntariei austro-ungare de Vest prin apropierea vecinătăţii francese în Italia. Tăria şi sicuranţa Austro Ungariei sûnt pentru Germania o trebuinţă. Nici un politic german prevĕḑĕtor nu va putè primì de bună-voie o situaţiune care s'ar naşce, dacă Austria ar fi paralisată sau vrăjmaşă, fiind-că a fost părăsită de Germania; de aceea este lămurit că cele trei puteri iubitoare de pace, Germania, Austria şi Italia, vor trebuì sĕ intervină pentru pace, la cas când una din ele ar fi atacată de alte puteri. Pentru aceasta nu este trebuinţă de nici un tratat. Logica istoriei este destul de tare spre a sfătuì pe fiecare dintr'însele sĕ nu rĕmână isolate prin sacrificarea co-interesantelor lor de pace.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a şeptea a desbaterei.

(Urmare.)

Petru Dobranszky (continuând): O altă plângere a sasilor e îndreptată contra limbei de instrucţiune. Mĕ voiu provoca, fără a filosofa mult, la o autoritate, la care jură şi pionerii mari ai germanismului.

În 9 Februarie 1872, pe când se presentase în parlamentul prusian un asemenea project de lege, a rostit principele Bismarck o vorbire, pe care o recomand atenţiunei onoratei case, căci e foarte instructivă. (Sĕ auḑim!)

Relativ la agitaţiunile naţionale a observat Bismarck, că acelea se pot nutrì numai din „bunăvoinţa statului“ fiind-că statul le a suferit până acum; dênsul promite insĕ, că nu o sĕ le mai sufere.

Relativ la împregiurarea, că Polonii fac pretensiuni în interesul limbei lor, a respuns Bismarck: „ne vom opune Polonilor prin projecte de legi în „favorul limbei germane“, căci, continuă Bismarck: „e neapĕrat de lipsă, sĕ se propage mai mult ca până acum limba germană — la noi limba maghiară — şi sĕ se întroducă în cercurile mai estinse. Toate legile şi projectele referitoare la învĕţământ croite pentru ei (Poloni) trebue sĕ fie pătrunse de tendenţa aceasta!“

La pretensiunile naţionale nu se poate rĕspunde mai potrivit decât cu respunsul lui Bismarck. (Aplause.)

Dl deputat C. Wolff a început sĕ ţină aici un tractat teoretic despre stat de drept şi stat poliţian şi despre recerinţele unuia şi a altuia. Sĕ-mi fie permis a observa, că prelegerile aici n'au loc, nici cele pentru catedrele dela Universitate, nici cele academice, aici este legislativă. Aici, n'avem a cerceta: ce pretinde statul poliţian şi statul de drept, întrebarea aici este: ce pretinde statul maghiar? Ca patriot sciu atâta că statul maghiar cere lumină contra întunerecului şi a nesciinţei, energie contra sobolilor, cari agitează contra patriei. Statul maghiar nu cere viaţă deplină, putere şi sănătate, ci bună aflare şi bună stare. La aceasta e îndreptăţit statul maghiar ca ori-care alt stat. Findcă dreptul acesta şi ţintele acestea află espresiune în projectul de faţă îl primesc cu bucurie de basă pentru desbaterea specială. (Aplause în dreapta.)

După Albert Bodog (contra), August Pulszky (pro), Gabriel Ugron (contra) vorbesce

Emerich Ivanka: Onorată casă! În activitatea mea legislatorică încă n'am avut o luptă aşa mare cu mine însumi ca la desbaterea projectului de faţă, în care împlinirea datoriei, ce o am faţă cu statul şi naţiunea vine, deşi nu în contraḑicere, dar în oare-care fricţiune cu convingerea mea religioasă şi cu credinţa faţă cu confesionalii mei.

Dacă cu toate acestea primesc projectul de faţă de basă pentru desbaterea specială, o fac în încrederea ce o am în majoritatea casei (contraḑiceri în stânga.) Nu contez la DVoastră, repet, primesc projectul în încrederea ce o am în majoritatea casei. Aceea va respecta temerile noastre, în toate câte nu contraḑic susţinerei intenţiunilor legei, ea va fi cu ecuitate faţă cu dorinţele noastre. Ori-care estravaganţă, vină din care parte va venì, va avè efect stricăcios.

Fantasmagoriile teoreticilor cu idei de perfecţiune nu sûnt realisabile nici în legea aceasta, nici alt unde-va, căci necesităţile vieţei le sfarmă. Onorata casă va scì apreţia recerinţele vieţei; în credinţa aceasta acceptez projectul de lege.

Nu mĕ mir, că sûnt unii în casa aceasta, cari, pătrunşi de temeri escentrice, ridică bănueli, ce ne îngreunează posiţia. Pricep şi jalusia, care face perplecsi pe unii, cari privesc unilateral posiţia confesională. Pricep şi cred, că d. e. deputaţii sasi sûnt conduşi la objecţiunile făcute de temerea numită şi nici decât de antipatie contra naţiunei maghiare. Eu o pricep aceasta cu atât mai mult, căci ei, ca nemaghiari, îşi cred atacată naţionalitatea. O parte mare a jalusiei lor se poate reduce la împregiurarea, că mărindu-se pe ḑi ce merge pretensiunile timpului, nu se mai pot susţinè cantoanele în cari au domnit până acum. Motivul, că mai mulţi dintre domnii deputaţi sasi au căḑut în estrem şi au ridicat afirmări, cari merg până la tradarea patriei şi a naţiunei, n'ar fi trebuit se îndemne pe dl deputat Blasius Orban a propune alungarea sasilor din ţeară şi înlocuirea lor prin alţii, câci e în interesul statului a susţinea aici neamul aceasta diligent şi înaintat în cultură. Se vor liniscì şi acolo spiritele mai curênd sau mai târḑiu. Mai necorectă a fost espresiunea dep. Desideriu Pronay, care cere în cas de lipsă nimicirea lor respective a institutelor lor prin foc şi sabie. (O voce din stânga estremă: Nu-i adevĕrat.)

Dacă nu credeţi, poftiţi şi cetiţi respectiva construcţiune. (Întrerumperi din stênga estremă: sĕ auḑim!) D. deputat s'a provocat la aceea, că dênsul nici în parlament nu cunoasce altă posiţie decât aceea a unui deputat. Bine, însĕ nu se poate cere ca cineva sĕ ignoreze posiţia câştigată prin încrederea bisericei evangelice. D. deputat a aflat într'aceea cu cale a face amintire în vorbirea sa despre afacerile patentale întêmplate înainte cu douĕḑeci de ani. Referitoriu la acestea îmi i-au voie a-i cita cuvintele (sĕ auḑim!): „aşa ḑicênd din tradiţiunile familiare, o sciu foarte bine, că atunci întreaga opiniune publică a naţiunei a spriginit pre protestanţi în nizuinţa aceasta. D. deputat (Berczeviczy) se înşeală, când crede că întreg protestantismul în masă s'ar fi aşeḑat pe câmpul de luptă. Da, la reformaţi a stat lucrul astfel, nu însĕ şi la cei de confesiunea augsburgică. Au fost, durere, între aceştia aşanumiţi patentalişti, cărora le lăsa gura apă după oalele patentale de carne. Cu permisiunea d. deputat mi-aşi lua voie a observa, că nu me mir vĕḑênd că şi pentru projectul de faţă se declară mulţi protestanţi.“

Şi acum, onorată casă! (Strigări din stânga estremă: Mĕ rog a cetì mai departe!)

Aici e un punct, şi voiu deci a cita numai atâta din vorbirea sa. (Aprobare în dreapta).

D. deputat o poate scì fără îndoială din tradiţiunile familiei sale şi se poate că în urma posiţiei sale presente e şi îndatorat a scì, cum s'au petrecut pe atunci lucrurile. Dacă nu o scie spre a mĕ folosì de modul dênsului de vorbire, o să i-o spun eu. (Ilaritate în dreapta. Sgomot şi mişcare în dreapta.)

Îndată ce s'a esmis patenta am urgat conchemarea conventului general. Adunarea primă o a conchemat Otto Desseöffy, inspectorul laic de atunci al decanatului Neograd. Mai târḑiu se ţinù la moşia baronului G. Pronay o conferinţă mare. Hotărîrile acestei conferenţe au stat astfel în contra noastră încât mulţi protestanţi, dintre cari mulţi sûnt acum de faţă în această casă, au părăsit cu indignaţiune conferinţa. Mulţi, anumit P. Szontagh, Br. F. Podmanieczky, Paul Dacso ş. a. s'au îndepărtat resoluţi a trece mai bine la confesiunea helvetică (o voce în stânga estremă: se vor reboteza!) decât a se alătura la asemenea concluse.

Atunci am fost eu acela, care li am atras atenţiunea asupra pericolului, ce s'ar nasce prin eşirea minorităţii maghiare din sinul bisericei luterane, urmarea ar fi fost, că biserica luterană din Ungaria n'ar fi devenit nici când maghiară. (O voce în stânga estremă: N'ar fi fost mare pericol) Încă în aceeaşi ḑi, seara târḑiu am conchemat o nouă conferenţă la Emerich Sembery, ne-am recules şi am adus în ḑiua următoare în şedinţă publică concluse, care au aflat aprobarea întregei naţiuni. Dacă e adevărată aceasta şi adevĕrată e, întreb pe d. deputat, ce'l îndreptăţesce a învinuì pe deputaţii aceia din confesionalii sĕi, carii spriginesc acest project, că stau pe lângă oalele cu carne. (Strigări în stânga estremă: E fapt!) Sĕ-mi creadă d. deputat şi — în urma tradiţiunei familiare inspector general al bisericei luterane, că eu stimez votul majorităţii, prin vorbirea sa de alaltăeri însĕ, după părerea mea, a aruncat în biserica ungară, ba în întreaga biserică luterană un astfel de tăciune, a cărui flacără se va estinde mai departe, de cum a cugetat dênsul. (Adevĕrat! Aşa e! în dreapta.)

Nu numai sasii au fost atacaţi de repeţite ori cu ocasiunea projectului de faţă, ci se amintesc în legătură cu biserica luterană în totdeauna şi mişcările panslavistice. Nu neg că în biserica luterană nu ar esista ast-fel de mişcări panslavistice; dar oare Slavii din Ungaria aţîţă mişcările panslavistice?

Koloman Thály; Episcopul Moise.

Emerich Ivanka; Nu iau parte la mişcările acestea şi părtinitorii altor confesiuni? Sau doară mişcările acestea înceată dincolo de graniţa ungară? Şi oare nu chiar preoţii slovaci, cari predică în limba slovacă, sbiciuesc mai aprig aceste mişcări?

Nu şi-a tăcut autoritatea bisericească datorinţa faţă cu scoalele din Nagy-Recze şi Thurocz-Szent-Marton? (Aprobare.) Pentru aceea mě rog a nu se folosì espresiuni generale şi incuse, cari pot privì numai pe indiviḑi.

Libertatea din cercul bisericei protestante a adus cu sine erumperea luptei mai ântâiu în sinul protestantismului. (Aşa e! în dreapta). În decursul desbaterei acesteia am auḑit ce e drept multe lucruri frumoase, dar şi multe întoarse. Am făcut esperinţa (sě auḑim!) că convingerea religioasă şi aḑi e un asfel de factor, încât şi pe maghiarii născuţi încă îi chiamă pe câmpul de luptă într'u apěrarea drepturilor confesionale. Şi fiind că lucrul stă aşa sě nu ne mirăm de nemaghiari, că nu sûnt capabili a'şi călca pe inimă şi a fi gata sě aducă patriei şi naţiunei o jertfă. (Aplause vii în dreapta.)

Am ajuns la finea vorbirei mele şi rog încă odată pe majoritate sě nu uite a ne împrăştia temerile cu ocasiunea desbaterei speciale.

Declar că primesc projectul de lege ca basă pentru desbaterea specială. (Aprobare în dreapta.)

Wilhelm Wenrich: (sas) Arată, că nu poate primì projectul nici în general, de oare ce stă în contraḑicere cu autonomia în care au trăit bisericile din patrie, în deosebi cele din Transilvania şi cu dreptul de disposiţiune al acestora în afacerile scolare. Până aḑi autonomia şi dreptul de dispoţiune al confesiunilor trasilvănene a fost garantat. Projectul şi motivarea d. ministru de instrucţiune nu ţin de loc cont de legile fundamentale, căci deşì nu e atăcată puterea lor de drept, nici în project şi nici în motivare nu se află nici un cuvênt legănat despre ele. S'ar fi cerut a le mai amintì înainte de ridicare şi arăta, dacă se poate, că nu se unesc cu ideile moderne. D. ministru se provoacă la art. de lege § 26: 1791. Articolul acesta n'are nici o putere de drept în privinţa confesiunilor transilvănene.

De oare ce legile transilvănene arată punctul de vedere al dreptului confesiunilor transilvănene cu mult mai clar de cum o fac legile ungare cu dreptul confesiunilor din Ungaria, domnul ministru trebue sě fie mai ecuitabil faţă cu acele legi. Dl ministru avênd de gând sě delăture legile transilvănene, a făcut bine că le-a trecut cu vederea, căci nu i-ar fi succes a motiva abisul dintre legile fundamentale transilvănene şi dintre projectul de faţă, ori-cât de atent a'şi cetì legile acestea fundamentale nu aflu nimic în ele, ceea ce ar putè pretinde delăturarea lor, afară doară, dacă s'ar da loc obiecţiunilor: că sûnt învechite şi că representă idei, cari nu se pot acomoda statului modern. etc.

Din simplul motiv că legea sau instituţiunea cutare s'a creat în secoli trecuţi legea şi instituţiunea respectivă nu se poate delătura. Multe idei sûnt îngropate în vieaţa secolilor trecuţi, cari ar merita sě fie considerate de către legislativele moderne. O lege care s'a arătat bună în decurs de secoli ar trebuì bine cumpănită înainte de a se arunca în camera cu vechiturile. Nu-mi caut mulţămirea în folosirea de privilegii de ale evului mediu nici nu caut a susţine cu ori ce preţ instituţiunile învechite când věd însě că legile şi pacturile vechi corespund mai mult intereselor progresului şi ale culturei decât chiar ideile legislativei secolului al 19 urmez fără scrupul urmelor timpului despreţuit. Într'un astfel de cas mě aflu faţă cu legile fundamentale transilvănene amintite destul de des. Legile acestea dau garanţă pentru desvoltarea liberă şi mănoasă nu numai a vieţei bisericesci, ci şi a vieţei de stat, prin aceea că asigură bisericilor confesionale dreptul de disposiţiune relativ la scoalele susţinute de ele. Sûnt convins că chiar statul însuşi ar avè dauna cea mai mare dacă ar perde din mână drepturile garantate în timpul trecut. Ridicarea şi nimicirea legilor acestor-a ar însemna denegarea întregei desvoltări istorice a Transilvaniei şi a gloriosului sěu trecut. Ḑic a trecutului glorios, căci pe timpul, când erau în vigoare legile acestea strălucia Transilvania ca o stea pe orizonul libertăţei credinţei şi a învěţământului. Aici aflau asil cei persecutaţi *) într'alte părţi chiar şi în timpul devastărilor turcesci şi tătăresci, căci aici a avut totdeauna mai multă trecere libertatea (!?!) consciinţei şi a spiritului decât comoditatea vieţei. Acum e împreunată Transilvania cu Ungaria şi aşteaptă cu dor binefacerile acestei uniri şi ce sě veḑi, acum se află la pragul de a'şi perde rěmăşiţele trecutului prin legislativă: Sě va mai putè privi oare la cas când s'ar primì acest project patria Betleheneştilor şi a Rakoczilor drept asil contra persecuţiunilor? Comisariul esmis la esamenul de maturitate singur nu va seduce pe nimenea la atare decisiune. Toate legile fundamentale se zădărnicesc prin projectul de faţă, pentru de a înlocuì dreptul de disposiţiune proprie cu dreptul de suprainspecţiune al statutului.

Nimenea nu dispută dreptul de suprainspecţiune al statului, precum nu stau în contraḑicere cu acest drept nici amintitele legi fundamentale, cu toate că nu se face amintire espresă despre el escepţionând casul, că art. de lege 54: 1791 transilvănean tractând despre fundaţiuni reservă dreptul de supraveghiere, dar numai acest drept, Majestăţii sale regelui.

De aici nu urmează, că dreptul acela n'ar fi fost recunoscut, ci se dovedesce numai, că timpul trecut a ţinut dreptul acesta de un drept ce resultă din idea de stat şi nu s'a creḑut îndemnat a'i venì într'ajutor prin un articul de lege separat. Aceasta în ochii trecutului ar fi însemnat aceeaşi, ca şi când s'ar fi prověḑut în lege dreptul de esistenţă al statului. Confesiunile au şi recunoscut după natura lucrului, în totdeauna acest drept, îl recunosc şi în present şi primesc cu prevenire şi stimă ori ce pretensiuni, pe cari le ridică guvernul în direcţiunea aceasta.

Statul a şi esercitat tot deauna dreptul acesta, decând s'au ivit în viaţa sa întrebări scolare, şi nu şi-a uitat nici când de el, căci numai în numele acestui drept s'a putut întinde la měsurile cele mai aspre fără a fi aşteptat după projectul de faţă ca acesta sě-l împuternicească la o atare procedură sau sě l mântuească din pericol. Pentru ce sě se creeze deci legi fără lipsă imperativă, dacă statul poate lua měsurile de lipsă într'u asigurarea sa şi fără de ele şi le şi ia de fapt.

Projectul însě nu se mulţămesce cu dreptul de supraveghiere al statului ci pretinde pentru acesta drepturile cele mai estinse aproape nemărginite de disposiţiune, aşa că dacă s'ar învestì în adevěr statul cu asemenea legi autonomia bisericească şi scolară ar deveni ilusorică fără nici o însemnătate serioasă.

În direcţiunea aceasta sûnt frapante cu deosebire disposiţiunile referitoare la comisarii, ce se vor esmite din partea ministrului la esamenele de maturitate.

După § 22 comisarul s'ar părè că n'are nici un fel de drept de disposiţiune, aşa încât îţi vine sě-l compătimesci pentru abnegaţiunea, la care e osândit prin acest paragraf.

În § 24 însě află projectul circumspect şi pentru acest organ de stat un fel de mijloc de esistenţă. Dacă şi nu e învestit cu drepturi de disposiţiune i s'a dat totuşi dreptul de „veto.“

Ar încăpè dispută, că oare dreptul de disposiţiune ori acest veto e mai vătămetor şi destructiv. Dacă ar fi ca soartea Poloniei sě decidă întrebarea aceasta, atunci cu „veto“ ar fi impreunată primejdia cea mai mare. Apoi chiar şi paragrafii referitori la administraţiunea şi supraveghierea scoalelor medie poartă un astfel de caracter, încât legea o poţi ţinè mai uşor de o lege poliţiană decât scolară.

Ar fi straniu lucru, ca statul, care dovedesce atâta liberalitate într'alte privinţe sě se poarte numai faţă cu scoalele medii cu atâta jalusie. Ce ar fi de libertatea de presă bunăoara, dacă normele pe cari voesce projectul a le realisa pe terenul învěţământului, s'ar aplica pe terenul presei. Acuşi ne-am împărtăşì de binefacerile censurei preventive eşite din groapă, censurei, care provedea opurile esaminate cu clausula: *Opus igne autor patibulo dignus est*: (opurile sûnt demne de foc, ear autorul de funie.)

După părerea mea libertatea învěţământului nu e mai puţin însemnată pentru bunăstarea statului ca libertatea de presă. Comisiunea de instrucţiune se vede că a dat acesteia mai mare însemnătate ca aceleia, căci cu ocasiunea desbaterei operatului subcomisiunei a luat referitoriu la cărţile de scoală o tecstare mai domoală nu din consideraţiuni de ale instrucţiunei, ci numai cu privire la libertatea de presă.

Ori-care libertate, aşa şi libertatea învěţământului poate degenera în escedări. Apoi pentru aceea e statul aici cu dreptul sěu de supraveghiere, pentru de a prevenì altfel de escedări sau dacă sûnt în convingere deja acţiuni ostile, a le urmărì pe calea investigaţiunilor penale. Statul ar avè drept fără sě i se facă imputare, introduce starea de asediu în casuri estraordinare asupra scoalelor medii ameninţarea continuă în împregiurări pacinice însě vatěmă adânc desvoltarea liberă. Projectul n'are scopul de a regula scoalele medii. Acest scop servesce numai de pretest pentru un alt scop ne esprimat în project.

Scopul acesta e: a maghiarisa confesiunile nemaghiare cu ajutorul scoalelor proprii. Projectul îşi bate capul, cum ar putè sě contopească naţionalităţile nemaghiare în naţionalitatea maghiară. §. 7 din project s. e. statoresce a se propune în clasa 7 şi 8 istoria limbei şi literaturei maghiare, în limba maghiară şi sě se depună şi esamenul de maturitate din acest obiect în limba maghiară.

§-ful 69 din project cere, că limba esamenelor de cualificaţiune a profesorilor sě fie cea maghiară.

E semnificativ, că projectul nu voesce a estinde dreptul de supraveghere al statului asupra obiectelor de învěţământ ale religiunei, căci în societatea aceasta nu-i consultă mâncarea de ceraşe. Cu atât mai cu reservă se crede a se putè purcede cu obiectele lumesci, adecă cu naţionalităţile.

Projectul însě uită, că credinţa e adesea strîns legată de poporalitate. Nu sciu cum stă în privinţa aceasta lucrul în Ungaria; în Transilvania se aud în privinţa aceasta ḑi de ḑi numirile: credinţă maghiară, credinţă română şi credinţă săsească. Şi eu mě ţin de credinţa săsească. Aceea însě ce se ţine de preoţi, o las bucuros preoţilor, căci nu voiu sě fiu nici eu mai mare erou ca statul, care concede ca obiectele religiunei sě-şi urmeze calea. Partea naţională a credinţei mele mi-o reserv pentru mine, dar nu numai pentru mine singur, ci pentru toţi, câţi privesc în susţinerea ei o datorinţă morală şi patriotică.

Îmi place a crede, onorată casă, că nu veţi afla în cele ḑise de mine vre-o ostilitate.

Păstrarea poporalităţii ereḑite dela strămoşi, cred, nu poate sta în contraḑicere cu iubirea cea mai curată şi nepătată de patrie.

Din declaraţiunea mea nu cred că veţi putè deduce, că noi ne-am opune cerbicoşi învěţărei limbei maghiare. Din contră noi învěţăm ungurescе precum am învěţat şi pănă acum fără silă şi nu numai in scoalele medii, ci şi în scoala cea mare a vieţei.

Mě rog sě poftiţi a călětorì prin Transilvania şi veţi vedè cine poartă spesele limbistice a comerciului de acolo internaţional. Va fi un cas rar, dacă vei afla pe un sas transilvănean sě vorbească cu vecinul sěu maghiar sau român limba germână sau chiar cea săsască. El vorbesce ungurescе, respective românesce. Noi învěţăm şi ungurescе, n'am avut însă până acum comisari guverniali, care ni-ar fi regulat comerciul cu fraţii nostri secui.

Nu voim sě cădem jertfă unei legi, care nu dă loc activităţei voinţei libere, ci din contră se nizuesce a nimicì viitoriul nostru naţional prin sforţări şi pe care d. ministru de esterne o ţine numai de prima staţiune pe calea maghiarisărei.

Asupra acestei împregiurări mi-am permis a atrage atenţiunea onoratei case.

Rog pe onorata casă sě binevoiască a respinge pe baza motivelor aduse de mine projectul de lege ce ni s'a presentat. Eu din parte-mi nu-l pot primì ci mě alătur la propunerea de conclus înăintată de condeputatul meu Iosif. Gull.

(A mai vorbit încă la urmă baronul Desideriu Pronay în cestiune personală contra dep. Ivanka şi îşi repeţì declaraţiune făcută faţă cu Grünwald în 9 Martie a. c.)

(Va urma).

Un apel

am primit cu posta de eri după ameaḑi şi fără de a adera la el, din contră, desaprobândul, îl comunicăm cetitorilor nostri în cele următoare:

Fraţilor alegětori!

Projectul de lege despre regularea învěţământului în scoalele medie şi despre cualificarea profesorilor acelora luându-se la desbatere în dieta ţěrei, s'au făcut mai multe schimbări esenţiali şi până acum, cari sûnt favoritoare confesiunilor şi naţionalităţei noastre.

Anume a primit dieta ţěrei ca sě se spună apriat ca in gimnasiile şi scoalele, în cari limba propunerei nu e cea ungurească, aşa dară în gimnasiele şi scoalele reali românesci, limba română şi literatura ei trebue sě se propună ca obiect de studiu obligat pentru fiecare scolariu, mai încolo că în gimnasiele şi scoalele românesci are sě remână limba română ca limba de propunere şi mai încolo singur numai cu aceea strămutare, că în clasa a VII şi a VIII un obiect adecă studiul limbei şi literaturei ungurеsci sě se propună în limba ungurească, pentru ca sě înveţe studenţii pre deplin aceasta limbă, ca limba statului, ce e chiar şi în interesul tinerilor români; toate celelalte obiecte se vor propune dar în aceste scoli şi de aci înainte numai în limba romănească.

Domnul ministru preşedinte a dechiarat în şedinţa dietei din 6 a l. c. cu ocasiunea pertratărei §-lui 7 din project în mod serbătoresc şi între aplausele majorităţei, ca în privinţa limbei ungurеsci a limbei statului nu pretinde mai mult, decât ce e necesariu neîncunjurat interesului statului, şi adecă că se mulţămesce cu aceea, dacă se învaţă limba ungurească în modul arătat, pentru ca tinerii, pre când absoalvă gimnasiul, sě scie vorbì bine ungurescе, dar respinge ori ce încercare de a pretinde mai mult decât aceasta, ori de a împedeca naţionalităţile în cultivarea şi desvoltarea limbei lor.

Domnul ministru de culte şi instrucţiune fiind interpelat, a dechierat publice în dietă, că remâne în valoare şi mai încolo §-ul 18 din articolul de lege XLIV dela 1868, în înţelesul căruia în ţinuturile acele, în cari e lăţită limba românească chiar şi în gimnasiile ori scoalele reale ale statului trebue sĕ se înfiinţeze catedră pentru limba românească.

---

*) Afară de români. Red.

Dreptul de denumire a profesorilor, remâne neatins în mâna confesiunilor şi pentru viitoriu, asemenea remân neatacate diplomele profesorilor câştigate până acum; ear ce se atinge de drepturile şi ingerenţa representantului guvernului, rare ori are sĕ fie de faţă la esamenele de maturitate, tocmai în ḑiua de aḑi s'a decis în dietă că la validitatea testimoniilor de maturitate nu se recere subscrierea comisariului, mai bine ḑis representantului ministerial şi toată ingerenţa lui, schimbându-se dreptul de veto, s'a normat într'un mod, care e mai convenabil cu autonomia confesională.

În privinţa scopului, planului mijloacelor de învĕţământ se susţine autorităţilor supreme confesionali dreptul de dispoziţiune în estensiunea necesară.

Prin aceste concluse şi dechiaraţiuni se delătură cele mai grele temeri, ce s'au fost ridicat faţă de acest project de lege, şi aceste concluse ne îndreptăţesc a presupune că şi în statoririle de mai departe ale dietei va învinge acelaşi spirit equitabil şi aceeaşi bunăvoinţă, care s'a arĕtat până acum; şi prin urmare naţionalitatea noastră nu va fi periclitată prin aceasta lege.

Din această causă însĕ, cum şi cu privire la aceea, că noi deputaţii dietali români am făcut şi facem tot ce e posibil pentru apărarea intereselor vitali a naţionalităţei noastre, nu are nici un scop, că iubiţii nostrii alegĕtori sĕ se adune spre a protesta în contra numitului project de lege, nu e cu scop atare adunare şi protestare, fiindcă nu numai că e prea târḑie, dar nu are nici causă după cele espuse, şi tare ne temem după cum cunoascem noi împregiurările, că nu va avè nici efect bun, precum nu au avut nici celelalte de până acum, ci din contră ar înmulţì numai tabera inimicilor noştri şi ar paralisa activitatea noastră, ce e îndreptată într'acolo, ca sĕ înaintăm buna înţelegere cu celelalte popoară conlocuitoare, mai ales cu elementul maghiar, şi cu înaintarea binelui patriei sĕ spriginim totodată înaintarea materială şi spirituală a poporului nostru.

Vĕ sfătuim şi rugăm dar iubiţilor alegĕtori, chiar în interesul naţionalităţii noastre, ca sĕ nu luaţi parte la atari adunări şi proteste, la cari vĕ provoacă foaia „Luminătoriul“ din Timişoara; sĕ nu faceţi atari demonstraţiuni, mai ales după ce nu e adevĕr nici aceea, că guvernul ţĕrei în dieta ar fi tras la îndoială credinţa poporului român către patria şi prea înaltul tron.

Articli reutăcioşi, cari 'i scrie vre un inimic într'una foaie sau alta, nu pot strica renumele cel bun al românului, dovedit prin fapte, despre credinţa sa către patria şi tron. Pentru deminţirea atâtor articli nu e de lipsă a ţinè adunări.

Fraţilor alegĕtori! Sĕ urmăm totdeauna sfatul mintei sănĕtoase, sĕ ne ferim de tot, ce poate da nutrimênt suspiţionărilor rĕutăcioase; sĕ dovedim cu toată ocasiunea prin purtarea noastră moderată şi înţeleaptă, că sûntem pătrunşi adânc de adevĕratele interese ale statului, ear interesele şi aspiraţiunile noastre nu stau în contrast cu acelea; ca întrecêndu-ne în patriotism cu celelalte popoare sûntem gata totdeauna a aduce jertfele, cari le recere prosperarea patriei, a căreia iubire e încuibată adânc în inimile noastre.

Budapesta în 10 Aprile 1883.

Dr. Iosif Gall, Gerard Végsö, George Constantini, George Sêrb, Stefan Antonescu dep. dietali români.

Corespondenţa particulară a „Romanului“

Constantinopole, 22 Martie (3 Aprile).

În Constantinopole erau scoale armenesci, grecesci, ovreesci, unguresci, franceze, germane şi chiar polonese. Numai de scoală românească nu se pomenea; deşi Românii sûnt numĕroşi în capitala Turciei.

Sûnt Români brutari*), rachieri, croitori, zidari, meşteri de case, pietrari, argintari, simigii, etc. Chiar şi câţi-va dascăli de limba greacă! Chiar şi medici militari, farmacişti, telegrafişti. În 1879, chiar ministrul afacerilor strĕine al Porţii, Savas-paşa, era român, după cum îşi aduc poate aminte lectorii „Românului“.

Acum s'a fondat şi o scoală românească în Stambul. Se înţelege că la început, scoala are un mers foarte modest: o căscioară, un institutor pentru copii mici, cari încep abecedarul, şi vre-o 15 copii.

Abia s'a deschis scoala, şi ḑiarele fanarului au început sĕ strige şi sĕ ceară închiderea ei; par că institutorul român, d. Taşcu Iliescu, ar fi luat pe copii cu gendarmi ca sĕ-i ducă la scoală. Ele uită, se vede, că România a dotat şi ajutat cât se poate de bine scoalele şi templele musulmane din Dobrogea. Eată ce scrie ḑiarul „Avghi“ în numĕrul sĕu dela 8/20 Martie:

„O casă veche din Fanar s'a închiriat în ultimele ḑile, şi s'a transformat în scoală română, unde se vede ca directore un Tasso, şi unde se află ḑece elevi, din cari nouă sùnt vlahofoni Macedoneni, şi un bulgar. Uşa stabilimentului este hermetic închisă, ear ferestrile sûnt mângite cu var ca sĕ nu vaḑă nimeni ce se petrece înăuntru. Toţi cunosc că nici în Fanar, nici în circumscripţiunea sa nu se întâlnesce sau găsesce vre-o fiinţă românească; prin urmare, instalarea scoalei române, dă pretecst la multe cugetări! Antâiu, ce caută Românii la Fanar, unde se găsesce Patriarchatul ecumenic, şi cele mai bune şi mai bine organisate scoale grecesci? De unde se procură spesele trebuincioase pentru susţinerea ei, de vreme ce Români nu esistă în Fanar, precum am ḑis mai sus spre a obţine scopul acesta?

Aşa dar credem fără îndoeală că înfiinţarea unei scoale române nu este, decât un pretest sub care se ascund intenţiuni proselitice, şi asupra acestui obiect credem de datoria noastră de a atrage atenţiunea guvernului imperiale căci nu credem că fundatorii au obţinut autorisaţia pentru înfiinţarea unei scoale române, care nu este alt decât o propagandă română.

Afară de aceasta — şi bănuelile noastre nu pot fi fără temeiu — acest Tasso şi propagandiştii, cari l'au trămis, au de gând probabil nu numai de a atrage pe tinerii, cari vin din provincii la scoalele noastre din Fanar pentru instruire şi-a rătacì şi alţii mai naivi cu promisiuni şi alte mijloace din cele ce au pus în acţiune şi faimosul A. Mărgărit în Macedonia. În ce ne privesce pe noi, vom urmărì demersurile lui Tasso şi vom lumina publicul despre toate pasurile lui, afară numai, dacă guvernul otoman ne va scutì de această osteneală, precum şi pe ḑisul Tasso de zelul sĕu ferbinte pentru rĕspândirea civilisaţiunei române, în Fanar şi în circumscripţiunea sa.“

Sûnt sigur că autorităţile nu vor căuta sĕ închidă scoalele românesci, pe câtă vreme se scie că Românii din Turcia sûnt supuşi devotaţi şi liniştiţi ai Sultanului. Acum, România numai este vecină cu imperiul otoman; n'are dar a se teme imperiul de o propagandă din partea României.

Obedenar.

---

*) De ce nu brutali? brutar va se ḑică acei cari coc pâne sau după cum se numesc în unele ţinuturi trane „covrigar“.

Varietăţi.

* *(Concert.)* Arareori am auḑit noi Sibienii concert asemenea celui de aseară. Regretăm foarte că scurţimea timpului şi a spaţiului nu ne permite sĕ ne lăsăm în apreţiări detaiate. Constatăm cu viuă satisfacţiune strălucitul succes al dnului Popovici de a seară. Domnul Popovici a cântat cu multă dibăcie Aria din „Hans Heiling“ de H. Marschner, Romanţa din „Crăiasa ielelor“ de N. W. Gade şi impreună cu domnişoara B. Riesenberger duetul din „Hamlet“ de A. Thomas....

Despre efectul produs de domnul Popovici sĕ mai ḑicem oare ceva? Puternica şi simpatica sa voace cu timbrul, ce-ţi vĕdesce pre artistul consciu de talentul şi dibăcia sa s'au întrunìt spre a ne face sĕ uităm pe câteva momente greutăţile presentului.

Frumos şi cu simţemênt a cântat domnişoara B. Riesenberger cântările sale avute în programă şi duetul din „Hamlet“ cu domnul Popovici. Publicul român în desele aplause a arĕtat că scie apreţuì şi delicateţa domnişoarei Riesenberger dovedită faţă cu domnul Popovici.

Acompaniarea pe piano o a luat asupră'şi şi esecutat cu cunoscuta-i desteritate şi bravură domnul director de musică I. L. Bella.

Reuniunea română de cântări din loc a esecutat 2 numeri din programă şi adecă Nr. 3 două cântări poporale vechi naţionale: 1. „Copilă tinerică“ de d. C. Negruzzi şi 2. „Fûntână cu trei isvoară“ poesie poporală, ambele arangiate de domnul G. Dima, şi Nr. 6. „Hora“ de V. Alecsandri, compusă de d. Dima. Reuniunea română din Sibiiu prin esecutarea pieselor de aseară ne-a reîmprospetat impresia câştigată în concertul ei ordinariu de Dumineca trecută, impresie, care ca vie speranţă ne arată frumoasa primăvară a tinerei dar consciei şi demnei noastre reuniuni. La Horă acompaniarea pe piano o a esecutat simpatica noastră pianistă, doamna Minerva Brote cu mare precisiune.

Deosebit efect a produs dl Popovici prin esecutarea Nr. 7 trei cântări din „der Trompeter von Säckingen“ compuse de dl Dima: „Dein gedenk' ich Margarethe“ „Mir ist's zu wohl ergangen“ şi „Wann vergess' ich Dein“. Câtă frumseţe în cântare, în intonare, espresiune şi concepţiune. Se vede că dl Popovici a pătruns în inima dlui Dima, care în 1880 când a compus musica acestor poesii, musică care 'ţi stoarce lacrămi pentru perderea Margarethei, a fost sub alte impresiuni, şi nu ca cele sub umbrirea cărora a compus musica dela poesia „*Sequidila*“ de V. Alecsandri. Acompaniarea pe piano o a provĕḑut doamna M. Brote. Cum? Scim.

În concertul de Duminecă al „Reuniunei române de cântări“ domnul Popovici a esecutat trei piese compuse de domnul Dima, trei piese tot atâtea mărgăritare. Eri le-a esecutat pre cele amintite mai sus. Publicul, a rĕmăs încântat şi nu sciai, pe care sĕ admiri mai mult pre compositor ca artist, sau pre domnul Popovici, care a pătruns aşa de adânc în inima componistului.

Public a fost foarte numĕros. Succesul a fost splendid.

Domnul Popovici duce cu sine simpatiile publicului din Sibiiu, care cu multă plăcere 'şi va aduce aminte de plăcutele momente ce i-le-a procurat domnul Popovici.

* (Italia şi România) ni se comunică ḑice „Românul că la ultima recepţiune solemnă a ambasadorului frances la Roma, d. Cesare Correnti, ministru de stat, primul secretar al regelui Italiei pentru ordinul ecuestru Maurizian; fost ministru al instrucţiunii publice etc. etc. deosebit de decoraţiunile italiane şi francese, nutpusese altele decât *Steaua României* şi *Bene-merenti clasa I.*

D. Correnti, vĕḑênd la recepţiunea ambasadei pe un român, amic al nostru, îi ḑise: „Vedeţi, din câte decoraţiuni strĕine am, nu port de, cât pe ale României.

„Vĕ felicit pentru atitudinea firmă şi demnă ce aţi luat faţă cu puterile, după cum v'am felicitat pentru bravura de pe timpul resboiului.

„Bravo! Astăḑi, voi Românii, ne daţi nouĕ lecţiuni!“

Aducem aminte lectorilor nostri că la 1854, când mulţi oameni de stat europeni nici nu sciau că naţiunea română esistă, d. Correnti publicà, în anuarul sĕu statistic, o interesantă notiţă asupra ţĕrilor române, pe care le chiamă *un altra Italia* adecă, *o a doua Italia, o altă Italiă.*

La aceasta făcu alusiune d. Correnti, când mai ḑise amicul nostru: „E natural sĕ am două patrii, fiind că avem două Italii.“

Mai nou.

Dela Roma se telegrafează că regele şi regina României vor părăsì astăḑi Italia şi vor merge în Germania, de unde se vor intoarce dea dreptul la Bucuresci.

Adjutantul regelui Italiei colonelul Cesatis s'a întors dela Pegli, unde a fost dus o scrisoare a regelui Umberto regelui României.

Insigniile de încoronare au sosit dela Petersburg la Moscva. Ḑiua încoronărei încă nu e ficsată. Nici aceea nu se scie pe care poartă va intra ţarul în vechia residenţă rusească. Mişcarea din urmă a nihiliştilor a influinţat ca ţarul şi ţarina se facă înainte de încoronare o călĕtorie şi din călĕtorie sĕ vină deadreptul la Moscva.

Spanga e prins. Acesta e pretinsul ucigaş a lui Mailath. Arestarea lui s'a întêmplat în Pojon. Schwingenschlögel, inspector de poliţie din Pojon a pus mâna pe ucigaş în momentul când acesta a tras asupră'şi trei focuri dintr'un revolver, din care unul i a mênat glonţul prin gură. Spanga e în spital.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 12 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.—	90.05
Renta ung. de hârtie	88.05	88.05
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	113.—	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.25	98.—
Renta de aur austriacă	99.20	99.25
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	97.80	97.50
Obligaţiuni urbariale temeşianede	9 7.50	9775
Obligaţiuni urb. temes. cuasulă sorţire	98 25	98.25
Obligaţiuni urbariale transilvane	98.75	97.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.90	97.50
Sorţi de stat dela 1860	131.50	131.40
Sorţi unguresci cu premii	115.80	116.—
Sorţi de regularea Tisei	110.30	110.25
Acţiuni de bancă austro-ung.	833.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	312.—	312.50
Acţiuni de credit austr.	316.—	316.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.35	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.90	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.60	119.55
Galbin.	5.45	5.63
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 39. Sibiiu, Marți 5/17 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei** or 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Apelul.

Spațiul nu ne-a mai permis în nrul trecut a ne da seama mai pe larg asupra apelului publicat deja, îndreptat cătră alegĕtorii deputaților subscriși în același apel. Venim acum sĕ ne dăm seama așa, după cum îl scim aprețuì.

Domnii deputați află că projectul privitor, la scoalele secundare poate sĕ mulțămească pe români; cred în promisiunile serbătoresci a le miniștrilor; presupun că prin cele hotărîte de majoritatea dietei și promise de ministri s'au delăturat toate temerile, câte se ridicaseră față cu projectul scoalelor secundare.

Și fiindcă dênșii află, cred și presupun toate cele amintite, sfătuiesc, roagă chiar pe alegĕtorii dînșilor a nu lua parte la adunări, la proteste, la demonstrațiuni contra projectului, mai ales după ce acum și așa e prea târḑiu pentru protestare. Și sfătuiesc, ca sĕ urmeze „minței sănătoase,“ sĕ se ferească de tot, ce ar da un nutriment suspectărilor și că sûnt gata a aduce jertfele cele mai mari pentru prosperarea patriei.

Cea dintâiu impresiune ce o face enunciatul deputaților subscriși în apel este înainte de toate lipsa de vre-un principiu sau vre-o idee politică, care sĕ conducă pe cetitor la terenul sigur al convingerei; este lipsa cel puțin de un oportunism rațional și onorific, care sĕ facă clară starea cu factori dați pentru vre-o situațiune nouă mai favorabilă și în sfârșit lipsa de bărbăție a subscrișilor de a turna vin curat în păharul, și al alegĕtorilor și al acelora, cu care au sĕ lucre în interesul alegĕtorilor.

În timpuri și în impregiurări serioase ca ale noastre, noi românii trebue sĕ fim bărbați întregi și sĕ ne străduim, ca barem încât atêrnă dela noi sĕ avem situațiuni lămurite.

Noi așa scim, că n'am fost nici când oamenii disordinei, neînțelegerei și nu voim sĕ fim nici odată. Dar de altă parte aceasta n'are sĕ ḑică că acum earăși sĕ ne întoarcem la bonomia noastră tradițională, și pentru vorbe frumoase sĕ renunțăm la dreptatea unei posițiuni demne de un popor, care se stimează pe sine.

Deci dacă vine apelul și dă românilor sfaturi, ca sĕ se ferească de rele, adresa e cu totul greșită. Românii n'au făcut și nu fac nimic, ce ar merita chiar și suspectări și ei au jertfit și jertfesc tot deauna mai mult și mai cu resignațiune, decât acei ce 'i suspectează, și i vor suspecta, din drag senin, pentru că au ideea ficsă, că patria numai prin maghiarisare poate fi fericită.

N'au încercat românii în dieta Ungariei din 1861 și în conferența regnicolară din Alba Iulia din același an, n'au încercat la 1865, nu s'au arătat aplecați la 1872 la înțelegeri și nu s'au sfărmat toate încercările de stânca ambițiunei și esclusivităței ungurești?

Unica învĕțătură o putem estrage din trecut, că domnii politici ungurești și când sûnt dispuși, câte odată, mai scie Dḑeu din ce motive, a promite câte ceva, nu sûnt serioși.

Findcă am făcut amintire, sĕ aruncăm o scurtă privire asupra evenimentului dela 1872.

Lăsăm la o parte lucrul netăgăduit, că între români totdeauna a esistat o parte, care a fost aplecată a pășì activă, însĕ cu demnitate; lăsăm la o parte tratamentul, de care s'au bucurat acei puțini dintre români, câți se putură străcura în casa deputaților Ungariei, dacă n'au aparținut partidei guvernamentale, și ne mărginim la casul, când ministrul-president de atunci Lonyay a întreprins încercarea unei transacțiuni cu bărbații politici ai românilor.

Dacă Lonyay voia serios sĕ se înțeleagă cu românii, de sigur că nu ocolea pe reposatul metropolit Șaguna, recunoscut până și de sferele cele mai înalte din monarchie de bărbat politic. Încercarea însĕ a fost trimisă în scenă pentru ochii lumei, *ut aliquid fecisse videatur* și ocolind pe reposatul Șaguna a avut drept resultat mai puțin decât un „Nesze semmit fog meg jól“. Nici o îndoială că aceasta a fost și scopul ministrului și guvernului ungurest de atunci. Și scopul l'au și ajuns, pentru că a fost croit din capul locului de așa.

De atunci încoace a murit Șaguna și au urmat multe lucruri, cari dovedesc că politicii ungurești ignorează și persecută toate naționalitățile nemaghiare din țeară, prin urmare și pe români.

Am putè înșira multe mai mari și mai mĕrunte, legi și alte disposițiuni, cari, dacă politicii ungurești ne respectau cât de cât, nu le votau nici odată.

Dar apelul ne asigură că casa deputaților a hotărît, ca sĕ pună în legea fiitoare apriat, că limba și literatura română sĕ se considere de obiect obligat în scoalele secundare române susținute de români, și numai în clasa VII și a VIII limba și literatura maghiară sĕ se instruească în limba maghiară.

În adevĕr mare câștig! că într'o scoală românească, susținută din mijloace private românesci, este admisă și limba cu literatura română ca obiect obligat! Nu e oare ironie, când pentru ceea ce este lucrul atât de firesc se cere un amendament și primirea amendamentului se consideră de un favor; ear de altă parte projectul guvernului consideră de ceva, ce se înțelege de sine ca limba și literatura maghiară sĕ se instruească ungurește în scoala românească?

N'avem nimica în contra limbei maghiare. Ba ne ar părè bine, când am vedè că și maghiarii învață pe cea română, cum învață românii pe cea maghiară. Era însĕ de lipsă ingerința limbei maghiare în institutele românesci, după cum dispune projectul?

Nici absolutismul austriac, pe care maghiarii cu deosebire îl înfățișează la toate ocasiunile ca ciuhă de spaimă, nu se îndeasă cu limba germână, — o limbă universală cu o literatură, carea cuprinde în sine, pe lângă bogăția proprie, aproape toate literaturile vechi și nouĕ din lume — în institutele negermanilor, cum se îndeasă cea maghiară, care, afară că e limbă oficială în stat, numai oferă nici un avantagiu.

Favorul, ce ni-l indigită apelul este, un drept, care dacă lipsea din lege era o nedreptate flagrantă. Favorul este un drept, care însĕ se întunecă și se paralisează chiar prin disposițiunile cu limba și literatura maghiară, prin disposițiunea cu esamenele și testimoniile de maturitate, prin disposițiunile, care privesc cualificațiunea profesorilor. Aceste și discusiunile din ḑilele din urmă sûnt indiciile cele mai

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 30).

— A! da! replicà advocatul, iară te-ai dus în țeara visurilor?

— Ei bine, ce-i? Mai vede-se aurora boreală? îl întrebà Cristiano, evident legănat în somnul sĕu de visiuni riḑênde.

— De unde sĕ mai fie pe vremea aceasta aurorà boreală? ḑise dl Goefle. Acuși o sĕ rĕsară soarele!

— Soarele? Cine vorbesce de soare în mijlocul balului? murmurà Cristiano cu vocea cea mai dulce a unui dormitor, care pare a se ruga și a se lingușì, ca sĕ-l lași sĕ doarmă.

— Da, da, balul, fracul meu, soarele, pantalonii mei, aurora boreală, toate sûnt foarte logice, replicà dl Goefle, și toate se înlănțuesc foarte bine în visurile Dtale, amice; dară eu voesc cuvinte mai bune, și am sĕ te scutur, până ce vei fi în stare sĕ pledezi causa ceva mai bine.

Bunul Cristiano se lăsà sĕ-l scuture cu o blândeță neasemĕnată. El era dedat a dormì pe ori și ce scândură, fie pe mare la ori și ce vreme, fie pe drumuri în ori și care vehicul, așa, încât el afla îngrigirea advocatului, a-l legăna cam aspru, îndestul de plăcută, a'i face simțĕmêntul odihnei și mai plăcut. Însĕ cu încetul lui îi venì idea a'și da seamă de locul, unde se află. El redeschise ochii, privì spre sobă, apoi se întoarse, ca sĕ întrebe păreții întunecoși ai salei.

— Sĕ mĕ ia dracul, ḑise el, dacă sciu unde mĕ aflu! Dară ce-mi pasă! Aḑi aici, mâne acolo! Așa-i viața!

— Ia-ți cel puțin osteneala, îi ḑise advocatul, și te uită înaintea cui ești.

Mulțămit cu această admoniție măreață, dl Goefle se așteptà, a vedè surprinderea, spaima sau confusia, esprimându-se în fața vinovatului; dară nimic din toate aceste. Cristiano își frecà ochii, se uità riḑênd la el și îi ḑise cu ton foarte afabil.

— Îmi pare foarte bine! Dară ce voesci dela mine?

— Cum, ce voesc? esclamà dl Goefle indignat. Eu voesc blana mea, căciula mea, vesta mea, rufele mele, pantalonii mei, în sfârșit tot ce mi-ai luat spre a îmbrăca și înfrumseța amabila-ți persoană!

— A! A! Așa creḑi? Dta visezi, dle! ḑise aventurierul ridicându se și privind cu mirare la garderoba sa împrumutată. Apoi începênd a rîde la amintirea încă confusă a aventurei sale, el ḑise:

— Ḑĕu, domnule Goefle, căci am onoare a vorbì cu respectabilul și vestitul domn Goefle, așa-i?

— Așa cred, domnule; și apoi?

— Apoi, replicà Cristiano sculându-se de tot și luându-și căciula doctorului cu o curtoasie perfectă de pe cap, am sĕ-ți cer o mie de iertări, deșì recunosc că nu merit nici una. Însĕ, ce este de făcut, dle! Eu sûnt tinĕr și la moment neprevĕḑut cu haine.

O idee romantică m'a dus aseară la bal, și n'aveam la mână alt costum decent, decât acesta, care mi l-a trimis providența la vreme. Eu sûnt foarte curat și foarte sănătos, însĕ de cumva nu-ți convine a îmbrăca haine purtate de mine, eu te asigur că ți-le cumpĕr mâne, cu prețul, care-l vei cere.

Foarte bine! Te aflu glumeț!

Creḑi Dta că eu sûnt negustor de haine?

— Nu, nici decât; însĕ eu m'ași supĕra, dacă ai crede că eu sûnt hoț. N'am obiceiul.

— În adevĕr! Eu vĕd că ești băiat de treabă... dară foarte nesocotit. Și de m'ași mânia, totuși n'ași putè schimba nimic. Eu vĕd, că nu ești bolnav, în adevĕr! Ești rumen, minunat... Și ce pĕr!... A! băete, eu recunosc mirosul pudrei mele!... Dar sigure, că projectul actual este numai o etappă pe calea maghiarisărei ulterioare a institutelor, pentru care noi ne-am impus imposite deosebite de cele comune ale statului, din care se spriginesc scoalele maghiare, numai ca sĕ ne creăm un adăpost al limbei şi naţionalităţii noastre.

Apoi promisiunile solemne ale ministrilor!

Pe ce sĕ punem mai mare pond, pe promisiunile goale, fie cât de patetică solemnitatea, cu care ni se fac, sau pe legile votate de dietă?

Noi credem că în toată lumea civilisată legile sancţionate sûnt preferate, deşi acolo şi promisiunile valorează, dacă nu cât o lege, dar aproape de atâta.

În § 17 articulul de lege 44 din 1868 se poate cetì: .... „Din punctul de vedere al succesului in„strucţiunei publice însĕ, al culturei generale şi al „bunei stări, fiind şi scopul suprem al statului, „acesta e obligat a purta grige cât numai se poate, „ca cetăţenii ori-cărei naţionalităţi, ce trăiesc în „massă mai mare la olaltă, sĕ se poată perfecţiona „în limba lor maternă în ţinutul locuit de ele, până „unde se începe cultivarea mai înaltă academică“.

Va se ḑică, statul prin lege au promis solemn că va purta grige de promovarea perfecţionărei naţionalităţilor în limba lor maternă până la studiele academice. În Transilvania sûnt aproape douĕ milioane de locuitori, între cari 1,200,000 după date oficiale sûnt români. Întrebăm, cum stăm cu promisiunea cea solemnă prin lege acum de cinsprăḑece ani? În câte institute secundare susţinute de stat se poartă grige de perfecţiunea românilor în limba lor proprie? În nice unul!

Din contră se vîră limba maghiară în instrucţiunea elementară şi după fiitoarea lege şi în cea secundară. În instrucţiunea secundară, care nu e susţinută de stat, ci cum am ḑis, din sudoarea noastră, care ne prisosesce, după ce acoperim cu scumpătate sarcinile statului şi după ce ne mai tragem o parte şi dela gura noastră şi a copiilor nostri.

Dl ministru de culte şi instrucţiune, se ḑice în apel, ar fi promis că § 18 din articulul de lege 44 din 1868 va rĕmânè în valoare şi mai departe şi va înfiinţa catedre de limba română pe lângă scoalele secundare din ţinuturile, unde limba română e „lăţită“ (de ce nu turtită.)

In punctul acesta sûntem aplecaţi a crede dlui ministru de instrucţiune. § 18 va rĕmânè în valoare ca şi § 17, însĕ amêndoi neesecutându-se nici odată.

Apelul aşa dară se bucură în zadar, când cu multă satisfacţiune spune alegĕtorilor, ce au promis ministrii cu solemnitate. Alegĕtorii şi publicul român de altă parte cetind apelul 'l vor pune din mână aducendu'şi în casul cel mai bun aminte de ḑicerea germână: *„Die Botschaft hör' ich wohl, aber mir fehlt der Glaube.“* (Aud ce e drept vestea, dar nu o pot crede)!

E frumoasă rola, ce s'ar părè, din cele ce ḑic domnii subscriitori ai apelului, că au luat asupra'şi: „a înainta buna înţelegere“.

Dacă însĕ vor avè în întreprinderea lor numai succesele, care le au avut faţă cu projectul dela ordinea ḑilei, atunci munca dlor va fi foarte rĕu resplătită.

Şi mult ne temem că şi cu „înţelegerea“ pusă la cale de dînşii, va fi cum a fost cu cele anterioare. Ear resultatele, dacă s'ar putè ajunge la vre-un resultat, ar fi ca şi cele din projectul din desbatere.

De altă talie trebue sĕ fie bărbaţii, cari sĕ corespundă unei probleme aşa de ponderoase în viaţa românilor. Ei ar trebuì sĕ cunoască cel puţin poporul în numele şi în interesul căruia vor sĕ întrevină.

Subscriitorii apelului dovedesc această necunoscinţă în mod eclatant. Ne pare rĕu de aceasta, nu numai pentru că au luat o misiune aşa de grea asupră-şi, dar şi pentru că dênşii se ţin cu toţii a fi români şi datoria fiecărui român este ca înainte de toate sĕ'şi cunoască poporul sĕu. Dênşii se înfăţişează în afacerea, cu care s'au însărcinat — înţelegem: „înţelegerea cu celelalte popoare“ — ca şi cum ar ignora toate antecedenţele românilor, ca şi când acum ar fi sĕ pună dênşii basă la o înţelegere între popoarele conlocuitoare şi că românii n'ar mai fi dat doveḑi, că sûnt pĕtrunşi de adevĕratele interese ale statului. Cu alte cuvinte, indirect consimt şi dênşii cu învinuirile, ce face presa ungurească românilor.

Subscriitorii apelului şi în interesul lor individual erau datori a se presenta altfel publicului. Ei trebuiau sĕ nu se umilească într'atât înaintea maghiarilor, încât sĕ ia de bani buni şi de lucruri importante nisce amendamente, care le pretindea buna cuviinţă, dacă nu simţul de drept. Ei nu trebuia sĕ se ademenească de nisce promisiuni ministeriale de valoarea unor bomboane, cu care sĕ îmbunează inima copiilor.

Ei trebuiau dacă au vrut sĕ facă ceva sĕ studieze antecedenţele românilor, sĕ'şi formeze o programă basată pe principii de drept; sĕ se fi pus în atingere cu românii din diverse părţi şi de diverse păreri, dacă sûnt diverse păreri, sĕ se conformeze acestor păreri şi apoi sĕ proceadă mai departe.

Noi din toate aceste nu am simţit sĕ se fi făcut nimic, până la desaprobarea atitudinei românilor faţă cu desnumitul project, care deşì vine într'o formă de instrucţiune pentru alegĕtorii dlor, mânecă dela atitudinea românilor transilvani

Dar dacă domnii din apel n'au curagiul de a căuta de a dreptul în ochii contrarilor nostri şi n'au esperienţa sau pĕtrunderea faţă cu deşertăciunea promisiunilor ministeriale, când legile nu se respectează, trebuia sĕ nu peardă din vedere că în situaţiunea politică de aḑi nu ar fi nimic mai periculos pentru români decât lipsa de solidaritate.

Solidari trebue românii sĕ păşească contra ori şi cărei primejdii ce le ar amenința esistenţa. Şi cum că projectul din cestiune este capabil de a le împedeca desvoltarea firească în cultură şi literatură, au dovedit-o oratorii din casa deputaţilor, cari susţinură că poporaţiunea din Ungaria trebue maghiarisată şi că românii nu sûnt capabili de viaţă. Contra astorfel de atacuri însĕ ale esistenţei naţionale române, trebue sĕ se lupte cu mijloace legale umĕr la umĕr toţi românii, cu toată seriositatea, dar nu numai în mĕsura, ce le va permite graţiositatea ministerială.

Nu scim încă, care va fi efectul enunciaţiunei nerumegate a celor cinci domni deputaţi; ḑicem însĕ, că dacă soartea cea rea ar voì ca românii, într'un timp apropiat, sĕ nu fie toţi pe acelaşi teren de activitate — numai domnii apelanţi vor fi de vină!

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Aprilie.

Projectul pentru scoalele secundare s'a votat în casa deputaţilor Ungariei şi în desbatere specială. Acum va trece la casa magnaţilor. La § 69 unde se tratează de limbă (maghiară) din esamenele de cualificaţiunea profesorilor a vorbit Missici (roman timişorean) „P. Ll.“ scrie ca numai până la jumĕtatea vorbirei, din causă că s'au bolnăvit. Missici recunoasce ca §. e gravaminos, dar *propter bonum* pacis 'l primesce neschimbat. La §. 71. (Interḑicerea ajutoarelor dela staturi strĕine şi domnitori strĕini etc.) Wolff a arătat cât e §. de părtinitor bisericei catolice, căruia i se garantează privilegii. Ministrul president a rĕspuns foarte aspru lui Wolff şi a rugat, ca sĕ se treacă la ordinea ḑilei. Csanady întrerumpênd pe min. pres. a ḑis că multe sûnt adevĕrate din cele ḑise de Wolff.

Între Budapesta şi Berlin s'a încins o polemică de ḑiare, care este pagubă că publicului nostru nu se poate face cunoscută mai pe larg, căci merită. Oficiosul ḑiar „Die Post“ din Berlin respunḑênd oficiosului din Budapesta „P. Ll.“ la unele apostrofări ale acestui din urmă, că „suveranitatea“ poporului în Ungaria e o simplă jucărie şi un neadevĕr.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

Preşedintele **Pechy** deschide la 10 oare şedinţa cu presentarea unor petiţiuni. Urmează la ordinea ḑilei continuarea desbaterei asupra projectului de lege pentru scoalele medii.

După A. Herits (pro) ia cuvêntul:

Adolf Zay (sas): Onorată casă! Pentru parlamentul unguresc e lucru strein desvoltarea de principii. La noi se primesc de regulă projectele guvernului, pe lângă câte-va observări secundare, aşa cum îi convine ministrului. Noi am degenerat într'un birou de espediţie, într'o maşină de votare a guvernului. Aḑi însĕ ne aflăm în faţa unei apariţiuni noue. Aḑi e a 8-ta ḑi, de când decurge desbaterea asupra privilegiilor celor mai preţioase ale învĕţămêntului nostru, de când se încurcă spiritele şi isbucnesc, durere, şi pasiunile. Împregiurarea aceasta ne arată mai invederat, că guvernul prin projectul de faţă a întreprins una dintre lucrările cele mai încumetate. Din desbaterea generală încă departe de reflucs s'a putut convinge şi guvernul de ce ilusiuni amăgitoare a fost cuprins atunci, când a întreprins cu multă uşurinţă lucrarea aceasta. Nu e lucru uşor a regula prin o lege de stat învĕţămêntul din scoalele medii în Ungaria între împregiurările de faţă, de oare ce trei principii mari, trei greutăţi aşteaptă a fi considerate, respective deslegate: marele numĕr al controverselor didactice în privinţa întrebărilor celor mai însemnate organisatorice ale scoalei medie, întrebarea despre proprietatea şi administrarea scoalelor medii în Ungaria şi în fine faptul, că Ungaria e o ţeară poliglotă.

Şciinţa despre învĕţămênt încă până aḑi n'a ajuns la un resultat normativ în privinţa celor mai însemnate întrebări ale organisaţiunei scoalelor medii. Preste tot locul aflăm întrebări neresolvite. Discusiunea scientifică e încă în decurgere şi noi nu sûntem aḑi îndreptăţiţi, ne lipsesce chiar şi facultatea a o declara din parte-ne de încheeată. Chiar şi întrebarea despre chemarea scoalei medie e aḑi încă controversă. Unii susţin, că e scoală medie între scoala elementară şi între scoalele mai înalte avênd chemarea de a pregătì pentru universitate şi politechnic. Alţii earăşi şi spre aceştia înclină în timpul mai nou majoritatea pedagogilor declară că scoala medie ar avè totodată şi chemarea de a oferì o cultură generală conformă trebuinţelor, ce se ivesc în stratele mijlocii ale societăţii. Dar chiar şi dacă facem abstracţiune dela aceasta din urmă, o întrebare remâne totuşi neresolvită. Dacă scoala medie are sĕ ofere numai pregătirea pentru scoalele mai înalte, cari sûnt formele, în care sĕ-şi deslege în modul cel mai sigur chemarea aceasta?

S'a adus pe tapet în decursul desbaterei din partea representantilor votului separat şi din partea altor vorbitori cestiunea scoalei medie ne'mpărţită; eu însă cred, că după starea de aḑi a sciinţei despre educaţiune, întrebarea aceasta nu se poate formula aşa, pre cum o au formulat antevorbitorii: care este unica formă mântuitoare a scoalei populare, din contră aşa: în cari forme diverse îşi poate şi trebue a-şi împlinì scoala medie chemarea sa multifarie. Şi e întrebare: că oare sûnt în stare cele douĕ categorii tradiţionale ale scoalei medie a împlinì întreaga chiemare a scoalei medie şi a corespunde ori-cărui grad şi ori cărei forme a trebuinţelor culturali medii. Esemplul şi esperienţa altor ţĕri ne arată, că nu e bine a separa cele douĕ forme fundamentale una de alta fără a admite între ele o treaptă mijlocie. În alte ţĕri, în deosebi în Germania, pe care d. ministru de instrucţiune o a numit la alt loc leagănul clasic al sciinţei despre educaţiune, se află între gimnasiu şi scoala reală gimnasiul-real, şi şi acesta în douĕ forme, amĕsurat trebuinţelor culturale ale oraşului sau regiunei respective. Una din formele acestea — şi pe aceasta o ţin de cea mai însemnată — represintă în cele patru clase inferioare scoala medie neîmpărţită, şi se separează numai în clasele superioare în cele două direcţiuni, cari corespund studiului special dela scoalele mai înalte. Pe lângă aceasta esistă şil cealaltă formă din punct de vedere pedagogic tot atât de motivată, anume gimnasiul real dela început până la sfârşit neîmpărţit, care caută a împlinì după tipul scoalelor reale germâne de originea primă chiemarea culturală a scoalei medie prin combinarea disciplinelor clasice cu cele esacte. Toate aceste scoale medii s'au adeverit conform trebuinţelor locale de folositoare şi bune întocmai ca cele douĕ forme fundamentale: ca gimnasiul şi scoala reală. Îndreptăţirea esclusivă a formelor din urmă e aşa dară, puţin ḑis încă, o întrebare deschisă. Tot atât

---

spune-mi cum dracu te-ai dus la bal fără invitaţie, căci n'ai costum de călĕtorie, ce anunţă...

— Că aparţin societăţii bune, aşa-i?... O! ḑi, că nu mĕ potrivesc cu localitatea aceasta.

— Ei, eu nu pot ḑice nimic: haina nu face pe om. Dta ai mână foarte aristocratică. Sĕ vedem îndată: cine eşti? Dacă este vorba de un roman, eu iubesc istoriile romantice, dacă este vorba de vr'un secret... ei bine. faţa Dtale îmi place şi îţi promit discreţiune... de advocat, cu aceasta e ḑis tot.

— Eu nu mĕ îndoesc de discreţiunea dtale, Domnule Goefle, rĕspunse Cristiano, şi altcum nu este secret în vieaţa mea, care nu l'aşi putè spune unui bărbat de spirit şi de familie: dară istoria mea e cam lungă, şi te înşciinţez că soba numai încălḑesce... Şi apoi, ca sĕ-ţi spun adevĕrul, deşì am cinat aḑi noapte bine totuşi simţ apetit, de când am deschis ochii...

Şi eu, ḑise dl Goefle, căci eu obicinuesc a lua ceaiul cu caimac în pat îndată ce me deştept. Bădăranul acesta de Ulfilas m'a părăsit cu totul! Eată pe masă aceleaşi mâncări care au fost aseară.

— Din graţia mea, domnule Goefle, căci eu recunosc şunca şi peştele, ce le am furat din bucătăria bunului acest domn Ulf... cum i ai ḑis?

(Va urma).

de discutabile sûnt şi toate consecuenţele, care se pot trage din întrebarea despre categoriile scoalelor medii. E controversă întrebarea, spre ce scop pregătesce una sau cealaltă formă a scoalei medie şi ofere oare în deosebi scoala reală şi chiar scoala reală fără limba latină o pregătire generală mulţămitoare pentru universitate. E controversă întrebarea relativ la pregătirea viitorilor profesori din scoalele medii, poate fi oare acela, care a absolvat scoala reală şi apoi mai târḑiu politechnicul profesor, şi oare are politechnicul preste tot chemarea a pregătì profesori pentru scoalele medii. E controversă întrebarea, cari sûnt objectele de învĕţămênt obligate recerute de unul sau celălalt soiu al scoalelor medii. Desbaterea scientifică asupra însemnătăţii necesităţii limbei eline încă nu e încheată, tot asemenea neresolvită e întrebarea, oare se poate vorbì de o scoală medie, ast-fel despre scoala reală, din punct de vedere practic, dacă nu se propune în ea limba latină.

Tot asemenea contraversă e şi întrebarea, că oare are loc în scoala medie propedeutica filosofică, şi dacă da, sĕ se propună ea oare ca obiect de sine stătătoriu sau numai în legătură cu alte obiecte omogene de învĕţămênt; sĕ nu se propună oare logica s. e. cu matematica, psichologia în legătură cu limba maternă. Şi pe lângă toate acestea rĕmâne neresolvită întrebarea, câţi ani sĕ dureze cursul de învĕţămênt în scoala medie, şi e oare posibil şi consult a dorì ca scopul învĕţămêntului din gimnasiu sĕ se ajungă în opt ani şi că oare nu se arată necesitatea sau şi numai dorinţa de a se înfiinţa clasa a noua şi că în fine n'ar ajunge oare pentru o scoală reală fără limba latină un curs de şepte ani. În legătură cu acestea ar fi controversă întrebarea, că oare profesorii pentru scoalele medii sĕ fie necondiţionat reţinuţi a face la universitate un curs de 4 ani şi că oare alocurea în deosebi faţă cu scoalele cu 9 clase n'ar fi de ajuns un curs universitar de 3 ani. Întrebarea cea mai controversată e cea referitoare la aşa numita „cultură generală,“ care ar fi a se pretinde dela profesorii dela scoalele medii. Mai toate sistemele de învĕţămênt îşi au vederile lor în privinţa acestei culturi, într'unele sûnt statorite cu totul alte discipline şi puncte de mânecare ca în celelalte. E de însemnat că în Prusia, unde în direcţiunea aceasta s'au făcut esperienţele cele mai multe şi mai normative sub titlul „cultură generală“ nu se cere dela candidaţii de profesură mai mult decât au fost pretensiunile esamenului de maturitate. După regulamentul prusian candidaţii de profesură, cari dovedesc a fi prestat un esamen de maturitate eminent, sûnt scutiţi de esamenul fundamental, de esamenul despre sciinţă în general.

Onorată casă! Schiţa aceasta, deşì scurtă, ne arată că discusiunea scientifică asupra întrebărilor organisatorice ale scoalei medie încă nu e terminată în întreaga Europă civilisată. Am vĕḑut că pas de pas dăm de controverse; chiar şi planul, după care ar fi a se ridica un edificiu scolar corespunḑĕtor, e încă controvers. Se vede deci, că pentru de a putè duce în deplinire un op aşa greu, precum e opul din discusiune, se cere multă cunoscinţă de causă, apoi circumspecţiune şi consideraţiune faţă cu susţinĕtorii scoalelor în Ungaria. E fapt notoric, că conform desvoltărei istorice şi sociale a Ungariei, nu statul, ci confesiunile au înfiinţat şi susţinut în partea cea mai mare scoalele, şi prin urmare şi scoalele medii. (Bella Grünwald: Aceasta s'a întêmplat preste tot locul). Ba nu! în celelalte părţi ale Europei, în special în Germania, scoalele medii parte mare încă dela reformaţiune au trecut în mânile laicilor, a comunei, a ţinutului şi statului. La noi însĕ ne dovedesce statistica, că în Ungaria şi aḑi din cele 179 scoale medii a înfiinţat statul şi susţinut numai 26, ba strîns luat numai pe cele 18 scoale reale, cari singure sûnt neconfesionale, pe când abstragênd dela 16 scoale comunale şi trei institute private, până aḑi se arată 134 scoale medii înfiinţate şi susţinute de confesiuni. Statul aşa dară n'are de gând a duce în deplinire planul sĕu de edificat pe pămêntul sĕu propriu, ci pe proprietatea streină, şi cu mijloace streine, pe pămêntul şi cu mijloacele confesiunilor, cari susţin scoale. Aceasta se arată mai drastic, dacă comparăm mijloacele, pe cari le dă statul cu mijloacele date de confesiuni pentru susţinerea de scoale medii. După raportul din toamnă al d. ministru de instrucţiune, spesele avute cu toate scoalele medii în decursul anului 1881 s'au urcat la 3,312,000 fl. Dintr'aceştia a contribuit statul numai 578,000 fl., astfel cam $^1/_6$, confesiunile însĕ $^5/_6$ părţi. E aşadară fapt necontestabil, că şi aḑi confesiunile, cari au înfiinţat mai toate scoalele din ţeară, contribue — afară de concursul spiritual — partea cea mai mare din mijloacele materiale pentru susţinerea scoalelor medii. Şi oare după dreptul de stat aḑi încă nealterat confesiunilor nu le compete şi alt drept fără numai singurul drept de a-şi plătì ele înşile scoalele medii şi oare cu plătirea aceasta li se eshauriează întregul lor cerc de drept, întreaga lor chemare faţă cu scoalele medii?!

Codicele ţĕrei respunde la întrebarea aceasta cu un „nu“ la înţeles. Starea istorică şi de drept în Ungaria s'a desvoltat astfel, încât mai fie-care confesiune are faţă cu scoalele medii înfiinţate de ea însăşi dreptul de a le regula şi administra astfel deplină autonomie scolară.

Singur în privinţa bisericei catolice ungare a fost autonomia dubioasă. Desvoltarea anilor din urmă a reversat şi în privinţa aceasta lumina de lipsă. Pe când scoalele medii confesionale catolice — 71 la numĕr — până acum şi chiar şi în raportul ministerial din acest an au figurat între scoalele „de sub dispoziţiunea şi conducerea nemijlocită a ministrului de culte şi instrucţiune publică“ pe atunci s'a arĕtat în anul trecut un eveniment, care, demn de a fi considerat mai deaproape va fi poate apt a esercita o influenţă decidĕtoare asupra desvoltărei ulterioare a acestei întrebări. Representantele chemat al bisericei catolice sau cel puţin al ierarchiei catolice, cardinalul-archiepiscop, Ludovic Haynald, a presentat anul trecut subcomitetului comisiunei de instrucţiune un memorand foarte însemnat, în care pretinde şi pentru biserica catolică aceeaşi autonomie scolară, precum le compete celorlalte biserici din ţeară. cerênd, ca autonomia aceasta catolică sĕ stea în legătură cu re'introducerea comisiunei studiilor (*studiorum commisio)* ca celei mai înalte autorităţi scolare confesionale.

Respectivii susţin însĕ şi aḑi pretensiunea făcută; în decursul desbaterei chiar am avut ocasiunea a auḑì pe colegii aparţinĕtori bisericei catolice spriginind pretensiunea aceasta. Aceasta o a declarat antevorbitoriul F. Meszáros şi într'o vorbire mai lungă şi însemnată pentru deosebita ei francheţă dep. Bende; cel din urmă cu deosebire a accentuat în mod energic organisarea autonomiei catolice. Pentru mine a fost foarte preţioasă declaraţiunea dep. Bende, că projectul acesta n'ar fi trebuit concipiat până nu s'ar fi constatat natura de drept a fondului de studii şi religiune, care după părerea dênsului e curat confesional, catolic.

Până nu se va resolvì definitiv cestiunea aceasta încă controversată, nu se poate statorì că scoalele susţinute din acest fond sĕ stea sub conducerea statului sau sĕ fie autonome. Ar fi ilegal şi nedrept a le denega apriori autonomia. Domnul deputat a mai adaus, că biserica catolică nu va mai suferì, îndată ce se va deslega cestiunea cu fondul, o altă mărginire a autonomiei sale scolare. Eu din parte-mi sciu preţuì pe deplin astfel de pretensiuni. Dacă factorii competenţi ar enuncia, că fondurile acestea sûnt curat confesionale de natură catolică, — ceea ce aḑi încă nu o pot crede — în casul acesta, cred eu, ar cere ecuitatea şi dreptatea, ca scoalelor susţinute din ele respective confesiunei catolice sĕ se dea aceeaşi autonomie scolară, precum o au celelalte confesiuni din ţeară. Astăḑi însĕ întrebarea relativ la natura de drept a acestor fonduri e încă deschisă şi îmi pare foarte rĕu, că d. ministru de culte şi instrucţiune publică n'a corespuns provocărei ce i-am adresat anul trecut în comitetul de instrucţiune: de a regula mai întâiu întrebarea aceasta despre fonduri şi apoi a păşì la regularea scoalelor medii. Fiind că şi în privinţa aceasta plănuesce un *„filius ante patrem“*, opul acesta al ministrului nu va avè durata lungă din motiv că basa i se clatină. Acestea îmi sûnt observările faţă cu autonomia catolică, a căreia organisare şi putere de viaţă o dovedesc din inimă odată din punct de vedere al egalei îndreptăţiri, de altă parte din motiv, că biserica catolică ar câştiga în ochii mei înfăţişându-se faţă cu statul ca independentă.

Mai puţin controversă şi din vechime recunoscută şi asigurată e autonomia scolară a protestanţilor. Trebue sĕ mĕ feresc a vorbì despre autonomia protestanţilor ungureni, ca sĕ nu suscitez jalusia sangvinicului inspector general al luteranilor ungureni şi sĕ-i dau ansă a-şi descredita posiţia tineră prin alusiuni pline de tact la advocaţi nechemaţi. Cu atâta mai detaiat îmi voiu permite a vorbì despre autonomia protestanţilor transilvăneni, căci dl ministru a fost atât de iubitoriu de dreptate şi atât de conscienţios, de o a trecut cu vederea apoi şi comisiunea de instrucţiune s'a făcut, ca şi când n'ar esista nici o autonomie scolară. Onorata casă îşi va aduce aminte, că dreptul de stat în principatul Transilvaniei s'a stabilit îndată după introducerea reformaţiunei astfel încât sistemul *„trium nationum ac quatuor receptarum religionum“* representa statul.

Aceste patru confesiuni recepte au fost între sine egal îndreptăţite regulându-şi şi administrându-şi independente de stat nu numai afacerile bisericesci, ci şi cele scolare. Venind apoi cătră finea secolului al 17-lea principatul independent al Transilvaniei sub dominaţiunea Habsburgilor, ea pretinse în pactul de anecsare între altele deplina recunoascere şi garantare acestei autonomii confesionale, şi diploma leopoldină din anul 1691, care înarticulase acel pact declară serbătoresce şi in mod obligator pentru toţi succesorii lui Leopold I. că *„in causa receptarum ibidem religionum scholarum etc. nihil alterabitur“*. Un secol mai târḑiu, în anul 1791, pe când se ivise în regatul Ungariei necesitatea de a statorì periferia autonomiei scolare de acolo urmà în Transilvania pe basa legilor vechi şi a pactului de stat leopoldin o nouĕ întărire şi esplicare a autonomiei scolare prin art. de lege 55 din anul 1791. Acesta sună aşa:

„Ad conciliandam perpetuam fraterni amoris et fiduciae harmoniam stabiliendamque per hoc publicam patriae tranquilitatem communi statuum voto statutum est: ut liberum sit singularum quatuor religionum ecclesiis, earumque patronis ubicunque in liberis scilicet regiis civitatibus, urbibus et oppidis, villis item et possessionibus, ac aliis quibuscunque locis sacras aedes, turres atque scholas absque ullo impedimento exstrui facere prout vigore praesentis articuli singularum religionum status assecurantur quod in moderno per singulas quatuor religiones actu possessorum; ac in futurum etiam quovis tempore libere exstruendorum templorum, turrium, campanaruu, caemeteriorum, collegiorum et gymnasiorum usu nunquam turbabuntur“.

Părerea de jurisconsult dată de aşa numita *„deputatio regnicolaris literaria“* emisă de Dietă a declarat, că autonomia aceasta scolară eschide pe deplin amestecul unui al treilea, şi chiar amestecul statului; deputaţiunea a raportat mai de parte, că ar fi un drept fundamental al fie-cărei confesiuni transilvane pe basa drepturilor vechi şi a pracsei de până acum: *ut earum scholae sine influxu aliorum dirigantur“*.

E aşa dară, fără îndoială că autonomia legal garantată, a conferit confesiunilor în Transilvania dreptul a'şi regula şi conduce scoalele medii liber şi independent de ori-ce influenţă streină. Aceasta nu-i nici decât un punct de mânecare anticuat şi superat, care s'ar fi dat de atunci per desuetudinem uitărei, căci autonomia aceasta s'a dus de atunci în continu în deplinire în tot cuprinsul ei, fără a se fi încercat statul a o jignì, ear când s'a unit pela anii 60 Transilvania cu Ungaria şi pactul de uniune a regulat condiţiunile detăiate, atunci a declarat art. de lege 43: 1868, prin care s'a înarticulat uniunea şi care poartă timbrul unui pact bilateral a unei legi de stat fundamentale, că legile religionare transilvane astfel şi autonomia scolară transilvană sĕ rĕmână şi după uniune intactă.

Aceasta poate servì drept dovadă dl dep. Dobranszky şi acelora, cari s'au îndoit despre vigoarea legilor religionare transilvane, că statul maghiar modern nou creat pe la anii 1860 a primit îndatorirea morală a observa şi spriginì şi din parte şi autonomia confesiunilor garantată prin legile mai vechi transilvane. Aşa dară aici nu e vorba de vechituri, ci de un act obligător al acestuiaşi parlament, de o îndatorire, pe care trebue sĕ'l ţină parlamentul actual în sânţenie, dacă mai posede simţ de drept şi de datorinţă. (În apropierea vorbitoriului se aud strigări: Aşa este, aşa este!)

Onorată casă! Dacă mi-am luat libertate a schiţa starea legală actuală a autonomiei scolare, prin aceasta nu voiu nici decât a susţinè că aceea sĕ se observe şi pe viitoriu *ad literam.* Îmi voiu permite însĕ a arĕta în decursul vorbirei mele, care ar fi fost singura cale loială şi legală pentru aducerea de schimbări. Aici voiu numai a mai observa că autonomia aceasta scolară se esercitează încă şi aḑi în Transilvania şi nici decum în defavorul învĕţămêntului şi a moralităţei generale, de oare ce după cum se scie, institutele autonome confesionale sûnt în Transilvania, cu mult mai bune decât cele de stat. În deosebi îmi ţin de datorinţă a constata că biserica a cărei membru modest sûnt şi eu, şi care a fost aici espusă la atâtea atacuri, s'a nizuit în totdeauna a se ţinè în consciinţa responsabilităţii sale pe nivelul timpului şi a corespunde tuturor pretensiunilor sciinţei despre instrucţiune şi educaţiune. (Aşa este! în apropierea vorbitoriului.) Astfel trebue sĕ enunciu, că la noi esamenul de maturitate, în Ungaria până bine de curênd necunoscut, s'a sistemisat de pe la începutul anulul 1850 şi s'a observat foarte strict. Esamenul de cualificaţiune profesoral e regulat la noi de pe la anul 1860. Candidatul trebue sĕ fi cercetat după depunerea esamenului de maturitate 3—4 ani vre-o universitate, şi nu scoale laterale şi sĕ-şi fi vĕḑut de studiile scientifice generale, precum şi de studiile speciale, apoi sĕ fi fost cel puţin un an de probă aplicat la o scoală medie spre a se iniţia în arta de a propune. După ce candidatul a probat că într'unesce condițiunile acestea se admite la esamenul de cualificațiune. Partea scripturistică a acestui esamen cuprinde o temă scientifică lucrată în 2—6 luni, partea verbală trebue sĕ probeze, că candidatul are cunoscințe mulțămitoare din grupa studiilor sale speciale. Așa se cualifică la noi candidații de profesură și îmi servesce drept satisfacțiune a putè constata că la scoalele noastre medii săsesci nu e nici un profesor, care sĕ nu fie censurat și cualificat.

Eu cred, onorată casă, că biserica noastră transilvană pe lângă astfel de sistem de învĕțământ și pe lângă o asemenea cualificațiune de profesori poate presupune despre sine cu consciință liniștită, că se nizuește sincer a corespunde chemărei și îndatorirei sale culturale.

Pe lângă considerările și greutățile aceste didactice și pedagogice nu trebue sĕ uiți, voind a regula instrucțiunea în scoalele medii nici impregiurarea, că populațiunea în Ungaria în partea cea mai mare e nemaghiară, și că maghiarii, sûnt aici numai o mână de oameni. Cetățenilor nemaghiari li s'au asigurat un cuant oare-care — deși de tot mic — de drepturi private și de pretensiuni culturale. D. dep. Zsilinsky a afirmat vis à vis de colega meu Wolff, că în istoria Ungariei nu s'ar afla nici o lege, despre basa căreia s'ar putè ḑice, că națiunea maghiară a tractat neomenos cu concetățenii nemaghiari. E ceva drept în afirmarea aceasta. Cât timp limba de stat a fost cea latină, toate celelalte limbi au fost disconsiderate, nu mai puțin cea maghiară. De atunci s'a schimbat treaba. N'am nimic în contră, că în locul unei limbi moarte a întrat limba maghiară, căci recunosc, că maghiarii au dat în multe privințe statului nostru timbrul sĕu. Nu mĕ pot însĕ învoì cu estensiunea, care o dau maghiarii îndreptățirei limbei oficiale în Ungaria și mi-a'și permite a atrage atențiunea d. dep. Zsilinsky, care ca membru al secțiunei istorice în academie afirmă, că nu se află în istoria Ungariei nici un esemplu de netoleranță națională numai asupra art. de lege 6: 1839/40 și asupra art. 2: 1843/4. Pretensiunile ridicate în articolii de lege de pe la anii 30 relativ la limba maghiară atâta au fost de modeste, încât te surprindeau. Articolii citați mai sus ridică deja nesce pretensiuni, cari numai modeste nu se pot numì. Cel dintâiu cere, și în comune nemaghiare sĕ se poarte matriculele în limba maghiară, al doilea pretinde, ca instrucțiunea întreagă în toată Ungaria sĕ se predea în limba maghiară. Poate își aduce aminte d. dep. Zsilinsky, care a fost urmarea acestei netoleranțe naționale pe la finea anilor 40?! În dieta din 1861 s'a recunoscut că mai nainte s'a purces în mod prea netolerant față cu nemaghiarii. Aceasta o semnifică adresa către monarchul a dietei din 1861: „Și noi scim, că consciința naționalităților, ce se desvoaltă din ce în ce tot mai mult, merită considerare, și că nu se mai poate mĕsura cu mĕsura timpurilor trecute și a legilor noastre mai vechi. Dieta ungară din 1861 a declarat așa dară serbătoresce, că pe viitor se vor tracta nemaghiarii într'un mod mai omenos și mai conciliant.

Spre regularea acestei afaceri la propunerea lui Eőtvös s'a denumit o comisie între membrii acesteia, voiu amintì afară de Eötvös pe contele Iulius Andrassy, Toth Vilmos, Szalay László, Tisza Lajos și Podmaniczki Frigyes. In opĕratul adresat de această comisie dietei, se ḑice: *„fie-care confesiune și fiecare naționalitate are dreptul sĕ înființeze scoale medii sau institute mai înalte. În aceste institute și în cele esistente deja pelângă conservarea dreptului de supraveghiere al statului, respectivul individ sau corporațiune, care a înființat institutul, statoresce sistemul învĕțământului și limba de propunere.“* Statorirea limbei de propunere în institutele de stat cade în competența ministrului de culte, care în dispozițiile sale privitoare la acest obiect va respecta îndatinatele limbi din vecinătatea institutului respectiv.“

Și credeți că dieta din 1861 a statorit nisce normative momentane, cari aḑi primite pot fi mâne schimbate sau chiar respinse? De loc nu. În pasagiul de încheiere al operatului comisiei se ḑice espres: „drepturile naționalităților astfel statorite sûnt lege fundamentală *(sárkalatos tőrvények)* și sûnt puse sub scutul onorului național“. Onorată casă! După provisoriul dela 1860 viața constituțională luând nou avênt legislativa Ungariei s'a aflat îndemnată de a'și împlinì promisia din 1861 și astfel a făcut articulul de 44 din 1868 projectul de lege „despre egala îndreptățire a naționalităților“, care în § 14 recunoasce confesiunilor dreptul de a hotărì însĕle limba de propunere în institutele lor, și în §. 20 asigură acest drept și municipielor, comunelor, corporațiunilor și la privați, și în §. 17 se îndatoresce statul, ca în locurile, pe unde locuesc nemaghiari, învețământul chiar și în institutele de stat sĕ se propună în limba respectivilor locuitori începênd de jos până la institutele mai înalte. Se înțelege că disposiția aceasta nu s'a esecutat nici odată.

În anul 1870 domnul ministru de culte de aḑi credem că disposițiile acestui §. trebuesc susținute, căci eată ce a ḑis domnia Sa în ședința casei din 28 Faur 1870: § 17 al legei despre naționalități prescrie ca în institutele mai inferioare limba de propunere poate și trebue sĕ fie alta și nu cea maghiară. Cred și am firma convingere că în sensul acestei legi trebue sĕ ne îngrigim de institute medii, gimnasii și alte scoale de asemenea grad, în cari fiecare cetățean al patriei sĕ-și poată face studiile în limba sa proprie; și voiu apĕra propunerile ce se vor face în sensul acesta,“ Domnul ministru nu mĕ va numì de indiscret, când i revoc în memorie promisia făcută înainte cu 11 ani, căci nu cred sĕ-și fi pus și promisia aceasta în cuiul, de care atêrnă o bunicică clasă a principielor sale fundamentale.

(Va urma.)

Varietăți.

* *(Concert).* Trăim în saisonul concertelor. De o sĕptĕmână încoace am avut trei concerte, care de care mai frumos. Dumінеcă în 8 Aprile concertul reuniunei române de cântări din Sibiiu. Vineri în 13 Aprile concertul tinerului nostru de mari speranțe Nicolae Popovici, și asară în 15 Aprile concertul Reuniunei germâne „Hermania“ din loc.

Cântarea este universală. Fie inima omului cât de amărită, când aude o cântare frumoasă sĕ mângâie, uită necazurile, vie ele dela vremea nefavorabilă ce domnesce aḑi pre la noi și fisicesce și moralicesce: Și noi am uitat necazul pre câteva momente, căci frumos a cântat Reuniunea română de cántări din Sibiiu, frumos a cântat domnul Nicolae Popovici, și frumos a cântat și „Hermania“ aseară.

Chorul de bărbați al „Hermaniei“ a arangiat aseară concert cu următoriul program:

1. Chorul prinsonierilor din opera „Fidelio“ de *Beethoven.*
2. Scenă din opera „Josif“ de *Etinne Nicolal Méhul* 1763—1817 pentru 10 voci solo și acompaniare pe piano.
3. Romanță (F. dur) pentru violină și Pianoforte de *L. v. Beethoven.*
4. „Schön Rohtraut“ chor de H. W. *V*eit.
5. Cuintet pentru instrumente (D. moll.) de I. L. Bella.
6. Douĕ choruri.
   - *a)* „John Anderson“ de *I. Dürrner.*
   - *b)* Cântec poporal din Finlanda, arangiat de *I. Renner.*
7. Trei cântări în ton poporal pentru o voce și Pianoforte de Wilhelm Weiss.
   - *a)* „Lied“.
   - *b)* Wunderbar ist mir geschen“.
   - c) „Wohin mit der Freud'?
8. Douĕ coruri și acompaniare pe pianoforte.
   - *a)* „Der Gang zum Liebchen“ din opera 31 Nr. 3 de I. Brahms. Localisat pentru cor de bărbați și fortepiano de W.
   - *b)* „Vieața țiganilor“ de R. Schumann. Arangiată pentru cor și acompaniare cu 4 mâni pe pianoforte de Ioh. Herbeck.

Cântările corale au fost foarte bine esecutate. Direcțiunea corului a fost în mânile domnului Weiss, acompaniarea o a provĕḑut domnul director de musică I. L. Bella. Publicul au fost de tot entusiasmat. Numĕrul 4 a trebuit sĕ se repeteze întreg.

În Nr. 3. vioara domnului Möckel a fost tot cea veche măestră.

„Cuintetul domnului“ I. L. Bella a fost foarte frumos. Și am vătăma modestia domnului Bella, când am ḑice mai multe despre Domnia Sa. Publicul prin desele aplause și-a dovedit și de astădată simpathiile sale.

Cele trei cântări din Nr. 7. le-a esecutat dirigentul corului domnului Weiss. Domnul Weiss este cunoscut ca bun basist. Aceasta nu o constatăm astăḑi pentru prima oară. Domnul Weiss scie interpreta simțĕmintele cu mare măestrie. Mare efect a produs cântecul: „Wunderbar ist mir gescheh'n“, în care ne spune că cu iubita sa ar trăì fericit ori și unde. Desele aplause au silit pre domnul Weiss se cânte o piesă și afară de programm.

Felicităm pe dirigentul Hermaniei pentru succesul concertului de aseară și-l asigurăm despre sincerele noastre simpathii.

Arta este terenul, pe care se vede că mai ușor ne înțelegem. Se lucrăm mână în mână căci frumosul din artă totdeauna rĕsplătesce ostenelele.

Când vom avea și noi românii din Sibiiu un cor de bărbați disciplinat ca cel al „Hermaniei“, vom putea ḑice: „Am progresat încă cu un pas“.

* (Spanga), mai în urmă și Spánka se află mai bine. Preste câte va ḑile va fi transportat la Budapesta. Despre ascultările lui sûnt diverse faime. Positiv însĕ nu se scie se fie mărturisit nimic deoare ce inchișițiunea este secretă.

* *(Ерată).* În Nr. 38 pag. 152 dela coloana I al cincelea rênd în loc de cuvêntul „rareori sĕ se cetească *„care“*.

Loterie.

Sâmbătă 14 Aprile n. 1883.

Buda: **54 39 15 57 90**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 1 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.05	90.05
Renta ung. de hârtie	88.10	88.05
Acțiuni de credit austr.	316.10	316.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 40	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.95	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
London (pe polița de trei luni)	119.65	119.55
Galbin	5.64	5.63
Napoleon	9.48½	9.48
100 marce nemțesci	58 50	58.50

Nr. 40. [399] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de Contabil, cu douĕ oare ficse pe ḑi, la Biserica română ort. rĕs. dela sf. Nicolae din Brașov, se escrie concurs cu termin până la ultima lui Aprile st. v.

Despre sistemul și modalitatea, după care este a se purta Contabilitatea, cu care este împreunat un salariu de 360 fl. v. a. pe an, se poate lua informațiune detaiată dela Epitropia parochială.

Brașov, 27 Martie 1883 st. v.

Comitetul parochial al Bisericei române ort. rĕsărit. dela sf. Nicolae.

Pentru saisonul de vară

și-a procurat subscrisa un mare deposit de **pălării pentru dame și băeți.** Prețurile cele mai moderate. Comande în afară se vor esecuta prompt. [401] 1—2

Sibiiu, 12 Aprile 1883.

G. Wegmuth.

Strada Cisnădiei Nr. 25, etagiul I.

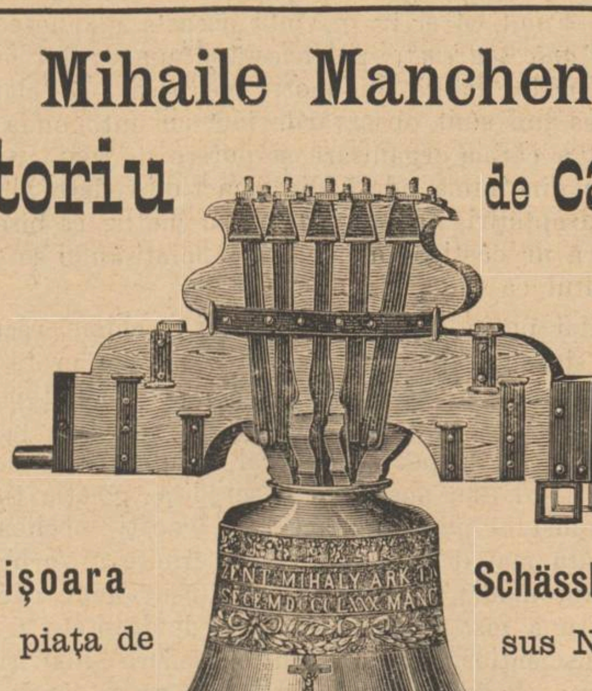

Mihaile Manchen,

vărsătoriu de campane

(Clopote)

în Sighișoara Schässburg-(Segesvár)

piața de sus Nr. 168

o firmă ce esistă dela anul 1882 și se bucură de un renume bun, se recomandă tuturor comunelor bisericesci a lifera și repara clopote de toată mărimea și cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează și în depărtare. Clopote mai mice sûnt în tot timpul gata. [400] 1—3

Nr. 1500 1883. [397] 3—3

Publicațiune.

La cererea lui Carol Fejervári în privința comasărei generale a hotarului comunei **Măgherușului-Șieului** ș'a ficsat ḑi de pertractare ḑiua dela **15 Maiu 1883 înainte de ameaḑi la 8 oare.** Părțile interesate sûnt învitate la terminul pus, a se înfățișa la pertractare sau în persoană sau prin plenipotențiații lor, cu acea observare, că absența unei sau altei părți se va considera ca consimțire cu comasarea. Petițiunea pentru concesiunea comasării le stă în voie părților a o vedè la subscrisul tribunal și la primăria comunei.

Din ședința tribunalului reg. din De ținută în 31 Martie 1883.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preț. [402] 1

Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea. Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 40. Sibiiu, Joi 7/19 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Aprilie.

Îndată după terminarea desbaterei projectului pentru scoalele secundare în casa deputaţilor Ungariei, min. pres. Tisza a fost chemat la Viena *ad referendum.* Ar fi interesant a scì, dacă cumva a fost şi projectul cuprins în raportul ministerial.

În ḑiua, în care s'a terminat desbaterea projectului amintit, dl ministru president a rĕspuns la interpelaţiunea dep. Helfy în privinţa alianţei germano-austro-italiane Dl. Tisza a ḑis:

„S'a vorbit în timpii din urmă de o alianţă ofensivă şi defensivă, a cărei ţintă ar fi îndreptată contra Franciei; se pretinde chiar a se scì, că trei mari puteri din centrul Europei şi-ar fi garantat mutual întregimea teritoriilor lor. Astfel de noutăţi sûnt în totdeauna desminţite, dacă avem răbdarea de a aştepta, şi de astă dată desminţirea n'a întârḑiat chiar a sè produce; şi de altă parte ea a desminţit aceste sgomote false.

„Dar, fiindcă, cu toată aceea desminţire, o interpelare mi-a fost adresată în această privinţă, mĕ cred dator a rĕspunde pe scurt că ministrul afacerilor strĕine al Italiei, în declarările sale în Camera deputaţilor, n'a vorbit despre o garanţie a trei puteri din centrul Europei îndreptată contra Franciei. Ar fi ceva nebunesc de a'şi închipuì, că am fi voit sĕ intrăm într'o alianţă îndreptată contra Franciei, această Francie, cu care sûntem şi voim a remâné în relaţiuni bune şi amicale, (aplause vii).

„Contele Kalnoky a ḑis, în sînul delegaţiunilor de pe timpul sesiunilor lor de toamnă, tocmai acelaşi lucru, ca şi d. Mancini. Amêndoi au constatat că Italia s'a asociat la politica strĕină conservătoare a duor mari state din centrul Europei, cari voesc a manţinè pacea, ori cum s'ar putè, şi a o garanta contra ori cărui pericol de a fi sdruncinată". (Aplause).

D. Tisza îşi termină discursul ḑicênd:

„Credem că Europa poate vedè în această unire a Italiei cu Austria şi Germania, o respectabilă garanţie pentru manţinerea păcei, căci sûntem de opiniue că înţelegerea amicală şi intimă a trei puteri europene avênd de scop de a manţinè pacea, şi mai cu seamă, dacă această înţelegere nu e îndreptată contra nimĕnui, nu poate decât sĕ asigure pe toată lumea. N'ar putè sĕ neliniscească decât pe o putere, care ar fi decisă a turbura pacea Europei, dar o asemenea putere nu esistă în timpul de faţă", (aplause vii).

Casa a aprobat rĕspunsul ministrului.

„*Politische Correspondenz*" înşiră pe toţi representanţii curţilor europene la încoronarea ţarului rusesc între cari România n'are nici unul. „Telegraful" spune într'o corespondenţă, că românii din Basarabia atât sûnt de chinuiţi, încât sûnt siliţi sĕ emigreze în Caucas, ceea ce guvernului rusesc, se vede, a-i venì la socoteală.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

(**Adolf Zay** continuând.) Onorată casă! În cele de până acuma m'am silit a caracterisa starea scolară, confesională şi naţională de astăḑi, pe care vrea sĕ o reguleze projectul, ce ne stă înainte. Sĕ vedem înţeles-a domnul ministru situaţiunea şi greutăţile atinse mai sus?

Reflectat-a oare projectul la desvoltarea organică a scoalelor medie şi stă el oare la înălţimea sciinţei de astăḑi? În motivarea acestui project domnul ministru au ḑis unele lucruri, cari cel puţin merită recunoscinţă că ne a spus, că, şi-a dat silinţa sĕ lase intactă ori-ce afacere nedecisă şi n'a primit în project nici o afacere de natură pur pedagogico-didactică, ca sĕ provoace resistenţa scoalelor medie şi sĕ le împedece în libera lor desvoltare. Cum stăm însĕ astăḑi cu aceasta?

În privinţa aceasta comisia scolară stă pe partea domnului ministru, căci ḑice: „Nici ministru, nici comisia n'a voit sĕ prejudece vre-o cestiune pendentă, ceea ce s'a accentuat şi în §§. de încheere din project."

Dacă privim la aceşti §§. vedem că în ei sûnt salvate numai scoalele catolice, şi aceasta caracterisează din destul pre aceasta comisie scolară, ignorează toate afacerile pendente ale învĕţământului, din contră interesele ordinelor catolice şi preste tot ale scoalelor catolice sûnt dechiarate de unicele cestiuni speciale controverse la facerea legilor pentru regularea învĕţământului în Ungaria, favorisându le în mod ne mai pomenit în istoria legislaţiunei Ungariei. Sĕ-mi fie permis de a nu urma calea comisiei scolare, ci îngrigiat sĕ vĕ fac atenţi că la regularea învĕţământului în Ungaria mai sûnt şi alte afaceri perdute şi nu numai scoalele călugărilor catolici. Delăturat-a oare domnul ministru greutăţile pedagogice, şi făcut-a dispoşiţiile, ca învĕţământul sĕ stea la nivelul culturei moderne?

D. ministru şi cu dênsul comisiunea pentru instrucţiune s'au declarat în projectul de lege present pe faţă contra scoalei medii ne'mpărţite şi pentru împărţirea ei în cele două forme singuratice: în gimnasiu şi scoală reală. Nu le-aşi face imputare, dacă pe lângă formele acestea normale s'ar admite şi formele gimnasiului real, amintite de mine mai sus. Projectul conţine una dintre cele mai neiertate greseli admiţênd în mod categoric sau numai gimnanasii sau numai scoale reale. Pentru împregiurările noastre ar fi foarte avantagioasă forma gimnasiului real, în care cele 4 clase inferioare ale scoalei reale şi ale gimnasiului sûnt încă nedespărţite. Declaraţiunea părinţilor referitoare la viitoarea carieră a copiilor lor se recere în casul acesta numai la intrarea acestor-a în clasele superioare, căci numai într'acestea se desparte institutul în gimnasiu superior şi în scoală reală superioară. Întrebarea încă controversă s'a deslegat prin urmare în projectul de faţă într'un mod greşit şi foarte stricăcios desvoltărei ulterioare. Dar se vede, că nici autorii acestui project n'au fost cu sine în chiar în privinţa întrebărei acestei-a, căci ei, ca şi când s'ar fi temut de consecenţele hotărîrei lor, o deneagă pe aceasta pas de pas.

Trebue sĕ mărturisesc de altcum sincer, că eu n'am observat nici când consecenţă la d. ministru de instrucţiune, nu o pot deci aştepta nici în casul de faţă. Aşi fi aşteptat însĕ ca voinţa suverană, carea a predomnit cu putere suverană în comisiunea pentru instrucţiune în toate hotărîrile ei, în considerarea pretensivei consciinţe şi a scrupuloasei energii a conducĕtoriului sĕu (Barosz) sĕ fi avut curagiul a rĕmânè consecenta, a'şi cunoasce intenţiunile şi a scì trage consecuenţele logice din ele. Projectul însĕ, ce face? El separează gimnasiul total de scoala reală, şi nu admite nici o formă mijlocie, vine apoi la urma celor două cursuri şi deneagă deosebirea categorică, admiţênd pe scolarul din reale fără de a cunoasce limba latină la cursul matematic şi la cel din sciinţele naturale dela Universitate, după ce a făcut esamen supletor din limba latină. Realistul, care a făcut esamen supletor din limba latină şi elină e admis la facultatea juridică şi la cea de medicină şi e egal gimnasistului absolvit. Esamenele supletoare n'au nici un preţ pedagogic şi scientific; în privinţa aceasta sĕ nu ne facem ilusiuni, căci dacă se esaminează cu scrupulositate consciincioasă, nu reese nici unul, dacă se esaminează în mod las îşi perde esamenul *eo ipso* tot preţul.

Apoi aici nu se tractează despre suplinirea unor cunoscinţe limbistice din latină şi elină, ci despre o anumită gimnastică de spirit, ce ar fi a se da realistului. Aceasta o suplinesce numai ocuparea specială cu limbile clasice în decurs de mai mulţi ani, efeptuită sub o conducere pedagogică şi cu tact. Realistul, care n'a învĕţat nici barem limba latină, nu'şi va putè nici decum însuşì gimnastica aceasta prin aceea, că se ocupă o jumĕtate de an sau nu cu limba latină şi cu cea elină. Mi ar plăcè sĕ vĕd, cum se înfăţişează studentul de sciinţele naturale, bună-oară botanicul sau zoolo-

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 32).

— Ulf, pentru Ulfilas, E foarte bine ḑis. Aici se prescurtează toate numele, făcêndu-le monosilabe, precum se vede din temere, ca sĕ nu îngheţe, chemând oamenii jumĕtatea cuvêntului în aer. Dacă am a mulţămì cina de eri Dtale, trebue sĕ conchid, că Ulf m'ar fi lăsat sĕ mor de foame, he, he, în odaia aceasta, unde s'a mai întêmplat o astfel de istorie...

Ca sĕ facă odaia aceasta sĕ-şi merite reputaţia, a voit hoţomanul acela, sĕ mĕ predea aceluiaşi supliciu?

— Adevĕrat este, că baronesa Hilda a murit aici de foame, dle Goefle?

— Aşa, ai auḑit vorbind despre aceasta? Este o poveste, har domnului. Dar noi sĕ ne gândim la dejun. Sĕ chem pe cineva.

— Nu, domnule Goefle; Ulf va venì negreşit. Şi dacă poftesci ceva, îţi aduc eu. Nu este nimic mai bine decât a'şi alege însuşi mâncările; dară şunca aceasta de urs sau de porc sĕlbatic, limba aceasta afumată şi friptura aceasta, ce abia le-ai atins aseară, nu-ţi sûnt după plac astăḑi dimineaţa?

— Ba da, da, este mai mult decât o sĕ mâncăm amêndoi.

Aşa dară, fiind masa gata, sĕ dejunăm, he?

— Aşa; dară dă-mi voe a căuta un unghiu, ca sĕ-mi fac toaleta, adecă sĕ mĕ desbrac, căci iată-mĕ încă...

— În hainele mele? Vĕd bine! Rĕmâi, cum eşti; numai lapădă blana şi iea surtucul, căci altfel înăduşesci mâncând.

Cristiano umplu soba de cărbuni, apoi după ce îşi spălase cu mare grige şi decenţă mânile şi faţa, într'un unghiu al salei, el revenì şi tăià mâncările reci cu un fel de măiestrie.

— Ciudat lucru, î ḑise dl Goefle, Dta ai toate manierile, care fac în Francia, precum cred, un gentilom perfect, şi totuşi ai o scurteică...

— Care arată accidentul, dară nu miseria, rĕspunse cu linisce aventurierul. Este o sĕptĕmână, eu am fost foarte frumos îmbrăcat, de m'aşi fi putut presenta la bal.

— Se poate, rĕspunse dl Goefle punêndu-se la masă şi începênd a mânca cu ticnă, se şi poate că 'mi vei spune o istorie, în care escelează aventurierii în călĕtorie. Tot una, numai sĕ fie petrecĕtoare.

— Bine, ḑise Cristiano, suriḑênd, în ce limbă poftesci sĕ-ţi istorisesc?

— Ei, în cea svedică, fiind-că ţi este limba maternă! Dta eşti Sved, şi chiar Dalecarlian, o vĕd din faţă.

— Eu nu sûnt Sved, mai curênd sûnt Islandez.

— Cum aşa?... Dta nu scii ce eşti?

— Nici decât, însĕ, fiind limba latină o limbă universală, dacă voesci...

Şi Cristiano începù a vorbì latinesce, elegant şi corect, cu cea mai mare uşurătate.

— Bre! foarte bine! ḑise advocatul, ascultând cu atenţie binevoitoare, dară pronunciarea-ţi Dtale italiană nu-mi permite a te pricepe chiar bine.

— Voesci dară sĕ-ţi vorbesc grecesce sau nemţesce, replicà Cristiano, începênd a vorbì limba moartă chiar aşa de uşor şi corect, ca şi cea vie, adăugênd acestor mustre de ştiinţă citaţii ce probau că el este om instruit în literaturile vechi şi moderne.

— Bravo! esclamà doctorul, Dta eşti băiat foarte instruit, precum vĕd. Şi franţuzeşte scii?

— Şi franţuzeşte şi englezeşte, rĕspunse Cristiano: eu am învĕţat toate limbile acestea, fiindcă am gust deosebit pentru studiul limbilor. (Va urma).

gul, care venind dela scoala reală, nu scie nici un cuvênt legănat din limba latină. Membrii din comisiune îmi vor obiecta, că ei s'au ţinut la elaborarea projectului de faţă de legea despre „gimnasii, scoale reale şi seminare“ din regatul Saxoniei. E adevĕrat, că tot ce e bun în projectul de faţă, e cules din legea saxonă numită şi din dispoşiţiunile prusiene de instrucţiune. Autorii projectului au perdut însĕ din vedere chiar şi reserva, ce o observă copistul spre a nu copia monstruosităţi. Înţelepţii din ministeriul de instrucţiune şi cei din comisiunea pentru instrucţiune şi-au uitat, se vede, că în Prusia şi în Saxonia esistă între gimnasiul superior şi între scoala reală superioară scoala reală „de prima ordine“ (gimnasiul real), în care se propune limba latină în 9 ani succesivi şi că acolo numai abiturienţii acestei scoale reale se admit la cursul matematic şi la cel pentru sciinţele naturale. Pedagogului german nu i-ar fi plesnit nici când prin minte, sĕ admită la vre-o facultate dela Universitate pe un realist, care fiindcă n'a învĕţat limba latină, a făcut esamen suplinitor din studiul acesta.

Ministrul nostru de instrucţiune în înţelepciunea sa şi'a uitat de premisa aceasta a admiterei. Projectul mai conţine şi altă inconsecuenţă. În contraḑicere cu categoriile pretinse cu gimnasiul şi scoala reală propune projectul un institut neîmpărţit al profesorilor dela scoalele medii, ca şi când la noi ar esista scoala medie neîmpărţită sau cel puţin gimnasiul real. Projectul nu vorbesce despre profesori gimnasiali sau profesori pentru scoalele reale, ci numai simplu despre profesori pentru scoalele medii şi astfel nu face nici o deosebire, dacă cutare candidat a absolvat gimnasiul sau scoala reală, universitatea sau politechnicul. La noi s'ar putè deci întêmpla monstruositatea, ca un realist, care n'a învĕţat nici când limba latină, absolvând politechnicul şi procurându'şi în fuga mare atâtea cunoscinţe din limba latină, încât sĕ fie în stare a pricepe un tecst mai uşor latin, sĕ devină profesor gimnasial ordinar.

Comisiunea pentru instrucţiune în înţelepciunea sa cea mare şi-a uitat, că un profesor, care n'a vĕḑut nici când gimnasiul, nu poate fi chiemat a fi membrul colegei profesoral la gimnasiu şi a statorì dimpreună cu ceilalţi colegi în conferinţele profesorale direcţiunea scientifică a întregului institut, precum şi conlucrarea armonică a deosebitelor puteri didactice. Atrag atenţiunea domnilor din comisiune asupra împregiurărei, că modelul, de care s'au folosit la copiare fără a-l copia cu priceperea recerută, nu admite la profesura dela scoalele medii, astfel nici dela scoalele reale pe nimenea, fără a fi absolvat universitatea. După părerea modelului, de care s'au folosit domnii din comisiune, politechnicul nu e acomodat pentru pregătirea de profesori. Acolo se admit la universitate numai aceia, cari au absolvat gimnasiul superior sau scoala reală de prima ordine cu un curs din limba latină de 9 ani. E destul, de clar, că acolo se pretinde pregătirea umanioară, se pretinde basa clasică. Projectul de faţă ignorează cu totul basa clasică, şi aceasta se întêmplă chiar sub egida unui ministru de instrucţiune, care a trecut până acum în Ungaria de un prototip al culturei clasice. Dar mai mult! D. ministru nu vrea sĕ prejuḑiţieze nici o întrebare pedagogică încă nedeslegată, în deosebi nici o întrebare organisătorică, cu toate acestea se decide de altă parte în mod categoric pentru cursul de 8 ani atât la gimnasiul, cât şi la scoala reală şi nu încuviinţează nici înfiinţarea cursului al 9-lea, precum îl au gimnasiile superiioare germane în mod obligător, şi nici reducerea cursurilor din scoala reală la 7, precum se află în Austria. Apoi pentruce a mai conchiemat d. ministru în toamna anului 1881 cunoscuta enquetă pentru scoalele reale, dacă îi ignorează părerea? Nu s'au declarat atunci în mod hotărît toţi directorii presenţi dela scoalele reale, domnii: Say, Nely şi Felsmann, că scoala reală e în stare a deslega în decurs de 7 ani chiemarea, ce i se prescrie în projectul de faţă? D. ministru ar fi trebuit sĕ lase scoalelor autonome posibilitatea de a se abate într'o parte sau într'alta, după ce a statorit pentru ambele institute ca „normal“ cursul de 8 ani.

D. ministru mai creează şi un alt prejudeţ nenorocos prin statorirea obiectelor de învĕţământ obligate. Nici un institut fie chiar autonom, nu poate adauge un alt object ca obligat, afară de cele statorite, apoi în privinţa obiectelor deosebite nu se permite cea mai mică latitudine. Se cere, ca limba elină sĕ fie obiect obligat la fie-care gimnasiu, ceea ce e şi de dorit, n'ar trebuì sĕ se octroieze însĕ fie-cărui gimnasiu dându-se loc desvoltărei libere, trebuinţelor locale şi considerărilor pedagogice ale acelor-a, cari n'ar voì sĕ întroducă numita limbă în scoala lor. Eu a'şi cere, ca sĕ se propună la gimnasii pe lângă limba latină încă şi cea elină, sau cea francesă în mod sistematic. Asemenea sûnt nemulţămit cu dispoşiţiunile luate de dl. ministru în privinţa limbei latine la scoalele reale. Nu voiu sĕ fiu indiscret. Nu voiu sĕ desfăşur Odysea plină de păţanii a dlui ministru de instrucţiune referitoare la cestiunea scoalelor reale preste tot şi la limba latină în scoalele acestea, în deosebi, Odysea, la care pe dl. ministru de sigur nu l'a dus Pallas Athene.

L'aşi întreba numai pe d. ministru: pentru ce a ignorat şi în întrebarea aceasta părerea specialiştilor din enqueta, ce o conchemase? Nu'şi mai aduce aminte că esperţii cei mai normativi: rectorul polytechnicului, Coloman Szily, directorul institutului de pregătire pentru profesorii dela scoalele medii din ţeară, Stozek şi directorul suprem distictual de scoale Lutter au pretins cu tot deadinsul întroducerea limbei latine în scoalele reale? De ce n'a admis d. ministru, dacă n'a voit sĕ sistemiseze limba latină ca obligator în lege cel puţin posibilitatea de a se întroduce ca obiect obligat acolo, unde o cere convingerea corpului didactic respective autoritatea autonomă scolară şi trebuinţa culturală a poporaţiunei? Necorespunḑĕtoare mi se pare dispoşiţiunea aceea a domnului ministru, ca filosofia sĕ se propună la gimnasii şi în scoalele reale ca obiect de sine stătător. Aflu cu cale, ca cunoscinţele generale din psichologie şi logică sĕ se propună deja în scoalele medii, ca părţi constitutive ale culturei generale, a'şi lăsa însĕ la buna chipzuială a corpului didactic respective a autorităţii scolare autonome a planului de învĕţământ, că sĕ se propună acelea independent sau în legătură cu un obiect obligat omogen. Aflu că e necorectă pretensiunea, ca candidaţii de profesură sĕ facă fără esceptiune un curs de 4 ani la universitate. Ar fi, după părerea mea, mai cu scop, ca sĕ dureze cursul din scoalele medii 9 ani, ear studiul universitariu 3 ani.

În Ungaria cu deosebire se cere, ca tinerimea sĕ se împărtăşească de disciplina din scoală şi de acasă cât de mult, ear de libertatea academică numai după ce a devenit matură şi deamnă de ea. Tocmai esperienţele mai proaspete ne au arĕtat cât de bine ar fi fost, dacă tinerimea ungară s'ar fi împărtăşit timp mai îndelungat de disciplina din scoală şi de educaţiunea casnică într'un grad mai intensiv. D. ministru a părăsit în punctul acesta modelul sĕu: legea sacsoană şi dispoşiţiunile prusiane şi au făcut lucrul rĕu. Ministrul statoresce puncte de vedere şi obiecte de esaminare diferite de cele din alte ţĕri şi pretinde pe lângă esamenul de cualificaţiune din grupa specială a candidatului, încă şi alte multe lucruri generale! Urmarea va fi că studentul conscienţios, voind a corespunde serios şi din fundament pretensiunilor acestora, va cădè jertfă poverei ce i se impune, ear massa candidaţilor va fi condusă spre superficialitate şi uşurinţă ne mai pomenită. Împrejurarea aceasta îmi reaminţesce sistemul de esaminare dela academiile militare, la cari esaminul de dimitere se depune din minimul 33 obiecte separate: complecsul singuraticelor obiecte e eshauriat într'un libel de circa 6—10 pagini prescris într'un mod oficial. D ministru vrea sĕ crească poliistorici pe contul şi în dauna culturei speciale şi a temeiniciei; resultatul va fi: *Ex omnibus aliquid, ex toto nihil.* Maniera, ḑeasilì pe cineva la superficialitate, nu se poate rectifica, cu atât mai puţin e admisibilă aceasta faţă cu fiitoriul pedagog, faţă cu acesta o atare manieră e chiar pĕcat. D. ministru trebuea sĕ se ţină în punctul acesta de esemplul esamenului de cualificaţiune din Prusia, care se mulţămesce cu modestul cuant de cunoscinţe generale, care corespunde esamenului de maturitate, aşa încât acei candidaţi, cari au prestat la timpul sĕu esamenul de maturitate în mod escelent, sûnt eliberaţi dela depunerea esamenului fundamental.

Dacă s'ar fi mulţămit încai d. ministru a statorì dispoşiţiunile acestea de o valoare atât de problematică numai ca norme generale şi ar fi dat voie institutelor singuratice sĕ le aplice amĕsurat trebuinţelor concrete şi referinţelor locale, rĕul, cel puţin, ar fi mai mic.

D. ministru octroiază înţelepciunea sa de instrucţiune tuturor institutelor din ţeară. Fie-care institut trebue sĕ observe deosebirea în gimnasiu şi scoală reală; nici unui-a nu-'i e permis a avè un curs mai mare sau doar chiar mai mic de 8 ani, şi a declara de obligat un obiect necuprins în şema ministerială. Fie-care trebue sĕ observe macsimul oarelor pentru profesori şi scolari, fie care trebue sĕ observe strict regulamentul referitoriu la esamenul de maturitate, pe care îl va pregătì şi publica ministrul pe cale ordinară. Astfel se crează o şablonă pentru învĕţământul întreg, care va trebuì uniform observat peste tot locul. Ce se va întêmpla cu libertatea de învĕţământ şi cu desvoltarea scientifică a deosebitelor institute, pe ministrul nu-l doare capul.

Dacă domnul ministru de culte voesce sĕ întrunească în mâna sa toate momentele din instrucţiunea ţĕrei noastre, întrebăm: cum stă lucrul în scoalele, cari stau sub binecuvêntata îngrigire a statului? Arătat'a domnul ministru în scoalele conduse de Domnia Sa, că poate face ceva, ca cel puţin în ideal sĕ aibă dreptul de a pretinde sĕ fie pentru toate normativ? La rĕspunsul acestei întrebări nu mĕ voiu folosì de normele întrebuinţate de antevorbitoriul mĕu Br. Pronay — numĕrul esamenelor de maturitate — căci acestea sûnt foarte relative; după cum ia cineva serios sau în glumă esamenele de maturitate. Voiu lua o normă mai ficsă numĕrul profesorilor cualificaţi aplicaţi la scoalele de stat şi la aceasta mĕ face sĕ reflectez observările respectuoase făcute de cătră motivarea projectului şi domnul raportor. Dacă privim raportul ministerial din toamna trecută privitor la starea învĕţământului şi la clasificarea profesorilor, aflăm date, cari compromit foarte administrarea învĕţământului. Sĕ privim de esemplu gimnasiul din Tirnavia (Ungaria de nord). În acest gimnasiu la 1880 dintre 12 profesori nici unul nu era cualificat, şi cu toate acestea toţi 12 erau profesori ordinari. Gimnasiul interior din Lena n'are nici un profesor cualificat, are însĕ 6 profesori necualificaţi ordinari. În gimnasiul din Rosenberg — pe care domnul ministru 'l numesce superior, eu însĕ i-aş ḑice gimnasiu cu 4 clase, — nu este nici un profesor cualificat. În gimnasiul catolic cu 8 clase de stat din Rosenau erau numai 4. profesori cualificaţi, acuma din bunăvoinţa domnului ministru sûnt numai 3. În gimnasiul de stat inf. din Bartfeld nu este nici un profesor censurat. În gimnasiul superior din Lugoş, care încă stă sub responsabilitatea statului până acum erau 2 profesori cualificaţi şi astăḑi graţie consciinţiosităţii domnului ministru mai este unul. Aşi putè continua cu asemenea date ministeriale autentice în mod graţios până *ad infinitum.* Aceste date alcătuesc o icoană clară, aşi putè ḑice scandaloasă despre progresul învĕţământului în scoalele de sub administraţia ministrului de culte. Ar fi făcut foarte bine domnul ministru sĕ nu se scandaliseze de aschia din ochii scoalelor confesionale, ci sĕ scoată mai bine bârna din ochii scoalelor de stat. (Aşa este! adevĕrat! în giurul oratorului.) Sĕ mi creadă că dacă vrea sĕ-şi facă folositoare ambiţia ministerială, aici are mult de făcut, căci terenul este foarte vast.

Sĕ încerce domnul ministru a'şi face datorinţa şi a'şi satisface ambiţia faţă cu scoalele cari stau astăḑi sub conducerea şi responsabilitatea Domniei sale, sĕ încerce a face un plan clar pentru aceste scoale, plan, care sĕ nu fie mâne schimbat din nou, ci sĕ se esperimenteze cu anii avênd indulgenţă; şi dacă cu vremea a ridicat scoalele de stat la înălţimea chiemărei lor, sĕ vină şi sĕ pretindă ca toate institutele din patrie sĕ fie încredinţate vederilor sale pedagogice, consciinţiosităţii sale, până atuncia măture fie-care înaintea uşei sale.

Dacă aşa dară starea actuală a scoalelor de stat nu dau ministrului îndreptăţirea morală de a pretinde şi conducerea celorlalte institute: şi dacă — după cum am arĕtat — projectul de faţă nu stă la nivelul sciinţei pedagogice, cum a putut fi dl ministru fără de atâta consideraţie faţă cu scoalele confesionale? Am spus, că faţă de dreptul de stat bisericesc actual autonomia bisericească nu'şi mai poate susţinè estensiunea de până acuma, am ḑis că ea trebue mărginită, şi că trebue sĕ o facem aceasta. Voiu arăta acum şi calea legală, pe care sĕ se facă aceste schimbări,

Dacă dl ministru ar fi comunicat projectul autorităţilor bisericesci, şi le-ar fi asigurat despre respectarea autonomiei lor provocându-le, ca cu privire la scoale sĕ facă concesiunile neapĕrat trebuincioase statului, fie sigur că ar fi aflat calea cea dreaptă. Vĕ asigurez că biserica, la care aparţin eu, dacă s'ar fi adresat ministrul cătră dênsa, i-ar fi garantat autonomia, şi ar fi cerut ce este a statului,cu plăcere ar fi făcut concesiuni, că ea a recunoscut şi până acum inspecţiunea statului şi s'a silit a inainta cultura în ţeară. Şi ce concesiuni poate face această biserică, fără aşi periclita esistenţa sa? 'Mi voiu comunica vederile mele în această privinţă. (Sĕ auḑim! sĕ auḑim.)

Eu aşa cred, că cel mai nimerit punct de mânecare este autonomia protestanţilor din Ungaria cu cele două principii de *coordinatio literariae institutionis,* sub suprainspecţia statului. Sûnt gata a primì, ca statul sĕ hotărască obiectele de învĕţământ, ca sĕ ficseze odată nivelul instrucţiei în scoalele medii. Şi sûnt gata sĕ primesc şi aceea, ca statul sĕ statorească în ce mĕsură sĕ fie profesorii cualificaţi. În ambe casurile conced controla statului, pretind însĕ ca controla sĕ rĕmână controlă, sĕ nu se prefacă în amestec, sau chiar decidere volnică în cele interne ale confesiunilor. Atâta se poate concede, după părerea mea, fără de a se periclita autonomia bisericei şi cu atâta se poate îndestulì şi statul, căci ele sûnt de ajuns, ca el sĕ-şi implinească datorinţele şi drepturile, ce-i le pretinde învĕţământul în vremea de aḑi. Accentuez însĕ, că aceste concesiuni nu le pot face singuraticii, ci numai organele bisericelor constituţionale respective. Durere! Dl ministru nu s'a adresat la acestea, a ocolit calea, pe care putea ajunge la vre-o înţelegere pacînică cu cei îndreptăţiţi şi fără a asculta confesiunile a luat de *nobis sine nobis* drepturile, pre [illegible]ri le crede trebuincioase statului.

In faţa unei atari procederi, mě ved eu şi se vede fie care părtinitor al autonomiei confesionale necesitat a se pune pe basa continuităţii de drept şi a protesta contra înrîurirei unilaterale fără privire la dimensiunea ei materială, ca contra unei vătěmări formale de drept. La aceasta ne îndreptăţesce principiul necontestat al protestantismului ungar şi al legitimităţii: nu trebue conces, ca sě ni se răpească cu volnicie de *nobis sine nobis* nici cea mai mică părticică. Căci dacă se scoate o singură zală din lanţ, lanţul întreg e nimicit, şi acela care se încumete aḑi a ne răpì o parte neesenţială din autonomie, ne va răpì mâne părţile cele mai esenţiale, ear poimâne întreaga autonomie fără a ne lăsa vre-un rest din ea. Asupra acestei impregiuuări atrag atenţiunea amicului meu Albert Kovacs, care îşi uità în focul desbaterei a face deosebire între vătămarea de drept formală şi materială. Nu voiu sě comit indiscreţiune faţă cu dênsul, nu voiu sěi amintesc aici modul, cum a cugetat dênsul mai eri alaltăeri numai despre întrebarea aceasta, ci despre întreg proectul de lege, nu voiu sě-i aduc aminte nici de propunerea de conclus, pe care o am formulat noi amêndoi înainte de aceasta abia cu un an spre a motiva votul majorităţii din comisiunea de instrucţiune, în dreptat contra acestuiaşi project de lege, care de altcum era cu mult mai domol ca cel de faţă. Admit, că dênsul ar fi convins aḑi că dispoşiţiunile din projectul de faţă nu vatemă autonomia scolară confesională în mod esenţial şi că în el n'ar fi vorba de o vătămare materială de drept. Îmi permit însě al întreba, că oare împedeca-va dênsul pe ministeriu, ca după ce ne răpesce aḑi în mod volnic părţi esenţiale din autonomie şi ne nimicesce continuitatea de drept, sě nu ne răpească cu ocasiune binevenită şi astfel de drepturi, pe care însuşi va trebuì sě le ţină de esenţiale şi vitale?! Mai bine mi-ar fi plăcut, şi aceasta în interesul amicului meu, ca acesta sě se fi declarat în modul următor: în esenţie nu věd alterată autonomia scolară confesională prin projectul de faţă, căci nu-i detrage vre-un drept esenţial; fiind însě că ţěrmurirea aceasta se face fără aprobarea celor îndreptăţiţi în mod volnic, eu věd în procedura aceasta o vătěmare formală de drept contra căreia trebue sě protestez şi din care causă nu pot primì în general projectul de faţă. Declaraţiunea aceasta o am aşteptat în deosebi dela dênsul carele în cualitate de profesor de dreptul canonic protestant şi-a câştigat înaintea confesionalilor lui cu drept cuvênt autoritate mare şi care şi-a dat votul sěu cu espresă alusiune la împregiurarea aceasta. Dênsul e de vină, că protestanţii unguri seduşi (sě-mi erte espresiunea aceasta grosolană) de el nu'şi apěră autonomia contra înriuririlor volnice şi perd cu integritatea dreptului şi dreptul însuşi.

Onorată casă! După-ce dl ministru, urmând odată trăsăturei caracteristice şi despotice a timpului nostru, s'a decis a nimicì continuitatea de drept şi a face înriurire în mod volnic şi revoluţionar în autonomia confesională, s'a mulţămit el oare cu aceea ce e neapărat de lipsă pentru stat? Şi-a însuşit el oare numai astfel de drepturi, la cari poate renunţa confesiunea fără a se nimicì? Admitem că espropriaţiunea de faţă s'ar putè privì de o datorinţă faţă cu esistenţa statului şi de esercitare a unui drept necesar, o a esercitat el oare *„cum moderamine inculpatae tutelae“?!* Durere, nu, statul a mers cu mult prea departe. Nu voiu sě cercetez toate plângerile vătămarile bagatele şi înriuririle pe cari le propune projectul şi cari toate poartă timbrul şicanelor şi al birocratismului, din a căror frupte va avè sě guste în prima linie ministeriul însuşi perḑênd din vedere între atâtea lapalii interesele principale ale învěţământului — dacă se poate sě perḑi ce n'ai avut nici când. Cu atât mai vêrtos îmi ţin insě de datorinţă a vorbì despre înriuririle esenţiale. E esenţial aceea ce-şi reservă ministrul faţă cu esamenele de maturitate. Conced bucuros din parte-mi, ca statul sě statorească ţinta învěţământului şi sě supravegheze ajungerea ţintei acestei-a. Dar oare e aceea „supraveghiere“, mai e aceea esercitarea „supremei inspecţiuni“, ce pretinde projectul pentru comisariul ministerial la esamenul de maturitate?! Ministrul preşedinte care se plânge că confesiunile vor a isgonì(?) statul din institutele lor, şi D. de Berzeviczy, care şi în privinţa aceasta şi-a cântat cunoscutul cântec despre statul omnipotent, îşi dau aerul, ca şi când în adevěr ar fi vorba numai de dreptul de suprainspecţiune. D. Berzeviczy susţine deadreptul, că în „statul modern“ nu e nici o funcţiune fără responsabilitate şi care n'ar fi supusă controlei, cum ar putè fi deci supărăcios pentru confesiuni şi derogător pentru profesori dreptul de supraveghiere al statului. Adevěrat! Dar oare e numai drept de supraveghiere, dreptul ce se dă comisariului la esamenul de maturitate? Ce este oare *ultima ratio* al *„veto“* lui comisariului? Nu altceva decât dreptul“, de a scoate din ţeară astfel de institute în care nu se propagă „patriotismul“ oficial, maghiarisarea. Motivele pedagogice nu sûnt normative pentru „veto“. Institutele „corect“ patriotice n'au a se teme de el. Eată consecuenţele projectului!

Este o şi mai mare vătămare şi drept pentru confesiuni, dacă projectul le despoaie de cel mai preţios drept al lor, drept de care n'am abusat nici odată dreptul de a-şi cualifica însele professorii. Toate projectele de până acum au respectat acest drept, chiar şi projectul ministerial din care a rěsărit în mod atât de minunat projectul actual respectează acest drept. Ba ce e mai mult, în motivarea projectului ministerial se ḑice espres: „nu se poate lua dela confesiuni dreptul de a şi cresce şi censura profesorii aplicaţi în scoalele susţinute din mijloace proprii.“ „Acest drept l-au esercitat ele faptic şi până acum.“ Aceste sûnt cuvintele domnului ministru! şi el totuşi fără de a şi motiva apostasia primesce motivarea comisiei scolare, care aceste drepturi nedisputavere a le confesiunilor le socotesce între cei morţi. Sě lăsăm înse pe domnul ministru de culte la o parte, căci el n'a participat la conceperea projectului, sě vedem cum stăm cu domnul ministru president, căci el este acela fără scirea căruia nu cade nici o ţiglă de pe coperiş. Pare că acuma mi stă înaintea ochilor seara de acum 2 ani, când a venit domnul ministru president în comisia scolară şi a ḑis: capitalul projectului scoalelor medie privitoriu la cualificarea profesorilor încă nu este pus la ordinea ḑilei, nu este aici nici ministrul acestui ressont, cu toate acestea inima sa protestantă nu-l lasă sě nu-şi spună vederile cu privire la la acest capitul. Eu rischez mult. Poate că învěţaţii membrii din conmisiune 'mi vor ḑice ruginit, totuşi sûnt dator consciinţei mele sě declar că e de lipsă sě rěmână *cualificarea şi esaminarea* profesorilor în mânile confesiunilor, şi eu aflu că sûnt douě feluri de cualificări de lipsă: una care cu privire la cursul învěţământului şi la esaminare de reciprocitate, ca ei se poată fi aplicaţi şi în institutele de stat, cualificarea pur confesională, care va fi numai pentru institutele confesionale aici însě va avea putere de drept absolut, pe care o va statorì confesiunea şi guvernul va avea sě o ia simplu la cunoscinţă. Acesta era ministrul president în primăvara anului 1881; şi astăḑi? Despre cualificarea profesorilor ce e drept n'a ḑis până acumc încă nimica în special, a recomandat însě projectul în general cu multă pasiune, şi nu se pate închipuì că est în project vre-un punct cordinal, la care sě nu-şifi dat dênsul consensul. De unde că şi a schimbat *„intima consciinţă“* de odinioară? sau doară ear stăm la *„un principiu aninat de auiu“?*

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Postal) Cu datul de 14 Aprile n. s'a deschis concurs pentru staţiunea postală din Comăna inferioară, comitatul Făgăraşului, pe lângă contract şi 100 fl bani numěraţi cauţiune, cu 120 fl. salar, 410 fl. pauşal de cancelarie, 640 pauşal de transport. Petiţiunile au a se înainta la direcţiunea postelor în Sibiiu în termin de trei sěptămâni.

* (Alegerea deputaţilor la universitatea naţională săsească.) Dl comite suprem al comitatului Sibiiului în cualitatea sa de comite săsesc a dispus terminul alegerilor în toate cercurile electorale, 20 la numer, pe 5 Maiu călendariul nou. Atragem atenţiunea alegătorilor din ţinutul fundului reg. ca sě nu scape din vedere terminul de mai sus si sě nu intârḑie a usa de dreptul ce le compete.

(Michail Fusz), vicariul superintendiţial al bisericei luterane din Transilvania şi pastor în Şuramare, cunoscut şi între români încă de când a fost profesor şi corrector la gimnasiul ev. lut. din Sibiiu, a murit alaltaeri. Moartea acestui bărbat activ şi simpatic este o perdere preste tot, o perdere simţită însě pentru conaţionalii defunctului.

* În 8 Aprile a. c. a avut loc adunarea generală a bancei gen. de asiguraţiune mutuală „Transilvania. Din raportul de gestiune aflăm că resultatele operaţiunilor p. 1882 au fost mulţămitoare. In ramul focului capitalul asigurat a fost. 10,437,062 fl, şi venitul premielor 65,818 fl. 15 cr. Daune s'au regulat 127 şi institutul a avut sě plătească în contul propriu 14,836 fl. 90 cr.

În ramul asiguraţiunei pe vieaţă starea asigurărilor au fost de 3,677 poliţe cu un capital de 2,374,264, fl. 84 cr. earăşi premii s'au încassat 76,879 fl. 40 cr. Reserva de premii s'a urcat la 155,705 fl. 80 cr. Pentru casuri de moarte, zestre etc. se plătiră 35,032 fl. 64 cr.

Adunarea a dat Direcţiunei absolutorul şi decisě că escedentul, care mai rěmâne după detragerea intereselor pentru fondul de întemeiare de 6,858 fl. în sumă de 1,410 fl. 17 cr. sě se pună la reservă.

Membrii direcţiunei, care eşiră după rêndul întrodus şi a. dnii W. Bruchner I. Hannia şi G. Kapp fură realeşi, asemenea consiliul de supraveghere, care e compus din dnii Dr. I. Nemes, Ios. Schuster şi G. Mike.

În fine se sorţiră 10 obligaţiuni a le fondului de întemeiare, destinate spre replătire în August a. c. şi a. Nr. 41, 114, 343, 393, 466, 779, 867, 1260, 1719, 1772.

* (Necrolog.) Marţi seara în 29 Martie (10 Aprilie) a. c. după un morb (lungoare) lung şi după împărtăşirea cu ss. taine a repausat în domnul bunul şi zelosul preot *Ioan Cupşa,* paroch gr. or. în Costeni (protopresbiteratul Solnocului) în anul 28 al etăţii, 5 al păstoriei şi 4 al věduviei sale. Perderea lui adênc simţită o deplâng: maica sa Nastasie Cupşa, preoteasă věduvă; soacra sa Elena Ciocaş, preoteasă věduvă; fratele sěu şi sora sa Pavel şi Raveca, ambii minoreni; protopresbiterul gr. or. Samuil Cupşa şi soţia acestuia Paraschiva, ca unchi ierodiaconul gr. or. Teodor Herman şi soţia acestuia Raveca, apoi Victor, Florica, Ioan şi Augustin Cupşa ca nepoţi; administratorul protopresbiteral gr. or. Ioan Şovrea, candidatul la preoţie Teodor Şovrea presbiterii Ioan Şovrea şi Gavriil Stef, ca cumnaţi; presbiterii Ioan Herman şi Ioan Perhaiţă, ca veri şi mulţi alţi, consângeni afini pretini şi cunoscuţi.

Rěmăşiţele pămêntesci ale defunctului în urma serviţiului religios de 10 preoţi, s'au pus spre odichnă eternă în cimiteriul comunei Costeni în 1/13 Aprilie. În ḑiua aceasta întreg poporul, încredinţat păstorirei sale, încungiură sicriul ce cuprindea în sine scumpele oseminte, spre a dovedì iubirea, la care repausatul a fost părtaş în viaţă, spre a amesteca lacrămile sale cu ale rudeniilor şi spre a da ultima stimă neuitatului sěu păstoriu sufletesc, pe care-l răpì moartea atât de curênd din mijlocul seu. Fiei-ţerina uşoară şi memoria binecuvêntată!

(Un recunoscětoriu.)

* (Paseri stricătoare), până acum ne mai cunoscute(?) în comuna Gioagiul de sus, au cules în earna trecută mugurii dela perseci verateci, vişini, pruni albi şi pruni graşi, aşa încât pe sub respectivii pomi era înegrită zăpada de muguri aboraţi. Paserile, după cum spun locuitorii mai sus menţionatei comune, sûnt ceva mai mari, ca vrăbiile şi de coloare roşie.

* (Bal a cărui resultate le publicăm mai târḑiu). În Dej, ca în toţi anii aşa şi în anul acesta, s'a arangiat un bal poporal în folosul edificândei biserici. Acesta au şi avut loc în 20 Faur anul curent, în localitatea [cismăriei şi dintre toate balurile de până aci au fost cel mai cercetat, prin urmare şi resultatul bănesc a fost cel mai favorabil. O plăcere deosebită au causat creştinilor nostri participători la acest bal presenţa alor patru inteligenţi români din Deej şi anume: a Dlor Ioan Velle protopopul gr. cat., Ioan Cipu concepist financiar, Gavriil Manu jun. şi Ioan Pop oficianţi. Poporul nostru s'au bucurat věḑênd, că se află între inteligenţii români din Deej unii, cari nu se ruşinează a lua parte la întrunirile şi petrecerile lui. Înainte în seara balului şi după bal au incurs preste tot 130 fl. 96 cr. din cari subtragêndu-se spesele de 43 fl şi 23 cr. au rěmas venit curat 87 fl. 73 cr., cari s'au transpus Epitropiei parochiali, ca sě-i dea spre fructificare.

Oferte marinimoace au incurs dela următorii domni afară de Deej şi anume: Ilustritatea Sa Ioan Meţian Episcopul Aradului 16 fl., Spect. Domn Parteniu Cosma adv. în Sibiiu 3 fl., Gavriil Lador paroch în Chinesehi 2 fl. Ivan Buzura proprietariu în Mogogea 1 fl., Vasiliu Andreiu paroch în Gostilă 1 fl., Gavriil Buzura paroch în Gâlgău 50 cr., Georgiu Cupşa paroch în Mogogea 50 cr., Teodor Cotuţu paroch în Diug 50 cr., Gavriil Slam notariu cercual în Mogogea 60 cr., ear din Deej dela următorii Domni români şi neromâni: Gavriil Mann adv. 1 fl,, Ioan Podoabă 20 cr., Petru Ancă 50 cr., D-na Victoria Cheresteşu 50 cr., Alesiu Bogdan 40 cr., Zajos Kálmán 20 cr., Kiş Iános 50 cr., Nitt Ferenz 50 cr., Papp Jenő 50 cr., Tüzese Karácsoni 50 cr.. Fraţii Bocsanczki 50 cr., Léner Iános 50 cr., Vas. Sándor 50 cr., Incze Kálmán 50 cr., Szabo Lajos 50 cr., Keul Iosef 1 fl., Magyari Ianos 1 fl., Vo. Gergel 1 fl. Fratii Goroc 50 cr., apoi Domnii Thoemer Samuel, un anonim, Menyhard István, Seheirich Iános, Bárány Lucati, Gürtel, Hirsch Lipot, Ilosvay Lajos şi Mezei Lajos câte 40 cr., Fenyö Lajos 60 cr., Lisch György şi Blumenfeld N. câte 22 cr., au solvit peste preţul de întrare. Ioan Vellc protă gr. cat 50 cr., Ioan Cip 50 cr., şi Constantin Bodea 1 fl. 10 cr., marinimoşilor contribuitori şi participanţilor la balul nostru li se esprimă în numele poporului gr. or din Deej cea mai cordială mulţămită asigurândui că ofertele D-lor vor fi folosite în ccopul prefipt.

* (Banca Franciei.) Banca Franciei a fost întemeiată acum opt-ḑeci şi trei de ani.

Opt ḑeci şi trei de ani şi şepte sĕptĕmâni, căci la 20 Februarie 1800 creaţiunea sa a fost de cretată.

Trei luni după formarea guvernului din 18 brumar (9 Noemvre 1799) câţi-va bancheri se într'uniră, încuragiaţi de primul consul şi susţinuţi de d. Crétet, consiliar de stat foarte înfluinţător, care fu mai târḑiu guvernator al Băncei şi ministru de interne.

Această asociaţiune decise crearea unei bănci asemenea acelei a Angliei şi constituì capitalul ei cu 30 milioane de franci, împărţiţi în 30,000 acţiuni de câte 1,000 franci fie-care.

Guvernul consular încredinţă îndată acestui stabiliment, care luà numirea de Banca Franciei, comptul sĕu curent şi cumperă 5000 din acţiunile sale cu garanţia casierilor generali.

Societatea fundatorilor şi acţionarilor este curioasă de cunoscut:

Mai întâiu Bonaparte, întâiul consul, care trebuì sĕ se împrumute pentru a îndeplinì angagiamêntul, Lucian, Iosef, Ludovic Bonaparte fraţii sĕi, ministrii, câţiva funcţionari mai mult sau mai puţin cunoscuţi şi somităţile financiare, printre care vedem figurând: Fould, părintele lui Achil Fould, fost ministru de finance şi ministru de stat sub cel din urmă imperiu; Fulchiron, om politic, primar şi deputat al Lyonului sub guvernul din Iuliu; Mallet, fost şef al marei case de bancă cu acest nume, Perrée, Claude Périer, tatăl lui Casimir Périer, celebrul ministru sub Ludovic Filip, bunul lui Casimir Périer, ministru de interne sub d. Thiers şi străbunul dlui Casimir Périer, care a fost reales în departamentul din Aube, Perregana, senator sub primul imperiu.

Dela originea sa, Banca Franciei fu administrată de cinci-spre-ḑece reginţi şi trei censori numiţi de cei două sute acţionari mai înfluinţători.

Nu vom vorbì de diferitele fase, prin care a trecut acest stabiliment financiar, unic în lume. Dar ţinem sĕ menţionăm un fapt episodic foarte interesant, acela, care e privitor la o suspensiune de plăţi şi de operaţiuni ale Băncei de Francia.

Acest fapt este istoric, Banca de Francia în cursul strălucitei sale cariere, a suspendat odată plăţile sale.

Sciţi la ce epocă? În 1814. Când cu intrarea armatelor aliate în Paris, d. Laffitte, financiarul [illegible] de cunoscut, făcu sĕ se astupe porţile pivniţelor, care conţineau reserva metalică.

Emisiunea biletelor fu anulată; planşele, presele clişeurile fură stricate, pentru ca inamicul sĕ nu poată fabrica nici o valoare sub numele Bâncei de Francia şi ori-ce operaţiune financiară fu amânată.

Loterie.

Mercurea 18 Aprile n. 1883.

Sibiiu: **2 45 81 87 40**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 17 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.95	89 95
Renta ung. de hârtie	88.—	87.85
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137 35	137.55
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.65	119.60
Galbin	5.64	5.63
Napoleon	9.49	9.48
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 40. [399] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de Contabil, cu două oare ficse pe ḑi, la Biserica română ort. rĕs. dela sf. Nicolae din Braşov, se escrie concurs cu termin pănă la ultima lui Aprile st. v.

Despre sistemul şi modalitatea, după care este a se purta Contabilitatea, cu care este împreunat un salariu de 360 fl. v. a. pe an, se poate lua informaţiune detaiată dela Epitropia parochială.

Braşov, 27 Martie 1883 st. v.

Comitetul parochial al Bisericei române ort. rĕsărit. dela sf. Nicolae.

Nr. 91 [403] 1—3

EDICT.

Georgiu Chialda de religiunea gr. orientală din Avrig Comitatul Sibiiului părăsindu-şi cu necredinţă pre legiuita sa soţie Elena Chialdă născută Ranga tot din Avrig, fără de a se şcì locul ubicaţiunei lui, cu concesiunea Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie 1883 şi citează ca în termin de un an şi o ḑi dela publicarea acestui edict, sĕ se înfăţoşeze la scaunul protopresbiteral al Avrigului ca formatrimonial de I. a instanţă căci la din contră se va decide, procesul ridicat în contrăì şi fără de el.

Avrig, 28 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. oriental al tractului Avrigului, ca for matrimonial de I. a instanţă.

Nr. 87 [404] 1—3

EDICT.

Nicolae Hânsa de religiunea gr. orientală din Sĕlişte comitatul Sibiiului, carele de trei ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Maria Petru Dordea Nicoleasă din Vale, de present domiciliată în Sĕlişte, fără a sĕ şcì ubicaţiunea lui, se citează prin acesta, ca în termin de şese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră, şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contra-i de către soţia lui.

Sibiiu, 18 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei, ca formatrimonial de I. a instanţă.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 2

Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Banca generală de asigurare mutuală „Transilvania“ în Sibiiu.

Comptul încheiat al şecţiunei I-o pro 1882.

Venituri.	fl. cr.
Fondul de premii din anul 1881	3,812.35
Premii după detragerea stornilor	65,818.15
Tacse „ „ „	5,491.66
Reservă pentru daune ex 1881	202.80
Venituri diverse	99.93
	75,424.89

Eşiri.		fl. cr.
Premii pentru reasigurare		27,918.30
Salare, spese, timbre, tipărituri, spese de călatoriă, dare etc		19,035.57
Amortisare de mobilii	fl. 155.98 cr.	
Amortisare din spesele de întemeiare	fl. 1,030.46 cr.	
Amortisare din pretensiuni dubioase	fl. 200.78 cr.	1,387.22
Interese după obligaţiunile fondului de îmtemeiare		3.429.—
Reservă de premii		6,213.07
Daune plătite detrăgênd partea reasigurată		14,836.90
Provisiuni		1,717 20
Reservă pentru daune pendente		325.16
Profit pro 1882		562.47
		75,424.89

Comptul încheiat al secţiunei II-o pro 1882.

Venituri.	fl. cr.
Fondul de premii din anul 1881	137,013.36
Transportul premielor	7,400.86
Premii după detragerea stornilor	76,879.40
Tacse după detragerea stornilor	2,522.55
Casuri de moarte insinuate ex 1881	2,650.—
Tacse de administrare dela tontine, arvune precludate etc.	1,413.36
Interese şi venite dela casa propriă etc.	7,434.94
	235,314.47

Eşiri.		fl. cr.
Sume asigurate plătite	fl. 29,577.04 cr.	
Reservă pentru casuri de moarte insinuate	„ 4,920.— „	
Sume pentru zestre asigurate plătite	„ 300.— „	
Plătiri pentru tontine contra asigurate	„ 235.— „	35,032.04
Premii de reasigurare		1,974.84
Provisiuni de acuisiţiune	fl. 424.97 cr.	
Amortisare din provisiunea capitalisată	„ 3,990.75 „	4,415.72
Provisiuni de încasare		2,389.02
Salare, spese, timbre, tipărituri, dare, spese de călătorie etc.		22,457.82
Poliţe rescumpĕrate		5,442.19
Premii rebonificate		246.42
Amortisare de mobilii	fl. 155.99 cr.	
Amortisare din spesele de întemeiare	„ 1,030.46 „	
Amortisare de pretensiuni dubioase	„ 100.39 „	1,286.84
Perderea la cursul efectelor		236.50
Onorare medicale		1,850.58
Interese după obligaţiunile fondului de întemeiare		3,429.—
Fondul de premii pro 1883	fl. 148,254.78 cr.	
Transport de premii pro 1883	„ 7,451.02 „	155,705.80
Profit pro 1882		847.70
		235,314.47

Bilanţ în 31 Decembre 1882.

Active.				fl. cr.
Obligaţiunile needate				170,800.—
fl. 28,800 rentă în bancnote	à fl. 96.35	fl. 21,988.80		
„ 20,800 prior. ale I drnm de f. trans.	à „ 9 ,75	„ 18,876.—		
„ 5,000 acţii ale drumului de f. trans.	à „ 157.25	„ 3,931.25		
„ 7,650 obligaţii rurale transilvane	à „ 97.75	„ 7,477.88		
„ 6,900 losuri pentru regul. Dunării	á „ 115.75	„ 7,986.75		
„ 3,000 acţii ale drum. de f. nordic	à „ 269.—	„ 8,070.—		
„ 6,000 inscrise dela instit. fonciar din Sibiiu I emisiune	à „ 103.—	„ 6,180.—		
„ 500 inscrise dela instit. fonciar din Sibiiu III emísiune	à „ 101.—	„ 505.—		
„ 3,000 losuri de stai 1860 1/1	à „ 129.75	„ 3,892.50		
„ 1,000 losuri de stat 1860 1/5	à „ 134.25	„ 1,476.75		
„ 900 priorităţi ale drum. de fer Lemberg-Cernăuţi I emis.	à „ 92.25	„ 830.25		
„ 700 rentă în argint	à „ 77.40	„ 541.80		
„ 300 losuri de stat 1864 1/5	à „ 167.24	„ 502.75		
„ 400 losuri pentru regular. Tissei	à „ 108.80	„ 435.20		
„ 200 obligaţ. rustic. galiţiane	à „ 101.—	„ 202.—		
„ 100 losuri de stat reg. mag.	à „ 113.75	„ 113.75	83,009.68	
Portfoiu de cambii				3,049.63
Imprumuturi pe effecte				8,665.95
Imprumuturi pe poliţe				39,476.99
Imprumuturi pe poliţe de tontine				3,705.—
Pretensiuni la agenturi				46,405.69
Anticipaţiuni la inspecturi etc.				4,714.84
Debitori diversi				41,245.74
Mobilii, table firmale şi tăbliţe				10,786.47
Spesele de întemeiare				18,548.28
Provisiuni capitalisate				55,870.57
Realitatea în strada Cisnădiei Nr. 5				42,000.—
Cassa				1,788.99
				530,067.83

Passive.		fl. cr.
Fondul de întemeiare	fl. 300,000.—	
subtragêndu-se amortisarea	„ 4,700.—	295,300.—
Fondul de premii secţ. I.		6,213.07
„ „ „ „ II.	fl. 148,254.78	
Transportul premielor secţiunea II.	„ 7,451.02	155,705.80
Reservă pentru casuri de moarte insinuate		4,920.- -
Reservă peutru daune de incendiu insinuate		325.16
Fondul de reservă pentru tontine		46,995.73
Interese neridicate		2,175.64
Ipotecă pe realitatea în strada Cisnădiei Nr. 5.		11,000.—
Fonduri de profit reservate ex 1880 şi 1881		2,270.54
Fondul de garanţă secţiunea I.		1,045.—
„ „ „ „ II.		2,705.88
Profit sect. I. pro 1882		562.47
Profit sect. II. pro 1882		847.—
		530,067.83

Sibiiu în 31 Decembre 1882.

Wilhelm Bruckner m. p.

Dr. **A. Brote** m. p.

Conturile de sus şi bilanţul sau aflat în consonanţă cu registrele respective.

Sibiiu, în 30 Martie 1883.

[405] 1—1

Comitetul de revisiune:

Josif Schuster m. p.,
consiliar de fin. în pensiune.

Georg Mike m. p.,
director la direcţiunea fin.

Dr. *Ioan Nemes* m. p.,
advocat.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 41. Sibiiu, Sâmbătă 9/21 Aprile 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ouĕ roşii*)

(a.) Ne aflăm în ajunul ḑilelor de bucurià ale creştinismului oriental. Părinţii procură ouĕ şi rumenele pentru de a pregătì bucuria copiilor sĕi la marea sĕrbătoare creştinească. Aşa fac şi „părinţii patriei“. Cei cinci domni deputaţi români din dieta dela Budapesta ne spun într'un „Apel“, sĕ fim blânḑi şi buni, sĕ nu facem *larmă*, căci domnul ministru *Augustin Trefort* li-a promis că ne va da, ouĕ roşii şi bomboane. Va îngrigì, ca după ce a stat literă moartă 15 ani § 18 din legea din 1868 (de § 17 se feresce) sĕ se esecute de aici înainte, în ce privesce cultivarea intelectuală a naţionalităţilor în limba lor maternă, astfel ca în ţinuturi, unde locuesc românii în massă mai mare, sĕ se înfiinţeze la scoalele medii şi catedre pentru limba românească.

Sciam cu toţii, că acei cinci părinţi ai patriei „cu buze române“ sûnt aderenţi fideli ai ministeriului Tisza-Trefort, şi nu ne a surprins de loc fapta, că dênşii au primit şi au votat projectul de lege pentru scoalele medie. Ne-a surprins însĕ apelul şi scirea din „apel“ că dl ministru Augustin Trefort ne promite şi nouĕ ceva de pasci, dacă nu vom mai face *larmă* „în adunări tumultuoase“.

Cu un feliu de triumf ne vestesc aceasta acei cinci părinţi ai patriei în „apelul“ lor; ne îndeamnă sĕ fim buni, sĕ ascultăm de ei, pentru că ei *şi de astă-dată!!* ni-au procurat ouĕ roşii.

Frumoasă dovadă de iubire părintească! Aceasta nu sufere îndoială; greutatea e numai că domnii deputaţi cu „apelul“ cer cam mult dela noi.

Ei cer, ca nici sĕ nu ne văetăm, vĕḑênd că se pregătesce sigura nimicire a esistenţei noastre naţionale; cer, ca sĕ resignăm noi înşine la aceasta şi sĕ sărutăm mâna, care ne sugrumă.

Faţă cu atare pretensiune credem, că va fi bine, ca înainte de a intra şi noi în têrg, sĕ cercăm de ce calitate şi de ce valoare sûnt ouĕle roşii promise de domnul ministru? Aceasta se pare cu atâta mai de lipsă, fiindcă chiar acum cu ocasiunea desbaterei în dietă a projectului de lege pentru scoalele medii s'a aflat guri rele, ca acea a deputatului Adolf Zay —, care afirmă că dl ministru Augustin Trefort cam uită de promisiunile şi asigurările sale, mai ales de acele, ce le dă prin coridor şi prin cluburi; şi face ca nănaşul cu purcelul promis finului.

Din lada de făgădueli îndesată cu genunchii sĕ scoatem de astădată numai douĕ, cari în fundament sûnt de o natură cu cea de mai sus şi se deosebesc numai prin deosebita lor solemnitate şi oficialitate, cu care au fost făcute.

La anul 1873, Februarie 22, domnul ministru Augustin Trefort a emis un circulariu, care cuprindea un fel de programă a ministeriului reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, în care domnia sa ḑice următoarele:

Sûnt convins că pedeca principală în desvoltarea invĕţământului public, mai ales a învĕţământului popular, atât de momentos pentru mărirea şi fericirea patriei şi pentru prosperarea binelui comun, zace în acea presupunere basată pe o neînţelegere (félreértés), că ministrul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică ar voì sĕ cucerească (elhoditani) dela biserici scoale confesionale, ce aceste le susţin, şi ale străforma în scoale comunale şi că prin aceasta ar avè de cuget, mai ântâiu a restrînge activitatea şi influenţa desvoltată de mult pe acest teren a confesiunilor, apoi a o paralisa cu totul. Drept aceea dênsul declară că voinţa ministeriului reg ung. nici odată nu a fost, şi intenţiunea dênsului nu e nici de cum a străforma caracterul confesional al acelor scoale, ce le susţin confesiunile sau le vor înfiinţa în viitoriu.

Pentru aceasta, doresce şi cere, ca această nedumerire a confesiunilor sĕ înceteze pentru totdeauna, ca delăturându-se pedeca aceasta nejustificată cestiunea învĕţământului sĕ se desvolte pe cale naturală pacînică. Din contră încă şi acolo, unde confesiunile în urma de neajunsuri materiale nu sûnt în stare a susţinè scoale corespunḑĕtoare, guvernul va lucra în conţelegere cu bisericile şi le va întinde ajutoriu material acestora spre a-şi aduce scoalele în stare bună.

Această programă a statorit'o dl ministru Augustin Trefort, după ce a ajuns a doua oară în fotoliul ministerial.

Nu a trecut bine anul dela aceasta promisiune solemnă şi tot acel domn ministru cu o singură trăsură de condeiu a prefăcut în scoale comunale 50 de scoale greco-rientale române bine întocmite şi dotate tocmai din acel ţinut, unde locuesc alegĕtorii domnilor deputaţi cu apelul din fostul confiniu militar român banatic.

Scoalele acestea se înfiinţaseră în urma ordinului reginei Maria Theresia ddt. 22 Iulie 1766, în care s'a dispus: „*Jedes Kirchdorfj ist mit Schule und Lehrer zu versehen* (fie-care *comună bisericească* sĕ se provadă cu scoală şi învĕţătoriu) — din banii adunaţi „*mit dem Klingelbeutel*“ (cu discul) prin bisericile gr. or. din crunta sudoare a bieţilor grăniţeri români, şi au esistat ca scoale confesionale („*griechisch nicht unirte national Schulen*“) preste un secul (1766—1874).

Foarte interesantă şi instructivă e procederea domnului ministru în cestiunea acestor scoale. Mai ântâiu a ordinat oficiilor pretoriale, ca pretutindeni, unde edificiile şi alte immobile sûnt întabulate pe numele scoalei gr. or., acele sĕ se transcrie pe numele comunei politice, de oare ce în acele comune nu se află alţi locuitori decât români gr. or. şi astfel comuna bisericească e identică cu comuna politică. Făcută odată aceasta, dl ministru a declarat, că de oare ce la înfiinţarea şi susţinerea acelor scoale au contribuit toţi locuitorii din comună, ele nu pot fi alta decât scoale comunale. (Ordinaţiunea ddt 27 Maiu 1874 Nr. 3763).

Ei bine! Aceasta nu e cucerire? Nu a fost stratagemă a amăgì pe cei atacaţi cu promisiuni, a-i desarma şi apoi a-i nimicì?

La anul 1879, când curgea desbaterea în dieta din Budapesta asupra legei pentru întroducerea limbei maghiare în scoalele poporale nemaghiare dl ministru Augustin Trefort a declarat în şedinţa casei deputaţilor dela 1 Maiu: „*Nu ne-a plesnit nici când prin minte, nici chiar acum, ca sĕ închidem scoalele cu limba de propunere nemaghiară sau şi numai sĕ le octroăm limba maghiară ca limbă de propunere*“.

Ear în şedinţa dela 13 Maiu a ḑis: „*Din tecstul projectului s'a putut convinge ori cine, că nu e vorba de a întroduce în scoalele poporale nemaghiare limba maghiară ca limbă de propunere, ci numai ca object obligat.*“

Faţă cu aceste a ordinat dl ministru Trefort în instrucţiunea sa ddto 29 Iunie 1879 Nr. 17284 inspectorilor regii de scoale, ca ocasiunea esamenelor de cualificaţiune învĕţătoresci sĕ nu aproabe pe acei candidaţi, cari nu vor scì **propune unguresce** (§ 18); ear în raportul sĕu despre starea învĕţământului din anul 1882 tot acel domn ministru ḑice:

„*În acele comitate, în cari în proporţiune cu limba maternă a poporului, limba română . . . . e presentată prin percente mai mari, se va esecuta articolul de lege XVIII din 1879 în acel mod, că în scoalele nemaghiare se va întroduce ca a doua limbă de propunere limba maghiară.*“

---

*) Mânecând dela: *Bis repetita valent* şi *Repetitio est mater studiorum*, dăm loc şi articlului de faţă, cu atât mai vêrtos, cu cât cuprinde şi unele date, de care în articulul nostru „Apelul“, nu s'au făcut amintire. Red.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 33).

— Ei bine, dar istoriseşte franţuzesce ḑise dl Goefle, nefiind nici el mai puţin poliglot decât Cristiano; eu iubesc Italia, dară ador Francia! Ea este aliata noastră, fi va spre folos sau nu; Francia este în deosebi antitesa spiritului rusesc, pe care eu îl despreţuesc.

— Sĕ trăiască Dumneḑeu! Şi eu sûnt anti-muscal, de când mĕ aflu în Svedia, şi mai cu samă de a seară; acuma însĕ, am sĕ te rog, domnule doctor, sĕ nu mĕ ieai drept pedant: dacă am îndrăznit a demonstra micele mele cunoscinţe faţă cu un profesor dela facultatea de Lund, eu n'am făcut aceasta dintr'alt punct de vedere, ci numai ca sĕ nu mĕ ţii doară, observând maniera mea de a tăia şunca de un ex-frontin din familie bună, care a căḑut în disgraţie, şi care umblă acuma cu şarlatanerii.

— A! Dta ai ghicit că mie-mi umblă ideea aceasta prin cap?

Ei bine, eu mărturisesc şi sûnt convins că Dta n'ai fost totdeauna lacheu, dacă ai avut vr'un post în familii bune.

— O! Doamne, ḑise Cristiano, lacheu sau profesor tot cam una este, cu un grad mai mult sau mai puţin, în spiritul multor oameni.

— Ba nu, în Svedia nu, amice la naiba! nu, nu este aşa.

— Sciu domnule ţeara Dvoastră se îndeletnicesce de studii serioase, şi nicăiri nu sûnt cunoscinţele omeneşti mai nobil încuragiate în desvoltarea lor decât aici: airea se îmtêmplă adese. . .

Aici fu Cristiano întrerupt de întrarea lui Ulfilas. Acesta aducea dejunul, vĕḑênd masa servită se oprì uimit pe loc.

— Veḑi tu, hăbăucule! îi strigă vesel dl Goefle, ghîcind motivul surprinderei sale: ce noroc am eu cu coboldul meu, el m'a servit în locul tĕu, fiindcă tu m'ai părăsit complet de douĕ-spreḑece oare.

Ulf încercà a se justifica: însĕ el căutase în seara precedentă astfel de mângăieri în butelie, încât îi era capul greu şi nu'si putu da bine sama de motivele, ce le avuse a'şi părăsì oaspele.

La apropiarea ḑilei, Ulf se simţea de obiceiu liniscit şi când rĕsărea tardivul soare de earnă, el avea cinci oare înaintea sa, pentru a nu mai fi nici mai poltron, nici mai stêngaciu decât ori şi care altul. El simţea încă bine libaţiunile sale prea numĕroase, în creerii sĕi cei obosiţi; însĕ, dacă el îşi împlinea funcţiunile sale casnice cu regularitatea unei maşini starea aceasta n'avea nimic necuviincios pentru ceialalţi şi nimic supĕrător pentru sine însuşi.

El bolborosì în dialectul dalecarlian vr'o câteva cuvinte de surprindere flegmatică, vĕḑênd mâncările pe măsă şi un necunoscut pe lângă doctor.

— Ulf, îi ḑise acesta, tu ai sĕ servesci pe dl acesta, ca şi pe mine însumi; d-lui este un amic al meu, cu care bucuros împărţesc apartamentul.

— Bine domnule, rĕspunse Ulf; nu ḑic contrarul, dară calul..,

— Cal tu însuţi! esclamà Cristiano, care scia deja vr'o câteva cuvinte dalecarliane, simţindu-se ameninţat de o descoperire grozavă.

— Da, domnule, cal eu însumi, replicà Ulf cu resignaţie; dară sania...

— Cum, sania? ḑise doctorul; ai curăţit-o? ai ţesălat calul?

Sunând cuvêntul cal încă odată la urechia lui Cristiano, el se întoarse către Ulf şi îl privì pe furiş aşa de groasnic, încât bietul têmpit îşi perdù capul şi bolborosì rĕspunḑênd:

Din aceste se arată de ajuns, că ouĕle roșii, ce ni le promit și de astă-dată domnii deputați cu „apelul“, nu sûnt de prima calitate. Cele de mai sus venite dela același bun domn ministru spărgêndu-se s'a arătat de nefolosibile.

Nu credem, că se va afla vre-un suflet român, care după atari desamăgiri sĕ mai creadă în promisiunile date de pe fotoliul ministerial; și ori cât ne vor asigura domnii cu „apelul“ despre bunăvoința domnului ministru, faptele domniei sale ne arată că atunci când ne e pretin mai bun, tocmai atunci are ceva în traistă.

Una nu putem pricepe; și aceasta e naivitatea domnilor cu „apelul“. Se poate oare, ca acei domni sĕ creadă serios că promisiuni ministeriale mai pot avè ceva efect la noi?

Nu vĕ cunoasceți poporul domnilor „părinți ai patriei“! Nu cunoasceți scoala, ce a percurs acela în era dualismului, ceea ce arătați prin aceea, că credeți, că veți têrguì dela el diamanturi pe când ve oferă dărăbuțe de sticlă văpsite.

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Aprilie.

Casa deputaților Ungariei a fost locul, unde s'au petrecnt lucruri scandaloase și vătĕmătoare de vază unei corporațiuni așa de înalte, cum este cea a representanților. Un deputat Fűzessery, fost major de honvedi și acum advocat, a interpelat Luni în ședință publică pe ministrul president (care era la Viena), dacă are cunoscință că poliția din Graz a trimis (la Budapesta) pe la mijlocul lui Februarie un comisar, Glavocinic cu numele, spre a erua o bandă de hoți, care se dice că s'ar fi așeḑat acolo, și că în lista presentată de comisarul acesta s'a aflat și numele unui deputat unguresc!

Nu numai cercurile parlamentare, dar și diaristica dincoace și dincolo de Laita au fost alarmate foarte de interpelațiunea aceasta. Cluburile dietale s'au într'unit numai decât și după o frĕmêntare de douĕ ḑile în cluburi și în casa deputaților, cu ședințe publice și confidențiale, se descopere că interpelantul a fost sedus de Verhovay etc. și de aceea s'a și rugat de iertare.

Incidentul s'a închis, dară urmările încă nu se vor termina cu una cu douĕ.

Dincolo de Laita, în Viena, deputatul senatului imperial, cavalerul Schőnerer, nu încetă de a nelinisci poliția. Un comers de studenți cu Schőnerer în frunte a trebuit disolvat de poliție. Schőnerer representă idea germanismului antisemitic în Cislaitania.

Din Rusia au sĕ iasă, în trei luni de ḑile, toți jidovii austro-ungurescì domiciliați acolo.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

(**Adolf Zay** continuând.) Onorată casă! S'au mai ridicat aici voci, cari deneagă confesiunilor din principiu dreptul de a distribuì cualificațiune profesorală declarând dreptul acesta de un monopol al statului. Față cu acei domni mi-a'și permite întrebarea: pentru ce nu concede statul confesiunilor a duce în deplinire esamenul profesoral, cualificațiunea profesorală normată de altcum de el însuși?! Și în deosebi: întru cât se jignesc oare drepturile statului și recerințele scientifice, dacă funcționează și mai departe un sistem de pregătire și de esaminare profesorală, care corespunde spiritului timpului, precum e al confesiunei transilvano-augsburgice amintite de mine mai sus, pe lângă observarea principiilor statorite de stat și a supraveghererei statului? Pregătirea din scoalele medii nu e un șablon mechanic, care s'ar putè statorì în mod uniform din partea statului, precum se statoresce o sortă de tipariu pentru cancelarii. D. deputat Grünwald a greșit declarând pregătirea din scoalele medii de o „respândire de cunoscințe profane;“ ea are de scop formarea de caractere și desvoltarea individualităților. De aceea aflu cu cale, ca confesiunile sĕ ofere candidaților sĕi prin îndeplinirea și manuarea independentă a sistemului de pregătire a profesorilor o pregătire proprie, așa precum s'a desvoltat ea în decurs de secoli, ca caracter cultural al singuraticelor confesiuni sau naționalități, ca individualitate culturală. Aceasta ar avè din punct de vedere al culturei și al pregătirei omenesci mai bun succes ca copiarea neînțeleasă și silită a șablonului prescris de stat. — Punem casul, că cualificarea profesorilor ar trebuì sĕ se detragă confesiunilor pe viitoriu, oare nu calcă projectul în picioare toate noțiunile fundamentale de drept și de economitate detrăgênd profesorilor, cari n'au servit încă 5 ani la vre-un institut, cualificațiunea dovedită pe calea sa înaintea autorităților eclesiastice și confiscându-le diploma de profesor, care după actualul drept eclesiastic are deplină valoare? D. Ministru clătină din cap, ca când nu i-ar fi plesnit nici prin minte o atare vătămare do drept. Ei bine; acela, care cunoasce tecstul projectului și a auḑit declararea espresă a domnului representante al ministrului de instrucțiune în comisiunea pentru instrucțiune, a domnului Carol Szasz, că adecă și candidații deja esaminați din partea confesiunilor sĕ fie îndatorați a depune esamenul de cualificațiune, de cumva nu vor fi sĕvêrșit 5 ani la vre-un institut, acela, ḑic, va scì apreția și intențiunile acestui project.

D. ministru, findcă recunoasce însuși a fi mers prea departe cu pretensiunile sale, ar trebuì sĕ aibă curagiul a o declara aceasta încă în desbaterea generală, și ar trebuì sĕ'și țină de o datorință a consciinței sale, a propune însuși în desbaterea specială o formulare, care sĕ eschidă posibilitatea, de a se putè comenta §. respectiv așa, precum l'a comentat dl comisariu ministerial în comisiune.

Din punct de vedere confesional mai am încă un singur gravamen esențial. Sper, că onorata casă mĕ va asculta și mai departe cu aceea binevoitoare atențiune, cu care m'a onorat până acum. Voiu sĕ reflectez la paragrafii, cari vorbesc despre confiscarea de cărți, despre scăderi morale și despre direcțiuni ostile în institutele confesionale. După părerea mea e vătămătoare chiar și împregiurarea, că projectul vorbesce aici numai de institute confesionale, ca și când numai în acestea ar putè obvenì casuri de acestea regretabile și nu și în institutele de stat sau în cele de sub conducerea statului. Vĕ rog, sĕ vĕ închipuiți că tinera reacțiune, pe care o am vĕḑut în ḑilele acestea isbucnind în casa aceasta, că tinerii apostoli ai sciinței despre singura mântuitoarea omnipotență a statului, ar ajunge în statul acesta în fapt odată la influență normativă și ar devenì și în cele ale invĕțămêntului dătători de ton, oare n'ar fi atunci posibilă, ba verosimilă chiar introducerea de cărți anticonstituționale în institutele de stat? D. deputat Albert Berzeviczy s. e. a susținut numai adi teoria reacționară anticonstituțională, că toți aceia cari, nu primesc oare-care project — firește dacă sûnt sasi, — sûnt a se presenta ca inimicii statului. Dacă am ajuns așa departe, încât neprimirea unui project de lege sĕ se declare din partea domnișorilor din partida guvernamentală de un atentat în contra statului, și dacă într'atâta a decăḑut consciința constituțională, încât atari principii sĕ se poată enuncia aici fără reprobare unanimă, nu sûntem oare în drept a presupune, că acuși ne vom pomenì cu astfel de teorii anticonstituționale, ilegale și astfel ostile vârîndu-se prin cărțile de scoală și apoi prin salele de învĕțămênt? Dacă e consult și necesar a vorbì într'o lege pentru instrucțiune despre delăturarea de scăderi morale și de direcțiuni ostile, apoi mĕ rog sĕ nu se impute acestea numai singur institutelor confesionale, ci sĕ se ia privire la toate institutele. Sĕ esaminăm numai, care e remediul, pe care voesce projectul de lege a-l aplica față cu presupusele scăderi din institutele confesionale? Au doară acela, că se îndatorează autoritatea supremă confesională a conduce însași, în considerarea responsabilității proprie, cercetarea și a judeca însași pe cei vinovați împedecând astfel rĕul? Aceasta ar fi consecuența autonomiei, aceasta punctul de vedere al legilor țĕrei.

Projectul de față ia lucrul cu totul altcum, el ḑice: „dacă ajunge guvernul la cunoscința unor rele,“ e de ajuns așa dară o simplă neconsciențioasă denunciațiune; și apoi ce are sĕ se întêmple? Projectul continuă: „și dacă împedecarea rĕului e imposibilă pe calea confesiunei“ — se presumează așa dară a priori fără nici o cercetare în urma unei simple denunciațiuni, că rĕul ar esista. Sĕ presupunem însĕ că rĕul n'ar esista, și că denunciațiunea ar fi o scornitură, autorităţii supreme confesionale, nu i-ar remânè alta de făcut decât sĕ însinue că nu esistă nimic demn de a fi pedepsit sau delăturat. Dar d. ministru a presumat deja că ar esista un rĕu și rĕul trebue deci sĕ esiste, și dacă autoritatea supremă confesională nu scie apreția nici această dorință a domnului ministru în casul acesta îi vine comisariul guvernial pe cap. Și ce-i compete acestuia? Projectul ḑice: „el cercetează și face raport.“ Nu e vorbă de o ascultare a inculpatului și nici de aceia sĕ i se dea inculpatului ocasiune a se putè apĕra și ca sĕ se poată constata starea lucrului pe basa unei proceduri judecătoresci din partea unui for independent nepreocupat. Ci Ministrului i se face o denunciațiune, ministrul presumează esistința unui rĕu, trimite un comisariu spre a'l constata că esistă în adevĕr un rĕu, pe care însĕ nu voesc a'l recunoasce. Și apoi care e resultatul demn al acestei proceduri? Ministrul pretinde simplu dimiterea jertfei denunciațiunei fără a da ascultare inculpatului fără motivare și apĕrare și fără sentința judecătorească. Și dacă confesiunea s'ar încumeta sĕ întârḑie cu împlinirea acestei pretensiuni, ministrul de loc închide institutul. Eu cred onorată casă, că aceasta e contra tuturor noțiunilor de drept și e nedemn de un stat de drept, aceasta e datină moscovitică. Procedura aceasta e cu atât mai vătĕmătoare, cu cât pentru institutele de stat pentru aceleași scăderi esistă alte dispozițiuni. Pentru aceste va avè valoare un statut disciplinar, care se va aplica și în casurile amintite și care asigură profesorului de stat responsabilitate, apĕrare, motivare și sentință, preste tot garanțiile unei proceduri de drept europene. Statutul acesta disciplinar n'are valoare față cu profesorii confesionali; aceștia sûnt dați cu totul în mâna omnipotenții ministeriale. Acela, care mai are o schinteie de pricepere pentru autonomia confesională, pentru independența caracterului și pentru libera demnitate de bărbat nu va putè aproba pretensiunea aceasta a projectului de lege.

S'a ḑis însĕ, că punctul de mânecare confesional ar fi deja superat, ar fi un anachronism în secolul nostru cel luminat. Onoratul meu coleg, dl. August Pulszky, a ḑis, că a trecut timpul de a ne teme libertatea învĕțămêntului și libertatea de spirit protestant față cu puterea iesuiților. Domnul deputat sĕ aibă în vedere cele ce se întêmplă în nemijlocita sa apropiere, precum projectul de față și se va convinge în ce rĕtăcire se află. Dênsul ar vedé că mânile Romei străbat și adi foarte departe și că și adi sûnt destul de puternice spre a esopera aceea, ce nu li'a succes a esopera secoli întregi pe lângă toate mijloacele de vicleșug și de forță, ce le-au întrebuințat anumit: înarticularea legală a organisațiunei ordinelor monachale și prin urmare și notificarea regulelor iesuiților din Ungaria. Domnul dep. Abatele Bende, a declarat doară sub decursul desbaterei cu destulă francheță, că autonomia catolică nu e alterată întru nimic prin aceea, că monarchul e patronul ei suprem; aceasta e funcțiune bisericească, monarchul e prin urmare funcționariul, ca sĕ nu ḑicem domnul feudal al bisericei.

Eu cred, că într'un timp, în care regele apostolic al Ungariei e privit de membru al ierarchiei catolice, protestanții și cu ei și dl August Pulszky trebue sĕ'și țină ochii deschiși. E drept aceea ce ḑice dl ministru-președinte. Armatura, care ne a servit odinioară în lupta pentru apĕrare, nu ne mai face adi trebuință. De dârîmat nu o lăsăm însĕ sĕ se dârîme, ci o vom ținè-o la îndemână, ca sĕ o avem de câte-ori ne face trebuință.

Domnul dep. Grünwald merge mai departe. Acesta nu se mulțămesce că d. A. Pulszky a ne spune, că timpul apĕrărei de silă al confesiunilor a trecut; el ne spune franc, că în statul modern a bătut oara din urmă a autonomiei scolare confesionale.

Dênsul în confesiune nu vede altceva, decât o „comunitate religioasă“ care adi n'are de a face cu „respândirea de cunoscințe profane.“ Pentru mine e lucru strĕin a audì pe neprotestanți, în deosebi pe catolic, vorbind de autonomia protestantă, căci sĕ mĕ iertați, celor mai mulți le lipsesce chemarea spre aceasta.

Între catolicul cult și biserica lui esistă legatură foarte lacsă. Catolicul se înstreinează de biserică, căci nu-i este iertat a lua parte la afacerile ei; acestea sûnt monopolul ierarchiei. Catolicul cult de adi n'are aproape alt drept, decât plătirea sto-

---

— Da, da, domnule, cal, sanie! fi liniscit

— Așa dară, sĕ dejunăm! ḑise doctorul liniscit. Adă-ne tăbac, Ulf, și lasă mașina de feert în pace. Ne facem noi ceaiul.

Ulf se pleacă peste sobă, ca sĕ depună mașina de fiert. Cristiano îl urmà, ca și când ar supraveghea operația aceasta, și plecându-se spre el, îi ḑise în limba dalecarliană la ureche, cu o nouĕ privire groaznică: Cal, sanie, castel nou, Ulf își închipuì în remășițele sale de beție, că ar fi primit deja ordini de care și-a uitat a le esecuta. El se grăbì așì pune palinele la picioare și fu și la castelul nou spre a cânta pe Loki, în sgomotul grajdiurilor, pline de argați și de cai.

Doctorul în drepturi nu era așa mâncăcios ca doctorul în științe Stangstadius. El își lăsà timp spre a gusta și a judeca fie-care mâncare în vîrtutea principiilor, recunoscute pentru potrivirea artei culinarĕ cu trebuințele elevate a stomachurilor alese După o jumătate de oară de povesci esperimentative asupra sujetului acestui, ei se uitară unul la altul și amêndoi aflară un reflecs roșatec pe fețele lor.

— Eată! ḑise doctorul, că a rĕsărit soarele pe orizon. (Va urma).

lei. Dacă acei domni se înstreinează astfel de confesiunea lor, încât pot susținè, că omul cult ține la confesiune numai din motivul, că în Ungaria nu poate fi fără confesiune — eu pentru aceasta nu-i judec *habeant sibi.* Sĕ nu creadă însĕ și despre noi protestanții așa ceva. La noi esistă o legătură intimă spirituală între confesiune și membri ei, la noi lipsesce casta preoțească privilegiată. Fie care e la noi propagatorul și cultivătorul protestantismului și fie-care contribue la îndeplinirea chemărei acestuia, la dispunerea și conducerea afacerilor confesiunei sale. La noi religiunea nu stă în oposițiune cu cultura, nici credința cu sciința. Noi n'avem dogme nealterabile. Dogmele noastre se desvoaltă progresiv cu cultura umană și cu lumina, vederile noastre religioase sûnt parte integrantă a culturei generale a protestanților. De aceea legătura intimă între biserică și scoală n'a causat nici uneia dintre acestea nici când vre-o scădere. Legătura aceasta pe una o a luminat, pre cealaltă o a încălḑit. Sĕ-mi fie permis a reflecta la legătura dintre biserica si scoala sasilor din Transilvania dificultată si amintită cu dispreț din partea ministrului de instrucțiune. La noi scoala nu e nici decât servitoarea bisericei, ci elementul, prin care se nobilitează acela, carele vrea sĕ devină preot. Prin aceea, că la noi servesce aplicarea la scoalele medii de ușă pentru ajungerea la un oficiu preoțesc, am esoperat, că preoțimea noastră sĕ fie capabilă a susținè protestantismul la înălțimea spiritului timpului.

D. deputat Grünwald, dedat a'și împărțì ideile în anumite categorii și în forme ficse, binevoiască a aplica odată categoriile și formele sale de pe terenul administrațiunei politice, anumit rațiunile despre administrațiunea proprie pe terenul scoalei confesionale. D-sa ar afla, că confesiunile protestante nu sûnt numai nesce comunități religioase ci corpuri ale vieței ideale. E adevĕrat că statul modern a trebuit sĕ 'și ia înapoi justiția și administrațiunea dată în evul mediu singuraticilor, din causă că privatul nu posede puterea și imparțialitatea recerută și nici capabilitate intelectuală suficientă. Altfel stă lucrul cu confesiunile. Acestea nu se folosesc de autonomia lor scolară ca de un drept privat. Cercul lor de activitate se estinde preste ținuturi întregi, preste statul întreg. Ele au dovedit, în decurs de secoli, putere economică, potență spirituală și demnitate de caracter față cu împlinirea chemărei lor. De ce sĕ nu le fie deci permis a continua administrațiunea proprie în scoală și în timpul „luminilor“ între marginile trase de stat și sub controla lui pe basa dreptului, ce le dă aptitudine și demnitate? Sĕ 'mi fie permis a mai revenì la colega Pulszky, carele mai de une ḑile cu ocasiunea desbaterei asupra legei pentru usură a pledat în mod energic pentru independența și libera disposițiune a institutelor de credit și a declarat că n'ar fi consult a aduce în conecs strîns institutele de credit și statorirea escomptului cu statul; căci ori-ce lovitură în stat alterează in casul acesta și creditul țĕrei. Sum și eu de acord cu aceasta. Dar oare nu se cuvine ca aceea ce a pretins dênsul acolo pentru terenul material, sĕ aibă loc încă în mĕsură cu mult mai mare si pentru terenul ideal, cultural. E consult oare, a se aduce cultura generală, întreg învĕțămêntul unei țĕri într'o strînsă legătură cu statul, așa încât ori ce lovitură în stat sĕ altereze și cultura, și că nefericirea și decădența statului sĕ fie totodată și nefericirea și decădența culturei sale? Nu depende oare statul alterat și clătinător precum dela mijloacele materiale așa, — și poate într'un grad mai mare — și dela bunurile ideale, dela puterile spirituale ale cetățenilor sĕi, dela cultura poporului sĕu? Chiar în Ungaria nu e nici decât consult, a risca întreaga afacere culturală, întreaga cultură pe o singură foiță, pe foița statului. D. dep. Berzeviczy afirmă, ce e drept, cu multă trufie, că statul maghiar ar fi tare ca pĕmêntul, și cel mai puternic motor al culturei generale. D. B. Grünwald de altă parte însĕ declară că statul maghiar nu-e gata și că cultura maghiară ar fi încă numai în leagăn — dênsul o scie aceasta a bună seamă mai bine. Apoi ce sĕ ḑicem despre afirmarea d. Berzeviczy, că adecă statul maghiar ar fi tare și că constituțiunea ungară nu s'ar mai putè altera? Mĕ rog a vĕ aduce aminte numai de trecutul cel mai apropiat de cei doi sau trei ani din urmă. Nu se aflau momente, în cari statul trăgea de moarte, în cari membrii guvernului își șopteau cu întristare: dacă față cu politica din Bosnia nu vom lucra în contra consciinței noastre, dacă parlamentul ungar nu se va supune indigitărilor mai înalte — o sĕ o gătăm cu statul maghiar.

Me rog sĕ ve aduceți aminte, cum dvoastră în adresa din 1878 ați fost declarat, că ați pus la disposiția ministrului de esterne 30 de milioane spre a arĕta puterea monarchiei, dar că nu veți mai sprijinì o politică, care e îndreptată numai și numai asupra ocupațiunei Bosniei. Acestei declarațiuni energice i a urmat imediat subjugarea și plecarea voinței națiunei sub o voință streină, și Dvoastră din majoritate ați putut rectifica înaintea amicilor și alegĕtorilor Dvoastră derogarea aceasta numai așa declarând în ascuns, că în casul de față s'a tractat despre esistență și neesistență, și că dacă nu v'ați fi plecat politicei din Bosnia, ar fi trebuit sĕ urmeze o „schimbare de sistem.“ Vederile acestea le aflu tare stranii și în multe privințe vătămătoare, dar mâna la inima! n'au fost acestea pentru mulți din Dvoastră motivul de a vĕ supune cu toate protestele serbătoresci? Oare asemenea amenințări și situațiuni nu s'ar putè întêmpla în viitoriul cel mai apropiat?

Vĕ rog sĕ căutați numai împregiur și sĕ luați în privire referințele de dincolo de Laitha; aduceți-vĕ aminte de împărțiala prin pactul din 1867/8, dincoace de Laitha maghiarul, dincolo germanul. Și cum stă aḑi lucrul? Ce s'a întêmplat dincolo cu elementul germân? Elementul acesta, căruia i se asigurase prin pactul numit domnirea, e strimtorat nu prin difusiune de stat formală, căci mijloacele drastice sûnt aḑi superflue, ci prin tactica parlamentară, prin manevre guvernamentale de alegeri, astfel prin mijloace cunoscute și practicate și la noi. Închipuiți-vĕ, că aḑi mâne statul sĕ fie espus la fel de fel de esperimente și manevre, precum le vedem aḑi înscenate dincolo de Laitha, oare nu s'ar putè întêmpla ca în casul acesta sĕ se formeze o majoritate contra acelor-a, cari prin pactul din 1867/8 au primit la noi supremația. Manevrele de alegeri din urmă au dovedit de ajuns cât de ușor se formează la noi majoritățile artificiale. Ce ar fi oare, dacă aḑi mâne majoritatea n'ar mai representa numai o naționalitate, ci pe întreg poporul? Dar abstragem dela acestea; dacă vom face tot progrese ca cele de până acum, ne vom pomenì și noi cu împregiurări ca cele de dincolo de Laitha, căci asemenea cause produc aceleași efecte și aceiași factori, aceleași referințe. În casul acesta și-ar regreta aceia, cari aḑi vor aduce scoala într'un conecs prea strêns cu statul, fapta, și ei ar fi cari și-ar aduce aminte cu durere și cu părere de rĕu de ḑilele, în cari confesiunea autonomă și o scoală confesională era ultimul asil pentru caracterele independente, pentru curagiul neinfrânt, în deosebi însĕ pentru ambițiunile naționale și patriotice ale maghiarilor. Atunci își vor ḑice aceia, cărora le place a esploata starea de aḑi până la fund, vai de ce n'am fost mai drepți și mai umani față cu concetățenii nostri nemaghiari, când cu creearea projectului de lege present.

Projectul de față e cu privire la naționalități, — mĕ doare a o spune — nedrept și neuman. Guvernul, voind a mărginì prin o lege de o valoare îndoelnică autonomia confesiunilor, și a confisca puterile subsistenței si independenței naționale, precum și ale forței de apărare a rasei domnitoare în favorul statului maghiar național, trebuia sĕ aibă prudența, de a consolida și a asigura statul acesta prin câștigarea nemaghiarilor asigurându-le acestora învĕțămêntul și cultura proprie națională. Pentru mine ar fi o satisfacțiune, dacă așì putè constata, că projectul a fost drept față cu drepturile legale și cu pretensiunile culturale ale naționalităților; și dacă așì putè declara, că față cu projectul de față nu esistă punct de mânecare național și gravamine naționale. Lucrul stă însĕ cu totul altfel.

Guvernul a omis în projectul de față nu numai punctul de mânecare a unei politice prudente, dar chiar și îndatoririle de drept și de credință față cu legea. Spre a nu fi rĕu înțeles declar înainte de toate, că sûnt gata a da statului aceea, ce i compete și că eu față cu naționalitatea maghiară nutresc stimă, simpatie sinceră și reservă patriotică, de oare ce ea are mari merite istorice pentru statul ungar. De aceea și țin de lucru învederat că în Ungaria fie care scolariu din scoala medie sĕ învețe limba maghiară, ca adecă limba maghiară sĕ fie obiect obligat în întreg cursul scoalei medie. N'am nimic în contra disposițiunei, de altcum superflue, înțelegêndu-se de sine de a se propune limba și literatura maghiară în clasele superioare în limba maghiară, căci eu nu vĕd în aceasta vre-o vătămare a legei pentru naționalități, care în §. 14 dă confesiunilor dreptul a statorì ele înșile pentru institutele lor între marginile legei limbă de propunere. Dacă marginile acestea se vor trage într'un mod atât da loial, precum se întêmplă în disposițiunile paragrafului 7 al projectului — dar durere numai acolo că se cere pentru limba maghiară numai aceea, ce o pretinde punctul de mânecare corect al metodei de învĕțămênt, în casul acesta n'am decât a mi esprima recunoscința mea. (Al Hegedűs: „D-lui se lasă la têrg.“) Nici de cum, aceea ce corespunde convingerei mele de drept și legilor țĕrei o primesc fără a fi capacitat de deput. Hegedüs, aceea însĕ ce e contra acestora nu o primesc, ori cât s'ar negoția cu mine, și ori cât m'ar amenința. (Aplause.) De aceea îmi țin de datorință a reflecta la genesa pretensiunei din §. 7, căci genesa nu e chiar așa nevinovată. La desbaterea §. 7 în comisiune a propus d. referent cu patriotism ne mai pomenit: că de oare ce e imposibil a se propune în scoalele medii esclusiv în limba maghiară, sĕ se pretindă deocamdată, ca în toate institutele cel puțin 3 obiecte de învĕțămênt sĕ se propună în limba maghiară. După ce disputa a durat timp mai îndelungat și nu s'au putut unì în privința întrebărei: cari sĕ fie cele 3 obiecte, atunci domnul ministru de instrucțiune a cerut a fi mulțămiți „de o cam dată cu obiectele amintite la § 7 „cu ocasiunea mai deaproape se pot ridica pretensiuni și mai mari.“ Contra astorfel de vederi în privința § 14 din legea pentru naționalități trebue sĕ protestez, și dacă s'ar încumeta cineva ale da espresiune practică, contra aceluia m'așì folosì de scutul legei.

Onorată casă! Precum n'am nimic în contră din punct de vedere al naționalităților, ca sĕ se propună limba maghiară ca object obligat, așa nu pot avè în contră nici în privința aceea, ca limba maghiară sĕ formeze object pentru esamenul de maturitate — din punctul de vedere pedagogic lucrul stă firesce altcum. De alt cum noi sasii cei atât de încalumniați n'am așteptat sĕ ni se impună. Noi am întrodus în scoalele noastre medii limba și literatura maghiară încă de ani ca object obligat și am dispus, ca în clasele superioare sĕ se propună — din motive pedagogice — în limba maghiară; esamenul de maturitate chiar se depune din ea fiind limba esaminătoare cea maghiară.

Ce însemnează deci față cu faptul acesta notoric imputarea condamnabilă a dlui ministru președinte, că noi ne întoarcem cu dispreț dela tot ce este maghiar?! Noi facem în interesul nostru, și din considerare către națiunea noastră-soră, către națiunea maghiară, în direcțiunea aceasta tot posibilul. N'am nimic nici în contra împregiurărei, ca cunoscința limbei maghiare și a literaturei ei sĕ se privească de un recuisit al culturei generale în Ungaria și ca sĕ se pretindă în mĕsură cuviincioasă dela fie-care candidat de profetură. În sinodul din toamnă al bisericei noastre am avut ocasiune a mĕ convinge, că nu sûnt singurul sas, care nutresce astfel de vederi.

Eu cred, onorată casă, că noi prin aceasta am fi dat statului aceea, ce-i compete, și națiunei maghiare aceea, ce în mod ecuitabil și legal poate pretinde dela noi. Projectul de lege nu se mulțămesce cu atâta. El merge mai departe și ridică pretensiuni, căci vatĕmă drepturile cele mai vitale ale naționalităților, cari vor a confisca cercul de drept și de desvoltare garantat prin legile de stat“ concepute în anii 1861 și 1862 și aseḑate „sub scutul onoarei naționale.“

Nu ca gravamen, ci numai ca temere amintesc împregiurarea, că §. 7 al projectului pretinde, a se înainta planul oarelor referitoriu la limba și literatura maghiară ministrului, care sĕ aibă deci influență cu mult mai mare, de cum e cea învolvată în dreptul de „supraveghiere“. Dacă s'ar fi făcut aceasta din considerări pedagogice și prin urmare ecuitabile, n'ar fi pericol, căci și noi sûntem aplicați a jertfì pentru limba maghiară atâta timp și atâta putere, cât ne iartă chemarea și ținta învĕțămêntului unei scoale medie nemaghiare. În afacerile întroducerei limbei maghiare în scoalele poporale am făcut esperiență, că domnul ministru de instrucțiune face în privința limbei maghiare pretensiuni, ce nu se pot împlinì, strimtorind în favorul acestui obiect nu numai limba maternă ci și instrucțiunea scientifică preste tot. E o vătămare formală de drept, că vine projectul și detrage municipiilor, corporațiunilor și privaților dreptul de a statorì înșiși în institutele lor limba de propunere; aceasta, practic luat însemnează atâta, ca pe viitoriu în atari institute limba de propunere sĕ fie esclusiv cea maghiară.

Paragraful 26 al legei pentru naționalități a asigurat espres numitelor categorii de susținĕtori de scoale dreptul, de a'și alege limba de propunere, cum vine acum projectul sĕ li-o ia? D. ministru de instrucțiune nu ar fi permis aceasta mai nainte. Projectele dênsului de mai nainte, ba chiar și cel din anul 1880 a lăsat aceasta în dreptul municipiilor, al comunelor, corporațiunilor și al privaților. În anul 1881 dl ministru, fost dl ministru, ce e drept, mai „patriotic“ adecă mai netolerant, a lăsat cu toate acestea numitul drept corporațiunilor și privaților. Acum detrage dl ministru tuturor susținĕtorilor numiți de scoale dreptul de a statorì limba de propunere, fără a'și motiva procedura, barem cu un singur cuvênt. În afacerea aceasta a bună seamă n'au dat tonul motive pedagogice și legislatorice și nici motivele stimei loiale și ale intereselor culturale ale nemaghiarilor. (Va urma.)

Varietăţi.

* (Timpul estraordinar,) Dela Şimon ni se scrie în 2 Aprile: Spun bătrînii, că în ţinutul Branului de care se ţine şi comuna Şimon, nu 'şi aduc aminte sĕ fi petrecut o iană aşa grea şi apăsătoare, din ale cărei ghiare nici acum n'am scăpat. Nu, căci nu se topise zăpada cea veche şi acum din nou am căpătat alta care avênd fundament bun pe cea veche — s'a prins, şi astăḑi sûnt 3 ḑile, de când ninge în continuu şi zăpada e atât de mare, încât e imposibilă umblarea cu carăle, şi provisionarea de nutreţ, care numai cu anevoie se află ici colea ca de leac.

Astăḑi fiind têrg de sĕptĕmână în Bran abia s'a putut aduna câţi-va oameni dela cari n'auḑiai altceva, decât că lipsa e amară şi adânc simţită atât pentru oameni, cât şi pentru vite.

Pentru oameni. că bucatele s'au scumpit, şi se scumpesc pe ḑi ce merge, căci pe când prin lunile Decembre şi Ianuarie, bieţii oameni erau plini de speranţă, că se vor eftinì bucatele (cucuruzul), fiind că Brănenii se susţin numai cu bucate de cumpĕrat, din causa locurilor muntoase şi şterile, şi pe când atunci se plătea pentru Hctlitră de cucuruz 3 fl. 50—3 fl. 80 cr., acum se plătesce 5 fl.

Pentru vite, că nutreţul s'a mai finit, ear la alţii s'a finit cu totul, şi care ar voì sĕ cumpere nu are de unde, afară de aceea vitele nu le cumpĕră mai nimeni, şi nu au preţ de lec. Una vacă fătată cu viţel, fie ea cât de bună, nu are preţ mai mare ca 20—25 fl. chiar atât, cât a consumat în iarna aceasta.

Deci poporul Brănean şi în special cei din subcomuna Şimon au sărăcit şi sărăcesce pe ḑi ce merge, căci afară de cele scrise mai sus, contribuţiunea reg. şi aruncul comunal, în urma potopului celui înfricoşat din vara trecută, care a făcut foarte mari daune comunei, s'a mărit astfel, încât bieţii oameni plătesc după florenul de dare, încă câte 50 cr. Astfel oamenii desperând, de trei ani încoace, au început a emigra.

Mai multe familii, emigrează şi acum şi încă mai sûnt multe familii întregi gata a emigra în primăvara aceasta în Dobrogea.

Pe când cu 3—4 ani în comuna Şimon se aflau preste 1,400 suflete, astăḑi când ar censura cine-va bine protocoalele parochiale, nu cred că s'ar mai afla cu totul nici 850—900 suflete.

„Un Şimonean“.

* (Spanga) cu toate că i sa mai sporit durerea, va fi în stare a suporta transportul la Budapesta.

* (Afacerea Füzessery.) Mocsáry a raportat în clubul independenţilor ca partida condamnă procedura lui Verhovay şi nu 'l mai recunosc de membru al partidei precum nici organul lui „Függetlenség“ de organ al stângei.

* (Regele României Carol) se întoarce dela Sigmaringen deadreptul fără a atinge Viena, la Bucuresci. „N. fr. Presse“ face deducţiuni din împregiurarea aceasta prin care indigită la relaţiunile actuale dintre Viena şi Bucuresci. Îndată după sosire se va redacta definitiv rĕspunsul la nota engleză despre conferenţa din Londra.

* (Ciangăi păcăliţi.) Din Milleşuţ se telegrafează la „Bud. Hirl.“ că în poporaţiunea (ciangăilor) de acolo, telegrama comitetului de „repatriare“ din Pesta, prin care se încunosciinţează parochii că opera „repatriărei“ a ajuns la sfêrşit pentru anul acesta, a provocat amărăciune foarte mare. Poporaţiunea, în speranţă că în decursul anului sĕ putè „întoarce acasă“, în cea mai mare parte, şi-a vêndut case şi imobilii. Esistă temerea, că oamenii în desperaţiunea lor vor bea preţul averei lor şi vor cădè în miseria cea mai mare. Parochii nici nu cutează a le spune oamenilor adevĕrul întreg, căci ar provoca o ferbere a cărei urmări nu se pot prevedè.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 19 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.95	90.—
Renta ung. de hârtie	87.90	88.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 80	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 50	99.25
Renta de aur austriacă	98.75	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.40	98.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.—	9825
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 —	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	97.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99. –	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	115.—	98.—
Sorţi de stat dela 1860	132 50	132.—
Sorţi unguresci cu premii	—.—	116.—
Sorţi de regularea Tisei	110.40	110.25
Acţiuni de bancă austro-ung.	835.—	829.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	316.50	311.—
Acţiuni de credit austr.	309.25	314 60
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 30	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.90	78.85
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.65	119.65
Galbin	5.65	5.64
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.50

Nr. 407. 1—3

CONCURS.

Anulându-se terminul pentru vacantul post de învĕţătoriu la scoala poporală română din comuna Mocerişiu comitatul Caraşi-Severin, publicat în mult preţuitul ḑiariu „Telegraful Român“ Nr. 24, 25 şi 26 în care se propune limba română şi maghiară se deschide concurs nou; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salar de 300 fl.
2. 12 metri lemne;
3. Locuinţă cu grădina şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta;

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Inaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul Administrativ a comitatului Caraşi-Severin pănă în 30 Iuniu a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr, or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la immormântări funebrale şi că rogările cari nu sûnt astfel instruite, nu se vor lua în consideraţiune; nou denumitul va intra în postul de învĕţătoriu cu prima Septemvre 1883.

Mocerişiu în 15-lea Aprile 1883.

Pavel Frâncu m. p.,
jude comunal.

Nr. 44 [408] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a II clasă Banabic în protopresbiteratul Turdei, se deschide concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Emolumentele sûnt:

Pentru preot porţiunea canonică 35 jugere 1103°□. Dela 110 familii partea parochului cari dau 8 cupe vechi de cucuruz sfârmit.

Dela 110 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicĭnuită.

Doritorii de a ocupa această parochiă vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral, până la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 29 Martie 1883.

În conţelege cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 128. [409] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Nicolau Mănoiu în parochia de clasa a III-a dela biserica veche din Şimon tractul protopresbiteral al Branului, conform ven. ordinaţiuni consistoriale ddto. 10 Martie 1883 Nr. 111 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe un an din venitele parochiale.

Concurenţii au a'şi trimite subscrisului suplicele lor înstruate în sensul Statutului organic şi conform Regulamentului congresual pentru parochii din 1878.

Braşov 30 Martie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
prot. adm. ppresb al Bran.

Nr. 150 1883 [406] 1—3

Citaţiune edictală.

Maria Ioan Utan, alias Munteanu căsătorită Nicolae Cânda, din Apoldul infer. cercul Mercurii, carea mai bine de 3 ani şi a părăsit bărbatul făr a se scì ubicaţiunca ei presentă pe basa decisului consistorial ddto 24 Martie a. c. Nr. 5085 1882 — se citează a se presenta, în termin de 6 luni dela prima publicare a acestei citaţiuni, înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul divonţial intentat asuprăi se va pertracta şi decide şi în absenţa ei.

Dela scaunul ppresbiteral gr. oriental al tractului Mercurii ca for matrimonial.

Mercurea 6 Aprilie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 91 [403] 2—3

EDICT.

Georgiu Chialda de religiunea gr. orientală din Avrig Comitatul Sibiiului părăsindu-şi cu necredinţă pre legiuita sa soţie Elena Chialdă născută Ranga tot din Avrig, fără de a se şcì locul ubicaţiunei lui, cu concesiunea Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie 1883 şi citează ca în termin de un an şi o ḑi dela publicarea acestui edict, sĕ se înfăţoşeze la scaunul protopresbiteral al Avrigului ca formatrimonial de I. a instanţă căci la din contră se va decide, procesul ridicat în contrăì şi fără de el.

Avrig, 28 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. oriental al tractului Avrigului, ca for matrimonial de I. a instanţă.

Nr. 87 [404] 2—3

EDICT.

Nicolae Hânsa de religiunea gr. orientală din Sĕlişte comitatul Sibiiului, carele de trei ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Maria Petru Dordea Nicoleasă din Vale, de present domiciliată în Sĕlişte, fără a a sĕ şcì ubicaţiunea lui, se citează prin acesta, ca în termin de şese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră, şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contra-i de către soţia lui.

Sibiiu, 18 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei, ca formatrimonial de I. a instanţă.

Mihaile Manchen,
vărsătoriu de campane
(Clopote)

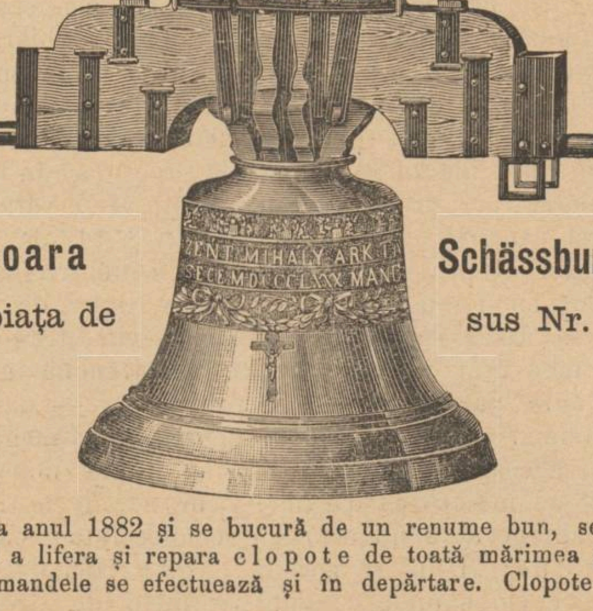

în Sighişoara piaţa de sus Nr. 168
Schässburg-(Segesvár)

o firmă ce esistă dela anul 1882 şi se bucură de un renume bun, se recomandă tuturor comunelor bisericesci a lifera şi repara clopote de toată mărimea şi cu preţurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează şi în depărtare. Clopote mai mice sûnt în tot timpul gata.

[400] 2—3

Maşine de semănat cucuruz
(de doue şi trei şiruri)
Pluguri de săpat şi muşunoit
(săpat a doua oară)
se află foarte eftine
la [410] 1—3
Andreiu Rieger.
Fabrică de maşine agricole Sibiiu.

Un clavier
de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 3
Adressa: Piano. Brad-Hunyad.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 42. Sibiiu, Marți 12/24 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 1662. Pres.

MIRON,

prin îndurarea lui Dumnedeu archiepiscop al bisericii ortodocse în Transilvania, și metropolit al românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Iubitului cler și popor al archidiecesei Noastre transilvane; iubiților și onorabililor deputați la sinodul archidiecesan: Dar și milă dela Dumnedeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Christos!

Avênd în vedere §§. 89 și 90 din Statutul organic, convocăm, și prin acestea dechiarăm de convocat sinodul ordinariu al archidiecesei Noastre transilvane la biserica catedrală din cetatea Sibiiu, pe **Dumineca Tomei,** adecă pe **24 Aprile vechiu** a. c. la 9 oare înainte de ameadi, în care di după terminarea ritualelor bisericesci va urma deschiderea sinodului în localitățile seminariului archidiecesan, și numai decât se vor începe lucrările sinodali conform regulamentului afacerilor interne.

De altmintre împărtășim tuturor binecuvêntare archipăstorească!

Sibiiu, 9 Aprile, anul Domnului 1883.

Mai sus numitul archiepiscop.

Miron Romanul m. p.

„Înfrățirea româno-maghiară.“

S'a făcut multă vorbă cu înfrățirea aceasta.

Sĕ nu se sparie nimenea că am vrè, ca pentru paternitatea „înfrățirei“, sĕ intrăm în rola celor șepte cetăți ale grecilor antici, cari se disputau că în care, dintre ele, s'a născut *Omer*.

Lăsăm din partene onoarea aceasta pentru acela, cărui și căror va succede a o și realisa.

Ne mărginim deci la o reproducțiune după „Timpul“ a unor locuri dintr'un articol a diarului acestuia, intitulat (articolul) așa cum e și titulatura din fruntea acestor șiruri.

Organul „Timpul“ este un organ conservativ, articolul calm, va sĕ dică lipsit de preocupațiunea, care ni se impută nouĕ „agitatorilor“.

Articolul mânecă dela sfatul, ce l'au dat cei cinci deputați dietali bănățenilor, sĕ nu ia parte la adunări și dela gratulațiunea, ce au primit-o dela Escel. Sa archiepiscopul și metropolitul Miron Romanul, publicată în diverse diare.

Eată ce dice articolul, după ce a făcut amintire de împregiurările aceste:

> Stabilirea bunelor relațiuni între poporul român și cel maghiar a fost și este dorită de toți oamenii noștrii politici dintre cari unii au și făcut în mai multe rênduri încercarea de a realisa. Ori-cât de sincere ar fi fost însĕ încercările făcute până acum, ele n'au putut isbutì, și astădi s'a întărit în cercurile noastre politice convingerea, că nici nu vor putè sĕ isbutească decât atunci, când vor fi făcute prin mijlocirea oamenilor politici ai românilor din Ardeal. Căci, la urma urmelor, relațiile dintre noi și maghiari numai din causa fraților nostri din Ardeal s'au încordat.
>
> Deși România este lipsită cu desĕvîrșire de tendențe de espansiune, nici un guvern român nu poate lua asupra sa respunderea stabilirii bunelor relațiuni cu Ungaria, câtă vreme țeara este mereu agitată de plângerile românilor din Ardeal. „N'avem noi românii dreptul de a ne interesa de soarta conaționalilor noștri din țerile vecine,“ — aceasta pot sĕ ni o dică foile maghiare și ni o și dic în toate dilele. De-l avem ori nu, e destul că ne interesăm, și nimeni nu poate sĕ treacă cu vederea amărăciunea, ce s'a produs în țeara noastră în urma mĕsurilor luate de guvernul Ungariei contra conaționalilor noștri din Ardeal.
>
> Ne am bucurat dar vĕdênd că mai mulți dintre oamenii politici ai românilor din Ungaria, de împreună cu Inalt Prea sfinția Sa Părintele Metropolit Miron, s'au unit spre a face încercarea, în care oamenii noștri politici n'au putut isbutì. Și dacă este tare consciința națională a românilor din țerile supuse coroanei S-tului Ștefan, ei își vor da toată silința sĕ se împace cu concetățenii lor maghiari, căci împăcarea aceasta este în interesul întregului popor român, și îndeosebi statul român le va fi recunoscător, dacă vor pune odată capĕt nedumeririi, în care l'au pus până acum cu plângerile lor.
>
> Ni se pune însĕ întrebarea, dacă așa, cum s'a început încercarea de a ajunge la bună înțelegere cu maghiarii, poate ori nu sĕ reușească.
>
> Forma de întroducere a fost un apel către alegĕtorii semnat de cinci români intrați în dieta Ungariei. Cetind acest apel, am stat nedumeriți, căci nu puteam sĕ ne dăm seama, dacă el este o manifestație sinceră ori un act de ipocrizie. Nu ne îndoim, că autorii apelului doresc în toată sinceritatea ceea ce susțin a dorì: forma însĕ, în care și-au esprimat dorința ne pare greșită.
>
> Incordarea ce esistă astădi între români și maghiari e mult mai veche și mai firească decât, ca sĕ poată fi înlăturată prin nisce concesiuni ca cele obținute acum dela parlamentul Ungariei. In forma ei de astădi ea 'și are începuturile dela 1860.

După aceste articolul amintesce de cele ce au urmat dela 1860 încoace: de nemulțămirea majorității românilor chiar și cu legea „pentru naționalități; de impregiurarea că nemulțămirea s'a mai înăsprit; că maghiarii n'au avut curagiul la început a refuza categoric pretensiunile românilor nici a abroga legile deja sancțiunate și apoi — continuă:

> Vĕdênd aceasta, e peste putință sĕ nu ne aducem aminte de cele ce se petreceau în Turcia. De câte ori se aflau în strimtorare, Turcii făgăduiau marea cu sarea, ear în urmă nu împlineau nimic. Această lipsă de tărie a fost ceea ce a nimicit Turcia. Încetul cu încetul s'a întărit în Europa convingerea, că Turcii nu sûnt capabili de a se ținè de angagiamentele luate față cu alții, și astfel au fost în cele din urmă părăsiți chiar și de cei mai sinceri amici ai lor.
>
> Ori cine dar voind sĕ ajungă la stabilirea bunei înțelegeri între români și maghiari, trebue înainte de toate sĕ le spue adevĕrul și sĕ-i îndemne a nu lua angagiamente, de cari nu pot ori nu vor sĕ se ție.
>
> De aceea, nu apelul emis de cei cinci deputați, nici circulările celor doi archierei, ci manifestările energice, făcute prin întrunirile românilor din Ardeal, sûnt bunul început pentru încercarea de a ajunge la o înțelegere cu maghiarii.
>
> În timp de dece ani românii din țerile supuse coroanei S-tului Stefan au fost încetul cu încetul spoliați de toate drepturile, ce li se asiguraseră prin legislațiunea dualistă. Inceputul s'a făcut la 1873, când limba română a fost scoasă dela instanțele judecătoresci; în urmă s'a scos din administrație și s'au umplut până chiar și satele cu funcționari maghiari; mai în urmă s'a pus instrucției prime române o grea piedecă prin întroducerea unui obiect de studiu atât de greu, cum este pentru un popor aric o limbă turanică; acum în sfĕrșit maghiarii uită cu desĕvêrșire tratatul dela 1867 și nu se sfiesc a vorbì în Ungaria ca într'un stat național-maghiar.
>
> Dacă la 1873 românii ar fi protestat cu toată energia de sigur maghiarii n'ar fi mers atât de departe, și astă-di încordarea relațiilor interne din Ungaria n'ar fi așa de mare. Ceea ce i-a încuragiat pe maghiari a fost firea îngăduitoare a românului, pe care ei o luau drept renunțare. Tocmai de aceea însĕ datoria oamenilor politici români este de a nu-i lăsa pe maghiari în rĕtăcire asupra aspirațiunilor poporului român.
>
> Maghiarii trebue sĕ simță, că românii vrênd nevrênd sûnt împinși de natura lor a se opune din toate puterile contra pretacerii statului ungar într'un stat maghiar, ei nu sûnt capabili de renunțare, și datoria oamenilor politici români este de, alimenta acest simțĕmênt, care el singur poate sĕ-i hotărască pe maghiari a se ținè de angagiamentele luate la 1867, încetând a'și mai risipì puterile în vederea unui scop, pe care nici odată nu-l vor putè ajungè altfel, decât în luptă cu românii.
>
> Mulțămirea românilor este un interes vital al Ungariei, și în vederea acestui interes ei trebue sĕ'și manifesteze nemulțămirea cât se poate de des, cât se poate de energic, pentru ca tronul, cercurile determinante din Ungaria sĕ ia cât mai curênd mĕsuri pentru înlăturarea ei.
>
> Circulările Archiereilor și apelul emis de cei cinci deputați par însĕ a fi nisce acte resultate din intenția de a acoperì adevĕrul și de aceea nu pot decât sĕ strice.
>
> E ce-va putred în statul Ungariei, și tot românul ardelean, care ține la patria sa, la națiunea sa și la stabilirea unor relațiuni mai bune cu vecinii noștrii maghiari, trebue sĕ pue mâna pe rană, sĕ o arete, pentru ca nu cum-va vrășmașii noștri, cari sûnt și ai Ungariei și ai Maghiarilor îndeosebi, sĕ ne atingă tocmai acolo, unde sûntem mai slabi.
>
> Și de aceea după cea mai intimă a noastră convingere, nici Archiereii prin circulările lor, nici deputații prin apelul lor n'au servit causa națională română, dar nici a Ungariei, nici pe a Maghiarilor în deosebi: causa comună o servesc numai aceia, care spun adevĕrul. Moții dela Abrud, Mocanii dela Deva, Selăgenii dela Ceh. și toți, cei ce s'au adunat spre a manifesta adevĕrul puternic al nemulțămirii simțite de aproape trei milioane de oameni, înderĕtnici în hotărârile lor.
>
> Dacă Părintele Metropolit și Părintele Episcop din Arad și cei cinci deputați cred, că vor putè slăbì acest adevĕr prin autoritatea lor, atunci greu se înșeală, ear' dacă n'o cred aceasta, atunci nu înțelegem intenția manifestațiunilor lor, căci nu ne credem în drept a presupune, că voiau sĕ'i mistifice pe maghiari, impingêndu-i sĕ meargă mai departe pe calea greșită, care au apucat-o.

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Aprilie.

Comisiunea casei magnaților a dietei Ungariei desbate projectul despre scoalele secundare în special. „P. Ll“ asigură că în plen projectul nu se va desbate înainte de Sâmbăta cea mare a noastră. Este interesant poate a scì, că la §. 1 care spune ce este scopul scoalei secundare, s'a primit un adaus, prin care se dice, că scoala secundară are sĕ pregătească junimea pentru cultură mai înaltă scientifică „pe basă religioasă morală.“

„Urmările“ (de care amintiserăm în nrul trecut) afacerei Füzessery Polonyi n'au întârdiat. Un șir lung de declarațiuni și contradeclarațiuni tipăresc foile budapestane, cari nu sûnt altceva decât învinuiri reciproce a mai multor deputați, diariști și un funcționar de poliție. Din toate se vede, cât de puțin sûnt pregătiți „misionarii culturei în orient“ pentru deslegarea „înaltei“ lor probleme. Afară de învinuiri vor mai urma și mai multe duele.

În ținutul fostelor fruntarii militare croato-slavone s'au terminat alegerile la dieta croată, 27 alegeri sûnt guvernamentale, 4 starceviciane și 3 mraoviciane. Una are sĕ se mai facă.

Alianța germano-austro-italiană încă n'a încetat de a fi comentată în diverse sensuri de diaristica oficioasă și neoficioasă europeană. Un incident neașteptat face pe „P. Ll.“ sĕ fie foarte nedumerit în mijlocul alianței, care a surprins Europa. Încidentul este foarte inocent într'atâta, încât, n'are de a face cu politica guvernului italian. Curtea de jurați din Udine a achitat pe împreună-vinovații cu Oberdank. „P. Ll.“ simte și dă și espresiune ideei că guvernul italian nu poate fi responsabil de incidentul acesta. Cu toate aceste îl face responsabil, după care logică nu scim afară poate după a sa cea maghiaronă. Tocmai clar-obscurul acesta însĕ ne îndreptățesce sĕ presupunem, că alta trebue sĕ fie causa nedumerirei si nu achitarea dela Udine. Pe un moment s'a deșteptat și în oficiosul budapestan consciința, că aliații între care a încăput, erau odată în contra noastră și făcuse tocmeala, cum se esecute împunsetura în inima monarchiei.

Din Varșovia de un timp încoace se repețesc scirile despre simptome revoluționare. Înainte cu câte-va dile studenții dela universitatea varșoviană au pricinuit tumulturi, încât au trebuit sĕ întrevină miliția. Arestări și relegări au fost urmările nemijlocite ale tumulturilor. Scoalele Poloniei rusesci sûnt supuse inspecțiunei unui general Apuchtin, un militar, anume pus sĕ crească junimea polonă în subordinațiune. Acest general a fost pălmuit acum de curênd de un student în public, în aula universității. Astfel de simptome nu sûnt isolate în Polonia rusească. „M. P.“ din Viena adauge la espunerea simptoamelor acestora, că între poloni esistă speranța, că Germania se va vedè necesitată a reduce puterea Rusiei, care zace asupra vecinilor ei din apus ca o povară și că din punctul acesta de vedere turburările din Varșovia merită a nu fi trecute cu vederea.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Diua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

(**Adolf Zay** continuând.) Projectul conține încă și o altă vătămare esențială de drept, pretindênd, ca fie-care candidat de profesură, chiar și acela, care voesce a fi aplicat numai la institutele nemaghiare sĕ dovedească, că se scie folosì de limba maghiară la propunere. Am declarat că sûnt de acord că fie care candidat sě aibă un cuant ecuitabil de cunoscinţe din limba şi literatura maghiară; nu înţeleg însě, pentru ce sě fie silit acela, a cărui limbă de propunere nu va sě fie cea maghiară, a dovedì, că e în stare a propune diferitele obiecte, cu cari se ocupă, în limba maghiară? Sě fie aceasta doară o pregătire pentru ca în viitoriu în toate scoalele medii, chiar şi cele nemaghiare ale confesiunilor autonome sě se poată introduce limba maghiară ca limbă de propunere? Voiţi sě o aduceţi doară acolo, ca preste câţi-va ani sě puteţi ḑice: acum au dovedit toţi profesorii că sûnt apţi a propune în limba maghiară, de aici înainte limba maghiară sě fie preste tot locul nu numai obiect obligat, ci limbă de propunere? Dacă n'ar fi aceasta intenţiunea projectulni, ce înţeles ar avè dispositiunea ulterioară neînţeleaptă şi nedreaptă a paragrafului 62.

Tot aşa de nemotivată, de vătămătoare şi de ilegală e dispoşiţiunea, carea cere, ca fie-care candidat sě facă esamenul de cualificaţiune numai în limba maghiară, precum din limba şi literatura maghiară, aşa şi din specialităţile sale. Domnul ministru n'a cerut aceasta mai nainte; atunci era mai liberal şi mai tolerant. Nici projectul din 1880 nu conţinea pretensiunea aceasta; acela permitea depunerea esamenului şi într'alte limbi. Şovinismul, se vede, a molipsit şi pe domnul ministru de instrucţiune. Domnul ministru însuşi a recunoscut de mult netemeinicia şi imposibilitatea pretensiunei acesteia. Când se desbătea paragraful respectiv în comisiunea pentru instrucţiune, domnul ministru însuşi a declarat franc: că depunerea esamenului de cualificaţiune e posibilă numai în limba, în care a ascultat candidatul obiectele respective, şi în care şi-a făcut studiile. D. ministru a şi ilustrat declaraţiunea aceasta adăugênd, că dênsul a studiat sciinţele naturale în limba germână şi cu toate că e maghiar născut, nu se poate esprima din specialitatea aceasta precis şi clar decât numai în limba germână, lipsindu-i în cea maghiară terminii technici. Domnul ministru îmi servesce de o dovadă foarte preţioasă. Dênsul mě spriginesce în afirmarea, că e o pretensiune absolut imposibilă, ca candidatul, care şi-a făcut studiile p. e. la un gimnasiu german şi şi le-a terminat pe urmă la o universitate germană după prelegeri şi cu ajutoriul de cărţi germane şi s'a iniţiat a propune în limba germână, sě fie silit a depune esamenul de cualificaţiune în limba maghiară. Tot cele ḑise de d. ministru mě îndreptăţesc în presupunerea că projectul se poartă cu intenţiunea: de a detrage ulteriormente prin pretensiunea aceasta posibilitatea instrucţiunnei germane în scoalele secundare şi a instrucţiunei germane dela universitate admisă pro forma în paragrafii precedenţi. Dar e oare în interesul sciinţei şi a culturei din ţeara noastră, a eschide pe locuitori germani dela sciinţa germană şi a nu le permite folosirea cărţilor germane?! E oare sinceră procedură: a concede de o parte, pro forma, cercetarea universităţilor streine, a statorì însě de altă parte esamenul de cualificaţiune astfel, încât sě-l poată depune numai acela, care şi-a făcut studiile la institute maghiare? Consciinţa domnului ministru încă pare a se fi revoltat în faţa unei asemenea pretensiuni, de oare ce nu se încumete a o pune numai decât în lucrare. Dênsul cere, a i se da plenipotenţă de a putè concede din cas în cas depunerea esamenului de cualificaţiune şi în altă limbă plenipotenţa aceasta sě i se dea pe 10 ani succesivi. Aceasta e prede oparte o graţiă a bunei chibsuelia domnului ministru, care uşor se poate face pendentă de „ţinuta conveniendă naţională“, de servilismul politic, ear pe de altă parte terminul de 10 ani, chiar şi dacă s'ar da încuviinţarea fără „contraserviţiu“ n'are alt scop, decât a lăsa timp scoalelor secundare şi studiilor universitare a nemaghiarilor de a se maghiarisa clasă de clasă şi an de an. Căci numai întêmplându-se aceasta vor fi în stare după 10 ani a corespunde pretensiunilor legei şi a depune esamenul de cualificaţiune în limba maghiară. Sě nu credeţi, domnilor, că vě va succede a purta lumea de nas. Terminul de 10 ani nu schimbă întru nimic intenţiunile maghiarizătoare cuprinse în paragraful dvoastră referitoriu la esamenul de cualificaţiune, ci dă numai timpul de lipsă pentru realisarea acestor intenţiuni. Întenţiunile acestea însě, permiteţe-mi, se o spun franc, sûnt tocmai contrariul dela aceea, ce aţi asigurat nemaghiailor în anul 1861 pe „onoarea naţiunei“ şi ce le-aţi garantat în anul 1868 prin o lege de stat.

D. dep. Grünwald e firesce cu totul de altă părere în privinţa observărei îndatoririlor morale şi în privinţa sanctităţii legilor. Dênsul a statorit în decursul acestei desbateri o teorie despre naţionalităţi, care nu ţine de fel cont de desvoltarea istorică a statului maghiar şi de vîrtuţile preţioase ale naţionalităţii maghiare, o teorie, care îşi bate joc de toate legile fundamentale de stat şi de toate drepturile omenesci, o teorie care dacă s'ar introduce, ar fi în ochii mei cel mai periculos atentat contra statului maghiar şi arma cea mai veninoasă contra naţionalităţii maghiare. Teoria aceasta a lui Grünwald jignesce statul în temeliile sale şi opune naţionalităţii maghiare legioane de inimici. D. Grünwald v'a împroşcat cu veninul egoismului de rasă, ear dvoastră l'aţi ascultat cu gura deschisă. Dênsul ḑice: că în inima maghiarului se nasce adesea o dorinţă secretă, dorinţa, de a maghiarisa totul în ţěrile de sub coroana sântului Stefan. El (Grünwald) e omul de stat, practic şi espert, care se mulţămesce în privinţa maghiarisărei cu aceea, ce se poate ajunge. Marea masă a nemaghiarilor deo camdată nu se poate maghiarisa, aceasta trebue mai ântâiu instruată în scoala poporală în limba maghiară şi condusă la simţěminte patriotice, adecă pregătită pentru maghiarisare şi subjugată. Inteligenţa nemaghiarilor trebue însě contopită cu desěvîrşire cu maghiarii, aceasta e datorinţa sântă a fie-cărui maghiar şi aceasta e misiunea naţională a scoalelor medii, cari au sě prefacă cultura maghiară în tiněrul nemaghiar în carne şi sânge, pentru ca sě se poată asimila şi sě devină membrul rasei maghiare. E evident că dl Grünwald n'a putut avè în vedere asimilarea politică, care nu poate fi chemarea scoalei, ci resultatul unei administraţiuni de stat înţelepte şi sincere. Dacă d. dep. Grünwald umblă cu ideea, de a asimila politic masele, apoi n'are încătrău decât sě constate că sub asimilarea „culturală“ a tinerimei din scoalele medii nu înţelege altceva, decât maghiarisarea ei *„sans phrase et sans gene“*. Cunoascem deja antecedenţiile doctrinarului celui mai rutinat al maghiarisărei, cunoascem faimosul principiu: gimnasiul e o maşină, în care întră pe de o parte tiněrul slovac ca sě poată eşì pe o altă parte un product de artă în persoana unui tiněr maghiar — o metamorfosă, care, d. dep. Zsilinsky şi altor deputaţi li se pare a fi foarte avantagioasă. Dar ceea ce îi place unuia nu le place tuturor aceea, de ce nu-i pasă slovacului, vatămă adânc pe germanul. Nu înţeleg, cum d. Grünwald se poate încumeta a afirma faţă cu naţionalitatea maghiară tocmai în preseara milenarului sěu: că ea după un curs de 100 ani ar fi ajuns tot numai acolo, unde a fost în secolul al nouělea, şi că ar fi necesitată a răpì copiii vecinilor şi a altor naţionalităţi spre a se putè susţinè şi mai departe. Aceasta e o vătămare grea şi nemeritată pantru naţionalitatea maghiară.

D. Grünwald se încearcă a atribuì nizuinţelor acestora de anecsare ŭn preţ moral ḑicênd cu aer de fariseu: că misiunea maghiarului e a mijlocì prin limba maghiară cultura europeană diferitelor naţionalităţi din Ungaria. Dar sûnt oare naţionalităţile acestea avisate la mijlocirea prin limba maghiară? oare temelia aceasta a teoriei lui Grünwald nu e un πρῶτον ψεῦδος care derîmă întreg edificiul închipuit? Când vine d. dep. Grünwald şi presupune în deosebi despre german, care prin limba maternă e composesor direct al culturei europene, că-şi va arunca dela sine germanismul şi se va contopì în cultura maghiară, pentru ca astfel sě se poată împărtăşì de cultura europeană prin mijlocirea limbei maghiare, stai în chibzuiri, sě-l ţini de alienat, ori de rěutăcios.

Teoria aceasta se presentă cu netolerantul despotism al infalibilului. D. Grünwald declară: eu am statorit pentru inspectorul general al luteranilor unguri o misiune, pe care el nu o a înţeles, apoi spre pedeapsă îşi întoarce mâna patronatoare dela ereticul inspector general, ca şi când ar voì sě ḑică: cu aceasta eşti dimis din postul těu. Domnului ministru preşedinte îi înfige, cu toate că i-a lăudat din fundament stăruinţa pentru „ideea de stat“, anticipando timbrul „unei ne mai auḑite frivolităţi“, dacă cumva s'ar încumeta a domolì în desbaterea specială unele dispositiuni de ale projectului. Eu cred, că o atare trufie şi nebunie aḑi numai la moscoviţi mai poate avè loc: un stat constituţional, un popor liber nu i se va închina nici când!

Când auḑi principiul D. Grünwald propus cu multă rafinerie: chiemarea culturală a nemaghiarului e a umplè lacunele „naţiunei“, ear' chiemarea inteligenţei nemaghiare a se contopì în cultura maghiară şi a dispărè, îţi aduci fără voie aminte de Atenieni, pe cari soartea fatală îi condamnase aşi trimite an de an floarea tinerimei la Creta spre a fi mâncată de minotaurul şi în faţa unei intenţiuni atât de dejositoare şi revoltătoare ţi-se înfăţişează înaintea ochilor sufletesci chipul lui Theseu, a liberatorului!

Şi colega meu Carol Wolff a strigat aici — spre marea D-voastră întristare — după un liberator; sûnt însě convins, că la dênsul a fost acela numai o fiinţă ideală, chipul nu avea forme concrete şi nu primise încă caracter politic.

Onorată casă! Şi eu aştept şi strig pe liberator. Dar nici eu nu'l aştept din streinătate de dincolo de marginile ţěrei. Eliberarea de sub jugul netoleranţei naţionale o aştept dela naţiunea maghiară însaşi, dela o preopinare înţeleaptă şi circumspectă faţă cu starea de aḑi politică, o preopinare, care a susţinut mica naţionalitate secoli întregi într'o lume streină. Instinctul acesta politic s'a întunecat aḑi prin demonul egoismului de rasă. Cu toate acestea convingerea mea e: norii grei ce s'au grămădit deasupra capetelor gintei maghiare şi le ameninţă şi pericolul stărei esterne ne vor silì la tresvie şi vor oferì earăşi circumspecţiunei şi moderaţiunei tradiţionale triumful preste pasiunile cele oarbe. Pe acest liberator, pe geniul mai bun al gintei maghiare îl astept eu, şi îl voiu bineventa, când se va arěta.

Din sinul D-voastră domnilor nu aştept pe liberatorul; nu'l pot aştepta în faţa iritaţiunei pasionate, ce o aţi dovedit ḑilele acestea, fără nici un motiv, simplu numai, fiindcă între noi domnesce diferinţă de opiniune în privinţa měsurei privilegiilor, ce ar fi a se crea pentru limba maghiară.

Şi apoi pentru aceasta o ură aşa de nedumerită! Aici se privesce de un merit patriotic, de a lovì în sasi. Dvoastră v'aţi bătut joc în toată forma, şi în deosebi domnişorii din partida guvernamentală se cred în drept a presupune că fie care ḑi, în care nu se trage vre-un sas în noroiu, ar fi o ḑi perdută. Cât de mică se arată *„diem perdidi“* a unui Tit pe lângă un atare simţ eroic! Şi în adevěr aţi avut lipsă de curagiul unui erou voind a vě arunca 400 de bărbaţi asupra 14 sasi, eu însě sûnt destul de mărginit şi... de ostil a nu invidia pe domnişorii amintiţi pentru astfel de triumfuri.

E trist, când chiar şi domnul ministru de culte şi instrucţiune, Augustin de Trefort, se vîră în hora atacurilor, ce s'au repeţit în decurs acum de opt ḑile până la disputare. Domnul ministru a simţit, bag-seamă, că partea primă a vorbirei sale, cu care a deschis desbaterea, ieremiada despre soartea cea tristă de 12 ani a fětului sěu, a esercitat o impresiune deamnă de compătimit şi ca sě nu apară de cavaler posomorît îşi cearcă norocul şi lovì în sasi şi ce sě veḑi? toată casa isbucnì în aplause. Şi apoi dacă ar fi spus cel puţin adevěrul, n'aşi avè nimic în contră. D. ministru se îndreaptă însě în contra petiţiunei consistoriului transilvano-luteran — singura petiţiune din alte 20, pe care o ţine deamnă de a se ocupa cu ea — şi ḑice, că aceasta deneagă statului ori-ce drept şi se feresce cu dispreţ de limba maghiară. Îmi ţin de o datorinţă morală a constata adevěrul. În petiţiune se cuprinde chiar contrariul dela cele afirmate de domnul ministru. Petiţiunea consistoriului luteran din Sibiiu sună:

„Biserica aceasta luterană a susţinut în totdeauna că guvernul fără jignirea principiului constituţional şi parlamentar, are îndatorirea morală înainte de a aduce schimbări pe cale legislativă în sistemul legal şi public de învěţămênt a se pune în conţelegere cu organele legale ale confesiunilor îndreptăţite. Biserica aceasta a accentuat espres în declaraţiunile sale oficiale în mai multe rênduri, că e aplicată a conlucra la o atare muncă şi din parte-şi în mod loial şi sincer.“

Biserica luterană aşa dară recunoasce sfera loială de drept a statului faţă cu scoalele confesionale şi s'a arětat aplicată a da mână de ajutoriu la estinderea necesară a acestei sfere pe calea constituţională. Petiţiunea continuă: institutele noastre de învěţămênt, şi aceasta o declărăm asemenea în conformitate cu adevěrul, cultivă instrucţiunea limbei maghiare atât în general, cât şi în interesul scolarilor cu succes îmbucurător şi într'un mod corespunḑětor chiemărei scoalelor medii.“

D. ministru ar fi lucrat mai înţelepţesce, dacă nu şi-ar fi compromis demnitatea oficiului sěu prin o astfel de manipulaţiune şi cu gluma necălită despre universitatea săsească şi despre ignoranţa învěţaţilor germâni. Dacă în adevěr s'a věḑut lipsa unei astfel de proceduri şi a unei astfel de întortocheri a adevěrului, domnul ministru trebuia sě o concreadă acelora, a căror caracter nu mai avea ce perde. Eu cred că s'ar fi aflat destui de aceia.

D. ministru president însuşi a invidiat pe domnul ministru de instrucţiune pentru popularitatea, ce şi-a câştigat acesta pe domeniul propiu al domnului ministru president, pe terenul persecuţiunei sasilor. D ministru preşedinte s'a supěrat foc věḑênd că de astă dată nu s'a prins frasa de altcum plăcută despre „cei 2—3 agitatori sasi“. Căci tendenţelor sale ostile se opun de astădată toţi cei 14 deputaţi sasi; ear înapoia noastră stă întreg poporul săsesc care nu ne va trada nici când, chiar nici atunci, când o ar cere autoritatea impunětoare precum e... domnul de Berzeviczy.

Fiindcă glasul de odinioară n'avu trecere, de astă dată domnul ministru se věḑù îndemnat a se scăpa de noi şi astfel ne-a imputat ḑicênd: sasii urăsc tot ce e stat şi ce e maghiar. Sub mantaua aceasta şi-a ascuns dênsul ura ce o nutresce faţă cu noi. E adevěrat, domnule preşedinte, că sasii urěsc administraţiunea cea rea, corupţiunea, şicanăriile, şi persecuţiunile ce ni le-aţi creat. Căci cei mai mulţi amploiaţi împintenaţi de modelul eroilor din această casă ţin de un merit patriotic a persecuta în ori-ce resort al vieţei publice pe sasi întocmai, pe cum s'a întêmplat în decursul acestei desbateri. Cumcă la noi esistă oare care nemulţămire nu o neg. Aceasta însĕ domnesce faţă cu regimul actual şi nici decum faţă cu statul, care nu i nici decât identic cu gloriosul nostru ministeriu actual. Despre modul, cum cugetă sasii despre stat, s'ar fi putut convinge ministrul abstrăgênd alte enunciaţiuni ale sasilor, din resoluţiunea cercurilor electorale din ţeara Bârsei din vara 1879 concepută în Codlea, în care au declarat că ei, sasii ca tot deauna, aşa şi acum, îşi caută mântuirea şi viitoriul numai în statul acesta şi numai în desvoltarea sa constituţională. Apoi în ceea ce privesce limba maghiară, eu am recunoscut necesitatea învĕţărei ei şi lipsa de a cunoasce cultura maghiară preste tot. Sasii au întrodus limba maghiară ca obiect obligat în toate scoalele lor medii. În ceea ce privesce simţĕmintele sasilor faţă cu maghiarii esistă o dovadă viuă în resoluţiunea adunărei celor patru cercuri electorale braşovene ddt. 16 Aprile 1882, pe când erau pasiunile naţionale dincoace şi dincolo la culme. Sasii au declarat atunci: sûntem convinşi, că printre vălmăşala de aḑi a spiritelor şi nemulţămirea inimilor, precum şi printre caosul netoleranţei naţionale vor străbate earăşi raḑele prudenţei şi ale loialităţii, raḑele, cari au creat Ungaria şi o au susţinut în mănia tuturor neajunsurilor. Pănă atunci vom păstra nestrămutat faţă cu toate naţionalităţile din ţeară, şi faţă cu naţionalitatea conducĕtoare a maghiarilor aceea bunăvoinţă sinceră, în care ne-a unit în patria aceasta durata de 700 ani. Sûnt acestea oare simptoamele urei? Care e adevĕrul în nesocotita acusă a domnului ministru preşedinte, pe care ni o aruncă în faţă.

În persecutarea sasilor se alătură domnului ministru president şi domnul Orban. Faţă cu vorbirea dênsului, în care nici umbră de adevĕr nu esistă, nu voiu ḑice nimica; căci după esperienţele mele de pănă acuma n'ar fi nici frumos, nici lucru plăcut, sĕ cred că vederile politice şi caracterul dênsului moral ar valora ceva în statul şi în parlamentul Ungariei. Despre dênsul nu voiu mai-lua notiţă.

În ce privesce frumseţea, espresiunei şi nobila cugetare mai tare se aproprie de Orban Bálás deputatul Desiderius Pronay; nu voiu polemisa nici cu dênsul, mai cu seamă în delicata manieră, cu carea a făcut alusiune la „plata procurorilor nechemaţi“. Întreb însĕ nu este el oare procuror nechemat, când în calitatea sa de inspector general al luteranilor din Ungaria se amestecă în afacerile interne ale luteranilor din Transilvania? Şi cât de loial este modul nechematei sale ingerinţe! Ne dechiară de suspecte scoalele, şi voesce sĕ ne destragă elevii, insuşi afirmă că nu se poate constata nimic asupra noastră, cu toate acestea scoalele ne sûnt suspecte pentru 2 vorbiri ţinute aici de 2 deputaţi sasi. Unde este aici legătura obiectiva, unde logica? Sĕ presupunem că ar fi adevĕrat, ceea ce nu este — că vorbirile colegilor mei Wolff şi Gull ar fi periculoase, ce vină poartă pentru aceste vorbiri scoalele medii? Ce poate face gimnasiul din Sighişoara al cărui elev a fost înainte cu 40 de ani domnul Gull, dacă acest domn ţine în parlamentul Ungariei cuvêntări, cari displac domnului Pronay.

Şi apoi dacă domnia sa ne ţine periculoşi şi deneagă patriotismul şi nesuinţele culturale numai pentru cuvêntul că Germania privesce la noi cu simpatii, fie-mi permis sĕ-i atrag atenţiunea la purtarea — *res gestae* — bisericei sale din timpul mai recent. Şi va aduce doară aminte că fostul inspector general şi unul dintre antecesorii dênsului Eduard Zsedényi prin anii 1860 la mandatul bisericei sale s'a dus în Berlin la regentul Prusiei de atunci, actualul impĕrat german, şi l'a rugat ca în confederaţiunea germână dênsul ca cap al casei Brandenburg şi director al întreg „*Corpus Evangelicorum*“ sĕ-şi pună toată influenţa spre a împedeca introducerea patentei protestantice de Thun. Aceasta faptă în anii trecuţi se vedea tipărită în „Augsburger Allgemeine Zeitung“. Nime nu o a desminţit. Dacă aşa dară protestanţii înainte cu doue ḑeci de ani la consensul tuturor patrioţilor a chemat pre un potentat străin contra statului lor propriu, mai poate acum sĕ ne suspiţioneze inspectorul lor general pentru simpatiile, cu cari ne întimpină privaţi în străinătate? A doua observare se reduce la propunerea Dsale faţă cu noi, în virtutea căreia guvernul ar avè sĕ înfiinţeze pre la noi gimnasii protestante regesci, şi prin intrare grătuită, stipendii şi alte beneficii sĕ detragă elevii institutelor noastre. Se înţelege că aceea sta sub masca iesuitismului, adecă instruarea sĕ se inceapă deocamdată în limba germană, ca cu atât mai radical sĕ-i poată maghiarisa apoi. Nu voesc sĕ desvolt tema mai departe câtă înţelepciune şi cunoscinţă de istorie se recere spre a deslega „*contradictio in adiecto*“ cu privire la regescile gimnasii protestante, atrag însĕ atenţiunea domnului deputat la tristele timpuri, când grassa în Ungaria contra reformaţiune şi agenţii lui Szelepcsényi şi Pázmány iesuiţii de toate ramurile inundară oraşele protestante din Ungaria superioară, cum e Leutschiau, Cassovia, Eperjes, Presburg, Oedenburg, Gűns, Bartfeld etc. cu panduri şi croaţi pustiind cu foc şi sabie protestantismul şi pentru el şi germanismul. Şi întreb pre inspectorul general al protestanţilor, domnul Pronay Dezsö, care este om tinĕr şi următoriu a lui Szelepcsényi şi Pázmány nu observă domnia Sa că voim a nimicì scoalele luteranilor din Transilvania prin sabie şi foc sau după cum ḑice domnia sa: „şi *ferrum non sanat sanat ignis,*“ prin nimicirea germanismului nimicesce şi protestantismul? Căci deşì unul este scop şi celălalt efect, de persecutăm germanismul pentru protestantism şi viceversa în esenţă tot un resultat este. Şi e bine sĕ se scie acum cine este nou alesul inspector general al protestanţilor din Ungaria şi ce spirit este normativ de aici încolo în această biserică.

(Va urma).

Statutul organic şi „plenitudinea puterei archieresci“.

În adevĕr minunată situaţiune! Căci mai curênd decât a'şi fi creḑut inocentele cuvinte „neesacte“, interpretate cu oare care uşurinţă într'un articul de ḑiar, despre alegerea protopresbiterului în Oraviţa, au justificat pe deplin temerea mea esprimată în acest ḑiar sub titlul „Echou“ (Nr. 30 din 15 Martie a. c.), că „jocul de cuvinte a dlui C. are cele mai funeste urmări pentru tinĕra noastră constituţiune bisericească şi de care fie care om serios, dacă nu este duşman de moarte al statutului organic trebue sĕ se ferească ca de foc“. Minunat în adevĕr, interesant şi semnificativ este că chiar adversariul meu, dl C. în apărarea sa publicată în Nr. 32, 34 şi 35 ai „Tel. rom.“ a ajuns la un conflict flagrant între statutul organic şi puterea archierească. De acest conflict însuşi dl C. se înspăimêntează ḑicênd, că este o rană deschisă, foarte periculoasă în organismul nostru bisericesc.“ Norocul nostru însĕ că „rana“ aceasta esistă numai pe hârtie şi se basează pe un joc de cuvinte garnisit cu canoane, care nu stau în nici o legătură cu cestiunea de faţă.

Dar sĕ ne lămurim.

Dl C. a susţinut — ipsissima verba —: „după „lege sinodul (protopopesc) nu alege (pe protopres„biter), ci face o candidare mai restrînsă, candidare „de trei pentru consistoriu, ear consistoriul nu de„numesce, ci alege pe unul dintre cei trei can„didaţi de sinod, în fine cel ce esercitează dreptul „de denumire este episcopul.“

Eu am combătut această afirmaţiune şi am dovedit cu litera şi spiritul legei că după lege *1) sinodul protopopesc alege pe protopop, 2) consistoriul îl denumesce şi 3) episcopul îl chirotesesce.*

Acum vine dl C şi îmi respunde — ipsissima verba —: „Din cuvintele aceste (ale dsale citate „mai sus) nime nu va putè cetì, că eu aşi fi tras „la îndoială dreptul de alegere al sinodului proto„presbiteral sau că doară în Statutul organic nu ar „sta apriat că în sinodul protopresbiteral se efep„tuesce alegerea de protopop....“

Adecă dl C ne spune: când scrie dsa „că sinodul protopresbiteral nu alege pe protopresbiter, „nime nu va putè cetì, că dsa ar fi tras la îndoială dreptul de alegere al sincdului protopresbiteral“ şi eară când dsa scrie: „că după lege (scilicet statutul organic) sinodul protopresbiteral nu alege pe protopresbiter“ — „nime nu va putè cetì, că dsa ar fi tras la îndoială, că doară în statutul organic nu ar sta apriat că în sinodul protopresbiteral se efeptuesce alegerea de protopop“.

Mărturisesc că n'am cunoscut dela început acest obiceiu prea original a dlui C. a scrie chiar contrariul dela aceea ce poftesce, ca sĕ cetească. Dacă îl cunosceam mĕ feream dela început de o polemică. Cred însĕ că acum am fi lămuriţi asupra unui punct şi anume: după lege sinodul protopresbiteral alege pe protopresbiteri. Sĕ trecem deci la al doilea.

Dl C. a susţinut, precum am arătat mai sus că după lege consistoriul nu denumesce pe protopresbiter ci alege pe unul din cei trei candidaţi de sinod. Eu am combătut aceasta şi am dovedit cu litera şi spiritul legei, că consistoriul denumesce pe protopresbiter.

Acum vine dl C. „şi-'mi aduce la cunoscinţă „scurt şi repede că sub denumire a înţeles sin„gelia, care chiar şi după statutul organic cade es„chisiv în competenţa episcopului (§. 54 st. org.)“

În adevĕr foarte scurt şi repede! numai pagubă că se lovesce ca nuca in părete.

Dl. C. se vede, că n'are concepte clare despre denumire şi singelie, abstracţie făcênd dela persoanele, în a căror competenţă „cade eschisiv“ una şi alta; căci singelia protopresbiterului nu este alt ceva decât decretul archieresc despre chirotesire (nu denumirea!) sevêrşită. Când se tratează despre competenţa dreptului de denumire a protepresbiterului, cum se poate înţelege sub denumire decretul despre un act sacramental respective ritual sĕvêrşit, sciind că acestui act are se premeargă denumirea? Fie consistoriul eparchial, fie episcopul competent a denumì, pe protopresbiter, — în ambele casuri — presbiterul mai ântâiu se denumesce, apoi se chirotesesce şi în fine se provede cu singelia sau gramata archierească. Cum dar se poate înţelege sub denumire „singelia“? Dl C. citează la acest pasagiu şi § 54 al statutului organic, unde stă clar şi precis: „...... denumitul protopresbiter ... se presentează la episcopul eparchial spre .... înzestrare cu *singelie* ....“ şi totuşi sub denumire înţelege „singelie“.

Am pe dl C. în prepus că nu înţelege romănesce.

Dar sĕ trecem preste „denumirea-singelie a dlui C. şi sĕ ne întoarcem la cestiunea de sub discusiune:

alege sau denumesce consistoriul pe protopresbiter?

(Va urma.)

Varietăţi.

* Escelenţa Sa Preas. Archiepp. şi Metropolit Miron Romanul a plecat Sâmbătă la 4 oare după ameaḑi la Budapesta spre a lua parte la desbaterea projectului pentru scoalele secunḑare în casa Magnaţilor.

* (Convocare.) P. T. Domni membrii ai comitetului central al „Reuniunei învĕţătorilor dela scoalele române greco-orientale din districtul Sighişoarei“ — anume: Presedinţii despărţĕmintelor tractuali din protopresbiteratele: Sighişoara, Mediaş, Târnava superioară şi Târnava inferioară. — Învĕţătorii: Ioan Muntean, învĕţător primariu în Sighişoara; Ioan Rondolean învetătoriu primariu în Daneş, Nicolau Muntean înv. în Saschiz, Ioan Oprea învĕţător în Laslea mare, Emanuil Florea înv. în Daneş, Teodor Ventilă înv. în Suplae, Georgiu Feşteu înv. în Drag, Nicolau Serb înv. în Seleuşul mare, Nico-Bucşa înv. în Zoltan. sûnt provocaţi a se presenta la şedinţa ordinară pe 30 Aprile a. c. v. la 9 oare a. m. în localul oficiului parochial din Sigighişoara.

Obiectele de pertractare vor fi:

1. Staverirea listei generale a membrilor Reuniunei.
2. Cestiunea despărţĕmintelor, din care se propune districtul.
3. Cestiunea încasărei tacselor dela membrii.
4. Statorirea materialului şi a temelor, ce sûnt a se pertracta în despărţĕminte.

Sighişoara în 8 Aprile 1873.

Presidiul reuniunei districtuale.

Demetriu Moldovan,
adm. prot.

* (Postal). În 21 Aprile n. s'a deschis concurs pentru ocuparea postului de magistru postal în *Ucia inferioară* (comitt. Făgăraşului), împreunat, pe lângă contract şi 100 fl. cauţiune în bani numeraţi, cu salariu de 200 fl. 40 fl. pauşal de cancelarie şi 1400 fl. pauşal de transport. Petiţiunile de concurs au a se înainte în restimp de trei sĕptĕmâni la direcţiunea reg. a postelor din Sibiiu.

* (Un fapt nobil demn de imitaţiune.) Mai mulţi învĕţători români, cari în 1882 s'au adunat în Arad la cursul supletoriu pentru limba maghiară, voind sĕ eterniseze memoria fericitului de odinioară profesor de pedagogie dela institutul ortodox român din Arad Dr. Lazar Petrovici s'au întrunit într'o conferenţă şi alegêndu-şi un comitet de 11 inşi cu dl Ioan Vidu ca president şi Protasiu Givulescu ca notariu, au deschis 12 liste spre colectare printre dênşii.

Felicităm pre învĕţătorii din districtul diecesan al tractului pentru nobila lor faptă, carea în ochii oamenilor cu inimă mult i recomândă.

Domnul profesor de preparandie din Arad Teodor Ceontea în Nr. 15 din a. c. al ḑiarului „Biserica şi scoală“ publică resultatul colectelor, de unde estragem sumele.

Lista Nr. 111. 67 fl. 60 cr., lista Nr. 119 fl. 85 cr. lista 2. 11 fl., lista 3. 8 fl. 40 cr., lista 6 5 fl. 20 cr. lista 8. 1 fl., — încasaţi de tot 103 fl 95 cr., —

ear subscrişi însĕ neîncassaţi 10 fl. 20 cr., — suma 114 fl. 15 cr.,

Continuarea raţiociniului va urma în susnumita foaie.

* **(Mulţămită publică)**. Reuniunea pompierilor voluntari din Sălişte esprimă onor. institut de credit şi economii „Albina“ din Sibiiu pentru darul de 50 fl. v. a., făcută suspomenitei reuniuni cea mai vie recunoscinţă.

Sălişte 21 Aprilie 1883.

Comanda pompierilor voluntari
Ioan Maximu m. p.,
comandant.

* (Necrolog). Ioan Ioanoviciu paroch gr. or. la Budila în numele sĕu şi a fiilor sei George Ionescu capelan, a ficelor sale Maria, Susana şi Anna a ginerilor sĕi Eremia Ioan şi Nicolae, a nepoţilor sĕi, şi în numele tuturor celorlalte rudenii, amici cunoscuţi, cu inima înfrântă, cuprinşi de cea mai mare durere, anunciă trista scire despre moartea mult iubitei şi vrednicei sale preotese *Anna Ioanovici* născută *Roşca*, după un morb de 3 sĕptĕmâni de aprindere, în etate de 63 ani, după o fericită căsătorie de 49 de ani, cu cele sufletesci împărtăşită, în 29 Martie pela 11 oare noaptea s'a mutat la cele eterne lăsând pe ai sei în grele suspinuri: şi cu deosebire pe părintele şi consoţiul dumneai neputincios şi bolnav.

Rĕmăşiţele pămêntesci ale reposatei s'au înmormêntat în 31 Martie în cripta familiară în cimiteriul local. Fi-ei ţĕrîna uşoară şi memoria eternă. Budila în 8 Aprile 1883.

* *(Cor în Bucium-Cerb.)* Dl învĕţător dela scoala noastră confesională de acolo Alesandru Sava a surprins pe creştinii noştri în sĕrbătorile Crăciunului cu cântări corale nepresupuse dela copii în etatea fragedă de 12 ani. Vĕḑênd dl Alesandru Danciu, director şi proprietar de mine, resultate atât de neaşteptate cu copii într'o etate aşa de tineră şi în timp aşa de scurt, pentru ca sĕ încurageze atât pe învĕţători cât şi pe tinerimea întreagă s'a oferit a face pe spesele sale un cor în biserică. Îndată s'au şi înscris preste 60 de tineri dela etatea dela 15—35 ani. În ḑiua de Buna-vestire corul tinerimei mai desvoltate, sub conducerea dnului învĕţător Sava a dat o probă şi mai eclatantă ca cea dela Crăciun, ceea ce avù de urmare nu numai generala satisfacţiune a creştinilor, dar că dl Danciu numai decât, conform promisiunei, au şi acordat construirea corului în biserică. Acesta va fi lângă lustrul cumpărat de dsa, a doua podoabă câştigată de dênsul bisericei în timp de doi ani.

* (Biserica ortodoxă în Iaponia.) Misia bisericei Ortodoxe în Iaponia, întreţinută de societatea misionară din Rusia, nu s'a început decât în anul 1870, când s'a dus acolo şi Ieromonachul Anatolie Tichae, român din Basarabia rusă, din têrguşorul Bălţi.

Capul misiei în Iaponia este Episcopul Necolai care până în 1870 era ca preot la agenţia rusă din acel loc. Al doilea, şi prin urmare unul dintre propagatorii principali ai ortodoxiei în Iaponia este Armandritul Anatolie.

Numĕrul creştinilor Ortodoxi dintre Iaponezi în anul 1881, era de 6090, ear în Noemvre anul 1882 de 7200.

Biserici ortodoxe şi simple case de rugăciune sûnt 90. Preoţi ortodoxi dintre Iaponezi sûnt, 9 şi anume: Pavel Savabe, Petru Sasagava, Pavel Niţuma, Tit Komaţu, Petru Kanó, Pavel Sató, Mathei Kangeta, Iacov Tacaia. Timotei Hariu.

Misia ortodoxă are încă şi 93 Catichisatori dintre Iaponezii convêrtiţi, care lucrează cu mare energie şi devotament. Toţi creştinii ortodoxi formează 131 comune bisericesci prin diferite locuri ale Iaponiei. Punctul principal al misiei este în *Tokio* — capitala Iaponiei, ear Arch. Anatolie este stabilit în marele Oasaka ce se află la sudul Iaponiei.

Fie ca aceşti apostoli ai ortodoxiei sĕ nu slăbească până ce nu vor creştina cel puţin cea mai mare parte a populaţiunei iaponeze.

(Bis. Or. Rom.)

Loterie.

Sâmbătă 21 Aprile n. 1883.

Timişoara:	**45**	**87**	**3**	**4**	**10**
Viena:	**4**	**61**	**67**	**18**	**47**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 21 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.15
Renta de aur ung. de 4%	90.05	90.—
Renta ung. de hârtie	88.—	88.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	138.—	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.60	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.50	99.—
Renta de aur austriacă	99.75	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.40	98.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.—	98.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 —	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	97.50	97.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	98.25	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.75	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	115.—	98.25
Sorţi de stat dela 1860	132 50	115.—
Sorţi ungurescl cu premii	114.25	110.79
Sorţi de regularea Tisei	110.60	78.20
Acţiuni de bancă austro-ung.	78 40	78.85
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.90	98.—
Acţiuni de credit austr.	98.10	313.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	132 50	829.20
Datorie de stat austr. în argint	834 90	78.85
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119.70
Galbin	5.66	5.64
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58 55	58.55

Nr. 407. 2—3

CONCURS.

Anulându-se terminul pentru vacantul post de învĕţătoriu la scoala poporală română din comuna Mocerişiu comitatul Caraşi-Severin, publicat în mult preţuitul ḑiariu „Telegraful Român“ Nr. 24, 25 şi 26 în care se propune limba română şi maghiară se deschide concurs nou; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salar de 300 fl.
2. 12 metri lemne;
3. Locuinţă cu grădina şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta;

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Inaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul Administrativ a comitatului Caraşi-Severin până în 30 Iuniu a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr, or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la immormântări funebrale şi că rogările cari nu sûnt astfel înstruite, nu se vor lua în consideraţiune; nou denumitul va întra în postul de învĕţătoriu cu prima Septemvre 1883.

Mocerişiu în 15-lea Aprile 1883.

Pavel Frâncu m. p.,
jude comunal.

Nr. 44 [408] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a II clasă Banabic în protopresbiteratul Turdei, se deschide concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român·“

Emolumentele sûnt:

Pentru preot porţiunea canonică 35 jugere 1103°☐. Dela 110 familii partea parochului cari dau 8 cupe vechi de cucuruz sfârmit.

Dela 110 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicĭnuită.

Doritorii de a ocupa această parochiă vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral, până la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 29 Martie 1883.

În conţelege cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 128. [409] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Nicolau Mănoiu în parochia de clasa a III-a dela biserica veche din Şimon tractul protopresbiteral al Branului, conform ven. ordinaţiuni consistoriale ddto. 10 Martie 1883 Nr. 111 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe un an din venitele parochiale.

Concurenţii au a'şi trimite subscrisului suplicele lor înstruate în sensul Statutului organic şi conform Regulamentului congresual pentru parochii din 1878.

Braşov 30 Martie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
prot. adm. ppresb al Bran.

Nr. 150 1883 [406] 2—3

Citaţiune edictală.

Maria Ioan Utan, alias Munteanu căsătorită Nicolae Cânda, din Apoldul infer. cercul Mercurii, carea mai bine de 3 ani şi a părăsit bărbatul făr a se scì ubicaţiunca ei presentă pe basa decisului consistorial ddto 24 Martie a. c. Nr. 5085 1882 — se citează a se presenta, în termin de 6 luni dela prima publicare a acestei citaţiuni, înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul divonţial intentat asuprăi se va pertracta şi decide şi în absenţa ei.

Dela scaunul ppresbiteral gr. oriental al tractului Mercurii ca for matrimonial.

Mercurea 6 Aprilie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 91 [403] 3—3

EDICT.

Georgiu Chialda de religiunea gr. orientală din Avrig Comitatul Sibiiului părăsindu-şi cu necredinţă pre legiuita sa soţie Elena Chialdă născută Ranga tot din Avrig, fără de a se şcì locul ubicaţiunei lui, cu concesiunea Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie 1883 şi citează ca în termin de un an şi o ḑi dela publicarea acestui edict, sĕ se înfăţoşeze la scaunul protopresbiteral al Avrigului ca formatrimonial de I. a instanţă căci la din contră se va decide, procesul ridicat în contrăì şi fără de el.

Avrig, 28 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. oriental al tractului Avrigului, ca for matrimonial de I. a instanţă.

Nr. 87 [404] 3—3

EDICT.

Nicolae Hânsa de religiunea gr. orientală din Sĕlişte comitatul Sibiiului, carele de trei ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţie Maria Petru Dordea Nicoleasă din Vale, de present domiciliată în Sĕlişte, fără a a sĕ şcì ubicaţiunea lui, se citează prin acesta, ca în termin de şese luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră, şi în absenţa lui se va decide procesul intentat contra-i de către soţia lui.

Sibiiu, 18 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei, ca formatrimonial de I. a instanţă.

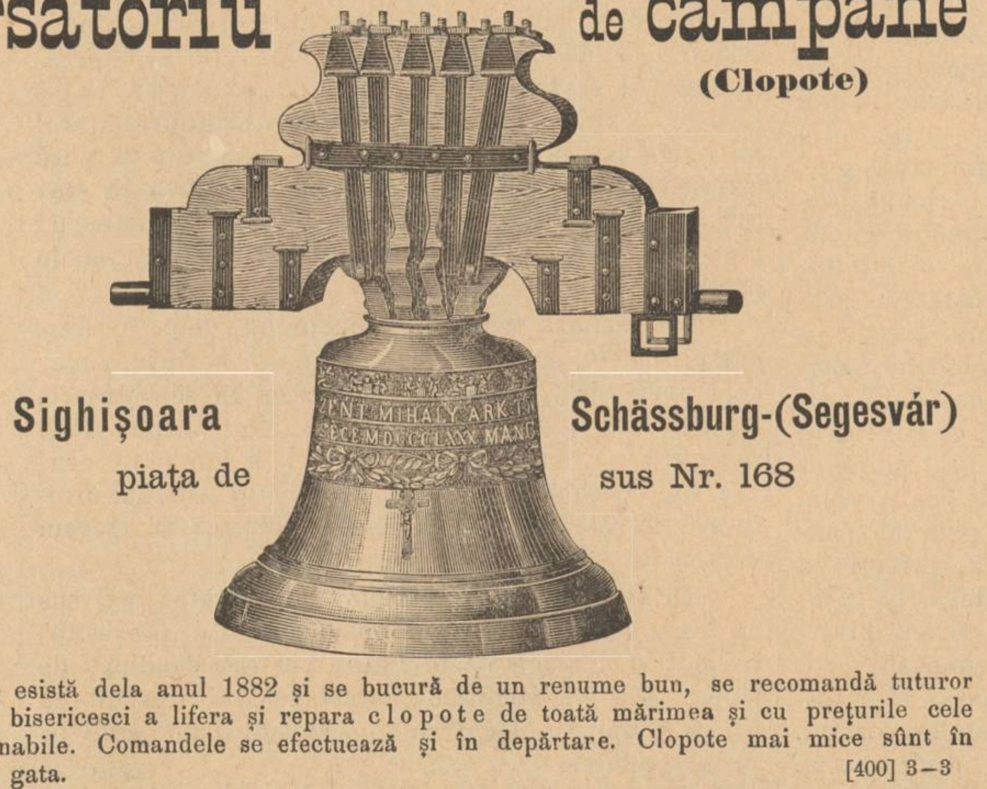

Mihaile Manchen,

vărsătoriu de campane

(Clopote)

în Sighişoara Schässburg-(Segesvár)
piaţa de sus Nr. 168

o firmă ce esistă dela anul 1882 şi se bucură de un renume bun, se recomandă tuturor comunelor bisericesci a lifera şi repara clopote de toată mărimea şi cu preţurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează şi în depărtare. Clopote mai mice sûnt în tot timpul gata. [400] 3—3

Pentru saisonul de vară

şi-a procurat subscrisa un mare deposit de **pălării pentru dame şi băeţi.** Preţurile cele mai moderate. Comande în afară se vor esecuta prompt. [401] 2—2

Sibiiu, 12 Aprile 1883.

G. Wegmuth.
Strada Cisnădiei Nr. 25, etagiul I.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 4

Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.** Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 43. Sibiiu, Joi 14/26 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — **și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.**

Model de considerare ungurească.

Afară de guvernele din staturile barbare absolutistice, celelalte sûnt cu considerațiune cătră lucrurile de religiositate și consciință ale tuturor cetățenilor sau „supușilor".

Și la noi era obiceiu, dacă nu lege, ca sĕ se respecteze serbătorile, cel puțin cele mai mari, ale creștinilor de religiunea orientală, fie ortodocși, fie greco-catolici.

Astăḑi am trecut și preste stadiul acesta de *toleranță*, nu de *egală îndreptățire*, măcar că ne ținem de biserică cu autonomie recunoscută prin legile statului, sancționate de coroană. Corpul cel mai înalt legislativ al Ungariei, casa magnaților, nu consideră *Pascile* a 3—4 milioane de concetățeni, și vor sĕ constringă pre prelații lor bisericesci la umilința de ași ignora religiunea, sau a se lipsì de dreptul participărei în parlament.

Eată modelul de libertate, cum nu se mai găsesce în nici un stat constituțional din Europa.

Românii, cari disting pe Haynald, Francesii și Italianii, cari mai fantasează de liberalism unguresc, binevoiască a se convinge.

Dar va întreba cetitoriul, ce s'a întêmplat eară? În adevĕr că la noi întrebări de aceste ne putem pune în toate ḑilele.

Fără de a comenta mai departe, punem naintea cetitoriului, nu alt ceva, decât o propunere a Escel. Sale metropolitului și archieppului gr. or. Miron Romanul făcută în 12/24 Aprile a. c. când s'a presentat projectul pentru scoalele medie în casa magnaților. Propunerea spune mult. Ea spune mai mult decât o sută de comentare.

Deci eată-o:

> Escelența Voastră, Domnule Președinte! Ilustri Magnați! Ce privesce punerea la ordinea ḑilei a acestui project de lege, îmi iau voie a atrage atențiunea Ilustrei Case la acea împregiurare: că sĕrbătoarea cea mai mare a bisericilor de ritul grecesc, adecă atât a greco catolicilor cât și a celor propriaminte greco-orientali, va se ḑică **Pascile** lor cad în anul acesta pe Dumineca procsimă, respective pe ḑilele următoare; ear acestora premerg începênd de poimâne momentele cele mai sublime ale esercițiilor evlavioase din sĕptămâna mare.
>
> Ilustra Casă a Magnaților a fost totdeauna cu distinsă considerațiune și pietate față cu simțĕmintele religioase; și aceasta pe mine mĕ îndreptățesce a spera: că în vederea împregiurărei amintite, desbaterea acestui project de lege nu se va pune la ordinea ḑilei chiar pe ḑilele celea mari a le serbătorilor, ce urmează, și încă cu atât mai puțin se va pune: pentru că la din contră s'ar închide calea de participare la desbateri pentru toți acei membri ai Ilustrei Case, care în cele Bisericesci sûnt de ritul grecesc.
>
> Eu recomând, ca desbaterea projectului de lege sĕ se pună la ordinea ḑilei pe **Mercuri** în sĕptĕmâna viitoare, cu atâta mai vêrtos pentru că astfel toți membrii Ilustrei Case ar profita în timp pentru a putea studia în toate detaiurile projectul acesta, ce acum ni se presentă cu modificări, și care în tot casul pretinde a fi cumpănit cât mai bine.

Propunerea aceasta, după informațiunile ce le avem, nu s'a primit, și așa projectul scoalelor medie se va desbate în casa magnaților Luni a doua ḑi de pasci.

Reținêndu-ne dela comentare, nu vom greșì, dacă gratulăm dlor magnați unguresci și în special dlui ministru A. Trefort pentru atitudinea „patriotică" a domniilor sale: întru a câștiga simpatii și a se arăta recunoscĕtori!

Revista politică.

Sibiiu, în 13 Aprilie.

În Viena se vede, că în alt chip se judecă achitarea din Udine și nu ca în biroul oficiosului din Budapesta. Dela Viena resună glasul, că numai aceia, căror alianța cu Italia li e un spin în ochi arată ca fariseii la verdictul juraților din Udine. Achitarea însĕ nu e identică cu politica guvernului italian, aprobată de popor. Interesul de a afla Italia un sprigin în Austro-Ungaria și Germania contra Franciei și Engliterei, care vreau sĕ o nimicească, pe mare este prea puternic decât sĕ nu deschidă ochii Italiei și sĕ nu i'indice, de unde are sĕ aștepte pericolul.

Minunat este comentarul alianței triple din ḑiarul francez „Jour", scris de fostul ambasador francez la Madrid Andrieux. Acesta scrie că tratatul de alianță fu subscris în 1882 și că scopul alianței e a silì pe Francia la desarmare. Cele dintâi convorbiri în privința aceasta au avut loc între Mancini și Hatzfeld. Ideea lui Bismarck a fost a asigura pacea și prin silirea Franciei la desarmare a o mutila definitiv. Este vorba că Rusia este câștigată, Spania și Englitera se crede că se vor alătura la liga de desarmare.

Din desbaterile în parlamentul francez se vede că în 1884 guvernul republican se va presenta cu un deficit.

Pe Dumineca Tomei regele României va sosì la Bucuresci. Regina rĕmâne încă în Germania. În ḑiarele din Viena și Budapesta s'a publicat o telegramă dela Bucuresci, conform cărei se vor dimite din funcțiunile dela căile ferate române, suditi germani și austro-unguresci.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

Adolf Zay (continuând și încheind.) Atacurile contra noastră le-a continuat domnul Csiky Kálmán, căci pe când deputatul György András afirma cu oare-care reservă, că în Ungaria poate fi vorba numai de autonomia confesională a maghiarilor, domnul Csiky a spus-o franc, că sasii n'au ce mai vorbì de autonomie confesională aceasta nu le ajută nimica, căci e sciut că ei fac oposiție numai din motive naționale, dovadă ținuta lor față cu regimul Bach-Thun. Dacă a voit domnul deputat sĕ dea prin aceasta testimoniu rĕu cuiva, aceea i-a succes cu dasĕvêrșire, numai cât acel cineva nu sûntem noi sasii, ci propriele sale cunoscințe istorice. Căci el ca profesor la Ludoviceum ar trebuì sĕ scie 1. că noi sasii am protestat cu energie contra confiscărei constituției municipale, se înțelege nu pe calea rebeliunei și a conspirațiunei și cu toate acestea ni-o a răpit cu forța regimul absolutistic al lui Bach chiar ca cel liberal al lui Tisza; 2. că patenta protestantă alui Bach nu se oferea și asupra noastră, și că prin urmare n'avem sĕ combatem un lucru, care nu ne atinge pre noi; 3. că projectul lui Thun „despre organisarea gimnasielor" s'a trimis tuturor confesiunilor spre dare de părere și fiindcă el era model în cele pedagogice, și chiar și până în ḑiua de aḑi dênsul formează sistemul de studii în Ungaria, noi sasii l'am primit de bună voie în puterea autonomiei noastre și convinși de bunătatea lui, l'am întrodus în institutele noastre, și în fine 4, că mult defăimatul regim „Schmerling" a într'unit destulă libertate și stimă față cu autonomia legală și a luat „spre plăcută sciință" constituțiunea noastră desbătută și primită tocmai în acelea ḑile în sinodul autonom de constituire al bisericei noastre, recunoscênd prin aceasta deplina autonomie a bisericei noastre ca din partea statului și încă a unui stat „absolutistic".

Domnilor deputați Racovszky și Otto Herman le-au plăcut a se provoca la referențele de limbă și instrucțiune din Germania. Domnul Rakovszky arată, că și în Prusia au a studia candidații de teologie, conform dispozițiilor luate de stat și a depune esamenul înaintea comisarilor de stat. Desvoltarea referințelor eclesiastice din Prusia, ca una ce dela început a fost contralistică și în dependență dela domnitor, nu se poate esamina cu

---

FOIȚA.

Un atlet român.

Corespondență originală a „Telegrafului Roman".

Budapesta, 23 Aprilie 1883.

Un june român atrage atențiunea cercurilor atletice din Budapesta, care în mai multe rênduri a escelat peste toți rivalii sĕi, și astfel este atletul prim în țeară, în emularea pedestră întrece pe toți atleții englezi și francezi din Europa.

Opiniunea publică, și afară de cercurile atletice, se interesează de acest june dela emulațiunea ultimă, ce s'a făcut între Budapesta Gödöllő și înapoi, când George Vessa a pus în admirațiune pe toți, câți îl cunosceau.

Clubul atletic adecă a arangiat în 15 Aprilie o emulațiune pedestră, la care s'au înscris 92 inși, din causa timpului umed și vêntos s'a presentat însĕ numai 20 membri. Comitetul arangiator era întrunit Dumineca trecută des de dimineață la chioscul de patinat din păduricea orașului. După ce participanții și-au dat cuvêntul de onoare, că vor observa regulele prescrise, la 7 oare precis s'a dat semnul de pornire. Doi atleți pe velociped, Lud. Vermes și Ioan Oherolly, porniră înainte, ca sĕ facă controlă și sĕ desemne calea. Alți membrii arangiatori mergeau călare și în căruțe.

Pedestrașii, 20 la numĕr, abia eșiră la câmp din extravilanul orașului, s'a și observat, că George Vessa începe ai întrece pe toți; după el în distanță de jumĕtate milă merseră Arpád Follinusz, Paul Ivánka și Aug. Schwanda, ceilalți mare parte se obosiră, întrerupseră calea și se suiră în căruțe.

La satele Czinkota și Kerepes, Vessa sosì cel dintâiu. La Gödöllő ajunse la oarele 10 și un pătrariu a. m., unde publicul adunat în frunte cu pretorele districtual 'l primiră cu ovațiuni de „sĕ trăiască!" Vessa luà în Gödöllő puțină supă de carne, apoi pornì înapoi spre Budapesta. În distanță de $^1/_2$ milă îl urmară Follinusz și Schwanda; Ivánka pe cale obosinduse întrerupse emulațiunea.

După meaḑă-ḑi la chioscul de patinat era o mulțime de public așteptând pe învingĕtor. La oarele 2 și 10 minute sosì Vessa cel dintâiu, și așa în 6 oare 58 minute percurse pedestru o distanță de 7 mile, resultatul cel mai mare, ce până astăḑi s'a făcut de vreun atlet în toată Europa. Publicul adunat erupse în aplause repetite. La 2 oare 25 minute sosì Follinus, la 2 oare 37 minute Schwanda.

Vessa fu proclamat de primul învingĕtor, mult superior tuturor concurenților sĕi. Medicul i luă la o cură prescrisă, ce consta în frecarea corpului, apoi merseră în trăsură în oraș.

Aceasta emulațiune este proba a doua pentru câștigarea rangului de „champion", adecă pedestraș neînvingibil. În 24 Maiu va urma proba ultimă nime nu se îndoesce, că Vessa va remânè învingĕtor.

Cine este acest june George Vessa? Este un student la facultatea de medicină, în anul al V-lea, născut în Boros-Sebeș, comitatul Aradului în anul 1858, și așa astăḑi abia are etatea de 24 ani, din părinți economi români gr. orientali, pe cari i perdu în etatea sa de 6 ani. Ca orfan și sĕrac prin diligența proprie terminà studiile gimnasiale în Arad, unde în toate clasele era eminentul prim și avea precelență din toate studiile, scia de rost nu numai clasicii latini, dar și cei greci, pe Omer și Virgiliu.

În anul 1878 9 Iunie, ca student în clasa a VIII gimnasială la esamenul din gimnastică primì o cunună de lauri ca premiu cu inscripțiunea „Primul premiu".

În anul 1881. 2 August la băile Palics luând parte la o emulațiune în fugă, distanța 15 chilom. (două mile) într'o oară și trei minute, câștigă premiul o medalie clasa I. cu inscripțiunea: „Voiă, luptă, perseveranță," și un pocal de argint în valoare de 80 fl.

În 1882. 20 Maiu în Budapesta, grădina Orczy, la 2 învingeri în pedestrie și luptă cu pumnul (box) primì două medalii de argint clasa I. cu inscripțiunea „Premiu de emulare" și un podometru (mesurătoriu de pași) în valoare de 80 fl.

desvoltarea din Ungaria, care în censiderarea incapabilităţii şi a schimbărei continue de cabinet a fost în totdeauna autonomă. Projectul de faţă cere chiar aceea, de ce se feresce domnul deputat citând legea prusiană, el cere ca candidaţii de profesură şi prin urmare şi candidaţii de teologie — căci aceştia sûnt la noi identici — sĕ studieze conform dispoşiţiunilor de stat, şi sĕ facă esamen de stat. Dacă e loial şi permis a se face critică în parlament şi în deosebi . . . pe bancele ministeriale instituţiunilor unui stat vechiu, amic şi procedurei unui regim amic, apoi sĕ se facă astfel, încât datele sĕ corespundă realităţii.

Durere însĕ, că aici se presentă, referitoriu la pracsa cu limba şi instrucţiune a guvernului german şi prusian, mai preste tot date false. Permiteţi-mi sĕ le rectific. (Sĕ auḑim!) Eu constat următoarele: în Alsaţia-Lotaringia e administraţiunea în instanţa primă trancesă, în părţile locuite de francezi cu toată vecinătatea nemijlocită a Franciei. Instrucţiunea în scoalele poporale e asemenea numai franceză în părţile locuite de trancezi. În Metz esistă un gimnasiu susţinut de stat şi o preparandie cu limba de propunere franceză. În capitala Germaniei, în mijlocul Berlinului esistă o comună franceză, care îşi administrează afacerile bisericesci şi scolare în limba sa şi autonom, căci nu este în natura germanului a nimicì tratatele şi a maltrata pe colonişti. Comuna aceasta susţine un gimnasiu cu limba de propunere franceză şi cu esamen de maturitate francez. Chiar nici în ḑilele pline de iritaţiune ale anului 1870, pe când „marea naţiune“ alungase pe toţi germanii din Paris, nu i-ar fi plesnit nici unui neamţ prin minte a împedeca gimnasiul francez din Berlin în folosirea liberă a limbei tranceze sau doară chiar a'-l tracta după maniera dep. Pronay. În Posen, la care le place domnilor a se provoca ca la o monstruositate, profesorii scoalelor medii trebue sĕ scie şi limba polonă; instrucţiunea se predă în cele patru clase inferioare în limba polonă în cele patru superioare însĕ cu deosebire în limba germană. La „gimnasiul s. Maria“ din Posen d. e. se predă instrucţiunea din secsta până în quarta — după numĕrarea germană — în limba polonă, fiind limba germană numai object de învĕţĕmânt cu 5—6 oare. Din terţia inferioară predomnesce limba germană; dar şi aici se predau religiunea, limba evreică şi cea franceză, apoi matematica şi istoria naturală în limba polonă.

Eată care-i, mania de germanisare şi netoleranţă, Prusienilor în Posen. Putè-voiu oare spera că pe viitor nu veţi mai parada cu ciuha aceasta greţoasă?! Fiind că ne ocupăm tocmai cu asemĕnarea referinţelor din alte ţĕri, ea'n sĕ vedem cum stă lucrul cu „tirănia rusească“ şi slavisarea germanilor în imperiul moscovit? În provinciile rusesci, Livlandia şi Curlandia, se află douĕ scoale secundare de stat cu limba de propunere rusească, apoi ḑece scoale susţinute de staturi (Stände) cu limba de propunere germană. Aceste ḑece scoale germane stau sub administraţiune liberă autonomă, curatorul imperial rusesc esercitează numai suprema inspecţiune; esamenele de maturitate şi cele de cualificaţiune se depun în limba germană. Faţă cu faptele aceste mĕ vĕd îndemnat a pune întrebarea, că oare n'am avè noi cei din Ungaria a învĕţa libertate şi toleranţă dela „Moscovitul barbar“? (Mişcare).

Onorată casă! Fiind-că e tocmai vorba de toleranţă permiteţi-mi sĕ'mi aduc aminte de dl dep. Otto Hermann, care mi-a făcut mie şi colegilor mei imputarea, că noi n'am fi deputaţii Ungariei ci agenţii „Schulverein“-ului german. Cercurile noastre electorale sûnt, precât sciu eu şi aḑi încă situate în Ungaria, mulţămită cerului, de altă parte fiţi încredinţaţi, că noi ne scim păstra independenţa judecăţii şi a liberei noastre voinţe faţă cu Schulverein“ul — cu toată stima şi simpatia — tot atât de resolut ca şi faţă cu „liberalismul“ oficial sau cu şovinismul radical. Atrag însĕ atenţiunea domnului deputat, că mie nu mi s'ar părè tocmai loial, când ar vrè cine-va sĕ'l declare pe dênsul şi soţii sĕi de principiiu nu de deputaţi ai Ungariei, ci de agenţi ai lui Kossuth, cu toate că legătura dintre dînşii şi inimicul ne'mpăcat al încoronatului rege ungar e cu mult mai intimă şi mai directă şi mai puţin nevinovată, de cum e legătura dintre noi şi „Schulvereinul“ german. Nu-mi plesnesce prin minte sĕ rĕspund la învinuirea domnului Hermann cu declaraţiunea: că dnul Hermann n'ar fi deputatul Ungariei, ci agentul socialismului internaţional, cu toate că cu toţii îi cunoascem veleităţile socialistice radicale, şi că este înnăscut naturelul a'şi proba în mod practic doctrinarismul pe padimentul stradelor. Cu atât mai puţin mĕ vĕd îndemnat a'l acusa, că aceasta nu o ar face ca ungur, ci ca agentul internaţionalilor. Nu m'am obicĭnuit a învinuì pe cine-va, nici chiar pe domnul Otto Hermann.

Din şirul vorbitorilor, cari ne-au apostrofat pe noi sasii, fie-mi permis a amintì pe domnii Albert Berzeviczy şi Paul Hoffmann.

Domnul de Berzeviczy şi-a început acţiunea contra noastră mai de mult prin foile oficioase, căutând a abate partida independentă dela oposiţiune faţă cu projectul de faţă prin monstruosităţile „Schulverein“ului şi ale sasilor ca aliaţi. Modul acesta obiectiv şi loial de argumentaţiune l'a continuat şi în desbatere şi n'a băgat de seamă, cât e de compromiţĕtor pentru un guvern, dacă încreḑuţii lui nu pot aduce alte motive întru apărarea şi recomandarea unui project de lege, de cât — musca pe căciulă.

Domnul deputat, cu intenţiunea de a suscita pasiunile casei contra noastră a sasilor şi apoi — pescuind în apa turbure — de a pune la inima fiecărui patriot primirea projectului drept pedeapsă pentru sasi, a cetit articoli din presa germână. Dênsul ne garantează şi nu ne învinuesce că noi am fi autorii a celor articoli, sau că noi am fi provocat direct dispoşiţiunea de aḑi iritată în Germania declară însĕ: că e rĕu patriot acela care aproabă, că ţeara sa şi „naţiunea“ sĕ fie batjocorită în streinătate şi sĕ primească epitetul de „barbară.“ E'an sĕ ne înţelegem odată în linisce în punctul acesta: a împedeca, ca în Germania sĕ nu se ia notiţă despre stările de aici, despre nizuinţele publice de aici despre intenţiunile şi faptele guvernului nostru, noi sasii nu sûntem nici în stare, dar nici aplecaţi a o face. Că judecata streinătăţii culte referitoare la *„res gestae“* şi *„gerendae“* din Ungaria e nefavorabilă şi condamnătoare, aceasta nu ne face nici nouĕ nici o bucurie, căci fiţi încredinţaţi domnilor, că nimenea n'ar fi mai mândri şi mai fericiţi ca noi sasii, dacă toată lumea ar fi în drept a se esprima — conform cu adevĕrul — numai în termini de laudă şi de recunoscinţă faţă cu stările din Ungaria, cu faptele guvernului şi cu nizuinţele cercurilor normative. Când însĕ judecata nefavorabilă şi-ar perde caracterul adevĕrat şi obiectiv şi ar devenì uricioasă manifestând, în loc a critisa faptele singuraticilor sau ale guvernului, faţă cu întreaga naţiune maghiară şi cu statul rea voinţă, desconsiderare inimiciţie, fiţi convinşi că aceasta ne-ar atinge şi pre noi foarte dureros întocmai ca pre D-voastră. Dar despre astfel de lucruri nici vorbă n'a fost în foaia citată de domnul de Berzeviczy.

Însuşi d. Berzeviczy n'a avut sĕ facă nici o observare obiectivă la întreg articolul cetit, ci a fost silit a recunoasce *„tacite“* adevĕrul şi obiectivitatea celor susţinute în acel articol. Dar apoi, pentru ce a şi adus articolul înaintea casei? Singur numai spre a putè suscita aici în casă mai cu succes pasiunile cu partea din urmă a articolului. Partea aceasta nu conţine decât esclamarea unui amic binevoitoriu, o esclamare, care sper că nu se va realisa. Noi sasii sûntem un popor mic, însĕ vênjos şi tare: noi am trăit mai mult ca Turcii şi Tatarii. Nimenea n'a fost în stare a ne frânge gâtul, nimenea nu ne-a putut răpì credinţa germână. Noi sûntem pregătiţi şi pentru aceste timpuri. Domnul de Berzeviczy, făcênd alusiune la manifestările de simpatie din Germania, pretinde dela noi — căci în pretensiuni e mare Domnia sa — pretinde ḑic, ca noi sĕ respingem pe aceia, cari se întrepun pentru noi, altcum poporul nostru va trebuì sĕ se lapede de noi, sau dacă nu, a bună seamă va trebuì sĕ vină asupra noastră perirea, cu care ne-a ameninţat domnul ministru preşedinte. Dar apoi, ce scop urmăresc oare manifestările din Germania? Se intenţionează oare vre-un amestec de stat sau oficial în afacerile interne ale Ungariei?

Nu nici de cum! Germania neoficială, Germania învĕţată — aşa dară o comună, cam mare şi ponderoasă de privaţi — s'a adunat înainte cu câte-va sĕptĕmâni în Berlin şi a declarat; noi vom putè păstra simpatiile noastre faţă cu vecinii şi amicii nostri maghiari numai până atunci, până când aceştia vor tracta cu conaţionalii nostri din ţeara lor în mod just şi uman. S'a vătĕmat oare prin opiniunea aceasta amicabilă şi atentă dreptul internaţional sau şi numai bunăvoinţa amiciţiei?! DVoastră aţi făcut cu altă ocasiune pentru Polonia astfel de declaraţiuni şi nu numai pe cale privată; DVoastră n'aţi zângănit numai sabia.

Dl de Berzeviczy pretinde, că noi sĕ ḑicem către amicii din Germania acestea: e adevĕrat, că pe noi ne bat aici, vouĕ însĕ nu vĕ e permis a nutrì pentru aceasta simpatii faţă cu noi şi a vĕ manifesta compătimirea, căci altcum ne vor bate şi mai amar. Acesta ar fi singurul sens al pretensiunei făcute de dnul de Berzeviczy. Oare nu bagă de seamă bayardul naţiunei, cât de tare compromite el prin o atare pretensiune naţiunea sa? Ce ar trebuì sĕ creadă oamenii în Germania despre Ungaria şi despre maghiari, dacă ne-am adresa cu o astfel de rugare către conaţionalii nostri?!

La esclamaţiunea amicabilă din Germania s'ar respunde în mod mai demn prin o chibzuire trează decât prin pasiunile turbate. În modul arĕtat a'ţi fi făcut o impresiune mai bună asupra „geniului naţiunei germane“ decât prin duzinele de complimente.

În fine încă câte-va cuvinte la adresa dlui dep. Paul Hoffmann. Acesta se părea că vorbesce din bonăvoinţă către noi sasii, când a ḑis: sasii se împărtăşesc de toate binefacerile statului maghiar, de una însĕ se feresc, de cultura maghiară. Dl dep. ne spune, că ţinuta politică a germanilor ungureni, a căror prototip e dênsul, ar putè sĕ ne servească de model. Eu la aceasta îi declar: nouĕ nu ne impune o politică, care — ca jidovul etern — rĕtăcesce dintr'un castru de partidă într'altul, care nu se simte nicăiri acasă şi nu e nicăiri factor cooperator. În ceea ce privesce cultura maghiară, eu am arĕtat în decursul vorbirei mele, că noi nu ne separăm de ea nici de cum, din contră ne nizuim a ne face cunoscuţi cu limba şi literatura maghiară şi prin urmare şi cu cultura maghiară şi încă de bună voie. În dulapul meu de cărţi stă Vőrősmarty şi Petőfy, Arany şi Eőtvős, Szalay şi Horvath în pace şi în amiciţie lângă opurile clasice ale literaturei germane. E oare vina noastră, dacă opurile în adevĕr bune şi originale ale literaturei d-voastră sûnt puţine la numĕr şi nu ajung a acoperì trebuinţele culturale ale timpului nostru?! Dvoastră numai nu veţi pretinde dela noi, să ne mulţumim cu traduceri slabe atunci, când dispunem de originale în limba noastră maternă. Noi nu putem sĕ ne mulţumim singur numai cu literatura maghiară şi cu cultura maghiară ba înainte de cultura maghiară simţim lipsă de cultura naţiunei noastre proprii, de literatura şi cultura germanilor.

Legile fundamentale ale statului ne asigurează dreptul de a putè susţinè şi cultiva credinţa aceasta noi nu voim a ne înstrăina de ea cu nici un preţ din lume.

În 1882, 17 Iulie în Szabadka cu emulaţiunea în pedestria, lupta cu pumnul şi ridicarea cu o mână a unui pond (greutate) de o maje, primì trei medalii clasa I. cu inscripţiunea: „Voie, luptă, perseveranţă“ şi un premiu de 6 galbini.

În 1882. 8 Octomvre în grădina Orczy în lupta primă pentru rangul de champion neînvingibil adecă pedestraş de nime întrecut, ca învingĕtoriu prim primì o medalie clasa I. cu inscripţiunea: „Premiu de emulare“.

În 1883. 15 Aprilie cu lupta a doua între Budapesta şi Gödöllö pentru titlul de champion neînvingibil, primì ca victorios o ramă de bronz pentru portret Macart, în valoare de 35 fl. şi un ornament de bronz în valoare de 40 fl. La aceasta emulaţiune au luat parte patru reuniuni de sport din Budapesta. Resultatul strălucit obţinut de junele Vessa n'a fost esecutat până acum de nime în întreagă Europa.

Reuniunea de gimnastică din Szabadka, în 17 Iulie 1881. i-a dat diploma de recunoscinţă la emulaţiunea pedestră, fiind primul învingĕtoriu între 35 concurenţi.

În Budapesta 15 Decemvre 1882 a primit diploma în duel cu sabia.

Junele George Vessa are un mic stipendiu de 200 fl. pe an din fundaţiunea „Elena Birta“ din Arad.

Eu am admirat pe junele Vessa într'una din iernile trecute, când junimea română de aici căuta sĕ arangieze un bal pre cât de elegant, pre atât de românesc; Vessa da instrucţiune musicanţilor de aici din piesele române „Ardeleana,“ „Calusierii,“ „Română,“ Violina cânta în mânile lui Vessa atât de românesce, încât cugetam că mĕ aflu în Carpaţi şi aud lautarii români.

Geniul Romei ni l'a dat pe acest june plin de vieaţă, virtute şi genialitate, ca se ne aducă aminte de „Virtus Romana rediviva!“ Şi se ocupe locul prim între aici şi între străini.

Ca medic eminent, el va da vieaţă şi putere neamului românesc. Precum el, aşa şi naţiunea română va ajunge: *„Per aspera ad astra!“*.

I. D.

---

* (Academia română) va da pentru anul viitoriu următoarele premii: 1. Marele premiu Nasturel de 12,000 lei, pentru cartea cea mai bine scrisă, care se va publica în cursul anului. 2. Premiul Eliade de 5,000 lei, pentru cea mai bună şi mai bogată colecţiune de arii populare naţionale. 3. Premiul Lazar de 5,000 lei, pentru cea mai bună carte scientifică ce va eşì în cursul anului.

Pelângă că vom cultiva cu simpatie şi interes literatura şi desvoltarea culturală a naţiunei maghiare şi ne vom ţine mândri, dacă vom vedè pe maghiari creându-şi şi ei cu timpul o literatură şi cultură universală. Pănă atunci fie-ne permis a vĕ cultiva literatura şi cultura în mĕsura, în care stă ea faţă cu literatura şi cultura Europei civilisate; nu ne va sta la toată întêmplarea mai aproape ca cultura şi literatura altuia.

Aceasta nu va turbura nici când comunitatea noastră politică şi iubirea noastră intimă faţă cu patria comună, căci limba nu e identică cu patriotismul. L. Kossuth însuşi ḑice într'o epistolă dt 4 Martie 1880 scrisă în limba germână; germanii ungureni au dovedit faptic că unitatea limbei nu e singură şi cea mai puternică legătură a unităţii politice. Deosebirea în limba nu împedecă unitatea politică“.... Noi ne vom nizuì neîncetat a păstra unitatea politică. Statul acesta e al nostru, ca şi al Dvoastră, lui îi datorim şi noi, ca şi Dvoastră cu iubire şi credinţă.

Nu vom lipsì a nutrì patriotism veritabil ne înteresat şi aplecat spre jertfe, dar nici nu vom renunţa nici când la limba noastră maternă şi la cultura germană.

Şi acum permiteţi-mi sĕ încheiu. Nu sciu sĕ am curagiul a crede despre guvern, că el va arĕta şi în stadiul acesta al desbaterei: *„sapientis est mutare consilium“* nu sciu putère-aşi sĕ i strig: *„sapere aude“*! Nu-mi vine greu a respinge deja în general un project, care are destinaţiunea, a ne ridica cultura generală în Ungaria pe o treaptă mai înaltă. Fiind însă că din motivele aduse de mine sûnt convins, că projectul de faţă nu va putè ajunge ţinta dorită, din contră va face imposibilă deslegarea pacinică şi mănoasă a întrebărei acesteia foarte momentoase, voiu vota în sensul propunerei de conclus presentate de noi contra projectului, căci acesta în adevĕr nu e chemat: *„ad conciliandam perpetuam fraterni amoris et fiduciae harmoniam, stabiliendamque per hoc publicum patriae tranquilitatem“* (aplause vii în giurul vorbitoriului — mişcare continuă, deputaţii sasi gratulează vorbitoriului.)

(Va urma.)

Statutul organic şi „plenitudinea puterei archieresci“.

(Încheere).

Dl C. ne spune că cuvintele „alegere“ şi „denumire“ adeseori sûnt sinonime în us; mai departe crede dsa, că pentru aceea se presentă consistoriului trei indiviḑi, ca acesta sĕ aibă din cine alege pe cel mai apt. „Ce fac asesorii atunci, când fiecare votează pe unul din trei candidaţi?“ Dl C. aşa crede, că fie care alege.

Nu voiu sĕ întru în discusiuni lecsicografice, cu atât mai mult nu, cu cât vĕd că în lecsiconul dlui C. cuvêntul „denumire“ nu este sinonim numai cu „singelie“, ci şi cu „alegere“. Mĕ mărginesc deci a constata că atât după lege, cât şi în faptă sinodul protopopesc nu trebue sĕ presente consistoriului trei indiviḑi, ear atât după lege, cât şi în faptă consistoriul nu alege prin vot pe unul din trei candidaţi. Sinodul protopopesc alege din concurenţii admişi la postul de protopresbiter nu pe trei, ci pe unul prin majoritate de voturi, votând fie-care deputat nu pentru trei, ci numai pentru unul din candidaţi. Întreb acum pe dl C., mai poate fi vorba de „candidare“, sub astfel de împregiurări. Sau doară cuvintele alegere şi candidare adeseori sûnt sinonime în us?

Este în deobşte cunoscut că consistoriului nu i se prezêntă din partea sinodului protopopesc numai „trei candidaţi pentru a alege pe cel mai apt“ ci i se aşterne întreg actul alegerei, ce s'a condus de un comisar consistorial. Acum, dacă un singur concurent a într'unit toate voturile membrilor sinodului protopopesc — cas, care se poate întêmpla destul de des — de unde „alege“ consistoriul pe cel mai apt? Şi dacă voturile alegĕtorilor sau împărţit între doi sau mai mulţi concurenţi, consistoriul nu alege dintre toţi aceştia sau dintre cei trei, cari au într'unit mai multe voturi, ci esaminează întreg actul electoral şi dacă alesul protopresbiter într'unesce toate insuşirile necesare şi îl află apt pentru a fi organul sĕu îl denumesce în puterea §. 53 din statutul organic. Numai în casul dacă alesul nu întrunesce însuşirile necesare sau dacă între candidaţii îndreptăţiţi cel superior în cualificaţiune a remas în minoritate, dar în numerul ternar, este poate consistoriul sĕ nu denumească pe cel ales cu majoritatea voturilor, ci pe concurent, respective pe cel superior în cualificaţiune.

Prin urmare, ori cum ne vom întoarce, ori ce lecsicon vom folosì, ori cât de neesacte sĕ fie cuvintele statutului organic consistoriul în nici un cas nu alege pe protopresbiter, ci îl denumesce.

Dl C însĕ simţind însuşi slăbic unea motivelor sale faţă cu legea positivă, care se esprimă în punctul din discusiune foarte clar şi precis, se vede constrîns a părăsì terenul constituţiunei bisericesci şi a recurge la absolutismul episcopal, îi succede dsale a ne arăta că: în urma urmelor episcopul alege, denumesce şi chirotesesce pe protopresbiter şi toate celelalte acte constituţionale bisericesci sûnt — după însĕ'şi cuvintele dsale — o „minciună“, noi le vom ḑice: „escamoterie“.

Spre a justifica procederea aceasta dl C. nu s'a putut folosì de Statutul organic, căci acolo nici pomenire nu se face de astfel de teorii — ci a recurs la — canoane.

Noi îi urmăm şi pe acest teren spre a ne convinge, încât dsa are dreptate.

Pentru a arăta grandiositatea „plenitudinei puterei archieresci“, care se esprimă cu deosebire în modificarea şi schimbarea concluselor consistoriale, în mitigarea sentenţii consistoriale, în înălţarea convicţiunei sale la sentenţă, decisivă dl C. se provoacă la §§-fii 152, 162, 163 şi 164 din dreptul canonic de Andreiu Şaguna şi la canoanele citate acolo, apoi la canonul 102 al sin. ecum. VI, can. apost. 40 şi dela Cartagena 28.

La alte canoane dl C. nu se provoacă.

Sĕ vedem dar, ce conţin aceste proptele ale „plenitudinei puterei archieresci“?

§. 152. din dreptul canonic de Andreiu Şaguna normează că episcopul este înainte stătătoriu al preoţimei, călugărilor şi a creştinilor — un lucru, pe care nimenea nu l'a tras la îndoeală.

§. 162. din acelaşi drept canonic tratează despre potestatea episcopală asupra averei eparchiale, a bisericilor parochiale şi monastiresci şi asupra fondurilor scolare şi filantropice, care le-a înfiinţat eparchia sau vre-o parochie. Toată potestatea episcopală în această privinţă, constă după cuprinsul acestui §, în dreptul supraveghierei, pe care eppul are sĕ'l eserciteze „în conţelegere cu consistoriul eparchial şi cu sinoadele parochiale şi monastiresci şi după împregiurări în conţelegere cu sinodul eparchial“ (Drept. can. pag. 128.) Acest drept îl esercită si astăḑi episcopul împreună cu consistoriul şi cu sinodul.

§ 163. din acelaşi drept canonic tractează despre potestatea episcopului în privinţa legărei şi deslegărei pĕcatelor, — o potestate, care pentru cestiunea de faţă n'are nici o însemnĕtate.

§ 164. din acelaşi drept canonic normează potestatea judecătorească a episcopului. Acest § culminează în ḑicerea: Episcopul eserciteazâ această potestate *cu* consiliul (sinedrion, consistoriu) presbiterilor sĕi eparchiali“.

Am fi citat din cuvênt în cuvênt aceşti §§ învocaţi de dl C., dacă n'ar cuprinde mai multe pagine şi dacă ar fi conţinut ceva esenţial cu privire la cestiunea de faţă.

Pentru dreptul episcopului de a altera şi a mitiga conclusele consistoriale, ba a ridica convicţiunea sa la valoare de conclus dl C. se provoacă cu deosebire la canonul 102 al sinodului ecumenic VI, la can. apost. 40 şi can. 28 al sinodului din Cartagena.

Ei bine! Care e cuprinsul acestor canoane?

Canonul 102 al sinodului ecumenic VI este: „Se cuvine dar celor, ce au primit dela Dumneḑeu „potestatea legărei şi a deslegărei sĕ considere cualitatea pĕcatului şi aplecarea cătră reîntoarcerea „celui ce au pĕcătuit, şi aşa sĕ aducă potrivită boalei vindecare, ca nu cumva aceste douĕ neconsiderându-le, sĕ greşească faţă cu cel pĕcătos; că „boala pĕcatului nu este simplă, ci de multe feliuri „şi multe odrasle de vătămare produce, din care „rĕul mult se revarsă şi se lăţesce, până când puterilor medicului succede a-le sugruma. Pentru „aceea carele se arată a pricepe doctoria cea sufletească, trebue acela dintâiu sĕ considere dispositiunea pĕcătosului, şi de se induplecă spre sănătate, ori din contră provoacă asupră'şi „boală; „sĕ privească în ce chip poartă de grije de „întoarcerea sa în timpul pocăinţei, şi de nu stă „în contra medicului şi de nu cresce rana sufletului „prin întrebuinţarea medicamentelor celor ce se pun „asupra ei şi aşa iertarea sĕ i se dea, precum o „merită. Cu tot cuvêntul lui Dḑeu şi al celui, cărui „chemarea pastorală i s'au încredinţat, trebue sĕ fie „îndreptat, spre a întoarce pe oaea cea rătăcită „şi a o vindeca pe cea de şerpe rănită, şi nici cătră „prăpastia desnădăjduirei a o împinge, dară nici „frênele a-le slăbì spre disoluţiunea şi defăimarea „vieţii, ci cu un chip numai decât ori prin doctoriile cele mai aspre şi mai pĕtrunḑĕtoare, ori prin „cele mai moi şi mai blânde sĕ stea în contra patimei şi sĕ se nevoească spre închiderea ranei, cercetând roduirile pocăinţei şi înţelepţesce îndreptând „pe omul cel chemat către strălucirea cea de sus. „Deci se cuvine noue sĕ scim amendouĕle, şi cele „ale dreptăţii, şi cele ale obiceiului şi sĕ urmăm la „cei ce nu sufere asprimea, forma cea nouĕ predată, precum Sântul Vasilie ne învaţă“.

Canonul al doilea citat — canonul apostolesc 40 — are următoriul cuprins:

„Fie arătate lucrurile proprii a le episcopului „— dacă ar avè de aceste — şi fie arătate şi „cele domnesci, ca eppul sevêrşinduse, sĕ aibă putere „a lăsa a le sale, cui va voì, şi cum va voì, ca nu „sub cuvênt de lucruri bisericesci sĕ sufere vre-o „scădere averea eppului, dacă ar avè muiere şi copii sau rudenii, sau slugi, căci drept este înaintea „lui Dḑeu şi înaintea oamenilor, ca nici biserica sĕ „sufere vre-o pagubă pentru nearătarea lucrurilor „eppului, nici dela epp, nici dela rudeniile lui sĕ „nu ia ceva pentru biserică, şi eppul, sau cei de „aproape ai lui sĕ nu cadă în vorbe, şi moartea lui „sĕ nu se îmbrace cu ocări“

Al treilea canon citat, canonul 28 a sinodului din Cartagena are cuprinsul următor:

„Dacă se vor încusa presbiteri sau diaconi şi „mai nainte se va împlinì numĕrul legiuit al aleşilor Eppi din locurile vecine, pe cari i'au cerut învrăjbiţii, adecă la numele de presbiter şease şi de „diacon trei dimpreună cu aceştia Eppul celor învrăjbiţi va cerceta causele lor, păzindu-se aceeaşi „formă a ḑilelor, a terminilor, a cercetărilor şi a „persoanelor, între încusători şi încusaţi. Ear causele celorlalţi clerici şi singur Eppul locului le „poate cerceta şi decide.“

Eată dar după *Enchiridion* de Şaguna din cuvênt în cuvênt canoanele, care ar îndreptăţì pe episcopul a altera conclusul consistoriului şi a ridica convicţiunea sa la valoare de conclus!! În multe şi variabile chipuri se vor fi tâlcuit canoanele, însĕ a deduce din atitudinea duhovnicului faţă cu pĕcătoşii, din îndatorirea episcopului de a face cunoscut eparchiei starea averei sale private si din dreptul presbiterului acusat de a alege şease episcopi strĕini pentru a'l judeca, a deduce, ḑic, din aceste „plenitudinea puterei archieresci“ este mai mult decât cutezanţă, este chiar ignoranţă. Dl C. a găsit undeva însemnate aceste canoane şi strîmtorat de dispositiunile clare şi lămurite a le statutului organic despre întrebarea din discusiune a vrut sĕ impună cu „canoane“, fără a cerceta ce citează. Publicul cetitor şi aşa nu 'şi ia osteneala a controla citaţiunile prin Enchiridion sau prin altă colecţiune de canoane. Împregiurarea că dl C. a aflat citate aceste canoane în protocolul *neautentic* al congresului naţional bisericesc, nu micşorează greşeala întru nimica. Prin procedura aceasta dl. C. a perdut dreptul a fi combătut în mod serios şi „plenitudinea puterei archieresci“, cu care dsa intenţionează a trage o dungă groasă preste statutul organic, remâne de o camdată — o lovitură în aer.

Una mai este care merită încă a fi discutată şi adecă afirmarea dlui C. „că fără „singelie“ nime n'are jurisdicţiune de protopop. Mi-ar plăcè mult sĕ sciu ce înţelege dl C. prin această „jurisdicţiune“? Protopresbiterul prin chirotesire, după cât se scie, nu primesce nici un *jus. Jus ad sacras functiones* l-a primit prin chirotonire şi *„jus in sacras functiones“* prin singelie de presbiter. Alte *„jurisdicţiuni“* presbiterii nu au. Aşa dară ce jurisdicţiune primesce protopresbiterul prin singelie? A purta agendele oficiului protopopesc? Apoi dl C., ca legislator al bisericei trebue sĕ scie că această jurisdicţiune a protopopului se poate provedè şi de presbiteri, — dovadă 22 administratori protopopesci în archidiecesa Transilvaniei! Prin urmare şi în acest cas se arată că dl C. pentru a impune şi-a ales un cuvênt care sĕ sune a ceva: „jurisdicţiune de protopop.“ Precum se vede însĕ sună, a gol!

Ce privesce potestatea episcopului în biserica noastră aflu de lipsă a precisa în puţine cuvinte punctul meu de vedere. Aceasta, de oare-ce dl C. mi-a schimosit şi întortochiat cuvintele mele astfel, încât s'ar părè că eu îmi înfăţişez în episcop un *„pictus masculus“*. Eu ţin — dar nu pe basa canoanelor citate de dl C. — potestatea episcopului e aşa de mare încât mai că nu încape în cadrul unei constituţiuni. Abstragênd dela cele sacramentale şi rituale, întreg cursul afacerilor bisericei este concentrat în mânile episcopului şi el dacă voiesce poate împedeca ori când acest curs. Episcopul este presidentul natural al celui mai înalt corp representativ în eparchie şi tot odată presidentul natural al organului esecutiv al acelui corp representativ. Pentru archidiecesă archieppul este şi presidentul corporaţiunei legislative a bisericei (congresul naţional bisericesc.) Puterea sau potestatea acestui president natural nu se poate asemĕna (abstragênd dela cele sacramentale şi rituale) nici cu puterea unui president de camere nici cu puterea unui ministru-president în sistema constituţiunei statului

Nu se poate asemĕna din simplul motiv că eppul, deşi are mare responsabilitate, o are numai

„înaintea lui Dḑeu şi înaintea oamenilor, va sĕ ḑică, înaintea consciinţei sale. Şi de oare ce consciinţa este un product al educaţiunei individuale, garanţia pentru neîntroducerea „abusurilor episcopului absolutistic“ in biserică o găsesc — aci mĕ unesc cu dl C. — în persoana episcopului.

Pe terenul personalilor nu urmez dlui C., fiind că presupun că on. public cetitor nu poate avè interes a cunoasce însuşirile duor anonimi. De şi dl C. susţine un în rĕspunsul sĕu că eu aşi scì poate bine cu cine aşi avè de a face se inşeală când vede că eu aşi fi un candidat, în tocmai precum se înşeală când crede, că eu aşi fi un candidat de protopop cu ochelari, care are mai multă trecere la consistoriu decât la episcop. Nu sciu câtă trecere am la consistoriu şi câtă nu la episcop, dar una sciu: dacă aşi dispune de toată dragostea consistoriului cu a episcopului cu tot, sûnt sigur că nici sinodul protopresbiteral nu m'ar denumì, nici eppul nu m'ar chirotesì într'u protopresbiter.

Ce privesce atacurile dlui C. adresate reposatului Şaguna cu istoricul §. 53., nu cred că merită o polemică, căci Şaguna şi în faţa dlui C., vrea nu vrea, este atât de mare încât dl C. nu'l poate face mic, „înproşcândul“, si nici eu n'am lipsă sĕl fac mare cu apărarea mea. *t.*

Varietăţi.

* Dr. Haynald, cardinal şi archieppul dela Calocea fu ales membru onorar al academiei române.

* (Mulţămită publică) se aduce de subsemnata Direcţiune scolară acelor generoşi şi marinimoşi Dni autori, carii au binevoit a dona pre seama bibliotecei scoalei capitale gr. or. veneţiane din Veneţia inferioară din preţuitele Domnia lor opuri şi anumit:

Domnului Dr. Ilarion Puşcariu, protosincel archiepiscopesc şi asesor consistorial în Sibiiu pentru următoarele opuri:

a. Principii generali de pedagogie un esemplar.

b. Foişoara „Telegrafului Roman“ în douĕ esemplare, pro anii 1876 şi 1877.

c. şepte cadre, respective desemnuri depinse în modul cel mai elegant şi provĕḑute chiar cu penele naturali a fiinţelor, ce representă: — ca colecţiune pentru istoria naturală.

Mai departe dlui G. Meitani, carele prin Onorabilul Comitet al asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român conform conclusului al aceluiaşi Onorabil Comitet de datto 22 Decemvre Nr. 495 882 a bine voit a dona acelei biblioteci fasciculele V VI VII din „Studie asupra constituţiunei Românilor.

În fine on. Redacţiunii a ḑiarului „Românul“ care de asemenea a binevoit a trimite de mai mulţi ani gratuit amintitul ḑiar.

Direcţiunea scoalei capitale gr. or. veneţ. Veneţia inferioară în 22 Aprile 1883.

George Modorcea,
învĕţătoriu dirigiıte.

* (Resbunare?) Dela Vestem aflăm că judele de odinioară Milea în ceartă cu un cumnat al sĕu fu junghiat de acest din urmă cu cuţitul. Greu rănitul se află în spitalul civil de aici.

* (Inima de partea dreaptă), s'a aflat la un june român, de altmintrea robust, cu ocasiunea asentării la miliţie.

* (Pentru Secuii din Trei scaune) guvernul a pus la dispositiunea comitatului 43.054 fl. 68 cr. cu cari sĕ se lucre la drumuri. Aceasta se fie tot odată şi pedecă sĕ nu se mai ducă secuii în România.

* (Monstru). Dela Vălcele (Arpatak) ni se scrie, că acolo s'a născut în 10 l. c. un copil cu capul lungăreţ, frunte turtită, ochii eşiţi din cap, adecă pe fruntea plană, nasul lipsesce cu totul, de asemenea lipsesce buza şi gingeii de deasupra, gura este ca a unui pesce, precum tot capul seamănă a cap de pesce cu deosebirea că are păr. Copilul este de altmintrea desvoltat deplin şi dela cap în jos în toată regula. Mama copilului plânge necontenit şi pentru că acesta este primul copil. Ea afirma că nesciind că este însărcinată, s'a mirat de un pesce mare. Copilul neputênd suge va trebuì sĕ moară.

* (Spanga) este transportat la Budapesta în închisoare preventivă, unde este şi în cura medicului tribunalului.

Loterie.

Mercuri 25 Aprile n. 1883.

Brünn: **29 34 39 28 42**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 24 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.10	120.15
Renta de aur ung. de 4%	89.95	89 90
Renta ung. de hârtie	88.05	87.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.90	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 50	98.50
Renta de aur austriacă	99.30	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.50	98.25
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.—	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 50	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.—	98.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	97.50	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.30	99.50
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.70	98.—
Acţiuni de credit austr.	98.10	87.58
Datorie de stat austriacă în hârtie	132 25	315.80
Datorie de stat austr. în argint	839.—	833.—
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119 70	119.70
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 407. 3—3

CONCURS.

Anulându-se terminul pentru vacantul post de învĕţătoriu la scoala poporală română din comuna Mocerişiu comitatul Caraşi-Severin, publicat în mult preţuitul ḑiariu „Telegraful Român“ Nr. 24, 25 şi 26 în care se propune limba română şi maghiară se deschide concurs nou; de postul numit sûnt legate următoarele beneficii:

1. Salar de 300 fl.
2. 12 metri lemne;
3. Locuinţă cu grădina şi grajd pentru vite.

Concurenţii sûnt îndatoraţi a arăta;

1. Atestatul de botez că sûnt de religiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Scolile finite.
4. Decretele dobândite.
5. Posed limba maghiară.

Rugările sûnt de a se adresa la Inaltul ministeriu şi a se trimite la comitetul Administrativ a comitatului Caraşi-Severin până în 30 Iuniu a. c.

Se observează cum că învĕţătoriul denumit este îndatorat a cânta în biserica gr, or. din loc, a împlinì datorinţa de cantor şi afară de biserică cu pruncii la immormântări funebrale şi că rogările cari nu sûnt astfel înstruite, nu se vor lua în consideraţiune; nou denumitul va întra în postul de învĕţătoriu cu prima Septemvre 1883.

Mocerişiu în 15-lea Aprile 1883.

Pavel Frâncu m. p.,
jude comunal.

Nr. 182 [411] 1—3

EDICT.

Zacharia Radoiu din Hălchiu, legiuitul bărbat al Paraschivei George Oancea, tot din Hălchiu, scaunul protopresbiteral I al Braşovului, carele mai mult ca de 5 ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se scì, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 31 Martie a. c. Nr. 4702/1882 B. citat ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial, intentat asupra-i de soţia sa.

Braşov, 9 Aprile, 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului I. al Braşovului ca for matrimonial de I instanţă.

Nr. 95 [412] 1—3

EDICT.

Ana Puşcaş legiuita, muere a lui Ioan Toma din Borhid, comitatul Satmarelui, aparţinĕtori la protopresbiteratul Cetăţei de peatră, părăsind cu necredinţă de 9 ani de ḑile pe legitimul ei bărbat pribegesce în lume, fără a se scì locul ubicaţiunei ei, aşa amĕsurat prescriselor legei şi cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 3 Martie a. c. Nr. 879 B. este citată, a se presenta în termin de trei luni dela prima publicare înaintea subscrisului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asupra-i de bărbatul ei.

Cărpeniş, 30 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or al Cetăţei de peatră ca for matrimonial.

Ioan Şovrea m. p.,
adstrator ppresbiteral

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 4

Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

[376] 4—5

LE DANUBE

JOURNAL FRANÇAIS DE VIENNE

pune în perspectivă, pe lângă multe câştiguri de franci **200,000**, fr. **100,000**, fr. **50,000**, fr. **25,000** fr. **10,000** şi un câştig principal de

500.000

franci în aur,

dând fie cărui dintre abonanţii sei

GRATUIT

ca premiu o soarte dela loteria franceză

Loterie de l'Union des Arts Décoratifs.

După opiniunea profesorilor celor mai renumiţi nu este mijloc mai bun de a învĕţa curênd şi cu temeiu **limba de conversaţiune fnanceză**, ca cetirea regulată a unei foi, cum e **Le Danube**.

Scrisă într'un mod uşor de priceput, **Le Danube**, prin **cuprinsul seu interesant pentru fie cine**, suplinesce ori ce ḑiar parisian şi este pentru fie cine aproape neapĕrat de lipsă, care vrea sĕ'şi însuşească limba franceză modernă de conversaţiune. Ese în fie-care Sâmbătă.

Pe o jumĕtate de an dimpreună cu trimiterea gratuită a sorţei fl. **3**.30.

Abonamente prin asignăţiuni postale: Viena, Heumühlgasse 6.

Maşine de semănat cucuruz

(de douĕ şi trei şîruri)

Pluguri de săpat şi muşunoit

(săpat a doua oară)

se află foarte eftine

la [410] 2—3

Andreiu Rieger.

Fabrică de maşine agricole Sibiiu.

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu

jumetate preţul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta in public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orologiu se dă gratuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii inalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ indoit sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor in fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ esceptional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage

a [413] 1—2

Fabricei de oroloage Fromm.

Viena Rothenthurmstrasse Nr. 39, Parterre.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 44. Sibiiu, Sâmbătă 16/28 Aprile 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din causa ss. serbători nrul cel mai de aproape va apărè Joi în 21 Aprile.

Când vom serba pascile naționale?

Sûnt aproape nouĕspreḑece seculi, de când, în timpul, în care poporul jidovesc se pregătia sĕ serbeze pascile, pe înălțimile Golgothei, din prejma Ierusalimului, mântuitoriul lumei, în chinuri trupesci și sufletesci, sângera și se lupta cu moartea pe cruce.

Adevĕrul, dreptatea se părea atunci, că au sĕ apună dimpreună cu cea din urmă suflare a aceluia, care era în agonia morții, fiindcă mărturisise și propagase adevĕrul și dreptatea.

Și de sigur că în momentul, când vor fi apăsat sigilul pe ușa mormêntului, fariseii și cărturarii, cari combăteau și urgiseau cele mărturisite și propagate de mântuitoriul, vor fi simțit un triumf plin de satisfacere.

Bucuria aceasta însĕ n'a fost durabilă. A treia ḑi și a fost spulberată, ear' după trei seculi lumea romană — Europa, Africa și Asia, încât aceste se aflau în cadrul civilisațiunei romane — era cucerită de ideile, cari părea că au amuțit de odată cu amorțirea trupului restignit pe cruce și cari păreau astupate în mormêntul Arimateanului.

Dacă este permis a asemĕna cele mici cu cele mari putem sĕ ḑicem, și noi, că pe când, biserica noastră se pregătesce a serba pascile, în înălțimea parlamentară a dietei unguresci, în casa magnaților, se pune la ordinea ḑilei un project de lege, opus principiilor de îndreptățire egală, ba chiar și legilor fundamentale *unguresci*. Și pentru ca chinurile sĕ fie de mai multe feliuri, ordinea aceasta a ḑilei se face într'un mod, care umilindu-ne biserica, sĕ ne umilească de odată și în religiositatea și naționalitatea noastră.

Ca și atunci, se înșeală și acum acei ce cred că prin patima cea plină de umilire, ce ni-o pregătesc, ne vor înfășura eară în lanțurile (giolgiurile) întunerecului. Se înșeală, dacă 'și închipuesc, că prin forțări nenaturale vor putè face din români masă brută spre a o esploata după plac și după voință.

Soarele civilisațiunei și culturei a străbătut prea mult și la noi, ca sĕ mai împedece prin opintiri ca cele cu projectele de maghiarisare desvoltarea vieței noastre naționale. Aceasta, de și noi românii nu ne-am bucurat în trecut nici a miia parte de favorurile, de care s'au bucurat dênșii, este desvoltată deja în grad tot așa de mare, cum este a acelor, ce vor sĕ ne-o împedece. Voteze dar projectul și încă spre batjocura legilor, prin care tot ei ne „garantaseră“ autonomie bisericească și desvoltarea națională, în ḑilele pascilor noastre. Adevĕrul și dreptatea n'au putut fi stăpânite de închisoare și de moarte; adevĕrul și dreptatea, cari sûnt în partea noastră, nu vor putè fi stăpânite nici de nisce projecte de legi, fie încă odată așa de asupritoare.

Sĕ nu uităm nici aceea că triumful, care se așteaptă dela projectul de lege încă nu și-a primit sigilul care sĕ încuie ușa de îngrădire împregiurul buzelor noastre, și lumea veche și nouă ferbe de indignațiune asupra aroganței unui popor cu pretensiuni mai mari decât îl slujesc puterile. „Ungurii, ḑice o foaie bucureșteană s'au deochiat până și in America“... și apoi citează din „Illinois“, ḑiar american din Chicago, între altele și locurile următoare cam necioplite:

> „Dela anul 1867 Ungurii abia mai cunosc altă chiemare a vieței decât de a apĕsa pe Nemții, Slavii și pe Românii din statul lor în modul cel mai barbar, de a le oprì desvoltarea în modul cel mai rușinos, de ale călca limba și datinile în picioare. Acești coborîtori ai selbaticilor asiatici află plăcere a călca în picioare, cu fudulia Peilor-roșii, cultura, limba și obiceiurile nemaghiare și de a face din limba lor, pe care 9 secoli însuși fruntașii lor nu au folosit'o, limbă singură legală nu numai pentru 5 milioane de Unguri, dar și pentru 9 milioane Nemți, Slavi și Români. Nici Turcii, a căror supuși au fost un secol și jumĕtate, nu i-au asuprit cu așa nerușinare; acești Turci au lăsat raialelor limba și datinele și nu s'au încercat nici odată sĕ facă ce fac acum coborîtorii Hunilor.“

Ḑiarul american 'și descopere apoi și displăcerea sa față cu Nemții, cari la 1848 s'au însuflețit pentru „libertatea Ungurilor“ și reprobează insinuările unui corespondent dela Budapesta, care apără „stupiditatea“ aceea, în chipul următor:

> „Acel domn presupune despre noi că vom încuviința ca 5 milioane de Unguri cu sĕ se poarte cu 9 milioane de altă limbă, cum nici 45 milioane locuitori americani de limba englesă nu au cercat vre-odată sĕ facă cu opt milioane Germani, Scandinavi, Boemi, Poloni și Slavi, adecă a le ataca și răpì limba maternă. Acel domn maghiar cutează a bănuì o foaie americană, redactată în limba germană, că ar putè afla drept că în Ungaria un soiu de popor care face $^2/_5$ din întreg sĕ'și impună limba sa cu sila altei părți a poporului de $^3/_5$ a întregului și tocmai aici sĕ găsim aceasta drept unde o duzină de diverse națiuni au drept sĕ se folosească de propria lor limba, unde și dacă numai a ḑecea parte a locuitorilor vechi vorbesc limba germană totuși sĕ învață în scoale publice. O bănuеală ca aceasta te revoltă.“

După ce termină foaia bucuresceană cu reproducțiunea din foaia americană adauge dela sine: „Fac progrese mari ungurii în stima generală.“

Aceasta e astăḑi, și este o dovadă, că indignațiunea nu este numai a noastră, ci e generală. Mâne însĕ indignațiunea de astăḑi are sĕ se prefacă în despreț. Maghiarii au sĕ dovedească că cu toate proptelele lor artificiale, stăruind pe cărarea apucată au sĕ secere fiascuri *), și naționalitățile, pe cari cred că le vor putè apăsa, vor merge pe calea desvoltărei, mai greu ceva, dar vor merge înainte.

Mergerea înainte deci sĕ nu-o perdem din vedere. Sĕ nu perdem din ochi desvoltarea românului ca agricultor, ca meseriaș, ca neguțător, ca învĕțător, profesor, ca preot și în fine ca om al vieței publice.

Avem deja probe pipăite că toate aceste, pe pe lângă toate greutățile, cu care avem sĕ ne luptăm, au început a succede binișor. Atêrnă dela noi ca sĕ suceadă și mai bine.

Când vom pune picior sigur pe toate terenurile aceste, puțin ne va păsa de opintirile unui Trefort sau Tisza cu §§ de maghiarisare. „Puternicii“ de aḑi vor călca ei legile lor de maghiarisare și vor întinde rușinați mâna acelor, pe cari au umblat sĕ'i nimicească.

Spre sfêrșitul acesta noi sĕ facem mai multă economie cu puterile noastre fisice și intelectuale, organisându ne, încât toate puterile noastre sĕ lucre de o potrivă, toate spre înaintarea tuturor și nici una in detrimentul alteia.

Eată calea și modul, care ne-ar duce sigur către timpul, în care, în locul patimilor de astăḑi, sĕ serbăm pascile cu bucurie, pentru că am serba cu pascile sufletesci creștinești tot odată și pascile unei progresări naționale.

Revista politică.

Sibiiu, în 15 Aprilie.

Călĕtoria principelui Bulgariei la Mocsva, pe la Constantinopole, Atena și Cetinie, „P. Ll,“ o consideră de o simptomă, asupra cărei merită sĕ'și îndrepte politicii atențiunea. Aceeași foaie se miră de primirea, ce a avut principele Bulgariei în Constantinopole. Petrecerea principelui Alecsandru în Atena e mai puțin ofensivă. “P. Ll.“ recunoasce că următorii lui Achill și Agamenon nu simpatisează cu locurile și ocasiunile, unde miroasă a praf de pușcă. Pentru ei sûnt simpatice secerișurile acolo, unde nu au sĕmĕnat și câștigurile, care nu le au meritat. Dela Atena n'are sĕ aducă principele nimica. Presența lui acolo puțin va schimba firea grecească. Cu to-

---

*) Veḑi până una altă „repatriarea Ciangăilor“, despre care vom scrie de altă dată.

FOIȚA.

La pascile Ormindenilor.

(Copii de pe natură,, zugrăvite de P. S.)

Pasci, primăvară și regiuni romantice.

Aceste cuvinte te ghîdilă la ureche și te ung la inimă. Pascile ne scapă de postul cel lung, primăvara schimbă priveliscea monotoană a iernei, ear regiunile romantice ne încântă ochii după trecerea câmpiilor neschimbăcioase la privire.

Soartea vitrigă m'a făcut sĕ serbez cu cinste Pascile în mai multe locuri din țeară, însĕ nicăirea nu am avut mai bună distracțiune naturală ca la Ormindea. Dintre multele primăveri, în cari m'am înnălțat pe scara vieței mele, puține mi-au fost mai plăcute ca cele dela Ormindea, și tot acolo am fost îmbĕtat mai mult de frumsețele regiunilor romantice, unde fie-care stâncă, fie-care păriu și ori ce gaură în sînul pămêntului este un cap de operă al naturei și un monument istoric pentru suferințele și luptele strămoșilor nostri, pentru cari astăḑi totuși sûntem cu lanțul de grumazi.

Așa e la Ormindea.

Ormindea — ḑĕu nu e oraș de frunte, dar nici din coadă, ci un sat mijlociu din Zarand. Ei! și când scim că Ormindea e în Zarand, atunci nu trebue sĕ o îngropăm în laude, căci Zarandul e un ținut fermecătoriu prin clasicitatea panoramei sale naturale.

Dar ce sĕ lăsăm Zarandul și sĕ ne facem cunoscuți cu Ormindenii și cu datinile lor originale, apoi sĕ ne petrecem cu ei la Pasci. Nu ne va părè rĕu.

De ne vom așeḑa în ori care punct al pămêntului din Ormindea sau în apropierea acesteia, nu vom putè observa posiția orografică a acestui sat.

Ce sĕ facem dară?

Sĕ presupunem că sûntem în un balon al dlui Tissandier din Paris și că sûntem așeḑați în aer la o înălțime de câteva mii de metri chiar deasupra acestui sat. De acolo vom privì în jos și vom observa o groapă lungă cu multe întindĕturi, care formează figura silhuetică a unui corn de cerb cu o ureche la rădăcină. Așa este suprafața acestui sat giur împregiur încungiurat cu munți, pe cari noi îi vom numì dealuri, căci ei preste toată vara, din causa căldurei, au lĕpădat țundra cea albă de neauă. Forma acestor dealuri e diferită, unul e ca un porc culcat, altul e de forma unui furnicariu, dincolo vedem unul ca o cetate de piatră, în vêrf cu șes roditoriu, ear pe o parte, dacă omul are lipsă, se poate suì cu carul în vêrful lui; apoi dincoace e altul de forma unei scoverzi îndoite, altul e ca spatele unui cal fără șeauă și așa mai departe, se înțelege că toate în o estensiune mărită de mii de mii de ori. Minunate silhuete ar putè desemna acolo un pictor, între care multe vor întrece pe dealul de lângă Trățcău, care în trecerea mea pe acolo îmi arăta figura sa de forma obrazului unui om culcat pe spate, cu păr, frunte, ochi, nas, gură, bărbie gușă mare și cu mânile pre pept. Pĕcat că nu l'am auḑit și horcăind.

Dar sĕ nu sburăm cu mintea noastră din balon. Sĕ ne slobodim mai în jos și atunci vedem că pe fața acestor dealuri șoade sûnt o mulțime de grădini cu pomi, pămênturi arătoare, pășuni, păduri mai mari și mai mici și ici colo stani de piatră și găuri în pămênt. Casele sûnt departe una de alta, coperite cu paie și cu pĕreții albi ca neaua. Apă de isvor este destulă, mai multe păriuri și o vale, care este seacă, de bună seamă vor fi beut executorii apa din ea, căci vin nu se produce la Ormindea.

Vĕḑurăm Ormindea de sus, sĕ o vedem și de jos. Cu balonul nu vom descăleca în Ormindea, căci s'ar spăria iepurii și ar fugì din sat, dar ne vom duce acolo cu trăsura, pe unde vom putè, pe unde nu, ne vom folosì de cele două picioare, dacă tul altfel se înfățișează visita în Cetinie. Nu atât visita în sine este simptomatică, cât timpul și împregiurările, în care se face visita. Foi slavice amintesc tocmai că Bulgaria și Muntenegru pășesc pe aceeași linie politică, că urmăresc aceleași ținte și sûnt de acord și în privința mijloacelor precum și în privința isvorului politicei lor. Că visita se face înainte de călĕtoria la Moscva și că cu ocasiunea visitei principele Alecsandru se logodesce cu fina țarului rusesc princesa Milița, sûnt o dovadă nouĕ despre intimitatea ce esistă între Bulgaria și Muntenegru de o parte și între țarul rusesc de altă parte. „P. Ll“ atrage atențiunea diplomației austro-ungouresci asupra maselor de insurgenți ce vin din Muntenegru și reproabă politica cea resfățătoare, ce a urmat cabinetul de esterne din Viena și în trecutul mai depărtat și în cel mai de aproape față cu rĕsfățatul principat al Muntenegrului. Încheie cu temerea că din făclia nuntei din Cetinie se poate aprinde un incendiu de resboiu.

Se susține că contele Hoyos va fi numit ambasador la Paris.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

Ministrul președinte Tisza: (Sĕ auḑim! Sĕ auḑim!) Nu e lucru plăcut a lua acum cuvêntul, după ce s'a pus paciința casei pe probă prin un pamflet, care a ținut aproape 4 oare și jumĕtate. Eu o pot face aceastamai ușor, ca aceia, cari ar dorì sĕ vorbească mai pe larg și din punct de vedere teoretic asupra acestui project, mai ușor, căci voiu vorbì fie și din datorința, ce o am, cât se poate de scurt avênd în vedere atențiunea obosită a casei.

Mulțămesc din parte-mi domnului dep. Zay, că a dat ocasiune geniului maghiar — care după părerea sa s'a stîns, dar care, după cum sper, earăși va reînvia, că a dat ḑic ocasiune acestui geniu maghiar a dovedì în ședința de aḑi într'un mod atât de estraordinariu, că el e tot acela, care a fost și mai nainte: tolerant, deștept și așeḑat. (Aprobare viuă.) Nici un parlament în Europa n'ar fi ascultat o cuvêntare ca aceasta cu liniscea, cu care a ascultat, parlamentul nostru vorbirea dep. Zay. (Așa e! Așa e!)

Nu voiu sĕ asemenez, ca domnul deputat, liberalismul strein cu cel maghiar. Nu-i stric gustul, dacă dênsul află că liberalismul rusesc e mai mare ca al nostru, granițele țĕrei îi stau deschise, poftea-că în Rusia. (Aprobare viuă, generală.) Nu voiu sĕ mĕ las în asemĕnări cu ocasiunea aceasta nici din motivul, ca sĕ nu creadă d. deputat că ar fi cineva între noi și — eu din parte-mi protestez contra unei astfel de presupuneri, — care s'ar teme, că sgomotul „Schulvereinului,“ respective nutrimentul, ce se oferă acestui din țeara aceasta, ar putè descredita înaintea streinătăței idea de stat maghiară. Dacă domnul dep. crede aceasta se înșeală, și se va deștepta acuși din rătăcirea sa. Sûnt convins despre zădarnicia acestor intrigi, dacă cu toate acestea ași interḑice tinerilor studierea în strĕinătate, o ași face din motivul, ca sĕ împedec esportarea de calumnii contra Ungariei în afară. (Aprobare viuă.)

Nu mĕ provoc la foi streine; poftiți și cetiți cu atențiune cele ce se scriu în „Siebenbürgisch — Deutsche Tageblatt“ în țeara aceasta subjugată, în care sasii nu se bucură de nici o libertate, cel puțin de libertate mai puțină ca în Rusia. (Ilaritate.) Cetiți foaia aceasta și veți vedè, cum rĕspândesce între conaționali ideile cele false și totlucruri neadevĕrate.

Gavriel Ugron: Ei mint tot deauna!

Ministrul președinte Tisza: Dintre multele esemple fie-mi permis a aduce numai unul. Am tocmai un numĕr din numita foaie în mână. Într'un raport al sĕu despre o adunare de club, scrie d. deputat fără a fi fost de față și fără a fi membrul acelei partide — spre durerea sau bucuria mea — (Ilarităte) după ce înjură partida întreagă și spune, că membrii sûnt oameni dependenți, cari n'au ajuns pre cale onestă în partidă, scrie, ḑic, următoarele:

„Basa projectului de lege pentru scoalele medii, nu o formează scopuri culturale, progrese didactice și înaintarea instrucțiunei, precum cred unii „bărbați de scoală“. Ministrul președinte o a spus apriat în club, că intențiunea projectului e cu deosebire a valorisa față cu naționalitățile și cu confesiunile „ideea de stat“. „Ideea de stat“ culminează simplu în „maghiarisare.“ (Mișcare.)

Onorară casă! Am ḑis o și o voiu ḑice totdeauna, că ideea de stat trebue sĕ afle espresiune într'o lege pentru instrucțiune; n'am ḑis și nici nu voiu ḑice însĕ nici odată, că espresiunea aceasta sĕ consiste într'o maghiarisare siluită. Aceasta n'am ḑis nici când. Din contră am susținut, că chemarea unei legi e a apĕra pe toate confesiunile și naționalitățile, și a nu cere dela ele mai mult de cât cer considerațiunile față cu statul; atât însĕ sĕ cearĕ la toată întêmplarea. (Aplause.) Unde e deci omnipotența statului și maghiarisarea siluită, de care se plâng domnii deputați, unul mai pe larg, celălalt mai pe scurt! Foaia aceasta însĕ merge în streinătate și fiind că e scrisă și redigiată de un germân, care e și deputat, aceia, cari nu se informează mai de aproape, îi dau creḑĕmênt. Eu o repet: deși îmi pare rĕu, că a succes a duce în rĕtăcire pe astfel de bărbați, precum sûnt unii în „Schulverein“, noi nu ne vom teme de ei și nu ne vom împedeca de sgomotul lor, în activitatea noastră legislatorică. Nici odată. Sĕ mĕ creadă dl deputat. (Aprobare viuă generală.)

Domnii însĕ susțin, că lucrul n'a eșit dela ei. Fie ori-cine — nu voiu sĕ-i eruez. Nimenea nu va trage la îndoială, că foia aceasta servesce numai spre scopul, de a divulga sciri neadevĕrate, chemate a provoca antipatie contra națiunei maghiare (Aprobare.) ce pot eu face, dacă foi germâne independente și ostile Ungariei scriu astfel de lucruri provocându se la scirile primite din Transilvania. Despre un maghiar din Transilvania nu presupun, că ar fi apt a scrie astfel de ierimiade, prin urmare scirile acestea nu pot venì dintr'alt loc decât dela sasi. Aceia prin urmare au drept, cari susțin, că respândesc faime ostile uitându-și de datorințele lor patriotice. (Aprobare.)

Dela părerea aceasta nu mĕ poate abate nici chiar vorbirea dep. Zay, care n'a avut altă intențiune decât a seduce pe oameni sĕ creadă că chiar și în dietă sûnt siliți unii din deputați a se plânge contra absolutismului maghiar și a apĕsărei maghiare. În unele privințe a fost vorbirea d. Zay, ce e drept mai ecuitabilă și mai concilianță ca vorbirile celorlalți deputați. Dar în ce a constat conciliarea? În acusări directe contra statului maghiar, în defaimări contra culturei și constituțiunei maghiare. (Aprobare în dreapta și stânga.) Intențiunea vorbirei a fost a se arĕta pe de o parte ecuitabilă, ear pe de altă parte a respândì faime, cari stau în contraḑicere cu faptele, (Aprobare).

Sûntem învinuiți că esamenul de cualificațiune va maghiarisa intreg corpul profesoral.

Cum s'ar putè aceasta? Afară de limba și literatura maghiară se propun toate obiectele de învĕțămênt în limba germană — studiile și le fac profesorii parte mare la universitățile germane. Prin aceea că profesorii vor dovedì că sciu limba maghiară încă nu se maghiarisează nimenea.

Dacă în adevĕr cultura maghiară e atât de inferioară, precum a binevoit a se esprima d. dep. Zay, ear cea germană atât de superioară celei maghiare, apoi nu pricep, cum se poate teme cineva a fi răpit de o cultură inferioară pricepênd limba maghiară?

Eu nu mĕ tem cu toată superioritatea culturei germane, pe care o recunosc bucuros, că maghiarul care scie limba germană se va face german din simplu motiv că cunoasce limba germană. Dl. dep. Zay învinuesce cu nedreptul pe sasii slabi de caracter.

O altă acusă ḑice: „tinerimea noastră nu poate cerceta universitățile germane.“ În project nu se află urmă de atari pedeci. Se va arĕta că aceia, cari ḑic că projectul ar estirpa scoalele germane, sûnt profeți rĕi și atunci se vor întoarce bărbații din „Schulverein“ cu dispreț de către sasi. Inteligența săsească, care pe cum se pare seduce aḑi pe poporul săsesc, se poate apropia un timp, în care nimenea nu va fi în stare a apĕra prosperitatea și naționalitatea săsească susținută secoli întregi. (Aprobare).

Până când deputații sasi nu vor declara de nedrepte scirile respândite prin declarațiunile „Schulverein“ului, sĕ mĕ ierte dd. deputați, ei nu manifestează decât ipocrisia unor patrioți rĕi.

Dacă d. Zay ar fi cetit cele ce s'au scris de guvernele ungare constituționale și neconstituționale referitoriu la administrațiunea veche săsească și-ar fi tras mai bine sama înainte de a arunca actualului guvern administrațiune rea, corupțiune și persecuțiune.

O combatere mai detaiată a vorbirei d. dep. Zay se află în faptele istorice, la cari m'am provocat și în projectul de față. Toate plânsorile sasilor referitoare la maghiarisarea scoalelor sûnt în contraḑicere cu adevĕrul.

Find că projectul nu cere mai mult dela naționalități și confesiuni decât îi compete statului maghiar, mĕ rog de onorata casă sĕ'l primească. (Aplause vii necurmate.)

Ḑiua a noua de desbatere.

Președintele **Pechy** deschide ședința la 10 oare. Pe fotoiurile miniștrilor se află: Tisza, Trefort, Kemeny și Pauler. La ordinea ḑilei e desbaterea generală asupra projectului de lege pentru scoalele medii.

După Iuliu Lanczy, care vorbesce pentru project, ia cuvêntul **Albert Kiss**. Projectul de față amenință, după părerea vorbitoriului, autonomia scolară a confesiunilor. Ministrul președinte susține, ce e drept contrariul, lăudându-se, că dênsul nu pretinde dela naționalități și confesiuni alt ceva, decât numai atâta, cât recer interesele statului. Ministrul de instrucțiune a fost declarat mai nainte (19 Martie 1880), că nu e chemare deamnă pentru

---

mai multe nu avem. Însĕ bine sĕ luăm seama, că Ormindenii sûnt cam posnași, ei mâncă glumele cu lingura și nu cumva sĕ ne opărească și pe noi cu apă rece.

La drum dară. Pascile sûnt acì, sĕ vedem cum le așteaptă creștinii dela Ormindea și cum le serbează.

E Vinerea Pascilor. Pe toate văile și dealurile auḑi bătêndu-se toaca, acel instrument nescris încă în dicționariul artei musicale, fiind astfel numai un obiect de predilecțiune în ocupațiunea principală a copiilor preste tot timpul, cât durează postul pascilor. Ici colea vedem câte un om ducênd câte un sac cu farină de mumel (mühlmehl) pentru coacerea colacilor pe pasci. Pe fețele tuturor locuitorilor observăm espresiunea suferințelor causate de postul cel lung, care pare a nu mai avè sfêrșit. A aștepta Pascile în sĕptĕmâna cea mare este o bucurie chinuitoare. Oh, mazere, prune ferte și zamă de cuc, că multă nenorocire causați acestor oameni muncitori, cărora li-ați mâncat sângele, pentru-că v'au mâncat și ei cu lingura. Dar Pascile, Pascile vor sdruncina cinstea voastră depre masă și atunci oamenii vor căpĕta nouĕ puteri pentru muncă. Dealmintrelea trebue sĕ scim că Ormindenii sûnt băeși sau lucrători de mine, cum vorbesc cioplitorii de limbă, apoi ei află aur s'au „fură“ cum le place proprietarilor privilegiați a se esprima. În atare cas Ormindeanul trăesce lume albă. Schimbă aurul pe bani buni noaptea și atunci schimbătoriul îl omoară cu omenia din tot feliul de mâncări și beuturi, între cari sălama și pescele gras joacă rolul principal în timpul posturilor. Creștinul dela Ormindea în casa sa proprie nu mâncă de dulce în post, într'alt loc însĕ bucuros. Apoi s'au cum e vorba Ormindeanului. E bine a fi în raiu dar mai bine în chelneraiu.

Dar sĕ nu uităm, iubiților cetitori, că sûntem încă la Vinerea Patimilor în Ormindea. Vrem sĕ-i vedem pe Ormindeni, cum sûnt înbrăcați în această ḑi. Înainte vĕ pot spune ca cu furca.

Sĕ începem dela cap și sĕ sfârșim la picioare, și încă chiar cu Solomon a lui Plitan din Dealul Bobei, cu care seamĕnă mai toți la îmbrăcăminte. Pălăria e de coloare surie, în care se refrâng raḑele soarelui ca într'o sabie lucie; marginile acestei pălării au fost deja de mai multe ori tăiate, ear acum sûnt încrețite cu ață ca stea în sus. Vêrful pălăriei e cârpit cu un petec de piele numit plotog, ca sĕ fie mai trainică. Rocul, de ei poreclit laiber, este de flanel vênăt, cu o mulțime de petece de pânză albă — pentru trăinicie; tot asemenea sûnt cioarecii mai noi de nouți, odinioară albi, ear acum de coloare roșie, pe carea o au primit la lucrul din bae. În tot Zarandul, unde vei vedè vre-un om cu cioareci roșii, acela sĕ scii că-i Ormindean, ceea ce nu e mirare, căci acolo și pămêntul e roșu. Cioarecii, deșì sûnt noi, totuși au un plotog mare de piele groasă cusută cu multă grige; tot așa și pe genunchi strălucesc douĕ plotoage de o lungime și lățime considerabilă. Ormindenii au privilegiu deosebit pentru purtarea acestor plotoage, căci ei sûnt băeși și în bae îngenunchind la lucru pe pietri, pelea le face un bun servițiu, la din contră ar putè căpĕta ochi de găină pe genunchi. Solomonul nostru poartă cisme mari sub cioareci, dar sûnt alții, cari poartă și opinci ușurele fără gurgoiu.

Aceasta e uniforma de toate ḑilele a Ormindenilor, cum ḑic și ei: haine de Anglie petece o mie Când vorbesc despre îmbrăcămintea lor, 'mi iau îndrăsneală a mai spune o vorbă.

Băeșul dela Ormindea, când lucră în bae representă un tricolor național: roșu, vênăt, galben. Cioarecii sûnt roșii, rocul e vênĕt, ear fața lui e galbenă la licărirea candelei. Însĕ pentru aceasta totuși nu se aruncă în Murĕș, precum făcù un bun patriot din ceata lui Kossuth. Acela uitându-se în oglindă, observà că dinții sĕi sûnt galbini la vêrf, ear spre gingenii sûnt negri, prin urmare dinții lui representau coloarea austriacă, ceea ce într'atâta l'a consternat, încât s'au aruncat în Murĕș. Sĕ-i fie apa ușoară.

(Va urma)

legislativă a mărginì autonomia confesiunilor și drepturile garantate protestanților prin art. de lege 26: 1790/91. Projectul stă în contraḑicere drastică cu asigurările acestea. Vorbitoriul, care nu-și poate lăpĕda convicțiunea religioasă ca domnul ministru președinte, nu primesce projectul nici de basă la desbaterea generală, ci se alătură la votul minorității, aprobând totodată propunerea de conclus presentată de dep. Baronul Desideriu Pronay.

După Albert Kiss iau cuvêntul: Ferdinand Horanszky (pro), Nicolau Bartha (contra), Vincențiu Tischler (pro), Eduard Kriestinkovics (contra), Ios. Wagner, preot rom. cat. (pro) **Iosif Bacon** (contra). Projectul de față, susține dep. I. Bacon, intrând ca lege în vigoare ar împărechia interesele comune și ar falsifica spiritul cunoscut, liberal al legislativei din Ungaria. Ba ce e mai mult, projectul acesta, fiind primit, ar debilita forțele Ungariei, căci se împotrivesce culturei adevĕrate, care așteaptă a fi rĕspândită prin scoale. Vorbitoriul se alătură la propunerea de conclus presentată de dep. Gull.

Ḑiua a ḑecea de desbatere.

Președintele **Pechy** deschide ședința la 10 oare. Dintre ministri se află de față: Tisza, Trefort, Szapáry, Pauler și Szecheny. La ordinea ḑilei e continuarea desbaterei generale asupra projectului de lege pentru scoalele medii.

Ioan Hofgraeff (sas) ia cuvêntul. După vorbitoriu e fals punctul de mânecare al projectului. Legea referitoare la protestanții din Ungaria proprie diferează de legile religionare, cari tractează despre confesiunile transivănene. Projectul nu ține cont de deosebirea aceasta și vatĕmă în deosebi autonomia scolară a confesiuuilor transilvănene. Vorbitoriul nu se îndoesce, că projectul va fi primit în general, se roagă deci, ca la statorirea detaiurilor casa deputaților sĕ lase nejignite garanțiile pe cari se basează esistența poporului săsesc din Transilvania, ca a unui popor german. Încât pentru persoana sa nici vorbitoriul nu primesce projectul, ci se alătură la propunerea făcută de dl Ios. Gull.

După Iuliu Beniczky (pro) ia cuvêntul:

Michail Polit: (sêrb) Onorată casă! (Sĕ auḑim!) Projectul de față a fost judecat în decursul desbaterei din diferite puncte de vedere. S'au luat privire la punctul de vedere al naționalităților. Punctul de vedere mai normativ însĕ culminează în intrebarea: oare corespunde projectul acesta politicei culturale a Ungariei?

Una din chemările mai nobile și mai înalte ale unui stat e îndeplinirea unei politice culturale bine precisate. Rangul unui stat în civilisațiunea europeană se determină prin gradul lui de cultură.

Ungaria, durere, nu ocupă locul prim în șirul statelor culte. Unii susțin chiar, că Ungaria aparține în privința culturei statelor orientale. Într'o privință e dreaptă susținerea, într'alta însĕ nu. Ungaria posede, ce e drept tipul statelor orientale întrunind individualități desvoltate, cari se opun asimilațiunei culturale, unității culturale, de altă parte însĕ trebue sĕ recunoascem, că în Ungaria legătura cu civilisațiunea apuseană nu s'a rupt nici când.

În statele orientale s'a fost nimicit cultura prin invasiunea osmană și statele acestea s'au vĕḑut necesitate a crea totul din nou. Deosebirea esistă în aceea, că Ungaria posede o tradițiune culturală, o tradițiune, care corespunde individualității sale, așa după cum s'a desvoltat ea în mod istoric.

Confesiunile n'au jucat numai din întêmplare un rol așa de însemnat în Ungaria, ca nicăiri în Europa. Confesiunile au fost factori puternici, așa încât statul nu le-a putut desconsidera. Posițiunea confesiunilor n'a fost favorabilă numai naționalităților nemaghiare, ci chiar și poporului maghiar.

E verosimil, că limba, literatura și caracterul maghiar n'ar fi ajuns la desvoltarea de aḑi, dacă reformații maghiari nu și-ar fi susținut cu energie autonomia confesiunei și a scoalei lor chiar și în timpurile cele mai grele față cu ingerența statului.

Mi s'ar putè reflecta, că timpurile acelea au trecut de mult și starea de aḑi e alta, că aḑi maghiarii se află la putere, ear guvernul maghiar nu va întreprinde de sigur nimic în contra maghiarismului.

De aceea nici nu sciu da oamenii cu socoteala, cum de protestanții din Ungaria, în deosebi domnii de pe partea aceasta (cei din stânga estremă) perhorescează așa de tare projectul de față. Projectul acesta doară nu e elaborat în defavorul, ci în favorul maghiarismului, și nu e greu a ghîcì în a cui defavor e lucrat. Dar sĕ vedem oare projectul acesta e îndreptat în adevĕr numai în contra naționalităților, ori că el amenință și maghiarismul? Conced, că poporul maghiar a câștigat prin tratatul din 1867 o posițiune splendidă, cu toate că domnii din partea aceasta (stânga estremă) nu vor sĕ scie de splendoarea ei. (Așa e! în stânga estremă.)

Cu toată posiția splendidă susțin unii că independența Ungariei nu se estinde așa departe ca a Bulgariei și a Rumeliei de ost. (Ilaritate în dreapta) Conced posiția splendidă a Ungariei, nu conced însĕ că Ungaria ar avè independența, care sĕ o facă stăpână peste soartea sa. Nu conced că Ungaria n'ar fi espusă tuturor eventualităților, cărora e espusă Austria atât în privința referințelor esterne, cât și a celor interne.

S'ar putè ḑice și aceea, că Ungaria nu va fi atinsă de eventualitățile din Austria în parlamentul sĕu, pecât timp va esista constituțiunea și parlamentul Ungariei, ear în parlamentul Ungariei o majoritate maghiară. Dar oare majoritatea de aḑi e maghiară? Da, coloarea îi este maghiară, materialul însĕ nu-i maghiar. (Ilaritate mare în dreapta! Mișcare. Sĕ auḑim!) de oare-ce majoritatea a eșit din cercuri electorale nemaghiare. Tocmiți un autor, care sĕ dea materialului altă coloare, și uitați-vĕ apoi la consecuențe.

Fiindcă scim, că Ungaria în urma legăturei sale cu Austria e espusă la deosebite eventualități, nu ne e permis a da statului armă în mână contra naționalităților, căci sub împregiurări schimbate se va folosì arma aceasta apoi contra noastră. Nu nimiciți fortărețele, în cari protestanții ungari, reformații ungari pelângă autonomia lor, au fost în stare sĕ apere și maghiarismul, în timpurile cele mai grele. Mi se va ḑice: da, autonomia confesională a fost instițiune frumoasă și folositoare și a făcut mari servițiii maghiarismului, aḑi însĕ nu ne mărginim la ceea ce a fost, voind a crea un stat modern. Se afirmă mai departe că instrucțiunea publică nu e afacere confesională: scoala nu e instituțiune confesională, ci afacere de stat *per eminentiam*. Sciu ce susține Bluntschli: „scoala e scoală de stat.“ Indicele moderne se pot însĕ aplica numai acolo, unde iartă împregiurările și unde desvoltarea istorică e de atare. Noi nu putem imita limbile moderne ale apusului. Omnipotența statului corespunde acolo unității culturale. Ar fi mare absurditate, dacă am voì sĕ imităm sistemul de instrucțiune din Francia.

Francezii au noțiuni, pe care noi nu le înțelegem. „Université“ nu e tot una cu „universitatea“ noastră; sub „école normale“ înțeleg francezii altceva nu aceea ce înțelegem noi; „lycèe“ nu e identic cu „gimnasiul“ nostru. Noi am imita un ce absurd, dacă am înființa convicte cu provisori censori și repetitori și cu un tutorat din partea statului până în cele mai amĕnunte detaiuri. Aceasta nu se potrivesce în Ungaria. Și totuși se află oameni se află un deputat, care asamĕnă Ungaria cu Francia. Am trăit în Francia și am învĕțat acolo multe de toate; una însĕ n'am sciut până acum și aceasta o am învĕțat ḑilele acestea dela d. dep. Grünwald (sĕ auḑim!) că adecă francezul „*patois*“ stă în același raport cu limba literară a Franciei, în care stau limbile nemaghiare din Ungaria cu limba maghiară (Contraḑicere).

Dacă ar fi susținut aceasta un deputat în parlamentul din Rumelia de ost l-ași erta, în parlamentul din Ungaria n'are loc o astfel de afirmare. Domnul dep. Grünwald are temeri în privința viitoriului Ungariei. Dênsul ḑice că masele naționalităților nemaghiare nu se vor putè maghiarisa, și că dacă nu va succede maghiarisarea inteligenței Ungaria nu va avè viitoriu. Ungaria a avut un trecut de 1000 ani fără a se fi încercat asimilarea și unitatea culturală, ea va avè viitor, fără ca sĕ se realiseze unitatea culturală. Am și eu temeri, că viitorul Ungariei va fi periclitat, dacă vor ajunge la valoare ideile respândite de d. dep. Grünwald. (Ilaritate.)

Projectul de față e eflucsul simptomei inaugurale înainte cu patru ani, când fu vorba de întroducerea limbei maghiare în scoalele poporale. Deputații naționalităților n'ar trebuì sĕ mai ia parte aḑi la desbatere, căci cu ocasiunea sus numită ei au eshauriat toate argumentele, ce se împotrivesc acestui sistem și esperiența ne-a dovedit că întreg sistemul e greșit și fără scop. Eu iau în casul de față numai de aceea cuvêntul, ca sĕ constat unele fapte. Căci în ce constă acest sistem: politica culturală a Ungariei?

A crea prin respândirea limbei de stat în Ungaria o unitate culturală. Dar oare e corect terminul „limba de stat“? Terminul acesta nu se poate traduce într'altă limbă neavênd nici un sens și fiind nelogic. Spunei unui francez: „*langue d' état*“ sau unui englez: „*language of state*“, și va sta în loc întrebându-te ce însemnează?

Popoarĕle, națiunile au limbă, statul ca atare n'are și nici nu poate avè limbă. (Mișcare și contraḑicere.) Terminul „Staatssprache“ nu e termin german, căci germanul cunoasce numai „Amtsprache“; cuvêntul, Statssprache e importat din Austro Ungaria. Se află o limbă engleză, franceză și germană și aceasta e „limba oficială a respectivelor popoare“. Îndată ce statul trece preste sfera conveniendă popoarĕlor, de loc se începe sila în privința limbei.

Sûnt ce e drept, popoare mici pe o treaptă mai de jos de cultură, cari își însușesc până la un grad oare-care limba culturală a popoarĕlor culte. Aceasta nu se întêmplă prin mĕsuri silnice, ci prin puterea de atracțiune, ce o esercitează ori-care cultură superioară în viața socială și de stat.

Un esemplu pregnant. Sila în privința limbei în Rusia n'a avut nici un efect în țĕrile polone de

---

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare 33).

El se uità la ciasornicul sĕu.

— Nouĕ oare și trei sferturi, ḑise el; ei, ceasornicul acesta din Mora nu umblă rĕu! Veḑi, ceasornicul acesta este dintr'o fabrică indigenă. Noi Dalecarlianii facem de toate utensiliile trebuincioase dela cele mai elementare până la cele mai complicate... Dar nu stinge luminarea, ea are sĕ ne serve la fumat; și apoi, mie-mi place tare, a vedè, iarna, luptându-se lumina soarelui cu lumina artificială a apartamentelor într'o învălmășală de culori dubii și fantastice.... Dar, ascultă, sună pendula! Ai întors-o Dta aseară?

— Da. N'ai băgat de seamă?

— Nu. Eu, aseară ațipeam în picioare și visam. Doară am și visat că am intrat aici și am cinat! Nu face nimic. Știi face ceaiu?

Ba, dară știu face cafea delicată.

Ei bine, fă dară cafea; eu mĕ îngrigesc de ceaiu. Îți place beutura aceasta fadă și melancolică?

— Da, eu o amestec cu a treia parte de vinars sau de rom vechiu.

— A, aceasta e altceva. Eu mĕ minunez, dle doctor, că sûntem aici serviți, ca și când am fi în Paris sau în Londra.

— Ei bine, pentru ce nu? Sûntem noi doară in fundul lumei? Noi n'avem decât șese oare cu corabia și sûntem în Prusia, unde trăesci ca și în Paris.

Da; dară în fundul acestei provincii, la șeseḑeci sau opt-ḑeci miluri dela frontieră și într'o țeară așa sĕracă...

— Așa sĕracă! Dta creḑi că o țeară este sĕracă fiind puțin aptă pentru agricultură? Dta îți uiți că la noi, interiorul pământului este mai bogat decât suprafața sa, și că minele Dalecarliei sûnt tesaurul Svediei. Dta veḑi că regiunea aceasta vecină cu Norvegia, este puțin impopulată și conchiḑi din împregiurarea aceasta, că populația nu poate cresce. Află dară, că, dacă statul ar înțelege mai bine destinația sa, el ar înainta prosperitatea și ar insutì numĕrul locuitorilor prin avuțiile noastre minerale. Va venì doară odată timpul, când o se scăpăm din ghiarele Engliterei, care ne sleiește cu intrigele sale, și din cleștele Rusiei, care ne paralisează cu amenințările sale Altcum, sĕ știi, fĕtu-meu, că, dacă sûnt sĕraci pe pământ, nu este vina acestei generoase țĕri a bunului Dumneḑeu, atât de calumniată prin ignoranța, apatia și falsele vederi a oamenilor, care o locuesc. Aici lumea se plânge de rigoarea iernei și de asprimea stâncilor, inima țĕrei însĕ este caldă!

Sĕ ne coborîm dară într'ênsa, și vom afla pretutindinea, da, pretutindenea, de bună samă, prețiosul metal, care se ramifică sub picioarele noastre, în vine nenumĕrabile. Cu metalele noastre, am putè cumpĕra toate cercetările, tot lucsul, toate productele Europei, dacă am avè destule brațe, pentru a scoate avuțiile noastre la suprafața solului. Lumea se plânge de țeară, și pururea sûnt numai brațele, care lipsesc! Mai curênd ar avè sĕ se plângă țeara de noi!

— Doamne feresce-mĕ sĕ vorbesc rĕu de Svedia, dragă domnule Goefle! Eu ḑic numai, că vastele localități sûnt necultivate și că călĕtorul nu află în casele rarilor locuitori altceva de mâncare, decât orz și lapte, de bună seamă nutriment sănĕtos, însĕ puțin apt a ațîța imaginația și întărì caracterul.

(Va urma.)

odinioară. Amploiatul rusesc de origine polonă învaţă numai atâta rusesce, cât îi trebue în oficiu; îndată ce ese din oficiu limba rusească îşi perde terenul. În provinciile asiatice se respândesce încă limba rusească de minune. Popoarĕle acestea asiatice voiesc a fi ruşi, îndată ce sciu scrie şi cetì şi îndată ce se vĕd în haine Europene. Tartarul mahomedan ca chelariu în Petersburg sau principele grusic sau mingrelic cu palat în Moscva sau Petersburg se privesce de rus. De unde vine deosebirea aceasta? Cultura polonă e mai mare, mai puternică. În Posen nu poate concura cultura Polonă cu cea germană, cu toate că marea naţiune dă polonilor unei minorităţi mai multă libertate în cele scolare, de cum ni se dă nouĕ aici cu toată majoritatea noastră. (Ilaritate.)

Dar mai departe! Alsaţia e provincie germană. Călĕtorind prin Alsaţia mĕ credeam între şvabii din Banat, într'atâta e de germană ţeara aceasta. Şi cum stă lucrul acolo? Alsaţianul e frances îndată ce-şi ia pardesiul, şi nu mai mult germân. Colegii mei jurişti alsaţieni mi-ar fi luat în Paris în nume de rĕu, dacă i-aşi fi numit germâni. Care e motivul acestei apariţiuni? Puterea de atracţiune a civilisaţiunei mai superioare, a culturei mai înalte şi nu sila de limbă. Dar sĕ nu mergem mai departe. Învingerile limbei şi literaturei germane în viaţa socială la noi în Ungaria sûnt o urmare a culturei mai înalte şi nu a silei.

De aceea ḑic: creaţi în privinţa maghiarismului putere de atracţiune, care sĕ aibă valoare în viaţa socială şi de stat şi alţi factori: creaţi preste tot o cultură superioară şi nu veţi avè lipsă de mĕsuri silnice. (Mişcare).

Dar în ce constă politica culturală de aḑi în Ungaria? În aceea, că statul suprimă cultura naţionalităţilor nemaghiare, tără a fi în stare, a crea o cultură mai înaltă, mai tare, basată pe factori mai puternici de cum e respândirea limbei.

Presa germană din capitală a înfăţişat lumei projectul de faţă într'un colorit tare naiv. E naivitate a afirma, că statul îşi trimite comisariul sĕu la esamenul de maturitate pe basa dreptului sĕu de supraveghere. Acesta însĕ n'ar fi rĕul cel mai mare. E neliniştitor însĕ a scì, că dela comisarul acesta depinde nu numai soartea unor scolari, ci soartea întregei autonomii bisericesci şi soartea scoalelor medii ale naţionalităţilor, căci pe acestea va pune comisariul după torentul de aḑi pond. Comisariul nu se va uita, că scie cutare ceva din objectele de învĕţămênt, ci se va uita sĕ scie ungaresce. (Contraḑicere în dreapta.) Poate sĕ scie cine-va ungaresce, ear din matematică, istorie etc. sĕ nu scie nimic. Comisariul va declara de nematur pe acela care nu va scì ungaresce, de oare ce dênsul va crede că aceasta îi e misiunea. (Contraḑicere în dreapta.)

Al doilea punct nevinovat e propunerea limbei maghiare în clasele superioare. Pentru noi sêrbii n'a fost de lipsă projectul. Noi am instituit înainte de project la gimnasiul nostru pentru limba maghiară un profesor, care cunoasce limba maghiară mai bine ca pe cea sêrbească. Lucrul de căpetenie va fi însĕ în gimnasiu după întroducerea acestui project că cine scie mai bine ungaresce. Şi aḑi facem esperienţa, că scolarul, care a căḑut în gimnasiul sêrbesc, se duce la gimnasiu maghiar; acolo nu trebue sĕ înveţe altceva decât numai limba maghiară, lucrul principal nu e a scì ceva, ci a cunoasce limba maghiară.

Mĕ rog de iertare, poate scì cineva ungaresce fără ca sĕ se poată numì cult. E acesta un progres cultural. Eu ţin că acesta e regres e decadenţă culturală?

Se cere mai departe ca profesori, sĕ depună esamenul de cualificaţiune în limba maghiară. Nici acesta n'ar fi rĕul cel mai mare. Profesorul cunoasce limba maghiară. Urmarea direcţiunei de aḑi va fi, că nu se va esamina, de scie ceva candidatul din fisică sau matematică, ci de cunoasce limba maghiară şi amĕsurat cunoscinţei acesteia i se va da diploma de profesură. Profesorul nu va fi esaminat din obiectele de învĕţămênt, ci i se va esamina caracterul, întru cât e apt a lucra în interesul maghiarisărei.

Sistemul, pe basa căruia ne nizuim a crea unitate culturală prin respândirea limbei maghiare, e după părerea mea, o fantomă, o amăgire goală nerealisabilă. **Puterea statului maghiar şi guvernul maghiar subordinează acestei fantome ori-ce interes. De câţiva ani încoace alt principiu nu mai are valoare fără numai acela: de a respândì limba maghiară. Cultura e lucru secundar.** (Contraḑiceri vii.)

Eu ţin, că aceasta nu zace nici în interesul statului şi nici în interesul naţional. Interesul nu constă în jignirea naţionalităţilor, ci în înfrăţirea acestora Statul are înaltă chemare a restituì concordia, amiciţia şi frăţietatea între naţionalităţi şi maghiarism. Eu am convingerea, că nu se află nici un maghiar, nici un patriot (sub patrioţi înţeleg firesce numai pe aceia, cari nu fac meserie din patriotism, precum se cam întêmplă la noi) că nu se află ḑic nici un maghiar, care n'ar dorì vechea concordie între naţionalităţi, precum îmi este cunoscut de altă parte, că nu se află nici un cetăţean, nemaghiar în statul acesta, care n'ar dorì concordia cu maghiarii. Care e causa lipsei acestei concordii? Eu aflu causa în lipsa unui guvern, care sĕ fie la culmea chemărei sale. Sĕ ni se dea un guvern, care sĕ susţină caracterul ungar al Ungariei şi caracterul maghiarului, pe care l'a obţinut acesta prin istorie şi inteligenţă, un guvern amic totodată şi naţionalităţilor, care sĕ conceadă acestora desvoltarea unei administraţiuni bine aplicate. Sĕ ni se dea un guvern, care se înainteze cultura naţionalităţilor şi sĕ nu o impedece, căci aceasta e un atentat contra culturei. Avênd un astfel de guvern, atunci cred, că se va reîntoarce vechia concordie, amiciţie şi frăţietate, spiritul de odinioară.

Fiindcă projectul de faţă stă în contraḑicere cu spiritul acesta, fiind îndreptat în contra culturei naţionalităţilor nemaghiare, nu-l primesc de basă la desbaterea specială.

Bela Grünwald: D. dep. mi-a imputat o absurditate şi m'a batjocorit. Dacă aşi fi ḑis în vorbirea mea aceea, ce presupune dênsul, aşi fi meritat în adevĕr procedura aceasta. În vorbirea mea am ḑis cu totul altceva, anumit: în Francia s'au şters deosebirile de limbă în stratele de jos prin limba literară comună. Acela, care cunoasce referenţele în Francia, îmi va da drept. (Aşa e!) Acela, care scie, că în Francia esistă o limbă bretonică, că în Alsaţia a esistat o limbă germână şi că în Provence se vorbesce un dialect, ce difere de cel francez, acela, care are cunoscinţă despre Bascii din văile pireneice (Aşa e!), acela, ḑic îmi va concede, că acolo s'au şters în faptă deosebirile de limbă prin limba comună literară. (Aşa e!) Conced, că domnul deputat a locuit timp mai îndelungat în Francia, dacă n'a observat însĕ lucrurile acestea, apoi sigur nu s'a ocupat cu referenţele etnografice ale Franciei.

(Va urma.)

Varietăţi.

* **(Airea şi la noi.)** În parlamentul din Viena presidiul a sistat pentru *Sâmbătă* şi *Luni* desbaterile din *causa sĕrbătorilor ortodocşilor.* În casa magnaţilor din Budapesta cel mai înalt prelat al românilor ortodocşi din Ungaria a propus sĕ se respecteze sĕrbătoarea bisericei noastre cea mai mare, şi glasul lui a sunat în pustie. In Viena parlamentul ne respectează din propriul indemn simţĕmêntul nostru religios, în Budapesta nu ni se respectează nici la întrepunerea prelaţilor noştri.

Îndreptare. În nrul trecut, articolul „Statutul organic şi plenitudinea puterei archieresci“ s'au străcurat erorile următoare, cari alterează înţelesul. Pag. 171, coloana 1, alinea penultimă: în loc de: *„este poate consistoriul sĕ nu denumească pe cel ales cu majoritatea voturilor, ci pe concurent, respective* .... sĕ se îndrepte: punênd cuvêntul **„este“** după cuvêntul **„dar“** din şirul premergĕtor şi aşa după „în numĕrul ternar“ ar urma: **poate consistoriul sĕ nu denumească pe cel ales cu majoritatea voturilor, ci pe concurent.....**

Coloana 2 alinea 1 şirul 5 după cuvintele „absolutismul episcopal“ urmează punct şi apoi: **„Cu ajutoriul acestui absolutism episcopal“.** Coloana 3 alinea penultimă şirul 7: *„potestatea episcopului e aşa de mare“* sĕ se îndrepteze: **„potestatea episcopului aşa de mare“.** Pag. 172 alinea penultimă sĕ se cetească:

„Pe terenul *personalităţilor* nu urmez dlui C, fiindcă presupunem, că on. public cetitor nu poate avè interes a cunoasce însuşirile duor anonimi. De şi dl C susţine în respunsul sĕu că eu aşi scì foarte bine cu cine aşi avè a face, se înşeală când crede, că eu aşi fi un candidat de protopop cu ochelari ....“

Alinea ultimă: şirul 3 în loc de: „vrea nu vrea“ sĕ se îndrepteze: *vrea* **acesta** *nu vrea*“.

* (Producţiune şi petrecere) colegială arangeată de societatea sodalilor români din Braşov împreunată cu cântări şi declamaţiuni esecutate de membrii societăţei. Producţiunea spriginită de capela militară va avè loc în 18/30 Aprile 1883 în sala hotelului Nr. 1 la 8 oare seara.

Revista de cărţi: „*Catechism* pentru învĕţămêntul religiunei drept credincioase rĕsăritene în scoalele primare de Moise Toma administr. prot. şi ases. consistorial, prelucrat de Simeon Popescu. Ediţiunea II emendată amplificată. Sibiiu, 1883. Editura ereḑilor lui Moise Toma. Preţul 30 cr. Tipariul tipografiei archidiecesane“.

Elemente de Istoria naturală pentru scoalele poporale de Dr. Daniil P. Barcianu. În trei cursuri. Cursul II. Cu numĕroase ilustraţiuni intercalate în tecst. Sibiiu 1883. Preţul 60 cr. Tipariul tipografiei archidiecesane.

Ouĕ roşi de Pasci. Douĕ predici, cari sûnt a se ţinè la Pasci de către pruncii scolari. Edate de Paul Chinez, învĕţătoriu în Soceniu. Tipografia I. Wunder în Reşiţa mont. 1883.

Moşitul, manual pentru moaşe de Ioan de Volcinski, Doctor în medicină şi chirurgiă, magistru în obstetricie, medic asistent la institutul de nascere şi la scoala de moaşe în Cernăuţi, membru al comitetului societăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina ş. a. În editura autorului. Cernăuţi, tipariul lui Kerekjarto 1883. Preţul 1 fl. 50. În Sibiiu de vênḑare la librăria W. Krafft.

Idealul învĕţătoriului român. Studiu-social pedagogic de Ioan Dariu, învĕţ. la scoalele primare din Satulung, Braşov. Tipografia Alexi 1883. Preţul 20 cr. 2 porto.

(„Scoala Practică“) tomul II, Nr. 1 pro April a apărut deja şi conţine:

1. Corpul omenesc. Lecţiune practică din învĕţămêntul intuitiv, lecţiunea a 2-a: Capul cu grumazii. — 2. Tractarea Abecedariului (bucată privitoare la colori). — 3. Ghiocelul. Din „Elemente de istoria naturală pentru scoalele poporale“ de Dr. Daniil P. Barcianu. — 4. Jocuri de copii. De Ispirescu. — 5. Ortografia Academiei Române (încheiare). — 6. Varietăţi. — 7. Bibliografie. — 8. Posta redacţiunei.

Abonamentele se fac la redacţiune în Năsĕud (Nassod, Transilvania) cu 3 fl. pe anul întreg.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 26 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.10	120.10
Renta de aur ung. de 4%	89.80	89.80
Renta ung. de hârtie	88.—	87.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.40	91.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.20	98.50
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.70	119.70
Galbin	5.66	5.65
Napoleon	9.50	9.51
100 marce nemţesci	58.55	58.50

Nr. 44 [408] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a II clasă Banabic în protopresbiteratul Turdei, se deschide concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele sûnt:

Pentru preot porţiunea canonică 35 jugere 1103°☐. Dela 110 familii partea parochului cari dau 8 cupe vechi de cucuruz sfârmit.

Dela 110 familii câte una ḑi de lucru.

Stola epitrafirului obicînuită.

Doritorii de a ocupa această parochiă vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral, până la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 29 Martie 1883.

În conţelege cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 128. [409] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Nicolau Mănoiu în parochia de clasa a III-a dela biserica veche din Şimon tractul protopresbiteral al Branului, conform ven. ordinaţiuni consistoriale ddto. 10 Martie 1883 Nr. 111 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt 200 fl. v. a. pe un an din venitele parochiale.

Concurenţii au a'şi trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul Statutului organic şi conform Regulamentului congresual pentru parochii din 1878.

Braşov 30 Martie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
prot. adm. ppresb al Bran.

Redactor respunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 45. Sibiiu, Joi 21 Aprile (3 Maiu) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibliu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Alegerile la universitate.

Alegerile la universitate s'ar părè, după indiferentismul ce se arată între români faţă cu ele, că nu ne privesc. Este adevĕrat că numai pe o parte din români îi privesce, pe partea carea locuesce acele comitate şi părţi de comitate, care au aparţinut mai înainte fundului regesc. Cu toate aceste şi partea aceasta este un factor considerabil al poporului român, şi este o economie naţională politică, dacă şi părţile, la rêndul lor, urmăresce aceeaşi ţintă ce urmăresce întregul.

De aceea atragem atenţiunea alegătorilor noştri din nou asupra alegerilor, cari se vor face în Sâmbăta viitoare, sĕ nu fie trecute cu vederea ca şi când nu ne-ar privi de loc.

Prin aceasta nu voim nici decum sĕ provocăm o luptă cu sasii, cari de astă dată au una şi aceaşi soarte cu noi. Tocmai identitatea sorţei gândim că este terenul, pe care ne putem înţelege unii cu alţii mai uşor spre a trimite în conţelegere deputaţi, cari se represente şi sĕ apere interesele poporaţiunei, nu însĕ sĕ fie instrumente în mânile organelor guvernului.

Trebue se nu perdem din vedere că chemarea universităţii este redusă la administrarea averei cu destinaţiunea de a promova cultura. Datoria românilor din fostul fund regiu este în privinţa chemărei universităţei îndoită: odată ca sĕ ne împărtăşim şi noi în proporţiune egală din mijloacele pentru promovarea culturei şi alta ca sĕ nu dăm prilegiu statului se confisce mijloacele acestei ca pe toate celelalte spre promovarea maghiarisărei.

Scim cât de nefavorabil ne este censul electoral spre a reeşi la alegeri. Înţelegerea cu alegătorii săsesci poate înse sĕ ne dea resultate mai bune ca în trecut. La toată întemplarea avem datorinţa de a nu lăsa lucrul în voia sorţei, ci a cerca posibilul şi pentru a avè cu o esperienţă mai mult în viitor. In afaceri politice nu trebue despreţuită nici o eventualitate. Şi desastrele chiar sunt factori cari la timpul seu îşi dau rodurile sale.

Dorim dară ca cei indreptătiţi sĕ nu şi uite de datoria lor şi mai departe ca representanţii ce eventual ii vor trimite în universitate sĕ apere dreptatea care nu esclude interesele poporaţiunei intregi din fundul regiu.

Revista politică.

Sibiiu, în 20 Aprilie.

Projectul scoalelor secundare s'a desbătut douĕ ḑile deja în casa magnaţilor. Din câte ne sûnt cunoscute despre desbatere încă nici o voce nu s'a ridicat contra projectului. Lupta parlamentară din aceste doue ḑile seamănă cu manevrele militare a le unei armate ce se împarte în „amici“ şi „inimici“, cari se bat numai pentru deprindere, fără de a se rănì şi strica unii pe alţii.

Metropolitul nostru M. Romanul a luat cuvêntul numai Marţi.

Alianţa triplă despre carea se scriu atâtea versiuni, are sĕ se facă alianţă cuadruplă, adecă de patru. „Die Post.“ din Berlin îndigită republicei franceze, că nu mai sĕ vrea sĕ între în alianţa celor trei puteri, va fi bine primită, pe basa garantărei teritorielor actuale ale puterilor aliate. Foile bonapartiste ḑic că politica cea mai sănătoasă pentru Francia ar fi apropiarea de Germania şi Austro-Ungaria. Foile republicane însĕ condamna o astfel de politică. „Între învingĕtorii şi învinşii dela 1870 nu încape împăcare“ ḑice „Réforme“ ear „France“ se mângăe cu alianţa latină, după ce Italia şi Spania vor lăpăda monarchismul.

Spiritul revoluţionar au întrat deja în armata rusească. Oficieri superiori dela artilerie s'au arestat în Petersburg şi Smolensk. Acestia sûnt compromişi ca participanţi la o conjuraţiune organisată, carea avè de gând ca după încoronare sĕ se pună în lucrare un atentat asupra ţarului şi apoi se proclame republica.

În România luptele electorale pentru camerile de revisiune preocupă toate spiritele. Toate afacerile celelalte dispar faţă cu alegerile. Regele Carol aduce cu sine pe nepoţii Ferdinand şi Carol la Bucuresci.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

După **Alecsandru Roman**, a cărui discurs se află în suplement, vorbesce Alecsandru Csanády (contra) ear Otto Herman şi B. Orban iau cuvêntul în cestiune personală. Urmează apoi la cuvênt.

Edmund Steinacker (neamţ din Ungaria). Vorbitoriul nu trage la îndoială necesitatea creărei unei legi pentru scoalele secundare şi dreptul statului a crea legi de acestea. Vederile didactice constată atinsa necesitate. Vorbitoriul s'ar putè alătura, prin urmare, la propunerea minorităţii, care cere dela guvern presentarea unui project basat pe principiile ce respectează drepturile esistente. Argumentele, folosite în părerea minorităţii, cu deosebire însĕ unele vorbiri ţinute întru spriginirea projectului deobligă pe vorbitoriu moralmente, a nu se alătura la propunerea amintită. Vorbitoriul nu primesce projectul nici în general, fiindcă estinde prea departe puterea statului pe contul autonomiei confesionale şi al egalei îndreptăţiri naţionale.

După E. Mezey (contra) încheie preşedintele desbaterea generală ne mai fiind însinuaţi alţi vorbitori. Vorbirea de încheiere a ministrului president

Coloman Tisza: Projectul s'a desbătut din foarte multe puncte de vedere afară de punctul de vedere curat didactic. S'au ridicat o grĕmadă de gravamine. Fiind că gravaminele acestea privesc parte mare resortul, ce-l ocup eu, mĕ vĕd necesitat a mai pune încă odată la probă indulginţa onoratei case. (Se auḑim!)

E o procedură nedeamnă a face pe un ministru object de batjocură. Aceasta fie ḑis pentru aceia, cari fac ce fac şi se acaţă de ministru.

Înainte de a întra în meritul vorbirei mele voiu a reflecta la un punct din vorbirea dep. Csanády.

A. Csanády: Sûnt de faţă! (Ilaritate.)

Coloman Tisza: Constat, că în şedinţa dto 11 Ianuarie 1860 din Debreţin n'am aparţinut acelor-a, cari i-au spriginit propunerea de respingere a petitului din motiv, fiind că eu însumi făcusem propunerea la însărcinarea districtului bisericesc. (Ilaritate)

Aceasta o observ în interesul adevĕrului. (Aprobare în dreapta).

Tot în interesul adevĕrului voiu sĕ observ unele la cele ḑise de dep. Roman şi Steinacker. (Sĕ auḑim!)

Dep. acestia au făcut amintire de elaboratul comisiunei naţionalităţilor dela dieta din 1861 susţinênd, că atunci s'ar fi făcut unele promisiuni, cari au remas neîmplinite şi că întreaga direcţiune s'ar fi schimbat de atunci.

Fiindcă domnii acestia se ocupă şi cu mine mĕ vĕd îndemnat a constata, că eu n'am fost amicul părerilor din 1861, păreri conduse de intenţiuni nobile însĕ estreme. N'am fost prin urmare nici amicul promisiunilor plăcute aspiraţiunilor naţionalistice. N'am părtinit părerile de atunci, fiindcă nu voiam a emula în promisiuni cu bărbaţii absolutismului. Bărbaţii aceia n'au avut lipsă sĕ se ţină de promisiunile date, legislativa ungară însĕ trebue sĕ-şi împlinească (!) promisiunea, (aprobare în dreapta.) Projectul

FOIŢA.

La pascile Ormindenilor.

(Copii de pe natură,, zugrăvite de **P. S.**)

(Urmare).

Pentru Vinerea Pascilor destul sĕ fie. Sĕ vedem decursul Sâmbetei.

Încă de noapte auḑim bătêndu-se toaca la biserică. Oamenii părăsesc aşternutul lui Morpheu şi sĕ pun pe lucru. Cine poate merge la biserică, cine nu, remâne acasă. Cu deosebire femeile încep a cerne făina prin mai multe site, apoi se apucă de frământatul aluatului. Încă de dimineaţă se începe coacerea colacilor, şi de oare ce cuptoare de pâne nu se află la toată casa, aşa mai multe familii coc la un cuptoriu. Ormindenii se mai ţin încă de vorba bĕtrânilor: când va fi la toată casa cuptoriu, atunci nu vor avè ce coace, prin urmare puţini se îndură a'şi zidì câte un cuptoriu de pâne.

La casa lui Toader al Cucului este cuptoriu. Nana Patrafina din vecini încă până în ḑiuă aduse lemne şi aprinse cuptoriul, apoi cu ajutoriul moaşei Tina începu prefacerea colacilor, cristatelor şi a pisăreilor. Fie-care colac şi cristată dovedesc cualificaţiunea unui fabricator renumit de pâne albă, căci sûnt o composiţie de împletituri de aluat, în mijloc cu unul sau mai multe ouĕ roşii, pe deasupra unse cu gălbinuş de ou ca sĕ capete o coloare galbină-brună. Abia s'au aruncat pânile şi colacii în cuptoriu şi câţi-va copii sûnt acì, căci lor le lasă gura apă după pisăreii aruncaţi în cuptoriu, cari fiind copţi îndată se şi transpun în gurile lor, în cari dinţii şi gâtlejul muncesc, neobosiţi pentru procurarea materialului necesar de mistuire.

La cuptoriul lui Toader al Cucului se coc colacii dela ḑece familii şi stomachul fiecărui copil îşi împlinesce fidel funcţiunea sa întru mistuirea pisăreilor. De către seară vedem la casa lui Toader mai multe mueri, cari cu foarfecele pe limbă critică procesul de coacere a mai multor familii. Nana Floare se plânge că nu i-au crescut cristatele, moaşa Veta înghite o gigantică bucăţică de pisărel şi riḑênd cu ochii începe a povesti celorlalte întêmplarea lui Nuţul din deal. Pe când povestia ea, baba Todosie se ridică în vĕrful degetelor de curiositate, ridică umerii în sus, aşeaḑă capul între ei şi înholbând ochii începu a fluera a pustiu trăgênd suflatul înlăuntru, ear celelalte femei se omorau de rîs şi băteau în pălmi. Povestea nanei Veta fu destul de tragi-comică pentru a provoca acest rîs nebunatic. Nuţu bată'l pĕcatele, sculându-se de noapte fu însărcinat pe spinarea sa, de nana Vuţa sĕ ducă o troacă mare cu aluat la cuptoriul lui Toader. Dar spinele îl află omul şi pe întunerec şi Nuţul nostru nebăgênd de seamă, alunecă într'o baltă mare, de unde abia scapă scăldat ca un câne, ear troaca înnota pe suprafaţa apei ca barca lui Noe şi aluatul din care trebuea sĕ se facă mai multe pâni şi colaci, s'a cufundat în fundul apei, de unde numai este scăpare.

Nuţul eşind afară voi se înjure tot feliul de apă pe lume, dar aducêndu-şi aminte că e Sâmbăta Pascilor, tăcu, făcêndu-şi aceasta detorinţă obicĭnuită numai în gând, apoi cugetându-se la pânile şi colacii ce s'ar fi putut face din aluatul înnecat, înghiţì de câteva ori gol, şi nana Vuţa a rĕmas fără colaci pe Pasci.

Săturându-ne de mirosul acestor colăcării sĕ mergem mai departe.

Coalea în coasta dealului vedem o casă singuratică unde preste toată ḑiua merg bărbaţi cu barba urîtă şi cu pĕrul în disordine, ear când se întorc îndĕrĕpt sûnt aşa de frumoşi la faţă încât pare că s'au spălat cu apă vie. Cine şede în casa aceea? Acolo e locuinţa unui comisariu de îmfrumseţare, poreclit altmintrea bărbier. Funcţiunea acestuia durează numai în ajunul sĕrbătorilor, altcum şi el e băeş plotogit ca şi ceilalţi. Briciul sĕu aşa e de ager, încât până ce rade un om, trebue sĕ'l ascută numai de ḑece ori, de atunci n'a ajuns în vigoare de altcum nici când; el rĕmase părerea câtor-va bărbaţi foarte onorabili, cari l'au creat sub impresiunea momentului, nu posede prin urmare putere deobligătoare.

Ei dară a venit legea din 1868. Domnilor deputaţi, cari se provoacă la părerile lui Deak şi Eötvös, le atrag atenţiunea, că pasagiul acela asupra căruia se plâng astădi şi pre care deputatul Polit îl amintesce în bătaie de joc, pasagiul referitoriu la limba de stat, s'a primit în lege în contra proiectului dat de Francisc Deak, firesce cu aprobarea mea şi a colegilor mei. (Strigări în dreapta Aşa e!)

E curioasă imputarea, ce ni se face şi anume: c'ar esista o contradicere în aceea, că noi dispunem în interesul naţionalităţilor nemaghiare tot, ce nu e în contra interesului public al statului. În decursul desbaterei acesteia n'am audit pe nimenea susţinênd, că naţionalităţile sĕ nu-şi vorbească şi cultive limba lor maternă. Unii înfăţişează însĕ lucrul astfel, ca şi când s'ar oprì folosirea şi desvoltarea limbei materne. Nimenea nu se poartă cu astfel de idei, eu mai puţin ca ori-care, fiindcă nu sum amicul şovinismului. (Aşa e! în dreapta.) Nu o pretinde aceasta nici projectul. Nu pricep deci objecţiunile acelor domni, cari se laudă de altcum, că copii, conaţionalilor lor ar fi învĕţat limba maghiară şi înaintea acestui project. Mĕ bucur dacă este aşa.

Nu pricep însĕ, ce pot avè aceşti domni contra unui project, care nu urmăresce alt scop, decât a satisface dorinţei conaţionalilor lor de a învĕţa limba maghiară. (Aplause vii.) Projectul nu vrea alt-ceva, decât, că tinerii din scoalele medii se poată învĕţa limba maghiară ear profesorii sĕ fie astfel pregătiţi, încât se poată provedè învĕţămêntul din acest object. Proiectul le asigură deci dorinţa nutrită de decenii. Sau, că ei nu nutresc astfel de dorinţe, şi în casul acesta ar fi bine sĕ vorbească pe faţă; s'au că le nutresc şi apoi n'au motiv a susţinè, că dispoziţiile acestea le nimicesce naţionalitatea, ci trebue sĕ le primească cu bucurie şi mulţămire. (Aplause vii.)

Grozav de multe plângeri s'au ridicat din punct de vedere al naţionalităţilor. Am audit pe unii plângêndu-se, că li se iau scoalele cu puterea, că se interdice singuraticilor presentarea de petiţiuni în limba maternă, că se deneagă la judecătorii primirea astorfel de petiţiuni şi că chiar şi în comune se interdice folosirea limbei proprie. Abia pot avè onorată casă, cunoscinţă despre toate casurile întêmplate în resortul meu, necum se pot afirma, că în ţeară nu s'ar afla oameni iperzeloşi în respândirea limbei maghiare. Ve asigurez însĕ, că de câte ori mi s'a presentat un asemenea cas am casat conclusul respectiv.

Nu se poate susţinea deci că ar esista tendenţa unei maghiarisări forţate. Încât despre mine pot afirma, că n'am fost nici când amicul maghiarisărei forţate, şi nici nu voiu fi, fiind convins, că naţionalitatea sau limba nu se poate respêndì cu forţa. (Aprobare.) Projectul nu urmăresce scopul acesta, el doresce a oferì, acelora, cari o doresc, ocasiune, spre aşi putè însuşì limba maghiară şi impune datorinţe numai acelora, cari şi ei din parte-şi pretind dela stat drepturi. (Aprobări.) Aceasta se întêmplă şi la judecătorii. Nu esistă lege, care ar oprì partida, se înainteze o petiţiune în limba maternă. Atunci, când cere judecătoria dela advocat folosirea limbei de stat, nu calcă nici o lege şi nici interesele naţionalităţii. Advocatul au primit din partea statului drepturi şi diplomă, trebue se aibă deci şi datorinţe.

În loc ca domnii deputaţi sĕ se provoace aici la astfel de casuri şi la anumite abusuri, ar fi cu mult mai bine şi mai patriotic, dacă s'ar năzuì ale delătura pe cale ordinară. Nu stă frumos a alarma şi descredita, fără motive, statul în lăuntru şi în afară, şi a împuta guvernului, ca din stele tendenţe, ce nu le-a avut nici când.

Nu voiu se întru de nou în o polemie cu d nii deputaţi sasi, după-ce cu altă ocasiune le-am desfăşurat vederile mele. Le atrag însĕ atenţiunea încă asupra duor lucruri.

Dênşii susţin a fi popor civilisat, a înainta cultura şi că institutele lor stau la nivelul culturei europene. Nu neg, că institutele lor sûnt între cele mai bune din ţeară, cât le cunosc eu. Toate popoarăle civilisate condamnă însĕ de decenii sistemul, pe care îl au ei adi, sistemul, pe basa căruia carîera profesorală e o carieră de transiţie şi nu scop final. Plângerea lor e prin urmare diametral opusă principiului statorit de marea naţiune germană. Afacerea aceasta stă în contradicere cu interesele învĕţămêntului. Insistând domnii numiţi pe lângă acest sistem greşesc când susţin, că ei resping projectul în interesul culturei.

Un alt deputat s'a folosit de citatul francez: „voi nu puteţi fi liberi, căci nu sciţi se fiţi drepţi.“ Şi mai departe: „Nedreptatea e urmărită de pedeapsă.“

Nu voiu sĕ aplic citatele acestea la sasii din Transilvania, căci m'aşi vedea în consecuinţă necesitat, a le spune, că le-a sunat şi lor clopotul de înmormêntare, că i-a ajuns pedeapsa, că nu mai pot fi liberi precum au fost secoli întregi în patria aceasta. Ei se plâng fără a fi prescurtaţi în vre-o privinţă. Li se lasă limba ca object obligat în scoalele secundare, pot înfiinţa scoale câte voesc, şi au numai îndatorirea, ca scoalele lor se corespundă recerinţelor unei scoale bune şi sĕ se propună în ele şi limba maghiară şi încă în limba maghiară. Mai mult drept ar avè a se plânge cele 7 comune maghiare luterane din Transilvania, care sûnt subordinate consistoriului sasilor şi au aşi îndeplinì afacerile bisericesci în limba germană în mânia legei pentru naţionalităţi. (Aprobare în dreapta. Contradiceri din partea sasilor.) Me rog de iertare; am cetit adesea plangerea, că sûnt constrinse a purta corespondenţa în limba germană. (Aprobare în dreapta. Nu-i adevĕrat! din partea sasilor.) Ori-cum vĕ veţi frământa, ce dic e adevĕrat. Stând lucrul astfel, mĕ mir cum ve mai puteţi plânge!

Dacă şi esistă în cestiunile de naţionalitate o deosebire — nu atât în ceea ce privesce dispoziţiunile şi procedura guvernului, ci în ceea ce privesce dispoziţiunea şi spiritul — între adi şi 1868 permiteţimi o binevoitoare observare fără intenţiune vatĕmătoare. Dacă s'a schimbat în adevĕr spiritul de toleranţă şi de concesiune de drept, aceasta îşi are causa sa. Causa e, că mulţi dintre locuitorii nemaghiari au folosit libertatea primită contra dăruitoriului. Părăsiţi năzuinţa aceasta şi spiritul, ce a condus pe bărbaţii de influinţă din 1861 ear va revenì. Până când însĕ facem esperenţa, că speranţa ce o am pus odinioară în puterea libertăţii e simplă ilusiune, nu vĕ miraţi dacă statul face totul spre a se putè conserva. (Aplause generale.)

Ameninţarea dep. Polit, că dând adi statului mijloacele cerute, vom esopera crearea cu timpul a unei majorităţi nemaghiare în parlament, care n'ar fi chiar dorită de elementul maghiar, ameninţarea aceasta e fără basă. Polit dovedesce numai, că sprijinesce o politică foarte periculoasă.

În privinţa culturală projectul are scopul a delătura rĕul: a avè profesori necualificaţi şi tineri nepregătiţi de ajuns pentru studiile universitare. Modificaţiunile de lipsă se vor putè face în project în decursul desbaterei speciale. D. dep Pronay nu m'a priceput când am dis, că eu doresc a a se desbate projectul din punct de vedere mai înalt şi nu din cel confesional. Convingerea mea e: sfera de drept a fie cărei confesiuni trebue sĕ rămână nealterată şi sĕ se ceară dela confesiuni nnmai atâta, cât nu se împotrivesce cu intereseli lor mai înalte şi e neapărat de lipsă pentru esistenţa şi conservarea statului maghiar. Acesta e punctul de vedere mai înalt. Fie-care trebue sĕ'şi identifice interesele proprii cu interesele statului. Recomând primirea projectului.

Diua a douĕsprădecea de desbatere.

Preşedintele **Pechy** deschide şedinţa la 10 oare.

La ordinea dilei sûnt vorbirile din urmă în desbaterea generală asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

Mai întâi vorbesce referentele **G. Szathmáry.** Vorbitoriul purcede din punctul de vedere al învĕţămêntului, al naţionalităţilor şi al autonomiei confesionale şi grupează în giurul acestor trei puncte cele dise de deputaţii, cari au vorbit contra projectului. Cele susţinute de părtinitorii votului separat învoalvă în sine, dice vorbitoriul, un stat în stat, şi de aceea le respinge.

Dênsul, descoperind abusurile şi relele de pe terenul învĕţămêntului, n'a acusat nici decât pe ministru de instrucţiune, precum li se pare unor domni. Dacă în descoperirea numită se află vre-o imputare, aceea nu poate privì pe alt cine-va, de cât pe domnii, cari se opun projectului. E necorect a culege din project, precum a făcut Otto Hermann, de aici şi de dincolo câte un cuvênt vedi doamne spre a arĕta tendenţa projectului. Cuvintele: „centralistic, birocratic etc.“, apoi dicerile: „*stat pro ratione voluntas*“, miroasă a poliţie, e un fel de şablon, e o doctrină reacţionară, formează un buchet demn de apĕrătorii votului separat; vorbitoriul respinge votul separat.

In faţa unui op de reformă, precum e projectul, care privesce întreg terenul învĕţămêntului din scoalele poporale, propunerea dep. Pronay nu e altceva, decât politica unui neguţătoraş. Ce s'ar ajunge prin ridicarea câtor-va scoale medii în părţile transilvane, tocmai acum când ne aflăm în ajunul unei regulări grandioase, precum o intenţionează projectul. Dacă se va primi projectul de lege, atunci guvernul îşi va ţine de datorinţă a înfiinţa scoale secundare nu numai în părţile transilvănene ci şi în Ungaria de sus.

Vorbitoriul respinge imputarea, ce i se face din partea dep. Zay, că ar fi propus înlocuirea limbei de propunere nemaghiare cu cea maghiară în scoalele nemaghiare. Statul face concesiunea nemaghiarilor a pute avè scoale cu limba de propunere nemaghiară, în schimb n'ar fi nici un pecat, dacă nemaghiarii s'ar îndeletnicì a dispune, ca in scoalele susţinute de ei sĕ se propună în limba maghiară: limba şi literatura maghiară şi istoria şi geografia Ungariei. La propunerea de felul acesta n'a condus pe vorbitoriu şovinismul ci cea mai bună intenţiune, de a

---

dar cu atât mai bune sûnt foarfecile, cari de şi nu sûnt făcute pentru tunsul pĕrului omenesc, totuşi fac un serviţiu cu mult mai nobil decât acela, pe care l'au făcut la tunderea lănei oilor în anul trecut. Lungimea acestor foarfeci e de patru decimetri. Dacă nănuţa Cătrina nu ar fi tocit foarfecile cele mai mici cu croitul, atunci nu ar fi lipsă de aceste mari.

În cealaltă margine de sat este o altă casă, care ne atrage atenţiunea într'acolo prin aceea, că vedem în ea întrând oameni şi întorcêndu-se cu ceva subsuoară. Sĕ întrăm şi noi înlăuntru. Ei, aci e casa croitoriului din sat, altcum băeşi ca şi alţii şi măestria, croitoriei o exercitează numai în postul Crăciunului şi a Pascilor. În chilia sa nu vedem alta decât petece croite, cioareci gata şi negata; el sêrmanul mai are de croit şi cusut mai multe părechi, fiind astfel silit a lucra toată noaptea până în dimineaţa dilei de Pasci. Nu-i merge rĕu.

Când ne întoarcem întraltă parte eată mai mulţi oameni cu câte un par lung în spate, în care sûnt înfipte o mulţime de bucăţi de carne. Aceştia sûnt acţionarii unui consorţiu, care a cumpĕrat un cap de vită pe credit şi carnea acesteia o au împărţit între ei.

Fiindcă vĕdurăm carnea în frigare sĕ vorbim ceva şi despre cuina Ormindeanului. Mâncarea lui principală la Pasci este curechiul umplut. Acesta se ferbe încă de Sâmbătă. Tot atunci se ferbe şi grâu, care se mâncă cu lapte dulce. Apoi fripturi de galiţe, purcel, miel încă nu lipsesc. Copiii numai sciu, ce sĕ facă de lacomie, când li se umple nasul cu mirosul mâncărilor nouĕ; le pare că până a doua di mai este un timp aşa de lung ca postul Pascilor. Dacă se întêmplă sé rĕmână un copil numai singur în cuină, atunci acesta în neastêmpărul sĕu uită de post şi privind în toate părţile sĕ nu'l observeze nimenea, înhaţă o bucată de curechiu sau carne şi după ce a înghiţit, aducêndu-şi aminte că e post îi pare rĕu de fapta sa, şi mustrarea consciinţei sale întru atâta îl nepăciuesce, încât cugetă, că el va fi omul cel mai nefericit pe lume pentru că se va mănia Ddĕu pe el şi nu'l va primi în raiu. Însĕ fapta aceasta o păstrează în secret, temêndu-se şi de pedeapsa părinţilor.

Pentru diua Pascilor toate mâncările se pregătesc de sâmbătă, căci în diua de Pasci nu se ferbe nimic, ba nici nu se mătură în casă.

Sâmbătă seara este toată lumea liniscită, din ferestrile fiecărei case străbat rasele luminei în întunerecul nopţii. Apoi pe rênd dispare şi lumina aceasta, semn că creştinii nostri s'au pus pe somn. Însĕ chiar acum, după ce s'au aşedat toţi, încep lucrul lor unii vênători misterioşi de bani, sau mai bine numiţi numismatici. În mintea acestora este întărită credinţa, că în noaptea de Pasci ard banii îngropaţi în pămênt. Uneori încep şi lucrări de sĕpat, ca nesce archeologi, însĕ fără succes, căci necuratul aruncă căldarea cu bani mai afund.

Şi acum urmează momentul cel mai însemnat.

Îndată ce au cântat cocoşii de medul nopţii, se aud mai multe bubuituri, pe cari dacă le-ar audi un Englez, l'ar prinde frigurile de frică că s'a întâmplat explosiuni de dinamit. Noi scim, că aceste bubuituri sûnt tunetul treascurilor din cimiteriul bisericei, care trezesc oamenii din somn, ca sĕ se pregătească de biserică. Abia a urmat câteva detunături şi pe toate dealurile pre toate văile şi coastele acestui sat strălucesc cu veselie lumini, a căror rade străbătênd prin ferestri complimentează unele altora. Întreg satul este iluminat şi o şovăire cuprinde toate părţile lui. Oamenii merg la biserică acompaniaţi de sunetul toacelor şi a clopotelor şi când se face diuă, serviciul divin s'au sfirşit dimpreună cu împărţirea Pascilor (făcute din vin şi pâne.) Celor rĕmaşi acasă încă se duc Pasci, căci nimenea nu cutează a gusta ceva mai nainte de a nu mânca Pascile.

Aşadară, când e diuă deplin, oamenii sûnt aşedaţi după masă, pe care se află tot feliul de mâncări, afară de fasole, prune uscate şi zamă de cuc, a căror omenie s'a mâncat cu mămăligă.

da tinerilor nemaghiari ocasiune se înveţe limba maghiară.

Temerile ridicate faţă cu dispositiunile din project referitoare la esamenul de maturitate, continuă vorbitoriul sûnt nebasate. Nu va venì nici când timpul, precum se tem unii, ca în Ungaria sĕ nu fie alte scoale decât numai maghiare. Legislativa Ungariei e cu mult mai înţeleaptă şi moderată. Legea pentru naţionalităţi e dovada cea mai eclatantă despre marinimositatea maghiară şi liberalismul maghiar. Legislativa va respecta legea aceasta. Legislativa n'are alt scop decât crescerea de patrioţi buni de diferite limbi. Scopul projectului nu e maghiarisarea.

Dispoziţiunile din project nu vatĕmă autonomia confesională. Partinitoriu autonomiilor scolare merg prea departe în pretensiunile lor, de aici vine, că între project şi autonomii s'ar părè a fi un abis mare. Autonomiştii se nu meargă prea departe cu pretensiunile căci uşor se poate întêmpla, sĕ nu mai fie în stare a apĕra autonomia. Ei ar putè uşor da ansă la o reacţiune, care se le facă imposibilă apĕrarea autonomiei, dacă aceasta vine numai încâtva în contraḑicere cu interesele vitale ale statului. Vorbitoriul recomândă primirea projectului de lege.

După-ce vorbese în cestiune personală d. dep L. Mocsary, A. Kiss şi L. Turgony urmează discursul dep. **Otto Hermann**, representantele votului separat. Vorbitoriul regretă, că ministrul de instrucţiune nu şi-a clarificat sub decursul desbaterei punctul de mânecare şi n'a dat vre-un semn, că ar fi aplicat la unele modificări, ce trebue făcute în project. Punctul de mânecare al statului, accentuat în desbatere, a sedus pe unii dep. la afirmarea, că projectul n'are alt scop prin puterea, ce dă statului, decât întărirea influenţei statului şi consolidarea statului. Lucrul este altcum. Scopul e a întroduce sub mască constituţională absolutismul.

Punctul de mânecare confesional şi naţional încă nu poate fi normativ în întrebări referitoare la ordinea din stat. Când e vorba însĕ de periclitarea autonomiei prin oare care lege, legea respectivă trebue respinsă, căci autonomia confessională busola cea mai bună, care arată modul, cum se pot delătura disordinile din stat.

Projectul de faţă este apt a provoca gravamine în partea didactică e cu totul necorespunḑĕtoare. Votul separat singur poate sĕ ne scoată din impasul, în care ne aflăm. Vorbitoriul recomandă votul minorităţii.

Urmează a vorbì **Iosif Gull.** Vorbitoriul regretă, că de astă dată nu se poate mărginì la punctul de mânecare a unui representante al ţĕrei. Cele ce sau ḑis în decursul desbaterei la adresa sasilor îl silesc a se abate dela acel punct. Vorbitoriul spera la început, că nu se va mai acăţa nimenea de sasi. S'a amăgit. Cel dintâiu a fost dl ministru president care a început atacul contra sasilor ameninţându-i: că va venì un timp în care nici o putere omenească nu va fi în stare sĕ mântuiască pe bietul popor săsesc, resp. bună starea şi naţionalitatea aceluia. Dela toţi ar mai fi aşteptat asemenea atitudine, nici decât însĕ dela omul de stat, care stă în fruntea guvernului ţĕrei.

Vorbitoriul arată netemeinicia atacurilor ridicate contra sasilor şi le respinge cu indignaţiune. Toate asigurările că projectul n'ar avè scopul de a maghiarisa, nu sûnt alt ceva de cât nesce apucături seducĕtoare. *Asigurătorii seamănă oamenilor, cari te tot liniştesc, că nu o sĕ'ţi facă nimic, până când în fine te înăduşesc.*

Projectul nu satisface dorinţelor şi lipselor generale. Vorbitoriul nu'l primesce, ci susţine propunerea sa de conclus.

După ce vorbesce ministrul Trefort pentru project ear D. Pronay contra urmează.

Preşedintele: Declar desbaterea de încheiată, Urmează acum votarea. Intrebarea va fi: Primesce casa projectul de lege pe basa tecstărei comisiunei pentru instrucţiune de basă la desbaterea specială; Se primesce projectul, atunci cade votul separat şi propunerea de conclus a dep. I. Gull. Propunerea de conclus a dep. D. Pronay se va supune unei votări separate stând în contraḑicere cu projectul. (Aprobare.)

Urmând votarea, majoritatea se dechiară pentru project; prin urmare cade votul separat şi propunerea de conclus a dep. I. Gull. Asemenea soarte ca votul separat a avut şi propunerea de conclus a dep. Pronay. Pentru ea au votat stânga estremă şi o parte mare a oposiţiunei moderate, contra ei partida guvernamentală, sasii, români şi sêrbii.

(Va urma)

„Repatriarea“ ciangăilor.

Ideea de repatriare a ciangăilor împrăsciaţi printr'un colţişor de Bucovină şi Moldovă s'a primit în Ungaria cu mare însufleţire, şi realisarea ei s'a cualificat de faptă măreaţă. Şi cum nu? Ciangăii, susţin maghiarii, dau contingentul cel mai potrivit pentru întărirea elementului maghiar şi îl vor pune pe acesta în stare a urmărì cu succes maghiarisarea.

Bieţii ciangăi, amăgiţi, îşi vêndură ce biet avură pe la locurile unde se aflaŭ, îşi luară ḑiua bună de locul amintirilor dulci din copilărie şi urmară, fără aşi trage samă de binele (?) ce'i aşteaptă, invitărilor şovinistice. Ajunşi în patria străbună, la sinul, de care trăiră timp îndelungat despărţiţi, li se păru schimbul pe un moment acceptabil. Primirea le-a fost una dintre cele mai splendide. Dar numai momentană le-a fost bucuria, căci destul de curênd li se înfaţişă realitatea în toată golătatea, Asteptările n'au fost decât nesce ilusiuni nerealisabile. Sau înşelat în aşteptări aceia, cari au iniţiat acest op de colonisare, sau înşelat însă mai vertos ciangăii înşişi.

Eată ce scrie „N. Pester Journal“ referitoriu la aşĕḑarea ciangăilor în Ungaria:

„În loc sĕ se împlinească condiţiunea, dela care depindea reuşita opului de colonisare demn de toată lauda, s'a împlinit chiar contrariul. Guvernul nu s'a încumetat a lua asupră-şi conducerea mişcărei, a conces însĕ comisariului seu se lucre pe după culise. S'a format deci un aşa numit „comitet pentru ciangăi“, căruia au aparţinut mai mulţi bărbaţi de încredere şi intimi de-ai guvernului şi membri respectabili din partida guvernamentală. Dar şi acest comitet n'a condus nimic în cestiunea colonisărei, lăsându-se a fi purtat de nas de nesce foi neprecaute şi pline de frase patriotice amăgitoare. Acela care s'a încumetat a atrage atenţiunea, precum a făcut şi „N. Pester Journal“, că pentru crearea de colonii nu sunt de ajuns foişoarele nici chiar cele mai ingenioase a fost timbrat de rĕu patriot. Urmă espediţiuuea argonautică a principelui Odescalchi şi consoţi spre satele unguresci din Bucovina. Domnii aceştia aflară populaţiunea naivă şi nevinovată din satele amintite în cea mai mare iritaţiune. Se vede că articoli de fond, scrişi cu multă vervă, au fost stăbătut până în văile liniscite ale acelora şi le-au fost ameţit creerii bieţilor oameni. S'a adeverit adecă, că aproape întreaga populatiune e aplicată a venì în Ungaria. Mulţi şi-au vêndut moşioarele la speculanţi cu preţuri bagatele şi sau pregătit de plecare. Ar fi putut venì mii — pentru atâţa sau fost făcut dispoziţiunile de lipsă şi veniră douĕ mii şi jumĕtate, ear alţii, tot cam în numĕrul acesta, aşteptau acasă mult dorita oară de plecare. Pentru de a încorona opul neprecauţiunei, i-au măgulit pe acesti sĕrmani ḑileri pe drum într'un mod, care formează un contrast posomorît faţă cu prea modesta stare socială şi prea modestul grad de cultură al acestor oameni simpli. Sgomotul transportului cu triumf a umplut de ilusiuni pe cei ce au venit, în privinţa sorţii, ce-i aşteaptă, ear celor de acasă le-a răpit mintea cu desăvêrşire. Aceştia fără a se mai gândi, s'au pregătit de drum spre fabulosul „Eldorado“, şi aḑi se află fără casă. fără lucru, daţi pradă celor mai mari neajunsuri, ne mai gândind la altceva, decât la oara, în care vor fi recuiraţi din partea domnilor maghiari. Se fim buni bucuroşi, dacă între secuii din Bucovina, colonisaţi în regiunea dela Panciova lipsa nu va lua dimensiuni ne'nvingibile. Între cei rĕmaşi acasă va erumpe de sigur amărăciune înfioratoare, dacă nu se va întreprinde ceva pentru mântuirea lor. Lipsa bate deja la uşa sĕrmanelor familii. În regiunea dela Panciova nu mai e loc pentru alte transporturi. Chiar şi cei veniţi sûnt avisati la colibi de lemn şi la ofertele publice în privinţa traiului. Într'aceea trec caravane cu multe sute de familii preste Transilvania în Ungaria. Aceia, cari posedeau câteva pĕmênturi şi dispuneau de trăsuri proprie, şi-au pachetat, urându-se a mai astepta pe mântuitori, muerea şi copiii pe care şi se îndreaptă ca ţiganii nostri nomaḑi spre ţeara noastră spre a se colonisa. Aceasta ar fi în ordine, ba noi ne-am bucura din inimă de sucrescenţa elementului maghiar, dacă s'ar fi luat mĕsurile de lipsă pentru primirea acestor colonisti. Nu s'au făcut însĕ nimic. Aḑi nu scie nimenea, ce se va întêmpla cu cei ce vin, cum se vor ocroti. Paul de Somssisch, preşedintele „comitetului pentru ciangăi“, publică aḑi 'n „Pesti Napló“, un articul, în care recunoasce în parte greşalele comise la înscenarea nouei încercări de colonisare, se încearcă însĕ a declina dela comitet vina. Dênsul declară, că comitetul ar fi în stare a se îngrigì de colonisarea încă a 300 până 400 familii. Dar, ḑice dênsul, ce sĕ se întêmple cu aceia, cari seduşi prin amăgiri false, şi-au vêndut moşioarele şi sûnt gata de plecare, şi acum n'au unde a'şi pleca capul; Pentru starea tristă a acestor oameni demni de compătimit domnul Somssich face responsabili pe acei'a, cari au stârnit în ei speranţe nebasate, Dar cine sunt persoanele acestea, întrebăm noi? Sunt elementele acele, cari ne-au timbrat de nepatrioţi, atunci când dam sfatul, ca sĕ fim circumspecţi şi sĕ observăm o organisare cu plan în afacerea colonisărei. Ce foloseşce responsabilitatea morală a astorfel de factori membrilor naţiunei, cari se luptă cu foamea? Acum spre a pute alina încâtva soartea acestor oameni sĕraci se face earăşi apel la marinimositatea publicului.

„Deocamdată ar fi bine sĕ'i spriginim în patria lor de acum, ca sĕ se poată susţinea in decursul anului viitoriu, până ce vom fi în stare a lua mĕsurile de lipsă pentru realisarea colonisărei.“

Către ameaḑi se începe altă festivitate naţionala-religioasă. Se aude glasul toacelor şi a clopotelor dela biserică, chemând pre creştini, apoi precum merg furnicile la furnicariu, aşa se duc acum Ormindenii în cimiteriul bisericei. Fie-care duce în mână urcioare, doniţe, oale cu grâu cu lapte sau numai cu lapte căvăsit, apoi la fiecare grupă vedem câte unul cu o traistă plină de cristate. Oamenii aceştia se duc până la cimiteriu, unde se aşeaḑă fiecare la mormânturile familiei sale. Cimiteriul e în giurul bisericei. Aci vedem mai tot satul în haine sĕrbătoresci. N'ai vedè un plotog sĕ dai un galbin pe el. Solomonul nostru, a cărui plotoage cinstite le-am pomenit mai sus, e îmbrăcat ca un grenadir (?) şi ca el toţi ceialalţi. Pĕlărie rotundă de mătase, cămeşă subţire cu bumbi roşii şi guler lăsat în jos, laibăr vênăt de flanel, sub care o vestă (lăibăruţul) albă de habă cu o mulţime de şinoare negre, cioareci de pănură sau de habă cu şinoare vênnăte şi negre şi apoi preste ei cisme înalte pe ramă. Mai toţi poartă acest constum afară de bătrâni, cari sûnt îmbrăcaţi mai simplu cu laibĕr alb de habă sau de pânză fină, — fiecare după starea sa. Portul femeilor încă e destul de simplu şi splendid, bunăoară ca a ţerancelor unguroaice sau a unor Românce din Banat. La sexul femeesc dominează coloarea roşie şi albă. Un aspect dintre cele mai încântătoare se întinde înaintea ochilor noştri în acest cimiteriu, pe care privindul prin lorgnetta ni se pare că vedem colorile fărmecătoare ale unui helioscop.

Ḑisei, că oamenii acestia au adus cu sine cristate şi urcioare, doniţe şi oale cu grâu şi cu lapte. Rudeniile fiecărei familii se grupează la mormênturile lor, aşează doniţele, oalele şi urcioarele în picioare pe earba, care va rĕsări, apoi gurile acestora se acoper cu câte o cristată şi pe cristată o lumină de ceară. Pare că acum şi-au desfăcut ormindenii marfa în têrg sĕ o vândă. Dar nu e aşa. Aceste doniţi, oale şi urcioare s'au adus aici pentru a se da de pomană cum ḑic Ormindenii, s'au a se schimba pĕr pe pĕr cum îndrăsnesc mulţi a dice. Întradevĕr fiecare oală, doniţa sau urcior se da de pomana cutărui mort pela rudenii sau vecini buni, în preţul căror şi celce a primit pomana este datoriu a înapoia în schimb dăruitoriului altă pomană. Vedeţi înţelepciunea Ormindenilor: ei sûnt şi cu clocă, şi cu pui şi cu ouĕ.

Isprăvindu-se schimbul pomanei, urmează vecernea. Chorul clopotelor şi a toacelor resună ne încetat acompaniate de bubuitul treascurilor aşedate în apropierea bisericei lângă un butuc mare ca chitul, care a înghiţit pe prorocul Iona. Acest butuc se mistuesce de focul cel nestins, in care se roşesce pişcătoarea folosită pentru aprinderaa duhului explosiv din treascuri.

Acum se încep de tocat şi tras clopotele cu feciorii din sat. În turn sûnt o mulţime. Când privesci la ei, pare că veḑi capetele gâsceler puse în corfa unei secuence, care merge la têrg. — Numai Anghel a lui Adămoc, poreclit Pêrjol, nu vrè sĕ scie de suit în turn. Copii mai strigă după el şi aḑi: „Pârjol cu capul gol“, căci a păţit'o şod sĕracul anterţi când era în turn sĕ înveţe mustra clopotelor. Atunci vĕzuse el o cioară sburând în apropierea turnului şì voind a face o bravură îşi luà pălăria de mătase şi aruncà cu ea după cioară. De ce sĕ nu o arunce, că doară nu-i de sticlă, apoi cioarĕle nu au drept a se apropia de turn în ḑiua de Pasci. Cioara naibei nu se lăsă a fi lovită de pĕlărie, fie măcar şi de mătase, ci sbură mai departe croncănind, ca când şi-ar bate joc de bravura lui Anghel; însĕ cu pĕlăria se întâmplă mai rĕu, căci vêntul o duse şi o aruncase chiar pe butucul cu foc, unde nefiind nimeni sĕ o mântuiască se pârjolì de tot şi când sosì Anghel acolo, pĕlăria era numai scrum. Atunci trebuì se umble cu capul gol până când altul îi aduse o pĕlărie urîtă cu plotog. Din aceea ḑi a rĕmas numele lui Anghel „Pêrjol cu capul gol“. De aci morala: sĕ nu arunci din turn pĕlăria după cioare.

(Va urma.)

„Bács-Bodroger Presse“ din Neoplanta scrie în afacerea aceasta în numĕrul 17 din 22 Aprile a. c. următoarele:

„În decursul sĕptămânii acesteia au trecut prin oraşul nostru mai multe rênduri de ciango-maghiari, fie-care rênd consta din câte 15—20 persoane, bărbaţi şi mueri. Acestia se re'ntorceau spre patria lor veche — spre Bucovina —. Oamenii aceştia amărîţi, căduţi jertfă nebuniei şovinistice maghiare, au dat ascultare amăgirilor nechipzuite şi-au vêndut casă şi curte şi a părĕsit comunitatea regulată, în care se aflau spre au cultiva o gliă amenințată de elemente, o chemare aceasta, de care s'a spăimêntat chiar şi coloniştii germani şi sau îndepărtat după o luptă zadarnică cu elementele. Ei se aflau, trecând pe la noi prin oraş, într'o stare deamnă de deplâns. Lucrul cel greu, în care ciangăii n'au fost iniţiaţi, apoi ne'nsemnata rebonificare împreunată cu acest lucru, care abia ajunge pentru acoperirea lipselor ḑilnice, colibile slabe şi primitive, ce li s'au oferit în regiunile acestea nesănĕtoase şi în fine sĕrăcia, ce a resultat din împregîurarea aceasta, i-au silit pe bieţii ciangăi a părăsì coloniile abia ocupate...“

Varietăţi.

* (Necrolog). **Gerasim Lupea** paroch rom. gr. or. în comuna Nadeş în urma unui morb îndelungat în 28 Martie st. v. după împărtăşirea cu sântele taine în etate de 32 ani şi al 10 lea a fericitei sale căsătorii a incetat a mai fi între cei vii

Remăşiţele repausatului sa înmormêntat în 30 Martie în cimiteriul gr. or. din Hetiur, unde în timpul din urmă a boalei se strămutase pentru apropierea de medic la socrul sĕu. Deplâng pre repausatul soţia Agafia, nată Boiu cu unicia fică minoreană Iuliana, părintii, surorile şi fraţii, cumnaţii cumnatele şi toţi pretenii şi cunoscuţii din giur ca pre un brav tată, sociu în căsătorie, fiu, frate şi adeverat preot în şi afară de biserică, carele în timp de 10 ani, ca preot s'a făcut vrednic de stima şi iubirea celor ce'l cunosceau.

Deplânge perderea prea timpurie a repausatului comuna bis. din Nadeş, carea a perdut în Gerasim Lupea pre bunul sĕu preot şi păstoriu sufletesc devotat pentru binele, buna stare şi înaintare a fiilor sei sufletesci în trebile scolari şi bisericesci.

Fie-i ţerina uşoară!

Ceremonialul prescris s'a sevârşit în nefiinţa de faţă a părintelui protopop al tractului Almei, căruia a aparţinut şi repausatul, de 4 preoţi sub conducerea părintelui administrator al tractului Sighişoarei Dimitrie Moldovan, carele şi cu aceasta ocasiune a dovedit, că este demn de chemarea sa. Cuvêntarea acomodată, ce a rostit a făcut se erupa în suspine întreg publicul jalnic şi se lacrimeze şi cei streini şi inpietriţi la inimă.

Era dureros a auḑì suspinul şi lamentarea preotesei veduvite şi a micuţei orfane, carea nu mult sciea încă de moartea tatălui ei dar surprinsă de suspinele publicului şi a celor ce încungiurau sicriul, erupse, în plans şi suspinând se cerea se fie dusă afară.

În onoarea repausatului au format un terţet funebral învĕţătorii dela Scoala română din Sighişoara N. Puia şi I. Berescu cu preotul Z. Ganea care a încântat pre publicul ascultător.

Sighişoara 15 Aprile 1883 st. v.

Unul din cei de faţă.

* **(Protestanţii şi legea pentru scoalele medii)** Despre sinodul diecesei reformate de dincoace de Tisza dela 23 Aprile a. c. se scriu ḑiariului „Egyetértés“ următoarele: Parochul din Sátoraljaujhely Fejes István a propus ca, deoare ce noua lege pentru scoalele medie impune protestanţilor obligăminte, pe cari nu le pot împlinì, căci prin stirbirea dreptului de autonomie s'au recit şi jertfa poporenilor faţă cu biserica, şi relaţiunea creată, ca scoalele protestante sĕ fie silite a emula cu alte confesiuni, pre cari statul le dotează din greu, e foarte dăunoasă; de oare ce prin aceasta se periclitează interesele, cărora biserică protestantă prin nisuinţa către libertate şi cultura a făcut mari serviţii, sinodul se enuncie că: în urma întrărei în viaţă a legei pentru scoalele medii biserica protestantă nu mai poate fi lipsită de ajutoriul de stat şi că doresce a se pune în lucrare § 3 al articulului de lege XX din 1848, în sensul căruia toate lipsele bisericesci şi scolare ale confesiunilor recepte sûnt a se acoperì din spesele publice ale statului, şi că ministrul după ascultarea confesiunilor respective are se presenteze dietei procsime project în detaiu în privinţa aceasta. Propunerea fu spriginită de Makay Daniel şi primită unanim. În urmă s'a decis ca propunerea sĕ se comunice la toate diecesele protestante spre a adera la ea.

* (Întêmplare regretabilă.) Dela Cristian ni s'a împărtăşit şi cu toată reserva publicăm, că Marţi, a treia ḑi de Pasci, junimea română de acolo şi-a petrecut cu joc în sala restauraţiunei din loc până de către seară. Atunci eşind fie-care ca sĕ se ducă pe acasă au fost întimpinaţi de nisce conlocuitori sasi, ca din senin, cu bătăi în cât au fost mai mulţi dintre cei surprinşi fără veste, răniţi cu petri, securi şi alte objecte. Vornicul din comună, ni se spune, că a asistat la spectaculul acesta sângeros şi n'a întrevenit spre împăciuirea tumultuanţilor. Curios ni se pare noauă un incident. Ni se spune că unul dintre sasii bătăuşi, după ce a spart capul unui român, l-a îndreptat sĕ cheme pe muscali, ca sĕ resbune pe români. De când datează insinuările aceste „patriotice“ unguresci între sasii din Cristian?

* (Condamnată la moarte,) după o telegramă din Belgrad, este Elena Marcovici atentatoarea regelui Milan al Sêrbiei.

Loterie.

Mercuri 25 Aprile n. 1883.

Sibiiu: **28 65 74 84 76**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 1 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.10
Renta de aur ung. de 4%	89.45	89.50
Renta ung. de hârtie	87.80	87.85
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 65	91.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 20	98.50
Renta de aur austriacă	99.30	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.50	98.25
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.70	98.75
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 50	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.—	98.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.70	100.—
Sorţi de stat dela 1860	132.50	115.—
Sorţi unguresci cu premii	114.35	114.50
Sorţi de regularea Tisei	111.—	111.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	835.—	833.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.70	98.—
Acţiuni de credit austr.	98.10	87.58
Datorie de stat austriacă în hârtie	132 25	315.80
Datorie de stat austr. în argint	79.05	78.85
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119.75
Galbin	5.66	5.65
Napoleon	9.50	9.51
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 95 [412] 2—3

EDICT.

Ana Puşcaş legiuita, muere a lui Ioan Toma din Borhid, comitatul Satmarelui, aparţinĕtori la protopresbiteratul Cetăţei de peatră, părăsind cu necredinţă de 9 ani de ḑile pe legitimul ei bărbat pribegesce în lume, fără a se scì locul ubicaţiunei ei, aşa amĕsurat prescriselor legei şi cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 3 Martie a. c. Nr. 879 B. este citată, a se presenta în termin de trei luni dela prima publicare înaintea subscrisului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asupra-i de bărbatul ei.

Cărpeniş, 30 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or al Cetăţei de peatră ca for matrimonial.

Ioan Şovrea m. p.,
admstrator protopresbiteral.

Nr. 182 [411] 2—3

EDICT.

Zacharia Radoiu din Hălchiu, legiuitul bărbat al Paraschivei George Oancea, tot din Hălchiu, scaunul protopresbiteral I al Braşovului, carele mai mult ca de 5 ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se scì, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 31 Martie a. c. Nr. 4702/1882 B. citat ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial, intentat asupra-i de soţia sa.

Braşov, 9 Aprile, 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului I. al Braşovului ca for matrimonial de I instanţă.

Nr. 150 1883 [406] 3—3

Citaţiune edictală.

Maria Ioan Utan, alias Munteanu căsătorită Nicolae Cânda, din Apoldul infer. cercul Mercurii, carea mai bine de 3 ani şi a părăsit bărbatul făr a se scì ubicaţiunca ei presentă pe basa decisului consistorial ddto 24 Martie a. c. Nr. 5085 1882 — se citează a se presenta, în termin de 6 luni dela prima publicare a acestei citaţiuni, înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul divonţial intentat asuprăi se va pertracta şi decide şi în absenţa ei.

Dela scaunul ppresbiteral gr. oriental al tractului Mercurii ca for matrimonial.

Mercurea 6 Aprilie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Maşine de semănat cucuruz
(de douĕ şi trei şîruri)
Pluguri de săpat şi muşunoit
(săpat a doua oară)
se află foarte eftine
la [410] 3—3
Andreiu Rieger.
Fabrică de maşine agricole Sibiiu.

Un clavier
de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 6
Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Numai odată
se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu
jumetate preţul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimì şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25**, acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoit sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ esceptional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:
Desfacere de oroloage
a [413] 2—2
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 39, Parterre.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

La nrul acesta se adauge un suplement.

Alecsandru Roman.

Onorați domni deputați!

Simt, că a lua cuvêntul în stadiul din urmă al discusiunei generale asupra projectului de lege relativ la organisarea scoalelor secundare, cu scop ca sĕ pot aduce noue motive spre mai marea luminare a objectului, e grea și nemulțămitoare încercare, căci după cele ḑise de atâția distinși membri ai on. adunări fie din punct de vedere curat didactic fie confesional, fie politic, ori național cât și chiar din punct de vedere al partidei, cărei-a aparțin respectivii dni deputați, cestiunea mi-se pare atât de lămurită, încât puțin mi-a mai remas de ḑis. Cu toate acestea datoria mea de deputat este, a spune modesta mea părere după cea mai curată convingere, atât cu privire la unele disposițiuni ale projectului, cari'mi însuflă îngrijire, cât și cu privire la lacunele aceluiași, precum și la enunciațiunile și revelațiunile ce sau făcut din mai multe părți și cari asupra mea au făcut o deosebită impresiune. Recunosc, domnilor, că cer prețuita dvoastră atențiune, destul de ostenită, cutez însĕ, cu toate acestea a vĕ ruga, ca se binevoiți a-mi da ascultare. (Sĕ auḑim!)

Trebue se premit o mică observare cu privire la genesa projectului, și anume el n'a venit pe calea și în modul usitat în casă, el n'a întrat pe ușă, ci s'a furișat pe fereastră. Afară de aceasta, dacă în anul trecut în comisiunea de anquetă, din carea fuseseră învitate toate autoritățile bisericesci în țeară, cu escepțiunea capilor bisericei gr. cat. și gr. or. române, cari — după cât sciu eu cel puțin, n'au fost invitate — ḑic, de și aceste doue confesiuni românesci n'au fost representate, atunci nu era un inconvenient așa de mare, fiind-că interesele lor cel puțin în parte — înțeleg a greco-orientalilor — au fost representate prin acei câți-va deputați confesionali și naționali, cari atunci erau membrii comisiunei de învĕțământ. Dară în anul acesta, comisiunea s'a constituit astfel, că a eschis cu precauțiune din sinul ei, atât pe deputații acestor doue confesiuni, cât și pe cei ce nu aparțin națiunei maghiare. Și astfel foarte natural, resultatul nu putea fi îndoios; comisiunea s'a constituit după chipul și asemĕnarea prea onor. ei președinte, (Dl Baross, slovac de origine.) și poate spre bucuria sufletească a dlui ministru. Se și cunoasce aceasta, domnilor, pentru că projectul s'a născut cu dinți. Acest inconvenient îl amintesc, pentru că sûnt convins, că de cum-va la constituirea comisiunei s'ar fi urmat altă procedere, acest project nu ar fi ajuns în cameră, ori de ar fi ajuns, atunci la nici un cas nu în redactarea lui de față.

Ceea ce privesce partea didactică în genere, declar: că aparțin și eu acelora, cari din punct de vedere cultural al patriei spre ridicarea instrucțiunei în scoalele secundare sûnt gata a sprigini din toate puterile ori-ce disposițiune înțeleaptă a guvernului. De aceea, ca și majoritatea antevorbitorilor, sûnt și eu recunoscătoriu on. d. ministru al instrucțiunei publice, că susține *status quo,* nici putea sĕ facă ce-va mai bun, — mai departe, că susținênd bifurcațiunea, au înlăturat unificarea scoalelor secundare; că nu a încurcat instrucțiunea cu noue esperimentațiuni și că nu a prejudecat instrucțiunei prin cestiuni controverse, cari încă nu sunt limpeḑite și asupra cărora oamenii de sciință și esperimentați n'au ajuns încă la o deplină înțelegere; în fine că n'a scos din șirul objectelor de învĕțământ, limbele clasice și literatura lor. Toate acestea le găsesc foarte naturale, pentru că un bărbat de o cultură atât de înaltă, precum e prea on. dn ministru al instrucț. publice a sciut prea bine, că pe de o parte urmările unei greșite esperimentațiuni pot fi foarte daunoase, ear' pe de alta ca un adênc cunoscătoriu al desvoltărei culturei patriei, scie bine, că aprofundarea isvoarĕlor istoriei noastre, relațiunile noastre bisericesci și de drept, cer imperios mai ales cunoscința limbei latine, și că negligerea limbelor clasice numai pe socoteala sciinței s'ar putè face, căci nu numai preotul și profesorul ci și juristul, advocatul, judele, medicul, ba chiar și farmacistul, cu un cuvênt, numeroasele și cele mai alese clase ale societății, au neapĕrată trebuință de a cunoasce limbele clasice, cel puțin în mĕsura, în care o poftesce neapĕrat chiemarea lor. Dacă dl ministru ar fi consimțit a se înlătura aceste limbe, atunci patria noastră ar scăpĕta de pe nivelul celorlalte state culte din Europa.

Disposițiunea cuprinsă în §. 7 al projectului de lege: „că în clasa VII și VIII a gimnasielor complete, în cari limba propunerei nu e cea maghiară, limba și literatura ungurească sĕ se propună în limba maghiară și din aceste objecte și maturitatea sĕ se facă în aceea-și limbă“, o găsesc la loc și trebuincioasă și pot asecura pe dnii deputați, că românii, departe ca se socotească vătĕmătoare aceasta disposițiune, din contra înși-și în interesul lor o țin de folositoare, ba ce e mai mult, de ex. în gimnasiul din Beiuș, din propria inițiativă au mers mai departe, fiind-că înainte cu câți-va ani, — precum dl ministru bine o scie — nu numai în a VII-a și VIII-a clasă, ci încă din a III-a clasă limba maghiară se învață de pe tecst unguresc, dară mai mult ḑic: istoria și geografia începênd din clasa I se propune în limba maghiară, spre marea îngreunare, sĕ nu ḑic torturare, a studenților, și cu toate aceste chiar în anul, în care se întrodu-se aceasta înnoire a sciut dl ministru se resplătească promta prevenire? așa că au sistat ajutoriul ce'l dedese gimnasiului, din fondul studielor, guvernul absolut încă pe la anii 1850.

E de însemnat, că acesta a fost în toată țeara unicul institut românesc de învĕțământ, care avuse parte de oarecare ajutoriu dela stat. Cu tóte că acele 3 milioane de cetățeni ai Ungariei ar merĭta, ca din cumplita dare de sânge a lor o sută de mii, și din milioanele în bani, cu cari contribuesc la susținerea statului, un procent cel puțin, se li se întoarcă pentru cultura lor.

Disposițiunile referitoare la esamenele de maturitate, că cel mai însemnat moment al instrucțiunei în scoalele secundare, le țin de potrivite, dară cu privire la testimonie trebue se observ, ca cu dorere ved cât de mult se ingrozesce projectul de limbile cetățenilor nemaghiari, când prescrie că lângă textul unguresc, nu în limba de propunere a respectivului institut, ci în limba latină sĕ se acludă o traducere. Aceasta este spre vătemarea și dejosirea naționalităților și de aceea aștept îndreptare la desbaterea specială. Disposițiunea referitoare la limba maghiară din §. 7 al projectului, deși o țin de potrivita pe de o parte, cu toate acestea cu privire la ardeleni și la cei ce vin din alte țeri de ex. din Bucovina, la gimnasiele românesci, precum la Beiuș, Năseud, Brașov etc., și cari nu sûnt în stare a învăța atât de curênd limba ungurească, ar trebuì sĕ li se ușureḑe greutatea prin disposițiuni transitorie. Mai departe trebue se amintesc, că scolarii sûnt îngreuiați cu un numer exagerat de oare din limba maghiară, de ex. în gimnasiul din Beiuș, spre învĕțarea limbei maghiare numerul oarelor este îndoit mai mare ca pentru învĕțarea limbei românesci, și anume: în I. clasa 6 oare, în a II-a 5 oare, în a III-a 4 oare, în a IV-a 4 oare, în a V-a și pănă în a VIII-a cl. câte 3 oare, așa dară cu totul 31 de oare, pe când pentru limba română numai câte 2 oare de clasă, deci cu totul numai 16 oare.

Projectul de lege are după părerea mea și alta scădere și aceasta e, că în scoalele secundarie de prin ținuturile cu maioritatea preponderantă a locuitorilor nemaghiari, deșî ici colea esistă catedre și pentru limba locuitorilor respectivelor ținuturi, totuși limba maternă a scolarilor nu este studiu obligatoriu, ceea ce duce naturalmente la neglegerea limbei materne. Mai departe, că la astfel de institute sûnt aplicați profesori, cari nu cunosc limba ținutului, de ex. la gimnasiul din Lugoș sùnt oameni din părțiie de sus ale țĕrei, cari numai de nume cunosc limba română, cum pecate dară vor putea acestia se învețe cu oare care succes pe scolarii din clasele inferioare, dacă nu sûnt în stare a esplica obiectele în limba lor. În aceasta privință învĕțații auctori, cari au compus *„ratio educationis“* luaseră mesure înțelepte încă atunci când limbile naționale nu aveau insemnătatea, ce o au astăḑi. Așa în partea a III-a, Secțiunea I, cap I stau următoarele: *„demum inter alias moderatorum dotes, illa quoque est, ut linguam in loco illo usitatam, probe calleant.“*

În secțiunea III-a „Poëmiu“-lui sûnt înșirate naționalitățile esistente în patrie (nationes) și apoi urmează aceasta disposițiune: *„ex hac nationum varietate luculenter apparet etiam studiorum in scholis tradendorum rationem variam atque multiplicem esse, et hanc ipsam varietatem in condendo scholarum instituto cumprimis versari opportere, ac proinde operam adhibendam esse: 1. ut natio quaelibet propriis instructa sit scholis vernaculis, quibus praesint moderatores, non modo nativae linguae peritissimi, sed etiam in aliis, quarum usus in regno est frequentior, ita versati, ut eas cum res postulaverit, docere possint.“*

Acesta e un mare principiu și cu toate ca se referesce la scoalele poporale sĕ nu uităm însĕ, că pe timpul acela în școalele secundare limba învĕțământului era cea latină. Dară oare noi, cari am studiat în aceea epocă, întreb: cum am fi putut învĕța de ex. *„quae maribus“* *„simplicium leges“* etc., dacă profesorĭi nu ni le-ar fi esplicat? Astăḑi asta nu se întêmplă nicăiri și astfel nu e mirare, că scolariului roman i face atâta greutate așa numita *„bovisațiune“* a studielor, din cari mai ales în clasele inferioare nu înțeleg o boabă și astfel urmarea prea naturală e, că trebue se remână înderept cu studiatul. Aceasta scădere încă socotesc că s'ar putè repara la §§. 3 și 4.

Disposițiunile despre calificațiunea profesorilor asemenea le consider a fi de mare importanță, pentru-că cel ce cunoasce starea destul de precarie a instrucțiunei din aceasta țeară, salută cu bucurie ori-ce mesură, care duce la ridicarea ei. Nu se tem românii de censurele profesorilor, nici de supraveghiarea statului, fire ar acelea cât de aspre, numai drepte și equitabile sĕ fie și sĕ nu se pretindă mai mult dela ei ca dela alții, și ca scopul principal sĕ fie ridicarea sciinței, ear nu pur și simplu maghiarisarea. La esamenul de calificațiune profesoral însĕ earăși stau acei fatali și ominoși 10 ani, dela cari încolo nimenea se nu mai poată depune esamenul în altă limbă; despre asta cu alta ocasiune mi-am dat părerea și anume cu ocasiunea discusiunei asupra projectului de lege relativ la organisarea scoalelor poporale, acum ca și atunci sûnt convins, că preste astfel de legi, istoria trece la ordinea ḑilei. Eară dacă pretindem dela profesori rigoroasă împlinire a condițiunilor de calificațiune, sĕ ne îngrigim și de provederea lor cuvenită apoi la denumiri nu protecțiunea, ci calificațiunea sĕ se ea în considerare, pentru că cunosc casuri, când bărbați cu diplome și cu sciință au fost înlăturați pentru dragul unor mediocrități, cari numai prin protecțiune ajunseră pe catedra profesorală.

Cu privire la cărțile scolastice observ ca plânsoarea e generală, fiindcă lucrări foarte mediocre, tot prin protecțiune numai sûnt preferite; aceasta procedere a devenit o adeverata negoțătoria tocmai precum se întêmpla asta pe timpul absolutismului, cu cărțile didactice ale „k. k. Hotbuchdruckereiului“ pe care le obtrudeau în scoalele noastre, nu numai cu scop de câștig, ci și din punct de vedere politic tendențios.

Ne mai aducem aminte, ca în epoca dela 1850—1861, geografia patriei se sterse din cărțile didactice și în locul ei se pusese pe seama băiaților geografia imperiului austriac, prin urmare nu s'a făcut numai negoțătoria, ci și politica. Tot așa stăm și acum; sistemul cel blăstemat s'a resădit la noi; se poate cetì într'adever în cărți scrise în limba maghiară, cari paremi-se, se bucură și de recomandațiuni mai înalte, falsificări tendențioase și vătemări inspirate de ura în contra naționalităților nemaghiare din patrie, așa de ex. în tomul III al geografiei intitulată „A föld és lakói“ prelucrată de György Aladár după Hellwald, românii sûnt atăcați în modul cel mai odios și necuviincios unui om cult.

În patria noastră, mare e și numerul acelora, cari conduși de ura națională și scopuri politice scălciate, dejosescu însĕ și sciința. Căci la ordinea ḑilei ei chiar ca oameni învĕțați alterând istoria, antropologia s. c. l. propoveduesc astfel de doctrine, cari nu se sfiesc a nega românilor nu numai dreptul de naționalitate, ci chiar și al esistenței, tot atâți „Lustkandel“-i! dela care nu s'au rușinat a plagia scrintita teorie a „Espirarei dreptului,“ (Rechtsverwirkung).

Din punctul de vedere al autonomiei confesionale, antevorbitorii mei au inșirat temerile atât ale rom. catolicilor, cât și ale protestanților, ei au amintit ca projectul de lege ignorează cu totul legile ardelenesci, au amintit intenționata vătemare a §-lui 26 ar. de lege dela 1790/91 era eu așa mai adauge și articolii de lege dela 1868, cari s'au adus spre asigurarea autonomiei bisericilor române gr.-cat. și gr.-or.

Am urmat cu atențiune discursurile onorab. oratori, cari au vorbit din punct de vedere confesional, cari însĕ, 'mi apar într'o curioasă coloare. Auḑitam, ce e drept, cum de o parte catolicii și între acestia în prima linie onorat dn. deputat Bende Imre în evlaviosul dniei-sale discurs și într'un ton elegic a espus gravaminele bisericei catolice, dară a ḑis, că cu abnegațiune creștina catolică e gata a suferì și a sacrifica drepturile bisericei sale, intereselor mai înalte ale statului, pentrucă are încredere în înaltul protector al bisericei catolice — în regele — și cu deplina speranță așteaptă timpul, când și biserica catolică 'și va revindica autonomia.

Auḑitam de alta parte pe zeloșii anteluptători ai drepturilor autonomice ale bisericei protestante, cari nu voesc sĕ ceadă drepturile lor câștigate cu multe lupte pentru blidul cel de linte, ce li se pune înainte sub specioasa etichetă de interese mai înalte de stat. Atâta resoluțiune bărbătească eu nu pot decât a o stima, dară mi-au umplut sufletul cu dureroase simțiri, vehementele dechiarațiuni venite chiar din aceasta parte, în contra națiunilor nemaghiare, din cari m'am convins, ca pe când ei accentuează inviolabilitatea proprielor drepturi, tot atunci, nu se sfiesc a pretinde violarea drepturilor altora.

Dacă catolicii nu 'și tem autononomia lor bisericească, de asta nu mĕ mir, pentrucă o biserică care numeră 8 milioane de credincioși provĕḑută în abundanță și cu bunuri lumesci și puternică, avênd ierarchie cultă în decurs de veacuri, deprinsă în lupte și tot deauna dominantă, va reușì a paralisa atotpoternicia ministerială.

Eu însĕ am scrupuli cu privire la autonomia bisericei gr. cat. și din acel motiv, fiindcă projectul de lege face diferința între scoalele secundare ce stau sub direcțiunea confesiunilor și acele ce stau sub immediată direcțiune a ministrului. Celor de ântâiu le face și concesiuni; gr.-catolicii însĕ unde sûnt de a se înșira? — Veți ḑice ca în categoria catolicilor, nici asta nu o socotesc de suficient, precum nici reservațiunea de drept, cuprinsă în §. 70, pentrucă din aceasta deșì s'ar desvolta ce vă mai sciu și eu ce...

Trefort Agoston, ministrul instruct. publice: Ce sar desvolta?

Alecsandru Roman: Eu aceasta nu o sciu, dar din unele enunciațiuni făcute din parte catolică, dau cu socoteală, că s'ar potè desvolta un consiliu de învĕțământ, al cărui membru l-ar denumì Majestatea Sa Regele.

Trefort Agoston, ministrul instrucț. publice: Aceasta nu așì putè primì.

Alesandru Romanu: O sciu prea bine, precum și aceea, că astfel de corporațiune nici nu poate esista alăturea cu ministrul respunḑetoriu, apoi chiar pentru aceasta eu nici în aceea nu așì vedea destulă garanță, temerile mele numai așa s'ar delătura, dacă în al 7-lea și respective al 30-lea §. s'ar asigura aceleași drepturi și catolicilor de ritul latin și grecesc, ca și celorlalte confesiuni, sau, dacă catolicii de ritul latin nu ar dorì aceasta, atunci la tot casul ar trebuì sĕ se asigure gr. catolicilor, fiindcă aceștia deocamdată plutesc în aer, așa de ex. gimnasiul din Beiuș se află într'o posițiune deosebită și anume el stă sub discreționara dispunere a ministrului și ar potè sĕ vină un alt ministru, care acest gimnasiu precum și celelalte gimnasie românesci le-ar pune în cadrul §-lui 27.

Din punct de vedere politic, dacă omnipotența ministerială, ce tinde la rigida centralisațiune, nu și-ar fi aflat o espresiune atât de pregnanta în projectul de față, atunci eu unul așì încuviința disposițiunile referitoare la supraveghiarea statului, dară în concepțiunea lui presentă projectul precum și dreptul de veto al comisarilor le socotesc ca un nesecat isvor de necotenite frecări; și dacă projectul de lege s'ar primì, nu se cere mare dar de profet ca sĕ putem spune de pe acum, că în prima linie poate chiar aceia vor avè causa de a țipa și a se plânge cu amar, cari cu atâta încredere și cu atâta căldură au pledat pentru project. Eară acele confesiuni a căror limba bisericească și prin urmare de instrucțiune nu e cea ungurească și vor risipi puterile în continue lupte fără nici-un folos.

Din punctul de vedere național cu privire la părțile și pisposițiunile projectului, cari se referesc la limba nu așì avè temeri, dară pericolul jace acolo ca escamotându-se dreptul de autonomia al confesiunilor, ele ar perde dreptul de libera disposițiune asupra scoalelor lor și atunci ar urma de sigur sîlnica maghiarisare a scoalelor nemaghiare. S'a ḑis, ce e drept, atât din partea ministrului de instrucțiune, cât și din partea mai multor domni deputați, sĕ nu se teamă naționalitățile nemaghiare, ba ca la limbă nu li se va ataca, ba că nimeni n'are intențiunea de a le maghiarisa.

Mai înainte de a respunde cu date, ce restoarnă aceste promisiuni, se mi fie iertat a spune o anecdota.

În timpul acela, când limba învĕțĕmêntului era încă cea latină, așa numiții studenți mendicanți (cerșitori) în timpul ferielor băteau drumurile dintr'un loc într'altul ca sĕși adune ceva bănișori pe anul scolastic următoriu; sa întêmplat ca într'o ḑi de August pe o căldură inădușitoare, sântul Ilie a descărcat o ploaie cu grindină pe capul bietului student, care din causa aceasta căḑênd greu bolnav și-a propus ca pe viitoriu nicĭ veara se nuși lase mantaua din spate. Profesorul observând acesta 'l întrebà: *„Egregie domine, quare incedit ita armatus contra tempestatem?“* Studentul 'i respunse: *„Quia experienta edoctus sum domino Deo nunquam esse credendum!“* se înțelege, că sub *„Dominus Deus“* a înțeles nestatornicia timpului, în carea nu te poți încrede. Nici eu nu înțeleg pe dn. ministru, ci sistemul, ce domnesce și în care nu ne putem încrede. Spre ilustrarea acestor temeri, me provoc la experiență și la istorie, la aceastâ, *„magistra vitae.“*

Istoria poporului românesc de 1000 de ani încoace nu e decât un adevĕrat martirologiu, pentrucă lăsând la o parte epoca feudalismului în care poporul român a suferit împreună cu poporul maghiar, dar românii au suferit și pentru diferința de religiune, la început sub regii catolici, eară mai târḑiu și anume în Ardeal sub principii protestanți; și pe lângă religiune au mai fost persecutați și pentru limbă.

Astfel a decurs trista viață a românilor până la anul 1848, când nimenea n'a salutat cu mai mare însuflețire mărețele principii de libertate, egalitate și frățietate, ca și românii, pentrcă nimenea nu fusese mai crunt apĕsat ca poporul românesc. Dar nu mult s'a bucurat de libertate, pentrucă inimicii lui s'au îngrigit sĕ nu o poată gusta în pace. Mult a trebuit sĕ sufere, multe prigoniri sĕ îndure, până ce ajunse în aceea strimtoare, ca de mare silă sĕ se alieze cu reacțiunea (strigări: scim!); da, s'a aliat cu reacțiunea, dar acestei-a premersese din partea ungurilor o cumplită acțiune.

Sub guvernul absolutistic, ce e drept, fu lipsită de libertate, dimpreună cu națiunile conlocuitoare, dar avè cel puțin singura mângăere a nefericiților *„socios habuisse ma-*

lorum“ adecă: atunci și cânele fusese legat în lanț. Permiteți-mi sĕ amintesc, că pe când puterea absolutistică a fost nevoită a face nescari concesiuni, românii din Ardeal au fost egal îndreptățiți, limba lor s'a pus alăturea cu limba națiunei maghiare și săsesci, și aceasta a fost minimul din ceea ce au putut face absolitismul pentru ei, dară românii au fost mulțămiți, pentru ca ei deși în majoritate preponderantă, n'au aspirat nici când la supremație asupra altor-a, într'aceea atunci însĕ și starea lor materială era mai bună.

După aceea a urmat era promisiunilor, la 1861 s'a făcut un project de lege pentru naționalități, care însĕ nici odată nu s'a presentat camerei.

Sosì apoi era impăcăciunei, când pentru foloasele politice ale dualismului se sacrificară condițiunile de esistență ale desvoltărei economice a țĕrei, și asigurările, făcute în epoca promisiunilor scăpĕtară, în cât abia la 1868, în urmarea necurmatelor solicitări și lupte ale deputataților naționali, s'a creat articl. de lege 44 despre egala îndreptățire a naționalităților, care însĕ s'a născut mort, de oare-ce nici un singur §. al acelei legi nu se mai ține; așa de es. §. 2, care regulează usul limbei protocoalelor la jurisdicțiuni, §. 8, care prescrie usul limbei naționalităților nemaghiare la judecătorie, §. 11 care prescrie tot aceeași la oficiele cărții funduare §. 20 care conține dreptul de a putè decide asupra limbei oficiale în comune; — toate s'au dat uitărei — am ajuns acolo, ca și comunele încă sûnt despoiate de usul limbei lor în afacerile lor oficiale.

§. 27. vorbesce pespre numirea funcționarilor de stat. — Domnilor, în acele 20 de comitate, în cari românii sûnt sau în majoritate preponderantă sau în masse mari (strigări: Unde?)

Lűkő Géza: În lună!

Alexandru Roman: au trecut mulți ani de când nici un singur comite suprem român nu mai vedem, — în funcțiunile mai înalte, la tabla regească, la curia, românii foarte rar sûnt aplicați (strigăte în stânga: Profesori de universitate) și în locul românilor decedați, în acele locuri nu se mai denumesc alții, ba se întêmplă, că și acei funcționari români, cari au servit câte 20 de ani, și pe cari mai marii lor 'i-au candidat de 2 de 3 ori în locul prim, numai foarte rar sûnt înaintați. (Strigăte în stânga: Pentrucă nu te poți încrede în ei!)

Afară de aceasta s'au creat și alte legi, a căror scop e a delătura naționalitățile, unde numai se poate. Astfel e legea municipală cu viriliștii ei. Așa este legea electorală a Transilvaniei, care după uniune au adus adevĕrata rușine constituționalismului unguresc și a cărei cât mai curêndă abrogare, legislata trebue sĕ o considere ca una din cele maiurgente afaceri ale sale. Legile agrare au adus poporul la sapă de lemn. Mult s'a vorbit, ce se fie causa de în timp așa de scurt au emigrat preste 150,000 de oameni! Aceasta n'are altă causă, domnii mei, decât ca în urmarea legilor agrare, în deosebi locuitorii munteni, prin urmare și românii au fost scoși din păduri și din pașiunat, încât economia lor de vite a trebuit sĕ se prăpădească.

Ugron Ákos: Aceasta nu e așa.

Alexandru Roman: La toate aceste se mai adauge și împregiurarea, că scoalele confesionale s'au prefăcut cu forța în scoale comunale ung. așa de es. în comuna Rodna din comitatul Bistriței, unde locul scoalei a fost întabulat pe greco-catolici în contra legei cu forța și cu vătĕmarea sânțeniei dreptului de proprietate, s'a luat din mâna gr.-catolicilor și s'a zidit scoală comunală pe el. În comuna Zeicani din com. Hunedoarei s'a urmat aceea-și procedere. Dar în deosebi în comuna Valendorf din comit. Têrnavei mari, unde dela an. 1842 a esistat scoală gr.-or. și unde sûnt 110 familii românesci și numai 30 maghiare, pentru 18 scolari unguri s'a ridicat scoală comunală, ear scoala gr.-or. s'au închis pur și simplu. (Sgomot în stânga estremă, strigăte: Pentrucă era rea! Sĕ audim!)

Trefort Ágoston, ministrul instrucț. publice: Pentrucă nu a corespuns recerințelor.

Alexandru Roman: Ba sĕ mĕ iertați, căci majoritatea locuitorilor de acolo scie cetì și scrie, totu-și li-s'a închis scoala, preotul și dascălul au fost pedepsiți cu 50 fl. gloabă și 10 dile închisoare, ba și antistia bisericească a fost condamnată la 300 fl. gloabă. În comuna Alma de lângă Mediaș, poporul și-a zidit scoală la anul 1861 și fiindcă proprietariul ungur, vrênd sĕ se arete generos au făcut pe spesele sale ferestrii și ușe la ea, mai târdiu, sub pretestul acestei generoase donațiuni, reclamând scoala, venì autoritatea politică, li-o luă și o prefăcù în scoală comunală. Ministrul nu a făcut nimic spre vindecarea acestor încălcări de drept. Dară dlor, nu numai că ni se iau scoalele, totodată acelor-a, cari vor sĕ înființeze scoale, nu li-se dă voia în contra espresei prescrieri ale legei.

Astfel comunele din comitatul Severinului în causa unui gimnsiu ce ei vreau sĕ ridice în Caransebeș, au suplicat prin o deputațiune la dn. ministru. Trecutau anul și încă nu li-a respuns. Apoi dnii mei, Severînenii n'au nevoie numai de a învĕța limba maghiară, căci aceasta o fac ei de bună voie, dară au lipsă de preoți, învĕțători și de notari, pentrucă pe toți aceștia sûnt nevoiți a-i împrumuta din comitatele vecine.

Vice-comitele comitatului Szolnok-Doboka, ca un adevĕrat pașă turcesc, a poruncit aspru pretorilor (solgăbirăilor) și notarilor din sangiacul sĕu, că numele de botez românesci sĕ le inducă numai în traducere maghiară prin protocoale și alte acte. În foaia poreclită „Szolnok Doboka“ a și apărut spre acest scop o listă de nume lucrată de un unguraș de 5 pițule,*) drept dovadă de piramidal-ai nesciință, pentrucă nici măcar numele biblice nu le-a sciut traduce. Domnilor! vĕ întreb acum, cum se pot întêmpla asemenea lucruri într'un stat de drept și constituțional?

Sĕ vedem acum ținuta diaristicei maghiare. Despre maghiaritatea individilor ce muncesc la ea s'ar putè dice: *„lucus a non lucendo“*, pentrucă partea cea mai mare a lor e întrămată nu numai din renegații națiunilor din patrie, ci din veneticii tuturor națiunilor din Europa! Aceștia necontenit seamănă neghina urei și în deosebi pe români 'i iau la ochi.

Nu mai spun despre diarele „M. Polgár“ și „Ellenzék“ din Cluj, voiu amintì numai unul, care odinioară era organul înțeleptului țĕrei, și care pretinde, ca sĕ fie socotită drept foaie serioasă, înțeleg pe „Pesti Napló“, care întru atâta și-a uitat de sine, încât într'un numĕr mai proaspet dice, că românii și sasii sûnt trădători, pentrucă vênd țeara regelui român și împeratului german.

Orbán Balázs: Așa și e!

Alexandru Roman: Apoi aceasta nu e adevĕrat pentrucă da, străbunii dtale au chemat în țeara pe Mihaiu-vodă, dară românii nici odată, încă nici pe timpul celor mai mari apĕsări n'au chemat streini, nici pe Ruși nu iau chemat ei.

Mai departe dice („P. N.“), că părinții cari 'și crescu copiii în Blaj, Beiuș, Brașov, Năsĕud, Sibiiu, Mediaș, cu un cnvênt în institutele nemaghiare, sûnt vêndĕtori de patrie, că cresc din copii lor inimici patriei. A dice așa ceva nepedepsit în contra unei națiuni, carea în înțelesul legei constitue o parte însemnată a corpului național politic, cred că totuși e mult și mai mult decât mult.

Eară în numerii ultimi acel diar cere sĕ se închidă toate gimnasiile românesci și atacă pe episcopii români, agitând pentru delătŭrarea lor. Afară de acestea mai amintesc și denunțările necontenite ale funcționarilor. Bieții funcționari români nu cutează a sĕ prenumĕra la un diar românesc, nu cutează a sĕ înscrie în numĕrul membrilor unei societăți românesci de lectură, pentrucă îndată sûnt denunciați de dacoromaniști (întrerumperi: cine 'i opresce?)

Întêmplatu-s'au și acel cas, că un funcționar român a fost denunciat, că și-ar procura hârtie de cigarete din Bucuresci! cu toate că acea hârtie numită „tricoloare“ se poate căpĕta și prin traficele din Budapesta.

În urmă, intențiunea și stăruințele de maghiarisare, — ceea ce aici în adunare nimeni nu cutează sĕ o mărturisească, — se adeveresc prin fapte irecusabile, prin „reuniunile de maghiarisare“ în părțile superioare ale țĕrei, Satmare, Hunedoara etc., al căror unic scop este magharisarea.

Acum în această stare a lucrurilor ce preț mai pot avè asigurările din gură: „Nu vĕ temeți, nu vĕ atingem limba și naționalitatea“, la acestea românii nu pot respunde alt ceva decât: *„Vestigia terrent!“*

Cu permisiunea on. camere voiu face o mică spicuire din vorbirile dlor antevorbitori spre ilustrarea mai completă a celor dise de mine. Prea on. dn. ministru de instruct. au aflat cu cale, nu sciu de ce, că între argumentele sale se amestece și pe români, drept spaimă sasilor, cărora le dise că ei presimțindu-și perirea, nu 'și aleg bun remediu în contra morții, și că i-ar părè foarte rĕu dacă elementul românesc i-ar înghiți, — facă-se dară maghiari! acesta e înțelesul argumentațiunea, însĕ aceasta au ilustrat-o astfel, încât în resultatul ei final ar eșì nu acolo unde tinde dn. ministru, ci cu totul alt unde-va. Pentrucă sfătuind părintesce pe sasi, dise, băgați bine de seamă, că frații vostri din marea Germanie nu sciu, că pe fundul regesc românii sûnt în majoritate. Ei bine, domnilor, dacă acei prusi cumpliți ar scì că nu numai pe fundul regesc, ci în tot Ardealul și în comitatele rĕsăritene ale Ungarei, românii sûnt în majoritate, ce-ar urma după logica dlui ministru? Aceea că nemții ar putè se dică ungurilor: „ța capra! a mea ești“, adecă: faceți-vĕ nemți, pentrucă tot aveți sĕ periți! (Sgomot întrerumperi).

Și cu toate acestea on. dn. deputat Carol Wolff sĕ pare a fi pus temeiu pe aceasta argumentațiune pentrucă respundêndui, dise că dn. ministru „mână apă pe moara românilor“. Mărturisesc că chiar dacă ar fi adevĕrată aceasta, românii totuși nu s'ar însuflețì pentru acest project de lege. Dacă ici colea au și asimilat românii pe conlocuitorii lor, aceasta de sigur nu s'a întêmplat pe calea unei asemenea legi, ci dupĕ legilenaturei.

'Mi va ierta prea on. dl ministru-president o mică rectificare la observarea, ce a făcut dlui deputat Wolff. Se poate că dn. prim-ministru cu bună intențiune a voit sĕ escuse pe români, dară findcă toți o scim, cel puțin românii o sciu foarte bine, că lucrul este altmintrea, rectificarea o cred de neapărată. Dl prim-ministru a dis, că maghiarii numai atunci, au suferit din partea românilor, când pe aceștia în lipsa de inteligență i-au condus Sasii. Deși recunosc că Sasii stau pe un grad de cultură mai înaintat, cu toate acestea însĕ pot afirma cu positivitate, că pe români nici odată, prin urmare nici la 1848, nu i-au condus Sasii, pentrucă pe ambii i-au condus un al treilea; care apoi i-au lăsat pe amêndoi în sfârlă. Dacă românii merg paralel sau împreună, aceasta o fac conform intereselor lor naționale, astfel împreună sĕ și plâng, pentrucă au aceeași causă.

On. dn. referent (Szathmári György) a motivat projectul mai vêrtos din punct de vedere al naționalităților, căci cu mare groază a dis, că încă tot mai esistă în țeară 13—14 gimnasii nemaghiare! și apoi adause, că ce fel de spirit domnesce în aceste institute. Dară cu ce a dovedit aceasta? cu un cumplit raționament! cu opiniunea separată! Scim, că unul din autorii votului separat e dn. deputat Hermann Otto, care e un bărbat atât de voinic și de viteaz, în cât e gata a lua moștenirea lui Bismarck, fără sĕ'și mai bată capul *„quid valeant humeri, quid ferre recusent“*, a'și putè spune un alt proverb latinesc mai drastic,*) dară sciind că dsa nu e amic latinismului, nu'l spun. De altmintrea precum dlui nu e amic latinismului, așa nici eu nu sûnt amic scrutărei naturei paienginilor și adecă a acelei vivisecțiuni a naționalităților, carea o propoveduesce dlui aici. Mult mĕ mir dar că dl referente afirmațiunea sa nu o motivează cu dovedi, ci cu votul separat. Aceasta argumentațiune este atât de slabă, încât mĕ mir cum s'a putut acăța de ea. Dovediți cu casuri concrete, căci doară statul dispune de sute și mii de mijloace, pentru ca sĕ afle, unde și ce fel de agitațiuni sĕ fac în contra statului.

Nunc venio ad fortissimos viros. On dn. deputat bar. Pronay Dezsö a vorbit despre foc și fer, cu acele voesce a înfrêna naționalitățile.

Aceste mijloace se pot întrebuința în casuri escepționale, estraordinare. Dar tot aversul 'și are reversul sĕu, așa acest eroic medicament ar trebuì sĕ se aplice și la degeneratele suppurațiuni ale șovinismului unguresc. De altmintrea atrag atențiunea dnului dep. la proverbul unguresc, că nu e bine a te juca cu focul și cu ferul, și încă la una, și anume, cumcă focului și ferului li se respunde cu asemenea instrumente. (Mișcare). Dumnedeu sĕ ne ferească! sĕ nu ajungem încă odată la una ca aceasta, pentrucă nici unuia din noi nu i s'ar alege spre bine, aceasta ar fi o mare calamitate în prima linie pentru maghiari și români, a căror interese de esistență sûnt atât de strîns unite.

Românii dacă și sufer nu apelează la străini, nu se provoacă nici la popoară înrudite de preste 40 de milĭoane, nici la alte națiuni puternice, noi apelăm la simțul de dreptate al națiunei maghiare, la spiritul timpului în care trăim, și la acele interese comune, cari unesc aceste douĕ națiuni. Noi nu ne lăudăm cu aceea, că iubim așa și așa națiunea maghiară și ideea de stat maghiar și că dorim susținerea statului maghiar. (Voci: o scim aceasta! În stânga estremă strigăte: e adevĕrat!), n'avem trebuință se o dovedim aceasta cu jurămênt. (Strigăte în stânga estremă: o scim, e adevĕrat!), repețesc, că nici avem trebuință a ne fălì cu aceasta, pentrucă au dovedito străbunii nostrii în fapte când cu străbunii maghiarilor împrennă au luptat pentru esistența patriei, adecă pentru ideea de stat, sub conducerea vestitului Paul Chinezul (strigăte: Kinizsi Pál), dic, sub cooducerea lui Paul Chinezul pe Câmpul Pânei, și sub a glorioșilor Corvini în lupte nenumĕrate. Și de va vrè bunul Ddeu, românii și urmașii lor vor fi gata și pe viitoriu a lupta împreună cu frații maghiari. (O voce în stânga estremă: în contra Muscalilor!), în contra orcărui inimic; dar sĕ-mi permită on. întrevorbitor a'i observa, că nu sciu, în ce înțeles va fi făcut'o, socotesc, că nu trebuință de nici de o motivare măestrită, ca sĕ putem înțelege cu toții acel adevĕr simplu, că națiunea română e poate singură amică a statului unguresc, deșì nu din simpatie, pentrucă, dĕu, la această puțină causă au românii, dar din interesul comun, pentrucă soartea i-a aședat împreună cu maghiarii între marea Rusie și între puternica Germanie. (Aprobări în stânga estremă, sgomot: Sĕ audim!) Dacă maghiarii vor lucra a slăbì pe români, sau românii pe unguri, unde vom ajunge? Numai inimicilor acestor două națiuni li-ar folosì. Așa dară nu zace în interesul românilor slăbirea națiunei maghiare, ci chiar de întărirea ei, au foarte mare interes, pentrucă după maghiari pe ei 'i amenință cel mai mare pericol. (Aprobări în stânga estremă). De aceea n'am lipsă a întărì afirmațiunea mea cu jurămênt, că noi românii toți din tot sufletul și din toate puterile dorim înflorirea statului unguresc. Acest principiu de stat nu e nou, nici e invențiunea acelor pigmei, cari astădi o accentuează în gura mare, încât parc că voesc a'și cere patenta — pentrucă ea e fapta străbunilor. Mari oameni au fost acei-a, cari au realisat'o. Pe aceasta cale trebue sĕ mergeți înainte dvoastră, și nici decât pe aceea ce ar dorì unii politici moderni smintiți, înțeleg contopirea naționalităților. Căci acelea vederi, pe cari le-a accentuat aici atât de sus și tare în deosebi puternicul vice-comite de odinioară al comitatului Zolyom, neînduratul dăscălitor al bieților frați Slovaci sûnt trei ani, voia asemenea cu foc și cu fer sĕ maghiariseze naționalitățile, aceste vederi dic, nu sûnt vederile vechilor străbuni, întemeietori ai statului unguresc. On. dn. dep. Grünwald Bela, — căci „de illo fabula narratur,“ — recunoasce însuși, că naționalitățile nu se poate maghiarisa. De 3 ani încoace e mare progres și acesta, dară dacă nu massa poporului, voesce totuși sĕ'i ia inteligența. Eu am citat cu atențiune vorbirea acestui eminent și distins orator, dar am aflat, că aceea e plină de frase sunătoare, de essagerațiuni și contradiceri, întru atâta, încât nu m'ași mira, dacă dnialui mergênd acasă și recetindu-o a 2-a, a 3-a oară, la urmă nici însuși nu le-ar crede cele câte a indrugat întrînsa. Dice dlui, poporul nu'l putem maghiarisa, sĕ'l lăsăm dar la o parte, sĕ'i luăm inteligența. Rogu-vĕ, ce va se dică aceasta? Aceasta e sistemul abrutisațiunei! în loc sĕ dorească a înainta cultura poporului, voesce a'l îndobitocì. Negligênd astfel naționalitățile și silindu-le la ceea ce inși-vĕ mărturisiți că e cu neputință, perdeți timpul cel scump și vĕ risipiți puterile pentru lucruri imposibile de realisat, atunci chiar când de altă parte naționalitățile încă, timpul și puterile risipite pentru apĕrarea esistenței lor, le-ar putè întrebuința mai cu folos spre cultivarea proprie.

Dacă acum națiunile nemaghiare vor fi neglese, dacă în toate privințele sûnt nesocotite, cu un cuvênt dacă aceia, cari în înțelesul legei constituesc o parte a corpului statului unguresc, sûnt continu vătĕmați, nu va pătimì oare întreg corpul? Și în urmă în ce formă ar apĕrè oare acel stat ung., aceea națiune politică ungurească, pe carea cu toții o dorim cultă, tare și mare? căci, dacă voiți sĕ faceți osebire cu privire la cultivarea și prosperarea membrilor acestui corp, cum ni s'ar înfățișa după vederile acelora, acel corp politic unguresc? Chiar așa ca și când cine-va s'ar îmbrăca într'o manta aristocratică de catifea și cu blană de samur, ar trage pantaloni de arlequin și s'ar încălța cu opinci! Eacă ungurul dlui Grünwald și al soților sĕi de principiu! Eu cred că nimenea, din dv. nu doresce aceasta. Dacă dar nu voiți aceasta, ceea ce cu mintea sĕnătoasă nici nu puteți voì, apoi sĕ nu întrebuințați astfel de mijloace, cari duc acolo, și vĕ rog dlor deputați, ca de cumva guvernul, poate și fără voia sa, ar urma pe aceasta cale, sĕ nu lăsați nici odată, că națiunea ungurească sĕ apară ca un element destructiv, față de naționalitățile nemaghiare. Sĕ nu lăsați dlor, pentrucă aceasta nici odată nu poate duce la bine. Statul unguresc numai atunci va fi tare și mare, dacă 'și va împlinì chemarea așa, că această țeară sĕ fie patria libertății și a culturei, că națiunea maghiară sĕ ridice împreună cu sine și pe acei frați pe cari i-a declarat prin lege de părți constitutive ale corpului politic ungaressc. Atunci, dar numai atunci va putè înfrunta adversitățile timpului și strănepoții vor putè serba al 2-lea milenar, pe care 'l doresc din tot sufletul.

Daca projctul de lege n'ar fi deșteptat în mine atâtea temeri; cu toate că mărturisesc, că nu mi-a secat de tot speranța, că poate la discuțiunea specială prin modificări vor dispărè acele dispozițiuni, cari conțin mai pregnante vătĕmări de drept, atunci poate, în aceea formă modificată l'ași putè primì și eu, dar în concepțiunea lui actuală nu'l pot primì de basă pentru discusiunea specială. (Aprobări singuratice.)

---

*) Cam 1 leu și 50 bani, atâta e tacsa ce se dă pentru maghiarisarea numelor. Nota Red.

*) Doară „quod licet Jovi, non licet bovi.“ Culegătoriul.

Nr. 46. Sibiiu, Sâmbătă 23 Aprile (5 Maiu) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **douĕ** ori 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu 22 Aprile.

Desbaterea projectului privitor la scoalele secundare în casa magnaţilor se va termina în curênd, de şi nu aşa de curênd, cum adecă ar fi poftit diaristica „liberală“ din Budapesta. Până la terminare, se vede, că se scoală o grindină de emendări. Numai archieppul şi metropolitul nostru Miron Romanul a formulat şi împărţit între membrii casei magnaţilor o colecţiune de vre-o 43 de emendări, unele de mai multă şi altele de mai puţină însemnătate.

Câte din emendări se vor primì şi mai ales câte din ale Escel. S. P. archiepp şi metropolit? este anevoie de prorocit. Ne temem că din cele mai însemnate nici unul. De aceea noi nici acum nu ne putem împăca cu ideea că Escel. Sa, care a găsit atâtea defecte în project, l-a primit de basă, pentru desbaterea specială. Escel. Sa trebuia sĕ scie că între împregiurările actuale, un project, care ori cât ar nega dd. ministri, se vede că este tendenţios, nu se poate emenda pentru ca să fie acceptabil pentru români.

Toată dispoşiţiunea guvernului şi a casei deputaţilor şi precum vedem şi atitudinea casei magnaţilor trădează, că projectul, şi dacă va fi emendat, nu va fi în favorul şi al nostru. Noi prevedem, că numai emendările acele se vor primì, care pe noi în casul cel mai favorabil, ne lasă indiferenţi, altele însĕ, nu ne putem închipuì, că se vor putè primì.

La presupunerea aceasta ne îndreptăţesce incidentul cu gravaminele ridicate de metropolitul nostru cu ocasiunea celui dintâiu discurs al sĕu în sesiunea presentă *). Esc. Sa, precum se poate vedè, a pus degetul pe douĕ rane grele, cari sûnt pricinuitoarele uneia şi aceleiaşi dureri. A spus că guvernul la ocasiunea compunerei projectului a *ignorat* confesiunea noastră şi casa magnaţilor a *despreţuit* biserica ortodocsă şi gr. cat. când a pus projectul la ordinea ḑilei. Şi lea spus aceste prea cu multă delicateţă, încât seamănă mai ca escuse. Dar cu toate aceste cel dintâiu gravamen a resunat în pustie, al doilea însĕ resună aşa de tare a gol, încât seamănă cu pupăza pe colacul batjocurei. Presidentul casei magnaţilor adecă a rĕspuns, că în viitor *„după cât va fi cu putinţă“* sĕ vor respecta şi sĕrbătorile noastre. Ce va se ḑică „după putinţă“ în limba şi în legile ungurosci, ne spune destul de apriat articulul 44 din 1868 şi practicarea acelei legi dela înfiiţarea ei încoace până în ḑiua de astăḑi.

Va se ḑică, *oleum et operam perdidimus.* Este un fat spre bine sau spre rĕu, spre rĕu sau spre bine, care împinge lucrurile tot mai mult spre clina de a se ignora, despreţui tot ce este nemaghiar, eată o enîgmă, care cu toate că este ca toate enigmele, enigmatică, un lucru ni'l înfăţişează clar, că maghiarii vor se esploateze actualitatea în favorul lor esclusiv.

Ei bine, în astfel de situaţiune credinţa în salvarea causei prin o tactică mai mănuşaţă este o închipuire frumoasă, însĕ tocma din partea acelor ce ar trebui se pună mai mare preţ pe ea, se vede că este tacsată de slăbiciune.

Slăbiciune însĕ nici la părere sĕ nu o arătăm. Recunoscênd lucrurile aşa pre cum sûnt sĕ le luăm la ochi şi sĕ ne conformăm şi atitudinea noastră şi procederea noastră aşa încât se arătăm că scim de ce şi cum se tratează, şi scim şi ce sĕ facem.

Nu e dară închipuire pesimistică; e urmare firească din faptele întêmplate şi cari se întêmplă când ne gândim la pasul ultim, care va trebuì sĕ'l facem în privinţa projectului. Projectul după ce se va emanda se va întoarce în casa deputaţilor ca se ḑică şi dênsa un cuvênt asupra celor schimbate de casa magnaţilor. Cetim însĕ ca aceasta se va întêmpla înainte de încheerea sesiunei de faţă.

Deci până atunci românii au se ia o hotărire şi sĕ intrevină la prelaţii lor ca ambe confesiunile sĕ trimită deputaţiuni la coroană, rugându-o se denege sancţionarea projectului. În fruntea deputaţiunilor, se înţelege de sine, se meargă prelaţii ca capeteniele firesci a le confesiunilor.

Aceasta ni s'ar părea nouă ultima datorinţă faţă cu noi şi faţă cu statul chiar şi are partea favorabilă pentru noi, că nu poate ḑice nimenea, că comitem un act antipatriotic. Coroana, de sigur, că este mai pre sus de ori ce bănueală şi acei ce aleargă la dênsa pentru ajutor incă nu vor putè fi bănuiţi.

De altă parte aceasta va fi, în casul de faţă, şi ultima ocasiune pentru fie-care prelat românesc, ori de care confesiune, de a eşi din umbra tăcerei, în care cei mai mulţi par a odichni prea plăcut, şi a pune mâna în favorul credincioşilor sei.

Noi n'am aprobat ceea ce s'a facut din partea unor prelaţi de ai nostri până acum, dar nu putem aproba nici liniscea sufletească a acelor mai mulţi, într'un timp, când poporul român dela o margine până la ceealaltă a teritoriului locuit de dinsul se sbuciumă şi se frĕmêntă în faţa unui nou pericul, care se încearcă ai răpì ceea ce din veacuri la făcut sĕ se lupte pentru dênsa, precum scrie *Bonfiniu*, — limba.

Nu punem tămâe nimenui, nu trimitem nici fulgere olimpice s'au anateme vaticanice asupra capului nimenui, dar la o faptă naţională şi patriotică, indrăsnim a învita pe toţi factorii de înfluenţă în afaceri naţionale şi cu deosebire pe capeteniile bisericesci.

Va ḑice cineva, că nu are nici un resultat satisfăcător ceea ce propunem. Ei bine, ne-am împlinit datorinţa până în sfêrşit şi ne-am salvat şi consciinţa!

---

*) Veḑi pe pagina II.

Revista politică.

Sibiiu, în 22 Aprilie.

Alìanţa triplă nu lasă spiritele în odihnă. Cu deosebire Francia este mai mult frĕmêntată de apariţiunea aceasta politică neaşteptată. Ceea ce suprinde mai mult pe francezi este, că vĕd pe Austro Ungaria în alianţă. Sĕ vede, că mai ales din partea ungurească vor fi avut nădejdi, cari acum sĕ prefac în fum. Adevĕrat, că ministrul president Tisza a asigurat în casa deputaţilor, când a rĕspuns la interpelaţiunea lui Helfy, şi organele sale asigură şi astăḑi pe Francia, că n'are sĕ se teamă de consecuenţele alianţei. Politicii francezi însĕ cu toate asigurările sûnt nedumeriţi. Republicanii, oameni fără deprinderi diplomatice, umblă cu câte o rîmă în unghiţă a la Barrère se prindă aliaţi şi îndată ce aud o vorbă bună din vre-o parte clipesc cu ochii într'acolo. Abia rostise dl min. pres. Tisza vre o câte-va cuvinte care semăna încât-va cu simpatiile dela 1870 şi s'au aflat vre-o câte-va foi franceze republicane gata se laude projectul de lege despre scoalele medie. Vor fi cugetat se atragă pe maghiari şi prin ei monarchia întreagă în partele. Monarhistii, cari au tăcut de un timp încoace cred, că va fi vremea se ese mai la iveală şi de aceea ducele de Broglie interpelează în senat pe guvernul francez pentru politica sa esternă şi imperialiştii recomandă apropiarea de Germania. Aceştia se vede, că se încearcă a afla modalităţi spre a eşi din isolarea actuală. Numai se nu ne trezim vre-odată că eşirea lor din isolare se face pe contul nostru.

În „Patria“ din Bucuresci cetim următoarele:

D. Titu Maiorescu a adresat alegĕtorilor din Văslui următorea scrisoare:

Atât opoşiţia conservatoare, cât şi comitetul liberal din Văslui mi-a făcut onoarea de a pune candidatura mea pentru colegiul I de deputaţi.

În faţa acestei îndoite designări, este o datorie de onestitate politică de a nu lăsa în spiritul alegătorilor nici o îndoeală asupra atitudinei, mele în camera viitoare, dacă voiu fi ales.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— Veḑi cum te înşeli de cumplit, scumpe amice! Ţeara aceasta o poţi numì capul şi inima Svediei, un cap esaltat, plin de poesii stranie şi de visuri sublime sau graţioase, o inimă arḑêndă, generoasă, în care bate arteria cea mare a patriotismului. Eu cred, că Dta ştii istoria acestei ţeri?

— Da, da. Gustav Vasa, Gustav Adolf, Carol XII, toţi eroii Svediei au aflat oameni în fundul acestor munţi, precând restul naţiunei a fost subjugat şi corupt. Din acest glorios unghiu al ţĕrei din această Elveţie a nordului a eşit în toate crizele cele mari, credinţa, voinţa şi mântuirea patriei.

— Aşa este! Ei bine concede dară, că pânea de ovĕs şi stânca aspră şi îngheţată pot produce şi nutrì eroi.

Vorbind aşa doctorul în drepturi sĕ învălì mai bine în halatul sĕu moale şi-şi turnă în ceaiul arḑênd şi bine zaharat o jumĕtate de flacon de rom de prima calitate. Cristiano beu un mocca delicat, şi ambii începură a rîde de entusiasmul lor pentru frigul munţilor şi pentru orzul bieţilor ţerani.

— A! zise dl Goefle serios, noi sûntem oameni degeneraţi! Nouĕ ne trebue escitanţii, materii tonice! Aceasta probează, că cel mai îndemănatic şi cel mai cu reputaţie dintre noi nu valorează cât cel mai de pe urmă ţĕran din aceşti munţi sĕlbatici!... Dară vezi că animalul acesta de Ulfilas nu ne a adus tăbac! Băiatul acesta e un adevĕrat hăbăuc!

Cristiano începu a ride, şi dl Goefle, vĕzênd că, în momentul acesta, nu poate lăuda, fără a fi inconsecent, sobrietatea şi egalitatea, sĕ linisci vĕzènd oala cu tăbac lângă sine. Ulf. o adusese în virtutea precisiunei sale mecanice şi nu zise nimic, din lipsă absolută de spontanietate.

— Ei bine, zise dl Goefle răzimându-se de spatele fotoliului spre a mistui comod, şi fumând dintr'o pipă minunată turcească, care o răzimà de sobă, precând Cristiano, mai în picioare, mai şezênd, mai călare pre scaun, fuma din mica sa pipă de călĕtorie, cu mai multă tignă şi cu mai puţină linisce; ei bine, soţule problematic, istoriseşte-mi veritabila-ţi istorie.

— Eată-o, ḑise Cristiano... „Eu mĕ numesc. sau, lumea mĕ numesce del Lago.

— Cristian sau Creştin dela Lac? Pentru ce acest nume romantic?

— Ei, sciu eu? Chi lo sa? cum se ḑice pe la noi. E un roman întreg, în care, fără îndoială, nu este nici un cuvênt adevĕrat. Eu am sĕ ţi-l spun aşa precum lam auḑit dela alţii.

„Într'o ţeară, ce nu o cunosc, pe ţĕrmul unui lac, mic sau mare, al cărui nume nu-l sciu, o damă, urâtă sau frumoasă, bogată sau sĕracă, nobilă sau de rând, născu, în urma unui amor legitim sau în urma unui accident regretabil, un prunc, a cărui esistenţă trebuia, precum se vede, a fi ascunsă. Cu ajutoriul unei frânghii şi a unui coş, (detaiurile aceste sûnt precise) dama aceasta, sau confidenta ei, coborî pe bietul nou-născut într'o luntre, ce se afla acolo, din întêmplare sau în urma unei convenţii misterioase. Ce s'a făcut din damă, nu mi-a putut spune nimenea, şi de unde m'aşi fi şi putut informa? Pruncul fu dus, tot pe ascuns nu ştiu unde, şi nutrit nu sciu cum până ce se putu înţĕrca.

„După aceasta el fu dus, nu sciu prin cine, în tr'altă ţeară...

— Nu sciu în care! ḑise dl Goefle rîḑênd. După astfel de deslușiri cam vage, mi-ar fi foarte greu aţi câştiga causa!

— Causa mea?

Voiu atinge dar pe scurt cestiunile ce se află la ordinea ḑilei în mişcarea noastră politică.

În ceea ce priveşte propunerea de revisuire a constituţiunii, sûnt şi rĕmân anti-revisionit. Motivele pentru aceasta le am desvoltat în decursul desbaterilor generale din Camera trecută. (Veḑi „Monitorul“ Nr. 55 din 22 Ianuarie 1883.)

În ceea ce privesce însĕ „Resoluţiunea“ opositiei unite, formulată la Iaşi în 25 Martie nu o pot primi în toate părţile ei. Mai ales angajamentul propus sub litera C ca „o datorie cetăţenească de întâiul ordin“ de a refusa ori ce concurs acestui guvern de a lupta prin toate mijloacele (legale) pentru resturnarea lui,“ îl găsesc inadmisibil în impregiurările de faţă. Căci cestiunea Dunării este încă pendentă şi se pot ivì impregiurări în cari se fie din contră — după convingerea mea — o „datorie cĕtăţenească de întâiul ordin“ de a da guvernului, ori-care ar fi, tot concursul în apĕrarea drepturilor ţĕrei faţă cu streinătatea.

Dealtminteri îmi reserv întreaga independenţă de judecată şi de votare în faţa ori-cărei propuneri emanate dela guvern, şi voiu vota totdeauua în contra mĕsurilor, pe cari — în marginile putinţei mele de a înţelege — nu le voiu găsi conforme cu interesele generale ale ţĕrei.

Îndeosebi voiu fi alăturea cu deputaţii, cari vor combate corupţiunea administrativă sub ori ce formă s'ar manifesta.

Dacă, după această declarare, veţi binevoì a'mi da sufragiele d voastră, voiu înţelege, că aprobaţi linia de conduită aici cuprinsă şi nu'mi va rĕmânea decât a vĕ arăta cea mai vie recunoscinţă pentru înalta distincţiune ce'mi veţi fi acordat.

Projectul de lege pentru scoalele medii în casa magnaţilor.

Şedinţa din 1 Maiu n. 1883.

După ce a vorbit mai mulţi magnaţi ia cuvêntul **Miron Romanul, metropolit:** Escelenţa Voastră, Domnule Preşedinte! Ilustri Magnaţi! — Cu toate că din punctul de vedere al drepturilor legali ale bisericilor autonome şi al justelor pretensiuni ale naţionalităţilor din patriă am unele gravamine, după convingerea mea preaîndreptăţite, în contra projectului de lege de sub discusiune, chiar şi în redactarea lui de acum: eu totuşi în acea speranţă, că paragrafii gravaminali ai projectului de lege se vor delătura, respective se vor modifica la ocasiunea desbaterii speciali, şi astfel se vor linisci spiritele, cari în unele sfere interesate se sguduiră prin acest project trecut prin multe fase, — din parte-mi primesc projectul de lege ca basă la pertractarea specială.

Nu pot însĕ retăcè la această ocasiune douĕ observaţiuni generali; una: că eu regret foarte, că bisericii greco-orientali române — cu toate că ea a stăruit — nu i s'a dat ocasiunea, ca şi ea sĕ poată încurge aşa ca celea-lalte confesiuni, în compunerea acestui project de lege momentos şi de mare importanţă; prin urmare eu, ca totdeodată metropolitul acelei biserici, me aflu constrins a venì aici în plenul ilustrei case cu observările şi amandamentele mele referitoare la acest project de lege, cari — o mărturisesc — nu sûnt mici la numĕr, şi poate ici-colea nici în estensiunea lor.

Ceea-laltă observaţiune mi o cuprind în esprimarea regretărei mele: că desbaterea asupra acestui project de lege, care preste tot e de mare momentuositate, ear pentru bisericile de ritul grecesc este îndoit momentos, coincide cu serbătorile mari ale pascilor celor de ritul grescesc; prin ce toţi acei membrii ai ilustrei case, cari ţin la ritul bisericii grecesci, se aduserĕ în acea situaţiune genantă: că dacă voesc sĕ-şi manifeste aici, în ilustra casă a magnaţilor, interesarea lor pentru acest project de lege — o repet — foarte momentos: atunci ei sûnt siliţi — bunăoară cum sûnt eu şi colega meu episcop de lângă mine — aşi părăsì vetrele lor la aceste mari serbători religioase, şi a se subtrage pentru aceasta ocasiune de sub obligămintele lor faţă cu biserica. Sper însĕ, că noi, cei de ritul grecesc, în viitoriu nu vom mai venì în astfel de colisiune neplăcută, şi o sper aceasta cu atât mai vêrtos: pentrucă eu cred, că inconvenienţa de acum e numai din întêmplare, şi nu este eflucsul vre-unei preocupaţiuni ori al vre-unei intenţiuni.

În fine mai am o observaţiune incidentală. Ilustritatea Sa domnul baron Emil Pongrácz binevoì în cuvêntarea sa eminentă, ce premersă, a se pronuncia cam astfel: că esistă scoli medii naţionali, în cari elevii se cresc în direcţiune adversariă statului. Fiind că în archidiecesa de sub conducerea mea se află douĕ gimnasii — durere numai douĕ —, în cari limba de propunere este cea română şi cari aşa dar au caracter naţional: eu, de cumva enunciatul de mai sus s'ar estinde şi asupra acestor scoli medii, me simt dĕtoriu a dechiara la acest loc: că poate sĕ se fie întêmplat şi ici, şi colea, şi într'alt loc din partea unor studenţi singuratici, afară din scoală, dechiaraţiuni într'una sau într'alta direcţiune estravagantă, la cari ei uşor pot fi seduşi de unele ḑiare, ce lucră în direcţiune rea; dar' cum că fie în gimnasiul român din Braşov, fie în cel din Brad s'ar cresce studenţii în direcţiune adversariă statului, — eu în contra acesteia protestez în mod categoric, şi protestez ca unul, care cunosc — pot sĕ ḑic — immediat conduita profesorilor şi a directorilor, şi preste tot spiritul institutelor concernente. (Aprobări.)

Repet, că reservându-mi a-mi face amandamentele la ocasiunea desbaterii speciali, eu în generalitate primesc projectul. (Aprobări.)

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

Lipsa de spaţiu ne împedecă a urmărì decursul desbaterei speciale pas de pas. Din vorbirile ţinute în dietă cu ocasiunea aceasta vom presenta deci cetitorilor nostri numai pe cele de un interes mai general.

Paragraful 1 (Definiţiunea gimnasiului şi a scoalei reale) sĕ primesce după tecstul din project fără modificare.

Paragraful 2 (Organisaţiunea scoalelor secundare) se primesce pe lângă următoarea modificaţiune stilistică propusă de dep. M. Zsilinszky: „În casuri escepţionale se pot înfiinţa şi institute necomplete; acestea însĕ nu pot avè mai puţin de patru clase.“

Paragraful 3 (Statorirea obiectelor de învĕţămênt) a provocat o discusiune mai lungă. Dep. I. Gall propune: ca institutele cu limba de propunere nemaghiară sĕ se primească între obiectele obligate limba resp. de propunere şi literatura aceleia. La votare sĕ primesce paragraful 3 pe lângă amendamentul propus de dep. Gall.

La paragraful 4, care enumĕră pe cele 16 obiecte obligate din scoala reală se încinge asemenea o discusiune mai lungă. Dep. Gall propune a se provedè şi în §. acesta, ca în §. 3, că la institutele cu limba de propunere nemaghiară sĕ se primească între obiecte obligate şi limba respectivă de propunere şi literatura aceleia.

Dep. A. Kőrőssy propune, că la propunerea gimnasticei sĕ se ia privire şi în scoala reală ca şi în gimnasiu la eserciţiile militare. Paragraful 4 sĕ primesce pe lângă amendamentele propuse de dep. Gall şi Kőrőssy.

Paragraful 5, pe basa căruia nu se dispensează nimenea dela ascultarea obiectelor obligate — afară de gimnastică şi în gimnasiu de caligrafie şi de desemnul geometric, pentru scăderi habituale — se primesce pe lângă o mică modificare stilistică propusă de dep. Ferd Mészáros.

Paragraful 6, conform căruia obiectele facultative vor avè a se statorì în planul de învĕţămênt, se primesce după tecstul din project.

Paragraful 7 a provocat o discusiune înfocată, care aruncă o lumină interesantă asupra tendenţelor de maghiarisare.

Paragraful acesta sună astfel după tecstul projectului presentat de comisiunea pentru instrucţiune:

„Confesiunile statoresc înşile în scoalele secundare publice susţinute din mijloace proprie limba de propunere, şi sûnt îndatorate, întru cât limba de propunere, n'ar fi cea maghiară, a se îngrigì afară de limba de propunere şi de literatura acesteia şi de limba şi literatura maghiară ca de un obiect obligat şi încă într'un astfel de numer de oare, care se mijlocescă însuşirea ei. Pentru mai sigură controlă se îndatoresc confesiunile a înainta ministrului de culte şi instrucţiune publică încă de timpuriu planul de învĕţămênt şi împărţirea oarelor referitoare la limba şi literatura maghiară.

„În classa a 7-a şi a 8-a a scoalelor medii nemaghiare se va propune limba şi literatura maghiară în limba maghiară tot în această limbă sé va depune şi esamenul de maturitate din acest obiect.“

Dep. **Bela Tamassy** face următoriul amendament „Dispoşiţiunea paragrafului acestuia referitoare la esamennl de maturitate va întra în vigoare cu ocasiunea esamenului de maturitate a anului 1885.“

Dep. **Ignaţ Helfy** cere a se întregì paragraful întracolo, că în scoalele nemaghiare sĕ se propună în clasa a 7-a şi a 8-a pe lângă limba şi literatura maghiară şi istoria Ungariei în limba maghiară.

Dep. **Blasius Orban** ia cuvêntul: Onorată casă! Recunosc adevĕrata ţintă a acestui §. Ce am de mancitat se referă la alinea a doua. Dispoşiţiunea cuprinsă în alinea aceasta e nesuficientă. Scopul urmărit nu se va putè ajunge, dacă limba şi literatura maghiară se va propune numai în clasa a 7-a şi a 8-a din scoalele medii nemaghiare.

Nu ajunge a se propune objectele acestea numai în cei doi ani din urmă; ele trebue propuse în cele 4 clase din urmă. Afară de acestea e de neapărată lipsă, câ sĕ se propună în scoalele nemaghiare în limba maghiară istoria şi geografia Ungariei, de o parte: pentru de a se da ocasiune fiecăruia, care vrea sĕ trăiască în patria aceasta, se înveţe limba maghiară, ear de altă parte: *pentru de a se împedeca ſalsificarea istoriei şi geografiei Ungariei în scoalele amintite precum şi folosirea de manuale scrise în spirit ostil,* căci aceasta contribue la înstrĕinarea tinerimei de patria ei comună. Primesc deci bucuros propunerea făcută de amicul meu Helfy.

Helfy cere în propunerea sa însĕ minimul şi aceasta nu e de ajuns. Dacă am vrea se urmăm esemplului sasilor şi a românilor, cari se plâng şi strigă aici în casă, dacă am fi petrunşi de acel spirit al puterei şi al unităţii de stat, care domnesce în Prusia şi Rusia, ba şi numai în Serbia şi România, şi dacă am voì se urmăm esemplul acelor state spre cari gravitează aceia, cari se nizuesc a dărăburì statul nostru în calitate de agitatori ai naţionalităţilor, ar trebuì se provedem în lege admisibilitatea numai a astorfel de scoale medii, a căror limbă de propunere e limba maghiară. (Aprobare în stânga estremă.)

Atrag atenţiunea sasilor cari fac aici atâta sgomot şi cari ne calumniează pe nedreptul în presa germână, asupra Prusiei. Aici s'au germanisat cu forţă mai mult de 5 milioane de slavi, cari şi au uitat cu totul de originea lor slavă. Mĕ provoc la provincia Posen. Forţa germână nu admite aici necum scoale medii dar nici scoale comunale polone aceasta se vede din desbaterile dietale din urmă.

În Rusia, unde rusul forma chiar şi numai pe timpul lui Stefan Bathory o fracţiune mică din în-

---

— Da; eu presupun, că Dta pledezi pentru a-ţi recâştiga numele, drepturile şi moştenirea!

— O! fi liniscit, domnule Goefle, replică Cristiano, Dta n'ai sĕ pledezi nici când pentru mine. Eu nu sûnt molipsit de nebunia ordinară a aventurierilor de naştere misterioasă, care pretind a fi cel puţin fii de regi şi care-şi petrec viaţa cutreerând lumea după familiile lor vestite, fără a precugeta, că ei ar fi poate familiilor lor mai mult incomoḑi decât plăcuţi. Decumva sûnt eu, din întêmplare de familie nobilă, eu nu o sciu şi prea puţin mĕ interesez de ea. Indiferenţa aceasta a fost împărtăşită sau mai bine ḑis, ea îmi fu inspirată de părinţii mei adoptivi.

— Şi cine ţi-a fost părinţii adoptivi?

— Eu nu-mi aduc aminte nici de aceia cari m'au dus dela fereastă pănă la luntre nici de aceia cari m'au dat în grigea altora nici de aceia cari m'au dus în Italia; tot oameni despre care nu-ţi pot spune nimica, şi care poate sûnt una şi aceeaşi familie sau una şi aceeaşi persoană. Eu n'am cunoscut drept adevĕraţi părinţi adoptivi decât pe signor-ul Goffredi, anticar şi profesor de istoria veche în Perugia şi pe escelenta sa consoaţă, Sofia Goffredi care o am iubit, ca pe o maică

— Dar de unde, sau dela cine te au primit aceşti bravi Goffredi? Trebue că ţi-au spus. . .

— Ei însuşi n'au sciut.

Dênşii aveau o mică stare, şi, fiind fără copii, au esprimat de repeţite ori dorinţa de a adopta un biet orfan sĕrac. Într'una din serile carnevalului li se presentă un bărbat mascat care scoase de sub paltonul sĕu pe individul, care are onoarea a vorbì cu Dta, şi care nu-şi mai aduce nici decât aminte de evenimentul acesta şi nu poate nici esplica, cu atâta mai vêrtos că el vorbia o limbă, ce nu o pricepea nimenea.

— Ei, ḑise advocatul, care ascultà istorisirea aceasta cu o atenţie, ca şi când ar fi avut a esamina o causă judecătorească, ce cuvinte a rostit bărbatul mascat presentându-te profesorului Goffedri şi femeiei sale?

— Eată-le, precum mi s'a raportat: „Eu viu de departe, de foarte departe! Sûnt sĕrac; şi am fost silit a cheltui pe drum o parte din banii ce mi s'a încredinţat cu copilul acesta. A fost nevoe se cheltuiesc, fiind-că am ordinul a-l duce departe foarte departe de patria sa şi de patria mea. Eată restul banilor. Eu am auḑit că Dvoastră căutaţi un copil şi sciu că-l veţi face fericit şi harnic.

Voiţi se primiţi pe sêrmanul acest orfan?

— Profesorul a acceptat?

— A acceptat copilul şi a refusat banii. „Dacă voiesc a cresce un copil ḑise el eu voiesc sĕi fac lui bine dară nu sĕ-mi facă el mie.“

Şi el n'a avut curiositatea a se înforma. . .?

(Va urma.)

treaga populaţiune, s'a rusificat poporul într'atâta încât Polonii lituani, Finii şi Germanii au dispărut aḑi mai cu totul. Serbia a răpit românilor, cari formau partea cea mai mare a populaţiunei sale, limba maternă din biserică şi din şcoală.

România, imitând maniera rusească, siliesce la asimilare în modul cel mai brutal pe numeroşii bulgari şi pe fraţii noştri ciangăi aflători acolo. Acestora nu li se predă nici barem religiunea în limba maternă. În fie care comună se trimite câte un dascăl românesc şi nefericiţii noştri fraţi sûnt siliţi a le plătì câte 6—800 fl. pe an şi aşi trimite copii în scoale cu limba de propunere românească.

Fie-cărui stat, mare mic, 'i este permis a susţinè puterea şi limba de stat şi ale desvolta chiar şi prin mijloacele forţei numai statului maghiar nu, statului, care se bucură de o esistenţă milenară şi de o istorie onorifică. Numai statul acesta e condamnat a rĕmânea strein în patria sa proprie în ţeara pe care o a susţinut în toate luptele cu o mare de sânge, numai el se permită fracţiunilor necivilisate a se înmulţì ca buruienile. Pentru ce se fie numai maghiarul condamnat a permite subminarea statului sĕu prin aceia, cari numai marinimosităţii şi jertfefelor lui au a'şi mulţumi esistenţa, prin aceia, pe cari iam primit în ţeară şi iam încungiurat cu o constituţiune din care vreau a ne scoate.

Onorată casă! Vina la toate acestea o poartă guvernul nostru. Acesta a renunţat faţă cu Austria la independenţa Ungariei (Aprobare în stênga estremă) şi nu e în stare a dispune ca micile naţiuni (iczy-piczy) din părţile inferioare ale ţĕrei se respecteze puterea statului maghiar.

Domnului president al guvernului îi place a juca aici în casă rola unui patriot mare, el nu înceată a aţiţa focul bengalic al dialecticei sale îndată ce se manifesteaza utopiile naţionalităţilor. Mai departe însĕ nu se încumete, pe terenul faptelor, nu arată nici un sporiu. Întregul seu sistem de guvernare se caracterisează prin desavantagiul ce-l trage statul din el dovadă: banca, pactul vamal, ocupaţiunea Bosniei. Întreaga-i înţelepciune de guvernare constă în transigerea cu aspiraţiunile ne'ndreptăţite şi ostile ale naţionalităţilor dela cari îşi primesce mamelucii de lipsă, dovadă: continua trăgănare a înfiinţărei episcopiei din Hajdu-Dorogh (Aprobare în stânga estremă) şi susţinerea comitatului Braşovului, care ofere un punct tare archimedic pentru agitaţiunile sasilor şi ale Românilor cu atât mai periculoşi, că aḑi mâne cei 20,000 sasi o sĕ subjuge numĕrul neasĕmănat de mare al maghiarilor, degradându-i pe acestea la posiţia neîndreptăţiţilor „Parias.“ Prin încopciarea comitatului Braşovului de cel al treiscaunelor ar fi putut cruţa statul 40,000 fl. pe an şi ar fi putut crea în locul celor douĕ comitate mici şi fără putere vitale un comitat mare maghiar în colţul ostic al Transilvaniei la cele 3 porţi, cari stau deschise învasiunei ostile. Poporul secuesc credincios le ar fi putut în casul acesta încuia şi apăra faţă cu atacurile inimicului ne invitat. Nu e oare pĕcat strigătoriu la cer când permite guvernul fără a ḑice un singur cuvênt ca cei 30,000 luterani maghiari se fie subjugaţi de birocraticile apucături ale preoţimei săsesci, când vede cu ochii, cum posesiunea de 60,000, jugere a celor 10 sate maghiare din comitatul Braşovului trece în calea administrativă la sasi, când sufere ca preoţimea luterană maghiară se nu capete nici un cruceriu din desdaunarea ḑecimelor, pe când o mulţime de acte de donare şi de resoluţiuni dovedesc, că preoţimea maghiară a primit şi ea întreagă ḑeciuealā?

Guvernul a trecut cu vederea, că comuna luterică maghiară din cetatea-Braşovului, constatătoare din 300 curţi, s'a constituit în comună mare ne mai putênd suferì subjugarea preoţimei săsesci. Preotului din pricina aceasta i sa luat din partea preoţimei săsesci salariul şi toate beneficiile.

Sûnt acum 15 ani decând poporul maghiar în patria sa proprie e avisat a cere dela sasi fără resultat înfiinţarea unui decanat maghiar separat, spre a se scăpa de tractarea neomenoasă a superintendentelui şi consistoriului săsesc. Guvernul maghiar a condamnat pe poporul maghiar se supoarte şi mai departe regimentul bisericesc german, de aceea îl vedem emigrând cu gloata din casa vitrigă ne putênd întruni condiţiunile de lipsă vitale.

Din toate aceste se vede că guvernul condus de pasiunea de guvernare, nu e în stare, în interesul sĕu, a mulcomi ridiculoasele sforţări ale naţionalităţilor minorene, nu, căci dela acestea îşi primesce spriginul de lipsă.

Dacă n'ar sta lucrul aşa, precum stă, dacă în fruntea Ungariei s'ar afla un guvern naţional, atunci aşi propune, că limba de propunere în toate scoalele medii sĕ fie esclusiv cea maghiară, şi aceasta în interesul civilisaţiunei(?), mai mult, în interesul naţionalităţilor. Esistă doară vre-o civilisaţiune săsească? Nu! căci civilisaţiunea recere o limbă statornică, apoi limba săsească e deosebìtă după deosebitele regiuni; sasul din Bistriţa se înţelege cu sasul din Sibiiu numai aşa dacă vorbesc limba română. Cu un astfel de jargon nu se poate rĕspândi cultura. Înaintea culturei germane îmi plec cu respect capul, cuibul ei nu e aici, ci în imperiul german. Planta aceasta însĕ streină nu se desvoaltă sub cerul nostru. Sau încercat a o aclimatisa grădinari puternici ca Zay, Wolff, Gull, genialul împerat Iosif, prea puternicul Bach şi Schmerling, tot deauna a îngheţat însĕ în curentul aspru al aerului dintre Carpaţi.

O civilisaţiune şi cultură română nu esistă chiar nici în România. Aici trece de cult numai acela, care vorbesce limba francesă.

Poporul român şi-a vecuit veacul, după părerea mea, lui i a căḑut floarea, înainte de a fi avut vre-o perioadă splendidă. Poporul sĕrac nu e capabil de cultură, şi aḑi nu e nici cu un pas mai civilisat ca pe timpul lui Decebal, înainte cu o mie şi jumetate ani. Desvoltarea ii e imposibilă lipsându-i basa, limba. Limba vorbită de clasa aşanumită cultă, nu e limbă ci un patois francez-latin, ea e petecită din aceste douĕ limbi cu ajutoriul lui „lulu“, poporul român nu o înţelege de loc. Mie mi s'a întêmplat, că, ducêndu mĕ cu un astfel de vorbitoriu modern român la alegĕtorii mei români, după ce acesta şi-a terminat vorbirea frumoasă, a venit judele la mine şi m'a rugat în numele concetăţenilor sei vorbesc unguresce, căci ei n'au priceput aceea, ce a vorbit cutare domn în limba franceză. (Ilaritate.)

Voind deci d-voastră, fraţi români, se vorbiţi de o cultură şi de o civilisaţiune română, apoi creaţivĕ mai ântêiu o limbă română, carea sĕ se desvoalte din geniul naţional, din originea naţională a limbei, că moţul nu va pricepe şi învĕţa nici când amestecătura franceză latină. Limba lui e cea maghiară, căci pretinsa-i limbă română e atât de sĕracă, încât douĕ terţialităţi din cuvintele ei sûnt maghiare. Pănă atunci, pănă ce veţi avè o limbă cultă, nu impedecaţi pe fraţii noştri români aşi însuşì cultura şi sciinţa în limba maghiară ca se fie apţi de a purta oficii şi pentru de a juca o rolă în societatea cultă.

D. dep. A. Roman se plânse de une ḑile amar, că românii nu sûnt representaţi în numĕr de ajuns aici în parlament, că aici se află numai vre'o câţi-va deputaţi români pecând românii, precum susţine dênsul, formează majoritatea în 60 de cercuri electorale.

Aceasta e adevĕrat, causa însĕ nu e netoleranţa şi tirănia maghiară, pecum se pare a crede dênsul ci împregiurarea că alegĕtorii români îşi vênd voturile pe bani şi pe rachiu mamelucilor partidei guvernamentale.

Se mai plânge, că nu sûnt destui români aplicaţi la oficii de stat. Şi aceasta e o învinuire netemeinică, căci la curie, la tabla regească şi la tribunale sûnt mulţi judecători români escelenţi, apoi şi la administraţiune se află mulţi amploiaţi români. Dacă la administraţiune nu sûnt aplicaţi în numĕrul dorit causa e că alegătorii români îşi vênd şi aici voturile, apoi şi au puţini indiviḑi capabili de a fi aplicaţi, căci puţini din aceia, cari es din gimnasiile din Braşov, Blaj şi Năsĕud posed mesura de inteliginţa şi de maturitate, care se recere pentru desvoltarea ulterioară şi pentru cualificaţiunea necesară.

Scoalele medii săsesci sûnt din punct de vedere pedagogic destul de bune, aceasta trebue se o recunoascem; din ţinuta domnilor deputaţi eşiţi din ele ne putem însĕ convinge ce spirit domnesce în acelea.

Pentru de a delătura plânsorile ridicate e de lipsă a da ocasiune tinerimei române şi săsesci, sĕ se poată pregătì pentru viaţa practică, şi pentru ocuparea de posturi. Scoalele lor trebue aduse în starea de a pregătì cetăţeni capabil pentru un stat real şi adevĕrat şi nu pentru un stat fantastic şi utopic trebue aduse acolo, ca românii şi sasii sĕ se poată bucura pe viitoriu în mĕsură mai mare de binefacerile statului. Vorbirea limbei maghiare nu e identică cu activitatea maghiară, dovada dd. deputaţi români şi sasi.

Popoarele neaplecate spre cultură trebue din când în când silite a se împărtăşì şi fără voia lor de binefacerile culturei şi ale libertăţii. Întocmai precum lucrăm, arăm şi gunoim glia cea dură pănă ce devine fructifera, aşa trebue sĕ silim cu ori ce preţ şi pe popoarele remase înapoi a se abate pe terenul civisaţiunei, căci nu putem suferì, ca aici în mijlocul Europei, în punctul central al civilisaţiunei europene sĕ se afle popoarĕ în stare primitivă precum nu se află chiar nici în sĕlbătăciile din America *)

Noi maghiarii *), cari sûntem deja misionarii civilisaţiunei în orient trebue sĕ ne împlinim chemarea aceasta cu toate greutăţile, ce ni se vor pune în cale de anteluptătorii dominaţiunei cazace.

Sĕ nu ne spăriem de sgomotul surd, provocat de nesce profesori germani de lângă Spree duşi de nas şi orbiţi de fanarioţii de lângă Dâmboviţa. Sgomotul acesta sĕ ne împintene de a folosi mijloacele mai energice şi mai radicale întru întorcerea celor cufundaţi în intunerec la lumina civilisaţiunei. De aici ne convingem că facem reu admiţend în scoale ca limbă de propunere limba germână şi română. În zadar deschidem terenul pentru lupta în emulare culturală, în zadar sûntem toleranţi, ca nici una dintre celelalte naţiuni politice, căci ei totuşi nu vor înceta a striga şi a ne acusa, că maghiarisăm cu forţa. În zadar ne vom nizuì a face pe toţi fiii patriei deopotrivă partăşi la binefacerile libertăţii şi ale dreptului, căci noi totuşi vom fi acuzaţi de subjugători şi barbari.

Legislativa Ungariei se fie deci fără considerare şi se dovedească, că statul acesta e maghiar, şi ca nici nu poate fi altfel, căci în locul lui va putè întra numai cauciucul moscovitic. Înteresul locuitorilor de aici precum şi interesul tuturor popoarelor din Europa cere, ca statul acesta se fie maghiar, căci numai aşa va fi puternic şi în stare a apĕra Europa şi în linia prima Germania de învasiunea barbarilor. Din motivul acesta me rog pentru primirea amendamentului propus de condep. Helfy (Aplause vii în stânga estremă) a amendamentului la § 7 din projectul de lege: „Alinea din urmă e a se modifica în modul acesta: În scoalele nemaghiare se va propune în clasa a 5-a, a 6-a, a 7-a, şi a 8-a limba şi literatura maghiară; precum şi istoria şi geografia Ungariei în limha maghiară, esamenul de maturitate din studiile acestea se va depune asemenea în limba maghiară.“

Carol Wolff: Onorată casă! Propunerea dep. Helfy vrea sĕ ajungă ţinta urmărită prin projectul de lege cu tempo accelerat. Dar nici propunerea aceasta nu-i sinceră, e tot aşa de nesinceră precum e nesincer projectul. Dacă d. dep. Helfy ar fi sincer o ar spune franc, ca dep. Orban Blasius, că în Ungaria sĕ nu se admită alte scoale medii decât numai maghiare adecă cu limba de propunere maghiară. (Contraḑicere: Aceasta nu sa ḑis!) Recunoscênd sinceritatea domnului B. Orban, aflu de prisos a mai adauge din parte mi, că eu perhorescez maghiarisarea atât pe cea ascunsă cât şi pe cea aevea. Voiu spune pe scurt causa respingerei. Domnul dep. B. Orban cere maghiarisarea în interesul civilisaţiunei. Nu voiu se cercetez, de e îndreptăţită o naţionalitate a desbrăca sub titlul superiorităţei sale intelectnale pe altă naţionalitate de caracterul ei naţional! Voiu sĕ cruţ în privinţa aceasta susceptibilitatea majorităţii din casă şi retac partea aceasta a întrebărei. (Mişcare.) Sum de altă parte însĕ aşa de liber a recomanda apreţierei on. case un alt punct de vedere. Care ar fi urmarea, dacă ar succede maghiarisarea atât de mult dorită a întregei inteligenţe din ţeară? Sar crea un părete despărţitoriu între clasa maghiarisată a celor culţi şi între masa necultă a goporului, un părete, care ar îngreuia ba ar zădărnicì chiar înaintarea în cultură a păturilor de jos ale poporului şi ar împedeca influenţa neapărat de lipsă, nemijlocită şi duraveră a claselor culte asupra păturilor neculte. Masa poporului, separată de clasa cultă şi lăsată de capul sĕu, ar degenera într'o turmă fără demnitate omenească. Cercurile conducĕtoare n'ar avè nici o pricepere pentru trebuinţele, interesele şi pentru bunăstarea masei poporului, precum n'are nici baronul de sclavi, care se interesează numai de sănătatea şi aptitudinea sclavilor sĕi.

În faţa unei astfel de separări sûnt la loc cuvintele poetului german:

„*Vor dem Sklaven, wenn er die Ketten bricht, Vor dem freien Menschen erzittert nicht!*“ (Tremură înaintea sclavului, care sdrobesce lanţurile, nu însĕ înaintea omului liber).

Chiar în interesul civilisaţiunei şi al culturei resping maghiărisarea, prin urmare şi propunerea deputatului Helfy şi dorinţa dep. Blasius Orban.

Şi eu îmi permit a face o propunere de modificare la § 7. § 7 recunoasce numai acel drept al confesiunilor de a statori în scoalele susţinute de ele limba de propunere. Dispoşiţiunea aceasta învoalvă o mărginire estraordinară pentru susţinetorii scoalelor neconfesionale, o mărginire, care nu e în consonanţă cu legile esistente §. 17 al art. de lege 44 1868 îndatorează pe guvern, a înfiinţa şi scoale medii cu limba de propunere nemaghiară; acolo se ḑice: „Fiindcă succesul instrucţiunei publice formează din punct de vedere al culturei generale şi al salutei publice, ţinta supremă a statului, acesta e îndatorat a se îngrijì, ca cetăţenii fie cărei naţionalităţi, acolo unde locuesc în mase mai compacte, se aibă chiar şi în institutele de stat ocasiune a se pregătì în limba lor maternă pentru studiul academic măi înalt.“

---

*)Vorbitoriul face de sigur alusiune la secuii din secuime, a căror primitivitate a devenit proverbială?! Tr.

* Se vede, că vorbitoriul, însuşi e consciu de starea culturală deplorabilă a conaţionalilor sei, căci îi e ruşine a se numi secuiu! Tr.

Îndatorirea aceasta o are statul, o au însĕ în linia primă municipiile şi comunele. Ar fi deci o nedreptate ne mai pomenită, dacă municipiilor şi comunelor, cari susţin scoale nu le ar fi permis a statorì în scoalele acestea limba de propunere.

S'ar nimicí libertatea individuală şi socială dacă s'ar detrage corporaţiunilor şi persoanelor singuratice dreptul, de disposiţiune în scoalele susţinute de ele. O atare prescurtare ar fi în contra §. 26 a art. de lege 44: 1868.

Detragerea dreptului de dispunere în privinţa limbei de propunere e în contradicere cu o politică sănătoasă şi morală de instrnctiune. O astfel de politică trebue se se nisuiască, ca se nu esiste numai scoale secundare de stat şi confesionale, ci şi scoale susţinute de municipii şi de comune, cari se poată emula cu cele dintâi:

Confiscarea dreptului de dispunere în privinţa limbei de propunere va instreina municipiile, comunele, societăţile şi persoanele, singuratice dela ideea înfiinţarei de scoale medii.

Aceasta o au avut în vedere şi projectele de mai nainte.

Observările acestea objective premise, îmi permit a recomanda următoarea modificatiune: In şirul prim e a se întroduce după cuvêntul „confesiunile: „municipiile, comunele, societăţile şi persoanele singuratice.“ (Va urma.)

Primim dela Cluj spre publicare următoarea:

Dechiaraţiune.

Clubul electorale român al municipiulni Cluj şi al comitatului Cojocnei, — cu privire la situaţiunea grea şi nenatnrale a Romanilor din Austro-Ungaria, care o măresce purtarea îngâmfată şi nejustificaveră a presei şi a corifeilor naţiunei maghiare faţă de Romani, — pentru evitarea tuturor supoşiţiunilor şi invectivelor şi-ţine de datorinţă a se esprima faţă cu cercularìul Metropolitului Miron Romanul şi al Episcopului I. Meţianu, precum şi faţă cu epistola deschisă a celor cinci deputaţi români guvernamentali din dieta Ungariei. Drept aceea edà următoarea dechiaraţiune solemnelă:

Poporul român totdeauna a dat dovadă, că-şi iubesce patria şi că e cu alipire către pămêntul, pe care a trăit de secle. Istoria dovedesce, că el nici odată nu s'a resculat în contra patriei, nu a dat mână cu inimicii patriei, din contră cu sângele seu a apărat interesele vitale alê ei: n'a chiemat inimici în patrià, ci i-a fost totdeauna fidel precum şi apĕrătoriu adevĕrat al tronului şi al dinastiei, punêndu-şi patria preste toate. Nenumerate fapte din istoria nefalsificată comproabă adevĕrul acesta, care istorie pe deasupra poate arăta bărbaţi dintre cei mai mari şi mai meritaţi pentru această patriă, eşiţi din sinul poporului român. Şi dacă în decursul seclelor acest popor, ajuns la asupriri nedemne şi nemeritate, şi a ridicat vocea în contra unora noauă atentate îndreptate contra intereselor lui vitali. totdeauna, pe cât de o parte a mânecat din punct de vedere al intereselor întregului popor din această patriă, tot aşa de altă parte a arătat una maturitate nedisputaveră.

Est mod s'a purtat şi în era aşa numită constituţionale de aḑi, în specie cu projectul de lege pentru scoalele medie, carele luat în contestul originale, e un nou atentat în contra esistenţei românesci. Acest atentat îl dă fără reservă pe faţă chiar şi ministrul de culte în vorbirea cu carea a pus projectul pe masa dietei; despre care atentat ne a putut convinge şi aceea împregiurare, că până când representanţele celorlalte confesiuni, recunoscute în patriă, iau fost ascultate şi consultate cu privire la projectul amintit, representanţele confesiunilor românesci ău fost cu totul ignorate.

Oare ce ar fi ḑis drept aceea posteritatea, dacă am fi intrelăsat a reclama în consciinţa de detorinţe ireparabilă şi de drept înalienabil?!

Ne am adunat şi am reclamat. Ne am făcut detorinţa.

Şi datorinţa aceasta ne am făcut-o cu toată seriositatea şi lealitatea înnăscută Românului, la care nu a încăput nice seducere, nici intrigă. Document ne este protocolul luat despre adunare. Ne servesc de martori şi străinii, că consultările noastre din 1 Martie a. c., atât în ţinutĕ cât şi în privire la ordine, au fost deplin corespunḑĕtoare legilor şi întru toate bărbătesci.

Şi cine vine a deminţì faptul îndeplinit? Escelenţa Sa metropolitul şi archiepiscopul român gr. or. Miron Romanul, a cărui păstorală a avut imitatori credincioşi în episcopul Ioane Meţian. Acel metropolit român vine, către carele cu încredere chiar din adunare ne-am adresat, ca sĕ convoace o conferenţă din fruntaşii naţionali, şi atât pertru sine, cât şi în conţelegere cu ei sĕ lucre din resputeri pentru schimbarea principiilor din project stricăcioase esistenţei noastre naţionale. Acel metropolit vine, carele, cu o mână la adresa noastră îndată ne respunse prin împărtăşirea representaţiunei adresată de dînsul către dietă, identică în principii prin ce a demustrat, că consimte cu noi; ear mai târḑiu, cu cealaltă mână declară adunările noastre în faimosul sĕu circulariu de sub Nr. 1055 pres., de tumultuoase, stricăcioase nepatriotice, neleali, şi impune preoţilor păstorirei sale, „că sub cea mai grea respundere sĕ se ferească de ori ce iniţiativă şi participare la astfel de adunări tumultuoase de popor, cum au fost cele de curênd ţinute în Cluj etc.“

Est paş, contrar faptului sĕu de mai nainte, pentru noi a fost de tot suprinḑĕtor şi enigmatic, mai vêrtos când e cunoscut, că însăşi dieta a aflat ţipetele noastre de motivate, de oare ce a molcomit încât-va projectul de lege originariu.

Sub astfel de manifestări biroul clubului subscris respinge categoric şi cu toată tăria bărbatului consciu de sine şi de demnitatea sa individuală şi naţionala insinuările acestea, şi le declară de netemeinice.

Eară referitoriu la tesele circulariului, cari ar părè oare cumva motivătoare, Escelenţa Sa ar putè sci, cumcă individul în stat are drepturi politice neatacavere, precum e dreptul de conveniri, de consultări unde îşi poate esprima părerea, cari drepturi nu se pot aliena nici prin obtruderi nici prin pastorale. Aşa sĕ vede, că Escelenţa Sa trage la îndoeală chiar şi dreptul cel mai elementar al unui cetăţean, dreptul de petiţiorare. Escelenţa Sa ar puté sci, că adunări eschisiv politice, chiar şi ale municipiilor, în multe părţi ale ţĕrei s'au ţinut, ales în trecut, mai de regulă în biserice. Dar încă unde e vorba chiar de scoale confesiunale?!... De aceea Escelenţa Sa nici decum nu se poate mira, dacă — precum în telegrama sa din 14 Aprile, adresată către cei cinci deputaţi români din castrele guvernamentale, însuşi recunoasce, — n'a avut nici un aderinte în Români.

Ce sĕ ţine de aceşti cinci d. deputaţi, guvernamentali, ne vine şiod că deşì încă nici la o cestiune pusă pe tapet şi referitoare la interese vitali ale naţiunei române, nu i-am vĕḑut ridicându-şi vocea în apărarea acestor interese, totu-şi acum vin sĕ se octroeze de signiferi, de purtători ai stindardului înfrăţirei între naţiunea română şi elementul domnitoriu. Oare cine le-au dat procura, ca dlor, în contra regulelor de cugetare şi de us parlamentar sancţionat prin legi şi datină, sĕ dea alegĕtorilor sfaturi şi înviaţiuni, dintre cari unele de altmintrea între alte împregiurări ar putè fi salutari; dar până ce esistă legea de naţionalitate, legea pentru scoalele poporale, legea de alegere legea municipală, cari legi încât se par a promite ceva naţionnlităţilor nemaghiare, prin organele guvernului sĕ ignorează totalmente în viaţă practică; şi până ce se va esecuta maghiarisarea cu forţa: până atunci rĕmân numai şi numai dorinţe pie

Eară că ideea de înfrăţire, în timpuri grele de către fraţii maghiari totdeauna întonată şi de noi din adâncul inimei dorită, nu se face realitate: aceasta nu noi o căusăm; ci ne o causează acei corifei ai fraţilor maghiari, cari desconsideră drepturile unei naţiuni, ce numĕră aproape trei milioane în poporaţiune, şi care cu multe mii în bani şi în suflete contribue sincer la prosperarea statului, fără de a'şi vede recompensate jertfele.

Cluj, 24 Aprile st. n. 1883.

Comitetul clubuluì alegĕtorilor români din municipiul Clujului şi comitatul Coşocnei.

Varietăţi.

* „*Egy daco-román adótárnok.*“ Dela Turda ni se scrie: În unul din numerii din urmă ai ḑiarului „Kolosvari Közlöny“ a apărut o corespondenţă întitulată: „*Egy daco-róman adótárnok.*“ în care se afirmă că Dlu Ioan Filipescu s'ar fi esprimat despre regim şi rege în un mod scandalisatoriu, drept ce'l recomânda atenţiunei ministrului de interne. Cu toate că onoratul public român scie bine cât pond are de apune pe astfeliu de denunciaţiuni ce apar în foile maghiare totuşi faţă cu reputaţiunea susnumitului domn vin a ve asigura că întreg lucru descris în numita foaie este numai una denunciaţiune reutăcioasă — ce se va constata prin cercetarea ce deja este în curgere.

* Despre sosirea regelui Carol la Bucuresci cetim în Românul:

M. S. Regele a sosit aḑi dimineaţă la gara Têrgoviştei, la oarele 11 şi 40 minute.

Numeros public din toate treptele a salutat cu veselie sosirea Sea.

M. S. se află în bună sănetate şi s'a dus la palatul dela Cotroceni.

Este însoţit de doi fii ai principelui Leopold de Hohenzollern.

În foile ungaresci cetim că regele Carol în călătoria sa spre Bucuresci a dejunat la staţiunea din Seghedin. Pe peronul acelei staţiuni s'au adunat mai multe persoane şi au salutat pe rege cu *éljen.*

* Principele Bulgarieì a sosit în 3 Maiu n. la Atena, unde a fost primit de regele şi de miniştri. Primirea a fost cordială însĕ în tăcere.

* Mareşalul campestru Molke a plecat cu un concediu mai îndelungat în Elveţia.

* (Apostul Mărgărit), care fuse arestat de autorităţile turcesci din Macedonia fu eliberat la intrevenirea ministrului president al României din Constantinopole.

* Dela camera comercială din Braşov s'au împărtăşit unor foi, că ministrul reg. ung. de comerciu printr'un emis ddto 24 Aprile Nr. 16032 a permis importul de producte crude din România precum lână nespălată, pei etc. apoi oi, capre, trenţe etc. pe lângă condiţiunile de mai nainte. În privinţa cornutelor rĕmân şi mai departe mĕsurile rigoroase de până aci.

* (O monetă în valoare de 40,000 de mărci.) Un Român dintr'o comună rurală aproape de Panciova a găsit o monetă mare de aur. Nesciind el ce valoare are moneta, sĕ duse cu dênsa la un neguţător din Panciova şi-l întrebà, câtu-i dă pe ea? Neguţătoriul 'l îmbià cu 200 de florini. Aceasta îl făcu pe Românu sĕ presupună, că moneta representa un preţ cu mult mai mare. Se duse aşadar cu dânsa la notariul comusale, care numai decêt luà de pe ea o imprimitură în ceară şi aceasta o trimese la Berlin, la cabinetul de anticităţi numismatice, întrebând tot odată, cât costă? Nu trecu mult timp şi primì rĕspuns, ca se păstreze moneta până ce va venì un delegat al cacabinetului de anticităţi. Aceasta venì iute şi cumperă moneta cu 40,000 de mărci. Omul, care a găsit moneta primì 700 de florini, éra ceilalţi bani întrară în cassa comunei. Moneta e română şi se asigură, că numai trei esemplare de feliul ei mai esistă. „G. Tr.“

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 2 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.30	120.20
Renta de aur ung. de 4%.	89.45	89.50
Renta ung. de hârtie	87.80	87.75
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137 60	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91 60	91.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 —	98.75
Renta de aur austriacă	99.75	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.50	98.75
Obligaţiuni urbariale temesiane de	98.75	98.75
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	97.60	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului . . .	99.70	100.—
Sorţi de stat dela 1860	132.50	115.—
Sorţi ungurescì cu premii	114.25	114.50
Sorţi de regularea Tisei	111.—	111.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	837.—	833.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.70	98.—
Acţiuni de credit austr..	98.10	87.58
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 75	78.65
Datorie de stat austr. în argint	79.90	78.90
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119 75	119.80
Galbin.	5.66	5.65
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58 50	58.55

Nr. 182 [411] 3—3

EDICT.

Zacharia Radoiu din Hălchiu, legiuitul bărbat al Paraschivei George Oancea, tot din Hălchiu, scaunul protopresbiteral I al Braşovului, carele mai mult ca de 5 ani de ḑile pribegesce în lume fără de a se scì, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta cu scirea şi încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 31 Martie a. c. Nr. 4702/1882 B. citat ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea sub semnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial, intentat asupra-i de soţia sa.

Braşov, 9 Aprile, 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului I. al Braşovului
ca for matrimonial de I instanţă.

Nr. 95 [412] 3—3

EDICT.

Ana Puşcaş legiuita, muere a lui Ioan Toma din Borhid, comitatul Satmarelui, aparţinĕtori la protopresbiteratul Cetăţei de peatră, părăsind cu necredinţă de 9 ani de ḑile pe legitimul ei bărbat pribegesce în lume, fără a se scì locul ubicaţiunei ei, aşa amĕsurat prescriselor legei şi cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan dto 3 Martie a. c. Nr. 879 B. este citată, a se presenta în termin de trei luni dela prima publicare înaintea subscrisului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat asupra-i de bărbatul ei.

Cărpeniş, 30 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or al Cetăţei de peatră
ca for matrimonial.

Ioan Şovrea m. p.,
admstrator protopresbiteral.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 47. Sibiiu, Marți 26 Aprile (8 Maiu) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Atențiune!

Timpul conscrierei alegêtorilor de deputați la dietă a sosit! Atragem atențiunea tuturor românilor din Ungaria și Transilvania, cari sûnt îndreptățiți a fi alegêtori! Fie care sĕ se îngrigească, ca sĕ fie întrodus în listele alegêtorilor și tot odată sĕ reclame în contra acelor ce nu sûnt îndreptățiți.

Sibiiu 25 Aprile.

Timpul din urmă produce în diverse forme enunciațiuni, cum au vĕḑut cetitorii în nr. trecut pre cea dela Cluj.

Nu ne ocupăm cu cuprinsul lor, ca sĕ'l supunem vre unei critice. Dar ne vom ocupa cu împregiurarea, că la noi enunciațiunile dovedesc spontaneitatea absolută și cu toate aceste foarte greoae, căci vine târḑiu și fără de vivacitatea variațiunei. Sûnt scăderi formale aceste, dară ele demustră, că în afaceri politice ne lipsesce cu totul conducerea. Dacă n'ar esista inițiativa particulară, fie de cluburi singuratice, fie de indiviḑi singuratici, ar lipsì ori-ce mișcare politică în sinul poporului nostru.

Noi așa scim că esistă un comitet central electoral, a cărei misiune nu credem a se fi țĕrmurit numai pe lângă compunerea unui memorand eșit și acela mai *post festa* și nu mai pe sus de ori și ce critică. Ḑicem aceasta nu pentruca sĕ'l desvotăm ci pentru că în adevĕr este prea multă anticuaritate istorică și politică într'însul și relativ prea puțină actualitate despre ranele cele grele ce s'au înfipt și se înfig în trupul naționalității noastre dela 1867 încoace. Dar nici cu aprețiarea în feliul indigitat nu voim sĕ ne ocupăm acum. Va venì timpul, când vom putè face corecturi în memorand însĕ tot așa de compacți și solidari, cum am compus comitetul, care l'a făcut. Abstragem dar dela aceste atinse în treacăt și venim la lucruri mai urgente.

S'a ḑis încă la 1881, că de aceea nu putem întra în acțiune, fiindcă n'avem pregătirile de lipsă: n'avem conscriși pe toți alegêtorii, n'avem pregătite o listă de candidați și alte de feliul acesta. Ei bine sĕ ḑicem și acum, că mai avem un an de ḑile de a ne cugeta la alegeri dietale; dar ne mai așteaptă mult oare cele municipale și nu vor mai fi și alte lucrări, cari interesează pe alegêtori?

Privitor la projectul de lege pentru scoalele medie cu toate a le sale s'a făcut, ce e drept, ce s'a putut face din partea bisericilor și a particularilor, însĕ oare comitetul, de care ne fu vorba, este chemat numai la contemplațiunea liniscită la toate câte se întêmplă și câte nu se întêmplă, fără a ḑice-un cuvêntel și din parte'și, dacă nu poate sau nu voesce sĕ conducă mișcările dintre români?

Ne-ar fi plăcut, când comitetul ar fi fost un *spiritus movens* pentru toți, așa încât toate se meargă nu numai legal, dar și simetric, sĕ se simtă, că este o conducere în faptele noastre.

Căci cu tot spiritul nostru de oposițiune, pe care în împregiurările de față noi nu'l provocăm, ci ni se impune de către conducĕtorii destinelor țĕrii, înaintea celor de o soarte cu noi vom perde din reputațiune, fără de a câștiga în altă parte, dacă vom continua a merge ca până acum, așa ḑicênd pe nimerite.

Maghiarii, cu toate că guvernul îngrigesce de ei mai mult decât trebue, au reuniuni, au comitete de maghiarisare, de repatriare, până și fonduri electorale. Toate câte se fac, se fac prin un mecanism de conducere de sus până jos. Și noi, cari sûntem siliți a ne apăra sĕ nu ne folosim nici de micul aparat legal, de care dispunem?

Cu projectul de lege pentru scoalele medie numai puțin timp mai avem și actele vor fi încheiate definitiv. Ca sĕ nu ne treḑim prea târḑiu am indigitat în numĕrul trecut ce ar fi de făcut. Ar fi cu scădere oare pentru comitetul central, când s'ar îngrigì și din parte-și, în vre un fel oare care, ca sĕ se facă din parte-ne tot ce e posibil în privința aceasta? S'au dacă ar crede că ce am propus noi nu corespunde întru toate trebuințelor noastre, arete-ne că ce e mai bine, și noi cari avem în vedere salutea naționalităței noastre, dacă vom vedè că e mai bine ce ne propune dînsul, bucuros ne acomodăm și acceptăm.

Salutea națională și solidaritatea, eată două lucruri cari nu este permis sĕ le ignoreze în ḑiua de aḑi nici un român, prin urmare nici comitetul central. Dar de altă parte și grăbnicia cu care trebue sĕ se facă și implinească tot ce este în folosul nostru național politic.

Alegerile în municipii sûnt mai aproape decât celelalte. Oare n'ar fi de lipsă ca și în privința acestora sĕ avem o orientare promptă și comună?

Este adevĕrat, că lucrurile naționale politice în împregiurări ca a le noastre a le românilor, se fac cu multă necomoditate și sûnt împreunate cu neplăceri. Însĕ ce sĕ facem, dacă altfel nu e cu putință? Trebue sĕ ne lipsim și de comoditate și sĕ suportăm cu resignațiune și neplăcerile. Istoria ne învață că lucrurile salutare toate pe calea aceasta s'au făcut și anticitatea deja ne-a lăsat proverbul: *„Per aspera ad prospera.“*

Sinodul archidiecesan.

Ședința I din 24 Aprile 1883.

La $11^1/_2$ oare după servițiul stei liturgii și al chemărei stului Spirit, întrunindu-se deputații în sala Seminariului Andreian, Prea Cuvioșia Sa P. Nicolae Popea, Archimandrit și Vicariu Archiepiscopesc, a deschis sinodul prin cuvintele următoare:

„Prea on. domni și frați!

„Escelenția Sa Domnul Archiepiscop și Metropolit al nostru, aflându-se în present la dietă în casa magnaților, și neputênd prin urmare a deschide în persoană sinodul archidiecesan pentru anul acesta, m'a însărcinat pre mine cu această funcțiune, poftindu-mĕ tot odată ca sĕ fiu interpretele dorințelor, ce le are pentru un curs normal și pentru resultate salutari în consultările sinodului, preste care imploară ajutorul și binecuvêntarea celui a tot-puternic!

„Primind din parte-mi cu plăcere această misiune onorifică, care de altmintrea se află basată în lege și e datorință pentru mine, nu pot de cât sĕ dau espresiune și eu datorințelor mele pentru cursul cel mai normal și resultatele cele mai bune și salutare ale pertractărilor noastre sinodale.

„Și eu am firmă credință, că așa se va și întêmpla.

„Aceasta mi-o garantează de o parte valoarea morală și intelectuală a domnilor membri ai sinodului nostru, eară de altă parte trecutul cel de 13 ani al vieței noastre bisericesci sinodale, va se ḑică: esperiențele cele bogate, ce le-am făcut în acest șir lung de ani, cari ne pot servi ca și o scoală practică în privința parlamentarismului nostru bisericesc, — precum și legile, regulamentele, normativele sinodale, pre cari deja le posedem în numĕr îndestulitoriu, încât ne pot da îndreptările necesarii la toate casurile obveniende.

„Și așa, pre lângă această credință și încredere în puterile noastre spirituale, am onoare a declara sesiunea ordinară pentru anul 1883 a sinodului nostru archidiecesan de deschisă“. (Sĕ trăiască!)

După deschidere, fiindcă la apelul nominal n'au respuns un numĕr suficient de membri, pentru concluse, s'a anunțat ședința pe ḑiua următoare:

Ședința a II din 25 Aprile 1883.

Ședința aceasta o a deschis Escelența Sa P. archiepiscop și metropolit Miron Romanul. După ce espune că afacerile oficiale l'a împedecat de a putè deschide în persoană sinodul, salută călduros

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— El nu s'a putut informa, decât despre un lucru: adecă el a cerut siguranța, sĕ nu reclame nimenea copilul, de oare ce îl voia pentru sine fără sĕ se teamă, că într'una din ḑile sĕ il ia cineva. Necunoscutul jura că n'are sĕ mĕ reclame nimenea, și dovadă este, ḑise el, că l'am adus dintr'o depărtare de peste cinci sute miluri de aici, ca sĕ i se peardă urma de totului tot. Copilul, ḑise el, ar fi în periculul cel mai mare, chiar și aici, când s'ar afla, unde este. Nu mĕ întrebați dară, căci eu nu vĕ pot rĕspunde.

„Și el insistă pe lângă strĕin sĕ-și ia bani, vr'o două s'au trei sute de zechine.

— În monetă de Italia?

— În monetă strĕină de aur însĕ din diferite țĕri, ca și când necunoscutul ar fi cutreerat toată Europa și s'ar fi îngrigit a preface suma în toate soiurile de bani, ca sĕ se peardă toată urma pentru ori și care cercetări sau suposiții.

I s'a obiectat că este sĕrac: el a și ḑis-o, și întreg esteriorul sĕu o anunță. Se află cuviincios al despăgubì pentru calea cea lungă și pentru osteneala ce a avut'o esecutând așa de consciențios ordinile relative la îndepărtarea mea; el însĕ refuză ori și ce ofert cu obstinație neînvingibilă. El dispăru repede, ḑicênd pentru a evita întrebări, că va revenì în ḑiua următoare. Înse n'a mai venit; nu la mai vĕḑut nimenea, nu s'a mai auḑit vorbind de el și eu am remas încreḑut, sau mai bine ḑis, lăsat mulțămită cerului, în grigia domnului și doamnei Goffredi.

— Dară istoria despre lac, despre fereastră și despre luntre, unde drac ai auḑit-o?

— Îngădue! În etate de cinci sau șese ani (pe când mĕ adusese omul mascat la Perugia, par'că eram de patru sau cinci ani) eu căḑusem dintr'o înălțime, încât mĕ creḑură mort. Aceasta n'a fost important, însĕ, între amicii familiei mele adoptive, cari veniră a se informa despre mine, se furișă un evreu mic, botezat sau nu, care negustorea cu obiecte de artă și antichități cu strĕinii, și care era așeḑat în Perugia. Părinții mei nu iubeau pe evreul acesta, fiind-că era evreu și fiind-că în Italia ca și pe aici, oamenii au prejudețe mari în contra rasei acesteia. El se informà despre mine cu mare îngrigire și ceru chiar a mĕ vedè ca sĕ se asigure de starea mea.

Cu un an de ḑile în urmă, după ce petrecusem vara la țeară, el venì, îndată după reîntoarcerea noastră la oraș, a se mai informa de mine și adecă cu ochii sĕi, dacă am crescut și dacă mĕ aflu bine. Familia mea se mira cumplit și îl întrebà ce interes îl tot aduce, amenințându-l a-i închide ușa, dacă n'ar da o esplicație îndestulitoare despre purtarea sa, căci ei mĕ iubeau deja și se temeau sĕ nu fiu răpit de evreiul acela. El mărturisì apoi, s'au născocì, că din întêmplare a dat omului mascat asil în ḑiua, când m'a adus în oraș și că i-a răpit diverse confidențe ce mĕ priveau pe mine. Aceste confidențe vage, neverosimile și neesplicabile sûnt acele, cari ți le-am spus la începutul istoriei mele, și care poate nu merită nici o credință. Maica mea adoptivă rîdea de ele; dară aflând în aventura aceasta ceva romantic, ea îmi dădu numele de Lago, care a devenit de multă vreme numele meu cel adevĕrat.

Dar numele de botez Cristian, Cristin, Cristiern, Crestin sau Cristiano, cine ți l'a dat?

— Omul mascat, fără a mai spune alt nume.

— Vorbit'a italienesce, omul acela?

— A vorbit, dară rĕu, și truda ce a avut-o a se esplica n'a contribuit puțin la ministerul ce m'a încungiurat.

— Dar cu ce accent vorbea el?

— Profesorul Goffredi nu s'a ocupat decât de limbi moarte; soția sa, fiind foarte instruită, cunopre deputații presenți, și dechiară ședința de deschisă.

Deputatul Nicolau Olariu cetesce protocolul ședinței prime, care se autentică.

Se presentează credenționalul nou alesului deputat Ioan Bechnitz, și în legătură cu actele electorale se transpune comisiei verificătoare.

Cererea de concediu pentru timp nehotărît a deputatului Simeon Damianu se încuviințează.

Raportul consistoriului archidiecesan plenariu se transpune comisiunei organisătoare.

Raportul consistoriului archidiecesan ca senat bisericesc se transpune comisiunei bisericesci.

Raportul consistoriului archidiecesan ca senat scolar se transpune comisiunei scolare.

Raportul consistoriului archidiecesan ca senat epitropesc și budgetul consistorial, pre anul 1884 se transpune comisiunei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan despre istoricul fondurilor archidiecesane se transpune comisiei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan despre arondarea protopresbiteratelor se transpune comisiunei organisătoare.

Actele electorale privitoare la cercul electoral Galați, se transpun comisiunei verificătoare.

Rațiociniile consistoriulni archidiecesan pe anul 1882 se transpun comisiunei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan privitoriu la lărgirea seminariului se transpune comisiunei organisătoare.

Raportul consistoriului archidiecesan privitor la fondul de pensionare al preoților și învěțătorilor din archidiecesă se transpune comisiunei organisătoare.

Abdicerea deputatului mirenesc Dr. Nicolau Maier dela postul de deputat sinodal în cercul III se ia la cunoscință și se dispune alegere nouě pentru cercul representat de dênsul.

Raportul consistoriului archidiecesan ca senat scolar, despre procesul fostului învěțătoriu în Reșinariu Ioan Metz, se transpune comisiei scolare.

Raportul consistorului archidiecesan privitoriu la denumirea unui delegat lângă protopresbiteri cu ocasiunea visitațiunei scoalelor se transpune comisiei scolare.

Raportul consistoriului archidiecesan privitor la dotarea inspectorului seminarial se transpune comisiunei organisătoare.

Cererea parochului din Uniadoară Avram Păcurariu de a putè concurge la post de protopresbiter și fără testimoniu de maturitate se transpune comisiei organisătoare.

Raportul consistoriului archidiecesan despre demisionarea asesorului consistorial Teodor Stanislau, major ces. reg. pens. din postul de asesor se ia spre sciință și în locul vacant se dispune alegere nouă.

Cererea comunei bisericesci Felța ca percentele după capitalul împrumutat din fondurile archidiecesane sě se reducă la 5. se transpune comisiunei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan pentru remunerațiunea profesorului de gimnastică la institutul pedagogic andreian se transpune comisiunei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan asupra cărței de cetire maghiaro-românească a profesorului Putnóky se transpune comisiunei scolare.

Cererea de concediu a deputatului din cercul XIX al Făgărașului Nicolau Cipu, perceptor comitatens în Făgăraș se încuviințează.

Cererea parochului Crucean Mărgineanu din Cinade catechet gr. or. la gimnasiul rom. gr. cat. din Blaj pentru remunerațiune se transpune comisiunei petiționarie.

Cererea profesorului Gregoriu Pletos pentru introducerea unui nou plan de a catechiza în scoalele medii se transpune comisiei petiționarie.

Cererea comunei bisericesci Țințari de a se adnecsa la tractul protopresbiteral al Brașovului se transpune comisiei organisătoare.

Cererea parochului din Berghia Petru Murariu ca alegerea de paroch pentru comuna bisericească Molomfalěu sě se decidă cât mai curênd, se transpune comisiei petiționarie.

După presentarea acestor esibite se trece la constituirea biroului.

Deputatul Ioan de Preda a făcut propunerea: că §. 5. din regulamentul afacerilor interne a le sinodului archidiecean sě se interpreteze așa, că alegerea biroului se face pentru un period întreg.

Deputatul Ilie Măcellariu propune ca acest §. sě se interpreteze astfeliu, că alegerea biroului se face numai pe o sesiune.

La acest obiect s'a încins dispută cam lungă. Au luat cuvêntul deputații Parteniu Cosma, Dr. Nicolau Pop, Nicolau Popea, Iosif Pușcariu, și Liviu de Lemenyi.

La votare s'a primit propunerea deputatului Preda estindêndu-se această interpretare și asupra diferitelor comisii.

În urma acestui conclus constatându-se un loc vacant în comisia organisătoare prin dimisia deputatului Dr. Nicolau Maier se întregesce prin alegerea domnului deputat Ioan Popea.

Ne mai fiind alte obiecte ședința se ridică anunțându-se cea procsimă pe 26 Aprile a. c. la 9 oare înainte de ameadi.

Revista politică.

Sibiiu, în 25 Aprilie.

În casa magnaților desbaterea asupra projectului privitor la scoalele secundare s'a terminat încă Vineri și în partea specială. „Pester Lloyd" ne spune că desbaterea a fost mai numai un dialog între ministrul Trefort și între metropolitul Miron Romanul. Amendamentele metropolitului, după același diar, nu s'au primit. O parte din amendamentele metropolitului, vědênd că ce soarte au, nu le au mai adus pe tapet, ci le-au retras metropolitul însuși.

„D. Ztg." din Viena publică în nrul sěu dela 3 Maiu n. o corespondență dela Bucuresci din care se vede că schimbările signalisate ce au sě se facă în personalul corpului diplomatic al Austriei au provocat interesare foarte vie în cercurile politice a le residenței române. Înainte de toate oferă denumirea capului de secțiune a contelui Hoyos de ambasador la Paris material de diverse glose, nu tocmai măgulitoare pentru diplomatul din cestiune. Mai departe coresp. se intinde la espuneri pe larg, cum din împregiurarea că Austro-Ungaria înainte de recunoascerea formală a independenței României prin aședarea unui trimis la Bucuresci a ratificat acea recunoascere și că pentru aceasta pe malurile Dîmboviței s'au arătat foarte prevenitori diplomatului austriac, acesta a judecat situațiunea diplomatică din Bucuresci foarte optimistic și prin rapoartele lui greșite a sedus politica austriacă încât d. e. în cestiunea Dunărei la Viena au fost până târdiu de credința, că e numai simulare și că în realitate guvernul român este aplecat la concesiuni. Numai discursul de tron român din 15 (27) Noemvre 1881 a scos pe Austro-Ungaria din rătăcirea, care a avut drept consecențe, rele resultate în cestiunea dunăreană și pe urmă întreruperea raporturilor personale între legațiunea austro-ungurească și între guvernul din Bucuresci. Acum era prea târdiu pentru de a mai îndrepta lucrurile și așa strămutarea în ministeriul de esterne la Viena, care nu putea fi privită de promovare, era considerată de o amovare cu cruțarea cea mai posibilă a fostului trimis dela postul, în care a secerat de toate, numai lauri nu și n'a nizuit după nici o recunoscință. Își poate asa dară închipuì ori și cine ce impresie surprindětoare a făcut în Bucuresci scirea, că contele Hoyos este designat ambasador pe lângă guvernul francez.

Într'un grad cu mult mai neînsemnat se ocupă cercurile politice și diplomatice din capitaia română cu denumirea presupusă a trimisului actual, a bar. Mayr, de al doilea cap de secțiune în ministerul de esterne din Viena, ca de denumirea contelui Hoyos ambasador la Paris. Cât pentru cel dintâiu apoi se poate dice despre dênsul, ceea ce a dis despre galantul adoratei cavalerului de Toggenburg, care se întorcea din locurile sânte: în linisce l'am vědut venind, în linisce îl vom vedè ducêndu-se. Activitatea sa nu se deosebesce nici prin succese, nici prin nesuccese și ceea ce privesce posițiunea sa față cu colonia austro-ungurească, dênsul — abstragênd dela ființa sa de față la reuniunea austro-ungurească, carea de atunci a și adormit — a remas tot așa de strěin de dênsa, ca și predecesorul sěu aristocrat istoric. Recomandă în fine coresp. sě mediteze în Viena cu grige asupra cestiunei, dacă următorul baronului Mayr are sě fie earăși ungur. Căci nu se poate nega că în România tot ce este unguresc este privit cu oare care neîncredere; și dacă bar. Mayr, care apare la toate festivitățile în uniformă de honved, nu e tocmai *persoana gratissima*, n'are sě mulțămească altuia decât guvernului din Budapesta, a cărui pași mai recenți în afacerea le-gei scoalelor secundare n'au provocat resunete amicabile în ținuturile despre meadă di dela Alpii transilvanici.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Iosif Madárász: Onorată casă! Voiu fi în plăcuta posițiune a nu trece de nesincer înaintea antevorbitoriului meu, a domnuluì deputat Carol Wolff, precum li s'a întêmplat colegilor mei Helfy și Orban. Declar înainte, că am sě fac la §-ul acesta o contrapropunere, care are de scop a introduce în toate scoalele secundare din Ungaria ca limbă de propunere limba maghiară. (Aprobare în stânga estremă.) Declar totodată, că eu primesc singur responsabilitatea pentru propunerea aceasta, chiar și dacă ar întîmpina simpatiile amicilor și a onoraților mei condeputați. Declar mai departe, că, la cas, când nu mi s'ar primì propunerea aceasta, sûnt gata a mě alătura la propunerea făcută de dep. Helfy și-a accepta modificarea propusă de dep. Tamassy, ca legea în privința depunerei esamenului de maturitate sě între în vigoare numai după doi ani.

Aceste premise, îmi voiu cetì contrapropunerea și o voiu motiva pe scurt.

„Contrapropunere: în locul §-lui 7 sě se introducă tecstul următor: În scoalele secundare *limba de propunere e cea maghiară.* In scoalele secundare, în cari se predă în present instrucțiunea într'altă limbă, se mai permite aceasta încă până la începutul anului scolastic 1887. Și până atunci sûnt îndatorate scoalele acestea a se îngrigì de limba și literatura maghiară, ca de un obiect obligatoric într'un numěr corespundětor de oare. Spre scopul unei controle sûnt îndatorate a presenta încă de timpuriu ministrului de culte și instrucțiunea publică planul de invěțământ și împărțirea oarelor referitoare la limba și literatura maghiară. Se îndatorează mai departe, a împărtășì instrucțiune din limba și literatura maghiară în limba maghiară în clasa a 7-a și a 8 a, începênd cu anul scolastic următor, avênd a se depune din obiectele acestea și esamenul de maturitate în limba maghiară dela anul 1885." (Aprobare în stânga estremă.)

Presentând onoratei case contrapropunerea aceasta, motivarea ei o voiu scoate-o din contra argumentarea antevorbitoriului meu, a domnului dep. C. Wolff. Dênsul combate dorința esprimată de con-

---

scea multe limbi moderne, și totuși îi era imposibil a spune, de ce națiune se ținea limbagiul omului mascat.

Și cum cugeta despre aceasta evreul cel mic?

— Eu nu știu, dacă a cugetat el ceva, dară de dis n'a voit sě dică nimica.

— Fost-au părinții Dtale convinși că n'a jucat el însuși rolul omului mascat?

— Cu desěvêrșire. Omul mascat era de statură mijlocie, și evreul n'avea decât cinci urme în înnălțime. Vocea, accentul, n'avea nici o asemĕnare. Eu věd, dle Goefle, că Dta îți faci, ca și sêrmanii Goffredi tot felul de întrebări pentru mine; însě eu te întreb, ce folos ar avè soluțiunea acestei chestii?

— Așa, ce folos? rěspunse dl Goefle, Dta poate nu valorezi osteneala, ce mi-o dau de un ceas, a te face sě-ți reafli familia. Ei, aceasta este o preocupație ce se ține de obiceiurile profesiunei mele, dară sě nu mai vorbim de ea, cu atâta mai mult, că în toate ce mi-ai spus nu se află nici un fapt precis, pe basa căruia ai putè face un edificiu de deducții erudite și ingenioase însě îngădue. Ce s'a făcut cu suma adusă de omul mascat?

— Bravii mei părinți, temêndu-se că suma aceasta sě nu fie doară prețul unui furat, a unei crime oare care, și socotind, că nu mi-ar aduce noroc, depuseră toate monetele în lada seracilor din catedrala dela Perugia.

— Dar așa Dta vorbeai deja precum ai dis, o limbă oare care, când fuseși adus?

— Fără îndoeală însě în scurt timp am uitat neavênd cu cine vorbì. Eu știu numai atâta că cu un an în urmă un german erudit, care era 'la noi în visită se încercă a lămurì misterul acesta. Eu am avut multă osteneală a-mi amintì vr'o câteva cuvinte din limba mea cea veche. Linguistul declară că este un dialect de nord, ce samănă cu limba islandică; însě pěrul meu negru desmințea încât-va tălmăcirea aceasta.

Ei renunțară cu toții a afla adevěrul. Dorința maicei mele adoptive a fost a mě face sě perd ori și ce amintire de altă patrie și de altă familie. Dta îți poți inchipuì, că n'a fost greu pentru eaași ajunge scopul.

— Încă ceva, dise dl Goefle. Eu mě interesez de o narațiune cu atâta mai mult, când îmi lămuresc punctul de purcedere. Din amintirile aceste, care, în mod firesc și în adins ți s'au șters din memorie, nu ți-a mai remas absolut nimic?

— Mi-a mai remas ceva, însě așa de vag, încât nu o pot distinge de un vis. Parcă věd o țeară bizară, selbatică, mai grandioasă încă ca aceasta.

— O țeară rece?

— Nu știu. Pruncii nu simt frigul și eu n'am fost nici când friguros.

(Va urma.)

dep. Orban, dorinţa care la mine se presentă ca faptă, combate mai departe propunerea dep. Helfy din punctul de vedere al civilisaţiunei şi al culturei. Şi cari îi sûnt motivele? Dênsul întreabă, care va fi urmarea acceptărei acestui project? Intelegința, ḑice dênsul, se va maghiarisa şi se va crea un părete despărţitor între inteligenţa maghiarisată şi între massa poporului nemaghiar; prin aceasta va fi împedecată inteligenţa de a se înţelege cu massa poporului şi se va zădărnicì influinţa inteligenţei asupra massei poporului.

Sě întoarcem acum foaia! Eu susţin, că precum are inteligenţa interes a învěţa limba maghiară spre a se putè înţelege, ca aici în dietă, aşa, ba încă într'un grad mai mare, are masa poporului interes a învăţa limba aceasta şi inteligenţa însěşi trebue sě o dorească aceasta, căci ei trebue sě i zacă la inimă ca fie care membru al masei poporului sě fie apt a emula cu ea în câştigarea culturei şi a civilisaţiunei maghiare. (Aprobare în stânga estremă.) Eu susţin că poporul acesta doresce a învěţa limba maghiară, numai e împedecat de aceia, cari se numesc „inteligenţă.“ (Aşa e! stânga estremă). Poporul acela doresce a fi crescut şi instruat, numai dacă s'ar nizuì conducětorii inteliginței a fi pururea interpreţii cei adevěraţi ai simţěmintelor naţionalităţii şi poporului lor. (Aşa e! în stânga estremă.)

Am făcut esperienţa, la mai multe seminţii în ţeara aceasta, că eleiube sc în adevěr naţiunea maghiară, vor a fi membrii ei, doresc a avè cât mai multe ocasiuni spre a, învěţa a cunoasce însuşirile ei, adecă şi limba acestei naţiuni. (Aşa e! în stânga estremă)

D-voastră veţi ḑice, că projectul acesta nu se poate realisa, de oare ce copiii nu'şi pot însuşi limba maghiară în scoalele elementare într'atâta, încât sě se poată face obligatorică în scoalele secundare. Întreb însě, pentru ce s'a făcut ḑilele trecute modificarea legei pentru scoalele poporale, pe basa căreia limba maghiară are a fi object obligatoric în scoalele poporale? Eu cred, că modificarea numită urmăresce două scopuri. Odată: spre a se da ocasiune fie cărui cetăţean, de a-şi lăsa copiii sě înveţe limba maghiară, şi a doua: pentru ca copiii eşiţi din scoalele elementare sě fie apţi a primì instrucţiunea în scoalele mai înalte, aşa şi în scoalele secundare numai în limba maghiară.

Nu-mi vine a crede că dieta ar fi votat legea pentru scoalele poporale fără nici un scop. (Aşa e! în stânga estremă). Scopul n'a putut fi altul, decât: a cultiva pe de oparte poporul ear pe de altă a da tinerimei ocasiune, ca sě înveţe chiar şi în scoalele secundare atât cât se recere, pentru de a se putè bucura de toate binefacerile statului prin mijlocirea acestei limbi. (Aşa e! în stânga estremă.)

Nu cred, că aceia, cărora le place a se numì „inteligenţă“ şi cari doresc a trece de inteligenţi, ar voì sě despoae pe neamul lor de binefacerile acestea. Ei nu vor putè nega, că primind instrucţiunea în limba maghiară nu numai în scoalele secundare, ci şi în cele poporale, vor avè de o sută de ori mai multe ocasiuni spre a-şi putè însuşi cultura naţională maghiară, decum au aḑi când se instruiază în limba germană sau într'altă limbă în loc a se instruì în limba maghiară. (Aşa e! în stânga estremă.)

Recomand deci onoratei case primirea contrapropunerei mele, căci nu věd nici un motiv, care o ar împedeca. Atrag tot odată atenţiunea acelora, cari au voit sě întroducă limba maghiară ca obiect obligat în scoalele poporale, că legea aceasta va remâné numai pe hârtie, cât timp aşa numita inteligenţă nu se va convinge, că, împedecând observarea acestei legi, regimul va fi silit a aplica měsuri stricte, şi cât timp nu se va dispune, ca instrucţiunea în scoalele secundare sě se predea numai în limba maghiară. Eu doresc a se face aceasta numai după 4 ani, sau mai bine cu începutul anului 1887 din motivul, că nu voiu a pretinde imposibilităţi. Dispunêndu-se, ca în scoala elementară sě se observe strict predarea învěţămêntului curat numai în limba maghiară, pentru ca după patru ani întrând copiii în scoalele secundare, sě fie în stare a învěţa în limba maghiară; dispoşiţiunea propusă de mine nu va întimpina nici o greutate. Recomând propunerea mea. (Aprobare în stânga estremă).

Ministru president **Coloman Tisza:** Îmi ţin de datorinţă a mě declara în privinţa amendamentelor propuse la acest paragraf cu atât mai vërtos, căci cea mai mare parte din ele purced din punctul de vedere al tendenţelor politice şi nu atât din punctul de vedere al instrucţiunei metodice. (Aprobare).

Înainte de toate observ, că nu sûnt neaplecat a primì propunerea dlui dep. Tamassy. Va fi ecuitabil a se începe depunerea esamenului de maturitate în limba maghiară numai, după ce va fi urmat deja predarea acestui obiect în cele 7 clase în sensul legei creânde. Voiu sě observ mai departe, că nu sûnt aplecat a primì propunerea deputatului Apony — regret a nu-i fi putut auḑì motivarea. — Motivele mi le voiu espune pe scurt.

Eu cred că fie-care înţelege intenţiunea §. 7. Nu i va plesnì niměnui prin minte sě susţină, că pe basa acestui §. n'ar esista sub nemijlocita dispoşiţiune, supraveghere şi conducere a ministrului şi astfel de scoale, cari se susţin din mijloace confesionale rom. cath. Eu cred că nimenea nu înţelege paragraful acesta astfel. (Aprobare). În privinţa aceasta dau garanţie declaraţiunile făcute în casa aceasta, atât în desbaterea generală cât şi în cea specială; o eventuală formulare mai precisă a §-lui 70 ar oferì sigur deplină linişţire în direcţiunea aceasta. Eu însě cred, că, schimbând acum tecstarea generală, înţeleasă şi acceptată, aceasta ar încurca ideile în loc sě le clarifice şi noi ne-am vedè necesitaţi a schimba întreg tecstul legei. (Aprobare.)

Merg şi mai departe, onorată casă! Cu ocasiunea desbaterei generale m'am esprimat destul de categoric faţă cu învinuirile ridicate din mai multe părţi, ca şi când aici nu s'ar intenţiona alt ceva, decât maghiarisarea cu ori ce preţ. N'am făcut secret nici din convingerea, că statul maghiar nu va pretinde dela nemaghiari mai mult decât e silit a pretinde ca atare, aceea însě o va pretinde. Şi acum susţin punctul de vedere de atunci şi declar, că după părerea mea; dispoşiţiunea din legea aceasta referitoare la limba de propunere e cea mai corectă. A trece marginile acestei dispoşiţiuni în interesul unei limbi nemaghiare, precum a binevoit a se esprima oare-care domn deputat, ar fi necorect, căci prin aceasta s'ar vĕtăma principiul, care constă în aceea, de a pretinde atâta cât cere lipsa. Ar fi a bună seamă în contraḑicere cu dreptul de pretensiune al statului maghiar, a concede cuiva sě înfiinţeze scoale pe cale socială sau corporativă, scoale, în cari sě se facă propagandă pentru direcţiune şi pentru spirit nemaghiar. Aceasta ar sta în contraḑicere cu aceea, ce e în drept a pretinde statul maghiar. (Aprobare viuă în dreapta.)

Eu încă n'aşi putè trece preste marginea aceasta, fiind convingerea mea aceea, că noi în casul acesta pretindem mai mult decât are lipsă statul maghiar. Eu ţin deplin îndreptăţită pretensiunea, că acela, care doresce sě treacă de om cult şi sě cerceteze eventual scoalele mai înalte, aşteptând pe basa aceasta dela stat vre-un post sau vre-o diplomă, trebue sě-şi însuşiască limba şi literatura statului în mod perfect. (Aprobare viuă în dreapta.)

Susţinênd aceasta, recunosc de altă parte că se trece marginea ecuitabilă şi atunci, când se pretinde dela fii nemaghiari ai patriei, a nu-şi vedè în limba maternă de studiile lor în scoalele confesionale. Sě mě ierte domnul deputat, aceasta nu e decât şovinism maghiar. (Aşa e! în dreapta.)

Eu nu pot primì aceasta, fiind din principiu în contra aceleia, ca statul sě treacă preste marginile dreptului sěu de pretensiune. Nu o pot primì însě nici din alt motiv. Înainte de a trece la espunerea acestui motiv, voiu sě observ între paranteze următoarele: scoala secundară nu va esopera cu limba sa maghiară de propunere maghiarisarea poporului şi învěţarea limbei maghiare din partea acestuia, precum doresce d. deputat. Spre scopul acesta servesce întroducerea limbei maghiare în scoalele poporale; trebue deci sě ne nizuim a procura legei acesteia valoarea recerută. (Aprobare în dreapta.) Dl deputat ḑice, că în clasa I-a gimnasială sě aibă deja limba maghiară caracter obligatoric, căci apoi se va învěţa şi în scoala poporală mai curênd. Sě mě creadă dl deputat, cei 2—3 scolari din 15 scoale de pe sate, cari vin la gimnasiu, o vor învěţa şi dacă nu o vor fi învěţat în scoala poporală; ceilalţi o vor învěţa în scoala poporală chiar aşa, precum o ar învěţa atunci, când în scoala secundară n'ar fi limba maghiară, limba de propunere obligatorică.

Susţin şi eu, că zace în interesul scoalelor acestora, ca sě înveţe limba maghiară: de aceasta trebue sě se îngrigească însě — o repet încă odată — stricta observare a legei, care prescrie propunerea obligătorică în limba maghiară.

De aceea nu pot consimţì, că limba maghiară sě fie limba de propunere esclusivă. Am convingerea — şi aceasta dovedesce chiar şi istoria naţiunei maghiare, — că respândirea unei limbi naţionale nu se poate efeptuì prin mărginirea preste měsură a limbei vorbite de celelalte naţionalităţi. (Aprobare în dreapta.) Din contră o procedură prea energică în privinţa aceasta ar putè provoca numai o reacţiune, care ar împedeca respândirea necondiţionat de lipsă pentru interesul statului. (Aprobare viuă în dreapta.)

Din punctul acesta de vedere nu pot primì amendamentele propuse la acest paragraf afară de cel propus de dep. Tamassy. (Aprobare în dreapta.)

Adolf Zay: Onorată casă! Şi eu am de gând a face un amendament la §-ful acesta. Amendamentul meu se deosebesce de cele propuse până acum prin aceea, că purcede curat numai din punctul de vedere didactic şi metodic. Înainte de a-l motiva, fie-mi permis a reflecta la câte-va objecţiuni de ale antevorbitorilor mei. Cu vorbitoriul prim, dnul B. Orban o voiu ispràvi-o iute, câci dênsul ca povestitor e, precum se scie, o figură stereotipă a casei acesteia. Nimenea nu o va lua altcum, de cât drept poveste, aceea ce povestesce dênsul, între alte indicări ce contraḑic direct adevěrului, despre „poporul săsesc cel fără de cultură“, ḑicênd, că „poporul cel prea cult al secuilor“ va trebuì sě'i gunoiască pămêntul necultivat cu cultura maghiară! Singură icoana aceasta şi alusiunea aceasta fină făcută de dênsul la cultura maghiară îi face povestea interesantă. De alt cum e convins fie care din casa aceasta, că domnul antevorbitoriu n'a avut intenţiunea a spune adevěrul, ci a voit sě spună numai simplu fabule. Prin urmare n'am sě fac nici o observare la cuprinsul scorniturilor domnului Orban, cari contra-ḑic diametral adevěrului. Observ însě la modul sěu de predare, că aşi fi aşteptat dela dênsul umorul jovial de fabulist şi nu patosul cel serios, ca şi când el însuşi ar crede cele povestite. Aceasta e contra gustului bun.

Dintre aderenţii domnului Orban a vorbit şi domnul Iosif Madarász, a cărui vorbire escelează, precum a şi promis, prin sinceritatea cea grandioasă. Îi mulţămesc pentru francheţa, cu care a recunoscut, că legea pentru scoalele poporale din 1879 a fost numai primul pas întru maghiarisarea instrucţiunei în Ungaria. Dênsul a recunoscut însuşi, că dieta Ungariei a început la anul 1879 opera oficială de maghiarisare cu maghiarisarea scoalelor poporale, că aceeaşi dietă voiesce a întroduce opera aceasta umană prin projectul de faţă şi în scoalele secundare şi a perfecţiona pe calea statului cu toate mijloacele legislaţiunei şi ale guvernului din treaptă în treaptă maghiarisarea Ungariei. Îi mulţămesc pentru recunoascerea aceasta francă şi perfectă, căci ea e chemată a dovedì, că cele ḑise de foi şi de guvern întru înfrumseţarea projectului n'au avut alt scop, decât sě ducă streinătatea în rětăcire. Francheţa aceasta o stimez mai mult decât ipocrisia domnului ministru preşedinte şi a altor deputaţi, cari n'au avut curagiul şi sinceritatea a representa şi pe faţă aceea, după care îşi bat capul pe ascuns.

Domnul Iosif Madarász şi colegii sěi vor rěmânè domnului ministru preşedinte datoriu cu mulţămita, eu însě nu.

Domnul ministru preşedinte s'a declarat în modul cel mai categoric faţă cu tendenţele de maghiarisare esprimate în propunerea dep. Madarász; gratûlez Domnului ministru pentru resoluţiunea aceasta şi pentru declaraţiunea sa adevěrat diplomatică. A fost şi timpul suprem, ca domnul ministru sě numească „şovinism maghiar“ nizuinţele de soiul acesta, şi sě arunce cel puţin în mod oficial şi cel puţin aḑi anatema asupra lor. Fie ca domnul ministru sě şi facă, pe cum vorbesce, cotropind şovinismul maghiar al amicilor şi contrarilor sěi şi al sěu propriu cu desěvârşire. Eu nu pot găta aşa în pripă cu domnul dep. Madarász, precum a gătat d. ministru preşedinte; căci nu sûnt chemat ca dênsul, a vorbì aici ex catedra. Faţă cu propunerea dep. Madarász, care cere ca după trei ani sě fie instrucţiunea în toate scoalele secundare din Ungaria numai maghiară, întreb pe d. deputat respectiv, că oare aceasta e politica tradiţională a neamului maghiar şi că oare propunerea aceasta n'are cumva un caracter pe cât de revoluţionar, pe atât şi de reacţionar?

Iosif Madarász „Aceasta e politica tradiţională a neamului maghiar!“

Adolf Zay: (continuă): Domnul dep. precum se vede nu-şi cunoasce neamul, cel puţin nu'l cunoasce aşa, după cum s'a manifestat în istorie şi în acţiunile sale de stat. D. Madarász ca membru al partidei independente din anul 1848 ţine pe „marele an 1848“ de perioda cea mai splendidă a neamului maghiar şi al istoriei maghiare, eară pe bărbaţii cei mari ai anului 1848 de maghiari veritabili şi de patrioţi buni. Ei bine! Fie-mi permis a cita un loc din manifestul esmis de cel dintâi ministeriu ungar independent la 11 Iulie 1848 şi adresat „staturilor adunate în dieta“ Transilvaniei. În manifestul acela se dă referitoriu la uniune următoarea declaraţiune serbătorească: „Acum nu ne mai remâne alta, decât ca binecuvêntarea d-ḑeească sě încoroneze uniunea, care va confesa şi valora pentru timpuri eterne sacrele principii de libertate, egalitate şi fraţietate faţă cu toate popoarele de ori ce limbă şi credinţă.“

(Va urma.)

În România de mult se tot cerne cestiunea facultății teologice pe lângă universitatea din Bucuresci. Privitor la cestiunea aceasta a apărut în „Biserica română“ din Bucuresci un articol interesant din deosebite puncte de vedere.

Eată'l:

Întemeerea facultății teologice.

Primind Constantin cel mare legea creştinească, a semnat, în ḑiua învierii, evangelia dela Ioan, drept mărturie a întrărei sale în biserica întemeiată de Christos. Această faptă serbătorească a ajuns în urmă un obiceiu, și urmașii creştini ai celui dintâiu împĕrat creştin dela Roma nouă au semnat în ḑiua învierei evangelia dela Ioan.

Acest obiceiu, pornit dela ântâiul împĕrat roman creştin, s'a păstrat până în ḑilele noastre; căci după desființarea imperiului roman dela rĕsărit biserica ortodoxă și-a găsit un adăpost în Ţeara Românească şi, după ce numai erau împĕrați creștini la Constantinopol, Domnul Țĕrei Românesci semna în ḑiua învierii evangelia dela Ioan; ear astăḑi o semneaḑă Carol I., Regele României.

România e dar statul, în care s'au păstrat tradițiile politice ale bisericei creştine dela rĕsărit, și Regele României e astăḑi, de jure, protector cavaler al Bisericei ortodoxe, precum împĕrații romani-germani erau protectorii cavaleri ai bisericei apusene. Şi lucrul e foarte firesc. După căderea imperiului bizantin pămêntul românesc, el singur în întregul orient, a remas creștin, un pămênt, pe care păgânii nu'l aveau drept de adăpost, singurul unde giamie nu se putea înființa. Şi mult au jertfit părinții nostri spre a păstra sfințenia pămêntului nostru; jertfit'au şi sânge şi averi, s'au luptat cu desnădăjduire veacuri întregi și, când au vĕḑut că nu pot isbutì prin lupte, și-au călcat pe inimă şi s'au umilit, numai ca sĕ păstreze ceea ce le era mai scump. Prin multe ticăloşii a trecut neamul nostru: asuprit a fost, jefuit a fost, batjocurit a fost, călcat în picioare a fost, dar nici odată el nu le-a dat vrășmașilor creștinătății dreptul de a se așeḑa pe pămêntul nostru, și totdeauna acest pămênt a fost un loc de adăpost pentru creștinii prigoniți; fie greci, fie bulgari, fie sêrbi, fie arnăuți, fie armeni, fie ori ce vor fi, dacă erau creştini veniau ca în țeara lor şi erau mai bine decât acasă la dênşii.

Dar nu le era străbunilor nostrii destul aceasta: ei şi-au dat tot prisosul pentru întemeerea așeḑămintelor bisericesci. Nu este în Europa nici un popor, care sĕ fi jertfit pentru biserică de o potrivă cu cel român: sûnt fabuloase averile pe cari Domnii și boerii le-au dăruit bisericei, sûnt nemĕsurate comorile, cari au eșit din țeara noastră, spre a fi jerfite pentru mărirea bisericei creştinesci, la Țarigrad, la sfântul Munte şi la Ierusalim.

Patru veacuri de-a rêndul, câtă vreme creștini dela rĕsărit au gemut sub puterea musulmană, Românii au trăit numai ca creştini, şi şi-au dat toată puterea pentru legea creştinească; ei au fost cei mai de frunte, aceia, la cari ochii tuturor se îndreptau. Cu ce ne-am ales din toate acestea? — După ce veacuri întregi am luptat 'şi am jertfit, astăḑi la patriarchie nu avem glas, în sfântul Munte, nu găsim adăpost; ear de Ierusalim nici numai ştim nimic. Aceia, cari veacuri întregi au trăit cu sângele nostru, astăḑi numai vor sĕ ştie de noi.

Dar ce ne pasă nouă? — vor striga mulți dintre cei crescuți la Paris. — Noi la Constantinopol şi la Atos, şi la Ierusalim, nu avem nici o căutare.

Nu aveți voi, — le vom respunde; — dar avem noi, cei cari ştim, că una şi nedespărțită e viața unui popor, şi că ceea ce au dorit străbunii nostri, trebue sĕ voim noi; căci numai prin munca unită a mai multor generații, prin a tuturora muncă se sevîrşesc faptele mari. Dacă străbunii nostri au luptat pentru creştinătate şi şi-au jertfit întregul lor prisos pentru mărirea așeḑĕmintelor ei, ei n'au făcut aceasta din slăbiciune, ci din convingerea, că ortodocsia este ceea ce îi dă poporului român o posiție între popoarele din Orient. Catolici fiind, am fi cei din urmă dintre popoarele catolice; părăsind legea creştinească, nesce caraghioși am rĕmânè; eară ca ortodocşi am fost veacuri întregi cel mai de frunte între popoarele ortodocse.

Şi e fără îndoială foarte greu a înțelege, cum oamenii nostri mai luminați nu înțeleg, că trebue sĕ voim a fi şi mai departe ceea ce am fost până la începutul veecului nostru. Stefan cel Mare, care a întemeiat, precum sĕ ḑice, şapte-ḑeci de mănăstiri, Mihaiu-Viteazul, care n'a trăit decât spre a elibera pe creştini, Mircea cel Bĕtrân, care a supus țeara Turcilor fără de ale da dreptul de adăpost în ea, Mateiu-Basarab, restauratorul sântelor așeḑăminte, Constatin-Brâncoveanu, care a preferit moartea creştinească față cu mărirea păgână, Domnii cei mari şi buni ai nostri s'ar ruşina când ar vedè, cum astăḑi, după ce musulmanii au fost înfrânți, neamul nostru a ajuns de batjocura celor ce'i cerşeau odinioară mila.

Şi înrîurirea ce am avut în Orient, noi nu am perdut-o: am renunțat noi înși-ne la ea.

Dar departe e de noi gândul de a învinovățì pe cei ce au rupt firul tradițiilor noastre naționale: recunoascem că legitimă a fost mânia, care s'a produs în inimele oamenilor din generațiile mai bĕtrâne contra bisericei. Strĕini cărora noi le-am dat adăpost în țeara noastră, încetul cu încetul ni s'au făcut stăpâni, şi au început sĕ risipească avutul nostru parte pentru mulțămirea lor personală, parte pentru mărirea națională a lor; aceia cari asupriți fiind, au venit la noi pentru a putè trăì ca oameni liberi, au început în urmă sĕ ne asuprească pe noi, şi sĕ ne jignească. Era dar legitimă pornirea, care 'i-a împins pe întemeietorii epocei noastre de renaştere națională, sĕ lovească cu toată puerea în ierarchia bisericească.

Dar lovitura a fost prea aspră, și ea n'a atins numai ierarchia ci a surpat și biserica, și astăḑi biserica română, care fusese veacuri întregi cel mai bogat şi mai de frunte dintre așeḑĕmintele noastre, a ajuns cea mai sĕracă şi mai nesocotită dintre toate bisericile creștinesci.

Aceasta e cea mai simțită dintre slăbiciunile noastre naționale, și acum, după ce ierarchia noastră bisericeescă a dovedit, că e purtată de aspirațiunile noastre naționale, vor putè sĕ judece și bĕtrânii nostri fără de preocupare, și vor înțelege, că mărirea bisericei noastre e cerută de interesele noastre naționale....

Posiția, pe care o are statul român în mijlocul poporului român, i se cuvine poporului român în mijlocul popoarelor orientale, şi misiunea statului român e de a crea poporului român această posiție dominantă.

Sûntem cel mai mare, cel mai bogat, cel mai cult dintre popoarele ~~ortodocse din orient, sûntem tot odată acela,~~ care are cele mai multe merite pentru biserica ortodoxă: se cuvine ca glasul nostru sĕ fie hotărîtor pretutindenea, unde e vorba de soarta bisericei ortodocse, şi dacă avem mândrie națională, atunci trebue sĕ fim adânc jicniți, când ne vedem nesocotiți la Patriarchie, ori în Sfântul munte; căci aceasta nesocotire e ceea ce surpă autoritatea statului român față cu Orientul şi în interesul acestei autorități trebue sĕ stăruim a ne recâştiga posiția în biserica ortodocsă.

Inființarea facultății de teologie e unul dintre mijloacele alese spre acest scop, şi fără îndoeală unul din cele mai puternice. Cu drept cuvênt nesocotesc popoarele orientale când vĕd starea părăginită a bisericei noastre, şi nu putem cere sĕ fim socotiți drept popor luminat, când noi trimitem tinerii noştri la Moscva, la Cernăuți, ba chiar şi la Atena, ca de acolo sĕ ne aducă lumină.

De aceea, dacă e vorba sĕ întemeem un lucru folositor, tocmai la facultatea teologică trebue sĕ adunăm cele mai bune puteri, ce s'au ivit nu numai în mijlocul poporului român, ci dacă se poate, în întreaga biserică orientală. Aici economii nu trebue sĕ facă, fiindcă nu e vorba de a se înființa un așeḑămênt de simplă utilitate publică, ci de a pune temeliile celui mai de frunte focar de cultură bisericească orientală, de a pune în capitala României, un „colegium de propanganda fide“ oriental. Căci numai atunci când lumina va pleca dela Bucuresci pentru popoarele orientale, numai atunci vom dobândì posiția, în vederea căria s'au luptat străbunii noştri pentru creştinătate, şi şi-au jertfit avutul lor pentru așeḑămintele ei.

Eară făcênd alt-fel, vom dovedì că nu înțelegem faptele străbunilor noştri, nu ne dăm seamă despre posiția noastră socială şi nu ştim sĕ alegem căile, pe cari trebue sĕ umblăm, spre a putè împlinì misiunea de element civilisator, de purtători ai culturei, cum ne place sĕ ḑicem cu emfasă la toate ocasiunile.

I. Slavici.

Varietăți.

* Escelența Sa Preas. P. Archiepp. şi Metropolit Miron Romanul a sosit Duminecă din călĕtoria dela Budapesta.

* (Adunare generală) estraordinară a comitatului Sibiiului se va ținè în 11 Maiu nou în sala dela „împĕratul romanilor.“ Objectul desbaterei este limitarea creditului cârciumăresc şi usurei.

* (Alegerile la universitate): În Sibiiu G. Kapp şi Dr. Arz de Straussenburg, în cercul rural Dr. Carol Wolff, la Braşov s'au ales Zay şi Hiemesch; la Bistrița Dr. Filkeni Budacker; la Sighişoara Teutsch şi Gull; în cetatea Orĕştiei Jos. Schuller; la Cohalm Hager; în cetatea Mediaşului Schaffend şi Lehrer; la Cincu-mare Dr. Bruckner; la Mercurea D. Krasser. — Oare alegătorii români numai esistă? sau dacă esistă numai pentru a se blama ca cei dela Boița şi din Scaunul Mercurei pentru persoane, în condițiuni de a nu putè avè libertatea cugetărei şi consciinței? Ce zăpăceală este aceasta?

* (Junii) Triste, ca şi timpul cel rece şi ploios din ḑilele Pascilor, au fost de asta-dată serbările „Junilor“ din Braşov. Cavalcada ce au făcut-o Mercurea trecută bravii nostri Juni, după datina strămoşească, a fost posomorîtă, lipsită de veselia de odinioară. Musica militară, care de altădată cânta în Groaveri, dând serbărei o mai mare viocciune a lipsit de astădată, probabil din causa timpului ploios. Când au pornit Junii dintre petri, soarele a rĕsărit parcă ar fi voit sĕ-i mângăe şi sĕ le dea nădejde în ḑile mai senine. De pe fețele călăreților se putea cetì greutatea vremurilor ce apasă comerciul industria şi economia casnică a oamenilor; ei au fost şi puțini la numĕr, nu ca în anii de mai nainte, şi mulți spectatori au observat, ca un moment caracteristic al timpului, că la sĕrbătoarea de Mercuri erau „mai mulți gendarmi decât Juni“. Baionetele de pe puscile numeroşilor gendarmi şi polițiani îți revocau în memorie vremurile absulotismului nemțesc şi am auḑit pe unii întrebându-se că ori atunci nu era mai multă libertate decât acum în perioda absolutismului parlamentar unguresc. Unul din privitori ḑise către ei: Nu mai 'mi aduc aminte dacă pe atunci Junii nostri erau păziți de mai puțin gendarmi ca acum atâta însĕ sciu, că pe timpul acela negoțiul şi industria era în floare şi oamenii aveau ce le trebuea, acum însĕ au remas numai cu cărticelele de dare“. Nu-i mirare aşa dar, că oamenii sûnt mâhniți şi că veselia numai voesce sĕ reintre în inima Junilor. S'a mai observat Mercuri că Junii călări nu duceau cu 'sine nici steag, cum făcean de altădată. Întrebând, că ce e causa, am aflat, că nu li s'a mai conces a întrebuința numai steagurile lor de până acum, ci li s'a impus sĕ ducă şi steaguri ungaresci, ear Junii vrênd sĕ scape de încurcătură, au preferit mai bine sĕ nu ducă nici un steag. Astfel s'a sĕvîrşit serbarea de Pasci a Junilor, fără musică, fără steag după cum sûnt şi vremurile de astăḑi. „G. Tr.“

* **Trigemeni.** O femeie din Sĕlişte a născut în sĕptĕmâna trecută 3 copiii viguroşi, binefăcuți toți unul ca altul, cari trăesc şi astăḑi. Cu ocasiunea aceasta a operat D. medic Calefariu cu mare succes.

Posta din urmă.

Una din foile bucurescene, care ne au sosit astăḑi, atrage în mijlocul luptei electorale atențiunea publică asupra *cestiunei dunărene*, care mai că se dase uitărei. În ḑilele trecute, scrie foaia bucurescească, o telegramă dela Viena ne spunea, că comisiunea europeană a Dunării va fi prorogată până la 10 Septemvre, — când se încheiă terminul de 6 luni lăsat de tractatul din Londra. Aceeaşi telegramă mai adauge: „Demersul colectiv al Puterilor la Bucuresci se va face probabil după deschiderea camerilor române, căci Puterile vreau sĕ cunoască mai întâiu respunsul României la nota lordului Granville. Acest rĕspuns nu va fi comunicat Puterilor decât după 10 Maiu, şi pe la Viena e sigur, că dênsul va fi negativ“.

Lucrările, continuă foaia, dară par a sta astfel: Nota Engliterei, care ne comunică hotărîrile conferenței din Londra, este fără rĕspuns din partea României.

Foia ne mai spune, că în mesagiu va trebuì sĕ se puna cestiunea corpurilor legislative şi aceste vor trebuì sĕ respundă. Provoacă în fine pe toți cei aleşi şi pe cei ce se vor alege sĕ fie la înălțimea misiunei, căci vor avè sĕ respundă la cestiunea dunăreană înainte de revisiunea constituțiunei.

Conspectul operațiunilor, Institutului de credit şi de economii „Albina“ în luna Aprile 1883.

Intrate.	fl. cr.
Numerariu transpus din 31 Martie	66,206.67
Depuneri	80,641.62
Cambie rescumperate	160,378.58
Imprumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	4,328.63
Interese şi provisiuni	9,167.17
La fondul de pensiune	58.55
Monetă vêndută	71,164.11
Efecte	15,030.69
Conturi curente	57,223.23
Diverse	1,624.30
	fl. 465,823.55

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	109 142.95
Cambie escomptate	154,501.48
Imprumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	21,255.—
Interese pentru depuneri	852.59
Contribuțiune şi competințe	173.24
Salarie şi spese	2,506.53
Monetă cumpĕrată	59,507.86
Conturi curente	67,767.67
Diverse	11,565.33
Saldo în numerariu cu 30 Aprile 1883	38,560.90
	fl. 465,823.55

Sibiiu în 30 Aprile 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *I. Lissai* m. p., comptab.

Loterie.

Sâmbătă 5 Mai n. 1883.

Viena:	**38**	**17**	**75**	**18**	**48**
Timişoara:	**22**	**90**	**69**	**47**	**11**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 5 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.35	120.30
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	119.80	119.70
Galbin	5.66	5.65
Napoleon	9.55	9.51
100 marce nemțesci	58.55	58.55

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 48. Sibiiu, Joi 28 Aprile (10 Maiu) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Ședința a III-a din 27 Aprile 1883.

Presidiul ordinariu.

Ședința se deschide la 9 oare înainte de ameaḑi.

Notariul Nicanor Frateș cetesce protocolul ședinței a 2. care se autentică.

Din partea presidiului se presentează următoarele esibite.

Projectul consistoriului archidiecesan privitoriu la sistemisarea salarelor asesorilor consistoriali și a secretariului consistorial, care se transpune comisiei organisătoare.

Conclusul congresului național bisericesc din 1878. privitoriu la arondarea protopresbiteratelor, și la alegerea de protopresbiteri se transpune comisiei organisătoare.

Cartea profesorului dela seminariul andreian Ioan Popescu, intitulată *„Psychologia empirică“* se recomândă ca manual pentru scoalele noastre medii. Se dă comisiei scolare.

Cererile deputaților sinodali Artemiu Feneșan, Petru Nemeș, Vasiliu Almășan, Georgiu Dănilă de concediu pentru întreaga sesiune și ale deputaților Romul de Crainic și Dr. Ioan Pop pentru concediu de 3 ḑile, se încuviințiază.

Abḑicerea profesorului seminarial Dr. Nicolae Maier dela postul de asesor consistorial în senatul scolariu se ia spre sciință și se dispune alegere nouă.

Petiția lui Manasse Prodan pentru ajutoriu, a comunei bisericesci Streza Cârtișoara contra parochului de acolo Pavel Monea, și a parochului din Nadășul românesc Nicolau Roșescu pentru ajutoriu, asemenea a comunei bisericesci Dej spre a li se da cât mai curênd paroch, se transpun comisiei petiționarie.

Rogarea deputatului sinodal Artemie Feneșan spre a se regula afacerea privitoare la admisibilitatea profesorilor gimnasiali de a participa ca deputați sinodali, se transpune comisiei organisăsoare.

Deputatul Iosif Pușcariu face o propunere privitoare la prompta și acurata înscriere a averilor bisericesci în cărțile fonduare. Se transpune comisiei financiare.

Deputatul Tit. Gheaja face o propunere pentru rehabilitarea administratorilor protopresbiteral, cari în urma arondărei au fost scoși din funcțiunea de administratori și eventual pentru despăgubirea lor prin ajutoare. Se transpune la comisia organisătoare.

La ordinea ḑilei urmează raportul comisiunei verificătoare.

Raportorul acesteia deputatul Petru Truța raportează despre alegerea de deputat sinodal în cercul XIV. devenit vacant prin optarea deputatului Dr. D. P. Barcianu pentru cercul electoral XII. Fiind toate actele în ordine se aprobă alegerea și alesul Ioan Bechnitz se proclamă deputat sinodal.

Fiind ordinea ḑilei terminată, ședința se ridică și cea procsimă se anunță pe mâne la 10 oare.

Eri ședință publică nu s'a ținut. Membrii sinodului a fost însĕ într'uniți în conferență confidențială, care s'a terminat după 1 oară p. m.

Revista politică.

Sibiiu, în 27 Aprilie.

După informațiunile, ce ni-au venit dela Budapesta, astăḑi projectul scoalelor medie se va fi desbătut în casa deputaților, sau mai bine ḑis se va fi acceptat definitiv de casa deputaților, cu modificările făcute la project în casa magnaților. Comisiunea instrucțiunei a primit mai nainte projectul cum a venit din casa magnaților. Semn destul de invederat, că și casa deputaților va face ca și comisiunea. În scurt timp așa dară și soartea scoalelor secundare în Ungaria și Transilvania e sigilată.

Este de mult, de când foile cele mai însemnate din Budapesta ne signalisează o luptă suterană în sinul bisericei sêrbesci din Ungaria. Articoli de ḑiare, broșuri etc. ne înfățișează două tabere: una absolutistică-ierarchică, alta constituțională. „P. Ll“. representă pe cea din urmă. Eri însĕ suprinde („P. Ll.“) lumea cu ideea, că congresul bisericesc al sêrbilor sĕ-și țină sesiunea cea mai de aproape (eventual în 8 Iunie n.) în Budapesta. Adevĕrat că sêrbii greco-orientali, deși puțini la numĕr, sûnt foarte respândiți prin Ungaria, Croația și Slavonia, ba una dintre episcopiile sêrbesci își are residența în Budapesta, totuși centrul bisericei lor nu este Budapesta, ci Carlovițul. Ducêndu-se congresul din Carloviț, biserica sêrbească ar fi ridicată din cuibul ei pentru a se perde în Ungurime.

Cestiunea Dunărei, am vĕḑut în nrul trecut, că se arată de nou pe orizontul politic. Un ḑiar din oposițiunea bucuresceană, spune respicat, că ce privesce pe România, este resolută a apăra navigațiunea adecă libertatea acesteia.

În legătură cu aceasta aducem următoarele scrise de „Telegraphul“:

Cu toată întreita alianță, foile austro-ungare nu se cred nici de cum sigure și vĕd în ori-ce adiere de vênt numai rĕscoale, agitațiuni, conspirațiuni de natură a le sdruncina planurile lor de cotropire economică a peninsulei balcanice. Astfel în visita principelui Alecsandru al Bulgariei la Atena ele vĕd o alianță între Grecia și poporul bulgar destinată a nimicì acțiunea Austro-Ungariei în Macedonia. De fapt, lucrul nu este tocmai preste putință, de vreme ce este destul de bine cunoscut că pofta cea mare a monarchiei vecine este de a se întinde până la Salonic„ ceea ce nu poate negreșit sĕ convină nici Greciei, nici Bulgariei. Acum, corespondentele din Bucuresci al foaiei „Pester Lloyd“ află că în capitala României se urzesce o conspirațiune și contra prea iubitului și protegiatului austro-ungarilor, regele Milan al Serbiei, de către principele Petru Karagheorghevici. Noi nu credem nimic din toate aceste aiurări ale corespondentelui foaiei ungurescí, dar le dăm acì spre a vedè și românii noștri groaza de care sûnt cuprinși bieții austro-unguri. Eată în adevĕr ce scrie acest corespondente într'o relațiune, pe care o trimite din Bucuresci cu data de 30 Aprile st. n.

„În aceste din urmă ḑile s'a vĕḑut o vie mișcare în sinul coloniei bulgare de aici. În casa unui major M..., al cărui ginere C... trăesce în Bulgaria și care este cunoscut acolo, ca unul din cei mai învierșunați partisani ai pretendentului din casa Karagheorghevici au avut loc mai multe întruniri, la care au luat parte principii Karagheorghevici, și căpeteniile coloniei bulgare de aici. Ceea-ce s'a plănuit și s'a discutat în aceste întruniri nu se scie încă, de vreme ce se păstrează în aceasta privință cel mai mare mister, dar totuși am putut afla numai, că este vorba despre satisfacerea pretensiunilor principelui Karagheorghevici asupra unei părți a peninsulei balcanice, că se pune 'nainte principelui ca candidat de guvernatore al Rumeliei orientale în locul lui Aleco pașa — al cărui mandat se scie că espiră în primăvara anului 1884 — că sub egida sa se propagă unirea Rumeliei Orientale cu Bulgaria, lăsând apoi ca viitorul sĕ îngrigească pentru rest. Prin esecutarea acestei programe va suferì o lovitură, afară de Aleco-pașa și principele Alecsandru al Bulgariei, al cărui termin de domnie n'a fost nici de cum hotărît... Pe aici a produs o mare sensațiune faptul, că, îndată ce principele Karagheorghevici sosì dela Timișoara

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— Și ce mai știi din vis? Soare sau zăpadă?

— Nu sciu. Copaci mari, turme doară de vaci.

— Copaci mari, apoi nu este Islanda. Și din călĕtoria ce ai făcut până la Italia, ce ți-a rĕmas?

— Absolut nimic. Eu cred că soțul sau soții mei de călĕtorie mi-au fost necunoscuți.

Apoi continuă-ți istoria.

— Adecă sĕ o încep, domnule Goefle; căci până acum nu ți-am putut spune decât circumstări misterioase, cari precum ḑic poeții, au încungiurat leagănul meu. Eu am sĕ încep istoria vieței mele cu prima amintire limpede, ce mi-a remas; amintirea aceasta, nu te supĕra domnule Goefle, este amintirea unui măgar.

— A unui măgar!... Cu patru sau cu două picioare?

— A unui veritabil măgar cu patru picioare, a unui măgar de oase și de carne; pe el călărea cu predilecție buna Sofia Goffredi, și îl numea Nino, diminutiv de Giovanni.

Măgarul acesta mi se făcu așa de drag, încât am dat aceluia, care îmi poartă acum bagagiul, numele Jean, drept suvenir de acela, care a fost deliciul primei mele copilării.

— A! A! Dta ai un măgar?... El mi-a făcut dară a seară visita?

— Dta l'ai dus în grajd?

— Tocmai eu. Se pare că Dta iubesci măgarii?

— Frățesce .... Dar, acuma-mi aduc aminte că el poate n'a dejunat ... Lui Ulf ia fi frică de el; doară l'a scos din castel.

Nenorocitul măgar rătăcesce poate în momentul acesta prin ghiață și prin zăpadă, făcênd sĕ resune de vocea sa doioasă, ecourile nemilostive! Te rog de iertare, domnule Goefle, dară trebue sĕ te las pe un moment, ca sĕ mĕ asigur de soartea măgarului meu.

— Ciudat om! respunse dl Goefle. Ei bine dute, dară iute și veḑi și de calul meu, carele sigur valorează măgarul Dtale, fie ḑis fără a te vătăma; dară așa voiesci sĕ te duci în costumul meu de bal și în ciorapii mei de mătasă?

— Îndată mĕ reîntorc.

— Nu, nici decum fĕtul meu; te-ai putè rĕcì. Ia-ți cismele cele blănite și blana mea: mergi iute și te reîntoarce îndată.

Cristiano primì ofertul acesta cu recunoscință și găsind pe Jean cu voe foarte bună, tușind mai puțin decât în seara premergĕtoare și mâncând bine în societatea lui Loki, pe care Ulf tocmai îl adusese din castelul nou.

Ulf se uità la magar cu groază; limpezindui-se ceva capul, el începu a se teme că animalul ce l'a îngrigit aḑi-dimineață așa de bine, doară nici n'a fost cal. Cristiano sciind acum cu ce poltron superstițios are de a face, îi ḑise în limba italiană, cu geste amenințătoare, cu ochi teribili și cu o pantomimă bizară, amenințările cele mai fantastice, dacă n'ar respecta pe măgarul sĕu ca pe o ḑeitate mitologică. Ulf se retrase îngrozit și tăcut, salutând măgarul împreună cu stăpânul sĕu cu capul plin de reflecsiuni neesplicabile, care, beuturile de seară aveau sĕ le transforme în spaime nouĕ și în imaginații cât se poate de ciudate.

— Așa dar, ḑise Cristiano aprinḑêndu-și pipa și continuând istorisirea 'sa așeḑêndu-se călare pe un scaun, măgarul doamnei Goffredi mi-a fost prietenul cel dintâiu. Eu cred că nici un măgar de pe lume, nici chiar al meu, n'a avut urechi așa frumoase și un mers așa plăcut ca acela. Ah! dle Goefle, acel mers pacînic și acele două urechi lungi au deșteptat întâiași dată simțul atențiunei în creeprimì visita secretarului dela ambasada rusă, din ceea ce se deduce că principele era aşteptat aici.

„Neue freie Presse“ scrie următoarele: „Principele Alecsandru al Bulgariei sosesce aḑi în Atena, unde i se va face atât din partea Curţii, cât şi din partea poporaţiunei o primire foarte simpatică. Ḑiarele oficioase din Atena salută pe principele de Battemberg şi vĕd în visita lui un semn favorabil pentru o viitoare înţelegere între Greci şi Bulgari. În ce direcţiune va trebuì sĕ fie eficace această înţelegere visată de organele guvernului grec, reiese lămurit dintr’o telegramă adresată dela Viena ḑiarului „le Temps“. Se anunţă adecă acestui ḑiar că guvernul vienez urmăresce cu oare-care băgare de seamă călĕtoria principelui Alecsandru la Atena şi Cetinie, de vreme ce aici se bănuiesce că această călĕtorie de peregrinagiu a principelui Alecsandru n’are alt scop, decât stabilirea unei coalisaţiuni greco-bulgaro-muntenegreană spre a combate influenţa austriacă în Albania şi Macedonia. Mergênd mână în mână cu aceste intrigi conduse de Rusia, agitaţiunile principelui Petru Karagheoghevici vor reuşì a sdruncina posiţiunea regelui Milan al Serbiei, amicul Austriei şi scopul principal al întregei machinaţiuni este restabilirea prestigiului Rusiei în peninsula balcanică, care a fost atât de tare sdruncinat în 1878.

„Le Moniteur de Rome“ organul vaticanului, publică ca rĕspuns la cele ḑise de „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ asupra întreitei alianţe, un articol, în care se ḑice între altele: „Ceea-ce a scris „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ asupra acestei alianţe, ne dă dreptul a ḑice, că ea are un scop negativ. Este cu greu însă de a găsí pentru acest scop un interes ecuivalent între Italia şi Austria, căci nimeni de dincolo de Alpi nu se gândesce la o năpădire asupra Italiei; dar, dacă s’ar gândì cine-va, care Habsburg n’ar avè nici un interes sĕ sprijine casa Savoia. Cestiunea romană a deschis o prăpastie între aceste douĕ dinastii. Austria trebue sĕ ţină seamă de cestiunea romană, şi o dovadă despre aceasta este ruperea negociărilor în privinţa întoarcerei visitei la Roma, declaraţiunile domnilor Kalnoki şi Tisza. Dacă „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ compară întreita alianţă cu alianţele dintre regii catolici ai Franciei şi Sultan, apoi aceasta este absurd, căci aci cestiunea romană este ca un pericol între cele douĕ state, şi nimic nu va putè înlătura acest pericol. Dacă Austria primesce astăḑi de şi condiţionat, o apropiare, care ’i este impusă de Germania, totuşi ea nu uită că tradiţiunile ei îi impun datoria de a înălţa interesele cele mai scumpe şi mai sfinte ale Sfântului scaun.

Articolul este privit ca cea mai din urmă carte, pe care o joacă Vaticanul spre a nimicì întreita alianţă.

Eri domnia în Camera Comunelor (Englitera) o ferbere ne mai pomenită, mai ales după ce s’a declarat numĕrul voturilor asupra bilului de jurămênt. D. Gladstone sta nemişcat şi urmà a scrie o scrisoare. Ori care ar fi otărârea, ce ar lua primul ministru, totuşi votul de ieri însemnează o înfrângere îngrigitoare a cabinetului şi a liberalilor. De această părere sûnt toate ḑiarele; Times ḑice într’un articol de fond, că este fără seamă de mare desgustul pentru d. Bradlaugh, apostolul ateismului şi al imoralităţii, şi încă în ţeară şi mai mult ca în Parlament. Daily News scrie următoarele: „Bigotismul şi netoleranţa au învins, fiind-că conservatorii au îmbrăcat religiunea cu livreaua fracţiunii politice. Bucuria selbatică a conservatorilor dovedesce că ei au pus nainte religiunea numai ca un pretest. Standard amintesce că d. Gladstone, în întâia sa înfrângere, pe care a suferit’o în anul 1873 a avut de asemenea numai trei voturi contra sa.

Prin isvoare oficioase se vorbesce că d. Gladstone privesce votul asupra jurămêntului numai ca o întêmplare nenorocită, care nu cere nici o acţiune din partea guvernului şi care lasă asupra conservatorilor respunderea pentru toate urmările. Şi fiind-că aceasta nu este mai nici decum o cestiune vitală, apoi guvernul nu trebue nici sĕ se retragă nici sĕ disolve Parlamentul.

D. Gladstone a dat în Camera Comunelor lămuriri în acest sens în privinţa vederilor guvernului asupra cestiunii Bradlaugh, vorbì foarte bine în cameră despre dreptul sĕu de a’şi ocupa locul în Parlament, dar o propunere pentru admiterea sa fu respinsă cu 271 voturi contra 165.

Resultatul alegerilor corpurilor legislative din România este cunoscut până acum din trei colegii. În colegiul I au învins liberalii cu 2 terţialităţi; în colegiul II oposiţiunea a obţinut numai *trei* voturi; în colegiul III numai *un* vot. Liberalii sûnt dară în mare majoritate şi revisiunea este ca şi sigură.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Adolf Zay (continuă): Propunerea deputatului I. Madarász calumniază şi persiflează „principiile sacre de libertate, egalitate şi frăţietate“. Dacă dl Madarász şi aderenţii sĕi nu arată pietate faţă cu numele: Szechény, Eőtvős, Deák, ar trebuì sĕ respecteze cel puţin subscrierile lui Ludovic Battyanyi, Szemere şi Kossuth, aflătoare în manifestul numit din anul 1848. Domnul Madarász a jucat precum se scie, un rol oare-care în anii 1848 şi 1849. Atunci s’a plecat la rostul acestor nume. Bine ar face sĕ se plece şi acum, şi sĕ’şi retragă propunerea. Dacă dênsul nu o poate face, apoi provoc pe aderenţii sĕi de altă dată, cari adorează şi aḑi în Ludovic Kossuth pe conducĕtorul lor intelectual, sĕ ţintească şi stimeze principiile, pe cari Kossuth le a declarat în manifestul amintit de „sacre“ şi pe cari şi aḑi încă le ţine de atari, precum se poate vedè din enunciaţiunile dênsului mai recente.

Iosif Madarász: Eu le-am desaprobat chiar şi atunci!

Adolf Zay: Dela d. deputat Madarász nici nu se poate aştepta altceva; dela colegii sĕi de partidă cer însĕ sĕ stimeze şi aḑi aceea, ce s’a aflat în anul 1848 nobil şi neperitoriu. Domnul deputat se pare a avè o logică foarte ciudată, a se purta cu fantasmagorii şi salturi fantastice, cari nu merită a fi întimpinate de o critică serioasă şi de o combatere detaiată. Şi cum nu? când cere dela cei culţi sĕ înveţe pentru cultură limba maghiară, apoi dela massa cea mare a poporului nemaghiar asemenea sĕ înveţe limba maghiară, pentru de a putè pricepe pre cei culţi. De aici sare domnul deputat şi învinuesce pe conducĕtorii poporului săsesc că împedecă pe popor în învĕţarea limbei maghiare după care le lasă gura apă numai ca sĕ rĕmână adepţii sacrelor misterii şi nu lasă pe poporul săsesc a se împărtăşì de referinţele îmbucurătoare ale politicei maghiare.

Legalitatea chiar nu permite a se primì propunerea deputatului Madarász. Paragraful 14 al articolului de lege 44 din anul 1868 asigurează confesiunilor pe cale legală dreptul de a statorì înşile în institutele proprii limba de propunere. Domnul Madarász voind a folosì disposiţiunea de acolo, care sună aşa: „între marginile legilor scolare din ţeară“, drept pretecst spre a confisca totalminte dreptul provĕḑut în § 14 şi astfel a despoia §-ul 14 al legei pentru naţionalităţi de întreg cuprinsul sĕu, — purcede în mod neloial şi vătămător şi eu mĕ vĕd necesitat a protesta în contra unei astfel de proceduri.

Precum nu pot primì propunerea deput. Madarász, aşa nu pot primì nici amendamentul propus de dep. Helfy, cu toate că acesta se deosebeşte atât în formă, cât şi în esenţă de cea dintâi.

D. deputat Helfy află cu cale, ba şi de lipsă chiar, ca în scoalele secundare nemaghiare limba maternă sĕ remână şi de aici înainte limbă de propunere. Ce pretinde însĕ d. Helfy mai departe e, că istoria Ungariei sĕ se propună şi la nemaghiari în classele superioare în limba maghiară. D. deputat, dacă putem da creḑĕmênt declaraţiunilor sale, n’are de gând eliminarea limbei nemaghiare din scoala secundară, ci numai uşurarea învĕţărei limbei maghiare. Am declarat încă sub decursul desbaterei generale, că aflu de lipsă şi chiar de dorit a se învĕţa limba maghiară, şi că aprob bucuros mĕsurile, cari sûnt chemate a promova învĕţarea acestei limbi, dacă nu jignesc chiemarea scientifică a scoalelor medii şi nu mărginesc cultivarea esactă şi conscienţioasă a limbei materne. D. deputat Helfy prin propunerea sa de a se propune şi la nemaghiari în clasa a 7-a şi a 8-a istoria Ungariei în limba maghiară, ar obţinè însĕ chiar contrariul dela aceea, ce se aşteaptă cu drept cuvênt dela scoala secundară cu respect la chiemarea ei scientifică. Istoria Ungariei nu s’ar învĕţa de loc. Eată ce mĕ silesce sĕ combat projectul dep. Helfy, abstragênd dela împregiurarea, că propunerea aceasta e pasul cel dintâiu întru nimicirea §-lui 14 al legei pentru naţionalităţi.

Privind lucrul din punct de vedere curat didactic consecuenţa propunerei dep Helfy ar fi: că istoria s’ar propune din partea unui profesor, care deşì scie unguresce, totuşi nu pricepe într’atâta limba maghiară, ca sĕ o poată propune fluent şi în mod atrăgător.

Căci se scie, că profesorul de istorie nu poate fi obligat a scì limba maghiară astfel, încât sĕ’şi propună unguresce studiul sĕu special.

Întreb acum pe domnii, cari ar fi aplecaţi a primì propunerea deputatului Helfy, ce le este mai presus: învĕţarea istoriei Ungariei din fundament şi cu stăruinţă sau rostul maghiar în oarele de istorie? Atâta obiectivitate presupun totuşi dela numiţii domni, ca sĕ deosebească esenţa de formă. Sĕ nu pretindeţi, ca sĕ se înveţe istoria într’o limbă maghiară rĕu vorbită, căci copiii, necum sĕ înveţe limba maghiară, se vor urì chiar şi de istorie, unul din cele mai însemnate objecte din scoala medie.

Tocmai din punct de vedere patriotic ar fi sĕ ceară domnii, ca sĕ se propună istoria Ungariei în scoalele nemaghiare în limba, pe care o imanuează mai corect profesorul şi o pricep mai uşor elevii, fiindcă le este limba maternă. Cu sunetul dulce al limbei materne s’ar străcura de odată în inima accesibilă a copilului, pietatea pentru istoria Ungariei

---

rii mei înţepeniţi; tot pe timpul acela m’au emoţionat spectacolele cele mai frumoase ale universului. Era pe ţĕrmul unui lac; lacurile joacă, precum veḑi un rol important în viaţa mea; însĕ ce lac, domnule! lacul dela Perugia, altfel numit lacul Trasimenic! Dta n’ai fost în Italia, domnule Goefle?

— Nu, spre marea mea părere de rĕu; dară, încât pentru lacuri, noi avem în Svedia de acele, pe lângă care ale Dvoastră cele italiene seamănă a lighiene.

— Eu nu vorbesc rĕu de lacurile Dvoastră; am vĕḑut şi eu mai multe. Vara poate că sûnt frumoase. Şi iarna, cu mielgars-ele lor (aşa cred, că numiţi surpările acele imense nisipoase, ce se fac pe ţerm cu copacii sĕi verḑi, cu stâncele şi cu rîpele sale bizare) mărturisesc că sûnt foarte estraordinare. Bruma şi ghiaţa leagă toate formele aceste ciudate şi fac din firul cel mai mic de iarbă, ghirlande de diamanţi; reţelele aceste nedescurcabile de tufe de smeură le-ai lua drept opere imense artificioase de sticlă toarsă; acest soare frumos roşu preste toate aceste; piscurile aceste colţuroase acolo sus, ce strălucesc acolo de zafir pe purpurul dimineţei . . . da, eu recunosc, că natura aceasta este grandioasă, şi, că ce vĕd din fereastra aceasta este un tablou, care mĕ orbesce; da, mĕ orbesce, domnule, şi aceasta este toată critica ce voesc a o face. Ea mĕ ecsaltă, mĕ ridică peste mine însumi . . . fără îndoială, entuziasmul va se ḑică mult; însĕ este el în viaţa întreagă? N’are omul o trebuinţă imensă de odichnă, de contemplaţie fără osteneală, şi de visul acela dulce şi delicios, care se numesce pe la noi far niente? Ei, acolo lângă lacul Trasimenic, simţi că prosperezi minunat. Acolo am crescut eu în pace şi fără crisa violentă, desbinat de trupina mea şi transportat din nu ştiu ce ţeară necunoscută, pe ţermurile binecuvêntate de soare, la umbra luminoasă a bĕtrânilor maslini, ca şi pururea scăldat într’un fluid de aur cald. Noi aveam (vai! eu ḑic noi) o mică casă de ţeară, o viluţă, pe malul unui riuleţ, numit Sanguineto sau rîul sângelui, aşa numit, drept suvenir, pe cum se ḑice de sângele vĕrsat în localitatea aceasta, în vestita bătălie dela lacul Trasimenic. Acolo petreceam de toată vara într’o vază de delicii ţerănesci. Rîurile numai duc cadavre cu sine şi valurile lui Sanguineto sûnt limpeḑi ca cristalul. Bravul meu părinte adoptiv îşi petrecea mai tot timpul cu ocupaţia sa de predilecţie, adecă el căuta osĕminte, medalii şi rĕmăşiţe de arme, ce se găseau în cantitate mare, prin iarba şi printre florile ţĕrmurilor lacului. Soţia sa, care-l adora (şi cu drept cuvênt) îl însoţia pretutindenea, şi eu, băeţandru fără grigi, iubit şi desmierdat, mĕ tăvăleam în nisipul cald, sau visam legănat de pasul regulat a lui Nino, pe genunchii amabilei mele maice.

„Din ce în ce eu am vĕḑut şi înţeles splendoarea ḑilelor şi a nopţilor din regiunea aceea plăcută. Lacul acela este imens, nu doară aşa estins ca cel mai mic din a le Dvoastră, fiind-că mărimea nu este dimensiunea. Conturele liniilor sale sûnt aşa de vaste şi atmosfera sa pentru ochi aşa de plăcută, încât, în adevĕr, adâncimile sale luminoase, îţi dau ideea infinitului. Eu nu-mi pot amintì fără emoţiune, în anumite rênduri, de rĕsăritul şi apusul soarelui, în oglinda aceea netedă, în care se reflectau vêrfurile dealurilor, acoperite cu arbori groşi rotunḑi şi puternici şi insulele îndepărtate, albe ca alabastrul în sinul undelor roşiatece. Şi noaptea, câte miriade de stele tremurau în conture frumos detaiate, în apele acele pacinice! Ce odoare suave se şerpuiau spre colinele argintie şi ce armonii misterioase curgeau discret dealungul ţermului împreună cu debilul vêrtej a curentului de apă, ce părea că se teme a nu turbura somnul florilor!

Pe la Dvoastră, marturisesce însuşi, domnule, Goefle, natura este violentă, chiar în odihna sa de earnă.

Toţi munţii Dvoastră sûnt urme de potoapele necurmate de pe primăvară şi de pe toamnă. Acolo jos însĕ solul întreg este sigur că-şi conservă mult timp forma sa, acolo fie care a încolţit. Acolo respiri, în multe privinţe, împreună cu aerul, dulceaţa instinctelor şi vecînica bine-aflare a naturei se împărtăşesce sufletului, fără a-l turbura sau a-l slăbì.

(Va urma.)

şi iubirea de patrie. Propunerea dep. Helfy nu se poate primì de altcum nici din motivul, că planul de învĕţământ al scoalelor medii nu permite a se propune istoria patriei deja în clasa a 7-a. Clasa aceasta e destinată pentru istoria universală, a evului nou. Istoria patriei se propune în clasa a 4-a şi într'a 8-a. În clasa 4-a se propune istoria pentru ca intrând elevii cu terminarea gimnasiului inferior sau a scoalei reale inferioare în viaţa practică, sĕ cunoască şi istoria patriei. Aceasta se întêmplă cel puţin în institutele noastre săsesci; noi aici ne ţinem întru toate, întocmai precum a recomandat d. dep. Thaly domnului ministru de instrucţiune, când cu desbaterea asupra §-lui 3.

Nu pot adera nici la propunerea domnului deputat, a contelui A. Aponyi. Eu şi aḑi mĕ ţin încă de principiul, pe care l'am espus în desbaterea generală şi doresc din parte-mi organisarea şi realisarea autonomiei catolice, doresc a o vedè accelerată şi a se evita ori-ce mĕsură, care ar putè prejudeca realisarea ei loială şi cât mai grabnică. Observarea statului „quo“ e garantată de ajuns în dispositiunile ultime ale acestui project de lege în §-ul 71. Propunerea deputatului Aponyi ar prejudeca aḑi eventuala realisare a autonomiei catolice, de aceea nu o pot primì.

Domnul dep. Bela Tamassy a făcut o propunere, a cărei ecuitate o recunosc şi la care mĕ alătur şi eu. Mult preţ, sĕ vĕ spun sincer, nu pun pe propunerea aceasta, fiind-că prin ea se câştigă puţin de tot. Vrea dnul dep. sĕ-şi câştige adevĕtare merite pentru alegĕtorii sĕi, apoi facă bine şi-şi arete iubirea de ecuitate şi de dreptate la acei paragrafi din urmă, cari ating în privinţa limbei şi a esamenului de cualificaţiune în adevĕr întrebări vitale de ale alegĕtorilor sĕi.

Mĕ alĕtur întru toate la propunerea colegului meu C. Wolff. Aceasta nu pretinde altceva, decât numai respectarea garanţiilor date în legea pentru naţionalităţi pe calea legilor fundamentale, şi nu cere altceva decât aceea, ce a cerut şi domnul ministru de instrucţiune în legea sa dela 1880.

Onorată casă! La modificarea propusă la acest paragraf am purces din convingerea, că onorata casă n'are intenţiunea de a crea prin paragraful acesta un privilegiu pentru limba maghiară şi a o face limbă singur — domnitoare. Eu trăiam în credinţa, că intenţiuea §-ului acestuia e în adevĕr cea accentuată în continu de domnul ministru şi de raportorul comisiunei şi anume: a uşura învĕţarea limbei maghiare, ca a unui object obligatoric şi a-i arĕta calea cea adevărată. Dela convingerea aceasta nu m'au putut abate espresiunile de aḑi ale vorbitorilor din partida independentă. Declaraţiunea dată de d. ministru preşedinte mĕ îndreptăţesce a presupune, că cel puţin majoritatea casei, guvernul Ungariei, nu va avè de gând a crea pentru limba maghiară un privilegiu sau o dominare esclusivă, prin alinea a doua a § ului 7, şi că cel puţin la dispositiunea aceasta va fi condus de puncte de vedere curat didactice. Eu din punct de vedere metodic ţin de corect, de a se propune limba maghiară, fiind limbă viuă, în clasele superioare în limba maghiară. Dispositiunea aceasta trebue însĕ estinsă apoi din aceleaşi motive asupra tuturor limbilor obligate în scoalele medii. Precum are valoare principiul didactic metodic în privinţa limbei maghiare, dispunênd a se învĕţa astfel, încât elevul sĕ scie vorbì şi scrie ungaresce, aşa are valoare acelaşi principiu şi în privinţa limbei franceze şi germâne. Pe basa dispositiunilor acceptate deja, limba germână şi cea franceză au a fi propuse în scoalele medii ca obiecte obligate de învĕţământ şi anumit cea dintâiu în scoalele de ambe categoriile cea din urmă numai în scoala reală. Rog deci pe onorata casa sĕ binevoească a scăpa alinea a doua de suspiciunea, că aici s'ar tracta sub pretecstul metodei, totuşi numai de un privilegiu pentru limba maghiară. Vĕ rog sĕ arĕtaţi că dispositiunea intenţionată la locul acesta n'are decât motive didactice — metodice, sĕ generalisaţi principiul de altcum corect, esprimat în mod cam unilateral în alinea a doua a § fului acestuia, şi sĕ-l estindeţi nu numai asupra limbei maghiare, ci asupra tuturor limbilor vii, propuse în mod obligatoric în scoalele secundare. Îmi permit deci a propune, ca alinea a 2-a a § fului 7 sĕ fie formulată în următorul mod: „Toate limbile vii, cari sûnt obiecte obligate în scoalele medii, se propun în înşişi limbile acelea în clasa a 7-a şi a 8-a.“

Blasius Orban: Onorată casă! vreau sĕ vorbesc în cestiune personală. Domnul dep. Zay mi-a mistificat cuvintele spre a mĕ putè batjocorì, că eu aşi fi spus povesti, învinuind pe poporul săsesc de necultură. Aceasta n'am ḑis-o; domnul dep. vrea sĕ mi-o octroeze. Sciu bine, că poporul săsesc e cult şi că scoalele lui sûnt de model, firesce din graţia statului maghiar, care varsă pentru ele milioane pe an. Pentru aceea şi sûnt sasii aşa de mulţămitori. Aceea, ce am ḑis relativ la despoiarea ciangăilor în cele 10 sate, nu o a numit poveste. Aceea nu poate fi poveste, de oare ce pe masa casei se află cel puţin 20 petiţiuni în privinţa aceasta, provĕḑute cu toate documentele de lipsă. Şi în privinţa gustului mi-a obiectat domnul deputat. Eu însĕ nu voiu sĕ mĕ procopsesc de gustul dênsului, căci acela e .... nemulţămirea faţă cu patria.

După încheerea desbaterei asupra § ului 7 se pun la vot propunerile enunciate şi se acceptează tecstul §-ului cu amendamentul deputatului Tamassy.

Urmează desbaterea asupra §-ului 8. Acesta sună astfel: În scoalele medii de sub nemijlocita dispositiune, şi conducere a ministrului de instrucţiune, precum şi în cele susţinute de municipii, de comune şi de privaţi statoresce ministrul de culte şi instrucţiune publică ţinta, ce are a se ajunge ln obiectele de învĕţământ obligatorice şi eventual în cele neobligatorice; pe basa acestei ţinte statoresce ministrul şi planul de învĕţământ, luând după ascultarea corpurilor didactice respective mĕsurile de lipsă, pentru că planul sĕ corespundă şi eventual sĕ se modifice amĕsurat referinţelor locale.

În institutele susţinute de confesiuni statoresce ministrul de instrucţiune în conţelegere cu autoritatea supremă a institutelor respective din când în când ţinta, ce are a se ajunge sub întreaga durată a învĕţământului: (esceptiune se face cu religiunea.) Estensiunea disciplinelor propuse în institutele acestea nu poate întrece estensiunea aplicată în institutele de acelaşi rang de sub conducerea ministrului; ministrul statoresce numai minimul. Între marginile acestea statoresce autoritatea competentă confesională a institutului respectiv sistemul de învĕţământ, planul de învĕţământ şi manualele de scoală.

Municipiile comunale, corporaţiunile şi privaţii pot folosì în scoalele publice susţinute din mijloace proprii numai astfel, de manuale, pe cari le a recomandat ministrul în scoalele de sub nemijlocita sa conducere. Dispositiile normative esmise de ministru pentru scoalele de sub dispositiunea şi nemijlocita sa conducere; referitoare la localităţile de învĕţământ, sûnt normative şi pentru scoalele acestea.“

Michail Zsilinsky află nemotivat dreptul ministrulului de a statorì planul de învĕţământ şi manualele şi în institutele susţinute de confesiunile autonome. Dênsul crede, că ar fi cu drept şi ecuitabil, ca confesiunile sĕ useze şi de aici înainte de acest drept, care le pun în posiţiune, de a putè concura cu succes cu celelalte institute. Propune deci la alinea a doua a acestui § următoarea modificaţiune:

„În institutele susţinute de confesiuni statoresce autoritatea confesională respectivă ţinta, ce are a se ajunge în cursul întreg din obiectele obligate, apoi mĕsura cunoscinţelor, cari au a se propune sistemul şi planul de învĕţământ, precum şi manualele, avênd a încunosciinţa despre aceasta din cas în cas pe ministrul de culte şi instrucţiune publică. Mĕsura statorită nu poate fi mai mică decât cea aplicată în instutele de sub conducerea guvernului; ea statoresce în institutele respective numai minimul.“

Albert Kiss sprginesce propunerea dep. **Zsilinsky** şi atrage atenţiunea asupra abusurilor ce se comit cu cărtile de scoală.

Ministrul de instrucţiune **Trefort** acceptează în interesul practicabilităţii acestei legi modificarea propusă de dep. Zsilinsky. Încât pentru cărţile de scoală ministru cunoasce neajunsele esistente şi-şi va da toată silinţa spre ale delătura; starea aceasta se îmbunătăţesce de alt cum din an în an. Cărţile bune şi perfecte de scoală sûnt ca şi sănĕtatea deplină, un ideal, pe care nu'l putem ajunge şi de care ne putem numai apropia. (Aprobare.)

Coloman Thaly află mai clar tecstul propus de Zsilinsky şi-l acceptă.

Referitoriu la cărţile de scoală recomândă ministrului instituirea unei comisiuni de censurare, care sĕ esamineze spiritul şi limba cărţilor de scoală şi sĕ statorească preţul acelora.

Ministrul **Trefort:** Esistă deja un organ pentru dejudecarea cărţilor de scoală: senatul de instrucţiune. Aceasta e o lucrare grea şi odioasă. Ministrul va judeca de altcum asupra ideei deputatului Thaly.

Petru Dobranszky roagă pe ministru a consulta părerea profesorilor nu numai în privinţa trebuinţelor locale, ci şi în privinţa pedagogico-didactică.

Ministrul **Trefort:** Şi aceasta se va întêmpla de sigur.

Alecsandru Almasy asemenea se plânge asupra abusurilor cu cărţile de scoală. Cu cărţile de scoală se face negoţ şi *nu* fără scirea ministrului: Cere sanarea grabnică a rĕului.

Ministrul **Trefort** protestează contra învinuirei ca şi când s'ar face negoţul cu cărţile de scoală cu scirea ministrului. Repeţesce că se va nisuì a delătura relele esistente. Acela, care cunoasce starea lucrului, scie, că aceasta nu se poate face de aḑi pe mâne.

Carol Wolff: Onorată casă! Eu aşteptam, că dl dep. Kiss, dificultând dispositiunea §-lui 8 referitoare la folosirea cărţilor de scoală, va face vre-o propunere. Fiindcă n'a făcut propunere îmi permit eu a recomanda atenţiunei onoratei case o modificare.

Alinea a treia a §-ului 8 conţine dispositiunea că municipiile, comunele, corporaţiunile şi privaţii sĕ folosească în scoalele susţinute din mijloacele proprii numai cârţi de acelea scolare, cari s'au recomandat de ministru pentru scoalele de sub propria-i conducere. Din dispositiunea aceasta e evidentă direcţiunea centralistico-birocratică, la care face alusiune şi votul separat. Dispositiunea aceasta nu urmăresce alt scop decât a asigura cărţile ministeriale de scoală şi în institutele neministeriale monopolul dorit.

Onorată casă! N'am nimic în contră, ca scoalele susţinute de municipii, de comune, corporaţiuni şi de privaţi sĕ stea întro legătură mai strinsă faţă cu supraveghierea statului, ca scoalele confesionale. Căci biserica e un organism independent şi are chiemarea, a realisa pe calea educaţiunei şi a instrucţiunei un scop moral. Altfel stă lucrul cu municipiile, comunele, corporaţiunile şi privaţii, cari se ocupă numai eventualminte cu instrucţiunea.

Asupra scoalelor susţinute de acestea ministrul trebue sĕ eserciteze influinţă mai mare. Cunosc mai multe comune, în cari spre dauna cea mai mare a învĕţământului s'au prefăcut scoalele confesionale în scoale comunale. Pe sate de regulă preotul e unicul om inteligent; influinţa acestuia asupra scoalei comunale e eschisă. Un alt om încâtva inteligent în sat e notariul comunal; acesta însĕ sau e cu totul neespert în trebile educaţiunei sau apoi nu se interesează de loc de scoală, de unde urmează că instrucţiunea se selbătăcesce cu totul şi scoala decade. Învĕţătorii fără supraveghere îşi negligă de regulă chemarea şi fac ce poftesc. Repet că scoalele de soiul acesta au lipsă de o inspecţiune mai mare. Nu e permis însĕ sĕ degenereze inspecţiunea statului în escedări; asigurarea monopolului pentru cărţile de scoală nu e admisibilă din punct de vedere pedagogic. Îmi permit deci a recomanda onoratei case modificaţiunea, de a se pune în locul construcţiunei prime din alinea a treia tecstul următoriu: „Municipiile, comunele, corporaţiunile şi privaţii pot folosì în scoalele susţinute din mijloace proprii numai cărţi de scoală aprobate de ministru. Tecstul celălalt poate remânè.

Referentul **Szatmary:** Modificaţiunea aceasta e superfluă; ce se va cere acolo e cuprins deja în tecstul origlnal.

Paragraful 8 se primesce cu modificarea propusă de dep Zsilinsky.

Paragraful 9 sună astfel: „În scoalele neconfesionale dispune în privinţa propunerei religiunei şi a moralului pentru elevii de o confesiune autoritatea bisericească proprie; tot asemenea şi în scoalele confesionale pentru elevii de alte confesiuni Instrucţiunea se îndeplinesce prin un individ recomandat ministrului şi acceptat de acesta.

Deputatul **August Pulszky** după scurtă motivare propune în locul aliniei a doua următoarea alinee: „Ministrul poate respinge numai din motive de stat şi de moralitate primirea respectivului institutor pentru religiune.“ Majoritatea primesce §-ul 9 cu modificarea propusă de dep. August Pulszky

Paragraful 10 (despre primirea elevilor în clasele cele mai inferioare ale scoalei medie), 11 (despre promoţiunea scolarilor într'o clasă superioară şi despre emendarea clasificaţiunei nesuficiente prin esamen de repetiţiune), 12 (despre trecerea elevilor dintr'o scoală medie într'alta respective dintr'un gimnasiu în scoala reală) şi 13 (admisibilitatea acestui treceri numai la începutul anului scolastic) se primesc fără modificare.

Paragraful 14 (Contragerea mai multor clase, anume absolvarea a douĕ clase într'un an, cu încuviinţare ministerială) a provocat o desbatere mai lungă.

Ladislau Hegedüs a propus, că în institutele confesionale sĕ dea încuviinţarea autoritatea confesională.

Geisa Lükö, Koloman Thaly, Ignaţ Helfy, Ludovic Mocsary, vorbesce pro, Ministru **Trefort** şi **August Pulszky** contra propunerei lui Hegedüs.

La întrebarea deputatului **Albert Kiss** că cum va judeca ministrul maturitatea unui elev, care a absolvat 2 clase într'un an, ministrul **Trefort** respunde, ca dênsul va judeca maturitatea aceasta pe basa opiniunei organului respectiv şi a judecătoriei respective.

Albert Nemeth propune ştergerea totală a paragrafului.

La votare se primesce § 14 neschimbat.

La § 15 (Esaminarea privatiştilor la scoalele medii publice) propune **Koloman Thaly** o tecstare mai corectă sprigintă şi de referintele **Szatmary**.

Casa primesce § 15 după tecstarea propusă de Thaly şi respinge amendamentul propus de deputatul **Albert Kiss** şi sprigimit de **Ludovic Turgonyi.**

Paragraful 16 statoresce, că suma oarelor de scoală pe sĕptĕmână (pentru elev) din obiectele obligate (fără gimnastică) în cele 4 clase inferioare sĕ fie cel mult 26, în cele 4 clase superioare cel mult 28, ear cu obiectele facultative cu tot în cele 4 clase inferioare cel mult 30, în cele 4 superioare cel mult 32.

Stefan Nagy propune: statorirea oarelor de preste sĕptĕmână cu privire la objectele de învĕţământ *facultative* pentru fie-care elev singuratic sĕ depindă dela desvoltarea intelectuală şi fisică acestuia.

Paragraful 16 se primesce fără modificare, după ce referentele **Szatmary** s'a esprimat contra propunerei dep. Nagy.

La §. 17 (Înfiinţarea de clase paralele, dacă trece numĕrul elevilor într'o clasă preste 50) propune **Alecsandru Kőrössy** a se pune 60 în loc de 50. Ministru **Trefort** dep. **Lesko** şi referentul **Szatmary** primesc amendamentul dep. **Kőrössy** — Stefan Nagy propune 70 în loc de 50.

Paragraful 17 se primesce pe lângă modificarea dep. **Kőrössy.**

Paragraful 18 (Relegaţiunea elevilor) se primesce fără modificare.

Stefan Lesko: propune un paragraf nou, pe basa căruia instrucţiunea în clasele superioare ale scoalei superioare sĕ urmeze după sistemul de specialitate, ear în clasele inferioare după grupele de specialitate.

Ministrul **Trefort** declară: o astfel de disposiţiune are loc în planul de învĕţământ şi nu în lege.

Stefan Lesco: îşi retrage propunerea.

Paragraful 19, pe basa căruia ministrul statoresce mărimea didactrului în scoalele neconfesionale, ear autoritatea confesională în scoalele confesionale, se primesce pe lângă următorul amendament propus de **Koloman Thaly** şi spriginit de ministrul **Trefort:** „Scoalele medii susţinute de municipii, de comune, de corporaţiuni şi de privaţi aştern statorirea didactrului ministrului spre aprobare.“ Paragraful 2. (Durata timpului de diligenţă e 10 luni, al feriilor 2 luni) se primesce fără modificare.

Paragraful 21 statoresce, că elevii din clasa a opta au a depune afară de esamenul de clasă esamen de maturitate.

Adolf Zay: §-ul de sub discusiune tractează despre esamenele publice şi statoresce, că esamene de acestea au loc la finea fie-cărui an şi că şi abiturienţii, cari au sĕ depună esamenul de maturitate, nu sûnt scutiţi de ele. Încât pentru preţul respective neînsemnătatea astor-fel de esamene publice, atât pedagogii, cât şi laicii sûnt de mult în clar. E sciut, că astfel de esamene finale sûnt puţin serioase, sûnt o representaţiune publică introdusă, spre a arĕta o mică atenţiune acelor părinţi, cari le cercetează din întêmplare şi a recomanda prin presentarea unor elevi de paradă aptivitatea valoroasă a institutului. Dacă, precum susţine dl ministru, motive de oportunitate cer, ca astfel de esamene sĕ aibă loc şi de aici înainte, n'am nimic în contra lor i-aşi atrage numai atenţiunea, sĕ nu le atribue vre'o valoare pedagogică. Căci în fie-care clasă s'a statorit deja calculul pentru fie-care elev înainte de a se presenta la esamenul public. Aceasta e şi corect. Clasificaţiunea are de a constata sporiul de preste anul întreg, progresul din timpul de deligenţă, eară nu resultatul unei esaminări, ce depinde dela multe întêmplări şi durează numai câte-va minute. De aceea şi resultă în mod corect cualificaţiunea din respunsurile, lucrările şi repetiţiunele de preste an. Resultă deci, că esamenul public e superflu chiar şi pentru cele 7 clase inferioare; aici se poate însĕ susţinè fără vre-o daună, cu atât mai vêrtos, căci îl pretind priviri oportune. Pentru clasa a opta din scoala medie e împreunat esamenul public cu mari daune, fiind că răpesce octavanului timpul şi puterea chiar în momentul, când are lipsă de fie-care minută pentru de a se pregătì pentru esamenul de maturitate.

Pe de o parte ne plângem de o prea mare îngreunare prin projectul de faţă pentru abiturienţi, pretindênd dela ei, a se supune unui esamen, care le absoarbe mai multe ḑile preţioase în mod neproductiv şi care în clasa a 8-a e cu mult mai superfluă decum a fost în cele 7 clase inferioare. Căci resultatul celor douĕ semestre din urmă e constatat deja din repetiţiuni, din lucrările de casă şi din cele de clausură şi din alte prestări de preste an. S'a obiectat, că scoala medie nu se termină pentru fie-care elev cu esamenul de maturitate, ci mulţi se mulţămesc numai cu absolutoriul clasei din urmă, în deosebi, precum am înţeles, candidaţii statului preoţesc catolic nu depun esamen de maturitate. Eu sciu, că împregiurarea aceasta e regretabilă şi abnormală şi aşi pretinde din parte-mi în mod categoric, că numai depunerea esamenului de maturitate sĕ treacă de absolvare a scoalei medie. Fiindcă dela administraţiunea presentă de instrucţiune nu putem aştepta o atare energie, n'am nimic în contră, ca astfel de octavani, cari nu depun esamen de maturitate, sĕ se supună esamenului anual public, cu toate că calculul de preste an resultă şi pentru aceştia cu mult mai sigur şi mai corect din prestările anuale. Mĕ rog însĕ cu cu atât mai energic, ca acei octavani, cari vor a depune esamenul de maturitate, sĕ se cruţe cu representaţiunea superfluă de paradă a esamenului anual public. În sensul acesta îmi permit a propune, ca sĕ se schimbe ḑicerea a doua a §-ului 21 în următorul mod:

„Acei scolari, cari au absolvat clasa a 8-a, depun sau esamenul anual sau esamenul de maturitate“.

Referintele **Szatmary** vorbesce contra propunerei dep. Zay.

Se primesce §-ful 21 neschimbat şi se respinge propunerea făcută de dep. Zay.

Paragraful 22 şi 24 (Despre drepturile comisariului ministerial esmis la esamenul de maturitate şi despre dreptul acestuia de „veto“) se desbat deodată la propunerea dep. Michail Zsilinsky.

Deputatul acesta admite că statul are dreptul de a influinţa educaţiunea cetăţenilor sĕi şi a controla confesiunile şi corporaţiunile, cari susţin scoale. N'are deci nimic contra aceea, ca representantele ministrului sĕ fie de faţă la esamenele de maturitate. Fiind-că §-ii aceştia conţin unele disposiţiuni, cari ar putè provoca susceptibilitatea confesiunilor, vorbitoriul recomândă altă tecstare.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Invitare.) Comitetul societăţei de lectură „Julia“ a junimei române dela universitatea reg. din Cluj, are onoare a învita în înţelesul statutelor pre dd. membrii fundatori, onorari şi ordinari ai societăţei precum şi pre on. public roman la adunarea generală, ce se va ţinè în 20 Maiu st. n. a. c. la 4 oare după ameaḑi în localitatea casinei române din Cluj.

Cluj în 4 Maiu 1883.

În numele comitetului soc. „Julia.“

Dr. Andreiu Micu,
preşedintele soc.

Iuliu Grecu,
secretar.

* *(Himen).* Dl Romul Petric, casar la inst. „Albina“ şi dşoara Eugenia Focşan au serbat Duminecă în 24 Aprile cununia dlor în Sebeş.

— Dl Andreiu Bârsan profesor în Braşov şi dşoara Catinca Nicolau vor serba cununia dlor în 1 Maiu în Dârste.

* (Cucerirea economică a Orientului de către Austria). „Morgenpost“, din Viena doresce ca Austro-Ungaria sĕ facă din „cucerirea economică a Orientului“ devisa politicei sale.

„Austria, adauge acest ḑiar, întrunesce toate condiţiunile trebuitoare pentru o asemenea cucerire pacînică. Pe de o parte prin Galiţia şi Bucovina, precum şi prin Transilvania, şi pe de altă parte prin Dalmaţia cu provinciile ocupate Bosnia şi Erţegovina, înaintăm foarte mult în rĕsăritul Europei şi din această posiţiune geografică putem desfăşura înt'run mod în adevĕr impunător propaganda noastră economică.

Avem Dunărea şi Adriatica, douĕ drumuri de comerciu din cele mai însemnate, unde mari tradiţiuni vorbesc în favoarea noastră şi unde dispunem afară de aceasta de douĕ puternice companii de navigare: Societatea de navigare cu vapor pe Dunăre şi Lloydul austriac. Cu asemenea mijloace se pot face mari lucruri, dacă guvernul va lucra cu energie şi inteliginţă întru realisarea acestui scop.

„Astfel ni se presentă calea cuceririi pacînice. Trebue sĕ facem cucerirea economică a Orientului. Aceasta va fi folositor în acelaşi timp şi Orientului şi nouĕ înşine. Trebue neapărat ca Viena noastră sĕ redevină centrul comerciului în Orient.“

* (Ciangăii) Ḑiarele maghiare vor sĕ facă capital politic şi dìn nenorocirea Ciangăilor. Într'un mod ostentativ pun la cale pe corespondenţii lor sĕ le scrie, bună oară dela Deva, cum au primit pe acolo maghiarii, românii şi sasii pe ciangăi, dându-le bani, apoi pâne de mâncare pentru ciangăii şi nutreţ pentru vitele lor. După informaţiunile ce le avem noi, primirea ce li s'a făcut în comitatul Uniadoarei nu se poate reduce de loc la „patriotismul“ românilor şi sasilor, ci simplu la iubirea de oameni, care testează că înaintea românului şi sasului, când e vorba de fapte de milă, le sevêrşesce şi cu acela sau cu aceia, cari sûnt aduşi în ţeară anume, ca mâne poimâne sĕ devină asupritorii lor. Mai e apoi a se lua în socoteală şi porţiunea de servilism mai cu samă a indiviḑilor, căror le trebue recomandaţiune pentru vre-un oscior de rosişor.

* (Starea sĕmănăturilor în Ungaria.) Cetim următoarele în „Gazeta Transilvaniei“: „Sĕmănăturile în Ungaria s'au desvoltat, după cum arată publicaţiunile feaiei oficiale unguresci, până la 16 Aprile st. n. în modul următor: Starea sĕmănăturilor se tacsează în general de favorabilă, numai holdele târḑiu sĕmănate şi mai slabe s'au stricat întru cât-va în urma gerurilor târḑie de primăvară în toată Ungaria, dar mai ales în Ungaria de sus şi dincoace de Dunăre, apoi prin locurile şesoase şi supuse la mai mare umezeală. Mai mult a suferit în urma aceasta rapiţa, mai puţin grâul şi sĕcara şi numai pe alocurea orzul de timpuriu sĕmănat. Mai bine stau sĕmănăturile în Transilvania, unde ele au stat mai mult timp sub zăpadă, din care causă nici n'au pătimit de ger. Lucrurile de primăvară s'au întărziat mai pretutindeni şi în urma iernei celei prea îndelungate prin multe locuri mai ales în Transilvania, încă nu s'au terminat, ba prin unele locuri abia s'au început. De lipsa de nutreţ se plâng oamenii în toate părţile.

„Ministrul unguresc publică următorul raport: Despre sĕmânăturile de toamnă au sosit la ministrul de agricultură raporturi, în general favorabile, anume cu privire la Ardeal. Totuşi au suferit întru cât va din causa gerurilor grâul şi sĕcara în comitatele: Abani, Bars, Neograd, Biharia, Hajdu, Komorn, Bekes, Zemplin, Ung, Braşov, Huniadoara şi Solnoc-Doboca. Mai mult a pătimit rapiţa cu deosebire în comitatele: Borsod, Zemplin, Strigoniu, Stuhlweissenburg, Tolna, Bacs şi Bekes. Semĕnăturile de primă-vară în multe locuri încă nu s'au terminat; acolo unde a rĕsărit, ele, sûnt frumoase. Pomii promit roade bogate. În multe locuri, cu deosebire în Ardeal, se simte încă lipsă de nutreţ pentru vite“.

* (Bani falsi) de câte ḑece şi de câte douĕḑeci de cruceri s'au vĕḑut în timpul din urmă.

* Întunecime în soare a fost Duminecă seara la 8 oare. Ḑiarele scriu că întunecimea a durat 6 minute pentru părţile sudice. Pentru noi a durat pănă dimineaţa în ḑiua următoare ca de obiceiu.

Loterie.

Mercuri 9 Mai n. 1883.

Brünn: **11 59 37 52 65**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 8 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.10	120.30
Renta de aur ung. de 4%.	89.35	89 35
Renta ung. de hârtie.	87.80	87.80
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	113.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.40	98.25
Renta de aur austriacă	99.80	98.75
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 50	97.75
Obligaţiuni urbariale transilvane.	98.40	99.25
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.25	97.75
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.—	98.75
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului . . .	99.—	100.—
Sorţi de stat dela 1860	133.—	133.—
Sorţi unguresci cu premii	114.50	114.50
Sorţi de regularea Tisei	111.10	111.50
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.75	92.—
Acţiuni de credit austr..	89.20	87.58
Acţiuni de bancă austro-ung.	840.—	850.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.75
Datorie de stat austr. în argint	79 20	79.20
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119,85	119.70
Galbin.	5.66	5.67
Napoleon	9.55	9.50
100 marce nemţesci . . . , ...	58.50	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 49. Sibiiu, Sâmbătă 30 Aprile (12 Maiu) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Avem deja patru ședințe înapoia noastră dar tot odată și objecte desbătute de importanță. În deosebi ședința de Joi va remânè memorabilă în analele istoriei noastre bisericesci. Propunerea comisiunei sinodale privitoare la projectul pentru scoalele medie, sprigintă de discursul clasic a dlui dep. Diamandi Manole și în fine votul unanim al sinodului vor fi o columnă milenarie în drumul vieții noastre naționale bisericesci.

Între cele desbătute, pănă când scriem aceste șiruri, sûnt trei raporturi: cel general al consistoriului în plen, cel general al senatului bisericesc și cel gen. al senatului scolastic, afără de alte măruntișuri.

O împregiurare trebue sě mai amintim la acest loc. Se fac prea multe propuneri fără scop și fără resultat practic, dar răpesc mult timp prețios.

Premițênd aceste trecem la detaiuri.

Ședința a IV-a din 28 Aprile 1883.

Presidiul ordinar.

Ședința se deschide la 9 oare înainte de ameaḑi.

Notariul Dr. Nicolae Olariu cetesce protocolul ședinței a 3. care se autentică.

Din partea presidiului se presentează următoarele esibite.

Raportul consistoriului archidiecesan privitoriu la procesele fondurilor, se transpune comisiunei financiare.

Raportul consistoriului archidiecesan privitoriu la rațiociniile Tipografiei pro 1882 și la budgetul ei pentru anul viitor, se transpune comisiunei financiare.

Domnul dep. Iosif Pușcariu: întreabă, cum se întêmplă, că aceste rapoarte ale consistoriului se aștern sinodului în a 3-a sau a 4-a ḑi după întrunirea lui?

La această întrebare Escelenția sa P. Archiepiscop și Metropolit, rěspunde: că toate rapoartele au fost gata înainte de întrunirea sinodului în anul acesta, nu s'au presentat păn'acum, din causa lipsei de scriitori în cancelaria consistoriului, cari sě le decopieze în curat; ear lipsa de scriitori provine din împregiurarea, că acuma mai toți elevii institutului nostru sûnt duși pe acasă.

D. dep. Elie Măcelariu: atrage atențiunea sinodului asupra unui conclus sinodal din trecut, care prescrie anume, ca toate rapoartele consistoriului sě se aștearnă sinodului în prima sa ședință.

D. dep Dr. Ilarion Pușcariu reflectează: dacă nu s'au presentat amintitele rapoarte la timp, nu e atât de vină consistoriul; căci primul raport privesce mai mult pe fiscalul consistorial, care au fost în timpul din urmă bolnav; ear al doilea raport privește pe tipografia archidiecesană.

Cererile deputaților sinodali; D. Lazar Petcu de concediu pe 6 ḑile, Ioan Bărcian, George Dănilă, Nicolae Petra-Petrescu, și Alexie Olariu, pentru întreaga sesiune, se încuviințează.

Cererea parochului din Paloș: ca protopresbiteratul Paloșului sě se susțină cu reședința în Paloș și

Cererea comunei Tecșești de a se încorpora la protopresbiteratul Albei-Iulie, se transpune comisiunei organisătoare.

Cererea învěțătoriului din Cucerdea-română pentru un ajutor, asemenea și

Cererea parochului din Cucerdea română spre a se împărtășì din ajutorul de stat;

Cererea D. Ecaterina Oniț pentru un ajutor;

Cererea parochului din Baica pentru un ajutor și

Acusa comitetului parochial din Mărișel contra preotului lor;

se transpun toate comisiunei petiționarie.

Urmează la ordinea ḑilei propunerile:

Dep. Vasile Roșescu: din considerare, că la toate popoarele culte religiunea și moralitatea s'au privit și se privesc ca basa esistenței lor, că prin urmare și la noi trebue privite astfel; din considerare, că au obvenit și obvin casuri și la poporul nostru, cari tind a produce o sguduire puternică și irreparabilă în basa sa; din considerare, că între relele, cari surpă basa esistinței noastre, se pot numera cu drept cuvênt și căsătoriile ilegale, așa numite sělbatice; că biserica e chemată a propaga și susținè moralitatea în popor și că e în stare în timpul de acum a'și împlinì această sfântă chemare, chiar și relativ la crescerea copiilor resultați din căsătoriile sělbatice, propune: „Venerabilul sinod însărcinează pe Măritul consistoriu sě facă o representațiune în causa aceasta către ministrul de culte resp. justiție, de oare ce esistă deja un project privitoriu la căsătoriile ilegale, ca sě se aducă acest project cât mai curênd la valoare de lege.“ Propunerea se transpune comisiunei bisericesci.

Dep. Dr Nicolau Pop: Din causă, că s'a adus de mult un conclus, ca sě se facă un indice despre toate conclusele mai însěmnate a sinoadelor precedente; din causă că n'a věḑut în raportul consistoriului urme despre un astfel de indice, dar a aflat pe cale privată, că ar esista, numai nu e gata de tot, propune: „Venerabilul sinod decide ca consistoriul archidiecesan sě pregătească pănă la sinodul proxim indicele despre conclusele mai însemnate a sinoadelor precedente. — Se transpune comisiunei organisătoare.

Dep. Anania Trombițaș: Considerând lipsa cea mare de învěțători cualificați în sensul legei din vigoare, considerând, că soartea învěțătorilor preste tot e tristă, din causă că poporul în urma grelelor împregiurări sărăcesce tot mai tare; că sinodul are chemarea a căuta mijloacele eficace pentru formarea unui corp învěțătoresc, care sě poată și sě și fie la înălțimea misiunei sale, propune: „Venerabilul sinod sě decidă, ca Consistoriul archidiecesan sě primească într'un period de 9 ani consecutivi numai câte 30 elevi mai bine pregătiți în fie care an pelângă solvirea taxei seminariale pe jumětate; ear ce nu se va ajunge, sě se acopere din fondurile archidiecesei. — Se transpune comisiunei financiare.

Dep. Ioan Popea face următoarea propunere:

Considerând, că învěțămêntul religiunei are de scop a promova cultura adevěrată religioasă și morală a tinerimei studioase; avênd în vedere, că prin învěțămêntul acestui object, după programa esistentă, ce se observă în scoalele noastre secundare, nu se poate ajunge acest scop, lipsind din cadrul programei de pănă acum objectele cele mai importante, cum e de esemplu învěțătura moralei etc., cari ar putè promova mai mult decât toate celelalte objecte progresul religios și moral al scolarilor; avênd în vedere, că din causa defectuosității programei și manualelor esistente, scolarii întimpină greutăți și neplăcere la învěțarea acestui object, privindu-l mai mult ca o sarcină, de care ar vrè în tot momentul a se scăpa, pe timp ce el ar trebuì sě fie sufletul învěțămêntului întreg, precum are destinațiunea a fi; din toate aceste puncte de vedere, voind a contribuì cu ceva la atingerea scopului înalt ce acest ram de învěțămênt îl are în vedere, face următoarea propunere: „Venerabilul consistoriu archidiecesan se însărcinează a compune pănă la sesiunea sinodului din anul viitor un plan pentru învěțămêntul religiunei în scoalele medii (gimnasii, scoale reale și comerciale) și a-'l așterne sinodului, și totdeodată a dispune compunerea de cărți corespunḑětoare pentru acest ram de învěțămênt“; — se transpune comisiunei scolare.

Dep. Iosif Pușcariu avênd în vedere că sûnt o mulțime de fonduri, din cari se dau stipendii la studenți de universitate: sûnt foarte puține însě din cari se dau stipendii la elevi din scoalele medii și că din causa aceasta mulți tineri talentați sûnt în posiție de a întrerupe studiile propune: „Venerabilul

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— Dta ai vênă poetică, precum věd, ḑise dl Goefle; dară nu sûnt locuitorii acelor climate frumoase, necurați, lenoși și chiar cu voia lor miserabili?

— Miseria lor provine, jumětate dela ocârmuitorii lor și jumětate dela ei; rěul nu vine nici când numai dintr'o parte.

Tocmai de aceea, cred, că binele nu poate prospera; însě în climatele acele frumoase, miseria produsă de lenevie își află scuzele sale în voluptatea vieței contemplative. Eu am simțit cu vioiciune, de când m'am făcut june, farmecul îmbătător a naturei acele meridionale, și l'am prețuit cu atâta mai mult, întru cât am simțit și eu în mine accese de activitate febrilă, ca și când în adevěr a'și fi fost născut cinci sute de miluri departe de acolo în țěrile friguroase, unde spiritul are mai multă înrîurire asupra materiei.

— Dar așa, Dta n'ai fost tocmai leneș?

— Eu cred, că n'am fost nici decât leneș; căci părinții mei au vrut sě mě facă erudit, și din dragoste către dênșii, eu mi-am dat multă silință a mě instruì. Eu mě simțeam atras de sciințele naturale, de arte și de filosofie, mai mult decât de cercetările grele și minuțioase a eruditului Goffredi. Eu am aflat cercetările sale cam prea fără valoare, și nu puteam împărtășì cu dênsul bucuria esagerată, când reușiam a hotărì întrebuințarea unei petri antice sau a descifra înțelesul unei inscripții etrusce. El m'a lăsat însě cu totul sě urmez impulsul talentelor mele și mi-a făcut, traiul cât se poate de dulce. Acum am sě întru în nisce detaiuri din epoca aceasta a vieței mele, în care, trecênd din copilărie la junime, simțeam deșteptându-se în mine facultățile sufletului.

„Perugia este cetate universitară și poetică, una din cele mai frumoase și erudite cetăți a vechei Italie. Acolo te poți face, după plac, erudit sau artist. Ea este bogată în antichități și în monumente din toate epocele; ea are biblioteci frumoase, o academie de artele frumoase, colecții etc. Cetatea este frumoasă și pitorescă: are peste o sută de biserici și cinciḑeci de mănăstiri, toate bogate în tablouri, manuscripte etc. Piața catedralei este remarcabilă; acolo în țafa unei bogate catedrale gotice cu o fântână de Ioan de Pisa, un cap de operă și a altor monumente din diverse epoci, se ridică un palat mare în stilul venețian. El este un monument particular și măreț din secolul al XIII sau al XIV de o coloare roșie închisă, înfrumsețat cu ornamente negre de fer și bortelit cu iregularitatea aceea fantatistică, foarte desprețuită, de când cu liniile corecte și cu paritatea gustului renașterei.

Eu iubeam cu pasiune fisionomia dramatică a acestui vechiu palat, care Goffredi îl desprețuia, fiind-că aparținea unui veac barbar; el nu stima decât anticitatea și secolii noi, cari s'au inspirat cu anticitatea. Eu îți mărturisesc, pur și simplu, urîtul cumplit ce toate aceste cap de opere vechi și moderne, de soiul acesta, făcură uneori sě se estindă asupra simțěmintelor mele de admirație.

Hotărîrea aceasta a Italiei, de a se reîncepe pe sine însuși și de a reiepta epocele, în care și-a arătat individualitatea sa, între absolutismul împeraților și cel al papilor, este așa de consacrată în opinia publică, încât treci drept Vandal dacă îți permiți a fi uneori de altă părere *) sinod sĕ decidă că stipendiile de 500 fl. din fundaţiunea francisc-iosefină, îndată ce vor devenì vacante, sĕ se prefacă în stipendii de câte 60—80 fl. şi sĕ se împarţă pela elevi din scoalele medii. — Se transpune comisiunei scolare.

---

*) Aceasta se adeveresce la mulți oameni. In secolul trecut și la începutul celui prezent se desprețuiau în deobște operele din veacul de mijloc.

La ordinea ḑilei e raportul comisiunei organisătoare. Raportor: deputatul Demetriu Comşa.

Fiindcă raportul consistoriului plenar s'a fost distribuit încă dela începutul sesiunei printre membrii, se privesce de cetit şi comisiunea îşi face propunerile punct de punct.

La punctul 1. din raportul consistorial, care arată, că numĕrul pieselor întrate la consistoriu a fost 5162, dintre cari 309 curat presidiale, 303 pentru şedinţe plenare, că 1554 s'au ţinut de competinţa senatului strîns bisericesc, 1544 de resortul senatului scolar şi 1452 de al senatului epitropesc, comisiunea propune şi sinodul decide:

„Pe viitoriu sĕ se inducă în raportul consitoriului şi numerul causelor.“

La punctul 2. referitoriu la şedinţele plenarie consistoriale, comisiunea propune şi sinodul decide:

„Consistoriul sĕ împărtăşească pe viitoriu şi numĕrul actelor, cari nu s'ar fi espedat, pe lângă indicarea causei de amênare.“

La punctul 3. despre cestiunea întregirei protopresbiteratelor şi dispunerea celor de lipsă în privinţa întregirei protopresbiteratelor: Sibiiu, Sĕlişte şi Ilia, comisiunea face următoarea propunere:

„Sinodul constată cu părere de rĕu (regretă,) că amênarea întregirei protopresbiteratelor nu e justificată şi însărcinează de nou pe consitoriu, ca imediat după terminarea sesiunei, sĕ pună în lucrare întregirea protopresbiteratelor, avênd a o duce în deplinire faţă cu toate protopresbiteratele.“

Propunerea aceasta provoacă o discusiune mai lûngă. Raportorul motivează propunerea comisiunei, între altele cu neajunsurile, ce se nasc pentru biserică din trăgănarea cestiunei. Cu toate că întregirea a fost decisă de mai mulţi ani, abia în anul 1882 s'a făcut un mic început. Nici pănă aḑi, n'avem însĕ un singur protopresbiter definitiv aşeḑat.

Escelenţia Sa, P. Archiepiscop şi Metropolit, concede, că e justă dorinţa comisiunei, esprimată de altcum şi cu alte ocasiuni. Pentru împedecarea întregirei nu e responsabil consistoriul, ci dênsul.

Escelenţia Sa n'are nimic contra „regretului“ esprimat în propunerea comisiunei, constată însĕ că dênsul n'a urmărit prin împedecarea cursului repede alte intenţiuni decât, ca sĕ se poată îndeplinì cu tact şi fără încurcare şi speră că dorinţa comisiunei se va putè împlinì pănă la sesiunea viitoare în partea cea mai mare.

Dep. Dr. N. Pop e de părere, sĕ se lase afară cuvêntul „regretă“ din propunerea comisiunei, de oare-ce în conclusul sinodului din anul trecut relativ la întregirea protopresbiteratelor, nu se află o disposiţiune anumită, a cărei neîmplinire din partea consistoriului ar fi a se lua cu „regret“ la cunoscinţă. Cuvintele „toate protopresbiteratele“ sĕ se înlocuiască cu „partea cea mai mare a protopresbiteratelor,“ de oare ce va fi cu neputinţă a se întregì deodată 22 protopresbiterate. În linia primă sĕ se întregească protopresbiteratul Branului.

Dep. Truţa nu e contra propunerei comisiunei, cere însĕ a se întregì într'acolo, ca protopresbiteratul Zarandului sĕ fie cel dintâi, în care sĕ se facă pregătirile de întregire. Lipsa de întregire nu e nicăiri atât de simţită ca aici, fiind protopresbiterul totodată şi Directorul gimnasiului din Brad şi preşedintele eforiei fondurilor gimnasiale. Prin trăgănarea întregirei s'ar causa daune nereparabile afacerilor noastre bisericesci, scolare şi fundaţionale din acest tract, daune, cari au început a fi şi aḑi greu simţite.

Escelenţia Sa repetă, că imputarea, ce s'ar face sĕ nu se facă consistoriului, ci dênsului, căci consistoriul l'a solicitat în causa aceasta cu diferite ocasiuni. Afacerea aceasta însĕ e împreunată cu mari greutăţi, pe cari le cunoasce numai acela, care se ocupă mai de aproape cu ea.

Dep. Diamandi Manole: Cestiunea e cu mult mai generală, decât ca se ne ocupăm cu măruntişuri. Protopresbiterul e la noi ministru în cele bisericesci şi scolare. In lipsa lui se întêmplă anomaliile cele mai mari. Am spus-o franc cu altă ocasiune, că e cea mai mare anomalie, (magna calamitas) a se da unui asesor consistorial două protopresbiterate. Biserica simte necesitatea, ca protopresbiteratele sĕ fie organisate, şi propunerea comisiunei nu ţintesce alta, decât ca sĕ se satisfacă odată necesitaţii acesteia. Incât pentru şirul, în care sĕ urmeze întregirea, e treaba Escelenţiei Sale, sĕ ia notiţă despre interesele bisericei şi sĕ şi aplece urechea acolo, unde lipsa e mai simţită. Terminul „regret“, după ce însuşi Escelenţia Sa recunoasce, că dênsul poartă vina, fiind nevinovat se poate susţinè. Escelenţia Sa, sĕ-l ia asupră şi.

Dep. E. Brote primesce propunerea comisiunei modificată într'acolo, că pănă la sesiunea următoare sĕ se întregească „întru cât va fi posibil“ toate protopresbiteratele.

După cuvêntul din urmă al ref. dep. Comşa se pune cestiunea la vot şi se primesce propunerea comisiunei cu amendamentul dep. Truţa.

Presidiul întreabă pe sinod: oare cu cale ar fi sĕ se escrie concurs şi pentru protopresbiteratul Mediaşului, deşi pănă acum nu e arondat?

La această cestiune vorbesc deputaţii Elie Măcelariu, Parteniu Cosma, Demetriu Comşa şi Nicolae Cristea.

Cestiunea remâne la buna chibzuială a consistoriului.

Punctul 4 referitoriu la împărţirea ajutoriului de stat pro 1882 şi

Punctul 5 referitoriu la distribuirea ajutoarelor pentru scoalele şi învĕţătorii poporali se iau spre sciinţă.

Punctul 6 referitoriu la fundaţiunea lui Andronic spre plăcută sciinţă.

Cu privire la punctul 7 din raportul consistoriului plenar, referitoriu la projectul de lege pentru scoalele medii, Comisiunea prin raportorul sĕu propune: „Sinodul ia spre plăcută sciinţă paşii întreprinşi de consistoriu în cestiunea aceasta şi regretă, că n'au avut resultatul dorit; regretă, că s'a primit un project atât de periculos şi vătămător pentru poporul nostru şi îndrumă pe cei chemaţi sĕ ia cât mai în grabă mĕsurile necesare întru apărarea drepturilor autonomiei bisericei noastre naţionale“.

Înainte de a completa raportorul cele premerse ia cuvêntul:

Presidiul: În cestiunea aceasta eu am dat unele informaţiuni membrilor din comisiunea organisătoare pe cale privată. Dacă e de lipsă, sĕ dau şi aci desluşiri despre paşii, cari i-am întreprins, o fac cu plăcere. (Sĕ auḑim)! Eu am avut în vedere conclusul venerabilului consistoriu cuprins în §. 7. referitoriu la projectul de lege. Conform acestui conclus am aşternut *a)* representaţiune la casa representanţilor ţĕrii; dară n'am rĕuşit; *b)* M'am înţeles cu episcopii sufragani sĕ apărăm drepturile noastre garantate prin legi şi în casa magnaţilor. Aci am luat parte la desbaterea projectului, împreună cu confratele dela Arad. Am făcut multe amendamente, din cari s'au primit numai câte-va stilistice; ce-i drept, s'a mitigat încât va, s'au delăturat unele ascuţişuri din project, dar el a rĕmas cu toate acestea vătămător. Am fost necesitat sĕ petrec în Peşta tocmai în timpul acela, când ca archiereu trebuia sĕ fiu acasă. Projectul era sĕ se pună la ordinea ḑilei în casa magnaţilor în urma unei înţelegeri d'intre ministru preşedinte şi Trefort, pe Sâmbătă înainte de Paşti. Eu am atras atenţiunea casei, că sĕ se amâne desbaterea projectului pănă după Pasci, căci acestea sûnt sĕrbătorile cele mai mari ale ortodocsilor. Dar nici cu aceasta n'am rĕuşit; s'a amânat cu toate acestea desbaterea pănă Luni. Eu, cu confratele dela Arad, am rĕmas acolo, ca sĕ-mi fac datorinţa. Despre purcederea mea în casa magnaţilor unele jurnale din Budapesta, poate cu intenţiune, au rĕspândit sciri false: că aşi fi salutat şi primit cu bucurie projectul. E adevĕrat, că eu după ce liam studiat, mi am formulat toate amendamentele mele, cari dacă s'ar fi primit aşa cum le am eu şi aci, noi am fi putut fi mulţămiţi cu legea. De aceea eu l'am primit la desbaterea generală în speranţă, că amendamentele mele se vor primì de sigur la desbaterea specială. Urmând aceasta la ordinea ḑilei le am făcut la rêndul lor, m'am luptat cu confratele dela Arad, ba de multe ori singur singurel fără de resultat favorabil. S'au primit numai unele observări stilistice şi astfel projectul tot a rĕmas vătămător autonomiei noastre. Eu mi-am făcut datorinţa, m'am luptat cu toată încordarea puterilor mele. (Sĕ traiască).

Raportorul comisiunei Dumitru Comşa:

Cestiunea de faţă pe cât este de importantă şi dificilă, pe atât este de dureroasă. Despre importanţa ei, nimenea nu dubitează; că e dificilă, se vede din starea noastră politică; că e dureroasă, probează faptul, că projectul a produs aşa ḑicênd un ţipet de durere din un cap pănă la celălalt al ţĕrei. Nu-mi voiu mai motiva cele ḑise, că sûnt în deobşte cunoscute pe de o parte, pe de altă parte însĕ nici nu e timp. Faptă e, că prin project jertfim ce avem mai scump şi că drepturile noastre garantate prin legi nu sûnt luate în considerare.

Voiu reasuma pe scurt, cum a decurs lucrul pănă acum: După consultări în dreapta şi stânga projectul de lege s'a presentat în dieta ţĕrei. Consistoriul nostru a decis, durere, tocmai în ajunul presentărei, ce paşi sĕ se întreprindă faţă cu projectul. Mai întâiu a decis aşternerea unei representaţiuni în dietă, care a făcut-o Escelenţia sa. Mai departe Escelenţia sa, în urma nereuşitei amintitei representaţiuni, a rugat pre episcopii sufragani, sĕ se lupte cu puteri unite contra projectului în casa magnaţilor. Aceste două decisiuni s'au îndeplinit. Mai departe a decis consistoriul, ca Escelenţia Sa sĕ meargă la tron şi sĕ spună Majestăţii sale durerile şi ranele naţiunei noastre, şi sĕ-l roage a denega sancţionarea projectului de lege. Astăḑi e projectul gata a sĕ întărì de împĕratul. Timpul e scurt, pentru ca sĕ se poată esecuta conclusul consistoriului de sub litera *c)*, comisiunea din acest motiv a aflat de bine sĕ lase mână liberă Escelenţiei Sale şi sĕ-l rugăm a intreprinde toţi paşii posibili. Recomând propunerea comisiunei.

Dep. Diamandi Manole ia cuvêntul:

Venerabil sinod: Dacă în viaţa noastră constituţională am avut objecte importante, nici unul n'a fost atât de important şi politic, ca acest de aḑi. Important şi politic, încât reclamă maturitate politică, sĕ fie bine înţeles, — maturitate politică bisericeascĕ. Scim cu toţii ce tendenţă are projectul de lege. El vatĕmă autonomia noastră, e un pericul ameninţător pentru scoalele noastre. Nu cred sĕ fie un român, care sĕ se afle în privinţa aceasta în dubiositate. E cunoscut, Domnilor, că nici o fortăreaţă nu se poate lua cu asalt de odată; sĕ fie tunul cel mai bun şi nu poate dărîma o fortăreaţă dintr'odată, ci cu încetul. Fortăreaţa e autonomia noastră.

Acum 5 ani a venit guvernul şi a dat o lovitură în subvenţiunea protopopilor. Eu am fost de părere sĕ nu primim subvenţiunea şi protopopii, spre satisfacţiunea mea, au renunţat dela ea; dar au decis sĕ meargă o deputaţiune la Majestatea şi sĕ-i spună starea lucrului. Deputaţiunea n'a mers, nu sciu din ce causă. Dar de mult timp biserica a fost în continuu apăsată; totdeauna în casuri de vreme rea am alergat la treptele tronului. Şi dacă ne aflăm astăḑi, în stare mai bună ca în trecut, avem sĕ o mulţămim coroanei, casei domnitoare habsburgice.

Românul la treptele tronului s'a alinat totdeauna durerile.

„Eu eram sincer şi iute; adeseori fui respins cu dragostea mea pentru tot, ce se numea fără deosebire *il gotico*, adecă pentru tot, ce nu era din secolul lui Pericles, a lui August sau a lui Rafael. Părintele meu adoptiv consimţea, a admira cel mult pe acest din urmă. El nu se entusiasma, decât pentru ruinele Romei şi când me dusese acolo, el fu surprins şi supĕrat a me auḑì ḑicênd că eu nu vĕd întrênsele nimic, ce m'ar putè face sĕ uit de fantasia regească şi de grupul teatral din piazza del Duomo a noastră, cu marele sĕu palat roşu şi negru cu mulţimea sa de splendori variate şi cu micele sale strade cotite, ce dau de odată un aer de mister cam tragic, în arcadele întunecoase.

„Eu eram atunci de cinci-spre-ḑece sau de şese-spre-ḑece ani şi începeam a-mi esplica gusturile şi ideile mele. Eu sciam lămurì părintelui meu cum simţeam eu în mine cu instictele independenţei absolute în privinţa gustului şi a simţemêntului. Eu simţeam trebuinţa, a-mi estinde admiraţia şi plăcerea mea intelectuală asupra tuturor aventurilor geniului şi a invenţiunei omenesci şi nu-mi era cu putinţă a mărginì simţirea mea în un sistem, în o epocă, în un secul.

Destul că mie-mi trebuia libertatea, de a adora universul, Dumneḑeu şi schinteea dumneḑească dată omului, în toate operele artei şi a naturei.

„Veḑi, taică, îi ḑiceam eu iubesc soarele cel frumos şi noaptea cea umbroasă, eu iubesc pe severul nostru Perugino şi pe infocatul Michel Angelo, eu iubesc puternicele fundamente romane şi delicatele opere saracene. Eu iubesc pacînicul nostru lac Trasimenic şi sgomotosul cataract dela Terni.

Eu iubesc pe dragii Dtale Etrusci şi pe toţi bărbaţii Dtale sublimi din anticitate; însĕ eu iubesc şi catedralele greco arabe, tocmai aşa ca şi fântâna monumentală de Trevi şi firul de apă, ce curge între două stânci în fundul unei pustii ţĕrănesci.

Ori şi ce nou lucru îmi pare vrednic de interes şi de atenţie şi tot lucrul îmi este scump, care-mi cuprinde inima sau cugetul, într'un moment dat. Aplecat aşa a mĕ indelectnicì de tot, ce este frumos şi sublim sau numai plăcut şi atragĕtor, eu mĕ simţ uimit de cerinţele unui cult esclusiv, pentru cutare forme a le frumosului.

„Dacă cugeţi însĕ, i-am mai ḑis, că mĕ aflu pe o cale greşită, şi că trebuinţa aceasta de desvoltare în toate direcţiile este o iregularitate periculoasă, eu o se cerc a oprima toate aceste şi a me ocupa de studiul ce mi-l vei alege Dta. Înainte de toate eu voiesc a fi, ce doresci Dta sĕ fiiu; însĕ, iubite părinte, înainte de a-mi tăia aripile, esaminează puţinţel, dacă nu se află în podoaba această deşartă, nimic vrednic de păstrat. (Va urma.)

La noi sûnt trei foruri legiuitoare: legislativa casa magnaților şi tronul. Cele douĕ dintâiu se schimbă ca toate guvernele; tronul rĕmâne neschimbat. De aceea sûnt de părere sĕ mergem la tron. Dar sĕ nu luăm un conclus precis, ci sĕ căutăm mai întâiu de e posibil sau ba sĕ se esecute.

Noi, cari scim constelațiunile delicate, scim şi cunoascem amenințarea projectului, sĕ ḑic, cunoascem terorismul, că terorism e acela, Domnilor, care sugrumă consciințele oamenilor, sĕ nu ne grăbim a aduce un conclus pripit.

Primesc propunerea comisiunei, care lasă liberă cale metropolitului, sĕ sondeze el terenul şi sĕ se convingă, de-i va fi posibil sĕ ia şi pe ceialalți episcopi. Propunerea comisiunei e foarte politică, şi e în acord cu dorința capului bisericesc, de aceea v'aşi ruga s'o primim fără desbatere, şi cu unanimitate. (Se primesce, se primesce.) Ḑic, fără desbatere şi cu unanimitate, căci prin aceasta impunem şi lăsând calea deschisă metropolitului, arătăm că sûntem oameni politici. S'o primim fără desbatere, pentru că ori ce zălă ruptă din acest lanț fin dă ansă la discusiuni, prin cari nu ne vom putè ajunge scopul. (Se primesce, se primesce).

Dep. Anania Trombițaş ia cuvêntul:

Înainte de toate trebue sĕ mărturisesc, că mi-e greu a vorbì contra projectului. Dar simt în mine datorința de a spune unele lucruri, care eu le pot sci mai bine. Pe scurt asigurez, că nici un asalt făcut asupra autonomiei noastre n'a fost aşa de pĕtrunḑĕtor, aşa de afund tăietor, ca cel de față; projectul taie în carne, taie în viață; consecuențele lui vor fi cu mult mai dureroase. Intențiunea lui este: a despărțì inteligența de masa poporului, şi o biserică, la care inteligența e despărțită de masa poporului, ne arată istoria, unde ajunge. Astfel caracterisez eu starea lucrului. Când s'a adus legea referitoare la scoalele poporale, biserica a recurs la tron.

Dauna prin această lege, v'o mărturisesc Domnilor, n'a fost nici pe jumătațe aşa de mare, pentru că poporul e conservativ, ține cu consciențiositate la datinele şi obiceiurile sale. Dauna, ce ni se causează prin projectul referitoriu la scoalele medii, e înc'odată aşa de mare. De aceea nu mĕ mulțămesce propunerea comisiunei, ci propun: că sub ori ce împregiurări şi nesmintit sĕ meargă o deputațiune la tron şi sĕ roage pe Majestatea Sa sĕ denege sancționarea projectului.

Dep. Parteniu Cosma ia cuvêntul:

Eu cugetam că după escelentul discurs al D. Diamandi se va primì fără nici o discusiune propunerea comisiunei. Propunerea D. Trombițaş se cuprinde în propunerea comisiunei după latitudinea, care i s'a dat acesteia. Cred că nici unul dintre noi nu este, care sĕ nu vaḑă pericolul cel mare, care amenință biserica noastră. Cei, care s'au ocupat cu cestiunea, au cetit jurnale, au putut observa, că şi din partea organelor statului s'au purces în mod estraordinar. Raportorul comisiunei ne a arătat, ce paşi a luat consistoriul în ajunul presentării projectului în dietă; s'au luat paşi numai în ajun, pentru că projectul n'a ajuns în dietă pe cale ordinară, ci în mod clandestin. În mod clandestin a trecut în casa magnaților, aici foarte iute s'a discutat şi aprobat; tot aşa de iute, am firma convingere basat pe praxa de până acum, că se va şi sancționa; se va sancționa mai iute, ca până se vor putè duce episcopii la Majestatea. În propunerea comisiunei se află şi propunerea D. Trombițaş, dacă e posibil se vor duce, dacă nu, se vor lua alte mĕsuri. Că intențiunea projectului e despărțirea inteliginței de masa poporului, nu o contestez: Eu am însĕ firma speranță în Dḑeu şi vitalitatea românului, că nu se va ajunge scopul (bravo! bravo!) Mulți dintre noi am fost crescuți prin institute streine şi astăḑi ne apărăm națiunea (bravo! trăească!) şi Domnii, cari cred că din Român vor face altceva decât român, se înşeală şi se vor înşela. (Aşa e! Aşa e!)

Dep. Elie Măcelariu: Mi ar fi părut bine, dacă Escelenția Sa ar fi raportat în scris sinodului despre paşii, cari i-a făcut în cestiunea aceasta. Dacă m'a durut primirea projectului, m'a durut cu deosebire şi pentru aceea, că s'a primit a doaua ḑi de Pasci; prin care faptă nouĕ ni s'a dat un blam (aşa e, aşa e)! Ni s'a dat un blam, pentru că, pe când în Viena, nu departe de Pesta, sĕrbătorile ni se respectează, în acelaş timp în Pesta nu se iau în considerare!

Dep. Diamandi Manole cere cuvêntul.

I se reflectează din partea presidiului: că n'a făcut propunere, prin urmare nu poate vorbi a doua oară.

Dep. Anania Trombițaş vĕḑênd că propunerea lui provoacă discusiune îndelungată, şi-o retrage.

Presidiul enuncie conclusul sinodului, ḑicênd: Prin aceasta sinodul îmi impune o datorință, care şi aşa o împliniam. Eu declar cu această ocasiune, că totdeauna până când îmi va da Dumneḑeu viață mĕ voiu pune cu toată puterea şi resoluțiunea sĕ apăr drepturile bisericei noastre. (Sĕ trăească!)

(Va urma.)

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Modificarea propusă de **Michail Zsilinsky** e următoarea:

„§. 22. Esamenul de maturitate e verbal şi scripturistic.

Instrucțiunile referitoare la esamen le statoresce ministrul de culte şi instrucțiune publică după ascultarea respectivelor autorități confesionale, a corpului profesoral dela universitate şi dela politechnic.

Esamenele acestea sûnt publice; testimoniile despre ele se estradează numai în limba maghiară. La dorință se poate alătura şi o traducere latină.

§. 23. Esamenele de maturitate se țin în presența corpului didactic a fie-cărei scoale secundare constătătoare din 8 clase în institutul propriu sub presidiul directorului suprem districtual de scoale sau a locțiitoriului acestuia esmis de ministrul de culte şi instrucțiune publică. În scoalele confesionale poartă presidiul bărbatul de specialitate esmis din partea autorității confesionale competente.

La esamenele de maturitate din scoalele confesionale se esmite din partea ministrului de culte şi instrucțiune publică un comisariu. Spre scopul acesta e datoare respectiva autoritate scolară, a încunosciința pe ministru cel puțin cu o lună înainte de începere despre timpul ținerei esamenului de maturitate.

Comisariul esmis din partea ministrului n'are nici un fel de drept de disposițiune; are însĕ a priveghia, ca sĕ se respecteze disposițiunea legei presente, precum şi instrucțiunea de esamen statorită de ministru. Spre scopul acesta e îndreptățit comisariul:

a) a cerceta lucrările scripturistice compuse pentru esamenul de maturitate;

b) a fi de față la esamenele verbale şi a pune întrebări fie-cărui scolar din fie-care object de învĕțământ;

c) a participa la consultările corpului didactic referitoare la resultatele esamenului scripturistic şi verbal;

d) a face ministrului raport detaiat despre procederea şi esperiențele sale.

§. 24. Ajungênd representantele ministrului sub decursul esamenului la convingerea, că într'un cas oare-carele nu sau observat legea şi instrucțiunile referitoare la esamen, e în drept a insista, sĕ i se primească observările în protocolul final despre resultatele esamenului, şi a face ministrului raport despre aceasta. În casul acesta nu se estradează testimoniile până la definitiva resolvire a afacerei.

Ministrul recearcă autoritatea respectivă bisericească, sĕ cerceteze starea lucrului. Aceasta întroduce cercetarea la moment şi, aflând că s'ar fi comis ilegalitate sau disordine, apoi inhibitează estradarea testimoniilor; la din contră dispune estradarea testimoniilor; face însĕ la tot casul raport ministrului despre procedura sa".

La propunerea dep. **Lükő** se dispune tipărirea modificărei propuse de Zsilinsky şi distribuirea printre deputați.

După o desbatere lungă se votează asupra § fului 22 şi se primesce în sensul propunerei dep. Zsilinszky.

La §-ful 23 propune **Ludovic Mocsary**, sĕ se observe usul de până acum. Esamenul de maturitate sĕ se țină „sub presidiul bărbaților de specialitate esmişi din partea autorității supreme bisericesci, respective cu conlucrarea altor membri din comisiune."

Ministrul preşedinte **Tisza** primesce propunerea „cu risicul de a fi ținut de debil".

Se primesce § ful cu amendamentul dep. Mocsary.

La §-ful 24 îşi esprimă **Coloman Thaly** temerile ce le are față cu dreptul representantelui ministerial, de a putè suspenda estradarea testimoniilor nu numai din motive de ilegalitate ci şi de abateri dela instrucțiunea ministerială

Ministru president **C. Tisza**: Legea îndreptățesce pe guvern de a da astfel de instrucțiuni legea pretinde prin urmare observarea lor. Fără pretensiunea aceasta ar fi imposibilă guvernarea. (Aprobare în dreapta.)

§-ul se primesce fără modificare.

§-ul 25 dispune în alinea 1, ca fie-care elev sĕ depună esamenul de maturitate acolo, unde studiază clasa primă, în alinea 2, că ministrul poate încuviința în casuri estraordinare depunerea esamenului la alt institut.

Adam Lazar propune, de a fi îndreptățită şi autoritatea bisericească se împărtăşească astfel de încuviințări.

Raportorul **George Szathmary** pledează pentru tecstul comisiunei, de oare ce ministrul e mai curênd în stare a fi informat despre diferitele institute de instrucțiune din țeara, decât autoritatea supremă bisericească, care are cunoscință numai despre institutele de sub conducerea proprie.

Alesandru Csanády spriginesce propunerea dep. Adam Lazar.

Paragraful se primesce fără modificare.

§-ul 25 sună: „Esamenul gimnasial de maturitate îndreptățesce la primirea în scoalele mai înalte; esamenul de maturitate dela scoalele reale îndreptățesce numai la primirea în politechnic şi în secțiunea matematică şi de sciințele naturale a universității, respective în parte în aceeaşi secțiune specială a facultății filosofice mai departe în aceea secțiune specială a seminariului profesoral precum şi în academiile de montanistică de silvicultură şi de agronomie.

Abiturienții scoalei reale, cari au depus esamenul de maturitate cu succes bun se pot admite într'un gimnasiu public la depunerea esamenului din limba latină şi elină; aceia, cari depun esamenul din limba latină cu succes bun, se pot primì la facultatea de medicină şi la cea juridică, ear aceia cari depun esamenul din limba latină şi elină cu succes bun, se pot primì la toate facultățile."

(Va urma.)

Varietăți.

* (Invitare) la petrecerea de Luni seara din 2/14 Maiu care se va ținè din partea membrilor „Reuniunei sodalilor români" din Sibiu în sala din grădina Spaneck. Începutul la 8 oare seara.

* (Necrolog.) Dela Braşov primim următorul anunț trist:

Andronic Androne,

paroch la Biserica rom. ort. res. cu hramul Sft. Nicolae în Braşov, membru Sinodului protopopesc şi membru comitetului parochial.

În urma unei suferințe scurte, astăḑi la 2 oare noaptea, în etate de 69 ani, 'şi-a dat sufletul în mânile Creatoriului.

Despre această dureroasă şi ireparabilă perdere încunosciințează subsemnații cu inima plină de întristare pe toate rudeniile, pe toți amicii şi cunocuții.

Rĕmăşițele pământesci ale scumpului rĕposat se vor înmormênta din biserică, Vineri în 29 Aprile st. v. (11 Mai st. n.) la 3 oare după ameaḑi în cimiteriul Bisericei sântului Nicolae din Scheiu.

Braşov în 27 Aprile (9 Maiu) 1883.

Ficele: *Parascheva* căs. *A. Rizeanu*, *Elena* vĕd. *G. Russu*, *Maria* căs. *G. Georghescu*, *Iulia Androne.*

Ginerii: *A. Rizeanu*, *G. Georgescu.*

Frate: *Ioane Androne.*

*(Alegeri la universitate.) Din o corepondență dela Sebeş, care e scrisă de cel ce n'a subscris o şi e subscrisă de cel ce n'a scris-o şi pe care o am fi publicat bucuros dacă nu era cu atâtea omisiuni cari stingheresc înțelesul, aflăm că la Sebeş (în cetate) românii au candidat pe adv. Ioan Bojiță dară separându-se unii dintre români a reeşit forestierul Bömches. În cercul rural s'a ales Ioan Piso contra Dr. Stefan Păcurar. Acest din urmă fu ales în cercul rural al Orĕştiei: Nu înțelegem pe români: de o parte protestează contra asupririlor din partea guvernului şi de altă parte aleg pe servitorul servitorilor guvernului.

* (Himen. Dl Dr Basiliu Preda şi dşoara Catinca d. Prişcu anunță cununia dlor care va avè loc Dumineca în 1 Maiu în Braşov.

* (Din părțile Agnitei) ni se scrie: Deşi cam de mult nu avem zăpadă, dară primăvara rea totuşi am avut şi avem căci dacă au lipsit zăpadă am avut ploi în abundanță încât, din causa acestora până astăḑi abia am putut pe a treia parte samănă semănăturile de toamnă, celelalte douĕ părți de pământ sûnt încărcate de apă, încât ceea ce s'au sămĕnat şi se samănă, sĕ samănă numai în tină. Şi bieții oameni atât din causa timpului târḑiu, precum şi din pricina lipsei apĕsătoare de nutreț sûnt siliți a arunca sĕmênța şi în tină cu puțină speranță de a rumpe cucuruz şi a secera ovĕs ş. a.

Oamenii, față cu această impregiurare fatală, sûnt foarte îngrigiați. De altmintrea grânele sûnt frumoase, unde nu au stat mult zăpada adunată de viscolele cele mai mari de iarnă. Dară nu au fost destul cu ploile mĕrunte, doară mai neîntrerupte; ci eri în 25 a. c. între 3 şi 4 oare d. a. între tunete şi fulgere pătrundĕtoare s'au descărcat pe aici şi giur un povoiu grozav, carele va mai opăcì pre bieţii oamenii pe câteva ḑile de a sĕmĕna! Fulgerile nu au fost toate seci, ca în comuna vecină Noustat a consumat focul produs prin fulger o şură. Focul nu s'a lăţit ajutând mult torenţii de ploi.

* (**Programa pentru încoronarea Ţarului.**) Din Petersburg se scrie cu positivitate şi pe basa informaţiunilor oficiale în privinţa programei ce s'a stabilit pentru serbarea încoronării împĕratului în Moscva. Acestea susţin:

Intrarea solemnă a părechii imperiale în Moscva va avè loc la 12/24 Maiu, ear' sânţirea drapelelor la 11 Maiu. Posturile ce se ţin înainte de ori-care încoronare, se vor ţinè în ḑilele de 12, 13 şi 14 Maiu: La 14 Maiu va avè loc transportarea insignielor imperiale şi la 15 încoronarea. În ḑilele următoare, împĕratul va primì felicitările, şi adecă la 16 Maiu pe acelea ale principilor, ale corpului diplomatic şi ale înalţilor demnitari ai imperiului, la 17 Maiu pe acelea ale somităţilor militare şi la 18 Maiu pe acelea ale celorlalte categorii. În seara de de 18 Maiu va avè loc în onoarea Curţii o representaţiune de gală, la 19 Maiu se efectuează transportarea înapoi a insignielor imperiale. La 19 şi 20 Maiu se dau prânḑuri de gală, la 21 Maiu se va organisa o serbătoare poporală, şi la 22 Maiu se va face cu ocasiunea aniversării morţii împĕrătesei o visită la sântul Sergiu. La 24 Maiu se va da un prânḑ, la 25 un bal, la 26 târnosirea bisericei Mântuitorului şi la 28 o revistă de trupe. La 29 Maiu se va efectua reîntoarcerea la Petersburg, unde chiar deputaţii oraşului vor eşì înaintea Ţarului cu pâne şi sare. Nu este de mirare, că serbările espuse acì sĕ se schimbe la cas de vreme rea sau din alte cause, dar şirul lor nu se va schimba întru nimic.

Judecata

în procesul atentatorei Elena Marcovici din Belgrad asupra regelui Milan, pertractat la 12/25 Aprile a. c.

Unele foi din Serbia publicând decursul întreg al acestui proces, ne pun în posiţiune a reproduce şi noi în estras după jurnalul „Narodno Oslobodi“. Din punct de vedere psichologic, cât şi juridic, faptul şi ţinuta incusatei sûnt de mare interes. Acestea dovedesc pănă la evidenţă, ceea ce susţine eruditul jurist Dr. Jering: cumcă simţul de dreptate, sădit şi înnăscut în internul fie-cărui individ, nu se poate suprima, ci el se rĕsbună.

Eată decursul pertractării:

„În numita ḑi des de dimineaţă se începuse o estraordinară mişcare între poporaţiunea din Belgrad. Inceputul pertractării era anunciat la oara 9 înainte de m. Când a sosit acest timp toate uşile trib. s'au deschis, ear publicul se îmbulḑia la întrare, ca sĕ ocupe loc în sală, şi şedea pe banca incusaţilor. Tribunalul era compus: preşedintele trib. orăşenesc dl Alecsandru Iovanovici, asesori dd. Ninici şi Popoviciu; procurorul Moisilovici, apĕrătoriul incusatei era dl advocat Dobrovoievici. Notariu: Marcu Giorgevici.

La 9 oare şi 5 min. preşedintele descopere publicului obiectul de pertractare, după aceea îndreptându-şi privirea către incusată, îi ḑice: Dta eşti incusata Elena, socia lui Ievrem Marcovici?

Incusata: Şedea liniscită, dovedind cea mai mare resignaţiune. Faţa ei era palidă şi rece ca marmora, ochii înţepeniţi ca şi când ar fi morţi. Îmbrăcată era simplu în vestminte negre, cu o manta de toamnă, pe cap purta o cărpă neagră. La întrebarea preşedintelui a rĕspuns cu voce debilă şi rece: este, eu sûnt.

Se cetesce acusa, pe scurt, în carea se cere ca incusata sĕ fie condamnată conform §-lui 87 din legea crim. (la moarte) ear după aceea:

Preşedintele: Doamnă Elena, este adevĕrat că ai puşcat asupra regelui?

Incusata: Adevĕrat.

Pres. Din acest revolver? (îl arată).

Inct. Este, din acest revolver, carele a fost a fie-ertatului meu bărbat.

Pres. Aţi avut patroane la mână, v'aţi esercitat în ţintire?

Inct. De câte-va ori.

Pres. Unde?

Inct. Acasă în grădină, şi aici în curte, puşcând după pisice (mâţe).

Pres. Este admirabil a puşca fără temeiu asupra pisicilor. Nu a fost aceasta pentru motivul încuragiării?

Inct. Eu am voit sĕ împuşc pisica, dar n'am lovit'o.

Pres. Şi pentru ce sĕ o omori?

Inct. Mi-a făcut multă daună furând unele altele (în ton mai domolit) şi pentru că am voit.

Pres. Descoperitaţi cuiva propusul DVoastră, că voiţi sĕ puşcaţi asupra regelui?

Inct. Nu am descoperit nimĕnui nimic.

Pres. Ce însemnează visul acela ce l'aţi tâlcuit cutărei Persa, carea era la Bademlici?

Inct. Nu-mi aduc aminte sĕ fiu tâlcuit cândva cuiva vreun vis.

Pres. Cetesce din acte fasiunea respectivei femei prin care ea îşi aduce aminte, cum că incusata, înainte de atentat 'ia tâlcuit un vis: „că pământul s'a întunecat, că a rĕsărit o lună tineră, că incta, a căḑut etc. etc.

Inct. Nu-mi aduc aminte.

Pres. Când a auḑit că sosesce regele?

Inct. În aceeaşi dimineaţă.

Pres. Dela cine?

Inct. Ferestrile locuinţelor mele erau deschise, pe sub ele trecură mai mulţi oameni; pe diferite căsi am vĕḑut arborate flamuri. O femee a venit la mine rugându-mĕ sĕ-i scriu un avis pentru esarendarea unui cortel, şi mi-a ḑis astăḑi sosesce regele.

Pres. In acele ḑile cine a venit la DTa şi nu te-a aflat acasă? Fost'a acela un tinĕr de circa 25 de ani, blondin?

Inct. (După o tăcere îndelungată.) Nu-mi aduc aminte.

Pres. Avutaţi vre-o convorbire cu cineva, înaintea bisericei, înainte de ce aţi voit sĕ întri în ea?

Inct. Inaintea casei mele m'am întâlnit cu o cunoscută a mea şi am întrebat'o, dacă nu a plecat încă de aici; cu altul cu nime nu am vorbit.

Pres. Nu a'ţi convorbit cu bărbaţi?

Inct. Nu.

Pres. Nici cu un tinĕr, carele era de statură mijlocie şi cu barba desbinată?

Inct. (precugetând) Nu.

Pres. Mara, soţia lui Tomanovici, fasionează cum a vĕḑut înaintea bisericei o femee, seamĕnă cu DTa, în vestminte negre, cu un muf în mâni, vorbea cu un bărbat îmbrăcat frumos, pe cap purtând cilindru. Aceea femee a trecut pe lângă DVoastră, dar nu a putut înţelege discursul DVoastră, (cetesce fasiunea întreagă) după aceea respectivul domn a mers la Sava, ear DTa în biserică.

Inct. Nu am discurs cu nime, nici am avut muf în mâni.

Pres. Când aţi voit sĕ pleci din locuinţă aţi îmbrăcat vestminte negre, aţi luat revolverul, te-ai căutat în oglindă — ca sĕ te veḑi în posiţie. După aceea aţi venit în biserică aşteptând sosirea regelui; în distanţă apropiată a'ţi descărcat revolverul asupra regelui dar, din norocire nu a'ţi nimerit.

Inct. (cu resoluţiune) Adevĕrat.

Pres. (După o scurtă pausă) De ce a'ţi puşcat asupra regelui?

Inct. In sufletul meu, pe mormêntul soţului meu, m'am jurat, cumcă mĕ voiu resbuna, căci eram convinsă că bărbatul meu a fost condamnat fără vină, şi pentru aceasta am voit ca sĕ-mi vĕrs resbunarea.

Pres. Acest act au îndeplinit?

Inct. Acesta.

Pres. Pe ce temeiu susţini, cumcă regele este vinovat la condamnarea bărbatului DVoastră.

Inct. Eu am sciut, cumcă bărbatul meu avea nepreteni şi pismuitori, dela tata ţĕrei însĕ a depins ca sĕ'i susţină vieaţa.

Pres. DTa ai fost preventiv informată, cumcă regele ar face astfel de fapte, ear în timpi escepţionali, cum au fost aceia, totul a depins dela regim. De unde ai venit dară la ideea, ca sĕ învinuesci pe rege?

Inct. Eu am ţinut de drept a pretinde, ca sĕ nu subscrie moartea omului nejudecat, pe carele înainte de aceea l'a distins pentru serviciile, ce le-a făcut patriei cu ocasiunea cucerirei dela Ac-Palanca. El (regele) n'a trebuit sĕ creadă îndată toate, ce i le-au spus alţii. Eu am jurat că voiu resbuna moartea bărbatului meu.

Pres. Sciutaţi şi precugetataţi urmările ce s'ar fi causat în ţeară prin omorîrea domnitorului?

Inct. nu rĕspunde.

Pres. (după o pausă mai lungă o întreabă de nou): M'aţi priceput ce vreau sĕ ḑic prin aceasta?

Inct. Nu am precugetat, că poate sĕ se nască vre-o nefericire.

Pres. DTa, ca o femee distinsă şi versată în sciinţă trebue sĕ scii, cumcă astfel de faptă causează disordine şi schimbări în ţeară.

Inct. Nu am putut sĕ mĕ abat dela jurămêntul meu.

Pres. Sĕ ḑicem că acest act a fost o causă personală a DTale. Atunci cum consuna el cu epistola DTale către Cnicianca, în care îi descoperì ceva despre ajutoriu în cause de interes public, — şi cu epistola DTale către Serbia, în care desfăşuri părerile DTale în publicitate cu privire la persoana şi caracterul domnitorului?

Inct. Aceasta e convicţiunea mea, cumcă egoismul domnitoriului e dăunos pentru popor. Cineva l'a înfricat (pre rege) cum că bărbatul meu şi-ar fi prepus, ca să-l ucidă şi el aşa s'a purtat ca şi când, după părerea mea, este fricos, şi de aceea a subscris sentenţa de moarte a bărbatului meu. Ce am scris Serbiei, am ḑis acum că aşi scuti-o, ca sĕ nu păţească şi altul contra dreptăţii dumneḑeesci. Am voit sĕ o scap de un astfel de ucigătoriu egoist.

Preşed. Din aceste cuvinte ale D-tale se vede la înţeles, cumcă acestui atentat i-a premers un scop precis, nu numai causa personală. D-ta vorbesci în această epistolă de tirănie, de libertate şi de timpi buni, — cari toate eschid conceptul causei personale.

Inct. Precum am vorbit: am voit sĕ-mi rĕsbun din causa personală. Serbiei i-am scris din motivele descoperite mai sus.

Pres. D-ta ai fost în relaţiuni mai serioase cu Cnicianin şi cu alţii; ai şi corespuns cu dênşii, — descoperitu-le-ai mai pre larg planurile dtale?

Inct. Am vorbit numai, că în sufletul meu m'am jurat a rĕsbuna omorîrea bărbatului meu.

Prs. Cunoscut-ai persoana regelui?

Inct. Nu.

Pres. Ai cunoscinţă cu Rujiţa Vucovanici, care acum locuesce în România?

Iuct. O cunosc, ea mi-a fost cunoscută.

Pres. Statai cu ea în oare-care conţelegere în previnţa prepusului D-tale?

Inct. Nu.

Pres. Dta ai cerut dinamita dela mad. Cnicianin, vorbit-ai cu ea despre schimbarea dinastiei?

Inct. Nu.

Pres. Nici despre fiul lui Alecse Caragiorgevici?

Inct. Nu.

Pres. Nu-ai scris prin mad. Cnicianin către Petru Caragiorgevici întrebând de dinamită şi bombe.

Inct. Nu.

Pres. (cetind fasiunea mad. Cnicianin în carea se face amintire despre susnumita epistolă) spune adevĕrul curat: Nu ai convenit cu Rujiţa Vucovanovici în Viena şi Pesta nu ai convorbit cu Pera, nu i-ai scris epistola în sensul descoperit, prin m. Cnicianin?

Inct. Nu.

Pres. Aşa dară remâni la aceea că faptul acesta l'ai sĕvêrşit fără conţelegere cu alte persoane, fără un scop deţĕrmurit. Avut ai doară nisce ascunse?

Inct. Nu am avut.

Pres. Reasumând toate constată cele ḑise.

Inct. Nu sûnt membru la nici o societate secretă.

Pres. Cetind actele investigaţionale şi mai multe epistole alăturate la ele, reasumându-le şi constatând din ele mai multe momente deciḑĕtoare provoacă de nou pre incusata, ca sĕ mărturisească adevĕrul şi sĕ spună toate câte aparţin la aceasta afacere, voind a descoperì oare care legătură între ea şi Carageorgevici, la cari toate împregiurări însĕ nu a respuns decât în sens negativ şi dechiară cumcă nici când n'a scris lui Pera Carageorgevici nici au cerut ceva dela dênsul, nici a călĕtorit la timişoara spre a convenì cu dênsul, nic 'l cunoasce, nici la vĕḑut cândva.

Pres. Din ţinuta Dtale vĕd că regretaţi faptul comis,

Inct. (După o tăcere îndelungată) Nu am putut sĕ me abat dela propusul, pentru care mam jurat în sufletul meu.

Preşedintele dând cuvêntul apărĕtoriului, aceasta dechiară clienta i-a îngreuiat foarte tare posiţiunea, căci nu l'a autorisat nici prin vorbă, nici prin nime ca sĕ ridice cuvênt de apărare pentru dênsa; totul ce poate face, e că aduce nesce împregiurări mitigătoare: recunoscinţa faptei şi credinţa înrădăcinată în dênsa, cumcă bărbatul ei a fost condamnat la moarte, fără a fi fost vinovat. După acestea apoi pres. trib. adresându-se către incusata, îi ḑise: Ai auḑit ce a vorbit apărătoriu Dtale, voesci şi Dta sĕ vorbesci ceva?

Inct. Nu voesc sĕ vorbesc nimic, domnule, aştept condamnarea.

Sĕ fac disposiţiuni pentru depărtarea publicului în scop ca tribunalul sĕ se poată consulta. La oara 12 şi 5 minute, tribunalul publică sentenţa, prin care constată că faptul comis este de caracter politic, nu din causa personală, dar fiindcă incta nu voesce sĕ mărturisească adevĕrul, nici sĕ descopere pe complicii sĕi, — ea este condamnată la moarte (prin glonţ). Incta a ascultat sentenţa în cea mai mare resignaţiune, fără a da nici cel mai mic semn de impresiune.

Preşedindele descoperind condamnatei, cumcă are drept a însinua apelata contra sentenţei forului prim, ca respunde: „Nu apelez, aştept esecutarea sentenţei,“ ear după aceea întorcêndu-se gendarmii o prind şi o conduc afară din sală.

Cu atâta s'a încheiat pertractarea finală.

După „Luminătoriul.“

Bursa de Viena și Pesta.

Din 10 Maiu n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%.	120.25	120.10
Renta de aur ung. de 4%.	89.15	89.10
Datorie de stat austr. în argint	79.15	79.25
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119.85
Galbin.	5.65	5.66
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 50. Sibiiu, Marţi 3/15 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Deja opt şedinţe sinodale până eri şi cea de astăḑi a noua. Se face, ce e drept, şi destulă vorbă zadarnică, dar, faţă cu alţi ani, sinodul totuşi e mai spornic la lucru. Eri s'a terminat şi desbaterea projectului epitropesc. Astăḑi se va desbate probabil bugetul şi aşa e speranţă, că în 2—3 ḑile sinodul îşi va termina lucrările, fără de a lăsa restanţe pe anul viitor.

În nrul trecut în discursul dep. Diamandi I. Manole s'au străcurat erori esenţiale şi unele locuri au remas nereprodu-se. Spre a îndrepta erorile şi a suplinì omisiunile am aflat cu cale a reproduce din nou discursul în următoarele:

Dep. Diamandi I Manole:

Venerabil sinod! Dacă în viaţa noastră constituţională bisericească am avut obiecte importante, nici unul n'a fost atât de important şi politic, ca acest de aḑi.

Important şi politic, încât reclamă maturitate politică şi bine sĕ fiu înţeles, — maturitate polică bisericească. Scim cu toţii, ce tendenţe urmăresce projectul de lege.

El vatĕmă autonomia bisericei noastre garantată prin lege, el este un pericul ameninţător pentru scoalele noastre. Nu cred sĕ fie un român, care sĕ se afle în privinţa aceasta în dubiositate.

E cunoscut, Domnilor, că nici o fortăreaţă nu se poate lua cu asalt de odată; sĕ fie tunul ce'l mai bun şi nu poate dărîma o fortăreaţă dintr'odată, ci cu încetul.

Fortăreaţa e autonomia bisericei noastre.

Tactica derimărei este a distruge zidul scoţênd cărămidă de cărămidă din el.

Eu am semnalisat această tactică de acum 5 ani. Vĕ aduceţi aminte că ajutorul, cel primia biserica noastră dela stat, îl distribuia ea însaşi — atunci însĕ dl ministru aflase de bine, ca sĕ împarţă DSa acel ajutor. Atunci ştiţi ca eu a'mi făcut propunere, că: sau înaltul guvern dă acel ajutor bisericei noastre autonome şi atunci urmează de sineşi sĕ respecte usul de până acum, ca biserica sĕ facă distribuiri, sau dacă înaltul guvern se abate dela această cale, atunci şi biserica noastră nu-i remâne altă decât sĕ renuncie la acel ajutor.

Cu mare satisfacere, îmi aduc aminte de acel moment de abnegare, când toţi Domnii protopopi au renunţat dela acel ajutor. Şi atunci unanim sinodul au decis şi au ales o deputaţiune, care în frunte cu Escel Sa Metropolitul sĕ meargă la Majestatea Sa şi sĕ'l roage sĕ dispună a se lăsa distribuirea acelui ajutor bisericei noastre autonome.

Din ce causă deputaţiunea n'a mers la Majestatea Sa, nu sciu, dar ce sciu positiv, este, că biserica din ḑi în ḑi este tot mai greu apăsată.

Sciu mai departe, că în timpurile de goană şi persecuţiuni ale bisericei noastre, biserica nu-şi au aflat alt liman de scăpare, decât la treptele tronului. Şi dacă ne aflăm astăḑi în stare mai bună ca în trecut, avem sĕ o mulţămim dinastiei, casei domnitoare habsburgice.

Romănul la treptele tronului şi-a alinat totdeauna durerile.

La noi ca în toate statele constituţionale sûnt trei foruri; esecutiva, legislativa şi tronul. Cele două dintâiu se schimbă după împregiurări ca toate guvernele şi legislativele, tronul rĕmâne neschimbat.

Resultatul obţinut dela puterea esecutivă 'l sciţi, şi în împregiurările de faţă, bazat pe dreptatea causei noastre nu ne rĕmâne alt refugiu decât sĕ apelăm earăşi la tron.

De aceea eu sûnt de părere, că prelaţii bisericei noastre sĕ meargă la Majestatea Sa şi sĕ-l roage a nu da prea înalta sancţiune acelui project de lege. —

Dar avênd în vedere esecutarea, din causa timpului scurt, şi a altor împregiurări, chiar a înţelegerei între Metropolit şi Episcopi, nu fac nici o propunere, ci primesc propunerea comisiunei, care lasă liberă cale metropolitulni sĕ sondeze el terenul şi sĕ se convingă de-i va fi posibil, permiţênd timpul, sĕ ia şi pe ceilalţi Episcopi, căci cu toţii scim aprecia constelaţiunile delicate, scim şi cunoascem ameninţarea projectului, sĕ ḑic cunoascem, terorismul, că terorism e acela Domnilor, care sugrumă consciinţele oamenilor. Propunerea comisiunei e foarte precaută, de aceea vĕ rog sĕ-o primim fără desbatere. (Se primesce, se primesce.) Ḑic, fără desbatere, şi cu unanimitate, căci prin aceasta impunem şi arătăm că sûntem oameni politici. Sĕ o primim fără desbatere, pentru că ori ce zală ruptă din acest lanţ fin dă ansă la discusiuni, prin cari nu ne vom putè ajunge scopul. (Se primesce, se primesce.)

Şedinţa a IV-a din 28 Aprile 1883.

(Urmare.)

Punctul 8 din raportul consistoriului în şedinţa plenară referitoriu la cestiunea vicarului archiereu, care se află şi acum tot în stadiul de mai nainte, sinodul îl ia cu părere de rĕu la cunostinţă, şi îndrumează pe consistor a face cele de lipsă ca cestiunea sĕ se resoalve în decursul acestui an.

În punctul 9 urmează rapoartele speciale. Raportor: Dr. Ioan de Preda.

a) Raportul consistoriului în cestiunea compunerei unui fond de pensiune pentru preoţi şi profesorii seminariali. Consistoriul raportează: „că studiind cestiunea a aflat de bine, sĕ se pună pe o basă mai largă, estinḑêndu-se fondul de pensiune şi asupra vĕduvelor, orfanilor etc. Va continua operatul, după ce sinodul va aproba basa, pe care s'a pus.

Raportorul espune pe larg cestiunea aceasta, constată că e o cestiune grea, statele se ocupă cu ea decenii întregi, sûnt grave motivele de amânare ale consistoriului, şi propune: „Venerabilul sinod primesce basa mai largă, pe care s'a pus consistoriul; raportul acestuia îl ia spre sciinţă şi aşteaptă, că până la sesiunea viitoare nesmintit sĕ vină cu un raport special.

Dep. Nic. Găetan propune: sĕ nu se amestece fondurile, ci sĕ se deosebiască fondul preoţilor s. e. de celelalte fonduri, prin urmare nu primesce basa mai largă, pe care s'a pus consistoriul.

Dep. Zacharia Boiu primesce propunerea comisiunei cu amendamentul: consistoriul se însărcinează tot odată a continua lucrările pentru recâştigarea fondului învĕţătoresc. În cas de reuşită, fondul preoţilor sĕ se combine cu al învĕţătorilor, în cas contrar rĕmâne, cum a propus comisiunea.

Dep. Titu Ghiaja primesce propunerea comisiunei, nu primesce însĕ aditamentul dep. Boiu, pentru că recâştigarea fondului învĕţătoresc e foarte problematică.

După o scurtă discusiune cu privire la regulament, primind sinodul, ca sĕ se lase curs liber desbaterii,

Dep. Vasile Roşescu e de părere sĕ se facă fonduri separate părţi din fondul preoţesc, care acum a ajuns la o sumă mărişoară, sĕ se înceapă a se împărţì ajutoare.

Deputaţii: Nicolau Popea şi Anania Trombitaş susţin propunerea comisiunei.

Dep. Eugen Brote spre liniscirea dep. Roşescu face cunoscut, că s'a împărţit şi se împarte deja şi acum ajutoare din fondul preoţesc; în budgetul din anul acesta e pusă suma de 7000 fl. pentru acest scop.

După ce dep. Zaharia Boiu îşi susţine aditamentul şi raportorul comisiunei pledează pentru propunerea acesteia. Se pune la vot cea din urmă şi apoi aditamentul făcut de dep. Zaharia Boiu.

Presidiul enunciă propunerea comisiunei de mai sus fără aditament ca primită.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Dl Goffredi deşì foarte esclusiv în studiile sale, era în privinţa caracterului, natura cea mai generoasă din lume. El a gândit mult la aceasta, el a consultat sensibilitatea dumneḑeească a soţiei sale. Sofia Goffredi era, ce se numesce în Italia, leterata, nu o femee de litere, în inţelesul obicînuit în Francia, ci o femee cetită, amabilă, luminată, erudită şi simplă. Ea atât mĕ iubea, încât credea, că eu sûnt o minune; aceste două fiinţe escelente hotărîră împreună, a respecta tendenţele mele şi a nu stinge focul înainte de a sci dacă este el foc sacru s'au foc de paie.

„Motivul care i-a făcut sĕ se încreaḑă în mine a fost, că disposiţia aceasta, a lăsa sĕ curgă isvorul meu intelectual în toate direcţiile, nu provenea dintr'o nestatornicie de caracter. Eu iubeam sincer pe toţi oamenii mei, însĕ nu cugetam a-mi estinde viaţa în afară. Eu eram esclusiv ataşat pe lângă aceste două fiinţe, care m'au adoptat şi care le preferam tuturor. Societatea lor mi-a fost cea mai mare, ba pot chiar ḑice unica plăcere, pe lângă studiile variate, ce mĕ ocupau.

„Ei au hotărît dară, că sufletul meu sĕ-mi aparţină mie, fiind-că el era, peste tot, un suflet cât de bun, şi instrucţia universitară nu mi se impuse în toată rigoarea sa. Ei m'au lăsat sĕ-mi vĕd de cale şi a dat curs liber enormei facilităţi, cu care eram înzestrat, fosta cu nedrept? Eu nu cred. Adevĕrat, că ei m'ar fi grigit pentru totdeauna într'un unghiu al artei sau al sciinţei, încât n'aşi fi cunoscut sĕrăcia; însĕ câte plăceri intelectuale aşi fi perdut! Şi apoi cine scie, dacă ideile positive şi propriile mele interese, bine definite pentru mine, n'ar fi secat religiunea inimei şi a consciinţei mele. Îndată vei vedè că Sofia Goffredi n'avu cuvênt sĕ-i pară rĕu a mĕ fi lăsat, cum eram.

„La început eu eram convins că sûnt născut literat. Sofia mĕ învĕţase sĕ fac versuri şi proză, şi fiind încă copil, eu învĕţam romane şi rimam comedii, cari fură naiv admirate de împregiurimea noastră. Eu aşi fi putut devenì foarte van, că eram prea desmerdat de toţi, cari veneau pe la noi; însĕ Sofia mea îmi spunea adese, că în ḑiua, în care esci mulţămit de tine însuţi nu mai faci nici un progres şi simpla aceasta observare m'a ferit de viţiul a mĕ admira. Altcum, eu în curênd am înţeles, că spre a fi literat, trebue, sau sĕ scì multe, sau sĕ te îndestulezi cu frase goale. Eu am cetit grozav de mult; însĕ, mi s'a întêmplat, că, înstruindu-mĕ în istorie şi în lucrurile naturei, mĕ perdeam cu totul din vedere şi în loc de a culege ca albina şi a face miere şi ceară, eu mĕ înălţam în nemărginitele cunoscinţe omenesci pentru singura plăcere a cunoasce şi a pricepe.

„Pe vremea aceea, eu mĕ simţeam foarte atras de sciinţele naturale şi predilecţia mea pentru aplicarea aceasta a vieţii mele se forma în creerii mei ca o vocaţie mai hotărîtă decât cea dintâiu. Cu ardoarea aceasta de a pricepe, se unì aceea de a vedè şi nu pot ḑice că doi oameni se deşteptară în mine, unul voia sĕ descopere secretele creaţiunei din dragoste către sciinţă, adecă pentru oamenii sĕi, celălalt voia sĕ guste plăcerile poetului, adecă puţin pentru sine însuşi frumseţele variate ale creaţiunei.

„În momentul acela m'a cuprins ideea, a face călĕtorii îndepărtate. Adâncit în colecţiile şi în muzeele din Perugia, eu visam de antipoḑi, şi privirea unei petricele sau unei mici floare vestegită mĕ transporta cu imaginaţia pe vêrful munţilor înalţi şi dincolo de mările cele mari. Atâta doream sĕ vĕd oraşele cele mari, centrele luminei, eruditii epocei mele, colecţiile cele mari şi preţioase.

Sofia Goffredi mĕ învĕţase franţuzesce, nemţesce şi ceva spaniolesce. Eu simţeam trebuinţă a învĕţa limbile Nordului, ca sĕ nu fiu strĕin în Europa. Eu *b)* Petiţiunea parochului Avram Pĕcurariu din Uniadoara: „de a i se permite a concura şi fără testimoniu de maturitate la vre-un post de protopresbiter.“

Comisiunea propune: „Sinodul aproabă rugarea parochului Avram Pĕcurariu din Uniadoara şi-l îndreptăţesce în mod esceptional a concura şi fără testimoniu de maturitate la vre-un post de protopresbiter.“

Raportorul constată, că respesctivul paroch n'a remas din vina sa fără testimoniu de maturitate. El a studiat cu succes foarte bun 8 clase gimnasiale în Carlovitz. Pe timpul acela la acest gimnasiu nu se putea face maturitatea. Respectivul a voit s'o facă, n'a avut mijloacele materiale; a cerut dela fericitul Marele Andreiu, care însĕ l'a desfătuit şi l'a trămis fără maturitate la teologie. Nar fi cu cale, ca fără de vina sa sĕ nu poată acum înainta. Recomândă propunerea comisiunei.

Dep. Titu **Gheaja**: Nu pot pricepe, cum poate venì sinodul sĕ dispenseze pe cineva dela depunerea esamenului de maturitate. Că respectivul n'a depus esamenul de maturitate, fiindcă n'ar fi esistat la gimnasiul din Carlovitz pe atunci, nu e adevĕrat. După 48 s'a întrodus în toate gimnasiile. De n'ar fi esistat, nu ar fi făcut nici alţii. El nu l'a făcut, şi se roagă de noi sĕ-l dispensăm; prin aprobarea acestei rugări sinodul însuşi calcă legea, ceea ce nu o putem face nici decum. — Dar a doua parte din legea privitoare la protopresbiter, admite în concurenţă administratori fără testimoniul de maturitate, cari s'au distins în împlinirea oficiului de administrator. El nu e nici administrator, prin urmare nici partea aceasta a legei nu o putem aplica. — Poate fi cineva cât de cualificat, poate fi Dr. a toată lumea, şi tot sĕ fie nedemn pentru un oficiu. — Sĕ nu călcăm înşine legea pentru o persoană; prin aceasta am face cas de precedinţă; din această causă nu pot primì propunerea comisiunei, ci fac contrapropunere: sĕ-i respingem rugarea.

Dep. Parteniu **Cosma**: Eu sûnt unul, care am poftit totdeauna cualificaţiunea cea mai mare. Dacă acum mĕ unesc cu propunerea comisiunei, îmi am motivele mele. Se ḑice în petiţiune, că pe timpul, când a absolvat respectivul clasa a 8-a în Carlovitz, nu se da maturitatea. Nu numai în Carlovitz, ci şi la alte gimnasii reformate nu se într'odusese esamenul de maturitate. N'a avut mijloace, sĕ meargă într'alt loc; a cerut (? Red.) ajutor dela fericitul Andreiu; acesta i-a refusat (! Red.) rugarea şi l'a trimis la teologie. De aici se vede, că nu-i vina lui, că n'a făcut maturitatea. El a fost, după cum dovedesc testimoniile, studentul cel mai bun; aşa dară ar fi putut ori unde depune esamenul de maturitate. Eu ţin la el mai mult ca la unul cu 6 gimnasiale, care a umblat, mult încoace şi încolo, până a depus cu un calcul mai slab esamenul de maturitate. Eu îl privesc de matur. Pe lângă aceasta de 20 de ani servesce biserica. Dacă vrem sĕ respectăm statutul organic, care ḑice, că candidatul de protopresbiter sĕ fie bine meritat pe terenul bisericesc şi scolar, dacă considerăm că respectivul nu din vina sa a rĕmas fără maturitate, că servesce de 20 de ani biserica, trebue sĕ primim propunerea comisiunei.

Dep. Petru **Truţa**: Sĕ nu abrogăm aḑi, ce am făcut ieri, căci trecem din imposibilităţi în imposibilităţi. Sĕ nu nimicim noi un conclus sinodal pentru o persoană. După lege nu poate fi admis în concurenţă decât un individ, care are maturitatea şi e teolog absolut; s'au administratori bine meritaţi. Respectivul n'are nici maturitate, şi nu e nici administrator, prin urmare după lege nu se poate privì ca candidat de protopresbiter. Primesc propunerea dep. Ghiaja.

La propunerea dep. Bran de **Lemenyi** se închee desbaterea.

Dep. Dr. **Nicolau Pop**: Cred, venerabıl sinod, că am face mare nedreptate, dacă i-am denega parochului Pĕcurariu dreptul de a candida la vre un post de protopresbiter. Sciu eu, că în Braşov, după ce s'a deschis gimnasiul catolic mult timp nu i s'a dat maturitatea. Aşa a putut fi şi în Carlovitz. Stând lucrul astfel nu i-a remas respectivului decât sĕ meargă sĕ depună esamenul într'alt loc. Mijloace n'a avut. Metropolitul Şaguna l'a desfătuit; nu e vina lui că a remas fără maturitate. Pe de altă parte din testimoniile din celelalte clase se vede că a fost un student foarte bun. El ar fi putut depune deci esamenul de maturitate cel puţin cu suficient. Pe atunci nu se pretindea maturitatea, cum se pretinde acum; de s'ar fi pretins şi atunci ca acum — Pĕcurariu ar fi depus de sigur maturitatea pe lângă toate pedecile ce le ar fi întimpinat. Sĕ fim cu considerare la dreptate şi ecuitate. Primesc propunerea comisiunei.

Dep. Eugen **Brote** vorbesce contra: Eu cunosc pe petent şi şi cualificaţiunea lui. Ce e drept e destul de cualificat. Dar, avênd în vedere că sinodul a adus un conclus, prin care statoresce cualificaţiunea, care recere şi testimoniu de maturitate, avênd în vedere că conclusul e lege, pe care n'o putem călca, nu pot sĕ primesc propunerea comisiunei. — Întrebarea e: oare putem noi modifica legea de dragul unei persoane? La anul poate venì unul cu 6 gimnasiale, apoi cu patru si aşa ajungem până la normale, şi sĕ pretindă dela noi, sĕ-l dispensăm de maturitate. Aceasta ar fi o cale peḑişe, care nici decum nu ne duce la scop. Din causă că sinodul nu poate modifica legea în hatârul unei persoane nu pot primì propunerea comisiunei.

Raportorul Dr Ioan de **Preda**: Nu e vorba sĕ modificăm legea, nu e întrebare principială, ci se tractează despre petiţia unui singur individ, care fără vina sa a ajuns în cunoscuta posiţie. Legea nu se aduce cu putere retroactivă pentru trecut, prin urmare nu o putem aplica la un individ, care a studiat cu 20 de ani mai înainte. Aceasta n'ar fi o faptă ecuitabilă din partea sinodului; recomând propunerea comisiunei.

După ce Presidiul recomândă şi din parte-şi a se aproba petiţiunea parochului Pĕcurariu, se pune la vot.

Se primesce propunerea comisiunei.

Deputaţii: Petru Truţa, Titu Gheaja şi Eugen Brote însinue vot separat faţă cu acest conclus al sinodului.

c). Raportul consistoriului referitoriu la regularea salarielor asesorilor şi a secretariului consistorial.

Raportor: dep. Parteniu **Cosma**:

Cestiunea aceasta nu e în stadiu a se pertracta definitiv, pentru că se află la Consistoriu în lucrare regulamentul afacerilor interne al constoriului, care încă nu e gata. Din această causă comisiunea propune: „Sinodul ia spre sciinţă raportul îndrumând pe consistoriu a aşterne la sesiunea viitoare sinodului regulamentul tuturor afacerilor interne ale consistoriului“. — Se primesce.

Şedinţa se închee la $1^1/_2$ oară. Se anunţă şedinţa viitoare mâne la 9 oare; la ordinea ḑilei urmează continuarea rapoartelor.

Şedinţa a V-a din 29 Aprile a. c.

Notariul Petru **Gligor** cetesce protocolul şedinţei premergĕtoare, care se autentică.

Presidiul presintă cererea comunei bisericesci **Goştila** pentru un ajutor; se transpune comisiunei petiţionare. Tot acestei comisiuni se transpune şi cererea pentru un ajutor a învĕţătorului Ioan **Corfar**, precum şi cererea lui **Rovinariu** pentru un decis mângăitor între el şi soţia sa Ana.

Dep. Dr. N. **Olariu** interpelează pe presidiu în cestiunea capelanatului din comuna bis. Galeş dep. R. **Patiţa** în causa unor iregularităţi întêmplate în Seminariul Andreian; dep. D. **David** în causa alegerei comitetului parochial din Sas-Sebeş, şi în fine dep. Dr. I. **Pop** în causă disciplinară a învĕţătoriului din Orĕscie Ioan **Herlea**.

În legătură cu interpelaţiunea din urmă dep. P. **Truţa** propune a se elabora un regulament disciplinar. Se transpune comisiunei organisătoare. Acestaşi dep. propune crearea a două stipendii de câte 500 fl v. a. pentru doi tineri, cari sĕ facă studii speciale teologice la o facultate teologică gr. or. din patrie sau din străinătate. Se transpune comisiunei bisericesci.

Dep. T. **Gheaja** propune *a)* nulificarea actului de alegere de protopresbiter din cercul Sibiiului şi *b)* Sinodul sĕ decidă, că ori cine a întrat în statul preoţesc necăsătorit sĕ se privească ca călugăr.

Dep. Nicanor **Frateş** aduce la cunoscinţa sinodului că deputaţii: Gerasim **Candrea** şi Daniil **Tamaş** nu au cerut concediu încă până acum: după regulament, dacă în 6 ḑile nu şi-au cerut concediu, se privesc ca şi când şi-ar fi depus mandatul — sinodul primesce.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei organisătoare.

Raportor: deputatul Simeon **Popescu**.

Raportul consistoriului în cestiunea oficiului de inspector seminarial, care prin abḑicerea Dr. **Maier** s'a ivit necesitatea unui alt inspector.

Comisiunea propune: Sinodul ia la cunoscinţă instituirea unui inspector. Pentru spesele făcute preste budget cu 450 fl. se dă îndemnisare Consistoriului. Şi votându-se atât salariul spiritualului cu 300 fl cât şi banii de cuartir pentru un profesor, Consistoriul se îndrumă a îndeplinì postul de Spiritual conform Regulamentului seminarial.

Raportul consistoriului în ce privesce arondarea protopresbiteratelor: că a urmat conclusului congresual referitoriu la această cestiune.

Se ia spre sciinţă.

În privinţa propunerei dep. Titu Gheaja: „ca sĕ se împărtăşiască administratorii protopresbiterali din ajutorul de stat, şi după ce numai funcţionează ca atari cu câte 120 fl. comisiunea propune respingerea propunerei.

Dep. Titu **Gheaja** îşi motivează propunerea:

Presidiul anunţă, că după regulament din ajutorul de stat se dă unui protopresbiter maximul 200 fl., unui administrator, 120 fl. şi unui preot maximul de 100 fl. În ce privesce propunerea din cestiune, un administrator după ce se absolvează de post, se poate împărtăşì cu maximul de 100 fl.

Dep. **Gheaja**. Mi aşi modifica dară propunerea într'acolo, sĕ se împărteşească administratorii barem cu suma de 100 fl.

Dep. Zacharia **Boiu**: După părerea mea propunerea comisiunei învoalvă în sine o trecere prea uşoară preste propunerea unui deputat sinodal. După desluşirile date de Presidiu, cred, că s'a convins şi propunĕtorul, că propunerea sa e în contraḑicere cu rescriptul împĕrătesc. Ce s'ar putè face cel mult, este ca sĕ se recomânde atenţiunei Veneratului consistor, administratorii protopresbiterali în ce privesce împărtăşirea de ajutorul de stat. Prin o astfel de procedură nu s'ar loví, nici în înaltul rescript, nici nu se ignorează propunerea deput. Ghiaja.

Propunĕtorul primesce propunerea dep. Zaharia **Boiu**.

Dep. Parteniu **Cosma** ca membru al comisiunei organisătoare accentuează, sĕ nu se ia în nume de rĕu, că comisiunea a venit cu o referadă aşa scurtă în aceasta cestiune. Nu primesce nici propunerea dep. Boiu, nici a dep. **Gheaja**. Funcţiunea de administrator e o funcţiune interimală, care poate dura mai mult sau mai puţin.

Peste tot se plâng protopopii că au prea mult de lucru; de aici deduc că e o binefacere pentru administratori, că se absolvează din post. Cei 120 fl. din ajutoriul de stat şi-i poate un administrator câştiga altfel. Funcţiunea de administrator e o sarcină onorifică, cu care poate fi mulţămit ori care administrator.

Nu aflu cu cale, nici aceea, a se recomanda atenţiunei consistoriului; pentru că au fost administratori, cari nu şi-au împlinit datorinţele, cum se cuvine; câte casuri n'au venit, că consistoriul s'au plâns contra administratorilor, că nu şi-au trămis referadele bune şi la timp; au fost mulţi cari trebuiau destituiţi din post (aşa e!)

În ceea ce privesce partea a doua a propunenerei dep. Ghiaja, că cei ce concură la un post de protopresbiter şi nu reies, aceia sĕ nu se împărtăşască de ajutorul de stat, o aflu cu totului tot greşită. De aici ar urma, ca toti cei ce nu sûnt cualificaţi de ajuns, prin urmare nu pot fi candidaţi de protopresbiteri, sau cei ce au avut purtare rea, sĕ se împărtăşească din ajutorul de stat, pe când cei bine cualificaţi şi cu purtare bună sĕ fie lipsiţi de acest favor. Primesc propunerea comisiunei.

După ce dep. **Ghiaja** ca propunĕtor îşi mai susţine încă odată propunerea se pun la vot amândouĕ propunerile.

Se primesce a comisiunei.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei bisericesci.

Raportor; Dep. Petru **Truţa**.

Comisiunea constată cu plăcere, că consistoriul ca senat bisericesc au tractat causele obveniente cu multă conscientiositate şi scrupulositate; privindu-se raportul ca cetit comisiunea propune sĕ se ia de basă la desbaterea specială. — Se primesce.

---

am învĕţat limba engleză, cea ollandeză şi cea svedă, cu o uşurătate foarte mare. Pronunciaţia mea era defectuoasă, sau bine nu era nici decât. Eu m'am reţinut a căuta după sunetul limbilor, ce nu le puteam auḑì vorbind, contând la simţul cel bun al urechei mele şi la uşurătatea naturală, ce o posed, de a imita accentele diverse, şi ale practica repede la cas de lipsă. Esperienţa nu m'a desminţit. În două sĕptĕmâni eu vorbesc fără accent o limbă, care am învĕţat'o singur din cărţile mele.

„Pe lângă învĕţătura limbilor, am mai învĕţat desemnul şi ceva din pictură, ca sĕ fiu în stare a ficsa, prin studii de felul acesta, suvenirile de călĕtorie priveliştele, plantele cele înalte, costumele, monumentele şi tot ce nu poţi duce cu tine decât în spirit, dacă mâna-ţi este neîndemânatecă şi contrară simţemêntului interior. Şi apoi ceteam scriitorii cei buni, spre a mĕ esercita în descrierea limpede şi repede; căci adeseori mĕ simţeam vĕtămat de stilul obscur şi confus a cărţilor de călĕtorie; aşa domnule Goefle, eu eram cu optspre-ḑece ani pregătit a devenì, deşì nu erudit, cel puţin om folositor, prin sciinţa sa, prin activitatea sa prin aptitudinea sa la lucru şi prin facultăţile sale de observaţiune. Timpul acela a fost cel mai frumos din viaţa mea, cel mai curat şi cel mai dulce. Ah! De ar fi ţinut vr'o câţiva ani mai mult, eu aşi fi alt om!

(Va urma.)

Punctul I din raport referitoriu la numĕrul ședințelor, la numĕrul pieselor resolvite și restanțe, la modul, cum s'a împărțit referada — se ia la cunoscință.

Punctul II referitoriu la conspectul general al clerului și poporului din archidiecesă, după părerea comisiunei e îndestulitor: partea morală și spirituală însĕ propune ca în viitor încă sĕ fie atinsă.

Sinodul îl ia la cunoscință cu aceea, ca Consistoriul pe viitor sĕ întregească conspectul atât în ce privesce căsătoriile ilegale și nașterile ilegitime cât și numĕrul celor ce sciu scrie și cetì..

Punctul III. referitoriu la numĕrul preoților chirotoniți și

Punctul IV. referitoriu la numĕrul bisericilor nouĕ sânțite se iau spre sciință.

Cu respect la punctul V. referitoriu la parochiile vacante comisiunea propune:

„Sinodul însărcinează pe consistoriu, ca pe acelea parochii, cari nu pot ținè singure paroch, sĕ le afilieze prin organele subalterne la alte parochii".

În această cestiune se încinge o discusiune mai lungă.

Dep. Parteniu Cosma: Lucrul e de o mare ponderositate. Sûnt parochii, pe cari oamenii din comună nu vreau sĕ le întregiască, pentru că se află câte unul dintre ei, care are vre-un copil la scoală prin gimnasiu; îl lasă sĕ absolveze gimnasiul, teologia și până atunci nu vreau sĕ întregiască parochia, ca sĕ aibă popă om de-al lor. Ori ce ostenele și-ar da consistoriul sûnt zadarnice. — Sûnt casuri foarte dese, că un absolut de teologie cu maturitate sĕ cadă la alegere vis-à-vis de unul chiar cu 4 clase elementare. Nu vedem noi, că cei mai mulți chirotoniți sûnt din cursul supletoric. După cum se vede cestiunea e ponderoasă, eu nu fac propunere pentru că lucrul trebue sĕ fie bine studiat.

Dep. Nicolae Lazar pentru regularea parochiilor află cu cale mai ânteiu sĕ se facă un plan cu privire la dotarea preoților, propune sĕ se însărcineze cu facerea acestui plan Venerabilul consistoriu archidiecesan.

Presidiul: Idea e foarte bună. Cestiunea cu parochiile e regulată prin regulamentul congresual §. 9, unde se ḑice espres, că dacă venitul parochiei nu se urcă la 400 fl. nu poate avè comuna paroch. S'au ivit însĕ casuri, unde consistoriul au trebuit sĕ institue parochi, și acolo, unde venitul era mai mic de 400 fl. Consistoriul a observat și observă regulamentul referitoriu la parochii, nu mai e prin urmare necesitate de a i se da îndrumări.

Dep. Dr. N. Pop propune: sĕ se ia punctul V simplu la cunoscință.

Dep. Vasilie Roșescu: Eu cunosc regulamentul care prescrie, ca astfel de parochii, care nu pot avè paroch sĕ le administreze parochul din apropiere. Dar e lucru greu și împreunat cu multe neplăceri, căci parochului i se face imputări din partea parochienilor sĕi, ba uneori îl amenință chiar cu detragerea venitului, din care causă mulți vin în posiția de a nu respecta regulamentul.

Dep. Dr. Ioan Preda cere încheierea desbaterei. — se primesce.

Dep. Ioan Raț este pentrn acomodarea la regulament.

Dep. Petru Truța e de părerea, în cestiune aceasta sĕ se respecte regulamentul congresual. Sĕ primesce.

Punctul VI referitoriu la succrescența clerului rĕmâne în suspenso.

Punctul VII referitoriu la numĕrul și resultatul cel ce au depus esamenul de cualificațiune preoțesc se ia spre sciință.

Dep. Ilie Măcelariu cere sĕ se raporteze despre numĕrul clericilor, cari au absolvat teologia dar n'au posturi.

Presidiul declară, că s'au pus toate la cale spre acest scop.

Punctul VIII referitoriu la numĕrul trecerilor religionari,

Punctul IX referitoriu la numĕrul proceselor matrimoniale,

Punctul X referitoriu la numĕrul proceselor disciplinare și

Punctul XI referitoriu la ajutorul de stat se iau spre sciință.

Punctul XII referitoriu la ajutoarele ce s'au dat din fundațiunea Șaguniană din causa lipsei unor acte rĕmâne în suspenso.

Relativ la propunerea dep. Vasile Roșescu pe care am publicat-o în Nrul trecut, comisiunea propune: „Propunerea se consideră de mare ponderositate pentru susținerea religiosității și moralității, și se atrage deosebita atențiune a consistoriului sĕ întreprindă după putință toți pașii necesari pentru stârpirea și impedecarea căsătoriilor ilegale: În comisiune s'au ivit 2 păreri — adauge raportorul — cea amintită e a majorității; a minorității este următoarea:

„Ne avênd date concrete se transpune cestiunea la consistoriu spre studiare și întreprinderea pașilor necesari."

După o discusiune mai lungă, la care au luat parte deputații: Anania Trombițaș, Parteniu Cosma, Nicolau Cristea și Nicolae Găitan se primesce propunerea majorității, care în esență e și a minorității.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei scolare.

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 12 Maiu

Dieta Ungariei din causa serbătorilor apusene, cari sûnt tot odată și ale guvernanților țĕrei, este închisă.

Principele Alexandru al Bulgariei a sosit în 26 Aprile la Cetinie dimineața în sunetul clopotelor și în bubuitul tunurilor. În Cattaro a fost salutat de un adjutant al principelui, ear la graniță de ministrul de esterne, Stanko Radonici, care l-a condus prin Wieguș la Cetinie. Principele Nicolae cu ministrii și o brigadă de oștire aștepta pe oaspe într'un sat o jumĕtate oară departe de Cetinie. La sosire cei doi domnitori s'a îmbrățișat și sărutat în modul cel mai cordial. La intrarea în oraș fruntașii din Cetinie au presentat principelui pâne și sare ținêndu-se un discurs, în care s'a amintit de legăturile esistente de frăție și amiciție între Bulgaria și Muntenegru. Principele Alexandru a mulțămit ḑicênd că e prea vesel de a vizita capitala bravilor Muntenegreni. După ce au defilat trupele înșirate în fața palatului, s'au dus principii în biserică, unde metropolitul cu mulți asistenți a presentat principelui Alexandru crucea și l'a binecuvêntat. Apoi s'a dus la palat unde principele a fost salutat de princesa Muntenegrului, de moștenitor și princese. Orașul e împodobit cu steaguri muntenegrene și bulgare, cu verdeață, flori cununi etc. Pe strade e multă lume. Seara va fi iluminație și conduct cu torțe. Primirea a fost cordială și entusiastă.

Poimâne se va publica o proclamație a principelui Nicolae, în care se va ḑice: „Spre a representa statul și poporul meu la încoronarea Țarului Alecsandru III, puternicul nostru amic și protector întreprind o călătorie în Rusia, convins fiind, că mĕ însoțesce binecuvêntarea muntenegrenilor mei și dorințele lor cele mai fierbinte pentru binele Țarului și al poporului rus. Regența o dau princesei și consiliului de stat."

Încoronarea Țarului, ḑice „Tel." care se va face în curênd la Moscva, a provocat oare-care ferbere în peninsula balcanică, care s'a manifestat în prima linie prin primirea demonstrativă ce s'a făcut principelui Alecsandru al Bulgariei în Atena și Cetinie. Ca și în capitala Greciei i s'a făcut principelui de Batenberg și în capitala Muntenegrului o primire foarte cordială și entusiastă. Principele Nikita, familia sa, ministrii, demnitarii și în fine poporațiunea Muntenegrului s'au întrecut în ovațiunile aduse principelui Alecsandru. În Cetinie i se făcu principelui o primire adevĕrat regală. Primirea principelui la Cattaro de către un adjutant al principelui Nikita și la fruntaria Muntenegrului de către ministrul de esterne' d. Stanco Radovici, visita la biserică și primire de către Metropolit etc. în fine în Muntenegru s'a desfășurat toată seria formalităților oficiale de primire. În loc de o companie de onoare, principele Alecsandru fu salutat de o brigadă de onoare și bĕtrânii orașului îl întêmpinară cu pâne și cu sare, adresându-i și o cuvêntare, în care arĕtară legătura de frăție și amicie ce esistă între Bulgaria și Muntenegru. Principele Alecsandru rĕspunse că e foarte vesel că a putut visita capitala bravilor Muntenegreni. Principele Alecsandru a părăsit deja Cetinie spre a se duce și el, ca și principele Nikita, sĕ asiste la încoronarea Țarului la Moscva.

Aceste întrevederi ale principilor din peninsula balcanică dau mult de gândit, mai ales când vedem că regele Serbiei, care poate fi considerat dela o vreme încoace de un vasal al Austro-Ungariei, stă cu totul la o parte și n'a fost cel puțin învitat pentru serbarea încoronării la Moscva. Totuși se găsesc ḑiare, cari pretind că nici odată relațiunile dintre Rusia și Austro-Ungaria n'au fost mai cordiale și mai sincere ca acum. Ba unele ḑiare merg până acolo, încât afirmă că Austria înclină mai mult spre Rusia decât spre Germania și că este foarte probabilă o ruptură între ambele imperii germane din centrul Europei. Noi nu prea credem în nisce asemenea povesci, dar totuși ni se pare că e o datorie a noastră de a ținè pe cetitorii nostri în curent despre tot ce se ḑice, mai ales în privința mișcărilor esterioare. Eată în adevĕr ce scrie un corespondent din Viena al ḑiarului ceh „Narodni Listy," care apare în Praga:

„Prin cercurile politice, și mai ales prin cercurile militare, circulă deosebite sgomote asupra șederii principelui Wilhelm în Viena. Demnitarii noștri militari își povestesc o mulțime de amĕnunte despre neobicînuitele onoruri ce s'au făcut aici nepotului împĕratului Wilhelm. Principelui prusian i s'au făcut aici onoruri cari de obiceiu se fac numai dinastielor. Aceia însĕ cari nu sciu sĕ 'și esplice situațiunea, sûnt chiar ei vinovați despre aceasta. Ori cine cetesce ḑiarele constituționale, — și generalii nostrii fac aceasta — trebue sĕ scie că Austria venea în tot deauna cu un minut prea târḑiu și trebue sĕ scie că în momentul când comitele Andrasy reușì sĕ îndrepteze această greșeală c'o singură lovitură, monarchia austro-ungară nu este chemată a face altceva mai însemnat, decât a fi un popas al politicei germane în calea ei spre Orient.

„Este lesne de înțeles că cercurile noastre militare nu se vor obicînui cu alianța austro-germană, până când ea nu va fi pusă la încercare în foc, și aceasta numai pe un câmp sângeros de resboiu. Combinațiunile politice nu sûnt în stare sĕ atingă de prin aceste cercuri acele sforțări, a căror espresiune sûnt și vor remânea ultimele resbele din Boemia.

„Pot sĕ vĕ asigur că este o greșeală fundamentală de a crede cineva că în momentul de față, politica austro germană trebue mĕsurată cu aceiași mĕsură, cu care cronicele locale au mĕsurat toate complimentele, cu care a fost năpădit aici principele Wilhelm. Tocmai contrariul este adevĕrul. Din momentul, când principele de Bismarck 'i a acordat Italiei legitimitatea de a întra în alianța austrogermană ca părtaș egal, politica berlinească nu mai reușì a fi ascultată în palatul comitelui Kalnoky. Ea asceaptă, ce sĕ ḑicem astfel în anticameră, și astăḑi chiar ea pare condamnată a mai ascepta până când comitele Kalnoky va reușì sĕ asigure în Paris și Petersburg politica austriacă contra tuturor sforțărilor intimității romane și berlinese.

„Principele de Bismarck lucrează prin toate mijloacele la realisarea idealului sĕu, la o întâlnire a împĕratului Francisc Iosef cu regele Italiei. Se vorbesce acum din nou prin cercurile oficioase berlinese despre o întâlnire a celor doi monarchi la băi germane. Afară de aceasta, se mai vorbesce despre însemnătatea și trebuința unei apropieri personale a monarchilor din noua alianță, avêndu-se în vedere ultimele destăinuiri despre un complot republican în Italia, care 'și ar fi găsit urmarea în Germania și Francia. Dar comitele Kalnoky este un diplomat harsit, și politicii din Berlin nu prea o nimeresc. Comitele Kalnoky este contra ori-cărei favorisări a Italiei de vreme ce este convins că aceastā ar avè de consecință o reacțiune politică în Francia și în Rusia.

Politica comitelui Kalnoky contează pre o luminare a firmamentului politic. Sĕ afirmă între altele că comitele Kalnoky și d. de Giers, un vechiu amic al celui dintâiu, încă de pe timpul aflării sale în Petersburg esistă o amiciție care a devenit și mai strânsă pe timpul intimelor negoțieri din Viena cu d. de Giers, și de aceea se susține atât in Petersburg, cât și în Viena, că o lărgire a sferei politice a alianței celor duoi împĕrați se va putè realisa numai atunci, când paralel cu aceasta, se va mărì și cercul arangiamentelor private dintre Austria și Rusia.

„Dar pe aceste arangiamente se întemeiază și o oare-care neutralitate a Franciei, care formează o parte din acele garanții, pe care Austria, în propriul sĕu interes și în interesul păcii europene, le vede în alianță cu Germania.

La aceste „P. Ll." reflectează că Kalnoky nu 'și regulează politica după ḑiarele cechilor.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Adolf Zay: Onorată casă! §-ul (26) de sub discusiune are chemarea fatală, de a încungiura print'o portiță laterală păretele despărțitoriu, ridicat între gimnasiu și scoală reală în §-ul prim principal al acestui project de lege. Paragraful acesta recunoasce scăderea cea mare, de care sufere projectul, escludând forma mijlocitoare, gimnasiul real.

Scăderea aceasta o vor recunoasce în urmă chiar și autorii projectului. Un institut organic n'au voit sĕ sistemiseze și acum se încearcă a'l instituì pe cale neorganică și într'un mod nejustificat din punct de vedere pedagogico-didactic, prin uși laterale și prin manevre de încungiurare. E o concesiune nejustificată a se admite aceia, cari au absolvat numai scoala reală, fără limba latină și cari prin urmare, nu posed pregătirea umanistică, la două specialități ale facultății filosofice, la matematică și sciințele naturale. Dacă aceia, cari au absolvat scoala reală, au lipsă de studii mai estinse din sciinţele naturale şi din matematică pentru chemarea lor practică, poftea, că în cursurile respective ale politechnicului, nu însĕ la universitate, a cărei premisă categorică e pregătirea umanistică. Aceasta o ating numai în treacăt, de oare ce ori-ce luptă îndreptată contra alineiei prime a acestui § e zadarnică în faţa torentului ce domnesce în casa aceasta. Casa sĕ crede îndreptăţită a face faţă cu jertfele, ce le cere dela naţionalităţi şi confesiuni, concesiuni, durere, pe contul didacticei şi pedagogiei. Faţă cu alinea primă nu mĕ încerc aşa dară a face vre-o propunere, îmi ţin însĕ de datorinţă a combate alinea a doua şi a cere ştergerea ei. Alinea a doua identifică resultatul scientific al gimnasiului real cu resultatul gimnasiului, în urma unui neînsemnat esamen de întregire n'are nici din punct de vedere practic şi nici din punct de vedere scientific didactic vre-un sens. Din punct de vedere practic e fără preţ, de oare-ce luându-se strict nu'l poate depune nici un scolar din reale; mai mulţi domni profesori gimnasiali din capitală m'au asigurat, că la esamene de acestea practicate durere şi aḑi, se reiaptă cu toate pretensiunile modeste dintr'o sută de scolari din reale 90. E deci evident că prin un atare studiu întregitoriu nu se obţine vre-un resultat favoritoriu nici chiar din punct de vedere practic.

Chemarea studiului clasic în scoalele medii nu e a da copilului câte-va cuvinte latine şi eline, nici a-l îmbuiba cu regule gramaticale şi stilistice, ci ai oferì în decurs de 8 respective 6 ani ocasiune sĕ guste înfluinţa cultivătoare a limbei latine şi eline, o înfluinţă, despre care au perorat domnii deputaţi destul de elocent la desbaterea §-fului 3. Ce scop a avut lupta de cuvinte şi votarea nominală înscenată printr'un aparat atât de ostensibil, când era vorba despre susţinerea limbei eline dacă acum se declară de superfluă pentru douĕ din facultăţile universităţii? Ori doară cred domnii deputaţi că aceea, ce din limbile acestea clasice oferă un studiu sistematic continuat cu o metodă corectă în decurs de 8 respective 6 ani şi-o poate însuşi realistul prin un studiu ulterior de 3—4 luni? Realistul respectiv îşi va însuşi prin un atare studiu forţat în decurs de câte-va luni oare-care *„copiam verborum“* şi câte-va regule moarte, nu însĕ gimnastică de spirit recerută; el nu va pătrunde idealurile lumei antice, pe cari le poate oferì numai ocupaţiunea sistematică de ani cu limbile antice şi studiul opurilor mai însemnate din literatura aceleia.

Limbile clasice s'au propus până acum în Ungaria în deosebi în institutele de stat în mod destul de uşor, în special limba elină. M'a surprins într'un mod foarte neplăcut scirea primită din isvor foarte sigur că acelaşi domn ministru de instrucţiune, care a pledat în ḑilele trecute atât de călduros pentru limba elină şi a întrodus pentru susţinerea ei agitaţiunea grandioasă şi plină de succes a aderenţilor sĕi, a denumit mai înainte de custos al secţiunei archeologice dela museul naţional, ear acum de curênd de profesor ordinar pentru istoria antică la Universitate pe un bărbat, care n'a depus nici când esamen din limba elină şi n'a obţinut nici un testimoniu despre studierea ei. Eu sciu apreţia simpatia ce o are d. ministru pentru limba grecă îl rog numai sĕ o şi dovedească în viitoriu la denumirile ce le efeptuesce, ca se nu se mai întêmple curiosităţi de acestea, cari compromit nimbul sciinţei din patria noastră.

Alinea a doua din paragraful de faţă jignesce şi alterează nivelul scientific în Ungaria, o împregiurare deamnă de deplâns din punct de vedere al reputaţiunei culturale din patrie. Greşala aceasta e cu atât mai neertată, cu cât chiar la presentarea acestui project, se vestise în lume şi în ţeară, că nivelul de cultură din patrie se va ridica la o înălţime ne mai pomenită. Mi se concede ce e drept că dispoşiţiunea mancitată de mine din punct de vedere didactic e o lature umbroasă a projectului, se ḑice însĕ că ar fi o recerinţă a vieţei practice. Ean se o esaminăm puţin! Respectivii afirmă, că, nu fie-care cetate mai mare are gimnasii; în câte unele se află numai scoale reale şi părinţii cari vor aşi trimite mai târḑiu copii la universitate, sûnt siliţi din consideraţiuni economice ai lăsa sĕ studieze în scoala din loc. Aceasta are înţeles însĕ foarte neînsemnat. Din cele 28 de scoale reale 20 sûnt acolo unde sûnt şi gimnasiile şi părinţii au voie aşi alege una din douĕ, celelalte 8 scoale reale cari nu se află într'un loc cu gimnasiile, sûnt scoale de stat. Statul ar putè pretinde conform § lui 6 din projectul de faţă, că în scoalele acestea sĕ se propună limba latină ca obiect facultativ. În modul acesta li sar da acestora cari vor a obţinea o pregătire gimnasială, ocasiune, a primì instrucţiune din limba latină.

S'a mai objectat, că în etatea copilărească nu se poate decide nimenea pentru o anumită direcţiune a studiilor. Impregiurarea aceasta încă vorbesce pentru admisibilitatea gimnasiilor reale, denegată în project. Rĕul s'ar delătura de sigur dacă s'ar concede până în cuarta trecerea dela scoala reală în gimnasiu şi vice versa, precum s'a fost dispus în projectul de odinioară şi precum de fapt s'a întrodus în Germania. Trecerea în anii din urmă e o monstruositate didactică.

Fiind deci dispoşiţiunea cuprinsă în alinea a doua a §-lui acestuia necorectă şi nepractică propun, a se şterge cu totul alinea a doua.

Ministru de instrucţiune **August Trefort:** Se pare că domnul deputat vrea earăşi se provoace o desbatere asupra bifurcaţiunei, cu toate că nu i se dă nici un privilegiu. Bifurcaţiunea se susţine şi la §-ul acesta. Tinerii noştri se cresc într'o direcţiune cu ajutoriul limbilor clasice şi al objectelor umanistice, în altă direcţiune earăşi cu ajutoriul celorlalte limbi, al matematicei şi al sciinţelor naturale.

Sûnt însĕ şi esceptiuni şi dacă tinĕrul în etate de 18—20 ani vede, că şi-a greşit direcţiunea nu-i consult sĕ-i închidem uşa, ce-l duce la universitate. Objecţiunea, că esamenul de întregire nu folosesce nimic, e nebasată.

Căci dacă tinerul de 18—20 are intenţiunea serioasă, de a merge la universitate, el va înveţa limba latină şi elină fără de a mai întra în gimnasiu. De altcum casurile acestea au fost până acuma rare şi vor remânè rare şi pe viitoriu. Mĕ rog deci a se primì paragraful neschimbat. (Aprobare)

Otto Hermann: constată, că paragraful acesta e documentul cel mai bun pentru necesitatea scoalei medie ne'mpărţite, de oare ce deosebirea între institutele bifurcate constă numai în limbi. Nu primesce propunerea dep. Zay.

Raportorul **Szathmary** se declară asemenea contra propunerei dep. Zay.

Carol Wolff: Onorata casă binevoească a-mi concede înainte de toate unele observări faţă cu domnul ministru de culte şi instrucţiune. E de esplicat şi corespunde chiar cu spiritul realistic al timpulul nostru, dacă se reclamă pentru scoala reală dreptul de a pregătì şi ea ca gimnasiul pentru scoala mai înaltă. În reclamarea aceasta zace însĕ o neconsecuenţă.

După-ce onorata casă a respins scoala medie neîmpărţită şi a acceptat deosebirea între gimnasiu şi scoala reală nu ne remânè alta, decât sĕ purtăm acum toate consecuenţele.

De aceea recomând propunerea onor. meu condeputat Zay, fiindcă e consecuentă.

Onorată casă! Eu pe realistul nu'l ţîn apt aşi putè însuşi în timp scurt toate cunoscinţele din limba latină eventual şi din cea elină, pe care le posede gimnasistul absolvat.

Esamenul de întregire e prin urmare sau numai o ameţală pură fără seriositate, sau apoi e serios. În casul din urmă realistul nu va fi în stare a-l depune cu succes. Ameţală nu va fi firesce esamenul ci alinea a doua din §. 26.

Se pare, că realiştii, cari doresc a trece la universitate, şi-au ales calea aceasta numai, pentru a scăpa de studiul serios al limbilor clasice şi a trece apoi prin un esamen de intregire la universitate. Între astfel de împregiurări nu pot ţinè pe realistul de matur spre a fi primit la facultatea de medecină şi la cea juridică. Admiterea realiştilor la facultatea juridică nu e alt-ceva decât o depravaţiune a statului judecătoresc şi advocaţial. Spriginesc propunerea condep. Zay.

Paragraful se primesce neschimbat.

§-ul 27 sună: „Scolariul, care la esamenul de maturitate verbal, a căḑut dintr'un object, se poate admite la esamenul repeţitor în cele dintâiu septămâni ale anului scolastic următor. Scolariul, care a a căḑut la esamenul verbal sau scripturistic din mai multe objecte, se reiaptă pe un an. După espirarea anului acestuia mai poate depune încă odată întreg esamenul. Dacă cu ocasiunea aceasta cade din vre un object în esamenul verbal sau scripturistic, nu se mai poate admite la esamenul de maturitate.

Scolariul căḑut la esamenul supletor poate repeţì după 3 luni esamenul“.

Stefan Rossival propune la alinea a doua a se vîrî după cuvintele „la esamenul supletor“ încă cuvintele „sau la esamenul repeţitor din un object, spre a se da scolariului ocasiune, aşi emenda încă odată calculul“.

Mai departe propune, a se întrebuinţa terminul „esamen repeţitor“ în loc de „esamen supletor“.

Ambele propuneri se primesc.

Asemenea se primesce titlul secţiunei II.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Sciri dela curte.) „Bud. Cor.“ spune că în luna lui August are sĕ se întêmple un eveniment îmbucurător în sinul familiei principelui de coroană.

* (Parastas.) Duminecă s'a serbat în biserica noastră din cetate un parastas solemn în memoria fericitului Archiepp. şi Metropolit, a marelui *Andreiu.* La liturghia ce a premers, pre cum şi la parastas, a pontificat Escel. Sa Preas. P. Archiepp. şi Metropolit Miron Romanul, avênd asistenţă numeroasă. Chorul reuniunei române şi al elevilor din institutul seminariului Andreian au cântat înălţând pietatea numerosului auditor.

* Adunarea generală a comitatului Sibiiului ţinută 11 Maiu n. a decis că creditul, care-l pot acorda cărcimarii din ţinutul comitatului, nu poate trece preste 5 fl. Căsătoriţii sunt consideraţi de o persoană.

* (Academia reg. de drepturi din Sibiiu a declarat-o profesorul *Felmery* din Cluj de un cuib daco-romanistic şi pangermanistic. Frumoase presupuneri despre un institut al statului!

* (Tinerimea română) din Sibiiu va serba astăḑi de seară amintirea ḑilei de 3/15 Maiu, întruninduse în corpore în localităţile restauraţiunei Novara (etagiul I.)

* Archiepiscopat nou rom. cat. a creat papa în Bucuresci pentru România.

* În locul ciangăilor „repatriaţi“ cetim că se aşeaḑă mai cu seamă nemţi.

* (Denecrezut). Este recunoscută, ḑice „Resboiul“, aplicaţia Românului macedonian la tot ce privesce arta şi tinde la frumos şi raritate. Cei mai faimoşi pictori, muzicanţi, architecţi, sculptori etc. cari fac falǎ artei în Orient au eşit din sinul familiei românesci din Macedonia.

Astăḑi putem anunţa sosirea în capitală a unui artist în felul sĕu. Psilografia sau scrierea mĕruntă este adusă aproape la incredibil de către d. N. Vlădică. Ori-ce încercare de a face cunoscut producţiile de talent ale acestui psilograf este palidă în faţa realităţi; pentru ca sĕ se convingă cineva trebue sĕ vază cu propii sĕi ochi.

Între multe probe de artă, ne-au atras atenţiunea: *Istoria lui Michaiu Viteazu pe o carte póstală* (pe a şesea parte dintr'o faţă): apoi *planiglobul terestru şi harta României* pe jumĕtate de bob de fasole.

Dacă am enumera producţiile deosebite ce împodobesce atelierul psilografului ne-ar trebuì coloane întregi.

Ne mărginim deci a invita pe amicii artei a visita atelierul psilografic aşezat la Hotel de Viena; atelierul este deschis între oarele 2—5 p. m.

* **(Îndreptare.)** În numĕrul trecut al foaie noastre s'a strecurat o greşală. Pe pagina primă, coloana a doua, alinea a treia, şirul ântêiu sĕ se cetească în loc de „Cererea parochului din Paloş“. Cererea **parochienilor** din Paloş.

Loterie.

Mercuri 12 Mai n. 1883.

Budapesta: **81 62 86 33 57**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.25	120.10
Renta de aur ung. de 4%.	89.15	89.10
Datorie de stat austr. în argint	79.15	79.25
Sorţi de stat dela 1860	133.75	133.75
Sorţi unguresci cu premii	114.50	114.50
Sorţi de regularea Tisei	111.—	116.50
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.75	92.—
Acţiuni de credit austr..	307.10	307.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	840.—	840.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.65	78.25
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119.85
Galbin.	5.65	5.66
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

„Albina“ institut de credit şi de economii.

Publicaţiune,

în sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29.

1. **Suma scrisurilor fonciare** puse în circulaţiune face cu ḑiua de 30 Aprilie 1883 **fl. 615,300.**

2. **Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecari** cari servesc de coperirea acestor scrisuri fonciari sûnt de **fl. 616,637.99.**

3. **Valoarea hipotecelor** luate de basă la susnumitele împrumuturi hipotecari este de **fl. 2,743,850.**

4. În sensul §. 97 din statute **fondul special** pentru asigurarea scrisurilor fonciari e de **fl. 230,858.95** acesta e indus în cont separat şi este plasat în efecte publice.

Sibiiu, 1 Maiu 1883.

[414] 1—3 Direcţiunea.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 51. Sibiiu, Joi 5/17 Maiu 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a V-a din 29 Aprile 1883.

(Urmare.)

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei scolare. Raportor: deputatul Dr. Nicolau Pop.

Raportul consistoriului archidiecesan, ca senat scolar, se privesce ca cetit şi la propunerea comisiunei se primesce de basă la dasbaterea specială.

Partea I: Despre activitatea senatului scolar.

Punctul 1. referitoriu la numĕrul esibitelor resolvite şi restante se ia spre sciinţă.

Punctul 2. *a)* despre distribuirea ajutorului de 1400 fl. se ia spre sciinţă.

Punctul 2. *b)* despre conferirea stipendiilor vacante se ia la cunoscinţă, cu aceea „ca pe viitor sĕ se adauge şi conspectul stipendiştilor“.

Punctul 2. *c)* referitoriu la cărţile de scoală întrate la consistoriu ca senat scolar, comisiunea raportează că consistoriul n'a censurat toate cărţile şi propune: Consistoriul sĕ le censureze până la procsima sesiune sinodală. La cas, când nu le-ar censura toate, sĕ spună causa amênărei censurării.

Dep. Anania Trombitaş: constată, că la consistoriu s'au aşternut mai multe cărţi de scoală decât sûnt întroduse în raportul general; unele însĕ nu le-a aprobat; pe acestea n'a aflat de lipsă sĕ le mai inducă în raport din 2 motive: pe de o parte sĕ nu mai molesteze sinodul, pe de o altă parte sĕ nu ofenseze pe autorii respectivilor cărţi. De altmintrelea aceasta e cea mai grea chemare a consistoriului dintre toate, câte le are: din care causă nici că i se poate pune comisiunei censurătoare vre-un termin anumit pentru referadă.

Dep. Nicolau Popea: După starea actuală a senatului scolar e imposibil, sĕ se recenseze cărţile într'un timp mai scurt. Puterile noastre sûnt atât de puţine, încât trebue sĕ ne luăm refugiul la alte puteri afară de senate, la domnii profesori seminariali, ba chiar până şi la Braşov. Consistoriul denumesce din sinul sĕu comisiunea censurătoare. Aceasta censurează cartea într'un timp mai scurt sau mai lung, după cum e şi cuprinsul ei. Sĕ fim dar mai indulgenţi.

Cele sub litera *d)* referitoare la depunerea esamenului de cualificaţiune pentru scoalele medii şi pentru scoalele poporale, se iau spre sciinţă.

Cu privire la cele de sub litera *e)* despre conferenţele învĕţătoresci, comisiunea regretă, că au fost slab cercetate şi propune: „Consìstoriul sĕ silească pe învĕţători prin organele sale a lua parte la conferenţe, şi sĕ ia în considerare la împărţirea de ajutoare pe aceia, cari au mai mare lipsă.“

Propunerea aceasta provoacă o discusiune mai lungă.

Dep. Demetriu Comşa: Ca unul, care am luat parte la astfel de conferenţe, sciu că causa cea mai de căpetenie a necercetărei conferenţelor nu e negligenţa preoţilor, sau preste tot a organelor bisericesci ci sĕrăcia. Faptul stă, că escepţionând diurnele din partea statului, cari se dau la cursurile de limba maghiară, învĕţătorii nostrii nu capĕtă diurne, când cu ocasiunea conferenţelor, afară de cei dela Braşov şi Sibiiu poate. Ar fi de dorit, dar sĕ aflăm o modalitate, cum i-am putè ajuta. Numai aşa vom putè împopula conferenţele, dacă vom da diurne învĕţătorilor sĕraci, ca sĕ poată participa. Voinţă şi zel presupun mai la fiecare, n'avem decât sĕ destinăm un fond numai pentru un astfel de scop; 20—40 cr. îi prind foarte bine unui învĕţătoriu. Din causă că toată sila şi presiunea asupra învĕţătoriului va fi zădarnică, până când nu vor avè mijloacele necesare, nu primesc propunerea comisiunei.

Dep. Sabin Piso propune din consideraţiunile comunicaţiunei o nouĕ împărţire a districtelor.

Dep. Iosif Puşcariu e de părere sĕ se dea îndrumare consistoriului, sĕ caute mijloacele necesare pentru de a lua parte învĕţătorii la conferenţe. Sĕ intrevină bună oară consistoriul la direcţiunea căilor ferate ca la astfel de ocasiuni învĕţătorii sĕ poată călătorì cu preţul scăḑut.

Presidiul constată că în cas, când conferenţele sûnt obligătoare pentru învĕţători, consistoriul se poate folosì şi de mĕsuri mai aspre.

Dep. Anania Trombiţaş: Cestiunea e regulată prin normativul din anul trecut. E o datorinţă pentru învĕţători a participa la conferenţe. După legea regnicolară comunele sûnt obligate a suporta spesele. Cestiunea dar e decisă, trebue deci numai esecutată legea. Ce privesce propunerea dep. Comşa e o imposibilitate. Primesce propunerea comisiunei.

Dep. Nicolau Cristea: In legătură cu cele ḑise de dep. Comşa constat, că bine că e prescris ca comunele sĕ dea diurne, dar sûnt comune de acelea, cari nu sûnt în stare, nu pot sĕ dea. Stând astfel lucrurile cred că e datorinţa noastră din centru a promova posibilitatea participării la conferenţe. După părerea mea din ajutorul de 1400 fl. pus în raport, am putè împărţi diurne de câte 50 cr. la mulţi învĕţători. De aceea propun, ca din suma de 1400 fl. pusă în buget pentru comune şi învĕţători sĕ se întrebuinţeze şi pentru împărţirea cu diurne avênd archidiecesa pentru ajutorarea învĕţătorilor şi fondul Şagunian.

Dep. Anania Trombiţaş constată că cei 1400 de fl. s'a împărţit acolo, unde lipsa a fost mai mare.

După încheerea desbaterei vorbesc:

Dep. Ioan Raţ care spriginesce propunerea dep. Comşa, recomândând a se transpune comisiunei financiare. Dep. Comşa se învoesce.

Dep. Diamandi Manole concede că causa necercetării conferenţelor e sĕrăcia; dar şi sărăcia e relativă. Sĕ dăm consistoriului o sumă anumită, care s'o împartă comunelor sĕrace cu îndatorirea ca acestea sĕ ajutoreze pe învĕţători. Sĕ ne obicînuim a respecta legea.

Dep. Ioan Raţ afirmă că propunerea dep. Diamandi nu e practică, căci se poate întêmpla ca învĕţătorul sĕ meargă pe ferii acasă. Mai bine sĕ se dea preşedinţilor reuniunelor învĕţătoresci.

Dep. Eugen Brote constată, că după projectul cel nou e numai un fond învĕţătoresc. Propunerea dep. Raţ e numai o dorinţă. Sĕ se lase mână liberă consistoriului, sĕ afle căile cele mai practice.

Dep. Ioan Bechniţ susţine, că prop. dep. Comşa e o propunere platonică, pentru că suma de ajutor e mică şi nu avem fond cu o astfel de destinaţiune.

Dep. Constantin Stejariu atrage atenţiunea sinodului, că se vorbesce de fonduri, fără ca sĕ fim în clar cu scopul lor. S'a vorbit de fondul şagunian, care însĕ e destinat pentru ajutorarea scoalelor mai mari şi mai mici, nu a învĕţătorilor.

Punêndu-se la vot, sinodul decide a se îndruma consistoriul, ca se atragă atenţiunea protopresbiterilor sĕ facă ceea ce le stă în putinţă spre a constringe pe învĕţători, ca se ia parte la conferenţele învĕţătoresci, tot odată se autorisează consistoriul a destina din suma votată pentru scoale o parte şi spre scopul acesta.

Relativ la punctul 4. referitoriu la însărcinările speciali ale consistoriului. Comisiunea îşi esprimă dorinţa ca consistoriul sĕ fie, cât se poate de conscienţios.

Dep. Dem. Comşa propune: Sĕ se facă visitaţiuni canonice mai dese, pentru că provin foarte multe rele din causa întrelăsărei astorfel de visitaţiuni. În propunerea comisiunei sĕ se ḑică espres, „în mĕsură cât mai mare“ nu cât se poate.

Punctul 5. referitoriu la ingerinţele din partea organelor politice se ia spre sciinţă.

Relativ la punctul 6. sinodul decide: consistoriul sĕ întreprindă paşii necesari pentru a recâştiga dreptul bisericei, de a îngrigì pensionarea învĕţătorilor din scoalele gr. or. române“.

Punctul 7. referitoriu la participarea cursurilor supletorice din limba maghiară, se ia spre sciinţă.

Din partea a II-a raportului, care tractează despre învĕţământul public şi institutele confesionale de învĕţământ, se iau toate punctele spre sciinţă

FOIŢA.

La pascile Ormindenilor.

(Copii de pe natură zugrăvite de **P. S.**)

(Încheere.)

În timpul acela, pe când limba clopotelor se lovesce de una şi de altă dungă, Ormindenii îşi localisează petrecerea lor în apropierea cimiteriului pe un şes mic ca de o svârlită. Acest mic şes în partea vestică e mărginit de o coastă în forma unei galerii, ear în, celelalte părţi se desparte de deal prin un părĕu sec. Aci tinerimea execută tot feliul de jocuri, ear cei mai bătrêni stau pe coastă formând astfel pe publicul privitor al unei galerii de teatru. Jocurile sûnt interesante şi de un aspect pictoresc. Junii aduc înainte o pilă mare, ce care o putem numì cu tot dreptul mama pilelor, apoi se încep diferite, jocuri cu aceasta mică planetă de mâni omenesci. Unii, cari au mâncat pâne soldăţească, se pun în ordine şi comandaţi de un fost corporal decorat cu plotoage, fac exerciţii militare, apoi unele exerciţii gimnastice. Fetele se produc cu diferite jocuri sociale-gimnastice făcênd un colon puternic şi conturbate câte odată de vre-un junişor, care aruncându-se în mijlocul colonului, pare că e luna încungiurată de un frumos curcubeu. Fiecare are jocul sĕu. Dar pe când decurgeau aceste jocuri mai cu înfocare un incident curios oprì jocul şi ochii tuturor se îndreptară spre producţiunile gimnastice ale unui student, care venise acasă pe pasci la ouă roşii, acesta mergea în două mâni ca băeşii pe picioare, apoi câteva sărituri preste cap uimiră pe toţi. Bătrânii şi bătrânele despre coasta galeriei în loc sĕ aplaudeze, începură aşi face cruce ca de necuratul.

Jocurile acestea nu ar mai avè sfârşit, dacă soarele nu s'ar fi pitulat după deal, dând sĕ priceapă plotogarii din Ormindea, că ei pentru a scoate soarele de după deal sûnt cu mult mai slabi decât Secuii, cari au scos luna din fântână cu cârligele, când aceasta căḑuse acolo, unde s'ar fi putut şi îneca, dacă nu erau Sĕcuii sĕ o arunce ear pe firmament.

Aşa dar numai paşii cuceritori ai întunerecului de seară pot despărţì pe Omindeni de acest şes drăgălaş. Fiecare se depărtează către uşă îndestulit cu petrecerea din aceasta ḑiuă, însĕ plin de durere că ḑiua nu sepoate plotogi, ca sĕfie mai lungă.

A doua ḑi de pasci, dacă ne vom scula de dimineaţă şi vom privì în partea aceea, unde este cimiteriul, vom vedè acolo câteva lumini ca de licuriciu. Mai târḑiu aceşti licurici se înmulţesc aşa de tare, încât tot cimiteriul e iluminat de ei. Însĕ ne vom înşela tare, dacă vom merge în cimiteriu, căci acolo ne vom convinge că acei licurici nu sûnt animale, ci luminări de ceară puse de creştini la toată crucea. E ḑiua morţilor atunci şi în cinstea lor se face aceasta iluminaţie din partea ormindenilor.

Dacă nu ne vom fi săturat de petrecere, atunci a doua ḑi de pasci putem sĕ ne apropiem fără frică de ospĕtărie. Ormindenii şi Ormindenele s'au pus pe joc la sunetul clarinetului acompaniat de gurdună.

— — — — — — — — — — —

Sĕrbătorile pascilor sûnt spre sfârşit şi noi ne vom depărta din Ormindea, ducênd cu noi o traistă plină de suvenire dela aceşti cinstiţi plotogari.

Omul modest seamănă cu o balanţă, ce se înclină într'o parte, numai spre a se ridica în cealaltă.

*

Cel pedant vrea sĕ ne înveţe numai ceea ce scie dênsul, nu ceea ce nu scim noi.

*

Sûntem totdeauna recunoscători pentru serviciile ce ne va face cineva (rar pentru cele făcute).

*

Sĕ nu ne mirăm de norocul oamenilor rĕi şi de nenorocirea celor buni; viaţa e o carte, eratele se pun pe ultima pagină.

afară de acelea, la care comisiunea se pronunţă special.

La punctul 3. referitoriu la împărţirea scoalelor comisiunea propune: în conspect să se facă altădată mai evidentă împărţirea după categorii.

Dep. Anania Trombitaş constată că scoalele noastre înainte de project s'au împărţit în scoale capitale şi poporale. Projectul însĕ le împarte în modul următor: scoale elementare (de cari se ţin cele cu 6 clase 6 învĕţători, 4 clase 4 învĕţători) şi scoale superioare, de care noi n'avem nici una. M'am acomodat şi în raport projectului.

Dep. Ilarion Puşcariu cere, sĕ se facă distincţiune şi în raport între scoalele elementare cu 1, 2, 3, 4, clase. Dacă figurează titlul: scoală de fetiţe, sĕ se amintească şi despre scoalele de băeţi, căci stau în legătură.

Dep. An. Trombiţaş şi-a compus astfel raportul în punctul acesta, pentrucă sinodul şi-a esprimat dorinţa aceasta în anul trecut.

După ce referentul pledează pentru propunerea comisiunei, se primesce.

Cu privire la scoalele medii dep. Nicolau Cristea observă, că în raport se amintesce numai despre gimnasiul din Braşov şi Brad, şi se ignorează cu totul cel din Năsĕud şi propune: ca în sesiunea viitoare Consistoriul sĕ vină cu un raport, prin care sĕ clarifice posiţiunea gimnasiului din Năsĕud — căci după părerea sa' nu trebue ascris cu totul confesiunei greco-catolice. — Se primesce.

Tot la punctul 3, comisiunea observă sĕ se facă evidente în raport şi scoalele de fetiţe, unde se lucră lucruri de mână. — Se primesce.

Cu privire la punctul 4 litera G. unde se arată suma încasată dela popor prin repartiţiune în anii 1881, 1882 şi 1883, comisiunea constată, că e o mare disproporţiune, fiind suma din 1880—46,298 fl., din 1881—124,258 fl., din 1882—53,998 fl. Disproporţiunea e bătătoare la ochi; comisiunea cere deslușire.

Dep. An. Trombiţaş, ca referinte scolar, arată că causa sûnt datele neesacte, ce vin la consistoriu dela protopresbiteri.

Dep. D. P. Barcianu propune: sĕ caute consistoriul, ca datele sĕ fie pe viitoriu, cât se poate mai esacte. — Se primesce.

Cu privire la litera F. Nr. 1. despre numĕrul catehumenilor dela scoalele strĕine, comisiunea cere sĕ se facă o evidenţă mai mare, arătându-se nrul şi celor ce au fost în anul trecut, spre a putè face comparare.

La cestiunea aceasta vorbesc deputaţii: Titu Gheaja, Anania Trombiţaş, Eugen Brote şi Ioan Raţ. Se primesce propunerea comisiunei.

După conspectul general se constată, că sûnt în unele protopresbiterate, precum în protopresbiteratul Geoagiu I, 10 comune, în Zarand 20 comune; sûnt apoi altele, unde sûnt puţini elevi, precum în Alba-Iulia 40% etc. — Consistoriul sĕ caute prin protopresbiteri a ameliora starea aceasta.

Dep. Rubin Patiţa arată, că chiar în averea fondurilor scolare se observă scădĕminte bătătoare la ochi. Aşa d. e. fondul scolar din Câmpeni din conspectul din anul acesta se vede, că a scădut multişor, fără sĕ se arete causele; de aceea propune: ca la facerea conspectului Venerabilul consistoriu sĕ compare starea actuală a fondului cu cea de 5, 6 ani mai nainte, spre mai mare evidenţă şi dacă află ici colea scădĕminte, sĕ se caute causele acelora.

Dep. Eugen Brote observă, că de o parte s'a votat în sinod compunerea unui regulament pentru cercetarea averilor bisericesci, pe de altă parte evidenţa nu se ţine în conspect, ci în raţiocinii.

Dep. Anania Trombiţaş, observă, că şi aci causa sûnt datele neesacte, cari vin la consistoriu.

La deslușirea cerută din partea Dr. Ioan Pop cu privire la punctul, unde se dice, că mĕsuri esceptionale s'au luat din partea consistoriului faţă de comitetele parochiale din Sebeş şi Orĕştie, deput. Anania Trombitaş rĕspunde, că mĕsurile acelea s'au luat din causă că nu s'au supus înaltelor ordine consistoriali.

Dep. Ioan Gall constată, că noi am dispune de fonduri, dar nu sûnt aprobate de guvern; multe comune sûnt în proces, precum Albac, Vidra etc.

Se primesce propunerea comisiunei.

Partea III, despre împregiurările ce împedecă progresul învĕţământului popular, se ia spre sciinţă, în ce privesce sporirea oficialilor consistorului şi salarisarea lor, sinodul decide sĕ remână cestiunea în stadiul, în care a fost până acum, până se va aşterne raport special în causa aceasta.

În ce privesce însĕ datele de cifre comisiunea preste tot e de părere sĕ fie cât se poate de clare.

Cu aceste se închee şedinţa la 2 oare; şedinţa viitoare se anunţă pe mâne la 9 oare, ordinea dilei continuarea rapoartelor.

Şedinţa a VI-a din 30 Aprile a. c.

Notariul Daniil David cetesce protocolul şedinţei a V-a, care se autentică.

Din partea presidiului se presenteză următoarele esibite.

Cererile deputatului Nicolau Olariu de concediu pe 3 dile şi a dep. Daniil David pe restul sesiunei se încuviinţează.

Petiţiunea comitetului parochial din Orĕştie în causa procesului disciplinar a învĕţătorului Herlea se transpune comisiunei petiţionarie.

Presidiul propune, ca mâne sĕ se celebreze un parastas în biserica din cetate în memoria fericitului Andreiu, a binefăcĕtorilor Gojdu şi Andronic, ear' după celebrarea acestui parastas sinodul sĕ ţină o şedinţă scurtă. — Se primesce cu unanimitate.

Dep. Nic. Popea crede, că fiindcă e al decelea an dela îmmormêntarea metropolitului Andreiu, sĕ se serbeze parastasul la faţa locului.

Sinodul din considerare, că pentru un astfel de parastas se cer mai multe pregătiri, remâne pe lângă propunerea presidiului.

Presidiul presentă o telegramă primită dela dep. Gerasim Candrea, în care cere concediu. — Sinodul remâne pe lângă conclusul adus, că deputatul din cestiune se privesce, ca şi când şi-ar fi depus mandatul.

În legătură cu aceasta dep. Bran de Lemenyi propune: ca un deputat, care nu-şi scuză absenţa în restimp de 5 dile, fiindcă dovedesce neînteres, pe de altă parte trebue sĕ se dispună din causa lui alegere nouĕ împreunată cu spese, sĕ nu fie eligibil în restul sesiunei şi în periodul următor de 3 ani". — Se transpune comisiunei organisătoare.

Dep. Dem. Comşa interpelează pe Presidiu în causa iregularităţilor ce se comit, cu ocasiunea chirotonirei; că sub diferite preteste se pretind dela candidaţii de preoţie nenumerate tacse.

Presidiul va rĕspunde într'una din şedinţele viitoare.

Dep. Daniil David în legătură cu interpelarea din şedinţa trecută, propune: actele comitetului parochial din Sebeş sĕ se pună la disposiţiunea sinodului spre studiare.

Tot în acest sens face propunere şi Dr. Ioan Pop referitoriu la actele comitetului parochial din Orĕştie.

Sinodul primesce urgenţa propunerilor şi se şi pun îndată la ordinea dilei.

La propunerea dep. Nicolau Cristea se transpun amêndouĕ propunerile comisiunei scolare.

Urmează la ordinea dilei continuarea raportului comisiunei scolare. Raportor: Dep. Dr. Daniil Popovici Barcian.

Cu privire la litera *c)* din raportul consistoriului ca senat scolar referitoriu la cărţile de scoală întrate spre consurare,după ce decide a se întroduce ca manuale de învĕţământ Psichologia empirică de Ioan Popescu şi Legendarul maghiaro-român de Putnoky, Sinodul declară: Pe viitoriu, pentru ca sĕ 'şi poată da sinodul mai uşor părerea, consistoriul sĕ spună sinodului şi părerea comisiunei censurătoare esmisă din sinul sĕu."

Cu respect la legendarul lui Putnoky, raportorul adauge că autorul cărţii a oferit jumătate din venit pentru ajutorarea elevilor rom. gr. or. dela gimnasiul de stat din Sibiiu şi că ofertul acesta e acum în suma de 50 fl. în administrarea consistoriului.

Cu ocasiunea visitaţiunilor scolare consistoriul în raportul sĕu nu recomândă, ca protopresbisterul sĕ fie însoţit totdeauna de câte un membru mai espert din comitetul parochial.

Comisiunea credênd, că scopul nu este a instituì un organ definitiv pe lângă protopresbiter, propune: „Sinodul însărcinează pe Venerabilul Consistoriu, sĕ atragă atenţiunea protopresbiterilor la foloasele visitaţiunilor şi sĕ i îndemne, când e posibil a lua cu dênşii câte un bărbat mai espert spre ajungerea mai uşoară a acestor foloase."

Dep. Dr. Nicolau Pop, Dr. Ioan de Preda şi Ioan Raţ spriginesc propunerea comisiunei;

Dep. Anania Trombiţaş şi Titu Ghiaja a consistoriului.

Punêndu-se la vot se primesce propunerea comisiunei.

Cu privire la procesul disciplinar a învĕţătorului din Resinari Ioan Meţ care se amênă de mai mult timp, Comisiunea propune: terminarea procesului.

Pentru propunerea comisiunei sûnt deputaţii: Parteniu Cosma, Bran de Lemenyi, Anania Trombiţaş, Elie Măcelar, Manole Diamandi şi Dr. Ioan de Preda.

Contra propunere: sĕ se privească procesul ca isprăvit, după ce odată Metz numai e supus jurisdicţiunei bisericesci, face dep. Iosif Puşcariu.

Dep. Nic. Popea arată că în privinţa acestui proces consistoriul în raport nu dice, că sĕ nu se termine, ci arată numai starea lucrului, sinodul n'are decât sĕ rĕmână pe lângă raportul consistoriului, dacă e ca sĕ fie consequent: pe de altă parte nici nu compete cu demnitatea sinodului a da sentinţă ca un for judecătoresc.

Dep. Ios. Puşcariu îşi retrage propunerea şi sinodul primesce propunerea comisiunei.

Cu privire la propunerea dep. Ioan Popea referitoare la regularea învĕţământului religiunei şi la elaborarea de cărţi corespundĕtoare, comisiunea propune: Consistoriul se însărcinează sĕ facă plan de invĕţământ pentru religiune, care sĕ se şi pună în lucrare cu începutul an. scol 1883/4 până la aprobarea definitivă a sinodului.

Dep. Ioan Popea prin esemple vii, îşi motivează propunerea.

Presidiul observă că consistoriul după projectul cel nou trebue sĕ facă un plan de învĕţământ pentru celelalte obiecte şi sĕ-l aştearnă ministrului spre aprobare.

Dep. Dr. Nic. Pop observă, că planul de invĕţământ sĕ fie gata până la finea lui Iunie, ca sĕ coincidă cu timpul, când se stabilesce împărţirea oarelor şi la gimnasii.

Dep. Anania Trombitaş observă, că planul esistă de 1 an, dar nu s'a putut finalisa din causa temerilor de projectul referitoriu la scoalele medii.

Dep. Nic. Lazar atrage atenţiunea sinodului asupra împregiurărei ca şi catechismele sĕ fie corespundĕtoare, fără multe citate din scriptură şi într'un limbagiu poporal, nu ca cel al lui Moise Toma. Mai departe sĕ tindă Consistoriul într'acolo, sĕ întroducă odată pentru totdeauna un manual bun, căci deasa schimbare de manuale e periculoasă pentru instrucţiune.

Dep. Manole Diamandi observă că propunerea dep. Ioan Popea e de mare importanţă, dar e platonică. Dênsul face aditamentul: ca consistoriul cât mai curênd sĕ escrie concurs pentru cele mai bune manuale de religiune.

Dep. Dr. Ilarion Puşcariu e de părerea, că mai întâiu e de lipsă planul de învĕţământ relativ la toate scoalele de sus până jos.

După acest plan sĕ se orienteze concurenţii în compunerea cărţilor lor.

Se primesce propunerea comisiunei (resp. a dep. Ioan Popea) cu aditamentul deput. Diamandi Manole.

Urmează la ordinea dilei propunerea dep. Iosif Puşcariu, ca cele 2 ştipendii de 500 fl. din fundaţiunea Francisc-Iosefiană, îndată ce vor devenì vacante sĕ se prefacă stipendii de câte 60—80 fl. pentru scolari din scoalele secundare.

Presidiul observă, că acum 5 ani s'a întêmplat contrarul, am fost necesitaţi sĕ prefacem din stipendii mici, mari.

În privinţa acestei cestiuni se încinge o discusiune mai lungă.

Comisiunea propune: sĕ se primească propunerea dep. Ios. Puşcariu, cele 2 stipendii de 500 sĕ se prefacă în stipendii de câte 50—80 fl. pentru scolarii din scoalele medii şi pedagogice. Dacă se prefac în stipendii de 50 fl. resultă 20 stipendii: 16 la scolari din scoalele medii şi 4 la pedagogi. De se face de 80 fl. resultă 12 stipendii: 8 la scoalele medii, 4 la pedagogi.

Propunĕtorul s'a aflat îndemnat a face o astfel de propunere, fiindcă acum s'au schimbat relaţiunile de mai nainte. Avem foarte multe stipendii pentru universităţi, din fundaţiunea Gojdu etc. Sĕ nu uităm greutăţile, cu care se luptă scolarul în scoalele medii.

Poporul a sĕrăcit, şi cine nu scie, cu câtă muncă adună bietul ţĕran 50—60 fl. carii trebue copilului pentru tacsă şi cărţi. Din causa obstaculelor celor multe materiale, absolvează copiii noştri numai câte 3, 4 clase gimnasiale şi vin la teologie, fiindcă e greu a continua în gimnasiul superior, avênd a se lupta cu greutăţi mai mari. De aceea ne lipsesce succrescenţa. Sĕ încuragiăm pe popor conferind stipendii la tineri, cari învaţă bine. Celor din clasa V, VI câte 60 fl. celor din VII şi VIII câte 80 fl.; căci acest stipendiu pe de o parte îl ajută pe bietul student materialicesce, pe de altă parte e un stimul de a învĕţa tot deauna bine.

Dep. Parteniu Cosma: Ca biserică nu trebue sĕ susţinem poporul, ci poporul trebue sĕ susţină biserica. Acesta e adevĕratul constituţionalism. Datorinţa mea cea dintâiu ca biserică este ca sĕ am funcţionarii necesari. Dacă n'am oameni cualificaţi cercetez după causa originală şi dacă mĕ conving că ţeranul nu e în stare sĕ-şi susţină copilul în scoale, îi dau ajutor. Noi avem lipsă de cler înalt, sûnt o mulţime de protopopiate vacante şi vor devenì vacante posturi de profesori aici la seminar. Aicì trebue sĕ ne îndreptăm privirea mai întâiu.

Eu nu sûnt de părere sĕ prefacem din cele 2 stipendii mari stipendii mici de 50—80 fl. şi dacă şi se prefac, sûnt de părere sĕ se împărtăşească din ele preparandii. Corpul învĕţătoresc se află în o stare critică, învĕţătorii rĕu salarisaţi nu se pot aplica la preparandie decât cei mai sĕraci şi mai puţin cualificaţi. A fost o greşală, că am imitat pe Sasi ca clericii nostri se fie mai ântêiu învĕţători şi apoi preoţi căci prin aceasta s'a negles crearea unui stat învĕţătoresc bună oară ca la Arad; acolo s'a regulat corpul învĕţătoresc; i au salarisat bine pe învĕţători înainte de 48, acum nu se mai poate. Din causă dar că statul învĕţătoresc se află în o stare tristă, fac propunere că decumva se prefac cele 2 stipendii mari în mici sĕ se dea la preparandi.

Dr. Nic. Pop: Venerabil sinod! Sĕ luăm lucrurile, cum sûnt astădi. Când s'au creat stipendiile cele mari academiile erau bine cercetate, frecuenţa a scădut acum. A scădut, pentrucă numai sûnt prospecte pentru viitor. Nrul stipendiilor a crescut pe când al academicilor a scădut. Starea aceasta a lucrului pretinde reformă. Sûnt 9 stipendii mari, 2 din ele le putem preface în mici, fară mult scrupul. — Dar mai e şi alt motiv. În impregiurările de adi sûntem necesitaţi sĕ avem tineri barem absoluţi de scoalele medii. Avem chemarea a îngrigì ca sĕ percurgă tinerii cele 8 clase gimnasiale. Dar cu câte greutăţi are sĕ se lupte un student până absolvează gimnasiul! Sûnt scolari foarte buni, o sciu din propria esperienţă, cari, pentru ca sĕ poată duce până la sfêrşit cele 10 luni mănâncă numai odată pe di. Ori cine îşi poate închipuì ce binefacere am face noi unui astfel de student ajutorându-l pe an cu 60 fl. Eu sûnt de părere sĕ îmulţim numĕrul scolarilor din clasele medii şi primesc propunerea comisiunei.

Dep. Nicanor Frateş e de părere sĕ se predea propunerea consistoriului spre studiare, şi apoi la sesiunea viitoare sĕ vie consistoriul cu o propunere studiată căci şi aşa stipendiile nu vor remânè vacante până atunci.

Dep. Nicolau Cristea: Dacă aşì sci că propunerea dep. Frateş ar fi primită din partea majorităţii aşi primi-o şi eu; dar fiind că nu e sigură primirea fie-mi permis şi mie câteva cuvinte. Atrag atenţiunea venerabilului sinod la următoarea împregiurare; noi am apucat într'o direcţiune şi cu scoalele medii şi cu alte afaceri ca tot ajutoriul propriu sĕ se neglige. Stând astfel lucrurile cererile de ajutoare de tot felul se vor grămădì numai în centru. E bine, ca sĕ stăruim într'acolo ca ajutorul propriu sĕ prindă rĕdăcini cât mai afunde. Înainte de 48 şi chiar după 48 nu erau atâtea stipendii. Oamenii au jertfit din ajutoriul propriu, de ce se nu jertfim şi noi. Sĕ prefacem din cele 2 stipendii de 500 fl, stipendii de câte 50—60 fl. pentru gimnasişti şi pedagogi? Lucrul trebue lămurit, şi bine studiat, ca sĕ nu greşim.

Nu e numai teologia, ci şi cariera filosofică, şi politechnica, şi medicina, în cari trebue sĕ ne pregătim oameni. Sĕ lucrăm mai cu succes pe acele terenuri, unde n'avem oameni bine cualificaţi. Sĕ nu ne îngrigim numai şi numai pentru gimnasişti. Eu vreau, ca cei ce absolvează gimnasiul, sĕ se pregătească pentru a merge şi la universităţi, pentru că e sciut, că gimnasiul nu mai pregătesce, şi universitatea sau academia termină. E cu mult mai uşor a trece prin gimnasiul, care e în ţeara ta, decât a studia la o universitate din ţeară, şi cu atât mai vêrtos la una afară din ţeară. Pentru ceşti din urmă tineri şi 500 fl. e prea puţin; sûnt de părere sĕ mărim stipendiile dela 500 la 600. S'au dis, că sûnt foarte mulţi scolari în clasele medii foarte sĕraci. Bine, aşa va fi! Dar chiar de vom primì propunerea dep. Puşcariu pe puţini îi vom ajutora şi pentru puţinul acesta n'aş strica pregătirea superioară. După părerea mea celor, cari n'au mijloace le stă deschisă calea meseriilor, de care avem mare lipsă. Din aceste motive sûnt contra propunerei comisiunei.

Dep. Zacharia Boiu crede, că întâiu ar trebuì discutată propunerea dep. Frateş, care e mai mult formală, apoi sĕ se treacă la meritul propunerii.

Dep. Dr. Ilarion Puşcariu se miră, că cestiunea aceasta a luat dimensiuni aşa de mari. E vorba de a stabilì oare care proporţiune între stipendiile mari şi mici. Dênsul a sulevat cestiunea aceasta în mai multe rênduri în consistoriu fără resultat; de aceea bine s'a făcut, că s'a adus în sinod pe tapet. Sucrescenţa e mică în gimnasii, n'avem decât sĕ căutăm sĕ o sporim.

După încheerea desbaterei mai vorbesc;

Dep. Anania Trombitaş susţine părerea dep. Cosma. În anul trecut — dice dênsul — au fost 3 stipendii mici, la cari au incurs 40 de petiţiuni, dintre cari 30 cu calculul cel mai bun; pentru un stipendiu vacant de drepturi a trebuit sĕ se escrie de 2-ori concurs. — În institutul nostru, secţiunea pedagogică în anul 1881 n'a absolvat nici un elev, în 1882 au absolvat 4, în acest an sûnt 9. Lucrul stă aşa, că tinerimea se duce acolo, unde îşi află adăpost. Avem cam 155 de scoale cu învĕţători fără cualificaţiunea recerută, 335 de scoale fără învĕţători. Sûnt de părere, sĕ ne pregătim înainte de toate un cler luminat şi un stat învĕţătoresc bine cualificat.

Dep. Eugen Brote: Noi în budget avem 19 stipendii: 9 mari pentru universitate şi 10 pentru scoalele medii. Dintre cele 9 mari 4 sûnt dela stat, 5 din fondurile archidiecesane: 3 din fondul mogaian, destinate prin testament pentru drepturi şi filosofie 2 din fundaţiunea francisc-iosefină, a căror destinaţiune nu e ţĕrmurită. Ori ce reformă am face, trebue sĕ o facem cu sistem. De present sûnt tocmai atâtea stipendii mari câte mici; şi e lucru natural că unul care a avut în gimnasiu stipendiu, dacă se poartă bine, sĕ se poată pregătì şi în universitate. Sau accentuat, că numĕrul neînsemnat al stipendiilor mici e causa că avem aşa de puţin gimnasişti absoluţi la teologie. După părerea mea causa este slaba dotare a parochiilor. Aci zace rĕul. Un absolut de gimnasiu nu va merge de sigur într'o parochie cu dotaţiune anuală de 40, 50 fl., (aşa e! aşa e!). S'a adus de model fundaţiunea lui Gozsdu, dar acesta e un motiv slab; pentru că fundaţiunea aceasta nu e destinată pentru archidiecesă, şi că se vor împărtăşì şi din archidiecesă, e o cestiune, care depinde dela cei ce vor împărţi stipendiile. În principiu n'aşi fi contra propunerei comisiunei. Eu însĕ aşi fi făcut altfel: Fundaţiunea iosefină cresce tot mai tare, are deja un prisos curat de 235 florini. Eu din prisosul acesta aşi face stipendii pentru gimnasişti; în anul acesta am avè d. e. 2 stipendii de 50 fl. înduse în budget la anul alte 2 şi în chipul acesta cu încetul am fi în stare a inmulţì numerul stipendiilor pentru clasele medii. — De cumva cele 2 stipendii mari din fundaţiunea francisc-iosefină s'ar preface în mici în cas de lipsă pentru medicină şi technică n'am avè de unde sĕ dăm, pentru că toate celelalte stipendii mari îşi au destinaţiunea lor. Din aceste motive sûnt contra propunerei comisiunei şi primesc propunerea dep. Frateş.

Propunĕtorul dep. Iosif Puşcariu reflectând pe scurt vorbitorilor contra accentuează, că stipendii mari se mai dau din partea asociaţiunei transilvane societăţii Transilvania etc. şi recomândă din nou propunerea.

Dep. Nicanor Frateş observă că tocmai îndelungata discusiune a acestei cestii dovedesce că propunerea trebue bine studiată şi susţine propunerea sĕ se transpune consistoriului.

Raportorul dep. Daniil Popovici Barcianu în urma celor discutate declară, că comisiunea e aplicată a primì propunerea dep. Frateş, ca sĕ se transpună consistoriului şi sĕ vină cu o propunere studiată la sesiunea viitoare. — Se primesce propunerea dep. Nicanor Frateş.

Urmează la ordinea dilei raportul comisiunei financiare. Raportor: dep. Anania Trombitaş.

Raportul consistoriului ca senat epitropesc, se privesce ca cetit.

Primindu-se de basă la desbaterea specială, se pune numai decât la ordinea dilei: desbaterea specială,

Întroducerea şi modul, cum s'au provĕdut esibitele — se ia spre sciinţă.

Punctul I referitoriu la lucrările oficiului de casă a consistoriului archidiecesan, se ia spre sciinţă, constatându-se sporirea averei, o dovadă despre buna economisare a consistoriului.

Cele de sub α) privitoare la starea averei, cele de sub β) la investirea averei şi cele de sub γ) privitoare la capitalul mort — se iau spre sciinţă.

Cele de sub δ). referitoare la cheltuielile făcute în anul 1882 — se iau la cunoscinţă, reservându-se revisuirea socotelelor.

Fiind timpul înaintat şedinţa se închee la 2 oare p. m.; şedinţa viitoare se anunţă pe mâne; la ordinea dilei continuarea raportului comisiunei financiare.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Alb. Berzeviczy propune a se lăsa din §-ul 28 alinea a doua şi a treia afară şi a sĕ înlocuì cu alinea următoare:

„Pracsa de până acum referitoare la denumirea directorului şi a profesorilor nu se alterează prin legea de faţă.“

Ministrul de instrucţiune se declară pentru propunerea aceasta şi sĕ susţine din §-ul 28 numai alinea primă.

La §-ul 29 se primesce amendamentul deputatului **Csiky**, pe basa căruia profesorii ordinari dela scoalele medii, cari sûnt deja de trei ani (după tecstul comisiunei de 5 ani) în oficiu, sûnt dispensaţi dela esamen.

§-ul 30 se primesce cu o mică modificare propusă de deputatul **Csiky**; §-ul 31 se primesce neschimbat.

§-ul 32 se primesce cu două propuneri de ale dep. **Csiky**, dintre cari una de însemnĕtate din motiv, că scade numĕrul profesorilor dela institutele cu clase mai multe 12, 8 şi 6 la 10, 6 şi 5.

§-ul 34 se primesce pe lângă o modificare stilistică; §-ul 35 se primesce neschimbat.

§-ul 36 (despre disciplinarea profesorilor dela scoalele medii de stat) se primesce neschimbat, după ce se respinge amendamentul propus de dep. **Sponer** şi combătut de referintele **Száthmáry**.

§-ul 37 (despre procedura disciplinară contra profesorilor) se primesce neschimbat.

§-ul 38 (despre disciplinarea profesorilor confesionali) se primesce neschimbat după unele observări ale deputaţilor **Peter Dobranszky** şi **Ladislau Hegedüs.**

La §-ul 39 (despre aplicarea dispoşiţiunilor disciplinare create pentru profesorii dela scoalele medii de stat şi la profesorii dela scoalele medii susţinute de municipii, de comune, de societăţi şi de privaţi) propune dep. **Coloman Rostahazy** următoarea alineă nouă:

„Profesorii dela institutele susţinute de instrucţiune sustau regulelor acelui ordin. (Aprobare).

Referintele **Szatbmáry** recomândă propunerea.

Contele **Albert Aponyi** propune înlocuirea cuvêntului „susţinute“ din noua alinea cu cuvêntul „provĕdute“ căci aceasta e folosit pretutindenea în project.

Iacob Miehl propune a se dice: „susţinute sau provĕdute“.

Coloman Rostahazy aproabă modificarea făcută la propunerea sa.

Se primesce propunerea.

§-ul 40 sună: „Directorii şi profesorii amovaţi pe cale disciplinară nu se pot instituì la alt institut.“

Alesandru Körössy propune, că interdicerea instituirei sĕ se mărginească la 6 ani. Restituirea sĕ fie neadmisă numai după repeţirea escedărei efeptuite.

Alesandru Csanádi e de părere, că sunt de ajuns 3 ani, pentrn de a se corege profesorul amovat pe calea disciplinară. (Aprobare în stânga.)

Se primesce propunerea dep. **Körössy.**

§-ul 41 sună: „Ţeara se împarte în privinţa scoalelor secundare în 12 districte scolare: în fruntea fie-cărui district sta directorul suprem districtual de scoale.

Alesiu Miksa propune instituirea unui paragraf nou, pe basa căruia sĕ rĕmână neatinse în Transilvania drepturile statului catolic, referitoare la institutele susţinute din mijloace proprii.

Ministrul de instrucţiune **Trefort** se declară pentru propunere.

Casa primesce noul § 41 ear paragraful 41 (vechiu) se acceptă ca § 42.

§-ul 43 (despre denumirea directorilor supremi districtuali de scoale) şi §-ul 44 (despre îndreptăţirea acestor-a la pensiune) se privesc fără observare.

§-ul 45 (despre datorinţele directorilor supremi districtuali de scoale) se primesce pe lângă o modificare stilistică propusă de dep. **Albert Kiss.**

§-ul 46 sună: Din punctul de vedere al esercitărei dreptului de supraveghere îi stă în voie ministrului de culte şi instrucţiune publică a cerceta prin directorii supremi districtuali de scoale sau prin alţi împuterniciţi de ai sĕi institutele de învĕţământ confesionale în ori-ce timp. Directorul suprem districtual de scoale sau împuternicitul delegat poate fi de faţă la esamenele publice ale acestor scoale medii (referitoriu la esamenele de maturitate dispun §§-ii 25—27) şi ministrul îşi va câştiga şi pe calea aceasta informaţiuni despre organisaţiunea şi resultatul instrucţiunei în scoalele acestea şi preste tot despre împregiurarea că cum se observe aici legile şi dispoşiţiunile.

Ladislau Hegedüs propune a se lăsa afară din acest paragraf cuvêntul „director suprem districtual de scoale e de ajuns, dacă ministrul are voie a cerceta scoalele confesionale prin delegatii sĕi.

Ministru de instrucţiune **Trefort:** N'am nimica contra acestei propuneri, dacă îmi stă în voie a putè esmite ca delegat pe directorii supremi.

Albert Kiss e de părere, că ministrul poate esmite ca împuternicit al sĕu pe ori-cine.

Se primesce propunerea dep. **Hegedüs.**

§-iul 47 (despre drepturile statului în scoalele secundare subvenţionate de el, fără a fi scoale de stat) se primesce neschimbat după unele observări făcute de dep. **Csanady** şi de ref. **Szathmary.**

§-ful 48 sună astfel: „Pe basa dreptului de supraveghiere e îndreptăţit şi chemat ministrul:

a) a cere date statistice;

b) a pretinde sĕ i se facă rapoarte anuale, în cari sĕ fie evident planul de învĕţămênt şi împărţirea (religiunea face escepţiune), starea cualificaţiunei şi cercul de activitate al profesorilor, conferinţa profesorală, numĕrul oarelor şi resultatul instrucţiunei pe lângă acluderea matriculelor scolare şi a estrasului despre esamenul de maturitate şi despre alte esamene scolastice;

c) a pretinde anunţarea ori cărei schimbări esenţiale în planul de învĕţămênt normat în acest paragraf (cu escepţiunea religiunei,) precum şi a schimbărei efeptuite cu privire la caracterul şi la cursurile de învĕţămênt;

d) a pretinde, ca sĕ i se presinte cărţile şi manualele scolare spre a le cerceta, oare nu conţin acelea lucruri ostile statului constituţiunei şi legei?

şi anumit e chemat ministru a cere datele acestea în ceea ce privesce scoalele, cari nu stau sub nemijlocita sa conducere, adecă scoalele confesionale dela respectivele autorităţi bisericesci, în ceea-ce privesce scoalele municipale şi comunale dela respectivele autorităţi, cari le susţin şi în fine referitoriu la scoalele susţinute de societăţi şi privaţi dela direcţiuni.

Toate aceste date rapoarte şi estrase se transpun ministrului de instrucţiune prin directorul suprem districtual de scoale.

Ministrul se îngrigesce ca averea instituturilor, în deosebi fundaţiunile cu meniţiuni scolare sĕ fie plasate la loc sigur sĕ se fructifice şi sĕ-şi ajungă în mod recerut meniţiunea. E deci îndreptăţit ministrul a cere din timp în timp socoteala autentică despre starea averei scolare, despre plasarea şi modul ei de fructificare.

Albert Kovacs propune la alinea a 3 (p. b.) ştergerea cuvintelor pe lângă acluderea matriculelor scolare."

Iosif Gall propune la alinea a 7-a ştergerea cuvintelor „prin directorul suprem districtual de scoale.

Alecsiu Györy propune la alinea ultimă ştergerea cuvêntnlui „fructifice."

Referintele **Szathmary** acceptează amendamentul dep. **Kovács**; n'are nimic contra propunerei dep. **I. Gall**, cu toate că după părerea sa e superfluă.

Paragrafulul se primesce cu amendamentele deputaţilor Kovács, Gall şi Győry.

§-ul 49 sună astfel: „Ministrul de culte şi instrucţiune publică e îndreptăţit şi datoriu a interdice folosirea unei cărţi de scoală, care conţine doctrine ostile statului, constituţiunei şi legei, la cas de lipsă a lua pe calea legală ordinară mĕsurile necesare pentru confiscarea cărţii şi pedepsirea celor vinovaţi."

Se acceptă fără modificare.

§-ul 50 dispune următoarele.

„Avênd guvernul cunoscinţă despre esistenţa de neajunsuri morale şi a unei direcţiuni ostile statului în scoala medie confesională şi neputându-o sana în mod radical pe calea autorităţii confesionale competente, ministrul de culte şi instrucţiune publică e în drept şi datoriu a pretinde, în urma cercetărei ordinare sau estraordinare, efeptuite prin organele sale esmise, delăturarea indivizilor periculoşi dela scoala respectivă; a întroduce contra acelor-a, întru cât s'ar presenta fapte criminale, pe calea legală ordinară procedura penală; ear la cas, când rĕul nu s'ar putè sana prin delăturarea unor indivizi, a face propunere Majestăţii Sale în privinţa închidererei interimale sau definitivă a scoalei respective.

Averea scoalelor închise pe un timp oare-carele remâne sub administraţiunea respectivelor autorităţi bisericesci şi se vor capitalisa şi venitele, până ce după delăturarea temeinică a relelor obversate se va concede redeschiderea scoalei la propunerea, ce se va înainta Majestăţii Sale.

Averea şi fundaţiunile scoalelor, ce se vor încuia definitiv le întrebuinţează respectiva autoritate bisericească, întru cât fundatorii sau eredii legali ai acelor-a n'ar fi făcut disposiţiuni pentru casul încetărei scoalei respective, spre scopuri scolare ale confesiunei respective (art. de lege XXVI: 1790/91 §. 10 La tot casul rĕmâne reservată aprobarea Majestăţi Sale, ce resultă din preaînaltul drept de supraveghere.

Asupra §-fului acestuia (50 nou, 49 vechiu) se încinge o discusiune mai lungă.

Alinea primă se primesce pe lângă amendamentul propus de dep. D. Szilagyi pe basa căruia tecstul aliniei acesteia ar fi următorul: „Avênd guvernul cunoscinţă despre esistinţa de scăderi morale şi a unei direcţiuni ostile statului în vre-o scoală medie şi neputându-le sana în mod radical pe calea autorităţii confesionale competente, ministrul de culte şi instrucţiune publică e în drept şi dator în urma cercetărei ordinare sau a unei cercetări estraordinare efeptuite prin organele sale, prin care s'ar constata astfel de fapte, cari ar trage după sine amovarea din post a directorului şi a profesorilor dela scoale de sub disposiţiunea şi nemijlocita conducere a ministrului, a pretinde delăturarea individului periculos dela scoala respectivă." (restul ca în tecstul comisiunei.)

Alinea a doua se primesce fără modificare.

Alinea a treia se primesce pe lângă modificare propusă de dep. **Ladislau Hegedüs.** În urma acestei propuneri se înlocuesce tecstul în şirul din urmă al aliniei cu „pe lângă susţinerea prea înaltului drept de supraveghiere al Măjestăţii Sale."

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Braşov, 1/13 Maiu 1883. Vĕd că din părţile noastre nu vi s'a mai scris de mult, pentru aceea m'am resolvit sĕ vĕ raportez eu despre una-alta.

Sĕrbătorile pascilor le-am petrecut cu ploaie, care pe noi braşovenii ne cercetează cam des. Se vede că şi timpul se acomodează nefavorabilelor noastre impregiurări politice. Pe la noi sûnt multe şi frumoase datine strămoşesci, cari sĕ se păstreze cu sfinţenie. Stăpânilor dela putere însĕ nu le convine tenacitatea, cu care aderăm la aceste datine naţionale. Mai ales adênc sĕ turbură ei în sufletul lor, când la sĕrbătorile noastre ne folosim de tricolorul naţional. Aşa s'a întêmplat între altele şi în acest an că ni s'a impus ca la datinile noastre sĕ ne servim de tricolorul unguresc pelângă al nostru şi junii noştri au preferit a abdice dela purtarea steagurilor naţionale, numai sĕ nu le impestriţeze cu streine, cari n'au nici un înţeles, când e vorba de vechi sĕrbători românesci.

După ploaie, vreme bună dice proverbul. Aşa am avut şi noi Sâmbătă dinaintea Duminecei Tomei până eri în 30 Aprile tot vreme frumoasă. Şi în scurtul timp de câteva dile vegetaţia a înaintat foarte frumos. Frumoasele noastre grădini au îmbrăcat haină de veselie. Preste tot locul vedi numai flori, încât Braşovul samână cu gradina Paradisului, şi când privim natura în toată frumseţea ei, uităm pe câteva minute greutăţile, cari adi mâne devin nesuportabile.

Un bărbat cu plete albe ca florile pomilor din grădini, un bărbat, care ca pom roditor în via domnului a adus roade binefăcĕtoare pentru poporul nostru s'a mutat la cele vecinice. În 26 Aprile sara după o scurtă suferinţă s'a mutat dela noi Părintele Andronic Androne. Înmormêntarea s'a întêmplat Vineri în 29 Aprile cu asistinţă de 13 preoţi sub conducerea P. Protopresbiter Ioan Petric. Cuvêntarea funebrală o a rostit P. Sfetea. Din biografia rĕposatului vom amintì următoarele. S'a născut la 1814 în Sas-Sebeş. După absolvarea studielor teologice la 1836 s'a aşĕdat ca învĕţătoriu la scoalele capitale române de aici, şi a funcţionat ca învĕţător până la 1867, când fu ales de preot la Biserica Sfântului Nicolae. Părintele Androne în cursul a 69 de ani şi a jertfit toate puterile pentru binele neamului sĕu. E lucru vrednic sĕ apreţiăm activitatea plină de roade a unui veteran, care ne-a părăsit pentru totdeauna.

In cele politice şi Braşovul dă semne de viaţă. Nu voiu caracterisa activitatea politică a braşovenilor. O vor face la timpul sĕu cei chemaţi. Eu constat numai faptul bun, rĕu, cum este. Resoluţiunea clubului nostru electoral faţă cu ţinuta deputaţilor *cu buze românesci* (*román ajku*) din parlamentul Ungariei o veţi fi primit şi DVoastră. Dintr'altele noi sûntem practici. La lucrurile mai delicate ne folosim de persoane singuratice, cari uşor se capacitează în una sau altă directie. Ce sĕ facem lumea, e compusă din oameni şireţi şi naivi, şi noi sub înfluinţa grecilor am făcut scoală bunicică.

De eri ne tot ploauă. Frumosul Maiu nu ne-a salutat suridênd. Maialul studenţilor era proiectat pe Luni sau Marţi (2 3 Mai) acuma însĕ se va amêna, Dumnedeu scie pe câtă vreme.

Sinodul archidicesan din Sibiiu ne înteresează preste mĕsură. Asteptăm cu poftă şi cetim cu sete raportul din „Telegraful Român". Fiţi mai darnici şi spuneţi-ne tot ce se întêmplă în sinod şi dacă se, poate chiar şi resultatul conferenţelor confidenţiale.

Energia, cu care ne provocaţi la lucru ne face sĕ sperăm dile mai bune. Faceţi apel la cei chemaţi sĕ ne spună ce e de făcut, căci de făcut e foarte mult, şi amênarea ne duce la perire. Fiţi siguri domnule redactor că nici o osteneală nu rĕmâne ne recompensată. Recompensa DVoastră este recunoscinţa noastră.

M. A. Teiu.

Din ţinutul Panciovei, 1 Maiu. Ungurii-Nemţi (Deutsche-Ungarn) ne acusaseră astă-toamnă în foile peştane, că învĕţătorii români din ţinutul Panciovei voesc sĕ formeze un „Schulverein" românesc. În una din dilele trecute se ţinu adunarea reuniunei filiale a învĕţătorilor sud-ungariei din cercul Panciovei, în care învĕţ. A. Bantilovits, respingênd calumniile obrasnice despre „Schulverein", interpelează pe preşedinte că este oare adevĕrat, că chiar Dsa ar fi autorul acelor corespondenţe şi pentruce nu concede a se folosì în desbaterile reuniunei afară de limba nemţească şi ungurească şi limba română şi sêrbească. Firesce preşedintele sciu sĕ-şi apere principiul sĕu după vorba: „de faţă bine învaţă, dar de dos, câne flocos".

Alte obiecte de desbatere nu merită vorbă, afară de tractatul practic al unui învĕţător despre umplutul paserilor. S'au ales acolo şi raportori nemţesci-unguresci pentru diare, dar espectoraţiunile acelor-a nu le-am vĕdut până acum.

Fiind-că chiar alaltă-eri trecu dela Verşeţ la Panciova un cârd de Ciangăi, sĕ vorbim ceva despre ei. Aceştia au trecut prin Ardeal şi mulţi vor fi avut cinstea de ai vedè. Aceştia sûnt Ciangăii cei mai bogaţi, cari pornesc acum la Noua California, însĕ cei cari au venit până acum sûnt mai toţi proletari. Trebue sĕ compătimim pe aceşti oameni cari au devenit jertfa unor căpăţîni deşarte. Acei colonisatori îşi făcură socoteala că cu 20,000 fl., va colonisa 1000 de Ciangăi.

Acum s'a adunat şi de cinci ori atâţia bani şi abia sûnt în stare sĕ coloniseze vre-o câte-va sute de familii, dar Ciangăi sûnt preste 2 mii şi jumĕtate şi nu sciu, de unde vor scoate atâta pământ ca sĕ le împărţească; apoi cu lucrarea umplăturilor pe ţermurele Dunărei, Ciangăii nu vor câştiga nici odată atâta, ca sĕ poată trăì de pe o di pe alta, căci partea cea mai mare constă din copii, mueri şi bĕtrâni, cari nu pot lucra, ear numĕrul celor apţi de lucru e foarte mic. Panciovenii nu prea au încredere în ei, ca sĕ-i primiască în serviţiu, altcum se şi poartă ei bine acì, căci după cum înţelesei numai 53 Ciangăi sûnt în închisoarea tribunalului din Panciova. Aceşti oameni vor înmulţì proletariatul, căci chiar de ar căpĕta pământ destul, ploile sûnt dese la Dunăre, în care cas producţiunea pământului e foarte slabă, ear când e secetă asemenea. Tot pe acele locuri au fost colonisaţi Nemţii, cari sûnt oameni cei mai diligenţi şi totuşi s'au ruinat total — nici aceea ce au adus cu ei nu le-a mai remas. Acele comune au fost Elisenheim, Königsdorf, Albrechtsdorf, Giurgevo, Rudolfsgrad, Marienfeld şi Ivanova. Aceste trei din urmă încă nu s'a prăpădit de tot. Colonisarea Ciangăilor este împedecată şi prin aceea că acele comune protestară contra unei nouĕ colonisări, căci atunci s'ar călca contractul încheiat între fostii colonişti şi guvern.

Ciangăii numiţi acum sûnt internaţi deocamdată într'un spital vechiu al oraşului Panciova, alţii pe la privaţi şi cei ce pot lucra locuesc în bărace pe ţermurile Dunării. Domnii colonisatori şi-a perdut acum capul şi nu sciu ce sĕ mai facă, doar vor prinde în cuşcă pe guvern, ca sĕ-i scape din încurcală. Colonisarea Ciangăilor nu va costa numai 20,000, ci mai multe milioane, firesce tot de pe spatele noastre. Prevestirile sûnt foarte rele şi cu temeiu.

Scopul principal al acestei colonisări este maghiarisarea, dar cred că nu vor face nici o ispravă faţă cu elementele heterogene, căci mai ântâiu trebue sĕ se maghiariseze ei înşişi. Mulţi sûnt, a căror limbă în familie e românească.

Varietăţi.

* **(Dela Sinodul Archidiecesan.)** În locurile de asesori consistoriali mireni devenite vacante prin întrarea în cler a prof. sem. Dr. N. Maier, şi prin strămutarea cu locuinţa a domnului major ces. reg. T. Stanislau sau ales în şedinţa de adi (17 Maiu st. n.) în senatul scolar Dr. I. Crişian, ear în senatul epitropesc Petru Ciora.

Loterie.

Mercuri 16 Mai n. 1883.

Sibiiu: **88 57 52 68 72**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 15 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.25	89 25
Renta ung. de hârtie	87.50	87.70
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 80	99.—
Renta de aur austriacă	98.75	99.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120.10	120.—
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.51	9.51
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 52. Sibiiu, Sâmbătă 7/19 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măceiarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Sinodul s'a terminat eri la 1 oară după ameaḑi, pe cât sûntem informați, resolvând toate agendele, câte le avea de resolvat. Este un testimoniu frumos acesta, dar îl dăm sinodului bucuros, pentru că și l'a dat sinodul însuși prin activitatea sa. Ne ar fi părut și mai bine, dacă și activitatea lui era întru toate conformă dorințelor generale. Însĕ noi nu putem pretinde idealuri. Corporațiunile, până când vor fi compuse din oameni, tot deauna vor lăsa și câte ceva de dorit, poate, fiind că și dorințela generale tot omenesci sûnt. Credem însĕ că progresul nu se poate disputa sinodului nostru nici în direcțiunea aceasta.

S'au făcut, după părerile noastre, oare care greșeli, cu deosebire în ce privesce seminariul archidiecesan, însĕ sperăm, vĕḑênd interesul ce l'au desvoltat deputații sinodului în sesiunea aceasta, că pe lângă aceea că vor fi espeditivi în lucrările lor, ca acum, vor fi și mai norocoși în nimerirea cu conclusele lor. Așa dar din bine în mai bine, și din mai bine în și mai bine, și așa mai departe.

Sesiunea a încheiat-o P. archimandrit și Vicariu archiepiscopesc Nicolae Popea cu un discurs scurt, accentuând zelul, cu care deputații au concurs la promovarea binelui bisericei noastre. Ear dep. Dr N. Pop a mulțămit presidiului, va se ḑică atât Escel. Sale P. Archiepp. căt și Păr. Archimandrit pentru conducerea afacerilor sinodului.

O rectificare avem sĕ facem cu privire la conclusul, ce l'a luat sinodul la p. 7 al raportului general (veḑi „Tel. rom. Nr. 49). Alte îndreptări mai mĕrunte le vom face la sfêrșitul rapoartelor despre sinod. Rectificarea, care o facem aici este după protocolul autentic. Eată-o:

Relativ la punctul 7 despre pașii intreprinși în afacerea projectului de lege pentru scoalele medii la propunerea comisiunei:

„Sinodul ia spre plăcută sciință conclusul consistoriului, cum și pașii întreprinși de Escelenția Sa Dnul Metropolit în sensul acestui conclus, regretă însĕ, că acești pași n'au avut resultatul dorit și că s'a primit din partea legislațiunei un project atât de vătămătoriu intereselor noastre bisericesci și culturale. În fine Sinodul roagă pe Ecelenția Sa, ca și pe viitoriu sĕ continue în sensul numitului conclus, întreprinḑênd toți pașii necesari pentru apărarea intereselor bisericei și scoalelor noastre.“

Ședința a VII-a din 1 Maiu 1883.

Presidiul ordinariu.

Notariul dep. Petru Gligor.

După celebrarea cultului divin împreunat cu parastas în memoria Marelui Andreiu, și a binemeritatului Emanuel Gojdu și Dimitrie Andronic, se deschide ședința la 12 oare.

Protocolul ședinței premergĕtoare nefiind redigiat, autenticarea se amână.

Dep. Petru Truța face interpelațiune în sensul, că unii dintre preoții din archidiecesă întrebuințează în contra dispoziţiunei statutului organic limba maghiară în administrațiunea funcțiunilor.

Presidiul declară a da rĕspuns în una din ședințele viitoare.

Dep. Parteniu Cosma din considerare, că timpul e înaintat propune încheierea ședinței deschise, fiindcă sûnt obiecte de pertractat: cestiunea edificării seminariului, contopirea fondurilor etc. propune prefacerea în o conferență, pentru discutarea uneia din amintitele cestiuni. — Se primesce.

Ședința viitoare se anunță mâne la 9 oare, la ordinea ḑilei continuarea rapoartelor.

Ședința a VIII-a din 2 Maiu 1883.

Presidiul ordinar.

Notariul Romul de Crainic cetesce protocolul ḑin șed. VI, care se autentică.

Notariul Petru Gligor cetesce protocolul din șed. VII, care se autentică.

Din partea preşedintelui se presentează: petițiunea dlui Atanasie Oniț pentru un ajutor anual de 150 fl. — se transpune comisiunei petiționare.

Dep. Nicolae Lazar constatând urgența dotării preoților, propune: Sinodul convins de starea miseră a preoților însărcinează pe Consistoriu, sau dacă află cu cale o comisiune din sinod, care sĕ facă un statut pentru dotarea preoților până în 1 Noemvre, ear până în 1 Ianuarie sĕ se împartă la deputați spre studiare. Pentru scopul acesta recomândă propunĕtorul sĕ se ia în considerare *a)* ajutorul de stat, *b)* Fondul de 30,000 *c)* Tacsele de cununați *d)* Jumătate din escedențele din toți anii. *e)* Alte dări ușoare asupra poporului. Statutul de dotare sĕ fie obiect de desbatere la sesiunea viitoare. Se transpune comisiunei bisericesci.

Urmează la ordinea ḑilei continuarea raportului comisiunei financiare.

Referitoriu la litera D. ε) „în ce mod se presentă rațiociniul pe anul 1882 față de bugetul votat pe același an arată tabela aclusă sub D.“ comisiunea propune: sĕ rĕmână în suspens până la raportul despre rațiocinii, fiind-că stă în legătură. — Se primesce.

Partea II, despre afacerile esactorale, se ia spre sciință.

Cu privire la numĕrul de rațiocinii neașternute, consistoriul raportează că causa e *a)* negligența unor oficii protopresbiterale, *b)* personalul necorespunḑĕtor însărcinat cu afacerile esactorale.

Comisiunea propune: „Sinodul ia cu regret act că unele oficii protopresbiterale nu au satisfăcut datorințelor lor și însărcinează pe consistoriu a constrînge pe protopresbiteri la împlinirea oficiului cu conscienţiositate. Protopresbiterii sĕ meargă prin comune, și cu ori ce ocasiune sĕ arete însemnătatea rațiociniilor nizuind a popularisa acest sistem nou.“

Față cu litera b). Comisiunea propune: „Sinodul îndrumă pe Consistoriu sĕ aplice puterile sale de lucru astfel, încât sĕ se poată îndeplinì toate bine, regulat și la timpul sĕu“.

Dep. Eugen Brote e de părere, că comisiunei a mers prea departe dând instrucțiuni de aici. Consistoriul își va scì face datoria și propune, sĕ se ia partea II din raportul consistoriului numai spre stiință.

Dep. Vasile Roșescu accentuează că causa neașternerii rațiociniilor este, că epitropii nostri de prin comune în cele mai multe casuri nu scie scrie și facerea rațiociniilor remâne numai asupra preoților, de multe ori se întêmplă că aceștia încă nu le fac. Din motivul acesta doresce, că în propunere sĕ se însărcineze Consistoriul a constringe nunumai pe protopopi, ci și pe preoți, a-și îndeplinì oficiul lor.

Dep. Ioan Raț constată că unele rațiocinii le-a trămis la Ven. Consistoriu, fără a sĕ fi făcut amintire în raport despre ele; ear mai multe n'a putut face și nu poate pentru că sûnt comune, cari n'au nimic.

Dep. Dr. Nicolau Pop susține părerea dep. Brote și propune că pentru generalisarea noului sistem sĕ se folosească și întrunirile de învĕțători, punêndu-se sistemul acesta nou de rațiocinii ca obiect de instrucție.

Dep. Parteniu Cosma cunoasce casuri, că preoții nu vreau sĕ facă rațiociniile, pentru că de le ar

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Dl Goffredi adêncit în cercetările sale de anticitate nu se ocupa tocmai direct de crescerea mea; el mĕ făcea însĕ sĕ recapitulez din când în când studiile și mĕ observa apoi cu îngrigire, avênd toată încrederea în judecata mea, după ce s'a convins că eu nu-mi perd timpul și osteneala. La început, el voia sĕ mĕ oprească de a îmbrățișa prea multe studii; vĕḑênd însĕ că diversele mele cunoscințe se așeḑau fără multă confusie în creerii mei, el începu a visa pentru mine și impreună cu mine, tot ce visam și eu.

„El însuși făcuse călĕtorii, înaintea căsătoriei sale, dară totuși projectase o nouă călĕtorie archeologică prin locuri încă nevisitate de dênsul.

„El nutrea projectul acesta mai cu samă, de când făcuse o mică moștenire, ce-i permitea a'și da demisia ca profesor dela universitate. El lucra de ḑece ani la un op, ce nu-l putea termina, fără sĕ fie vĕḑut litoralul Africei și unele însule din Grecia. Trebue sĕ ți spun că el lucra anevoe și încet, din lipsa unui stil limpede și poate și din lipsa unei clarități a spiritului în lămurirea deducțiilor sale ingenioase. El era un geniu fără talent.

„El a fost mulțămit cu maniera, cum am redigeat eu unele pagini din lucrarea sa și el se hotărì a mĕ lua cu sine, ca sĕ mĕ pun în stare, ai scrie, după reîntoarcere. Eu mai că-mi perdusem mintea de bucurie, auḑind hotărîrea aceasta; bucuria mea însĕ se schimbă în tristeță, că am sĕ las singură pe maica mea adoptivă, pe adorabila femee, care nu trăia, decât pentru noi. Eu m'am rugat, sĕ mĕ lase cu dênsa.

„Ea fu recunoscĕtoare și află un mijloc a ne mulțămì pe tustrei, oferind a venì împreună cu noi și propunerea aceasta fu primită cu entusiasm. Pregătirile de călĕtorie se făcură ca pentru o festivitate. Vai! Toate ne surideau! Sofia avea obiceiul a face preumblări lungi. La țeară ea ne urma pretutindenea. Activă, curagioasă, entusiasmată cum era, ea nu ne a fost nici când o pedecă. Uneori, când ne simțeam osteniți și fără voie, ea ne îndulcea și ne încânta cu veselia sau cu energia caracterului sĕu. Ea era încă tinĕră și puternică, deșì urîtă, dară urîciunea dispăru pe lângă surisul ei ângeresc, blând și dulce. Soțul ei o iubea cu entusiasm, și dênsa ținea pe Silvio Goffredi, cel puțin de un semi-ḑeu, deșì el era slab, cu spinarea cam prea de timpuriu încovoiată și în gândurile sale distras peste toată închipuirea. Ce inimă curată și generoasă era în trupul acela fraged și sub esteriorul acela nehotărît și sfiicios! Desinteresarea sa era de minune. Lucrarea, căreia jertfise profesura și obiceiurile sale, dovedea aceasta. El scia bine, că atari opuri costează mai mult decât îți aduc, și în Italia mai cu seamă, dară el nu cugeta a'și mărì averea prin opul sĕu; acesta era gloria sa, scopul și visul vieței sale întregi.

„Sêrmana maică era cea mai nerăbdătoare a pleca. Ea simțea o încredere absolută în providență. Noi ne-am hotărît a cerceta mai ântâiu insulele Archipelagului.

„Permite-mi a trece repede peste ceea ce urmează; amintirea evenimentelor aceste îmi sfâșie inima. După ce trecusem o parte a Apeninilor, sêrmanul meu părinte se lovì de o stâncă și se rănì ușor la un picior. Neconsiderând rugările noastre, el a negles rana și a mers încă vre-o câte-va ḑile. Era o căldură ne mai pomenită. Precând sosirăm la țermul Mărei Adriatice, unde aveam a ne îmbarca, el a fost nevoit sĕ odichnească vre-o câteva ḑile, și noi am chemat un chirurg, sĕ-i caute rana. Cum ne înspăimântarăm, auḑind că cangrena este constatată! Eram într'un sat, departe de tot ajutorul inteligent. Chirurgul acela dela țeară, care semăna unui bărbier, voia sĕ-i taie cu toată liniscea piciorul.

face ar lucra ei înşişi contra interesului lor, avênd, şi ei mai toată averea computată în averea bisericei. De aceea e de părere ca protopresbiterii sě facă mai des visitaţiuni canonice şi ei înşişi sě facă raţiociniile.

Dep. Demetriu Comşa accentuează, că s'au comis nebăgări de samă şi în instrucţia esmisă de consistoriu pe de o parte, pe de altă parte sûnt causa protopresbiterii şi preoţii. Instrucţia consistoriului a fost prea scurtă, terminii nepricepuţi şi a cuprins puţine esemple; preste tot a fost astfel compusă, încât chiar şi pentru un specialist era lucru greu de priceput. Din acest motiv doresce, ca consistoriul sě întocmească o nouă instrucţie cu mai multe note esplicătoare detaiate şi într'un limbagiu mai simplu. — În ce privesce pe protopresbiteri deputatul afirmă, că au vĕḑut multe raţiocinii făcute, în cari erau greşeli şi în adiţie. De aici deduce, că protopresbiterii nici nu le citesc, ci numai se iscălesc. De aceea crede deputatul, că protopresbiterii sě fie mai scrupuloşi, sě îndrepteze erorile, apoi sě se iscălească şi sě caute a da instrucţiunì în causa aceasta cu toate ocasiunile. Pe viitor nu se vor mai ivì atâtea erori, de oare ce acum se propune acest obiect şi în institutul nostru.

Dep. Bran de Lemenyi aderează cu părerea dep. Cosma şi crede, că în cele mai multe casuri causa e renitenţa preoţilor; propune deci în astfel de casuri sě se ceară ajutorul oficielor administrative.

Dep. Eugen Brote constată, că în ce privesce protopresbiteratul Haţegului poate! că s'a fi comis vre-o greşală; nu e sigur. E greşită însě părerea dep. Raţ, că acolo unde comunele n'au nimica sě nu se aştearnă raţiocinii, pentru că nu sûnt comune de acelea, care sě n'aibă nimic. Tocmai prin nefacerea de raţiocinii — constată dênsul — că sěrăcia devine tot mai mare. — Consistoriul şi-a împlinit datorinţa faţă cu protopresbiterii. Mulţi dintre aceştia au fost conscii de oficiul lor; au ţinut conferenţe preoţesci în causa aceasta, au delegat câte 3 preoţi prin comune, ca sě facă raţiociniile; ba sûnt protopresbiteri, care înşişi au făcut raţiociniile, prin urmare nu trebue aruncată vina numai asupra protopresbiterilor. — Faţă cu cele ce le-a ḑis dep. Comşa, cu privire la instrucţia consistoriului, observă că nebăgări de seamă se întêmplă ori şi unde, unde sûnt oameni, că părerile sûnt diferite şi că instrucţia se poate completa. După părerea sa instrucţia e destul de practică, s'a redus numai la cifre şi s'a adus câte un esemplu, sě se vaḑă cum se fac raţiociniile. Îşi susţine părerea, sě se ia simplu la cunoscinţă raportul consistoriului.

După ce raportorul, Anania Trombitaş susţine propunerea comisiunei, se pune la vot.

Se primesce partea dintâiu din propunerea comisiunei.

Partea III referitoare la raportul consistoriului în privinţa contopirei unor fonduri şi în privinţa unor acte fundaţionale şi

Partea IV, cu privire la partea V. despre casele cumpĕrate de consistoriu, Comisiunea propune sě se ia spre stiinţă; ear dep. Diamandi Manole, cere presentarea actelor, documentelor, din care sě se vadă că cumpĕrarea caselor nu e în detrimentul averei archidiecesane. Părerea dênsului este că sinodul sě fie un palat de cristal, în care sě se vadă toate până la cel mai neînsemnat lucru.

Această propunere o află de prisos deputaţii: Eugen Brote, Sabin Piso, N. Cristea, de oare-ce actele stau la dispositiunea ori cărui deputat şi cine are vre-o nedumerire se poate convinge din acte, dacă este întemeiată nedumerirea; ear dep. Parteniu Cosma spriginesce propunerea lui D. Manole.

Sinodul decide: Cu privire la partea V. comisiunea se însărcinează a o studia în detai a căuta actele şi a veni cu o nouă referadă detaiată.

Partea VI referitoare la raţiociniul tipografiei archidiecesane şi la raportul fiscalului consistorial se ia spre stiinţă.

La ordinea ḑilei urmează raportul comisiunei în privinta fondurilor.

Comisiunea propune şi sinodul decide: inventarele aşternute de consistoriu în privinţa fondurilor se iau spre sciinţă.

Cu privire la fondul rudolfin comisiunea constată o diferenţă între inventar şi starea positivă.

Se încinge o discusiune mai lungă, la care iau parte dep. Elie Măcelariu, Petru Truţa, şi Diamandi Manole.

La propunerea dep. D. Manole cestiunea se ia dela ordinea ḑilei şi se însărcinează comisiunea a venì în altă şedinţă cu o referadă mai clară în privinţa acestui obiect.

Se cetesc raţiociniile şi budgetul.

Sinodul dă îndemnisare consistoriului pentru supererogatele făcute şi abaterile dela budget le aproabă.

Cu privire la fundaţiunea ciriachiană dep. Parteniu Cosma susţine că e averea bisericei parochiale şi propune sě se dea acesteia ca sě şi-o administreze.

Dep. Eugen Brote espune pe scurt istoricul fondului: o femee vĕduvă a dăruit 1000 fl. bisericei parochiale. Banii au trecut în administraţiunea statului şi s'au încorporat la fondul de 30,000. Biserica din loc a luat până la anul 1860, câte 60 fl interese. Dela 1860 s'a sistat darea de 60 fl. anuali. Mai târḑiu au trecut fondurile în administraţiunea consistoriului rĕmânênd fundaţiunea ciriachiană încorporată tot la fondul de 30,000. Acum vine biserica fără nici un act sě-şi validiteze dreptul de proprietate. Ne avênd biserica acte la mână propune, sě se ia simplu spre sciinţă.

Dep. Zaharia Boiu constată, că se află în protocolul bisericei din 48/49 urme despre 60 fl. cari îi primea biserica dela stat. Ce i drept biserica n'are nici testamentul în original, nici în copie. Comitetul parochial a scris la toate archivele statului fără vre un resultat. Cum că fundaţiunea e proprietatea bisericei se vede din împregiurarea că biserica a căpătat până la 1860 dela stat 60 fl. Dacă venitul e al bisericei şi capitalul trebue sě fie al ei. Susţine propunerea dep. Cosma.

Dep. Diamandi Manole observă că aici e vorba de principiu constituţional. Precum bisericii nu i-a plăcut sě-i administreze statul fondurile sale, pentru că aceasta e contra constituţionalismului adevĕrat, tot astfel sě nu-i placă nici Consistoriului sě administreze fondul, care i se cuvine bisericei. — Susţine propunerea dep. Cosma.

Presidiul observă sě nu se grăbească cu cestiunea aceasta. Sě i se dea timp consistoriului sě caute actele ca sě se convingă, cum stă lucrul cu fundaţiunea ciriachiană, la anul viitor sě vină la sinod cu un raport detaiat.

Se primesce.

Punctul referitoriu la fondul mogaian rĕmâne în suspenso.

Urmează la ordinea ḑilei cererea comunei bisericesci Felţa de 27 familii sě i se scadă percentele dela 8% la 6% — se aproabă pentru timpul dela 24 Aprile 1883 — 24 Aprile 1884. Din partea comisiunei s'a propus şi amortisaţiunea capitalului, care însě nu s'a primit.

Raportul despre starea proceselor averei archidiecesane — comisiunea propune: sě se ia spre sciinţă.

Dep. Parteniu Cosma observă, că sinodului n'are sě i se ascearnă raportul fiscalului, ci numai cuprinsul lui pe scurt.

Se încinge o discusiune îndelungată în urma căreia se decide: Sinodul primesce propunerea comisiunei.

Şedinţa se închee la 2 oare, şedinţa viitoare se anunţă pe ḑiua următoare la 9 oare.

Revista politică.

Sibiiu, în 6 Maiu

„*Katzenjammer vor dem Rausch*“, aceste ar fi cuvintele, cu care s'ar caracterisa mai bine întreprinderea nesocotită a „repatriărei“ bietoşilor Ciangăi din Bucovina. Bieţii oameni n'au avut nici timpul, ca sě se îmbete de bunătăţile patriei, în care s'au întors şi iau şi lovit durerile lipselor de tot feliul. Tot aşa şi „repatriatorii“ nici nu şi-au început opera cum se cade şi au şi avut ocasiunea, sě vaḑă cu ochii lor fiascul ce l'au făcut. Dar sě nu vorbim noi, ci spre şi mai buna ilustrare a deplorabilei situaţiuni a „repatriaţilor“ reproducem în estras, ceea ce aflăm în ḑiare scutite de ori ce bănueală, că nu vĕd cu ochi buni aducerea Ciangăilor în ţeară. „P. Ll.“ de eri scrie că în congregaţiunea comitatului Torontalului s'a desbătut raportul vice-comitetului Tallian despre situaţiunea Ciangăilor. Scirile, cari causează nelinisce sau a devenit — după cum se scrie ḑiariului „Nemzet“ — durere în cea mai mare parte a emigraţilor; abea a treia parte sûnt harnici de lucru; numĕrul vĕduvelor neharnice de lucru se suie la sută, plata e foarte mică, un lucrător nu câstigă decât 43 cr. pe ḑi, mijloacele de traiu sûnt foarte scumpe; tot câştigul abia ajunge pentru pâne, de alte mâncări nutritoare imigraţii sûnt lipsiţi cu totul; multe familii au fost silite a'şi zălogì hainele numai, ca sě poată trăì, colibi pline de tină şi apă sûnt locuinţele lor şi n'au lemne de încălḑit. Litania de meserii merge mai departe şi se termină cu un apel la dietă, ca sě vină statul într'ajutor, ca şî când statul n'ar avè alte de indeplinit, n'ar avè de spriginit locuitori, cari s'au jertfit şi se jertfesc pentru patrie de sute de ani, ci numai sě ajute idei scrintite, cum a fost şi colonisarea cu Ciangăi.

Principele Muntenegrului în călĕtoria cătră Mocsva petrece în Viena, unde se bucură de o primire splendidă la curte.

Între Englitera şi Francia s'a pornit un resboiu cu canaluri. Englitera vĕḑênd că nu poate mântuì canalul Suez de francezi are de gând sě sape alt canal. Francezii aflând de intenţiunea euglezească se pregătesc sě sape ei al doilea canal. Cine va învinge? Până una alta aşa dară de o alianţă a puterilor apusene nu poate fi vorba. Petrecerea lui Wadington, fost prim-ministru în Francia, la Berlin şi conferenţele cu Bismarck, întăresc presupunerea aceasta.

Alegerile în România au eşit mai toate în favorul guvernului.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

§-ul 50 (după numĕrarea cea nouĕ §-ul 51) sună astfel: „Dispositiunile atinse în paragrafii precedenţi au valoare şi pentru scoalele medii susţinute de municipii, de comune, de societăţi şi de singuratici cu următoarele abateri:

1. În privinţa închiderei provisorice sau definitive a institutului dispune ministru de culte şi instrucţiune publică.

2. În privinţa administraţiunei respective întrebuinţărei averei scoalelor secundare susţinute de municipii şi de comune dispune, în urma ascultărei autorităţei respective de administraţiune pe lângă observarea eventualelor raporturi de drept, ministrul de culte şi instrucţiune publică în conţelegere cu ministrul de interne.

3. La institutele susţinute de societăţi dispune în privinţa administrărei averei în casul unei închideri provisorice societatea; aceasta însě e îndatorată a'şi înainta conclusul luat în această privinţă ministrului de culte şi instrucţiune publică spre întărire. Ministrul are dreptul, a lua toate mĕsurile, pe cari le va afla de lipsă pentru controlarea administrărei.

La casul închiderei definitive a unui astfel de institut, societatea urmează în privinţa administrărei averei institutului în sensul statutelor sale întărite, avênd a'şi câştiga pentru o atare dispositiune aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Până la aprobarea ministerială urmează ministrul în privinţa administrărei averei conform dispositiunei cuprinse în punctul de mai sus.

4. În privinţa administrărei respective întrebuinţărei averei institutelor susţinute de privaţi, dreptul de dispositiune compete susţinĕtorilor; în cas, când la astfelde institute se află şi fundaţiuni, e a se câştiga şi aprobarea ministrului pentru fie-care dispositiune. Ministrul are sě se acomodeze în casul acesta dispositiunilor cuprinse în punctul 3.

Carol Wolff: Onorată casă! Am unele observări la punctul 3 şi 4 din §-ful acesta. Punctul 3 sună. (Vorbitoriul cetesce punctul 3, veḑi mai sus.)

Onorată casă! E sciut că fie care societate înainte de a se forma, e datoare aşi înainta statutele ministeriului spre întărire. Se scie şi aceea că ministrul nu întăresce statutele unei societăţi, dacă acele nu au luat mĕsurile de lipsă referitoare la întrebuinţarea averei societăţei la casul de disolvarea al societăţei sau la cas, când nu'şi poate ajunge scopul ce-l urmăresce. Nu înţeleg deci, pentru ce sě se mai recează aprobarea din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică a concluselor luate de societate în sensul statutelor odată întărite. Aceasta e un

---

L'ar fi scăpat sau ucis prin aceasta? În perplesitatea noastră oribilă, nu sciam ce sě facem. Tatăl meu ceru cu curagiu eroic amputaţia, şi pretindea a ocolì lumea cu un picior de lemn. Noi n'am cutezat a-l încrede scalpelului unui măcelar.

Eu m'am hotărît a fugì la Veneţia, cale de cinci-ḑeci de miluri. Am luat un cal, care devenise până seara schiop, am cumpĕrat în grabă altul şi mi-am continuat fuga. Am sosit în Veneţia mai mort. M'am dus la unul din cei mai de frunte bărbaţi de artă; l'am înduplecat a venì cu mine, oferindu-i tot ce avea Sofia. Am luat o luntre şi am descins de a lungul ţĕrmului. Noi am sosit cu o răpeḑime, ce mĕ umplu de speranţă şi de bucurie. Vai! domnule de a'şi trăì o mie de ani, amintirea ḑilei aceste înfricoşate, mi-ar fi, cred tocmai aşa de amară ca astăḑi! Pe Silvio Goffredi l'am găsit mort şi pe Sofia Goffredi alienată!

— Sêrmane băete! ḑise dl Goefle vĕḑênd un torent de lacrămi isvorînd din ochii lui Cristiano.

— Ah! ḑise acesta, stergêndu-şi repede lacrămile, ar fi sě nu te laşi sě te surprindă astfel de emoţiuni; ele sûnt dovadă, că le prea alungi din cuget şi se rĕsbună deodată, reluându-şi drepturile.

(Va urma.)

tutorat superfluu şi o limitare şi vătĕmare a dreptului de proprietate şi în legătură cu aceasta a dreptului de dispositiune al societăţei.

Mai departe dispune din punctul 4 următoarele: (Vorbitoriul cetesce punctul 4, veḑi mai sus.)

Punctul acesta nu trage linia limitrofă, între marginile căreia ar fi permis privatului a dispune independent în privinţa fundaţiunilor dela institutul sĕu, şi nu arată, cari sûnt fundaţiunile, asupra cărora privatul poate dispune numai pe lângă aprobarea ministrului. Punctul acesta e astfel formulat, încât privatul, dacă ar esista la institutul sĕu o fundaţiune cât de mică, îşi perde dreptul de dispositiune asupra averei sale proprie, ear ministrul de instrucţiune are voie a se amesteca în administrarea şi întrebuinţarea aceleia. Eu nu cred, onorată casă! că aceasta ar fi intenţiunea cea adevĕrată a paragrafului. O astfel de dispositiune ar nimicì dreptul de proprietate privată. Numai în state despotice e usuat principiul, că despotul e proprietariul suprem al averei tuturor supuşilor sĕi.

Conform §-fului acestuia ministrul de culte şi instrucţiune publică ar fi în Ungaria supremul proprietariu al averei acelor persoane private, cari sûnt atât de nenorocite, de îşi întrebuinţează averea spre înfiinţarea de institute de învĕţământ.

Nu e corectă nici dispositiunea, că privaţii pot dispune cu aprobarea ministrului şi asupra fundaţiunilor, căci referitoriu la fundaţiune e normativă voinţa fundatorelui. Ministrul are numai a priveghia, ca sĕ rĕmână intacte drepturile fondului.

Recomând deci on. case următoarele modificaţiuni.

În locul punctului 3 şi 4 e a se pune:

La institutele susţinute de societăţi dispune societatea în privinţa administrărei averei la cas, când s'ar decreta închiderea lor provisorică.

Dacă se va decreta închiderea difinitivă a acestor institute are a dispune în privinţa administrărei averei conform statutelor întărite.

4. În privinţa administrărei, resp. întrebuinţărei averei institutelor susţinute de privaţi „dispun privaţii pe lângă respectarea drepturilor, ce compet altora în privinţa eventualelor fundaţiuni aflătoare la astfel de institute.“

Adolf Zay susţine, că alinea 2 a § fului acestuia, dacă nu se modifică unele espresiuni, dispune tocmai contrariul dela aceea, ce esistă aḑi în Ungaria ca drept, ceea ce sigur nu va altera nici domnul ministru. Alinea a 2-a a acestui §. sĕ se formuleze deci în următoriul mod: 2, Asupra administrărei respective întrebuinţărei averei scoalelor secundare susţinute de municipii sau de comune decide în sensul art. de lege 18 din anul 1870 iurisdicţiunea sau comuna cu dreptul de proprietate.“

Alesandru Kőrössy: Onorată casă! Nu primesc unul din amendamentele propuse. Deja la §§-ii precedenţi am tras la îndoială cunoscinţele colegului meu Wolff în privinţa dreptului penal; fiind că, precum se vede nu prea e îndemânatec în principiile dreptului penal. Acum vĕd că dênsul nu e în clar nici în privinţa principiilor din dreptul civil. Anumit în punctele combătute de dênsul nu se poate vătĕma nici dreptul societăţilor, nici a privaţilor. De ce? Fiind că e legat de condiţiuni. Ministrul se poate amesteca numai, după-ce s'a decretat închiderea scoalei; în casul acesta nu se mai poate întrebuinţa averea privată spre scopul, pentru care a fost închisă scoala. Din motivul acesta trebue sĕ se susţină amestecul şi supravegherea ministrului. În asemenea mod se amestecă ministrul în privinţa averei institutelor susţinute de privaţi numai la cas, când la avere se află şi fundaţiuni. Trebue a se concede deci din punct de vedere al intereselor comune ministrului oare-care influinţă pentru de a se putè informa despre cele, ce se întêmplă cu fundaţiunile. Primesc deci tecstul original. (Aprobare).

La votare se primesce paragrafui 50.—51) neschimbat şi se resping amendamentele propuse de deputaţii C. Wolff şi Adolf Zay.

§-ful 52 se primesce neschimbat, respingêndu-se modificaţiunea stilară propusă de Stefan Ielenik Almassy.

§-ful 53 sună astfel: Dacă una din scoalele secundare publice, cari nu stau sub dispositiunea şi nemijlocita conducere a ministrului de instrucţiune, nu corespunde preste tot recerinţelor legei presente, ministrul e îndreptăţit ai detrage după trei admoniţiuni îndreptate în intervale de câte cel puţin o jumătate de an respectivei autorităţi dreptul publicităţii.

Astfel de admonări, cari s'ar arĕta eventual de lipsă în privinţa statului profesoral a corpului didactic sau a edificiilor esistente al unui institut de învĕţământ, îşi pot lua începutul numai după doi ani dela sancţiunea legei presente.

Institutele căror-a s'a detras dreptul publicităţii nu pot estrada testimonii valide şi nu pot ţinè esamene de maturitate.

Adolf Zay propune la paragraful acesta următorul aditament:

„Institutele confesionale, căror-a s'a detras dreptul de publicitate, îşi conservă totuşi posiţia confesională de drept şi mai departe.“

Se roagă mai departe a se şterge din alinea 2 cuvintele goale „a edificiilor esistente.“

Albert Berzeviczy propune următorul aditament: „Scoala confesională, căreia s'a detras dreptul de publicitate devine scoală confesională privată şi ca atare cade sub dispositiunile cuprinse în secţiunea a III-a.“

Se primesce paragraful neschimbat; Zay şi Berzeviczy îşi retrag aditamentele.

§-ii 54—59 cuprind dispositiunile referitoare la institutele private; se primesc fără modificări.

§-ul 60 sună astfel: „Pentru cualificaţiunea profesorilor dela scoalele secundare organisează ministrul de culte şi instrucţiune publică la Universităţile ungare câte-o comisiune esaminătoare. Membrii acestei comisiuni sûnt acei profesori dela scoalele mai inalte, cari se ocupă cu predarea şi cultivarea specială a objectelor de esaminare. Afară de aceştia mai poate denumì ministrul după singuraticele grupe speciale încă şi astfel de membri, cari, deşi nu sûnt profesori, totuşi se ocupă în mod special cu studiile respective.“

Coloman Csiky propune că şi profesorii dela scoalele secundare pot fi membri în comisiunea esaminătoare.

Albert Kiss propune: confesiunile sûnt îndreptăţite aşi pregătì şi cualifica ele înşile puterile lor didactice, precum a fost provĕḑut în projectul mai recent.

Blasius Orban spriginesce propunerea dep. Kiss în considerarea sumptuosităţii călĕtoriei la Budapesta şi Cluj şi a necesităţii, de a rĕmânè intactă autonomia protestanţilor.

Asupra propunerilor acestor-a şi a §-ului se încinge o discusiune mai lungă. Pentru propunerea dep. Kiss vorbesce într'o vorbire mai lungă dep. Otto Hermann, polemisând cu dep. sasi.

Dep. **Adolf Zay** desaproabă întreagă secţiunea IV., care tractează despre cualificaţiunea profesorilor. Dispositiunile cuprinse în secţiunea aceasta sûnt în contraḑicere cu autonomia şi continuitatea de drept a confesiunilor, căci le răpesce confesiunilor dreptul, care l'au esercitat pănă acum în mod corect în sensul legilor fundamentale de stat,dreptul de a'şi pregătì şi cualifica înşile pe profesorii proprii.

Ministrul de instrucţiune publică **Trefort** recomândă paragraful după tecstul din project. Statului se reservă prin dispositiunile acestea numai atâtea garanţii, că oare posede candidatul de profesură cualificaţiunea recerută şi se statoresc condiţiunile cualificaţiunei.

Paragraful sĕ primesce cu amendamentul dep. Csiky. §-ul 61 sună: „Cualificaţiunea de profesor pentru scoalele secundare o obţine acela, care dovedesce:

1. că a făcut întreg cursul din gimnasiu resp. din scoala reală cu succes bun şi a depus esamenul de maturitate. Acela, care a absolvat scoala reală, e datoriu a dovedì cel puţin atâtea cunoscinţe din limba latină, câte se recer pentru priceperea unui tecst latin uşor.

2. că, după absolvarea scoalei medie a studiat în decurs de patru ani la o universitate, la o scoală înaltă technică sau la o altă scoală înaltă obiectele aparţinĕtoare specialităţii sale, şi afară de aceasta, că a studiat: *a)* limba şi literatura maghiară; *b)* pedagogia (sciinţa despre educaţiune şi instrucţiune) şi istoria pedagogiei; *c)* din obiectele proprii filosofice'ce lpuţin logica, psichologia şi istoria filosofiei.

Pentru individul, care a studiat în decurs de un an unele din obiectele obligate la o scoală înnaltă întocmită altcum, e de ajuns, dacă dovedesce prin un testimoniu dela scoala respectivă, că a făcut trieniul. Acela, care voesce a obţinè cualificaţiune în filosefie, sau în limba maghiară, germână sau franceză şi în literatură sau istorie, trebue sĕ dovedească, că a studiat în decursul studiului sĕu şi literatura grecă şi romană. Respectivul poate petrece din patru ani de studiu un an la universitate strĕină;

3. că după absolvarea studiului universitar a petrecut cel puţin un an sau în mod practic cu instrucţiunea la o scoală secundară, sau spre continuarea studiilor sale la o universitate strĕină sau din patrie. Într'aceea e neapĕrat de lipsă sĕ documenteze, că în unul din cei cinci ani a făcut pracsă ca educator sau profesor;

4) că a depus esamenul resp. esamenele de cualificaţiune prescrie în §§-ii următori înaintea comisiunei esaminătoare, îndreptăţite cu succes bun. Esamenul de cualifiaţiune cel puţin partea din urmă a aceluia se poate dispune numai după un an dela terminarea studiului universitar.“

Coloman Thaly propune la p. a) următorul aditament: „cu deosebită considerare la istoria culturei naţiunei maghiare.“

Ministrul **Trefort** n'are nimic contra modificaţiunei.

§ ul se primesce pe lângă aditamentul deput. Thaly.

§-ul 62 sună: „La esamenul de cualificaţiune se pot admite pe basa pĕrerei comisiunei esaminătoare şi astfel de indiviḑi, cari n'au absolvat cursul universitar prescris în paragrafii de sus, au documentat însĕ în lucrările lor literare o pregătire specială şi cultură generală şi că s'au ocupat în mod practic cu instrucţiunea sau că au fost aplicaţi ca profesori pe timpul, când a întrat în vigoare legea presentă“.

Se primesce fără observări.

§ ul 63 sună astfel: „Esamenele sûnt scripturistice şi verbale şi se estind asupra:

1. astorfel de obiecte, a căror cunoscinţă se recere în interesul culturei generale şi cu privire la chemarea de profesor dela fie-care candidat, care doresce a fi cualificat pentru ori care specialitate, în sensul dispositiunilor de mai sus.

2. cunoscinţelor, cari se recer pentru acele specialităţi, pentru cari voesce candidatul a fi cualificat;

3. asupra metodei şi eserciţiului instrucţiunei în specialităţi respective. De asemene trebue sĕ dovedească candidatul, întru cât pricepe limba maghiară ca limbă de propunere şi întru cât o poate manua cu respect la gramatică şi la literatură. Resultatul se înseamnă în diplomă“

Coloman Thály propune la alinea 3 a se schimba cuvêntul „manua“ în cuvêntul „pricepe“.

Dep. **Adolf Zay:** Precum e formulat §-ul de faţă s'ar putè uşor întêmpla sĕ fie rĕu înţeles şi interpretat. S'ar puté pretinde, că fie-care candidat sĕ documenteze o desteritate în privinţa limbei maghiare, ca limbă de propunere, astfel şi acei candidaţi, cari la scoalele secundare nemaghiare nu propun limba şi literatura maghiară ci d. e. fisica, matematică sau limbile clasice. Aceasta ar fi o cruḑime nemotivată, o jignire grea a intereselor culturale naţionale.

Ḑicerea a doua din alinea 3-a acestui § sĕ se modifice în următorul mod:

„Acei candidaţi, cari vor a fi cualificaţi pentru scoalele medii cu limba de propunere preste tot maghiară, sau pentru propunerea limbei şi literaturei maghiare în scoalele secundare nemaghiare, au a dovedì, că pricep limba maghiară ca limbă de propunere atât în partea ei gramaticală, cât şi literară, şi că o sciu şi manua.

Consiliariul ministerial **Carol Szász** observă faţă cu Zay, că acesta n'a priceput §-ful, acesta pretinde dela candidat, sĕ dovedească prin esamenul de cualificaţiune, întru cât pricepe el limba şi literatura.

Paragraful se primesce pe lângă aditamentul dep. Thály.

§ ul 64 sună astfel: „Esamenul de cualificaţiune se poate înmpărţì în mai multe părţi în urma unor ordinaţiuni. De aceea se poate depune cu mai multe ocasiuni. Astfel de candidaţi, cari au fost la o universitate strĕină în timpul când s'a depus partea primă a esamenului de cualificaţiune, pot depune întreg esamenul de cualificaţiune, de odată. Esamenele de cualificaţiune se ţin în tot anul la timpul prefipt mai nainte prin ordinaţiuni.“

Sĕ primesce fără schimbări.

§-ul 65 sună: „Cunoscinţele necesare pentru fie-care specialitate obligatoare din obiectele următoare în mĕsura însemnată aici:

1) Din limba maghiară şi din literatura maghiară (Cunoscinţa limbei maghiare şi stilistica). Privire asupra desvoltărei literaturei maghiare şi cunoscinţa opurilor mai principale ale scriitorilor mai însemnaţi;

2) Liniamente fundamentale din filosofie, pregătire temeinică din pedagogie, cunoscinţe din istoria mai nouă a pedagogiei.“

Coloman Thaly propune la punctul 1 aditamentul următor: „şi a istoriei culturale a naţiunei maghiare.“

Paragraful se primesce cu modificaţiunea aceasta.

§§-ii 66—68 se primesc fără observări.

§-ul 69 sună astfel: „Ministrul decide din cas în cas în urma ascultărei uneia din comisiunile esaminătoare din patrie întru cât e validă diploma de profesor câştigată în străinătate; la tot casul se pretinde însă, că respectivul sĕ documenteze pe de o parte pregătirea circumscrisă în §-ii de mai sus de altă parte sĕ documenteze că posede testimoniu din obiectele obligate ale esamenului de cualificaţiune dela universitatea din patrie.

Paragraful se primesce cu modificarea propusă de ministru preşedinte **„Coloman Tisza“** în loc de cuvintele: „în streinătate“ sĕ se pună; „la univertăţi nemaghiare“.

(Va urma)

Apostolul Mărgărit.

„Journal d' Athènes“ primesce din Salonic scirea, că Apostolul Mărgărit e pus în temniţă. Haïna dare de seamă a organului grecesc e următoarea:

„Faimosul Apostol Mărgărit, care şi-a câştigat o tristă notorietate *speculând românismul*, a fost adus în lanţuri, din Monastir (Bitolia) şi a fost internat imediat în închisoarea guvernului. Cuvêntul esact, pentru care acest *renegat al elenismului* a fost arestat şi întemniţat nu se scie încă. Se ḑice cu toate acestea că el însuşi ar fi provocat arestarea şi întemniţarea sa, pentru a amăgì cu mai multă dibăcie încă pe acei Români cari, din Bucuresci, viseazâ la romanizarea *Greco-românilor* (?!) din Macedonia şi pentru a obţine alte sume de bani. Se adauge asemenea că se aşteaptă trimiterea a sume mari din Bucuresci, cari vor servì sě *cumpere autorităţile otomane*, pentru ca ele sě elibereze pe acest cavaler de industrie.

Aflu asemenea din scrisori, primite din Bitolia, că acest îndrăsneţ speculator călětoria prin satele locuite de *Greco-români*, le povestea sătenilor izbânzile Românilor dela Plevna şi-i învita de a alege câte un băiat din fie-ce sat şi de a'l trimite la scoala militară din Bucuresci. Terminându-şi studiile, aceşti tineri vor putè sě se întoarcă în satele lor, unde se vor pune în capul concetăţenilor pentru a-i conduce în rěsboiu în contra *Turcilor* (? !) cu scopul *de a unì Macedonia* cu *România*. (? !) Dacă aceste informaţii sûnt esacte, nu mai e îndoială că faimosul emisar, în loc de a fi stricăcios elenismului, e şi mai stricăcios Românilor, a căror bună credinţă o esploatează prin asemenea insanităţi.“

Espresia de *Greco-român* e atât de improprie ca şi afirmarea că iedul e fiul zimbrului. Nu esistă Greco-român, precum nu esistă Greco-spaniol sau Greco-englez. Românii din triunghiul tracic sûnt tot atât de Români şi tot aşa de puţin Greci, ca cei din Maramurěş de ex. E o viclenie comună a numì pe un popor, radical deosebit de cel grecesc, ba Grec vlachofon, ba Greco-român, ba câte toate. Ca şi când cercetările unui Miklosich, Tomaschek, Thunmanu şi alţii se pot escamota prin neadevěruri greceşti. *Greco-român* şi *por'de căine* sûnt combinaţii ibride de noţiuni diametral-opuse şi au aceeaşi nuanţă de înţeles ironic. Ori e cine-va Grec, ori e Român, una din douě; amêndouě deodată nu poate fi nimenea.

Dar articolul foii greceşti, nu e precum se poate vedè, decât o denunţare spre a ponegrì pe Apostol Mărgărit în faţa autorităţilor otomane. Rolul de *denunţător* îl ia asupră-şi corespondentul din Salonic al foii greceşti, un rol, pentru care nu invidiăm pe Greci, înclinaţi îndealtmintrelea din natură la asemenea *onorabilă* ocupaţie.

Denunţarea, voind a fi vicleană, nu e decât absurdă.

A trimite băeţi la scoala militară din Bucuresci şi a crea din ei cadre în contra *Turcilor* pentru a *unì Macedonia cu România*, e o aserţiune atât de încornurată, încât nimeni nu e destul de simplu de a o crede.

Dar a trimite băeţi la scoala militară şi a face din ei oficieri, cari sě lupte *alături cu Turcii în contra Grecilor*, când acestora le-ar venì pofta sě realiseze charta etnocratică a dlui Paparrigopulos, eată o idee cu mult mai probabilă, pe care o recomandăm tuturor Macedo-românilor.

Nu unirea cu România o vrea cineva, ci concordia deplină între Albanezi, Turci şi Macedo-români, pentru a apěra patria lor tracică de apetiturile de cucerire din Atena.

Foaia afirmă despre Apostol Mărgărit că speculează românismul. Dacă Mărgărit ar fi grec, am crede-o. Dar Mărgărit fiind român, avem cuvênt a admite că e de bună credinţă.

Pentru noi nu esistă îndoială, că acei cari fac pe spioni chiar *gratis* şi fără nici un interes, de vreme ce e în natura lor de a o face, trebue sě'l fi denunţat în mod mincinos pe Mărgărit, inducênd în eroare bună credinţa antorităţilor turcesci. Turcul, neîncreḑětor din causa multelor nenorociri ce au căḑut asupra patriei lui, înclină lesne a se crede prădat, pe când adevěraţii, perpetuii, statornicii trădători ai împěrăţiei otomane au fost şi sûnt până în ḑiua de aḑi în cele mai multe casuri Grecii. Chiar ambasadori ai Porţii, de naţionalitate greci, au trădat fără mustrare de cuget interesele Suveranului lor, căruia-i depuseră jurămênt de credinţă.

Graeca fides nulla fides.

Românii peninsulei balcanice sûnt cunoscuţi din evulmediu ca *romaioctoni*, ca esterminatori de Greci. Pentru a fi ceea ce au fost părinţii lor, n'au nevoie de alt decât sě rěmâe Români. Cineva nu poate renega ceea ce nu-i al sěu, un Român nu poate renega elenismul: el nu se poate decât lepăda din ceea ce — nu numai nu e al sěu, dar e diametral opus întregei lui naturi. Abia esistă în lume vre-o deosebire mai mare decât între caracterul drept şi deschis al Românului şi cel pervers şi parasitic al Grecului.

Propunerea *)

comisiunei delegate de consistoriul archidiecesan pentru recensiunea manualului: Psichologia empirică pentru ca sě fie admis ca manual în scoalele noastre medii şi în preparandii.

Venerabil Consistoriu Archidiecesan!

Subscrisa comisiune instituită de Venerabilul Consistoriu Archidiecesan pentru censurarea manualului „Psichologia empirică“ sau „Sciinţa despre suflet între marginile observaţiunei“ de I. Popescu, Sibiiu 1881, are onoare a raporta:

1. Din punct de vedere scientific constată comisiunea că autorul acestui manual aparţine la scoala lui Herbart.

Această scoală urmărind principiul empiric în cercetarea fenomenelor psichice a resolvit cu succes plausibil o mulţime de cestiuni, care pentru representanţii sistemelor speculative nu au putut eşì din studiul problemelor. Principiul empiric a lui Herbart a creat pentru psichologie o posiţie independentă de speculaţiunile filosofice şi punêndu-o pe basă sigură a esperienţei, a adus sciinţa psichologiei în rêndul sciinţelor naturale esacte.

Sub aceste condiţiuni atinge psichologia ca studin propedeutic mai uşor scopul, ce l urmăresce planul de învěţămênt al scoalelor medii, căci conform intenţiunei planului, propedeutica filosofică nu are sě fie filosofie, ci numai pregătire pentru filosofie. De aici urmează, că un manual elaborat după principiile scoalei Herbartiane este fără îndoeală cel mai potrivit până acum.

În ceea ce privesce manualul dlui I. Popescu comisiunea constată că stă în consonanţă cu resultatele obţinute de cei mai distinşi representanţi ai scoalei lui Herbart în domeniul psichologiei empirice.

2. În ceea ce privesce forma, sub care ni se presentă în acest manual materialul psichologic menit pentru scolari, este de observat, că autorul a urmat principiul recunoscut la ori ce carte didactică, ca adecă cartea sě fie întogmită aşa, ca sě aibă şi profesorul unele momente de adaus, eară de altă parte sě fie manualul un bun conducětoriu şi îndreptariu pentru scolari.

3. Cu privire la metodă, are comisiunea de a observa, că aceasta este întru toate cea usitată în manualele publicate de autorii, cari aparţin la scoala Herbartiană. Domnul Popescu ne indigitează literatura, ce o a folosit la compunerea acestui manual şi numele Lindner, Doral, Zimmerman, Lotcze ş. a. ne sûnt in privinţa aceasta cea mai autoritativă garanţă despre aceea, că cine urmează metoda lor, nu poate greşì şi Domnul Popescu s'a ţinut strict de metoda menţionaţilor autori.

Pe basa celor espuse în punctele: 1. 2. 3. ale acestui raport, comisiunea are onoare a recomanda acest manual pentru de a fi întrodus ca carte didactică în scoalele noastre medie şi în preparandia de învěţători.

Braşov, în 25 Martie, 1883.

Comisiunea recensătoare.

Stefan Iosif m. p. Dr. *Nicolau Popu* m. p.
Ipolit Ilasievici m. p.,

---

*) Veḑi Nr. trecut Red.

Varietăţi.

* (Necrolog.) Dela Sighetul Marmaţiei primim următorul anunţ funebru:

Întristatul Soţ Dr *Ioan Mihályi* cu consângenii sěi, — tatăl *Paul Dunca* de Sajó, consiliar regesc gubernial în pensiune, — sororile *Iosephina* věd. de *Pascovici* şi *Nina*, cu inima înfrântă de durere fac cunoscut perderea prea iubitei lor soţie, fiice, sore şi cumnate

Paula Mihályi născ. Dunca de Sajó,

încetate din viaţă în 11 Maiu 12 oare de ameaḑă ḑi 1883 în etate de 34 ani.

Ceremonia-i funebrală se va ţinè în 13 Maiu d. m. la 3 oare în Sighetul-Marmaţiei, ear' osěmintele se vor aşeḑa în cripta familiară din Saraseu pentru repaus etern. Fie-i ţerîna uşoară şi memoria binecuvêntată!

* (Necrolog). *Ioan Rusovan*, învěţător românesc în Satul-Nou de Banat a repausat în 11 Maiu n. a. c. în etate de 43 ani suferind un morb îndelungat. Îmmormêntarea fu în 12 Maiu, funcţionând la celebrarea funebrală 5 preoţi. Cuvêntul funebral a fost rostit de D. preot Iosif Popoviciu şi A. Bontilovits ear învěţătoriul Procopiu Roşculeţ a declamat o cuvêntare versificată; — toţi în biserică.

* Cum i se face judecată aḑi ţěranului în Ardeal. Scena se petrece în comitatul Unedoarei. Un ţěran român merge la judecătorul ungur, ca sě facă arătare despre un furt.

Ţeranul: Sě trăesci Măria Ta!
Judecătorul: Sě fiu sănătos; no da ce vre?
Ţeranul: Dar mi s'a furat o capră, Măria Ta?
Judecătorul: Binye, cinye furat la tinye?
Ţeranul: N. N. din Blăjeni, Măria Ta.
Judecătorul: Şi nu capetat napoi?
Ţeranul: Nu, Măria Ta.
Judecătorul: Pletyt tu la minye şi merjem áfáre
Ţeranul: N'am bani Măria Ta.
Judecătorul; Dache nu'i bani elveszed a kápràt *)
Ţeranul. Eu n'am vêndut capra.
Judecătorul: Dáche nu veḑut apoi facem la tyinye hotárire és pedig **) tu trebue sě dá la N. N. gyin Blăjeni 5 forint şi remunye aci doi, ḑile.
Ţeranul: Apoi, cum Măria Ta? N. N. şi cu capra şi sě'i plătesc 5 florini şi sě remâi şi două ḑile aici!
Judecătorul: Jànoş! du la tyemniţiă pe está blastamát!

Aşa păţesce bietul ţeran român cu judecători care nu pricep limba.

„Gaz. Transilvaniei“.

Mai nou.

Congregaţiunea municipală a capitalei Ungariei Budapesta, ca ovaţiune pentru *Kossuth*, între éljenuri entusiastice, a întrodus în protocolul sěu respunsul întreg al fostului guvernator la gratulaţiunea ce i adresase congregaţiunea cu ocasiunea aniversărei a 80-a. Acelaşi respuns se va tipărì separat şi se va distribuì între representanţii congregaţiunei.

---

*) Dacă nai bani pierzi capra.

**) Şi adică.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 17 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.35	120.25
Renta de aur ung. de 4%	89.30	89 25
Renta ung. de hârtie	87.60	87.60
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.50	100—
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.50	98.50
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 75	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.30	99.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpěrarea pămêntului	99.15	110.25
Sorţi de stat dela 1860	135.25	135.—
Sorţi unguresci cu premii	115.50	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.20	100.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	839.—	840.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.65	78.65
Acţiuni de credit austr.	307.75	305.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 65	78..65
Datorie de stat austr. în argint	7805	79—
Renta de aur austriacă	98.75	99.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120 15	120.10
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.52	9.52
100 marce nemţesci	58.65	58.70

„Albina“ institut de credit şi de economii.

Publicaţiune,

în sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29.

1. **Suma scrisurilor fonciare** puse în circulaţiune face cu ḑiua de 30 Aprilie 1883 **fl. 615,300.**

2. **Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecari** cari servesc de coperirea acestor scrisuri fonciari sûnt de **fl. 616,637.99.**

3. **Valoarea hipotecelor** luate de basă la susnumitele împrumuturi hipotecari este de **fl. 2,743,850.**

4. În sensul §. 97 din statute **fondul special** pentru asigurarea scrisurilor fonciari e de **fl. 230,858.9 5** acesta e indus în cont separat şi este plasat în efecte publice.

Sibiiu, 1 Maiu 1883.

[414] 2—3 Direcţiunea.

Szám 6045 1883. [415] 1—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye Közigazgatásánál rendszerésitett **hat** közigazgatási gyakornoki állómásokra **ismételten** pályázat hirdettetik. —

Ezen allomás mindégyike 300 frt. évi fizetés és 60 frt. lakbérrel, van ellátva. —

Pályázok, ebbéli folyamodványaikat az 1883 évi I-ső törvényczikkben elöirtt minősitést tanusitó, eredeti vagy hiteles másolati bizonyitványaikkal felszerelve folyó év Iunius hó 15-ik napjáig Szebenvármegye főispánja és Szászispán úr ő méltóságához béadni utasitattnak. —

Nagy-Szeben 1883 Majus hó 16-án.

Szebenvármegye álispánja,

Redactor rěspunḑětor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 53. Sibiiu, Marți 10/22 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Ședința a IX-a din 3/15 Maiu 1883.

Presidiul ordinariu.

Se ceteşte protocolul ședinței, VIII a, care se autentică.

La interpelarea dep. Dimitrie Comşa dă presidiul următorul respuns: „Domnul interpelante susține, că la chirotonirea preoților s'ar întêmpla aici în archidiecesă unele abusuri, anume: că dela candidații de preoți adeseori sĕraci, s'ar lua câte 15—20 fl. sub titlu de luminări, de competințe diaconesci, și a le cântăreților, și preste aceasta câte 6—10 fl. ca tacsă în folosul bisericei pentru mărturisire.

Doresc, ca atât dl interpelante, cât și toți alții interesați în causă, sĕ fie liniscıți prin aceea dechiarare din parte-mi: că pre cât sûnt eu informat și pre cât m'am putut informa în ḑilele acestea, la chirotonirea preoților nici un fel de tacsă nu se cere, carea nu ar fi fost în us din vechime și anume încă înainte de venirea mea în archidiecesă.

Astfel de prestațiuni mĕrunte, în contra cărora până acum la locul compentente nime nu s'a plâns, le aflu justificate nu numai cu usul din trecut, dar și cu serviciele, ce le face la ocasiunea chirotonirilor personalul, care pregătesce actul, respective asistă și conlucră la hirotonire, și care pentru astfel de funcțiuni speciali nu are altă remunerațiune, decât numai ofertele, respective prestațiunile ocasionali din partea candidaților.

Cum atinseiu până acum nici o plânsoare, n'am auḑit în partea aceasta, prin urmare eu cred, că interpelarea, carea nu-mi pune în vedere nici un cas concret, și în cifre și va fi probabil esagerată, se refere numai la usul de până acum, care însĕ remânênd între marginile sale, ca multe alte espresiuni ale spiritului familiar în biserică, nu se poate tacsa de abus; dacă însĕ aşi afla fie pentru trecut, fie în viitor, că s'au făcut sau se face cuiva asuprire prin imposite nelegali, eu 'mi voiu face datorința la locul sĕu, pentru a corege și respective evita tot, ce s'ar putè numì abus în biserică.

Poftesc pe dl. interpelante a primì rĕspunsul meu, ca asigurare contra abusurilor, cari nu sciu de astă dată cu temeiu sau fără temeiu îi fac îngrigiri.“

Interpelantele se declară nemulțămit cu respunsul Escelenției sale și reservă dreptul de a face propunere.

Dep. Zaharia Boiu cerênd cuvêntul în cestiune personală declină dela sine ori ce imputare de abus supunêndu-se celei mai stricte cercetări!

Sinodul ia respunsul presidiului spre sciință.

Presidiul respunde la interpelarea dep. Petru Truța că n'are cunoscință despre aceea că unii preoți de ai nostri ar folosì blanquete maghiare la estradarea estraselor din matriculele parochiale, cari la noi precum se scie, se scriu în limba bisericei adecă în cea română; i-ar face însĕ Escelenției Sale și consistoriului archidiecesan un servițiu bun domnul interpelante, dacă i-ar notifica casuri concrete și chiar documente de aceste, ca vĕḑêndu-le sĕ se poată delătura ori-ce neregularitate în darea estraselor din cestiune. Se ia spre sciință.

Deputatul Parteniu Cosma face următoarea propunere pentru modificarea Regulamentului seminarial:

„Regulamentul seminarial se modifică în modul următoriu:

1. Studiul de musică vocală și instrumentală se va propune în viitoriu și în secțiunea teologică; asemenea se vor propune cântările și tipicul și în secțiunea pedagogică.

Consistoriul după consultarea corpului profesoral va stabilì planul de învĕțămênt referitoriu la aceste objecte — 'l va întroduce în mod provisor și va subscerne proximului sinod spre aprobare.

2. Datorința de a instruì în cântările bisericesci este a spiritualului.

3. Spiritualul și profesorul actual de cântări bisericesci remâne și mai departe în postul sĕu cu salariul de astăḑi; postul de profesor pentru musică vocală și instrumentală însĕ se va îndeplinì conform § lui 67. din Regulament.

4. Considerând, că clerul seminariului contribue mult la splendoarea servițiului divin în biserica catedrală, fondul catedralei dotează fondul seminarial cu câte 500 fl. la an.

Aceste dispoșițiuni se pun în lucrare cu începerea anului proxim scolar.

Se transpun comisiunei organisătoare.

La ordinea ḑilei continuarea raportului comisiunei financiare partea V. din raportul consistoriului, ca senat epitropesc. Relativ la cumpĕrarea de case comisiunea aflând actele în ordine propune: sĕ se ia spre sciință.

Dep. Rubin Patița propune ca Ven. Consistoriu sĕ cumpere și pămênturi din averea archidiecesei, pentru că prețul caselor se schimbă, pe când al pămênturilor nu.

Din Presidiu se observă, că e greu a se da astfel de îndrumări consistoriului.

După ce dep. Parteniu Cosma nu află de lipsă a aduce un conclus în privința aceasta, dep. Patița își revoacă propunerea.

În ce privesce fondul Rudolfin, constatat fiind că acest fond la finea anului 1882. e de 19422 fl. 28 cr. din care se administrează la casa archidiecesană 7422 fl. 28 cr; ear restul de 12000 fl. nefiind predat epitropiei se află încă la Escelenția sa dl. archiepiscop intrând regulat la casă interesele acestei sume, precum și celelalte resurse menite spre crescerea fondului, — comisiunea cu privire, că s'a pus în vedere, că în decursul anului se va regula cestiunea finalmente, transpunîndu-se întregul capital al fondului în administrațiunea epitropiei archidiecesane propune: Afacerea aceasta se ia spre sciință.

Dep. Iosif Pușcariu face următorul aditament: „Consistoriul se însărcinează a regula afacerea aceasta în sensul instrucțiunilor esistente.“

Dep. Eugen Brote propune adaugerea cuvintelor: „până la finea anului.“

Se primesce propunerea comisiunei cu aditamentul făcut de dep. Iosif Pușcariu.

Raportorul, Anania Trombitaş, cetesce budgetul și propune: sĕ se dea absolutoriu consistoriului pentru rațiociniile din anul trecut.

Relativ la supererogatele dela fondul seminarial, posițiunea 10 comisiunea constatând că din cele 900 fl. preliminate pentru conservarea edificiilor s'a spesat 867 fl. 89. cr. restul sumei bugetare și supererogatul de 631 fl. 4 cr. s'a spesat pentru asigurarea edificiilor contra focului pe 5 ani cu 395 fl. 16 cr. ear restul pentru curațituri, apoi relativ la supererogatul dela fondul archiepiscopesc posiț. 6 se justifică prin spesarea de 517 fl. 25 cr. pentru reparaturi și adaptări la cancelaria archidiecesană; ear supererogatul la posiț. 9 cu 398 fl. 31½ cr. cu asigurări contra focului, spese de comasare, timbre și tipărituri, ce s'a procurat pentru realitatea acelor fonduri. Sinodul le ia spre sciință și se dă îndemnisare pentru sumele spesate peste buget și totodată sinodul dă consistoriului absolutoriul față cu rațiociniile pentru anul 1882.

Acelaşi raportor referează asupra raportului consistoriului archidiecesan, prin care se aşterne istoricul fondurilor dimpreună cu projectul pentru contopirea unor fonduri și projecte de acte fondaționali pentru acele fonduri. — Comisiunea propune: raportul se ia spre sciință, și cere tot odată dela Consistoriu facerea statutelor acestor fonduri.

Dep. Dr. Ilarion Pușcariu observă, că nu e în chiar cu raportul comisiunei: căci după dênsul trebuia sĕ se amintească unele acte despre toate fondurile.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Dibaciul medic, care l'am adus, nu putu vindeca pe maica mea, el nu-mi putu da nici măcar speranță că se va vindeca. El a studiat natura delirului ei și mi-a spus mijlocul, de a oprì crisele furoarei. Trebuia sĕ-i îndestulezi toate dorințele, dacă aveau numai încât-va o aparență de minte și altcum trebuia sĕ câștigi asupra ei puterea și autoritatea unui părinte asupra copilului sĕu.

„Am dus-o eară-și la Perugia, împreună cu trupul bietului Goffredi, care l'am imbalzamat, ca sĕ-l ducem în mauzoleul visat de femeea sa, pe țermul lacului Trasimenic. Ce am suferit în adêncul sufletului meu, până ce am adus pe tatăl meu mort și pe maica mea alienată în țeară, care cu trei sĕptĕmâni mai înainte o părăsirăm aşa de veseli', nu este cu putință a spune. La plecarea noastră, Sofia rîdea și cânta, cât era calea de lungă; la reintoarcere ea earăși rîdea și cânta, însĕ cu ce aer lugubru și cu ce voce sfâșietoare!

„A trebuit sĕ o conduc, sĕ o mulcomesc, sĕ o înveselesc, ca pe un copil, pe femeea aceea, aşa de inteligentă și pnternică, la care mĕ uitam cu o ḑi mai înainte ca la călăuzul și spriginul meu; căci abea eram de nouĕ spre-ḑece ani, domnule Goefle!

„Pre când rĕmăşițele lui Silvio Goffredi fură depuse la mormênt, vĕduva sa era liniscită, și puteai chiar ḑice, că în liniscea aceea escesivă și subită, se manifestà împlinirea soartei sale funeste. Eu am pierdut toată speranța, vĕḑênd că ea devenise așa străină sie însuşi. O unică idee o ocupa, adecă a stabilì scumpului sĕu Silvio un monument. De atunci nu-i mai puteai vorbì de altceva. Ori și ce lucrare pe seama mea, îmi era imposibilă, căci ea nu dormia și abia îmi lăsa și mie timp a dormì vre-o câteva oare, nu ḑic pe ḑi, ci pe sĕptĕmână. Nu era cu putință a o încredința un singur moment, îngrigirei altei persoane. Cu ori și care altă persoană ea se irita și cădea în crisele cele mai groasnice; cu mine ea n'a avut nici un acces de furoare sau de desperare. Ea mĕ întreținea necontenit de epitaful, de emblemele și de statuele, cu care voia sĕ împodobească mormêntul bărbatului sĕu; de el însuşi părea, că nu și-a conservat nici cea mai mică amintire particulară, par că el a devenit pentru ea o ființă abstractă, ce n'a vĕḑut-o nici când.

„Ea m'a făcut sĕ desemnez două sau trei mii de projecte, cel din urmă îi plăcea totdeauua pentru una sau două oare; apoi trebuia sĕ schimb tot, ca nevrednic memoriei magului, precum numea ea pe scumpul sĕu reposat.

„Nici o emblemă nu corespundea ideilor sale abstracte și confuse: adûncită în meditățiì profunde ea venea și-mi lua creionul din mână, care cu puțin mai nainte mi-l dase și mĕ făcea sĕ reincep sub pretecstul unei mici modificații ceva de tot opus.

„Îți poți cugeta, că partea cea mai mare din projectele acele nu erau realisabile și nu aveau nici un înțeles.

„Vĕḑênd neliniscea și iritația ei, dacă schimbam ceva, eu m'am hotărit a o asculta conscienţios. Aveam cartoane pline de composiții bisare, cari ar fi ajuns sĕ inebunească pe ori și cine ar fi voit sĕ și le esplice.

„După ce petrecuse aşa vre'o câteva oare, ea îmi arĕta mustrele în marmor, ce le comandase la toți statuarii din țeară. Curtea și grădina noastră erau pline de mustrele aceste, dară nici una nu-i plăcea, cât o vedea esecutată.

„O altă predilecție, spriginită și din parte-mi era materia, din care avea sĕ se facă monumentul imaginar. Ea comandase mustre de toate soiurile de marmor și de toate metalele cunoscute; ea pu-

Dep. Eugen **Brote**: arată, că au fost acte, cari au facilitat pregătirea istoricului fundaţiunilor noastre şi cu deosebire actul de mare însemnătate lucrat de septemvirul cavaler **Puşcariu**.

Dep. Nicolau **Popea** constată, că documentele cele mai însemnate se cuprind în actul amintit de dl. Brote şi crede, că ar fi bine sĕ se facă amintire despre acest act.

Dep. Dr. Nicolau **Pop** propune: sĕ se tipărească istoricul, pentru de a putè scì şi cei din afară, cum stă lucrul cu fondurile noastre.

Dep. **Diamandi** Manole susţine părerea dep. Brote, sĕ se facă amintire despre actul septemvirului Puşcariu. — În ce privesce istoricul observă, că nu se poate face într'un timp scurt; se mulţămesce cu raportul consistoriului şi îşi esprimă dorinţa, ca până la sinodul proxim sĕ se completeze istoricul şi sĕ se publice toate actele.

Dep. Parteniu **Cosma** e contra tipărirei istoricului, din causă că nu e complet. — Încât privesce propunerea dep. Brote, o primesce.

Dep. Rubin **Patiţa** observă, că pentru completarea istoricului ar fi bine sĕ se cerceteze după isvoarĕ şi în afară.

Deputaţii: Iosif **Puşcariu** şi Vasile **Roşescu** sûnt pentru tipărire.

Sinodul ia spre sciinţă raportul consistoriului, şi-l aclude la protocol dimpreună cu istoricul fondurilor. Tot odată la propunerea dep. E. **Brote**, sinodul archidiecesan esprimă domnului Ioan cav. de **Puşcariu** mulţămită protocolară pentru meritele sale la compunerea istoricului fondurilor archidiecesane.

Relativ la contopirea următoarelor fonduri:

Fondul sinodal, fondul archiepiscopesc, fondul sinodului archidiecesan, fondul personalului cancelariei consistoriale, fondul congresului naţional bisericesc şi fondul apelatoriului. — Sinodul enunciă contopirea acestora într'un fond sub numirea „**Fondul general administrativ**.“

În privinţa numirei fondului s'au ivit mai multe păreri, până s'au primit ca mai sus.

Fondul seminarial A. şi fondul seminarial B. la propunerea comisiunei se contopesc întrun singur fond sub numirea „**Fondul seminariului Andreian**.“

Fondul bisericei catedrale şi fondul personalului bisericei catedrale la propunerea comisiunei se contopesc într'un singur fond sub numirea „**Fondul catedralei**.“

Fondul senatului scolariu al consistoriului archidiecesan şi fondul învĕţătorilor sĕraci şi fondul senatului bisericesc într'un singur fond sub numirea „**Fondul scolariu archidiecesan**.“

Fondul de 30,000 şi fondul preoţimei archidiecesane — la propunerea comisiunei se releagă cestiunea consistoriului cu aceea, ca sĕ le combineze cu fondul Rudolfin şi sĕ facă propuneri la sinodul proxim pentru eventuala contopire.

Cu privire la efeptuirea contopirei acestor fonduri se decide: Contopirile aceste au a se efeptuì cu 31 Decembre 1883. după starea fondurilor din aceea ḑi.

Continuarea şedinţei se anunţă pe aḑi la 5 oare d. a. La ordinea ḑilei rapoartele comisiunilor.

Şedinţa sĕ ridica la 1 oară după ameaḑi.

Şedinţa se redeschide la 5 oare după ameaḑi.

Presidiul ordinariu.

Notariu: Petru Gligor.

La ordinea ḑilei raportul comisiunei organisătoare. Raportor: Parteniu **Cosma**.

La propunerea comisiunei propunerea dep. Parteniu Cosma pentru modificarea regulamentului seminarial — se primeşte de basă la desbaterea specială.

Înainte de a întra în desbaterea specială dep. Nicanor **Frateş** propune: sĕ nu se purceadă la desbaterea specială, ci sĕ se transpună consistoriului ca studiind cestiunea sĕ vie cu o referadă, bine studiată la sesiunea viitoare.

Dep. Dr. Nicolau **Pop** avênd în vedere a se regula odată obiectul acesta, avênd în vedere că propunerea dep. Frateş ar ţintì la amênarea lui, că propunerea comisiunei nu leagă mâna consitoriului se declară contra propunerei dep. Frateş.

După ce dep. Cosma, Diamandi Manole şi Titu Gheaja, se declară în contra prop. dep. Frateş ear acesta îşi susţine propunerea, se pune la vot.

Se primesce sĕ se treacă la desbaterea specială.

Dr. Ilarion **Puşcariu** propune în titlu sĕ nu se ḑică modificare, ce instrucţiune, pentru că într'adevĕr este numai o instrucţiune pentru esecutarea regulamentului.

După o scurtă discusiune se primeşte titlul în tecstul următor: „Modificarea regulamentului seminarial.“

Se ia la desbatere punctul 1. ḑin propunere (amintit mai sus). Se primesce în tecstul următoriu: „studiul de musică vocală şi instrumentală se va propune pe viitoriu şi în secţiunea teologică; asemenea se vor propune cântările bisericesci şi tipicul şi în secţiunea pedagogică.“

În legătură cu acest punct dep. Demetriu **Comşa** face o propunere, pe care din causă, că s'a amânat până la p. 6 o vom espune la rêndul sĕu.

Relativ la punctul 2. din propunere dep. Nicolau **Cristea** propune sĕ se stiliseze astfel: „profesorul de cântările bisericesci are sĕ îndeplinească şi agendele spiritualului.“ — Se primesce.

Punctul 3. la propunerea dep. Dr. Nicolau **Pop** se primesce în tecstul următoriu: „Pentru instrucţiunea musicei vocale şi instrumentale se institue un post nou de profesor cu salariu de 800 fl. pe an“.

Punctul 4. din propunere se amână, până când va venì la ordinea ḑilei pertractarea bugetului.

Sinodul decide, ca aceste disposiţiuni sĕ între în viaţă cu începerea anului proxim scolastic.

În necs cu acestea dep. Demetriu **Comşa** face următoarea propunere: „Din considerare că în §§. 1—7 din regulamentul seminarial relativ la obiectele de învĕţământ se cuprinde mai multe disposiţii, la a căror punere în lucrare s'au observat scăderi considerabile, Consistoriul sĕ dispună facerea modificărilor necesare la planul de învĕţământ al seminariului Andreian, aşternênd planul modificat în sesiunea sinodală proximă.“

Sinodul după oare care desbatere primesce propunerea amintită a dep. Comşa.

La ordinea ḑilei continuarea raportului comisiunei financiare.

Raportorul acesteia, Anania **Trombitaş**, referează asupra actelor fundaţionali ascernute de consistoriul archidiecesan.

Se referează asupra actului fundaţional al fondului contopit din fondurile de mai nainte: sidoxial, fondul archiepiscopiei, fondul apelatoriului, fondul sinodului archidiecesan, fondul personalului cancelariei archidiecesane şi fondul congresului sub numirea „fondul administrativ al archidiecesei gr. or. române din Transilvania, sau pe scurt „fondul administrativ.“

Sinodul primesce actul fundaţional întreg sub numirea „fondul general administrativ al archidiecesei gr. or. române din Transilvania sau pe scurt „fondul general administrativ.“

Actul fundaţional al fondului seminariului Andreian teologic-pedagogic din archidiecesa gr. or. română a Transilvaniei sau pe scurt „Fondul seminariului Andreian“ — se primesce.

Referitoriu la actul fundaţional al Seminariului, faţă cu donaţiunea vĕd. Ecaterina **Raţ** s'a încins o discusiune mai lungă.

Dep. Ios. **Puşcariu** a făcut propunerea: sĕ se separeze de fondul seminarial, dar nu s'a primit.

Se cetesce actul fondaţional al fondului bisericei catedrale.

Fiind timpul înaintat deciderea asupra acestui punct se amână pre şedinţa proximă.

Şedinţa proximă se anunţă pe mâne la 9 oare înainte de ameaḑi. La ordinea ḑilei continuarea raportului comisiunei financiare.

Şedinţa se încheie la 8 oare seara.

Şedinţa a X-a din 4/16 Maiu 1883.

Presidiul ordinariu.

Notariu: Romul de **Crainic**.

Şedinţa se deschide la 9 oare înainte de ameaḑi. Protocolul şedinţei premergĕtoare nefiind redigeat autenticarea se amână.

Presidiul presentă rugarea comitetului parochial din Crăciunel, protopresbiteratul Târnavei inferioare pentru un ajutor pe seama bisericei — se predă comisiunei petiţionarie.

La ordinea ḑilei continuarea raportului comisiunei financiare. Raportorul acesteia deputatul Anania Trombitaş referează asupra actului fundaţional al **Catedralei**“.

Nr. I. despre contopirea celor douĕ fonduri ale bisericei catedrale şi al personalului bisericei catedrale sub numirea „fondul catedralei“ şi

Nr. II. care tractează despre „proprietatea şi administraţiunea acestui fond — la propunerea comisiunei se primesce textul original al Consistoriului.

La nr. III, care are în vedere „scopul“ acestui fond comisiunea propune părerea consistoriului: „când venitul fondului va fi aşa de mare“ ca sĕ se poată zidì catedrala, atunci sĕ se zidească. —

La nr. IV „întrebuinţarea fondului“ în legătură cu nr. III se încinge o discusiune mai lungă.

Dep. Parteniu **Cosma**: Noi ne tot plângem, că tinerii noştri nu cunosc ritualul, nu sciu cele bisericesci. Părerea mea e, că cultul trebue desvoltat în biserica noastră în toată splendoarea. Alipirea atât de desvoltată la poporul nostru către ceremoniile bisericesci, unii o ţin de bigotism, eu însĕ o consider de o vîrtute, pe care vreau sĕ-o păstrez cu ori ce preţ şi în viitor; sĕ ne nizuim, Domnilor, a conserva această vîrtute, sĕ ne nizuim a deprinde pe tineretul nostru în ritualul bisericei noastre, care e cel mai frumos din toate ritualele. Şi cum îi vom putè învĕţa pe clerici, bună oară în ritul bisericesc, dacă nu vom nizuì sĕ ne facem cât mai curênd catedrala, în care sĕ se poată presenta acela îndeplina sa splendoare? Fondul catedralei e anume făcut pentru acest scop. Noi n'avem decât sĕ ne gândim la modul, cum s'ar putè edifica. Se poate ḑice, că fondul nu e aşa de mare; noi însĕ îl putem sporì prin colecte chiar şi afară de metropolie. Se află oameni, cari dăruesc bucuros pentru un astfel de scop, dacă au speranţă că vor avè şi ei fericirea de a vedè realisat scopul, pentru care li se cere contribuirea.

La noi este un curent în aceea direcţiune, că pentru edificarea unei catedrale corespunḑĕtoare Metropoliei noastre, se recere cel puţin un milion de floreni şi dacă li se face propunerea tot acestor domni, ca cel puţin deocamdată sĕ se mai lărgească capela, ce servesce astăḑi drept catedrală şi sĕ se provadă cu turn, ca astfel pe un timp oare-care sĕ ne mulcomim dorul de catedrală — nici aceasta nu le convine, căci după Dlor faţă cu trecutul este bine şi aşa cum este.

Nu mĕ mir de aceia, cari tot în Sibiiu au trăit, că dênşii într'adevĕr n'au cunoscut mai bine.

Până când episcopii nici n'aveau reşedinţă stabilă, ci locuiau când în Rĕşinari, când în Sibiiu, şi până când nu era permis în cetatea Sibiiului sĕ se zidească biserică românească, ba nici casă de locuit nu-şi putea cumpĕra episcopul, firesce că nimene nu se putea gândì la catedrală, şi acei ce au trăit şi au vĕḑut cu ochii acele apĕsări, astăḑi sûnt mulţămiţi şi cu capela, de care dispunem; eu însĕ aflu, că această stare este prea umilitoare pentru Metropolia noastră, şi trebue sĕ nisuim, ca în timpul cel mai scurt posibil sĕ prevedem Metropolia noa-

---

nea sĕ se esecute modele de sculptură şi de metal turnat în cantităţi aşa de mari, încât numai aveau loc în casă. Până şi pe paturi zăceau astfel de modele şi călĕtorii, luând casa noastră drept muzeu, veneau sĕ-l visiteze şi ne cereau esplicaţia acestor objecte bizare, ce le vedeau espuse. Sêrmanei Sofie îi plăcea a-i primí şi ale esplica ideile sale. Ei se indepărtară apoi supĕraţi şi întristaţi de a fi venit acolo: unii riḑênd şi făcênd din umeri. Miserabilii! ironia lor mi se părea o crimă.

„Întra'ceea resursele noastre se sleiră. Dl Goffredi lăsase femeiei sale întreaga folosire a micei sale stări, ce aveam sĕ o moştenesc eu odinioară. Un consiliu familiar se întrunise, atât în interesul meu, precum se ḑicea, cât şi pentru a se înforma asupra întenţiilor tatălui meu, incât mĕ privea pe mine. Un advocat hotărì a pune pe sĕrmana Sofie şub curatelă şi a oprì pe artişti, meseriaşi şi furnisori de materii scumpe, a-i mai lifera ceva, şi a o face sĕ între într'o casă de alienaţi, pentru că negreşit supĕrarea aceea ar produce un acces de parocsism şi de furoare, periculos pentru ceialalţi.

— Advocatul a fost în drept, ḑise dl. Goefle; espedientul acesta a fost dureros dară de lipsă.

— Pardon, domnule Goefle; dară eu n'am judecat aşa, fiind eu unicul moştenitor al Goffredi-lor, eu am avut dreptul ai lăsa averea mea.

— Ba nu! Dta n'ai avut dreptul acesta. Dta n'ai fost maiorean; legea ocroteşte pe aceia, cari nu se pot ocrotì pe sine însuşi.

— Tocmai aşa mi s'a spus, însĕ eu am fost aşa de bine în stare a mĕ ocrotì pe mine însumi, încât am ameninţat pe advocatul a l arunca pe fereastră afară, dacă nu renunţă la infama sa propunerea: a duce pe maica mea într'o casă de alienaţi. Ar fi trebuit sĕ mĕ închidă şi pe mine acolo, fiind că dênsa nu se putea lipsì un moment de mine, şi eu aşi fi murit de nelinisce sciindu-o sub îngrigire mercenară! A-i răpì unica înveselire, ce avea o înfluenţă, puteai chiar ḑice, magică, asupra ei! a-i răpì dreptul de a manifesta şi de a mulcomì mâhnirea sa prin edificii ruinătoare, absurde, o conced, însĕ bine n'ar fi făcut cuiva vr'un nedrept sau vr'un rĕu! Şi ce-i păsa dlui advocat, gras şi rumen, de casa noastră plină de morminte? Cine-l silea sĕ regrete banii cheltuiţi în zadar sau sĕ batjocure rĕtăcirile de durere a bietei vĕduve? Eu am remas statornic familia m'a înfruntat şi advocatul m'a declarat de nebun: maica mea însĕ a remas liniştită.

— A! a! scumpul meu, ḑice dl. Goefle suriḑênd, aşa tractezi Dta advocaţii… Ei, dă-mi mâna, adause el privind spre Cristiano cu ochii uḑi de emoţie şi de simpatie.

(Va urma.)

stră şi cu coroana ce i se cuvine, cu o catedrală, nu mare, dar model de stil pentru bisericile române şi monumentală.

Eu nu vorbesc de milioane, dar 3—400,000 totuşi cred că ne va trebuì spre acest scop.

După calculul meu, presupunênd că referinţele nu se vor deteriora, că nu va urma s. e. o devalvaţie şi că capitalele se vor putè justifica cu 5% din capitalul de astăḑi, cu interesele sale peste 17 ani vom avè 200,000 fl., peste 34 ani 400,000 fl. în 51 ani 800,000 ear în 53 ani un milion.

Dacă s'ar primì propunerea consistoriului, ca numai din venitele fondului sĕ edificăm biserica, presupunênd că edificarea ar dura cel puţin 10 ani, abia peste 50 ani ne am putè apuca de lucru, şi nici atunci pe sigur.

Sûnt de părere, sĕ facem biserica până avem pentru cine o face, căci dacă nu punem pond pe religiositatea poporului, aşa cum progresează lumea astăḑi, cine scie peste sute de ani mai fi-va pentru cine zidì catedrala?

Planul ce ni s'a presentat din partea dlui E. Brote, că urmând astfeliu mai curênd vom putè edifica catedrala din venitul fondului, decât din insuşi fondul, căci când va avè fondul 10,000 fl. venit anual, deja cu garanţa aceasta vom căpĕta capitalul acesta în imprumut dela alte fonduri pe amortisare pe mai mulţi ani, după părerea mea nu este esecutabil, căci 10,000 abea ar acoperì interesele dela 200,000 fl. prin urmare, dacă s'ar şi afla cineva, care preste 17 ani, când fondul nostru va fi de 200,000 fl. şi va avè venit anual de 10,000 fl. sĕ ne împrumute alte 200,000, noi tot n'am avè capital, căci capitalul nostru în veci n'ar cresce, ci ar fruptifica numai pentru cele 200,000 împrumutate.

Dar nici nu se află nime, ca sĕ împrumute bani pe amortisare pe mai mulţi ani, pe ipotecă de hârtii, supuse fluctuaţiunilor politice, şi chiar devalvărei, ci numai pe ipotecă şi încă triplă.

În fine noi nici nu sûntem îndreptăţiţi a subtrage fondul dela destinaţiunea sa.

Basa lui este o colectă întreprinsă cu scopul, ca însuşi fondul sĕ se întrebuinţeze pentru edificarea catedralei.

Sûnt de acord cu propunerea, ca până la începerea edificărei sĕ se capitaliseze câte 80%.

Dela începerea edificărei, însĕ în cas de necesitate sĕ se poată întrebuinţa întreg fondul catedralei spre edificare. Ceea ce nu învoalvă presupunerea că trebue sĕ consumăm întreg fondul cu edificarea căci dacă atunci se va putè combina vre-o operaţiune mai favoritoare pentru cruţarea fondului, negreşit că se va urma astfel.

Deci fiind că fondul personalului catedralei contopit deja în fondul catedralei este nealienabil şi are menţiunea, ca din acela sĕ se susţină catedrala şi de oare ce acel fond este aproape 25% al întregului fond comassat, propunerea mea merge într'acolo, ca dela începerea edificărei ¾ părţi ale întregului fond sĕ se poată întrebuinţa pentru zidire, ear ¼ parte la toată întêmplarea are sĕ remână neatingibilă, pentru scopul ca din acel fond sĕ se susţină biserica catedrală şi personalul ei."

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Maiu

„Dualismul în armată" este întitulat un articol de fond în Nrul. de Duminecă al ḑiariului „D. Ztg." din Viena şi care este de mare importanţă. După ce articolul compară pe Tisza cu Andrassy, în favorul celui dintâiu, continuă a spune că organisaţiunea cea nouĕ a armatei a aruncat maghiarilor în poală împlinirea uneia dintre dorinţele lor cele mai plăcute. Împărţirea armatei după teritorii a creat fără îndoială mai multe corpuri curat unguresci de armată. Foaia vieneză nu scapă din vedere şi împregiurarea, că corpurile sûnt astfel împărţite încât fiecare are un simbure de ţinuturi curat maghiare. Budapesta este centrul, de unde se întind raḑele în toate direcţiunile. Pe teritoriul Ungariei numai sûnt corpuri curate de slavi sau români. „Este îngrigit ca în fie care corp ideea de stat maghiar sĕ-şi aibă credincioşi entusiasmaţi şi energici."

„D. Ztg" amintesce şi de projectul de lege, prin care divisiunile armatei de honveḑi se prefac în corpuri tactice de sine stătătoare, care „acum după ce vor fi provĕḑute cu artilerie şi cavalerie destulă pot opera de sine." „Era un timp", ḑice foaia vieneză „când opiniunea publică în Austria nemţească se revolta contra nisuinţelor unei despărţiri mai largi între cele două jumĕtăţi ale monarchiei."

Astăḑi însĕ nemţii au alte grigi, care nu le spune foaia citată.

Pe când în lăuntru lucrurile merg pe cărarea indicată de „D. Ztg.", unele dintre oficioasele din Viena dau lecţiuui impĕratului Wilhelm şi principelui Bismarck în politica internă a Germaniei şi fac alusiuni, că nemţii din Germania nu mai sûnt aplecaţi a se face aşternut picioarelor cancelariului german şi că în Germania se pot întêmpla lucruri, cari sĕ facă dubie opera dela 1866 şi 1870.

Ca pendent la aceste din urmă mai cetim, că renumitul Beust ar fi petrecênd în capitala Franciei, unde ar avè misiune politică, sĕ clarifice pe francezi asupra scopului alianţei înainte. Spre sfârsitul acesta Beust ar fi persoana cea mai nepotrivită, căci este adversar politic a lui Bismarck.

Încoronarea ţarului numai e departe. Dar dela Moscva a venit scirea, că în ḑilele trecute, în una din stradele cele mai frecuentate, a esplodat o bombă, care a rănit greu şi uşor pe mai mulţi oameni. În legătură cu aceasta nu putem sĕ nu amintim de o conjuraţiune descoperită acum de curând, care dovedesce că şi armata rusească este roasă de boala nihilismului.

În Bucuresci mâne se vor deschide corpurile legiuitoare, convocate în afacerea revisiunei constituţiunei. Întrunirea aceasta e de mare importanţă pentru viitoriul României. Va merita ca sĕ urmărim cu atenţiune cele ce se vor petrece în sinul corpurilor legiuitoare întrunite pe dealul metropoliei din Bucuresci.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

§-ul 70 e acesta: „Limba esamenelor de cualificaţiune e cea maghiară. Ministrul de culte şi instrucţiune publică se împuternicesce însĕ a da concesiune estraordinară în decurs de 10 ani după intrarea în vigoare a legei presente de a se ţinè esamenele de cualificaţiune preste tot sau numai cu privire la unele obiecte de învĕţământ şi în limba maghiară; aceasta o va face la representaţiunea motivată a respectivei autorităţi bisericesci.

Dispoşiţiunile de sub punctul 1. §-ul 62 şi punctul 1 §-ul 64. rĕmân însĕ normative şi pentru casurile acestea".

Paragraful acesta a provocat o discusiune mai lungă, la care au luat parte mai mulţi vorbitori.

Spre a cunoasce vederile, de cari au fost conduşi autorii projectului la crearea paragrafului acestui-a însemnăm unele cele ḑise de unii din deputaţi.

Iosif Bacon (sas): Onorată casă! §-ul acesta jignesce esistenţa institutelor luterane din Transilvania pretinḑênd că şi individii aplicaţi la scoalele medii confesionale nemaghiare sĕ depună esamenul de cualificaţiune din toate obiectele în limba maghiară. Mai în detaiu o am dovedit aceasta în desbaterea generală. E imposibil, ca acolo, unde profesura e numai o treaptă transitorie spre preoţie, sĕ se afle indiviḑi în numĕrul recerut, cari sĕ poată studia 3 ani la o universitate streină germană şi apoi încă cel puţin doi ani la o universitate maghiară din patrie, spre a'şi însuşì limba maghiară într'un astfel de grad, încât sĕ fie în stare a depune esamenul de cualificaţiune din toate obiectele de învĕţământ prescrise în limba aceasta. Urmarea va fi de sigur micşorarea cualificaţiunei la preoţii luterani — prin aceştia micşorarea culturei la popor.

Abstragênd dela dauna inevitabilă, ce se va aduce prin dispoşiţiunea aceasta a projectului luteranilor din Transilvania, ea nu e de loc necesară şi nu e împreunată cu nici un prestigiu pentru statul maghiar însuşi. Interesele statului nu cer alta decât că scolarul care a depus esamenul de maturitate, şi viitoriul profesor sĕ priceapă limba maghiară şi sĕ o scie manua atât în privinţa gramaticală cât şi literară. Projectul de faţă s'a îngrigit de ajuns pentru ajungerea acestui scop.

E mare deosebire între astfel de cunoascere a limbei şi între aceea ca cine-va sĕ poată depune esamen în limba aceasta din toate obiectele de învĕţământ.

Interesele statului nu cer nici decum, ca acela care într'o scoală au învĕţat limba de propunere nemaghiară n'are sĕ propună tocmai limba şi literatura maghiară şi care mai târḑiu va avè sĕ predice credincioşilor sĕi în limba germană ca acela ḑic sĕ cunoască limba maghiară într'o mĕsură aşa de mare.

Intereselor statului se va satisface, dacă aceia, cari sûnt chiemaţi a propune limba şi literatura maghiară, pricep limba aceasta astfel încât pot depune în ea esamenul de profesură.

Îmi permit a presenta onoratei case o propunere în înţelesul vederilor, ce le-am espus şi a mĕ ruga sĕ fie primită. Propunerea e următoarea:

Alinea a doua şi a treia sĕ se steargă şi sĕ se înlocuească cu acestea:

„Aceia, cari doresc a fi aplicaţi la scoale confesionale nemaghiare, voind a depune esamenul de qualificaţiune la universitate maghiară, îl pot depune şi într'o limbă nemaghiară; aceasta însĕ trebue sĕ fie obiect obligat de învĕţământ. Escepţiune se face cu limba şi literatura maghiară, din cari trebue sĕ se depună esamenul în limba maghiară."

Guido de Bausznern: Onorată casă: Propunerea stimatului meu amic Iosif Bacon, se basează pe principiul, că fie-care candidat de profesură sĕ poată depune esamenul de cualificaţiune în limba acelei scoale secundare, la care doresce a fi aplicat. Eu aprob principiul acesta preste tot, căci nimic nu-i mai natural, mai logic şi mai just, decât ca fie-care candidat de profesură, care nu doresce a fi cualificat pentru toate scoalele secundare din patrie, sĕ aibă dreptul a depune esamenul de cualificaţiune în limba, în care va fi chemat aşi propune studiile la scoala secundară. Din motivul acesta primesc propunerea stimatului meu amic I. Bacon. Conced cu toate acestea, că punerea în lucrare a acestei propuneri va întimpina unele greutăţi, căci n'ar fi chemare uşoară pentru profesorii dela universităţile noastre a esamena pe candidaţii germâni nemţesce, pe sêrbii sêrbesce, pe românii românesce... respective a sci toate limbile acestea în mĕsură suficientă. Pentru casul când onorata casă n'ar primì propunerea amicului meu în considerarea greutăţilor amintite, de altcum nu tocmai neinvingibile, — accentuez însĕ: numai pentru casul acesta îmi permit a face altă propunere basată pe esperenţă practică.

Onorată casă! E faptă, că candidaţii de profesură sêrbi, români şi slovaci au depus esamenul de cualificaţiune la universitatea din Budapesta la dorinţa lor proprie în limba germană şi nu în limba maghiară şi nici în limba maternă. (Strigări: „Destul de trist!") Lucrul e uşor de esplicat. Fie-care om cult din patria aceasta are lipsă de limba germană. Aceasta o aduce cu sine de pe o parte posiţiunea geografică, de altă parte însĕ şi în deosebi întreaga desvoltare culturală din Ungaria. Urmează deci că toţi profesorii dela universităţile noastre sciu limba germană.

Dar şi până acum nu s'au obicĭnuit numai candidaţii de profesură sasi, a asculta studiile la universităţi germane ci şi cei români, sêrbi şi slovaci. Aceştia sciu de alt cum de acasă nemţesce. Dacă e tocmai vorba sĕ se confisce dela confesiuni contra dreptului şi legei, dreptul de a ţinè esamene de cualificaţiune, apoi întreb, de ce nu se sancţionează aceea, ce s'a esecutat până acum fără nici o greutate.

Legislativa trebue sĕ ţină cont de referenţele şi trebuinţele vieţii practice şi nu de doctrine şi de teorii ideale. Punctul acesta de vedere l'aţi urmat deja faţă cu limba germană în projectul present, dispunênd a se propune ca object obligat în toate scoalele secundare.

Carol Szasz (referente şi representant ministerial): Ca limbă culturală.

Guido de Bausznern: Dar, şi eu ḑic, că ca limba culturală. Fiţi deci consecuenţi şi urmaţi vederea de sus şi în punctul acesta.

S'ar da un privilegiu naţionalităţii germane ceea ce faţă cu celelalte naţionaţităţi s'ar părè a fi o nedreptate. Am ḑis însĕ, că candidaţii nemaghiari şi până acum au depus esamenul de cualificaţiune de bună voie în limba germană.

Conform cu cele ḑise îmi permit a presenta onoratei case pentru casul, dacă nu s'ar primì propunerea amicului meu I. Bacon, dar numai pentru casul acesta, următoarea propunere: Sĕ auḑim!)

Propunerea: §-ul 69 (70) e a se tecstua în următorul mod:

„Limba esamenului de cualificaţiune e cea maghiară. Candidaţii de profesură, cari au absolvat cea mai mare parte a studiilor lor la universitate germană în Anstria, Germania sau în Sviţera şi doresc a fi cualificaţi numai pentru scoalele secundare nemaghiare, pot depune esamenul de cualificaţiune în limba germană — escepţionând esamenul de cualificaţiune din limba şi literatura maghiară, care are a se face în limba maghiară —. (Aplause din partea sasilor.)

Ioan Missics desaproabă agitaţiunile Sasilor şi ale Românilor contra projectului. Transilvania începe a devenì interesantă. Sasii îşi ridică plângerile asupra suprimărei nu numai în numele lor ci şi al germanilor din comitatele ungare de sud, Torontal şi Timiş şi din Zepuş, au fost însĕ respinşi de aceştia, precum dovedesc demonstraţiunile contra „Schulvereinului."

Şi o parte din Români au demonstrat contra projectului în adunări cari s'au ţinut în parte în biserici. Biserica nu e acomodată ca câmp pentru agitaţiunile politice. Românii din Transilvania şi Ungaria se bucură de o autonomie bisericească care nare păreche în lume. O astfel de autonomie bisericească nu esistă nici în România, nici în Serbia şi nici în Rusia.

Despre România începe un vênt periculos. România îşi uită de serviciile, cari i le-a prestat monarchia noastră. Contele Andrassy o a spriginit, ca sĕ-şi poată elupta independenţa atunci, când a încheiat cu România, ca cu un stat suveran pactul comercial. N'a fost monarchia noastră, care a trimis întâiaşi dată un ambasador în Bucuresci, pe când Rusia a preferit a fi presentată prin un representante. Aceia cari dau creḑĕmênt însinuărilor netemeinice din foile române se înşeală foarte susţinênd, că nu toate popoarele de sub coroana s. Stefan fără deosebire de limbă se vor grupa în oara primejdiei pelângă tron şi vor apăra siguranţa şi întregitatea statului. Vorbitoriul e convins, că ori ce pericol, ce ar ameninţa patria, ar întrunì pe toţi fiii ţĕrei întrun singur castru. Dînsul regretă numitele agitaţiuni, căci după convingerea sa toate popoarele acestei ţeri au chemarea a trăì în unire şi în amiciţie. În legătură cu cele ḑise citează următoarea esclamaţiune a marelui Britan Fox: „În momentul primejdiei formează toţi supusii regelui un singur popor: acela care provoacă într'un astfel de timp scisiune, e trădător.“

Representanţii Ungariei au îndatorirea a pregătì patriei un viitor mai frumos. Sĕ ne trezim din apatia de pănă acum şi sĕ arĕtăm lumei că sângele strămoşilor curge prin vinele noastre. Vorbitoriul închee cu declaraţiunea, că primesce §-ul.

Wilhelm Wenrich propune a se tecstua alinea a doua a §-ului în următoriul mod: „În decurs de ḑece ani după întrarea în vigoare a acestei legi pot depune esamenul în limba nemaghiară aceia, cari pot documenta înaintea ministrului de culte şi instrucţiune publică, că au ascultat studiile în limbă nemaghiară.

Punêndu-se cestiunea la vot se primesce § ul neschimbat şi se resping amendamentele propuse de dep. Iosif Bacon, Bausnern şi Wenrich.

§-ul 70—71 sună astfel: „Natura de drept şi raportul scoalelor secundare romano-catholice de sub dispoşiţiunea şi nemijlocita conducere a ministrului de instrucţiune rĕmân neatinse prin legea presentă.“

Alecsiu György propune, că nu numai natura de drept şi caracterul scoalelor ministeriale catolice, ci şi al tuturor scoalelor ministeriale sĕ rĕmână neatinse de legea aceasta: asemenea rĕmân în vigoare toate legile şi usurile relativ la celelalte institute ministeriale, întru cât n'ar fi anumit alterate prin legea aceasta.

Ministrul de instrucţiune **Trefort**: Decursul întreg de pănă acum al desbaterei a dovedit, că guvernul nu are nici decât intenţiunea a altera natura de drept sau caracterul scoalelor secundare, fie ele confesionale sau stea sub coducerea ministrului. N'am nimic contra propunerei dep. György, dacă e chemată a servì spre liniscire. (Aprobare.)

Paragraful se primesce cu aditamentul deput. György. (Va urma.)

Varietăţi.

* În nrul trecut din trecere cu vedere a rĕmas cuvêntul „Timpul“ de sub articulul „Apostolul Mărgărit“.

* (Ploi). De douĕ ḑile (de Duminecă şi de eri) plouă aici neîncetat.

* (Tempestate mare cu grindine a avut loc pe la Sas-Chiz şi impregiurime în sĕptĕmâna trecută; asemenea şi pe la Cohalm. Se scrie de pagube însemnate.

* (Avis şi mulţămită publică.) Cu ocasiunea esposiţiunei de cărţi vechi, deschisă în Budapesta la 15 Ianuarie 1882, şi închisă solemn în 15 Maiu în presenţa Maiestăţii Sale 1882 Împĕratului şi Regelui nostru, din partea Reuniunei învĕţătorilor români gr. or. din ppresbiteratul Zarand s'au trimis următoarele cărţi:

1. „Cazania“ tipărită în Iaşi în anul 1643 sub Ioan Vasilie voivod, prima ediţiune, şi prima carte bisericească apărută în Moldova. Proprietariul cărţii e domnul Ioan Perian în Criscior.
2. „Molitvelnic“ tipărit în Bălgrad (Alba-Iulia) la anul 1689 tradus din slovenie, cu blagoslovenia (binecuvêntarea) prea sfinţitului părinte, chir Varlaam Metropolitul Belgradului etc. proprietariu biserica din Brad.
3. „Uşia Pocainţei“ tipărită în România pre timpul lui Dositeiu, fără titlu, anul şi locul edărei nu s'a putut afla; proprietariu Ioan Anghel învĕţ. în Brad.
4. „O pastorală“ în limba serbă şi română a episcopului Temeşvarului şi al Lipovei şi a altor districte care se cuvin, Vikentiu Ioanoviciu. Anul edărei nu l'am putut afla. Proprietariu: Ioan German.
5. „Tabela Silabisiei“ dela anul 1700, locul tipărirei nu s'a putut afla. Proprietariu: Ioan German.

Aceste cărţi s'au retrimis subsemnatului, despre ce se avisează proprietarii spre ale putè reprimì.

Din partea Reuniunei se esprimă profundă mulţămită p. t. domni susnumiţi, cari şi-au pus încrederea în reuniune; tot odată li se aduce la cunoscinţă că în urma trimiterei cărţilor numite la esposiţiune, reuniunea noastră a fost distinsă cu „diploma de mulţămită şi recunoscinţă“.

Brad în 5 Maiu 1883.

Ioan German m. p.,
pres. subr. învĕţ. din ppresb.
Zarandului

Ioan Felea m. p.,
secretar.

* (Fond.) În Sânt-Mihaiu inf. Comitatul Turdarieşu, inteligenţa română din loc, au înfiinţat un fond de petrecere, din care fond în tot anul, se vor arangia 4 baluri, dintre aceste 2 baluri vor fi în tot anul în folosul înfiinţărei unei bibliotece scolare, pentru cultura poporului rom. din loc.

La 19/4 1883 st. v. au arangiat primul bal, care avu reuşita cea mai splendidă. Petrecerea s'a început pela oarele 6½ adunându-se un public numĕros: învĕţători, mireni, ba şi dintre maghiari au participat inteligenţa din loc.

Comitetul arangiator dd. Ioan Lupescu învĕţător, Nicolae Crişan propiet. Stefan Bedelean învĕţăt. Alecse Pintea prop. Gligor Palea morar, Iacob Lupu student, Iosif Tiorean şi Ioan Pop învĕţ. au pus toată silinţa, pentru ca petrecerea sĕ reese cât de mulţămitoare, care şi fuse foarte animată.

Balul acesta au fost adevĕrat bal românesc, în care s'au putut vedè şi maghiari toastând românesce.

Balul inteligenţilor români din Sânt-Mihaiul inferior au reuşit cu un venit curat de 32 fl. v. a.

* (Recunoscinţă.) În comuna Bedelean s'a fost înfiinţat încă înainte de 20 de ani un magazin de bucate în favorul scoalei, numindu-se fond scolar. În timp de 10 ani fondul acesta crescuse binişor din contribuirile de bună voie ale oamenilor de inimă. De vre-o opt ani însĕ fondul a început a se da uitărei. Abia acum după o activitate de vre-o patru luni de ḑile a dlui învĕţător Stef. Otta, fondul s'a scos eară la iveală spre binele şi bucuria comunei noastre bisericesci şi a scoalei noastre precum şi a particularilor din Bedelean. Dl învĕţător, înţelegênd despre fond şi despre starea lui, prin sfaturile şi tactul sĕu, ca şi în alte afaceri, prin care a făcut ca românii noştri sĕ aibă trecere în comună, a reînviat fondul şi l'a scos din încurcăturile, în care căḑuse. Astăḑi fondul se află într'o stare înfloritoare de 366 mĕsuri (ferdele) de bucate şi interesele din 1880 pănă la finea anului 1882. Deci pentru toate cele de mai sus, în numele tuturor proprietarilor din comuna Bedelean, susţinĕtori ai scoalei gr. or. esprimă recunoscinţa sa în în public dlui învĕţător Stefan Otta

Chimu Popoiu
proprietar.

* (Muscele columbaciane) au omorît la Hăţăşel în comit. Uniadoarei un puiu de bibol.

* (Spanga a mărturisit) după o ascultare de ḑece oare, că el a ucis pe George de Mailath *judex curiae*, fiind însoţit de Pitély şi cu ajutorul husarului lui Mailath, Berecz Iános. Banii răpiţi i-au împărţit aceşti trei între sine şi Spanga a mai luat pe de asupra şi orologiul lui Mailath, care e zălogit într'un institut din Viena.

* (Din Zarand ni se scrie:) Pre aici timpul e cald. Aḑi (6 Maiu) a început a bate vĕntul. Grânele sûnt bune. Sĕmânatul cucuruzului (porumbului, păpuşoiului) se continuă. Ierburile sûnt frumoase. Cucuruzul mĕsură a 22 cupe se vinde cu 1 fl. 90, ear grâul cu 2 fl 60—2 fl. 80 cr.

* (Vapor de rĕsboiu austriac.) În ḑilele trecute „Resboiul“ a scris că în portul dela Galaţi a ancorat un vapor de rĕsboiu austriac dinaintea bursei. În urma acestei sciri „Monitorul oficial“ din Bucuresci publică următorul cumunicat:

Rĕspândindu-se în public diferite vuete privitoare la un conflict ce s'ar fi întêmplat în Galaţi cu vaporul de rĕsboiu Austro-Ungar, Taurus, ministrul afacerilor străine crede de a sa datorie a restabilì adevĕrul, şi anume că toate informaţiunile publicate în această privinţă nu au avut măcar o umbră de realitate.

Informaţiunile date de inspectorul general al navigaţiunei pe Dunăre constată următoarele: vaporul austro-ungar de resbel Taurus, a sosit în portul Galaţi la 17 Aprilie şi a ancorat în faţa portului la partea dreaptă a Dunărei. Căpitanul portului, îndată a mers pe bordul vaporului conform regulamentului şi a complimentat pe comandant de buna venire a domniei sale. Comandantul a mulţămit şi a arătat căpitanului de port, că nu va sta decât opt ḑile în port şi că dacă nu este veri un înconvenient ar dorì sĕ vie cu bastimentul sĕu la cheiu. Căpitanul portului, avênd loc liber şi disponibil la cheiu a respuns că bastimentul poate venì imediat la cheiu ceea-ce s'a şi făcut în ḑiua de 18 Aprilie. Aci s'a dat tot concursul spre a se lega şi a'şi face schelea. Bastimentul a remas astfel pănă la 24 Aprilie, când a plecat la Constantinopol. Tot s'a petrecut cu cea mai mare politeţă şi afabilitate. Oficerii navei de resbel au avut relaţiunile cele mai de curtenie cu oficerii şi autorităţile române, Comandantul vaporului Taurus a remas foarte mulţămit şi domnul consul general al Austro-Ungariei a esprimat satisfacţiunea sa de bună primire, ce a avut vaporul Taurus în portul Galaţi.

O singură lămurire, reflectează apoi „Resboiul,“ am dorì sĕ ni se dea: Cum se face că, pe când comunicatul de mai sus spune că vaporul austriac a plecat la 24 Aprile la Constantinopol, telegrama espedată din Galaţi cătră ḑiarul „Die Presse“ din Viena arată că la 29 Aprilie vaporul se află în portul nostru?

Putea biroul telegrafic din Galaţi sĕ espedeze o scire aşa de gravă, când ea nu avè nici umbră de realitate?

Noi nu am făcut decât a înregistra pur şi simplu sgomotul ce circula; acum dacă guvernul nostru a cocoloşit lucrul, aceasta îl privesce pe dênsul. În tot casul, aşteptăm amĕnunte noue.

Loterie.

Sâmbătă în 19 Maiu 1883.

Viena:	**20**	**49**	**57**	**38**	**72**
Timişoara:	**39**	**79**	**5**	**21**	**37**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 17 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4%	89.30	89.25
Renta ung. de hârtie	87.60	87.60
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	839.—	840.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.65	78.65
Acţiuni de credit austr.	303.50	304.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 55	78..65
Datorie de stat austr. în argint	307.—	307.—
Renta de aur austriacă	98.95	99.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120.20	120.15
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.52	9.52
100 marce nemţesci	58.60	58.60

Nr. 131. [416] 1—3

Prelungire de concurs.

Fiind în urma concursului publicat în Nrii 27, 28 şi 30 a. c. ai „Tel. Rom.“ pentru întregirea parochiei Ciubanca-mare n'a concurat în terminul prescris nici un candidat, cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan terminul concursului se prelungesce încă cu 15 ḑile dela publicarea acestuia pelângă emolumentele arătate în primul concurs.

Ciceu-Giurgesci, 9 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
adm. prot.

„Albina“ institut de credit şi de economii.

Publicaţiune,

în sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29.

1. **Suma scrisurilor fonciare** puse în circulaţiune face cu ḑiua de 30 Aprilie 1883 **fl. 615,300.**
2. **Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecari** cari servesc de coperirea acestor scrisuri fonciari sûnt de **fl. 616,637.99.**
3. **Valoarea hipotecelor** luate de basă la susnumitele împrumuturi hipotecari este de **fl. 2,743,850.**
4. În sensul §. 97 din statute **fondul special** pentru asigurarea scrisurilor fonciari e de **fl. 230,858.9 5** acesta e indus în cont separat şi este plasat în efecte publice.

Sibiiu, 1 Maiu 1883.

[414] 3—3 Direcţiunea.

Szám 6045 1883. [415] 2—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye Közigazgatásánál rendszerésitett **hat** közigazgatási gyakornoki állómásokra **ismételten** pályázat hirdettetik. —

Ezen allomás mindégyike 300 frt. évi fizetés és 60 frt. lakbérrel, van ellátva. —

Pályázok, ebbéli folyamodványaikat az 1883 évi I-ső törvényczikkben előirtt minősitést tanusitó, eredeti vagy hiteles másolati bizonyitványaikkal felszerelve folyó év Iunius hó 15-ik napjáig Szebenvármegye főispánja és Szászispán úr ő méltóságához béadni utasitattnak. —

Nagy-Szeben 1883 Majus hó 16-án.

Szebenvármegye álispánja,

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 54. Sibiiu, Joi 12/24 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a X-a din 4/16 Maiu 1883.

(Urmare.)

Dep. Ioan Popea: Eu n'aşi fi luat cuvêntul, dar fiind că vĕd, că sûnt mai multe puncte de vedere în această cestiune, vreau sĕ-mi espun şi Eu părerile mele. Este fără îndoială foarte de lipsă a se clădì o biserică catedrală, care va contribuì mult la vaḑa şi binele bisericei noastre preste tot. Considerând însĕ greutăţile cele mari, lipsele cele multe, ce le are poporul nostru, trebue cu toate acestea sĕ mĕ declar a priori contra acestei păreri: Ne tot plângem, că avem necesitate de sume însemnate, ne tot plângem că poporul nostru are lipsă mare de scoale cu deosebire în părţile Haromsecului, şi totuşi ne declarăm, că acum e timpul sĕ ridicăm o zidire atât de costisitoare. Ḑic, costisitoare, pentru că părerea mea e, că dacă se zidesce ceva, sĕ se zidească ceva imposant. Cei din România, ar putè sĕ facă lucruri mari şi totuşi în cele mai multe sûnt înderĕptul bisericei noastre. S'au făcut încercări la Iaşi, sĕ se ridice o biserică mai grandioasă, dar tocmai din causa lipsei de bani, fiind că suma destinată n'a fost de ajuns, s'au pomenit şi cu cheltuelile enorme zadarnice şi fără biserică. Eu cred, că dacă şi cheltuim, sĕ cheltuim nu pentru edificii, ci pentru ca bisericile şi scoalele noastre sĕ fie la înălţimea lor. Ce folos că vom avè zidiri aşa de minunate şi lipsesce cuvêntul din ele, ca sĕ le însufleţească. Biserica poate fi şi mai mică, mai puţin costisitoare, dar cuvêntul sĕ fie puternic, ca sĕ producă influenţă moralisătoare asupra poporului. Din motivele acestea sûnt de părere, sĕ se amâne zidirea bisericei pe alte timpuri.

Dep. Eugen Brote: Încă în şedinţa de a seară îmi luasem voiă a schiţa pe scurt vederile, cari au servit consistoriului de basă, când propune, ca biserica catedrală sĕ se zidească nu din capital, ci din venitul capitalului. Înainte de a revenì în detaiu la aceste vederi, voiu a reflecta la unele afirmări, susţinute de domnii antevorbitori. Dl dep. I. Popea pare a nu fi cuprins cestiunea, când crede a mĕ sprigini amĕnând zidirea catedralei; nici scoalele sĕrace din Haromsec nu stau in nici o legătură cu biserica catedrală; ear catedralele intenţionate la Bucuresci şi Iaşi nu pot întra în comparaţie cu catedralele intenţionate de noi.

Nici o cestiune nu poate fi mai desbrăcată de interese personale, de cât este cestiunea aceasta, prin urmare insinuările dep. Cosma, că ar esista aici o samă de oameni, cari ar intenţiona trăgănarea sau amênarea la calendele grecesci a zidirei catedralei, sûnt cu totul nefundate. Voiu arĕta mai târḑiu, că pe calea indigitată de consistoriu, mai curênd şi mai sigur se va zidì biserica catedrală, decât pe calea arĕtată de dl Cosma. Nu mai încape nici o îndoială, că starea, în care ne aflăm cu biserica din Sibiiu este mai mult, decât umilitoare, şi zidirea unei biserici corespunḑĕtoare este pentru noi o cestiune arḑêndă.

Dl Cosma susţine, că pentru zidirea bisericei sĕ atace însuşi fondul şi încât mijloacele n'ar fi suficiente, sĕ se pună la cale colecte; se află destui oameni pioşi, ḑice dlui, cari ar contribuì. Nu mĕ îndoiesc că s'ar afla oameni pioşi, dar durere aceştia sûnt seraci şi numai cu pietate sigur încă nu se zidesc biserici. Ce resultate au colectele, am avut ocasiune a ne convinge de nenumĕrate ori; datoria flotantă este astăḑi un viu esemplu. Când vom fi avisaţi la astfel de resurse pentru continuarea zidirei, ne va umbla şi nouĕ, ca comunelor Mercurea şi Topliţa: sau că nu vom putè termina biserica sau terminând-o nu vom avè, cu ce o susţinè.

Dl Cosma combătând planul de amortisare, schiţat de mine a seară, a afirmat că dacă cu venitul fondului de fl. 10,000 ne vom apuca de zidirea unei biserici, care costă fl. 200,000, — esemplul adus de mine eri — capitalul nu se va amortisa prin acel venit în vecii vecilor, căci suma venitului consumă interesele capitalului. Nu cred, că dl Cosma a adus acest motiv în mod serios; el ar avè valoare numai atunci, când biserica catedrală s'ar zidì într'o singură ḑi, dar dl Cosma a susţinut în vorbirea sa, că edificarea bisericei va trebuì sĕ dureze mai mulţi ani, prin urmare planul de amortisare este dat de sine însuşi. Tot de acest soiu a fost şi afirmaţiunea dlui Cosma, că d-sa nu cunoasce nici un institut, care ar da un împrumut de fl. 200,000 pe hârtii sciind foarte bine, că consistoriul nu intenţionează a lua împrumut suma recerută dela institute strĕine, ci din cassele sale proprii.

După aceste reflecsiuni revin la motivele consistoriului pentru propunerea de sub discusiune. Sub biserică catedrală consistoriul nu-şi poate închipuì numai zidurile. Aceste ziduri trebuesc înfrumseţate şi biserica însuşi va trebuì provĕḑută cu ornamente, odăjdii, etc. Fondul catedralei, din a cărui venit se vor putè provedè aceste trebuinţe va fi tot odată un isvor nesecat pentru spriginirea artei naţionale. De asemenea va trebuì sĕ se susţină pre lângă catedrală un stat de preoţi corespunḑĕtor, care vor fi dotaţi conform posiţiunii lor. Cântările bisericesci vor afla o deosebită îngrigire prin un cor anume instituit, care asemene va recere jertfe însemnate bănesci. Toate aceste şi altele devin ilusorice, dacă vom consuma prin zidire capitalul fondului sau că trebue sĕ aşteptăm o mulţime de ani, până ce fondul va fi aşa de mare, încât nu se va putè eschauria prin zidire. Eată dar dovadă, că pe calea indigitată de consistoriu mai curênd şi mai sigur vom ajunge la o biserică catedrală bine dotată, decât pe calea arĕtată de dep. Cosma. Recomând cu tot adinsul primirea tecstului din elaboratul consistoriului.

Dep. Nicanor Frateş: Eu şi în consistoriu am fost de părere sĕ nu combinăm aceste 2 fonduri. Din subvenţiunea de 800 fl. dela stat, câstigată la anul 1864 de Marele Andreiu spre scopul susţinerei personalului bisericei catedrale, nu s'a cheltuit nimic, ci aceea s'a capitalisat. Mie mi se pare că prin contopirea acestor fonduri nu ne vom ajunge aşa curênd scopul; după părerea mea mai bine ar fi sĕ rĕmână ca şi până acum. — Fondul înfiinţat de Marele Andreiu la 1858 n'a avut în vedere numai ridicarea zidurilor, ci şi ornamentul bisericei. Noi vom putè zidì o biserică catedrală, care sĕ fie şi parochială, şi unele din ornamentele bisericei parochiale de astăḑi le vom putè folosì, ca ornamente pentru biserica catedrală. Susţin părerea dlui Cosma, ca 3/4 sĕ le folosim pentru zidire, ear 1/4 pentru susţinerea bisericei catedrale.

Dep. Dr. Nicolau Pop: La cestiunea aceasta, cred eu, că este de a se lua în considerare mai mult calculul. Acea metodă va fi cea mai bună, care va corespunde mai bine scopurilor celor două fonduri. Ori cât ne vom bate capul, nu vom putè afla un calcul mai bun, care sĕ provadă atât zidirea bisericei, cât şi susţinerea personalului, ca al consistoriului; de aceea susţin propunerea consistoriului.

Dep. Bran de Lemenyi: Scopurile amêndurор fondurilor, dacă vom privì lucrul mai afund, vom vedè, că se unifică. Ideea consistoriului e foarte plăcută; dl. Brote însĕ tot nu ne va putè convinge, că dacă vom întrebuinţa interesele, vom putè ajunge mai curênd la scop, decât dacă vom întrebuinţa capitalul. După părerea dênsului, sĕ aşteptăm, până ce se va mărì capitalul, ca din interese sĕ putem ridica biserica catedrală. E vorba, Dlor, sĕ delăturăm un ce ruşinos pentru noi. Chiar dacă Sibiiul n'ar fi reşedinţa metropoliei noastre, tot am putè ḑice că situaţiunea noastră nu e convenabilă. Din aceste considerări spriginesc propunerea dlui Cosma.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

Cristiano strinse mâna bunului Goefle, şi o sărută după obiceiul italian.

— Eu primesc bunătatea, ce o simţi pentru mine, ḑise el; dară laude asupra purtărei mele n'aşi primì. Purtarea mea a fost aşa de firească, încât ori şi ce preocupaţie personală ar fi fost infamă în situaţiunea mea. Nu ţi-am spus, cât m'au iubit, cât m'au desmerdat şi gugulit, acele două fiinţe, a căror fiu adevĕrat mĕ simţeam, atât prin simţĕmênt, cât şi prin inimă! Vai! Eu eram fericit, foarte fericit domnule, Goefle! şi dacă mi s'ar întêmpla ori şi ce nenorocire, eu n'aşi fi în drept a mĕ plânge de provedinţă. Eu n'am meritat atâta fericire înaintea naşterei mele. Nu aveam eu sĕ cerc, a o merita după ce trăisem niţel?

— Şi ce s'a făcut din beata Sofia? ḑise dl. Goefle, după o meditare de vr'o câteva momente.

— Vai! Eu mi am propus a-ţi spune istoria mea încât se poate de vesel, şi eată că nu mi-a succes a atinge numai uşor partea dureroasă a amintirilor mele! Te rog de ertare domnule, Goefle; te-am intristat, şi eu aşi face mai bine aţi spune simplu că beata Sofia, numai este.

— Fără îndoeală, de oare ce Dta eşti aici. Eu vĕd bine că Dta nu o ai fi părăsit nici când, însĕ simţit-a ea sĕrăcia înainte de ce a murit? Eu voesc sĕ ştiu toate.

— Mulţămită cerului, ea n'a avut lipsă de nimic. Eu nu stiu ce s'ar fi întêmplat, dacă după ce toată averea era mâncată aşi fi fost silit sĕ o părăsesc spre ai agonisì din ce sĕ trăească; dară despre aceasta nu mĕ nelinisceam: căci o vedeam, cu tot aerul ei liniştit, slăbind din ḑi în ḑi.

„După doi ani, ea mĕ luà de mână într'o seară, precând şedeam pe ţermul lacului.

— „Cristiano îmi ḑise ea, cu glas estraordinar eu-cred că am frigurile; cearcă-mi pulsul şi spune-mi ce cugeţi tu despre mine.

„Era pentru prima dată, de când cu nenorocirea, că ea se ocupa de sănătatea sa. Eu simţeam că dênsa avea friguri violente. Noi ne am reîntors a casă şi am chemat medicul.

— „Ea este în adevĕr foarte bolnavă, ḑise acesta, însĕ cine scie, poate că este o criză favorabilă.

„De când cu nenorocirea, ea n'a mai avut friguri.

„Eu nu mai speram. Maică-mea căḑu într'o somnolenţă adûncă. Nici un remediu n'avu efect: ea se stingea, vĕḑênd cu ochii. Câte-va momente înaintea morţii, părea că şi-a reaflat puterile şi s'a deşteptat dintr'un vis lung. Ea m'a rugat sĕ o ridic în braţe şi mi-a ḑis la ureche, cu voce stînsă:

— „Te binecuvintez, Cristiano: tu eşti mântuitorul meu; eu cred că am fost smintită şi te-am chinuit. Silvio tocmai mi-a făcut imputări. Chiar acuma l'am vĕḑut, şi el mi-a ḑis sĕ mĕ scol şi sĕ merg cu dênsul. Ajută-mi, sĕ ies din mormêntul acesta, în care m'a închis nebunia... Vino!... Corabia pleacă... sê plecăm şi noi!...

„Ea făcu o ultimă încordare a se ridica şi căḑu moartă în braţele mele.

„Numai sciu ce s'a întêmplat în ḑilele următoare; mi se părea că nu mai aveam ce face pe lumea aceasta, ne mai avênd a mĕ îngrigì de nimenea, decât de mine însumi.

„Am într'unit în acelaşi mormênt, remăşiţele părinţilor mei prea iubiţi, şi le-am pus cea mai simplă şi cea mai albă din toate petrile de mormênt grămădite în locuinţa noastră! În loc de epitaf am scobit eu însumi numele lor prea iubite. Vai! Dta vei crede, că m'a cuprins groaza de atâtea sentenţe şi embleme. După ce m'am reîntors a casă, mi s'a spus că casa numai este a mea, ci a creditorilor. Eu am sciut-o; eu eram atât de pregătit a părăsì

Dep. Petru **Truța**: Cestiunea aceasta a provocat o discusiune foarte estinsă. Dacă e vorba sĕ contopim fondurile, eu cred, că trebue sĕ fim cu considerare la menițiunea lor. Eu sûnt de părerea dlui Cosma. Capitalul fondului catedralei sĕ rĕmână pe lângă destinațiunea sa, pentru zidirea bisericei catedrale, încât pentru susținerea personalului catedralei sĕ se destineze numai interesele din fondul personalului.

Dep. Parteniu **Cosma** amintind și împregiurarea, că fondul nu se poate abate dela litera actului fundațional, își susține propunerea și o recomândă spre primire.

După **Raportorul** comisiunei, între multele păreri, cari s'au ivit în decursul desbaterei cea mai practică este: ca capitalul sĕ rĕmână în veci neatingibil și sĕ se zidească catedrala numai din interese, aceasta e propunerea consistoriului și și a comisiunei, pe care o recomând și eu.

Se pune la vot propunerea dep. **Cosma** (Vedi mai sus.) — se primesce.

Punctul V. despre „ajutoare, subvențiuni și daruri dela stat și privați.“ și

„Punctul VI despre „starea fondului cu 31 Decembre 1882 — se primesc.

Escelenția Sa se departă din salā presidiul îl ocupă Ilustritatea Sa Părintele Archimandrit și Vicar N. **Popea**.

Acelaș raportor relatează asupra actului fundațional al „fondului scolar eparchial.“

La P. I. „Numirea.“

P. II „Proprietatea și administrarea fondului“ se primesce tecstul propus de Consistoriu.

La P. III „Scopul“ fondului, comisiunea propune intercalarea cuvintelor... scoalelor „confesionale gr. or. române.“ etc.

P. IV. „Despre conferirea ajutoarelor“.

P. V. „Despre quota de capitalisare“ și taxele ce vor încurge pe viitor la acest fond și,

P. VII „starea fondului“ la propunerea comisiunei — se primesc.

Se refereazā asupra „fondului preoțimei,“

Sinodul decide a se reda consistoriului, ca acesta la proxima sesiune sinodală sĕ vină cu un project despre contopirea fondurilor de 30,000, fondul preoțimei și fondul Rudolfin conformându-se conclusului sinodal din ședințele trecute.

Numitul raportor refereazā asupra fundațiunei „Pantasiane.“

P. I. „Numirea“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea“

P. III. „Scopul“

P. IV. „Capitalisarea venitelor“

P. V. „Statorirea fondului de ajutorire și dotare a preoțimei“ și

P. VI. „Starea fondului“ — la propunerea comisiunei — sinodul primesce projectul en bloc.

Acel raportor refereazā asupra fundațiunei „Francisc-Iosefine“

P. I, Care statoresce numirea fundațiunei — se primesce cu observarea, ca după cuvêntul „episcop“ sĕ se pună și cuvintele „și mai târdiu Archiepiscop și Metropolit.“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea Fondului.“

P. III. „Scopul fondului“

P. IV. „Despre conferirea stipendiilor“, și

P. V. „Despre quota de capitalisare — se primesc neschimbate.

P. VI. „Starea“ — sĕ se dică în loc de „fond“, „fundațiune.“

Tot acel raportor refereazā asupra fundațiunei „Mogaiane.“

P. I. „Numirea fundațiunei“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea ei.“

P. III. „Scopul fundațiunei“

P. IV. „Conferirea stipendiilor“ și

P. V. „Starea fundațiunei la finea anului 1882 la propunerea comisiunei sinodul primesce tecstul propus de consistoriu.

Tot numitul raportor relatează asupra fondului „bisericilor.“

P. I. II. III. și IV. ca la fondul premergĕtor.

P. V. „Quota de capitalisare“ și

P. VI. „Starea“ se primesce cu tecstul din raportul Consistoriului.

Acelaș raportor refereazā asupra raportului archidiecesan din 22 Februarie 1883 Nr. 443 scol. privitor la remunerațiunea instructorului de gimnastică din seminariul Andreian. Comisiunea propune acordarea remunerațiunei de 100 fl. v. a. în bugetul anului 1883. titlul V. al fondului seminariului Andreian B. și instituirea în budgetul pro 1884 al fondului seminariului Andreian.

Pertractarea se amână până la desbaterea budgetului pro 1884.

Tot acel raportor refereazā asupra propunerei dep. Anania **Trombițaș** Nr. prot. 63 ex. 1883 pentru de a se primì elevi în despărțĕmêntul pedagogic al institului Andreian cu jumătate a taxei statorite pentru ceialalți elevi. — La propunerea dep. Eugen **Brote** sinodul decide a se transpune această propunere consistoriului archidiecesan spre studiare și raportare la proxima ședință sinodală.

Numitul raportor relatează asupra propunerei dep. Iosif **Pușcariu** de sub Nr. prot. 43 ex. 1883. relativă la constituirea unor sau mai multor comisiuni pentru visitarea parochiilor din Arcihidiecesă din punct de vedere economic și epitropial; Comisiunea din motiv. că cu privire la această propunere esistă deja două organe administrative sistemisate și adecă în prima linie oficiile protopresbiterale și în a doua despărțământul esactoral al senatului epitropesc archidiecesan și că esmiterea unor atari comisiuni ambulante ar causa atât greutăți financiare, cât și inconveniente în sistemul de administrațiune prescris prin statutul organic, propune și sinodul decide: „Recunoscêndu-se scopul cel foarte salutar al propunerei, precum și necesitatea de a se chiarifica și aduce în ordine averea bisericească în direcțiunile indigitate în propunere, se recomândă consistoriului a însărcina pe oficiile ppresbiterale cu eruarea și procurarea datelor și actelor pretinse în propunere și spre scopul acesta Consistoriul sĕ pregătească și esmită o instrucțiune detaiată, din care organele inferioare sĕ se poată informa pe deplin despre cele ce sûnt a se face în direcțiunile indigitate.

Același raportor refereazā asupra raportului consistoriului archidiecesan de dto. 27 Aprilie 1883 Nr. 1892 epitr. prin care se aștern sinodului rațiociniile pe anul 1882, și bugetul de pe anul 1884 al tipografiei archidiecesane înaintate aceluia de către comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane. — Sinodul decide a se restituì întreg actul consistoriului archidiecesan, ca acesta la procsima sesiune sinodală sĕ vină cu un raport detaiat despre toată activitatea comisiunei administrative a tipografiiei archidiecesane.

Fiind timpul înaintat se suspende ședința și continuarea ei se anunță pe 5 oare d. ameadi.

La 5 oare după ameadi redeschidêndu-se ședința urmează la ordinea dilei raportul comisiunei organisătoare. Raportorul acesteia Demetriu **Comșa** refereazā asupra raportului consistoriului archidiecesan de dto, 21 Aprilie 1883 Nr. 1688 plen. în necs. cu conclusul sinodului din anul 1882 Nr. 48, prin care s'a așternut tot odată un plan de lărgire a seminariului Andreian.

În privința acestei cestiuni importante se încinge o discusiune îndelungată.

Raportorul Comisiunei dep. Dem. **Comșa** ține un discurs mai lung, din care estragem umătoarele:

Objectul în cestiune este unul din cele mai importante, câte s'au pertractat în sinoadele noastre de până acum. (Cetesce apoi raportul consistorial, în care se recomândă încuviințarea unui plan și preliminariu de spese, în vîrtutea căreia noul edificiu ar fi sĕ se clădească pe terenul cuprins de edificiul seminarial de astădi, lângă care ar fi sĕ se încopcie casele noastre de sub Nr. 26 și 28.) Conform planului amintit, noul edificiu ar forma un fel de rectunghiu complet cu 2 caturi și ar cuprinde o sală mai mare ca cea dela „Împĕratul Romanilor,“ un museu larg spre stradă, locuința directorului și inspectorului, numeroase sale pentru invĕțământ, vipt, dormit etc. etc. Isprăvind cu descrierea în resumat a planului, raportorul continuă prin a face istoricul clădirei Seminariului, provocându-se la propunerea Comisiunei organisătoare din anul trecut și la conclusul sinodal.

În anul de față, comisiunea a supus planul așternut unui studiu îndelungat, cerênd mai întâiu informațiuni, cari au provocat facerea planului. Conform acestor informațiuni, planul ar întrunì cele mai mari avantagiuri; în deosebi s'a afirmat, că o clădire din fundament, d. e. în grădina „Flora“ sau a catedralei ar costa neasemănat mai mult, că terenul ar fi apăsat și că ar fi prea îndepărtat etc. Aceste și alte asemene obiecțiuni au împins Comisiunea sĕ adoapte unanim planul consistorial. Ivindu-se mai târdiu bănueli din mai multe părți, comisiunea s'a adresat la făptuitoriul planului, architectul F. Szalay, care, presentându-se în persoană a respuns în fața comisiunei la întrebările puse cam în chipul următor: Grădina „Flora“ e situată pe un teren, de cum nu se poate mai solid. Umedeala s'ar putè abate cu înlesnire. Terenul este foarte larg și permite astfel clădirea unui edificiu grandios și mult mai acomodat scopului. Scoalele ar fi foarte luminoase, de oare ce s'ar putè pune ferestri despre patru laturi. Un edificiu frumos și corespundĕtoriu care s'ar zidì acì din fundament, cuprindênd întreg numĕrul încăperilor în mărimea projectată la planul așternut, — ar costa cel mult 130,000 fl.

În ce privesce grădina catedralei, architectul declară, că terenul — probabil — este foarte nesigur și îngust.

Pe temeiul acestor informațiuni, comisiunea a decis reasumarea conclusului adus. După o discusiune mai lungă comisiunea s'a aflat față în față cu o situațiune în deplin schimbată. În deosebi s'a accentuat și cu drept cuvênt, că realisarea planului așternut ar costa mai mult decât o clădire cu totul nouă, că curtea ar rĕmânè prea îngustă și multe odăi întunecoase și strimte, că multă apă necesară ar trebuì adusă de aiurea, că edificiul nu ar corespunde cerințelor igienice și pedagogice etc etc., din contră, edificiul ce s'ar clădì în grădina „Flora“, ar într'unì toate condițiunile dorite și deșì mult mai comod și grandios, totuși ar reclama spese mai mici, terenul representând suma de abia 10,000 fl., în vreme ce terenul projectat în plan, computând și ce sûnt a se demola, ar atinge suma de preste 50,000 fl.

Raportul termină prin a constata, că în urma motivelor atinse, comisiunea s'a hotărît cu majoritate a presenta Sinodului propunerea, ce urmează remânênd, ca minoritatea de 2 membri sĕ'și motiveze opiniunea de a se încuviința planul consistorial.

Sensul propunerei majorității este:

Consistoriul se însărcinează a așterne sinodului la sesiunea viitoare un plan pentru zidirea seminariului pe un alt teren liber.

Dep. N. **Cristea**, în numele minorității: Este în de obște cunoscut că lipsa de un edificiu mai corespundĕtor pentru seminar este o lipsă ardêndă. Aceasta nu se mai poate nega. Trebuințele cresc din an în an și cu ele se îngustă și spațiul în zidirea după cum o vedem astădi. Căci nu trebue sĕ scăpăm din vedere împregiurarea, că vorbind de seminariu n'avem se ne gândim numai la acoperemêntul, sub care sĕ se scutească atâți și atâți tineri, ci trebue sĕ gândim și la mijloacele de instrucțiune și la sporirea lor.

Dacă căutam mai deaproape apoi vedem, că biblioteca seminariului nostru abia este la început, de musee zoologice, botanice și mineralice etc. pentru despărțemêntul pedagogic abia poate fi vorba. Lucru firesc dară, dacă astădi vĕdênd strimtoarea

---

acel mic asil scump, încât îmi pachetasem mașinalmente traista mea în decursul pregătirilor pentru înmormêntarea scumpului cadavru. Liquidația am lăsat-o în mânile familiei; eu avusem, în prodigalitatea mea, atâta rênduială a scì, că, deșì nu mi-a rĕmas nimica, totuși n'am lăsat nici o datorie.

„Tocmai voiam sĕ părăsesc casa, precând venì micul evreu, de care ți-am istorisit. Eu cugetam, că el a venit sĕ cumpere ieftin, vre unele din antichitățile prețioase a colecțiunei dlui Goffredi, ce era sĕ se liciteze; însĕ dacă o și fi cugetat la aceasta, el avu delicateța, a nu-mi spune nimic, și precând mĕ feream de el, el mĕ urma în grădină, unde voiam sĕ culeg nesce flori, unicul suvenir material, ce voiam sĕ iau cu mine. Acolo îmi puse o pungă plină a mână și voia sĕ fugă fără a-mi da vre-o esplicație.

„Eu cugetasem așa puțin la alți părinți decât la aceia ce tocmai îi perdusem, încât am gândit la vre-un dar milostiv, prin mijlocirea evreiului și am aruncat punga departe de mine, spre a'l silì sĕ o ridice. El se întoarse în adevĕr, o ridicà și 'mi dise.

— „Punga aceasta este a Dtale, cu drept cuvênt a Dtale.

Sûnt banii, cu care am datorit Goffredilor și ți-i restitui.

„Eu am refusat. Era cu putință că mica aceea sumă răfuirea vre-unei socoteli din datoriile moștenirei. Ovreul insistà.

— „Banii aceștia vin dela părinții Dtale cei adevĕrați, îmi dise el; mi s'a încredințat un deposit, ce am sĕ ți-l dau la cas de nevoie.

„— Eu n'am lipsă de nimic, i-am rĕspuns: eu am cu ce merge la Roma, și acolo îmi vor afla amicii dlui Goffredi vr'o ocupație. Liniscesce pe părinții mei din parte-mi. Eu cred că ei nu sunt avuți, de oare ce nu m'au crescut în casa lor. Mulțămesce-le de aducerea lor aminte și spune-le că, în vêrsta în care mĕ aflu și cu crescerea ce am primit, eu voiu fi în stare, a le ajuta lor, dacă va fi de lipsă. De mi se vor face ei cunoscuți sau nu, eu cu plăcere primesc obligamentul acesta. Ei m'au dat în mâni așa de bune, încât le datorez o viuă recunoscință, pentru fericirea ce mi-a dat-o prin aceasta!

„Așa erau simțirile mele, domnule Goefle. Eu nu m'am prefăcut nici decum, tot așa simț și în momentul de față. Eu nici când n'am simțit lipsa, a acusa sau a întreba de aceia, cari mi-au dat viață și eu nu înțeleg bastardii, cari se plâng, că nu sûnt născuți în condițiuni după placul lor, ca și când n'ar fi tot ce trăesce, destinat a trăì, ca și când n'ar fi Dumnndeu, care ne chiamă și ne trimite din lumea aceasta, în condițiuni ce el însuși le face.

(Va urma.)

în care se află deja tinerimea din institut, sě ne nisuim ai înlesnì posibilitatea unei instrucţiuni mai corespunḑětoare.

Lipsa dar de un edificiu mai larg într'o eparchie mare cum e archidiecesa noastră, unde se cere şi o sucrescenţă considerabilă de preoţi şi învěţători nu mai poate fi trasă la îndoială.

Nici majoritatea din comisiune nu contestează necesitatea unei clădiri mai spaţioase. Majoritatea însě se pune pe alt teren, pe un teren de tot nou. Majoritatea cu terenul, pe care se pune, are în vedere viitorul şi când vorbesc de viitor fie-mi permis a face deosebire între viitorul mai depărtat şi între un viitor, care sě împace unele trebuinţe arḑênde.

Terenul, pe care se pune majoritatea din comisiune, are în vedere un edificiu de seminar cu totului tot nou şi pe un loc afară din cetate, în grădina Flora, fostă Gerlitzi.

Nu e vorbă, în anumite condiţiuni parerea majorităţii are ceva pentru sine. Majoritatea însě, cum am ḑis, perde din vedere actualitatea cu trebuinţele ei şi caută la un viitor, după părerea mea, mai îndepărtat. De altă parte uită un lucru şi adecă, un seminar este o parte din un întreg, care constă: din biserica catedrală, residenţă şi seminar.

Pentru astfel de planuri trebue însě alte puteri financiare şi nu cum sûnt acele, de care dispunem noi astăḑi.

Avem un plan dinaintea noastră, un plan pe care ni'l presentează consistoriul archidiecesan la însărcinarea noastră din anul trecut. Acest plan corespunde şi trebuinţelor şi puterilor noastre financiare. Prin el se lărgesce edificiul, încăperile se sporesc şi vor fi mai luminoase şi mai sěnătoase; o curte spaţioasă, în care se pot aşeḑa şi plantaţiuni şi verdeaţă care va da aer curat. Planul din cestiune ne-ar procura şi nouă o comoditate mai mare, căci într'un timp relativ destul de scurt am avè o sală mai largă, în care sě ne putem ţinè adunările noastre, sinoade, congrese, de câte ori este de lipsă. Dar de altă parte, pe ceea ce pun de astădată mare pond: noi am fi cu seminariul în apropierea reşedinţei şi dinaintea noastră biserica şi n'am avè lipsă, ca sě le părăsim pe aceste şi sě zidim cu cheltueli mari altele în locul lor.

Se objectează că adaptarea edificiului de astăzi ar fi o cârpitură. Este adevěrat, că aşa ar fi, însě vedem că astfel de cârpituri se mai fac şi din ele es edificii destul de frumoase, cum avem şi aici în vecinătatea noastră edificiul „Albinei.“ Astfel de cârpitură, când archidiecesa n'ar avè ce face cu ea, eu bucuros o aşi primì (risete.) Atârnă dela modul, cum se face şi adaptarea, şi după cum este projectată în planul, ce ne stă înainte, zidirea va eşì destul de bine şi nu ne va causa pagubă nici atunci, când s'ar întêmpla, ca atât cu seminariul, cât şi cu residenţa şi catedrala sě mergem într'altă parte.

După părerea mea majoritatea s'a prea grăbit cu strămutarea din locul, pentru care e făcut planul de adaptare, în favorul unui seminar nou. Ea s'a prea grăbit cu atât mai vêrtos, cu cât s'a basat pe informaţiunile ce i le-a dat un architect aşa numai aprocsimativ şi fără de a se fi studiat terenul, unde projectează zidirea, din toate punctele de vedere. Când am sě zidesc un edificiu de însemnătatea unui seminar, cred eu, că trebue sě o fac pe informaţiuni cu mult mai sigure. Trebue sě merg cu bărbaţi de specialitate în faţa locului şi sě mě conving, dacă şi ce pot face pe terenul, care'l am în vedere.

La Braşov s'a zidit în anii mai dincoace un edificiu foarte frumos pentru scoli de fete. Înainte de a se începe zidirea, cei însărcinaţi cu afacerea au căutat sě ia informaţiuni dela bărbaţi esperţi în toată puterea cuvêntului, dacă pot pune edificiul pe locul, care este nemijlocit lângă zidul cetăţii, unde eşi spre Schei şi în faţa gimnasiului nostru. Esperţii şi-au dat părere favorabilă despre teren şi după ce s'a început lucrarea s'a věḑut, că s'au înşelat şi esperţii înşişi. Deci şi aici s'ar putè întêmpla, ca asigurările technicului, date fără de a fi cercetat locul, sě ese cu totul altfel, decum asigură majoritatea comisiunei, pe când bunětatea terenului aici e mai cunoscută şi nici technicul nu o trage la îndoială.

D. Comşa: Aceasta e adevěrat.

N. Cristea continuând: Sûntem însě hotărîţi sě ne mutăm de pe terenul acesta sě nu uităm că trebue sě avem multe în vedere. Repet că aici avem şi reşedinţa archiepiscopească şi peste stradă în faţa seminariului şi a reşedinţei şi biserica. Este o bisericuţă mică, însě astăḑi ea ne îndeplinesce trebuinţele în locul catedralei, care încă ne lipsesce. Cu modalitatea, care ni se propune pentru adaptarea seminariului, am putè, după ce vom avè seminariul sě ne facem şi o biserică nu tocmai catedrală, dar o biserică, care sě poată suplinì mai bine trebuinţele catedralei, de cum le poate suplinì bisericuţa de astăḑi. În chipul acesta noi am fi împăcat lipsele noastre pe un timp, fie şi ceva mai lung, până când şi puterile financiare vor fi mai bune.

Dar punem casul, că ne lăsăm de planul, ce ne stă înainte. Atunci este neapărat de lipsă, ca sě căutăm, ca şi biserica, resedinţa şi seminariul sě le avem la un loc. Vrênd a le avè aceste la un loc trebue sě ne mai cugetăm la momentele financiare locale şi de timp. Trebue sě ne cugetăm, cum sě acuirăm sumele de bani, cari nu pot fi mici; trebue sě vedem sě nu alegem un loc care sě nu se potrivească şi sě nu încapă toate trei objectele, care nu se pot despărţi; trebue sě ne cugetăm, cum trebue sě fie situată catedrala, cum reşedinţa cum seminariul şi încât, timp vom fi în stare sě le facem toate acestea ca nu cum va prin o amânare prea lungă sě suferim pagube şi neajunsuri morale.

Objecţiunea că am zidì de douě ori, pe lângă aceea că clădirea projectată nu ne ar remânè spre pagubă, am sě ating, că aici în locul celor douě case, cari s'au cumpărat anume spre sfêrşitul din cestiune şi aşa ar trebuì zidiri nouě, pentrucă cele de aḑi mult timp nu vor mai ţinè fiind slabe. Şi apoi întreb şi eu la rêndul meu, ce se va face cu reşedinţa dacă acceptăm planul majorităţei, nu remânem şi atunci de pagubă?

Faţă cu trebuinţa urgentă şi din motivele că acum încă nu sûntem în posiţiune de a ne întinde la clădiri mari monumentale, susţin votul minorităţii din comisiune, care recomândă propunerea consistoriului. (A se zidì după planul aşternut de consistor începênd în 1884.)

Presidiul atrage atenţiunea sinodului la 2 momente însemnate referitoare la această întreprindere: dacă este posibilitate şi necesitate. Escelenţia sa nu s'ar resolvì la un lucru atât de grandios, fără de a nu lua ca un temeiu puternic amintitele momente; posibilitatea şi necesitatea. Escelenţia Sa din parte-şi nu află de fel motivată trebuinţa arḑêndă, care ar reclama, precum a amintit D. Cristea, o zidire grabnică. Amintesce de eventualităţi, în urma căror mijloacele de susţinere s'ar putè reduce şi apoi adauge: Dacă ne vom resolvì sě facem ceva sě facem astfel, ca posteritatea sě nu ne poată dejudeca.

Dep. Ioan de Preda: Comisiunea organisătoare nu s'a ocupat cu întrebarea, că e necesitate absolută; căci cestiunea aceasta s'a desbătut în mai mulţi ani şi sinodul, dacă n'a věḑut necesitatea, a luat měsurile, pe care le cunoascem.

Trecênd la meritul lucrului observă dela început, că din partea minorităţii s'au întrebuinţat motive foarte sěducětoare.

Maioritatea încă voesce sě se zidiască seminariul; deosebire este că după un an. Dar, domnilor e vorba că trebue sě cheltuim 130—140 mii, pe cari trebue sě ne cugetăm bine, cum îi întrebuinţăm.

Consistoriul şi-a tras informaţiunile tocmai dela acel technic, dela care şi le a tras şi comisiunea.

Părerea sa e că propunerea Consistoriului e nerealisabilă.

Este, aşa ḑicênd, imposibil ca sě se adapteze seminariul după părerea consistoriului. Căci închipuiţi-vě, cum s'ar putè ţinè prelegeri în timpul, în care se va dărîma.

De când s'a ivit idea aceasta, de atunci s'a projectat ca seminariul, reşedinţa şi catedrala sě fie concentrate. Dar eu nici până astăḑi n'am aflat resonul acestei hipotese.

Dacă s'ar zidì seminariul în Gerlitze, biserica nici acolo n'ar fi departe.

Spriginesc propunerea maiorităţii din comisiune.

Dep. Zacharia Boiu: Scăderile edificiului seminarial după propunerea consistoriului s'au desbătut de ajuns, prin urmare părerea minorităţii din comisiune e destul de combătută. Dacă s'ar primì propunerea maiorităţii de altă parte am venì în inconvenientul, că o eventuală zidire a catedralei trebue sě se adapteze zidirilor ce le vom face după aceea, sau amêndouě zidirile sě se adapteze după zidirea seminariului.

Părerea mea este sě nu decidem în merit, ci sě predăm afacerea consistoriului, sě ne vină la anul viitor cu o schiţă, care sě le aibă toate 3 edificiile în vedere; ca astfel la anul viitor sě putem aduce o hotărîre, care sě fie deamnă de planul ce-l urmărim.

Dep. Titu Gheaja: Când ar fi sě aleg între cele 2 propuneri din comisiune, mărturisesc, că aşi primì propunerea majorităţii.

În general e recunoscut, că zidirea trebue sě se facă. Lipsa nu este însě aşa arḑêndă, ca sě se înceapă la anul viitor.

Avem un corp didactic de bărbaţi esperţi, sě-i întrebăm pe dênşii, şi ne vom convinge, că între elevii institutului nostru sûnt o mulţime fără qualificaţiunea recerută. Aci ar trebui sě ajutăm, apoi sě ne gândim la zidire. Eu sûnt de părere sě lăsăm ideea sě se mai coacă.

Disciplina din seminar nu e aşa strictă. Elevii pot eşi afară la aer curat — prin urmare nu e lipsă arḑêndă.

Ne plângem, că ni se închid scolile din partea statuluì, pentru că nu corespund edificiile. — Aici sě ajutăm, ca sě nu rěmânem fără scoli.

Nu mai amintesc alte consideraţiuni, pentru că věd din decursul desbaterei că ideea nu e destul de coaptă.

Din motivul acesta spriginesc propunerea dep. Boiu. (Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Maiu

După „Ung. Post“ aflăm că ministrul president Tisza a primit în 9 l. c. *„deputaţiunea comitetului congresului bisericesc gr. or.* *) sub conducerea episcopului din Carlopago, Stefan Zsivkovics. Cu ocasiunea aceasta episcopul a presentat ministrului president un memorand al comitetului congresual privitor la convocarea congresului pe 3 Iunie n. anul curent. Ministrul president respunḑênd la discursul episcopului Zsivkovics a ḑis că nu este contrar convocărei congresului bisericesc, doresce însě ca sě nu întrunească la terminul ficsat de comitet, ci la altul mai târḑiu de şi în anul acesta, însě pe lângă o modalitate de feliul de a nu se mai încărca în viitor fondurile bisericesci sub titluri de diete, după cum s'au încărcat până acum. Ministrul president a mai adaus, că în înţelesul legilor unguresci, fie care biserică se poate desvolta liber, însě după legile ei canonice şi principiile ei fundamentale; biserica orientală ortodocsă însě după firea ei internă nu este întemeiată pe base presbiterale, ci pe base ierarchice (Ce vrea sě ḑică domnul ministru cu cuvêntul „ierarchice“ nu înţelegem! Red. „T. R.“) moderate. În decursul discursului sěu ministrul — după ce conducětorul deputaţiunei făcu o alusiune pe departe la situaţiunea presentă a patriarchului (Sêrbii pretind că metropolitul lor ar fi patriarch; biserica ortodocsă creştină nu cunoasce decât pe patriarchii Constantinopolei, Antiochiei, Alecsandriei şi Ierusalimului) — a atras atenţiunea deputaţiunei asupra împregiurărei că Maj. Sa a confirmat pe patriarchul Anghelics în demnitatea sa, din care causă dênsul (Tisza) nu sufere atacurile îndreptate asupra posiţiunei patriarchului şi nici nu va permite ca fondurile bisericesci sě fie întrebuinţate spre alte scopuri şi nu spre acele pentru care sûnt destinate.

În academia ung. de sciinţe din Budapesta, ministrul comun de finance, Beniamin Kallay a cetit Duminecă, tesa: „Ungaria la marginile orientului şi occidentului“.

Din câte am putut cunoasce până acum pe bărbatul de stat şi de sciinţă tot odată, credeam că avem de a face cu un om de rationament mai recorit. Tesa amintită însě, care sboară deja pe aripile publicităţei în toate părţile ne arată, că în dl ministru de finance al monarchiei a stat ascuns politicul poetic sau dacă vě mai place poetul politic.

Tesa avea un preţ cu mult mai mare pentru publicul european, dacă dl autor îşi da silinţă şi o scriea în hexametri sau în distichone.

Pentru ca cetitorii sě afle deodată cu cuprinsul şi judecata nepărtinitoare a presei vieneze citām dintr'o foaie amică maghiarilor următoarele:

„*Ex Oriente lux*“. Dela Budapesta vine revelaţiunea cea nouă politică. Un membru etc... a propoveduit evangeliul cel nou politic al Ungariei. Este o misiune sumeaţă aceea, care Kallay o însuşesce poporului sěu. Seminţia maghiară sě mijlocească între orient şi occident, ca sě fie mijlocitoare între douě lumi...“

La alt loc:

„Ajungevor vre-o dată maghiarii la ţinta aceasta? Singuri şi din puterile lor proprii de sigur că nu. Nici puterea monarchiei întregi nu ajunge, ca fără de ajutoriul Germaniei sě-şi asigure egemonia asupra orientului de concurenţa rusească...“ În fine le atrage atenţiunea maghiarilor asupra eventualităţii când maghiarii nu vor avè sě se îngrigească de „misiuni glorioase“, ci „de aşi apăra esistenţa.“

Ţarul a ajuns sěnătos în Moscva Vechia residenţa este în haină de serbătoare.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare şi fine)

§. 71 (după numerisarea nouă §. 72) sună astfel: „Indiviḑi, cari locuesc într'un stat strein, în streinătate şi nu sûnt cetăţeni ai Ungariei, — tot asemenea corporaţiuni constătătoare din indiviḑi, cari nu sûnt cetăţeni ai Ungariei precum şi corporaţiuni cari domicilează în streinătate şi filialele acestor-a din ţeară, cari atârnă înse de corporaţiunea, ce domicilează în streinătate, respective de şeful aceleia, nu pot înfiinţa sau susţinè scoale secundare.

---

*) E de însemnat că „U. P.“ nu adauge „serbesc“.

Scoalele secundare confesionale, municipale, comunale, precum şi cele susţinute de corporaţiuni si de privaţi, tot asemenea confesiunile şi bisericile nu pot cere şi primì dela state streine şi dela regentele sau guvernele altor-a nici subvenţiune şi nici sprigin material în nici un cas. Dela privaţi sau corporaţiuni se pot primì subvenţiuni numai în casul, dacă acele care dă subvenţiunea nu-şi reservă vre-o influenţă asupra conducerei şi ordinei de instrucţiune a institutului şi nu o leagă de vre-o condiţiune oare-care. Prin dispoşiţiunile acestea nu se alterează legăturile, ce resultă din organisaţiunea bisericească a ordinelor de învĕţământ romano-catolice legalminte recepte din patrie“.

Asupra acestui § se încinge o discusiune mai lungă.

Dep. **Carol Wolff** nu primesce §-ul, căci se basează pe principiul suveranităţii teritoriale. Din posiţiunile §-lui nu se pot justifica înaintea forului dreptul de stat european modern şi al raporturilor culturale internaţionale între statele europene. Fie-care stat are datorinţa a'şi valorisa individualitatea. Valorisarea aceasta are însĕ margini. §-ul 71 merge prea departe cu valorisarea suveranităţii statului nostru şi încungiură Ungaria cu un zid chinezesc spre a o eschide chiar şi pe terenul umanităţii şi al credinţei dela comunitatea vieţei culturei şi a statelor europene. Dispoşiţiile din acest §. isolează Ungaria din comunitatea europeană interḑicênd chiar şi confesiunilor şi bisericilor primirea de subvenţiuni şi ajutoare dela state streine etc. Curioasă e împregiurarea, că dispoşiţiile acestea nu deobligă pe toţi de o potrivă; nu deobligă spre esemplu pe biserica catolică, cel puţin pe o parte a aceleia: ordinile de învĕţământ şi scoalele susţinute de acestea. Marginile acestui privilegiu sûnt nehotărîte şi e posibilă ori-ce estindere a acelora.

La crearea acestui project şi-au dat mâna nizuinţa de espansiune a curiei romane şi sovinismul onoratului guvern, şi, precum se întêmplă în astfel de casuri fie-care din aliaţi crede, că va putè folosì pe celălalt de unealtă. Urma va alege care din aceşti doi, scaunul roman sau onoratul guvern, va remânè învingĕtor.

Ministru president **Tisza**: Onorată casă! (Sĕ auḑim! sĕ auḑim!) N'am ce face, dacă d. deputat îmi ia earăşi în nume de rĕu participarea la desbatere, precum a amintit în vorbirea sa de mai nainte. Dênsul însĕ poartă vina la aceasta, fiind că în vorbirea sa se abate dela temă în toate direcţiunile, învinuind pe guvern, pe puteri şi confesiuni şi versêndu-şi veninul asupra tot, ce e sânt maghiarului în casa aceasta. (Aprobare viuă. Aşa e!)

Alesandru Csanady: A spus multe adevĕruri! (Sgomot.)

Ministru president **Tisza** (continuă): Mĕ mir că se află maghiar, carui-a sĕ-i placă cele ḑise de domnul deputat. (Strigări Nu ne place!) Dacă şi au maghiarii adevĕraţi ceva între sine sĕ înţeleg între sine şi nu se bucură, când vĕd pre unul sau pe altul fiind încalumniat de acela, care a incalumniat naţiunea întreagă. (Aprobare viuă. Aşa e!)

După casul acesta de incidenţă nu mĕ voiu abate pe terenul politicei esterne. Încă în decursul acestei ḑile voiu avè ocasiune, respunḑênd la interpelaţiunea dep. Helfy, a vĕ spune, ce părere are guvernul ungar, ba guvernul monarchiei Austro-Ungariei în privinţa Germaniei şi Italiei, contra cărora d. dep. vrea sĕ însinueze guvernului intenţiuni ostile. Am datorinţa a constata, că, deşi fiecare din ţeara aceasta recunoasce pe sântul scaun din Roma în cercul propriu de activitate, cu toate acestea regimul ungar nu s'a încercat nici când, nici direct nici pe calea delegaţiunei, a primì dela acela sfat sau concesiune în privinţa celor, ce a voit sĕ primească în lege. Însinuarea aceasta o resping. (Aprobare viuă),

Acusa şi învinuirea d. deputat, că tot ce cere regimul în punctul acesta nu e altceva, decât un pact cu clerul romano-catolic, şi că urmărea acestui pact ar fi escepţiunea referitoare la ordinele de învĕţământ, ear urmarea acesteia renunţarea clerului catolic la oposiţiune, acusa aceasta, ḑic, e nebasată.

Dar sĕ privim mai de aproape cele ce le afirmă d. deputat în obiectul acesta. D. deputat afirmă că scoalelor protestante le e oprită primirea de ajutoare din streinătate, pe când de altă parte scoalelor susţinute de ordinele de învĕţământ se concede primirea de bani din Roma. Deputatul susţine mai departe, că scoalele protestante sûnt înlănţuite în catenele supraveghierei statului, pe când scoalelor susţinute de ordinele de învĕţămêmt se dă libertate.

Aceea, ce susţine d. deputat în privinţa spriginului e necorect (Aprobare,) căci aici nu se opresce spriginul oferit de singuratici şi de societăţi, din contră se iartă direct categoric firesce cu condiţiunea că spriginitorii se naibă înfluenţă asupra învĕţământului în Ungaria. (Aprobare viuă.) Fără condiţiunea aceasta nu va concede nici un stat din lume spriginul. Vor simţì durere deci numai aceia cari ar fi voit bucuros sĕ dea ajutoare spre scopuri ostile maghiarilor. (Aşa e!) Îi va durè pe acei cari ar întrebuinţa bucuros ajutorul strein nu numai spre scopul instrucţiunei, ci şi spre alte scopuri. (Aşa e!) Bine, că-i doare. Vom îngrigì sĕ-i doară şi mai tare. (Aplause generale).

Încât privesce afirmarea, că projectul opresce spriginirea scoalelor protestante e neadevĕrată, căci aici nu e vorba numai de scoalele protestante, ci de scoalele confesionale preste tot, de scoalele municipale şi de toate celelalte scoale. Find că scoalele confesionale nu sûnt toate prorestante de aceea tractează aici proiectul şi despre scoalele catolice, la cas dacă catolicii ar înfiinţa pe basa aceasta scoale confesionale. E greşită distincţiunea, ce o face d. deputat între catolici şi protestanţi. Dênsul o face cu intenţiunea de a provoca în momentul ultim al desbaterei lupta între confesiuni. (Aşa e!,

Dar d. deputat susţine mai departe, că scoalele protestante se pun sub supraveghereа statului, pecând scoalele susţinute de ordinele de învĕţământ remân libere. Ar fi oare aplicat d. deputat sĕ schimbe posiţia scoalelor săsesci cu posiţia scoalelor catolice? Dacă da, sûnt gata a presenta cu amicul meu, ministrul de culte, un project de lege, în care se provadă dreptul de supraveghere al statului şi faţă cu celelalte scoale protestante, ear faţă cu scoalele săsesci sĕ se provadă atâtea drepturi de disposiţiune, câte le posed scoalele susţinute de ordinile de învĕţământ. (Ilaritate)

Întreb însĕ pe d. deputat, că fi-va mulţămit, dacă statul maghiar va concede, ca pentru scoalele săsesci sĕ se întrebuinţeze atâţa bani, câţi primesc ordinile spre scopuri scolare, dela Roma? (Aplause, illaritate.) Şi la aceasta mĕ declar gata. Aceasta va avè însĕ o urmare, ne vom simţì necesitaţi a confisca toate fondurile scolare ale universităţii săsesci. (Ilaritate). Fondurile acestea nu s'ar mai putè lăsa scoalelor săsesci, dacă ar fi tot aşa dotate, ca scoalele susţinute de ordinele de învĕţământ, cari nu primesc dela Roma spre scopul acesta nici un finic. (Ilaritate, aprobare.)

Dar despre ce e vorba aici? E vorba despre respectarea unei reuniuni, care se referă numai la afaceri curat bisericesci şi care resultă din organisaţiunea bisericească. (Aşa e!) Eu cred, că ar fi necorect şi nejustificat, dacă n'am respecta aceea, ce s'a respectat până acum în Ungaria şi în ori care stat constituţional. (Aşa e!) Mĕ rog deci sĕ se primească tecstul acesta şi sĕ i se voteze dlui deputat recunoscinţă, de oarece dênsul încă dela începutul desbaterei s'a folosit în două direcţiuni de ocasiunile, ce i s'au oferit. Întâia direcţiune constă în aceea, că dênsul a încalumniat în vorbirile sale pline de venin tot ce e maghiar. (Aplause). A doua, dênsul s'a încercat a provoca în sinul acestei case şi, şi afară de casă lupta confesională şi naţionalistică. (Aşa e!) Onorata casă binevoiască a-i ierta însĕ pĕcatele şi a trece preste vorbirea sa la ordinea ḑilei. (Aprobare şi aplause generale).

Desideriu Szilágy propune a se tecstua alinea a doua precum urmează:

„Disposiţiunile acestea nu se ating de reuniunile ordinelor de învĕţământ legalmente recepte din patrie, cari resultă din organisaţiunea bisericească şi cari se refer numai la afaceri bisericesci.“ (Aprobare).

Paragraful se primesce cu modificaţiunea propusă de dep. D. Szilágy la alinea a doua.

§-ul 72 (resp.) sună: „Ministrul de instrucţiune aşterne dietei în tot anul raport despre starea învĕţământului secundar şi presentă tot la trei ani câte unconspect detăiat.“

Paragraful se primesce pe lângă o modificare stilară.

§-ul 73 sună: „Cu punerea în lucrare a acestei legi se încredinţează ministrul de culte şi instrucţiune.

Coloman Csiky: propune următorul aditament: „Disposiţiunile legei nu se aplică la anul curent scolar.“ Paragraful se primesce cu acest aditament. Se decide, că petiţiunile presentante faţă cu legea aceasta, sĕ se depună în archiv.

La recercare din partea dep. E. Ionas declară ministrul **Trefort**, că va purta de grigiă cu ocasiunea statorirei planului de învĕţământ, a se primì şi şirul objectelor estraordinare de învĕţământ.

Cu aceasta s'a finalisat projectul pentru scoalele medii.

Şi după a treia cetire se primì projectul cu mare majoritate. Pro au votat partida guvernamentală şi oposiţiunea moderată, contra stânga estremă şi sasii.

Varietăţi.

* Archiducele Albrecht în călĕtoria sa de inspecţiunea trupelor a fost în 22 Maiu n. Timişoara. La gară a fost primit de comitele suprem, de primar, şi o deputaţiune, de generalitate, precum şi de o companie de onoare. Primirea a fost solemnă. A. S. imp. a respuns unguresce la discursurile unguresci. — În 27 Maiu n. A. S. va fi la Cluj. Se ḑice că va venì şi la Sibiiu.

* (Ploile), după o întrerupere de o ḑi au început de nou Munţii din apropiare sûnt acoperiţi cu zăpadă. De temut este că înseninduse va bruma.

* (**„Scoala Practică“**) tomul II, Nr. 2 pro Maiu a apărut deja şi conţine:

1. Corpul omenesc. Lecţiune practică din învĕţământul intuitiv, lecţiunea a 3-a: Mânile (braţele). — 2. Tractarea Legendarului (2. O faptă nobilă). — 3. Din reuniunile învĕţătorilor. Protocolul adunărei generale ordinare a II-a a „Reuniunei învĕţătorilor românĭ gr. cat. din giurul Gherlei“ ţinută în Gherla la 21 şi 22 Septembre st. n. 1881. — 4. Varietăţĭ. — 5. Bibliografie.

Abonamentele se fac la redacţiune în Năsĕud (Nassod, Transilvania) cu 3 fl. pe anul întreg.

Posta din urmă.

Ḑiarele din Bucuresci aduc mesagiul cu care s'a deschis corpurile legislative. Mesagiul accentuează raporturile cele bune cu puterile strĕine şi este de credinţa neclintită ca Europa nu va voì se aducă o stingere drepturilor României de stat independent şi că nu va cere dela ea se esecute decisiuni la care n'a participat şi la cari n'a consimţit. „Cât pentru Mine, închee mesagiul, la lucru ca şi la datorie voiu fi tot-de-una mândru de a mĕ afla în fruntea naţiunei.“

Loterie.

Mercuri în 23 Maiu 1883.

Brünn: **8 29 47 55 12**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 22 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.30	120.25
Renta de aur ung. de 4%.	89.—	89.—
Renta ung. de hârtie.	87.20	87.30
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.35	99.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.75	99.75
Obligaţiuni urbariale temesiane de	98.70	98.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 75	98.50
Obligaţiuni urbariale transilvane.	95.—	98.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	97.25	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului . . .	99.15	110.25
Sorţi de stat dela 1860	135.—	135.—
Sorţi unguresci cu premii	114.50	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.—	100.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	840.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.65	78.65
Acţiuni de credit austr..	305.—	300.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 45	78..65
Datorie de stat austr. în argint	78.95	78.45
Renta de aur austriacă	98.75	98.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120 15	120.—
Galbin.	5.65	5.65
Napoleon	9.51	9.51
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Nr. 131. [416] 2—3

Prelungire de concurs.

Fiind în urma concursului publicat în Nrii 27, 28 şi 30 a. c. ai „Tel. Rom.“ pentru întregirea parochiei Ciubanca-mare n'a concurat în terminul prescris nici un candidat, cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan terminul concursului se prelungesce încă cu 15 ḑile dela publicarea acestuia pelângă emolumentele arătate în primul concurs.

Ciceu-Giurgesci, 9 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
adm. prot.

Szám 6045 1883. [415] 3—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye Közigazgatásánál rendszerésitett **hat** közigazgatási gyakornoki állómásokra **ismételten** pályáza hirdettetik. —

Ezen allomás mindégyike 300 frt. évi fizetés és 60 frt. lakbérrel, van ellátva. —

Pályázok, ebbéli folyamodványaikat az 1883 évi I-ső törvényczikkben előirtt minősitést tanusitó, eredeti vagy hiteles másolati bizonyitványaikkal felszerelve folyó év Iunius hó 15-ik napjáig Szebenvármegye főispánja és Szászispán úr ő méltóságához béadni utasitattnak. —

Nagy-Szeben 1883 Majus hó 16-án.

Szebenvármegye álispánja,

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi iptariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 55. Sibiiu, Sâmbătă 14/26 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 1381 cons. Plen 1883.

Cercularíu

către toate oficiile parochiale din tractul protopresbiteral al Iliei și către onorații membrii ai sinodului protopresbiteral înmulțit și ai comitetului protopresbiteral.

După ce s'au făcut pregătirile de lipsă pentru actul alegerei de protopresbiter în tractul protopresbiteral vacant al Iliei și venerabilul consistoriu archidiecesan cu ordinațiunea sa din 6 Aprile a. c. Nr. 1381 a aflat de bine a concrede pre subscrisul cu conducerea alegerei de protopresbiter, în calitatea mea de comisariu consistorial convoc prin aceasta sinodul protopresbiteral înmulțit al tractului Iliei pe ḑiua de Joi în 2 Iuniu vechiu a. c. la 11 oare. ante-ameaḑi în biserica din comuna Ilia - Murěșană spre scopul alegerei de protopresbiter al tractului Iliei pe basa concurselor întrate în terminul preclus.

Deci onorații membri ai sinodului protopresbiteral înmulțit atât ordinari, cât și estra-ordinari, preoți și mireni sûnt provocați și poftiți a se presenta la ḑiua și locul indicat destul de timpuriu pentru a asista la servițiul divin, ce se va începe la 8 oare dimineața și se va termina cu convocarea Duchului sânt.

Tot de odată conchem prin aceasta pre membrii comitetului protopresbiteral a se presenta în ḑiua premergětoare adecă pe Mercuri în 1 Iunie vechiu a. c. la 3 oare după ameaḑi în localul scoalei din Ilia la o ședință estra-ordinară a comitetului pentru a se consulta și combina lista candidaților conform §-lui 63. și analog §-lui 23 p. 6 din Statutul organic.

Oficiile parochiale din tractul protopresbiteral al Iliei vor avè datorința a cetì acest cercularíu în biserică cel mult până Dumineсă în 22 Maiu vechiu a. c. și a provoca anumit pre deputații cercurilor respective mirenesci a se presenta la sinod pentru actul alegerei de protopresbiter.

Însemnătatea actului, ce are de a sevêrși de astă-dată sinodul protopresbiteral al Iliei, mě face a spera, că onorații membri ai sinodului protoprebiteral înmulțit se vor presenta la terminul indicat în numěr complet pentru a conlucra cu iubire adevěrată la resolvirea cât mai bine a unei lucrări atât de însemnate, precum e alegerea de protopresbiter.

Sibiiu, 12 Maiu 1883.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
protosincel, ca comisariu consistorial.

Et nunc venimus....

Domnii maghiari au scoale poporale ale tuturor naționalităților nemaghiare deja sub coperișul dorit de dênșii. Scoalele medie încă nu sûnt tocmai sub coperiș, de oare ce legea votată în amêndouě casele, pe cât scim, încă nu este sancționată, dar probabil că va fi cât mai curênd.

Când pe orizontul politic al Ungariei se pot observa fenomene, cum este și espectorațiunea academică a unui ministru din fruntea monarchiei, sancționarea unei legi, cum este cea pentru scoalele medie nu va întârḑia. Ungaria este înfățișată de dl ministru Kallay ca omnipotența incorporată din monarchie și Ungaria, ce va sě ḑică astăḑi decât maghiarii?

Când așa dară maghiarii îndrăsnesc, ba cutează a se înălța cu gândul, a fi un fel de arbitriu universal între orient și occident, sě ne mai îndoim că nu vor esopera și sancțiunea unei legi pentru instrucțiunea secundară?

Însě scopul acestor șiruri nu este a judeca posibilități sau probabilități privitoare la lucruri trecute. Aceasta ar fi o perdere de timp din cele mai zadarnice.

Scopul acestor șiruri este a îndrepta privirile cetitorilor nostri și a publicului român asupra unui atac nou, ce ni se pregătesce.

După instrucțiunea primară și secundară are sě vină la rênd cea superioară!

Dar pe aceasta o au; căci universitățile și academiile sûnt deja confiscate pe seama maghiarisărei. Așa este. Mai sûnt însě nisce institute, cari nu sûnt bine věḑute de domnii maghiarisatori și despre cari presupun, că pe lângă toate punerile la cale cu ceealaltă instrucțiune, aceste tot le vor mai sta în cale.

Și care sûnt acele?

Sûnt seminariele teologice ale românilor și Sêrbilor.

Presa maghiară și — *nota-bene*, — cea guvernamentală a și deschis focul prealabil asupra acestor forturi ulterioare ale naționalităților respective. Deci, garnisoanelor, priveghiați și fiți fie care la locul vostru!

Uriașul mititel din Cluj „M. P.“ e de astă dată acela, care după sciința noastră a dat salva de avis. El într'un articul întitulat *„A theologiai fakultás“* clarifică guvernului și publicului unguresc, cât de bună este cualificațiunea preoților de ori ce confesiune la universitate și le pune la inimă sě îngrigească, ca candidații de preoție sě'și primească testimoniile de cualificațiune dela universități.

Am fi de acord cu uriașul mititel, dacă statul ar fi aplecat a crea a treia universitate undeva în sinul românilor din Ungaria, și se înțelege, pentru români o universitate românească. Věḑênd însě cele ce s'au întêmplat cu ceealaltă instrucțiune până acum și věḑênd și motivele și motivările uriașului mititel, nu putem consimți cu dênsul întru nimic și din causa simplă, că în esposițiunea lui întreagă nu vedem decât încoronarea edificiului maghiarisărei. In Transilvania vrea „M. P.“ o facultate teologică lângă universitatea din Cluj, ear pentru Sêrbi una pe lângă universitatea, ce are sě se înființeze, în Seghedin.

Pentru Șovinismuri de aceste sterpe, cari de dragul limbei ungaresci împedecă cultura, nu ne putem entusiasma.

Uriașul mititel, ca sě facă plausibilă ideea sa de a maghiarisa teologia românilor și sêrbilor, cearcă a se face glumeț, pe când el devine vițelos. Presentă deci o anecdotă despre un candidat de preot românesc, care fiind întrebat de „vlădicul“ sěu, cât de lungă va fi fost coada dela cânele stului Petru, a respuns băgând mâna în șerpar și numerându-i pe masă bani de argint într'o lungime, care, după părerea candidatului, corespundea coadei din întrebare. Acest respuns i a asigurat candidatului, ḑice „M. P.“ atestatul de cualificațiune.

Las că aceasta e o anecdotă veche, care nu poate reflecta la autenticitate istorică, și dovedesce, cel puțin, spirit (esprit) din partea candidatului român, pe când datele autentice despre alte biserici neromânesci și ne „schismatice“ spun, că aceste făcênd negoț formal cu pěcatele oamenilor, dovediră un bigotism ignorant de seculi întregi: pentru a arăta că nu pretinsa superioritate a naționalității unui cler condiționează întunecimea sau lumina cugetărei sale, ne vom servì și noi de o anecdotă. Nu în sinul bisericei românesci sau sêrbesci ortodocse, ci în acelor „luminate“, cum sûnt ale celor căror aparține naționalitatea uriașului mititel din Cluj, a fost, după anecdota noastră, un preot, care fusese papist și mai târḑiu protestant. Acesta fu întrebat la ocasiunea unei visitațiuni din partea superiorului sěu, că al cui fiiu a fost Is. Chr.? A lui Pilat din Pont, a rěspuns „eruditul“ preot. Cum, așa înveți dta pe fiii sufletesci ai dtale? Așa-i învěț acum de vre-o treiḑeci de ani și věd că le merge foarte bine.

Cu anecdote de aceste am mai putè servì, însě

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

„— Părinții Dtale numai trăesc, îmi respunse micul ovreiu. Roagă-te pentru dênșii și primesce ofranda unui amic. Fiind rěspunsul sěu al treilea diferent de al doilea și de cel dintâiu, eu simțeam o neîncredere tainică.

„— Pretinḑi doară Dta, i-am ḑis eu, a fi amicul acela, care-mi vine într'ajutor?

„— Nu, ḑise el, eu sûnt mandatar credincios și nimic mai mult.

„— Ei bine, spune acelora, care te-au trimis că le mulțămesc, dară nu primesc nimic, nici dela aceia, care se ascund. Ești Dta autorisat din partea familiei mele a-mi destăinuì ceva?

„— Nu, nimic, respunse el, însě se poate, mai târḑiu. Unde vei locuì în Roma?

„— Nu șciu.

„— Ei bine, o sě aflu eu, căci nu-mi este ertat a te perde din vedere. Adio, și la cas de nevoe nu-ți uita, că banii aceștia sûnt ai Dtale și că n'ai decât a-mi da de șcire, ca sě ți-i dau în samă.

„Mie mi se părea că ovreiul vorbea în momentul acesta cu sinceritate; însě era cu putință că el este unul din speculanții aceia îndrăsneți, care vin când te afla în nevoe spre a te înșela mai târḑiu. Eu i-am mulțămit cu receală și am plecat cu mânile goale.

„ Eu nu mě prea îngrigeam de ceea, ce aveam sě devin. La călětorii numai puteam cugeta; acuma era vorba a găsì o posiție, care sě mě hrănească. Deșì eu îmi întrerupsesem studiile de multă vreme, totuși nu-mi uitasem, mulțămită memoriei mele escelente, nimica. Micile mele cunoscințe erau foarte variate și elementele sciințelor, erau în capul meu îndestul de positive, ca sě mě pună în stare, a întreprinde cu succes, creșterea particulară a unui băiat. Tocmai funcția aceasta o doream, sperând a continua așa și studiile mele, prescurtându-mi chiar somnul.

„Părintele meu avuse în provincia noastră relații foarte cinstite, însě, lucru ciudat, purtarea mea, față cu doamna Goffredi, lumea o numea romantică și puțin vrednică de un bărbat serios. Eu m'am lăsat sě mě ruinez, cu atâta mai rěu pentru mine. În zadar am cerut un oficiu, toată lumea mi-a ḑis că sûnt risipitor orb, ba chiar nebun. Nu puteam dară aștepta a fi așeḑat în Perugia. În Roma m'a făcut un amic al tatălui meu sě întru, în calitate de preceptor la un principe neapolitan, care avea doi fii leneși, fără inteligență, și o fată gheboasă, cochetă și de fire foarte amoroasă. La douě luni de ḑile mi-am dat demisiunea, pentru a mě substrage ochirilor amoroase a acelei eroine de roman, a cărei erou nu voiam sě fiu.

„În Neapole am aflat alt amic al tatălui meu, un abate erudit, care m'a așeḑat într'o familie mai puțin avută, însě cu mult mai neplăcută, și cu elevi și mai neinteligenți decât cei dintâiu. Maica lor nu prea tineră și nu prea frumoasă, m'a luat repede la goană, fiind-că n'am admirat în destul frumsețile ei. Eu nu eram pasionat la o virtute severă, nici nu mi-am atribuit dreptul, a începe amoruri cu o ḑeiță, ci mě sciam mulțămì cu mult mai puțin; însě, chiar de ar fi fost doamna casei acceptabilă, eu nu voiam sě fiu amantul unei femei, care-mi comanda și care mě plătea. Eu m'am dus la eruditul meu abate și i-am spus něcasurile mele. El începu a ride și ḑise:

„— E vina Dtale; ești băiat frumos, și aceasta te face prea dificil.

„Eu l'am rugat sě mě introducă la o věduvă sau la orfani. La vr'o câteva ḑile el mi-a dat de scire, că a găsit ceva pentru mine. Tiněrul duce de Villareggia își pierduse părinții; el n'avea nici surori, nici mătuși. Crescut la un unchiu, care era cardinal, el n'avea lipsă de un guvernator, căci avea unul, ci de un profesor de limbi și de literatură; eu fui primit. Posiția mea devenì plăcută, ba chiar lucrativă. Cardinalul era om de sciințe și de spirit, nepotul sěu, în etate de trei-spre-ḑece ani, avea taaceste nu argumentează alt ceva, decât oglindează aşa numitul spirit (esprit), mai viu sau mai lânged al unei sau altei naţionalităţi.

Altceva ar trebuì sĕ scie „M. P.“ şi cetitorii lui din Cluj. Ar trebuì sĕ scie că preoţimea română, cu toate că nu se bucură de beneficiile, de care se bucură preoţimea neromână din ţeară, cu toate că nu i stau atâtea mijloace la disposiţiune nici pentru pregătirea sa anterioară, totuşi în privinţa cualificaţiunei în mare parte este mai pe acelaşi nivel cu ceealaltă, făcênd poate escepţiune cu o mai bună religio sitate şi moralitate.

Uriaşul mititel ducă-se, că este aproape de temniţa Gherlei, şi convingĕ-se din datele statistice a aceleia, că relativ confesiunile cele mai „luminate“ dau contingentele cele mai mari de criminali, pe când massa poporului cu preoţi „superstiţioşi“ este în privinţa aceasta în minoritate.

Prin aceste nu voim sĕ d̦icem, că preoţimea noastră sĕ fie neluminată. Noi îndată ce am putut ne am dat şi ne dăm silinţa de a ne lumina preoţimea şi deja putem şi afirma, că sûntem cu patru seculi mai departe decum d̦ice uriaşul mititel din Cluj că sûntem. Căci avem preoţime, care parte a studiat la universităţi cu renume european, parte este atât de cualificată, încât poate sta faţă cu ori care alta. Şi apoi sĕ nu uite „M. P.“ că preoţimea naţionalităţii sale spriginită de tot feliul de mijloace ajutătoare lucră la cualificaţiunea sa aproape de o miie de ani, pe când a noastră, fără mijloace, după ce a scăpat de persecuţiuni, lucră mai nejignită la desvoltarea cualificaţiunei sale numai de vre-o treid̦eci şi trei de ani!

Dacă maghiarii şi guvernul lor nu voiesc sĕ facă capital politic cu facultatea teologică pentru nemaghiari, cum a făcut cu ceealaltă instrucţiune, lase confesiunile în pace şi intind̦ĕ-le ajutoarele, ce li se cuvin spre aşi cresce preoţimea, cum se cade. O d̦icem aceasta, pentru că simţim că aşa este drept, însĕ după antecedenţii nu sperăm sĕ asculte maghiarii de vocea dreptăţii.

Ei vor ignora progresul, ce-l facem deja şi'l vor călca în picioare spre aşi crea un pretecst, prin care sĕ facă lumei din afară gustabilă manevra, ce va avè a se pune în lucrare contra seminarielor teologice ale confesiunilor, cari nu aparţin tot odată şi naţionalităţii maghiare.

Sĕ stăm dar bine şi pregătiţi pentru lupta, ce ni se pune în perspectivă. Sĕ stăm bine, ca şi dacă vom fi înfrânţi, cum am fost cu projectele anterioare, cel puţin sĕ dăm doved̦i că luptele ne oţelesc, dar nu ne tocesc puterile.

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a X-a din 4/16 Maiu 1883.

(Urmare.)

Dep. **Anania Trombiţaş**: Când am privit pentru prima dată planul de zidire mi-am închipuit o fortăreaţă, care are de scop apărarea interesului bisericei.

Trebue sĕ ne fortificăm cu ziduri vii, sĕ cultivăm inimile, şi sĕ nu băgăm banii în ziduri.

Tendinţa fondatorului acestui fond n'a fost sĕ ridice ziduri, ci ajutorarea tinerilor.

Mai vine şi altă considerare: că în anul trecut nu s'a adus conclus, ca sĕ se adapteze acest edificiu. Din protocol se poate vedè destul de clar, că sinodul n'a d̦is nici de cum, că îndată sĕ se zidească.

Accentuează, că nici de cum nu află acea necesitate ard̦ĕtoare şi apodictică, pentru a băga o sumă mare de bani în ziduri.

Susţine întru toate propunerea dep. **Boiu**.

Dep. **Stezar** arată, că Sinodul în anul trecut a însărcinat pe consistoriu sĕ compună un nou plan, luând în considerare şi casa de nou cumpĕrată. Atrage atenţiunea acelor domni, cari nu ţin compt de un progres firesc, că prea grăbesc.

Noi cei mai bătrîni scim, cum a fost lucrul în trecut, şi unde ne aflăm astăd̦i şi sûntem mulţămiţi.

Mulţi vreau sĕ iasă din cetatea Sibiiului şi nu vreau sĕ primească propunerea Consistoriului din causă că n'ar fi realisabilă. Eu susţin, că e realisabilă. În anul I sĕ se zidească d. e. partea despre apus a seminariului, ceealaltă remâne nealterată. În anul al doilea cea despre rĕsărit, când elevii se vor strămuta în cea nouă.

S'au cumpĕrat case spre acest scop, dacă nu, se vor folosì, trebue în continuu reparate, lucruri cari fac spese mari.

Primesc propunerea minorităţii din comisiune, adecă a consistoriului.

Dep. **Dr Daniil Popoviciu Barcianu**: Edificarea seminariului fiind un lucru de mare importanţă din diferite puncte de vedere, va fi cu cale a ne trage bine sama înainte de a ne decide pentru una sau alta din modalităţile propuse. Precum odinioară se d̦icea, că salutea republicei sĕ fie legea supremă, tot astfel dacă cele mici se pot compara cu cele mari, se poate d̦ice şi cu privire la lucru, asupra căruia desbatem, ca scopul, pentru care se face edificiul seminarial, trebue sĕ fie suprema lex, după care sĕ ne orientăm în privinţa conclusului, ce vom aduce. Ori ce alte consideraţiuni, cari nu ar sta în strênsă legătură cu acest scop principal, vor fi numai laterale şi întêmplătoare şi nu vor avè a ne determina, ca sĕ facem edificiul după cutare modalitate şi nu altfel. Aceste pentru a hotărì în general punctul de mânecare.

Trecênd la object însuşi sĕ ne lămurim asupra punctului, cum am ajuns noi aici în sinod, a delibera în cestiunea aceasta? Corpul profesoral în decursul anilor din urmă a atras în diferite rênduri prin conclusele din conferenţele profesorale atenţiunea consistoriului asupra însuficienţei zidirei actuale seminariale, şi Ven. Consistoriu însuşi, prin comisiuni esmise din sinul sĕu, s'a convins despre temeinicia plângerilor corpului profesoral. Aceste constatări au dat impuls la presentarea unui plan de acomodare a seminariului în sesiunea anului trecut şi a altui plan mai complet şi în dimensiuni mai mari în sesiunea presentă. Pentru domnii deputaţi din afară sau pentru cineva, care nu se împedecă d̦i de d̦i de încovenientele edificiului seminarial de ad̦i, că defectele nu vor fi aşa bătătoare la ochi, pentru că adevĕrat este, că defectele esistente pănă acum n'au tocat cum s'ar d̦ice, pre nime în cap, ca sĕ-l omoare, dar sĕ nu uităm, că efectele rele în privinţa sănătăţii elevilor se vor ivì mai târd̦iu, dacă nu în alte forme mai periculoase, cel puţin în forme de reumatisme, cari şi ele nu sûnt tocmai boale din cele mai uşoare şi mai nevinovate.

O privire mai deaproape a edificiului seminarial de ad̦i, cred că uşor va convinge pre ori cine despre starea lui necorespund̦ĕtoare scopului pentru care se folosesce. Edificiul principal, fără îndoială una din cele mai bune edificii din acest oraş pentru scopuri private, nu poate şi nu corespunde scopurilor unui institut seminarial cu internat. Din salele de prelegeri d. e. unele sûnt prea mici, altele au anticamere mari, cuprind mult loc, ce nu se folosesce de loc altele sûnt astfel situate, încât n'au aer de ajuns şi lumină destulă şi potrivită. Una din salele de prelegere are 3 uşi şi e deoparte încungiurată de dormitor, ear de alta de înfirmeria sau spitalul institutului. Fiind despărţită de aceste numai prin uşi înfundate ce e drept, însĕ nu închise hermetic, uşor îşi poate fiecine imagina, ce aer înfectat va fi în sala de prelegere, unde petrec vre o 20 elevi, câte 3 oare de arêndul, în lipsa unei bune ventilaţiuni şi cu deosebire earna. Salele, în cari elevii afară de prelegeri, petrec mai mult, muzeele, în cari au sĕ studieze earăşi nu sûnt nici în numĕr, nici în spaţiu corespund̦ĕtoare numĕrului de preste 100 al elevilor ce se adăpostesc în seminariu. Cercetând cineva aceste muzee, mai cu samă earna, va fi izbit în mod nu tocmai plăcut de aspectul posomărît şi de aerul stricat ce este în ele,fiind elevii prea grămădiţi şi lipsind o bună ventilaţie. Afară de aceaste 2 muzee, cari sûnt mai mari dau cu ferestriile pe gălărie în curte, astfel că mulţi elevi şed la masa lor cu feţele în dreptul ferestrilor căpătând astfel lumina reflectată dela zidul înalt spoit cu alb, din faţa din curte. Şi după cum scie oricine lumina reflectată este venin pentru ochi. Sĕ trecem la dormitoare. Pe lângă încovenientul că ele sûnt aşed̦ate în 2 părţi opuse ale edificiului, ceea ce îngreunează inspecţiunea, nici nu sûnt de ajuns pentru cei 110 elevii internişti. Unele din odăile menite pentru dormitoare au trebuit la sfatul medicului, sĕ fie casate, fiind prea cufundate în pămênt. Altele earăşi sûnt astfel întocmite, în cât paturile stau între uşi şi ferestri sau chiar sub ferestri, fiind astfel espuse în continuu la curent de aer. Pe lângă aceste defecte trebue sĕ adaugem, că faţă cu numĕrul actual al elevilor din internat, care numĕr pe viitor sperăm şi dorim cu toţii sĕ se sporească, spaţiul din dormitoare este aşa de ângust, încât s'a întâmplat de a trebuit sĕ doarmă câte 2 elevi în un pat sau 3 în două paturi, o abnormitate aceasta, ca sĕ nu-i d̦ic altfel, care, avênd în vedere vêrsta elevilor, poate sĕ ofere mari inconveniente chiar şi pentru moralitatea lor. Cele 2 refectorii earăşi nu sûnt aşa după cum ar fi sĕ fie. Unul din causa situaţiunei ferestrilor e espus la curent de aer, şi totodată e cea mai rece odaie din întreaga zidire, celălalt e situat la un loc foarte nepotrivit, şi întunecos, încât samănă cu ori ce altceva, decât cu o sală de mâncare, unde trebue sĕ fie aer, lumină şi împregiurări, cari sĕ facă, ca mâncarea sĕ le şi tignească. Din cele înşirate oricine se va convinge, că este vădită necesitatea adăptării şi lărgirei seminariului, căci nu după numĕrul candidaţilor ce aspiră în fiecare an la oficiile preoţesci învĕţătoresci, ci după numĕrul elevilor, ce sûnt în seminar, avem sĕ ne orientăm. Necesitatea este, cum însĕ sĕ o preîntimpinăm? Pentru o adaptare numai ceva mai corespund̦ĕtoare, decum este starea de ad̦i, aşa dară pentru un fel de cărpitură, consistoriul ne-a spus în anul trecut că se recer spese de vro 60,000 fl. Adaptarea pe o treaptă mai mare, după cum o indigită planul presentat în această sesiune, ar recere vr'o 86,000 fl. aşa dară diferenţa nu este aşa de însemnată, încât sĕ se poată d̦ice, că s'ar face lucru prea pre mare, prea lucsos. Adevĕrat că avênd cineva în vedere starea de pănă acum a noastră, sĕ fie de părere că o mai putem duce astfel şi mai departe, că n'ar fi bine sĕ băgăm banii în ziduri, când avem lipsă mai mare de „inimi, de caractere“. Dar sĕ nu uităm că pentru a putè crea aceste inimi şi aceste caractere, trebue sĕ le oferim un adăpost, căci sub ceriul liber nu putem ţinè pre elevi. Datorinţa noastră nu este numai a înstruì ci şi a educa. Mulţi dintre elevii nostri poate vor fi copii de sătean, cari a casă la ei nu au nici comodităţile, ce le oferă seminariul de ad̦i, e adevărat şi aceea, că sătenii adeseori sûnt siliţi de nevoie şi lipse a locuì în case sau bordee cufundate jumătate în pămênt, în aer infect şi nesalubru, fără sĕ peară, cred însĕ că nime nu-i va invidia pentru starea în care trăiesc, şi nime nu va voì ca lucrul sĕ remână tot astfel. Trebue sĕ ţintim într'acolo, ca în elevii cari au sĕ fie instructorii poporului, sĕ se producă trebuinţa după o vieaţă mai bună, căci această trebuinţă trebue transplantată şi în popor, că avem mai multe trebuinţe sĕ devie şi mai industrios şi prin industriositate sĕ ridice din ce în ce tot mai mult nivelul culturei sale.

Cam aceste ar fi principiile conducĕtoare, după cari ar fi sĕ ne orientem în causa edificiului seminarial. Celelalte motive, că ar fi bine sĕ se ziduească seminariul în apropierea fiitoarei catedrale sau a residenţei nouĕ archiepiscopesci, nefiind în strênsă legătură cu scopul seminariului ca atare, sûnt numai laterale, accidentale, ele nu pot sĕ fie considerate

---

lent şi caracter amabil. Eu m'am ataşat foarte pe lângă dênsul, el făcu progrese rapide, şi eu însumi făceam studii; căci eu aveam locuinţă pentru mine, şi toate serile libere cardinalul era aşa de mulţămit cu mine, încât îmi urca salarul spre a mĕ avè esclusiv şi a mĕ oprì de a căuta după alţi elevi.

„Conduita mea a fost un an de d̦ile, sîrguitoare şi regulată; eu avusem atâtea necasuri şi mĕ simţea aşa de isolat în societate, încât luam viaţa poate cu mult mai serios decât merita.

Eu m'aşi fi făcut poate pedant, dacă cardinalul nu m'ar fi întrodus în mod spiritual şi graţios în legeritatea şi în corupţia secolului. El m'a făcut om de lume, şi într'adevĕr eu stau la îndoială, dacă am sĕ-i mulţămesc pentru aceasta sau nu. Din ce în ce eu pierdeam tot mai mult timp pentru toaletă, pentru amoruri şi pentru plăceri.

Palatul prelatului era locul de *rendez-vous* a spiritelor frumoase din junime şi a individualităţilor strălucite din cetate. Datorinţa mea nu era sĕ învĕţ pe elevul meu morală, ci sĕ împodobesc spiritul sĕu cu lucruri plăcute şi uşoare. Dela mine nu se cerea altceva, decât sĕ fiu amabil cu toată lumea. Aceasta nu era greu, între oameni frivoli şi binevoitori; eu am devenit încântător, mai încântător poate decât se cădea unui orfan, fără sprigin, fără stare şi fără viitor.

„Cu încetul eu m'am dedat la o viaţă foarte desfrânată şi într'o vreme mĕ aflam pe povêrnişul rĕului, încuragiat de ce era împregiurul meu, reţinut numai de amintirea părinţilor mei şi de frica, a devenì nevrednic numelui ce dênşii mi-l lăsară; căci am sĕ-ţi spun că, tatăl meu mi-a dat prin testament ordinul a mĕ numì Cristiano Goffredi, şi sub numele acesta eram în Neapole cunoscut. Acest nume cinstit mi-a fost o recomandaţie minunată la bărbaţi serioşi şi cu minte; însĕ prea curênd am uitat că numele acela burgez, ar fi trebuit sĕ-mi impună o mare precauţie şi o mare reservă în rapoartele mele cu junimea aristocratică, ce se afla în casa cardinalului. Pe nesciute eu am devenit intim cu amicii mei. Ei îmi mulţămiră că n'aveam nici stângăcia, nici severitatea unui pedagog de profesiune. Ei m'au învitat, m'au tras cu sine. Eu am luat parte la toate desfătările junimei celei mai strălucite.

„Cardinalul mĕ felicità, vĕd̦êndu-mĕ într'unind cine, baluri şi alte petreceri de noapte, cu o esactitate, ce o întrebuinţam totdeauna la instrucţia nepotului sĕu; eu însĕ, vedeam şi simţeam, că nu-mi cultiv îndestul inteligenţa, că stau pe loc, că pe neştiute mĕ dedam guraliv şi cu talent sec, că prea înclin spre comediant de societate şi spre poet de salon, că nu fac din salariul meu nici o economie pentru libertatea şi pentru vrednicia mea viitoare, că am albituri prea frumoase pe trup şi prea puţină seriositate în creeri, în sfêrşit că m'am dat prins între două linii paralele, între disordine şi între nulitate, şi că eram în mare pericol, a nu mai eşì de loc dintr'ênsele.

(Va urma.)

în prima linie şi nici n'ar fi bine ear a face zidirea seminariului atârnătoare de ele. Lucrul principal la care sĕ privim, va fi, ca sĕ facem o zidire, care sĕ corespundă din punct de vedere didactic, estetic şi higienic. Din causă că planul de adaptare a seminariului actual, presentat de consistoriu, în privinţa principalelor recerinţe, pare a avé mai multe incoveniente şi de oare ce, când într'o zidire ca aceastā avem sĕ băgăm sume, cari trec preste multe ḑeci de mii, chiar preste sută de mii, cred că nu se va lua în nume de rĕu nimĕnui, dacă voiesce sĕ tragă bine seamă înainte de a se apuca de lucru. Conform îndigitărilor date de raportorul comisiunei, un edificiu seminarial cu totul nou la loc liber din toate părţile, prin urmare cu mai multe avantage, încă nu ar recere spese mai mari, decât adaptarea cestui vechiu. Lucrul dar merită a fi studiat bine din toate punctele de vedere şi cred că nu se va amâna prea mult, dacă vom însărcina pe consistor, ca la sesiunea viitoare sĕ ne presente şi un plan pentru edificiu la loc liber. Comparând atunci, vom alege ce ne va părè mai bun şi mai convenabil. Spesele pentru facerea acestui nou plan, avênd în vedere suma edificiului întreg nu vor trage mult în cumpănă. —Primesc aşa dar părerea majorităţii comisiunei.

Dep. Nicolau Pop: Eu susţin propunerea dep. Boiu. Bine s'a accentuat, că ori ce vom face, defectele esenţiale ale edificiului, care-l avem, nu se vor putè delătura. În ceea ce privesce higiena, adoptându-se seminariul acesta, în odăi nu se va putè introduce aer curat, pentru că nu e în loc liber.

Aceasta o poate vedè ori care dintre noi şi bine a acentuat-o şi D. Barcian.

În ce priveşte obiecţiunea că ne depărtăm din cetate aceasta e puţin lucru. Nu înţeleg, de ce sĕ dărîmăm noi casele, care le avem, pe când le putem închiria; nu înţeleg, de ce preferim un teren îngust, când dispunem de un teren mai mare. Internistul e avisat a face preumblările prin curtea institutului.

Luând în considerare aceste necesităţi constat că propunerea dep. Boiu e mai puţin costisitoare. Spriginesc deci propunerea dep. Boiu.

Dep. Dr. Ioan Pop: Dacă nu se accentua, că institutul acesta ar corespunde cerinţelor, n'aşi fi luat cuvêntul, sub pretext, că n'a periclitat până acum viaţa nimĕrui. Lucru foarte uşor de ḑis. Urmările însĕ a vieţei din seminar nu se vĕd într'o ḑi, într'o sĕptĕmână, douĕ. Urmările se ivesc mai târḑiu, ba uneori în generaţiuni depărtate. Aici în institut avem tineri de 20—24 de ani, cari sûnt împedecaţi în desvoltarea lor. Şi noi n'avem numai chemarea de a desvolta spiritualminte tineretul, ci şi de a nu-l împedeca a se desvolta corporalminte.

Din punct de vedere curat sanitar spriginesc propunerea majorităţii comisiunei.

Ne mai fiind nimenea însinuat la cuvênt vorbeşte.

Dep. Boiu ca propunĕtor: Părerea dênsului a fost şi este sĕ nu ne grăbim, până ce nu vom avè ceva întreg.

Dep. N. Cristea: S'au accentuat din mai multe părţi, că n'ar fi lipsă arḑêndă lărgirea seminariului. Eu aşi fi aplecat a face abstracţiune dela momentele, care le am adus în discursul meu cel de mai nainte. Şi chiar şi în casul acesta, este pentru propunerea ce spriginesc un alt moment, care nu poate fi ignorat. Sinodul din anul trecut a constatat lipsa arḑêndă. (Intreruperi: nu este conclus că ar fi lipsă arḑêndă!) Nu am ḑis că este conclus, ci am ḑis că sinodul constată lipsa arḑêndă şi îmi permit a atrage atenţiunea veneratului sinod la împregiurarea, că şi pentru consecuenţa lucrărilor noastre nu ar fi consult, ca sĕ ne abatem dela ceea ce am constatat şi recunoscut anul trecut.

În faţa motivărei celei escelente a dlui Dr. Barcianu nu mai am lipsă sĕ recurg la ceea ce a constatat sinodul în anul trecut. Dînsul a arătat foarte detaiat, cât este de arḑêndă lipsa de a eşì din strimtoarea, în care se află junimea noastră dela acest institut. Dînsul tocmai prin motivarea sa a arătat că lărgirea nu se mai poate amâna, ci trebue sĕ o concludem, ca aceea cu o oară mai curênd sĕ se pună în lucrare, aşa după cum propune minoritatea.

Propunerea dep. Boiu nu delătură această lipsă indispensabilă. Din contră ea amână. Sĕ cerem acum o schiţă; în anul trecut am cerut un plan; majoritatea comisiunei propune a se cere un plan pe un loc liber. Sĕ presupunem că la sinodul viitor vor venì: şi schiţă şi plan. Atunci va lipsì schiţei sau planului una sau alta, se va ḑice că sĕ se facă mai bine. Institutul însĕ va remânè tot aşa de strimtorat, cum este acum. Şi ne vom plânge eară asupra neajunsurilor lui fără de a pune mâna mai îngrabă, ca sĕ le delăturăm.

Dacă dl Dr. Pop, medicul ca om de specialitate, a profeţit aşa de trist viitoriul tinerimei noastre din institut, când ar remânè şi mai departe în situaţiunea de astăḑi, apoi repet că cu o oară mai curênd sĕ punem în lucrare planul ce ne stă înainte.

Pentru că dl Dr. n'a ḑis că situaţiunea, terenul e contra hygienei; numai curăţenia trebue observată şi scopul este atins şi încă în grabă după părerea minorităţei din comisiune.

Observarea că sĕ nu ne băgăm în ziduri nu o aflu întemeiată. Toată Europa civilisată se bagă în ziduri. Eu cred, că nu zidurile sûnt stricăcioase, ci poate întocmirea lor. Si apoi sûnt o mulţime de mijloace, prin care stricăciunea se poate delătura. Între ziduri se pot cultiva foarte bine inimile, între ele se pot desvolta tinerii şi trupesce şi sufletesce. Sau dacă ni se par prea scumpe zidurile sĕ cumpărăm pânḑa? Sûnt oameni, cari nu trăesc între ziduri, ci în locuinţe de pânḑă (risete.)

Sĕ nu mai reflectăm la alte, decât la împregiurarea, că tinerii aḑi sûnt siliţi sĕ doarmă câte trei în douĕ paturi şi eată un argument destul de puternic sĕ ne facă învederată lipsa arḑêndă. Recomand dar de nou propunerea consistoriului fiind necesitatea urgentă.

Raportorul Dem. Comşa: Fiind timpul înaintat voiu fi foarte scurt; trec cu vederea numeroasele motive netemeinice. — În ce privesce propunerea referitoare la necesitatea urgentă a seminariului am reflectat deja. — Cât privesce propunerea dep. Boiu am a reflecta că prin primirea ei ne întoarcem la o propunere, pe care am respins-o în anul trecut, ceea ce nu e compatibil cu demnitatea sinodului.

Mie mi se pare că propunerea din anul trecut se apropie mai curênd de scop. Punem casul că după prop. dep. Boiu la anul ar venì Consistoriul cu 3 schiţe. Ce va face sinodul? ear va amâna şi aşa mai departe.

Noi scim aici mai bine, cu ce greutăţi avem sĕ ne luptăm. Din considerare — ca sĕ fiu scurt — că propunerea dep. Boiu intenţionează amânarea cestiunei nu o recomând, ci vĕ rog sĕ primiţi propunerea majorităţii din comisiune.

Punĕndu-se la vot se primesce
propunerea dep. Boiu.

Deci Sinodul decide: „Acest object momentos se releagă consistoriului archidiecesan cu însărcinarea ca la proxima sesiune sinodală sĕ presente sinodului o schiţă luându-se în combinaţiune zidirea seminariului şi a reşedinţei dimpreună şi anume pe terenul cel liber al grădinei „Flora“.

Dep. Elie Măcelar: Din considerare că corpul profesoral a cerut dela Consistoriu în mai multe rênduri, sĕ-i pună la disposiţiune o casă sĕ nu fie necesitaţi elevii a dormì câte 3 într'un pat, fac aditamentul:

„Consistoriul se însărcinează sĕ pună o casă din vecini la începutul anului viitor la disposiţiunea seminariului.“

Şedinţa se închee la 9 oare seara şi şedinţa proximă se anunţă pe mâne la 9 oare înainte de ameaḑi, la ordinea ḑilei alegerea a doi asesori onorari mireni, unul în senatul scolar şi unul în cel epitropesc.

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Maiu

În „Allg. Ztg.“ din München găsim o interesantă corespondenţă din Viena, în care se vorbeşte despre raporturile principilor statelor balcanice faţă cu Austro-Ungaria.

Corespondentul spune, că în cadrul politicei austro-ungare orientale principii balcanici joacă astăḑi tocmai acelaşi rol, pe care îl jucau odinioară principii italiani în cadrul politicei austriace italienesci. Cabinetul vienez a adoptat dară şi pentru casul de faţă, linia de conducere pe care o avusese în Italia: a început sĕ'şi atragă simpatia principilor balcanici pentrucă prin dênşii sĕşi câstige şi simpatia ţĕrilor pe cari le domnesc. Din causa aceasta, regele Serbiei, Milan, fusese tractat anul trecut la Viena cu mare distincţiune; de asemenea se făcuseră mari onoruri soţiei sale, când trecu prin capitala austriacă în anul acesta; şi din aceasta causă în fine, sau dat atâtea banchete şi decoraţii principelui Nichita întrecerea sa la Moscua.

Se poate însĕ aştepta Austro-Ungaria la vre'un resultat dela această politică se întreabă corespondentul lui „Allg. Ztg.“? În Italia se scie, că Austria putea sĕ dobândiască simpatia principilor dar nu şi pe cea a popoarelor şi urmarea a fost o revoltare a acestora contra celor dîntâiu şi o gonire a principilor într'un timp cu gonirea supremaţiei austriace. Eată de ce se teme corespundentul german, că o sĕ i se întêmple Austro-Ungariei şi în peninsula balcanică. Regele Milan este în adevĕr simpatic guvernului vienez de asemeneaşi regina Natalia, nu se poate însĕ tăgăduì că în Sêrbia esistă un puternic curent anti-austro-ungar, îndreptat în acelaşi timp în contra familiei domnitoare. Victoria acestui curent nu este decât o cestiune de timp.

Ce privesce pe principele Nichita, corespondentul ḑice că toate banchetele şi decoraţiile ce i s'au dat sûnt cheltueli zadarnice, chiar dacă diplomaţia austriacă ar fi isbutit sĕ-i inspire în timpul şederei sale în Viena vre-o idee favorabilă Austriei. Nichita a plecat dela Viena la Moscua, şi înrîurirea rusească va şterge cu desevêrşire această impresie. Şi apoi, în Muntenegru nu esistă un singur filo-austriac, poporaţiunea întreagă fiind filo-rusă.

Afară de aceste elemente — ḑice „Allg. Ztg“ — mai esistă încă unul, care ameninţă cu zadarnicire toată politica austriacă orientală şi cu o rumpere desĕvêrşită între ortodocşii dela Balcani şi Austro-Ungaria. Acest element este societatea infiinţată de clericalii Austriei sub titlul: „Societatea austriacă de ajutor pentru Bosnia“ al cărei scop este catolicizarea ortodocsilor din Bosnia. Această societate, din care ar face după unii parte până şi comitele Kalnoky, sĕ întemeiază în opera sa mult pe cele 200,000 de catolici bosnieci precum şi pe Albanezii catolici, dela cari s'ar putè aştepta la vreme o contrabalansare a Muntenegrenilor

Convingerea corespondentului lui „Allg. Ztg.“ este că înfiinţarea acestei societăţi şi spriginirea ei de către cabinetul vienez este tot ce poate fi mai nechibzuit. Ea în loc de a depărta pe bosnieci de Munte-negreni şi pe aceştia de Sêrbi, i-ar arunca pe unii în braţele altora şi va alia pe toate popoarele slave balcanice într'o puternică ligă ortodocsă în contra imperiului şi influenţei austro-ungare.

Anunciarea sĕrbătorească a încoronărei, ce va avè loc Dumінecă în Moscva, s'a publicat s'a început eri şi se va continua şi aḑi. Recepţiunea corpului diplomatic din partea părechei imperiale se va face cu ocasiunea unei festivităţi a ambasadorului Germaniei. Atitudinea poporaţiunei (care jumĕtate constă din soldaţi şi poliţişti) e esemplară.

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

Desbaterea o deschide ministrul de instrucţiune Trefort. Dînsul declară, că, în projectul de faţă se află multe lacune, pe cari nu le am delăturat din temere, nu cumva prin o atare întreprindere sĕ se mai amâne crearea unei legi, care se trăgănează de 13 ani. Declară mai departe, că guvernul insiste pe lângă sistemul de bifurcaţiune al scoalelor secundare şi că pune deosebit pond pe disposiţiunile propuse în privinţa esamenelor de maturitate şi esamenele de cualificaţiune pentru profesori, fiind că cu deosebire în acestea se dă espresiune dreptului de supraveghere al statului. Casa binevoească a primì projectul atât în general cât şi în detaiu în considerarea momentuosităţei lui politice.

Episcopul Schlauch: Projectul de faţă caracterisează politica guvernului în afacerea învĕţământului. Guvernul n'a dat loc ideei de centralisaţiune ci a priceput ţînta cea adeverată. Ţînta aceasta constă în unitatea culturei în libera acţiune a factorilor culturale şi în legi şi disposiuni înţelepte; acestea aduc cu sine, ca factorii culturali sĕ lucre în direcţiune concentrică. Statul trebue sĕ se nizuească într'acolo, ca sĕ se înainteze cultura naţională maghiară, şi ca factorii culturali se nu peardă nici când din vedere idea de stat maghiar. Vorbitoriul constată, că projectul corespunde vederilor acestora, constată însĕ şi aceea, că singuraticile corporaţiuni morale, cari au condus până acum afacerile scolare, au lucrat în tot deauna în mod concentric, în sensul ţîntei indicate mai sus, cu toată diverginţa în părerile religioase şi pedagogice.

Întenţiunea projectului e: a aduce în consonanţă punctul de vedere al statului cu principiile despre libertatea individiului şi a corporaţiunilor. Resultatul cu privire la scoalele catolice nu e aşa multămitor, precum ar fi fost îndreptăţiţi crede şi a spera poate catolicii. Vorbitoriul desfăşură întrebarea referitoare la esamenele de cualificaţiune şi arată necesitatea de a se ferì tinerimea de înfluinţa profesorilor ireligioşi. Projectul, ḑice vorbitoriul, se nizuesce, a aduce în consonanţă punctul de vedere al statului cu drepturile şi aspiraţiunile factorilor de pe terenul învĕţământului public. Consecuenţa aceasta s'a întrerupt faţă cu scoalele catolice. Aici predominează punctul de vedere al statului. Sĕ susţine ce e drept natura de drept a scoalelor secundare catolice dreptul de disposiţiune însĕ rĕmâne în mâna guvernului. Sĕ susţine caracterul religios al scoalelor, nu e eschisă însĕ posibilitatea, ca puterea de disposiţiune sĕ ajungă eventual şi în mâni necatolice. Celorlalte corporaţiuni religionare se fac concesiuni, ear faţă cu scoalele catolice se susţine deplina stricteţă a legei. E greu a se deslega întrebarea aceasta spre deplina mulţămire a tuturora, vorbitoriul cu toate acestea crede, că principiul fundamental al acestui project, adecă: libertatea acţiunei individuale şi corporative pe lângă deplina garanţie a dreptului statului, va mijlocì aflarea deslegărei căutate. Vorbitoriul primesce projectul în general.

Baronul Nicolau Vay: Declar pe faţă făra nici un scrupul, că voiu vorbì la object, deşi nu în numele corporaţiunei religionare, căreia aparţin, ci numai ca membrul aceleia. Aceasta o pot face cu atât mai vêrtos, cu cât se scie, că corporaţiunea aceasta religionară nu şi-a uitat nici când de datorinţele sale faţă cu statul. De aici a şi urmat, că de câte ori s'a vĕdut nevoită corporaţiunea aceasta a se lupta pentru drepturile sale, de regulă s'au ridicat întru apărarea autonomiei protestante acei bărbaţi din sinul catolicismului, cari au fost conduşi de prosperarea naţiunei. De câte ori şi-au apărat în patria noastră protestanţii interesele lor proprii, ei în totdeauna au adus şi serviţii libertăţii patriei comune, statului maghiar şi causei sânte a naţiunei. De aceea s'au asociat cu aliaţii causei protestante toţi aceia, cari au înţeles aceasta, fără deosebire de religiune.

Protestanţii cer, ḑice vorbitoriul, sĕ se ducă în deplinire principiile cuprinse în legea religionară din anul 1848. Aceasta pănă acum nu s'a întêmplat. Cu toate acestea ei vor emula a lua parte la nizuinţa spre scopul prevĕḑut în projectul de faţă. Ei au susţinut pănă acum fără sprigin financiar din partea statului, scoale cari lucră în interesul culturei naţionale. Statul nu e nici aḑi în stare a lua asupră'şi susţinerea acestor scoale. Statul recunoasce necesitatea esistenţei scoalelor acestor-a, protestanţii de altă parte se declară gata ale susţinè şi mai departe. Facă dar bine statul şi nu se amestece în afacerile interne ale scoalelor protestante. Statul sĕ nu restringă protestanţilor dreptul de dispositiune ca sĕ remână acestora şi altceva, afară de gloria: de a suporta sarcinile. Dreptul de supraveghiere e un drept nedisputabil al statului. Statul n'are însĕ nici un interes a trece la esercitarea acestui drept marginile necesităţii. Vorbitoriul arată, că conclusele sinodale ale reformaţilor consună în multe puncte cu projectul de lege. Diferenţele, ce mai esistă, se vor delătura poate în decursul desbaterei speciale. Pentru aceea primesce vorbitoriul projectul în general.

Archiepiscopul Samassa: Esaminarea dispositiunilor didactice din project ne pune în posiţiune a scì apreţia projectul de faţă. Eu o voiu face cu toată obiectivitatea. Projectul are de scop, a delătura gravaminele referitoare la pregătirea nesuficientă a gimnasiştilor. Ţinta aceasta nu se ajunge prin projectul de faţă, fiindcă se susţine sistemul de învĕţământ de pănă acum. Sistemul acesta e rĕu. Sub influenţa acestui-a degenerează scolarii, fiind prea îngreunaţi, atât corporalmente, cât şi sufletesce. Obiecte de învĕţământ sûnt prea multe. Numĕrul oarelor de instrucţiune e prea mare. Se fac prea mari pretensiuni la acţiunea intelectuală. Pretensiunile acestea trec preste mĕsura cuviincioasă şi urmarea e, că medicii pentru alienaţi erump în plângeri. (Mişcare). Se propune prea mult, pentru aceea prea superficial. De aici urmează, că se cresce o generaţiune, care crede a pricepe totul şi de faptă nu e bună de nimic.

Scoalele secundare n'au de scop numai instrucţiunea, ci şi educaţiunea. Drept a avut ministrul de instrucţiune din Austria, când a ḑis, că momentul pedagogic trebue sĕ precumpănească momentul de instrucţiune. În direcţiunea aceasta e instrucţiunea în religiune şi în morală factorul cel mai important. Apărătorii sistemului present vor obiecta a bună seamă, că după planul de învĕţământ e obligatorică instrucţiunea în religiune.

Ocură în planul de învĕţământ, ce e drept şi religiunea. Ea însĕ trebue sĕ ocupe locul, care îi compete, dacă voim ca sĕ aducă fructele dorite. Nu este iertat a se tracta religiunea asemenea unui obiect tolerat, o oară pe sĕptĕmână. Capul umflat de cunoscinţe nu va putè fi sfâtuitoriu bun şi nu va oferì spriginul de lipsă şi liniscea recerută în timpuri viscoloase şi în luptele de interese de viaţă, lupte, în care de regulă triumfează neconscienţiositatea. Puterea morală a religiunei este anghira mântuitoare şi nu cunoscinţele singure.

Vorbitoriul roagă pe ministru a dispune delăturarea instrucţiunei speciale, cel puţin din cele două clase mai inferioare ale scoalei secundare. Singur profesorul de clasă sĕ instrueze. Afară de scoală sĕ nu se îngreueze scolarii cu lucrări.

În fine se declară vorbitoriul mulţămit cu punctele de vedere politice ale projectului de lege.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (A. S. imp. Archiducele Albrecht), aflăm că va sosì pe Mercuri la Sibiiu şi în ḑiua următoare va călĕtorì mai departe.

* (Regimentul Strelitz Nr. 31.) Cetim în „S. d. T.“ că Maj. S. Împĕratnl şi regele a distins regimentul nostru lăudândul pentru atitudinea sa întreagă. În 22 Maiu feciorii au fost dispensată de serviţ şi au căpătat câte ½ litră de vin.

* (Convocare). P. T. Domni învĕţători dela scoalele române gr. or. din protopresbiteratul Sighişoarei; ca membrii ai „Reuniunei învĕţătorilor dela scoalele române gr. or. din districtul Sighişoarei“, sûnt rugaţi a se presenta pe Marţi în 7/19 Iunie a. c. (a 3-a ḑi de Rosale) la 10 oare a. m. la şedinţa generală a despărţĕmêntului, în biserica română gr. or. din Sighişoara.

Obiectele de pertractare vor fi:

1. Pertractarea materialului şi a temelor statorite de comitetul central al „Reuniunei“ în şedinţa sa la 30 Aprilie a. c v. anume: I. Cari sûnt impedimentele învĕţământului în scoala poporală? — II. Folosul scoalei de pomărit şi modul cultivărei pomilor.

2. Încassarea tacselor restante dela membrii ordinari.

3. Pertractarea altor objecte obveniende din partea despărţământului „Reuniunei“.

Sighişoara în 12/22 Maiu 1883.

Preşedintele desp. tractual.
Ioan Muntean,
învĕţător primariu.

Notariul desp. tractual.
Ioan Berescu,
învĕţătoriu.

Posta din urmă.

„P. Ll“ de Joi seara, începênd revista sa cu reflecsiuni la mesagiul românesc cari privesce cestiunea Dunărei, află că mesagiul este în termini de curtuasie, dar că numai atâta este tot ce e bun dintr'însul. „P. Ll.“ vede din cuvintele pline de curtuasie, că guvernul din Bucuresci încă nu s'a familiarisat cu ideea de a consimţì cu tratatul dela Londra. Foaia budapestană ameninţă că România va fi scoasă şi din comisiunea dunăreană.

Moscua, 25 Maiu (tel. bir. de cor.) Ţarul a primit pe principele de Prusia şi ambasada prusiană foarte cordial. Seara a fost serată şi recepţiune; ministrul de esterne, corpul diplomatic etc. a fost de faţă.

Nr. 131. [416] 3—3

Prelungire de concurs.

Fiind în urma concursului publicat în Nrii 27, 28 şi 30 a. c. ai „Tel. Român“ pentru întregirea parochiei Ciubanca-mare n'a concurat în terminul prescris nici un candidat, cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan terminul concursului se prelungesce încă cu 15 ḑile dela publicarea acestuia pe lângă emolumentele arătate în primul concurs.

Ciceu-Giurgesci, 9 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
adm. prot.

---

[376] 5—5

LE DANUBE
JOURNAL FRANÇAIS DE VIENNE

pune în perspectivă, pe lângă multe câştiguri de franci 200,000, fr. 100,000, fr. 50,000, fr. 25,000 fr. 10,000 şi un câştig principal de

500,000
franci în aur,

dând fie cărui dintre abonanţii sei
GRATUIT
ca premiu o soarte dela loteria franceză
Loterie de l'Union des Arts Décoratifs.

După opiniunea profesorilor celor mai renumiţi nu este mijloc mai bun de a învĕţa curênd şi cu temeiu **limba de conversaţiune fnanceză**, ca cetirea regulată a unei foi, cum e **Le Danube.**

Scrisă într'un mod uşor de priceput, **Le Danube,** prin **cuprinsul seu interesant pentru fie cine,** suplinesce ori ce ḑiar parisian şi este pentru fie cine aproape neapĕrat de lipsă, care vrea sĕ'şi însuşească limba franceză modernă de conversaţiune. Ese în fie-care Sâmbătă.

Pe o jumĕtate de an dimpreună cu trimiterea gratuită a sorţei fl. 3.30.

Abonamente prin asignaţiuni postale: Viena, Heumühlgasse 6.

Nr. 62. [417] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III-a Grind-Cristur în protopresbiteratul Turdei, se escrie concurs pănă la 7 Iunie st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Porţiunea canonică pentru preot 13 jugĕre clasa I-ă într'o massă, folosindu-o în tot anul; Dela 65 familii câte o felderă de cucuruz cu grăunţ a 16 cupe; Tot dela acele familii câte o ḑi de lucru; Venitele stolare obicĭnuite şi casa parochială.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statutului organic, şi regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral pănă la terminul amintit mai sus.

Ageabiciu (p. u. Gyéres) 1 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter

Minunile industriei.
Numai 4 fl.
un orologiu-pendulă cu sunătoare, care sună oarele şi jumĕtăţile de oară,
provĕḑut cu patentă c. r.

în cadre de lemn de nuc, lucit, foarte fin, canelat, cu pendulă şi ponduri de bronz. Afară de superiorităţile aceste orologiul acesta mai are însuşirea neresplătită, că în întunerecul nopţii

Tabla de cifre provĕḑută cu patentă c. r.
luminează într'o lumină foarte frumoasă violetă fermecătoare şi pentru puterea intensivă a luminei

se garantează 10 ani
sute şi eară sute de muşterii, cari au vĕḑut şi cumpĕrat un astfeliu de orologiu, au rĕmas uimiţi de

eftinătatea necredibilă şi pănă acum ne mai pomenită.

Ne ţinem de datorinţă, a atrage atenţiunea cetitorilor, că de când esistă oroloage, n'au mai fost asemenea, practice şi aşa de totului tot eftine — şi poate, că nici într'o sută de ani nu vor mai fi.

Avis.

Oroloagele anunciate de mine à **4 fl.** poartă pe tabla de cifre inscripţiunea **„Patent“** cu litere de aur.

Oroloagele anunciate de alte firme à **2 fl. 20 cr.** sûnt gunoiu ordinar, la cererea cuiva le vênd cu **1 fl. 50 cr.**

Nu de mai puţină consideraţiune sûnt preţurile ce urmează la oroloagelor de buzunar, a căror eftinătate te pune în uimire.

3834 oroloage de buzunar-cilinder
din cel mai fin aur francez, regulate pe minută, mai nainte à 14 fl., **acum numai 4 fl. 95 cr.** — Orologiu foarte elegant. Garanţie pentru mers regulat pe 5 ani.

2325 Oroloage-Ancher
cu 15 Rubine de cele mai veritabile, cu brâncă escelentă de secunde, mai nainte à 21 fl. **acum numai 7 fl.** Capacele sûnt gravate din Nichel-Argint foarte fin din Aur. Garanţie pe 5 ani.

3650 Oroloage-Remontoir
din dublă de aur veritabil, se întoarce la mănunchiu fără chee, cu aparat de Nickel cu foarte fin regulat, orologiul recunoscut ca cel mai bun şi mai eftin din lume, mai nainte à 24 fl., **acum numai 8 fl. 50 cr.**

1400 oroloage veritabile Remontoir
din argint veritabil de 13 loţi se întoarce fără cheie, brancile se îndreaptă şi cu un aparat de Nickel privilegiat fin, merge pe secundă, cu un preţ de necreḑut, într'adevĕr eftin, de nu s'a mai pomenit, mai nainte à 35 fl., **acum numai 14 fl.**

şi pe lângă preţul neînsemnat, aşi putè ḑice proverbial neînsemnat dă pe lângă un orologiu de buzunar un **lanţ de aur duplu gratuit.**

Comande postale, precum şi telegrafice, cari se efectuesc pe lângă posticipaţiune şi trimitere anticipativă a sumei sûnt a se adresa la

F. Schapira, Haupt-Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depôt [417] 1—3
WIEN, II., Schiffamtsgasse. 20.

Turnătoare de clopote şi de metal
a lui
Antonie Novotny

le recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adânc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lângă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
[359] 4—10 Timişoara, Fabrică.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 7
Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 56. Sibiiu, Marţi 17/29 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **strâinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a XI-a din 5/17 Maiu 1883.

Presidiul ordinariu.

Notariu: Dr. Nicolau Olariu.

Şedinţa se deschide la 9 oare a. m.

Se cetesce protocolul şedinţei a IX şi şedinţei a X, cari se autentică.

La ordinea ḑilei urmează alegerea unui asesor onorarii în aenatul scolar şi a unuia în senatul epitropesc.

Se purcede la alegerea asesorului onorariu mirean în senatul scolar; la apelul nominal rĕspund 41 deputaţi, majoritatea absolută 21 voturi.

Scrutindu-se voturile date resultatul este următorul:

Dr. Ioan Crişan 24 voturi pentru senatul scolar, şi Petru Ciora 37 voturi pentru senatul epitropesc.

Presidiul îi declară de aleşi ca asesori onorari.

Escelenţia Sa predă presidiul Părintelui Archimandrit şi Vicariu N. Popea.

Comisiunea financiară prin raportorul ei, Anania Trombiţaş, raportează asupra hârtiei consistoriului archidiecesan, ca senat epitropesc dto 21 Aprile 1883 N. 1881, prin care se aşterne budgetul consistoriului archidiecesan gr. or. pe anul 1884.

Budgetul se primesce întreg după projectul aşternut de Consistoriu; primindu-se la desbaterea specială se votează pe rênd din posiţie în posiţie.

Şedinţa se suspende la la 2½ oare, anunţându-se continuarea la 5 oare.

La ordinea ḑilei se pune Raportul comisiunei organisătoare. Raportorul acesteia dep. Nicolau Cristea referează asupra raportului Consistorial dto 20. Aprile 1883, Nr. 1663 privitor la conclusele congresului naţional bisericesc din anul 1881. de sub Nrii. 111, 112, 124, 125, 126, 127, 128, şi 129, în afacerea arondărei protopresbiteratelor.

Fiind deja arondarea protopresbiteratelor introdusă dela 1 Ianuarie 1882. la propunerea Comisiunei Sinodul archidiecesan ia conclusele congresuale suscitate spre sciinţă.

Acelaşi raportor referează asupra raportului consistoriului archidiecesan privitoriu la comunele mărginaşe, care înputerea conclusului congresual sûnt autorisate în termin de 1 an a recurge pentru a fi strămutate dela un protopresbiterat la altul:

a) rugarea sinodului parochial din Lăslĕul românesc cu filiile, Lăslĕul săsesc şi Ormeniş, prin care cere a fi încorporate la protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului şi nu a Mediaşului — se încuviinţează.

b) rugarea comunei Hepria spre a fi încorporată dela Sebeş la Alba-Iulia — se încuviinţează.

c) rugarea sinodului parochial din Ţinţari ptru a aparţinè la ppresbiteratul Braşovului 1. şi nu al Branului — se încuviinţează;

d) petiţiunea sinodului parochial din Vurper spre a fi încorporat la ppresbiteratul Sebeşului şi nu al Albei-Julie — se încuviinţează;

e) petiţiunea comunei bisericesci din Tecşesci pentru de a fi încorporat la ppresb. Albei-Julie şi nu la al Lupşei — se încuviinţează;

f) rugarea sinodului parochial din Giaca spre a fi încorporată la Cluj — se încuviinţează;

g) petiţiunea sinodului par. din Limba în filia Ciugud spre a remânè la ppresbiteratul Sebeşului şi nu al Albei-Julie, — se încuviinţează;

h) petiţiunea sinodului parochial din Nucet ptru a se încorpora la ppresbiteratul Sibiiului şi nu al Agnitei — se încuviinţează;

i) petiţiunea sinodului din Şonna spre a fi încorporată la ppresbiteratul Făgăraşului şi nu Cohalmului, — se încuviinţează;

l) rugarea sinodului parochial din Vidraseu spre a fi încorporată la Mureş-Oşorheiu şi nu la Têrnavă — se încuviinţează;

m) rugarea comitetului parochial din Presaca spre a rĕmânè la protopresbiteratul Abrudului şi nu al Albei-Julie — se încuviinţează;

n) rugarea comitetului parochial din Bĕtrâna spre a rĕmânè la Deva şi nu la Dobra se încuviinţează;

o) rugarea filiei Hoghilag spre a rĕmânè la Mediaş — se încuviinţează;

p) rugarea comt. par. din Şaldorf spre a fi încorporată la Sibiiu şi nu la Mediaş — se încuviinţează.

r) petiţiunile sinoadelor parochiale din Vistea inferioară şi superioară şi Draguş spre a fi încorporate la Făgăraş şi nu la Avrig — nu se încuviinţează.

s) petiţiunea sinoadelor parochiale din Valea verde şi Sohodol-Poeni spre a rĕmânè la ppresbiteratul Câmpenilor şi nu al Abrudului se încuviinţează.

t) rugarea sinodului parochial dia Haşag spre a fi încorporată comuna la ppresb. Sibiului şi nu al Mediaşului — nu se încuviinţează.

u) petiţiunile sinodului parochial din Glâmboca pentru a se încorpora la Avrig şi nu la Agnita, — se încuviinţează.

v) rugarea sinodului ppresbiteral din tractul Branului pentru întregirea ppresbiteratului, — sinodul decide: sĕ se privească resolvită.

z) Propunerea dep. Rubin Patiţa pentru întregirea protopresb. Câmpenilor, se privesce ca resolvită.

Petiţiunea ctetelor parochiale din Sec, Bogaciu cu filia Gherla pentru înfiinţarea unui protopresbiterat al Câmpiei — şi încorporarea acestora — la centrul Sec. — Sinodul decide sĕ nu se încuviinţeze cererea înfiinţărei unui protopopiat nou, ci Secul, cu filia Bogaciu şi Gherla, sĕ se dea la Dej.

Petiţiunea mai multor preoţi din ppresbiteratul Avrigului pentru strămutarea reşedinţei din Avrig la Viştea-inferioară — nu se încuviinţează.

Petiţiunea comitetelor parochiale din Snt. Iacob pentru încorporare la protopres. Târnavei şi al comunei Alămor pentru încorporare la tractul Sibiiului şi nu al Săliştei — nu se încuviinţează. — Referitoriu la St. Iacob dep. Dr Ilarion Puşcariu însinuă vot separat.

Rugarea comunei Banabic pentru a fi încorporată la Cluj şi nu la Turda — nu se încuviinţează.

Petiţiunea parochului Teofil Gheaja pentru reactivarea în funcţiunea de administrator protopresb. şi

Petiţiunea mai multor locuitori pentru restaurarea protopresbiteratului Paloşului — nu se încuviinţează.

Şedinţa următoare se anunţă pe mâne la 9 oare înainte de ameaḑi. La ordinea ḑilei raportul comisiunei petiţionar.

Şedinţa se încheie la 8 oare seara.

Şedinţa a XII-a din 6/18 Maiu 1883.

Presidiul ordinar.

Notariul: Romul de Crainic.

Şedinţa se deschide la 9 oare înainte de ameaḑi Protocolul şedinţei premergĕtoare nefiind redigeat pentru autenticare, se vor face disposiţiuni la incheerea şedinţei.

La ordinea ḑilei este raportul comisiunei scolare. Raportorul acesteia dep. Dr. Ilarion Puşcariu referează despre causa învĕţătorilor din Sas-Sebeş, Daniil şi Avram David, privitoare la suspensiunea acestora decretată de comitetul parochial de acolo şi respective despre nesupunerea acelui comitet paro-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

„Reflecsiile aceste, care adeseori le alungam, totuşi mĕ făcură uneori foarte îngrigit. În faptă, plăcerile nu mĕ desfătau. La părinţii mei cunosceam desfătări mai nobile şi mai reale. Eu îmi aduceam aminte de promenadele încântătoare, ce le făceam împreună, cu un scop serios, care totdeauna afla satisfacţii pure, şi în activitatea febrilă a nouĕi mele vieţi eu mĕ simţeam slăbit şi decăḑut în mine însumi, ca în sinul unei neactivităţi asupritoare. Eu începeam a visa de grandiositatea călĕtoriilor îndepărtate şi mĕ întrebam, vĕḑêndu-mi punga pururea deşartă, dacă n'aşi fi făcut mai bine, a consacra mulţămirei adevĕratelor mele gusturi fisice şi a adevĕratelor mele trebuinţe intelectuale, fructul lucrului meu, risipit prin desfătări, ce-mi făceau trupul greoiu şi sufletul deşert. Apoi de odată mĕ simţeam strĕin în lumea aceea uşoară, în societatea aceea aservită, în clima aceea enervătoare, în populaţia aceea leneşe, în sfêrşit în tot centrul acela, de care nu mĕ lega nici o rădăcină vitală de familie.

De odată mĕ simţeam mai activ şi mai aşeḑat. Me gândeam chiar, deşì eram numai de douĕ-ḑeci şi trei de ani şi sĕrac, a mĕ căsătorì ca sĕ am vatră şi casă, ca sĕ am un scop de corecţiune, un obiect de predilecţie; cardinalul însĕ, căruia i am încredinţat accesele mele de nelinişte, morală mĕ batjocorì şi ḑicea, că sûnt nebun.

„— Tu ai beut sau ai lucrat prea mult aseară, îmi ḑise el; creerii tei s'a umplut de fumuri. Risipesçele cu o visită la Cintia sau la Fiamentta, şi bagă de samă sĕ nu te căsătoresci cu ele.

„Eu iubeam pe cardinalul: el era bun şi vesel; însĕ deşì mĕ trata părintesce şi fără trufie, eu vedeam prea bine că el era mai mult amabil decât iubitor, că el scia face impregiurimea sa plăcută, şi că eu aveam oare-şi, care valoare în societatea sa, însĕ el nu era omul a mĕ suferì timp mai îndelungat pe lângă sine, dacă cădeam în melancolie şi dacă deveneam prea serios.

„Eu am cercetat a mĕ amorţì şi a-mi uita de mine însumi în bine aflarea presentă, şi a trăì fără grigi dintr'o ḑi într'alta, precum făceau toţi, care mĕ împregiurau. Dară nu puteam. Urîtul crescea, desgustul se manifesta pe faţă. Mĕ simţeam sătul, de amoruri uşoare, de victorii sensuale, obţinute fără osteneală, la femei de toate rangurile. Pentru mine, biet tiner burgez, aveau plăcerile acele, la început, farmecul unei aventuri. Vĕḑênd însĕ, că friserul meu, un ficior foarte frumos avea tocmai atâtea succese ca şi mine, mi se făcù groază de marquise. Eu voiam sĕ părăsesc Neapolea. M'am rugat de cardinal, sĕ mĕ trimită la una din vilele sale în Calabria sau în Sicilia. M'aşi fi făcut intendant sau bibliotecar ori şi ce. Eu doream odihnă şi singurătate. El m'a luat în ris cu projectele mele de retragere. Nu le credea. El zicea că mĕ ţine chiar aşa de apt a fi intendant, că şi călugăr, fără îndoeală, aşa şi era însĕ el a făcut foarte rĕu, că m'a reţinut, precum îndată ai sĕ veḑi.

„ Un alt nepot a cardinalui venise din călĕtorii şi se înstalà în casa sa. Precât era tinĕrul Tito Villareggia simpatic şi binevoitor, atât era vĕrul sĕu Marco Melfi prost-absurd, împertinent şi vanitos. El sĕ făcu neplăcut la toată lumea şi'şi atrase mai multe duele prin purtarea sa. El era un spadasin mare şi rănea sau ucidea pe adversarii sĕi, fără a obţinè o sgâriitură, ceea-ce îl făcu obraznic până la esces. Eu mĕ ţineam în reservă, cât puteam; însĕ, într'una din ḑile iritat prin grobianitatea sa provocătoare lam mustrat formal şi i-am oferit satisfacţie cu armele a mână. El a refusat, fiind că eu nu eram gentilom şi năvălind asupra mea a voit sĕ mĕ pălmuiască. Eu l'am trântit la pământ şi l'am lăsat fără chial față de autoritățile superioare bisericesci. La propunerea comisiunei: „Sinodul însărcinează pe consistoriul archidiecesan cu grabnica decidere a causei de controversă dintre comitetul parochial și învĕțătorul Dan. și Avr. David, și în special cu esecutarea conclusului sĕu și cu raportare la sinodul proxim.

Acelaș raportor relatează asupra afacerei disciplinare contra învĕțătoriului Nicolau Herlea din Orĕscie; sinodul la propunerea referintelui comisiunei petiționarie Eugen Brote, ca această causă sĕ se decidă în legătură cu rugarea comitetului parochial de acolo din 1883, decide:

Rugarea se transpune Consistoriului archidiecesan cu însărcinarea a raporta în detaiu până la sesiunea procsimă despre starea lucrului, așternênd de odată toate actele referitoare la această causă.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei bisericesci. Raportorul acesteia dep. Petru Truța referează asupra punctelor remase în suspens din raportul consistoriului ca senat bisericesc și adecă: p. 6. al raportului privitor la succrescenta clerului și p. 12. care tractează despre împărțirea ajutoarelor din fundațiunea „Șaguniană“ la biserici, la propunerea comisiunei se iau spre sciință.

Se referează mai departe asupra propunerei dep. Titu Gheaja pentru nulificarea alegerei de protopresbiter din tractul Sibiiului, din motiv, că alesul e preot celibe, și ca sinodul sĕ statorească, ca din motivul celibatului și al călugăriei nescine nu poate fi ales de protopresbiter, la propunerea comisiunei: propunerea fiind de natură canonică și ca atare neținêndu-se de competința sinodului și din motiv, că în ce privesce celibatul esistă în biserica noastră mai multe casuri concrete încă din vechime, sinodul nu se ține îndreptățit a întra în desbaterea meritorie a acestui obiect.

Se raportează asupra causei Ioan Hania și Ioachim Muntean. — La propunerea comisiunei sinodul decide: „După ce causa la repețitele solicitări nici până astăḑi nu este finită, se îndrumă Consistoriul, ca în decursul anului curent fără amênare sĕ resolveze causa, avênd a raporta sinodului proxim.

Tot acel raportor raportează asupra propunerei dep. Petru Truța privitoare la crearea a 2 stipendii de câte 500 fl. pentru ascultători de sciințele teologice la vre-o universitate gr. or. din patrie ori strĕinătate.

La propunerea dep. Găitan propunerea se respinge.

Același raportor referează asupra propunerei dep. Nicolau Lazar privitoare la elaborarea unui plan de dotațiune a preoților din archidiecesă, la propunerea comisiunei sinodul decide: — „A se transpune Consistoriului spre studiare și încât ideea s'ar afla realisabilă, sĕ formuleze un regulament subșternêndu-l sinodului proxim spre aprobare.

În legătură cu raportul senatului bisericesc dep. Zaharia Boiu face următoarea propunere de urgență: După ce în anul scolar 1882/3 espiră dispositiunile transitorie date consistoriului archidecesan cu privire la primirea elevilor în seminariul Andreian prin conclusul sinodal din 5/17 Maiu 1880 Nr. 79 lit. l). — și împregiurările faptice ale archidiecesei recer prelungirea acelor dispositiuni sinodul estinde valoarea lor încă pe trei ani consecutivi adecă pe 1883/4—1885/6. — Primindu-se urgența și punêndu se îndată la ordinea ḑilei, sinodul estinde valoarea dispositiunilor la propunerea dep. Comșa încă pe un an, avênd Consistoriul a raporta la procsimul sinod în causa aceasta.

Urmează raportul comisiunei organisătoare. Referintele acesteia dep. Simeon Popescu raportează asupra cererei deputatului sinodal și profesor la gimnasiul din Brașov Artemiu Feneșan, privitoare la aducerea vre-unei dispositiuni în urma căreia un membru din corpul profesoral sĕ nu mai poată fi împedecat pe viitor fără motive plausibile dela participarea în calitate de deputat la ședințele sinodului archidiecesan. — La propunerea comisiunei sinodul decide: În nex cu conclusul sinodal de sub Nr. prot. 58/1882 cererea se releagă consistoriului spre competentă afacere.

Același raportează asupra propunerei dep. Petru Truța; de a se însărcina consistoriul archidiecesan cu formularea unui project de regulament disciplinar pentru toate organele și funcționarii bisericesci scolari și administrativi, subscernêndu-l sinodului proxim spre desbatere și aprobare; comisiunea propune: Fiind cestiunea Regulamentului pentru procedura disciplinară“ în pertractare la Congresul nostru național-bisericesc, dela care se așteaptă, ca în proxima sa sesiune sĕ voteze pentru întreaga metropolie un Regulament pentru procedura disciplinară — Sinodul nu află necesar a se ocupa cu crearea unui atare regulament provisoric și eventual superfluu. — Se primesce propunerea comisiunei.

Escelenția Sa. Dl Archiepiscop și Metropolit depărtându-se presidiul îl ocupă Părintele Archimandrit și vicariu archiepiscopesc, Nicolau Popea.

Dep Parteniu Cosma, ca referinte al comisiunei organisătoare raportează asupra propunerei dep. Liviu de Lemeny: „Acel deputat sinodal, care sau abḑice de mandatul sĕu, sau în înțelesul regulamentului se privesc a fi abḑis, nu este alegibil ca deputat sinodal în restul periodului respectiv și în întreg periodul următoriu de 3 ani.“ La propunerea comisiunei: Sinodul nu primesce propunerea.

Se raportează asupra propunerei dep. Dr. Nicolau Pop relativ la tipărirea indicelor asupra concluselor sinodale mai momentoase; comisiunea propune și sinodul decide: „De oare ce Sinodul a adus un conclus în acest înțeles, Consistoriul se solicitează a aduce conclusul în îndeplinire, cât mai grabnică.“

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei petiționarie. Raportorul acesteia, dep. Eugen Brote referează asupra următoarelor petițiuni:

a) a preotului, Manasie Prodan din Cheuchis;

b) a învĕțătoriului Vasile Șeulean;

c) a preotului, Nicolae Roșescu din Nadeșul român;

d) a preotului, Petru Samargitean din Cucerdea rom;

e) a vĕduvei preotese, Ecaterina Oniț din Găbud;

f) a comitetului parochial din Făgăraș;

g) a preotului Nicolau Mureșan din Baica;

h) a comitetului parochial din Gostila;

i) a învĕțătoriului Ioan Corfariu din Agnita;

l) a parochului Atanasie Oniț din Galomfalĕu;

m) a comitetului parochial din Crăciunel.

n) se raportează asupra petițiunei parochului din Cenade, Crucean Mărginean ca catechet în Blaj pentru remunerațiune,

toate pentru ajutoare de bani. — La propunerea comisiunei se transpun consistoriului.

Acelaș raportor referează asupra rugărei catechetului din Năsăud, Gregoriu Pletos, pentru de a se primì unele propuneri făcute de dînsul în interesul bisericei. — Sinodul decide: „Nefiind astfel de propuneri din partea singuraticilor provĕḑute în regulamentul afacerilor interne, petițiunea nu se ia în considerare.“

Rugarea preotului Petru Morariu din Berghia pentru a nu se lua în considerare rapoartele oficiului protopresbiteral relativ la alegerea de paroch din Malomfalĕu — se transpune consistoriului.

Rugarea locuitorilor din Streja-Cârțișoară pentru mai multe abusuri ale parochului Pavel Monea — se transpune consistoriului.

Rugarea poporului din Pianul-român spre a se descuia biserica, care de 5 ani stă încuiată — se transpune consistoriului.

Rugarea învĕțătoriului din Ilia, Iosif Suba pentru a fi absolvat de sub sentința consistoriului din 1 Maiu 1879 — nu se ia în considerare, neaparținênd objectelor sinodali.

Rugarea parochienilor din Dej pentru întregirea parochiei lor se transpune consistoriului.

La rugarea mai multor parochieni din comuna Mărișel, pentru provederea în regulă a parochiei — se însărcinează consistoriul a finalisa, cât mai îngrabă această afacere.

Se referează asupra rugărei lui Rovinariu Lazar din Valișoara pentru un decis mângăietor între el și socia sa, — se transpune consistoriului.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei pentru budgetul casei asupra diurnelor și speselor de călĕtorie a deputaților sinodali. Sinodul, ia următoarele concluse:

a) biroul sinodal se îndrumă a computa și licuida de astă dată diurnele și spesele de călĕtorie conform §-lui 25 al regulamentului afacerilor interne sinodale, computând deputaților esterni diurne pe câte douĕ ḑile mai mult; pe viitor însĕ computarea și licuidarea diurnelor și speselor de călĕtorie ale deputaților va avè a o face comisiunea pentru budgetul cassei și a raporta în ședință

b) ca paușal pe seama biroului se votează 50 fl.

c) spesele sĕ se acopere de o camdată din fondurile archidiecesane la asemênarea presidiului;

d) deputații sinodali, cari nu-și vor fi ridicat diurnele în termin de 30 de ḑile dela încheierea sesiunei, se consideră a fi renunțat la aceste competențe.

Presidiul constatând, că toate obiectele pentru sesiunea sinodală presentă sûnt pertractate, învită sinodul a se pronunța asupra modului de autenticare a protocolului de față și a celui din ședința premergĕtoare. —

Protocoalele acestor ședințe se vor autentica mâne la 4 oare după ameaḑi prin o comisiune specială compusă din toți deputații, cari vor fi presenți.

Președintele Părintele Archimandrit și Vicariu archiepiscopesc: Nicolau Popea constată cu plăcere că și în sesiunea aceasta modul pertractărilor a fost cel mai normal și membrii sinodului au arĕtat în decursul desbaterilor zelul și diligința recerută pentru norocoasa resolvire a objectelor pertractate, după care implorând în numele Escelenției sale dlui Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul binecuvêntarea ceriului asupra deputaților și a lucrărilor sinodale declară sesiunea sinodului pe anul 1883 de încheiată.

Dep. Dr. Nicolau Pop în numele membrilor sinodali mulțămesce presidiului, adecă, atât Escelenției Sale Dlui Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, cât și Părintelui Archimandrit și Vicariu archiepiscopesc Nicolau Popea, pentru înțeleptul tact, cu care au condus desbaterile, le doresce ambilor dela Atotputernicul mulți ani fericiți.

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Maiu

Nu este de mult, de când guvernul cislaitan, care trece de împăcător al naționalitaților, a sĕvêrșit un act, pre cum se vede, de mare importanță. Guvernul cislaitan a disolvat dieta provincială din Bohemia. Importanța acestui act s'ar putè vedè și din bucuria, cechilor dată la iveală în toate foile cechice dela sĕvêrșirea acestui act încoace și din confusiunea, în care se află nemții din Cislaitania întreagă în urma aceluiași act.

„P. Ll.“ și alte ḑiare din Translaitania au aflat cu cale a se amesteca în afacere. Lui „P. Ll.“ i se păru că mersul lucrurilor în ceealaltă parte a monarchiei amenință dualismul. Urmarea cea mai de aproape în urma acestei espectorări fu, că acum nemții și cu cechii se întrec, care de care spre a ajunge mai întâiu și mai sigur în favorul maghiarilor; cei dintâiu apelează la „agerimea politică a maghiarilor“ și la „periculul“ de care și maghiarii sûnt „amenințați“, ear' cei din urmă asigură din toate puterile, că ei nu amenință dualismul.

În frementătura aceasta „vitejească“ de o parte și de alta a monarchiei, este interesant a scì, că se aude și câte o voce despre perspectiva unui absolutism moderat.

Cestiunea ciangăilor sau a „repatriărei“ a ajuns în dieta Ungariei prin o propunere a deputatului Irányi. După câte cetim, guvernul este gata a lua lucrul în mână și al duce în îndeplinire pe socoteala statului, fiindcă repatriarea „nu este numai o afacere economică, ci și politică.“ Cu alte cuvinte noi sĕ contribuim pentru promovarea desnaționalisărei noastre.

După informațiunile foilor vieneze, respunsul cabinetului român la nota lordului Granville, prin care România este invitată a consimțì cu hotărîrile conferenței dela Londra, este gata și se va espeda. Despre cuprinsul respunsului se ḑice, că pe lângă o motivare cu mult mai pe larg, de cum a fost în mesagiu, ajunge la aceeași conclusiune — nu vrea sĕ recunoască obligătoare hotărîrile conferenței. „P. Ll.“ într'un articul de fond află afacerea aceasta deamnă de a o discuta de nou. Acest ḑiar, după ce își ia avêntul în mai multe rênduri sĕ amenințe România pentru încăpăținarea ei, termină punêndu-și întrebarea: „Dovedim noi cel puțin atâta energie, ca sĕ ne arătăm atât de inflecsibili, pe cât se arată

---

altă vătămare decât o furie grozavă. Scena aceasta a făcut mare sgomot. Cardinalul era în lăuntru sĕu pe partea mea; el m'a rugat sĕ mĕ ascund repede la una din moșiile sale, până ce Marco Melfi s'ar fi dus earăși în călĕtorii.

„Idea a mĕ ascunde mĕ îndignà.

„Nenorocitule!“ îmi ḑise cardinalul, „nu scii tu că nepotul meu este acuma nevoit a te ucide?“

„Cuvêntul nevoit“ îmi părea hazliu. Eu am rĕspuns cardinalului că am sĕ silesc pe Marco a se bate cu mine.

„— Tu nu poți ucide pe nepotul meu! îmi ḑise el bătêndu-mĕ lin pe cap. Și dacă ai fi destul de îndemânatic a face aceasta nu vei voì sĕ resplătesci astfel amiciția mea părintească ce ți-o am arătat?

„Reflecsia aceasta îmi închise gura. Eu m'am reintors acasă și m'am pregătit de plecare. Pregătirile aceste ar fi trebuit făcute mai în secret, dară nu-mi venea la cale, a'mi da aparența, ca și când ași fugì. De odată, pre când eșisem din camera mea spre a căutà o ladă mica în curtea casei, în care locuiam singur, se repeḑiră doi bandiți asupra mea și voiau sĕ mĕ lege. Apărêndu-mĕ eu i-am tras până la capĕtul scărei; însĕ tocmai apĕsându-mĕ când era sĕ le scap, se deschide repede poarta și eu aud o voce ageră strigând:

„Curagiu, legați'l. Voiesc sĕ peară acì sub ciomag!“

„Era vocea lui Marco Melfi.

(Va urma.)

puterile mai puţin interesate? Şi în punctul acesta nu sûntem scutiţi de ori ce îndoială, ne vom bucura, dacă îndoiala noastră se va dovedì nejustificată“.

Revisiunea constituţiunei române nu va întêmpina greutăţi, ba putem ḑice că mai nu va avè cine sĕ-i facă oposiţiune.

„D. Ztg.“ spunea înainte cu vre-o câteva ḑile despre o schimbare în cabinetul dela Bucuresci, Foaia citată scriea, că în ministeriu are sĕ între N. Ionescu şi Titu Maiorescu; ear D. Sturza sĕ înlocuească pe Ferechides ca ministru resident al României la Paris.

Francia s'a angagiat cu puţin noroc într'o luptă contra Madagascarului. Din scirile telegrafice dela 14/26 Maiu, comandantul trupelor francese a fost ucis într'o luptă în giurul unui fort din care tăbărâse asupra inimicului. Cele lalte perderi de morţi şi răniţi încă nu sûnt neconsiderabile. Camera francesă a votat un credit estraordinar pentru salvarea onoarei flamurei franceze. Mai teribilă e lupta ḑiaristică din partea englezilor, cari nu se pot împăca cu ideea că francezii sĕ prindă rădăcini în părţile acestor ţinuturi şi sĕ le facă concurenţă.

Încoronarea ţarului a decurs în pace, cu pompă mare şi după cum se telegrafează pe lângă un entusiasm nemărginit. Ţarul a publicat cu ocasiunea încoronărei un manifest, prin care a dat amnestie parţială pentru acei condamnaţi, politici cari vor voì a se reîntoarce în Rusia (din Siberia?) şi vor jura supunere.

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

(Urmare.)

Archiepiscopul Cardinal Haynald: Projectul nu satisface dorinţelor juste şi pretensiunilor îndreptăţite ale catolicilor în forma, în care s'a presentat casei. Catolicii nu vor lipsì a face toţi paşii de lipsă pentru de a esopera mai curênd sau mai târḑiu împlinirea dorinţelor lor. Vorbitoriul primesce projectul în general şi de basă pentru desvoltarea unei stări corespunḑĕtoare pretentensiunilor îndreptăţite, după ce acela s'a schimbat, de când a apărut într'atâta, încât s'au împrăsciat cele mai multe temeri şi s'au susţinut cele mai multe vederi principale.

E principiu corect, ca statul sĕ-şi reserve a declara însuşi de cualificaţi pe bărbaţii, cari au sĕ lucre ca învĕţători. E altă întrebare, dacă sûnt bune prescrisele din project că: candidatul are sĕ studieze atâţi şi atâţi ani la cutare şi la cutare institut, voind a fi admis la esamen. Corecte sûnt şi prescrisele projectului referitoare la supravegherea esamenelor de maturitate. Projectul are însĕ o scădere mare, susţinênd scoalele, cari sûnt proprietatea bisericei catolice şi pentru cari nu spesează statul nici un finic, într'o stare separată de biserica catolică. Nu e nici de cum escesivă dorinţa bisericei catolice de a nu se administra scoalele şi fundaţiunile, cari sûnt proprietatea ei, prin alte organe afară de cercul sĕu. E o dorinţă îndreptăţită ca instrucţiunea din scoalele acestea sĕ corespundă intenţiunilor bisericei catolice. Aceasta se poate întêmpla numai, dacă scoalele acestea stau sub disposiţiune şi conducere catolică. A fost corectă cererea episcopatului, de a se forma o comisiune constătătoare din mireni şi preoţi, care sĕ conducă, ca autoritate supremă, afacerea învĕţământului catolic. Aceasta n'ar fi nici decum o instituţiune nouă, şi dorinţa nu se poate privì de neecuitabilă. După schimbările întêmplate în anul 1848 şi-au primit toate celelalte comunităţi drepturile şi privilegiile lor; afacerile bisericesci ale acestor-a se administrează prin organele proprii după principiile bisericei lor. Aceasta nu contraḑice cu instituţiunile statului, apoi de ce sĕ nu corespundă împregiurărilor de aḑi instituirea unei autorităţi supreme catolice cu chemarea, de a conduce afacerile catolice. Autoritatea aceasta supremă ar fi cam tot aceea, ce a fost înainte de 1848 comisiunea de studii. Ḑică-sĕ, ce se va ḑice despre formarea şi destinaţiunea comisiunei de studii de odinioară, atâta stă, că procedura ei a fost mai avantagioasă pentru biserica catolică ca administraţiunea de aḑi prin ministeriul de culte. În ministeriu decide voinţa unui, comisiunea era însĕ o corporaţiune legată de anumite tradiţiuni în privinţa decisiunilor sale, şi recunoscea dimpreună cu autoritatea cea mai înaltă a guvernului, biserica catolică de biserică predomnitoare.

Ministrul de culte de aḑi e bărbat escelent; cine ne stă însĕ bun de succesorele sĕu. Biserica nu trebue sĕ peardă din vedere drepturile sale. Înainte cu ḑeci de ani a înfiinţat un archiepiscop din Calocea un gimnasiu şi l'a dotat bine. Ereḑii legali ai fundatorului nu posed nici sub ministeriul de faţă influenţa asupra conducereei gimnasiului numit. Luna trecută a ḑis ministrul: „Ideea conducĕtoare a projectului acestuia e libertatea instrucţiunei, de omnipotenţa statului nu se află nici o urmă.“ Catolicii trebue sĕ aibă grigiă de gimnasiile lor; ei nu voiesc sĕ le umble cu acestea ca cu scoala înfiinţată de Pazmany, acum universitate în Budapesta. Catolicii de altcum nu renunţă la fundaţiunile catolice.

Sûnt oameni, cari nu vor sĕ estradeze bisericei catolice fundaţiunile sub cuvênt că biserica catolică n'are autonomie. Vorbitorul trage la îndoeală corectitatea acestei aserţiuni. Şi biserica catolică îşi are autonomia sa. Adevĕrul e că autonomia aceasta nu se manifestează în aceeaşi formă ca la protestanţi. Şi elementul mirean are înfluinţă asupra afacerilor bisericei catolice. Moment istoric în privinţa aceasta e fapta că congresul catolicilor a voit sĕ mai lărgească înfluinţa mirenilor. Patronul suprem al bisericei catolice n'a sancţionat conclusele congresului amintit; de aici însĕ nu urmează nici decât că acela ar denega înstituirea unei atari comisiuni precum o am indicat. Alţii ḑic earăşi că fondurile şi fundaţiunile nu se pot estrada bisericei catolice de oarece se tractează despre sume prea mari ear biserica catolică depinde dela un cap din streinătate.

Dar oare de ce sĕ esiste în privinţa sumelor mai mari alt drept, de cum esistă în privinţa sumelor mici? „Capul strĕin“ al bisericei încă nu învoalvă în sine nici un fel de pericul pentru Ungaria căci papii au lucrat în totdeauna în interesul Ungariei.

Vorbitorul amintesce „petiţiunile catolicilor“ asupra cărora s'a desbătut de câte-va sĕptĕmâni. Dênsul aproabă cuprinsul acelor-a spriginind libertatea în acţiune a preoţilor catolici, cari au petiţionat la dietă fără a fi împintenaţi de cineva. Aceştia sûnt convinşi că bisericei nu se poate detrage proprietatea prin urmare nici bisericei catolice chiar şi fiind vorba de sume mai mari. Guvernul va implinì voinţele juste ale preoţilor, cari au petiţionat, deşi nu acum, de sigur însĕ în viitoriu. Vorbitorul cu toate acestea primesce projectul de lege (Aplause).

Ministru-president Tisza: Îmi ţin de datorinţă a rectifica cele dise de Eminenţia Sa, şi în fine a aduce o rugare în interesul statului şi chiar şi în interesul bisericei romano-catolice. Din cele ḑise de Eminenţia Sa s'ar părè că în projectul acesta s'ar da unor-a din confesiuni drepturi, pe când confesiunea romano-catolică şi-ar perde prin el drepturile sale. Lucrul stă altcum. Biserica romano-catolică nici nu câştigă dar nici nu perde drepturi. În privinţa celorlalte confesiuni anumit a protestanţilor, se mărginesce prin project dreptul ce a esistat până acum în practică, deşi nu mai mult de cum o cere interesul statului. Nu poate fi deci vorba de o perdere de drept sau de o nedreptate din punct de vedere confesional.

Cardinalul Haynald: Aceasta nici n'am ḑis-o!

Ministru-president Tisza: În projectul de faţă e susţinută referinţa de până acum a bisericei catolice faţă cu scoala. În comisiunea amintită de Eminenţia Sa n'au şeḑut numai catolici; aceea nu s'a ocupat numai cu scoalele romano-catolice. Dreptul de disposiţiune îl avea consiliul guvernial; legendele le lua asupră'şi ministrul respectiv, pe basa legei din anul 1848. E deci adevĕrat, că projectul de faţă susţine „statul quo“ faţă cu biserica romano-catolică şi măresce faţă cu confesiunile protestante competenţa de drept a statului, deşi numai cât e neapărat de lipsă.

În faţa gravaminelor ridicate contra inicuităţii statului întreb şi aici, precum am făcut în legislativă, că se află oare aḑi în Europa alt stat, chiar şi între cele curat catolice, în care biserica catolică şi clerul ei înalt sĕ aibă o astfel de situaţiune, precum o are în Ungaria? Nu! Eu de asta mĕ bucur şi doresc, sĕ remână aşa şi pe viitoriu, căci eu privesc în aceasta un scop patriotic. Sĕ mĕ credeţi însĕ, că în casuri de acestea nu e bine a face asemĕnări şi a întreba, care e posiţia uneia şi ceialalte dintre biserici. Terenul acesta e periculos, el poate duce uşor la agitaţiuni, pe cari nu le vom putè preîntimpina pe lângă toată bunăvoinţa.

Ca sĕ nu fiu înţeles rĕu, şi ca sĕ nu creadă Eminenţia Sa, că aşi arăta lipsă de respect faţă cu capul bisericei, care e afară de stat, voiu cita cuvintele adresate într'o asemenea situaţiune, ca cea de faţă de Lordul Beaconfield unei adunări a representanţilor bisericei anglicane Bărbatul de stat conservativ a ḑis: În timpul de faţă nu se află stat care sĕ dea o atare independenţă unei corporaţiuni, ce dispune de o avere atât de considerabilă. Logica evenimentelor cere ca statul sĕ ia din mâna bisericei anglicane averea. Aceasta o a ḑis Disraeli, membrul bisericei anglicane.

Repet, nimenea nu doresce mai mult ca mine, de a se susţinè situaţiunea presentă a bisericei şi a preoţimei catolice egalitatea în drepturi între toate confesiunile. Fie-care se respecteze însĕ deosebirea în referenţele eesterne acolo, unde e deosebită şi posiţiunea. N'am nici o temere faţă cu Ungaria, cu toate neajunsurile. M'aşi teme atunci, când s'ar altera vechiul tesaur, unitatea între confesiuni. De aceea m'aşi ruga, sĕ nu se supună discusiunei astfel de objecte, cari ar putè sĕ aibă urmări rele pentru biserică şi pentru patria maghiară. Cu rugarea aceasta recomand primirea projectului de lege.

(Va urma.)

Mesagiul

prin care s'a deschis camerile române de revisiune.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Sûnt fericit a Mĕ afla astăḑi în mijlocul noilor aleşi ai naţiunei.

Salutându-vĕ de buna venire sûnt dator, inainte de toate, sĕ mulţămesc ţĕrei pentru liniştea şi ordinea ce a domnit pretutindeni în tot timpul perioadei electorale. Deşi cestiunile cele mai arḑĕtoare erau puse la ordinea ḑilei, ţeara nu s'a abătut un singur moment de la manifestarea pacinică şi legală a voinţei sale.

Revisiunea legii electorale propusă de Adunările precedente, îngrigirile generale ce înconjurau cestiunea Dunării în noua situaţiune, în care a întrat prin Conferenţa de la Londra, şi bănuielile, ce se aruncau că s'ar medita nouĕ şi mari reforme sociale, toate aceste erau de natură a preocupa spiritele, a frĕmînta întreaga noastră societate şi a pune în luptă opiniunile şi interesele cele mai opuse. Cu toate acestea bunul simţ al naţiunei s'a ridicat mai presus de toate încercările şi ţeara a rĕspuns la apelul, ce i s'a făcut cu acea prudenţă şi linisce care, a caracterisat tot d'a-una lucrările poporului român.

Această nouă manifestaţiune a înţelepciunei şi a spiritului politic, cu care România s'a condus în toate fasele grele ale desvoltării sale naţionale, este o nouă dovadă că ea scie a sĕ feri de sguduirile, prin cari au trecut asemenea reforme în alte ţĕri şi că ea nu va deveni nici o dată un focar de agitaţiuni şi turburări, care sĕ inspire îngrigiri celor-l'alte State.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Raporturile noastre cu Puterile străine sûnt din cele mai satisfăcĕtoare, săci România a căutăt tot-d'a-una cu stăruinţă sĕ'şi atragă simpatiile lor. Ea nu a cruţat nimic pentru a indeplini angagiamentele, isvorând pentru dênsa din tratate, şi a esecuta toate obligaţiunile ce a luat asupră'şi.

După ce prin silinţele sale şi-a redobêndit indepedenţa prin silinţele sale, ea a indeplinit cu hotărire toate condiţiunile, ce Europa pusese la recunoascerea acestei îndependinţi, a făcut tot ce i-a stat prin putinţă spre a se pune în acord cu noua stare de lucruri, creată de tratatul de Berlin şi a fi ast-fel admisă în concertul statelor europene.

Proclamând regalitatea şi constituindu-se definitiv pe basele monarchiei ereditare intemeiată la 1866, pe lângă realisarea vechilor aspiraţiuni naţionale ea a voit tot de o dată sĕ dea Europei o probă şi mai invederată de spiritul seu de ordine şi de conservaţiune şi a căutat sub această formă o garanţie mai mult pentru independenţa sa naţională.

Toate aceste fapte ne dau dreptul, domnilor Senatori şi domnilor Deputaţi, sĕ fim neclintiţi în credinţa că Europa nu va voi sĕ aducă o atingere drepturilor noastre de Stat independente şi că nu va cere de la noi sĕ esecutăm decisiuni la cari nu am participat şi la cari nu am consimţit.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputaţi! Trimişi de increderea naţiunei, pe lângă altele şi cu misiunea de a revisui legea electorală, nu mĕ indoesc că veţi sci a resolva toate greutaţile nedeslipite de o cestiune atât de delicată şi de importantă. Insuflându-vĕ de principiele, cari au preşeḑut la constituirea Statului român, ţinênd seamă de esperienţa făcută în timp de şeapte-spre-ḑece ani şi de impregurările particulare ale ţĕrii noastre, veţi reuşi, în inţelegere cu guvernul Meu, sĕ găsiţi pentru esercitarea dreptului electoral soluţiunea cea mai nemerită, care, ocrotind şi mai bine interesele generale, va asigura din ce în ce mai mult independenţa şi moralitatea votului.

Sĕ lucrăm toţi în unire spre a completa opera începută a organisării noastre interioare. Sĕ ne îndreptăm toate silinţele la întărirea Statului şi la realisarea progreselor pacînice ale civilisaţiunii. Ast-fel vom putè privi viitorul cu incredere şi ţeara va bine cuvênta lucrările noastre.

Cât pentru Mine, la lucru ca şi la datorie voiu fi tot-dea-una mândru de a Mĕ afla în fruntea naţiunii.

Sesiunea Corpurilor legiuitoare este deschisă.

Încoronarea ţarului.

Conform cu programa de serbarea încoronărei ţarului rusesc, dar nu la 2 oare, cum se anunţase, ci la 7 oare seara a sosit în 9/21 Maiu în Moscva părechea imperială. Ast-fel dar s'a început deja partea oficială a serbărei de încoronare. Încă de la 2 oare după ameaḑi, adecă cu cinci oare mai înainte de sosirea împĕratului, se aşeḑară la gara Smolensk 200 soldaţi poliţienesci. Generalul Alexandru Kosloff, poliţianul suprem, inspectă pe soldaţi, cari erau strălucitori în uniforma lor de paradă şi le ordonă apoi sĕ se împartă prin diferitele Camere ale gărei. Pe când soldaţii poliţenesci se duceau înlăuntrul gării, foarte frumos împodobită, câte-va sute de oameni călări, geandarmi, cuirasieri şi gărḑi împresurară gara cu totul şi piaţa din giurul ei, pe care nu trebuia sĕ mai şeaḑă nimeni. O gardă civilă compusa din aproape 1000 ţĕrani, care va trebuì pe timpul serbării încoronărei sĕ îngrigiască, de menţinerea ordinei, formă un carĕu-mare la poarta gării. La 5 oare după ameaḑi începu deja pornirea spre gară a principilor cari sĕ află aci, a ambasadorilor strĕini şi a capilor autorităţilor din Moscva. Toti bărbaţii veniră în trăsurile naţionale rusesci cu trei cai, numite troică. Guvernatorele general al Moscovei plecă la 6 oare sĕ întâmpine pe împărat la staţiunea Walday. Până aci vremea fusese frumoasă, dar o dată începu o ploaie torenţială şi toate personagele fugiră înlăuntrul garei. La 6 şi jum. oare rĕsunară semnalele date de corniştii soldaţi, aşeḑaţi la distanţe de-trei ḑeci paşi d'a lungul căii ferate, prin care se anunţa apropierea trenului imperial. La 6 oare 40 minute întră în gară trenul separat, compus din 17 vagoane. La fereastra deschisă a vagonului al unspreḑecelea se afla părechia imperială. Ţarul purta uniforma de mareşal, ear Ţarina era îmbrăcată cu o simplă rochie neagră de drum şi cu haină de blană. Când se oprì trenul şi părechia imperială părăsì vagonul, fură împresuraţi de principi şi salutaţi de toţi cu cea mai mare cordialitate. Impĕratul, care e foarte bine la faţă, fu încântat de primirea ce i se făcu. După ce se terminară salutările, părechia imperială se sui într'o trăsură deschisă, căci ploaia încetase, şi pornì de la gară la Palatul Petroffsk. Pe acest drum, care are o lungime de trei verste soldaţii formau un şirag des. În vêrful baionetelor lor infipte la pusci, soldaţii puseseră drapele pentru semnale. La spatele soldaţilor se grămădise o mulţime de oameni, şi părechea împerială fu aclamată dea lungul întregului drum. Când trăsura imperială, care mergea în treapătul cel mai repede, trecu pe sub poarta de triumf, un curcubeu minunat străluci pe cer; fenomenul fu salutat cu mare veselie. Impĕratul sosi la 7 oare în palatul Petroffsk.

Indată după sosirea sa aci, împăratul adresa împăratului Wilhelm următoarea telegramă. „Am sosit chiar acuma în Moscva în deplină sănătate.“

Moscva, 23 Maiu. — La 10 oare inainte de ameaḑi, nouă focuri de tunuri anunţară pornirea Ţarului spre a întra în Moscva şi clopotele de pe la toate bisericile începură a suna. Comitele Woronzoff Daşkow, care era însărcinat ca sĕ anunţe Ţarului când se va arangia cortegiul se duse de 'i comunica că cortegiul e gata. Atunci Ţarul sĕ coborì şi încălecă pe un frumos cal dăruit de Şahul Persiei. Trei focuri de tunuri date de o baterie din faţa Palatului Petrowski anunţară că cortegiul s'a pus în mişcare.

Capul cortegiului era format din soldaţi poliţienesci, din geandarmi călări, din gardă, din deputaţiuni de ale poporaţiunei asiatice supuse Rusiei, din cavalerii alăturaţi pe lângă principii strĕini şi din membrii consiliului de Stat, cari mergeau în trăsuri poleite cu aur. Apoi venea Ţarul călare şi însoţit de comiţii Woronzoff-Daşkow, Miljutin, Tolstoi, Possjet şi Loris-Melikoff.

Impĕratul, care purta uniforma de mareşal, era foarte serios şi rĕspundea printr'un scurt salut militar la onorurile şi ovaţiunile soldaţilor şi ale poporului. După împĕratul venea în trăsură deschisă, principele moscenitor şi sora sa, apoi membrii casei imperiale.

După aceasta venea împĕrăteasa cu marea ducesă Xenia într'o trăsură aurită trasă de opt cai suri. Ea era urmată de toate marele ducese în trăsuri deschise, de doamnele de Stat, de domnişoarele de onoare ale împĕrătesii, de soţiile ministrilor, de doamnele Curţii sosite cu marele ducese şi cu principesele străine. Cortegiul îl încheia un escadron din regimentul de husari ai gardei şi un escadron din regimentul de ulani imperiali.

Corpul diplomatic şi representanţii presei priveau cortegiul dela museul istoric. În punctele, unde Ţarul fù salutat de guvernatorele oraşului, de mareşalii nobilimei şi de deputaţiunile din ţeară, erau construite nisce pavilioane mici foarte frumoase. Aceste salutări nu ţinură pretutindeni decât câte-va minute.

În momentul, când cortegiul întra în reşedinţă, se traseră din ordinul guvernatorelui oraşului 71 de tunuri. Impĕratul se coborì de pe cal la poarta Moskressenskij, tot astfel făcură şi marii duci. Impĕrăteasa se dede jos din trăsură care se opri în apropiere de capela Twerkiş. Şi marile ducese se deteră jos din trăsuri. La întrarea în capelă, părechia imperială fu primită de episcopul Dimitrowsk primul vicar din Moscva, cu crucea şi cu aiasmă. Intrând în capelă, Măjestăţile lor şi membrii familiei imperiale îngenunchiară naintea Maicii Domnului, şi apoi eşiră din capelă.

Măjestăţile Lor şi întreagă suită se duseră apoi în catedrala Uspenkij, unde se cântă un Te-Deum pentru fericita sosire a împĕratului. La întrarea în catedrală părechia imperială fu primită de Sfântul sinod. După terminarea serviciului divin întregul cortegiu se duse la catedrala Archanghel, şi de aci dealungul aşa numitelor trepte roşii, la Kreml. Pe teraţa de jos a treptelor roşii, Majestăţile lor fură primite de mareşalul suprem, care presintă împeratului pâne şi sare, şi apoi ministrul Curţii conduse părechea imperială în camerile dela Kreml. In acest moment, era 4 oare şi trei sferturi, se traseră 101 tunuri şi la toate bisericile sunară clopotele şi se ţinură servicii divine.

Moscva 24 Maiu. — Eri de dimineaţă s'a făcut în sala trofeelor din Kreml sfinţenia solemnă a drapelului imperial. In marea sală, care este împodobită cu drapele germane, francese, polone, turcesci şi ungare luate în diferite rĕsboaie, se află un scaun de rugăciune la spatele căruia era înplântat drapelul. În sala de arme de alături se adună la 11 oare dimineaţa întregul stat major al Curţii. Împĕratul, împĕrăteasa, principele moscenitor, toţi marii duci şi marele ducese apĕrură punct la 12 oare şi se aşeḑară într'un mare semi-cerc în giurul scaunului de rugăciune. Buzanoff, care făcu serviciul religios împreună cu 3 asistenţi, cetì o mică rugăciune şi stropì drapelul cu aiasmă, prin ceea ce se termină ceremonia. Părechia imperială şi marii duci sărutară crucea, ce li se presintă de capelanul Curţii, şi apoi se retraseră după câte-va minute. Curtea se duse în sala Tronului, unde sûnt aşeḑate obiectele pentru încoronare, şi apoi se reîntoarce în apartamentele interioare.

Moscva, 24 Maiu. — După întrarea în Kreml, părechia se dusc în micul castel din Neşkutochny-parc, care este situat spre sud de oraş, spre a petrece acolo în cea mai mare retragere timpul de post. Ţarul fu salutat pretutindeni într'un chip entusiast.

Varietăţi.

* A. S. împ. Archididucele Albrecht, cetim în „H. Ztg.“ va venì mâne dela Alba Iulia pela Mercurea şi nu cu drumul de fer pela Copşa. După aceeaşi foaie, A. S. pănă la Mercurea vine cu echipagiuri procurate din partea comitatului şi dela Mercurea cu posta. A. S. trage în hotel Neurihrer. Sosirea între 6—8 oare seara.

* (Denumire) Dl Andreiu Francu (Frink) jude consiliar la tabla reg. ung. din M. Oşorcheiu este denumit de jude ordinariu la aceeaşi tablă.

* (Convocare.) Comitetul reuniunei invĕţătorilor români gr. or. din districtul Sibiiului 'şi va ţinè şedinţa sa ordinară Vineri în 20 Maiu la 11 oare a. m. în locuinţa presidiului (uliţa crucei-Kreuzgasse Nr. 16.) La această şedinţă sûnt invitaţi toţi domnii membri împreună cu preşedinţii despărţămintelor.

Sibiiu 15 Maiu 1883.

Presidiul Reuniunei
Simeon Popescu m. p.

* (Convocare.) Despărţĕmêntul Abrudului, al Reuniunei invĕţătorilor gr. or. cu acelaşi nume, îşi va ţinè Adunarea sa generală la 21, 22 Maiu (vechiu) a. c. în Abrud. La această adunare invităm pre toţi iubitorii luminărei poporului nostru şi pe membrii ordinari îi provocăm, aducêndu-le aminte de cuprinsul § 9 al statutelor.

Programa:

I, Deschiderea adunărei gener. prin Preşedintele Reuniunei, după serviţiul divin la care vor asistă toţi ddmnii invĕţători.

II. Raportul comitetului despre activitatea sa. Raportul cassariului şi bibliotecariului;

III. Esmiterea obicĭnuitelor comisiuni; —

IV. Cetirea lucrurilor intrate dela d. invĕţători, în urma însărcinărei comitetului, — opinare în cât şi care din acele lucrări sûnt mai reuşite?

V. Cetirea disertăţiilor însinuate; —

VI. Rapoartele comisiunilor;

VII. Propuneri şi afaceri curente.

Abrud la 12 v. 1883.

Ioan Gall m. p.,
preşedinte.

* (Ape mari) Ni se spune că Sâmbăta în 14/26 Maiu o ruptură de nuor a făcut mari pustiiri pe hotarul Ognei

— Dela Timişoara şi Bescherecul mare aflăm că apa Timişului ameninţă Cebza şi Macedonia şi că a înundat mii de juguri de holde.

* (Ploaie cu grindină) a căḑut în 6 l. c. pe hotarele comunei Roadeş (cotul Têrnava mare, cercul Cohalmului), căreia într'un pătrariu de oară a stricat mai de tot grânele, sĕcările şi chiar cucuruzul rĕsărit; apoi florile pomilor de grădină şi de câmp, — a desbrăcat oparte din pădurea Roadeşului şi o parte din a Bundorfului, care sat e vecin cu Roadeşul, de tot de frunḑă, încât uitându-se cineva asupra ei gândesci că se află în luna lui Decemvre. Grindina a fost de mărimea nucilor şi mai mare. După grindină a căḑut apoi o ploaie ne mai pomenită, sau umplut toate părauĕle de apă, care apoi într'unindu-se în valea ce curge prin Roadeş, — aceasta a eşit din alvià sa a stricat prin sat tot ce ia venit în cale a înnecat vr'o 8 bivoli şi un cal, a făcut pagube ce cu anevoie numai se pot repara. A trecut ḑiua de 6 Maiu şi în 7 resărind un mândru soare părea că vrea sĕ aline durerile celor întristaţi. Bieţii Roadăşeni au început a alerga unul călare, altul pe jos pe marginea vălei, căutând cele ce luase în ḑiua trecută. Ţi se umplea inima de durere când vedeai că un biet om aflându-şi vita moartă aruncată de apă, clătina din cap stergându-şi lacremile. La o puşcătură vedeai alţi 2—3 oameni lângă altă vită moartă întrebându-se că oare a cui va fi aceasta? Nime nu cugeta ca în 7 va venì earăşi ceva ce ar putè mărì durerea ḑilei de eri. Cam pe la 2 oare după ameaḑi s'a ridicat un nor de către Sud-Ost, carele urmând calea celui din 6 a descărcat din sine o altă ploaie de grindină asupra bietului sat Roadeşi, încât tot ce a remas din 6 l'a stricat în 7. Bieţii locuitori şi-au pierdut desvolta toată speranţa de viaţă.

* (Timpul). Temerea că va bruma, din norocire a remas temere neîntemeiată. De şi ninsese pe munţii din apropiare pănă jos, vênt şi ploi calde au măturat zăpada în douĕ ḑile încât afară de Surul, a mai remas numai petece albe pe vêrfurile cele mai înalte. De Vineri încoace o căldură mănoasă grăbesce rea vegetaţiunei cu repeḑiciune.

* (Respuns nimerit) Dela „mama“ Romă se scrie, că un sucit de espres italian a încuiat cu căroaia lui drumul echipagiului unui episcop. Cocierul a început a înjura, espresul însĕ nu vrea sĕ scie de înjurăturile cocierului. Prelatul bisericesc, perḑênduşi şi el răbdarea, scoate capul pe fereastra trăsurei şi adresându-sĕ către înderĕtnicul din drum, i strigă: „Se vede că trupul tĕu e hrănit mai bine decât sufletul!“ „Eminenţă! Asta vine de acolo, respunse italianul, fiind că trupurile noastre ni le hrănim noi înşine, pecând sufletul ni'l hrănesce biserica.“

* (Lucruri antice) a aflat un locuitoriu sas din comuna Bundorf (Szasz-Buda) Cotul Têrnavei mare, arând cu plugul — anume a aflat 2 spade şi şi un pumnal. Atât spadele cât şi pumnalul sûnt făcute din un fel de metal galbin şi după forma lor, ele sûnt foarte vechi şi sûnt construite după modelul armelor Romanilor. Tot în locul acela s'a aflat apoi, sĕpându-se ceva mai afund dăraburi de oale (hârbe) ca degetul de groase. Se presupune ca în locul acela va fi fost îngropat vre un militariu şi oala aceia va fi urna carea a conţinut cenuşia osemintelor repausatului. Armele acestea s'au curăţit da puţintic'a rugină ce a fost pre ele şi sclipesc de pare că sûnt numai de astăḑi făcute. Ele sûnt de tot grele, încât foarte cu greu sar putè cineva apăra astăḑi cu ele; tăişul lor este ager de pare că n'au zăcut de loc în pămênt.

* (Leac pentru însurăţei.) În *Britisch-Gugana* la *Caraibi*, este obiceiul curios că junii, cari vor sĕ se însoare, trebue mai întâiu sĕ ajune, apoi sĕ bea, fără sĕ li se schimbe faţa, o butelie de un fel de beutură preparată din piper spaniol. După ce a trecut norocos şi preste acest esamen, candidatul de însurat este pus într'un pat atêrnat, plin de furnici de cele mari, unde are sĕ stea, cel puţin o oară, fără sĕ se vaete sau sĕ se misce. A suportat şi proba aceasta, i se dă voie sĕ se însoare, pentru că, fie muerea cât de rea, cine e în stare sĕ supoarte probele de mai sus, va fi în stare a suporta şi neplăcerile ce i le va aduce căsătoria.

* **Îndreptare.** În Nr trecut rubrica „Sinod. archid.“ pagina 221, col. II, al. 8, şirul 6 după cuvintele „zidirea seminariului“ este a se adauge: **„a catedralei“.**

Loterie.

Sâmbătă în 26 Maiu 1883.

Budapesta: **34 30 3 10 85**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 26 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6°/$_0$	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4°/$_0$	88.95	89.10
Renta ung. de hârtie	87.30	87.35
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 50	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	113.25
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99 —	110.25
Sorţi de stat dela 1860	144 50	135.—
Sorţi unguresci cu premii	115.—	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.10	100.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	840.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.65	303.25
Acţiuni de credit austr.	303.40	306 60
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 50	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.10	78.45
Renta de aur austriacă	98.—	98.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120.10	120.29
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.66	5.67
Napoleon	9.51	9.51½
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Nr. 62. [417] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III-a Grind-Cristur în protopresbiteratul Turdei, se escrie concurs pănă la 7 Iunie st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Porţiunea canonică pentru preot 13 jugĕre clasa I-ă într'o massă, folosindu-o în tot anul; Dela 65 familii câte o felderă de cucuruz cu grăunţ a 16 cupe; Tot dela acele familii câte o ḑi de lucru; Venitele stolare obicĭnuite şi casa parochială.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'şi aşterne petiţiunile instruite conform statutului organic, şi regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral pănă la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 1 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 57. Sibiiu, Joi 19/31 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Maiu

Sesiunea a doua a dietei unguresci s'a terminat luni; a treia şi cea din urmă în periodul de faţă se va începe în 27 Septemvre n. a. c.

În şedinţa de luni presidentul casei deputaţilor a comunicat, că legea privitoare la scoalele medie, ca articol de lege 30, este sancţionată de Maj. Sa.

Situaţiunea de pre câmpul de luptă din Asia e pentru francezi serioasă. Ministrul frances a telegrafat comandantelui din Cochinchina, că „Francia îşi va rĕsbuna pe fiii sĕi căḑuţi. Acum nu mai e vorba numai de navigaţiunea pe fluviul „roşu“ de desastrul francezilor în Tonking şi de un protectorat mărginit asupra Annam-ului, ci de onoarea armelor franceze. Republica nu va lipsì a încerca spre scopul acesta toate sforţările posibile.

Situaţiunea e serioasă, ea va deveni însemnată, dacă China va întra în adevĕr în acţiune. China de aḑi se deosebesce de China din anii 50 şi 60. Armata e însemnată şi bineorganisată prin instructori europeni, fiind provĕḑută cu armele cele mai nouĕ. China dispune şi de o armată maritimă considerabilă. Nu e lucru uşor a purta resboiu cu un imperiu, care numĕră 430 milioane de locuitori; aceasta cu atât mai vêrtos, cu cât operaţiunile au a fi sevîrşite pe teritoriu încă prea puţin cunoscut. Mai vin încă chestiunile cu Madagascarul şi Congo. Conducĕtorii republicei au deci cuvênt a fi circumspecţi în Europa.

Din Paris se telegrafează asupra cestiunei „Tonking“ următorul dialog interesant: Ambasadorul chinez de aici s'a esprimat către un diplomat francez în următorul mod: Ambasadorul chinez n'a fost provocat a părăsì Parisul. Depeşele din urmă nu dovedesc alterarea referinţelor. China privesce în Tonching un stat vasal. Francia ar fi trebuit sĕ procedă pe cale diplomatică şi nu cu puterea armelor. China e necesitată a venì aḑi în ajutorul „Tonching-ului“. Situaţiunea e grea. De altcum e a se aştepta sosirea delegatului francez, Tricou în Peking. China e aḑi în stare a întreprinde rĕsboiul. Arsenalele sûnt în stare bună. Trupele chineze de aḑi pot resista oricărei invasiuni, armata nu mai e desorganisată ca la anul 1860. Miliţia numită „Pavillons noirs“ nu sûnt gloate nedisciplinate ci soldaţi regulaţi plătiţi de Tuduc.

La întrebarea diplomatului „procedura Franciei e aşa dară aproape un „casus belli“ a rĕspuns ambasadorul francez. „În Tonching, ca şi într'alt loc, se respinge forţa prin forţă. Fluviul „roşu“ stă la disposiţiunea comerciului tuturor naţiunilor. Reclamaţiunile franceze nu pot avè mai multă îndreptăţire ca reclamaţiunile celorlalte puteri.“

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

(Urmare.)

Arnold Ipolyi (episcopul rom. cat. din Neusohl): Faţă cu projectul din discusiune trebue subordinate interesele particulare intereselor generale ale statului. În puterea principiului acestuia primesce vorbitoriul projectul după tecstuarea propusă de comisiune, îşi reservă însĕ dreptul, de a propune ici colea unele emendări. Dînsul primesce projectul, nu doar că ar fi favoritor pentru catolici, ci cu toate că în multe privinţe nu e favoritor pentru catolici. Vorbitoriul amintesce meritele bisericei rom. cat. faţă cu învĕţămêntul în Ungaria.

Condiţiunea fundamentală a acţiunei şi cooperaţiunei sale în direcţiunea aceasta a fost în tot deauna asigurarea principiului moral-religios în scoală şi în educaţiune. Condiţiunea aceasta a zăcut în interesul eminent al statului şi nici de cum în interesul privat. Vorbitoriul promite a se mărginì în vorbirea sa esclusiv la momentul acesta religios moral. În privinţa aceasta ne-a legat projectul mânile. Între obiectele de învĕţămênt, enumĕrate în project, religiunea ocupă, ce e drept, locul prim, în pracsă stă însĕ religiunea în coadă. Celorlalte obiecte de învĕţămênt se consacră pe septĕmână câte 5—6 oare, singur religiunei numai o oară. Învĕţămêntul religios are aşa dară o oară la disposiţiune, instrucţiunea din celelalte 30 oare poate fi şi fără religiune. Oara aceasta una e prea puţin; învĕţămêntul religios în scoalele secundare nu va isbutì. Vorbitoriul citează aici ḑisa lui Thiers: „Pentru asigurarea unui stat e mai de lipsă catechismul mic, decât poliţia cea mai bine organisată.“

Vorbitoriul se provoacă la raportul asupra învĕţămêntului poporal din capitală, apărut de curênd. În raportul acesta se ḑice, că instrucţiunea religioasă nesuficientă poartă în deosebi vina la decăderea scoalelor din capitală. Nu destul, că e nesuficientă oara unică prescrisă pentru învĕţămêntul religios, scoalele catolice sûnt espuse graţiei altora şi în privinţa spiritului, în care au a se propune celelalte obiecte de învĕţămênt. Mulţi dintre profesorii îmbuibaţi de învĕţăturile eretice moderne umplu de venin inima tinerimei. Rĕul acesta se poate curma numai prin învĕţămêntul religios. Catolicii se mulţămesc cu influenţa asupra învĕţămêntului religios-moral.

E de dorit înfiinţarea unei autorităţi supreme religioase; vorbitoriul se alătură în privinţa aceasta la voinţa esprimată de archiepiscopul din Calocea.

Mĕsura aceasta nu se poate esecuta, ḑic unii, fiindcă biserica catolică n'are autonomie. Aserţiunea aceasta e necorectă. Şi biserica catolică îşi are de secoli autonomia sa; numai forma autonomiei e alta, ca la protestanţi. Protestanţii au în Ungaria o constituţiune presbiterală, catolicii una episcopală, sau mai bine ḑis ierarchică. E întrebarea, care dintre acestea e mai avantagioasă pentru stat? Aici de altcum nu e vorba de autonomie bisericească, ci de autonomie scolară.

Vorbitoriul se declară nemulţămit cu numirea scoalelor secundare, ce ocură în §. 71 al projectului, căci acolo o mare parte a scoalelor catolice nu se amintesc ca scoale catolice, ci ca scoale „de sub conducerea ministrului“. Scoalele secundare catolice s'au înfiinţat de către episcopi şi domni catolici; s'au condus de guvern fiind că guvernul era catolic. Acum după ce în decursul timpului s'au desvoltat referinţele într'acolo, încât guvernul nu mai este esclusiv catolic, şi religiunea catolică nu mai este religiune de stat, nu se poate pretinde dela catolici, sĕ abḑică la drepturile şi influinţa lor asupra scoalelor proprii.

Escelenţa Sa, din parte-mi prea onoratul domn ministru-preşedinte, a citat eri în privinţa averei mai mari a unei corporaţiuni o ḑisă de a le lui Disraeli. Averea mai mare sau mai mică nu poate altera dreptul egal al bisericilor în privinţa scoalelor proprii. Averea mai mare au oferit până acum şi drepturi mai mari. Pe temeiul acesta se basează şi aḑi încă instituţiunea virilîştilor şi în parte mare şi dreptul şederei în casa magnaţilor. Egala îndreptăţire poate fi pretinsă din partea liberalismului, singur comunismul poate postula, ca mărginirea sau detragerea averei sĕ ofere drepturi mai mari. (Mişcare.) Aceasta ar avè pentru stat şi pentru societate urmări mai rele ca pentru biserică. Dacă bărbaţi conservativi ca Disraeli propagă astfel de principii, apoi sĕ nu ne prindă mirarea, că temeiurile statelor şi ale societăţii încep a se clătina. (Mişcare.) Mai curênd apreţiez apoi aceea, ce a ḑis în urmă Escelenţia Sa, ca bărbat escelent de stat, că adecă: şi dênsul doresce susţinerea stărei actuale a averei. (Ilaritate.)

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Indignaţia îmi dădu în momentul acela puteri groaznice. Eu m'am luptat aşa de strajnic cu banditii mei, încât în puţine clipe erau amândoi la pământ. Apoi, fără a mai avè grige lor, m'am repeḑit asupra lui Marco, care voia sĕ se retragă, vĕḑênd întreprinderea sa nereuşită. Eu l'am strivit de poartă şi i-am smuls spada, care o trase ca sĕ se apere.

— „Miserabile! i-am ḑis, eu nu vreau sĕ te ucid; dară te vei bate cu mine, şi pe loc!

„Marco era slab şi fragil. Eu l'am silit a sui treptele înaintea mea, l'am împins în cameră şi am încuiat uşa de douĕ ori; mi-am luat spada mea şi dându-i pe a sa, i-am ḑis:

— „Acum, apără-te; veḑi bine, că ai sĕ te baţi uneori şi cu un om de nimica!

— „Goffredi, îmi rĕspunse el, lăsând vêrful spadei înjos, eu nu vreau sĕ mĕ bat şi nici nu mĕ voiu bate. Eu sûnt prea sigur că te ucid, şi în adevĕr, aceasta ar fi o pagubă, căci tu esci un bărbat prea bun. Tu m'ai putut ucide şi n'ai făcut-o! Sĕ fim amici!

„Încreḑêndu-mĕ fără duşmănie, eu tocmai voiam sĕ-i string mâna, ce mi-o presentà, pre când el îmi dădu repede şi îndemânatic, cu mâna stângă, o lovitură de stilet către grumaḑi. Eu m'am ferit de armă, care a lunecat şi m'a rănit la umĕr. Vĕḑênd aceasta, eu n'am mai ştiut de înfrênare, am atacat cu furie pe ticălosul acela şi l'am silit sĕ se apere. Armele noastre erau egale, dară el avea faţă cu mine avantagiul unei desterităţi şi unei practici, de care eu nici de cum nu dispuneam. Cum a fost, cum nu, destul că eu l'am întins mort la picioarele mele. El a căḑut cu spada în mână, fără a mai ḑice un cuvênt, însĕ, cu un suris infernal pe buze. De afară bătea cineva vehement la uşe şi se încerca a o sparge. El credea doară că vine momentul rĕsbunărei. Eu, sleit de oboseală şi de emoţiune, simţeam că sûnt perdut, fie că asasinii s'au treḑit din ameţeală sau că au trimis sbirii sĕ mĕ prindă. Eu mi-am recules toate puterile ce-mi remaseră, şi am sărit pe fereastră, într'o adâncime de vr'o douĕ-zeci de urme; fără a mĕ lovì greu, am ajuns pe pardoseala curţii, şi, stringêndu-mi haina pe trup, ca sĕ nu lase sângele, ce curgea de pe umĕrul meu, urme, am fugit cât m'au putut duce picioarele.

„Bine că am putut ajunge la câmp. Afacerea mea era din cele mai rele, fiindcă s'a petrecut fără martori. Şi ce folos, altcum, că eram în drept, că purtarea mea a fost legitimă şi chiar generoasă, că protivnicul meu a fost un scelerat laş? El a aparţinut unei familii din cele dintâiu a regatului, şi sfânta inquisiţie n'ar fi făcut mult sgomot cu un biet ca mine.

„În noaptea cea dintâiu am aflat adăpost, în coliba unui pescar; dară n'aveam nici un ban la mine sĕ plătesc ospitalitatea periculoasă, ce o reclamasem. Altcum vestmintele mele sdrenţuite şi mângite de sânge nu-mi mai permiteau a mĕ arăta pe afară. Am suferit mult de rana mea — şi nu sciam dacă era grea sau nu. Eu mĕ simţeam slab şi sciam bine că toată poliţia regatului era deja în mişcare pentru a mĕ aresta. Zăcênd pe o rogojină slabă, în podul unei colibe, plângeam amar, nu de soartea mea, căci slăbiciunea aceasta nu mi-o a'şi fi permis, ci de perderea aşa fără de veste şi definitivă a bunului meu cardinal şi a amabilului meu elev. Eu simţeam cât îi iubisem, şi am blăstĕmat soartea ce m'a dus într'acolo, de am pătat casa, în care am fost primit, cu atâta încredere şi blândeţă.

„Dară nu era vorba de plâns, ci de fugă. Am

Vorbitoriul reflectează la vorbirea de eri a baronului Vay şi declară, că recunoasce tractatele de pace şi legile religionare, la cari se provoacă protestanţii, fiindcă acele vorbesc şi pentru catolici. Împregiurarea, că prin legile acelea s'au dat protestanţilor unele legi, dovedesce, că catolicii s'au bucurat de drepturi şi că cu atât mai vêrtos sûnt îndreptăţiţi a pretinde drepturi egale. Catolicii nu cer drepturi mai mari sau prerogative, ei pretind a nu fi împedecaţi în conducerea învĕţământului moral-religios şi a educaţiunei moral-religioase în scoalele lor; aceasta o pretind în interesul statului şi al bisericei. Vorbitoriul primesce projectul în general. (Aplause.)

Ministrul de culte şi instrucţiune publică **Trefort**: Înaltă casă! Imi permit a lua cuvêntul pentru a da ocasiune acelor domni vorbitori, cari vor vorbì după mine sĕ reflecteze la observările, ce le voiu face, ca sĕ nu se poată ḑice, că ministrii vorbesc numai, după ce numai vorbesce nimenea după ei.

După ce te ocupi atâta timp cu o afacere, cu un project, precum ne am ocupat cu projectul de faţă, repeţirile devin inevitabile, cu atât mai vêrtos, căci după convingerea mea, virtutea numită latinesce "*veritas*" nu poate avè decât un singur termin şi se poate valora şi fără frase.

Eu sûnt deci necesitat sĕ repeţesc aceea, ce am ḑis de atâtea ori: sciu apreţia punctul de mânecere al representanţilor bisericei catolice, precum şi punctul de vedere, din care purced onoraţii representanţi ai celorlalte biserici şi confesiuni faţă cu acest project; înţeleg deosebirea vederilor lor de ale mele şi espresiunea temerilor lor. Aici s'a dat însĕ espresiune unor doctrine, în privinţa cărora nu pot primì nici un fel de solidaritate, de aceea fie-mi permis sĕ fac şi eu unele observări din punctul de vedere opus, făcênd o scurtă reprivire asupra celor ḑise până acum.

Cu unul din onoraţii vorbitori de eri, cu Escelenţia Sa, episcopul Schlauch din Satu-mare, nu am de gând a mĕ demite la polemie. Dênsul a accentuat temerile sale, a sciut căuta şi şi afla deslegarea greutăţilor privitoare la scoalele catolice. Vorbitoriul a aflat deslegarea în drepturile coroanei şi în referinţa dintre biserică şi stat. In privinţa cestei din urmă are tot dreptul Escelenţia Sa susţinênd, că referenţa aceasta nu-i bine a o altera cu uşurinţă. (Aplause.) Eu cred că vederile acestea au mulţămit pe vorbitor şi că enunciaţiunea va esercita chiar şi asupra spiritelor celor mai catolice o înfluinţă liniştitoare.

Escelenţia Sa, Archieppul din Erlau, a desfăşurat cu multă cunoştinţă de causă şi cu iubire întrebarea învĕţământului special în scoalele secundare. Ḑic cu iubire şi mĕ învoesc în multe puncte cu cele ḑise de Escelenţia Sa. Recunosc şi eu însemnătatea scoalelor secundare. Dl archiepiscop a atribuit însĕ afacerei prea mare momentuositate, poate tocmai din iubirea, cu care o a desfăşurat. Învĕţământul secundar are chemarea, numai de a pregătì pe tinerime pentru învĕţământul mai înalt şi nu a o cresce pentru viaţă. De aceea a fost Escelenţa Sa încâtva în rătăcire susţinênd, că isvorul tuturor relelor noastre sociale este defectuoasa organisaţiune a scoalelor secundare.

Nu-i acesta isvorul, căci, dacă căutăm împregiur dăm de factori, cari esercitează asupra societăţii o înfluenţă foarte rea fără ca aceşti factori sĕ stea în vre-o legătură cu scoalele secundare. Escelenţa Sa s'a provocat la statistica criminală la statistica alienaţilor şi la esperinţele referitoare la acestea.] Analisând statistica criminală vom afla că isvorul celor mai multe crime e nesciinţa ear nu sciinţa. (Aşa e!) Din analisarea statisticei alienaţilor resultă că cei mai mulţi oameni devin alienaţi din o prea mare speculaţiune, ear nu din învĕţătură. (Aşa e!) Dar sĕ numim copilul pe nume! Domnul archiepiscop are în vedere îngreunarea preste mĕsură a elevilor!

Eu m'am cugetat mult asupra ei cu cei mai escelenţi bărbaţi de specialitate, căci faţa cu întrebarea aceasta nu e de ajuns sfatul bun — fie negaţiunea sau critica cât de justificată. Recunosc şi eu scăderea împreunată cu îngreunarea preste mĕsură; întreb însĕ: care obiect de învĕţămênt, din cele înşirate în §-ul 3, s'ar putè lăsa afară?

Archiepiscopul **Samassa**: Se cere numai o împărţire bună!

Ministrul de culte şi instrucţiune **Trefort**: Moralul şi religiunea? (Mai multe voci în dreapta; Aceasta nu o cere nimenea!) Eu pun pe acestea acelaşi pond ca şi înaltul cler. Studiile clasice? (Mai multe voci: Limba elină!) Nici aceasta nu poate rĕmânè afară!

Am fi ajuns la sciinţele naturale, la aşa numitele reale. Pe timpul nostru se învĕţau acestea numai în clasele superioare. Se pot lăsa ele oare afară din planul gimnasiilor aḑi, când sciinţele naturale joacă un rol atât de mare în lume?

Vedem aşa dară, că nu se poate şterge nici un object de învĕţământ. Ajutoriul trebue căutat în altă parte. Conducerea învĕţământului sĕ fie bună, armonică. Tactul profesorului şi mĕsura cuviincioasă a materialului sûnt normative. Succesul instrucţiunei depinde mai departe dela profesori şi dela atmosfera morală, în care trăesce.

Escelenţa Sa, archiepiscopul din Erlau, a avut drept accentuând că şi educaţiunea e chemarea gimnasiului.

Dênsul se plânge asupra patronatelor de altcum foarte onorabile, cari înfundă în clasele lor câte 100—200 copii şi nu se arată aplecate, a înfiinţa clase paralele. Faţă cu o astfel de mulţime nu se poate realisa chemarea educaţiunei.

Eminenţa Sa, archiepiscopul din Calocea a dat în colori mai vii espresiune temerilor sale. După părerea sa, catolicii n'au nici un fel de influinţă asupra scoalelor. Sub conducerea guvernului, respective a ministrului de instrucţiune, se află şi scoale de acelea, asupra cărora are înfluinţă şi legislativa. Catolicii nu sûnt eschişi dela legislativă. Influinţa lor în casa de sus şi de jos e foarte mare: ei sûnt în majoritate în comisiunea pentru instrucţiune. În consiliul de instrucţiune e bine representat elementul catolic şi mĕ ţin fericit, că Escelenţia Sa, episcopul din Neusohl, a fost la timpul sĕu atât de bun, şi a primit presidiul.

Temerile acestea se refer firesce la scoalele curat catolice de sub conducerea ministrului.

Sûnt mai multe feluri de scoale de acelea, de cari a făcut Esc. Sa, episcopul din Neusohl, amintire. Sûnt scoalele ordinelor de învĕţamênt. Cine denumesce pre profesorii acestor scoale? un drept destul de esenţial. Care e autoritatea disciplinară? ear un drept esenţial împreunat cu influinţă. Scoalele acestea dispun de bani, de scoală: tot asemenea şi scoalele susţinute de episcopi şi de cardinali.

Organisaţiunea autonomică a scoalelor catolice din Transilvania se susţine prin project. Mai sûnt scoalele susţinute din fondul de instrucţiune. Asupra scoalelor acestora nu esercitează catolicii influinţa directă. Acestea stau sub conducerea guvernului, fiindcă fondul de studii e fondul ţĕrei, cu toate că e prenotat pentru catolici. Afacerea aceasta ar trebuì clarificată prin o lege specială. N'am de altcum nimic în contra instituirei unei autorităţi supreme de scoale pentru scoalele acestea.

Cardinalul **Haynald**: Cu atributele recerute!

Ministru **Trefort**: Eri am auḑit pe Escelenţa Sa d. archiepiscop din Erlau ḑicênd, că devenind projectul lege, el dă ministrului o putere discreţionară. Eu nu sûnt amicul puterei discreţionare: lucrul aduce cu sine, ca sĕ se dè ministrului o putere, căci planul de învĕţămênt şi organisaţiunea detăiată a scoalei nu se pot primì în lege.

Eu nu sûnt birocrat, ci representant al statului. Voiu consulta pe bărbaţii de specialitate şi cu toată divergenţa lor vom da totuşi de puncte, în cari ne vom unì.

Cardinalul **Haynald**: Le vom şi afla, numai sĕ le căutăm!

Ministrul **Trefort**: Resultatul va fi bogat, dacă representanţii bisericei catolice şi ai celorlalte confesiuni vor merge serioşi mână în mână cu statul pe terenul învĕţământului public. În urma acestora rog înalta casă sĕ binevoească a primì projectul de basă pentru desbaterea specială. (Aprobare viuă).

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Têrnava mică, 13/25 Maiu, 1883. Domnule Redactor! Toată lumea românească se mişcă, numai noi Têrnăvenii dormim somnul cel dulce, sau, după cum ar ḑice cel dela „Gazeta Transilvaniei“: „durmim sub prun“. Şi ḑicerea aceasta faţă cu noi s'ar putè susţinè, căci pruni avem din mila Domnului, şi tot din mila Domnului prunii au frunḑe, şi dacă n'ar ploua fără întrerumpere, ar fi soare, şi atunci prunii ar avè umbră. Altcum stăm însĕ noi.

Bătuţi şi de Dumneḑeu şi de sfinţi, trăim tot cu căciula în mână. Şi dacă sistemul actual a produs fructe în direcţiunea croită cu sistem propriu de înalta oblăduire, apoi în ţinutul Têrnavei noastre se pot fălì cu succesul.

Sûntem sĕrăciţi până la os — ḑisa poporului. De vre-o îmbunătăţire doamne feresce. Contribuţiunile cele imense cresc în mĕsura, cu care sĕrăcesce bietul popor. Vre-o câţi-va speculanţi fără inimă esploatează nemernicia ţĕranului adus la sapă de lemn.

Domnule Redactor! 'Mi aduc aminte de starea Têrnăvenilor nostri înainte de pactul dualistic. Şi când fac paralela între anii premergĕtori celui amintit şi între starea actuală a ţĕranului, mĕ iau fiori de moarte. Încă 10 ani sub asemenea părintească îngrigire şi sûntem perduţi cu desevêrşire.

Cu toate acestea poporul nostru şi în misera stare de astăḑi şi-au conservat spiritul vioiu şi buna disposiţie. Şi dênsul a ajuns la convingerea că toate relele provin dela sistemul ticălos actual. Nu arare ori auḑi pe bĕtrâni ḑicênd, că de când sûntem sub domnia ungurească, s'au schimbat şi vremile. Eu încă nu sûnt de eri de alaltăeri, şi însumi recunosc adevĕrul esperimentat de poporul nostru.

Comuna noastră este situată pe şesul Têrnavei. S'ar crede că este scutită de esundări mai pericu-

---

şi gândit se caut pe micul evreu, care pretindea a cunoasce părinţii mei sau amicii misterioşi, care veghiau asupra mea sau care i-au dat lui mandatul a mĕ ocrotì. Îmi uitasem a-ţi spune, că evreiul acela tocmai era aşeḑat în Neapole, şi că adese-ori l'am întêlnit; dară, a mĕ reintoarce în oraş îmi părea prea periculos: şi cu o scrisoare, adresată evreului m'aş fi putut trada. Am renunţat dară la toate aceste.

„Nu o sĕ-ţi istoresc cu deamĕruntul aventurile ce le-am petrecut fugind din teritorul Neapolei. Mi-a suces a schimba vestmintele mele sdrenţuite, cu altele, mai puţin compromiţĕtoare. Cu greu găseam ceva de mâncare; populaţiunea, sciind că sĕ urmăreşce ucigaşul unei persoane nobile, se ferea de un necunoscut fără mijloace, şi dacă n'ar fi fost femeile, care în toate ţĕrile sûnt mai curagioase şi mai umaane decât noi, eu aşi fi murit de foame şi de friguri.

„Rana mĕ silea adese a mĕ sălăşluì în unghiurile cele mai deşerte, care le puteam afla, şi de multe ori aveam perspectiva, a rĕmânè acolo, lipsit de ori şi ce căutare, nefiind în stare a mĕ scula, şi a-mi continua drumul. Ei bine, domnule Goefle, creḑi Dta că, în situaţiunea aceea desperată, eu simţeam uneori un fel de bucurie, ca şi când aşi fi gustat începutul libertăţii mele recâştigate? Aerul, mişcarea, aspectul câmpurilor, peste a căror orizoane nemărginite puteam spera a trece, toate aceste, chiar şi culcuşul meu vêrtos de pe stâncă îmi aminteau projectele şi aspiraţiile din vremea precând trăiam în realitate.

„În sfêrşit m'am apropiat, fără accident, de frontiera Statului papal, şi, fiindcă n'am mers pe drumul spre Roma, ci lam încungiurat prin munţi, aveam cuvêntul a crede, că n'am fost observat şi urmărit de nici un spion. Eu m'am oprit într'un sat, sĕ 'mi vênd marfa, căci, am sĕ-ţi spun că sfiindu-mĕ a cerşì şi simţindu-mĕ aşa iritat prin desele refuze, până ce eram sĕ bat oamenii, cari mĕ scoteau brutal din casele lor, eu m'am hotărît a mĕ face negustor…

„— Negustor, de ce ḑise dl Goefle, de oare-ce n'aveai nici o para?

„— Fără îndoeală: dară eu aveam în momentul, când am fugit, un briceag la mine şi acesta s'a făcut nutritorul meu. Deşì nu mĕ ocupasem nici când cu sculptura, eu sciam bine legile desemnului, şi găsind într'una din ḑile pe cale, o stâncă foarte albă şi moale, am luat vr'o câteva fragmente, le am netezit pe loc, şi apoi am tăiat din ele în momente de odihnă figuri de madone şi de ângeraşi, de mărimea unui deget. Peatra sau mai bine ḑis, creta aceasta, fiind foarte uşoară, puteam duce vr'o cinci ḑeci din micile aceste obiecte cu mine, care le vindeam trecênd pe la arândaşi şi pe la casele ţeranilor cu cinci sau şese baioci piesa. Ele aveau de sigur valoarea aceasta, şi eu aveam pâne. „Reeşind cu industria aceasta, douĕ ḑile eu am sperat a-mi vinde tot depositul într'o ḑi de têrg, în satul, în care mĕ aflam; însĕ de oare ce aveam puţini cumpărători din causa cuncurenţei ce-mi făcea un Piemontez, care purta un stalagiu mare cu figuri de ghips turnat, mi-a pleznit prin minte a mĕ aşeḑa pe pământ şi a-mi prelucra peatra cu briceagul în faţa populaţiei, în curênd adunate în giurul meu. De aci încolo am avut succesul cel mai mare. Repeḑimea şi doară şi simplicitatea lucrărei mele, încânta împregiurimea. Aceşti oameni buni, în deosebi femeile şi copiii îşi esprimau mirarea şi plăcerea lor, de îmi făcură din Piemontez, rival jalus şi iritat. Acesta s'a adresat de mai multe ori cu grobianităţi către mine, fără ca eu sĕ perd răbdarea. Eu vedeam bine că el caută ceartă spre a mĕ face sĕ plec, dară eu m'am mulţămit al batjocorì ḑicêndu-i sĕ facă şi el statuete de aceste, şi sĕ arete talentele sale societăţii. Pentru aceasta fui tare aplaudat. În Italia poporul cel mai de rênd iubesce tot ce seamănă a artă. Concurentul meu fu batjocorit şi tratat drept maşină stupidă, precând mie mi se atribuia cu mare sgomot titulul de artist.

(Va urma).

loase. Cu toate aceste ea a fost pusă la grea cercare. În 5/17 Maiu s'a descărcat spre pădurea de asupra satului o ploaie mare, ne mai pomenită din bĕtrâni, s'a umplut toate păraele cu apă, pe la meaḑă ḑi au umplut comuna cu apă, spart'au garduri, edificii, tot ce a întêlnit în cale, şi a făcut pagube nespuse. Oameni nu s'au periclitat, ne ajunge însĕ paguba materială.

Pe lângă toată ticăloşia, în care ne aflăm, avem şi momente de distracţie. Este în apropierea noastră o comună locuită în mare majoritate de unguri. Şi încă ce feliu de unguri! Adăpaţi în preponderanţă cu ideile Kossutianului *„Ellenzék“* din Cluj, şi fricoşi preste mĕsură, trăesc în halucinaţiuni şi vĕd numai români cu armele în mână dinaintea ochilor lor. Aşa mi se spuse ḑilele trecute că românii de preste munţi voesc sĕ treacă la noi, se înţelege cu ajutoriul muscalului. Altcum nici că se poate. Eu în simplitatea mea de om dela sat am isbucnit în ris şi am ḑis: de! cine scie ce este scris în cartea vieţei.

Dintr'altele noi stăm rĕu cu ale noastre. Şi mai ales cu scoalele. Constat numai faptul şi nu voiu scruta nici causele, din cari provine rĕul, nici mĕsura, în care ne bântue el. Causele pot fi multe şi varii, o asemenea causă ar putè ḑice cineva că este serăcia chiar. Încă odată mărturisesc că nu voiu scruta causele. Constat însĕ că sĕrăcia nu contribue întru nimica. Şi dacă e vorba sĕ curmăm rĕul, dacă e vorba sĕ ne salvăm scoalele trebue sĕ se facă *investigaţie din partea inspecţiei noastre scolare supreme.* Eu nu voiu pune temeiu pe rapoartele inspectorilor nostri districtuali, mai ales când sciu cà sûnt comune cari cu ḑecile de ani n'au dat faţă cu domnul protopop, şi *cari au scoală de peatră* şi **învĕţătoriu de lemn.**

Asemenea stăm rĕu şi cu bisericile. Ne mângăem însĕ cu speranţa în resultatele ce aşteptăm dela esactoratul întrodus nu de mult şi dela zelul, cu care lucră sinodul pentru asigurarea averilor bisericesci.

Stăm de tot rĕu însĕ în ce privesce organisarea politică. Eu o spun franc fără şovăire şi nu voiu fi de părerea celor ce afirmă, că e mai bine sĕ nu ne descoperim slăbiciunea ca duşmanii noştri sĕ ne creadă mai tari. Sûnt popă românesc şi am învĕţat din scripturi că recunoascerea pĕcatului e primul semn de îndreptare.

Pre la noi nu se scie de mai sûnt sau ba români pe acest pămênt. Domn de român n'am vĕḑut de nu scim când. Unde şi unde câte un preot sĕrac se mai prenumĕră la „Telegraful Român“ ori „Gazeta Transilvaniei“ după cum adecă respectivul e ortodocş sau unit. Ḑic cei sĕraci, căci cei cu avuţie nu-şi prăpădesc banii pe asemenea ciguri-miguri.

În toate oficiele avem tot unguri de soiu şi de caracter. Nu e de mirat că stăm rĕu: avem administraţie cam asiatică, după cum ḑicea un magnat de ungur în dieta ţĕrei.

Şi la aceşti ciorogari poporul nostru le ia căciula din o depărtare de $^1/_2$ chilometru şi nu i mai slăbesce din: „Măria Ta!“

Aşa stăm noi Têrnăvenii. Din timpurile feudalismului am adus cu noi drept ereditate umilinţa, şi umiliţi sûntem şi acuma. Umiliţi, căci la noi străbate cu greu lumina. Ne vom lumina însĕ şi noi pe lângă toate apăsările sistematice, căci credem în prudenţa conducĕtorilor nostri, şi sperăm că înalta stăpânire şi va venì în ori dela sine şi nu va aştepta sĕ o aducem noi. . .

Deocamdată atâta de pe Têrnavă, ca sĕ scie lumea că şi noi mai trăim sub binecuvêntata stăpânire a „sdrobitoriului de naţionalităţi“ secondat de înţeleptul sĕu ministru de culte şi instrucţiune.

Têrnoveanul.

Sântul Sinod.

Sâmbătă trecută s'a deschis la Bucuresci sântul sinod. Reproducem discursul de deschidere al metropolitului-primat, fiindcă între alte părţi de interes general discursul conţine una, care ne privesce şi pe noi. Eată discursul:

Prea sânţiţi Fraţi! Şi acum ca tot-deauna, cu ocasia deschiderei sesiunii de primăvară a Sântului Sinod, mĕ cred fericit aflându-mĕ în mijlocul Fraţiilor Voastre, a vĕ ura bună venire.

Sûnt multe şi felurite nevoile care privesc biserica Naţională şi organisarea ei; ne stă prin urmare un întins câmp de activitate. Mĕ cred dator însĕ, în interesul unităţei de vederi şi de conlucrări spre acelaş resultat, a vĕ atrage atenţiunea mai cu seamă asupra următoarelor cestiuni, a cărora resolvare se aşteaptă mai de mult timp şi cu multă ardoare atât de cler precum şi de credincioşi în genere.

Trebue sĕ punem o stavilă înmulţirei preste măsură a preoţilor, şi în acelaş timp sĕ rĕspundem cerinţelor timpului de a avè cler mai luminat obligând pe seminariştii canditaţi de preoţie sĕ aibă un curs de învĕţătură măcar de şeapte clase.

Trebue sĕ luăm cuvenitele mĕsuri ca Projectul pentru imbunătăţirea soartei materiale a Clerului, votat deja de Senat, sĕ devină cât mai neîntârḑiat o lege, care sĕ creeze şi sĕ asigure bisericei, cel puţin pe viitoriu, o soarte mai bună.

Trebue sĕ chibzuim asupra mĕsurilor ce ar fi de luat ca sĕ înceteze o dată anarchia ce provoacă actualele Epitropii faţă cu chiriarchiile respective; încât bisericaşii sûnt aproape a'şi perde consciinţa canonică de drepturile şi datoriile lor.

Trebue sĕ grăbim cu revederea măcar a celor mai necesare dintre cărţile serviciului divin, spre a putea rĕspunde legitimelor asceptări de a se vedea editându-se cu caractere străbune, în anul acesta măcar Orologiul. Dar fiind că odată cu schimbarea literilor au a se face, după cum sciţi, şi oare-care îndreptări in cuvinte şi în construcţie pentru redarea mai corectă a originalului, *ear prin aceste îndreptări recunoscute ca necesarie ar resulta o deosebire între cărţile bisericesci ce se vor întrebuinţa acì şi între cele ale fraţilor noştri din Bucovina şi Transilvania şi astfel ar înceta uniformitatea de până acum, la care trebue se ţinem cu toţii, — părerea noastră este, ca inainte de a da aprobarea noastră pentru tipărire, sĕ poftim şi pe Prea sânţiţii noştri confraţi de a şi da părerea lor prin delegaţi, dacă şi întru cât consimt şi Frăţiile lor la îndreptările propuse de comisiunea noastră ca astfel sĕ se păstreze şi pe viitor unitatea bisericei Române.“*

Publicând „România liberă“ acest discurs adauge următoarea reflesiune:

„La această propunere, în tot casul fericită, a P. S. Sale mitropolitului Primat, am observa un lucru. Dacă va intra în înţelegere cu biserica naţională de peste munţi pentru revisuirea cărţilor bisericesri, sĕ nu între numai cu episcopii strict ortodocşi ci şi cu capii bisericei românesci greco-catolice căci revisia cărţilor bisericesci e o chestie de rit şi nu de dogmă şi este sciut că în ce privesce ritul biserica românească greco-catolică de peste munţii este întru toate aceeaşi cu a noastră.“

Încât pentru episcopii gr. cat., avem bănuială, că dacă între dênşii va fi numai unul care sĕ nu consimtă a avè amestec cu „schismaticii“, cum numesc ei pe fraţii lor, nu vor cuteza a participa la revisiunea cărţilor bisericesci. Aceasta ar fi şi contra scopului de a fi aşa numitul greco-catolicism numai o stare de transiţiune către papism. Clerul rom. cat. din Ungaria ar pune toate în mişcare îndată ce ar afla de contactul cu „schimaticii“ spre a paralisa împreună lucrarea.

Varietăţi.

A. S. imp. Archiducele Albrecht a sosit aseară, aproape de şepte oare, şi a tras la hotel „Neurihrer“ Îndată după sosirea A. Sale, Escel. Sa archiepiscopul şi metropolitul nostru Miron Romanul şi membrii consistoriului şi ai corpului profesorilor seminariului Andreian, din cler, au fost primiţi spre bineventarea înaltului oaspe. După aceea a urmat clerul rom. cat. şi alte autorităţi civile. — Localităţile publice sûnt decorate cu flamuri — Alteţa Sa imp. pleacă de seară mai departe.

* (Postal. Pentru staţiune de magistru postal în comuna mare Ogna-Dejului, comitetul Solnoc-Dobâca, s'a deschis concurs. Pe lângă contract şi cauţiune de 100 fl bani numeraţi, emolumentele de care se va bucura obţinĕtorul postului sûnt 150 fl salar, 40 fl pauşal de cancelarie şi 180 fl. de transport. Posiţiunile au a se adresa la direcţiunea reg. a postelor în Sibiiu.

De asemenea se deschide concurs pentru staţiune de magistru postal în Demenihaza, comitatul Mureş-Turda, pe lângă condiţiunile de mai sus. Emolumentele aici sûnt 120 fl. salar, 40 fl. pauşal de cancelarie şi 319 fl pauşal de transport.

* (Persecuţiuni fără sfêrşit). Din Zarand avem o corespondenţă mai lungă plină de întreprinderi, care, în alte împregurări, te ar face sĕ riḑi cu hohot. Din corespondenţe se vede nătângia, cu care se caută sub toată cucuta câte un român revoluţionar. Până şi inscripţiunile de prin locurile, unde oameni se ascund pentru neputinţele trupesci, încă se fac object de persecuţiune. Objectul cel adevĕrat al peresecuţiunei însĕ se vede a fi gimnasiul românesc din Brad, cărui ddlor maghiari pare a le fi venit pofta ai stinge viaţa. Vom publica corespundenţa în nrul viitor.

* (Almanachul) societăţii „România Jună“ a eşit de sub tipar şi se află de vênḑare la societate în Viena, VIII Lange Gasse Nr. 4 cu preţul de 2 fl. pentru Ungaria şi 5 lei pentru România şi străinătate, afară de porto (15 cr. pentru Austro-Ungaria şi 70 de bani pentru România). Fără de a întinde vorbă multă, cartea aceasta este un buchet foarte frumos de lucruri alese dela mai mulţi aleşi ai naţiunei române pe câmpul literar; merită sĕ fie pe masa fie-cărui cărturar român.

* (Maialul junimei dela academia de drepturi) va fi în 6 Iunie n.

* (Esamen de stat la academia de drepturi din Sibiiu.) Dnul Nicolau Comşa, stud. jur. a IV s'a supus în Lunea trecută (28 Maiu st. n.) esamenului al doilea de stat cu succes foarte bun. Gratulăm junelui nostru pentru diligenţă cu atât mai mult, cu cât dînsul s'a supus la acel esamen — ca nimenea altul din foştii studenţi, de când esistă academia — înainte de termin, cu toate că în timpul din urmă îl copleşise o boală grea. Dorim sĕ aibă mulţi imitatori.

Societatea limbilor romane.

Şedinţă solemnă.

Societatea pentru studiul limbelor romane a ţinut Dumінecă la Montpellier în marea sală a palatului de justiţie, pusă cu graciositate la disposiţia sa de d. prim-preşedinte Penchinat, şedinţa solemnă a concursului al patrulea filologic şi literar. Cu mult mai înainte de oarele două, invitaţii societăţii şi persoanele cari aveau bilete respunseră la apelul orgonisătorilor acestei întruniri. D. primar al oraşului Montpellier, d. prefect de Hérault, d. preşedinte al consiliului general precum şi un mare numĕr de magistraţi şi de consiliari de curte, dnii decani ai facultăţilor de drept şi de medicină, d. decan al facultăţii de sciinţe, dnii directori al scoalei de farmacie şi al scoalei de agricultură luaseră loc în giurul biroului, care era compus de dnii Ferdinand Castets, decan al facultăţii de litere şi preşedinte al societăţii limbelor romane; F. Mistral, preşedintele societăţii Felibrige; Arsène Darmesteter, profesor la facultatea de litere din Paris; C. Revillout, raportor al comisiunei de filologiă; Paul-Jules Itier, raportor al comisiunei de prosă, şi F. Donnadieu, vice-preşedinte al societăţii archiologice din Béziers, raportor al comisiunei de poesie.

Rar s'a vĕḑut în oraşul Montpellier un numĕr atât de mare de romanişti şi de felibrii. Sĕ semnalăm în iuţeala condeiului următoarele persoane: Alphonse Tavan, autorul din Amour e Plour; Auguste Fourès, din Castelnaudary; Camile Laforgue, preşedintele filialei din Languedoc; comitele de Toulouse-Lautrec, preşed. filialei din Aquitaine şi unul din cei patru-ḑeci ai Academiei Jocurilor Florali Aclille Mir, din Carcassonne; Charles Britague, din Marsilia; Hippolyte Guillibert; baronul de Meyronnet, din Saint-Marc; Charles de Gantelmi d'Ille şi Charles Joret din Aix; baronul Charles de Pourtoulon, directorul lui „Revue du monde latin“; Naugnier, învĕţatul archeolog din Bèziers; Ioseph Durand de Gros, unul din filologii cei mai autorisaţi din meaḑă-di a Franciei; Justin Perpratx, din Perpignan Martin din Nimes, necomparabilul ḑicĕtor al fabulelor lui Bigot, şi Prax dia Alzoune, nu mai puţin de neimitat ca şi el în dicţiunea unui roman carcasones, curoscut în tot Languedocul de sus: „Lou Lutrin de Lader,“ de Achiller Mir.

Şedinţa s'a deschis printr'un discurs foarte aplaudat al dlui Ferdinand Castets şi s'a închis printr'un alt discurs, — acesta în provansal, — al dlui M. F. Mistral. Raporturile dlor Itier şi Donnadieu au fost primite cu cea mai mare favoare. Acela al dlui Charles Révillout era scris cu autoritatea cunoscută a tot ce ese din peana eminentelui profesor. S'a constatat cu plăcere la cetirea acestui raport premiul de 5 sute franci acordat unuia din cei mai renumiţi filologi ai Italiei, d. Canello, profesor la universitatea din Padua D. Zeite de Vasconcellos, din Oporto (Portugalia), a obţinut premiul de trei sute franci oferit de oraşul Montpellier celei mai bune lucrări de limbistică scrisă de un filolog străin.

S'a aplaudat foarte mult numele dlui LL. J. Piat, cancelar al consulatului Franciei la Bassorah (Turcia din Asia) căruia i s'a acordat două medalii de argint, una pentru o traducere provansală a Grădinei trandafirilor, de Saadi, vestitul poet-filosof al persiei, şi alta pentru un Dicţionar al limbei de meaḑăḑi a Franciei, clasată după ordinea rĕdăcinilor.

Este un obiceiu general în toate întrunirile romaniştilor sau felibrilor de a aduce cu sine sau de a trimite ca scusă în cas de nevenire, publicaţiuni poetice şi literare tipărite cu această ocasiune. Astfel societatea limbelor romane a mulţămit vice-preşedintelui sĕu onorar, d. Ernes Monaci, profesor la universitatea din Roma, pentru un frumos album eliotipic în folio, reproducênd cele mai vechi tecste ale idiomelor romane din Francia meridională şi Italia. D. Aguiloy Fuster, bibliotecar la universitatea din Barcelona, adresase câte o tipăritură în caractere gotice şi cu ornamente roşii a operei Libre del ordre de cavaleria. de Raymond Lulle, vestitul scolastic maiorchin; preşedintele, vice preşedintele şi secretarul filiei catalane a societăţii Felibrige. Dnii Louis Cutchet, Montserrat y Archs şi Mathén y Forxellt au esprimat prin depeşe simţĕmintele poeţilor catalani şi valancieni. Printr'o atenţiune delicată, ei făcuseră ca telegrama sĕ fie contrasemnată de preşedintele Academiei regale din Barcelona; Acadele acestui oraş, cei din Valence şi din Girone s'au scusat către d-nii Castets şi Camille Laforgue, că n'au putut unde se aflau a întreprinde călětoria literară la Montpelier.

Mai mulți romaniști din Germania și Austro-Ungaria dnii Emile Lévy, din Fribourg; Karl Bartsch, din Heidelberg; Windelin Foerster, din Bonn; Stengel, din Marbourg; Schuchardt, din Gratz, au trămis scrisori de aderare și de părere de reu afirmând astfel rolul filologic pe care orașul nostru a sciut sěși creeze dela stabilirea societăți limbelor romane. D. abate Giuseppe Spera profesor la Cava dei Tirreni, a scusat lipsa sea adresând membrilor congresului o poemă italiană: „Il Conte Verde“ în care narează faptele mari ale celor dintâi duci ai Savoiei. Emiaintele umanist a dedicat această operă regelui și reginei Italiei, și a reservat ântâile sale esemplare pentru aderinți la ceea ce el numea neesact, dar cu multă bună-voință cele de al doilea serbători latine ale Languedocului.

Sě semnalăm încă misiva unuia din cei mai buni poeți rumonși din Engadine, d. Jean Mathis din Samaden, foarte frumoase și foarte elocinte scrisoare de aderare a episcopului din Montpelier. Sperăm că vom putea s'o reproducem. Acea a d-lui Michel Bréal, membru al institutului, ale cărui vechi simpatii pentru orașul Montpellier și studiile sale limbistice sûnt cunoscute: a dlui Lespy, care a tipărit un bogat dicționar al limbei vechi și moderne din Béarn, a dlui Tamizey de Laroque: gloria amabilă și enciclopedică a eruditiunei francese și meridională, a dlui abate Ferand, profesor la micul seminar din Cordeaux — un nume care are în curând sě fie pus alături cu cele mai mari din Provence a dlui abate Joseph Roux fericitul și deja poporalul emul al abatelui Ferand: a dlui Morel șef de cabinet al ministrului instrucțiunii publice: a președintelui asociațiunii de escursiuni catalane, din Barcelona, etc.

Faptul însemnat al ședinței de Dumineca a fost citirea de d. comite de Toulouse-Lautrec, a versurilor în limba francesă din seculul XVI, adresate de „M. S. Regina României dlui de Berluc-Perussis, din Aix în Provence.

Sûntem fericiți a reproduce aci aceste strofe cari, prin delicateța, rara distincțiune și puritatea limbei, pot sě fie lăudate de numele cele mai înalte ale literaturei noastre naționale.

Eacă traducerea francesă a versurilor provansale, pe cari d. de Berluc-Perussis le adresase Reginei României, în timpul scurtei șederi la Sestri Ponente, aproape de Genua, adecă la porțile Italiei:

Dona Carmen Sylva.

(Acesta este pseudonimul Reginei României.)

În umbra luminată și dulcea pace, — acolo în grădinele lui Spinola, — sub liliacul vesel se ascund — geniul nobil și grația minunată.

Dar noi, aici, de vederea d-voastră, — Deamnă am voì sě ne săturăm. — Vedeți Provence, care suspină după d-voastră! — Ah! ați fi făcut îndată cucerirea d-voastră aci!

Dela Bucuresci pănă la Paris, — sûnteți regină, sûnteți împěrăteasă — unui popor mândru, sufletele înalte;

Și fără legi, fără soldați, — Carmen are ca subiect ce iubesce — Datoria, Idealul și Arta.

Porchères (Basses-Alpes), 9 Aprile 1883.

Eacă și rěspunsul Reginei Românini trimis dlui Berluc-Perussis:

Lors vous me faites, Chevalier,
Bien beau domaine!
Jamais n'y pourrai m'ennuyer,
Ni, dans un soupir, regretter
Mon sort de Reine!

De jolies fleurs me couronnez;
De liens d'étoiles,
De fils de vierge m'entourez:
Mon preux, au soleil dèrobez
Traine royale!

Mon col a d'arc-en-ciel un jet
De fleurs tremblantes;
Pour serviteurs, chardonnerets;
J'ai pour pages les feux-follets,
Lueurs dansantes!

De hautes âmes, est ma cour
Bien composée!
De chansons, pour dames d'atours,
De nobles preux, de troubadours,
Suis entourée!

De claires pensées est mon char,
Et, sous la voûte
Du ciel, le mien domaine est l'art,
Le beau, le devoir, et je pars
Et chante en route!

Mais lorsque dans vos près, vos toits
Mon regard plonge,
Je ressens soudain un effroi:
Mon âme a voyagé sans moi
Comme en un songe!
Mon royaume est trop grand, trop beau!
Dans la nature
Perdue, je ne suis qu'un oiseau
Caché, mon faible chant ne vaut
Qu'un doux murmure!

Elisabeth.

Villa Spinola, Sestri-Ponente, près Gênes (Italie), 12 Avril 1883.

Versurile dlui de Berluc Perussis și ale Reginei României au fost primite cu aplause unanime. Tinera și învěțata suveranǎ fusese învitată de societatea limbilor romane la solemnitatea dela 13 Maiu, dar s'a scusat prin depeșa următoare, care a fost citată de d. F. Castets:

„Roque-Férrier, secretar al societății limbilor romane, Montpellier:

„Maiestatea Sa Regina României mě însărcinează sě esprim Societății limbilor romane și Societății Felibrige, viile sale păreri de rěu că nu poate sě vină la Montpellier pentru a asista la celebrarea Jocurilor Florali ale Languedocului.“

M. Obedenaru
prim secretar al legațiunei României
pe lângă regele Italiei la Roma.

„Românul“ după „Messager du Midi“

Loterie.

Mercuri în 29 Maiu 1883.

Sibiiu: **17 75 1 65 35**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 26 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.35	120.30
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88 55
Renta ung. de hârtie	86.95	86.85
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 65	91.25
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	112.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 30	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpěrarea pămêntului	99.75	99.50
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.30	98.25
Obligațiuni urbariale temeșiane de	98.50	98.75
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	99 —	98.—
Obligațiuni urbariale transilvane	98.—	98.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decimei de vin	99.—	97.50
Sorți de stat dela 1860	144 50	114.59
Sorți unguresci cu premii	114.25	114.50
Sorți de regularea Tisei	109.60	109.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	838.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	296.50	295.25
Acțiuni de credit austr.	300.—	299.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 50	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.10	78.45
Renta de aur austriacă	98.—	98 75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	120.05	120.05
Galbin	5.66	5.66
Napoleon	9.51	9.50
100 marce nemțesci	58.50	58.55

Nr. 47. [421] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunei a treia de paroch clasa I. devenită vacantă în parochia dela biserica română ort. rěs. cu hramul S. Nicolae din preurbiul Brașovului, se escrie concurs cu termin de 30 dedile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Salar anual fics din cassa bisericei 600 fl. v. a.
2. Relut de cuartir din cassa bisericei anual 150 fl. v. a
3. Venitele stolari anual circa 450 fl. v. a.
4. Drept de pensiune după statutele esistente.

Nota. În anul dintâiu al funcțiunei sale are parochul ales a se conforma §-lui 8. din regulamentul congresual pentru parochii din 1878.

Concurenții la acest post de paroch au se producă următoarele documente:

a) Că sûnt români de religia gr. orientală.

b) Că au purtare morolă bună

c) Că au absolvat gimoasiul și au depus esamenul de maturitate.

d) Că au absolvat cursul teologic la un institut teologic român gr. or.

e) Că au depus esamenul de cualificațiune preoțească.

Parochul ales este obligat a se conforma regulamentelor, instrucțiunilor și datinilor dela această biserică după dispozițiunile comitetului parochial.

Concurenții sûnt obligați pănă la finirea terminului de concurs a se presenta în biserică, a cânta și a tinè o predică de probă.

Suplicele de concurs sûnt a se așterne la Domnul protopresbiter local Iosif Barac.

În conțelegere cu domnul protopresbiter.

Brașov, 15 Maiu 1883.

Comitetul parochial:

David Almășanu m. p.,
președinte.

Nr. 79 [422] 1—3

CONCURS.

În urma decisiunei și a sentinței Prea Venerabilului Consistoriu Archidiecesan ddto. 10 Martie a. c. Nr. 434. B. se escrie al 2-lea concurs pentru vacanta stațiune preoțească din Sibot (Alkenyér) de clasa a II-a cu termin de 30 de dile dela întâia publicare în jurnalul „Telegrafului Roman“.

Emolumentele sûnt următoare:

1. Pămênt arătoriu „porțiune canonică“ de 15 jugere clasa I și II.
2. Din cassa alodială 200 fl. v. a. anual.
3. Dela 280 case câte una di de lucru.
4. Stola îndatinată.

Doritorii de a ocupa această stațiune preoțească sûnt poftiți ași ascerne cererile lor în sensul statutului organic și al regulamentului pentru parochii din 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Orěștie, 16 Maiu, 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 62. [417] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III Grind-Cristur în protopresbiteratul Turdei, se escrie concurs pănă la 7 Iunie st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Porțiunea canonică pentru preot 13 jugěre clasa I-ă într'o massă, folosindu-o în tot anul; Dela 65 familii câte o felderă de cucuruz cu grăunț a 16 cupe; Tot dela acele familii câte o di de lucru; Venitele stolare obicinuite și casa parochială.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avè a'și așterne petițiunile instruite conform statutului organic, și regulamentului pentru parochii la subscrisul oficiu protopresbiteral pănă la terminul amintit mai sus.

Agârbiciu (p. u. Gyéres) 1 Maiu 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter

Subscripțiune

[423] 1—1

la 300 acțiuni de câte 100 florini ale societății anonime „FURNICA“ cassă de economii în Făgăraș.

Spre a mulțămì una din cele mai simțite trebuințe ale populațiunei din Țeara-Oltului, subsemnații ne-am constituit în sensul §. 150 al legii comerciale, într'un comitet, ca sě înființăm în Făgăraș un institut de bani.

Eată programul întreprinderii noastre:

Numele societății este **„Furnica“** cassa de economii în **Făgăraș.** Scopul ei este a da împrumuturi și a primì depuneri spre fructificare și prin aceasta a contribui la desvoltarea economică a populațiunei rurale din comitatul Făgărașului. Capitalul social este de **30,000 florini** împărțit în **300 acțiuni,** de câte **100 florini.** Societatea se înființează pe timp nedeterminat. La subscrierea capitalului se plătesc **10** % de fie-care acțiune, **20** % se vor plătì în 30 dile dela ținerea adunărei generale constituante; restul, când se va cere prin Direcțiunea societății.

Învităm deci prin acesta la subscrierea capitalului social. Subscripțiunea se face în diua de **31 Maiu a. c. stilul nou în Făgăraș** la comitetul subsemnat, piața Făgărașului Nr. 558 dela 8—12 oare înainte — și dela 3—6 oare după ameadi, și în Sibiiu la **„Albina“** institut de credit și de economii în oarele de birou (dela 8 pănă la 2 oare), când resultatul subscripțiunei ar întrece numěrul ficsat de acțiuni se va face o reducțiune proporționată. In fine se adauge cum că pentru ratele de acțiuni plătite înainte de termin societatea bonifică **5** % interese acționarilor sěi.

Făgăraș, 24 Maiu 1883.

Comitetul pentru fondarea societății „Furnica“ cassă de economii în Făgăraș.

Alesandru Micu m. p.,
Vicariu foraneu archiepiscopesc al Făgărașului.

Basiliu Stanciu m. p.,
căpitan c. r. în pensiune, în Viștea inferioară.

Nicolau Cosgarea m. p.,
căpitan c. r. în pensiune în Făgăraș.

Ioan Roman m. p.,
advocat în Făgăraș.

Ilariu Duvlea m. p.,
advocat în Făgăraș.

Visarion Roman m. p.,
director esecutiv al institutului „Albina“ în Sibiiu.

Nr. 352—1883 [420] 1—2

Publicare de licitațiune.

În 23 Iunie a. c. stilul nou la 11 oare ante-meridiane se va ține în cancelaria subscrisului comitet (Strada urezului Nr. 6.) licitațiune minuendă pentru edificarea unei scoale elementare cu 4 clase la Tohanul vechiu, comitatul Făgărașului.

Aceasta se aduce la cunoscința publică cu adausul, că fie care licitante e obligat a depune 5% a sumei de esclamare de 8734 fl. 96 cr. v. a.

Oferte în scris provědute cu vadiu se primesc pănă la începerea licitațiunei.

Planul preliminariului și condițiunile de clădire se pot vedè în tot timpul în susnumita cancelariă.

Sibiiu în 28 Maiu 1883.

Comitetul administraiiv de fondul scolastic al fostilor grănițeri din regimentul I. român.

Publicațiune.

Din partea subscrisului comitet parochial prin aceasta se aduce la cunoscință, precum că zidirea bisericei greco-orient. din **Petrilla,** comitatul Unedoarei, cercul Jiu, a cărui preț de strigare, afară de lemnele necesarie, e 11,300 fl. 74 cr. v. a. — în **26 Iunie 1883 st. n.** pe lângă licitare verbală și oferte închise se va ținè licitațiune publică în comuna Petrila.

Ceea ce se aduce cu aceea observare la cunoșcință că licitanții condițiunile de licitațiune și planul de zidire le pot vedè în terminul acesta ori și când în cancelaria notariatului cercual din Petrilla.

Petrilla în 25 Maiu 1883.

[419] 1—3 **Comitetul parochial gr. or.**

Redactor rěspundětor Nicolau Cristea.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 58. Sibiiu, Sâmbătă 21 Maiu (2 Iunie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **strălnătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2110 Scol.

Cercularíu

cătră toate oficiele protopresbiterali din archidiecesă ca inspectorate tractuali de scoale.

Terminul pentru depunerea esamenelor de cualificațiune învěțătoresci se defige în anul acesta pe *30 Iuniu* și ḑilele următoare st. v.

Cererile pentru admitere sûnt a se aşterne prin concernintele oficii protopresbiterale și au se între aici până la *14 Iuniu*, fiind instruite în sensul §-lui 3. al regulamentului sinodal din 1873 cu atestate de botez, de moralitate, de studiile făcute și despre pracsă învěțătorească (servițiu) de cel puțin un an. Pre lângă aceste fie-care aspirant are a aclude cererei de admitere o scurtă descriere a vieții sale compusă și scrisă de el însuşi, din care sě fie evidente fasele mai însemnate ale vieții sale; în special dacă între terminarea antestudiilor și intrarea în preparandiă, sau între absolvarea preparandiei și intrarea în servițiu activ învěțătoresc a trecut unul sau mai mulți ani: unde și cum a petrecut aspirantul acest timp? dacă în decursul servițiului activ s'a întêmplat vre-o întrerumpere sau strămutare în altă comună, din ce causă a urmat aceasta? unde și cum a petrecut timpul intercalar? Dacă aspirantul aparține armatei, e de a se arěta: în ce an s'a asentat, în care regiment sau batalion de milițiani (honvéd) e înrolat și în ce charge (rang); când și cât timp a fost în servițiu activ militar? Această descriere a vieței protopresbiterul are a o censura ținênd cu deosebire în vedere prescriptele §-lui 4 din mai suscitatul regulament; ear la casul, dacă față cu aspirantul ar avè loc vre-una din esceptiunile acolo înșirate, va notifica aceasta consistoriului; la din contră va provedè actul numai cu visa sa.

În special se inseamnă, că cererei de admitere la depunerea esamenului e de a se aclude tacsa de 10 fl. prescrisă în §. 125 al statutului organic, eventual a se documenta cu acte demne de credință absoluta sěrăcie a suplicantelui. Fără de aceste nu se va mai admite nimeni la depunerea esamenului (§. 3 regul. cit.)

Ce privesce materialul pentru esamenul de cualificațiune se inseamnă, că partea teoretică va cuprinde toate objectele prescrise și obligate pentru scoalele populare elementari, subînțelegêndu-se și limba maghiară. Partea practică se va estinde asupra metodicei din diferitele objecte de învěțămênt și asupra agendelor administrative, ce are a le provedè învěțătoriul la scoala populară în sensul prescriptelor normativului scolar din 1882 (matricule scolare, cataloage, lista de absenții, rapoarte ș. a.).

Se inseamnă și cu această ocasiune spre strictă conformare a tuturor, pe cari îi privesce, că învěțători fără de esamen de cualificațiune (învěțătoresc) nu se pot admite la nouě alegeri. Aceia, cari ca atari ocupă posturi învěțătoresci, dacă dela prima lor aplicare au trecut doi (sau mai mulți) ani, sûnt datori sub urmarea delăturărei din funcțiune a depune prescrisul esamen, eventual a legitima impedecarea prin acte demne de credință.

Conform acestora tit. Dta pre lângă intimarea unui esemplariu al acestui cerculariu vei îndruma în special pe fie-care învěțătoriu fără de esamen de cualificațiune din acel tract sě se supună negreșit în anul acesta esamenului, prescris de legile din vigoare, ear despre aceia, cari din ori ce causă nu se vor conforma, vei relaționa aici până la 15 August a. c. arătând și causa eventualei impedecări.

Din ședința consistoriului archidiecesan, ținută în Sibiiu, la 17 Maiu, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop.

Revista politică.

Sibiiu, în 20 Maiu

Eveniment mai remarcabil ni s'ar părè, înlăuntrul monarchiei, lupta electorală din Galiția. La ordinea ḑilei sûnt acum alegerile la dieta provincială. Sûnt mai multe momente, care ar îndemna pe ori cine la credința că poporațiunile de a acolo, polonii și rutenii, vor da la o parte toate diferențele din trecut și vor alege frățesce pentru scopul care privesce de o potrivă pe unii și pe alții, binele patriei. Polonii însě sûnt ca și maghiarii noștri. Trăesc numai pentru ei și pretind ca și ceealaltă lume întreagă earăși sě trăiască tot numai pentru ei. Guvernul lui Taaffe, de altă parte, sau este impotent, sau nu este sincer față cu naționalitățile....; pentru că rutenii sûnt în Galiția striviți la părete ca și românii din Ungaria și Transilvania. Dieta galițiană va fi mai fără ruteni sau dacă vor urma rutenii politica de abstinență, va fi fără ruteni. Prin aceasta însě cele trei milioane de ruteni nu se şterg de pe lume și nici dragostea între cele două naționalități nu va cresce. Din contră veleitățile șovinistice a le polonilor, care pe lângă apăsarea rutenilor, se mai ocupă și cu ideea de a restaura Polonia, pot devenì fatale pentru pacea monarchiei.

Francezii ocupați în Africa (Madagascar) și în Asia (Annam) e probabil că se vor încăiera și cu China, dacă nu și cu Englitera. În parocsismul acesta, nu e mirare, dacă se află fantasti, cari věd o împărțire, de și nu de tot, eventuală a Franciei între Italia, Spania, Belgiu, Englitera, Elveția și Germania. „Figaro“ din Paris spune că Bismarck are deja planul de împărțire gata.

Festivitățile încoronărei din Petersburg au trebuit sě se întrerupă. În masele poporului adunat s'au arătat tumulte de un caracter foarte serios. Cerchezi și infanterie au trebuit sě întrevină spre a face linisce.

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaților.

(Urmare.)

Baronul Emil Pongracz: Nu curênd se va prezenta earăși în casa aceasta spre desbatere un project de lege atât de interesant și de însemnat, precum e cel de față, care tractează „despre scoalele medii și despre cualificațiunea profesorilor din scoalele acestea“. Asupra acestui obiect s'a vorbit material de ajuns pentru o bibliotecă întreagă. Desbateri interesante asupra acestui object au făcut rotunda în ḑiarele din patrie și strěinătate. E cu greu a se mai ḑice ceva nou asupra lui. (Sě auḑim!)

Nu mě măgulesc a spune ceva nou. Vorbirea mea o voiu motiva cu însemnătatea obiectului. După părerea mea e de dorit, ba chiar necesar ca sě se accentueze scopul projectului acestuia cât de des și din cât de multe părți. E necesar sě protestăm contra acuselor nejuste, cari s'au ridicat în legătură cu acest project, nu numai asupra guvernului, ci asupra națiunei maghiare întregi. (Sě auḑim).

E constatat, că organisațiunea scoalelor medii e una din întrebările mai urgente, cari aşteaptă a fi deslegate pe terenul învěțămêntului. In scoalele medii domnesce disordine atât în privința conducerei, administrațiunei, planului de învěțămênt și a limbei de propunere, cât și în privința cualificațiunei puterilor didactice. Disordinea aceasta stă în oposiție cu interesele cele mai vitale ale statului și nu face nici decât onoare referințelor noastre culturale.

Scoalele secundare, pe cari le frecuentează 38,000 scolari, formează în patria noastră un factor cultural însemnat. Din acestea ese masa inteliginței, care

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Piemontezul rěutăcios a născocit o infamie mare spre a se resbuna. El rěsturnà într'adins două sau trei piese slabe, din etagiul sěu, și făcea mare sfară spre a chema polițiștii, cari circulau printre lume. După ce a reușit a atrage poliția, el a pretins, că eu am ațițat populația în contra lui, că el fu impins, spre marele detriment a marfei sale fragile, că el este om de omenie, care-și plăteşte patentul sěu, și este bine cunoscut în țeară, pre când eu, nu sûnt decât un vagabund fără mijloace și poate și ceva mai mult, cine scie; poate sûnt chiar hidosul ucigaș al cardinalului. În modul acesta se istorisea deja evenimentul întêmplat în Neapole, și eu fui recomandat astfel atenției publice și agenților poliției. Poporul ținè cu mine; mulți afirmau nevinovăția mea și a lor proprie. Nimenea n'a rěsturnat, ba nici n'a atins stalagiul Piemontezului. Grupa din giurul meu, resistă gardelor și se deschise, spre a mě lăsa sě fug.

„Dară între oamenii cei bravi, erau și ticăloși sau poltroni, cari au arătat cu degetul după mine, fără a ḑice un cuvênt în momentul, când am dat repede în o stradă mică și strimtă. Polițiștii mě urmăreau; era ceva distanță între mine și persecutorii mei, dară eu nu cunosceam localitatea, și în loc de a scăpa la câmp, am dat în altă piață mică, în mijlocul căreia o baracă de marionete cuprindea atenția unui public numěros. Abea mě eram furișat în mulțime, și am și zărit polițiștii, căutând în toate părțile, cu priviri scrutătoare. Eu mě făcusem cât puteam de mic și'mi dam aerul, de mare interes, pentru aventurile lui Policinello, ca sě nu atrag atenția vecinilor mei. De odată îmi venì o idee minunată. Cunoscênd bine pericolul, în care aflam, eu m'am înbulzit tot mai înainte prin mulțimea compactă și trândavă, care și polițiștii se sileau a o străbate. Ajuns așa până la baracă, mě plec tot mai mult, deodată mě furișez sub acoperișul de pânză, ca o vulpe într'o gaură, și mě aflu sgărcit, între picioarele „operantelui“ sau „recitantelui“ adecă a omului, care face marionetele sě se misce și sě vorbească.

„— Scii, domnule Goefle, ce este un teatru de marionete?

— Cum sě nu? Am věḑut deunăḑi în Stockholm teatrul lui Cristian Waldo.

— L'ai věḑut... pe din afară?

— Da; însě îmi pot închipuì și interiorul, deșì mi s'a părut foarte complicat.

— Acela este un teatru pentru doi operanți sau patru mâni, adecă patru persoane pe scenă: el permite personal destul de numěros de burattini.

— Ce însemnează burattini?

— Este o marionetă clasică, primitivă și din cele mai bune. Dară nu este fantoccio*) din toate piesele, acățată cu ață de tăvan, care merge fără a atinge pămêntul și face o larmă ridiculă și nepotrivită. Firea aceasta mai cu minte și mai completă a marionetei articulate, stă în legătură cu perfecționarea mecanicei și o face aptă a imita gestele în destul de adevěrat indestul de grațios și pozele: fireşte, a imita complet natura, nu se poate, cu ori și ce mijloace perfecționate: însě, cercetând chestia, eu m'am întrebat, care este scopul unui teatru de automați, și ce folos poate trage arta din tr'ênsul. Întru cât faci automații mai mari și mai semeni oamenilor, cu atâta mai mult este jocul acestor actori falsi, ceva trist și chiar ceva înfricoșat. Nu creḑi și Dta așa?

— De sigur; însě aceasta este o abatere ce mě interesează mai puțin decât continuarea istoriei Dtale,

— Pardon, pardon domnule Goefle abaterea aceasta este de lipsă. Eu ating o fază destul de bisară a în urma culturei şi posiţiei sale sociale e chemată a esercita asupra afacerilor statului şi ale naţiunei o influenţă decidĕtoare. Interesele vitale ale statului cer dela inteligenţa ţĕrei cultură corespundĕtoare recerinţelor timpului şi spirit patriotic. (Aşa e!) Statul deci n'are numai dreptul, ci chiar şi datorinţa: de aşi asigura ţînta aceasta. (Aşa e!

---

*) păpușa N. trad.

Oare corespund scoalele noastre medii scopului acestuia şi recerinţelor acestora? Voind a fi sinceri trebue sĕ respundem, că „nu corespund". Raportul de motivare ministerial ne dovedesce că se află gimnasii cu 6 clase cu 3—4 profesori, apoi cu patru clase cu 1—2 profesori ordinari. Sûnt gimnasii fără vre-un profesor diplomat, altele earăşi cu localităţi şi împărţiri sub toată critica. Acestea sûnt asilurile nesciinţei şi ale relei discipline. Şi totuşi au drept, de a estrada testimonii valide!

Intre cei 2424 profesori se află de aceia, cari n'au diplomă; dintre aceştia sunt aplicaţi 807, astfel partea cea mai mare, la scoalele confesionale. Avem scoale, la cari aleargă scolarii din toate părţile cu gloată, spre depunerea esamenului de maturitate. Fie-care scie, că acolo se capĕtă testimoniile de maturitate eftin. În modul acesta se inundă societatea cu indiviḑi, cu formalităţile culturale, dar cu pregătire foarte primitivă. În modul acesta cresce pe ḑi ce merge proletariatul intelectual şi numĕrul esistinţelor problematice. Prin aceasta se provoacă o calamitate socială împreunată cu mari scăderi pentru viaţa noastră politică.

Avem, durere, şi scoale de acelea, în cari sĕ cresce tinerimea într'o direcţiune ostilă statului (adevĕrat!). Limba maghiară se escomunica în patrie asemenea unei limbi barbare. Scolarii se nutresc cu veninul grandomaniei naţionalistice în loc de a se inspiră de iubirea cătră patrie (ilaritate). Se cresc cetăţeni pentru statele strĕine, cari vor a se ridica a contul Ungariei. E bine oare statul sĕ stea faţă cu astfel de întêmplări cu mânile în sîn?

Statul, după starea de aḑi, ce domnesce pe terenul învĕţământului, nu-'şi poate validita influenţa sa îndreptăţită asupra scoalelor medii. Starea aceasta nu se mai poate suferì şi e de lipsă deci, a se primì projectul de faţă. (Aprobare.)

Sûnt scoale, în cari se pune foarte puţin pond pe învĕţământul moral şi religios. Aceasta se primesce ca object secundar. De altă parte se propagă ipotese filosofice de un preţ dubios, precum şi principii materialistice şi sceptice şi teorii nedemonstrate de pe terenul sciinţelor naturale.

Adevĕrurile eterne nu se tem de progresul sciinţei. (Aşa e!) şi nu contraḑic cu aceasta. Sciinţa aceea însĕ, care stă în oposiţiune cu religiunea, nu propagă adevĕrul. Nimenea n'a fost în stare până acum aşi însuşì cultura fără de religiositate, căci religiunea şi religiositatea formează basa sciinţei. N'a esistat nici când ordine socială fără moralitate şi nici va esista! (Adevĕrat!) Sûnt adevĕrate cuvintele poetului germân: „Sigura basă a unei ţĕri e moralitatea, dispărênd aceasta decade Roma chiar şi se pleacă în jugul sclăviei." (Aprobare.)

Cunosc tineri moderni de 17—18 ani, cari n'au cetit nici când învĕţătura morală. In logică şi în matematică încă sûnt foarte slabi — cu acestea nu se prea încurcă de altcum generaţiunea nouă — (Ilaritate). Din potrivă ei cunosc piesele teatrale franceze pline de frivolităţi şi sciu de rost infalibilele dogme ale lui Haeckel şi Darwin. Cărţile cari tractează despre astfel de dogme, le primesc dela profesorii lor. În zadar se propagă cu atâta sirguinţă înţelepciunea aceasta, căci a avè de străbun o maimuţă, onoarea aceasta nu şi o doresce fiecare! Cui i place confesiunea aceasta primească-o, nu voiu a strica gustul nimerui. (Ilaritate). La o atare educaţiune şi sciinţă se potrivesce ḑicala vechie romană: „*Qui proficit in litteris et deficit in moribus, plus deficit quam proficit*" (Aşa e!)

Cu projectul acesta de lege îşi continuă guvernul opera cea mare de reformă, începută înainte cu un deceniu cu organisaţiunea basei şi a stratului de jos al învĕţământului. (Aşa e!) Cu projectul acesta şi-a împlinit datorinţa faţă cu naţionalităţile. Naţionalităţile, precum se scie, insistă de câţi-va ani încoace sĕ le dăm ocasiune spre a învĕţa din fundament limba maghiară. Din toate părţile resună dorinţa spre învĕţarea limbei legale a statului. Ocasiunea e dată. Sûntem în drept a crede că le a fost sinceră dorinţa şi insistenţa, căci acum, după ce guvernul nostru li-a împlinit dorinţa veche prin projectul de faţă, se strigă din toate părţile: „Restigniţi-l."

Nu voiu sĕ me estind asupra atacurilor îndreptate de confesiunile protestante contra acestui project. Netemeinicia acelora o dovedesce cunoscutul fapt, că projectul de faţă e resultatul compromisului statorit cu diferitele biserici şi susţine ca atare autonomia până la estrem, într'u cât o primit interesele cele mai însemnate ale statului. Projectul atâta e de tolerant faţă cu autonomia, încât amicii învĕţământului de stat privesc cu nedumerire spre timpul, când va devenì lege. Projectul nu alterează sfera de drept a nimerui.

Confesiunilor, partidelor şi naţionalităţilor li se lasă dreptul şi li se dă ocasiunea de a face bine şi de a înainta prosperarea ţĕrei. (Adevĕrat!) Statului încă i se oferă ocasiunea, de a putè controla activitatea acelora, cari instruează, cresc şi conduc generaţiunea cea nouă.

Trec la atacul cel mai însemnat, care a aruncat mari, valuri. Se ḑice că projectul jignesce esistenţa naţionalităţilor. Nu mĕ ocup bucuros cu cestiuni naţionalistice, aceasta o recunosc. Doresc însĕ, ca sincer amic al naţionalităţilor, ca întrebări de soiul acesta sĕ ocure cât mai rar.

Firesce, dacă ele ne aruncă mănuşa, apoi noi sûntem necesitaţi a o primì. (Aşa e!

Românii din Transilvania *(a királyhágon túl)* au înscenat contra projectului demonstraţiuni prin biserici; escesele lor n'au trecut însĕ graniţele imperiului.

Dară marea şi eroica naţiune săsească, care se urcă cu mueri şi copii cu tot, summa summarum la 200,000 dărabe, ne-a declarat resboiul direct, a zângănit cu sabia sub stindardul „Schulverein-"ului, a suflat în trâmbiţă şi ameninţă mâna de oameni — poporaţiunea de 15 milioane — din Ungaria cu distrugere. (Ilaritate).

Naţiunea eroică, precum se scie s'a plâns în continu încă de mult nu numai aici acasă, dar şi în faţa marei Germanie, că noi apăsăm naţionalitatea germană.

Aserţiunea aceasta e neadevĕrată. Germanii din diferitele părţi ale ţĕrei şi-au păstrat până în ḑiua de aḑi naţionalitatea, limba şi datinile. Nici un german din întreg imperiul nu se plânge asupra apăsărei nici cel din Sepuş, nici cel din Torontal şi nici cel din Timişoara. Raportul amical dintre elementul maghiar şi german şi armonia cea bună dovedesce că nu sûnt apăsaţi. (Aşa e!)

In multe comitate din ţeară sûnt sate germane, cari au rĕmas germane şi au stat cu toate acestea cu noi şi la bucurie şi la nevoie. Germanii din locurile acestea au fost în totdeauna fii credincioşi ai patriei (Aşa e!), au făcut serviţii fidele statului, culturei şi libertăţii şi au apărat în totdeauna drepturile statului maghiar într'un mod, precum se cuvine unui bun patriot. (Aşa e!) Şi în timpul din urmă — pe când perfidele agitaţiuni ale oamenilor eroici dela „Schulverein" luaseră dimensiuni tot mai mari, pecând aceştia lucrară din resputeri la subminarea simpatiilor, pe cari le-am intimpinat noi maghiarii în Germania şi în timpul din urmă, ḑic, au respins cu curagiu şi într'un mod plin de demnitate patriotică gravaminele nemotivate, că noi am tinde la apăsarea naţionalităţilor.

De acì se vede, că noi n'am dorì alta, decât singură nimicirea naţionalităţei săsesci.

Ce chemare are projectul după părerea lor? Le citez propriele cuvinte. „El ameninţă cultura ţĕrei săsesci cu nimicire, (Ilaritate), el nimicesce din rădĕcină instrucţiunea germână, el rumpe toate legăturile de comunitate dintre sasi şi ţeara-mamă, el sapă pentru toate timpurile un abiz neţĕrmurit între naţiunea maghiară şi germână!

Aceasta rĕsună atât de „a necioplit" atăt de barbar încât sĕ miră omul: de unde a putut culege bunul nostru ministru de culte, astfel de lucruri înfiorătoare? (Ilaritate.)

Voind a fi drepţi, trebue sĕ mărturisim, că projectul acesta preste tot nu e necioplit, nici îndrăsneţ şi nici categoric, din contră e blând şi nevinovat ca un porumb.(?) Prin multele emendări şi-a perdut ascuţişul, e modest şi nepretenţios; apoi şi numai în forma aceasta e necesar pentru instrucţiunea publică din întreaga ţeară, ca mijloc paliativ contra a tot felul de inimici interni şi de decreşcenţe.

Foaia „Weser Zeitung," ce apare în Bremen, scrie la şoptirile marei naţiuni săsesci astfel: „În Ungaria s'au întêmplat şi până acum multe lucruri miraculoase contra germanismului, aceea ce plănuesce însă noul project de lege e ne mai auḑit. (Ilaritate.) Până când va mai suferì Germania sĕ se poarte resboiul de nimicire contra sângelui sĕu propriu!"

Foaia „Berliner Tageblatt", desvoltând tema, ḑice: „O parte mare a germanilor din Cislaitania abia aşteaptă ḑiua, în care armata mare germână sĕ între iarăşi în Boemia şi Moravia, pe un timp mai îndelungat ca la anul 1866." (Mişcare.)

Adunarea „Schulverein-ului" din Berlin, protestând contra projectului de lege pentru scoalele secundare din Ungaria, a declarat acestea: „Ţeara-mamă germană, voind a trăì în amiciţie cu monarchia austro-ungară, se vede necesitată a-şi ridica tot mai tare vocea, care, nefiind ascultată, poate devenì primejdioasă şi pentru naţiuni mai puternice."

Învĕţaţi germâni cu renume european au fost seduşi de agitatorii sasi neruşinaţi şi fără consciinţă. (Adevĕrat!)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

> *Hic niger est, hunc tu*
> *Romane caveto*
> Horatius.

Zarand în 14 Maiu 1883. Domnule Redactor! Am stat mult pe cugete, oare sĕ ies în publicitate cu lucrurile, ce se petrec pre aici de vre-o 5—6 sĕptĕmâni? În urmă vĕḑênd, până unde merge lucrul în pretura Baiei de Criş şi a Bradului, am venit la convingerea că: tăcerea mai departe faţă cu publicul român ar fi o laşitate.

Nu era destul sêrmanului popor român, din aceste douĕ preturi sĕrăcia lui, nu i-a fost de ajuns că esecutorul de dare i-a răpit şi bătut în dobă până şi perina de pre pat; mai lipsia numai denunciantii, cari sĕ facă din acest popor şi agitatori revoltanţi.

Durerea ori-cărui român binesimţitor, din aceste douĕ preture este la culme. Denuncianţii mârşavi, şi-au îndreptat deja atacul şi asupra gimnasiului din Brad — din chiar senin. —

Las că poporul din acest ţinut este mai asuprit ca în timpul absoltismului; scia însĕ că libertatea personală nu e violată. Astăḑi însĕ numai sûntem siguri nici de libertatea personală. În fie-care minut sûntem pregătiţi a urma gendarmului, care ne va conduce la puşcăriă. Este de ajuns că denuncianţii sĕ facă arătare. Şi ce e mai mult între denuncianţii de până aici sûnt şi români! Şi încă chiar şi preoţi?!

Dar sĕ mergem la fapte.

Îndată după adunarea dela Deva, ţinută în 10 Martie, petru bărbaţi din comuna Vaca, pretura Baiei de Criş, merg la mărturie (la têrg) la Baia de Criş. După ce 'şi têrguiră numiţii oameni, în frunte cu economul Brana, se abat la un birt, şi aici între pocale unul în glumă a ḑis: „acum sciu că vin Muscanii". Un străin denunciant face arĕtare, şi numiţii patru indiviḑi au fost escortaţi în arest. Începe cercetare riguroasă. A doua ḑi fură puşi pe picior libĕr, după ce judele investigator a vĕḑut că nu este nici o legătură între cei 4 arestaţi, şi între Muscanii, de cari se tem atâta Maghiarii. Sermanii oameni vorbiră — fiind postul mare — că vor sosì Muscanii, un fel de pesci. Văcenii sûnt cunoscuţi că la alegerea de deputat dietal în 1881, cu jude cu tot, au fost pentru deputatul naţional Borlea, de acì şi sûnt rĕu vĕduţi de puternicii ḑilei. Aici denunciantul a fost ungur.

În comuna Zdrapţi, pretura Bradului, oamenii nefiind mulţămiţi cu primariul impus de pretore, şi susţinut de notar, iau un copil de scoală, umblă din casă în casă, ca sĕ se scrie cel ce voesce a face petiţiune la vice-comitele, pentru delăturarea judelui comunal.

S'au scris vre-o 70 inşi — precum se vorbesce. —

Într'u aceea bunul paroch din Zdrapţi, şi totodată învĕţător, recunoscut de negligent în officiu în tot Zarandul; şi afară de aceste renumit din

---

esistenţei mele şi am sĕ-ţi demonstrez superioritatea lui Burattino; aceasta representaţie elementară a artistului comic nu este — o sĕ ţi-o probez — nici maşina, nici marotă, nici păpuşă; este o fiinţă.

— A! În adevĕr, o fiinţă? ḑise dl Goefle uitându-se cu uimire la convorbitorul sĕu şi întrebându-se, dacă acesta nu sufere doară de un acces de nebunie.

— Da, o fiinţă! Eu o susţin, replică Cristiano cu foc; cu atâta mai mult este o fiinţă, încât trupul sĕu nu esistă; Burattino n'are nici resoare nici aţe, nici virteje: el este un cap şi nimic mai mult; un cap espresiv, inteligent, în care . . . stăi!

Cristiano se duse sub trepte şi deschise o ladă, din care scoase o figură mică de lemn, garnisată cu petece, şi o aruncă de pămênt, o ridicà, o făcu sĕ sară în aer şi o prinse iarăşi a mână.

— Ei, ḑise el, eacă; Dta veḑi un petec o bandă, ce ţi se pare aproape în patru colţuri. Dară veḑi cum se întroduce mâna mea în micul acest sac de piele, cum pătrunde indicele meu în capul acesta gol, cum umple degetul meu cel mare şi cel mijlociu părechea aceasta de mâneci şi dirigează micile aceste mâni de lemn, ce ţi se par scurte, informe, nici deschise, nici închise şi aceasta cu scopul de a ascunde privirei inerţia lor. Acuma sĕ luăm distanţa potrivită cu mărimea micei fiinţe. Şeḑi acolo şi priveşte.

(Va urma.)

timpul alegerei de deputat dietal în 1881 pentru că'şi părăsise scoala şi începuse a corteşì prin comuna Blăjeni şi altele pentru deputatul guvernului, a cugetat că: a sosit momentul resbunărei.

Între oamenii, care voiau sĕ delătureze pre primariul erau doi inşi, cari arĕtaseră pre numitul paroch la Consistoriul din Sibiiu, pentru faptele sale proverbiali; asupra acestora voia sĕ-şi rĕsbune nobilul paroch cu ori ce preţ. Aceasta s'a făcut pe calea denunciărei Se afirmă că numitul paroch după unele înţelegeri cu doi oraculi din apropiere a denunciat că în comuna Zdrapţi se agită poporul contra autorităţilor comunale. Îndată după denunciare, 6 bărbaţi, matadorii, răpiţi dela sinul familiei, au fost conduşi de gendarmi în arest, în Baia de Criş. S'au făcut cercetări severe în faţa locului; dar nu s'au aflat nici o urmă că poporul ar fi fost agitat de cineva. Dintre cei 6 arestaţi, 4 inşi au fost puşi pe picior liber, după câteva ḑile, 2 inşi însĕ, cari erau contrari dechiaraţi ai preotului, au fost reţinuţi 25 de ḑile fără vină.

Preste 30 oameni, am vĕḑut în Baia de Criş şi întrebându-i, ce caută mi-au rĕspuns:

„D'apoi eacă domnule, ne au arĕtat popa, că noi facem turburare în sat, doi inşi sûnt închişi de vre-o 6 ḑile, 4 au scăpat; acum am venit sĕ ne facem rugare, sĕ ne sloboadă, şi pe ceilalţi doi — fiind că nu au nici o vină. Noi nu am fost mulţămiţi cu judele, şi pentru că am vrut sĕ arĕtăm aceastá, eată că cădem şi prinşi.“

În 24 Aprile s'a început investigaţiunea în Brad, unde a eşit subjudele dela judecătoria singulară din Baia de Criş.

Catichetul şi învĕţ. I. G..... a fost denunciat că a agitat contra autorităţilor comunale şi contra autorităţilor statului. Dar aci se descoperì lucrul, după cum sûnt informat, din fântână sigură. Denunciantele a fost tot numitul paroch, aţîţat de străini, după cum se afirmă.

S'a denunciat că;

a) I. G..... pre timpul alegerei dietale a agitat contra deputatului guvernului.

b) că prin popularitatea sa a înfluinţat sĕ fie scoşi din post, învĕţătorii, cari au votat cu candidatul maghiar;

c) că casa dênsului e cercetată adese-ori de oameni din popor, de învĕţători etc.

d) că respectivul propagă ura contra statului.

e) că dênsul ar fi umblat prin mai multe comune, agitând. Toată denunciarea însĕ se dovedì a fi fără nici o basă, şi purcească din invidie şi maliţie.

f) Ce e mai mult numitul domn a fost întrebat, aşa se vorbesce şi asupra cugetelor sale, nu cumva i-a trecut prin cuget a face încercări de rĕscoală? În fine din toată cercetarea eşì un fiasco complet. Una însĕ resultă din cercetare: că astăḑi e crimă, dacă ai casă deschisă şi dacă mai dai câte un sfat bun oamenilor din popor.

Am ajuns departe, ca sĕ fim spionaţi că cine întră şi cine ese din o casă românească.

Sĕ merg mai departe. În comuna Şesuri preotul este în ceartă cu cantorul. Se face învestigare de protopopul, la faţa locului.

De odată numai se denuncie şi de aici că: „se agită poporul.“ Individul Niţă a fost condus în arest în Baia de Criş. Acest om avuse ceartă cu parochul local, şi se afirmă că parochul l'ar fi denunciat. Eu aşi dorì, ca parochul Glava sĕ poată arăta că nu e adevĕr.

Pre lângă cantorul Niţă, a mai fost escortat cu un gendarm, şi învĕţătorul din Şesuri. Întru aceea sosì în Brad, fiscalul Horváth, carele eşind în comuna Şesuri, a investigat toată afacerea. Urmarea fu că învĕţătorul fu lăsat din prinsoare a doua-ḑi, fiind cu totul nevinovat.

Era poate mult mai bine sĕ fie arătat parochul că evreul vinde beuturi spirituoase în edificiul scolar; ceea ce e faptă dovedită!!

Astfel dar şi aici denunciantele a remas blamat; durere însĕ nepedepsit.

Într'acea se întêmplă în Brad, un incident foarte grav, ce denotă toată maliţia şi intenţiunile poltrone ale denunciantelui.

În edificiul gimnasial, două odăi în **parterre** sûnt închiriate casinei romano-maghiare din loc. Aici la casină vine — după cum sûnt informat — Marţi în 15 Maiu şi notariul ungur B. A. din Criscior. Acest domn ese la pr.... unde — deja afirmarea dînsului — a vĕḑut scris pe un pĕrete acestea cuvinte: „Sĕ traiască Românii şi sĕ piară cele 5 milioane de Unguri“. etc. Numai decât numitul domn chiamă din casină mai mulţi maghiari, şi le arată, ce e scris, tot odată îşi înseamnă, tot ce a fost scris. Faptul îl comunică numitul notar pretorelui din loc. Un individ foarte maliţios, apoi face arĕtare gendarmeriei; eară gendarmeria arată judecătoriei din Baia de Criş.

Într'aceea un elev şterge, scrisoarea din p..... în firma credinţă că nu-şi va face nime capital.

În 18 Maiu a eşit în faţa locului comisiunea investigătoare. Din întêmplare, procurorul Horváth era în Brad, şi însuşi a condus investigaţiunea. Prepusul era asupra elevilor institutului gimnasial, că ei ar fi scris. Aşa era denunciarea. S'a început o cercetare strictă asupra întregului corp profesoral dela institut, ca sĕ se erueze cine e scriitorul? Şi în urmă resultatul fu: La localitatea numită umblă membrii casinei, şi alţi strĕini, precum şi elevii dela meserii, prunci din clasa a III-a normală, şi eventual, membrii esterni ai casinei. Pruncii din clasa a III-a normală — după oculată — nu au putut sĕ scrie, fiind scrisoarea foarte sus. Afară de aceea s'a constatat la investigarea profesorilor, că în manualele de geografiă nu se vorbesce de 5 milioane Maghiari, prin urmare a fost imposibil sĕ scrie elevi, din contră un individ maliţios a scris cu intenţiunea sĕ compromită gimnasiul. Cine a denunciat anume, nu se scie. Cetitorul însĕ poate afla lesne, cine a putut sĕ fie denunciantele. Şi aici fiasco dară. Cine sĕ-şi fi putut închipuì că o inscripţiune de pe o localitate, de pe o p... sĕ se ia de basă unei denunciări, şi sĕ se tragă în cercetare un corp profesoral!

Dar apoi, ce nu e posibil în Ungaria?

Dar lucrul nu s'a finit acì. După ce denunciantilor nu le-a succes a compromite institutul, s'a inscenat curênd altă denunciare şi anume:

Învĕţătoriul P. R. ar fi ḑis după adunarea dela Deva, că limba maghiară nu se mai învaţă, în urma căreia, elevii din I gimnasială şi-ar fi rupt gramaticile maghiare, şi le ar fi călcat în picioare. Doi elevi maghiari, cari studiază în I gimnasială în loc, au afirmat, că un elev, ce şede la P. R. au inscenat rumperea cărţilor, comunicând elevilor vorbele citate mai sus. În 25 Maiu s'a început investigarea. Elevii din I clasă gimnasială, 26 inşi au fost duşi la casa comunală, unde s'a luat cu fie care protocol de cătră judele investigător, ca sĕ se erueze „ruptus'au gramaticile maghiare, şi cine i-a îndemnat sĕ le rumpă? S'a dovedit atâta, că doi elevi avênd ceartă a rupt unul celuialalt câte-va foi din gramatica maghiară de Ihász Gábor; pentru care faptă fusese pedepsiţi de profesorul de clasă.

În 26 Maiu, s'a ascultat şi corpul profesoral, la casa comunală. După ameaḑi judele învestigătoriu mergênd în prima gimnasială s'a convins în persoană, că elevii posed gramaticile maghiare neatinse astfel şi din a 2-a denunciare a eşit un fiasco. Acum pentru moment doară se vor fi gătat denunciările, cine scie până când!? Cine oare sĕ fie după spatele celor doi respective trei prunci, cine sĕ fi denunciat? Acesta e secretul. Oamenii, cari nu vĕd numai vêrful nasului, objectează că denunciările au de scop în linia primă: înfricarea inteligenţei, slabe de înger ca aceasta sĕ lase poporul pradă puternicilor ḑilei; În locul al doilea, prin aruncarea poporului în prinsoare se intenţionează suprimarea ori cărei mişcări libere, chiar şi atunci, când sêrmanul popor e spoliat până la os. „Ticălos Măria Ta“ aici voiesc denunciaţii sĕ aducă poporul. În publicul Zarandan mai cursează şi altă versiune: pretura Bradului este vorba sĕ se caseze, aceasta ar cădè greu unor oameni! de aceea se fac denunciări, ca sĕ creadă guvernul că aici ar fi un cuib de agitatori, după cari neîncetat trebue sĕ se pândească, deşi în realitate oameni mai domoli ca pre aici nu se pot vedè

În combinare cu denunciările, stă şi rectificare listelor alegĕtorilor. Poporul din Zarand este în tremă, şi astfel nu vor umbla sĕ se inducă în listă cei îndreptăţiţi. Se lucră de acum adecă pentru alegerile comitatense, şi pentru cele de deputaţi dietali. Eată domnule Redactor câte aveam sĕ vĕ scriu.

Dacă atacurile, nu se îndreptau şi asupra vieţei gimnasiului, aşi fi tăcut; dar când oameni mârşavi caută nod în papură, a tăcè înseamnă a fi laş. Publicul va cetì şi va judeca. Una trebue sĕ adaug: atât procurorul — după cum sûnt informat — cât şi judele investigatoriu, au fost tare obiectivi, ei foarte consciinţioşi la investigare, ceea ce le servesce spre onoare. Persoanele trase în cercetare pot fi mângăiate, că li s'au dat ocasiune a dovedì judecătoriei, de ce calibru sûnt denuncianţii, şi ce temeiu se poate pune pre strigările lor de „alarmă“ Alta este apoi întrebarea: oare mai poate fi libertate personală, în Ungaria, când indiviḑi cu totul inocenţi, pre basa unor denuncianţi mârşavi se duc în prinsoare? eară alţii sûnt traşi în cercetări rigoroase, ca pre timpul terorismului.

Încoronarea Ţarului.

Încoronarea s'a făcut cu o veselie ce nu se poate descrie a poporaţiunei, 50000 oameni erau pe piaţa libĕră din faţa Kremlinului spre a vedè cortegiul de încoronare.

În spaţiul dintre cele trei catedrale erau mai bine de 20000 de oameni în tribune, printre cari se afla elita doamnelor, îmbrăcate toate în costume frumoase şi oferind un spectacol minunat, apoi corpul diplomatic precum şi Turcii, Persanii şi alţi asiatici, cari veniseră pentru încoronare şi cari n'au intrat în biserică. Mulţimea umbla în valuri de colo până colo şi suferì mult din causa ploii, ce cădea din când în când.

La 8 oare şi jumĕtate apăru întregul corp diplomatic cu doamnele pe Treptele Roşii şi se duse în catedrala Uspensky. La 8 şi trei sferturi trupele primiră ordinul sĕ presinte armele. Atunci se făcu o mişcare îngrozitoare prin mulţime. La oarĕle 9 apărură preoţii catedralei, spre a ascepta la uşa catedralei pe principele moscenitor. Un servitor al bisericei anunţă sosirea cu o batistă, clopotele rĕsunară, mulţimea se descoperă, toţi se închină şi cortegiul principelui moştenitor începe. Îndată ce apăru pe treptele Catedralei, urale sgomotoase resunară şi ţinură pe tot timpul trecerei cortegiul şi care se întinseră şi în afară, unde mulţimea aplaudă fără a putè vedè ceva. Cortegiul mergea în ordinea arătată de ceremonial: principele moştenitor cu ducesa de Edimburg, marele duce George cu marea ducesă Xenia, ducele de Edimburg cu archiducesa Maria Teresa, archiducele Carol Ludovic în uniformă rusească de general cu regina Greciei şi alţii. Toaletele doamnelor princiare nu se pot descrie; toate erau în mătăsării cusute cu aur şi cu cele mai bogate bijuterii pe cap şi la gât.

Îndată după sosirea marilor duci şi a marelor ducese, apăru Bazano, preotul casei imperiale, şi stropì cu aiasmă drumul, pe care trebuì sĕ treacă împĕratul. Cortegiul de încoronare pornì în ordinea anunţată, dar foarte încet. Imposantă era mulţimea demnitarilor, cari represintă prin numĕrul lor şi colosala întindere a imperiului rus. La 9 oare şi jumĕtate rĕsunară fanfarele şi mulţimea tăcu mută. După ḑece minute toate capetele întonară hymnul poporal, şi în acelaşi timp ploaia încetà, soarele se ivì şi, luminat de razele lui, apăru cortegiul de încoronare de o strălucire fabuloasă. Împĕratul Alesandru III. în uniformă de general şi cu capul gol ducea la braţ pe împărăteasa, care purta o rochie albă cusută cu argint şi avea pĕrul făcut în zalufi. Pĕrechia imperială saluta în toate părţile mulţămind mulţimei, care o saluta. Asistenţi ai Tronului erau cei patru fraţi ai împĕratului, marii duci Vladimir, Alexis, Sergiu şi Pavel. Cele patru doamne, care asistau pe împĕrăteasă, purtau nesce rochii cenuşii închise, cusute cu aur.

Urale entusiaste însoţiră cortegiul imperial până la biserică. Dând împĕratul întrà în biserică, se împărţì o foaie volantă, care descrie încoronarea şi însĕmnătatea ei. Încoronarea se făcu tocmai după ceremonial. Biserica, carea strălucea de aur oferea o privire minunată şi mărită de strălucirea toaletelor doamnelor şi a uniformelor. Actul bisericesc produse o adâncă impresiune asupra celor de faţă. Părechea imperială era încongiurată de copiii, fraţii şi surorile ei. Asistenţii Tronului şi mareşalii pentru încoronare, precum şi demnitarii, cari duceau objectele de încoronare se aşezară în apropiere de tron. La 10 oare 45 minute actul încoronării se termină.

Impĕratul îşi scoase dela gât lanţul de aur al sfântului Andreiu îl dede unui asistent şi îi orḑonă sĕ'l îmbrace cu *porphyra* mantia imperială de încoronare şi sĕ'i pună lanţul cu briliante al ordinului Andrei. Îndată ce împeratul se îmbrăcà cu mantia de purpură el îşi plecà capul spre a primì binecuvêntarea Metropolitului din Nowgorod.

Metropolitul îi puse mânile pe cap şi pronunţă o rugăciune, prin care cerea binecuvêntarea cerească asupra apărătorului bisericei ortodoxe.

După aceea împĕratul poruncì sĕ-i se dea coroana. Metropolitul o aduse pe o perină de catifea şi suveranul şi-o puse singur pe cap, pe când Metropolitul dedea binecuvêntarea în numele tatălui, a fiului şi al sântului duh. Apoi Metropolitul ii presentă sceptrul şi mĕrul imperial ḑicêndu-i: „Primesce acest sceptru şi acest mĕr ca semn de domnie absolută ce ţi se dă de cătră cel de sus asupra poporului tĕu, ca sĕ-l guvernezi şi sĕ'l ajuţi în toate împregiurările.“

Impĕratul luà în mâna dreapta sceptrul, în mâna stângă mĕrul imperial şi împodobit cu toate insignele puterei sale. Ţarul Alesandru III se aşeḑà pe tron. Îndată după aceea el puse sceptrul şi mĕrul imperial la o parte şi atunci socia sa venì înaintea Tronului şi îngenunchià pe o pernă de purpură. Impĕratul îşi luà strălucitoarea coroană de pe cap, atinse fruntea soţiei sale şi apoi li puse coroana cea mică pe cap. Impărăteasa fu îmbrăcată atunci cu manta de purpură și, după ce părechia imperială se sărută în modul cel mai cordial împĕrăteasa se duse pe tronul ei. Atunci impĕratul luà de nou în mână sceptrul și mĕrul imperial și, în bubuitul tunurilor și sunetul clopotelor dela Kreml, protodiaconul spuse toate titlurile suveranului tuturor Rusielor. Corul cânta atunci himnul: „Viață lûngă!“ Pe timpul acestui cântec părechia imperială primì felicitările clerului și ale membrilor familiei.

Incoronarea se terminase deja la oara unu. Părechia imperială se mai duse pela celelalte cathedrale și apoi se reîntoarse în palatul Kreml. Din sala Andreas părechia imperială sĕ areta poporului, la ale cărui strigăte entusiaste ea rĕspunse prin trei înclinări din cap. Curtea se reîntoarse apoi în interiorul palatului.

După ce părechia imperială se odihnì puțin, apoi sĕ duse la masa care era așezată în sala de granit. Ministrul de finance îi presintă monete pentru memoria încoronării, care fură împărțite la eri de față. După ce fură aduse bucatele, împĕratul își scoase regaliele. Mitropolitul din Nowgorod bine-cuvêntă prânḍul. Părechia imperială se puse la masă, pe când cei de față stăteau în picioare. După terminarea prânḍului, părechia imperială se retrase în camerile sale. Indată ce se înoptà ncepù iluminarea orașului.

Varietăți.

* A. S. im. archiducele Albrecht a eșit Joi dimineața la 7 oare càlare în câmpul esercițiilor militare. Toate trupele din Sibiiu și din pregiur erau concentrate pe acel câmp. După defilare trupele în despărțeminte singuratice au făcut unele evoluțiuni. A. S. a dat de repețiteori espresiune mulțămirei sale cu atitudinea trupelor, cu deosebire a fost mulțămit cu regimentul cel june Bar. Schőnfeld Nr. 82. După inspecționarea stabilimentelor militare, pe la 1 oară după ameaḍi a fost prânḍ, la care au luat parte și demnitari bisericesci, (și archieppul și metropolitul nostru) și civili. Capela militară din loc a îngrigit de musica de masă. Cu trenul dela 4 oare A. S. a plecat la Cluj.

Cu ocasiunea presentărei membrilor din consistor și din corpul profesorilor seminariului Andreian, A. S. în respunsul sĕu a ḍis, între alte, că nici odată n'a tras la îndoială loialitatea bisericei gr. or. române față cu dinastie și tron.

* (Denumire). Presidentul tribunalului reg. din Sibiiu Carol Ormay este denumit jude ordinar la tabla regească din Budapesta.

* (Reuniunea română de cântări din Sibiiu) va arangia Sâmbătă în 28 Maiu (9 Iunie) a. c. o petrecere impreunată cu cântări și danț în pavilonul din dumbrava cetății. Detaiurile se vor publica în numerii viitori.

La petrecerea aceasta sûnt învitați toți membri Reuniunei. *Comitetul.*

* (Ascultătorii de drepturi) ai academiei reg. ung. din Sibiiu vor arangia și în anul acesta petrecere împreunată cu danț în Dumbravă și anume Mercuri în 6 Iuniu a. c. st. n. care petrecere — după pregătirile de pănă acum promite a fi foarte cercetată și petrecătoare.

* (Dela Brașov) aflăm, nu dela românii nostri de acolo, ci din foile străine că în suburbiul „Tocile“ au fost lucruri mari, încât a trebuit sĕ întrevină și miliția. Causa agitațiunei românilor din acel suburbiu, ar fi fost înmormêntarea unui spênḍurat, de origine din Brașovul vechiu. Din norocire afacerea s'a sfêrșit fără morți și răniți, cu o unică arestare. — Se vede că și aici se adeveresce că românii mai bucuros fac fapte de cât sĕ le descrie.

* (Mulțămită publică.) Subsemnata Direcțiune scolară, acelor generoși și marinimoși Dni, cari au binevoit a contribuì la înmulțirea bibliotecei scoalei române capitală gr. or. din S. Sebeș, și anume:

1. Dlui paroch Nicolau Lazar din Sebeș, carele a donat „Telegraful Roman“ din 1860—1882 inclusive.

2. Dlui G. Meitani, carele prin On. Comitet al Asociațiunei Transilvane, a donat „Fasc. a V-a VI-a și a VII-a din „Studii asupra constituțiunei românilor.“

Mai departe:

3. On. Redacțiuni a ḍiuariului „Românul“ din Bucuresci, carea din 1876 neîntrerupt ne-a trimis *gratis* ḍiarul sĕu.

4. On. Redacțiuni dela „Convorbiri literare“ din Iași, carea asemenea din 1876 ne trimite *gratis* ḍiarul ce redigiază.

Tuturor acestor Domni pentru faptele generoase, le esprimă cea mai profundă mulțămită, rugându-i, cu deosebire pre On. Redacțiuni amintite, a ne onora și mai departe cu trimiterea stimatelor lor „ḍiuare“ ce redigează.

S. Sebeș în 16 Maiu 1883 v.

Direcțiunea scolară.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 31 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4%	88.30	88 25
Renta ung. de hârtie	86.70	86.65
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.25	91.50
I emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	94 80	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	99.75	99.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.70	98.50
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.25	98.75
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	98 —	98.—
Obligațiuni urbariale transilvane	96.—	98.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḍecimei de vin	97.40	97.50
Sorți de stat dela 1860	134 59	134.5
Sorți ungurescі cu premii	114.—	113.50
Sorți de regularea Tisei	109.50	109.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	838.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	292.75	295.25
Acțiuni de credit austr.	300.—	299.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.20	78..10
Datorie de stat austr. în argint	78.75	78.45
Renta de aur austriacă	98.90	98 70
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.67	5.66
Napoleon	9.51	9.50
100 marce nemțesci	58.50	58.55

Nr. 47. [421] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunei a treia de paroch clasa I. devenită vacantă în parochia dela biserica română ort. rĕs. cu hramul S. Nicolae din preurbiul Brașovului, se escrie concurs cu termin de 30 deḍile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Salar anual fics din cassa bisericei 600 fl. v. a.
2. Relut de cuartir din cassa bisericei anual 150 fl. v. a
3. Venitele stolari anual circa 450 fl. v. a.
4. Drept de pensiune după statutele esistente.

Nota. În anul dintâiu al funcțiunei sale are parochul ales a se conforma §-lui 8, din regulamentul congresual pentru parochii din 1878.

Concurenții la acest post de paroch au se producă următoarele documente:

a) Că sûnt români de religia gr. orientală.

b) Că au purtare morolă bună

c) Că au absolvat gimoasiul și au depus esamenul de maturitate.

d) Că au absolvat cursul teologic la un institut teologic român gr. or.

e) Că au depus esamenul de cualificațiune preoțească.

Parochul ales este obligat a se conforma regulamentelor, instrucțiunilor și datinilor dela această biserică după dispozițiunile comitetului parochial.

Concurenții sûnt obligați pănă la finirea terminului de concurs a se presenta în biserică, a cânta și a tinè o predică de probă.

Suplicele de concurs sûnt a se așterne la Domnul protopresbiter local Iosif Barac.

În conțelegere cu dnul protopresbiter.

Brașov, 15 Maiu 1883.

Comitetul parochial:

David Almășanu m. p.,
președinte.

Nr. 79 [422] 2—3

CONCURS.

În urma decisiunei și a sentinței Prea Venerabilului Consistoriu Archidiecesan ddto. 10 Martie a. c. Nr. 434. B. se escrie al 2-lea concurs pentru vacanta stațiune preoțească din Sibot (Alkenyér) de clasa a II-a cu termin de 30 de ḍile dela întâia publicare în jurnalul „Telegr. Roman“.

Emolumentele sûnt următoare:

1. Pământ arătoriu „porțiune canonică“ de 15 jugere clasa I și II.
2. Din cassa alodială 200 fl. v. a. anual.
3. Dela 280 case câte una ḍi de lucru.
4. Stola îndatinată.

Doritorii de a ocupa această stațiune preoțească sûnt poftiți a-și ascerne cererile lor în sensul statutului organic și al regulamentului pentru parochii din 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Orĕștie, 16 Maiu, 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Minunile industriei.

Numai 4 fl.

un orologiu-pendulă cu sunătoare, care sună oarele și jumĕtățile de oară,

provĕḍut cu patentă c. r.

în cadre de lemn de nuc, lucit, foarte fin, canelat, cu pendulă și ponduri de bronz. Afară de superioritățile aceste orologiul acesta mai are însușirea neresplătită, că în întunerecul nopții

Tabla de cifre provĕḍută cu patentă c. r.

luminează într'o lumină foarte frumoasă violetă fermecătoare și pentru puterea intensivă a luminei

se garantează 10 ani

sute și eară sute de mușterii, cari au vĕḍut și cumpĕrat un astfeliu de orologiu, au rĕmas uimiți de

eftinătatea necredibilă și pánă acum ne mai pomenită.

Ne ținem de datorință, a atrage atențiunea cetitorilor, că de când esistă oroloage, n'au mai fost asemenea, practice și așa de totului tot eftine — și poate, că nici intr'o sută de ani nu vor mai fi.

Avis.

Oroloagele anunciate de mine à **4 fl.** poartă pe tabla de cifre inscripțiunea **„Patent“** cu litere de aur.

Oroloagele anunciate de alte firme à **2 fl. 20 cr.** sûnt gunoiu ordinar, la cererea criva le vênd cu **1 fl. 50 cr.**

Nu de mai puțină considerațiune sûnt prețurile ce urmează la oroloagelor de buzunar, a căror eftinătate te pune în uimire.

3834 oroloage de buzunar-cilinder

din cel mai fin aur francez, regulate pe minută, mai nainte à 14 fl., **acum numai 4 fl. 95 cr.** — Orologiu foarte elegant. Garanție pentru mers regulat pe 5 ani.

2325 Oroloage-Ancher

cu 15 Rubine de cele mai veritabile, cu brâncă escelentă de secunde, mai nainte à 21 fl. **acum numai 7 fl.** Capacele sûnt gravate din Nichel-Argint foarte fin din Aur. Garanție pe 5 ani.

3650 Oroloage-Remontoir

din dublă de aur veritabil, se întoarce la mănunchiu fără chee, cu aparat de Nickel cu foarte fin regulat, orologiul recunoscut ca cel mai bun și mai eftin din lume, mai nainte à 24 fl., **acum numai 8 fl. 50 cr.**

1400 oroloage veritabile Remontoir

din argint veritabil de 13 loți se întoarce fără cheie, brancile se îndreaptă și cu un aparat de Nickel privilegiat fin, merge pe secundă, cu un preț de necreḍut, într'adevĕr eftin, de nu s'a mai pomenit, mai nainte à 35 fl., **acum numai 14 fl.**

și pe lângă prețul neînsemnat, ași putè ḍice proverbial neînsemnat dă pe lûngă un orologiu de buzunar un **lanț de aur duplu gratuit.**

Comande postale, precum și telegrafice, cari se efectuesc pe lângă posticipațiune și trimitere anticipativă a sumei sûnt a se adresa la

F. Schapira, Haupt-Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depôt [417] 2—3
WIEN, II., Schiffamtsgasse. 20.

Publicațiune.

Din partea subscrisului comitet parochial prin aceasta se aduce la cunoscință, precum că zidirea bisericei greco-orient. din **Petrilla,** comitatul Unedoarei, cercul Jiu, a cărui preț de strigare, afară de lemnele necesarie, e 11,300 fl. 74 cr. v. a. — în **26 Iunie 1883 st. n.** pe lângă licitare verbală și oferte închise se va ținè licitațiune publică în comuna Petrila.

Ceea ce se aduce cu aceea observare la cunoșcință că licitanții condițiunile de licitațiune și planul de zidire le pot vedè în terminul acesta ori și când în cancelaria notariatului cercual din Petrilla.

Petrilla în 25 Maiu 1883.

[419] 2—3 **Comitetul parochial gr. or.**

Nr. 352—1883 [420] 2—2

Publicare de licitațiune.

În 23 Iunie a. c. stilul nou la 11 oare ante-meridiane se va ține în cancelaria subscrisului comitet (Strada urezului Nr. 6.) licitațiune minuendă pentru edificarea unei scoale elementare cu 4 clase la Tohanul vechiu, comitatul Făgărașului.

Aceasta se aduce la cunoscința publică cu adausul, că fie care licitante e obligat a depune 5% a sumei de esclamare de 8734 fl. 96 cr. v. a.

Oferte în scris provĕḍute cu vadiu se primesc pănă la începerea licitațiunei.

Planul preliminariului și condițiunile de clădire se pot vedè în tot timpul în susnumita cancelariă.

Sibiiu în 28 Maiu 1883.

Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grănițeri din regimentul I. român.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preț. [402] 8
Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Redactor rĕspunḍĕtor **Nicolau Cristea.** Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 59. Sibiiu, Marți 24 Maiu (5 Iunie) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Pângărirea dreptății și a culturei în Ungaria.

Ceterum censeo: Gimnasiul din Caransebeș.

Sûnt aproape doi ani de ḑile, de când 72 comune — 100,000 locuitori — din fostul regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 prin representanții lor legali, cu stricta observare a prescriselor §§-lor 57—61 din art. de lege XVIII din 1871, au decis ca din interesele fondurilor grăniceresci — aproape 300,000 fl. — sĕ dea 5% pentru înființarea și susținerea unui gimnasiu complet în Caransebeș.

E un an și jumĕtate, de când municipiul comitatens în congregațiunea ținută în 16 Ianuarie 1882 a pertractat această causă și din considerațiune:

1. că în înțelesul §-ului 6 al rescriptului maiestatic din 9 Iunie 1872, înarticulat în legea țĕrii prin art. de lege XXVII din 1873 fondul grăniceresc de cultură, precum și fondul general grăniceresc de avere, se administrează de comune, care sûnt îndreptățite în propriul cerc de activitate a dispune cu interesele acestor fonduri spre scopuri de crescere, umanitare și economice-naționale;

2. că comunele, în înțelesul legii memorate, au avut deplin drept a dispune de interese spre înființarea unui gimnasiu complet în Caransebeș;

3. că comitatul, ca for de controlă față cu comunele numai decisiuni contrare legii le poate desaproba și nimicì:

a luat decisiunile comunelor spre sciință.

E aproape un an și jumĕtate de când deputațiunea grănicerilor constătătoare din Domnii: Generalul Traian Doda, Filaret Musta, Ioan Bartolomeiu, Iosif Seracin, George Baiaș, și Constantin Neagul s'a dus la Budapesta și a rugat atât pe ministrul president Tisza, cât și pe ministrul instrucțiunii publice Trefort, că, de oare ce grănicerii au mijloacele recerute, ba chiar și un edificiu corespunḑĕtor zidit spre acest scop, sĕ'și dea învoirea la această întreprindere salutară și neapărat de lipsă pentru poporațiunea fostului regiment romano banatic Nr. 13.

Toate în zadar! Guvernul maghiar n'a aflat de bine, sĕ ne dea până astăḑi nici măcar un rĕspuns. Bărbați cu influință prin cercurile mai înalte au întrevenit pentru justa noastră causă.

În zadar!

După cum sûntem informați ministrul instrucțiunei se opune din toate puterile.

Causa? — Românismul!

În Banatul Timișan, un ținut de 500□ mile cu 1.200,000 de locuitori, partea cea mai mare Români n'avem o singură scoală medie, în care copilașii unui milion de locuitori sĕ audă un cuvênt propunêndu-se în limba lor.

Încă sub guvernul militar s'a deschis în anul scol. 1871/2 în Caransebeș prima clasă reală-gimnasială, în care limba latină, istoria și geografia se propuneau în limba română.

După provincialisarea graniței cu resoluțiunea maiestatică din 18 Maiu 1873 s'a hotărît înființarea unui gimnasiu superior de stat în Caransebeș avisându-se ministrul de culte și instrucțiune publică a aduce în îndeplinire această hotărîre prea înaltă.

Dieta țĕrii însĕ n'a votat spesele recente și așa a împedecat deschiderea acestui gimnasiu de stat, recunoscut de necesar de însuși Majestatea Sa.

Gimnasiul real deschis sub regimul militar în anul 1871 s'a continuat până la clasa a IV-a, guvernul maghiar l'a strĕformat în scoale civile propunêndu-se limba latină numai ca object facultativ obligător; eară limba română obligătoare numai pentru români, deșì partea cea mai mare, ba în unele clase aproape toți scolarii sûnt Români.

De 5 ani de ḑile catedra pentru limba română e vacantă. De un an de ḑile limba română nu se mai propune nici într'o clasă. Și dacă s'a mai propus limba română 4 ani dela devenirea vacantă a acestei catedre, aceasta e de a se mulțămì numai zelului și râvnei profesorului de limba latină, care de bună voie și fără nici o remunerațiune a propus câte 10 oare pe sĕptĕmână.

De doi ani de ḑile profesorului de limba latină i s'a interḑis prin ordinațiune ministerială întrebuințarea de alte manuale afară de cele scrise în limba maghiară. Va se ḑică: scolarii sĕ învețe o limbă streină în altă limbă streină.

Ce e încă mai mult! Guvernul deschide înainte de aceasta cu 7 ani o scoală de fete cu 6 clase. În scoala aceasta situată în mijlocul unei poporațiuni aproape române în contra prescriselor legii, limba română nu se propune de fel, așa că copilițele noastre nu mai pot învĕța nici religiunea, pentru că nu sciu cetì românesce.

Ce ḑiceți la toate acestea Dlor deputați români: Gall, Szerb, Antonescu etc?

Oare n'ar fi cu cale sĕ ne aflăm și noi Bănățenii un „câmp al libertății“ și acolo sĕ strigăm în gura mare

„Împărate fă dreptate“

Cu ce inimă sĕ mai meargă la bătae bravii noștri grăniceri spre apărarea tronului și a patriei, când vĕd, că chiar atunci, când a pus lumea în uimire prin eroismul lor depe coastele Bosniei și Erțegovinei, publicat în toată lumea, când vĕd, ḑic, că nu li se împlinesce cea mai justă și ferbinte cerere —

cererea de a li se da voie ca pe banii lor sĕ și facă o scoală.

Oare sûntem rĕsvrătitori? Oare nu sûntem destul de loiali?

Caransebeș 31 Mai 1883.

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Maiu

În monarchia austro-ungurească campania electorală din Cislaitania este, care atrage mai mult atențiunea publică. În Bohemia este lupta între germani și între cechi, în Galiția între poloni și ruteni. Sûnt remarcabile luptele aceste, pentru că germanii cari apar asupriți de Cechi au la spatele lor o putere mare germână, ear rutenii asupriți de poloni au la spate o Rusie mare.

Camerile române s'au constituit și senatul a și votat un rĕspuns la mesagiu. Rĕspunsul este o parafrază la mesagiu, are însĕ importanța, că arată pe senat că este de aceleași păreri cu tronul și cu guvernul în cestiunea Dunărei.

Calĕtoria lui Moltke, a mareșalului prusian, prin Italia, a rescolit multă pulbere ḑiaristică. O parte considerabilă de ḑiare însemnate se ocupă cu acea călĕtorie. Adevĕrul, dacă mareșalul se preumblă pentru a'și întârì sănătatea sau pentru a studia posițiunile strategice, va remânè încă mult timp ascuns și învĕlit în norul pulberei. Fapta însĕ nu se poate ascunde, că o parte din francezi sûnt foarte îngrijați și după cum am mai amintit se tem de o invasiune cu mult mai bogată de urmări ca cea dela 1870—1871.

Manifestul Țarului rusesc cu ocasiunea încoronării a causat resimțeminte. În Petersburg s'au sistat festivitățile de încoronare sub cuvênt că este bolnav împĕratul Germaniei. Pretecstul acest ridicul n'a aflat creḑĕmênt la nimenea.

Alecsandru, principele Bulgariei, va visita pre regele Carol la Bucuresci.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

Vorbind așa Cristiano sărì ușurel pe treptele de lemn, se plecà de'și ascunse trupul în dosul rampei, își ridicà mâna peste rampa aceasta și puse marioneta în mișcare cu o abilitate și o grație nespusă.

— Dta veḑi, ḑise el tot vesel și cu o convicție reală, iată ilusia produsă fără teatru și fără decorații!

Veḑi cum primesce figura aceasta, nu prea fin lucrată, și zugrăvită în culori întunecate, din ce în ce în mișcările sale aparența vieței. Dacă ți-ași arăta o marionetă frumoasă, nemțească, poleită, zugrăvită, acoperită cu hârtie aurită și mișcându-se cu resoare, îndată ai vedè că este o păpușe, un vragiu mecanic, pre când mlădiosul burattino, ascultător la toate mișcările degetelor mele, merge, vine, salută, întoarce capul, încrucișează brațele, le ridică către cer, le mișcă în toate părțile, dà palme, bate păretele, cu bucurie sau cu desperare... Și Dta creḑi a vedè zugrăvindui-se toate emoțiile sale în față, nu-i așa? De unde vine minunea aceasta, că un cap, schițat prin câte-va trăsături, din apropiere așa de urît, primesce, de odată, la jocul luminei, o espresie de realitate ce te face sĕ uiți dimensiunile reale? Da, eu susțin, că, vĕḑênd pe burattino în mâna unui artist adevĕrat, într'un teatru, a cărui decorații sûnt bine potrivite, a cărui dimensiuni plane, și cadre sûnt în proporție cu persoanele, îți uiți cu totul, că însuși nu ești în proporție cu mica scenă și cu micele ființe, îți uiți chiar că vocea, care-i face sĕ vorbească, nu este a lor. Contopirea aceasta imposibilă în aparență a unui cap, ca pumnul meu și a unui glas așa de puternic, ca al meu se îndeplinesce prin un fel de beție misterioasă, în care te voiu face sĕ întri încetișor și Dta. Și întreaga minune vine... Scii Dta, de unde vine minunea aceasta? Ea vine de acolo, că burattino nu este un automat, el ascultă de caprițele mele, de inspirația mea, de entusiasmul meu, toate mișcările sale sûnt consecința ideilor mele și a vorbelor ce le atribuiu, în sfârșit ea vine de acolo că burattino este eu, adecă o ființă și nici de cum o păpușă.

După cuvintele aceste înfocate, Cristiano coborì treptele, puse marioneta pe masă, se desbrăcà de surtuc, cerênd dlui Goefle pardon, că-i este prea cald și se așeḑà iarăși de a îndărătul pe scaun, spre ași continua istoria.

În decursul acestei întreruperi bizare dl Goefle era într'o atitudine numai puțin comică.

— Stăi! ḑise el luând pe burattino a mână; tot ce mi-ai spus acuma este adevĕrat și foarte cu minte. Acum, esplică-mi plăcerea estraordinară ce am avut-o la representațiile lui Cristian Waldo, însĕ, ce Dta nu-mi spui și ce vĕd lămurit este, că mica aceasta persoană bună ce o țin a mână... și care bucuros o ași face sĕ se misce și sĕ vorbescă. . . Ei bine, micule prietin, ḑise el înfundându-și degetele în capul și în mânecele lui burattino, uită-te nițel la mine... da, da, tu ești foarte gentil, și te privesc cu plăcere din apropiere.

Ei, acuma te recunosc; tu ești Stentarello cel jovial, cel batjocoritor, grațiosul Stentarello, care m'a făcut, sûnt două sĕptĕmâni, sĕ rid atâta în Stokholm. Și Dta, fĕtu-meu, adause dl Goefle adresându-se către oaspele sĕu, deși nu ți-am vĕḑut fața nici când, încă te recunosc după glas, după spirit, după veselie și chiar după sensibilitate; Dta esci Cristian Waldo, faimosul operante recitante a burattinilor neapolitani.

— Am onoarea a-ți servì, rĕspunse Cristiano Waldo închinându-se doctorului cu grație, și dacă doresci a afla cum de Cristiano del Lago, Cristiano Goffredi și Cristian Waldo sûnt una și aceeași persoană, ascultă restul aventurilor mele.

— Ascult și sûnt foarte curios: dară ași voì sĕ sciu, de unde vine numele acesta nou, Cristiano Waldo.

(Va urma.)

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

(Urmare.)

Baronul Emil Pongracz: (Continuând) Înţelepţii profesori germani nu se încumet a scrie despre evenimentele vechi neînsemnate din insulele mai îndepărtate ale lumei, până nu studiază din fundament opurile, ce au apărut în cestiunea aceasta, şi până n'au cumpănit totul. În cestiunea de faţă îşi permit a judeca şi aşi esprima sentinţa asupra unei ţĕri, pe care nu o cunosc, şi asupra referinţelor şi instituţiunilor, despre cari n'au date positive. Ei judecă în casul de faţă asupra unor projecte de reformă, fără a fi în stare a judeca scopul acelora, un scop, pe care îl cunosc numai din mistificările neconscienţioase ale scumpilor nostri cumetri sasi. (Aşa e!) Temeinicia aceasta sĕ şi-o ţină pentru ei noi nu voim sĕ fim părtaşii ei. (Ilaritate viuă).

Presidentul: În sensul punctului 52 al regulamentului casei sûnt aşa liber a ruga pre domnul baron sĕ rĕmână la object.

Baronul Emil Pongracz: Trei puncte din project au escitat cu deosebire mânia inimicilor nostri. (Sĕ auḑim).

Punctul ântâiu e acela, care prescrie, că în scoalele medii cu limba de propunere nemaghiară, sĕ se propună în clasa a 7 a şi a 8-a limba şi literatura maghiară în limba maghiară, şi că din obiectele acestea sĕ se depună şi esamenul de maturitate în limba maghiară. Limba de propunere poate fi prin urmare cea germană, sau cea română sau şi cea sêrbească în întreaga scoală secundară, chiar şi în clasa cea mai superioară — un privilegiu, precum nu se mai află în lume — (aşa e!) se cere numai ca limba oficială şi literatura statului sĕ se propună în limba statului. Mare pericul ameninţă, ce e drept, pe agitatorii săsesci! Tinerimei i se dă ocasiune a putè cetì în limba maghiară opurile prea preţioase ale lui Aranyi, Petőfi, Vőrősmárty, opuri, cari fac onoare ori-cărei naţiuni din lume — (aşa e!) Ea învaţă a scrie unguresce, ceea ce aḑi nimenea nu o scie, ea va devenì aptă, a putè conlucra pe terenul literaturei. Ea va iubì poate patria maghiară, care o a nutrit până acum în mod loial şi conscienţios fără a primì vre-o resplată cuviincioasă.

Punctul al doilea e acela, care dă statului dreptul: de a esmite la esamenele de maturitate ale institutelor confesionale representanţi guverniali. Punctul acesta conţine multe lucruri comice! Are statul spre scopul acesta lipsă de drepturi speciale? Şi oare nu se înţelege aceasta de sine şi nu e aceasta aşa de natural, precum e respiraţiunea şi precum e ajutoriul propriu?

Statul a recunoscut până acum de valide testimoniile scoalelor medii şi n'a fost în drept a întreba, ce şi cum se învaţă în acelea. (Adevĕrat!) Germania ar erumpe într'un rîs omeric, dacă un politic de acolo s'ar încumeta a afirma, că statul n'are drept a trimite comisari la esamenele de maturitate ale institutelor publice! Cei dela „Schulverein“ cred ce e drept, că maghiarului nu-i compete aceea ce-i compete germanului. Renunţăm şi la o astfel de logică temeinică! (Ilaritate.)

Punctul al treilea e acela, care cere, că profesorii scoalelor secundare au a depune esamen, şi anumit, în decurs de 10 ani, în limba maghiară. Au sĕ facă esamen? — se întreabă europeanul civilisat, mirându se — „până acum n'au fost în us esamenele? (Ilaritate.) N'au fost în adevĕr! Acestea s'au considerat până acum de lucs. Cumcă n'au esistat esamenele, ne-o dovedesce faptul, că jumĕtate din profesorii aplicaţi în ţeară n'au diplome. Dacă i-a plesnit prin minte candidatului de teologie, sĕ părăsească cariera teologică şi sĕ meargă sĕ propună fisica: nu l'a putut silì nimenea, sĕ nu o facă. (Ilaritate.) Spre scopul acesta nu s'a cerut diplomă, ci simplu numai curagiu. (Ilaritate.) Profesorul de acum sĕ aibă cualificaţiune? Acesta e pĕcat strigător la ceriu! Sĕ fie îndatorat a scì limba legală a ţĕrei? Aceasta revoaltă sângele — acesta e motiv de ajuns, spre a purta rĕsboiu cu Ungaria. (Ilaritate.)

Batjoqura e justificată la acest loc, căci aici se poate ḑice cu drept cuvênt; „*dificile est satyram non scribere.*“ Esamenul în limba maghiară a scos din fire pe marea naţiune săsească, încât s'a vĕḑut îndemnată a chema într'ajutor foaia „Augsburger Allgemeine Zeitung“, pe palavragia, care caută a'şi domolì durerea sufletului sĕu sentimental prin următoarea esclamaţiune plină de balsam; „De pe insulele germane dela poalele carpaţilor se aud bocituri de moarte în patria germână! — Se ridică valurile, acuşi ne vom pomenì, că au îngropat în noroiul lor înfloritoarele câmpuri. (Ilaritate.)

„Uriaşului german i se frânge inima la auḑul acestor bocituri. Germanii sûnt un popor târḑiu şi dedaţi a stima la streini şi umbra de drept. Arareori pretind a li se stima dreptul propriu. Poporul germân e însă şi perseverant. *Furia tedesca* încă nu s'a stins cu desĕvârşire din sângele lui. Vai de profanatorul, care va stârnì in germân simţĕmêntul de rĕsbunare. Acela nu va scăpa nepedepsit. Germanul acela, care se mai încumete, a apăra pe maghiar, nu mai înţelege vocea poporului sĕu!“

Aceasta e un adevĕrat „*circumdederunt me*“, (Ilaritate,) pagubă numai, că în loc sĕ plângi, îţi vine a rîde. (Aşa e!) Aşi putè cita multe ḑiceri de acestea alese şi de preţ neperitoriu, de oare ce în urma diligenţei demne de recunoscinţă şi necurmate şi a culturei temeinice a amicilor nostri sasi s'a desvoltat în direcţiunea aceasta nobilă o literatură întreagă. Cred însĕ, că cele ḑise vor fi de ajuns spre edificarea generaţiunilor viitoare. (Ilaritate) Aceea ce afirmă domnii sasi despre projectul de faţă, este în contraḑicere directă cu adevĕrul. (Aşa e!)

Projectul de lege nu cere dela confesiuni şi naţionalităţi nici mai mult, nici mai puţin, decât aceea ceea ce e în interesul statului, îndatorat a cere.

El nu cere altceva, decât că scoalele secundare sĕ fie astfel organisate, încât fiecare sĕ poată învĕţa limba maghiară şi că profesorii sĕ fie astfel pregătiţi, încât sĕ poată propune în direcţiunea indicată, (Aşa e!) Zace în natura sasului de a mistifica adevĕrul, de a plănuì vicleşuguri şi de a denuncia — nu e vina noastră. Nu noi i-am crescut; aceasta constitue macsima virtuţilor lor proprii.

Cultura marei naţiuni săsesci poate înflorì şi de aici înainte; sasii pot împărtăşì instrucţiunea şi mai departe în limba germană, pot sta în legătură cu Germania şi se poate susţinè buna înţelegere între elementul maghiar şi german. La aceasta nu se impotrivesce nimenea. Fie convinşi învĕţaţii germani, că în toată ţeara nu e om treaz la minte, care ar voì sĕ rumpă legătura, ce încopcie naţiunea şi cultura noastră de un secol încoace de desvoltarea culturei germâne. (Aşa e!)

Fie care om cult din ţeară scie nemţesce. Copiii noştri primesc încă în frageda etate educaţiunea dela femei germâne din nord, spre a'şi putè însuşì limba germână şi a putè sorbì apoi cu timpul din bogatul isvor al culturei germane. Tinerii nostri studiază la universităţi germane, spre aşi primì acolo direcţiunea dela marii măestri, dela marii învĕţaţi, pe cari şi aḑi îi stimăm cu toate, că mulţi dintre ei s'au arĕtat a fi politici naivi şi prostuţi. (Ilaritate.)

Nu voiu sĕ capacitez pe învĕţaţii germâni în privinţa îndreptăţirei acestui project. Departe dela mine o astfel de încercare.

Ori ce ar cuprinde projectul: germanul n'are cuvênt a se amesteca. (Aşa e!) Aceasta e o afacere internă a Ungariei, Ungaria singură are a vorbì. (Aprobare.)

Comunitatea de interese încopcie monarchia noastră de Germania. Legătura aceasta nu se poate altera, nici prin agitaţiunile „Schulvereinu-lui“ şi nici prin denunciaţiunile sasilor. Sûntem aliaţii Germaniei, nu însĕ provinciei acesteia. (Aşa e!) Articolii agitători din foile germane îi respingem ca pe un amestec ne'ndreptăţit în afacerile noastre interne. (Aprobare.)

Domnilor sasi, cari şi-au cam uitat de datorinţele patriotice şi cari în ura lor faţă cu nizuinţele juste şi pre deplin îndreptăţite ale statului maghiar s'au dat aşa departe, încât au aţiţat prin respândirea de sciri false pe Germania nu numai contra patriei, ci chiar contra monarchiei noastre, domnilor acestora le am putè ţinè o prelegere despre datorinţele constituţionale şi patriotice, cari nu permit căutarea ajutoriului afară de patrie. Chiar în numele intereselor culturale accentuate de atâtea ori de sasi am avè cuvênt sĕ pretindem primirea acestui project. Interesele culturale sûnt mai înalte decât interesele confesionale şi naţionale. Projectul de altcum nu ştirbesce interesele sasilor. Cultivarea limbei lor nu sufere prin project, avênd numai a învĕţa pe lângă ea şi limba maghiară, precum învaţă limbele moarte: latină şi elină. Prin limba maghiară prosperează ei înşişi pe terenul administrativ, politic şi economic. De altcum putem asigura pe sasi, că factorii statului maghiar au trecut cu projectul acesta şi aşa toate marginile ecuităţii. Toate acestea le am putè spune sasilor. Faţă cu astfel de oameni trebue însĕ sĕ renunţe a ne provoca cu succes la patriotism, cultură, ecuitate şi constituţionalism.

De altcum va eşì şi în Germania la lumină „*mala fides*“ a jocului lor, şi atunci vom învinge.

Scopul sasilor nu poate fi susţinerea culturei germane, căci aceasta nu e ameninţată; scopul lor nu e susţinerea elementului german, căci acesta se alipesce — cu escepţiunea mânei de oameni a sasilor, — de naţiunea maghiară şi e mândru a se numì maghiar. Acestea sûnt numai pretecste. Scopul lor nu e cultura, ci politica, care urmăresce alterarea pactului germano-austro-ungar. (Adevĕrat!)

Sûnt amicul libertăţii în vorbire. Dau voie fiecărui a critica procedura guvernului, direcţiunea politicei acestuia, atât în parlament, cât şi în presă, facă-o chiar şi în terminii cei mai aspri. De către un cetăţean însĕ, care se bucură, vĕḑênd, cum se calcă în tină onoarea naţiunei noastre, cum ne numesc barbari, cum ne ameninţă cu arme streine, de către un om, care îşi calcă în picioare datorinţele cele mai sânte faţă cu statul, (Aplause vii.) — de către astfel de oameni fie-care patriot binesimţitor se va întoarce cu despreţ. (Aşa e!)

Am fost în drept a aştepta dela sasi, sĕ respingă terminii calumniatori ai „Schulvereinului“ şi ai foilor germâne. Am aşteptat sĕ ese din şirul lor patrioţii binesimţitori şi de omenie (dacă se află vre-unul între ei) sĕ protesteze contra agitaţiunilor condamnabile şi sĕ dovedească, că nu sûnt denuncianţi. Nimenea nu s'a arĕtat. Sie-şi sĕ şi-o mulţămească, dacă naţiunea îi învinuesce pe toţi, (Aşa e!) şi dacă se crede, că toţi sûnt de o pănură.

Ungaria trebue sĕ arete, că ea e stăpână în casă. Activitatea Schulvereinului, ca a unei societăţi, ce urmăresce tendenţe politice (aşa e!), trebue nimicită. Scoalele sasilor trebue sever supraveghiate, ca la timpul sĕu sĕ ese din ele o generaţiune mai bună, mai patriotică precum e cea de faţă, care e destul de neconscienţioasă, jucând în afară faţă cu patria sa pe trădătoriul, conspirând şi ameninţând cu arme străine.

Sperăm, că cu întrarea în vigoare a acestei legi va înceta lucrarea de sobol subterană a acestei agitaţiuni nepatriotice.

Guvernul e dator a apăsa cu mână de fer agitaţiunile naţionalităţilor şi a le nimicì fără milă, ori unde s'ar manifesta, (aplause) fie în ţeara sasilor sau în bisericile românilor, fie ori unde. Arete-şi guvernul puterea. Vaḑă şi simtă agitatorii, că ţeara aceasta aparţine maghiarilor, şi că aici alt stăpân n'are loc. (Aplause vii.)

Primesc projectul. (Aplause vii; vorbitorului se gratulează din mai multe părţi.)

(Va urma)

Operatul întitulat „Cassele de păstrare scolari“, cărui-a îi dăm loc mai la vale, am fost început al publica în Nrii 4 şi 5 a. c. ai foaiei noastre.

Conferinţele învĕţătoresci din anul trecut au fost primit însărcinarea, a se pronunţa asupra instituţiunei casselor de păstrare scolari, în special asupra întrebărei: n'ar fi bine, sĕ se înfiinţeze astfel de casse pe lângă scoalele noastre confesionale?

Parte mare a învĕţătorilor nostri nu cunosceau objectul acesta şi astfel nici nu s'au putut lua un conclus definitiv în conferenţele trecute. În unele locuri s'a decis a se face încercare cu introducerea provisorie a casselor de păstrare, în altele locuri earăşi s'a relegat objectul pe sesiunea viitoare, adecă: la conferenţele, ce se vor ţinè anul acesta.

Pentru de a presenta cetitorilor nostri un ce întreg într'un object însemnat, precum e înfiinţarea casselor de păstrare scolari de o parte, ear' de altă pentru a da ocasiune sĕ cunoască objectul acesta şi aceia, cari s'au prenumerat la foaia noastră numai în cuartul al II lea al anului curent, lăsăm sĕ urmeaze operatul indicat mai sus întregit.

Operatul conţine multe învĕţături frumoase şi descopere multe scăderi în viaţa economică, cari pot duce cu timpul la sapă de lemn. Scăderi de acestea se află şi la poporul român, ele trebuesc delăturate. Dacă e bună medicina recomandată de autorul operatului: asupra acestui lucru judece onoratul public cetitoriu.

Cassele de păstrare scolari.

(Operat cetit în conferinţa învĕţătorilor din districtul Zarandului ţinută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învĕţătoriu.)

Onorată conferinţă! Între objectele de discutat ale conferinţei noastre, ordinate prin circulariu consistorial dtto. 6 Iulie 1882 Nr. 2655 sc. în p. *b)* ni s'a pus şi „Înfiinţarea casselor de păstrare scolari?

Această cestiune pentru scoalele române de dincoace de Carpaţi este cu totul nouă; pentru unii dintre noi chiar străină. Şi nici nu e mirare. Înfiinţarea casselor de păstrare scolari abia a prins rĕdăcini şi la popoarele mai înaintate în cultură ale Europei. Abia sûnt vre o 5 decenii, de când idea casselor de păstrare scolari a început a se realisa. Sĕ nu asteptaţi dar dela mine, fraţi învĕţători, o disertaţiune academică, ci sĕ vĕ mulţămiţi cu câteva informaţiuni nepretensive, asupra „casselor de păstrare scolari“.

Acum sĕ mergem mai departe, arătând: ce sûnt cassele de păstrare scolare? care e scopul şi însemnătatea lor? istoricul şi resultatele obţinute la popoarele, unde s'au întrodus cassele scolari de păstrare, şi în fine necesitatea de a înfiinţa casse de păstrare scolari la poporul român, şi modul cum s'ar putè înfiinţa? Eată pre scurt, fraţi colegi, cu ce vĕ voiu întreţinè câte-va clipite!

Cassele de păstrare scolari sûnt nesce institute, care se formează depunênd voluntar fie-care elev de scoală crucerii, ce i-a economisat însuşi.

Se scie, că pruncii primesc dela părinţi sau din alte locuri cruceri pentru satisfacerea unor plăceri copilăresci d. e. pentru cumpĕrarea unor jucării, sau pentru unele lucruri de mâncare. Părinţii mai avuţi şi cu deosebire cei dela cetăţi adese-ori, şi la diferite ocasiuni, dau pruncilor bani, de cari pot dispune după plac: ţĕranii însĕ mai arare ori dau pruncilor cruceri, bună oară când tatăl sau mama a vêndut ceva la vre-un têrg cu preţ ridicat, sau apoi la alte ocasiuni. Banii, ce pot sĕ-i economiseze pruncii de scoală din ceea, ce au primit dîn ori ce isvor depuşi la învĕţătoriul respectiv, şi administraţi da către acesta sub o controlă solidă, sau ulteriormente administraţi de casse de păstrare publice, pun basă casselor de păstrare scolari.

Principiele, care servesc de basă la înfiinţarea casselor de păstrare se pot reduce la următoarele:

a) Ori ce deposit din partea scolariului în cassa de păstrare este totdeauna retractabil, adecă pruncul, la intervenirea părinţilor sau tutorilor sĕi 'şi poate recăpĕta banii depuşi.

b) Suma, ce poate sĕ depună odată un scolariu, nu poate sĕ treacă un anumit macsimum bunăoară 40 cruceri; din contră se primesce ori cât de puţin. —

c) Administraţiunea cassei de păstrare sĕ-şi aibă bine stabilite normativele, încât asupra învĕţătoriului sĕ nu poată cădè nici o suspiţiune. —

Scopul caselor de păstrare scolari; este deprinderea elevilor de mici, în a scì păstra prisosul venitelor pentru viitoriu; sau cu alte cuvinte scopul casselor de păstrare este a deda pre elev, ca sĕ'şi poată întocmì viaţa.

Înfiinţarea casselor de păstrare în scoalele române este o cestiune de cea mai mare însĕmnătate.

Cassele de păstrare scolari, au înfluinţă asupra bunăstărei individuali, asupra familiei, asupra naţiunei, ele sûnt tot odată un mijloc principal pentru întărirea moralităţei.

Renumitul bărbat de stat, Franclin, avênd în vedere bunăstarea civilor sĕi a ḑis: „onorabilitatea şi laboarea sĕ'ţi fie soţii nedespărţiţi, ear în locul al doilea ḑice: spesează mai puţin decât e venitul tĕu, şi vei ajunge cu timp la o stare bună.“

Laboarea şi păstrarea sûnt basele esistenţei unui individ, precum şi a unui stat. Numai aceste douĕ au putut ridica omenimea atât materialmente, cât şi spiritualmente. Fără laboare şi fără păstrare este numai regres Dacă un individ, o familie, o naţiune nu produce atâta cât consumă, ajunge la proletariat. Dacă producţiunea este egală consumului, atunci e stagnaţiune. Dacă omenimea din ceea, ce a produs, nu ar fi păstrat nimic, ea s'ar afla în stadiul primitiv de desvoltare. Nu ne putem dară închipuì o îmbunătăţire a stărei materiale fără de a nu scì păstra: tocmai de aceea trebue, ca pruncii încă de mici sĕ înveţe a păstra.

Şi oare pentru ce sĕ păstrăm? pentru ce sĕ dedăm şi pe prunci a păstra? La această intrebare ne dă rĕspuns viaţa de toate ḑilele. În viaţă vin şi timpuri de acele, când nu putem produce atâta, cât consumăm. Economilor li se întêmplă adese, că nu produc nici atâta, cât sĕ li se rĕsplătească lucrul, de cum sĕ aibă venit. Timpurile sûnt foarte schimbăcioase, mai multe rele decât bune.

Omul e supus la morburi, une-ori e supus la daune, cari pot sĕ'l aducă la sapă de lemn. Atunci 'şi ḑice fie-care, ce bine era, sĕ fiu păstrat ceva din trecut? Ce greutate este pentru un om, sau o familie a trăì din eleimosina altora! Cât de dejositoriu e a fi cerşitoriu!

Eată motivul, pentru ce trebue sĕ dedăm pe prunci a păstra. Cel ce se dedă a păstra 'şi aduce totdeauna aminte de viitoriu, şi'şi întocmesce astfel presentele, ca viitorul încă sĕ fie asigurat.

Păstrarea, ca şi ori care altă vîrtute, pentru ca sĕ ne-o însuşim, trebue, sĕ o deprindem mai mult timp. În musică devine cineva mai virtuos numai prin studiu, prin deprindere; întocmai se întêmplă şi cu păstrarea. Pruncii, dedându-i de mici a păstra, vor fi cu timpul cei mai buni apostoli ai renasscerei unui popor.

Un prunc, carele din frageta sa etate, d. e. dela anul al şeptelea începênd va păstra câte 10—20 cruceri pe sĕptĕmână sau chiar pe lună, când va fi înaintat în etate va dispune de sute de floreni. Numai pe această cale oameni lipsiţi de ori ce avere şi-au putut face cu timpul stare.

Nu trebue sĕ uităm, că crucerii păstraţi formează basa milionului.

În legătură cu aceasta se nasce întrebarea: cine sĕ dedea pe prunci a păstra? Rĕspunsul este uşor. În primul loc familia are sânta datorinţă a învĕţa pe prunci la păstrare. Numai puţin însĕ trebue sĕ înfluinţeze şi scoala. Învĕţătorii trebue sĕ opereze în scoală, de aici lucrul se va străplânta şi în familiile, unde poate nu se pune destul pond pe virtutea păstrărei, în fine, păstrarea ca vîrtute, va prinde rădăcini ceea ce se poate ajunge numai prin aşa numitele „casse de păstrare scolari.“ Fructele acestei instituţiuni salutare le culege mai întâiu individul respectiv.

Înaintându-se însĕ bună starea individuală, prin aceea se lucră la înaintarea familiei şi în fine la înaintarea bunei stări a naţiunei. Cassele de păstrare scolari influenţează asupra moralităţei în general. Elevul abḑice în tinereţele sale de unele plăceri momentane, pentru ca la timp de lipsă sĕ'şi poată ajuta sieşi, familiei sale, sau altor nenorociţi. Micul elev nu face ca „Sgârcitul risipitoriu“ a lui Alecsandri, carele îşi adună galbinii, spre a gusta plăcere privind la ei. El s'a dedat a'şi înfrêna dorinţele şi voinţa de timpuriu, adecă a pus o basă sigură formărei unui caracter solid. Elevul se pregătesce de mic a scì înfrunta fluctuaţiunile vieţei. Numai cel ce scie păstra, va posede avere, şi numai cel ce dispune de avere poate fi independent în lucrările sale. Şi apoi numai oameni independenţi pot combate immoralitatea. Când ḑicem: om moral, caracter solid, este tocmai atât, ca şi când am ḑice: om ce nu e avisat a trăì dela altul. Micii elevi, prin reunirea capitalelor lor la cassele de păstrare scolari, vor propaga mai departe în popor simţul de reuniune pe toate terenele. Şi apoi aḑi reuniunile fac minuni.

Francesul August de Malarce, unul dintre propagatorii cei mai renumiţi ai casselor de păstrare scolari, ḑice: „aceste sûnt mijlocul cel mai bun, spre a îmbunătăţì moravurile unei întregi naţiuni.“ În statele, unde păstrarea, aşa ḑicênd, a trecut în sângele naţiuni,“ acolo toate păturile societăţei, considerate după esteriorul lor, după aplicările lor în economia de casă, cu un cuvênt după modul lor de viaţă, sûnt mai simple; ear în respect moral acolo societatea e conscie de datorinţele ei şi apoi simţul de de datorinţă are urmări asupra împlinirei cu conscienţiositate a datorinţelor faţă cu familia, făţă cu naţiunea şi faţă cu statul.

Unde însĕ puterea creatoare a laboarei, a spiritului de păstrare esistă şi lucră numai sporadic, unde preîngrigirea de venitor şi adunarea de capital se manifestează numai ca escepţiuni; unde oamenii sûnt dedaţi a trăì de aḑi pe mâne, unde cu venitele nu se poartă nici o socoteală, unde otelierul, profesionistul, lucrătoriul de aḑi câştigă numai atâta, cât trebue sĕ trăească fără a se îngrigì şi de viitoriul familiei — unde profesorul, împiegatul şi toţi câţi trăesc din crunta sudoare a poporului ripesc banii — la jocul de cărţi — sau apoi perḑênd nopţile la sunetele musicei între pocale; unde femeile lipsite de o crescere bună: urmând capriţielor modei, consumă întreagă averea bărbatului pe pantlice, pe pudre (pulbere) şi alte colorituri, pentru a fi adorate de câte un perde vară: unde economul, cu pămênt de ajuns, cu vite bune de jug, cumperă bucate pe timpul secerei ,fiindcă nu a sciut păstra din anul trecut; unde ospitalitatea, serbarea ḑilelor onomastice, botezul unui prunc, ospĕţul unui fecior sau fete degenerează în risipă fără margini, unde într'unirile de beţii, şi jocul de cărţi a început a se lăţì; unde toate aceste esistă: acolo moralitatea decade şi cu ea bunăstarea materială a naţiunei.

Poporul, la care se vor putè constata cele ḑise mai sus, e pe calea perirei. Acolo va ajuta numai o cură („radicală“). Departe de a presupune, că poporul român s'ar afla în o atare stare de decadenţă, deşi nu putem nega unele datini rele, ce se rĕspânesc şi la noi. Una însĕ se poate afirma, că în general: virtutea păstrărei prea puţin se practisează la Români.

Cine a studiat cât de cât relaţiunile sociale ale poporului nostru, cu deosebire dela 1867 încoace — de când sûntem sub guvernul maghiar —, acela va fi trebuit sĕ vină la convingerea, că trebue sĕ înzestrăm poporul cu instituţiuni, cari sĕ-i ridice bunăstarea materială.

Gladstone — renumitul bărbat de stat englez — vorbind despre cassele de păstrare scolari ḑice că: „nu cunoascem o instituţiune mai folositoare pentru popor“.

Deak, înţeleptul maghiarilor — ḑicea despre cassele de păstrare scolari, că: „sûnt cele mai eficace mijloace, pentru înaintarea civilisaţiunei.“

Nu mai încape, cred eu, după cele ḑise, nici o îndoeală despre însemnătatea casselor de păstrare scolari în general. Dar sĕ trecem acum la istoricul casselor de păstrare scolari; Când s'au înfiinţat mai ântâiu?

II.

Ca început al casselor de păstrare scolari sûnt a se considera aşa numitele: „cutii de păstrare“ sau „mute“ cum le ḑice poporul nostru. Aceste au esistat în sinul familiilor încă în anticitate.

Mai târḑiu „mutele“ s'au întrodus de către oameni generoşi, în institute filantropice, pentru susţinerea pruncilor orfani, sau a altor nenorociţi.

Destul va fi, sĕ amintesc la acest loc pe pietistul Franke, carele la anul 1595 puse în odaia sa de locuit o „cutiă“ (lăduţă). In această cutiă punea după voinţă bani, cei ce-l cercetau. Din banii depuşi se susţinu mai târḑiu „scoala de sĕraci.“ Cât de departe au dus o pietistul Franke, ne spun mulţimea institutelor formate sub conducerea sa.*)

Prin seculul al 18 „cutiile de păstrare“ (cassetini chiusi, cum le ḑic Italienii) erau în us în New-York în salele de asil. In aceste cutii puneau pruncii sĕraci crucerii, ce putea sĕ-i câştige ḑiua, în schimb pentru crucerii depuşi li se dădeau adăpost preste noapte, şi în timp de morb.

Lucrul mergea perfecţionându-se; cu toate aceste abia în secolul al 19-lea aflăm urmele unei încercări serioase pentru a se înfiinţa „cassele de păstrare scolari.“ Şi aici însĕ, precum şi la alte instituţiuni salutare, începutul s'au făcut în Francia, patria idealelor măreţe.

În 4 Maiu 1834 directorul scoalei de stat, Dulac, înfiinţà la scoala sa în comuna Le Mans (Sarthe) dintâiu „cassă de păstrare scolară.“ Eată ce ḑice Dulac: „între deosebitele mijloace, pe cari le-am întrebuinţat, spre a putè da o educaţiune morală pruncilor încredinţaţi nouĕ, este unul cu deosebire, de care trebue sĕ ne aducem aminte: depunerea la cassa de păstrare a micilor sume, economisite de scolari. Spre a uşura încasările, am înfiinţat la 4 Maiu în scoala noastră o cassă privată, sub privegherea autorităţei civile. În această „cassă privată,“ depun cruceri de crucer, elevii sumele economisite, până ce aceste se ridică la un franc, atunci banii adunaţi se depun în cassa de păstrare a departamentului (comitat).

Odată începutul făcut, cassele de păstrare scolari sûnt astăḑi întroduse, în toate statele Europene — şi în America.

(Va urma).

Varietăţi.

* (Lauda regimentului c. r. Nr. 31.) Într'unul din nrii nostri de mai nainte am spus pe scurt despre întêmplarea aceasta. Acum cetim în „Gaz. Tr.“ următoarele:

Majestatea Sa Împĕratul, inspectând la 22 Maiu manevrele trupelor concentrate în tabera dela Bruck lângă Laita, a remas pe deplin mulţămit de buna ţinută şi de esacta şi prompta esecutare a tuturor mişcărilor. Dar, după cum se vede dintr'un ordin de regiment din aceea ḑi, ce-l publicăm mai la vale în traducere, regimentul de infanteriă „Frideric Wilhelm“, mare-duce de Mecklenburg, Strelitz Nr. 31 a satisfăcut pe Majestatea Sa mai pe sus de toată aşteptarea. Sĕ ne bucurăm deci şi sĕ fim mândrii, căci acest regiment, ce a staţionat până acum de curênd în Sibiiu, e românesc. Sûnt fii ai naţiunei române dimpregiurul Sibiiului şi din Ţeara-Oltului soldaţii aceia, cari au mulţămit atât de mult pe Monarchul nostru şi i-au stors înalta laudă. Eată acel ordin:

„Ordin din partea regimentului de infanteriă Frideric Wilhem, mare duce de Meklenburg Strelitz Nr. 31. în tabera dela Bruck lângă Laita la 22 Maiu 1883, sub Nr. 142.

Art. 1. Majestatea S'a c. r. apostolică, prea graţiosul nostru Impĕrat şi suprem beliduce, după inspectarea regimentului făcută astăḑi înainte de ameaḑi a binevoit a declara corpului oficerilor, că disciplinarea regimentului, conducerea companiilor, apoi conducerea detaşiamentelor la lupta şi instruirea lor în detail (Detail-Ausbildung) este foarte bună. In fine M. S'a c. r. apostolică a binevoit a mai esprima la primirea defilării, ce a avut loc la sfêrşitul manevrei, de repeţite ori prea înalta Sa laudă. Aceste cuvinte ale prea inaltului nostru beliduce, cari onorează şi desting regimentul sûnt a se publica soldaţilor, când li se va da ordinul, cu aceea declarare, că comanda regimentului recunoaşte neobosita lor sirguinţă şi că le esprimă pentru acestea mulţămire nu numai in numele serviciului, ci și în numele corpului oficerilor regimentului. Ce se atinge de mine, ca comandant al regimentului, nu pot decât sĕ unesc cu cuvintele onoratoare de prea iubitul nostru Monarch și mulțămita mea specială cătră corpul oficerilor și mai vêrtos cătră domnii comandanți de companii pentru probata și neobosita lor sîrguință. În fine trebue sĕ mai fac cunoscut, că Alteța Sa c. r., principele de coroană, archidele Rudolf a bine-voit a-mi declara mie cu ocasiunea defilării, că Alteța Sa c. r. a fost fericit, de a vedè regimentul și de a fi auḑit măgulitoarele cuvinte ale Maiestății Sale c. r. apostolice. Tot asemenea este a se publica soldaților, că astăḑi e aniversarea a 74 a a memorabilei lupte dela Aspern, la care acest regiment a luat glorioasă parte, și în carea 10 oficeri și 130 de oameni, parte morți, parte răniți, acopereau câmpul de bătălie.

---

*) Veḑi „Pester Lloyd“ tractatul din „Schul-Sparkassen“ din Iulie 1882.

*) Veḑi „Pädagogische Bibliothek“; Franke pag. 11.

Art. 2. Astăḑi după ameaḑi nu este nici o ocupațiune și regimentul este liber de ori-ce serviciu.

Art. 3. Fie-care om are sĕ capete astăḑi la ameaḑi din economiile de menage o jumătate de litră de „vin“.

* (In adunarea generală) a representanții municipiului Sibiiului, ce se va ține în 11 Iuniu 1883, se va ocupa prin alegere postul de pretor pentru cercul Cisnădiei, și postul de adjunct de pretore pentru cercul Sebeș. Compentenții au sĕ și înainteze suplicile instruite conform art. d. l. I din an. 1883. domnului președinte la comisiunei de candidațiune.

* (Maial). De oare ce pentru maialul ascultătorilor de drepturi dela academia reg. de aici, ce va avè loc Mercuri în 6 Iunie a. c. în Dumbravă, nu se fac învitări speciale, amicii și binevoitorii acestei scoale înalte dimpreună cu familiile lor se învită prin aceasta cu tot respectul. Începutul petrecerei cu joc va fi la 3 oare după ameaḑi. Întêmplându-se ca timpul sĕ nu fie favorabil maialul se va amâna pe altă ḑi, care apoi, pe calea publicității, se va face cunoscută. *Comitetul.*

* (Ciangăii spriginiți de *reuniunea „dela crucea roșie ung.“*) Cetim în „P. Ll.“ de Sâmbătă că în Budapesta s'au într'unit Joi mai mulți într'o conferență. În conferența aceasta în numele reuniunei dela „Crucea roșie“ deputatul dietal Em. Ivanka și consilierul ministerial Ludovic Jekelfalussy au propus a se înființa bucătării poporale pentru alimentarea regulată a Ciangăilor, ca sĕ mai poată păstra ceva din câștigul lor. Reuniunea dela „Crucea roșie“ probabil spriginită de guvern, va trimite organele sale sĕ privegheze și conducă alimentarea Ciangăilor. — Va se ḑică, tot și toate sĕ pun în serviciul maghiarisărei.

* (Esamene). Eforia scoalei confesionale române greco-orientale din Sân-Petru (țeara Hațegului) învită pe toți, cari se interesează de causa învĕțămêntului, cu deosebire în țeara scoalelor comunale, a lua parte la esamenul, ce va avè loc la aceea scoală în 12 Iunie a. c. st. v.

Pavel Erdebeni, paroch și președ. eforial.

George Reitescu, învĕțător diriginte.

* (*„Furnica“, cassă de economii in Făgăraș.*) Resultatul subscripțiunei publice din 31 Maiu a. c. la acțiunile societății anonime „Furnica“ cassă de economii în Făgăraș este, că s'au subscris cu totul 325 acțiuni, se va face prin urmare redacțiunea necesară.

Fiind deci în sensul § 150 al legii comerciale capitalul social asigurat, convocăm prin aceasta adunarea generală constituantă a societății pe ḑiua de **Vineri 15 Iunie a. c.** căl. nou înainte de ameaḑi la 10 oare în Făgăraș în hotelul „Paris“.

Objectele adunării sûnt:

1. Darea de seamă a comitetului subsemnat, constatarea subscrierei capitalului social și a respunderei sumelor presrise.
2. Stabilirea definitivă a statutelor societății.
3. Constituirea societății, alegerea Direcțiunei și a comitetului de supraveghiare.

Făgăraș în 1 Iunie 1883.

Comitetul pentru fondarea societăței „Furnica“ cassă de economii în Făgăraș.

Alesandru Micu m. p., președinte.

Ioan Roman m. p., membru al comitetului.

Societatea limbilor romane.

Ședință solemnă.

II.

Discursul dlui Castets.

Eată discursul pronunțat de dl Ferdinand Castets președintele societății limbilor romane, deschiḑênd ședința literară a palatului de justiție.

Doamnelor și domnilor! Societatea pentru studiul limbilor romane, fundată în anul 1869, împarte aḑi premiurile concursului sĕu al patrulea. Vĕ mărturisesc că aceste ședințe solemne ne mișcă foarte mult. Chiar simpatiile d-voastră, a căror presență este ,o mărturie, fac în acest moment, ca sarcina noastră sĕ fie mai grea.

Nu ni s'a refusat nimic: această sală măreață, obicĭnuită a auḑì vocile cele mai elocente, ne-a fost acordată; sciința și poesia au primit sĕ stea în giurul acestei mese pentru a ne da o încuragiare publică.

Avem datorii cătră toți, cătră consiliul general din Hérault și consiliul municipal din Montpelier, a cărei liberalitate nu s'a desmințit nici odată, cătră dl ministru al instrucțunei publice, care în acest an ne-a tratat cu o generositate, pentru care îi sûntem recunoscĕtori. Cum sĕ ne arătăm demni de toate aceste doveḑi de bună-voință? Cum sĕ respundem la această așteptare atât de legitimă, care v'a făcut sĕ primiți învitarea noastră?

— Programa acestei ședințe este prea încărcată. Avem sĕ dăm premiuri lucrărilor filologice și operilor literare. Este interes sĕ facem aceasta, și opinia n'are sĕ fie judecată prin ea însăși? Nu este vre o pretensiune a se constituì astfel în areopag? Care este cugetarea noastră? În mare parte, o cunoasceți deja, dar este bine a vorbì de lucruri, asupra cărora sûntem de acord. Un esamen ,al censciinței întăresce credința și apoi mărturisirile publice sûnt îndestul de rari pentru a ne fi permis sĕ profităm de ele.

Studiem limbile romane, adecă limbile născute din cea latină, în toate momentele desvoltării lor, limusinul și provansalul trubadurilor, normandul și picardul, languedocianul și franțuzescul contimporanilor nostri. Limba română de pe malurile Dunării, cea catalonă de pe marginile Ebrului, cea toscană de pe marginile Arnului ne par asemenea demne de interes. Familia limbilor neo-latine este atât de numĕroasă, atât de bogată, un domeniu de lucrat atât de întins, încât găsim necontenit materie de a face cercetări noue. Fie vorba de publicarea tecstelor vechi și de studiul dialectelor, cari se vorbesc acum, fie vorba de istoria conjugării franceze sau de gramatica limusină (unul din confrații nostri cei mai învĕțați îmi permite de a cita aceste opere clasice), aplicăm procedurile riguroase ale filologiei moderne.

Ne încercăm sĕ contribuim la progresul unei sciințe al cărei leagăn fu în Francia, care a crescut în străinătate, dar care în fine ne-a revenit și care trebue sĕ o ficsăm între noi.

Aceasta este o ilusiune? Credem că cunoscința precisă, așa numitele patois numindu-le astfel cu numele lor vulgar este cheia multor cestiuni grele: așa dar pentru a dobândì această cunoscință precisă nu ne aflăm în cele mai bune condițiuni? Acesta este cuvêntul, pentru care punem la concurs cestiunea privitoare la studiul gramatical dialectelor meridionale. Cu ajutorul bunei-voințe a amicilor nostri vom aduna astfel monagrafe adesea foarte însemnate, materialuri, de cari poate alții vor profita, dar a căror folosință nu va putè sĕ fie contestată. Recompensăm, este adevĕrat, opere scientifice de valoare mai mare, edițiuni savante, tecste însemnate, și câte odată premiurile noastre se duc departe, foarte departe peste otarele noastre până în Portugalia pentru a onora lucrările, pe cari autori lor au binevoit a ni le supune.

Astfel, societatea noastră devine un punct de legătnră, la care tind bunele voințe rĕspândite, cari sûnt deșteptate susținute prin încrederea, că vor fi aci prețuite și încuragiate. Aceste concursuri sûnt ca un simbol al vieței noastre ordinare. După cum Revista noastră este deschisă tuturor comunicărilor interesante, și în dările noastre de seamă căutăm sĕ dăm dreptate tuturor acelora, cari lucrează serios, ori-care ar fi naționalitatea sau limba lor tot asemene prin concursurile noastre ne forțăm sĕ propagăm obiceiul cercetării prin răbdare și al discusiunei lămurite. În ochii celor mai mulți filologia romană n'a dat încă destule doveḑi. Aceasta este o prejudecată, pe cari căutăm sĕ o combatem, arătându-o la lucru astfel, după cum este, simplă câtu-și de puțin despreţuitoare, gândindu-se numai a da cunoscință esactă a faptelor bine clasate și bine înțelese; credem că va dobândi astfel în opinia tuturor locul foarte onorabil, care i se datoresce, căci filologia nu este alt ceva decât gramatica:

> La gramaire qui sait régenter jusqu'aux rois
> Et les fait la main haute obéir à ses lois.

Pentru-că Revista noastră, concursurile noastre fac un loc și operilor literare, aparțină ele prosei, sau poesiei, ne adresăm de preferință autorilor languedociani. Felibrii sûnt amicii, colaboratorii nostrii. Sûnt mândri, dlor că nesce modești erudiți ar putè ei sĕ viseze o întêlnire mai fericită, decât aceea de a avè lângă dînșii această falangă generoasă, în care renasce sufletul trubadurilor și a căror inspirație curată și nobilă ne dă o poesie poporală cu adevĕrat demnă de acest nume? Dar luăm cuvênt de languedocian în sensul sĕu cel mai larg, și daca ședințele noastre se țin la Montpellier, aproape de piața Canourpue, chemăm în schimb toate dialectele acestui idiom meridional, care se vorbesce tot atât de bine în Catalonia ca în Piemonte, în Dauphiné și în Provence ca în Limousin. Și ceea cu a făcut mai lesnicioasă această înțelegere cu poeții nostri moderni, este că ei se ocupă cu o îngrigire estremă de puritatea limbagiului. Au iubirea și respectul vorbei dulci ai părinților lor, și aceasta este o dovadă despre această răbdare curagioasă, cu care cel mai ilustru dintre ei — numesc, pe Frédéric Mistral — redigează dicționarul dialectelor vii din Meaḑă-ḑi, sarcină imensă și delicată, pe care singur este în stare sĕ o ducă la un bun sfêrșit.

Aceasta este programa societății noastre dela înființarea ei, programă, care ne-a fost dictată, în același timp, de simțĕmêntul cerințelor sciinței și de ambițiunea de a face sĕ profite filologia de isvoarele, ce ne putea da un centru de acțiune. Vom urma pe aceeași cale, sperând că vom plătì astfel datoria de recunoscință, pe care am contractat-o cu cei, cari se interesează de studiile noastre. Vom remânè filologi, rĕmânênd asemenea amicii poeților dvoastră; le vom cere sĕ urmeze cu o asociațiune, care ne-a fost atât de folositoare, vom cetì plăcutele lor versuri alături cu prosa noastră de gramatici, fără a sacrifica nimic din rigoarea technică a cercetărilor noastre asupra istoriei limbilor neo-latine. Nu scim, care poet oriental a ḑis: Nu sûnt trandafir, dar i-am respirat mirosul. Ei bine, avem ambițiunea de a voì ca din seria deja lungă a publicațiunilor noastre, unde s'a făcut și sciință parte într'un mod foarte larg, sĕ ese o aromă plăcută de poesie tinĕră și vie.

Și dați-mi voe sĕ sfêrșesc printr'un cuvênt și sĕ asigur pe cei, cari lasă sĕ se respândească oare-care nelinisce în privința literaturei meridionale. Vechea și glorioasa noastră unitate francesă n'a suferit nici odată din causa deosebirii dialectelor provinciale. In câte-va părți se scie două limbi, dar Flamanḑii și Languedocianii, Bascii și Bretonii, simt foarte bine că nu sûnt de cât un popor; iubesc limba lor ereditară, obiceiurile lor locale, dar fie-care ar repeta cu lealitate și cu mâna pe inimă aceste cuvinte ale poetului provansal Félix Gras, cuvinte, cari au un ecou la compatrioții lui Ney și lui Kléber.

> J'aime mon village plus que ton village,
> J'aime ma Provence plus que ta provence,
> J'aime la France plus que tout!

Domnilor! Societatea vĕ primesce aḑi în doliu. Escelintele nostru secretar, bunul, învĕțatul și plăcutul Boucherie ne a fost răpit. Câte-va oare mai nainte de moartea sa, seca tot cei mai remânea din puterile sale pentru a pregătì această ședință.

El fusese unul din fundatorii Societății noastre, i-a dat putem ḑice cei din urmă 14 ani ai vieței. Mai toți dintre d. v. il cunosceau și iubeau. Suvenirea sa va fi în tot deauna presinte acolo, unde se vor întrunì amicii de studiu pentru cari a făcut atât de mult.

Anul acesta cu adevĕrat crud a lovit pe încă unul din confrații noștri, care asemenea, ne a dat colaborarea sa în ori-ce împregiurare, ca o abnegare fără reservă Rogue-Ferrier a perdut pe tatăl sĕu, sûnt acum câteva ḑile și nu poate sĕ ia parte la serbătorile noastre. Sciți intimitatea frățească, care domnesce între noi și nu veți fi surprinși de această espresiune publică pentru împărtășirea durerii unuia din acei, căruia îi datorim mai mult.

Mai nainte de a ceda locul președintelui nostru de onoare am sĕ comunic întrunirii câte-va scrisori, cari sûnt de natură a o interesa.

„Românul“ după „Messager du Midi“

Loterie.

Sâmbătă, 2 Iunie 1883.

Viena:	**46**	**11**	**65**	**63**	**74**
Timișoara:	**12**	**53**	**58**	**67**	**37**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 2 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.30
Renta de aur ung. de 4%	88.30	88.15
Renta ung. de hârtie	86.65	86.50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.30	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.80	98.50
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	99.75	99.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.70	98.50
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.—	98.75
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97.80	98.—
Obligațiuni urbariale transilvane	99.—	98.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.40	97.50
Sorți de stat dela 1860	134.50	134.5
Sorți ungurescì cu premii	114.80	114.—
Sorți de regularea Tisei	109.70	109.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	837.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	293.—	291.75
Acțiuni de credit austr.	295.40	293.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.35	78..10
Datorie de stat austr. în argint	78.80	98.70
Renta de aur austriacă	98.95	78.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	120.—	120.05
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.66	5.66
Napoleon	9.52	9.51
100 marce nemțesci	58.50	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 60. Sibiiu, Joi 26 Maiu (7 Iunie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Datorința noastră.

Situațiune curioasă în politica monarchiei noastre.

Este o monarchie împărțită în două staturi, dar totuși o monarchie.

În amêndouĕ staturile monarchiei este proclamat principiul egalei îndreptățiri. Dar aplicarea lui este deosebită.

În jumĕtatea resăriteană nouĕ milioane de locuitori sûnt puși la discrețiunea a patru milioane. Minoritatea maghiară e **totul** în Ungaria și majoritatea nemaghiară nimica, n'are decât sĕ poarte sarcinile și greutățile statului.

Dincolo în jumătatea apusană este o încăierătură între Cehi, sloveni de o parte si între nemți, de altă parte; între poloni și ruteni; alte naționalități, cum sûnt românii din Bucovina etc, de și mai mult considerate ca massele de români din Ungaria și Transilvania din partea maghiarilor, sûnt striviți, când de nemți, când de poloni, când de ruteni și reduși pe pămêntul lor, încât pare că trăiesc din mila, celor ce s'au așeḑat lângă ei abia de o sută de ani.

Ce are sĕ ese din tertura aceasta, care împroașcă și imprăscie? Se va transforma ea vre-o dată în ceva armonic, în ceva atrăgător, ce sĕ învite pe fiecare poporațiune către centrul monarchiei.

Întrebarea aceasta, se vede, că conducĕtorii politici din monarhie nu și-o pun nici odată și de aceea aḑi e greu de a și vorbì de un centru al monarchiei.

Nemții, ca elementul cel mai superior prin cultură și relativ chiar prin numĕr, au stăruit pe timpul, cât monarchia era **un** stat, a face din Viena un centru politic, în care sĕ se întâlnească toate popoarele din Austro-Ungaria de astăḑi si din Austria de atunci. Maghiarii, după ce Dumneḑeu le-a ploat norocul puterei fără de vina lor și se simt chemați a regula raporturile popoarelor de pe pămênt, crează de vre o cincispreḑece ani alt centru în Budapesta. Și acum vin și cechii cu pretensiunea de a crea în cetatea cu o sută de turnuri, în Praga, un alt centru pentru țerile Sântului Vențeslau. Polonii au spus-o prin gura candidatului Romanovicz, că și ei vor sĕ'și caute un centru în sinul poporului lor și care deocamdată va fi Leova sau Lembergul (Loevenberg, muntele leului), până vor restaura regatul și vor putè strămuta centrul în Varșovia.

Ar fi așa dară vre-o patru centruri, afară de al Croației, cari însĕ nu representă nici decum unitatea și concentrarea, ci descentralisarea și centrifugalitatea.

Va sĕ ḑică ajungem, ca centrifugalitatea sĕ-o putem cu mai mult cuvênt și cu mai mult drept cuvênt respinge dela noi, cari am fost și sûntem de atâtea ori învinuiți cu ea; și sĕ o aruncăm în fața acelora, ce se simt chemați a avè un vot mai puternic de cât alții în concertul popoarĕ lor din Austro-Ungaria.

Nemții, cari odată erau chiagul unei monarchii la Dunărea de mijloc s'au bucurat sĕ împartă egemonia cu maghiarii. Din raportul acesta însĕ au rĕsărit nisuințele unei politici cu multe capete, a cărei *facit* este, că factorii, cari se țin a fi cei mai de frunte și cei mai normativi în monarchie, sûnt totodată și cei mai periculoși pentru întregitatea monarchiei. Resvrĕtitorii în realitate sûnt dară acei, ce impută altora că sûnt resvrĕtitori.

Curiosul situațiunei însĕ nu se termină acì. Factorii aceia, cari fie care se cred pentru sine factor chemat de a conduce o lume întreagă, afară că nutresc centrifugalitatea, rivalisând în privința puterei. și afară că respândesc disgustul și nemulțămirea între celelalte popoare, mai compromit monarchia la tot pasul și în afară.

Nu putem scì, care vor fi fost veleitățile diplomaților austro-ungurescì pe timpul resboiului franco-german. Cetim de un timp încoace lucruri, care seamănă cu ideea, că diplomația austro-ungurească cugeta la un „revanche“ pentru Sadova dela 1866.

Dacă au esistat în capetele diplomaților austro-ungurescì idei de aceste, motive grele au trebuit sĕ fie, ca Austro-Ungaria sĕ lase pe francezi sĕ sângereze pe câmpurile de luptă și mai târḑiu sĕ se alieze cu acei, ce erau sĕ fie aspru pedepsiți, pentru că au cutezat a elimina înfluența austriacă din Germania.

Ori cum va fi, de un șir de ani încoace ni se asigură mereu că sûntem aliații Germaniei, că Germania se raḑimă de noi și noi de dênsa. Germania de și are tendențe espansive și poate chiar spre provinciile austriace, cari odinioară făceau parte din federațiunea germână, totuși fiind aliata monarchiei, nu mai poate nutrì tendențele aceste. Dacă le ar nutrì ar fi cea mai rea aliată a noastră.

În timpul din urmă ni se asigură și despre Italia, că ar fi aliata noastră.

Este frumos pentru monarchia austro-ungurească, când poate face aliați din inimicii de moarte de mai nainte și când prin alianța aceasta are sĕ asigure pacea europeană. Fapta aceasta în sine ar putè trece de o victorie strălucită.

Însĕ, când de altă parte vedem că puternicii ḑilei din monarchie, bună oară maghiarii, se provoacă neintrerupt la alianța cu Germania și cochetează neîncetat cu dușmanii de moarte ai Germaniei, când politicii lor vorbesc cu dispreț despre celalalt aliat, despre Italia, cum au vorbit Andrassy, Kallay, și Kalnoky, curiosul politicei austro ungurescì, ia dimensiuni și mai mari; când maghiarii, sau mai bine diplomații lor, în același timp aleargă după căruța, care nu-i așteaptă după Rusia, ca mai târḑiu prin ḑiaristica lor sĕ agite poporul maghiar contra „inimicului ereditar“, pentru ca sĕ se strice de odată și cu Rusia și cu Germania: numai poate nimenea înțelege altă decât că diplomații nostri umblă sĕ șeaḑă pe toate scaunile de odată și în sfĕrșit sĕ cadă ca sĕ nu fie pe nici unul.

Și pe când maghiarii se adoperă a lovì în naționalitățile nemaghiare în lăuntru și au o atitudine echivocă în afară, Cechii și Slovenii spre completare întărîtă pe Germania, ear polonii pe Rusia, ca sĕ tăcem de alte mĕrunțișuri. În cine se raḑimă?

Doar în Francia, spre care eruditii maghiari pleacă într'o călĕtorie argonautică, prin Italia mai indulgentă, după ce Germania într'un mod indirect le-a oprit a-i călca teritoriul; în Francia — cărei o parte din slavi, i au trimis telegrame de condolență, când cu moartea lui Gambetta?

Francia nu scie de capul ei și apoi chiar sĕ fie în posițiunea de a da ajutor, se va isola ea de dragul maghiarilor și al polonilor de Rusia, dacă ar fi posibilă o apropiare de aceasta?

Este destrăbălată și politica esternă, așa după cum o fac, cei ce au în mână frênele guvernului și preste tot a le politicei, dincoace și dincolo de Laita.

In astfel de situațiune, când atâți meșteri-strică, sub cuvênt că zidesc, promovează derîmarea monarchiei, nu trebue românii sĕ stea indiferenți, ca nisce fataliști, așteptând sĕ se întêmple ceea, ce va voì întêmplarea.

Este adevĕrat că situațiunea aceasta ne deneagă locul cuviincios, din care sĕ putem întreprinde cu succes niscari lucruri mai însemnate în favorul nostru. Dacă nu avem însĕ un loc cuviincios între factorii monarchiei și din posițiunea, în care ne aflăm, putem cel puțin sĕ ne apărăm a nu fi copleșiți de urmările atâtor direcțiuni încrucișate ale politicilor monarchiei noastre. Naționalitatea noastră nevătămată, sĕ fie ideea, carea nici când sĕ nu o perdem din vederile noastre.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— O! În adevĕr el este foarte nou; el datează din toamna trecută, și anevoe ți-ași putè spune, de ce mi l'am ales. Eu cred, că mi-a venit în vis ca amintire a unui nume de localitate, în care am petrecut ca copil.

— Șod lucru! însĕ tot atâta. M'ai lăsat în baraca cu burattini, în piața...

-- În piața Celano, replică Cristian. Earăși pe malurile unui lac frumos! Te încredințez, domnule Goefle, că soartea mea este legată de lacuri, și acì este un mister, care mi se va lămurì doară vre odată.

„Dta nu ți-ai uitat că aveam poliția în spate, și că, fără baraca cu marionetele eram doară prins și spânzurat. Dară baraca aceea era foarte mică, abea cuprindea un om. Când te-am întrebat pe Dta, ca pe un locuitor a unei țeri, în care petrecerea aceasta italiană nu este obicînuită și poate numai prin mine adusă, dacă cunosci interiorul baracelor de barattini am făcut-o pentru a'ți demonstra situația mea, între picioarele operantelui, care, ocupat a face sĕ se bată Pulcinella cu sbirul, cu mânile și cu ochii în aer, cu spiritul la improvisația dramei sale sburdalnice, el n'avea timp a vedè și a înțelege ce se petrecea pe lângă genunchii sĕi. Pentru mine nu era, de cât o minută odichnă, între desnodămêntul piesei și cel al destinului meu.

„Eu sciam că n'aveam sĕ aștept mântuirea mea dela o întêmplare; eu am ridicat de jos doi burattini, cari representau prin o ciudată coincidență cu situația mea, un gâde și un jude, și lipindu-mĕ de operantele, m'am sculat alăturea cu el, cum am putut; apoi am pus marionetele pe scândurice și riscând a sparge pânza baracei, am într'odus o scenă improvizată și neașteptată în piesă. Scena a avut succes neimaginal, și soțul meu, fără a se derangea cât de puțin, o prinse în sbor, și cât era locașul de strimt, susținea dialogul cu o veselie și o presență de spirit, nu mai puțin estraordinară.

— Admirabilă și nebunatică Italie! esclamà dl Goefle: numai acolo sûnt facultățile așa fine și așa subite.

— Facultățile consoțului meu, replică Cristiano, au fost cu mult mai petrunḑĕtoare decât cugeți. El m'a recunoscut, a înțeles situația mea și a fost hotărît a mĕ scăpa.

— Și te-a scăpat?

— Fără a ḑice un cuvênt; până ce am rostit eu în locul sĕu, discursul final către public, el mi-a înfundat o căciulă de a lui în cap, mi-a învĕlit umerii cu o zdreanță roșie, mi-a depins fața cu galben, și la căderea cortinei mi-a ḑis la ureche:

„— Goffredi, ia teatrul în spate și vină după mine.

„Și în adevĕr noi am trecut așa piața, și am eșit din sat, fără accident. Am mers toată noaptea, și înainte de ce se făcu ḑiuă, eram pe șesul Romei.

— Dar cine a fost amicul acela devot? ḑise dl Goefle.

— A fost un băiat de familie cu numele Guido Massareli, care a fugit ca și mine de regatul Neapolei. Afacerea sa era mai puțin gravă: el fugea numai de creditorii sĕi, dară nu-l puteai pune într'un rênd cu mine, dle Goefle, te asigur! și totuși el a fost un tinĕr amabil, băiat instruit și cu spirit, o natură, cât se poate de seducĕtoare. Eu îl cunosceam din Neapole, unde-și mâncase moștenirea sa, și-și făcuse mulți amici. Fiiul unui negustor cu stare, înzestrat cu multă inteligență, el avuse o crescere bună. El ajunsese ca și mine, într'o lume, ce-l duse la peire; de odată se vĕḑu fără mijloace. Eu l'am nutrit cât-va timp; însĕ de oare ce el nu se mulțămì cu o esistență modestă și n'avea curagiul de ași agonisì traiul sĕu, el sfêrșì prin a face înșelătorii.

Cum sě o facem aceasta? sûnt multe modalităţi. Cătră ideea aceasta putem ḑice, că duc toate căile, cum se ḑice despre Roma.

Cea principală este activitatea solidară a tuturor românilor pe toate terenurile, câte numai promovează buna esistenţă a unei naţionalităţi.

Deci dorim din tot sufletul, ca toţi românii sě fie însufleţiţi de naţionalitatea lor prin activitate solidară pe toate terenurile. Atunci atât meşteşugirile din afară, cât şi cele din lăuntru vor fi impotente şi ori ce întreprindere, care ar învoalve tendenţa de a strica naţionalităţii noastre, va remânè zadarnică. Chiar şi vanitatea unor oameni nepricepuţi de ai nostri, cari poate fără scirea lor devin toporişti în mâni streine, pe când se cred conducětori şi directori ai sorţilor naţionale, remâne stearpă, prin urmare nestricăcioasă naţionalităţei noastre.

Sě priveghiem că ḑilele grele sûnt!

Revista politică.

Sibiiu, în 25 Maiu

Alaltăeri a fost consiliu mare de ministri în Viena sub presidiul lui Kalnoky, ministrul de esterne, la care au luat parte şi unii dintre ministrii unguresci. Desbaterea a privit într'unirea delegaţiunilor în sesiunea cea mai de aproape. Se ḑice că convocarea acestora va fi între 15 şi 20 Octomvre a. c.

Rutenii din Galiţia se vor într'unì în 29 Iunie n. într'o conferenţă, în care sě se statorească un protest contra resultatului alegerilor din Galiţia.

În şedinţa secretă de Vineri a Senatului României s'a cetit, conform regulamentului, următorul project de rěspuns al comisiunii Senatului la Mesagiul Tronului şi s'a otărît a se trămite la tipar şi a se împărţì între Senatori:

Sire!

Senatul ales pentru reviziunea unor dispositiuni din Constituţiune si din legea electorală, se simte fericit de a esprima cu această ocasiune omagiul simţemintelor sale de iubire, devotament către Tron şi Dinastie.

Constituţiunea, ce ţeara şi-a dat in memorabilul an al suirii pe Tron a Majestăţii Tale, a favorisat progresul in toate ramurile activităţii. Modificări profunde atât în sfera socială s'au operat în Statul român în decursul acestor şepte-spre ḑece ani de laboare necontenită şi fecundă în resultate.

La apelul făcut de Maiestatea Ta, ţeara a rěspuns în mod otărîtor, că nu înţelege a lăsa instituţiunile sale fundamentale sě remână înapoi de progresul, ce a sciut a realisa.

De altă parte, principiile sěnătoase de organisare politică şi socială sûnt prea înrădăcinate în bunul simţ şi în caracterul poporului român, pentru ca sě se poată produce la noi temeri de reforme periculoase, care astăḑi sûnt condamnate de esperienţa tuturor naţiunilor civilisate.

Senatul constată că, cu toată importanţa şi gravitatea cestiunilor ce frěmêntau spiritele, alegerile s'au făcut în deplină linisce. Aceasta dovedesce progresul realisat de naţiune în esercitarea drepturilor sale politice.

In cestiunea revisuirii legei electorale, Senatul ţinênd samă de împregiurările particulare ţěrei noastre, şi de esperinţă făcută, va căuta soluţiunea cea mea nemerită, care, ocrotind pe deplin toate interesele, sě asigure în acelaşi timp independenţa şi moralitatea votului, desvoltarea şi întărirea guvernului representativ.

Sire!

Senatul a primit cu mulţămire asigurarea că relaţiunile noastre cu puterile streine sunt satisfăcětoare.

Cestiunea Dunării a putut întra într'o nouě situaţiune prin Conferenţa dela Londra, dar credinţa nestrămutată a ţěrei este, că Europa, care ne-a věḑut la lucru, care a favorisat desvoltarea aspiraţiunilor noastre legitime, care a avut în toate împregiurările în vedere probe de lealitate şi moderaţiunea naţiunei române, nu va voì esecutarea unor decisiuni cari, jignesc drepturile noastre şi la care noi nu am consimţit.

Statul român, graţie marilor şi fericitelor evenimente din ultimii ani, 'şi a recâştigat pe deplin vechile sale drepturi. România astăḑi este ţeară neatârnată şi suverană, — şi o monarchie ereditară 'i asigură stabilitatea şi viitorul.

Cât pentru noi, Sire! fii încredinţat că întreaga naţiune, ca un singur om, va fi totdeauna unită împregiurul iubitului sěu Suveran, într'un singur gând şi într'o singură cugetare: prosperarea şi întărirea Statului român.

Sě trăiască România! Sě trăiască Augusta noastră Dinastie

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

(Urmare.)

Abatele din Martinsberg, **Cristof Kruesz**, declară, că pe dênsul îl interesează mult projectul, de oare-ce întreaga viaţă şi-a dedicat-o învěţămêntului din scoalele secundare. (Éljenuri îndelungate). E însě întrebarea, dacă projectul va fi spre folosul învěţămêntului din scoalele secundare. Prin project se estinde puterea ministerială, aceasta nu se poate nega. Scopul principal al projectului e: regularea influenţei ministrului de instrucţiune asupra scoalelor confesionale. Aceasta nu e ecuitabil. E faptă, că întrebarea scoalelor catolice rěmâne nedeslegată, ele vor rěmânè şi pe viitoriu sub dispositiunea plenipotenţiară a ministrului de instrucţiune, cel puţin de ocamdată nu sûnt apreciate de ajuns drepturile bisericei.

Vorbitoriul stimează guvernul ţěrei în sfera lui de activitate. Guvernul politic n'are nici chemarea şi nici desteritatea recerută pentru de a putè deslega întrebarea educaţiunei. Partea esenţială a educaţiunei e formarea caracterului; aceasta se întêmplă prin educaţiunea religioasă, care nu e chemarea guvernului politic.

Centralisaţiunea nu duce la scop nici din punct de vedere didactic. Conducětoriul scoalelor trebue sě fie om de scoale. Rar se întêmplă, ca ministrul sě fie om de scoală. Aceasta stă sub influenţa partidelor politice şi a criselor. Nu e bine deci a se concrede conducerea învěţămêntului în mânile guvernului politic.

Projectul de faţă etablează dreptul necondiţionat şi nemărginit de dispositiune al ministrului cu toate consecuenţele lui cele rele.

Aḑi dispune de un guvern naţional. Acesta şi-ar câştiga merite neperitoare pentru patrie, dacă i-ar succede a emancipa învěţămêntul şi educaţiunea de eventualităţile tuturor constelaţiunilor politice, a luptelor şi criselor.

Vorbitoriul spriginesce pe guvern bucuros în îndeplinirea měsurilor înţelepte. Ministrul sě nu dispună însě într'o afacere atât de momentoasă fără noi, sau doar chiar contra noastră.

Vorbitoriul cere instituirea unui consiliu catolic de scoale, precum l'a propus cardinalul Haynald acela, care esistă, e internaţional.

Candidaţii de profesură ai ordinelor de învěţămênt trebue sě se supună, conform projectului cualifiţiunei profesorale. Vorbitoriul n'are nimic contra acestei dispositiuni, cere însě, ca aceşti candidaţi sě fie absolvaţi de cursul academic.

Vorbitorul e contra claselor paralele, după cum se provede projectul. Prin întroducerea acestor clase se statoresce un principiu nerealisabil.

Esamenele de maturitate trebue confiscate şi înlocuite prin esamenele semestrale de odinioară.

Principiile vorbitorului sûnt opuse principiilor de puse în project.

Ministrul a promis respectarea dorinţelor catolicilor la punerea în lucrare a legei; împregiurarea aceasta face pe vorbitoriu sě primească projectul.

După o reflecsiune scurtă a ministrului A. **Trefort** la cele ḑise de antevorbitoriu urmează vorbirea Escelenţiei Sale, Archiepiscopului şi Metropolitului **Miron Romanul**, publicată în Nrul. 46 al foaiei noatsre.

Contele **I. Cziraky, Ferdinand Zichy** şi **Enric Zichy** primesce projectul în speranţă, că se vor face modificaţiuni, cari vor delătura nedumeririle catolicilor.

Presidentul declară desbaterea generală de încheiată.

Projectul se primesce cu unanimitate de basă la desbaterea specială.

În desbaterea specială se primesce §§-ii I şi II neschimbaţi.

La §-ul 3, în care se enuměră objectele obligate de învěţămênt, ia cuvêntul

Contele **I. Cziraky.** Propunerea acestui-a merge întracolo: sě se şteargă dintre objectele obligate limba şi literatura elină şi sě se încorporeze la obiectele estraordinare.

Archiepiscopul şi Metropolitul **Miron Romanul:** La amandamentul cetit voiu, sě mai adaug ceva. Primesc propunerea Escelenţiei Sale, d. Tavernicus, în toată estensiunea ei, doresc însě a se adauge următorul pasagiu: „Limba usitată în ţinutul respectiv şi literatura aceleia, dacă limba aceasta nu e cea maghiară sau cea germană.“

Aceasta ar fi a se primì în locul limbei eline ca object obligat de învěţămênt. (Mişcare, sgomot în stânga.) Mě provoc la §-ul 18 al articolului de lege XLIV: 1868, care conţine în privinţa aceasta deja dispositiuni generale pentru scoalele secundare susţinute de stat. Eu cred, că principiul esprimat în § ul citat se poate lua şi aici de cinosură. Prin aceasta s'ar îngrigì, ca tinerimea sě afle ocasiune, aşi însuşì limbile esistente în singuraticele ţinuturi. Recomând amendamentul spre primire. (Strigări: „Se susţine tecstuarea!“)

Ministrul **Trefort** declară, că dorinţei archiepiscopului **Miron Romanul** satisface punctul *b)* al §-ului 3, care dispune: în scoalele cu limba de propunere nemaghiară, sě se propună şi limba respectivului ţinut. Modificaţiunea devine prin aceasta superflue.

Archiepiscopul **Miron Romanul:** Voiu vorbì foarte pe scurt.

La observările Escelenţiei Sale Domnului ministru am a reflecta că este mare deosebire între conceptul lucrului şi între interpretare; căci punctul *b)* din §. 3 vorbesce despre institutele, în cari limba de propunere nu este cea maghiară, şi a căror limbă de propunere trebue propusă ca object obligat. Eu contemplez altceva. Spre illustrare aduc casul, dacă spre esemplu în vre-un ţinut românesc guvernul ar avè de cuget sě înfiinţeze gimnasiu unguresc cu limba de propunere maghiară, atunci se poate aplica şi se va şi aplica, ceea ce prescrie projectul. Prin aceasta însě nu se ajunge ceea, ce doresc eu, căci în acel institut se va propune limba maghiară ca limbă de propunere a institutului în sensul legei, însě limba ţinutului nu este considerată. Este deci deosebire, deşì în înţeles, totuşi de concept, şi pentru aceasta 'mi susţin modificarea şi nu mě voiu opune dacă ea se va transpune la comisia de trei spre a raporta la şedinţa procsimă, că unde ar fi de a se intercala.

Trefort Ágoston ministru de culte şi instrucţiune: N'am nimica contra limbei ţinutului, ca sě se primească între obiectele estraordinare, aceasta însě nu se decide la acest loc. *Resping* însě cu *toată puterea* (határazottan) propunerea Escelenţiei Sale, care este: ca limba ţinutului sě se primească între obiectele obligate.

— Dta ai sciut aceasta?

— Da, am ştiut-o, dară n'aveam curagiul a-i face reproşuri în momentul, în care-mi scăpase viaţa. El era, ca şi mine lipsit de toate resursele. El fugise cu vr'o câţi-va taleri, cu care-şi cumperase dela un saltimbanc stabilimentul de marionete, ce-i servea mai mult aşi ascunde faţa decât a-i susţinè viaţa.

„— Veḑi, îmi ḑise el, profesiunea mea de astăḑi este din parte-mi o apucătură genială. De douě luni de ḑile percurg regatul Neapolei fără a fi recunoscut. Tu mě vei întreba, cum de n'am fugit mai de parte: din causă, că mai departe încă am creditori şi până în Francia i-aş găsì pe drumul meu. Şi apoi am lăsat în Neapole nişte aventuri mici de amor, care m'au ghidilit la inimă, şi m'au reţinut împregiurul Neapolei. Mulţămită acestei căsulie uşoare de pânză eu sûnt nevěḑut, în mijlocul mulţimei. Precând toată lumea ţintesce privirile asupra burattinilor mei, nimenea nu întreabă, cine este omul, care-i pune în mişcare. Eu trec dintr'un cartier într'altul, mergênd în picioare în ceaşca mea şi odată eşit din trênsa, niminea nu ştie, că eu sûnt acelaşi om, care a întreţinut societatea.

„ — De bună samă, o idee bună, îi respunsei eu; dar acuma ce ai de gând sě faci?

„ — Ce vreai tu, îmi rěspunse el. Eu sûnt aşa de fericit că te-am găsit şi că-ţi pot servì, de sûnt gata a te urma ori unde mě vei duce. Eu îţi sûnt mai atăşat decât îţi pot spune. Tu ai fost totdeauna îngăduitor cu mine. Tu n'ai fost bogat şi ai făcut mai mult pentru mine ca cei bogaţi; tu m'ai apărat, când eram acuzat, tu mi-ai reproşat rătacirile mele, dară mi ai arătat totdeauna, că sûnt capabil, a mě îndrepta. Eu nu ştiu, dacă eşti tu în drept, dară te pot asigura, că afară din Italia eu fac ori şi ce vei voì, spre aţi plăcè; căci veḑi, în Italia eu sûnt perdut, desonorat şi trebue sě mě duc sub alt nume în străinătate, dacă voesc sě încep o viaţă mai bună.

„Guido vorbise cu convingere, şi věrsase chiar şi lacrimi. Eu îl ştiam bun, şi-l credeam sincer. Poate că în momentul acela a şi fost. Eu mărturisesc, că am fost totdeauna foarte îngăduitor cu oamenii generoşi şi tot odată risipitori, precum ştiam că a fost Guido în mai multe rênduri. Am sě-ţi spun, domnule Goefle, că eu nu confund liberalitatea cu desordinea egoistă, deşì am pěcătuit, nu o dată în punctul acesta: destul, că vechiul meu pretin şi noul meu soţ m'a hotărît, m'a muiat, până ce ne věḑurăm pe teritoriul papal, dejunând frugal împreună, la umbra unui boschet şi făcênd planuri pentru amêndoi.

(Va urma).

La votare se resping propunerile contelui I. Cziraky şi a archiepiscopului Miron Romanul şi se primesce §-ul 3 cu o modificare propusă de comisiunea de instrucţiune, în urma căreia e a se şterge cuvêntul „obligatoric.“

(Va urma.)

Cassele de păstrare scolari.

(Operat cetit în conferinţa învěţătorilor din districtul Zarandului ţinută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învěţătoriu.)

III.

Resultatele obţinute din înfiinţarea casselor de păstrare scolare sûnt preste měsură măgulitoare.

În Francia, cu finea lui August 1880 numěrul casselor de păstrare scolare era de 14,372 cu 302,841 deponenţi; eară suma depusă se ridică la 6.403,773 franci. Şi ce este mai momentos!

În acelaşi an în urma multelor esundaţiuni, multe familii au remas în starea cea mai miseră. Ajutoarele au încurs de toate părţile. Cu această ocasiune, cassele de păstrare scolare încă contribuiră cu suma de 19,000 franci, sumă destul de însemnată. În Anglia pre la anul 1877 numěrul caselor de păstrare se ridică la 1000. În Germania în anul 1881 se aflau, afară de Bavaria şi Vürtemberg — la 2479 tot la 14,450 locuitori o cassă de păstrare scolară se îmulţesc pre ḑi ce merge. Ajunge a aminti, că în Heidelberg renumitul profesor Bluntschli, a dat 900 marce pentru înfiinţarea cassei de păstrare scolare. Voiu sě amintesc încă despre România, unde „cassele de păstrare“ s'au întrodus prin Aprile 1881. Cu 18 Iulie 1882 sumele depuse se ridicau la 1.611,034 lei. La acest loc trebue sě însemn că: în România, cassele de păstrare scolare, sûnt împreunate cu a muncitorilor sěraci, şi se administrează sub controla statului. Asupra acestor casse de păstrare, ḑiarul „Românul“ dela 18 Iulie 1882 se esprimă astfel:

„Ceea ce dă o mare însemnătate acestui capital nu este atât cantitatea lui, ci mai cu seamă modul, cum el s'a compus. El constă într'adevěr, din neînsemnatele sume, ce economisesc elevii de prin scoale, din puţinul, ce le dau părinţii pentru micele lor plăceri, şi din economiile ce fac muncitorii ear mai departe continuă „generaţiunea viitoare va avè deci o calitate, de care din nefericire am fost lipsiţi noi aceşti din generaţiunea de astăḑi; ea va fi armată pentru producere şi progres cu un instrument puternic făurit din o voinţă nestrămutată şi îndelungată, din un obiceiu din copilăriă contractat, obiceiul de a cruţa cât de puţin, din ceea ce produce, spre a putè întrebuinţa aceea cruţare, pentru o nouă producere.“

Acum sě vin la noi a casă. În Ungaria s'au întrodus cassele de păstrare scolare de vre-o 6 ani numai. Dintre 22,000 învěţători abia vre-o 500 însě au întrodus cassele de păstrare scolare; deşì între spriginitori se aflau bărbaţi ca: Haynald, si episcopul Iosef de Samassa. În Transilvania încă s'au înfiinţat casse de păstrare scolare, la scoalele de stat magbiare, nu numai în scoalele de băeţi, ci şi în cele de băiete. Începutul s'a făcut şi la Sasi, cari trec de popor foarte cruţător. În fine la noi Românii, începutul are sě se facă. Scriitoriul acestor şire a făcut încercarea la scoala normală din Brad, unde în clasa IV normală în 1880/1 dela 21 elevi s'au economisat 11 fl. v. a., eară în 1881/2 tot la clasa a IV normală dela 16 elevi s'au păstrat 13 fl. v. a. Pentru banii păstraţi la finea anului scolar, fie-care elev a căpětat cărţi de cetire după suma depusă. — Scopul meu era: lăţirea gustului de cetire; dar tot odată voind a deda pe elevi a cruţa şi a spesa banii numai pre lucruri folositoare.

IV.

După ce cassele de păstrare s'au lăţit aşa de tare, scoalelor române încă le ar fi cu 'putinţă înfiinţarea astorfel de casse. Sě studiăm numai bine cestiunea, cum s'a desvoltat în alte state, sě ţinem cont de esperinţele făcute de către alţii şi vom afla modalitatea.

Mi se va objecta poate, că poporul român e sărac şi stors până la os prin dările nesuportavere, că poporul a ajuns la sapă de lemn că abia cumpěră câte o carte pruncului la scoală. Alţii vor ḑice: sûnt părinţi, cari tot anul trămit prunci la scoală eară, când ḑice pruncul tatălui sěu; cumpěră carte, cerusă, libele acela îl înjură, dicêndu-i; „doară nu te vei face popă“! . . . . Alte multe obiecţiuni se mai pot aduce de către oameni, cari dând de greutăţi — şi lipsindu-le energia — părăsesc cele mai mari şi mai salutare idei.

Contra obiecţiunei încă am putè face cât de multe. Pentru — cei ce cunosc însě poporul nostru român şi în partea lui cea bună, nu este necesariu. Ajunge a constata şi la acest loc, că poporului numai oameni energioşi şi interesaţi de binele lui i lipsesc.

Îndată ce conducětorii arată prin fapte, că voesc a înainta binele poporului, fie pre ori ce teren, poporul le numează. Câte întreprinderi şi câte idei măreţe nu s'au realisat, fiind conducětori poporului la culmea misiunei lor? Astfel — cred eu — s'ar întêmpla şi cu înfiinţarea casselor de păstrare.

După cele premerse se ivesce întrebarea, unde s'ar putè întroduce şi unde trebue sě se întroducă mai ântâiu cassele de păstrare scolare?

Respunsul este uşior. 1. În comunele unde esistă scoale capitale, sau normale, bună oară ca în Sălişte, Sebeş, Braşov, Brad etc.

Aici se presupune, că nu lipsesc nici conducětori, eară de altă parte sûnt şi părinţii pruncilor, o parte mare, în stare bună materială.

2. În comunele, unde sûnt cel puţin 2 învěţători

3. În comunele, cari au têrg de sěptămână, şi unde comerciul este cât de puţin desvoltat.

Dacă ne-ar succede a înfiinţa în 5—6 locuri casse de păstrare, pre incetul ideea s'ar vulgarisa, şi ar prinde răděcini şi în alte comune. Invěţătorii, cari sûnt în primul loc chemaţi, a realisa aceasta idee, întrunindu-se în reuniuni, şi comunicându-şi unul altuia esperienţele şi studiul lor faţă de cassele de păstrare, s'ar încuragia unul pre altul. Din contră rěmânênd învěţătorii îndolenţi, cassele de păstrare scolari nu se vor putè realisa niciodată.

Acum se trec la resolvirea întrebărei: cum sě proceadă învěţătorul la înfiinţarea casei de părăsit scolare?

Înainte de începerea anului scolariu, învěţătorul, după ce 'şi va fi făcut însuşi idee clară despre o cassă de păstrare scolară: trebue sě se pună în conţelegere cu directorul scolar, şi comitetul parochial, precum şi cu alţi fruntaşi ai comunei, arătându-le acestora însemnătatea casselor de păstrare scolare. Numai, după ce învěţătoriul va putè câştiga în partea sa pre fruntaşii comunei şi cel puţin o parte din părinţii pruncilor sě proceadă la însuşi lucru. Aici trebue sě amintesc că un învěţător, carele nu prea poate păstra nici banii sěi şi nu scie sě ecomiseze, sě nu încerce a înfiinţa cassă de păstrare, ca sě nu compromită causa. Căci este o condiţiune neapěrat de lipsă, ca învěţătoriul sě fie înainte de toate foarte onest şi recunoscut de bun învěţător.

Cu începutul prelegerilor în câteva cuvinte învěţătorul spune pruncilor ca în o ḑi anumită d. e. Mercurea, în fie care septěmână, sě aducă la scoală crucerii, cei vor fi economisat preste sěptěmână.

Tot odată spune învěţătorul şi pentru ce scop aduc pruncii banii cruţiaţi, şi ce se va alege cu acei bani adecă va face şi pruncilor, cât de cât ideă despre cassa de păstrare. Îndată ce s'au început depunerile elevii, cari sciu scrie şi cetì se prověd fie-care cu câte un „libel“ anume întocmit. Libelul poate fi tipărit, sau şi-l scrie fie-care elev după un formular dat de înveţător sau de vre-o autoritate scolară.

În „libel“ după arětarea învěţătoriului, înduce fie-care elev suma depusă. Cu finea fiecărei luni se sumează depunerile, tot astfel la finitul anului. În acest mod atât elevul, cât şi părinţii ţin în evidenţă sumele depuse şi-l controlează pre învěţător. Pentru elevii ce nu sciu scrie, vor înduce elevii mai mărişori în libele.

Ḑiua fixată pentru depuneri trebue sě se observe cu stricteţă şi totdeauna învěţătorul sě încerce a atrage cât mai mult pe prunci pentru casele de păstrare.

Afară de libelele pruncilor, învěţătorul şi are „cartea sa generală“, unde pre o pagină este numai numele şi conumele unui elev, pre altă pagină urmează alt prunc şi aşa se înduc toţi elevii. După numele elevului urmează trase vertical 12 linii, una pentru fie care lună a anului; ear a 13-a lineă pentru a se înduce numěrul „libelului“ pruncului. Preste cele 13 linii ducem orisontal 5 linii, adecă atâtea, de câte ori se fac solvirile pre lună.

După ce fie care elev a îndus în libelul sěu suma depusă, apoi se presentează cu banii la masa învěţătorului, unde din libelul pruncului se înduce în cartea generală suma depusă, şi se predau şi banii. Manipulaţiunea e bine, când o poate purta un elev, sub controla învěţătorului, fiind acesta mai mult numai un privitor.

În o scoală cu 60—80 învěţăcei nu va dura inducerea şi încassarea banilor mai mult de 20—25 minute.

Sě admitem că învěţătorul a ajuns cu cassa de păstrare până la acest stadiu. Acum se nasce întrebarea, ce sě facă învěţătorul cu banii?

Dacă înveţătorul este în apropierea unei bance, şi dacă i-a succes a obţinè dela direcţiunea bancei, ca sě poată depune sumele lunari incassate dela prunci; atunci e foarte consult a eloca sumele întrate.

Din contră, dacă banca e în depărtare, şi s'ar ivì multe greutăţi cu depunerea, atunci banii sě se eloce în comuna respectivă — sub controla şi responsabilitatea învěţătorului, directorului scolar şi a unui consiliu compus din părinţii pruncilor deponenţi. La nici un cas nu trebue sě vină învěţătorul în suspiţiune, că el ar putè sě abuseze de banii pruncilor.

Sumele elocate atât la privaţi, cât şi la bance se pun sub numele deponentului,

A se depune colectiv dela toţi pruncii, dă anse la multe neînţelegeri, şi îngreuează posiţiunea învěţătoriului. Afară de aceste suma elocandă trebue sě ajungă un anumit maximum.

Libelele de depunere e bine sě se păstreze de învěţătoriu în Archivul scoalei, şi numai când se încasează banii dela prunci sě se predè pruncului, când apoi şi părinţii pruncului se pot convinge despre banii depuşi la casa de păstrare (bancă) şi despre progresul, ce a făcut pruncul în economisare.

Dacă un prunc părăsesce scoala sau voesce a şi retrage o parte din depunere, atunci ajunge consensul părintelui sěu tutorului. Libelul de păstrare 'l imanuează învěţătoriul plenipotenţatului legal al pruncului, şi tot odată sumele ridicate se cuitează şi în cartea generală de păstrare pre laturea, unde e indus elevul. Firesce, banca, unde sûnt depuşi banii, încă se încunosciinţează că elevul a părăsit scoala, sau că-şi retrage numai o parte din banii elocaţi

Pentru ca elevul, dedat a cruţa in scoală sě poată continua e bine dacă libelul de păstrare avut, 'l ţine şi după aceea, continuând punerile, tot pre basa acelui libel. Numai aşa vîrtutea păstrărei eserciată în scoală, s'ar putè practisa şi în familie.

Cam tot în modul acesta se întêmplă, şi când banii se elocă în comună la privaţi.

Dar tot începutul e greu. Astfel şi cu cassele de păstrare scolari. Manipularea e uşoară, însě e mult până ai ce sě manipulezi? Aici ne trebue sě ţinem cont de esperinţele altora.

Cel mai eficace mijloc, de a putè înfiinţa casse de păstrare ar fi:

a) „premiarea pruncilor celor mai buni cu bani, în ḑiua, când li se împarte libelele de depuneri.“

Premierea se întêmplă astfel: comitetul parochial, sau altă corporaţiune bisericească, ori bărbaţi filantropi depun în mâna învěţătorului o sumă anumită, pre carea o manipulează el în decursul anului scolar. Din această sumă înveţătorul în decursul lunei împarte ceea ce e disponibil elevilor celor mai buni. Crucerii împărţiţi elevilor se induc în „libelele“ lor de păstrare, şi apoi se reîntorc earăşi la înveţător devenind acum capital al elevului, ce are sě fructifice. Despre banii destinaţi spre acest scop, precum şi despre pruncii împărteşiţi se fac şi conspecte separate, cari se cetesc cu ocasiunea esamenelor finali adecă se dă un raţiociniu despre banii întraţi. — Prin aceasta se ridică autoritatea învěţătoriulni în ochii pruncilor şi a părinţilor. Elevii, prin aceea încă se stimulează atât la studiu, cât şi la păstrare. Elevii buni se věd remuneraţi atât în decursul anului, cât şi la esamene.

Procedura aceasta s'a practisat mai întâiu în Francia în scoalele comunale, pre la anul 1875; şi se practisează şi acum*)

b) Un alt mijloc rocomandabi ar fi: darea unor ajutoare pentru învěţătorii, care ar înfiinţa casse de păstrare. Şi altcum se împart ajutoare, din partea consistorielor noastre bisericesci, şi pentru ce sě nu se prefereze învěţătorii, cari ar pune basa unei instituţiuni atât de nobile?

Astfel se produce în Italia în urma legei din 27 Maiu 1875. —

c) În fine ar fi de dorit, că reuniunile înveţătoresci din întreaga archidiecesă, sě încerce din toate puterile: realisarea caselor de păstrare scolari, după ce Venerabilul Consistoru Archidiecesan a dat indrumârile necesari.

Manifestul de încoronare al Ţarului.

După încoronarea părechei imperiale în Moscva s'a publicat manifestul, care începe astfel:

„Din graţia lui Dumneḑeu, Noi, Alecsandru împěrat şi singur stăpânitor al tuturor ruşilor, Ţar al Poloniei, mare duce de Finlanda, etc., după ce ne-am pus pe cap cu voinţa lui Dumneḑeu, coroana predecesorului nostru imperial şi am fost uns cu mirul sfânt, aducem din toată inima mulţămirea lui Dumneḑeu, din a cărui poruncă am îndeplinit acest act transmis nouă din străbunii noştri şi sfânt atât nouă cât şi tuturor credincioşilor fii ai Rusiei. Acela care conduce pe regi şi statele, sě bine-cuvinteze ḑiua şi oara, în care, în a tot presenţa sa, reînoim solemn jurământul misiunei imperiale pe acest locaş sfinţit din vechime prin credinţa pioasă şi prin rugăciunile întregei țěri rusesci! Atot-puternicul sěu spirit sě sprigineascǎ puterea suveranității noastre, dându-ne înțelepciune și tărie pentru potolirea tuturor tulburărilor, pentru manținerea ordinei și dreptății și pentru luminarea poporului spre adevěrurile religiunei, pentru întărire în tot telul de ascultare față cu datoria și legea, pentru păstrarea drepturilor și privilegielor tuturor oamenilor și a siguranței generale și pentru prosperitatea și gloria patriei noastre.

---

*) Veḑi pre larg „Die Schul-Sparkassen v. Aug. de Malarce Berlin SW. 1879.“

Însuflat de dorința, de a îndrepta în această ḑi sacră și solemnă, privirile noastre pline de grație asupra tuturor supușilor nostri, le întoarcem, în acord cu indemnurile intime ale inimei noastre, și spre aceia, care se găsesc în deosebită lipsă și strimtoare, spre aceia, care din lipsa mijloacelor, din nefericire și din causa împregiurărilor, ce nu stau în puterea lor, nu sûnt în stare sě'și îndeplinească toate îndatoririle către stat; nu escludem dela grația noastră imperială nici pe aceia, care întunecându-și viața prin crime și fapte rele, au făcut aceasta din neînțelegere și negligență, sau au căḑut în grave contravențiuni și sufer pedeapsa, impusă de lege, cu smerenie și supunere și prin aceasta merită iertare sau cel puțin o ușurare a soartei lor.“

Ceea ce urmează în manifest e împărțit în 16 capitole, dintre care primele vorbesc de restanțe în taxe, imposite, amenḑi, etc. ce sûnt iertate în mare parte. Lista e complicată, ca și populația cea varie a unei țěri așa de intinse. Ajutorul se dă la milioane din clasele sěrace ale imperiului.

Art. 7 eartă pedepsele dintr'un mare numěr de casuri, dar o clausulă dispune ca pedeapsa pentru toate crimele și delictele, nemenționate în manifest, sě fie redusă cu o treime. Amenḑilede peste 300 ruble sě fie micșorate cu această sumă: toți care sufer acum o inchisoare, fără a fi perdut drepturile civile, sě fie liberați, ear celor din categoria din urmă sě li se ierte o treime din închisoare. Cei ecsilați în Siberia sau airea pot alege domiciliul ori unde afară de capitale si provinciele principale și anume unii după 10, alții după 15 ani dela sentința dată contra lor. Sentințele de robie pe viață se pot îmblânḑì după recomandația guvernatorului din Siberia orientală. Persoanele cari au fost depărtate administrativ, după trei ani de purtare bună se pot întoarce în Rusia, dar nu în localitatea, de unde au fost trimiși în exil.

Trecênd la partea mai importantă a manifestului găsim următoarele disposițiuni în privința crimelor politice:

Întinḑênd privilegiul de grație și ertare, cu care sûntem dotați dela Dumneḑeu, asupra persoanelor, cari au contravenit legei, dorim sě cuprindem în grația noastră și pe acei criminali gravi, cari au dat doveḑi, prin bună purtare și muncă, că s'au renăscut cu totul moralicesce. Nu ne îndoim, că aceia, cari manifestă căință și întoarcere la căile datoriei și ascultărei către lege, se găsesc și între aceia, cari au călcat sacru jurămînt de supunere către tron, lege și patrie și au comis crime politice și ne-am decis sě deschidem calea grației noastre și acestei clase de criminalii în ḑiua încoronărei noastre.

Neașteptând deci nici pe criminali politici dela ușurările, date prin clausulele art. 7, noi permitem.:

1. Ministrul de Interne, că după cum va afla de bine, sě aplice ușurările menționate în art. 7 asupra criminalilor politici deportați și asupra acelora, cari sûnt condamnați la muncă silnică.

2. Ministrul de interne sě ne presinte raporturi speciale asupra acelora, care prin purtarea lor merită și alte ușurări.

3. Ministrul de interne se va putè raporta despre soartea celor deportați administrativ sau cari ar merita o îndulgență oare-care; apoi sě se înlăture interḑicerea de a locuì în unele localități pentru aceia, a căror întoarcere ar fi compatibilă cu interesele ordinei publice.

4. Ministrul de interne sě ne presente cererile acelora, cari au părăsit de bună voie patria în urma unor fapte contra statului și acum doresc a se întoarce și prin supunere către tron a 'și îndrepta greșelile.

5. Toate contravențiunile politice, comise acum 15 ani și nedescoperite până la ḑiua încoronărei, se dau uitărei.

6. Acei munteni din Caucas, cari au fost exilați pentru turburări în Caucas, sûnt deplin ertați.

7. Acele persoane, cari au participat la revoluția din Polonia în 1863 și acelea, căror decretele din 1868, 1871 și 1874 le-a interḑis numai de a locuì prin capitale, precum și în Polonia și în provinciile occidentale și de a ocupa posturi publice, sûnt cu totul liberați de aceste restricțiuni. Nu participă la această grațiă acei, cari au comis omoruri și incendieri în revoluție. Acești criminali, precum și cei cari după revoluție au fost trimiși în Siberia și acolo au comis alte crime, au parte numai de ușurările date criminalilor ordinari din această clasă.

8. Toate persoanele menționate în art. de sus, cari n'au fost puse încă în drepturile lor anterioare întră acum cu copii lor legitimi în drepturile de nascere și descedențe, dar fără funcțiunile și decorațiile sau drepturile de posesiune, câștigate prin servit.

9. Acele persoane din Polonia și din provinciile occidentale, silite sě emigreze și care s'au stabilit în Siberia sau în alte părți ale Rusiei, se pun earăși în drepturile cuvenite acestei clase (țěrani.) Acei dintre ei, care doresc a se întoarce în patria lor, trebue sě obție un certificat dela comuna lor.

10. Fugari, ca și acei, cari au recurs la ajutor străin precum și cei cari n'au făcut aceasta, la întoarcere nu sûnt supuși urmăririi pentru participare la revoluția din 1863; dar caută sě se supună unei supravegheri polițienesci în timp de doi ani sau până când guvernatorul general respectiv sau ministrul de interne va crede de cuviință. Escluși sûnt ucigașii și incenḑătorii.

Pentru marele ducat Finlandia se va publica un deosebit manifest.

Varietăți.

* **(Escursiune.)** *Reuniunea română de cântări din Sibiiu va arangia* **Sâmbătă 9 Iunie st. n. a. c.** *o escursiune în Dumbrava Sibiiului* după programa următoare

La 2 oare după ameaḑi convenirea în pavilonul din Dumbravă.

La 4 oare corul Reuniunei va esecuta următoarele piese:

1 Prima ḑi de primăvară de *F. Mendelssohn*

a) Presimț de primăvară.

b) Viorica.

c) Serbarea primăverei.

2 Aducerea aminte, de *F. Mendelssohn.*

3. Copilă tinerică, de *George Dima.*

a) Priveghitoarea.

b) Cântul ciocârliei, ambe de *F. Mendelssohn.*

După esecutarea acestora urmează jocul.

La această escursiune sûnt învitați toți membrii reuniunei. *Comitetul.*

* (Adunarea generală a comitatului Sibiiului) va avè loc Luni în 11 Iunie n. în sala dela „împěratul romanilor“.

* (Comitetul central electoral) al comitatului Sibiiului este convocat pe 15 Iunie n. la 10 oare a. m. în sala comitatensă pentru statorirea definitivă a listelor alegětorilor.

* *(Himen).* Domnișoara Catinca Bancillă-Pușcariu și domnul Ioan Groza, teolog, 'și serbează în 26 Maiu a. c. cununia în biserica greco-română din Budapesta.

* (Maial românesc în Făgăraș) a fost în 11/29 Maiu n. Din causa timpului ar fi fost maialul, cum ar fi fost, dacă nu i s'ar fi întêmplat altă pacoste. Copilașii de 6—12 ani purtau stegulețe cu tricolor ardelenesc, care din întêmplare aduce cu cel românesc. Deci organele guvernului ung. care privighează, când și unde nu trebue, ca sě nu devină steguletele arme și copilașii resvrătitori, le au cules. Notarii și membrii români ai congregațiunei comitatense se vor fi zidit de „părinteasca“ îngrigire a organelor guvernului din Făgăraș. Cum va fi fost zidirea lor nu se spune, dar se poate scì. Ce va fi gândind *Surul*, când vede copilăriile șoviniștilor unguresci, cari umblă sě se „înfrățească“ cu românii. De sigur că dacă ar putè gândì, și el ar ḑice în șineși, ce „diplomați“ „înțelepți“ s'au rătăcit pe la poalele mele!

* La judecătoria cercului Mercurei s'a raportat în ḑilele trecute întêmplarea următoare: Un topărcean a fost surprins pascêndu'și vitele pe hotarul Ognei. Giutarul ognean făcênd întrebuințare de arme a împușcat un bou de ai topârceanului și pe acest din urmă l'a mai și rănit cu revolverul la o mână

* (Cohalmul) a fost în sěptěmâna trecută a doua oară amenințat cu înundare.

* (Têrgul Brașovului) de vite se scrie că a fost foarte bun, distingênduse prin multe vite frumoase; Cu têrgul a fost împreunată și o esposițiune de cai. Cei mai mulți cai frumoși se ḑice că i'a dat Treiscaunele. Têrgul așa numit „slobod“ a fost slăbuț.

* (Anticităţi romane.) Dela Grădiște (Ulpia Traiană) din Valea-Hațegului se scrie, că de un timp încoace se desgroapă cu multă sirguință urmele culturei transplântate dela apus în ținuturile noastre de străbunii nostri în al doilea secol după Ch. Desgroparea este condusă de archiologul ung. Emich. În apropierea zidurilor amfiteatrului s'au aflat ruinele unei clădiri, care s'ar părè a fi fost o baie caldă. Nu va trece mult și se vor începe sěpăturile pentru desgroparea templului ḑeității Mitra. Lucrurile descoperite sě transpoartă la Deva în museul de acolo.

* (Părăsesc Ungaria cu ridicata) locuitorii din comitatul Șarușului. Așa spune „Pannonia“ din Cașovia. („Pannonia“ ?) Cum? Guvernul sufere un nume, care a aparținut istoriei, când e vorba de neromâni și nu suferì numirea „Albina Daciei“ fiindcă e „istoric“ când e vorba de români).

* (Caprera). Fiii lui Garibaldi Menotti și Rieciotti au dăruit națiunei insula Caprera. Se așteaptă în scurt timp un project de lege, care va declara locul, în care a trăit și murit Garibaldi de un loc sacru.

* (Timpul cum îl prorocesce Luni biroul telegrafic din Budapesta:) „Peste tot, pe lângă noureli schimbăcioase, timp liniscit și cam recoros cu ploi locale și pre ici pe colea tempestate. — Se vede că de nins nu va ninge, căci biroul ar spune că pe alocurea va și ninge, Am avè dar tot feliul de vremi nu numai într'o țeară, ci și într'o telegramă.

* *(„Furnica“, cassă de economii in Făgăraș.)* Resultatul subscripțiunei publice din 31 Maiu a. c. la acțiunile societății anonime „Furnica“ cassă de economii în Făgăraș este, că s'au subscris cu totul 325 acțiuni, se va face prin urmare redacțiunea necesară.

Fiind deci în sensul § 150 al legii comerciale capitalul social asigurat, convocăm prin aceasta adunarea generală constituantă a societății pe ḑiua de **Vineri 15 Iunie a, c.** căl. nou înainte de ameaḑi la 10 oare în Făgăraș în hotelul „Paris“.

Objectele adunării sûnt:

1. Darea de seamă a comitetului subsemnat, constatarea subscrierei capitalului social și a respunderei sumelor presrise.
2. Stabilirea definitivă a statutelor societății.
3. Constituirea societății, alegerea Direcțiunei și a comitetului de supraveghiare.

Făgăraș în 1 Iunie 1883.

Comitetul pentru fondarea societății „Furnica“ cassă de economii în Făgăraș.

Alesandru Micu m. p., președinte. **Ioan Roman** m. p., membru al comitetului.

Conspectul operațiunilor, Institutului de credit și de economii „Albina“ în luna Maiu 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu transpus din 30 Aprilie	38,560.90
Depuneri	127,949.85
Cambie rescumperate	123,681.72
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	12,363.15
Interese și provisiuni	11,213.42
La fondul de pensiune	59.58
Monetă vêndută	32,307.29
Efecte	29,104.38
Conturi curente	89,404.59
Diverse	899.43
	fl. 465,544.31

Eșite.	fl. cr.
Depuneri	108,221.93
Cambie escomptate	152,232.65
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	14,710.—
Interese pentru depuneri și alte interese	1,686.87
Contribuțiune și competințe	1,305.01
Salarie și spese	1,995.53
Monetă cumpěrată	56,440.78
Conturi curente	83,389.94
Diverse	6,768.84
Saldo în numerariu cu 31 Maiu 1883	38,792.76
	fl. 465,544.31

Sibiiu în 31 Maiu 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *I. Lissai* m. p., comptab.

Loterie.

Mercuri 6 Iunie 1883.

Brünn: **13 20 61 65 53**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 5 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.35
Renta de aur ung. de 4%	85.55	88.45
Renta ung. de hârtie	86.75	86.65
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	114.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 50	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	112.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.80	95.50
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	119 95	120.05
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.63
Napoleon	9.51½	9.51
100 marce nemțesci	58.50	58.45

Redactor rěspunḑětor Nicolau Cristea.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 61. Sibiiu, Sâmbătă 28 Maiu (9 Iunie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 27 Maiu

Literatura kossuthiană prosperează în Ungaria. „Pesti Napló" a început publicațiunea probelor din scrierile lui Kossuth, tomul IV. Fragmentul publicat se ocupă cu reminiscențele din anii copilăriei și ai tinerețelor lui Kossuth.

Reminiscențele aceste ne aduc aminte de seria cea lungă de respunsuri, ce Kossuth a făcut sĕ înundeze Ungaria. Cel din urmă, va se ḑică cel mai proaspĕt respuns este adresat comitatului Comorului, prin care mulțămesce pentru gratularea la a 80 aniversare. Eată ce ḑice bĕtrânul din esilul de bună voie:

„.... În adevĕr: situațiunea așa arată de săritor în ochi spre independența Ungariei ca necesitate europeană, încât succesul numai atunci ar putè fi cu neputință, când națiunea ungurească n'ar manifesta stăruință neclătită pe lângă acea independență, care în puterea trecutului istoric și tendenței ci de a forma staturi, se cuvine Ungariei și la care te provoci și dta dle vicecomite, ca la o proprietate de drept moștenită dela străbunii nostri. Aceasta firesce ar puté sĕ ne compromită viitoriul, pentru că istoria nu ține socoteală de națiunea, care a abḑis ea însași.

„Intr'aceea observ în țeară, în momentele și aparițiunile varie, semnele unei activități sociale pline de viață, care 'mi dau speranțele cele mai bune; vĕd astfel de semne, vĕd chiar în aparițiunile, care nu sûnt provocate de astfel de tendențe și care în efectul lor natural funcționează ca coeficienți.

„Pe ce cale și cu ce mijloace se va întrupa cuvêntul, aparține terenului întunecos al conjecturilor. Nu sûnt profet, nici fiu de profet, cum se obicinuia a ḑice Piu IX. Cu putință este ca sabia ear sĕ fie necesară, cu putință este sĕ nu fie necesară. *In monarchia austriacă se ivesc semne foarte ominoase, așa de ominoase*, încât de multe ori mĕ simt ispitit a ḑice, că ar fi bine, dacă sĕ ar grăbì cu zidirea castelului regal în Buda, căci respectivii vor avè lipsă de castel mai curênd decât ar crede..."

„P. Ll." reproduce aceste de mai sus, fără sĕ le comenteze.

Dela Cracovia se scrie la „M. P." din Viena, că Felinski archieppul, Varșoviei, care se întoarce din esilul sĕu din Siberia, în trecerea sa la Roma, a fost objectul ovațiunilor din partea polonilor cracovieni. Între alții, consiliul municipal cu primarul în frunte s'a adresat cu următoarele cuvinte caracteristice, întoarse cu vêrful ascuțit către Rusia:

„Representanții cetății .... vin ca sĕ te salute din inimă și cu tot respectul ca *primatele de odinioară al regatului Poloniei* ... Poporațiunea noastră, urmând dorințelor eminenței voastre, s'a reținut dela ori ce manifestațiune de sentimentele, ce o însuflețesc pentru *martirul bisericei*. Ea scie înfrâna bucuria ei și este veselă, când aude că dta după intoarcerea dela Roma te vei așeḑa în metropolea noastră, unde mișcarea liberă și respectarea drepturilor cetățenesci sûnt garantate prin grația monarchului și a legilor imperiului..."

Mirosul prafului de pușcă, ḑice „Tel.", care, preste mări și țeri a pătruns până la Sena, s'a suit în capul francezilor și i-a amețit. Când cetim depeșile din Francia și de prin ḑiarele franceze, apoi nu ne vine sĕ credem că ea este aceeași națiune, care, acum un an, a mers cu înțelepciunea reservei până acolo, încât părăsì în Egipt interesele ei cele mai vitale. De câtă-va vreme se întrebuințează într'un chip sistematic toate mijloacele putincioase spre a sĕ arĕta poporul francez nu numai contra Germaniei, ci contra întregei Europei. Generalul Wimpffen publică o combinațiune despre planul secret al comitelui de Moltke de a se năpustì asupra Franciei de sud, „le Figaro" dă pe față planul de împărțire al principelui de Bismarck, după care toată Francia orientală va fi împărțită între Germania, Italia și Elveția și după care i se va da și Spaniei o bucată de pământ dela fruntaria Pireneană. Din nenorocire nu numai ḑiarele reacționare sûnt acelea, care, spre a vătăma Republica, împrăștie asemenea sgomote. Chiar și ḑiarele și bărbații de stat republicani au pornit acum pe o asemenea cale. Astfel „la République française" publică în ultimul sĕu numĕr un articul fulgerător contra ḑiarelor strĕine, fiindcă un ḑiar german a cutezat sĕ se alege de Francia pentru planurile ei de a transforma pustietatea Zaharei într'o mare. „La Républiqe française" vede în spusele acelui ḑiar un plan de atac condus de o mână puternică. Toate acestea sûnt însĕ nimic în comparațiune cu discursul, pe care d. Paul Bert l-a ținut în Lyon și care și-ar avè poate locul în ajunul unui resbel.

„Sûnt convins, ḑice acest d., că vĕ veți rĕsbuna, cum trebue, atunci, când Francia va face un apel la curagiul copiilor sĕi. Dacă inamicul va fi tare și dibaciu, apoi aduceți-vĕ aminte că în vinele voastre curge sânge francez și că strămoșii nostri au îngenunchiat pe aceşti inamici. Anul 1870 n'a putut sĕ aibă reușita sa decât într'un moment de surprindere."

Trebue sĕ meargă cam rĕu cu disciplina în armata, franceză de vreme, ce un general în activitate, își permite, în mijlocul păcii, sĕ publice ca un fel de Manifest de rĕsboiu. Toate acestea ne dovedesce însĕ, că se apropie lucruri serioase, în care Francia va juca un rol mare.

S'a isprăvit în sfêrșit și cu marea serbare poporală de pe câmpia Chodinsky din Moscva. Aci, după cum ne spune depeșa, pe care o publicăm mai jos, poporul rus și-a arătat cu profusiune dragostea sa pentru Țar, mai ales că i s'a dat de mâncare și berea curgea pe câte opt canale din fie-care butoiu. Cu aceasta procedare s'a însuflat mojicului credința, că Țarul îngrigesce de poporul de jos.

Eată depeșa: Serbarea poporală de eri a fost în adevĕr măreață. Ea a avut loc pe un spațiu de o sută de hectare, pe care fuseseră ridicate mai multe teatre, un circ și multe corturi. Un cort acoperit cu catifea albă și cusută cu aur era destinat pentru împĕrat și membrii familiei imperiale. De ambele părți ale cortului imperial erau tribune colosale pentru invitați. Poporul încungiura 140 trăsuri, pe care se aflau butoaie cu bere, care curgea pe câte opt canale. Ori-ce pahar întins era imediat împlut. Îndată ce ajungea la locul de petrecere, fie care primia un pahar și de ale mâncării. Pe la ameaḑi se isprăviră toate provisiunile. Se presentaseră mai bine de un milion de persoane. La 2 și jumĕtate oare sosiră părechea imperială, familia imperială și principii străini și fură primiți cu urale entusiaste. Serbătoarea era dată de orașul Moscva. Domnia cea mai mare veselie. Serbarea nu fu turburată nici de vre-o ceartă, nici de vre-o neințelege. De prin multe provincii depărtate țĕranii veniseră pe jos. Părechea imperială și familia imperială părăsiră serbarea la 3 oare după ameaḑi.

Balul dela ambasada germană a fost strălucitor. Părechea imperială apăru la 11 oare noaptea. Împĕratul și marii duci purtau uniforme și ordine prusiane. Împĕrăteasa întră în bal la brațul ambasaḑorelui german, pe când împĕratul venea cu dna de Schweinitz. Împĕratul jucà un cadril cu regina Greciei și împĕrăteasa cu principele Bulgariei. Părechea imperială luà parte și la supé și părăsí balul la oara. Marii duci rĕmaseră până la sfêrșitul balului. Toată poporațiunea se îndreptează aḑi spre Petrowsky Park, unde are loc o mare serbare poporală și unde impĕratul se va duce pe la 2 oare.

După reîntoarcerea împĕratului dela serbarea populară, avu loc în marea curte acoperită dela Palatul Petrowsk un mare prânḑ de gală, la care luară parte cei mai bătrâni din comunitate, precum și representanții nobilimei. La acest prânḑ împĕratul ținu către cei de față următoarea cuvêntare: „Se rĕspândesc prin popor sgomote, că ar fi vorba de-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Bani n'aveam nici unul, nici altul; dară situația mea, deși după lege mai gravă decât a sa, nu era desperată. Eu ași fi putut fugì fără atâtea pericole, fatige și miserii. Eu n'aveam, decât a mĕ refugia preste fruntariile Neapolei, la ori și care persoană cunoscută, care de bună samă ar fi creḑut vorbele mele, aflând, în ce mod am fost nevoit, așa ḑicênd a ucide pe lașul meu inimic. Pe el lumea l'a urît, pe mine m'a iubit. Eu ași fi fost primit bine, m'ar fi ascuns, m'ar fi grigit, și m'ar fi pus în stare, a părăsì țeara sub pază. Persoane înalte cu influență, m'ar fi scutit de poliție și poate chiar și de inquisiție. Dară eu nu m'am putut hotărî la aceasta; causa neînvingibilei mele antipatii a fost lipsa de bani și nevoia a accepta primele ofrande. La cardinal eu avusem plată bunicică, încât n'ar fi fost de lipsă sĕ plec cu mânile goale. El însuși nici idee n'avea de sĕrăcia mea completă. Mie mi-ar fi fost rușine sĕ mărturisesc în lipsa de bani, căci starea aceasta a fost la tinerii din soeietatea mea în permanență, dară sĕ mărturisesc, că n'am fost în stare a-mi face bani, înainte de a primì un post nou, unde aveam sĕ duc o viață mai ingrigitoare și mai regulată ca în trecut.

Încât pentru punctul cest din urmă, eu bucuros voiam sĕ primesc angagiamentul cu mine însumi; dară trufia mea nu se putea hotărî, a-l primì față cu alții sub asemene impregiurări.

„Esplicând lui Guido Massarelli situațiunea aceasta, el se mira mult de nedumeririle mele, ba lui îi era chiar milă de mine. Cu cât el mĕ îndemna însĕ, a cere ajutor dela amicii mei dela Roma, cu atât simțeam crescênd repulsiunea mea; se poate că era esagerată; destul că vĕḑêndu-mĕ față în față cu confratele meu în nevoe, eu n'am înroșit, fiind silit a mânca, împreună cu el simburi de lupine, precând mai bine ași fi murit de foame, decât sĕ fi cerut vechilor mei cunoscuți ceva de mâncare. El s'a întrecut în rugări, în promisiuni, în căiri sterile, în apărări interesante până ce eram aproape sĕ cred și eu, că joc un rol analog cu al sĕu.

„— Noi am făcut prostii, i-am ḑis eu, și acuma avem sĕ suportăm urmările. Eu sûnt hotărît, a merge în Francia pe la Genua sau în Germania pe la Veneția. Eu am sĕ merg pe jos, susținêndu-mi vieața cum pot. Într'un oraș mare, nu în Italia, unde mĕ aflu în pericol continuu de a cădè, la nesocotința cea mai mică în mânile poliției neapolitane, eu am sĕ caut un post. O sĕ scriu cardinalului, spre a mĕ justifica amicilor mei, spre a le cere epistole de recomandație, și sperez, că după ceva miserie și așteptare, eu am sĕ mĕ așeḑ cu cinste. Dacă vrei sĕ vii cu mine, vină; eu îți dau mână de ajutor cât pot, ca sĕ faci ca mine, adecă sĕ lucrezi și sĕ trăeșci cinstit.

„Guido părea așa de hotărît și așa de convins, încât nu mĕ mai improtiveam a face tovărășie cu dênsul. Și totuși eu am făcut esperența, că adeseori omul ticălos e cel mai amabil, și că caracterele cele mai asociabile sûnt acele, cari n'au dignitate; dară în noi este un amor — propriu prost, — care ne face sĕ credem în influența noastră asupra acestor spirite nefericite și dacă ele ne înșeală, este tot așa vina lor, ca și a noastră.

„Toate preliminarele aceste n'au fost de evitat pentru ați istorisì ceea, ce are sĕ urmeze.

„Era dară vorba sĕ eșim din Italia, adecă sĕ facem vre-o câte-va sute de miluri, fără nici un ban în buzunar. Eu am promis lui Guido, sĕ aflu mijloace și l'am rugat a-mi lăsa numai câte-va ḑile de odichnă, ca sĕ-mi vindec rana, ce se obrintise grozav.

— „Într'aceea câștigăți tu ceva, cum poți, i-am ḑis; eu rĕmân aici; cu o pâne, într'o gaură de stâncă, lângă un isvor. Destul pentru un om care sufere de friguri. Sĕ ne dăm un *rendez-vous*, undeva; acolo o sĕ te găsesc, când voiu putè merge.

spre o nouě împărţeală a proprietăţii. Aceste sgomote sûnt neadevěrate şi ele sûnt împrăsciate numai de protivnicii nostri. Totul rěmâne, cum se află. Ceeace este proprietate a nobilimei rěmâne a nobilimei: proprietatea ţěranilor remâne a ţěranilor. Voi, bětrani ai comunelor! spuneţi pe la căminile voastre aceasta acelora, pe cari îi representaţi. Voi, representanţi ai nobilimei! remâneţi ca şi până acum, spriginul a tot ce este bun, spre folosul guvernului!“

In schimb Petersburgul a cădut în disgraţie, de şi turburările de acolo n'au luat un caracter tocmai serios. Lucrul a fost privit însě ca o înaltă trădare, fiindcă în vre o câte-va locuri s'au ridicat drapele cu colorile naţionale şi preumblate pe strade. Unele cercuri ţin foarte mult a representa Petersburgul faţă cu Ţarul, ca conţinênd nisce supuşi necredincioşi. De altmintreli chiar acusaţiunea capului poliţiei nu este îndreptată contra poporului de jos, ci contra aşa numitei inteligenţe din Petersburg, care este o bârnă în ochiul naţionalilor ruşi. De fapt, numai această inteligenţă se mai mişcă astădi şi numai din ea au eşit acei tineri, cari, ne mai ţiind seamă nici de familie, nici de posiţiunea socială, au sacrificat totul şi au înfruntat moartea cu cel mai mare dispreţ. Ori-cum ar fi însě poporul din Petersburg, în ameţeala lui, n'a dat puţin de lucru agenţilor poliţienesci. Eată ce descriere ne aduce de acolo o telegramă cu data de 29 Maiu, publicată de unele diare franceze:

Adi dimineaţă s'a dat de odată ordinul de a se scoate imediat în oraşul Petersburg toate flamurile, podoabele caselor şi toate aparatele de luminat, într'un cuvênt tot ce a servit la încoronarea Ţarului. În noaptea de Duminecă spre Luni, au isbuc- în multe locuri, din causa stărei de beţie, în care se afla o mare parte de mulţime, turburări foarte serioase. Mulţi au rěmas cu hainele rupte, alţii au primit bătăi în regulă; până şi femeile n'au scăpat nebătute. Aceste toate s'au întêmplat după terminarea oficială a serbărei de seară. Ceva după medul nopţii, nisce gendarmi au fost atacaţi de o mulţime imensă, bătuţi şi uiduiţi. Un pristav, şef de poliţie, a fost scos din trăsura sa şi bătut. Când scandalul a ajuns la culme şi a apărut şeful suprem al poliţiei, Gresser, a fost şi el ameninţat cu bătaie şi n'a putut sě ia o měsură. În sfêrşit, aproape de diuă, mulţimea de abia a putut sě se împrăştie. Eri s'a aşedat de cu vreme, în locul gendarmilor, cerchizii şi infanterişti, cu carabinele încărcate, pentru a manţine ordinea şi a îndepărta mulţimea. Cu toate acestea seara s'au repetat aceleşi turburări. Sergenţii de oraş fură din nou uiduiţi, şi trecětorii insultaţi în modul cel mai grosolan, unul chiară dintr'ênşii a fost ucis. Câte-va stindarde au fost smulse. În urma acestora şeful poliţiei, Gresser, a telegrafat la Moscva ministrului de interne şi l'a întrebat, ce este de făcut. Respunsul a fost că trebue sě înceteze în Petersburg ori-ce serbare, ceea ce s'a şi făcut imediat. Corpurile de musică, care trebuiau sě joace pe pieţele publice, au primit contra ordine, decoraţiunile esterioare au fost înlăturate. Pe câmpul lui Marte tot se mai îngrămădesce lume multă. Şeful poliţiei Gresser a ordonat ca la 3 numěroase trupe sě se îndrepteze spre acel câmp. Serbarea poporală, care trebuia sě se facă la oara 4, în urma celor petrecute, cu greu ar mai putè sě înceapă.

„El refuzà a mě părăsì, şi se făcu înfirmieriul meu, cu atâta zel şi acurateţă ingenioasă, spre a conjura suferinţa şi miseria, încât eu nu m'am putut reţinè a-l asigura de sincera mea recunoscinţă. Cu trei dile în urmă, eu am fost în picioare şi cugetasem asupra situaţiunei noastre.

„Eată resultatul reflecsiunilor mele. Pentru noi era ocupaţia cea mai bună a umbla cu marionetele. Firesce, meşteşugul acesta trebuia făcut mai lucrativ şi mai puţin vulgar. Trebuia sě eşim din drama vecĭnică a Pulcinellei, şi sě improvisăm amêndoi, pe basa unor disposiţii, tot aşa de simple, dar mai puţin vulgare vodevile interesante. Guido avea mai mult spirit cât era de lipsă, la realisarea projectelor aceste, şi în loc de a se ocupa de ele cu silă şi cu desgust, el înţelegea, că împreună cu mine, el are sě afle într'ênsele plăcere, fiind o regulă generală, că nu poţi petrece cu alţii, dacă 'ţi e urît ţie însuşi. Dar aşa el mi-a ajutat a face un teatru portativ, constând din douě părţi; fieştecare parte ne servea cât de bine, drept scut în contra scoarelui, a ploilor, şi a sbirilor; întrunind jumětăţile aceste cu cârlige, ele formau o scenă destul de largă pentru desvoltarea mânilor noastre. Eu am transformat proştii sěi burattini în figurine inteligente şi bine costumate, am mai adăogit o duzină de persoane nouě, care le-am confecţionat eu însuşi, şi aşa am reuşit foarte bine pe câmpurile verdi, cu încercarea cea dintâiu a noului nostru teatru.

(Va urma.)

În camera României se va presenta următoriul rěspuns la mesagiul tronului:

Adunarea deputaţilor, venind sě-şi îndeplinească noul mandat ce a primit dela ţeară, este fericită de a aduce Măjestăţii Tale espresiunea sinceră şi unanimă a devotamentului şi a iubirii naţiunii române.

Ultimile alegeri generale au fost o nouă ocasiune de a se dovedì spiritul de ordine şi de legalitate, de care este pětruns poporul român.

Cu toată aprinderea luptei, în faţa celor douě mari cestiuni, ce nu lasă pe nimeni nepăsător, revizuirea Constituţiunii şi cestiunea Dunării, credinţa cetăţenilor în eficacitatea mijloacelor pacĭnice, în progresul şi în îmbunătăţirile ce se pot realisa pe calea arătată de Constituţiune, nu s'a desminţit un singur moment.

Naţiunea, care în totdeauna dă asemenea dovedi de simţul sěu politic, precum şi de seriositatea, cu care îşi arată voinţa ori de câte ori este consultată, trebue sě dea convingerea, atât în întru cât şi în afară, că scie sě veghieze neîncetat cu prudinţă şi cu patriotism, asupra destinatelor ei.

Majestatea Ta scie câtă îngrigire a deşteptat în ţeară cestiunea Dunării, scie asemenea că în această cestiune fiind puse în joc unele din drepturile sale de stat independinte şi interese economice de primul ordin, naţiunea n'ar putè consimţì la nici un act, care ar compromite aceste drepturi şi interese.

Linisciţi în hotărîrea de a remânè statornici pe calea apărării drepturilor ce sûnt pavěza statului nostru, vom urma, Sire, a ne ocupa şi de lucru de întărire şi de organisare internă.

În această lucrare, Adunarea din nou aleasă are de îndeplinit delicata misiune de a rivisuì Constituţiunea, în scopul mai cu osebire de a reforma legea electorală. O esperinţă de şepte sprě-dece ani ne-a arětat că esercitarea dreptului electoral, astfel cum a fost regulat prin legea dela 1866, nu corespunde cu starea socială de astădi a ţěrei. Adunarea deputaţilor, ţinênd seamă de voinţa mandanţilor sěi şi fără a perde din vedere principiele, cari au preşedut la constituirea Statului român, 'şi va da, Sire, toate silinţele spre a găsì o soluţiune care sě asigure independenţa alegětorului. Această independenţă în contra ori-cărei presiuni putincioase, vom căuta sě o încungiurăm cu garanţii puternice si sûntem încredinţaţi că întru aceasta vom avè tot concursul guvernului Maiestăţii Tale.

Modificând legea electorală, dorinţa noostră este sě ridicăm de-asupra alegerilor orice bănueli de ingerinţă sau de corupţiune, şi sě dăm astfel representaţiunii naţionale încă mai mult prestigiu şi mai multă putere de a contribuì împreună cu Maiestatea Ta la înfiinţarea statului român şi la păstrarea tutor drepturilor lui.

Sě trăesci Sire!
Sě trăească Maiestatea Sa Regina!
Sě trăiască Dinastia!

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor. *)

(Urmare.)

Şedinţa din 4 Maiu, 1883.

După pertractarea unor afaceri curente urmează la ordinea dilei projectul pentru scoalele medii.

Notariul, contele **Zichy** cetesce §. 4.

Referentul **Rudnyánsky Ioszef:** După părerea comisiunei de trei cuvêntul „obligat“ ar fi sě rěmână afară şi aici ca şi în §. *3.*

Trefort Ágoston, ministrul de culte şi instrucţiune: Primesc modificarea.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: Escelenţa Ta Domnule President, Ilustri Magnaţi! După ce a cădut modificarea propusă de mine la §. 3. în interesul limbilor din provincie, ceea ce o regret mult, prevěd că nu se va primì nici modificarea, ce am onoare a o propune la §. 4. Cu toate acestea fac pe Ilustri Magnaţi atenţi la împregiurarea, că de limbile din provincie mai mare lipsă au elevii, cari se perfecţionează în scoalele reale. Din aceste considerante propun modificarea, că între punctul *c)* şi *d)* al acestui §. sě se intercaleze o nouă alineă de următoriul cuprins: *cea mai întrebuinţată limbă din provincie, încât ea n'ar fi cea maghiară sau germană.* Ordinea literilor, cari fac numěrul curent, sě se modifice în sensul acesta, respective sě se mai adauge o literă.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Limbile din provincie se vor primì între obiectele estraordinare, pentru aceea din causele, ce le am amintit, când a fost vorba despre gimnasii, mě rog sě nu se primească propunerea. (Aprobare.)

Presidentul: Nefiind propunerea spriginită, se primesce §-ul cu omiterea cuvêntului „obligat“.

Csaszka György, episcop în Szepuş: Aşi avè o rugare către domnul ministru de culte şi instrucţiune: (Sě audim.) Este o apariţie regretabilă a timpului modern că cu progresul sciinţelor lumesci nu merg mână în mână cea mai însemnată dintre cunoscinţe: progresul cunoscinţelor religionare. Causa este că în scoalele noastre medii învěţămêntul religiunei şi al moralei este foarte redus. Aşa în primele 3 classe este redus pe sěptěmână la 2 oare, în a IV. V. VI. VII. şi VIII. la 1 oară. Aceasta este un mare rěu în timpul nostru, în care mintea îmbogăţesce tot mai mult comoara ce-i stă la disposiţiune. Urmarea va fi că seculul luminărei pe terenul religiunei va devenì secolul nesciinţei; şi noi scim bine, că cei mai renumiţi scriitori, oamenii sciinţei şi bărbaţii de stat au fost pentru învěţarea religiunei. Însuşi *Voltaire* în cartea sa: *Trait dela Tolerance* dice că, unde este vieaţă de stat, trebue sě fie şi învěţarea religiunei. După Washington, stâlpul binelui comun este religiunea. După Hegel, cea mai sigură garanţă a legilor este religiunea; ear după Labulaye religiunea este supremul factor politic, şi singura basă sigură a staturilor.

Drept aceea rog pe domnul ministru de culte şi instrucţiune publică sě binevoiască a ne promite că faţă cu institutele medii catolice, cari stau sub immediata Dsale conducere, va ordina, ceea ce a ordinat ministrul de culte prussian în ordinaţiunea sa din 15 Octobre 1872. Conform acestei ordinaţiuni în scoalele prusiene de pre sate în primele 3 clase religia şi morala se propune în câte 3 oare pe sěptěmână, în celelalte mai superioare câte 2 oare.

În scoalele reale şi gimnasiale din Austria religia din I. până în VIII. se propune în câte 2 oare pe sěptěmână.

Această rugare o adresez domnului ministru de culte. (Aprobări.)

Ipolyi Arnold, episcopul din Beszterczebánya: Aflu de lipsă a sprigini această propunere.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Nu este propunere, ci reflectare. (Ilaritate.)

Ipolyi Arnold: Mi ajunge şi atâta. Şi o spriginesc pentru că la desbaterea generală eu am accentuat mai tare marea decădinţă a propunerei religiunei, carea se reduce numai la 1 oară, pecând religiunea este mai de lipsă pentru tineri. De oare ce însě cred că aceasta se poate corege în planul de înveţămênt, în privinţa căruia domnul ministru de culte ne-a promis deja multe multe, mě aflu aplecat a i-o recomanda binevoitoarei atenţiuni.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Consimţ pe deplin cu domnul episcop de Szepuş. Instrucţia religiei e foarte de lipsă, însě eu n'aş cuteza sě mě provoc la Voltaire, căci chiar astădi am cetit un essay din procesul lui Voltaire, „President de Brosse“, care'l înfăţişează în altă coloare. (Ilaritate.)

Csaszka György: Eu i-am citat numai dicerea aceea. (Ilaritate.)

Trefort Ágoston ministru de culte şi instrucţiune: La planul de învěţămênt nu pot primì obligăminte formale la nici un cas, căci mě tem că primind aici astfel de obligăminte, din alte părţi vom fi reflectat la altele, şi aş fi silit sě dăm asigurări şi acelora, în chipul acesta ne am dimite în facerea planului de învěţămênt, al cărui loc nu este aici. Vě asigurez însě, după cum am mai accentuat că dacă va fi sě modific sau sě înlocuesc prin altul actualul plan de învěţămênt, voiu asculta şi pre representanţii clerului catolic şi şi pre celelalte confesiuni, şi planul voiu prelucra cu considerarea dorinţelor lor. (Aprobare.)

Presidentul: § 4 s'a primit.

Notariul contele **Zichy F. Lajos** cetesce §§. 5 şi 6, cari se primesc fără observare.

Se cetesce §. 7

Miron Romanul: archiepiscop şi metropolit: La acest §. propun trei modificări. Observ că cele douě dintâiu sûnt mai mult stilistice, a treia are şi altă însemnătate.

Cea dintâiu: La alinea primă în locul: Sě se îngrigească şi despre propunerea.... ca obiect obligat şi încă în atâtea oare“ sě se pună: *Sě se îngrigească de propunerea..... ca obiect obligat şi încă în atâtea oare* etc.

A doua: Ultimile cuvinte din această alineă: „*Spre scopul controlărei acesteia* etc.“ sě se omită cu totul.

A treia este următoarea: Întreagă alinea a 2 sě se modifice astfel: *La institutele medii cu limba de propunere nemaghiară cel puţin în clasa 7 şi 8 limba maghiară şi istoria literaturei ei — după natura obiectului sě se propună şi în limba maghiară, şi la facerea esamenului de maturitate din acest obiect una dintre limbele indispensabile e cea maghiară.*

Toate trei modificările sûnt independente, mě rog sě se decidă asupra fie-căreia din ele separat.

---

*) După diariul oficial etnografic al casei Magnaţilor. Red.

Trefort Ágoston: ministru de culte şi instrucţiune: Fie cine va afla de natural, că într'un stat, în care locuesc atâtea populaţiuni ca şi în Ungaria, limba statului este limba mijlocitoare în scoală şi că prin urmare trebue sĕ se propună în scoală.

Aceasta aşa este pretutindenea. Nouĕ însĕ nu ne ajunge ca sĕ constatăm aceasta, şi apoi lucrul sĕ rĕmână baltă, ci voim ca sĕ producem şi efect, şi efect vom produce, dacă limba maghiară şi istoria literaturei ei încă se va propune. Numai în acea, vĕd garanţie, dacă junimea (ha a fiatul ember) ascultând în 6 ani de ḑile gramatica, şi va însuşì limba astfel, ca şi în scoalele nemaghiare sĕ fie în stare a o folosì, (Ebben látok bizonyos garantziát ha a fiatal ember . . . . a kik a grammatikát, melyet 6 esztendeig tanultak végre annyira képesek elsajátitani a nem magyar ajku iskolákban is, hogy képesek ezen nyelvel élni) Passagiul acesta este bine formulat astfel, şi o spun sincer, că cu mintea mea nu pot pricepe sensul modificărei Escelenţiei Sale. Vĕ rog aşa dară binevoiţi a susţinè tecstul original. (Aprobări: susţinem.)

Miron Romanul: Am îndrăsnit a ruga pe ilustrii magnaţi sĕ binevoiască a delibera separat asupra modificărilor propuse de mine, acuma mi le voiu motiva, în speranţă că voiu convinge pre Escelenţia Sa (d. ministru) despre aceea, că le-am făcut cu cea mai bună intenţiune.

Ce privesce modificarea făcută la alinea primă, aceea — după cum am amintit deja, — este numai stilară. Tecstul pasagiului este următoriul: „Confesiunile 'şi stabilesc ele limba de propunere în institutele medii susţinute de dînsele, şi încât aceasta (adecă limba de propunere) n'ar fi cea maghiară, sûnt obligate ca afară de limba de propunere şi literatura ei, sĕ se îngrigească şi de propunerea limbei şi a istoriei literaturei maghiare."

La acestea observ, că prescrisele aceste se cuprind deja în §§. 3 şi 4 din project; este deci de prisos a se mai repeta aceasta şi aici, se poate însĕ întregì, şi ca sĕ se poată întregì, recomând modificările mele, şi adecă la alinea primă cuvintele: „Sĕ se îngrigească şi de propunerea . . . . . ca studiu obligat şi âncă în atâtea oare" sĕ se omită, şi în locul lor sĕ se pună următoarele: „Sĕ se îngrigească de propunerea . . . . . ca studiu obligat în atâtea oare."

Abstrag dela motivarea modificărei a doua, îndrăsnesc însĕ a face următoarele observări la a treia. (Sĕ auḑim).

Nu mai încape îndoială, că limba maghiară trebue sĕ se propună la toate gimnasiile din patrie, şi încă cu resultatul, că cine termină gimnasiul, sĕ fie în completa stăpânire a ei. Şi eu aceasta o pretind dela toţi, cari fac pretensiuni la cultură. În privinţa aceasta n'am nici o îngrigire şi aprob ţinta projectului de lege. Însĕ cu privire la modalitatea, prin care sĕ se ajungă acest scop, este puţină deosebire între modificarea propusă de mine şi între projectul de lege. După project în institutele cu limba de propunere nemaghiară limba maghiară trebue propusă numai unguresce.

Trefort Ágoston: În clasa 7 şi a 8.

Miron Romanul: Da în clasa a 7 şi 8. După părerea mea limba maghiară se va învĕţa cu mai mult efect, dacă se va permite, ca ea sĕ se propună în limba de propunere a institutului respectiv. Căci în cele din urmă la tot casul depinde dela energia profesorului respectiv, că ce resultat va arĕta. Va fi energie în profesor, el atunci va face tot posibilul, ca sĕ arete progres, şi nu se va mărginì numai la propunerea în unguresce a limbei maghiare, ci după impregiurări va lucra cu scop, dacă se va folosì şi de limba elevilor, respective de limba de propunere a institutului respectiv. Acestea sûnt vederile mele, şi cred că astfel ajungem la scop mai uşor şi mai corect. Mĕ rog sĕ se primească modificarea mea.

Trefort Ágoston; Trebue sĕ presupunem, că cei ce au ascultat limba maghiară în decurs de şese ani în anul al şeptelea au ajuns la atâta, ca sĕ fie în stare a învĕţa unguresce. *Dintr'altele susţinĕtorilor de scoale cu limba de propunere nemaghiară, respective autorităţilor acestora* **şi aşa le rĕmâne dreptul, ca limba maghiară sĕ o propună şi în limba institutului respectiv.** *Prin urmare modificarea este cu totul de prisos.*

Presidentul; Ne fiind spriginite de nimenea modificările Escelenţiei Sale, § 7 se primesce în tecstul original.

Notariul **Zichy f. Lajos,** conte, cetesce §§. 8 şi 9 din project, cari se primesc fără modificare.

Miron Romanul: Îndrăsnesc a propune la acest § următoarea modificare.

Alinea primă sĕ se modifice astfel:

Întoate institutele pentru propunerea religiei şi a moralei la scolari de diferite confesiuni se îngrigesce autoritatea bisericească respectivă, carea va însinua la direcţia institutului persoana încredinţată cu acest oficiu.

Spre motivare amintesc numai atâta, că denumirea profesorilor de religie la institute şi până acum astfel s'a întêmplat şi esperinţa de până acuma ne-a arĕtat că această modalitate e suficientă pentru ajungerea scopului: este de prisos a se face pendentă aplicarea profesorilor de religie dela aprobarea ministrului.

Recomand modificarea.

Trefort Ágoston Chiar practica ne-a învĕţat că e de lipsă: ca numitul individ sĕ fie insinuat la ministrul şi sĕ fie şi aprobat de el, căci s'au ivit casuri — nu mĕ voiu dimite la specialităţi — în cari acceptarea individului respectiv a fost absolut imposibilă. Pentru aceasta mĕ rog sĕ se primească tecstul original.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: Pre cum se vede modificarea propusă la alinea primă nu se va primì trebue însĕ sĕ recomand atenţiunei Ilustrilor Magnaţi modificarea propusă la a 2 alineă carea e următoarea;

Alinea a 2-a sĕ se omită cu totul, sau la casul contrariu sĕ se omită cuvintele: „*morale sau*"

Sûnt de credinţa, că confesiunile sûnt mai competente decât ministru a judeca că cine poate fi esceptionat din consideraţiuni morale. Din acest punct de vedere propun, ca din alinea a 2-a cuvintele: „*morale sau*" sĕ se lase cu totul afără.

Schlauch Lörincz, episcop în Satmar: spriginesc şi eu această modificare.

Preidentul. Fiind spriginită modificarea, rog pre acei domni Magnaţi, cari spriginesc propunerea Escelenţiei Sale domnului archiepiscop şi metropolit, sĕ binevoiască a se ridica. (Se întêmplă.) Maioritatea nu o primesce.

Urmează §. 11.

Notariul **Zichy f. Lajos** conte, cetesce §. 11.

Notariul **Rudnyánszky Josef** Br. cetesce raportul comisiunei de trei.

„3. În rêndul al doilea din prima alineă a §. 11 cuvêntul: „obligat" şi în rêndul al treilea din a doua alineă a §. 12 cuvêntul „obligat în consonanţă cu tecstul de până acum sĕ se înlocuiască cu „*ordinariu*". (Strigări: o primim.)

Presidentul: Se primesce tecstul propus de comisia de trei.

Notariul **Zichi f. Lajos** conte, cetesce §. 12.

Notariul **Rudnyánszky Josef** Br: După cum am amintit mai sus, comisia de trei propune ca şi aici sĕ rĕmână afară cuvêntul „obligat (Aprobare.)

Presidentul. Aşa dară cuvêntul „obligat" şi aici se omite.

Notariul **Zichy f. Lajos,** cetesce §. 13, care se primesce fără modificări.

Se cetesce §. 14.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: La §. 14 fac modificarea, ca din alinea primă cuvìntele începĕtoare: contragerea classelor adecă " sĕ se omită, şi primele trei rênduri sĕ primească acest tecst:

„Terminarea de douĕ clase în un an o poate permite esceptional numai ministrul de culte şi instrucţiune publică la motivata propunere a corpului profesoral şi a directorului suprem de scoale respective la propunerea organelor sale suprema inspecţiune de scoale confessionale şi numai în casul, dacă etc." celelalte părţi din alinie rĕmân. Spre motivare amintesc că în casurile provĕḑute de § 14 ministrul purcede paralel cu confesiunile. Aceasta se poate norma şi pentru acest cas.

Trefort Ágoston ministru de culte şi instrucţiune. Modificarea aceasta ar strica întreaga lege, căci domnilor magnaţi, chiar pe acest teren se întêmplă cele mai mari abusuri. Vĕ rog deci sĕ binevoiţi a susţinè tecstul original şi a respinge modificarea propusă.

Presidentul; Ne fiind spriginită modificarea, remâne tecstul original.

Notariul **Zichy F. Lajos,** conte, cetesce §. 15.

Miron Romanul archiepiscop şi metropolit: Abstrag dela modificarea făcută la acest §.

Presidentul; Ne făcêndu-se nici o obiecţie, se primesce tecstul. Urmează §. 16.

Notariul **Zichy F. Lajos,** cetesce §. 16, care se primesce fără modificări.

(Va urma).

Cestiunea Dunării.

Sub titlul de: „*La Roumanie et la liberté du Danube*" a apărut la Paris (Librairie du Luxembourg, XXVII-210 pag.) o nouă şi interesantă lucrare asuprai mportantei cestiuni, care frământă de atâta timp ţeara noastră. Volumul începe prin o introducere semnată de d. Armand Lévy, şi arĕtând cum libertatea Dunării este o cestiune europeană. Desvoltarea puterii austriace este o cestiune de pofte ear' nu o grigiă de civilisaţiune, ḑice autorul şi reamintesce cuvintele lui Tayllerand: „Centrul de gravitate al lumei nu e nici la Elba nici la Adige: el se află colo departe, la fruntariele Europei pe Dunăre." Ar fi periculos ca imperiul otoman sĕ nu dispară de cât pentru a fi înlocuit prin dominaţiunea unui alt imperiu şi ar fi ruşinos ca mai multe imperii sĕ'şi împartă sfărâmăturile. Strategicesce ca şi economicesce, Dunărea are mare însemnătate pentru Europa: ea e numai o mare cale comercială, dară încă şi o mare linie strategică; astfel Românii nu se simţiră asiguraţi contra barbarilor, de cât când Traian îi făcu stăpâni pe Dunăre. Napoleon şi Carol Magnul au luptat pe Dunăre şi puterea lor, cu tot geniul de care se bucurau, fu trecătoare tocmai, pentru că nu şi-au putut îndestul asigura acest fluviu. Independenţa Europei depinde dară de libertatea Dunării. Pentru a atinge acest scop, dl Lévy recomandă întărirea României şi a celorlalte tinere naţiuni orientale; primul articol al unei adevĕrate politici europene ar trebuì sĕ fie: Naţiuni libere în basinul liber al Dunării.

Lucrarea se împarte apoi în cinci părţi esenţiale: I. Genesa cestiunei Dunărei, II. Conflictul austro-român. III. Conferenţa Dunărei, IV. Tractatul din Londra, V. Epilog. Ea analisează cu deamănuntul toate fasele prin care a trecut această însemnată cestiune şi cuprinde într'altele din cele mai importante articole, ce s'au publicat în această privinţă prin ḑiarele mari strĕine, precum şi principalele acte şi documente diplomatice. Vom cita din ultimile, cele mai însemnate: Principii în materie de navigaţiune fluvială stabilite prin actul final al congresului din Viena (p. 4); Memorandul austriac din 1855 (p. 8); Tractatul din Paris, 1856 (p. 18); Memoriul rus din 1858 (p. 20); tractatul din Londra 1871 (p. 28); tractatul din Berlin, 1878 (p. 30); nota guvernului român publicată de dl Callimaki-Catargi 1880 (p. 55); Memoriul guvernului român dela 31 Decemvre 1882 (p. 62); propoşiţiunea Barrère şi propoşiţiunea română (p. 67); instrucţiunile adresate dlui Ioan Ghica la 18 Ianuarie 1883 (p. 109); Protocoalele şi tractatul din Londra, 1883 (p. 146—177) şi Anexa cuprinḑênd regulamentul de navigaţiune adoptat de conferenţă (177—184).

Vom estrage următoarele, prin care sfârşesce Epilogul: „România are sentimentul profund că astăḑi, ca şi acum trei-ḑeci de ani, ea apără causa generală a Europei odată cu a sa proprie. Ea are încredere că de astă dată iarăşi apelul sĕu va fi în fine ascultat. Există imcompatibilitate absolută între libera navigaţiune a Dunărei şi concesiunea unei părţi privilegiate Austro-Ungariei. Aceasta nu poate figura în comisiunea de supraveghiere a navigaţiunei Dunărei sub un titlu diferit de al celorlalte mari Puteri, de cât numai dacă se presintă ca ţĕrmureană a Dunării de mijloc, dară atunci ar trebuì ca supravegherea sĕ îmbrăţişeze (după aceasta umbla în 1859) fluviul întreg dela isvor până la mare. România şi celelalte state ale Dunării de jos nu sûnt mai puţin interesate la libertatea de navigaţiune în susul Porţilor-de-fer, decât sûnt interesate Austro-Ungaria şi celelalte state ale Dunărei mijlocie şi superioare la navigaţiunea din josul Porţilor-de-fer„.

După cum se poate vedè din această repede analisă, opera ce ne ocupă e cea mai completă din câte s'au publicat până acum în cestiunea Dunărei, şi cuprinde o compilaţiune foarte interesantă de documente importante. De aceea o recomândăm cu tot dinadinsul cetitorilor nostri. „Rom."

Varietăţi.

* (Convocare) Conform §. 26 din Statutele Reuniunei învĕţătorilor dela scoalele gr. or. române din districtul Sibiiului, cum şi a §. 4 din Regulament, subsemnatul comitet al despărţĕmêntului Sĕlişte învită prin aceasta pre toţi membrii Reuniunei cum şi pre toţi P. T. domnii cari se interesează de causa învĕţămêntului, la adunarea generală a despărţĕmêntului, care se va ţinè în edificiul scoalei din Sĕlişte, Luni în 6/18 Iuniu a. c. la 10 oare a. m. cu următoarea:

Programă.

1. Cuvênt de deschidere de preşed. desp. N. Ivan.
2. „Odă statuei lui Mihaiu Viteazul" poesie de Vasilie Alecsandri, declamată de M. Frăţilă înv. în Galeş.
3. „Între piatra Detunata" chor de bărbaţi de G. Dima.
4. „Misiunea inteligenţei române faţă cu poporul", tractat de D. Chirca învĕţ. în Sălişte.
5. „Steaua României" de Vasilie Alecsandri, cântată de elevii scoalei de repetiţie din Galeş.
6. „Educaţiunea în scoală şi familie" de Vasile Iosof înv. în Tilişca.
7. „Păstoriul", poesie, cântată de elevii scoalei din Sĕlişte.
8. „Biserica risipită" legendă de Vasilie Alecsandri, declamată de N. Borza învĕţ. în Sălişte.

9. „Bucurii nevinovate“, chor de bărbaţi de G. Dima.
Sălişte în 27 Maiu 1883. *Comitetul.*

După masa comună escursiune în „Bĕrcul roşu“ şi petrecere cu danţ.

Oferte în bani sau cărţi în favorul fondului şi bibliotecei Reuniunei se primesc cu mare mulţămită.

* A seară musica regimentului 82 Br. Schönfeld la retragere (Zapfenstreich) a esecutat o piesă înaintea reşedinţei archiepiscopesci.

* Un nepot al reposatului archiepiscop şi metropolit Andreiu Baron de Şaguna, domnul Constantin Şaguna, capitan în armata României, se aflâ de eri în mijlocul nostru. Domnia sa dimpreună cu soţia vine dela Viena, şi voiesce sĕ cerceteze mormêntul unchiului sĕu şi în semn de pietate sĕ depună o cunună de flori. Va petrece aici până Luni, când se va reîntoarce la postul sĕu.

* (Vulcan în Prahova.) Un fenomen nemai pomenit este ivirea unui Vulcan în poale de munţi.

Se săpa, se spune, la moşia dlui George Cantacuzino Valea-Lungă din judeţul Prahova, un puţ de păcură, care se botezase Suspiro, când de odată se produse o ecsplosiune in forma unui vulcan.

Toate legăturele s'au sfărâmat, acoperişul turnului s'a distrus, şi în timp de ḑece oare s'a asvârlit în aer necontenit piatră, nisip, ţiţeiu, până la 250 metri înălţime.

Pe valea lui Dan formase o gârlă liquidul, care a curs rupênd stăvilarele rădicate.

După intervenirea agenţilor autorităţii spre a se combate efectele desastrului şi incetând deocamdată erupţiunea, s'au putut reaşeḑa legăturile puţului.

Nu ni se spune însĕ un lucru: dacă din oamenii, cari lucrau s'a periclitat sau s'a perdut vreunul.

Fenomenul este destul de ciudat, fiind că e unic în felul sĕu; nicăiri unde se fac asemenea esploatări nu s'a semnalat vre-odată.

* (Coroana imperială a Rusiei.) Marea coroană imperială, cu care ţarul Alecsandru III s'a încoronat la Moscva, şi care se ḑice că este cel mai frumos giuvaer de felul acesta, este opera unui Geneves, numit Pauzié, care a trăit în timpul împĕrătesei Caterina II.

Împĕrăteasa Caterina, îndată după venirea sa la tron, trimise sĕ caute pe Pauzié, îi dete o mulţime de petri preţioase, diamante şi mărgăritare, şi îi ordonă sĕ-i faca o coroană, care sĕ fie o minune de gust şi de bogăţie.

Pauzié, născut în Geneva în 1716, sosise cu tatăl sĕu în Rusia. Aceşti doi oameni demni, dar săraci, merseră pe jos la Hamburg, unde se îmbarcară pentru St.-Petersburg. De acì urmară, tot pe jos calea spre Moscva, unde un frate al tatălui sĕu se stabilise ca hirurg. Dar acesta era asemenea sĕrac, şi după multe călĕtorii fără nici un resultat, tinĕrul Pauzié sosì la St.-Persburg, unde tatăl sĕu îl aşeḑà pentru şepte ani ca ucenic la giuvaergiul curţii, Gravereau.

Pauzié a lăsat memorii, a căror traducere rusă a fost publicată în „Roustaia starina“. El descrie într'un mod interesant ceea, ce s'a petrecut la curte din timpul Anei Ioanowna până la Caterina II. Petru III îl onorà în special cu încrederea sa şi îi acordà gradul de brigadier.

După invitaţia espresă a Caterinei II, Pauzié asistà la încoronarea ei şi fu domiciliat la Kremlin. Câştigănd într'un mod onorabil o frumoasă avere, se întoarse, în 1764, în Elveţia, unde murì în Decemvre 1779.

* (Oraşul Hanoi.) Oraşul Hanoi, în vecinătatea căruia Francezii încercară desastrul militar, pe care ni l'au semnalat depeşele, era deja capitala regatului „Tonkinului“, sub dinastia Le Bienilor, care a căḑut de mai mult timp. Această dinastie nu este stinsă; ea numĕră încă în Tokin mulţi partisani, cari sufer foarte mult de a vedè patria lor supusă guvernului din Hue.

De când Tokinul a fost unit cu imperiul Annam a cărui capitală este Hue. Hanoi numai este de cât o capitală de provincie, dar este unul din oraşele cele mai însemnate ale imperiului. Poporaţiunea este considerabilă. Ea pare a atinge suma de 100,000 locuitori. Acesta este oraşul care, după călĕtorii bine informaţi, inventează stofele noi, imprimă cărţile ce apar, impune modele şi gusturile sale: este oare cum Parisul imperiului annamit.“

Nici unul din oraşele indigene nu'l egalează. Stradele sûnt regulate şi curat întreţinute. Este şi reşedinţa unui fel de Universitate, unde aspiranţii la gradele literare vin în fie care an la începutul iernei în timp de 20 de ḑile. La acest moment oraşul presentă o mare animaţiune. Numĕrul aspiranţilor este în totdeauna de aproape trei sute. Fiecare este însoţit cel puţin de doi servitori, şi se pare că studenţii annamiţi nu sûnt mai puţin sgomotoşi decât confraţii lor din Europa. Ei fac în Hanoi un sgomot infernal.

Hanoi este apĕrat de o citadelă construită à la Vauban, în cei dintâiu ani ai acestui secol, după planurile oficerilor francezi întraţi în serviciul Annamului, şi mai cu seamă al colonelului Olivier.

Această citadelă formează un imens careu, cu zidurile de cărămidă şi de marmoră, înconjurată de şanţuri mari şi nisce porţi monumentale. Această citadelă este singură, un oraş tare situat la vest de oraşul comercial. Este reşedinţa lui *Fong-Doc* sau guvernorul celor douĕ provincii Hanoi şi Nin-Binh, În ea se află tesaurul, închisorile, tribunalul, deosebitele servicii publice şi palatul „spiritului regelui„ unde locuia Rivière, căpitanul vasului.

Situaţia geografică a oraşului Hanoi îi asigură un viitor politic şi comercial. Fluviul-Roşu e navigabil până la acest oraş şi este una din căile de comunicaţiune cele mai scurte între provinciile sud-vestului Chinei şi Europa. Hanoi se află în acelaş timp pe marea cale, care merge dela Hue în China.

Această înlesnire de comunicaţiune, mişcarea comerciului al cărei centru este Hanoi şi care nu poate decât sĕ se desvolteze, fac din acest oraş cheia Tokinului, punctul a cărui ocupaţiune şi siguranţă sûnt cele mai însemnate.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 7 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.40	120.40
Renta de aur ung. de 4%.	88.95	88 90
Renta ung. de hârtie.	87.15	87.25
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91 65	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	112.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 80	95.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.75	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	98.—
Obligaţiuni urbariale transilvane.	99.—	98.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	98.75
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.40	97.50
Sorţi de stat dela 1860	134.50	134.50
Sorţi unguresci cu premii	114.75	114.50
Sorţi de regularea Tisei	109.80	109.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	833.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	295.50	296.50
Acţiuni de credit austr..	297.80	298.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.40	78..35
Datorie de stat austr. în argint	79.—	98.80
Renta de aur austriacă	98.85	78.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	119 90	120.—
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.66
Napoleon	9.52½	9.51
00 marce nemţesci	58.45	58.50

Nr. 47. [421] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei a treia de paroch clasa I. devenită vacantă în parochia dela biserica română ort. rĕs. cu hramul S. Nicolae din preurbiul Braşovului, se escrie concurs cu termin de 30 deḑile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Salar anual fics din cassa bisericei 600 fl. v. a.
2. Relut de cuartir din cassa bisericei anual 150 fl. v. a
3. Venitele stolari anual circa 450 fl. v. a.
4. Drept de pensiune după statutele esistente.

Nota. În anul dintâiu al funcţiunei sale are parochul ales a se conforma §-lui 8, din regulamentul congresual pentru parochii din 1878.

Concurenţii la acest post de paroch au se producă următoarele documente:

a) Că sûnt români de religia gr. orientală.

b) Că au purtare morolă bună

c) Că au absolvat gimoasiul şi au depus esamenul de maturitate.

d) Că au absolvat cursul teologic la un institut teologic român gr. or.

e) Că au depus esamenul de cualificaţiune preoţească.

Parochul ales este obligat a se conforma regulamentelor, instrucţiunilor şi datinilor dela această biserică după dispoşiţiunile comitetului parochial.

Concurenţii sûnt obligaţi până la finirea terminului de concurs a se presenta în biserică, a cânta şi a tinè o predică de probă.

Suplicele de concurs sûnt a se aşterne la Domnul protopresbiter local Iosif Barac.

În conţelegere cu dnul protopresbiter.

Braşov, 15 Maiu 1883.

Comitetul parochial:
David Almăşanu m. p.,
preşedinte.

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

Anunciu.

Subscrisul caută o condiţiune de sodal (calfă) de neguţător, ferărie sau băcănie.

A se adresa la [424] 1—1

Emilie Vespremi în DISNĂEU.

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

Minunile industriei.

Numai 4 fl.

un orologiu-pendulă cu sunătoare, care sună oarele şi jumĕtăţile de oară,

provĕḑut cu patentă c. r.

în cadre de lemn de nuc, lucit, foarte fin, canelat, cu pendulă şi ponduri de bronz. Afară de superiorităţile aceste orologiul acesta mai are însuşirea neresplătită, că în întunerecul nopţii

Tabla de cifre provĕḑută cu patentă c. r.

luminează într'o lumină foarte frumoasă violetă fermecătoare şi pentru puterea intensivă a luminei

se garantează 10 ani

sute şi eară sute de muşterii, cari au vĕḑut şi cumpĕrat un astfeliu de orologiu, au rĕmas uimiţi de

eftinătatea necredibilă şi pánă acum ne mai pomenită.

Ne ţinem de datorinţă, a atrage atenţiunea cetitorilor, că de când esistă oroloage, n'au mai fost asemenea, practice şi aşa de totului tot eftine — şi poate, că nici intr'o sută de ani nu vor mai fi.

Avis.

Oroloagele anunciate de mine à **4 fl.** poartă pe tabla de cifre inscripţiunea **„Patent“** cu litere de aur.

Oroloagele anunciate de alte firme à **2 fl. 20 cr.** sûnt gunoiu ordinar, la cererea cuiva le vênd cu **1 fl. 50 cr.**

Nu de mai puţină consideraţiune sûnt preţurile ce urmează a oroloagelor de buzunar, a căror eftinătate te pune în uimire.

3834 oroloage de buzunar-cilinder

din cel mai fin aur francez, regulate pe minută, mai nainte à 14 fl., **acum numai 4 fl. 95 cr.** — Orologiu foarte elegant. Garanţie pentru mers regulat pe 5 ani.

2325 Oroloage-Ancher

cu 15 Rubine de cele mai veritabile, cu brâncă escelentă de secunde, mai nainte à 21 fl. **acum numai 7 fl.** Capacele sûnt gravate din Nichel-Argint foarte fin din Aur. Garanţie pe 5 ani.

3650 Oroloage-Remontoir

din dublă de aur veritabil, se întoarce la mănunchiu fără chee, cu aparat de Nickel cu foarte fin regulat, orologiul recunoscut ca cel mai bun şi mai eftin din lume, mai nainte à 24 fl., **acum numai 8 fl. 50 cr.**

1400 oroloage veritabile Remontoir

din argint veritabil de 13 loţi se întoarce fără cheie, brancile se îndreaptă şi cu un aparat de Nickel privilegiat fin, merge pe secundă, cu un preţ de necreḑut, într'adevĕr eftin, de nu s'a mai pomenit, mai nainte à 35 fl., **acum numai 14 fl.**

şi pe lângă preţul neînsemnat, aşi putè ḑice proverbial neînsemnat dă pe lângă un orologiu de buzunar un **lanţ de aur duplu gratuit.**

Comande postale, precum şi telegrafice, cari se efectuesc pe lângă posticipaţiune şi trimitere anticipativă a sumei sûnt a se adresa la

F. Schapira, Haupt-Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depôt [417] 3—3
WIEN, II., Schiffamtsgasse. 20.

Nr. 79 [422] 3—3

CONCURS.

În urma decisiunei şi a sentinţei Prea Venerabilului Consistoriu Archidiecesan ddto. 10 Martie a. c. Nr. 434. B. se escrie al 2-lea concurs pentru vacanta staţiune preoţească din Sibot (Alkenyér) de clasa a II-a cu termin de 30 de ḑile dela întâia publicare în jurnalul „Telegr. Roman“.

Emolumentele sûnt următoare:

1. Pămênt arătoriu „porţiune canonică“ de 15 jugere clasa I şi II.
2. Din cassa alodială 200 fl. anual.
3. Dela 280 case câte una ḑi de lucru.
4. Stola îndatinată.

Doritorii de a ocupa această staţiune preoţească sûnt poftiţi aşi ascerne cererile lor în sensul statutului organic şi al regulamentului pentru parochii din 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Orĕştie, 16 Maiu, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Popoviciu m. p.,
protopresbiter.

Publicaţiune.

Din partea subscrisului comitet parochial prin aceasta se aduce la cunoscinţă precum că zidirea bisericei greco-orient. din **Petrilla,** comitatul Unedoarei, cercul Jiu, a cărui preţ de strigare, afară de lemnele necesarie, e 11,300 fl. 74 cr. v. a. — în **26 Iunie 1883 st. n.** pe lângă licitare verbală şi oferte închise se va ţinè licitaţiune publică în comuna Petrila.

Ceea ce se aduce cu aceea observare la cunoşcinţă că licitanţii condiţiunile de licitaţiune şi planul de zidire le pot vedè în terminul acesta ori şi când în cancelaria notariatului cercual din Petrilla.

Petrilla în 25 Maiu 1883.

[419] 3—3 **Comitetul parochial gr. or.**

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 62. Sibiiu, Marți 31 Maiu (12 Iunie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 30 Maiu

În seceta politică, cum ni o presentează de un timp încoace ḑiarele, în ceea ce privesce afacerile interne, înregistrăm, că ministrii se ocupă cu programa lucrărilor ministeriale de peste vară; mai de parte întroducerea juristițiului dela 1 Iulie până la 31 August, în care judecătorii vor avè ferii.

Foaia „Pozor“, care apare în Agram, e mulțămită cu resultatul **„deputațiunei croate regnicolare“** atât cu privire la procedura, cât la ținuta ei în cestiunea fiumană, și constată, că și Croația poate fi mulțămită cu resultatul final al desbaterilor. Dușmanul nu și-a recunoscut, ce e drept, greșala sa de până acum; Croații au documentat însĕ, după un timp îndelungat, vecinului lor de dincolo de Drava, de nou, că cu toate veleitățile partidelor interne și cu toate concesiunile, ce le-a făcut majoritatea dietei croate în anii din urmă, Croația e una, când e vorba de apărarea integrității și a teritoriului Croației, ei au dovedit, că nu-e om în dieta țērei, care s'ar încumeta sĕ conceadă Ungurilor și numai loc de un pas. Eată pentru ce poate fi mulțămită Croația!

Cetind, continuă articolul, desbaterile dintre deputațiunile regnicolare și deputații cetății Fiume, ușor poți vedè, ce preț are pentru Croația frățietatea și amiciția Ungariei. Te poți convinge mai departe că maghiarii numai privesc în regatul Croației un astfel de factor, precum l'au fost privit în 1868, când cu tratatul fundamental încheiat între ambele regate. Dovadă despre aceasta e procedura deputațiunei ungare, care își vindică dreptul de judecător volnic ear nu un drept legal. Ei și-au ajuns scopul. Pe Fiumani i-au desbrăcat de credința, că Fiume ar fi un corp separat, un stat în stat. Ei, maghiarii, au isbutit a constata amiciția Fiumanilor și a maghiarilor; de alte nu se mai interesează, căci alt scop nici n'au urmărit.

Maghiarii, avĕnd puterea și forța în mână, nu se interesează, de opiniunea Croaților față cu Fiume. Deputațiunea regnicolară ungară a denegat deputațiunei croate ori ce concesiune. Ce e mai mult! Maghiarii nu vor sĕ dea aḑi Croației nici măcar ce au fost promis în anul 1869 la propunerea contelui Andrassy. Deputațiunea croată, în moderațiunea și dorința ei de a conserva pacea, în pretensiunile sale juste s'a apropiat foarte de promisiunile făcute de maghiari la anul indicat (1868). Îngâmfarea maghiarilor a mers atât de departe, încât fiecare om, care judecă, se vede îndemnat a se întreba: oare pentru ce au pretins maghiarii, sĕ călĕtorească deputațiunea regnicolară croată la Budapesta? Au creḑut doară d-lor că în cestiunea întregității țērei vor da între Croați tot numai de mameluci? De astă dată s'au înșelat. Deputațiunea a protestat contra resolvirei unilaterale a chestiunei. Dieta croată va aproba fără îndoială procedura deputațiunei și va dovedì în modul acesta coroanei, că dacă s'a nizuit cineva sĕ altereze desbaterile deputațiunilor regnicolare, Croații nu poartă la aceasta vină de loc. Maghiarii ar trebuì sĕ scie, dacă calea, pe care au apucat față cu Croația, nu e în favorul lor. Pe calea aceasta își vor înstreina în Croația chiar și elementele acele, cari au fost până acum aderenți orbiși au Ungariei.

Croația a fost până acum totdeauna credincioasă și sinceră legei create de cele douĕ națiuni egal îndreptățite. Și care e recompensa? Maghiarii rĕspund la credința și sinceritatea Croației cu o procedură, a cărei urmări vor avè a și le ascrie sieși. Aḑi se află forța încă în mâna maghiarilor, dar forța nu durează până în veci. Aḑi mâne vor sosì timpuri de acele, în cari Ungaria se va vedè necesitată a cerceta Croația. Ungaria ar trebuì sĕ se păzească și sĕ nu silească Croația a striga la timpul sĕu: „*Apage*, nu te mai cunosc!“

„Pester Lloyd“, reproducĕnd în numĕrul sĕu 157 dela 8 Iunie a. c. articulul din foaia „Pozor“, face următoarea reflecsiune: „Nu ne-am îndoit nici când, că fiind noi strîmtorați, Croația se va declara contra noastră. Situațiunea aceasta nu s'ar fi schimbat ori care ar fi fost ținuta noastră față cu Croația. Mai înțelepțesce vom urma, dacă nu vom conta la amiticia Croației în nici o împregiurare și dacă vom grigì sĕ n'avem nici când lipsă de amiciția aceasta, ceea ce ne va succede vrĕnd Dḑeu.“

Dincolo de Laita ḑiarele se ocupă mereu cu cestiunea decentralisărei direcțiunei centrale a drumurilor de fer din Viena. Se înțelege că cechii și polonii se bucură de aceasta, eară nemții se simt prin ea subordinați elementului slavic. O declarațiune liniscitoare dată de ministrul Taaffe în privința aceasta primariului din Viena, că adecă, decentralisarea n'are sĕ se facă după intențiunile polonilor, a provocat mare ferbere în Galiția. „Gazeta naradowa“ strigă că Galiția e sătulă de promisiuni goale. Contele Taaffe, ḑice numita foaie, prin declarațiunea sa a vătămat țeara (Galiția), a provocat neîncredere în cechi și cu toate aceste n'a mulcomit nici pe centraliștii din Viena.

Festivitățile de încoronare din Moscva s'au terminat. Părechia imperială s'a întors la Petersburg. — Despre nihiliști se scrie, că și au schimbat programa. De aci încolo nu vor mai umbla după viața țarului, nici a altor persoane singuratice, ci-și vor da silința a revolta poporul.

Aniversarea morții lui *Garibaldi* a fost celebrată la Londra, ca și în întreaga Italie. Sĕ scie că Garibaldi vizită capitala Angliei în 1864 și fu oaspele ducelui de Sutherland, la Stafford House.

După moartea marelui patriot, Italienii, cari locuesc în Londra, cerură dela ducele de Sutherland autorisațiunea de a pune de-asupra ușei apartamentului locuit de Garibaldi la Stafford House, o tablă comemorativă, care sĕ reamintească șederea sa în Anglia.

Această tablă, care poartă următoarea inscripțiune:

Giuseppe Garibaldi
Da Giorgio III. duce di Sutherland
Qui ebbe ospitalità
Aprile, 1864.
Gl'Italiani in Londra
Ne perpetuano la Memoria
Con questa effigie
1882

care a fost inaugurată cu ocasiunea funebrei aniversări. D. și d-na Gladstone, ducele și ducesa de Leicester, comitele Schaftesbury, lordul Honghton, lordul Kinnaird, cea mai mare parte din corpul diplomatic, și representanții cei mai distinși ai coloniei italiene, asistau la această ceremonie.

Doctorul Leone Levi, vorbind în numele acestor din urmă, apoi d. C. de Tivoli, a reamintit că nici odată vr'un suveran n'a întimpinat în Anglia o primire atât de entusiastă, ca aceea, care se făcu lui Garibaldi și mulțămì ducelui de Sutherland pentru ospitalitea princiară, pe care marele patriot italian o găsì la dênsul în 1864 și pentru ospitalitatea, pe care o acordă acum tablei comemorative însĕrcinată a aduce aminte trecerea lui Garibaldi prin Anglia.

Ducele de Sutherland a rĕspuns, că va considera această tabelă ca cel mai prețios tesaur al casei sale și a adresat câte-va cuvinte măgulitoare dlui Gladstone, un alt amic și aproape colaborator al lui Garibaldi.

D. Gladstone n'a lăsat fără rĕspuns aceste cuvinte. A vorbit despre amorul sĕu mereu crescênd pentru Italia; apoi s'a întins foarte mult asupra calităților lui Garibaldi, asupra mărirei caracterului sĕu, grațielor persoanei sale și asupra nobilei simplicități a vieței sale. Și în privința aceasta, d.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Micile costuri a stabilimentului nostru fură acoperite prin vênḑarea figurilor mele evlavioase din peatră moale, care Guido le scia vinde pe sate, cu mult mai bine decât mine. La sfêrșitul sĕptĕmânei, noi daserăm în suburbiile Romei, cu succes foarte bun, o duzină de representații, cari ne aduseră fabuloasa sumă de trei taleri romani! Bani destui pentru a ne pune în stare a pleca și a trece pustiitățile, ce despart cetatea eternn de celelalte provincii ale Italiei. Guido, încântat de succesul nostru, a vrut sĕ esploateze Roma timp mai îndelungat. De bună seamă, noi am fi putut îndrăznì a merge la cartierele cele frumoase și a atrage atențiunea lumei mai înalte asupra micelor noastre comedii; dar eu tocmai de aceasta mĕ temeam, și amêndoi aveam cuvênt a ne teme avênd atâtea motive, de a ne ținè ascunși. Eu am hotărît pe soțul meu a pleca, și noi ne-am dus pe drumul spre Florența, jucând piesele noastre prin cetăți și prin sate, agonisindu-ne așa chieltuiala călĕtoriei.

„Noi am atins Perugia și eu din parte-mi am ales în adins calea aceasta. Eu voiam sĕ mai vĕd odată, frumosa și scumpa mea cetate dulcele meu lac Trasimenic, și în deosebi mica villă, unde petrecusem ḑile atât de fericite. Noi am sosit la Bassignano tocmai, când însera. Nici odată, n'am vĕḑut apunênd soarele așa de luminos peste apele pacinice și transparente. Am instalat pe Guido într'o cârcĭumă miserabilă și eu m'am dus dealungul lacului, până la villa Goffredi.

„Pentru a nu fi cunoscut eu luasem o mască și o pălărie de arlechin, cumpĕrate în Roma, anume pentru împregiurări periculoase. Vr'o câteva zdrențe, mĕ făcea la ocasiune saltinbanc oficial, costum foarte potrivit pentru un demonstrator de marionete, care face anunciile. Copiii satului s'au luat după mine, strigând de bucurie și cugetând că eu am sĕ le fac caraghioslicuri; dară eu i-am alungat, cu spada mea cea de lemn și în scurt timp am fost singur pe țerm.

„Am sosit pe întunerec; seara însĕ era luminoasă, și cristalul limpede al lacului, unde se perd de o dată cu apusul soarelui liniile orizontului, te face sĕ creḑi, că te apropii de mărimea Ceriurilor stelate și că te preumbli, ca un spirit curat, pe nu sciu ce frontieră fantastică a infinitului. — A! cât de bizară e viața uneori, domnule Goefle! și ce personagiu straniu representam eu în grotescul meu costum, căutând, ca o umbră în chinuri, sub sălciile, cari crescuseră mari în absența mea, mormêntul singuratic a sêrmanilor mei părinți! — Un moment am creḑut, că l'au dus de acolo, că l'au furat, căci el era al meu, era singura mea avuție; eu am cumpĕrat cu ultimii mei taleri, micul unghiu de pământ binecuvêntat, unde am depus osĕmintele lor.

„În sfêrșit am dat pipăind cu mânile, de peatra aceea simplă; m'am așeḑat pe ea și, luând masca de arlechim jos, am plâns cu amar! Eu am remas o parte a nopții acolo, adâncit în reflecsiile mele și voind, înainte de a mĕ depărta, probabil pentru totdeauna, a resuma viața mea, a mĕ căì de toate rătăcirile mele, și a lua hotărîri bune. — Grația dumnezeească nu este ilusie, domnule Goefle. Eu nu sciu, până la ce punct ești Dta luteran: și cât pentru mine eu nu insist a fi catolic mare. Noi trăim într'un timp, unde nimenea nu crede în lucruri mari, cel mult în necesitatea și în datorința toleranței; dară eu cred în sufletul lumei, numească-se el ori și cum, eu cred într'un spirit mare, plin de dragoste și de bunătate, care primesce plângerile și dorințele noastre. Filosofii din ḑiua de astăḑi ḑic că este o trivialitate ași imagina, că ființa ființelor se îndură a se ocupa de vermi, cum sûntem noi, eu ḑic, că înaintea celui ce este totul, nu este nimica nici mic, Gladstone a citat un fapt, care atestă până la ce punct bunătatea şi iubirea pentru umanitate se uneau în Garibaldi cu arderea şi eroismul soldatului. Acest fapt 'l povestì însuşi Garibaldi în aceşti termini dlui Gladstone la un bachet, unde se aflau împreună la patriotul Antonio Panizzi.

„In copilăria mea eram la Genua în scoală. Era „pe la sfêrşitul marei Revoluţiuni francese. Genua „era o mare staţiune militară. Se afla în cetate o gar„nisoană foarte tare şi aveau loc multe parade mili„tare. Camaradilor mei de scoală le plăcea mai cu „mult decât ori-ce această desfăşurare de uniforme „şi de drapele. Ei alergau prin oraş sĕ asiste la „părădile şi manevrele soldaţilor. Cât despre mine, „nu asistam nici o dată la nici unul din aceste spec„tacole. Simţiam un fel de oroare şi de durere gân„dindu-mĕ, că ar putè sĕ fie necesar de a reserva „o jumĕtate din umanitate distrucţiunei celeilalte.“

Nu este oare aceasta, a dis d. Gladstone, după ce povestì această anecdotă, o trăsură estraordinară, gândindu-ne la curagiul, pe care Garibaldi 'l desfăşura pe câmpul de bătaie, la eroismul, cu care brava el însuşi în toate dilele moartea!

Terminând, şeful cabinetului englez a asociat la numele lui Garibaldi pe acelea al lui Cavur şi al lui Victor Emanuel. Numele acestor trei bărbaţi, a adăus el, formează un drapel tricolor tot atât de strălucitor ca şi drapelul, care fălfăie de asupra Italiei unită şi liberă.

Vii aplause au respuns la acest discurs, cu care s'a terminat ceremonia.

„Spesele congreselor bisericesci sêrbesci.“

Acesta e titulul unui articol apărut de curênd în „Pester Lloyd (Nr. 155 dela 6 Iunie a. c.) cam de următorul cuprins.

„Comitetul permanent congresual dimpreună cu mai multe comune bisericesci sêrbesci şi-au esprimat dorinţa: de a se conchiema congresul ordinar al bisericei sêrbesci, spre scopul finalisărei afacerilor administrative de ani pendente.

Dorinţa aceasta până adi a rĕmas nerealisată. Greutăţile realisărei acestei dorinţe s'au motivat din unele părţi şi chiar din partea ministrului prin aceea, că spesele congreselor însărcinează pe poporul sêrbesc preste mĕsură; afară de aceasta mai sûnt a se acoperì restanţele considerabile ale congreselor de mai nainte dela 1861 încoace.

Deputaţii congresului bisericesc sêrbesc au primit încă în secolul trecut bani de călĕtorie şi diurne. Spesele fie-cărui congres s'au aruncat după o anumită cheie pe singuraticele comune bisericesci şi s'au scos apoi decursiv prin autorităţile militare şi municipale, depunêndu-se sau la cassa statului sau la fondul archidiecesan. Modalitatea aceasta se observă în esenţă şi adi.

Până la acoperirea speselor congresuale din partea comunelor s'au luat banii de lipsă, conform §-ului 62 din anul 1779 al aşa numitului *„Declararatorium Theresianum“*, anticipando parte din cassa statului, parte din fondurile bisericesci esistente şi s'au rebonificat acestora, apoi decursiv după scoaterea repartiţiilor. Usul acesta a fost în vigoare încă în secolul trecut şi s'a practisat chiar şi de regimul unguresc până în anul trecut. Rebonificarea indicată nu s'a putut efeptuì întru toate.

Restanţele încă neacoperite sûnt mari. Corespondentele dela „Pester Lloyd“ arată, că cifra acestor restanţe pentru congresele cele 11 din 1861 până la 1882 însemnată cu 220,405 fl. 83 cr. e esagerată. Ea a fost de fapt la finea anului 1882 circa fl. 50,000 cari se pot încasa dela comune fără greutate. Restanţe de soiul acesta nici n'ar fi, dacă organele esecutive şi-ar fi împlinit chemarea. Partea cea mai mare a restanţei lor datează încă din nainte de 1875, până când administra fondurile aşa numita „asistenţă.“ Aceasta na încasat în decurs de 14 ani decât 12,656 fl. 73 cr, a conto speselor congresuale.

Dela 1875 încoace a administrat fondurile comitetul congresual. Acesta a încassat în decurs de $6^1/_2$ ani suma de 61,929 fl. 55 cr.

De când funcţionează organele administrative autonome s'a încasat mai mult decât s'a spesat cu congresele din 1875—1882.

Comitetul congresual, continuă corespondentele, ar fi încassat şi mai mult, dacă nu s'ar fi zădărnicit mĕsurile raţionabile luate de acela prin resistinţa pasivă a acelora, cari vor sĕ compromită instituţiunile autonome.

E greşită deci afirmarea, că restanţele din spesele congreselor n'ar mai permite anticipări din fondurile bisericesci şi că convocarea congresului ar întimpina greutăţi eminente. E greşită şi afirmarea, că organele autonome ar purta vină la restanţele indicate!

În urma acestui articol i se scrie aceleiaşi foi (Nr 156 dela Iunie a. c.) din parte competentă cam următoarele:

„ Puţin împoartă pe guvern, cine poartă vina la restanţele speselor congresuale: că o poartă „ asistenţa“ sau organele autonome. Faptă e, că fondurile sêrbesci naţionale sûnt îngreuiate adi cu anticipaţiune în suma de aproape cu preste 150,000 fl. Regimul are îndatorirea a pune capĕt acestei iregularităţi, căci s'ar putè ridica plângeri în contra lui, că nu-şi esercitează în mod corespundĕtor dreptul de supraveghiere.

Fondurile clericale îşi au destinaţiunea lor.

Venitele unuia se folosesc spre scopuri culturale, După manipularea de adi abia mai pot corespunde destinaţiunei lor.

Nu-i adevĕrat ca s'ar fi dat şi în secolul trecut anticipaţiuni din fondurile bisericesci. Anticiparea e de un dat mai nou.

E un drept majestatic a folosì fondurile acestea şi spre alte scopuri şi a da din ele spre scopuri streine anticipaţiuni. Dreptul acesta îl esercitează Maiestatea Sa la propunerea guvernului responsabil. Singur regimul e chemat a judeca, dacă e oportună sau nu continuarea anticipaţiunilor din fondurile acestea.“

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

Şedinţa din 4 Maiu, 1883.

(Urmare.)

Se cetesce §-ul 17.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: Pentru mai corecta stilisare ungurească a alineei prime cuvêntul *„de regulă“* sĕ se pună după cuvêntul *„în clasă“*:

La a doua alineă propun, ca cuvêntul penultim „autoritatea supremă“ sĕ se înlocuiască cu cuvêntul „autoritate“. Mai departe alinea a treia sĕ se modifice astfel: „Dacă numĕrul elevilor nu trece cu mult preste 60, ministrul de culte respective suprema autoritate a institutului confesional poate abstrage dela introducerea claselor paralele.“

După părerea mea e pĕcat a mai îmmulţì lucrul cu de acestea la ministeriu, căci dacă macsimul elevilor în vre-o clasă trece cu 1 sau 2 preste 60, pentru ce sĕ se facă arătare la ministru, când autoritatea scolară respectivă în sfera sa de activitate încă ar putè îndrepta lucrul fără de a periclita scopul projectului de lege.

'Mi recomând modificarea.

Trefort Ágoston, ministrul de culte şi instrucţiune: Mĕ rog sĕ susţineţi tecstul original.

Kruesz Chrysostom: Mi-ar plăcè, dacă Escelenţia Sa m'ar lumina într'o privinţă. Se dice în project că pentru înfiinţarea claselor paralele şi îmmulţirea puterilor didactice are a se îngrigì autorităţile scolare respective. Întreb acuma că la institutele călugărilor sub inspecţiunea supremă cine este a se înţelege?

Trefort Agoston, ministrul de culte şi instrucţiune: Aceasta e evident din project. Regularea scoalelor sună, că la scoalele călugărilor guvernul este inspecţia supremă.

Kruesz Chrysostom: Sensul acestui §. este, că dacă noi avem lipsă de clase paralele, sĕ ne rugăm de Escelenţia Ta, ca sĕ binevoiesci a ne da medicină.

Trefort Ágoston, ministrul de culte şi instrucţiune: Vom căuta leacul la toată întêmplarea, căci el este trebuincios. După cum s'a dis, scopul învĕţămêntului în gimnasii nu este numai instruarea, ci totodată şi crescerea. Aceasta este cu putinţă la 60 de elevi, va fi cu mult mai grea, dacă numĕrul e mai mare şi dacă se va urca doară la 120.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 18 care se primesce fără modificări.

Se cetesce §. 19.

Rudnyansky Josef Br: Prima alineă a §-lui 19 din considerare, că la scoalele, cari stau sub-directa dispoşiţiune şi conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică faţă cu susţinĕtoriul institutului s'a aflat de lipsă a se dispune numai asupra macsimului didactrului după usul de până acuma, comisiunea de trei propune a se primì în tecstul următoriu:

La scoalele, cari stau sub imediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică, didactrul 'l statoresce ministrul, însĕ acest didactru de susţinĕtorii institutului este a se considera numai de macsimum. La scoalele confesionale didactrul statoresce autoritatea scolară respectivă.

Trefort Ágoston: ministru de culte şi instrucţiune: Guvernul acceptează modificarea comisiei de trei.

Presidentul. Dacă binevoiţi a o primì se va stilisa astfel.

Notariul **Zichy F. Lájos**, conte: cetesce § 20, care se primesce fără modificări.

Se cetesce §. 21.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit; Eu cred că esamenele de maturitate sûnt numai pentru aceea, ca prin ele sĕ se susţină legătura între gimnasii respective scoalele reale, şi între institutele mai inalte şi dacă cineva după absolvarea gimnasiului respective a scoalei reale nu voesce sĕ treacă în institutele mai înalte, pentru acela e de prisos esamenul de maturitate. Pentru aceea recomând următoarea modificare: I. rêndul al doilea din alinea după cuvêntul *„elevi“* sĕ se intercaleze „dacă ei voesc sĕ fie primiţi în un institut mai înalt“, celelalte rĕmân.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Se înţelege de sine, că dacă nu voiesc sĕ mai studieze, pentru ei depunerea esamenului de maturitate nu este obligată. (Aprobări.)

Aşa dară §. 21 se primesce fără modificări:

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 22.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: La acest §. am următoarele modificări:

a) Alinea primă sĕ se întregească cu acestea: Parţialele modalităţi a fie-căreia se vor statorì prin instrucţiuni separate între marginile legei. Aceasta ar fi definiţia instrucţiunei.

b) Alinea a doua sĕ se modifice astfel: Instrucţiunea pentru esamene, *escepţionănd scoalele confesionale*, la toate institutele, o statoresce ministrul de culte şi instrucţiune ascultând opiniunea universităţei, respective a corpului profesoral dela universitate, *la scoalele confesionale o statoresce autoritatea confesională respectivă reflectând la instrucţiunile ministeriale, ce i se vor comunica.*

---

nici mare, şi într'un ocean de dragoste, se află pururea locul, pentru a primì cu bunăvoinţă, o beată mică lacrimă omenească!

„Eu am făcut dară pe mormêntul acela esamenul conştiinţei mele; căci mi se părea, că în ploaia aceea de lumină dulce, în care mĕ scăldau stelele pacînice, Goffredi mei, tatăl meu şi maica mea de suflet, încă puteau găsì o radă mică, pentru a mĕ vedè şi a mĕ binecuvênta. Eu n'am simţit nici o crimă, nici o ruşine, nici o laşitate şi nici o impietate între ei şi între mine; eu nu i-am uitat o singură di, şi în mijlocul ameţelilor mele, pre când demonul tinereţei şi al curiosităţii mĕ împinseseră în abisurile lumei aceste viţioase şi necredincioase, eu m'am apărat şi mântuit, invocând amintirea lui Silvio şi a Sofiei.

„Dară nu era destul, că am încungiurat rĕul, ar fi trebuit, sĕ fac bine. Binele este un lucru relativ cu posiţia şi cu capacitatea fie-căruia din noi. Ar fi fost datoria mea sĕ continuu lucrările lui Silvio Goffredi, şi sĕ mĕ pun în stare prin economia mea, a scrie şi a publica, resultatul cercetărilor sale. Spre scopul acesta, ar fi trebuit sĕ aflu un mijloc, de a dobêndì ceva avere, ca sĕ completez călĕtoriile sale. Eu am gândit mai înainte la aceste, dară neesperienţa, voluptatea, şi esemplele rele, m'au sedus a trăì dintr'o di într'alta, ca un aventurier. Viaţa aceasta de aventuri mi-a fost peirea. Dacă aşi fi remas la locul, care se cuvinea unui profesor modest, eu n'aşi fi fost nevoit a ucide pe Marco Melfi. Lui nu i ar fi venit aminte a mĕ însulta şi chiar nici nu m'ar fi găsit în saloanele cardinalului; el n'ar fi venit sĕ mĕ caute in cabinetul meu de lucru, în mijlocul cărţilor mele; el nici n'ar fi ştiut că trăesc. Eu n'am purtat o viaţă, ce se potrivea cu un om serios. Eu am voit sĕ mĕ fac gentilom şi am devenit spadasin.

„— Cum ar plânge sêrmana mea maică, 'mi diceam în gândul meu, dăcă m'ar vedè aici în costumul unui caraghios de strade, rănindu-mi pe petri picioarele aceste, care dênsa odinioară le încăldea cu mânile sale, când mĕ ducea în leagăn! Şi tatăl meu, nu m'ar fi dojenit el, pentru falsa închipuire de onoare, care m'a făcut ucigaş şi proscris.

„Eu îmi aminteam vivacitatea caracterului şi trufia simţitoare a nobilului Silvio, şi totuşi, el nu ştia manua sabia. El mi-a refuzat un măestru de arme, dicênd, că bărbatul, care nu scie sĕ se facă respectat, fără spadă la brâu, are onoare foarte fragilă!

„Eu am jurat în memoria acestor amici scumpi şi dumnedeesci a mĕ îndrepta şi după ce privisem multă vreme spre ceriu, închipuindu-mi că îi vĕd împreună, în vr'o stea fericită, m'am reîntors pe drumul satului, fără a întreba cum a devenit vila.

(Va urma).

a) Alinea a treia ar fi a se modifica astfel: Aceste esamene sûnt publice şi la dorinţa îndivisilor, cari au depus esamenul, testimoniile *se vor estrada sau în limba maghiară, sau în limba institutului, dacă aceea nu este cea maghiară, sau în limba latină.*

Eu cred, că zace în interesul elevilor respectivi, cari au depus esamenul de maturitate, sĕ cearĕ ca testimoniile sĕ li se estradea în una sau altă limbă, după cum adecă voesc sĕ meargă la universitate maghiară, sau la theologie, ceea ce la noi nu stă în legătură cu universitatea, sau la universitate străină. În interesul elevilor respectivi, mĕ rog, sĕ mi se primească modificarea.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: De oare ce cele mai esenţiale disposiţiuni ale projectului sûnt depuse cu privire la esamenele de maturitate, e trebuinţă ca înfluinţa guvernului sĕ se susţină la statorirea instrucţiunei pentru esamene. **S'ar elude tot spiritul legei** (a tőrvenyszelleme itt megint ki volna játszva) din nou, dacă Ilustri magnaţi ar primì modificarea propusă de Escelenţa Sa.

Ce se atinge de limba testimoniilor, este ḑis espres, că dacă se pretinde, ele se vor estrada şi în traducere. *Aceste puţine modificări şi nĕsuinţele ce se manifestează prin ele* **sûnt indreptate toate numai şi numai spre restringerea autorităţii limbei unguresci.**

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: Departe dela mine asemenea intenţiuni, eu o declar categoric, că sûnt gata, şi-mi ţin de datorinţă în cercul meu de activitate a face totul în interesul limbei maghiare. (Sĕ trăiască!) *însĕ pretind ca sĕ se considereze din destul (kellő tekintettel legyenek) şi limba de propunere nemaghiară.*

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Se consideră destul.

Miron Romanul: Nu este us a se estrada un document în două limbi. Dacă cine-va are lipsă şi de traducerea testimoniului sĕu, aceasta o face şi o legitimează prin respectivii. Nu pot pricepe, pentru ce sĕ se estradea un document în două limbi.

Presidentul: Modificările nefiind spriginite, se primesce §. 22. fără modificări.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §§. 23—27, cari se primesc fără observări.

Se cetesce §. 28.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit:

Punctul 2 din alinea primă sĕ se modifice astel: „De directori se pot instituì numai profesori activi, sau foşti profesori ordinari". Spre motivare amintesc, că pot fi profesori pensionaţi, care pentru defecte corporale nu mai sûnt apţi de profesură, pot îngrigì însĕ de afacerile directorale.

Cu privire la aceştia mĕ rog, sĕ mi se primească propunerea.

Trefort Agoston, ministrul de culte şi instrucţiune: Îndrăsnesc a afirma că directorul, care însuşi nu este profesor, nu poate străbate în viaţa internă a scoalei, pentru aceea mĕ rog sĕ se primească projectul în tecstul original. De aici însĕ nu urmează că un profesor harnic, dacă e pensionat şi încă poate servì, sĕ nu poată fi denumit director.

Presidentul: Nefiind spriginită propunerea, se primesce §-ul fără modificări.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §-ul 29.

Miron Romanul: Am o obiecţiune faţă cu cuvêntul: *„ceialalţi"*, căci el se referesce la aceia, despre cari în alineă nu se face nici o amintire; dacă 'l vom înlocuì însĕ cu cuvêntul *„dintr'altele"* atunci el se reduce numai la alternative, va se ḑică la aceea, dacă au servit cel puţin trei ani în scoalele reale, şi dacă n'au servit, atunci au a depune esamenul în termin de doi ani. Modificarea mea sună:

În şirul penultim din alinea a treia în locul cuvêntului *„ceialalţi"* sĕ se pună *„dintr'altele"*.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Vĕ rog sĕ nu primiţi modificarea, căci bine e stilisat aşa după cum este acest §. Scim noi ce insemnează acea espresie şi pentru aceea nu trebue primite modificări de prisos.

Presidentul: Ne fiind spriginită propunerea, declar de primit fără modificări § 29.

Notariul **Zichy F. Lajos** conte, cetesce §. 30.

Samassa Jósef, archiepiscop de Eper: Domnilor Magnaţi! La acest § am a face o mică modificare. În locul cuvintelor: „candidaţi de profesor cu diplomă pentru timpul 1—3 ani sĕ se pună „candidaţi de profesor cu diplomă pentru timp de trei ani."

Mi voiu motiva pe scurt modificarea. Problema şi chemarea projectului de lege este a asigura toate condiţiunile, cari se referesc la promovarea învĕţământului şi la succesul propunerei. Şi projectul după putinţă şi îngrigesce de aceasta. Pretinde cualificaцea profesorilor şi diploma despre cualificare. Cât pentru cualificaţie pentru el diploma este condiţie indestulitoare.

Eu însĕ cred că această diplomă nu este unica condiţie de valoare, ba adaug că ea nici nu este condiţie. Căci, domnilor magnaţi, diploma testează varietatea cunoscinţelor şi estensiunea lor, nu testează însĕ şi vocaţiunea respectivilor. Sciinţa nu condiţionează ca un ce inevitabil, inima bună, firmitatea tactul, simţul practic, cari sûnt însuşirile esenţiale a le unui profesor. Acest ram al cualificaţiunei mai cu greu se poate câştiga prin însuşirea sciinţelor abstracte, decât prin contactul cu elementele tinere şi fricoase. Bunătatea inimei, moralitatea, tactul, prevenienţa, siguranţa în judecată, nu se pot cunoasce la esamen, şi nu se pot testa în diplomă.

Aceasta o au înţeles cei ce s'au ocupat cu organisarea învĕţământului medin, şi au căutat, în cât s'a putut ca dela oameni garanţie. Au vĕḑut că diploma testează numai o parte a cualificaţiunei. Şi ca sĕ asigureze înalta problemă a învĕţământului pentru a cărei deslegare e chemat profesorul, au împreunat diploma cu trei ani de probă. Aceasta dă respectivilor ocasiune sĕ vadă, dacă respectivul profesor pe lângă sciinţă are şi însuşirile, fără de cari nu poate fi cineva profesor bun. Această greutate provine şi din punct de vedere moral cu privire la § ful, în care se ḑice: „de profesori ordinari se primesc cei cu purtări morale nemaculate etc." E lucru natural, că bărbatul, care 'şi ia sarcina de a cresce tinera generaţiune, trebue sĕ documenteze blândeţe şi vieaţă nepătată. Şi dacă nu e greu a scì, ce pretindem aici, e greu a o scì documenta. Apoi în privinţa aceasta mai mult ne înşală testimoniul.

Mi recomand modificarea spre primire (Aprobări.) Notariul Rudjánszky Iosef Br. cetesce propunerea lui Samassa Iósef: „În locul terminului 1—3 ani" sĕ se pună termin de 3 ani".

Trefort Agoston ministru de culte şi instrucţiune: Înţeleg şi apreţiez intenţiunea propunerei Escelenţiei Sale domnului archiepiscop, dar nu îndrăsnesc, sĕ o recomând spre primire. Timpul petrecut de profesorul interimal, după cum s'a ḑis, este de probă, şi lungimea lui atêrnă dela calitatea profesorului. Pentru un individ nici trei ani nu ajung, pentru altul şi unul este prea mult. Prescripţiunile din modificare sûnt agravătoare şi pentru cuvêntul, că se aplică la indiviḑi de diferită etate. Dacă respectivul este june de 22—23 de ani, şi poate ţinè esistinţa pendentă încă trei ani, dacă cineva se aplică însĕ în etate mai înaintată, pentru acela terminul de trei ani e prea mult. Sĕ mai luăm apoi în vedere şi aceea, că profesura în scoalele medii este o carieră onestă, dar nu prea splendidă încât privesce cele materiale. Cei cu pregătiri puţine şi mai slăbuţi se vor consacra acestei carieri, dacă vom îngreuna însĕ stabilitatea, vom înstreina dela ea pre cei mai apţi, căci dacă cineva şi — au terminat studiele, şi au depus esamenul, dacă este cu capacitate, află aplicare şi airea, şi nu-i place sĕ-şi scie pendentă cariera pe trei ani de ḑile. Deşì apreţiez întenţiunea, totuşi vĕ rog sĕ binevoiţi a primì tecstul original (Aprobări.)

Cziraky Ianos, conte. Din parte-mi spriginesc propunerea Escelenţiei sale, şi din acel punct de vedere, căci în un §. următoriu se asigurează profesorii ordinari şi pentru viitoriu. Recunosc, că un an de probă pentru un profesor dela scoalele medii e prea puţin. Aceasta s'ar putè doară la scoalele elementare, unde este concurenţa mai mare. Fiind spriginită propunerea rog pre cei ce o spriginesc sĕ binevoească a se ridica. (Se întêmplă.)

Zichy Nándor conte. Cu privire la pensionare s'ar putea ḑice, că terminul de trei ani e prea lung, dacă timpul serviciului s'ar computa dela denumirea definitivă. (Mişcare. Strigare: Nu se poate vorbì, căci am decis.) Aceasta s'ar putè lua în considerare, căci statutul pentru pensionare încă nu e lucrat ci numai numai se îndigitează la el. S'ar putè însĕ uşura lucrul, dacă s'ar ḑice că primul an de serviciu se va computa de basă la pensionare.

Din aceste motive spriginesc propunerea.

Trefort Aguston, ministru de culte şi instrucţiune:

Ce e drept tecstul e primit, fac însĕ practica observare că nu este numai nesiguranţa de suplent, ci şi salariul e atât de neinsemnat, că respectivii nu pot trăì din el.

Presidentul: Majoritatea nu spriginesce propunerea, remâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 31, care se primesce fără observări.

Urmează §. 32.

Miron Romanul: Ar fi poate de dorit, ca toate gimnasiile sĕ dispună de puteri didactice suficiente de oare ce însĕ în patrie esistă gimnasii cu fonduri mici, propun ca: „În scoalele medii afară de profesorii de religiune, de învĕţătorii de caligrafie şi gimnastică şi de profesorii din objectele neobligate, numĕrul profesorilor nu poate fi mai mic decât numĕrul claselor dela acel institut".

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Şi numĕrul prefipt este prea mic, şi am fost cu consideraţie la finanţe, când am statorit aceasta. Dacă sûnt profesori puţini, sûnt prea îngreuiaţi, nu pot propune şi învĕţa, căci profesorii sûnt siliţi sĕ propună şi sĕ înveţe. De oare ce numĕrul e redus la minimum, mĕ rog sĕ primiţi tecstul original. (Aprobări.)

Ne fiind propunerea spriginită rĕmâne tecstul.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Abrud, 23 Maiu 1883. Adunarea generală a învĕţătorilor români conf. gr. or. din despărţĕmêntul Abrudului conform convocărei publicate în acest preţuit ḑiar Nr. 56 s'au ţinut în ḑilele 21 şi 22 Maiu st. v. în Abrud.

La 21 Maiu după serviciul divin, la care au participat învĕţătorii; la 11 $^1/_2$ oare preşedintele despărţĕmêntului, părintele protopresbiter Ioan Gall deschide şedinţa primă cu o cuvêntare acomodată, carea se primesce cu „sĕ trăească." — Constatându-se presenţa membrilor şi aflându-se în majoritate se cetesce raportul comitetului, din care raport s'a vĕḑut că comitetul în aproape 5 luni au ţinut 5 şedinţe, în cari s'au dus în îndeplinire afacerile despărţĕmêntului conform indigitărilor primite din partea comitetului central.

Se constată mai departe din acel raport că materialul prescris acestui despărţĕmênt de comitetul central anume: din Geografie şi Istorie s'au dat spre lucrare la 12 învĕţători, cari au avut că până la S-tele Pasci operatele prelucrate sĕ le astearnă în scris la presidiu, din cari operate numai, unul n'au întrat.

Materialul dat spre lucrare au fost din Geografie: — 1. geografia cu începĕtorii până inclusive la comitatul Albei de jos. 2. Descrierea comitatului Hunedoarei după care mod au a se descrie şi celelalte comitate. 3. Transilvania anume: cum îi aducem pe copii la noţiunea „ţeară".

Din Istoriă: 1. Biografia unei persoane din comună. 2. Biografia regelui Ungariei, Ludovic cel mare. 3. Ca eveniment istoric „bătaia dela St. Imbru cu Turcii."

Afară de operatele acestea înv. Gregoriu Sima sau insinuat cu o disertaţiune şi anume. „Pentru ce se propune Istoria şi Geografia în scoalele populari."

Tot din acel raport se vede, că numĕrul membrilor ordinari e 21, fundator unul, anume părintele Ioan Todescu, paroch în B.-Cerbu, estraordinar părintele protopresbiter Ioan Gall şi ajutător părintele Dionisiu Adamoviciu, paroch în Abrud.

Acest raport se predă unei comisiuni de 3 spre opinare.

Din raportul cassarului se vede că până în present n'au primit dela nimeni nici o tacsă.

Se alege o comisiune pentru înscrierea membrilor. Cu acestea fiind timpul înaintat la 1$^1{}_2$ oare se ridică prima şedinţă şi se anunţă a II pe după ameaḑi la 3 oare.

În şedinţa a II, carea se începe la 3 oare, — după verificarea procesului verbal al I şedinţe, învĕţătoriul Alecsandru Sava, căruia i s'a dat spre lucrare geografia cu începĕtorii până inclusive la comitat, îşi ţine prelegerea, care au fost ascultată cu atenţiune, după care prelegere, fiind oarele 6$^1/_4$ se ridică şedinţa şi se anunţă a III-a şedinţă carea sĕ începe la 7$^1/_2$ După verificarea procesului verbal al şedinţei premergĕtoare. învĕţătorii Aron Cioran şi Vasilie Corpade preleg despre comitatul Hunedoarei; ear Solomon Coroiu despre Transilvania, după cari prelegeri la 9 $^1/_2$ oare învĕţătorii în corpore iau parte la serviciul divin.

În şedinţa a IV, carea s'a început la 3 oare după ameaḑi se verifică procesul verbal al şedinţei a III după care urmează raportul comisiunei esmise pentru censurarea raportului comitetului, carea comisiune prin raportorul sĕu Ioan Lupu raportează că acel raport e întru toate conform actelor, ear raportul comisiunei insărcinate cu încasarea tacselor şi înscrierea de noi membrii raportează prin raportorul sĕu Solomon Coroiu că dela membri ordinari au încurs 12 fl. ear dela părintele ppresbiter

Ioan Gall ca membru estraordinar 2 fl. cu totul 14 fl. v. a.

După acestea învĕţătoriul Gregoriu Sima îşi cetesce operatul „biografia unui bărbat din comună“ Învĕţătorii Ioan Lupu şi Alecsandru Dioanca „biografia lui Ludovic cel mare“ şi în urmă Niculae Anca „Lupta dela St-Imbru“.

După finirea acestor operate Gregoriu Sima disertează tema „Pentru ce se propune Geografia şi în scoale populare.“

Asupra fiesce căreia din acestea prelegeri s'au discutat. Adunarea a recunoscut că fiesce carele din cei, cari au preles, şi-au dat silinţa pentru a eshauria cât mai bine respectiva temă.

Constatându-se numĕrul celor absenţi adunarea hotărĕsce celor absenţi pre basa § 9 din statute pentru I dată câte o pedeapsă de 2 fl. v. a.

Ne mai fiind altceva la ordine preşedintele la 6 ¼ oare prin o scurtă cuvêntare, în carea pre de o parte constată că întru adevĕr prin diligenţă şi activitate se poate face mult, cari le recomândă şi pe viitor, căci numai astfel vom puté fi la înălţimea chemărei frumoase, dar destul de grea; ear de altă parte regretă că, deşì în convocătoriul adresat învĕţătorilor au fost poftiţi şi D. parochi în calitate de directori a lua parte la adunare, totuşi adunarea n'au fost onorată cu presenţa ani ci unui preot (?!!) după care dechiară şedinţele încheiate.

Învĕţătoriul Al. Sava mulţămesce presidiului pentru osteneala cu conducerea adunărei, necruţând nici o osteneală şi participând la toate şedinţele ei dorindu-i dela bunul Dḑeu mulţi ani fericiţi.

Apel

către onoratul public român.

Naţiunile mai civilisate în toate timpurile au recunoscut, dar recunosc desclinit în ḑilele noastre însemnatul rol, ce femeia are întru desvoltarea şi întru direcţiunea mersului de desvoltare a popoarelor. Destinele acestora mare parte sûnt puse în mânile ei.

„Pe sinul mamei — ḑice celebrul Aimé Martin — pausează spiritul popoarĕlor, moravurile, prejudeţele, virtuţile lor; cu alte cuvinte civilisaţiunea genului omenesc“.

Într'adevĕr inriurîrea femeei îmbrăţoşază viaţa noastră întreagă, începênd dela leagăn până la mormênt. Într'adevĕr, cine nu scie, ce impresiune adêncă neştearsă fac în inima fragetă a copilului plăpând primele cuvinte, svaturi şi îndurări ale mamei, cari copilul nici devenit june şi bărbat nu le mai uită, ci formează pentru el tot atâtea sânte principii calĕusătoare şi de multe ori mai tari decât pasiunile vieţei? Cui nu-i este cunoscut, că în decursul istoriei nu odată cugetele, cari la colţul căminului femeia le-a inspirat soţului sĕu, fură duse de aceasta în for şi determinară întoarcerea soartei a poporaţiunei şi ţerei întregi în spre mai bine sau în spre rĕu.

Nu fără cuvênt s'a atribuit drept aceea în causaţiunea templamentelor istorice o parte principală femeilor. Nu fără cuvênt se poate ḑice şi susţinè, că cum sûnt mamele şi soţiele, aşa e generaţiunea, aşa e societatea respectivă.

De asemeni consideraţiuri a fost condusă inteligenţa română din Cluj şi giur, când înainte de aceasta cu ḑece ani, la iniţiativa bravilor nostri juni dela universitatea din loc, începu colectarea unui fond pentru a înfiinţa o scoală română de fetiţe în fosta capitală, eară acum centrul cultural al Transilvaniei. Inteligenţa rom. clujana a creḑut atunci şi crede şi astăḑi, că în seclul curentelui atât de potinte al ideei naţiunali ne este ertat şi datorinţa şi nouĕ Românilor, ca altora a ne apĕra şi păstra vieaţa naţională individuală cu mijloacele noastre şi pre căi legali.

Fondul crescu în ḑece ani prea puţin; abia ajunge la suma de 3000 fl. v. a. Nu cercăm causele acestui încetinel progres şi crescămênt. Una a fost debună samă, trebue sĕ mărturisim, puţina noastra interesare de afacerile noastre publice şi mai generale. De altă parte însĕ variele legi scolastice şi de egala îndreptăţire a naţionalităţilor, şi solemnile promisiuni ale bărbaţilor de stat fruntaşi din patria noastră încă ne legănară în anii precedenţi în visuri şi speranţe, că acele legi şi promisiuni numai ce se vor face odată trup; ca din ḑecile de milioane, ce contribuesc cele aproape trei milioane de Români la susţinerea statului, ni se va arunca şi nouă măcar o fermitură cât de bagatelă pentru institutele noastre de cultură naţională românească.

Se scie, ce decepţiune amară ne prepară pentru treḑirea noastră din acele vise şi speranţe legiuirile dietei patriei noastre din aceşti vre-o doi ani ultimi. Sûntem avisaţi şi în afacerea educaţiunei şi culturei noastre românesci numai şi numai la propriele noastre puteri.

Între atari împregiurări fatale de grele avem datorinţa imperioasă sĕ ne cugetăm serios şi sĕ ne apucăm cu o oară mai înainte de a înfiinţa institute românesci pentru instrucţiunea şi educaţiunea fiicelor şi sororilor noastre. Nu mai pot fi de aḑi încolo pentru Românii din monarchia austro-ungară lucru indiferent, dacă fiicele şi sororile noastre, fiitoare soţie şi mame române, se vor cresce şi instruì prin institute de ale noastre, ori, ca până acum, tot prin scoale strĕine, de unde sĕ iasă unele, dacă nu cu ruşinare şi ură, la tot casul însĕ cu nepăsare faţă cu limba, religiunea şi datinile strămoşilor.

De aceea subscrisul comitet al „Reuniunei fondului pentru înfiinţarea unei scoale rom. de fetiţe în Cluj“ 'şi permite a se adresa în general către toţi amicii culturei, eară în special către onoratul public român, către toată suflarea şi inima română, ca întru ajungerea cât mai curênd a mântuitoriului scop cultural-naţional sĕ nu pregete a venì întru ajutoriu. Aceasta fie prin instituirea de colecte în favoarea fondului, fie păşind în şirul membrilor Reuninnei fondului ca fundator cu 100 fl. v. a., odată pentru totdeauna, au ca membrii ordinari cu cotisaţiune de 2 fl. pe an. Listele de subscripţiune numerisate şi alăturate la acest apel, p. t. doamnele şi domnii colectanţi sĕ binevoiască ale retrimite împreună cu resultatul operat dlui cassariu al subscrisului comitet, Vasiliu S. Podoba (Cluj, strada cărbunilor nr. 6), la care au a se adresa pentru liste şi alti amici ai educaţiunei române, cari ar binevoì a se însărcina cu asemeni colectări.

Surori române şi fraţi români!

În numele moşilor şi strămoşilor şi în numele nepoţilor şi strănepoţilor nostri ne îndreptăm către voi cu acest apel frăţesc. Ceiace printre toate fatalităţile seclelor ne ereḑira limba, religia, fiinţa română intactă; cesti-a sûnt în drept a pretinde dela noi, sĕ le transmitem neştirbată ereditatea străbună. Sĕ ne punem drept aceea cu toţii umĕr la umĕr. Fie-care din noi, mic şi mare, avut şi serac, după putere sĕ depunem obolul nostru pe altariul culturei românesci, astăḑi în special al culturei şi crescerei fetiţei române. În ea vom căpĕta prin aceasta un nou şi potinte factor al esistenţei, al progresului nostru. Jertfa noastră va produce frupte inmiite până în cele mai depărtate generaţiuni, cari ne vor binecuvênta.

Din şedinţa comitetului „Reuniunei fondului pentru înfiinţarea unei scoale rom. de fetiţe în Cluj.“

Cluj, 29 Martie 1883.

Alesandru Bohaţel, preşedinte.

Dr. *Gregoriu Silasi*, actuariu.

Varietăţi.

* Adunarea generală a comitatului Sibiului s'a ţinut eri. Mai pe larg cu altă ocasiune.

* (Escursiune în Bosnia) Ministrul comun de finanţe Beniamin de Kallay a plecat în 7 Iunie n. în Bosnia. „M. P.“ din Viena folosindu-se de ocasiunea aceasta scrie un articul, a cărui tendenţă este a pregătì opiniunea publică pentru „marşul la Salonic“.

* („*Figaro*“ din Viena) ilustrează disertaţiunea ministrului comun de finanţe Kallay în chipul următor: Între douĕ figuri mari femeesci, cari representă occidentul şi şi orientul un pitic înşinorat şi împintenat, care, cu crescetul abia le ajunge figurilor femeesci până la genunchi, stă cu amêndouĕ braţele ridicate poftindu-le sĕ se atêrne occidentul şi orientul de el ca în chipul acesta sĕ fie în legătură unul cu altul. Amêndouĕ femeile (occidentul şi orientul) rîd de cavalerul pitic.

* (Postal). S'a deschis concurs pentru staţiunea de magistru postal în comuna *Buru*, comitatul Turda-Arieş cu salar de 150 fl., 40 fl. pauşal de cancelarie. Petenţii au se depună cauţiune de 100 fl. bani numeraţi şi sĕ închee contract. Petiţiunile au a se înainta la direcţiunea postelor reg. din Sibiiu în termin de trei septămâni.

* (Ploaie de decoraţiuni.) Cu ocasiunea încoronărei ţarului rusesc Alecsandru III, se ḑice, că s'au decorat 10,000 persoane. Cu 6000 mai multe ca cu ocasiunea încoronărei lui Alecsandru II.

* (Mulţămită publică) se aduce prin comitetul seu reuniunea sodalilor români din Sibiiu domnilor binevoitori, cari pe lângă că au onorat petrecerea reuniunei dela 3/15 Maiu a. c. cu presenţa domniilor sale, au mai avut bunĕtate a contribuì cu generositate la sporirea averei reuniunei. În special comitetul se simte dator a mulţamì ddlor Diamandi Manole comerciant care a contribuit 5 fl., Visarion Roman director de bancă 2 fl., Eugen Brote ases. cons. 1 fl., P. Truţa adv. 1 fl., Vasilie Roşescu protop. 1 fl., Nicol. Lazar ases. cons. 50 cr, Petru Simtion paroch. 1 fl., Titu Gheaja dep. sinod. 1 fl., D. Morar 1 fl., E. Solomon lăcătar, 1 fl., N. N 1 fl, I. Imbăruş econom 1 fl., şi tuturor câţi au mai contribuit sume şi mai mici.

* (Grindină estraordinară) a fost în ḑiua de 26 Maiu st. v. a. c. în comuna Noul săsesc (lângă Sighişoara) şi giur. Între oarele 4—5 după ameaḑi, între tunete şi fulgere înfricoşate, a căḑut pre hotarul numitei comune o grindină înfricoşatăi pe cât de multă, pe atât şi de mare, până chiar ş, de mărimea ouĕlor de găină, ear cea mai multă de mărimea nucilor Paguba ce a căşunat această grindină este de 10,000 fl. Holdele cele frumoase, cucuruzele, viile, pomii şi celelalte cereale într'atâţa le-a sdrobit, încât toată speranţa e perdută. Holdele atâta sûnt de stricate, încât nici barem così nu se pot; de un cules de vin nice doară preste 2—3 ani nu poate fi vorba. Grindina a fost urmată de o ploaie vehementă, carea a rupt podurile, morile şi drumurile; tot apa, carea prelângă aceea că a stricat ierburile a nimicit mai mult vite. Bieţii oameni supĕraţi pentru rĕul ce-i aşteaptă, suspină şi plâng pe strade ḑi ênd: Cu ce ne vom susţine pre noi, pre copii şi de unde vom plătì contribuţiunea?“

* (Antichităţi). Dela Ibănesci din părţile Reginului ni se scrie, că un anume Vasile Todoran, săpând la locul sĕu într'o pădure de stejari bĕtrâni mestecată cu carpini şi cu fagi au dat preste nisce lespeḑi de peatră, care mişcându-se dela locul, în care se păreau aşeḑate de natură, s'a vĕḑut că ascund urne de lut de mărimi diverse, ear că aceste ascund oase şi cenuşe de oase şi trupuri omenesci. Urnele, ne scrie corespondentul, sûnt negre ca o oală de Bărgău şi păreţii de grosimea unui policar. Dl corespondent ne mai scrie, că mai ani-ţerţi, s'au aflat cam tot în partea locului pe coasta unui deal cărămiḑi şi urmele unui edificiu de locuinţă, fără a ne spune ce fel de cărămiḑi sûnt. Nici aceea nu ne scrie ce s'a făcut cu urnele aflate. Atragem din parte-ne atenţiunea on. comitet central al Asociaţiunei asupra acestei descoperiri, că scim că o va interesa.

* (Elena Marcovici) vĕduva unui colonel sêrbesc Marcovici, care pentru că a tras cu revolverul asupra regelui Milan a fost condamnată la moarte şi agraţiată la închisoare pe 20 ani s'a găsit moartă în închisoare se dă cu socoteala s'a sinucis.

* (Ḑilele cele mai lungi în Europa). Diua cea mai lungă în Europa o are cetatea Reykjabic din Islanda; acolo şi în insula întreagă ţine lumina ḑilei neîntrerupt trei luni şi jumĕtate. Urmează cetatea Vardöhus în Norvegia, unde dela 21 Maiu până la 22 Iulie ḑiua este neîntreruptă. După aceasta urmează cetatea mărginaşe Tornea din Svedia, unde ḑiua cea mai lungă este de 21½ oare şi cea mai scurtă de 2½ oare.

(Erratā.) Pe pagina 249, coloana a treia, rêndul 1. în loc de cuvêntul „*poate*“ e a se ḑice **„foarte“**.

Loterie.

Sâmbătă 9 Iunie 1883.

Buda: **6 71 72 89 26**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 9 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.30
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88 45
Renta ung. de hârtie	86.85	86.65
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.70	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	112.75	112.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 80	98.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.75	99.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	97.50
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.—	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.40	97.50
Sorţi de stat dela 1860	134 50	134.50
Sorţi unguresci cu premii	114.75	114.50
Sorţi de regularea Tisei	109.90	109.75
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	292.50	290.25
Acţiuni de credit austr.	297.80	293.10
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78 35	78..20
Datorie de stat austr. în argint	78.95	78.80
Renta de aur austriacă	98.80	98.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.5
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.66
Napoleon	9.53	9.53
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 63. Sibiiu, Joi 2/14 Iunie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Atenţiune!

Timpul reclamărilor electorale au sosit! Atragem atenţiunea celor ce se cuvine, sĕ fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptăţit de a fi alegĕtor, sĕ nu remână neîntrodus în listele electorale.

La lucru!

Nu mai de mult decât în Nrul nostru 60 şi ceva mai înainte, în Nr. 47 şi în alţi numeri, am aflat cu cale a pune accentul pe aceea, de ce trebue mai în grabă sĕ ne interesăm. Astăḑi revenim şi credem că revenirea nu e de prisos.

Două lucruri ne inteţesc acum mai curênd. Unul este interesarea de alegĕtorii îndreptăţiţi, pentru ca sĕ nu remână nici unul dintre cei ce au dreptul de a fi alegĕtori afară din liste. Timpul de reclamaţiune este acì. Acei, ce se simt în drept de a fi între alegĕtori, sĕ, caute, dacă sûnt induşi în listele alegĕtorilor şi dacă nu sûnt, sĕ reclameze până este timpul, pentru ca sĕ fie înscrişi în listele electorale.

Ba sciind cât de nefavorabilă este legea electorală pentru transilvăneni, că ce majoritatea sûnt românii şi puţini din aceştia se bucură de privilegiile, ce s'au hereḑit din timpul feudalismului pentru puţinii maghiari şi maghiaro-secui, în multe locuri bine ar fi, dacă acei ce se interesează de alegĕtori, ar mai fi şi cu băgare de seamă, sĕ nu se furişeze între alegĕtori de acei, ce nu mai sûnt îndreptăţiţi de a fi alegĕtori.

Spre toate sfêrşiturile acestea, ar fi bine, dacă s'ar lua mĕsuri din partea bărbaţilor mai cu esperienţă în afaceri electorale, ca în toate comunele unul sau doi, unde se va cere şi trei şi mai mulţi, se ia asupră-şi sarcina de a se interesa de acei, câţi au dreptul de a fi alegĕtori, de acei ce sûnt petrecuţi în liste şi de a se petrece în liste acei, ce lipsesc pe nedreptate dintre alegĕtori, şi aşa mai departe.

Va costa oare-care osteneală, dară osteneala este neapărat de lipsă, şi pentru ca sĕ nu ni se mai poată ḑice, că sûntem nemernici şi că nu avem simţ pentru viaţa constituţională.

Escusa cu asupririle aici nu încape. Căci tocmai asupririle trebue sĕ ne împintene la activitatea, prin care sĕ validăm drepturile noastre şi sĕ nu lăsăm pe alţii, sĕ 'şi bată joc de ele.

Nici escusa, că n'am avè lipsă de constatarea numĕrului alegĕtorilor din parte-ne nu are loc nici într'o formă. Noi trebue sĕ fim gata de a alege, apoi dacă vom alege sau nu vom alege este altă întrebare, care vom discuta-o şi vom hotărì-o la timpul sĕu. Cine cugetă altfel şi învaţă altfel, adecă, sĕ nu ne interesăm de alegĕtori, nu este amicul, ci inimicul românilor — fie din ignoranţă, fie din rĕinţă.

Al doilea, din lucrurile, care ne inteţesc, este alegerile în municipii. Aci la locul întâiu sĕ ne îndreptăm atenţiunea asupra acelor, ce trebue aleşi în representanţe.

Nu scim, cum sûnt de cu rîvnă representanţii români din toate comitatele. Scim însĕ, că în unele românii până acum au dovedit interes puţin faţă cu alegerile în representanţe, asemenea şi aleşii nu preste tot locul s'au distins cu prea multă rîvnă pentru afacerile din comitate, cu toate că mulţime de interese românesci se învêrt, se desbat şi se hotărăsc în representanţele comitatense, interese, care privesc de-a dreptul poporul, basa naţionalităţei.

Deci, acum când sûntem la trecerea dintr'un period într'altul şi când se primenesc representanţele şi prin ele apoi funcţionarii comitatelor, sĕ căutăm ca în representanţe sĕ alegem oameni, despre care avem convingere, că se interesează de afacerile, care ocură în viaţa municipală, şi despre care avem convingerea, că vor face tot ce e posibil, ca între funcţionarii comitatensi sĕ fie numai oameni, cari pe lângă cualificaţiune sĕ aibă şi inimă pentru binele poporaţiunei, care îi alege, ear nu căciulitori sau chiar instrumente oarbe de ale guvernanţilor.

Objecţiunea, ce ni s'ar face, că asupritorii noştri se folosesc de modalităţi şi mijloace nepermise spre a obţinè victoria şi în privinţa representanţilor şi în cea a funcţionarilor aleşi apoi de representanţă, o luăm spre sciinţă, dar nu o admitem ca escusă şi pretecst spre a nu face nimica. Tocmai pentru că scim că avem de a face cu contrari şi încă cu contrari îndrăsneţi, cari nu cruţă de multe ori nici lege, nici dreptate, numai ca sĕ isbutească, sûntem datori sĕ ne duplicăm puterile şi folosindu-ne de mijloacele legilor sĕ paralisăm ilegalităţile contrarilor noştri.

Dela lupta în chipul indicat sĕ nu ne reţină nici împregiurarea, că guvernul de multe ori aproabă, dacă nu pune chiar la cale meşteşugirile contrarilor noştri. Atunci, cel puţin, cu un cuvênt mai mult avem dreptul de a arăta publicului, că nu sûntem decât nisce victime a le asuprirei şi e sciut, ca ţipetele de soiul acesta, fiind drepte nu sûnt ignorate de toată lumea.

Din vreme dară sĕ se statorească listele representanţilor, cari au sĕ fie aleşi în representanţe şi a le candidaţilor pentru funcţionari.

La lucru dar. Sĕ nu fugim de muncă dreaptă în năduful ḑilei, căci ea măcar că provoacă asudori, dar dă tărie şi vigoare, până când umbra nepăsărei este plină de friguri veninoase, care treptat, dar sigur promovează semênţa morţii.

Revista politică.

Sibiiu, în 1 Iunie

Vechia residenţă imperială dela Dunăre, scrie o foaie vieneză, este pusă în paralelă cu capitala provincială a Galiţiei. Lupta dintre Viena şi Lemberg în privinţa decentralisărei drumurilor de fer, ḑice o foaie polonă, trebue terminată şi Cechii aleargă într'ajutorul soţilor lor poloni.

Între astfel de împregiurări nu e mirare, dacă din partea nemţească, pe ici colea, se vede şi niţică râncoare şi câte odată chiar simptome de frondări. Un astfel de simptom este de bună samă banchetul dat pentru deputatul Schönerer în Viena. La banchetul acesta s'au purtat multe toaste, dintre care cel mai memorabil şi cel din urmă a fost al deputatului cavaler Schönerer pentru Bismarck, „*autorul mişcărei naţionale* şi al reformei.“

Cu toate diferenţele dintre nemţi şi slavi cultul lui Bismarck în monarchia habsburgică este de tot curios, mai cu seamă în acelaşi timp, când maghiarii peregrinează la francezii aspiranţi la alianţa cu Rusia şi polonii dimpreună cu ultramontanii ceilalţi fac toate, ca sĕ împingă monarchia în luptă cu Rusia „schismatică“ (care nu încetează de a cocheta cu Berlinul) şi de a papistifica peninsula balcanică pentru a reduce influenţa rusească.

După una şi altă. Turcia nu avea de ajuns cu cestiunea armeană, acum îi venì şi alta în spinare. Mai multe triburi, al căror teritoriu trebuia strâmtorat spre a fi cedat Muntenegrului în conformitate cu convenţiunea încheiată deja între Poartă şi guvernul principelui Nikita, s'au revoltat şi se opun esecutării acestei convenţiuni. Luptele au început deja între aceste triburi şi trupele turceşti, şi, după cum ne spun depeşele din diverse ḑiare, au fost sângeroase. De fapt Turcia n'avea trebuinţe şi de aceste lupte interne, care nu pot avè alt resultat, decât acela de a o slabì şi mai mult, lucru care nu va fi nici de cum nici chiar în avantagiul triburilor resculate.

Un însĕmnat bărbat de Stat rus, care prin două scrisori adresate „Corespondenţei politice,“ se ocupă cu cestiunea reformelor în Rusia, se silesce a dovedì, că poporul rus nu este încă destul de copt

---

FOIŢA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.
Roman de George Sand.
(Tradus de **E. B.**)
(Urmare).

„Cu ce drept m'aşi fi adêncit acolo în regrete sterile? Silvio nu mi-a lăsat vila, ca sĕ mĕ înavuţesc în lenevie. El ar fi trebuit sĕ mĕ binecuvinteze din fundul mormêntului sĕu, pentru că am vêndut şi am cheltuit tot pentru a îndulcì ultimele ḑile a vĕduvei sale; dară jertfa aceasta făcută, eu aşi fi trebuit sĕ lucrez cu atâta mai mult, şi sĕ nu cred, că o mică dovadă de devotament casnic mi a dat dreptul, a mĕ îmbuiba la masa acelora, cari n'au nimic de făcut.

„Am găsit pe Guido Massarelli, care venise sĕ mĕ întimpine, pe ţermul lacului. El era îngrigit de mine. Eu i-am împărtăşit simţimintele mele, şi el părea foarte atins de emoţiunea mea. Şeḑênd pe o luntre, legată de ţerm, eu am vorbit de simţeminte de morală, de filosofie, de metafisică, de astronomie şi de poesie până în ḑorile dimineţii. Guido avea o inteligenţă foarte nobilă. Vai! Anomalia aceasta bizară se găseşte în caractere laşe, spre a te face sĕ te îndoeşti de logică şi de Dumneḑeu!

„În ḑiua următoare, noi eram pe drum, şi cu vr'o câteva ḑile în urmă am strins lumea în piaţa Vechiului-Palat în Florenţa. Recetele noastre au fost bune. Puteam călătorì în trăsură până în Genua. Dară noi totuşi am mers cu plăcere pe jos; numai bagagiul nostru, înmulţindu-se mereu cu figurine şi cu decoraţii nouĕ devenise prea greu a-l purta în spate.

„În Genua succes nou şi recete estraordinare. Noi ne făcusem aşa de plăcuţi, de nu puteam mulţămì cererile particulare. La început noi întreţineam poporul în piaţa publică; însĕ, oprindu-se şi trecĕtori din lumea mai înaltă, înaintea baracei, noi n'am putut resista cochetăriei, de a arăta dialogul nostru la înălţimea unui public mai ales.

„Lumea a observat aceasta, şi se ocupa de noi. Între ascultătorii aceştia din întêmplare, era un marquis Spinola, care ne-a chemat la sine, pentru a întreţinè copii sĕi. Noi ne-am dus la dênsul mascaţi, făcênd din incognitul nostru, o condiţie espresă. Teatrul, construit într'o grădină, avuse drept public societatea cea mai strălucită din cetate.

„În ḑilele următoare nu sciam, de cine sĕ ascultăm. Toată lumea voia sĕ ne aibă şi Guido făcu condiţii foarte esagerate, dară nediscutate de nimenea. Misterul, cu care ne încungiurasem, grija ce o avurăm, a nu lăpăda mascele, decât în baracă, numele fantastice, ce ni le atribuiam, făcură foarte mult la renumele nostru. Toată lumea uşor gâcea, că noi suntem de familie bună; însĕ, pe când unii credeau, că noi am ajuns la sapă de lemn, în urma niscăror blăstĕmaţii juvenile, ţineau alţii, că noi esercitĕm profesiunea aceasta chiar din plăcerea noastră şi în urma unui rămăşag. Lumea merse chiar până a recunoasce în noi, doi juni dela cetate, cari au şi îndrăsnit a ne copia, cum auḑisem mai târḑiu,

„Nizza, Toulon, Marsilia, n'au fost, decât un lanţ de triumfuri. Călĕtorind încet, renumele nostru ne mergea înainte şi prin cârcĭumele, unde ne opream, auḑam că a şi fost lume, care a întrebat de noi, şi ne-a cerut representaţii.

„După Marsilia, succesele noastre se tot micşorară până la Paris. Eu ştiam binişor franţuzeşte şi în fie care ḑi mĕ eliberam de accentul italian, care, la început nu-mi permitea a varia îndestul limbagiul persoanelor mele; însĕ accentul lui Guido, cu mult mai pronunţat decât al meu, făcea progrese inverse, şi dialogul nostru devenì inegal. Eu nici habar n'aveam din pricina aceasta. Noi aveam sĕ ne lăsăm de profesiunea de poznaşi şi eu mĕ linguşeam a avè cu ce aştepta o stare a lucrurilor mai serioasă.

(Va urma.)

pentru parlamentarismul apusean. Introducerea lui în Rusia actuală ar fi o mare şi grea calamitate nu numai pentru acest împeriu, ci şi pentru întreaga Europă. Ţarismul nu'şi a împlinit încă în Rusia toată misiunea sa, nu'şi a terminat încă cursul. Este probabil, că Ţarul într'o ḑi cu ajutorul unui mare bărbat de Stat, va da satisfacţiunea cuvenită aspiraţinnilor poporului sĕu; este mai mult ca sigur însĕ că această inovaţiune nu va fi o copie după constituţiunea franceză, engleză sau germană, nici nu va fi vre-una ca aceea, precum o voesc nerăbdătorii din Rusia sau revoluţionarii. Rolul acestor din urmă se va termina în curênd, căci ei au ajuns deja la capĕt cu talentul şi ideile lor. Cestiunea constituţională este în Rusia, ḑice priceputul bârbat de Stat, în strinsă legătură cu cestiunea socială, şî ea nu poate fi prin urmare resolvată acum. —

„Neue freie Presse“ anunţă, că partida rusă pentru reforme, aşa numită societatea agrară, a respândit în Rusia o broşură în mii de esemplare, care conţin următoarea programă:

Prin libertate politică, societatea înţelege administraţiune independentă, care

1. pretinde recunoascerea şi garantarea întregului şir de drepturi ale persoanelor omenesci şi cetăţenesci pentru fie-care membru din Stat şi

2. egalisarea sarcinelor serviciului social, care este întemeiată pe independenţa internă şi pe activitatea reciprocă a grupelor, care se vor administra de sinele.

Dintr'o scrisoare a autorului pseudniom Stepniak al cărţii „Rossia Sotterranea“, scrisoarea adresată ḑiarului „Pall Mall Gazette“ de către fostul profesor din Kiew d. Dragomanow, reese, că şefii nihiliştilor n'au premeditat o turburare a încoronării. Stepniak, care nu este altul de cât Dragomanow, afirmă că partida şi-a schimbat cu totul planul; ea nu se mai gândesce a înlătura pe împĕrat prin violenţă. El aşteaptă acum, sĕ'i vină vremea; guvernul lui Alecsandru III n'a contribuit la alt-ceva, decât a mărì nemulţămirea generală prin crearea actualei stări de lucruri. Terorismul dela 1871 până la 1881 a fost luptă de om contra om între partida revoluţionară şi guvern, care a fost atacat mai ântêiu în persoanele dela putere şi apoi chiar în aceea a împĕratului. Nu se spera nici decum în resturnarea guvernului prin asemenea mijloace; dar îl îngrigea, il străgânea şi îl silea sĕ-şi ţină toate forţele sale astfel de încordate, în cât îi făcea nesce pagube colosale. Dar de atunci timpurile s'au schimbat şi capii nihiliştilor de asemenea. În locul politicei de groază a venit aceea a loviturii de Stat. Se va face încercarea de-a provoca revoluţiuni: trebue sĕ se facă un apel la popor spre a otărì asupra soartei sale. În urma acestor declaraţiuni ale lui Stepniak, apoi pare întemeiată presupunerea ivită de mai multe ori, că revoluţiunile din Sudul Rusiei contra evreilor au fost opera nihiliştilor. Acolo unde aţiţările contra evreilor nu reuşiră, se încercà revoltarea ţĕranilor contra proprietarilor; împrăştiarea de manifeste imperiale periculoase a fost considerat ca un mijloc foarte nimerit.

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

Şedinţa din 4 Maiu, 1883.

(Urmare.)

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 33.

Miron Romanul, archiepiscop şi metropolit: Eu cred, că denumirea profesorilor, respective a directorului, pe viaţă este afacerea confesiunei respective şi nu vĕd causa, pentru ce sĕ dispună cu privire la aceasta ministrul.

Din această privire propun. *a)* Prima jumĕtate din alinea primă sĕ se modifice astfel: *la institutele de sub conducerea ministrului de culte şi instrucţiune publică profesorii şi directorii etc.*“ Mai departe *b)* „*Alinea a doua sĕ se omită*“ căci nu cuprinde în sine alt-ceva, decât se repetează cele din §. 28.

Trefort Ágoston: ministru de culte şi instrucţiune publică: Dispoziţiile privitoare la ordinile monachale sûnt a se susţinè spre liniscirea lor. *(A szerzetes rendekre vonatkozó intezkedések fentartása szükséges az illetők megnyugtatására?!)* Dispoziţia ca directorii sĕ fie denumiţi pe viaţă, e de lipsă, căci altcum oameni cualificaţi nu s'ar dedica acestei cariere. (Aprobări.)

Presidentul: Nefiind propunerea spriginită, rĕmâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte: cetesce §§ 34 şi 35, cari se primesc fără modificări.

Se cetesce §. 36.

Ipolyi Arnold: Domnule President, Ilustri magnaţi! Îndrăsnesc a face la acest §. o mică modificare La punctul 2, unde se înşiră casurile, pentru care este a se pune un profesor sub cercetare disciplinară, aşi propune că după prima condiţie; „dacă are viaţă scandaloasă“ sĕ se intercaleze următoarele: „*în propunerea sa predică învĕţături anticonfesionale*“ etc. Aceasta o motivez cu următoarele: Nici amintire n'aşi fi făcut despre aceasta, dacă s'ar fi primit la §. 1 basa religioasă morală, căci atunci nu mai încăpea îndoeală, că profesorul are chemarea, ba chiar datorinţa de a propune în sensul acesta. De oare ce însĕ nu s'a primit, şi nu mai ocură în întreg projectul, e de lipsă sĕ fie amintită aici. Nu voiu merge pe terenul practicei, nu produc esemple, — „exempla sunt odiosa“, nu mĕ voi esprima despre nime în mod vătămătoriu, cred că nu o va face nime, vĕ rog totuşi sĕ primiţi modificarea. În comisiune, când mi s'a respins această propunere, s'a făcut provocare la legea penală, care pedepsesce astfel de lucruri, eu însĕ cred că ar fi prea grav pentru un profesor, dacă s'ar aplica asupra lui legea penală, căci acolo e vorba de delicte şi transgresiuni, pre când aici e vorba numai de cercetare disciplinară. Mĕ rog sĕ consideraţi, că aici pot sĕ provină lucruri, — modul propunerei, cari pot strica mintea şi chipul de cugetare al elevului. Putem deci pretinde ca profesorul sĕ se pună sub cercetare şi sĕ i se dea reprobă. Aceasta este scopul propunerei mele.

Nu mĕ voiu dimite la specialităţi, ar fi lucru prea ostenicios. Cred, că mi veţi considera propunerea. (Aprobări în giurul oratorului.)

Presidentul: Propunerea Escelenţiei Sale domnului episcop dela Beszterczebánya este că în punctul 2. după cuvintele: „dacă are vieaţă scandaloasă,“ sĕ se intercaleze următoarele.: în propunerea sa predică învĕţături anticonfesionale.“

Zichy Nándor, conte: Spriginesc propunerea Escelenţiei Sale. Dela motivare abstrag, căci ea se motivează de sine.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Mĕ provoc la cele ce am ḑis la §. 1., că adecă nu este permis a se propune învĕţături anticonfessionale, nu este însĕ permis nici a presupune această posibilitate. Însĕ, după-cum a amintit şi domnul ministru president, care acuma nu e present, aceasta este un concept relativ, vag, prin esprimarea căruia s'ar întroduce un sistem încuisitoric. Vĕ asigurez însĕ, dacă va afla ministrul la vreun institut de sub jurisdicţia sa că se propun astfel de lucruri, va întroduce contra profesorului respectiv cercetare disciplinară.

Ipolyi Arnold; Însĕ nu stă în lege.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Îndată ce se ḑice: „dacă are viaţă scandaloasă,“ sau comite asemenea transgresiuni, aceasta urmează „*ex capite.*“ Nu este permis nici sĕ presupunem că învĕţământul nu se face pe base morale. Eu nu pot presupune despre un profesor, că el ar agita contra vre-unei confesiuni. Dintr'altele asigurez pe Escelenţia Sa, că asemenea lucruri nu se vor suferì.

Presidentul: Find propunerea spriginită o pun la votare. Cei ce o primesc sĕ binevoească a se scula (Se întêmplă.) Precum se vede majoritatea nu o primesce.

Cziraky Iános, conte: Mĕ rog a se face contraprobă.

Presidentul. În casul acesta mĕ rog sĕ staţi sculaţi, căci se vor numĕra voturile. (Se intêmplă) Mĕ rog acum sĕ binevoească a se scula, cari nu primesc propunerea. (Se întêmplă şi notarii numĕră voturile). Majoritatea nu primesce propunerea; remâne tecstul original.

Notariul **Zichy F. Lajos** conte, cetesce § 37.

Miron Romanul: Eu cred, că acest § nu se referesce la scoalele confesionale. Dacă e aşa, atunci n'am nici o observare cu privire la stilisare, căci ea este numai continuarea §-fului premergĕtoriu, şi propriu luat nici nu este § de sine stătătoriu. De oare-ce însĕ aici ocură ca § separat uşor se poate întêmpla, ca sĕ fie înterpretat ca şi când s'ar referì şi la scoalele confesionale. Indrăsnesc aşadară a propune la § următoarea modificare: La prima alineă sĕ se primească ca întroducere: „*Cu privire la profesorii amintiţi în § precedent* etc.“

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Este cu totul evident, că disposiţiile din § 37. privesc numai institutele, cari stau sub immediata conducere şi disposiţiune a ministrului, prin urmare e de prisos modificarea.

Presidentul: Ne fiind spriginită propunerea, remâne tecstul original.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 38.

Miron Romanul: La acest § fac următoarele modificări:

a) În rêndul al doilea din alinea primă după cuvêntul „*profesori*“ sĕ se pună spre întregire cuvêntul: „şi *directori*“.

b) In alinea a treia după cuvêntul „*sentenţă*“ sĕ se pună „*în toată ţeara.*“

c) Tot acolo îndatinatul cuvênt bureaucratic „**strict**“ sĕ se omită.

Voiu motiva pentru ce voesc, ca sĕ se pună cuvêntul „*în toată ţeara*“. Incât privesce lucrul pre profesorii confesionali, asupra lor este competentă a judeca autoritatea confesională, a esecuta sentenţa şi a o publica, rĕmănênd ministrului numai sĕ publice aceasta în toată ţeara, de sine se înţelege, dacă i va convenì sĕ o publice. Pentru aceasta propun aceste modificări. Cu privire la omiterea cuvêntului „strict“ observ, că toate disposiţiile legei sûnt a se esecuta strict. Dacă aşa dară cuvêntul strict nu obvine preste tot locul, ci numai aici, atunci foarte uşor se poate crede că disposiţiile, unde nu obvine acest cuvênt, nu sûnt a se esecuta strict. Mĕ rog a se omite acest cuvênt.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune. E foarte natural, că confesiunile 'şi înaintează sentinţele la guvern spre a fi publicate. Şi e natural şi aceea, că publicarea se face în toată ţeara. Pentru aceea mĕ rog, sĕ nu se primească propunerea.

Ce privesce cuvêntul strict, el obvine adeseori în lege, şi nu e de lipsă, ca pentru toate lucrurile bagatele sĕ se propună îndată modificări.

Mĕ rog sĕ se susţină tecstul original.

Presidentul, Propunerea nu se spriginesce, remâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 39.

Notariul **Rudnyánszky** Iósef Br. La acest §. comisiunea de trei recomândă următoarea modificare:

„Cu privire la aceea că principiul conducĕtoriu al projectului este susţinerea după putinţă a practicei de până acum primul rênd din §. 39 sĕ se concipieze astfel:

„În institutele susţinute respective provĕḑute de prelaţi şi de ordinile monachale profesorii sûnt etc.“

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: de oare ce în §. 71 se susţine intact caracterul şi natura juridică a fie-cărei scoale, sub aceasta înţeleg, că remâne practica de până acuma. La scoalele metropolitane forul disciplinar este Eminenţia Sa domnul primate, aceasta nici că se poate altcum şi omiterea acesteia din tecstul projectului fiind numai „lapsus calami“ primesc modificarea.

Presidentul, Se primesce modificarea.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte cetesce §. 40, care se primesce fără observări.

Se cetesce §, 41.

Miron Romanul, La acest §. propun modificarea; În rêndul prim după: „*Statul catolic*“ sĕ se intercaleze“ şi *ereḑii de drept* (legitimi) *ai fostului regiment român al 2 de graniţă*;“ mai departe în rêndul al doilea tot după „*Statul catolic*“ sĕ se pună: „*respective numiţii, ereḑi legitimi*“ în fine în locul cuvêntului, „*eserciat*“ sĕ se pună „*eserciate.*“

Modificările acestea le fac, pentru că în părţile ardelene esistă un gimnasiu, cel din Năsĕud, care substă jurisdicţiunea ereḑilor legitimi ai amintitului fost regiment român. Aceştia şi până acum au dispus ei asupra denumirei profesorilor, şi prin modificare voiesc sĕ susţin pe seama lor şi pe viitoriu acest drept de dispunere. §. 71 scutesce natura de drept a gimnasiilor, prin urmare şi a acestuia, aceasta însĕ nu se estinde şi asupra planului de învĕţământ, şi asupra drepturilor, ce au respectivii a esercita, ca autoritate.

Pentru aceasta vĕ rog, sĕ binevoiţi a primì modificările mele.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Domnilor Magnaţi! Eu nu pot primì modificarea, căci dupa părerea mea ereḑii legitimi ai fostului regiment român nu pot fi puşi în o categorie cu statul catolic din Transilvania. Nu aflu de lipsă, sĕ anunţ la acest loc, că faţă cu scoalele susţinute de statul catolic din Transilvania se susţine „*status quo*“, căci în privinţa aceasta dispune în mod suficient §. 71.

Autoritatea acestei scoale, faţă cu carea se susţine practica de până acuma, se basează pe o resoluţiune a Maiestăţei Sale, şi *aceasta nu se poate întroduce în legi.* Şi de oarece se susţine practica de până acum, propunerea fiind de prisos, nu o pot accepta.

Miron Romanul: Dechiaraţiunea Escelenţiei Sale, pe care numai aşa o pot interpreta, că se susţine şi de acì încolo practica de până acum, pe mine mĕ liniştesce, 'mi retrag deci propunerea.

Presidentul: Prin urmare remâne tecstul original.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §§. 42—47, cari se primesc fără modificare.

Se cetesce §. 48.

Miron Romanul, În punctul *a)* este greşeală de tipariu, cel puţin cu cuvêntul *„suprainspecţiune,“* căci ministrul de culte aceste date voesce sĕ le înducă sub titlul de suprainspecţiune, şi nu inspecţie. Vĕ rog deci sĕ binevoiţi a primì modificarea mea şi sĕ coregeţi greşeala.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Aceasta se referesce la scoalele, cari stau sub immediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune, asupra cărora ministru are nu numai dreptul de suprainspecţie, ci şi de inspecţie. Nu este deci greşeală de tipariu.

Presidentul: Rĕmâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajos,** conte, cetesce §. 49.

Miron Romanul. Prima parte a acestui §. sĕ se modifice astfel: Dacă în scoalele confesionale vre-o carte se poate escepţiona din punct de vedere al statului, ministrul de culte şi instrucţiune are dreptul şi datorinţa a o oprì **pre lângă ordinaţiune motivată.**

Recomand această modificare, căci s'au ivit cause destule, că ministrul de culte şi instrucţiune a interḑis mai multe cărţi de scoală, fără a motiva, pentru ce le interḑice, ci a ḑis numai în general, că nu o pot lăsa spre întrebuinţare, de oarece este contrariă statului. Astfel autorităţile bisericesci nu sûnt în posiţie de a putè scì, ce fel de obiecţiuni are ministru de culte contra cărţilor de scoale, şi astfel nu scie, ce şi unde sĕ îndrepte.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: *Nu pot primì modificarea. Guvernul în acestea lucruri purcede cu multă precauţiune, însĕ nu e compatibil cu demnitatea guvernului ca sĕ spună fie cărei confesiune motivele ordinaţiunilor sale. Dintr'altele în cele mai multe casuri nici nu se poate spune, unde este greşala,* **căci întreg spiritul cărţei este contrariu statului.** Regret foarte mult, că asemenea casuri foarte *adeseori obvin la confesiunea de sub conducerea Escelenţei Sale**). Mĕ rog sĕ binevoiţi a susţinè tecstul original.

Cziráky János, conte: Nu voiu sprigini propunerea Escelenţiei Sale, una însĕ trebue sĕ observ cu privire la cele ḑise de Escelenţa Sa domnul ministru *că adecă nu se recere, ca în anumite casuri ministrul sĕ'şi motiveze ordinaţiunile sale.* **Eu cred că în stat constituţional fiecare ministru trebue sĕşi motiveze ordinaţiunile sale. Nu pot lăsa fără reflectare aserţiunea că se pot esmite ordinaţiuni, cari nu ar trebuì motivate.**

Trefort Agoston ministru de culte şi instrucţiune: Întrebarea aceasta cred că nu este la ordinea ḑilei. Observ numai atâta, că cestiunea aceasta e foarte grea *(ez nagyon nehéz kérdés); pot fi casuri, în care ordinatiunile trebuesc mxtivate,* **şi esistă Casuri, în cari nu este permis, ca ele sĕ fie motivate****).

Presidentul. Nefăcêndu se observări, dechiar de primit fără modificări §. 49.

Notariul **Zichy F. Lajos,** conte, cetesce §. 50.

Notariul **Rudnyánsky Jósef Br.** Comisia de trei propune, ca în rêndul al patrulea al alineei prime cuvêntul „a se face“ sĕ se suplinească prin cuvêntul „împlinit“.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: N'am nimic contra.

Miron Romanul: La acest *§.* am o modificare. Din primul rênd al alineei prime cuvintele„ rele morale sau“ sĕ se omită. Aici este vorba despre scoalele confesionale, şi ministrului, se dă instrucţia că dând preste rele morale la aceste institute, sĕ purceadă în sensul legilor. Faţă cu aceasta am eu obiecţiuni, *căci repetez, ceea ce am mai ḑis şi la alţii §§.* **că totdeauna confesiunile sûnt competente a decide ce este moral şi ce nemoral în institutele respective.** Cred, că fiecărei confesiuni recunoscute prin lege îi putem atribui atâta pricepere, ca sĕ poată judeca în această afacere. *Sĕ nu ştirbim autoritatea respectivelor prin aceea, că supunem la judecata ministrului de resort deciderea asupra lucrurilor morale sau nemorale în scoalele confesionale, la a ministrului,* **care astăḑi este atolic, mâne însĕ poate aparţinè Dumneḑeu scie ărei confesiuni.**

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucune: Înţelesul acestei espresiuni e foarte vag, şi u se refere numai la moralitatea bisericească. S'au vit casuri, că *unele rele au fost ignorate din para autorităţilor respective, fiindcă ele nu vătămau morala isericească.* Şi de oare ce după părerea mea disosiţia aceasta nu ştirbesce autoritatea organelor sericesci, vĕ rog sĕ primiţi §. fără modificări.

Presidentul. Modificarea făcută nu este sprigină de nime, declar §. primit pre lângă modificările propuse de comisia de trei.

Notariul **Zichy F. Lajos,** conte, cetesce §. 51, care se primesce fără modificări.

Se cetesce §. 52.

Miron Romanul, Dacă şi acest §. este clar, nu fac nici o propunere, observ însĕ că după părerea mea partea lui din urmă este de tot întunecată.

Trefort Agoston, Pentru mine el este destul de clar.

Presidentul, Ne făcêndu-se observări, declar §. de primit.

Notariul **Zichy F. Lajós,** conte, cetesce § 53.

Miron Romanul, În interesul gimnasielor sĕrace propun ca în loc de „doi ani“ sĕ se pună cinci.“

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Nu primesc modificarea, căci ajung 2 ani ca unele neajunsuri sĕ se curme şi unele imbunătăţiri sĕ se întreprindă. Mai bine mai puţine gimnasii şi bine ecuipate, decât multe şi rĕu provĕḑute. Nu putem amâna toate *ad calendas graecas.* Ne fiind propunerea motivată se primesce tecstul original.

(Va urma).

Dela sinoadele electorale protopresbiterale.

Vor fi poate şi de aceia căror li se va părè curios lucrul, veḑênd că comunicăm publicului o predică cum este ceea ce urmează mai la vale. Dar gândind cineva mai cu deadinsul, ba cugetând serios asupra împregiurărei cât este la noi de implicată viaţa bisericească cu cea naţională şi viceversa, nu se va mira dacă împărtăşim discursul domnului comisar consistorial Zacharie Boiu, rostit cu ocasiunea alegerei de protopresbiter în protopresbiteratul Sibiiului. Ar fi bine când am fi în posiţiune de vedè mai multe afaceri bisericesci discutate în ḑiarul nostru, de cum vedem de un un timp încoace. Am dorì aceasta cu atât mai mult cu cât mulţămită lui Dumneḑeu avem în biserică un numĕr frumos de barbaţi eruditi.

Mărginindu-se de astădată la aceste cuvinte facem se urmeze

Cuvêntul bisericesc la alegerea de protopresbiter în Sibiiu (15/27 Martie 1883),

de **Zacharia Boiu,** assessor consist. etc. ca comissariu consistorial.

> „Şi a ḑis Duchul sânt: Osebiţi mie pe Varnava şi pe Saul la lucrul, la care i-am chemat pe ei!“
> Faptele Apostolilor cap 13, vers 2.

Când la începutul creştinătăţii fraţii din Antiochia se simţ'ră de ajuns luminaţi în lumina evangeliei lui Christos, atunci, la inspirarea Duchului sânt, hotărîră, sĕ trimită apostoli din sinul lor, cari sĕ transpoarte această sântă lumină şi în alte ţinuturi mai îndepărtate, ca şi alţii sĕ se împărtăşească de căldura şi viaţa ei. „Osebiţi mie“ — le ḑise Duchul lui Dumneḑeu — „osebiţi mie pe Varnava şi pe Saul la lucrul, la care i-am chemat pe ei!“ Şi înţelegênd ei însemnătatea cea înaltă a acestei solii ceresci, ce resună în pepturile lor, se umilíră înaintea lui Dumneḑeu, postiră şi făcură rugăciuni ferbinţi; apoi punêndu-şi mânile pe Varnava şi pe Saul, îi binecuvêntară şi astfel îi slobodiră, ca sĕ meargă în lume, şi tuturor celor ce şedeau întru întunerec sĕ le vestească mântuirea cea mare, ce resărise din Ierusalim. Apostolii Domnului, purtaţi de duchul lui Dumneḑeu, se pogorîră fără zabavă la Seleucia lângă mare, de acolo trecură la insula Cipru, apoi la Iconia, şi aşa 'şi urmară mai departe călĕtoria din cetate în cetate, din ţeară în ţeară, pretutindeni vestind „pe Christos cel restignit, puterea lui D-ḑeu şi înţelepciunea lui D-ḑeu.“ — Nu este, iubiţilor în Christos, nu este fără asemĕnare cu trimiterea aceasta a Apostolilor din Antiochia trimiterea aceea, ce cu ajutoriul celui Preaînalt ne pregătim a face noi astăḑi. Căci tractul acesta protopresbiteral al Sibiiului, o floare scumpă în cununa bisericei noastre ortodocse, şi în special a archidiecesei noastre transilvane, după vacanţa de mai mulţi ani a demnităţei ppresbiterale, se află astăḑi adunat aici prin representanţii sĕi legali, spre a căuta pe bărbatul, pe carele prin alegere liberă, după dictatul minţei senine şi al inimei curate, îndreptate spre cele de sus, sĕ-l pună în fruntea afacerilor sale bisericesci. „Osebiţi mie“ — Vĕ ḑice şi vouĕ, fraţilor, glasul lui D-ḑeu astăḑi — „osebiţi mie pe bărbatul doririlor mele la lucrul, la care l'am chemat pe el.“ Aşa în adevĕr! Căci un Apostol, — deşi pentru un cerc mai restrins, — un apostol, un învĕţătoriu, un părinte veţi sĕ alegeţi şi Voi astăḑi, pe carele sĕ-l puneţi la lucrul, la care l'a chemat Dḑeu. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cu bărbăţie şi înţelepciune sĕ susţină, sĕ desvoalte şi sĕ apere în acest ppresbiterat scumpele instituţiuni ale bisericei noastre strămoşesci. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cercetând neobosit scripturile, în cari locuesce viaţa de veci, sĕ vestească, cel dintâiu între fraţii sĕi, cuvêntul lui D-ḑeu de pe amvoanele bisericilor voastre. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele sĕ verse în minţile tinerimei voastre lumina sciinţei şi sĕ semene în inimele ei seminţele moralităţii, ale civilisaţiunei, ale c creştinesci, — bunuri nepreţuite, cari le-am ereḑit dela rinţi şi moşi, şi cari sûntem datori ale lăsa întregi şi curate următorilor nostri din neam în neam, cari însĕ durere! tocmai în presente sûnt supuse la probe atât de grele! Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele în judecăţile, ce compet tribunalului sĕu, sĕ ţină neclătită cumpăna dreptăţii, ferită, neajunsă de influinţele cele amăgitoare ale plăcerilor şi neplăcerilor omenesci, şi servind numai Acelui-a, carele însuşi este adevĕrul şi dreptatea. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele prin faptă şi prin cuvênt sĕ vĕ fie tuturor: preoţi şi mireni, bĕtrâni şi tineri, bărbaţi şi femei, un povăţuitoriu luminat şi credincios în calea fericirei pămêntesci şi eterne. Eată problema întrunirei noastre de astăḑi!

Dar sĕ ne reîntoarcem la Antiochia; căci este o dulce plăcere pentru noi, cari trăim astăḑi, a ne scì în comuniune spirituală cu aceia, cari au trecut peste pămênt cu multe sute de ani înaintea noastră. Creştinii din Antiochia trimit pe Varnava şi pe Saul le lucrul, la care i-a chemat Dumneḑeu. Dar cine sûnt Varnava şi Saul? Şi care este lucrul lor? Varnava, care va se ḑică „fiul mângăierii“, este un învĕţăcel al apostolilor şi împreună călĕtoriu cu dênşii. El mai nainte se chema Iosia şi a fost unul din cei dintâiu, cari vênḑênd ţearinele lor depuseră preţul acelora la picioarele apostolilor, spre a se împărtăşì de acolo fraţii cei mai lipsiţi. (Fapt. Apost. 4, 36 şi 37). Ear Saul care mai târḑiu s'a numit Pavel, scie toată creştinătatea că este acel apostol încununat cu glorie, care după cântarea noastră bisericească a ostenit mai mult decât toţi întru lăţirea evangeliei; carele s'a luptat lupta cea bună a credinţei până în sfârşit: cu foamea şi cu setea, cu zăduful şi cu gerul, cu oamenii şi cu elementele, cu contrarii cei inverşunaţi şi cu fraţii cei mincinoşi, — carele cu un cuvênt, toată viaţa şi-a petrecut-o întru slujba cuvêntului lui Dḑeu. Şi ce frumoasă este, iubiţilor, însemnătatea acestor două nume apostolesci! Pavel represent însufleţirea, puterea, energia aceea sântă, — 'mi vine a ḑice: supraomenească, carea mărturisesce în auḑul lumei: „Toate le pot întru Christos, carele mĕ întăresce!“ (Fil. 4, 13.) Ear Varnava, fiiul mângăierei, este acela, care picura în ranele inimelor balsamul cel lin vindecărei, — carele şi-a luat devisă vieţei cuvên către Isaia: Mângăiaţi, mângăiaţi pe poporul grăiţi la inima Ierusalimului, mângăiaţi-l pe d că s'a plinit smerenia lui!“ (Isaia 40, 1—2). necuvênta D-ḑeu şi ostenelele noastre ca s astăḑi un Varnava şi un Saul! Ca sĕ putem în fruntea acestui protopresbiterat un fiu al m şi al puterei! Al mângăierei, căci vai ranele bisericei noastre dintr'un trecut plin de mare este trebuinţa alinărei lor! Ear al puterei, ca fără frică de îngrozirile oamenilor sau de greutăţile timpurilor alesul nostru sĕ stea neclintit şi sĕ lucre neobosit la înălţimea chemărei sale. De ar binecuvênta D-ḑeu şi ostenelele noastre, ca sĕ aflăm şi noi un Varnava şi Saul, carele în agrul acestui protopresbiterat sĕ poată arĕta frupte asemenea fruptelor acelora! Căci aceia purtând evangelia lui Christos în sufletul lor, sau doară mai bine voiu ḑice: fiind purtaţi de dênsa, au străbătut pămêntul dela rĕsărituri până la apusuri. Aceia cu plugul cuvêntului lui D-ḑeu au spart ţelina cea neroditoare a păgânătăţii, au lucrat pămêntul spre buna rodire şi au sĕmănat brezdele lui cu sĕmênţa cea d-ḑeiască a dragostei, bucuriei, păcei, îndelungei-răbdări, bunătăţei, facerei de bine, credinţei, blândeţelor, înfrênărei poftelor, şi a toată fapta bună şi de laudă. (Galat. 5, 22.) Aceia putură arĕta la timpul sĕu şi mănunchii cei plini ai secerişului; căci pretutindeni, unde puseră pasul, resăriră comunităţi creştinesci, şi astfel puteau spera la capĕtul vieţei lor, a lua din mâna domnului secerişului şi cununa dreptăţii. De ar binecuvênta D-ḑeu ostenelele noastre, ca bărbatul, pe carele îl vom alege astăḑi, sĕ fie pentru cercul sĕu aceea, ce au fost Varnava şi Saul pentru toată creştinătatea! Ca sĕ vedem prin darul lui Dḑeu sub conducerea lui biserice acestui ppresbiterat înflorind, scoalele înaintând, moralitat prosperând, viaţa poporului nobilându-se, dragostea frăţias crescênd, şi prin toate acestea preamărindu-se între noi numele celui Preaînalt! Ca sĕ-l auḑim chemând cu puterea lui Pavel şi cu blândeţa lui Varnava pe clerul şi poporul acestui protopresbiterat: „Următori fiţi mie, fraţilor, precum şi eu lui Christos!“ (I Cor. 11, 1.) D-ḑeul îndurărilor, ascultă oftările inimelor noastre!

Creştinii din Antiochia — cei dintâiu, cari s'au numit cu numele lui Christos, căci până acì creştinii sĕ chemau Galileeni — creştinii din Antiochia, ḑic, sĕvêrşiră tră terea lui Varnava şi Saul cu trei lucruri memora bile: cu postul, cu rugăciunea şi cu binecuvê tarea, adecă cu punerea mânilor preste dênşii. Cu pos arĕtând seriositatea cea mare a intreprinderei lor. Cu r găciune, sânţind lucrarea lor şi recomandându-o de primele ei începuturi lui Dumneḑeu. Cu binecuvên tarea, creḑênd în puterea cea făcătoare de minuni a drago stei frăţesci. Şi eată Dumneḑeu a binecuvêntat lucrarea lor şi tot asemenea va binecuvênta şi lucrarea noastră, dacă simţĕmintele noastre vor fi asemenea simţĕmintelor lor. Acei-a, ḑic, au început lucrarea lor cu postul. Aşa sĕ postim şi noi şi aşa sĕ ne înfrênăm, trupesce şi sufletesce, în aceste momente serbătoresci. Vrem sĕ alegem un proestos al bisericei, un vestitoriu al împĕrăţiei lui Dumneḑeu, eară împĕrăţiă după frumosul cuvênt apostolesc „nu este mâncare utură, ci dreptate şi pace şi bucurie întru Duchul sânt“. n. 14, 17.) Aceia au început lucrarea lor cu rugăciunea. stfel, fraţilor, sĕ începem şi noi; căci: „Adevĕr, adevĕr ḑic vouĕ, ori ce veţi cere dela Tatăl întru numele meu, veţi lua“! (Ioan 14, 13.) Aceia au început lucrarea lor cu binecuvêntarea. Aşa sĕ facem şi noi; căci prin binecuvêntare, adecă prin cuvêntare de bine şi dorire de bine vom dovedì, că pe lângă toată disparitatea în păreri, după diferitele feluri de vederi, una sûntem prin dragostea cea întru Christos, şi una voim: binele bisericei noastre şi al credinciosului ei popor. „Întru aceasta“ — ne ḑice Domnul şi Mântuitorul — „vor cunoasce toţi, că sûnteţi învĕţăceii mei, de veţi avè dragoste întru voi!“ (Ioan 13, 35). Şi în fine încă o impregiurare. Creştinii din Antiochia nu s'au împrotivit voinţei lui Dumneḑeu, ce li s'a manifestat, nici au ḑis: Nu Doamne, nu pe Varnava sau pe Saul, ci pe Niger sau pe Luciu sau pe Manain sau pe altul din învĕţăceii Tĕi vom trimite! — ci îndată ce cuvêntul lui Dumneḑeu li-a cerut pe Varnava şi pe Saul, ei au urmat aşa. Astfel se cuvine sĕ urmăm şi noi: adecă sĕ alegem pe bărbatul acela, despre carele glasul lui Dumneḑeu, vocea consciinţei noastre ne va spune, că este cel chiemat. Sĕ nu ḑicem întru inimele noastre: Acesta sĕ fie, pentrucă 'mi este prietin! — sau „Acesta sĕ nu fie, pentrucă nu'mi e prietin!“ ca sĕ nu se poată aplica şi la noi cuvêntul cel aspru al Apostolului despre unii din învĕţăceii sei: că fie-care caută ale sale, eară nu ale lui Christos! (Fil. 2, 21.) Nu fraţilor, nu aşa, ci unicul nostru cuget sĕ fie, a asculta de glasul lui Dumneḑeu, ce va resuna întru inimile noastre! Şi atunci nu vom greşì!

---

*) Bre! bre! dar ókos ministru! Culeg.

**) Mai ales când dl ministru vorbesce sau scrie d'a *fitia,* şi în „asemenea casuri“. O gură dela Colentina era aici oc. Culeg.

Eară Tu, Doamne, carele scii inimele tuturor, arată-ne pe care l'ai ales Tu spre slujba aceasta. Osebesce Tu, o cunoscătoriul inimelor, Tu însuţi pe bărbatul, pe care l'ai chiemat la această treaptă în biserica Ta. Alegerei Tale, chiemărei Tale ne vom supune: căci cuvêntul Tĕu e adevĕrul si dreptatea în veac. Da, întărirea celor ce nădăjduesc spre Tine, întăresce Doamne şi întru noi biserica Ta, carea ai binevoit a o câştiga prin scump sângele unuinăscut Fiiului Tĕu şi a o lumina şi sânţì întru toţi vecii prin Sântul Tĕu Duch Amin!

narea comitatensă din Sibiiu.

Sibiiu 11 Iunie 1883.

Şedinţa de dimineaţa.

ograma adunărei ordinare a comitatului e aflau nu mai puţin de 86 obiecte, cu se mai în urmă aproape 100.

ceva neobicĭnuit a avè la ordinea ḑilei atâtea obiecte. Dacă ar mai fi pe atâtea, toate s'ar decide. Obiectele se resolvă aici de comun fără multă desbatere prin simplul „se primesce“. Arare-ori se încinge o desbatere mai interesantă. Presidiul l'a dus aḑi domnul vice-comite August Senor, fiind împedecat comitetele suprem dela şedinţă prin morb.

Din câte s'au comunicat amintim, că în locul virilriştilor defuncţi Peter Fleischer şi Ludovic de Sonnenstein s'au conchemat suplenţii acestora domnii Iosif Iahn şi Ioan G. Keszler.

După aceasta s'a trecut la ordinea ḑilei. Ne mărginim în punctul acesta la observarea că s'au primit fără obiecţiuni toate propunerile făcute de comitetul permanent.

Merită a fi amintit raportul despre administraţiunea din anul espirat 1882 a domnului vicecomite şi a presidiului sedriei orfanale, precum şi resultatul alegerilor de comisiuni.

Pentru alegerea membrilor adunărei comitatense statorită pe 6 Octomvrie 1883 s'a instituit o comisiune verificătoare constătătoare din membrii: W. Krafft, Albert Neugeboren, P. Fleischer jun., Alfred Müller, Visarion Roman, Carol Herzberg şi forestierul Binder. De comisari (presidenţi) electorali s'au statorit: pentru cercul I. electoral al cetăţei Sibiiu W. de Hochmeister, pentru al II. G. Kapp, pentru al III. Iuliu Sigerus, pentru cercul I. electoral al cetăţei Sas-Sebeş Albert Leonhardt, pentru al II. Piso, pentru cercul electoral al comunelor rurale dela Sebeş Otto Konradt, dela Mercurea preotul Valentin, dela Sĕlişte Alecsandru Lebbu, dela Gârbova preotul Capesius, dela Cisnădie G. Binder, dela Guşteriţă M. Stenzel, dela Cristian I. Drotleff, dela Slimnic Ludovic Klein şi în fine dela Nocrichiu sif Schullerus.

În comisiunea centrală electorală s'a ales în locul membrului defunctului P. Fleischer presidentul edriei orfanale Ludovic Herbert.

Era sĕ urmeze punctele 31 şi 32 ale ordinei ilei: „Îndeplinirea postului de pretor în cercul pretorial al Cisnădiei şi al postului de adjunct pretorial în cercul pretorial al Sas-Sebeşului.“

Vicecomitele — president — propune luarea dela ordinea ḑilei ale acestor obiecte, de oare pe basa dispoşiţiunilor legei, alegerea amploiaţi- or se poate efeptuì numai la propunerea comisi- de candidare. Comisiunea de candidare nu se te constituì, de oare-ce presidiul ordinar al acesteia e împedecat dela participare prin morb. Vice-comitele se provoacă în privinţa interpretărei, ce a dat dênsul legei la fiscalul G. Göllner, care e tocmai de faţă şi care se alătură la cele ḑise de vicecomite.

La punctul acesta s'a încins o discusiune mai îndelungată.

Carol Klein basat pe legea municipală şi pe ordinea de casă a comitatului acestuia aprobată de inaltul ministeriu de interne, arată că vicecomitele e îndreptăţit, ba e îndatorat chiar sĕ substitue pe comitele suprem în casuri de împedecare.

Substituţiunea aceasta se estinde asupra tuturor drepturilor, cari compet comitelui suprem, astfel şi asupra dreptului: de a presidia în comisiunea de candidare. Vorbitorul constată abusul, ce s'a comis dela activarea comitatului cu dreptul substituirei de amploiaţi şi conchide în fine că adunarea comitatensă, folosindu-se de dreptul ce-i compete după ordinea de casă: de a decide asupra objectelor cari pot fi luate dela ordinea ḑilei şi cari sĕ nu între în desbatere asupra punctelor 31 şi 32 şi sĕ efeptuească alegerea.

Partenie Cosma se alătură la propunerea antevorbitorului. Vicecomitele e representantele legal al comitelui suprem în adunările comitatului. Adunărei îi compete dreptul de alegere şi ea trebue deci sĕ efeptuească alegerea astfel s'ar putè elimina cu totul dreptul de alegere.

Vice-comitele Sennor respunde, că dênsul privesce dreptul: de a presidia în comisiunea de candidare, de un drept ce resultă din demnitatea şi nu din oficiul comitelui suprem. Dênsul nu substitue demnitatea comitelui suprem şi nu poate prin urmare presidia nici în comisiunea de candidare.

Ananie Trombiţaş spriginesce propunerea lui Klein şi arată că, de oare ce în lege nu se află o dispoşiţiune specială în privinţa aceea, că cine sĕ substitue pe comitele suprem în presidiarea comisiunei de candidare, după toate normele iuridice, despre interpretaţiunea legilor au loc dispoşiţiunile generale, pe basa cărora vice comitele substitue pe comitele suprem la cas de împedecare.

Carol Klein respunde vice-comitelui, că oficiul comitelui suprem după legea nouă municipală nu e demnitate ci oficiu, de oare ce §-ful 52 al legei acesteia enumĕră datorinţele oficiale ale comitelui suprem. Vice-comitele a provĕḑut şi altfel toate agendele comitelui suprem fără a i se face vre-o pedecă.

Vice-comitele Sennor declară că a fost anumit împuternicit din partea comitelui suprem, de a duce în deplinire agendele acestea. La substituirea în casul acesta nu l'a împuternicit.

Comptabilul comitatului, Heuter, doresce a se presenta întrebarea de controversă ministrului şi a cere îndemnisare pentru substituirea în casul acesta a comitelui suprem prin vice comitele. Aceasta sĕ se facă pe cale telegrafică.

Albert Arz combate părerea ante vorbitoriului. Ministrul nu poate interpreta legi în mod autentic. Dreptul acesta compete numai legislativei. Vorbitorul pune vice-comitelui întrebarea precisă. Presida-va dênsul în comisiunea de candidare sau nu?

Vice-comitele Sennor declară că nu poate presida în comisiunea de candidare.

Elie Măcelariu crede, că vice comitele nu-i de loc îndreptăţit a nu duce în deplinire conclusele luate în adunarea generală, dênsului îi compete numai dreptul de a ridica şedinţa.

Carol Klein îşi retrage propunerea în urma declaraţiunei date de vice-comitele şi primesce propunerea lui Arz cu amendamentul: sĕ se enunţe că adunarea delasă responsabilitatea pentru prescurtarea dreptului sĕu electoral vicecomitelui şi se avisează totodată comitetul permanent sĕ pregătească până la şedinţa viitoare propunerile ce s'ar parè necesare în causa aceasta.

Partenie Cosma nu e mulţămit cu procedura vice-comitelui în afacerea aceasta. Vice-comitele esercitează prin declaraţiune, sa presiune nejustificată asupra adunărei. Efeptuirea alegerei e un act al adunărei şi nu al comisiunei de candidare. Dacă vice-comitele nu voiesce a-şi împlinì datorinţa e de faţă substitutul sĕu. Vorbitoriul resuscitează propunerea retrasă de Klein şi cere a se efeptuì alegerea.

Vice-comitele Sennor, respunḑênd la cele premerse, arată, că, după spiritul dispoşiţiunilor legei referitoare la compunerea comisiunei de candidare sĕ se reserve organului regimului înfluinţa decidĕtoare în comisiunea aceasta. Dênsul nu e astfel de organ, deci nu poate nici presidia.

Desbaterea se închee şi urmează a se vota.

Se cere a se pune la vot mai întâiu propunerea de odinioară a lui Klein, acum a advocatului Partenie Cosma, ca cea mai îndepărtată. Ne învoindu-se adunarea cu ordinea aceasta, se pune la vot propunerea comitelui şi cade. Ar fi urmat acum, sĕ se pr scă de primită propunerea advocatului Cosma.

La propunerea lui Nicolau Cristea se pu vot amendamentele resp., propunerile făcute de şi Klein şi se primesc. Contra acestora vot numai masa funcţionarilor.

În şedinţa de după prânḑ şi ḑiua următo s'au tractat numai despre concluse de ale com nelor şi despre recurse cari s'au respins.

Varietăţi.

* Alegere de deputat la Sebeş în locu lui Tamassy denumit pres. la tribunalul din Kanizsa, s'a rênduit pe 17/29 Iunie a. c.

* (*Carmen Sylva* (Elisabeta, regina României) a întrat în ceata poeţilor dramatici. Dênsa a scris un libretto de opere, a cărui sujet este luat din istoria românilor. Partea musicală a luat-o asupră'şi un componist june din Svedia cu numele Hallstroem, stimat foarte tare în patria lui de toţi cunoscĕtorii de musică.

* Dl căpitan Constantin Şaguna, a cărui sosire o am anunciat în numĕrul nostru penultim, a fost duminecă, dimpreună cu stimabila sa soţie Elisabeta n. Calendero, la Reşinari spre a depune o cunună de flori, ce o aduseră dela Viena şi o lacrimă ferbinte, al cărei foc îl purtau de mult în inimi pe mormêntul unchiului domniilor sale, a Marelui Andreiu, Archieppul şi Metropolitul Românilor din Transilvania. Dl căpitan şi stimabila sa soţie au fost însoţiţi de unii membri ai consistoriului archidiecesan. În Societatea română din Sibiiu domniile sale lasă impresiuni foarte plăcute şi nici că se poate altcum Domnul căpitan Şaguna afară de însuşirile sale intelectuale, deşi încă în anii cei mai frumoşi ai vieţii sale, are înapoia sa esperienţe şi cunoscinţe întinse, care ar face onoare multor capete cărunte. Dênsul a servit vre-o 10 ani în armata franceză, a luat parte activă în campania franco-germană din 1870—1871, când a fost vulnerat şi declarat chiar şi de mort, apoi a luat parte la campaniile africane în Algeria; pe urmă întrând în armata română cu rangul şi toate drepturile avute în în armata franceză, a luat parte activă în campania din Bulgaria în 1877 şi 1878. Acum după un trecut aşa de roditor în fapte, după ce provedinţa i a dat pe drumul vieţii o gingaşe consoartă, a alergat, ca sĕ satisfacă sentimentului datorinţei de nepot către ilustrul sĕu unchiu, pe care îl află însĕ deja în mormênt. Sperăm că unitatea sentimentelor către marele reposat de care este pĕtruns dl Şaguna, nepotul, şi noi, fiii sufletesci ai unchiului domniei sale, ne va reunì adeseori, ca sĕ vĕrsăm câte o lacrimă pe mormêntul părintelui comun şi binefăcătoriului poporului român! — A seară dl Şaguna cu stimabila sa consoartă au fost oaspeţii Escel. Sale P. Archiepp. şi metropolitului Miron Romanul.

* (Reuniunea Sodalilor Români din Cluj) arangează Maial în favoarea fondului sĕu la 18 Iuniu st. n. 1883 în grădina la Stadler, începutul la 6 oare p. m.

*(Necrolog). Dimitrie Stuchirean cleric, cu inimă frântă de durere, în numele sĕu, al părinţilor, socrilor, fraţilor, surorei, nepoţilor, şi nepoatelor, aduce la trista cunoscinţă a tuturor amicilor şi cunoscuţilor, moartea cea prea timpuriă a soţiei sale iubite, a ficei şi mătuşei, *Raveca Stuchirean născută Popoviciu*, întêmplată în 30 spre 31 Maiu st. v. a. c. în urma unui morb greu şi îndelungat.

Remăşiţele pămêntesci se vor astruca în 1 Iunie p. m. în cimiteriul bisericei gr. or. din Biertan.

Fiei ţĕrîna uşoară şi memoria binecuvêntată!

Loterie.

Mercuri 13 Iunie 1883.

Sibiiu: 62 28 9 58 87

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 12 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.30
Renta de aur ung. de 4%	89.15	89.–
Renta ung. de hârtie	87.15	87.05
Imprumutul drumurilor de fer ung.	138.—	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.60	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	113.—	112.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	95.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	99.75	99.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.–
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.3
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.5
Argint	—.—	—.
Galbin	5.67	5.
Napoleon	9.52	9
100 marce nemţesci	58.45	58

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 64. Sibiiu, Sâmbătă 4/16 Iunie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din causa ss. Serbători a le Rosalielor Nrul cel mai de aproape va apărĕ Joi în 9 Iunie.

Atenţiune!

Timpul reclamărilor electorale au sosit! Atragem atenţiunea celor ce se cuvine, sĕ fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptăţit de a fi alegĕtor, sĕ nu remână neîntrodus în listele electorale.

Sibiiu, 3 Iunie 1883.

Sûnt tocmai optsprĕḑece secoli şi jumĕtate, după socotelile oblcinuite, de când ni se spune prin sânta scriptură, că apostolii luminaţi de spiritul sânt vorbiau în diverse limbi, ca sĕ fie priceputi de toate neamurile. Provedinţa dar prin diversitatea limbilor a voit sĕ esopereze unitatea credinţei, a simţĕmintelor şi prin aceste buna voire între toţi oamenii.

Dacă politicii maghiari erau umbriţi de darul acest dḑeesc, armonia între popoarele de pe teritoriul unguresc prindea rădăcini de mult; căci popoarele deşi vorbiau limbi diverse, fiind nejignite în folosirea limbei lor, puteau fi unite în simţĕmêntul: că toate au găsit de o potrivă o patrie ocrotitoare şi o patrie, în care fiecine se poate desvolta după façonul sĕu.

Şi patria atunci era binecuvêntată, şi prospera, precum a prosperat creştinismul, propagat de o mână de oameni simpli, plini de zel şi bunăvoinţă, fără de cugete reservate de aservire, ci voind, ca în tot sufletul sĕ se poată aşeḑa, după cum cântă biserica crestină a resăritului, „împĕratul ceresc, mângăitoriul, spiritul adevĕrului“.

Domnii politici unguresci însĕ nu vor sĕ scie de aceste; ei vor cu puterea sĕ unifice, nu simţĕmintele compatrioţilor, ci limba. Ei vor, ca toate limbile câte s'au vorbit de mii de ani în ţeară sĕ înceteze şi sĕ se contopească în a lor în cea maghiară. Cu alte cuvinte, ei vor prin unificarea limbei în chipul arătat, sĕ isgonească pe celelalte limbi şi uită că prin atitudinea aceasta seamănă ura şi discordia între cetăţenii aceluiaşi stat.

Nu ne putem închipuì, pentru ce dênşii, cari se ţin, că sûnt oameni luminaţi şi au cunostinţă de lume nu vĕd sau nu vor sĕ vadă, ce se întêmplă în Elveţia şi în Belgiu, unde naţionalităţi de origine diversă pot trăì în armonie, şi ce e mai mult prosperează, încât alte comuniuni politice mai mari mai puternice, decât ele, caută cu ochi rêvnitori asupra lor.

Ungaria la porţile orientului, legată politicesce de Austria şi prin aceasta indirect de Germania, ar fi putut şi ar putè fi ţeara cea mai fericită de pe faţa pământului, dacă conducĕtorii ei scieau mulţămì popoarĕle nemaghiare. De o parte Germania cea puternică ar fi devenit o adevĕrată spriginitoare a statului unguresc, dacă ar fi vĕḑut că fragmentele de poporaţiune germană pot trăì nejignite în Ungaria. România şi toate popoarĕle din peninsula balcanică puteau fi moralicesce cucerite chiar, dacă fie care vedeau, cum fraţii lor de un sânge pot prospera în sinul ei. Şi maghiarii cu toate aceste nu perdeau nimic din vrednicia şi din rangul lor între celelalte naţionalităţi. Împregiurările politice, interne şi esterne, de până acum, i-au favorit atât de mult, în cât, dacă pricepeau ei misiunea lor cea adevĕrată şi erau ei iniţiatorii unei atari politice, puteau fi stimaţi nu numai acasă, ci şi în strĕinătate, departe preste limitele statului şi monarchiei.

Dar dacă politicii maghiari n'au simţul pentru o politică sănătoasă corespunḑĕtoare secolului, în care trăim, corespunḑĕtoare ideilor desvoltate, cari îşi fac drumul, cruciş şi curmeḑiş prin Europa, nu ne putem lăsa şi noi de perit. Avênd noi vederi mai clare şi mai nebântuite de sumeţia unei dominaţiuni preste alţii cu ori ce preţ, încât ne permit puterile, sĕ stăruim noi pentru promovarea armoniei între popoare şi pentru promovarea prosperărei intelectuale, morale şi materiale a tuturor locuitorilor din ţeară.

Spre sfêrşitul acesta însĕ e de lipsă, ca înainte de toate între *noi* românii împĕratul ceresc, spiritul adevĕrului sĕ'şi fie aflat locaşul.

Nu odată, de sute de mii de ori am repeţit, că nu ne scim preţuì puterile noastre; că noi sau le lăsăm sĕ se ruginească prin pasivitate şi îndolenţă trândavă, sau ce e şi mai rĕu, *divisândune*, le lăsăm sĕ le esploateze alţii, în paguba noastră.

Un popor compact, cum sûnt românii: dela Carpaţii marmatici până la fruntaria sêrbească şi aproape dela ţermul stâng al Tisei până la crestele Carpaţilor despre România, impestriţat, pe ici pe colea, cu o *diaspora* de diverse limbi, maghiari, nemţi, evrei, armeni, ţigani, care toţi la olaltă nu fac nici a patra parte, din câţi sûntem noi — trebue sĕ câutărească mai mult în politica statului decât a căntărit până acum.

Dar ce sĕ facem ca sĕ căntărim?

Văieratul nu duce la scop.

Inspiraţi de spiritul de viaţă făcĕtoriu al ordinei pururea sĕ ne punem pe lucru. Cu cât guvernanţii caută sĕ ne ângusteze spaţiul politic prin legi asupritoare, cu atât mai vêrtos noi sĕ apelăm la dreptatea călcată în picioare şi cu atât mai vêrtos sĕ pretindem aerul libertăţii, fără de care este cu neputinţă ori ce esistenţă vie politică.

Dreptul întrebuinţărei limbei la justiţie şi administraţiune este un ce, pe lângă care trebue sĕ stăruim ca pe lângă pânea noastră cea de toate ḑilele din „Tatăl nostru.“

Este un princip în legile unguresci dela 1868, pe care românii ar fi trebuit şi ar trebuì sĕ'l esploateze mai mult, principiul respectărei limbilor nemaghiare în municipii. Principiul acesta în loc a se lărgì în decursul timpului s'a ângustat.

Fiindcă este urmă de el în legislaţiunea ungurească, sĕ folosim ocasiunea. Sĕ arătăm ḑi de ḑi lumei şi celor ce în favorul unor tendenţe şovinistice ângustează şi slutesc acest princip, cum aceşti din urmă îşi bat joc de sânţenia dreptăţii; dar de altă parte sĕ căutăm şi modalitatea, prin care sĕ eşim, acum sau mai încolo, din impasul de a ne trezì într'o bună dimineaţă nomoliţi, încât sĕ nu ne mai putem clătì din loc.

Sĕ căutăm, ca administraţiunea, justiţia şi instrucţiunea sĕ nu devină în cele din urmă numai şi numai institute pentru a învĕţa limba maghiară. Spre sfêrşitul acesta sĕ nu încetăm nici pe un moment de a stăruì, ca toate aceste sĕ fie instituţiuni comune ale tuturor locuitorilor în favorul ordinei publice, a dreptăţii şi a culturei.

Limba noastră naţională, nu pentru ca sĕ o învețe şi alţii, ci pentru că românii, cari fiind români se servesc de ea, numai aşa pot fi părtaşi de bunătatea instituţiunilor amintite ca cetăţeni ai statului, sĕ stăruim, ca sĕ fie statornic într'odusă în oficiile respective. Limba noastră naţională, care este limba unei poporaţiuni de trei milioane, fiind că, pe basa principiilor legilor fundamentale unguresci este îndreptăţită în viaţa statului, trebue lucrat ca din partea statului sĕ fie spriginită cu institute elementare, secundare şi chiar cu de cele înalte.

Guvernul îşi bate capul, unde sĕ înfiinţeze a treia universitate. Pentru ce nu ar pretinde românii, a doua nationalitate după maghiari, ca în sinul lor statul sĕ ridice o universitate, în care chiar şi maghiarii, cari au sĕ funcţioneze pentru români, ar avè beneficiul că ar putè învĕţa bine o limbă, cu care ar putè face serviţii statului, administrând, mânuind justiţia etc. în sinul unei poporaţiuni, care

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus de E. B.)
(Urmare).

VI.

După câte-va momente de odihnă Cristiano, care-l vom numì de acì încolo Cristian, continuà istorisirea sa în terminii următori:

„Dară sĕ nu-mi uit a-ţi spune, ce întêmplare interesantă m'a împĕcat pentru vre o câte-va ḑile cu profesiunea unui artist ambulant. Adecă întêlnirea cu un bărbat foarte estraordinar, care este şi de present în Paris într'o posiţie foarte cinstită, a cărui nume va fi ajuns negreşit şi până la D-voastră. Este vorba de Filip Ledru numit Comus.

— Da, rĕspunse dl Goefle, am vĕḑut din jurnalul meu scienţific, că prestidigitatorul acesta abil a fost un fisic foarte mare, şi că esperienţele sale, asupra magnetului a îmbogăţit sciinţa cu instrumente nouĕ de o perfecţiune rară. Aşa-i?

— Aşa, domnule Goefle.

Dl Comus fu numit profesorul copiilor Franciei: el a desemnat carte nautice, după un sistem nou, care este resultatul unor lucrări imense întreprinse la porunca regelui; el a furnisit esemplare manuscripte a cartelor sale nautice dlui dela Pérouse. În sfêrşit în ḑiua, în care l'am întêlnit pe stradă, dând publicului spectacolul unui erudit sêrman, care respândesce instrucţia sub formă de intreţinere, el a câştigat repede, stima generală, favorul ministrilor şi mijloacele de a aplica fructele înaltelor sale cunoscinţe la resultate mari.

„Din întêmplare, am întêlnit dară pe vestitul Comus, nu tocmai în piaţa publică din Lyon, ci într'un local destinat diverselor representaţii de „operanţi-ambulanţi“ pe care fie-care dintre noi voia sĕ-l închirieze pe socoteala sa. Dedat la maniere ridicule şi grosolane din partea concurenţilor mei, eu m'am ţinut ca totdeauna în reservă, pre când Comus mĕ agrăì mai ântâiu cu maniere, a căror farmec şi distincţie mĕ suprinse. El era un bărbat de vr'o trei-ḑeci şi cinci de ani, de statură foarte frumoasă, puternic la trup şi la spirit, agil şi uşor în toate mişcările sale şi plăcut la vorbă, în sfêrşit una din acele fiinţe, minunat înzestrate, care trebue sĕ easă din obscuritate. El se informà asupra industriei mele şi părea uimit, că sunt în destul de instruit de a mĕ putè intreţinè cu dênsul. Eu i-am lămurit impregiurările, în care mĕ aflam şi noi ne făcurăm amici.

„După ce a asistat la representaţia noastră, ce-i făcu multă plăcere, el ne a invitat a asista la a sa, din care eu am tras mult folos; căci el scia multe secrete, cari aparţineau lui, şi cari nu sûnt altceva decât o aplicaţie, între o mie de invenţiuni, de o rară importanţă. El voia sĕ-mi esplice secretele aceste, şi, aflându-mĕ îndestul de capabil, îmi propuse a-l însoţì în călĕtoriile sale. Eu am refusat cu părere de rĕu şi cu nedrept: cu părere de rĕu, pentru că Comus era din oamenii cei mai buni, cei mai desinteresaţi şi cei mai simpatici, cari i am cunoscut vr'odată; cu nedrept, pentru că acest fisic ambulant, trebuia sĕ-şi găsească cât de curênd un post, demn de marele sale talente. Eu jurasem lui Massarelli a nu-l părăsì şi el n'avea nici o aplecare spre sciinţă.

„Deşi n'am tras avantage materiale din intâlnirea aceasta, ea totuşi mi s'a făcut aşa de folositoare, din punct de vedere moral, încât voiu binecuvênta pururea cerul, că mi o a dat. Trebue sĕ-ţi resum, cât se poate de scurt poveţele, care, bărbatul acela escelent şi abil a binevoit a mi le da în mod vesel, prietinos şi fără pedanterie, în decursul unei cine frugale, ce ne împreună în cârcimă, în mijlocul lăḑilor cu bagagiul nostru: în ḑiua următoare noi ne-am despărţit.

(Va urma.)

de dragul limbei maghiare nu se poate pune pe studii filosofice negligêndu-şi pânea de toate ḑilele.

Ar mai fi multe de ḑis în direcţiunea aceasta, dar nu putem sĕ întrăm în toate detaiurile vieţei unui popor, pentru ca sĕ arătăm special, ce trebue făcut, ca sĕ urnim carul din nomolul, în care tot mai mult se afundă.

Jos cu indolenţa şi cu vaetele negative şi pasive. Trebue sĕ ne formulăm pretensiunile noastre mai positiv şi mai hotărît ca până acum şi în chipul acesta sĕ ne afirmăm ca un popor cu deplină consciinţă despre valoarea noastră.

Nu le va plăcè dlor şovinişti, dar poate că mai târḑiu ei înşişi vor ḑice, că bine au făcut românii; sau dacă vor fi de tot împetriţi, atunci noi nu vom avè nici cea mai puţină mustrare de cuget, că nu ne-am fi împlinit datoria de cetăţeni conscienţioşi şi tot odată de iubitori ai promovărei binelui comun, care nu se basează pe stearpa dominaţiune forţată a unei limbi, ci pe basa unităţei sentimentelor adevĕrat patriotice.

Noi n'am forţat nimic, ba nici n'am pretins mai mult decât se poate pe basa principiilor de drept depuse chiar şi în legile unguresci. Vor forţa maghiarii înşişi o *cestiune română?*

Revista politică.

Sibiiu, în 3 Iunie

Cislaitania ar fi ajuns aşa dară, mulţămită şovinsmului polon, la o *cestiune ruteană.* Cestiunei acesteia, după cum vom vedè îndată nu'i lipsesce nici actualitatea, nici ascuţişul. Foile rutene din Lemberg publică o provocare a comitetului central electoral al rutenilor, prin care învită pe toţi conaţionalii la o conferenţă si în care se cuprind gravaminele rutenilor.

Eată provocarea:

„Fraţilor! Alegerile s'au terminat; între 151 de deputaţi pentru dieta Galiţiei sûnt numai nouĕ deputaţi ruteni. Representanţii nostri nu vor fi în stare sĕ facă propuneri sau interpelaţiuni independente. Dieta va desbate şi asupra afacerilor, cari ne privesc şi pe noi, dară fără de concursul nostru. De aceea în nădejdea dietei nu ne putem lăsa; este dar de lipsă, ca sĕ îngrigim noi de noi. Trebue sĕ ne adunăm, pentru ca sĕ mântuim naţionalitatea ruteană de totala nimicire. Pe lângă toate condiţiunile favorabile noi sĕrăcim; pe lângă tot scutul bisericei noastre prin legi şi bule, un atentat fără de Dumneḑeu, de mâni profane, este îndreptat contra esistenţii ei, contra obiceiurilor noastre, rituale şi contra sânţeniei sĕrbătorilor noastre. Egalitatea noastră în privinţa drepturilor încă este garantată prin legi cardinale şi totuşi nu sûnt rare întêmplările, că drepturile noastre cele mai sânte se suprimă. Purtăm sarcini mari pentru ca sĕ avem representanţe cercuale şi scoli; sciţi însĕ cu toţii ce foloase avem noi din toate aceste. Cu toată libertatea electorală în principiu, representanţii nostri cei adevĕraţi se împuţinează neîncetat, prin ce firesce că trebue sĕ pătimească şi posiţiunea poporului nostru. Astfel de stare este şi în paguba ţerei. Toate aceste ne constring acum sĕ cumpănim situaţiunea noastră afară de dietă şi sĕ luăm hotărîre asupra situaţiunei noastre. Ne este permis a ne pronunţa, sus şi tare în adunări publice, că ce nedreptate ni se face şi ce dorim noi dela guvern. Este o datorinţă sântă a face întrebuinţare de dreptul acesta: nefolosindu-ne de acest drept am comite pĕcat, sinucidere."

Provocarea aceasta, ḑice „Deutsche Ztg.", n'are lipsă de comentar. Organul şoviniştilor poloni trece preste ea (ca şi şoviniştii maghiari Red. „Tel. Rom.") ḑicênd că conducĕtorii rutenilor sûnt „agitatori" şi vorbind de „agitaţiuni revoluţionare". Dar cu toate aceste fapta nu se mai poate face nefăcută, că poporul rutean a dovedit credinţă cătră monarchie în ḑilele cele mai grele, şi că nu este în interesul Austriei a cultiva o cestiune ruteană.

Desbaterea asupra projectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaţilor.

Şedinţa din 4 Maiu, 1883.

(Încheere).

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 54. care se primesce fără modificări.

Presidentul: suspend şedinţa pentru câte-va minute.

(După pausă.)

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce titlul capitolului III, care se şi primesce.

Se cetesce §. 55.

Miron Romanul: Nu se provede în project, că la cas de lipsă, confesiunile nefiind în stare a susţinè din mijloace proprii gimnasii sau scoale reale cu condiţiunile unei scoale publice, sĕ poată instituì scoală privată; despre aceasta, după cum ḑic, nu se face nici o îngrigire, şi aceasta pentru unele biserici e cestiune de viaţă, şi adecă pentru cele, cari din causa sărăciei nu pot înfiinţa şi susţinè scoale publice provĕḑute cu toate recerinţele. În interesul acelora propun, sĕ se enuncie în acest §. că şi confesiunile sûnt îndreptăţite a înfiinţa şi susţinè scoale private. Propunerea mea este următoarea: Întreg tecstul §-fului sĕ fie următoriul: *„Confesiunile, corporaţiunile şi singuraticii pe lângă observarea prescriptelor §-fului 2. din această lege pot înfiinţa şi susţinè gimnasii, scoale reale private, asemenea şi institute private de crescere provĕḑute cu astfel de cursuri, dacă conducerea lor o vor concrede imediatei conduceri a persoanelor provĕḑute cu diplomă de profesor pentru asemenea cursuri, sau dacă acele persoane sûnt cualificate în sensul prerogativelor escepţionale cuprinse în §. 29 al acestei legi."* Celelalte părţi ale §-fului rĕmân afară, respective se suscep în un §. următoriu. (Confer. §. 57 modif.) Motivarea adaosului e de prisos, căci el se motivează dela sine.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Nu înţeleg raţiunea acestei modificări, căci confesiunile sûnt îndreptăţite sĕ înfiinţeze institute publice, pentru ce sĕ înfiinţeze private.

Condiţiunile înfiinţărei scoalelor private sûnt mai grele, căci pe când în singuraticele clase din scoalele publice pot fi 60 de elevi, în cele private nu pot fi decât numai 30. Şi apoi membrii confesiunilor formând corporaţiune pot înfiinţa institute private, dacă împlinesc condiţiunile. Nu aflu raţiunea, pentru ce sĕ fie îndreptăţite confesiunile de a înfiinţa scoale private. Dacă confesiunile sûnt îndreptăţite sĕ înfiinţeze scoale publice, şi dacă ele şi le pot înzestra din destul, până o pot face aceasta, rĕmâne starea interimală; se înţelege, li se detrage dreptul de publicitate prin aceea, că nu pot face esamen de maturitate, ci respectivii elevi au a depune esamenul de maturitate la o altă scoală publică. Nu se restrinse deci confesiunile dela înfiinţarea de scoale private, dacă formează ele corporaţiune. Dintr'altele observ, că asemenea scoale private pot da ansă la multe abusuri. Mĕ rog sĕ se susţină tecstul original. (Aprobări.)

Presidentul: Ne fiind propunerea spriginită, remâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajós**, conte, cetesce §§. 56, 57, 58, 59, cari se primesce fără modificări.

Se cetesce §. 60.

Rudnyánsky Jósef Br. Comisia de trei propune la acesl §. modificarea stilară. În rêndurile 2 şi 4 din acest §. în locul cuvintelor „scoale primare" sĕ se pună „scoale mai înalte". (Aprobări.)

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Espresiunea aceasta e cu mult mai corectă şi cea originală poate da uşor ansă la neînţelegeri. Primesc modificarea.

Miron Romanul, metropolit: Spre a evita ori ce interpretare falsă doară ar fi mai corect, dacă în locul cuvêntului *„magyar"* s'ar pune *„patriotic."*

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: **Universitatea patriotică este universitate maghiară.** (A mi hazai egyetem, a magyar egyetem.) (Aprobări. Strigări: Sĕ rĕmână tecstul.)

Presidentul. Nefiind propunerea spriginită, rĕmâne tecstul.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §§. 61 — 69, cari se primesc fără modificări.

Miron Romanul. După aceştia recomând următoriul §. nou: (Cetesce.) *Spre scopul cualificărei profesorilor aplicabili esclusiv numai la scoalele lor medii, confesiunile conform usului de până acuma pot norma însele comisiuni esaminătoare; însĕ dispoziţiile cuprinse in §§. precedenţi (61—69) au valoare şi pentru ei.*

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Domnilor magnaţi, acest §. este atât de esenţial, încât rĕmânênd el afară, **întreg projectul n'are nici un sens.**

Miron Romanul: Nu propun sĕ se lase afară.

Trefort Agoston, ministru de culte şi instrucţiune: Tocmai atâta ar însemna, dacă s'ar permite confesiunilor, ca ele sĕ poată avea comisie esaminătoare separată. Aceasta nu o pretind catolicii, nu protestanţii, cu toate că ei au puteri didactice şi sûnt în stare de a puté întreprinde aşa ceva. Nu cred că Escelenţia Ta eşti în stare sĕ faci aşa ceva.

Miron Romanul, Noi greco-orientalii am avut, şi avem şi acum o asemenea comisiune pentru esaminarea şi cualificarea profesorilor. Nu poftesc nimic nou, voesc numai, ca sĕ se susţină practica de până acum. Biserica greco-orientală au avut dreptul acesta şi nu cunosc causa, pentru care i se ia acum această facultate.

Cziráky János, conte: Aşi vrea sĕ liniscesc pe Escelenţia Sa. Eu cred că prin aceste dispoziţii — nu este eschis, ca acei indiviḑi sĕ mai fie esaminaţi prin o altă comisiune. Nu eschide, ḑic, ca încă o altă comisiune sĕ esamineze pe persoanele respective, dacă ele sûnt în stare sĕ propună obiectele recerute. Aceasta nu eschide posibilitatea unei asemenea comisiuni şi numai la consensul ei se declară verificarea.

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: În aceasta 'şi află espresiunea dreptul de suprainspecţiune al statului, fără de el statul n'are garanţie, că scoalele sûnt provĕḑute cu puteri didactice suficiente.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 70, care se primesce fără observare.

Se cetesce §. 71.

Notariul **Rudnyánszky Josef** Br. Pentru marea acurateţă comsiunea de trei propune, ca prima alineă din §. 71 sĕ se modifice astfel: cele romano-catolice, stătătoare sub imediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune, asemenea toate celelalte, cu . . . cari esistă până acum etc."

Trefort Ágoston, ministru de culte şi instrucţiune: Tecstul e destul de clar şi nu dă ansă la interpretaţiuni false. Rĕmâne tecstul.

§§. 72, 73 şi 74. se primesc fără modificări.

Se votează asupra projectului în întreg cuprinsul lui şi cu o majoritate însemnată se primesce.

Politica colonială a Franciei, şi presa engleză.

Ḑiarului „Le Nord" i se scrie din Londra cu data de 29 Maiu:

După cum trebuea sĕ se înţeleagă, politica colonială a guvernului francez întâlnesce în Anglia o oposiţie de altmintrelea mai de temut decât întreita alianţă, care mai la urmă nu este decât constatarea oficială a isolărei Franciei.

Ostilitatea Germaniei, a Austro-Ungariei şi a Italiei este o eventualitate problematică, cea a Marei-Britanii este de astăḑi chiar un fapt patent. Cabinetul Ferry, de nu ar fi orbit printr'un optimism de neertat, ar fi trebuit sĕ înfăţişeze urmările acestui antagonism fatal înainte de a se angagia în calea anexărilor din Orient. Jurnalele engleze au repetat destul de des: că condiţiunea *sine qua non* a înţelegerei cordiale dintre cele douĕ puteri occidentale este, ca Francia sĕ'şi mărginească ambiţiunea sa întru aşi recâştiga înalta sa posiţiune pe continent, evitând cu îngrigire de a se pune în concurenţă cu Marea-Britanie, în celelalte părţi ale lumei.

Deci întrevenirea Franciei în Tonking şi atitudinea sa în Madagascar sûnt manifestări, cari, după Englezi constitue violaţiunea tratatului tacit, ce se imaginează a fi încheiat cu vecinii lor de peste *La Manche.*

De aici, până la un conflict diplomatic, nu este decât un pas şi observaţiunile adresate de „Times" cabinetului francez dau temerea, că acest pas sĕ nu fie grabnic trecut.

După prevederile înfricoşate, vine ameninţarea de abia deghizată.

La început englezii se mulţămeau aşi exprima îndoeli asupra putinţei Franciei de a fonda şi a exploata colonii nouĕ. Nici nu se lua în serios încercările de întindere ale republicei franceze. Principalele organe ale presei britanice stăruiau cu uşurinţă asupra puţinei speranţe de isbândă a politicei colonială a guvernului Franciei. La ce i-ar slugì ocuparea Madagascarului, unde Francia nu va putè trimite nici odată colonişti, unde frigurile ar ḑeciuì sêrmanii sĕi soldaţi. Pentru care scop sĕ se necăjească atât pentru a pune un picior în Tonkin, sciindu se bine, că comerciul englez singur va câştiga din sacrificiele impuse Franciei? Republica are ea forţa de a întreprinde un rĕsboiu contra Chinei, care nu ar întărḑia de a lua apărarea vasalului sĕu, Împĕratul din Anam? Francia nu poate visa sĕ cotropească China, unica sa acţiune ar fi de a bloca porturile Imperiului pentru a tăia comunicarea victualelor la curtea din Pekin. Dar urmările unei asemenea măsuri s'ar simţì preste tot locul, unde sûnt consumatori de cei şi mai cu samă în Anglia şi Statele Unite. Englezii şi Americanii vor fi deci mediocru dispuşi a recunoasce blocul ca efectiv şi ei vor face totul, ce li va sta prin putinţă pentru al face ilusoriu. Francia este în putere de a înfrunta greutăţile internaţionale, ce ar resulta din prinderea şi condemnarea navelor engleze şi americane ce ar fi încercat sĕ violeze blocul?

Aceste consideraţiuni arată mĕsura simpatiei, ce politica colonială a Franciei inspiră Englezilor, chiar înaintea catastrofei, ce obligă pe guvernul francez de a silì desnodământul.

Francia trecênd de limită, presa britanică a recurs la înfricoşarea brutală. Ea se grăbeşte de a informa pe francezi, că curtea din Peking este gata a întra în luptă şi că în cas de nevoie Marea Britanie va scì a brava limitele viitoarei sfere de influenţă a Franciei în extremul Orient.

Fără îndoeală, nu lordul Granville vorbesce astfel, dacă nu ş'ar putè face cineva ilusiune asupra întinderei sentimentului anti-francez, a cărui ecou se fac jurnalele din Londra. Vělul de făţărnicie, care de treiḑeci de ani învěluea relaţiunile între cele două puteri occidentale, se găsesce de odată rupt şi poate pentru totdeauna.

Aici esistă pentru Francia un învěţământ, din care un viitor guvern va scì sě tragă profit. Publicul francez trebue acum sě înţeleagă, pentru ce opiniunea britanică împinge Republica de a se afirma pe continent.

Condiţiunea *sine qua non*, ce am semnalat'o nu este o simplă împărţire de influenţă, după cum o prepuneau de bună-voe oare care organe franceze.

Dacă englezii recomândă Republicei franceze o „politică de concentraţiune“ în Europa, este că ei sciu, cumcă această politică, manifestându-se prin preparative militare, ar crea o încordare permanentă în raporturile Franciei cu puterile vecine, şi ar face-o absolut nevătămătoare în alte părţi ale lumei.

„Pact. Social“.

Cuvintele Regelui României la presentarea rěspunsului Senatului.

Domnule preşedinte! Domnilor senatori! Primesc cu o deosebită satisfacţiune simţěmintele de iubire şi de devotament, ce înaltul corp al Senatului Îmi esprimă prin adresa sa.

Sûnt fericit a vedè deplinul acord, ce domnesce între Senat şi guvernul Meu, căci numai prin unirea puterilor statului, o naţiune se întăresce şi'şi asigură progresele viitoare.

Concentrând toată cugetarea şi voinţa noastră spre un singur şi acelaşi scop, binele ţěrei, vom ajunge cu siguranţă a înlătura ori-ce dificultate şi a deslega toate cestiunile, ce se înfăţoşează activităţei naţionale.

Pe această cale vom păşì cu siguranţă spre o desvoltare liniscită şi pacînică.

Vě mulţămesc încă odată pentru bunele urări şi asigurările sincere ce'mi daţi pentru Mine, pentru dinastie şi pentru viitoriul scumpei noastre Românii.

Programa pentru serbarea Inaugurărei Statuei lui Stefan cel Mare în Iaşi la 5 Iunie 1883.

Mâne se începe serbarea, înaugurărei a cărei programă după ḑiarele bucurescene este:

I. Ḑiua de 5 Iunie, la revărsatul zorilor, va fi salutată prin 21 tunuri.

II. M. S. Regele va pornì dela palat spre a asista la serviţiul divin dela Metropolie la oarele 10 $^1/_4$.

La oara 1$^1/_4$, Maiestatea Sa va asculta rugăciunea, ce se va face în biserica St. Nicolae Domnesc.

III. La oara 1$^1/_2$, I. P. S. S. Metropolitul Moldovei şi Suceavei, încungiurat de înaltul cler, va face un serviţiu divin pentru sânţirea apei pe estrada ridicată lângă Statuă, la care vor asista delegaţiunile:

a) Corpurilor legiuitoare;

b) Înaltelor curţi de cassaţiune şi de computuri;

c) Consiliilor judeţene, comunei Capitalei, comunelor de reşedinţă şi a comunelor din localităţile, unde au urmat bătăile cele mai însemnate ale lui Stefan cel Mare:

d) Corpurilor armatei;

e) Academiei române;

f) Universităţilor din Bucuresci şi Iaşi;

IV. Pornirea Majestăţei Sale pentru a asista la ceremonia înaugurărei Statuei va fi anunţată prin 21 Tunuri.

La sosire M. S. Regele va fi întêmpinat de I. P, S. S. Metropolitul, de domnii ministri şi de comitetul Statuei, ear corul mitropolitan va cânta imnul sosirei. Majestatea Sa, încungiurat de domnii ministri, de comitetul Statuei şi de casa Sa militară, va lua loc pe estrada regală.

V. Serviţiul divin terminat, musicele vor intona rugăciunea militară, în sunetul tobelor.

VI. M. S. Regele va da semnalul desvělirei Statuei.

VII. În momentul desvălirei I. P. S. S. Metropolitul va stropì Statua cu agiasmă; trupele vor presenta armele, musicele vor cânta imnul, 21 tunuri vor face cunoscut acest moment solemn.

VIII. Discursurile vor avè loc în ordinele următoare.

1. Primarul urbei Iaşi;
2. Delegaţiunea Corpurilor legiuitoare;
3. Preşedintele academiei;
4. Delegatul universităţilor;

După aceasta se vor depune coroanele.

IX. M. S. Regele va lua loc înaintea Statuei şi va ordona defilarea delegaţilor scoalelor şi a armatei.

X. Seara cetatea va fi luminată şi focuri de artificii vor avè loc.

XI. În ḑiua de 6 Iunie, la oarele...... pe platuol Copou, la poligonul de tir, M. S. Regele va distribuì premiile concursului general de tragere la ţintă.

La 6 oare sara se va da banchetul în onoarea delegaţilor, la care Maiestatea Sa va bine voì a lua parte.

Seara musicele vor cânta pe pieţele şi în grădinele publice,

XII. În preḑiua serbărei va avè loc:

1. Primirea delegaţilor la gară de cătră primărie;
2. O conferenţă istorică asupra lui Stefan cel Mare, ţinută la universitate de cătră unul din profesorii universităţei.
3. Retragerea cu facle dinaintea palatului regal, percurgênd stradele până la Statuă, — şi concerte în grădinile publice.

Varietăţi.

* Dl căpitan Şaguna a plecat Joi cu trenul de dimineaţă la Bucuresci.

* *(Quod differtul non affertur.)* În biserică numěrul 7 joacă mare rolă, 7 taine, 7 pěcate de moarte, 7 fapte ale milei trupesci, 7 ale milei duhovnicesci în 7 ḑile s'a făcut lumea, şi cam tot a şeptea ḑi se întêmplă *odăvania* (încheiere). Ca sě dăm adevěr Redactorilor români, cari numesc ḑiariul nostru *„ḑiar clericale“* ne punem pe teren bisericesc şi la a 7 ḑi ḑiua *odăvaniei* ne dăm seamă despre escursia de Sâmbăta trecută, arangiată de *„Reuniunea română de cântări din Sibiiu.“*

Programa s'a esecutat în tocmai cu unica esceptiune, că la 6 oare corul reuniunei la dorinţa publicului a repetat mai multe piese anunţate în programă.

Jocul a durat până pe întunerec, şi s'a jucat cu o însufleţire şi nimo ne mai obicînuit în Sibiiu

Public a fost foarte mult şi cu plăcere înregistrăm la acest loc, că şi domnul căpitan *„Şaguna“* şi soţia a fost martor activ al petrecerei românesci de Sâmbătă.

Noi, românii de sub coroana Sântului Stefan avem puţine ḑile de veselie, însě când ne veselim ne veselim românesce. Dăm sbor liber inimei noastre, care în veci nu ne-a dus la rătăcire.

* (Postal) Oficiul postal din Vălcele (Előpatac) îşi începe activitatea cu 1 Iulie a. c. Dela datul acesta va întra numitul oficiu în legătură postală prin cursurile trăsurilor şi cariolelor postale instituite între gara dela Feldioara şi între Sepsi-St. Georg. Cursul cu cariola va sta în legătură în calea sa preste Feldioara cu postele mobile Budapesta — Braşov Nr. XVI. şi Braşov — Budapesta Nr. XV., ear cursul cu trăsura cu trenurile iuţi Budapesta — Predeal Nr. 201 respective 202.

Ordinea cursurilor postei cu cariola e următoarea:

Pleacă: din Feldioara	la 9 oare	—	min.	a. m.
Ajunge: în Vălcele	„ 10	„ 20	„	„
Pleacă: din Vălcele	„ 10	„ 25	„	„
Ajunge: în Sepsi-St. Georg	„ 11	„ 35	„	„
Pleacă: din Sepsi-St.-Georg	„ 3	„ 30	„	d. a.
Ajunge: în Vălcele	„ 4	„ 40	„	„
Pleacă: din Vălcele	„ 4	„ 45	„	„
Ajunge. în Foldioara	„ 6	„ 5	„	„

Ordinea postei cu trăsura:

Pleacă: din Sepsi-St.-Georg	la 11 oare	30	min.	a. m.
Ajunge: în Vălcele	„ 12	„ 40	„	la a.
Pleacă: din Vălcele	„ 12	„ 45	„	„
Ajunge: în Feldioara	„ 2	„ 5	„	d. a.
Pleacă: din Feldioara	„ 2	„ 50	„	„
Ajunge: în Vălcele	„ 4	„ 10	„	„
Pleacă: din Vălcele	„ 4	„ 15	„	„
Ajunge: în Sepsi-St.-Georg	„ 5	„ 25	„	„

Aceste se aduc la cunoscinţă publică.

Sibiiu, 30 Maiu 1883.

Directorul de postă ung. reg.
Folért m. p.

* (Necrolog.) Ne împlinim o tristă datorinţă, pe care ne-ar fi plăcut sě nu ni se dea ocasiune au face. Ne împlinim o neplăcută datorinţă anunţând trecerea din vieaţă a neobositului cultivator al musicei naţionale,

Ciprian G. Porumbescu.

Noi, românii am perdut foarte mult prin moartea lui Porumbescu, urmată aşa pe neaşteptate, căci dela talentul şi diligenţa lui aşteptam roade îmbelşugate pre inţelinatul câmp al musicei noastre naţionale. Ciprian Porumbescu după absolvarea studielor sale filosofice la la universitatea din Viena s'a aplicat ca profesor de musică la gimnasiul nostru din Braşov, fiind tot odată şi conducětoriul corului vocal dela biserica sântului Nicolae din Braşov. Activitatea lui era nemărginită şi după cum ne asigură foştii sěi colegi, doară aceasta a fost causa cea mai de aproape a trecerei lui aşa de timpurie.

Atacat la pept în earna anului scolastic curente s'a dus în Italia nordică spre a-şi repara sănătatea, însě toate înzadar, căci în 25 Maiu. st. v. şi-a dat nobilul suflet în mânile creatoriului sub îngrigirile surorei sale şi a încărunţitului taică, în casa părintească — *Stupca* în Bucovina.

În suferinţe mari şi la grele nevoi ne cade bine, dacă vedem că se află oameni, cari împart cu noi durerea. Regretăm perderea têněrului Porumbescu, o regretăm din inimă, şi mai tare o regretăm cei ce lam cunoscut în persoană, căci scim ce am perdut. Primească P. Iracliu Porumbescu şi sora rěposatului sincera noastră condolenţă pentru perderea ce au suferit, şi dacă condolenţa noastră i va putè încât-va mângăia, primească-o ca ultimul tribut pentru rěposatul.

* (Convocare). Toţi P. T. domni membrii ai „Casinei inteligenţei române din Orĕştie şi giur“ se convoacă la o şedinţă generală, ce se va ţinè Sâmbătă în 23 Iunie st. n. a. c. la 2 oare d. a. în localitatea casinei. Obiectul de pertractat este: modificarea statutelor societăţii de lectură în înţelesul ordinaţiunei ministeriale Nr. 19094 ex 1883.

Orĕştie 11 Iunie 1883.

N. Herlea,	*Samuil Pop*,
notariu.	viee-preşed. ad-hoc

* (Societatea de lectură) a stud. rom. dela gimnasiul superior romano-catolic din Cluj va ţinè *„Şedinţa sa publică“* în 17 Iuniu st. n. a. c. adecă în ḑiua de Rosali, în casina inteligenţei rom. de acolo (localitatea paroch gr. cat.) cu programa următoarea:

Programă:

1. *„Cuvênt de deschidere“* rostit de preşedintele societăţei, Gavriil Tripon, stud. de clasa a VIII.
2. *„Hora dela Griviţa“* poesie de V. Alecsandri, întonată de corul vocal.
3. *„Înfluenţa naturei esterne asupra poesiei populare române“* disertaţiune premiată de soc, prelesă de autorul Gavriil Tripon stud. de clasa a VIII.
4. *„Moldova în 1857“* poesie de V. Alesandri, declamată de Ioan Cherechesiu, stud. de clasa a VII.
5. *„Concert,“* solo de Beriot, esecutat pre violină de de Robert Schreiber, iurist.
6. *„Amor şi entusiasm,“* novela premiată de soc. prelesă de autorul Ioan Cherechesiu, stud. de clasa a VII.
7. *„Doi ochi,“* poesie şi melodie de Gr. Ventura solo, cântatată de Vasiliu Vutca, stud, de clasa a VII.
8. *„Ţîganul şi ursoaica,“* poesie ee Th. Speranţa, declamată de Romul Ramonţian, stud. de clasa a VIII.
9. *„Vorbă multă sěrăcie“* intonată de corul vocal.
10. *„Vorbire de închidere,“* rostită de Iuliu Carsiai, stud. de clasa a VIII.

Începutul la 4$^1/_2$ oare p. m. preţul întrărei după plac!

Oferte marinimoase în favorul bibliotecei şi al casei se primesc cu mulţămită, cuitându-se pre cale ḑiuaristică; şi au de a se adresa de-a dreptul apěrătoriului soc., rev. dn Gavril Pop, protopop în loc şi profesor de limba rom.

* (Monstru). Dela Berghia, din părţile M. Oşorheiului ni se scrie că s'a născut un copil cu cap fără căpăţină, adecă cu obraz şi cu puţină ceafă, pe carea se afla o faşie de pěr; bătaia inimei şi respiraţiunea se simţia în spate şi nu de partea peptului. Părţile secsuale nu erau bine desvoltate, se cunoscea însě că copilul e de genul masculin. Încolo copilul era destul de întreg; dar fiindcă n'a supt de loc n'au putut trăì mai mult decât 48 de oare.

* (O oaie) a lui Dimitrie Iuonici din Sălciva de jos, în primăvara anului curent au fătat 4 miei, dintre care unul au murit, eară ceilalţi 3 trăiesc şi prosperează bine.

* („Un fenomen geologic în munţii noştri“.) Cetim în „Românul“:

De aproape o sěptěmână s'a ivit în munţii din Prahova un fapt foarte curios, menit a interesa nu numai pe învěţaţii, cari se ocupă cu studiul geologic al solului României, dar care trebue sě atragă şi atenţiunea guvernului şi a publicului în genere, căci el poate servì de punct de plecare la deschiderea unei ramure însemnate de bogăţie şi de prosperitate pentru desvoltarea noastră economică şi industrială.

La localitatea numită Drăgăneasa, pendente de proprietatea Valea Lungă a dlui G. Gr. Cantacuzino, unde dsa esploatează petroleu şi a stabilit o fabrică care lucrează cu maşini perfecţionate şi este dirigiată de un inginer american, pe când se sfredelea cu maşina cu aburi la un puţ de păcură, ajungêndu-se la o adâncime ca de 150 stângini s'a auḑit de odată o groasnică detunare urmată de o esplosiune, o coloană amestecată cu pământ, nisip, păcură şi apă a eşit ca dintr'un crater, care, în tocmai ca un vulcan, arunca bolovani mari de piatră, a început a curge necurmat păcură, care ca un torent s'a precipitat și s'a întins pănă în satul Valea-Lungă, la distanță de 4 kilometri luându-și direcțiunea spre gârla Cricovului. De opt dile acest torent de păcură curge mereu fără a se putè oprì, mestecându-se în Cricov, care la distanță de mai multe chilometri se vede acoperit de păcură la suprafața apei. Proprietarul nefiind preparat a capta acest bogat isvor, perde de o cam-dată tot acest petroleu; însĕ va fi negreșit în curênd despăgubit din abundantul produs ce i s'a deschis.

Această întêmplare oferă un mare interes din punctul de vedere general, căci una din causele, ce făcea esploatarea noastră minieră a petroleiului anevoioasă, de nu purtam cu succes lupta cu concurența similară americană, este că în America se află bogate lacuri sau basine suterane petrolifere, ear la noi se susținea că formațiunea noastră geologică nu presintă asemene basinuri și că nu se află decât vine de păcură mult mai puțin abundante. Eacă dar faptul dela Drăgăneasă, proba contrarie și care confirmă că, mergênd la o mai mare adâncime cu întrumente perfecționate bogăția noastră minieră petroliferă nu este de loc inferioară celei din America.

Asemenea lacuri sau basinuri se află negreșit nu numai la Drăgăneasa, ci pretutindeni în munți noștri, și această descoperire poate fi de un imens folos pentru stat, proprietar al atâtor munți cu păcură, și pentru particulari. Industria esploatării petroleiului poate dar lua un avênt mult mai mare și mai important pentru țeara noastră. Am credut, că o asemenea cestiune nu trebuie sĕ rămâie necunoscută de public în momentul, când toate precanțiunile sûnt îndreptate spre desvoltarea noastră economică și industrială, și faptul dela Drăgăneasa merită a fi cunoscut și studiat de aproape de oameni competenți, de geologi, și industrialii nostri.

* (Presența de spirit a unui diplomat.) Când principele Gorciacoff fu denumit ministru al afacerilor strĕine, doctorii sĕi se sfătuiră foarte mult sĕ facă mai mult esercițiu trupesc decât altădată.

Pentru a economisi timpul, cât s'o putè mai mult, el se puse a sărì în toate diminețile prin cabinetul sĕu în timp de un sfert de cias peste nisce taburele dispuse într'adins pentru asta.

Mai înainte de a'și începe gimnastica el avea grigia sĕ închiză bine ușile. Dar într'o di uită sĕ tragă zăvorul și tocmai în minutul, când sărea în triumf, un atașat la afacerile strĕine intră de odată în casă.

Tinĕrul diplomat rĕmase nițel încurcat găsind pe șeful sĕu în acea poză cam caraghioasă. Scena începuse a lua un ton supĕrător pentru amêndoi, când reluându-și sângele rece, tênĕrul dise cu mai mare seriositate:

Escelența Voastră a isbutit sĕ facă una din figurile cele mai grele, dar și eu pricep puțin la acest fel de sport și mĕ prinz pe douĕ-deci ruble, că sar și mai sus decât Escelența Voastră.

Principele primì. Atașatul avu și desteptăciunea de a perde prinsoarea, precum și de a nu spune nimic din ce vĕduse nimenui.

După câteva sĕptĕmâni el primi decretul de înaintare și de atunci cancelarul nu încetà de a-l protege.

Era și drept. Bietul tinĕr debutase de minune în miseria sa de diplomat. „Națiunea“.

* (Călĕtoria mareșalului Moltke) prin Italia și prin Francia tot mai formează obiectul discusiunei în presa franceză și italiană. Doctorul Depraz vine acum și asigură în „Gazetta di Torino“ că mareșalul german n'a făcut călĕtoria sa nici pentru scopuri strategice, nici pentru sĕnătate, ci numai spre distracțiune și petrecere, ca simplu turist. Doctorul Depraz dice, că a conversat mult cu Moltke și l'a îndemnat însuși sĕ meargă la Monte-Carlo și la Corniche în Franci'a, unde numai cu greu s'a decis sĕ meargă, prevedênd, că se vor atribuì călĕtoriei sale motive strategice. Odată a accentuat Depraz în aceste conversațiuni frumoasa misiune, ce i'ar incumbe mareșalului Moltke spre susținerea păcii europene. Moltke a respuns dând din cap melancolic: Foarte bine, tot ce spui Dta, Doctore, e foarte frumos, dar noi (adecă Germanii) putem sĕ fim atacați, și atunci trebue sĕ ne apĕrăm. Sĕ înceapă ceilalți (cu nisuințele spre pace) și vom fi fericiți ai putè imita.“

Față cu asigurările doctorului italian sûnt foarte interesante descoperirile, ce le publică generalul francez asupra planurilor de resboaie ale Germaniei în contra Franciei. Wimpffen dice că, dênsul cunoasce pe mareșalul Moltke prea bine, și scie că este „un inimic neîmpăcat al Franciei și ca ori ce German adevĕrat consideră încă țeara aceasta de prea puternică.“ De aici vine, că Moltke se preumblă prin toate părțile fruntăriei franceze. De astădată a voit sĕ se convingă, dice Wimpffen, dacă o armată de cel puțin 300,000 de oameni ar putè sĕ strabată în Savoia și în Francia de sud, pre când un alt corp de armată, trecênd prin Elveția ar atăca Francia de mijloc și massele concentrate la Metz ar înainta la nord. Cui sĕ credem acum? doctorului Depraz ori generalului Wimpffen? Ei bine! Germania a dovedit'o la 1870 că scie sĕ provoace resboaie fără a'și eșì din rolul de atacată. Dar ori cum ar fi, bine nu este, toate ne indică că ne aflăm earăși în preseara unui mare resboiu.

* În ședința de Mercuri a Camerei române după votarea comisiunei de revisiune s'au mai votat 2 credite: unul de 50,000 lei pentru construirea unei capele și a douĕ monumente comemorative a ultimului resboiu pe câmpurile de bătaie din Bulgaria unde au cădut soldații români. Acest credit s'a votat în unanimitate. Și altul de 1,453,000 lei necesari administrațiunei căilor ferate. Apoi ședința s'a ridicat la $5\frac{1}{2}$ p. m.

* D. Brialmont, generalul belgian în retragere, sĕ află însărcinat de Regele României a inspecta toate hotarele țĕrei din punctul de vedere strategic și a face un raport în această privință. Generalul Brialmont va remânea, deci în România un timp destul de lung, pentru a putea face această lucrare.

* (Un drapel comemorativ). Diarul „Romanu“ este informat, că prefectul din Roman, în dorința, că județul seu se fie cât mai bine representat cu ocasiunea serbării inaugurării statuei lui Stefan cel Mare dela Iași, a luat dispozițiunea de a se face un steag tricolor, în mijlocul căruia va fi scris: Scheia și de desupt anul 1486, ear în jos desenate doi snopi încrucișați, unul representând grâul și altul representând inul, precum din vechime se recunoasce a fi marca adevĕrată a județului Roman, ear' nu simple trei fire de grâu precum este înfățișată astădi. Se scie din istoriă, că la anul 1486 Stefan cel Mare, în satul Scheia, a bătut pe Croiot rebelul, care venise din Transilvania cu ajutor unguresc spre a'l detrona. Acest drapel comemorativ, va fi dus la Iași, după cum se dice, de către o delegațiune specială din partea comunei Scheia.

* (Sciri militare.) La 1 Octomvre va începe în Germania, la Koblenz, prima manevră de fortăreață și va ține patru-spre-dece dile. Sĕ va esecuta un atac și o apĕrare a cetății. Vor lua parte la aceste esercitii delegațiuni din toate armele, cari participă la luptele de fortărețe.

Ministrul de resboiu francez a hotărît introducerea în armată a prafului de pușcă așa numit *Poudre o bois pyrapyde.* Acest nou praf de pușcă are o forță îndoită decât cel ordinar, și are însemnata calitate, de a nu se strica udându se. El se fabricà înainte numai în Anglia. Acum a început sĕ se fabrice și în Francia.

Colonelul rus de geniu, Hörzelmann, a descoperit un aparat telegrafic, care se poate ficsa la șelele călăreților, astfeliu, ca pe viitoriu cavaleria încă va putea telegrafia în bunăvoie, găsindu-se în marșuri. Aparatul nu e mai greu de 19 chilograme și se poate împărțì la mai mulți cavaleriști, astfeliu că povara lui nu devine simțitoare, Nisce încercări, făcute în regimentul de dragoni de garda, au dat resultate satisfăcătoare. „R. L.“

* (Creditele agricole în România) Legea pentru înființarea casselor de credit agricol a primit aplicațiune în o mare parte a țĕrei. Deja funcționează asemenea credite în 16 județe și anume: Bacău, Romanu, Vaslui, Tucova, Tecuci, Neamțu, Fălciu, Covurlui, Rêmnicul-Serat, Dêmbovița, Ilfov, Argesi, Dorju, Vasluiu și Constanța, pentru formarea capitalului, cărora statul a contribuit cu 1.930,000 lei și județele cu 633,333 lei. Un al 17-lea credit, în județul Iași, este pe cale de constituire cu un capital format prin subscriere publică, însĕ fără participarea guvernului sau a județului. Pentru a se putè înființa și în celelalte județe această instituțiune chemată sĕ dea o puternică impulsiune agriculturei, d. ministru de finance a depus în cameră un project de lege, care 'i acordă un credit de 600,000 lei pentru constituirea capitalului celorlalte casse. Acest credit se va acoperì din suma de 727,045 lei, ce prisosesce din fondul rural peste aceea necesară plății anuitaților, obligaților 6% rurale. „C. Fin.“

* (Hârtie de earbă). După hârtie de petece, de lemn și de urdici, un inventator englez a aflat procesul prin care earba din care se face brazde în grădini poate servì la fabricarea hârtiei.

Sĕ întrebuințează earba, tinĕră sau bĕtrână, pe cât timp mai are o cantitate îndestulitoare de sevă. Această earbă, redusă în pastă, se adaptează minunat la fabricarea hârtiei de desemnat sau chiar de calchiat, căci ea presentă o suprafață netedă și foarte transparentă.

Un pămênt de calitate mediocră poate produce anul pe fie-care metru pătrat trei până la șepte kilograme de earbă bună; un kilogram de earbă dă dela 2 o șesime până la un sfert din greutatea sa de pastă, care dă jumĕtate din greutatea sa de hârtie bună.

Prin urmare un hectar de pămênt poate produce în termin mijlociu 3,083 kilograme de hârtie.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 14 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.30
Renta de aur ung. de 4%	89.—	89.—
Renta ung. de hârtie	87.05	87.05
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.65	91.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	100.
London (pe polița de trei luni)	120.—	120.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.52	9.52
100 marce nemțesci	58.45	58.45

Nr. 146. [425] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă Bățălariu cu filia Bretea română în protopresbiteratul gr. or. al Hațegului, se escrie a doua oară concurs cu terminul de 30 dile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Bățălariu:

1. Folosirea a $1\frac{1}{2}$ jug. pămênt arătoriu și fênaț.

2. Dela fie-care fum de casă — în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă, — mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă: o di de lucru.

4 Stolele statorite în Sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română:

5. Folosirea cimiteriului și 400 stângini cuadrați pămênt arătoriu.

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri, câte una ferdelă de 30 litre, cucuruz sfărmit în boambe.

7. Dela fie-care fum de casă câte o di de lucru.

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa acest post au a'și așterne suplicile lor instruite conform prescriselor statutului organic și ale regulamentului pentru parochii până la terminul sus amintit.

Hațeg, 27 Maiu 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Rațiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 583. [425] 1—3

Anunciu.

Luni în 30 Iulie a. c. st. nou la 9 oare din di se va esarênda pe calea licitațiunei **moara alodială cu 6 petri** pe timp de **3 ani** începênd din **1 Octomvre 1883** până la **30 Septemvre 1886** și **dreptul de crâjmărit pe 6 ani** începênd din **1 Ianuarie 1884 până la ultima Decemvre 1889** în cancelaria comunală, loco **Lancrĕm.**

Punctele de licitare se pot cetì în oarĕle de cancelarie în cancelaria comunală.

Lancrĕm în 12 Iunie 1883.

Primăria comunală.

Turnătoare de clopote și de metal

a lui

Antonie Novotny

le recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum și pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanță pe mai mulți ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat și făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcțiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

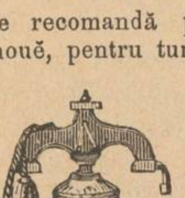

Cu deosebire recomand

clopotele găurite și premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic și mai adânc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punți egalează pe unul de 400 punți.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide și frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage și **toace** din metal, precum și toate celelalte articole de alamă și metal aparținĕtoare de această categorie, cu prețurile cele mai moderate. Se construesc clopote și pe lângă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punți în jos, precum și stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid și promt se recomandă

Antonie Novotny.
[359] 5—10 Timișoara, Fabrică.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preț. [402] 9
Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Nr. 65. Sibiiu, Joi 9/21 Iunie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Atenţiune!

Timpul reclamărilor electorale au sosit! Atragem atenţiunea celor ce se cuvine, sĕ fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptăţit de a fi alegĕtor, sĕ nu remână neîntrodus în listele electorale.

Nr. 2354. Plen.

Cercularíu

către toate oficiile protopresbiterale din archidiecesa transilvană.

La 16/28 a lunei curente Iuniu 1883 se împlinesc ḑece ani dela moartea fericitului predecesor al meu archiepiscop şi metropolit *Andreiu Baron de Şaguna*, a căruia memoria se păstrează şi se va păstra pentru totdeauna cu pietate în inimile românilor ortodocşi, cari cunosc şi sciu apreţia resultatele mari şi binefăcĕtoare ale archipăstoriei fericitului.

Condus de simţul viu al recunoscinţei faţă de virtuţile sublime şi de meritele nesterse ale acestui mare bărbat, de asemene şi de simţul dureros al perderii mari, ce prin moartea lui avù sĕ o sufere acum ḑece ani biserica şi naţiunea noastră, — Consistoriul archidiecesan află de bine: ca la împlinirea primului ciclu de ḑece ani dela moartea neuitatului seu archipăstoriu sĕ-şi depună în mod solen tributul de pietate şi recunoscinţă la însuşi mormêntul repausatului, adecă în comuna Reşinari.

Spre scopul acesta Joi la 16/28 Iuniu a. c. precis la 10 oare înainte de meaḑăḑi, cu ajutoriul lui Dumneḑeu sub conducerea mea personală, în presenţa şi respective cu asistenţa întregului personal al consistoriului archidiecesan şi al seminariului nostru Andreian, precum şi a altor participanţi de toată starea şi etatea, se va celebra în numita comună Reşinari, la mormêntul fericitului predecesor al meu archiepiscop şi metropolit Andreiu un parastas solen, căruia îi va premerge în oarele dela 8 până la 10 ritualele comune ale ḑilei şi anume sânta liturgie în biserica cea mare de acolo.

Atrag prin cercularíul acesta atenţiunea clerului şi poporului din întreaga archidiecesă la aceasta ḑi de tristă serbare, în acea speranţă: că precum în urma instrucţiunilor date de aicia s'a urmat în cei nouĕ ani din urmă, aşa şi acum la împlinirea unui deceniu dela moartea fericitului, în fiecare biserică parochială din archidiecesa noastră sĕ se ţină parastas solen pentru odichna aceluiaşi repausat archiepiscop şi metropolit Andreiu, şi adecă décă nu chiar în aniversaria morţii, carea în acest an e o ḑi de lucru, negreşit în Dumineca ce va urma, adecă în 19 Iuniu vechiu.

Tot odată mĕ aflu îndemnat a atrage atenţiunea publicului nostru bisericesc în special şi la acea: că mult ar contribuì la solenităţile parastasului de ḑece ani, care se va celebra Joi în 16/28 Iuniu a. c. la mormêntul repausatului în comuna Reşinari, décă clerul şi poporul nostru, mai ales inteliginţa superioră, şi din locuri mai îndepărtate ar participa la acest parastas într'un numer cât se poate mai însemnat, ca aşa manifestările devoţiunei noastre faţă de memoria neuitatului archipăstoriu sĕ fie deamnă de marele nume al aceluia.

Oficiile protopresbiterale sûnt poftite a distribuì cu posibila celeritate câte un esemplariu din acest cercularíu la singuraticele parochii din tracturile lor spre scire şi acomodare.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistoriului archidiecesan, ţinută la 4 Iuniu, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop.

Cum se face statistica în Ungaria.

Oameni, cari au avut puţin de a face cu foaia noastră şi îi cunosc şi mai puţin atitudinea şi conduita, întâlnindu-se cu numĕrul acesta, s'ar putè sĕ ajungă la credinţa, că voim sĕ stêrnim cu cuvintele [illegible] În statul, în care trăim astăḑi e şi greu a stârnì curiositatea prin o întrebare aşa de „inofensivă“. Sûnt altele mai grave, care în Ungaria sûnt cu putinţă şi nu mai suprind pe nimenea. N'am avut aşa dară alta de gând, când ne-am pus întrebarea de mai sus, decât sĕ mai înregistrăm şi sĕ mai constatăm un lucru, care nu credem, că se mai întêmplă între oameni civilisaţi în toată lumea aceasta.

Este sciut, că la anul 1880 s'a conscris poporaţiunea statului unguresc mai în urmă. Este sciut, că după datele oficiale a le biroului central de statistică din Budapesta, elementul maghiar este socotit preste 6 milioane şi vre-o câteva sute de mii.

Cu cifra aceasta se face apoi paradă multă. Se scrie cu toate ocasiunile, că ea îndreptăţesce elementul maghiar, ca, relativ, cel mai numeros, între celelalte naţionalităţi conlocuitoare, sĕ aibă conducerea.

Cu toate că pentru conducere nu se cere numai superioritatea numĕrului, ne îndoim şi în veracitatea cifrelor oficiale ale biroului statistic unguresc.

Avem cuvênt sĕ ne îndoim în sinceritatea datelor biroului central statistic şi avem cuvênt a presupune, că cifrele dela nici o poporaţiune din ţerile coroanei unguresci nu sûnt scrise esact.

Care este temeiul îndoielilor noastre? Scurt şi precis respundem la întrebarea aceasta: Temeiul îndoielilor noastre este modalitatea, după care s'a făcut statistica în Ungaria.

Ar fi prea îngreunător pentru cetitorii unui ḑiar a urmărì în *extenso* modalitatea facerei statisticei în Ungaria. Va fi de ajuns pentru un articol de ḑiar un esemplu. Lăsăm apoi pentru acei, ce se vor interesa şi vor voì a urmărì cu studiu modalitatea aceasta pe teritoriul întreg locuit de români, dela Tisa până la Carpaţi sau şi mai departe, ca pe basa datelor rectificate sĕ constate numĕrul poporaţiunilor.

Esemplul îl luăm dintr'un ţinut *per exscellentiam* românesc, ţinut, care într'un comitat, în comitatul Uniadoarei, întrunesce văile Haţegului, a Mureşului şi Zarandul. Cea dintâiu este leagănul romanismului şi al celei dintâiu civilisaţiuni în fosta Dacie, cel din urmă, locul, unde s'au pus la cale (la Cebea în 1784) cea dintâiu mişcare românească spre a se da impuls renascerei naţionalităţei române.

Comitatul Uniadoarei numera la sfîrşitul anului 1880, 248.464. Dintre acestia români gr. orientali sûnt 177,725, gr. cat. 48.381, la o laltă 226,106 suflete. Restul de alte naţionalităţi, între care şi ma- [illegible] tot ţinutul comitatului români nu sûnt decât 217,414. Ei din cele două confesiuni deosebesc suma de 8692 pe seama maghiarilor. Cu alte cuvinte, fac o repartiţiune de procente, care românii din comitatul acesta sĕ o aducă jertfă elementului domnitor.

Când s'ar susţinè, că ici sau colo, se află vre-un serb, croat sau rutean, care ar face parte din confesiunile, căror aparţin în comitatul acesta românii, treacă ducă-se. Atunci s'ar putè deosebì din cifra de mai sus 5, 10 sau ḑi şi 100, noi nu ne sgârcim, căci, har Dlui, n'avem mult, dar tot avem poporaţiune destulă, ca sĕ nu ne demitem la numĕrarea străinilor în şirurile naţionalităţii noastre; însĕ nu s'ar putè deosebì preste opt mii de suflete maghiare.

Ei bine, cum proced domnii, ca sĕ pisce din poporaţiunea română cu miile pe seama elementului domnitor?

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„— Scumpul meu Goffredi, îmi ḑise el, eu regret, că te părăsesc aşa în grabă şi intristarea ce o simţi dta, o simt şi eu din toată inima. Puţinele ḑile, care le-am petrecut împreună, mi-au ajuns a te cunoasce şi a te preţuì; însĕ, dta n'ai sĕ te superi, nici sĕ pierḑi curagiul, pentru viitorul Dtale. El va fi frumos, dacă va fi folositor; căci, veḑi, eu am sĕ-ţi vorbesc într'un limbagiu de tot opus limbagiului lumei, a cărui inţeles bun îl vei recunoasce, dacă vei urma sfaturile mele.

Alţii îţi vor ḑice: „Jertfeşte tot ambiţiunei“. Eu îţi ḑic: „Jertfesce înainte de toate ambiţiunea“ precum o înţelege lumea, adecă n'ai grije de bogăţii, nici de renume; mergi de a dreptul spre unicul scop, de a lumina pe semenii Dtale, nu împoartă, în ce condiţiune şi prin ce mijloc. Toate mijloacele sûnt frumoase şi nobile, dacă au scopul acela. Dta nu eşti, decât un bufon, şi eu nu sûnt, decât un vrăjitor! Sĕ ridem de aceasta şi sĕ continuăm, fiindcă marionetele şi fantasmagoriile ne servesc spre scopuri bune. Ceea ce-ţi spun eu acuma, este secretul de a fi fericit, în toate posiţiile vieţei. Eu nu cunosc decât două lucruri, şi aceste două lucruri nu fac, decât una şi aceeaşi prescripţie; a iubì omenimea şi a nu-şi da nici de cum samă despre prejudeţele ei. A despreţuì eroarea, înseamnă a preţuì omul, nu e aşa? Cu secretul acesta te vei afla pururea îndestul de avut, şi îndestul de vestit. Cât pentru timpul pierdut, ce-l regreţi Dta, esci destul de tinĕr, ca sĕ l recâştigi cu desĕvêrşire. Şi eu am fost cam frivol, cam van de tinereţele mele, cam înfumurat de forţa mea. Dară, după ce am risipit, cam nebunesce partea mea părintească şi anii mei cei frumoşi, ear' m'am ridicat, şi acum merg. Eu sûnt făcut bine şi Dta incă. Eu lucrez două-spre-ḑece oare pe ḑi şi aceasta o poate face ori şi cine, care nu este neputincios sau suferind. Aruncă-te în studii şi lasă plăcerea incapabililor. Ei nu o vor afla unde cred, şi Dta o vei afla, unde este, adecă în pacea conscinţei şi în eserciţiul facultăţilor nobile.

„Apoi, Comus făcu din banii recetei sale două părţi, una mare şi una mică: cea mică o oprì pentru sine şi cea mare o trimise la ospiţele oraşului. Eu am fost foarte surprins de simplicitatea şi de veselia, cum intrebuinţa el banii, ca un om, dedat a privì aceasta, drept datorinţă îndispensabilă, ce n'avea sĕ o ascundă, încât era de naturală. Eu m'am mustrat pe mine însumi, fiind-că toate ce a ḑis şi a făcut acì dl Comus, era învĕţătura şi practica scumpilor mei Goffredi. Aşa, domnule Goefle a predicat un escamator ambulant şi a isbutit de a convertì pe un improvisator de strade.

„Noi sosirăm la Paris; călĕtoria noastră ţinuse trei luni de ḑile şi eu mi-o amintesc, ca una din fasele cele mai plăcute a vieţii mele. Pe drum eu nu-mi perdusem timpul, eu studiam cu îngrigire, natura şi societatea, întru cât ele sûnt accesibile unui om, care, fără a fi specialist nu este mai slab la spirit decât altul. Eu îmi făcusem notiţe; eu îmi închipuiam că în oraşul literelor şi a artelor nimic nu mi-ar fi mai uşor, decât a trăì din peana mea, deoare ce aveam ceva a spune şi simţeam în mine forţa de a o spune.

„Noi intrarăm în marele oraş pe timp de toamnă, posomorît şi trist. Eu nu-mi puteam închipuì cum te poţi deda la clima aceea şi Guido se intrista şi se descuragia dela început, vĕḑênd cu ochii. Noi ne luasem, foarte scump, o cameră mobilată, mică şi miserabilă. Făcurăm ceva toaletă, desfăcurăm teatrul şi pusem pe burattini într'o ladă încuiată. Noi voiam sĕ vindem stabilimentul nostru, niscărui saltimbanc şi nu făceam altceva decât umblam privind monumentele, spectacolele şi curiosităţile capitalei franceze.

(Va urma).

Eată vre-o câte-va probe.

Bărcea mică este o comună curat română. Toţi locuitorii comunei acesteia sûnt gr. or. după religiune şi nobili, afară de învĕţătorul dela scoala de stat, care nu aparţine nobilimei. Cu toate aceste comuna Bărcea mică a trebuit sĕ dea 30 de suflete române pentru maghiari. Aşa au „binevoit“ domnii statistici.

Almaşul sec este locuit numai de români gr. or. însĕ trebue sĕ contribue şi el la elementul maghiar cu 10 suflete.

Cristurul, fiind că conţine şi vre-o trei familii române renegate, cari nu sûnt de religiunea gr. or. a trebuit se contribue pentru elementul maghiar cu 45 de suflete.

Şi aşa merge mai departe. După cum au fost comunele, mai mari sau mai mici, au trebuit sĕ-şi contribue, care cu 2, 4, 6—8 până la 45 şi mai multe suflete, ca sĕ se împlinească suma de opt mii şi ceva mai bine de jumĕtate.

Dacă aşa vor fi urmat fabricanţii de statistică în toate comitatele, şi credem că aşa vor fi urmat, precum mai credem, că în decursul timpului vom mai avè ocasiune sĕ mai vedem, astfel de probe atunci nu e mirare că a resultat cifra fictivă de peste 6 milioane de maghiari în toată Ungaria şi Transilvania.

Numai, întărirea elementului maghiar, pe calea aceasta, e foarte problematică. La cea mai mică suflare de vênt composiţia măestrită cade şi se spulberă.

Nu vor oprì nici căderea, nici spulberarea imaginaţiunilor statistice, nici chiar esclamaţiuni ca a lui Alesandru Balazs, membru al societăţei Kişfaludiane, care ar vrè sĕ cumpere şi copii spre a cioplì din ei maghiari.

Tratamentul acesta al statisticei în favorul sporirei elementului maghiar însĕ naţionalităţile n'ar trebuì sĕ'l scape din vedere. El sĕ fie, din contră, un impuls, pe basa datelor, care se pot în ḑiua de aḑi erua mai cu inlesnire ca în trecut, a compune o statistică, care sĕ ne dea adevĕrata oglindă a ţĕrilor ungurescì, cel puţin a ţinuturilor locuite de români.

Revista politică.

Sibiiu, în 8 Iunie

Afacerea dela **Tisza-Eszlar** sau desbaterea reg. din **Nyiregyháza**. „Pester Lloyd“, intr'un articol de fond, dă afacerei însemnătate politică, ḑicênd că admiterea **cestiunei evreesci** în Ungaria a făcut posibilă scornirea afacerei dela Tisza-Eszlár. Interesant este, că după „P. Ll.“ în Ungaria „toată lumea face concesiuni terorismului şi neadevĕrului.“ „P. Ll.“ conclude că „dacă (în Ungaria) nu va succede suprimarea veleităţilor teroristice“, „în curênd se vor găsì şi alte cestiuni“, care vor pune la probă edificiul statului, despre care tot „P. Ll.“ ḑice, că nu e încheeat aşa de tare şi nu este aşa de solid, ca sĕ supoarte toate agitaţiunile.

„N. fr. Presse“, într'un articol mai lung, depinge o icoană bine colorată despre impotenţa diplomaţiei în cestiunea dunăreană, care, cunoscêndu-o guvernul din Bucuresci, va remânè neschimbat în atitudinea sa şi după eventuala ratificare a cestiunei de către puterile, care au subscris protocolul din Londra.

Mergerea **eruditţilor maghiari** la **Paris** în luna viitoare o esploatează ḑiarele franceze pentru a demonstra faţă cu **Germania**, cu „aliata noastră,“ care are sĕ ne spriginească contra Rusiei.

Poate de aceea curtea din Berlin a primit atât de cordial în ḑilele din urmă pe principele Bulgariei, protegiatul Rusiei, aliata presumptivă a Franciei.

În ḑilele aceste a avut loc în Paris un banchet, la care s'au ridicat toaste pentru înfrăţirea Franciei cu Italia.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sălişte, 18 Iunie st. n. a. c. Aḑi s'a ţinut, conform programei publicate, şedinţa publică arangiată de despărţĕmêntul al II-lea (Sălişte) al reuniunei învĕţătorilor români din districtul Sibiiului în localităţile scoalei din loc. La şedinţă a luat parte un public numĕros din loc şi giur. Oaspeţi din Sibiiu încă n'au lipsit; în deosebi a fost bine representat comitetul central al Reuniunei.

Programa a fost bine aleasă, esecutarea ei a fost promtă. Materialul cuvêntului de deschidere şi al tractatelor: „Misiunea inteligenţei române faţă cu popor“ şi „Educaţiunea în scoală şi familie“ a privit, în general luat, scoala în rapoartele ei deosebite cu viaţa practică şi a corespuns în general scopului urmărit de Reuniune.

Ne-ar fi plăcut insĕ, sĕ vedem precisându-se mai bine scopul Reuniunilor, dacă era tocmai vorba de precisare.

Nu e de ajuns, ca cineva sĕ absolveze oarecare curs pentru de a fi om de ispravă în sfera sa de activitate. Împregiurările din viaţa practică, sub a căror influenţă avem sĕ trăim, ne arată pas de pas, că nu e suficientă comoara de cunoscinţe, ce ni-o am câştigat în scoală, şi ne îndeamnă sĕ învĕţăm şi sĕ ne apucăm de nou de studiu. Greutăţile, ce le întimpinăm ḑi de ḑi ne arată, că şi după ce eşim în viaţa practică avem sĕ lucrăm sub conducerea noastră la desvoltarea şi cultivarea noastră proprie, voind a fi oameni de ispravă.

Scopul Reuniunilor înveţătoresci e în linia primă **a uşura desvoltarea şi cultivarea aceasta, am ḑice ulterioară, şi învĕţătorilor, contribuind unul la desvoltarea şi cultivarea celuilalt. Asigurarea spriginului moral şi material, ce compete cu drept cuvênt învĕţătorilor nu poate fi scopul principal, ci numai secundar** al Reuniunilor.

Ne-ar plăcè sĕ vedem mai multă modestie şi precauţiune la învĕţătorii nostri. Nu-i stă bine învĕţătoriului a se pune pe piedestal de critic aspru, care nu-i compete. Învĕţătoriul are înalta chemare a apropia toate elementele, din care se compune poporul, într'un întreg, ear nu a le opune pe unul în contra celuilalt. E regretabil a avè advocaţi, cari nu fac altceva decât storc nu mai bani de pe spatele poporului şi tind numai într'acolo sĕ se înavuţească. Vor fi şi de aceştia nu ne îndoim. Dar frumos e oare, ca pentru escepţiuni sĕ se arunce cu petrii asupra întregului stat advocaţial? Va avè şi cealaltă inteliginţă scăderile sale, dar se vor fi aflând doară şi de acei bărbaţi inteligenţi, cari îşi împlinesc cu scumpĕtate datorinţele, ba cari fac pentru popor mai mult, de cât se poate pretinde dela ei. Sûnt de acei bărbaţi inteligenţi, cărora nu le face plăcere, aşi trimbiţa faptele bune faţă cu poporul în lumea largă. Sûnt bărbaţi, cari poartă cont de considerări, pe cari noi mai mici nu le înţelegem, şi de aceea nu se girează înadins de conducĕtori fără fac cât pot în taină, ca sĕ nu scie stênga, ce face dreapta. Aceasta trebue sĕ le avem în vedere, înainte de ce ne esprimăm verdictul asupra inteligintei! Apoi trebue sĕ ne alegem bine locul criti- [illegible] locul potrivit. Poporul nu cumpănesce lucrul. Îi răpesci încrederea, ce o are într'un om inteligent, i-ai răpit încrederea în întreg corpul inteligent. Consecuinţele, la cari te duce o astfel de procedură, sûnt fatale.

Pe popor trebue sĕ-l înveţi a şi sci formula pretensiunile, sĕ fie consciu de drepturile şi de datorinţele sale; prescurtarea în drepturile sale o bagă de samă, fără a i-o mai spune. Prin o critică nechipsuită sădesci numai neîncredere în inima lui accesibilă. Scoala are chemarea a nutrì şi desvolta succesive consciinţa poporului. Critica sau chiar critisarea n'are loc în scoală. Înveţătoriul sĕ fie în adevĕr învĕţătoriu cu cuvêntul şi cu fapta: sĕ fie model de iubire şi de moralitate şi religiositate. Polemia şi critica sûnt seducĕtoare, te fac sĕ aluneci de pe calea cea dreaptă, ceeace învĕţătoriului nu-i este permis.

Cât timp vom ţinè şi va ţinè lumea la desvoltarea istorică, scoalele nu se vor putè emancipa de biserică. Basa crescerei şi prin ea a scoalei, ca institut de crescere, e moralitatea. Temelia aceasta o oferă scoalei biserica. Scoala datoresce deci recunoscinţă bisericei. Conflictul între învĕţători şi preoţi aduce după sine conflictul intre şcoală şi biserică, îndată ce se întărîtă poporul, care constitue de fapt aceste două instituţiuni. Se constată un rĕu în biserică şi şi aceea, că rĕul provine dela preoţi? rĕul se poate delătura fără sumuţarea poporului. Un astfel de rĕu mai uşor îl delătureazā înveţătoriul prin purtarea sa de model.

Ne bucurăm, vĕḑênd pe învĕţătorii nostri activi şi serioşi, de aceea şi recunosceam bucuros prestările, care îi caracterisează de învĕţători activi şi serioşi. Disertaţiunea „**educaţiunea în scoală şi familie**“ a fost bună şi întru toate potrivită. Autorul se vede, că se ocupă cu ale scoalei. Corurile de bărbaţi arangiate şi conduse de dirigentul d. G. Dima au dat şedinţei lustrul.

Poesiile „Steaua României“ de V. Alecsandri şi „Păstoriul“ cântate cea dintâi de elevii scoalei de repetiţie din Galeş, a doua de elevii scoalei din Sălişte au plăcut publicului. Tot asemenea şi cele două poesii declamate.

Succesul a fost preste tot îmbucurător. Dacă, precum se vede, nu ne-am putut învoì cu toate, aceasta sĕ nu descuragieze pe membrii despărţĕmêntului Sălişte a mai arangia şedinţe publice. Cu cele ḑise ne-am creḑut îndatoraţi în interesul causei, şi o am făcut *„sine ira et studio.“*

Cuvênt de deschidere,

*rostit de Nicolau **Ivan**, învĕţător în Sălişte la şedinţa publică a despărţĕmêntului Sălişte al Reuniunei învĕţătorilor români gr. or. din adunarea generală dela 18 Iunie a. c.*

Onorată adunare generală! Stimatelor Doamne şi Onoraţi Domni! Între toate instituţiunile, cari merită sĕ fie un bun comun al tuturor oamenilor, scoala ocupă locul prim! Este cunoscut, că nici o fiinţă nu vine pe lume în stare mai neajutorată, decât omul. El la prima s'a ivire esprimă prin plâns simţĕminte de durere, cari stêrnesc în cei mai de aproape ai sĕi simţeminte de compătimire şi îi face sĕ'i vină în ajutor. Ajutorul acesta îl simte omul în toată viaţa sa.

Cu toate acestea părinţii ca fiinţe muritoare, de multe ori îl părăsesc, şi omul în starea lui plăpândă are lipsă de consângenii sĕi, cari sĕ-i vină în ajutor, spre a-i uşura traiul vieţei şi al face vesel.

Mai de multe ori însĕ părinţii trăesc, dar parte din nesciinţă, parte din comoditate, parte împedecaţi de alte ocupaţiuni, îşi încredinţează ce au mai scump pe lume, îşi încredinţează crescerea copiilor lor altor oameni — şi aşa se nasce scoala, al cărei conducĕtor este învĕţătorul.

Din încredinţarea aceasta resultă o mulţime de drepturi şi datorinţe reciproce.

Învĕţătorul, trebue sĕ se armeze cu toate cunoscinţele necesarii, spre ale putè preda elevului încredinţat conducerii sale.

El trebue sĕ îmbogăţească mintea elevilor sĕi cu sciinţă şi cu înţelepciune — şi inima lor cu simţĕminte bune.

El trebue sĕ le arete calea, care duce spre fericire (prin esemplul sĕu. Red.); el sĕ spună că este o dreptate eternă, care remunerează binele şi pedepsesce rĕul.

El trebue sĕ le pună în o perspectivă clară faptele protopărinţilor lor, ca aşa sĕ stêrnească în ei amor de patrie şi de ori ce instituţiune, care ţintesce la fericirea lor.

El trebue sĕ priveghieze, ca elevii sĕi sĕ fie curaţi, căci curăţenia este un mijloc puternic pentru conservarea sănătăţei şi a întărirei corpului.

El trebue sĕ apere pe scolarii sĕi, precum o [illegible] îşi apĕră copii sĕi.

În faţa acestor mari datorinţe ale învĕţătorilor resultă pentru ei două drepturi indispensabile şi adecă dreptul de a i se da spriginul moral şi material.

Ambe aceste drepturi le reclamăm sus şi tare, le reclamăm în faţa lumei, în faţa naţiunei şi în faţa poporului*).

Eată motivul (nu singurul însĕ! Red.) din care am format Reuniuni, eată causa (? Red.) din care consistoriul nostru a sulevat ideea de a se asocia învĕţătorii pentru de a-şi asigura o posiţiune solidă şi deamnă în societate, ca astfel sĕ devină tot atăţi factori însemnaţi la reînoirea edificiului nostru cultural.

Devisa noastră va fi sântă!

Defectele umane ne vor da ocasiune sĕ punem în lucrare principiile bune.

Vom priveghia, ca fie-carele sĕ fie la postul sĕu, ca sentinela, căreia îi este interḑis somnul!

Vom controla (adecă îndrepta ? Red.) faptele fiecăruia (fără parţialitate), diliginţa o vom remunera şi spriginì ear' pre cei slabi de ânger, vom căuta a-i întărì şi neputênd aceasta, vom căuta ai depărta din sinul nostru prin mijloacele legale. De aḑi încolo, nu vom mai suferì sĕ conducă orb pe orb, pentru că atunci am comite pĕcatul sinuciderei proprie.

Reuniunea va combate lenea şi egoismul aceste pĕcate spurcate spre a nu se respândì şi lua dimensiuni, ca astfel poporul nostru, dacă va învĕţa ceva rĕu, cel puţin rĕul acela, sĕ nu-l învĕţe dela aceia, cari au datorinţa morală de a-i fi binefăcĕtorul.

Reuniunea noastră e tênĕră, Doamnelor şi Domnilor! ea se află la începutul vieţei sale, e încă în faşe — dar Vĕ asigurăm că, ajungênd anii juneţei se va consolida şi întărì, va cerne prin sita cea deasă tot ce nu e bun, şi astfel plină de viaţă, — vĕrsând binefacerile sale prin membrii sĕi — la poporul nostru va devenì o instituţiune iubită şi plăcută, ear nu considerată ca o instituţiune constisitoare şi neproductivă.

De astădată vĕ rog sĕ primiţi productele ei şi ale membrilor ei de un modest şi sfiicios început —

---

*) Cu drept cuvênt! Lumea, naţiunea şi poporul cer însĕ ca învĕţătorii sĕ le reclame acestea nu în „faţă,“ ci după împlinirea conscienţioasă a „acestor mari datorinţe.“
N. Red.

viitoriul, el este chiemat sě vě dovedească intențiunea, ce o urmărim — și cu acestea am onorul a declara ședința primă a despărțěmêntului Săliște de deschisă.

Deva, la 16 Iunie 1883 st. n. În 27 Maiu a. c. junimea română din Deva a arangiat o petrecere de vară în favorul bisericei gr. or. din loc.

Cu această ocasiune a incurs, parte din prețul de întrare cu suprasolvirile marinimoase, parte prin contribuiri benevole și din alte părți, cu totul 228 fl. 92 cr. v. a. din care sumă substragênd spesele obvenite de 71 fl. 92 cr. a remas un venit curat de 157 fl. v. a. care sumă e menită spre continuaaea lucrului de zidariu la mențiunata biserică.

Suprasolvirile sûnt următoarele: dela D-nii H. Bermann 1 fl., George Bardoș 3 fl., Ilarion Bantiloviciu 30 cr., Iulian Katsinka 60 cr., Iusti Moldovan 60 cr., Gustav Frank 60., Szöllösy Imre 20 cr., Un credincios 60 cr., Francisc Taitschek 20 cr. Ioan Ilic 20 cr., Lazár Farkas 60 cr., Ioan Moț 60 cr., Francisc Gyárfás 60 cr., Gavril Szentiványi 20 cr., Eduard Peschl 60 cr., George Pop 1 fl., Márkosy K. 20 cr. Ignaț Imets 60 cr., M. Kenderesi 60 cr., Ant. Mihalovits 60 cr., Basiliu Corvinu 40 cr., Lazar György 1 fl., Kiss Albert 60 cr., Miklós Lajos 60 cr., Isaie Moldovan 1 fl., Dr. Lazar Petco 1 fl., Frideric Zeitler 60 cr., Seiger jun. 20 cr., Kovács N. 30 cr., Dr. Paul Balogh 60 cr., Ioan Moga 60 cr., Boross Elek 1 fl., A. Olariu 60 cr., Ioan Lazariciu 1 fl., I. F. Nádasdi 60 cr. Ioan Papiu 1 fl., Dr. Miklos Horvath 60 cr., A. Ristó 1 fl, Ved. S. Laufer 40 cr., L. Oradean 60 cr., P. Cosma 10 cr., Carol Hidvégi 60 cr., Fr. Planer 60 cr., Grünvald 60 cr., Paul Isekutz 40 cr., Reichel 25 cr., I H. Longin 1 fl., Siocander Niculae 20 cr., Lukats Gabor 20 cr., Niculae Costea 60 cr., Also Ignatz, ved. 60 cr., A. Țura 60 cr., A. Szöts cr., Carol Kibédi 20 cr., Ioan Stoica 1 fl., Fr. Dobai 60., G. Vraciu 60 cr., Nikita Rotisîu 1 fl., George Nicoară 4 fl. N. N. 20 cr., Naláczi 60 cr., Simion Horvath 2 fl., Antoniu Varadi 1 fl. —

Din alte părți ni s'a trămis, și anumit din Hunedoara dela dl Avram Pacurariu 1 fl; din Sacarâmbu, dela Dni P. Piso 1 fl, S. Piso sen. 3 fl. Din Sibiiu prin p. o. Doamnă Ioanna Bădilă: dela Maria Bădilă 1 fl. Maria Hanea 1 fl., Aureliu și Minerva Brote 2 fl., Eugeniu și Agnes Brote 2 fl., Iosephina Răcuciu 1 fl., P. Cosma 1 fl., Sylvia Barcian 1 fl., Anna Moga 1 fl., George Dima 1 fl., Petru Drăgiciu 1 fl., Maria Cosma 1 fl., I. G. Barițiu 1 fl., A. Siulutiu 1 fl., Irene Trombitașiu 1 fl., O. Rusu 1 fl., Br. Popp 1 fl. Maria Roșca 1 fl., Radu Bălaș 1 fl., Elena Popescu 1 fl., Elena Măcelariu 2 fl., V. Roman 2 fl., Dela Simeria N. Sinc'a 1 fl., Din Zarand prin p. o. Dnul Francisc Ulain: dela F. Ulain 3 fl., A. Karàcson, 1 fl., I. Pataki 1 fi., I. Körmendi 50 cr., I. Porsch 50., C. Costi 1 fl., V. Damian 2 fl., N. Fugata 1 fl., I. Cutean 50 cr. George Bogdan 40 cr. G. Părău 1 fl., S. Piso 1 fl. L. Bràdi 1 fl., Sacarian 50 cr., Dionisiu N. 1 fl., P. Truția 1 fl., T. Papp 1 fl, S. Borfa 40 cr., Oblt. Cucu 1 fl., I. Stoica 50 cr., I. Bubenik 1 fl., I. Adamoviciu 50 cr., P. Gligor 1 fl., I. Tisu 50 cr., A. Zeik 50 cr., Onițiu 50 cr., I. Russu 50 cr.

Comitetul arangiatori cuitând astfel sumelede suprasolviri, și contribuiri marinimmoase, își ține de cea mai sîntă datorie a mulțămi, mult st. Dni și Doamne pentru benevolele ajutoare destinate întru înfrumtiețarea casei Domnului, precum și celorlalți p. t. participanți la aceea petrecere, cari cu presenția lor ne-a onorat; ceea ce ne rogămu a fi luat la cunoscință.

Pentru Comitetul arangiatoriu:

Alesandru L. Hossu. *Alesandru Moldovan.*

Rădăuți în 15 Iunie 1883. În „Zeitschrift f. d. österr. Gymn. 1883. II Heft pag. 139 se încheie recensiunea gramaticei lui Pumnul, revěḑute de D. Isopescul, cu următorul pasagiu: „Eine schlechte Grammatik muss in den Mittelschulen der Bukowina um so verderblicher wirken, als hier der arg vernachlässigte rumänische Sprachunterricht sich in den seltensten Fällen in den Händen eines Fachmannes befindet, da ein solcher gegenwärtig für jede Mittelschule nicht aufzutreiben ist. Und wenn das Vorwort der neuen Auflage von einer ganzen Commission von Czernowitzer Fachmännern spricht, so haben die gemeinten Fachmänner ihre Fachstudien wohl nur in der Schule der lieben Mutter absolviert. Andere Kenntnisse im Rumaenischen, als die ihnen dort beigebrachten, besitzen sie leider nicht.“ (O gramatică rea în scoalele secundare din Bucovina trebue sě aibă efect cu atât mai stricăcios, cu cât aici instrucțiunea în limba română, negleasă cu totul, în casurile cele mai rari se află în mânile unui specialist, de oare ce în timpul de față atare om nu se găcesce și dacă prefața unei edițiuni nouě amintesce de o comisiune întreagă de specialiști Cernăuțeni, specialiștii aceia au terminat studiile lor speciale de bunăseamă nnmai în scoala mamei lor iubite. Durere, alte cuuoscințe în româneasca, afară de cele ce li s'au dat acolo nu au.)

Constatăm și noi cu durere, cumcă învěțămêntul limbei românesci e foarte negrigit în scoalele mijlocie de aici din țeară, deși cei ce-l dau sûnt români de origine.

Nepěsarea lor se arată marcat in douě moduri mai ântâiu ei înșiși, ca profesori, nu frequentează oarele învěțămêntului, cum se cade, absentând cu totul sau propunênd numai câte o jumětate de oară, ba adeseori stând în scoală chiar numai un pătrariu de oară. Când absentează, lasă studenții în clasă, ca sě facă nebunii, sau i lasă sě easă din clasă, însě așa ca sě nu simțească directorul. Apoi deși propun ceva, propun fără metodă și fără sistem; încât bieții studenți nu profită nimica.

Cine nu vede, câtă demoralisare resultă din astfel de purtare?

Studenții, în loc sě se deprindă a iubì limba maicei, a o scrie și a o vorbì bine, se învață a o despreţui!

Dară vorbind la drept profesorii aceia n'au, de unde propune ceva de „Doamne-ajută“, fiindcă pe de o parte limbă românească, ce o sciu și o vorbesc ei, e limba nemțită, eară pe de altă parte nu-și bat capul a se profunda în studiul limbei românesci și al literaturei ei, încât li se poate aplica cuvintele recensentelui cu dreptul: „specialiștii aceia au terminat studiile lor speciale de bună seamă numai în scoala mamei lor iubite. Durere, alte cunoscințe în româneasca, afară de cele ce li s'au dat acolo, nu au.“

Noi le scriem acestea nu cu scop de înegrire, ci voim sě constătăm și noi o stare de lucruri foarte tristă și daunoasă pentru românismul din Bucovina și urmează imperios, că cei ce sûnt chemați sě o remedieze. În genere dorim, ca sě nu fim asurḑiți cu vorbe multe și late, ci sě vedem fapte salutari.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

În cele de până acum am publicat desbaterea asupra acestui project de lege în corpurile legislative ale Ungariei. Cetitorii nostri cunosc toate detaiurile, prin cari au trecut acest project de lege, cunosc și atitudinea bisericei noastre față cu projectul. În cele următoare vom reproduce tecstul projectului, devenit deja lege, după cum e primit de casa magnaților.

Project de lege, despre scoalele medie și despre cualificarea profesorilor acelora.

Capitulul I.

Organismul scoalelor medii.

§. 1. Sub scoalele medii se înțeleg în acest project gimnasiile și scoalele reale.

Problema gimnasiului și a scoalei reale este a ajuta pe junime la o cultură generală mai înaltă și de a o pregătì la cualificarea cunoscințelor mai înalte.

Gimnasiul desleagă această problemă cu ajutoriul învěțăturilor umanistice în toată direcțiunea, și mai ales cu a învěțăturilor vechi clasice, scoala reală prin predarea mai ales a limbilor moderne, a matematicei și a sciințelor naturale.

§. 2. Atât gimnasiul, cât și scoala reală are 8 clase, cu tot atâtea cursuri anuale.

Escepțional se pot înființa și institute necomplete (§. 54) la nici un cas însě nu se pot înființa institute cu mai puțin de 4 classe.

(Modificarea Esc. Sale **Miron Romanul**:*) Escepțional se pot înființa și institute necomplete (§. 54) *respective se pot susținea*; la nici un cas însě nu se pot înființa institute cu mai puțin de 4 clase).

Fără cele patru clase inferioare înființarea și susținerea claselor superioare nu se poate permite.

Institutele, cari sûnt a se înființa din nou, se pot organisa dela prima clasă începênd gradat; aceste (átmenetileg) pot fi cu una, două, trei sau patru clase, însě cel puțin până la patru clase trebue sě se întêmple continuativ din an în an.

§. 3. Obiectele ordinare de învěțămênt în gimnasiu:

a) religiunea și morala;

b) limba maghiară și istoria literaturei ei; afară de aceea în institutele, în cari limba de propunere nu este cea maghiară limba de propunere a institutului și istoria literaturei ei.

c) limba și literatura latină.

d) limba și literatura germană.

e) limba și literatura grecă.

(Modificarea Esc. Sale **Miron Romanul**;

e) cea mai întrebuințată limbă din provincie, și literatura ei dacă ia n'ar fi cea maghiară sau germană.)

f) geografie.

g) istoria Ungariei.

h) istoria universală.

i) precunoscințe filosofice (psichologie și logică).

k) matematică.

l) istoria năturală.

m) fisică și chemie.

n) geometria descriptivă.

o) caligrafie.

p) gimnastică cu privire la esercițiele militare.

Obiectele ordinare în scoalele reale:

a) religiunea și morala.

b) limba maghiară și istoria literaturei ei; afară de aceea în institutele, la cari limba de propunere nu este cea maghiară, limba institutului și istoria literaturei ei.

c) limba și literatura germană.

(Modificarea Esc. Sale **Miron Romanul**: Între c) și *d)* o nouă alinee: *cea mai întrebuințată limbă din provincie, dacă ea nu este maghiavă sau germană*).

d) limba franceză.

e) precunoscințe filosofice (logică și psichologie.)

f) geografie.

g) istoria Ungariei.

h) istoria universală.

i) matematică.

k) istoriă naturală și geologie

l) Fisică.

m) Chemie.

n) desemnul geom. descriptive.

o) Desemnul liber.

p) Caligrafia.

q) gimnastică, cu privire la esercițiele militare.

§. 5. Dela învěțarea obiectelor ordinarea nu se poate dispensa; escepțiune se face din defecte corporale la gimnastică, la geometria descriptivă (partea technică) și la caligrafie.

Dispensarea o dă la raportul corpului profesoral ministrul de culte și instrucțiune publică, respective autoritatea supremă a respectivului institut.

§. 6 În planul de învěțămênt se va statorii dacă afară de obiectele ordinare e a se propune și altele ca estraordinare.

(Va urma.)

Varietăți.

* (Neplăceri pe calea ferată.) Călětoresce omul jumětate Europa, și nu întêmpină atâtea neplăceri, câte i se pot întâmpla în Ardeal, în o călětorie de câteva chilometri. Era meḑul nopții; în Alba-Iulia trenul avea sě aștepte 15 minute. Pasagerii se îmbulzeau la cassă după bilete. Amploiatul de cassă cu o stângăcie obositoare împărția bilete, tândălind cu fie-care persoană câte 3 minute. Mai mult însě bătea la ochi dărjitatea și îngâmfarea, cu care tracta pe pasageri, ca și când ar fi făcut o grație specială cu fie-care. Am fost martor când pe un pasager, ce voia a'și cumpěra bilet pe classa a II-a, îl îndrumă cu un „kérem“ rěstit, ce semăna a „teremtette“, a merge pe cealaltă parte a cere biletul — măcar că la alți doi înainte děduse biletul pe partea, unde se afla întâiu; în fine acel pasager trebuì de nou a se întoarce pe partea, unde fusese, și unde amploiatul continuà a da bilete. Aci după mai multe repețite „kérem,“ ce trebuì sě le mai audă dela amploiat — abia putu sě capete biletul cerut și presupus de classa a II-a — care în cupeu se adeverì, că este de classa a III-a. Aci nouě neplăceri. La stațiunea procsimă trebuì sě fie pregătit la aceeași manevră până a'și scoate o $^1/_4$ cartă pentru completarea clasei III la II — ori dacă nu, poftim a călětorì pe classa a III-a. Cu totul altfel aflăm pe amploiații în țerile culte. Acolo amploiații arată cultură prin purtarea lor, și află omul o mulțămire în prevenirea amploiaților.

* (Mulțămită publică) aduce subscrisul confraților p. t. dd Niculae Mircea adm. prot. 2 fl., Ioane Brotea paroch 1 fl., Ioane Popescu înv. 40 cr. Nicolau Brotea econ. 10 cr. N. Fontână 20 cr. Sofroniu Roșca paroch 1 fl., Comuna Ungra 1 fl. 10 cr. Ioan Suciu paroch 50 cr., cu totul 6 fl. 30 cr., carii cu privire la starea ce i a causat un foc îngrozitoriu, prefăcênd în cenușe toată averea, încât este astăḑi remas pe uliță, au concurs cu ajutoriul lor creștinesc.

Velțiu 17 Iunie 1883.

Vasilie Isailă m. p.,
paroch gr. or.

---

*) Când s'a publicat desbaterea asupra §. 2 ne avênd **ḑiariul stenografic** al casei magnaților, am urmat numai ḑiarelor din capitală. Acuma lăsăm sě urmeze la acest loc motivele Escelenției Sale P. archiepiscop și metropolit **Miron Romanul**: La §. 2. propun ca în a doua alineă după parantesă sě se intercaleze: „*respective se pot susținè*:“

Această modificare o voiu motiva pe scurt. Este lucru sciut că în patrie sûnt mai multe gimnasii cu 4 classe, a căror esistință în interesul desvoltărei publice e foarte de lipsă. Dacă nu se vor intercala în lege cuvintele propuse de mine, gimnasiile cu 4 classe de astăḑi în înțelesul strîns al legei sûnt a se sista, căci esistința lor nu este asigurată nicăiri în proiect. Din aceste motive mi recomand propunerea.

Trefort Ágoston, ministru de culte și instrucțiune publică:

Dacă e permis a se înființa gimnasii cu 4 classe urmează de sine că cele de până acuma cu 4 classe se pot susținè. Aceasta e evident din contecstul projectului. Mě rog sě remână tecstul original. Remâne tecstul.

Afacerea dela Tisza-Eszlar.

Foaiei „Függetlenség“ i se comunică protocoalele de fasionare luate cu Moriţ Scharf. Din protocoalele acestea reproducem şi noi după numita foaie următoarele:

Depunerea întâia a lui Moriţ Scharf.

La Nr. 129|1882 al protocolului de fasionare luat de judele investigătoriu dela tribunalul din Nyiregy-haza la 20 Maiu 1882 în Tisza Eszlar.

Moriţ Scharf neagă a fi cunoscut pe Eszter Solymosi şi a sci ceva despre modul, cum a dispărut. Atâta scie: în 1 Aprile 1882 (într'o Sâmbătă) şi-au ales evreii din Eszlar un şechter. Locul alegerei a fost Ujfalu, în casa lui Iacob Süszmann. Şi acestea însĕ le scie Scharf numai dela tată-sĕu. În Sâmbăta numită s'au dus evreii în templu între 8—9 şi s'au reîntors cătra 10 oare. După ameaḑi s'au dus earăşi în templu pe la 6 oare şi s'au re'ntors după 3 pătrare de oară.

La 8 oare a aprins Moriţ însuşi luminile în templu, căci au venit Iacob Lichtmann, Iacob Romer, Iosif Einhorn şi Iacob Süszmann, s'au dus în templu şi au remas acolo până pe la 10 oare. Moriţ Scharf a ascultat, fiindu-i interḑisă întrarea în templu, la uşe din curiositate. Asemenea şi mama acestuia. Lui Moriţ i se pare, că bărbaţii numiţi se certau, obiectul certei nu-i este întru toate cunoscut. Asemenea lucrul nu s'a mai întêmplat de altcum nici odată de 4 ani încoace, de când tatăl lui Moriţ e servitor al templului. Se pare, că se tracta despre vênḑarea de rachiu.

Protocolul s'a cetit, verificat şi subscris. D. u. s. Moriţ Scharf m. p. Iosif Bary m. p. jude investigător, Coloman Péczely m. p. cancelist.

Cu datul de 21 Maiu, 11 oare sara, scrie cancelistul Coloman Péczely judelui investigătoriu Bary, că Moriţ Scharf s'a însinuat de bună voie, spre a depune şi că ar fi depus lucruri de tot interesante. În urma acestei scrieri s'a ordonat imediat investigaţiune.

Notiţele notariului judiciar, Péczely, referitoriu la depunerile lui Moriţ Scharf înainte de sosirea judelui investigătoriu.

Prea onoratului Domn Iosif Bary, jude investigător al Tribunalului reg. ung. din Tisza Ezlar, foarte grabnic.

„Ester Solymosi a venit Sâmbătă pe la 12 oare, în drumul sĕu cătră casă dela Eszlar-Satu-vechiu (Altdorf), la casa părinţilor mei; tata o a învitat în casă, ca sĕ ia sfeşnicul de pe masă. Ester Solymosi avea pe cap, când a întrat cu tatăl meu în casă, naframă cam purtată de coloare albă, ear după grumaḑi o năframă de coloare roşie; ea purta un fel de frigiuri de coloare albă şi un roc femeesc de coloare — dacă îmi aduc bine aminte — vênĕtă. Cum că pe fata o a chemat Ester Solymosi o sciu de acolo, că tatăl meu o a strigat ḑicêndui: Ester. Stăpâna fetei a fost muierea lui Andreiu Huri, căci întrebând-o mama, la cine locuesce, ea a respuns cu numele, că locuesce la muierea lui Andreiu Huri. La faţă arĕta Ester Solymosi mai aşa ca sora sa, Sofia Solymosi. Ester Solymosi aşeḑà la cererea tatălui sfesnicile aşa, pe cum le luă de pe masa noastră pe şifon. După ce s'a coborît fata de pe scaun, se trimise din templu un cerşitor evreu spre a o chema acolo. Cerşitorul evreu prinse pe fata de mână şi insistă sĕ-i urmeze în templu. În tinda templului apucà cerşitoriul evreu pe fată şi o aruncà la pământ. Fata începu sĕ se vaiete şi sĕ strige. Şechterii din Teglaş şi Tarczal, cari erau deja de faţă trântiră fata la pământ, ear şechterul ce venise din T. Lök acum şechter în Tisza-Eszlár cu numele Solomon Schwarz tăià gâtul fetei şi prinse sângele într'un blid roşu de pământ; sângele îl vărsà, după ce se umpluse blidul, într'o oală.

Eu n'am fost în templu sub decursul acestora, ci m'am uitat de afară prin borta cheiei dela uşa templului. Tata n'a fost de faţă, ci a fost în casa noastră. După-ce au dus pe fata în templu, au încuiat uşa templului pe dinlăutru. În templu au mai fost de faţă afară de cei numiţi mai sus: Samuil Lustig, Avram Braun, Lazar Weisstein şi Avram Iunger. Pe fată o desbrăcaseră până la cămaşă înainte de a-i tăia şechterul gâtul; fata era desculţă. După ce nu se mai mişcà fata, îi legară grumaḑii cu o rîză şi o îmbrăcară eară. Şechterii ţinură fata, cerşitoriul evreu o desbrăcà; după ce a murit, a îmbrăcato earăşi cerşitoriul evreu. După ce s'au întâmplat acestea, m'am dus la tata şi la mama în casa noastră şi le-am povestit, că au omorît pe fata; mama mĕ oprì a mai spune cuiva ceva din cele vĕḑute. La întrebarea lui Retsky: Scie tatăl tĕu, că pe fată o au omorît? a respuns Scharf: Dênsul o scie, căci eu i-am spus că pe fată o au omorît. „Acestea le-am depus fără nici o silă.“ Moriţ Scharf m. p.

Moriţ Scharf a fost ascultat după aceasta la 22 Maiu la 1 ¼ oară după meḑul nopţii în Nagyfalu în casa comisariului de siguranţă Andreiu Retsky din partea judelui investigător. Protocolul luat sună astfel:

— Ai cunoscut D ta pe Ester, fata muierei lui Ioan Solymosi? Dacă da, spune-mi cum era.

— Eu cunosceam pe Ester Solymosy din vĕḑute, însĕ numai aşa, că sciam, că e fata lui Solymosy. Pe fata cea mai mare, pe Sofia o cunosceam bine. Ea locuia în timpul din urmă la Hermann Rosenberg, înainte de aceea la Albert Papp şi se obicînuia a cerceta pe tatăl meu, care e pantofariu. Pe sora cea mai tineră o cunosceam numai din vĕḑute, ea era mai aşa, ca sora cea mai mai mare, era însĕ ceva mai mică de stat.

— Cum era îmbrăcată atunci Ester, şi avea ceva în mână, când a întrat în casă?

— Ea avea pe cap o năframă albă purtată, la grumaḑi o năframă roşietică, purta nesce frigiuri deschise şi un roc vênăt. În mână ţinea o năframă vechie galbină, în care se afla, precum am observat, după ce a pus'o pe masă, un fel de peatră de văpsit. Tata o întrebà, unde a fost şi ce duce în năframă. Ea rĕspunse, că a fost în bolta lui Kohlmayer, trimisă fiind de muierea lui Andreiu Huri, la care servia, ca sĕ aducă văpseală:

— Au cunoscut părinţii D-tale pe Ester?

— Ei o au cunoscut, căci o strigară atunci pe nume. De acolo am sciut şi eu, că o chiamă Ester.

Până atunci sciam numai atâta, că e fata muierei lui Solymosi şi sora Sofiei şi că servesce la a lui Huri.

— Ce se întêmplà cu Ester în Sâmbăta aceea, în care venì în casa tatălui D-Tale?

— La rugarea tatălui meu luă sfesnicile de masă şi le puse, după ce se suì pe un scaun, peşifoneriu.

— Cine se afla pe atunci în casă?

— Tata, mama, fratele meu mai mic Şamu, sora mea cea mai mică Rózsi şi eu.

— Ce se întêmplà mai departe cu Ester?

— După ce au aşeḑat cele 5 sfeşnice pe şifoneriu, întrà în casă un cerşitoriu evreu, care venise la noi încă în ḑiua premergătoare cu două cerşitoare şi cu un băiat în etate de 2—3 ani şi rĕmase la noi dimpreună cu aceştia până Dumunecă dimineaţa. Cum l'a chiemat pe cerşitoriu, nu sciu, sciu numai atâta, că a venit din Lök, era de statură înaltă, purta barbă neagră şi era brunet. Acesta ḑise cătră Ester sĕ meargă cu el în Sinagogă. Ne ḑicênd Ester ba, cerşitoriul o prinse de mână şi o duse din casa noastră.

— Aţi urmărit D-Voastră, D-Ta şi părinţii D-Tale pe cerşitoriu?

— Părinţii mei au rĕmas în casă, eu însĕ am urmărit pe cerşitoriu şi l'am vĕḑut întrând cu Ester în Sinagogă. După cât-va timp auḑii vaete în Sinagogă, auḑii strigând de douĕ sau trei ori după ajutor, aşa ca şi când ar fi strigat cine-va: „Ajutoriu, oameni buni!“ Atunci mĕ repeḑii la uşa dela Sinagogă, aceasta era însĕ încuiată. Mĕ uitaiu pe borta cheiei şi, fiindcă cheia nu era în zar, observaiu, că Ester zace la pământ în camaşă, pe când hainele îi erau pe masă. Şechterii strĕini din Téglaş şi Marczali şi cerşitoriul ţinură pe fata apăsată la pământ şi şechterul nostru de acum, Solomon Schwarz, îi tăià gâtul cu un cuţit, care era ceva mai lung şi cu mult mai lat ca un cuţit obicînuit de masă.

Acesta făcu o tăiătură la grumazi. Şechterii strĕini şi cerşitorul ridicară pe fată în sus, Solomon Schwarz, ţinu unul după altul douĕ blide sângerate sub capul ei. În blidele acestea a curs sângele, pe care-l vĕrsară mai târḑiu într'o oală. Apoi îmbrăcară pe fată eară. Până ce o îmbrăcară mai veniră încă alţi patru evrei din internul Sinagogei. Samuil Lustig, Avram Breuer, Lazar Weisstein şi Adolf Jünger şi se aşeḑară giur împregiurul corpului fetei. Atunci mĕ dusei în casă şi povestii părinţilor mei despre cele ce am vĕḑut. Aceştia s'au fost aşeḑat tocmai la masă şi au fost început sĕ mânce. După ce începusem sĕ povestesc, îmi ḑise mama, sĕ tac.

— Te-ai mai dus Dta după aceea în Sinagogă?

— Nu, eu am mâncat de prânḑiu cu părinţii mei, pănăce cam după o oară venì cersitoriul evreu din sinagogă şi îmi ḑise, sĕ încuiu uşa. Eu eşiiu afară şi vĕḑui, cum se indepărtară şechterii din Teglaş şi din Tarczal şi Solomon Schwarz cu ceilalţi patru evrei. Eu aflai cheia în tindă şi fără a mĕ uita în interiorul sinagogei eşii afară încuind uşa din afară. În tindă numai vĕḑui corpul lui Ester, nu vĕḑui nici urmă de sânge.

— Unde ai dus DTa apoi cheia?

— În casă şi o acăţaiu de cuiu.

— Cât timp a stat cheia acolo?

— Până la 5 oare d. p. atunci eară am descuiat uşa. Mai întâiu veniră cei trei şechteri şi fostul Şechter Emanuil Taub, Herman Rosenberg şi Iacob Süszman. Mai târḑiu veniră şi alţii, de acăror nume nu-mi mai aduc aminte.

— Unde au ascuns cadavrul lui Ester?

Aceasta nu o sciu.

— De ce nu le-ai spus D-ta acestea la prima Dtale ascultare?

— M'am temut, că tata mĕ va alunga apoi din casă.

— Ce te-a îndemnat pe Dta eri, când ai venit cu comisariul de siguranţă şi cu un alt domn în Nagyfalu, sĕ depui? Te-a ameninţat cineva sau doară te a silit cineva?

— Nu m'a ameninţat şi nu m'a silit nimenea, ci după cină era, când îmi ḑiseră domnul comisariu de siguranţă şi celalalt domn, că le pare rĕu, că eu am sĕ vin în temniţă, sĕ spun numai adevĕrul şi nici mie, nici tatălui meu nu se va întêmpla nimica. Eu mi am tras sama şi m'am decis sĕ spun, de bună voie adevĕrul. Aceasta o am şi făcut.

Se cetesce, verifică şi subscrie.

Moriţ Scharf m. p. *Iosif Bary* m. p.
jude investigător.

Loterie.

Sâmbătă 16 Iunie n. 1883.

Timişoara:	**55**	**24**	**26**	**6**	**59**
Viena:	**68**	**60**	**42**	**40**	**87**

Mercuri 20 Iunie n. 1883.

Brün:	**69**	**11**	**51**	**9**	**10**

Nr. 146. [426] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă Băţălariu cu filia Bretea română în protopresbiteratul gr. or. al Haţegului, se escrie a doua oară concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Băţălariu:

1. Folosirea a 1½ jug. pământ arătoriu şi fênaţ.

2. Dela fie-care fum de casă — în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă, — mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă: o ḑi de lucru.

4 Stolele statorite în Sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română:

5. Folosirea cimiteriului şi 400 stângini cuadraţi pământ arătoriu.

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri, câte una ferdelă de 30 litre, cucuruz sfărmit în boambe.

7. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru.

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne suplicile lor instruite conform prescriselor statutului organic şi ale regulamentului pentru parochii până la terminul sus amintit.

Haţeg, 27 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Raţiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 583. [425] 2—3

Anunciu.

Luni în 30 Iulie a. c. st. nou la 9 oare din ḑi se va esarênda pe calea licitaţiunei **moara alodială cu 6 petri** pe timp de **3 ani** începênd din **1 Octomvre 1883** până la **30 Septemvre 1886** şi **dreptul de crâjmărit pe 6 ani** începênd din **1 Ianuarie 1884 până la ultima Decemvre 1889** în cancelaria comunală, loco **Lancrĕm.**

Punctele de licitare se pot cetì în oarĕle de cancelarie în cancelaria comunală.

Lancrĕm în 12 Iunie 1883.

Primăria comunală.

Publicare de licitaţiune.

Vineri în 22 Iunie 1883 dimineaţa la 10 oare se vor vinde *licitando* în casa de sub Nr. 25 strada Urezului **cuptoare, uşi bune de întrebuinţat, feresti, zaruri.** [427] 1—1

„Furnica“

cassă de economii

în Făgăraş.

După ce în adunarea generală constituantă diu 15 Iunie a. c. sau votat statutele societăţii spre aşi putè societatea începe activitatea, sûnt provocaţi prin aceasta Domnii acţionari, ca în termin de **30 de ḑile** dela adunarea generală, adecă până la **14 Iulie a. c. st. nou** se binevoiască a plătì a doua rată cu câte **20%** de fie-care acţiune, la mâna Domnului cassar, Niculae Cosgarea în Făgăraş.

Făgăraş, 16 Iunie 1883.

Aesandru Micu m. p., **Ilariu Duvlea** m. p.
preşedinte.

Nicolae Cosgaria m. p.,
cassar.

[428] 1—1

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 66. **Sibiiu, Sâmbătă 11/23 Iunie 1883.** ***Anul XXXI***

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Atențiune!

Timpul reclamărilor electorale au sosit! Atragem atențiunea celor ce se cuvine, sĕ fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptățit de a fi alegĕtor, sĕ nu remână neîntrodus în listele electorale.

„Sĕ sporim Maghiarii.“

Statistica se vede, că n'a mulțămit pe maghiari. După dênșii se vede, că nu e destul de productivă nici statistica, măcar că numai din comitatul Uniadoarei au pișcat preste 8%. Poate că la a doua conscripțiune vor pișca mai binișor. Însĕ și până atunci, eată ce propune un „erudit“ din societatea Kisfaludiană, ca sĕ se sporească numĕrul maghiarilor:

„Este vre-un maghiar, scrie eruditul în „Magyar ország“ Nr. 8, care își iubesce patria și este îngrigiat de soartea ei și care sĕ nu se fi legănat vre-odată în visul dulce, în fantasia cea frumoasă a unei fericiri, deșì numai închipuite, de a vedè numĕrul națiunei sale întreit, împătrat sau cel puțin îndoit!....

„De câte ori mĕ adâncesc eu în ideea: O Dumneḑeule! Dacă am fi noi măcar numai de două ori, câți sûntem... Câte visuri am țesut, câte planuri am făurit, cum sĕ se poată efectuì fantasia aceasta frumoasă și fericitoare. Cum am înființat eu, în idee, în fie care cetate asiluri pentru copiii găsiți și cum am crescut pe orfanii părăsiți maghiari neaoși. Câte asiluri de copii mici am înființat eu în ținuturile de limbi diverse și câte convicte maghiare pentru studenți de limbă străină, dar talentați și silitori, ca sĕ se desvoalte într'nsele maghiari buni. De câte ori n'am calculat, câte familii maghiare bine situate nu sûnt, care ar putè adopta câte un june frumos, de slovac sau român, ori și l'ar putè cumpăra cu un preț eftin (megvásárolhatná) ca sĕ se cioplească maghiari din ei.

„Resultatul socotelei mele a fost, că dacă s'ar întêmpla aceste toate, numĕrul națiunei noastre ar cresce în fie care an, cel puțin, cu 8—10,000 de bărbați. Și la ce numĕr am ajunge în chipul acesta procedênd numai într'o jumĕtate de secol neîntrerupt, cu plan și consecuent!

„Cu aceste numai însĕ nu am fost mulțămit nici odată. Visarea este o artă liberă, care nu costă nimica, nu este spre paguba sau greutatea nimĕnui și distrage pe om foarte plăcut în nopțile fără somn.

„În visurile mele am devenit așa de cutezător și de pretensiv, încât m'am măniat în toată forma pe toate partidele din dietă, ba pe fie care deputat, că n'a venit în fine cu un project de lege înaintea dietei, conform cărui fie-care preot, notar, cantor, învĕțător, ba fie-care medic de ocol sĕ se facă funcționar al statului, provĕḑut cu toate favorurile și foloasele, dar și supus tuturor obligămintelor. S'ar da mână de ajutor și elementelor acestora, care de multe ori se luptă cu amărăciunea vieței și statul încă ar câștiga mult, căci ar înceta ori și ce agitațiune ostilă maghiarilor și statului cel puțin din partea funcționarilor jurați! Și câștigul acesta nu trebue sĕ-l despreṭuim, când scim că agitatorii cei mai turbați și cei mai îndrăsneți, în casurile cele mai multe, se scoală din elemente de aceste...

„Recunosc însĕ sincer, că mai de multe ori și mai dulce am visat despre aceea, că ce bine și tot odată ce lucru ușor ar fi, când am face ca toți frații nostri, cari trăesc în Valachia, Moldova și Bucovina, sĕ se întoarcă în patrie și sĕ se coloniseze acì.

„Toate aceste pretind bani mulți, ar ḑice cineva, și noi sûntem sĕraci...“

Autorul „erudit“ se demite apoi la computuri naive pretinḑênd cel puțin dela 2 milioane de maghiari, dela fie care 1 cr. pe ḑi și ajunge la suma de 7,300,000 pe an în chipul acesta, pe care'l recomândă cu tot adinsul conaționalilor sĕi.

Programa cuprinsă în articolul acesta, guvernul o esecută pe altă cale. Ce însemnează ea pentru naționalitățile nemaghiare, e lesne de ghicit!

Revista politică.

Sibiiu, în 10 Iunie

Lupta electorală în Cislatania, deși de o camdată în manifeste, denotă totuși esacerbatiunea dintre Germani și Slavi. Starea aceasta încordată atrage însĕ și atențiunea străinătății. „Weser Zeitung“ se află motivată a scrie în loc de frunte o judecată semnificativă despre situațiunea din Austria. „W. Ztg.“ esprimă îngrigirea, ce i inspira viitorul germanilor din Austria. Ei, cari s'au luptat pentru unitatea monarchiei sûnt dați pe mâna unei majorități de poloni, cechi și sloveni. Căile ferate de stat se degradează la căi ferate provinciale, limba germână de comandă este amenințată. „Nu se mai vorbesce de misiunea Austriei în Orient, ci numai de misiunea culturală a seminției maghiare.

„Țeara Vistulei“, așa se numesce oficial regatul Poloniei, a primit guvernator general pe generalul Gurco. Denumirea acestui general poartă caracter politic. Ea este în contra polonilor.

De vre o câteva ḑile ḑiarele aduc scirea dela Berlin despre arestarea unui poet polon cu numele Kraszewski. Causa arestărei ar fi, că s'ar fi găsit urme la dênsul, prin care s'a compromis contra împĕrăției germane.

În Albania au fost „diferențe“ sângeroase între albanezi și miliția turcească. Se ḑicea apoi, că s'au delăturat. Telegramele din urmă însĕ spun, că diferențele esistă și consecuențele lor se continuă.

La Iași în omânia s'a desvălit cu mare pompă statua lui *Stefan cel mare*, (despre care, din lipsa de spaț, ne reservăm a publica unele descrieri interesante în nrul viitor).

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sĕ se facă lumină. *)

Budapesta, 6/18 Iuniu 1883.

Pe timpul, când se desbătea în casa representanților projectul de lege în cestiunea scoalelor medie, prin „Observatoriul“ și pe la meetingurile poporale se făcea mare sfară cu împregiurarea, că Escelenția Sa, Metropolitul din Blaj, Dr. Ioan Vancea, a călĕtorit la Budapesta, ca sĕ lupte în contra funestului project de lege, și va sta aici, până când se va termina desbaterea lui și în casa magnaților, ca sĕ-l combată.

Cunoscênd atitudinea Escelenției Sale și a Episcopului din Lugoș Dr. V. Mihályi din trecut, față de projectul de lege referitor la scoalele poporali, nici un român nu se îndoia, că la timpul și locul sĕu, cel puțin acești doi archierei, vor lupta cu toată resoluțiunea contra projectului, ba se aflau unii optimiști, cari sperau a vedè, că în interesul gimnasiului din Năsĕud se va intrepune chiar și episcopul I. Szabó din Gherla, ear' în interesul gimnasiului din Beiuș episcopul Pavel din Orade.

---

*) Artic lul de mai sus atinge unele lucruri, cari ne privesc, și la care, provocându-ne „Observatorul“ după cum ni se spune, nu am reflectat în adins. Causa nu este alta decât că, până unde ne va fi cu putință, voim sĕ ne ferim chiar și provocați, a contribuì, involuntari se înțelege, spre a abate apa pe moara intereselor străine, nutrite cu deosebire de ultramontanismul maghiarizător. Asteptând timpuri potrivite, ne mărginim pe lângă ospitalitatea ce ni se cere și pe care o dăm articolului de fața, fără de nici un comentar din partene. Red.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Cu sfêrșitul sĕptĕmânei se cam sfârșì și micul nostru capital, și ce era mai rĕu, eu n'aveam nici un mijloc a-l reinoì. Eu îmi făcusem ilusiuni mari sau mai bine ḑis, eu nici idee n'aveam, ce va sĕ ḑică un adevĕrat oraș mare, și în ce posiție îngrozitoare se află într'ênsul, un strein fără resurse, fără amici, fără recomandații. Eu mĕ gândeam la Comus, sperând că-mi va putè procura dênsul niscari relațiuni. Comus nu sĕ reîntorsese din călĕtoriile sale și n'avea renume, decât în provincie. Am cercat a-mi procura hârtiile lui Silvio Goffredi cu scop de a face dintr'ênsele, sub numele sĕu, o dare de samă asupra cercetărilor sale istorice. Eu nu socoteam a obține vr'un câstig material, dară speram, împlinind o datorință, a-mi face un nume cinstit și niscari amici. În Italia îmi mai rĕmaseră vr-o câțiva credincioși; ei mi-au trimis hârtiile, dar eu nu le-am primit. Nici cardinalul, nici tênĕrul meu elev nu-mi rĕspunseră la scrisorile mele, și ceilalți, se îndestuliră cu asigurări de interesul lor particular, fără a voì însĕ a se compromite cu vr'o recomandație către bărbații cu stare ai națiunei mele, cari se aflau în Paris. Ei chiar mĕ sfătuiră, a nu trage atenția ambasadorului nostru, care s'ar fi creḑut poate obligat, în onorul familiei sale, (el era nașul lui Marco Melfi) a cere regelui Franciei un mandat de arestare pentru mine.

„Vĕḑênd în ce situație mĕ aflam, eu nu mai contam la nimenea decât la mine însumi: însĕ crede-mĕ, domnule Goefle, că este încâtva meritul meu, că am rĕmas cinstit în părăsirea mea și în viața crudelă a unei cetăți de lucs și de ispită, ca Parisul! Cu puțin mai înainte eu eram oaspele palatelor, sub un cer splendid, apoi călĕtor, fără grigi, prin regiuni încântătoare, acuma însĕ eram locuitorul posomorît și melancolic a unui mansarde în luptă cu frigul, cu foamea și uneori cu desgustul și cu descuragiarea. Și totuși, har Domnului și hotărîrilor mele bune, eu m'am scăpat din belea, va se ḑică, eu n'am înșelat pe nimenea și n'am murit de sĕrăcie. Am reușit a tipărì nesce opuscule, care nu'mi aduseră nimic, dar' care mĕ facură cunoscut unor erudiți modești și obscuri. Eu am avut onorea a furnisa indirect, material pentru articoli de enciclopedie, asupra sciințelor naturale și asupra antichităților din Italia. Un marquis spirit-frumos m'a angajat secretar și m'a îmbrăcat cinstit. De aci încolo eram scăpat. Deși nu este vestmêntul în Francia tot, cel puțin poți ḑice că aparența unui om cu stare e indispensabilă pentru fiesce cine, care nu vrea sĕ rĕmână în sĕrăcie. Așa dară, mulțămită marchisului și costumului meu, lumea se redeschise înaintea mea. Dară mai era un pericol mare de încungiurat. Sĕ nu mĕ iei drept nebun, dacă îți spun, că persoana mea s'ar fi tras mai bine din belea, dacă ar fi fost așa de neplăcută ca aceasta a amicului Dtale Stangstadius. Un bărbat bine făcut și fără parale, află pretutindinea în lumea de astăḑi, ușa deschisă spre fericire... și spre rușine. Cu toată precauția, ce ne păstrăm, noi totuși întêlnim pe căile noastre, la tot momentul, roiul lacom și viclean de femei galante. Fără amintirea castei și mândrei mele Sofie, eu mĕ lăsam doară sĕ mĕ seducă, în labirintul acelor ființe lingușitoare și chinuitoare.

„Eu am triumfat asupra acestui pericol; însĕ la sfârșitul anului cel dintâiu a petrecerei mele în Paris și în momentul, când poate mi-ași fi făcut o posiție independentă, prin lucrul meu și prin economia mea, eu simțeam o neplăcere estremă de cetatea aceea și un dor neinvingibil de a calĕtorii. Massarelli a fost causa principală a neplăcerei acesteia. El n'a putut suporta, ca mine, lipsele așteptării. El luase în ḑilele cele dintâiu a le sĕrăciei teatrul cu marionetele, și se încercase a-și câștiga

A sosit și ocasiunea mult dorită, desbaterea în casa magnaților — dar Escelenția Sa Metropolitul, dimpreună cu toți trei Episcopii sĕi sufragani, au escelat prin absoluta retragere și absentare dela toate ședințele, în carı s'a desbătut acel project de lege. Episcopul Pavel, ce e drept, era pe aici, dar la ședințe n'a participat, avênd alte afaceri mai importante.

Cei cu speranțe mari au remas buzați, ear' maghiarii au devenit încântați de corecta și patriotica atitudine a episcopatului greco-catolic.

Jurnalistica noastră, o parte cred, că din politică, ear' alta -- bine disciplinată, — din tactică, par'că uitase cu totul, că ar fi esistat și episcopat român neortodocs, care încă ar fi avut drept și datorință, de a participa la desbaterile projectului de lege în casa magnaților și de a apĕra acolo interesele românilor.

Abia într'un târḑiu „Telegratul Roman“ și-a esprimat dorința cam printre șire, că ar dorì sĕ scie, ce a intreprins Blajul? dar cei dela Blaj, dedați a ignora ce se scrie într'o foaie șismatică, ca Telegraful, sciind prea bine că cu foarte puțină escepțiune, nici turma cuvêntătoare a lor, nu are scire de cele ce se scriu în Telegraf, au aflat de bine a nu reflecta la aceasta, ear' „Observatoriul“, organul oficios al Blajului, ca sĕ atragă atențiunea publicului dela această cestiune delicată, „între patru ochi“ a aflat de bine a ocupa pe publicul sĕu cu alte bazaconii.

În fine Gazetei nu i-a venit la socoteală laudele, ce puneau jurnalele maghiare pe episcopatul greco-catolic și în Nrul 57 a. c. a provocat categoric pe Blăjeni sĕ'i spună, dacă merită acele laude sau ba?

Roma, pardon! Blajul, sciind prea bine, că Gazeta, deșì nesubvenționată, dar totuși este cetită de o mare parte a românilor uniți, în fine *„locutus est“* și prin „Foaia bisericească“ Nro 11. dela 10 Iuniu, vine a publica *„urbi et orbi“* următoarele:

„Noi am adus la timpul sĕu la cunoscința publicului, că Escelenția Sa, Preasânțitul nostru Metropolit, a călĕtorit la Budapesta în causa projectului, ce atunci era încă sub desbatere. Neputênd însĕ lua parte la desbatere în casa magnaților, din causă, că preste toată asceptarea, desbaterea în casa de jos a durat tare îndelungat, *vorbirea ce a voit a o ținè în casa de sus, în care declară la desbaterea generală că nu primesce projectul,… o a lăsat la presidiul casei în formă de representațiune, pentru timpul, când projectul va ajunge la desbatere și în casa de sus.* Aceste însĕ la cunoscința publicului nu le-am adus, fiindcă ne-a prevenit „Observatoriul“, și nefiind încă vorbirea tipărită, *nu am voit sĕ ne grăbim cu informarea publicului.* [1]) Afară de aceea, biserica noastră.... are atari tradițiuni naționali, *cât purtarea Capului ei în atare cestiune, încă înainte scie unul fie care, că va fi corectă.* [2]) Noi sûntem dedați, în urma tradițiunilor din biserica noastră, a vedè totdeauna pe Capul nostru, apĕrând biserica și națiunea după dorințele turmei, așa cât *la contrariul nici nu cugetăm*“. [3])

Gazeta (Nr. 64.) luând act de această dechiarațiune și comunicându-o, într'un articul cât se poate de „mănușat“, de cari față cu alții nu prea sûntem dedați a cetì, dar pentru ce nu-i facem imputări, din contră, în interesul bine priceput al causei naționale, încuviințăm — ḑice:

„respunsul nu ne mulțămesce“. ...

„Ca unii, cari urmărim cu atențiune întêmplările politice, trebue sĕ constatăm cu părere de rĕu, că procederea Escelenției Sale, a remas fără de nici un efect, de oare ce nimeni n'a auḑit și n'a aflat până acum nimic despre acel pas al Metropolitului“...

„Din aceste considerante, ne vedem constrînși a declara, că după a noastră convingere, atitudinea Capului bisericei române unite, în afacerea din cestiune, a fost politicesce greșită“....

.... „Nu se poate admite, că durata îndelungată a desbaterei projectului de lege scolar în camera deputaților ar fi putut împedeca participarea Prea sânției Sale la desbaterea în camera magnaților. După cum ne-a fost anunțat chiar „Foaia bisericească“ Metropolitul a plecat la Budapesta în *23 Februarie a. c.* discusiunea în camera deputaților s'a început însĕ abia în *5 Martie a. c.* Ce a făcut Prea Sânția Sa la Budapesta în acest interval de ḑece ḑile, și ce lipsă a avut sĕ aștepte terminarea discusiunei încă neîncepute în camera deputaților“? etc. etc.

„.... Ne aducem aminte că pe atunci era vorba de nesce conferențe ale episcopatului catolic. Scim, că acest episcopat s'a învoit cu guvernul și a primit legea de scoale. Nu cumva s'a făcut presiune din această parte și asupra Metropolitului Vancea? nu cumva atitudinea nehotărîtă a Preasânției Sale este urmarea vre-unei intrige și amenințări cu luarea fondurilor și altele de aceste?“ etc. etc.

Curioase întrebări pune Gazeta, dar sûnt convins, că nici dênsa nu crede, că va primì rĕspuns adevĕrat, dela cei ce presupun că au de a face cu un public, care în naivitatea sa trebue sĕ creaḑă și sĕ se mulțămească cu povestea de copii din „Foaia bisericei“ — sau dacă crede? atunci nici pe departe nu cunoasce scoala din Roma.

Cum se poate presupune despre un Metropolit conscienției, că el cugetă, că a făcut un pas serios pentru apĕrarea intereselor bisericei și națiunei sale, când, în loc de a pășì cu fruntea deschisă, înaintea lumei în parlament, preferă contra regulamentului casei, a preda cuvêntarea scrisă președintelui acelei corporațiuni, al cărei membru este și el însuși, sciind a priori, că după regulamentul acelei corporațiuni pentru acea cuvêntare nerostită nu este loc mai cinstit, decât corfa cu papire aruncate, — și a se duce acasă, ca sĕ odichnească pe laurii închipuiți?

Ce tradițiune sĕ fie aceasta?

Se poate, că în biserica gr. catolică română sĕ fie tradițiune a îmbĕta pe oameni cu apă rece?

Deși la fie-care liturgie se propagă în bisericile românesci: „Fericiți cei sĕraci cu Duchul“ — totuși nu țin pe românii uniți capabili de a consuma liniściți acel comunicat adresat Gazetei, dar menit pentru simplii hăbăuci.

Dar scopul meu nu este a polemisa cu comunicatul din Blaj, ci pe cât se poate a da respuns adevĕrat la întrebările Gazetei, rĕspuns, pe care precum vĕd din deducțiunile ei, îl cunoasce deja, dar nu-i vine la socoteală a eșì oblu cu el pe față.

Escelenția Sa a venit la Pesta 10 ḑile nainte de începerea desbaterei în camera deputaților, pentrucă pe atunci a fost chiemat din partea Primatelui la conferența episcopatului catolic.

Această conferență a trebuit sĕ premeargă desbaterei în cameră, căci aici avea sĕ se hotărască și atitudinea, ce vor avè sĕ observe deputații catolici în casa de jos.

Astfeliu s'a și urmat.

Episcopatul catolic s'a împăcat cu guvernul. A obținut concesiunile, ce a dorit față cu gimnasiile susținute de calugări, de „statul catolic“ din Transilvania, și asigurări în privința dreptului de proprietate asupra fondului religionariu; din contră ei s'au obligat a primì projectul de lege în general, și apoi în casa Magnaților peste tot, așa precum va eșì din casa de jos.

În special s'a angajat episcopatul catolic, a nu sprijinì nici o propunere în favoarea naționalităților.

În conferență s'a accentuat deosebit, ca catolicii prin atitudinea lor în parlament sĕ dovedească, că sûnt mai buni maghiari decât protestanții, că în sinul bisericei catolice nu se ivesc tendențe în contra ideei de stat maghiar; căci în trecut numai reformații se gerau de biserică națională maghiară, și dacă s'ar putè susținè aceasta și în viitoriu, s'ar putè periclita bunurile bisericei catolice, cari de ani stau sub sabia lui Damocle.

Consultările episcopatului catolic au fost de natură confidențială, dar atâta cât vĕ comunic eu, s'a străcurat în public, și pe aici, pe timpul desbaterei în cameră, toată lumea cunoscea conclusele luate.

Afară de Escelenția Sa Metropolitul Vancea, a mai participat la acele conferențe și episcopul Gherlei Szabó, care, precum este cunoscut, nu voiesce sĕ scie nimic de *„greco*-catolic, ci numai „catolic“ *)

Metropolitul român unit a fost în situațiune foarte gravă.

Dacă făcea, ce-i dicta o inimă de român, el venea în conflict cu întreg episcopatul catolic, cu superiorii sĕi și cu guvernul totodată.

Sub durata petrecerei Escelenției Sale pe aici l'au cercetat mai mulți cunoscuți.

Acestora firesce li-a spus că a venit în causa projectului de lege, li- a spus că va vorbì în casa magnaților, și că are și cuvêntarea gata, dar precum se vede considerațiunile catolice au fost mai ponderoase naintea Escelenției Sale decât cele române, și încă nainte de terminarea desbaterilor în camera de jos a dispărut de aici.

Dacă într'adevĕr va fi făcut aceea, ce se afirmă, adecă, dacă contra usului parlamentariu și a regulamentului casei și-a predat cuvêntarea la mânile președintelui, asta nu poate seduce nici pe un om serios în privința scopului, care este mai puțin decât *„ut aliquid fecisse videatur*,“ care românesce nici nu se poate caracterisa, maghiarul însĕ are un proverb potrivit pentru dênsul, care ḑice: „Vakulj magyar, ne láss tót.“

---

[1]) Va hi! Culeg.

[2]) Fericiți cei ce au Cap infalibil. Culeg.

[3]) „Fericiți cei ce n'au vĕḑut și au creḑut“. (Evang. dela Dumineca Tomei). Culeg.

*) Se vorbesce, că pentru astfel de merite patriotice i s'ar pregătì o decorațiune majestatică din partea guvernului. Coresp.

Deva 8/20 Iuniu 1883. Când s'a făcut organisarea actuală a comitatelor în Transilvania, toată suflarea unguerească-politică avea îndreptată privirea spre comitatul Uniadoarei. În acest nou creat comitat trebuiau întocmite toate astfel, ca elementul unguresc sĕ prepondereze în toate direcțiunile. Și s'a făcut colosul comitat, s'a organisat după placul celor de sus și nu după cum cere buna administrație. S'a provĕḑut mai departe cu oficialii necesari, aduși, Dumneḑeu scie de pre unde, numai sĕ nu scie obiceiurile și limba poporului. Din locul central Deva s'a făcut Mecca maghiarismului, ea este inima corpului maghiar din comitatul Uniadoarei, în care și din care se adapă toate vinele și arteriile organismului, atât în cele judiciale, cât și administrative, scolare etc.

Încă nu sûnt 10 ani dela noua arondare a Transilvaniei și în comitatul nostru s'au făcut minuni. Administrație ca la noi numai în Turcia mai era, pe când pașii erau, cum s'ar ḑice, în floare. Siguranța personală atêrnă de multe-ori dela un fir de ață, ajunge o denunțiare cât de obscură, ca omul sĕ fie pus la prinsoare prealabilă. Am ajuns și ḑilele ca pentru o adunare de popor presidentul adunărei și vorbitorii sĕ fie, tot în Deva, prin sentență judecătorească, declarați criminali politici. Multe am ajuns, și dacă vom progresa tot astfel, o sĕ cădem nu preste mult în prăpastie, și Dumneḑeu scie, cum vom eșì din ea.

În urmă ne-am mai făcut și de rîsul lumei. Pentru nisce glume copilăresci, în locuri, la cari omul de omenie numai din trebuință indispensabilă reflectează, și cari locuri mai cu seamă, de când cu

---

a le vieței pe stradele cele mai murdare. Din nenorocire, el nu s'a străduit, ca și mine, a-și lĕpăda accentul, și n'avu nici un succes. Eu am fost nevoit, sĕ mĕ îngrigesc de el; eu l'am nutrit și îmbrăcat mai multe luni de ḑile, care au trecut foarte greu. În sfârșit, el a dispărut earăși, cu toate că mi-a repetat jurămintele sale frumoase și s'a încercat, a lucra cu mine. Și totuși n'am scăpat de el. Nu trecea o sĕptĕmână și eara venea, uneori beat, a mĕ jefuì. Eu i-am închis ușa înaintea nasului; dară el se acăța de pasurile mele. În sfêrșit, el a făcut două sau trei infamii, prin care își câștigase bani, și voia a-mi plătì tot, ce i-am dat, și afară de aceea, a împărțì cu mine frățește și a vĕrsa, încă o dată, în sinul meu, lacrimile sale de vin și de căință. Atât banii sĕi, cât și lingușirile sale m'au disgustat le-am respins. El se mănia, voia sĕ mĕ bat cu dênsul; eu am refuzat cu dispreț. El voia sĕ mĕ pălmuiască; eu am fost nevoit, a-i da o bătaie bună. În ḑiua următoare el m'a rugat în scris de iertare; dară eu eram sătul de el, și, fiind-că îl întêlneam pretutindinea, uneori chiar în societate bună (Dumneḑeu scie, cum a ajuns el în ea) mĕ temeam, că mĕ va compromite prin vr'o blĕstămăție de ale sale. Eu nu simțeam în mine curagiul egoistic, de a lua la goană, pe un om, care-l iubisem, și am preferat a mĕ retrage însuși și a părăsì localitatea. Din norocire reușisem în sfêrșit, a-mi procura recomandații bune, între altele, cele a lui Comus, care pe timpul acela, făcea în Paris furoare, cu representațiile sale catoptrice, adecă cu fantasmagorii de oglinḑi, prin care arată, în loc de năluci și draci, lucruri plăcute și chipuri grațioase. Talentele sale cele mari și deprinderea sa în observațiuni, i-a dat cunoscințe de fisionomia omului și de sufletul omenesc așa de mari, încât el cetea în gânduri și părea înzestrat cu un dar profetic. În sfêrșit studiul adênc al algebrei îl puse în stare, a deslega sub formă de conferențe desfătătoare și ingenioase probleme, în care poporul, nu se putea adêncì și multe pesoane le ținea de magii.

„Noi trăim în vremi luminate, în care printr'un contract ciudat trebuința de minuni așa puternică și neregulată în trecut se luptă încă în multe spirite în contra severității rațiuneă. Dvoastră sciți ceva despre aceasta aici, unde vestitul și eruditul Dvoastră Swedenborg este consultat, ca vrăjitor mai mult, decât ca profet, și el însuși se crede în posesia secretelor din viața cealaltă. Comus est un bărbat, nu vreau sĕ ḑic, mai convins și mai virtuos decât Swedenborg, de care sciu că n'ai sĕ vorbesci decât cu respect, ci mai erudit și mai serios. El nu crede în alte legi, decât în acele, care geniul omenesc le poate descoperì, și el împărțesce secretele sale în mod generos învĕțaților, care pot trage folos dintr'însele în interesul sciinței.

(Va urma).

maghiarismul forțat sûnt înfrumsețate și zugrăvite cu fel de fel de sentințe patriotice; căci ce e maghiar este totodată și patriotic, fiind că ce este patriotic, este maghiar; pentru nisce glume scrise pe zidurile acestor locuri s'a introdus *ex offo* cercetare criminală. Se înțelege tot în comitatul nostru, numele comunelor românesci sûnt schimonosite de dragul ideei de stat unguresc, încât oamenii le folosesc de leacuri contra frigurilor. Toate cârcimăresele române sûnt „secuence de prin ciarde“ și rîurile curg unguresce după marșul lui: Almos Előd și Tuhutum. Și așa mai departe până la estrem.

Sě vedem în ce formă concretă ni se presentează aceste lucruri. Sě vedem sub ce raporturi se află populațiunea acestui comitat.

În 13 și 14 a lunei curgětoare s'a ținut în comitatul Uniadoarei adunarea generală comitatensă ordinariă. Între 92 obiecte, cari au fost la ordinea ḑilei, s'au aflat și de acelea, cari merită sě fie cunoscute publicului. Asemenea merită atențiunea și alte lucruri petrecute în aceea adunare generală.

Primul loc compete afacerilor administrative. S'a constatat de mult necesitatea de a se face pod preste Murěș spre a întreține comunicațiunea cu Bradul și Baia de Criș, de oare ce trecerea cu luntrea e legată cu multe greutăți și în cele mai dese casuri este imposibilă. Această afacere se trăgănează de ani. Ba că propietarii dreptului de luntrit pretind prea mare despăgubire, ba că întreprinḑětorii pretind prea mult, ba una, ba alta. În fine s'a decis sě e facă podul, promițěndu-se ajutoriu și din par- ministrului. Când și cum se va face, vom vedè.

Asemenea stăm cu drumurile. Odată ne certăm tru ingineri, de altă dată pentru salariul lor, com- ența de drept de a dispune de ei, apoi mai vine aba și cu inspectorii de drum. Noi am pretins comitat 12 inspectori și ministrul a încuviințat mai 6 și pre când denumirea lor o încredințase mitatul vice-comitelui, ministrul o pune în com- tența comitelui suprem.

După cum se scie, esistă în Deva dela anul 1872, oală reală de stat. Comitatul e îndatorat a pro- edè această scoală cu edificiu și utensiliele recerute, elelalte cad în spatele guvernului. S'au și adunat ela comitat 21,000 de floreni, din cari s'a cumpě- at loc, pe care s'a zidit edificiul. Cu timpul însě 'au înmulțit clasele așa, că edificiul actual nu mai junge. În toamna trecută a ordinat ministrul ca comitatul sě zidească o nouă scoală reală, căci la din contră va muta scoala din Deva la alt loc. *Periculum in mora.* Și s'a făcut mare svon! Se convoacă adunare generală și vice comitele propune ca comitatul sě se facă punte-munte și sě susțină scoala în Deva, căci ea este unicul mentor al maghiarismului între diversele elemente din comitat. Și s'a făcut totul, s'a dat edificiul de până acum și încă 14,000 fl. Acum ministrul va scì, ce sě facă.

Mai interesantă a fost însě interpelarea domnului F. Ulain, proprietariu în Ribița, făcută în adunarea generală și totodată înaintată și în scris. Dăm loc acestei interpelări fără nici un comentariu, căci dênsa de sine și prin sine este destul de ilustrată:

Eată o.

După o introducere mai lungă d. interpelante continuă:

După acest premers în privința administrațiunei în general, reviu la interpelațiunea mea directă către on. Dn. Vice-comite și ḑic: delăturând pentru astă dată critisarea administrațiunei comitatului întreg și a scaunului gremial în parte, mě restrîng la administrațiunea singurului cerc pretorial „Baia de Criș“, căruia cu toată siguritatea se poate spune sentența, nu numai că este morbos, ci infectat de o corupțiune nediscutabilă, începênd dela administratorele suprem pretorial cercual până la vornicii comunelor.

Spre documentarea premersului și științăă publică îm permit a Vě întreba onor. Dom. Vice-comite: Aveți Dvoastră cunoscință I. că pretorele Baiei de Criș, Mihalovici Tobias nu 'și îndeplinesce oficiul în mod legal, dînsul are o purtare, încât este eschis din societatea oamenilor culți și joacă la cărți nopți întregi prin cărciume, chiar și cu notarii sěi; dacă perde banii, apoi se împrumută din banii țiganilor, care îi au strins cu talerul, la notari nu se duce spre ai controla ci a juca în cărți și a bè cu dênșii: verifică atestate false, de esemplu: Dl Adam Endre, căruia s'a dat un certificat de paupertate, pe când acesta are un salar fics de peste 1000 fl, quartier liber și o pracsă estinsă a verificat două atestate date dlui Ribiczei Ferencz advocat și unul din proprietarii mai mari ai cercului în vorbă, unul de paupertate, eară altul că ar fi unul din cei mai avuți proprietari ai cercului; și că tot acest domn pretore Mihalovici Tobias sufere pe lângă dînsul de adjunct pretorial pe Kostperda Emanuil, pentru care eară îmi permit a vě întreba onor. domn vice-comite ca a II-a questiune: Aveți Dvoastră cunostință, că acest individ este așa de demoralisat, încât au ajuns de rîsul babelor și copiilor fiind-că oameni cu rațiune nu-l pot decât numai compătimì; acesta dacă trece un timp oareși în câtva mai lung și nu este bătut, atunci nu se află sănětos; chiar și prin jurnalistică s'a publicat purtarea acestui om și scandalurile nemai pomenite de un officiante politic administrativ, eu am fost martore ocular, când într'o seară în ospetăria Baiei de Criș, numită la Cerbu, au făcut un scandal, încât ospetariul Darvas a fost silit sě cheme pe argatul sěu Eremia, poruncindu-i a lua pe Domnul sub-pretore de guler și a-l arunca peste trepte în stradă, ce a și esecutat fidelul argat Eremia, precum se vorbesce cu suplimentarea de aducere în atingere neplăcută a membrului sěu umblătoriu cu inesprimabilul dlui Kostperda. După $^1/_2$ oară apare ilustrul pretore M. Tobias spre a interpela pe ospetar, de ce a așezat pe adjunctul sěu în asemnea mod și vêḑênd că acela se escusă, am respuns dlui pretore dela masa unde mě jucam cu mai multi oficieri taroc: fiindcă s'a purtat scandalos — martori sûnt dnii oficeri.

Earăși acest adjunct pretorial într'o Dumineca a umblat beat cu o căciulă roșie sêrbească în cap, călare prin Baia de Criș, încât s'a strîns poporul și copii după el, ca după o comedie. Pentru scandaloasa sa purtare a fost eschis din societatea pompierielor voluntari a Baiei de Criș. Când se află bine dispus și-l interpelează careva pentru infama sa purtare atunci rěspunde că lui nu-i poruncesce nimeni și nici nu se teme, scoate epistole din busunar și strigă aci am iscăliturile Dlor comite suprem Pogany György și președintelui tribunalului Soliom Fekete Ferencz, dacă voiu fi suspendat sciu dlor, că îi pot compromite, de când cu alegerile de deputați dietali; trecute de altmintrelea, dacă cad eu și Mihalovici este al dracului.“ Acestea sûnt chiar cuvintele dlui sub-pretore Kostperda Emanuil. Astfel de oameni sûnt suferiți sě administreze un cerc pretorial, sě controleze pe subalternii lor, pre notarii, cărora sûnt încredințate averea și liniștea unui popor numěros. Precum șefii așa și subalternii de aceea și spre esemplu îmi mai permit onor. Domnule vice comite a vě pune a III și ultima întrebare. Dvoastră sciți foarte bine onor. Dle Vice-comite, că este mai bine de un an, decând v'am făcut atent despre purtarea notariului subst. Tomuția Vasile din not. Ribiczei. In mai multe rênduri v'am remenționat faptele ilegale comise de acest șarlatan, cualificat în toate speciile acestei profesiuni nelegale; până când în 10 Februrie a. c. v'am adus vr'o 30 de documente „ad oculos“, din care se vedea manipularea neertată; însě trecênd aproape o lună, poporul a patru comune, care se adresase la mine a-i scăpa de această lipitoare, n'a mai fost de reținut în așteptare vagă, ci a pretins, a'l conduce înaintea Dvoastră spre a'și espune plângerile personalmente. Din nenorocire Dvoastră a'ți absentat când am sosit cu vre-o 30 de oameni acì, și am fost ascultat de onor. Domn Protonotar locțiitorul Dvoastră, Sandor Miklos, căruia s'a imanuat și o petițiune. Acesta a promis oamenilor, că în cel mai scurt timp va satisface cererei lor, prin o cercetare, însě earăși a trecut un timp îndelungat, până ce silit fiind de bieții oameni pe cari îi șicana in modul cel mai ilegal, prin acuse false către judecătoria reg. de cerc, încât aceasta a fost silită a deține vre-o câți-va oameni în arest preventiv prin esecuțiuni pentru dare și vinderea averei lor și altele multe; am venit înaintea Dvoastră și 3 ḑile am stat pe lângă Dvoastră până ce v'ați hotărît a esmite pe Dl Vice-notar comit. Nadajdy Nandor în fața locului, care, după o cercetare prealabilă, precum se vede din protocolul de investigare luat de Domnialui, în aproape 30 de casuri a constatat destule fapte criminale, abusuri de oficii și alte crime.

Tot după stăruința mea, a eșit și din partea inspectoratului Dlui oficiante Kalcher Vince, care a întreprins o lichidațiune scrupuloasă, care a durat 5 sěptěmâni, și prin aceea a constatat 52 de fapte ilegale mai mici, care le-a prenotat în un ḑiar și 7 fapte, în care a fost silit a lua protocol cu partida respectivă, fiind sume de peste 100 fl., în cestiune. Spre a seduce pe acest Domn de toată onoarea și lauda, a voit sě'l corumpă cu bani, spre a nu'și îndeplinì datoria de oficiant fidel al statului, însě acest bărbat fiind de un caracter rar, nu numai că n'a primit banii, ci a luat și un protocol despre acest cas.

Acest individ, care a comis toate aceste fapte înaintea ochilor șefilor sěi ilustrați mai sus, și cari sûnt în deplina cunoscință acestor cause nelegale, este și astăḑi în funcțiune, așa încât publicul, mě rog a mě înțelege bine, nu eu, este de părere, că atât subpretorele Kostperda Emil cât și not. subst. Tomuța Vasile ar fi agenți provocători. Deși este de prisos, că de casul acesta al treilea, sûnt convins că sûnteți destul de bine informați, chiar de mine, totuși vě întreb? Aveți cunoscință și de acesta și de funcționează acest individ spre teroarea unui popor încă până acum?

Mult on. Dle Comite Suprem, Onor. adunare! Asemenea fapte arată cu siguritate împregiurări nesănătoase. Aparențele acestea documentează pe deplin, că moralitatea publică și recunoscința datorințelor oficianților administrativi a cercului pretorial Baiei de Criș este până în estrem decăḑută, și că corupțiunea are loc deschis.

Dacă se ivesc în continuu, ca acì, asemenea împregiurări triste, atunci salvarea devine tot mai dificilă. De aceea administratorul suprem a unui Comitat trebue încă, când se arată cele dintâiu semne de această specie, a lua inițiativa pentru asigurarea întregului bine comun.

Cu o energie deosebită trebue sě delăture asemenea casuri. Este îndatorator a esila ca un orcan limpeḑitor, miesmele corupțiunei coadunate.

Dînsului îi trebuesc oficiali, care resistă ispitei, cari își îndeplinesc datorințele din convingere onorifică interioară. Asemenea oficiali trebue sě își cultive un administrator suprem, căci are mijloacele în mâna sa.

Acestea espûneri păreau de prisos, dară nu sûnt nici decât. Căci foarte aproape sûnt raporturile, asupra cărora se pot întrebuința și foarte amenințătoare devin pericolele, care trebuesc delăturate. De aceea asemenea adevěruri trebuesc spuse, recunoscute și repețite, deși cu puțin prospect la reușită, decât de a fi calumniat și defăimat. Dar cel puțin acì poate avè loc vechiul proverb: *in magnis voluisse sat est.* Terminând, vě pun întrebarea on. D. Vice-Comite: aveți cunoscință de cele trei casuri aici cualificate? și dacă, aveți, ce ați făcut în această causă spre liniscea publicului? dacă nu, ce voiți a face, și mě rog, că dacă nu în ședința de astă-ḑi, în cea procsimă a congreg. comit. a da compt despre cele întreprinse în această privință.

Francisc Ulain m. p.

Vice-comitele a rěspuns că adiunctul pretorial Kostperda și notariul din Ribița Tomuța Vasile sûnt suspendați și dați în cercetare disciplinară, ear față cu pretorele Tobias Mihalovici va lua měsurile de lipsă. Constatăm, că până astăḑi adiunctul pretorial și notariul susnumiți sûnt în oficiu. Cât vor mai fi, Dumneḑeu scie.

Așa stăm noi prin comitatul Huniadoarei. Și mi se pare că pot ḑice și eu cu faimosul: „*Extra comitatum Huniadoriensem non est vita, si est vita, non est ita.* *Argus.*

Varietăți.

* Il. S. Epul gr. cat. Ioan **Szabó** din Gherla, „pentru merite pe terenul bisericesc și public“, ḑice „Bpesti Közl.“, fu distins cu crucea cea mare a ordinului Francisc Iosif.

* (Însciințare) Cu ocasiunea celebrărei parastasului în memoria Marelui archiepiscop și memetropolit **Andreiu** la 16/28 Iuniea. c. în Rěșinari se va ținè o masă comună în sala scoalei deacolo. Doritorii a participa la această masă, binevoească a se însinua în 13/25, 14/26 și 15/27 (Luni, Marți, Mercuri) l. c. dela 4—6 oare d. a. la dl. Dr. D. P. **Barcianu** în cancelaria associațiunei transilvane strada Cisnădiei Nru 7, pe lângă plătirea sumei de 3 fl. v. a. pentru cuvertă. *Comitetul arangiator.*

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Pertractarea finală înaintea tribunalului reg. din Nyiregyhaza începută la 19 Iunie a. c.

Pertractarea finală în procesul sensațional „Tisza-Eszlár“ o a deschis în presența unui public foarte numeros președintele Francisc **Kornis**. În cuvêntul de deschidere, ḑice președintele, că chemarea pertractărei va fi a erua, de s'a comis vre-o crimă, și dacă acusații sûnt în adevěr criminaliști, sau că totul nu e alt-ceva, decât insinuațiune rěutăcioasă provocată cu scop de a jignì pacea religioasă și de a dispune din rěsbunare privată pedepsirea scăderilor unor membri ai unei confesiuni, ducênd în rětăcire judecătoriile și compromițênd o confesiune întreagă.

După vorbirea președintelui ia cuvêntul substitutul procurorului superior de stat, Szeiffert. Acesta desvoaltă acusa emanată din resultatele investigațiunei. Pe basa acestei acuse sûnt învinuiți Avram Buxbaum, Leopold Braun și Hermann Wollner, că ar fi omorît pe Ester Solymosi în urma unei conțelegeri prealabile. Iosif Scharf, Adolf Junger, Avram Braun, Samuil Lustig, Lazar Weisenstein și Emanuil Taub au cooperat, conform acusei, la omorul efeptuit. Amsel Vogel, Iankel Smilovics, David Herscko, Martin Gross și Ignațiu Klein sûnt acusați, că ar fi înaintat actul ascunderei cadavrului.

Procurorul substitut Szeiffert ḑice în decursul vorbirei sale între altele: „Tribunalul primesce suspițiunea, că s'ar fi comis crimă înspăimêntătoare, ca dovedită: care e însě motivul crimei? Va fi fost el oare vre-un scop ritual? Credința poporului, că evreii întrebuințează sânge pentru pânea lor pascală o împărtășesc și oameni din clasa cultă.

Pe basa unei atari suspițiuni s'au încarcerat acusații înainte cu un an.“

Acusatoriul public arată dimensiunile, ce le-a luat afacerea aceasta, care se privea la început de un ce imposibil. În urma acestora s'au comis multe omoruri rituale și alte fapte sîlnice față cu evreii. În fine a sosit ḑiua, în care se va finalisa afacerea aceasta fatală. Dênsul pășesce fără prejudețe și nepreocupat înaintea tribunalului și cere cu Feuerbach adevěrul real, care nu depinde nici dela confesiune și nici dela credință. Crima fie pedepsită, și sě triumfeze inocența.

Președintele **Kornis**, bărbat energic, numai ceva nervos a întimpinat în mod foarte energic atât pe procurorul de stat, cât și pe apěrători. Deja la început avu loc între el și apěrătorul Carol Eötvös o scenă sgomotoasă.

Procurorul de stat **Szeiffert** se miră, cum tribunalul a șters unele pasagie din părerile ce și le-au dat profesorii din Budapesta. Asemenea lucru nu s'au mai întêmplat până acum în procesele criminale. Dênsul disaproabă conducerea rea de până acum a procesului și ḑice: „Eu caut adevěrul, și nu cred într'un omor ritual.“

Presidentul apără în fața învinuirei ridicate de procuror pre judele cercetător ḑicênd, că acesta și-a împlinit datorința.

Conform dispozițiunilor procedurei criminale ungare se ascultă mai întâiu martorii învinuitori.

Mama dela Ester Solymosi.

se conduce în sală. E muiere bětrână, cu trăsături tare marcate, îmbrăcată cu un suman scurt negru poartă rochie pestrițată, ear pe cap năframă de mătase neagră: La cererea presidentului, de a espune starea lucrului, ea respunde, că inima îi spune că evreii iau omorit copila. Perḑêndu-se copila, ea o a căutat dimpreună cu alții, căci n'a avut motiv a crede, că ea s'ar fi sinucis.

Presidentul. Cine îți spuse D-Tale, că evreii ți-au omorît fata? **Solymosi.** Presupunerile mele mi-au spus ceva rĕu; Dḑeu mi-o a şoptit. Un strĕin i-ar fi promis 100 fl. dacă nu va mai căuta copila sa.

Pres. DTa ai vorbit înainte de asta *de 200 fl.?* Solymosi. Mi-am uitat. Martora povestece în decursul ascultărei, că şi alţi evrei ar fi voit sĕ o corumpă cu bani.

Pres. Descrie pe fata DTale. Solymosi. Mĕ rog eu nu sciu scrie (ilaritate). Martora descrie apoi pe fata cu ochi negri frumoşi: cu pĕr negru şi cu dinţi frumoşi: sinul încă nu-i era desvoltat.

Pres. Ce caracter are alui Huri, la care a servit Ester?

Solymosi: Îi place cearta, cu fata mea însĕ a fost bună.

Apărătoriul Dr. Bernhardt Friedmann e contra la aceea, ca preşedintele sĕ scoată din sală pe toţi acusaţii; unul ar fi bine sĕ rĕmână, căci dacă are cineva dreptul de a auḑì acusa, apoi în linia primă compete acest drept acusaţilor.

Acusaţii.

În urma observărei de sus a apĕrătoriului, tribunalul decide a se conduce în sală acusatul Solomon Schwarz.

Solomon Schwarz are 4 copii; spune că-i şechter şi că n'a mai fost pedepsit.

Presidentul. Fostai DTa în Tisza Eszlár?

Acusatul. Da, am fost. A fost alegere de şechter. Acolo au fost Braun şi Buxbaum, pe cari nu i-am fost vĕḑut înainte de aceea; Sâmbătă ne-am dus vre-o 8—9 în templu.

Pres. Cu cine te-ai dus DTa din templu?

Acus. Toţi s'au dus de odată.

Pres. S'au dus toţi în casa lui Scharf?

Acus. Nu toţi, unii s'au dus la Rosenberg, cătră ameaḑi, cam pela 12 oare.

Pres. A adus cineva vin?

Acus. Da, Rosenberg.

Pres. De unde?

Acus. Se poate, că de acasă.

Pres. Cunosci DTa pe cerşitoriul Wollner?

Acus. Nu-l cunosc.

Pres. DTa eşti învinuit, că împreună cu el ai fi omorît în templu o fată.

Acus. Învinuirea aceasta e nedreaptă. Evreilor le este oprit în cărţile lor sânte, a omorì sau a se atinge de sânge.

O depunere fatală.

Pres. DTa ḑiseşi în depunerea DTale, că DTa ai fi omorît pe băiată, fiind că te-ar fi batjocorit.

Acus. Eu depusesem, pentru că voiam sĕ fiu acusat şi sĕ se finaliseze odată afacerea aceasta; o fasionasem, pentru că eram distras şi încurcat. Mai târḑiu mi-am revocat depunerea, de oare ce chiar şi d. preşedinte o a fost declarat de neverosimilă.

Apĕrătorii încă pun acusatului unele întrebări şi propun a se mai asculta doi martori.

Acusatul. Hermann Wolner vorbesce fluent unguresce; e tată de familie, păstor de vite şi ḑiler. Spune, că a fost în Tisza-Eszlár şi că pe Iosif Scharf nu l'a cunoscut înainte de aceea. În Sâmbăta respectivă ar fi mâncat la un evreu, cu care a fost în sara premergĕtoare în templu dimpreună cu alte 8—10 persoane; cătră seară ear s'a dus în templu; servițiul divin' a durat o $^1/_2$ de oară.

Pres. Cunosci DTa motivul acusei?

Acusatul: Wolner: Eu sûnt nevinovat; nici tinerul Scharf n'a fost în stare a-mi spune în faţă, că eu aşi fi chiemat pe Ester în templu.

Procurorul Szeiffert: Ai vĕḑut DTa fată de creştin, când ai stat înaintea templului, şi unde a a fost atunci muierea DTale?

Acusatul. Muierea mea a fost în continu cu mine, n'am vĕḑut nici o fată.

Apĕrătorul Friedman. În protocol se ḑice că Moriţ Scharf, fiind confrontat cu DTa, a depus, că DTa ai fi sedus pe fată sĕ meargă în templu?

Acusatul. Nu-i adevĕrat, mĕ jur pe tot ce este sânt.

Pres. E faptă, că Moriţ Scharf n'a recunoscut cu siguritate pe Wolner, — Apĕrătorul Eőtvős. Ai cunoasce DTa pe evreul, la care ai prânḑit?

Acusatut. L'aşi cunoasce, dacă l'aşi vedè.

Se conduce în sală Buxbaum. Om tinĕr respunde în limba germână şi maghiară. Acesta povestesce, că s'a dus la Tisza-Eszlár, auḑind, că acolo se cere un şechter şi un cantor. Dênsul a fost cantor, şechter n'ar fi putut devenì, în Sandec sciu toţi, că dânsul nu-i de şechter.

Pres. De câte-ori ai fost DTa în Tisza-Eszlár?

Acusatul. Singur odată. În ḑiua numită m'am dus în templu tot cu Iacob Szűszmann.

Pres. DTa eşti acusat, a fi omorît o fata de creştin.

Acusatul. Aceasta e neadevĕrat, e spusa unui om de nimica. Eu am fost numai la Süszmann, şi acolo m'a şi vĕḑut fata de creştin.

Pres. DTa aşa dară n'ai omorît fata?

Acusatul. (scandalisat) Nu, nu, nu!

Acusatul, Leopold Braun, vorbesce unguresce. S'a dus la Tisza-Eszlar, fiind că acolo a fost alegere de şechter. A fost încuartirat la Taub, s'a rugat Sâmbătă şi a fost asemenea în templu. A prânḑit apoi la Taub şi a întâlnit la Scharf trei sechteri, dintre cari n'a cunoscut pe nici unul.

Pres. Eşti acusat a fi omorît o fată de creştin.

Acusatul. E imposibil! Rugăciunile noastre ne interḑic omorul şi ori-ce acţiune deamnă de pedeapsă.

Procurorul Szeiffert: se afirmă că Braun ar fi ţinut pe Ester sub decursul omorului. Acusatul Braun: Nu e adevĕrat.

Martorul principal Moriţ Scharf.

băiat bine conservat, cu tip evreesc binemarcat şi cu ochi isteţi. În noaptea spre 22 Maiu trecut a deluşit pentru prima dată întêmplarea cu Ester Solymosi.

La propunerea apĕrătorului se conduc din sală toţi acusaţii, până ce fasionează Moriţ Scharf. Încordarea a ajuns gradul suprem.

Apărătorul Eötvös pune întrebarea, unde a fost Moriţ Scharf de 3 luni încoace.

Pres. A stat sub supraveghierea judecătorească.

Apărătorul Eötvös. Cari persoane l'au supraveghiat? Ca apĕrător cer, sĕ mi se comunice.

Pres. Se va face la timpul sĕu.

Apĕrătorul Eötvös: cetesce protocolul, în care Iosif Scharf, tatăl lui Moriţ cere, ca acesta sĕ se dea sub îngrigirea bunei sale. Aceasta nu s'a întêmplat. După legile penale e demn de pedeasă, dacă copilul minorean, se aseaḑă la un loc contra voinţei părinţilor.

Pres. Scharf s'a declarat mai târḑiu mulţămit cu aceasta.

Preşedintele dă lui Moriţ Scharf sĕ înţeleagă, că depunerea lui e de mare însemnătate. Împregiurările agravătoare pentru părinţii sĕi le poate retăcè, toate celelalte trebue sĕ le spună.

Moriţ Scharf ḑice că la început a negat, acum a spus adevĕrul. Vorbesce iute şi cu voce slabă. Omorul îl caracterisează conform depunerei sale a doua, care e cunoscută deja: Evreii ar fi omorît în sinagogă fata, ar fi adunat sângele şi posibil că cadavrul l'au scos pe fereastră afară.

Iosif Scharf (tatăl) strigând: Acestea toate sûnt minciuni!

Pres. (cătră Scharf) Taci!

Apĕrătoriul Friedmann (cătră Moriţ Scharf) Scii DTa, că poţi spune adevĕrul fără a fi pedepsit?

Moriţ Scharf. Eu am spus adevĕrul.

Pres. Te-a provocat cineva sĕ spui neadevĕr?

Moriţ Scharf. Nimenea.

Pres. Scii tu că depunerea ta învinuesce pe patru persoane, că ar fi comis omor?

Moriţ Scharf. Sciu.

Apĕratorul Carol Eőtvős. Fi bun, domnule preşedinte şi spune domnişorului acestui-a, că după pertractarea aceasta nu se va mai întoarce în mânile temniceriului Henter şi întreabă-l, că nu ar fi cumva în stare sĕ ḑică depunerea în versuri? (Sensaţiune mare). La o întrebare a preşedintelui în direcţiunea aceasta, ḑice Moriţ Scharf, că nu voesce a se mai întoarce la părinţii sĕi.

Se pune în faţă cu Solomon Schwarz. Acestui-a îi spune în mod fluent, frapant, că el ar fi tăiat gâtul fetei Ester. Schwarz declară, că-i minciună. Preşedintele îl provoacă sĕ tacă. Apĕrătorii Funtak şi Eőtvős ḑic. că pracsa judecătorească dă voie acusaţilor a vorbì cu martorii. Aceasta sĕ se ierte şi acestor acusaţi.

O scenă sgomotoasă,

Moriţ Scharf, confrontat cu Schwarz şi Wollner îşi susţine acusa. În faţa lui Buxbaum, care
îl numesce „ticălos“ şi l scuipă, gângăie, îşi s
însĕ acusa. Scena între Buxbaum şi S
provoacă mare sensaţiune. Ascul
se scoală dela loc, poliţiştii intr
săbiile scoase spre a evita scandalu
după câte-va minute se face earăşi linisce
continua pertractarea.

Apĕrătoriul Székely cere, ca Moriţ Sc
uite în faţa acusatului şi nu tot la pr
Moriţ Scharf nu o face, cu toate că sta f
cu Buxbaum. Urmează confrontarea cu Br

Apĕràtoriul Friedmann cere, ca Mor
sĕ vorbească nemţesce, vorbirea ungurea
impresiunea ca şi când şi-ar fi învĕţat rola
Moriţ Scharf nu voesce. Îşi susţine acusa
Braun.

Se vorbesce prin cetate, că se plănuesce
lui Moriţ Scharf.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 21 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.40
Renta de aur ung. de 4%	89.65	89 50
Renta ung. de hârtie	87.35	87.20
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 25	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 80	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	113.—	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	100.—	97.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	99.25	99.—
Obligaţiuni urbariale transilvane	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.75
Sorţi unguresci cu premii	115.—	115.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.45	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.05	78 80
Renta de aur austriacă	99.10	98.75
Sorţi de regularea Tisei	10.90	109 75
Acţiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	302.50	301.25
Acţiuni de credit austr.	306.60	393 60
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.68
Napoleon	9.50	9.50$^1/_2$
100 marce nemţesci	58.45	58.45

Nr. 146. [426] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă Băţălariu cu filia Bretea română în protopresbiteratul gr. or. al Haţegului, se escrie a doua cară concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Băţălariu:

1. Folosirea a $1^1/_2$ jug. pământ arătoriu şi fênaţ.

2. Dela fie-care fum de casă — în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă, — mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă: o ḑi de lucru.

4 Stolele statorite în Sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română:

5. Folosirea cimiteriului şi 400 stângini cuadraţi pământ arătoriu.

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri, câte una ferdelă de 30 litre, cucuruz sfărmit în boambe.

7. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru.

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne suplicile lor instruite conform prescriselor statutului organic şi ale regulamentului pentru parochii până la terminul sus amintit.

Haţeg, 27 Maiu 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Raţiu m. p.,
protopresbiter.

„Albina“

Institut de credit şi de economii
în Sibiiu.

Al ḑecelea cupon dela acţiunile institutului nostru exigibil la 1 Iulie a. c. fiind cel din urmă în coala primă de cuponi, Domnii acţionari ai Institutului nostru sûnt rugaţi, a trimite cu începere **dela 1 Iulie a. c.** la cassa institutului nostru în Sibiiu, talonul dela acţiunile Dlor, în schimbul căruia se va libera a doua coală de cuponi pe 10 ani următori.

În scrisoarea de trimitere sûnt a se însemna **desvolt** numerii talonilor (acţiunilor), cum şi numele **întreg,** caracterul, locuinţa şi posta din urmă (romănesce, unguresce sau germânesce) a posesorului acţiunilor respective.

Sibiiu, 20 Iuniu 1883.
[429] 1—3 **Direcţiunea.**

Nr. 583. [425] 3—3

Anunciu.

Luni în 30 Iulie a. c. st. no **la 9 oare din ḑi** se va esarênda pe calea licitaţiunei **moara alodială cu 6 petri** pe timp de **3 ani** începênd din **1 Octomvre 1883** până la **30 Septemvre 1886** şi **dreptul de crâjmărit pe 6 ani** începênd din **1 Ianuarie 1884 până la ultima Decemvre 1889** în cancelaria comunală, loco **Lancrĕm.**

Punctele de licitare se pot cetì în oarĕle de cancelarie în cancelaria comunală.

Lancrĕm în 12 Iunie 1883.

Primăria comunală.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preţ. [402] 10
Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 67. Sibiiu, Marți 14/26 Iunie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Programa

festivității din Reșinari la 16/28 Iunie a. c. în memoria repausatului archiepiscop și metropolit **Andreiu** *baron de* **Șaguna.**

1. La 8 oare dimineața celebrarea sfintei liturghii.

2. La 10 oare dimineața celebrarea parastasului.

Ambe în biserica cea mare din Reșinari, sub pontificarea Escel. Sale Preasânțitului P. archiepp. și metropolit *Miron Romanul.*

Cântările liturgice le va esecuta chorul bisericei din Sibiiu — cetate.

Cântările parastasului le va esecuta reuniunea română de cântări din Sibiiu.

3. În decursul parastasului urmează tot în aceeași biserică cuvêntarea în memoria marelui defunct, rostită de Prea Cuvioșia Sa P. archimandrit și vicariu archiepiscopesc *Nicolae Popea,* ca ales din partea venerabilului consistoriu archidiecesan din Sibiiu.

4. După cuvêntare urmează eșirea la mormênt, unde se termină parastasul.

Cântările se vor esecuta de elevii seminariului andreian.

5. La 12 oare din ḑi comitetul parochial din Reșinari, în fața unui comisar consistorial, distribue în edificiul scoalei din Reșinari pomana destinată de venerabilul consistoriu archidiecesan pentru sěracii din comuna Reșinari.

6. La 1 oară d. a. masă comună în sala cea mare a scoalei din Reșinari.

Pentru susținerea ordinei în decursul festivității se dispun următoarele:

P. T. participanții sě binevoiască a se presenta în biserică încă înainte de începerea liturghiei sau după terminarea liturghiei și înainte de începerea parastasului. Corporațiunile și deputațiunile sûnt poftite a întra în biserică în mod corporativ, unde vor ocupa locurile avisate de un domn membru delegat al comitetului arangiator și anume în ordinea următoare:

În hora dreaptă a bisericei (unde se află scaunul archieresc): consistoriul archidiecesan împreună cu corpul profesoral al seminariului andreian; deputațiunile și representanții corporațiunilor lumesci; representanța comunei bisericesci Reșinari;

În hora stângă: deputațiunile și representanții corporațiunilor bisericesci; representanții comunei politice Reșinari.

Șirul participanților se va termina cu elevii seminariului andreian și elevii scoalelor din Reșinari atât de o parte, cât și de ceealaltă.

Pentru public remâne spațiul până la horele bisericei astfel, că în dreapta se postează bărbații, în stânga femeile.

Galeria (corul) este închisă pentru public.

Eșirca la mormênt se face în următoarea ordine:

Cortegiul se deschide cu elevii scoalelor din Reșinari, cărora le urmează elevii seminariului andreian, apoi preoțimea în funcțiune, urmată de consistoriul archidiecesan, corpul profesoral al seminariului archidiecesan, deputațiunile și representanții corporațiunilor bisericesci, deputațiunile și representanții corporațiunilor lumesci, representanțele comunei bisericesci și politice din Reșinari.

Observare. Intrarea în sală, unde se dă masa comună, este permisă numai acelora, cari vor produce bilet de întrare.

Comitetul.

Atențiune!

Timpul reclamărilor electorale au sosit! Atragem atențiunea celor ce se cuvine, sě fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptățit de a fi alegětor, sě nu remână neîntrodus în listele electorale.

Risum teneatis.

Aici o probă de vitejie a lui „P. Ll." când are sě'și verse focul asupra României:

„**România armează**. Această scire se răspândesce în lumea largă, și la auḑul ei chiar și inima cea mai îndrăsneață se cutremură până în temeliile ei, și pe buzele fie-cărui se furișează numele „**Grivița**". Da, așa este, România armează. Armările ei însě nu sûnt adresate în prima linie Europei, ci Austro-Ungariei. După cum sûntem informați România a votat 15 milioane pentru facerea de fortărețe, spre a și apěra granițele despre Transilvania, și aceasta e de ajuns spre a scì, în ce direcțiune manevrează politicii din Bucuresci. Lumea credea, că afacerile interne ajung spre a ocupa pe marii nepoți ai lui Traian, și că ei nu vor căuta complicațiuni în afară; se vede însě, că actualii domni dela putere din România nu voiesc sě rěmână în deretul politicilor rătăciți, cari cred că prin complicațiuni esterne 'și vor salva cu totul ruinata stare internă. Și în adevěr vecinii nostri în desvoltare au ajuns la punctul acela, încât continuarea domnirei în direcția de până acum este cu totul imposibilă. Am ajuns acolo, că în stat așa numit constituțional alegerile se fac sub influența baionetelor. Am ajuns acolo, că fratele actualului ministru president și vechiul sěu aliat politic sě strige amărît până în suflet: „*Trebue sě ne desprețuiască lumea!*" am ajuns acolo, că toată inteligența din țeară sě întoarcă cu dispreț guvernului dosul și sě fie silită a-și lua refugiul la lovituri politice de stat. Ne vom mira așa dară, dacă în asemenea împregiurări actualul guvern, asupra căruia este îndreptată ura și disprețul țerei sale proprie, voesce sě se rehabililiteze în ochii opiniunei publice prin armări nebunatece, cari ruinează țeara?

„La aceste motive se reduce în prima linie și nerumegata, seaca politică a României în cestiunea dunăreană. Cabinetul era de credință, că pentru marile fapte în această afacere, țeara i va erta celelalte greșeli. Acesta a fost și motivul opozițiunei României față cu conclusele conferenței din Londra, căci se credea, că prin aceasta va desarma oposiția din țeară. Urmarea cea adevěrată însě este, că oposiția nu a cedat nimica și împinge pe guvern tot mai de parte ca sě l sugrume în propriul sěu rociu. Spre a servì meschinelor interese de partidă politică, — o politică plină de corupțiuni scandaloase, ca și cari rar întâlnim chiar și în orient — spre a servì acestor interese a întreprins guvernul această campanie și acuma nu se mai poate retrage, căci se teme că oposiția i va strînge lațul la gât, cu toate că ar voì sě se retragă. Nici nu este așa de lipsă desmințirea faimei despre ceruta intervențiune a principelui Bismarck de către guvernul român în cearta pentru Dunăre. Guvernul României scie prea bine, că un asemenea apel se respingea cu dispreț, (hätte nur die beissendste Zurückweisung erfahren können) căci în urma urmelor nu domnul Bismarck este omul, care ușor se pune în servițiul intereselor de partidă ale domnului Ioan Brăteanu. Un motiv mai inalt, mai moral, n'are acțiunea României în această afacere. Toată acțiunea României se reduce la jocuri de păpușe, prin cari seduce pre alegětori și pentru asemenea scopuri apelează la Europa.

„Politicii din Bucuresci, cari mai țin câte ceva în minte, de bună seamă nu-și vor fi uitat de unele momente ale congresului din Berlin, cari aproape erau sě fie fatale pentru România. *Era adecă vorba atunci nu numai de Basarabia, ci de întreaga Românià, și monarchia noastră trebuia sě întindă mâna numai spre a și anecsa întreaga Românie, dimpreună cu eroii dela Grivița. Așa de slab sta România atunci, și de atunci încoace starea ei nu s'a îmbunătățit întru nimica. În momentul, în care se va constata, că binevoitoriul calcul din Berlin, care a salvat viața statului*

FOIȚA.

Odă la statua lui Stefan cel Mare.

Tu ești! tu Stefan! tu străbune!
De patru seculi adormit,
De patru seculi, o! minune!
În veci de noi nedespărțit.
Tu ești, pe zmeul tĕu călare,
Cum te-am visat, cum te-am dorit.
Ah! eată-te!. lumea tresare...
Erou, Domn, oaspe înḑeit!

Când ni se duce gândul la timpurile-acele,
De traiu fără odihnă, țesut cu ḑile rele,
În care plugul morții trăgea pe-al țěrii sin
Lungi brazde roditoare de mult amar și chin,
În patru orisonuri cuprinși cu nori de sânge,
Zărim cerescu-ți paloș, ce dușmanii înfrânge,
Și te vedem pe tine, învingětor viteaz,
De pază treaz la soare și în noapte încă treaz!

Mulți seculi lâncezit-am sub a peirii ceață,
Dar te am avut pe tine, fecund isvor de viață,
Simbol al bărbăției în neamul tĕu ascuns,
Ș'a fost destul!.. în ceriuri un soare-i de ajuns!
Zadarnic sboară norii și fulgerii detună
Pe fruntea majestoasă a munților Carpați;
În zarea limpezită după ori care furtună
Ca tine după seculi, ei par mai înălțați.

O! de-ți era statura ca inima de mare,
Ai fi întins o umbră din munți și până'n Mare;
Tu ce-ai putut cu brațul în veci neobosit,
Sě aperi Occidentul de cruntul Resărit,
Tu ce prin curcubeul de fapte colosale
Legat-ai revĕrsatul cu-apusul vieței tale,
Tu aclamat în Roma cu glas triumfător:
Mare al Creștinătății Erou nemuritor!

O! Ștefane, Românul cresce,
Vĕḑêndu-te aḑi lângă el.
Aḑi Țeara mândră te primesce
Purtând coroana-i de oțĕl.
Tu ce viteaz ai apĕrat-o,
Privește-o!. demnăi sĕ o privesci.
Independentă ai lăsat-o,
Independentă o găsesci!

1883. *V. Alecsandri.*

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„El m'a primit cu bunăvoință și mi-a oferit a merge cu dênsul în Anglia, spre a-i ajuta la esperimentele sale. Eram pe acì sě primesc; dară, visul meu mě îmbulḑea spre mineralogie, botanică și zoologie, chiar așa, ca spre studiul moravurilor și spre studiul societății. Anglia mi se părea prea esplorată, pentru a'mi oferì un câmp de observațiuni nouě. Și apoi, Comus era p'atunci ocupat cu un studiu special, la care nu credeam a-i fi folositor. El mergea la Londra spre a confecționa sub ochii sěi instrumente, de a putè ajunge în Francia în mod indestulitor. Cugetul a petrece un an sau doi în Londra nu mě atrăgea. Eu eram sătul de orașe mari. Eu doream libertatea, locomoțiunea, și mai înainte de toate inițiativa. Cu toate că nu mě puteam plânge de aceia, cari m'au ocupat până atunci, totuși mě simțeam așa puțin făcut, pentru dependență, încât mě făcusem în adevěr bolnav.

„Comus mě puse în raport cu mai multe persoane vestite, cu dd. de Lacépède, Buffon, Daubenton Bernard de Jussieu. Eu m'am interesat foarte mult de progresele rapide și strălucite a grădinei de plante și a cabinetului zoologic, dirigeate și înavuțite în fie-care ḑi de acești nobili sapienți. Eu vedeam la tot momentul sosind acolo daruri minunate dela particulari avuți, și cuceririle prețioase a le călětorilor. M'a cuprins o ambițiune iresistibilă, de a mărì numěrul acestor servitori ai șciinței, a acestor adepți devoți, care se mulțămiră, a fi binefăcětorii omenimei, fără a pretinde glorie sau profit. Eu vedeam bine, că marele bărbat cu manșetele, dl *român, a fost greşit, în acel moment greşala făcută în Berlin se poate repara.* Şi este simplă înşelătorie, prin care se storc cei din urmă bani ai poporului român, când i se pune în vedere, că în casul unui rĕsboiu între monarchia noastră şi Rusia, România va fi arbitriul, şi prin aceasta jertfele de acum i se vor rĕsplătì însutit. Dacă se va întêmpla vre-odată eventualitatea, la care indigitează România cu atâta impertinenţă naivă, atunci ea nu va aduce cu sine retrocesiunea Bassarabiei, nici anecsiunea Bucovinei şi *„a fraţilor din Transilvania“*, ci în câte-va oare se va decide soartea întregului stat român. Numai o cale esistă, ca noul regat sĕ-şi asigure esistenţa, şi aceasta este, dacă lipindu-se de puterile conservative din Europa, i va succede sĕ ne întărească în credinţă, că el în adevĕr corespunde misiunei, pentru care este pus. Până acuma la toată ocasiunea a documentat tocmai contrariul, şi în momentul de faţă (zu dieser Stunde) nu este un singur ministeriu în Europa, care spre a salva esistenţa României, — şi-ar lua osteneală, sĕ scrie cel puţin o notă diplomatică. Avisată mai mult, ca ori care altă ţeară la spriginul continentului (Europei) faţă cu ea, şi dintre neiniţiaţii din Bucuresci, puţin 'şi vor închipuì, cât de mare este abisul, la care e dusă ţeara prin necreḑuta brutalitate şi tândăloasa politică a guvernului actual.

„Poate ridica România cât de multe statue diferiţilor şi de tot problematicilor eroi naţionali; poate trimite negenată salutările de iubire în Transilvania; poate intreţinè agitaţiunile pe teritoriul nostru -- agitaţiuni pe cari noi bine le cunoascem: aceste nu vor schimba întru nimica situaţiunea internă şi esternă a ţĕrei. În zadar se încearcă a întărì ţeara în credinţa, că politica internă a guvernului actual trebue tolerată, căci ea este basa tuturor întreprinderilor în afară; în zadar. Resultatul ultimelor alegeri arată din destul, că Românii nu sûnt atât de tocaţi, că cu asemenea bazaconii se fie duşi de nas. Dacă va mai ţinè mult guvernul actual, aceasta va fi numai spre pabuba României. Domnul Brătianu va fi sciind bine spre ce scop face întăriturile. Aceste înarmări pot fi în locul prim spre folosul contrarilor României şi nu spre binele ei“.

Revista politică.

Sibiu, în 10 Iunie

Austro-Ungaria în străinătate o păţesce rĕu cu „patrioţii.“ La o esposiţiune igienică în Berlin Austro-Ungaria şi-a avut despărţĕmêntul sĕu. Sosind la Berlin şi representanţii guvernului unguresc, s'a născut ceartă pentru flamuri. Era deasupra despărtementului austro-unguresc arborată flamura monarchiei austro-unguresci, ungurii însĕ pretinseră, ca cislaitania sĕ'şi arboreze flamura sa şi Translaitania (Ungaria) pe a sa. Austriacii au protestat şi au pretins, că, faţă cu străinătatea, monarchia sĕ se presenteze ca unitate. Ungurilor însĕ le a succes a influenţa asupra jurilor (străini), a decide, ca Austro-Ungaria sĕ se presenteze ca două staturi deosebite, punêndu-se chiar şi numirile acestor două state separate în loc de „Austro-Ungaria“. La un alt punct al edificiului esposiţiunei, ungurii au arborat tricolorul unguresc.

Ḑiarele din capitalele monarchiei pretind ca la ocasiunea banchetului festivităţii desvălirei monumentului din Iaşi, senatorul Petru Grădişteanu, într'un toast, ar fi ḑis: „.... din coroana Maj. Tale mai lipsesc trei mărgăritare, Banatul, Bucovina şi Transilvania, sper că nu pentru totdeauna....“ Ḑiarele adaug, că regele Carol, după ce s'a terminat toastul, s'ar fi sculat, ar fi strîns mâna senatorului şi ar fi părăsit sala. Împregiurarea aceasta, care ḑiarele ḑic că o împrumută din, „Independance roumaine“ *) a dat, cu deosebire foilor din Viena, prilegiu la articoli aspri contra României. Oficiosul din Viena „Fremden-Blatt“, la loc de frunte ḑice, între altele: „Nu credem ochilor cetind astfel de lucruri. Între toate aiurările iredentiste, cele mai comice sûnt a le regatului nou născut, a le României. Şi dacă se delectează cineva în tăcere cu astfel de idei, dovedesce, că sufere de o grandomanie procletă. Dar este — căutăm în zadar după un termin mai domol — deadreptul o neruşinare a esprima astfel de lucruri într'un astfel de loc şi într'o astfel de adunare, tot atâta, dacă dl senator au amintit cu numele margăritarele, cari încă lipsesc din coroana Maj. Sale, sau dacă „Independance Roumaine“ a fost aşa de bună şi a pus punctul pe **i** fără a fi de lipsă. „Regele — a adaus foaia — a strins mâna oratorului şi a părăsit sala“. Asupra celor din urmă nu perdem nici un cuvênt; lucrul ni se pare de necreḑut.“

„Le Nord“ primesce următoarea corespondenţă din Viena cu data de 12 Iuniu:

Din toate puterile europene, Austro-Ungaria este de sigur aceea, care trebue sĕ fie mai mult mulţămită de dechiarările cuprinse în rescriptul adresat de împĕratul Alesandru dlui de Giers. Această respingere solemnă a ori-cărei politice de cucerire este pentru monarchia Habsburgilor o garanţie de siguranţă cel puţin tot atât de preţioasă, ca şi întreita alianţă. Numai nu trebue a se uita, ca, pentru a fi eficace această garanţie, trebue sĕ fie şi reciprocă. Este supărător, că câţi-va bărbaţi politici din Viena şi Pesta n'au înţeles caracterul condiţionat al abţinerii Rusiei şi au căutat momentul, în care Alecsandru III invită pe poporul sĕu la reculegere, pentru a afirma cu mai mult sgomot ca nici odată misiunea civilisătoare a Austro-Ungariei în Peninsula Balcanilor. Ori cât de însemnate ar fi serviţiile făcute de dl de Kallay, este greu a recunoasce meritul de a fi contribuit sĕ afirme bunele raporturi între Rusia şi Austria. Dacă discursul, pe care l'a pronunţat acum în urmă la Buda-Pesta, ar trebuì sĕ fie considerat ca o programă guvernamentală, cestiunea orientului n'ar întârḑia a turbura liniscea continentului în lipsa dechiarărilor pacifice ale împĕratului Alesandru. Nu, pentru că dl de Kallay a fost violente şi agresiv după modul ruso-fobilor presei maghiare; dar tesa, ce desvoaltă în discursul sĕu respiră un esclusivism şi o deşertăciune maghiară — îndoit nescusabilă la un om de origine serbă **) — cari trebue sĕ producă în Rusia şi prin poporaţiunile slave în general o impresiune dintre cele mai defavorabile.

Este o amplificare a teoriei comitelui Andrássy. După ministrul de finance, regatul Sântului Stefan este nu numai mijlocitorul natural între Orient şi Occident, dar şi, pentru a ḑice astfel, regulatorul mişcării politice şi civilisatorul acestor regiuni. Trebue a spera că opiniunea publică în Ungaria nu se va lăsa sĕ fie înşelată de aforismele strălucite ale dlui de Kallay, căci nu s'ar putè ascunde, că sûnt numeroşi competitori pentru rolul, ce ministrul de finance atribue regatului Sântului Stefan.

Aci nu este decât un incident, dar asemeni incidente arată direcţiunea vêntului în oare cari regiuni. D. de Kallay nu este cel dintâiu venit, şi probabil că nu din întêmplare a emis opiniunile, ce vĕ semnalează despre scopul ce politica austro-ungară trebuea sĕ urmărească în Orient. Se caută în adevĕr a se familiarisa Ungurii cu ideea unei interveniri mai mult sau mai puţin apropiată în cestiunile balcanice. În el însuşi, acest amestec n'are sĕ fie un pericul pentru pace, dar pentru a fi neofensiv, ar trebuì sĕ fie inspirat de motive deosebite de acelea cari, după rusofobii maghiari, trebuie sĕ otărască acţiunea Austro-Ungariei pe tĕrêmul oriental. Slavii austriaci şi aliaţii lor clericali şi aristrocatici admit şi ei că este cu putinţă o intervenire în peninsula Balcanilor, dacă afacerile s'ar complica în Albania sau în altă parte; ar voì numai sĕ meargă în unire cu Rusia, pe când în ochii Maghiarilor şi Polonilor, intervenirea n'ar fi decât preludiul unui resboiu în contra Rusiei.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare.)

§. 7. Confesiunile decid însĕşi limba de propunere a institutelor medii susţinute de ele şi încât aceasta n'ar fi cea maghiară, sûnt obligate afară de limba de propunere şi literatura ei sĕ se îngrigească şi de propunerea limbei maghiare şi a istoriei literaturei ei, ca obiect ordinar şi încă atâtea oare, câte vor face posibilă deplina ei însuşire. Spre controlarea acesteia ele sûnt obligate a arĕta în mod preventiv ministrului de culte şi instrucţiune planul de învĕţământ privitoriu la limba şi istoria literaturei limbei maghiare şi împărţirea oarelor.

Modificarea Escel. Sale **Miron Romanul:**

Confesiunile decid ele însĕşi limba de propunere a institutelor medii susţinute de dînsele şi încât aceasta n'ar fi cea maghiară sûnt obligate afară de limba de propunere şi literatura ei sĕ se îngrigească de propunerea limbei maghiare şi a istoriei literaturei ei, ca obiect ordinariu în atâtea oare, câte vor face posibilă deplina ei însuşire.

În clasa a 7 şi a 8 din institutele medii cu limba de propunere nemaghiară limba maghiară şi istoria literaturei ei se propune în limba maghiară şi din acest obiect şi esamenul de maturitate e a se face în această limbă.

Modificarea Esc. Sale **Miron Romanul:**

La institutele medii cu limba de propunere nemaghiară cel puţin în clasa a 7 şi a 8, limba maghiară şi istoria literaturei şi — după natura obiectului — **se propune şi în** *limba maghiară, şi la facerea esamenului de maturitate din acest obiect una dintre limbele indispensabile este cea maghiară.*

Faţă cu esamenele de maturitate disposiţiile acestui §. întră în valoare la esamenele de cualificaţiune din anul 1885.

În scoalele medii, cari stau sub imediata conducere şi disposiţie a ministrului de culte şi instrucţiune publică, asemenea cele susţinute de jurisdicţiuni, comune, corporaţiuni şi singuratici, scopul ce este a se ajunge prin obiectele ordinare, eventual şi estraordinare, precum şi planul de învĕţământ îl statoresce ministrul de culte şi instrucţiune publică, care cu privire la acomodarea planului de învĕţământ după împregiurări şi eventualele modificări le va face, după ce va asculta şi corporaţiunile profesorilor respectivi.

Modificarea Esc. Sale **Miron Romanul:** În scoalele medii, cari stau sub conducerea şi disposiţia ministrului de culte şi instrucţiune publică, ca autoritate supremă, asemenea cele susţinute de jurisdicţiuni, comune, corporaţiuni şi singuratici, scopul ce este a se ajunge prin obiectele ordinare eventual şi estraordinare, precum şi planul de învĕţământ cu privire la §§.-fii 17 şi 18 ai articlului de lege XLIV din 1868 îl statoresce ministrul de culte şi instrucţiune publică.

La institutele susţinute de confesiuni scopul final, ce este a se ajunge prin obiectele de învĕţământ sub tot cursul, mĕsura cunoscinţelor, cari sûnt a se preda, sistemul învĕţământului, planul de învĕţământ şi manualele de scoală le statoresce respectiva autoritate confesională şi despre aceasta din cas în cas raportează ministrului de culte şi instrucţiune publică; mĕsura statorită însĕ poate fi mai mică, ca cea statorită pentru institutele de sub conducerea şi imediata disposiţiune a ministrului de culte şi instrucţiune publică, căci această mĕsură pentru respectivele institute statoresce numai minimul.

Jurisdicţiunile, comunele, corporaţiunile şi singuraticii în institutele publice susţinute de ele pot folosì numai manualele concese sau recomandate de ministrul de culte şi instrucţiune publică pentru scoalele medii de sub conducerea imediată a sa. Ordinaţiunile regulative emise de ministrul de culte şi instrucţiune publică pentru localităţile de scoală cu privire la institutele de sub disposiţia şi imediata sa conducere sûnt obligătoare şi pentru aceste scoale.

§. 9. În institutele neconfesionale propunerea religiunei şi a moralului cu privire la elevii fie-cărei confesiuni, o provede autoritatea bisericească respectivă; tot asemenea şi la institutele confesionale faţă cu elevii aparţinĕtori altor confesiuni. Învĕţământul prevede un individ însinuat ministrului de culte şi instrucţiune publică şi acceptat de el.

Modificarea Escelenţiei Sale P. archiepiscop şi metropolit **Miron Romanul:** *La toate institutele propunerea religiunei şi a moralului, în ce privesce pre elevii diferitelor confesiuni, o provede respectiva autoritate bisericească, avênd ea însinua pre individul însărcinat cu propunerea la direcţiunea institutului.*

Ministrul din punct de vedere moral sau al statu poate reiepta persoana însinuată.

(Escelenţia Sa. P. archiepiscop şi metropolit **Miron Romanul:** Această alineă remâne cu totul afară. La casul contrariu cuvintele **„moral sau“** se omit.)

(Va urma.)

Serbarea desvăluirei statuei lui Stefan cel Mare.

Spre a împlinì promisiunea din Nr. trecut publicăm serbarea desvĕlirei din Iaşi după ḑiarele din România în chipul următor:

Vineri, scrie „Telegraful“, cu trenul dela 4 oare, domnul prefect al judeţului Iaşi, domnii membrii ai ai comitetului permanent Iancu Botez, Costică Stamatin şi Gh. Pavlof, d. Gh. Cozadin, primarul comunei Cucuteni şi posesorul acelei moşii şi d. Th. Balassan, directorele proprietar al „Curierul“ din partea Redacţiunei noastre, au ple-

---

de Buffon, profita mult pe sama vanităţii sale, din lucrările confecţionate cu răbdare şi cu modestie de consoţii sei. Ce împoartă, că el avea slăbiciunea aceasta, că voia sĕ fie domnul conte şi reclama drepturile feudale a dominiului sĕu, că se lăuda însuşi, la toată ocasiunea, atribuindu-şi meritul unor lucrări, ce el numai le consultase. Aşa era gustul sĕu. Însĕ nu acela a generoşilor şi spiritualilor sĕi confraţi. Ei surideau, îl lăsau sĕ vorbească, şi lucrau cât se putea de bine, simţind, că nu este vorba de ei înşişi în chestiuni, ce au de scop înaintarea genului omenesc. Ei erau dară mai fericiţi decât el, fericiţi precum o pricepea Comus, precum mĕ sileam eu a fi. Partea lor mi se părea cea mai bună, eu eram setos a păşì în urmele lor. Eu am oferit dară serviţiile mele, după ce am profitat, cât era cu putinţă, din conferenţele lor publice şi din convorbirile lor particulare. Zelul meu arḑĕtor şi destoinicia mea în limbi păreau dlui Daubenton condiţii vrednice de încuragiat. Sĕrăcia mea era singura piedecă.

„— Sciinţa se inavuţesce, îmi ḑise el cu mândrie, vĕḑênd sporirea cabinetului şi a grădinei: însĕ învĕţaţii sûnt ceva prea sĕraci, când e vorba de a călĕtorì. Pentru ei, viaţa este aspră în toate privinţele, deşi sûnt pregătiţi pentru aceasta.

(Va urma).

---

*) Nu primim nici unul din ḑiarele franceze, ce apar în Bucuresci. Causa nu o scim. Se vede că n'au obiceiul sĕ schimbe cu foi româneşci. Red.

**) Numele *Caloiu* e foarte respândit între români. Red.

cat la Târgul-Frumos, pentru a întâmpina pe Majestatea Sa la marginea judeţului. Câteva minute după sosirea trenului de pasageri, trenul regal, cu maşina „Curierul“ frumos împodobită cu ghirlande şi stindarde tricoloare, întră în gara Târgul-Frumos, în entusiaste strigăte de ura şi a imnului executat de corul de elevi. Majestatea Sa Regele era întovărăşit de dnii ministrii Chiţu, Stătescu, Leca şi Sturḑa, d-nii generali Cernat, Creţean, Anghelescu, Al. Falcoian, Leca, Pencovici şi dr. Teodori, d. prefect al poliţiei capitalei Radu Mihai, dnii adjutanţi regali colonel Grecean şi major Negel şi miniştri puterilor străine în Bucuresci d. de Ring al Franciei, d. de Saurma al Germaniei şi d. Withe, al Engliterei.

Trenul regal era condus de însuşi d. general Falcoianu, directorele regal al căilor ferate române.

Eată cum descrie sosirea Maj. Sale Regelui „Curierul Balasan.“

La sosirea trenului d. D. Pruncu, prefectul Judeţului, se suì în trenul regal pentru a ura bună sosire Majestăţei Sale în numele judeţului. În urmă, M. S. Regele se coborà din Tren şi fu întâmpinat de d. primar Verdeanu, şi de consiliul comunal. D. ajutor de primar Guriţescu oferì M. S. Regelui pânea şi sarea tradiţională. Toţi cetăţenii din Târgul-Frumos împreună cu doamnele lor, precum şi un mare numĕr de proprietari şi locuitori din împregiurimi se adunase la gară pentru a saluta trecerea Majestăţei Sale. Elevii şi Elevele scoalelor din Têrgul-Frumos, precum şi parte din compania de dorobanţi, ce îşi are reşedinţa în acest târg, erau înşiraţi în faţa gărei.

După cinci minute, trenul regal plecà. La 6 oare şi 21 m. întrà în gara Podul Iloaei. Şi aici Majestatea Sa fu primit de primar cu consiliul comunal, de d. subprefect al plăşei şi de locuitorii de ambe sexe atât din târg, cât şi de prin împregiurimi. Şi aici M. S. Regele se coborì din tren pentru a mulţămì urărilor entusiaste ale populaţiunei adunate la gară şi a primì pânea şi sarea oferite de d. primar Ghiorghiu.

După trei minute, trenul regal plecà. La 6 oare 38 m. trecu prin gara Cucuteni. Aici erau adunaţi vr'o 200 locuitori de către d. primar Ch. Cozadin, precum şi elevii scoalelor din comună, cu steagul lor. Gara era frumos împodobită cu stindarde şi ghirlănḑi. Cheltuelele acestei împodobiri, precum şi cele necesitate de hrană locuitorilor şi a scolarilor au fost ridicate de d. primar. Trecerea trenului regal fu salutată cu strigări entusiaste de ura! Majestatea Sa Regele se arĕtà la fereastra vagonului regal pentru a mulţămì populaţiunei adunate în faţa gărei.

La 7 oare seara, tunul de pe dealul Copoului şi clopotele de pe la bisericele din Iaşi, anunţară publicului, care ascepta cu mare nerăbdare, sosirea trenului regal în Iaşi. Aici, în sunetul musicei, Majestatea Sa fu primit de consiliul comunal cu d. primar Leon Negruzzi, care 'i ura bună sosire, oferindu-i pânea şi sarea, de toate autorităţile civile şi militare, de o parte a clerului iaşan cu doi archierei, precum şi de cea mai mare parte notabililor iaşani. După ce se întreţinu câteva minute cu parte din persoanele care'i eşira în întâmpinare la gară, Majestatea Sa luă loc în trăsura de gală, înhamată cu patru cai albi à la Daumont. D. Dim. Sturḑa, ministrul de externe luă loc lângă Majestatea Sa, ear d. primar al Iaşului în faţă. Cortejul regal, deschis de escadronul de gendarmi şi închis de un escadron de călăraşi plecă spre Mitropolie în sunetul clopotelor şi musicelor. Pe tot percursul erau înşirate trupele din garnizoană precum şi cele concentrate pentru această ocasiune. Majestatea Sa, în tot percursul până la Mitropolie, fu aclamat cu bucurie de lumea care se grămădea din toate părţile. La Mitropolie Majestatea Sa Regele fu întâmpinat de I. P. S. S. Mitropolitul Iosif în vestminte sacerdotale. După ce ascultà serviciul divin, Majestatea Sa Regele plecă la palat (casele dlui colonel Eugeniu Alcaz.) Dela Metropolie până la casele dlui Alcaz Majestatea Sa fu salutat cu bucurie şi cu urări entusiaste.

Uitam sĕ spunem, că la Têrgul-Frumos şi Podul-Iloaiei mai multe buchete şi coroane au fost oferite Majestăţei Sale.

În Iaşi, o adevĕrată ploaie de buchete, de ghirlănḑi, de cununi şi de flori curgea de pe la fereste şi de prin balcoane în trăsura regală.

De Vineri oraşul e frumos împodobit cu stindarde, ghirlanḑi şi covoare. Seara oraşul a fost iluminat.

Din altă parte eată ce ni se scrie în privinţa acestei mari solemnităţi.

A doua ḑi, Sâmbătă trenul din Bucuresci, care întârḑià din causa îmbulzelei lumei pe la gările căiei ferate, aduse în vechia capitală a Moldovei pe preşedintele adunărei deputaţilor d. C. A. Rosetti. Trenul era încărcat de lume La gară consiliul municipal avênd în capul sĕu pe onor. primar salută pe venerabilul preşedinte al Adunărei deputaţilor în numele oraşului. Musica militară întonà imnul naţional.

Seara la 9 oare toate musicele militare şi a gardei civice făcură o retragere cu torţe percurgĕnd toate stradele începĕnd dela piaţa palatului Administrativ şi până la locaşul Maj. Sale Regele.

Oraşul a fost frumos iluminat, mai cu seamă a reuşit iluminarea edificiului primăriei. Tot în această seară grădina dela Copou şi grădina *Chateau au-fleurs* au fost splendid împodobite. În grădina din urmă societatea damelor din Iaşi organisà o frumoasă serată, grădina a fost plină de prăvălii, în care doamnele vindeau diferite obiecte. Maj. Sa Regele a binevoit sĕ visiteze această grădină, unde a cumpĕrat pe la toate paviloanele obiecte espuse.

A doua ḑi, la 5 Iunie, pe la revĕrsatul ḑorilor, aurora frumoasă fu salutată de 21 tunuri.

Maj. Sa Regele la oarele 10 şi un cuart a sosit escortat de o suită numĕroasă la Metropolie, unde serviciul divin s'a oficiat de I. P. S. S. metropolitul Moldaviei.

În acelaşi timp, pe la oarele 11, în grădina dela Copou s'au adunat toate scoalele, primare, secundare, de meserii, de arte etc. precum şi toate delegaţiunile judeţelor şi a comunelor din ţeară. Formându-se într'un cortegiu această mulţime plecà spre piaţa palatului administrativ unde ocupà locurile destinate ei.

Pe tot parcursul acestui cortegiu a fost înşirătă armata făcĕnd frontul cortegiului.

La oarele una, Maj. Sa Regele, escortat de generali şi suita sa militara plecà dela palat şi sosì la oarele 1 şi un cuart la biserica Sf. Nicolae Domnesc, zidită de Stefan cel Mare, unde a fost primit de metropolitul Moldovei încungiurat de clerul respectiv. După sfîrşirea rugăciunei, Maj. Sa Regele împreună cu metropolitul îmbrăcat în hainele sacerdotale şi precedat de un cler numĕros asemenea în haine sacerdotale a mers pe jos până la estrada regală, care se afla făcută în faţa chiar a statuei. Imediat ce Maj. Sa se urcă pe estradă s'a început sfinţirea apei.

Maj. Sa Regele dete semn de a desvĕlì statua, armata presentă armele, musica întonă imnul naţional şi vĕlul alb, care acoperì statua, cădu jos. Un ura imens salută pe Stefan cel Mare. I. P. S. S. Metropolitul stropì cu apă sânţită statua.

După aceasta urmă discursul Regelui.

„Patru sute de ani au trecut, numele şi faptele lui Stefan însĕ nu au perit.

„Ca o stea lucitoare ele ne-au condus prin primejdiile, cari adese-ori au ameninţat ţĕrile surori. În momente grele ele ne-au dat tărie, în timpuri de lupte şi nevoie credinţa în viitor, răḑima p'un trecut istoric, în cari oştirile lui Stefan au întrânt pretutindeni pe duşman şi au înscris pe steagul lor isbênḑile vestite dela Baia, Racova, Valea-Albă, Dumbrava-Roşie şi multe alte fapte strălucite.

„Privim dar cu dragoste şi admiraţiune pe eroul Moldovei, care este fala şi podoaba românilor şi care împreună cu Mihai Viteazul, a întemeiat renumele armelor noastre, redeşteptate pe câmpiile din Bulgaria.

„Numele sĕu, care a avut un puternic rĕsunet în toată lumea creştină care a fost spaima vrăşmaşului, strălucesce încă astăḑi ş'a rĕmas adênc întipărit în inima fie-cărui român.

„România recunoscĕtoare rădică dar în a doua sa capitală, acest monument în amintirea faptelor măreţe, cu care Stefan-Vodă a împodobit istoria naţională în frumoasa epocă a reînvierii virtuţilor resboinice, ca semn, că vitejia nu se stinge nici odată la un popor, care a stropit cu sângele sĕu moşia strămoşească pentru a-şi păstra esistenţa şi a cuceri neatêrnarea sa.

„Cadă acum vêlul, care acopere chipul acestui mare Domn şi Căpitan şi jurăm în faţa monumentului sĕu, că în împregiurările grele vom fi de a pururea strênşi uniţi avênd numai un singur gând, un singur simţimênt: fericirea scumpei noastre patrii, pentru care trebue sĕ fim gata a face ori-ce sacrificii şi pe care cerul sĕ o ocrotească în toate primejdiile.

„Încredinţez Iaşilor, leagănul unirii, această statuă împreună cu douĕ tunuri, udate cu sângele preţios al generaţiunii presinte, spre a le păzì ca un sfânt odor în onoarea neamului românesc.

Apoi se începu defilarea scoalelor de fete şi de băeţi, delegaţiunilor şi a armatei gardei civice etc.

În tot timpul, cât durà solemnitatea serbărei tunurile bubuiră, şi musicele militare cântară. Oraşul, deşteptat din monotonia sa, luă o fisionomie veselă şi seara a fost iluminat destul de frumos. Veselia durà până la revărsatul ḑorilor, când în fine cetăţenii şi mai cu seamă oaspeţii într'un numĕr de câte-va mii întrară pe la căminele lor pentru a lua un repaus necesar, ca a doua ḑi sĕ reînceapă serbarea prin banchete.

Varietăţi.

* Aflăm, că ḑilele aceastea va sosì în mijlocul nostru un oaspe filo-român profesorul cav. **Uli Schanz**, membru şi preşedinte de onoare al mai multor societăţi literare şi umanitare. Profesorul Schanz, de nascere german, a trăit timp îndelungat în Italia; a desvoltat ca profesor şi ca publicist o activitate estraordinară încununată de succese strălucite. Dorul de a cunoasce ţĕrile şi popoarele, mai cu samă, unde se află elementul latin, l'a îndemnat a cerceta România şi la reîntoarcere în patria sa şi Transilvania. Eată ce cetim în „Romanul“ despre dênsul din condeiul filosofului italian **Marco Antonio Canini**:

Un German amic al Italiei şi al României.

Printre Germanii, care cunosc mai bine şi iubesc Italia şi care au urmat pe calea poetului de Platen şi Heyse cu scop d'a face cunoscută, vestită şi iubită Italia în Germania, este fără indoială profesorul cavaler Uli Schanz. El a trăit 15 ani în Italia. Ca poet distins, el s'a făcut renumit între Germani prin frumoasele sale traduceri şi mai ales ale celor mai renumiţi poeţi italiani contimporani. Versurile sale, parte originale, parte traduse din limba italiană, au fost culese în 3 volume supt titlul: Flori de grâu şi merişor.

Eu i-am dedicat traducerile mele: Ode din Hamerling„ Germania şi Italia“, care au fost publicate în 1880 într'un ḑiar întitulat „Torino“.

Această dedicaţiune e precedată de o prefaţă, în care se amintesc meritele lui Schanz pentru Italia.

El traduse într'un mod sublim mai multe din sonetele scrise de mine, pe care le publică în ḑiarul „Leuchkugeln,“ fascicula IX.

Din deosebită consideraţiune, ce am către cavalerul Schanz, am intenţiunea d'a publica în curênd versiunea frumoasei sale poeme „il Fugitivo,“ înscrisă în antologia „Panteonului poeţilor germani“ de Lohmann.

Uli Schanz e renumit printre poeţiii patriei sale. De un an proape el se află în România. El studiază continuu şi cu scop d'a face cunoscută Germaniei naţiunea română, scumpa noastră soră dela Dunăre. Cu chipul acesta el asociază opera sa la aceea a Reginei Elisabeta (Carmen Sylva), înalt stimata damă şi valoroasa scriitoare, care traduse în limba germană multe poesii române.

Noi am sfătuì pe d. Schanz sĕ facă un op însemnat asupra acestei ţĕri, precum a făcut deja acum 30 de ani, escelintele Neigebauer, p'atunci consul al Prusiei în Bucuresci care ca şi Schanz, fu amicul Italiei. Această trebuincioasă întreprindere s'ar realisa, dacă confraţii noştri Români i-ar da bravului literat german, d. Schanz, spriginul trebuincios în ast-fel de întreprinderi.

D. Schanz se află actualminte în Bucuresci; dênsul fu grav bolnav, acum însĕ s'a însănătoşat.

Amicii sĕi italiani îi trămit sincerile lor gratulaţiuni pentru însănătoşarea sa.

Marco Antonio Canini
După ḑiarul l'Adriatico.

* (**Electoralia.**) Comitetul electoral al comit. Sibiiului a ţinut în 23 Iunie şedinţă, în care s'au esaminat listele electorale şi s'au aflat că sûnt bune. Cu privire la dispositiunile articolului de lege 33 din 1874, §§. 43 şi 53 s'a decis, ca listele provisore, întocmite după cercurile electorale sĕ se espună dela 5 până la 25 publicului spre vedere în cancelaria vice-comitelui; ear cele după comune în cancelariile comunale respective şi adecă dela 8—12 spre vedere şi dela 2—6 d. a. spre copiare. Reclamaţiuni contra listelor se pot face dela 5 până la 15 Iulie şi observări contra reclamaţiunilor până la 25 Iulie. Terminele aceste se vor publica, după cum e prescris, în toate comunele.

* (**Esercitiele trupelor din Transilvania.**) Programa acestor esercitii este următoare: Dela 21 Iunie până la 20 Iulie esercitii în batalioane; dela 21 Iulie până la 9 August în regimente; dela 10 până la 25 August esercitii mai mari de trupe între Braşov, Sibiiu şi Alba-Iulia; dela 2—8 Septemvre manevre în marşuri şi corpuri între Sighişoara şi M. Oşorheiu.

* (**Convocare**) Învĕţătorii despărţământului tractual Făgăraş sûnt prin aceasta convocaţi a lua parte la a doua adunare generală tractuală, carea se va ţinè în 24 Iunie a. c. st. v. în Făgăraş la 10 oare ant. merid. în localul scoalei noastre confesionale gr. or. Fiesce care învĕţătoriu ca membru sĕ se acomodeze dispositiunilor cuprinse în §. 9. lit. *a)* şi §. 10 lit. *a)* din statute. —

Programa.

a) Raportul notariului despre activitatea despărţĕmêntului tractual.

b) Raportul cassarului;

c) Meditaţiuni asupra tractărei „sciinţelor naturali“ în scoala populară din punct de vedere metodic, disertaţiune de Nicolau Aron.

d) Şincai ca pedagog, disertaţiune de Dănilă **Gobor**.

e) Sila, poesie de Boliac declamctă de *George* **Modorcea**;

f) Desbatere generală asupra temei: întroducerea elevului în studiul Geografiei;

g) Propuneri diverse.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului tractual.

Făgăraş în 10 Iunie 1883 st. v.

Vincenţiu Grama, preşed.
Nicolau Aron, notariu.

* (**Convocare.**) Despărţĕmêntul I. Brad al Reuniunei învĕţătorilor români dela scoalele greco-orientali din districtul Zarand 'şi va ţinè adunarea generală în acest an, la 23 şi 24 Iunie st. v. în sala gimnasiului gr. or. din Brad; începutul la 10 oare antemeridiane.

Toți membrii reuniunei și P. T. domni și doamne, care se interesează, de înaintarea învĕțămêntului popular, sûnt invitați a participa.

Programa.

I.

1. Cuvênt de deschidere de președintele despărțĕmêntului.
2. Raportul comitetului asupra activității sale anuali.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul secretarului asupra stărei bibliotecei.
5. Raportul comisiunei alese pentru cercetarea cassei și a bibliotecei.
6. Staverirea bugetului despărțĕmêntului pro 1883/4
7. Alte propuneri, ce vor obvenì.

II.

8. „Ordinea în scoală pre timpul prelegerei, între oarele de prelegere, și la finitul prelegerei,“ disertațiune ținută de Ioan German.
9. „Fiul rătăcit“ prelegere practică, ținută cu elevii din clasa a III normală de Petru Rimbaș.
10. „Numĕrul 8“ prelegere practică cu elevii începĕtori ținută de Ioan Rus.
11. „Hora dela Grivița“ cântată solo de Ioan Felea.
12. Ântâinl articlu al simvolului credinței“ prelegere practică cu elevii clasei a IV normală ținută de Joan Perian.
13 „Adiectivul“ prelegere practică din limba maghiară, ținută cu elevii clasei III normală, de Marcu Huțu,
14. „Verbul“ prelegere practică cu elevii clasei IV normală, ținută de Teodor Simedrea.
15. „Tată“ poesie prelegere practică cu elevii clasei IV normală, ținută de I. German.
16. „Sentinela româna“ poesie de V. Alesandri declamată de Ioan Alba.

* În 19/6 a. c. s'au ținut aici sub presidiul dlui adm. protopopesc Gregor Maier o adunare a subdespărțĕmêntului reuniunei învĕțătorilor, la care adunare au participat preste 20 de învĕțători și preoți din protopop Agnitei. Tot în ḑiua aceasta s'a ținut și esamen la scoalele poporale, la care esamen au participat foarte mulți învĕțători și preoții Dlui administrator, care au presidiat la acest esamen; ei au eprimat mulțămita față învĕțătorii cu și copii

* (Institut de credit unguresc în ținut românesc cu escluderea românilor.) Maghiarii din Brad și Baia de Criș umblă sĕ înființeze în Brad o bancă de credit. Spre acest scop s'a și constituit un comitet. Ce e mai interesant, la consultări inteligența română nu a fost invitată, când însĕ a venit vorba sĕ capete acționari, comitetul s'a adresat și se adresează și la punga românilor, ca sĕ subscrie acțiuni. Acțiunile vor fi una de 20 fl. v. a. Se vede că cu intențiune s'au făcut așa mici, ca sĕ se capete subscrieri.

Dintre Români abia au subscris vre-o 4 inși, între cari și parochul Bogdan din Brad. Românii, cari nu sûnt în funcțiuni publice de ale statului, se feresc de aluatul strĕin; căci înființarea unei bance maghiare în Brad ar avè triste urmări asupra poporului miser din acest ținut.

* Din Zarand ni se scrie: Pe aici e timpul foarte schimbăcios, începĕnd din diua de Rosalii. ploile torențiale sûnt amestecate cu peatră (ghiață), care a stricat o parte din sĕmănături, la comunele Luncoiul de sus și Luncoiul de jos, și la Scrofa. Economii se tem, că grânele vor căpĕta rugină, și vor pălì în urma ploilor. Cu cucuruzele nu s'a mai finit săpatul prim. Ierburile sûnt foarte bune.

* (Un smintit) fu împușcat alaltă-eri în Seghedin. Nenorocitul s'a furișat pe stalagiurile casei celei nouĕ municipale și a început a pușca asupra lucrătorilor din piața Szechenyi. Un lucrător fu rănit de moarte, doi ușor. Smintitul, fiindcă era cu neputință sĕ se apropie cineva de el, ca sĕ, desarmeze, a trebuit sĕ fie ucis cu pușca.

* (A nins în Iunie) pe munții din apropiere Vineri și Sâmbătă.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

Procesul dela Tisza-Eszlár în Berlin.

Cu datul 20 a lunei curgĕtoare se scrie din *Berlin* ḑiariului „Egyetértés.“ Casul dela Tisza-Eszlár este objectul discusiunei. Toată lumea vorbesce de el. Prussienii vorbesc în modul cel mai antipatic despre acest omor ritual, și ḑiarele antisemite din Berlin înmulțesc amărăciunea. Ḑiarele publică decursul procesului și au telegrame private dela Tisza-Eszlár. Astăḑi s'au vêndut pe strade o mulțime de ḑiare — cu chipul Esterei Solymosi, a Sinagogei și al hahamilor.

Din corespondențe transpiră un ton tare antisemitic. Se speră aici, că cel puțin cei 4 acusați principali vor fi judecați la moarte. După cum scriu unele ḑiare printre poporul maghiar se prepară o mișcare contra jidovilor, și ca un ce caracteristic publică placatul primariului dela Nyiregyháza — care astăḑi este orașul cel mai vestit din lume — placat, prin care poporul se provoacă la ordine.

Nyiregyhaza, 20 Iunie.

Câte-va minute după 9 oare se conduc în sală cei patru acusați, cari s'au ascultat eri, precum și Iosif Scharf. După deschiderea ședinței împărtășesce presidentul rugarea Ioanei Solymosi adresată tribunalului de a putè fi representată prin advocatul Carol Szalay. Procurorul de stat se învoiesce și Szalay ocupă loc la masa de esperți.

Într'aceea se presintă în sală și Ioana Solymosi. Urmează

depunerea lui Iosif Scharf.

Acesta declară, că acusa e scornitură. El n'a cunoscut pe Ester Solymosi. „Acusa e o scornitură dela început până la sfêrsit.“ În Sâmbăta respectivă au remas în templu după finirea servițiului divin numai câți-va evrei, cari se certau între sine.

Pres. E permisă cearta în templu?

Scharf. Cearta nu s'a întêmplat în templu, ci in tindă; aici se discută totdeauna afacerile cele mai importante.

Pres. Te-ai purtat DTa neamicabil față cu Moriț Scharf?

Acusatul. Nu, eu m'am purtat față cu el cu iubire părintească. Nici nu mi-a dat ansă, ca sĕ mĕ plâng contra lui.

Procurorul. Cine a încuiat ușa templului?

Acusatul. Eu însumi; soția și copiii mei au fost de față.

Procurorul. Moriț ḑice, că aceasta nu e adevĕrat?

Acusatul. Moriț a fost instruat, sĕ ḑică astfel. Toate sûnt minciuni.

Procurorul. Pentru ce ai întimpinat pe stradă pe Ioana Solymosi și o ai mângăiat?

Acusatul. Fiind că s'a întêmplat mai de multeori, de s'au învinuit Evreii, că ei ar fi omorît fete dispărute.

Vĕduva Solymosi observă, că Scharf o ar fi întimpinat și i ar fi ḑis, copila se va afla, fi liniștită, poate doarme undeva; da, ea dormea..

Apărătorul Eötvős încă pune acusatului unele întrebări.

Pres. Te poți uita pe gaura cheiei în templu?

Acusatul. Nu sciu, n'am probat nici odată.

Apărătorul întreabă pe Scharf, de a perdut el în ḑiua aceea pe băiatul sĕu dinaintea ochilor?

Acusatul. Nu, la ameaḑi a fost la masă, am încuiat dimpreună cu el templul, el a fost în continuu în casă sau în apropierea aceleia.

Urmează depunerea lui Adolf Jünger. Acesta depune, că a trăit în dușmănie cu Weiszstein și n'a fost cu el în templu. Pe Ester Solymosi n'a vĕḑut-o nici odată și nu o cunoasce.

Pres. Ai fost în templu, când s'a născut cearta între doi evrei?

Jünger. Nu.

Pres. Ești acusat, că ai fi participat la omor.

Jünger. Pănă aḑi n'am vorbit nici cu Buxbaum, Schwarz și cu streinul.

S'au mai ascultat: Avram Braun, Lazar Weisstein, Samuil Lustig și Emanuil Taub.

Dr. Friedmann: Moriț Scharf nu și-a terminat eri depunerea; își va avè poate motivele sale pe care eu nu le cunosc; de faptă însĕ e un cas neobicinuit. Aștept sĕ se asculte aḑi Moriț Scharf și sĕ'și termine depunerea, dacă ar dura ședința până la mezul nopții. Cer, ca judele investigător Bary sĕ nu fiu de față la depunere, ca sĕ nu fie înfluințată.

Presidentul acceptă cererea primă, pe a doua o respinge. După o pausă scurtă li se conduce înaintea tribunalului Moriț Scharf

Pres. Voesci sĕ depuni contra tatălui tĕu? Te mai întreb odată, cu toate, că tu ai rĕspuns eri la întrebarea aceasta cu „da“.

Moriț. Dacă o ordonă tribunalul, apoi da.

Pres. Tribunalul nu o ordonă.

Moriț. Apoi nu depun.

Apărătorul Dr. Friedmann. După ce i s'a dat copilului dreptul de a mărturisì, nu-i permis a i se da și dreptul de a judeca, ce voiesce sĕ depună și ce nu voiesce.

Procurorul. Copilul a declarat eri, că va depune și contra părinților sĕi; trebue deci sĕ o facă.

Pres. Bine (cătră Moriț.) Cum s'au purtat păriuții față cu tine?

Moriț. Nu prea bine și nu prea rĕu.

Pres. Te-au bătut?

Moriț. Da, câte-odată.

Pres. Ai vrut tu sĕ-ți rĕsbuni contra lor?

Moriț. Nu, adeseori însĕ m'am mĕniat și amârit.

Pres. Ce s'au întêmplat în ḑiua respectivă?

Moriț. Am chiemat fata în casă.

Pres. Omorul l'ai schițat. Pentru ce n'ai strigat după ajutor?

Morit. Mi-a fost frică.

Pres. Ce ai făcut după aceea?

Moriț. Am prânḑit cu tata și cu mama.

(Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă 23 Iunie n. 1883.

Budapesta: **73 63 27 2 40**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 23 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.45	120.25
Renta de aur ung. de 4%.	89.75	89 65
Renta ung. de hârtie.	87.40	87.35
Acțiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	304.50	301.25
Acțiuni de credit austr..	306.60	393.60
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 25	99.25
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului . . .	100.40	100.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.70	98.50
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.25	99.—
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	99.25	90.—
Obligațiuni urbariale transilvane	99.40	87.50
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin .	97.50	97.75
Sorți unguresci cu premii	114.80	115.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.45	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.10	78 80
Renta de aur austriacă	99.20	98.75
Sorți de regularea Tisei	109.70	109.75
London (pe polița de trei luni)	118 95	120.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“.		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5 67	5.68
Napoleon	9.49½	9.50½
100 marce nemțesci	58 45	58.45

Nr. 138. [430] 1—3

CONCURS

penuru Stipendiu din fundațiunea lui Gozsdu.

Prin aceasta se escrie concurs pentru un stipendiu din fundațiunea lui Gozsdu de 500 fl. — la cas de graduațiune un stipendiu de 400 eventualminte de 300,200 sau de 100 fl. cu observare, că se dă preferință concurenților pentru sciințele technice și montanisstice.

Concurenții au de a și adresa petițiunile instruate cu testimoniile scol. cartea de botez, și cu atestat de paupertate până la 10 August stilul nou 1883 cătră cancelaria fundațiunei lui Goszdu, Budapesta király utcza 13, însemnând în petițiune Studiile, ce voesce concurentul sĕ studieze, și ultima posta unde are sĕ-i-se comunice resultatul petițiunei.

Tot odată sûnt avisați și stipendiații fundațiunei lui Goszdu de a și substerne până la 10 August st. n. 1883 documentele despre resultatul studiilor în a. scol. 1882/3 la representația fundațiunei lui Gozsdu. Budapesta királyutcza 13. pentrucă la din contră se vor lipsì de stipendiul avut.

Budapesta 24 Iunie 1883.

Comitetul administrativ al representanției fundațiunei lui Gozsdu.

„Albina“

Institut de credit și de economii

în Sibiiu.

Al ḑecelea cupon dela acțiunile institutului nostru exigibil la 1 Iulie a. c. fiind cel din urmă în coala primă de cuponi, Domnii acționari ai Institutului nostru sûnt rugați, a trimite cu începere **dela 1 Iulie a. c.** la cassa institutului nostru în Sibiiu, talonul dela acțiunile Dlor, în schimbul căruia se va libera a doua coală de cuponi pe 10 ani următori.

În scrisoarea de trimitere sûnt a se însemna **desvolt** numerii talonilor (acțiunilor), cum și numele **întreg,** caracterul, locuința și posta din urmă (românesce, ungures sau germânesce) a posesorului acțiunilor respective.

Sibiiu, 20 Iuniu 1883.

[429] 2—3 Direcțiu

Publicațiune. [431

Tribunalul subscris publică prin aceasta că pent baterea concesionabilității în causa segregărei pășunei gulărei pădurilor, și proprietății pe hotarul comunei riale a Ferihazului se pune termin ḑiua de **9 Iulie** 1 **dimineața la 10 oare în comuna Ferihaz** în comunală.

Despre ce foștii proprietari și foștii iobagi se înc sciințează cu acea observare, că neînfățișarea lor nu va pedeca pertratarea.

Pertratarea o conduce Székely Miklos jude esmis.

Din ședința tribunalului regesc ținută în 9 Aprile 1883.

(N. S.)

Nagy Lajos m. p., pres.
Butac m. p., not.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 68. Sibiiu, Joi 16/28 Iunie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ḑiua de doliu.

Archidiecesa şi metropolia ortodocsă resăriteană a Românilor din Transilvania şi Ungaria se îmbracă mâne în doliu. Se îmbracă în doliu, pentru ca sĕ serbeze în mod potrivit a *ḑecea* aniversare dela moartea celui mai mare dintre Părinţii sufletesci, cari le-au păstorit vre-odată biserica, şi celui mai distins bărbat politic, din câţi au condus vre-odată afacerile politice ale Românilor din Transilvania.

Era despreţuită naţionalitatea română, era călcată în picioare şi persecutată biserica noastră în modul cel mai umilitor până la venirea prelatului Andreiu Şaguna în Transilvania. Îndată însĕ ce a pus piciorul în Transilvania, deşì numai ca vicar, preoţimea noastră, în cea mai mare parte rusticată, încât mai nu se mai putè deosebì de cealaltă ţĕrănime şi care de altă parte fiind mai desvoltată se înstreinase cu ideile şi cu portul de biserica sa, — primì o direcţiune, care-i redase caracterul cuviincios şi corespunḑĕtor. Tinerimea de pe la scoalele strĕine, care era până acì silită a cerceta biserica şi a învĕţa credinţa confesiunei, cărei aparţinea scoala, fu emancipată numai decât şi întrodusă în biserica şi credinţa părinţilor. În scurt timp după aceasta, prelatul Andreiu Şaguna, pus din increderea poporului în fruntea afacerilor politice, începĕnd dela câmpul libertăţii din Blaj a înainta pe cărarea strălucită, a ajuns după multe lupte, scopul de a desgropa un popor politicesce şi bisericesce şi a-i asigura, între împregiurări grele, metropolia desgropată de dînsul de sub ruinele, sub care era îngropată dela 1700, mulţămită intrigelor iesuitice în alianţă cu ignoranţa clerului nostru înalt din timpurile acele.

Au fost multe şi feliurite luptele acelui bărbat, care, după cum bine se ḑice în biografia sa, a făcut într'un pătrar de secul istoria românilor din Transilvania. El a călătorit în afaceri naţionale politice la Pesta, la Viena, la Insbruck, la Olmütz şi între ce împregiurări grele şi printre ce periculi. La Pesta, într'un timp, când revoluţiunea era în ajunul erupţiunei, când înaintea poporului ung. viaţa oamenilor credincioşi tronului şi dinastiei era în pericol. La Viena, la Insbruck şi Olmütz, când pentru a străbate acolo a trebuit sĕ easă din ţeară pe la Turnuroşu în timp de earnă, sĕ percurgă ţĕrile României, unde boerimea românească de atunci îl avea în prepus, că ar fi revoluţionar.

Dar cine va fi în stare ca într'un articol de ḑiar sĕ vorbească de toate călĕtoriile, câte le au făcut, după ce s'a întors din esilul, în care 'l împinsese revoluţiunea ungurească? de călĕtoriile, care le făcea la Viena, după aceea, parte pentru a combate ultramontanismul, ce i disputa dreptul de a fi restaurată biserica sa ortodocsă în domeniul ei ereḑit dela străbuni din veacuri, parte pentru a combate elementele, care ḑiceau, că se vatĕmă legile şi se vatĕmă dreptatea, dacă poporul românesc va fi şi el îndreptăţit ca celelalte popoare.

Şi era grea lupta, fiindcă episcopul, mai târḑiu archieppul şi metropolitul român, avea sĕ se lupte cu puternicii acelor timpuri, lângă cari mai milita şi o tradiţiune ruginită, conform cărei poporul român *„praeter mercedem laboris nihil habuit“* şi era tolerat numai *„usque ad beneplacitum regnicolarum“*, cari în Transilvania erau o ligă compusă din toţi neromânii.

Dar atletul gigantic despreţuia ministri puternici, cum era unul dintre naşii concordatului, Leo Thun şi făcea pe aristocraţia maghiară sĕ amuţească înaintea argumentelor lui în senatul imperial, în diete şi în alte adunări, până când i a succes a pune metropolia română în picioare şi până când naţiunea română a fost recunoscută prin lege sancţionată, de naţiune egal îndreptăţită.

Cât de mare va fi fost amărăciunea lui, când mai târḑiu a vĕḑut, că acei ce aveau sĕ'i mulţămească pentru îndeplinirea unor opere, pe cât de măreţe pe atât de folositoare, au căḑut în curse străine şi s'au lăsat a fi instrumente ajutătoare la desfacerea celor cu multă trudă făcute de dênsul. Andreiu Şaguna era prelat ortodocs şi aceasta jignia foarte cercurile ultramontane, care în toate sistemele politice se gândesc, cum sĕ'şi asigure influenţa esclusivă, pe cât numai se poate. Paralisarea actelor lui Şaguna era mai cu efect, dacă era spriginită de oameni de ai bisericei şi naţionalităţei sale.

Amărăciunea lui a trebuit sĕ ajungă culmea, când în faţa schimbărei sistemului politic, inaugurat deja la 1865, au prevĕḑut nehotărîrea atitudinei românilor, care se putea scì înainte, cât are sĕ fie de păgubitoare pentru români. Culmea amărăciunei o caracterisează foarte espresiv cuvintele memorabile: *Flere possem, sed juvare non,* scrise într'o epistolă privată, dar în afaceri naţionale politice.

Amărăciunea aceasta, ori cât de mare a fost, nu l-a biruit, căci el singur, ca păstor sincer al bisericei, ca sĕ asigure metropolia desgropată prin ostenelele sale în toate direcţiunile, i-a dat constituţiune, vrênd prin aceasta sĕ o facă capabilă de viaţă şi de desvoltare şi a esoperat întărirea ei prin articul de lege, asigurându-o în contra jignirilor eventuale din partea altor biserici şi însuşi din partea guvernanţilor statului.

Sûnt de mare însĕmnătate momentele aceste, pe care generaţiunea noastră se pare a nu le înţelege deplin. Aceste două momente sûnt aşa de mari, încât şi dacă într'un moment de slăbiciune biserica noastră, ademenită sau ameninţată, s'ar abate dela calea constituţională, nu preste mult, oameni serioşi în studiul vieţei noastre bisericesci, vor trebuì sĕ revină pentru a delătura cu totul din biserica ortodocsă creştină atât ipocrisia bisantină, cât şi despotismul moscovit, copiat după absolutismul latin.

Dacă generaţiunile noastre ar fi vase prea slabe pentru spiritul instituţiunilor bisericesci, croite de Archiepiscopul şi Metropolitul Andreiu bar. de Şaguna, de sigur, că vor venì altele mai viguroase, mai curênd de cum a venit marele bărbat după decadenţa instituţiunilor creştine sub cesarismul bizantin şi le vor reîntroduce şi reîmprospăta, nu pentru că au fost întroduse odată de geniul acel mare al secolului, ci pentrucă ele vor devenì un postulat al civilisaţiunei, ameninţate de o parte de stagnaţiune, de amorţeală şi de altă parte de anarchie, de nihilism spiritual.

Eată că reprivind numai la o parte, din cele multe ale activităţei sale şi cât de tare şi de espresiv ni se înfăţişează grandeţa aceluia, care a dispărut prea curênd din mijlocul nostru, când înainte cu ḑece ani s'a mutat la cele eterne!

Nu mai puţin grandioasă a fost concepţiunea sa politică, intrigată, ignorată din partea unora şi nepricepută din partea altora. Înţelegem ideea activităţii, pre lângă cautela votului separat dela dieta din Cluj.

Este departe dela noi de a condamna principiul celeilalte idei politice, a pasivităţii, care s'a sprigiinit de altă parte, dar nu s'a esecutat, sau dacă s'a esecutat, apoi rĕu s'a esecutat. Însĕ dacă e vorba de asemenare între amêndoue, totdeuna trebue sĕ dăm întâietate concepţiunei celei dintâiu. Lasă că prin ea nu se face nici o vătĕmare dreptului, dar poporul român, abstragênd dela eventualitatea altor avantage politice, în lupta neîntreruptă, avea avantagiul de a fi ferit de imoralitatea corupţiunilor electorale, era în posiţiune de a'şi oţelì puterile sale în luptă şi în fine de a progresa în scoala parlamentară.

Sĕ nu cugete cineva, că noi când apreţiăm astfel, am perde din vedere armele şi procedura contrarilor nostri în luptă; adaugem însĕ numai decât, că nu cunoascem lupte fără de obstacule; din contră scim că cu cât obstaculile sûnt mai mari şi mai grele de învins, cu atât scim, că e şi necesitatea mai mare

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Şi eu eram foarte bine pregătit. Eu îmi economizasem o sumuliţă, care, îmi închipuiam, că mĕ putea duce departe cu obiceiul vieţei mele frugale, de care nu mĕ temeam. Eu am obţinut o misiune scientifică, după toate regulele, care am cerut-o, ca sĕ nu fiu ţinut de vagabond sau de spion, în ţĕrile streine, şi am plecat, fără a mĕ neliniscì de mijloacele mele de esistenţă, dacă trecea anul, pentru care eram pregătit. Providenţa avea sĕ se îngrijească de aci încolo. Şi totuşi eu aşi fi putut obţinè cu sireturile, ce constatau scopul nevinovat şi respectabil a vieţii mele rătăcitoare, vr'un ajutor pecuniar dela societăţile erudite, şi chiar din punga particulară a amicilor sciinţei. Eu nu voiam a cere nimic sciind, cum s'a sleit familia lui Jussieu, prin jertfe de felul acesta voind a purta toate pe socoteala mea.

„Aici încep, în sfêrşit pentru mine o serie de ḑile fericite. Eu aveam înaintea mea, timp nemărginit, cel puţin atât, cât îmi ajungeau mijloacele. Aceasta nu va sĕ ḑică mult. Ca sĕ prelungesc şi sĕ mulţămesc pasiunea mea de călĕtorii, m'am şi pus îndată în condiţiile cele mai economice. Abea sosit în staţia cea dintâiu, am înbrăcat un costum de muntean, solid şi gros; am cumpĕrat un măgar spre ami purta micul meu calabalîc, cărţile mele, instrumentele mele şi colecţia mea de mustre, şi am pornit pe jos spre munţii Elveţiei. Nu-ţi voiu istorisì lucrările, pelerinagele, aventurile mele. Călĕtoria aceasta am sĕ o descriu, îndată ce voiu avè timp, şi perderea recentă a jurnalului meu, nu-mi va fi o piedecă neinvingibilă, mulţămită memoriei mele bune, cu care sûnt înzestrat. Prin escursiunile aceste singuratice, eu mi-am redobêndit frumoasa mea sănătate, libertatea caracterului, încrederea în viitor, veselia mea interioară, tot lucruri, cari viaţa din Paris mi le strivise foarte. Eu mĕ simţeam împăcat cu amintirea Goffredeştilor mei; va sĕ ḑică, eu mĕ simţiam fericit.

„Am lucrat binişor în botanică şi în mineralogie spre a împlinì promisiunile mele, relative la aceste două specialităţi; însĕ, nedând nimic vanităţilor lumei, eu aveam timpul, a trăì pe socoteala mea ca observator, şi doară şi ceva ca artist şi ca poet, adecă, ca om, care simte frumseţile naturei în întregitatea ei dumneḑeească. Dela fiecare staţie importantă, trimiteam la Paris, dările mele de samă şi chiar mustrele mele, împreună cu scrisori, îndestul de detaiate, către dl Daubenton, sciind, că impresiile romantice a unui june nu-i displac.

„Cu nouĕ sau ḑece luni în urmă eu eram în Carpaţi cu măgarul meu, care-mi făcuse în adevĕr serviţii mari, şi care era aşa de credincios şi bine dresat, a urma pasurile mele, încât nu mi-a fost nicicând o piedecă; pe atunci am găsit, într'o regiune selbatică şi pustie, un cerşitor bărbos, în care credeam a recunoasce pe Guido Massareli. Stând la îndoială, între disgust şi milă, eu ezitam a-l avorbì, pre când el mĕ recunoscu şi venì la mine, cu un aer aşa devot şi posomorît, încât invinse compătimirea. Eu eram fericit în momentul acela şi pe cale a fi bun. Şeḑênd pe un trunchiu, în mijlocul unei tăieturi de copaci mari, eu prânzeam cu apetit, pre când măgarul meu păştea la vr'o câţi-va paşi de mine Spre a-l odihnì, eu îi luasem calabalîcul, şi ţineam. între picioarele mele, coşuleţul, ce conţinea merindea mea pentru ḑiua aceea. Era puţin, dară destul pentru doi; Massarelli palid şi slab părea lipit de foame.

„ — Şeḑi aci, i-am zis, şi mânâncă. Eu sûnt convins, că tu ai dat în sĕrăcia aceasta prin vina ta; Dară asta nu va se ḑică, că nu te voiu scăpa încă o dată de luptă și de luptători. Și apoi când vedem că din pasivitate prea s'a făcut indiferentism și că unii și încă oameni de frunte, prea mult își freacă buzele de poalele vestmêntelor cardinalilor și prelaților ultramontani, cari dispun de lăḑile fondului religionar catolic, spunem drept, că, cu tot respectul solidarității, credința în aptitudinea principiului pasiv în cele politice ale românilor, ni se reduce la nulă.

Pe când Marele defunct ne au arătat cu esemplele cele mai vii cărarea în direcțiunile memorate, n'a fost mai avar în esemple, earăși vii, în direcțiunea economică. Când căutăm împregiurul nostru, sûnt de tot puține escepțiunile, unde adecă putem ḑice: cutare fond, cutare proprietate nu este acuirată de marele defunct. Tot așa putem sĕ ḑicem că a fost de spornic în immulțirea literaturei.

Dar nu este nici locul și nici putința de a încadra într'un articol activitatea unui bărbat, care cu cât ne departăm mai mult de dênsul, cu atât apare mai mare și mai bogat în fapte nemuritoare, in fapte care vor stoarce și admirațiunea generațiunilor, ce ne vor urma nouĕ cestor, cari viețuim astăḑi.

Sĕ ne într'unim așa dară cu fiiască pietate și recunoscință la mormêntul lui și când vom pune o cunună și vom vĕrsa o lacrimă pe locașul remășițelor pămêntesci ale marelui defunct, sĕ rugăm totodată provedința, care ni l'a fost trimis, sĕ ne întărească inimile, ca sĕ putem înainta pe calea, care ni o arătă în viață prin cuvênt si faptă și care ni o arată neîncetat și după moartea sa prin principiile și așeḑămintele, ce ne a lăsat!

Revista politică.

Sibiiu, în 15 Iunie.

„M. P.“ din Viena, nu este dintre cele dintâiu foi ale capitalei austriace și ale residenței monarchului Austro-Ungariei. Este însĕ cu toate aceste o foaie, prin care organele guvernului din Viena vorbesc din când în când oficios publicului. În „M. P.“ întâlnim, acum a doua oară, un articol de fond, care vorbesce despre necesitatea de a merge la Salonic. Din articol s'ar vedè, că în Viena nu glumesc cu ideea aceasta lăsată mai de multe ori în public. Conflictele Malisorilor și a altor triburi albaneze cu miliția turcească, despre care se ḑice că au suferit mai multe înfrângeri, ar fi mijloc bun de a desfășura o cetiune albaneză. Cestiunea aceasta apoi sĕ fie pretecstul de a eșì trupele noastre preste Novi-bazar la largul peninsulei balcanice, sĕ ocupe Albania și Macedonia până în Marea egeică.

În același timp când se aude vocea oficioasă de mai sus, polonii din Galiția pare că lucră sĕ ne incurce într'un resboiu cu Rusia și probabil și cu aliata noastră, cu Germania. Ei agitează pentru „ideea cea mare“, pentru restaurarea Poloniei.

România a respuns in cele din urmă la nota lui Granville, in ceea ce privesce cestiunea Dunărei, regulată in conferența din Londra, — negativ.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare.)

§. 10. În classa primă atât la gimnasiu, cât și la scoala reală se primesc numai elevii, cari au împlinit 9 ani, și cari vor produce testimoniu dela scoala poporală publică, că au terminat cu bun succes 4 classe inferioare poporale sau la esamenul de recepțiune vor arĕta, că au în asemenea mĕsură cunoscințe.

§. 11. La același institut din o classă în alta mai superioară pot trece numai acei elevi, care din toate obiectele ordinare din classa respectivă cu escepțiunea caligrafiei și a gimnasticei, a raportat cel puțin calcul indestulitoriu.

Dacă un elev a raportat din un obiect clasificarea de „neîndustulitoriu“ corpul profesoral al institutului respectiv poate permite, ca la începutul anului scolastic venitoriu spre ai și corege calculul, sĕ facă esamen. Cine a raportat calcul neîndustulitoriu din două obiecte, acela numai în casuri escepționale se admite la esamen din partea ministrului de culte și înstrucțiune publică, respective a autorității supreme confesionale. Cine a raportat calcul neîndestulitoriu din mai mult, ca două obiecte nu poate fi admis la esamenul de repetițiune.

Elevul trebue sĕ depună esamenul de repetiție, asemenea și cel suplinitoriu, la respectivul institut, la care a raportat calculul neîndestulitoriu, respective nu a depus esamenul. La cas motivat ministrul de culte și instrucțiune publică, respective suprema autoritate confesională scolară poate permite, ca aceste esamene sĕ se poată face și la alte institute.

La esamen suplinitoriu poate fi admis elevul numai atunci, când își va documenta absența dela esamen și corpul profesoral va primì scusa de suficientă. Contra decisului negativ al corpului profesoral se poate face recurs la ministrul de culte și instrucțiune publică, respective la suprema autoritate confesională.

§. 12. Dacă voiesce cineva sĕ treacă din o scoală medie publică în alt institut corespunḑĕtoriu, el este datoriu a se rectifica prin testimoniu dela institutul, unde a studiat, că a absolvat clasa premergĕtoare din toate studiele ordinarie cu calcul cel puțin indestulitoriu

Elevii veniți din alte scoale medii numai atunci se primesc în classele următoare, dacă vor documenta, prin testimoniu dela institutul, care l'au părăsit, că în classa imediat premergĕtoare au studiat cu succes îndestulitoriu cel puțin acele obiecte, cari sûnt obiecte ordinare la institutul în care voiesc sĕ fie primiți.

Elevii cari voiesc sĕ treacă din gimnasiu public sau dela scoală civilă în scoala reală, asemenea și cei ce voiesc sĕ treacă dela scoala reală sau civilă în gimnasiu, sûnt obligați a face esamen de primire.

§. 13. Trecerea dela un institut la altul se face de regulă numai la începutul anului. Preste an elevii veniți din alt institut numai pe basa decisiunei corpului profesoral vor fi primiți rectificând causele schimbărei.

Contra decisiunei, care deneagă primirea, se poate face recurs la ministru de culte și instrucțiune publică, respective la suprema autoritate scolară confessională.

§. 14 Contragerea classelor, cu alte cuvinte terminarea a două clase în un an, o poate permite în mod escepțional la motivata propunere a corpului profesoral și a supremei direcțiuni districtuale respective a supremei autorităţi scolare confesionale, numai ministrul de culte și instrucțiune publică în casul, când elevul respectiv va avé testimoniu cu eminenție despre clasa absolvată mai pe urmă, va trece etatea lui preste terminul normal și desvoltarea lui trupească și intelectuală i va face posibilă absolvarea de două clase în un an și dacă respectivul anul scolastic premergĕtoriu a absolvat la același institut.

Elevul concesionat va face din ambele clase sau cel puțin din una esamen privat.

Propunerea Escelenției Sale **Miron Romanul:** *Absolvarea de două clase în un an o poate permite în mod escepțional la motivata propunere a corpului profesoral și supremei direcțiuni districtuale ministrul de culte și instrucțiune publică respective la propunerea organelor sale suprema autoritatec onfesională scolară, în casul când elevii.* etc. din tecst.

§. 15 Privatiștii, cari au studiat privat sau în institut privat și voiesc sĕ producă despre progresul lor testimoniu din scoala publică pot face asemen în timpul precis spre acest scop, după ce se vor fi însinuat preventiv la direcțiunea institutului respectiv și vor fi arătat, în ce institut privat respective, unde au petrecut anul immediat premergĕtoriu și în ce sistem au studiat.

Din mai multe clase în un an se pot face esamene numai cu concesiunea ministrului de culte și instrucțiune publică făcută la propunerea corpului profesoral și a supremei direcțiuni districtuale respective la propunerea supremei autorități confesionale scolare, și numai în casul, dacă se va documenta, că s'a întrebuințat destul timp pentru studiarea obiectelor de învĕțământ din clasele absolvate și că etatea și desvoltarea respectivilor ajunge, ca sĕ fie putut însuși cunoscințele cari au trebuit sĕ se propună în clasele respective. Și în casul acesta se face esamen separat din fiecare clasă, și cel mult din două clase se pot esamina deodată însĕ așa, ca se fie evidentă cunoscința respectivului din materia ambelor clase.

Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *Din mai multe clase în un an se pot face esamene numai cu concesiunea ministrului de culte și instrucțiune publică dată la propunerea corpului profesoral și a supremei autorități scolare districtuale, respective cu concesiunea supremei autorități a institutului confesional, și numai în casul.* . . . etc. tecstul.

Protocoalele despre esamenele private cu lucrările scripturistice și toate documentele elevului, care face esamenul sûnt a se trimite supremei autorități districtuale, respective supremei autorități a institutului confesional.

(Va urma.)

Serbarea dela Iași.

Cetim în „Românul“:

În ḑiua de 6 Iunie stradele Iașilor presentau o mare animațiune.

Pela oarele opt dimineața nenumĕrată lume se îndrepta spre platoul dela Copou, percurgênd frumoasa stradă Carol I. presurată de vile și de grădini. Platoul dela Copou, una din cele mai frumoase posițiuni și de unde privirea se poate întinde în direcțiuni nemărginite, până la dealul Repedei, a Bordei și în partea opusă chiar până la Ceahlău, devenise un adevĕrat furnicar de oameni și de trăsuri.

Acolo M. S. Regele distribuì premiele concursului general de tragere în țintă, care s'a făcut în ḑilele de 2 și 3 Iunie între cei mai buni trăgĕtori ai diferitelor corpuri, ce compun armata română.

După împărțirea premielor, M. S. Regele trecù în revistă trupele adunate pe platou; apoi comandă defilarea, care se făcù cu multă precisiune și atrase admirațiunea mulțimii adunate. Și de astă dată, dorobanții și artileria au avut onorurile ḑilei. Cu această ocasiune, de și nu e locul tocmai acì, atragem atențiunea celor în drept, că caii atât ai călărașilor, cât și a artilĕriei sûnt puțini hrăniți.

Toată ḑiua mulțimea a umplut stradele: și acum nu se mai găsea nici o trăsură în tot orașul, cele 500 de birje, pe care Iașii le posede fiind angagiate cu ḑiua încă depe la 1 Iunie, adeseori cu nisce prețuri întreite și împătrite, de cât cele ordinare; otelurile de asemene nu se deșertaseră decât prea puțin.

La oarele 3 și jumĕtate însĕ s'a făcut o mare, mișcare înspre gară; cel dintâi rênd de oaspeți părăsea Iașii.

La gară, era o îmbulzeală tot atât de mare ca si acea care domnise în momentul sosirii primului tren cu oaspeți din Bucuresci. Pentru a înlesnì circulațiunea, direcțiunea căilor ferate austriace s'a vĕḑut nevoită a face două trenuri, care sĕ se urmeze la înterval de un sfert de oară.

Cu acest tren au părăsit Iașii dnii C. A. Rosetti, președintele Adunării deputaților, d. Eugeniu Stătescu, ministru al iustiției, dd. Stolojan, I. Marghiloman, E. Costinescu, și foarte mai mulți alți dni deputați senatori, magistrați și particulari.

Între doamnele, care au părăsit Iașii cu acest tren am observat și pe doamnele S. C. Rosetti, Ferechyde, Rad Mihai, Populeanu, Stolojan, dșoara E. Aslan, etc.

Cu toate aceste nenumerată lume a remas încă în multe persoane voind sĕ asiste și la banchetul dat în rea delegaților.

Cu acest banchet, la care au asistat pe lângă dele județelor, ai comunelor, ai localităților, unde s'au întâr bătăliele cele mai însemnate ale lui Stefan cel Mare, pr Valea Albă, Baia, Șcheia, Racova, și cea mai mare din notabilitățile orașului, precum și acele venite în Iaș ocasiunea serbării, s'a terminat seria festivităților. Banc s'a dat în sala teatrului național. Aspectul salei era sp did. Trei mese așeḑate de a lungul ei d'abea puteau cupr pe cei 400 de învitați. Lojele străluceau de toalete moase.

M. S. Regele a asistat la acest banchet.

Primul toast a fost ținut de M. S. Regele în sănătat Iașilor și pentru mărirea României; al doilea toast a fost al dlui G. Chițu pentru Unire, care M. S. a întărit-o tocmai acolo, unde dușmanii s'au încercat sĕ facă desbinare; al treilea a fost al dlui Negruzi, mulțămind tuturor și închinând Bucurescilor; al patrulea a vorbit d. Cariagdi, închinând Ia-

---

„ El îmi istorisì aventurile sale, adevĕrate sau false, se acuzà cu vorbe de o umilitate comună, dară, în adevĕr escusându-se mereu, invinovățind drept isvor a pĕcatelor sale, nerecunoscința sau neînduvrarea altora. Eu l'am deplâns, că a ajuns în starea aceea și după o jumĕtate de oară de povești i-am dat vr'o câțiva galbeni și am pornit iarăși. Spre mulțămirea mea cea mai mare, noi mergeam în direcții opuse; dară eu nu mersesem un sfert de oară, și simțeam o amețeală, încât fu nevoit a mĕ oprì, biruit de oboseală și de somn. Nepricepênd nimic de o astfel de indisposiție repede, cu care n'am simțit în viața mea așa ceva, și, de oare ce împărțisem butelca mea cu Guido, nu beusem nici un păhar plin de vin, gândeam că este efectul soarelui, sau a unei nopți, îndestul de rele, petrecute în cêrcimă. M'am întins la umbră, spre a durmì. Dacă era nesocotit sau nu, a dormì în localitatea aceea, absolut pustie, destul că nu-mi era cu putință a face altceva. Eram biruit de un fel de beție grea și iresistibilă.

„ După ce mĕ deșteptasem, încă foarte bolnav, greoiu, și fără vre un cuget în cap, mĕ aflam în același loc, însĕ jefuit de tot. Tocmai apărea zioa pe orizon. Eu am creḑut, la început, că este amurgul serii, și că am dormit ḑece oare; vĕḑênd însĕ străbătênd soarele prin ceață și rouă sclipind în iarbă, a trebuit sĕ recunosc, că somnul meu a ținut o zi și jumĕtate. Măgarul meu dispăruse cu calabalîc cu tot, buzunarele mele erau goale; nu mi-a lăsat, decât hainele de pe mine. Un object fără valoare, uitat sau desprețuit de bandiți, îmi ficsà atenția: era o ceașcă, făcută din o mică nucă de cocos, ce mĕ servea în călĕtorie, spre a nu bè din gîtul sticlei, ceva ce mi părea totdeauna nenobil. Eu am plătit scump delicateța aceasta: într'un moment, când i-am întors spatele, Guido aruncase un narcotic în ceașca mea. Un fel de sare era cristalizată în fund. Guido nu era cerșitor, ci căpitan de hoți. Urmele de picioare din jurul meu, îmi dovedeau concursul mai multor persoane.

Privind toate lucrurile din giurul meu, am vĕḑut o inscripție, ușor trasă cu creta, pe stâncă, și am cetit următoarele cuvinte în limba latină:

„Amice, eu te puteam ucide, și ar fi trebuit sĕ o fac: dar' te am agrațiat. Dormi bine!“

„Era scrisoarea lui Guido Massarelli. Pentru ce ar fi trebuit sĕ mĕ ucidă? Doară în amintirea bătăii din Paris? Se poate. Italianul își păstrează, în cele mai mari dezastre a sufletului și a inteligenței simțul de resbunare sau cel puțin amintirea vătĕmării. Ce puteam eu face, a-mi resbuna la rêndul meu? Nimic ce nu cerea timp, bani și căi. Darașa eram fără nici un ban, și începea a mi se face foame.

(Va urma).

şilor, apoi a urmat d. Voinov, ridicând toast Regelui din partea camerei, d. generare Cernat din partea armatei, d. P. Grădiştean a beut pentru cei absenţi, pe prima linie pentru Regina, apoi pentru Românii, cari n'au putut lua parte la serbare, în fine d. B. P. Hajdĕu pentru Regele, care a întrunit ambele ţermuri ale Dunării supt sceptrul român şi pentru Dunărea românească.

După plecarea M. Sale, s'au mai ridicat o mulţime de alte toasturi, în urma cărora cu toţi au plecat sĕ mai presinte încă o dată Regelui urările lor. M. S. Regele a mulţămit întâi din balcon, apoi s'a dat jos şi cu entusiam nespus, s'a încins o horă uriaşă, la care au luat parte M. S. Regele şi d. ministru Sturdza.

Apoi delegaţiunile au plecat sĕ găsească pe d. Chiţu, care se afla la statua lui Stefan cel mare. D. Chiţu a ţinut acolo un discurs, care a fost primit cu aplause frenetice.

Sara din nou musicile au cântat pe pieţele şi în grădinile publice.

Marţi au plecat din Iaşi mai toate persoanele cari veniseră din Bucuresci şi de prin locurile mai îndepărtate ale României; remânênd încă multă lume de prin judeţele Moldovei, de prin împregiurimi şi de prin Basarabia.

Toată această lume nu va părăsì Iaşii decât Joi sau Vineri, adecă până după plecarea M. S. Regelui, care va sta în a doua capitală a ţĕrei până Joi.

Din Iaşi M. S. se va duce la Broşteni, proprietatea Sa, unde va sta vr'o 8 sau 10 ḑile.

Serbarea dela Iaşi, ale cărei pregătiri au ţinut atât timp, a lăsat o adâncă întipărire în spirite, care nu se va şterge nici odată şi a făcut sĕ resară o întreagă literatură critică, poetică şi câte-va lucrări musicale.

Deja cu mult înainte de înaugurarea stutuei, s'au născut cu ocasiunea portretului lui Stefan numĕroase discusiuni atât în sînul Academiei, cât şi în presă.

Cestiunea era de a se scì, dacă Stefan cel mare a purtat în adevĕr barbă, dupa cum îl înfăţişeaḑă statua sculptorului francez Frèmiet.

Aceste discusiuni, care s'au urmat cu multă viociune în timp de mai multe luni, au împins pe câţi-va scriitori români, sĕ facă cercetări amĕnunţite prin mănăstirile Moldovei în scop de a găsì adevĕratul portret al marelui Domn.

Aceste cercetări au fost încoronate cu succes; în adevĕr d. Tocilescu, P. S. S. episcop Melchisedec, au găsit portrete de ale lui Stefan, în care acest erou este representat fără barbă şi cu o figură alta decât aceea, pe care eroul o are în statuă.

Deşì mulţi se vor plânge despre această neasemĕnare a statuei eroului cu portretele descoperite mai în urmă, în fond lucrul n'are o însemnătate atât de mare.

Mai ântâiu trebue sĕ ţinem seamă, că poporul s'a deprins cu figura lui Stefan cu barbă, astfel cum au fost vulgarisată de către Asachi prin mii de portrete; apoi portretele ce s'au găsit la Dobrovĕţ şi la Putna nu ne dau decât o închipuire informă, din care nu ne rĕmâne altă trăsătură caracteristică, decât aceea că Stefan n'a avut barbă. Dar cine ne poate spune, că Stefan n'a purtat barbă mai târḑiu, la bĕtrâneţe?

Astfel putem sĕ îndepărtăm ori ce fel de scrupule, în această privinţă şi sĕ privim opera lui Frémiet ca adevĕrata represintare a eroului român.

Această operă este demnă de toată lauda şi din toate punctele de vedere. Stefan stă călare pe un cal de o frumuseţe rară, astfel cum numai Frèmiet scie sĕ-i facă. Eroul cu coroana pe cap, într'o atitudine măreaţă, ţine în mâna dreaptă buzduganul cu gest poruncitor şi majestos în acelaşi timp.

Am putè formula şi oare care critici în privinţa acestei atitudini. Locul lor nefiind însĕ aci, ni le reservăm pe altă dată.

Cu solemnitatea inaugurărei critica şi discusiunile trebue uitate un moment, acum mai cu seamă, când o literatură mai liniscită tinde ai lua locul.

După cum trebuia sĕ ne aşteptăm, o mulţime de poesii au apărut cu ocasiunea serbării dela Iaşi. Diarele din Iaşi de prin provincie sûnt pline de aceste producţiuni. Între numele autorilor, cari au compus versuri cu această ocasiune citām pe dnii D. Gusti, Emanuel Părăian, I. G. Ho'dan, Ar. Densuşan, Ioan Ianov, Pleşoian, C. Panaitescu, N. Roiu. Cea mai frumoasă poesie ce s'a publicat cu această este fără îndoială aceea a bardului dela Mircesci, Vasile Alecsandri. „Odă la statua lui Stefan cel Mare“, cuprinde versuri de o frumuseţe rară, şi care resună, ca bronzul, în care este turnat chipul marelui Voevod.

Mulţi secoli lăncezit-am sub a peirei ceaţă,
Dar te-am avut pe tine fecund isvor de viaţă,
Simbol al bărbăţiei în neamul tĕu ascuns,
Ş'a fost destul!. în ceriuri un soare-i de ajuns!
Zadarnic sboară norii şi fulgerii detună
Pe fruntea majestoasă a munţilor Carpaţi:
În zarea limpeḑită după ori-care furtună
Ca tine după seculi, ei par mai înălţaţi.

O! de-ţi era statura cât inima de mare
Ai fi întins o umbră din munţi şi până în mare,
Tu ce-ai putut cu braţul în veci neobosit
Sĕ aperì Occidentul de cruntul rĕsărit,
Tu ce prin curcubeul de fapte colosale
Legat-ai revĕrsatul cu apusul vieţei tale,
Tu aclamat în Roma cu glas triumfător
Mare-al creştinătăţei erou nemuritor!

Afară de aceasta printre lucrările, cari au apărut cu ocasiunea acestei serbări, trebue sĕ citām şi un studiu istoric al dlui Ioan Nădejde, asupra vieţei şi timpului lui Stefan-cel-Mare, care a apărut în broşură la Iaşi.

Printre producţiunile musicale citām, că cea mai originală, lucrarea dlui T. Burada, neobositul culegĕtor al bocetelor poporale ale Românilor din toate unghiurile.

D. Burada a descoperit într'o psaltire a lui Dosotei nesce versuri, care sĕ atribue lui Stefan cel Mare. Unele din aceste versuri, după cât mi-aduc aminte, sună astfel:

La năvală daţi
Crucea v'apĕraţi!

La năvală daţi
Ţeara v'apĕraţi:

D. Burada a pus în musică aceste versuri, într'o musică cu totul originală însĕ, compusă din surle, tobe, trâmbiţi, cimpoaie, naie şi alte instrumente analoage.

Din toate aceste se vede cât de adûnc simţită a fost serbarea dela Iaşi şi cu câtă tărie, varietate şi originalitate s'a manifestat simţĕmêntul naţional al românilor cu această ocasiune.

Varietăţi.

* Escelenţia Sa Preasânţitul P. Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul a plecat a seară la Reşinari pentru parastasul în memoria repausatului Archiepiscop şi Metropolit, a Marelui Andreiu Bar. de Şaguna.

* Aflăm că cununi numĕroase de flori se vor transporta din partea corporaţiunilor şi particularilor spre a se aşeḑa pe mormênt.

* La parastas, ni se comunică pe cale privată, va asista şi dl Constantin Şaguna, căpitan în oastea română, dimpreună cu consoarta domniei sale.

* (Programa esamenelor publice la institutul Andreian pedagogico-teologic greco-resăritean în Sibiiu cu finitul anului scolastic 1882/3, ce se vor ţinè din 17—30 Iunie a. c.):

Vineri în 17 Iunie înainte de ameaḑi începutul la 8 oare: Enciclopedia, Esegesa cu Ermeneutica, cl. a. I,; Metodica religiunei ped. a. III, prof. S. Popescu. — După ameaḑi: Limba română ped. a. I, II şi III, prof. Dr. Barcianu.

Sâmbătă în 18 Iunie înainte de ameaḑi: Dreptul canonic cl. a. III, prof. I. Popescu. Limba şi literatura română cl. a. II, prof. Dr. Barcianu. — După ameaḑi: Patristica cl. a. II, prof. Dr. Crişian.

Luni în 20 Iunie înainte de ameaḑi: Pastorala cu Liturgica, Catichetica cl. a. III, dir. I. Hannia. Comptabilitatea cl. a. III, ped. a. III, prof. D. Comşa. — După ameaḑi: Istoria bisericească cl. a. I. ped. I, prof. Dr. Maier.

Marţi în 21 Iunie înainte de ameaḑi: Morala cl. a. II, prof. Dr. Crişian; Omiletica cl. a. III, prof. Dr. Maier. — După ameaḑi: Istoria naturală ped. a. I, II, prof. Dr. Barcianu; Fisica ped. III, prof. D. Comşa.

Mercuri în 22 Iunie înainte de ameaḑi: Logica cl. I.; Psichologia cl. a. I, ped. a. III, prof. I. Popescu; Computul ped. a. I, II, prof. D. Comşa. — După ameaḑi: Istoria universală ped. I, II, III, prof. Dr. Maier.

Joi în 23 Iunie înainte de ameaḑi: Limba maghiară ped. a. I, II, II, prof. Dr. Crişian. — După ameaḑi: Pomăritul cl. a. II, ped. a. II, prof. D. Comşa.

Sâmbătă în 25 Iunie înainte de ameaḑi: Dogmatica şi Polemica cl. a. II, prof. I. Popescu. — După ameaḑi: Legumăritul cl. a. I, ped. a. I, D. Comşa.

Luni în 27 Iunie înainte de ameaḑi: Didactica şi Metodica cl. a. II, ped. a. II, prof. Dr. Crişian. — După ameaḑi: Plantologia cl. a. III, ped. III, prof. D. Comşa; Geografia ped. a. I, II şi III, prof. Dr. Barcianu.

Marţi în 28 Iunie înainte de ameaḑi: Pedagogia generală cl. a. III, ped. a. III, prof. I. Popescu; Isagogia cl. a. 1,; Mărturisirea ortodocsă ped. a. II, prof. S. Popescu. — După ameaḑi: Cântările bisericesci şi tipicul toţi elevii, prof. D. Cunţanu.

Mercuri în 29 Iunie. După servitiul divin, stabilirea clasificaţiunilor.

Joi în 30 Iunie: Încheierea solemnă a anului scolastic; după serviţiul divin publicarea clasificaţiunilor şi estradarea absolutoriilor.

Din conferenţa profesorală ţinută în Sibiiu la 11 Maiu 1883. **Direcţiunea.**

* (Toastul senzaţional) al senatorului P. Grădişteanu, despre care am luat notiţă şi noi, dar care a făcut mult sgomot în lume, îl găsim publicat în „R. L.“ de însuşi autorul lui. El diferă de versiunile, câte le am cetit. Spre a reduce lucrul la starea adeverată îl reproducem precum urmează: „Majestate, când toată lumea se întrece a 'ţi aduce închinăciuni şi urări nu numai ca semn de respect către suveran, nici numai drept recunoscinţă către căpitanul brav, ci dintr'o esplosiune de dragoste, pornită din toate unghiurile ţĕrei, dragoste, pe care Majestatea Ta, Ţi-ai întemeiat tronul, dă-mi voie Majestate, mie simplu cetăţean, onorat la acest banchet, sĕ închin acest păhar în sănătatea celor absenţi. Şi mai întâiu în sănătatea Femeii, cea dintâiu printre femeile române, lumină printre lumină, Regină, de trei ori Regină prin spiritul sĕu, prin inima sa, prin graţiile sale, în sănătatea Majestăţii Sale Regina Elisabeta, şi apoi în sănătatea cortegiului strălucitor, care o încungiură, în sănătatea femeilor române — căci atât valorează un popor, cât valorează femeile sale.

„Sĕ nu uităm, Majestate, la această serbare pe consiliarii tronului, pe betrânii ţĕrii, cu care împreună aţi coborît în adûncul mărilor, de aţi cules mărgăritarele şi coraliul, aţi despicat munţii şi aţi luat aurul şi briliantele din care aţi format coroana regală pusă pe capul României.

„Sûnt unii, cari lipsesc dela această solemnitate — nu sciu pentru ce şi nici voesc sĕ cercetez — Români sûnt şi ei, sĕ nu-i uităm Majestate, căci nu e român, care sĕ nu'şi iubească ţeara.

„Sûnt alţii, cari ar fi voit sĕ vie, dar n'au putut, cari privesc în acest minut la noi, ce ḑic? cari sûnt în mijlocul nostru cu inima, cari te iubesc Majestate cu aceeaşi dragoste ca noi toţi, căci vĕd în Majestatea Ta nu pe Regele României, ci pe Regele Românilor, şi cu concursul căror Majestatea Ta vei recăpĕta pietrele preţioase, cari lipsesc încă dela coroana lui Stefan cel Mare!“

* Cu ocasiunea desvĕlirei statuei lui Stefan cel Mare, Regina Elisabeta a adresat primarului de Iaşi următoarea telegramă: Domnului primar, Iaşi. „Printre frunzele de lauri a cununei ce trimit din strĕinătate pentru încoronarea statuei lui Stefan Cel Mare, inima de Regină Română împlinesce simţirile sele de mândrie şi de profundă admirare pentru eroul, ce a consacrat viaţa sa întreagă întru apărarea mărirei române. Imaginea'i neperitoare fie pentru noi toţi simbolul gloriei şi numele sĕu legendar modelul patriotismului creator de fapte mari. *Elisabeta.*

La această telegramă Primarul a rĕspuns:

Majestăţei Sale Regina României.

Monrepos.

Frunzele de lauri trimise de cea dintâiu Regină a României, a fost cea mai splendidă podoabă a încoronărei statuei eroului moldovean. În fie-care frunză din cununa trimisă de iubita lor Regină, Românii au vĕḑut simţirile măreţe ale aceleia, care a sciut sĕ'şi dea inima alesului ei, marele căpitan al Românilor. Celebrând virtuţile eroului moldovean, Românii dovedesc că sciu sĕ aducă tributul lor de admirare acelora, cari, ca şi Stefan, au tras spada pentru apărare şi mărirea neamului.

Vocea Majestăţii Voastre a încoronat entusiasmul serbărei.

Primarul Iaşilor.
Leon C. Negruzzi.

* (Încă o esposiţiune) istorică de astădată. Cu ocasiunea centenarului al şeselea, dela trecerea Stiriei subt dominaţiunea Habsburgilor o esposiţiune istorică se va organisa la Graz, dela 2 până la 31 Iulie.

Această esposiţiune va fi formată mai ales din lucruri trămise de aristocraţie, de douĕ episcopate, de oraşe, corporaţiuni etc. şi va cuprinde, între altele, monumente şi obiecte foarte curioase din epoca preistorică şi din cea romană.

* (Antichităţi falsificate). Se scrie din Constanţa către „Vocea Covurluiului:

Dobrogea este plină de antichităţi foarte importante pentru sciinţă. Guvernul a pus mult interes pentru adunarea lor, şi mai cu seamă monedele ce constată istoria acestei provincii până la cea mai adâncă anticitate. De aceea ele se vênd cu preţ. Tatarii stimulaţi de câştig, consumă ḑile în căutarea unor astfel de lucruri preţioase. Dar evreii, cari caută a face bani din toate, au ajuns şi acì la falsificare. Ast-fel evreul Jerusalim Navon care are un fiu la Constantinopole, a primit dela acesta o mare cantitate de monede de aur şi de bronz, cu diferite mărimi şi inscripţiuni, însĕ toate fabricate la Constantinopole în anul acesta.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

Procesul dela Tisza-Eszlár în Berlin.

Iosif Scharf se înfăţişează cu fiul sĕu. Tata se roagă de president, sĕ i se permită a rĕmânè singur cu fiiul sĕu.

Pres. Prin aceasta aşi aduce pe băiat în pericolul de a fi sedus la depuneri false. (Sgomot).

Iosif Scharf. De unde ai sciut tu, ce însemnează „cadavru.“

Moriţ. Am învĕţat, ce însemnează.

Schart. Nu te ruşinezi a depune astfel?

Moriţ. Nu.

Schart. Tu esci instruat?

Moriţ. Nu, eu spun, ce am vĕḑut.

Apărătorul Eötvős: Voesci sĕ întăresci prin jurămênt depunerea, că nu te-ar fi instruat nimenea?

Moriţ. Da, eu jur!

Scharf. Eu aşadară mint?

Moriţ. Da, DTa minţi.

Schart. Pentru ce nu te-ai dus la bunăta?

Moriţ. Findcă n'aşi fi căpătat de mâncare.

Apărătorul Funtak (catră Moriţ.) DTa ai vĕḑut prin borta cheiei, cum o omoară; nu te-ai spăriat?

Moriţ. Nu.

Procurorul propune unele întrebări lui Moriţ Schart. Moriţ spune, că a chemat pe Ester în casă fiind recercat din partea unui evreu, că cuţîtul a fost „cuţît de şechter“ şi cum că nu l'a îndemnat şi nici silit nimenea sĕ depună astfel.

Apărătorul Dr. Friedmann. Ai tu amici?

Moriţ. Am.

Dr. Friedman. Pentru ce n'ai povestit amicilor tĕi întêmplarea aceasta?

Moriţ. Sciam, că nu-i permis.

Dr. Friedmann. Cine a povestit fratelui tĕu mai mic, Samuil, despre omor?

Moriţ. Eu însumi, el a ascultat la masă, când am povestit mamei şi tatei despre întêmplare.

Dr. Friedmann. Când ai făcut a doua depunere? Făcuto ai de bună voie?

Moriţ. Da.

Pres. (cătră Moriţ.) Fost-a şi Taub de faţă?

Moriţ. N'a fost.

Dr. Funtak. Cum a curs sângele în urma tăieturei?

Moriţ. Lin, într'un torent mic. —

Dr. Funtak. Depunerea aceasta te ruinează, nu-i cu putinţă sĕ fi curs după tăietură sângele lin, ci sĕ sĕ fi împroşcat Depunerea e falsă.

Procurorul Seiffert. Depunerea aceasta a lui Moriţ Scharf e semnificativă, cer deci sĕ se învite esperţi, cari sĕ-şi dea părerea în afacerea aceasta. Aduc totodată la cunoscinţa tribunalului scirea, ce am primit, că Moriţ Scharf ar fi depus în timpul, cât a stat sub supraveghiere judecătorească, că întreaga lui fasiune ar fi minciună; el n'ar fi vĕḑut nimic şi că la aceea, ce a depus, a fost instruat. Aud mai departe, că amploiatul Daniil Barcza scie ceva autentic în privinţa aceasta; de aceea cer sĕ se cheme Barcza de martor. (Se nasce sgomot. Strigăte: „Aşadară şi procurorul a devenit apărătorul şechterilor.“)

Cu acestea se termină depunerea lui Moriţ Scharf.

Dr. Friedmann cere, sĕ se pună Moriţ Scharf pe picior liber, fiindcă n'are încredere în persoanele, sub a căror supraveghiere se află băiatul.

Presidentul (catră Moriţ): Spune drept, te temi, că vei fi pedepsit?

Moriţ nu scie, ce sĕ respundă la aceasta.

Dr. Friedmann: Veḑi, domnule president, ce frică au băgat în băiat, vor sĕ-l sileascsă a rĕmânè la depunerea sa cea dintâi. (Sgomot în auditoriu, strigăte: „Pe Moriţ Şcharf încă vor al da pe mâna evreilor!“)

Apărătorii cer conducerea de martori noi.

După ce decide presidentul, ca Moriţ Scharf sĕ remână şi pe viitor sub supraveghierea temniceriului, se închiee şedinţa.

După deschiderea şedinţei interpelează Apărătorul Carol Eőtvös pe president: e adevĕrat, că pe Moriţ Scharf vor sĕ-l răpească? Dr. Eötvös cere investigaţiune în cestiunea aceasta.

Procurorul Szeiffert declară, că dênsul ţine faima aceasta neverosimilă şi secundară; dênsul a recercat pe căpitanul cetăţii, sĕ-i facă raport oficial despre aceasta. Procurorul adresează sub decursul pertractărei vĕduvei Solymosi mai multe întrebări. Solymosi espune din fir în pĕr istoria, cum a dispărut fata-sa cu detaiurile cunoscute deja.

Apărătorul: Dr. Eötvős pune asemenea întrebări vĕduvei Solymosi; aceasta spune, că a călĕtorit la o muiere, care dă cu cărţile, spre a o întreba: unde îi este fata. Pe cale cătră locuinţa muierei acelei-a, o au încungiurat mai mulţi evrei. Dr. Eötvös: Alaltă-eri ai depus, că Dḑeu ţi-ar fi şoptit, că pe fata-ta o au omorît evreii. Ai visat? — Solymosi: Nu, am fost deşteaptă, eu însumi nu sciu, pe ce cale mi-a venit la cunoscinţă. — Dr. Eőtvös: N'ai primit bani dela oameni buni? —Solymosi: Nu, nici odată. — Dr. Eötvös: Nu te îndoesci, creḑi în adevĕr, că evreii ţi-au omorît fata?— Solymosi: Nu mai încape îndoială. — Dr. Eötvös: Nu-i cu putinţă, ca fata DTale sĕ se fi sinucis?—Solymosi: E cu neputinţă.

Presidentul recearcă pe apărătoriu să nu trăgăneze depunerea şi cere sĕ nu peardă din vedere moralul. (Aplause în auditoriu.)

Dr. *Friedmann.* întrebă pe martoră, că scie dênsa ce e jurămêntul? — Solymosi: Cum sĕ nu!

Dr Friedmann: Creḑi DTa, că Scharf a cunoscut pe fata DTale?—Solymosi: El o a cunoscut de bună seamă.

Presidentul: Dênsul susţine, că nu o a cunoscut. —Acusatul Scharf: Eu nu o am cunoscut.—Solymosi: El o a cunoscut.

Hury, la care a servit Ester Solymosi, susţine, că evreii n'au omorît pe Ester.

Pres. Vĕḑut-ai DTa vreo-dată vre-un cadavru? — *Hury*: Da, mai de mult, când eram mai tineră, mai târḑiu n'am vĕḑut. — Pres. S'a ḑis din oare-care parte, că DTa n'ai fi voit sĕ te uiţi la cadavrul aflat în Tisa — Da da, de oare ce DTa ai fi băgat pe fata în pămênt?

Martora: Ba nu; de altcum nici chiar de m'ar spânḑura n'aşi putè depune alt-ceva. Procurorul încă adresează martorei unele întrebări, la cari respunde cu multe detaiuri. Procurorul arată că pe basa resculărilor s'ar fi dus vĕduva Solymosi la malul riului spre a'şi căuta fata încă înainte de ce o a încunosciinţat Hury, că a dispărut. — Solymosi: Singură nu sciu, de ce o am făcut; aveam simţĕmêntul, că s'a întêmplat ceva.

Apărătoriul. (cătră Hury). Ai întêlnit DTa pe cineva pe cale, când ai căutat pe Ester? — Martora: — Nu, pe nimenea. — Apărătorul Dr. Hermann: Ai întâlnit pe Lengyel? Martora: Da, n'am vorbit cu dênsul. — Dr. Hermann: Mĕ rog sĕ fie ascultat Lengyel. Martora susţine, că n'a vĕḑut cadavru; aceasta nu-e adevĕrat, căci înainte cu un an a desbrăcat cu soţia lui Iacob un cadavru; mĕ mai rog sĕ se asculte şi cocierul, care a vĕḑut pe Ester încă în sara acelei ḑile, în care s'ar fi întêmplat omorul, păscênd vaca. Iosif Scharf întrebând pe Hury de unele lucruri, aceasta istorisesce şi declară, că Iosif Scharf a cunoscut pe Ester.

Apărătorul Dr. Eővős (cătră martoră) DTa ai ḑis că ai fi auḑit dela Scharf, că s'ar fi cântat pe 12 oare din noapte în templu. E adevĕrat?

Martora: Nu, Scharf nu o a ḑis.

Urmează ca martora muierea lui Lanczy. — Pres. DTa ai fost în Sâmbăta respectivă la Hury, — Martora. Da am fost şi am vĕḑut pe Ester eşind. — Pres. Cum a tractat Hury cu Ester? — Martora. Foarte bine, Hury strică prin buneţe pe servitori. Martora următoare Üveges, care asemenea a fost la Hury, a vĕḑut pe Ester acolo. O altă martoră, Portas, nu s'a presentat, a depus însĕ protocolarminte, că Ester a părăsit de faptă la oara anumită casa lui Hury. Dênsa a vorbit ḑi de ḑi în timpul, după ce a dispărut Ester, cu Hury, nu o a auḑit însĕ suspiţionând pe evrei, că ei ar fi omorît pe Ester.

Martora Soos a auḑit dela Samuil, fratele mai mic a lui Moriţ, că evreii ar fi omorît o fată de creştin. — Pres. Ai anunţat DTa aceasta la judecătorie. — Martora: Nu. — Procurorul: Cum ai stat DTa cu familia Scharf? — Martora: Bine, noi am convenit unii cu alţii.

Procurorul: Cum ai auḑit DTa starea lucrului? — Martora: Scharf cel mic o a povestit copiilor, şi eu am fost de faţă; băiatul a ḑis, că muerea lui Scharf i-ar fi spălat picioarele Esterei şi apoi o ar fi omorît. — Iosif Scharf: DTa ai ḑis atuncea, acuşi va venì timpul, în care se vor alunga evreii din Ungaria? — Martora: La aceasta nu pot respunde. — Pres. Respunde la aceasta! — Martora; Iuliana Szabo se provoacă la istorisirea micului Samuil Scharf, care a ḑis, că Moriţ Schart ar fi încuiat uşa înainte de a se întêmpla omorul. Martora adauge, că n'a vĕḑut evreu înaintea templului.

Se mai ascultă o băiată cu numele Elisabeta Soos, care obicînuia a se juca cu micul Samuil. Asemenea se ascultă martora Tanyi. Martora a vorbit cu Samuil despre întêmplare, acesta însĕ nu i-a respuns. Întêmplarea o a auḑit dela alui Bathory. Martora a întrebat pe Samuil, de a fost Ester la ei, el a respuns: „Ea a fost la noi; pe Ester o a legat de scaun şi o au omorît. „Ai vĕḑut tu aceasta?“ El a ḑis, că a vĕḑut, la urmă însĕ l'ar fi scos afară. Tot acestea le depune şi martora, Toth. Procurorul cere sĕ se jure martora ear Hury sĕ se mai asculte odată. Urmează pausă de ½ oară.

(Va urma.)

Loterie.

Mercuri 27 Iunie n. 1883.

Sibiiu: **27 45 39 63 44**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 26 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.25
Renta de aur ung. de 4%	89.40	89 50
Renta ung. de hârtie	87.15	87.30
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 25	138.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 80	91.75
I emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	113.—	113.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	839.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	300.—	300.—
Acţiuni de credit austr.	300.—	301.60
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 25	99.25
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	100.40	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99 50	99 52
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	98.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.75	97.75
Sorţi unguresci cu premii	114.75	115.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.45	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.10	79 10
Renta de aur austriacă	99.30	99.—
Sorţi de regularea Tisei	109.80	110.—
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.68
Napoleon	9.49	9.49½
100 marce nemţesci	58 50	58.45

Nr. 138. [430] 2—3

CONCURS

pentru Stipendiu din fundaţiunea lui Gozsdu.

Prin aceasta se escrie concurs pentru un stipendiu din fundaţiunea lui Gozsdu de 500 fl. — la cas de graduaţiune un stipendiu de 400 eventualminte de 300, 200 sau de 100 fl. cu observare, că se dă preferinţă concurenţilor pentru sciinţele technice şi montanistice.

Concurenţii au de aşi adresa petiţiunile instruate cu testimoniile scol., cartea de botez, şi cu atestat de paupertate până la 10 August stilul nou 1883 către cancelaria fundaţiunei lui Goszdu, Budapesta király utcza 13, însemnând în petiţiune Studiile, ce voesce concurentul sĕ studieze, şi ultima posta unde are sĕ-i-se comunice resultatul petiţiunei.

Tot odată sûnt avisaţi şi stipendiaţii fundaţiunei lui Goszdu de aşi substerne până la 10 August st. n. 1883 documentele despre resultatul studiilor în a. scol. 1882/3 la representanţia fundaţiunei lui Gozsdu. Budapesta királyutcza 13. pentrucă la din contră se vor lipsì de stipendiul avut.

Budapesta 24 Iunie 1883.

Comitetul administrativ al representanţiei fundaţiunei lui Gozsdu.

„Albina“
Institut de credit şi de economii
în Sibiiu.

Al ḑecelea cupon dela acţiunile institutului nostru exigibil la 1 Iulie a. c. fiind cel din urmă în coala primă de cuponi, Domnii acţionari ai Institutului nostru sûnt rugaţi, a trimite cu începere **dela 1 Iulie a. c.** la cassa institutului nostru în Sibiiu, talonul dela acţiunile Dlor, în schimbul căruia se va libera a doua coală de cuponi pe 10 ani următori.

În scrisoarea de trimitere sûnt a se însemna **desvolt** numerii talonilor (acţiunilor), cum şi numele **întreg,** caracterul, locuinţa şi posta din urmă (românesce, ungurесce sau germânesce) a posesorului acţiunilor respective.

Sibiiu, 20 Iuniu 1883.

[429] 3—3 Direcţiunea.

Publicaţiune.

[431] 2—3

Tribunalul subscris publică prin aceasta că pentru desbaterea concesionabilităţii în causa segregărei păşunei şi regulărei pădurilor, şi proprietăţii pe hotarul comunei urbariale a Ferihazului se pune termin ḑiua de **9 Iulie 1883 dimineaţa la 10 oare în comuna Ferihaz** în casa comunală.

Despre ce foştii proprietari şi foştii iobagi se încunosciinţează cu acea observare, că neînfăţişarea lor nu va împedeca pertratarea.

Pertratarea o conduce Székely Miklos jude esmis
Din şedinţa tribunalului regesc ţinută în 9 Aprile 1
(N. S.)

Nagy Lajos m. p., **Butac**
pres. not

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 69. Sibiiu, Sâmbătă 18/30 Iunie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Parastasul.

Reșinari 17 Iunie.

Nu este numai un act creștinesc, prin care avem sĕ dovedim comuniunea dintre cei reposați și între cei remași în viață; nu este numai pietatea din recunoscință, care ridică festivitatea memoriei unui bărbat mare din trecut, este și un act de civilisațiune; oamenii, civilisați trebue sĕ 'și onoreze pe repausații lor.

Parastasul în memoria Archieppului și Metropolitului Andreiu bar. de Șaguna, a Marelui bărbat bisericesc și politic al românilor din Transilvania și Ungaria, s'a celebrat Joi cu toată solemnitatea. Prin celebrarea aceasta românii ortodocși au dovedit, că sciu prețuì pe bărbații lor mari din toate punctele de vedere.

Escelenția Sa Prea sânțitul Archiepp. și Mitropolit Miron Romanul a sosit Mercuri seara la Reșinari, întêmpinat și condus de un banderiu de călăreți și primit în comună de autoritățile locale bisericesci și politice.

Eri dimineață, numeroase trăsuri duceau cătră Reșinari prin Dumbrava Sibiului pe acei ce doreau sĕ asiste la celebrarea parastasului.

La 8 oare elevii scoalelor din loc, cu steagurile și steguletele lor au plecat avênd corpul învĕțătorilor în frunte spre a forma spalierul până la biserica cea mare, lângă care este monumentul Marelui archiereu, care de astădată era decorat foarte frumos cu ghirlande frumoase de flori, eară împregiurimea cu verdeață de bradi și mesteacăni verḑi.

Numeroasa preoțime îmbrăcată în vestminte sacerdotale și cântăreții din institutul Andreian au condus la 8½ oare pe Escelenția Sa cântând și între sunetul clopotelor dela amendouĕ bisericile dela cuartir (casele familiei I. Brote) până la biserica cea mare.

La biserică, afară de spalierul elevilor scoalelor din Reșinari mai așteptau: membrii consistoriului, cari nu erau în funcțiune la servițul parastasului, deputațiunile din afară, representanțele corporațiunilor: Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român, Reuniunea română de cântări, reuniunea sodalilor români din Sibiiu cu steagul, elevii institutului Andreian din Sibiiu și popor mult, cu toate că era ḑi de lucru.

Între aceștia și acestea se vedea și din familia reposatului: dl Constantin Șaguna, căpitan în armata română, dimpreună cu stimabila sa soție.

În ordine frumoasă au întrat cu toții în biserică și s'au așeḑat, fie-care la locul prescris în programa publicată în nrul 67 al acestei foi, ear' Presânția Sa cu asistența de preoți și diaconi s'a postat înaintea mesei îmbrăcate în negru și care se presenta ca un mormênt, de-asupra cărui era crucea și coliva, pânea și pausul.

Îmbrăcându-se Escel. Sa Preasânțitul archiepiscop și metropolit cu vestmintele de liturghie, după sânțirea a patru cetitori, a făcut închinăciunea obicinuită și s'a început sânta liturgie.

Înainte de sĕvêrșirea întrărei celei mari Escelenția Sa a chirotesit pe P. Administrator Ioan Băloiu din Poiana-Sărată, un presbiter evlavios și vrednic întru protopresbiter.

După aceasta s'a continuat liturghia până în sfêrșit.

Cântările liturghice le-au esecutat, sub conducerea dlui prof. G. Dima, corul elevilor din Seminariul andreian.

După liturghie imediat s'a început parastasul. Escelenția Sa cu o asistență și mai numeroasă de preoți s'au așeḑat înaintea mesei cu colivă, de care masă erau atêrnate, de-a dreapta o cunună grandioasă din partea consistoriului archidiecesan și a corpului profesorilor seminariului Andreian de partea stângă, alta din partea Asociațiunei; la basele mesei de ambe părțile erau răḑimate douĕ cununi aduse de nepoții reposatului dl Constantin Șaguna și Elisabeta Șaguna n. Calendero, una dela Bucuresci, închisă într'o cutie în forma unei inimi, în partea deasupra, cu sticlă, cunună de liliac violet artificial, foarte frumoasă, fiind lucrată cu multă artă, alta dela Viena, făcută din metal și representând laurii nemurirei. Mai departe au fost cununi dela reuniunea de cântări din Sibiiu, dela reuniunea sodalilor români, elevilor institutului Andreian din Sibiiu și altele, pe care nu ni le-am putut însemna, dela cine sûnt.

În decursul parastasului corul reuniunei române de cântări din Sibiiu a cântat rĕspunsurile și douĕ cântări funebrale: „Plâng și mĕ tânguesc“ și „Ce este viața noastră...“, composiții nouĕ de dl prof. G. Dima, adevĕrate capete de operă. Arangiamentul acordurilor și esecuțiunea au rivalisat în frumseță și precisiune.

După cântarea a noua, Preacuvioșia Sa P. Archimandrit și Vicar archiepiscopesc *N. Popea*, de pe catedra bisericei, a rostit un discurs bogat în momente memorabile din viața marelui defunct, din cari a putut pricepe ori și cine importanța fenomenului strălucit, care s'a arĕtat preste un pătrar de secul pe orisontul vieței noastre bisericesci și politice, spre a lăsa urme neșterse și model de conduită pentru poporul român întreg. Sperăm că vom devenì în posițiune de a publica discursul întreg în alt numĕr.

După aceasta, în procesiune au eșit junimea, representanțele, corporațiunile și poporul și toți funcționatorii în oficiul divin până la mormênt, unde s'au dus coliva, pânea și pausul. Acì s'au cântat troparele de încheere, s'au cetit rugăciunea deslegărei și s'au cetit sfêrșitul. După „În veci pomenirea lui!“ Elevii institutului Andreian au întonat imnul de dl Z. Boiu „Românime mult cercată“, composițiunea dlui D. Cunțan.

Împărțindu-se poporului anaforă și colivă, procesiunea se întoarce în aceeași ordine în biserică între sunetele clopotelor.

Cu aceasta ceremonia bisericească s'a terminat.

După ameaḑi la 1 oară în edificiul scoalelor, în douĕ sale s'a întrunit cam la 125 persoane la masă.

După masă, Escelenția Sa Preasânțitul archiepp. și Metropolit a fost petrecut până la marginea hotarului Reșinarilor de acelaș banderiu, care la întêmpinat la sosire. Escelenției Sale urmară apoi și

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus de **E. B.**)
(Urmare).

„— Ei! îmi gândeam eu, pornind ear pe drum, a fost scris că într'una din ḑile am sĕ cerșesc; însĕ cu toată soartea mea contrară, eu jur a nu cerșì mult! Trebue sĕ găsesc o industrie nouĕ, ce are sĕ mĕ scape.

„Am ieșit din strîmtoarea munților și am găsit ospitalitate la țĕrani buni, care mi-au dăruit chiar nesce provizii pentru ḑiua întreagă. Ei îmi spuneau, că o bandă de hoți jefue țeara, și că căpitanul este cunoscut sub numele „Italianul“.

„Continuându-mi drumul, am întra în provincia Silesiei. Intențiunea era, de a mĕ oprì în orașul cel dintâiu, spre a face plânsoare și a reclama, la torități, urmărirea jefuitorilor mei. Mergênd
cit în o mie de projecte, unele mai neesecuta-
ca celelalte, spre a-mi face banii, fără a mĕ
sa cătră mila publică, auḑii un galop scurt si
op îndărĕtul meu, și întorcêndu-mĕ recunoscui
uimire pe măgarul meu, pe sêrmanul meu Jean, care fugea după mine, cum putea, căci el era rănit. Se ḑice că măgarii sûnt proști, o conced; dară ei sûnt animale, mai așa de inteligente ca și cânii: eu m'am convins despre aceasta de multe ori, călĕtorind cu servitorul acesta credincios. De astă-dată el mi-a dat o dovadă de atașament înțelept și de instinct misterios, în adevĕr estraordinar. El a fost furat și dus; despoiat de calabalîcul sĕu, el s'a scăpat fără îndoială. S'a tras focuri asupra lui; el nici habar n'avea și și-a continuat fuga, a dat de urmele mele, și ca un adevĕrat erou, el m'a ajuns, cu un glonț în pulpă!

„Îți mărturisesc, că am petrecut cu el o scenă vrednică de Sancho Pansa, dară mai patetică, căci eu aveam a mĕ îngrigì de un rănit. Am scos glonțul din pelea interesantului meu amic, și i am spălat rana cu îngrigirea cea mai delicată. Sêrmanul animal a îngăduit operația și pansamentul, cu un stoicism, ce aparține genului sĕu, și cu o încredere inteligentă ce, negreșit nu o putem atribuì numai geniului omenesc. Cu măgarul regăsit aveam o resursă. După ce îi scoasesem glonțul numai schiopa. Frumos, tare și mare, el avea preț... Dară ideea aceastā lașă și hîdoasă nu se formula în cifre și o spui, spre onoarea mea, că o am refuzat cu indignație. Nu era vorba de a vinde pe amicul meu, ci de a nutrì douĕ stomachuri în loc de unul.

„Am sosit, cum am putut în orașul Troppau. Jean găsea scăeți de alungul drumului; eu m'am lipsit de o parte din pânea mea pentru ḑiua aceea, pentru a-i îndulcì încât-va convalescența. În Troppau, oamenii din popor, m'au deplâns, m'au ajutat cu un culcuș și cu un prânz, cu dragostea, care are atâta preț și merit la oamenii cei sêrmani. Autoritățile orașului dădură vorbelor mele puțin creḑĕmênt. Eu aveam hainele groase a unui călĕtor pe jos și n'aveam nici o hârtie, ca probă, că sûnt om de studii, care avea dreptul de încredere. Adevĕrat, că vorbeam bine, prea bine pentru un mojic; dar țĕrile acele dela frontiere erau esploatate de atâți intriganți îndemnatici! Nu de mult venise un Italian, care 'și da aparența unui domn mare, jefuit în munți, și după aceea s'a aflat că el însuși era capul bancei, care chiar se făcea că o semnalează.

„Eu m'am hotărît, a nu insista; căci dela amintirea lui Guido Massarelli și până la bănuiala complicităţii din parte-mi, nu era decât un pas. M'am reîntors la sêrmanele mele gazde. Ele m'au primit foarte bine, au blamat magistrații orașului lor, și uitându-se, cu un ochiu de invidie, la Jean, mi-a ḑis:

„— Din norocire îți rĕmâne măgarul, care-l poți vinde!

„Făcêndu-mĕ a nu pricepe alusiunea aceasta, ei mi a spus, sub formă de sfat, că pot rĕmânea, douĕ sau trei luni în casa lor, dacă mĕ mulțămesc cu ceea ce are familia; și, dacă în timpul acela, ași scì face ceva, și ași lucra, eu ași putè plătì chieltuiala, fără a fi silit, a-mi lăsa măgarul drept plată.

ceilalţi participanţi neaparţinĕtori comunei Reşinarilor.

Timpul a fost de minune!

Aşa s'a petrecut acea ḑi de doliu pentru românimea gr. or. din Transilvania şi Ungaria, în mod demn de un popor cu aspiraţiuni frumoase corespunḑĕtoare unui popor nisuitor cătră toate beneficiile civilisaţiunei.

Credem că toţi câţi am luat parte, în deosebi însĕ nepoţii marelui reposat dl Constantin Şaguna şi stimabila sa consoartă, vor lua cu sine mângăierea, unii că ne-am împlinit o sacră datorinţă, alţii, vĕḑênd cât de mare este stima cătră binefăcĕtorul, pe care dênşii au şi dreptul cel prea preţios al numì unchiu! — ce moştenire preţioasă şi neperitoare le-a lăsat, dragostea unui popor recunoscĕtor.

Nu credem a putè încheea acest raport mai bine de cât adăugênd şi din partene pentru reposatul un adânc simţit: „În veci pomenirea lui!“ şi „Fi-ei ţĕrêna uşoară“!

Revista politică.

Sibiiu, în 15 Iunie.

Toastul senatorului Gradişteanu nu fu purtat cu apă rece ca cel alui Scobeleff. Efectul însĕ pentru ḑiaristică se pare a fi acelaşi. Se vede dar, că deosebirea între apă şi vin în politica ḑiarelor nu face. Vuetul vede ḑiarele mari din Viena şi Budapesta resună încă în urma toastului, măcar că „Ind. roum.“ ca organ al oposiţiunei îl chindisise. Un esemplu de un astfel de vuet resunător, găsim în „Deutsche Ztg.“ care mai nainte era oare cum mai binevoitoare României.

Aceasta ḑice că festivitatea desvălirei monumentului lui *Stefan cel mare* a devenit o adeverată orgie a şovinismului grando-român. Din Stefan face un căpitan de Vlachi moldovenesci. După introducerea aceasta vine de nou asupra toastului şi apoi continuă:

„Cu alte cuvinte asta va sĕ ḑică, că regele Carol n'are de cât sĕ apeleze, pentru ca sĕ însufleţească pe toţi Românii la cucerirea ţĕrilor, cari închipuirea daco-românească le consideră de moştenire pentru români.“ După o esposiţiune mai lungă de imputări regelui Carol, care se desvălesce acum sau că este regent slab, sau că este cel mai mare şovinist inchee provocând guvernul austro-unguresc la băgare de seamă asupra impregiurărei, că în România un resboiu contra Austro-Ungariei ar fi salutat cu bucurie neîmpărţită“. „Guvernul din Viena s'a desamăgit de multe ori în politica sa orientală. Caute ca sĕ nu cunoască opiniunea cea adevĕrată a României atunci, când va sta faţă în faţă cu fapte, care nu se vor mai putè face nefăcute prin nici un fel de manevră mulcomitoare.“

În alt numĕr provoacă pe Guvern sĕ ceară dela România satisfacţiune.

Nu este de mult, decând se rapoartă dela Bucuresci că Brialmont, general belgian, petrece in Bucuresci cu scop de a pregătì planuri pentru intărirea fruntariilor ţĕrei. Guvernul belgian, după oare care oposiţiune, a dat spre sfêrşitul acesta generalului concediu. „P. Corr.“ află acum că remânerea generalului Brialmont la Bucuresci este contra espresei voinţe a guvernului belgian. Din contră, generalul, după ce i s'a denegat plenipotenţa cerută de a putè merge în România, a resignat in mod ostentativ dela projectul decălĕtorie şi a cerut un concediu numai pentru locul de cură Carlsbad, care concediu i s'a şi dat, fără nici o dificultate. Persoanele normative din guvernul belgian se vĕd in urma actului generalului contra disciplinei şi cu totul în contraḑicere cu ordinul espres al guvernului. într'o posiţiune de tot penibilă. „P. Cor.“ ḑice la toate aceste: În fine avem sĕ accentuăm şi încă cu toată hotărîrea, că guvernul României nu s'a adresat cătră cel belgian, ca sĕ i pună la disposiţiune pe general pentru un timp oare care, ci a aflat de bine a se pune el cu generalul în corespondenţă“ Se poate dar că, stând astfel lucrurile, generalul va demisiona şi probabil că va întra în armata română.

O telegramă dela Bucuresci spune că generalul Brialmont a fost Mercuri la Galaţi, însoţit de generalul Angelescu, unde a vĕḑut arsenalul, canalul dela Macin şi instalaţiunea flotilei dunărene. În urma sfaturilor lui Brialmont e posibil că mai ântâiu se vor fortifica ţermii Dunărei.

Justiţia în Ungaria în ilustraţiune maghiară.

Toate statele civilisate au simţit necesitatea de a se emancipa justiţia de sub influenţa politicei. Principiul vechiu „*Quod non est in actis, non est in mundo*“ a rĕmas neatins în toate consecinţele lui şi judecătorul şi-a formulat sentenţa după acte neînfluenţat de fluctuaţiunile politice. Şi numai astfel este justiţia justiţie, numai astfel avem garanţie în aplicarea principielor de drept, pe cari se basează statul.

La noi în Ungaria grandomania maghiarismului începe a infiltra şi justiţia. Politica începe a se vîrì şi în justiţie. Va fi aceasta spre consolidarea statului, va întărì sdruncinata credinţă a naţionalităţilor în sfinţenia justiţiei, unica, în care mai aveam ceva încredere, nu voim sĕ dăm rĕspuns. Constatăm faptul, şi-l constatăm ilustrat de cei mai competenţi bărbaţi cu cap ai Ungariei, de cei dela ḑiarul „*Pesti Napló*“.

Procesul dela Tisza-Eszlár este pus la ordinea ḑilei. Toată lumea civilisată 'şi ţintesce ochii asupra justiţiei din Ungaria. Ḑiarele jidane din Europa varsă foc. În adevĕr un proces mai interesant rar va avè Ungaria. Tendenţiositatea ḑiarelor jidane de toate colorile, corupţiunea bătătoare la ochi, cu care se denaturează chiar şi decursul pertractărei finale, ţinuta representantelui guvernului, el care este paladiul dreptăţii toate aceste revarsă o tristă lumină asupra cursului de lucruri pe la noi şi ne arată în toată golătatea noastră. În cele din urmă s'a trezit simţul de dreptate şi în ungurii mai cu judecată şi „Pesti Napló“, cel mai acreditat ḑiariu unguresc ridică protest.

Unul dintre apărătorii acusaţilor advocatul Eötvős Károly s'a plâns la presidentul tribunalului asupra jurnalisticei din Ungaria de parţialitate. *De bună seamă domnul apĕrătoriu a înţeles jurnalistica, care toate lucrurile le denaturează în colorit filosemitic?*! Destul că „Pesti Napló“ din acest incident a rupt tăcerea. Căutând motivul, din care a purces domnul Eőtvös ḑice:

„Pentru ce se provoacă la ḑiare în decursul pertractărei, şi pentru ce la public?

„Vrea domnia sa sĕ învinue ḑiaristica de parţialitate, sau pe public? Sau vrea sĕ aducă în suspiţiune pertractarea şi pe judecători, că stau sub influinţa publicului şi a presei? Minunată „*încredere*“ mai este şi aceea, despre care în decursul pertractărei s'a ḑis deja, că au toată încrederea: „*că sub conducerea presidentului actual vor avè deplină libertate şi judecătorii şi aperătorii*“. Mai încape oare vre-o indoeală în privinţa aceasta? Dat-a oare ocasiune de a face apĕrătoriul escepţiune, dat-a oare tribunalul, presidentul, sau decursul pertractărilor de până acum? Nu, la nici un cas nu, ci apărătorii *prepară încă de pe acum basa, pe care, dacă sentinţa nu va fi după placul lor sĕ poată escepţiona nu din motive obiective, ci din punct de vedere formal, şi astfel sĕ elibereze pre acusaţi prin punerea în judecată a tribunalului. Nu căutăm, încât este aceasta loial, pentru ce sĕ împutăm aceasta apărătorilor, când le a premers cu esemplu în aceasta direcţie procurorul de stat, da însuşi procurorul de stat.*

După ce spune ce chiemare are jurnalistica, după ce constată corecta ţinută a tribunalului şi nĕsuinţa apĕrătorilor de a face şi din petrii martori în favorul clienţilor lor ajunge la procurorul de stat:

„*Ce vom ḑice însĕ despre acusatorul general, despre domnul Szeyffert?*“ **Rolul sĕu este scandal pe terenul justiţiei,** (Szereplése igazságszolgaltatási botrány.) *care a stârnit cel mai mare resens în toată ţeara, şi contra lui a protestat deja şi un ḑiar din Viena,* **„Die Presse“.** *Representantul statului, în un proces criminal, în care înaintea tribunalului stau persoane acusate pentru omor, procurorul regesc, care după procedura noastră ar: sĕ fie acusatorul general, deşì a făcut acţiune, nu lucră spre a se descoperì omorul, ci face după cum arată şi casul de astăḑi, — pune pedeci şi disposiţiilor tribunalului; da, el, representantul guvernului, lucră contra judecătoriei statului, şi o discreditează în faţa lumei, înainte de a se fi constatat prin pertractare afirmatele abusuri.*

„Regretăm foarte mult amestecul politicei în administrarea justiţiei, căci instituţiunea procurorului de stat o considerăm mai mult, şi a fost pagubă de a compromite aşa de grav.

Ne abstinem dela comentarii. Faptul este din sine şi prin sine destul de ilustrat. Am ajuns acolo, încât nici justiţia nu ne mai dă nici o garanţie. Judece lumea despre noi, judece lumea, care până acuma nu ne da creḑĕmênt, când ḑiceam că la noi toate sûnt infiltrate de politica actuală.

Corespondenţe particulare

ale „*Telegrafului Roman*“.

Din Treiscaune, în Iunie 1883. Dle Redactor! Dintre toate comitatele transilvane, Haromsecul este mai nebăgat în seamă şi mai puţin cunoscut publicului român, dar cu cât devine mai evidentă neînteresarea din partea noastră faţă de acest comitat frumos şi tare populat, situat ce-i drept într'o margine estremă a ţĕrei, cu atât se îndreaptă mai multă atenţiune asupra lui din partea autorităţilor mai înalte a statului şi a celorlalte confesiuni, doară şi pentru aceea că acì este mai compact şi mai bine representat elementul maghiar.

Visite de ale ministrilor, secretarilor de stat, a capilor bisericesci şi diferiţilor conducĕtori de partide politice, nu sûnt lucruri rare pe la noi şi întru atâta ne-am dedat cu ceremonialele pregătite pentru oameni mari, că numai deşteaptă în nimeni vre-o curiositate, ba 'ţi vine a crede că în Háromszék este Ungaria cea fericită, a cărei bucurie vor sĕ o împartă conducĕtorii destinului patriei în sărbătorile de primire ce se arangiază.

Voiu sĕ vĕ amintesc acum dle Redactor ceva numai în treacăt despre visitaţiunea episcopului rom. cat. a Esc. Sale dlui Francisc Lönhart, întreprinsă în părţile acestea. Nu-mi este scopul descrierea călĕtoriei şi a festivităţilor, ce însumi am vĕḑut în unele locuri că s'au arangiat în onoarea acestui prelat, — ci a arăta din cele vĕḑute, spre ce consolaţiune şi edificare servesce înfăţişarea unui cap bisericesc în mijlocul credincioşilor sĕi.

Precum este sciut, la romano-catolici misteriul mirului îl sĕvêrşesce însuşi episcopul şi spre sfârşitul acesta şi-a ales dênsul cu ocasiunea primei visitaţiuni întreprinsă în eparchie, numai două ppresbiterate, al Ciucului inferior şi al Haromsecului. Sevêrşirea actului însuşi merge altcum foarte iute, căci cei înscrişi spre miruit, după terminarea misei, se pun în rênd în biserică şi episcopul îi unge, după ce a premers o cuvêntare corespunḑĕtoare însemnătăţii actului din partea parochului respectiv, la care reflectează apoi episcopul. Un
precât de ostenicios, dar foarte salutar însĕ
ajunge capul diecesei cu ocasiunea sĕvârş
funcţiuni, este că se convinge însuşi, — visi
ricile, scoalele şi archivele parochiale -

Sfatul era cuminte; l'am acceptat, hotărît, mai bine a muncì decât a pierde chezăşia, adecă pe sêrmanul Jean, care-mi putea fi încă de folos.

„Gazda mea era păpucar. Pentru a-i proba, că eu nu sûnt un leneş, l'am întrebat, neştiind încă ocupaţiunea sa, că în ce-i pot fi folositor.

„— Eu vĕd, îmi rĕspunse el, că Dta eşti om de treabă, şi faţa dtale mĕ face sĕ mĕ încred în dta. Mâne este bâlciu într'un sat, douĕ miluri de aici; eu nu mĕ pot duce acolo; du-te dta în locul meu, încarcă-ţi măgarul cu marfa mea, şi vinde-mi din păpuci, câţi poţi. Ai ḑece la sută din câştig.

„În ḑiua următoare eu eram la loc vînḑênd păpuci, ca şi când n'aşi fi făcut altceva în viaţa mea. Şi totuşi eu nici ideea n'aveam de şiretlicurile particulare a micului sau a marelui comerţ; dară eu am făcut tuturor femeilor complimente asupra micimei picoarelor lor, şi am întreţinut atâta lume prin hiherbolele mele şi prin limbuţia mea, încât în vre'o câteva oare a fost marfa mea vêndută. De cu sara am venit vesel la stăpânul meu, care, încântat de succesul meu refuza odată cu capul, a primì ceva din partea profitului meu, drept resplată pentru nutriment.

„Eată-mĕ dară încă odată cu ocupaţie şi cu bani în busunar, în cantitate proporţională, cu lucsul şi cu trebuinţele posiţiunei mele nouĕ. Stăpânul meu Hantz m'a trimis apoi sĕ fac o tură de trei ḑile prin comunele învecinate şi eu am reuşit a-i vinde toate vechiturile din magazie, cari de mult îl puneau pe gânduri. La reîntoarcere mi-a dat mai mult decât mi-a promis: însĕ, când îi vorbeam de a-l părăsì, el se mânia şi vĕrsa lacrimi numindu-mĕ fiiu nemulţămitor şi propunĕndu-mi mâna fiicei sale, spre a mĕ reţinè. Fiica era frumoasă, şi-mi arunca ochiri naive. Eu m'am purtat cam gogomănesce, cum ar fi ḑis mulţi bărbaţi de spirit ai cunoscinţei mele. Eu n'am umblat după ea, ci, într'o noapte, am dispărut, impreună cu Jean şi cu doi rigsdaleri. Destul adecă alţi doi rigsdaleri i-am lăsat bunului papucar din Troppau, spre a-mi plătì datoria.

„Era vorba sĕ merg mai departe, ori încătrău, ca sĕ aflu un mijloc, de ami continua călĕtoria, fără a fi nevoit a incredinţa niscăror persoane, pentru care aveam recomandaţii, în diferite oraşe din Germania şi din Polonia, un desastru, despre care n'aveam altă dovadă, decât sărăcia mea. Bănuelile primarilor din Troppau mĕ vindecară de ideea a istorisì nenorocirile mele. Îmi pierdusem legitimaţiunile n'aveam sĕ contez decât pe mine insumi, spre a le înlocuì, cu afirmaţiuni probabile. Însĕ nici nu eşti probabil, când reclami ajutor. De aceasta nu mĕ întristam. Eu m'am dedat cu situaţiunea mea şi am esperiat cu odata mai mult în viaţa mea, că ḑiua scăpării sosesce pururea, pentru aceia, cari au răbdare cu ḑioa de astăḑi.

(Va urma).

toate scăderile şi trebuinţele, de care duce lipsă poporul şi nu se mulţămesce numai cu rapoartele, de multe ori înfrumseţate, ale organelor subalterne, ce sûnt chemate a fi „ochiul episcopului.“

Aceste cercetări de aproape şi informaţiuni necesare despre trebuinţele poporului sĕu, se vede că a reclamat absentarea Esc. Sale din reşedinţă dela 11 Maiu până la 18 Iuniu, cam cinci septĕmâni. Un interval de timp acesta, relativ destul de lung, dacă am presupune că ar fi visitat şi toate filiele din douĕ tracte, căci tractul Haromsecului cu deosebire este mic formând marea majoritate în comitat reformaţii şi alte confesiuni.

Ceva frumos însĕ şi demn de toată lauda, sĕ poate observa aci, că ungurii de şi aparţin la 4 confesiuni, nu lasă sĕ se ivească diferinţa confesională cu ocasiunea primirei unui prelat, ci atunci sûnt toţi numai unguri, toate se consideră din punct de vedere maghiar. Astfel episcopul rom. cat. în K. Vásárhely, oraş în mare majoritate reformat, a fost primit cu aceeaşi pompă ca şi în Breţcu, opid cu caracter mai mult catolic, unde a fost intimpinat şi condus de banderiu prin poartă de triumf şi seara i s'a făcut conduct de facle. Aci a sosit în 6 Iunie st. n. şi în 8 a făcut escursiune la Poiana-Sărată, unde s'a pus la cale, cum sĕ se ridice biserica şi scoala rom. cat. ce până acum n'a esistat în aceasta comună nouă, curat românească. Sunt cei drept împiegaţi vamali unguri, dar statul şi fondul religionar vor fi în stare sĕ facă şi pentru puţini aceasta, spre ridicarea prestigiului naţional, numa de nu s'ar cerca pe urmă tentaţiuni faţă cu frumoasa noastră scoală confesională de acolo, pre cum deja se simte.

Am permis, dle Redactor, că nu mi-a fost scopul a descrie pe larg călătoria Escelenţiei Sale episcopului transilvan, precum se numesce, ci a arăta ce resultat produce visitaţiunea în diecesă din partea unui Archipăstor, când însuş ascultă, vede şi se convinge despre toate împregiurările din comunele ce le cercetează. Aşi putè aminti aci cu toate acestea, că în Breţcu, care este oarecum central catolicismului în treiscaune (aflându-se catolicii în partea de sus a comitatului.) şi unde a petrecut Esc. Sa cu puţine întreruperi 3 ḑile, — la prânḑul oficios au fost întrunită şi preoţimea română din loc dimpreună cu Onorab. Par. Ioan Băloiu din Poiana Sărată, care prin liberalitatea i cunoscută, oferind la masă vinul sĕu escelent de Moldova, — a făcut o deosebită plăcere Esc. Sale. Încât pentru resultatul călătoriei, fie-mi permis a resuma pe scurt că în mai multe comune s'a pus la cale renovarea bisericilor, în altele se vor rădica nouĕ dimpreună cu scoale şi unde jertfele locuitorilor, în urma îmbărbătărilor premerse, nu vor fi de ajuns, acolo s'a promis sucurs din fondul religionar.

Au vĕḑut şi românii noştri prin unele locuri venirea şi plecarea sĕrbătorească a episcopului rom. cat. dar ḑĕu ei priveau oare cum cu indiferentism nevinovat la tot ceremonialul, pare că dedeau din umeri şi oftau că atâţia oameni mari, câţi se preumblă prin Háromszék, numai pentru alţii vin şi lor nu le aduce nimeni nici o veste bună, cu mult mai puţin sĕ le promită vr'un sprigin în multele necasuri, de care n'au cui sĕ se plângă. Au şi Ungurii greutăţile lor, dară ei nu remân nu numai nemângăiaţi, ci sûnt ajutoraţi chiar în diferite privinţe la timp de nevoie. Abia a plecat episcopul rom. cat. şi în urmă-i a sosit contele Eugen Zichy ca delegat al guvernului spre a pune la cale înfiinţarea scoalelor de meseriaşi în oraşele maghiare, promiţĕnd tot sucursul guvernului pentru spriginirea industriei maghiare şi delăturarea greutăţilor, ce întimpină aceasta în Moldova învecinată. În luna viitoare se aşteaptă earăşi ministrul de comerciu şi acesta va avè ocasiunea şi mai bună a asculta păsurile poporului sĕu ales, de a căruia singură soarte se interesează toţi de sus, până jos.

Dar poporul nostru nici, că se mai aşteaptă în impregiurările actuale la uşurarea condiţiunilor de viaţă din partea domnilor situaţiunei, căci cu toate s'au dedat de mult, auḑi însĕ totuşi manifĕstându-se şi acuma vechea credinţă înrădăcinată pe drept la dênsul, că numai Archiereul este mijlocitor între poporul român şi domnitor, — şi cu cât dor ar aştepta sĕ vadă pe Archipăstorul sĕu. Oameni bĕtrâni 'şi aduc aminte a fi auḑit dela părinţi, că a umblat şi prin Háromszèk oare când Archiereu român gr. or. şi aceste se dă cu socoteala a fi fost în primii ani ai episcopatului fericitului Vas. Moga. Şi într'adevĕr, dacă undeva a fost şi este lipsă de consolaţiune de edificare şi îmbărbătare în credinţă, apoi nicăiri n'ar fi mai de dorit ca în Secuime, unde 23 mii români gr. or. ca prin minune s'au putut conserva până astăḑi, dară deja se arată prin unele locuri în urma tentaţiunilor pornite, semnele unei slăbiri, ce din ḑi în ḑi prevestesc părăsire totală.

Presupun a fi destul de cunoscute giurstările noastre, decât sĕ mai fie lipsă de descrierea acestora mai pe larg — şi acum permiteţi-mi dle Redactor, sĕ încheiu, căci şi altcum mĕ tem, că voiu fi trecut preste ospitalitatea, ce cred că poate oferì coloanele ḑiarului d-voastră unei corespondenţe particulare.

C—n.

Varietăţi.

* Eri la prânḑ au fost dl căpitan Constantin Şaguna cu stimabila Sa consoartă, oaspeţii Escelenţiei Sale domnului Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul. — Adi la 8 oare a plecat dl căpitan dimpreună cu consoarta la Bucuresci.

* **(Coincidenţă curioasă.) Ni se comunică din unele părţi ale Transilvaniei, că nrul „Telegrafului Român“ cu circulariul despre parastasul întru memoria Marelui *Andreiu* bar. de *Şaguna* a sosit foarte târḑiu încât până în ḑiua serbărei n'au avut cunoscinţă nici despre circulariu, prin urmare nici despre serbare. Din „Luminătorul“ vedem că tot cam aşa s'a întêmplat şi în părtile bănăţene. Am vrea se scim dacă avem de a face cu o coincidenţă regretabilă sau cu vre-un act de persecuţiune ascunsă. De aceea rugăm pe toţi căror li se va mai fi întêmplat astfel de întârḑiere a ne încunosciinţa, dar de putem da de originea causei.**

* (Ordinea esamenelor) la scoalele centrale române ortodocse-orientale din Braşov la finea anului scolastic 1882/83.

Esamenele de promoţiune încep în 13 Iunie şi durează până în 20 Iunie incl. st v.

Esamenele publice.

a) La gimnasiu, la scoala comercială şi reală.

Mercuri în 22 Iunie st. v.

8— 9 oare clasa I-a gim.: Religiunea şi Latina.
9—10 „ „ I-a reală: Aritmetica şi Geografia.
10—11 „ „ II a gim.: Latina şi Maghiara.
11—12 „ Toate clasele: Cântări.
3— 4 „ clasa II-a reală: Istoria naturală şi Istoria.
4— 5 „ Toate clasele: Gimnastica.

Joi în 23 Iunie st. v.

8— 9 oare clasa III-a gim.: Istoria şi Româna.
9—10 „ „ III-a reală: Franceza şi Geometria.
10—11 „ „ IV-a gim: Latina şi Matematica.
11—12 „ „ IV-a reală: Chemia şi Maghiara.
3— 4 „ „ V-a gim: Elina şi Germana.
4— 5 „ „ VI a gim: Latina şi Matematica.

Vineri în 24 Iunie st. v.

Dela 10—11 oare clasa a V-a de fete din toate studiile.

Sâmbătă în 25 Iunie st. v.

8— 9 oare cl. VII-a gimnas.: Logica şi Istoria.
9—10 „ „ I a comerc.: Principii comerciale şi Româna.
10—11 „ „ II-a comercială: Dreptul cambial.
11—11½ „ „ II-a „ Comptabilitatea.

b) La scoala primară normală.

Luni în 20 Iunie st. v.

8 — 9½ oare anti merid. clasa V-a de copii
9½—11 „ „ „ „ IV-a „ „
11 —12 „ „ „ „ III-a „ „
3 — 4 „ post merid. „ II-a „ „
4 — 5½ „ „ „ „ I a „ „
La 5½ oare p. m esercitii gimnastice.

Marţi în 21 Iuniu st. v.

8— 9 oare anti meridiane clasa I-a de copile.
9—10 „ „ „ „ II-a „ „
10—11½ „ „ „ „ III-a „ „
3— 4½ „ post meridiane „ IV-a „ „

Esamenele se încheie cu cântări; ear' la clasa de copii IV şi V, precum şi la clasa de copile III şi IV vor premerge cântărilor respunsurile din grădinărit.

c) Esamenele de maturitate.

1. Esamenul oral de maturitate cu scolarii din clasa VIII-a gimnasială va fi Luni şi Marţi în 27 şi 28 Iuniu st. v. înaintę şi după ameaḑi.

2. Esamenul oral de maturitate cu scolarii din clasa III-a comercială va fi Sâmbătă 18/30 Iuniu înainte şi după ameaḑi.

d) Miercuri în 29 Iuniu st. v.

După serviciul divin împreunat cu rugăciune de mulţămită în biserica Sft. Nicolae Scheiu se va încheia anul scolar 1882/83 cu cetirea clasificaţiunilor şi cu împărţirea premiilor în sala cea mare a Gimnasiului.

La aceste esamene publice precum şi la festivitatea de încheiere are onoare Direcţiunea a invita pe părinţii scolarilor, precum şi pe toţi amicii şi binevoitorii scoalelor noastre.

Braşov în 11 Iuniu 1884.

Direcţiunea scoalelor medii române ort.-orient.

* (Programa esamenelor publice,) la gimnasiul rom. gr. or. din Brad, cu finea anului scolastic 1882/3.

Luni în 27 Iunie a. m. dela 7—8 oare clasa I. gimnasiul Latina (prof. esam. George Părău), dela 8—8½ Istoria naturală (prof. esam. Stefan Albu) dela 8½—9 Maghiara (prof. esam. Vasilie Dămian), dela 9—9½ Geografia (prof. esam. St. Albu), — Dela 9½—10 classa II. gimnas. Istoria universală (prof. esam. V. Dămian) dela 10—10½ Matematica (prof. esam. Constantin Costin) dela 10½—11 Maghiara (prof. esam. V. Dămian), dela 11—11½ Botanica (prof. esam. St. Albu).

După ameaḑi clasa III. gimnasială, dela 2—2½ Religia; (prof esam. George Părău) dela 2½—3 Maghiara (prof. esam. V. Dămian, dela 3—3½ Germâna (prof. esam. G. Părău), dela 3½—4 Latina (prof. esam. George Părău). — Dela 4½—5 clasa IV gimnas. Religia (prof. esam. G. Părău), dela 5—5½ Maghiara (prof. esam. V. Dămian) dela 5½—6½ Latina (prof. esam. C. Costin), dela 6½—7 Matematica (prof. esam. C. Constin).

Marţi în 28 Iunie a. m. dela 8—12 clasa IV normală din toate studiile (prof. esam. Petru Rimbaş şi Ioan German. După ameaḑi dela 2—5 oare clasa III. normală din toate studiile (prof. esam. P. Rimbaş şi I. German), — dela 5—6 gimnastica cu toate 6 clasele (prof. esam. I. German.)

Miercuri în 29 Iunie a. m. După finirea serviciului divin cu docsologie, solemnă încheere a anului scolastic împreunată cu cânt şi declamări, în fine împărţirea premiilor şi a testimoniilor.

Din şedinţa corpului prof. ţinută la 4 Iunie 1883.

Direcţiunea Gimn.
Georgiu Părău. m. p.

* Lui „P. L.“ i s'a telegrafat din Bucuresci: „Dumineca viitoare sĕ într'unesce în Cluj comisiunea pentru regularea fruntariilor austro-ungurescі române. România va fi representată de fostul ministru de esterne Ionescu şi de generalii Pancovici şi Barozzi.“

* (Mulţămită publică). Abrud în 15/27 Iunie. La 6/16 Iunie a. c. s'a arangiat un maial în praterul Abrudulni, în favorul înmulţirei fondului Reuniunei femeilor rom. pentru înfiinţarea unei scoale de fetiţe în Abrud. Cumcă acest maial au avut o reuşită splendidă şi mulţămitoare dovadă avem resultatul unui venit curat, de 244 fl. 77 cr.

De aceia, subscrisul Comitet, şi ţine de scumpă datorinţa, în numele Reuniunea femeilor române din Abrud şi giur, a mulţămì cu toata caldura mai ântâiu Comitetului arangiatori pentru neobosita-i activitate, apoi prea st. Domni din loc şi giur, mult onoraţilor D preoţi, şi învĕţători, pentru contribuirile marinimoase, şi conlucrarea lor binevoitoare binevoitoare, precum şi celorlalţi p. st. participanţi, cari cu presenţa Dlor, a onorat acest maial cuitându-se mai jos, totodată, şi sumele de bani întrate.

După raportul Comitetului arangiatoriu, din preţul întrării şi suprasolviri marinimoase, au întrat preste tot, una sumă de 1 #. 310 fl. şi 60 cr. v. a. din care substragêndune spesele de 71 fl. 38 cr. au rĕmas, un venit curat, de 244 fl. 77 cr. computânduse galbenul cu 5 fl. 55 cr; — care sumă s'a adaos spre înmulţirea fondului Reuniunei mai sus menţionate.

(Contribuirile le vom publica în Nr. următor Red.)

Comitetul Reuniunei femeilor rom. din Abrud şi giur.

* (Cât e de lung drumul dela Bucuresc până la Sibiiu?) Lung nu poate fi, dacă poţi pleca din Sibiiu dimineaţa la 8 oare şi seara la 9 sĕ ajungi acolo. Însĕ nu pentru toate lucrurile este drumul acesta de aceeaşi lungime. Noi am primit astăḑi în 18|30 Iunie „Timpul“ dela 15/27 Aprilie a. c. cu numai puţine decât şepte stampilii postale din Samocov, Sofia, Lompalanka, Vidin, celelalte ne ceteţe. Biata foaie poartă şi o inscripţiune, ni se pare bulgărească, din care ni s'ar părè a gâci că are se ḑică că „adresatul nu este cunoscut“. Norocul de multe ori scurtează, de multe ori lungesce drumul pentru ajungerea la scop, şi aceasta se întêmplă cu oamenii şi, pe cum se vede, şi cu ḑiarele. Şi unii şi altele se pot considera fericiţi, dacă ajung. Nefericiţi aceia, cari tot aleargă se ajungă şi nu ajung nici odată la — scop.

* („*Furnica*“) cassa de economii în Făgăraş. „Avis acţionarilor!“ Cu privire la publicaţiunea noastră în „Telegraful român relativ la plătirea ratei a II-a cu 20% dela acţiunile „Furnicei“ spre uşurarea Domnilor acţionari se aduce la publica cunoscinţă, cumcă versamentele se pot face afară de cassa societăţii şi la „Albina“ în Sibiiu.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

După redeschiderea şedinţei se conduce în sală o martoră însemnată, Sofia Solymosi, sora dela Ester. Presidentul declară, că martorii de mai nainte, afară de fata cea tineră şi alţi doi martori, nu se vor jura conform decisului tribunalului. Se presintă protocolul căpitanului dela cetate, din care se vede că doi domni jurnalişti au vrut sĕ vorbească cu învĕţătoriul lui Moriţ Scharf şi că pe acestia iau ţinut de răpitorii lui Moriţ.

Sofia Solymosi spune, că s'a întâlnit cu Ester între 11 şi 12 oare; Ester a fost cu voie bună. Martora, spune cum a fost îmbrăcată. Ea mai depune s'a întêmplat adesea, de s'a fert la Rosenberg, la care sta ea în serviţiu şi mâncarea s'a dus la Schart.

În Sâmbăta numită a adus vin, fiindcă Rosenberg a mâncat acasă? — Apărătorul Friedmann: Când ai adus vinul? — Martora: La masă. — Dr. Friedmann: Erau oamenii la masă, când ai adus vinul? Martora; Da. — Dr. Friedmann: Şi numai după aceea am vorbit cu ea.

Şechterul Schwarz se roagă a putè vorbì cu martora? — Martora: Omului acestui-a nu-i respund. — Pres. Respunde-i: — Acus. Schwarz; Mĕ cunosci? — Martora: Nu. — Acus. Schwarz: M'ai vĕḑut Sâmbătă la prânḑ la Rosenberg? N'am fost acolo la mâncare? — Martora: Nu, nu te-am vĕḑut. Acus. Schwarz: Aşa! Apoi de ce ai ḑis o sĕptĕmână după aceea, când am fost eară la Rosenberg, că eu aşi fi tăiat gâtul lui Ester; dacă nu m'ai vĕḑut nici odată, e cu putinţă sĕ me fi cunoscut? — Pres. Cine ţi-a opus DTale, că fata ar fi depus aceasta? — Acus. Scharz: Eu însumi o am auḑit. Sofia a eşit din casă plângênd, eu am întrebat, de ce plânge, Sofia a ḑis cătră fata lui Rosenberg: „Acesta e şechterul, care a omorît pe sora mea.“

Martorul următor e Kollmayer, neguţătorul dela care a cumpĕrat Ester văpseală pentru mueri. Dînsul spune, Ester a fost la el în boltă între 11 şi 12. Timpul nu-l scie precis. Clopotul dela ameaḑi nu s'aude bine pănă în bolta lui. Orologiu are ce e drept, nu s'a uitat însĕ la orologiu. Cam după o $^{1}|_{2}$ oară am prânḑit, n'a fost nimenea la el afară de Ester. O streină eşise înainte de Ester. Nimenea nici a lui Hury, nici mama fetei, n'a întrebat ḑiua întreagă după Ester.

Pres. (cătră Hury). De ce nu te-ai dus acolo? — Hury: Fiind-că auḑisem dela Sofia, că ar fi vĕḑut pe Ester pe cale cătră casă. — Solymosi Nici eu nu m'am dus acolo, fiind că am auḑit, că Ester a fost vĕḑută pe drum, după ce a făcut cumpĕrăturile de lipsă. — Martora Iuliana Vamos locuesce vis-à-vis de templu, ea a auḑit pe Moriţ chemând pe Ester sĕ facă focul. — Pres. Scii aceasta de sigur? — Martora: Da, după ce a eşit evreii din biserică, i-a ḑis Moriţ sĕ facă focul era între 11 şi 12 oare; — Pres. Mai de mult ai depus că Moriţ ar fi chemat pe Ester sĕ stingă luminile? — Martora: A fost ḑiua, lumini n'au ars. — Pres. Mai demult ai depus, că ardeau lumini; aşa sună depunerea DTale înaintea judelui cercetători? — Martora: Nu mai sciu, care e starea lucrului? Într'un an uiţi multe. Pentru depunerea dintâiu a'şi putè jura. — Pres. Ai vĕḑut lumină în templu? — Martora: Da, noaptea, Scharf mi-a spus, că au ars lumini fiind alegere de şechter. — Acus. Scharf: Aceea n'am ḑis-o.

Pres. Ce scii de alui Lengyel? — Martora: Am auḑit, că alui Lengyel ar fi auḑit catră ameaḑi strigăte „după ajutor.“ A lui Lengyel a mai auḑit dela Samuil Scharf, că unei fete iar fi spălat picioarele. Prin aceasta s'a mărit suspiţiunea şi s'a presupus. că evreii ar fi omorît pe fata. Asupra acestor lucruri n'aş putè jura, fiind că nu-mi mai aduc bine aminte. După ameaḑi n'am fost acasă. — Acus. Wollner. DTa ai fost acasă, te-am vĕḑut spălând şi te-am auḑit certândute. — Martora: N'am fost acasă. — Procurorul. Dela casa DTale pututai vedè sinagoga? — Martora. Da, am vĕḑut ferestrile. — Procurorul: Toata înainte-de-ameaḑă ai fost acasă? — Martora: Da. — Procurorul: Ce ai făcut? şi unde ai fost? — Martora, am fost în casă şi am lucrat şi pe afară. — Procurorul: N'ai auḑit strigăte? — Martora: Nu. — Procurorul: Casa DTale e mai aproape de sinagogă, ca casa lui Legyel? — Martora: N'am auḑit nimic. — Apărătorul Dr. Eötvős: Când ţi-a spus alui Kovacz, că ar fi auḑit strigăte? — Martora: Ea a zis, că ar fi fost înainte de prânḑ — Dr. Eötvős: La ce oară? — Martora: Oara nu o a numit. După-ce a auḑit strigênd a strigat pe uşă afară: „cânele nu muşcă!“

Apărăiorul Friedmann vrea sĕ pună martorei întrebări, pres. observă, că nu-i de lipsă a respunde la o întrebare de douĕ-ori. — Lustig ride de unele depuneri ale martorei, presidentul îl provoacă, sĕ se poarte cu cuviinţă. (Strigăte în public: foarte bine! Aceasta trebuia sĕ se întâmple mni de mult!)

Martorul următor e Gavriil Bathory. Dênsul a vĕḑut lumină, nu însĕ din templu, ci din tindă. Lumina a ars între $^1/_2$ 11 şi 11. — Procurorul: Când te ai culcat? — Martorul: Începea a în nopta. — Procurorul. Cum ai putut vedè apoi lumina; aceasta a ars numai cătră 11 oare? — Martorul. M'am deşteptat după aceea.

Martora următoare, alui Bathory, spune că sau ea sau fata ei, una din ele aprindeau Sâmbătă de regulă luminile la Scharf. A vĕḑut şi ea lumină din tinda templului cătră 11 oare noaptea. Lumina ardea deja pela 8 oare, când se întorcea cătră casă. — Pres. Ai întrebat Dta ḑiua următoare: de ce au ars luminile? — Martora: Da; noi am întrebat pe Moriţ şi acesta ne a respuns, că a fost alegere de Şechter.

Martora următoare e Sofia Bathory, fiica celor de mai sus. Dênsa îşi aduce aminte de împrejurările, între cari a dispărut Ester Solymoşi. Spre sară au venit Evreii şi vorbeau despre aceasta· Dênsa a vorbit cu a lui Kovacs, aceasta nu i a spus nici dênsei timpul, în care ar fi auḑit strigênd. — Pres. D-ta ai stîns de regulă luminile în sinagogă? — Martora. Da. — Pres. Scii de bună samă, că Sâmbătă n'ai stîns Dta luminile? — Martora. Nu le-am stîns. — Pres. La câte oare se îndepărtau Evreii de regulă din templu? — Martora: De regulă la 10 oare, de astă dată s'au dus după 11 oare. — Apărătoriul Friedmann mai pune unele întrebări, apoi se încheie şedinţa la $^{1}|_{2}$ 3 oare.

Procurorul propune, a nu se recunoasce depunerea sorei Sofia Solymosi, fiind de aproape înrudită cu Ester; ear Sofia Bathory, fiind prea tineră, sĕ nu se jure. Ceilalţi martori sĕ se jure. În sedinţa următoare se va pronunţa tribunalul asupra acestora.

Nyiregyhaza 22 Iunie a. c.

Ascultarea se începe cu continuarea depunere soţiei lui Lengyel. Martora depune, a fi auzit în Sâmbăta respectivă strigăte de către poarte casei sale, cari se păreau a fi strigătele unui copil.

La interpelarea apărătoriului Dr. Fredmann se admoniază publicul din partea presidentului, a nu trece în escedări sub decursul pertractărei.

Lengyel continue cu depunerea. Sâmbăta numită a auzit destul de bine strigătele: „Lele Lengyel vino afară!“ — Pres. Mai demult ai ḑis, că strigătele sunau Lele Kovacs, vino!“ Martora: Aceasta e indiferent. — Pres. Pentru DTa da, e însĕ de însemnătate a o scì — Martora: Nu mai sciu bine. — Pres. Ai auḑit bine strigătele? — Martora: foarte bine; a fost vocea unui copil. — Pres. DTa ai depus, că te-ar fi frapat, cum evreii au eşit aşa târḑiu din templu? — Martora: Nu-i adevĕrat. — Pres. Dar stă în protocolul de investigaţiune. — Martora: Nu se poate. — Pres. Pe ce timp ai auzit strigătele? — Martora: După ameaḑi, adecă cam cătră seară. — Pres. Înaintea judelui cercetătoriu ai depus, că s'ar fi întêmplat înainte de prânz? — Martora: Nu-i adevĕrat, s'a întêmplat seara. — Pres. Ai vorbit cu cineva despre aceasta? — Martora Nu, cu nimenea; s'au. schimbat câtecuvinte. Alui Bathory m'a întrebat: „A strigat cinevr?“ Eu am respuns; „Da, de către poarta am auḑit o voce de copil„! Aceasta s'a întêmplat însĕ cătră seară. (Mişcare.) — Procurorul: De ce n'ai depus în sensul acesta la investigaţiune? — Martora: Dacă m'ar fi intrebat atunci in modul acesta, aşa aşi fi respuns.

Martorul următor, Ioan Lengyel, fiiul martorei premergătoare, e băiat de 15 ani. — Pres. A fost muierea lui Scharf la mama Dtale? — Martorul: Da, adeseori — Pres. Ce a întrebat alui Scharf? — Martorul: Da sau auḑit în adevĕr strigăte. — Pres. Şi ce a respuns mama Dtale? — Martorul. Că a audit strigăte. — Pres. Pe ce timp ar fi auḑit strigătele? — Martorul: La ameaḑi — Pres. (cătră mama lui Lengyel) Depunerea Dtale nu consumă cu depurerea fiiului Dtale. fiiului Dtale. — Lenghel (mama.) Jur ds o sută de ori, că a fost după ameaḑi; am auḑit strigênd: „Lele Lengyel vino afară!“ şi eu am respuns: „Întră numai, că nu-i încuiat!“ — După mai multe întrebări recunoasce martorul Lengyel, că aceea, ce a dis mamă sa e adevorat.

Martora Fekete spune, că trecând Sâmbătă pe lângă templu a auḑit plânsete, de unde? nu scie; doi evrei păzeau templul; plânsul n'a fost de copil. Aceasta era pela 11 oare. — Pres. Mai demult ai depus altfel. — Martora: Nu-i adevĕrat, sciu sigur că punct 11 oare am sosit la sora mea. Pe la templul evreilor am fost înainte de 11 oare. — Procurorul: Vĕḑut-ai înaintea templului pe Moriţ Scharf? — Martora: Nu, sigur nu era acolo. — Acusatul Iosif Schart: (cătră martoră) Vĕḑut-ai noaptea lumină în templu? — Martora. Nu, aceasta-i minciună.

Martorul următor, preotul catolic Iosif Adamovics nu scie da desşlusiri despre întêmplare. Casul îl cunoasce numai din ḑiare şi istorisiri. — Apărătorul Carol Eötvös întreabă pe martor: făcut-a dênsul dimpreună cu judele investigător arĕtarea signată cu literilele A. I.? — Martorul. Da. Dr Eötvös. Ai cunoscinţă despre cursul investigaţiunei? — Martorul. Nu.

Martorul următor, Iosif Papp jude în Tzisa Eszlar, dă desluşiri asupra eşirei publicului din biserică.

Urmează unchiul dela Ester, Ioan Solymosi. A vĕḑut lumină in templu şi a auḑit toată noaptea de Sâmbătă spre Dumineca pe mulţi evrei umblând pe stradă. Toată noaptea a fost sgomot pe stradă.

Martorul următor, Andreiu Ataliczi, e cocieriu, locuesce tocmai vis-à vis de casa lui Hury. Depune, că Ester Solymosi a adăpat adese-ori vaci şi viţei.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 28 Iunie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%.	120.40	120.25
Renta de aur ung. de 4%.	89.40	89 50
Renta ung. de hârtie	87.15	87.30
Împrumutul drumurilor de fer ung.	1:8 25	138.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
I emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	113.—	113.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	839.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	300.—	300.—
Acţiuni de credit austr.	300.—	301.60
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 25	99.25
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	100.40	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.50	99.52
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	98.—	93.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	97.75	97.75
Sorţi unguresci cu premii	114.75	115.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	.78.45	78..50
Datorie de stat austr. în argint	79.10	79 10
Renta de aur austriacă	99.30	99.—
Sorţi de regularea Tisei	109.80	110.—
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.68
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 138. [430] 3—3

CONCURS

pentru Stipendiu din fundaţiunea lui Gozsdu.

Prin aceasta se escrie concurs pentru un stipendiu din fundaţiunea lui Gozsdu de 500 fl. — la cas de graduaţiune un stipendiu de 400 eventualminte de 300, 200 sau de 100 fl. cu observare, că se dă preferinţă concurenţilor pentru sciinţele technice şi montanistice.

Concurenţii au de aşi adresa petiţiunile instruate cu testimoniile scol., cartea de botez, şi cu atestat de paupertate pănă la 10 August stilul nou 1883 către cancelaria fundaţiunei lui Goszdu, Budapesta király utcza 13, însemnând în petiţiune Studiile, ce voesce concurentul sĕ studieze, şi ultima posta unde are sĕ-i-se comunice resultatul petiţiunei.

Tot odată sûnt avisaţi şi stipendiaţii fundaţiunei lui Goszdu de aşi substerne pănă la 10 August st. n. 1883 documentele despre resultatul studiilor în a. scol. 1882/3 la representanţia fundaţiunei lui Gozsdu. Budapesta királyutcza 13. pentrucă la din contră se vor lipsì de stipendiul avut.

Budapesta 24 Iunie 1883.

Comitetul administrativ al representanţiei fundaţiunei lui Gozsdu.

Publicaţiune.

[431] 3—3

Tribunalul subscris publică prin aceasta că pentru desbaterea concesionabilităţii în causa segregărei păşunei şi regulărei pădurilor, şi proprietăţii pe hotarul comunei urbariale a Ferihazului se pune termin ḑiua de **9 Iulie 1883 dimineaţa la 10 oare în comuna Ferihaz** în casa comunală.

Despre ce foştii proprietari şi foştii iobagi se încunosciinţează cu acea observare, că neînfăţişarea lor nu va împedeca pertratarea.

Pertratarea o conduce Székely Miklos jude esmis.

Din şedinţa tribunalului regesc ţinută în 9 Aprile 1883.

(N. S.)

Nagy Lajos m. p., pres.

Butac m. p., not.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 70. Sibiiu, Marți 21 Iunie (3 Iulie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de donĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru de-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Cuvêntarea

Preacuvioșiei Sale P. **Nicolae Popea**, *archimandrit și vicariu archiepiscopesc, rostită cu ocasiunea parastasului dela 16 Iunie a. c.*

> „Și vĕ rog pre voi fraților, sĕ nu uitați pre cei ce se ostenesc între voi.“ Cartea I. a Apostolului Pavel cătră Tesaloniceni. C. 5. V. 12.

Ḑece ani sûnt, onoraților ascultători, de când remășițele pământesci ale bărbatului celui mare, archiepiscopului și metropolitului *Andreiu* baron de *Șaguna*, odichnesc aici, în acest pământ sacru!

Da, ḑece ani ca ḑece ḑile trecură pe dinaintea noastră, și noi earăși ne-am adunat la mormêntul lui, din apropiere și din depărtare, ba de astă dată și jalnicii lui nepoți, — pentru ca sĕ repețim tributul de pietate și recunoscință cătră prea iubitul nostru părinte sufletesc de odinioară. Pentru că astfel e natura omenească, cea curată și nestricată, încât nu putem uita pe cei, ce se luptară și se osteniră pentru noi, nu putem sĕ nu fim mulțămitori și recunoscĕtori cătră aceia, cari ne făcură nouĕ bine. Ne-am adunat dară, pentru că l-am iubit pe el; și l-am iubit, pentru că el mai ântêiu ne-a iubit pre noi, și iubirea lui a fost foarte spornică și roditoare pentru poporul român. Pentru aceea ḑice apostolul Pavel: „Și vĕ rog pre voi fraților, sĕ nu uitați pre cei ce se ostenesc între voi.“

Și oare marele *Andreiu*, sĕ nu se fi ostenit pentru noi?

El însuși ḑice despre sine: „și nici nu mĕ vaiet, căci cea mai mare parte a norocirei mele pururea în osteneală mi a fost, și 'mi va fi; și așa cea mai mare bucuriă mi-a fost a învinge pedecile, și aceasta și în viitoriu îmi va fi.“

Eară un renumit scriitoriu român din ḑilele noastre ḑice despre dênsul: „O viață are omul în această lume, și aceasta una și singură viață el ni-a dat-o întreagă nouĕ, celor ce ne aflam în preajma vederei lui.“ Și earăși: „Sĕ ne aducem aminte, că pe când noi alergam după mulțămiri și plăceri, petrecea în mijlocul nostru un om, care-și înfrênase toate dorințele, afară de una, dorința de a scădè, pe cât era cu putință, din durerile noastre, și ale urmașilor nostri, dorința de a ne ridica cu o treaptă mai sus decât eram.“

Eată, onoraților ascultători, în puține cuvinte cea mai nimerită caracteristică a metropolitului Șaguna!

Pentru că, a da cineva ceva, o parte ori și mai mult, din averea sa spirituală și materială pentru alții, vedem că adeseori se întêmplă în societate; dară a și da cineva viața sa întreagă, a-și da tot ce are, a se da însuși pe sine pentru alții, trebuie sĕ ḑicem, că e un lucru de tot greu, un lucru estraordinariu și pentru aceea foarte arareori usitat între oameni.

Și oare cui a dat el acea comoară scumpă spre moștenire?

Nouĕ tuturor, poporului român întreg, fără nici o deosebire de persoane, nici chiar pe aceia luându-i afară, cari îl urau pre el. Da, toți, toți a voit el sĕ se facă părtași la moștenirea lui cea bogată, toți sĕ guste din roadele luptelor și ostenelelor lui celor amare din lumea aceasta.

Pentru că oamenii mari, ca Șaguna, nu cunosc, onorați ascultători, decât de nume, ura personală, semn invederat al lipsei de culturi; ei se obicinuiesc a arunca cu pâne, în loc de petre, în cei-ce le-au făcut lor rĕu, ridicându-se astfel sus de tot preste uricioasele patimi omenesci. Mai mult decât atâta, nici scriptura nu pretinde, când ḑice: „De iubiți pre cei ce vĕ iubesc pre voi, ce dar este vouĕ? căci și pĕcătoșii iubesc pre cei ce îi iubesc pre ei. Și de faceți bine celor ce vĕ face bine, ce dar este vouĕ? căci și pĕcătoșii aceeași fac. Ci iubiți pe vrășmașii vostri și faceți bine, nimic așteptând s. c. l.“

Dară scopul meu de astădată nu e, onorați ascultători, de a spune aici întreaga viață a metropolitului Șaguna, toate faptele lui singuratice în estensiunea lor, pentru dovedirea celor ḑise; ci de a mĕ mărginì numai la idea lui fundamentală, la ideia lui conducĕtoare și realitatea ei, cu alte cuvinte: de a arăta:

I. sublima misiune, ce o avu el pe acest pămênt, și

II. împlinirea acestei misiuni din parte-i.

I.

Viața marelui Andreiu, onoraților ascultători, a fost aproape întreagă o viață publică. Ea ne stă deschisă ca o carte mare, în care îi putem cetì, una câte una, toate fasele, prin care a trecut, toate faptele ce lea sĕvârșit, și toate resultatele, ce le-a avut. Și totuși vor fi încă mulți, cari nici astăḑi nu cunosc deplin pre acest om destinat de provedință pentru lucruri mari. Și ei nu-l cunosc, pentru că poate nu l-au înțeles pe el; deși despre nici unul nu s'a scris și vorbit, ca despre dênsul; deșì el între noi a viețuit, între noi a cugetat, simțit, și lucrat păna la sfêrșitul vieței sale. Aceasta e, 'mi vine a ḑice, o caracteristică a timpului, o soarte comună a oamenilor mari: ca numai din depărtare sĕ se poată cunoasce mai bine. Așa e și cu marele Andreiu. Putem însĕ fi siguri, că cu cât mai mult ne vom depărta de viața lui, cu atât lumea 'l va cunoasce mai bine.

Care a fost, onoraților ascultători misiunea lui Șaguna pe acest pământ? ne-o spune însuși Șaguna cu propriile sale cuvinte.

Pentru că în memorabila lui cuvêntare, rostită la chirotonirea sa de episcop, în biserica catedrală metropolitană din Carloviț, în modul cel mai serbătoresc înaintea lui Dumneḑeu și a oamenilor, el a ḑis la încheiere următoarele cuvinte însemnate: „Mai pe urmă earăși înaintea Ta Doamne cad și ḑic: Tu doamne scii, că cătră scopul meu doresc sĕ alerg: pre românii ardeleni din adûncul lor somn sĕ i deștept și cu voie cătră tot ce e adevĕrat, plăcut și bun sĕ-i trag. Tu Doamne umbresce-mĕ cu puternicul Tĕu scut! Tu îndulcesce-mi în ceasul morții roadele amarelor mele osteneli. Amin!“

Eată scopul venirei lui în Ardeal: eliberarea românilor din sclăvia întunerecului, și conducerea lor la cultura și fericirea națională!

Acest scop 'l aflăm, cu el ne întêlnim, tras ca un fir roșu, în întreagă viața lui următoare. Și nu numai în cea următoare, ci și în cea premergĕtoare sfințirei sale de episcop, în viața lui pregătitoare așa ḑicênd, tot scopul acesta se zăresce destul de apriat. Pentru că, bine sĕ însemnăm, cuvintele lui de mai sus, rostite în mod atât de serbătoresc, nu au putut fi numai nesce cuvinte de ocasiune sau de paradă, ci o mărturisire a consciinței lui despre o misiune serioasă și îndelung precugetată.

Dar se va nasce întrebarea: cum s'a putut întêmpla ca Șaguna, care a fost născut și crescut între strĕini, departe de trunchiul poporului român și n'a cunoscut decât după nume pe românii ardeleni, sĕ ia o hotărîre așa de afund tăietoare chiar în favorul acelor români?

De vom socotì însĕ, că el încă din anii pruncìei sale a crescut în casa unchului sĕu Grabovschi, care era om cu inimă, ba chiar un mecenat al românilor, de vom socotì mai încolo că acest bărbat, care a contribuit în prima liniă și la introducerea limbei române în biserica greco-română din Pesta, venise în de aproape atingere cu cei mai învăpăiați români de atunci: cu Petru Maior, Neagoi, Bojinca și cu alții, — apoi cred că va înceta ori ce nedumerire in privința aceasta. Era destul, ca tinĕrul Șaguna sĕ vină și el în atingere cu acei bărbați naționali, ceea ce nici că se putea încungiura si spiritul lui susceptibil de idei mari n'a putut sĕ nu se electriseze la auḑul esplicărilor, ce i-le vor fi dat acei bărbați d. e. despre „descălecarea românilor în Dacia“, și despre originea și fatalitățile românilor preste tot și a celor din Ardeal în parte. Era imposibil, ḑic, ca un om ca Șaguna, cu capul și inima la loc sĕ nu se hotărască încă pe atunci de a'și pune toate puterile sale, întreagă sa ființă, cu preferență în servițiul românilor ardeleni.

Metropolitul Șaguna, onoraților ascultători, încă in tinerețele sale atrase atențiunea celor din pregiur asuprăși. El era student și streinii, mai ales iesuiții, voiau sĕ-l tragă în partea lor; dară el sciù înfrunta cu tăriă toate tentațiunile acelora.

Eară mai pe urmă, ce vedem? Vedem, că Șaguna, un tiner de vre-o douĕ-ḑeci de ani, inzestrat cu cele mai strălucitoare daruri trupesci și sufletesci, crescut într'o casă abundantă la unchiul sĕu, terminând studiile juridice și bucurându-se de cele mai bune relațiuni, — în loc sĕ'și aleargă o carieră mai avantagioasă și mai satisfăcĕtoare pentru pasiunile tinerilor ca el, sĕ hotăresce a renunța la plăceri, a apuca pe calea cea spinoasă și colțuroasă a preoției și se face călugăr.

Ei, onoraților ascultători, astfel de hotărîri în oameni ca Șaguna earăși nu se fac din 'ntêmplare, ci din aplecări firesci bine și indelung esaminate.

Nu odată 'l auḑirăm în viață ḑicênd; „de m'ași nasce de o sută de ori, tot preot m'ași face!“

Firesce, pentru că numai starea preoțească îi putea satisface pe deplin scopurile lui înalte: numai ca preot putea el produce cele ce le-a produs pentru români!

Hotărîndu-se Șaguna pentru statul preoțesc el s'a dus la Verșeț, nu la Carloviț, și s'a inscris la despărțĕmêntul teologic român, nu la cel sêrbesc, aflând bună primire la curtea episcopului eparchial de acolo.

Aici ântêiași dată a venit Șaguna in nemijlocită atingere, cu poporul român, dând probe invederate, atât ca teolog, cât și mai târḑiu ca profesor și președinte al consistoriului de acolo, — despre simțemintele și nĕsuințele sale bine voitoare românilor. Trăiesc încă disciputi de ai lui, cari constatează cele ḑise.

Absolvând el și teologia, metropolitul sêrbesc Stratimirevici, un bărbat erudit și cu renume la sêrbi, trase pe tinĕrul Șaguna la sine, înaintându-l repede din treaptă în treaptă: de profesor de teologiă, de notariu consistorial și secretariu al sĕu, de bibliotecariu al bibliotecei metropolitane. Aici a învĕțat el și limba sêrbească, pe care nu o cunoscea mai înainte. Tot aici i se dedu lui ocasiune, de a se perfecționa în mod satisfăcĕtoriu în toate direcțiunile și de a venì în relațiuni încă și mai favoritoare.

În special, ca bibliotecariu, avu el cea mai bună ocasiune de a rescolì archivul și a restoì cărțile și foliantele bibliotecei metropolitane, descoperind actele și documentele și facêndu-și notițele trebuincioase, cari mai târḑiu aveau sĕ formeze basa nĕsuințelor și acțiunilor lui, razimul luptelor lui următoare pentru emanciparea bisericei române și restaurarea vechiei metropolii române; pentru că însuşi ḑicea: „cine scie, unde mĕ va arunca soartea, dela Carloviţ.“

Şi soartea l'a aruncat tocma în Ardeal!

Va se ḑică: „Secretariul iubit al patriarchului sêrbesc visa la emanciparea bisericei române; profesorul sêrbesc aduna material pentru opuri, ce voia sĕ scrie în românesce; notariul consistoriului sêrbesc aduna arme, ca sĕ poată apĕra sfintele dreptăţi ale românilor“ — cum foarte bine observă tot acelaşi scriitoriu român.

De ar fi dorit Şaguna sĕ remână la sêrbi, ar fi putut el face aceasta şi mai târḑiu ca episcop, la moartea metropolitului Rajacici, când se iviră voci în presa sêrbească şi în epistole private dela locuri competente, cari stăruiau pentru întoarcerea şi alegerea lui de metropolit în Carloviţ. Dară el a mai preferit a rĕmânè în Ardeal, deşì în cea mai asuprită şi mai nĕcăjită eparchiă, pentru că nu Carloviţul, ci Ardealul era ţênta nisuinţelor lui.

II.

Astfel înarmat, cu armele sciinţei în cap şi cu votul solemn în inimă, marele Andreiu 'şi începu lucrul misiunei sale.

Multe şi grele pedeci îi stau lui în cale; dară el le învinse, pentru că era omul, care nu se spăria de pedeci.

Când ajunse el în Ardeal, catastrofa cea îngrozitoare din anii 1848 şi 1849 deja isbucnise în unele părţi, eară în ţeara noastră mai ângustă ameninţa cu esplosiune în tot minutul, şi cu toată furia, ce nu preste mult produse torente de sânge şi de lacrimi.

De aici se vede, că el suindu-se pe scaunul episcopesc între tunete şi fulgere politice, a trebuit sĕ aibă o posiţiune foarte grea din toate punctele de vedere. El însuşi mărturisesce aceasta ḑicênd: „de unde (din Carloviţ) întorcêndu-se noul episcop (el însuşi) în eparchiă, a avut posiţie grea din pricina mişcărilor politice, cari cu atât mai mari grigi îi făceau, cu cât mai limpede a priceput, că acele mişcări tăiau în viaţa bisericei şi a clerului şi poporului atât în privinţa intereselor religionare, cât şi a celor politice naţionale“.

El dară a sosit în Transilvania tocmai în momentul cel mai decisiv, când naia noastră naţională, defectuoasă şi debilă cum era, aştepta în nedumerire după cărmaciul cel înţelept şi espert. Ochii tuturor erau ţînţiţi la Şaguna. Partea cea mai numeroasă a inteligenţei noastre cu Bărnuţ în frunte 'l aştepta în Sibiiu, unde sosind îl primiră românii „cu o pompă, precum nu mai vĕḑuse până atunci Sibiiul“, cum ne spune un martor din cei de atunci.

„Manifestaţiunile de onoare, ce D-voastră cum se vede, le aduceţi nu numai demnităţii, ci şi persoanei mele, mĕ îmbucură foarte. Eu le primesc sub acea condiţiune, că D voastră, precum până acum, aşa şi în viitoriu todeauna veţi rĕmânè credincioşi casei imperiale ş. c. l.“ — sûnt cuvintele esenţiale din respunsul, ce l'a fost dat el românilor la acea primire pompoasă, erau credeul lui politic, care după aceea se prefăcuse în devisa naţională în tot cursul acelor ani şi ai celor următori.

De aci încolo se încep luptele cele mari ale marelui Şaguna, lupte amare şi dureroase în toate direcţiunile.

Daţi-mi voie, onoraţilor ascultători, sĕ trec preste aceste lupte; căci de ar fi sĕ le înşir pre toate, sĕ urmăresc pe Şaguna, pas de pas, în toate întretreprinderile, ḑile întregi mi-ar trebuì şi tot nu le aşi putea termina pre toate; daţi-mi voie ḑic, sĕ le las pre toate aceste istoriei, ca sĕ le scrie ea, de va voì sĕ fie dreaptă eară eu sĕ vorbesc aici, în puţine cuvinte, despre resultatul acelor lupte şi întreprinderi, despre creaţiunile omului acestui providenţial, sau despre împlinirea grandioasei sale opere.

Şi în acel respect, eu ḑic, că puţini oameni mari vor fi, cari sĕ fi lucrat în stil aşa mare şi multilateral, ca Şaguna şi earăşi puţini vor fi din aceiaşi, cari sĕ se fi putut bucura de roadele ostenelelor lor în mĕsură aşa mare ca Şaguna.

Pentru că, dacă ne aruncăm mai întâiu privirile la biserică, apoi trebue sĕ ḑicem că aproape minuni a sevêrşit în biserica noastră.

Se scie în deobsce, în ce stare vitregă şi amărîtă se afla biserica noastră la venirea lui Şaguna în Ardeal, care mai n'a avut, unde sĕ'şi plece capul. Ea era asemenea unei sclave ferecate în cătuşe, desbrăcată de toate drepturile politice şi lipsită de averile ei de odinioară: ea era străvită, călcată în picioare şi batjocurită de toţi şi din toate părţile. Pentru că se nu uităm, onoraţilor ascultători, că până la Şaguna biserica noastră era numai tolerată în patrie. Esista încă pe atunci instrucţiunea de tristă, dar şi ruşinoasă memoriă pentru autorii ei, pe care o primeau episcopii noştri şi în care li se spunea apriat „că clerul neunit este numai tolerat,“ şi că episcopul are sĕ facă visitaţiunile canonice „în presenţa a doi comisari.“

A sosit însĕ Şaguna, şi el a rupt acea instrucţiune, pre care de altmintrea el nu o a primit şi nu o a recunoscut nici odată.

Da, a venit Şaguna la noi, şi el a schimbat faţa lucrurilor. Prin silinţele şi luptele sale continue, el a isbutit în urma urmelor a ne emancipa biserica din supremaţia streinilor, a ne restituì autonomia şi independenţa bisericei, şi a ne restaura venerabila metropolie veche, ce preste un secul şi jumĕtate barbaria timpurilor, ne o ţinuse îngropată.

Va sĕ ḑică, onoraţilor ascultători, Saguna a spart gheaţa, şi ne a dat o biserică independentă naţională plină de putere şi de viaţă; o biserică bine organisată pe basele cele mai liberale constituţionale; o biserică ridicată la vaza şi demnitatea, ce i se cuvine!

Nu mai puţin interes şi energiă, a documentat Şaguna pentru scoală. Învĕţământul preste tot a fost una din îngrigirile lui principale. El a tractat acest ram fundamental al culturei naţionale totdeauna paralel cu biserica. Aproape 600 de scoale elementare, între cari mai multe capitale, a înfiinţat el in timpul archipăstoriei sale.

Seminariul archidiecesan ne va scì spune, cine l'a făcut şi adus la starea lui de astăḑi, purtând numele lui „Andreiu“ în frunte; eară ce parte considerabilă are el la cele două gimnasii; din Braşov şi Brad, ne vor sci spune analele acestor institute. Sĕ ne aducem aminte în fine, că Şaguna cel dintâiu între toate naţionalităţile din patrie, a întrodus conferenţele învĕţătoresci şi că tot el, cel dintâiu, a adus la valoare caracterul confesional al scoalelor, devisa lui fiind: Înainte!

Aceste două instituţiuni singure ar fi de ajuns, onoraţi ascultători, pentru de a constata mărimea lui la toate generaţiunile viitoare.

Dară spiritul cel luminat al lui Şaguna nu s'a oprit numai aci. El tot aceeaşi activitate şi zel a desvoltat în toate direcţiunile vieţei noastre naţionale. Ori în cătrău ne aruncăm ochii, cu urmele activităţii lui ne întâlnim, urme afund brăzdate şi binefăcetoare pentru poporul român.

Căci luând în consideraţiune numai asociaţiunea Transilvană pentru literatura română etc., împreună cu resultatele ei cele binefăcĕtoare de până acum, au nu Şaguna a fost aproape fundatorul acestei instituţiuni naţionale? Au nu tot el e fundatorul tipografiei archidiecesane, şi al atâtor alte fundaţiuni şi fonduri?

Şi oare ce am fi făcut noi în mişcările noastre naţionale fără un Şaguna? Aşi lăsa şi partea aceasta a activităţii lui istoriei naţionale, dacă ar voì sĕ fie imparţială. Una însĕ sĕ nu uităm; că, pe cât timp a stat Şaguna în fruntea afacerilor noastre naţionale, a condus el naia noastră naţională, nici un naufragiu nu s'a întêmplat! Ba au fost timpuri, ca anii epocali 1848 şi 1849, ca 1860 în timpul senatului imperial immulţit, ca 1863 în timpul congresului naţional şi al dietei ţĕrii din Sibiiu, când românii ardeleni sub conducerea marelui Şaguna, au dat probe invederate despre maturitatea lor politică şi erau respectaţi de toţi trăgênd mult în cumpăna statului.

Resumând cele ḑise, eu repet, onoraţi ascultători şi de astă dată: că Şaguna e acela, care a lovit în peatră, şi a deschis isvorul de apă cerească pentru poporul român: sciinţa, lumina! El e acela, care a ḑis: „că se duce la împĕratul sĕu, şi la împĕratul nostru“, pentru ca sĕ ceară dreptate pentru poporul român. El e acela, care ne a dat tablele legei: constituţiunea bisericească. El în fine e acela, care a conceput şi a realisat în parte adunarea românilor, împrăştiaţi prin ţĕrile austroungare, earăşi la mama lor comună.

Aceste adevĕruri mari nu se pot din destul accentua la toate ocasiunile de felul sĕrbătoarei de astăḑi!

Eată, onoraţi ascultători, pe scurt „roadele amarelor osteneli“ ale marelui Andreiu, cum însuşi le numesce.

Eată totodată şi misiunea, ce avu el pe pămênt în mare parte împlinită! Ḑic în mare parte împlinită; pentru că la o desĕvêrşită împlinire a unei misiuni atât de înalte şi grele, nu ajunge viaţa unui om, ci se cer veacuri întregi, şi nici acelea nu ajung la desevêrşire.

Acestea sûnt fapte, onoraţilor ascultători, ce nu se pot ascunde; căci şi aḑi în ale lui ne mişcăm, spiritul lui planează preste noi în întreaga lui mărime.

Da, fapte sûnt ele visibili, cari ca tot atâţi martori pururea vor vestì nemărginita lui iubire către noi, şi către următorii noştri din neam în neam, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Revista politică.

Sibiiu, în 20 Iunie.

Din Ungaria nu putem găsì, afară de cestiuni jidovesci, alt ceva de însemnătate decât că se vorbesce de nou de reforma casei magnaţilor. „Gut' Ding will Weile haben“ ḑice neamţul; ear românul ḑice: „Doamne feresce de mai rĕu!“

Afacerea dela Tisza-Eszlár este discutată în toată presa europeană, poate şi mai departe. „Kőln. Ztg.“ vorbind despre afacerea aceasta ḑice că „preponderanţa elementului maghiar apare ameninţată de elementul jidovesc“ şi că Tisza, min. president, se află în corn de capră, nevrênd sĕ se strice cu jîdovii, cari dau bani împrumut, dar nici cu poporul, la spatele cărui stă partida agrară-socialistă. De dincolo de Laita înregistrăm două lucruri momentoase: călĕtoria Maj. Sale împĕratului şi regelui în ducatul Stiriei şi alegerile în Boemia. Cea dintâiu are de scop împăcarea nemţilor cu slovenii; cea din urmă, dovedesce forţa nemţească în Boemia.

Rutenii sûnt demni de laudă. 6000 de ruteni s'au adunat la conferenţa lor naţională în Lemberg, în cuibul polonilor, ca sĕ protesteze contra usurpaţiunei omnipotenţei polone. Conferenţa, spun ḑiare din Viena, a decurs cu demnitate.

Presa rusească a deschis o campanie asupra polonilor, care face sensaţiune. Un corespondent al foaiei lui Catcov spune intr'o epistolă din Varşovia, că numai poate fi nici o indoială, că în Varşovia o societate secretă nu ar desvolta activitate. În momentul de faţă societatea organisează massele; dacă autorităţile rusesci ar închide ochii şi mai departe s'ar repeţì earăşi ceea ce a fost la 1863. În scoale, în toate societăţile se agitează contra Rusiei. Între studenţi s'a constituit un comitet, „comitetul luminărei poporului“, care împarte cărţi şi scrieri de cuprins patriotic. Deja se împart şi inele, în care este săpată cifra misterioasă „1885“; inelul acesta are sĕ însemneze, că până la 1885 vor fi toate gata pentru isbucnire. „M. Ztg“ raportează, că în Varşovia oficerii mai înalţi rusesci sûnt espuşi insultelor; asemenea femeile rusesci, ear pe un preot rusesc junimea polonă l-a scuipat.

„Românul“ într'un articol de fond se ocupă cu regularea fruntariilor dintre Austro-Ungaria şi România şi speră ca pe basa documentelor dreptul României va reeşì învingător. — *Monitorul* oficial al României printr'un comunicat descopere, că guvernul nu încuviinţează toastul lui Grădişteanu.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Bucuresci.

Din darea de samă asupra desbaterilor din şedinţele sinodului archidiecesan am vĕḑut, că s'a ridicat o cestiune, care în esenţă şi în mod general se poate resuma, după cum urmează: Ce este mai bine, sĕ se dea stipendii pentru studii inalte, sau pentru studii secundare?

Cestiunea aceasta a fost pusă în discuţiune într'un mod indirect printr'o propunere a On. domn. şi confrate Iosif. Puşcariu, care opinase: că două stipendii francisc-iosefine de câte 500 fl., destinate pentru studii la scoli inalte, sĕ se prefacă în stipendii de câte 60—80 fl. şi sĕ se conferească la elevii din scoalele secundare. În urma desbaterei cestiunea aceasta a fost transmisă consistoriului spre studiu până la anul viitor.

Fiindcă această cestiune atinge oare cum principiile generale, după care se urmează instrucţiunea şi educaţiunea poporului nostru, şi am vĕḑut, că ea a remas de ocamdată în studiu, subsemnatul, care cu nascerea şi cu crescerea sûnt legat de locurile discuţiunei, ear cu sentimentele nedespărţit de tot ce privesce binele şi prosperitatea neamului românesc, cred folositor a comunica unele împregiurări şi idei, care pot contribuì într'u câtva la luminarea acelei cestiuni şi a oferì on. Consistoriu un material mai larg pentru studiul cestiunei, pe care, fără îndoială o va resolvì după cum va crede mai potrivit împregiurărilor şi conform cu necesităţile locale şi temporale.

Pe cum sciţi, studiile inalte mi-le făcusem la scoala technică din Viena, ca elev stipendiat de către Societatea Transilvania din Bucuresci, pe atunci sub preşedinţa regretatului Al. Papiu Ilarian cu îndatorirea specială, ca sĕ remâiu în Transilvania

În anul 1877, după terminarea studiilor şi după o pausă de un an pentru îndeplinirea datoriei ce-mi impunea statul, în care mĕ născusem, vĕḑênd că nici un câmp de activitate nu se deschide, ca sĕ pot aplica ca român, studiile ce-mi câştigasem, venii la Bucuresci. Aici desvĕliiu starea lucrurilor Venerabilului domn A. Treb. Laurian, pe atunci president al numitei Societăţi, în urma incetării din viaţă a celui dintâiu president al ei, şi acum şi el trecut din viaţă.

Domnia Sa îmi ḑise atunci:

Apoi, fătul meu, remâi aici, naţiunea română are trebuinţă şi aici de oameni.

Şi în adevĕr aici am şi remas.

Dar tot pe atunci tot în asemenea situaţie se aflau şi alţi fost stipendiaţi ai aceleiaşi societăţi precum şi alţi colegi de scoală.

Drul Drăgescu venise deja în România, N. Galea, inginerul, era pe drum, Ios. Popescu, inginer părăsì cariera, pentru ca după o pausă oare care sĕ vie aici, sĕ-şi reinceapă cariera, precum şi alţii, pe care-i sciţi ca şi mine, erau pe drumul ţerii.

În faţa acestor fapte doveditoare de o dureroasă realitate a lucrurilor, că mai toţi fii crescuţi ai Ardealului erau siliţi sĕ-şi lase părinţii şi tot şi sĕ ia lumea în cap, se impunea serios cestiunea membrilor societăţii, ce este de făcut, când societatea nu-şi poate atinge scopul direct, ce-şi propusese.

În discuţii cu unul şi cu altul din membrii societăţii, au esprimat atunci ideea, că ar fi bine, sĕ sĕ înceapă a se da ajutoare pentru meserii.

Ideea a fost îmbrăţişată cu căldură, căci rĕspunpundea unei necesităţi simţite, şi s'a început a se lucra îndată de comun acord cu toate organele, care în Transilvania începuse deja de mult activitatea lor pe acelaşi teren.

La 1877, esprimasem acea idee, poate mai mult într'un mod instructiv şi fără sĕ fi sciut sĕ mi dau pe deplin seamă de importanţa ei, astăḑi — însĕ, când o mai întinsă esperienţă de oameni şi de lucruri mi-au lărgit vederile, pot ḑice în resumat: noi românii, în timpul de faţă, ar trebuì sĕ urmăm cu o programă hotărîtă, de a ajuta mai întâiu de toate meseriile, pentru ca sĕ ajungem în posiţie de a descărca de sarcini pe plugarul român, după aceea urmează, în linia a doua, învĕţământul secundar şi pe urmă învĕţământul înalt.

Putem deodată sĕ ajutàm pe câteşi trei ramure ale învĕţământului, o distribuţie după un raport raţional este însĕ indispensabilă pentru ca naţiunea sĕ poată prospera.

Altfel vom avè: odată numai plugari şi nici un om de stat, altă dată numai un om de stat, altă dată numai un proletariat de cărturari şi nici un industriaş.

În present sûntem aproape a avè şi starea din urmă.

Fără sĕ ne emancipăm însĕ economicesce, nu ne vom putè emancipa nici odată politicesce. Ear prin câţiva advocaţi, cari se îmbogăţesc prin acea că ruinează sate şi ţinuturi întregi de români, naţiunea română merge numai înapoi şi nu înainte.

În starea noastră presentă este necesar sĕ încuragem meseriile, încât ori şi care plugar, din patru copii unul sĕ-l aibă la vreo meserie, şi sĕ nu se împartă toţi pe moşie.

Cestiunea încuragiărei meseriilor ar fi bine sĕ fie tratată mai serios, chiar şi de către organele noastre bisericesci şi scolare.

Ajutorul, ce ar trebuì a se da, sĕ fie decât material, mai mult moral prin indemnare şi îngrigire ca tinerii, aşeḑaţi pe la meserii, sĕ nu rĕmână fără nici o supraveghere şi numai de capul lor.

Tot odată trebue o deosebită îngrigire, ca după espirarea terminului învĕţamêntului industrial cei eşiţi măestrii, şi chiar şi numai calfe, sĕ se grupeze pretutindeni în reuniuni, divisate după meserii, atât pentru ajutor reciproc, cât şi mai cu seamă pentru ocrotirea muncei lor.

Activitatea salutară, ce se desvoaltă în sensul acesta deja cu frumoase succese în mai multe oraşe a le Transilvaniei ar fi de dorit, ca sĕ fie imitată pretutindeni.

Din îmgregiurările arătate până aici cred, că ar fi bine, ca şi cele două stipendii francisc-iosefine sĕ fie prefăcute tot în ajutoare pentru meserii, dacă nu este nici o piedecă de a se face aceasta.*)

Cu acestea, Vĕ rog, Domnule Redactor, a primì asigurarea distinsei mele stime. *N. F.* m. p.,
inginer.

Rĕspunsul guvernului român la nota comitelui Granville dela 14 Martie.

Dle Trimis! Îndată după cele dintâiu propuneri de a se întrunì la Londra o conferenţă în scopul de a regula diferite cestiuni privitoare la navigaţiunea pe Dunăre, România ceru şi ea de a lua parte efectivă la aceea conferenţă, adecă pe un picior egal cu celelalte State, care erau sĕ fie chemate, ca în acord cu ea, sĕ asigure esecutarea tractatelor privitoare la acest rĕu.

Această cerere era întemeiată pe un precedent creat prin dreptul internaţional, pe posiţiunea ce România ocupa la Dunăre, pe situaţiunea ce i s'a făcut prin tratatul dela Berlin şi pe actele ce resultă de acì.

Protocolul dela 15 Noemvre 1818 al Congresului dela Aix-la-Chapele care reservă tuturor statelor dreptul de a lua parte la într'unirile, al căror obiect este interesele lor speciale, este numai aplicarea unui principiu preschimbat la Congresul dela Viena în practică în privinţa mai multor cestiuni de asemenea natură.

De fapt, cele opt puteri mari, adunate în Viena spre a desbate asupra cestiunilor privitoare la libertatea navigaţiunei pe riurile, care trec prin mai multe state, stabilită într'o şedinţă premergĕtoare programa desbaterilor ce trebuiau urmate şi conveniră a învita pe plenipotenţiarii din Naussau, Bavaria, Hessen-Darmstadt, Hessen-Kassel, Franckfurt, Olanda, Baden şi Würtemberg de a lua o parte efectivă la aceste întruniri, în al căror sin trebue sĕ se discute şi sĕ se stabilească basele generale pentru navigaţiunea pe Rin, pe Meusa, Escaut şi Mosela, pe Main şi Nekar.

Această procedere fu aplicata la toate celelalte arangiamente fluviale încheiate mai târḑiu, dela care n'au fost nici odată escluse Statele ţĕrmurene independente. Era numai un act de dreptate că li se recunoscea un drept atât de netăgăduit. Oare în aceste cestiuni statele ţĕrmurene nu sûnt ele cele mai interesate; se poate oare admite că o putere independentă sĕ se lase a fi majorisată în propriele ei ape, într'un chip direct sau indirect, prin nisce otărîri, cari au fost luate fără participarea ei?

România ocupă la Dunăre una din cele mai însemnate posiţiuni. Cursul inferior al acestui rîu dela Porţile de Fer până la mare, representă o a treia parte din lungimea lui navigabilă şi scaldă într'un chip neîntrerupt ţĕrmii români (2741 kilometrii dela gura Ileerului, dincolo de Ulm, până la mare; 893 kilometri dela Verciorova până la Sulina). România posedă pe acest curs al rîului cea mai mare parte din gurile Dunării şi mai bine de două treimi din lungimea ţĕrmurilor (87 kilometri ţĕrm sêrb, 466 kilometrii ţĕrm bulgar, 1221 kilometrii ţĕrm român). Comerciul ei de esport şi import, procură navigaţiunei fluviale sau maritime, prin munţi sau prin văi, elementul cel mai principal şi va lua un avênt din ce în ce mai mare, când România, după ce va stabilì legarea tuturor liniilor sale de fer, îşi va îndrepta toate sforţările spre îmbunătăţirea condiţiunilor de navigaţiune pe Dunăre.

Această situaţiune, precum şi recunoascerea independenţei ei, au procurat României acel loc, pe care i l'a acordat articolul 52 din tractatul de Berlin în comisiunea europeană alături cu celelalte şepte puteri din care ea se compune în puterea stipulaţiunilor tratatului dela Paris din anul 1856.

Fiindcă independenţa României a devenit un fapt recunoscut şi stabilit şi fiind-că gurile rîului sûnt cea mai mare parte în stăpânirea ei, trebuia necesarmente ca ea sĕ ia parte la toate actele care porneau dela comisiunea europeană dunăreană.

România fu primită în această comisiune internaţională cu acelaşi titlu ca şi ceilalţi participanţi. Nu s'a făcut nici o reservă în această privinţă, şi votul sĕu a avut, din prima ḑi aceeaşi însemnătate ca şi acele ale celorlalte State. Ea a avut chiar onoarea de a presida această într'unire şi a luat de fapt parte la prelucrarea sau revisuirea tuturor acelor regulamente care sûnt aḑi predomnitoare pentru navigaţiunea pe partea maritimă a rîului.

Această posiţiune fu consacrată în mod solemn prin Actul adiţionat, care trebuia sĕ pună în acord actele publice dela 2 Noemvre 1865 în privinţa navigaţiunei din gurile Dunării cu stipulaţiunile tratatului dela Berlin. Acest Act fu semnat în Galaţi la 28 Maiu 1881 de puterile representate în sînul comisiunei dunărene europene în puterea tratatului de Paris din 30 Martie 1856 şi de România care a fost chemată sĕ ia parte în conformitate cu articolul 53 din tratatul de Berlin. El leagă înt'run chip egal toate părţile contractante. Şi fiind-că nici una din aceste părţi nu si-a reservat o situaţiune privilegiată sau vre-o posiţiune estraordinară, apoi acest act nu se poate schimba de cât cu consimţĕmêntul tuturor semnatarilor.

Dacă precedentul creat de dreptul internaţional şi situaţiunea estraordinară ca Stat ţĕrmurean, dacă participarea în comisiunea dunăreană europeană şi semnarea actului adiţional din 1881 întemeiază pentru România dreptul netăgăduit de a lua o parte efectivă la ori-ce desbatere privitoare la navigaţiunea pe Dunăre, apoi cu atât mai puţin va putea ea sĕ fie esclusă când fu vorba de a se lua hotărîri în privinţa regulamentelor de navigaţiune, a poliţiei fluviale şi supravegherii, dela Porţile de Fer până la Galaţi, care trebuiau toate prelucrate, în conformitate cu articolul 55 din tratatul de Berlin, de către comisiunea europeană, cu participarea statelor ţĕrmurene.

Acest drept apare şi mai netăgaduit faţă cu procederea adoptată, ca projectul de regulament dela Galaţi sĕ fie supuse desbaterilor Conferenţei. Comisiunea europeană nu putea, în conformitate cu ordinea ei de ḑi şi cu obiceiurile observate, sĕ prelucreze aceste acte decât numai în puterea unei otărîri luate cu unanimitatea voturilor.

Dar fiind-că nu s'a putut stabilì o înţelegere între delegaţi asupra disposiţiunilor Capitol 3 şi fiind că lipsia aderarea României, apoi nu putea sĕ resulte nici un act care sĕ aibă caracterul aceluia pretins de articolul 55 din tratatul de Berlin şi care sĕ fie propriu a fi presentat unei Conferenţe ca lucrarea unei comisiuni speciale prevĕḑută de tratat. Totuşi se înlătură procederea urmată necontenit şi se presentă Conferenţei un act, care era lipsit de semnătura principalului interesat.

Această procedare neobicinuită este o violare a unor drepturi netăgăduite. Dar oare prin aceasta nu devenea mai justificată, mai trebuincioasă participarea efectivă a României la Conferenţă?

Bună-voinţa, cu care cea mai mare parte din puterile cele mari a primit cererea noastră de a lua parte la desbaterile Conferenţei, ne fac a spera că nu vor mai fi tăgăduite nisce drepturi atât de bătătoare la ochi, atât de naturale.

Austro-Ungaria recunoasce chiar în luna Aprilie 1883 dreptatea dorinţei esprimată de România, şi plenipotenţiatul ei declară în conferenţă, că în vederea situaţiunei speciale creată României prin tratatul de Berlin, ea poate sĕ fie admisă în discuţiunea celor trei cestiuni, care formează obiectul întrunirei Conferinţei.

Englitera se esprimă într'un chip şi mai esplicat, căci lordul Granville exprimă speranţa în circulara sa dela 11 Decemvre 1882 şi în sînul Conferenţei, că România va fi admisă in ea pe acelaşi picior ca celelalte puteri, şi cu atât mai mult încă, cu cât ea este representată şi în sînul comisiunei europene, şi va fi de asemenea representată şi în comisiunea mixtă, a cărei formare se propune — şi guvernul Republicii franceze fu de asemenea de părere, că representanţii puterilor, odată întruniţi, pot învita guvernul român sĕ trimită un delegat la Conferenţă, în care sĕ iea parte la desbateri cu acelaşi titlu, ca şi aceia ai puterilor semnatare tratatului de Berlin.

Totuşi furàm înşelaţi în asceptarea noastră. Otărîrea puterilor ne acordă o posiţiune neadmisibilă, aceea de a fi chemaţi la desbateri şi ascultaţi fără a avé un vot otărâtor.

Primul articol al Actului adiţional dela 28 Maiu 1881 escludea o interpretaţie literală a articolului 54 din tratatul de Berlin, în puterea căruia s'ar fi putut admite că puterile semnatare îşi-au reservat dreptul „sĕ otărască sin-„gure asupra prelungirii mandatului comisiunii europene şi „modificările, ce vor crede că trebuesc introduse.“ Acelaşi articol stabilesce espresamente că drepturile, atribuţiunile şi imunităţile comisiunei dunărene europene, precum resultă din tratatul de Paris dela 30 Martie 1856, din acela dela Londra din anul 1871, din Actul public dela Noemvre 1865, precum şi din tratatul de Berlin dela 13 Iulie 1878, vor trebuì sĕ fie şi de aci încolo predominătoare pentru relaţiunile comisiunii faţă cu nouĕle State ţĕrmurene şi puterea lor sĕ se întindă pană la Galaţi.

Oare România, una din cele opt state, din care se compune comisiunea, nu este ea în deplinul ei drept când apelează la acest tecst, ca espunere autentică a tratatului de Berlin?

Cum s'ar puté oare, după această convenţiune sĕ se modifice drepturile, atribuţiunile şi imunităţile unei comisiuni care 'şi esercită puterile ei pe teritoriul român, fără participarea României? De aceea guvernul Majestăţii Sale crede de a sa datorie de a respinge onoarea, ce i se face de a asista în asemenea condiţiuni la Conferinţa dela Londra. El va privì ca neobligătoare otărîrile luate fără cooperarea sea. Aceste otărâri nu vor putè sĕ distrugă un principiu indubitabil al dreptului internaţional, acela adecă; că nici un Stat nu este dator sĕ esecute pe teritoriul sĕu nisce otărâri europene, pe care nu le-a discutat şi la care nu a aderat mai dinainte.

Pentru a da, cu toate acestea, o probă de deferenţă faţă cu Marile Puteri, guvernul M. Sale Regele a examinat disposiţiunile tratatului dela Londra cu dorinţa sinceră de a le găsì conforme cu principiele în general întroduse în legislaţiunile fluviale, precum şi cu drepturile şi interesele României.

Cea mai împortantă din decisiuni inscrisă în tratat este aceea care privesce prelungirea Comisiunei europene dunărene, pentru terminul de 24 ani şi reînoirea sa eventuală pentru nouĕ perioade trienale. Guvernul român a avut deja ocasiunea a se esprima în această privinţă într'un mod net şi precis şi nu poate decât sĕ aplaude o decisiune destinată a asigura, pentru a ne esprima astfel, permanenţa unei instituţiuni, a cărei acţiune binefăcĕtoare este aḑi recunoscută de obşte.

N'am puté cu toate acestea trece sub tăcere oare cari disposiţiuni din Tratat cari par a aduce o atingere directă la nisce principii necontestate ale dreptului internaţional şi la nisce convenţiuni speciale.

O întindere, precum în acelaşi timp şi o restricţiune a puterilor Comisiunei europene, este projectată, precum şi posbilitatea de a modifica, un an înaintea espirărei unei din perioadele trienale, constituirea şi puterile acestei Comisiuni.

Aceste modificări, reservate esclusivamente Marilor Puteri, nu vatămă ele drepturile incontestabile ale României, stat riveran independente, şi care face parte din Comisiunea Europeană? Nu este tot astfel cu disposiţiunea, care ar supune direct Marilor Puteri numai divergințele „între autorităţile Rusiei sau ale României şi Comisiunea europeană în ceea ce privesce întinderea, ce ar putè sĕ se dea lucrărilor ceatalului dela Ismail?

Comisiunea europeană n'a putut sĕ fie stabilită în 1856, decât în urma unei înţelegeri între puteri şi Turcia, atunci principalul ţĕrmurean şi Puterea, căreia îi era recunoscut dreptul de a vorbì în numele Principatelor. În 1866 şi 1871, puterile nu s'au creḑut în drept de a întinde jurisdicţiunea comisiunei europene dela Galaţi la Brăila, în urma opunerei Turciei. Cum s'ar puté întinde aḑi jurisdicţiunea comisiunei asupra unei noi părţi din teritoriul român în virtutea unei hotărîri luate fără participarea României? Cum s'ar putè sě se ia dela aceasta, ceea ce i aparţine întrun mod incontestabil, pe când Rusiei se dă ceea ce n'avea Dupǎ Tratate?

---

* Fundaţiunea „Andronic“ face de prisos prefacerea în ajutoare pentru meserii. Red.

Această měsură pare cu atât mai inesplicabilă, cu cât motivele cari au decis pe Europa sě recunoască Rusiei nisce drepturi esclusive asupra braţului Oceacov subsistă în toată plenitudinea lor, în favoarea României.

(Va urma).

Varietăţi.

* *(Personalia.)* Regina României, cetim în diverse foi române, s'a însănătoşat pe deplin şi în scurt se va întoarce însoţită de Regele la Bucuresci. La Coblenz a făcut visită împerătesei Germaniei. De asemenea însoţită de fratele seu principele de Wied, a făcut visită împăratului Germamaniei la Ems. La Sosirea trenului cu regina României impěratul Germaniei aştepta la gară. La prânḑul dat de împěratul în onoarea reginei au luat parte mai multe persoane înalte. După prânḑ împěratul a recondus pe regina la gară, de unde şi-a continuat drumul spre Neu-Wied.

* (Publicaţiune.) Din partea subscrisului comitet central electoral se face cunoscut, ca *din 5 pănă în 25 Iuliu 1883* se espune spre intuiţiune publică:

1. listele provisorie a cercurilor electorale la Sibiiu în biroul vicecomitelui:

2. listele comunelor în comuna concernentă în cancelaria comunală, unde se pot cetì dela 8 pănă la 12 oare a. m. şi se pot decopia dela 2 pănă la 6 oare după ameaḑi.

În contra listelor se poate reclama din 5 pănă în 15 Iuliu 1883. Contra reclamaţiunilor, încă poate objecţiona fie-care îndreptăţit la alegere în terminul din 16 pănă 25 Iuliu a. c. În privinţa reclamaţiunilor şi a objecţiunilor sûnt a se observa prescrisele legii electorale (articulul de lege XXXIII —1874) §§. 44, 45 şi 46.

Din şedinţa comitetului centrale electoral a comitatului Sibiiu.

Sibiiu, in 23. Iuniu 1883.

Senor m. p., preşedinte. *Tobiás* m. p., notariu.

* (Petrecere cu joc) arangiază *Reuniunea sodalilor români* din Sibiiu pe Sâmbătă seara în 25 Iunie (7 Iulie) a. c. în grădina „Hermann.“ Biletele de întrare, cu 1 fl. de jucător şi tot aşa şi de familie, se află în localul vênḑărei de cărţi a tipografiei archidiecesane şi seara la casă.

Dorim Reuniunei timp frumos şi sprigin din partea publicului român.

* (Examenele în scoala de cadeţi) din Sibiiu au avut loc în ḑilele dela 25—28 Iunie n. Atât examenele teoretice, cât şi cele practice au eşit foarte bine. — La diverse ocasiuni, din diverse părţi, ni s'a spus că în scoala aceasta de cadeţi, tinerilor români li se pun greutăţi imense spre a fi primiţi, ear celor primiţi li se fac greutăţi în continuarea şi terminarea cursurilor. Nu scim, dacă informaţiunile noastre sûnt întru toate aşa, după cum ni s'au împărtăşit. Atâta este adevěrat, că românii de un şir de ani încoace, s'au rărit din institut aşa de tare, încât abia se mai află câte unul de sěmênţă. În socoteala lor însě se aduc slovaci, cechi, moravi şi poloni. Este de notat, că aici nu avem de a face întru nimica cu persecuţiunea ungurească. Dacă ar fi, că informaţiunile noastre sě fie esacte, atunci greutăţile, de care am vorbit, ar fi o ironie prea mare chiar şi faţă cu grăunţele cele rare de laude, ce se aruncă ici colea pentru bravurile cele dese si mari ale „feciorilor“ noştri.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

La recercarea presidentului se presentă alui Huri. Pres: DTa ai ḑis eri, că Ester nu ar fi avut a se îngrigì nici când de vite, unul dintre martori face aḑi depunere contrară? — Hury: Ce am ḑis e adevěrat. — Martorul Ataliczi: Îmi susţin depunerea. — Presid. (către Huri): Dar când n'ai fost acasă? — Martora: Atunci demândam Esterei se păzească vitele. — Apărătorul Eötvös: Poate o ai făcut aceasta şi atunci, când aveai mult de lucru? — Martora: Da şi atunci. Huri se conduce afară şi Ataliczi îşi continuă depunerea. Acesta vrea sě scie, că Ester a fost Sâmbătă după ameaḑi acasă şi s'a certat cu Huri. Era la 3 oare după ameaḑi şi Ester a ḑis că pănă de seară se poate re'ntoarce de 3 ori De vĕḑut nu a vĕḑut pe Ester, ia cunoscut însě vocea. Huri se presentă de nou şi continue cu depunerea. Dintre servitori n'a trimis după ameaḑi pe nimenea de acasă, la dênsa n'a fost nimenea, nici n'a vorbit cu nimenea. — Pres. (catră Ataliczi): Rĕmâi pelângă aceea, ce ai depus? — Martorul: Da — Huri: Eu am ḑis cuvintele acestea către Ester dimineaţa la 8 oare după ameaḑi n'a fost nimenea la mine. — Martorul următor, Samuzem Fränkl, un bĕtrân de 75 ani, a întâlnit în ḑiua numită pe Huri, care îi spuse, că'şi caută servitoarea. Huri chemată şi întrebată de nou depune că a vĕḑut pe evreu şi a vorbit cu dênsul, şi că va fi fost cam pe la 3 sau 4 oare. Martora următoare, alui Nagy, afirmă, că nu scie nimic positiv, nu şi mai aduce de nimic aminte, crede însě că Taub cu Schwarz şi cu Braun au venit numai după ameaḑi acasă. Pertractarea se suspende pe câtva timp.

După redeschiderea pertractării se presentă martorul Papp, la care a servit Ester. Atât Papp cât şi muierea acestuia depun, că Ester a fost fată bravă şi că s'a portat bine, ceva mai însĕmnat nu sciu despre Ester, afară că Iosif Scharf a cunoscut pe Ester încă pe timpul acesta. — Acusatul Iosif Scharf: Se poate, că am vĕḑut pe Ester, cum o chiamă însě şi cine e, aceasta n'am sciut o, nici n'am avut motiv a o întreba, — Urmează a fi ascultată alui Gabor Solymosi. Aceasta spuse, că Sofia Solmyosi sora Esterei a venit către seară la ea şi i-a ḑis, că Ester nu se află nicăiri. Martora dimpreună cu mama fetei perdute s'au dus sě o caute şi s'au întâlnit cu alui Scharf. Aceasta si-a ḑis, că Ester se va fi culcat unde-va şi că va venì. Într'aceea a venit şi Scharf şi a spus ce au auḑit dela tată-sĕu câ acelaşi cas (adecă se sĕ peardă o fată) s'ar fi întemplat în *Nànás* şi că s'ar fi învinuit evreii cu omorul.

Pres. (către acusatul Scharf.) Ai ḑis acestea? — Acusatul: Da le-am ḑis, (în ton plângĕtor), Dumneḑeu mi-a luat mintea, o de aşi fi rĕmas mai bine acasă! (Ilaritate în public.) — Procurorul (către martoră.) Cine te-a adus la ideea, că fata s'ar fi perdut în templu? Martora Solymosi: Însuşi Scharf; după ce ne-a povestit un esemplu atât de rĕu, a trebuit sĕ se nască suspiciunea în noi. — Procurorul: Ai făcut numai decât arĕtare judelui? — Martora: Da. — Procurorul: Ḑisai acolo, că fata a dispărut in templu? — Martora: Da. — Martora Pastor depune a scì, că Martin Grosz ar fi fost morbos. Cu Scharf n'a vorbit, toate le scie numai din auḑite.

Martorul Ioan Blassy, care a păzit mai târḑiu templul la însarcinarea judelui, n'a auḑit nimic, a descoperit însě în năsip urme, cari ducea la casa lui Lengyel. Mai multe n'a vĕḑut. Sgomot n'a fost, urme încă numai de un om a aflat.

Martora Rosa Rosenberg depune, că a vĕḑut pe surorile Sofia şi Ester întâlnindu-se la 1 oară la ameaḑi. Sofia Solymosi chiemată spune, că s'a întâlnit cu Rosa Rosenberg şi că Rosa va fi vĕḑut, când a vorbit ea cu Ester. — Pres. Când ai vorbit DTa cu sora DTale? — Sofia Solymosi: Pe sora-mea o am vĕḑut mergênd la boltă ½ 12 oare; cam după ½ oară s'a re'ntors, a fost după trasul clopotului, n'a fost însĕ o oară după prânḑ. — Martora Rosa Rosenberg: Rĕmân pe lângă aceea că a fost 1 oară.

Pres. (către Huri): Depunerea DTale stă în contradicere cu depunerea Sofiei Solymoşi. — Huri: Depunerea mea e adevĕrată, fetele s'au întâlnit la 12 oare.

Apĕrătorul Eötvös: Eri a ḑis Sofia Solymosi că Ester s'a întêlnit cu Sofiia la 1 oară, Huri depune aḑi, că întâlnirea a fost la 12 oare. (Către Hury) De unde scii DTa, că surorile s'au întâlnit la 12 oare? — Martora: Nu afirm nimic, spun numai ce am auḑit. — Martora Rosa Rosenberg afirmă cu positivitate, că a fost la 1 oară. — Martorul următor, Sűszmann birtaş, depune: în Tisza-Eslár au fost trei şechteri streini. Unde au locuit aceia, nu o scie. Buxbaum a fost încuartirat la Süszmann după-ce nu şi-a aflat cuartir într'alt loc. — Pres. Cu cine te-ai dus Sâmbătă in templu? — Martorul: Cu Buxbaum. — Pres: Buxbaum încă depune că aţi fi mers dimpreună în templul DTa ai negat însă aceasta înaintea judelui investigător? Martorul. Dar e adevĕrul, eram atunci distras, fiindcă îmi era copilul bolnav de moarte. Astfel am potut sĕ-mi uit uşor de streinul la înşirarea celor, ce au eşit cu mine din templu.

Martora următoare, Catarina Varga, a fost servitoare la Süszman şi vrea sĕ scie, că Buxbaum a fost în adevĕr încuartirat la Süszman.

Procurorul cere a nu se lua jurământul dela aceia, cari n'au trecut de 16 ani, astfel dela Rosa Rosenberg şi dela Sofia Solymosi: cere mai departe procurorul sĕ nu se jure alui Hury. Apĕrătorii se alătură cererilor procurorului.

Presidentul încheie sedinţa cu observarea, că mâne va enunţa sentenţa tribunalului asupra propunerilor procurorului.

Nyiregyhaza 23 Iunie a. c.

Martorul următor e Jacob Römer. A fost Sâmbăta numită în templu şi s'a îndepărtat din templu dimpreună cu şechterii. Vrea sĕ scie de sigur, că Jünger şi Weiszenstein ar fi părăsit cu el deodată templul. — Pres: DTa ai mĕsurat într'o noapte mărimea servitoarei DTale? — Martorul: nu e adevĕrat, fata a depus înaintea judelui, cum că toate sunt minciuni.

Şi martorul următor Leon Rosenberg a fost în templu şi a ascultat cearta între Süszman şi Einhorn. Atât martorul acesta cât şi martorii Iosif Klein, Jacob Lichtmann şi Moriţ Lichtmann depun, că judele investigător ar fi făcut presiune asupra lor şi ar fi luat protocolul fals cu ei.

Şedinţa se întrerumpe.

După redeschiderea şedinţei se ascultă martora Lichtmann. Dênsa a vĕḑut Sâmbătă pe martori în casa sa.

La ameaḑi a mâncat la ea un cerşitoriu sĕrac. — Dr. Sékely; Te-ai temut, că judele cercetator te va încuia? — Martora Lichtmann: nu m'am temut. — Pres. Pe ce timp mâncaţi de regulă? — Martora: Punct 12 oare.

Se ascultă după aceasta bucătăreasa martorei precedente, Ioana Fränkl. — Pres. Ai trimis DTa în ḑiua numită mâncare unui bolnav? Martora: Da. — Pres. De unde ai sciut, că în sat se mai află încă un cerşitoriu? — Martora: Fiindcă seara a mâncat la noi un alt cerşitoriu. — Pres. Înaintea judelui ai depus altfel? — Martora. Atunci eram cuprinsă de frică. — Pres. Depunerea DTale de atunci a fost deci falsă? — Martora. Da, a fost falsă. — Preşedintele. A fost atunci cine-va la Dvoastrĕ le masă? — Martora: Da un cerşitor, el a mâncat la masă cu domnul şi cu ceilalţi. — Dr. Heumann: Din ce causă ai fost cuprinsă de frică înaintea judelui investigător. — Martora: Fiindcă nu fusesem nici eánd înaintea unui jude investigător. (Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă în 30 Iunie 1883.

Viena:	**20**	**59**	**57**	**84**	**4**
Timişoara:	**85**	**32**	**58**	**64**	**15**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 28 Iunie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	120.45	120.25
Renta de aur ung. de 4%.	89.40	89 50
Renta ung. de hârtie.	87.15	87.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.50	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.85	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	841.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	300.—	296.—
Acţiuni de credit austr..	300.—	297.00
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 25	99.25
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	100.40	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane.	99.50	99.52
Sorţi de regularea Tisei	109.76	110.—
London (pe poliţa de trei luni)	119 90	119.85
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“.		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.66	5.67
Napoleon	9.50	9.45
100 marce nemţesci	58.50	58.40

Nr. 73/1883. Dir. gimn. [432] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post profesoral la gimnasiul public gr. or. rom. din Brad (comitatul Hunedoarei), prin aceasta se escrie concurs cu terminul pănă în 20 Iulie st. v. a. c.

Salariul împreunat cu acest post e 600 fl. v. a. solvinḑi din cassa fondului gimnasial în rate lunari; ear după un serviţiu de 10 ani decenale de 100 fl.

Dela concurenţi se cere, ca sĕ fie români de religiunea gr. or. şi pe lângă esamenul de maturitate sĕ aibă pregătirea pentru cariera profesorală prescrisă de legea pentru scoalele medii, sĕ fie assultat şi terminat cu succes bun cursul filosofic şi filologic la vre-o universitate.

Concurenţii au a'şi îndrepta petiţiunile bine instruate la subsemnatul oficiu protopresbiteral, ca directore şi preşedinte al representanţei gimnasiale.

Din şedinţa representanţei gimnasiale ţinută în 21 Maiu 1883.

Brad în 11 Iunie 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral gr. or. al Zarandului
Director al repres. gimn.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 71. Sibiiu, Joi 23 Iunie (5 Iulie) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de **două** ori 12 cr., — de **trei** ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Model de stil unguresc.

Motto: *Stilul e omul.*

Multe lucruri nerumegate am reprodus din ḑiarele maghiaro-jidane, și aceasta o am făcut o numai și numai ca se aibă și publicul nostru cunoscință de necăliturile ungurescі. Astăḑi mai reproducem una din ḑiarul guvernamental din Cluj, **„Magyar-Polgár“**, dela 4 Iuliu, 1883. Eată-o:

Toastul din Iași.

Cunosc în părțile ardelene un fost candidat de deputat, care cu lunile nu și-a uitat de căderea sa, nu pentru că a căḑut, ci pentru neînsemnata majoritate de 5 voturi, cu care a învins inimicul sĕu. De multe ori ḑicea el pretinilor sĕi, arătând la ceafă: „Cele 5 voturi ’mi zac aici și nu le pot uita.“

Așa sûnt și eu cu toastul din Iași, când un orator valach din România a beut pentru anecsarea Bucovinei, a Ardealului și a Bănatului.

Această escelare valachă în oratorie mi-a îngreuiat și mie ceafa, și nu o pot uita, nu de frică, ci de ciudă.

Dacă ar fi ținut un asemenea toast vre-un bărbat al unei națiuni puternice, cu vaḑă, cu rolă — bună-oară un neamț — înțeleg, că el sĕ pună pe oameni pe cugete; însĕ când vrea sĕ fie opinca cismă de cavaler à la Napoleon; când vorbesce de anecsiune o poporațiune, pe care mai dineaori noi (?!?) o am ridicat, — proștii de noi — din starea de vasal, pe care ne-am grăbit a o recunoasce de regat independent, și cu care monarchia sub ministeriul Andrássy a legat contra dreptului internațional convenție comercială, ca cu un stat independent, pe când ea sta sub legături tributarie la turci: când voesce sĕ ne anecteze și sĕ ne înghiță o asemenea populație, la care basmaua se ține de objectele de lucs; când crede custura (kaczor), că este sabie de Damasc, și când sarica ciobanului se gerează ca togă de senator, e cu neputință, sĕ nu se atace partea din dĕrĕpt a căpățînei*).

Hm! Sĕ fi ajuns noi acolo, încât sĕ credem că ne va anecta valachul și va șterge de pe două teritorii pe maghiar? Rĕu cunosc oamenii istoria colo în Iași, unde s’au înflăcărat spiritele de bună seamă de purpuriul vin unguresc. (Le vom servì noi și cu mijloace de a se stâmpĕra.) Nu sciu ei doară că cu poetul vorbind:

„Luceafĕrul de nord, al orientului și de sud apune în mare maghiară.“

> *„Magyar tenger vizében huny el*
> *Eszak, kelet és dél hulló csillaga“.*

Și-au uitat cei din România, că Marea neagră a fost granița Ungariei? Nu sciu ei, că la încoronarea regelui unguresc se poartă și insigniele României? Sĕ scie dar și sĕ nu uite! **Czinye mintye**! Ce? Ungurii au purtat rĕsboaie învingĕtoare cu națiuni puternice, și acum, cum și ḑice numai poetul?

„És most e tetvek egyenek meg.“ (Și acuma sĕ ne mănânce păduchi acestia.)

Nu va fi așa, domnule Grădiștene, după cum ai toastat Dta, ci va fi, că noi vom trimite în România nu cătanele noastre regulate, nici pe honvezi, ci numai secuii înarmați; vĕ vor juca pe voi secuii nostrii hora în ediție ungurească, că ḑĕu pe Dumneḑeul meu, eroii vostrii de gură dela Grivița și dorobanții, dela Brașov până la Dobrogea, vor vedè tot numai nuntă, vreau sĕ ḑic, Bucovină, Ardeal, și Banat.

Și apoi, după ce sabia secuiului va fi scris pe spinarea fie cărui valach monogramul Dumneḑeului Ungurilor până la Marea neagră, atunci sub un comisariu vom trimite trei maghiari ca oficiali de comitat (prefectură) — pre un hun, jazig și secuiu, ca ei din regatul valach sĕ facă trei comitate (prefecturi) ungurescі. Și așa pămêntul acela a fost odinioară al ungurului. Sĕ fie ear al lui. Numele comitatelor vor fi: comitatul Bucovina, Ardeal și Banat.

— Veți căpăta, ce vreți, de vĕ va suna cojocul cel valachic (az oláh kózsok).

Am scris contra toastul acesta, căci aceasta este sânta mea convingere și după cum avui ocasiunea a observa, fie care maghiar nutresce asemenea simțĕminte față cu toastele, pe care și ḑiarul „Magyar-Polgár“ cu un dispreț potrivit, propriu ungurului l’a numit musare românească. Din aceste pot vedè cei din Iași si Bucurescі, cât de tare ne temem noi de fanfaronada valahă și încât o luăm de serios.

Are însĕ lucrul o parte, care străbate până la rărunchi, și dau espresie opiniei publice maghiare, când ḑic, că e curios dela cei din România, ca ei în loc de mulțămită sĕ îndrăsnească a vorbì astfel monarchiei noastre. Alianța Austro-Ungariei o caută Occidentul, România însĕ îndrăsnesce a o insulta. Sĕ ne fie de învĕț.

Aprob întru toate cele ḑise de amicul meu „m“ în această afacere și la acest loc cu privire la politica internă. Mai adaug numai atâta, că toastul din Iași, privind împregiurările, între cari s’a ținut, documentează, că Austro-Ungaria în partea stângă a Dunărei de jos a perdut mult din autoritate și din nimbul puterei sale.

O vor simțì și recunoasce aceasta în **„Ballplatz“**-ul din Viena și dacă da, atunci nimbul și autoritatea trebuesc rehabilitate cu mână de fer. Tot de aceea m’am rugat lui Dumneḑeu sĕ dea pace națiunei maghiare, ca sĕ se odichnescă după atâta sânge vĕrsat, și sĕ se întărească, dacă însĕ vorbesc astfel în Muntenia, acum ḑic, că e bine sĕ ne tragem cât mai curênd seama cu ei, și cu o mână numai sĕ le dăm o lecțiune, de care sĕ’și aducă aminte și generațiunea a șapteḑeci și șeptea.

Grădișteanu în ediție maghiară.

---

*) *Ut figura docet.* N. Tr.

Revista politică.

Sibiiu, în 22 Iunie.

Achitarea lui Istoczy, despre care raportăm mai pre larg la alt loc, a produs în cercurile guvernului unguresc un resimțemênt mai mult decât neplăcut. Oficioasele din Buda-Pesta sûnt cătrănite și varsă scântei de necaz asupra curții de jurați de acolo.

„P. Ll.“ a publicat eri un articol dela Viena intitulat: „Contele Taaffe și situațiunea“, după cum ḑice, pe basa informațiunilor luate din locuri normative. Articolul se ocupă cu decentralisarea căilor ferate și cu conflictul dintre politica internă și esternă. Cât pentru cea dintâiu, guvernul Cislaitan, spune că nu o încuviințează. Articolul însĕ concede, că se vor inființa în Cislaitania oficii centrale de căi ferate, mai mult sau mai puțin subordinate. — Ce privesce politica internă din Cislaisania articolul susține, că nu este în contraḑicere cu alianța austro-germană, fiindcă guvernul nu voiesce sĕ slaviseze Austria, precum nu voesce nici sĕ o germaniseze.

„Deutsche Zeitung“, reflectând la articlul din „P Ll.“ ḑice, că nu pricepe, cum o foaie politică serioasă, care mai nainte ḑicea, că contele Taaffe este turburător de pace, vine sĕ spună acum, că același Taaffe a convins pe popoarele Austriei despre iubirea de pace a lui Bismarck. De altă parte „Beobachter“ din Stuttgart, precum și „National“ din Paris, încă ceva mai nainte, ocupându-se cu starea

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

„Cu două ḑile în urmă eu mĕ aflam într’un han prost față cu un flăcău îndesat și robust, care părea că doarme cu cotele pe masă și cu fața ascunsă în mâni. Eu îmi luasem, de o jumĕtate de sfanț, un ulcioraș de bere, pâne și brânză. Trăind așa, eu aveam cu ce călĕtorì, vr’o sĕptĕmână de ḑile. Visaviul meu, întrebat de cârcĭumăreasă, nu respundea. Pre când el ridică capul, vĕḑui, că plânge.

„— Îți este foame, i-am ḑis eu, și n’ai cu ce plătì!

„— Așa este, fu rĕspunsul laconic.

„— Ei bine, replicai eu, dacă este pentru unul este și pentru doi; mânâncă!

„Fără a rĕspunde ceva, el scoase un cuțit din buzunar și începu pânea și brânza mea. După ce mâncase în tăcere, el îmi mulțămì cu puține cuvinte indestul de urbane, și eu avui curiositatea, a întreba după causa nefericirei sale. El se numea, nu mai sciu cum, și avea drept nume de batjocură, Puffo. El era din Livorno, în Italia, o recomandație rea pentru oameni de o cutare clasă. În ochii fiecărui marinar a litoralului mediteran, Livornezul este sinonim cu pirat. Acesta justifică în cât-va prejudițiul: el a fost marinar și ceva flibustier. De present era saltimbanc.

„Eu l’am ascultat cu prea puțin interes, căci el istorisea rĕu, și istoriile aceste de aventurier n’au interes, decât prin maniera istorisirei: în sfêrșit, dacă le privesci bine, toate seamână. Și totuși, auḑind că omul acela vorbesce de teatrul sĕu neproductiv, l’am întrebat, că ce fel de representații dă.

„— O Doamne, îmi ḑise el, este poate întreprinderea cea mai rea, de care m’am apucat în viața mea! Sĕ-l ia dracu pe acela, care mi-a pus-o în cap!

„Vorbind așa, el scoase din buzunar, o marionetă, și o aruncă supĕrat pe masă.

„Mie mi-a scăpat un țipet de surprindere: marioneta aceea, grozav de murdară și de zângălită, era opera mea, era un burattino de fasonul meu! Ce ḑic? Era primul meu actor, șeful trupei; era spiritualul și încântătorul meu Stentarelo, floarea debuturilor mele, prin orășelele Apeninelor, favoritul frumoaselor Genueze, fiul cuțitului meu și al vervei mele, columna teatrului meu!

„— Ce, miserabile! esclamai, tu poseḑi pe Stentarello, și nu scii trage din el nici un folos?

„— Mi s’a spus, rĕspunse el, că el ar fi adus mulți bani în Italia, și acela, care mi l’a vêndut în Paris, mi-a spus că-l are, ca și restul trupei, dela un signor italian, bine îmbrăcat, care pretindea a’și fi făcut stare cu... Doară chiar Dta esci?

„El îmi istorisì apoi, că avuse ceva succes în Francia, pe strade, cu teatrul și personalul nostru; că, sciind mai multe limbi streine el voia sĕ călĕtorească, dară, neavênd noroc, el a dat tot de rĕu, până la momentul, când l’am întêlnit eu, hotărît a vinde teatrul și a începe cu înstruirea unui urs, pe care avea de gând sĕ și-l procure în munți.

„— Ei bine, i-am ḑis eu, arată-mi teatrul tĕu și ceea ce scii face.

„El mĕ duse într’o șură, unde i-am ajutat a’și pune materialul sĕu în picioare. Eu am recunoscut aci, actorii cei mai buni din trupa mea, amestecați cu adunături de marionete proaste și acoperite cu zdrențe și cu răni. Puffo mi-a jucat o scenă, spre a-mi da o probă de talentul sĕu. El manua burattinii sĕi cu desteritate si nu-i lipsea o oare-care vervă grosolană; dară m’a junghiat drept în inimă de durere, vĕḑênd actorii mei, căḑuți în astfel de mâni și siliți a juca astfel de roluri. Regândindu-mĕ însĕ, eu am vêḑut, că Providența ne a reunit, spre mântuirea noastră comună. Îndată am organisat singur o representație în sat și am câstigat un galben, spre marea uimire alui Puffo, care, din momentul acela, mi-a predat teatrul, actorii și îngrigirea de propriul sĕu destin.

lucrului din Austria, ajung la conclusiunea, că tendenţa de degermanisare nu poate fi bine vĕḑută în Germania.

Capul legitimiştilor francezi, contele de Chambord, este rĕu bolnav. Împregiurarea aceasta a pus în mişcare pe toţi monarchiştii francezi.

Toastul lui Grădisteanu, după cum s'a putut vedè şi mai sus, şi după cum se poate vedè în foi numeroase, nu este luat dela ordinea ḑilei. Declaraţiunea din „*Monitorul*“ României, se vede a nu fi de ajuns pentru a satisface pe guvernul austro-ungaresc.

Raporturile dintre Francia şi China sûnt încă tot încordate. Chinezii au cumpărat 25,000 pusci Mauser din stabilimentele Germaniei.

Budapesta, 21 Iunie vechiu 1883.

Nu va fi fără interes sĕ scie şi cetitorii „Telegrafului Român“ despre un interesant proces de pressă petrecut aici în sĕptĕmâna trecută. Procesul a fost de tot caracteristic şi este de importanţă actuală. În el s'a oglindat întreagă viaţa noastră actuală, politică, economică şi socială. Resultatul acestui proces se va părè acum fâră roade, însĕ nu este eschisă posibilitatea ca viitoriul cel mai de aproape sĕ producă roadele folositoare.

Sĕ vedem însĕ procesul.

Renumitul antisemit Istóczy în numĕrul 10 din 15 Iuliu 1882 al organului sĕu „*12 röpirat*“ 12 broşuri — a publicat un articol sub titlul **„Elzsidosodott Magyarország.“** Ungaria jidovită, în care arătând multele rele, cari vin asupra Ungariei dela jidani, ajunge la conclusia: *ki velük „Magyarorszagból“* afară cu ei din Ungaria.

Procurorul de stat a intentat încă în toamna anului trecut contra lui Istóczy pentru publicarea acestui articol proces de pressă. Istóczy este deputat în dieta Ungariei. La cererea procurorului Istóczy fu lipsit de immunitatea de deputat şi astfel s'a inscenat comedia, care Sâmbăta trecută s'a terminat prin achitarea lui.

Pertractarea s'a început la 10 oare înainte de ameaḑi şi s'a terminat la 3 după ameaḑi. Întrarea în sala de pertractare a fost permisă numai celor, ce au produs bilet de întrare. Cu toate acestea atât public se afla, încât abia mai puteam resufla. Ţinuta publicului, considerând impregiurările, a fost destul de liniştită. Se înţelege că la un proces atât de interesant este greu omului sĕ se stăpânească, şi mai ales, când procurorul de stat scusă înşelătoriile jidanilor prin aceea, că sûnt creştini şi mai înşelători de cât jidanii.

Tribunalul s'a compus din Kriszt ca president, Zsigmondovics şi Brinkmann ca juḑi votanţi. Din partea procuraturei a fost Fekete Ödőn sub-procuror, pe Istóczy l'a apĕrat candidatul de advocat Vadnai Andor.

Juriul era compus din elemente de tot mestecate. Nu scia omul, sûnt mai mulţi jidani, filosemiţi ori antisemiţi. Procurorul de stat n'a rĕmas ştirbit în dreptul seu de a respinge din juriu persoanele, cari nu'i convin, căci a respins 12. Apĕrătoriul lui Istóczy a respins numai 8. Astfel s'a constituit juriul şi s'a început pertractarea.

La întrebarea presidentului Istóczy rĕspunde, că numele lui este Victor Istóczy, el este de 41 de ani de religiunea rom. cat., s'a născut în Szent-Kereszt, comitatul Vas, locuesce în Pesta este deputat dietal, şi n'a fost pedepsit nici odată pentru delicte de presă.

Din acusa procurorului de stat voiu estrage locurile mai marcate cuprinse în articolul încriminat:

„S'a furişat între noi o seminţie strĕină cu moralitate stricată, cu caracter blăstămat şi cu nespusă impertinenţă prin mijloacele sale infernale a ajuns la stăpânire . . . .

„Ni-a stricat întreaga viaţă publică, ne-a forţat desvoltarea în direcţiune falsă, a adus între noi pĕcate ne mai cunoscute, ne-a răpit pe căi furişe toată averea, ne a răpit puterea spirituală . . . .

„Advocatul, medicul, pretorele, judele cercual, dacă nu este jidan, este în buzunarul jidanului, şi ei sûnt instrumentul jidanului, întocmai ca şi ţĕranii....

„Pre judecătorii publici i-au corupt, i-au cumpĕrat întreprinḑĕtorii şi liferanţii de jidan . . .

„*Prin cambiile lor au corupt jidanii pre deputaţii dietali asemenea ca şi pe ceialalţi, şi din 550 de deputaţi dietali abia sûnt 50, cari la porunca jidanului sĕ nu voteze în interesul jidanului şi pentru jidani, . . . parlamentul este representantul intereselor jidane.*

„Întreagă viaţa noastră socială geme sub murdarul jug al influenţei jidane.

„Usura şi corupţiunea strică poporul în interesul jidanilor.

„Jidanul e jidan cu trup cu suflet şi în veci nu se schimbă. 'Şi schimbă coloarea de câte-ori se cere, dovadă jidanii poloni, jidanii spanioli şi „*ai nostri*“. Şi-a, schimbat coloarea, dar internul nu.

„Pentru noi e tot una, dacă jidanul e ortodocs, neolog, de status-quo, german sau jidan de **5 piţule** (cu atâta cumpĕră jidanii numele neaoşe unguresci Nota Aut.) scim că jidanul e blăstămat, *scim că va fi spre perḑarea patriei cât timp afurisita lui respiraţiune va inficia aerul pe pămêntul, care geografii 'l numesc Ungaria.*

„Principiul nostru este că jidanul e blăstămat, că nu e capabil de îndreptare, programa noastră este: afară cu jidanii din Ungaria! Cum va fi cu putinţă numai afară cu ei, sĕ-i gonim, după cum sĕ gonesce hoţul care sĕ îndeasă în casă, după cum sĕ gonesce usurpatorul din locul, care nu-l merită.....“

La întrebarea presidentului, Istóczy rĕspunde, că nu este dênsul autorul articolului încriminat, însĕ primesce responsabilitatea pentru el.

Subprocurorul de stat Fekete în vorbirea sa şi-a dat silinţa sĕ capaciteze pe juriu, că Istóczy trebue condamnat, de oare-ce aţîţă poporaţiunea contra unei confesiuni recepte şi astfel strică liniscea cetăţenilor. S'a provocat la antisemitismul din Rusia, Germania şi Austria, unde el se poate face fără periclu, căci acele state sûnt naţionale şi puţin ie pasă de turburări jidănesci. Ungaria însĕ pere fără jidani. Consciu că teoriile despre fericirea, ce ni-o aduc jidanii, nu va produce mare efect în juriu, procurorul apelează la reputaţia Ungariei în streinăte, care nu-şi va face vre-o părere favoritoare despre starea noastră după portretul făcut de articlul încriminat. În fine se roagă, sĕ declare juriul pe Istóczy de vinovat.

Apărătoriul lui Istóczy, Vadnai, se ocupă de cuprinsul acţiunei în locul prim. Dinsul constată, că acţiunea cere condamnarea pentru aţîţare contra religiunei mosaice, pre când în întreg articolul încriminat nu este un singur cuvênt despre religia mosaică. Religia jidană stă cu jidanul în strînsa legătură, ca şi musica şi jocul. Nu putem juca fără musică, însĕ musica o putem asculta şi fără de a juca. Aşa şi cu jidanii. Putem vorbì de ei fără a le atinge religiunea.

Pentru un articol, în care un creştin cu nici un cuvênt nu atinge religia jidanului, se face proces creştinului, pentru că el este creştin, însĕ jidanului — deşì Talmudul lor mai pe toată faţa e plin de cele mai mărşave calumnii asupra creştinilor, nu i se face nimic, pentru că este jidan. Aici vorbitorul servesce cu modele. De esemplu jidanii numesc pausul „*jajim neszekh*“ — vin de vĕrsat, — potirul „*kelev*“ — câne, apă sânţită — „*majim metummé*“ — apă spurcată, biserica creştină — „*besz kissze mosov*“ — abort, — preotul „*naulin*“ — hoheriu — etc. Pentru acestea nu face procurorul jidanilor proces de pressă.

Trecênd preste acestea apărătoriul arată că în adevĕr jidanii au întreagă Ungaria. Cât pentru justiţie se provoacă la casul dela Tisza-Eszlár, pentru administraţiune la alegerea de deputaţi, pentru parlament la estradarea lui Istóczy în urmă vine la pressă.

Va fi bine sĕ notăm cele ḑise de apărătoriu cu privire la pressa din Ungaria. Sûnt ocasiuni, unde ungurii constată, ceea ce noi am accentuat de multe ori, constată adecă, că pressa din Ungaria ne poate înjura după modelul lui **„Pester Lloyd“**, căci procurorul de stat nici habar n'are.

După ce constată că câteva ḑiare jidane a târît tribunalul din Nyiregyháza prin noroiu fără a fi băgate în samă de procuror, vobitoriul ḑice:

Şi dacă e permis ḑiarelor sĕ insceneze instigaţiuni slave, germâne şi romăne, în un ton, care vatămă adânc simţul respectivelor naţionalităţi, şi pentru cari procurorul regesc n'a intentat în contra nici uneia proces de presă, nu înţeleg, pentru ce este dênsul atât de simţitoriu, dacă în urma urmelor se face critică şi asupra jidanilor. Sau doară în Ungaria numai contra jidanilor nu este ertat a se scrie?

Pre germâni, sêrbi, români, slovaci şi alte naţionalităţi din patrie, cari sute de ani au apărat patria asemenea cu noi contra neamicilor din afară. . . .

. . . .

pre aceste naţionalităţi le pot insulta ḑiarele, le este permis sĕ le agiteze; însĕ îndată ce este vorba de jidani, pe procurorul de stat îl apucă spasmurile şi neliniscesce cu procese de presă pre patrioţii unguri, cari se vaieră pentru pustiirea patriei şi a naţionalităţei lor.

După replica procurorului şi duplica apărătoriului vorbesce Istoczy, arătând motivele, cari l'au silit sĕ fie antisemit.

Se pune juriului întrebările obicinuite şi după o deliberare de ½ oară se anuncie verdictul, prin care Istóczy se dechiară de nevinovat.

Astfel s'a terminat acest proces de presă, care pentru noi este instructiv din mai multe motive. E de însemnat că acest proces s'a pus la ordinea ḑilei tocmai acuma, când se pertractează tendenţiosul proces dela Tisza-Eszlár, în care procurorul de stat face pre apărătoriul vinovaţilor, discreditând în ochii lumei justiţia din Ungaria.

E bine, sĕ ne notăm lucrurile de natura acestora, căci Ungaria este ţeara, în care surprinderile ne vin ḑi de ḑi, o împregiurare, care multe dovedesce, numai stabilitate şi stare normală nu. Sapienti satis.

⚖.

„Nu eram eu în adevĕr protegiat de Cer? n'am găsit unicul mijloc, a-mi continua călĕtoriile cu uşorătate, fără a mĕ îndatorì cuiva şi fără a-mi spune numele şi faţa capricielor publicului? În puţine zile, toate marionetele fură supuse cuţitului, fură curăţite, zugrăvite, îmbrăcate de nou şi bine rênduite într'o cutie largă şi portativă. Şi teatrul fu restaurat şi lărgit pentru doi operanţi. Pe Puffo l'am luat în serviciul meu, însărcinându-l cu întreţinerea, cu arangiamentul şi cu paza etablismentului, tot o dată cu transportul unei părţi a teatrului, pe umerii sĕi largi, precum era dedat; căci voiam, ca nici-odată, a consacra pe Jean serviciului sciinţei şi a-i da bagagiul meu de naturalist.

„Puffo, de bună seamă, este un tovarĕş slab. El este greoiu la spirit, însĕ bun la vorbă, cu atâta mai mult, că el are darul de a vorbì fără a spune ceva. El are un accent rĕu în toate limbile; dară, el se înţelege în multe ţĕri, şi aceasta are însemnătate mare. Eată de ce l'am ţinut. Eu, puţin stau de vorbă cu el; am reuşit, a-l desvăţa de vorbe grosolane. Eu îi încredinţez scenele populare, care sûnt un fel de intermezzi, spre a mĕ odichnì niţel. Când am trei sau patru pe scenă, eu folosesc mânile sale şi fac sĕ vorbească toate persoanele cu îndestulă desteritate, încât creḑi, că auḑi mai multe voci diferente. În sfêrşit, domnule Goefle, dta m'ai vĕḑut la lucru şi scìi că eu petrec lumea. Cu toate aceste, n'am făcut mai multă procopseală prin Germania, şi mi-a venit ideea, că în Polonia mi-ar merge mai bine. Polonii au spirit francez şi gust italian. Noi am percurs dară în Polonia şi în Dantzig ne-am îmbarcat, după şese sĕptĕmâni de călĕtorii şi de succese spre Stokholm, unde am avut recete foarte frumoase. Acolo am primit învitaţia baronului de Waldemora, o învitaţie, ce am acceptat cu plăcere, pentru că m'a pus în stare, a vedè ţeara, care până acuma m'a interesat mai mult. Cătră Nord s'au îndreptat tot-de-una aspiraţiunile mele, fi-va din causa marelor contraste, ce se ofer aci, unui locuitor de mează-ḑi, fi-va dintr'un instinct patriotic, care l'am simţit în mine din copilărie. Şi totuşi nimic nu este mai puţin sigur, decât originea aceasta boreală atribuită limbei mele stricate, bălbăite sau pe jumĕtate uitate, de învĕţatul filolog, de care ţi-am spus; tot una, vis sau presimţ, în imaginaţiune am vĕḑut tot-de-una ţeara romantică, care o am acuma înaintea ochilor mei, şi cu plăcere aşi fi făcut o cale cât de lungă, ca sĕ viu aici, adecă sĕ traversez Malarnul şi sĕ descind până la Wettern pentru a esploata toată regiunea lacurilor mari.

„Dară mi-a fost scris, că accidentele sĕ mĕ urmărească. Puffo, care s'a îngrăşat, de când îl nutresc eu, şi care începe a se ferì de oboseli, voia sĕ meargă într'o sanie cu chirie, pe acest loc misterios, Wettern, a cărui adâncimi se par tulburate, prin evoluţiuni vulcanice. Ghiaţa s'a spart şi hainele, albiturile şi banii mei s'au înecat. Din norocire, Puffo era îm momentul acela pe jos şi putu scăpa cu vizitiul saniei, care îşi perdu sania şi caii. Eu, din norocire am mers pe ţerm împreună cu Jean, cu teatrul, cu actorii şi cu bagagiul meu scientific. Dară mulţămită cerului, n'am perdut tot, şi mâne o sĕ-mi fac bani, căci dau o representaţie, cu preţ fix în castelul omului de zăpadă.

— Ei bine, ḑise dl Goefle, strîngênd de nou mâna lui Cristian Waldo, istoria dtale m'a interesat şi mi-a plăcut; nu sciu, dacă o ai spus cu plăcere, dară maniera dtale de a vorbì repede, plimbându te prin odaie, gesticulaţia dtale italiană, şi faţa dtale, din nu sciu ce ţară, espresivă şi de bună seamă fericită, mi-a făcut istoria Dtale foarte atrăgătoare. Eu vĕd în Dta un spirit bun, o inimă escelentă, şi greşelile, ce ţi le reproşezi, mi se par prea neînsemnate, în amânare cu rătăcirile, în care ai fi putut cădè aruncat aşa tinĕr în lume, fără călăuz, fără avere şi cu o faţă frumoasă, un instrument de peire pentru ambele secse, într'o lume aşa de coruptă, ca lumea din Paris şi din Neapole. . .

— Va se ḑică, domnule Goefle, lumea din statele de Nord, este mai morală şi mai curată? O cred; şi totuşi, ce am vĕḑut în Stockholm. . .

(Va urma.)

Rĕspunsul guvernului român la nota comitelui Granville dela 14 Martie.

(Încheere).

Aceste întrebări nu par inoportune față cu dispozițiunile tratatului dela Londra, care modifică foarte mult regimul de uniformitate întrodus în legislațiunea fluvielor internaționale prin tratatul dela Viena și de care Dunărea de jos trebuia sĕ se benificieze într'un mod larg, în virtutea tratatelor dela Paris, din 1856 și dela Londra din 1881.

Aceste acte creaseră pe tot cursul Dunărei navigabile, două regimuri, — acela al autorității maritime internaționale, și acela al autorității fluviale proprie ḑisă, acordând amêndouĕ țĕrmurenilor un loc, care le revenea de drept. Dacă în urma tratatului dela Berlin, care despărțì Dunărea în douĕ părți deosebite — aceea din sus și aceea din josul Porților de fer — se formară pe partea din sus regimuri deosebite unele de altele, tratatul dela Londra din 1883 dă nascere la patru regimuri deosebite în partea din sus.

Comisiunea europeană este menținută în puterile ei exteritoriale, administrative și esecutive, suferind o restricțiune precum și în același timp o întindere a limitelor jurisdicțiunei sale.

Pe brațul Oceakoff, autoritatea teritorială îngădue regularea navigațiunei și esercită poliția fluvială într'o completă independență și în afară de ori-ce control al unei autorități comune, țermureană sau internațională.

În brațul micst dela Chilia, fie-care din țĕrmureni aplică direct regulamentele în vigoare în brațul Sulina.

Regulamentul de navigațiune și de poziție fluvială, destinat Dunărei dela Porțile de fer până la Brăila, atribue unei comisiuni internaționale puterile administrative și esecutive cele mai largi, și suprimă drepturile teritoriale ale țĕrmurenilor pe apele și țĕrmurile lor.

Stabilirea acestor diferite regimuri nu este de sigur favorabilă intereselor navigațiunei și comerciului; căci istoria navigațiunei fluviale este prea recentă în memoria tuturor, pentru ca sĕ se uite marile inconveniente, pe cari o asemenea diversitate le atrage neapărat după dînsa.

Este de trebuință, pe de altă parte, de a reamintì că guvernul M. S. Regelui n'a cerut nici odată, ca o parte oare-care din gurile Dunărei sĕ fie sustrasă dela jurisdicțiunea Comisiunei europene.

Dacă această situațiune generală trebue sĕ fie foarte viu regretată, în vederea resultatelor, cari vor fi o consecență inevitabilă, guvernul regal n'ar putè lăsa sĕ se treacă sub tăcere situațiunea creată de regulamentul de navigațiune, de poliție fluvială și de supraveghiere anexată la tratat.

Douĕ principii fundamentale ale legislațiunei fluviale au fost alterate de regulamentul menționat:

1. Principiul, că poliția fluvială aparține fie-cărui Stat pe propriele sale ape, și nu este decât liberul exercițiu al suveranității sale, și

2. Principiul, că în materie de legislațiune și de supraveghere, Statele nețĕrmurene nu pot sĕ se bucure de drepturi egale cu acelea ale riveranilor, decât numai dacă le esercită în calitate de mandatare ale Europei.

Dispozițiunile contrarii acestor principii au împedecat pe guvernul M. S Regelui de a trece la Galați de partea maiorității, pentru a face sĕ se obțină pentru regulamentul în discuțiune unanimitatea cerută. Divergența nu esistă în realitate decât asupra Titlului III al acestui regulament, întitulat „Esecuțiune și supraveghiere.“

Ne unindu-se cu maioritatea, guvernul regal nu s'a pus pe un tereu esclusiv, negăsind ceea ce ar fi indispensabil pe Dunăre: libertatea cea mai complectă a navigațiunei și comerciului. Din contră interesele ei fiind strâns legate cu interesele generale ale tuturor națiunilor, el doresce sĕ vadă practicându-se această libertate în modul cel mai larg. Ceea ce cere el este menținerea exercițiului părților inalienabile și fundamentale ale independenței și suveranității Statelor.

Un regulament fluvial fiind discutat și consimțit într'o comună înțelegere de țĕrmureni și de Europa, asigurând navigațiunei și comerciului o deplină și întreagă libertate, țĕrmurenii angajându-se într'un mod solemn a'l esecuta și al respecta, nu pare nici oportun, nici folositor de a cere dela România sacrificarea unei părți esențiale a puterilor sale administrative și esecutive. Nu micșorarea acestor puteri formează scopul regulamentelor fluviale, ci dispozițiunile privitoare la libertatea fluvielor.

N'ar fi oare a se paralisa efectele salutare ale regulamentelor, creându-se dela început conflicte, și de a arunca neîncrederea acolo unde o acțiune pacînică este atât de necesară, unde o încredere reciprocă numai este capabilă de a funda o stare de lucruri stabilă și profitabilă tuturor.

Afară de aceasta, precedentele precum și legislațiunea fluvială sûnt contrarii situațiunei, pe care regulamentul dela Galați ar voì sĕ o creeze țĕrmurenilor pe Dunărea din josul Porților de fer. Nu este un regulament de navigațiune fluvială, care sĕ nu încredințeze poliția navigațiunei Statelor tĕ[illegible]rene, și care sĕ facă autorității concesiuni asemenea [illegible]ra, pe cari România se oferă sĕ le acorde. Aceste con[illegible]siuni au cu atât mai multă greutate, cu cât țĕrmurenii [illegible]n sus de Porțile de fer au închis partea superioară a [illegible]uviului țĕrmurenilor din jos, și că reciprocitatea — care [illegible]rmează de asemenea unul din principiile necesare și fundamentale ale legislațiunei fluviale, — nu se mai află aplicată pe Dunăre.

Actul de navigațiune, elaborat la Viena în 1857, dă cu totul și fără nici o restricțiune, poliția fluvială țĕrmurenilor Dunărei. Numeroase articole din acest act, și mai cu seamă articolele 46 și 47, sûnt o probă despre aceasta. Cel dintâiu otărĕsce „că guvernul țĕrilor riverane 'și vor comunica reciproc mĕsurile, pe cari le vor lua pentru esecutarea actului de navigațiune“. Ultimul stabilesce „că comisiunea țĕrmureană permanentă, va veghia în limita atribuțiunilor ei la esecutarea și menținerea stipulațiunilor acestui act“.

Același principiu a fost recunoscut încă și de curênd, pentru Dunăre, prin tratatul încheiat între Austro-Ungaria și Serbia la 10 Februarie 1882. Articolele 6, 7, 11, 12, 13 și 15 ale acestui tratat, recunosc fiecăruia din cele douĕ State țĕrmurene dreptul de a esercita poliția fluvială prin proprii ei funcționari, nestabilind alte regulamente decât legile, usul și obiceiurile sêrbe, actualmente esistente, puse cât mai mult posibil în armonie cu regulamentele țĕrmului austro-ungar, și nu provede altă supraveghere decât aceea care resultă din ajutorul și spriginul mutual, ce'și datoresc funcționarii ambelor State.

Întrebăm, cu drept cuvênt, cu ce titlu ar putè sĕ se conteste, în 1883, României drepturi recunoscute într'un mod larg și fără dificultate Sêrbiei în 1882, Valachiei și Moldovei în 1857 atunci, când aceste douĕ principate erau considerate de Europa, ca vasale ale Porții și când navigațiunea Dunărei inferioare a luat un avênt foarte mare, fără o altă protecțiune decât acela a guvernelor române, cari s'au arătat în tot-dea-una favorabile libertăței celei mai absolute a navigațiunei.

Este în toate acestea, într'un mod evident, o contraḑicere, care n'ar putea sĕ scape atențiunei nimenui.

Interesele generale ale comerciului națiunilor cer dela țĕrmurenii unui fluviu internațional primirea regulamentelor fluviale liberale și uniforme, și supraveghiarea esercitată asupra aplicațiunei acestor regulamente de o autoritate comună; dar nu s'ar putè deduce din primirea acestei supravegheri, în favoarea libertății și intereselor generale, părăsirea drepturilor suverane, încetarea ori cărei autorități riverane și stabilirea unei pozițiuni escepționale și a unei dominațiuni privilegiate a nețĕrmurenilor. Atunci regimul fluvial n'ar mai fi destinat a garanta și salvgarda interesele tuturor. Basat pe drepturile speciale și folositoare ale unui singur Stat, el ar putè fi îndreptat în detrimentul economic și comercial altora, sau spre un scop unicamente politic.

Din același punct de vedere guvernul M. S. Regelui a considerat participarea Austro-Ungariei în comisiunea fluvială ce trebue creată în jos de porțile de fer. Comisiunile de supraveghere ori care ar fi titlurile sale, esceptând însĕ comisiunea Europeană Dunăreană, nu sûnt compuse decât din delegații statelor riverane. Dacă cestiunea atingea întregul rĕu, dela gura Dunărei la Iller și până la domeniul jurisdicțiunei Comisiunei de supraveghere dreptul de a avè un delegat în comisiunea de supraveghere nu s'ar putè contesta nici intr'un mod nici uneia din statele riverane, adecă atât Austro Ungariei, cât si României. De când Dunărea se află tăiată in douĕ părți distincte, riveranii de jos dela Porțile de Fer sûnt escluși dela ori ce drept de a se mesteca în supravegherea navigațiunei din susul Dunărei și că ori ce reciprocitate în această privință se află suprimată prin urmare, căci riveranii din susul Dunărei nu posed nici un titlu, care sĕ se permită de a reclama dreptul de a fi considerați ca riveranii de sus dela Porțile-de-Fer.

Austro-Ungaria nu este un stat riveran pe Dunăre între Porțile de Fer și Galați. Așa fiind ea n'are deci dreptul de a figura între statele riverane în comisiunea fluvială stabilită peste această parte a fluviului. Fi va interesele sale de navigațiune și de comerciu cele mai considerabile, ele nu sûnt apte a-i crea o pozițiune egală față cu aceea a statelor riverane, anulând situațiunea și drepturile acestor din urmă. Dacă ar fi fost altmintrelea, dacă interesele considerabile ale unui Stat ar fi putut da naștere unor asemenea privilegii, apoi și Englitera ar fi avut dreptul de a figura în comisiunea europeană dela Galați, căci ea posedă la gurile rîului aproape 4 sferturi din comerciul navigațiunei.

Guvernul Maj. Sale Regelui nu neagă interesele Austro-Ungariei și pentru aceasta tocmai admite, ca un loc sĕ-i fie reservat în comisiunea de supraveghere. Acest guvern n'are și nu poate avè vr'un interes ai nega facultatea de a veghia la aplicațiunea reală și sinceră a principielor de libertate, stabilite prin regulamentul fluvial. Ceea ce doresce însĕ guvernul român, constă în faptul ca titlurile pe basa cărora fie-care din state iau parte în această comisiune sĕ fie distincte.

Organisațiunea chiar a nouĕi Comisiuni de supraveghere este deja o escepțiune din regula generală, care nu admite în acest cas decât pe riveranii. Delegații statelor neriverane sûnt întroduși în această comisiune numai și numai ca prin aceasta supravegherea sĕ devie și mai reală și mai eficace. Numai în virtutea acestei considerațiuni Marele puteri europene particip și ele împreună cu statele riverane în Comisiunea europeană dela Galați, și numai în virtutea acestei considerațiuni neriveranii pot face parte din Comisiunea nouĕ. O situațiune deosebită de aceasta va crea Statului, căruia 'i va fi permisă, o pozițiune privilegiată și domnitoare, defavorabilă prin urmare libertăței fluviale și care nu trebue sĕ fie tolerată.

Belgia este admisă naturalminte la supravegherea rîului Escaut, dar trebue sĕ se ia în considerație că Escaut străbate Belgia și Holanda, că aceste douĕ state sûnt riverane pe acest rîu și că o reciprocitate perfectă este stabilită între aceste state în toate cele atingĕtoare la navigațiunea fluvială (tratatul din Londra 19 Aprilie 1839 art. 9). — Drepturile Belgiei nu sûnt superioare drepturilor Holandei și în tratate și regulamente de navigațiune pe rîurile Escaut și Mosa nici o singură dispozițiune nu tinde a ridica dreptul polițienesc al Holandei, pentru al remite Belgiei, sau vice-versa, asemenea nici o disposiție nu înlocuesce autoritatea imediată a riveranilor printr'o putere comună oare care.

Supravegherea comună a navigațiunei se mărginesce la inspecțiunea generală a punctelor primejdioase (bouéss) baliselor și a trecĕtoarelor și a serviciului de pilotagiu, precum și a mĕsurilor de luat în interesul acestor diferite servicii. (Convențiunea de la 20 Mai 1843 art. 68.) Ea se esercită de o dată sau separat de comisiuni speciali, (Tratatul dela Londra dela 19 Aprilie 1839 art. 9. — Convențiunea dela 20 Mai 1843 art. 3. 67, 69) fie care din ei neavênd vre-o acțiune directă decât asupra apelor Statului, pe care îl representă. (Convențiunea citată art. 51, 52 și 71). Guvernele celor douĕ State trebue se otărască în cas de neînțelegere între comisari (Convențiunea citată art. 50, 52, 68, 69, 71.) Poliția navigațiunei, balisagiului, a lucrărilor de întreținut sau de esecutat aparține fie-cărui Stat separat și se esercită acolo în numele lor a pilotagiului propriu (Tratatul dela 5 Noemvre 1842, art. 9,20 — Convențiunea citată, art, 71.) Esaminând cu nepărtinire și echitate dispozițiunile tratatului dela Londra din 10 Martie 1883, ajungem necesarmente la conclusiunea următoare:

1. România are drepturi necontestabile la participarea efectivă a desbaterilor unei Conferințe avênd de obiect afacerile Dunării de jos, în virtutea întreitei sale pozițiuni riverane, de membru în comisiunea europeană a Dunărei și de cosemnatară a actului Adițional dela 28 Maiu 1881.

2. Neputênd lua parte la deliberările conferinței dela Londra, decisiunile luate de această conferință nu pot avè putere obligatoare pentru România.

3. Actul Adițional dela 27 Maiu 1881, fiind o convențiune regulată și valabil încheiată și ratificată, nu se poate modifica într'un mod unilateral.

4. Regulamentul de navigație și de poliție fluvială în jos de Porțile de fer nu poate sĕ aibă de scop de a aduce vre-o atingere drepturilor riveranilor — dar de asigura prin ei libertatea navigațiunei și a comerciului.

Espunênd considerațiunile precedente, guvernul M. S. Regelui crede, că împlinesce o datorie imperioasă în fața Europei, animată în tot deauna de sentimentele cele mai bine voitoare pentru dênsul, încreḑĕtor în spiritul de înalta dreptate și de echitate a cabinetelor europene, speră că acestea vor binevoì a esamina, în înțelegere cu dênsul, cestiunile ridicate la Conferența de la Londra, ca sĕ poată sĕ se dea o soluțiune echitabilă și satisfăcĕtoare drepturilor și intereselor tutulor.

Sûnteți rugat a lăsa o copie după această telegramă Lordului Granville.

Bine voiți a primì, d-le Trimis, asigurarea înaltei mele considerațiuni. (Semnat) *D. Sturdza*

Prenumerațiune nouă
la
„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Varietăți.

* (Întrebare publică.) Un domn, care dacă l-am înțeles bine, de ocamdată nu voiesce a i se cunoasce numele, care însĕ nu credem a comite vre'o indiscrețiune, dacă adaugem că este maghiar, ne trimite întrebarea publică de mai la vale. Ca patrioți adevĕrați, cari se interesează de binele tuturor cetăț-

nilor de o potrivă sûntem gata a da ospitalitatea cerută amintitei *întrebări* în următoarele:

„Întrebare publică la domnul Főispan*) din varmegia**) Maros-Torda.

„După ce solgăbireu Nagy Tamás din cercul Gurghiului cu mâna lui proprie au falsificat fasiunea şi numele partielor înfăţiosaţi la pertractare în protocolul luat de dênsul, şi pentru această falsificare stă şi sub cercetare criminală, despre care şi Măria voastră are cunoscinţă; — aşa dară cu toată stima întreb, că binevoiţi a'l suspenda pe numitul solgăbirĕu din servit? *Cincinatus.*

* (Starea sĕmĕnăturilor). În comitatul Sibiiului, în părţile Nocrichiului, sĕmênăturile se află în stare bună.

În comitatul Têrnavei mare în părţile Crişului sûnt foarte frumoase.

În comitatul Murĕş-Turda, în ţinutul Vaida Sintionei sĕmênuturile sûnt bune.

În comitatul Têrnavei mici, în ţinutul Dicio-Săn-Mărtinului sĕmênăturile sûnt foarte frumoase; rapiţa este foarte rea; nutreţ de lunci, fênaţă şi sĕmănat va fi în abundanţă.

În comitatul Clujului semênăturile de primăvară sûnt satisfăcĕtoare, cucuruzul şi cartofii au suferit de vermi; păşiunile sûnt foarte bune; în ţinutul Tecei sĕmênăturile de toamnă prosperează de minune; orḑul şi ovĕsul sûnt slabe; în ţinutului Gilăului sĕmênăturile de toamnă sûnt frumoase, pe alocurea însĕ căḑute, orḑul şi ovĕsul se desvoaltă frumos.

În comitatul Szolnok-Doboca, în părţile Betleanului sĕmênăturile de toamnă, în urma ploilor sûnt căḑute; ovĕsul se desvoaltă frumos: nutreţurile pe alocurea sûnt bune, pe alocurea de mijloc; în ţinutul Gârbăului a stricat grindina foarte mult.

În comitatul Silagiului va fi un seceriş mediocru de grâu şi sĕcară; ovĕsul şi orḑul sûnt bune; rapiţă puţină; fênaţele promit mult.

În comitatul Turda-Arieş sĕmênăturile sûnt bune, în ţinutul Trăţcăului sĕmênăturile de toamnă sûnt frumoase; ovĕsul şi orḑul mulţămitoare; nutreţ e destul.

În comitatul Bistriţa-Năsăud, în părţile Şieului mare sĕmênăturile de toamnă sûnt de mijloc; cele de primăvara, sĕmênate din vreme, sûnt bune; fên va fi mai puţin ca în anul trecut.

În comitatul Ciucului, în ţinutul de Szep-Viz a stricat grindina foarte mult.

În comitatul Treiscaunelor sĕmênăturile de toamnă sûnt bune; cele de primăvară din causa secetii au rĕmas înapoi.

În comitatul Braşovului a făcut grindina dela 8/20 Iunie pagube însemnate.

În comitatul Făgăraşului în mare parte grâul este de mijloc, sĕcara bună, orḑul şi ovĕsul frumoase.

* (Tempestate.) În 19 luna curentă s'a descărcat asupra Cornăţĕlului o tempestate cu fulgere şi tunete. Unul din acestea a lovit şi a şi aprins. În aceeaşi ḑi după ameaḑı a căḑut grindină pe hotarele Bradului şi Avrigului în mĕsură aşa de mare, încât pe alocurea era de trei centimetri de inaltă. Stricăciunea, ce a făcut, este considerabilă.

* (Minele de aur dela Ruda) s'au vêndut unui neamţ din ţinutul Rinului. Vênḑĕtoriul a fost contele Toldolagi şi Teleki. Preţul 620.000 fl. Notarul public din Alba-Iulia a primit pentru facerea contractului un onorar de 350 fl. Directorul minelor Kivinyi a primit odată pentru totdeauna o desdaunare de 24.000 fl., controlorul Pankel de 20.000; ceilalţi funcţionari sûnt susţinuţi în servit şi mai departe.

* (Cholera) a isbucnit în Egipt. În oraşul Damiette au murit de cholerâ într'o singură ḑi 113 persoane, la Mansurah 6 şi la Port-Said 2. În urma aceasta domnesce mare panică în Alesandria. S'au luat mesuri din partea guvernului egiptean şi a representanţilor strĕini. În Francia s'au supus chiar şi scrisorile ce vin din Egipt unei desinfecţionări prin afumare. În Viena consiliul sanitar a ţinut consultări, ear consiliul sanitar din Bucuresci a hotărît înfiinţarea unei carantine de 48 de oare la Brăila, Galaţi, Sulina şi Constanţa pentru toate obiectele şi mărfurile ce vin dela Constantinopol.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Martora Iuliana Bathory, fosta servitoare a lui Lichtmann depune, că nu-şi mai aduce aminte de a fost vre-un cerşitoriu la ei în ḑiua numită, ceea-ce s'a întêmplat de alt-cum adese ori. Ea n'a dus mâncarea bolnavului la Braun.

Martora Goldstein şi tatăl acesteia nu depun lucruri necunoscute. Rosenberg, la care a servit Sofia Solymosi a fost cu şechterii în templu şi s'a îndepărtat la 11 oare cu mulţi alţi evrei.

După 12 oare s'a dus la Taub, fiind-că acolo erau oaspeţi strĕini. Aici a rĕmas pănă la 1 oară. Sofia a adus vin. (Depunerea se întrerumpe.)

Procurorul anunţă, că a primit epistolă dela judele investigător Bary, în care se ḑice, că judele din Tisza-Eszlar a dat preste o persoană, care a dat hainele pentru cadavrul scos din apă şi ţinut de cadavrul Esterei Bary; cere dela procuror sĕ plece la Tisza-Eszlar spre a se face ascultarea persoanei acesteia înaintea sa. Atât procurorul, cât şi apĕrătorii cer, ca ascultarea sĕ se facă înaintea tribunalului, ear' nu de Bary, care e neapt. Tribunalul se retrage şi decide în conformitate cu §. 66 (proced. pen.) că numai lui îi compete ascultarea de martori noi în afaceri criminale pendente. De aceea şi-a esmis pe omul de încredere.

Şedinţa se deschide cu împărtăşirea presidentului despre sosirea hârtii vice-comitelui, în care se spune că martorii cei noi se află sub supravegherea poliţiei. — Procurorul cere ca martorii sĕ se conducă înaintea tribunalului nefiind necesară supravegherea poliţiană din partea vice-comitelui. Dr. Eötvős susţine că supravegherea ar fi ilegală şi provoacă tribunalul a spune aceasta espres vice-comitelui. Procurorul: Mĕ vĕd silit a declara, că tribunalul nu e forul, care are a judeca asupra procedurei vice-comitelui.— Pres. Moriţ Scharf a depus în decursul pertractărei, că ar fi cetit în archiv rescriptul ministrului de interne, în care i se promite ingrigirea pe viitoriu. Trebue sĕ declar, că depunerea aceasta e total fără basă, un atare rescript nu esistă şi nici n'a esistat nici când.

Se continuă ascultarea martorilor întreruptă Sâmbătă. Martorul Rosenberg a vĕḑut pe Ester Solymosi, după eşirea din templu, atunci a fost sigur după 12 oare.— Pres. Iankel Smilovics ţi-a scris DTale o epistolă din carcer?— Martorul: Da, Smilovics mi-a scris sĕ-i uşurez posiţiunea; eu însĕ nu-l cunosc.— Pres. Hegedüs a depus contra DTale.— Martorul: Acela e om beţiv, nu-i acasă mai câtu-i anul.— Pres. Doi martori au depus, că DTa te-ai fi esprimat în mod hotărîtor, că Ester Solymosi se va afla în decurs de 3 ḑile.— Martorul; Nu-i adevĕrat; acela, care afirmă acestea, minte. — Pres. Cu cine ai mers cătră casă după eşirea din templu?— Martorul: Cu şechterii: Braun, Schvarz şi Taub. Aceştia au dejunat la mine în decurs de un pătrariu bun de oară, apoi s'au dus la Taub, unde m'am dus şi eu după mâncare luând cu mine vin.

Presidentul confrontează pe martor cu Sofia Solymosi pe care o întreabă: Pe ce timp a venit Rosenberg Sâmbătă acasă? — Martora Sofia Solymosi: Nu sciu. — Pres. Fost-au oaspeţi la Rosenberg? — Sofia: N'au fost. — Pres. Dus-ai vin la Taub? — Sofia: Dus. — Martorul Rosenberg (cătră Sofia): Cum poţi ḑice, că n'a fost nime la noi; voind a te cugeta, îţi vei aduce a bună seamă aminte că a fost. — Pres: Ea ḑice, că n'a fost nimenea acolo. DTa afirmi, că ar fi fost oameni. Lucrul e superat. — Martorul Rosenberg (cătră Sofiia): Tu-mi spuneai şi atunci, că Ester ar fi foarte tristă şi câte-va ḑile mai târḑiu: Ce nebunie a fost dela mine sĕ o întreb, de a fost tristă. — Sofia: Aceasta nu e adevĕrat. — Apĕrătorul Eőtvős: DTa ai fost încuiat şi în carcerâ ţi s'a predat o epistolă? — Martorul Rosenberg: Da, în carcerâ am primit epistolă. Despre aceasta am şi făcut arĕtare judelui cercetător numai decât. — Pres. Nu pricep întrebarea. — Eötvős: Voiam numai sĕ consta, că supravegherea în carcerâ lasă multe de dorit.

Martora următoare, Rosenberg, depune aceaşi ca martorul Rosenberg, bărbatul ei. Fiind confrontată cu Sofia Solymosy, aceasta rĕmâne pre lângă depunerea sa. Se ascultă Iosif Lichtmann, care a promis mamei fetei, 200 fl., dacă va arĕta fără amênare aflarea fetei. — Vĕduva Solymosi depune, că în adevĕr martorul i-a promis banii cu condiţiunile acestea. — Pres. (cătră Lichtmann): Cine era sĕ dea banii? — Martorul Lichtmann: Eu însumi. — Pres; DTa însuţi ai depus, că toată averea DTale face numai 200 fl. (Ilaritate în public.) — Martorul: Se poate, că şi alţii ar mai fi contribuit.

Urmează a fi ascultată alui Einhorn, care pretinde, că vĕduva Solymosy nu spune adevĕrul, — Martora: Wollner, a fost în Sâmbăta respectivă toată ḑiua, bolnav.

În depunere ocură nenumĕrate contraḑiceri. Procurorul: Fi bun atrage atenţiunea martorei, că dânsa nu e îndatorată a depune, fiind că bărbatul i se află pe banca acusaţilor.

Martora Szüsmann a auḑit tot dela Hantalovsky, că ar fi vĕḑut pe Ester şi după ameaḑi. Martora Rosa Süszmann a vorbit cătră seară cu a lui Hury; aceasta i-a spus, că Ester a dispărut. — Martorele Sali Süszmann şi Taub nu s'au presentat.

Martora Julia Vamosi depune a fi vĕḑut cătră 1 oară după ameaḑi pe Ester întorcêndu-se cătră casă. — Pres. Scii de sigur? — Martora: Sciu de bună seamă. — Pres. Ducea ea ceva cu sine? Da, o năframă, în care se afla văpseală.. — Pres. De unde scii, că a fost văpseală. — Martora: Auḑii dela alţii. — Confrontată cu Sofia Solymosy, Julia spune că s'a întâlnit cu Ester între 11 şi 12 oare; vĕduva Solymosi afirmă, că Vamosi nici n'a cunoscut de loc pe Ester. Între Sofia Solymosi şi Julia Vamosi se încinge ceartă asupra împregiurărei, că oare vĕḑut-a Vamosi pe Ester. Vĕduva Solymosi încă ia parte la ceartă şi declară: „Nimic nu i adevĕrat!“ — Apĕrătorul Funtak (cătră Vamosi): Auḑit-ai ceva din cele, ce au vorbit surorile între sine? — Martora: A auḑit pe Sofia întrebând pe sora-sa, de o a bătut a lui Hury. — Dr. Funtak: O scii de bună seamă? — Martora; De bună seamă. — Dr. Funtak. Era Ester tristă? — Martora: Nu sciu.

Martorul următor e Iosif Iuhasz, gendarm. Pres. Ai fost când s'a ascultat Moriţ Scharf. — Martorul: Nu. — Pres. N'ai scire cum s'au petrecut ascultările acestea? — Martorul: Nu. — Dr. Eötvös: Îţi aduci aminte pe cine ai adus în 21 Iulie din Tisza-Eszlár aici? — Martorul. Nu. — Dr. Eőtvős: La ḑiua numită ai condus aici 4 evrei. — Martorul: Nu. — Dr. Eötvös: Adu ţi numai aminte. — Martorul: Da, da îmi aduc aminte. Dr. Friedmann: DTa ai condus pe Moriţ Scharf? — Martorul: Nu. — Acusatul Weiszstein: Îţi aduci aminte de timpul, când fui readus dimpreună cu Scharf şi când ai ḑis înaintea noastră: Totul ne-a succes, acuma sĕ bage evreii de seamă! — Martorul: N'am ḑis nimic.

(Va urma).

Loterie.

Mercuri în 4 Iulie 1883.

Brünn:	21	16	45	27	28

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 3 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.05	120.75
Renta de aur ung. de 4%	88.75	88.90
Renta ung. de hârtie	87.15	87.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137 25	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.40	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	11375.	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	840.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	294.—	295.—
Acţiuni de credit austr..	295.75	295.80
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.50	99.25
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	100.50	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane.	99 25	99.52
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.25	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin	98.—	98.—
Sorţi unguresci cu premii	115.	114 75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.40
Datorie de stat austriacă în argint	79 40	78.25
Sorţi de regularea Tisei	109.95	110.—
London (pe poliţa de trei luni)	119.95	119.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.50	9.45
100 marce nemţesci	58.45	58.40

Nr. 73/1883. Dir. gimn. [432] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post profesoral la gimnasiul public gr. or. rom. din Brad (comitatul Hunedoarei), prin aceasta se escrie concurs cu terminul pănă în 20 Iulie st. v. a. c.

Salariul împreunat cu acest post e 600 fl. v. a. solvinḑi din cassa fondului gimnasial în rate lunari; ear după un serviţiu de 10 ani decenale de 100 fl.

Dela concurenţi se cere, ca sĕ fie români de religiunea gr. or. şi pe lângă esamenul de maturitate sĕ aibă pregătirea pentru cariera profesorală prescrisă de legea pentru scoalele medii, sĕ fie ascultat şi terminat cu succes bun cursul filosofic şi filologic la vre-o universitate.

Concurenţii au a'şi îndrepta petiţiunile bine instruate la subsemnatul oficiu protopresbiteral, ca directore şi preşedinte al representanţei gimnasiale.

Din şedinţa representanţei gimnasiale ţinută în 21 Maiu 1883.

Brad în 11 Iunie 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral gr. or. al Zarandul
Director al repres. gimn.

---

*) Comitele suprem.

**) Comitatul.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 72. Sibiiu, Sâmbătă 25 Iunie (7 Iulie) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Sĕ nu dăm uitărei.

Ne-am ținut de datorință a ne ocupa, nu odată, ci în mai multe rênduri cu afacerile electorale. Se poate, că cele de până acum ḑise și scrise în afacerea aceasta, pentru mulți vor fi fost de ajuns. Se va fi vĕḑut destul de clar necesitatea, ca cei interesați mai cu seamă acum sĕ se îngrigească, sĕ nu rĕmână pe nedrept neîntroduși în listele alegĕtorilor. Se poate, ca unul sau altul, sĕ scape din vedere timpul dat de lege pentru a reclama în contra unei sau altei neîndreptățiri. De aceea e bine, sĕ ne aducem aminte, că până la 15, respective 25 a lunei curente, după călindariul nou, trebue sĕ se facă reparaturile în privința listelor de alegĕtori.

Ne ar părè rĕu, când s'ar întêmpla, sĕ nu se poarte grige de corectura listelor electorale, fie din trecere cu vederea a terminilor de mai sus, fie din indiferența, ce ar observa cineva față cu lucrările prealabile esercițiului unui drept din cele mai cardinale a fie-cărui cetățean.

Ne ar părè rĕu, când s'ar întêmpla, ca în unele sau altele părți, reclamațiunile de ori-ce natură, dar în afaceri electorale, sĕ nu se ia în considerațiune de organele, căror legea a încredințat afacerea alegerilor. Causele unor eventualități de feliul acesta sûnt destul de cunoscute. În împregiurările noastre n'avem sĕ ne luptăm numai cu vederi, care difer de ale noastre în ceea, ce privesce administrațiunea statului preste tot. Sûnt tendențele de suprematisarea, de esterminarea naționalităților, ce nu fac parte din naționalitatea, astăḑi la putere și ce nu vor sĕ se jertfească în favorul acestei naționalități domnitoare; — causă de ajuns de a înăsprì lupta chiar și pe terenul acesta. Și întrați odată pe această cărare, contrarii nostri, precum îi vedem cu alte prilegiuri repeḑindu-se asupra noastră, este lucru firesc, ca și acum și pe acest teren sĕ nu fie mai crutători, ci pe cât le va fi cu putință, sĕ ne respingă, și sĕ ne depărteze dela dreptul, ce ne compete.

Astfel de încercări însĕ sĕ nu ne causeze nici o confusiune. Noi sĕ fim bine orientați în privința scopului nostru și în privința scopului contrarilor nostri. Sĕ facem aceea, ce este în folosul binelui comun, în interesul cel adevĕrat, și în chipul acesta vom paralisa, în acelaşi timp, încercările egoistice ale contrarilor nostri, a căror țintă este patriotismul unilateral și fals.

Vitregitatea timpurilor trecute ne a creat o posițiune plină de greutăți. Urmarea a fost, ca și materialicesce sĕ cădem. Mai vine și împregiurarea că anumit pentru noi românii s'a susținut o lege electorală separată. Toate contribue, ca numĕrul alegĕtorilor nostri sĕ fie mai mic, decum ar trebuì sĕ fie. Este invederată dar datorința noastră, sĕ ne ferim de a conlucra și noi, fie și prin nepăsarea noastră, în direcțiunea croită și susținută din toate puterile de acei ce s'ar bucura, când ar vedè numĕrul alegĕtorilor nostri redus la nulă.

Sperăm, că atât cuvintele noastre, cât și ale colegilor nostri, cari s'au ocupat cu afacerea, nu vor fi înzadar. Sperăm, că mână în mână cu interesarea de dreptul neștirbit al contribuabililor români, va merge și descoperirea în public a acelor fapte, prin care 'n mod obrasnic, ici și unde, s'ar încerca cineva a denega dreptul electoral al contribuabililor români. Descoperirea aceasta nu este un lucru neînsĕmnat și cu atât mai puțin vre-un act de resbunare. Ea este un protest legal în contra ilegalităților și totodată o posițiune, sau un factor, la părere negativ, în realitate însĕ sporind suma positivă a alegĕtorilor nostri.

Eată dar, ce însemnĕtate are pretensiunea noastră de a se scì în public toate nedreptățile comise față cu românii în afaceri electorale. Trebue așadară adunate toate din toate comunele, întocmai cum se adună numĕrul celor îndreptățiți. Ele au a fi ținute în evidență și a fi computate, căci ele ne vor da adevĕrata situațiune, cum stăm noi cu numĕrul alegĕtorilor.

Și de suma alegĕtorilor vom avè mare necesitate, ori care ar fi atitudinea politică a românilor în viitor. Avem mare necesitate, fiindcă la ori ce întêmplare românii sĕ nu mai sufere a li se ḑice, că sûnt numai *massă*, dar nu oameni capabili de a participa activ la afacerile publice de stat.

Chiar și dacă am continua și în viitor politica pasivității, care noi nu o am găsit nici când potrivită, vom cumpănì cu votul nostru (pasiv) cu mult mai tare decât, când asupra numĕrului alegĕtorilor nostri va plana o negură groasă, bună de a o esploata acei, ce în tot momentul sûnt gata a ne tacsa de turme venite de eri alaltăeri, fără capătêiu și fără de așeḑământ.

Destul au falsificat și falsifică istoria la umbra indiferentismului nostru. Destul au spus lumei, că numai ei sûnt ce sûnt, fiind că sciau că noi tăcem și tăcênd noi nedreptățiții, ei, mincinoșii, trec în lume de spunĕtorii adevĕrului, de columnele statului și pe urmă chiar și de binevoitorii nostri.

De aceea încă odată ne adresăm către toți, câți sûnt competenți a stăruì cu toată energia, ca nici un contribuabil român sĕ nu rĕmână eschis din numĕrul alegĕtorilor.

Spre sfêrșitul acesta ar fi bine, ca în toate comunele sĕ fie unul sau doi, sau și mai mulți indiviḑi, cari anume sĕ esamineze listele electorale și indată ce observă incorectități sĕ caute, ca acelea sĕ se delăture pe calea sa, sau dacă nu se îndreaptă casurile de felul din urmă sĕ le adune.

Stăruința, energia au făcut minuni în toate timpurile. Ele ne vor duce și pre noi la ținta, care cu frunte senină o putem bucina în lumea largă ori și când, la dreptate.

N'am cerut noi românii și nu cerem mai mult decât dreptate. Dar numai cu cerutul vedem, că nu e de ajuns, trebue, ca sĕ ne îngrădim cu toate mijloacele legale, ca sĕ ni se și dea!

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Iunie.

Fiind scoalele elementare și secundare deja asigurate, domnul ministru al instrucțiunei publice, cetim, că își întoarce privirile spre universități.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de **E. B.**)

(Urmare).

— Vai! scumpe amice, dacă ne judeci pe noi după intrigile, vanitatea, violența și venalitatea infamă a nobilimei noastre actuale de ori și care partid politic, trebue sĕ ne ții de națiunea cea de pe urmă a universului, dară te ai înșela; căci în faptă, noi sûntem un popor bun, și nu ne-ar trebuì, decât o revoluție sau un resboiu serios, spre a aduce la suprafață, calitățile mari, părticelele de aur curat, ce au căḑut la fund. În momentnl acesta, nu veḑi din noi, decât drojdiile... Dară sĕ vorbim de dta; nu mi-ai esplicat esistența dtale în Stockholm. Cum ai făcut, în țeara aceasta a intrigelor și a neîncrederei, de ai putut trăì sub mască și n'ai fost încomodat, prin cei trei sau patru polițai, cari lucrează pentru diferitele partide?

— Pentru că nu trăiesc sub mască, precum veḑi, domnule Goefle; aceasta ar fi foarte genat, și odată ce mĕ aflu la o sută de pași de barca mea, eu n'am nici o causă, a nu-mi arăta fața, firesce, cu precauțiunile cele mai simple, pentru reținerea curioșilor. Eu nu sûnt un personagiu atât de important, ca sĕ umble lumea sĕ mĕ vaḑă, și micul mister, de care mĕ servesc, a contribuit mult la vaza, ce mi-am câștigat-o. De altmintrelea, eu, ca om de lume, nu merg așa departe, a mĕ întrista, dacă-mi cade vr'o dată masca jos și un trecĕtor recunoasce din întêmplare pe foarte obscurul adept al sciinței, care, sub alt nume, se consacră studiilor sale în alte ore și în alte locuri a le orașului.

— A! Veḑi! Tocmai aceasta nu mi-ai spus. Ai avut, după ocasiune, în Stockholm, alt nume, decât Cristian Waldo, și alt domicil ca Jean, Puffo și restul trupei de prin cutii?

— Da, domnule Goefle. Încât pentru nume, vreai dară absolut sĕ-l scii?

— De bună seamă! N'ai încredere în mine?

— O! Dacă e așa, mĕ grăbesc a te lămurì. Numele acela este Dulac, adecă traducerea franceză a primului meu nume de fantasie, del Lago; l'am purtat în Paris, spre a nu-mi atrage prin vre-o întêmplare nenorocoasă rĕsbunarea ambasadorului de Neapole.

— Foarte bine! Și ți-ai făcut, sub numele acesta, niscari relațiuni bune în Stockholm?

— N'am prea cercat, căci nu mĕ grăbesc. Mai nainte de toate, am voit sĕ cunosc bine, bogățiile orașului, încât privesce arta și sciința, și apoi fisonomia locuitorilor, gustul lor, obiceiurile lor: căci pentru un strein, fără relații, este foarte ușor a studia obiceiurile și ideile unui popor, în centrele reuniunei publice. Aceasta am făcut-o și acuma doresc a cunoasce toată Svedia, spre a mĕ presenta la reîntoarcerea mea în Stockholm și în Upsala învĕțaților celor mai de frunte, cu deosebi dlui de Linné. Până atunci, voiu fi primit scrisorile de recomandație, ce le-am cerut în Paris, și în tot casul cred, că o sĕ am a spune ceva interesant acelui bărbat vestit. Poate voiu reușì a aduna în indepărtare obiecte, care lui i-au scăpat din vedere, și a-i face ceva plăcere, oferindui-le. Nu este călĕtorie, ce n'ar aduce descoperiri sau observațiuni folositoare asupra unor lucruri deja semnalate. Un tiner obține dreptul de a se întreținè cu marii măiestrii ai sciinței numai, dacă le aduce tributul studiilor și resultatul recercărilor sale; astfel nu este decât o mulțămire a vanității sau a curiosității, ce tinĕrul și-o procură și un timp prețios, ce el răpesce autorităților scientifice. Încât pentru poliție, fiind-că mi-ai pus o întrebare și în privința aceasta, ea m'a lăsat în pace, după un interogator repede, în care am rĕspuns pe semne cu o francheță mulțămitoare. Bunii orășeni, la care am locuit și care m'au tratat ca pe un membru al familiei lor, au rĕspuns pentru buna mea purtare și au păstrat, față cu publicul, micul secret a individualității mele duple. Precum veḑi, domnule Goefle, situația mea este de present foarte bună, eu îmi pot conserva

Literaţii maghiari şi artiştii maghiari se duc la Paris. Este sciut, că direcţiunea centrală a drumurilor de fer din Germania nu s'a învoit a-i transporta cu preţuri scăḑute şi de aceea domnii literaţi şi artişti au ales drumul, care duce prin Italia. Biroul de pressă în Budapesta însĕ a mai escugetat o despăgubire pentru refusul cel cu fineţă al Germaniei şi tipăresce în „Reforme“ din Paris cam următoarele: „Maghiarii, când n'au înaintea ochilor Budapesta şi Dunărea albastră, caută spre Paris. Necasul celor delângă Spree pentru aceasta nu este în stare sĕ schimbe nimic în afacere. În vechia capitală a Ungariei, precum şi în cetatea lui Huss, francezii sûnt iubiţi, în tocmai precum sûnt pretutindenea iubiţi, unde inimile bat pentru progres şi libertate, în Boemia, Ungaria şi Polonia.

Dela Bursele nemţesci vine scirea, că sûnt aplecate a trimite efectele unguresci acasă.

„P. Ll.“ are sciri, că în peninsula balcanică se întêmplă lucruri foarte remarcabile. După „agitaţiunile din România şi încordările radicalilor sêrbesci, atrag atenţiunea lucrurile din Bulgaria. Ori cum de încurcate sunt lucrurile aci, ḑice „P. Ll“, nĕsuinţele de a se impreuna cu Rumelia rĕsăriteană nu încetează.“

Scirea, că Germania ar fi pretins dela România categoric, sĕ se supună hotărîrilor conferenţii dela Londra, se deminte din parte competentă cu adausul, că pentru Germania nu esistă causă la o acţiune separată, care foarte probabil se va face colectiv.

Ḑece ani dela moartea lui Şaguna.

Astfel întitulat, „Împarţialul“ din Bucuresci publica articolul următor:

„Românii ortodocşi din Transilvania şi Ungaria, îmbrăcaţi în doliu, au serbat la 16 curent, a ḑecea aniversare dela moartea reposatului metropolit *Andreiu* Baron de *Şaguna.* Ne unim şi noi întru toate cu Românii pătrunşi de sentimentul recunoscinţei faţă cu acela, care în toată viaţa lui n'a avut alt ceva în vedere, decât scoaterea neamului român dela întunerec la lumină, dela robiă la libertate.

De sigur nu sûnt prea mulţi în România, cari sĕ cunoască pe deplin mărirea şi valoarea faptelor lui Şaguna. La această împregiurare au contribuit cu deosebire multele cestiuni politice de prima ordine, care au absorbit cu totul atenţiunea sferelor luminate ale statului român. Sperăm însĕ, că ceeace nu s'a făcut, se va face de acum înainte. Sûntem datori a eşì din cercul ângust al cunoscinţelor, care privesc numai împregiurările şi faptele proprii vieţei publice a regatului român. România trebue sĕ fie centrul de lumină, a cărui raze trebue sĕ străbată până în colţurile cele mai îndepărtate ale Românismului.

„În ce privesce special pe Ungaria şi Transilvania, fiecare Român, din ori-care parte ar fi el, trebue sĕ caute a pătrunde în bogăţia ideilor şi faptelor celui mai mare părinte sufletesc şi celui mai distins bărbat politic al Românilor de sub coroana ungurească. Cine va putè cunoasce istoria Românilor de preste munţi dela 1848 încoace, atât din punct de vedere politic, cât şi din punct de vedere al culturei, fără ca sĕ cunoască pe acela, împregiurul căruia un sfert de secol s'a învêrtit toată mişcarea naţională de acolo? Nu este teren al activităţei naţionale, unde numele lui Şaguna sĕ nu fie scris cu litere neperitoare. De 'l cauţi în biserică, îl găsesci luptând din rĕsputeri contra adversarilor, cari isbutiră a umilì biserica ortodocsă română şi a sfĕrma autonomia ei; îl găsesci muncind ḑiua şi noaptea spre a pune temelia cea mai solidă organismului bisericesc; îl veḑi, cum lasă puterea din mânile sale spre a chema la conducerea afacerilor bisericesci luminile tuturor credincioşilor şi cum dă bisericei sale constituţiunea cea mai liberală, din câte esistă. De'l cauţi în scoală îl găsesci fără seamăn, creând spriginind şi încurăgiând scoala română. Al lui este meritul, dacă astăḑi în Transilvania, este o raritate, sĕ mai găsesci un sat românesc fără scoală. Tot atât de însemnată a fost şi activitatea lui politică. Nu este o ocasiune, unde sĕ nu l veḑi pe dênsul în fruntea atacerilor necruţând nici bani nici sănătate alergând în vremuri furtunoase ca şi în vremuri liniştite în toate părţile, de unde putea aştepta vre-un bine pentru Români. Pe terenul politic însĕ şi Şaguna ca toţi oamenii mari a avut mulţi şi înverşunaţi adversari. Chiar dintre Români s'au găsit unii, cari nu s'au sfiit a arunca cu tină în el, negândindu-se, în orbirea lor, că făcênd pe Şaguna sĕ se retragă din fruntea afacerilor, vor lăsa o turmă fără păstor, după cum s'a şi întêmplat pe la sfêrşitul vieţei lui Şaguna.

„Aceste rênduri sûnt departe de a putè fi măcar un palid reflecs al activităţei şi binefacerilor lui Şaguna. Nici nu-a fost scopul nostru de a-i face tabloul. Acesta îl poate găsì cine-va în Biografia lui, publicată la Sibiiu, carte premiată de sinodul archidiecezan. Am voit numai sĕ deşteptăm atenţiunea tuturor asupra celui mai mare bărbat, care l'au avut Românii din Transilvania şi Ungaria, dacă numai mult, dar cel puţin în secolul acesta.“

Moţiunea rutenilor.

„Rutenii sûnt locuitorii cei mai vechi ai Galiţiei. Când principatul Halicz, ce l'a fundat Danilă Roman, la anul 1255, fu împreunat cu Austria, Rutenilor li s'a asigurat dreptul de selfguvernament şi representanţa staturilor. Împĕratul Iosif şi după el împĕratul Ferdinand au promis rutenilor, că-i vor lua sub scutul lor. De asemenea s'a promis rutenilor în primul parlament vienez şi în parlamentul din Kremsier în discursurile tronului perfectă egală îndreptăţire naţională politică. Împĕratul Francisc Iosif încă a recunoscut ca naţiune independentă şi le-a dat acele libertăţi şi acele drepturi ca şi celorlalte popoare ale împĕrăţii austriace şi prin manifestul dela 20 August 1865 i-a chiemat, sĕ ia parte la lucrările organisaţiunei constituţionale. În urmă legile fundamentale au recunoscut rutenilor dreptul de a'şi desvolta naţionalitatea lor.

„Cu toate acestea rutenii din Galiţia sûnt espuşi prin ordinea dietală din 26 Februariu 1851 unei maiorisări nelimitate de către poloni cu privire la toate interesele lor naţionale şi politice; 2. în urma aceasta cu toate silinţele lor nu se pot folosì pe cale legală de drepturile asigurate, spre a'şi putè cultiva naţionalitatea lor; 3. in modul acesta rutenii sûnt puşi la discreţiunea maiorităţii dietale, şi în deşert aşteaptă ei, că se vor crea legi, cari sĕ le asigure drepturile naţionale. De când partida ostilă rutenilor are majoritate în dietă, ea face fără concursul rutenilor legi, cari vatămă interesele rutene şi nu corĕspund trebuinţelor lor, ci au de scop slăbirea elementului rutean; 4. rutenii se împărtăşesc foarte puţin de acele drepturi şi libertăţi, de care se bucură celelalte naţionalităţi în Austria încă de mult; 5. partea cea mai mare a ordinaţiunilor împĕrătesci şi a legilor şi mai cu seamă acelea, cari privesc întrebuinţarea limbei rutene în oficii şi la tribunale în Galiţia resăriteană, nu se esecută nici decum, sau numai pe jumĕtate.

„Pe teremul politic n'au fost esecutate: în decisiunea împĕratului Ferdinand din 9 Maiu 1848, prin care se ordonă, ca fiecare funcţionar în părţile rutene sĕ arate că scie limba ruteană, de unde nu, sĕ i se dea dimisiunea; mai încolo ordonanţa ministrului de justiţie din 1849, prin care li se impune funcţionarilor îndatorirea pe lângă ameninţarea de a fi destituiţi din post, ca sĕ înveţe limba ruteană ca limbă provincială; mai departe în decisiunea din 1852 şi ordonanţa ministrului de interne din 1852 din 22 Noemvre, prin care se recunoasce paritatea limbei rutene cu limba polonă şi sĕ însărcinează tribunalele galiţiane din partea ostică sĕ întrebuinţeze în toate causele, civile şi criminale limba ruteană; mai incolo ordonanţele ministeriale din 24 Martie, 9 Iunie, 9 Iulie 1860, prin care se caracterisează limba ruteană ca limbă provincială şi se stabilesce în principiu, că partidele rutene pot da hârtii în limba ruteană şi că de regătoriile au sĕ comunice cu rutenii numai rutenesce.

„A succes polonilor a mai zădărnicì şi alte multe ordinanţe şi decrete ale guvernelor „fidele constituţiunei“, cari dispuneau, că resoluţiunile şi edictele sĕ se dea părţilor rutene în limba ruteană, că pertractările sĕ se ţină în limba părţilor, că edificiele deregătoriilor şi ale tribunalelor sĕ aibă atât pe dinlăuntru, cât şi pe din afară inscripţiuni poloane şi rutene. Ordinanţele ministrului de instrucţiune, prin cari se apĕră limba ruteană în instrucţiune, au avut aceeaşi soarte. Rutenii n'au stăruit, că Galiţia sĕ se împartă în douĕ părţi, n'au protestat nici in contra statului dietal, ci îşi dădură silinţa a găsì un *modus vivendi* cu polonii. În trei rênduri au făcut rutenii propuneri în dietă, ca sĕ se reguleze relaţiunile naţionale în Galiţia. Mai întâiu în ce priveşte consiliul provincial (Landesausschuss) „propunerea“ sĕ se respingă. În contra propunerei a doua a remonstrat representanlul guvernului, provocându-se la art. 19 al legilor fundamentale şi a treia a făcut, că propunerea relativă la regularea cestiunii rutene nici nu s'a admis la discusiune de maioritatea dietei.

„Avênd în vedere, că Rutenii au dreptul ca şi celelalte naţinalităţi a'şi desvolta liber naţionalitatea lor, care drept le este garantat prin constituţiune; avênd în vedere, că decretele guverniale până la 1870 luau în consideraţiune interesele rutenilor, rutenii adunaţi în conferenţa naţională cer, că guvernul sĕ esopereze pe cale cuviincioasă o lege spre scutul rutenilor, cari se află în dieta galiţiană în minoritate şi se îngrigească, ca toate ordonanţele şi toate legile relative la limba ruteană sĕ se accentueze şi sĕ se păzească strict de către toate autorităţile. Guvernul este provocat, ca sĕ delătureze ordonanţa, prin care se poruncesce, ca hârtiile rutenesci sĕ se scrie cu litere latine şi sĕ se lase caracterele cirile. Mai încolo se provoacă Rutenii sĕ formeze reuniuni politice în părţile locuite de Ruteni, şi sĕ privegheze, ca toţi Rutenii şi toate reuniunile şi corporaţiunile lor în relaţiunile cu deregătoriile şi cu guvernul sĕ se folosească de limba ruteană. În urmă conferenţa naţională provoacă pe deputaţii ruteni, ca unicii representanţi legali ai celor 2¹|₂ milioane Ruteni, sĕ staruiască energic, ca sĕ se facă în dietă moţiuni, în sesiunea viitoare, în înţelesul resoluţiunilor conferenţei rutene. De cumva maioritatea dietală n'ar voì sĕ admită moţiunile la discusiune, atunci deputaţii ruteni cu toţii sĕ'şi depună mandatele şi sĕ facă politica de abstinenţă.“

„Timpul“ despre stricarea numelor române.

Reproducem un articol, care biciuesce mania de a maghiarisa tot, împreunată cu o dosă colosală de ignoranţă. Eată articolul:

Mai lesne se torc pusderiile, pe cari cineva le are în cap în loc de creeri de cum se toarce cânepa reală.

La această idee ne au adus o foae ungurească oficioasă „Nemzet“ — care, ameţită de rolul Porţilor de Fier, ca arteră de transport, preface deja tot Orientul în ţeară ungurească, face din Buda capitala universului şi poartă făclia civilisaţiunii până în Siberia, la Finno-tatari... fraţii veritabili ai Maghiarilor.

A duce civilisaţiunea în Orient? Dar pentru a o d trebue cineva s'o aibă. Civilisaţiunea ungurească e e cu zero: zero ridicat la ori ce potenţă posibilă, re tot zero.

Cumcă ungurii, ca toate popoarele de stepe, sûnt cavaleroşi şi nu tocmai rĕi la inimă, n'am avè de tăgăduit,

---

umorul meu cel bun, de oarece posed libertatea, am o profesiune îndestul de lucrativă, o pasiune pentru sciinţă şi lumea este deschisă înaintea paşilor mei sprinteni!

— Dară punga dtale a făcut naufragiu pe lacul Wettern...

— O! Veḑi domnule Goefle, lacurile sûnt impopulate de genii buni, cu cari, eu stau de bună seamă în relaţii fără scirea mea. Nu sûnt eu Cristian del Lago? Sau coboldul din lacul Wettern îmi va înapoia punga mea, într'un moment, când nici nu mĕ gândesc la ea: sau va face sĕ o găsească vr'un biet pescar, căruia îi va părea bine, şi ori şi cum resultatul va fi escelent.

— Dară .. totuşi... ai niscari bani în buzunar, băiete?

— Absolut nimic, domnule Goefle, rĕspunse tinĕrul bărbat riḑênd. Am avut chiar, cât mi-a fost de lipsă, sĕ ajung aici, stringêndu-mi ceva pântecele spre a lăsa sĕ mânce, după plac, servitorul şi măgarul meu: dară, deseară primesc trei-ḑeci de rigsdaleri, pentru comedia mea şi după dejunul acesta copios, lângă dta şi lângă soba aceasta escelentă, în faţa acestui frumos peisagiu de diamanţi, cari strălucesc acolo jos, prin nuorii de fum, eşiţi din pipele noastre eu mĕ simţ omul cel mai bogat şi cel mai fericit.

— Dta eşti, fără îndoeală, un original, ḑise dl Goefle sculându-se şi golindu-şi pipa. În dta este un fel de amestec de bărbat şi de copil, de învĕţat şi de aventurier. Se pare chiar, că dta iubesci net bunesce faza cea mai din urmă a vieţii dtale, şi că, departe de a o considera ca neplăcută, doresci a o prelungì sub pretecstul unei mândrii esagerate.

— Pardon, domnule Goefle, rĕspunse Cristian, încât pentru mândrie nu esistă mijloc, sau totul sau nimica. Eu am gustat sĕrăcia, şi sciu cât de uşor te înjoşesci prin ea. Omul nevoit a trăì din a le sale, trebue sĕ se dedè a nu se teme de sĕrăcie, ci chiar sĕ se joace cu ea. Ţi-am spus, cât mi-a fost viaţa de grea, într'un oraş mare. Acolo, în mijlocul ispitelor de tot felul, sĕrăcia, este foarte periculoasă, pentru un bărbat tinĕr şi activ, care cunoasce puterea pasiunilor. Aici, din contră, în călĕtorie, va se ḑică în libertate, şi ocrotit de un incognito, ce-mi permite a reintra mâne în lume sub forma unui bărbat serios, eu mĕ simţ uşor ca un student în ferii, şi nu mi-e dor, o mărturisesc, a relua catenele silei şi secăturile convenienţei.

Ei... înţeleg, ḑise doctorul: imaginaţia mea, care n'a slăbit mai mult decât a altuia, îmi representă îndestul plăcerea romantică a vieţei aceste nomade şi fără grigi. Dară dta totuşi iubesci lumea şi n'ai împrumutat garderoba mea de ceremonii, pentru a esplora ghiaţa pe la miezul nopţii?

(Va urma.)

Dar sûnt și remân Turci. Turcul vulgar era om onest și ospitaliar, dar din causa unei constante încapacități de cultură, i s'au superpus în Constantinopole fel de fel de mameluci din toate neamurile posibile și imposibile, cari împlinind formalitatea tăerii împregiur, se moametanizau câștigând prin asta pretextul și ocasia de a fura și de a sleì împĕrăția până la mĕduva oaselor. Aceste elemente, pentru ași păstra dominațiunea prin menținerea întunerecului, escitau fanatismul religios și de rasă al bietului popor turcesc în contra conlocuitorilor lui istorici, până ce lumea, desgustată de acest simulacru de organizare, a cărui principiu de stat era nedreptatea, fanatismul și apĕsarea, a condamnat unanim impĕrăția la peire.

Era un popor cu mari calități, dar — conform teoriei corelațiunii creșterii și scăderii, descoperită de Darwin — defectele corespundĕtoare acelor calități erau egal de mari.

Cam în starea aceasta se află Ungurii — căci spunem sincer: poporul acesta pare încă atât de inept în toate privirile, încât ne vine a rîde, când Românii pretind a vedé în ei niște adversari serioși. Maghiarul e un adversar comic, e ca Tersites din Iliada lui Homer.

Fără îndoeală, pentru a duce civilisațiunea în Orient, Maghiarii vor fi căutând a câștiga simpatiile popoarelor dunărene, căci civilisațiune cu de-a sila nu se poate; dor de zor nu se scie pela noi.

Elementul cel mai numeros, mai avut și mai luminat de lângă Dunăre sûnt însĕ Românii.

Sĕ vedem acum, în ce chip dnii maghiari caută a câștiga simpatiile Românilor din Ardeal, pentru ca, mediata, sĕ le câștige pe ale noastre.

Într'o adunare pseudo archeologică ținută la Deva, în 30 Mai, un domn... doctor (?) anume Solyom Fekete (pare o traducere din Salamon Schwarz) — indealtmintrelea president de tribunal, obligat până la oare-care grad de a fi om serios — a susținut că în comitatul Unedoarei — în care nu sûnt Unguri — Românii ar fi schimbat numirile localităților și că ei s'ar fi substituit Ungurilor. Spre ex.

Numele Josani ar fi —Közeptelek
Densuș —Dőmsős
Uroin —Aranyos
Criscior —Kőrős-csor
Câmpul lui Neagu —Nyak mező

ș. a. m. d.

Aceasta o susține un așa numit învĕțat pentru un ținut, care populația de aproape 200,000 (mai multe. Red.) de suflete e esclusiv românească și de lege resăriteană, pentru un ținut, din care a eșit familia Corvinilor, probabil și a Basarabilor și a dinaștilor din Moldova chiar.

Căci eată ce dice Miron Costin în această privire:
Marca Muntenilor presintă un corb (corvus).
Tradițiunea despre începutul lor e următoarea:

Pe când Românii locueau încă în Făgăraș, o frumoasă copilă cădĕnd în dragoste cu Domnul Ardealului și simțindu-se grea, principele dă un inel de aur și o trimite înapoi la părinți, poruncindu-i de a reveni, după ce va nasce, cu copilul și cu semnul.

Fata nasce pe Negru și, luându'l în brațe, intovărășită de un frate al ei, purcede în drum. Dar într'o dumbravă sora și fratele adorm de oboseală, lăsând inelul drept jucărie în mânile copilului, ca sĕ nu plângă.

Prin o minunată întêmplare, un corb flămânzit, privind de pe stejar, cum strălucesce ceva în mânile copilului se aruncă, ia inelul și 'l înghite.

Copilul țipă, sgîriat de ghearele corbului; muma sare în picioare, frate-sĕu se trezesce și ambii privesc cu durere perderea inelului cu care era legată parola principelui.

Dar nici însuși corbul nu se mișcă, înțepenit prin efectul unei mâncări atât de nenaturale; unchiul copilului încordează arcul, se apropie, lovește; și corbul cade jos cu săgeata.

Pipăind inelul în gâtul paserei, tinerul 'l lasă acolo, pășește vesel înainte și aducênd pe sorusa cu copilul la Domnul Ardealului, 'i dă în mână inelul și-i oferește și pe minunatul corb.

De atunci Țară-românească are un corb în sigil
Principele Ardealului dede lui Negru titlul de voevod.
Crescênd mare, prin mijlocirea tătine-sĕu, Negru căpătă voivodatul Făgărașului.
Acesta a fost fundatorul țĕrii românești...

Corbul e marca dinastiei Corvinilor dincolo de Carpați, a dinastiei Basarabilor dincoace. Abia în secolul nostru poeții Văcărești au aquilisat corbul și Domnii dela 1821 încoace l'au substituit în marca țĕrii.

Dar legenda de mai sus nu dovedesce numai legătura între Corvini și Basarabi, ci mai mult: persistența miturilor de origine arică în memoria poporului nostru.

Legenda lui Costin e legenda Sakuntalei, dramatisată în limba sanscrită de Kalidasa. E aceeași poveste — numai în Sakuntala corbul e înlocuit printr'un pesce din rîul Ganga.

Dar ce sciu Ungurii?

Li s'a superpus ca element de cultură tot veneticul, incapabil de a fi profesor de patru clase primare dincolo de Laita, și findcă acest soiu de oameni privesc sciința și istoria, ca un fel de marfă, care trebue apretată după gusturile primitive ale Ungurilor, de aceea volume de plagiate și de neagră ignoranță se scriu de către de al de Hundsdorfer (rĕsbotezat în Hunfalvy) prin cari — fără nici o probă positivă, prin reticențe și sofisme, se tăgăduiesce continuitatea Românilor în Dacia.

Pare că ar simțì că Unedoara e leagănul dinaștilor români, de aceea se aruncă cu toată furia de maghiarisare asupra acestui ținut. E probabil, că și dinastii Moldovei sûnt originari din Hațeg. Nepotul de soră al celui din urmă Piast, Ludovic I, rege polon și maghiar, a donat la 1363 satul Zalazd din ținutul Hunedoarei contelui Vladislav, fiul lui Mușat din Almagiu și fiilor sĕi Petru, Ioan, Alecsandru și Mușat. Un Petru Mușat e Domn în Moldova (1375—1392) și întemeetorul dinastiei, din care ca culminațiune, a rĕsărit Stefan V. Mușat cel Mare. Chiar Maramurĕșenii par a fi din Hațeg. Ce e „Maramurĕș“ decât o combinare între numele român al Porții de Fer (Marmura) și numele Murĕșului, care curge la nordul ținutului?

Astfel sub un Piast și mai târdiu sub un Jagelon (din Litvania), care pe lângă coroana Poloniei era ales — prin influența lui Ioan Corvin — rege al Ungariei, Românii se ridică și se respândesc în Carpați și în promontoriile lor, ba le dau Ungurilor chiar pe regele Mateiu I, — și tocmai acest ținut, ilustrat prin strămoșia a trei dinastii române sĕ fie acela, în care poporul nostru sĕ se fi substituit Maghiarilor? Vîrfurile cele înalte ale Părincului (Paniculum), Schelvaiului, Cârjei și Retezatului au nume unguresci?

La banchetul, dat în onoarea acelei adunări pseudo-archeologice, un alt înțelept — în de altmintrelea notar public, cu clasicul nume Sandor Iosef, a ridicat un toast — într'un ținut curat românesc bine-înțeles — dicênd: „Sĕ trăiască tot ce e maghiar! Sĕ piară tot ce nu e maghiar“!.........

La întrarea Ciangăilor emigranți în Deva, nesce ciobani se uitau — de sigur rîdênd, căci Românul e de felul lui rîdĕtor, — la sĕrăcimea, care trecea pe drum. Un alt ungur, notar la fondurile orfanilor (români bine înțeles,) fonduri, cari se fură regulat în Ungaria, le dise rĕstindu-se „În lături calăilor!“

Eată în ce mod Maghiarii vor sĕ ducă civilisațiunea în Orient!

Dar ca probă de neagră ignoranță a adunăturilor, cari guvernează Ungaria vom cita faptul următor.

În ținutul Solnoc-Dobâca, populat în majoritate de Români, li s'a împărțit comunelor câte un dicționăraș româno-maghiar de nume proprii, ca sĕ serve pentru a traduce numele noastre de botez în echivalente curat unguresci.

Se scie ce rol joacă Mineiele adecă Viețile Sfinților și Călendarul în viața poporului nostru.

Datina e, ca copilul sĕ primească numele sfântului, în care di s'a născut, încât onomastica și diua de nascere cad astfel firesce în una și aceeași di. Numai din respect deosebit pentru voința nașului, Românul se abate dela această regulă. E natural asa dar, ca numele de botez ale Românilor sĕ fie foarte variate, ceea ce înlesnesce constatarea identității mai mult decât, dacă pe toți i-ar chema Janos și dă tot odată un teren vast fantaziei poporului, care scurtează aceste urme sau le adauge sufixe desmerdătoare.

Nu lungim aceste șiruri spre a arĕta, cum traducerea aproape a ori-cărui nume probează ignorarea celor mai elementare cunoscințe de istorie și de linguistică. Înșirăm numai mai la vale aproape totalitatea acelor termini, din care se va vedè că aproape toate sûnt fals traduse. Numai câte-va probe. Anania, nume biblic de bărbat, e tradus prin numele femeesc Anna: Ephraim, numele unei ginți ebraice sĕ traduce cu tartaricul Elemer; Hierotheus cu Rudolf; Eustachius cu Albert; Zenobia, regina Palmyrei, cu tartaricul nume de bărbat Zoltan ș. a. m. d. — Cetitorul le poate vedè pe teate sub un titlu special.

Și acești oameni sĕraci, ignoranți, malonesci în politică și în sciință, vor sĕ ducă civilisațiunea în Orient?

(Eminescu)

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare din nr. 68.)

§. 16. Numĕrul oarelor pe sĕptĕmâna din obiectele ordinare -— afară de gimnastică în cele 4 clase inferioare nu poate trece preste 26, în cele 4 superioare preste 28; cu cele estraordinare pentru un elev pe sĕptĕmână pot fi 30 în cele 4 clase inferioare și 32 în cele 4 clase superioare.

§. 17. În o clasă din institutele medii nu pot fi de regulă mai mult de 60 de elevi.

Dacă în trei ani consecutivi numĕrul elevilor trece preste 60, sûnt a se înființa clase paralele, și respectiva autoritate supremă scolară va îmulți conform acesteia puterile didactice.

Dacă numĕrul elevilor trece cu puțin preste 60, ministrul de culte și instrucțiune publică la motivata propunere a respectivei autorități supreme scolare poate abstrage dela înființarea claselor paralele

(Propunerea Escelenției Sale archiepiscop și metropolit **Miron Romanul:**

Dacă numĕrul elevilor nu trece cu mult preste 60, ministrul de culte, respective suprema autoritate a institutului confesional poate abstrage dela întroducerea claselor paralele).

§. 18. Elevii pot fi eliminați pe cale disciplinară și adecă: a) numai din institutul în care studiază; b) din toate institutele din patrie.

În casul din urmă decisiunea trebue subșternută în tot casul ministrului de culte și instrucțiune. Pentru publicarea decisiunei întărite și pentru stricta ei ținere se îngrigesce ministrul numit.

§. 19. La scoalele, cari stau sub immediata conducere a ministrului de culte și instrucțiune publică, didactrul îl statoresce ministrul, însĕ acest didactru de susținĕtorii institutului este a se considera numai de macsimum. La scoalele confessionale didactrul îl statoresce autoritatea scolară respectivă.

Normarea didactrului pentru scoelele medii publice susținute de jurisdicțiuni comune, corporațiuni și singuratici se așterne ministrului spre aprobare.

§. 20. Cursul anual este 10 luni. Feriile cele mari se țin în lunile Iuliu și August.

§. 21. În scoalele medii la finea fie-cărui an se țin esamene publice de clasă. Elevii din classa a VIII. afară de esamenul de clasă au sĕ facă și esamen de maturitate.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul**: Ca amandament la acest §: *Dacă ei voesc sĕ fie primiti în un institut mai înalt.)*

§. 22. Esamenele de maturitate sûnt scripturistice și verbale. Ordinațiunea pentru esamene o statoresce ministrul de culte și instrucțiune publică cerênd opiniunea supremei autorități confesionale respective a universităților, respective a corpului profesoral dela universitate.

Esamenele acestea se vor ținè publice, și testimoniile despre aceste esamene se vor estrada în limba maghiară dacă însĕ se va cere, ele se pot aclude și în traducere în limba institutului respectiv, sau în limba latină.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *Esamenele de maturitate sunt scripturistice și verbale. Parțialele modalități pentru fie-care se vor statorì între marginile legei prin instrucțiuni separate.*

Instrucțiunea pentru esamene escepționând scoalele confesionale, la toate institutele, o statoresce ministrul de culte și instrucțiune, ascultând opiniunea universității respective a corpului profesoral dela universitate, la scoalele confesionale o statoresce respectiva autoritate confesională reflectând la intrucțiunile ministeriale, ce i se vor comunica.

Aceste esamene sûnt publice, și la dorința elevilor, cari au depus esamenul, testimoniile se vor estrada sau în limba maghiară, sau în limba institutului, dacă aceea nu este cea maghiară, sau în limba latină.)

§. 20. Esamenele de maturitate se fac în fața corpului profesoral dela fie-care scoală medie cu 8 clase sub presidiul directorului suprem districtual, sau a substitutului dînsului esmis de ministrul cultelor și instrucțiunei — eventual pe lângă participarea altor membrii din comisiune, — în scoalele confesionale sub presidiul bărbaților esmiși de competenta autoritate confesională.

La esamenele de maturitate în institutele confesionale ministrul de culte și instrucțiune esmite representant guvernial, din care causă suprema autoritate respectivă de scoale este obligată a face cunoscut ministrului timpul, când se fac esamenele cel puțin cu o lună înainte.

Representantul guvernului esmis de ministru n'are nici un drept de a dispune; din contră are datorință de a privegia, cu dispozițiunile legei de față și instrucțiunile ministrului pentru esamenele de maturitate sĕ se observe. Spre acest scop:

a) Se uită (megtekinti) printre lucrările scripturistice făcute pentru esamenul de maturitate.

b) Este present la esamenele verbale și are dreptul sĕ pună fie cărui elev întrebare din fie care obiect.

c) Ea parte în conferința corporațiunei esamenului scripturistic și verbal.

d) Face raport detaiat ministrului despre purcederea și esperiența sa.

(Propunerea Escelenției Sale **Miron Romanul:** Alinea a doua rêndul 2 în loc de *„esmite“* sĕ se pună *„poate esmite“* Alinea a treia: *Representantul guvernului esmis de ministru n'are nici un drept de a dispune; este îndreptățit însĕ respective obligată.*

a) Sĕ se uite la lucrările scripturistice făcute pentru esamenul de maturitate:

b) Sĕ fie present la esamenul verbal și aici poate pune din fie care obiect fie cărui elev întrebări.

c Sĕ fie de față la deliberarea comisiunei esaminătoare asupra resultatului esamenului scripturistic și verbal.

d) Sĕ observe, că se consideră la institutul respectiv dispozițiunile legei în fine.

e) Face raport detaiat ministrului despre procederea sa și esperiințele sale.)

§. 24 Dacă sub decursul esamenului representantul guvernului vine la convingerea că legea și instrucțiunea esmisă pentru esamene nu s'a observat în vre un cas, observările sale cu privire la aceasta și le espune în protocolul conferenței finale asupra resultatului esamenului și face raport la ministru. În acest cas estradarea testimoniului se ține în suspens până la deciderea finală a casului.

Ministrul provoacă pre competenta autoritate supremă scolară sĕ cerceteze, cum stă lucrul. Autoritatea supremă cercetează lucrul îndată, și dacă va afla că s'a întêmplat illegalitate sau iregularitate opresce estradarea testimoniului de maturitate; la din contră estradă testimoniul, despre purcederea sa însĕ în tot casul face raport la ministru.

(Va urma).

Apel!

Reuniunea femeilor române selagiane la olaltă cu despărţĕmêntul XI. a Asociaţiunei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român, 'şi vor ţinè şedinţa publică-în acest an 27 August. s. n. la Tăşinad.

Pentru primirea membrilor participanţi la acea adunare, inteliginţa română din Tăşinad şi din giur, în conferenţa privată ţinută sub presedinţa d-lui senior advocat Georgiu Filep, şi-a ales un Comitet arangiator, care, afară de alte agende, mai are misiunea a se îngrigì şi despre înmulţirea fondurilor lăudatelor instituţiuni, în specie a Reuniunei femeilor române din Selagiu.

Abea trecură doi ani, de când această Reuniune — înfiinţată, prin zelul Doamnelor române selagiane în acompaniare cu spriginul bărbaţilor nostri devotaţi culturei şi crescerei românesci, şi-a primit statutele dela Înaltul Minister cu indatinata clausulă aprobătoare şi eată sporiul vĕdit — cu ocasiunea şedinţei publice precedente — ne asigură că aceasta instituţiune chemată a respândì — în cercul sĕu — lumină şi cultură naţională, propâşesce spre ţinta defiptă cu progres din ce în ce mai mulţămitor.

Scopul Reuniunei e precisat în statutele ei, unde la §. 2. se ḑice că este: „înaintarea învĕţămêntului poporal şi a industriei de casă, cu deosebită privire la secsul femeesc din comitatul Selagiu".

Acest Comitet pătruns de sânţenia scopului şi dorinţa de a se face posibilă sporirea averei materiale a Reuniunei femeilor. r. s. s'a decis a face sorţirea unei loterii de obiecte a cărei venit curat sĕ se adauge la fondul desmenţionatei june Reuniuni.

Apelăm la spriginul On. public român şi în specie acelui din Comitatul Selagiu, pentru reuşita cu mulţămire a acestei intreprinderi modeste; sĕ binevoească — pănă la 15 August st. n. — a ne onora cu trămiterea de obiecte pentru sorţire, bani, ori ce lucruri de mână, cărţi, icoane şi alte obiecte în preţ cât de modest — cu adresa la subscrisul president în Tasnád.

Mai rugăm pe toţi, căror le zace la inimă cultura şi crescerea naţională a se înscrie de membrii la vre-una ori ambele din aceste societăţi.

La Reuniunea femeilor române membrul fundator solvesce odată pentru totdeauna 20. fl. v. a.

Membrul ordinar câte 1 fl. la fie-care an, sau odată pentru totdeauna 10 fl.

La asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român membru fundator solvesce 200 fl. v. a.

Membru Ordinar. 100 fl., sau câte 5 fl. la fie care an.

Cari solvesc tacsa regulat primesc — gratuit — — foaia Asociaţiunei „Transilvania".

Toţi alţi contribuenţi atât la Reuniune, cât şi la Asociaţiune, sûnt ca binefăcĕtori.

Despre banii incurşi la comitet pentru ori care din memoratele instituţiuni, întocma despre obiectele trămise pentru loterie şi efectul acesteia, se va face ratiociniu public în vre-unul din jurnalele noastre naţionali.

Din şedinţa Comitetului ţinută în Taşnád la 15 Iunie 1883.

Georgiu Filep m. p, preşedinte

Vasiliu Patcaş m. p., actuariul comit.

Varietăţi.

* (Necrolog.) Luni în 20 Iuniu a. c. după un morb lung şi după împărtăşirea cu ss. taine a repausat în Domnul veteranul nostru paroch *Ioan Perşoiu*, paroch gr. or. în comuna brâneană Moieciu-inferior (Protopresbiteratul Branului), în anul al 80 al etăţei sale, al 51 al păstoriei şi al 38 al vĕduviei sale. Pe defunctul îl deplâng fii sĕi Ioan Perşoiu, comerciant în Braşov, fiica Maria căsătorită Ioan Moşoiu, nepoatele Sofia căsătorită Ioan Oniţ, Maria căsătorită I. Mănoiu, Anna căsătorită cu preotul Ioachim Ciurea, apoi nepoţii Ioan I. Perşoiu, Ioan, George, Nicolau şi Moise Moşoiu, nepoatele Elena, Emilia, Florica I. Perşoiu, Elisaveta Moşoiu, precum şi alte rudenii de aproape.

Osĕmintele defunctului se vor astruca în urma serviciului religios, ce se va celebra de 12 preoţi, în cimiterul bisericei din Moieciu inferior în 22 Iuniu la 2 oare post meridiane.

Repausatul a fost un preot zelos, stăruind în tot decursul vieţii pentru binele fiilor sĕi sufletesci pentru binele bisericei şi scoalei acestei comune. Fie-i ţĕrîna uşoară!

* (Convocare.) Adunarea generală a subdespărţĕmêntului al VII-lea al Asociaţiunei transilvane, din Munţii apuseni se convoacă prin aceasta pe *Duminecă din 15/3 Iuliu a. c.* în opidul montan Offenbaia, la care se învită cu onoare, toţi membrii acestui despărţĕmênt, precum şi toţi, cei ce se interesează de cultura poporului român.

Abrud în 1 Iuliu 1883.

Comitetul cercual.

Ioan Gall m. p., directore.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Martorul următor, pandurul Ioan Bako a condus pe Moriţ la car, n'a vorbit însĕ cu dênsul: mai târḑiu a întrat în casă şi a aflat pe Moriţ stând în picioare. — Pres. Auḑit-ai DTa ceva din cele ce s'au întêmplat? — Martorul: Da, căci Moriţ a făcut depunerea. — Pres. L'au chinuit? — Martorul: Nu. — Pres. Ce a făcut judele investigător? Martorul: Dênsul a ḑis: Moriţ tatăl tĕu a depus totul, depune şi tu. — Pres. Ce s'a întêmplat mai departe? — Martorul: Moriţ îşi dede depunerea la protocol. Depunerea i se cetì şi i se puse întrebarea, că adevĕrate sûnt toate. Moriţ ḑise, că aşa sûnt. Afară de aceştia au mai fost alte trei persoane de faţă, chemate anume de comisariul poliţian, Recski, ca sĕ nu ḑică lumea, că pe Moriţ l'ar fi torturat şi l'ar fi silit la depunerea sa. — Procurorul: Pentru ce a fost adus Moriţ la Recski? Martorul: Spre a a fi ascultat. — Procurorul: DTa ai fost în continu în casă? — Martorul: Da, am fost de faţă, când l'au imbiat pe Moriţ cu cina: acesta a renunţat la cină. — Dr. Eötvös: Fost-ai DTa de faţă, când a luat Peczeli protocolul? — Martorul; Da. Eotvös: Atunci a fost însĕ bolnav Peczeli? — Martorul; Peczeli a scris cu toate acestea protocoalele. — Apĕrătorul Friedmann: Îmi permit a atrage atenţiunea tribunalului, că judele cercetător Bary se află în sală, cu toate că se poate nasce întrebarea, sĕ fie ascultat ca martor. (Bary părăsesce sala.)

Martorul Şoos nu depune nimic mai însemnat. Martorul următor e judele Peczeli; Dênsul declară că a fost foarte rĕu bolnav, când i s'a condus Moriţ; schiţează apoi ascultarea lui Moriţ, care, după cum susţine dênsul, a decurs într'un mod foarte nevinovat. Dênsul a ḑis către Moriţ: „Spune ce scii, prin aceasta mântuesci pe tatăl tĕu". Băiatul a respuns: „Dacă voiu spune adevĕrul, mĕ vor omorì evreii sau apoi tatăl meu." Eu am respuns: „Spune adevĕrul, şi judecătoria te va apĕra,"

Moriţ a spus în urma acestora toate, câte sûnt pănă acum cunoscute. Aceasta s'a întêmplat cătră seară: dimineaţa a venit judele cercetător Bary şi a luat depunerea la protocol. — Pres. Fost-ai DTa de faţă la luarea protocolului? — Martorul: Nu. Procurorul: Datuţi-sau anumite inviaţiuni, când ai primit pe băiatul? — Martorul: N'am primit inviaţiuni. — Procurorul: Spune-mi, în ce mod ai adus pe băiat sĕ vorbească? Care ţi-a fost prima întrebare? — Martorul: Am întrebat, cine a chemat pe Ester în templu? — Procurorul; De unde ai sciut, că a chemat cineva pe Ester în templu: — Martorul: Din auḑite. — Procurorul; Care ţi-a fost a doua întrebare? — Martorul: Cunoscut-a băiatul pe Ester Solymosi? — Procurorul: Şi ce a respuns? — Martorul: A respuns cu „da".

Apĕrătorul Heumann vrea sĕ constate contraḑicere între depunerea judelui Peczeli despre cele depuse de Moriţ şi între însaşi depunere alui Moriţ. Cu acestea se încheie şedinţa. (Va urma).

Lista*)

contribuenţilor la Maialul „Reuniunei femeilor române" din Abrud-Abrud-sat şi giur: ţinut în 18 Iunie 1883 n.

Dela dd. Ioan Gall 5 fl., Alesandru Filip 5 fl., Nicolau Vlad 5 fl., Dionisiu Ballossu 5 fl., Glüksel Reinhardt 5 fl., Ioan Visia 5 fl., Keller Josef 5 fl. Doamna Iuliana Vasìu 11 fl., Glukszél János-nő 1 #, Dionisiu Adamoviciu 3 fl., Georgiu Ivaşcu 3 fl., Gönczi Márton 3 fl., Iosif Draia 2 fl., Gelei Kálmán 2 fl., Iosif Crişian 2 fl., Alesandru Tobias 2 fl., Ioan Têrnovean 2 fl., Nicolau Lobonţ 2 fl., Sevastian Henzel 2 fl., Ioan Popp 2 fl., Petru Mladin 2 fl., Petru Fizeşian 2 fl., Tobákovics János 2 fl., Dr. Nagy Károly 2 fl., Alesandru Lazar 2 fl., Diöszegi Lajos 2 fl., Sofia Telechi 2 fl. Jancso Márton 2 fl., Pálffy Samu 1 fl., Alesandru Ciura 1 fl., Victor Bariţ 1 fl., Teodosiu Lobonţ 1 fl., Alesandru Drumariu 1 fl., George Balomir 1 fl., Alesandru Henzel 1 fl., Alesandru Mekei 1 fl., Ioan Crişian 1 fl., Dna Anna Popp 1 fl., Francisc Almăşian 1 fl., Ioan Chişia 1 fl., Dionisiu Şuluţ 1 fl., Dna Iulian Rus 1 fl., Nicolau Tuhuţ 1 fl., Nicolau Anca 1 fl., Alesandru Mladin jun. 1 fl., Nicolae Morariu 1 fl., Romulus St. Şuluţ 1 fl., Solomon Tomuţa 1 fl., Ioan Mladin 1 fl., Nicolau Oprisia 1 fl., Ioan Faur 1 fl., George Danciu 1 fl., George Grec 1 fl., Iosif Lazarescu 1 fl., Alesandru Borza 1 fl., Amos St. Şuluţ 1 fl., George Haz 1 fl., Iulius Mâţ 1 fl. Ioan Boer 1 fl., Ioan Jula 1 fl, Iosif Mladin 1 fl., George Balta 1 fl., Dionisiu Zeflean 1 fl., Ioan Danciu 1 fl., Daniil Darko 1 fl., Alesandru Leac 1 fl., Dimitrie Moldovan 1 fl., Ioan Naic 1 fl., Dna Szederesi Roza özvégy 1 fl., Ioan Fer 1 fl., Alesandru Moldovan 1 fl., Iosif Ispas 1 fl., Lazar Botos 1 fl., Nicolau Faur 1 fl., Dna Remethei Nethi 1 fl., Schreiber Mimi 1 fl., Elena Cobori 1 fl. George Roman 1 fl., Laszlovski Jstfán 1 fl., Nicolae Balos 1 fl., Aron Cioran 1 fl., Ioan Cioara 1 fl., Ioan Popoviciu 1 fl., Absolon Faur 1 fl., Eihinger Ferdinand 1 fl., Ostian Antal 1 fl., Szécs Gergely 1 fl. Dna Arkosi Karolyné 1 fl. Losniţă Nicolae 1 fl., Erősi Géza 1 fl., Simeon Mestecan 1 fl., Szőcs Jozsef 1 fl., Sidlo Eduard 1 fl., Siro Samu 1 fl., Gőbbel Mihály 1 fl., Krészács Istfan 1 fl., Márcsány Albert 1 fl., Kosálka Iohan 1 fl., Oelberg Gustav 1 fl., Persian Marton 1 fl., Brascoviţa Simion 1 fl., Moisiu Tomuşiu 1 fl., Füstös Belo 1 fl. 50 cr., Miski Jozsef 1 fi., Iosif Paşca 1 fl., George Feleia 1 fl., Teodor Marcan 1 fl. Csiki Ladislau 1 fl., Miski János-nő 1 fl. Dna Sofiia Devean 1 fl. Kővári Jozsef 1 fl., Fibán Károly 1 50 cr. Alesandru Deónca 1 fl., Azarie Moldovan 1 fl., Aron Malia 1 fl., Teremtiu Zsuchescu 1 fl., Francisc Popp 1 fl., Alesandru Danciu 1 fl., Dumitru Somuţ 1 fl., Rákosi Pisti 1 fl., Iosif Sumuţ 1 fl., George Gendel 1 fl., Molnár Ferencz 1 fl., Emil Popp 1 fl., Molnár Arpád 1 fl., Nicolau Cirlea 1 fl., Suba Jozsef 1 fl. Dna Rákosi Jozse-nő 1 fl. Iulius Metes 1 fl., Szaba Lajos 1 fl., Miski Samu 1 fl., Telegdi Márton Képes Feri 1 fl., Jyano Jozsef 1 fl., Moldovan Ladislau 3 fl. Dra Şuluţ Elena 50 cr., Szilágy Jozsef 50 cr., Ioan Furduiu 50 cr. Dra Iuliana Anca 50 cr. Alesandru Tobias 50 cr., Andrási Jozsef 50 cr., Şuluţ George 50 cr., Székély Albert 50 cr., Josif Jula 50 cr., Nicolau Mladin 50 cr., Petru Corpade 50 cr., Iosif Mera 50 cr., David Samu 50 cr., Aron Balint 50 cr., George Danciu 50 cr., Alesandru Ivaşcu 50 cr., Lukács Gustáv 50 cr., Dionisiu Szabó 50 cr. Dna Sárkevics Ida 50 cr. Nicolau Balţa 50 cr. Dna Kagerbauer Roza 50 cr. Kagerbauer Albert 50 cr. Ivanoviciu Rudolf Nicolae Manea 50 cr., Nicolae Balta 50 cr., Losniţă Petru 50 cr., Korkos Sándor 50 cr., Szőcs Albert 50 cr., Giugyes Petru 50 cr., Nicolae Urs 50 cr., Pollanek Franz 60 cr., Alesandru Popp 50 cr., Ales. Crişian 50 cr., Széles Jákob Bogdán Lajos 50 cr., Másztig János 50 cr., Kroll Iulius 50 cr., Székely Istfán 50 cr., Faur Simion 50 cr., Miko Derző 50 cr., Jurca Stefan 50 cr., Bodea Dumitru 50 cr., Ioan Corcoş 50 cr., Alesandru Jurca 50 cr., Suba Zsigmund 50 cr., Tatár Zsigmond 50 cr., Sevastian Moldovan 50 cr., Kis Samu 50 cr., Hendrea 50 cr., Ioan Ciora 50 cr.

(Va urma.)

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 5 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.25	119.50
Renta de aur ung. de 4%	88.30	88 35
Renta ung. de hârtie	86.60	86.70
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.40	137.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.40	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	291.25	291.—
Acţiuni de credit austr.	293.—	293.10
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98 40	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	100.30	100.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.70	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.60	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	99. –	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	99.25
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.40
Datorie de stat austriacă în argint	79 45	79.25
Sorţi de regularea Tisei	109.80	110.—
London (pe poliţa de trei luni)	119.95	119.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.50	9.45
100 marce nemţesci	58.50	58.40

Nr. 158. [433] 1—3

CONCURS.

Încuviinţându-se prin venerabilul ordin consistorial din 12 Maiu 1883 Nr. 1173. B. aşeḑarea unui capelan în parochia de clasa a II. din comuna Vingard lângă neputinciosul paroch de aici, se escrie pentru ocuparea numitului post concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele capelanali sûnt 300 fl. din venitele parochiale de 600 fl. v. a.

Aspiranţii la postul acesta de capelan au a'şi adresa suplicile înzestrate în regulă cu toate documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual din anul 1878 oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 3 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Tipeiu m. p., protopresbiter.

---

*) Întârḑiată din lipsă de spaţiu. Red.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 73. Sibiiu, Marți 28 Iunie (10 Iulie) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sěptěmână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sě fie scrise bine, ca sě se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Martie 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sě nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Comentariu*).

Corespondentul nostru din Budapesta cunoscênd prea bine marea înțelepciune politică, cu care se conduce statul nostru cu repeḑì pași spre neînflorire, nu s'a înșelat, când, trimițîndune autograful ministrului de culte Trefort la distincțiunea episcopului din Gherla sub cuvêntul, că acest autograf va fi comentat de ḑiarele maghiare, a reținut dela comentarea lui. Avem înaintea noastră o grămadă de ḑiare din capitală, cari în articolii de fond se ocupă cu comentarea făimosului autograf. Deșì eram deciși a mai publica unele escentrităţi din ḑiarele maghiare cu privire la „impărțirea“ României, totuși dăm loc astăḑi comentariului din „*Pesti-Napló*“, reservându-ne dreptul de a revenì la escentricităţi cu altă ocasiune.

Eată comentariul fără comentariu:

„Sûnt valachi maghiari, valahi daco-români, patrioți buni și rěi, credincioși și necredincioși.

„Regele nostru Francisc Iosif premiează cu distincțiuni și ridică la înalte dignități pre credincioșii sěi valachi maghiari; pre daco românii, cari doresc a se rupe dela el, i apasă stricteța legei. Înzadar afectează unii dintre dacoromaniști loialitate către Majestatea Sa. Dacă recunosc de domn al lor pe Majestatea Sa Habsburgul Francisc Iosif, cum pot sě-și dorească de principe pe Carol de Hohenzollern? Dacă nu voiesc sě fie cetățeni maghiari și doresc sě fie cetățenii Daciei, cum cred că vor putea respecta persoana regelui maghiar cu coroana în cap? Aici nu mai pot alege, 'decât că, sau recunosc Ungaria de patria lor și țin cu noi servind regelui, sau sě-și denege patria, unde sau născut și rumpêndu-se de noi și regele nostru, sě se lipească de România (Oláhországhoz — Valachia.) Cei ce se decid pentru aceasta, 'și tradează patria, — aceasta e lucru natural — și pentru afecțiunea și faptele lor poartă și grava responsabilitate.

„Dacă vom ajunge la adecă, vom vedea câți vor fi ei. Poporul valachic nu va fi cu ei, el nu părăsesce stindardul lui Francisc Iosif. Cătanele valache ale regimentelor maghiare se vor lupta contra legiunilor daciane cu o bărbăție, ca și secuii. „Traian“-ul din Bucuresci nu va ocupa „Apulum“-ul, pe care noi maghiarii-'l numim Alba-Iulia, căci dacă va venì, 'l gonim afară pre la porțile de fer cu honveḑi valachi. Unii popi (popák) fanatici sau advocați fantastici pot face cult din Dacoromanismul, și pot ațița nemotivata ură contra maghiarilor; massa poporului valach nu i va urma în resboiul civil.

„Majestatea Sa distinge pre acei valachi de influință (azon oláh főembereket), cari sûnt apostolii păcei civile și ai concordiei. Pe Mihálka vicecomitele din Marmația și pre Szabó Iános, episcopul din Gherla. Acestia, deși valachi, sûnt maghiari buni ca și noi, și regele pentru aceasta-i iubesce. Prin grațiosul seu dar le dă de scire, se continue cu bărbăție lupta contra dacoromanismului, căci aceasta face un lucru plăcut înaintea fețel dênsului.

„Când a decis regele se dea însignii, rang, posiții înalte și dinstincțiuni (ordo) acestor bărbați, nu s'a fost întêmplat demonstrațiunea din Iași, unde vecinii au voit sě-i răpească (elrabolni) trei părți de țeară; atunci încă n'a fost ḑis presidentul camerei Rosetti, că Carol este regele românilor, așadară nu Francisc-Iosif. Dacă a mai fost valah în Ungaria, care a ținut de compatibil dacoromanismul cu fidelitatea către principe, acum nu o mai poate crede, nu o mai poate ḑice. Poftim a alege. Cu episcopul Szabó și vicecomitele Mihalka pelângă rege, sau cu Rosetti și Grădisteanu contra noastră a tuturor?

„Cum cugetă guvernul maghiar despre dacoromanism o a spus ministrul Trefort cu cuvêntul în Marmația, și o a scris în epistolă episcopului din Gherla Ioan Szabó. Cuvintele și scrisoarea dechiară deopotrivă, că statul maghiar a acceptat proclamarea de rěsboiu a dacoromânilor, și înainte de toate va stêrpì dacoromanismul aici acasă, cu ajutoriul autorităților legale și cu a celor valache bisericesci, a *căror datorință este sě ajute statului în scopurile sale politice.* Trefort a toastat pentru vicecomitele Mihálka, a scris epistolă episcopului Szabó și prin aceasta a provocat pre toți valahii, cari poartă oficiu bisericesc sau civil în Ungaria, pre cei ce sûnt patrioți fideli și voesc se mai rĕmână de atari, i-a provocat sě-și țină de datorință a stêrpì dacoromanismul și a se înrola în o partidă contra periculoaselor principii și a propagandei trădătoare.

„Epistola lui Trefort, bate și la Bucuresci, ministrul de culte 'și încovoaie sabia, și aceasta nu o face fără scirea ministrului president. Ceea ce n'a anunțat Kálnoky lui Sturdza o anunță acum Trefort, sě înțeleagă din aceste Valahia, că ce vrea Ungaria.

„Pentru noi însě este mai importantă partea despre politica internă a epistolei, anunciarea, că **„Ungaria nu poate fi stat polliglot“** precum e Elveția, statul maghiar a fost maghiar și va fi maghiar. Naturalele dorințe ale naționalităților nu pot trece preste această graniță, trebue sě-și tragă seamă cu acest factor, și trebue sě le aducă în consonanță cu pretensiunile statului maghiar“. Așa ḑěu, căci folosirea liberă a limbei și cultivarea ei este asigurată fie-căruia, libertatea aceasta de faptă esistă în familie (!) în comună, la oficii (?!!) în biserică, în scoală, în pressă, cine nu se îndestulesce cu atâta, acela vrea sě descompună statul maghiar, și pre acela guvernul regelui maghiar 'l va tracta ca pre inimic.

„Vom scì aduce la rațiune pre acesti fantasti, aparțină ei ori cărei classe civile“ ḑice ministru. Da cu toată stricteția, fie ei preoți, fie mireni, fie chiar și episcopi, sau domni mari, voevoḑi valachi nu suferim în Ungaria, întocmai cum nu suferim tribuni dacoromâni.

Episcopul din Gherla Ioan Szabó este arĕtat în fața țerei ca model al episcopilor valahi. Lauda aceasta i compete lui, însě ea nu compete capitulului, seminariului și diecesei sale. Szabó este numai de cinci ani în scaunul episcopesc și deșì predecesorul sěu, actualul episcop din Oradea mare, Pavel, încă n'a fost rěu maghiar, cu toate acestea printre preoții diecesei sale sûnt atâtea elemente dacoromânesci, pe unii canonici nu-i poți aduce la rațiune,

---

*) Veḑi coresp. din Budapesta.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

În momentul acesta se deschise ușa și Ulfilas, căruia fără îndoială dl Goefle îi dase ordini, venì sě-l încunosciințeze, că calul sěu este prins la sanie.

Ulf părea treaz deplin.

— Cum! esclamă doctorul cu surprindere, câte oare avem? Douĕ-spreḑece? Nu se poate! Orologiul acesta vechiu... Dar nu, ḑise el, uitându-se la ceasornicul sěu, sûnt tocmai douĕ-spre-ḑece, eu am sě merg, sě mě întrețin cu baronul, de procesul acela mare, pentru care m'a făcut sě viu. Mě mir, că știindu mě sosit n'a întrebat încă de mine!...

— Dar dl baron a trimis, rěspunse Ulf: nu ți-am spus, domnule Goefle?

— Nu!

— A trimis este o oară, vorba, că a fost aḑi noapte indispus; altcum ar fi dumn alui însuși...

— Aici?... Tu esagerezi polițeța baronului dragă Ulf!... Baronul nu vine nici odată la Stollborg!

— Foarte rar, domnule Goefle, dară...

— A da! Nu este cu putință a vedè pe taica Stenson? Înainte de ce mě duc la castel, ca sě fac vrednicului om o mică visită! Tot așa surd este?

— Și mai surd, domnule Goefle; el nu te va pricepe nici un cuvênt.

— Ei bine, am sě-i vorbesc prin semne.

— Dară, domnule Goefle... unchiul meu nu scie că ești aici.

— A! da! Ei bine, va afla.

— El mě va înfrunta, pentru că nu l'am însciințat... și pentru că am consimțit...

— La ce? Că m'ai lăsat, sě trag aici? Ei bine spunei că am trecut peste permisiunea ta.

— Închipuesce-ți, adause dl Goefle franțuzesce și adresându-se lui Cristian, că noi sûntem aici pe ascuns și fără scirea domnului Stenson intendantul, vechiului castel. Și ceva foarte bizar este, că numitul d. Stenson, ca și cinstitul sěu nepot aici de față se împrotivesc cu desevěrșire a lăsa pe cineva sě locuiască în ruina aceasta, atât sûnt ei de convinși, că ea este cercetată de spirite rele și rěufăcětoare...

Fața dlui Goefle devenise deodată serioasă, cât era de veselă, ca și când, dedat a rîde de astfel de lucruri, ar începe ași înfrunta rîsul, și el întrebă în un ton aspru pe Cristian, dacă crede în aparițiuni.

— Da, în alucinațiuni, rěspunse Cristian fără ezitare.

— A! ai avut de aceste din când în când?

— Da, din când în când, în friguri sau sub influența unei preocupații mari. Ele erau atunci mai puțin complete decât în friguri și-mi puteam da samă despre închipuirea mea; dară visiunile aceste, totuși au fost îndestul de surprinḑětoare, ca sě mě neodichnească foarte.

— Așa este, chiar așa, esclamă dl Goefle închipuește-ți... dară o sě-ți spuiu aceasta de-seară: acuma n'am timp. Mě duc, scumpe amice, la baronul; se poate că el mě opresce la prânḑ, care se servesce la douĕ oare. În tot casul am sě mě reîntorc cât se poate de îngrabă. A! ascultă, fă-mi un serviciu în absența mea.

— Douĕ, trei, dacă voeșci, domnule Goefle. De ce este vorba?

— De a scula pe servitorul meu.

De al deștepta?

— Nu, de al scula, a-l îmbrăca, ai imbumba cămă'șele, al îndesa în pantaloni, care-i sûnt prea strîmți și el n'are puterea...

— A! pricep! un servitor bětrân, un amic, bolnav, neputincios?

— Nu! nu tocmai așa... ei! eată-l. Minune! S'a sculat singur! — Bine, jupâne Nils! Foarte bine! Te desvoltezi! Eată-ne deja la douĕ-spre-ḑece-oare în picioare! Și te-ai mbrăcat însuși! Nu te-ai preaostenit?

— Nu, domnule Goefle! respunse băiatul cu și între junimea seminariului episcopesc — 80 de candidați — înfloresce un spirit daco-român, încât silințele episcopului Szabó Iános de a vindeca această stare de lucruri dacă nu se resfrâng prin pasivitatea supușilor sĕi, nu pot produce resultat decât numai pe jumĕtate. Credem însĕ că cu timpul și pe lângă pacientă și mai ales dacă Trefort de sus și comiții supremi vor sprigini jos pe vigorosul episcop în animatele sale nisuințe, i va succede lui Szabó sĕ stêrpească dacoromanismul din diecesa sa din Solnoc-Dobâca, Bistrița Năsĕud și din Crasna. În Marmația e mic numĕrul preoților daco-români, în Solnoc-Doboca energia comitelui suprem Br. Bánffy Dezsö și tactica episcopului Szabó nu permit ca dacoromanismul sĕ erumpă în agitațiuni publice, însĕ prin casele preoților în ascuns sĕ pitulă dacoromanismul; din contră în părțile Bistriței-Năsĕud influenței episcopesci nici pe departe nu i-a succes de a câștiga credincioși statului maghiar în biserica catolică.

„Dintraltele, sĕ nu uităm, că episcopia aceasta o a făcut era lui Bach ca instrument contra maghiarismului, și în lung șir de ani agitațiunea contra maghiarilor s'a considerat de merit, și acum această episcopie servesce intereselor maghiare, luptând cu multe neajunsuri. Episcopul Szabò Iános la venirea sa din Oradea mare a eređit aici posiție grea, însĕ prin purtarea sa corectă și patriotică în curênd i-a câștigat pre toți, sciința lui cea mare i-a câștigat vađă și blândeța amici; el nu atâta prin virtute ci mai mult prin bunețea sa a desarmat o parte a preoțimei sale dacoromâne.

„Dotat rĕu, căci din 12000 florini pe an trebuia se acopere și trebuințele cancelariei episcopesci și în parte și ale seminariului — nu e greșeala lui Szabó, dacă după cum đice și Trefort, în diecesă lipsesc multe, de cari are episcopul trebuință, ca se poată lucra cu succes. Pagubă că nu s'a dus ministrul în jos în Transilvania cea mașter îngrigită, ca sĕ se convingă în persoană despre starea de lucruri de acolo. Ce e drept, ministrilor nu li se arată și spun toate.

„Mulțămim domnilor, Rosetti și Grădișteanu că au atras atențiunea guvernului maghiar și a politicilor asupra Ardealului, un lucru pentru care noi în continuu am tot strigat. Până acum se ocupau cu el numai la alegeri, acum l'au pus pe tapet. Căci l'au atacat pe față valachii, după ce de mult 'l subsapă în ascuns. Ceea ce n'au putut face somnoroșii de deputați ai Ardealului, o au făcut în locul lor agitatorii daco-români, au atras atențiuunea Ungariei la pericolul, în care se află Ardealul. Fapte se urmeze după intenție, acesta e rĕspunsul nostru la epistola lui Trefort.“

Revista politică.

Sibiiu, în 27 Iunie.

Precum se vede din articolul de mai sus și se va vedè și din corespodența de mai la vale, maghiarii caută sĕ întreacă pe cei din Cis-Laitania cu amenințările. Prilegiul și de astădată este tot cunoscuta afacere cu toastul dela Iași.

Este un fenomen curios, că domnii din partea de dincoaci de Laita și cu prilegiul acesta, ca și cu altele, nu se mărginesc pe lângă obiect și pe lângă firea lui, ci amestecă lucruri, care oameni cu prudență politică nici n'ar trebuì sĕ le amintească. Așa ministrul instrucțiunei publice din Ungaria amestecă toastul dela Iași, cartele geografice dela Bucuresci cu atitudinea episcopului gr. cat. din Gherla, Ioan Szabó, cu succesele lui în promovarea maghiarisării și cu indigitarea, că toți episcopii românesci, ca se treacă de patrioți buni, sĕ'și pună chiemarea în servițiul maghiarisărei. El, ceea ceea ce nu se prea șede unui ministru de culte și instrucțiune publică se încearcă și probe de vitejie problematică; el, probabil — fără a se fi înțeles cu ministrul de resboiu din Viena, amenință pentru un toast, cum đice „Românul“ dela sfêrșitul banchetului, pe statul vecin cu rĕsboiu.

Điarele din Viena, va sĕ đică nu numai oamenii din guvern, sûnt mai calme. Ele chiar și reproducênd enunciațiuni aspre din pressa străină, rĕmân pe lângă satisfacțiunea, ce e a se cere dela guvernul statului vecin din causa toastului dela Iași. Điarele din Viena merg mai departe. Ele se pare a căuta sĕ domolească lucrul. Așa „Neue Freue Presse“ după ce reproduce o epistolă dela Viena, publicată în „National Zeitung“ din Berlin, în carea se desaprobă toastul și se cualifică de neprudentă politica în Bucuresci, cerênd schimbarea ministeriului românesc, — își pune întrebarea, că oare mai bine ar fi cu alt cabinet decât cu cel alui Brătianu și esprimă părerea, că acei cari cer retragerea acestuia pușcă dincolo de țintă.

Alegerile pentru dieta Boemiei s'au terminat și majoritatea, în cele din urmă, a eșit pe partea Cehilor. Și dieta e deja deschisă. Cehii în bucuria lor promit a fi drepți cu contrarii lor, cu Nemții. Întru cât se vor ținea de cuvênt, nu va trece mult și se va vedea. Nemții însĕ nu așteaptă dela bunavoința Cehilor nimic. Din contră „D. Ztg“ ce ne-a venit ăstăđi speră, că ori ce ar đice organele lui Bismarck, care se vede că cocheteza cu Slavii din Cis-Laitania, este numai comedie. „Comedia urei dintre principele Bismarck și dintre naționalii nemțesci din Austria este tocmai așa de veche precum este de vechie alianța austro-germână, đice „D. Ztg.“ și apoi adauge ironic, că politicii din Viena și din Cis-Laitania, cari dispun astăđi de putere, au vederi politice în tocmai cum au avut Hübner, Belcredi, Blome și pretinii lor, cari „nau priceput la timpul seu gratulațiunea lui Napoleon III de anul nou și n'au băgat în seamă negura dela Chlum, înainte de a o fi resfirat soarele sângeros dela Königgrätz, într'un mod așa de oribil pentru Austria.

Dela Varșovia vine scirea, că funcționarii dela drumurile de fer rusesci, fiind de origine străină, vor fi demisionați. Cei din funcțiuni înalte vor fi demisionați în 1 Ianuarie 1884; ceilalți din funcțiuni mai inferioare, vor fi demisionați în 1 Iulie 1884.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Budapesta, 6 Iuliu 1883. În articolul meu dto 6/18 Iuniu a. c. publicat în Nr. 66 al điarului „Telegraful Român“ am accentuat ținuta episcopatului bisericei române unite în cestiunea projectului de lege pentru scoalele medie. Tot odată am spus și ceea ce se șoptea printre culise despre fiitoarea distincțiune a episcopului din Gherla, Dr. Ioan Szabó. Distincțiunea a urmat însoțită de un autograf al ministrului de culte și instrucțiune Trefort, care întăresce toate informațiunile mele de atunci. Dupla politică a ministrului de culte de a întărì biserica catolică, ca element maghiarisătoriu, și de a o arăta în ochii lumei de biserică națională pe contul acelei protestante a reușit. Mai mult, autograful ministrului varsă și mai multă lumină. Dênsul vine ca un *Jupiter tonans* și din dragoste către P. episcop din Gherla aruncă trăsnete asupra neamului românesc de sub coroana Sântului Stefan. Dacă distincțiunea nu s'ar fi dat pentru ținuta clerului gr. cat. în cestiunea projectului de lege, acest autograf n'ar fi atât de sprîncenat. Acum însĕ vedem apriat, că el vorbesce tot la adresa celor ce și au apărat cu bărbăție interesele lor bisericesci și naționale.

De ocamdată eată autograful fără nici un comentariu. Sûnt sigur, că-l va comenta điaristica maghiară, și la timpul sĕu vĕ veți face datoria arătând publicului cetitor modul de a comenta lucrurile în Ungaria.

Autograful după cum stă el în „Egyetértés“ de astăđi (6 Iuliu a. c. Nr. 184) este următoriul:

„La recomandarea consiliului de ministri, Majestatea Sa, prea grațiosul nostru domn și rege, Te-a distins în mod eclatant pe Ilustritatea Ta. Am provocat pe domnul comite suprem, „contele Br. Bánffy Dezsö“ sĕ-ți predea distincțiunea. Cu mare plăcere mi-ași fi împlinit insumi în persoană această misiune, și cu o cale mi-ași fi împlinit și promisiunea: de a venì în vara aceasta la Gherla, ca sĕ vĕd în ce mĕsură lipsesc la reședința episcopiei toate acelea, de care are episcopul trebuință, spre a putè lucra cu succes. În adevĕr e timpul sĕ îndreptăm tot, ce au omis acele guverne, cari avênd în vedere veleitățile naționalităților, și nu adevĕratele interese bisericesci, au înființat episcopii, fără ale provedè cu instituțiile trebuincioase. Cu toate acestea Ilustritatea Ta 'ți scii îndeplinì misiunea, și pe când 'ți gratulez la această distincțiune, nu pot sĕ nu-ți doresc noroc și la înțeleapta și fina purcedere, cu care guvernezi episcopia. Ilustritatea Ta scii pune în ecuilibru și în consonanță naturalele dorințe ale poporului cu pretensiunile bisericei catolice și cu ale statului maghiar; căci Ilustritatea Ta scii, că stat poliglot e imposibil în Ungaria, scii că nici odată nu s'au înființat staturi cu graniță după limbi (államokat nyelvhatárok szerint soha sem alkattak) și nici că se vor înființa, și că aspirațiunile sentimentale ale rasselor nu vor nimicì granițele naturale și desvoltările istoriei seculare. Noi în mănia cartelor din **Bucuresci** *și ale toastelor din* **Iași** *nu numai vom susținè părțile Ardealului și Bănatul, ci dacă va fi trebuință le vom apăra și cu arma și pre aceia, cari aici a casă, 'și permit astfel de fantasii, i vom sci aduce la rațiune, aparțină ei ori cărei clase de cetățeni. Ilusritatea Ta în toată privința poți servì de model episcopilor bisericei greco-catolice unite, și ca atare'ți zace la inimă binele statului și al turmei, căci aceste interese nu sûnt opuse unele altora, pentru aceasta, te rog primesce espresiunea călduroasei mele simpatii și a deosebitei mele stime.*

Budapesta, 1 Iulie 1883.

Trefort. m. p.

---

aer de triumf, eu mi-am îmbumbat gamașele foarte bine; uite!

— Cam strîmb; dară tot una, și acum, te vei odichnì, până desară?

— Ba nu, domnule Goefle; voesc sĕ mânânc căci 'mi este foarte foame, și aceasta mĕ oprește a durmi bine.

— Veđi, đise dl Goefle către Cristian, acesta este servitorul, care mi l'a ales guvernanta mea! Acuma te las sub îngrigirea lui. Fă-l sĕ te asculte dacă poți. Eu, din partemi am renunțat la aceasta Aid, Ulf, mergi înainte, eu te urmez... Ce mai este? Ce ai?

— Eu am, rĕspunse Ulfilas, a cărui gênduri urmau mersul razelor soarelui, o scrisoare în buzunar, de care mi-am uitat...

— A mi-o da? foarte bine! Veđi, Cristiane, cât, de bine ești servit, în Stollborg!

— Dl Goefle desfăcù revașul și cetì ceea ce urmează, intrerupêndu-se la toată fraza pentru a face reflecsiunile sale, franțuzește:

„Scumpe advocate...“

— Cunosc scrisoarea aceasta... A! este contesa Elveda, marea cochetă, partidul rusesc în rochii!..

„Eu doresc a te vedè cea dintâiu. Sciu, că baronul te așteaptă la douĕ-spre-đece oare. Binevoesce a pleca din Stollborg ceva mai de timpuriu și intră în apartamentul meu, căci am sĕ-ți impărtășesc lucruri serioase...“

— Lucruri serioase! ce maliție proastă, neagră ca cărbunele, și vizibilă prin urmare, cu ochii, nearmați ca cărbunele pe zăpadă! Pe onoarea mea, e prea târđiu; nu mai este timp.

— În adevĕr că nu mai este timp, observă Cristian, și ce are ea sĕ-ți spună, nu merită a asculta.

— A! a! Dta știi dară de ce este vorba?

— Cu toate amĕnuntele și o sĕ-ți spun îndată fără temere că dta vei sprigini o dorință încât de urită, atât de ridiculă. Contesa vrea sĕ-și mărite drăgălașa sa nepoată Margareta, după bătrânul și funebrul baron Olaus.

— Asta o sciu și am și batjocorit, fără sfială, acest proiect frumos. A căsătorì frumoasa luna lui Maiu cu posomorîtul Decemvrie? Trebue sĕ fie o căciulă albă ca vêrful lui Sylfiallet, ca sĕ ai asemenea idei!

— A! Asta am așteptat-o! Așa-i domnule Goefle că este o infamie a jertfi pe Margareta astfel?

— Ei, ei! Margareta? Așa! Dta esci dară bine cunoscut cu Margareta?

Nu prea; chiar că o am vĕđut: ea este încântătoare.

— Așa se đice: dară de unde drac cunosci dta pe contesa, și cum de-i scii projectele sale întime?

— Asta este o istorie ce o se ți-o spun, când vei avea timp. . .

— Ei! nu, n'am timp... dară mai este un postscriptum, care nu'l l'am vĕđut... și care nu-l înțeleg.

„Am sĕ-ți fac complimentele mele asupra înfățișărei și a spiritului nepotului Dtale. . .“

— Nepotul meu! Eu n'am nepot! A înebunit contesa?

„Însĕ spiritul acesta l'a încurcat urit și pentru afrontul sĕu, el merită sĕ-l speli zdravên!. . . . O sĕ mai vorbim de aceasta și eu voiu cerca a repara nebuniile sale, eu am mare plăcere a đice, prostiile sale!. . .“

— Afrontul sĕu, prostiile sale! Precum se vede domnul nepot al meu sĕ poartă bine! Dară cum drac sĕ prind pe obrasnicul acela ca sĕ-l spĕl cum se cade?

— Vai, domnule Goefle, n'ai se mergi departe, đise Cristian în ton tânguitor. Cum de nu gâcesci că, dacă m'am putut întroduce fără mască la balul de ađi-noapte, de sigur numele lui Cristian Waldo nu mi-ar fi deschis ușa?

— Nu đic contrarul; dar așa sub numele Goefle. . .?

— Învitația mea a fost sub acest nume cinstit în buzunarul meu.

— Dar așa, domnule, đise dl Goefle în ton sever și cu ochii sclipind de mânie dta nu te ai mulțămit a lua hainele complete a le oamenilor, începênd dela pudra pĕrului și până la talpă înclusiv; dta ți-ai permis a le lua și numele lor și a-i face responsabili pentru nebuniile ce-ți place a le comite! Aceasta întrece permisiunea. . . (Va urma.)

Traduceri unguresci.

Relativ la cele scrise mai sus*) reproducem, rectificând se înţelege, traducerea pe care un maghiar a făcut o numelor de botez ale Românilor din Solnoc:

Afimia	din Euphemia (bineprevestitoarea) se traduce cu Amalia;
Anania,	nume biblic de bărbat, se traduce prin Anna. Prorocul Anania, ungurindu-se, devine Androgyn.
Artemie	(dela *artemia,* sĕnătate, intremare) se traduce prin *Aurel.*
Ariton	(Chariton, Gratiosus) se chiamă Ambruş (Ambrosius.)
Dochia	(gr. Eudokia. buna favoare) unguresce = Dorrotya. Pe Eudochia, nevasta împĕratului Teodosiu, autoarea poemei *Homerokentra,* o chiema Dorottya?
Despa Despina	(Despoina — stăpână, împĕrătească, fiica lui Neptun şi a Cererii) se chiamă pe unguresce Dőme, adecă Dumitru.
Efrem,	numele biblic Ephraim se traduce cu numele tartar Elemér.
Eufrosina	(dela gr. euphrosyne, veselie, plăcere, Hilaria; una din cele trei graţii) se chiamă unguresce Erzsébet.
Firona	(Verona) nume de femee se traduce prin nume bărbătesc Ferencz (Francisc).
Gafta	(Agate, Bona) se traduce cu Gizella.
Gherman	(lat. Germanus, frate-drept se chiamă) Gyerö.
Gerasim	(gr. Gerasmios, Spectabilis) se chiamă Gyárfás.
Gasia, Agapia	(gr agape iubire) se chiamă Agnes.
Istratie	(gr. Eustratios, bine oştitorul) se chiamă unguresce Szende (blând).
Iftimie	(gr. Euthymios, cel cu inimă bună) se botează Imre (Emeric).
Iroftie	(Hierotheus) se traduce cu Reszö (Rudolf).
Istafie	(gr. Eustachius, cel ce dă bune roade) chiamă Albert.
Isaia	(nume biblic Iesaias) se chiamă István (Stefan)
Ilontie	(Leontius) se traduce cu Lajos (Ludovic).
Iov	(nume biblic: Hiob) se traduce cu Iozsef.

Până şi cartea lui Iov, aceea parte pesimista a bibliei din care se vede că lumea e deşartă ca învĕţătura ungurească nu scapă de traducere.

Condratie	(St. Quadratus, episcop în Atena, pe la a. 126, discipol al apostolilor, autorul unei „Apologii a Creştinilor" adresată împĕratului Adrian se numesce Kálmán.
Melentie	(gr. Meletios, Silitorul) ung. Máté.
Melentia	(Meletia) ung. Martha.
Minodora	(purtătoarea de dar) Minna
Macaveiu	nume ebraic *Maccabaeus,* unguresce Mártón (Martin).
Maxim	(Maximus) ung. Miksa
Mirilă	(diminutiv dela *Mirea*-ung. Károly
Martial	(Martialis) ung. Marte (Martinus)
Nichita	(Niketas, invingĕtorul, Victor) ung. Nandor) (Ferdinand)
Nastasia	(Anastasia,) ung. Anna.
Olimpiu	(Olympios — cerescul) ung. Otto.
Pantea	(Panteleemon,) gr. Pantaleon.
Pintea	(item dela Pintilii — Panteleemon) ung. Pető
Porfir,	*Porfirie* (Porphyraios, de purpură) ung. Peter.
Pelagia	(pelagia marina, ergo Marina) ung. Panna
Parasca	(Parasckeva, pregătire, sf. Vineri), ung. Piroşca. (Rosa.)
Paraschiva	(item Parasckeve) ung. Piroşka.
Rafila	(Rachela, nume biblic) ung. Rózsa.
Spiridon	(Speiridion,) ung. Simon.
Sofron	(sophron, înţelept) ung. Szombor.
Sofrona	(sophronii, gr. Înţelepciune) ung. Sàra.
Zamfira	(dela Sappheiros, zamfir, peatră nestimată albastră) ung. Samu.
Senia	(Xenia, peregrina, alienigena-străină) ung. Szeren
Tifor	(-chifor, Nikephoros, purtător de biruinţă — Victor) ung. Tibor.
Tanasia	(Euthanasia) — ung. Anna.
Trifan	(triphanós, triluciu) ung. Tamás (Toma.)
Titiana	(fem. dela *Tatius* şi *Tatianus,* Tatiana, nume italic) ung. Teréz.
Telentie	(Terentius, nume latin) ung. Lörincz (Laurentius.)
Trif	(Trif-an, triphanos, triluciu) ung. Tihamér, nume tartaric.
Tira	*Tirila* (Kyrillus) ung. Károly.
Titiau	(Tatianus) ung. Tizian
Tim	(-chim,—Achim, Ioachimus, nume biblic) ung. Ienö.
Usztina	(Augustina) ung. Julia
Villa	(slav. *vila,* nympha;) ung. Sibylla.
Vĕrtan,	*Vĕrtoc* (slav. dela vârât, hortus — Olitor) ung. Vidor (Vasilie.)
Vasilică	(Vasil-ică, Vasile, basileus, rege) ung. Lászlo (Vladislav)
Zenobia,	numele vestitei impĕratese a Palmyrei, prinsă de Aurelian şi purtată în triumf; asemenea numele unui oraş al Syriei lângă Euphrat, intemeiat de ea) ung. Zoltan (fiul lui Arpad)

Am propune autorului maghiar sĕ s'apuce de traducere de opere istorice şi geografice — după acelaş metod şi cu aceleaşi cunoscinţe linguistice. Ne am pomeni atunci ca pe Caesar la chemat Sulem-Fekete, pe Alexandru al Macedoniei Elemér, ear pe Napoleon Rozsa-Sándor.

(Emilescu)

Varietăţi.

* (Parastas.) Dela Cristesci ni se scrie, că s'a celebrat un parastas solemn în memoria în veci neuitatului Archiepiscop şi Metropolit Andreiu baron de Şaguna. Cu ocasiunea aceasta părintele paroch al locului rostì o cuvêntare în termini poporali în care arată însĕmnătatea acestui mare bărbat pe terenul bisericesc, naţional şi scolastic.

* Domnul Kallay, ministrul comun de finance a sosit alaltăeri din călătoria sa din Bosnia, la Viena.

* (Comisiunea pentru regularea fruntăriel or,) dintre Austro-Ungaria şi România s'a constituit în chipul următor: President consiliariul intim Grigoriu Beldy; membri: George Pogány, comite suprem în comitatul Uniedoarei. Acesta este totdeodată şi vicepresident; mai departe baronul Gavriil Apor, protonotariul comitatului Treiscaunelor; Béla Nagy, director de finance şi Ludovic Fabini, colonel şi cap al statului major general. Din partea României: Generalii Pencovici şi Barozzi, N. Ionescu, fost ministru de esterne şi deputaţii: Papadopulo, Calimachi.

* (Postal.) La staţiunea postală din Bandul de Câmpie, comitatul Mureş Turda pe lângă contract şi cauţiune de 100 fl. bani numĕraţi, se deschide concurs şi anume cu emolumentele următoare:

120 fl. salariu
40 fl. pauşal de cancelarie.
450 fl. pauşal de transport.

Rugările trebue înaintate la direcţiunea postală reg. ung. din Sibiiu în timp de 3 sĕptĕmâni.

* (Postal) Oficiul postal din Bandul de Câmpie încează provisor în a 8-a a lunei curente, şi comunele apărţinĕtoare de cercul acesta: Bandul de Câmpie, Grebiniş, Căpuş, Mădăraşul de câmpie, Uroi, Iclandul mic şi mare, Saltelic, Pustafekete, Liorinţa, Uroiul secuesc de Câmpie, Vaideei şi Petea de Câmpie, se încorporează la cercul oficiului postal din Murĕş Oşorheiu.

* Iubileul de 100 ani.) Comuna noastră bisericească din Făgăraş a sĕrbat a doua ḑi de Rosale jubileul de 100 ani dela ridicarea bisericei. Sĕrbarea a decurs înt'run mod demn şi frumos, conform unei programe statorite. După liturgie a urmat un parastas pentru ctitorii bisericii, apoi o cuvêntare, rostită de părintele Vincentiu Grama, paroch în Riuşor. Oratorul arată între alte starea deplorabilă a credincioşilor nostri după întroducerea unirei cu Roma, care avu drept urmare, că credincioşii nostri fură despoiaţi de locaşul sânt, unde se puteau aduna spre a se ruga lui Dḑeu, ai aduce jertfă şi mulţămită. Credincioşii nostri, continuă oratorul sĕ vĕḑură după desbinarea confesională, siliţi a alerga prin satele vecine spre a se nutrì sufletesce cu cuvêntul lui Dḑeu. Abia se aflară într'un târḑiu cinci comercianţii români cari din sudoarea lor proprie şi din colecte la anul 1783 ridicară biserică.

Serviţiul Dḑeesc, sub conducerea Domnului protopresbiter Petru Popescu sĕ sevêrşi de patru preoţi.

La înălţarea solemnităţii a contribuit şi cântările esecutate de elevii scoalelor noastre din Făgăraş şi din Betlean.

Cu privire la sĕrbarea aceasta mai adaugem următoarele:

Fiind public numĕros, biserica altcum în condiţiuni financiale nu prea suficiente avu îmbucurătoarea ocasiune a primì filerul oferit din partea On. public binevoitor şi anume: pre disc incurse suma de 1 fl. 91., cr v. a.: oferte marinimoase dela următorii p. t. Domni: Ioan Aiser, Bucuresci 10 fl., Ioan Horea 1 fl., Robest Herzum 1 fl., Ioan Hobian, Deva 1 fl., Ioan Selegeanul, Şerpeni 1 fl., Constaadin Hobian 1 fl., Laurian Hobian 1 fl., Costi Hobian 1 fl., Ioan Toflea 1 fl., Georgiu Beclerian 60 cr., Ioan Ghimbăşanul 1 fl., N. N. 60 cr., Basiliu Denghel 50 cr., Petru Pop 60 cr., Maria Brânzea 40 cr., Stefan Balan 40 cr., Elisein Mijea 1 fl., Lazariciu 1 fl., Iosiv Pelineanu 60 cr., Molinţ Friţ 60., Constantin Ţîntariu 1 fl., Vaslliu Berianu 40 cr., George Mândrean 1 fl., Petru Neicu 30 cr., Nicolau Aron 50 cr., — cărora li se aduce mulţămită. — Venitul total 30 fl. 41 cr., spese 10 fl 54 cr., venit curat 19 fl. 87 cr. v. a., puţin dar mai bun ca nimic.

Făgăraş 17 Iunie 1883 v.

Ioan Ciora,
epitrop.

Niculau Aron,
înv. şi not. al com. par.

* (*Cărţi didactice aprobate*). Gramatica română în scoalele elementare:

a) manual pentru învĕţători,

b) manual pentru scolari de Vasilie Mândreanu, profesor în Caransebeş, aprobată şi recomandată de consistoriul diecesei Caransebeşului prin circularul ddto 18 Nov. 1882 Nr. 764 scol. s'a aprobat în ḑilele acestea şi de ministrul ung. reg de culte şi instrucţiune publică, care prin ordinaţiunea ministerială ddto 2 Iunie a. c. Nr 15,477 recomândă aceste cărţi didactice spre folosirea în toate scoalele poporale, precum şi în institutele preparandiale române.

Consistoriul diecesei Aradului prin circualrul sĕu ddto 15 Iunie a. c. Nr. 1590 încă recomândă învĕţătorilor aceste cărţi didactice spre procurare şi întrebuinţare în scoalele diecesei Aradului.

Aceste cărţi didactice sûnt dară până acum aprobate:

1. din partea ministrului ung. reg. de culte şi instrucţiune publică;
2. din partea Consistoriului diecesei Caransebeşului şi
3. din partea Consistoriului diecesei Aradului.

După cum sûntem informaţi în timpul cel mai scurt vor fi aprobate şi din partea Consistoriului archidiecesan din Sibiiu.

Aceste cărţi didactice la apariţiunea lor au fost îmbrăţoşate de o critică cât se poate de favorabilă.

Eată, ce ḑice un bărbat de scoală erudit:

„Ni-a lipsit o carte, care sĕ aplice principiile teoretice asupra întregei materii gramaticale. Autorul cărţii de faţă şi-a luat osteneala şi a făcut-o."

„Gramatica dlui Mândreanu e unică, în ce privesce obiectul limbei, care părăsind sistemul scientific cu desĕvârşire, se apropie de băeat, îi presintă în bucăţi de cetire forme deja cunoscute, îl îndeamnă a le grupa, a abstrage regule şi a clădì în chipul acesta sistemul legilor limbei. Condus de dînsa copilul se bucură de resultatele dobândite, pentru că el însuşi le află."

„Alcătuită pe temeiul metodului elementar bine înţeles, şi înzestrată cu toate înlesnirile, atât pentru învĕţător cât şi pentru scolar, gramatica dlui Mândreanu presintă o lucrare eminamente practică".

Se pot procura prin ori-care librarie sau deadreptul dela autorul. Manualul pentru învĕţători cu 1 fl. 20 cr., manualul pentru scolari 45 cr.

* (Cavaleri de industrie.) În 15 Iunie a. c., cu ocasiunea têrgului de ţeară în Zlatna, un individ îmbrăcat domnesce şi cu orologiu observà, că un biet român din Trâmpoele, anume Ioan Negruşa, are la sine bani, preţul unei părechi de boi, ce tocma vênduse. De unde eşti pretine? întrebà necunoscutul; — Din Trâmpoele Domnule! — Ce binevenit îmi esci, continuà străinul, am lipsă mare de a trimite o epistolă preotului D Voastră, cu care sûnt foarte bine cunoscut, te rog fă bunătate şi o du. Românul ca totdeauna bun la inimă şi gata a face bine promite: Cu toată inima, Domnule.

Individul străin chiamă pe român la cuartirul sĕu şi până a scrie epistola îmbie pe român sĕ bea un păhar de rosol, adus de servitorul sĕu dintr'un pachet, ce-l avea acolo. Românul poate şi mândru că este omenit din partea unui domn străin, a beut un păhăruţ şi mai târḑiu şi al doilea. După acest din urmă a ameţit şi n'a mai sciut de sine. Când s'a treḑit, s'a pomenit în grădina cuartirului şi lipsit de 140 fl., preţul boilor vênduţi.

Ajungênd întêmplarea aceasta la cunoscinţa sergentului de gendarmi Iosif Selăgeanu (Szilágyi) român din Abrud, şi convingêndu-se acest din urmă că făptuitorul s'a depărtat din cuartir, mai întâiu a luat informaţiunile, posibile şi apoi o trăsură, în care a luat cu sine şi pe copilul otelierului, unde streinul fusese în cuartir. Sergentul, care aflase urma criminalului, s'a luat în grabă spre Alba-Iulia, îndreptânduse dea dreptul la gară. După ce a cercetat acolo şi mai pre urmă în toate otelele şi restauraţiunile în zadar, s'a întors îndĕrĕt la Zlatna.

La întoarcere însĕ i-a venit în minte sĕ se îndrepte spre Teiuşi, luând acum cu sine şi pe cocierul otelierului din Zlatna, pe care din întâmplare îl aflase în Alba-Iulia. Şi în Teiuşi a observat aceeaşi tactică ca în Alba-Iulia, sa dus deadreptul la gară, luând şi pe alţi gendarmi din loc cu sine. Negăsind acolo nici un individ suspect a început a căuta prin alte locuri. În sfêrşit sergentul isbutì a da pe câmp, în nesce gropi, de patru pungaşi, cari parte dormiau, parte privegiau.

Pungaşii sûnt: Salamon Iozsef, jidan din ţinutul Bistriţii, Péter Ferencz, maghiar din ţinutul Mureş-Oşorheiului, Antonie Mureşan din Alba-Iulia, şi în sfêrşit Ana Roth, jidană din ţinutul Braşovului. Lucrul cel dintâiu fu că toţi patru indiviḑii fură legaţi şi esportaţi la judecătoria din Abrud. Banii furaţi 140 fl. s'au aflat cusuţi în mânecă surtucului lui Salamon Iozsef.

---

*) A se vedè numĕrul trecut reproducţiunea din „Timpul". Red.

(Bechnitz - Emilescu)

Onoare stăruinţei şi desterităţii Domnului sergent, pentru care credem, că nu va lipsì recunosciinţa. Justiţia 'şi va face datoria.

* (Schimbări în personalul diplomatic român). „Gaz. de Roum." anunţă următoarele numiri în personalul legaţiunilor noastre:

D. Dimitrie Olănescu, prim secretar al legaţiunii române din Constantinopol, se numesce director al divisiunii consulare din ministeriul de externe, şi d. A. Beldiman, prim secretar la legaţiunea din Berlin, se numesce şef al divisiunii politice la acelaşi minister.

D. Giuvara, prim secretar al legaţiuni din Brusella se trece în aceaşi calitate la Constantinopol.

D. Dimitrie I. Ghica, deputat se numesce prim secretar la legaţiunea din Berlin.

D. C. Mărăcinean, actual şef de cabinet la ministerul de estrene, se numesce prim secretar la legaţiunea din Brusella şi Haga.

D. Liteanu ministrul României la Berlin, plecând în concediu, afacerile legaţiunei vor fi gerate de d. Beldiman, în lipsa căruia direcţiunea divisiunei politice va fi încredinţată provisoriu dlui D. I. Ghica.

* (Trăsnet.) În luna c. 5-a st. n. locuitorii din Almaşul mare Ioan Abrudean şi Nelie Petrean, vĕḑênd apropierea tempestăţii cu fulgere, s'au suit în turnul bisericei şi când trăgeau clopotele i-au trăsnit pe ambii, aşa că i-au scoborît morţi jos din turn.

Mai nou.

Viena, 9 Iulie n. Nota guvernului român către legatul austro-unguresc Mayr în Bucuresci este în esenţă: Amânarea (desvoltărei toastului lui Grădişteanu Red.) a causat-o absenţa regelui şi ministrului de esterne. Guvernul regelui nu condamnă astăḑi antaia-oară agitaţiunile iloiale îndreptate contra staturilor vecine. Guvernul îşi cunoasce datorinţa de a nu tolera agitaţiunile, care conturbă raporturile de vecinătate bună, şi după reîntrarea sea în concertul european, nu se va abate dela atitudinea aceasta.

Conspectul operaţiunilor, Institutului de credit şi de economii „Albina" în luna Iunie 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu transpus din 31 Maiu	38,792.76
Depuneri	108,928 64
Cambie rescumperate	163,903.15
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	18,044.78
Interese şi provisiuni	15,017.45
Fondul de pensiune	59.50
Monetă vêndută	86,613.34
Efecte	30,297.25
Conturi curente	6,643.73
Diverse	434.37
	fl. 468,734.97

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	111,558.72
Cambie escomptate	181,158.36
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	29,210.80
Interese pentru depuneri şi alte interese	3,615.17
Contribuţiune şi competinţe	9.20
Salarie şi spese	2,046.76
Monetă cumpĕrată	61,022.77
Conturi curente	14,692.01
Diverse	4,885.29
Saldo în numerariu cu 31 Iunie 1883	60,535.89
	fl. 468,734.97

Sibiiu în 30 Iunie 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *I. Lissai* m. p., comptab.

Lista

contribuenţilor la Maialul „Reuniunei femeilor române" din Abrud-Abrud-sat şi giur: ţinut în 18 Iunie 1883 n.

(Încheere).

Din Roşia: DD. Simeon Caian 4 fl., Jurca Iosif 4 fl., Nicolae Mestecan 2 fl., George Cosma 2 fl., Ioan Almăşan 2 fl., Nicolae Hetcu 2 fl., Ioan Păcurariu 1 fl., Candid Albini 1 fl., David Iános 1 fl., Alesandru Almăşan 1 fl., Vertlen Gyuri 1 fl. Dna Cetilia Hocman 1 fl. Nicolau Trifan 1 fl., Pompiliu St. Şuluţ 50 cr., George Bocaniciu 50 cr., Corpade Vasilie 1 fl.

Din Bucium: DD. Alesandru Danciu, direc. 2 fl., Ioan Todescu 2 fl., Alesandru Danciu, preot 2 fl., Ioan Iancu 2 fl., Nicolae Baeşan 1 fl., Teodor Tomuş 1 fl., Alesandru Sava 1 fl., Ioan Jiurgiu1 fl., Ioan Danciu 1 fl., Vasilie Corpade 1 fl., Ioan Dandea 1 fl., Jurca Dumitru 2 fl., Moise Jurca 1 fl., Iosif Ciura 1 fl., Dr. Aurel Chisbach 1 fl., Ioan Retegan 50 cr., Ioan Şioica 1 fl., Gregoriu Sima 1 fl., Nicolae Şioica 2 fl., Nicolau Ciandran 1 fl., Nicolae Jurca 1 fl., Nicolau Lupu 50 cr., Jurca Todor 50 cr. Tomuş Alesandru 1 fl.

Din Câmpeni: DD. Ioan Danciu, administrator protopresb. Offenbaia 2 fl., Gerasim Candrea 3 fl., Dr. Absolon Todea 2 fl., Basiliu Motora 2 fl., George Decean 2 fl., Iulius von Veldenfeld 2 fl. Dna Anna Manoviciu 2 fl. Dimitrie Muntean 1 fl., Ioan Jonete 1 fl., Iulius Hocman 1 fl. Dna Paraschiva Moldovan 1 fl. Nicolae Dăscălescu 1 fl., Nicolae Corcheş 1 fl., Ioan Motora 1 fl., Gerasim Morariu 1 fl., Clement Aiudean 1 fl., Vasilie Motora jun. 1 fl., Sigismund Lövy 50 cr., Moisiu Manoviciu 1 fl.

Din Albac: DD. Ioan Todea, paroch 1 fl., Ioan Todea, notariu 2 fl., Rudolf Lövy 2 fl., Ioan Tioc 1 fl., Teodor Pasca 50 cr., Teodor Marcan 1 fl., Burz Teoder 1 fl. — Suma totală 310 fl. 60 cr.

Cu ocasiunea Maialului, au mai întrat ca tacsă dela membre nouă, fundatoare, şi ordinare: DD-ne Ditia Danciu din Bucium 10 fl. Ana Adamoviciu Abrud 10 fl. Catiţa Jurca din Roşia 10 fl. Sofia Gligor 1 fl. DD. Alesandru Sava 1 fl., Gregoriu Sima 1 fl., Vasilie Carpade 1 fl. — Suma 34 fl.

Abrud în 28 Iunie 1883.

Ana Gall m. p., preşedintă. *Alesandru Ciura* m. p., secretariu.

Loterie.

Sâmbătă în 25 Iunie 1883.

Buda: 55 22 72 51 17

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 7 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.95	119.74
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 50	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 364 1882. [435] 1–1

Anunciu.

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniali se face prin aceasta cunoscut, cumcă prin sentinţa venerabilului consistoriu archidiecesan din din 23 Septemvre 1882 Nr. 59 Ioan Olariu Baloiu din Boiţa, comitatul Sibiiului, este despărţit de către pribegita sa soţie Maria Zachariă, tot de acolo.

Sibiiu, 27 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului.

Nr. 158. [433] 2—3

CONCURS.

Încuviinţându-se prin venerabilul ordin consistorial din 12 Maiu 1883. Nr. 1173. B. aşeḑarea unui capelan în parochia de clasa a II. din comuna Vingard lângă neputinciosul paroch de aici, se escrie pentru ocuparea numitului post concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele capelanali sûnt 300 fl. din venitele parochiale de 600 fl. v. a.

Aspiranţii la postul acesta de capelan au a'şi adresa suplicile înzestrate în regulă cu toate documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual din anul 1878 oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 3 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
În conţelegere cu comitetul parochial.
Ioan Tipeiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 73/1883. Dir. gimn. [432] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post profesoral la gimnasiul public gr. or. rom. din Brad (comitatul Hunedoarei), prin aceasta se escrie concurs cu terminul până în 20 Iulie st. v. a. c.

Salariul împreunat cu acest post e 600 fl. v. a. solvinḑi din cassa fondului gimnasial în rate lunari; ear după un serviţiu de 10 ani decenale de 100 fl.

Dela concurenţi se cere, ca sĕ fie români de religiunea gr. or. şi pe lângă esamenul de maturitate sĕ aibă pregătirea pentru cariera profesorală prescrisă de legea pentru scoalele medii, sĕ fie assultat şi terminat cu succes bun cursul filosofic şi filologic la vre-o universitate.

Concurenţii au a'şi îndrepta petiţiunile bine instruate la subsemnatul oficiu protopresbiteral, ca directore şi preşedinte al representanţei gimnasiale.

Din şedinţa representanţei gimnasiale ţinută în 21 Maiu 1883.

Brad în 11 Iunie 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral gr. or. al
Zarandului Direc. al repres. gimn.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

le recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

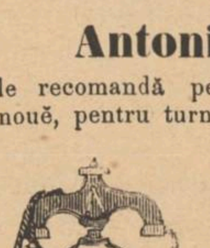

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
Timişoara, Fabrică.

[359] 5—10

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu

jumetate preţul.

Desfacere
grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vênḑarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoitsĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ escepţional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 39, Parterre.

[434] 1—1

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 74. Sibiiu, Joi 30 Iunie (12 Iulie) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Rĕsboinicul ministru de culte și instrucțiune.

Cetitorii nostri cunosc deja hàrtia dlui ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică cătră eppul gr. cat. din Gherla Ioan Szabo.

Epistola este un *unicum* în analele ministerielor de culte și instrucțiune publică din lumea civilisată.

Misiunea ori cărui guvern din ori și ce țeară civilisată este se susțină ordinea și liniscea între cetățenii statului și prin aceasta se înlesnească promovarea binelui comun în toate direcțiunile. Fiind misiunea aceasta a guvernului în general, ea trebue se fie și a fie càrui ministru în parte. Cu deosebire însĕ a ministrului de culte și instrucțiune publică, a ministrului cărui, putem dice, că i sûnt încredințate spre guvernare și administrare comorile intelectuale ale statului.

Un ministru de culte și instrucțiune publică noi ni'l închipuim că are se privegheze asupra cultelor și instrucțiunei și în anumite casuri sĕ se îngrigească chiar de instrucțiunea și luminarea tuturor cetățenilor de o potrivă și de asemenea se privegheze înlesnirea pentru toți de a'și esercita cultul conform așeḑămintelor confesiunei sale. Spre sfêrșitul acesta el are sĕ fie imparțial, va se ḑică, tuturor de o potrivă sprigin itor și de multe ori împăciuitor, dacă se nasc diferențe între factorii cari, au sĕ conlucre la promovarea comorilor intelectuale.

Epistola dlui ministru cătră eppul gr. cat. al Gherlei nu ne înfățișează pe dl ministru în toga cea pacinică ci în armatura resboinică. Epistola dlui ministru devine un signal îndreptat în afară contra unui stat vecin și în lăuntru contra naționalităților nemaghiare.

Nu vom se judecăm întru cât este tocmai domnia sa chemat, și întru cât ocasiunea aleasă a fost potrivită pentru a amenința cu resboiu pe un stat vecin din causa unui toast nereflectat la sfêrșitul unui banchet. După noi sûnt alte resorturi de guvern chemate a se îngrigì de cele ce se întêmplă în vecinătatea noastră și de sigur că dl Kálnoky, ministrul de esterne al monarchiei, n'a asteptat sĕ cetească enunciațiunea dlui ministru ung. de culte ca sĕ ia mesuri pe lângă guvernul din Bucuresci pentru toastul din Iași.

Nu putem trece însĕ cu vederea enunciațiunea dlui ministru, care e în diametrală oposițiune cu art. de lege XLIV din 1868 și care în loc sĕ ne presenteze programa păcei și a liniscirei cetățenilor, ne presentează programa resboiului declarat de ministrul de culte și instrucțiune contra celor de altă limbă întrucât aceasta nu e cea maghiară. Dl ministru vede numai în programa aceasta asigurat binele statului și gratulează prin eppul Szabó, anticipândo, tuturor, căror se vor silì a'l imita.

Nu este enunciațiunea ministerială o proscripțiune pe față și *ex officio* a naționalităților nemaghiare? Toată epistola, în fie-care cuvênt, poartă sub masca găurită a unui patriotism trențuros timbrul proscripțiunei, mai ales însĕ când vorbesce de veleitățile naționalităților de imposibilitatea statului poliglot și de amenințarea celor de a casă etc.

Guvernele trec și cetățenii statului rĕmân. Eată o mângăere față cu enunciațiunea dlui resboinic ministru de culte, care se vede că n'a cugetat ce pune pe hărtie când a scris epistola cunoscută. Ḑicem că n'a cugetat, căci altmintrea nu ar venì sĕ turbure liniscea cetățenilor pacinici, cari n'au altă scădere de cât că nu sunt urmași de a lui Arpad, Tuhutum, cum pretinde a fi dênsul*)

Staturile pot fi poliglote, pot sĕ aibă și „veleități naționale" cum le are chiar și art. de lege XLIV din 1868; căci dacă cetățenii de diverse limbi află multămire intrînsele, prosperează. Staturile însĕ nu pot prospera când sûnt administrate și conduse de bărbați cari nu sûnt la înălțimea misiunei lor și cari în loc sĕ se urce pe catedra păcei se suie pe calul de rĕsboiu al fraselor șoviniste și turbură pacea și liniscea între cetățenii cei mai pacinici ai statului.

Revista p[illegible]ică.

Sibiiu, în 29 Iunie.

Ḑiarele din amêndoauĕ capitalele monarchiei publică nota guvernului român adresată baronului Mayr, trimis estraordinar și ministru plenipotențiar austro ungurese în Bucuresci. Nota poartă datul 23 Iunie (5 Iulie 1883); cuprinsul este următoriul:

„Dle Baron! Cuvinte nereflectate, pronunciate la Iași au produs în guvernul austro-ungurese o impresiune supĕrăcioasă. Pentru a lucra în contra acesteia, „Monitorul" a publicat un comunicat destinat a desaproba spiritul și tendența acestor cuvinte. Acest comunicat cu toate acestea s'a aflat că e întârḑiat și insuficient. Aceste îndoeli despre sinceritatea declarațiunilor guvernamentului regal nu numai că nu ne pot lăsa nesimțitori, ci ne zace la inimă sĕ le risipim. Absența Majestății Sale regelui și a mea din capitală au motivat întârḑierea involuntară de câte-va ḑile de a da esplicațiuni, cari în adevĕr nu lipsesc de a fi sincere și loiale, căci guvernul Majestății Sale regelui nici când n'a avut o atitudine care ar fi putut admite presupunerea de tendențe ostile față cu monarchia austro-ungară. Guvernul Majestății Sale nu condamnă ântêia dată ori ce escitațiune ilegală, care poate fi îndreptată contra siguritătii și linistei staturilor vecine și prin urmare contra provinciilor austro-unguresci și că el a dat totdeuna un desvot formal acelora cari au vrut sĕ atribue regelui un titlu provocător de susceptibilități legitime. Atitudinea noastră a fost constantă în toate privințele și noi am dat probe că avem consciință de relațiunile dintre staturi și de datorința ce le încumbe și nu am tolerat agitări cari pot turbura relațiunile de vecinătate bună. Nu acum după ce am întrat în concertul staturilor europene România și guvernul seu se va depărta dela aceasta linie de conduită și ve rog, domnule baron, a da în privința aceasta guvernului vostru asigurările cele mai positive. Primiți etc.

Sturdza.

„Wiener Abendpost", foae oficioasă a guvernului central, ḑice, că declarațiunea aceasta poate fi salutată cu satisfacțiune sinceră și asigură totdeodată, că guvernul austro-ungurese o recunoasce de satisfăcĕtoare și esprimă speranța că prevenirea guvernului român prin care a delăturat incidentul regretabil va contribuì la clarificarea unor politici români, ca se poată cunoasce cât de nepatriotică este atitudinea și agitațiunea lor, carea pentru țeara lor crează numai perplesități, ba chiar și periculi și cât este de dorit în interesul general o relațiune sinceră de vecinătate bună.

Va sĕ ḑică, România a dat satisfacțiune și incidentul Grădișteanu ar fi delăturat. „D. Ztg." în foaia de seara de eri, vorbind despre delăturarea incidentului adauge, că ar fi de dorit ca incidentul acesta sĕ nu lase nici o urmă discordantă. Cu toate acestea aceeași foae nu poate suprima pesimismul sĕu. Ea ḑice, că nici un om cu minte trează, care observă lucrurile nu se poate înșela, că România pâșesce față cu Austria tot mai resolută. Situațiunea, după foaia vieneză, s'ar părè a fi aceasta: regatul dela Dunărea de jos, mai curênd sau mai târḑiu va plutì cu desĕvêrșire în apele politicei rusesci. Aceasta nu o va putè schimba nici chiar nota lui Sturdza.

Clocotul politic din jumĕtatea cis-laitană a monarchiei, din care mulți speră că se va nasce federalismul, a început a produce curiosități enigmatice. Încă în numĕrul trecut și la locul acesta, am făcut amintire despre comedia cochetării lui Bismarck cu slavii din Cis-Laitania. Astăḑi suntem din nou în

---

*) Dl ministru e francez după origine.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de **E. B.**)
(Urmare).

Acì, bunul d. Goefle începù fără voe a ride cu hohot, atât de hazlie 'i părea situațiunea lui Cristian Waldo. Tinĕrul om, iute și mândru, suporta cu greu înfruntarea directă și părea foarte dispus a replica cu vioiciune, cu atâta mai mult, că și Ulf, nepricepênd nici un cuvênt din cele ce ḑicea dl Goefle, însĕ găcindu-i mânia din accentuațiunea sa, imita instictiv privirile și gestele sale, precând micul Nils, absolut în același cas, încât privea chestia, sĕ era pus, față cu Cristian, într'o posiție trufașe și chiar amenințătoare.

Cristian, iritat prin aceste douĕ figuri, ce copiau în mod hazliu pe dl Goefle, era foarte dispus a trage tinĕrului un pumn și ștrengărerului una cu piciorul; dară el simțea, că nu este în drept, el era foarte întristat, că a vătămat pe un bărbat așa amabil și așa simpatic, precum era doctorul în drepturi, și fisionomia sa, arătând o alternativă de nĕcaz și de căință, era așa de espresivă, încât advocatul fu desarmat. Risul sĕu desarmà și pe tovărășii sĕi, cari începură și ei a ride și se reînturnară la funcțiile lor, precând Cristiano istorisì dlui Goefle, în puține cuvinte, întêmplarea, ce contesa Elveda o numia afront, de care însĕ el însuși nu se credea vinovat. Dl. Goefle îl asculta, cu toată graba ce avea, cu atenție și după ce sfêrșise, el îi ḑise:

— De bună samă, fĕtul meu, dta n'ai făcut nimica, ce ar desonora numele Goefle, și bine sau nu, te ai purtat ca un om galant; dară de aceea nu mai încurcat mai puțin și pe mine într'o perplecsitate crudelă. Eu nu știu dacă baronul Olaus a uitat sau nu, accesul de furoare epileptică, ce i l'ai procurat dta, atâta însĕ sciu că vătămămarea nu o uită. Ți s'a spus, că el este un om, care nu uită nimic, și ai face bine, dacă ai dispărea cât mai îngrabă ca Goefle, de oare-ce Goefle este aici. Sĕ nu eși din odaia aceasta fără mască, făte earăși Cristian Waldo, și n'ai a te teme nimic.

— Dară ce ași avea de temut din partea baronului, rogu-te, dacă m'ași duce la el pe față? Este el în faptă capabil a da ordini sĕ mĕ ucidă?

— Nu sciu Cristiane; eu îți jur pe onoarea mea că nu sciu nimica, din toate aceste, și-mi poți crede; căci, dacă ași fi observat, în relațiile mele cu dênsul, dovada cea mai mică a lucrurilor de care lumea îl acusă, relațiile aceste n'ar mai esista. Foarte puțin mi-ar păsa de clientela lucrativă, și clientul meu n'ar scăpa de adevĕruri dure, fire-ar ele folositoare sau nu. Însĕ unele sgomote sûnt atâta de acreditate și nenorocirile întêmplate acelora, cari au voit sĕ stea față în față cu baronul, sûut atât de numeroase, încât m'am întrebat uneori, dacă n'are el privirea aceea rea, ce o numiți în Italia pe cum cred, *gettatura*; destul că, spre a nu-mi atrage fără causă soartea aceasta sinistră, dta îmi vei permite a spune, că nepotul meu este absent, de aḑi-dimineață, adecă el a plecat în călĕtorii îndepărtate.

— Din momentul, în care te încurc și pe dta în vre un pericol, contează la precauția mea. Eu n'am sĕ es de aici decât fără mască sau fără astfel de îmbrăcăminte ca sĕ nu recunoască nimenea în mine, galantul și prea cavalerul jucător de aḑi-noapte.

După lămuririle aceste, dl Goefle și Cristian Waldo își strînseră mânile.

Nils, a cărui funcțiuni sĕ mărginiseră la dejun în decursul conversației, fu împachetat în blanele stĕpânului seu, care l așeḑà pe capra saniei sale, și îi dede biciul și frânele a mână; odată așeḑat, Nils plecà ca o săgeată și coborî stânca cu multă desteritate și siguranță. A mâna un cal era unicul lucru ce-l scia face, și-l și făcea fără protest.

Încât pentru Ulf, dl Goefle îi dase, înainte de a pleca spre castelul nou, ordinile necesare, a găti posițiune de a înregistra o împregiurare și adecă, un moment nou din care s'ar părè că metoda principelui Cancelariu este pură seriositate și că conaționalii sĕi din Austria sûnt jertfiți conpatrioților lor de origine slavică. Enigma devine și mai mare când vedem că foile parisiane se bucură de victoriile slavilor din Austria. De tot mare devine însĕ enigma când aflăm că foile rusesci, cari ar trebuì mai mult sĕ se bucure, se întristează și doresc elementului german egemonia în Austria centralistică. Așa dar: Bismarck e contra elementului german în Austria; republicanii din Francia sûnt pentru slavii clericali și feudali: rușii pentru egemonia elementului german într'o Austrie centralistică germană. Nu este aceasta comedie completă?

După o scire dela 9 Iulie n. venită dela Roma, în cercurile politice de acoló se presupune că puterile vor lăsa lordului Granville inițiativa pentru a lua o atitudine față cu nota din urmă a guvernului român în cestiunea Dunărei. Acel dintâiu însĕ s'a mărginit până acum a comunica representanților puterilor câte o copie de pré nota guvernului român.

În Bulgaria trebue că sûnt lucrurile turburate. În Tirnovo și Razgrad s'au instituit tribunale militare, înaintea căror nu se vor chiema numai tâlharii, ci toți câți sûnt în prepus că nu sûnt de acord cu guvernul actual.

În Serbia încă ferbe neîncetat. Dela Alexinat Valievo și Craguevaț sûnt sciri noue despre arestări numeroase. Întro telegramă dela Craguevaț se ḑice: „În districtul acesta mai toți oposiționalii mai de frunte sûnt arestați. Arestările sûnt pline de dau din ele; presa oposoțională scrie despre arestările acestea, într'un ton pătimaș.“ Telegrama este scurtă dar destul da semnificativă.

Bonapartiștii din Francia se folosesc de ocasiune și încep a eșì la iveală. Ocasiunea de care se folosesc este că republicanii se silesc a da necontenit doveḑi de incapabilitatea lor de a guverna; royaliștii și orleaniști sûnt în ceartă până a nu ajunge la putere. Între astfel de împregiurări nu va suprinde pe nimenea scirea ce nu va întârḑia a venì, că principele Jerôme Napoleon, cât de curênd, eară va întreprinde ceva contra republicei.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Deva, 5 Iulie n. *(Procesul criminal politic în contra oratorilor din conferența dela 10 Martie a. c. privitoare la projectul de lege a scoalelor secundare.)* La timpul sĕu aproape presa întreagă din țeară se ocupase cu conferența românilor din comitatul Unedoarei în causa projectului de lege privitor la scoalele secundare. Încă de pre atunci ḑiarele maghiare dase alarmă în lume, că românii adunați în Deva agitează în defavorul statului unguresc. În deosebi s'a îndreptat alarma în contra domnului Ioan Papiu, protopop gr. or. și tot odată president al conferinței și în contra domnului Dr. Avram Tincu, advocat. Nodul găsit în papură se pare a fi discursurile acestora.

Alarma ḑiaristicii maghiare n'a fost neroditoare. Procurorul de stat n'a trecut mult, și a primit însărcinarea de a urmărì pe autorii discursurilor.

Oratorii devin acum acusați. Cu ocasiunea închisițiunei pretensive acusații au dovedit că discursurile încriminate n'au fost agitătoare, dovadă și decursul cel demn, în cea mai esemplară ordine și linisce al conferenții susmenționate. Cu toate acestea procesul decurge încă și se vede, că nu este altceva decât persecuțiune.

Drept aceea, ca publicul sĕ se poată convinge, că afară de cele ḑise, în adevĕr pentru procesul din cestiune alt substrat nu esistă, lăsăm, ca sĕ urmeze discursurile domnilor de mai sus.

Eată dar discursul domnului Ioan Papiu:

„Onorabilă adunare! Stimați Domni și Frați! Unul din convocătorii Dvoastră fiind chemat a vĕ spune indemnul ce m'au condus de a vĕ chiema, și scopul, pentru care ne-am adunat inteligența și poporul mi-a venit mie acest rol însemnat, și-l împlinesc cu plăcere salutându-vĕ cu bucurie fraților cu salutarea cea mai cordială de: bine a-ți venit la noi: (sĕ trăiască! însuflețite).

„Indemnul ne-au fost curat, sĕ chibzuim și sĕ ne înțelegem asupra mijloacelor ce ar fi a se lua pentru delăturarea unui rĕu, ce ne amenință (sĕ auḑim). Scopul dar, pentru care ne am adunat astăḑi inteligență și popor într'un numĕr așa însemnată încât rare-ori s'au vĕḑut o adunare așa numĕroasă ca aceasta acì la noi, în parte vĕ este cunoscut, cu deosebire inteligența din giur și chiar și din cele mai mari depărtări ale acestui comitat, cunosc întocmai ca și noi, causele și motivele, pentru cari ne aflăm acì și de aceea puțin mĕ voiu ocupa cu aceasta parte a adunărei, cu atât mai mult însĕ aflu de lipsă a mĕ adresa iubitului nostru popor, care ne-au dat ascultare, și la o simplă convocare s'au presentat, s'au înfățioșat în numĕr așa de frumos (sĕ auḑim).

„Nu v'am chiemat fraților, sĕ vĕ vestim vre-o bucurie, ḑilele noastre de bucurie astăḑi sûnt foarte rari (rĕu destul). Nu v'am chemat, ca sĕ vĕ amăgim cu ușurarea sarcinilor, a greutăților publice și preste tot a dărilor împĕrătesci cum le ḑiceți Dvoastră, căci statele, țĕrile, fără dări, fără greutăți nu se pot ținè. Nu v'am chemat dar, bine sĕ mĕ înțelegeți, — sĕ vĕ făgăduim că acestea se pot întêmpla, dară apoi nu v'am chemat, nici ca sĕ vĕ ospĕtăm, acestea toate dela noi nu le-ați auḑit și nu le veți auḑì nici odată, alții sûnt, cari vĕ spun de aceste la alegeri de deputați la dietă, și pe cari ca oameni cu mintea sănătoasă nu ar trebuì sĕ'i credeți, ci sĕ le spuneți: nu ne vindem consciința pentru bani, pentru beuturi și alte amăgiri deșarte, și făgădueli mincinoase, nu ne dăm încrederea noastră, votul nostru, ca se vĕ numiți deputații nostrii în dietă, în sfatul țĕrei. (Strigări: nu îi vom asculta, nu ne vindem!)

„Așa dar fiind că nu pentru acestea v'am chiemat, apoi urmează sĕ vĕ spun în scurte cuvinte scopul, pentru care vĕ am chiemat, și pentru care ne am adunat! sciți fraților, că în anii de curênd trecuți, sau adus o lege, după carea învĕțătorii nostri dela sate sûnt îndatorați a învĕța limba maghiară și în scoalele popurale, a se propune această limbă la pruncii nostrii, care vin la scoală, sĕ învețe a fi creștini buni, și patrioți adevĕrați (nu ne trebue, cui îi trebue sĕ o învețe) noi fraților mulți am învețat de voie bună, cu plăcere, nesiliți, dar se spunem că siliți nu o vom învĕța (strigăte nice odată).

„Tocmai acum este in desbatere în dieta țerei o altă lege, pentru întroducerea limbei maghiare și în scoalele mai înalte în gimnasii (nu ne trebue); noi fraților nu vom putea împedeca, ca projectul de lege pus în desbatere sĕ nu devină lege, și nice nu ḑicem că ne vom împotrivi în contra legei, după ce va devenì lege, dar vrem sĕ spunem legiuitorilor, că pe noi aceasta lege ne vatĕmă până în suflet, și a ne plânge de durerea noastră, aceasta ne este ertat chiar după lege, sĕ scie dară frații nostrii maghiari, că pre noi aceasta, ne doare, ba sĕ scie lumea, că noi nu consimțim cu aducerea unei atari legi (nu ne trebue, nu primim,)

„Acesta este scopul, fraților, pentru care ne aflăm adunați, este de datina noastră sĕ ne sfătuim împreună, sĕ chibzuim bine lucrul și sĕ ne enunțăm în auḑul lumei, — sĕ spunem ce este durerea noastră, nu voim sĕ vătĕmăm pe nimenea, ci spunem numai ce ne doare pe noi; era un timp fraților, când strămoșii fraților unguri cu cel dintâiu rege în frunte, Stefan, că regnul unei limbe este ne folositor, ear strămoșii nostri credeau că se cuvine sĕ se lupte mai mult pentru păstrarea limbei, de cât pentru esistență — decât pentru viață și până când credințele acestea din amêndouĕ părțile au fost păḑite și ținute, până atunci această patrie, scumpă țeara noastră, au fost păciuită și liniscită în lăuntru tare și mare, respectată și temută în afara dulcea noastră patrie, mama bună a strămoșiilor nostri ne au rĕmas în moștenire pe care o iubim cu doioșie, și pe care o apărăm cu sânge și avere împreună cu frații unguri, sĕ le spunem, că ei o agrăiesc unguresce, pre noi sĕ ne lase împace a o agrăì românesce, ca și părinții nostri, și atuncea ea va fi tot tare și mare ca în trecut. — Cu acestea, fraților, spunêndu-vĕ în scurt scopul adunărei presente, declar conferența de deschisă (sĕ trăească! prelungite)

Acum urmează discursul domnului Dr. Tincu:

„Fraților români! Cu acestea cuvinte se adresau predecesorii nostri cătră popor la anul 1848, când se luptau pentru recâștigarea drepturilor omenesci și politice. Domnul antevorbitoriu în predarea sa au adus înainte destule motive, arătând pericolul ce ne amenință cu cuvinte atât de chiare și într'un mod atât de convingătoriu încât Dvoastră simțind celea ce vi sau spus, și celea ce cuprinde pro punerea le ați primit fără a afla de lipsă a mai aștepta, ca se auḑiți încă și alte motive dela alți vorbitori.

Și eu am primit aceea propunere; protestăm dară în fața lumei civilisate contra acestui project de lege, pentrucă este îndreptat în contra noastră, și intenționează despoierea națiunei române chiar și de acel drept natural, care i este neapărat de lipsă pentru esistență.

„Eu când m'am ridicat ca se vorbesc, nu am avut nici am intențiunea a mai motiva propunerea Dnului antevorbitoriu, ci dorința mea este a face numai una adaus la aceasta propunere. Pentru aceea ve rog a mĕ asculta și pe mine ca se-mi motivez aceasta propunere de adaus și ca se pot fac aceasta aflu de lipsă a arăta pe scurt celea întêmplate și cum au decurs lucrurile dela anul 1848 până acum, când se intenționează a aduce la putere de lege acest project foarte asupritoriu pentru noi.

„Nu voesc a vĕ mai aduce minte cele, ce sau întêmplat în acel fatal an, dară sûnt silit vĕḑênd celea ce se întêmplă, și cum decurg lucrurile aḑi, a ḑice că Ungurii dela anul 1848 încoace n'au învĕțat nimic, pentru că în dietă nu sau aflat nici bater unul dintre maghiari, care sĕ fi ḑis un cuvênt pentru noi, de și urmările întêmplărilor de atunci sûnt destul de instructive.

„După evenimentele triste din anul 1848 urmà absolutismul, o situațiune tristă, un sistem greu pentru aceste țĕri sub care am suferit cu toții vinovați și nevinovați; dară pe lângă toate acestea cutez a ḑice, că cu mult mai suportabil a fost ca cel de aḑi, care se numesce constituțional, pentru că chiar în acel sistem guvernat de streini nu ne'a atacat cel puțin limba și nici pe departe n'au voit a ne pune pedeci în propășire la cultură, ba încă putem ḑice, că am fost în aceasta privința respectați și ajutați mai mult ca sub aceasta constituțiune ungurească, despre care în toată ḑiua și cu toată ocasiunea se ḑice că este liberală.

„După evenimentele din anul 1848 a urmat ca act de mare însemnătate patenta din 1854, fără ca românii sĕ fie avut nice cea mai mică influență asupra întrebărei urbariale, care patentă în privința folosinței pădurilor și a locurilor de pășune a tăiat adênc în drepturile de avere a fostilor iobagi.

„Au armat diploma din 20 Octobre 1860 și patenta din 20 Februarie 1861, prin care sau delăturat legile de mai naite și sau fost pus de basa guvernărei acestor țeri principiul egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților; pe această basă sau convocat la anul 1863/4, dieta din Sibiiu, pe basa unei ordinațiuni electorale, care deșì n'au corespuns întru toate referențelor de avere, totuși a fost adoptată din partea românilor, avênd ei dorința de a întra odată în folosința drepturilor constituționali, dela cari a fost eschiși mai înainte cu sute de

---

pentru Cristian patul, unde dormise Nils, și pentru acesta o sofă lată, îndestul de bună; apoi, el se duse, a se ocupa de serviciul unchiului sĕu fără a-i spune un cuvêut de presența oaspeților sĕi din pavilon.

VII.

Cetitorul nu-și va fi uitat, că bĕtrânul Stenson locuia o parte a edificiului situată in fundul a douei curți, care compunea cu primul ocol, ceva mai larg, castelul ruinat Stollborg. Istoria clădirei acestui vechiu castel, este o legendă; în epoca aparițiunei crestinismului în Svedia, el a apărut într'o noapte singur singurel pe stâncă, pentru-că domnul castelului, atuncea păgân, veḑêndu-se amenințat, în casa sa de lemn, a fi dus de o tempestate violentă de taoamnă, în mijlocul lacului, el a făcut jurămêntul a îmbrățoșa religiunea cea nouă, dacă cerul l'ar apĕra de vênturi. Coperișul tocmai îl dusese vêntul, dară cât a fost jurămêntul făcut, s'a și ridicat un turn de granit, ca printr'un farmec, din interiorul stâncei, și după ce stăpânul castelului fu botezat, numai scutura nici un vifor puternica și solida sa locuință.

Pelângă istoria aceasta adevĕrată, anticarii țerei îndrăzneau a ḑice că turnul pătrat din Stollborg nu datează mai de mult decât din epoca regelui Birger, adecă din secolul al XIV. Cum va fi fost, destul că, castelul și mica moșie le câștigase, în secolul al XV un cavaler brav cu numele Waldemora. În secolul al XVII, Olaf de Waldemora, a devenit favoritul reginei Cristiana, care în vîrtutea alienărei arbitrare a mai multor fragmente din domeniile coroanei, i-a dăruit pămênturi considerabile, în părțile aceste a le Dalicarliei. Istoria nu spune dacă a fost acest Waldemora amantul fantasticei mostenitoare alui Gustav Adolf. Sĕ poate că, regina fiind în lipsă de bani, i-a cedat eftin aceste proprietăți considerabile. Sigur este, că la reducțiunea din anul 1680, precând energicul Carol XI a făcut sĕ se revizue toate titlurile acuisițiunei și sĕ se redea dominiului coroanei, tot ce era pe nedrept alienat de predecesorii sei, a mĕsură teribilă și salutară, căreia îi mulțămesce Svedia dotațiunea universităților, a scoalelor și a magistraturelor, creațiunea poștei de scrisori, a armatei îndelta, și alte binefaceri, cari bĕtrânii aristocrați nu le putură ierta coroanei, pe la începutul istorisirei noastre.

Baronul de Waldemora se afla în regulă bună, își conserva moșiile cele mari, ce le moștenise dela moșu-sĕu și îndeplinì înfrumsețările castelului nou, care el însuși l'a clădit, pe țermul lacului și i-a dat numele sĕu.

(Va urma.)

ani, care dietă condusă de ideea egalei îndreptăţiri au adus legi pe care Majestatea Sa împĕratul le-au şi sancţionat, şi totuşi fără de a mai reflecta cineva la acestea s'au conchiemat o altă dietă la anul 1865, în Cluj pe basa unei legi feudale din anul 1791, care avea a deslega numai o singură afacere, adecă revisiuirea uniunei Transilvaniei cu Uugaria, care uniune, amĕsurat rescriptului împĕrătesc din anul 1863, nu au avut nice odată putere de lege.

„În aceasta dietă revisiunea propusă nu s'au făcut ci s'au declarat de nou uniunea; ear românii au protestat contra acestei proceduri.

„După aceea printr'un rescript reg. din an 1867 s'au dechiarat, că uniunea are valoare legală, deşì legea respectivă nu s'au sancţionat, şi în contra ei sau dat atâtea proteste.

„În urma acestora s'a denumit la anul 1867 ministeriul unguresc; sub acest ministeriu s'au adus din dieta din Pesta şi o lege pentru naţionalităţi art. XLIV din anul 1868. Şi ce conţine acest articlu de lege, doară drepturile ce ne au dat acesta lege, prin acest articlu de lege nu ni s'au dat nici un drept, ci ni sau mai restrîns încă acelea, care le am câştigat şi eluptat: ce drepturi voesc Ungurii se ne dea, dovedesce de ajuns, pe lângă alte multe şi projectul de lege pentru scoale, în contra căruia am protestat şi noi astădi. Ei voesc a ne lua şi aceea ce nu este a lor adecă scoalele noastre, care, deşì noi contribuim în mare parte la visteria statului, n'au căpĕtat şi nu capĕtată nici un ajutoriu, ci sûntem avisaţi ale ţinea cu sudoarea noastră.

„Cine este oare îndreptăţit a ne lua aceea ce nu ne-a dat. Noi pretindem, că precum noi nu ne întindem la aceea ce nu este al nostru, aşa nici altul sĕ nu cuteze ane ataca ce este al nostru. Noi ce e a altuia nu luăm, dar ce este al nostru încă nu vom lăsa nici odată. Urmările şi dacă nu vor fi acele ce se aşteptă din acest project de lege, dar de sigur va fi, că noi vom remânè inderĕpt în propăşirea în cultura, vom fi împedecaţi a vedè lumina. În articlul de lege despre naţionalităţi se dice apriat, că regimul sĕ satisfacă dreptelor pretensiuni a diferitelor naţionalităţi conlocuitoare în aceasta ţeară: cu ocasiunea denumirei amploiaţilor de justiţiă şi a altor oficianţi, dară mai vêrtos la denumirea comiţilor supremi sĕ caute a satisface, a îndestuli toate naţionalităţile; a denumì amploiaţi superiori, precum preşedinţi la tribunale, comiţi supremi din aceea naţionalitate, care formează majoritatea în un ţinut. Mai departe sĕ dice, că ne putem folosì de limba noastră în vorba şi scrisoare la judecătorii, la oficiele administrative şi la toate alte oficie de stat.

„Acum Vĕ întreb dnilor, câţi oficianţi avem noi la judecătorii? câţi la administraţiune? corespunde oare numĕrul acelora populaţiunei române de 3 milioane? şi câţi comiţi supremi sûnt adi de român? respuns că nici unul! La care oficiu de stat ne putem noi folosì de limba noastră? la nici un oficiu! ba ce e mai mult se i-au protocoale la judecătorii şi la oficiele administrative într'o limbă pe care oamenii nu o pricep, din care causă pre adeseori se nasc din astel de abnormitate pagube mari, pentru aceea, pentru că regimul denumesce numai oficianţi de naţionalitate maghiară, punênd mai mult pond pe limba ungurească, decât pe aceea ca oficiantul se cunoască limba poporului.

„Când ve am enumerat acestea fraţilor, nu am voit altceva, decât se ve dovedesc, că articolul despre îndreptăţirea naţionalităţilor, deşì este sancţionat de Majestatea sa, totuşi nu sĕ observă. Oare ce însemnează aceasta, că regimul nu respectează nu ţine legile sancţionate? Cum mai putem avea noi încredere într'un regim, care aplică asupra noastră numai greutăţile impuse prin legi dar nu şi aceea ce este în favoarea noastră!

„În urma eschiderei din oficii sûntem eschişi şi din representanţa ţĕrei şi a municipielor, fiindcă de o parte oficianţii respectivi nu observează legea, ear de altă parte legea electorală într'atâta e de meşteşugită şi nefavoritoare pentru noi, încât după împărţirea nedreaptă a cercurilor electorale 3000 de unguri aleg câte un deputat, pe când românii 40—50 mii de suflete abia ar putea alege un deputat.

„Toate acestea ne dau destulă dovadă, că regimul nu este sincer faţă cu naţiunea noastră, ba putem dice că ne asupresce, din care causă încrederea noastră scade din di în di. Aşa, deşì la aparenţă legile sĕ vĕd drepte şi liberale, în faptă însĕ nouĕ ni se întêmplă cele mai mari neîndreptăţiri.

„Acestea şi multe alte avênd în vedere naţiunea română în conferenţa sa dela 1881 au decis a observa o stare passivă faţă cu dieta din Pesta. Urmarea au fost, că s'au ridicat toate foile maghiare în contra noastră îngrămădindu-ne cu încriminări şi calumnii, pe care însĕ jurnalistica noastră română, pe cât este ea de modestă, au sciut cu demnitate şi energie a respinge acelea încriminări şi calumnii şi tot odată a nutrit simţul de dreptate şi literbertate în inimele nepătate a fiilor naţiunei — pentru aceea, cred, că voiu întimpina numai plăcerea Dvoastră, când vĕ rog sĕ primiţi şi adausul meu la propunerea Dlui antevorbitoru, pe care rog pe unul dintre Dnii notari al ceti".

În fine discursul domnului Papiu, prin care s'a încheiat conferenţa:

„Fraţilor! După ce am terminat lucrarea noastră şi după ce am luat hotărirea acum cunoscută tuturor urmeadă ca se ne despărţim din acest loc, înainte de a ne despărţi fraţilor, nu pot se nu vemulţămesc pentru osteneala ce v'am făcut, dar şi mai mult pentru purtarea ce aţi dovedit sub întreg decursul adunărei. Streinul carele numai din audire, cunoasce pe poporul român, deacă din întêmplare ar fi fost de faţă în adunarea noastră îndată ar fi sciut, că se află în sinul poporului român, blând şi serios. Vĕ mulţămesc încă odată pentru această purtare deamnă prin care strĕinilor le-aţi arĕtat, că poporul român este destul de serios şi scie se însufle respectul cuvenit, ear' nouă ne aţi făcut o adevĕrată bucurie şi mângăere sufletească. Vĕ mulţămesc în urmă că nu aţi cruţat nici osteneala nici spese, ci preste aşteptarea noastră aţi venit aici chiar dela marginile cele mai depărtate ale comitatului; Dumnedeu vĕ ducă în pace la casele voastre şi se vĕ ţină spre bucuria şi fericirea scumpelor voastre familii; cu acestea declar adunarea presentă de încheiată. (Se trăiască! entusiastice.)"

Sûnt patru luni de când conferenţa a avut loc. De atunci s'a desbătut projectul care a causat conferenţa în ambele case ale dietei, s'a sancţionat şi a devenit lege; liniscea însĕ nu s'a turburat nicăiri şi nici în comitatul nostru. Nu s'a turburat pentru că nu o a turburat nimenea; căci a discuta un project de lege, a se provoca la momente istorice într'un discurs nu este agitaţiune. Agitaţiune s'ar putè numì urmărirea acestor doi domni, căci prin ea spiritele dela firea lor liniscite se agitează, dovedind aievea cât de puţină garanţie dau legile de într'uniri într'o ţeară constituţională cum este statul unguresc.

O descoperire interesantă.

(Un transilvănean în Tiflis — O biblie georgiană dela 1710 tipărită de tipografi români.)

Domnule Redactor! O scrisoare ce primii în dilele acestea, prin binevoitorul intermediu a legaţiunii franceze de aici, dela dl Frederik Bayern, archeolog şi naturalist din Tiflis în Transcaucazia, îmi comunică o descoperire interesantă pentru noi românii, descoperire făcută acum câţi-va ani în Colchida de către eminentul archeolog rus, dl Bakradzè. Este vorba de prima Biblie tipărită în limba şi cu caractere georgiane în anul 1710 în Tiflis; ei bine, această biblie este tipărită de un român, anume Mihail Stefan, care a lăsat în Biblia chiar ce a tipărit un *suvenir neşters al esistenţii sale prin următoarele versuri tipărite în limba rumânească*, însĕ cu caractere georgiane.

Eată aceste versuri:

„Precum cei străini doresc moşia sa sĕ-şi vază
„Când sûnt în altă ţeară de nu pot sĕ şează,
„Şi ca cei ce's pe mare, bătuţi de furtună
„Şi roagă pe Dumnedeu de linisce bună,
„Aşa şi tipografii douĕ cărţi sfârşiră
„Laudă neîncetată dau şi mulţămiră.

Cred că nu poate fi fără interes pentru cetitorii Dv. a reproduce aici scrisoarea dlui Bayern menţionată mai sus.

Tiflis (26 Maiu 7 Iunie 1883.)

. . . . „Amicul meu, Domnul consiliar de stat Dimitrie „Bakradzè, archeolog şi vice-preşedinte al societăţii archeo„logice din Tiflis, într'o escursiune archeologică întreprinsă „în Colchida pentru a studia manuscriptele georgiane care „sĕ serve la istoria eclesiastică a popoarelor georgiane în „Imerthia, descoperì o veche biblie georgiană, care, după „dênsul, este prima carte tipărită în limba şi „cu litere georgiane.

„Marele interes al acestui antic document, este desco„perirea făcută, că întroducerea tipografiei în Georgia se „datoresce unui străin, care sĕ dovedesce a fi fost „un Român.

„Această biblie a fost descoperită de dl Bakradzè în „oraşul Kutais în Imerethia, dar ea a fost tipărită la Tiflis „în anul 1710 de către Românul Mihail, fiul lui Stefan, şi „după cum se pare fiu de preot (?). El a lăsat un suvenir „tipărit chiar în Biblie, de esistenţa sa, în nisce versuri im„primate în limba românească, dar cu litere georgiane.

„Domnul Bakradzé mĕ rugă sĕ'i traduc aceste versuri; dar eu avênd părăsit Bucuresci dela 1845, şi ne mai avênd „aici ocasiune a vorbì romănesce, nu putui, şi deci rugai „pe sora-mea, Luisa Bacalovitz, născută Bayern, sĕ le tra„ducă, de oare ce dînsa n'a venit în Tiflis decât în 1873 „şi prin urmare nu ă uitat încă de tot limba Românească; sora-mea însĕ cunoasce limba românească modernă, care di„feră mult de limba cea veche şi deci mie teamă ca tra„ducerea sĕ nu fie bine făcută; de aceea vĕ rog sĕ-mi tri„miteţi traducerea esactă ca se pot corige în cartea Dlui „Bakradzè. Sciind că această de scoperirea amicului meu va „interesa pe toţi Românii, profit de ocasiunea ce se pre„sentă cu plecarea amabilului nostru Consul al republicei „francese Tiflis, în care merge în România sĕ facă o călătorie de „plăcere, spre a'l ruga sĕ înmâneze onor. Societăţi geogra„fice din Bucuresci, un pachet cuprindênd mai multe cărţi „şi broşuri destinate acelei on. societăţi.

„Veţi găsì pe paginile 6 şi 7 din cartea dlui Bakradzè „versurile în cestiune cât şi traducerea făcută de sora-mea.

„Pentru mine personal această descoperire avè un în„teres; mai ântâiu acela de a cunoasce epoca întroducerii „imprimării în Georgia şi al doilea ca introducĕtorul artei „tipografice în Georgia a fost un compatriot, ca se dic aşa, „al meu, căci eu însumi sûnt Transilvănean, care dela vêr„stă de 15 ani am locuit în Bucuresci, unde mi-am şi fă„cut studiile, care îmi dede ideea de ami întoarce privirile „spre Orient. În anul 1845 plecaiu deci la Odessa, unde „vederea Mări-Negre aprinse în mine nouĕ dorinţe, şi mĕ „dedeiu cu tot studiului sciinţelor naturale; la 1849 mĕ îm„barcaiu pentru Caucaz unde mĕ stabilì şi unde trăiesc şi „astădi. Cunosc acum Caucasul în toate unghiurile sale, „atât ca Geolog şi naturalist cât şi ca archeolog, istoric şi „geograf.

„Aşa dar un Român imprimeria georgiană în Caucas şi un Ardelean (Saxon) viind din Bucuresci, formă basa „museului de aici, întroduse archeologia, eu făcui primul „pas pentru într'unirea congresului archeologic, în fine eu „silì pe învĕţaţii Europei sĕ'şi întoarcă privirile asupra geo„grafiei antice a Caucasului, cea mai clasică din lume, dar totodată şi cea mai necunoscută.......

Frideric Bayern,
naturalist şi archeolog la Tiflis.

Eacă, domnule redactor, o descoperire, care de sigur, cum dice d. Bayern. va interesa pe toţi Românii. Sûnt acum 173 de ani, un Român pătrunse până în Transcaucazia, studià limba georgiană şi tipărì în limba şi cu caracterele georgiane ântêia carte: Biblia. — De unde a fost acest Mihail Ştefan? Fost-a el singur sau mai mulţi; cum lasă a se înţelege versul: *„Aşa şi tipografii douĕ cărţi sfêrşiră"* şi care sĕ fi fost această a doua carte? Prin ce împregiurări ajunse el tocmai la Tiflis? Eată nisce întrebări, cari merită o cercetare mai amăraunţită. Eu, din parte'mi, mulţămind dnului Bayern pentru această interesantă comunicare, l'am rugat a-mi da mai multe amenunte în această privinţă. Cred că academia noastră ar trebuì sĕ întreprindă o campanie serioasă spre aşi procura originala Biblie tipărită de Mihail Ştefan în 1710 la Tiflis, şi care astădi se află în museul archiologic din Tiflis, sau cel puţin o reproducţie fidelă după dênsa.

În viitorul Nr. al „Bulentiului Societăţii Geografice," voiu reproduce versetele de mai sus în original, adecă cu caractere georgiane, şi sper până atunci sĕ pot primì dela dl Bayern mai multe amĕnunte asupra acestui Mihai Ştefan.

Primiţi, domnule redactor, asigurarea stimei mele.

George I. Lahovari,
secretar general al societăţii Geografice române

Bucuresci, Iunie 1883. „Timpul."

Varietăţi.

* *(Himen.)* Dl Dr. A. Balint, fisic montan în Roşia montană şi dra Constanţa Tobias vor serba cununiile dlor sale astădi la 10 oare a. m. în biserica gr. cat. de aìci.

* *(Anunciu!)* Adunarea gen. a despărţămêntului XII în Dej al asociaţiunei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român se va ţinea la 12 August st. n. a. c. în comuna Beclean, la care spre a lua parte se invită toţi membrii şi partinitorii acestei institutiuni salutare, cari au a se însinua la preşedintele comitetului de primire d. Georgiu Tecariu, protopop gr. cat. în Bethlean.

Din şedinţa sub comitetului.

Dej la 7 Iuliu 1883.

Gavriil Manu, director. *Petru Mureşean.* secretariu.

* Pătrunşi de generositatea Dlui I. M. Riurean, director al scoalei „Mateiu Basarab" din Bucuresci, carele a donat 10 esemplare din opul DSale intitulat: „Ajunul Nascerii Domnului" („din biblioteca de lectură pentru tinerime de ambe-sexe"), dintre cari unul pentru biblioteca scoalei, iar 9. esemplare pentru a se distribuì elevilor binemeritaţi — prin on. „Comitet al Asociaţiunei române pentru literatura română şi cultura poporului român", care asemenea

a trimis bibliotecei scolare un „catalog al cărţilor aflătoare în biblioteca „Asociaţiunei tranne etc.“, şi care totdeauna la astfel de ocasiuni 'şi are privirile aţintite la înmulţirea bibliotecei noastre şi înaintarea tinerimei scolare.

Asemenea D. D. prof. seminarial D. Comşa, ce avu bunăvoinţă de câtevaori a cerceta grădina de pomărit a scoalei, şi convingânduse de progresul făcut în nobilitarea pomilor în primăvara anului c. a donat din speciile de care dispune DSa de meri cireşi, nuci, viţe de vie, aluni de Anglia, frăgari vreo 14 bucăţi, precum şi mai multe specii de flori, ce contribue mult la ornamentul grădinei scolare; — Corpul înveţătoresc esprimă cea mai profundă mulţămită publică.

Din şedinţa corpului învĕţătoresc ţinută în Reşinari la 5. Iuliu, 1883. st. n.

Coman Hămbăşan m. p., director şi preş. conf. *Nic M. Todoran* m. p., învĕţător. şi notar conf.

* (Atentaturi) se anunţă din Belgrad şi din Dresda. În Serbia şi mai cu seamă în cetatea Valievo mai mulţi cetăţeni de frunte a fost acusaţi, că ar fi făcut atentaturi contra regelui Milan. Dela Dresda asemenea vine scirea, că nenorocirea cea înfricoşată care s'a întêmplat regelui Albert în Milan ar fi fapta unui om rĕu şi ar fi îndreptată în contra vieţii regelui. Regele a plecat în 4 Iulie într'o visitaţiune. Regele a visitat în Reichenberg mai multe colonii industriale după aceea a mers cu trăsura la Milan unde a vĕḑut stabilimentul (fabrica în care se spală lână) lui Georgi presidentul camerei comerciale (fiul unui exministru). În fabrică este o maşină cu care se sue în toate etagiurile de jos în sus materialul crud, şi de acolo se scoboară jos fabricatele. Câte odată sĕ sue în etagiuri şi oameni cu maşina. Maşina poartă o greutate de 200 măji.

Când regele dimpreună cu cei 8 cari'l însoţeau, sa suit în maşină sĕ se ridice din etagiul prim în al doilea, maşina s'a sloboḑit în jos cu iuţeală moderată. Până aci nu sa întîmplat nimănui nici un rĕu, însĕ în acel moment contra pondul care era sus, din causă necunoscută până acuma, a căḑut jos şi îndată a omorît pe Dr. Hübel presidentul districtului. Ear directorului fabricei Blad ia rupt o mână în douĕ.

Atunci regele s'a întors la Dresda. Unii aşa cred că lucrătorii socialişti din fabrică au stricat maşina cu scop de a omorî pe regele.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Pertractarea sĕ începe cu ascultarea judelui Coloman Peczely. Presidentul arată înainte de a trece la ascultare, că tribunalul a dispus sĕ nu mai păzească poliţia casa lui Grossmann.

Apĕrătorul Dr Friedmann: Atrag de nou atenţiunea asupra împregiurărei, că judele investigĕtor Bary sĕ află în sală. Aceasta nu se poate permite de oare-ce se poate ivì necesitatea, sĕ fie ascultat ca martor.

Procurorul: Mĕ vĕd îndemnat a repeta propunerea ce o am făcut eri, de a fi ascultat şi judele cercetător Bary. S'a ivit necesitatea a se asculta Bary referitoriu la întrebarea: ḑisa Moriţ Scharf, că-l va omorî tatĕl sĕu la cas când va depune ceva.

Tribunalul se retrage spre a se consulta în punctul acesta. După redeschiderea şedinţei enunţă presidentul, că Bary nu poate fi admis la depunere.

Procurorul însinuă protest contra acestui decis.

Se continuă depunerea judelui Peczely.

Pres. Cum de protocoalele sûnt subscrise de DTa, fără a le fi scris însuţi? — Peczely: De-oare-ce am fost de faţă când s'au compus. — Procurorul: DTa ai ascultat pe băiat? — Martorul: Nu, el s'a însinuat de bună voie. — Procurorul: DTa însĕ l'ai întrebat? — Martorul: Da. — Procurorul: Prin urmare l'ai ascultat!? — Martorul: Fiind pe atuci bolnav nu-mi mai aduc de toate bine aminte. — Procurorul: Aceasta nu e adevĕrat; în epistola DTale către judele investigător nu stă nimica de boală. Înalt tribunal trebue se mai adaug, că martorul acesta a fost deja pedepsit. — Dr. Eötvős (către martor) Schiţează întâmplarea. — Martorul: O am istorisit eri de douĕ-ori, nu o mai pot istorisì. (Aplause vii din partea publicului.) — Dr. Eötvős: Mĕ rog de president sĕ silească pe martor a respunde. — Martorul Peczely: Nu respund. Presedintele: Nu e îndatorat a respunde de douĕ-ori. Dr. Eőtvös: Am a pune martorului o singură întrebare: DTa eşti acel Coloman Peczely, carele a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru omor? — Martorul: La întrebarea aceasta nu respund; e obrăznicie a pune martorului astfel de întrebare. (Aplause în public.) — Pres. Actele nu vorbesc nimic despre aceasta. — Dr. Eötvös: Me rog sĕ se cetească la încheerea şedinţei sentinţa respectivă; cuvêntul vătĕmător, de care s'a folosit martorul, nu me vatĕmă pe mine ci pe tribunal. Presidentul va sci, sper eu, susţinè reputaţiunea tribunalului. (Către martor); Unde ai fost în 21 şi în 22 Maiu? — Martorul Peczely: N'am fost acasă. — Dr. Eőtvös: La ḑiua aceasta ai subscris însĕ ca martor protocoalele? Sau că 'ţi-e falsă depunerea s'au apoi 'ţi-e falsă subscrierea? — Martorul: Se poate se fi subscris protocoalele din nebăgare de samă Dr. Eőtvös: Constat, că aceasta e transgresiune în oficiu. Dle martor, când ai primit depunerea lui Moriţ Seharf? — Martorul: Lipsesce datul în protocolul prim. — Dr. Eötvös: Ca amploiat ai trebuì se scii ḑiua şi oara cu precisiune.

Martorul următor e comisariul de siguranţă Recsky. Depunerea acestuia samănă mai întru toate cu judelui Peczely. — Apĕrătorul Dr. Szekely: Cine a desteptat pe Moriţ la sosirea judelui investigător? — Martorul: Eu. Székely: Peczely ḑice, că dênsul ar fi deşteptat pe băiatul? Martorul: Şi aceasta se poate; numi mai aduc bine aminte de toate amenuntele. — Apărătorul Dr. Funtak: Ai spus copilului, că n'are lipsă se depună contra tatălui seu? — Martorul: Eam spus; el însĕ a depus totul, după ce a esclamat: „De voiu depune, mĕ omoară tata!“ Eu cred, că acestea i-au fost cuvintele. — Dr. Funtak: Moriţ însĕ depune, că ar fi fost ameninţat cu închisoare pe viaţă? — Martorul: Se poate. — Apĕrătorul Dr. Friedmann: După lege nu i-ar fi permis lui Peczely a lua protocoale în forma aceasta. E bătător la ochi şi aceea că Peczely, care sufere de migrenă, se iee protocol. — Peczely: Eu lucru totdeauna, chiar şi atunci, când sufer de boala aceasta chronică. — Eötvös: Numai o întrebare: Ce poate fi causa, că Bary, cu toată iscusinţa sa în afaceri de acestea, n'a putut venî la nici un resultat cu Moriţ, pe când Peczely l'a adus momentan la depunere. — Martorul Recsky: Nu sciu; doară nu vei crede, că Moriţ ar fi fost torturat. — Dr. Eötvös: Întrebarea aceasta n'am pus-o

Pertractarea se suspinde pe $\frac{1}{2}$ de oară. După redeschiderea şedinţei ia cuvêntul comisariul de siguranţă Recski: Dr. Friedmann a ḑis, ca se-mi creadă depunerea cine va vrea; îl rog sĕ-şi revoace ḑisa aceasta, căci ea însemnează învinuirea unei depuneri false. Presidentul caută a aplana lucrul.

Sĕ continuă ascultarea martorilor.

Martora Iosefa Árvai a stat în serviţiu la Reczky înainte de venirea lui Moriţ Scharf. Serviţiul l'a părăsit din motivul, că muierea lui Recsky o ar fi bătut. Depune a fi auḑit povestindu-i-se unei evreice despre torturarea lui Moriţ. Pandurul Bakó ar fi mai omorît pe servitoarea, care a spus evreicei astfel de lucruri. — Martorul Janek, cocier, a servit 1 an la Recsky.

El a auḑit pe fereastră, cât de aspru a decurs ascultarea lui Moriţ. La fereastră s'a dus din curiositate de a sci, ce depune băiatul de evreu. — Pres D-le Recsky, ce reflecteḑi la acestea? — Martorul Recsky: *Cocierul acesta nu mi-a fost nici când servitor.*

E martor mincinos. În grădină n'a putut auḑi nimic. (Arĕtând spre Peczely): Fosta în odaie bărbatul acesta? A scris el la masă? — Martorul Ianek: N'a fost de faţă. — Martorul Pecsky: E adevĕrat, că a fost sgomot în grădină. Eu am eşit afară şi am alungat pe cei ce făceau sgomot. Aceea ce a depus însă cocierul, e fals.

Urmează martora Maria Lesko. Pe martora o au adus ca martoră evreii, de oare-ce ea a spus preste tot locul ce a vĕḑut. A vĕḑut pe fereastră cum a torturat Recsky împreună cu alţi domni pe Moriţ, pentru ca sĕ-l poată aduce la depunere. Aceasta s'a întêmplat cam pe la meḑul nopţii — Recsky, întrebat că ce reflectează la depunerea martorei, ḑice (arĕtând spre Ianek şi Lesko): „Ambii sûnt mărturii mincinoase“.

Martora următoare, Sara Szilagyi, a fost asemenea servitoare la Recsky; dânsa a auḑit dela servitori, că pe Moriţ nu l'a bătut nimenea. — Pres. Ţi-a povestit alui Lesko ceva despre întêmplarea de noapte? — Martora: Nu nu mi a povestit nimenea nimic; atâta sciu, că pe Moriţ nu l'a bătut nimenea. — Pres. Venit-a mai târḑiu o evreică la Recsky şi căpătat-a alui Lesko bătaiă, pentrucă a povestit evreicei despre ascultare? — Martora: Da. — Pres. (către Lesko:) Vorbit-ai vre odată în culină despre întêmplarea aceasta? — Martora Lesco: Am vorbit odată cu alui Szilagyi: — Szilagyi: Mie nu mi-a spus nimenea nimic.

Martorul Iosif Klein, care nu scie spune şi depune nimic înaintea judelui investigător vrea sĕ scie acum amĕnunte despre şechteri. Înaintea judelui investigător n'a sciut respunde de oare-ce au fost rĕu puse întrebările.

Absentând unii dintre martori se încheie şedinţa. (Va urma).

Loterie.

Mercuri în 29 Iunie 1883.

Sibiiu: 18 12 21 54 57

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.75	88 80
Renta ung. de hârtie	87.15	87.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 60	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	297.—	295.—
Acţiuni de credit austr.	295.25	295.—
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 438. 1883. [436] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţăresci din comitatul Făgăraşului, şi adecă:

1. La scoala cu 2 învĕţători din Voila, una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. La scoala cu 3 învĕţători din Vaida-rece una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II-lea semestru se va putè sporì până la 300 fl. v. a.

Cu ambe staţiunile mai este împreunat cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiune, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiune docentale grăniţăresc.

Limba de propunere e cea română, învĕţătoreasa nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari deja au trecut preste greutăţile de scris, cetit şi de a computa, şi al căror numĕr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi sĕ'şi subştearnă petiţiunile provĕḑute cu diplome de cualificaţiune şi alte documente necesarie până la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grăniţeri din regimentul I. român la Sibiiu.“

Nr. 158. [433] 3—3

CONCURS.

Încuviinţându-se prin venerabilul ordin consistorial din 12 Maiu 1883. Nr. 1173. B. aşeḑarea unui capelan în parochia de clasa a II. din comuna Vingard lângă neputinciosul paroch de aici, se escrie pentru ocuparea numitului post concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele capelanali sûnt 300 fl. din venitele parochiale de 600 fl. v. a.

Aspiranţii la postul acesta de capelan au a'şi adresa suplicile înzestrate în regulă cu toate documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual din anul 1878 oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 3 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Tipeiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 150 prot. [437] 1—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orĕştiă se deschide concurs pentru trei posturi de învĕţători cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, cuartir şi 3 stângini de lemne pentru încălḑirea scoalei.

Unul dintre învĕţători se va alege şi întărì de director conform §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcţionali va primì un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învĕţătoriul, care va fi cualificat a propune cântările corale după note şi va forma un cor, va primì pentru aceasta deosebit o remuneraţiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite după prescriptele vigente până la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orĕştiă. Alegerea se va ţinè la 31 Iulie vechiu a. c. şi ar fi de dorit, ca învĕţătorii deveniţi aleşi sĕ fie în stare a conduce cântările şi în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orĕştiă la 22 Iuniu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orĕştiei.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 75. Sibiiu, Sâmbătă 2/14 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Necălituri unguresci.

Ne omoară cu dragostea bunii nostri compatrioţi maghiari. Ne omoară cu dragostea încât ne vine se dicem şi noi cu proverbul: Mai slăbiţi-ne cu dragostea. Din incidentul cu toastul lui Grădişteanu întreagă diaristica maghiară s'a năpăstuit asupra noastră. Până şi ministrul de culte şi instrucţiune Trefort se sufulcă, amenințând cu sabia. E comică figura ministrului de culte şi instrucţiune al nostru în noul sěu costum rěsboinic.

În Nr. 73 am promis că vom reveni asupra escentrităţilor din diarele unguresci. Sûntem siliţi însě se reflectăm cu aceastaocasiune la necăliturile diarelor unguresci, scrise din incidentul făimosului autograf al ministrului Trefort. Publicăm la locul acesta înţelepciunea şi sciinţa din diariul guvernamental **„Magyar Polgár“** din Cluj, ca sě vadă publicul român ce oameni ignoranţi şi obscuri sûnt capacităţile diaristicei unguresci. La escentrităţile din **„Pesti Napló“ cu** privire la împărţirea — României vom reveni. Eată înţelepciunea lui **„Magyar Polgár“**:

Echou unguresc al toastului românesc.

„A tăcè, sau a reproduce simplu toastul acela, ar fi fost palmă pentru monarchia noastră şi la locul prim palmă dată Ungariei. Ne cade bine că el (toastul) şi-a aflat echou demn în epistola de gratulare a ministrului Trefort către episcopul Szabó.

„Datorinţa noastră de cetăţeni este, ca sě ne esprimăm recunoscinţa pentru cuvintele ministrului şi el o merită aceasta dela noi cesti din părţile ardelene, căci focul a fost aruncat dela Dunărea de jos chiar între noi.

„Cele dise de Trefort pondereză tocmai cât cuvintele ministrului president Tisza, care vecinilor nostri români setoşi de a-şi revindeca drepturile lor la Banat şi Transilvania le-a dis: „Veniţi şi le luaţi.“

„De mult începe a cresce numele şi vaza ministrului Trefort în opinia publică a naţiunei. Înfrânarea panslavismului în Ungaria de sus, dispositiunile administrative pe terenul învěţământului public şi în interesul limbei de stat, prin care a luat posiţie decisă pentru ideea de stat unguresc, grandioasele înaintări ale culturei publice, projectul pentru gimnasii făcut acum de curênd, toate aceste au înmulţit încrederea pusă în persoana lui, enunciaţiunea de acuma l'a făcut popular.

„Respunsul lui a întêmpinat aplausele fie-cărui cetăţean ungur loyal. Consciinţa publică naţională s'a mai uşurat. A venit tocmai la timp acest pas bărbătesc; severa lui disposiţie şi va avè influinţa sa în toată ţeara.

„De unde nebunatica, provocătoarea ţinută a noului regat? Dacă se busumflă pentru comisia Dunăreană, aceasta nu-i folosesce nimic şi lucră foarte nepoliticesce. Dacă a făcut'o din prea mare încredere, va fi bine sě se poarte ca un popor matur. Dacă se încrede în sine, se face ridicul. Dacă însě se încrede în altul, bine sě-şi tragă seama, sě nu-i fie amară decepţiunea.

„România a început prè de timpuriu a dorì lucruri nerealisabile. Ar fi făcut bine sě întrebuinţeze câteva decenii pentru consolidarea internă şi cultură. Aspiraţiunile toastului eşite din cunoscutele ascunsuri — din inimi — compromit mult guvernul, şi amestecarea principelui în această afacere i poate căusa multe rele.

„Partidele estreme — şi de acestea sûnt pretutindeni — au scopuri îndrăsneţe şi ele cultivează cele mai secrete dorinţe a le popoarelor. Mulţimei, guvernului şi mai ales domnitorului nui este permis se participe pe faţă la aceasta. Căci aceasta poate generalisa focul intern, acela se va lăţi şi pe airea, unde va afla materiă lesne de aprins, şi guvernul se va trezi în ajunul unui rěsboiu sau în faţa unei umiliri.

„Din primele două decenii ale seclului acesta o partidă din Moldova şi Valachia aspirează la unirea tuturor românilor. Partida aceasta este cea a roşilor. Ajungerea acestui scop o a încercat deja la 1848-49, inse guvernul valah însuşi i-a isgonit şi pus în temniţe.

„Acesti espatriaţi au contribuit foarte mult la timpul seu de s'au ucis atâţia nobili maghiari în Transilvania şi li s'au devastat averile, castelurile şi proprietăţile. Camarilla de atunci din Viena îi părtinea, căci ea voia sě ne slăbească prin ei. S'a convins însě de timpuriu din epistolele celor fugiţi aicia că ei lucră pentru înfiinţarea Daco-României, şi că şi valahismul din Transilvania e câştigat pentru această idee. La tribunii prinşi şi mai cu seamă între hârtiile comitetului român illegal din Sibiiu s'a aflat făcut gata acest plan, şi ea (Camarilla) primind încunoinscinţare din raportul guvernului transilvan susţinut prin documentele compromiţětoare a atras atenţiunea domnitoriului, asupra acestei împregiurări; de atunci folosesc pre conducětorii poporului spre scopurile lor, inse nu li-au credut mai mult.

„Da deu, căci contele Mikó a convins pre principe cu epistole originale, că partida revoluţionară română pe malul Dunărei şi între Carpaţi îşi bate capul cu detronarea casei domnitoare austriace, şi vrea ca toţi valachii — cei din cele două ţěri, din Transilvania, Bănat şi Austria — sě fie într'uniţi sub un principe şi coroană, şi că coroana o vor da unui principe din casa domnitoare rusească.

„Astfel fură statorite scopurile şi planul valachic, după cum testează şi conducětorii revoluţiunei sêrbe-croate-slovace; documentele sûnt toate cunoscute şi prelucrate în istoria timpului de atunci.

„Ne este lucru cunoscut că acest plan mai esistă şi astădi în mintea şi nisuinţele ultraiştilor români. Diarele române nu sûnt precaute destul spre a putè acoperì acest plan, el se vede din ţinuta politică a redactorilor (Bre! bre!), din unele enunciaţiuni şi din consecuenta vrăşmăşie (?!?) contra ideei de stat unguresc.

„Mai evident o a documentat aceasta toastul din Iaşi, aprobat şi de rege.

„Ei! Apoi aceasta nu o putem lăsa numai aşa. **Salus republicae** cere imperios ca se împedecăm respândirea de asemenea nisuinţe în patrie. **Şi revoluţia din 1848-49 o au făcut-o revoluţionarii români din Valáhia şi Ardeal.** (Poftim istorie!)

Scim, că România de deci de ani primesce cu braţe deschise pre refugiaţii români alungaţi din ?! Transilvania şi Bănat, pre studenţii români — pardon — valachi, eliminaţi din scoale şi pre tinerii preoţi de aceea-şi soarte, le dă posiţie, mod de traiu şi le deschide diarele. E lucru natural, că ei nu scriu bine despre patria lor lăsată, caluminiază guvernul ei, se silesc a înegrì naţiunea maghiară şi astfel 'şi pun la probă realisarea esaltatelor lor vederi.

De acestia au fost: Laurenì (?) Balasescu, Papiu Hilarian, Roman Constantin, pre care l'a ajuns nefericita soarte în Mureş-Oşorcheiu destul de timpuriu. Acestia prin anii 1850 au fost toţi (!!!) ministri (?!?) în România, au condus instrucţiunea valahă, au dat direcţie diarelor politice şi au agitat în continu prin cărţi, prin broşure, de pe tribună şi în scoale opinia publică valachică contra ungariei şi mai ales contra maghiarismului din Transilvania.

Aşa a fost înainte cu 30 de ani şi aşa s'a început şi acuma.

Dacă însě România este regat şi după cum se vede oamenii se încred tare şi aceasta, Ungaria este o putere consoaţă în o puternică monarchie. *Dacă regele ei ia parte la aspiraţiunile cele mai secrete ale poporului sěu,* regele maghiar **prin jurământ este**

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Ceea ce sta în picioare din vechiul castel familiar nu consista, decât dintr'un turn, ce părea foarte ridicat, prin fundamentul cel mare a cărui basă mergea până la ţermul lacului, dară în realitate nu conţinea decât două etagiuri, adecă odaia ursoaicei şi odaia păzitorului, dând mai fără trepte în curte, şi deasupra una sau două odăi, unde de vr'o două zecì de ani, adecă din epoca pe când s'a astupat cu zid partea interioară, n'a întrat niminea. Restul castelului, reclădit de mai multe ori, era un fel de gard norvegian. Sě ştie că acest gaard este în Norvegia o reuniune de mai multe familii, cari trăesc în comunitate. Locuinţe de persoane, cuine, sofragerii, grajduri şi măgăzine, în loc a se îndesa ca pe aiurea, cât se poate sub unul şi acelaşi coperiş, formează diverse edificii, şi fie-care se scutesce sub un coperiş particular, şi totul represintă o desvoltare de case mici numěroase, distinse una de alta. Mai multe obiceiuri sûnt comune în Svedia şi în Norvegia, cu deosebire în partea aceasta a Dalecarliei, care se apropie de munţii frontierei. Pe timpul când Stollborgul, părăsit pentru castelul nou, devenì o moşie rurală, erau în ţeară mai multe gaarde, stabilite astfel. Ca în toată Svedia şi ca în toate ţerile unde se clădeşte cu lemn a prins şi gardul acesta de multe ori foc şi la cele mai vechi din micile aceste edificii sě vedea urmele focului. Colţurile lor carbonizate şi coperişele lor strimbe se desemnau ca umbre negre pe zăpada muntelui.

Curtea cea de dinainte, ocolită de şopronul seu muşchios, care lega bine rěu, diferitelele edificii şi a cărui coperiş de scânduri sclipea cu bordura sa de stalactiţi de ghiaţă, oferea aşa aspectul unui grup de vile părăsite de Sviţera. De mult se transportase curtea moşiei la alt loc şi castelul întreg fu lăsat la disposiţia lui Stenson, care nu mai repara colibile aceste fără valoare şi fără altă folosire, decât a imagazina nutreţ de vite şi legumi uscate. Lespedii de peatră brută din curte erau scobiţi în toate laturile de miile de părăuţe colţuroase făcute cu timpul de apele scurse din zăpadă; nici o uşe nu se ţinea în ţiţinile sale, şi părea că după un jurământ aşa de eficace ca acela al primului domn, cea mai mică lovitură de vênt din primăvara sau toamna cea mai apropiată, ar trebui se măture ruinele aceste în fundul lacului.

A doua mică curte, situată în dosul acesteia, era un anecs mai modern, de caracter mai puţin pitoresc dară neasemânat mai confortabilă. Anecsul acesta era de pe timpul, precând baronul Olaus de Waldemora moştenise bunuri dela fratele sěu Adelstan şi luà dominiul în posesiunea sa. El construase un fel de un al doile mic gaard pentru credinciosul seu Stenson, cu scopul, cum se dicea, a-l hotârì a numai părăsì locuinţa aceasta, de care se înfricoşă. Anecsul forma dară un alt grup, situat mai jos decât cel dintâiu, pe coasta stâncei. Coperişele sale pezişe se răzimau de stânca brută şi reprezentau disposiţia particulară, obicinuită în ţeară, adecă un strat de trupine de bradi bine înfundate cu muşchiu şi acoperite cu frunde, cu coaje de măstacăn şi în sfêrşit cu un strat de pământ amestecat cu glii. Sě scie că gliile de pe coperişele rustice din Svedia sûnt cultivate foarte bine uneori chiar despărţite în straturi, cu flori şi cu arbuste. Earba cresce acolo de-ţi este drag şi turmele caută acolo ierburile cele mai delicioase a păşunei.

În partea aceasta a vechiului castel, numită în special gaard, precând cealaltă îşi pastrase numele de curtea cea dinainte, trăia Stenson de vre-o două deci de ani, în timpul de faţă aşa de neputincios şi slab de mai nu mai eşea din pavilonul sěu, bine încăldit, mobilat cu o curăţenie estremă şi spoit pe din afară roşu cu oxid de fer. Aci, el avea de bună samă toate comodităţile; apartamentul sěu, isolat de căsuţa, unde locuia nepotul sěu, cuina sa într'o căscioară, vaca şi lăptěria sa într'alta. Dară viaţa ace-

obligat a apěra ţěrile coroanei Sântului Stefan. Dacă la Dunărea de jos regele şi poporul trăesce în armonie, şi noi sûntem una în ce ne privesce interesele, intregitatea monarchiei şi susţinerea civilisaţiunei şi a egemoniei noastre. (Va fi! căci: poliglot-állam Magyarországban nem lehetséges!?)

„Cele ḑise de Trefort din incidentul faimosului toast român, sûnt scoase din inima naţiunei maghiare“.

Revista politică.

Sibiiu, în 1 Iulie.

Călětoria literaţilor şi artiştilor maghiari la Paris a dat prilegiu unor discusiuni ḑiaristice nu neinteresante. Bucuria şoviniştilor maghiari a fost scurtă. „Kölnische Zeitung“ a fost foaia cea dintâiu, care a venit sě toarne un duş recoritor asupra capetelor cuprinse de ilusiuni mari pentru legăturile cu Parisul. După aceasta au deschis şi oficioasele din Viena şirul criticelor asupra „ideei nenorocoase“. Desilusionarea a putut avea loc încă la primirea cea dintâiu ce li s'a făcut literaţilor şi artiştilor maghiari în Veneţia. Era preste putinţă ca poporul italian, care a dovedit înţelepciune politică, sě sě amestece într'o intreprindere neprejudecată. Ce e drept, ḑiarele maghiare 'şi dau silinţa a face dintr'un ţinţar un armăsar şi bucină în ḑiarele lor despre o primire grandioasă în Veneţia. Oameni însě, cari cunosc împregiurările locale de acolo, judecă cu totul altfel. Persoana cea mai însemnată, care a făcut aşa ḑicênd onorurile escursioniştilor, ḑiaristul Galli, ni se spune, că este ca şi organul sěu, o persoană prea puţin acreditată, atât în Veneţia cât şi în Italia preste tot. Ḑiaristii veneţiani de oare care renume şi reputaţiune au strălucit prin absenţă. Dovadă că n'au găsit cu cale a se face părtaşi la o întreprindere în toata privinţa problematică. Că a luat parte un prosindico la întâlnirile cu escursioniştii, nu va suprinde pe nimenea, mai ales după ce va sci, că în cetăţile mai mari italiene prosindicii fiind numěroşi nu au însemnătatea primarilor din cetăţile noastre. De altmintrea asistenţa unui prosindic la întîmpinările astorfel de societăţi este o curtenire care învoalvă şi o nuanţă fină de supraveghere. Unele dintre ḑiarele mai însemnate din Budapesta au simţit situaţiunea. Au věḑut că italianul e cu mult mai serios decât se turbure raporturile sale cu germanul pentru un şovinism nehotărît. De aceea s'au apucat oficioasele din Budapesta de tămâiarea alianţei întreite între Germania, Austro-Ungaria şi Italia. Ce impresiune va face tămâiarea aceasta asupra politicilor francezi se va putea vedea după ce va înceta zapăceala politică, produsă de republicanii neorientaţi şi neorientabili de astăḑi. Asupra noastră face Vifleimul acesta impresiunea, că oficioasele simt cât de nefavorabilă este şederea pe mai multe scaune deodată. Cu privire la situaţiunea politică a Ungariei din ḑilele acestea literaţii şi artiştii maghiari făceau bine, dacă, după cum ḑice „M. P.“ din Viena, în anul acesta se ascundeau în vre un unghiu al pădurei Bakony şi se lipseau de „triumfurile“ de prin Italia şi Francia şi de credinţa, că ei poartă lumina civilisaţiunei şi umanităţii prin lume.

Foile ungurescí se ocupă şi acum neîncetat cu incidentul dela Iaşi. Ce ḑice, de şi indirect, unul dintre urieşii mi titei din Cluj s'a putut vedea mai sus. Altul este ceva mai graţios şi este aplecat a întinde mâna de amiciţie României, dacă aceasta acum după ce a isgonit pe un redactor, a desfiinţat o reuniune, va merge înainte pe calea aceasta şi va dovedì prin fapte pocăinţă. Cu nota cunoscută însě organul clujan nu este satisfăcut. Semnificativă este însě espectoraţiunea lui „P. Ll.“ de eri. Oficiosul organ din Budapesta, după ce laudă din toate puterile guvernul Serbiei, care cu mână tare şi cu braţ înalt conduce afacerile Serbiei*) se něpuştesce asupra României şi ḑice, că succesul armelor române din resboiul ruso-turcesc a devenit pentru români un blăstem. Fiind norocoşi românii de aşi putea aduce steagurile acasă, le a întrat în cap închipuirea, că statul lor este o Macedonie, cărei i s'a reservat o mare misiune universal istorică şi că fie care român poartă pe umerii sei o bucată din ursita viitoare a lumii orientale. Oficiosul budapestan ḑice mai departe, că românii gândesc poate la esemplul Piemontului, care din începuturi mici şi pe lângă înfrângeri singeroase a creat statul unitar al Italiei. Ei vor avea poate înaintea ochilor pe Prusia, care a făcut minunile cele mari politice, sěvîrşite înaintea ochilor contimpuranilor. După o lecţiune mai lungă, dată românilor „Pester Ll.“ prorocesce, că România la nici o întêmplare cu politica ei fatală nu poate fi socotită de factor al stabilităţii în Balcan. „P. Ll.“ prorocesce după aceea rěu şi Bulgariei. Cât pentru România articolul din cestiune descopere cugetele celor dela putere din Budapesta. Şi după cugetele acestea s'ar vedea că nici acolo nu sûnt mulţămiţi cu satisfacţiunea dată.

„*Diritto*“, organul ministrului italian Mancini este de altă părere. Acel organ ḑice:

„Toastul senatorului Grădisteanu este încă argumentul discuţiunii jurnalismului austriac.

„Articolul oficios alui „Fremdenblatt“ este un fel de întimaţiune guvernului Român şi a aţiţat o adevěrată tempestate jurnalelor celorlalte care au legăturile cu Ministerul austro ungar în contra României.

„Am observat de mai multe ori netoleranţa câtor-va jurnale vieneze, şi chiar alui „Pester Lloyd“ către statele vecine şi amice în toate ocasiunile, cari au întimpinat o cestiune pentru interese reciproc în conflict, dar nici o ţeară nu fu atât de maltratată ca România. Şi am avut un mare esemplu în epoca faimosului Avant-project în cestiunea Dunăreană.

„Acum pentru cuvintele dlui Grădişteanu, după declaraţiunile ecsplicite, oneste şi sincere de censura şi blam făcute de către guvernul român în foia sa oficială, ni se pare escesivă insistenţa presei oficioase austro-ungare, ca guvernul din Bucuresci sě facă alte declaraţiuni de escusă şi justificaţiune către cabinetul din Viena.

„Guvernul român cu publicaţiunea de blam în „Monitorul oficial“ a făcut tot ce e posibil de a face mai sever către un senator şi un patriot, şi pentru un incident intern. Nota oficială în terminii sěi aşa de tari şi sinceri arată cea mai mare satisfacţiune ce Austro-Ungaria ar fi putut dorì dela România care nu poate şi nu trebue sê accepte un conflict diplomatic şi ameninţările esterne, pentru faptul de câte-va cuvinte liberal pronunţate de un privat cetăţean, dela un cetăţean ne învestit de nici un caracter oficial. Dacă Fremdenblatt şi colegii sěi ar pretinde mai mult de cât guvernul din Bucuresci a făcut, în ceea ce privesce pe Austria, vrea sě ḑică atunci că la Viena se cearcă un pretecst de ceartă pentru a face sě atêrne pe România preponderanţa politică şi militară a Austriei. În acest cas noi credem, că este o mare greşeală, de oare ce sûntem convinşi că România cu toate că e un mic stat, dar representă în Orient o adevěrată misiune de civilisaţiune şi se bucură în Europa de vii simpatii.

„Cele douě curţi din Bucuresci şi Viena, după modul nostru de a vedè, ar trebuì sě conserve cât se poate bunele relaţiuni între ele, în interesul ambelor State.

„Repetăm, Austro-Ungaria nu are nici o dreptate de a se considera ofensată prin discursul unui senator după nota oficială română, care a negat acele cuvinte.

„Guvernul din Bucuresci a fost corect şi numai are nici o altă îndatoriere către acela din Viena.“

„Allgemeine Zeitung“ din München se ocupă într'un articol interesant, intitulat „Slavii austriaci şi Francia“ cu cestiunea alianţei. „Journal des Debats“, ḑice „Allg. Ztg.“: a făcut nu de mult observarea, că n'ar dorì o Austrie slavică federalistică, prin urmare o Austrie paralisată, ci un imperiu habsburgic, care se nu fie nici nemţesc, nici slavic, nici centralistic şi nici federalistic. La observarea aceasta reflectează foaia germană: că o astfel de compoşiţiune de stat fără de coloare şi fără de miros este cu neputinţă; Austria negermană s'ar preface curênd într'una slavică. Şi atunci? Contele Taaffe, ce e drept, a declarat nu de mult că a câştigat pe slavi pentru alianţa germană şi că el nu se va lăsa de alianţa aceasta nici odată. A uitat însě că Germania încă este volnică de a se desface de alianţă când tovaraşul nui mai convine. Articolul se termină semnificativ: ... pentru Germania în casul cel mai rěu sûnt şi alte căi precum şi alte alianţe decât cea cu Austria. Bărbaţii de stat austriaci sě aibă aceasta totdeauna înaintea ochilor, când se joacă cu focul slavic. Combinaţiunile francezilor le arată ce fertură are sě se fearbă la focul slavic.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

§. 25. Elevul de regulă numai în acel institut poate face esamenul de maturitate, în care a absolvat clasa a opta.

Spre a putè depune esamenul de maturitate şi în alt institut, ministrul de culte poate da concesiune în casuri estraordinare.

§. 26. Esamenul de maturitate din gimnasiu îndreptăţesce pe respectivul de a fi primit în general la institutele mai înalte, cel de maturitate din scoalele reale însě îndreptăţesce pe respectivul sě fie primit la universitatea de arte şi la ramul matematicei şi al sciinţelor naturale dela universităţile scientifice (respective în ramul acesta al filosofiei) la această clasă a institutelor pentru cualificaţiunea profesorilor, la academia montanistică şi la cea de agronomie.

Elevli cari au absolvat scoalele reale şi au depus cu bun succes esamenul de maturitate, pot fi admişi la vre-un gimnasiu public la facerea esemenului din limba latină, respective din cea latină şi grecă; cei cari au făcut cu succes esamenul din limba latină, pot fi primiţi la universitate pentru drepturi şi medicină, cei cari susţin esamenul din limba latină şi grecă cu succes, pot fi primiţi la universitate pentru ori şi care ram.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** Alinea a doua sě se modifice astfel: *Elevii, cari au absolvat scoalele reale, şi au depus cu succes esamenul de maturitate, pot fi admişi la esamenul din limba latină în vre-un gimnasiu public, şi dacă au susţinut esamenul, pot fi admişi la universitate pentru ori şi care ram.*)

§. 27. Elevul care a căḑut la esamenul de maturitate scripturistic, nu poate fi admis la esamenul de maturitate verbal. Daca au căḑut cineva la esamenul verbal din un obiect, poate fi admis la esamenul de repetiţiune în prima sěptămână a anului scolastic viitoriu; din contra cei picaţi din esamenul scripturistic sau din mai multe obiecte la cel verbal, se resping pentru un an. După trecerea uni an, poate repeţi întreg esamenul de maturitate. Dacă la această ocasiune cade la esamenul scripturistic, sau la cel verbal din mai multe obiecte, nu mai poate fi admis la facerea esamenului de maturitate.

Elevul, care a căḑut la esamenul de corecţiune sau la cel de repetiţie din un singur obiect, după trei luni poate repeţì esamenul din acel studiu.

Capitolul II.

Conducere şi inspecţiune.

§. 28. Fie-care scoală medie stă sub inmediata conducere a directorului, de directori pot fi aplicaţi numai profesori ordinari.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *De directori pot fi aplicaţi numai profesori activi, sau fosti profesori ordinari*)

Modul de instituire de până acum a directorului şi a profesorilor remâne neatins de această lege.

---

stui moşneag misterios totuşi era foarte monotonă şi foarte melancolică S'a observat sau cel puţin se putea observa, dela clădirea locuinţei sale, cu ce grige Stenson a făcut sě se întoarne întrările pe laturea opusă pavilionului şi chiar a castelului. Întrarea era numai prin o uşe mică laterală, şi, spre a da în odaia sa, trebuiai sě treci o galerie mică. Ai fi putut ḑice el se temea a vedea pavilionul, prin o uşe deschisă, direct din partea aceasta. Sě poate însě că el a făcut aceasta pentru a se apěra de vêntul din apus, care sufla din partea aceea.

Ca pentru a confirma povestile de prin ţeară, Stenson ieşa foarte rar din căscioara sa, şi numai pentru a se îndulcì de razele soarelui, într'o grădină strimtă, situată pe ţermul lacului, însě el eşa tot în direcţia opusă pavilonului şi se mai ḑicea, că în oara, când soarele trimitea umbra lungă a giruetei în aleiurile grădinei el o părăsì şi reîntrà cu grabă în căscioara sa, ca şi când umbra aceasta nefastă i-ar fi adus spaime şi suferinţe. Spiritele libere din castelul nou, stolnicul şi servitorii, cari aparţineau lumei moderne, nu vedeau în toate acestea, decât precauţiunile escesive, esagerate până la manie, a unui moşneag friguros şi bolnăvicios; Ulfilas *et compagnie* însě vedeau în aceasta dovada irecusabilă a instalaţiunei de spirite rěu făcětoare şi de năluci înfurişate în lugubrul Stollborg. Se zicea că Stenson de douě-zeci de ani n'a traversat curtea şi n'a trecut preste pragul uşei despre apus. Dacă vre-o afacere cerea presenţa sa în castelul nou el se ducea prin mica sa grădină, în fundul căreia se afla, vara, luntrea sa proprie. Deşi presenţa baronului în castelul nou, care avea loc când nu asista la stendoerne (dieta statului) a cărei membru el era, nu schimba nimic în traiul lui Stenson, Ulfilas observă de vreo câteva zile o agitaţie particulară la unchiul sěu. El i-a pus întrebări despre pavilion, ca şi când s'ar fi interesat de conservaţiunea acestui uriaş, blăstemat. El voia sě scie dacă Ulf întră acolo din când în când, spre a da aer odaiei ursoaicei, la ce oră, şi dacă n'a observat nimic estraordinar. În ḑiua aceasta Ulf a minţit, nu fără remuşcări, dară fără esitare, rěspunḑênd cu capul şi cu umerii, că nu este nimic nou. El avea cuvinte bune a spera că, fiind frig, Steenson nu o sě ese din odaia sa şi nu o sě observe nimica; Ulf simţise niscari taleri sunând în buzunarul dlui Goefle, spre binele sěu, fără ca bolta Stollborg-ului sě se fi surpat de indignaţie, pentru aşa ceva. Fără a fi lacom, Ulf nu despreţuia câştigul, şi sub astfel de împregiurări s'ar fi împăcat poate încâtva cu pavilionul.

(Va urma.)

---

*) Tot „P. Ll.“, cu aceeaşi ocasiune, descântă, descriind cu colori teribile oposiţiunea serbească care subminează şi paralisează tot ce face guvernul (serbesc.)

§. 29. De profesori ordinari pot fi aplicaţi numai acei cetăţeni maghiari cu viaţă nepătată, care au diplomă de profesor şi numai pentru special tatea, despre care le sună diploma.

Despre cualificaţiunea profesorilor se va dispune în capitolul 4.

Aceia, cari după usul şi regulele de până acum n'au depus esamenul de cualificaţiune, însĕ înainte de întrarea în valoare a acestei legi au servit cel puţin trei ani la vre-o scoală medie publică ca profesori ordinari, sûnt dispensaţi dela facerea esamenului de cualificaţiune. Ceialalţi sûnt datori a face esamenul în termin de doi ani.

§. 30. Candidaţii de profesură cu diplomă se aplică mai ântâiu în calitate de profesori suplenţi cu salariul unui profesor suplent pe terminul dela 1—3 ani şi dacă în restimpul acesta au corespuns din destul chemărei lor, se vor promova de profesori ordinari.

Indivigi fără diplomă se pot aplica şi ca profesori suplenţi numai în lipsa de indivigi cu diplomă, şi sub condiţia, că în decurs de trei ani se depună esamenul de profesor, la casul contrar nu se vor mai lăsa în postul lor.

§. 31 1 Directorul este esecutorul legilor şi ale ordinaţiunilor privitoare la scoale.

2. El este presidentul corpului profesoral.

3. El este representantele institutului faţă cu oficiele, părinţii, tutorii, şi în general faţă cu publicul.

4. El este conducătoriul afacerilor cancelariale ale institutului.

5. Este controlorul stărei scientifice şi disciplinare a institutului, şi despre aceasta el este responsabil în locul prim.

În scoalele medii numĕrul profesorilor, afară de profesorii de religiune, de caligrafie, gimnastică şi de cei din obiectele estraordinare, în istitutul cu 8 clase trebue se fie cel puţin 10, în cel cu 6 clase cel puţin 7, în cel cu 4 clase cel puţin 5 subinţĕlăgându-se şi directorul aici. Numĕrul profesorilor ordinari (afară de director) în ori şi ce scoală medie nu poate fi mai mic decât numĕrul claselor.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *In scoalele medii afară de profesorii de religiune, caligrafie, gimnastică şi cei pentru obiectele estraordinare, numĕrul profesorilor nu poate fi mai mic decât cel al claselor din acel institut.*)

La institutele de sub imediata dispoşiţiune şi conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică directorul nu este obligat se propună mai mult de 10 oare la institutele complete şi cel mult 15 la cele necomplete, profesorii specialişti nu sûnt obligaţi se propună mai mult de 18 oare, profesorul de desemn 20 de oare pe sĕptĕmână cu escepţia suplinirei, care nu poate dura mult. Directorul mai multe de 10 respective 15 oare, profesorii de specialitate mai multe de 28 de oare pe sĕptĕmână la nici un cas nu poate primì.

Dacă profesorii propun mai multe de 18 respective 20 de oare, au a primì o renumeraţiune separată.

Directorii pot fi representanţi în comitate, în cetăţi, comune, sau ai bisericilor (membrii în comitete) nu pot primì însĕ oficiu impreunat cu salariu, s'au aplicare ordinarie.

În cât pot primì ei oficiu sau misiune provenitoare din eserciarea dreptului lor de cetăţeni, sau a activităţei lor spirituale, care i ar impedeca în implinirea oficiului lor de profesori, asupra acesteia decide din cas în cas în mod preventiv ministrul de culte şi instrucţiune publică, respective suprema autoritate confesională respectivă.

§. 33. Profesorii ordinari, şi la institutele de sub dispoşiţiunea ministrului de culte şi instrucţiune publică şi directorii se institue pe viaţă şi ei asemenea şi profesorii suplenţi şi cei din obiectele estraordinare au salariu anual.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *La institutele de sub jurisdicţiunea ministrului d3 culte şi instrucţiune publică profesorii ordinari şi directorii etc. etc.*

Cu privire la institutele provĕdute de ordinile călugărilor la aplicarea profesorilor ordinari şi a directorilor, ear cu privire la scoalele susţinute de confesiuni în ce privesce aplicarea directorilor, se susţine practica de până acuma.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** Întreaga alineă sĕ se omită, respective sĕ se modifice astfel: *La institutele provĕdute de ordinile călugărilor şi la cele susţinute de confesiuni, cu privire la aplicarea profesorilor şi a directorilor, se susţine practica de până acuma. Comp. §. 28.*)

Directorii şi profesorii ordinari denumiţi de Majestatea S'a respective de ministrul de culte şi instrucţiune publică, se consideră de amploeaţi ai statului îndreptăţiţi la pensiune şi 'şi trag pensiunea sau dela erariu, sau din fundaţiunea respectivă.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Făgăraş în 7 Iulie 1883 st. n.*) Este o datorie sfântă atât a singuraticilor cât şi a corporaţiunilor aşi aduce aminte cu pietate şi mulţămită de binefăcĕtorii lor. Pĕtrunsă de această convingere parochia noastră română gr. ortodocsă din Făgăraş a serbat în 18 Iunie a. c. adecă a doua ḑi de Rosalii jubileul de o 100 de ani dela clădirea bisericei sale, ţinênd un serviţ divin mai pompos şi parastas pentru binefăcĕtorii sĕi.

Biserica noastră s'a clădit la anul 1783, ceea ce se poate vedea din actele ce le avem la dispoşiţiune în archivul nostru şi dìn inscripţia de pe turnul bisericei.

Concesiunea pentru clădirea bisericei s'a dat la anul 1782, de împĕratul Iosif al II-lea în urma cercetărei făcute şi statorirei numĕrului poporenilor gr. ort. în mod oficial, despre ce se află şi o conscripţie tot din acest an.

Pe atunci au fost curatori neguţătorii Ignaţ Arpaşi, Pana Nyergeş, Georgiu Corodi senior, Nicolae Fătoiu şi Georgiu Arpaş, ear' protopop a fost Bucur Stefan şi paroch Georgiu Petraşcu. Protopopul Bucur Stefan a funcţionat ca atare până la 1790 urmând după el ca protopop în anul 1790 Georgiu Petraşcu până la 1800.

Ca protopop a funcţionat apoi Vasilie Harompotor dela 1800—1804 după aceea: Vasile Kis supranumit şi Cziczken dela 1804—1819, — Simion Simar dela 1819—1840, — Georgiu Simar, dela 1841—1846 şi în fine dela 1846 şi până aḑi actualul protopop şi paroch local Petru Popescu.

Ca parochi locali a funcţionat George Petraşcu dela 1783—1790. Vasilie Harompotor dela 1792—1800. Toma Banciu dela 1806—1811. Simion Simar dela 1818—1819. Georgiu Simar dela 1826—1841. Petru Popescu dela 1846—1847. Vasilie Leicu dela 1855—1870. Dela 1870 încoacie funcţionează şi ca paroch local protopopul actual.

Locul unde s'a clădit biserica s'a cumpĕrat la anul 1782. dela neguţătorul român Pana Borsos cu 300 fl. ung. eară biserica o a zidit măestrul din Făgăraş Iohann Müller, pentru suma acordată de 400 fl. ung.

Locul şi casa de scoală s'a cumpĕrat dela nepoţii lui Pana Nyergeş anume Constantin şi Ioan Toma cu suma de 900 fl. ung. la anul 1800 şi 1808.

Daruri binevoitoare mai însemnate s'au făcut bisericei şi scoalei noastre din partea următorilor şi anume:

Clopotele s'au făcut la anul 1791 cu suma de 1474 fl. 32 cr. ung. spre a căror acoperire a dăruit neguţătorii:

George Corodi 100 fl., Vasilache Şelaru 100 fl., Georgiu Fogoroşi 100 fl., au dăruit şi alţii sume mai mici, colecta se află în archiv.

La anul 1813 Ioan Visìa a dăruit 200 fl. pentru spesele zugrăvirei bisericei.

La anul 1825 Ioan Moldovan a testat 500 fl.

La anul 1824 Ioan Zamfir şi soţia s'a Ana au făcut criptă pe spesele lor şi pe la anul 1859, au dăruit bisericei casa de sub Nr. 165 de lângă biserică.

La 1826 Georgiu Corodi a făcut din al sĕu scoala, căci se stricase.

La 1831 Agi Sivu a făcut foişorul pe spesele sale.

La 1832 Stefan Fogoroşi a făcut paraclisul.

La anul 1836 Ana Sevestreny a dăruit bisericei 300 fl.

La 1837 Uţa Ioan Văpsitor a dăruit 500 fl.

La 1847 Ioan Kis a dăruit 33 #.

La 1876 George Boeriu morarul a dăruit un loc de 2 jugere în preţ de 600 fl. v. a.

La 1880 Toma Moldovan a dăruit un agru de 10 ferdele şi

La anul 1881 Trache Demeter a testat 60 fl. v. a. cari încă nu sûnt plătiţi de respectivii ereḑi.

Între actele ce le avem în archivul nostru mai este de însemnat: protestul Sasilor din Făgăraş contra clădirei bisericei, cerênd cu deosebire sĕ nu se conceadă a se pune clopote, apoi diploma principelui Transilvaniei (electus Transilvaniae princeps) Mihail Apafi cu ddto Turda în 10 Octomvre 1694 prin care cu consensul comiţilor supremi şi a superintendentelui reformat Stefan Veszprémi din Transilvania s'a conces principelui Munteniei, (Valachiae transalpinae Vojvoda) Constantin Brancovean a clădì biserica română din strada Braşovului pe care o au acum confraţii nostri gr. cat. — cunoscutul decret al împĕratului Iosif al II-lea din 8 Noemvre 1781 sub Nr. 8122 prin care se recunoasce şi celor de confesiunea gr. orient. drepturi, — mai departe o conscripţie a poporenilor gr. orient. dela anul 1782 şi actele referitoare la cercetările în causa concesiunei de a clădì biserica, apoi o resoluţiune a episcopului Stefan Stratimiroviciu de ddto 24 Februarie 1797, prin care laudă şi binecuvêntă pe poporeni, că au remas pe lângă legea străbună, şi în fine colecta lui George Corodi dela anul 1812 cu care s'a trimis episcopului Vasiliu Moga suma de 339 fl. ca ajutoriu la spesele cumpĕrărei casei episcopiei şi a seminarului.

La serviţiul divin pe lângă protopop ca paroch local au mai funcţionat şi părintele Bursan din Betlean, Grama din Rîuşor şi Herciogea din Herseni, cărora li se esprimă prin aceasta mulţămită pentru osteneală şi bunăvoinţă.

La finea serviţiului divin în faţa unui public neobicinuit numĕros, părintele Vicentiu Grama a ţinut o cuvêntare bine simţită atingênd fasele principali prin cari a trecut biserica noastră dela clădirea ei şi până acum. Nu putem trece cu vederea deosebita esactitate şi frumseţe, cu care a esecutat chorul elevilorn dela scoala din Betlean cu această ocasiune cântările bisericesci, ceea ce le poate servì respectivilor învĕţători numai spre laudă şi mulţămită.

A fost odată timpul când în fondul bisericei noastre se aflau bani păraţi şi obligaţiuni în sume neînsemnate aşa de esemplu la 1852 avut biserica cam 1851 fl. 57 cr. în pretensiuni private.

Se vede însĕ că banii n'au fost asiguraţi şi manipulaţia n'a fost bună, apoi că biserica a avut tot numai spese mai multe, şi de venite s'a îngrigit prea puţin, căci la anul 1873 s'a arĕtat o datorie de 251 fl. 86 cr. v. a., ear' la finea anului 1880 a fost o datorie de 349 fl. 43 cr. v. a. Comitetul parochial din toate puterile s'a străduit ca pe lângă spesele curente se acopere şi datoria aceasta, însĕ ne-a fost imposibil, de oare-ce parochienii nostrii au decăḑut materialicesce mai cu totul. Clasa neguţătorilor s'a stins, mai avem, numai un singur neguţătoriu, apoi, afară de vre-o 3—4 proprietari şi puţinii amploiaţi, cari i avem aici, — dela ceilalţi poporeni mai nu ai ce ascepta, nu pot plătì nici chiar mica repartiţiune de câte 50 cr., sau 1 fl. v. a. pe an. Ce este drept deficitul este aḑi mai mic, însĕ tot este.

Din această causă am fost siliţi a recurge la ajutorul Venerabilului consistoriu archidiecesan, carele cu părintească îngrigire a votat în 20 Maiu a. c. sub Nr. 2008/scol. pentru scoala noastră un ajutoriu de 500 fl. scris: cinci sute floreni v. a. pentru care îi esprimăm acì publice profunda noastră mulţămită.

Comitetul Parochial îngrigit pentru esistenţa scoalei şi asigurarea ei în viitoriu a decis ca suma de 500 fl. sĕ se pună ca basă la un fond de scoală neatingiver, ce este a se manipula separat, şi în care ar fi se mai încurgă venitul unei case cu 100—120 fl. pe an, apoi venitul din repartiţia anuală din colecte şi alte daruri ce le vor face unii binevoitori, căci numai aşa vom putè asigura esistenţa scoalei noastre, carea materialicesce este ameninţată.

Sperăm în marinimositatea şi iubirea de scoală a on. public român şi cu deosebire a acelui din Făgăraş şi din comitat, că la timpul sĕu unul fie-care va ajuta după putinţă spre mărirea fondului şi ajungerea scopului, căci susţinerea unei scoale bune în Făgăraş ca centrul comitatului este pentru noi toţi o cestiune de viaţă.

În 1 Iulie a. cr. s'a ţinut la scoala noastră elementară cu 4 despărţeminte esamenul pentru încheerea anului scolastic al cărui resultat a corespuns aşteptărilor.

Elevii au dat respunsuri bune şi precise din toate obiectele, şi cu deosebire grădina scoalei s'a aflat în cea mai bună ordine cuprinḑênd în ia cam vre-o 300 de altoi nobili.

Afară de mai mulţi parochieni la esamen a luat parte şi inspectorul reg. de scoale şi Domnul comite suprem Mihail de Horvath, carele din parteşi încă a fost pe deplin mulţămit cu respunsurile elevilor şi a lăsat sĕ li se împărţiască anume premii în banii pentru care i mulţămim.

Sperăm că cu ajutorul binevoitorilor nostri şi cu o manipulare consciincioasă fondul scolar va cresce din ce în ce şi esistenţa unei scoale bune în Făgăraş ne va fi asigurată la ce dorim sĕ ne ajute Dumneḑeu.

Convocare.

În conformitate cu §. 21 din statutele asociaţiunei transilvane şi în conformitate cu conclusul adunărei generale din Deeş de dto 28 August p. prot. 51 . . ., adunarea generală pentru anul curent se convoacă prin aceasta în cetatea *Braşov pe ḑiua de 17/29 August 1883* la 10 oare antemeridiane şi ḑilele următoare.

Aducênd aceasta la cunoscinţă publică, învit pe toţi P. T. membri ai asociaţiunei a lua parte în numĕr cât de mare la şedinţele acestei adunări.

Dela Presidiul comitetului asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român.

Sibiiu în 9 Iulie n. 1883.

Iacob Bologa m. p.,
v-pres.

Varietăţi.

* (Parastas.) În Iabeniţa s'a celebrat parastas solemn în memoria rĕposatulu Archiepiscop şi Metropolit Andreiu Baron de Şaguna.

* (Denumiri). Alesandru Tulea şi Dimitrie Pulca sûnt denumiţi capelani militari clasa II-a. Ambii sûnt preoţi gr. orientali din archidiecesa gr. orientală transilvană.

* (Transferare). Domnul Valerie Bologa, locotenent în batalionul de fortăreţe Nro 1 este transferat în regimentul drumurilor de fer şi telegrafelor.

* *(Sciri scolastice.)* Marţi în 28 Iunie a. c. a serbat Sibiiul o ḑi festivă ne mai pomenită nici auḑită în Sibiiu. Scoala de fetiţe projectată de reuniunea femeilor române din Sibiiu s'a înaugurat în mod privat în anul acesta sub conducerea domnului inspector seminarial Dr. Ioan Crişanu. Esamenul anual s'a ţinut Marţa trecută. Ne a suprins 2 lucruri. Imbucurătoriul resultat ce a arĕtat neobosita activitate a domnului Crişanu şi frapanta impregiurare,

că o mare parte a fetiţelor noastre din Sibiiu vorbesce atât de rĕu limba română. *Sapienti satis.*

---

*) Cu toate că am publicat un estras despre cele cuprinse şi în corespondenţa de faţă, fiindcă aceasta cuprinde unele date interesante, care n'au fost amintite atunci, o publicăm întreagă. Red.

Tot în 28 Iunie a. c. s'au încheiat şi esamenele elevilor din institutul andreian şi Joi, 30 Iunie a. c. s'a încheiat anul scol. în mod festiv. Dimineaţa la 8 oare s'a celebrat sânta liturghie sub pontificarea Escelenţiei Sale P. archiepiscop şi metropolit Miron Romanul. Scurţimea spaţului şi a timpului nu ne permite sĕ ne dăm o dare de seamă mai detaiată. Vom revenì.

* (Dela cursul de limba maghiară, în Cristurul secuesc) ni se scrie: Învĕţătorii români adunaţi aci, ca sĕ se perfecţioneze în limba statului — voind a trage şi ceva folos din aceste într'uniri mijlocite din partea statului, s'au constituit în o societate, alegênd de preşed. pre veteranul şi pre catedră încărunţitul Anastase Bursan vpreşd. Arsenie Bunea, not. al şed. Demeţiu Dogariu.

Societatea aceasta de învĕţători şi va ţinea două şedinţe pre sĕptĕmână în oarele libere. În şedinţe se vor ţinea prelegeri practice din diferitele obiecte de învĕţământ. Se vor cetì tractate, se vor declama poesii, se vor esecuta în două voci mai multe poesii naţionale şi bisericeşti — ca din când în când în dumineci şi sărbători mergênd în comunele vecine la biserici române sĕ putem esecuta cântările liturghice. Afară de acestea mai are societatea noastră încă un alt scop — dictat de impregiurările în cari ne aflăm.

Scopul de a ne povăţuì unii pre alţii — a ne invĕţa ca sĕ fim compacţi, a ne apĕra reciproc faţă de aceia, cari pândindune pas de pas, caută nod în papură.

Numĕrul învĕţătorilor este preste sută şi toţi cu un suflet a îmbrăţişat cu căldură idea întrunirei.

In şedinţa de constituire s'au colectat bani dela învĕţători — cu cari s'au prenumĕrat „Telegraful.“ şi „Observatorul“; ear „Gazeta Transilvaniei“ ne o oferă învĕţ. G. Tisca.

Pre şedinţa procsimă Dl preşedinte va ţinè o prelegere practică din limba maternă; — ear' restul şedinţei se va ocupa cu cântul gintei latine în două voci. —

* (Limba română în Italia.) Municipalitatea din Veneţia, cu consimţĕmêntul domnului ministru de justiţiă al Italiei, a luat otărârea de a înfiinţa o catedră de limba română în scoala superioară din susnumitul oraş. D. Canini, cunoscutul filoromân, va ocupa postul de profesor al limbei şi literaturei române.

* (Postal). Dela 11 Iulie pănă la 31 August a. c. comunicaţiunea între Sibiiu şi Ogna este sistemisată de două ori pe ḑi cea dintâiu ca trenurile de persoane Nr 1805 şi 1802, a doaua cu trenurile *omnibus* Nru 1811 şi 1812. — Dela 11 Iulie n. a. c. sĕ deschide oficiu postal în Nadăş, comitatul Tărnavei mici. Oficiul postal din Nadăş va comunica prin curier în toată ḑiua cu oficiul postal din Cândul mare. De oficiul acesta sĕ va ţinè Nadăşul, Măgeruşul, Pipele Jacădul. Acest oficiu postal este imputernicit a mijloci transportul de epistole şi de pachete precum şi de asignaţiuni şi postcipaţiuni pănă la suma de 200 fl. Ordinea cursului este: Dela Nadăş pleacă după ameaḑi la 2 oare şi sosesce în Cândul mare la 4 oare 20 minute; pleacă dela Cândul mare la 5 oare 20 minute după ameaḑi şi ajunge sara la 7 oare 40 minute în Nadăş.

*(Propaganda maghiarisării numelor în Transilvania). „Kolosváry Kőzlőny“ aduce din comitatul Solnoc Dobâca scirea următoare: Societatea care sĕ ocupă cu maghiarisarea numelor şi care îşi are residenţa în capitală a provocat minicipiul comitatului Solnoc Dobâca sĕ esmită o comisiune, care sĕ se ocupe cu maghiarisarea numelor Comisiunea sa esmis şi sa constituit sub presidiul baronului Carol Bornemisza. Întra 8-a a fiecărei luni, după ameaḑi dela 3—4 oare, nobila comisiune se întrunesce în şedinţă în localitatea oficiului notarial a dlui Dr. Iulius Havas. În decursul lunei curente comisiunea a fost aşa de fericită de a prins un Turc, însĕ nu ca pe cel din poveste. Ioan Turcu din Ciceu-Christur, de confesiunea gr. cat. a cerut sĕ i se maghiariseze numele, ca de aci încolo sĕ se chieme „Török“. Petiţiunea lui a fost la moment gata şi dărnicia presidentului a scutit pre petent de sarcina speselor timbrului. „Kolosváry Kőzlőny“ încântat de acest vênat nobil esprimă dorinţa, că în viitoriu se vor afla doar mai mulţi cari poartă nume cu „sunet strĕin“ cari sĕ urmeze acest esemplu bun. — Am vrea sĕ scim cât a fost de mare „aldămaşul“ primit de Ioan Turcu ca sĕ devină Török Iános?

* (Electricitatea mântuitoare dela moarte.) În Sunderland, unde nu de mult s'a întêmplat întrun teatru de copii, că s'au nenorocit mai multe sute, una din aceste victime a sosit în clinică mai moartă. Medicii au cercat sĕi introducă o respiraţiune artificială. Încercarea a fost zadarnică. Se arătară deja semne de agonie. Atunci un profesor a dispus sĕi aducă o maşină de electrisat. După o scurtă operaţiune inima şi plumânile au început sĕ funcţioneze.

* (Capul împĕrătesii Faustina.) Museul britic a primit un cap colosal de femee, aflat întru'n templu în Savotis. Capul este de patru urme de înalt şi a fost al unei statue, care representa pe împĕrăteasa Faustina. Figura întreagă a putut fi aprocsimativ de 24 urme.

* (Tempestate). Dela Predeal ni se scrie, că în 19 Iunie a. c.. după o înainte de ameaḑi foarte frumoasă, între oarele 1 şi 2 după ameaḑi, între fulgere şi tunete înfiorătoare s'a vĕrsat torenţi de ploaie. Însoţit de un tunet teribil, un fulger a lovit în turnul bisericei noastre. Fulgerul a şerpuit în numĕroase direcţiuni în lăuntrul turnului şi a rupt o parte din coperiş. Unul dintre păreţi este parte dĕrimat parte crepat. Ferul dela ferestrile cele mari ale bisericii s'a topit. Paguba bisericii este considerabilă.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyhaza, 27 Iunie.

Pertractarea se deschide cu depunerea lui Braun, carele vrea sĕ scie, ca pe Moriţ Scharf l'ar fi ameninţat înainte de ascultare. Apĕrătorul Friedmann vede în păzirea casei lui Grossberg, esercìtarea unui fel de terorism sĕvêrşit contra legei, contra voinţei tribunalului şi contra apĕrărei. Apĕrătorii se vor adresa în afacerea aceasta la ministru. Urmează depunerea mamei maştere a lui Moriţ Scharf. Dênsa depune, că Sâmbătă au fost trei hahami în templu. Încă de Vineri după ameaḑi a sosit cerşitortul, care a locuit la Scharf. În privinţa celor întêmplate în templu consună depunerea martorei întru toate cu depunerile acusaţilor. Depunerea de mai nainte i-a fost luată rĕu la protocol. Pres. De cât timp esci căsĕtorită cu Iosif Scharf? — Martora: De 6 ani. — Pres: Cum s'a purtat băiatul? — Martora: Câte odată a fost bun adeseori însĕ rĕu; e laş. — Pres. Ai pedepsit pe băiat de multe-ori? — Martora: Nu, cu toate că a fost tare înderĕtnic. — Pres. Minţia băiatul? — Martoră: A minţit adeseori. — Pres. Băiatul a scos odată cuţitul asupra Dtale? Cum s'a întêmplat? — Martora: Mĕ sculasem în urma unui morb din pat, şi, fiind că eram cam slabă, îl rugaiu se aducă apă ca se pot ferbe. Tatăl lui mi-ar fi ajutat, era însĕ dus de acasă, Băiatul nu m'a ascultat şi bătêndu-l a aruncat cu cuţitul după mine şi m'a vĕtămat. Aceasta s'a întêmplat tocmai în ḑiua în care avenit la noi judele cercetătoriu spre a lua cu sine pe Moriţ. Moriţ, ḑice martora, s'a indignat rĕu, când a auḑit pentru prima dată faima despre omorul fetei.

Se conduce în sală Moriţ Scharf Apărătorul Eötvös interpelează pe tribunal de ce nu petrece Moriţ în odaia pentru martori? — Pres. Moriţ petrece în odaie separată. (Către Moriţ). Spune adevĕrul, fără a te teme de vre-o resbunare: cunoscuta mamă-ta pe Ester? — Moriţ: Nu sciu, e posibil, le am vĕḑut pe ambele vorbind între sine. — Pres. Mamă-ta depune, că tu ai fi fost înderĕtnic. E aceasta adevĕrat? Suferit-ai pedeapsă? — Moriţ: E adeverat. — Pres. Se afirmă, că tu ai fi bătut pe mamăta şi ai fi aruncat cu suţitul după dênsa? — Moriţ: Cea dintâiu nu-i adevĕrat, cu cuţitul n'am aruncat după dânsa. — Pres. Fost-a Ester Sâmbătă la voi şi fost-a mamăt-a în odaie? — Moriţ. Da, Ester a fost şi mama o a vĕḑut. — Pres. Te-a bătut la comiseriul Recsky? — Moriţ: Nu m'a atins nimenea nici cu degetul. — Pres. (către alui Scharf.) Ai auḑit, ce-a depus băiatul?

Martora (mănioasa): Minte! — Fiiul cu mama se confrontează. Moriţ repeţesce acusele; (către mamă-sa): „Eu spun adevĕrul, dacă D-Ta vorbesci altcum, atunci minţì.“ — Eötvős (către Moriţ.) Nu întrerumpe pe mamă-ta. — Pres: Numai eu sunt îndreptăţit a lua aici disposiţiuni. (Bravo: din public.) — Iosif Scharf: Spune-mi fiiul meu, iubitul meu fiu, cine te-a instruat in minciuna aceasta? Veḑi aici şed evrei bĕtrâni şi sĕraci, ce ţi-au făcut ţie aceştia? Spune-mi care o motivul mărturisirei tale? — Moriţ: Eu nu mint. — Iosif Scharf: De ce vreai se-ţi părăsesci legea? — Moriţ: Aşa îmi place mie. — Iosif Scharf: Alte motive nu te îndeamnă? — Moriţ: Nu, Nu voiu se rĕmân evreu, *evreii nu sûnt maghiari.* Iosif Scharf cere, a fi lăsat singur cu băiatul spre a putea erua, cine l'a instruat. (Publicul erumpe în rîs.)

(Va urma).

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 12 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88 55
Renta ung. de hârtie	87.10	86.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.50
I emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	98.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	100 40	100.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.40	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.40	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑeei de vin	98.25	98.—
Sorţi de regularea Tisei	115.25	110.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	293.50	293.50
Acţiuni de credit austr.	295.10	295.75
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.70	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79 50	79.60
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	119.95
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 438. 1883. [436] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţăresci din comitatul Făgăraşului, şi adecă:

1. La scoala cu 2 învĕţători din Voila, una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.
2. La scoala cu 3 învĕţători din Vaida-rece una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II lea semestru se va putè sporì până la 300 fl. v. a.

Cu ambe staţiunile mai este împreunat cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiune, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiune docentale grăniţăresc.

Limba de propunere e cea română, învĕţătoreasa nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari deja au trecut preste greutăţile de scris, cetit şi de a computa, şi al căror numĕr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi sĕ'şi subştearnă petiţiunile provĕḑute cu diplome de cualificaţiune şi alte documente necesarie pănă la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grăniţeri din regimentul I. român la Sibiiu.“

Nr. 150 prot. [437] 2—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orĕştiă se deschide concurs pentru trei posturi de învĕţători cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, cuartir şi 3 stângini de lemne pentru încălḑirea scoalei.

Unul dintre învĕţători se va alege şi întărì de director conform §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcţionali va primì un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învĕţătoriul, care va fi cualificat a propune cântările corale după note şi va forma un cor, va primì pentru aceasta deosebit o remuneraţiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite după prescriptele vigente pănă la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orĕştiă. Alegerea se va ţinè la 31 Iulie vechiu a. c. şi ar fi de dorit, ca învĕţătorii deveniţi aleşi sĕ fie în stare a conduce cântările şi în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orĕştiă la 22 Iuniu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orĕştiei.

Tărâţă
de grâu şi de secară
se află **acum** eftin de vêndare la subscrisul
100 chlgr. . . . . **4 fl.**
1 ferdelă . . . . — „ **40 cr.**
Ioan Keil,
covrigariu.
[438] 1—6 Sibiiu, strada pintenului Nr. 14.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 76. Sibiiu, Marți 5/17 Iulie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sântul Stefan și Trefort.

(C.) Maghiarii se prepară ca peste câți-va ani se serbeze iubileul de o mie de ani dela venirea lor aici.

Un iubileu acesta, la tot casul memorabil în viața unui stat.

Al cui este meritul că Ungaria formează un stat atât de vechiu?

Al popoarelor cari-'l compun — ḑicem noi, — cari întru apĕrarea patriei lor, totdeauna au fost inspirate de un patriotism sublim, patriotism superior instituțiunilor sale.

Al Sântului Stefan, — ḑic maghiarii, — care cu politica sa de adevĕrat bărbat de stat, a sciut sĕ formeze un stat durabil, din popoarele autochtone de aici și din câte-va mii de familii barbare asiatice, cari părăsindu-și patria, luase lumea în cap și în fine li au succes a se așeḑa aici.

Fie după cum ḑic maghiarii!

Dar dacă este așa, apoi serbătoarea maghiară dela 20 August a fie-cărui an, când din toate părțile Ungariei, aleargă mulțime la Buda, ca se vaḑă mâna Sântului Stefan, carea, ca moaște sânte naționale, sub pontificarea Primatelui Ungariei, cu cea mai mare pompă, cu procesiune se poartă prin cetate, sĕ reduce la o simplă curiositate fără nici un scop mai sublim, căci adorarea Sântului Stefan nu produce în nimenea admirarea și imitarea virtuților lui; ear preparativele ce le fac maghiarii pentru iubilarea geniului acelui mare bărbat de stat, este o insultă pentru dênsul, căci pigmeii de astăḑi nu vor se mai scie de sănetoasele principii ale fundatorului statului, ci lucră mereu, cu o diligență febrilă la subminarea, la distrugerea baselor statului.

Cari sûnt basele pe cari a întemeiat Sântul Stefan statul?

Naționalitățile!

S'a nisuit el ca se distrugă naționalitățile, sĕ le lipsească de individualitatea, de limba lor chiar?

Nici de cum! ba din contra, prin testamentul seu, a impus succesorilor sĕi sĕ le conserve ca factori constitutivi ai Statului, punêndu-le în vedere că Statul de o limbă este slab și ticălos *(Regnum unius linguae fragile et imbecille est).*

Ei bine! cum urmează stăpânitorii nostri acest sfat înțelept?

Maghiarii, una din naționalitățile pe cari s'a întemeiat statul, au confiscat statul pentru sine.

Astăḑi este pĕcat strămoșesc în Ungaria a se nasce omul din mamă nemaghiară, pĕcat de care numai prin botezul maghiarisărei te poți spăla.

Virtutea de a-și iubì omul limba și biserica, dacă acelea nu sûnt maghiare, se tacsează de trădare de patriă; ear' demoralisarea, lăpedarea de tot ce înaintea unui om cu caracter este sfânt, de mamă, de numele, de datinile și de religiunea strămoșească — se consideră de înalt patriotism, de titlu la toate favorurile ce le poate da statul, ba chiar la înalte distincțiuni.

Maghiarilor le sûnt permise toate pentru desvoltarea naționalității lor. Le stau la dispozițiune toate mijloacele statului nu numai pentru înaintarea lor în cultură, dar chiar pentru monopolisarea puterei și esploatarea tuturor favorurilor, pe când naționalităților nu le este permis nici măcar a esecuta legile esistente, făcute la vedere pentru garantarea esistinței și culturei lor naționale, ba nu le este permis nici chiar din mijloacele proprii a 'și ridica institute de învĕțământ. (Fie deajuns cestiunea gimnasiului din Caransebeș.)

Ca prin farmec, maghiarii deodată se simt atât de puternici, în cât în acelaș timp declară resboiu nemților (teatrele din B Pesta), sasilor, slovacilor, sêrbilor, românilor, cu un cuvênt tuturor naționalităților din patrie, mulțămindu-se numai cu amiciția jidanilor, ear în afară se prepară a se bate cu Rusia, România, Serbia, Muntenegru etc., ba s'ar încaiera și cu Germania, dacă marele magistru Bismarck, ca se-i țină în sfera lui de putere, n'ar fi destul de astut se-i amăgească din când în când.

Dar nici cu atâta nu se mulțămesc ei.

Pe când simulează cele mai ferbinți sentimente dinastice ear pe cei mai probați credincioși ai tronului îi denunciă mereu de rĕi patrioți și trădători, ei dintr'o margine a țĕrei pănă la ceealaltă iubilează pe cel mai nĕîmpăcat dușman al dinastiei, pe Kossuth, ca pe cel mai mare patriot, și necurmat peregrinează la dênsul ca și cu graiul viu sĕ-le imparță moralul adeveratului patriotism și al loialității celei mai curate cătră Tron…

Cu o serioasă îngrigire privesce fie-care patriot adevĕrat la aceste fapte regretabile, pentrucă cu mintea sănĕtoasă nu-și poate da samă de ele, și cel puțin eu unul mĕ mângăiam cu aceea că „dabit Deus hisquoque finem", căci sorgintea lor este corupta și demoralisata jurnalistică jidană și jidănită, și legionul de „méltóságoși" flămânḑi, cari fiindcă n'au învĕțat nimica nici nu sciu nimica, dar fiindcă totuși trebue se trăească pretind dela stat ca se-i țină ca pe orbi, ear ca se facă cel puțin plausibilă trebuința de dênșii, pânea lor de toate ḑilele este denunciarea tuturor oamenilor onesti nemaghiari, ca prin aceasta sé fie silit guvernul a-i menagia ca pe singurul element adict statului.

Acuma însĕ lucrul începe a lua un caracter mai serios.

Vine ministrul Trefort, și in legătură cu un act majestatic se instalează de „cârma" șoviniștilor maghiari.

Nu se mulțămesce a arăta României pumnul, a umilì pe biserica unită la rolul de paria celei catolice, a amenința pe românii cu simțeminte naționale, și a trage la îndoială patriotismul lor, dar ca ministru proclamă, că „în Ungaria un stat poliglot este imposibil."

Nu este chemarea noastră se luăm pe România în apĕrare față de voinicosul nostru ministru de culte, la apreciarea complimentelor adresate bisericei gr. catolice române, poate că vom revenì de altădată, — nu ne putem reținea însĕ de a nu ne ocupa nițel cu ceialalți gărgăuni ai Dlui ministru Trefort.

Sciu că nu ar merita ca omul se pună mare pond pe enunciațiunile Domnului ministru Trefort, căci prea bine este cunoscut că Dsa nu umblă pe picioarele proprii, că nu dênsul conduce insemnatele afaceri ce cad în portfoliul seu, ci dênsul este condus de falsa opiniune publică, manifestată în foile șovinistice maghiare și cu deosebire este cu mare atențiune cătră jurnalele opoziționale, căci omul nu scie ce poate aduce ḑiua de mâne, ear Dnialui se simte foarte bine în fotoliul de ministru, și bucuros ar remânè în el chiar și dacă i-ar devenì Madarász de principal, — chiar și epistola din cestiune a publicat-o prima dată în „Egyetértés" organul stângei estreme, și numai deacolo au reprodus-o foile guverniali — dar nu toată lumea cunosce insușirile dlui Trefort, apoi jurnalistica maghiară în apreciările Sale merge pănă a afirma, ca ceea ce scrie Trefort este totodată voia Coroanei.

Acì trebue se protestăm cu toată resoluțiunea, căci afirmațiunile foilor maghiare pot câștiga întru verosimilitate prin împregiurarea că Trefort este ministru. —

Românii, cel mai patriotic și cel mai loial popor din întreaga Monarchie, n'au se învețe patriotism curat, nici loialitate dela adorătorii lui Kossuth, fie aceia chiar ministri.

Provină ea ori dela cine, pentru români este o insultă presupunerea, că nisuința la libertate, la egalitate și la cultură națională ar învoalve pericul pentru stat, și ar fi incompatibil cu curatul patriotism; ear însinuarea că românii, sau numai o parte a lor

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

După ce a spus minciuna aceasta și a servit unchiului sĕu prânḑul al doile, el voia sĕ se retragă precând acesta îi ceru o cutare Biblie, care o consulta rar și care era așeḑată într'un loc particular a bibliotecei sale. Stenson făcu pe Ulf sĕ i-o pună înaintea sa pe masă și îi făcù semn sĕ se retragă; acesta însĕ, curios asupra intențiilor unchiului sĕu, redeschise după un moment ușa, sigur a nu fi auḑit și stând în picioare în dosul fotoliului moșneagului, el vĕḑu cum acesta puse, ca într'un noroc, un cuțit între foile cărții groase, cum o deschise și cum privea cu atenție, versul la care se oprise vêrful cuțitului. El a repetat de trei ori manopera aceasta, un fel de practică, tot-odată evlavioasă și cabalistică, obicinuită chiar la catolicii din Nord, spre a cere dela Dumneḑeu secretul viitorului, după interpretațiunea cuvintelor, indicate de soarte; Stenson puse apoi capul sĕu în palme pe cartea închisă ca și când o ar consulta cu creerii sei, după-ce o întrebase cu ochii; Ulf se retrase cam neliniștit de resultatul încercărei. El cetise cele trei versuri, peste capul unchiului sĕu. Eatăle în rêndul, cum le a însĕmnat soartea:

„…Abisul și moartea ḑic: „Noi am auḑit vorbind de ea!"

„…N'am plâns eu de dragoste cătră acela, care a petrecut ḑile rele?

„…Bogățiile pĕcătosului sûnt reservate celui drept."

Versurile din cartea aceasta misterioasă și sublimă, au mai toate, facultatea a fi intrerpretate în toate înțelesurile, care le cere imaginația. Așa și bĕtrânul Stenson, după ce a tremurat la cel dintâiu și ș'a impletit mânile la al doilea, el a respirat, ca un suflet mântuit, la al treilea; Ulfilas însĕ, beuse în sara premergĕtoare prea mult, ca se înterpreteze convenabil hotăririle sântei cărți. El totuși s'a întrebat cu frică, dacă vechia Biblie n'a tradat unchiului sĕu, într'o formă alegorică, care întrecea inteligența sa, secretul minciunei sale.

El fu deșteptat din visurile sale prin apariția unui oaspe nou în curte: era Puffo; care venea sĕ se convorbească cu Cristian asupra representațiunii de seara. Puffo nu prea era vorbitor; el nu iubea petrecerea la țeară, pe timp de earnă, și nu înțelegea nici un cuvênt din limba dalecarliană. Dară în momentul acesta, el era îndestul de bine dispus și cu cuvênt. El a dat lui Ulf o bună ḑiua, cu un aer aproape amical pre când acesta, uimit sĕ uită la el cum întră fără sfială, ca acasă în odaia ursoaicei.

Puffo găsi pe Cristian, ocupat cu rênduiala colecțiunei sale mineralogice, într'o ladă.

— Ei bine, stăpâne, la ce cugeți? i-a ḑis el. Nu este vorba a-și petrece cu petricele mici, ci de a pregătì toate pentru piesa de seara.

— Așa este! Am și cugetat la aceasta, respunse Cristian; dară ce pot eu face fără tine? Este vreme, că bine-voiești a venì! Unde drac ai șeḑut de ieri?

Puffo spuse, fără a se escusa, că a găsit în sfêrșit la moșie, o cină bună și un pat bun, că s'a sculat târḑiu, și că făcêndu-se prieten cu un lacheu din castel el a însciințat toată lumea despre sosirea lui Cristian Waldo în Stollborg. După dejun, l'a chemat stolnicul castelului la sine. El i-a vorbit foarte cinstit, anunciându-i că la oarele opt precise din seară, se asceaptă piesa marionetelor. Dl stolnic a mai ḑis:

„— Vei spune stĕpânului tĕu Cristian, că dl baron i doresce multă veselie, și că-l roagă sĕ fie cât se poate cu spirit!

ar avea tendenţe cari gravitează în afară, este o calumniă basată pe denunciaţiuni infernale tendenţioase, fără ca românii prin faptele lor se fi dat ansă la astfeliu de presupunere.

Nu este de demnitatea unui ministru, se respândească astfel de presupuneri şi se ameninţe. El are puterea în mână, dacă sûnt fapte, pună mâna pe făptuitori şi-i pedepsească, dar nu suspiţioneze pe un popor blând, model de loialitate, care nici când n'a conspirat, nici contra statului, nici contra coroanei, care în sinul sĕu nu cunoasce nihilismul, socialismul nici alte idei moderne periculoase pentru stat, ci cu fruntea deschisă pretinde aceea ce după lege si drept 'i compete.

Ear principiul că „Ungaria ca stat poliglot este imposibil“, este cel mai periculos şi cel mai nepatriotic principiu ce se poate numai imagina pentru statul nostru.

Actualitatea nu se poate disputa cu frase, fie ele cât de gâdilitoare pentru urechile şoviniştilor.

De o mie de ani esistă statul nostru ca poliglot, avem mai multe legi din trecut, aduse anume, ca sĕ se conserve caracterul de stat poliglot, deşì nu în favorul, ci în contra românilor. Avem legile mai nouĕ, pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor (Art. 44, din 1868) despre scolile poporale etc. cari deşì nu sûnt mulţămitoare pentru naţionalităţi, totuşi le recunosc.

Avem în corpul statului nostru pe Croaţia cu limba şi caracterul sĕu slav.

În têmpul mai nou am ocupat — şi nime nu este atât de naiv ca se crează ca le-am ocupat cu scop de a le părăsì de bună voie — Bosnia şi Erţegovina earăşi slave.

Ce doveḑi îi mai trebue Dlui Trefort despre aceea: că statul nostru este şi că trebue se rĕmână poliglot? Ce doveḑi mai eclatante le trebue jurnalelor siovinistice maghiare, despre aceea, că Coroana nu poate consimţì cu cele ce fără precugetare le-a scris dnul Trefort, decât ocuparea Bosniei şi Erţegovinei, şi nesuinţa de a ne estinde până la Salonichi?

Orb şi foarte mărginit la pricepere este acela, care crede că Ungaria cândva ar putea devenì un stat naţional maghiar.

Noi cunoascem colosala slăbiciune şi vanitate a dlui ministru Trefort, care cugetă că va fi în stare sĕ deminţească pe Sântul Stefan şi că va întetemeia dênsul o altă Ungarie pe base noue, opuse macsimei Sântului Stefan devenind el preste câte-va sute de ani al doilea intemeiătoriu al Ungariei — sub nume de „Sântul Augustin“, — dar bunul Dḑeu va feri patria noastră de oamenii, cari s'ar încerca se realiseze principiul Dsale, care ar fi „bellum omnium contra omnes,“ căci se ḑice, „că s'a îngrijit Dumneḑeu de aceea, ca „arborii se nu crească până la ceriu,“ ear faţă de toate aceste nesuinţe nepatriotice, românul dedat a suferi şi a persevera în credinţa sa ḑice: *„Apa trece petrile remân“*, şi acest proverbiu semnificativ special românesc, se şi-l însemne bine toţi aceia, carii 'şi fac ilusiuni a putea desnaţionalisa pe român.

Revista politică.

Sibiiu, în 4 Iulie.

Ḑiarele maghiare sĕ bucură de primirea ce au avut literaţii şi artistii în Italia şi în Francia. „Pesti Napló“ se bucură cu deosebire pentru că a câştigat convingerea, că maghiarii nu sûnt singuri pe lume şi că maghiarii se află în societatea naţiunilor celor dintâiu. „Trei sûnt naţiunile liberale: Francezii, Italienii, Maghiarii, martirii şi învingătorii libertăţii universale.“

Interesant este pasagiul în care ḑice: „Nu sûntem gintă latină dar nici germană, civilisaţiunea noastră însĕ este latină şi modul de gândire şi temperamentul nostru înclină spre cel latin“. Atunci la ce atâta ceartă! la ce atâta larmă cu maghiarisarea! Fiind că în lucrurile principale maghiarii se apropie sau înclină spre ginta latină, şi aşa fiind puţini, facăse latini cu totul, şi fiindcă sûnt în contact nemijlocit cu românii, înveţe românesce, căci e tot odată şi o limbă mai uşoară. Atunci apoi am avè cu o armă mai mult, spre a cucerì regatul cel juvenil dela Dunăre.

Ḑiarul **„Pesti Napló“** se supĕră pre noi pentru cuvintele cu cari am întimpinat autograful ministrului Trefort către episcopul Szabó. Ne pare bine de supĕrarea lui „Pesti Napló“ şi cea mai mare umilire naţională a noastră ar fi când ne ar gratifica cu laudele grămădite asupra episcopului *Szabó*, vice-comitelui *Mihálka* şi protopopului gr. cat. din Bogdan **Brana János**, care după cum stă scris în epistola domnului Trefort adresată comitelui suprem din Marmaţia, este purtătoriul de icoane al statului maghiar şi al culturei maghiare (a magyar állámiságnak és a magyar culturának képviselője.)

Pre ministrul Trefort l'a apucat dorul scrierei de epistole. După autograful către Szabó vine al doilea către comitele suprem din Marmaţia.

Pre acesta-l roagă pretenesce se decoreze pre protopopul gr. cat. Ioan Brana din Bogdan cu crucea de cavaler a ordinului Francisc Iosif, pre care domnul Trefort i-o a câstigat dela Majestatea Sa imperatul pentru merite, şi mai ales marele progres făcut cu pruncii în limba maghiară. Constată mai departe fapta, că legătura dintre biserica gr. cat. şi rom. cat. este de mare importanţă, şi că marea ei insemnătate se va vĕdi atunci, când va putè ḑice şi despre preoţii gr. cat. că ei representă cu toţii interesele unguresci.

Constatăm cu domnul Trefort că după dênsul biserica gr. cat. stă în serviţiul maghiarisărei. Dovadă ţinuta ei în cestiunea projectului pentru scoalele medii, dovadă autograful ministrului Trefort către episcopul Szabó, dovadă decorarea protopopului Brana, dovadă epistola dlui Trefort către prefectul Marmaţiei din incidentul acestei decorări.

Deocamdată atâta.

Jerôme Napoleon, supra numit şi principele roşu a publicat în ḑilele acestea în mai multe foi din provincie o declaraţiune prin care aderează de nou la principiile bonapartistice.

În Francia s'a desvălit în 14 Iulie n. statua republicei cu mare solemnitate.

Raporturile între Francia şi Englitera sûnt foarte încordate. În 11 a lunei curente ministrul Gladstone a comunicat parlamentului, că în Tamatave admiralul francez a dispus ca consulul englez sĕ se depărteze în 24 oare. Înainte de acest termin consulul a murit. Englezilor adunaţi la înmormêntare, li se tăiă comunicaţiunea cu năile. Căpitanul engles a putut protesta numai verbal. Sĕ asteaptă că Englitera va cere satisfacţiune.

Probe de ştil în necăliturì politice.

Proba de faţă o am promis şi acum ne împlinim promisiunea. Isvorul de astădată este ear „P. N.“. Nu mai reflectăm la inesactităţile istorice ale scriitorului articulului, precum nici la slăbiciunea combinaţiunilor aceluia. Va fi de ajuns dacă vom ḑice, că patima este care vorbesce din articol. Acum după ce diplomaţia din norocire a găsit espedientul de a complana conflictul care a dat ansă şi acestei probe de ştil, mai avem numai interesul de a scì cât e de mare patima ḑiariştilor maghiari şi aceasta se poate vedè şi din următorul articol. Eată-l:

Rĕsboiu vrea Valachia? Sûntem siliţi a crede aceasta, căci ea se înarmează, se baricadează şi în cestiunea Dunărei face front decisiunilor Europei. Cumcă ea se prepară a purta rĕsboiu contra noastră, o scim din nota ministrului de esterne Sturdza, adresată lordului Granville, care notă este îndreptată esclusiv numai contra Austro-Ungariei, o putem scì însĕ şi din toastul lui Grădişteanu, care a ḑis, că ei voesc se unească Transilvania, Bănatul şi Bucovina cu Valachia, şi apoi aşa ceva fără rĕsboiu nu merge.

Valachia e decisă sĕ învingă şi sĕ împartă Austro-Ungaria.

Eată deci mulţămirea pentru atâtea binefaceri. În 1854 o a mântuit Austro-Ungaria de ruşi şi de turci; în pacea de Paris a sistat protectoratul rusesc, şi în 1858 a aprobat unirea celor două principate; prin convenţia de vamă Andrássy a fost cel dintâiu, care a spart suzeranitatea Turciei, şi în Berlin el a apărat mai ferbinte deplina independenţă a Valachiei; în cestiunea Arab-Tabiei am ajutat a se realisa pretensiunile valachilor; ne-am grăbit a recunoasce mai ântêiu noi Valachia de regat. Toate acestea — în mănia îndoelei multora, cari vedeau că vin agitaţiunile române — s'au întêmplat, pentru că Andrássy credea, că valachii vor recunoasce în Austro-Ungaria pre apărătoriul lor natural, a presupus, că acest popor latin va privì în panslavism pericolul sĕu, şi că el va fi spriginul nostru în luptele ce avem în orient contra panslavismului; în fine pentru că el a contat la simţul mai marei responsabilităţi împreunate cu independenţa şi cu rangul mai înalt, a creḑut că Valachia avênd libertatea decisiunilor sale şi nefiind sub scutul nimenui, va îngrigì sĕ nu comită lucruri, cari ar putè turbura pacea, şi prin cari, vătămând pre vecinii sĕi, ar putè provoca amestecul acestora; cu un cuvênt Andrássy şi-a întemeiat politica orientală pre înţelepciunea Valachiei, şi aici s'a înşelat, căci Valachia nu vrea sĕ fie mare, nu aspirează la apĕrarea independenţei sale, ci la cuceriri, nu se întoarce contra Rusiei, ci contra Austro-Ungariei, nu caută alianţa noastră, ci aliaţi contra noastră.

Sĕ o spunem pe faţă: diplomaţia noastră s'a înşelat în Valachia, politica ei a fost rea. Trebuia ca noi încă la 1854 sĕ anectăm Valachia, trebuia se o ocupăm tot noi în ultimul resboiu oriental, înainte de a-şi fi pus muscalul piciorul acolo. Ei! dar după ploaie numai trebue căpeneag. (Proverb unguresc: Elmult esőnek nem kell köpenyeg.)

Am reconoscut destul de timpuriu că în Valachia nu aflăm aliaţi, că ea este inimicul nostru. Acum scim că nu mai avem ce conta la ea, că mai curênd sau mai târḑiu trebue sĕ ne batem cu ea, căci Valachia nu-şi încape în pele, şi vrea sĕ ne ocupe ţeara, şi aceasta este absurditate istorică, geografică şi etnografică, vătămare de drept internaţional, îndrăsneală politică şi imposibilitate strategică.

Deşì Valachia e cu mult mai slabă decât noi, căci 158,000 de cătane pe lângă lunga linie de graniţă abia ar putè resista forţei militare a monarchiei austro Ungare; totuşi noi, *cunoscênd reaua intenţiune a guvernului din Bucuresci, nu micşorăm pericolul, ce ne ameninţă din această parte. Din contră sûntem convinşi, că nu este permis sĕ espunem monarchia la atacul Valachiei.*

Şi deşì ḑiarul oficial din Bucuresci desaproabă încâtva toastul senatorului Grădişteanu ţinut în Iaşi şi aprobat de regele Carol prin strîngere de mână, — desminţirea — abstragênd dela dubietatea ei, — nu ne îndestulesce şi pentru cuvêntul, căci enunciaţiunea ḑiarului oficial nu plătesce un potor, dacoromaniştii nici că o iau în seamă, o iau în rîs, şi 'şi bat joc de noi, că am creḑut amăgirilor cuvintelor tipărite cu **graeca fides.** Aceasta nu este garanţie, şi face bine guvernul, că păşesce energic în Bucuresci. Avem destule cause: nu numai programa „Grădişteanu“, nu numai cestiunea Dunărei, nu numai planurile de fortificare ale generalului Brialmont, ci preste tot vrăşmăşeasca purtare a Valachiei faţă cu monarchia noastră, care nu i-a greşit nimic, şi i-a făcut tot numai bine.

— Aşa! ḑise Criatian. Spirit, la porunca dlui baron! Ei bine se aibă de grije, sĕ n'am prea mult spirit! Dară spune-mi Puffo n'ai auḑit că baronul a fost bolnav?

— Da, se pare că a fost aḑi noapte bolnav, respunse saltimbancul; dară i-a trecut. Poate că s'a îmbătat, deşì lacheii sĕi ḑic că el nu bea; dară creḑi Dta, că un om aşa bogat, lipsesce stomachul sĕu, de ce are în pivniţă!

— Eu mĕ rĕmăşesc, Puffo, că tu nu te-ai lipsit, de ce ţi-a căḑut a mână?

— Pe onoarea mea, ḑise Puffo, mulţămită lacheului, care 'şi are amanta sa la moşie şi care m'a învitat la masă, eu am beut rachiu bunicel; adecă rachiu de bucate cam prost, dară el încălḑesce; aşa am dormit de bine după...

— Sûnt încântat de descoperirea ta cea bună, jupâne Puffo, dară trebue sĕ ne gândim la lucrul nostru; dute mai ântâiu de veḑi dacă nu este lui Jean foame sau sete şi apoi vino sĕ-ţi dau instrucţii. Grăbeşte-te!

Puffo eşì şi Cristian se apucă de lucru nu fără a ofta niţel, închiḑênd lada cu mineralele pentru a deschide aceea cu burattini, precând clopoţelele unei sanie îl făcură sĕ se uite pe fereastă. Nu era doctorul în drepturi, care se întorcea aşa de timpuriu; era frumoasa sanie albastră şi argintie, care în seara trecută, aduse pe Margareta la Stollborg.

Oare sĕ mărturisim, că Cristian îşi uitase de promisiunea, ce fata aceea amabilă dase apocrifului d. Goefle, de a revenì în ḑiua următoare? Adevĕrul este, că Cristian, în urma evenimentelor neprevĕḑute la bal, n'a mai contat la posibilitatea acestei visite, şi n'a însciinţat despre aceasta nici decum, pe Goefle cel adevĕrat. Se poate că el privea aventura aceasta terminată cu desevêrşire se poate chiar, că el dorea sĕ fie terminată, căci ce scop putè ea avè de-oare-ce el nu era bărbatul, a abusa de nesperinţa unei copile, sau de aşi atrage în adins despreţul şi blăstemul ei?

Într'aceea, sania se apropià ea urcà stênca şi Cristian vĕḑu capul frumos al junei contese învĕlit în hermelin. Ce era de făcut? Ar fi avut Cristian curagiul a-i închide uşa înaintea nasului, sau a-i spune prin Puffo, că doctorul în drepturi nu este acasă? Ei! îi va spune Ulf aceasta, el n'avea sĕ se amestece.

Sania voia sĕ se întoarcă cum a venit.

(Va urma.)

Toastul lui Grădisteauu şi politica recomandată de dênsul regelui, o scusă foaia oficială cu aceea, că ea este vorbire cu caracter privat.

Rĕspundem domnului Grădişteanu în chipul potrivit.

El vrea sĕ anecteze Banatul, Transilvania şi Bucovina la Valachia; sĕ ne lămurim: ne facem şi noi dacoromani şi vrem sĕ anectăm Valachia şi Moldova la Transilvania şi Bănat.

Grădişteanu a aflat că din coroana regelui Carol lipsesc trei petri scumpe; noi în mod istoric mai uşor putem documenta, că din coroana Sântului Stefan s'au rupt douĕ petri scumpe, cari până la lupta dela Mohács (1526 N. R.) au fost în ea, sĕ le reocupăm aceste douĕ.

Regele nostru Francisc Iosif are multe ţeri şi multe feliuri de popoarĕ, lângă acestea ar încăpea foarte bine valachii (Atunci e făcută Daco Remănia. N. R.) şi ei după natură mai mult aparţin nouă. Dunărea este vêna de viaţă a acestei monarchii, ea e graniţa naturală despre meaḑăḑi şi Valachia geograficesce, etnograficesce şi politicesce ca parte intregantă a acestei monarchii.

Se reocupăm ceia ce a fost a nostru (?!?) la ceia ce suntem îndreptăţiţi şi de ce avem lipsă.

Mai bine se ocupăm noi Valachia decât sĕ ne amenințe ea pre noi.

Valachia vrea se poarte rĕsboiu cu noi, sĕ o ocupăm noi fără rĕsboiu. Aceasta e mai înţelept lucru şi pentru ea şi pentru noi.

Valachia chiamă într' ajutoriu contra noastră pe Rusia, **sĕ împărţim noi cu Rusia Valachia.** *Rusia e bună bucuroasă sĕ impartă cu noi, dacă capĕtă şi ea teritoriu şi dinastiile Romanow şi Habsburg nau purtat nici odată rĕsboiu una contra alteia. De aceasta ambele sĕ feresc în mod instinctiv.*

Ce putem da noi din Valachia Rusiei? **Putem da gurile Dunărei,** *căci noi n'avem comerciu pe marea neagră şi pentru noi este tot una fie ele în mâna Rusului sau în mâna Valachului, şi aşa Valachia ne e inimică şi vrea se ne eschidă dela Dunărea de jos. Galaţii e port cu caracter de mare, acolo dominează interese engleze, rusesci şi franceze, nu înse ale noastre; prin urmare va controla Europa libertatea navigaţiunei faţă cu Rusia la gurile Dunărei; cui compete suveranitatea pe ţermuri, puţin ne impoartă, e lucru lateral. Pentru Rusia însĕ aceasta este de mare importanţă.* **Putem da şi Dobrodgea** *căci nu ne trebue.* **Putem da Moldova până la riul Scret** *sĕ o incorporeze la Besarabia. Pentru noi Seretul e mai bună liniă de apĕrare decât Prutul, căci e mai scurtă şi mai aproape. Şi dacă graniţa rusească dela Cracovia nu se întinde până la Suceava ci e mai lungă, se întinde pelângă noi până la Braila, aceasta nu face nici o deosebire.*

Noauĕ ne-ar venì din imparţială:

Moldova până la Seret cu toate coloniile de ciangăi, aceste s'ar putè incorpora la Transilvania ne ar venì întreaga Valachia dela Orşova până la Brăila şi aceasta ca parte de sine stătătoare sub Măestatea Sa regele maghiar după legile ei proprii, s'ar guverna valachicesce.

Avantagiele acestei împărţeli: **Mai puţin cu un inimic şi cu 200,000 de cătane mai mult.** (Cât de mare e dar numĕrul armatei române? N. R.) *Ungaria este în mai mare siguranţă, căci pasurile din Carpaţi ar fi de ambele părţi în posesiunea noastră; mai departe de către Galiţia şi giur un şes lat, încât primele rĕsboaie le-am câştiga afară şi nu aici în lăuntru. Ne-am mai asigura posesiunea la Dunărea de jos şi comerciul în Valachia şi Bulgaria, plus un teritoriu de 2000 mile cuadrate, un popor de* **3½ milioane, frumos şi bogat, şi foarte primitoriu de civilisaţiune.**

Cum le place celor din Bucuresci această programă?

Nouă la tot casul ne mai convine decât cel al lui Grădisteanu, în urma căruia Russia sau Valachia ar împărţi Austro-Ungaria. Sĕ schimbăm lucrul, dacă Russia este atât de întreprinḑĕtoare, va sta şi cu noi la têrg.

Şi ce crede Grădisteanu, al cui plan e mai uşor de realisat: al nostru sau al lui? Noi credem că al nostru, căci avem deja esemple: trei în Polonia şi unul în Turcia.

Însĕ se numai continuăm schimbul de idei cu domnul Grădisteanu, sĕ dăm cuvêntul lui Kálnoky, care, după cum credem va sci esplica lui Sturdza, că nu este bine, dacă se joacă băeţii cu focul, căci foarte uşor, şi pot aprinde casa lor proprie".

Albanezii.

„Figaro", foaie umoristică din Viena, ḑicea mai în ḑilele trecute, că **Bismarck** şi pe urmă toţi subalternii lui pleacă la băi. După aceasta îşi pune întrebarea că cine se va îngrigì de politica esternă? Respunsul la întrebare este: „Mititica Albaniea până la toamnă."

Nu este de mult decând telegrame numeroase se puteau cetì în toate foile mari despre luptele dintre Albanezi şi miliţia turcească. Albanezii, cu toate că au eşit dim mai multe lupte învingĕtori, au apelat la Europa, cerênduì spriginul contra atrocităţilor turcesci. Vĕḑênd că apelul cel dintâiu n'a folosit se adresază cu al doilea către Europa. Eată ce ḑic subscriitorii apelului:

„În 9 Iunie a. c.cutezasem a îndrepta către înaltele guverne ale naţiunilor civilisate şi de frunte din Europa, un apel, prin care am cerut în nĕcazul nostru puternica lor protecţiune.

„Cu bucurie am aflat de atunci încoaci că rugarea noastră umilită a fost primită de înalţii representanţi ai mult stimatelor puteri cu bunăvoinţă.

„Plini de o îngrigire neliniscitoare, însĕ cu deplină încredere asceptăm ca puterile marinimoase şi îndurate, către care neam adresat, sĕ asculte rugarea noastră, ca sĕ se pună capet ostilităţilor şi prigonirilor selbatice îndreptate asupra noastră, eară causa noastră sĕ se ia în consideraţiune. Din nenorocire ajutoriul sperat s'a trăgănat. Prigonirea din partea înaltului nostru guvern împĕrătesc s'a înăsprit şi continuat fără de nici o cruţare. Trupele au năvălit turbate în satele noastre, neau aprins casele, neau răpit vitele şi neau pustiit câmpiile.

„Dela timpul când înaintasem rugarea noastră am creḑut sĕ ne mărginim la defensivă; înaltul nostru guvern însĕ a aflat de bine aşi bate joc de încrederea noastră în puterile la care am apelat, a aflat de bine a ne oferì ciocniri şi a ne provoca la luptă. Bătut, indată la cele dintâiu intâlniri ostile, a fost silit a cere dela noi armistiţiu cu care noi neam şi învoit. Guvernul înse l-a folosit pentru a se recrea, a se fortifica în locuri potrivite, a corumpe pe soţii noştri şi a ne ataca într'un mod nemai auḑit de barbar.

„Procederea aceasta brutală este o dovadă invederată, că înaltul nostru guvern s'ar fi jurat sĕ ne nimicească. Ţinta lui este sĕ ne dărăburească, sĕ ne calce în picioare şi sĕ ne stirpească.

„Contra unei astfel de barbarii protestăm; declarăm că nu vom ceda nici când acelei prepotenţe nedrepte.

„Mai invocăm încă odată şi în numele acelor triburi, cari prin înşelăciune şi depărtare au fost împedecate a ne venì într'ajutor şi a întrevenì cu armele pentru causa Albaniei întregì, precum şi în numele acelora, cari împinşi de frică s'au predat; mai invocăm încă odată compătimirea Europei civilisate ca sĕ ne scape din trista şi desperata noastră situaţiune, în care ne aflăm.

„Dacă puterilor invocate le va plăcea a da ascultare rugării noastre şi dacă dênsele vor învrednicì causa noastra sĕ o esamineze, promitem că dela oara aceasta încolo ne vom supune sentenţei, care vor pronunţa asupra viitoarei noastre situaţiuni politice. Mai departe cerem ca numai decât sĕ ni se încuviinţeze un armistiţiu de 10 ḑile garantat de inalţii representanţi ai puterilor convocate de noi. Acum ne mărginim la esprimarea dorinţei de a se lua în consideraţiune argumentele umilitului nostru şi tot odată plin de încredere apel."

(urmează subscrierile conducătorilor Albanezi)

Varietăţi.

* (**În şedinţa cea dintâiu a comisiunei ungaro-românesci pentru regularea fruntăriilor,**) aflăm din „Pesti Napló" că representanţii români au fost foarte prevenitor şi dacă vor dovedì şi mai departe o astfel de apropiare, resolverea cestiunilor din litigiu se poate considera de asigurată. Prevenirea, care surprinde pe „Pesti Napló", pe noi nu ne suprinde. Representanţii guvernului românesc se vede că sûnt oameni cu maniere de oameni civilisaţi; nu ne suprinde însĕ nici mirarea sau suprinderea lui „Pesti Napló". Se vede că cei dela „P. Napló" sûnt oameni dedaţi a nu fi prevenitori. Acelaşi ḑiar spune mai departe că desbaterile se fac în limba franceză şi deoarece guvernul (unguresc) nu-s'a îngrigit de un notar care scie franţozesce presidentul însuşi trebue sĕ scrie protocoalele. Ministeriul de comunicaţiune a dat ordin oficiilor edile din apropierea fruntăriilor ca la cererea presidentului sĕ pună la dispositiunea comisiunei puterile technice de care va avea trebuinţă.

Comisinnea şi-a terminat lucrările prealabile.

* (**Esercţiile**) honveḑilor vor avea loc în vara aceasta la Oşorheiu şi la Braşov. La Oşorheiu se vor concentra batalioanele Nro. 28, 30, 31, 25, 27, şi 32 şi escadronul 1 al regimentului 9 de husari honveḑi; la Braşov se concentrează batalioanele 22, 23 şi 24.

* (**Ordin pentru miliţie**) s'a dat tuturor comandelor militare. Ordinul spune că prin resoluţiunea împărătească dela 8 Iunie a.c. s'a dispus, că la nascerea princesei Stefaniei care poate fi în jumĕtatea a doaua a lunei lui August, sĕ se observa toate dispositiunile normate la nascerile copiilor împĕrătesci. În Viena şi Budapesta şi în toate capitalele provinciilor, unde sunt tunuri şi artilerişti, precum şi în Seraievo şi Mostar, dacă s'ar nasce un principe să se dea 101 salve de tun, ear dacă s'ar nasce o princesă 21. Întimplânduse ca nascerea sĕ urmeze după 6 oare seara sau peste noapte, atunci salvele se vor da în dimineaţa următoare la 6 oare. După salvele tunurilor în Viena la sântul Stefan, precum şi în Budapesta, în capitalele provinciilor în Seraievo şi Mostar, se va celebra câte un *Tedeum,* la care vor participa pretutindinea, în parte şi garnisoanele. Botezul copilului se va sĕvîrşì a 4-a ḑi după nascere, nesocotinduse aci ḑiua nascerii.

* (**Însciinţare.**) Domni membri şi respective oaspeţii, ce vor a lua parte la adunarea generală a „Societăţii pentru fond de teatru român," ce se va ţinea în Lipova la 6 şi 7 August st. n. a. c. sûnt rugaţi a se însinua în scris la „Comitetul central" de primire până în 20 Iulie a. c. ca aşa sĕ ne putem orienta de timpuriu în privinţa provederii şi incortelării.

Dat în şed. comitetului central de primire ţinută în Lipova la 11 Iuliu n. 1883.

Ioan Ţeran m. p., president. *Ioan Tuducescu* m. p., notar.

* (*Dragoste şi ear' drogoste ungurească.*) Ḑiarul „*Magyar Polgár*" din Cluj enarează următoarele. „La presentarea societăţii maghiare la Kossuth venì vorba şi despre Cluj. Kossuth în formă de imputare amintì, că în apropierea Clujului este o comună (suburbiu. Red.) românească — sau în terminologia modernă maghiară-valachă, care n'a fost în stare ungurii a o maghiarisa. Imputarea o merităm, şi observarea lui Kossuth despre toleranţa maghiară aplicată la acest cas, merită sĕ o punem serios la inimă. Clujul e unul dintre cele mai mari oraşe unguresci. Pulszky, la observarea corespondentului nostru că în Cluj nu se aude atâta nemţeasca ca în Budapesta, replicà: **Se aude însĕ cea valachă.**

Ce vrea se ḑică prin acestea Pulszky? Clujul e maghiar în toate mĕruntaiele lui, limbă streină, naţionalitate strĕină care ar juca vre-o rolă aici nu esistă. Ce e drept sûnt în giurul Clujului mai multe comune valache, asupra cărora Clujul nici în privinţa culturei nici în cea a maghiarisărei n'a influinţat nimica. (Hinc illae lacrimae!!) **Valachul e valach,** se crede că mulţimea de cultură grămădită în Cluj n'are putere estensivă.

Morala dedusă de „*Magyar Polgár*" este, că ungurii sĕ pună la inimă cuvintele lui Kossuth şi sĕ ne maghiariseze.

* (**Furi civilisaţi**) Un om mai tinĕr adurmise într'o seară, pe una dintre băncile promenadei „Podului minciunilor". Când s'a desteptat a vrut se scie cât timp a dormit şi a pus mâna în busunariul, de unde se obicĭnuia a scoate orologiul. Spre mirarea lui orologiu nu mai era în busunar; în locul orologiului însĕ era o hârtiuţă pe care era scris: „Wir danken sehr" (foarte mulţămim).

* (**Furi făr' de consciinţă.**) În Cluj sûnt domnii furi cu totul altfel de oameni. Nu numai că nu mulţămesc păgubaşului ci atacă institute filantropice. Aşa în noaptea din 12 spre 13 Iulie n. au spart lăḑile dela casele reuniunei filiale „Crucea roşie" şi au furat obiectele preciose ce se aflau intrînsele.

* (**În Sălciva de jos a fătat**) o vacă un viţel cu cioc de pasere răpitoare. Posesorul acestei vaci a făcut o groapă şi la moment a îngropat viţelul fără de a spune cuiva despre aceasta întêmplare până acum de curênd. — Nu scim viţelul a fost cu cioc sau scirea aceasta are cioc. La toată întêmplarea aceasta din urmă ar fi mai interesantă, căci nu se poate îngropa şi chiar şi dacă s'ar îngropa ciocul tot nu i putreḑesce.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 27 Iunie.

Dr. **Friedmann** (către Moriţ): Ḑilele trecute vorbiai de un rescript ministerial, unde l'ai cetit? — **Moriţ**: În ḑiare. — Dr. **Friedmann**: Ce ḑiare cetesci? — **Moriţ**: Ḑiarul „Függetlenség"; în foaia aceasta am cetit rescriptul, mai târḑiu l'am aflat în archiv. — Dr. **Friedmann**: Esci amploiat de ţi-se iartă a umbla prin archiv? (ilaritate). Te-au lăsat se întrì şi se umblì în archiv? — **Moriţ**: Da.

Dr. **Friedmann**: Te ai uitat numai cu un ochiu prin gaura cheiei în templu? — **Moriţ**: Numai, căci numai cu un ochiu vĕd bine. — Dr. **Friedmann**: Nu te-a durut ochiul? — **Moriţ**: Nu. — Apĕrătoriul **Eötvös**: Ai dormit la Recsky? — **Moriţ**: Da, am durmit cu Peczely într'o odaie pe faţa pămêntului. — Dr. Friedmann: Fost-a Rabinul la tine sau fost-ai tu la dênsul? — Moriţ: Nu. — Dr. Friedmann: Cu cine te joci tu? — Moriţ: Cu nimenea. — Dr. Friedmann: Fost-au evrei la tine, de când eşti în casa comitatului? — Moriţ— Nu. — Temnicerul Henter, D. Fridmann: Aşa, tu faci preumblări şi cu carul? — Moriţ: Da, cu temnicerul Henter în căruţa acestuia — Dr. Eőtvös: Bani pe căruţat însĕ nu ai plătit? — Moriţ: Nu. — Apĕrătorul Funtak: Tu ḑiseşi, că părinţii tĕi ar fi sciut, că tu ai cunoscinţă despre omor; nu te-au rugat aceştia nici când ca sĕ taci? — Moriţ: Nu. — Dr. Funtak: E cu neputinţă! Dacă ar fi spriginit părinţii omorul fetei de creştin, ei s'ar fi rugat, sĕ nu'i tradezi. — Moriţ: Mama mi-a ḑis, sĕ nu vorbesc despre lucru. — Dr. Heumann: De ce te insoţesce totdeauna temnicerul sau pandurul? — Moriţ: Fiindcă altfel m'ar omorî evreii.

— Dr. Heumann; Cine ţi-a spus astfel de lucruri?

— Moriţ: Sûnt câteva nopţi de când doi bărbaţi umblară sĕ me fure. Dr. Heumann: Aceasta e minciună, presidentul însuşi o a declarat ridiculoasă. — Moriţ: Eu i-am auḑit. — Pres. I s'a comunicat. — Acusatul Weiszstein (către Moriţ) Luat-am eu parte la omor? Moriţ: Da, Dta ai fost de faţă.

Martora Maria Lesko a vĕḑut pe Moriţ întrând în bucătĕriă, apoi după o jumătate de oară în odaia lui Recsky. Ea a auḑit, cum băiatul la început n'a voit se fasioneze, până ce nu l'a bătut. În urmă a fasionat. — Moriţ: Nu-i adevĕrat. — Moriţ, confrontat cu martorul Ianek, spune, că e neadevĕr, ce a depus acesta.

Şedinţa se întrerumpe la 12 oare. După redeschiderea petractărei ia cuvêntul apĕrătorul Dr. Eötvös. Aperătorii, ḑice d. Eötvős sûnt îndreptăţiţi a presupune, că Moriţ a studiat de rost depunerile în decursul celor 13 luni, de când e sub pază. Moriţ stă sub supravegherea unui aşa numit Henter după cum se ḑice, temnicer. El învaţă, după cum aud la un anumit Oeschowsky. Rog tribunalul, sĕ asculte ca martori pe aceste douĕ persoane. Tatăl lui Moriţ Scharf e pe basa legei în drept a cere samă despre cele 13 luni, în cari fiul seu a fost separat. Aceasta cu atât mai vêrtos, fiind că vice comitele n'a permis rudeniilor lui Moriţ Scharf intrarea în temniţă. Vicecomitele s'a provocat la un rescript al ministeriului de interne. Rog pe d. preşedinte sĕ acludă copia acestui rescript actelor, de oare-ce un atare rescript stă în contraḑicere cu legea. Me rog mai departe sĕ se cerceteze ochii lui Moriţ, prin autorităţi in medicină, de oare-ce Moriţ însuşi susţine că-i sûnt slabi ochii. — Procurorul nu se alătură la propunerea din urmă. — Pres. Voiu presenta despre aceasta sentenţa tribunalului.

Urmează depunerea comisariului de siguranţă, Barcza, din Dobreţin, Barcza, provocat de president, espune activitatea, ce a desvoltat în afacerea dela Tisza-Eslar. Când s'a ivit casul cu Eszter Solymosi a cetit într'un ḑiar imputările ce se făcură poliţiei din Ungaria. Suspiţiunea esprimată în acel ḑiar, că în Ungaria nu sûnt buni poliţişti, l'a îndemnat sĕ ceară concediu dela şeful sĕu şi se plece la Tisza-Eszlar. Eu am ḑis către şeful meu, continuă Barcza, că în decurs de 14 ḑile voiu erua casul dela Tisza-Eszlar şi voi prinde, pe făptuitorii omorului. „Dar de nu vor fi omorît evreii pe fată?“ mi reflectă şeful meu. Atunci nu voiu mai avè ce căuta, respunseiu eu, atunci fata a căḑut în apă. Me puseiu pe cale şi plecaiu la Tisza-Eszlar, vorbii cu Hury şi cu mama lui Solymosi. După ce m'am orientat de ajuns în privinţa locului şi a oamenilor, m'am dus la procurorul de stat Nagy şi i-am ḑis: „Domnule, dacă voiu lua eu afacerea a mână, o se aduc lumină în lucru în decurs de 14 ḑile; dacă nu-mi voiu ţinè cuvêntul, aveţi voie sĕ me spânzuraţi. Procurorul n'a voit sĕ-mi încredinţeze mie afacerea. Me întorseiu deci la Dobriţin. Aci se rĕspândì deodată faima, că m'ar fi corupt evreii. Me duseiu la procurorul şi-i povestì întêmplarea.

„Fi pe pace, ḑise acesta, te voiu recomanda la procurorul de stat Kozma!“ Astfel fui recomandat procurorului suprem, care îmi încredinţà afacerea. În urma acesteia am fost de câte-va ori în Tisza-Eszlár şi de câte-va ori în Nyiregybàza. Am încheiat pretinie cu temnicerul, am făcut cunoscinţă cu Moriţ Scharf şi am fost de faţă când studia Moriţ. Cu Henter eram prietin, de aceea am şi umblat des la casa lui. Aici a ascultat dênsul odată pe Moriţ, ascultarea mi-am însemnat-o pe hârtie. Cu permisiunea domnului president voiu ceti notiţele, ce le am făcut.

Martorul scoate o hârtie din buzunariu şi cetesce protocolul din care se vede, că lui Moriţ Scharf i s'au pus atunci întrebările, pe care lea rĕspuns mai apoi înaintea tribunalului. Adesea respundea Moriţ rĕu, în care cas îi coriga temniceriul Henter depunerea. Moriţ nu scia, cum a fost îmbrăcată Eszter. — Henter îi şoptì detaiurile.

Barcza depune mai departe, că a vorbit cu Peczely, care i-a spus cum a adus pe Moriţ la fasionare. Peczely ar fi ḑis către băiat: „Dacă nu vei depune ceva, te voiu arunca într'o groapă, în care nu va primi nici cânele bucături dela tine.“ Peczely a ameninţat pe băiat înainte de a depune acesta ceva.

Presidentul a supus în urma acestei depuneri pe Barcza unei stricte ascultări arĕtându'i telegrama sosită între'aceea, în care telegramă se ḑice, că Barcza ar fi corupt din partea evreilor. — Apĕrătorul Dr. Heumann: Cine a subscris telegrama? — Presidentul cetesce douĕ nume. — Barcza: Acestia sûnt călăii lui Bary — Pres: Cine ţi-a încredinţat DTale afacerea aceasta? — Barcza: Procurorul suprem de stat şi ministeriul de interne. — Pres. Avut-ai DTa legitimaţiune în scris? — Barcza: Nu, numai una verbală.

Procurorul: Eu sciu, că Barcza a fost încredinţat cu afacerea aceasta din partea procurorului suprem de stat. Însumi am conferit cu dênsul în afacerea aceasta. — Apĕrătorul Eötvös: Şi eu sciu chiar din gura consiliarului ministerial Iekelfalussy, că Barcza a fost încredinţat şi din partea ministrului de interne. — Dr. Heumann (către Barcza): Notiţele ce le-ai cetit sûnt ele acelea-şi, pe care le-ai făcut la Henter. — Martorul Barcza: Nu, nu sûnt aceleaşi. Henter a cerut sĕ le ard şi eu am făcut precum mia ḑis. Ḑiua următoare însĕ ear le-am descris, şi pot jura, că sensul e acelaşi. Sûnt comisariu de siguranţă de 24 ani şi aḑi încă sûnt în stare a indica ascultările, ce leam făcut înainte cu 20 ani. Memoria mea nu me înşală. (Ilaritate în public. Barcza se întoarce spre public şi ficsează unele persoane.)

Apĕrătoriul Friedmann cere pe basa depunerei lui Barcza ascultarea temnicerului Henter, apoi a judelui cercetător Bary şi confrontarea acestora cu Moriţ. — Procurorul: Am cerut eri deja ascultarea lui Bary, aḑi îmi repet propunerea. Legea, ce e drept, nu e clară în privinţa ascultărei judelui cercetător, în pracsă s'a ivit însĕ adesea casuri, în cari au fost ascultaţi juḑi cercetători şi procurori de stat. Din parte-mi me declar gata a sprigini ascultarea fie-cărui procuror, care a funcţionat în afacerea aceasta.

Din confrontarea martorului cu judele cercetătoriu resultă, că depunerea lui Barcza e neesactă. Urmează confrontarea martorului cu Moriţ Scharf şi apoi ascultarea lui Henter. — Henter: Şi pe mine a voit Barcza se me corumpă; în mai multe rênduri mi a pomenit despre aceea, că noi ambii am putea fi fericiţi. — Pres: E aceasta adevĕrat. — Barcza: Fără îndoeală, de oare-ce eu sciam, că pentru aflarea Esterei Solymosi s'a escris suma de 5000 fl. Dacă ne ar fi succes aflarea, 2000 fl. era ale lui Henter. — Pres. (către Henter) A vorbit Barcza cu DTa despre o sumă anumită? — Henter: Nu, a ḑis numai, că ambii am potea devenì fericiţi. — Apĕrătoriul Friedman: De unde ai sciut, că e vorbă de bani? — Henter: Alt ceva n'a putut avè în vedere? — Dr. Heumann: Cum s'au luat protocoalele? — Henter: Protocoale nu s'au luat. — Dr. Heumann: DTa însu-ţi a-i recunoscut, că s'ar fi luat protocol. — Henter: Acelea erau notiţele lui Barcza. — Barcza: Eu am făcut notiţe la dorinţa lui Henter de a da ascultărei oare-care formă. (Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă în 14 Iulie 1883.

Viena:	**2**	**32**	**5**	**53**	**33**
Timişoara:	**71**	**9**	**85**	**12**	**84**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 14 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.90	119.75
Renta de aur ung. de 4%.	88.70	88.60
Renta ung. de hârtie	87.05	87.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.80	137.25
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.60	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	101.—	101.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99 50	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑeei de vin	98.—	98.—
Sorţi de regularea Tisei	110.—	110.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	293.25	293.25
Acţiuni de credit austr.	294.90	294.50
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100 30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.65	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79 60	79.60
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	119.95
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58 50	59.95

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

Tărâţă

de grâu şi de secară

se află **acum** eftin de vênḑare la subscrisul

100 chlgr. . . . . . . **4 fl.**

1 ferdelă . . . . . . — „ **40 cr.**

Ioan Keil,

covrigariu.

[438] 2—6 **Sibiiu, strada pintenului Nr. 14.**

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

Nr. 252 pp. [439] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacant de învĕţătoriu la scoala elementară gr. or. română din suburbiul Braşovului „Tocile“ sĕ escrie concurs cu termin până la 6/18 August a. c.

Cu acest post este împreunat salariu anual de 300 fl. v. a.

Învĕţătoriul ales este datoriu a ţinè şi scoala de repetiţiune.

Petiţiunile concursuali instruite conform legilor din vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Braşov I.

Braşov, 24 Iunie 1883.

In conţelegere cu dl protopresbiter.

Comitetul parochial.

Vasilie Sfetea m. p.,
paroch gr. or. ca preşedinte.

Nr. 438. 1883. [436] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţăresci din comitatul Făgăraşului, şi adecă:

1. La scoala cu 2 învĕţători din Voila, una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. La scoala cu 3 învĕţători din Vaida-rece una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II-lea semestru se va putè sporì până la 300 fl. v. a.

Cu ambe staţiunile mai este împreunat cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiune, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiune docentale grăniţăresc.

Limba de propunere e cea română, învĕţătoreasa nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari deja au trecut preste greutăţile de scris, cetit şi de a computa, şi al căror numĕr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi sĕ'şi subştearnă petiţiunile provĕḑute cu diplome de cualificaţiune şi alte documente necesarie până la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grăniţeri din regimentul I. român la Sibiiu.“

Nr. 150 prot. [437] 3—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orĕştiă se deschide concurs pentru trei posturi de învĕţători cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, cuartir şi 3 stângini de lemne pentru încălḑirea scoalei.

Unul dintre învĕţători se va alege şi întărì de director conform §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcţionali va primì un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învĕţătoriul, care va fi cualificat a propune cântările corale după note şi va forma un cor, va primì pentru aceasta deosebit o remuneraţiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite după prescriptele vigente până la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orĕştiă. Alegerea se va ţinè la 31 Iulie vechiu a. c. şi ar fi de dorit, ca învĕţătorii deveniţi aleşi sĕ fie în stare a conduce cântările şi în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orĕştiă la 22 Iuniu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orĕştiei.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.** Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 77. Sibiiu, Joi 7/19 Iulie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 6 Iulie.

Până când în Ungaria domnul ministru de culte şi instrucţiune publică provede politica ḑilei cu enunciaţiuni, care de care mai nepotrivite, dincolo în Cis-Laitania se petrec lucruri de însemnătate politică. Triumful cechilor faţă cu nemţii şi al polonilor faţă cu rutenii sûnt deja lucruri cunoscute şi supěrate. Acum cetim despre o nouă întreprindere. Este vorba de promovarea croatismului în Dalmaţia. Întreprinderea aceasta însĕ are deocamdată sĕ înainteze încet. Causa o spune „Vaterland“. Înainte de toate, ḑice organul feudal, trebue cruţată susceptibilitatea ungurească. Se scie cu ce ochi privesc ungurii uniunea Dalmaţiei cu Croaţia; sĕ scie cu ce nelinisce este vĕḑut catolicismul în Bosnia şi Erţegovina şi pentru ce, pe cât numai se poate, sĕ preferă sêrbii. Afară de aceea chiar şi în foile guvernamentale unguresci, precum, bunăoară, în „Nemzet“, se vĕd aruncate observări, că sistemul Taaffe promovează în Dalmaţia planuri mari croatice. „Vaterland“ mai înşiră şi alte momente, din cari se poate vedè că ideea croatisării Dalmaţiei, din respect către unguri se va împedeca, nu ḑice însĕ, că aceea se va paralisa cu totul. Destul că în Cis-Laitania se întêmplă lucruri, cari au mai multă însĕmnătate şi mai mari urmări decât proclamaţiunile trefortiane, ear susceptibilitatea ungurească o putem privì numai de un pretecst, prin care se ascunde intenţiunea cea adevĕrată al guvernului cis-laitan.

De sigur că nu din motivul susceptibilităţii unguresci, foile polone din Galiţia au aflat că ar fi bine, dacă s'ar putea o pace cu rutenii. De o camdată gândul acesta bun al polonilor nu se pune în lucrare, pentru că polonii, crescuţi în scoală iesuitică, poartă frumoasele fraze de pace în gură, speculează însĕ de altă parte, dacă ar putea provoca scisiune în sinul rutenilor. Rutenii însĕ cunosc prea bine cu cine au de a face şi sûnt mai solidari ca ori şi când altă dată în procederea lor. Ei nu cred că polonii voiesc sincer o pace cu dênşii, din contra sĕ tem, că manevra este pentru streinătatea, care nu cunoasce impregiurările de acolo, şi de aceea foile lor susţin resoluţiunea publicată şi în coloanele noastre.

Cetim, scrie „Telegraphul“, în ḑiarul „Diritto“ din Roma cu data de 7 Iuliu st. n. următoarele:

„Pretensiunea *scuselor* oficiale române relativ la toastul rostit la Iaşi de domnul Grădişteanu persistă pentru tot deauna în alte sfere din Viena astfel că chiar astăḑi Presa Vieneză işi face echo şi găsim întrênsa indice ce tradează necalificabila pretenţiune către statul român numai pentru că e vorba de un regat cu frontiere puţin intinse.

Cităm numai cuvintele din „Deutsche Zeitung“. „După comunicatul ce ne vine dintr'un „isvor bine informat, până astăḑi (4) *nici o scusă* nu „ne-a venit încă la Viena din partea guvernului ro„mân asupra toastului Grădişteanu.“

„Nu ne putem ascunde mirarea noastră pentru acest mod, căci tot ce se poate s'a făcut de către guvernul din Bucuresci şi Regele Carol I. Când un guvern publică categorica sa opiniune asupra unui incident oare care în „Monitorul oficial“ al Statului, acele cuvinte sûnt acele ale oficialei şi legitimei autorităţi şi trebue sĕ fie de ajuns celuilalt guvern, ce se crede interesat şi păgubaş din deplorata circumstanţă. Atât mai mult aceasta are valoare pentru toastul Grădişteanu ce fără dreptate ar voì sĕ se ridice la gradul unei cestiuni internaţionale şi care negreşit nu are trebuinţă de *scuse* între guvernele ce se respectă.

„Opinia noastră este, că pe o cale rea sĕ află Austro-Ungaria“.

Locuitorii din insula Creta refusă de a plătì Turciei dările şi guvernatorele de acolo ar fi voind sĕ întrebuinţeze forţa armată. Ar fi de ajuns sĕ se tragă un singur foc de puşcă pentru ca sĕ se aprindă o nouă revoluţiune în Creta. De aceea este probabil că guvernul din Constantinopole va recurge la alte mĕsuri sau va face nouĕ concesiuni Cretenilor, pentru ca sĕ evite o rescoală ale cărei consecinţe nu se pot calcula. În ori ce cas însĕ, se poate ḑice că Turcia se află aḑi într'una din posiţiunile cele mai critice, care poate devenì mai rea, dar mai bună nici odată.

Emanciparea politică a femeiei în Englitera astfel după cum o propusese Hugh Mason, a ocupat cea mai mare parte a şedinţei dela 7 Iulie a Camerei comunelor. Desbaterea a fost interesantă. Printre conservatori s'au aflat mulţi cari au combătut într'un mod foarte viu ceea ce ei numiau „introducerea elementului istoric“ în alegerile legislative. Cât pentru autorul propunerei, d. Hugh Mason a lucrat în contra causei sale, făcênd o deosebire între femeile măritate şi cele nemăritate şi susţinênd că cele dintâi îi par nedemne a esercita dreptul de vot. Cu toate acestea, causa emancipării politice a femeilor a avut în camera comunelor mai mulţi aderenţi de cât în ori ce altă ţeară din Europa, şi chiar de cât în multe ţeri unde este vorba de întinderea dreptului de vot pentru bărbaţi.

Cetim, scrie tot „Telegraphul“, în „l'Indépendance belge.“ dela 9 Iulie.

Nu este un secret pentru nimeni că în Italia lucrează de mai mult timp influenţe înalte pentru a aduce o apropiere între Papa şi monarchia Italiană pe basa părăsirei, dacă nu complete cel puţin parţială, a legii garanţiilor. Evoluţiunea d-lui Depretis către centrul drept n'ar fi avut în realitate un alt scop de cât de a provoca, într'un viitor mai mult sau mai puţin apropiat, această capitulare. Pentru moment ne mărginim a înregistra sgomotul despre această schimbare a politicei guvernului italian. Această schimbare ar fi un fapt însemnat şi de natură a modifica în mai multe puncte politica europeană. Cu toate acestea, nu se poate uita categorica declaraţie făcută la Stradella de d. Depretis, că nu va părăsì nici odată legea garanţielor.

Din reflesiunile „Românului“.

Ḑiarul „Românul“ în primul seu dela 2 Iulie n., după ce citează cuvintele lui Beust: „nu mai este Europă“ desbate foarte pe larg şi am putè ḑice sensativ posiţiunea cea grea a României, pe care, ḑice „Românul“, Austro-Ungaria voiesce sĕ o distrugă.

Oprindu-se în desvoltarea temii sale ceva mai mult la istoria Moldovei din timpul lui Stefan cel mare, a cărui statuă se desvĕlì deunăḑile la Iaşi, „Românul“ arată cât de folositori au fost pentru Europa românii de pe acele timpuri, pentru ce Stefan cel mare a fost numit chiar de papa de pe atunci, *apĕrătoriul crestinătăţii.*

Venind la toastul lui Grădişteanu, „Românul“ cu o vehemenţă lui neobicinuită continuă astfel:

Austro-Ungaria scie bine că noi, chiar dacă toţi am voì sĕ luăm Bucovina, Transilvania, Banatul şi Basarabia, preste putinţă ne-ar fi.

Pentru ca se o facem aceasta trebue se avem, cel mai puţin, un milion de oştire cu care se trecem Carpaţii, sĕ luăm Pesta, sĕ luăm apoi Viena, şi sĕ ajungem poate la Königgrätz, ba încă şi la Magenta, pentru ca sĕ se încheie pacea şi astfel sĕ ne redea Austro-Ungaria acele trei petri scumpe ale coroanelor lui Stefan şi Mihai.

Ḑiserăm că va tribuì sĕ mergem până la Königgrätz şi la Magenta, fiindcă Austro-Ungaria este susţinută de imperiul german şi de Italia. Astfel dar ne va trebuì cel mai puţin douĕ milioane de oştire; căci toată lumea mai scie că în starea actuală de lucruri nici Francia, nici Englitera nu vor începe rĕsboiu cu Germania, cu Italia şi cu Austro-Ungaria, şi aceasta pentru ca sĕ ne redea nouĕ cele trei petri scumpe perdute în nenorocirile timpurilor.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

Cristian remase la fereastă şi aşcepta se o vadă întorcêndu-se; dară ea nu se întoarse şi uşa se deschise. Margareta apăru, şi Cristian abia avu timp a închide repede lada, din care marionetele îşi arĕtau, cu indiscreţiune, nasurile lor groase şi gurile lor riḑênde.

— Cum! domnule, esclamă tinera fată cu surprindere, Dta esti încă aici? La aceasta nu m'am asceptat! Eu am gândit, că ai plecat!

— Doară nu vei fi întêlnit pe cineva prin curte? ḑise Cristian, care, pe semne, nu era mânios a se acăţa de impregiurarea aceasta a soartei.

— Eu n'am vĕḑut pe nimenea, ḑise Margareta, şi, de oare-ce viu pe ascuns, am şi întrat iute, ca se nu mĕ vadă nimenea; dar, încă odată, domnule Goefle ar trebuì sĕ nu fii aici. Baronul trebue că scie acum numele persoanei, care a îndrăsnit a i se împrotivi, şi te conjur sĕ pleci.

— Sĕ plec? Dta îmi spui aceasta aşa crudel! dar îmi aduc aminte că în faptă eu am plecat, pentru a nu mĕ mai reîntoarce. Dl Goefle mi-a dat sĕ pricep că l'aşi putè încurca şi pe dlui în fatalităţile mele, şi i-am promis a dispărea şi Dta mĕ găsesci tocmai începênd a-mi pacheta geamantanele.

— O! dar continuă, că eu nu voiesc sĕ întârḑiu.

— Îţi este dar de grabă a numai auḑì de mine? Dar aşa închipuesceţi că eu sûnt deja îmbarcat cel puţin spre America, că fug, cu vêntrele pline, de groaznicul meu inimic şi vĕrs lacrimi în amintirea acelui prim cadril ce va fi cel din urmă în viaţa mea...

— Cu mine, dar nu cu altele?

— Cine scie? Eu-l care-ţi vorbesce în momentul acesta, nu este decât o umbră, un fantom, amintirea aceluia care a fost ieri. Celalalt eu este jucăria undelor şi a destinului; eu nici habar n'am de el ca şi când ar locuì în lună!

— Doamne! cum esti de vesel, domnule Goefle! Scii, că eu nu sûnt nici decât veselă?

— În adevĕr, ḑise Cristian, surprins de aerul trist al Margaretei, eu sûnt un miserabil, că vorbesc de mine, precând ar trebuì sĕ mĕ nelinişcesc de urmările evenimentului de aseară! Dară, ai binevoì a-mi rĕspunde, dacă mi-aşi permite o întrebare?

— O! Cum sĕ nu, după toate, că întêmplarea te a făcut sĕ scii despre mine... Aḑi noapte, mătuşă-mea m'a înfruntat foarte şi dase domnişoarei Potin ordinul, a-mi pacheta geamantanele şi a mĕ duce astăḑi la Dalby; dară, azi-dimineaţă, a fost toate schimbate şi după o convorbire secretă cu baronul, care şi-a recâştigat, precum ḑice d-ei, întreaga sa sĕnătate şi veselie, s'a hotărît că eu am sĕ rĕmân aici, şi n'am alta a face până de seară, decât a-mi pregătì toaleta. A propos, scii că a venit de sigur Cristian Waldo? Se ḑice chiar, că el şede aici în Stollborg. L'ai întêlnit, dacă este aici? L'ai vĕḑut?

— De bună seamă.

— Fără mască? A! cum este el? Are în adevĕr un cap de moarte?

— Ceva mai rĕu! El are un cap de lemn.

— A! Dta îţi baţi joc.

Nici decum. Dta ai jura, dacă l'ai vedea, că faţa sa este tăiată din un trunchiu, cu un cuţit, care taie rĕu. El samănă cu cea mai urită din marionetele sale; veḑi, cu asta.

Şi Cristian arĕtă o figură de sbir grotescă, ce ieşise din cutie, şi Margareta o ar fi putut vedea însuşi, dacă ar fi fost mai puţin preocupată.

— A! În adevĕr! ḑise ea cam înspăimântată, aici este doară cutia sa blăstemată? Doară locuesce cu Dta în odaia aceasta?

Dovedit este dar, că Austro-Ungaria n'a făcut și nu face atâta sgomot pentru suspinul domnului Petru Grădișteanu de cât fiind că caută pricină de a putea ḑice, că mica Românià amenință pacea statelor celor mari. Resultatul ce se speră dela această închipuită acusare ni l'a mai spus și gazeta „Il Popolo-romano“, organul dlui Depretis, care a publicat articolul ce i s'a trimis, din Pesta sau din Viena, prin care ḑice:

„Europa se supună cestiunea română și constituțiunea țĕrei unei nouĕ cercetări.“

Dar de ce nu, cel puțin și a Italiei irridente?

Mai trebue o dovadă, că Austro-Ungaria nu numai nu se putea supera de toastul dlui Grădișteanu, dar că nici avea cel mai mic drept de a reclama? Eată și aceea dovadă.

La 8 Iunie 1867 imperatorele Austriei, împăcându-se cu ungurii și împărțind cu dênșii împĕrăteasca-i domnie, se încoronà la Buda-Pesta, rege al Ungariei.

La ceremonia încoronării se aduseră 11 stindarde „ale țĕrilor **cari sĕ țin** *de coroana sântului Stefan.*“

Ale căror țĕri fură aceste 11 stindarde? Eată numele acestor țĕri încoronate, unele în realitate și altele în efigie.

Ungaria, Transilvania, *Bosnia*, *Serbia*, **România**, Croația, Galiția, Cumania, Slavonia, Dalmația și Lodomeria.

Dacă dar în ceremonia încoronării regelui Ungariei s'a pus, în mod oficial, pe coroana Sântului Stefan al Ungariei și briliantul ce se numesce România, pe ce drept se face atâta mare sgomot, pentru că la sfêrșitul unui banchet un simplu cetățian a suspinat după petrile cari s'au perdut din coroana lui Stefan al Moldovei?

Regele Ungariei a depus atunci următorul jurămênt:

„Fruntăriile Ungariei și ale țĕrilor *încorporate* ei, și tot ce se ține de aceste țĕri, *cu ori-ce preț*, **și titlu**, nu le vom înstrăina, nici le vom micșora, ci din contră le vom **inmulți și întinde**, *pe cât se va putea*, precum se cuvine pentru prosperitatea publică, pentru gloria și **înmulțirea** *acestor țĕri ale noastre.*“

Acesta este jurămênt; și noi, tot n'am strigat că Regele Ungariei provoacă rĕscoală în România, jurând că ne va cucerì și de fapt; și nobilii, vitejii, puterniciii și bunii nostrii vecini strigă că se face anarchie în marele imperiu, fiindcă dl Petru Grădișteanu, pe când se sfĕrșise banchetul și Regele era se plece, suspină de perderea petrilor, ce acum 400 de ani, împodobeau coroana lui Stefan!

Cele mai multe ḑiare Austro-Ungare necurmat ne calumniează, ne insultă și ne amenință. Ele sûnt nedrepte, dar au cel puțin meritul de a spune ce cugetă ungurii. Sûnt însĕ unele, între cari „Neue-Freie-Presse“, care, cu ocasiunea toastului dlui Petru Grădișteanu ne spune că Austro-Ungaria ne iubesce foarte, că mult bine ne-a făcut și doresce sĕ ne facă, și că cu siguranță ne putem arunca în brațele imperiului, și mai cu seamă în brațele regatului ungur, când Rusia ne va amenința.

Vom vorbì în altă ḑi mai pe larg în privința doveḑilor de iubire ce necurmat ne-au dat și ne dau vecinii nostrii.

Astăḑi, lipsindu-ne spațiul, vom amintì numai câte-va fapte.

Austria s'a opus, din toate puterile, la propunerea lui Napoleon, pentru unirea cestor douĕ principate.

Ea a cerut și a dobândit voia de a ocupa țeara cu armatele ei, pentru a ne umilì, pentru a ḑice Europei că nu sûntem în stare de a ne guverna, pentru a ne deprinde cu domnirea acestor armate și pentru a ne oprì de a lua și noi o mică parte la resbelul din Crimea.

În congresul dela Paris s'a opus cu stăruință la unirea Principatelor.

La alegerea principelui Cuza s'a opus pe cât a putut.

Ea a dechiarat necurmat atunci că ceia ce perde pe tĕrâmul politic îl va recâșciga pe terâmul economic; și a luptat și luptă cu bărbăție, pentru a se ținè de cuvênt.

La alegerea principelui Carol s'a împotrivit prin toate mijloacele.

Nu voesc, striga ea necurmat, încă dela 1857, sĕ mĕ găsesc între douĕ Piemonturi.

Nu credem că avea dreptate, căci cunoscut este că sclavii și cei tare persecutați sûnt totdeauna mai periculoși decât popoarele libere.

Acest adevĕr pare că-l cunoasce comitele Taaffe, căci vedem că tinde a face un imperiu federativ, singurul mijloc sigur de a face pe Austro-Ungaria sĕ fie un imperiu drept, iubit și prin urmare într'adevĕr puternic. În ori ce cas atunci imperiul vorbea precum și făcea: pe când acum spune că ne iubesce și în fapt necontenit ne lovesce în modul cel mai nedrept și cel mai sugrumător.

Negreșit că imperiul Austro-Ungar poate se cucerească o bună parte din imperiul otoman, acum când Francia și Englitera sûnt foarte bolnave și el este susținut de marele imperiu al Germaniei și are și pe Italia în serviciul sĕu.

Negreșit că România fiind încinsă de naționalități de altă gintă este în mai mare pericul de cât toate cele-lalte.

Cunoascem pericolul, vedem lovirile ce ni se dau din toate părțile, vedem propaganda ce se face chiar contra Regelui nostru — fiind că are calitățile cele mari ale unui Hohenzollern —; dar n'avem ce face decât a suferi, a veghia și a ne pregătì ca cel puțin sĕ perim cu onoare; astfel vom avea asigurarea, că și Europa și vecinii nostri ne vor saluta cu respect pe câmpul de onoare strigând cu toții, în inima lor — nedreptate mare s'a făcut acestei națiuni nobile, brave și pătrunse de simțeminte de dreptate, de ordine și de iubire pentru toate popoarele.

În ceea ce privesce pe puternica noastră vecină, ce astăḑi se numeșce Austro-Ungaria, n'avem altă putință decât ai esprime simțemintele noastre de durere pentru ura și persecuțiunea cu care ne gratulează și ai ḑice cu cea mai deplină sinceritate:

Puternică esci; și cu puterea Germaniei — mai cu samă pe cât Francia și Anglia sûnt bolnave — multe cuceriri poți face. Credem însĕ — cu mica noastră pricepere — că pe calea unei sincere și pe deplin liberale confederațiuni ai fi mult mai puternică, căci ai trăì astfel prin tine înseși, prin dreptate și libertate“.

În numerul dela 1 Iulie v. același ḑiar introduce primul sĕu cu cuvintele: „Cel mai rĕu surd este cel care nu voiesce sĕ auḑă,“ pâșesce pe larg în contra sgomotelor respândite despre diferențe între ministrul president Brătianu și Rosetti. Terminând cu aceasta reflectează la unele ḑise ale ḑiarului „La Gazette de Roumanie“ că adeca austriacii și mai cu samă ungurii sûnt convinși, că este în interesul lor ca statul român se fie tare și ḑice din partești ca aceasta a fost totdeauna și opiniunea românului; dar cu toate acestea, ungurii mai cu samă nu vor se înțeleagă acest adevĕr. „Prin urmare, ḑice „Românul“ mai departe, sfat pentru sfat, cutezăm și noi a ḑice confraților dela „Gazette de Roumanie“:

— Vorbiți cu Ungurii; faceți-i sĕ înțeleagă și interesul lor, și periculul spre care se prăvălesc pe calea pe care au mers și merg cu ochii închiși. Această încercare au făcut-o necurmat ai nostrii încă dela 1848 și totdeauna fără cea mai mică isbândă; cât despre noi, fiți siguri, onorabili confrați, că deplin înfrățire am dorit și dorim nu numai cu Austro-Ungaria, dar cu toți vecinii nostri, și cei mari și cei mici. Fiți siguri asemene — și scim că cunosceți adevĕrul — că nici odată Români de aici n'au făcut peste Carpați, propagandă de rescoală; din contra noi le am ḑis necurmat:

— răbdați, cereți cu liniște dreptatea ce vi se cuvine, căci va venì de sigur ḑiua în care chiar Ungurii vor cunoasce și vor înțelege și dreptatea și interesele lor cele adevĕrate. Dacă dar țipă mereu naționalitățile sub administrațiunea Ungurilor nu noi le facem sĕ țipe ci necurmatele loviri și nedreptăți ale guvernului Ungur.“

După acestea reflectează „Românul“ ḑiarului „N. fr. Presse“ și adecă la cele ḑise de acest ḑiar 5în Iulie n. „N. fr. Presse“ scrie atunci:

„Mult mai mare greutate se acordà, și la Viena și la Pesta, discursului d-lui Rosetti care celebrà pe regele Carol ca *Rege al Românilor.* Regele *a rĕspuns la acest discurs,* care a făcut parte în actele oficiale și s'a publicat și în „Monitoriul oficial.“

Ântâi: Faptul este că nu regele a rĕspuns la discursul d-lui Rosetti ci acesta la discursul Regelui.

Eată dar o nouĕ travestire a adevĕrului;

eată o nouă dovadă, că ceartă gratuită ne caută, și pun pe rege în causă.

Al doilea: La 10/22 Mai 1866, domnul Dumitru Ghica, ministru de interne, în cabinetul preșeḑut de d. Ioan Ghica, supt Locotenența Domnească preșeḑută de d. Lascar Catargi, a publicat programa primirei oficiale a principelui Carol. În acea programă se ḑice, conform otărîrei Adunării:

„*Domnul Românilor*“

După ce principele Carol depuse jurămêntul, la tribuna adunărei, în mânile aleșilor națiunii, procesele verbale constată:

„Măria Sa, condus de către membrii biuroului adunărei și de d-nii ministrii părăsesce sala în mijlocul strigătelor prelungite:

— „*Trăiască Carol! Trăiască Domnul Românilor!!*“

Și pentru ce adunarea și guvernul au prescris acest titlu?

Fiind că numai cei cari domniau prin dreptul divin se puteau numì Domni ai unei țeri.

Fiind că se putea și se poate ḑice: Imperatorele Austriei, Regele Ungariei etc. etc.

Ludovic Philip însĕ și Napoleonii, cari au domnit prin alegere ear nu prin dreptul divin, n'au mai putut fi domni ai *țerei* ci ai *oamenilor*, și de aceea titlul lor au fost: rege al Francesilor, imperatore al Francesilor, domn sau rege al Românilor, ear nu al Franciei, al României.

Titlul de domn al Românilor l'a avut necurmat principele Carol. Când s'a bătut moneta cu efigia

---

Ba nu, liniștesce-te, n'ai sĕ-l veḑi. El a ieșit, și a rugat pe dl Goefle a-i permite, sĕ-și depună bagagiul sĕu aici.

— Sêrmanul! replicà Margareta în gânduri, el este așa de urit ca aceasta! Sĕ credem, ce ḑice lumea. Sunt oameni, cari l'a vĕḑut frumos, și este el doară bĕtrân?

— Cam la patru zeci și cinci de ani; dară la ce gândesci, și de ce esti așa tristă?

— Nu sciu, sûnt tristă.

— Pentru-că rĕmâi în castel și ai sĕ veḑi deseară marionetele?

— A! du-te, domnule Goefle, dta mĕ tratezi chiar ca pe un copil. Eri, la bal, adevĕrat, că am fost veselă, mi-am petrecut, am fost fericită, mĕ credeam eliberată pentru tot-de-una de baron; dară astăḑi, mătușă-mea însași are speranțe, bine o vĕd, și trebue se reapar înaintea unui om, pe care-l urĕsc d'aici încolo din toată inima. Nu m'a insultat el ieri, într'un mod laș? Mătușă mea poate ḑice, că el a voit sĕ glumească, dară nu sĕ glumesce cu o fată de vêrsta mea ca cu un copil. Pentru a mângăia încâtva mândria mea eu mi-am ḑis, că el va fi vorbit în deliriu, și că atacul sĕu de nervi a început deja, când mi-a spus vorbele acele grosolane; așa este și opiniunea prietenelor mele; dară sciu eu, ce-mi va spune astăḑi, când îl voiu revedea? Fi va el rĕutăcios sau nebun, dacă mĕ mai insultă, cine mĕ va ocrotì? Dta nu vei mai fi aici și nimenea nu va cuteza...

— Cum! Nimenea nu va cuteza, cine sûnt oamenii aceia din giurul dtale? Și acei tineri bravi, cari i-am vĕḑut eri?...

— Da, de sigur și eu am creḑut așa; dară ei nu me cunosc, domnule Goefle, și se poate că ei cred, că merit insultările baronului. Pentru mine este o recomandație cam tristă a fi introdusă în lume de mătușă-mea, care, de sigur foarte cu nedrept, are reputația de a sacrifica tot, chestiilor de interes politic.

— Sêrmană Margaretă! ḑise Cristian atins de penibila situațiune a acestei fete amabile.

Sincer emoționat, precum era, el nu gândea la o familiaritate vătămătoare, așa și Margareta nu cugeta nici decum la ceva rĕu, lăsându-l sĕ-i ea mâna care însĕ îndată o lăsa, simțind earăși realitatea împregiurărilor.

— Ei, ḑise el, totuși trebue sĕ te hotăresci?

— M'am hotărît. Numai pasul cel dintâiu este greu. Acuma, am sĕ mĕ impotrivesc teribilului Olaus la fie care întêlnire; am sĕ-i spun adevĕrul în fața lumii, și mai bine voesc sĕ fiu un demon de rĕutate, decât favorita acestui pașă dalecarlian. Eu vĕd că o sĕ mĕ apăr singură mai bine; căci dacă ai fi dta aici, m'ași teme a te vedea pe partea mea în detrimentul Dtale, și ma'și reținea mai mult. Tot atâta, domnule Goefle, nu voiu uita nicì odată povețele bune, ce mi le ai dat și maniera cavalerească cu care ai respins pe baronul acesta uricios. Nu sciu dacă ne vom mai vedea vre o dată; dară ori și unde vei fi, dorințele mele vor fi cu Dta și am se mĕ rog lui Dumneḑeu, sĕ-ți dea mai multă fericire, decât mi-a dat mie.

Cristian fu viu atins de aerul afectuos și sincer a acestei copile drăgălașe. Din privirea și din accentul ei se revarsă toată inima sa, fără cea mai mică părticea de cocheterie.

— Dragă Margaretă, îi ḑise el ducênd mâna ei frumoasă la buzele sale, îți jur că și eu îmi voiu aduce aminte de dta! Ah! pentru-ce nu sûnt eu bogat și nobil! eu ași avea poate puterea a te socotì, și de sigur ași face toate din lume spre a obținea fericirea de a te protege; dară eu nu sûnt nimica și prin urmare, nici nu pot nimica.

— Pentru aceasta nu-ți mulțămesc mai puțin replicà Margareta. Eu îmi închipuesc că Dta ești un frate, care nu l'am cunoscut, care mi l'a trimis Dumneḑeu pentru un moment, în oara suferinței mele estreme. Primesce scurta noastră reunire așa, și sĕ ne ḑicem adio, fără a despera în viitor.

Candoarea Margaretei în fipse în sufletul lui Cristian o remușcare. Dintr'un moment la altul, dl Goefle putea revenì, și era cu neputință, ca tinera contesă, care a observat așa de bine asemênarea principelui, atunci numai s'a strecurat pe monetă titlul de domn al României. Nu scim prin ce îndemn guvernul a făcut acest act care, după noi este nedrept pentru ţeara româneasca, căci el amintesce timpii feudalitătii, ear nu timpii în cari domnii şi regii se urcă pe tron prin „voinţa năţională,“ prin alegerea poporului.

Dacă mulţi din noi n'au protestat în Cameră, mai cu seamă când titlul de domn s'a schimbat în acel de rege, ear nu Împeratore — căci în limba noastră nu este cuvêntul de rege, ci numai acela de domn sau Împĕrat, cum este şi la Greci, — şi dacă am tăcut când i sa dat titlul despotic de rege al României, ear nu al Românilor, causa a fost, că nu voirăm sĕ deschidem, în acele momente solemne, o desbatere pe forme.

Nu putea însĕ, d. C. A. Rosetti, ca în faţa statuei lui Stefan — care fusese domn de popor — sĕ dea regelui Românilor un titlu feudal, un titlu care surpă în formă suveranitatea Românilor asupra ţĕrei lor.

Şi protestă pentru aceasta marele şi puternicul Imperiu al Austro-Ungariei! Se crede acolo serios de cineva, că titlul de domn al Românilor ar însemna o dorinţă a cuceririi altor pămĕnturi românesci, ear domn al *României* ar însemna abdicare!

În adevĕr dacă „Gazette de Roumanie“ crede în asemenea glume în loc de a vedea şi prin aceasta, că ni se caută ceartă cu luminarea, apoi, în ceea ce ne privesce, respectul ce avem pentru marele imperiu ne silesce sĕ credem că politeţa din saloanele oficiale opreşte pe ḑisa Gazettă de a mărturì ceca ce, din nenorocire pentru noi, adevĕr este.

Nu ne mai eartă spaţul de a ne lămurì astăḑi pre deplin cu Pressa austro ungară. Lăsând dar aceasta esplicare pentru altă ḑi, sfirşim cu cele ce mai aveam a ḑice românilor nostrii ca conclusiune.

Avem încredere în guvernul actual.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

De pe malul Tisei în luna lui Cuptor în anul Domnului 1883. Onorată redacţiune! Sûnt deja 4 ani, de când dela catastrofa Seghedinului încoace nu v'am mai scris nimic din părţile noastre. Mĕ veţi acusa de nepăsător faţă de causele noastre publice, sau poate chiar de ostil neamului românesc presupunênd a mĕ fi înghiţit molochul nesăţios al maghiarisărei. Ca însĕ atare idei sĕ vi le delătur, ca se cunoasceţi adevĕrata causă a tăcerii, iau earăşi condeiul în mână, şi sĕ vĕ împărtăşesc, că ce s'au mai întêmplat în decurs de 4 ani şi prin ţinutul acesta al pustelor Ungariei.

Înainte de toate vĕ invidiez pentru aerul cel dulce plin de parfumul aromatic din stejărişurile şi brădeturile Carpaţilor, care vivifică şi recrează plumânile şi vĕ dă faţă rumenă şi veselă şi vĕ face sĕ uitaţi nĕcasurile dintr'un aer politic rĕu infectat. Vĕ invidiez pentru dulcea linisce în carea odichniţi sub umbra recoroasă a stejarilor şi a braḑilor înalţi şi stufoşi, plini de fabule, legende şi basme naţionale şoptindu-vĕ la ureche, despre trecutul nostru, despre multele păsuri ale naţiunei noastre; vĕ invidiez pentru pofta cu carea sorbiţi apa din isvor, uneori culcaţi pe earba cea verde smaragdină, şi parecă vĕ aud cum trageţi câte o doină dulce de resună pădurea. O! la voi totul e poesie.*)

Noi însĕ trebue sĕ înghiţim pe aici un aer greu plin de praf, vênturile flueră neîncetat, când ca orcan, când ca un samum omorîtor; clima face pe aici dese *salto mortale* din căldura tropică în receala de toamnă; n'avem pădure în apropiere, unde sĕ ne recreăm plumânile împovĕrate de praful cel mult; bem apă ca şi smoala, cetim şi auḑim sudălmi şi batjocuri asupra tot ce e românesc. În atari împregiurări cred că nu ne vei afla dispuşi a poetisa ca pe acolo! — Natura e în floare acolo, aici e mai moartă, posomorîtă ca o babă bĕtrână, se fugi de ea! — Noi am fugì de ea de clima aceasta nesuferibilă, nesănĕtoasă, carea spre durerea noastră nespusă ne-au consumat copii, mlădiţĕ frumoase, (un băiat de $2^{1}/_{2}$ ani şi o fetiţă de $6^{1}/_{2}$ ani) Dar aerul acest greu plin de miasmă maghiarisătoare nu vrea sĕ scie şi nu îi pasă de perirea elementului nostru. Toate rugările noastre modeste motivate de a putè fi strămutaţi în regiuni mai sănĕtoase, mai corespunḑĕtoare naturei noastre şi mai priincioase, sûnt de ani de ḑile în continuu respinse, nebăgate în samă.

Şciu că la acestea vei face observarea ca se mergem la vre-o baie, scaldă, sau sĕ ne tragem la Ardeal pe timpul de vară şi aşa sĕ ne recreăm. Dar scumpetea cea mare de aici pe şi mărimea familiei nu ne permite a face voiagiuri scumpe! Bieţii copilaşii nostri nici nu cunosc ce e pădurea, ce e deal, cum rodesce un pom, cum se ară, cum sĕ seamănă, seceră, atare scoli practice nu sûnt pe aici. Oare îm împregiurări de aceste putem fi poetic dispuşi, putem se vĕ scriem ceva mai înveselitor şi din părţile acestea?*)

Şi totuşi m'am decis a vĕ scrie câte ceva şi a mĕ scutura de tăcerea adûncă, de pasivitatea aceasta mortificătoare şi nimicitoare!

Sciţi bine odinioară ce activ eram, atât pe terenul bisericesc, cât şi pe cel naţional, şi nu fără succes! Odinioară se bucurau creştinii nostri de sfatul meu de sprigioana mea morală! Câte îmbărbătări, câte îndrumări serveau lor de cinosură, că pe care cale ce foloase pot câştiga! Bieţii erau şi mulţămitori, eu însĕ îndestulit că mi-am făcut datorinţa de creştin, de cetăţean al patriei. Aḑi însĕ stau, sûnt silit de forţa împregiurărilor politice a sta cu mânile încrucişate şi a căuta cu ochi doioşi şi cu inimă plină de durere, cum se seduc oile retăcite de oameni, cari vênează interese personale, fără de ale putè da sfat contrar.

— Dar, dacă s'ar afla om inteligent şi acolo, oare un atare sfat nu s'ar timbra din partea conducĕtorilor politici de aḑi de agitaţiune în contra maghiarismului şi a întregităţii statului. Au doară nu pentru aceea fură amploiaţi români din cercuri românesci strămutaţi în cercuri unguresci pentru că nu se făcură unelte oarbe şi apostoli ai maghiarismului? Oare nu tot pasul făcut în interesul naţiunei şi al bisericei fu timbrat de agitaţiune periculoasă întregităţii statului? şi ce faceam noi? nimica alta decăt pretindeam sĕ se respecteze şi aplice legea de naţionalitate, de limbă şi de scoale şi în favorul naţiunei bisericii noastre?

Am tăcut, am rĕbdat, am aşteptat schimbarea situaţiunei politice, domolirea şovinismului maghiarisător; în zădar situaţiunea s'a înăsprit şi devine din ce în ce mai nesuferibilă. Vĕḑêndu-se acum şovinismul maghiarisător demascat şi de naţiunea română combătut şi înaintea Europei descoperit şi deoare ce noi nu vream sĕ ne supunem odată cu capul acestui şovinism, care, în loc se dea viaţă binefăcătoare omoară tot ce e simţ bun în acest stat poliglot, ne prigonesce cu toată furia lor asiatică şi aduc legi peste legi, cum se ne sugrume ori ce mişcare naţională. Un steag ardelenesc, sau rumânesc de un băieţel de student la un loc public aşeḑat, le căşunează spaime şi strigă după poliţie şi ameninţă cu închiderea scoalelor. Dacă le ḑici că statul acesta e poliglot, sĕ ne respecteze şi pe noi drepturile noastre etc. atunci sĕ sufulcă un „Trefort“ şi scrie o epistolă lungă în ditirambe de laude unguresci ultramontanului Szabó, episcop în Gherla, accentuând, că decoratul episcop, nu se ţine de carii vreau sĕ scie de o Ungarie poliglotă. A plesnì în faţa Europei un ministru de pe banca guvernului statistica Ungariei, a nega pur şi simplu poliglotismul acestui stat, adecă diversele naţionalităţi cu diversele limbi în numĕr de milioane; şi a spune aceasta unui episcop român, a căruia turmă constă n'umai din români, înseamnă atâta, de a ne decreta de morţi, înseamnă a presupune, că românii de sub episcopul Szabó nu sûnt români. Dacă le place aceasta palmă românilor de sub Szabo, şi lui Szabo, apoi parte, sufere cu consciinţă liniştită şi remênă înferaţi, noi însĕ desvotăm şi reprobăm aceasta procedură a unui Ministru în contra unui popor pacînic cum e cel românesc!

Şi doamne! ce mai larmă făcură compatrioţii nostri pentru toastul unui Grădişteanu. Nu se ruşinară a numì neamul românesc păduchios. Cine? poltronii de nemeşi trenţuroşi cu cultura unui surugiu şi betyár din soiul cărora e plină temniţa! Acestia vor se ne dea cultură? în a înjura alte neamuri? Ar fi timp sĕ se mai modereze acesti poltronii şi şovinişti, că de nu aḑi mâne se vor trezi cu milioane de Grădişteni! Altmintrenea noi sûntem mândri a fi români. Şi încă ce mai bucurie satanică se esprimă în foile lor de când guvernul României desvotează cele cuprinse în toastul lu Grădişteanu.

Altmintrenea timbrezene acesti neruşinaţi şi fără simţemênt, aşaḑă pe amploiaţii de stat ori şi unde vor voì, ei vor remânea credincioşi naţiunei noastre şi ca atare şi numai ca atare vor fi patrioţii cei mai fideli. Aceasta se şi o însemne odată pentru totdeauna.

Trecênd în călătoria mea prin Seghedin m'am minunat de străformarea lui! Precât a fost strivit ecsundarea cetatea aceasta prefăcându-o într'un lac mare cu puţine case şi cu bisericile remase, preatâta sa ridicat şi imfrumseţat; s'a înălţat cu un metru mai mult decât a fost nivelul apei pe timpul esundării, sa edificat deja peste 2000 de case noue dintre care esceleazǎ casa magistratului cu turn nou, teatrul grandios cu statuete, frescuri şi arabesce decorat, palatul tribunalului civil şi separat acelui criminal, palat de postă şi telegraf şi alte palaturi private cu esterioruri pitoresci şi cu un lucs esterior ce numai prin oraşe mari se ved, strade cercuale şi radiale bine pardosite şi adeseori udate, inpuţinează praful nesuferibil, un cheiu scump şi un pod de fer grandios preste Tisza. Plântarea de arbori şi compunerea de parcuri completează frumseţa cetăţii şi i dă un colorit de cetate mare.

Cu milioanele din visteria statului — la care concurgem şi noi românii cu milioanele noastre şi de care maghiarii nu fug, ci le primesc dela noi cu plăcere şi atunci nu ḑic: nu-mi trebue banul tĕu! că eşti dacoromân! — împrumutate parte pentru oraşul Seghedinul, parte pentru cetăţenii aceia cari au edificat şi edifică case private, şi milioanele din mila Europei întregi pre sama ecsundaţilor adunate, între ei împărţite sciu sĕ facă minuni!

Dară pe cât de frumos e oraşul pe atâta de nefericit şi sărac e; pentru că oamenii edificându-şi casele, oraşul regulându-şi şi ridicânduşi edificii publice şi au îngropat toţi banii nu numai cei împrumutaţi ci şi cei privaţi, în edificiile cele nouĕ şi fiind-că pe teritoriul cel mare al Seghedinului s'au edificat prea multe şi prea mari case şi încă cu etage. Stau cu sutele goale, nefiind atâţi locuitori, cari sĕ le locuiască, cametele însĕ după împrumuturi trebue plătite, şi fiindcă fără chiriaşi destui spre acoperirea cametelor, banii ceruţi nu încurg. Pe rênd casele cele nouĕ vin la licitare şi se vênd până la suma preţului împrumutului de stat, celelalte împrumuturi şi banii proprii, ba unii şi pămênturile proprie, carii le-au dat zălog numai şi numai ca sĕ poată contrage imprumuturi mai mari şi sĕ poată edifica, sûnt perdute, şi oamenii ajung pe strade, se fac din oameni cu stare bună proletari. Doi oameni ajungênd în starea aceasta au şi nebunit, unul dintre ei s'a aruncat în valurile Tisei, lăsând după sine o familie numeroasă.

Şi apoi casele licitate scii în acui mâni ajung? Partea cea mai mare în a evreilor, comerciul e deja în mâna lor, încât maghiarii înşişi încep a fi îngrigiţi de viitorul Seghedinului, prorocind jidovirea lui!

Aceasta e o urmare a reconstrucţiunei; ceealaltă e de natură politică şi mai tristă, adecă: oamenii împrumutători sĕ făcură sclavi, iobagi politici ai guvernului actual, din oameni radicali cu principii kossutiane, tămâiază la laude familei Tisza până la greaţă!

Vedeţi cum se economisează milioanele statului? Vedeţi pentru ce plătim noi dare? sĕ se peardă în ziduri lucsuoase, care aḑi mâne vor rĕmânè goale, s'au trebue alte milioane, încă ca se aducă şi universitate, tablă reg. şi comitat în Seghedin, ca acestea înmulţind apoi locuitorii. Şi totuşi vor remânea în parte mare goale, pentru că apa Tisei are funestă natură de a aduna tot năsipul din părţile de sus pe alvia Tisei de lângă Seghedin aşa, în cât în tot anul urcându-se nivelul Tisei, nu vor trece 10 ani şi earăşi va esunda. Drept că aceasta esecundare nu va dĕrîma edificiile, fiind toate solide şi tari făcute, dară va spăria şi împrăştia comerciul şi oamenii de aci, sau ca sĕ nu se esundeze vor trebuì earăşi nouĕ milloane contrasĕ pentru a rìdica nivelul Seghedinului earăşi cu 1-2 metri mai înalt şi tot aşa până în infinit. — Apoi de unde sĕ mai ajungă bani şi pentru o scoluţă română? când numai un oraş maghiar consumă atâtea milioane. Oare cum să prospereze acest stat în mânia lui Trefort poligot — şi cum sĕ înflorească patriotismul maghiar în inimile românilor pre lângă fulgerile unui Trefort şi pe lângă şovinismul maghiarisător.

Dascălii noştri dela sate luminătorii poporului, educătorii tinerimei noastre, carii nici în dricul verii, n'au odichnă; după ce 10 luni învăţară pe băieţii şi fetiţele dela sate, nici acelea 2 luni de văcanţă pe sama scolarilor concesă, dascălilor noştri nu e permis a le folosì spre recreaţiunea lor proprie; ei trebuie sĕ'şi părăsească vetrele, economia şi familia lor, şi sĕ meargă în oraşe unguresci şi sĕ învĕţe limba maghiară, după comanda lui Trefort pe lângă un diurn de 70 cr, din care sĕ plătească cortel şi vict. Mai per de foame, şi totuşi să aibă gust şi zel de a învĕţa şi limba maghiară!! Apoi încă cu ce purtare bruscă ii instruează pe învĕţătorii români, sĕ uită la ei cu ochi de ură, ba vĕḑui când saluta un învĕţător român cu jó reggelt (bună dimineaţa) pe profesorul seu maghiar, că acesta nici nu ia respuns ci s'a uitat numai crunt la el! Cu bună sama în tot dascălul român vede un Grădiştean!

Apoi bre! aşa se cultivează românii pe la noi, sub eghida maghiară.

Mĕ bucur înainte că pe lângă atari tractamente ce patrioţi buni cu simţuri maghiare cresce Trefort!

Adevĕrul.

---

*) Dar şi prosă din greu. Red.

*) Nu numai poesia înveselesce şi matematica dispune bine pe om. Red.

---

accentului între unchiul fals şi nepotul fals se nu fie surprinsă, vĕḑêndu-i pe amêndoi, în absenţă completă a asemănării. Şi apoi dnul Goefle, de bună seamă, nu s'ar înţelege a susţinea o astfel de înşelăciune, şi lui Cristian i-ar fi părut rĕu, dacă Margareta i-ar conserva o amintire rea.

El mărturisì dară de bună voie, spunêndu-i că, necunoscêndu-o, el şi-a permis gluma rea, a lua blana şi căciula doctorului, pentru a juca rolul seu, adăogênd că s'a căit foarte, vĕḑênd cu ce suflet ângeresc a voit sĕ se joace. Margareta se mănià niţel. Ea avuse un moment de bănuială, cât auḑise pe Cristian adresândui-se cu vorba la bal pentru prima dată; dară el părea aşa de sincer spunêndu-i că a auḑit toate din odaia învecinată, încât dênsa s'a apărat în contra propielor sale bănuieli.

— A! Cum scii minţi de bine, ḑise ea, şi cât de uşor poţi înşela cu lămuririle dtale! Eu nu mĕ simţ vĕtămată de gluma însuşi; venind aici, eu am făcut o greşală şi o nesocotinţă pentru cari fui pedepsită prin o mistificaţiune; dară ce mĕ face tristă este, că dta ai persistat până la sfêrşit cu atâta aplomb şi sinceritate.

— Ḑi cu remuşcări şi cu ruşine: o greşală aduce altele cu sine, şi...

— Şi ce? ce mai ai a mărturisi?

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Personalia). Baronul Mayr, legatul austro-unguresc dela Bucuresci, a sosit în 14 ale l. c. în Elöpatak. Se ḑice că toată vara o va petrece ca oaspe acolo.

* (Necrolog). Dela Ucia inferioară primim scirea tristă, că Dr. *Constantin Pomuţiu*, consiliar regesc şi medic cercual al Arpaşului inferior, după o suferinţă abia de două ḑile, a repausat în 4 l. c. în etate de 69 ani. Pe defunctul 'l deplânge soţia sa Catarina născută Wunderlich şi fiul lor Isidor, student în clasa II-a gimnasială abia în etate de 12 ani, precum şi inteligenţa şi poporul din cercul sĕu care l'a stimat şi iubit. Înmormêntarea a avut loc în 5 Iulie în Ucia inferioară. Fiei ţĕrîna uşoară!

* (Procedură ungurească.) Încă la 28 ale lunei trecute am primit o însciinţare din comitatul Unedoarei despre o procedură curioasă la o alegere de notar cercual. În toamna anului trecut s'a ales cu unanimitate de voturi în cercul Gurasadei, cu 8 comune curat românesci, notar un român. La postul acesta mai candidase şi un ungur şi adecă cumnatul d-lui baron Kemény Elek, solgăbirăul Iliei. Deci alegerea cu unanimitate a românului, fără de a protesta cineva în contrăi s'a — auḑiţi şi miraţivĕ! — nulificat, din causa — şi acum miraţi-vĕ şi mai mult! — „kor hiány miatt“ va se ḑică din lipsa vêrstniciei, cu toate că alesul are censură de notar, a depus jurămênt, a intrat în funcţiune şi după ce a funcţionat 25 ḑile s'a descoperit defectul acesta neprevĕḑut în lege. Interesant este că în casul acesta este amestecat şi ministrul, căci într'un târḑiu cere dela ales „decretul de majorean“. Suprins de cererea aceasta a înaintat o hârtiă, lângă care şi decretul de majorean la ministeriu. În urmă se duce la Budapesta unde i se fac promisiuni frumoase; dar cu toate acestea primesce resoluţiunea cunoscută mai sus. Solgăbirăul baron cum află de resoluţiune se duce însoţit, de 4 gendarmi la Gurasada şi invită pe juḑii comunali în cancelaria notarială. Acì preste voinţa representanţilor cari cer cel puţin substituire, domnul solgăbirău octroiază până la alegerea definitivă pe un Medves László înfuncţiunea notarială. Acest Medves este una şi aceeaşi persoană, care la indemnul dlui baron Kemény a descoperit nevêrstnicia notariului ales. Procederea aceasta a d-lui baron, ni se spune că a produs indignaţiune în alĕgători, făcênd escepţiune doi maghiari, un jidan şi doi preoţi români. Ni se spune că acesti doi preoţi agitează chiar pentru un anume Toroczkay, motivând agitarea lor cu impregiurarea că nu am avea candidaţi. Concursul espiră în 24 Iulie n. Credem că românii cualificaţi vor fi concurs şi de astădată şi dacă n'au concurs sĕ concurgă. Pe lângă proceduri ca cea de mai sus este adevĕrat, perd mulţi curagiul. Însĕ nu trebuie ca să ne intimideze nici o faptă încorectă a contrarilor naţionalităţii noatre, fie ei chiar şi baroni, căci ei ar vrea sĕ fim aşa de buni şi *sĕ lăsăm laptele pe sufletul viţelului*!

* (Incendiu mare.) În Sz. Miklós, comitatul Lipot, s'a escat în 15 Iulie n. un incendiu înfricoşat. Mulţi oameni au căḑut jertfă focului. Opt sûnt înmormêntaţi 20 lipsesc. Căpitanul cetăţii a murit în foc. Toată cetatea afară de şirul caselor din dreapta dela gară, este o grămadă de ruine. Edificiul cel nou al casei de păstrare sa surpat. Locuitorii au remas pe strade; miseria e mare.

* (Alegerea demnitarilor academici.) Pentru anul scolastic 1883/84, scrie „Candela“, sĕ alese de Rector al Universităţii Francisc-Iosefine din Cernăuţi profesorul de teologiă Isidor de Onciul şi după ce renunţă la aceasta demnitate din causa sănĕtăţii sale, profesoru de teologia Vasiliu de Repta; eară de decan al facultăţii teologice se alese pentru anul numit prof. Eusebiu Popovici.

(Serbarea nascerii s. Ioan Botezătoriul din Suceava.) Cetim în „Candela“ din Cernăuţi: Înalt Prea Sânţia Sa păr. Archiepiscopul şi Mitropolitul Silvestru plecà în 23 Iunie (5 Iulie) a. c. la Suceava, spre a sĕvêrşì acolo în biserica Metropoliei în ḑiua nascerii s. Ioan Botezătoriul serviţiul dumneḑeesc. La gara Iţcani fu întimpinat de representanţii autorităţilor din Suceava şi condus la Mitropoliă, unde se adunase acum peste 8000 de închinători la venerabilele moasce ale s. m. m. Ioan cel nou. La preveghiare cuvêntà Prea Cucernia Sa protopresbiterul Artemiu Berariu despre darul învĕţării, al mângăerii şi al vindecării depus în biserică de D-l nostru Is. Christos. Sânta liturgie o celebrà Înalt Prea Sânţia Sa în Sobor de 6 preoţi şi 4 diaconi şi împărtăşi în decursul ei două chirotesii şi două chirotonii. Eşind procesiunea cu venerabilele moasce ale s. m. m. Ioan cel nou la locul sânţirii de apă ţinù Cuvioşia Sa profesorul de relegiune Emanuel Ciuntuleac a doua cuvêntare, vorbind de importanţa religiunei în moralisarea şi cultivarea poporului. Întorcêndu-se conductul la biserică, se încheiă festivitatea cu a treia cuvêntare rostită de Înalt Prea Sânţia Sa Păr. Archiepiscop şi Metrcpolit. A doua ḑi plecà Înalt Prea Sânţia Sa la monăstirea Dragomirna, unde liturghisind făcu două chirotenii şi ceremonia parastasului. În amembele locuri cântarea chorală în decursul ceremonielor o escutară cu mare bravură şese seminarişti din Cernăuţi.

* *(Ungurii în Paris)*. Despre banchetul din *Hotel Continental*“ dat în onoarea scriitorilor şi artiştilor unguri cetim în „Corespondenţa francesă“ următoarele: „Domnul Henri Martin s'a făcut nemuritor prin descoperirea simpatielor, cari de sute de ani esistă între unguri şi francezi. Discursul şi l'a încheiat cu un puternic „*Éljen*“. Sa sculat apoi Pulszky şi făcu complimentele binemeritate revoluţiei franceze se înţelege de sine că n'a întârziat a da un eclatant testimoniu clerului unguresc şi nobilimei maghiare lăudând principiile din 1789. Cât de incântaţi au fost francezii, cari vreau sĕ se cureţe cât mai curênd de religie şi privilegii, cât de încântaţi au rĕmas ei după cele auḑite dela Pulszky, — nu ni se spune. Eduard Lockroy avu cutezanţa a vorbì despre literatura maghiară, despre care el va fi sciind tot atâta ca şi despre cea iapaneză. În ce legătură de idei a numit el pe maghiari „*iubiţi mei patrioţi*“ nu se scie încă; însĕ în jurul lui Victor Hugo sau fost dedat oamenii a se dispensa dela reflectare. Mai înţelepşesce a vorbit Munkácsy căci el a vorbit mai natural. Prin telegraf a mulţemit bravelor unguroaice pentru esemplul dat doamnelor franceze prin dispoşiţiunea de a voiagiu, arătând francezilor cât sûnt de bătuţi la cap ,dacă-şi ţin acasă muerile. Doamna Edmond Adam, vice-presidenta comitetului n'a luat parte la serbarea de înfrăţire, a fost de faţă însĕ secretariul ḑiarului „Nouvelle Revue“ şi totodată vistiernicul comitetului, care încă a vorbit, însĕ nime nu-l asculta, şi spre norocul lui, a început a suna „Marseillesa“, la auḑul căreia s'au sculat toţi ungurii în picioare şi începură din nou a sbiera „*Éljen*“.

* (Timpul). După căldura cea tropică, la 40 graduri, de alaltăeri încoace, după o ploaie rĕcoritoare, avem timp recoros cu vênt. Pe munţii Oltului şi cei din apropierea Sibiiului se vede multă zăpadă.

* (Colera). O telegramă de eri dela Alecsandria (Egipt) spune că în părţile acelea colera ea dimensiuni tot mai mari.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 27 Iunie.

Apĕrătoriul Eötvős atrage atenţiunea într'acolo, că martorii stau în contact unul cu altul; dênsul cere se se incuie uşa sub durata ascultărilor următoare. — Apĕrătorul Eötvős: (către Henter). Locuesce Moriţ la DTa? — Henter: Da. — Eötvős: Cine ţi-a poruncit sĕ-l ţini la DTa? Henter: Domnul vice-comite mi-a poruncit. — Eötvős: Ţi sa dat aceasta în scris? — Henter: Nu mai sciu, s'a şi scris foarte mult în afacerea aceasta. — Eötvős: Unde ai condus pe Moriţ? — Henter: În locuinţa mea. — Eötvös: L'ai păzit. — Henter; Da, ca se nu convină cineva şi se vorbească cu el fără scirea mea. — Eőtvős: Cum a fost Moriţ? — Henter: La început n'a mâncat mai nimica, după aceea a cerut însĕ de mâncare; la început a mâncat numai pâne şi lapte, acum mănâncă cu mine. — Eötvős: Cine îţi plătesce speselə? — Henter: Contele Palffy, vicecomitele, îmi predă pe lună pentru Moriţ circa 40 fl.

— Eötvös: De când e la DTa Moriţ? — Henter: Dela începutul anului acestuia. Acum nu se mai roagă.

Adeseori a ḑis: „De ce se mai fiu evreu.“ Eőtvős: Cine avea voie se vorbească cu Moriţ. — Henter: Au vorbit mulţi cu el. — Eőtvős: De esemplu? — Henter: Băieţii şi neguţătorii ce veniră în curtea edificiului comitatens; curtea stă deschisă şi poate intra ori cine. Eu am fost totdeuna de faţă; cu el singur nu putè vorbì nimenea. — Eőtvős: Au venit şi rudenii de a le lui, spre esemplu bună-sa şi mamă-sa maşteră, de ce nu le-ai lăsat la băiat? — Henter: Fiind că aşa mi-a poruncit vicecomitele. — Eőtvős: Sciut-ai DTa, că aceasta e contra legei. — Henter: Eu fac aceea, ce-mi poruncesce vicecomitele, căci eu sûnt acela care trebue se asculte.

Eőtvős: N'a dorit Moriţ nici când, se vorbească cu mamă-sa. — Henter: Nu; s'a ascuns totdeauna căci se temea de ea. — Eőtvős: Bine. Spune-mi cum s'a întêmplat lucrul cu atentatul de noapte? — Henter: Nesce oameni au umblat, se poate, cu ideea se fure pe Moriţ, eu am puşcat după ei. — Eőtvős: Dar n'ai avut pe cine se pusci; totul a fost numai poveste. — Henter: Eu credeam că sûnt atentatori. — Eőtvös: Lucru minunat, DTa credai numai, ear Moriţ o scie cu siguritate. — Henter: Moriţ e copil cu minte — Eötvös: D-ta ai depus mai în toate punctele aceea-şi ca Barcza, numai în punctul din urmă nu; după depunerea lui Barcza ar fi ḑis copilul. . . . Henter (nĕcăjit) Nu mai respund la nici o întrebare. — Pres: Nu merge, trebue se respunḑi. — Eötvös: Prin astfel de respunsuri nu te vei scăpa de datorinţă. — Henter: Remân pre lângă depunerea mea mĕ rog însĕ sĕ se asculte Antonie Bobak: acesta poate povestì detaiuri în privinţa corumperei efeptuite de Barcza.

— Eötvös: DTa, precum se vede, scii înainte, ce va respunde martorul? A fost acela de faţă, când a vorbit Barcza cu DTa? — Henter: Nu. — Eötvős: Me vog se se iee aceasta la protocol. — Apĕrătorul Székely (către Henter): Condus-ai pe Moriţ în teatru? — Henter: Da, — Székely: Aud, că a fost şi după culise? — Henter: Eşti foarte rĕu informat. (ilaritate.) — Martorul următor e Ant. Bobak, servitoriu la Henter. Acesta a vĕḑut pe Barcza adese-ori la Henter, n'a ascultat nici când la vorbirea dintre ei. Depune însĕ, că Barcza ar fi voit sĕ-l corumpă cu bani şi sĕ aducă prin el pe Moriţ la altă depunere. — Pres: Când s'a întemplat aceasta? — Bobak: Astă earnă, când fu Barcza aici. — Eőtvős: Făcut-ai atunci aretare. — Bobak: Nu; nu mai alaltăeri am vorbit despre lucru. — Eőtvős: Aşa dar atâta timp ai lăsat lucru la o parte?

Barcza susţine, că ar fi minciuni cele ḑise despre el.

Comisariul de siguranţă Recsky se însinuă la cuvênt şi spune, că Barcza ar fi voit se corumpă pe doi bărbaţi. Aceşti bărbaţi se învită înaintea judecătoriei.

Urmează confrontarea lui Barcza cu Coloman Peczely diurnist la tribunal. — Barcza vrea se jure, că depunerea lui e adevĕrată.

Procurorul de stat propune pe basa unui testimoniu de moralitate, în care se arată, că Peczely ar fi om de nimic, ca Peczely nu se admită la jurămênt.

Şedinţa se încheiă la 3 oare d. a.

(Va urma).

Loterie.

Mercuri în 18 Iulie 1883.

Brünn: **81 26 65 66 38**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 17 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88.65
Renta ung. de hârtie	87.10	86.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	101.—	101.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	98.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑeei de vin	98.—	98.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.75
Datorie de stat austriscă în argint	79.65	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 252 pp. [439] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacantde învĕţătoriu la scoala elementară gr. or. română din suburbiul Braşovului „Tocile“ sĕ escrie concurs cu termin până la 6/18 August a. c.

Cu acest post este împreunat salariu anual de 300 fl. v. a.

Învĕţătoriul ales este datoriu a ţinè şi scoala de repetiţiune.

Petiţiunile concursuali instruite conform legilor din vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Braşov I.

Braşov, 24 Iunie 1883.

In conţelegere cu dl protopresbiter.

Comitetul parochial.

Vasilie Sfetea m. p.,
paroch gr. or. ca preşedinte.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 78 Sibiiu, Sâmbătă 9/21 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2481 Pres.

Cuvênt archipastoral

cătră onorabilul şi preaiubitul cler archidiecesan.

Dumneḑeu preabunul, atotputernicul, poartă grije de toate făpturile sale. El ceartă şi miluesce; el toate le face spre binele comun, încă şi atunci, când ceartă. Toate depind dela îndurarea lui, pre carea noi, crestini buni, avem sĕ o implorăm între ori-ce împregiurări.

Soartea noastră, a românilor, din părţile, în cari locuim, e legată strêns de tronul Măjestăţei Sale, al preagraţiosului nostru monarch, al imperatului şi regelui **Francisc Iosif I**, al celui uns din dinastia Habsburgo-Lotaringenă.

Puterea pe carea se raḑemă acest tron, este totodată şi puterea noastră de vieaţă; fericirea din giurul tronului, este isvor de fericire pentru noi; bucuriile de acolo sûnt tot deauna şi ale noastre. Nimic acolo nu se întêmplă, ce nu ar avea înriurire în vieaţa noastră, în celea ce le avem comune noi ca biserică şi naţiune.

Legăturile noastre cu preanalta dinastie Habsburgo-Lotaringenă sûnt naturali, prin urmare au sĕ fie perpetue. Ele ne dau garanţa cea mai bună despre resultatele salutari ale activităţei noastre în vieaţa publică, bisericească şi naţională. —

Astăḑi ne vine un anunciu plin de speranţă pentru dinastiă, pentru monarchia întreagă, pentru patria noastră, pentru noi şi pentru toţi cei ce cred în provedinţă.

Alteţa Sa cesaro-regiă, principesa de coroană, archiducesa **Stefania**, nora prebunului nostru monarch, socia clironomului archiduce **Rudolf**, este în aşteptare de a devenì mamă. Evenimentul îmbucurătoriu se aşteaptă pe a doua jumĕtate a lunei viitoare August după calendariul nou; cu acela se vor realisa primele speranţe ale fericitei căsătorii, în carea a întrat Alteţa Sa înainte de acesta cu doi ani.

Speranţele noastre, ale bunilor patrioţi, devotaţi tronului, află în anunciul acesta un nutremênt nou. Ni se pune în vedere: sporirea membrilor familiei domnitoare, eventual în linia dreaptă a clironomiei tronului; puterea dinastiei pentru viitoriu, puterea monarchiei, un raḑem nou pentru patria noastră, pentru biserica şi naţiunea, la cari aparţinem.

Se cade dar sĕ ne îndreptăm inimele spre acest eveniment, ce se aşteaptă în sinul dinastiei, în sinul monarchiei; avem sĕ dorim o reuşire norocoasă, şi spre acest scop, trebue sĕ ne îndreptăm cugetele şi simţirile cătră Acela, dela care mai pre sus de toate depinde, ca evenimentul sĕ fie plin de prosperitate pentru toţi.

Eată motivul, căruia urmând, vin a invita pre onorabilul cler archidiecesan la împlinirea unei datorinţe, carea şi altcum ni o impune inima noastră: ca adecă începênd cu prima Dumineca, ce va urma după primirea acestor litere ale mele, şi continuând până când se va da la cunoscinţă publică, ca fapt împlinit, însaşi nascerea la carea în modul acesta Vĕ atrag atenţiunea, — în toate bisericile din archidiecesa noastra, în ḑile de Dumineci şi de sĕrbători, precum şi la alte sĕrbări bisericesci, sub sânta Liturgiă, sĕ ridice în conformitate cu ritualele noastre, rugăciuni cătră atotputernicul Dumneḑeu pentru norocoasa urmare a nascerii ce se aşteaptă în sinul preanaltei familii domnitoare.

Spre scopul acesta recomând onorabilului cler colecţiunea de rugăciuni acomodată ocasiunei, carea revisuită de mine şi aprobată o aclud sub ·/. acestor litere pastorali, fiind convins: că fie cum vor fi împregiurările actuali, cari pre noi ne ating mai deaproape, tot românul ortodocs va avè în vedere din esperenţele trecutului lung: că de am avut parte de bine în viaţa noastră publică, acel bine avem al mulţămì în prima liniă graţiei şi îngrigirei părintesci a preanaltei case domnitoare; şi aceasta graţie prea'naltă ni o credem asigurată şi pe viitoriu; ea ne a dat totdeauna şi ne dă insufleţire şi la aceasta ocasiune; ea ne dirige cugetele, ea ne încoardă inimile!

Sibiiu, 7 Iulie, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Revista politică.

Sibiiu, în 6 Iulie.

Toastul senatorului Grădişteanu se vede că încă nu este luat dela ordinea ḑilei. Lui „Pesti Napló“ i se scrie din Cluj, că la demonstraţiunele daco-române din Iaşi, au mai fost de faţă mai multe deputaţiuni din Transilvania, cari deputaţiuni au participat foarte viu la scandalurile provocate de toastul lui Grădişteanu, au aclamat într'un mod turbulent şi demonstrativ toastul şi au dat espresiune urei celei mai pline de patimă contra ungurilor. Nu este treaba noastră, continuă „Pesti Napló“ a da esplicaţiune despre membri a celor deputaţiuni. Statul însĕ ar putea prin organele sale a cerceta în privinţa aceasta şi în chipul acesta ar putea eruà cine au fost din Ungaria la Iaşi şi ce au făcut acolo.

Noi considerăm enunciaţiunea aceasta, fie ea fabricată în Cluj, fie în biroul redacţiunei lui „P. N.“, de o denunciare nouă îndreptată asupra românilor transilvani şi tot odată de o denunciare ineptă. Ḑiariul, care a înşirat cu numele mărgăritarele ce lipsesc încă din coroana lui Carol şi a înşirat şi alte detaiuri, petrecute la banchetul din Iaşi cu ocasiunea toastulului lui Grădişteanu, de sigur n'ar fi retăcut deputaţiunile din Transilvania. Nu le ar fi retăcut şi pentrucă nu numai „L'Independance Roumaine“ dar şi alte foi din România au spus de deputaţiunile care au fost la Iaşi, de cele din Basarabia rusească, numind pe membri acelora chiar şi cu numele. Dacă ḑiarelor din România nu le a trecut prin minte a retăcea deputaţiunile române dintr'o provincie rusească a unui stat despotic, cum le ar fi venit în minte sĕ retacă deputaţiunile române dintrun stat *per eminenţiam* liberal, cum este Ungaria? Ḑiarele ungurescì fac rĕu când scornesc asemenea lucruri. Fac rĕu şi pentru aceea, căci pe când cugetă, că vor calumnia *audacter*, ca totuşi se remână ceva asupra celor calumniaţi, respândesc în lume nisce lucruri, cari vor avea efectul contrar. Streinii cari nu cunosc împregiurările noastre, cetind cele respândite de foile maghiare, le vor lua de bani buni şi vor judeca, că nemulţămirea aici la noi trebue că este foarte mare, dacă au ajuns lucrurile sĕ fie aşa cum le înfăţişează bună oară „Pesti Napló!“. În chipul acesta ḑiarele ungurescì devin ele înseIe propagătoarele „irredentismului“ românesc, care dealtmintrea esistă numai în fanstasia lor.

Ca se mai adaugem ceva spre completarea tabloului, amintim că foile italiane şi mai în urmă cele franceze au început a comenta şi ele evenimentul dela Iaşi. Cum cugetă ḑiarele italiane, cari nu se bucură de grăunţele risipite din fondul de disposiţiune unguresc, au vĕḑut şi cetitorii nostri. Cele franceze, pe cât ni le fac cunoscute foile române de peste Carpaţi, sûnt cu mult mai agerite decât sĕ putem reproduce din ele.

Un pasagiu mai blând însĕ tot nu va strica, ca se cunoascem cel puţin sarea atică a dlui Fr. *Montargis,* după cum o găsim tradusă în „Resboiul“ după „Rappel“ din Paris. După ce spune în resumat ce a ḑis Grădişteanu adauge:

„La aceste cuvinte acoperite de aplauze unanime, se înţelege, mare fu încurcătura regelui Carol. Sĕ nu spuie nimic era sĕ pearḑă din iubirea şi sentimentele poporului sĕu; sĕ vorbească, se supăra cu Austria, care. …… Ca om priceput, găsì la moment mijlocul se res-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de **E. B.**)
(Urmare).

Cristian era sĕ spuie adevĕrul întreg. El se reţinu însĕ, simţind că numele Cristian Waldo ar face pe Margareta sĕ fugă, turburată şi indignată. El se hotărì dară a fi numai pe jumĕtate sincer şi a remânea Cristian Goefle pentru tinera contesă; dară prefacerea aceasta de care s'ar fi putut amusa, în gândul sĕu, în ori şi care altă privinţă, îi devenì foarte penibilă, vĕḑênd ficsaţi asupra lui, ochii ei limpeḑi, întristaţi de o espresie de frică şi de reproş.

— Eu am voit sĕ mĕ joc ca un copil cu un copil, cugetà el; dară eată că, fără scirea noastră, simţimêntul a întrat la mijloc, şi întru cât el sĕ arată cinstit şi delicat, cu atâta mai mult mĕ face culpabil. . . .

La rêndul sĕu, devenì el trist; şi Margareta observà.

— Ei, ḑise ea cu un suris, radios de bunătate sĕ nu ne stricăm, cu scrupule, acest frumos capitol de roman, care se va sfêrşì, fără a ne desbina. Dta n'ai abusat de încrederea mea, ca sĕ mĕ batjocoresci ci din contră mi-ai ajutat a conta pe mine însumi, pentru a conjura soartea cea rea; şi departe de a mĕ simţì vătămată sau ridiculă, eu mĕ aflu mai puternică pe bietele mele picioare, decât eram eri pe vremea asta.

— Aceasta este sigur, aşa-i? ḑise Cristiano cu vioiciune şi cerul îmi este martor. . .

— Împlinesce, ḑise Margareta.

— Ei bine, ḑise Cristian cu căldură, cerul îmi este martor, în toate acestea, că eu n'am avut o intenţie personală, şi că cugetul adevĕratei dtale fericiri, a fost unicul meu cuget.

— O sciu bine, Cristiane, esclamă Margareta, sculându-se şi dându-i amêndouĕ mânile; eu sciu bine că dta n'ai vĕḑut în mine, decât o sêrmană soră inaintea lui Dumneḑeu. . . Eu îţi mulţămesc, şi acum îţi ḑic adio, căci unchiul Dtale va revenì; el nu mĕ cunoasce, şi este foarte nefolositor a-i spune că am venit. Dta îi vei spune, altcum, ce vei voì; eu sûnt convinsă că d-lui nu va lucra în contra mea, şi că d-lui este un om tocmai aşa de cinstit şi de generos, ca şi dta însuţi.

— Dară totuşi . . ., ḑise Cristian, care vĕḑu cu regrete precipitându-se sfêrşitul romanului, dta ai venit sĕ'i spui ceva; poate că este de lipsă sĕ scie. . .

— Eu am venit, ḑise Margaretă cu ceva esitare, a'l ruga sĕ mi spună sincer, ce projecte are mătuşa asupra mea, în cas de revoltă făţişă din parte-mi . . . Dară aceasta ar fi o laşitate. Eu n'am lipsă a o scì. D-ei sĕ mĕ esileze, sĕ mĕ isoleze, sĕ mĕ încue, sĕ mĕ bată, ce-mi pasă? Eu nu voiu slăbì, aceasta 'ţi promit, ţi-o jur. . . Eu nu mĕ voiu mărita, decât după un bărbat, pe care-l voiu putea . . . stima.

Margareta nu îndrăsnise a ḑice iubì. Cristian şi mai puţin îndrăsnì a pronuncia cuvêntul acesta; dar ochii lor şi-l ḑiseră, şi obrazii lor se animară deodată cu o roşaţă simpatică. În oara aceasta de convorbire confidenţială, se petrecu unica şi rapida revĕrsare a sufletelor lor, dară ei nu o băgară în samă, nici unul, nici altul. Margareta pentru că nu scia că iubesce, Cristian pentru că se credea sigur a nu iubì. Şi totuşi, după ce Margareta se suise în sanie, şi după ce Cristian o perduse din vedere, amêndoi simţeau ceva, ca o rumpere. Lacrămile, care nu le simţea curgênd, udau încet obrazii tinerei copile, şi Cristian, adêncit în visuri confuse, suspina adûnc, ca şi când ar fi recăḑut dintr'un vis frumos şi cu soare, în ghiaţa iernei. Pentru a vedea timp mai îndelungat sania, el reîntrà în sala ursoaicei şi se puse în fereastă, întrĕ cele douĕ cadre; însĕ un sgomot în dosul sĕu îl făcu sĕ se întoarcă, şi el fu martor unei scene, ce-i făcu multă surprindere.

Un moşneag, uscat şi palid, cu faţa nobilă, îmbrăcat în haine sure, forte curate, după moda veche, pundă, fără a deschide gura! Înaintà către orator cu gura dulce și suridětoare și cu ochii umeḑi de recunoscință și entusiasm, i strînse mâna și apoi plecà a casă și se culcà. *Stringerea de mână era o politeță regală la adresa românilor, a poporului sěu; plecarea acasă o concesiune Austro-Ungariei.*

De acì încolo articolul din foaia radicală franceză e mușcător. „P. Napló“, M. Polgár“ etc. ar face bine, când n'ar trece lucruri de acestea cu vederea. Sě le înregistreze și se le biciuească cât de aspru și pe „aliații“ cei noi a maghiarilor, pe francezi, cu deosebire se'i tragă și la respundere.

„Național Zeitung“ din Berlin a atras acum nu de mult atențiunea publicului, asupra împregiurării, că căile ferate din Galiția, în privința strategică, sûnt cu totul nesuficiente. Esposițiunea ḑiariului berlinez a îndemnat foile rusesci sě se arete ca parte ofensate și sě se plângă asupra tendenței agresive a alianței austro-ungaro-germane. Totodată provoacă pe guvernul rusesc sě fie cu băgare de seamă și sě ia měsuri de apěrare. Declamațiuni de acestea, ḑice „P. Ll.“ s'au mai věḑut și nu sûnt nouě, ele se repet decâte ori cabinetul din Petersburg are lipsă de un pretecst pentru ca prin el se motiveze atitudinea sa neamicabilă față cu puterile aliate. Manopera aceasta este însě și cam nătângă. În Europa nu crede nimenea, că alianța între Monarchia noastră și Germania ar avè vre-o însemnătate agresivă în vre-o direcțiune. Scopul alianții este asigurarea păcii și scutul puternic în contra intențiunilor acelora, cari vor sě turbure pacea. Este destul de cunoscut, că nimenea n'a promovat mai mult încheierea acestei alianțe, ca Rusia prin planurile ei ambițioase și rêvnicioase. Tot așa de puțin a putut rěmânea ascuns, că Rusia, cu toate asigurările pacinice ale ministrului ei de esterne, se înarmează mereu și ia měsurile de „precauțiune“, cu deosebire la fruntăriele galițiane, în dimensiuni mari. Nimic dar mai ridicol, de cât văeratul, că Germania și Austro-Ungaria provoacă pe vecinul rusesc. Asupra acestui lucru nici nu trebue sě mai perdem vre-un cuvênt, dar ḑice „P. Ll.“ mai departe, de altă parte nu putem ascunde, că pe noi enunciațiunile ḑiarului „National Zeitung“ ne au cam suprins. Ori că este adevěrat, că liniile ferate galițiane în privința strategică nu sûnt suficiente, atunci aceasta de bună samă s'ar scì și în monarchia noastră și ministeriul nostru de rěsboiu nu este nici așa sficios, nici așa neajutorat, ca sě aibă lipsă de sucursul unei foi prusiane, când este vorba de pretensiuni, cari aparțin resortului seu; ori că nu este adevěrat, — și atunci este cu totul de prisos a îmbia pe ruși cu un pretecst pentru gravamine și a alarma dincoaci și dincolo opiniunea publică.

În sěptěmâna trecută, spune „Neue fr. Presse“, trecea de lucru hotărît, că Waddington primesce postul de ambasador francez la Viena. Prin situațiunea, care s'a creat în ḑilele din urmă între Francia și Englitera și din împregiurarea că ministrul de esterne a stăruit de Waddington sě meargă la Londra, Waddington a acceptat postul de ambasador la Londra. Viena, și prin urmare monarchia noastră, rěmâne și mai departe fără de ambasador francez.

Acțiunile politice naționale croate în Dalmația s'ar părea că sûnt în crescere. Ḑiarele din Viena ne aduc deja programa croaților dalmatini. Programa aceasta a desfășurat'o deputatul Paulinovics în dieta Dalmației. Deputatul ḑicea: „Dalmația este țeară croată și în aceasta numai croații au drept de esistență. Ceilalți, ori de ce naționalitate ar fi, pot fi tolerați ca oaspeți, dacă se vor mulțămì cu resignațiunea la ori și ce drept politic. În raport cu monarchia, Dalmația nu recunoasce decât uniunea personlă. În celelalte trebue sě aibă independență completă. Milițiile fiind naționale trebue sě fie comandate în limba croată.

Epistola a doua a dlui ministru Augustin Trefort.

În vremea veche apostolii prevesteau pacea și dragostea reciprocă îndemnând în scris și cu vorba la iubirea morală. Dovadă epistolele lor. În timpul de astăḑi cei investiți cu apostolia păcei și a iubirei morale predică cu vorba și în scris discordia și practică ḑi de ḑi neîndreptățirea.

După cornuratul manifest al domnului ministru Trefort pentru decorarea episcopului Szabó a urmat un al doilea din incidentul decorărei protopopului greco-catolic Brana Iános, adresat comitelui suprem din Marmația.

Reproduccm în traducere acest manifest.

„Stimate amice. Mě bucur, că în urma urmelor mi-am putut realisa dorința, de a visita părțile nordostice ale monarchiei. Mai cu seamă cu plăcere mi voi revoca în memorie ḑilele interesante, petrecute împreună, călětorind cu trăsura în Marmația până la Kőrősmező.

„Deoarece cel mai renumit studiu al omului este omul însuși, observațiunile entnografice făcute împreună, pentru mine sûnt foarte prețioase și de folos. Recunosc că impresiunile n'au fost totdeauna favoritoare, însě am avut și suprinderi plăcute.

„La locul prim amintesc lucrurile ce am aflat în Valea Tisa-albă, comuna Bogdan.

De m'ași fi îndoit vreodată despre aceea, că preotul, aparțină el ori cărei confesiuni, joacă o rolă providențială în comuna sa, acuma m'ași fi convins în Bogdan.

Efectul activitățeì preotului și a protopopului Brana se vede în comună. Dênsul în valea adêncă și depărtată este în adevěr misionariul civilisațiunei, spiritul lui se reflectează în toate și mai cu samă în scoală. Copiii cercetează scoala în numěr considerabil, învață, sûnt dedați la curățenie **și fac progrese în mod supranatural în limba maghiară.**

În Ungvár rěspunḑênd la toastul episcopului între altele am accentuat, *că unirea dintre biserica gr. cat. și cea romană catolică este o faptă de mare importanță și ea numai atunci se va dovedì în toată importanța sa, dacă se va putè ḑice despre preoții greco catolici, ceea ce am ḑis cu altă ocasiune despre preoții romano-catolici, că preotul catolic atât în apropierea Belgradului* (Serbiei) **cât și în vecinătatea Valachiei** (buna crescere aduce cu sine, ca un ministru când scrie despre un stat strein sě se folosească de nomenclatura oficială recunoscută de Europa) *preste tot locul represêntă statul maghiar și cultura maghiară.* Dorința aceasta a mea o am aflat întrupată în preotul și protopopul din Bogdan, Brana Iános.

Simpatiile și stima mea față cu el mi le-am esprimat acolo la fața locului, însě am aflat, că aceasta nu este suficientă remunerație a meritelor lui, am adus lucrul în consiliul de ministri la cunoscința consoților mei, unde propunerea mea, de a atrage atenția Majestatei Sale asupra meritelor acestui bărbat, s'a primit unanim.

Preagrațiosul nostru domn și rege, obicinuit a apreția ori ce merit, a dat protopopului Brana crucea de cavaler a ordinului Francisc-Iosif.

Fii bun predă-i-o și comunică-i tot odată și cuprinsul epistolei mele. Mi plăce a crede, că recunoascerea lungilor ostenele va face bucurie vrednicului bărbat, și că esemplul va avea influență binefăcětoare asupra colegilor sěi.

Salutându-te de multe-ori sum

Buda pesta, 11 Iulie 1883.

devotat și amic.

Trefort m. p.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

§. 34. Profesorii suplenți și învěțătorii obiectelor estraordinare, nu pot avè pretensiune la pensiune, însě la profesorii ordinari cu diplomă de profesură anii serviți în calitate de profesori suplenți se computà la pensiune.

§. 35. Pensiunea și sistemul de remunerare se vor stabilì prin o lege specială.

§. 36. Contra directorilor și profesorilor dela scoalele medii, cari stau sub disposiția și imediata conducere a ministrului de culte și instrucțiune publică, se poate întroduce cercetare disciplinară.

1. Dacă respectivul vatămă, sau 'și îndeplinesce cu lene datorința prescrisă prin lege, normă sau ordinațiune ministerială.

2. Dacă are vieață nemorală, scandaloasă, sau comite altfel de transgresiuni.

Pedepsele disciplinare:

a) reprobă,

b) pedeapsă în bani,

c) perderea oficiului.

În legătură cu cele două dintâiu se poate dispune și transferare la alt institut.

Perderea oficiului are de urmare perderea salariului, a pensiunei și a tuturor prospectelor, la cari putè avè pretensiune pe basa servițiului. Ministrul de culte și instrcțiune însě are dreptul, ca cu privire la grava situațiune a familiei respectivului, se modereze consecuențele perderei oficiului privitoare la pensiune, acest favor se poate estinde cel mult până la o terțialitate a pretensiunei, care ar compete după servițiu în sensul legei de pensiune.

Pentru provederea profesorilor, cari fără vina lor au devenit incapabili pentru îndeplinirea afacerilor lor oficiale, dispune legea de pensiune. Statorirea incapacităței oficiale se întêmplă după regulele procedurei statorite la casurile disciplinare.

§. 37 Decisiune disciplinară se poate aduce numai pe basa investigațiunei preventive de ministrul de culte și instrucțiune. Investigațiunea disciplinară o face o comisiune rênduită spre acest scop, a cărei membrii pe jumětate se denumesc dintre profesorii scoalelor medii.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *Ce privesce directorii și profesorii din scoalele medii amintiți în* §-*ul precedent* etc.)

Ministrul este în drept, ca deodată cu dispunerea investigațiunei, sau sub decurgerea aceleia, se suspindă pe respectivul din oficiu. În casuri de investigațiune penală, se va dispune suspinderea la tot casul.

Chipul și modul procedurei disciplinare 'l va regula pe calea ordinațiunilor, ministrul de culte și instrucțiune publică, asemea tot projectul de lege, ce-l va statorì ministrul, va circumscrie cercul de drept în cele disciplinare, care compete supremului director districtual față cu directorii și profesorii dela scoalele medii, și directorului față cu profe-

---

sta în picioare, în mijlocul odăiei cu un ram verde a mână. Cristian nu-l auḑise intrând, și fața aceasta, luminată în profil, de soarele deja foarte oblic, care trimetea prin unica și lunga fereastă, o raḑă roșie și prăfoasă în sala întunecoasă, avea aparența unei visiuni fantastice. Espresiunea feței acesteia nu era mai puțin stranie, de cât presența sa neașteptată. Ea părea nehotărîtă, se mira de sine însuși, a se vedea acì, și micii sěi ochi sticloși, se uitau cu surprindere, la schimbările făcute în aranġiamentul sombru al salei, prin noii sěi ocupanți. Cu puțină reflecsiune, Cristian înțelegea, că aceasta nu era nălucă, ci probabilmente bătrânul Stenson, care făcea dlui Goefle o visită, și care se mira că nu-l găsesce. Dară ce însemna ramul cel verde și pentru ce aerul acel fricos și desamăgit?

Era în adevěr bětrânul Stenson; și încât îi erau urechile de slabe atât îi erau ochii de buni, el se mira, mainainte de toate, de focul aprins, de masa tinsă și de orologiul în mișcare; dară, deoare-ce el mergea în cet, Cristian avu timp a sě ascunde în câtva după un colț de perdeaoa roasă de dinții șoarecilor, înainte de ce ochii moșneagului făcuse inspecția acelei fereste deschise. Cristian putea dară, observa fără a fi însuși observat. Încât pentru Stenson, el cugeta, că nepotul sěu, a cărui beții le cunoscea, își va fi invitat niscari amici, pentru a serba, fară scirea sa, ajunul Crăciunului, în odaia aceasta. Până la ce punct mergea indignația sa, numai el îusuși ne ar fi putut spune. Grija lui cea dintâiu fu, a face sě dispară nerênduiala scandaloasă. El începu prin a îndepărta, cu cleștele de fer, cărbunii arḑênḑi din sobă, pentru ca sě se stângă focul de sine; apoi înainte de a duce servițul mesei, sau a face sě-l ducă delicventul, el oprì pendula și replasà acul la orele patru, așa precum îl găsise Cristian, când, cu mână profană, își permisese, a-l face sě umble. Dl Stenson se întoarse apoi ca și când ar voi se numere luminile candelabruluì; dară, venindu-i soarele în ochi, el se îndreptà către fereastă, spre a o închide prealabil.

În momentul acesta, Cristian ceva surprins, se arătà. La aparițiunea sa, învělită de razele soarelui apunětor, Stenson, care era poate cel mai puțin superstițios în familie, sě retrase până dedesuptul candelabrului, și în fața sa se arětă o astfel de frică, încât Cristian uitând surḑimea sa, îi adresà câte-va cuvinte blânde și devote spre a-l liniști; dară glasul seu sě pierdea fără resunet, în sala deschisă și recità. Stenson nu věḑu, decât mișcarea buzelor sale, fața sa frumoasă și aerul sěu binevoitor. El căḑu în genuchi, întinḑêndu-i brațele, ca și când ar fi voit sě-l binecuvinte, și, presentându-ì, tremurând convulsiv, ramul sěu de ciprese, ca un finic, oferit în omagiul unei ḑeități.

—Ei bravul meu om, îi ḑise Cristian ridicându-și glasul și apropiindu-se de el, eu nu sûnt bunul Dumneḑeu, nici chiar bunul ânger al Crăciunului, care întră pe fereste sau se coboară prin camine; scoalăte!... Eu sûnt...

Dar Cristian se oprì, věḑênd o paliditate lividă respândindu-se deja pe fața așa palidă a moșneagului. El înțelegea că îi face o spaimă de moarte și se îndepărtà, pentru a-i lăsa timp de a se reculege.

Stenson, în adevěr, se reculese încât-va, însě chiar destul, pentru a cugeta la fugă. El se târâì un moment pe genunchi, se sculà cu osteneală, și ieșì prin odaia de durmit, murmurând vorbe fără legătură și fără înțeles. Creḑêndu-l prada unui acces de alienație, efect a bětrânețelor sau a unei evlavii ecsaltate, Cristian se reținu a-l urma temêndu se că-l ucide, și ridicând ramura, ce moșneagul o lăsase sě caḑă la picioarele sale, el cetì pe o bandă mică de pergament, care era legată de ramură, cele trei versuri din Biblie, scrise de o mână, încă binișor sigură:

„Abisul și moartea ḑic: „Noi am auḑit vorbind de ea!...“

„N'am plâns eu de dragoste către acela care a suferit ḑile grele?...“

„Bogățiile pěcătosului sûnt reservate celui drept“.

(Va urma.)

sorii şi susţinerea ordinei şi a stărei disciplinare a institutelor.

§. 38. La institutele medii publice susţinute de confesiuni procedura disciplinară în ce privesce pre elevi şi profesori, o statoresce suprema autoritate a bisericei respective; ea este însĕ obligată a aşterne atât procedura, cât şi modificările ce se vor face din când în când ministrului de culte şi instrucţiune publică spre ale lua la cunoscinţă.

Dacă la institutele confesionale directorul sau profesorii sûnt amovaţi din post pe cale disciplinară, acest cas este a se împărtăşì de suprema autoritate bisericească ministrului de culte şi instrucţiune publică pe lângă aşternerea sentenţei motivate. (Va urma).

Varietăţi.

* (Cuvênt bisericesc la alegerea de Protopresbiter al tractului greco-oriental al Sibiiului") (15/27 Martie 1883), de Ass. consist. Z. Boiu ca comissar consistorial, publicat în Nr. 63 a. c. al foaiei noastre, s'a tipărit şi în broşură şi se poate trage direct dela autorul sau dela librăria archidiecesană din Sibiiu. Preţul **10** cr., venitul curat e destinat spre scopuri scolare.

* (Cătră alegĕtorii dietali din Sibiiu!) Deputatii subscrişi vor raporta Marţi în 24 Iulie n. după ameaḑi la 6 oare în pavilionul din grădina Hermann despre activitatea lor. Deci invită cu tot respectul pe domnii alegĕtori dietali din Sibiiu la recepţiunea raportului.

Deputaţii dietali:
Heinrich Kästner. *Dr. Carl Wolff.*

* (Necrolog.) Primim dela Braşov următorul anunţ funebru:

Ioan Turcea,

licenţiat în drept şi absolut de teologie, pretore (subprefect) al cercului Branului, comitatul Făgăraşului.

După o suferinţă îndelungată a adormit în domnul, impărtăşit cu sft. Taine, Marţi în 5/17 Iulie 1883 în al 37-lea an al etăţii şi al 3-lea an al fericitei sale căsătorii.

Despre aceasta ireparabilă perdere încunoscinţează pe toţi amicii şi cunoscuţii defunctului neconsolabila sa soţie *Susana* născ. *Stoian,* fiul sĕu *Diamandi Aureliu,* adûnc întristaţii sĕi socri *George* şi *Maria Stoian*; fraţii *Nicolau* şi *George Turcea*; surorile *Maria* căsăt. *Baicoiu* şi *Ana* căsăt. *Fenicu*; cumnaţii *Octavian Sorescu* advocat, *George* şi *Ioan Stoian, Ioan Baicoiu, Nicolae Fenicu,* şi cumnatele *Mariţa Sorescu* şi *Ana Stoian.*

Rĕmăşiţele pământesci se vor rădica din casa rece a cimiteriului român gr. or. din Groaver şi se vor depune spre eterna repausare în acelaş cimiteriu, Joi 7/19 Iulie la oarele 4 post-meridiane. Fiei tĕrina uşoară şi memoria binecuvêntată!

* *(Fiasco complet cu ciangăii)* anunţă „Ungar Post“, foaie oficioasă. Eată ce scrie acea foaie: Comisariul de colonisaţiune dela Giurgiu şi solgăbirĕul onorar Francisc Baróthy a venit eri (17 Iulie) n. la Panciova şi a tras într'un otel, unde cu gând de a se sinucide şi a dat un glonţ şi sa rănit de moarte. Într'o epistolă adresată comisariului guvernial Gromon arată că causa faptei sale este neputinţa de a corespunde problemii ce şi-a luat asupră-şi. Afacerea colonisării şi a ciangăilor se află într'o stare cu totul desperată. Vicecomitele comitatului Torontalului Tallian, durere, a constatat starea aceasta tristă a lucrurilor încă de mai nainte. Se cere toată energia şi toată resignaţiunea lui Desider Gromon pentru a delătura relele acestea. Mulţi ciangăi se pregătesc a se întoarce în Bucovina. Astăḑi avu loc o conferenţă sgomotoasă în afacerea societăţii Panciova-Cubin pentru regularea fluviului sub presidiul comisariului guvernial Gromon, în care s'au constatat iregularităţi. Comisariul guvernial de mai nainte, Georgie Nagy pleacă mâne definitiv.

* (Sûnt minunaţi literaţii şi artistii maghiari.) Escursiunea la Paris are sĕ facă minuni. Ḑiaristica nemţească a şi început a lucra cu tot adinsul la respândirea raḑelor de lumină asupra înaltei inţelepciuni politice a maghiarilor, cari vor că în acelaşi timp sĕ fie alăturea cu puterea Franciei şi Italiei şi sĕ cocheteze cu Rusia şi cu Germania deodată şi în sfêrşit sĕ fie amici politici ai cechilor şi polonilor, dar sĕ nu se strice nici cu nemţii nici cu jidovii din monarchie.

Ḑiarele nemţesci nu numai reproduc diplomaticoasele vorbiri şi convorbiri ale representanţilor eruditiunii şi artei maghiare, ci fac şi glose, prin care arată, ba potenţează „spiritualitatea“ oaspeţilor maghiari în Paris. Aşa o foae din Viena („D. Ztg.“) vorbesce de ciocnirea spiritului unguresc cu cel francez şi de pocnetul cel puternic al prostiilor cu ocasiunea aceasta. „Când ar pătrunde tot ce s'au vorbit acolo în „confidenţă“ până la noi, esplosiunea ar fi aşa de mare, încât ne-ar arunca în aer.“ Un raportor dela ḑiarul „Voltaire“, întrebând pe domnul Pulszky ce influenţă are germanismul în Austria, a primit respunsul: „influenţa germană în Austria este foarte neînsemnată“. Împĕratul, care abate parlamentele după buna sa chibsuealà, scie că germanii austriaci se învêrt prea bucuros în giurul stelei lui Bismarck. De aceea elementul cechic este astăḑi aşa de favorit. Noi ungurii firesce nu tragem din aceasta nici un folos. Cechii ne vor devenì contrari nouĕ togmai ca şi nemţii. Voinţa rea a slavilor nu este maimică decât cea a germanilor.“

Directorul museelor din Budapesta a numit procesul dela Tisza Eszlár o adevĕrată ruşine pentru Ungaria. Dar apoi a umblat se escuse pe compatrioţi prin ticăloşia jidovilor unguresci. Aceştia n'au nimica comun cu jidoviidin Europa apuseană. Jidovii au trecut din Polonia murdari, viţioşi, brutali şi înclinaţi numai spre usură. De altmintrea antisemitismul din Ungaria este mai cu samă o plantă germană şi deputatul Istoczy, ce e drept ungur, dar prin esperienţe personale a devenit un inimic al jidovilor. Domnul Istoczy fu descris de compatriotul seu ca un om foarte de omenie, care amărit de reinţa jidovilor şi încercările lor de ai păta numele, a început o campanie contra lor, însĕ pe socoteala lui prorie. Amicul lui Kossuth este de opiniune, că procesul sĕ va termina cu achitarea acusaţilor.

* (Portretul dlui Grădişteanu.) Într'unul din numerile sale din urmă „România Liberă“ publică următoarea schiţă foiletonistică: „Starea de epilepsie universală, în care trăesc politicii ḑilei, a pns cu totul în lumină o persoană, distinsă de altminteri, care până astăḑi îşi avea notorietatea sa în ţeară, dar, care în străinătate era puţin cunoscută. E vorba de d. Grădişteanu. Findcă ne ţinem de mai toate năravurile franţozesci rele, hai se facem ca reporterii parisiani, — dar ca reporterii cei buni. Se facem portretul leului ḑilei. Mai întâiu, conturul resultând din atingerea umbrei cu lumina ca moral, conturul domnului Grădisteanu este foarte puternic. Însĕ, fiind-că paleta noastră n'are destul negru, lăsam moralul şi luam fisicul.“

„Dl Grădişteanu are statură de mijloc; capul mare; mâna mică. Umblă legănânduse ca o femee, carea 'i stă bine; se îmbracă simplu dar elegant. Vêrsta între 20 şi 50 de ani. Pĕrul de coloare nehotărîtă. — Are o frunte imensă, care dă fisionomiei întregi un aer de vioiciune particulară. Poartă barbă. Rîde lesne când e între prietini. Când e la tribună rîde foarte greu. Nu aleargă după spirit, dar îl face. Face treburi însemnnte, dar nu aleargă. — Particularitate: mustăţile au aerul de a fi totdeauna tunse. În realitate însĕ sûnt rupte cu degetele. Ori de câte ori protivnicul seu vorbesce, şi dacă e abil şi foarte în argumentaţia, sêrmana podoaba a feţei este cea dintâiu, care se priceapă tăria adevĕrului, prin puterea, cu care proprietarul seu o smulge.“

„Ca orator, dl Grădişteanu are o vervă şi o eleganţă rară. Dialectica sa este neimitabilă. Vorbesce oare întregi fără sĕ se repete s'au sĕ ostenească. De aceea, ţinêndui în seamă pe de o parte momentele de entusiasm, pe de alta perioadele largi şi pline, în cari cugetarea este matură şi puţin cam reflexă, — am ḑis că vêrsta sa trebue pusă între 20 şi 50 de ani... Acesta este leul ḑilei în România, după cum marchisul Tscheng, este în Francia. Nimeni, şi de sigur că Leul mai puţin decât toţi, nu s'a gândit sĕ facă atâta vêlvă cu grăirea dela Iaşi...“

* (Nostima de ḑiaristice) Monitorul oficial din Bucuresci dela 22 ale lunei trecute, cetim în „Resboiul“, publică douĕ cerculare ale ministrului de resboiu, una către autorităţile superioare militare şi alta către prefecţii de districte, privitoare la înfiinţarea de câmpuri şi societăţi de tragere la semn, cerculare despre care au făcut menţiune mai toate ḑiarele, care apar în România, reproducêndule unele chiar în întregul lor. Unii corespondenţi ai ḑiarelor vieneze au raportat acestor din urmă între altele şi conţinutul acelor cerculare.

Astăḑi ne pomenim cu foaea „Bucarester Tagblatt“ ce apare în capitală în limba germână, redactată de un domn, care este şi corespondent al ḑiariului „Pester Lloyd,“ — că scirile de mai sus sûnt nisce invenţiuni, nefiind nimic adevĕrat despre asemenea cerculare, şi că autorul corespondenţi în cestiune n'a avut alt scop decât a'şi lua plata pentru trimiterea unei asemenea sciri de sensaţiune. După cum sĕ vede cei dela „Bucarester Tagblatt“ nu prea cetesc nici monitorul oficial nici celelalte ḑiare române, sau nu sciu se citească românesce, căci altfel nu putea sĕi scape din vedere cercularele mai sus menţionate, espunênduse a se face ridicol faţă cu cetitorii sei.

Una la mână!

„P. Ll“ de dumineca trecută publică următoarea telegramă, primită dela corespondentul sĕu din Bucuresci:

„Mai multe foi ale oposiţiunii somează pe guver de a espulsa pe corespondentul ḑiariului „P. Ll“ etc.

La aceasta telegrămă numitul organ face comentarele sale, spuind că dacă foile bucurescene sûnt atât de succeptibile pentru scrierile din „P. Ll.“ n'au decât se îngrigească, ca în ţeara lor sĕ se restabilească o politică mai înţeleaptă, şi atunci cei dela „P. Ll.“ ne vor fi mai binevoitori.

Nu vom rĕspunde nimic la acestea consilii; însĕ am dori ca d. corespondent al ḑiariului „P. Ll.“ sĕ ne spue care anume foi au cerut espulsarea lui, căci pe cât scim noi nu ia dat până aḑi nimenea vre o importanţă aşa de mare.

* (Elefantul sburător.) În ḑiarul berlinez „Norddeutsche Allg. Ztg“ găsim următoarele rênduri: Mĕsurile de siguranţă luate de poliţie pentru producţiunile publice, au scăpat luni dela o moarte oribilă pe doi oameni. În grădina lui Weimann se dau acum producţiuni de către o trupă de acrobaţi, ce operează cu o siguranţă şi un curagiu de necreḑut. Luni seara pela 8 oare s'a întêmplat aci o scenă dintre cele mai mişcătoare. Cei doi artişti Benno Maningo şi Petrescu, români, n'au ascultat de sfatul lui Weimann, de a şi amâna periculoasele producţiuni de oare ce se apropia o furtună grozavă. Pe când tuna şi fulgera, ei se pregătiră sĕ esecute Mersul elefantului pe frânghie, la care publicul privea cu multă pasiune. Cei doi artisti merg împreună pe funie, înfăşuraţi ca întro pele de elefant! unul formează partea anterioară, al doilea pe cea posterioară a animalului. Frânghia de sîrmă era legată la o înălţime colosală. De abia începuseră sĕ meargă, când se întêmplă catastrofa. Un fulger se păru că sguduì frnghia; cei doi artişti căḑură preste cap din aceea înălţime grozavă; lumea ţipa de spaimă. Plasa, ce era întinsă jos, se rupse sub greutate, dar slăbise mult puterea căderei, căci artiştii fură în stare sĕ se scoale în picioare nevătĕmaţi, ceea-ce făcu pe public sĕ isbucnească în aplause. Un domn întrebă pe dl Petrescu cum se simţea în acest voiagiu aerian. El respunse riḑênd, deşì cu buzele încă palide: „Hab ich gedacht — Ade, nun ìst futsch die schöne Welt“!

Toţi câţi cunosc pe d. Petrescu se bucură că a scăpat de moarte aşa de teribilă, D-ni Moceanu şi Velescu'i trimit felicitările lor cele mai sincere.

„Resboiul“.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 29 Iunie.

Ca primul martor s'a ascultat Gavriil Tanyi. Martorul vrea se scie că Eszter Solymosy s'ar fi întors spre casă încă înainte de a trage clopotul de ameaḑi. Apĕrătorul Dr. Eôtvős se adresează către ascultători şi îi roagă sĕ-şi suprime sub decursul ascultătorilor aprobarea sau desaprobarea, fiindcă astfel de lucruri nu se obicinuesc la oamenii culţi. Presidentul provoacă publicul la liniste. — Martorul următor Wertheimer depune în favoarea şechterilor acusaţi, tot asemenea şi Martorul Feuermann. Acesta a fost învĕţătoriul lui Moriţ. Dênsul ḑice că Moriţ ia fost scolar şi n'a minţit nici când.

Urmează ascultarea martorei Mèszáros, care a stat în serviţiu la Recsky. Martora a vĕḑut pe Moriţ sosind. Când fu condus Moriţ în casă ia dat Recsky şuncă de mâncare. Băiatul a ḑis: Mai bine mor, decât se mânânc şuncă. Altceva n'a auḑit martora. Servitorii, cari au pândit nu iau spus nimic. Martora afirmă, că la luarea protocolului cu Moriţ Scharf n'au fost martori de faţă. — Martorul Iosif Hury (fiiul Almei Hury) a rogat pe mumă-sa se primească în casă pe Eszter Solymosy altceva nu scie se comunice. Fără resultat a decurs şi ascultarea martorului Csabai.

Presidentul declară că prima parte a procesului referitoriu la omor s'a terminat deocamdată. Urmează deci partea a doua a procesului referitoriu la mistificarea cadavrului.

Martorul prim, Antal, depune, că dela dênsul au împrumutat un car. Acusatul Ignaţ Klein adeveresce, că dênsul a împrumutat carul. Antal depune mai departe, că dênsul ar fi anunţat judelui învestigător, cumcă carul a fost luat cel puţin cu o sĕptămână înaintea „Rosaliilor.“ — Apĕrătoriul Dr. Heumann: Mĕ rog sĕ se constate, că puntul acesta foarte important nu se cuprinde în protocol. — Procurorul cere se fie jurat martorul.

Pertractarea se întrerumpe. După redeschidere anunţă presidentul, că propunerea procurorului şi a apĕrătorilor de a conduce pe Bary ca martor nu se încuviinţează.

Ascultarea martorilor se continuă cu depunere lui Eugeniu Iarmy pretore. Martorului i s'a anunţat la 3 Aprile a. tr. că Eszter Solymosy s'a perdut. Dênsul a făcut despre aceasta numai decât arĕtare la vice-comitele. Mai târḑiu a venit la dênsul earăşi mama Estirei şi ia făcut de nou arĕtare, mai multe nu scie. — Procurorul: Ți-a spus atuncea ceva alui Solymossy? — Martorul: Da; dênsa a ḑis, că are prepus asupra evreilor, ceea ce eu o am numit imposibilitate. — Presidentul: În foaia oficioasă s'a publicat, că s'a perdut o fată între 9 şi 10 oare a. m. Cine a designat timpul acesta? — Martorul: Mama a spus astfel. — Solymossy (mama): Nu mai sciu ce voi fi ḑis atunci. — Procurorul (cătră Solymossy): Cine ţia spus Dtale că evrei ţi-ar fi omorit copila. — Solymossy: Nu sciu cine mi-o a spus. — Procurorul: Aceasta e surprinḑĕtor; dacă ţi-s'ar perde un cocoş; DTa ai sci de bună seamă cine ţi-a spus, că unde e cel perdut. La fata DTale nu-ţi aduci aminte.

Se conduce în sală acusatul A. Vogel. Acesta se suspiţionează, că s'ar fi împărtăşit la mistificarea cadavrului. Se conduce şi plutaşul rusniac Popovics, care cunoasce pe Vogel de un an încoace. Atunci a luat Vogel pe plută 23 bărbaţi între acestia a fost şi Popovics. Acestia au încărcat lemne. De cele întêmplate nu-şi mai aduce aminte în detaiu martorul Popovics; declară însĕ, că a fost ne'ntrerupt în apropierea lui Vogel, că Vogel a stat de lucrători şi n'a vorbit cu nimenea strein. Martorul Horka depune cam tot aceaşi ce au depus martorii precedenţi. Martorul Iorke depune în favorul lui Vogel.

Urmează cetirea protocoalelor privitoara la mistificarea cadavrului.

Primul protocol conţine depunerea copilului Samoil Scharf, pe care la fost ascultat şi judele investigător Bary. — Apĕrăroriul Eőtvős declară, că protocolul acesta e foarte insemnat. Copilul Samoil povestesce în el modul omorului. El, Eötvös, care crede a putè afirma. că copilul ar fi auḑit povestea aceasta necălită dela duşmanii evreilor. Dacă o ar fi auḑit dela evrei, copilul n'ar numi pe evrei tot cu numele de batjocură, de care se folosesc numai inimicii evreilor. Aceea ce se cetesce nu e identic cu depunerea genuină alui Samoil, ci e numai estras din cele ce le-a vorbit copilulul. Depunerea copilului e basa procesului acestui-a trebue deci sĕ se constate, pe ce cale s'a făcut protocolul de faţă.

Protocolul nu e icoană vie a depunerei lui Samoil, ci e reproducere subjectivă. Trebue sĕ ni se presinte înainte de toate depunerea copilului, numai astfel va putè decide tribunalul.

Procurorul: Me vĕd îndemnat a sprigini propunerea aceasta şi a adauge, că nu înţeleg motivul din care nu s'au ascultat ca martori Bary si Nagy, cu atât mai vêrtos, căci aici s'au ascultat deja comisari de siguranţă, juḑi şi amploiaţi. Mĕ declar încă odată gata a pune la disposiţie ca martor pe ori care membru al procuraturei, care ar putea contribuì cât de puţin la deslegarea afacerei.

Se mai cetesc şi alte protocoale şi se încheie sedinţa la 2 oare d. a.

(Va urma).

Lista

ofertelor incurse în favorul scoalelor române dîn Făgăraş în urma punerei de armindeni amăsurat datinei vechi la prima Maiu, şi în urma „Maialului“ ţinut în 17 ale aceleiaşi luni st. v. a. c.

Alesandru Micu 3 fl., Daniil de Grămoiu 3 fl., Petru Popescu 2 fl., Ioan Roman 4 fl., Ioan Turcu 2 fl., Nicolae Gozgarea 3 fl., Dr. Stefan Pop 3 fl., Ioan Florea 2 fl., Laurian Negrea 1 fl., Gregoriu Negrea 2 fl., Iovian Stoica de Vist 2 fl., Nicolau Cip 2 fl., Constandin Pop 1 fl., Efrem Pandrea 1 fl. 20 cr., Ioan Cepeş 3 fl. 50 cr., Dumitru Chişerean 1 fl., Samoil Ganea 1 florin, Ioan Zacharia 1 florin, Ioan Dejenariu 1 fl., Alesandru Reglan 1 fl. 50 cr., Ioan Ghimbăşan 3 fl., George Gollian 4 fl., Nicolae Toma 2 fl., Sütö István 1 fl., Szabó Iozsef 1 fl., Friderike Raz 1 fl., Constandin Hobian 1 fl., Toma Mureşan 50 cr., Ioan Toflea 1 fl., Constandin Brânzea 1 fl., George Mândrean 1 fl., Nicolae Beclereanu 1 fl., George Pop 1 fl., Ioan Aiser 1 fl., Ioan Pop 2 fl., Otilia Muntean 1 fl., Bucur Ţintariu 1 fl., Nicolae Eötvöş 1 fl., Constantin Ţintariu 1 fl., Constandin Pop, timariu 60 cr., Ioan Pop 50 cr., Luca Manişor 1 fl., Nicolae Secelean 1 fl., Vasile Ţintariu 1 fl., Hariton Ciora 60 cr., Ioan Ciora 1 fl. 50 cr., Ioan Vişa 1 fl., Petru Roşca 1 fl., Simion Mândrean 1 fl., Zinca Căldărariu 60 cr.. George Ciora 1 fl., George A. Pop 60 cr., George Munteanu 80 cr., Stefan Făgărăşanul 1 fl., Constandin Alutan 50., Iosiv Ciora 1 fl., Dumitru Făgărăşanul 60 cr., Adam Caţaveiu 1 fl., Ioan Mândreanu 1 fl., Samoil Taglicht 40 cr., Ferdinand Rösler 20 cr., Iohan Enkelhart 40 cr., Georgie Borzea, notariu 2 fl., Damaschin Poparad 1 fl. 50 cr., George Moian, Braşov 2 fl., Schreiber Ferencz, insp. reg. scol. 1 fl., şi Toma Cip 60 cr. v. a. — Suma 112 fl. 50 cr; — spese 79 fl. 42 cr.; — venit curat 33 fl. 08 cr. v. a.

Tuturor acestor p. t. Dni, cari prin filerul lor au întins mână de ajutoriu scoalelor noastre române din Făgăraş, cari în present se află în condiţiuni financiale nu prea suficiente li se aduce mulţămită.

Făgăraş 5 Iulie 1883 st. v.

pentru comitetul arangiatoriu
Nicolau Aron.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 19 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.80	119.80
Renta de aur ung. de 4%.	88.50	88.50
Renta ung. de hârtie.	86.95	86.90
Împrumutul drumurilor de fer ung.	1.7 75	113.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung..	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.—	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.50	99.25
Acţiuni de bancă de credit ung.	292.—	292.—
Acţiuni de credit austr..	293.80	294.—
Argint	—.—	—.—
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.50½	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Tărâţă
de grâu şi de secară
se află **acum** eftin de vênḑare la subscrisul
100 chlgr. . . . . . **4 fl.**
1 ferdelă . . . . . — „ **40 cr.**
Ioan Keil,
covrigariu.
[438] 3–6 Sibiiu, strada pintenului Nr. 14.

Nr. 107 [440] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa III Crăciunesci, protopresbiteratul Zarandului, se escrie concurs, în urma ordinaţiunei preavenerabilului consistoriu archiediecesan dto. 10 Februarie a. c. 155 B. cu terminul de 30 ḑile, dela prima publicare în „Telegraful român.“

Emolumentele împreunate cu acest post parochial sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume,
2. Porţiunea canonică,
3. Stola usuată.

Toate aceste emolumente computate în bani, dau suma de 339 fl. v. a.

Doritorii de a competa la aceasta parochie, vor avea aşi aşterne petiţiunile instruite în sensul „statutului organic“ şi al „regulamentului congresual pentru parochii“ la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 25 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p,
adm. ppresbit.

Nr. 82. [442] 1—3

CONCURS.

În urma resoluţiunei dto 20 Ianuarie a. c. Nr. 4996—1882. B. încuviinţându-se din partea Venerabilului Consistoriu archidiecesan instituirea unui capelan lângă bĕtrânul paroch Ioan Leach din Blăjeni, Valea-Crişului, pentru ocuparea acestui post, se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Teleg. Român.“

Venitul împreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-şi trimite petiţiunile lor instruite în sensul statutului organic şi al regulamentul congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 7 Iulie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

Nr. 252 pp. [439] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacant de învĕţătoriu la scoala elementară gr. or. română din suburbiul Braşovului „Tocile“ sĕ escrie concurs cu termin până la 6/18 August a. c.

Cu acest post este împreunat salariu anual de 300 fl. v. a.

Învĕţătoriul ales este datoriu a ţinè şi scoala de repetiţiune.

Petiţiunile concursuali instruite conform legilor din vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Braşov I.

Braşov, 24 Iunie 1883.

In conţelegere cu dl protopresbiter.

Comitetul parochial.

Vasilie Sfetea m. p.,
paroch gr. or. ca preşedinte.

Anunciu.

Se vinde cu preţ scăḑut până la **100 hectolitre vin vechiu** din **1880** şi **1881** şi **nou** din **1882** asemenea **vinars de prune** (silvoriu, schligovitz) **fert de douĕ ori** din **1881** şi din **1882** până la 10 hectolitre, ambe de cualitate foarte bună. Dela 30 Iulie n. încolo se vor vinde mai scump.

Amatorii sĕ se adreseze la

Ioan Stanca, m. p.,
[443] 1—3 paroch gr. or. în Vulpĕr
(Borberec) posta ultimă Alvincz.

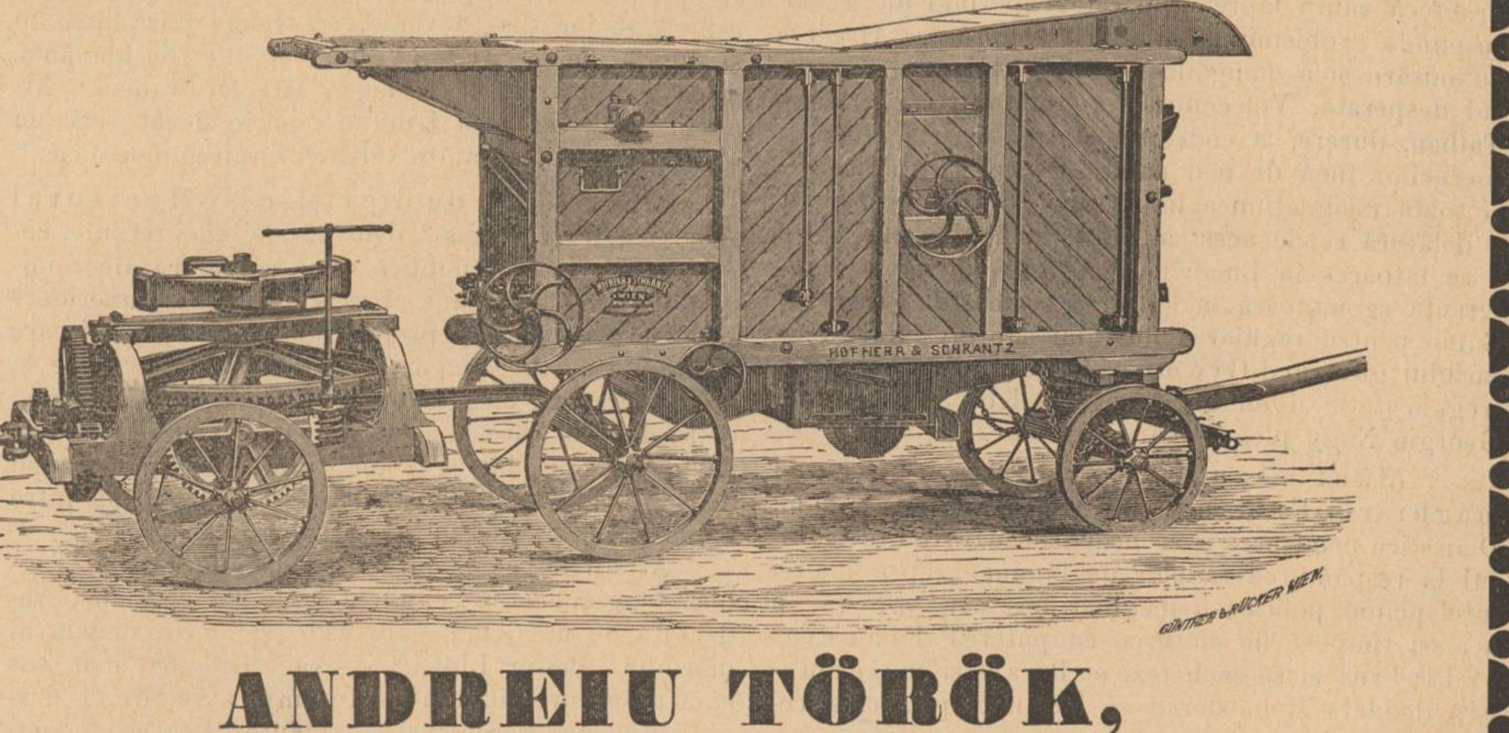

ANDREIU TÖRÖK,
esposiţiune de maşine agricole şi fabrică de maşine
în Sibiiu, poarta Cisnădiei, strada dumbrăvei Nr. 1,
recomandă cu preţuri şi condiţiuni foarte eftine
maşine de îmblătit întoarse cu mâna, cu cai şi cu vapor,
precum şi
escelente ciure de cernut, Trieure
[441] 1—6 şi tot feliul de maşine şi recuisite care aparţin specialităţii acesteia.
☞ Reparaturile se esecută foarte eftin şi foarte prompt. ☜

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 79 Sibiiu, Marţi 12/24 Iulie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Din părţile Transilvane.“

„Kolozsváry Kőzlőny“ se tânguia, înainte cu o lună de ḑile, a cap de om, că maghiarii sûnt cei ce sufere şi pătimesc în ţeară; că românii şi saşii se bucură de binefaceri nemeritate.

Tema aceasta o sucesce şi resucesce „K. K.“ în sute de variaţiuni, cari, se înţelege de sine, nici înaintea acelora cari le-au scris nu pot avè altă trecere, decât a unei amăgiri proprie forţate, cu scop de a seduce pe cei nesciutori.

„Magyar Polgár“ din Cluj, mai în acelaşi timp cam cu vre-o trei ḑile mai târḑiu, scriea, că întregitatea statului unguresc, se poate asigura *numai* dacă, între alte, poporaţiunea transilvană se va amalga cu desĕvêrşire şi se va cresce, ca se devină cu totul maghiară. Nu mult mai nainte aceeaşi foae în societatea altora esprima dorinţa de a strămuta ciangăii din Bucovina şi Moldova în Transilvania, de ai aşeḑa printre populaţiunea română astfel, încât se fie tot atâtea centre pentru cristalisarea maghiarismului, ceea ce sĕ fie indentic cu desnaţionalisarea elementelor nemaghiare.

Ar trebui sĕ repeţim multe din câte s'a ḑis şi scris privitor la obiectul maghirisărei, ideea unică de predeilecţiune a politicilor maghiari. Ar trebuì sĕ trecem în revistă toate feliurile administraţiunii ca sĕ le aducem drept dovadă, că şi acestea în cele din urmă nu servesc spre alt scop, decât de a întroduce limba maghiară. Predilecţiunea aceasta întratâta a prins rădăcini în creerii politicilor maghiari, încât nu este nici un fel de teren care n'ar fi pus în serviţiul maghiarisării şi apoi întrucât se pare că acestea toate nu ar fi de ajuns, se ea refugiul şi la întreprinderi private, însĕ autorisate de guvern, înţelegem acì reuniunile de maghiarisare.

Aşa dară mare trebue sĕ fie „suferinţa“ maghiarilor, când ei, avênd puterea în mână, impun în toate modurile limba lor. „Suferinţa“ lor merge aşa de departe, încât face presiune asupra funcţionarilor publici, fie de ori şi ce naţionalitate, ca şi ei se lucre din toate puterile pentru promovarea maghiarisării.

Ca cetitorii sĕ aibă o dovadă pipăită despre „suferinţele“ maghiarilor, reproducem după *quasi* „monitoriul“ reuniunilor de maghiarisare un *specimen* trist, opus legilor cardinale, după scirea noastră, încă esistente în Ungaria, din condeiul unui fost român.

Acest *specimen* singur este în stare de a dovedì, cât „sufere“ bieţii asupritori din partea asupriţilor. Eată articolul din cestiune în traducere după „foaia periodică lunară în interesul maghiarisărei“ „Magyarország“:*)

„Lucruri foarte simple voiu spune. Viitorul statului maghiar atârnă dela aceea, cât de puternic va fi elementul maghiar întrênsul, cât de puternic va fi simţemêntul maghiar, patriotic în cetăţenii statului. Statul maghiar cu atât va fi mai slab, cu cât vor fi mai tari celelalte naţionalităţi într'însul, fiindcă facem trista esperienţă, că agitatorii fără de consciinţă întrebuinţează puterea aceea tocma în contra auctorităţiii şi esistenţii statului. Câte naţionalităţi atâtea interese şi tot atâtea gravitări. Puterea elementului maghiar va susţinè constituţiunea şi independenţa ţĕrei, slăbirei elementului maghiar pot sĕi urmeze feliurite împărţiri de teritoriu şi o constituţiune de limbi diverse, este însĕ învederat, că la casul când acest element s'ar pustiì, nici una dintre naţionalităţi n'ar fi credincioasă constituţiunei milenare.

„Statul maghiar!

„Numai unul este pre faţa pămêntului, sĕ află singur, rudeniile l'a uitat de mult, familie care sĕl ajute nu are, unica putere de care dispune este iubirea poporului seu: dacă nu va fi atât de puternic, ca sĕ se poată lupta cu soartea şi cu furtunile — viitorul sĕu este ameninţat.

„Pentru aceea Ungaria trebue întărită, elementul maghiar, simţemêntul patriotic maghiar susţinut, crescut.

„M'am născut român, dar născut în Ungaria, patria mea e maghiară şi eu sûnt cetăţean maghiar, ca cetăţean maghiar, sûnt dator a apĕra constituţiunea ţĕrii, a susţinè sânţenia legilor. Nascerii mele ca român, aparţinerei mele la acel neam nu se opune participarea mea la opera cea mare a măririi Ungariei, din contră nisuinţa contrară puterii statului maghiar s'ar opune legilor sânte ale amorului patriei şi cine urmează astfel, este inimicul patriei, inimicul statului maghiar.

„Este învederat, că dacă viitorul statului maghiar atârnă dela simţĕmêntul patriotic maghiar şi dela crescerea elementului maghiar, fie-care om trebue sĕ stăruiască ale sporì pe acele.

„Ale sporì cu deosebire în părţile Transilvaniei. În părţile transilvane maghiarismul jumĕtate**) a dispărut, s'a contopit în astfel de elemente, care astăḑi sûnt folosite tocmai în contra patriei.

„Nu mai este secret, că maghiarismul ici-colo, în comitate s'a perdut sate întregi maghiare aḑi nu mai sciu o vorbă unguresce.

„Slăbiciunea elementului maghiar din trecut este causa, că în loc de a ocupa teren neîntrerupt a perdut din teren.

„Slăbiciunea aceasta la noi esistă şi astăḑi, procesul acesta de transiţiune percurge şi astăḑi cruciş şi curmeḑiş ţeara.

„Proprietariul şi astăḑi vorbesce românesce cu neamul sĕu propriu maghiar şi numai unor puţini le-a venit în minte a face ceva în interesul asigurării naţionalitătii ţeranilor maghiari.

„Câte un preot emite câte un suspin, sau câte un vaet în ḑiare, dar şi acesta numai în oara a 12-a, când vede că în biserica sa goală numai are cui se predice.

„La noi în părţile transilvane presa se silesce a face toate, însĕ toate acestea la olaltă încă nu sûnt nimic, de oarece ḑiariul, de esemplu în satul A, nu ajunge nici odată, poate dar scrie în figuri şi construcţiuni cât de frumoase, pentrucă abia preotul din al cincilea sat se bucură de ele.

„Interesul statului maghiar în privinţa aceasta mai cu samă e pus în mâna inspectorilor de scoale.

„Inspectorii de scoale sĕ şi silesc şi fac pe terenul acesta, mult însĕ nu pot face, fiindcă nu permit financele ţĕrii a înfiinţa scoli de stat cu ridicata şi ce e mai trist, inspectorii de scoale şi aici foarte des se luptă cu vederile lor confesionale şi acestora mulţi maghiari jertfesc interesul maghiarismului.

„Un român nici odată sau arareori 'şi dă copilul la scoală protestantă, precând de institutele statului nu se înstreinează.

„La noi este foarte tare în modă, ca cetăţanul înainte de toate sĕ (venereze) se închine consideraţiunilor confesionale, după aceea consideraţiunilor de ginte şi numai în linea a treia sĕ fie patriot şi sĕ se inchine consideraţiunilor patriotice ale ţĕrii. Destul de trist, de multeori însĕ aşa este.

„Şi scrutarea veritabilă şi îngrămădirea aceasta de interese, cercetarea intreprinsă şi causa maghiară progresează ca racul.

„În cofusiunile aceste ar trebuì ajutor. Şi ar trebuì ajutat prin înfiinţarea unei reuniuni. Scopul reuniunei ar fi a susţinè pretutindenea elementul maghiar; a avea evidenţă despre toate comunele maghiare din părţile ţerii ameninţate cu decădenţă, a ajuta, a entusiasma pretutindenea în sensul patriotic maghiar.

---

*) Articolul este în original întitulat: „*Az erdélyi részekből*“, scris de Moldovan Gergely, consiliar regesc (şi inspector de scoale).

**) O sancta st..... tas! Tr.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Imaginaţia lui Cristian n'avea timp, de a umbla mult după urmărirea acestei enigme. Ḑiua trecea iute. La oarele una şi jumĕtate din ḑi, umbrele transparente a piocurilor, acoperite cu zăpadă se lungeau deja pe suprafaţa albăstrie a lacului. Era o privelişte frumoasă, pe care Cristian ar fi dorit sĕ o privească fără preocupaţiune. Ḑilele aceste scurte ale Nordului au aspecte neasĕmĕnat de pitoresci, chiar în ḑiua mare; obiectelele au efect, precum ḑic pictorii, adecă, în oblicitatea razelor soarelui ele se scaldă în lumină şi în umbră, ca pe la noi în oarele de dimineaţa şi de sara. Pe semne aci este secretul acelei frumseţi a luminei, de care vorbesc călĕtorii prin climate septentrionale, cu entusiasm. Nu sûnt chiar numai peisagiurile estraordinare, cascadele navalnice, lacurile imense şi splendoarea aurorei boreale, ce le lasă amintiri aşa de îmbătătoare din Svedia şi din Norvegia; este, ḑic ei, tocmai claritatea aceea delicioasă, prin care obiectele cele mai neînsĕmnate obţin un lustru şi un farmec, de care nicăiri altundeva nuţi poţi face o idee.

Dară eroul nostru, deşì simţea frumseţa cerului, observa decrescerea ḑilei, şi vedea, din îndepărtare, pregătirile festivităţii din care avea şi dênsul o parte de responsabilitate. Din caminele castelului nou eşau spirale dese de fum negru în nuorii de sidef trandafiriu, focuri de puşcă repetate de rĕsunetele înăduşite a zăpedei, anunciară opintirile vênătorilor pentru a alimenta frigările vetrelor mâncăcioase. Vedeai fugind în toate părţile, pe patine grele, curieri grabnici, încrucisându-se şi resturnânduse uneori pe ghiaţa micului lac. Se puse mâna pe toate resursele ţĕrei, începênd dela trunchiul monstruos de lemn, care trebuea sĕ figureze în fiecare sală a castelului şi până la beata potêrniche albă, care credea, mulţămită hainei sale de earnă, a scăpa de ochiul ager al omului şi de nasul nemilostiv a cânelui de vênat.

Sĕ pregătea dară o splendidă a cincea noapte a Crăciunului (căci era în 28 Decemvre), şi numai Cristian singur nu se pregătea. El aştepta cu nerăbdare revenirea lui Puffo. După-ce se îmbrăcase earăşi ca un băiat sĕrac şi îşi îngropase faţa sa frumoasă în pĕrul des atârnător pe frunte, precând pălăria sa ascuţită îi acoperea ochii, el se duse se-şi caute servitorul, în curte în gaard, şi chiar în cuină unde atât a inspăimântat, în ḑiua premergătoare pa Ulfilas. El îşi uită a merge în pivniţă; acolo ar fi găsit pe Puffo în posesiunea paradisului visurilor sale.

Cristian voia sĕ se întoarcă, precând îi venì ideea a căuta şi în mica grădină a dlui Stenson. El se uită mai înainte în ea vĕḑênd că bĕtrânul îngrijitor, căruia i-a cauzat prin presenţa sa, atâta nelinişte, nu era acolo, el coborì repede aleiul, care conducea la nivoul lacului. De acolo el putea vedea toată lăturea gaardului, care mergea costiş, până în fundul micului edificiu. Vechile ziduri erau aşa de bine unite cu stânca, încât puţin se deosebea fortificaţia naturală, de aceea ce era făcută de mână omenească, acoperită altfel de curpeni lungi, de plante agăţătoare, cristalizate în brumă şi muiate în lac, unde erau strînse bine în ghiaţă. Ajuns la locul acesta, Cristian cercă aşi da sama despre ce i s'a întêmplat în ḑiua premergĕtoare, când voia se esploreze pasagiul secret din odaia ursoaicei. Noi am promis cetitorului a i-o istorisì şi momentul a sosit de a o face.

Cetitorul îşi aduce aminte, că pentru aşi căuta ceva de cină el întrase în pasagiul acela, care mascat prin o uşe foarte bine unită cu căptuşală de lemn, mergea de desubtul scărei, şi, de care el credea că trebue se ducă în locuinţa dlui Stenson. Dară n'a fost aşa. Cristian dăduse la vr'o câţi-va paşi, într'un coridor strimt de o mică scară repede acoperită cu molos, pe care părea că n'a umblat de multă vreme nimenea. La capătul acestei scări foarte

„Trebue susţinut aceea ce introduce, suscită şi invechesce în maghiari şi în popoarele soaţe simţemintele patriotice.

„A nu face nimica astăḑi, când fie care minută neactivă face cât o oară, este mai mult decât pĕcat.

„Ar trebuì sĕ ne inrolăm şi sĕ lucrăm. Aici trebue fapte nu suspinuri! Cine este chiemat la aceasta, lucre şi cu peana pe terenul acesta, dar fiecare în faţa locului şi nu pentru aceea sĕ fie activ, pentru ca se fie lăudat, ci pentru că este dator a fi activ".

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Iulie.

Că fiascul cu ciangăii este complet, nu poate constata nimenea mai bine de cât „P. Ll.", cum se poate vedea la alt loc.

Afacerea dela Tisza-Eszlár a luat dimensiuni mari. Putem ḑice că întreaga presă europeană se ocupă cu afacerea aceasta. De presa din Austro-Ungaria nici că mai pomenim; ea consacră, mare parte, cele mai multe coloane ale ei afacerei acesteia. Presa germană este, pre cât putem scì, cea mai reservată faţă cu cele ce se petrec la tribunalul din Nyiregyháza. Presa franceză, cea italiană, cea rusască, până şi cea bulgără, 'şi esprimă verdictul asupra împregiurărilor ce cad în competenţa justiţiei din Ungaria. Şi în adevĕr cu cât trece timpul cu atât orientarea în afacerea aceasta este mai imposibilă. Atâta transpiră din cele ce se scriu de acolo, că agitaţiunea în popor trebue sĕ fie mare. Ḑiarele zic, că deputatul *Onody*, pentru că a fost invitat ca martor, a provocat pe procurorul de stat la duel şi pe urmă l'ar fi insultat în coridorul tribunalului. Şi dacă numai invitarea a dat ansă lui Onody la o astfel de atitudine este un ce simptomatic. Admoniţiunile cele dese ale presidentului, ca publicul auditor sĕ fie liniscit încă dovedesce că în comitatul Sabolciului antisemitismul este, cel puţin, tot aşa de representat ca în sinul juraţilor, cari au achitat pe Istoczy. Procesul acesta, finească-sĕ ori şi cum, va avea urmări grave pentru Ungaria. Un ḑiar vienez, care adese-ori este espresiunea cercurilor guvernamentale din Viena, ḑicea Sâmbătă, că „Ungaria s'a dovedit a fi o „enclavă asiatică în Europa" şi că „Ungaria este tocmai aşa de departe de a fi factor de cultură, cum este bunaoară — Tunisia". Aspră şi grea judecată.

Viena frondează. Municipiul Vienii nu vrea festivităţi pentru aniversarea mântuirei de turci. Acelaşi municipiu a votat o adresă în contra decentralisării căilor ferate în favorul polonilor din Galiţia şi cehilor din Boemia.

„Naţional Ztg" din Berlin spune de agitaţiuni polone, de intrigi polone şi iesuitice, prin cari se agitează atât în contra Germaniei cât şi contra Rusiei. În Rusia este respândită opiniunea, că polonismul machinează în tot feliul contra reformelor, cu scop ca Rusia sĕ nu se poată întărì înlăuntru. O parte considerabilă a machinaţiunilor se atribue polonilor austriaci din Galiţia. Foaia oficială din Chiev încă învinue pe polonii din Galiţia, că agitează pe socoteala şi pericolul Austriei pentru restaurarea Poloniei

Colonisarea Ciangăilor — un fiasco cumplit, după „patrioticul" „Pester Lloyd."

S'ar părè grea învinuirea, că cei dela putere monopolisează statul în interesul naţionalităţii maghiare şi spre stirpirea noastră şi ruinarea statului. S'ar părea grea învinuirea, când ea ar fi învinuire. Astăḑi însĕ, când ea este realitate, sĕ susţine, că aşa trebue se fie, aşa cere idea de stat unguresc.

Li s'a băgat ungurilor în cap sĕ'şi înmulţească neamul. Şi au deschis porţile cele mari pe care tot evreul trenţuros, intrând cu bagatelu preţ de 5 piţule ese ungur neaoş cu numele istorice maghiare à la Széchenyi, Battyáni, Vesselényi etc.

Atâta nu le-a ajuns. Ca sĕ se înmulţească mai cu efect au inscenat recolonisarea ciangăilor din Bucovina. Şi s'a făcut sfară mare încât credeai, că s'a aflat misterul, prin care se va salva statul austro-ungar. S'a prelucrat opinia publică: „Sĕ ne aducem acasă sângele nostru, sĕ scoatem pe fraţii ciangăi din tiranica robie a boerilor români." A urmat apoi o serie de insulte asupra românilor din alte părţi. Se zugrăvè starea bieţilor ciangăi ca cea a sufletelor din casanul cu păcură, după cum o aflăm descrisă cu colori vii în epistolia căḑută din ceriu. S'au trimis în toate părţile colecte. Îndrăsneala mergea aşa de departe, încât eram provocaţi se contribuim şi noi. S'a constituit în Budapesta un comitet pentru repatriarea ciangăilor, s'a format o reuniune tot spre scopul acesta, s'au pus în fruntea ei elita capacităţilor maghiare, au turburat mintea sermanilor ciangăi, cari nici odată n'au fost chiemaţi în Bucovina şi Moldova după cum nu sûnt chiemaţi nici astăḑi secuii, cari în tot anul părăsesc cu miile binecuvêntata Ungarie şi trec în tiranica de Românie, le-au luat minţile, şi i-au pornit la drum.

Sĕ fi vĕzut apoi comedii. Drumul lor din marginea Bucovinei începênd a fost un coduct cu triumf. În tot locul fură întimpinaţi cu musică, vorbiri şi cu mare ifos, tractaţi ca nisce soli ai unei mari împĕrăţii. În oraşul Mureş-Oşorhei pela 12 oare noaptea s'au animat doamnele aristocratice unguroaice şi au improvisat un bal, jucând până dimineaţa cu patrioţii scăpaţi din robia Egiptului. Şi aşa li-au mers bieţilor ciangăi până la Panciova; *Hegyen, völgyön lakodalom* — cum s'ar ḑice pe limba ungurească.

Noi bieţi de români eram persiflaţi, pentru că nu întimpinăm cu „*Osanna*" pe ciangăi, eram persiflaţi pentru sinceritatea, cu care spuneam că toată scenăria este comedie arangiată de oameni cu fantasie bolnavă.

Resultatul: În scurtul interval de 4 luni un comisariu guvernial pentru colonisarea ciangăilor a demisionat, unul s'a împuşcat şi soartea ciangăilor e zugrăvită de ḑiariul *per eminenţiam* guvernamental „Pester-Lloyd" în următoarele:

„Nefericitul, care a încercat a se justifica Mercurea trecută la Panciova, se vede că duce cu sine un secret a cărui descoperire e de dorit din mai multe motive. Recunoascem că până acum încă nu avem sciri positive despre cele întêmplate; de altă parte scim că persoane, cari cunosc referinţele locale şi cari merită toată încrederea, cu sĕptĕmâni mai nainte, erau pregătite la o eclatantă terminare a *afacerei ciangăilor*. Abia se mai poate trage la îndoială, că locurile normative au fost informate din destul despre starea lucrului, deşì incidentul sdrobitoriu de acum nu se putè prevedè de nimenea. Modul trimiterei comisariului guvernial, a deputatului Desideriu Gromon dovedesce din destul, că guvernul în faţa acestei afaceri n'a fost indiferent, şi că el a voit sĕ încerce, — e probabil că va şi încerca — de a sana pe cale oficială, cele ce pe cale socială s'a esecutat atât de rĕu. Împregiurarea, că această afacere s'a terminat astfel, merită sĕ ne ocupăm mai indetaiu de lucru şi se esaminăm mai de aproape motivele esterne şi pe cele interne, cari sûnt destul de grave.

„Faptul în sine, că aşa numita şi mult citata „societate" a luat asupră-şi o afacere, trebue sĕ ne atragă atenţiunea. Un asemenea cas obvine foarte rar la noi, şi tocmai pentru aceea el stêrnesce interesul publicului asupră-şi. Sĕ vedem deci cum s'a preparat această acţiune, cum s'a pus în lucrare şi cum s'a esecutat? În capitală s'a aflat o societate compusă din oameni în toată privinţa demni şi energici, care a aderat la acţiunea pusă deja în mişcare, şi la primul moment secerà resultate nu neînsemnate. S'au deschis contribuiri, cari au produs o sumă preste toată aşteptarea, însĕ aceasta a fost totul. Nici că se putea altcum. Pe de o parte nu eram în clar aici cu referinţele şi vieaţa fiitorilor colonişti, pe de alta nici ei nu scieau că ce vreau oamenii cu ei. Cei din urmă sûnt scusaţi din toate punctele de vedere Ei oameni seraci şi preste tot puţin cualificaţi, trebueau se creadă ceea ce am creḑut şi noi şi împreună cu noi publicul cel mare că aici este un plan pregătit, bine rumegat, bine acomodat şi de sigur esecutabil, după care se va putea face colonisarea. Nu este aşa de greu a prevedea vre-o 1000 de oameni în o ţeară de estensiunea şi condiţiunile Ungarieì, aşa credea partea cea cultivată a publicului din patrie. Ce au creḑut ţeranii în Bucovina, nu scim, însĕ nu este mirare dacă le va fi succes oamenilor se îmbete pe bieţii ţerani. Dacă la nişte oameni seraci li se vorbesce necontenit de apăsarea, sub care zac ei şi că patria mamă trebue sĕ se îngrigească pentru ei, dacă 'i scot de unde au fost cu mare pompă dacă sûnt conduşi prin întreaga ţeară în triumf, dacă sûnt primiţi cu ţigani — ei cari nu pot lipsì de nicăiri — dacă li se ţin oraţii, li se dă de mâncare şi 'i desmeardă în tot chipul, ar fi mirare dacă nu i-ar seduce o asemenea menagiare. Pentru o parte a societăţii o asemenea primire solemnă este plăcută variaţie în teribila monotonie din provincie. Cei pasă ei că ce vor face drumarii a doua ḑi? Pentru altă parte a societăţii aceasta este adeverată însufleţire, pentru o a treia ea este imitaţie şi pentru a patra o petrecere binevenită. Imigratorii înse iau foarte serios vorbirile cele minunate, cei mai seraci sûnt seduşi, şi domnii cari le vorbesc încă au trebuit sĕ cugete ceva.

„Cu atât mai mare este desamăgirea dacă ajunşi la faţa locului află că nu s'a făcut absolut nici o preparaţie. Ei cari credeau că se vor aşeza pe locuri destinate lor, află acuma că trebue aplicaţi ca ḑileri, ceea ce puteau probabil fi şi în vechia lor patrie foarte uşor. Acolo erau cu mult mai îndestuliţi, aici nimica nu 'i mulţămesce. Cu plata tot s'ar mai îndestulì ei, însĕ lucrul e prea greu pentru ei şi se mai află printre ei şi demni amici ai poporului, cari le arată cât de tare 'i esploatează pre ei. Şi astfel ei părăsesc lucrul. În locul pompoaselor conducte, cu care au fost primiţi, păşesc acuma tînguirile vecinilor neîndestuliţi şi jaluşi, cu un cuvênt toate sûnt altcum şi nu cum şi le-au închipuit ei. Şi au lăsat mulţi familiile, şi se ocupă cu secerişul, însĕ şi aici provin multe incidenţe. Se întêmplă că un mare proprietariu şi mare patriot comandă o mare parte din ei la lucru pe moşia sa, şi ei sermanii abia ajunşi la locul unde sûnt comandaţi primesc mandatul, că nu-i poate întrebuinţa. Nouĕ cheltueli, nouĕ nemulţămiri, nouă miserie. Binefacerile private nu mai încetează ce e drept nici acum, însĕ sûnt oare pe lume ţerani, lucrători sau preste tot oameni de rênd, asupra cărora sĕ nu influinţeze cu corumpere asemenea lucruri aventurioase? Mai departe o parte se reîntoarce în patria sa vechie, căci în cea nouă nu este nimica gata. Cine le va putè spune unde, când şi în ce mod vor fi colonisaţi definitiv? Această nesiguranţă i face se fie nemulţămitori şi faţă cu adevĕratele avantagie şi binefaceri, cari li se fac. În fine nu se poate cere, ca ei se înţeleagă complicata cestiune a colonisărei, şi nu e de mirat dacă ei n'au pacienţă se ascepte terminarea întregului esperiment.

„Aceasta este starea psychologică a cestiunei imigraţilor, şi ea este foarte simplă şi uşor de priceput. Ce e de făcut acum? Aceasta o va decide guvernul. O parte a ciangăilor s'a re'ntors în patria vechie mai seraci de cum au venit, şi greutăţile materiale, ce întimpină pas de pas, încă nic pe departe n'au eshauriat toate neajunsurile, cu car au a se lupta încă din aceasta memorabilă fasă

---

adûnce el dase de o uşă deschisă. Mirat de a găsì liber un pasagiu ce părea aşa misterios, el cercase a înainta; însĕ vêntul îi stinse luminarea şi el se află pe întunerec. El făcuse aşa vr'o câţi-va paşi cu precauţie; în sfêrşit, eşind luna dintre nuori el se vĕḑu într'un fel de peşteră, deschisă din distanţă în distanţă spre lac. El merse dealungul acestei galerii, care părea săpată de natura însuşi, şi în care strabătea apa lacului; înaintând aşa peste ghiaţă, el ajunse în faţa unei uşi mici de gratii uşor a o trece, prin care ar fi putut întra în grădină şi apoi în gaard-ul dlui Stenson.

Uşa aceasta, flancată de doue tise tinere tăiate ca nesce căpăţini de zăhar, surprinse acuma pe Cristian, şi îi ajuta a recunosce punctele principale a esploraţiunei sale nocturne. Deşi nu spera nici de cum a găsì pe Puffo pe aci, Cristian eşì din grădină şi merse pe lac dealungul pezişurelor esterioare a castelului. El era curios a vedea pe ḑiuă calea ce o făcuse jumĕtate pipăind, jumĕtate la lumina lunei.

El ajunse aşa la întrarea acelui local, care-i părea o peşteră. În realitate însĕ nu era decât o agrămădire de bolovani de granit, cari se numesc, pecum cred, eratici, pentru a arĕta, că ei se află isolaţi de stânca lor primitivă în regiuni de o natură diferentă, unde ei nu s'a putut produce. Se dă cu socoteală, că ei sûnt resultatul unei inundări mai vechi sau mai nouĕ, aduşi de puterea apei sau a gheţei, din regiuni foarte îndepărtate, unde-i găsesci de comun. Bolovanii acestia erau rotunḑi, în forma petrelor de siliciu şi o agrămădire capricioasă părea a dovedì că, mânaţi de torenţi năvalnici, ei au fost opriţi de masa micaşistoasă a Stolborgului, căruia serveau acuma drept razim şi drept stâlpi. Calea nu era nici decum uşoară în locul acesta din causa zăpedei căzute în seara premergĕtoare, pe care vêntul o măturase sau mai mult o rostogolise în creţe late, ca o pânză mortuară de a lungul petrişului.

Cristian voia tocmai se se reintoarcă precând fu surprins de turnura pitorescă a pavilonului, vĕḑut aşa de din jos, şi el se depărte niţel pentru a privì totul mai bine. El se încercă maşinalmente, aşi da sama despre situaţiunea salei ursoaicei, şi recunoscu uşor unica fereastă la o nălţime de cam o sută urme peste nivelul lacului şi cinci-ḑeci peste vêrful petrişului. Nu era prea frig, şi Cristian, care avea totdeauna un mic album în busunar, schiţă uşor profilul pavilonului cu marele sĕu escarpement de pe stâncă şi cu caosul sĕu de bolovani gigantici, a căror agrămădire neintenţionată, era, ca şi petrele dela Fontainebleau, cu galeriile şi pasagele sale acoperite, de un efect foarte bizar.

(Va urma.)

vieţei lor. S'au rupt din legătura statului austriac, şi acuma trebue sĕ se re'ntoarcă ear acolo; comunele lor s'au desfiinţat, locuinţele lor le-au ocupat alţii, toate acestea însĕ sûnt nimica făţă cu defectul moral, ce trebue se producă la oamenii din clasa inferioară o asemenea espediţie, o asemenea întrerumpere a regulatei activităţi şi a vechiului mod de a veţuì. Pentru cei ce au rĕmas la noi va îngrigì guvernul, — şi prin aceasta am eshauriat programa viitorului.

„Guvernul! Însĕ prin aceasta nu trebue se precipităm cestiunea: cum stăm cu acţiunea socială? În adevĕr dacă rĕspunsul n'ar fi atât de ruşinos, ar fi foarte interesant al cerca cu toată puterea. El este foarte instructiv, ca puţine lucruri din timpul mai proaspĕt, e instructivă esperienţa, ea ne arată o totală impotenţă, încât i vine omului a despera în o viitoare perioda de bărbăţie a societăţii noastre şi a activităţii ei. În toate lucrurile se esprimă atâta neghiobie — sau se le ḑicem toate cu un cuvênt — atâta frivolitate în pertractarea lucrurilor celor mai serioase, încât trebue se surprindă chiar şi pre pesimişti. Şi se nu uităm, că în fruntea acestei afaceri, în reşedinţă au stat bărbaţi de frunte, cei mai de frunte din ţeară, esecutarea însĕ s'a făcut astfeliu, după cum se întêmplă de comun la noi. Aşa se manifestează societatea noastră şi la bine şi la rĕu. Aşa se manifestează societatea noastră în iubirea şi ura ei, în nisuinţele şi în desvoltările ei, în prestaţiunile ei ideale şi practice.

„Aceasta este societatea, a căreia cea mai neînsemnată părticică 'şi revindecă suveranitate faţă cu statul şi faţă cu legea; aceasta este societatea, care pretinde respect chiar şi pentru prejudeţele ei şi respinge ori ce obiecţiune sub titlul de aroganţă. Depingem numai în trăsuri generale icoana, şi după cum se presentează, ea nu îndrăsnim a o depinge, căci nu sûntem în stare se suportăm dureroasele impresiuni, care ni le stêrnesce această afacere. Ori cari vor fi fost motivele cari pe nefericitul amploiat l'au inspins în braţele morţii, ele sûnt neînsemnate faţă cu totalitatea acestor întêmplări. Omul singuratic se poate înşela, poate greşì, poate aluneca — ce greşeală mai mare poate el face, decât cea din urmă şi cea mai mare pe care o a făcut! Dela singuratic trecem la lucru, dela lucru la totalitate, din care lucrul s'a desvoltat.

„Cu privire la afacerea ciangăilor numai încape îndoeală, că ea este cestiune de onoare pentru naţiune. Ori cum va fi, acei sêrmani oameni, cari în buna credinţă, că ei vin **„acasă"** şi-au părăsit vechea lor patrie, vieaţa lor regulată, şi au sacrificat modul de traiu şi liniştea lor, nu pot fi acum sacrificaţi. Dacă trupesce sûnt prea slabi de a putea trăì în locurile şi referinţele actuale, trebue se li se dea posibilitatea unei esistenţe regulate, şi ea sigur li se va şi da. Guvernul va sana rĕul încât numai se poate el sana.

„*Căci sĕ o spunem pe faţă — retăcênd altele — importanta cestiune a colonisărei deocamdată pe lung timp este compromisă* cu totul şi la aceasta soartea Ciangăilor nu schimbă absolut nimica. Trebue sĕ ne îngrigim de ei şi se reparăm greşeala făcută cel puţin în urmările ei cele mai grele, — pe viitoriu însĕ cine va mai pune pe tapet cestiunea colonisărei, va trebuì se fie preparat la scepticismul cel mai mare din partea publicului. Asupra acesteia nu mai încape nici o îndoială şi acest efect singur ajunge ca se criticăm cât de aspru întreaga acţiune socială, care acum se termină. Ea prin începutul, decursul şi sfêrşitul ei ne-a arătat cât de puţin este chemată societatea noastră la lucruri independente; ea ne-a arĕtat, că cui 'i zace la inimă Ungaria, acela trebue se întărească puterea statului, căci numai ea este unica putere chemată la acţiune, numai ea este putere culturală a ţĕrei. Şi va trebuì se respingem pe faţă şi cu resoluţie ori ce propunere de aventură făcută în numele societăţii ungurescì, între cari durere se numĕră şi afacerea Ciangăilor, cea mai nefericită, nu însĕ şi cea mai punibilă. Cine nu va trage nici un folos din această tragedie, pentru unul ca acela cunoscinţa adevĕrului, cunoscinţa de drept şi datorinţă, patriotismul este o carte cu şepte sigile."

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Sibiiu, 2 Iulie. Dle redactor! Vĕ comunic un act, care nu e diplomatic, care n'are de a face cu politica şi cu toate aceste cred că nimenea, după ce va medita asupra lui, nu-i va denega importanţa.

Fără de a mai lungì vorba eată-l:

Raport general.

Cualitatea şi cuantitatea reuniunilor, societăţilor unui popor formează compasul, cu care se mĕsură gradul de cultură, la care a ajuns respectivul popor.

Ideea aceasta bună, odată rĕspândită şi la noi n'a remas fără efect, de oare-ce vedem, că sûnt o mulţime de societăţi bune, cari toate promovează binele şi progresul naţiunei. Între alte multe corporaţiuni, a căror devisă este „tot înainte", se numĕră şi societatea noastră de lectură, care de un timp încoace poartă falnicul nume „Societatea de lectură Andreiu Şaguna." Am ḑis falnicul nume pentru că el este „al celui mai mare bărbat al românilor din Transilvania, dacă nu din toate timpurile cel puţin din secolul acesta." Numele, care-l poartă o face sĕ respecteze profund ideile salutare şi principiile sănĕtoase a Marelui Andreiu pentru biserica şi naţiunea română; şi condusă de reverinţa fiască către părintele sĕu sufletesc nu întârḑiă la nici o ocasiune potrivită a-şi da tributul sĕu de recunoscinţă.

Dela înfiinţarea ei şi până astăḑi societatea noastră a tins spre perfecţiune, spre înaintare; şi despre activitatea ei şi-a dat sama pe cale ḑiaristică la sfêrşitul fie-cărui an scolastic.

Aşa şi în anul acesta comitetul ei are onorul a presenta următorul raport general.

Societatea noastră de lectură s'a constituit în 19 Septemvre 1882 sub presidiul dlui director seminarial Ioan Hannia.

În decursul anului ea a ţinut 1 şedinţă de constituire, 19 şedinţe ordinare, 3 extraordinare şi 1 publică în preseara ḑilei de 30 Noemvre în memoria fericitei onomastice a Marelui Archiepiscop şi Metropolit Andreiu.

Oficianţii societăţii au fost:

Conducĕtor preşedinte D. prof. semin. Dr. Daniil P. Barcianu.

Vice-preşedintele societăţii şi preşedintele comitetului: Victor Em. Tordăşanu cl. a. III.

Notari: Ioan Baciu, şi după abḑicerea acestuia Sabin P. Barcianu, ambii cl. a III; şi Ilariu Reit cl. a. II.

Bibliotecariu: Emanuil Beşa cl. a. II.

Vice-bibliotecariu: Vasile Bărbat pedg. a. I.

Cassar: Romul Pop cl. a. I.

Controlor: Nicolau Adamoviciu cl. a. III.

Redactor al foaiei „Musa": Dumitru Tătar cl, a. III şi după dimisiunea acestuia Teodor Herman ambii cl. a. III.

Membrii în comitet: Aron Gogonea şi Ioan Orban cl. a. III; Vasile Saftu şi George Maier cl. a. II; Titu Strîmbu şi Vasile Gan cl. a. I. Nicolau Bârsan pedg. a. III şi Dumitru Làpĕdat pedg. a. II. Din aceştia Vasile Saftu, referintele comitetului.

Societatea a avut în anul acesta 99 de membrii, în comparaţiune cu numĕrul 86 al membrilor din anul trecut, a sporit cu 13.

Biblioteca la începutul anului curent a constat din 1115 opuri în 1546 volume, la sfârşitul anului constă din 1184 opuri în 1621 volume; prin urmare s'a înmulţit cu 69 opuri în 75 volume; din acestea 15 donate de amicii progresului, ear celelate procurate pe banii societăţii.

Jurnale în acest an am avut preste tot 20. 1. „Candela" 2. „Biserica Ortodocsă" 3. „Biserica şi Scoala" 4. „Deşteptarea" 5. „Aurora Română" 6. „Familia" 7. „Transilvania" 8. „Noua Bibliotecă." 9. „Educătorul" 10. „Biserica română" 11. „Amicul Familiei" 12. „Convorbiri Literare" 13. „Scoala Practică" 14. „Telegraful Roman" 15. „Gazeta Transilvaniei" 16 „Observatoriul" 17. „Luminătoriul" 18. „Tribuna Liberă" 17. „Tageblatt" 20. „Egyetértés".

Ceste 7 din urmă politice.

Din acestea „Convorbirile Literare" şi „Scoala Practică" s'au procurat pe banii societăţii preţul întreg; „Noua Bibliotecă" Tom. I. gratuit, ear începênd cu Tom. II. preţul jumĕtate.

Celelalte ne au venit gratuit şi cu această ocasiune ne esprimăm profunda noastră mulţămită publică către diferitele redacţiuni.

P. T. Domnii, cari a binevoit au dona cărţi pentru biblioteca societăţii noaste sûnt următorii:

George Sion, membru al academiei de sciinţe, etc. Meitani.

Dr. Daniil Popoviciu Barcianu prof. sem. în Sibiiu; Dr. Ioan Crişan prof. sem. în Sibiiu, Vasile Muntean jur. în Sibiiu; Victor Em. Tordăşianu, Vasile Saftu, Emanuil Beşa Simeon Popescu, Virgil Oniţ, clerici în Sibiiu; Stefan Pop student în Sibiiu.

Comitetul central al asociaţiunei trasilvane pentru literatura şi cultura poporului român şi institutul de credit şi economii „Albina" încă a binevoit a ne dona unele cărţi; alte societăţi ne a onorat prin trimiterea statutelor lor.

Faţă de toate acestea donaţiuni încă ne esprimăm mulţămita noastră publică.

Cassa societăţii la începutul anului curent a constat din 231 fl. 25 cr., cu finea anului 225 fl. 9 cr. din cari 222 fl. sûnt depuşi la institutul de credit şi economii „Albina" ear 3 fl. 9 cr. bani disponibili la comitetul provisoric. Pusă în comparaţiune cu starea ei din anul trecut s'ar părea un regres, înse, se constată că într'un timp averea bănească a societăţii noastre era peste 400 fl. Societatea însĕ, condusă de principiul bun, că numai biblioteca este adeverata avere a unei societăţi literare, a întrebuinţat o mare parte din averea sa bănească pentru procurarea de cărţi instructive şi folositoare.

Notăm cu această ocasiune pe P. T. domni, cari după publicarea listei binevoitorilor contribuitori cu ocasiunea şedinţei publice, s'au mai oferit concursul pentru sporirea averei societăţii noastre: Ioan Bechnitz 2 fl. Alecsie Olariu adm protopresb. 2 fl., Sebastian Olariu înv. 1 fl. Pavel de Dunca consil. 1 fl.

Faţă cu aceşti amici ai societăţii noastre încă ne esprimăm mulţămita publică.

Foaia lunară a societăţii „Musa" încă a eşit regulat şi cuprinde teme de diferit cuprins.

Comitetul în decursul anului a ţinut 33 şedinţe, în cari pe lăngă afacerile administrative s'a ocupat cu critisarea de teme interesante, lucrate de membrii societăţii. Aceasta i-a fost principala lui ocupaţiune.

După ce am făcut o scurtă reprivire preste activitatea societăţii din acest an, şi după ce se publică acest raport general, comitetul în numele societăţii, esprimă mulţămită publică tuturora, cari s'au înteresat şi se interesează de societatea noastră, a cărei devisă e în general progresul preste tot în special în direcţiunea teologică.

Victor Em. Tordăşianu,
pres.

Vasile Saftu,
ref.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

Cu privire la publicarea şi stricta observare a sentenţei de amovare, în fie-care cas de amovare dispune ministrul provocat mai sus.

§. 39. În institutele susţinute, respective provĕḑute de prelaţi şi de ordinile monachale, profesorii stau sub disciplina ordinului respectiv.

La scoalele publice susţinute de jurisdicţiuni, de comune, de asociaţiuni şi singuratici se vor întrebuinţa normativele disciplinare provĕḑute pentru scoalele, cari stau sub dispoziţia şi imediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică.

§. 40. Directorul sau profesorul ridicat din oficiu pe cale disciplinară începênd din ḑiua suspendărei 6 ani de ḑile nu poate fi aplicat în nici un institut.

Dacă după trecerea acestor ani va documenta comisiunei, care l'a suspendat din oficiu, că acusa pentru care fu suspendat, pentru el nu mai esistă, poate fi aplicat din nou.

Directorul sau profesorul suspendat pentru a doua oarĕ din oficiu pe cale disciplinară, nu mai poate fi aplicat în nici un institut.

§. 41 În părţile transilvanice cu privire la scoalele medie susţinute şi conduse de statul catolic, drepturile de până acum ale statului catolic rĕmân intacte.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** *În părţile transilvanice cu privire la scoalele medii susţinute şi conduse de statul catolic şi de ereḑii legiţimi ai fostului regiment al doilea român de graniţă, drepturile de până acum ale statului catolic şi respective ale numiţilor ereḑi legitimi rĕmân intacte*).

§. 42. Cu privire la scoalele medii se împarte ţeara în 12 cercuri, şi în fruntea fie-căruia stă un director cercual suprem.

§ 43 Pe supremii directori de scoale i denumesce Majestatea Sa la propunerea ministrului de culte şi instrucţiune publică dintre bărbaţii cualificaţi pentru cariera de profesori şi cari au funcţionat ca atari, luându-se în consideraţiune dispoziţiile legei pentru cualificarea amploiaţilor, cari se refer aicea.

§. 44 Directorii supremi districtuali sûnt amploiaţi de stat cu salariu regulat anual şi cu drept de pensiune, şi ca atari se denumesc pe vieaţă şi din post se pot amova numai în casurile proveḑute în §. 36 şi pe cale disciplinariă.

Cu privire la pensiunea lor va dispune o lege specială.

§. 45 Datorinţa directorului suprem districtual este, ca în scoalele medii cari sub dispoziţia şi imediata conducere a ministrului de culte şi înstrucţiune publică, asemenea în cele ale jurisdicţiunilor, comunelor, asociaţiunilor şi singuraticilor.

1. Sĕ inspecţioneze instrucţiunea şi resultatul aceleia în general împlinirea dispoziţiilor legei; tot odată e datoriu se esecute ordinaţiunile legei şi cele ministeriale, respective îngrigească ca ele se fie esecutate.

2. Ca la scoalele medii publice complete din cele înşirate se conducă esamenele de maturitate şi se presideze

la acelea, sau în cas de înpedecare sĕ raporteze ministrului spre a fi substituit; în fine.

3. Sĕ raporteze ministrului despre starea acestor institute, despre resultatul produs de învĕţămênt şi despre esperienţele făcute în cercul seu de activitate.

§. 46. Din punctul de vedere al esercitărei dreptului de suprainspecţiune ministrul de culte şi instrucţiune publică poate inspecţiona prin încreḑuţii sei ori şi când institutele confesionale. Comisariul esmis poate fi present la esamenele publice din aceste scoale medii (despre esamenul de maturitate dispun §§. 22—27) şi ministrul şi pe calea aceasta şi procură sciri directe despre organismul acestor scoale, despre provederea lor, resultatul învĕţămêntului, în general despre aceea, observe-se se legile şi ordinaţiunile legale.

§. 47. Institutul susţinut de confesiuni, jurisdicţiuni comuni, asociaţiuni sau singuratici, a cărui esistenţă o pretind interese generale culturale sau locale şi care institut respectivii nu-l pot provedè conform legei cu toate cele trebuincioase (mai cu seamă dacă sûnt fundaţiuni spre scopul scoalelor medii legate de un loc) poate fi ajutorat de ministrul de culte şi instrucţiune respective luat sub îngrirea sa sub următoarele condiţiuni esenţiale:

a) Fundaţiunile, capitalul, eficiile şi toată averea actuală mobilă şi immobilă a institutului remâne şi mai departe proprietatea institutului şi venitele anuali se vor întrebuinţa spre scopurile institutului aceluia.

b) În astfeliu de scoale subvenţionate de stat se va aplica planul de învĕţămênt al scoalelor medii de sub disposiţia şi inmediată conducere a ministrului de culte şi iustrucţiune publică.

c) Profesorii salarizaţi din fundaţiunea, capitalul sau alt venit amintit sub a)sau din alte venite destinate de autoritatea respectivului institut, vor fi aleşi şi mai departe de autoritatea institutului dintre individii cualificaţi pentru profesură. Salariul profesorilor încă-l statoresce tot aceea autoritate numai minimul salariului trebue statorit cu ministrul de culte şi instrucţiune publică în contractul închiat pentru subvenţionare.

De altă parte profesorii plătiţi de către stat, (din subvenţiune dela stat) 'se denumesc, de ministru de culte şi instrucţiune publică. (Va urma).

Varietăţi.

* În legătură cu cercularíul din nrul trecut publicăm şi următoarea: **Colecţiune de Rugăciuni** *pentru Alteţa Sa cesaro-regească principesa de coroanâ, archiducesa* **Stefania,** *la apropierea timpului nascerii.*

La Proscomediă.

Luând o părticică, ḑice preotul:

Doamne Iisuse Christoase Dumneḑeul nostru, primesce jertfa aceasta întru sănĕtatea şi norocoasa scăpare a Alteţei Sale principesei de coroană **Stefania,** spre întărirea preaînaltei case domnitoare şi spre fericirea popoarelor ei credincioase.

La Ectenia cea mare.

După: *„Pentru cei ce umblă pe ape.“*

Pentru ca rugăciunea noastră, carea o aducem, astăḑi pentru Alteţa Sa principesa de coroană **Stefania,** în aşteptarea norocoasei nasceri, cu milostivire sĕ o primească pe jertfelnicul sĕu cel mai pre sus de ceriuri, şi sĕ se pogoară preste Dînsa şi preste întreaga noastră monarchiă darul şi mila cea bogată de sus, Domnului sĕ ne rugăm.

Pentru ca sĕ se întărească puterile Ei celea trupesci şi sufletesci, ca vremea nascerii sĕ o petreacă norocoasă şi Ângerul păzitoriu se o apere de tot nĕcasul*), Domnului sĕ ne rugăm.

Pentru ca sĕ auḑă şi acum glasul rugăciunei noastre, şi implinească dorinţa credincioaselor popoare pentru întărirea tronului preaînălţatului împĕrat şi rege al nostru **Francisc Iosif I.** şi cu fericita înmulţire a preaînaltei familii sĕ ne îmbucure pe toţi, Domnului sĕ ne rugăm.

La Ectenia cea de după Evangeliă.

După: *„Încă ne rugăm pentru fericiţii.“*

Ca nisce robi umiliţi cu frică cădem şi din inimă strigăm către tine Stâpâne al tuturor: ia sub scutul milostivirei tale pre Alteţa Sa, principesa de coroană **Stefania,** şi dăruiesce Ei se aducă rod de întărire preaînaltei case domnitoare spre bucuria părinţilor şi spre fericirea supuşilor credincioşi; rugămune ţie Doamne, auḑine şi ne miluesce.

Cela ce pentru bună ocârmuire a popoarelor tale ai rênduit stăpânire, preaîndurate Doamne! întăresce monarchia preaînălţatului împĕrat şi rege al nostru **Francisc Iosif I.** vĕrsând bucurie în inima unsului tĕu şi în ale noastre ale tuturor prin norocoasa nascere, ce o asceptăm; rugămune ţie, auḑine şi ne miluesce.

Dăruesce Doamne! Alteţei Sale principesei de coroană **Stefania,** căreia se apropie vremea nascerii, tăria trupească şi sufletească spre a suporta sarcinile firesci, si-I dă scăpare norocoasă; Doamne îndurete! auḑine pre noi, cari ne rugăm ţie, şi ne miluesce.

* (Mulţămită publică.) Ḑiua de 29 Iunie stilul Iulian este pentru biserica greco resăriteană o ḑi de mare însemnătate; în aceasta ḑi serbăm aniversarea celor doi mari învĕţăcei ai lui Christos, cari mult s'au ostenit întru lăţirea neasemenaverelor învĕţături ale lui Christos: Petru şi Pavel, doi individì despărţiţi cu trupurile, dar împreunaţi cu duchul. Dară această ḑi a fost în acest an On. D-le Redactor, pentru biserica noastră din Riul-Sadului de îndoită însemnătate.

Biserica noastră între multe lipse, de cari sufere a avut şi aceea, că n'a fost provĕḑută cu vase mai corespunḑĕtoare pentru aducerea sântei jertfe. Această lipsă vĕḑêndu-o în anul trecut Preademnul Părinte Sava Popoviciu, prot. ces. reg. militar, de present cu reşedinţa în Viena, cu ocasiunea aflărei sale în comuna noastră, a binevoit a dona pre sama bisericei noastre: un potir, discos, stea, lancetă, linguriţă, toate din argint şi aurite.

Acest dar am fost fericiţi astăḑi în 29 Iuniu 1883 al primì dela susnumitul venerat Părinte, prin On. Domn Ioan Popoviciu paroch gr. or. în Sadu. Eata On. Dle Redactor însemnătate pentru sĕrmana noastră biserică! Deaceea noi subscrişii în numele întregei comuni bisericesci ne simţim obligaţi a aduce şi pre aceasta cale mulţămită domnului şi veneratului Părinte. Sûntem convinşi, că numitul donator e condus de învĕţătura lui Christos despre milostenie, unde ḑice: „Eară tu când faci milosteniă sĕ nu scie stênga ta ce face dreapta Ta.“ Cu toate acestea ne rugăm On. Dle Redactor a primì acestea şiruri în coloanele preţuitului ḑiuar ce redigeţi, ca astfel facĕtorii de bine sa şi afle mulţi imitatori.

Eară prea demnului părinte i-urăm: Dḑeu sĕ-i rĕsplătească binefacerea cu adânci bătrâneţe însoţite de o deplină senătate, spre mulţămirea sa şi a bisericei sale. Tot odată aducem muţămită şi On. domn Părinte Ioan Popoviciu Paroch în Sadu, care a binevoit, a ostenit în mijlocul nostru în ḑiua susnumită a lua parte la serviţiul divin şi după finirea acestuia a sânţi numitele obiecte şi asfel ale preda sfintei biserici petrecêndule şi în inventariul bisericei spre eterna memorie.

Maniu Vestemean, paroch local. *Ioan Vestemean* epitrop şi învăţ.

* (Mulţămită publică.) Subscrisul cu cea mai viuă plăcere mĕ simt îndemnat a'mi esprima mulţămita tuturor acelor M. St. DD., cari au concurs cu spriginul Dlor moral şi material — cu ocasiunea unei „Petreceri de veară“ ţinută în 3/15 Iulie a. c. în favorul scoalei noastre gr. or. române din Criscior, — cu atât mai vêrtos căci aceasta a fost prima încercare modestă nefiind încă destul de familiarisată ideea astorfel de intreprinderi la noi (înţeleg pe poporul nostru din loc).

Aici alătur Lista celor M. St. DD.

George Părău, Adm. ppescu şi profesor în Brad 3 fl., Vasiliu Dămian, profesor Brad 2 fl., Constantin Costin, profesor 1 fl., Petru Rimbaş, profesor Brad 1 fl., Ladislau Papp, notar Buceş 2 fl., George Balta, proprietar Abrud 1 fl., Petru Truţa, Advocat Baia de Criş 2 fl, Spire Vicent, din Paris 1 fl, Augustin Oniţ, notar Mihăleni 1 fl. 50 cr., Baternay Atilla, notar Criscior 1 fl., Nicolau Bedea, adjunct not. Michăleni 1 fl., N. Karácsonyi, adj. not. Brad 2 fl., Ioan Câmpean, paroch Rovina 1 fl., Tovie Todoran, paroch Curechiu 1 fl., Petru Pop, paroch Bucuresci 1 fl., Max Klausman, Criscior 2 fl., Martin Gall, comerciant Criscior 1 fl., Strasser Ede, Criscior 1 fl., Mátyás Iános, preot ref. Criscior 50 cr., Piczek Sandor Criscior 1 fl., Belle Károly Criscior 1 fl., Deutsch Ignatz arendaş Criscior 3 fl. 50 cr., Deutsch Kálmán Criscior 1 fl., George Bocan proprietar Criscior 2 fl., 50 cr., Nicolae Moţiu Criscirr 1 fl., Klein Salamon Bucuresci 1 fl., Bodnar Jani, 50 cr, Floriţa Holda. 50 cr., Papp Imre Baia de Criş 50 cruceri, Daniilă Fodor, econ. Criscior 20 Arkosy Iozsef, Criscior 50 cr. Lazar Todoras econ. Criscior 50 cr., Nicolae Becsa econ. Bucuresci 40 cr., Gerasim Toda. econ. Criscior 50 cr., Lazar Macra, econ. Criscior 1 fl., Lazar Iános, 50 cr., Lörincz Ferencz Criscior 1 fl., Ianăş Lucaciu, econ. Criscior 1 fl., George Almăşan Criscior 1 fl., László Mihai Criscor 40 cr., Ianăş Toderas econ. Criscior 1 fl., Adam Codrean 50 cr., Avram Oprea econ. Criscior 50 cr., Mihai Macra econ, Criscior 50 cr. Petru Macra ec. Criscior 50 cr., Nicolae Plesa econ. Criscior 50 cr., Nicolae Faur econ. Criscior 50 Daniilă Adam econ. Criscior 1 fl., 50 cr., Iuonuţ Straja, econ. Criscior 1 fl.. Vágyzsinay Károly, pantofar Criscior 1 fl., Constantin Mathe, econ. Criscior 30 cr., Maria Legin econ. Criscior 25 cr., N. N. Faur Criscior 20 cr. Iuon Borza econ. 10 cr., Tovie Pleşa econ. 10 cr., Adam Pleşa, econ. 10 cr.

Suma venitului întreg 54 fl. 15 cr. — Detragêndu-se spesele de 28 fl., 40 cr. — Resultă venit curat de 25 fl. 75 cr.

Resultatul nu e aşa de mare însĕ pentru noi destul de bun şi încuragiător.

Criscior la 9/21 Iulie 1883.

Ioan Perian m. p.,
paroch.

Loterie.

Sâmbătă în 21 Iulie 1883.

Buda: 35 21 69 56 75

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 21 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.80	119.75
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

---

*) În cerculariu din eroare s'a tipărit în unele esemplare nesanul în loc de „necasul.“

Nr. 317 S. [444] 1—3

CONCURS.

Pentru postul de profesor de agronomie şi grădinărit la institutul diecesan de teologie şi la cel de pedapogie se deschide prin aceasta concurs cu termin până la 25 August a. c. stilul vechiu.

Salariul este 600 fl.

Competenţii îşi vor trimite petiţiile către „Consistoriul diecesan gr. or. în Caransebeş“ şi le vor instrua cu următoarele documinte:

1. Astestat de botez.
2. Atestat despre studii gimnasiale, reale sau din scoala cetăţenească.
3. Atestat despre studiile de agronomie şi grădinărit.
4. Atestat despre eventuala pracsă în agronomie şi în grădinărit.

Caransebeş din şedinţa consistorială ţinută în 2 Iunie 1883.

Consistoriul diecesan.

Nr. 107 [440] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa III Crăciunesci, protopresbiteratul Zarandului, se escrie concurs, în urma ordinaţiunei preavenerabilului consistoriu archiediecesan dto. 10 Februarie a. c. 155 B. cu terminul de 30 ḑile, dela prima publicare în „Telegraful român.“

Emolumentele împreunate cu acest post parochial sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume.
2. Porţiunea canonică.
3. Stola usuată.

Toate aceste emolumente computate în bani, dau suma de 339 fl. v. a.

Doritorii de a competa la aceasta parochie, vor avea aşi aşterne petiţiunile instruite în sensul „statutului organic“ şi al „regulamentului congresual pentru parochii“ la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 25 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p,
adm. ppresbit.

Nr. 82. [442] 2—3

CONCURS.

În urma resoluţiunei dto 20 Ianuarie a. c. Nr. 4996—1882. B. încuviinţându-se din partea Venerabilului Consistoriu archidiecesan instituirea unui capelan lângă bĕtrânul paroch Ioan Leach din Blăjeni, Valea-Crişului, pentru ocuparea acestui post, se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Teleg. Român.“

Venitul împreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-şi trimite petiţiunile lor instruite în sensul statutului organic şi al regulamentul congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 7 Iulie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

---

[445] 1—3

Anunciu.

Din partea unui institut particular din România se caută **un tiner Român,** absolvent a unei scoale pedagogice, cunoscênd bine şi limba Germană.

Va avea o bună remuneraţiune.

Adresa pentru Iulie:

I. Stănescu Profesor Elöpatak:
ear mai departe:... *Buzeu România.*

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 80 Sibiiu, Joi 14/26 Iulie 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **douĕ** ori 12 cr., — de **trei** ori 15 cr. rĕndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2730 B.

Înscinţare.

Esamenul de cualificaţiune cu candidaţii la preoţie se va ţinè conform Regulamentului sinodal din 1873, dela **25—28 August a. c. st. vechiu.**

Candidaţii, cari voiesc a depune acest esamen, sûnt prin aceasta reflectaţi, a'şi instruì şi aşterne cererile lor pentru admitere în sensul §-fului 3 al ţamintitului Regulament.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan, ţinută în Sibiiu, la 7 Iulie, 1883.

Nicolau Popea m. p.,
archimandrit şi vicariu archiepiscopesc.

Nr. 2731 B.

Toţi acei tineri, cari aspiră a fi primiţi în secţiunea teologică din institutul archidiecesan, sûnt prin aceasta reflectaţi, a'şi instruì şi aşterne cererile de primire la consistoriul archidiecesan în sensul „Regulamentului sinodal pentru seminariulul teologic şi pedagogic Andreian“ din anul 1877 §§-fii 17 şi 19 avênd a observa totodată dispoşiţiunile din §§-fii 18, 21, 22, 23 şi 26 ai aceluiaşi Regulament.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan, ţinută în Sibiiu, la 7 Iulie 1883.'

Nicolau Popea m. p.,
archimandrit şi vicariu archiepiscopesc.

Revista politică.

Sibiiu, în 13 Iulie.

Împĕratul Germaniei, ca în toţi anii, a venit şi în anul acesta la băile dela Gastein. Ḑiarele vieneze cu deosebire, se folosesc de împregiurarea aceasta şi scriu despre o întâlnire între monarchul Germaniei şi monarchul nostru. Unele fac combinaţiuni politice şi deduc din întâlnirea monarchilor apropierea unor evenimente mai însemnate politice. Până una alta însĕ nu se scie nici timpul nici locul, unde se vor întâlni monarchii. Se presupune ca earăşi la Ischl. Ministrul de esterne Kalnoky şi ministrul comun de finance Kallay au plecat deja la Ischl.

În Ungaria de meaḑăḑi, la Carloviţ, a avut în ḑilele acestea loc o serbătoare sêrbească. Rĕmăşiţele pământesci ale poetului Radicevici, mort la 1853 în Viena, s'au adus spre a fi îngropate în locul nasceri sale, în Carloviţ. Nu atât însemnătatea lui ca poet, ci fiind că a cântat unirea tuturor sêrbilor într'un stat, poetul Radicevici s'a bucurat şi se bucură încă de o vază mare la sêrbi. De aceea sêrbii s'au folosit de ocasiuneă strămutării oaselor lui dela Viena la Carloviţ pentru a arangia o festivitate la care se ia parte toţi sêrbii prin representanţi. Când au sosit oasĕle poetului la gara din Neoplanta, ascepta o mulţime numĕroasă de oameni. Sicriul cu oasele era sĕ fie transportat pe o corabie de stat din Sêrbia până la Carloviţ. Înţelegênd însĕ regele Milan, care contribuise 3,000 fl. la spesele transportărei rĕmăşiţelor pământesci ale poetului şi puse şi corabia la dispoşiţiune, că la banchetul ce avea sĕ urmeze după înmormêntarea oaselor poetului, toastul al doilea va fi pentru principele din Muntenegru, a retras corabia. Şi aşa transportul s'a făcut pe un vapor separat, în care s'au suit deputaţiunile din sêrbii unguresci, croaţi, bosniaci, erţegovini, dalmatini, sêrbi şi muntenegreni. La mormênt a cuvêntat Dimitrievici, redactorul dela „Zastava“. La banchetul din seara următoare toastul cel dintâiu a fost pentru impĕratul, al doilea pentru oaspeţii din Serbia, Bosnia şi Muntenegru. Redactorul dela „Glas Crnagorza“ a ḑis „Ne felicitaţi la urmă, aceasta este o formă, noi ve sûntem cei mai de aproape; ce trebue sĕ retac, sciţi! Muntenegru va remânè totdeauna Muntenegru!“ Festivitatea aceasta este o simptomă remarcabilă în mişcarea jugoslavilor şi se înţelege de sine că în Ungaria a produs resimţemênt. „D. Ztg.“ într'o telegramă specială spune despre un banchet, la care au fost admişi numai oameni încreḑuţi. Toastul cel dintâiu, la banchetul acesta s'a purtat pentru domnitorii Milan şi Nicolae, însĕ Nicolae fu numit înainte de Milan; toastul al doileaa s'a purtat pentru unitatea Serbiei, Bosniei şi Erţegovinei sub sceptrul principelui din Muntenegru; al treilea toast fu îndreptat contra spiritului, care de sute de ani a fost cel mai mare inimic al poporului sêrbesc: contra spiritului naţiunei unguresci. Cu toate că guvernul sêrbesc avea un representant oficial la festivitate, Muntenegru singur a fost deosebit ca putere conducătoare în Balcan. Toate toastele acestea fură purtate de sêrbi neunguresci.

Dieta Dalmaţii, care s'a făcut renumită prin discursul lui Paulinovici, se ḑice că ar fi disolvată. „N. fr. Presse“ susţine, că dieta este numai închisă. Închiderea aceasta a venit aşa de pe ne aşteptate, încât nici ceea ce a fost deja la ordinea ḑilei nu s'a putut resoalve.

„P. Ll.“ de Marţi dimineaţa, într'un articol de fond, se ocupă cu fantasma federaţiunei balcanice. Oficiosul din Budapesta îşi pune întrebarea, contra cui se îndreaptă federaţiunea aceasta şi după ce respunde că nu poate fi contra Rusiei, combină că va fi contra Austro-Ungariei. Dupa ce arată că monarchia aceasta nici pe departe nu nisuesce la dominaţiunea balcanilor, din contră, a lucrat cu pietate pentru independenţa staturilor din orientul Europei, dă sfatul, ca staturile acestea se caute înainte de toate a sĕ întărì în lăuntru şi a se civilisa. Cu cât se vor lăsa staturile cele mici din orientul Europei de aspiraţiuni ambiţioase, cu atât mai mult esistenţa lor va fi asigurată. —

Ministrul de esterne al României, D. Sturza s'a întors la Bucuresci. O epistolă din Viena la „Independance Roumaine“ vrea se scie, că România acceptează pe lângă unele concesiuni la părere tratatul dela Londra. Epistola e scrisă de fostul redactor al ḑiarului „Îndependance,“ Emil Galli, espulsat nu de mult din România şi aşa, ḑice „N. fr. Presse“, nu este decât o resbunare contra ministrilor Brătianu şi Sturza. Cestiunea Dunării nu s'a schimbat delatractatul din Loudra încoace întru nimic.

„Memorial diplomatique“ vrea sĕ scie, că în cestiunea dunăreană se va face o schimbare în timpurile mai de aproape. El spune că representanţii puterilor din Londra se vor întruni la o conferenţă privată spre a se înţelege cu representantul României despre diferenţele în cestiunea Dunării. Părerea aceasta încă nu este desminţită oficial de nici o parte; este cu toate acestea combătută de mai multe ḑiare.

Ministrul president Brătianu a plecat Luni la *Aix les Bains* în Savoia. Corespondentul din Bucuresci al ḑiarului „N. fr. Presse“ spune că ministrul Brătian sufere de „boală diplomatică“, de reumatism şi de aceea a plecat la băile numite.

Dela Belgrad se respândise scirea despre întrunirea scupştinei celei mari pentru întroducerea sistemei parlamentare cu doue camere. În timpul din urmă însĕ sĕ scrie tot dela Belgrad, că în privinţa aceasta guvernul încă na luat nici o hotărire.

Precum au vĕḑut cetitorii în nrul trecut foaia „National Zeitung“, din Berlin a publicat un articol pitvitor la poloni. Permiţêndu-ne spaţiul revenim. Articolul constată mai ântêiu că în momentul de faţă se vede în agitaţiunea polonă o viaţă deosebită. Polonii erau pregătiţi pentru evenimente mari, cari nu s'au întêmplat, adecă pentru rĕsboiul dintre Germania şi Rusia; încordarea, ce se ivise sĕ mărginesce acum în demonstraţiuni mai mult sau mai puţin provocătoare. Foaia berlinează caracterisează apoi în următorii termini actuala tactică şi planurile Polonilor:

Dela anul 1848 politica polonă a făcut o abatere care a devenit din ce în ce mai accentuată

FOIŢA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de **E. B.**)
(Urmare).

Pe când Cristian studia situaţiunea aceasta caracteristică, auḑì cântând, fără a prea băga cântecul în samă. Era un glas rustic, femeesc, nu urît, însĕ învelit şi adese tremurând, ca dela o persoană în vêrstă sau slabă. El părea a psălmuì un fel de coral, a cărui melodie melancolică avea ceva plăcut în monotonia sa. Cântecul acesta, trist şi subţire, legănă câtva timp spiritul artistului, şi îl ţinù într'o dispoşiţie, în deosebi aptă a pricepe şi a reproduce natura unei situaţiuni, cu care glasul părea a fi în perfectă armonie. La început, cuvintele erau confuse, pentru Cristian; dară, ascultându-le maşinalmente, el le pricepea din ce în ce, căci el recunoscù, că erau rostite în limba svedică cu accent dalecarlian. În curênd îi părură cuvintele aşa strĕine, încât le asculta cu atenţie mai mare.

„Eu am vĕḑut un castel, în patru colţuri, la soarele apunĕtor. Porţile sale sûnt îndreptate spre nord. Picături de otravă străbate din găurele pivniţei; el este pavat cu şerpi.

„Arborele lumei se aprinde, puternicul frasin sĕ mişcă. Şerpele cel mare muşcă undele. Vulturul ţipă; cu ciocul seu palid el rumpe cadavrele; corabia morţilor se pune în mişcare.

„Unde sûnt asele? unde sûnt alfele? Ele suspină la întrarea peşterilor. Soarele începe a se întuneca: toată lumea moare.

„Dară pămêntul minunat de verde, reîncepe a strălucì despre rĕsărit; apele se deşteaptă, cascadele sĕ precipitează.

„Eu am vĕḑut un palat, mai frumos decât soarele, în vêrful lui Gimli… şi acuma nu mai vĕḑ, Vala recade în noapte.“

Din ce în ce Cristian recunoscuse, în cântele aceste, fragmentele unei poesii jalnice, versurile puţin schimbate sau luate întrun noroc din memorie, din anticul poem o lui Voluspa. Pronunciaţiunea ţĕrănească a cântereţei le făcea foarte estraordinare. Ţeranii din părţile acele sĕ-şi fi conservat tradiţiunea acestor cântece sfinte, din mitologia scandinavă? Nu era cu totul neprobabil; dară cine le a tradus şi le a propus femeei acesteia? Cristian, călĕtor curios în toate, se hotărì a întreba pe cântăreaţa, cât îşi va fi sfêrşit desemnul; dară cât băgase, după un moment albumul sĕu în busunar, glasul încetase. El privea în toate părţile, dară nu vedea pe nimenea. Nevoit a presupune, că glasul este ascuns de petriş, el se puse în mişcare al căuta. Nu era uşor a merge prin zăpada agrĕmădită la marginea petrişului. În lăuntrul peşterei principale, care se estindea în cotituri capricioase cinci-ḑeci de paşi dealungul poalelor stâncei, ghiaţa forma un sol colţuros şi lunecos, ca şi când valurile ţermului ar fi îngheţat în vr'o noapte rece de toamnă.

Aventurierul nostru totuşi reuşì a găsì urmele propriilor paşi din ḑioa premergĕtoare, precând creḑuse a merge peste bucăţi de cărămiḑi şi olane, şi îndată găsì şi uşa misterioasă prin care eşise din pavilon; însĕ, de astădată ea era încuiată. Cristian observă douĕ zăvoare tari de fer şi un lăcat, din care era cheia scoasă. Casul era recent. Cântăreaţa trebue că a fost însărcinată, ca şi Stenson şi Ulfilas, cu paza vechiului castel. Ea nu putea fi foarte departe, fiind-că cântase încă cu cinci minute mainainte; ea nu putea fi alt unde va decât în petriş, pentrucă, pe lac şi pe escarpementul pavilonului, Cristian nu vedea pe niminea, aşa departe şi aşa de sus, cât se estindea vederea sa. El se reintoarse spre a ieşi din peştera cam întunecoasă, care nu se lumina decât către mijlocul estinderei sale, prin o gaură naturală, sub care el se oprì un moment pentru a privì cerul; dară impreună cu cerul el vedea un obiect care întrecea stânca şi făcea un colţ pe läturea poleită şi goală a pavilonului. El recunoscù îndată în obiectul acesta, poalele de peatră cu cadrul duplu de sticlă din odaia ursoaicei, aşa că, din balconul acesta ai fi putut, peste o gramadă de bolovani, se coborì pe petriş, cu o scară sau cu o funie, sĕ te afli îndată scutit sub bolta ce era acolo. Cristian, romantic cum era, îşi construà indată posibilitatea unui

Era o vreme când nu se construia pe lume nici o baricadă, la spatele căreia se nu fi fost poloni; în toate armatele de revoluţiuni ei erau un element principal, ei încheiaseră, pe cât se părea, o legătură de ne-destrus cu partida europeană revoluţionară democratică. Şi cum s'au schimbat lucrurile astăḑi? Conducătorii mişcării polone nici nu se mai simt măcar prin lagărul democratic, dar în schimb nu mai este nici o Curte, nici o anti-cameră pe lume cu care ei sĕ nu fie, într'un chip sau într'altul în legătură. În ori-ce intrigă politică, ori unde s'ar urḑì ea, diplomatul trebue sĕ se întrebe: unde este Polonul? În toate planurile ce se făuresc, trebue sĕ ajute şi Polonul. Politica naţională polonă este în Vatican unul din cei mai însemnaţi factori. Recenta Notă adresată de Papa guvernului prusian, — trebuie se o mărturisim aceasta ori cât de mare ar fi părerea noastră de rĕu — a fost o trăsătură politică de măestru, care n'a putut sĕ easă din nisce creeri ordinari. Şi, pe cât se ḑice, tocmai un prelat polon este acela care a făcut această Notă.

Secretul cunoscut în toată lumea al cestiunei este că polonismul este în legătură cu jesuitismul, ba am putea chiar ḑice că s'a identificat cu el. Aceste douĕ puteri lucrează mână în mână.

Prin broşurile polone se susţinè cu vioiciune alianţa austro-germană, întru cât s'a sperat că se va ajunge la un rĕsboiu între această alianţă şi Rusia. Trei sute de mii de poloni, astfel se ḑicea într'o broşură polonă nu de mult publicată, vor da otărîrea în acel rĕsboiu. Îndată însĕ ce se vĕḑù că un asemenea eveniment nu mai este cu putinţă, Polonii se pregătiră a stabilì o nouă alianţă, care sĕ serve mai bine scopurile lor. Orleaniştii sûnt în strînsă legătură cu Polonia, o Francie orleanistă în alianţă cu Austria este cea dintâiu combinaţiune asupra căreia căpeteniile polone îşi întemeiase planurile lor. Polonii se cred siguri de Orleanişti; de când polonii au devenit o naţionalitate predomnitoare în Austria, apoi nici acolo nu li se mai pare ceva preste putinţă.

De altmintreli polonii sûnt gata a juca pe ori-ce carte, chiar pe o alianţă anglo-franceso-rusă, care încă 'şi mai găsesce sprijinitori prin cercurile englese şi care este dorită de agitaţiunea polonă, fiind că tot ar turbura apa europeană. Şi în această turburare cugetă a pescuì polonii, soartea lor îi face a fi vrăşmaşii înăscuţi ai păcii europene.

Astfel dar neincrederea pe care ei o provoacă acum în cel mai mare grad, trebue sĕ şi-o atribuie numai lor înşile, sau, mai bine ḑis, numai agitaţiunilor lor.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

d) Dacă statul contribue cu mai puţin de jumĕtate din suma, care se recere pentru acoperirea trebuinţelor anuale prescrise de lege la scoală, sau cel mult contribue pe jumĕtate la susţinerea insitutului subvenţionat (şi astfeliu o parte mai mare, sau cel puţin jumĕtate din sarcină cade asupra institului) în casul acesta dreptul de disposiţie asupra institutului subinţelegând şi cele dispuse sub *a*) *b*) şi *c*) compete autorităţii institutului, şi ministrul de culte şi instrucţiune publică faţă cu scoala subvenţionată eserciează numai dreptul de suprainspecţie.

Dacă înse statul pe an contribue cu mai mult de jumĕtate la susţinerea institutului (prin urmare poartă mai mare sarcină) în casul acesta ministrul de culte şi instrucţiune publică primesce întreg institutul sub îngrigirea şi disposiţia sa, se asigură însĕ pentru autoritatea institutului dreptul de proprietate asupra averei atins sub *a*), întrebuinţarea aceleia pentru institut şi dreptul de alegere de profesori garantat sub *c*.

e) Ministrul de culte şi instrucţie publică numai atunci poate da sucurs la scoalele medie în modul arătat mai sus, dacă corporaţiunea, care susţine institutul, respective pentru scoalele confesionale autoritatea supremă bisericească primesce de bună voie ajutoriul sau se roagă a i se da.

La darea de asemenea ajutoare se încheie totdeauna contract între ministrul de culte şi instrucţiune publică şi între partea, căreia se dă ajutoriu, în care contract sûnt a se statorì în detaiu modalităţile ajutorărei, condiţiunile mai de aproape, drepturile garantate şi datorinţele luate reciproc.

§ 48 În puterea dreptului de inspecţiune ministrul de culte şi instrucţiune publică are dreptul, ca dela institutele medie, cari nu stau sub inmediata lui conducere, şi adecă la cele confesionale, dela competentele autorităţi confesionale, la institutele susţinute de jurisdicţiuni şi comune, dela autorităţile, cari le susţin, în fine la cele susţinute de corporaţiuni şi singuratici dela direcţiuni:

a) Sĕ-şi procure datele statistice.

b) În fiecare an sĕ pretindă conspecte; în cari sĕ se facă evident planul de învĕţământ, impărţirea oarelor (afară de religie) numĕrul profesorilor, cualificaţiunea şi sfera lor de activitate, populaţiunea după fie-care clasă, numĕrul oarelor şi resultatul învĕţământului, asemenea esamenele de maturitate şi alte esamene.

c) Să pretindă a i se raporta în sensul §. 8. ori ce schimbare mai esenţială făcută în planul de învĕţământ statorit (afara de obiectele privitoare la religiune) asemenea ori ce schimbare făcută în caracterul de mai nainte a scoalei sau în privinţa învĕţământului.

d) Sĕ pretindă a i se arĕta manualele de scoală, fie acelea tipărite, fie ca manuscript spre a le esamina, că oare nu cuprind în sine lucruri contrarie statului, constituţiei sau legilor.

Toate aceste date, raporturi şi conspecte sûnt a se trimite ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică ingrigesce, ca averile institutelor şi mai ales fundaţiunile făcute spre scopuri scolare se fie elocate în locuri sigure şi sĕ se intrebuinţeze spre scopul destinaţiunei lor; prin urmare are dreptul a pretinde din când în când conspect despre starea averei scolare, despre elocarea şi manipularea acelora.

§. 49. Dacă vre-un manual sau carte intrebuinţată în scoalele medii cuprinde în sine învĕţături contrarie statului, constituţiei sau legilor, ministrul de culte şi instrucţiune publică are dreptul şi datorinţa a oprî intrebuinţarea ei, în cas de lipsă a dispune că ea pe calea legei se fie confiscată şi respectivii pedepsiţi.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** *Dacă vre-o carte sau manual de scoală folosit în institutele medie confesionale ar putè fi escepţionat din punct de vedere al statului, ministrul de culte şi instrucţiune publică are dreptul şi datorinţa a oprì* **întrebuinţarea ei prin ordinaţiune indetaiu motivată etc.)**

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Gleichenberg, 4/16 Iulie. Din locul acest renumit pentru cură, nu cred că primesci de multe ori vre-o încunoscinţare. Depărtarea n'ar mai fi aḑi motiv pentru a tăcè despre dînsul, cu atât mai vêrtos, cu cât vestea i a mers şi printre români de mai nainte, pot ḑice de mult. Cei mai mulţi români însĕ nu cunosc locul Gleichenberg decât sau numai după nume sau din vre-o descriere şi apoi sciţi descrierile, în casurile cele mai multe se fac favorabil...

Gleichenbergul are situaţiune foarte frumoasă şi corespunḑĕtoare pentru loc de cură. Este la poalele despre meaḑă ḑi a unui muncel, potrivit de a da adăpost contra vênturilor dela meaḑă noapte.

Adăpostul scutesce de asprimile climatice ale nordului şi îndulcesce clima în care bolnavul caută sănĕtate, o potenţează chiar prin o vegetaţiune bogată. Păduri de arbori diversi: braḑi, fagi, stejari pe deluţele dintre vălişoare neteḑite şi îngrijite deluţele şi vălişoarele, de mâna civilisătoare, oferă şi climă domoală şi comoditate pentru cei ce caută cură sau distracţiune. Organele de respiraţiune sûnt aici scutite de receală şi prin aerul de pădure şi de călduri usucătoare. Altcum cine vrea sĕ cetească mai mult în privinţa aceasta n'are se facă altceva decât se cetească scrierile lui Dr. Clar, a unui medic foarte recomandabil de aici.

Nu încape îndoială, că şi în Carpaţii nostri sûnt asemenea locuri. Cunosc unele, unde e pĕcat că lipsesce apa minerală din Gleichenberg, priitoare în mĕsură mare la boale de pept, căci ar fi dacă nu mai mult, cel puţin tot aşa în privinţa climatică după cum este Gleichenbergul.

Arta omenească, de ḑeci de ani, a sciut sĕ prefacă din păduri, parcuri înfrumsĕţate, ce încântă ochii şi desfătează inima; au sciut se presere deluţe şi văişoare cu vile şi alte clădiri pompoase, cari sûnt împreunate cu promenăḑi prea frumoase şi bogate de plantagiuri de brad, aşa încât arta a făcut din natura dela Gleichenberg un raiu pământesc, cu toate comodităţile unei cetăţi mari. Afară de villele domnesci şi unele private, reuniunea de băi a zidit case de închiriare, ospătăriă şi cafenea bogată de jurnale din toate limbile (dintre cele române unicul „Românul“.) De postă şi telegraf e de prisos a mai amintì, după ce am ḑis mai sus, că aicî sûnt toate comodităţile unei cetăţi mari.

Pe lângă apa minerală, care curge din doue isvoarĕ, este zĕr preparat din lapte de vacă, care se dă cald celor ce beau la fântână apă cu zer, la capetul parcului şi chiar în grajdiul foarte grigit şi curat în care se află vreo opt vaci. Aci după poftă, poate cineva sĕ bea lapte proaspet, cum l'a muls. Pentru asemenea scop sûnt si capre la disposiţiune.

În giurul fântânei societatea a într'odus sale de respirat (inhalaţiune), din care bolnavul respiră aburi de sare şi de brad. Meserieşi de tot feliul, prăvălii, apoi spital, teatru şi în sfârşit biserică sûnt aici în Gleichenberg.

Ordinea este esemplară. Aceasta şi cele mai sus înşirate atrag câte 2—3 mii de oaspeţi. În comparaţiune cu alte băi mari, aici nu este scumpete.

După cât am putut afla până acum cei mai mulţi din oaspeţi sûnt evrei, după ei urmează ungurii apoi slavii.

Întêmplarea aduce de multe ori cu sine, ca sĕ mai observ şi momente politice. Despre luptele dintre sloveni şi nemţi n'ai lipsă sĕ'ţi scriu; sûnt destul de cunoscute din ḑiare. Este caracteristic, că şi slavii din Austria ca şi cei din Ungaria cred că „în curênd le vine timpul“.

De doue ḑile încoace ploaia continuă vrea sĕ'mi dea desminţire în ceea ce am ḑis mai înainte despre climă. Ploaia e rece şi acompaniată de vênt, se înţelege tot rece, încât trebue se poarte omul haine groase. Cei ce locuesc mai mult pe aici me asigură că astfel de ploi ţin cam câte 8 ḑile. Va sĕ ḑică şi pe aici e ca prin munţii nostrii, pela aşa numitele fênaţe, pe unde, ca şi pe aici, afli pomi (peri, meri, nuci, pruni etc.,) cereale (ovĕs, chiar şi grâu) şi legume (cartofi.) Ploaia însĕ nu împedecă cura la fântână. Numai preumblările sûnt mărginite la o verandă sau pavilion, carea se întinde dela fântână până în parc.

De vre-o câţiva ani acest loc de cură este declarat de comună politică independentă de satul Gleichenberg, depărtat cale de o jumătate de oară de aici.

Îngrigirea de susţinerea isvoarelor în stare bună şi de comoditatea oaspeţilor o poartă reuniunea acţionarilor, înfiinţată în Gratz, a cărei direcţiune însĕ în timpul din urmă s'a aşeḑat aici. Aceasta din urmă îngrigesce de ordine încât poate ḑice omul că este esemplară. Oameni fără tact se află şi aici ca pretutindinea. O împregiurare, care în astfel de locuri, unde se cere pe lângă comoditate şi linisce, n'ar trebuì sĕ se arete nici decum. Me esplic printr'o esperienţă ce am făcut în ḑilele prime aici. Spre a fi sigur de o încăpere, mĕ adresasem către direcţiune cu o epistolă încă fiind acasă. Când am sosit, spre bucuria mea, aflu că am încăpere. Deosebita mea bucurie a fost pentru că pe la 1 Iulie a trecut împĕratul pe aici

---

sistem de fugă în cas de rĕsboiu sau de prinsoare în pavilonul dela Stollborg. El se suì pe bolovanii, cari formau păreţii iregulari a peşterei, şi reuşì nu fără osteneală, a ieşi de acolo prin gaura amintită, care, după convingerea sa, nu era făcută de mână omenească

Cercetările aceste îl aduse la o reflecsiune, ce fie-care din noi a putut face, şi fie numai odată în viaţa sa: adecă în situaţiuni desperate, ni se presentă momente de întêmplări aşa neprobabile, încât ele par a ieşì din dominiul realităţii, şi a călca în dominiul romanului, făcut pentru plăcere. Totuşi, cugetând mereu a găsi cântăreaţa, el continua esploraţiunea sa prin pietriş, a cărui intervale neregulate erau mai toate, mai mult sau mai puţin, practicabile, el nu vedea pe niminea, şi tocmai voia sĕ-şi termine căntarea, când auḑì glasul earăşi, de astădată însĕ mai jos decum îi părea că-l auḑise ântâiaşi dată. El se îndreptà spre partea aceea; însĕ după ce ajunse la locul unde credea a găsì rapsoda aceea misterioasă, cântecul ei, repede întrerupt, ca acela al grierului la apropierea omului, resunà dintr'altă parte şi cu mult mai sus ca mai nainte. Cristian ridicà capul şi observà, în partea pavilonului, o crepătură lungă, pe jumĕtate ascunsă de iederă, ce se întindea aproape vertical dela o cruce de fereasta din etagiul al doile, foarte la dreapta de fereasta din sala ursoaicei, până la o bucată de zid sfărmat, care se termina în bolovani noi din stêncă.

Lui i sĕ părea chiar că vede căḑênd petricele mici de a lungul acestei crepături, ca şi când ar fi întrat cineva acolo; dară, apropiindu-se, cât era cu putinţă, el vĕḑu că era inacesibilă pentru paşi omenesci şi merse mai departe.

Glasul earăşi reîncepea cântecul sĕu jalnic, şi Cristian sĕ amusà sau mai bine el devenì nerăbdător, căutând după cântăreaţă, din loc în loc, în micul caos, format de bolovanii de granit; dară, în fie care rênd, el se înşelà de nou, până ce chiar devenì ceva iritat. Cântecul acesta sĕlbatic, fragmentele aceste a unei apocalipse întunecoase schimonosite şi ca inspirate de deliriu, în locul acesta sinistru şi în ora aceasta melancolică de seara, avea ceva înspăimântător, şi Cristian cugeta fără voie la strigoile din ape, a căror esistenţă este obiectul tuturor legendelor svedice, şi chiar acela a credinţei poporului în întregul nord al Europei.

El credea în sfêrşit, că glasul trebue se vie din pavilon însuşi. Sĕ putea că se află acolo, în vr'o temniţă, o persoană prinsă, şi el o chiemà de vr'o trei ori într'un noroc, dândui numele mitologic Vala, ce va sĕ zică sibilă, un nume, care după cum se părea, ea însuşi şi-l atribuia în cântecul sĕu. După ce încetase glasul earăşi, precum se părea, în acord cu tradiţiunea superstiţioasă a ţĕrei, care ḑice, că, dacă chiemi spiritele vesele sau jalnice din munţi, pe nume îi intimidezi sau îi mângăi şi în tot cazul le impui tăcere. (Va urma.)

şi aşa era greu de a căpăta locuinţă la moment. Bucuria mea însĕ a fost şi mai mare, când am vĕḑut că încăperea destinată pentru mine nu era numai spacioasă, dar şi bine mobilată. Însĕ ce sĕ veḑi şi sĕ nu creḑi? a doua seară, când m'am întors dela cină, încăperea mea, afară de douĕ scaune, pat şi ce e neapĕrat de lipsă într'o încăpere, era lipsită de canapea, de foteliuri şi de scaune. Suprinderea aceasta neplăcută devenea şi mai neplăcută prin impregiurarea, că cheia dela încăpere era la mine. Cerênd informaţiuni despre procedura aceasta în cancelaria direcţiunei, fui îndreptat la directorul băilor. O parte din desluşirile date, că sosirea unor doamne a silit pe direcţiune, m'au liniscit încâtva dar m'a măhnit pe urmă neîmplinirea promisiunei date de directorul, că'mi va da alt mobilar. Acestea nu le scriu pentru mine, care şi aşa nu voiu petrece îndelung aici, ci pentru bolnavii, cari ar fi bine, ca direcţiunea sĕ-i cruţe şi sĕ-i scutească de iritaţiuni, ne apte la promovarea sănĕtăţii.

Aşi avè sĕ scriu încă un capitul întreg despre aceea că dacă ar fi oameni întreprinḑĕtori la noi în ţeară, în Carpaţii noştri ne-am putè căuta sănĕtatea tot aşa de bine ca şi pe aici, căci pe lângă apropierea regiunilor celor dătătoare de sănĕtate, în Carpaţi am avè beneficiul de a fi scutiţi de sdruncinarea călĕtoriilor îndelungate şi de respirarea fumului de cărbuni, care se respândesce dela locomotivă.

La revedere!

Varietăţi.

* Darea de seamă a deputaţilor Kästner şi Dr. Wolff a avut loc Marţi seara în pavilonul din grădina „Hermann". Primitorii acestei dări de seamă au fost mai cu seamă cetăţeni sasi din Sibiu. Dr. Wolff într'un discurs mai bine de o oară, a enumĕrat toate momentele mai remarcabile din sesiunea trecută a dietii. Kästner s'a mărginit mai cu seamă la unele fase ale projectului pentru scoalele secundare. Amêndouĕ discursurile au fost primite cu entusiasm. D. F. Schäfer a mulţămit deputaţilor în numele alegĕtorilor pentru atitudinea lor bărbătească şi resolută. La masa ce s'a improvisat după darea de samă, domnul Trombiţaşiu a purtat un toast plin de efect pentru d. Wolff.

* (Încredinţare.) Dl Dr. Ioan Crişan, profesor de teologie şi inspector al Seminariului *Andreian* din Sibiiu, s'a încredinţat cu domnişoara Maria, fiia dlui Petru Roşca, judecător la tribunalul reg. din Sibiiu.

* (Himen). Dl Iulie cavaler de Puşcariu, notar la tribunalul reg. din Budapesta şi domnişoara Ecaterina Peţa din Caransebeş vor serba cununia domniilor sale în 12 August n. a. c. în Caransebeş.

* (Pentru voluntarii pe un an) a apărut de câte-va ḑile un ordin al ministeriului de rĕsboiu, care are a micşora greutăţile materiale, cu care au ei a se lupta. Deja în luna lui Novembre anul trecut se luase dispoziţiunea ca voluntarii, cari servesc pe spesele proprii sĕ se poată împărtăşì de binefacerile statului în ce privesce armatura, hrana, îmbrăcămintea etc. şi fără de a fi obligaţi se locuiască în casarmă. Ministeriul de rĕsboiu stabilesce sumele de despăgubire, cari au sĕ le solvească voluntarii sau părinţii lor în patru rate respectivelor corpuri de armată şi anume: Pentru cei ce servesc la artilerie 129 fl., pentru cei ce servesc la alte trupe 124 fl. v. a. Din aceştia sûnt: 32 fl. 16 cr. pentru aşa ḑisa „Naturalien-Verpflegung", 63 fl. 84 cr. pentru hrană; pentru montura şi armătura la cavalerie 25 fl. la alte trupe 28 fl.; pentru uneltele de călărit la cavalerie 8 fl. v. a. În cas, când un voluntar pe lângă toate acestea ar voì se locuească în casarmă, se urcă suma de despăgubire încă cu 6 cr. pe ḑi, ce se chieltuesc pentr'un soldat, aşa dar în total cu 21 fl. 90 cr. v. a.

* (Postal.) Direcţiunea postelor din Sibiiu a publicat concurs pentru postul de magistru postal în Cudei, comitatul Unedoarei. Condiţiunile: contract şi cauţiune de 100 fl. bani numeraţi. Emolumente: salariu 140 fl., pauşal de cancelarie 40 fl. şi pauşal de transport 500 fl. Petiţiunile sûnt a se înainta la direcţiune în termin de 3 sĕptĕmâni.

* Duminecă s'a deschis cu solemnitate linia laterală Ghiriş-Turda. Baronul Kemény, ministru de comunicaţiune, a fost de faţă la solemnitate.

* (Legea civilă.) Foile din Budapesta ne spun după „Nemzet," că ministrul de justiţie a terminat tecstul projoctului de lege privitor la partea generală a legii civile.

* (Comisiunea) pentru regularea fruntarielor ungaro-române a sosit Marţi în Borszék. Comisiunea pleacă de aici la Pietrile roşii. Reambularea fruntarilor va recere timp de vr'o câteva septĕmâni.

* (Fortificarea Bucurescilor.) „Monitoriul" României publică licitaţiuni pentru cărămida ce va fi de lipsă la fortificaţiunile Bucurescilor. Licitaţiunile se vor face la 1 Septembre şi adecă pentru 475.000,000 cărămiḑi mari şi 1.000,000,000 cărămiḑi mici. — Projectul de fortificaţiunea Bucurescilor, se vede, că este adoptat de guvern. Guvernul negoţiază cu Krupp din Essen pentru 120 tunuri.

* (Colonisarea Dobrogei.) Ḑiarul din Tulcea „Ecoul Dobrogei" publică cu privire la miscarea poporaţiunei din Dobrogea următoarele interesante date statistice: „Numĕrul total al emigranţilor este de 315, ear acel al colonistilor de 685, avem în acesti cinci ani un plus de 370 de colonisti, şi, dacă aceste diferenţe le am ilustra pe naţionalităţi, icoana ar fi pe cât de imbucurătoare pe atât de proprie tendenţelor unui stat ca al nostru. Se încercăm: Dintre cei 315 de emigraţi avem mai mult decât jumĕtate, 171 Bulgari, şi numai 97 Musulmani. Dintre 685 stabiliţi avem 129 Musulmani, 44 Bulgari şi 339 Români, ear restul se împarte pe diverse naţionalităţi între cari Germanii cu 70 ocupă rangul întâiu. Ca conclusiune avem un plus de 32 Musulmani, 339 români, stabiliţi în Dobrogea şi un minus de 127 familii bulgare, cari au părăsit Dobrogea, trecênd în Bulgaria. Agricultorul bun se bucură când apa se trage în matca ei. Noi, odată cu adhesiunea noastră la aceasta bună şi sfântă vorbă, asteptăm încă doi ani de acest progres economic, încă 20 de ani în nasceri şi în roadele bune ale scolilor comunelor rurale şi urbane, putênd rostì atunci cu siguranţă: „viitorul deschis este al nostru!"

* (Cholera în faţa medicinei) În 1817 se arată cholera pentru întâia oară în Europa. Până atunci remăsese ca un biciu asiatic. În stare de endemie continuà în oare-cari părţi ale Asiei şi mai ales în delta Gangelui, cholera luá câte o dată proporţiuni epidemice; dar nici odată mai înainte de seculul al 19-lea, n'a pĕtruns în Europa. Medicii se dispută de 70 de ani asupra cholerii, asupra causelor ei şi tratamentului ce se cuvine a aplica cholericilor. Dar în fond nu s'a putut încă definì cholera. Şi nimeni nu poate spune dacă este o boală cantagioasă sau infectuoasă. Se fie contagioasă? sĕ fie infectuoasă? eată cele douĕ epitete cari împart în douĕ tabere pe doctori. O boală se ḑice contagioasă, când sĕ comunică dela individ la individ, fie prin contact direct, fie prin contact indirect. O boală se ḑice infectuoasă când se produce şi se împrăştie prin miasmele morbigene respândite în atmosferă. Cele douĕ scoli rivale, scoala contagiunii şi scoala infecţiunii, în ce privesce cholera, se întemeează pe argumente de o greutate mai egală.

„Contagioniştii" invoacă studiile şi fasele cholerii în diferitele ei invasiuni. Totdeauna aceasta molimă a sosit prin marile căi de comunicaţiune comercială, pe unde cholericii s'au găsit în contact cu oamenii sănĕtoşi. Ei invoacă esemple foarte însemnate, în cari isolarea a apĕrat populaţiuni întregi în contra molimei. În 1831 curtea Rusiei se închise la Paterhof. Casa imperială n'avu nici o comunicaţiune cu esteriorul cât timp ţinu epidemia. Aceasta casă se compunea din ḑece mii de persoane. Împregiurul palatului cholera făcea hecatombe, ear' înlăuntrul palatului nici un cas de cholerà nu s'a arĕtat. Acelaşi fenomen s'a observat la 1855 în Constantinopol, în scoala militară şi într'o puşcărie, cari puse în mijlocul unui oraş plin de cholera, nu deteră nici un bir acestui biciu inspăimântător, graţiă unei sechestrări riguroase.

În sfêrşit, tot la 1855, Sicilia, rupênd toate relaţiunile cu ţerile atinse de cholerà molima nu se arătà

La toate aceste esemple „infecţioniştii" pun în faţă altele, tot atât de convingĕtoare, Ei citează medici, cari au îngrigit de cholerici, fără sĕ se îmbolnăvească. Arată, în strade înefectate, case în cari nici un cas de cholerà nu s'a întêmplat etc.

Între aceste douĕ teorii rivale, se ridică o a treia înpaciuitoare. Cholera ar fi în acelaşi timp şi contagioasă şi infectuoasă. Cholericii, după aceşti „eclectici", ar fi degajând miasme morbigene, cari molipsesc atmosfera. Dacă aceşti din urmă teoretici ar fi avênd dreptate cearta dintre înefecţionişti şi dintre contagionişti trebue sĕ se sfârşească. Atunci şi unii şi alţii au dreptate. Dar dacă dênşii se vor mulţămì cu aceasta împăcare pe terenul speculaţiunii, lumea, care cade cosită de cholerà, va face foarte puţin haz de aceste discuţiuni, până ce nu se va găsì leacul mântuitor, care se o scape din braţele morţii.

„Naţiunea."

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 2 Iulie.

Se continuă ascultarea martorilor. Martorul Vàrady a fost de faţă la agnoscerea cadavrului, n'a vĕḑut însĕ chiar nimic; de întreaga întêmplare nu a auḑit nimic. — Pres.: După protocolul de investigaţiune, DTa ai depus: a fi vĕḑut, că de braţul cadavrului a fost legată o cârpă? — Martorul: Eu aceasta nu am depus, căci o am auḑit numai mai târḑiu dela un cunoscut. — Apĕrătorul Dr. Eötvös: Avea cadavrul miros greu? — Martorul: Da, foarte greu. — Dr. Eötvös: S'a spălat cadavrul cu îngrigire? — Martorul: Nu, s'a vĕrsat numai apă preste el. — D. Eötvős: Aveau hainele miros greu? — Martorul: Da. — Dr. Eőtvős: Nu s'au premenit hainele cadavrului? — Martorul: Nu, căci n'a fost cu putinţă. — Dr. Eőtvős: Cum au fost hainele? — Martorul: Au fost ca săpunite. — Procurorul: Mĕ rog a se asculta în sensul legei mai ântâiu acusaţii şi apoi martorii. — Pres.: Voiu se constat mai ântâiu împregiurările referitoare la aflarea cadavrului, apoi se încep cu ascultarea acusaţilor.

Se conduce în sală acusatul Jankel Smilovics. — Pres.: Acusatule, esci învinuit, a fi unul din cei ce au schimbat cadavrul? — Smilovics: Nu pot ḑice altceva decât că e ne'ndreptăţită acusa; în ḑiua respectivă nici n'am fost la locul acela, la care aşi fi predat cadavrul. Acusatul spune: cu ce s'a ocupat în vara anului trecut; el susţine că n'a cunoscut de loc pe David Herschko. — Pres.: În depunerile de mai nainte ai ḑis altceva! — Acusatul: Da, de oarece m'a ameninţat judele cercetător şi mi-a promis, că dacă voiu fasiona după dorinţa densului, me va pune numai decât pe picior liber. — Presidentul cetesce depunerile de mai nainte ale lui Smilovics. — Acusatul: Da, atunci am depus altcum fiind că am fost silit se o fac. — Acusatul spune în decursul depunerei că fasiunea lui de mai nainte formează basa părţii a doua a procesului şi espune întêmplarea aşa precum e cunoscută aḑi. El a depus atunci de frică sĕ nu fie chinuit. — Pres.: Cum poţi scornì DTa o astfel de istorie? — Smilovics: Nu mĕ voiu lăsa sĕ fiu bătut! — Pres.: DTa aşadară depui, că ai inventat tot lucrul? — Smilovics: Da. — Pres.: Din ce causă l'ai inventat? — Smilovics: Am vĕḑut cum l'au chinuit pe A. Vogel, şi pentru ca se mĕ scap, am depus aşa. — Procurorul: Nu cred sĕ fi inventat astfel de lucruri, de oare-ce alţii, cu cari DTa n'ai convenit de loc, au depus aceleaşi lucruri. — Smilovics. Nu sciu de ce. — Pres. Când ţi-ai făcut depunerile, n'ai cugetat la urmările astorfel de depuneri? — Smilovics: Eu credeam că-mi va fi permis sĕ-mi retrag depunerile. — Apĕrătorul Dr. Heumann: În a opta depunere ai espus lucrul aşa ca aḑi pentru ce ai depus mai târḑiu altfel? — Smilovics: Findcă a ḑis Herschko, că m'aşi fi împărtăşit şi eu la schimbarea cadavrului. — Dr. Heumann: Şi ce ai ḑis DTa? — Smilovics: Eu am ḑis, că nu-i adevĕrat. — Aperătorul Dr. Eőtvös: Cum vine, de ai susţinut că Grosz şi Klein ar fi fost complicii Dtale? — Smilovcs: Am numit complici pe doi din evreii cei mulţi, cari mi s'au presentat, sĕ am linisce. — Eötvős: Cum de ai depus? — Smilovics: Judele cercetător a fost cel puţin de 50 ori la mine ḑiua şi noaptea, a stat de mine şi m'a înspăimêntat. — Dr. Eötvös: Luatu-sa protocol cu Dta? — Smilovics: Nu. — Dr. Eötvös: Nu scii Dta. că judelui cercetător nu-i este ertat a cerceta noaptea temniţele? Poţi dovedì, că a fost acolo? — Smilovics: Dacă şi-ar aduce aminte temnicerul. — Dr Eötvős: Mai târḑiu ţi-ai revocat depunerea, pentru ce? — Smilovics: O am făcut din îndemn propriu. — Procurorul: Dta susţii, că te-au ameninţat? — Smilovics: M'au ameninţat. — Pres.: Când s'ar fi întêmplat aceasta? Dta ai depus foarte de timpuriu?

Procurorul propune ascultarea martorilor referitoriu la împregiurarea, că ascultat-a în adevĕr judele investigator noaptea. — Acusatul Wollner declară, că şi pe el la cercetat judele investigător Bary adesea noaptea şi l-a ascultat.

Aperătorul Dr. Friedmann constată, că judele cercetător e în sală de faţă, şi cu ascultarea dênsului ca martor ar fi deci resultatul dorit, fiind informat despre tot decursul pertractărei. — Dr. Friedmann (către Smilovics): De unde ai cunoscut numele, cari ocură în depunerea Dtale? — Smilovics: Judele investigător a întrebat: Fost-a lucrul astfel; eu am rĕspuns; da a fost astfel — de unde aşi fi sciut starea lucrului? (Ilaritate.) — Dr. Eőtvös: Judele cercetător e penibil dacă a cercetat în adevĕr noaptea temniţele şi a ascultat fără a lua protocol. Mĕ rog se esă judele cercetător din sală de oarece am de gând sĕ presint tribunalului o propunere, pe care respectivul în sensul legei n'are a o auḑì. — Presidentul: Mie o astfel de lege mi-e necunoscută, nici nu pot propune îndepărtarea unui ascultător din sală. (Strigări vii: Éljen!) — Dr. Eőtvős: Propun a se culege declaraţiunile procurorului Nagy Egressy, în care se învinuesce judele Bary, că ar fi umblat noaptea prin temniţe până ia interdis întrarea. Declaraţiunile sĕ se acludă la materialul actelor. — Urmează ascultarea martorului Weis, care depune, că cuvintele, ce i s'au pus în gură în protocol, nu le-a pronunţat. Bary a fost singur la luarea protocolului. Martori s'au chemat spre subscrierea protocolului numai după închierea acestuia. Una din depunerile mai însemnate nici nu se află în protocol. — Martorul următor Smilovics dice, că depunerea sa înaintea judelui cercetător a fost fals luată la protocol. Judele cercetăror nu ia permis sĕ se uite în protocol. De faţă la ascultare n'a fost nimenea afară de judele Bary.

Nyiregyháza, 3 Iulie.

Sĕ conduce în sală acusatul David Herschko. Acusatul n'a vĕdut cadavrul aflat de plutaşi. A audit despre el numai dela alţii. — Pres.: Sĕ susţine, că DTa ai fi dus cadavrul la plutaşul Matei? — Herschko: Nu-i adevĕrat. — Pres.: Jankel Smilovics v'a predat vouĕ cadavrul? — Herschko: Eu n'am cunoscut pe Smilovics, nu l'am întêlnit nici când şi n'am vorbit cu dênsul. — Pres.: La cercetare ai depus DTa cu totul altceva şi ai şi fasionat. — Herschko: Fiind condus în sală m'au pus sub o bancă, m'au bătut şi chinuit — Pres.: istorisesce aceasta mai pe larg. — Herschko: Mai ântâiu m'a bătut comisariul de siguranţă cu pumnul peste cap, strigând: depune! Eu am dis, că nu sciu nimic. — Pres.: Cine a fost de faţă? Herschko: Judele cercetătoriu, procurorul, comisariul de siguranţă şi temniceriul. — Pres: Ce s'a întêmplat după aceea? — Herschko: Am mai dis odată că nu sciu nimic. — Pres.: DTa ai povestit însĕ pe larg afacerea cu schimbarea cadavrului; de unde ai sciut starea lucrului? — Herschko: Matei mi s'a pus faţă în faţă; eu însĕ am stat pe lângă aceea că nu sciu nimic; acum mĕ legară cu funii şi mĕ chinuiră sĕ beau apă peste mĕsură. — Pres.: De unde ai sciut însĕ întêmplarea cu schimbarea cadavrului? — Herschko: Matei a spus tot în faţa mea. — Pres.: Mai târdiu ai făcut aceeaşi depunere aici în Nyiregyháza înaintea judelui cercetătoriu? — Herschko: Acolo nu m'a chinuit, judele cercetătoriu a dis însĕ: dacă nu fasionezi, o sĕ te nefericesci. Fiindcă n'am fasionat m'a ameninţat judele cercetătoriu şi m'a numit „dobitoc" până ce am dis, „nu-mi poruncesci." — Pres.: Înaintea tribunalului ai făcut DTa aceeaşi fasiune? — Herschko: Da, de oare-ce judele cercetătoriu m'a chemat nainte la sineşi m'a înspăimântat; dînsul a mai dis, că dacă voiu depune tot aşa voiu fi eliberat.

Sub decursul ascultărei remâne Herschko pe lângă depunerile sale de adi. Din toate lucrurile, câte le-a depus n'a vĕdut nimic. Procurorul adresează unele întrebări acusatului Herschko. Din întrebările respective resultă, că chinurile s'au efeptuit totdeauna în faţa a trei persoane.

Către acusat se adresează şi apĕrătorii cu întrebări referitoare la chinuire. Herschko le respunde, că a fost condus într'o casă departe de locul cunoscut şi că acolo a fost chinuit. — Dr Eötvös: Ai plâns când teau bătut? Herschko: Nu mau lăsat se plâng. — Dr. Eötvös: Cine ţi-a demandat sĕ bei apă? — Herschko: Comisariul de siguranţă. — Dr. Eötvos: Cum sau luat protocoalele cu Dta? — Herschko: Temniceriul Karancsay a tradus depunerile mele, cu toate acestea le-am subscris. S'au cetit numai unguresce cu toate că nu pricep limba maghiară. Judele cercetătoriu a fost totdeauna singur.

Apĕrătorul Dr. Székely: atrag atenţiunea înaltului tribunal, că temnicieriul Karancsay care e a se asculta ca martor stă la uşa salei; prin aceasta sĕ alterează resultatul cercetărei. — Presidentul cere a se închide uşa. Apĕrătoriul Friedmann se roagă a se constata, că la ascultarea primă cu Herschko funcţionează ca interprete un preot grecesc. Herschko a depus atunci ca adi. La toate ascultările a funcţionat ca interprete temniceriul Karancsay, acela, care a chinuit pre cei prinşi. Herschko declară în fine, că e nevinovat că n'a făcut nimic şi că nu scie nimic. — Lucrurile cuprinse în protocoale nu sûnt vorbite de el. A fost întrebat, la toate întrebările însĕ a respuns, că nu stie nimic. Urmează o pauză în pertractare. (Va urma).

Loterie.

Mercuri în 25 Iulie 1883.

Sibiiu: **15 51 69 58 35**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 24 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.90	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.55	88.45
Renta ung. de hârtie	87.—	86.90
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91 80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.—	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung	99.70	99.75
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.30	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	100.50	101.25
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.50	98.50
Sorţi de regularea Tisei	109.80	110.25
Acţiuni de bancă austro-ung	837.—	838 —
Acţiuni de bancă de credit ung.	292.50	291.50
Acţiuni de credit austr.	293.50	293.40
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.05	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79 55	79.70
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.05
Galbin	5.64	5.67
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 247. [446] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin până la 12 August st. v. a. c.

1. Rod, cu salariu anual de 300 fl.

2. Gârbova, cu salariu anual de 200 fl., cuartir liber în edificiul scoalei, 4 stânjini lemne de foc, din care e a se încăldi şi scoala şi grădina de legumi în mărime de 400 □°.

3. Bogatu, cu salariu anual de 200 fl. şi cuartir liber în edificiul scoalei.

4. Armeni, cu salariu anual de 150 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.

5. Sângătin, cu salariu anual de 130 fl, cuartir liber în edificiul scoalei, lemne de foc şi grădină de legumi.

6. Beşinĕu, cu salariu anual de 100 fl.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi au aşi adresa cererile concursuali, instruite conform prescriselor legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurei în Mercurea până la terminul indicat, însemnându-se numele comunei unde este ubicaţiunea şi posta ultimă a concurentelui.

În conţelegere cu concernintele comitete parochiali.

Oficiul protopresbiteral al tractului Mercurei.

Mercurea, 6 Iuliu 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. protopresb.

Nr. 85. [447] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea a trei staţiuni învĕţătoresci la scoala elementară capitală română gr. or. din Poiana, protopresbiteratul Mercurei, se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 12 August st. v. cu următoarele emolumente:

1. Doue posturi cu salar anual de câte 300 fl. v. a.

2. Un post de adjunct dotat cu 250 fl. anuali.

Salarele se solvesc din ajutoriul dela alodiul comunal în rate lunari anticipative.

Dela învĕţători se cere, ca în dumineci şi sĕrbători se ţină strană în sânta biserică.

Concursurile instruite conform legilor din vigoare, sûnt a se adresa până la terminul sus indicat către oficiul protopresbiteral al Mercurei.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Poiana, 24 Iunie 1883.

Comitetul parochial.

N. Maneguţ m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 248. [449] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurii, se escrie concurs cu termin până la 13 August st. v.

1. Cinadie, cu salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină de legumi în mărime de 2 jug.

2. Ludoş, cu salariu anual de 200 fl. relut de cuartir 20 fl. şi lemne de foc.

3. Spring, cu salariu anual de 200 fl. cuartir liber în edificiul scolei şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, 'şi vor adresa cererile lcr concursuali, instruite conform legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul susindicat însemnânduse numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă

Dela oficiul protopresbiteral a tractului Mercurei.

Mercurea 8 Iulie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 187. [448] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu, la scoala elementară capitală gr. or. din Sas-Sebeş, se escrie concurs cu terminul până la 14 August a. c. st. v.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: 300 fl. v. a. ear după doi ani de serviţ 350 fl. v. a. la an.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi adresa suplicile instruite în sensul legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. în Sebeş, trebue sĕ fie absolvat cel puţin 6 clase gimnasiale, şi iertând impregiurările sĕ se înfăţoşede în vre-o dumineca ori sĕrbătoare în biserică, pentru a-şi areta desteritatea în cântări şi tipic.

Sas-Sebes, 1 Iuliu 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Comitetul parochial din Sebeş.

Nr. 317 S. [444] 2—3

CONCURS.

Pentru postul de profesor de agronomie şi grădinărit la institutul diecesan de teologie şi la cel de pedagogie se deschide prin aceasta concurs cu termin până la 25 August a. c. stilul vechiu.

Salariul este 600 fl.

Competenţii îşi vor trimite petiţiile către „Consistoriul diecesan gr. or. în Caransebeş" şi le vor instrua cu următoarele documinte:

1. Astestat de botez.
2. Atestat despre studii gimnasiale, reale sau din scoala cetăţenească.
3. Atestat despre studiile de agronomie şi grădinărit.
4. Atestat despre eventuala pracsă în agronomie şi în grădinărit.

Caransebeş din şedinţa consistorială ţinută în 2 Iunie 1883.

Consistoriul diecesan.

Nr. 107 [440] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de classa III Crăciunesci, protopresbiteratul Zarandului, se escrie concurs, în urma ordinaţiunei preavenerabilului consistoriu archiediecesan dto. 10 Februarie a. c. 155 B. cu terminul de 30 dile, dela prima publicare în „Telegraful român."

Emolumentele împreunate cu acest post parochial sûnt:

1. Casa parochială cu grădină de legume.
2. Porţiunea canonică.
3. Stola usuată.

Toate aceste emolumente computate în bani, dau suma de 339 fl. v. a.

Doritorii de a competa la aceasta parochie, vor avea aşi aşterne petiţiunile instruite în sensul „statutului organic" şi al „regulamentului congresual pentru parochii" la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 25 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbit.

Nr. 82. [442] 3—3

CONCURS.

În urma resoluţiunei dto 20 Ianuarie a. c. Nr. 4996—1882. B. încuviinţându-se din partea Venerabilului Consistoriu archidiecesan instituirea unui capelan lângă bĕtrânul paroch Ioan Leach din Blăjeni, Valea-Crişului, pentru ocuparea acestui post, se escrie concurs cu termin de 30 dile dela prima publicare în „Teleg. Român."

Venitul împreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-şi trimite petiţiunile lor instruite în sensul statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 7 Iulie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

---

[445] 2—3

Anunciu.

Din partea unui institut particular din România se caută **un tiner Român,** absolvent a unei scoale pedagogice, cunoscênd bine şi limba Germană.

Va avea o bună remuneraţiune.

Adresa pentru Iulie:

I. Stănescu, profesor Elöpatak:

ear mai departe:... *Buzeu România.*

Anunciu.

Se vinde cu preţ scădut până la **100 hectolitre vin vechiu** din **1880** şi **1881** şi **nou** din **1882** asemenea **vinars de prune** (silvoriu, schligovitz) **fert de două ori** din **1881** şi din **1882** până la 10 hectolitre, ambe de cualitate foarte bună. Dela 30 Iulie n. încolo se vor vinde mai scump.

Amatorii sĕ se adreseze la

Ioan Stanca, m. p.,
paroch gr. or. în Vulpĕr.
(Borberec) posta ultimă Alvincz.

[443] 2—3

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 81 Sibiiu, Sâmbătă 16/28 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 15 Iulie.

„Agramer Zeitung" a publicat în ḑilele acestea un articol intitulat: „Grosskroatische Tendenzen" (Tendențele unei Croații mari.) Articolul era îndreptat în contra dualismului. Nu atât articolul, cât foaia în care s'a tipărit, a causat sensațiune, mai cu samă în cercurile politice din Budapesta. Primul dintre oficioasele budapestane s'a și folosit de ocasiune. „Nemzet" întreabă într'un articol: ce vreau croații? și apoi rĕspunde tot „Nemzet" însuși, că croații vor se schimbe raporturile teritoriale ale monarchiei. Vor sĕ deslipească de către Austria trei provincii și sĕ anecteze Bosnia și dela Ungaria vor sĕ ia Croația și Slavonia. Pentru că, ḑice „Nemzet", pun pe Croația mare pe aceeasi treaptă, pe care este Ungaria și ca atare n'ar mai încăpea în cadrul regatului unguresc. Va sĕ ḑică ei (croații) pretind, ca sub numele „Croației mari" se constitue un stat de mărimea jumĕtate Ungariei, și spre sfêrșitul acesta Austria sĕ dĕrîme întregitatea statului ei, ear' noi intregitatea teritorială a coroanei sântului Stefan, sĕ dĕrîmăm dualismul spre a construì cu croații împreună trialismul sau chiar quadrualismul și cu cechii împreună. Cu alte cuvinte: sĕ facem din monarchie federalism. Atât și nu mai puțin cer croații dela noi, promițindu-ne că, ne vor apĕra contra Rusiei și că vor împedeca formarea unei împĕrății sudslavice. Articolul din „Nemzet" mulțămesce pentru bunătatea croaților și ḑice, că monarchia, în forma ei de astăḑi, este destul de puternică de a se apĕra atât în, contra Rusiei, cât și în contra slavilor de sud, și că ar fi foarte nebuni ungurii, dacă s'ar teme de năluci. Articolul crede, că politicii unguresci nici din considerante financiale nu se vor învoì cu înființarea unei Croații mari, care ar lipsì Ungaria de Fiume și de litoral; în sfêrșit „Nemzet" sĕ miră de croații moderați, cari stau pe terenul real al raporturilor presente, cum se pot rĕtăcì și aluneca pe terenul fantasielor. Aceasta dovedesce cât de mult înfluințează agitațiunea pentru scopuri de putere mare, încât și oameni serioși și cu minte sănĕtoasă nu se pot ferì de contagiul ce emanează din trênsa. „Nemzet" ḑicênd acestea are în vedere ḑiariul moderaților, „Agramer Ztg." „Narodne Novine", foaie oficială din Agram esprimă părerea de rĕu, că articolul, care de altmintrea e scris de Miscatovici, a sculat atâta prav în Budapesta și în Viena. Foaia oficială continuă, că impregiurarea aceasta se esplică numai din posițiunea ḑiarului „Agramer Zeitung" și din vaḑa ce are autorul in sinul partidei sale. Asigură însĕ, că nici esposiția, precum nici sêfrșitul articolului, n'au a se lua așa serios. Și „Agramer Zeitung" vrea sĕ slăbească articolul prin declarațiunea, că nu împărtășesce opiniunea colaboratorului și că apărerea articolului are a se atribuì întêmplării, că redactorul a fost absent. Despre articol ḑice, că este eflucsul ferbințelii din Iulie.

Escusele aceste, cam întârḑiate, se vede că nu prind. „P. Ll." de Joi într'un articol de fond se ocupă de nou cu „fantasia fraților nostri croați" și după o lungă prelegere despre interesele Croației, despre raportul Croației în stat,despre imposibilitatea de a se sinucide națiunea ungurească și despre unitățile politice istorice, dă croaților sfatul sĕ se lase de visuri zadarnice și sĕ caute mai mult de problemele practice ale vieții reale. Vor asculta oare croații de sfaturile din Budapesta?

Între locțiitoriul Dalmației și între partida guvernamentală de până acum, spun ḑiarele dela Viena și Budapesta, că lucrul ar fi venit la estrem. În chipul acesta sĕ esplică închiderea repentină a dietei, încât nici obicinuitele mulțămiri adresate presidentului, n'au mai avut loc. Unele ḑiare susțin, că a lipsit cu totul esclamațiunea: „sĕ trăiască împĕratul"; altele eară susțin, că s'a auḑit strigându-se: sĕ trăiască Francisc Iosif, regele croaților.

În Boemia lupta pentru limbă între cechi și între nemți nu mai are sfêrșit.

„Îndependance Roumaine", ne spune „D. Ztg." din Viena, că 'și dă toată silința a dovedì, că în România nu esistă nici o iridentă. O astfel de partidă, ḑice „Independance" trebue sprigenită de oameni gata a jertfi, de oameni, căror ideea pentru care sûnt sĕ le fie mai pre sus decât ori și ce. D. Grandișteanu este un om practic, care nici patriotism nu face în cinste și așa nu poate fi sufletul unei partide iredentiste. „Indèpendance Roumaine" poate sĕ aibă drept, ḑice „Deutscher Zeitung", cu toate acestea sûnt încă oameni destui, cari se folosesc, în discursuri publice, de frase ca ale Dlui Grădișteanu. Așa în ḑilele acestea la festivitatea din parcul Bucurescilor, cu prilegiul împărțirii premiilor „micilor dorobanți" s'au cântat cântece cunoscute despre întinderea impĕrății dela Tisa până la marea neagră, despre unirea românilor cu frații lor din Ungaria etc. Nu destul cu atât, directorul general din ministeriul de instrucțiune, Tocilescu, care a asistat ca delegat oficial, a rostit un discurs politic, în care s'a pronunțat despre constelațiunile staturilor europene, despre misiunea României în cas de conflict, despre neînvingerea coloanelor românesci și despre necesitatea înarmării generale pentru apĕrarea contra „inimicului cunoscut." D. Ztg." închee că acestea sûnt atât de clare încât nu mai lasă nimic de dorit.

„Indep. Belge" raportează despre ședința camerei belgiane, în care ministrul Frére-Orban a rĕspuns la interpelațiunea lui Thonissen în causa generalului Brialmont. Frére-Orban a ḑis, că Austro-Ungaria n'a reclamat, pentrucă Brialmont a petrecut în România, ci s'a mărginit a întreba, dacă Brialmont petrece în România cu scirea guvernului belgian, și a adaus, că aceasta nu o poate crede. Frére-Orban a ḑis, că și fără de intrevenirea aceasta se simțea dator a propune pedepsirea generalului. Oposițiunea clericală a părtinit cu mare râvnă pe general, ḑicênd că generalul n'a făcut altceva pentru România, de cât ceea ce a făcut la anul 1838 John Burgoyne și generalul Totleben pentru Belgiu, sfătuind pe regele Leopold sĕ fortifice Anversul. Majoritatea însĕ a fost de părerea ministrului și Brialmont va fi pensionat.

Afacerea Brialmont a provocat o discuțiune foarte vie în pressa austro-ungerească. Numĕroase ḑiare considerabile desbat idea, că scopul guvernului român cu chemarea generalului Brialmont în România, nu poate fi altul decât fortificarea României contra Austro Ungariei. Tema aceasta este desbătută cu înverșunare și cu fel de fel de amenințări contra României.

„P. Ll. merge așa de departe încât propune guvernului austro-unguresc sĕ nu sufere eventuala modificare a titlului „Regele României" în „Regele Românilor" nici pentru întrebuințarea oficială în lăuntrul țĕrei;

Din Albania ne aduce „Pol. Corr." îmbucurătoarea scire, că triburile sûnt și supuse sûnt foarte prevenitoare față cu guvernul. Albanezii plătesc acum până și restanțele de dare din ani trecuți. Unii sûnt de părerea, că prevenirea aceasta n'are alt scop decât de a indupleca pe guvern sĕ'și ridice trupele din ținuturile respective.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Brașov, 12/24 Iulie, 1883. Domnule Redactor! În impregiurările actuale numai scoala ne mai poate procura ceva mângăere. Stăm rĕu în cele politice

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Dară altă idee îi venì lui Cristian, mergênd earăși pe calea esterioară spre pavilon; și el n'a întrat într'ênsul, fără a se întreba, dacă nu geme vre o victimă a misteriosului baron Olaus, cuprinsă de alienare în vre-o temniță de sub picioarele sale. El își uità de fantasia aceasta a imaginațiunei sale, găsind pe domnul Goefle șeḑênd la masă în sala ursoaicei.

— Ei bine, esclamá advocatul, fără a se conturba, era p'aci sĕ mĕ încurci și pe mine în afaceri frumoase, cu nesocotința dtale de aḑi-noapte! Lucru ciudat, baronul nu mi-a ḑis despre aceasta nici un cuvênt; dară contesa Elveda n'a voit nici decum sĕ-mi creaḑă, cu toate asigurările și protestele mele, că n'ăm nici nepot nici fiiu natural.

— Cum! domnule Goefle, dta ai tăgăduit esistența unui fiiu, care ți-a fácut atâta onoare?

— Pe onoarea mea, da; nu mi-a fost cu putință a susținea gluma și a purta responsabilitatea unei asemenea mistificațiuni. Scii dta, că n'ai rĕmas nici decum nebăgat în seamă, și afară de scena dtale cu stăpênul casei, ai frapat pe toată lumea, în deosebi doamnele prin buna-cuviința și prin manierele dtale frumoase? Am găsit în apartamentul ḑisei contese cinci sau șase doamne elegante din provincie, care sûnt încântate de dta, și precând mi-am dat parola de onoare, că streinul acela nu-mi este nimic, a trebuit se aud presupuneri, comentare! Unele mai că au creḑut că ești Cristian Waldo, despre care circulă multe glume; însĕ opiniunea a predominat că ești principele regal, care călĕtoresce incognito în fiitorul sĕu regat.

— Prințul Henric, care e acum în Paris!

— El însuși, și aceasta a servit de minune a esplica atacul de nervi a baronului, care-l uresce și care s'ar fi aflat așa în conflict cu ura sa, cu dușmănia și cu respectul ce-l datoresce fiitorului moștenitor al tronului.

— Dară contesa Elveda nu poate împărtăși o eroare așa absurdă.

— Nici decum; ea cunoasce pe principele foarte bine; dară ea este foarte batjocoritoare și își petrece cu doamnele aceste, pretinḑênd că dta sameni atât cu fiitorul nostru monarch, încât ea însuși nu mai scie ce sĕ ḑică. Și apoi, când am eșit, m'a luat la o parte și mi-a ḑis: „Dta nu ești în drept, domnule advocat, a tăgădui pe acest tiner imprudent. Eu, din parte-mi, l'am aflat foarte amabil, și, dacă nu-ți samĕnă la față, cel puțin îți samănă la spirit și la distincțiunea manierelor.

— Ei bine, aceasta este foarte măgulitor pentru mine, domnule Goefle; dar' așa ea persistă a mĕ lua drept fiiul dtale.

— Fără nici o îndoială, și cu cât eu susțineam contrarul, ea ridea cu atât mai mult, ḑicênd că nu îmi mai este cu putință a te tăgăduì, fiind că dta te ai representat lumei în gura mare sub numele meu. „Vinul e turnat, a ḑis ea, trebue sĕ-l și bei. El este un cap ciudat, care-ți va mai da de lucru; și este o pedeapsă justă pentru nebuniile tinereței, a avea copii teribili!" Veḑi cum ai pătat morala mea? În sfêrșit, pentru a mĕ scăpa de dta, i-am spus, că fiiu sau nepot, dta ai plecat alungat de mine cu rușine, pentru-că n'ai avut respectul cuviincios pentru dl baron.

— Fie, domnule Goefle; bine ai făcut deoarece încât pentru baron. . . eu nu sciu dacă visez, dară încep a crede, că el este așa barbă-vênătă precum îl zugrăvesce povestea țĕrii.

— A! a! în adevĕr? Ei bine, istorisesce-mi aceasta, dară în decursul prânzului, căci sûnt două oare trecute și dta trebue că mori de foame.

— Ba, nici decum! mie mi se pare, că tocmai m'am sculat dela masă. N'am tot mâncat până la ameaḑi?

— Ei bine, nu scii, că în clima noastră friguroasă, trebue sĕ mânci tot la două ceasuri? Eu tocmai am luat o cafea în castelul nou, și acuma am sĕ prânzesc. La oarele patru avem sĕ luăm cafeaua împreună; la șese avem sĕ facem *aftoward*, adecă avem sĕ mâncăm pâne, brânză și unt, asceptând cina.

rĕu în cele administrative, şi mai rĕu în cele financiare, de tot rĕu stăm noi Braşovenii în cele bisericesci. Între asemenea împregiurări am despera, dacă n'am mai avea şi puţină radă de mângăere în scoală.

Noi Braşovenii ne putem făli cu scoalele noastre. Eu, ca om de rênd în Braşov, care din resputeri am contribuit la ridicarea şi înflorirea scoalelor noastre, urmăresc cu atenţiune cursul scoalei, mĕ bucur din inimă pentru progres şi mĕ turbur în sufletul mĕu, când vĕd multele uneltiri ridicate asupra Palladiului muselor, după cum dic confraţii dintre Târnave.

Esamenele publice dela finea anului scolastic 1882/3 mi-au dat indemnul sĕ mĕ ocup puţin cu aceste institute. Şi nu fără cuvênt, căci esamenele din anul acesta au încheiat lunga serie de libertate, în care se pune pondul numai şi numai pe cultură. Acuma se deschide o nouă eră, unde din interese închipuite nu se va mai reflecta la sciinţă, nu la cultură în prima linie, ci la altceva, strĕin acestora, stricăcios şi pentru ele şi pentru cei ce voesc se câştige prin ea.

În simplicitatea mea de om de rênd, nu am putut sĕ nu-mi iau rĕmas bun dela starea de până acuma. Cu ce îngrigiri privesc în viitoriu, aceea rĕmâne secretul inimei mele.

Ca se fac un tablou cât se poate de complet, voiu nota la acest loc, că în Braşov *avem scoale capitale pentru băeţi cu 5 clase, pentru băete ear cu 5 clase şi 13 învĕţători apoi o învĕţătoreasă pentru lucrurile de mână, avem scoală comercială, reală şi gimnasiu, toate complete cu 23 profesori.*

Institutele acestea ale Braşovenilor de lung şir de ani şi aduc capitalele lor, şi dacă avem vre o mângăere pentru multele jertfe, ce am adus, aceea este, că am lăsat naţiunei capital viu, cari aduce fructe însutite.

Progresul din acest an este îmbucurătoriu. Cualificarea şi zelul profesorilor nostri nu lasă nimica de dorit. Însufleţirea lor isvoresce din convingerea, că numai scoala ne mai poate salva.

Renumele scoalelor noastre e cunoscut nu numai în Transilvania, ci şi preste munţi. Nu este neînsemnat numĕrul elevilor din România, cari 'şi fac studiile în institutele noastre. Eu cred, că profesorii nostri sûnt măreţi pentru renumele scoalelor noastre, sûnt jeloşi întru conservarea lui.

Elevi au fost cu totul în acest an 848. În comparaţie cu anul trecut (755) un plus de 93. Esamenele de maturitate s'au făcut sub conducerea comisariului consistorial d. A. Trombiţaşiu, referent în cele scolare. Ca comisariu din partea regimului au funcţionat Inspectorul de scoale din Braşov, domnul Cooş.

În 29 Iunie a. c. s'a încheat sĕrbătoresce anul scolastic.

Nu va fi fără interes se mai amintesc, că la scoalele comerciale dintre 9 elevii toţi s'au dechiarat de maturi, ear la gimnasiu dintre 16 elevi, 13 s'au dechiarat de maturi şi 3 s'au reieptat pentru 3 luni de dile.

Cu altă ocasiune voi vorbì de preparativele ce se fac pentru adunarea generală a Associaţiunei transilvane.

M. A Teiu.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

§. 50. Dacă guvernul ar afla în scoalele medii confesionale unele rele morale, sau direcţie contrariă statului, şi acestea nu le va putea vindeca radical prin autoritatea supremă confesională respectivă, ministrul de culte şi instrucţiune publică va face însuşi, sau prin organele sale esmise espres spre acest scop, investigaţie, şi dacă după făcuta investigaţie se vor constata fapte, cari pentru directorii şi profesorii dela institutele medii de sub inmediata conducere şi disposiţie a ministrului ar avea de urmare perderea oficiului, va pretinde dela scoala respectivă sĕ delăture pre indivizii periculoşi; contra acestora va întroduce pe cale legale cercetare penală, dacă faptul lor va cădè sub disposiţiile legilor penale; şi dacă nici prin depărtarea singuraticilor nu s'ar putè vindeca rĕul, va propune Măjestăţei Sale sĕ încuie pre un timp sau pentru totdeauna scoala respectivă.

(Propunerea Escelenţiei Sale: **Miron Romanul:** *Dacă guvernul ar afla în scoalele medii confesionale direcţie contra statului şi aceasta nu o ar putea delătura prin autoritatea supremă scolară respectivă, ministrul de culte şi instrucţiune publică va face insuşi sau prin organele sale esmise espres spre acest scop investigaţie, şi după aceea va pretinde dela autoritatea scolară delăturarea* **indivizilor documentaţi de periculoşi,** *şi contra acestora va întroduce pe cale legală cercetare penală, dacă faptul lor va cădè sub disposiţiile legilor penale: şi dacă rĕul nu se va vindeca nici prin delăturarea singuraticilor va propune etc.*)

Averea scoalei încuiate pe timp nehotărit remâne sub manipularea supremei autorităţi respective confesionale, şi venitele se vor capitalisa, până când după vindecarea relelor esperiate, la propunerea ce se va face Majestăţei sale în privinţa deschiderei scoalei, se va permite deschiderea ei.

Despre averea şi fundaţiunile institutului închis pentru totdeauna încât fundatorii sau eredii lor legitimi n'ar fi făcut disposiţii pentru casul desfiinţărei scoalei — dispune respectiva autoritate confesională spre scopuri scolare (§. 10 al articlului de lege XXVI din 1790/1) susţinêndu-se dreptul de suprainspecţiune a Majestăţei Sale.

§. 51. Disposiţiile făcute în acest §. premergĕtoriu au valoare şi pentru scoalele susţinute de jurisdicţiuni, comune, corporaţiuni şi singuratici, însĕ cu următoarele abateri:

1. În ce privesce închiderea provisorie sau definitivă a institutului, dispune ministrul de culte şi instrucţiune publică.

2. Despre manipularea respective întrebuinţarea averei scoalelor susţinute de jurisdicţiuni şi comune, după ascultarea autorităţilor administrave respective şi cu observarea referinţelor de drept, ce doară ar esista, dispune ministrul de culte şi instrucţiune publică în conţelegere cu ministrul de interne.

3. La scoalele susţinute de corporaţiuni în casul închiderei provisorie în privinţa manipulărei averei, dispune însăşi corporaţiunea, este înse obligată a aşterne decisiunea adusă în această privinţă ministrului de culte şi instrucţiune spre aprobare. Ministrul are dreptul a face disposiţiile, care va afla de lipsă pentru controlarea manipulărei.

Dacă însĕ asemenea institute s'au încuiat pentru totdeauna, corporaţiunea dispune asupra averei conform statutelor aprobate, la această disposiţie se recere aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Până se va da aprobarea ministerială, în privinţa administrărei, (ministrul ori corporaţiunea?) dispune conform normativelor cuprinse în punctul premergĕtoriu.

4. Cu privire la administrarea, respective întrebuinţarea averei institutelor susţinute de singuratici, dispun singuraticii, dacă sûnt însĕ fundaţiuni la aceste institute, la disposiţie se recere şi aprobarea ministrului de culte şi instrucţuine, care va urma conform punctului 3.

§. 52. Dacă din conspectele, care din când în când se aştern despre averea scolară şi fundaţiuni (§ 48. alinea ultimă) s'ar dovedi, că venitele nu se folosesc spre scopul destinaţiunei lor, sau că vre-o fundaţiune se manipulează defectuos, şi că este în periclu, ministrul de culte şi instrucţiune publică provoacă pe autoritatea respectivului institut a se ingrigi despre asigurarea fundaţiunei; şi dacă e defectuoasă manipularea sau se intrebuinţează fundaţiunea spre scopuri streine, sĕ facă disposiţiile trebuincioase legale.

§. 53. Dacă vre-o [scoală medie publică, care nu stă sub disposiţia şi inmediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică, n'ar corespunde în general prescriselor acestei legi, ministrul este în drept a detrage dreptul de publicitate dela acel institut, după ce din jumĕtate de an de trei ori după olaltă va fi admoniat pre respectiva autoritate supremă.

Admoniţiile, cari din lipsa puterilor didactice sau a edificielor dela scoalele deja esistente s'ar afla de lipsă a se face încă acuma, se pot face numai după doi ani dela sancţionarea legei.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** *La finea acestei alinii în loc de 2, propune 5 ani.*)

Institutele, cărora li sa detras dreptul de publicitate, nu pot estrada testimonii cu valoare şi nu pot ţinè esamene de maturitate.

§. 54. La infiinţare a descoală medie nouă, infiinţători sûnt obligaţi a o aduce aceasta la cunoscinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică cel puţin cu patru luni mai nainte, subşternênd statutele institutului, împărţirea oarelor, numĕrul puterilor didactice, conspectul despre localităţile institutului şi provederea lui cu utensiliile necesare (după aplicare, numĕrul profesòrilor şi cualificaţiunea lor.)

Înfiinţarea sau publicitatea acestui institut o poate denega ministrul numai atunci dacă el nu corespunde recerinţelor legale.

Dacă ministru în timp de 2 luni dela înscinţare nu se va declara, se poate deschide institutul.

(Va urma).

Varietăţi.

* Maj. Sa impĕratul se aşceaptă la manevrele din vara aceasta în ţinutul dela Timişoara.

* Domnul ministru de comerciu, industrie şi agricultură, contele Széchény, a sosit Joi cu trenul de dimineaţa aici în Sibiiu şi a tras la d. comite suprem Wächter. Pela 11 oare, însoţit de d. comite suprem, d. ministru a făcut visită Escelenţiei Sale archiepiscopului şi metropolitului nostru. D. Ministru a plecat pela oara 1 după ameadi la Sâmbăta pentru inspecţionarea dominiilor statului de acolo. De acolo preste Trei-scaune va trece la Braşov. D. ministru este însoţit de consiliarul ministerial Kozma, L. M. C. Horváth, silvicultorul suprem Bedő, consiliarul de secţiune Bernolak şi Maday, precum şi secretariul ministerial Mara. Din causa presenţii domnului ministru în Sibiiu, edificiile publice au fost decorate cu flamuri.

* Domnul Ministru bar. Kemény, însoţit de directorul căilor ferate Tolnai, a visitat dela Borszék vama Tuldeşului, ceea ce, după unii ar fi un semn sigur, că pe acolo s'ar clădì în curênd o linie de cale ferată.

— Doamne mulţămescuţi! traiu bun! Eu sciu că aşa este obiceiul burgezului gros din Stokholm; dară dta, aşa de svelt încă, domnule Goefle!

— Ei bine, voiesci sĕ devin un schelet? Şi schelet m'aşi face, dacă m'aşi abate dela obiceiurile ţĕrei. Crede-mĕ, dacă nu te ţii de ele o sĕ te bolnăveşci cât de curênd.

— Ca sĕ te ascult, domnule Goefle, mi-ar trebuì două lucruri, timp şi servitorul meu Puffo. Însĕ timpul trece servitorul meu a apărut un moment, pentru a dispărea îndată şi poate a numai revenì până dimineaţă.

— Nu ţi-aşi putea ajuta eu? De ce este vorba.

— De multe lucruri; dară lucrul principal este a stabilì un plan de piesă, pentru ca animalul meu de Puffo sĕ fie în stare a representa împreună cu mine. Nu-i lipsesce memoria dară facem o repetiţie înaintea representanţiei: şi, fiindcă călĕtorim de mai multe dile fără a face ceva şi fiindcă s'a îmbĕtat adi noapte poate că . . .

— Ei, avem cinci oare înaintea noastră, timp foarte mult! Mie nu-mi trebue uneori atâta, pentru a studia o causă cu mult mai încurcată, decât comediile marionetelor! Îţi promit a-ţi ajuta, dic dară sub condiţiunea, că te pui la masă cu mine şi mânânci, căci eu nu cunosc nimic mai trist, decât a mânca singur.

— Îmi vei permite a mânca cel puţin iute, dise Cristian, aşedânduse alăturea cu advocatul şi a nu vorbì mult, căci am lipsă de plumânile mele în astă seară!

— Bine, bine, replică domnul Goefle, tăind partea lui Cristian dintr'o bucată enormă de carne de viţĕl rece, o mâncare foarte preţuită de burgezimea din Svedia, dacă este gătită bine; dară ce mi-ai spus întrând aici? Ce ai fi descoperit dacă ai fi avut timp?...

Cristian istorisì aventura sa, şi sfêrşì întrebând pe dl Goefle dacă crede el, că fundamentul Stollborgului conţine o temniţă vechie.

— Pe onoarea mea, eu nu sciu nimic, rĕspunse advocatul. Este foarte uşor cu putinţă, că se află între zidurile groase de sub picioarele noastre o pivniţă şi nu mĕ îndoiesc, că în casul acesta ea ar fi servit drept temniţă. Obiceiurile străbunilor nostri n'au fost prea gingaşe, şi de altmintrelea, stăpânii au astădi încă dreptul justiţiar în teritoriile lor.

— Dar aşa nu te mai îndoesci, că pivniţa pavilonului ar putè servì încă drept temniţă şi astădi?

— Cine scie? Dta vrei se conchidi...?

— Că doară se află acì vre-o crimă îngropată, vre-o victimă încă în viaţă din multele resbunări întunecoase, atribuite baronului.

— Ei! ar fi ciudat a descoperì aceasta, dise advocatul ca în vis. Eşti sigur, că n'ai visat de glasul acela şi de cântecele sale bizare?

— Prea sigur!

— A! Dta tocmai ai dis, că omul este une-ori amăgit. Amăgit, tocmai aşa prin ureche ca şi prin ochi, şi trebue sĕ scìi (pentru a nu te încrede în toate) până la ce punct, amăgirea este rĕspândită în Svedia, cu deosebi mergênd spre nord, unde aceasta devine, pentru o terţialitate a populaţiunei, un fel de stare cronică.

— Da, cu ajutoriul superstiţiunei, visiunile aceste devin contagioase; dară, te rog, crede că eu nu stau sub impresiunea credinţei în strigoi şi în spiritele rele din lacuri, din rîuri şi din castelele vechi.

— Nici eu, de bună seamă. Şi totuşi ... vedi Cristiane, este independent de superstiţiune, ceva neesplicabil, în efectele ce le produce natura Nordului în imaginaţiunea vioaie. În aer, în rĕsunetele particulare de pe ghiaţă, în ceţele pline de figuri misterioase, în oglindele miraculoasă a lacurilor noastre este *hagring*-ul, un fenom nemai pomenit, despre care, fără îndoială, vei fi audit vorbind, şi pe care-l poţi vedè pe lacul acesta, dintr'un moment la altul; el, poate, este şi în nerênduielile fisice, causate în circulaţiunea sângelui, prin trecerea necontenită din atmosfera ghieţoasă în aceea a locuinţelor noastre, care e foarte încărcată de căldură şi vice-versa prin trecerea subită şi neevitabilă din căldură la frig. În sfêrşit, ce sĕ-ţi mai dic? Oamenii cei mai cuminte, cei mai sănĕtoşi, cei mai puţin încredufi, aceia chiar, cari au petrecut jumĕtatea cea mai mare a vieţii lor, scutiţi de aceste ilusii, au fost deodată cuprinşi de ele, şi eu, care-ţi vorbesc...

* (Fortificările dela Oituz), se ḑice, că comisiunea de inspecţiune le a aflat într'o stare de tot negleasă. Părţile de lemn sûnt putrede, lucrările de pământ, căile şi cărările sûnt spălate de ploi.

* (Alegere de protopresbiter.) Încă în 2 Iunie a. c. s'a sĕvêrşit sub conducerea dlui protosincel Dr. Ilarion Puşcariu la Ilia, în comitatul Unedoarei, alegere de protopresbiter. Candidaţi au fost şepte. Unul, clericul Sebastian Olariu, şi-a retras concursul nemijlocit înainte de actul alegerei. Dintre cei şese asupra căror s'a votat, Avram Păcurariu, paroch în Uuedoara a într'unit din 47 voturi 39, Ioan German, învĕţător în Brad 7 voturi, Ioan Ghib, adm. paroch în Arad 1 vot. Ceilalalţi concurenţi n'au obţinut nici un vot.

* (Avis pentru primăriile comunali şi proprietarii de puşci.) Articolul de lege XXIII. 1883 despre darea (contribuţiune, imposit) de pusci şi darea de vênat a intrat cu prima Iulie 1883 deja în valoare de lege.

Prin această lege s'a înlocuit dispoziţiunile positive de până acuma cu altele noue, care impun primăriilor comunale şi proprietarilor de puşci în mod preceptiv datorinţe speciale în termini preclusivi.

Spre înlesnirea priceperei dispoziţiunilor acestei legi, sûntem în plăcuta posiţiune de a împărtăşi onoratului nostru public cetitoriu, că primul vicenotariu comitatens, d. Moise Branisce, la recercarea regiului inspectorat de dare a tradus deocamdată în limba germână „Ordinaţiunea Circulară a Înaltului ministeriu de financie din 25 Iunie a. c. Nr 39,280 privitoare la introducerea legei despre darea de puşci şi despre darea de vênat, dinpreună cu instrucţiunea emanată la aceasta lege, adaogată în formă de note la tecstul legei după paragrafi“ cu 15 formulare, care se poate procura cu preţul bagatel de 40 cr. din tipografia lui Adolf Meltzer în **Sibiiu**, Strada Cisnădiei. —

* **(Spre Sciinţă).** Comitetul subscris instituit pentru indeplinirea celor de lipsă pentru primirea dlor oaspeţi, cari vor lua parte la adunarea generală a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român din Transilvania“, ce se va ţinè în Braşov în ḑilele de 17, 18. 19 şi 20 August st. v. îşi ia voie prin aceasta a ruga pe toţi aceia domni şi doamne, ce au de gând a asista la aceasta adunare generală sĕ binevoească a o face aceeasta cunoscut până cel mult *în 10 August st. v.* domnului advocat Niculae **Strĕvoiu**, preşedintele comitetului, strada Scheilor Nr. 146.

Braşov în Iulie 1883.

Comitetul de primire.

* (Parastas.) Din o împărtăşire dela Brad aflăm, că în 15 ale lunei curente, se va celebra în biserica noastră de acolo parastas pentru rĕposatul protopresbiter Nicolae Mihălţan.

* (Alegere de notar cercual în Gurasada.) Puţintică stăruinţă şi dreptatea trebue sĕ învingă. Cetitorii îşi vor aduce aminte de cele publicate în Nrul 77, al foaei noastre sub: „Procedură ungurească“ intre *varietăţi.* Acum în legătură cu acelea avem sĕ împărtăşim imbucurătoarea scire, că alegătorii români, conduşi de preoţimea noastră, in special de domnii Romul de Crainic şi Ioan Iacob, au reeşit a învinge toate sforţările d-lui baron solgĕbirău pentru candidatul sĕu Toroczkay şi a alege pe Românul Simeon Dragomir. Preotul Ioan Iacob a interpelat în faţa alegĕtorilor pe dl baron solgăbirău cu acui permisiune au corteşit gendarmii pentru candidatul maghiar şi au oprit pe candidaţii românii sĕ se recomande alegătorilor. D. bar. s'a escusat într'un mod evasiv, va sĕ ḑică nici cald nici rece, fără aşa cam pintre ele. Poate că şi respunsul acesta nehotărît al dlui bar. a contribuit la orientarea alegĕtorilor. Au veḑut şi alegĕtorii cât este de greu de a apĕra nedreptatea în faţa dreptăţii şi aşa s'au dat voturile pentru candidatul nespriginit de puterea oficială. Numai şase voturi a obţinut protegiatul dlui bar. candidatul Toroczkay. Nu va fi de prisos, pentru caracterisarea situaţiunei, a spune, că d. solgăbirău a întrebuinţat toate mijloacele ca sĕ reese cu protegiatul sĕu. A defipt alegerea pe 9 oare dimineaţa cu gând că alegĕtorii vor fi atunci la economia câmpului. A pus alegerea într'o ḑi de Marţi, când este ḑi de têrg la Dobra. A stăruit că alegerea sĕ se facă prin votare şi nu aclamare, cugetând că votanţii se vor sfii a nu da votul protegiatului sĕu. A închis şi separat pe alegĕtori într'o odae, unde erau îndesaţi ca cu maiul, dar cu toate acestea nici Toroczkay nici Medves nu devenirà ceea ce a dorit dl solgăbirău, măcar că, pe lângă toată maghiaromania din ḑiua de astăḑi, dl. Medves, care învĕţa pe alegĕtori sĕ nu asculte de „popi“, s'a „demis“, în timpul din urmă a se numì în loc de Medves, Ursulescu.

Dacă ar urma romănii în toate părţile aşa, credem că eară în toate părţile, ar şi reeşi învingĕtori.

* Prin ordin telegrafic s'a oprit importul porcilor din Bucovina şi România. Causa e că în numitele ţĕri porcii pătimesc de gură şi de unghii.

* (A ars) în Orĕştie în 13/25 Iulie pe la ameaḑi şepte case şi mai multe clădiri economice. Focul, se ḑice, s'a escat din negrige. Copii au fumat într'o şură.

* (Splină). Dela Cluj vine scirea, că în comunele Chintĕu şi Coruş au căḑut mai multe (14) vite de splină. Boala se ḑice că ar fi epidemică.

* (Ninsoare în puterea verei.) În Wildbad-Gastein a nins în 10/23 Iulie cât de bine. După ninsoare a urmat timp frumos.

* (Soare la meḑul nopţii.) Dela Hammerfest (cetate în nordul Norvegiei) se telegrafează, că Stoll, călător din Ungaria, în 24 Iulie n. a privit de la Nord-Cap la meḑul noptii soarele, care era foarte frumos şi în care s'a observat şi două pete.

Mai nou.

„N. f. Presse“ anunţă că încredinţarea princesei muntenegrene Zorca cu principele Caragheorghevici va fi în 11 August n. Împĕratul rusesc va fi representat la încredinţare de un general. Împĕratul rusesc îngrigesce de zestre. „N. fr. Presse“ e de părere că căsătoria aceasta este un moment politic, îndreptat contra Serbiei.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 3 Iulie.

După redeschiderea pertractărei anunţă presidentul, că medicii Barach, Flaxmann şi Józsa vor cerceta aḑi ochii lui Moriţ Scharf spre a constata, dacă au vre-o scădere. Martorul Matei depune în consonanţă cu cele ḑise de Herschler în ceea ce privesce drumul plutaşilor, spune însĕ că Smilovics şi Herschler ar fi vorbit unul cu altul şi că ar fi vĕḑut pe Smilovics predând lui Herschler un object; el a întrebat pe Herschler, ce e objectul acela, n'a primit însĕ nici un rĕspuns. Pe cale îmi strigă Herschler se am grige de obiect sĕ nu se peardă. La Tisza-Eszlár şi-a făcut o evreică cu Herschler semne. Noi am scos obiectul din apă şi am cunoscut, că e un cadavru. — Eu n'am vrut sĕ-l scot, Herschler însĕ susţinea, că nu o se miroasă. Mi-a vîrît frunḑe în nas ca se nu mi se facă rĕu. În urma acesteia am predat cadavrul unei evreice. Aceasta l'a îmbrăcat şi ni l'a redat. Mortului i s'a dat o cârpă de coloare întunecată în mână, şi s'au legat o cârpă peste el. Pres.: La ascultarea primă ai depus cu totul altceva. — Matei: Herschler mi-a ḑis sĕ nu tradez causa. — Pres.: Ce te-a îndemnat sĕ vorbesci mai târḑiu altcum? — Matei: Mi-a venit ca şi când ar fi trebuit sĕ spun adevĕrul. — Pres.: Te-a forţat la ascultare? — Matei: Nu, mie nu mi s'a întêmplat nimic. — Pres.: Te-a confrontat cu Herschko? — Mateiu: Da, eu i-am spus'o verde în ochi, după aceea a fasionat şi el ca mine. — Apărătoriul Eőtvős: Mĕ rog sĕ se provoace martorul ca se arete în sală pe Smilovics, pe care ḑice că îl cunoasce. Matei arată cu degetul pe Smilovics.

Presidentul: Cum de ai depus înaintea tribunalului din Maramureş, că te ar fi chinuit şi silit la depunerea falsă? Matei: Eu nu o am ḑis. Presidentul cetesce protocolul luat în Maramureş, în care îşi revoacă depunerea învinuitoare, atunci a ḑis: că l'ar fi adus noaptea din Nyiregyhàza la Tisza-Lök, ar fi fost chinuit din partea comisariului de siguranţă şi silit la depunerea sa. — Matei: E adevĕrat că am fost adus noaptea; dar nici nu m'a bătut, nici nu m'a chinuit. — Preşedintele: Ai depus aşa dar nesilit. — Matei: Da. — Preşedintele: E aşa dar fals, ce stă în protocol, pe dta nu te a bătut? — Matei: E fals. — Pres.: A fost cineva de faţă la ascultarea dtale din Maramureş? — Matei: Da, trei persoane. Îndată după cetirea protocolului am ḑis, că nu e adevĕrat. — Pres.: Pentru ce lai subscris? — Matei: Pentrucă mi a poruncit.

Urmează confrontarea martorului cu David Herschko. — Matei repeţesce în faţa lui Herschko acusa întreagă şi ḑice, că Herschko ar fi primit cadavrul dela Smilovics şi l'ar fi legat de plută. Apĕrătoriul Eötvős: Constat, că martorul acesta îşi ţine depunerea din cuvênt în cuvênt ca şi mai nainte, ceea ce dovepesce, că o a învĕţat fără îndoeală de rost. Apĕrătorul Eötvös cere amânarea ascultărei lui Matei temênduse, că în Nyiregyháza ar esista societatea unor persoane, cari se ocupă cu dresarea de martori. — Eötvős se oferă aşi motiva cu altă ocasiune susţinerea sa, până atunci cere dela presidentul separarea martorilor şi închiderea uşilor dela sală.

Presidentul: Voiu stăruì sĕ se separeze martorii, nu pot însĕ aproba totala închidere a salei.

Martorul George Popp, birtaş în Dobriţin, nu scie nimic despre declaraţiunea comisariului Barcza, de cuprinsul, că acesta ar fi primit din partea evreilor bani pentru ostenelile sale în afacerea dela Tisza Eszlar. Mâne îşi vor da medicii juraţi părerea asupra stărei ochilor lui Moritz Scharf. Matei: Continuă schiţarea schimbărei cadavrului şi istorisesce când a întrebat pe Herschko, de ce nu leagă cada-

---

— Isprăvesce, domnule Goefle... presupunênd că conversaţia aceasta nu-ţi este prea penibilă, căci eată-te palid ca servieta dtale.

— Mĕ şi simţ rĕu, fără glumă. Aceasta mi s'a întêmplat de două sau de trei ori astăḑi. Ce beată maşină este omul! Tot ce trece preste orizontul sĕu îl înspăimêntă sau îl turbură. Umple-mi păharul cu vin bun de Porto, Cristiane, şi în sănĕtatea dtale. Altcum îmi pare bine, că am refusat masa cea mare acolo jos, şi mĕ aflu singur cu dta în odaia aceasta blăstĕmată, despre care totuşi am sĕ-mi bat joc. De oare-ce dta îmi aduci jertfa, a mânca fără foame şi a mĕ asculta, pe lângă preocupaţiunile dtale personale, voesc sĕ te regulez cu alucinaţiunea mea, care este cel puţin aşa bizară ca a dtale.

„Înţelege dară, scumpe amice, că, nu mai de mult de cât a seară şi în locul unde sûntem noi acuma, eu îmi uitasem de mine, în odaia învecinată, studiind un proces cam interesant, pe când micul meu lacheu, după multe nĕcazuri, binevoì în sfêrşit a adurmì. Eu mĕ hotărîsem a remânè în răbdare un sfert de oară lângă el, fiind-că îmi era foame şi nu sciam, că masa aceasta este aşternută; dară demonul studiului, mulţămită căruia nu esistă meserie proastă, nici chiar ceea a advocatului, mĕ duse aşa departe, de-mi uitasem, de toate, şi bietul meu stomach fu silit a-mi striga la ureche că sûnt unspre-ḑece oare seara.

„În adevĕr, m'am uitat la ceasornic şi erau unspreḑece oare. Ce gândesci! eu sûnt dedat la îngrigirile guvernantei mele, care mĕ însciinţează când este timpul mâncărei, şi nu-mi adusei aminte, că, în coteţul acesta, încredinţat pazei lunatecului Ulfilas, nu te înscîinţează nimenea. Nils este, precum ţi-am spus, un servitor, care mi l'a dat Gertruda ca se înveţe meseria unui servitor de cameră.

„Dar aşa, vĕḑênd că de şepte oare lungi sûnt nemâncat, m'am sculat, am luat făclia, am trecut sala aceasta, şi apropiindu-mĕ de masă, am găsit mâncările aduse de dta şi atribuind lui Ulfilas binefacerea aceasta întârḑiată, am mulţămit, cu un fel de voracitate, pofta mea.

„Scii deja, scumpe Cristiane, că zidurile aceste au reputaţia de a fi cercetate de dracu, aşa este cel puţin opiniunea ortodocşilor din ţeară, din cuvêntul, că ele au servit, precum se ḑice, nu de mult, drept capelă unei doamne catolice, baronesei Hilda, vĕduva lui Adelstan, fratele cel mai mare...

— A baronului Olaus de Waldemora, ḑise Cristian: catolicismul este dară aşa prigonit de Dalecarlieni?

— Tocmai aşa, rĕspunse dl Goefle, precum se prigonea religiunea reformată înaintea lui Gustav Wasa. Ei sûnt oameni, cari nu iubesc şi nu uresc nimic pe jumĕtate. Încât pentru dracul care cercetează Stollborgul, bĕtrânul Stenson nu crede în el, dară el crede foarte mult în doamna căruntă care, după opiniunea lui, nu este alta decât sufletul rĕposatei baronese, moartă în odaia aceasta, sûnt acum douĕḑeci de ani.

„Eu batjocuream cu o oară mai nainte apariţiunile pentru a linisci pe micul meu lacheu; dară dta scii cum se fac visurile: adeseori dintr'un cuvênt rostit sau auḑit peste ḑi, nebăgat în samă şi la moment, ele se nasc misterios în noi fără scirea noastră şi noi le purtăm aşa până noaptea unde îndată ce am închis ochii şi a adurmit mintea, ele apar în imaginaţiunea noastră şi naintea ochilor noştri amăgiţi de chipuri fantastice cu o importanţă înḑecită şi uneori grozavă.

„Trebue sĕ creḑi că alucinaţiunea, adecă visul fără somn urmează esact aceleaşi legi. Eu isprăvisem cu cina şi tocmai îmi aprinsesem pipa, precând un ţipet pătrunḑĕtor şi jalnic ca acela al vêntului când trece prin o uşă repede deschisă, mergea prin odaie şi aerul mişcat şi rĕcit făcu sĕ flacăre luminarea de pe masă. Avênd în momentul acela ochii îndreptaţi spre uşa care dă în coridor şi vĕḑêndu-o închisă bine şi nemişcată, eu am creḑut că Nils sa deşteptat şi a deschis uşa cealaltă, adecă a odăiei păzitorului.

„ — A! Eară ai venit? am esclamat sculându-mĕ: du-te şi te culcă, poltron blăstĕmat!

(Va urma.)

vrul de pluta sa, ia rĕspuns: „pluta ta e goală şi prin urmare mai acomodată; fi numai discret, nu spune nimerui nimica şi o se primesci mulţi bani“. Acusatul Herschko afirmă, că depunerea e ridiculoasă; dacă ar fi primit cadavrul în adevĕr dela Smilovics, nu l'ar fi dus preste toate plutele la Matei, a cărui plută a fost astfel situată încât ar fi trebuit sĕ-l vadă toţi plutaşii; din contră ar fi legat cadavrul de pluta sa, care sta chiar în urmă, unde nu l'ar fi vĕd̦ut nimenea. — Herschko declară falsă depunerea lui Matei. — Pres.: (către Matei) E adevĕrat, că pluta lui Herschko a fost totdeauna cea din urmă? — Matei: Da, e adevĕrat. — Pres.: Unde ţi-a fost pluta dtale? — Matei: A fost a doua. — Herschko: Nu, a fost cea dintâiu. N'am fost în vecinătate, dacă s'ar fi întêmplat schimbarea de cadavru o ar fi observat ceialalţi plutaşi. Herschko declară încă odată că e mincinoasă depunerea lui Matei; pluta acestuia s'a stricat, 15 oameni i-au venit întru ajutoriu, dintre aceştia cel puţin unul ar fi trebuit se observe schimbarea cadavrului. — Matei: Nu s'au putut uita în apă.

Urmează confrontarea cu Smilovics, însĕ fără resultat. Smilovics şi Herschko declară, că depunerea lui Matei e falsă. (Va urma).

Bursa de Viena și Pesta.

Din 26 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.75	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.85	88.75
Renta ung. de hârtie	87.10	87.10
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.90	78.75
Acţiuni de bancă austro-ung	838.—	838.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	294.—	291.50
Acţiuni de credit austr.	295.70	293.40
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
Datorie de stat austriacă în argint	79.60	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	120.05
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 38. [450] 1—3

CONCURS.

Conform ven. rescript consistorial dto 30 Decembre anul trecut Nr. 4971. 1882. B. pentru ocuparea postului preoţesc în vacanta parochiă română gr. or. de a III-a clasă Someşul rece în protopresbiteratul Clujului se escrie concurs cu termin de 30 de d̦ile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Salariul preoţesc în bani gata computat după un calcul mediu de 5 ani şi aprobat de sinodul parochial în şedinţa sa estra-ordinară dela 21 Iuliu 1881, este 400 fl. provenitoriu din următoarele emolumente:

1. Casa parochială de lemn cu douĕ despărţeminte acoperită cu şindili şi grădina din jurul ei cu pomi de legumi şi de cosit.

2. Cimiteriul vechiu în giurul Bisericei cu pomi şi de cosit.

3. Dreptul liber egalmente cu poporul de lemnerit şi păşunatul vitelor în pădurea segregată comunală.

4. Dela 92 familii sau fumuri câte o merţă mică de bucate şi câte o d̦i de lucru cu mâna.

5. Porţiunea canonică de 15 jugere 457□° arătoriu şi fênaţ.

6. Stola usuată sinodalmente sistemisată, cum se poate observa în protocolul sinodal din 21 Iulie 1881.

Spre orientarea concurenţilor se observă, că în suma de 400 fl. nu este computată usuata terţialitate cantorală şi decima fĕtului sau crâsnicului.

Concurenţii sûnt poftiţi a subşterne concursele sale subscrisului în terminul indicat, fiind instruite conform statului org. şi a regulamentului congres. provisoriu din 1878, către sinodul parochial adresate.

Cluj, 16 Iunie 1883.

Vasilie Roşescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 248. [449] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurii, se escrie concurs cu termin până la 13 August st. v.

1. Cinadie, cu salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină de legumi în mărime de 2 jug.

2. Ludoş, cu salariu anual de 200 fl. relut de cuartir 20 fl. şi lemne de foc.

3. Spring, cu salariu anual de 200 fl. cuartir liber în edificiul scolei şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, 'şi vor adresa cererile lor concursuali, instruite conform legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul susindicat însemnându-se numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă

Dela oficiul protopresbiteral a tractului Mercurei.

Mercurea 8 Iulie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 85. [447] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea a trei staţiuni învĕţătoresci la scoala elementară capitală română gr. or. din Poiana, protopresbiteratul Mercurei, se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 12 August st. v. cu următoarele emolumente:

1. Doue posturi cu salar anual de câte 300 fl. v. a.

2. Un post de adjunct dotat cu 250 fl. anuali.

Salarele se solvesc din ajutoriul dela alodiul comunal în rate lunari anticipative.

Dela învĕţători se cere, ca în dumineci şi sĕrbători se ţină strană în sânta biserică.

Concursurile instruite conform legilor din vigoare, sûnt a se adresa până la terminul sus indicat către oficiul protopresbiteral al Mercurei.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Poiana, 24 Iunie 1883.

Comitetul parochial.

N. Maneguţ m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 247. [446] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin până la 12 August st. v. a. c.

1. Rod, cu salariu anual de 300 fl.

2. Gârbova, cu salariu anual de 200 fl., cuartir liber în edificiul scoalei, 4 stânjini lemne de foc, din care e a se încăld̦i şi scoala şi grădină de legumi în mărime de 400□°.

3. Bogatu, cu salariu anual de 200 fl. şi cuartir liber în edificiul scoalei.

4. Armeni, cu salariu anual de 150 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.

5. Sângătin, cu salariu anual de 130 fl, cuartir liber în edificiul scoalei, lemne de foc şi grădină de legumi.

6. Beşinĕu, cu salariu anual de 100 fl.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi au aşi adresa cererile concursuali, instruite conform prescriselor legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurei în Mercurea până la terminul indicat, însemnându-se numele comunei unde este ubicaţiunea şi posta ultimă a concurentelui.

În conţelegere cu concernintele comitete parochiali.

Oficiul protopresbiteral al tractului Mercurei.

Mercurea, 6 Iuliu 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. protopresb.

Nr. 187. [448] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu, la scoala elementară capitală gr. or. din Sas-Sebeş, se escrie concurs cu terminul până la 14 August a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt: 300 fl. v. a. ear după doi ani de serviţ 350 fl. v. a. la an.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi adresa suplicile instruite în sensul legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. în Sebeş, trebue sĕ fie absolvat cel puţin 6 clase gimnasiale, şi iertând împregiurările sĕ se înfăţoşeze în vre-o duminecă ori sĕrbătoare în biserică, pentru a-şi areta desteritatea în cântări şi tipic.

Sas-Sebeş, 1 Iuliu 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Comitetul parochial din Sebeș.

Nr. 317 S. [444] 3—3

CONCURS.

Pentru postul de profesor de agronomie şi grădinărit la institutul diecesan de teologie şi la cel de pedagogie se deschide prin aceasta concurs cu termin până la 25 August a. c. stilul vechiu.

Salariul este 600 fl.

Competenţii îşi vor trimite petiţiile către „Consistoriul diecesan gr. or. în Caransebeş“ şi le vor instrua cu următoarele documente:

1. Astestat de botez.

2. Atestat despre studii gimnasiale, reale sau din scoala cetăţenească.

3. Atestat despre studiile de agronomie şi grădinărit.

4. Atestat despre eventuala pracsă în agronomie şi în grădinărit.

Caransebeş din şedinţa consistorială ţinută în 2 Iunie 1883.

Consistoriul diecesan.

Anunciu.

Se vinde cu preţ scăd̦ut până la **100 hectolitre vin vechiu** din **1880** şi **1881** și **nou** din **1882** asemenea **vinars de prune** (silvoriu, schligovitz) **fert de douĕ ori** din **1881** şi din **1882** până la 10 hectolitre, ambe de cualitate foarte bună. Dela 30 Iulie n. încolo se vor vinde mai scump.

Amatorii sĕ se adreseze la

Ioan Stanca, m. p.,
[443] 3—3 paroch gr. or. în Vulpĕr.
(Borberek) posta ultimă Alvincz.

[451] 1—3

Se primesce
un tinĕr bine crescut, *cu cel mai puţin patru clase elementare*, ca
învĕţăcel de **neguţătorie**
la
Antonie Bechnitz în Sibiiu.

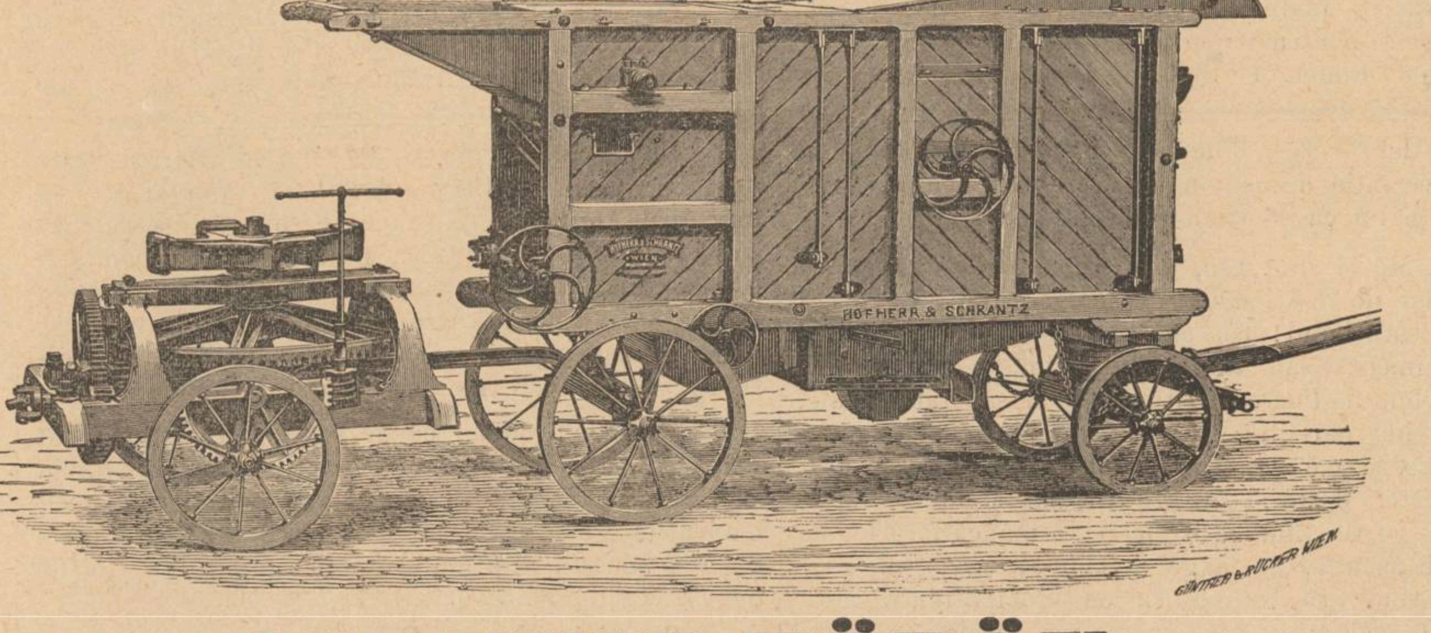

ANDREIU TÖRÖK,
esposițiune de mașine agricole și fabrică de mașine
în Sibiiu, poarta Cisnădiei, strada dumbrăvei Nr. 1,
recomandă cu preţuri şi condiţiuni foarte eftine
mașine de îmblătit întoarse cu mâna, cu cai și cu vapor,
precum şi
escelente ciure de cernut, Trieure
[441] 2—6 şi tot feliul de maşine şi recuisite care aparţin specialităţii acesteia.
☛ Reparaturile se esecută foarte eftin și foarte prompt. ☚

Redactor rĕspund̦ĕtor Nicolau Cristea.
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 82 Sibiiu, Marți 19/31 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ecou din Bucuresci la presa jidano-maghiară.

Ḑiarele unguresci și jidano-unguresci atâta au strigat și au injurat asupra naționalităților, și staturilor vecine — ca sĕ tăcem de cele din lăuntrul statului — până când au inceput a se întoarce ecoul și din strĕinătate. În loc de a se purta foile din cestiune ca nisce organe ale unei puteri mari, cu generositate, sau dacă li s'au părut că generositatea nu are loc, cel puțin cu desconsiderarea cese mai șede celui puternic, bună-oară cum face Rusia, care încă se putea simțì ofensată atât prin toastul lui Grădisteanu cât și prin afacerea Brialmont, ḑiaristica jidano-ungurească a creḑut, că va impune cu gură mare. Că s'a înșelat, am avut ocasiune sĕ vedem și din alte ecouri reproduse în coloanele noastre. Aici reproducem după „Imparțialul“, foaie moderată, un articol, care este un ecou la numĕroasele strigăte și înjurături ale presei jidano-unguresci, dar tot odatâ și o dovadă deplorabilă, cum sciu ele îndepărta de la monarchia austro-ungară pe aliații cei mai naturali, cari sunt dela natură chemați a lupta împreună contra inimicului comun.

Eată articolul din cestiune:

N'am avut obiceiul sĕ ne lăsăm la această parte a ḑiarului în combinațiuni politice, unele mai fantastice de cât altele și nici n'am purtat vre-odată polemică cu cineva. Am espus numai faptele pe cât a fost cu putință. De astă dată însĕ ne vedem nevoiți sĕ părăsim acest tĕrêm spre a rĕspunde ḑiarului „Pester Lloyd“, care de multă vreme nu încetează a'și bate joc de toate popoarele peninsulei balcanice într'un mod pentru care în zadar căutăm un termin mai moale. De mult acest ḑiar s'a făcut cunoscut prin eleganța limbagiului în părțile orientului incult. Representant fidel al misiunei maghiare pentru civilisarea Orientului, „Pester Lloyd,“ de un șir de ani n'a încetat a trimite razele sale de lumină peste deasa întunecime a popoarelor balcanice. Începutul l'a făcut cu înjuràturile, a continuat cu minciunile și acuma suferind de grando-manià, a ajuns la sistemul compus, adecă sĕ întrebuințeze de o dată ambele mijloace civilisătoare, proprii culturei maghiare isvorîte de pe pustele Ungariei.

Mărturisim, că nu simțim plăcere în a polemisa cu ḑiarul maghiar după idei și nemțesc după limbă. Aceasta o facem siliți, căci scim că numitul ḑiar stă în strînsă legătura cu guvernul maghiar, ba chiar și cu ministrul de esterne din Viena. Prin urmare articolii ce se publică în „Pester Lloyd“ de și sûnt îmbrăcați într'o haină murdară, totuși 'și au importanța lor, lumea din afară s'a obicnuit a'i privi ca espresiunea vederilor politice ale sferelor conducătoare din Ungaria.

În primul sĕu articol de la 23 Iulie, „Pester Lloyd“ găsesce cu cale sĕ se ia după o nălucă, ce se numesce confederațiunea balcanică, își plăsmuesce in fantasia sa înferbêntată o mulțime de pericoli ce ar urma din această confederațiune pentru monarchia austro-ungară și apoi taie și spânzură po toate popoarele balcanice.... pe hârtie. Pentru ḑiarul pestan, este mai pe sus de ori ce îndoială, că o confederațiune balcanică nu poate sĕ esiste de cât cu tendințe agresive față cu Austro-Ungaria și în a tot știința sa „Pester Lloyd“ cunoasce deja toate secretele cele mai intime ale fie-cărui stat balcanic. În ce privesce pe Români eată ce ne spune numitul ḑiar: Acestia (Românii) nu se îndoiesc nici un moment, că ei n'ar fi chemați sĕ stăpânească două părți de lume și că dacă astăḑi stindardul lor nu fâlfâie până în inima Europei și până în fundul Asiei, aceasta o datorim numai modestiei lor de până acuma“.

Nu scim dacă „Pester Lloyd“ ia în serios aceste lucruri, tot ce scim însĕ este că în România încă nu s'a găsit nimenea, care în orbirea sa națională sĕ meargă așa departe și sĕ susțină că două regimente de honvezi sûnt de ajuns pentru ca se arunce în Dunăre toată armata românească. Aberațiunile politice și grando-mania sûnt proprietatea esclusivă a Maghiarilor, din nenorocire vecini cu noi. Cine voesce sĕ se convingă deplin despre acest lucru, n'are decât sĕ ia în mână ori-care ḑiar maghiar și va vedè până la ce grad s'a ridicat căldura în capetele politicilor din regatul S-tului Stefan. Nu este cestiune politică de interes general european, despre care voinicoșii noștri vecini sĕ nu vorbească cu un aer, ca și când ei ar învêrti toată lumea cu degetul cel mic. Cinci milioane de Maghiari ruinați în privința financiară și neajunși încă la adevĕrata îndependență, îndrăsnesc sĕ dea lecții în fie-care ḑi și sĕ amenințe chiar întreaga diplomație europeană și apoi tot Maghiarii sĕ vină sĕ ne ḑică noauă Românilor, că suferim de grando-manià! O! aceasta este tot ce poate sĕ caracteriseze mai bine îngânfarea Maghiarilor și pornirea lor repede spre cădere.

Înainte! „Pester Lloyd“ e tutti quanti, căci pe calea aceasta de sigur că nu ne veți discredita pe noi Românii în fața Europei. Este o vorbă veche, scoasă din filosofia practică a poporului, că cine sapă groapa altuia cade el într'ênsa. Acest proverb ni se pare că nu va trece mult și se va aplica și la Maghiari. Mulți cari mai nainte erau aperători zeloși și mari sprijinitori ai aspirațiunilor maghiare, astăḑi au început a'și întoarce fața de cătră maghiari, căci 16 ani de dominațiune maghiară în jumĕtatea translaitană a monarchiei austro-ungare, i-a convins că maghiarii nu sûnt decât niște negustori de vorbe mari și late dar goale la miez.

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Iulie.

Se poate că în decursul ḑilei de astăḑi procesul celebru, despre afacerea dela Tisza-Eszlár în care s'a pretratat la tribunalul din Nyiregyháza, se va fi terminat. Vineri s'a început pledoriile. Cuvêntul cel dintâiu la avut procurorul de stat. După acesta representantul acusatoarei Solymosy, advocatul Szalay, după cari au urmat apĕrătorii acusaților: Funtak, Friedmann, Székely, Heumann, și Eőtvős. Ori cum va fi sentența (procurorul de stat declară pe acusați de nevinovați și propune eliberarea lor), din proces și din cele ce s'a scris in legătură cu acest proces, s'a vĕḑut un lucru nealterabil, s'a vĕḑut cât este de puternică influența jidovească în statul unguresc. Influența jidovească joacă rolul principal.

Dela **Cattaro** se scrie la „Neue fr. Presse“ că de cinci patrare de an, de când s'a suprimat revoluțiunea în Crivoscie, ținutul acela este tot pustiu. Austria îl stăpânesce, însĕ afară de vre o câteva muieri și copii, cari umblă fără căpătâiu prin munți, altă populațiune acolo nu esistă. Peste 2,000 de persoane fugite se află în principatul Muntenegrului și nu se gândesc la întoarcerea acasă. Nici guvernul muntenegrean nu are de gând sĕ le trimită acasă. Din contră le ține acolo pentru ca sĕ le aibă drept simbure pentru bande de insurgenți în viitor.

Tot la „N. fr. Presse“ se scrie din **Seraievo**, că pe lângă toată privighierea autorităților, nu se poate împedeca contrabandarea agitațiunilor, fie din Serbia, fie din Muntenegru. Agitațiunile croaților nu găsesc teren fecund în Bosnia, cu toate acestea sûnt periculoase, pentrucă dau avênt agitațiunilor din Serbia, și Muntenegru.

Bosniacii, fără de escepțiune, urĕsc pe Croați. Deci îndată, ce ar simțì că au a fi încorporați la Croația, ministrul de rĕsboiu ar trebuì sĕ se gândească numai decât la un sucurs numeros de trupe în ținutul ocupațiunii.

După cum se vede din ḑiare în 11 August n., principele Petru **Carageorgevici** și princesa **Zorca** din Muntenegru, vor serba, nu încredințarea, ci cununia lor, la carea Țarul Alesandru III și-a dat, nu numai binecuvêntarea, ci și o sumă frumușică de ruble. Cununia aceasta, ḑiare considerabile, au aflat-o deamnă de a o face object de articoli de fond politici. În articolii aceștia se discută, dacă principele Petru este ales a înlocuì mai târḑiu pe regele Milan sau pre pincipele Alesandru al Bulgariei. Și resul-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

„M'am dus până la ușa aceea, convins că băiatul n'a îndrăznit a o deschide de tot, ci o a împins numai ceva, spre a se asigura, că eu nu sûnt departe; ușa aceasta era tot așa de bine închisă ca și cealaltă.

„Sĕ se fie hotărît băiatul a o închide eară, vĕḑêndu-mĕ aici, și puținul sgomot ce l'a putut face, sĕ nu-l fi auḑit până-ce m'am mișcat pentru a-mi căuta pipa și a pune lemne în foc? Aceasta era cu putință; am întrat în odaia păzitorului și am găsit pe Niels dormind bine. Era evident, că nu s'a mișcat. Eu am stins focul din camin, de frica unui accident, și am revenit aici unde erau toate în linisce. Flueratul jalnic nu-l mai auḑeam. Mi-am ḑis, că vêntul o fi străbătut prin vre o crepătură și am reluat pipa și dosarul afacerei, care-l studiez în momentul acesta pentru baron.

„Afacerea aceasta, care-mi oferă interesul unei cestiuni de drept cam încurcate, n'are pentru dta nici un interes; nici nu te molestez cu ea. Îți va ajunge a sci că este vorba de un contract de vênḑare, făcut odinioară de baronul Adalstan, și numele persoanei acesteia, ca și numele soției sale se află într'însul repetat în toată frasa. Numele acestor consoți, morți în floarea vieței, unul în mod tragic și misterios, celalalt tocmai în odaia aceasta, unde ne aflăm, poate în patul acesta părăsit și stricat, care-l veḑi acolo jos, făcură, fără îndoială asupra mea un fel deimpresiune ce nu mi-o puteam esplica. Eu eram cu totul adâncit în studiul meu, și soba făcea mult sgomot, precând credeam a auḑi, de repețite ori, o pocnitură în scară. Prin aceasta fui așa emoționat, și mĕ simțam totdeodată așa rușinat că am trĕsărit, încât nu voiam nici chiar a-mi întoarce capul spre a vedè ce poate fi. Ce minune, că lemnăriile aceste vechi și umede, începură a simțì efectul unui foc mare făcut în odaie de pocniră din când în când?

Am continuat a cetì; dară după pocnitura treptelor și a barierei urmà un alt sgomot: era ca scârșnitul unei unelte de fer pe zid, dară condusă de o mână așa slabă sau nesigură, încât uneori putei bine atribuì sgomotul acesta, ghiarelor unui cloțan în luptă cu cartele aceste vechi și mari de pe părete. Eu m'am uitat și nevĕḑênd nimic, nu mi-am întrerupt cetirea, hotărît a nu mĕ mai nelinisci de sgomotele aceste, particulare fie-cărei odăi și totdeuna produse de causele cele mai simple din lume. Este o copilărie a căuta după causele aceste, dacă ai altă ocupație mai bună.

„Dară un al treile sgomot mĕ hotărî a mĕ întoarce și a privì încă odată spre scară. Auḑii carta cea mare de pergament, care acopere ușa zidită, mișcându-se și pocnind în mod particular; o am vĕḑut ridicându-se de repețite ori, jucând în verigele de care e acățată și unflându-se ca și când un corp, care după dimensiunile sale ar fi putut fi un trup omenesc, s'ar mișca în dosul ei. De astădată m'am spăriat serios. Era cu putință, ca un hoț sĕ se fie ascuns acolo, care aștepta momentul a năvălì spre mine. Eu m'am sculat în grabă spre a-mi lua sabia de pe scaun, unde o pusesem sosind aici, dară n'am găsit-o.

— Și cu cuvênt, ḑise Cristian; vai! ea era la mine.

— Nu sciu, replicà dl Goefle, dacă am atribuit disparițiunea acestei arme unui capriciu neobicinuit de rênduială a lui Ulfilas: destul că nu m'am uitat în geamantanul meu și nu eram nici decum neliniscit a nu-mi regăsì hainele întinse de mine pe spatele fotelului. Eu n'am obiceiul a face asemenea lucruri însuși, și pe semne nu mi-am mai adus aminte, că totuși le-am făcut. Blăstĕmata de sabie nu s'a găsit și eu avui timp a mĕ liniscì și a-mi ḑice că sûnt un poltron, că niminea n'are sĕ 'mi pândească viața și decumva vre-un hoț ar tatul discuţiunilor este că următorii principelui Petru sûnt destinaţi (de Rusia) a sguduì esistenţa monarchiei austro-unguresci.

Ḑiariul rusesc „*St. Peterburskija Vedemosti*“ se ocupă de un timp încoace cu multă predilecţiune cu monarchia Austro-Ungară. După ce spune că Rusia trebue sĕ se fortifice din resputeri în părţile despre Austria, ia la ageră critică starea internă a monarchiei, pe care o află miserabilă în toată privinţa. Trecênd apoi la partea esternelor noastre, ne cercetează referinţele cu principatele slave şi între altele ḑice: „Participarea principelui din Montenegru la serbările sântei încoronări din Moscva a instrĕinat foarte tare cercurile guvernului din Viena de cătră domnitoriul Montenegrului. Ce se atinge de populaţiunea principatului Muntenegru, referinţele faţă cu Austria sûnt şi mai puţin pretinoase ca ale majorităţii din regatul Serbiei. Austria n'are nici un aderent în Muntenegru: a avut Austria parte de mare iubire pretinească până când n'a luat asupră-şi protectoratul propagandei catolice în Bosnia şi Erţegovina. Din timpul acela a început a scădè influinţa Austro-Ungariei printe Muntenegrini, şi poltici austriaci cu greu vor spera îmbunătăţirea stărei actuale dela locotenentul-colonel Milencovici. E lucru miraculos, că pentru bărbaţii de stat austriaci, înrolaţi de comun, dintre bureaucraţia vienezilor, adevĕrurile istoriei sûnt litere nescrise, şi că imperiul austriac pentru ignoranţa acestor oameni fără nici un folos face atâtea esperimente de stat. Istoria aderenţilor lui Hus şi a protestanţilor din ţĕrile coroanei bohemice *şi inspiratele nisuinţe ale ruşilor din Galiţia, ale românilor, serbilor din Banat, serbilor din Voivodina şi ale celor din fosta graniţă militară* **de a se unì** sûnt cunoscute pretotindenea, numai bărbaţilor de stat austriaci, întemeiătorilor „Reuniunei de ajutoare“ pentru Bosnia şi Erţegovina, nu le sûnt cunoscute.

Spre documentarea afirmaţiunilor sale citează numita foaie un şir de fapte istorice despre luptele dintre catolici si ortodocşi în Dalmaţia, Bosnia etc. apoi termină astfel:

Austria va plătì noauele încercări de propagandă catolică între ortodocşi prin totala perdere a înfluinţei sale în insula balcanică; şi poate compromite posiţia câştigată cu atâta osteneală. Întrigele Austriei în Albania mai ales însĕ între Albanezii catolici dela graniţele montenegrine sûnt bine cunoscute din evenimentele mai din urmă, cu toate acestea nĕsuinţe, ale cabinetului din Viena, cu greu sĕ poate crede că Austria 'şi va câştiga simpatii durabile la albanezii catolici. Este absurditate a presupune că Austria cu 200,000 de catolici în Bosnia şi Erţegovina se înceapă rĕsboiu religios contra milioanelor de ortodocşi din Bosnia, Serbia, Erţegovina şi Muntenegru. După cum se vede Austria trăiesce în epoca clericalismului şi guvernul nu este destul de puternic de a se mĕsura cu acest rĕu, de care sûnt cuprinşi cei mai mari bărbaţi de stat ai lui, precum e contele Kàlnoky, Taaffe, Hohenwart, Falkenhayn, Thun, Clam Martinitz, Lobkowitz, Br. Hübner şi mulţi alţii. „Reuniunea austriacă de ajutorare figurează deocamdată ca institut privat, lucrările ei însĕ se judecă de tot nefavorabil şi ele vor servì ca eclatantă dovadă că în Viena s'a început deja rĕsboiul religios contra majorităţii populaţiunei din peninsula Balcanică. Timpurile actuale sûnt tare nepriincioase ideilor religioase — şi dacă Austria va continua pe calea apucată se poate trezì uşor la „Solferino şi Sadowa.“

În ḑiarul Moscvei, Katkov, vorbind despre raportul dintre Austro-Ungaria şi România, avênd în vedere cu deosebire cestiunea Dunării, află atitudinea respingĕtoare a României faţă cu hotărîrile conferenţii dela Londra, naturală şi întemeiată. Cu toate că Rusia a luat parte la hotărîrile acestea, promite României spriginul rusesc. Avênd în vedere însĕmnătatea ce se poate atribuì espectoraţiunilor de Katkov în timpul de faţă, cele scrise despre cestiunea Dunării, cel puţin nu pot fi trecute cu vederea.

În Polonia rusască au primit toate căile ferate ordin, sĕ arete cât mai curênd, în cas de rĕsboiu câte trenuri militare ar putè pune în mişcare pe ḑi.

„R. L.“ în numĕrul sĕu de Sâmbătă scrie un articol plin de căldură pentru generalul Brialmont. După ce face o scurtă biografie şi adauge că incidentul neplăcut pentru general, ar fi isvorînd din nescari intrige ţesute de inimicii lui de acasă, esprimă părerea, că incidentul acesta poate înlesnesce lui Brialmont venirea în România.

In Serbia a chiemat ministrul de rĕsboiu pe 7 Septemvre toate trei clasele miliţiane, pentru ca în puterea legii celei nouă de reorganisare sĕ dea armele. Mĕsura aceasta este din unele părţi privită cu neplăcere, deoarece se poate aduce în legătură cu alegerile, cari probabil vor urma după 7 Septemvre.

Brialmont.

Afacerea Brialmont este comentată de „P. Ll.“ în chipul următoriu:

Afacerea generalului Brialmont, pertractată în şedinţa de eri a camerei din Belgiu, marchează o nouă şi importantă cale, pe care se sbuciumă de un timp încoace România, *spre inomisibila ei perdere.* Guvernul din Belgiu şi-a implinit detorinţa în modul cel mai loial, denegând generalului concesia de a merge în România şi depărtarea lui din servit după purtarea sa necualificabilă. În adevĕr Europa şi-ar fi făcut foarte rea opinie despre referinţele armatei Belgiului, când ar fi fost cu putinţă, ca un oficier în posiţia generalului pus deja în disponibilitate, se comită o greşeală aşa de mare contra disciplinei militare fără a fi pedepsit, şi pe lângă aceasta se şi-o încoroneze cu un comentariu, pe care toată lumea — civilă şi militară — cu un cuvênt mai moderat — 'l numesce necuviincios. Guvernul din Belgiu n'a întârḑiat a lua şi mĕsurile, cu cari era detoriu bunului seu renume faţă cu Europa. Reclamaţiunile făcute în această privinţă de cătră representantul Austro-Ungariei, este lucru foarte natural, asemenea şi grăbirea guvernului belgian în darea de satisfacţie.

Însĕ reclamaţiunile făcute guvernului român, care sub ori-ce guvern se codeşce, sûnt cu mult mai importante ca cele adresate guvernului din Belgiu, care sub ori-ce guvern 'şi împlinesce detorinţele faţă cu Europa în modul cel mai eclatant. Cu greu se va afla esemplu, ca guvernul unei ţerişoare de însemnătatea acesteia, a unei ţerişoare, care prin indulgenţa şi indeferentismul cabinetelor normative abia eri s'a primit în şirul statelor independente, se îndrăsnească a lucra contra obiceiurilor şi detorinţelor bunei cuviinţe internaţionale, ca şi România. Comica grandomanie, de care sûnt cuprinşi politici din Bucuresci ţine în continuă îndisposiţie întreg contingentul. Dela douĕ scandaluri — şi politica internă a ţerei e toată scandal — şi dela douĕ crime — căci sub scutul constituţiei României înfloresce crassul despotism al guvernului — trec consiliarii regelui Carol la nouĕ pretensiuni adresate cabinetelor europene. Principele Gorceacoff însĕ, care de tot pretinesce intitula pe politici din Bucuresci cu „*mes enfants*“ şi i tracta ca pe nisce băeţi de scoală indĕretnici, *el era singurul bărbat de stat din Europa, care a aflat adevĕratul ton,* **cu care trebue tractată asemenea societate.** Cabinetul din Viena lua prea serios lucrul cu pretensiunile Sale. Prin aceea că *politicii valachi au fost tractaţi, ca şi când ar avea omul de lucru cu ministri din Belgiu, s'a dat nutremênt parocsismului grandomaniei, şi nu trebue se ne mirăm, dacă în fine a degenerat la atâta, ca şi când s'ar fi sters toate liniele care despart marile puteri europene de vasalul de odinioară al porţei.* Vor trebuí sĕ se dedee oamenii în Viena a tracta cu România astfel, după cum ar tracta în asemenea casuri Francia sau Englitera. *Nu este stat în Europa apuseană, care în immediata sa apropiere şi în* **cea mai directă sferă a sa de putere** *ar tolera aventurile politice, urmărite acum în Bucuresci.*

Însĕ noi mai avem vreme destulă spre aşa ceva. Prin pacienţa ministrului nostru de esterne reclamaţiunile făcute României au devenit cam lucru de toate ḑilele, ceea ce n'ar trebui sĕ suferim; cu toate acestea ultimele dechiaraţiuni ale guvernului cu privire la mult discutatul toast dovedesc, că guvernul regelui Carol la întrebare respicată scie da rĕspuns la înţeles. Trebue ţinuţi numai pe calea aceasta, ansă avem din destul.

Nici că mai voim se vorbim despre faimoasele lucrări de fortificare, cari sûnt motivul călĕtoriei generalului belgian la Bucuresci. Dacă guvernul român stăruiesce, ca cu ori ce preţ sĕ se fortifice Bucurescii, aşa ca Parisul, poate se o facă! Dacă contribuabilii români nu ḑic nimica, când li se storc banii spre a plătì tunurile Krupp şi fortificările à la Paris, atunci pentru noi e tot una. Totuşi va mai curge încă puţină ápă pe Dimboviţa, până când capitala României se va putè pune pe o treaptă cu Parisul, când fortul Griviţa — de bună samă aşa se va numì — va fi în stare se oprească în calea lor armatele puterilor europene. Până atunci se pot întêmpla în Bucuresci multe schimbări, despre cari astăḑi nici nu visază cei de acolo.

Altfel stă lucrul cu provocaţiunea, ce se plănueşce acolo sub numele de „Revisiunea constituţiunei“. Dacă domnitoriul României, ar primì titlul de „Rege al Românilor“, atunci aceasta ar fi o provocare, ce s'ar îndrepta deadreptul în contra monarchiei noastre. Şi nu ar fi nici decum de ajuns ca guvernul nostru sĕ se mărginească numai la aceea, de a nu recunoasce acest titlu. Nu trebue sĕ se conceadă nici decum, ca acest titlu se fie întrebuinţat în mod oficial nici chiar acolo în ţeara lor.

Aceasta ar fi egal cu o proclamare oficială a „Romaniei irredente“, şi atunci monarchia ar trebuì se ia mĕsurile ei corespunḑĕtoare. Faţă cu asemene încercări, trebue sĕ i se aducă aminte guvernului

---

poftì punga mea ar fi lucrul cel mai cu minte a-i da fără luptă mica sumă din ea.

„M'am îndreptat apoi spre scară cu sânge rece şi resolut, iţi jur; dar tocmai atunci se produse alucinaţiunea... ean veḑi, Cristiane, privesce portretul acesta din dreapta ferestei...

— Am cercat a'l vedè, ḑise Cristiano, dară el este aşa de rĕu plasat în faţa luminei, şi muştele sau umezeala aşa l'au pătat, încât foarte puţin deosebesc.

— Dară privesce-l la lumină; şi aşa eată că înserează şi este timp a aprinde luminările.

Cristian aprinse sfeşnicul cel cu trei braţe, care remăsese pe masă şi privind portretul, suindu-se pe un scaun şi revĕrsând claritatea luminei asupra tabloului, cu ajutorul albumului sĕu de buzunar, ţinêndu-l între ochi şi luminările flăcărânde din sfeşnic.

— Tot aşa rĕu vĕd, ḑise el. Este portretul unei femei cam mare şi de o turnură elegantă; ea şede şi are în cap un vĕl negru, precum îl poartă doamnele svedice earna, pentru a'şi scutì ochi de albul zăpedei. Vĕd mânile sûnt foarte bine făcute şi foarte frumoase. A! a! haina este de satin sur deschis cu noduri de catifea neagră. Este portretul doamnei sure?

— Da, este portretul baronesei Hilda.

— În casul acesta, voiesc sĕ-i vĕd faţa. O vĕd, e frumoasă şi blândă. Aşteaptă niţel, domnule Goefle... fisionomia aceasta te pĕtrunde de simpatie şi de blândeţă.

— Dar aşa numai asculţi istorisirea mea?

— Cum se nu, dle Goefle? Timpul mĕ grăbesce, dară aventura dtale mĕ interesază şi voiesc sĕ sciu sfêrşitul. Eu ascult.

— Ei bine replică advocatul, pe când imi îndreptam ochii spre cartea aceasta mare a Svediei, care o veḑi acolo acăţată pe părete, o figură omenească eşì de sub ea, ridicându-o ca şi cum ridici o portieră de tapiserie şi figura aceasta era o femee mare şi slabă, nu sveltă şi frumoasă precum ar trebuì sĕ fie aceea, care o representă portretul, ci palidă şi devastată ca şi când ar eşì din mormêntul sĕu, şi haina ei sură, mânjită, purtată, cu pantlicele sale negre desfăcute şi atârnătoare părea în adevĕr că aduce încă cu sine pămêntul din mormênt. Aspectul acesta era aşa de trist şi groaznic, încât am închis ochii, ca sĕ nu vĕd visiunea aceasta penibilă. Când i-am deschis, fi va fi fost o secundă sau aproape o minută, nu sciu, figura era tocmai înaintea mea. Ea coborise scara, a cărei pocnituri sĕ mai auḑea încă, şi me privea cu ochii tulburaţi şi cu o ficsitate, care o aşi putea numì cadaveroasă, pentru a esprima absenţa ori cărui cuget, ori cărui interes, ori cărei vieţi. Era în adevĕr o moartă, care sta în picioare înaintea mea, la doi paşi de mine, şi eu am remas ca fascinat, doară însumi foarte urît, şi poate cu pĕrul drept în sus în cap, n'aşi tăgăduì...

— Pe onoarea mea, ḑise Cristian, o aparţiune neplăcută, şi eu cred că în locul Dtale eu v'aşi fi afurisit sau i aşi fi spart ceva. A ţinut aceasta mult timp?

— Nu sciu. Mie mi s'a părut că nu mai are sfêrşit, căci am închis earăşi ochii spre a me elibera de ea şi când i-am redeschis, năluca mergea; ea mergea spre pat. Ce a făcut acolo nu ţi-aş putè spune. Mi se părea, că mişcă perdelele, că se pleacă spre a vorbì cu cineva, pe care-l vedea, eu însĕ n'am vĕḑut pe nimenea. Apoi voia sĕ deschidă fereasta; dară cred că nu o a deschis. În sfêrşit ea a revenit spre mine. Eu mĕ încuragiasem puţin. Am cercat a cugeta cu judecată. Am cercat a'mi da samă despre faţa ei. Dară nu era cu putinţă. Eu n'am vĕḑut, decât ochii ei mari şi morţi, dela cari nu-mi puteam întoarce privirea. Altcum năluca trecu de astă dată iute. Presenţa mea, decumva o va fi observat, părea că nu o irită şi nu o surprinde. Ea plutea nehotărît prin odaie, cerca a se reîntoarce la scară, şi părea că nu o poate găsì. Mânile ei slabe căutau zidurile, şi deodată nu o am mai vĕḑut. Un vênt fluerător a mai mers odată prin aer şi prin urechile mele; apoi a încetat şi, ca la mijlocul acestei crize, eu nu m'am simţit nici decum alterat, eu am observat foarte bine disposiţiunea sgomotelor neobicînuite şi chipul fantastic.

român, că sfera de putere a Austro-Ungariei se întinde de fapt preste Orient, şi că acolo numai cuconsimţământul monarchiei noastre se poate face o transformare, pre când tot, ce se face fără consimţemêntul ei e nestatornic. O politică română care se împotrivesce, trebue înăduşită cu toate mijloacele, şi atunci monarchia va fi în stare a resolva aceasta probleme. Romania, nu poate se aibă alt modru şi altă îndreptăţire de esistenţă, decât aceea, pe care o află în înţelegerea cu marea putere vecină; dacă a perdut pe aceasta, atunci şi-a perdut chiar esistenţa.

Ce insultă ar mai fi pentru guvernul nostru, dacă ar lăsa sĕ se întêmple în linisce proclamarea „Regelui Românilor!“ Sĕ se protesteze de cu vreme, şi într'un chip, ce eschide ori ce dubietate despre intenţiunile monarchiei, în contra acestei forme nouĕ de estravaganţă politică, şi în casul acel'a sĕ se urmărească o astfel de procedere, dela care nici o altă putere nu s'ar abate, nici cât e negru sub unghiă.

Varietăţi.

* (Denumire.) „Kuryer Lwowski“ din Cracovia anunţă, că împeratul a subscris denumirea lui Zalescki de locţiitor în Galiţia, în locul lui Potocki. Zaleski intră în funcţiune în 18 August.

* Principele Bismarck a plecat în 28 Iulie la Kissingen.

* Contele Persaano fostul vice-admiral italian a murit în 28 Iulie n.

* (Necrolog.) *Ioan Constande,* fost mulţi ani profesor de desemn în orfanotrofiul teresian de aici şi pensionat de guvernul ung. cu o pensiune disproporţionată, a murit Duminecă dimineaţa, lovit de apoplecsie. Reposatul a fost un om activ şi în impregiurări de multe ori de tot nefavorabile, a făcut relativ mult pentru familia sa şi în sfera sa modestă chiar şi pentru poporul seu. El se lupta cu curagiu cu vicisitudinile, şi umorul cel de invidiat, care nu'l părăsea nici odată, i ajută se le înfrunte în casurile cele mai multe. Fiei ţerêna uşoară!

* (Junimea română din Reghin şi giur) arangiază „Petrecere de vară“, care se va ţinè în 12 August st. n. a. c. în promenada din Reghinul-săsesc; în folosul scoalei române din loc. Începutul la 3 oare p. m. Preţul întrărei: de persoană 1 fl. v. a., de familie 2 fl. v. a.

Comitetul arangiator

Preşedinte:	Secretariu:
Dr. Alesandru Ceuşianu, medic.	*Iacob Butnariu,* jurist.

Cassar:
Ioan St. Torpanu,
teolog.

Reghinul-Săsesc, 20 Iuliu 1883.

Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale diaristică.

* (Himen). Domnul Ioan Şandru, teolog şi-a serbat Dumineca în 17/29 Iulie anul curent cununia în Braşov cu domnişoara Livia Pop, fiica Domnului Iosif Pop, jude suplent la tabla reg. din Maros-Vásárhely.

* (Himen). Dl Nicolau Pană, învĕţătoriu în Zerneşti şi-a serbat cununia cu domnişoara Maria Nicodim Dan din Zerneşti Dumineca 17/29 Iulie a. c.

* *(„Biserica română“)* este intitulată o broşură care a apărut înainte cu vre-o două luni şi a cărei autor este protopresb. gr. cat. din Satmare, Ioan Marcu sau Márk. Broşura se ocupă cu crearea unei biserici române independente de ori şi cine, afară de papa (!!!). N'am luat încă notiţă despre broşură, reservându-ne a ne ocupa cu ea mai târdiu. Nici acum nu luam încă notiţă, dacă nu vedeam în „P. Ll.“ de Vineri o notiţă, pe care am cugetat că nu ar fi bine a o trece cu vederea. „P. Ll.“ după un estras foarte scurt din broşură observă: „Scrierea aceasta merită consideraţiune, nu numai pentrucă a apărut într'un timp, când aspiraţiunile cunoscute a le Românilor ear apar pe orizontul politic, ci şi pentru că autorul ei este un păstor sufletesc distins din diecesa episcopului român gr. cat. Szabó, decorat tocmai în dilele aceste.“

* (Incidentul dela Oituz.) Despre incidentul acesta am cetit în foile de aici că un sergent dela gendarmeria ung. a trecut graniţa, îmbrăcat civil şi a arestat pe un desertor. Acum cetim în toate foile ce ne au venit dela Bucuresci următoarele:

„În diua de 29 Iunie, sergentu-major austriac, Ioseph Egyek, comandantul punctului Poiana-Sărată, trecênd peste frontieră în România, îmbrăcat în haine civile şi înarmat cu un revolver, a întrat în comuna Hîrja, pentru a prinde pe un desertor numit Costantin Papuc. Ajuns în disa comună sergentul-major austriac, urmărind pe C. Papuc, a întrat după el în cârciuma lui Vasilie Tătar, l'a ameninţat cu revolver, pe el şi pe celelalte persoane care se mai aflau în cârciumă în acel moment, şi pe urmă dând afară din cârciumă pe locuitori, a legat şi pus în lanţuri pe pretinsul desertor căutând al tîrî peste hotar.

„Primarul comuni Hirja, audind ţipetele prizonierului, a alergat imediat şi aflând pe acest străin fără pasport vizat care aresta lumea fără mandat l'a dus la primărie şi deacolo la espedat la sub-prefectura de Têrgul Ocna.

„Suntem informaţi că d. prefect de Bacău trimis de ministru în anchetă a făcut o minuţioasă cercetare, şi că între altele a cerut a se acorda medalia serviciului credincios primariului comunei Hîrja, pentru conduita sa energică, demnă şi prudentă.

„Revizuirea“, care ne dă aceste amenunte, nu cunoasce încă motivele, care au făcut pe minister sĕ dea ordine, de a se da libertatea sergentului major austriac.“

* (Grindină.) Dela Agnita primim scirea că în 29 Iunie a cădut grindină pe cucuruze şi o parte din grâne. În 13 Iulie s'a descărcat o tempestate cu grindină pe altă parte a hotarului. Grâu, cucuruz, ovĕs, cânepă — pe unde a ajuns tempestatea toate sûnt nimicite. Paguba nu se poate spune. Apa a adus un bou înecat dela Ruja.

* (Pace cu „profontul.“) Ministeriul c. şi r. de rĕsboiu a dispus sĕ se cerce nu cumva s'ar putè obţinè pâne mai bună pentru soldaţi de cum este „profontul“ sau „prefundul“ de astădi. După cum aflăm la unele corpuri s'au şi cercat cu un fel de pâne lungăreaţă (Wecken) şi s'a aflat că este mai bună şi mai nutritoare. Se aşteaptă că pânea cea nouĕ va înlocuì „profontul.“

* (Manevrele militare) în România se vor face anul acesta în dividii. Ele vor începe la 15 Septemvre şi vor ţinè până la 15 Octomvre.

Concentrările pentru manevre se vor începe la 15 August. Atunci se vor concentra jumĕtate din trupele ce urmează sĕ ia parte la eserciţii. La începutul lui Septemvre comandanţii corpurilor vor inspecta trupele concentrate. La 15 Septemvre se va concentra cealaltă jumĕtate a trupelor, şi la 20 Septemvre se vor concentra reservişti.

La sfêrşitul lui Septemvre vor începe inspecţiunile pentru formarea tabloului de înaintări.

*(Scoalele în România). România are astădi 3000 de scoale rurale de copii cu 100,000 scolari şi 149 scoale rurale de copile cu 9325 scolărese. Mai departe 300 scoale cetăţenesci de copii şi copile cu 37,000 elevi şi 830 învĕţători şi învĕţătorese. Numerul liceelor e 7, frecuentate de 2108 scolari. La licee sûnt 160 profesori. România mai are 6 scoale normale (pedagogii) cu 760 scolari, 6 scoale industriale pentru fetiţe cu 300 scolărese şi 5 scoale comerciale cu 780 scolari. (Unde sûnt scoalele de meserii din Bucuresci şi Iaşi? Red.). Considerând că fie care soldat sau miliţian trebue se înveţe „carte“, putem presupune că în România în scurt timp vor fi rarităţi oamenii, cari nu vor scì ceti şi scrie.

* (Spre sciinţă cui se cuvine.) Noi am fost publicat în Nr. 79 al foaiei noastre un articol „Din părţile Transilvane,“ la care am adaus traducerea unui articol din „Magyarország“. „Telegraphul“ dela 17 Iulie reproduce articolul din „Magyarország,“ substituindul lui *„Kolozvary-Kozlony“* (aşa botează „Tel.“ pe „Kolozsvári Kőzlőny“). Cu toate că „Telegraphul“ nu numesce isvorul de unde a reprodus articolul tradus şi aşa substituirea eronată nu ne ar privì, în interesul adevĕrului atragem atenţiunea cetitorilor interesaţi asupra acestei erori. Causa erorei, de bună seamă este articolul nostru, care se începe cu nisce reflesiuni la unele plângeri ale lui „Kolosvàri Kőzlőny“. — Pentru noi nu reclamăm nimic.

* (Cetewayo), regele zulu-caffrilor din Africa de meadă-di, carele fusese prins în London, după ce s'a întors sub protecţiunea britanică în patria lui a fost bătut şi omorît de alt căpitan de zulu-caffri *Usibepu.* Dimpreună cu regele Cetewayo fură omorîte şi muerile regelui şi mulţi dintre căpitanii sei.

* (Cutremur de pământ). Dela Neapole s'a telegrafat alaltăeri, că în insula Ischia a fost cutremur înfricoşat. În Casamicciola, Forio, Lacco, Cimeno s'au surpat case multe, îngropând mulţi oameni. S'au trimis vapoare pentru transportul vulneraţilor. Se calculează peste 1000 de morţi. Spitalurile din Neapole sûnt pline. Biserici s'au transformat în spitaluri. Intre cei nenorociţi se află prefectul din Cagliari şi episcopul din Casamicciola.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 4 Iulie.

Se continuă ascultarea cu Matei. S'au însinuat mai mulţi martori ceea ce îndreptăţesce a crede, că afacerea va lua dimensiuni mari. Apĕrătorii ventilează întrebarea delegărei altui tribunal, la din contră vor a'şi depune mandatul.

Apĕrătoriul Dr. Friedmann: Pe basa legei penale propun întroducerea cercetărei disciplinare contra martorului Matei, care a întărit cu jurământ două depuneri ce difer cu totul una de alta. — Apĕrătoriul Eötvös: Martorul acesta a făcut 5 depuneri deosebite una de alta, cea dintâi în Nyiregyhàza, unde a depus cu 15 martori, că nu scie nimic despre schimbarea cadavrului; a doua, în Tisza-Lőck, a fost învinuitoare, pe aceasta o a desvoltat prin depunerea a treia în Nyiregyháza; în depunerea a 4-a din Maramurĕş, a declarat earăşi sub jurământ, că depunerea-i învinuitoare e mincinoasă; adi earăşi într'a 5-a depunere sûnt toate adevĕrate. Martorul acesta e a bună samă mincinos! — Presidentul: Înainte de a se pronunţa judecătoria în privinţa aceasta, nu-i permis a-l numì fals. — Dr. Eötvős: Aceasta e opiniunea mea şi am drept a o esprima drept motivare pentru propunerea, ce am de cuget a o face. „După-ce martorul acesta a mărturisit mincinos şi a luat parte la schimbarea cadavrului, propun a se şterge din şirul martorilor şi a se primì în şirul acusaţilor.“ Cum şede Vogel cel nevinovat pe banca acusaţilor, aşa trebue sĕ şadă şi acesta.

Procurorul: Nu pot sprigini propunerea făcută asupra lui Matei întru cât privesce mărturisirea-i mincinoasă; spriginesc însĕ propunerea a se primì în şirul acusaţilor pentru participare la schimbarea cadavrului.

Pres. împărtăşesce, că tribunalul sĕ va pronunţa asupra propunerilor acestora.

Confrontat cu Herschko şi cu Smilovics, Matei remâne pe lângă aceea, c'ar fi sĕvêrşit cu cei dintâiu numiţi schimbarea cedavrului. Sĕ cetesce o epistolă interesantă scrisă de Smilovics martorului deja ascultat Rosenberg, despre care Smilovics susţinea că nu'l cunoasce. Epistola sună astfel:

„Noi trei am depus totul! Depune şi Dta, ca sĕ ni se uşureze posiţia“. Smilovics susţine că ar fi scris epistola la provocarea unui soţ de al sĕu din temniţă, care s'a îngrigit de hărtie, peană, cerneală şi de espedarea epistolei.

După pausă sĕ ascultă martorul Csepkanics. El a fost când cu întêmplarea, beat şi nu-şi aduce aminte de detaiuri. A audit pe oameni strigând în urma lui Herscko, rĕspuns n'a dat Herschko. Preşedintele constată, că depunerea martorului diferă de cele ce le-a fost depus martorul la protocol la prima înfăţişare.

Presidentul: Ce-ai vĕdut în Tisa? — Martorul: Înnota un cadavru. — Pres.: Ai vĕdut cadavrul din depărtare. Martorul: Da. Pres.: Opt plute erau legate una de alta; unde ai vĕdut cadavrul înainte sau înapoia plutelor. Martorul: Am observat cam 15 coţi înapoia plutelor un object, objectul acesta a dispărut sub plute, când a reapărut am cunoscut, că e un cadavru. Pres.: Aceasta difere de depunerile dtale de mai nainte.

Apĕrătorul Eötvős: Părerea mea e, că depunerea de adi a martorului consună cu depunerea lui cea dintâiu. — Pres.: Pentru ce ai depus mai nainte altfel? Martorul: Fiindcă am fost silit. Din

---

„Eù m'am pipăit şi m'am convins că eram eu. M'am pişcat de mână şi am simţit-o foarte bine. Am vĕdut butelca cu rum abea începută. Nu eram nici în stare de estasă, nici în stare de beţie. Nu mai simţeam nici cea mai puţină frică. Eu mi-am dis cu sânge rece, că chiar am durmit în picioare. Mi-am sfêrşit pipa, precugetând aventura şi chiar lăsându-me puţin efectului imaginaţiunei mele si unei dorinţe nehotărite de a mai avea o alucinaţiune pentru a cerca de a o biruì; dară fenomenul acesta nu s'a repetat şi eu m'am culcat foarte liniştit. Totuşi am adurmit numai tărdiu, dară fără a fi cât de puţin bolnav.

— Dară, dise Cristian, cum de ţi s'a făcut acum rĕu, când ai gândit la apariţiunea de adi noapte?

— Ei, aşa e omul! El are emoţiuni retractive când aude vorbind de nebunii, el însuşi devine ceva nebun. Astădi mi-am amintit în două rênduri istorii de felul acesta, cari sûnt fabule sau de bună samă visuri, dar cari conţin poveţe inalte şi misterioase.

— Cum aşa, domnule Goefle?

Va urma.)

întrebările apĕrătorilor Eötvös şi Heumann resultă, că interpretele a făcut traducere falsă, ceea ce face ca depunerea sĕ apără tendenţioasă. — Procurorul: (cătră Csepkonics) Vĕḑuta-i pe cineva pe malul Tisei pe când călătoreai? — Martorul: Pe nimenea. — Pres.: Ai fost adus la Hust. Ce au voit dela dta? Martorul: Mi s'a ḑis sĕ depun aceea ce am depus în Nyiregyháza; aceea o am şi subscris în protocol înaintea judecătorilor. Pres.: În protocolul acesta sĕ afirmà, că te ai fi plâns, că în Nyiregyháza te-ar fi silit sĕ depuni precum ai depus. Martorul: Aceasta nu o am ḑis. Pres.: Dta ai fost însĕ ascultat şi în Maramurĕş? Martorul: Da, şi acolo am depus în faţă la patru martori, că în Nyiregyháza nici nu m'au chinuit şi nici nu m'au bătut. Presidentul: Cum ai venit la Maramurĕş? Martorul: Într'un car; un evreu mi-a dat banii pentru car. Presidentul: Cine a fost evreul acesta? Martorul: Nu sciu. Din respunsurile la întrebările apĕrătoriului Heumann resultă, că martorul şi Matei au locuit în Nyiregyháza împreună. Din confrontarea lui Matei cu Csepkonics s'ar părea, că multe din depunerile cestui din urmă ar fi neadevĕrate.

Urmează ascultarea lui Herschko. Dênsul scie, că Csepkonics a strigat cătră plutaşi: „Veniţi! vedeţi, aici e un cadavru!“ Cadavrul trecuse deja în putrejune, de aceea nu s'a dus nimenea sĕ-l vaḑă. Plutaşii se hotărîră a face în ḑiua următoare arĕtare la judecătorie.

Urmează ascultarea muerei lui Urban, care vrea sĕ facă depuneri în privinţa etăţii lui Moriţ Scharf. Ea cunoasce pe Iosif Scharf, şi pe fiul acestuia, pe Moriţ şi ştie, că Moriţ s'a născut la a. 1867 şi că în August anul curent va fi de 16 ani. Martora crede că aceasta e adevĕrată starea lucrului. Pres.: (cătră Scharf) Ce ḑici la aceste? — Iosif Scharf: Eu m'am căsĕtorit numai în anul 1867 şi în August 1868 s'a născut Moriţ. — Martora: Ba nu, a fost la a. 1867. Acusatul Scharf: (cătră martora) scii d-ta aceasta cu siguranţă? — Martora: Da. — Scharf: Dar unde am locuit eu atunci? — Martora: În Altdorf. — Scharf: Aceea nu-i adevĕrat, pe timpul, când s'a născut Moriţ încă nu locuiam în Altdorf. Apĕrătoriul Eötvös: Mĕ rog sĕ se ceară estras din protocol şi lucrul e gata. Urmează ascultarea altor martori, cari s'au insinuat de bună voie. Francisc Csuha şi muerea acestuia nu împărtăşesce detaiuri în privinţa întêmplărei. Muerea lui Csuha istorisesce, că pe timpul schimbărei cadavrului li s'a interḑis evreilor părăsirea caselor; pe băiatul unui evreu l'a încuiat judele comunal din motiv, că a fost trimis după carne. Martorul următor Debreczenyi a fost ascultat cu privire la pierderea Esztirei Solymosy. La aceasta a servit Hatalovsky, care precum se scie a fost depus a fi vĕḑut şi după ameaḑi pe Eszter Solymosy în sat. Martorul afirmă sus şi tare, că Hatalovsky a fost în câmp şi că prin urmare n'a putut vedè pe Ester. Martorul Iosif Lazy intăresce depunerea martorului premergĕtoriu. Apĕrătoriul Eötvös: Îmi permit a întreba cine sûnt martorii acestia pe cari nu ia însinuat nimenea şi despre cari apĕrătorii nu sciu nimic. — Pres.: Martorii acestea au fost însiunaţi. — Eötvös: Da, dar de cine şi pentru ce? — Pres.: Cu Hatalovsky s'a întêmplat în tocmai. (Aplause în public) — Eőtvös: Cetesc însĕ în ḑiare, că în Tisza-Eszlár sĕ adună anume martori. Nu cum-va se ţin şi acesti doi de soiul acelora? Apĕrătoriul Friedmann: Atrag atenţiunea înaltului tribunal, că maniera de a câstiga pe calea aceasta martori stă în contraḑicere cu procedura penală. (cătră Lazy): Ai vĕḑut dta pe Hatalovsky cu stăpânul seu în Dobreţin pe câmp? Lazy: Nu, eu eram bolnav. — Dr. Friedmann: Cum poţi dta dar depune, că a fost pe câmp? — Lazy: Am auḑit dela vecini. — Dr. Friedmann: De ce nu te-ai însinuat mai de mult dacă tocmai sciai ceva? — Lazy: Nu m'a chemat nimenea — Dr. Friedmann: Şi acum te-a chemat? — Lazy. Da, judele. — Dr Friedmann: Depusai ceva înaintea judelui. — Lazy: Nam depus nimĕrui nimic. — Dr Fiedmann: De unde s'a sciut deci, că dta scii ceva. — Lazy: La întrebarea aceasta nu sciu rĕspunde. — Dr. Friedmann: După întrebările aceste e de prisos sĕ accentuez, că martorele acesta depune fără a sci ceva: de altcum tocmai mi se spune, că martorul e unul dintre cei acuiraţi.

Procurorul propune a fi juraţi plutaşii; ear martorii cu depuneri de însemnătate secundară se nu fie admişi la jurămênt. — Pres.: încheie şedinţa la 3 oare după ameaḑi.

Acusatul Vogel se declară nevinovat; în ḑiua în care ar fi predat el cadavrul lui Smilovics, nici nu s'a întâlnit cu Smilovics. Se confrontează ambii, Smilovics ḑice, că el ar fi spus la recercarea judelui cercetătoriu încă la confrontările de mai nainte, că Vogel l'ar fi îndemnat se primească schimbarea cadavrului. — Acusatul Vogel: A fost aceasta adevĕrat? — Smilovics: Nu, am spus'o deja pentru ce o am făcut. Smilovics spune, că Bary ar fi tras pălmi lui Vogel, fiind că acesta ar fi declarat mincinoase afirmările lui Smilovics. Aceasta s'a întêmplat într'o odaie a castelului Kálay. La un al doilea cas a strigat judele cercetătoriu: „spune adevĕrul!“ fiind că eu am ḑis că acesta e adevĕrul, a demandat judele cercetătoriu sĕ-mi aducă apă. Am trebuit se beau un ulcior după altul. În urma acestora mi-a tras Bary eară o palmă. Bary părăsì odaia în care întră comisariul de siguranţă şi ḑise că are însărcinarea sĕ bată pe Vogel până când va spune adevĕrul. Comisariul de poliţiă, continuă acusatul, m'a lovit de 3 ori peste cap şi m'a reţinut de nou sĕ beau apă ḑicênd: „spune adevĕrul evreule, la din contră te bat până mori!“ Mai târḑiu mi-au legat mânile în spate, ear comisariul mi-a poruncit sĕ mĕ desbrac în pielea goală. După aceste m'au condus într'o casă unde se aflau paie, aici am fost silit sĕ mĕ culc şi comisariul de siguranţă m'au ameninţat, că mĕ va spânḑura de amêndouĕ picioarele. Cu toate acestea n'am fasionat. După aceea m'a dus în curte unde se afla un şafot. Şi aicea am rĕmas pe lângă adevĕr. M'au purtat după aceea pe jos până în un alt sat, cu toate că eram tare bolnav şi numai după ce am căḑut pe drum, m'au transportat mai departe cu carul. Unsprăḑece ḑile am fost încuiat, după aceea am fost ascultat. Eu am spus că nu sciu nimic. M'au confrontat cu Smilovics, care nu sciu sĕ defigă cu securitate ḑiua întâlnirei noastre. Judele cercetătoriu l'a dus într'o altă casă. După câtva timp a venit Smilovics eară în casă şi atunci sciu sĕ difigă cu precisiune ḑiua intêlnirei.

(Va urma).

Loterie.

Sâmbătă în 28 Iulie 1883.

Viena:	**36**	**33**	**13**	**50**	**87**
Timişoara:	**13**	**80**	**87**	**4**	**2**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 28 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6°/₀	119.80	115.75
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119.95
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 38. [450] 2—3

CONCURS.

Conform ven. rescript consistorial dto 30 Decembre anul trecut Nr. 4971. 1882. B. pentru ocuparea postului preoţesc în vacanta parochiă română gr. or. de a III-a clasă Someşul rece în protopresbiteratul Clujului sĕ escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Salariul preoţesc în bani gata computat după un calcul mediu de 5 ani şi aprobat de sinodul parochial în şedinţa sa estra-ordinară dela 21 Iuliu 1881, este 400 fl. provenitoriu din următoarele emolumente:

1. Casa parochială de lemn cu douĕ despărţeminte acoperită cu şindili şi grădina din jurul ei cu pomi de legumi şi de cosit.
2. Cimiteriul vechiu în giurul Bisericei cu pomi şi de cosit.
3. Dreptul liber egalmente cu poporul de lemnerit şi păşunatul vitelor în pădurea segregată comunală.
4. Dela 92 familii sau fumuri câte o merţă mică de bucate şi câte o ḑi de lucru cu mâna.
5. Porţiunea canonică de 15 jugere 457□° arătoriu şi fênaţ.
6. Stola usuată sinodalmente sistemisată, cum se poate observa în protocolul sinodal din 21 Iulie 1881.

Spre orientarea concurenţilor se observă, că în suma de 400 fl. nu este computată usuata terţialitate cantorală şi decima fĕtului sau crâsnicului.

Concurenţii sûnt poftiţi a subşterne concursele sale subscrisului în terminul indicat, fiind instruite conform statului org. şi a regulamentului congres. provisoriu din 1878, cătră sinodul parochial adresate.

Cluj, 16 Iunie 1883.

Vasilie Roşescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 248. [449] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurii, sĕ escrie concurs cu termin până la 13 August st. v.

1. Cinadie, cu salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină de legumi în mărime de 2 jug.
2. Ludoş, cu salariu anual de 200 fl. relut de cuartir 20 fl. şi lemne de foc.
3. Spring, cu salariu anual de 200 fl. cuartir liber în edificiul scolei şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, 'şi vor adresa cererile lor concursuali, instruite conform legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul susindicat însemnându-se numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă

Dela oficiul protopresbiteral a tractului Mercurei.

Mercurea 8 Iulie 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 85. [447] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea a trei staţiuni învĕţătoresci la scoala elementară capitală română gr. or. din Poiana, protopresbiteratul Mercurei, sĕ escrie prin aceasta concurs cu termin până la 12 August st. v. cu următoarele emolumente:

1. Doue posturi cu salar anual de câte 300 fl. v. a.
2. Un post de adjunct dotat cu 250 fl. anuali.

Salarele se solvesc din ajutoriul dela alodiul comunal în rate lunari anticipative.

Dela învĕţători se cere, ca în dumineci şi sĕrbători se ţină strană în sânta biserică.

Concursurile instruite conform legilor din vigoare, sûnt a se adresa până la terminul sus indicat cătră oficiul protopresbiteral al Mercurei.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Poiana, 24 Iunie 1883.

Comitetul parochial.

N. Maneguţ m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 247. [446] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, ţiitoare de protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin până la 12 August st. v. a. c.

1. Rod, cu salariu anual de 300 fl.
2. Gârbova, cu salariu anual de 200 fl., cuartir liber în edificiul scoalei, 4 stânjini lemne de foc, din care e a se încălḑì şi scoala şi grădină de legumi în mărime de 400□°.
3. Bogatu, cu salariu anual de 200 fl. şi cuartir liber în edificiul scoalei.
4. Armeni, cu salariu anual de 150 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.
5. Sângătin, cu salariu anual de 130 fl, cuartir liber în edificiul scoalei, lemne de foc şi grădină de legumi.
6. Beşinĕu, cu salariu anual de 100 fl.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi au aşi adresa cererile concursuali, instruite conform prescriselor legilor din vigoare, oficiului protopresbiteral al tractului Mercurei în Mercurea până la terminul indicat, însemnându-se numele comunei unde este ubicaţiunea şi posta ultimă a concurentelui.

În conţelegere cu concernintele comitete parochiali.

Oficiul protopresbiteral al tractului Mercurei.

Mercurea, 6 Iuliu 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. protopresb.

Nr. 187. [448] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu, la scoala elementară capitală gr. or. din Sas-Sebeş, sĕ escrie concurs cu terminul până la 14 August a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt: 300 fl. v. a. ear după doi ani de serviţ 350 fl. v. a. la an.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi adresa suplicile instruite în sensul legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. în Sebeş, trebue sĕ fie absolvat cel puţin 6 clase gimnasiale, şi iertând împregiurările sĕ se înfăţoşeze în vre-o duminecă ori sĕrbătoare în biserică, pentru a-şi areta desteritatea în cântări şi tipic.

Sas-Sebeş, 1 Iuliu 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral.

Comitetul parochial din Sebeş,

---

[445] 3—3

Anunciu.

Din partea unui institut particular din România sĕ caută **un tiner Român,** absolvent a unei scoale pedagogice, cunoscênd bine şi limba Germană.

Va avea o bună remuneraţiune.

Adresa pentru Iulie:

I. Stănescu, profesor, Elöpatak:
ear mai departe: ... *Buzeu România.*

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 83 Sibiiu, Joi 21 Iulie (2 August 1883.) Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nunta muntenegreană.

Căsătoria între principele Petru Caraghiorghevici şi principesa Zorca, fica principelui Nicolae al Muntenegrului, a atras atenţiunea ḑiaristicei într'o mĕsură neaşteptată. Se vede, că se dă o însemnătate deosebită politică căsătoriei acesteia. Fără a intra în niscari apreţieri din parte-ne, pentru a arĕta totuşi însemnătatea politică a căsătoriei acesteia şi cetitorilor noştri reproducem apreţierile ḑiarului. „P. Ll.“, un ḑiar, cărui nu i se poate denega cunoscinţa tainelor politice, fiind un organ, care este în contact cu guvernul unguresc şi cu cabinetul de esterne din Viena. „P. Ll.“ în foaia de Luni seara ḑice:

Vulpea se pregătesce de peregrinagiu evlavios. Principele din Muntenegru s'a socotit sĕ facă o visită de omagiu sultanului şi la Constantinopole se fac toate pregătirile de al primì tocmai aşa de sĕrbătoresce, cum fu primit principele Bulgariei. Ce speră vulturul munţilor negri sĕ aducă dela Constantinopole, nu sûntem în stare a eruì nici măcar aprocsimativ, deoare ce, ceea ce'i trebue lui mai mult, tot aşa de mult 'i trebue şi sultanului, adecă bani mĕrunţi şi pe lângă acestea la Constantinopole erau din vechime dedaţi, ca vasalii sĕ aducă bani, nu însĕ ca ei sĕ capete. Într'aceea ni se scrie despre combinaţiunile politice, cari sûnt legate de căsătoria princesei muntenegrene dintr'o parte, de altmintrea bine informată, următoarele:

Căsătoria lui *soi-disant* principe Petru Carageorgevici cu princesa Zorca a provocat în opiniunea publică păreri de tot rĕtăcite. Presupunerea, că Petru va umbla sĕ validiteze energic pretensiunile sale în Serbia cu ajutorul Muntenegrului şi — al amicilor rusesci —, este lipsită de ori ce temeiu. Prin legătura caselor Nieguş-Caragheorgevici, ajung la valoare combinaţiuni cu totul nouĕ. În sfere bine informate este sciut, nu de eri, că combinaţiunea prealabilă a legăturei acestea a fost abdicaţiunea pretendentului la coroana serbească dela „drepturile“ sale, care abdicaţiune sĕ facă posibilă pâşirea, ce va avea sĕ urmeze, a lui Nicolae I. de Muntenegru şi de Brda, ca pretendent la tronul marei Serbie. Diplomaţii de meserie pot declara de o sută de ori, că nu sciu nimic de această faptă ponderoasă, ea esistă şi este tot atât de nedisputabilă ca şi o faptă împlinită. Dinastia Obrenovici este în timpul de faţă îndoit încomoadă pentru panslaviştii singuri stăpânitori în Rusia. Mai ântâiu dinastia profesează programa naţională sêrbească. Încă principele Miloş, mai târḑiu principele Mihail şi apoi şi mai şi regele Milan au anunţat şi au făcut cunoscut, că ei, credincioşi originei lor, se simt numai ca domnitori sêrbesci şi de aceea nu pot avea altă problemă decât ca Serbia sĕ fie civilisată, liberă, avută şi fericită. Principele Mihail a esprimat către un intim: Panslavismul este o înşelătorie vrednică de pedeapsă.“ Regele Milan unicul şi singurul, care şi-a consacrat viaţa ideii sêrbesci nu poate cugeta altfel. „Totul pentru poporul sêrbesc, nimic pentru năluca panslavistică“. Aceasta este, precum se scie, parcla lui. Ce poate dar începe Katkoff cu un astfel de domnitor slavic „egoist“? Nu e destul cu atât, Milan nu e nici diletant politic, el caută mântuirea ţĕrei acolo, unde trebue găsită, în legătură cu cultura apusană şi cu grupa puterilor din mijlocul Europei, unde este astăḑi punctul de gravitaţiune al situaţiunei şi unde, după calculi omenesci, va mai fi încă timp îndelungat. Unui regent, care sĕ îngrigesce de binele ţĕrii sale, nu'i plesnesce prin minte, a căuta razim în Rusia oficială, care e subminată şi se clatină. A căuta mântuirea în Rusia neoficială, mare în intrigi, mică în fapte, nu'i poate venì în minte unui sêrb pe tronul sêrbesc. Panruşii au condamnat din motivele acestea pe Obrenovici şi şi-au îndreptat privirile spre Nieguşi. Fiindcă Caraghiorghievicii fără de rădăcină şi fără de razim în sêrbism, nu pot fi instrumente fecunde, aşa l'au făcut ajutanţi şi satrapi ai Nieguşilor, căror li s'a încredinţat problema, a de[illegible]ropa coroana lui Duşan din ruine. În luna ce[illegible] mai de aproape se va cununa principele Petru cu princesa Zorca. Festivităţile ce vor avè loc în curênd în Cetinie însemnează începutul unui timp foarte agitat, firesce înainte de toate, pentru, însĕ nu esclusiv numai pentru Serbia.

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Iulie.

Ministrul afacerilor esterne, conte Kálnoky, fiind în ḑilele acestea la împĕratul Germaniei Wilhelm în Gastein, fu decorat cu ordinul vulturul negru. Oameni de toate ḑilele nu află în distincţiunea aceasta nimic deosebit. O parte considerabilă însĕ a presei vede în distincţiunea aceasta o însemnătate „înaltă politică“ şi o aduce în legătură cu alianţa austro-ungaro-germană. S'au, se întreabă o foaie, alianţa astăḑi nu mai este aşa de puternică ca mai nainte? Distincţiunea aceasta sĕ fie o resplată pentru meritele câştigate de contele Kálnoky în interesul continuităţii alianţei! Noi aşa credem, că nu poate fi în cele din urmă vorba nici de rĕsplata unui merit nici de câştigul rĕsplăţii. Interesele de stat din amêndoue părţile esclud o astfel de presupunere.

„N. fr. Presse“ anunţă, că o sută treiḑeci de fugari dela Ubli au sosit din Muntenegru în Cattaro şi s'au presentat autorităţii de acì; toţi sûnt puşi sub priveghierea tribunalelor militare. De Sâmbătă se află în Cattaro şi conducĕtoriul principal al crivoscianilor. Petru Pop Samarghici încă a sosit din Muntenegru la Cattaro. Sâmbătă noaptea fu arestat fără veste egumenul mânăstirii ortodocse dela Bania lângă Risano, Iosif Caturici, şi între gendarmi fu adus la Cattaro, unde fu dat pe mâna tribunalului militar.

După cum s'a telegrafat dela Londra la „Deutsche Ztg.“ din Viena, puterile vor ca în timpul cel mai deaproape sĕ negocieze cu România, ca sĕ participe la rectificarea tratatului dela Londra. Toţi representanţii puterilor mari, cari se află în Londra sûnt de părerea că representantul României trebue invitat a se sfătuì cu ei împreună în privinţa modalităţii ratificării, care, după cât se scie, are a se subsemna în 13 Septemvre. De acì conclud unii, că România nu va fi invitată numai ca sĕ subscrie lângă puterile mari tratatul dela 13 Maiu, ci că este intenţiunea, a se căuta o formă, după care, fără a se decide din nou discusiunea, sĕ se constate în public participarea regatului român la tratat şi în chipul acesta sĕ se satisfacă pretensiunilor României. „D. Ztg“ revenind într'un articul de fond asupra afacerii acesteia pune întrebarea, nu cumva diplomaţia austriacă trebue sĕ înregistreze o înfrângere nouă, şi termină, după ce sfătuesce pe diplomaţia austriacă sĕ nu fie concesivă, sĕ lase România în soartea ce o merită.

„Moniteur de Rome“ esplică alianţa germano-austriacă. Este cu putinţă că esplicarea nu corespunde intenţiunilor din Vatican, ci stîrnesce prepusul, că din partea curiei romane sĕ intenţionează folosirea alianţii ca mijloc de presiune asupra guvernului prusian. Cu alte cuvinte, alianţa dintre Germania şi Austro-Ungaria, papa şi cu cardinalii sĕi vrea sĕ o folosească pentru a îmblânḑì pe guvernul prusian ca sĕ facă concesiuni în cele bisericesci politice. Alianţa, ḑice foaia din Vatican, pentru guvernul actual austriac, are preţ numai dacă principele Bismarck va căuta sĕ câştige lauda papii; în Viena se aşteaptă cu inpacienţă supunere completă din partea guvernului prusian voinţei curiei în cele politice bisericesci. Nu de mult scirea

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

— O Doamne! I s'a întêmplat tatului meu, care a fost ca şi mine, advocat şi profesor de drepturi, că a vĕḑut fantoma unui om, condemnat, trecuseră peste ḑece ani, pe nedrept la moarte, care i-a cerut dreptate pentru copii sĕi despoiaţi şi rehabilitarea reputaţiei sale. El a vĕḑut fantoma aceasta sub spênzurătoare, trecând într'o ḑi peacolo. El a esaminat afacerea, a aflat, că fantoma i-a spus adevĕrul şi a câştigat procesul. Fără îndoeală fantoma aceea a fost o ilusiune, dară el a fost un apel la consciinţa tatălui meu. Şi de unde-i venise acest apel? Din fundul mormêntului? De sigur că nu; sau din cer, cine ştie?

— Ei, bine domnule Goefle, ce conchiḑi din apariţiunea Dtale de aḑi-noapte?

— Nimic, scumpe amice; dară uneori eu sûnt, nu puţin chinuit de ideea, că baronesa Hilda a fost doară o victimă calumniată, şi că Dumneḑeu a permis, nu doară sĕ mĕ cerceteze sufletul ei, ci sĕ fie spiritul meu cuprins de amintirea sa, până ce îmi represent chipul ei, pentru ca sĕ-mi vie voinţa de a recerca adevĕrul.

— De ce a fost acusată baronesa aceasta vestită?

— De o minciună cutezătoare, cu scopul de a spolia pe baronul Olaus de moştenirea sa legitimă.

— Ei, domnule Goefle, te rog şi de istoria aceasta, vrei? Eu doresc foarte de a o auḑì, decând ai vĕḑut Dta năluca.

— Da, da, o sĕ ţi-o spun; că nu e lungă.

„Baronul Magnus de Waldemora, care se numea în ţeara aceasta marele iarl (deşi iarl însamnă conte) pentru-că sub titlul de iarli se înţeleg în deobşte toţi nobilii de o importanţă oare-care; baronul Magnus, ḑic, avea doi fii. Cel mai mare Adelstan, era vioiu, iute, aprig; al doile, Olaus, care se numesce astăḑi omul de zăpadă, era blând, linguşitor, zelos. Amêndoi mari, frumoşi şi voinici, erau mândria părintelui lor. Averea considerabilă, un avantagiu foarte rar în ţeara noastră, unde bogăţiile nobililor au suferit foarte mult prin „reducţiunea dela 1860“. La noi nu esistă dreptul primogeniturei, fii împart în părţi egale; dară deşi împărţită, ai crede, că o moştenire aşa frumoasă, ar fi mulţămit ambiţia ambilor fraţi şi dacă un fiiu de familie părea încapabil de jalusie, Olaus de sigur părea aşa: el era un tinĕr aşeḑat şi ceva batjocuritor, părintele sĕu îl prefera încâtva şi el plăcea în deobşte mai mult decât fratele sĕu cel mai mare.

„Acesta avea un caracter nobil, dară francheţa sa era cam aspră. De tinĕr el arĕta spirit întreprinḑĕtor, aplecat spre călĕtorii şi înoiri. În vêrstă de trei-ḑeci de ani, el percurse Europa şi aduse din Francia idei filosofice, de cari sĕ înspăimântară membrii familiei sale, chiar şi părintele sĕu. Ei voiau sĕ-l însoare şi el consimţea; însĕ el pretindea a alege după inima sa şi a luat o persoană tineră, care o cunoscea din Francia, pe frumoasa Hilda de Blixen, o orfană dintr'o familie nobilă daneză, care însĕ nu posedea nimica, decât spiritul sĕu, graţia sa şi virtutea sa. Aceasta este mult, vei ḑice dta, şi eu sûnt cu totul de părerea dtale. Aşa a fost şi părerea bătrânului baron Magnus, care, după ce-l dojenise pentru căsătoria aceasta de amor, consimţì a iubì şi a cinstì pe noră-sa. Unele persoane pretind, că Olaus fu amăgit de împăcarea aceasta, şi el ar fi lucrat a tulbura relaţiile între tatăl sĕu şi Adelstan. Se mai şi ḑice, că baronul Magnus, care era încă sănĕtos şi voinic, ar fi murit prea repede. Întêmplările aceste s'au petrecut de mult şi n'au nici decum doveḑi.

Sigur este, că în momentul când s'a făcut împărţirea moştenirei, a isbucnit o neînţelegere seriîn înțelesul acesta și „Prager Abendblatt“ și așa se pare că în *non sensul* acesta, încet cu încetul, se arată oare-care metodă. „N. fr. Presse“ constată cu durere, că în Austria sûnt oameni, a căror punct de mânecare este, că Austria trebue sě facă politică catolică; dar că Bismarck va primì a i se dicta dela Viena politica bisericească, nu cred nici cei mai credincioși.

Rěspuns de ḑiar oficial rusesc.

La atacurile presei germane și austro-ungare privitoare la politica rusească, guvernul rusesc a respuns printr'un articol publicat în ḑiariul oficial „*Kijewlianin*“, care a fost reprodus de toate ḑiarele rusesci.

În acest articol se ḑice între altele:

„Ce privesce vederile rěsboinice ale partidei panslavistice presa germană 'și ia informațiunile din regiunile fantasiei; nu încape însě îndoeală despre aceea, că patrioții ruși vor concede Europei ca sě se decidă asupra intereselor Rusiei. Asemenea patriotism nu este numai în domnul Katkoff sau în contele Ignatieff ci el este propriu întregului popor rusesc. Politicii din Viena, și preste tot cei din Europa, pnteau venì de mult la convicțiunea, că ei din partea Rusiei pot fi linisciți însě numai până când nu vor atinge interesele vitale ale acesteia. Îndată ce însě vre o putere se va atinge de onorul Rusiei sau va ataca adevěratele ei interese, va întimpina o respingere neresistibilă. Fie cine va fi pe vremea aceea în fruntea diplomației rusesci, aceasta nu schimbă întru nimica situațiunea, resultatul e tot unul și același, căci diplomația rusească în afaceri importante nu poate lucra contra dorinței poporului rusesc, acest adevěr se documentează prin anii 1863 și 1877.

E prin urmare lucru ciudat dacă chiar și în ḑiare serioase cetim, că trebue sě se pună capet influinței partidei panslaviste, care se basează pe opiniunea publică din țeară. Contele Ignatieff care a băgat atâta frică în acel ḑiariu, nu mai conduce afacerile și Domnul Katkoff nu le a condus nici odată. Dacă acesti doi oameni au vre-o influență, aceea este de natură morală și ușor găsim mijloace spre a o sista. Se înțelege că Europei i ar convenì, dacă partida patriotică ar fi fără nici o putere, ceea ce lucru cu neputință; supere-se Europa și nelinișteascā-se cât va voì, pentru aceea nu se vor stinge patrioții în Rusia și vor întimpina simpatii în țeară.

De cât toate aceste este mai interesantă împregiurarea, că fantoma spiritelor panslaviste impresionează și pe organele de publicitate, cum e „Norddeutsche-Allgem. Zeitung“, și i dă ansă la argumentațiuni curioase, privitoare la importante cestiuni politice. Nu de mult apăru în organul principelui Bismarck o corespondență din Viena cu privire la lupta dintre germanii-austrieci centraliști și ministeriul Taaffe.

Organul principelui Bismarck constatează cu aceea ocasiune o faptă indisputabilă, când ḑice, că organele rusesci nu simpatisează cu politica federalistică a contelui Taaffe, consecuența dedusă din această faptă este înse volnică și neesactă. Întrebarea nu zace în „simpatie“ sau „antipatie“ ci în aceea, pentru ce simpatisăm sau nu simpatisăm? Dacă s'ar fi ocupat „Nord d. Allgem. Zeitung“ cu această întrebare, rěspunsul ei ar fi fost cu atât maì clar, cu cât pressa rusească n'a făcut secret din el. Contra politicei federalistice, urmărite astăḑi de ministrul Taaffe n'avem în princip nimica; sûnt împregiurări, în cari pentru un stat conglomerat asemenea politică este unica posibilă; se poate însě obiecționa foarte mult contra modului de esecuțiune și a resultatului acestei politici. Politica federalistică a contelui Taffe nici pe departe nu duce la egala îndreptățire a tuturor naționalităților, din cari se compune Austria, după cum vedem prototipul acesteia în Elveția, ci ea a ațițat lupta între naționalitățile monarchiei Habsburgice, ci a servit ca cel mai tare se apese pe cel mai slab. De oare-ce însě între cei slabi se află intre alții și o parte din rassa rusească (în Galiția și Bucovina) politica, care produce asemenea resultate nu ne poate fi simpatică nici din acest mic motiv. Dacă publiciștii ruși n'ar fi conduși de simpatiile pentru nefericita rāssă rusească din Galiția de ost, ci ea ar fi condusă de planuri resboinice, atunci ar trebuì sě se bucure de terorismul polon din Galiția, căci acest terorism face pe consângenii nostri din Galiția ca fără voe sě-și întoarcă privirile asupra Rusiei. Deoarece însě pre noi nu ne conduc asemenea planuri, publiciștii ruși se îndigneaza, věḑênd nedreptatea, au antipatii față cu o politică, care pre cel slab 'l dă jertfă celui mai tare. Asemenea de vědit este și al doilea motiv a antipatiei societății rusesci față cu politica contelui Taaffe. Rusiei i-ar venì foarte preste mână, dacă Austro Ungaria s'ar preface în Ungariă-Poloniă — sau după s'a esprimat un senator magistratual din Viena, „*resurrectio Poloniae*“ ar însemna „*finis Austriae.*“ Politica actuală poate avea și aceea urmare, că după oprimarea oposiției germane soartea monarchiei habsburgice se cadă în mâna a douě națiuni egoistice, în a polonilor și a cechilor. Cumcă Rusia nu o voesce aceasta, numai trebue dovedit; că o doresce Austria și Germania? Noi ne îndoim. Polonii nutresc asemenea dorințe și pentru Polonia rusească, ca și pentru Posen. Se înțelege dorințele polonilor nu vor nelinisci pe nime, cât timp trăiesc întemeiătorii unității germane — împěratul Wilhelm și principele de Bismarck; vor fi însě lucrurile permanente? Separatismul in Germania încă nu a murit cu desěvêrșire și viitoriul e plin de negură și nesiguranță. Pacea europeană pe care o doresce Rusia, și credem și Germania, la nici un cas nu va fi asigurată prin o Ungarie Poloniă — dacă e chemată aceasta se ocupe locul Austro-Ungariei.

„Pester Lloyd“.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Halmagiu, 22 Iulie. Dle Redactor! Pe ḑi ce merge trebue sě esperiăm cum după disolvarea com. Zarand o mână de oameni, până acum ne luați în considerare, oameni fără trecut și merite, acompaniați și de unii amploiați importați în acest ținut, — încep a ne persecuta în toate direcțiunile; încep ḑilnic a influența poporul în drepturile lui; eară dacă aceasta nu li succede recurg la calumniare; aruncă epitetoane ce stau sub demnitatea criticei în fața celor, cari spriginesc pe popor în esercitarea drepturilor lor.

Permite Dle Redactor a demunstra cu un esemplu, din care ori și cine ușor va putè judeca, încât sûnt basate aserțiunile premerse.

În septěmâna trecută se întêmplà alegerea de notar cercual în Aciua. Poporul sciind însemnătatea acestui post s'a folosit de dreptul alegerii, alegênd din indemnul sěu propriu cu frumoasă majoritate de voturi pe dl Andreiu Putici, de oare-ce capacitatea, pregătirile acestuia, împregiurarea, că dlui a mai representat un cerc notarial, a dat destule garanțe, că va fi totdeauna la culmea misiunei, datorinței, va ținè cu sânțenie în vedere interesele comunelor concreḑute conducerei dlui; îi va da sprigin întru progresare, perfecționarea bunei-stării lui spirituale și materiale, dar mai cu seamă îl va păzì de ori ce influențare în libertatea și posesiunea lui individuală.

Resultatul alegerii, la care mai mult a contribuit conduita poporului, apoi tactica esemplară a dlui pretore Ortutay, — ne-a satisfăcut pe toți nu numai din motivul, că noul ales este chemat și demn de a conduce acel cerc, dar si din motivul, de oare-ce ne uitam cu îngrire înaintea alegerei, sciind prea bine, că „frații nostri“ în frunte cu judele cercual Zubor esploatează toate mijloacele spre a putè reușì cu fratele acestuia, un feciorandru fără de nici un trecut, care n'are alt merit, decât că e fratele judelui.

Věḑênd cum alegětorii își validitează dreptul lor, „frații nostri“ recurg la palavre și calumnii, susținênd într'o foaie kossutheană, că atât sub durata conferenței, ce s'a ținut în ḑiua premergătoare de alegere, cât și după consultare „unii agitatori“ (!) au esprimat „principii vătěmătoare pentru stat“(?), apoi „sub masca naționalismului“ au agitat, fanatisat poporul și mai tractându-l și cu spirituoase au „forțat“ alegerea candidatului român. Totodată fu compilat un protest contra alegerii, pe care îl iscălіră vre-o câți-va, dar denegând preotul din Lazuri subscrierea și ceialalți s'au retras și astfel judele Zubor s'a putut delecta în charta bianca, ce i s'a trimis.

Dar ținuta notiței din foaia „Arad és Vidéke“ era atare, încât ne-am asceptat la lucruri și mai mari. Și într'adevěr în numěrul 141 apăru un articol subsemnat de oare-care „*Koltai Horváth Géza*“, altcum un posesor, care, sě nu ḑicem în ceas rěu, aḑi-mâne o se ajungă la sapă de lemn; în acest pamflet începe a clevetì contra alesului notar, denegându-i capacitatea de conducere, afirmând că n'are alt merit decât acela, că e „român“ și făcênd, apel la comisiunea centrală comitatensă a nu-l întărì; spre a da mai mai mare pond argumentelor observă, că Putici a protestat singur la timpul sěu contra întroducerei limbei maghiare în administrația acestui comitat. Mai departe denunță pe socrul acestuia (jude reg. în Békés) afirmând, că acesta, „cel mai periculos dacoromân“ de pe vremea lui Hodoș și Borlea, acum a fanatisat poporul în favorul ginerelui sěu; atrage apoi atențiunea corporațiunei judeciale asupra st. jude din cestiune, ca asupra unuia, care dejosesce autoritatea postului, ce ocupă.

De sine sě înțelege, că toate acestea sûnt calumnii, pe cari ni le spun fără de nici o rușine unii indiviḑi îngâmfați și infuriați, pentrucă n'au putut seduce pe popor, sě aleagă pe un feciorandru numai din simpla causă, că acesta e fratele judelui Zubor, dar care nici capacitate nici pregătirile necesare nu le posede.

Altcum sûntem convinși, că toate acestea nu au eșit din peana dlui Horváth de Kolta. Scim noi

---

oasă între cei doi frați și la o discusiune a intereselor lor, la care a fost tatăl meu de față i-a scăpat baronului Adelstan a ḑice lui Olaus, care-i reproșà cu destulă blândeță, că a trăit departe de tatăl sěu și a preferat călětoriile, datorințelor și sarcinelor familiei:

„— Tatăl meu n'a sciut nici o-dată ce valoare are amorul dtale ipocrit. El poate că o scie astăḑi în fundul mormêntului sěu!

„Vivacitatea lui Adelstan și moderațiunea lui Olaus făcură pe tatăl meu sě dojenească franc bănuiala grozavă, ce părea a o fi esprimat fratele cel mai mare. Acesta n'a stăruit, dară nici părerea nu și-a schimbat-o. Se spune de el multe vorbe de felul acesta, care au rěmss fără dovadă, dară nu fără importanță în memoria unor persoane din giurul sěu.

„Baronul Magnus nu făcuse economii, ce ar fi permis unuia din frați sě rescumpere partea sa din proprietatea imobilă. Era dară vorba a vinde pământurile și castelul; Olaus nu voia sě primească pensia oferită de frate-sěu, care totuși era mai considerabilă decât aceea, care i se oferea lui însuși la cas când i-ar remânè proprietatea lui. Cu toate aceste el a trebuit sě se supună: nu se găseau cumpărători. Castelul acesta mare, într'o țeară depărtată, la frontierele deșertului, nu se mai potriveau cu obiceiurile lumei moderne, care tinde a se apropia de capitală și de provinciile sudului. Tatăl meu a reușit a ficsa limpede venitele și chieltuelile proprietății, pe basa cărora a ficsat cifra rentei, care s'ar da unuia din frați, de acela, căruia i-ar rěmânea dominiul și amêndoi s'au înțeles a trage la sorți. Soartea a favorizat pe cel mai mare.

„Olaus n'a arětat nici o supěrare, dară se ḑice, că el ar fi simțit regrete violente, că s'ar fi plâns prietenilor sěi de nedreptatea destinului, care l'a scos din castelul părinților sei, pe el, care era dedat la viața dela țeară și care iubea odihnă, pentru a da reședința aceea frumoasă unui spirit inconstant și neodichnit, precum era acela a lui Adelstan. Cu plângerile sale, cu enunciări intime, împreunate cu o dărnicie liberală față cu numeroșii servitori ai casei, el și-a făcut într'ênsa un partid, care amenințà pe fratele sěu cel mai mare cu dificultăți în conducerea afacerilor și în autoritatetea casnică.

„Fiind tatăl meu silit a petrece aici mai multe sěptěmâni pentru a aplana diferențele, a observat starea lucrurilor; dară el era încât-va dedat la spectacolul monoton a rivalităților de familie și el poate n'a considerat cum se cade caracterul franc și loial al fratelui celui mai mare. Dincontră el s'a simțit câștigat prin lingușirile și aparența inimă bună a lui Olaus, încât i-a acordat, cu escepția cestiunior de echitate, în cari tatăl meu susținea nivelul unei imparțialității rigoroase, simpatiile sale și preferența sa. Tatăl meu a părăsit castelul după ce a cercat a face dintr'ênsul reședința ambilor frați. Olaus părea că doresce sě-i fie permis ași ținea un popas în Stollborg. Adelstan a refuzat cu o firmitate, ce părea cam dură.

„Îndată ce plecase Olaus la Stockholm, unde avea sě se așeḑe, Adelstan și a luat pe nevasta sa la sine, care remasě în decursul discusiunilor la o pretenă în Falun, împreună cu fiiul seu în etate de vr'o câte-va luni și tinera economice s'a instalat în Waldemora. Pe vremea aceea, sě pretindea, după multe bănueli și vorbe deșerte, că s'a descoperit un secret, ce tinerii consoți nu l'a destăinuit nici când publicului. Baronesa Hilda, se ḑice, a fost catolică. Se istorisea, că crescută în Francia, ea era sub influența unei mătușe și a împregiurimei sale, că s'ar fi ocupat în mod nesocotit cu studii teologice, și că s'ár fi rătăcit, prin mândria șciinței, până a se lăpăda de religiunea părinților sěi, pentru că o află prea nouă. S'a și ḑis, că împregiurimea sa o a făcut se vaḑă minuni false și că i-a răpit jurămintele nesocotite. Eu nu-ți pot da deslușiri în privința aceasta. Eu nam cunoscut pe baroneasa aceasta, deșì am fost în posiție de a o cunoasce, dară nu mi s'a dat ocasiune. Se ḑice, că ea a fost foarte inteligentă și serios instruită. Este foarte cu putință, pre bine, că dlui e bun mijloc şi unealtă pentru alţii; şi ne mirăm, ce se amestecă dsa în afacerea aceasta, când nici alegĕtor nu este, nici nu aparţine acelui cerc?

Pricepem însĕ, dacă judele cerc. Zubor înduplecă pe posesorul din Aciua se protesteze contra alegerii şi mulţămită intrigelor dlui, că apelaţiunea, respective protestul e în mânile vice-comitelui.

Nutrim firma speranţă, că organele concernente vor judeca bine, vor lua în considerare împregiurările şi nu se vor opune contra voinţei poporului din cercul amintit, încât pentru domnii Zubor şi Horváth de Kolta, dacă dlor le place a denuncia, a calumnia şi a pune în mişcare toate mijloacele nepermise cu scopul de a nulifica alegerea unui bărbat demn şi apt numai din causa, că acesta e român; dacă dlor le convine de minune a-şi bate joc de un amploiat român timbrându-l de agitator, de dacoromân periculos, apoi fie-ne permis şi nouĕ a spune adevĕrul.

Scie bine dl Zubor, că preoţii din Lazuri şi Măgulicea căpĕtară o livadă preţuită în 200 fl., pentru o sumă bagatelă de 60 fl., cu condiţiunea se aducă la urnă pe toţi alegătorii din comunele lor în favorul fratelui dlui; scie prea bine dl Zubor, dar şi dl de Kolta, că judele din Mermesci cumpĕrând păşiunea şi fênul a primit de tovarĕşi pe unii din Ciuciu, dar tot dlor interḑiseră preoţilor cosirea liveḑii, nu altcum ordinară judelui din Mermesci a delătura pe tovarĕşi; veḑi bine preoţii nu putură asigura voturile promise, ear cei din Ciuciu votară cu Putici. Şi apoi dlor mai acusă pe alţii, că s'au folosit de mijloace nepermise? Dar tot despre judele Zubor sĕ vorbesce, că ar fi influenţat asupra unora şi altora, ca se voteze cu fratele lui; dacă aceasta aserţiune e basată, deşì noi o comunicăm cu rĕservă, apoi e cu cale a atrage atenţiunea corporaţiunei judiţiale şi asupra dsale.

Din cele espuse va judeca ori şi cine, cu câtă îndrăsneală purced unii indiviḑi în atari casuri, când pentru interesele lor private nu se sfiesc a insulta, a calumnia chiar pe acel popor, căruia voesc a-i da un oficiant, care în loc de a-l sprijinì pe acela cu aceea îşi începe activitatea, că îl scurtează în drepturile sale cardinale.

Ne mângăiăm însĕ sciind, că acest popor este încă necorupt, este întreg şi sănĕtos şi care nu permite a fi influenţat de loc, ba mai bucuros sufere chiar şi terorisarea, dar totdeauna îşi apĕră cu cerbicià interesele vitale. ⚖

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

Capitlul III.

Institute medie private.

§. 55. Corporaţiuni şi singuratici pot înfiinţa şi susţinea gimnasii, scoale reale private şi institute de crescere private cu curs corespunḑĕtoriu acestora, dacă conducerea şi direcţiunea o vor încredinţa indiviḑilor, cari se vor înfiinţa în acele institute. Afară de aceste pot propune în aceste institute numai persoane cari, pentru specialitatea lor sau posed diplomă, sau cel puţin au făcut cursul de 4 ani pentru profesură la scoalele medii. Cu privire la manualele şi recuisitele din aceste institute medii private rĕmân disposiţiile, cari sûnt în valoare pentru scoalele medii de sub disposiţia şi imediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică.

(Propunerea Escelenţiei Sale: **Miron Romanul:** *Confesiunile, corporaţiunile şi singnraticii, cu observarea disposiţiilor din* §. *2 pot înfiinţa şi susţinea, gimnasiu privat, scoală reală private şi institute de creştere private cu curs de învĕţământ corespunḑĕtoriu acelora, dacă conducerea şi direcţia o vor încredinţa persoanelor, cari au diploma de profesor pentru cursul din acele institute, sau este cualificat pentru favorurile escepţionale cuprinse în* §. *29*).

§. 56 Dacă se intenţionează înfiinţarea unui institut de crescere sau învăţământ, proprietariul institutului obligate a o face aceasta cunoscut cel puţin cu patru luni înainte de deschidere oficiului comunal din preună cu organisarea institutului, a planului şi a puterilor didactice din el, apoi pe calea inspectorului districtual de scoale se va încunosciinţa şi ministrul de culte şi instrucţiune.

Pănă ta respunsul ministrului institutul nu se poate deschide

§. 57. Ce privesce localităţile de scoală pentru institutele private se susţin tot acele norme, cari sûnt cu privire la institutele de sub conducerea şi disposiţia ministrului de culte şi instrucţiune publică, cu adaugerea, că în o clasă nu pot fi mai mulţi de 30 elevi.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** *În scoalele medii private cu privire la manualele de scoală întrebuinţate, la aparatele de învĕţămênt, mai de parte cu privire la localităţile institutului şi numĕrul elevilor din singuraticile clase sûnt obligătoare disposiţiile* §. §. 8 *şi 17 din aceasta lege*).

§. 58 Dacă în vre-un institut de crescere privat nu sar observa disposiţiile acestei legi sau ar da guvernul preste unele neajunsuri morale, ori direcţiuni contrarie statului, el poate ordina cercetare, şi în urma resultatului poate închide respectivul institut, în casuri estraordinare poate suspinde învĕţămêntul şi înaintea decurgerei învestigaţiunei.

§. 59 Elevii din istitutele private testimoniu valid şi care sĕl îndreptăţească de a fi primit în ori ce institut public pot primì numai pe basa esamenului făcut la institut mediu public.

Asemenea esamene se fac la finea fie cărui an.

În casuri escepţionale pentru facereă esamenului din doue clase într'un an în înţelesul §. 14 poate da concesiune ministrul de culte şi instrucţiune publică.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *La scoalele private se fac esamene cu fiinea fic cărui an.*

Din scoalele private în cele publice pot fi primiţi numai acei elevi, cari satisfăcênd condiţiunilor din §. *15 al acestei legi au primit testimoniul dela un institut public, care îl îndreptăţesce de a fi primit.*)

Capitulul IV.

Despre cualificaţiunea profesorilor dela scoalele medii.

§ 60. Pentru cualificarea profesorilor scoalelor medii ministrul de culte şi instrucţiune publică va organisa la universităţile maghiare câte-o comisie organisătoare a cărei membrii sûnt profesori dela scoale mai inalte, cari se ocupă cu predarea şi cultivarea în special a obiectelor esamenelor. Afară de acestia mai poate denumì în grupele speciali şi astfeliu de membrii, cari deşì nu sûnt profesori la scoale mai înalte, totuşi se ocupă în special cu sciinţele.

Miron Romanul; *In loc de universităţile maghiare sĕ se ḑică universităţile patriotice.*)

§. 61 Pentru profesură la scoalele medii se poate cualifica, dacă va docuumenta:

1. Că a terminat cu succes bun întreg cursul gimnasiului respective al scoalei reale şi a depus esamenul de maturitate. Indiviḑii, cari au absolvat scoalele reale sûnt totodată obligaţi a documenta că din limba latină sciu atâta cât se recere pentru a pricepe tecsturi latine mai uşoare.

2. Că după terminarea cursului dela scoalele medii a studiat în 4 ani obiectele din specialitatea sa la universitate, scoală de arte, sau la vre-un curs superior, afară de aceste a mai studiat *a*) literatura maghiară şi istoria ei cu deosebită privire la istoria desvoltărei naţiunei maghiare, b.) pedagogia şi istoria ei; c) din obiectele strict philosophice cel puţin logică psychologie şi istoria filosofiei.

Dacă a ascultat cineva din obiectele prescrise unele la alt institut în un an, ajunge dacă dela celalalt produce frecuentare de 3 ani. Cine voesce sĕ fie cualificat pentru propunerea filosofiei, a limbei şi literaturei maghiare, germâne sau francese, şi a istoriei, acela trebue se documenteze, că în decursul studiului mai înalt a studiat şi literatura grecă şi romană. Din cursul mai înalt de 4 ani respectivul poate face trei ani în străinătate la universitate.

3. Că după terminarea cursului superior cel puţin încă un an a petrecut practicând la scoalele medii, sau la universităţile din patrie sau din streinătate continuând a studiat — în tot casul însĕ trebue se documenteze, că în decursul celor 5 ani un an a petrecut ca profesor sau instructor.

4. Că a făcut cu succes esamenul de cualificaţiune prescris în §§. următori înaintea comisiei esaminătoare îndreptăţite spre aceasta.

Ultima parte a esamenului de cualificaţiune se poate face la un an după terminarea cursului superior.

§. 62. Pe basa uneia dintre comisiile esaminătoare pentru profesori pot fi admişi la facerea esamenului de cualificaţiune şi astfeliu de indiviḑi, cari n'au percurs cursul superior prescris în paragrafii de mai sus, însĕ în lucrările lor literare au dovedit cualificaţiue în specialitatea lor şi cultură generală; totodată au documentat că în practică s'au ocupat cu profesura, sau la întrarea în vieaţa acestei legi erau aplicaţi ca profesori.

§. 63. Esamenele sûnt scripturistice şi verbale şi se estind:

1) asupra obietelor a căror cunoscinţă se recere dela fiecare candidat în inţelesul dispoţiunilor premergătoare, şi aceasta din interers către cultură în general şi a chemărei profesorului.

2. asupra cunoscinţelor din studiile speciale, pentru cari vrea candidatul se fie cualificat.

3. asupra metodului şi practicei obiectelor respective. Însĕ e obligat candidatul a documenta încât cunoasce şi posede limba maghiară ca limbă de propunere atât gramatica cât şi literatura ei. Resultatul este a se indica în diplomă.

§. 64 Esamenul de cualificaţiune prin statut se poate împărţi în mai multe părţi, aşa, el se poate face la mai multe ocasiuni. Acei candidaţi înse cari la facerea primei părţi ale esamenului de cualificaţiune au fost la universitate în streinătate, pot face odată întreg esamenul.

Esamenele de cualificaţiune se vor face odată în an la termine, cari se vor statorì prin statut. (Va urma).

Varietăţi.

* (Archiducele *Wilhelm* călătoresce prin Ungaria pentru inspecţionarea artileriei. Duminecă seara a sosit cu vaporul la Novisad. În port a fost întimpinat de generalitate, de oficierii din statul major şi de representantul căpitanului cetăţii. Archiducele a prânḑit în sala generală a hotelului, — unde, la dorinţa sa, capela musicei de ţigani, care concerta acolo, a ḑis mai multe piese unguresci. Luni archiducele a inspecţionat garnisoana de artilerie şi fortăreaţa Petro-Varodinului. Marţi archiducele a fost în Timişoara, unde a inspecţionat despărţemintele de artilerie.

* (Comisiune militară.) Sub conducerea LMC de Schönfeld a cercetat o comisiune fortificările de pe fruntariile transilvane.

* (Căi ferate noue în Transilvania.) „Pesti Napló“ anunţă, că escursiunea ministrului de comunicaţiune bar. Kemény, stă în legătură cu un project nou de căi ferate. Dela M. Oşorhei, se ḑice, că se va clădì o linie pe valea Murĕşului în sus, atingênd Reghinul, până la Gurghiu şi Borszék şi de acolo prin pasul Tuldeşului în Moldova până la Paşcani, aşa ca sĕ se inbine cu linia Iaşi-Odesa. Linea aceasta ar fi cea mai scurtă dela Viena-Budapesta prin Moldova la Marea neagră. Necesitatea liniei acesteia este motivată şi cu împregiurarea, că între Braşov şi Muncaciu nu este legătură şi comunicaţiunea dela apus la rĕsărit trebue sĕ facă un încungiur mare, fie spre Haliciu sau spre România. Prin linia aceasta nouă linia M. Oşorheului ar eşì din înfundătura în care se află.

* (Amnestie.) „Dilo,“ ḑiar rutean din Lemberg, a rĕspândit scirea, că actele proceselor politice din Austria întreagă (probabil şi din Ungaria) se încheie cu ḑiua în care a apărut numerul respectiv al ḑiarului citat, din causa amnestiei verosimile, cu prelegiul nascerii princesei de coroană.

* (Petrecere de vară) Junimea română studioasă din giurul Săliştei arangează „Petrecere de vară“ Duminecă în 5 August st. n. a. c. în „Co-

---

că ea a creḑut, că mintea şi conştiinţa sa este interesată la schimbarea aceasta a religiunei şi, încât mĕ priveşte pe mine eu, achitez în mod foarte filosofic amintirea sa. Din nenorocire, opiniunea publică n'a avut credinţa aceasta. În Svedia, lumea este foarte ataşată pe lângă religiunea statului. Disidenţii îi poţi numera; lumea îi condamnă, ba chiar îi persecută, nu aşa crudel ca în vremile mai puţin luminate, dară încă în destul pentru a le face traiul anevoios şi amar. Legea permite ai esila.

„A fost dară un scandal grozav, când lumea a sciut sau când a creḑut a sci, că baroneasa, pe care lumea arareori o vedea la predica parochiei sale, şi a făcut in secret, in vechiul pavilon, unde ne aflăm noi acum, o capelă cu hramul fecioarei Maria şi că în lipsa slujbelor făcute de un preot de religiunea sa, ea a practicat însaşi devoţiunea particulară, încât ţeranii vorbeau de vrăjitorii. Nefăcênd însĕ baroneasa nici un proselitism şi nevorbind nici când de religiunea sa, spiritele se linistiră cu încetul. Ea a respândit multe binefaceri şi graţia spiritului ei a învins multe prejudeţe.

„Tinerii consoţi erau aşeḑaţi în Waldemora vre o trei ani, şi aveau un fiu pe care'l iubeau cu idolatrie. Blândeţa baronesei a stêmperat asprimile pricinuite de spiritul independenţei şi de iubirea adevĕrului a bărbatului sĕu; lumea se ataşa pe lângă ei, ea le făcea dreptate: servitorii şi vecinii începură a uita pe Olaus cu desele şi de multe ori nefolositoarele scrisori, cari le scriea pentru a face plăcerea a se iscălì ca biet esilat. Păstorul Mickelson, preotul acestei parochii, a cărui biserică trebue că ai vĕḑut-o, cam la o jumĕtate de mil de aici, era cel mai credincios causei lui Olaus. Olaus se arătase pururea foarte evlavios. Adelstan avea principii de toleranţă, cari vătămau luteranismul cam fanatic a păstorulului. El voia mai cu samă sĕ înlăture din slujba Dumnezească, băţul eclesiarului, însărcinat a deştepta oamenii adormiţi în decursul predicei. Causa venì înaintea episcopului, care a împăcat partidele. Eclesiarul fu autorizat a gâdili cu o nuiea, nasul oamenilor adormiţi; el a trebuit sĕ se lase de băţ şi de obiceiul de a lovì cu dênsul. Păstorul n'a ertat însĕ baronului Adelstan şi îndeosebi tinerei baronese, care precum se ḑicea, a batjocorit evlavia dalecarliană, impusă cu băţul, acest atac în contra autorităţi sale. El n'a încetat de a chinuì pe tinĕrul iarl şi pe nevastă-sa şi de a întărîta în contra lor pe ţeranii foarte aplecaţi la intoleranţă religioasă.

Va urma.)

drul verde“ (Bĕrc) în *Tilişca.* Începutul danţului la 2 oare p. m. Preţul intrărei este de persoane 50 cr. v. a. ear de familie 1 fl. v. a. Suprasolviri se primesc cu mare mulţămită şi se vor cuita pe cale diaristică. Eventualul venit curat este destinat jumĕtate pentru fondul reuniunei pompierilor voluntari din Sălişte, ear jumĕtate în favorul înfiinţândei reuniuni a pompierilor din Tilişca. NB. Locul concentrărei este Sălişte, din a căreia piaţă vor pornì arangiatorii la 1 oară către locul destinat. În cas, se fie tâmpul nefavorabil, petrecerea se va ţinè în edificiul spaţios al scoalei poporale gr. or. din Tilişca.

* *(Bal.)* Societatea pentru fond de teatru român, îşi va ţinè adunarea s'a generală de estimp în Lipova; cu această ocasiune Comitetul central de primire va arangia un bal în ḑiua de 7 August, c. n. a. c. în ospĕtăria la: „Regele Ungariei“ cu începerea la 8 oare seara. Venitul este menit „Societăţei pentru fond de teatru român.“ Preţul de întrare: pentru familiă: 3 fl. — pentru persoană: 1 fl. 50 cr. Ofertele sĕ se trimită dlui cassariu al comitetului: Iosif Suciu, în Lipova (B. Lippa).

* *(Concert.)* Societatea pentru fondul de teatru roman, 'şi va ţinè adunarea sa generală de estimp în Lipova; cu aceasta ocasiune Comitetul central de primire va arangia în favorul fondului societăţei, concert compus din cântece vocale, pe piano şi din declamaţiuni în ḑiua de 7 August, c. n. a. c. în ospetăria la „Regele Ungariei“ cu începere la 8 oare seara.

Programa Concertului.

1. *Cântecul gintei latine* (quartet) de V. Alecsandri, coru bărbătesc musica de C. G. Porumbescu.

2. *Robin de Bois,* Grande Fantasie de Concert par Sydney Smith, predată pe forte-piano de Dna Emilia Pop n. Nicoară.

3. *Stefan cel mare şi muma lui* de Justin Popfiu declamată de D-ra Adel'e Curtescu.

4. *Imnul unirei* de A. C., cor mixt. in quartetu musica de C. G. Porumbescu.

5. *Rapsodie roumaine* par antoin Sipos, predată de forte-piano de Dra Aurelia Jurma.

6. *O privire preste lume* de A. Mureşan, declamată de Dra Julia Jancoviciu.

7. *Patri'a* coru bărbătesc in quartet.

8. *Sans Sousi Galop de Bravaure* par J. Ascher predată de Dra Laura Borbola.

---

9. *Inima de Român.* cor mixt in quartet musica de C. G. Porumbescu.

10. *„Die Stumme von Portici“*, Ouverture von Auber, predată pe forte-piano de Dna Emilia Pop n. Nicoară.

11. *10 Maiu 1881*, de Alecsandri, declamată de D-ra Mărioara Vuculescu.

12. *Tatarul* de V. Alecsandri, cor bărbătesc in quartet.

13. *Un songe d'une nuit d'été* de Medelsohn, Paraphrase de Concert par Sydney Smith. predată pe forte-piano de Dra Aurelia Iurma.

14. *Scopul omului* de D. Bolintintineanu, declamată de Dra Aurelia Bichiceanu.

15. *Carneval de Bucarest* par. Fr. Lorenz predată pe forte-piano de Dra Laura Borbola.

16. *Deşteaptăte-Române* de A. Mureşan corul bărbătesc în quartet.

Preţul de întrare pentru o persoană: Locul I. 1 fl., II. 80 cr., III 50. Partère 30 cr. Ofertele sĕ se trimită D, casariu al Comitetului: Josif Suciu, în Lipova (B. Lippa)

* (Foc) În cronica sĕptĕmânii din „S. Tageblatt“ de Marţi aflăm că la Moşna au ars clădirile şi de pe trei curţi românesci. Se ḑice că în restimp de 8 ḑile în numita comună, a ars de doue ori. Nenorocirea a venit din jocul copiilor cu aprinjoare.

* (Cutremur de pământ.) La notiţa din numĕrul trecut sub acestaşi titlu avem sĕ adaugem, că catastrofa din insula Ischia este cu mult mai înfiorătoare, de cum a înfăţişat'o telegrama cea dintâiu dela Neapole. Căci dela Roma s'a telegrafat Luni, că în Casamicciola n'a rĕmas de cât o singură casă întreagă. Cutremurul s'a întêmplat noaptea, când locuitorii erau în case. Cea mai mare parte a poporaţiunei este îngropată sub ruine. În drumuri cadavrele zac împrăsciate. Numĕrul morţilor se preţuesce la 3000. Numele lor nu se pot eruì. Până acum 500 vulneraţi sûnt transportaţi la Neapole. Autorităţile, miliţia şi preoţimea, toţi iau parte la ajutorul nenorociţilor. — Între victime, se ḑicea, sĕ află şi deputatul Lazzar şi fostul ministru de agricultură Micceli. Amêndoi se spune mai târḑiu, au scăpat întrege.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 4 Iulie.

Urmează martorul Petru Matei. Acesta face depuneri, cari stau în contraḑicere cu depunerile de eri ale lui Ignaţ Matei. Martorul următoriu e Petru Csabinet. Depunerile acestuia sûnt în conformitate cu ale lui Petru Matei, el adauge că şi călĕtoria aceasta ar fi fost ca cele de mai nainte.

Martorul Czirco încă a făcut călĕtoria pe plută. Detaiuri nu scie. Martorul Garcsi a călĕtorit cu plutaşii din Tokaj şi a vĕḑut cadavrul plutind pe apă la Tisza-Dada. Doi Români au tras cadavrul din apă. — Pres.: Vĕḑut-ai Dta cadavrul? — Martorul: Da, îi lipsea pĕrul, era desculţ, nasul îi era strîmb, la cot îi era legată o cârpă şi sĕ vedea, că în cârpa aceea a fost văpseală. — Presid.: Ce s'a întêmplat după aceea? — Martorul: Noi am făcut o groapă şi am aruncat cadavrul în ea, către sară a venit judele din Tisza-Dada şi a întrebat pentru ce am pus cadavrul în groapă. Noi am rĕspuns: „Find că are miros greu“. Pres.: Cu cine ai fost Dta atunci? — Martorul: Cu Ignaţ Matei. — Pres.: Avea acesta bani? — Martorul: Nu, avea însĕ unul dintre plutaşi. — Pres.: Ce mai scii despre cadavru? — Martorul: Cadavrul a fost mic avênd obrazul umflat. — Pres.: Mai mult nu scii? N'ai cercetat cadavrul mai deaproape? Martorul: Nu, căci n'am putut de putoare. — Procurorul: Nai auḑit un sgomot, care te-ar fi făcut sĕ creḑi, că se lucră ceva în secret? Sĕ ḑice că pe drum ar fi îmbrăcat cadavrul — Martorul: N'am auḑit nimic. Sĕ ascultă Widder şi Smilovits, apoi acusaţii Gross şi Klein. În decursul ascultării sĕ amênă pertractarea pe mâne.

Nyiregyháza, 6 Iulie.

Şedinţa se deschide la $^1/_2$10 oare. Presidentul anunţă, că dela antistia comunală din Bodrogh-Olaszi ia sosit o recuisiţiune, din care se vede, că copiii, cari se jucau în apa din Bodrogh au dat peste o sticlă astupată; în sticlă se afla o epistolă. Epistola aflată conţine voinţa din urmă a unui criminalist, şi de oare ce se referă în câtva la procesul curgător, antistia se grăbesce a o trimite. Epistola se cetesce, e scrisă cu cerusă. Partea epistolei unde e însemnat locul, lipsesce. Datul epistolei e 30 Iunie. Epistola sună astfel:

„Certat cu lumea şi cu oamenii, desperarea m'a aruncat în mânile morţii. Pe când se vor cetì şirurile acestea sûnt deja cadavru. Înainte de a murì îmi ţin de datorinţă a face următoarea depunere:

„În Iulie (poate fi însĕ şi Iunie, cuvêntul nu se poate descifra) 1882 am omorît pe necredincioasa mea iubită, Iulia Simar şi o am aruncat în apă la malul Tisei, lângă Dada. În interesul adevĕrului îmi ţîn de detorinţă, a depune aceste şi a presenta justiţiei datul de mai sus. Acestea le declar în numele lui Dḑeu şi a datorinţei mele; cei ce se pregătesc la moarte nu mint.“

Ioan Löki, maşinist diplomat.

Szeiffert: Nu ţîn epistola aptă, a se putè încopcia de ea mĕsuri ulterioare. Fiindcă epistola sa aflat în comitatul Zemplinului, aşi fi de părere, sĕ se trimită organelor administsative de acolo. Eötvös: Nu sûnt învoit cu propunerea procurorului şi mĕ vĕd deci necesitat a face contrapropunere. Epistola aceasta e scrisă din rea voinţă, aceasta se dovedesce prin mai multe circumstanţe. Eu dimpreună cu colegii mei primesc pe ḑi ce merge epistole din toate părţile, în cari se spune locul, unde se ţine de presinte Ester Solymosi, şi alte detaiuri referitoare la procesul de faţă. Noi nu reflectăm la astfel de epistole, fiindcă le ţinem de absurde.

În casul de faţă lucrul stă altfel, de oare ce epistola e trimisă din partea unui organ politic şi conţine anumite nume. Se poate presupune, că epistola de faţă nu e un act de rea voinţă. Sĕ se facă cercetări în direcţiunea indicată în epistolă, prin adeverirea celor espuse în epistolă s'ar nimicì substratul procesului în forma lui presinte.

Se cetesce părerea medicilor cu privire la ochii lui Moriţ Scharf.

Martora Grosz, soţia acusatului Martin Grosz, depune, că bărbatul ei a fost în timpul schimbărei cadavrului şi anumit în ḑilele dela 3—12 Iulie bolnav pe pat.

Martora Groszberger îşi aduce cu securitate aminte de boala din anul trecut a lui Grosz. Martora se provoacă la anumite împregiurări, cari confirmă boala.

Martora Nagy a umblat adesea în casa lui Grosz şi l'a vĕḑut bolnav.

Martorul Gyanyi a auḑit pe muierea lui Grosz spuind, că bărbatul seu e bolnav. Asemenea depune şi muierea lui George Gyanyi.

Muierea lui Csanyi, care, după cum a depus însaşi, cunoscea pe Ester Solymosi, declară, că cadavrul aflat în Dada n'a fost a lui Ester.

Mama Esterei depune, că cadavrul aflat n'a fost al fiicei sale. Cadavrul a fost mai tare şi mai mare, ca al fiicei sale. Sîn Ester încă nu avea, dinţii îi erau frumoşi, degetele dela picioare îi erau întregi, la cadavrul aflat au fost toate altfel.

Dr. Eőtvős (către martoră): Cui îi a fost iertat în Tisza-Eszlár se vadă cadavrul? — Solymosy: Acelora, pe cari i am designat eu şi judele. — Dr. Eőtvös: Evrei n'aţi designat? — Solymosy: Ce ar fi avut se caute acolo evreii? — Dr. Eőtvös: Hainele le-ai cunoscut? — Solymosy: Da, erau de sigur hainele ei.

Martorii se jură şi cu acestea se închiee pertractarea.

Nyiregyháza, 9 Iulie.

Martora Vámosi, revoacă depunerile ficei sale. Ea ḑice, că evreii ar fi silit pre fiica sa prin ameninţări sĕ depună jurămênt. Procurorul: Dta susţii, că fiica Dtale a depus jurămênt fals? — Martora: Da, căci până atunci fiica mea n'a vorbit nici când de Ester Solymosy. — Apĕrătoriul Eötvös: Dta te incumeţi sĕ invinuezi pe fiica Dtale cu jurămênt fals, cu toate că fiica Dtale a depus în consonanţă cu alţi cinci martori? Şi scii Dta de sigur, că fiica Dtale n'a cunoscut pe Ester? Martora: Nu sciu. Eőtvős: Cu toate acestea ai curagiul sĕ invinuezi pe fiica Dtale? — Martora: Da, fiindcă nu i-am cunoscut depunerea. — Eőtvős: Nici nu trebue sĕ o cunosci, că s'au întêmplat ca martorii sĕ fie seduşi la depuneri false. — Dr. Friedmann: Mĕ rog sĕ i sĕ spună martorei, că dacă i se va crede depunerea, fiica ei va fi carcerată pe cinci. ani.

Martora spune, că oamenii ar fi ameninţat pe pe fiica sa cu moarte, la cas dacă va depune pentru Evrei în mod favoritoriu. Ameniţarea a adus cu sine, de fică-sa şi-a revocat depunerea. Sĕ presintă Iulia Vamosy. Dr. Eötvös pretinde, sĕ se presinte şi tatăl fetei, ca se nu fie instruat acasă şi se nu primească informaţiuni asupra întrebărilor. Procurorul spriginesce propunerea.

Tribunalul se retrage spre a se consulta şi decide, a sĕ învita numai decât şi tata Vámosy. Dr. Eőtvős. Mĕ rog a sĕ constata prin medici, că Julia Vamosy a fost bătută într'un mod ne mai auḑit. Cer cercetare prin medici, ca sĕ se erueze, n'a fost ea silită prin bătae a depune fals. Tribunalul primesce propunerea aceasta. Dr. Friedmann constata, că judele din Tisza-Eszlár, care e chiemat ca martor, stă la uşă şi ascultă. Martorii Hrabak şi Haidu spun, că ar fi vĕḑut pe Ester. Hrabak depune, că în sĕptămâna cea mare Joi, Vineri până Sâmbătă spre dimineaţă moara ar fi fost păzită de evrei bogaţi cari luau mĕsuri rituale. La fabricarea făinei n'a fost de faţă nici unul din cei acusaţi şi că nici pentru unul dintrĕ ei nu s'a măcinat făină. Martorul nu ştie detaiuri în privinţa ceremoniilor rituale.

Loterie.

Mercuri în 31 Iulie 1883.

Brünn:	**47**	**67**	**36**	**87**	**45**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 31 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.80	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.55	88.75
Renta ung. de hârtie	87.05	87.—
mprumutul drumurilor de fer ung.	138 —	138.—
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.50	91.40
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.—	114.—
Acţiuni de banca austro-ung	838.—	838 —
Acţiuni de bancă de credit ung.	291.25	291.50
Acţiuni de credit austr.	295.70	295.—
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99 70	99 75
Obligaţiuni urbariale transilvane	99 50	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99 —	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	115.70	100.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.50	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.—	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin	97.75	9.50
Sorţi de regularea Tisei	109.80	109 10
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.50	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79 55	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.90	119 95
Galbin	5.66	5.67
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.45	58.50

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 84 Sibiiu, Sâmbătă 23 Iulie (4 August 1883.) *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Inundările naționalităților.“

Beție mai mare politică nu credem, că se poate de cum se manifestează în articolul ce reproducem după „Magyar Polgár,“ foaie oficioasă a guvernului unguresc.

Ori și ce puteam presupune dela ḑiare maghiare, dar nu beție politică sau modalitatea, cu care vor ele se întimpine „inundările naționlițăților“, pe care le au găsit înainte cu o mie de ani aci; căci cele, care au venit mai târḑiu nu sûnt a se lua în considerațiune. Într'o mie de ani aproape maghiarii au umblat, precum se vede, după alte lucruri și acum în 24 de oare vor se creeze o națiune ungurească „genetică,“ maghiarizând „domesticii proprietarilor“ și prin ei „sate întregi“. Nu va ride cine va cetì și auḑì, cetindu-se astfel de idei necălite? Nu trebue sĕ fie îngrigit ori și cine de sănĕtatea minții acelora, cari vor ca oameni linisciți, cari își caută de afacerile lor ḑilnice, sĕ fie declarați de „agitatori“, căci nu vor sĕ se maghiariseze?

Românii cel puțin, cari încă se numeră între naționalitățile nemaghiare, se vor vedea siliți, sau se apeleze la sprijinul poliției sau al procurorului de stat contra „pașilor agresivi“ recomandați de „M. P.“, sau se ceară, ca autorii articolului și aderenții lui sĕ fie închiși în casa de sănĕtate.

Ca cetitorii se aibă ocasiune a vedè, că nu esagerăm lucrurile, poftească și cetească cele ce urmează, traduse după numitul ḑiar oficios din Cluj:

„Pedeca cea mare a întărirei Ungariei ca stat este, că în această țeară se pot ivì inundări de naționalități contrarie ungurului, și ungurismul nu face absolut nimic pentru nimicirea acelora.

Românul, croatul, sasul, sêrbul, rusniacul toți invidiează pe maghiar.

Și deșì nu îndrăsnesc a pășì contra lui pe față, cu atâta mai mult i sapă groapa pe ascuns. Este timpul ca societatea maghiară și statul maghiar sĕ pășească serios în acțiune contra acestor inundări de naționalități.

Mai vedem, că naționalitățile fac pe unele locuri și cuceriri pe contul maghiarismului, spre esemplu pe Câmpie (?). Aceasta este rușine pentru unguri. *Ungaria este a ungurilor.* **Acestui princip trebue sĕ-i câștigăm valoare, sĕ devină ungur tot cine voesce se aibă drepturi politice, economice și sociale.**

Trebue sĕ înființăm în țeară o putere centrală, care se conducă interesele maghiarismului pe teren social.

N'ajunge se strigăm numai în ḑiare și se indicăm unde este periclitat maghiarismul. *Ar trebuì se pășim la acțiune pentru delăturarea pericolului.* **Și maghiarismul are drept ca pe terenul coroanei unguresci față** *cu inundările inimice străine se pășească* **agresiv.**

Și aceasta este nu numai drept, dar și datorință, căci așa putem învinge atracțiunea, ce esercitează statele vecine asupra naționalităților din această patrie.

Dacă aruncăm o privire asupra cartei etnografice, vedem pe unde se estind naționalitățile singuratice. Prima problemă este, că preste tot locul, unde maghiarismul vine în atingere cu naționalități străine, sĕ ne silim a înmulți puterea espansivă a maghiarismului.

Un asemenea organ ar fi acuma Reuniunea Ciangăilor, care și până se va organisa mai bine, poate desvolta activitate în privința aceasta. Această reuniune ar trebuì sĕ caute, cari sûnt locurile, unde întărirea maghiarismului este a se privì ca problema statului. Chemarea ei ar fi sĕ caute mijloace și sĕ prepare realisarea ei dacă se poate pe cale socială, **ear dacă nu, pe cale legislativă sau cu puterea esecutivă.**

Rola de incepători cade asupra proprietarilor. Proprietarii cei mari chiar și pe locurile locuite de naționalități sûnt maghiari. **Dacă vor vrea serios, pot maghiarisa foarte ușor întreaga comună,** căci esistența materială a poporului așa ḑicênd dela ei atârnă. **N'au se facă altceva, decât se maghiariseze scoala din sat.** Se nu sufere în sat preot sau învĕțătoriu inimic maghiarismului. Se atragă asupra acestor agitatori naționali atențiunea locurilor competente, ca sĕ-i scoată din post ca pe nisce vràjmași ai patriei.

Ar mai putè promova maghiarisarea comunei și prin aceea, dacă ar colonisa pe locurile lor populațiune pur maghiară. Prin aceasta față cu naționalitățile străine ar câștiga servitori credincioși maghiari, cărora le pot încredința rolă însemnată în ce privesce maghiarisarea poporului de rênd.

Maghiarismul față cu elementele naționalităților are **preponderanță intelectuală;** din aceasta de sine urmează, **că servitorii maghiari trebuesc puși pe treaptă mai inaltă decât cei ce n'au buze unguresci.** (ebből önként következik, hogy a magyar cselédséget fölébe helyeztetí a nem magyar ajkuaknak). Fiecare servitoriu maghiar poate fi învĕțătoriul valachului sau rusniacului subordinat lui. Astfel domeniile pot fi puse pe picior unguresc și pe locurile locuite de naționalități.

Și dacă domeniile se vor maghiariza împreună cu toate ce-i aparțin (dinpreună cu cânii, porcii, gâsce, rațe, găini, cocoș, oi, bivoli, boi, vaci, cai, ect. ect. N. tr.) atunci ușor vom maghiarisa poporul din sat. Trebue numai sĕ ne desbrăcăm de indiferentism și maghiarismul va cuceri întreagă țeara“.

Revista politică.

Sibiiu, în 22 Iulie.

Scirea, că puterile s'ar fi înțeles a învita pe trimisul României din Londra la o conferență, care va avè sĕ statorească modalitățile ratificațiunei cestiunei dunărene, cetim în „P. Ll.“, că se susține. Dacă, adauge același ḑiar, scirea aceasta se constatează, numai încape îndoeală, că România a străbătut cu voința sa de a fi convocată la conferență în cestiunea Dunării, pentrucă activitatea trimisului României cu anevoie se va mărginì numai a participa la o formalitate. În casul acesta oficiul nostru de esterne sau că este păcălit, sau că earăși s'a rătăcit în vre-o prevenire, prin care se va altera întreaga sa atitudine de până acum în cestiunea preacunoscută.

Nu este de mult de când „Unita cattolica“ și-a permis gluma de a substituì impĕrătesii și reginei noastre Elisabeta o epistolă adresată reginei Italiei Margareta și a o și publica. Împĕrăteasa și regina în forma unei escuse pentru rĕmânerea contra-visitei din partea părechei impĕrătesci austriace la curtea din Italia, ḑice, că contra-visita de aceea nu s'a făcut, pentru că din partea italiană s'ar fi condiționat ca visita sĕ se facă în Roma. Pentru împĕrăteasa însĕ împregiurarea aceasta este o piedecă, care nu se poate delătura. Ea 'și aduce aminte, că Napoleon I. în anul 1809, a emis din Schönbrunn un decret, prin care s'a delăturat puterea papii; cu toate acestea Austria „sguduită“ de victoriile estraordinare ale lui Napoleon, atunci prea concesivă, a dat lui Napoleon o princesă austriacă de soție; a suferit ca fiul aceleia sĕ poarte titlul „regele Romei“, și sfêrșitul a fost, că regele Romei a murit în același palat, în care fu subscris decretul contra papei și că Napoleon a șeḑut prins mai întâiu în Elba apoi în St. Helena, pentrucă a prins pe papa; de asemenea Napoleon III, îndată după nascerea fiiului seu a declarat rĕsboiu Austriei și papei, „căci Austria și papa au împărtășit totdeauna

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

„Într'aceea tinĕra părechie urma încercările sale de civilisațiune în dominiul sĕu. Baronul era aspru în contra abusurilor, el alunga fără milă oamenii netrebnici; dară el 'și suprimase rușinosul obiceiu de a biciuì lacheii și rĕmășițele umilitoare a robiei țĕranilor sĕi. Deșì Dalecarlianul este în deobște bun, amic al luminei, el nu este nici decum. La mulți dintre țĕrani le cădea greu a prefera dignitatea personală vechilor abusuri.

„Într'o ḑi, în adevĕr o ḑi nefericită, baronul a fost nevoit prin afacerile sale a merge la Stokholm și fiindcă era timpul ploilor de toamnă, ce face drumurile grele, adese inpracticabile, el a trebuit sĕ-și lase nevasta în castel. Reîntorcêndu-se la douĕ sĕptămâni, baronul Adelstan fu ucis în văgăunile dela Falun. El a fost călare, și în nerăbdarea sa de a revedea pe scumpa sa Hilda, a plecat înainte, lăsând oameni sĕi sĕ-și ispràvească prânḑul care-i părea prea lung. El abia era de treiḑeci și trei de ani. Vĕduva sa era de douĕ ḑeci și patru.

„Omorul acesta a făcut mare sgomot și-a umplut toată țeara de spaimă. Deșì pasiunile Dalecarlianilor nostri sûnt în anumite localități în destul de selbatice, deșì în părțile aceste spre munți duelul norvegian cu cuțitul, are încă mulți partisani, omorul laș și misterios mai că n'are esemplu. Niminea nu îndrăznea, ba nici nu putea acuza pe cineva din țeară. Sĕ făcură investigațiuni zadarnice. Nește minori streini au dispărut pe atunci fără veste din Falun. Niminea nu i-a putut prinde. Baronul Adelstan n'a fost jăfuit. O singură persoană pe lume asta a avut interes al delătura. Unii numeau în ascuns pe baronul Olaus; cei mai mulți însĕ au respins cu indignație o asemea bănuială, tatăl meu mai ântâiu.

„Baronul Olaus s'a arĕtat foarte desperat de moartea fratelui sĕu, el a alergat în țeară, a plâns poate ceva prea mult, în fața lumei, și a arĕtat cumnatei sale devotamentul cel mai sincer. Toată lumea a recunoscut aceasta, numai ea nu, ea l'a primit cu o rĕceală estremă, și l'a poftit după câte-va oare a o lăsa singură cu durerile sale, cari nu putea îngăduì vre-o mângăere. Baronul a plecat, spre marea părere de rĕu a servitorilor, pe care îi câștigase. În seara plecărei sale, micul Harald, fiiul baronesei fu cuprins de convulsiuni și a murit în aceeași noapte.

„Adusă la estrem prin lovitura cea din urmă a soartei, nefericita maică a uitat toată prudența și a acuzat în gura mare pe Olaus, ai fi otrăvit copilul după ce au ucis pe bărbatul sĕu, pentru ași însuși averea întreagă. Țipetele ei au isbit zidurile, dară au rĕmas fără rĕsunet. În apropiere nu era nici un medic, pentru a constata soiul morții copilului. Nici un servitor n'a voit se caute doveḑi în contra baronului Olaus. Păstorul Mickelson, care făcea pracsă medicală în parochie, a declarat, că Harald a murit precum mor copii cei mici, în crizele dentițiunei și că sermana baroneasă este în nedrept și alienată, ceea ce vai! este foarte cu putință.

„Baronul Olaus n'a fost prea departe, când a primit scirea acestui eveniment. El s'a reîntors îndată și părea a împărtășì din toată inima durerea baronesei. Ea l'a grămădit cu blăstemuri, la cari dênsul nu-i respundea decât cu surise de o tristeță sfâșietoare. Toată lumea deplângea pe vĕduva, pe maica, pe alienata! Niminea n'a acusat pe generosul răbdătorul, simțitorul Olaus. Poate că pe el îl deplângea mai mult ca pe ea, fiindcă supoartă rușinea bănuelilor ei; de bună samă, lumea l'a admirat, vĕḑênd, că în loc de a se irita, el se plângea într'un ton plin de delicateță, oferind baronesei Hilda de a remânè în apartamentul sĕu din castel și de a trăì cu el ca o soră cu un frate. Eu, deșì sûnt convins, că baronul este un mișel mare și că n'a regretat pe nepotul sĕu, totuși nu cred, că este așa un monstru bucuriile, persecuţiunile şi suferinţele obstesce una cu alta". Urmarea a fost că tata a fost umilit la Sedan şi fiul a murit ucis de Zulusi. Pe scurt, epistola întreagă este o perifrasă a vechiului proverb: *Qui mange du Pape, en meurt* (cine mâncă din papa, moare) şi încheie cu aceea, că împĕrăteasa de frica unei astfel de sorţi este gata, „mai bucuros a suferì ori şi ce decât a pune piciorul în Roma şi în vechiul palat apostolic, în Quirinal". „La Libertà" s'a folosit de gluma foaiei vaticanice şi a publicat de asemenea un respuns neveritabil din partea reginei Margareta, întorcênd suliţa şi reducênd nenorocirea lui Napoleon I la volnicia lui faţă cu voinţa naţiunilor, care a creat Italia, şi aduce aminte, că Napoleon III a cădut numai după ce a păşit ca apĕrător al puterii lumesci papale. Regina încheie, fireşce, invitând pe împĕrăteasa şi dicêndui sĕ se plece înaintea providenţei şi sĕ meargă la Roma.

Noi, dice „N. fr. Presse", n'am fi luat notiţă de Romanţul acesta, dacă nu am fi devenit objectul atacurilor celor mai vehemente oficioase, pentrucă am îndrăsnit a ne esprima unele păreri asupra nesuinţelor de a face din Austria earăşi instrument pentru politica vaticană şi dacă nu s'ar fi respins fie-care avertisement în privinţa aceasta, cualificândul de fără de substrat. Ce sĕ întêmplă însĕ? „Linzer Volsks-blatt," organul episcopului Rudigier, apare ca şi când ar lua invenţiunea diarului „Unita catolica" de bani buni şi tipăresce aşa disa epistolă a impĕrătesei, pe lângă observarea pompoasă, „că epistola majestăţii sale a umplut'o cu adevĕrată bucurie şi că aşteaptă, că ea (epistola) va stirnì aceleaşi simţeminte în fie care austriac catolic şi patriotic." Dacă şi-ar fi permis aceasta o foae liberală! cum ar fi venit „Wiener Abendpost" cu un „Dementi" şi cum ar fi strigat „Vaterland" că sĕ subminează veneraţiunea şi simţemintele către dinastie!

Dela Petersburg se telegrafează, că diarele se ocupă în toate dilele cu cestiunea polonă. Organul lui Acsacof este mulţămit cu denumirea lui Gurco, doresce ca elementele nepolone sĕ se separeze de regatul Poloniei şi centrul administraţiunei sĕ se strămute dela Varşovia la Kiev. Prin aceasta conceptul politic şi istoric „Polonia" s'ar reduce la unul curat etnografic.

Sciri primite din Dalmaţia, cetim în „Românul", spun, că situaţiunea din Albania este departe dea fi neîngrijitoare. Eacă ce spun aceste sciri, pe care le găsim în Italie:

Dilele şi sĕptĕmânile trec; Hafiz-paşa nu se reîntoarce la Scutari; se dice chiar, că, de vreme ce pacificarea este completă, precum afirmă, nimic nu 'l-ar împedeca dea se reîntoarce cu cele douĕspre-dece batalioane şi trei baterii de artilerie.

Dar, în loc dea sĕ reîntoarce cu trupele sale, s'a împrăştiat sgomotul, că generalul turc arde satele triburilor resculate şi ai căror locuitori se află prin munţi. Coloane groase de fum şi focurile ce se vĕd dau acestor preocupări toată aparenţa adevĕrului. În drumul lor, coloanele turcesci au adunat o mulţime de voluntari musulmani, pe cari pofta de pradă nu-i lasă nici o dată nepăsători: tocmai aceşti voluntari sûnt groaza ţinuturilor pe care le ocupă armatele turcesci.

Se pare, că triburile, care au primit cu bine coloanele turcesci, încredêndu-se în făgăduelile mareşalului Assim, au regretat amarnic încrederea lor; satele le-au fost arse şi prădate.

El a luat ostatici şi este vorba de a'i duce pe acestia la Scutari. Nici n'ar putea comisariul estraordinar al Porţei se comită o mai mare greşală.

Asprimele esercitate asupra câtor-va triburi au provocat deja represalii sângeroase; locuitorii unui sat distrus din temelii s'au năpustit asupra trupelor şi au rănit şi omorît vre-o cinci-deci de oameni.

Ast-fel dar insurecţiunea nu este năbuşită şi s'ar putea foarte bine ca Albanezii sĕ mai preocupe lumea încă câtă-va vreme.

Cassagnac despre principele Napoleon

„Newyork Herald" conţine, după „Resb.", o convorbire interesantă dintre corespondentul acestei foi cu d. Cassagnac. Corespondentul a început prin a întreba;

— Când a'ţi semnalat apropierea unei nouă demonstraţiuni jeromiste, a'ţi conchis la aceasta dela alte evenimente de asemenea natură din trecut, sau a'ţi avut informaţiuni positive?

— Am avut informaţiuni serioase şi positive.

— Atunci credeţi într'un nou manifest?

— Dacă ar murì comitele Chambord, puteţi fi siguri că principele Jerome va publica unul.

— Staţi în relaţii cu principele?

— Stau în relaţii politice. Principele sĕ apropie acum de grupul meu imperialist. El şi-a schimbat politica în ultimele trei luni; el a încetat sĕ apeleze la radicali şi avansează membrilor dreptei. Ei ar merge poate cu dênsul, ca şi mine, dacă atitudinea lui faţă cu biserica n'ar provoca bănueli.

— Am cuvinte sĕ cred, că principele a făcut mult spre a împăca biserica catolică, sau că va face aceasta în curênd. Am dreptate oare?

— Da, respunse Cassagnac — A făcut ceva şi va mai face.

— În public?

— Da! El se va declara în favoarea libertăţi, instrucţiunei — pentru noi aceasta e o afacere importantă.

— Ce şanse au regaliştii?

— Ei pot spera numai de a venì la putere printr'o eroare a principelui Jerome; dar ei clocesc ceva şi temêndu mĕ, că principele prea întârdie, am scris articolele din „Pays".

— Sub aceea eroare a principelui înţelegeţi, nelucrarea sa?

— Negreşit.

— Unele frase din articolii d-v. s'au interpretat cam ca o declaraţie orleanistă.

— Pe un om ca mine nu trebue sĕ'l judece cine-va după câte-va frase. N'am nimic a face cu orleaniştii. Nu'mi place sistemul lor, fundat pe un regim parlamentar, după a mea părere nu se potrivesce cu ţeara noastră. Stau mai aproape de comitele Chambord de cât de comitele de Paris. Dar sûnt şi voiu remânea imperialist şi autoritar. Francia vrea biciul lui Ludovic XVI şi nu umbrela lui Ludovic Filip. Ţin mai mult la ţeară de cât la partida mea, căci persoanele sûnt nimic, principiile sûnt tot. Acela, care acceptă principiele mele, poate conta pe spriginul meu.

— Permiteţi sĕ public ceea ce mi-aţi vorbit?

— Negreşit. Nu mĕ sfiiesc de a vedea publicate cele dise de mine.

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

§. 65. Cunoscinţele pentru fiecare specialitate din obiectele prescrise în minim se cuprindă:

1. Limba şi literatura maghiară (gramitică şi stilistică), privire asupra cursului literaturei maghiare şi a desvoltărei naţionale, şi cunoascerea autorilor mai însemnaţi.

2. Elementele filosofiei. Preparare bună în pedagogie. Cunosciinţa istoriei mai nouĕ a pedagogiei.

§. 66 Din considerarea cunoscinţelor speciale se cere.

1. Ca respectivul din douĕ sau trei obiecte din scoalele medii, cari compun un ciclu, sĕ dovedească pregătire, din care se fie evident, că şi-a câştigat materia şi cunoscinţele pentru propunere şi 'şi pricepe scientific specialitatea.

3. Esaminarea din fie care obiect sĕ estinde asupra materiei pentru toate 8 clasele.

§. 67. Ordinea esamenelor prescrise în §§ precedenţi, împărţirea obiectelor de învĕţământ, gruparea lor şi mĕsura cunoscinţelor din singuraticile obiecte, le va statorì ministrul prin statut special, consultând comisiunile esaminătoare.

§. 68 Individul respins pentru nepregătire suficientă, nu poate fi admis la repeţirea esamenului înainte de un an.

§. 69 Încât au valoare în patrie diplomele de profesori câştigate la universităţi nemaghiare, asupra acesteia din cas în cas decide ministrul ascultâd şi opinia unei comisiuni esaminătoare din patrie; în tot casul însĕ se va pretinde, ca respectivul se documenteze o pregătire conform §§-filor premergători, şi se aibă testimoniu despre studiile obligate la universităţile din patrie pentru esamenul de cualificaţiune.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *Pentru cualificarea profesorilor aplicabili esclusiv la scoalele confesionale, confesiunile pot organisa şi ele după usul de până acuma comisiuni organisătoare; însĕ disposiţiile* §§. *premergători 61—69 se estind şi asupra acestora.*

Încât nu ar putè produce asemenea testimonii, se va îndruma a face esamen supletoriu din studiile, cari-i lipsesc.

§. 70 Limba esamenelor de cualificaţiune e cea maghiară.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică sĕ imputernicesce însĕ, că în 10 ani dela întrarea în valoare a acestei legi, la raportul motivat al respectivei confesiuni se dea concesiune estraordinarie ca esamenele de cualificaţiune din unele sau din toate obiectele, sĕ se poată face şi în altă limbă.

Însă în aceste casuri punctul 3 din §. 63 şi §. 65 punct 1 sûnt normative.

Capitulul V.

Disposiţiuni micste.

§. 71 Natura juridică şi caracterul scoalelor romano-catolice, cari stau sub disposiţia şi immediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică, asemenea şi a tuturor scoalelor medie esistente rĕmâne intactă prin această lege.

Asemenea intactă remâne şi natura juridică şi caracterul scoalelor medii, cari nu stau sub disposiţia şi immediata conducere a ministrului de culte şi instrucţiune publică, încât acelea nu se modifică espres prin această lege.

§. 72 Un stat strein, cetăţean nemaghiar din alt stat, asemenea o societate compusă din cetăţeni nemaghiari, sau o societate cu residenţa în streinatate, subdespărţămintele acesteia din patrie, cari stau în dependenţă dela societatea cu residenţa în străinătate respective dela presidentul aceleia nu poate înfiinţa sau susţinè nici un feliu de scoale medii.

Prin disposiţiile aceastea nu se alterează întru nimica legăturile ordinilor monachale romano-catolice, cari curg din organisarea bisericească şi se referesc numai la afaceri bisericesci — ordini recunoscute prin lege, cari se ocupă cu instrucţiunea.

Actualele scoale medii confessionale, cele susţinute de jurisdicţiuni, comune, corporaţiuni sau singuratici, asemenea confesiunile şi bìsericile nu pot primì nici cere ajutoriu şi sucurs material dela staturi strĕine, şi dela domnitorii sau guvernul acelora la nici un cas. Dela singuratici sau corporaţiuni încă numai atunci, dacă ajutoriul nu-şi reservă nici un drept faţă cu conducerea şi planul institutului, şi nu pun nici o condiţie.

§. 73. Ministrul de culte şi instrucţiune face în tot anul raport la dietă despre starea învĕţămêntului în scoalele medii, şi tot la trei ani aşterne conspect detaiat.

§ 74. Cu esecutarea acestei legi sĕ însărcinează ministrul de culte şi instrucţiune puclică, însĕ disposiţiile acestei legi nu se vor aplica pentru anul scolariu curent.

Varietăţi.

* (Dar.) Majestatea Sa s'a îndurat prea graţios a dăruì bisericei romano-catolice din Bălan 200 fl. pentru restaurarea bisericei, a casei parochiale şi scoalei.

* Archiducele Wilhelm a avut la masa ce a dat în Timişoara la 2 August n. pe toţi generalii şi oficierii din statul major. În 3 August n. archiducele călĕtoresce preste Arad în Transilvania.

şi caracterul seu nu mi a părut nici când cutezător destul spre a comite asemenea crime. Baroneasa era prea ispitită şi prea ecsaltată pentru a privì lucrurile cu sânge rece. Ea l-a acusat a fi făcut sĕ moară, tată, frate şi nepot; apoi ea a luat deodată o hotărîre ciudată, ce eu o privesc drept act de resbunare şi de desperare şi drept resultat a unei inspiraţiuni rele.

„Ea a adus judecătorii şi oficerii cantonului şi în faţa casei sale întregi a declarat, că se simte gravidă şi că pretinde manţinerea tuturor drepturilor de moştenire a copilului, a cărui mamă şi tutoreasă naturală are ea sĕ fie. Ea a făcut declaraţiunea aceasta cu o mare energie, anunţând hotărîrea de a pleca la Stockholm, spre a efectuì constatarea stărei sale, până la naşcerea copilului.

„— Este foarte nefolositor a te obosì şi a te espune accidentelor călĕtoriei, respunse baronul Olaus, care ascultase declaraţiunea aceasta în liniştea cea mai mare. Eu accept cu multă bucurie speranţa a vedea reînviind posteritatea mult iubitului meu frate, pentru a consimţì la discusiuni nouĕ. Eu vĕd că presenţa mea te nelinişteşce şi te irită. Eu nu voiesc ca sĕ se dică, că prin voia mea, s'a înrĕutăţit situaţiunea fatală a spiritului dtale. Eu mĕ retrag şi n'am sĕ revin aici, până după naşcerea copilului dtale, dacă este adevĕrat, că nu-ţi faci ilusiuni în privinţa stărei dtale.

„Olaus a plecat în adevĕr, dicênd către toată lumea, că el nu crede nici un cuvênt de graviditatea aceasta, dară că el n'are nici o grabă a întra în posesiunea moştenirei sale.

„— Eu, uşor pot concede, adause el, buneicuviiţe şi ecsaltaţiunei neliniscitoare a cumnatei mele, un an dacă este de lipsă, după-ce se dovedesce adevĕrul.

„Aşa a dis el către tatăl meu în Stockholm, unde s'a reîntors îndată, şi eu îmi aduc aminte, că tatăl meu i-a imputat escesul de încredere şi de delicateţă. El a gândit, că baroneasa Hilda a născocit copilul acela postum. Nu este întâiaşi dată, că o vĕduvĕ a substituit un moştenitor pentru a despoia pe moştenitorul legitim de drepturile sale. Baronul a rĕspuns cu o blândeţă nemărginită:

„— Ce vrei! Eu sûnt sătul de bănuielile odioase, cari femeia aceasta înverşunată le adună pe capul meu. Desmintirea cea mai bună, ce i-o pot da, este, a arăta un desinteres escesiv şi chiar, pentru ca ura ei sĕ nu mĕ urmărească până aici, nu pot face alta până la o schimbare a lucrurilor, decât a călĕtorì.

Va urma.)

* (În comisiunea de reambulare) a fruntariilor ungaro-române s'a ivit mai multe diferențe, cari, în cea mai mare parte s'au aplanat. Diferența cea mai considerabilă este în privința muntelui „Pietrile roşii." În privința muntelui acestuia aflăm, că membrii români din comisiune, cu toate că semnele fruntarielor s'au aflat, pretind strămutarea fruntariei cu cinci sute de jugĕri mai departe. Şi în privința „Cibleşului" au fost oare care divergențe, în cele din urmă comisiunea asupra acestui punct s'a înțeles. Comisiunea a rĕmas în Borszék două ḑile, cu scop spre a desbate cestiuni meritorice. De acolo a plecat pentru reambulare preste Bekaş, Ciuc şi Ghimeş, către Oituz.

* (Manevrele corpului XII. din anul acesta) vor avè loc astfel: Dela 1 pănă la 7 Septemvre divisiunile XVI şi XXXV, 24 batalioane, 12 escadroane şi 1 regiment de artilerie campestră între Sighişoara şi M. Oşorheiu. În 6 şi 7 Septemvre manevre în corpuri la M. Oşorheiu contra unui inimic marcat.

* (Manevre.) Alaltăeri s'au început manevre mai mari între Cisnădie şi Sadu, cari au ținut şi eri noapte. De eri s'au adaus la infanterie trei baterii din regimentul 8 de artilerie. Manevra se continuă pănă eri după ameaḑi când trupele s'au întors.

* (Necrolog). Dela Alba-Iulia primim următorul dureros anunț funebru:

Cu inima pătrunsă dedurere aducem la cunoscință trista scire, cumcă fra-tele resp. nepotul, unchiul, cumnatul şi vĕrul nostru

Nicolau Mărgineanu,

c. r. locotenente în reservă în regimentul de infanteriă Frideric Wilhelm Ludovic mareduce de Baden Nr. 50 şi profesor la preparandia gr. or. din Caransebeş

a repausat în 21 Iulie 1883 la 6 oare după ameaḑi în etate de 33 ani dupe ce suferise de o boala mai indelugată.

Un caracter firm, o inimă nobilă şi zeloasă s'a perdut din mijlocul nostru şi al amicilor sei.

Osămintele repausatului se vor astruca în cimiteriul gr. or. la biserica din suburbiul Maieri în 23 Iuliu 1883 la 5 oare d. m. dela locuința Nr. căsei 156 în strada lui Szécsényi.

Fiei țĕrina uşioară şi amintirea neuitată!

Alba Iulia în 22 Iulie 1883.

Anna Moldovan n. *Mărginean*, *Maria Rozor*,
ca surori
Mihai Mărgineanu ca frate; *Pavel Mărginean*,
ca unchiu
Anica Jancu, *Eva Bran*, *Nicolau Mărgineanu*, *Alecsandrina*, *Savi*, *Todea Mihaiu*, *Sanda Pecurariu*,
ca veri
Ioan Moldovan, *Niculau Rozor*, ca cumnați. *Maria Löw* n. *Moldovan*, *Helena*, *Alexandrina*, *Niculau* şi *Ioan Moldovan*, ca nepoți de soră.

* (Necrolog). Dela Cluj ni se trimite următorul anunț funebru:

Subscrisii, ca frați, gineri, nepoți, strănepoți şi cuscrii cu inima înfrântă de durere anunță tuturor amicilor şi cunoscuților încetarea din viață a scumpei şi neuitatei lor soră, resp. mamă, soacră bună, străbună şi cuscră a

Vĕduvei ELENA TEUȚANU născ. MUNCACIU

care şi-a dat nobilul sĕu suflet în mânile creatoriului Mercuri în 20 Iulie 1883 st. v. la 7 oare dimineața în urma slăbiciunilor bătrâneței în al 80-lea an al etăței şi 35-lea al veduviei sale, provĕḑută fiind cu sântele taine ale bisericei române gr. or.

Înmormêntarea rĕmăşițelor pămêntesci ale mult regretatei defuncte sĕ va îndeplinì Vineri în 22 Iulie 1883 st. v. (3 August st. n.) la 4 oare p. m. după ritul şi în cimiteriul bisericei gr. or. din loc dela casa bunului sĕu ginere Mihail Ianchi din strada Linczeg, Nr. 2., la care sûnt rugați a participa toți amicii şi cunoscuții.

Parastasul pentru odichna şi fericirea nobilului sĕu suflet sĕ va celebra Sâmbătă în 23 Iulie 1883 st. v. la 9 oare a. m. în biserica română gr orien. din loc.

Fiei țerîna uşoară şi memoria eternă.

Cluj la 20 Iulie 1883 st. v.

Frații: *Simion* şi *Vasiliu Muncaciu.*

Fiicele: *Maria*, *Anna*, vĕd. preot. *Elena* şi *Eudochia.*

Gineri: *Vasiliu Roşescu*, protopr. gr. or. *Mihail Janchi*, pardositoriu. *Constantin Nasta*, pardositoriu.

Nepoții: *Maria*, măr. *George Janoviciu*, *Anna*, vĕd. preotească *Oltean*, *Andreiu*, *Demetriu* şi *Aurelia Janchi*, *Tuliu Roşescu*, paroch gr. or. în Apahida cu consoarta *Anna Macsim*, *Elisaveta*, măr. *Dr. Aureliu Isac*, *Aurelia*, *Corneliu*, *Maria*, *Amalia* şi *Romul Roşescu*, *Vasiliu* şi *Maria Lăpusteanu*, *Maria*, *Elisa*, *Victoria*, *Lucreția* şi *Constantin Nasta jun.*

Strănepoții: *Victoria*, *Eugenia* şi *Nicolau Joanoviciu*, *Valeria Roşescu*, *Aureliu Isac junior* şi *Maria Olteanu.*

Cuscrii: *Ioan Roşescu*, paroch gr. or. şi *Iosif Stănescu*, capel. gr. or. în Gy. Oşorheiu. Vĕd. *Elisabeta Isac*, *Dr. Aureliu Isac*, advocat, *Stefan Nasta*, cucons. *Maria Pĕcurariu.*

* (O distincțiune meritată.) O telegramă din Berlin ne a anunțat ḑilele acesta, că împĕratul Germaniei a conferit dlui Ioan Calenderu, Crucea ordinului Coroana Regală cu placă. Aceastã, naltă distincțiune e bine meritată, mai ales când ne gândim la delicata şi complicata misiune ce a avut d. Calenderu la Berlin şi la resultatul satisfăcĕtor, putem ḑice strălucit, ce a obținut cu toate dificultățile juridice şi tripotagele viclene ale lui Kaufmann. Pe lângă misiunea sa în afacerea rescumpărărei C. F. R., d. Calender a sciut sĕ apere interesele țerei ori de câte ori s'a ivit ocasiunea şi prin atitudinea sa corectă şi strict legală a contribuit foarte mult la consolidarea relațiunilor noastre financiare cu Germania şi la ridicarea creditului nostru pe piața Berlinului. D. Calender merită deci pe lângă distincțiunea ce i s'a conferit mulțumirile țĕrei sale. „Rĕsboiul".

* Dela Blaj primim următoarea scrisoare: Domnule Redactor! Subscrisa vĕ roagă cu toată onoarea ca se binevoiți a suscepe în coloanele ḑiarului Dvoastre şirele aceste, ca ele se ajungă cât se poate mai curênd la cunoscința celor interesați:

Escelenția Sa D. ministru reg. de culte şi instrucțiune publică a revocat mĕsura comisariului seu, prin care la gimnasiul nostru era oprită estradarea testimoniurilor pre. an. scol. 1882/3. — prin urmare scolarii, cari voiesc aşi avè testimoniile, şi-le pot primì îndată.

Blaj, 2 August 1883.

Direcțiunea gimnasiului superior gr. cat.

* (Foc.) În Brețcu a isbucnit în noaptea dela 20 spre 21 Iulie un foc înfricoşat, care în 21 după ameaḑi încă nu a fost suprimat.

* (Colera) Ḑiarului „Egyetértés" i sa telegrafat din Csikszereda, că la băile din Tuşnad a murit un birjar din Braşov de *cholera nostras.*

* *(Cum se scie mângăia omul.)* Moare un om, lăsând după sine multe detorii. Mare jale pentru moartea lui, şi mai cu seamă-l jăleau creditorii. Unul mai al lui Dumnezeu sĕ duce la înmormêntarea lui şi suspina cu jale când se cânta pe glas 5 cuvintele din o stichiră: „Unde este acuma . . . . „bogatul sau sĕracul". Mergênd a casă şi-a scos cambiul din pult şi a scris pe dosul lui: „Se va solvì în cealaltă lume în prima ḑi după judecata cea de obşte". Cum se sciu oamenii mângăia.

* (Catastrofa din Ischia). Cadavrele celor nenorociți fură îngropate de soldați în morminte mari. Câte 500 cadavre întrun mormênt. Pe cadrave s'a pus var nestins şi apoi pămênt.

Regele şi ministrii Depretis, Acton şi Mancini au sosit în Casamicciola în 1 August n. În 2 August n. regele Italiei a visitat în Neapole spitalurile şi a mângăiat pe cei răniți. În Casamicciola se lucră neîncetat la scăparea celor nenorociți. Mai multe persoane fură scoase vii de sub ruine. În 2 August n. au mai sosit o companie de artilărie şi 200 lucrători la calea ferată şi îngrigitori din spitalele militare tot spre scopul de a da ajutor celor nenorociți.

* (Academia Jocurilor Florale Carmen Sylva.) Ḑiarul „Petit Jornal de Toulouse" publică următoarele în numĕrul seu de la 8 Iuliu:

„Credem a sci că, în şedința sa de eri seară, Academia „Jocurilor-Florale" a decernat scrisori de maestră al „Jocurilor-Florale" d-nei Carmen Sylva, pseudonim poetic şi literar al M. Sale Reginei Elisaveta a României.

„Grațioasa suverană a acestui popor român, — atât de amic al Franciei — face deja parte dintr'o instituțiune poetică din miaḑă-ḑi, a noastră, *Fèlibrige.*

„Acum câte-va ḑile Ea primì dela Societatea de încuragiare la bine un premiu, în acelaş timp cu d. Alfred Mame, renumitul editor filantrop dela Tours.

„Ea face parte, de mai mulți ani, din Societatea etnografică, societatea de studii înalte şi de călĕtorii, preşeḑută de dl de Rosny, eminentele orientalist.

„Poetă de ântêia ordine, scriitoarea însemnată în limbile francesă, germană, română, Carmen Sylva 'şi avea locul ei însemnat în grădina *Clémence-Isaure.*

„Unită cu numirile d-lor Gustave Nadaud şi Enric de Bonieu, această alegere afirmă din nou celebritatea vechei noastre companii a *Veselei Sciințe* (Gay-Scavoir), cea mai vechie din academiele francese."

Îndreptare. În Nrul 79, coloana 4, pag 317 între domnii, cari au binevoit a dona cărți pentru biblioteca societății de lectură „Andreiu Şaguna" este a se numĕra şi D. Iosif Friceanu, profesor în Braşov, căruia i se esprimă mulțămită publică cuviincioasă.

Pentru comitet:
Vasile Saftu,
refer.

Mai nou.

Sentința în procesul dela Tisza-Eszlár:

În numele Majestăței Sale regelui.

Tribunalul regesc din Nyiregyháza în procesul criminal pentru participare la omor, respective acoperirea crimei lui Samuil Schwartz pe basa pertractărei publice începute la 19 Iunie şi terminate la 1 August a. c. după ce a ascultat pe procurorul de stat, pe apĕrătoriul privat, şi apĕrarea preventivă a acusaților în şedința ținută la locul şi ḑiua mai jos însemnată a adus următoarea scutență.

(Urmează singuraticii acusați cu numele) la toți.

Se absoalvă de acusă, se dispune eliberarea celor închişi, spesele procesului le suportă statul.

(Mulțămită publică). Subsemnatul 'şi ține de cea mai sântă datorință — a aduce pe calea aceasta mulțămita sa — pentru contribuirile în bani şi cărți — date în favorul despărțĕmêtului reuniunei învĕțătorilor din Sălişte cu ocasiunea adunărei generale ținută la 6/18 Iunie a. c. precum şi a Maialului arangiat tot în aceea ḑi în „Bĕrcul roşu."

Sibiiu: Dr. Nicolau Maier 5 fl., assesorul Dl Petru Roşca 5 fl., Simeon Popescu protopresbiter 2 fl., prof. Demetriu Comşa 2 fl., Dr. Crişian 1 fl., Muntean 2 fl. Suma 17 fl.

Sălişte: Reuniunea meseriaşilor 10 fl., pretorele Ilariu Muciu Urechia 3 fl., parochul D. Marcu 2 fl., Dr. Calefar 2 fl., B. Comşa primar 2 fl., Petru Comşa 2 fl., Ioan Buceşan 2 fl., Ioan Macsim jude reg. 1 fl., Florian notar 1 fl., Ioan Zacharia v.-not. reg. 1 fl., Demetriu Bêrză 1 fl., Nicolae Mihou 1 fl., Adalbert Michel 1 fl., Nicolae Mosora 1 fl., Petru Comşa 1 fl., Vraciu vice-notar 1 fl., Nicolae Herța 1 fl., Dumitru Popa sen. 1 fl., Dumitru B. Comşa 1 fl.. Oprea Burza 1 fl., parochul Onisifor Borcea 1 fl., Iordache Roşca 1 fl., N. Peligrad 1 fl., Nicolae Sêrb 1 fl., Dumitru Hanciu 1 fl., Nicolae Nartea 1 fl., Ioan Roşca jun. 50 cr. Suma 40 fl. 50 cr.

Rod: Notariul comunei Georgiu Beou 5 fl.

Poiana: parochul Nicolae Maneguț 1 fl.

Vale: Constantin Bailă capelan 1 fl., Petru Indrieş notariu 1 fl., Stănilă econom 1 fl. Suma 3 fl.

Topârcia: Iacob Gravu proprietariu mare 2 fl., Nicolae Aleman 1 fl., Ioan Aleman 50 cr., Nicolae Isac 60 cr., Nicolae Hudițan 50 cr., Iacob Aleman 20 cr., Iacob Grevu 50 cr., Nicolae Schiau 50 cr., Vasile Udițan 50 cr. Alte contribuiri 1 fl. 50. Suma 7 fl. 80.

Gurariului: Ioachim Muntean paroch ortodocs 1 fl., Nicolae Henț 1 fl., Ioan Demian 1 fl., Ioan Voic 1 fl., Ioan Tristiu 1 fl., Ioan Rebega 1 fl., Iacob Arsenie 1 fl. Suma 7 fl.

Tilişca: Petru Iuga paroch 1 fl., Ioan Iosof paroch 1 fl., Stefan Milea not. 1 fl., George Bratu 50 cr., George Nan 20 cr. Alte contribuiri 2 fl., D. Iosof 50 cr. Suma 6 fl. 20 cr.

Cacova: Dl Alesandru Lebu proprietar mare 3 fl., Ioan Hansu paroch 1 fl., Ioan Bunea 1 fl., Daniil Preda 50 cr. Suma 5 fl. 50 cr.

Sibiel: Ioan Meț notariu 1 fl. 20 cr., Iacob Popoviciu paroch 50 cr. Alte contribuiri de 24 cr. Suma 1 fl. 94 cr.

Galeş: Dl Acilenescu 1 fl., Nicolae Rachițan paroch 30 cr., alte contribuiri 1 fl. Suma 2 fl. 30 cr.

Aciliu: Ioan Ivan 1 fl. 50 cr., Ioan Popoviciu 50 cr. Suma 2 fl.

Orlat: Ioan Duma notariu 2 fl., Romul Simu director scolar 1 fl. Suma 3 fl.

Alămor: Ioan de Alămorean paroch 1 fl.

Mag: Tănase Moga proprietariu 2 fl.

Săcel: Bucur Rĕspop propriatariu 1 fl., Dl magistru postal Schindler 1 fl., Ioan Popoviciu vice-notar 1 fl., Hoffman 1 fl. Suma 4 fl.

Tacsele de membri dela 14 învĕțători conform liste dto 20 Iunie 1883 Nr. 14 ex. 1883 administrați comitetului central al Reuniunei 14 fl.

A întrat în bani dar o sumă de 123 fl., 24 cr., din care substragênduse spesele de 97 fl. 84 cr. Rĕmâne un venit curat de 25 fl. 40 cr., dintre cari 14 fl., pentru (Ad.) reuniune ear' restul de 11 fl., 40 cr., pentru trebuiuțele preliminate ale despărțĕmêntului Sălişte.

Nu măi puțin sûntem datori a aduce mulțămita noastră dlui Redactor al „Observatoriului" George Barit, carele a binevoit a dona pe seama bibliotecei noastre următoarele opuri:

1. „Dicționarul limbei române" redactat de Academia română — în broşure — complet.
2. „Dicționariu maghiar-român" de O. Bariț.
3. Vr'o alte 10 cărticici.

A mai contribuit cărți: Dl Nicolae Maneguț par. în Poiană, Ioan Bunea not. comunal în Cacova, Virgil Oniț teolog, Joandrea teolog şi învĕțătoriul Banciu din Cacova, căror de asemea li sĕ esprimă mulțămită pre această cale.

Tot pe această cale se esprimă mulțămita publică dlui George Dima — carele cu chorul elevilor seminarial a binevoit a onora şedința noastră publică cu cele 2 piese foarte bine alese. —

Primăriei comunale din Sălişte pentru spriginul moral şi material şi colaboratorilor la arangiarea salei dlui apotecariu Adolf Wenrich şi fraţilor Ioan şi Constantin Borcea.

Sălişte în Iulie 1883.

Nicolau Ivan m. p.,
preşedintele despărţĕmêntului reuniunei
din Sălişte.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Încheiere.)

Martora Nagy afirmă, că evreii au silit pe martorul Hatalowsky sĕ depună, că ar fi vĕdut pe Ester Solymosy şi după ameadi la 3 oare şi că a în diua, când a dispărut a vorbit cu alui Hury. Evreii au silit pe martor la depunere prin bani şi prin amenințări. — Pres.: Ai audit Dta amenințările? — Martora; Nu, mie numai mi s'au spus despre ele. — Pres.: Cine au vorbit despre ele? — Martora: Nisce oameni, cari şi ei, le au audit dintr'alt loc. — Martorul Hatalowsky declară false depunerile martorii Nagy. — Martora Czezes, martora cea mai nouă în afacerea schimbării cadavrului spune, că ar fi audit în casa lui Groszberg, vorbindu-sĕ lucruri suspicioase. — Groszberg a dis către soţia sa: „Ia hainele“; muerea a eşit afară şi s'a reintors eară. Atunci o a întrebat bărbatul: sĕu: „Sûnt toate în ordine? — Pres.; În ce limbă au vorbit unul cu altul? — Martora: în limba evreică. — Pres.: Pricepi Dta limba evreică? — Martora imitează jargonul evreesc. — Pres.: Sciut-a Groszberg, că Dta pricepi limba evreică? Martora, Da, au sciut. — Pres.: Şi cu toate acestea au vorbit înaintea Dtale? — Martora: Ei vor fi credut, că eu nu o pricep aşa bine. — Pres.: E curios, că Dta faci numai acum depunerile după ce deatunci a trecut un an de dile. Spune-mi, nu cum va e depunerea Dtale eflucsul mâniei sau a rĕsbunărei? — Martora: Nu — n'am făcut'o din rĕsbunare: Pres.: Spus-ai bărbatului Dtale starea lucrului? — Martora; Numai în dilele din urmă i-am spus. El m'a recercat sĕ nu spun nimĕrui nimic: detaiurile despre starea lucrului nu i le-am comunicat. După ce sĕ mai ascultă unii martori neînsemnaţi sĕ încheie pertractarea.

În cele de până acum am arĕtat după puterile şi spaţiul diariului nostru pertractarea procesului dela Tisza-Eszlar.

Din pledorii vom aminti, că procurorul de stat a depus dechiararea de nevinovaţi a jidanilor acusaţi. Pentru aceasta au pledat toţi apĕrătorii jidanilor în frunte cu advocatul Eötvös. Un singur om a vorbit pentru pedepsirea vinovaţilor, advocatul Szalay, apĕrătoriul privat al mamei disparutei Ester Mai interesant a fost când apĕrătorii jidani: Friedman şi Heumann au întrebat pre Szalay, că cine-l plătesce pre el. La care acesta a rĕspuns că pre el numai simţul de dreptate l'a adus înaintea tribunalului şi nu banii jidovilor. Eri sa publicat sentinţa. Cu aceasta s'a încheiat afacerea deocamdată.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 2 August n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%.	119.85	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.70	88.75
Renta ung. de hârtie	87.10	87.10
mprumutul drumurilor de fer ung.	138 25	138.—
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.50	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	115.—	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung	839.—	837.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	291.25	291.50
Acţiuni de credit austr.	292.50	295.—
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.70	99.75
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.—	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	115.70	100.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.40	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea decimei devin.	97.75	97.75
Sorţi de regularea Tisei	109.70	109.10
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.80	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79.60	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.80
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.49	9.50
100 marce nemţesci	58.45	58.50

Nr. 164. [455] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu la scoala confesională greco-orient. din comuna Aciliu, protopresbiteratul Sĕliştei, se escrie concurs cu termin până la 18 August st. v.

Emolumentele sûnt:

Salariu anuale 200 fl. v. a. ce se vor plăti în rate lunare.

Cuartir şi lemnele necesare.

Doritorii de a ocupa acest post au a adresa cererile instruite conform legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral al tractului Sĕliştei în Sibiiu până la terminul sus indicat.

Aciliu, 10 Iuliu, 1883.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr. 473—1883. [454] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţiare, şi adecă:

1. învĕţătoriu adjunct la scoala din Orlat, comitatul Sibiiului, cu salariu anual de 200 fl. v. a., relut de cuartir 12 fl. 60 cr., şi trei stângini lemne de foc, eventual relutul pentru ele.

2. Învĕţătoriu adjunct la scoale din Voila, comitatul Făgăraşului, cu salariu de 180 fl. v. a. cuartir liber şi lemne de foc dela comunitate.

Petenţii la aceste posturi sĕ-şi aştearnă suplicile provĕdute cu diploma de cualificaţiune şi alte documente necesare până la 20 August a. curente la:

„Comitetul administrativ scolastic al fondului fostilor grăniţari din regimentul I român la Sibiiu.“

Nr. 196 [453] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci dela scoala centrală gr. or. din comuna „Poiana“ protopresbiteratul Geoagiului I. sĕ deschide concurs cu termin până la 15 August a. c.

Emolumentele sûnt 200 v. a. salariu anual, cuartir grătuit şi 6 orgii lemne de foc.

Petiţiunile concursuale instruite conform legilor din vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. o. al tractului Geoagiului I. în Hondol.

Hondol, 12 Iulie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial concernente.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresbiter

Nr. 170 [452] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Vidra superioară, protopresbiteratul Câmpeni se deschide concurs până la 15 August a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir şi lemne de foc.

Petiţiunile instruite conform legilor din vigoare au de a se subşterne „oficiului protopresbiteral gr. or. în Abrud“, până la terminul mai sus indicat.

Vidra superioară în 7 Iulie, 1883.
Comitetul parochial gr. or. din Vidra
superioară în conţelegere cu
Ioan Gall m. p.,
ppresb. gr. or. ca adm.

Nr. 38. [450] 3—3

CONCURS.

Conform ven. rescript consistorial dto 30 Decembre anul trecut Nr. 4971. 1882. B. pentru ocuparea postului preoţesc în vacanta parochiă română gr. or. de a III-a clasă Someşul rece în protopresbiteratul Clujului se escrie concurs cu termin de 30 de dile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Salariul preoţesc în bani gata computat după un calcul mediu de 5 ani şi aprobat de sinodul parochial în şedinţa sa estra-ordinară dela 21 Iuliu 1881, este 400 fl. provenitoriu din următoarele emolumente:

1. Casa parochială de lemn cu două despărţeminte acoperită cu şindili şi grădina din jurul ei cu pomi de legumi şi de cosit.

2. Cimiteriul vechiu în giurul Bisericei cu pomi şi de cosit.

3. Dreptul liber egalmente cu poporul de lemnerit şi păşunatul vitelor în pădurea segregată comunală.

4. Dela 92 familii sau fumuri câte o merţă mică de bucate şi câte o di de lucru cu mâna.

5. Porţiunea canonică de 15 jugere 457□° arătoriu şi fênaţ.

6. Stola usuată sinodalmente sistemisată, cum se poate observa în protocolul sinodal din 21 Iulie 1881.

Spre orientarea concurenţilor se observă, că în suma de 400 fl. nu este computată usuata terţialitate cantorală şi decima fĕtului sau crâsnicului.

Concurenţii sûnt poftiţi a subşterne concursele sale subscrisului în terminul indicat, fiind instruite conform statului org. şi a regulamentului congres. provisoriu din 1878, către sinodul parochial adresate.

Cluj, 16 Iunie 1883.

Vasilie Roşescu m. p.,
protopresbiter.

[451] 2—3

Se primesce

un tinĕr bine crescut, *cu cel mai puţin patru clase elementare*, ca

învĕţăcel de neguţătorie

la

Antonie Bechnitz în Sibiiu.

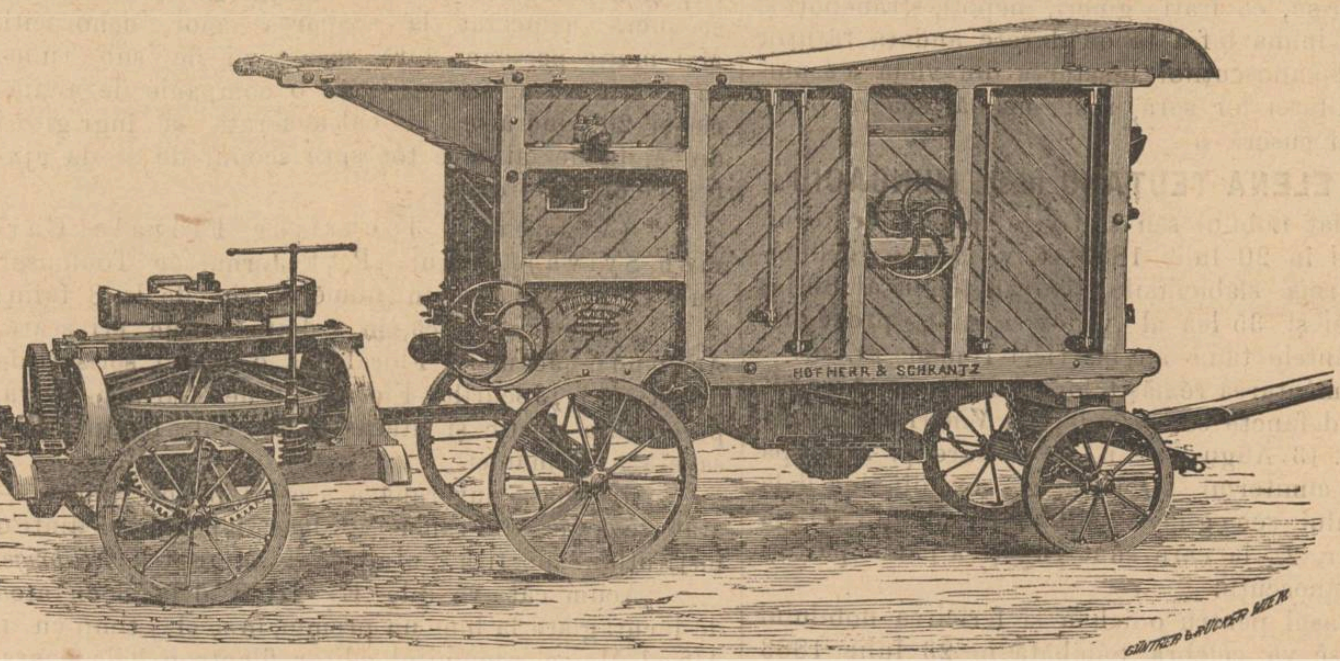

ANDREIU TÖRÖK,

esposiţiune de maşine agricole şi fabrică de maşine

în Sibiiu, poarta Cisnădiei, strada dumbrăvei Nr. 1,

recomandă cu preţuri şi condiţiuni foarte eftine

maşine de îmblătit întoarse cu mâna, cu cai şi cu vapor,

precum şi

escelente ciure de cernut, Trieure

şi tot feliul de maşine şi recuisite care aparţin specialităţii acesteia.

[441] 3—6

☞ **Reparaturile se esecută foarte eftin şi foarte prompt.** ☜

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 85 Sibiiu, Marți 26 Iulie (7 August 1883.) **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Earăși ecouri din România.

„Românul“, în numĕrul sĕu de Sâmbătă scrie, intre alte, următoarele:

„Die Presse“, în numĕrul sĕu dela 31 Iulie, adresează următoarele rênduri dlui C. A. Rosetti:

„Domnul“ Rosetti profită de timpul vacanțelor din Bucuresci spre a face în „Românul“ propunerea, că cu ocasiunea apropiatei revizuiri a Constituțiunei, titlul de „Rege al României“ sĕ fie transformat în acela de „Rege al Românilor.“ Acum însĕ guvernul român asigură în mod oficios, că nu se simte dispus ca, în locul suveranității țĕrei, care se înțelege prin actuala desemnare a regelui, sĕ se pună suveranitatea poporului“.

Prin sciință sau nesciință, se înșală Presa Austro-Ungară, în această cestiune ca în toate.

D. Rosetti n'a propus și nu propune nimic în această privință. Dsea a ḑis „Regele Românilor“ a fost dela 1866 titlul Principelui Carol; și nu s'a schimbat prin lege acest titlu.

Dsea s'a mărginit apoi în a esplica, că titlul de Domn al țĕrei ear nu al oamenilor, este un titlu feudal. Nu place însĕ unora din Austro-Ungaria titlul, care nu aspiră la cucerirea nici unui pământ ci numai la guvernarea oamenilor. Fie pe placul dumnealor. Nu noi ne vom încerca sĕ le aducem cea mai mică supărare în această privință.

În numĕrul sĕu de Duminecă „Românul“, revenind asupra celor scrise despre români în ḑiare unguresci, reflectează în chipul următor:

Cu bravii noștri vecini unguri vom vorbì puțin astăḑi.

Nu vorbim pentru a'i combate.

Nu vorbim cu speranța de a-i convinge.

Scim print'ro lungă și tristă esperință — tristă pentru dênșii ca și pentru noi — că capii acestei frumoase națiuni sûnt, în această privință, ca capii partidei legitimiste: — Nimic n'au învĕțat, nimic n'au uitat. —

Asigurați, — după necurmate încercări, dela 48 și până acum, — că capii ungurilor nu vor se înțeleagă, vorbim pentru ca se fie constatat de toate celelalte naționalități, că noi necurmat ca frați le am vorbit și le vorbim.

Ḑiarul „Pester Lloyd“ ḑise:

„Nu încape îndoială, că din toate puterile orientului România se află în cea mai rea posițiune.

„S'a dovedit că isbândele armelor ce au dobândit vecinii nostrii în rĕsboiul ruso-turc s'au prefăcut pentru dênșii în blăstĕm.

„Fiind că atunci au isbutit sĕ scoată din bătălie neatinsă onoarea drapelului, ei își închipuesc acum că țeara lor este o Macedonie, căreia îi este reservată o misiune istorică, și că fie-care român poartă cu sine o porțiune a soartei viitoare a lumii orientale.“

Întrebăm pe bunii nostrii vecini:

După cari fapte vĕḑut-au ei că noi ne-am perdut capul până a crede, că vom cucerì orientul?

Noi am dovedit prin fapt, și chiar în rĕsboiul din urmă, că nu voim cea mai mică cucerire. Toată lumea scie, că noi am refusat din terâmul bulgar ce ni s'a oferit la congresul dela Berlin.

De ce dar ne atacă de dorințe de cucerire pe noi, cari ne-am vărsat sângele și cari am refusat tot ce ni se oferea, pe când dumnealor, cari n'au luptat nici o secundă, au cerut și au dobêndit insula *Ada-Kale*, s'au plătit din tesaurul ungur din chieltuelile pentru luarea Bosniei și a Erțegovinei?

Pentru ce ne iau în rîs, ḑicênd că ne am perdut capul pentru triumful nostru prin arme, când nici un român n'a ḑis un singur cuvênt contra Ungurilor, cari la 1867 au dobêndit chiar împărțirea domniei cu imperiul Austriac deși la 1849 au fost pe deplin învinși pe câmpul de onoare?

Dreaptă este oare procederea Ungurilor?

Este ea frățească?

În fine este ea demnă de o națiune vitează?

Constatăm faptul și fără se mai facem cel mai mic comentariu mergem nainte.

„Pester Lloyd urmează:

„Românii au perdut cu totul simțul mĕsurei; ei uită nu numai a lor micșorime dar și însemnănătatea și puterea vecinilor. De și cu totul isolați, în mijlocul elementelor slave, cari 'i incongioară, ei cred cu toate aceste că vor putea esecuta o putere de atracțiune ne-împotrivitoare asupra poporațiunilor străine; și cu toate că nu datorescu esistența lor de cât bunei voințe și protecțiunii puterilor europene, ei hrănesc projecte cu totul contrarii esistinței puterilor europene.“

Întreagă viața noastră dovedesce prin fapte, că nimic n'am uitat și că pe toată ḑiua învĕțăm;

vieața noastră dovedesce, că dacă ni se poate imputa, cu drept cuvênt, că uităm ceva, acea uitare, a fost și este că am voit și voim sĕ uităm purtarea Ungurilor, trecută și presentă, cu toți Românii, de dincolo și de dincoace de Carpați.

„Uităm nu numai a noastră micșorime dar și însemnătatea și puterea vecinilor“

Întrebăm pe Ungurii, cari mai sûnt liberi a cugeta fără pasiune și-a vorbì ca bărbați politici mari și esperți: Oare drept și în interesul ungurilor este sĕ ne facă nouă aceste imputări?

— „A noastră micșorime?“

Dar oare câți sûntem noi și câți sûnt despretuitorii nostri?

Noi sûntem, la loc de tocmeală, vro 12 milioane de români neaoși.

Câți sûnt cei cari rid de micșorimea noastră?

Cel mult 5 milioane de Unguri neaosi.

„Puterea vecinilor nostrii însemnată este.“

Foarte adevărat.

Dar cine sûnt vecinii nostri?

Slavii și austro-ungurii.

Cine însĕ sûnt vecinii bunilor nostri Unguri de nu tot Slavii plus și Germanii?

Pe ce temei dar înțelepții Unguri ne imputǎ nouă, că nu ne cunoascem vecinii și nu-și fac mai întâiu lor însuși și cu mult mai drept cuvênt această imputare?

Ḑicem, *cu mult mai drept cuvênt*, și eacă de ce:

Noi sûntem acì, în România liberă, cinci milioane de români.

N'avem în lăuntrul acestei țeri libere, nici un element strĕin.

Mici sûntem, foarte mici: dar sûntem singuri în familia noastră, în căsuța noastră.

Mândrii nostrii vecini pot ḑice tot astfel despre căsuța lor?

Sĕ nu fie oare adevĕrat, că în aceea căsuță ei, cinci milioane de Maghiari au peste ḑece milioane de Slavi, de Români, de Sasi etc.?

Încă ceva în favoarea noastră și în defavoarea acusătorilor și insultatorilor nostri Unguri.

Vecinii nostrii Slavi nu ne pot urî, căci nici odată nu le-am făcut cel mai mic rĕu.

Ei nu se pot teme de noi, căci au fost totdeauna asigurați nu numai că nu sûntem bĕntuiți de boala cuceririi, dar încă ei au fost în totdeauna la noi liberi și tratați ca frați; și când ni s'a propus a ni se da din pămênt ce este al lor noi am refusat.

Tot în această posițiune sĕ află insultatorii și acusatorii nostri Unguri cu Românii și cu Slavii din Ungaria?

Dacă, spre esemplu, Rusia ar voì sĕ scoale pe Slavii din casa noastră ea n'ar putea sĕ o faca fiind că nu sûnt Slavi pe pămêntul României.

Ea n'ar putea sĕ ne atace și sĕ ne cucerească decât prin armate slave; ele se vor bate contra noastra ca soldați supuși, dar nici decum ca oameni care însuși s'ar rescula în contra-ne, fiind că lung timp

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

„Baronul Olaus a plecat, puțin timp după aceea spre Rusia unde a fost primit cu distincție de Țăreasa, și unde a început intrigile, cari, de atunci, au făcut din el un bonet din cei mai tenaci și periculoși ai dietei. Se ḑice, că el s'a schimbat foarte la curtea aceea, și că s'a reintors de acolo cu un caracter, cu un spirit, cu maniere și cu principii, ce-l făcură sĕ apară de atunci, un om de tot altfel; pururea liniscit și suriḑênd, dară cu un suris sinistru și cu o linisce înspăimêntătoare; el era încă blând și desmirdător către supușii sei, dară cu o blândeață plină de despreț și desmierdând cu ghere; în sfêrșit s'a făcut așa, cum îl vedem astăḑi, decum va n'a întunecat bĕtrânețele și boala și mai mult fața acestei ființe problematice, scelerat desevêrșit, sau victima unui rar concurs de aparențe funeste. În scoala aceasta a ateismului și a crimei în care a profitat Țăreasa atâta la rêndul ei, baronul a învĕțat a vorbì cu o complesanță admirabilă, încât și a câșigat renumele, omul de zăpadă, pentru a esprima, că i-a înghețat înima în Rusia și că a venit sĕ se topească în opiniunea publică la soarele mai cald al țerei sale. Paliditatea lividă ce s'a respândit în scurt timp peste fata sa, părul sĕu albit de timpuriu, ținuta sa țeapănă și receala constantă a mânilor sale umflate a ajutat prin caractere fisice la născocirea porecliturei sale.

„Dară n'am se anticipez evenimentele. Metamorfoza baronului, care poate n'a fost altceva decât osteneala luptei în contra bănuielilor nedrepte n'a devenit frapantă, decât după moartea sau disparițiunea acelora, cari îi puteau sta în cale. Se ḑicea, că una din primele trăsături a perfecționării sale, pe căile vicleniei, a fost, că a respândit în Svedia faima unei boale de moarte, care, precum se ḑice, nu era nici decât fundată: și, după-ce lumea s'a întrebat mai târḑiu, pentru ce a avut el fantasia aceasta a sĕ face bolnav de moarte în Petersburg, inimicii sei n'au putut găsì altă esplicație de cât aceasta: el a voit sĕ iea baronesei Hilda toată frica de el ca sĕ nu nască în Stockholm. Din nenorocire (eu vorbesc mereu în ințelesul vrășmașilor lui Olaus) baronesa a căḑut în cursă, a petrecut vara în Waldemora, și, precând graviditatea era îndestul de înaintată, pentru a devenì călĕtoria imposibilă, căci ea slăbise foarte în urma atâtor dureri, a apărut fără veste, sănĕtos și activ, în apropierea castelului.

„Eată, Cristiane, tot ce-ți pot spune drept resumat a opiniunei generale. Restul sĕ ține de istoria secretă, și ar trebuì sĕ presupunem sau sĕ ghicim adevĕrul, așteptând dovezile, dacă sûnt de aceste și dacă se vor afla vre o dată.

„Baroneasa așa s'a înspăimântat auḑind de presența baronului la pastorul Mikelson, încât s'a hotărît a se închide în castelul vechiu, a cărui ocol, pe atunci foarte strimt (noul gard nu era încă zidit) sĕ putea foarte ușor păzì de un mic numĕr de servitori credincioși. În fruntea acestor servitori era intendentul Adam Stenson, deja încărunțit în serviciul castelului și o femeie de încredere, a cărei nume nu-l mai țin minte.

„Ce s'a petrecut de atunci? Se ḑice că baronul a corupt pe toți păḑitorii Stollborgului, chiar pe femeia de încredere și pe necoruptibilul Stenson; dară eu mi-ași tăia mâna pentru a rĕspunde de Sten, și continuarea relațiilor bune între acest bărbat vrednic și între baron este pentru mine dovada aproape necontestabilă a nevinovăției sale. Ce a transpirat în public se compune din două versiuni. Cea dintâiu este, că baronul a ținut pe cumnată-sa așa prinsă și nefericită în Stollborg până ce a căḑut victimă miseriei și mâchnirei. A doua au adunat în splina lor fere amară de către noi produsă.

Pot oare ḑice şi Unguri că, n'au în casa lor preste ḑece milioane de suflete nemaghiare cari lovite au fost şi sûnt de nedreptăţile lor?

Şi noi nu vorbim pe presupuneri ci pe fapte: căci bravii nostri vecini, ori cât s'ar încerca a suprima şi falsifica istoria, nu vor putea face se nu se cunoască, că prin Croaţi, prin Români şi apoi prin armata rusească a fost învinsă la 1848 şi 49, naţiunea ungară.

Dar Germanii iubesc oare pe Unguri?

Sciut este, că mai mult ură decât iubire găsesc între Germani.

Astfel, dacă Austria va tinde necurmat a devenì o putere slavă, posiţiunea Ungurilor nu va devenì oare mai rea decât a noastră?

Când dar ne ḑic, în derîdere, că isbânda armelor a devenit pentru noi un blăstĕm, n'am fi în drept sĕ le ḑicem, că dualismul, prin isbânda armelor germane, cu lesnire poate devenì un blăstĕm fatal pentru bunii nostrii vecini?

Noi nu atragem blăstĕmul naţionalităţilor asupra Ungurilor; din contra, în toate convorbirile noastre cu capii lor, dela 1848 şi până acum le-am ḑis: — daţi drepturi egale tuturor naţionalităţilor; faceţi concista lor morală, căci numai aceea poate da unui Stat o adevĕrată tărie.

Bărbaţii de stat ai Ungariei au creḑut şi cred, că este bine se facă contrariul; aceasta negreşit îi privesce.

Dumnealor însĕ ne ḑic, cu ură şi în derîdere: — „Românii gândesc, că n'au o misiune istorică şi că fie-care din ei poartă cu sine o porţiune a soartei viitoare a lumii orientale."

La aceasta le respundem:

— Fie-care român crede, că misiunea sa este se propage fraţietatea, dreptatea şi libertatea în lumea orientală; ne pare foarte rĕu, că fie-care Ungur se silesce se propage contrarıul.

Ne pare cu atât mai rĕu cu cât ura — ce bravii nostri vecini cu stăruinţă o provoacă — nu le poate aduce decât mari rĕsbunări, mari catastrofe; şi acele sùnt totdeauna vĕtămătoare pentru toţi.

În ori ce cas dacă Românii vor fi cuceriţi, — după cum ne spun Ungurii, — vor fi cel puţin cuceriţi nu prin ură ci prin puterea numĕrului; dacă însĕ Ungurii vor fi cuceriţi, ura, ce cu precugetare şi cu bună voie ei o provoacă, va ţinè primul loc.

Revista politică.

Sibiiu, în 25 Iulie.

Un numĕr foarte însemnat din foile cuotidiane din monarchie, îndată după publicarea sentenţei în în afaerea dela Tisza-Eszlár, prin articol de fond se ocupă cu aceasta, reflectând, mai domol sau mai aspru supra stării justiţiei în Ungaria. Aproape toate, dacă nu chiar toate ḑiarele din cestiune scriu în favorul evreilor acusaţi şi în defavorul stării justiţii unguresci. „Binecuvêntarea libertăţii este dumneḑeiască; însĕ vai de acea ţeară unde frica de perderea popularităţii momentane guvernul este împedecat a apĕra cu braţ puternic dreptul şi legea", ḑice una din aceste foi. Până când însĕ foile scriu astfel în articolii lor de fond, găsim în scirile telegrafice ale aceloraşi sciri, cari sûnt în oposiţiune diametrală cu direcţiunea articolilor de fond. Aşa încă înainte de publicarea sentenţii s'a putut cetì în ḑiare atât oficioase cât şi evreesci, că comitele suprem ar fi apelat la poporaţiunea din comitatul Szabolciului, provocându-o, sĕ fie liniscită, ori cum ar fi sentenţa tribunalului dela Nyiregyháza în afacerea dela Tisza-Eszlár. „P. Ll.", ce e drept, scriea, că apelul este de prisos, deoarece poporaţiunea este liniscită. In numĕrul seu dela 3 August, în care este publicată sentenţa „P. Ll." primesce dela corespondentul seu special scirea, că în noaptea dela 2 spre 3 August, fiind adunaţi în casa fratelui apĕrătoriului dr. Székely mai multe persoane, dintre care procurorul Seifert, apĕrătorii: Eőtvős, Funtak, Heumann şi mai mulţi ḑiarişti, pe la meḑul nopţii s'au pomenit, că ferestrile sub greutatea de pietri aruncate, s'au spart. Altă scire dela Pojon cetim în mai multe ḑiare din Viena şi Budapesta. Aşa în „N. fr. Presse" cetim: „În urma sentenţei în procesul dela Tisza-Eszlár s'a ivit oareşi-care agitaţiune în poporaţiune. În murgitul sărei, stradele au devenit foarte vii. Pe la 9 oare seara se aude pe promenadă larmă şi strigăte. Sûnt însĕ numai vre-o câţi-va tineri, cari dau vênt petulanţei. Partea cea mai inteligentă a publicului este liniscită. Poliţia priveghiază foarte, în casarme miliţia este consignată. Patrole mari cu baionetele în pusci percurg stradele. La 9 oare s'au adunat o masă mare de oameni în piaţa comitatului, care este în nemijlocită legătură cu strada jidovilor. Cinci salve de tunuri au alarmat garnisoana. Din toate părţile vine miliţia, stradele se închid, pentru ca se împedece adunările.

Alta scire din aceeaşi noapte anunţă, că în douĕ strade ale Pojonului, locuite de jidovi, plebea a spart toate festrile; că s'au făcut mai multe arestări. Într'o telegramă din 4 August, dela Pojon se spune, că cu toate patrolele şi cu toată întrevenirea poliţii, mase de popor se adună, strigă şi din când în când mai sparg şi ferestre. Cu toate acestea aceleaşi telegrame afirmă totdeauna că liniştea nu este turburată, ceea ce ne place a crede că aşa şi este. Ce ne face sĕ ne mirăm însĕ, chiar sĕ ne şi temem, este, că pentru vreo câţiva petulanţi, cari nu sûnt în stare sĕ turbure liniştea se pune în mişcare toată poliţia, se consingnează garnisoana întreagă din Pojon şi dnpă toate acestea se mai concentrează cavalerie şi din vecinătatea Pojonului.

Dela Paris se anunţă că Barrére, autorul proiectului convenţiunii dunărene şi plenipotenţiatul francez la conferenţa din London e decorat cu crucea mare a ordinului austriac Francisc-Iosif.

Despre generalul Brialmont se scrie în diverse ḑiare, că va trece în România, unde va primì postul de inspector general al fortificaţiunilor din România. Unele ḑiare, de sigur în batjocură, fac din Brialmont un simplu întreprinḑĕtor de fortificaţiune în România.

Cetim în „Neuie freie Presse:

„Politische Nachrichten" din Berlin, care trece de organ oficios, vorbind despre relaţiunile Austro-Ungarii cu România, ia pe Români la refrec. Acest jurnal semnalează atitudinea ministeriului afacerilor streine din Viena, în faţa provocaţiunilor puse în scenă la Bucuresci ca un mare serviciu adus mănţinerii păcii europene, serviciu care trebue sĕ'i atragă simpaţiile tuturor amicilor păcii. Românii trebue făcuţi sĕ înţeleagă într'un mod oare care, că faţă cu Europa ei au nu numai drepturi ci şi datorii, şi că cea dintâiu datorie a lor, datoria conservării lor proprii, este de a cultiva cu îngrigire relaţiunile de bună vecinătate cu Austria, căci altfel vor putea sĕ vaḑă într'o bună dimineaţă cât de izolată este România."

Cel care vorbesce astfel e un ḑiar nemţesc. — Se vedem acum ce ḑice un alt ḑiar, cere nu e nemţesc, ci franţozesc din nenorocire.

Acesta e „Constituţionalul" din Paris; el se însărcinează sĕ combată veleităţile noastre dacoromane. Sĕ leagă mai ales de propunereă d-lui Resetti de a scimba titlu de Regele României în acela de Rege al Românilor şi ḑice, că schimbarea asta de titlu ar provoca o protestare din partea puterilor celor mari. Acest titlu n'ar avea nici o valoare dacă n'ar fi recunoscut de marile puteri. Dar, când d. Boerescu, care era atunci la minister, a comunicat puterilor legea dela 14 Martie 1881 care ḑice: „Principele Carol ia pentru sine şi pentru urmaşii sĕi titlu de rege al României" dênsul a scris tot-deo-dată agenţilor sĕi, că România n'avea intenţiunea de a vătĕma drepturile vre unei alte naţiuni, ci îşi propunea sĕ constitue „o nouĕ garanţă de ordine şi de stabilitate la Dunĕrea de jos." Numai pentru că s'au increḑut acestor naţiuni, puterile cele mari au recunoscut regatul României. Radicalii, încercaseră atunci se întroducă titlu Rege al Românilor. Dar încercarea lor s'a sdrobit de protestarea cabinetului din Viena. — „Constituţionalu termină ḑicênd:

„Nu e nici o îndoială,că împĕratul Austriei va refusa o asemenea schimbare de titlu, şi sûntem încredinţaţi, că şi celelalte puteri se vor uni cu el. În acest cas, guvernul român sĕ va espune la un afront şi poate chiar la nisce eventualităţi foarte primejdioase".

Nu scim până la ce punct, ḑice un ḑiar bucurescian, Europa este decisă sĕ meargă cu presiunea asupra noastră, dar sperăm că în cele din urmă dreptatea, care e cu noi, tot va triumfa, în ciuda ḑiarelor nemţesci sau nemţite.

Românii, ţĕrile balcanice şi Austria.

„Vedette" scrie despre relaţiunea României şi a ţĕrilor Balcanice cu Austria următoarele:

După anecsarea Basarabiei la Rusia şi a Dobrogei la România ne asceptăm, ca România sĕ se alăture la Austro-Ungaria, care singură o poate apĕră contra atacurilor dela Nord. Dar s'a întêmplat contrarul. Speranţa, că Rusia, în urma unui resboiu inevitabil cu Austro-Ungaria pentru peninsula balcanică, va procura României petrile scumpe cari 'i lipsesc din coroană, a făcut pe noul regat se facă parte din confederaţiunea balcanică, îndreptată contra Austriei. În faptă are aceasta confederaţıune multă probabilitate. Revoluţiunea din Erţegovina şi Crivoscia şi repeţitele acte provocătoare ale României contra Austriei sûnt simptoamele amintitei confederaţiuni. Bulgaria care sperează a devenì prin mijlocirea Rusiei o Bulgarie Mare, încă nu lipsesce din aceea alianţă".

„Între astfel de împregiurări, Austro-Ungaria sĕ stea gata pentru ori-ce pericol. Bulgaria dispune în cas de resboiu de 60,000 de oameni bine disciplinaţi. În România sûnt 150,000 de oameni, cari îţi impun respect. După ce odată s'a îmulţit armata aşa de tare e natural sĕ urmeze a fi întărită şi ţeara prin fortificaţiuni. De când a devenit România regat 'i a crescut puterea colosal. În Bu-

---

este, că ea ar fi devenit alienată, că o ar fi cuprins accese deplorabile, şi că ar fi murit în accese de furoare şi de nelegiuire, blăstĕmând cultul evangelic şi proclamând împĕrăţia Satanei.

„Din toate aceste numai una este sigur: că starea gravidităţii a fost simulată şi că ḑece luni după moartea baronului sĕu şi după trei luui de lângoare fisică şi de tulburare de spirit, petrecute în Stollborg, baroneasa a murit în ultimele ḑile a le anului 1746, după ce a murit şi chiar a declarat formal pastorului Mickelson şi baronului, că a voit sĕ substitue un băiat cu scopul de a manţinea bunurile bărbatului sĕu şi de a satisface ura sa în contra baronului Olaus. Mai este o versiune, care-mi resistă a o raporta, adecă că baroneasa ar fi murit de foame în pavilonul acesta; dară Stenson a rĕspins tot-de-una acusa aceasta cu energie. Ori şi cum ultimele momente ale Hildei sûnt învĕlite în întunecime. Părinţii ei nu mai erau în viaţă şi aceia ai bărbatului sĕu, înspăimântaţi de sgomotele respândite asupra credinţei sale religioase nu-i veniră în ajutor şi închiseră ochii. Ei au preferat totdeauna pe mlădiosul Olaus, care linguşa prejudeţelor lor, măreţului Adelstan, care îi vătămasĕ. Se ḑice, că regele a auḑit de istoria aceasta şi că a voit sĕ o lămurească; dară senatul unde Olaus avea amici puternici, a rugat pe regele sĕ se ocupe de afacerile sale, adecă, sĕ nu se amestece în nimic.

„Tatăl meu era foarte bolnav când a venit Olaus a i spune, în feliul sĕu de moartea cumnatei sale. Pentru ântâiaşi dată tatăl meu a manifestat o mirare şi o dojană oare-care. El a imputat lui Olaus, că s'au espus bănuielilor; i-a ḑis că dacă cine-va l'ar acusa, apărarea ar fi anevoioasă. Baronul i-a arĕtat dupla declaraţie a predicătorului Mickelson, care, ca medic şi ca preot, atesta falşitatea grividităţii şi moartea baronesei drept urmare a unei boale, foarte bine descrisă şi îngrigită de el precum spun adeverinţele tuturor medicilor consultaţi mai târḑiu. Afară de aceasta el a produs o declaraţie iscălită de baronesa, prin care afirmă, că şi-a făcut ilusii asupra stărei sale. Tatăl meu a esaminat cu rigoare hârtia aceasta, o a dat sĕ o esamineze afară de aceea unor bărbaţi esperţi în specialitatea scrisoarei, şi s'a găsit inatacabilă. El totuşi n'a bănuit nici odată pe baron de crimă s'au de falsificare, şi a murit în credinţa aceasta, puţin timp după aceea.

„Se şopteau multe în contra baronului, pe care lumea începea a-l urì; dară în curênd el s'a făcut temut; şi pentrucă niminea n'avea interes direct a resbuna victimele, nu s'a găsit nici o inimă generoasă, care i s'ar fi împotrivit. Încât pentru mine eu o a'şi fi făcut deşì eram tinĕr în slujbă şi o a'şi face în ḑiua de astăḑi, dacă a'şi avè bănueli fundate cu toate, că am fost sub influenţa tatălui meu, care în convingerea sa n'a putut imputa lui Olaus altceva decât nesocotinţa către sine însuşi. Apoi şi moartea tatălui meu a căḑut în timpul acela, şi dta vei găsì foarte natural, că durerea mea personală, foarte mare, m'a reţinut pe vremea aceea de ori şi care altă ocupaţie.

„Eu am moştenit clientela baronului, şi, precum ţi am ḑis, deşì antipatia mea tot cresce prin conduita sa politică şi prin manierele sale particulare, eu n'am putut nici când, până în ḑiua de astăḑi, obţinè cea mai mică, nici nu m'am putut ţinè de o aparenţă serioasă cât de mică despre crimele de care este el acusat. S'a născut în spiritul vasalilor sĕi o reacţiune în contra lui, care uşor era de aşteptat. Ne mai avênd nevoie de simpatiile lor, el a încetat de a-i cruţa. Încât pentru servitorii sĕi, pe cari i-a schimbat pe toţi câţi a întrat în posesiunea dominiului, şi cari sûnt toţi streini, el îi plătesce aşa încât este sigur de supunerea lor oarbă şi de discreţia lor absolută. Stenson este singur din casa cea veche, pe care l'a ţinut multă vreme în funcţiile sale de stolnic, şi în sfêrşit fu şi el pus la odihnă, considerând bĕtrâneţele sale cu o pensie cinstită, cu tot feliul de consideraţii şi chiar cu mici avantagiuri. Aceasta a făcut lumea se creaḑă, că Stenson ar fi complicele sĕu; dar tocmai aceasta, Cristiane, îmi spune adevĕrul şi îmi liniştesce consciinţa: Stenson este un om sfânt, un model a tuturor vîrtuţilor creştinesci.

(Va urma.)

curesci circulă ideea unei „Românii mari“, la care se aparţină Transilvania, Bucovina, Banatul şi Maramurêşul. Aceste visuri au luat în timpul din urmă dimensiuni mai mari şi Austro-Ungaria se uită de sigur cu ochi rêi la aceste aspiraţiuni ale „partidei naţionale române“.

„Încordările mari, ce le face România în privinţa puterei militare, pot eşì la lumină, şi ajunge la valoare numai în casul unui resboiu cu Austro-Ungaria, de oare-ce regatul se poate estinde numai spre nord-vest. În Serbia, Bulgaria şi în Russia, România n'are ce se caute, pe când în Austro-Ungaria trăesc 2 milioane de conaţionali. Din aceste consideraţiuni merită o deosebită atenţiune împregiurarea că România şi-a adus unul din cei mai celebri ingineri ai timpului nostru, Brialmont, ca cu ajutorul lui se reguleze fortificaţiunea ţerei. Deocamdată s'au preliminat numai 15 milioane de franci pentru fortificaţiuni; totuşi este un început cu intenţiunea de a sigura mai întâiu graniţa nordvestică şi mai târḑiu a ridica un lagăr sdravăn fortificat imprejurul Bucurescilor.“

In România, ca şi în Serbia şi Bulgaria este o partidă puternică, care voesce se aducă în ferbere conglomeratul de naţionalităţi din Austro-Ungaria şi pe Românii „împerătesci“ ii seduce ca se devină „regesci“. Deocamdată toate aceste încordări militare se fac sub pretextul, de a apera independenţa ţêrii. Esperienţa însê ne arată, că aceasta independenţă se transformă în scutul „intereselor naţionale,“ şi aceste se satisfac apoi totdeauna cu o „mărire a teritoriului, spre a unì pe fraţii despărţiţi cu ţeara lor mamă“.

„România privesce pe conaţionalii din Austria, ca pe fii sei, cari sufer sub sub dominaţiunea străină. România şi Serbia, ca regate nouê, au fost de multe ori luate în rìs. Împregiurările de faţă însê nu par a justifica această batjocură. Aceste state nouê asceaptă foarte mult dela viitor. Ele s'au pus pe lucru şi se întăresc din ce în ce tot mai tare.“

„*G. Tr.*“

O convorbire cu regele Milan.

Corespondentul ḑiariului „Neue Freie Presse“ a avut nu de mult o audienţă la regele Milan în Belgrad, şi cu aceasta ocasiune regele a atins mai multe puncte. Mai întâiu a vorbit de presa austro-ungară, care câte o dată nici astăḑi nu are destulă bunăvoinţă către Serbia, de şi această ţeară a făcut tot posibilul spre a'şi asigura amiciţia puternicu lui sêu vecin.

Asupra radicalilor din Serbia regele s'a esprimat cam astfel. Între radicali sûnt mulţi preoţi, dascăli şi amploiaţi, cu toate acestea radicalismul decade în Sêrbia. Şefi sûnt nişte tineri cu ambiţii mari şi cu idei puţin clare în cap. Cam toţi slavii sûnt tulburători din firea lor. Mai ales poporul serb e democratic, ceea ce însê nu e socialism sau comunism. El cere libertatea comunei, o justiţie bună şi — puţine dări. — Din nenorocire agitatorii radicali se folosesc de a linguşì pe ţêrani vorbindu-le de desfiinţarea impositelor. Ceea ce ar discredita pe radicali ar fi sê le dea pe mână guvernul, căci ei nu sûnt capabili de a guverna.

O altă aripă a oposiţiei de astăḑi în Serbia sûnt liberalii lui Ristici. Idealul lor este de a lăsa tot cum a fost din vechime şi unii ar vrea se închidă Serbia cu un mur chinez. Ei nu vor sê scie de progresulmodern, nici de vre un contact cu alte state.

Regele ţine şi stimează mult pe bărbaţii din minister, cari sûnt serioşi şi activi. Un guvern sêrbesc, ḑice regele, — care 'şi înţelege misiunea, caută sê lucreze mai ales pentru buna stare materială a ţêrei, pentru cultură; sê deslege marea problemă a reorganisării administraţiei şi a armatei. Aceasta o face actualul minister şi de aceea se grupează împregiurul lui toţi cei serioşi, care doresc ordine şi progres treptat.

Regele a invidiat totdeauna pe Austria pentru buna ei administraţie. În Sêrbia administraţie mai bună a fost sub bêtrânul Miloş. Acesta punea de prefect pe bărbatul mai cu vază şi mai capabil din judeţ. Voinţa Domnului era lege pentru prefect şi voinţa acestuia era lege pentru judeţ. Astăḑi însê nu mai merge aşa. Mecanismul s'a complicat. Sûnt legi nenumêrate. Dacă prefectul nu le cunoscea, le calcă şi se vede destituit sau dat în judecată chiar. Tinerii studiaţi nu vor se servească în administraţie şi astfel se simte lipsă de oameni capabili.

Radicalii caută sê agite şi acì, vorbind de alegerea funcţionarilor administrativi, de şi Ungaria s'a convins, că acest sistem nu aduce nici un bine.

Veniind vorba asupra confederaţiunei statelor balcanice, regele ḑise, că esistă astăḑi prea mari rivalităţi între naţionalităţile balcanice, încât projectul unei confederaţiuni ar da preste serioase dificultăţi. România se află pe malul stâng al Dunării şi nu se scie, dacă ea doresce a se numêra între statele balcanice. Ori cum, astăḑi numai presa poate sê discute un aşa project, însê realisarea lui remâne pe seama viitorului.

Varietăţi.

* (Dar) Majestatea Sa s'a îndurat prea graţios a dăruì comunei bisericesci gr. cat. din Nireş pentru zidirea bisericei 100 fl. v. a.

* Ministeriul reg. ung de agricultură, industrie şi comerciu atrage atenţiunea silvicultorilor asupra impregiurărei, că în România se pot căpăta dela stat posturi de silvicultori pe timp de 3 ani pentru ducerea în îndeplinire a lucrărilor de cultura pădurilor şi pentru crearea unor scoli de silvicultori.

* (Comisiunea de reambulare) a sosit în 2 August n. în cercul Csik-Szent-Martonului de unde va merge la fruntăria Casonului.

* (Regele României, econom, industriaş şi meseriaş.) El va trimite la esposiţia cooperatorilor români mustre de toate producţiunile de pe proprietăţile sale, precum sticlărie dela Azuga, carton şi hărtie de împachetat dela fabrica dela Boşteni , petri din cariera dela Piatra-Arsă, caşcavaluri dela Broşteni, lemnării etc. Se va espune poate şi obiecte lucrate la strung de însuşi Majestatea Sa.

Nici că sê poate esemplu mai frumos de încuragiare.

* D. Petru Carp, ministru Românei la Viena, a sosit în Bucuresci; de acì a plecat în Moldova. Se ḑice, că d-sa aduce sciri foarte importante în cestiunea Dunării.

* (*Însciinţare.*) P. T. membrii ai asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, cari voiesc a călătorì la adunarea generală din 17/29 August a. c.. sûnt avisaţi, că s'au trimis sub datul de aḑi la toate direcţiunile despărţêmintelor asociaţiunei un numêr corespunḑêtoriu de blanchete pentru dobândirea de bilete de drum ferat cu preţ scăḑut.

Doritorii de a călătorì la Braşov spre scopul indicat, sê se adreseze dar pentru astfel de blanchete la direcţiunea despărţêmêntului în care se afla dênşii, şi la următorii ddni: Iosif Vulcan, redactorul, „Familiei“, în Oradea mare; Ioan cavaler de Puşcariu, septemvir în Budapesta; Dr. N. Oncu, adv. în Arad; Fabiu Rezeiu, advocat în Lugoş; pentru despărţêmêntul Sighişoara la dnul I. Moldovan, adm. prtop. în Sighişoara; On. Red. „Luminătoriul“ în Timişoara.

Presidiul asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român.

Sibiiu 3 August n. 1883.

Iacob Bologa m. p.,
vpres.

* (Convocare.) Comitetul reuniunii învêţătorilor români gr. or. din districtul Turḑi 'şi va ţinè şedinţa sa ordinară sâmbătă în 13 August la 9 oare a. m. a. c. în Biserica română gr. or. din Turda.

La aceasta şedinţă sûnt învitaţi toţi domnii membrii impreună cu presedinţii despărţemintelor.

Cojocna 23 Iulie 1883.

Teodor Ciortea
presidiul reuniuni.

* (Necrolog) Dela Rêhêu ni se trimite următorul anunţ: *Maria Carpinişan* cu fii sei *Iulia* măritată *Crişianu*, *Aron*, *Augustin*, *Ana*, *Cornelia* şi *Otilia*, vêduva soacră *Ana Secaşiu*, apoi ginerii *Joachim Crişianu* şi *Nicolau Bencza* precum şi nepoţii orfani *Pompeiu* şi *Lucreţia* cu inima frântă de durere anunţă încetarea din viaţă a iubitului lor soţ respective părinte, ginere socru şi moşiu

Ioan Carpinişianu,

perceptor al urbei Sebeş,

carele după un morb greu contras prin activitatea sa neobosită a repausat în Domnul în 22 Iulie (3 August) 1883 la 10 oare seara în etate de 57 ani a vieţii şi 37 a fericitei sale căsătorii împărtăşit cu s. sacramente.

Osemintele neuitatului decedat se vor aşeḑa spre eternul repaus în 5 l. c. în Cimiteriul gr. or din Comuna Rêhêu.

Fiei repausul cu drepţii şi memoria binecuvêntată!

Rêhêu în 3 August 1883.

* (Bustul lui Bolintineanu) După iniţiativa unui comitet privat d. sculptor Georgescu s'a oferit sê lucreze gratuit bustul nemuritoriului nostru poet D. Bolintineanu. Acest bust se va aşeḑa în foaierul teatrului naţional din Bucuresci.

* (Un filo-român.) Distinsul filolog Pici şi profesor la universitatea din Praga, care a stat câteva ḑile în Bucuresci, a plecat prin ţeară, ca se adune documente de pe la mănăstiri.

Filologul Pici (Pitsch) e cunoscut ca filo-român şi-a isbutit sê restoarne teoria lui Roesler printr'o scriere întitulată: Originea Românilor. Documentele ce voesce sê adune i vor servì ca nouê doveḑi, că teoria lui Roesler şi a lui Hunfalvy sûnt false. Recunoscinţa Românilor 'l va încuragia în întreprinderea sa.

* (Poporaţiunile dunărene). Studii etnografice. Acesta este titlul operei învêţatului etnonograf Léon Prunol de Rosny.

Eată ce cetim în aceasta privinţă în „Journal dés Dèbats“ dela 18 Aprile trecut:

N'avem încă sub ochi decât întâiele fascicule ale nouei lucrări a dlui Léon de Rosny; nu pretindem prin urmare sê o apreciăm, dar putem sê ḑicem, că ântâiele fascicule sûnt de foarte bun augur pentru sfêrşitul acestei lucrări. Testul nu tractează însê decât în treacăt despre poporaţiunile dunărene, el constă dintr'o introducere întinsă în care autorul espune în mod lămurit şi cu căldură o teorie a naţionalităţilor, la care sûnt cu totul dispus a mê unì.

După d. de Rosny, comunitatea de simţimênt este condiţiunea esenţială a esistenţii unei naţionalităţi, şi aceasta tesă o susţine cu ajutoriul faptelor numeroase, patente şi elocinte. Totuşi simţemêntul singur nu face naţionalitatea; mai este încă comunitatea de origine, de tradiţie, de limbagiu, de facultăţi, de obiceiuri relegioase, sau civile, de legislaţie şi de instincte artistice.

Nici una din aceste condiţii variate nu este însê neapărată; dar simţemêntul este în totdeauna. Cunoascem naţiuni unde se vorbesc limbagiuri deosebite în diferite părţi ale teritoriului, unde domnesc deodată mai multe culte, unde istoria este têněră, şi cu toate acestea toţi cetăţenii se simt că sûnt membrii ai aceleia-şi naţiuni.

D. de Rosny mai face încă o încursiune în domenul etnografiiei. Este vorba despre metoda descriptivă şi despre clasificarea naţiunilor. Cel care voesce a descrie sau a caracterisa popoarele trebue a începe prin a le grupa pe categorii. Care are sê fie basa clasărei? Autorul nu se servesce de semnele cu totul fisice, cari ar putea cel mult se fie aplicate omului sau individului. Pentru a deosebì popoarele trebue a se servi de semne morale; va împărţì dară societatea în selbateci, barbari şi civilisaţi. Societăţile sêlbatece şi barbare formează clasa necivilisaţilor prin caractere adese foarte bine semnificative. Selbatecii se recunosc după imperfecţia condiţiilor materiale; pentru barbari, nesciinţa artei de a descrie pare că este elementul cel mai caracteristic.

* (Telegraful în Nyiregyháza) Datele următoare vor fi de interes. În timpul pertractării sau telegrafat despre proces 947.999 de cuvinte, cari au versat în casa statului 20.000 fl. Telegrama cea mai mare a fost de 24.000 cuvinte (ascultarea profesorului Scheuthauer). Discursul cel mare al lui Eötvös a constat din 30,000 cuvinte, însê nu se putu telagrafa într'una. Abonament s'a plătit 7000 fl. pentru *circa* 600,000 cuvinte. Telegramele au trecut preste numěrul de 2000. Ḑiua cea mai însemnată a fost cea dela 30 Iulie. Într'aceasta sau telegrafat 44. 000 cuvinte. Pe fie care ḑi se vine cu una cu alta 35,000 cuvinte. În telegrame de toate ḑilele sau telegrafat cam o jumêtate de milion de cuvinte, atâtea câte şi în abonament. Dacă mai luăm şi ḑiua în care s'a publicat sentenţa, de bună samă putem lua că s'a telegrafat cu totul un milion de cuvinte.

* (Raport oficial despre seceriş.) După scirile ce au sosit la ministeriul de comerciu din Budapesta secerişul de grâu a fost ceva mai puţin ca de mijloc în cele mai multe comitate ale Ungariei superioare. Mai departe tot aşa a fost secerişul în ţinuturi singuratice din comitatele Comorului, Vesprimului, Haidului, Heveşului, Baciului, Timeşului, Torontalului, Albei inferioare. Cualitatea preste tot este nemulţămitoare. Grăunţele în multe locuri sbârcite şi cu tăciune. Secara încă a oferit un seceriş mai puţin ca de mijloc în anumite ţinuturi ale comitatelor Şomogiului, Aradului şi Sabolciului. Primăverile au dat preste tot un seceriş mai satisfăcător; mai puţin ca de mijloc au fost secerişurile de primăveri în mai multe ţinuturi ale comitatului. Aradului, Heveşului, Caraşului-Severinului şi Torontalului precum şi în Transilvania; cucuruzele şi celelalte plânte de săpat sûnt preste tot bine, cucuruzul promite cules escelent. Nutreţurile sûnt îndestulitoare. Strugurii şi poamele nu dau până acum prilegiu la nici o vêerare.

* (Antichităţile din Dobrogea.) D. Sturza, ministru adinterim la culte, învită pe d. prefect de Tulcea şi pe d-nii revizori scolari din Tulcea şi Constanţa sĕ ia mĕsuri pentru conservarea şi stringerea antichităţilor din Dobrogea. Dnii revisori scolari vor avè o deosebită atenţiune la săpăturile ce se fac în Costanţa, Mangalia, Tulcea Isaccea şi Igliţa, căci în aceste localităţi se află mai multe ruine de cetăţi vechi din epoca greco-romană.

* **Îndreptare.** Numĕrul 82 al foaiei noastre, în varietatea Junimea română din Regin etc. s'a străcurat eroarea în dat; în loc de 12 August, e a se îndrepta **19** August.

Mai nou.

„P. Ll.“ de eri are telegrame atât dela Nyiregyháza cât şi dela Pojon cari caracterisează situaţiunea din ambe locurile. Dela Nyiregyháza se telegrafează, că agitaţiunea încă nu vrea se dispară. Apoi că sûnt diferenţe între ministrul de interne, vicecomitele Sabolciului şi advocatul Eötvös, ca representant al părinţilor lui Moriţ Scharf. Acest din urmă nu voiesce a se întoarce la părinţii lui pe lângă toată intrevenirea ministerială. Henter castelanul dìn Nyiregyháza a declarat ca libertatea lui Scharf cel betrân este un provisoriu neînsemnat, nu vor trece şease septămâni şi acusaţii se vor întoarce earăşi în temniţă; Moriţ Scharf s'a luat, la ordinul ministrului de interne, dela Henter şi se află de o camdată la comandantul gendarmeriei. Dela Pojon se telegrafază că este linisce; că archiducele Albrecht este acolo şi că manevra anunţată s'a abḑis fiind trupele ostenite în urma esceselor din nopţile trecute.

Loterie.

Sâmbătă, 4 August 1883.

Ofen: **51 37 2 8 61**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 4 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.80	119.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.40	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin.	97.75	97.75
Sorţi de regularea Tisei	109.80	110.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.80	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79 60	79.50
London (pe poliţa de trei luni)	119 75	119.90
Galbin	5.64	5.66
Napoleon	94 85	9.50
100 marce nemţesci	58 45	58.95

Nr. 2947 B. [457] 1—3

CONCURS.

Devenind în vacanţă două stipendii de stat à 500 fl. destinate pentru cualificaţiunea mai înaltă a clericilor din archidiecesa gr. or. română a Transilvaniei la vre-o universitate, — pentru conferirea lor sĕ escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 18/30 August a. c.

La aceste stipendii pot concurge numai elevi absoluţi din cursul pedagogico-teologic din Sibiiu, cari sûnt tot deodată absoluţi de gimnasiu cu esamen de maturitate.

Concurenţii au a substerne la consistoriul archidiecesan până la terminul arĕtat suplicile lor instruite cu atestat de botez, cu atestatele scolare necesare, adecă: cu atestat de maturitate şi absolutoriu clerical, apoi cu atestat dela medic, că sûnt sănĕtoşi deplin, cu un revers, că după absolvire vor intra în serviţiul bisericei noastre, şi în fine au a arĕta universitatea, la care voiesc a'şi face studiile.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan ţinută în Sibiiu la 21 Iulie, 1883.

Nicolau Popea m. p,
vicariu archiepiscopesc.

Nr. 178. [458] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III Hurez în protopresbiteratul Făgăraşului, devenite vacante prin reposarea parochului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile, dela publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: venitele stolari dela 84 familii, folosirea cimiteriului şi de fie care familie câte una ḑi de lucru cu palma, care toate computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă dau suma de 228 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta, vor avè aşi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral instruite cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul pentru parochii până la terminul sus arătat.

Făgăraş, 28 Iunie, 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial.

Petru Popescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 631—1883. [459] 1—3.

CONCURS.

Pentru anul scol. 1883/4 sûnt a se da 4 stipendii de câte 10 fl. pe lună pentru elevii scoalei de agronomie din Mediaş.

La folosirea stipendiilor pe întreg timpul studiului pot reflecta:

1. Cei născuţi în una din comunile din fundul regiu şi cari sûnt primiţi la scoala de agronomie din Mediaş.
2. Cari vor documenta viaţă nepătată.
3. Cari dintre mai mulţi egal vrednici se va considera mai lipsit.

Dela stipendist se recere se producă testimoniu dela direcţiunea scoalei agronomice din Mediaş despre progresul făcut. Neproducerea acestui testimoniu are de urmare detragerea stipendiului.

După împlinirea condiţiilor înşirate stipendiile se vor distribuì *fără privire la religiune şi naţionalitate.*

Suplicele instruite.

a) Cu carte de botez;

b) Cu atestat dela directorul despre primirea în scoala agronomică în Mediaş;

c) Cu testimoniu despre absolvirea scoalei poporale, reale s'au medii;

d) Cu atestat oficios despre sĕrăcie.

Sûnt a se trimite cel mult până în 15 Septemvre aici.

Sibiiu, 3 August, 1883.

Oficiul central al universităţi săsesci.

Nr. 319 [461] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa III a Birtini, protopresbiteratul gr. or. al Zarandului în urma ordinaţiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto. 14 Iulie a. c. Nr. 2351 B. se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele impreunate cu acest post parochial sûnt 325 fl. v. a. la an. cari însĕ cu timpul se mai pot urca.

Doritorii de a competa la aceasta parochie vor avea a'şi aşterne petiţiunile lor instruite în sensul „Statutului organic“ şi al Regulamentului congresual pentru parochii, la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 20 Iulie 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral.

Nr. 232 [462] 1—3

CONCURS.

Încuviinţânduse aşeḑarea unui capelan lângă neputinciosul preot din Berghin şi filia Colibi ca parochiă de clasa a III prin preaînaltul ordin constorial din 14 Iulie 1883 Nr. 2275 B., se escrie pentru ocuparea acestui post concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Capelanului se asigură din venitul parochiei de 400 fi. v. a. la an 200 fl. v. a.

Doritorii la acest post de capelan au a'şi adresa suplicile inzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 21 Iulie 1883.
Oficiul protopresbiteral pr. or.
În conţelegere cu comitetul parochia:

Ioan Tipeiu m. p.
protopresciter,

Nr. 632 [460] 1—3

CONCURS.

Se escrie concurs pentru unul aventual două stipendii de câte 200 fl. pentru tineri din classa indrustriaşilor din fundul regiu şi în locul prim pentru cei din fostele scaune Mercurea şi Nocrichiu, sau şi din alte locuri. Ei trebue după putinţă-se fie absolvat un gimnasiu inferior, sau o classă reală inferioară, la tot casul înse se fie absolvat una dintre scoalele industriale susţinute de universitatea săsească şi încă cu bun succes, şi sĕ se oblige, că spre perfecţionarea lor teoretică şi practică vor petrece un an în streinătate adecă afară de monarchia austro ungară.

Condiţiile concursului afară de cele înşirate mai sûnt:

a) Testimonii scolastice cu calculi buni.

b) Testimoniu de sĕrăcie.

Jumĕtate din stipendii se plătesce îndată la consignare, jumĕtate după 6 luni.

Stipendiaţii vor avea a produce la cererea pentru a doua rată din stipendiu:

Testimoniile despre lucrul lor, şi un scurt raport despre timpul întrebuinţat, locul unde sunt aplicaţi şi esperinţele industriale câştigate.

Un asemenea au a face stipendiaţii şi după întoarcerea lor în patrie.

Petiţiunea de concurs bine instruită este a se ascerne cel mult până în 15 Septemvre, a. c.

Sibiiu, 1 August. 1883.

Oficiul central al universităţii sasesci.

Nr. 164. [455] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu la scoala confesională greco-orient. din comuna Aciliu, protopresbiteratul Săliştei, se escrie concurs cu termin până la 18 August st. v

Emolumentele sûnt:

Salariu anuale 200 fl. v. a. ce se vor plătì în rate lunare.

Cuartir şi lemnele necesare.

Doritorii de a ocupa acest post au a adresa cererile instruite conform legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral al tractului Săliştei în Sibiiu până la terminul sus indicat.

Aciliu, 10 Iuliu, 1883.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr. 473—1883. [454] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţiare, şi adecă:

1. învĕţătoriu adjunct la scoala din Orlat, comitatul Sibiiului, cu salariu anual de 200 fl. v. a., relut de cuartir 12 fl. 60 cr., şi trei stângini lemne de foc, eventual relutul pentru ele.

2. Învĕţătoriu adjunct la scoale din Voila, comitatul Făgăraşului, cu salariu de 180 fl. v. a. cuartir liber şi lemne de foc dela comunitate.

Petenţii la aceste posturi sĕ-şi aştearnă suplicile provĕḑute cu diploma de cualificaţiune şi alte documente necesare până la 20 August a. curente la:

„Comitetul administrativ scolastic al fondului fostilor grăniţari din regimentul I român la Sibiiu.“

Nr. 196 [453] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci dela scoala centrală gr. or. din comuna „Poiana“ protopresbiteratul Geoagiului I. se deschide concurs cu termin până la 15 August a. c.

Emolumentele sûnt 200 v. a. salariu anual, cuartir grătuit şi 6 orgii lemne de foc.

Petiţiunile concursuale, instruite conform legilor din vigoare, sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. o. al tractului Geoagiului I. în Hondol.

Hondol, 12 Iulie, 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial concernente.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresbi.ter

Nr. 170 [452] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Vidra superioară, protopresbiteratul Câmpeni se deschide concurs până la 15 August a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir şi lemne de foc.

Petiţiunile instruite conform legilor din vigoare au de a se subşterne „oficiului protopresbiteral gr. or. în Abrud“, până la terminnl mai sus indicat.

Vidra superioară în 7 Iulie, 1883.
Comitetul parochial gr. or. din Vidra superioară în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
ppresb. gr. or. ca adm.

Nr. 3075 1883 [463] 1—3

Publicaţiune.

În afacerea de regulare de posesie şi a segregărei de pădure în comunele Boiu-mare şi Boiu mic pentru începerea lucrărilor premergătoare, designarea plenipotenţiaţilor, alegerea ingineriului şi pentru pregătirea planului şi preliminariului de spese, mai departe pentru autenticarea lucrărilor primitive, pentru intreprinderea clasificărei şi a estimărei, şi încât lucrurile premergătoare s'ar autentica pentru pertractarea meritorică se pune ḑi de pertractare pe **12 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** ş. cele următoare în locuinţa domnului Szentkereszti Pál în comuna **Boiul mic**, la care învit părţile interesante, observând, că absenţa lor nu va împedeca cursul pertractărei.

În numele tribunalului.

Elisabetopole, 13 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

Cursul scolastic pentru moşit.

În urma emisului înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publică din a. c. Nr. 3255, prin aceasta se face cunoscut: că în semestrul de iarnă se deschide cursul învĕţământului de cinci luni la **institutul reg. ung. de moşit în Sibiiu în 1. Octomvre c. n. 1883.** Primirea la acest curs va avè loc dela 1—8 Octomvre în localitatea scoalei din *Strada morii* (Mühlgasse) *Nr. 25* pe lûngă producerea atestatului de Botez şi de moralitate.

[456] 1—3 **Direcţiunea.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 86 Sibiiu, Joi 28 Iulie (9 August 1883.) *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Înjurături unguresci fără de sfêrşit.

Este greu a fi om în statul Ungariei, unde un numĕr de „patrioţi“ au luat în arêndă „fericirea“ popoarĕlor mai ântâiu din Ungaria, apoi din monarchia austro ungară şi pe urmă din toată lumea.

Este greu a fi om faţă cu îngâmfarea acelor ce se cred chemaţi a „fericì“ lumea întreagă, după o receptă opusă minţei sănĕtoase omenesci şi mai rĕu de cât cea, după care autocraţii 'şi chivernisesc supuşii.

Toate popoarĕle din Ungaria aşteptau libertatea şi egalitatea. Şi acum se trezesc cu substituirea supremaţiei în locul libertăţii şi cu maghiarisarea în locul egalităţii. Şi ca sĕ fie lucrul cu vêrf, coroana aşeḑată deasupra celor două columne „politice“ (supremaţia şi maghiarisarea) sûnt înjuraturile cuotidiane în presa oficioasă şi neoficioasă ungurească.

De cincispreḑece ani urmărim cursul riurilor de negreală în presa ungurească şi încă n'am dat preste vre-o enunciaţiune din partea arendaşilor politici, din care sĕ se vadă bunăvoinţă către majoritatea compatrioţilor, adevĕraţilor purtători de sarcinele şi tot odată adevĕraţilor lipsiţi de binefacerile statului.

Din contră ori ce mişcare, ori ce nisuinţă legală şi patriotică în sensul libertăţii intemeiate pe egalitate este timbrată de presa ungurească de vătămarea întregităţii statului şi de câte toate le produce fantasia lor prea înferbântată.

Nu s'a uscat bine cerneala de pe ḑiarele unguresci, cari se desfătau în înjurături asupra noastră pentru protestele legale în contra unui project de lege, prin care ne temeam, că ni se periclită instrucţiunea secundară, şi a şi sosit a doua ediţiune. Noi am tăcut şi am răbdat, ca cetăţeni ai statului egali pe hârtie înaintea legei şi când ne am apărat ne am aperat cu cuviinţă, cu toate că noi am fost provocaţi şi încă într'o formă, încât între alte impregiurări procurorul de stat putè se intenteze proces contra întregei prese unguresci pentru calomniare. Ca recompensă pentru purtarea noastră şi cuviincioasă şi legală s'a intentat proces criminal contra conducătorilor meetingurilor poporale, garantate prin legile patriei.

Seria de înjurături însĕ nu mai încetă. Pentru toastul lui Grădişteanu earăşi se descarcă asupra *noastră* şi încă cu inverşunare şi mai mare. Vine la ordinea ḑilei afacerea Brialmont, şi ear *noi* sûntem cei impricinaţi.

Nu este fără interes a erua, cari sûnt causele, pentru cari nu încap de noi ungurii, sau mai corect vorbind *ḑiariştii aşa numiţi unguri.*

În fie-care om, fie el în ori şi ce stare socială va fi, se ridică din când în când vocea consciinţei, vocea lui Dumneḑeu. Şi ungurii, oameni fiind şi ei, încă sûnt supuşi acestui proces psichologic.

Sûntem neîndreptăţiţi pe toate terenele vieţei noastre publice. Neîndreptăţirile ne vin dela cei cu puterea în mână, cari stau sub presiunea celor ce manuează condeele pe hârtia, care are sĕ pregătească opiniunea publică, îndopându-o cu şovinism dela unguri, căci în mâna lor este puterea.

Omul pĕcătos trăesce tot cu frica în spate. În unele momente se vede că 'şi revoacă în memorie toate neîndreptăţirile, câte ni le fac, şi se turbură în sufletul lor. In loc de a se căì, merg tot mai departe în împetrirea lor.

Temându-se de resplată, vreau sĕ ne desbrace de consciinţa noastră naţională. Terorismul în această privinţă a devenit proverbial. De aici toate machinaţiunile lor contra noastră.

O nouă dovadă ne dă în privinţa aceasta obiectul cel nou din ḑiarele unguresci. Furia lor e mai mare ca totdeauna.

Şi pentru ce oare? Ce a putut sdruncina temeliele inimilor „patrioţilor“ în aşa mĕsură, că toate ḑiarele lor, desbrăcându-se de toată bunăcuviinţa chiar, apelează la forţă?

Ḑiarul românesc din Timişoara în unul din numerii sĕi şi-a adus aminte de anul 1784. Preste un an se vor împlinì o sută de ani, de când se scria 1784.

Anul 1784 este **„Memento“** pentru noi Românii de aici. În anul 1784 s'au deşteptat în Români simţul de libertate. În anul 1784 am făcut prima încercare de a scutura lanţurile sclăviei. În anul 1784 am cântat în inimile noastre, ceea ce după 64 de ani a cântat cu vorbe nemuritoriul nostru poet:

„Murím mai bine'n luptă
Cu glorie deplină,
Decât sĕ fim sclavi earăşi
În vechiul nostr' pămênt,“

În anul 1784 au suferit eroii naţionali crâncenul martiriu. Anul 1784, a produs primii martiri, pre cari i-a eternisat istoria. Da, pe cari i-a eternisat istoria, căci mii de mii de martiri am avut noi începênd dela anul 1437, trecênd preste 1514, preste 1784 până la anul mântuirei.

„Luminătoriul“ revoacă în memorie aniversarea de 100 de ani a acestui an memorabil. Aceasta ajunge spre a scoate presa ungară din sărite. Toate ḑiarele fără escepţie s'au ocupat cu „Luminătoriul.“ În indignaţia lor poartă un limbagiu neîndatinat în Europa.

Puţine modele:

„Am spus nu odată, că grandomania aventurioasă a României *s'a lipit şi de valachii, cari joacă pe ursul (medvetánczoltató) din patria noastră. . . .*

„Un ḑiariu din Timişoara, atât e de depravat, încât vrea sĕ arangeze sĕrbători pentru Horea.“

El (Horea) nu este erou . . . .
. . . .
ci un bandit de rênd în opinci, care a ucis. . . . .

Arma lui a fost tăciunele... caracterul crudelitatea de hienă, ...
sfêrşitul ca la toţi bandiţii (rablogyilkós), roata.

Dacă acesta e erou, atunci Rozsa Sándor de o sută de ori e mai mare şi tot aşa putem face sĕrbători pentru Hatos Sándor, care a murit în furci. (Hatos Sándor a fost cătană desertată şi a ucis 2 oameni. N. Red.)

Pe urmă amenință pe redactor cu temniţa din Vácz.

Se mai vedem încă unul:

„Se disgustă omul cetind acest articlu, se disgustă şi se turbură.

„Îndrăsnesc a glorifica amintirea acestui bandit. În adevĕr toleranţa maghiarului este cea a lui Christos!

„Personalul ḑiariştilor români constă din studenţi eliminaţi şi din ḑascăli amovaţi din post (Wie der Schelm so....)

„Subminează şi puţina minte ce mai are valachul.“

Credem că ajung aceste modele. Te prinde desgust când le cetesci, şi te miri cum poate degenera o ḑiaristică într'atâta.

Între oameni cu creşcere e obiceiul, că se respectează între sine şi mai cu seamă respectează istoria. Dovadă francezii, italienii, austriacii, germanii cu un cuvênt toate popoarele din Europa. Numai ungurii fac escepţiune. Crescuţi în esclusivismul lor nu mai sciu ce se întêmplă în lumea cultă şi fac aberaţiunile cele mai dejositoare.

Noi am aruncat preste cele trecute vĕlul uitărei. Am creḑut, că cele trecute aparţin istoriei nepărtinitoare. Eram aplecaţi a crede, că ni se va respecta simţul naţional, demnitatea noastră, cel puţin faţă cu cei morţi.

Însĕ eară ne-am înşelat.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de E. B.)
(Urmare).

VIII.

Cristian ascultase cu atenţiune discursul advocatului.

— Sûnt multe lucruri încă nelămurite, ḑise el după câteva momente de cugetare. Eu deplâng pe sêrmana baronesă Hilda, şi din toate persoanele acestei drame, ea mĕ interesează mai mult. Cine scie dacă, precum pretind unii, ea n'a murit de foame în odaia aceasta groaznică?

— O! asta nu se poate! esclamá dl. Goefle. Am auḑit asta de atâta ori, încât mi-am chinuie spiritul, ca sĕ lămuresc punctul acesta; dară Stenson, care de bună samă nu o ar fi îngăduit, mi-a dat parola sa de onoare, că el n'a încetat de a servì şi de a îngrijì pe baroneasa şi că el a asistat la ultimele sale momente. Ea a murit de oftică, în adevĕr; însĕ stomachul ei a refusat nutrimêntul şi baronul n'a cruţat nimic spre a mulţămì toate dorinţele ei.

— Da, da! replicá Cristian; dacă este omul isteţ, precum îl descrie istoria dtale, el n'a voit sĕ comită un omor fără folos. El s'a mulţămit a ucide pe beata femeia cu frica sau cu mâhnirea. Dară mai este o versiune, domnule Goefle, versiunea mea!...

— S'a aud!

Poate că ea n'a murit.

— Nu este cu putinţă!... Şi totuşi... nu sĕ scie unde s'a depus cadavrul.

A! veḑi!

— Preotul n'a voit sĕ o înmormênteze în cimiteriul parochiei. Aici nu este cimiter catolic, şi mi se pare, că va fi îngropat noaptea în grădina lui Stenson... sau alt undeva.

— Cum! Stenson nu ţi-a spus?

— Stenson nu sufere întrebări de felul acesta. Amintirea baronesei îi este totodată scumpă şi teribilă. El o a iubit sincer şi o a servit cu zel; dară ori care ar fi fost credinţa religioasă a acestei doamne, el nu sĕ lămuresce în privinţa aceasta, şi dacă îi vorbesci de aşa ceva, îl inspăimântezi şi totodată îl mâhnesci adânc.

— Prea bine; dară ce ḑice el de baron?

— Nimic.

— Poate că ḑice prin aceasta mult...

— Se poate în adevĕr; dară tăcerea aceasta nu constitue o acusaţie de omor.

— Apoi se nu mai vorbim, de aceasta, dacă eşti convins, domnule Goefle. Ce ne pasă nouĕ de toate aceste. Ce a trecut, a trecut. Totuşi, dta ai ḑis, că apariţiunea nălucei de aḑi noapte a escat în dta bănuieli particulare...

— Ce vrei! Spiritul nepotrivit de investigaţiune, este o boală a profesiunei mele, de care m'am ferit tot-dea-una cât am putut. Noi avem destul de lucru, dacă cercăm a găsì adevĕrul în causele încurcate ce ni sau încredinţat şi n'avem nevoe a ne sparge capul pentru a străbate în acele, care nu ne privesc. Crerii mei lucrează evident fără voia mea, din causă, că sûnt de vr'o câteva ḑile neocupat şi pentru-că am scormonit în întunecimile trecutului şi a uitatei figuri a acestei baronese Hilda...

— Cu atâta mai mult, ḑise Cristian, ce ai vĕḑut dta, poate, că n'a fost un vis, ci simplu vre-o persoană reală, a cărei costum seamănă cu acela din acest vechiu portret.

—Bucuros a'şi crede; dară oamenii, cari trec prin ziduri nu sûnt alţii, decât locuitorii greţoşi ai ţĕrei ideilor negre.

— Stăi, domnule Goefle, dta nu mi-ai spus încătr'o a dispărut fantomul, care nu l'ai vĕḑut intrând.

— Spre a ţi-o spune ar trebuì sĕ o sciu. Mi s'a părut, că tot dintr'o parte a venit şi a dispărut.

— Pe scară?

— Mai curênd ceva mai jos.

— Dar aşa prin uşa secretă?

— Este acì o uşă secretă?

Întreagă istoria ungurilor conţine un şir de revoluţiuni. Deja sub primul rege Stefan se ivesc revoluţiunile religionare, cari sûnt înnecate în sânge. Sub următorii lui se continuă şi încă pela 1117 înfloresc. Conducătorii lor toţi primesc moarte de martiriu.

Trecem prin istoria lor şi amintim numai *„per summos apices“* pe revoluţionarii lor.

Sub Carol Robert *Csàk Máté* din Trencsin, sub Maria şi Carol al II. Laczfi, Pulisna, Horvathy, Garay, Tvarko, Forgách. Sub Sigismund Kont şi cei 30 consoţi ai lui. Sub Leopold Wesselenyi, Zrinyi, Rákoczy, Frangepan, Nádasdy, ca se retac întreagă epoca principilor ardeleni. Ce vom ḑice despre tribunalul din Eperjes al lui Karaffa! Ce vom ḑice despre *kuruczi* şi *lobonţi*“, ce despre Martinovics, Latzkovici, Hajnóczy, Szentmarjai, Szirmay, ce despre anul 1848, 1852, 1853 şi 1855. etc. etc. etc.

Nu ne-am turburat în inimile noastre când şi-au revocat în memorie uugurii amintirea acestora. Nu ne-am indignat când au făcut din ei martiri naţionali. Nu am strigat când le-au ridicat monumente, nu. Nu le am ḑis bandiţi, nu rablógyilkos, căci au murit pentru ideile lor.

Au ridicat pentru toţi revoluţionarii monumente. La Ocna Sibiiului, la Maros-Vásárhely şi în toate părţile, şi noi nu ne-am turburat în sufletele noastre. Ba ce e mai mult: pentru monumentul celor dela Arad furăm provocaţi sě contribuim şi noi. Totuşi nu ne-am turburat. Căci scim, că un popor care stimează memoria bărbaţior sěi deveniţi jertfă convingerilor timpului lor, merită laudă.

Cum stăm însě cu ungurii? Întreagă istoria lor nu cuprinde un singur cuvênt despre români. Bărbaţii de preste munţi cu rol politic, aici sûnt presentaţi ca bandiţi. Aşa: Mihaiu viteazul.

Ce scriu despre mişcarea lui Horia, Cloşca şi Crişan dela 1784 am věḑut din cele arětate. Glorificatul lor istoriograf Horváth Mihály, vorbind însě despre revoluţiunea lui Horia ḑice: *„Mişcarea aceasta n'a avut nici o altă consecuenţă rea; din contră ea a dat prilegiu ca Iosif II sě îmbunătăţească soartea iobagilor în toată ţeara, sě le uşureze sarcinile, sě le dea concesiune, că dacă vreau, se poată emigra liber în oraşe, sau sě se aşeḑe pe domeniul altuia.* (Horváth Mihály. A magyarok története. Kilenczedik kiadás. Budapest, pag. 148.)

Fie-care om cu mintea şi inima la loc va scì trage consecuenţele dintre diferenţa ce esistă între ḑiarele unguresci şi istoria lor de Horváth.

În adins am ilustrat casul cu istoria lor, ca se nu ni se poată imputa parţialitate.

Aşa fac ungurii. Apoi când ne aducem noi aminte de trecutul nostru, ei se turbură în inimele lor, înjură ca surugii şi apelează la procurorul de stat.

Ni se mai impută, că simpatizăm cu fraţii noştri de un sânge, de preste munţi. Cumcă simpatizăm cu fraţii de preste munţi e faptă. *Este în natura lucrului ca se simpatizăm cu fraţii de un sânge. Prin aceasta însě cu nimica nu vătămăm pre nime. Chiar şi când n'am fi de un sânge, chiar când n'am fi fraţi, chiar de n'am forma cu toţii o naţiune, nu în sens politic*, pentru simpatiile noastre nu ni s'ar putè imputa nimica. Cu totul altfel stă lucrul şi în privinţa aceasta cu ungurii. România este stat liber şi întreţine legături bune cu monarchia noastră. Ne aducem însě aminte de unguri, când cu rěsboiul oriental. Rusia o vecină a noastră, împěrăţie tare şi mare, apoi România, erau în resboiu cu Turcia. Şi deodată le trăsnesce ungurilor prin cap, că ei sûnt înrudiţi cu Turcii. *Poate în sensul, în care a ḑis Br. Sennyey, că la noi în Ungaria toate merg după calapod asiatic*, poate, noi nu cercetăm mai de aproape. Destul, că compatrioţii unguri au început a manifesta simpatii faţă cu turcii. Aproape toate oraşele au inscenat meetinguri, cu resoluţiuni, care de care mai cornurate, apoi ḑiaristica întreagă din simpatii către turci erumpea în înjurături asupra Ruşilor. Şi Rusia era o putere amică Austro-Uugariei. Au mai arangiat deputaţiunea de Softale pre la Constantinopole. Toate acestea ei le au făcut; şi încă mai au îndrăsneala — ca sě nu ḑicem mai mult — sě ne dăscălească pre noi, oamenii cei mai moderaţi, cari din iubirea către patria noastră, deşì amăriţi până în adâncul sufletului, purtăm cu resignaţiune toate calamităţile, nutrindune numai cu speranţa în timpuri mai bune.

Împutările de gravitaţiune în afară sună la adresa casei domnitoare. E lucru sciut pretutindenea, şi chiar şi la dinastie, că românul nici odată n'a părăsit steagul impěratului, sub care a jurat. Bravura, cu care 'şi varsă ostaşii nostrii sângele pe câmpul de luptă, a fost recunoscută de membrii dinastiei Habsburgice, asemenea aderenţa Românului către tron.

Putea-s'ar fălì oare şi ungurii cu asemenea curate simţěminte faţă cu dinastia. Istoria e martoră şi fără multă vorbă mě provoc la ea.

Cine nu cunoasce pe Kossuth? Cine nu cunoasce trecutul lui, cine nu doctrinele lui despre dinastia Habsburgică?

Şi acum — este prea cunoscut ce s'a întêmplat în timpul din urmă.

Voiesc, cei ce fac „singur“ politică „patriotică, ca sě desrădăcineze cu forţa aderenţa la tron şi dinastie? continue a se pune ca însinuători între popoare şi tron; numai atunci binevoească a lua şi responsabilitatea întreagă de urmări.

Noi scim ce va se ḑică însinuările „patrioţilor“, cari cu un ochiu fac schime de credinţă şi cu altul se închină lui Kossuth.

Întreagă Ungaria oficială, înţelegem aici şi Transilvania, — din incidentul aniversărei a 80 a celui mai ne împăcat şi dechiarat vrăşmaş al împěratului austro-ungar, din incidentul aniversărei a 80 a lui Kossuth au trimis adrese de felicitare vechiului revoluţiunariu. Toate municipiile i au trimis asemenea adrese, la cari el a rěspuns în lungi ditirambe. Jurnalistica a venit apoi şi le a comunicat, le-a comentat pe toate scalele, în toate modulaţiunile

Societatea artiştilor unguri face escursiune la Paris. În drum se abate pe la Kossuth sě i facă omagii. Între aceştia sûnt cei mai mulţi oameni de stat ai Ungariei, profesori, deputaţi dietali, artişti — aşa numiţi artişti, cari trag salariu din vistieria statului. Se face din Kossuth un cult — cult cuvenit numai unei căpetenii legale a monarchiei. Acum întrebăm cum vom pune toate acestea în consonanţă cu fidelitatea către Maiestatea Sa împěratul? În ce raport stă cultul faţă cu Kossuth, cu loialitatea către dinastie?

Nu vorbiam în objectul acesta nimica, căci ranele trecutului ne dor prea tare, şi din cât se poate le alinăm cu balsamul uitărei, s'au cel puţin nu le jignim. La necurmatele provocări a le presei unguresci însě ne-am simţit datori demnităţii noastre de români a ḑice puţintelul, ce am ḑis.

Constatăm faptele, căci ele vorbesc mai elocuent de cât cuvintele, fie ele chiar şi înjurături de surugiu, ca cele din ḑiarele unguresci.

Revista politică.

Sibiiu, în 27 Iulie.

De mai multe ḑile ocupă locul cel mai însemnat între scirile politice dinlăuntrul monarchiei intrevederea monarchilor Austro-Ungariei şi Germaniei. Întrevederi de felul acesta, de un timp încoace au fost în fie-care an. Cu toate aceste, celei din anul acesta i sě atribue o însemnătate mai mare politică. Este vorba de înnoirea tratatului de alianţă între aceste douě monarchii. De aceea scirile nu se mărginesc numai la întrevederea monarchilor, ci anunţă şi întêlnirea principelui Bismarck cu contele Kalnoky. „Bohemia“ adusese scirea, că contele Kálnoky a fost primit în audienţă de împěratul Germaniei şi a raportat acestuia despre situaţiunea internă a monarchiei. „Bohemia“ motivează raportul cu necesitatea de a împrăscia bănuelile monarchului german, provocate în Berlin de politica contelui Taaffe. „Fremden-Blatt“, oficioasă ca şi „Bohemia“, desminte raportul şi susţine numai audienţa. Contradicţiunile duor oficioase a dat prilegiu la comentare feliurite. Cele mai multe sûnt de acord, că la audienţa din cestiune negreşit va fi fost vorba de situaţiunea internă a monarchiei întregi fără a se fi făcut raport în toată forma. Despre resultat opiniunile încă sûnt diverse după cum adecă este privită şi situaţiunea internă a monarchiei. Unele ḑiare au primit dela Paris informaţiuni, că scopul întâlnirilor de cari a fost mai sus vorbă, ar fi, că anecsarea Bosniei şi Erţegovinei sě se facă cât mai curênd perfectă. Se înţelege de sine, că oficioasele s'au grăbit a desminţì o astfel de faimă.

In legătură cu cele din numěrul trecut, atât din revista politică cât şi dela „mai nou“ avem de înregistrat, că Moriţ Scharf a plecat cu părinţii sei dela Nyiregyháza la Budapesta. Dela Budapesta biroul de corespondenţă a şi respândit eri scirea din care se vede, că Moriţ Scharf dinpreună cu părinţii lui a sosit deja în Budapesta şi a descălecat la „Lebeda Albă“. Dinaintea acestui hotel seara s'a adunat popor mult, a fluerat, a sbierat şi în cele din urmă a spart şi ferestrile. Poliţia pedestră a eşit sě facă ordine; cea călăreaţă a cercat sě împrăscie mulţimea. Cu prilegiul acesta s'au spart mai multe lămpaşe de stradă. Ceea ce n'a succes poliţiei a dus în deplinire ploaia torenţială ce s'a vărsat pela 10½ oare asupra mulţimei.

Ca un pendent la afacerea dela Tisza Eszlár înregistrăm şi împregiurarea, că îndată ce a venit scirea despre sentenţa dela Nyiregyháza la cunoscinţa bursei din Viena, renta de aur ungurească s'a urcat.

În dieta Bohemiei propusese la 23 Iulie n. deputatul Rieger, cunoscutul conducětor al cechilor, reforma legii electorale pentru dietă. După reforma aceasta dreptul de alegere are pe cât se poate sě se împartă în părţi egale asupra poporaţiunei din Bohemia, aşa încât cele doue naţionalităţi sě se bucure în adevěr de egalitate în drept. Projectul acesta a ajuns în ḑilele acestea la desbatere. Lupta, după scirile care le avem, încă nu este decisă. Atâta

---

— Dta n'ai ştiut-o?

— Nu, în adevěr.

— Ei bine, vino sě ţi-o arăt.

Cristian luà sfeşnecul şi conduse pe dl Goefle; dară uşa secretă era încuiată din afară. Ea era aşa de bine aşeḑată în căptuşala de lemn, încât nu era cu putinţă a o deosebì de celelalte umplături incadrate de sculpturi în relief, şi aşa de groasă, încât da acelaşi sunet slab ca şi celelalte părţi a căptuşelei de stejar. Afară de aceasta ea era bine zăvorită pe din afară, cu zăvoare groase, pe cari Cristian le găsise şi le lăsase deschise în seara premergětoare şi cari de atunci pe semne erau trase tot de mâna aceea, care a încuiat cealaltă uşe la capětul scărei ascunse. Cristian împărtěşì dlui Goefle, care trebuia sěi creaḑă pe parolă, căci el nu se putea convinge despre starea lucrurilor.

— Crede-mě, dle .Goefle, ḑise Cristian, sau o servitoare bětrână a dlui Stenson a fost ieri aici, pentru a rênduì prin odaia, ce o stia nelocuită, sau baronesa Hilda este prinsă undeva pe aici, sub picioarele noastre, de asupra capului nostru, cine scie? în odaia aceea astupată cu zid, care poate are o comunicaţie secretă cu aceasta. Despre uşa astupată cu zid, dta nu mi-ai spus unde conduce, nici pentru ce s'a făcut sě dispară. Aceasta totuşi mi se pare o împregiurare destul de interesantă.

— Aceasta este o împregiurare foarte vulgară, ce mi-a esplicat-o Stenson. Odaia ce sě află de asupra acesteia este de multă vreme într'o stare de decadenţă completă. Când s'a retras baroneasa Hilda la Stollborg, ea a făcut sě se astupe uşa aceasta cu zid, fiind-că întra vêntul şi frigul prin ea. După moartea sa Stenson o a deschis pentru a repara crepăturile zidului din etagiul al doilea. Chiar numai ca sě facă odaia aceasta aptă de locuit, el a chieltuit mai mult decât era vrednică şi de oare ce pentru pretinsa capelă catolică, ce a fost acolo stabilită, n'a voit nimenea sě locuiască într'o odaie unde ţinea dracul curte plenară, Stenson, atât drept měsură economică ca şi în scopul de a face uitate toate aceste superstiţiuni, a astupat cu un zid solid, cu mânile sale proprii, precum mi-a spus el însuşi şi cu voia baronului, o comunicaţie, pentru viitor fără folos.

— Totuşi, domnule Goefle, d-ta ai věḑut, că pretinsa fantomă a eşit de sub cartele aceste a le Svediei, care maschează păretele.

— O! Aceasta n'a fost decât un vis! Uită te Cristiane, dacă găseşti acolo vre o uşe practicabilă, dta eşti mai îndemânatic decât mine. Creḑi dta, că eu nu m'am convins, îndată ce mi-a trecut visul?

— De bună seamă, ḑise Cristian, suind treptele ridicând carta Svediei, şi bătênd de mai multe ori în păretele de sub ele, aici nu este altceva decât un zid, tot aşa de gros, ca şi celelalte, dacă judec bine după sunetul slab ce-l dă. Continuarea zugrăvelei roşatece de pe margini este chiar bine făcută; dară observat-ai domnule Goefle, că tâncuiala este la mijloc sgâriată?

— Da, şi mi-am zis, că este opera vre unui cloţan.

— Cloţanul acesta lucrează ciudat! Veḑi numai cu ce regularitate a tras cercuri mici pe părete?

— Aşa este; dară ce dovedesce aceasta?

— Tot efectul îşi are causa, şi tocmai causa aceasta o caut. Nu mi-ai ḑis d-ta, că între sgomotele, ce ai auḑit au fost şi scârţăeli?

— Da, scârşnituri, ca şi cu o unealtă oare-care.

— Ei bine, scii dta ce este aceasta, după ideea mea? Este lucrul unei mâni slabe sau neîndemânatece, care a cercat a pětrunde zidul, ca sě vaḑă printr'énsul.

— Ea a intrebuinţat dară un cuiu sau alt instrument şi mai nevinovat, căci n'a pětruns păretele mai adânc, decât de douě linii.

— Nici atâta, dar ea a cercat cu obstinaţie în mai multe locuri.

— Semnele aceste le a fi făcut Stenson, pentru a ficsa vre un suvenir ce a fi voit sě-l scrie. Ei ce ḑici dta, care scii descifra toate scrisorile lapidare?

este învederat, că partida nemţască combate din toate puterile projectul lui Rieger.

„Nemzet“ de eri, într'un articol de fond, ia notiţe serioase despre o întrunire a „Burschenschafturilor“ dela universităţile germane, care a avut loc în ḑilele acestea în Iena. Un toast a unui „Bursche“ din Germania, care „unesce“ pe germanii din ţĕrile habsburgice cu germanii din „patria mamă“, se vede din articol, că a jignit pe „Nemzet“; mai mult însĕ a jignit rĕspunsul patetic al unui german austriac la toastul germanului din Germania. „Nemzet“ aduce împregiurarea aceasta în legătură cu altă într'unire nemţească la Leitmeritz, unde s'a cântat, după cum scrie „Nemzet“, şi toastat ca şi la Iena. Oficiosul din Budapesta admite alianţa cu Germania şi o află în toată ordinea, nu are nimic de ḑis, dacă concetăţenii din monarchie simpatisează cu Germania, însĕ simpatia sĕ aibă margini. Guvernul cislaitan ar trebuì sĕ poarte de grige ca simpatiile sĕ nu degenereze, căci altcum responsabilitatea de urmări va cădea toată asuprăi.

Călĕtoria principelui muntenegrean la Constantinopole a atras atenţiunea presei europene întregi. Cu deosebire oficioasele noastre vĕd întrînsa o încercare rusească de a câştiga influenţa politică a Petersburgului la poarta otomană; ca şi când diplomaţia rusească ar fi avisată la intrevenirea unui principe cum este cel din Muntenegru. „D. Ztg.“ admite, că Rusia are mâna în joc; nu concede însĕ că principele Muntenegrului ar avè misiune rusească deadreptul. „D. Ztg“ e de părere, că principele Nechita merge la Coustantinopole în numele confederaţiunei balcanice spre ai oferì alianţa acestei confederaţiuni în contra agresiunilor celor două imperii germane. Tot „D. Ztg“ este de părere, că principele muntenegrean, pe lângă alianţă, va mai oferì şi înapoiarea ţinuturilor albaneze, dacă i se va asigura unirea tuturor sêrbilor sub sceptrul sĕu. Ca un *curiosum*, împărtăşim la acest loc, că „Allgemeine Zeitung“ discută deja tema despre un „împĕrat muntenegrean.“

„D. Ztg.“ nu este sigură de momentul esplosiunii în orient. Parocsismul de care este cuprinsă România, care înarmează din toate puterile, ḑice foaia vieneză, este un semn cât de puţină încredere au cei dela Bucuresci în pacea de faţă. Rusia nu va întreprinde nimic până subsiste alianţa celor doi împĕraţi germani; poate permite însĕ în tot momentul plăcerea unei mici aventuri in Orient şi poate arangia lucrurile astfel, ca continentul sĕ nu fie nici în posiţiunea de a păşì cu un *veto* în calea aventurei. Actorii slavici din rĕsărit vor esecuta rola instruită de Rusia pe socoteala lor proprie şi la părere ca improvisaţiune.

În situaţiunea de astăḑi a Europei este caracteristic cum foile se contraḑic în ceea ce privesce starea sănĕtăţii principelui Bismarck. Foile berlineze, mai cu samă, cele ce sûnt în contact cu oficiul cancelariei imperiale, îl descriu pe Bismarck bolnăvicios, debil, încapabil de primiri şi de ori ce lucru. Este sciut că se află la băile din Kissingen. „Fränkischer Kurier“ şi-a permis a informa publicul despre Bismarck cu totul altfel, de cum era informat de ḑiarele din Berlin. „Fr. K.“ spune, că principele lucră nu numai ḑiua, dar uneori şi toată noaptea. „Nord deutsche Allgemeine Zeitung“ sĕ grăbesce a desminţì şi pe „Fr. K.“, ḑicênd: Cancelariul imperial la sfatul medicilor se reţine dela ori ce afacere şi corespondenţă; el trebue sĕ renunţe chiar şi de societatea dela masă, fiindcă 'i strică somnul. Starea sănĕtăţii îl constringe a trăì în perfectă singurătate şi fără de ocupaţiune. — Curioasă desminţire.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Munţii apuseni, 25 Iuliu 1883. Onorată redacţiune! În mijlocul agitàrilor politice, în cari ne aflăm, abia vede cetitoriul în ḑiarele noastre din când în când câte un raport, şi câte o întêmplare de bucurie.

Multe fapte, o. redacţiune, ce sĕ petrec în mijlocul nostru ar trebuì relatate la câte un ḑiar de ale noastre, fapte cari ori într'o privinţă, ori întralta, ni ar putea servì de cinosură.

Au n'am putè noi imita în privinţa aceasta pe conpatrioţii nostri, cari relatează la moment ḑiarelor lor ori ce întêmplare fie ea de mare, sau de mică însemnătate? Da, am putè sĕi imitàm dar ne place comoditatea, ne place a ne subtrage dela muncă, aruncându-o de pe unul pe altul.

Premiţênd acestea sĕ vin la object.

Vĕḑênd, o. redacţiune, că dela adunarea generală a despărţĕmêntului al VII-lea al „Asociaţiunei Transilvane pentru literatura şi cultura poporului român“, care conform anuncielor făcute prin ḑiare s'au ţinut anul acesta la 3/15 Iuniu în opidul muntean Offenbaia, — ḑic vĕḑênd, că o peană mai deprinsă, dela acei bărbaţi inteligenţi, cari au onorat cu presenţa O. Dlor aceea adunare, nu raportează nimic la nici un ḑiar, ceea ce trebuia imediat a o face, îmi permit, deşì aşa târḑiu a Vĕ raporta în următoarele:

În preseara adunării biroul despărţĕmêntului, sosind în opidul Offenbaia au fost întimpinat la marginea oraşului din partea comitetului arangiator, de unde au fost conduşi la locurile anume destinate.

Duminecă la 3/15 Iuliu la 7 oare s'au început serviţiul divin, pontificat din partea preşedintelui despărţemêntului a părintelui ppresbiter al Abrudului Ioan Gall cu asistenţa celor 4 preoţi, sub durata cărui serviţiu biserica a început a se umplea parte cu parochieni, parte cu oaspeţi în cât biserica deşì e destul de spaţioasă totuşi abia a încăput pe toţi.

La finirea serviţiului divin s'a celebrat un prea frumos parastas în memoria neuitatului Archiepiscop şi Metropolit Marelui „Andreiu bar. de Şaguna“.

La sfêrşitul parastasului părintele administrator protopresbiteral al tractului Lupşei Ioan Danciu, emoţionat şi cu o voce sonoră în o cuvêntare foarte frumoasă, desfăşură activitatea Marelui bărbat pe terenul bisericesc, scolar şi politic

Cu privire la asociaţiunea noastră între altele amintesce, că de nu era Marele Şaguna poate n'am avea astăḑi această instituţiune atât de folositoare naţiunei etc. Cu prilegiul acestei cuvêntări sĕ putea cetì de pe feţele celor presenţi, udate de lacrămi, adûnca lor durere pentru perderea cea de de tot prea timpurie a unui bărbat atât de mare.

Da, On. redacţiune, perderea acelui Mare bărbat, carele ni-a scos dela întunerec la lumină, lipsa acelui Mare bărbat, carele prin atâtea furtuni ne-a condus naţiunea, pe ḑi ce merge sĕ simte tot mai tare, şi cu cât ne vom depărta mai mult de El.

După finirea acestei cuvêntări preşedintele despărţĕmêntului anunţă celor presenţi, că adunarea 'şi va începe lucrarea la oarele 11 ½ de unde în corpore cei presenţi au luat parte în o grădină erarială la un dejun ce s'au oferit din partea opidanilor din Offenbaia.

La oarele 11 ½ fiind biserica, unde s'au ţinut şedinţa, plină parte de membri ai asociaţiunei, parte de alţi oaspeţi între cari o cunună frumoasă de doamne şi domnişoare din Abrud, Roşia, Câmpeni, Bucium, Bistra etc. preşedintele deschide adunarea prin o cuvêntare în care arată însemnătatea acestei instituţiuni binefăcătoare pentru înaintarea în cultură a poporului român.

După cuvêntarea de deschidere a preşedintelui, notariul cercual Ioan Muntean bineventează pe oaspeţi în numele Offenbaienilor. Cuvêntarea de deschidere şi bineventarea asemenea a fost primită cu aplause.

La ordine a urmat raportul comitetului despărţĕmêntului despre activitatea sa în decursul anului 1882/3, carele s'a cetit de secretariul despărţĕmêntului Ioan Têrnăvean.

După acest raport a urmat cassariul despărţĕmêntului părintele Ioan Todescu, paroch în B. Cerbu, despre banii încurşi dela membrii asociaţiunei în decursul anului 1882/3, din care raport s'a veḑut că în decursul anului s'au încassat 106 fl. a.

În urma acestor rapoarte, alegênduse o comisiune de 3 în persoanele părintelui adm. ppresbiteral Ioan Danciu, Dr. Absolon Todea şi Ioan Muntean, pentru încassarea tacselor dela membrii ordinari, inscrierea de noi membri şi ajutători, sĕ suspende şedinţa pre 15 minute.

Redeschiḑênduse şedinţa, referintele comisiunei părint. admn. Ioan Danciu raportează, că dela membri asociaţiunei s'au încassat ca tacsă 20 fl., v. a.; dela membrii nou înscrişi 42 fl, v. a. şi dela ajutători 22 fl. 50 cr. v. a. Raportul acesta cu plăcere sĕ ea la cunoscinţă.

Următoarea adunare generală a despărţămêntului pre anul 1884 s'a hotărit în Vidra.

După acestea urmează declamările însinuate anume, domnişoara părintelui protopresbiter Ioan Gall, Neti Gall „Movila lui Burcel.“ 2 Studentele de classa a III gimn. Virgil Todescu din B. Cerbu „Domnul ţĕri şi amanta“ şi a 3-a Enea Gherasim din Câmpeni. „Ce ne lipsesce,“ cari declamări au fost aplaudate.

Ne mai fiind altceva la ordine, preşedintele prìn o cuvêntare în carea mulţămesce oaspeţilor pentru participarea în un aşa frumos numĕr la aceasta adunare, necruţând nici spese nici osteneală, declară adunarea de închisă.

Părintele adm. Ioan Danciu mulţămesce în numele Offenbaenilor pentru onoarea ce li s'a făcut prin această adunare a despărţĕmêntului ţinută în acest loc.

Către 4 oare d. ameaḑi s'a început banchetul în onoarea adunărei, la care au luat parte preste 100 de persoane.

Sĕ înţelege toastele la o asemenea ocasiune încă n'au lipsit, primul pentru Majestatea Sa Împĕratul şi Casa domnitoare, al doilea pentru preşedintele şi vice-preşedintele asociaţiunei, acestea din partea preşedintelui. S'a toastat pentru cultură, pentru presă, pentru doamne etc.

După finirea banchetului a urmat danţul. Această adunare, poate servì spre onoarea arangiatorilor păr. adm. Ioan Danciu şi a notariului Ioan Muntean etc. care n'au cruţat nici osteneala ba nici jertfe materiali numai si numai ca sĕ putem avea o ḑi de bucurie în mijlocul neajunsurilor de cari sûntem copleşiţi,

O împregiurare era sĕ o perd din vedere, anume aceea că, din partea autorităţilor politice a fost esmis subpretorul cercului Trăscăului dar nu singur, ci acompaniat de doi gendarmi?!! cari se înţelege până la depărtarea noastră au stat cu puscile în spate!!

Multe ar fi de ḑis aci dară le retac.

Un participant.

Varietăţi.

* (La alegerea curatorului bisericei reformate.) În 4 August n. ne vine din Dobreţin următoarea scire: Voturile la alegerea curatorului superior al districtului bisericei protestante au dat următoriul resultat: Ivan Taly 299, Koloman Tisza 250 voturi.

* Dela Magistratul din Sebeş vine scirea, că percentele din fundaţiunea majorului Eperjeşi s'au împărţit de presidiul magistratului în părţi egale la următoarele vĕduve sĕrace: Vilhelmina Zier, confesiunea augustană evangelică, Iudith Gütt, rom. cat. Agapia Avram Cristea, gr. or.; Anna Marton Şandor, gr. cat.

— Eu sciu destul pentru aţi spune, că aceasta nu este o inscripţie şi nu aparţine nici unei limbi cunoscute. Eu mĕ ţin de idea mea, că este o încercare de găurit. Veḑi: pretutindenea este o adêncătură mică făcută cu un instrument fără vêrf şi în giurul acestei mici adêncituri neregulate la margini este un cerc albiu indestul de regulat, ca şi când ai fi lucrat cu o păreche de foarfeci cu un braţ rupt, pe care te razimi ca se faci cercuri, după maniera unui compas.

— Dta esci ingenios. . .

— O! Eu sûnt ingenios în momentul acesta, căci eacă pe ultima treaptă a scărei ceva praf alb de curênd căḑut.

— Dar aşa?

— Dar aşa, persoana despre care vorbesc, fi va ea ce voieşti, ilustră captivă sau servitoare bĕtrână pururea tropoind, a fost aḑi noapte aici, spre a cerca nu pentru ântâia-dată, ci cel puţin pentru a douăzecea oară, sĕ vadă prìn zid. . . sau şi. . . . stăi, încă ceva: Ea ştie, că aici este un secret, o unealtă nevĕḑută pentru a deschide o uşă nevĕḑută, şi ea caută, ea pipăe, ea găuresce, ea lucrează în sfêrşit; şi dacă o pândìm la noapte, o sĕ aflàm deslegarea enigmei.

— Pe cinstea mea! O idee minunată. Şi eu o primesc cu atâta mai mult, încât ea îmi eliberează spiritul de o tulburare mare. Eu nu sûnt dară visionar, eu am vĕḑut şi auḑit o fiinţă reală! Îmi pare bine, că este aşa, deşi sûnt acum cam ruşinat, că am stat la îndoială. Nu face nimica, Cristian, bine că m'am scăpat de ideile mele. Eu n'am creḑut în esistenţa unei persoane prinse, pentru că ar fi trebuit sĕ presupun o temniţă şi un temniţer. Dar aşa odaia aceasta a fost deschisă de doue părţi când ai întrat dta pe aici şi ai ieşit pe acolo, şi, încât pentru temniţer, el nu poate fi altul decât cinstitul şi devotul Stenson.

— Baroneasa totuşi a suferit aici o prinsoare mai mult sau mai puţin dură şi cinstitul Stenson a fost. . .

— Esistenţa prinsoarei nu este dovedita, şi de cumva a fost, Stenson, pe semne n'a fost domn în Stollborg. Acum, fiind el singur aici, căci eu presupun, că dta nu ţii pe Ulfilas de vr'un...

— Ḑi, ce vrei, domnule Goefle, dară aici este un mister, şi ori şi cum va fi, serios sau copilăresc eu am sĕ-l descoper; dară, Dumneḑeule! la ce gândesc eu? Vremea trece, Puffo nu mai vine şi eu îmi petrec cu facerea unui roman, precând ar trebui se gândesc la ceea ce am a representa! Mi-am gândit o, domnule Goefle, că, făcându-mĕ sĕ mănânc, dta mĕ vei face sĕ povestesc şi se-mi uit de lucru!

(Va urma.)

* (Avis!) Adunarea generală a despărţĕmêntului IV (Sebeş) al asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român sĕ va ţinea în Ludoş (pretoriatul Mercurii) la 9 Septemvre a. c. st. n. la care sûnt rugaţi a participa atât membrii asociaţiunei de pre teritoriul acestui despărţĕmênt, cât şi alţi iubitori de progresul şi cultura poporului nostru.

Sebeş în 7 August 1883.

Direcţiunea despărţĕmêntului IV.

Ioan Piso m. p., dir. despărţ. — *Daniel David* m. p., actuar.

* (Bal academic) sĕ va ţine în Năsĕud la 18 August st. n. 1883 în sala otelului „Rahova". Venitul este destinat pentru crearea unui fond pentru studenţii academici români sĕraci. Începutul la 8½ oare seara. Întrarea de persoană 1 fl. 50 cr. Întrarea de persoană în familia 1 fl.

Năsĕud în Iulie 1883.

NB. Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale ḑiaristică.

* (Antisemitic.) Eri sau aflat în cetate şeduli mici lipite în mai multe locuri în care se aflau cuvintele scrise „Afară cu jidovii!" şi încă aşa de tare lipite încât deslipirea lor a fost impreunată cu greutăţi.

* În Elöpatak s'au întêmplat, după cum spune „Nemere", frecări între oaspeţii maghiari şi români. Maghiarii au arangiat în teatru un bal, românii în acelaşi timp o pirotechnie, cea din urmă de aşa încât rachetele în cea mai mare parte au căḑut lângă teatru, ear' după pirochtenie au arangiat o petrecere cu joc. Prilegiul la frecări l'au dat presenţa în acelaşi timp a capelelor de musică, una a lui Pongraţi şi alta dela Ploiesci. Din parte-ne adaugem, că la presenţa duor musici, dintre care cea dela Ploeşci sĕ vede a nu plăcea corespondentului lui „Nemere", de sigur e de vină zelul de a maghiarisa până şi auḑul musical. Maghiarisătorii nu se mulţămesc cu articolii de legi, cari maghiarisează instrucţiunea întreagă şi nu se mulţămesc a ne maghiarisa numai pe noi, cari trăim în ţĕrile de sub coroana ungurească, ci pe la toate băile şi scălḑile aduc anume musici, cari îndoapă urechile românilor, cari pentru bani scumpi 'şi caută sănĕtatea sau distracţiunea la noi, cu necurmate ciardaşuri. Ca şi când ar vrea ca prin aceasta sĕ le altoiască simţeminte maghiare, din cari, ducêndu-se acasă se rĕsară legătura Dlui Kalay între orient şi occident.

* (Un indignat.) Într'un vagon al căilor ferate de stat din România s'a aflat sub tecstul unei publicaţiuni a direcţiunei liniilor, tipărit în limba română şi franceză, inscripţiunea următoare, scrisă cu cerusa: „A magyar irás hol maradt!?" (Unde a rĕmas tecstul maghiar.) O foae de aici din loc, după ce a publicat cele de mai sus, adauge la sfêrşit: „Na ţi-o domnule Grădiştene!".

Loterie.

Mercuri 8 August 1883.

Sibiiu:	**61**	**28**	**33**	**14**	**23**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 7 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.85	119.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.—	99.26
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.50	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin.	99.75	97.75
Sorţi de regularea Tisei	109.90	110.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.90	78.90
Datorie de stat austriacă în argint	79 65	79.60
London (pe poliţa de trei luni)	119 75	119 70
Galbin	5.66	5.65
Napoleon	9.49	9.48
100 marce nemţesci	58 30	58.35

Nr. 157. [464] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III-a Osoiu, devenită vacantă prin moartea parochului Vasiliu Popp, sĕ escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt:

a) locuinţa liberă în casa parochială cu 2 încăperi şi o tindă, precum şi toate edificiile economice necesari unui econom, computate la an 20 fl. v. a.;

b) usufructuarea porţiunei canonice, pe care comuna bisericească o plătesce de toate dările, constătătoare din 8 jugĕre 1595 □° arătură, 6 jugĕre 480 □° fânaţ, 1 jugĕr 1325 □° păşune şi 2 jugĕre 380 □° neproductiv cu venit curat la an 100 fl. v. a.;

c) birul preoţesc dela 70 familii à una merţă mică (16 cupe) per 1 fl. 70 fl. v. a.;

d) tot dela atâtea familii câte 1 ḑi de lucru sau 40 cr. =28 fl. v. a.;

e) venitul stolar socotit după calculul de mijloc =32 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această staţiune sùnt avisaţi, suplicile lor de concurs instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi de regulamentul pentru parochii, ale aşterne până în terminul memorat, subscrisului oficiu protopresbiteral în Giurgeşti posta ultimă Reteag (Retteg).

Oficiul protopresbiteral gr.-orient. al tractului Dejului.

C. Giurgeşti la 30 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
administr. protopresbiteral.

Nr. 3024. Scol. [466] 1—3

CONCURS.

Spre conferirea următoarelor stipendii din fundaţiunile archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei, anume:

1. Douĕ stipendii din fundaţiunea Cologeană à 60 fl. v. a. anuali pentru elevi din scoalele medii.

2. Un stipendiu din fundaţiunea M. Peiovici 60 fl. v. a. anuali pentru gimnasişti.

Sĕ escrie concurs cu terminul *până 15/27 August a. c.*

Concurenţii au a proba cu acte oficioase: că sûnt români de biserica greco-orientală, lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor, deplin sănĕtoşi, şi că în semestrul ultim al anului scolastic 1882/3 au raportat din studii calcul general foarte bun.

La conferirea stipendiilor din fundaţiunea Cologeană se vor preferì conform literelor fundaţionali — *ceteris paribus* concurenţii din munţii apuseni ai Transilvaniei.

Cererile instruite cu documentele relative la condiţiunile de mai sus sûnt a se aşterne direct la acest consistoriu. Cele ne instruite şi întrate după terminul prefipt nu se vor considera.

Sibiiu, 26 Iulie 1883.

Dela consistoriul archidieceesan greco-oriental.

Nr. 2947 B. [457] 2—3

CONCURS.

Devenind în vacanţă douĕ stipendii de stat à 500 fl. destinate pentru cualificaţiunea mai înaltă a clericilor din archidiecesa gr. or. română a Transilvaniei la vre-o universitate, — pentru conferirea lor sĕ escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 18/30 August a. c.

La aceste stipendii pot concurge numai elevi absoluţi din cursul pedagogico-teologic din Sibiiu, cari sûnt tot deodată absoluţi de gimnasiu cu esamen de maturitate.

Concurenţii au a substerne la consistoriul archidiecesan până la terminul arĕtat suplicile lor instruite cu atestat de botez, cu atestatele scolare necesare, adecă: cu atestat de maturitate şi absolutoriu clerical, apoi un atestat dela medic, că sûnt sănĕtoşi deplin, cu un revers, că după absolvire vor întra în serviţiul bisericei noastre, şi în fine au a arĕta universitatea, la care voiesc a'şi face studiile.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan ţinută în Sibiiu la 21 Iulie 1883.

Nicolau Popea m. p,
vicariu archiepiscopesc.

Nr. 178. [458] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III Hurez în protopresbiteratul Făgăraşului, devenite vacante prin reposarea parochului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile, dela publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: venitele stolari dela 84 familii, folosirea cimiteriului şi de fie care familie câte una ḑi de lucru cu palma, care toate computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă dau suma de 228 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta, vor avè aşi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral instruite cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul pentru parochii până la terminul sus arĕtat.

Făgăraş, 28 Iunie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Petru Popescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 631 — 1883. [459] 2—3.

CONCURS.

Pentru anul scol. 1883/4 sûnt a se da 4 stipendii de câte 10 fl. pe lună pentru elevii scoalei de agronomie din Mediaş.

La folosirea stipendiilor pe întreg timpul studiului pot reflecta:

1. Cei născuţi în una din comunile din fundul regiu şi cari sûnt primiţi la scoala de agronomie din Mediaş.

2. Cari vor documenta viaţă nepătată.

3. Cari dintre mai mulţi egal vrednici se va considera mai lipsit.

Dela stipendist se recere se producă testimoniu dela direcţiunea scoalei agronomice din Mediaş despre progresul făcut. Neproducerea acestui testimoniu are de urmare detragerea stipendiului.

După implinirea condiţiilor înşirate stipendiile se vor distribuì *fără privire la religiune şi naţionalitate.*

Suplicele instruite.

a) Cu carte de botez;

b) Cu atestat dela directorul despre primirea în scoala agronomică în Mediaş;

c) Cu testimoniu despre absolvirea scoalei poporale, reale s'au medii;

d) Cu atestat oficios despre sĕrăcie.

Sûnt a se trimite cel mult până în 15 Septemvre aici.

Sibiiu, 3 August, 1883.

Oficiul central al universităţi săsesci.

Nr. 632 [460] 2—3

CONCURS.

Se escrie concurs pentru unul aventual douĕ stipendii de câte 200 fl. pentru tineri din classa indrustriaşilor din fundul regiu şi în locul prim pentru cei din fostele scaune Mercurea şi Nocrichiu, sau şi din alte locuri. Ei trebue după putinţă se fie absolvat un gimnasiu inferior, sau o classă reală inferioară, la tot casul înse se fie absolvat una dintre scoalele industriale susţinute de universitatea săsească şi încă cu bun succes, şi sĕ se oblige, că spre perfecţionarea lor teoretică şi practică vor petrece un an în streinătate adecă afară de monarchia austro-ungară.

Condiţiile concursului afară de cele înşirate mai sûnt:

a) Testimonii scolastice cu calculi buni.

b) Testimoniu de sĕrăcie.

Jumĕtate din stipendii se plătesce îndată la consignare, jumĕtate după 6 luni.

Stipendiaţii vor avea a produce la cererea pentru a doua rată din stipendiu:

Testimoniile despre lucrul lor, şi un scurt raport despre timpul întrebuinţat, locul unde sunt aplicaţi şi esperinţele industriale câştigate.

Un asemenea au a face stipendiaţii şi după întoarcerea lor în patrie.

Petiţiunea de concurs bine instruită este a se ascerne cel mult până în 15 Septemvre, a. c.

Sibiiu, 1 August. 1883.

Oficiul central al universităţii săsesci.

Nr. 319 [461] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa III-a Birtini, protopresbiteratul gr. or. al Zarandului în urma ordinaţiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto. 14 Iulie a. c. Nr. 2351 B. se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele impreunate cu acest post parochial sûnt 325 fl. v. a. la an. cari însĕ cu timpul se mai pot urca.

Doritorii de a competa la aceasta parochie vor avea a'şi aşterne petiţiunile lor instruite în sensul „Statutului organic" şi al Regulamentului congresual pentru parochii, la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 20 Iulie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral.

Nr. 299. 1883. [465] 1—1

Anunciu.

Conform prescrierei §. 124 din regulamentul pentru afacerile judecătoresci în cause matrimoniali, se face prin aceasta cunoscut, cumcă prin sentinţa Venerabilului Consistoriu archidiecesan din 1 Iulie a. c. Nr. 2404, Toma Isac Marcu dela Fofeldea, comitatul Sibiiului este despărţit de pribegita lui soţie Ana Mihail Nastase tot de acolo.

Nocrichiu în 20 Iuliu 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nr. 3075 1883 [463] 2—3

Publicaţiune.

În afacerea de regulare de posesie şi a segregărei de pădure în comunele Boiu-mare şi Boiu mic pentru începerea lucrărilor premergĕtoare, designarea plenipotenţiaţilor, alegerea ingineriului şi pentru pregătirea planului şi preliminariului de spese, mai departe pentru autenticarea lucrărilor primitive, pentru intreprinderea clasificărei şi a estimărei, şi încât lucrurile premergĕtoare s'ar autentica pentru pertractarea meritorică se pune ḑi de pertractare pe **12 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** şi cele următoare în locuinţa domnului Szentkereszti Pál în comuna **Boiul mic**, la care învit părţile interesante, observând, că absenţa lor nu va împedeca cursul pertractărei.

În numele tribunalului.

Elisabetopole, 13 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 87 Sibiiu, Sâmbătă 30 Iulie (11 August 1883.) *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Irredentismul român."

Unul dintre puținele diare ce ne mai vin dela Bucuresci*) reproduce după un diar francez un articol privitor la tema „irredentismulului român." După unele imputări la adresa guvernului român pentru „manifestațiuni irredentiste", diarul parisian se îndreaptă către maghiari în chipul următor:

„Dacă diarele din Viena, ear mai ales cele din Pesta, au luat cu înverșunare la răfuială pe România, cu ocasiunea incidentului sărbătorilor din Iași, este fiind-că într'însul esistă o cestiune română, cestiune arḑĕtoare, care esistă, nu în România, dar în Ungaria.

„Aproape trei milioane de români locuesc poalele septentrionale ale Carpaților, și partea cea mai mare a acestor populațiuni de rassă și de limbă română este supusă direct dominației guvernului maghiar; în unele provincii ele formează cea mai mare parte a populațiunei.

„Printr'o ciudată fatalitate, problema atât de complicată, pe care diversitatea și antagonismul de rasse o impune guvernului monarchiei austriace sĕ află tot astfel de primejdioasă în toate părțile cari compun acest mare tot, în Bohemia, în Ungaria în Galiția. Ungurii, cari au protestat atât de mult și atât de cu înverșiunare contra sistemului centralisător și a tentativelor de germanisare, al căruia cel mai ilustru representant era principele Metternich, nu 'și fac nici-un scrupul acum, că sau scăpat de dominația nemțească, se aplice, cu asprimea și cu violența ce este în caracterul lor național, un sistem de maghiarisare cumplit asupra populațiunilor române din Banat și din Transilvania; și se poate dice, că în acest imperiu austro-ungar, care intrunesce sub sceptrul Habsburgilor atâtea naționalități deosebite, paria monarchiei sûnt Românii, cari relevă direct de coroana Sântului-Stefan. Un sistem electoral ingenios răpesce elementului român ori-ce șansă de a fi representat în Parlament, nu într'o proporțiune ecuitabilă, dar nici întro mĕsură oare-care.

„Guvernul representativ în Ungaria nu esistă de cât pentru elementul unguresc, care singur este representat, în vreme ce populațiunile române, persecutate în limba lor, în scoalele lor, escluse de fapt din funcțiunile publice, sûnt supuse apăsărei partidelor parlamentare, una din cele mai aspre, din cele mai tiranice, care poate fi.

„Se pricepe lesne efectele, care le produce nisce asemenea procederi de guvernămênt, și simțemintele ce pot nasce în sinul populațiunilor apĕsate în ceea ce au ele mai prețios, atunci mai cu seamă când aceste populațiuni vĕd că de cealaltă parte a Carpaților, un popor, frate prin sânge, prin limbă și prin religie, a reeșit, după secoli de suferințe, sĕ-și cucerească independența și libertatea.

„Acum esistă oare în România o partidă irredentistă după fasonul italian? Nici într'un chip. Situațiunea celor două țĕri este cu desevêrșire alta. Ca sĕ nu mai vorbim de estrema desproporțiune de forțe, care esistă între România și Italia, ori-care bărbat de stat străvĕḑător din România, nu se poate sĕ nu cunoască acea veritate elementară, că esistența României este legată de esistența unei Austrii puternice și prospere. În ḑiua în care Austria ar fi sfêrmată și atât de nimicită în cât sĕ lase a i se smulge din provinciele ce le deține de seculi, din ḑiua aceea calea la Constantinopole ar fi deschisă, ear România, care are nenorocirea sĕ se afle pe această cale, ar fi prima victimă a catastrofei ce ar fi distrus pe unica putere mare militară, care stă de pază pe acest punct al globului.

Ce doresc dar românii, bărbați de stat serioși, cari au o justă idee despre condițiunile în cari poate trăì și a se desvolta junele regat latin de pe marginile Dunării? O desmembrare a Austriei, o anecsare de provincii române ale imperiului? Nu, tot ceea ce simpatia inăscută a comunității de rassă și de limbă poate inspira locuitorilor României independente, este dorința arḑĕtoare de a se da în fine dreptate populațiunilor române, cari trăesc sub dominația guvernului Ungariei, de a nu se mai violenta aceste populațiuni în simțementele lor cele mai respectabili; de a nu se mai sforța prin procedări vecsatoare și tiranice, a le smulge limba și naționalitatea; într'un cuvênt la Pesta, ear' nu la Bucuresci este soluția cestiunii Românilor din Austria: și fantoma Irredentismului român, care turbură repausul bărbaților de stat unguri nu va perì de cât în ḑiua justiției și a libertății.

„Amintească-și Ungurii cum numai în doi seculi de dominațiune Francesii au reeșit sĕ și asimileze popolațiuni de rasă și de limbă germane ast-fel, că în ḑiua de separațiune, desperarea acestor popoare a fost pentru Francia o consolare și o speranță tot-d'odată, și că dinaintea istoriei aceasta va fi eterna sa onoare, justificarea dominațiunei sale și titlul imprescriptibil al drepturilor sale pe viitor.

„Cât pentru România, ea n'ar putea, în oara aceasta, sĕ aibe altă nobilă ambițiune, de cat a-și concentra toate forțele vii ale activității sale și ale inteligenței sale pe vastul câmp al lucrărilor ce a indeplinit și al progreselor ce cată a realisa.

„Trebue se facă cuceriri de acestea, cari nu o vor costa nici o lacrimă, nici o picătură de sânge, atâta numai sĕ fie călăuzită de o administrațiune înțĕleaptă și onestă și sforțările ei sĕ fie secundate de o politică într'adevĕr națională."

---

*) „Românul" „Telegraful" „Imparțialul" „Poporul" „Resboiul W.;" alte nu ne mai vin; causa necunoscută.
Red.

Revista politică.

Sibiiu, în 29 Iulie.

În Ungaria se simt și acum urmările afacerei dela Tisza-Eszlár. Acì în loc s'au escat, în timpul cel scurt dela publicarea sentenței unele incendii. Poporațiunea de acolo are prepus, că jidovii ar fi urḑitorii incendiilor. La unul dintre acestea, un jidov fu lovit cu furca de fer; o fată de jidov, dacă nu întrevenea gendarmeria era gata sĕ fie aruncată în foc. Un ḑiar din Viena adauge la toate acestea, că țeranii, de altmintrea oameni trezi, au declarat, că mai aprinḑêndu-se ceva încă odată la oare-care dintre ei, trebue sĕ curgă sânge. Este de însemnat, că ḑiarele din care împrumutăm scirile acestea sûnt jidanofile. Semn dar, că spiritele în Ungaria sûnt agitate. După Pojon vine Budapesta la rînd unde se instalează tumulturile antisemitice. Cu în Budapesta îndată după sosirea lui Morit Scharf și a părinților lui acolo. Ḑiarele sosite astăḑi dela Budapesta și dela Viena descriu pe larg tumultul de Mercuri seara. Mulțime de oameni au bombardat ferestrile casei jidovesci unde petrecea familia Scharf. Mulțimea a spart și prăvăliile din apropiare. Poliția, care eșise sĕ domolească tumultul, n'a fost de ajuns, a trebuit miliția sĕi vină într'ajutoriu. „N. fr. Presse" esclamă: „Dḑeu scie unde vom ajunge cu nebunia antisemitismului. Responsabilitatea guvernului unguresc cresce din ḑi în ḑi." Pentru seara de eri a fost consignată cavaleria. În strada Kerepes este cordon militar, care nu permite sĕ treacă decât oameni îmbrăcați cum se cade. Semnificative sûnt cuvintele următoare din raportul ḑiarului mai sus citat: În spitalul Rochus fură aduși mulți vulnerați. Se vede, că tumultul degenerase în luptă,

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

— Bine, bine, pregătesce-te, băiete; eu ți-am promis, că am sĕ-ți ajut.

— Dta nu-mi poți ajuta, domnule Goefle; am lipsă de tovarășul meu; alerg sĕ-l caut.

— Ei bine, du-te. Într'aceea eu voiu merge la Stenson, căci n'am avut încă prilegiul a-l saluta, și poate el nu mĕ scie aici. El nu vine nici când.

A! pardon, domnule Goefle, el vine, tocmai acum a fost aici. Eu l'am vĕḑut până ce erai dta dus... și chiar, veḑi, mi-am uitat a-ți spune, că m'a luat drept drac, sau drept fantom, căci s'a inspăimântat grozav și a fugit, impedecându-se și vorbind câte verḑi-uscate.

— Așa! în adevĕr! el este atât de poltron? Dară eu n'am dreptul a-l batjocorì, eu, care am creḑut, că vĕd doamna sură! Și totuși, nu este cu putință, sĕ te fi luat Stenson drept ea?

— Nu sciu drept cine m'a luat, poate drept umbra contelui Adelstan?...

— E! e! Se poate; iată portretul sĕu, alăturea cu portretul nevestei sale, el are cam statura și turnura dtale. Totuși... în costumul, cel ai acuma...

— Nu-l aveam încă, eram în hainele dtale cele negre.

— Ei, ce faci acum? Te maschezi?

— Nu; îmi pui masca în cap, decumva voiu fi nevoit a merge sĕ caut pe servitoriul meu în castelul nou.

— Arată-mi dară masca. Trebue, că e foarte genantă?

— Nici de cum; este o mască de invențiunea mea, ușoară și mlădioasă, toată de mătasă, ea se pune în cap ca o căciulă, a cărei vizir îl poți ridica sau lăsa în jos după plac. Când masca este ridicată, de o acopere pălăria, ea ascunde cel puțin pĕrul, care este prea tufos pentru a nu atrage atențiunea. Când este lăsat în jos, ceea ce pe afară, în clima aceasta, este foarte plăcut, ea nu rischează nici odată a cădea jos și eu n'am osteneala a înnoda sau desnoda mereu o pantlică, care se rumpe sau se încurcă. Veḑi, nu este aceasta o invențiune fericită?

Minunată! Dar poți face sĕ nu ți se recunoască glasul?

— O! Tocmai aceasta este talentul și specialitatea mea; trebue se scii, fiindcă ai asistat la una din posnele mele.

— Așa-i; eu a-și fi jurat, că sûnteți doisprĕḑece în baracă. A da! am sĕ te aud de seară. Mĕ voiu duce în public; dară nu voiesc sĕ sciu piesa înainte. La revedere, fĕtu-meu, mĕ duc se cerc a răpì bătrânului Sten vre-o lămurire despre năluca de aḑi noapte. Dar de unde este ramul acesta de cipresă, ce-l pui în cadrul doamnei sure?

— Încă ceva ce am uitat a'ți spune: dl Stenson l'a adus aici. Nu sciu ce a voit sĕ facă cu el; l'a aruncat la picioarele mele, și fostu-ia intențiunea sau nu, eu voiesc sĕ fac cu el un omagiu acestei sêrmane baronese Hilda.

— Nu te îndoì, Cristiane, aceasta a fost și intenția bunului bătrân. Mâne sau poimâne... Stăi îmi amintesc datele... Doamne, tocmai astăḑi este aniversarea moartei baronesei! Acuma îmi esplic eu cum de s'a hotărit Stenson a venì aici, pentru a face rugăciuni.

— Apoi, ḑise Cristian, desfăcênd mica bandă de pergament, ce era în giurul ramului, și ce dl Goefle o ținu drept pantlică, cearcă a lămurì versurile din Biblie scrise aici. Eu mĕ grăbesc și ies înainte.

Asceaptă! ḑise dl Goefle, care-și puse ochelarii ca se cetească banda de pergament, dacă mergi la castelul nou și dai pe acolo de dl Nils, care n'a venit la ojină, fă-mi plăcerea și-l prinde de urechi și-mi-l adu. Vrei?

despre care „Presse“ spune, că pe la 11 oare între popor de o parte şi între poliţieşi sol daţi de altă parte, dura încă pe stradă.

Telegramele, care au sosit aḑi dela Budapesta spun, că cordonul ţine închis locul unde s'a petrecut tumultul de Miercuri seara. Prăvăliile şi restauraţiunile în stradele învecinate sûnt încuiate. Patrole tari percurg stradele. Poporaţiunea, la părere din curioşi, umblă în sus şi în jos. Altă telegramă spune, că liniştea în genere nu s'a turburat; adauge însĕ, că s'au făcut mai multe arestări şi că poliţia păşesce în contra grămădirilor de oameni cu toată energia.

În Bohemia se petrece afară de parlament încercarea unei împăcări între cechi şi nemţi, la care însĕ pănă acum lucră numai capii partidelor cechice. Organul cechilor juni stăruesce cu tot adinsul pentru împăcare cu ori ce preţ. Ḑiarele nemţesci iau notiţe despre încercarea aceasta numai pentru ca sĕ aibă ocasiune a spune cechilor, că nu se vor putea împăca cu dênşii.

Întêlnirea împĕraţilor este tema cea mai însemnată, pentru toate foile austro-unguresci şi germane. „Naţional Zeitung“ din Berlin se folosesce de ocasiune şi imparte: Ultramontanilor şi polonilor lecţiuni aspre pentru ostilitatea lor contra alianţei austro-germane. Nu 'şi uită nici de maghiari, pe cari 'i ameninţă cu soartea Turciei şi a Poloniei, dacă vor mai cocheta cu slavii şi în special cu polonii. Acestora le spune respicat sĕ'şi ea toate speranţele dela înfiinţarea regatului lor.

Aceasta o spune şi Gurco, generalul şi guvernatorul rusesc din Varşovia, oficierilor ruscsci, întru'niţi la un banchet, cu păharul plin de şampanie în mână, însĕ după cum afirmă „P. Ll.“, fiind treaz cu desĕvêrşire. Guvernatorul general vorbesce despre nisuinţa de a se întărì puterea slavismului; polonii se abḑică, odată pentru totdeuna, de naţionalitatea lor, sĕ se părăsească fantasiile lor şi se recunoască, că esistenţa lor morală este basată numai în puterea slavismului.

„Politische Nachrichten“ din Berlin atrag atenţiunea asupra agitaţiunilor polone din Prusia apusană şi provincia Posen. Scopul signalului din „P. N.“ nu poate fi altul, decât, barbaţilor de stat germani se nu le scape din vedere nĕsuinţa polonilor către un regat independent. Cu aceasta stă în legătură şi eventualitatea unei modificări a atitudinei guvernului austriac faţă cu polonii din [illegible] rului „Bohemia,“ că principele Bismarck se silesce sau a abate politica austriacă ingrabă dela cărarea aceasta (polticei slave) sau a'şi căuta despăgubire în alianţa cu Rusia.

În sfêrşit pentru postul de ambasador francez pe lângă curtea din Viena s'a denumit Foucher de Careil. Judecând după ḑiarele franceze, ambasadorul cel nou ar fi un literat bun, dar rĕu diplomat. „France“ din Paris este de părere, că la Viena, în filiala oficiului de esterne a lui Bismarck, sĕ cere un diplomat mai bun, căci acì are un diplomat ocasiunea cea mai bună de a vedè în cărţile diplomaţiei germane.

Spania a fost în ḑilele acestea bântuită de una din acelea revoluţiuni, de cari este bogată istoria Spaniei. Vre-o câţiva oficieri şi soldaţi din o garnisonă provincială au proclamat republica. Regele îndată a subscris un decret, prin care a suspendat constituţiunea şi a împuternicit ministeriul se introducă legile marţiale în provinciile, în cari vor afla ei cu cale.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Lipova, 7 August n. 1883. Este un fapt psihologic prea bine cunoscut, ce influenţă binefăcĕtoare au societăţile, reuniunile diverse în desvoltarea omenimei.

Şi de are lipsă un popor de astfel de conveniri sociale cu un scop oare care mai înalt, apoi de sigur poporul român este cel dintâiu între aceste popoare. Societatea pentru fond de teatru român este una dintre cele puţine, care conscie de starea mult lipsită a românului sau format spre înălţarea spre unirea în cugete şi simţire a lui. Şi interesul ce 'l arată acel popor românesc pentru a cărui bine s'a format aceea asociaţiune — este de sigur barometrul demnităţii lui morale.

Venind deci la object am sĕ constatez cu cea mai viuă plăcere, că adunarea generală din est an a amintitei societăţi ţinute în Lipova la 6 şi 7 August au fost preste aşteptare bine cercetată. Minimul 500 de oaspeţi din giur şi din departare s'au strins la această sĕrbare naţională.

Din cele douĕ şedinţe ţinute aḑi şi eri estrag următoarele:

1. S'a votat o 100 fl. în bugetul pe anul viitor pentru acuirarea de diplome pe seama membrilor fundatori şi ordinari pe viaţă a societăţii.

2. Averea totală a societăţii e de 31,570 fl. 87 cr. deci arătă un crescămênt de 3,860 fl. 55 cr., dela ultima adunare generală din anul trecut.

3. În decursul adunărilor membrii societăţii s'au înmulţit cu 1 fondator, 2 ordinari pe viaţă şi 29 membrii ordinari, afară de aceştia s'a încasat 57 fl. 35 cr. ca oferte marinimoase.

Viitoarea adunare generală s'a decis a se ţinè la Arad, 1884 în 28 August.

Concertul arangiat în seara de 6 August pe lângă aceea, că au adus un venit de circa 385 fl. au avut o reuşită foarte bună.

Fie-care diletant şi-a dat silinţa de a satisface aşteptarea inteligentului şi numĕrosului public, ce era de faţă şi i-a şi reuşit pe deplin.

[illegible] stică mai vêrtos de specialitate a coconiţei Borbola, — scoala dşoarei Jurma ne-au încântat cu piesele armonioase esecutate pe fortepiano de Dnialor, — pledarea eroică a unicei române în costum naţional la această adunare (!) a Dşoarei Adele Curtescu, — tonul cel duios a declamantei Dşoare Iulia Iancoviciu, — curagiul, vocea flecsibilă şi puternică a dşoarei Vuculescu (10 Maiu 1881 de V. Alexandri), — naivitatea atrăgătoare a Dşoarei Bichiceanu (scopul omului de Bolintineanu) — au contribuit foarte mult la splendida rĕuşită a concertului; — merită în fine toată lauda corul vocal din Lipova, care a cântat cu atâta desteritate, după scurta-i esistenţă de abia un ½ de an, — încât mai tot numĕrul la şi repetat.

Balul de de seară se promite a fi bine cercetat.

Din partea comitetului arangiator s'a făcut tot ce s'a putut pentru buna primire şi încuartirare a oaspeţilor, cât şi pentru buna reuşită a representaţiunilor; — primească şi pe calea aceasta recunoscinţa tuturor.

Societatea pentru fond de teatru român, închiḑênd adunarea sa de est an ţinută în Lipova poate sĕ fie mândră de splendidul sprigin şi iubire netăgăduită, cu care a fost îmbrăţişată şi sĕ ḑică: Veni, vidi, vici. *Virgil Oniţiu.*

Scrisori din Italia.

Corespondenţa particulară a „TELEGRAFULUI“.

Cutremurul din Casamicciola

Neapoli, 31 Iulie.

V'am telegrafiat târḑiu şi ve vor fi ajuns şi mai târḑiu poate, din causa aglomeraţiunii, telegramele mele.

Dar, ce voiţi? În primele momente după desastru, nici nu me puteam gândì. Căutam pe cei doi compatrioţi, cu cari stam, şi pe cari nu speram sĕ'i mai găsesc vii.

Imensă e nenorocirea, e unică în acest secol. Şi aḑi, încă sûnt sub impresiunele-i sfăşietoare. Ori unde întorc faţa dinaintea ochilor mei vĕd un spectacol înfricoşat, vĕd cimiteriul din Casamicciola.

E un cimiteriu îngrozitor, unde mintea se rătăcesce, sĕ perde.

E oribil!

⁂

28 Iulie. — Pe la 9½ oare seara, musicele pretutindeni umpleau aerul de sunete melodioase. Acì se danţa, dincoace se făcea musică, dincolo spectacole teatrale; toţi căutau se petreacă o frumoasă ḑi de vară în modul cel mai atrăgĕtor.

O sguduitură teribilă, o bubuitură infernală, şi totul era sfêrşit. Casamicciola nu mai esista.

⁂

Populaţiunea Casamicciolei era de 4500 locuitori; numĕrul celor veniţi pentru băi trecea peste 1,500. Dintre toţi acestia au scăpat cu viaţă vr'o 550; aproape alţi 500 sûnt mai uşor sau mai greu răniţi, prin spitale; restul? îl puteţi imagina.

⁂

Au scăpat acei ce erau la teatru — o baracă de lemn, — acei cari ascultau musica în salonul de cristal al stabilimentului Mauzi, vre-o 30 persoane ce erau în cafenelele din piaţa centrală şi cei ce erau în piaţa Marinei.

⁂

Doctorul Lungu, compatriotul meu, era în salonul de cristal. O domnişoară cânta la piano, un tiner întorcea foile musicei şi vr'o 30 persoane ascultau religios frumoasă musică. La un pasagiu se auḑì sguduitura şi cu [illegible] cristale şi un om din ultimul cat căḑu. Toţi se aruncară spre uşă; o movilă vieţuitoare se formă şi cu mari sforţări putu scăpa o parte din ei, trecând pe deasupra celor-lalţi.

Tinĕrul care întorcea foile musicei scăpă cu multe contusiuni; dşoara ce cânta peri.

⁂

De abea scăpat, doctorul Lungu alergă în piaţa centrală învecinată, şi acolo găsì pe cel-alalt compatriot, G. Mugur.

El lua îngheţată la cafeneaua de lângă otelul Manzi. De odată farfurioara îi căḑu din mână şi — ceea ce nici acum nu'şi poate esplica — instinctul de conservare sau destinul îl făcu sĕ fugă în mijlocul pieţei.

Împregiurul lui se strinseră vr'o 30 persoane şi toate scăpară ca prin miracul.

⁂

Cu toţii luară drumul spre marină.

Spectacolul era îngrozitor: murìi încă cădeau şi ţipete sfăşietoare se rădicau din toate părţile la cerul întunecos.

Cristiau promise a-l aduce mort sau viu, dară el n'avu a merge departe pentru a găsì pe servitorul sĕu şi pe acela al dlui Goefle. În curte îi venì ideea a se uita mai întâiu în grajd, acolo găsì pe Puffo şi pe Nils, horcăind împreună şi ploaţi de beţi, unul ca şi celalalt. Ulfilas, care suferea vinul mai bine, sĕ preumbla prin curte foarte mulţămit, că nu este pe însĕrate singur; el arunca din când în când câte o privire frăţească celor doi soţi ai sĕi de beţie. Cristian înţelese iute situaţiunea. Nils, care pricepea limba svedică ca şi cea dalecarliană, a trebuit sĕ servească drept interpret între cei doi beţivi; pretenia lor născêndă fu cimentată în pivniţă.

Bietul lacheu mic n'avea nevoe de ispitire multă pentru a pierde amintirea stăpênului sĕu, dacă l'a fi chinuit mult amintirea aceasta, pănă la momentul când, întins moale pe muşchiul uscat ce servă drept aşternut de vite în ţeara aceasta, cu obrazii animaţi şi cu nasul înflăcărat, îşi uitase ca şi Puffo toate grijile din lumea aceasta vulgară.

— Ei, ḑise dl Goefle către Cristian, pe care îl întêlnì în curte şi care îi arăta spectacolul acesta atingĕtor, cât s'a trezi ştrengarul acesta, am sĕ mĕ scap de serviţul meu pe lângă d-lui.

— Dară eu, domnule Goefle, replicà Cristian foarte îngrijat, eu nu mĕ pot lăsa de acest dobitoc de Puffo. L'am scuturat în zadar, el este mort, şi îl cunosc, îi ajunge pentru ḑece sau douĕspreḑece oare!

— A! a! rĕspunse dl Goefle cam preocupat, mergi de-ţi caută piesa şi nu te supĕra; un băiat de spirit ca dta n'are sĕ despereze nici când.

Şi lăsând pe Cristian sĕ se scoaţă din belea cum putea, el merse în micul seu pas scurt şi direct, spre pavilonul gardului, locuit de Stenson, tot cu cele trei versuri din Biblie în cap,

Pavilonul acesta avea în parter un fel de tindă, unde dormea Ulfilas, ca sĕ nu fie singur, cu mult mai bucuros decât în locuinţa sa proprie, sub pretecst, că aci este mai mult în apropierea unchiului sĕu, a cărui bĕtrâneţe reclamă supraveghiarea sa. Ulf tocmai întrase în odaia aceasta: el sĕ era trêntit pe patul sĕu şi horcăia deja. Dl Goefle voia sĕ se urce în etagiu, precând sgomotul unei discusiuni îl oprì. Douĕ glasuri deosebite se convorbeau în mod foarte animat în limba italiană. Unul din glasurile aceste era elevat, ca acela al oamenilor cari nu se aud bine pe sine însuşi; era glasul lui Stenson. El se esprima în limba italiană cu îndestulă uşurătate, deşi cu accent urit şi cu greşeli multe. Celalalt glas accentuat şi vorbind limba italiană curat într'un ton limpede şi cu o pronunciaţie foarte vibrantă părea că este auḑită de surdul moşneag. Dl Goefle se miră, că bătrânul Stenson înţelege italienesce şi se poate esprima bine rĕu într'o limbă de care n'a creḑut, că el a vorbit-o cândva. Conversaţia avea loc în cabinetul de lucru a lui Sten, ce da în odaia sa. Uşa de pe scară era închisă, însĕ urcând câte-va trepte dl Goefle auḑì un fragment de dialog ce s'ar putè resuma şi traduce astfel;

— Nu, ḑise Stenson, dta te înşeli. Baronul n'are nici un interes a face descoperirea aceasta.

— Sĕ poate, domnule intendant, rĕspunse necunoscutul, dară nu mĕ costă nimic a me convinge despre aceasta.

— Dar aşa dta vinḑi secretul aceluia, care dă mai mult, aşa e?

— Se poate. Ce-mi oferi dta?

— Nimic! Eu sûnt sĕrac, pentru că am fost tot deauna cinstit şi desinteresat; toate câte le veḑi aici nu sûnt a le mele. Eu n'am decât viaţa, iea-o dacă ţi sĕ pare bună de ceva.

La vorba aceasta, prin care bĕtrânul Sten părea predat volniciei unui bandit, dl Goefle sărì cu un paş peste douĕ trepte spre a-i venì într'ajutor; dară glasul italian replică cu liniştea cea mai mare:

Ce vrei se faci, domnule Stenson? Ei bine linistesce-te, dta te poţi scăpa din nevoia aceasta; ai sĕ cauţi numai talerii în vechiul ascunziş, care-l au toţi oamenii cei bătrâni. Dta uşor poţi găsì mijloace, a plătì pe Manasse pentru a te asigura de discreţiunea sa.

D'abea făcură câţi-va paşi prin întunerecul cel mai mare şi în mijlocul norilor de pulvere, care opreau respiraţiunea, întrară într'un rîu de apă fiartă. Era apa, la 68°, ce ieşea de sub zidurile stabilimentului Belliazi, era o nouă nenorocire, o moarte mai atroce pentru cei, cari ar mai fi putut veţuì sub ruine.

Aproape de spitalul Misericordia, Mugur auḑi un strigăt de ajutor, primul strigăt; se plecă şi găsì un om sub dărĕmături; cercă sĕ'l salveze, dar i rupse în plâns sfâşietor. Şcăparea era imposibilă: o casă cu trei etage era deasupra lui.

Murì.

* * *

La villa Balsamo, un bĕtrân gol, numai cu un cerşaf pe umeri, cu figura de idiot, fugea. Nu s'a mai găsit: poate că fugì la o altă moarte.

La villa Canetti, unde locuiam noi, era groasnică catastrofa. Din două palate nu se mai vedea de cât două movile imense. Scăpaseră dintre proprietari trei fraţi şi o soră în grădină; părintele şi trei surori sub ruine.

Eram peste 60 persoane la Villa Canetti: se salvaseră numai opt. Gemetele celorlalţi se auḑeau încă sub ruine.

Un amic, Fede, îşi făcuse bagagele ca sĕ plece a doua di la 4 oare dimineaţa. Plecase mai nainte pentru eternitate.

Un altul, Cerillo din Caserta, a rĕmas sub ruine cu 5 persoane din familia sa. S'au desgropat aḑi, morţi.

Alţi 35 stau încă sub ruine.... poate vii.

* * *

Ajunşi la marină, doctorul Lungu şi Mugur, veniră la Neapoli cu primul vapor.

* * *

29 Iulie. — Un presimţemênt sinistru mĕ gonia din Casamicciola. Plecasem cu 4 oare înaintea catastrofei şi până a doua ḑi n'am sciut nimic. De abia respândită nuvela, am şi alergat dimpreună cu pictorul român Valenţin, spre a scoate de sub ruine pe cei doi compatrioţi: atât eram de sigur, că ei n'au putut scăpa.

'Ţi rupea inima spectacolul dela imbarcader. Pe o lungime de un chilometru cheul gemea de lumea desolată. Soldaţii de abia puteau conţinea cu armele pe aceşti oameni, cari aveau la locul sinistrului câte o rudă; ţipau, îşi rupeau pĕrul şi mulţi voiau sĕ se arunce în mare.

Am ajuns la Casamicciola la 12 oare ḑiua.

Era teribil, era imens, era sdrobitor!

În piaţa Marinei, singura care a putut scăpa mai puţin atinsă, zăceau cadavrele mutilate şi răniţii. Strigăte, şi urlete sĕlbatece, ce păreau că ies din inima infernului, umpleau aerul şi ne sdrobeau cu desĕvêrşire.

Ajutoarele veniseră numeroase — peste 300 soldaţi de infanteriă, geniu si sapeuri — dar confusiunea era mai mare. Capetele se perduseră înaintea acestei imensităţi infernale.

Toţi alergau, se loveau, strigau, urlau, plângeau...

Oh, nu, nu pot sĕ vĕ descriu sfâşietoarea scenă!

* * *

Am plecat îngrabă la Villa Canetti dimpreună cu trei Englezi, ce se oferiseră spre a ne ajuta, cu un marinar şi doi bersaglieri.

Înainte de a ajunge, o femee ce îşi plângea trei morţi ne întrebă:

— Şi Dv. căutaţi pe cineva?

— Da! respunserăm noi.

— Unde locuiau?

— Villa Canetti.

— Oh! Villa Canetti! Dumneḑeu sĕ vĕ ţie! rĕspunse ea, lăsând faţa scăldată în lacrămi pe peptul ei plin de sânge.

Vĕ imaginaţi?

* * *

Am sburat acolo cu desnădjduirea în inimă.

Plângeam.

Ne-am apropiat de ruine. Cadavrele zăceau mutilate în jurul nostru.

Încă odată, plângeam...

Un urlet auḑii în grădină, un urlet de fiară selbatecă. Alergăm, e fiul cel mai mare al proprietariului.

Urlă, stringênd în braţe cadavrul părintelui şi sororilor sale.

Urlă, bătêndu-şi peptul şi rupêndu-şi pĕrul şi carnea cu propriele-i mâni

Ochii sûnt infectaţi de sânge şi spumele se grămădesc la gura lui însângerată, şi urlă, urlă ca o adevĕrată fiară.

Ne făcea frică... era nebun!

Sora lui ne asigură. Lungu şi Mugur erau scăpaţi.

* * *

Am mers înainte.

Oroare!

Mii de cadavre fără formă umană, deja trecute în stare de putrefacţiune şi mutilate în cel mai oribil mod zăceau împregiurul nostru. Strigătele lugubre de ajutor eşiau încă de sub ruine şi noi nu puteam face nimic.

O femee stă lângă o casă căutănd: O, fii mei, fii mei unde sûnteţi? şi acest cântec îl repete ḑiua şi noaptea. Ea nebunise.

O altă femee ţinea în braţe un cadavru şi, plină de veselie, 'l întorcea şi îl săruta necontenit. 'L săruta pe capul sfărmat, pe creerii sleiţi. Era fiul ei.

Lângă măreţul spital Misericordia, care acopere sub dînsul pe toţi copii bolnavi şi pe doctorul Palma, un om consola cu cuvinte şi sărutări şi trecea degetele-i tremurătoare prin pĕrul unui cadavru înnegrit şi umflat. E soţia lui.

La stabilimentul Melliazzi, bĕtrânul casier zace sdrobit cu desevêrşire şi împregiurul lui alte patru cadavre în aceeaşi stare.

La stabilimentul Manzi, o movilă de carne nici are aspectul de cadavru uman. E ceva oribil.

Mai înainte un preot bĕtrân cetea ultima rugăciune în sughiţuri şi lacrămi, la o femee ce espira. În jurul lor, toţi trecĕtorii se opreau, îngenunchiau, şi cu capetele goale plângeau şi cântau ultima cântare a morţii.

Mai înainte, un carabinier ţinea în braţe pe un om gol. Voesce sĕ-l salveze, un mur cade şi aruncă creerii amêndurora în mijlocul stradei, lângă noi.

La Piccola Sentinela.. la Piccola Sentinela e atât de imensă, atât de infernală opera destrucţiunei, opera morţii, în cât nu vĕ pot scrie nimic acum. Sûnt încă mişcat de îngrozitoriul tablou...

Înainte, înapoi, pretutindeni, cadavre, cadavre cu miile cadavre cu forme oribile, desolaţiunea, oroarea, moartea, infernul. . . . .

. . . .

M'am întors la Neapoli, cuprins de friguri.

Detalii pe mâne.

Largo-Gagliardi, 12.

Vasilie Cistoforianu.

Varietăţi.

* Ministrul reg. ung. de comerciu a delăturat ordinul prin care se oprise importul de porci din România.

* (Comisiunile de Sanitate în provincie.) Uniunea medicinală din Buda-pesta a dat o provocare, prin care atrage atenţiunea celor ce se cuvine asupra instituţiunii comisiunilor de sanitate, cu scop de a impedeca importarea epidemii de coleră. Scopul comisiunilor ar fi a aduna date din timpul din urmă şi a controla vinderea mijloacelor de traiu precum şi apa de beut. De asemenea ar trebuì că şi locuinţele sĕ devină un object de cercetare conscienţioasă şi minuţioasă.

* (Comisiunea de reambulare). Despre lucrările acesteia cetim în „Telegraful“ din Bucuresci următoarele:

Comisiunea de delimitare austro-română a început lucrările dela Pietrile Roşii, punct necontestat între Bucovina şi Moldova.

De acolo trecênd la Hangu sa constatat încălcarea şi ni s'a restituit un întreg munte.

De acolo la punctele Buhalniţa şi Tărcău, asemenea dovedinduse mari încălcări, s'a dispus reîntregrarea noastră în posesiunea munţilor încălcaţi.

Dela Slănic comisiunea o sĕ se transporte la Vrancea; acì încălcările sûnt mari, munţii întregi, din Vrancea au trecut treptat în posesiunea ungurilor, aşa că actualmente pichetele ungurescì sûnt pe valea Putnei, pe când din vechiu erau pe zarea munţilor.

Ḑiarul „Nepărtinitorul“ ḑice, că se va putea găsì în familia Mircea un document dela 1839, prin care se constată adeveratele puncte de hotare ale Vrancei despre Ungaria: — ar fi de dorit ca administraţiunea sĕ pue în cunosciinţă pe Vrânceni a se presenta înaintea comisiunei şi a da informaţiuni spre a'şi recăpăta munţii perduţi, cari pentru ei sûnt de o mare valoare, servindule la păşunarea oilor.

* Amiciţia între cechi şi slovaci. „Narodnie Noviny“ din Turocz-Szent-Marton ḑice că „Beszeda“ din Märischosztran (reuniunea casinei) a arangiat o escursiune în Filipov la care au fost învitaţi şi slovacii din Ungaria. Din isvorul amintit numai atâta se poate sci, că din partea slovacilor a participat la escursiune şi bĕtrânul Dr Hurbann care în vorbirile sale ţinute către tinerimea slovacă a accentuat cuvintele, că „dênsa pentru comorile din lume sĕ nu sedea.“ Corespondentul în corespondenţa „N. N.“, o femee, ḑice că au numit pe Dr. Hurban. „tatăl slovacilor“. Escursanţii au ocupat 92 trăsuri, aşa dară se poate, că au participat foarte mulţi la escursiunea aceasta.

* (Un advocat dispărut.) Advocatul Iosef Gaál s'a depărtat în seara din 14 Iulie n. din locuinţa sa şi a luat o puşcă cu două ţevi şi o traistă de vênat, ḑicênd, că vrea sĕ meargă la vênat, dară până aḑi nu s'a mai întors. Respectivul va fi curentat de deregătorie. Gaál e în etate de 69 ani, mic de stat şi trupos. Pĕrul din cap şi barba e cărunţă. La depărtarea sa a purtat vesminte unguresci şi cisme de lac.

* (Un vis.) Fiul lui Ezerveny lucrător de instrumente în Königgrätz a sărit Vineri seara, din al doilea etagiu al casei, jos pe stradă. Respectivul a visat, că şede înt'run vagon dela drumul ferat şi că sa întêmplat o nenorocire cu dînşii. Înfiorat de aceasta întêmplare sare iute din pat, şi luânduşi cu sine un geamantan de călătorie, cugetând, că sare din vagon, a sărit prin fereastra deschisă pe pardosala stradei. Nefericitul acesta şi-a rupt un picior şi şi-a sguduit crierii.

* (Un preot ca atentator.) Episcopul Hryniesiecki, la întrarea sa în oficiu, a ţinut un discurs în Vilna către preoţimea rom. cat. în care ameninţă pre toţi preoţii, cari până aci au făcut vre un lucru demn de pedeapsă, cu severitate hotărîtă. Ameninţarea a atins pre doi preoţi rom. cat., cari până acuma au dus o viaţă foarte desfrânată, întratâta, încât unul dintre aceştia a vrut sĕ omoare pe episcopul şi apoi pe sine însuşi. Spre scopul acesta se însciinţează la audienţă. Din întêmplare celalalt preot fu admis sĕ între la episcopul înainte şi acesta cade la picioarele episcopului, se roagă de ertare, şi spre multămită, 'i descopere planul preotului ce aştepta afară. Când întrà şi cel de afară în sala de audienţă fu prinş şi în busunariul acestui aflară un revolvĕr încărcat şi o sticluţă cu venin.

* (Omorît la fereastă). În Honetschlag, cercul Oberplanului, după cum ḑice „Volksztg.“ din Crumau, în Dumineca trecută s'a certat doi ficiori din Oberplan cu un servitor din Honetschlag. Cel din urmă, care sta pe o scară ca sĕ vorbească cu aleasa lui pe fereastă, fu ameninţat de cei doi din Oberplan sĕ vie jos. Fiind că acesta n'a vrut sĕ se scoboare, se sue fiul neguţătoriului H. din Oberplan şi împunge pe servitoriu cu cuţitul în picior. Prin aceasta a tăiat o vênă principală a servitoriului, care căḑu ameţit de pe scară şi în scurt timp şi încetă din viaţă Făptuitoriul sa presentat el însuşi în ḑilele cele mai de aproape la judecata din Oberplan.

Conspectul operaţiunilor Institutului de credit şi de economii „Albina“ pro Iuliu 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu în 30 Iuniu	60,535.89
Depuneri	144,432.33
Cambie rescumperate	114,288.84
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	8,258.53
Interese şi provisiuni	12,197.57
Fondul de pensiune	59.75
Monetă vêndută	103,315.27
Efecte	9,668.79
Conturi curente	87,391.15
Diverse	6,867.58
	fl. 547,015.70

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	86,550.35
Cambie escomptate	150,865.74
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	37,948.90
Interese la depuneri	172.53
Contribuţiuni şi competinţe	3,603.39
Dividende	20,240.—
Conturi curente	93,900.31
Salarie şi spese	1,838.39
Monetă cumpĕrată	84,971.74
Diverse	20,712.75
Saldo în numerariu cu 31 Iuliu 1883	46,211.58
	fl. 547,015.70

Sibiiu în 31 Iuliu 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *Iosif Lissai* m. p., comptabil.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 9 August n. 1883.

	Viena	B-pesta
London (pe poliţa de trei luni)	119.70	119.70
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.25	58.30

— Manassè a fost om de cinste. Banii acestia. . .

— N'au fost pentru el, precum presupun; dară el a judecat altfel, căci el şi i-a ţinut totdeauna pentru sine însuşi!

— Dta îl calumnieḑi!

— Ori şi cum, Manassè e mort, şi celalalt. . .

— Celalalt încă a murit, o sciu.

— Dta o scii? De unde o sci?

— N'am sĕ mĕ esplic în privinţa aceasta. El nu mai este, aceasta o sciu de bună samă, şi dta poţi spune baronului ce vei vrea. Eu nu te tem. Adio; eu nu mai am ḑile multe, lasă-mĕ sĕ cuget la mântuirea mea, aceasta este de aici încolo unicul lucru, ce mĕ preocupă. Adio, lasă-mĕ, îţi ḑic, eu n'am bani.

— Aceasta îţi este vorba cea din urmă?... Dta scii, că într'o oră, voiu fi în serviţiul baronului?

Puţin me privesce.

— Dta îţi poţi gândì, că eu n'am venit atâta cale ca sĕ mĕ plătesci cu făgădueli.

— Fă ce vrei.

(Va urma.)

Nr. 3024. Scol. [466] 2—3

Spre conferirea următoarelor stipendii din fundaţiunile archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei, anume:

1. douĕ stipendii din fundaţiunea Cologeană à 60 fl. v. a. anuali pentru elevi din scoalele medii;

2. un stipendiu din fundaţiunea M. Peiovici à 60 fl. v. a. anuali pentru gimnasişti,

sĕ escrie concurs cu terminul *pănă 15/27 August a. c.*

Concurenţii au a proba cu acte oficioase, că sûnt români de confesiunea greco-orientală; lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor; deplin sănĕtoşi, şi că în semestrul ultim al anului scolastic 1882/3 au raportat din studii calcul general foarte bun.

La conferirea stipendiilor din fundaţiunea Cologeană se vor preferì conform literelor fundaţionali — *ceteris paribus* — concurenţii din munţii apuseni ai Transilvaniei.

Cererile instruite cu documentele relative la condiţiunile de mai sus sûnt a se aşterne direct la acest consistoriu. Cele neinstruite, sau întrate după terminul prefipt nu se vor considera.

Sibiiu, 26 Iulie 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr.-or.

Nr. 631—1883. [459] 3—3.

CONCURS.

Pentru anul scol. 1883/4 sûnt a se da 4 stipendii de câte 10 fl. pe lună pentru elevii scoalei de agronomie din Mediaş.

La folosirea stipendiilor pe întreg timpul studiului pot reflecta:

1. Cei născuţi în una din comunile din fundul regiu şi cari sûnt primiţi la scoala de agronomie din Mediaş.

2. Cari vor documenta viaţă nepătată.

3. Cari, dintre mai mulţi egal vrednici, se va considera mai lipsit.

Dela stipendist se recere sĕ producă testimoniu dela direcţiunea scoalei agronomice din Mediaş despre progresul făcut. Neproducerea acestui testimoniu are de urmare detragerea stipendiului.

După împlinirea condiţiilor înşirate stipendiile se vor distribuì *fără privire la religiune şi naţionalitate.*

Suplicele instruite:

a) Cu carte de botez;

b) Cu atestat dela directorul despre primirea în scoala agronomică în Mediaş;

c) Cu testimoniu despre absolvirea scoalei poporale, reale s'au medii;

d) Cu atestat oficios despre sĕrăcie.

Sûnt a se trimite cel mult până în 15 Septemvre aici.

Sibiiu, 3 August, 1883.

Oficiul central al universităţi săsesci.

Nr. 157. [464] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III-a Osoiu, devenită vacantă prin moartea parochului Vasiliu Popp, se escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) locuinţa liberă în casa parochială cu 2 încăperi şi o tindă, precum şi toate edificiile economice necesari unui econom, computate la an 20 fl. v. a.;

b) usufructuarea porţiunei canonice, pe care comuna bisericească o plătesce de toate dările, constătătoare din 8 jugĕre 1595 □° arătură, 6 jugĕre 480 □° fênaţ, 1 jugĕr 1325 □° păşune şi 2 jugĕre 380 □° neproductiv cu venit curat la an 100 fl. v. a.;

c) birul preoţesc dela 70 familii à una merţă mică (16 cupe) per 1 fl. 70 fl. v. a.;

d) tot dela atâtea familii câte 1 ḑi de lucru sau 40 cr. =28 fl. v. a.;

e) venitul stolar socotit după calculul de mijloc =32 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această staţiune sùnt avisaţi, suplicile lor de concurs instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi de regulamentul pentru parochii, ale aşterne până în terminul memorat, subscrisului oficiu protopresbiteral în Giurgeşti posta ultimă Reteag (Retteg).

Oficiul protopresbiteral gr.-orient. al tractului Dejului.

C. Giurgeşti la 30 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
administr. protopresbiteral.

Nr. 170 [452] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Vidra superioară, protopresbiteratul Câmpeni se deschide concurs până la 15 August a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 250 fl. v. a. cuartir şi lemne de foc.

Petiţiunile instruite conform legilor din vigoare au de a se subşterne „oficiului protopresbiteral gr. or. in Abrud“, până la terminul mai sus indicat.

Vidra superioară în 7 Iulie, 1883.

Comitetul parochial gr. or. din Vidra superioară în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
ppresb. gr. or. ca adm.

Nr. 164. [455] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu la scoala confesională greco-orient. din comuna Aciliu, protopresbiteratul Săliştei, se escrie concurs cu termin până la 18 August st. v.

Emolumentele sûnt:

Salariu anuale 200 fl. v. a. ce se vor plătì în rate lunare.

Cuartir şi lemnele necesare.

Doritorii de a ocupa acest post au a adresa cererile instruite conform legilor din vigoare la oficiul protopresbiteral al tractului Sălişteі în Sibiiu până la terminul sus indicat.

Aciliu, 10 Iuliu, 1883.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr. 232 [462] 2—3

CONCURS.

Încuviinţânduse aşeḑarea unui capelan lângă neputinciosul preot din Berghin şi filia Colibi ca parochiă de clasa a III prin preaînaltul ordin constorial din 14 Iulie 1883 Nr. 2275 B., se escrie pentru ocuparea acestui post concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Capelanului se asigură din venitul parochiei de 400 fl. v. a. la an 200 fl. v. a.

Doritorii la acest post de capelan au a'şi adresa suplicile inzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 21 Iulie 1883.

Oficiul protopresbiteral pr. or.

În conţelegere cu comitetul parochia:

Ioan Tipeiu m. p.
protopresciter,

Nr. 473—1883. [454] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţiare, şi adecă:

1. învĕţătoriu adjunct la scoala din Orlat, comitatul Sibiiului, cu salariu anual de 200 fl. v. a., relut de cuartir 12 fl. 60 cr., şi trei stângini lemne de foc, eventual relutul pentru ele.

2. Învĕţătoriu adjunct la scoale din Voila, comitatul Făgăraşului, cu salariu de 180 fl. v. a. cuartir liber şi lemne de foc dela comunitate.

Petenţii la aceste posturi sĕ-şi aştearnă suplicile provĕḑute cu diploma de cualificaţiune şi alte documente necesare până la 20 August a. curente la:

„Comitetul administrativ scolastic al fondului fostilor grăniţari din regimentul I român la Sibiiu.“

Nr. 319 [461] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa III a Birtini, protopresbiteratul gr. or. al Zarandului în urma ordinaţiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto. 14 Iulie a. c. Nr. 2351 B. se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele impreunate cu acest post parochial sûnt 325 fl. v. a. la an. cari însĕ cu timpul se mai pot urca.

Doritorii de a competa la aceasta parochie vor avea a'şi aşterne petiţiunile lor instruite în sensul „Statutului organic“ şi al Regulamentului congresual pentru parochii, la subscrisul, până la terminul sus indicat.

Brad în 20 Iulie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbiteral.

Nr. 3075 1883 [463] 3—3

Publicaţiune.

În afacerea de regulare de posesie şi a segregărei de pădure în comunele Boiu-mare şi Boiu mic pentru începerea lucrărilor premergĕtoare, designarea plenipotenţiaţilor, alegerea ingineriului şi pentru pregătirea planului şi preliminariului de spese, mai departe pentru autenticarea lucrărilor primitive, pentru intreprinderea clasificărei şi a estimărei, şi încât lucrurile premergĕtoare s'ar autentica pentru pertractarea meritorică se pune ḑi de pertractare pe **12 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** şi cele următoare în locuinţa domnului Szentkereszti Pál în comuna **Boiul mic**, la care învit părţile interesante, observând, că absenţa lor nu va împedeca cursul pertractărei.

În numele tribunalului.

Elisabetopole, 13 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

---

[451] 3—3

Se primesce

un tinĕr bine crescut, *cu cel mai puţin patru clase elementare,* ca

învĕţăcel de neguţătorie

la

Antonie Bechnitz în Sibiiu.

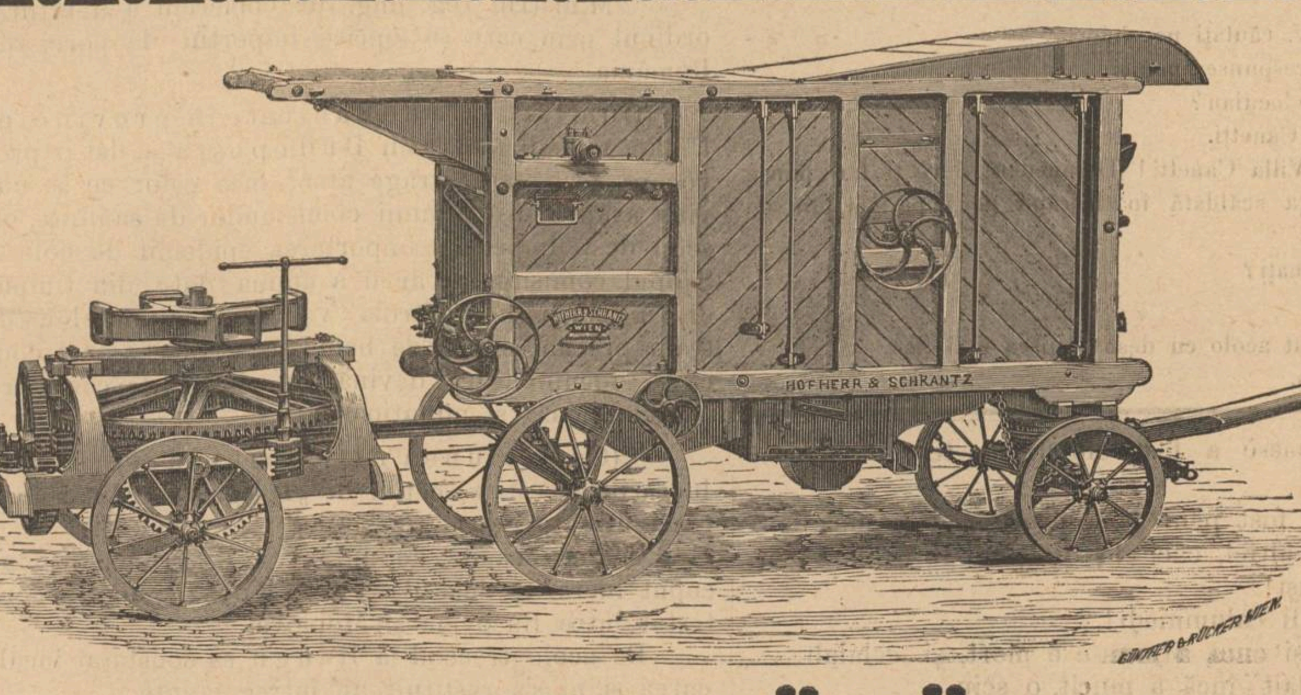

ANDREIU TÖRÖK,

espoziţiune de maşine agricole şi fabrică de maşine

în Sibiiu, poarta Cisnădiei, strada dumbrăvei Nr. 1,

recomandă cu preţuri şi condiţiuni foarte eftine

maşine de îmblătit întoarse cu mâna, cu cai şi cu vapor,

precum şi

escelente ciure de cernut, Trieure

[441] 4—6 şi tot feliul de maşine şi recuisite care aparţin specialităţii acesteia.

☛ Reparaturile se esecută foarte eftin şi foarte prompt. ☚

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea. Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 88 Sibiiu, Marți 2/14 August 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelariior Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Comentariu unguresc la projectul — acum lege — pentru scoalele medii.

Cetitorii nostri cunosc legea pentru scoalele medii în toate amĕnuntele ei. Fiind că legea e lege, care trebue respectată, după cum este ea, căci e sancţionată deja de Maiestatea Sa, noi încă o luăm ca fapt împlinit. Vĕdită este tendenţa ei, vĕdit scopul ei, şi sciut este chipul şi modul cum s'a adus ea. Resultatele ei încă nu se pot constata, căci abia cu începutul anului scolastic următoriu se va pune în lucrare. Cu toate acestea ḑiaristica ungurească s'a şi pus pe lucru şi în modul tendenţios — propriu oamenilor fără consciinţă — mod propriu lor, se comentează această lege. Începutul l'a făcut guvernamentalul *„Nemzet“* prin o lungă serie de denunciaţiuni.

Noi am sciut din capul locului, că începutul trebue sĕ se facă cu denunciaţiuni. Un project de lege, croit cu scop vĕdit — maghiarisare — un project de lege scolară contra tuturor principiilor pedagogice, îndreptat spre a nimicì marea majoritate de cetăţeni ai statului, aşa numit constituţional, devenind lege cu aceleşi scăderi, nici că se putè inaugura altfeliu.

Denunciaţiunea s'a început mai întâiu cu românii. Şi aceasta încă e foarte natural. Un popor mai blând, mai supus stăpânirei, mai al lui Dumnezeu nu este sub soare. Cu istoria in mână constatăm ţinuta noastră corectă chiar şi între cele mai critice împregiurări.

Esceptionala lege adusă contra noastră numai prin denunciaţiuni se poate justifica, numai prin denunciaţiuni se poate pune în lucrare în toate consecuenţele ei.

Un patriot modern, *Téglás* cu numele, care pe românesce se tâlcuesce *Cio..iu*, a scris în ḑiarul guvernamental *„Nemzet“* un ciclu de articoli asupra scoalelor medii nemaghiare din patrie. Începutul l'a făcut cu românii. A scris multe verḑi şi uscate despre gimnasiul din Blaj, despre cel din Năseud, despre cel din Braşov şi Brad. Beiuşul l'a lăsat la o parte. A mai vorbit apoi despre crescerea junimei noastre în streinătate şi apoi a trecut la saşi.

Am cetit cu multă pacienţă aberaţiunile domnului corespondent. Şi mai ales le-am cetit şi rescetit din motivul, că redacţia a atras asupra lor atenţiunea deosebită a cetitorilor, ca asupra unui lucru de mare importanţă. Am cetit şi pe şire şi printre şire, şi am dat tot numai de denunciaţiuni preste denunciaţiuni.

La adresa celor scrise asupra gimnasiului din Blaj şi Năsĕud nu vom ḑice nimica.

Fraţii gr. cat., firesce nu toţi, şi în cele naţionale şi în cele bisericesci şi şi în cele scolare merg mână în mână cu catolicii. Şi, după-cum ne-a spus ḑiarul oficios şi oficial al Blajului, ei în toate lucră după instrucţiunile ce le vin din Roma-Strigoniu. Interesele lor sûnt identice cu ale romano-catolicilor. Cu durere trebue sĕ abstragem dela ei în cestiunile naţionale, căci nouĕ nu ne sûnt cunoscute instrucţiunile lor primite dela primatele Ungariei.

Vom remânea deci la ale noastre. Prima împutare ce se face gimnasiului nostru din Braşov este că el romanisează. S'ar părè multora paradocsă afirmarea ḑiarului guvernamental. În Braşov la gimnasiul nostru de acolo, cu escepţiune a trei sau patru israeliţi din România, toţi studenţii sûnt români. Cum e posibilă aşadară romanisarea cu forţa aici? Enigma ni-o desleagă corespondentele însuşi.

Dînsul a descoperit că locuitorii gr. or. din comitatul Treiscaunelor sûnt toţi secui. Acestia cercetează gimnasiul românesc din Braşov unde se romanisează cu forţa.

Eată ce ḑice el între altele:

„Locuitorii din Treiscaune de religiunea gr. or., cu puţină escepţiune, sûnt toţi unguri (teljesen magyarajkuak) şi nici nu sûnt de origine română, ci sûnt strĕini. Problema gimnasiului este: sĕ planteze în ei (în cei cu buze unguresci) ideile romanismului, şi el nu-şi perde din vedere chemarea. Sciu însumi casuri, că secuiuul gr. or., înşĕlat aici cu găini şi colaci, a fugit dela scoală; aşa de tare s'a scârbit de jertfa romanisărei cu forţa.“

Între naivitate şi prostie nu va fi un mic grad de afinitate. Corespondentul din „Nemzet“ le are în mare mĕsură pe amêndoauĕ. Ne vine în minte vorba ceea: *„Ḑi-i mamă guşată, ca sĕ nu-ţi ḑică ea.“* Dacă vede dînsul că ungurii se sbuciumă până la nebunie numai şi numai sĕ ne poată maghiarisa, se face naiv, şi ne presentează pre noi în rola lor de apăsători, şi pe ei în a noastră de apăsaţi. Ne mângăiem însĕ că nu este aceasta prima prostie a ungurilor, şi dacă va vrea Dumneḑeu nu va fi nici cea din urmă. Le scim manevrele, le cunoascem şi armele, şi scim apreţuì valoarea lor.

Asemenea stăm şi cu gimnasiul din Brad. El e cuibul daco-romaniştilor din comitatul Uniadoarei, el e centrul agitatorilor români, de cari domnul Téglás, ca profesor în Deva, nici noaptea nu poate odichnì.

Deja la înfiinţarea lui, gimnasiul acesta a fost botezat de dacoromanist, a la *Hodoş*, *Frâncu*, *Borlea* etc. El e causa că daco-romaniştii mai trăiesc prin acest comitat; prin urmare: Jos cu el!

Rĕul e mare. Rĕul trebue delăturat. Gimnasiile românesci din Braşov şi Brad sûnt contra ideei de stat unguresci, căci pun pedeci maghiarisărei, şi încă în mod activ romanisând cu forţa. Numai douĕ căi sûnt spre mântuire: Sau sĕ fie strămutate la alt loc, bună-oară la Dobriţin, sau trebuesc sterse de pre faţa pămêntului.

Bătucit va fi la cap românul, care nu va cuprinde cu mintea tendenţa ungurilor. Ei în maghiarisarea scoalelor românesci lucră cu sistem. Au adus legea în parlament. Au intercalat încă dispoşiţiuni draconice, încât te ia groaza când le cetesci. Au făcut nisce definiţiuni vage, încât le poţi interpreta cum vrei. Vine acum ḑiarul guvernamental cu denunciaţiuni mârşave, şi noi scim ce pot la noi denunciaţiunile. *Sapienti satis.*

Sĕ mergem mai departe. Ca se fie lucrul perfect n'ajunge cu denuciaţiunea gimnasiilor, trebue sĕ fie denunciată şi suprema autoritate a acestor douĕ gimnasii. S'a şi întêmplat din mila lui Dumneḑeu. Şi e lucru caracteristic, că învinuirea ridicată asupra gimnasielor: că ele adecă romanisează pe unguri, este aruncată în faţa consistoriului ortodocs român din Sibiiu în ce privesce scoalele comunale ale statului.

Risum teneatis! Consistoriul român ortodocs din Sibiiu persecută în scoalele comunale limba maghiară! E lucru sciut, că în sensul articolului de lege XVIII din 1879 limba maghiară e introdusă în scoalele noastre confesionale. Fie-care copil dela sate trebue se înveţe unguresce. Acum „vine“ consistoriul din Sibiiu şi prin cercularie „impedecă“ învĕţarea acesteia sau cu ḑiarul *„Nemzet“* vorbind: *a întreprins resboiu de esterminare contra limbei unguresci (irtó háborut inditott ellene).*

Nu va fi doară fără interes a spune, că aceste încă le afirmă un ungur din Deva, tot om de scoală, însĕ nu la scoalele reale.

Înţelegem intreaga manevră, şi dechiarăm sĕrbătoresce, că marea luptă pentru esistenţa naţională va afla pe fie care român ortodocs la postul sĕu.

În ce ne privesce pre noi românii ortodocsi se mai plânge ḑiariul unguresc asupra junimei, care studiează în Viena, Berlin, Brusella, Paris, şi nu se perfecţionează, lipsindu-i sublimitatea sciinţei şi a culturei unguresci: *Lucus a non lucendo!*

Da, studiem în streinătate, ca sĕ ne cultivăm. Vrem se fim oameni moderni, europeni, şi ne ţinem fericiţi, că nu sûntem crescuţi în esclusivismul întrodus aici în Ungaria. Germanii şi Francezii lucră

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Dl Goefle auḑì deschiḑênd uşa, şi sĕ presentă resolut persoanei ce eşì. El sĕ găsì în faţa unui bărbat, de vre-o trei-ḑeci de ani, cu faţă frumuşică, dară de o paliditate sinistră. Advocatul şi necunoscutul îşi priveau în ochi, trecênd foarte aproape unul de altul pe scara ângustă. Privirea făţişă, severă şi scrutătoare a advocatului sĕ întêlnì cu privirea poncişă şi făţarnică a necunoscutului, care îl saluta respectuos, şi coborì până la ultima treaptă, până ce dl Goefle ajunse capĕtul scărei; dară ajunşi amêndoi acolo, ei se reînturnară spre a se mai privi şi advocatul vĕḑu ceva diabolic în faţa aceea palidă, luminată de o mică lampă, ce era atârnată înaintea întrărei interioare a tindei. Dl Goefle întră la Stenson şi îl găsì şĕḑênd cu capul în pălmi nemişcat ca o statuă. El fu nevoit a-l atinge cu mâna, ca sĕ-l bage în samă. Bĕtrânul era aşa de adûncit în gândurile sale, de îl privea cu un aer têmpit şi avu nevoe de vr'o câteva momente până ce 'l recunoscu şi îşi reculese ideile. În sfêrşit părea că-şi revine în fire, făcênd o mare încordare a voinţei şi ridicându-se el salută pe dl. Goefle cu politeţa sa obicĭnuită, întrebându-l de sănĕtate şi oferindu-i propriul sĕu fotel, pe care advocatul însĕ îl refuză. Stringêndu-i mâna, dl Goefle o găsì puţin caldă şi umedă de sudoare sau de lacremi, şi se simţí emoţionat. El avea multă stimă şi afecţiune pentru Sten, şi era dedat a-i atesta respectul ce l datorea bătrâneţelor sale şi caracterului sĕu. El bine vedea, că moşneagul suferea de o criză teribilă şi că o a suportat cu vrednicie: dară ce secret era acela, ce un necunoscut cu faţă suspectă şi cu limbă cinică părea că-l ţine atêrnat ca pe o sabie a lui Damocles asupra capului sĕu?..

Într'aceea Stenson îşi recâştigase aerul sĕu serios, cam rece şi ceremonial. El n'a fost nici-o dată omul vorbei. Fi va de mândrie sau de frică, el era tot aşa de reservat cu oamenii cei cunoscea de trei-zeci de ani ca şi cu aceia, ce-i vedea întâiaşi-dată, şi obiceiul sĕu de a rĕspunde în monosilabe la întrĕbările cele mai serioase, ca şi la cele mai neînsĕmnate se făcură dlui Goefle foarte surprindĕtoare; puţinele frase mai lungi, ce tocmai le auḑise, spunêndu i le necunoscutului.

— N'am sciut, că ai sosit la Waldemora, domnule advocat, ḑise el; Dta vii pentru proces?

— Pentru procesul baronului cu vecinul dela Elfdalen, care, pîresce poate cu drept cuvênt; eu am sfătuit pe baron a nu pleda. Mĕ înţelegi, domnule Stenson?

— Da, domnule, foarte bine.

De-oare-ce moşneagul din politeţă escesivă avea obiceiul a rĕspunde tot-de-una aşa, de a priceput sau nu, dl Goefle, voind sĕ povestească cu dênsul, sĕ apropià de urechea sa, şi sĕ silì a articula bine fiecare silabă; dară el vĕḑu îndată, că grija aceasta era mai puţin de lipsă de cât în anii premergători. Nu numai că surḑimea lui Stenson nu sĕ era înrĕutăţit ci din contră se părea, că s'a uşurat cu mult. Dl Goefle îi făcu în privinţa aceasta complimentele sale. Stenson făcu din cap şi ḑise:

— Da, pentru momente; dară este foarte inegal. Astăḑi aud toate.

— Aşa e după ce ai suferit vre-o emoţiune vie? replicà dl Goefle.

Stenson sè uită la advocat cu surprindere, şi, după un moment de esitare îi dădu rĕspunsul următor, care nu era rĕspuns:

— Eu sûnt nervos, foarte nervos!

— Da — îmi voia a te întreba, replicà dl Goefle, cine este omul, ce tocmai l'am vĕḑut eşind de-aici?

de mult numai și numai în interesul culturei generale. Și ei au produs oameni epocali.

Cultura maghiară, — dacă o putem numì cultură — este importată dela aceste două popoare, e falsificată și pusă în servițiul maghiarisărei, încât e pĕcat și de numele ei.

Cu denunțiațiuni mârsave, terorism draconic și gărgăuni de grandomanie nici când nu sĕ va consolida statul unguresc. Deocamdată atâta.

Revista politică.

Sibiiu, în 1 August.

Înainte de a trece la cronica evenimentelor, comunicăm cetitorilor, că articolul reprodus de noi în fruntea numĕrului trecut, după o foae din Bucuresci, a apărut mai ântêiu în „Journal des Debats“, unul dintre ḑiarele cele mai de frunte din Francia. Aceasta pentru orientarea cetitorilor și spre sciința acestora, că pe lângă toate fanfaronadele maghiare, cu tendința de a seduce opiniunea publică în străinătate, lumina începe a se face asupra stărilor noastre și așa nu credem a ne înșela, dacă vom ḑice, că și în afacerile noastre politice va fi normativ adevĕrul depus în proverbul românului: *Urma va alege.*

În Budapesta, dacă putem da creḑĕmênt scirilor respândite de biroul de corespondență, poporațiunea ar fi mai liniștită. Mĕsurile polițiane însĕ, care s'au luat de Sâmbătă încoace, dovedesc, că turburările încă nu sûnt suprimate cu desĕvêrșire. Căpitanatul superior din Budapesta a publicat Sâmbătă o provocare, prin care poporațiunea este îndrumată a încuia porțile caselor la 7 oare seara, pentru ca turburătorii, fiind urmăriți, se nu se mai poată retrage prin curți dinaintea poliției și miliției. Și bărbații de încredere ai partidei sociale revoluționare au publicat o declarațiune, prin care declină dela sine ori ce amestec sau comuniune cu escedenții din sĕrile din urmă. „N. fr. Presse“ susține, că escesele din Budapesta sûnt organisate și că acestea vor face pe Ungaria, cărei îi place a rivalisa, în privința maturității politice cu Englitera, responsabilă de toate câte se întêmplă.

Dela Agram se scrie, că directorul de finance David a aflat cu cale a introduce tocmai acum firmele autorităților comune financiale cu inscripțiune maghiară. Acestea stau pregătite de trei ani. Temerea, că vor produce agitațiune în poporul croat a făcut ca sĕ nu vadă lumina ḑilei până în timpul de față. Fiind acum banul Croației, primariul cetății Agram absent, ear studenții cea mai mare parte duși în vacanție, directorul de finance a cugetat, că acuma ar fi timpul de a deschide limbei maghiare calea la glorie și în regatul croat. Este întrebarea cât de mult vor atârna firmele din cestiune acolo unde sûnt acum așeḑate.

Comentarele oficioase despre întâlnirea împeraților nu sûnt toate de o potrivă. O epistolă din Viena publicată în „Kreutz Ztg“. din Berlin afirmă, că până acum n'au avut loc nici un fel de turburare a relațiunilor dintre Germania și Austria. „Post“ din Berlin nu vrea sĕ scie, că cu ocasiunea intêlnirei împĕraților din anul acesta s'ar fi negoțiat despre înoirea alianței austro-germane. Este speranță, că alianța va remânea în valoare și după 1884. Speranța aceasta însĕ este foarte subțirică, dacă negoțierile nu vor mai avea loc, de oare ce nu se poate cugeta înnoirea unei alianțe fără de negoțieri.

Este probabil, că Germania, veḑênd cele ce se întêmplă în monarchia austro ungară, va sta în chibsuri. Articolul din „Național Ztg.“ despre care amintirăm cu altă ocasiune, este semn învederat despre îndoiala sterelor normative din Berlin. Acolo, cel puțin așa afirmă, ḑiare considerabile, voesc sincer susținerea alianței cu Austria. Însĕ acolo se întreabă oamenii în fiecare ḑi, dacă este cu putință ca într'o Austrie, unde slavii sûnt deasupra, poate fi alianță onestă cu Germania. În Berlin mai vor, nu numai amiciția Austriei, ci și pacea cu Rusia, pacea preste tot, fiindcă pentru susținerea ei s'a încheiat alianța. În Berlin este din acelaș motiv condamnată sprigínirea tendențelor polone, cari prea ușor pot provoca nemulțămirea concetățenilor din monarchie și susceptibilitățile împĕrățiilor Germaniei și Rusiei deodată. „Morning post“ ilustrează mai bine situațiunea, dacă afirmă, că acum cu ocasiunea intêlnirei împĕraților, împĕratul Wilhelm a stăruit pentru primirea Rusiei în alianță. Împregiurarea, că în Berlin se publică un ordin, conform cărui se vor întărì garnisoanele germane din vecinătatea Rusiei, nu alterează cele de mai sus, de oare ce este sciut, că Germania, mișcările cele serioase militare din interiorul seu nici odată nu le atârnă de limba clopotului.

Și Viena ș'a avut demonstrațiunea sa Vineri seara. Demonstrațiunea aceasta însă n'a fost esces antisemitic, ca cele din Ungaria. Energia poliției din Viena și a miliției luate intr'ajutoriu a pus capet mișcării.

„Standard“, foaia, care de un timp încoace se află în relațiuni bune cu oficiul de esterne din Viena, a afirmat, că conferența dunăreană se va întrunì în 25 August nou pentru ca sĕ ratifice tratul dunărean. Cu ocasiunea aceasta ḑicea numitul ḑiar va fi chemată și România la ratificare. „Românul“ desminte și declară scirea de falsă. „Köln. Zeitung“ susține întrunirea conferenței; de altă parte însĕ primesce dela Dunărea de jos scirea, că între România și Austria esistă în cestiunea Dunărei aceeași neînțelegere, care au esistat și mainainte. Ce vor face representanții puterilor la întrunirea cea mai de aproape în cestiunea Dunărei nu se scie. „N. fr. Presse“ e de părere, că vor remânea toate cum au fost.

Căsătoria între principele Petru Caraghiorghevici și princesa Zorca din Muntenegru a avut loc eri în Cetinie — După cununia cea strălucită a urmat un prânḑ sĕrbătoresc, cărui au premers gratulațiunile. După prânḑ nou căsătoriții au plecat la Paris.

Scirile din Spania sûnt liniscitoare, cel puțin așa asigură oficioasele.

Românii din Epiro-Tesalia.

Cetim în „Națiunea“:

Un amic din Ianina, iubitor de români, binevoind a ne scrie despre satele din munții Pindului, care s'au anecsat la Grecia, în urma tractatului dela Berlin, credem de folos a comunica cetitorilor nostri sciințele următoare estrase din această scrisoare:

Pe ambele coaste ale muntelui Pindu, într'o lungime de mai bine de 150 chilometri cu începere dela orășelul românesc Samarina situat lângă Smolcu, unul din cele mai înalte vîrfuri ale acestui șir de munți până la hotarĕle greco-turcesci înainte de anecsarea Tesaliei, sûnt șepte-ḑeci de sate mari și orășele locuite numai de români, cari formează o o popolațiune română de preste 150,000 suflete, populațiune compactă și omogenă; pentru că cel mai mic sat românesc dintre aceste 70 are minimum 1000 de locuitori, pe cât timp cele mari și orășelele, precum bună-oară sûnt Samarina, Minciu (Mețova) etc., au o populațiune esclusiv românească de 10,000 până la 15,000 de suflete.

Afară de această populațiune compactă a poporului român din sus ḑisele 70 de sate mari și orășele, cari vorbesc toți una și aceeași limbă și au acelaşi datine și moravuri, fără a esista într'ênsele nici o familie măcar de altă origine ori de alt cult, mai sûnt și alți români numĕroși, cari locuesc târgurile și orășelele Epirului și ale Tesaliei, a căror populațiune este mixtă fiind compusă din musulmani, greci, români, albanezi și jidani, precum sûnt orașul Larisa, capitala Tesaliei și orășelele sau târgurile Turnavu, Tricol sau Tricola, Domocu, Cardița, Fersala, Armiru, Veleștinu, Volu, Macrinița, Portaria, Aghia, Alasona, Ceariciani, etc. în Tesalia; și orasul Ianina, capitala Epirului cu orășelele Preveza, Arta Filiazli, Margariti, Paramitia etc. în Epir. Așa dar populațiunea românească a Epirului și Tesaliei nu poate fi mai puțină de 200,000 suflete. Dar ceea ce face ca poporul român din sus ḑisele provincii sĕ aibă o importanță și mai mare de cât cea numerică, este superioritatea românilor sub punctul de vedere moral și material și mai ales economic, pentru că dintre toți creștinii locuitori ai satelor Tesaliei și în cea mai mare parte a Epirului, numai românii sûnt proprietari (moșneni) ai pămêntului satului lor natal, al patriei lor și prin urmare numai dînșii dintre toată populațiunea creștină a satelor sûnt adevărații locuitori și cetățeni ai țĕrei ce locuesc; pe cât timp grecii din contră sûnt cultivătorii unui pămênt ce nu este al lor, căci satul ce locuesc este moșia, proprietatea boerului turc sau a statului turcesc. Grecii prin urmare sûnt clăcași, cari cultivă un pămênt strein ceea ce îi face a pierde calitatea și avantagiul de cetățeni.

Este un lucru cunoscut de toată lumea pe care nu'l pot nega nici grecii, că afară de orașele Epirului și Tesaliei, mai toate satele Epiro-Tesaliei, cum și târgurile de pe câmpiile Tesaliei precum sûnt spre esemplu Zarcul, Țioți, Pălămăl etc. sûnt moșii ale beilor și albanezilor turci, ear grecii locuitori ai acelor sate și târguri nu sûnt stăpâni nici pe casele sau cabanele în care locuesc, fiindcă și aceste locuințe sûnt proprietate a beiului turc ori albanez, după cum sûnt și pămênturile ce cultivă, islazurile unde 'și pasc vitele, oile etc. Grecii în orașe formează o minoritate slabă în comparație cu musulmanii, români, albanezii și jidanii conlocuitori ai lor. Industria locală, meseriile și artele, comerciul și profesiunile sûnt în mâna românilor. Cei mai mari negustori, cari fac negoțul Turciei cu Europa și cei cari au micul comerciu sûnt românii mai în tot Epirul și Tesalia.

Fabricarea țĕsĕturilor mai ales de lână din care 'și fac hainele mai toți locuitori țĕranii din Epir și Tesalia, fără distincțiune de origine și cult este produsul manufacturei femeilor române. O îmbrăcăminte de lână, care sĕ nu fie făcută din stofă importată din Europa, pe corpul unui grec, turc, albanez din Epiro-Tesalia, este productul industriei

---

— Nu-l cunosc.

— Nu l'ai întrebat de nume?

— Este un italian.

— Cum îl chiamă?

— El ḑice că-l chiamă Giulio.

— Vrea el se între în serviciul baronului?

— Se poate.

— El are o față suspectă...

— Afli?

— Altcum nu va fi singura față suspectă din giurul baronului.

Stenson se ferì de ori și ce afirmație și fața sa remase nemișcată. El nu era aplecat a începe o conversație delicată și intimă cu un om a cărui atitudine ceremonioasă părea pururea a ḑice: „Vorbesce-mi de ce te interesezi dta și nu, de ce me privesce pe mine.“ Într'aceea, în dl Goefle însista demonul curiosității, care nu se lasă se-l respingă.

— Italianul acesta ți-a vorbit cu puțină politeță, ḑise el repede.

— Așa creḑi? replică bătrânul cu aer indiferent.

— Am auḑit suind scara dtale.

Fața lui trada oare-care emoție, dară el nu o esprima prin vre-o întrebare neliniscită despre aceea ce dl Goefle a auḑit.

— El te a amenințat! adause acesta.

— Cu ce? ḑise Stenson, facênd din umeri. Eu sûnt așa bătrân...

— El a amenințat, a descoperì baronului ceva ce dta ai atâta interes a ținea ascuns.

Stenson rĕmase liniscit ca și când n'ar fi auḑit. Dl Goefle insista.

— Dară cine este acest Manassé, care a murit?

Aceiași tăcere din partea lui Stenson, a cărui ochi impenetrabili, ficsați spre dl Goefle, păreau a ḑice: „Dacă o scii, de ce me întrebi?

— Și celalalt? replică advocatul; de celalalt ți-a vorbit?

— Dta ai ascultat, dle Goefle? întrebă la rêndul sĕu bătrânul, pe un ton de estremă indiferență, în care dojana totuși se făcea bine simțită.

Advocatul fu intimidat; dară buna sa intenție îl reanima.

— Dta găsesci surprinḑĕtor, domnule Stenson, ḑise el, că uimit de accentul amenințător a unui glas necunoscut, eu m'am apropiat cu intenția a-ți sărì, în cas de lipsă, într'ajutor?

Stenson întinse dlui Goefle mâna sa bătrână și încrețită redevenită rece.

— Îți mulțămesc, ḑise el.

Apoi el mișcă câteva momente buzele ca un om, puțin dedat a vorbì, care vrea sĕ-și ușureze inima; dară el șovăì până ce dl Goefle îi ḑise pentru a-l încuragia:

— Scumpe domnule Stenson, dta ai un secret ce te apasă, și prin urmare stai sub lovitura unui pericol serios!

Stenson suspină și respunse laconic:

— Eu sûnt om cinstit, domnule Goefle!

— Și totuși, replică acesta vioiu, consciința dtale evlavioasă și timidă îți impută ceva!

— Ceva? ḑise Stenson cu un ton de autoritate blândă, ca și când ar fi ḑis: „Aștept sĕ mi-o spui.“

— Dta te temi cel puțin, replică advocatul de o rĕsbunare a baronului?

— Ba nu, rĕspunse Stenson repede; eu sciu ce mi-a spus medicul.

— Medicul l'a abandonat? Așa a înaintat boala sa? Eu l'am vĕḑut aḑi-dimineață: mi se părea, că are încă multe ḑile.

— Are câte-va luni, replică Stenson, dară eu, eu am încă câți-va ani. Eu am consultat eri... Eu consult în toți anii...

— Dar așa... Dta aștepți moartea sa pentru a destăinuì ceva însemnat? Dta scii doară, că lumea îl ține capabil a face se moară oamenii de care se teme? Cum gândesci în privința aceasta?

Trăsĕturile lui Stenson esprimau surprindere; dară dlui Goefle i se părea de astădată, că este o manufacturale a poporului român din Epiro-Tesalia ori din Macedonia. Ciorapii de lână în aceaste 3 provincii trebue sě iasă din lucrul de mână a femei române. Chiar furnisorii, cari prin contract se angajează a procura ciorapi pentru oştirea şi giandarmeria turcească, cumpăr numai dela români. Croitoria, zidăria, zugrăvia, fabricarea de arme şi de instrumente de fier, argintăria şi o mulţime de alte meserii trebuincioase vieţei sociale precum pânăria băcănia, lipscănia etc, se ecsersează în mare parte la români. Medicii, profesorii, advocaţii, mijlocitorii, chiar şi dragomanii diferitelor consulate din Epir, Tesalia şi Macedonia, cei mai mulţi şi mai însemnaţi sûnt români de origine. Cu un cuvênt, românii sûnt cei cari plătesc cele mai mari imposite statului şi ei sûnt poporul cel mai inteligent şi mai productiv în aceste părţi ale Turciei.

Şi cu toate acestea, drepturile acestui popor, care şi-a păstrat naţionalitatea şi individualitatea atâtea secole de barbarie şi pe care toate vicisitudinile şi pericolele de desnaţionalisare ale trecutului n'au putut sě-l peardă sau sě i altereze originea, caracterul, limba şi moravurile sale de vechi coloni romani, au fost nesocotite şi călcate în picioare tocmai în secolul al nouă-spre-ḑecelea, ḑis secol al civilisaţiunei şi al luminilor, când dreptul naţionalităţilor este înscris în codul dreptului ginţilor pentru că tocmai în acest secol şi după ce diplomaţia a fost informată, că poporul român din Epiro-Tesalia, fiind superior grecilor sub toate raporturile, merită o soarte mai bună, el a fost sacrificat în modul cel mai nedrept şi mai nelogic de cruda diplomaţie, care pentru interese şi calcule politice a desmembrat poporul român, deslipindu-l din această compactă şi omogenă populaţie românească de preste 200,000 suflete din Epiro-Tesalia, o mare parte ca sě o facă olocaust causei şi statului grecesc, prin faptul anecsărei la Grecia a unei părţi însemnate din teritoriul ocupat de sus ḑisa populaţiune românească. Românii, ale căror sate şi orăşele s'au anecsat Greciei, sûnt condamnaţi la desnaţionalisare şi la absorbire de elementul grecesc; pentru că Grecii persecuta limba şi scoala română chiar în statul turcesc, cu cât mai mult vor oprì ei acum limba română în propriul lor stat, unde românii pe lângă pedecile ce li se vor face pentru invěţarea limbei lor materne în scoală, vor fi siliţi din causa posiţiunei ce li s'a creat de a fi supuşi şi cetăţeni ai statului grecesc, sě înveţe limba statului şi se neglijeze nu numai cultivarea, ci şi conservarea limbei lor străbune în sinul familiei, precum au conservat-o până acum.

Eată lista celor 70 de sate şi orăşele românesci, din cari cele aflate pe teritoriul Tasiliei cedat Greciei poartă semnul crucii +

1. Furca; 2. Armata; 3. Breaza; 4. Păzi; 5. Paliosele; 6. Samarina; 7. Smixe; 8. Abele; 9. Pirvole; 10. Turia (Crania pe grecesce); 11. Băeasa (Vuvusa—); 12. Laca (Laista—) 13. Lesniţa; 14. Păliohore; 15. Dabrinova; 16. Macrini; 17. Cerneşu ori Şesu; 18. Floru; 19. Grebeniţi; 20. Trestenicu 21. Drăgaili; 22. Doliani; 23 Minciu (Meţova); 24. Ameru (Milia pe grecesce); 26. Vutanos; 27. Siracu 28. Medie; +29 Călari (Calaritis pe grecesce); +30 Palihore; +31. Maţuche; +32 Mălăcaşi; +33 Cuţofleani; +34 Ciorarni; +35 Paltenu; +36 Generazi; +37 Sturza; +38. Hărziazli; +39. Hăliche; +40. Sclineasa; +41. Coture; +42. Libenţa; +43. Viliceani; +44. Doliani; +45 Cornu (Crania pe grecesce); +36. Dragovişte; +47. Ameru (Palesmilia pe grecesce); +48. Gărdiche; +49. Giurgea; +50. Muciara; +51. Orgili (Tifloseli pe grecesce) +52. Camniani; +53. Pira; +54. Deşi; +55. Vitrinicu; +56 Pertule; +57. Cuteana; +58. Perniacu de jos; +59 Perniacu de sus; +60. Aivani; +61. Paliohore; +62 Drauşte; +63. Calogreani; +64. Clinova; +65. Nevode; +66. Gudovasda; +67. Costeana (Castania pe grecesce); +68 Burunicu; +69. Cocli; +70 Lujesci.

Precum se vede şi în tabloul de mai sus, din sus ḑisele 70 de sate românesci 42 au trecut în Grecia sau mai bine ḑicând un district pe deplin românesc, acela al Aspropotamului, locuit numai de români, a fost sacrificat pentru mărirea teritoriului şi populaţiunii statului grecesc, cu toate protestările ce au făcut românii din Epiro-Tesalia şi din Macedonia în contra acestui jaf al averei celei mai sacre şi mai preţioase a unui popor plin de viaţă.

(Va urma.)

Scrisori din Italia.

Corespondenţa particulară a „TELEGRAFULUI“.

Cutremurul din Casamicciola

Neapoli, 31 Iulie d'mineaţa.

Eri fură completate forţele militare pentru desgroparea victimelor cutremurului. Numěrul soldaţilor şi lucrătorilor trece peste 4000. Trebue sě mărturisim însě, fără a acusa pe nimeni, că ele au ajuns prea târdiu. Tocmai 12 oare după desastru de abia debarcase acolo o companie de sapeuri; astfel, că mulţi vor fi murit sub ziduri din causa lipsei de ajutoare repeḑi.

O constatăm, însě nu acusăm pe nimeni. Trupele se aflau toate la eserciţiu de tir afară din Neapoli, tocmai la Bagnoli, şi ceea ce s'ar fi putut face până la venirea lor, ca chemarea tuturor pompierilor şi carabinierilor, ca cererea de lucrători şi ingineri dela Societatea Meridională şi Romană a drumurilor nu s'a făcut şi ori cine poate înţelege causa.

Imensitatea desastrului a făcut pe toţi sě piardă capul. Bunăvoinţa, curagiul, abnegaţiunea, eroismul, nu lipsesc şi n'au lipsit; dar metodul, ordinea, direcţiunea au lipsit şi lipsesc şi aḑi. Toţi lucrează până cad de oboseală, dar folosul nu e mare pentrucă disordinea şi confusiunea domnesc pretutindeni.

Am věḑut soldaţi căḑênd fără suflare, din causa insolaţiunei şi a putoarei eşite din cadavrele în complectă putrefacţiune; cu toate acestea, bieţii tineri lucreaḑă cu ardoare câte 15 oare pe ḑi. Ei merită toată lauda şi victimele nu le pot fi decât prea recunoscětoare.

Eri din nou am fost la Casamicciola; am debarcat la 11 oare ameaḑi. Piaţa Marinei era acoperită de răniţi, care se svêrcoleau în durerile cele mai atroce. Doctorii trimeşi din Neapoli lucreaḑă necontenit; fie care operează în medie 10 amputaţiuni pe ḑi. Spectacolul sfâşie inima.

Alături cu răniţii stau cadavrele diforme, oribile, cari asceaptă pe rude sau părinţi pentru a fi recunoscute şi înmormêntate.

* * *

Împreună cu un alt coleg, am cutrierat toată Casamicciola. Era un trist peregrinagiu printre groasnicele ecatombe. Oroarea şi desgustul ne sdrobeau. Nu mai era ḑiua de 29 Iulie, nu se mai auḑeau strigătele de ajutor ale celor de sub ruine, peste care vělul morţii a apěsat 36 oare; nu mai erau răniţii, cari inspirau pietatea şi readuceau veselia în inima celor ce-i credeau perduţi. Aḑi, la fie care pas se vedeau ḑecimi de cadavre, şi pela otele câte 30—40 la un loc. Ele erau mutilate, diformate, sdrobite; erau negre şi din ele curgeau picături negre, păreau unse cu păcură. Mulţime de cadavre trecuseră deja în cea mai complectă stare de putrefacţiune, aerul era totalmente infectat şi o nouă nenorocire, o teribilă pestilenţă ameninţa sermana insulă. Şi cu toate acestea bravii soldaţi lucrează, lucrează cu eroism.

* * *

Până aḑi dimineaţă s'au scos de sub ruine aproape 300 răniţi, cari dau multă speranţă de vindecare. Ei sûnt transportaţi la Neapoli, unde doctori şi civili, aristocraţi şi burghesi, preoţi şi profani se întrec ale da toate îngrigirile necesare.

Sfêrşindu-se faşele şi păharele, s'au luat din ordinul Monsignorului Lan-Felice perdelele şi cupele dela biserica Pellegrini. Chiar biserica s'a transformat în spital şi peste 60 răniţi primesc îngrigirile în acest măreţ locaş.

În acelaşi timp, cu o grabă esemplară s'au transformat în spital giganticul Granilli şi s'au deschis porţile dela Reclusorio. Dormitoriul din Porto încă primesce copii răniţi şi toate spitalele civile şi militare din Neapoli.

* * *

Serviciul de transport îl fac peste 13 vapoare oferite gratis de societăţile „Florio Bubattino“, „Manzi“ şi „Procida-Ischia“, şi patru cuirasate înarmate din ordinul ministrului de resboiu pentru acest scop. Ele sûnt: Washington, Esploratore, Teribile şi Citta di Genova.

Toate vapoarele fac pe ḑi câte 2—3 voiagiuri, transportând răniţi, morţi, pâne, carne, ghiaţă, calce şi acid fenic, etc.

Serviciul, atât al vapoarelor cât şi al autorităţilor transportate în Casamicciola, sûnt acum foarte regulate; dar, încă odată, confusiunea domnesce pretutindeni, şi aceasta adauge la numěrul deja mare al victimelor.

* * *

Afară de Casamicciola, a cărei poporaţiune de 4500 locuitori adăogată la numěrul străinilor veniţi pentru băi, se urcă la numěrul de 6000, s'au mai distrus Lacco Ameno cu 1800 locuitori, Forio d'Ischia cu 7500 locuitori, Serra-Fontona, Barano, Pansa etc. mici comune din prejurul Casamicciolei. Se calculează până acum 500 răniţi şi vre-o 6000 morţi; numěrul celor din urmă, însě poate fi mult mai mare. Numai la Casamicciola numěrul sě ridică la enorma cifră de 5000; la Forio d'Ischia, apoi, s'au desgropat numai până acum peste 700.

În tot casul, e o devastaţiune îngrozitoare, ne mai pomenită după Lisabona.

Guvernul, comitetele judeţene, consiliile comunale, ḑiarele, persoane private din Italia, Germania, Austria, Francia, Anglia, pretutindeni deschid subscripţiuni în favoarea victimelor.

Nu s'ar putè forma şi în România nesce astfel de sfinte ajutoare?

La otelul Piccola Sentinella, unul din cele mai mari şi mai aristocratice şi aşeḑat în cea mai încântătoare posiţiune pe vêrful dealului, erau peste 40 persoane din înalta clasă italiană şi străină.

În seara desastrului, cea mai splendidă din câte s'au věḑut la Casamicciola, vre-o 6 persoane erau în salonul de joc, altele în sala de fumat şi vre-o 20 în salonul de musică.

În cel de al doilea, contele Martorana depinge pe o tărfurie figura unui preot care vorbia cu insularii, şi ceilalţi priveau la lucrarea lui.

In salonul de musică domnişoara Tuputti cântase un marş funebru de Chopin şi în momentul sinistrului un pianist engles, care până atunci nu voise a cânta, esecută „la Rapsodie Hongroise“ de Liszt

Toţi fură acoperiţi de ruine şi printre victime se afla şi frumoasa Giulia, sora lui Ludovic Legardi. El era tocmai în vale, la Marină. După desastru, în mijlocul întunerecului şi al norilor de pulbere, printre ruinele spăimêntătoare, printre cadavre şi răniţii cari strigau ajutor cu un curagiu eroic, suì muntele până la Piccola Sentinela.

Pronunciă, urlă numele drăgălaşei sale surori şi respunsul fu gemetele lugubre ale celor ce stau sub ḑidurile căḑute. Atunci, cu activitate febrilă, cu o forţă gigantică ce îi da starea de desperare în care se afla, se puse a sgăria pămêntul cu unghiile.

Căutând pe sora sa, el lucră singur până la ḑiuă şi numai cu mânile salvă unspre-ḑece din cei ce erau în saloanele de joc şi de fumat. Numai pe sora sa nu o găsia.

Cu ochii înjectaţi de sânge, gura plină de spume de turbare, el ridică atunci pumnii ameninţători la cer şi pentru ultima oară cu un răget de fiară sêlbatecă, strigă: „*Guilietta Guilietta mia dove si tu?*“ Un suspin înăbuşit, o melodie sufocată ajunse la auḑul lui. Era Giulia, care pentru ultima oară îi respundea de sub ingrozitoarele ruine: *Ludovico, fratellino mio amato, addio, addio!*“ (Va urma.)

Varietăţi.

* Majestatea Sa împěratul şi regele va pleca în 1 Septemvre n. la Timişoara, pentru ca sě fie de faţă la manevrele de acolo.

* Împěratul Germaniei a plecat dela Ischl în 9 August n. În 10 a sosit la staţiunea Gross-

---

surprindere silită şi de pură convenienţă, căci o frică tainică urmà pe věḑute. Stenson era capabil a se reţinea de nu a simula.

— Stenson, îi ḑise advocatul cu energia sincerităţii, prinḑêndul de amêndouě mânile, eu îţi repetez: un secret te apasă. Încredinţează-te mie, ca unui amic, şi contează spre mine, dacă este vorba de a îndrepta vre-o nedreptate.

Stenson şovăì câte-va momente; apoi, deschiḑênd îngrabă o lădiţă a biroului sěu, a cărei cheie o scoase din buzunar, el arětă dlui Goefle o cutie mică pecetluită, ḑicêndu-i:

— Parola dtale de onoare?

— Ţi-o dau.

— Pe sfânta biblie?

— Pe sfânta Biblie!... Ei bine?

— Ei bine!... dacă mor eu înaintea lui... deschide cetesce şi fă... când voiu fi mort!

Dl Goefle privì cutia; el věḑu pe ea numele şi adresa sa.

— Dta ai gândit la mine pentru depositul acesta? ḑise el. Îţi mulţămesc, amice; însě dacă viaţa dtale este ameninţată de ce nu spui tot. Veḑi, scumpe domnule Stenson, eu încep a înţelege . . . Baronul . . .

Stenson făcu semn, că nu voiesce sě rěspundă. Goefle urmă totuşi:

— El a lăsat pe cumnată-sa sě moară de foame!

— Dară, când a iscălit o declaraţie relativă la graviditatea sa, fost-a ea silită?

— Ea a iscălit de voie bună, nesilită de nimenea. . . Eu am fost de faţă; şi eu am iscălit.

— Ce s'a făcut cu trupul ei? S'a lăpădat cânilor?

—O! Doamne! N'am fost eu acì? El s'a înmormêntat cu toată cinstea bisericească.

— Prin dta?

— Cu mânile mele proprii!. . . Dară ciudat mai esci dta! Dă-mi cutia!

— Te indoesci de jurămêntul meu?

— Ba nu, replică bătrânul, ţine-o şi nu mě mai întreba. . .

El strînse încă o dată mâna dlui Goefle, se apropia de sobă, şi redevenì în realitate sau înadins surd cu desăvêrşire. Dl Goefle, spre a-l distrage, şi în speranţa de a-i mai scoate în urmă vre o câteva cuvinte, cerca a-i vorbì de procesul principal, despre care vorbise dimineaţa cu baronul.

(Va urma.)

beeren de unde a plecat îndată cu trăsura la castelul Babelsberg de lângă Potsdam.

* (Personalia) Dl LMC în pensiune, David Ghiurici de Vitézszokolgrada este înaintat la demnitatea de baron pe basa distincţiunei de comandator al ordinului împĕrătesc-austriac-leopoldin.

* (Convocare) Domnii membri ai comitetului Reuniunei învĕţătoresci din districtul Sibiiului sûnt prin aceasta convocaţi la o şedinţă ordinară, ce se va ţinè Marţi, la 9/21 August în locuinţa presidiului.

Sibiiu, 31 Iulie 1883.

Presidiul Reuniunei.
Simeon Popescu m. p.

* (Provocare.) Presidenţii despărţĕmintelor apartinĕtoare Reuniunei învĕţătoresci din districtul Sibiiului, sûnt prin aceasta provocaţi a aşterne acestui presidiu pănă cel mult în 8 August a. c. rapoartele generale despre activitatea despărţemintelor din anul espirat, conform prescriselor § 29 din Statute.

Sibiiu, 31 Iulie 1883.

Presidiul Reuniunei.
Simeon Popescu. m. p.

* (Provocare). Comisiunile didactice alese în adunarea generală a Reuniunei învĕţătoresci din districtul Sibiiului ţinută în anul trecut, şi avisate despre alegerea lor cu datul de 22 Octobre 1882 Nr. 8. sûnt provocate a presenta presidiului Reuniunei lucrările lor pănă în 8 August a. c. spre a le aşterne adunărei generale.

Sibiiu 31 Iulie 1883.

Presidiul Reuniunei.
Simeon Popescu m. p.

* (Dela Sinaia.) Cetim, că primarul din Braşov de Brennerberg în 7 August n., a fost primit în audienţă de regele şi de regina României. — Regina adună plante pentru secţiunea botanică a museului naţional, ce are sĕ se înfiinţeze. Regina este însoţită la escursiunile aceste de profesorul institului zoologic din Neapole Dorn.

* (Esercitii.) Elevii cadeţi de aici au plecat eri la 5 oare dimineaţa, spre a se deprinde în marşuri, preste Caşolţ la Avrig. Astădi se vor întoarce.

* (Şovinism şi ignoranţă) Oficiosului celui de frunte al guvernului unguresc, tipărit în limba maghiară, diarului din Budapesta, „Nemzet“, i se „scrie“ (vorbă sĕ fie): „Consistoriul **greco-catolic** din Sibiiu a declarat rĕsboiu de esterminare scoalelor poporale, înfiinţate (!!) de ministrul de culte şi de instrucţiune publică cu multe jertfe şi provoacă deadreptul ca sĕ se elimineze dintrânsele limba maghiară ca limbă de instrucţiune. Mai importantă este organisaţiunea inteligenţii române cu privire la restauraţiunea funcţionarilor ce are sĕ fie. Din Deva s'au trimis provocărì cu subscrierea protopresbiterului *greco-catolic* Papiu şi a advocaţilor Secula şi Hosszu, în cari li se spune adresaţilor sĕ nu se oblege cu votul, pănă nu vor căpăta dela comitetul central lista candidaţilor. Subscriitorii provocării sûnt matadorii casinei române din Deva. Ignoranţa şi maliţia „patriotică“ s'au sărutat în coloanele „atotsciutoriului“ oficios, care sĕ vede a nu cunoasce referenţele ţerii, pe care desigur, că şi el o numesce scumpa sa patrie.

* (Cale ferată prin Turnu-roşu.) Sĕ pare, că în fine totuşi se va împlinì şi vechia şi justa dorinţă a Sibiiului şi a locuitorilor din întreg districtul sĕu de a eşì din această stradă înfundată, a câştiga adecă cale ferată prin Turnu-roşu. Ramura din linia principală pănă la Râmnicu-Vâlci în România este decisă de doi ani ca sĕ se facă şi peste 1 an va fi gata. De acolo pănă în Turnu-roşu nu e vre-o distanţă de spăriat. Dela Sibiiu pănă la fruntărie planurile sûnt gata de mai mulţi ani. Duminecă în 5 August a mai fost earăşi o comisiune cu ingineri în Turnu-roşu. Resultatul noauelor negoţieri se va cunoasce mai târdiu. „Resboiul“.

Loterie.

Sâmbătă 11 August 1883.

Viena:	**32**	**76**	**7**	**20**	**72**
Timișoara:	**84**	**69**	**71**	**81**	**59**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 11 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.85	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.80	88.75
Renta ung. de hârtie	87.25	87.15
mprumutul drumurilor de fer ung.	1 8 —	238.—
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.60
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.—	105.14
Acţiuni de bancă austro-ung	835.—	837.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	296.30	296.—
Acţiuni de credit austr.	292.50	295.—
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung	99.60	99.75
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	97.50
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	100.—	100.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.—	99.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.50	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea decimei devin.	97.75	97.75
Sorţi de regularea Tisei	109.90	110.—
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.90	78.90
Datorie de stat ausacă în argint.	79.60	79.60
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.35	58.30
London (pe poliţa de trei luni)	119.75	119.70

Nr. 3024. Scol. [466] 3—3

Spre conferirea următoarelor stipendii din fundaţiunile archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei, anume:

1. două stipendii din fundaţiunea Cologeană à 60 fl. v. a. anuali pentru elevi din scoalele medii;

2. un stipendiu din fundaţiunea M. Peiovici à 60 fl. v. a. anuali pentru gimnasişti,

sĕ escrie concurs cu terminul *pănă 15/27 August a. c.*

Concurenţii au a proba cu acte oficioase, că sûnt români de confesiunea greco-orientală; lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor; deplin sănĕtoşi, şi că în semestrul ultim al anului scolastic 1882/3 au raportat din studii calcul general foarte bun.

La conferirea stipendiilor din fundaţiunea Cologeană se vor preferì conform literelor fundaţionali — *ceteris paribus* — concurenţii din munţii apuseni ai Transilvaniei.

Cererile instruite cu documentele relative la condiţiunile de mai sus sûnt a se aşterne direct la acest consistoriu. Cele neinstruite, sau întrate după terminul prefipt nu se vor considera.

Sibiiu, 26 Iulie 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr.-or.

Nr. 232 [462] 3—3

CONCURS.

Încuviinţânduse aşedarea unui capelan lângă neputinciosul preot din Berghin şi filia Colibi ca parochiă de clasa a III prin preaînaltul ordin constorial din 14 Iulie 1883 Nr. 2275 B., se escrie pentru ocuparea acestui post concurs cu termin de 30 dile dela prima publicare.

Capelanului se asigură din venitul parochiei de 400 fl. v. a. la an 200 fl. v. a.

Doritorii la acest post de capelan au a'şi adresa suplicile inzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeş în 21 Iulie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
În conţelegere cu comitetul parochia:

Ioan Tipeiu m. p.
protopresbiter,

Nr. 632 [460] 3—3

CONCURS.

Se escrie concurs pentru unul eventual două stipendii de câte 200 fl. pentru tineri din classa indrustriaşilor din fundul regiu şi în locul prim pentru cei din fostele scaune Mercurea şi Nocrichiu, sau şi din alte locuri. Ei trebue după putinţă se fie absolvat un gimnasiu inferior, sau o classă reală inferioară, la tot casul înse se fie absolvat una dintre scoalele industriale susţinute de universitatea săsească şi încă cu bun succes, şi sĕ se oblige, că spre perfecţionarea lor teoretică şi practică vor petrece un an în streinătate adecă afară de monarchia austro-ungară.

Condiţiile concursului afară de cele înşirate mai sûnt:

a) Testimonii scolastice cu calculi buni.

b) Testimoniu de sĕrăcie.

Jumĕtate din stipendii se plătesce îndată la consignare, jumĕtate după 6 luni.

Stipendiaţii vor avea a produce la cererea pentru a doua rată din stipendiu:

Testimoniile despre lucrul lor, şi un scurt raport despre timpul întrebuinţat, locul unde sunt aplicaţi şi esperinţele industriale câştigate.

Un asemenea au a face stipendiaţii şi după întoarcerea lor în patrie.

Petiţiunea de concurs bine instruită este a se ascerne cel mult pănă în 15 Septemvre, a. c.

Sibiiu, 1 August. 1883.

Oficiul central al universităţii săsesci.

Nr. 196 [453] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci dela scoala centrală gr. or. din comuna „Poiana“ protopresbiteratul Geoagiului I. se deschide concurs cu termin pănă la 15 August a. c.

Emolumentele sûnt 200 v. a. salariu anual, cuartir gratuit şi 6 orgii lemne de foc.

Petiţiunile concursuale, instruite conform legilor din vigoare, sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. o. al tractului Geoagiului I. în Hondol.

Hondol, 12 Iulie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial concernente.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresbiter

Nr. 2947 B. [457] 3—3

CONCURS.

Devenind în vacanţă două stipendii de stat à 500 fl. destinate pentru cualificaţiunea mai înaltă a clericilor din archidiecesa gr. or. română a Transilvaniei la vre-o universitate, — pentru conferirea lor sĕ escrie prin aceasta concurs cu terminul pănă la 18/30 August a. c.

La aceste stipendii pot concurge numai elevi absoluţi din cursul pedagogico-teologic din Sibiiu, cari sûnt tot deodată absoluţi de gimnasiu cu esamen de maturitate.

Concurenţii au a substerne la consistoriul archidiecesan pănă la terminul arĕtat suplicile lor instruite cu atestat de botez, cu atestatele scolare necesare, adecă: cu atestat de maturitate şi absolutoriu clerical, apoi cu atestat dela medic, că sûnt sănĕtoşi deplin, cu un revers, că după absolvire vor întra în serviţiul bisericei noastre, şi în fine au a arĕta universitatea, la care voiesc a'şi face studiile.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan ţinută în Sibiiu la 21 Iulie 1883.

Nicolau Popea m. p,
vicariu archiepiscopesc.

Nr. 178. [458] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III Hurez în protopresbiteratul Făgăraşului, devenită vacantă prin reposarea parochului, se deschide concurs cu termin de 30 de dile, dela publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: venitele stolari dela 84 familii, folosirea cimiteriului şi de fie care familie câte una di de lucru cu palma, care toate computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă dau suma de 228 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta, vor avè aşi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral instruite cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul pentru parochii pănă la terminul sus arĕtat.

Făgăraş, 28 Iunie, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Petru Popescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 157. [464] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de clasa a III-a Osoiu, devenită vacantă prin moartea parochului Vasiliu Popp, se escrie concurs cu termin de 30 de dile dela prima publicare a acestui concurs.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) locuinţa liberă în casa parochială cu 2 încăperi şi o tindă, precum şi toate edificiile economice necesari unui econom, computate la an 20 fl. v. a.;

b) usufructuarea porţiunei canonice, pe care comuna bisericească o plătesce de toate dările, constătătoare din 8 jugĕre 1595 □° arătură, 6 jugĕre 480 □° fênaţ, 1 jugĕr 1325 □° păşune şi 2 jugĕre 380 □° neproductiv cu venit curat la an 100 fl. v. a.;

c) birul preoţesc dela 70 familii à una merţă mică (16 cupe) per 1 fl. 70 fl. v. a.;

d) tot dela atâtea familii câte 1 di de lucru sau 40 cr. =28 fl. v. a.;

e) venitul stolar socotit după calculul de mijloc =32 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această staţiune sùnt avisaţi, suplicile lor de concurs instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi de regulamentul pentru parochii, ale aşterne pănă în terminul memorat, subscrisului oficiu protopresbiteral în Giurgeşti posta ultimă Reteag (Retteg).

Oficiul protopresbiteral gr.-orient. al tractului Dejului.

C. Giurgeşti la 30 Iunie 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
administr. protopresbiteral.

Cursul scolastic pentru moşit.

În urma emisului înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publică din a. c. Nr. 3255, prin aceasta se face cunoscut: că în semestrul de iarnă se deschide cursul învĕţământului de cinci luni la **institutul reg. ung. de moşit în Sibiiu în 1. Octomvre c. n. 1883.** Primirea la acest curs va avè loc dela 1—8 Octomvre în localitatea scoalei din *Strada morii* (Mühlgasse) *Nr. 25* pe lângă producerea atestatului de Botez şi de moralitate.

Sibiiu, 26 Iunie nou 1883.

[456] 2—3 **Direcţiunea.**

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.** Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane,

Nr. 89 Sibiiu, Joi 4/16 August 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ciuhă sau .... Ciumă?

Dela cea dintâiu scire despre ridicarea unei archiepiscopii papiste în Bucuresci, ḑiarele din România, cari n'au legâturi cu guvernul şi cu partida dela putere, sûnt cuprinse de o agitaţiune febrilă. Ḑiarele din cestiune dau necontenit espresiunea cea mai vie temerei, că ortodocsismul român este amenințat de papismul cosmopolit, care nu scie şi n'a sciut nici odată de naţionalităţi.

Îndată după cea dintâiu alarmă ne am pus pe observate. N'a trecut mult după ce a apărut în public scirea despre metropolia papistă în Bucuresci, şi eată că resare în Satmare broşurica, care învită pe români la un fel de independenţă cu papa în frunte. Mai în acela'şi timp am avut ocasiune sĕ cetim despre înfiinţarea unei reuniuni de spriginire, a cărui scop este propagarea papismului în Bosnia şi Erţegovina şi în peninsula balcanică. In fine, că metropolitul din Bucuresci cărui, după un obiceiu neobicinuit în biserica ortodocsă, i ḑic şi *primate* ar fi luat, ca şi reposatul de tristă memorie Hackman şi neprevěḑětorul Atanasie de şi mai tristă memorie, un papist (nu cumva iesuit în frac?) de consulent, de „stetnic“ al seu. Catolicismul părè învederat, că s'a pus pe lucru; am început a da dreptate celor ce se alarmaseră în Bucuresci şi România, că ortodocsia este amenințată. Fiind în România ameninţată, ea este şi la noi în Transilvania şi Ungaria.

Cu toate aceste, cât pentru România, credeam, că desteritatea bărbaţilor de stat români în diplomaţie o va scì ferì de cursa unei reacţiuni incapabile de progres şi consacrată, după cum ne arată infalibilitatea sau deoficaţiunea oamenilor, (declararea de ḑei) regresului.

Preconisarea episcopului Paoli de archiepiscop al Bucurescilor, cu deosebire însĕ un articol al ḑiariului Vaticanului „Moniteur de Rome“, s'ar părè, că e deplină seriositate: că papismul vrea sĕ se instaleze în regatul cel nou dela Dunărea de jos pe socoteala bisericei creştine ortodocse.

Eată ce ḑice, după „Resboiul W.“, „Moniteur de Rome“:

„Sosirea proaspetă la Bucuresci a noului Archiepiscop M-nior Paoli, primirea triumfală ce i s'a făcut, speranţele ce inspiră pentru progresele catolicismului în România alegerea acestui ilustru păstor, toate acestea dau un interes deosebit următoarelor informaţiuni ce primim dintr'o bună sorginte în privinţa situaţiunei politice şi religioase a Românilor.

„Se scie, că în urma biruinţelor lui Traian, Dacia fu colonisată de Romani, care impuseră acestui popor limba şi obiceiurile lor, până întratât, în cât chiar de atunci el a luat şi a păstrat până în ḑilele noastre numele de Român. Limba pe care o vorbesce încă nu este de cât o derivaţiune din limba latină.

„Creştinismul, care încă din secolul al doilea, se respândise în toată împĕrăţia romană, se propagase şi în Dacia unde prinsese rădăcini adânci. Aceia, cari cunosc istoria bisericească sciu că, din timpurile vechi, Dacia atârna direct de patriarchatul apusului, adecă de Roma. Tocmai mai târḑiu patriarchii din Constantinopole isbutiră sĕ atragă subt jurisdicţiunea lor România, adecă Moldova şi Valachia.

„Aceste doue principate, ajungênd prin tractatul dela Paris a forma un singur principat, guvernul român a vrut, chiar de atunci, după esemplul Rusiei şi Greciei, sĕ sustragă biserica română dela patriarchatul din Constantinopole, nelăsând sĕ subsiste decât legătura dogmei şi obiceiul de a cere sf. mir dela patriarchul din Constantinopole, ca o amintire a vechei atĕrnări faţă cu dênsul. Dar în anul trecut şi acest obiceiu fu desfiinţat printr'o hotărîre a sinodului român cu toate reclamaţiunile patriarchului.

„Ca respuns la aceste reclamaţiuni, episcopii români, adunaţi în sinod în toamna trecută, se puseră sĕ demonstreze: că patriarchii din Constantinopole n'aveau dreptul sĕ'şi esercite jurisdicţiunea asupra României; că dacă o esercitase de fapt în trecut, acesta fusese un abus din partea lor, abus datorit spriginului turcesc şi guvernatorilor Moldovei şi Valachiei, care erau pe atunci creaturi ale Fanarului; 2 că biserica română avea dreptul de a se constituì în biserică autonomă naţională faţă cu patriarchul din Constansinopole şi celelalte biserici ortodocse, aşa că dînsa nu mai avè trebuinţă se recurgă la patriarchul spre a'i cere sfântul mir, fiind-că aceasta era o remăşiţă a unei atârnări abusive.

„Această atitudine a episcopatului şi clerului român ortodocs a primit deplina aprobare a guvernului şi a Camerelor, care sûnt tare hotărîţi sĕ scape România de influenţa grecească sub toate privinţele.

„De acì urmă firesce o vădită iritaţiune printre Greci, nu numai la Fanarioţi, dar chiar până la Atena, şi jurnalele lor au trîmbiţat primejdia în care se află ortodocsia grecească în România, denunţând tot-odată tendenţele acestui principat de a se apropia de Roma(!), al cărei urmaş se glorifică a fi.

„De sigur, numele roman are un prestigiu şi esercită un fel de atracţiune neînvinsă asupra spiritului inimei Românilor. Aceasta esplică simpatia şi favoarea de care se bucură în România catolicii latini. Dacă pe lângă aceasta adăogem purtarea esemplară, învĕţătura clerului lor, binefacerile ce el împrăştie împregiurul lui şi pe lângă care face un contrast ciudat apatia clerului ortodocs local, lesne ne esplicăm tendenţele favorabile ce se manifestă printre Români faţă cu catolicismul.

„Această simpatie nu se manifestează numai la ortodocşii laici, dar foarte adese şi printre membrii clerului lor. De altă parte, este adevĕrat, că clerul de sus nu se poate oprì de a-şi arĕta nĕcazul si de a aţîţa prejudiţiile schismei lui Photius, după instigaţiunea vădită a agenţilor panslavismului.

„De aci a eşit aceea faimoasă şi violentă carte pastorală a mitropolitului din Iaşi înpotriva restabilirei ierarchiei latine în România, împotriva Austriei, pentru protecţiunea ce a acordat în tot-deauna această putere catolicilor din România. Dar acest act de supărare a fost în genere desaprobat, până şi de către mitropolitul ortodocs din Bucuresci, care cu ocasiunea unei visite făcute de curênd lui Mnior Paoli, şi-a esprimt adânca părere de rĕu pentru atitudinea mitropolitului din Iaşi.

„Că dacă în faţa acestor simpatii atât de vădite către catolicism, se întreabă cineva pentru ce biserica română nu se hotăresce a îmbrăţişa adevĕrata credinţă, trebue sĕ respundem, că spiritul de bisantinism, spiritul de naţionalitate şi pasiunile de partid esercită influenţa lor supărătoare asupra intereselor religioase şi le supun la capriţiile politicei dominante.

„Biserica româna stă în voia celor douĕ partide, care sĕ succed pe rênd la putere. Scopul acestor douĕ partide este unul şi acelaşi dar mijloacele lor de acţiune sûnt deosebite. Ele ţintesc amêndouĕ a sĕvêrşì unirea românilor, mărirea patriei şi crescerea influenţei ei în Orient şi Occident. Dar nu este tocmai uşor pentru România de a face causă comună cu naţiunile latine, de oarece posiţiunea sa este dată în paza Rusiei şi Austriei fără a

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

De astădată el fu nevoit a scrie întrebările sale, şi bătrênul respunse limpede ca de obiceiu. După opiniunea sa, bogăţiile minerale a muntelui împricinat aparţineau unui vecin, contelui de Rosenstein. El produse în înţelesul acesta cuvinte bune, şi frunzărind prin cartoanele sale, rênduite şi pachetate cu grija cea mai mare, el produse şi doveḑi. Dl Goefle observà, că aşa este şi propriul sĕu simţ, şi, că ar fi nevoit a rumpe cu baronul dacă acesta ar stăruì a-i încredinţa o causă rea. El mai adause unele reflecsiuni asupra prepusului caracter reutăcios a clientului sĕu; dar vĕḑênd, că Stenson n'aude, şi că o conversaţie scrisă nu i-ar permite a-l biruì cu viclenie, dl Goefle trebuì sĕ renunţe a-l mai întreba.

Reîntorcêndu-se în odaia ursoaicei, dl Goefle se întrebă, dacă ar fi folositor a încredinţa lui Cristian situaţiunea în care se afla faţă cu Stenson, şi după unele reflecsii el se privì ca şi obligat la tăcere. Afară de aceea advocatul era în momentul acela puţin dispus a vorbì. El era agitat de o mie de gânduri bizare, de o mie de prepusuri contraḑicĕtoare. Creerii sĕi lucrau, ca şi când o causă încurcată şi plină de probleme ar fi încredinţată sagacităţii sale. Şi totuşi contrarul era în realitate: Stenson i-a interḑis chiar şi curiositatea. Aceasta nici nu i-ar fi fost de folos, dară dl Goefle nu era omul a impune tăcere hipoteselor sale tumultuoase. El găsì pe Cristian într'o situaţiune ce-i făcu tăcerea foarte uşoară.

Cristian departe de a gândì a-l întreba de ceva îşi uitase de obiectul convorbirei lor precedente şi nu se ocupă de cât de piesa sa. Adevĕrat alt cum cu mare decuragiu şi când advocatul 'l întrebà dacă a aflat mijloc a se lipsì de servitorul sĕu, el îi respunse, că de o oară caută în zadar după mijlocul acesta. La nevoie, Cristian s'ar fi putut lipsì de el, dar riscând multe accidente şi lacuni fatale în representanţia sa. L'ar fi costat multă osteneală, mult spirit şi multă forţă morală, încât mai bucuros ar fi renunţat.

— Adevĕrat! ḑise el către dl Goefle, care se încerca a'l încuragia, îţi jur, în stilul escamotorilor, că jocul nu valorează luminările; cu alte cuvinte eu m'aşi slei fără profit pentru gloria mea şi aşi fura banii baronului. Ei! eată o afacere greşită, sĕ nu mai gândim la ea. Scii, ce-mi rĕmâne a face domnule Goefle? A renunţa la gloria mea în ţeara aceasta, a împacheta toate, a pleca, fără tobe şi trimbiţe în alt oraş, unde-mi voiu căuta alt servitor, care-mi va servì drept tovarăş şi care va fi îndestul de evlavios a ţinè jurămêntul, ce i l'aşi cere a nu bea nici odată altceva decât apă şi dacă ar curge vinul ca apa în gârlele Svediei!

— Drace! drace! ḑise dl Goefle foarte supĕrat de ideea de a perde pe soţul sĕu de odae... Dacă a'şi crede, că pot face încât-va sĕ misce piţigoii acestia... Dară nu! nu pot.

— Şi totuşi, nimic nu este mai uşor. Cearcă indicele în cap, degetul cel mare într'un braţ, cel mijlociu în celalalt braţ... Dară veḑi că poţi! Bine! Sĕ vedem, salută, ridică mânile spre cer!

— Asta nu e nimic, dar a pune gestele în acord cu graiul! şi apoi ce se ḑic? Eu nu sciu improvisa, decât un monolog!

— Destul este atâta. Stăi pledează o causă, ridică braţul acesta, uităţi, că esci dl Goefle, privesce figura ce o ai a mână. Vorbesce, şi, lucru firesc, gestele ce le ar face braţele şi toată atitudinea persoanei dtale se vor reproduce în capetul degetelor dtale. Este vorba a se pĕtrunde de realitatea lui burattino şi de a strămuta individualitatea în el.

— Drace! Dtale iţi este uşor a vorbi; dară când n'ai obiceiul. . . Sĕ vedem dară niţel. Eu presupun, că pledez... Ce sĕ pledez oare?

mai vorbì de imperiul otaman, care este pe patul morţii. Aceste douĕ imperii cuprind Românì între supuşii lor. Rusia are românì în Basarabia, Austria în Transilvania şi Banat, unde românii covârşesc prin numĕr pe celelalte naţionalităţi.

„De acì urmează, că o parte destul de numeroasă dintre românì doresc sĕ trăiască în bună pace cu Rusia pentru ca sĕ'i poată avè sprijinul în scopul dovedit de a-şi anecsa Transilvania şi negreşit apoi a se scăpa de influenţa rusească. Acest partid aduce drept pretecst identitatea de principii religioase cu Rusia şi speranţa de a ajunge prin mijlocirea ei a întrunì membrele risipite ale familiei române în Macedonia, Epir şi Tesalia şi în alte provincii ale imperiului otoman.

„Aceasta esplică atacurile de curênd ridicate contra Austriei şi incidentele diplomatice ivite între această putere şi România. Partidul de care vorbim, de şi nu este duşman catolicismului, se teme totuşi de a îl favorisa, spre a nu-şi înstrĕina pe Rusia.

„Dar acest partid este cumpănit de acela care ţine a fi în bună înţelegere cu Austria cu atât mai mult cu cât această putere a sciut sĕ favoriseze într'un mod vĕdit elementul român din Transilvania şi Bănat. Acest partid susţine, că trebue sĕ fie România în bune relaţiuni cu Austria: 1. pentru că această putere scie sĕ respecte drepturile deosebitelor naţionalităţi din care se compune; 2. pentru că Austria, fiind catolică, se găsesce legată prin tradiţiunile sale istorice, de civilisaţia şi spiritul raselor latine.

„Acest partid, cel mai înţelept, se pare, că trebue sĕ reuşească mai curênd sau mai târḑiu. El arată fericite înclinări spre catolicism şi doresce unirea intimă a bisericei române cu Sf. Scaun. Prin aceasta chiar speră a însufla Europii catolice mai multă simpatie.

„Negreşit că nisce motive de umanitate şi de politică înping acest partid la unirea cu Roma. Dar tocmai aceste motive pot se aducă pe nesimţite pe Românì a vedea, că lipsesce o căpetenie spirituală credinţei creştine ce au, şi că această căpetenie după tradiţiunea universală a Orientului este Pontificele Roman, urmaşul Sântului Petru.

„Din nenorocire, acest partid nu este încă în destul de ascultat. În urma enciclicei metropolitului din Iaşi, presa română a discutat pe faţă unirea bisericei române cu biserica catolică.

„Prejudiţiile religioăse au năpădit ear, mulţămită organelor rusofile şi liberale, care au căutat se dovedească, că această unire ar produce supunere cătră Austria, şi că spre a o înlătura, nu este alt mijloc, de cât a rĕmânea în ortodocsia orientală.

„Cât despre noi, credem, că aceste temeri se vor risipì şi că oara desamăgirei va bate atunci când Românii se vor convinge de foloasele de tot felul ce le va aduce unirea lor cu biserica catolică, singur isvor pentru dênşii de statornicie politică şi de progres moral.“

Ţesetura iesuitică nu e de loc proastă. Ea gâdilă şi leagănă, pentruca se deştepte plăcere şi pe urmă sĕ adoarmă pe românì. Ea vorbesce de Roma şi de popoarele latine din occident, ca se amăgească pe latinii din orient. Latinii din orient însĕ, înţelegem pe cei cu minte, vor scì deosebi între Roma Vaticanului şi Roma Quirinalului şi îşi vor aduce aminte, că cea dintâiu a jertfit sute de ani pe toate popoarele occidentului, papiste şi latine totodată, interesului ei de dominaţiune. Papismul cosmopolit şi iubitor de despotism teocratic n'are nimic de a face cu latinitatea. El primesce „denarii lui Petru“ tot aşa de bucuros dela latin ca şi dela slav, german, turan, chirghiz etc., numai papist se fie, şi se dea denarul.

Un lucru nu ne place în România. Biserica ortodocsă sau mai bine episcopatul ortodocs de acolo se lipesce prea tare de abusurile ereḑite dela bizantini şi fanarioţi şi desconsiderĕ liberalismul, temeiul bisericei creştine, intemeiate de Christos. Episcopatul ortodocs din România ar trebuì sĕ se desbrace de absolutismul călugăresc şi sĕ considere biserica întreagă, adecă pe toţi credincioşii, de biserică dar se nu creeze caste de aristocraţie în organismul cel mai democratic, care nu cunoasce decât un tată în ceriuri şi fii, pe toţi oameni, pre pămênt.

Credem, că episcopatul din România va cunoasce din vreme retăciriea în care se află şi va da bisericei ortodocse forma ce i se cuvine, după învĕţătura cea adevĕrată a lui Chs. Va recunoasce, că biserica ortodocsă nu e ca biserica papistă, numai a dignitarilor şi ordinilor. Credem, că episcopatul ortodocs român nu numai va recunoasce, dar se va şi conforma în interesul bisericei ortodocse şi nu va mai da prilegiu preoţimei se retăcească fără de păstori prin adunări esceptionale în paguba credinţei, moralei şi libertăţei.

Creḑênd aceste vom vedè în scurt timp, că ceea ce ni se presentează de ḑiarele de peste Carpaţi ca o *ciumă* va fi numai o ciuhă, de care se sparie paserile fără pricepere.

Avis episcopatului ortodocs, pe umerii cărui astăḑi zace toată responsabilitatea.

Revista politică.

Sibiiu, în 3 August.

Escesele din Budapesta după scirile ce le avem până acum, au încetat. Cordonul militar din strada Kerepes este delăturat. Tot ce se mai dispune pentru preîntimpinarea altor mişcări turbulente este, că miliţia în casarme este consignată şi că patrolele de miliţie percurg încă stradele capitalei. De alte parte se raportează, că în Şopron şi Steinamanger au avut loc escese, a căror colorit earăşi se pare a fi antisemitic. Despre acestea n'avem încă scirile ulterioare. „P. Ll.“, într'o telegramă ḑice, că agitaţiunea este foarte mare şi că se estinde şi asupra vecinătăţii. Este caracteristic, că escesele acestea se întîmplă mai cu sama în ţinuturi şi în localităţi, unde jidovimea se află între populaţiune mai mult nemţească. Nu scim cărei împregiurări se atribuim fenomenul acesta. Fi-va el urmarea bunei stări materiale şi superiorităţii intelectuale, prin urmare independenţa, sau urmarea unui sistem de agitaţiune, prin care cealaltă poporaţiune este ferită de compromisiuni. Judecând cineva toate împregiurările, poate venì la credinţa, că suposiţiunea cea dintâiu este, dacă nu cea adevĕrată, în sensul strict al cuvêntului, apoi cel puţin, aproape de adevĕr.

Asupra esceselor din Viena şi în special asupra originei lor, scrie un corespondent al ḑiarului „Allgemeine Ztg.“ din München, că sûnt nisce consecenţe ale deselor persecuţiuni căror sûnt espuşi socialiştii din Viena. Corespondentul spune mai de parte, că cea mai mare esacerbaţiune a produs o dispariţiune neesplicabilă a unui agitator şi redactor al foaiei „Freiheit“ din Londra.

Ratificarea tratatului dela Londra în cestiunea Dunărei, se scriea în ḑilele din urmă, că nu se va ratifica în 25 August n. ci, că representanţii puterilor se vor întrunì în 15 August la Londra spre a schimba între sine documentele de ratificare. Ocasiunea aceasta o folosesc mai multe ḑiare din capitalele monarchiei austro-ungurescì, pentru ca sĕ spună României ce are sĕ aştepte, fiindcă până acum nu s'a înduplecat a se supune hotărîrilor conferenţii dela Londra. Între aceea vine biroul de corespondenţă şi anunţă, că representanţii puterilor se întrunesc astăḑi la Londra numai pentru unele formalităţi ce au a se statorì pentru timpul când ratificaţiunile vor avea a se schimba între representanţii puterilor. Cât privesce pe România, „N. fr. Presse“ află, că a fost invitată la Londra spre a lua parte la ratificare. Prin aceasta puterile au mai cercat odată sĕ dea României ocasiune a accepta şi subscrie convenţiunea. Cu toate că la Bucuresci oamenii nu se ved înclinaţi a consimţì cu convenţiunea dela Londra, totuşi speră unii, că n'ar fi cu neputinţă, ca ministrul president Bratianu, înainte de întoarcerea dela Aix les Bains sĕ meargă la Londra. Cu mergerea aceasta a ministrului president Bratianu, corespondentul aceleeaşi foi face cu totul alte combinaţiuni. Este adevĕrat, că ministrul president Ioan Bratianu, care petrece la Aix les Bains a scris la Bucuresci, sĕ i se numească un oficier de marină, care scie bine englezesce, pentru ca se'l trimită la Londra. Deducţiunea, că ministrul Brăteanu încă ar merge la Londra nu este întemeiată pe ceva hotărît. Şi după cum se vede din corespondenţă mai departe, şi la cas că s'ar duce, nu s'ar duce pentru ratificarea tratatului sau convenţiunei, ci pentru afaceri, care 'l privesc ca pe ministru de resboiu al României. Este vorba de liferaţiunea mai multor tunuri — se ḑice 1200 — pentru fortificaţiuni, pe care ministrul speră a le primì pe lângă termini mai culanţi decât dela stabilimentul lui Krupp.

Regele României, după cum se poate vedè la alt loc, este invitat la botezul strănepotului al doilea al împĕratului Germaniei ca naş. Ḑiarele din Bucuresci, cari aduc scirea aceasta, accentuează că regele Carol a fost cu stăruinţă rugat a primì sĕ fie naşul fiului principelui Wilhelm al Prusiei“. Spre sfîrşitul acesta regele Carol va şi pleca mâne la Berlin. „N. fr. Presse“ crede, că călĕtoria aceasta va avea şi oare care efect politic şi anume în privinţa cestiunei dunărene.

Invitarea regelui Milan sĕ asiste la manevrele cele mari dela Homburg, în Germania, unele ḑiare vieneze o comentează într'un mod favorabil pentru regele Sêrbiei. Aceleaşi mai spun, că în cercurile oficiale din Viena, invitarea a făcut impresiunea cea mai bună. Acolo se consideră invitarea ca respuns la festivitatea cununiei din Cetinie.

Cununia din Cetinie a decurs după programa statorită mai înainte. Poporul întreg din capitala muntenegreană a participat la festivitate. Nou cununaţii au plecat încă în ḑioa cununiei la Paris.

„St. Peterburgskija Viedomosti“, organ oficios rusesc, scriind despre căsătoria lui Petru Caragheorghevici, cautā se dovedească cu date istorice cât de naturală este împreunarea dinastiilor Caragheorghevici şi Petrovici-Nieguşi. În decursul articolului organul rusesc spune, că principele Michail

---

— Pledează pentru un baron acuzat, a fi ucis pe frate-seu!

— Pentru? Eu mai bucuros aşi pleda contra.

— Dacă pledezi contra, vei fi patetic; dacă pledezi pentru, vei putea fi comic.

— Fie, ḑise dl Goefle intinḑênd braţul ce ţinea figura, şi gesticulând cu dênsa. Eu pledez ascultă.

„Ce puteţi d-voastră produce în contra clientului meu, dvoastră, care îi imputaţi o faptă aşa simplă aşa naturală, adecă delăturarea unui membru neplăcut a familiei sale? De când este un om care iubesce banul ce-l cheltue, silit a respecta consideraţiunea aceasta vulgară, ce o numiţi d-voastră dreptul de a trăì? Dreptul de a trăì! dară noi îl reclamăm pentru noi inşine, şi cine ḑice, dreptul de a trăì, ḑice dreptul de a trăì în felul seu. Căci de oare ce noi nu putem trăì fără o avere considerabilă şi fără privilegiile bogăţiei, de oare ce în lipsa lucsului, a castelelor, a creditului, şi a puterei, noi sûntem osândiţi a perì de ruşine şi de necaz, a crepa de urit, cum se ḑice în limba vulgară, noi avem noi revindicăm, noi ne luăm dreptul a ne scăpa de fiecare piedecă a desvoltărei noastre, a estinderei noastre, a lucoarei vieţei noastre morale şi fisice! Noi avem în partea noastră. . .

— Mai sus! ḑise Cristian, care asculta riḑênd pledoriul satiric al advocatului.

— „Noi avem în partea noastră, ḑise dl Goefle, ridicânduşi glasul, tradiţiunea lumei vechie, dela Cain şi până la marele rege Birger-Iarl, care a lăsat pe cei doi fraţi ai sei, se moară de foame în castelul dela Nikoeping. Da, domnilor, noi avem obiceiul vechiu al Nordului şi gloriosul esemplu de la curtea Rusiei din timpurile mai nouĕ. Care din d-voastră ar îndrăzni a opune mica morală, marilor consideraţiuni a raţiunei statului? Raţiunea statului, domnilor; sciţi dvoasttă ce este raţiunea statului?

— Mai sus! replică Cristian; mai sus domnule Goefle!

— „Raţiunea Statului, strigă dl Goefle în falset, căci glasul sĕu nu se mai putea eleva, raţiunea statului este, în ochii nostri. . .

— Mai sus!

— Sĕ te iea dracul!. . . Eu îmi sparg gêtul! Îţi mulţămesc, am destul, dacă trebue se urli aşa.

— Dară nu! domnule Goefle! Eu n'am ḑis sĕ vorbesci mai sus; este o oară de tot ridic braţul şi dta nu vrei se pricepi că, ţinênd aşa marioneta, în nivelul pieptului dtale, niminea nu o vede şi joci pentru dta singur! Uită-te la mine: mâna trebue sĕ-ţi treacă peste cap. Aid' sĕ facem un dialog pentru noi doi! Eu sûnt advocatul partidei contrare, şi te întrerup, izbit de o îndignaţiune, ce nu o mai pot reţinea. „Nu te mai pot asculta şi, fiindcă judecătorii adormiţi în fotoiurile lor ingădue un astfel de abus a limbei omenesci, pe lângă toată elocuenţa aparentă a vestitului şi grozavului meu adversar, eu... Întrerupe-mĕ dară, domnule Goefle! Trebue sĕ mĕ întrerupi necontenit!

„Domnule advocat, esclamà dl Goefle, dta n-ai cuvêntul.“ Eu fac pe judecătorul.

— Foarte bine! dară schimbăţi glasul.

— Nu pot. . .

— Cum sĕ nu! Ai o mână liberă, stringeţi nasul.

— Prea bine! ḑise dl Goefle vorbind pe nas... „Domnule advocat dela partida contrară, dta vei vorbì, când ţi-a venì rêndul...“

— Bravo! „Voiesc se vorbesc îndată! Voiesc sĕ fac de ruşine sofismele odioase a adversarului meu!. . .“

— „Sofisme odioase!“

— Foarte bine! o! foarte bine; ce ton furios!... Eu replic; „Orator fără principii, am se te predau anatemei opiniunei publice!. . .“ Dă-mi o palmă domnule Goefle!

— Cum! sĕ-ţi dau o palmă?

— Ei, da! pe obrazul advocatului meu, dară sĕ facă sgomotul acesta. Ţine-ţi degetele bine, eu îţi voiu lua căciula. Aid, se ne luăm la trânteală. Bravo! Scoate marioneta din degetele mele, şi o aruncă în public. Copii fug după ea, o ridică, o privesc cu admiraţie, şi o aruncă eară în teatru.

al Sêrbiei, care fu ucis în Topşider, a fost cel din urmă Obrenovici şi că în batjocură numesce pe regele actual al Serbiei, Milan Iefremov, pe care Austria la făcut rege. Căsătoria aceasta „Presse“ din Viena, ḑice oficiosul rusesc, o consideră îndreptată contra Sêrbiei şi Austriei, care trebue sĕ apere pe vasalul sĕu. Alţii ḑic, că principele Petru încă cu ocasiunea încredinţărei a abḑis de tronul serbesc, pentru ca se nu se turbure relaţiunile amicabile dintre Sêrbia şi Muntenegru. Organul rusesc închee ḑicênd, că ar fi ruşine a desminţì astfel de sciri.

Românii din Epiro-Tesalia.

(Urmare şi încheere după „Naţiunea“.)

Pe lângă acele 42 de sate românesci din districtul Aspropotamu, care a fost cedate Greciei, o mulţime de români stabiliţi de mult mai în toate oraşele şi târgurile Tesaliei au avut aceeaşi soarte ca şi cei din satele Aspropotamului; pentru că în posiţia şi condiţiunile actuale, care le a creat faptul anecsării ţĕrei lor natale la statul grecesc, ei sûnt siliţi nu numai limba lor naţională s'o vadă esclusă din scoalele lor, precum s'a întêmplat la Tricala şi la Veleştinu, unde erau scoale românesci înainte de cedarea Tesaliei la Grecia, ear acum s'au închis; ci încă sĕ abjure naţionalitatea şi limba lor străbună spre a devenì şi în fond cetăţeni grecesci, precum din nenorocire au devenit în formă.

Orăşelele şi târgurile Tesaliei numĕră între locuitorii lor multe familii românesci, mai ales. Tricala, Cardiţa, Veleştinu, Armiru, Volu, Macriniţa, Portaria, Larisa, Turnavu etc., şi în timp de earnă când o mulţime de români locuitori ai satelor românesci situate pe înălţimile munţilor din Epir, Macedonia şi Albania orientală, descind în Tesalia cu turmele şi cu familiile lor, nu se găsesce târg şi sat al Tesaliei în care românii sĕ nu figureze ca un popor cu preponderanţă în avuţie, în comerciu, în industrie şi în meserii.

Aceşti români cari din causa ocupaţiunilor lor sûnt siliţi sĕ părăsească earna muntoasele lor sate ca sĕ descindă în Tesalia, sûnt espuşi în urma anecsării la statul grecesc la o mulţime de şicane şi neajunsuri; pentru că ei descinḑênd împreună cu familiile lor, au cu ei şi pe învĕţătorul lor şi pe preoţii satului lor, astfel că ei sûnt o colonie în Tesalia, unde învĕţătorul şi preotul român sûnt opriţi de a învĕţa limba română la copii românilor, elevii lor de vară şi de a cetì evanghelia românească în biserică.

Ceva mai mult. În timp de earnă aceşti români, aflându-se pe teritoriu grecesc sûnt caracterisaţi ca propagandişti români, cari în satele lor natale din Epir şi Macedonia au scoale şi biserici românesci; şi susţinênd acolo pe învĕţătorul şi pe preotul român (ambii blăstĕmaţi şi calumniaţi de archiereul grec) lovesc în interesele elenismului şi fac acolo mare rĕu causei grecesci. Ear cei mai înfocaţi patrioţi dintre aceşti nenorociţi români sûnt denunţaţi la autorităţile şi archiereii Tesaliei de cătră consătenii lor, cari ţin cu partidul grecesc. De aceea mulţi dintre acesti români sûnt rĕu vĕḑuţi, persecutaţi şi maltrataţi în Tesalia, pentrucă vara în satele lor natale sûnt partisani ai scoalei şi ai bisericei române. Chiar earna trecută preotul din orăşelul Samarina, Ioan Dimitru, aflându-se earna în orăşelul Tesaliei Turnava cu familia sa, a fost bătut în mijlocul pieţei în modul cel mai crud şi bestial, pentrucă vara cetesce românesce evanghelia în biserică şi pentrucă şi-a trimis fiul sĕu la gimnasiul român din Bitolia, refusând al da grecilor, cari îl ceruseră ca sĕ-l trimită la Atena sĕ studieze cu cheltuiala silogului. Nenorocitul preot a trebuit sĕ stea două luni în pat, pentrucă loviturile ce i au dat în cap erau grave.

Am putè cita o mulţime de asemenea fapte vandalice, care continuu au loc în contra românilor mai pretutindeni în Tesalia şi mai ales în Tricala, Cardiţa, Veleştinu, Volu, Larısa, Zarcu, Ţioti, Grijanu etc.

Anecsez acì o copie după declaraţia ce făcuse archiereul din Turnavu ca se o iscălească susḑisul preot. Cu toate ameninţările, preotul a refusat de a iscălì.

Afară de aceste şicane şi maltratări a căror victimă sûnt în Tesalia, românii, mai cu seamă cei denunţaţi ca propagandişti, se face un mare rĕu ne mai pomenit pe terenul economic tuturor românilor fără distincţiune de propagandist român şi de grecofob, precum şi Gheghilor (albanezi din districtul Pirenii), cari în timp de earnă descind şi ei cu turmele lor în Tesalia. Aceşti albanezi precum şi unii români din Epir şi Tesalia, descind earna cu turmele lor în Tesalia şi vara se întorc în patria lor muntuoasă.

Din causa aceasta trec de două ori pe an noua graniţă turco-greacă. La întrare şi la eşirea lor din Grecia, pe de o parte amploiaţii vamelor grecesci, ear pe de alta ai celor turcesci, fac o mulţime de şicane românilor ca sĕ le ecstorcheze bani, bacşişuri. Guvernul turcesc şi cel grecesc vreau sĕ supună toate vitele şi bagagiele la plata vamei, după tarifele de esport şi de import sub motiv, că ar fi o marfă, care se importà sau se espoartă dintr'un alt stat; aşa că trebue sĕ plătească de două ori pe an vamă pentru averea lor, adecă pentru vitele lor care le cresc ear nu le vênd, pentru mobile şi menagiul casei lor şi chiar pentru hainele lor. Afară de acestea ei plătesc impositul vitelor, care în Turcia se numesce *gilep* ear în Grecia *dosimos epi ton provaton* şi la turci şi la greci.

În convenţia turco-greacă, prin care s'a cedat Grecii Tesalia, s'a stipulat o clausă, care prevede şi regulează aceasta. Ecsistă în aceea convenţie un articol ce sună astfel: „Supuşii turci, cari descind earna în Tesalia cu turmele lor spre a petrece earna, vor continua şi după cedarea Tesaliei a se bucura de aceleaşi drepturi şi înlesniri precum erau şi până acum“. Dar cu toate acestea guvernul grecesc pune în aceeaşi categorie cu vitele indigenilor şi oile şi caprele acestor români şi gheghii, cari petrec earna în Tesalia ca străini, supuşi şi cetăţeni ai Turciei şi cari prin stipulaţiunile din sus ḑisa convenţiune sûnt scutiţi de acest imposit ce le ecstorchează guvernul grecesc. In ceea ce privesce vama, s'au luat oare-cari mĕsuri din partea guvernului turcesc, graţie stăruinţei fostului valiu din Ianina Mustafa Asim paşa şi a guvernorului actual al sangiacului de Selfige d. Halilbei, astfel că în Turcia nu se plătesce nici decum vamă pentru vitele şi obiectele românilor, cari întrând toamna în teritoriul grecesc se întorc earăşi primăvara în ţinuturile Turciei.

Şi pentru a se cunoasce ce întră în Grecia şi ce se întoarce la plecare din satul lor Românii fac prin primarul lor declaraţia înscrisă la autoritatea locală de vitele şi ebiectele cu cari vor întra pe teritoriul grecesc. Dacă primăvara se întorc cu acelaşi numĕr de vite nu sûnt supuşi la nici o plată de vamă. Grecia la rêndul ei a fost silită se adopte această mĕsură şi sĕ nu impună românilor plată vamală pentru vitele, cari întrând toamna pe teritoriul Greciei, vor eşì primăvara în Turcia. Cu toate astea însĕ se face o nedreptăţire din partea grecilor. Ei obligă pe români se plătească vamă pentru vitele care murind earna fac ca primăvara la eşire din Grecia numĕrul total al turmei sĕ fie mai mic decât acela ce a fost toamna la întrare. Grecii nu vor cu nici un mod sĕ ţină cont de mortalitatea fiinţelor însufleţite şi mai ales a oilor şi a caprelor, care fiind ḑi şi noapte afară pe câmp şi pe costişurile dealurilor (pentru că românii nici odată earna nu pun oile ori caprele în coşare învelite) şi de mai multe ori petrecând sĕptĕmâni întregi pe pământ acoperit de zăpadă, când nu pot găsì nici avea altă păşune şi mâncare afară de crecile arbustilor, sûnt espuse prea mult la moarte şi la prăpădire de lupi, cari earna năvălesc asupra lor isbiţi de foame. Cu modul acesta bieţii români şi albanesi plătesc în Grecia vamă pentru oile şi caprele care mor sau le mănâncă lupii pe când sûnt scutiţi de vamă pentru cele, care trăesc, ca sĕ treacă earăşi graniţa primăvara. In zadar românii presint certificate liberate dela autoritatea comunală greacă din faţa locului, prin care se constată numĕrul oilor şi caprelor prăpădite în cursul ernei. Funcţionarii vamali sûnt o statue în această privinţă la ochi şi la urechi, care sûnt de marmoră ori de bronz. Românii nu scapă, nu pot sĕ treacă graniţa până când nu plătesc tacsa vamală pentru vitele mâncate de lupi ori moarte.

Românii sûnt pe cale de a alege şi trămite o deputaţiune la Constantinopole spre a se plânge de neajunsurile ce pe nedrept li se fac în contra chiar stipulaţiunei convenţiunii turco grece, cu care s'a cedat Tesalia.

Eată acum şi traducerea din tecstul grecesc a declaraţiunii compuse de secretarul mitropoliei de Larisa (Tesalia) şi dată preotului român din Samarina Ioan Dimitru ca so iscălească:

Prin presentul înscris, subscris cu propria mea mână, afirm pe onoarea preoţiei mele, că subsemnatul preot Ioan Dimitru Samarinean, că din causa slăbiciunei omeneşti şi de neînţelegere, înşelat fiind de propaganda românească, toate neorênduelile de rassă ce am făcut şi am aţîţat în contra mamei mele bisericei ortodocse elene, le abjur şi le repudiez din tot sufletul, din tot cugetul şi invoc martur al acestei declaraţiuni şi afirmări pe domnul şi mântuitorul meu Isus Christos. Aflându-mĕ dar în deplină pocăinţă declar cu voce tare în faţa lumei creştine ortodocse întregi, că lucrările propagandei române sûnt curat scopuri politico-religioase, care urmăresc cu viclenie rătăcirea elenilor vlaho-foni (?!) ai Pindului şi ai Macedoniei spre a-i aduce sub o biserică eterodocsa şi indirect sub o dinastie vecină. Deci aceste scopuri ale lor înţelegêndu-le bine acum în urmă, m'am lăpădat căindu-mĕ, şi m'am unit earăşi cu biserica şi cu naţionalitatea părinţilor mei, care este unica rĕsăriteana ortodocsă, al cărei sûnt de acum înainte un membru nedespărţibil. Spre atestarea acestora şi spre sincera încredinţare, am depus presentul act la biuroul sântei Metropolii din Larisa. — Larisa 8 Decemvre 1882. Bz.

Veḑi de o prinde de cap! Publicul rîde de se ţine de foale, scie Dumneḑeu pentru ce, dară totdeauna este aşa. Înjurăturile şi bătăile sûnt un spectacol delicios pentru mulţime; în decursul acestei veselii persoana dtale iasă de pe scenă cu un aer triumfător.

— Ei, sĕ resuflăm niţel; ah, aşa-mi prinde de bine. Am şi nevoie de rĕsuflat, că am răguşit.

— De rĕsuflat! o! nici decum! Operantele n'are sĕ rĕsufle nici când. Trebue sĕ ne grăbim şi sĕ luăm alte persoane pentru scena următoare, şi pentru-că publicul sĕ nu sĕ răcească în faţa teatrului pustiu, trebue sĕ tot vorbim, ca şi cum actorii cei vechi sĕ mai disputau încă prin culise, sau ca şi cum cei noi se apropie, întreţinênduse de cele tocmai jucate.

— La dracu! dar este o muncă de cal, ce facem noi aci.

— Eu nu ḑic contrarul; dară nervii sĕ escită, şi joci din ce în ce mai bine. Ei, domnule Goefle altă scenă! sĕ facem sĕ apară.

— Dar eu m'am săturat! Creḑi dta că eu voiesc sĕ arăt marionete?

— Eu am creḑut că dta voiesci sĕ-mi ajuţi, sĕ le arăt eu de seară!

— Eu sĕ mĕ espun publicului?

— Cine scie, că esci dta? Noi stabilim teatrul în dreptul unei uşi, ce dă într'o odaie, unde nu intră nimenea. O tapiserie te desparte de public. La necaz, te maschezi, ca sĕ nu te recunoască nimenea întrând şi eşind prin coridoare.

— Adevĕrat nimenea nu mĕ vede, nimena nu scie, că sûnt aici! dară glasul meu, pronunciaţiunea mea!... Toată lumea va ḑice, la primele mele cuvinte: „Auḑiţi, acesta este dl Goefle!“ Ei bine ce efect frumos ar fi! Un bărbat în anii mei, care esercează o confesiune serioasă! Nu se poate, nici se nu mai gândim la de aceste.

— Pagubă, dta joci bine!

— Afli?

— De bună seamă, dta mi-ai fi făcut succes mare!

— Dară blăstematul meu de glas, pe care-l cunoasce toată lumea...

— Sûnt o mie de feliuri aşi schimba organul. Într'un sfert de ceas, o sĕ te învĕţ trei sau patru, mai mult ca cât ne trebue de seară.

— Se cercăm. Dacă aşi fi sigur că nimenea n'ar presupune nebunia mea! A! eată aci un instrument, a cărui întrebuinţare o înţeleg; este un „pince-nez... Şi asta o bagi în gură, o pui pe limbă sau subt ea.

— Ba nu, ḑise Cristian, aceste sûnt proceduri proaste pentru Puffo. Dta esci prea inteligent ca sĕ ai nevoie de ele. Ascultă şi mĕ imitează.

— În adevĕr, ḑise dl Goefle după câteva încercări bine reuşite, nu merge aşa rĕu! Eu am jucat când eram tiner în comedii de casă, nu mai rĕu decât altul, şi am sciut bine cum am se fac pe bătrênul fără dinţi, pe vanitosul, pe pedantul, care 'şi linge buzele după fiecare vorbă. Dar aşa, dacă nu mĕ vei face sĕ vorbesc prea mult şi sĕ-mi ostenesc gâtlejul eu îţi făgăduiesc a-ţi face replica în trei sau patru scene. Aşa dar sĕ facem o repetiţie a piesei. Care este? Unde este? Cum îi este numele?

— Aşteaptă, aşteaptă, domnule Goefle: eu am nisce piese care ajunge a le cetì odată, cu atâta mai mult, că piesa ce se representă, se găsesce scrisă în litere mari şi reasumată în puţine cuvinte, totdeauna acăţată înaintea ochilor nostri pe faţa internă a teatrului; dară eu voiesc sĕ-ţi fie piesa ce avem se jucăm împreună, plăcută şi sĕ se potrivească cu fantasia dtale de improvisaţie, pentru aceea, eu voiesc, de-cumva esci de acord cu mine, se o facem noi înşine şi îndată.

— Bine, o idee minunată! ḑise dl Goefle. Aid, sĕ ne aşeḑăm aici; fă loc pe masă. Ce sĕ fie sujetul?

— Ce voesci dta.

— Biografia dtale, Cristiane, sau cel puţin unele părţi din biografia dtale, aşa precum mi-ai istorisit-o.

(Va urma.)

Scrisori din Italia.

Corespondența particulară a „TELEGRAFULUI“.

Cutremurul din Casamicciola

(Încheiere.)

Neapoli, 31 Iulie dimineața.

La aceste cuvinte scumpe, eșite din pieptul apăsat al unui înginer, Sergardi cădu ca trăsnit în mijlocul ruinelor, perdu simțurile și își rupse un picior.

Revenit în sine după câte-va oare, Sergardi devenì bestie sĕlbatecă; răgênd ca leul rănit de moarte, respingênd cu o ferocitate înspăimântătoare pe cei ce voiau sĕ îl ridice de pe locul mormêntului surorei sale și pe cei ce voiau sĕ îl ajute în desgroparea ei, sĕ aruncă din nou pe ruine și, ca o hienă, sgăria din nou pămêntul. Petrile dispăreau înaintea mânelor lui, groapa se adâncea sub ghiarele lui și... și sora sea, gentila Giulia Sergardi, moartă sub greutatea a trei metri de pămênt și pietre, fu luată în brațe de acest frate legendar și oasele ei trosneau sub strânsoarea brațelor lui și obrazul ei se roșia sub sărutările lui înfocate.

Încă o amenințare către ceruri a acestui modern titan, și Giulia Sergardi dispărea în brațele fratelui sĕu, care fugea pe valea de desolațiune cu fața desfigurată — sau transfigurată — plin de sânge, cu pĕrul și piciorul rupt.

* * *

Tot la Picola Sentinela o umbră cu privirea îngrozitoare, o fantomă eșită din noaptea infernului cu hainele desfăcute, cu pĕrul despletit, a stat din momentul catastrofei, până a doua ḑi la 7 oare seara scobind pămêntul cu degetele-i aristocratice.

— Nu, nu! la o parte, voi oameni ai rĕutățeil Eu singură voiu scoate pe îngerul mĕu. Mânele voastre îl vor profana. Nepotul meu va trăì, pentrucă ou voi eu.

Nu a fost posibil sĕ o depărteze, nici sĕ 'i ajute. Ca o tigroaică respingea și amenința pe ori cine.

Și, în timp de 24 de oare, singură, scoase de sub ruine pe iubitul sĕu nepot; dar el era mort. Ea poate îl omorise, ea, Ducesa de Calabritto, care căḑuse în demență.

* * *

Dintre cei unspreḑece, salvați de Sargardi, Luigino Servillo se asociă la opera salvatorului sĕu; dar nu scoase de cât cadavre.

El scoase pe Marchisa Amorosi, al căreia bărbat este ca comandant de vapor de resbel în voiagiu de instrucțiune în America: lângă dênsa au găsit o scrisoare în care i se anunța curênda întoarcere a bărbatului sĕu. Tot Servillo a scos și pe Marchisa Laureati. Eri, voind sĕ le îngroape pe amêndouĕ, brațele și picioarcle lor remaseră în mânile soldaților; se desprinseră de corp fiind într'o stare oribilă de putrificațiune. În groapa lor s'a pus o sticlă cu douĕ nume și o dată.

* * *

Inginerul Serafino Tarantini, salvatu ca prin miracol, auḑi un strigăt de ajutor. Se apropiă și vĕḑu umĕrul și mâna plină de inele de briliante a unei femei eșind de sub ziduri. Ea ținea îmbrățișată pe bărbatul sĕu, care dispăruse cu totul sub ruine.

— Lăsați-mĕ pe mine și salvați-o pe dênsa! ḑicea el.

Tarantini căuta sĕ îi scoață din acele dărâmături, dar un mur cădu din nou și gemetele încetară cu desăvârșire.

Era o bogată familie egipteană.

* * *

Nu ași sfârși dacă ași continua cu aceste triste episoduri. Voiu povesti încă câte-va casuri de desgropare, unde resultatul a fost fericit, scoțêndu-se victimele vii.

* * *

Eram la Villa Barbieri — o villă imensă — dimpreună cu amicul meu marchizul Retez. El, fără a avea pe nimeni în Casamicciola, lucrează necontenit ca ultimul lucrător pentru salvarea victimelor. Era cu noi și un carabinier al cărui nume 'mi scapă.

Marchisul — acesta era metodul sĕu — se pleacă pe ruine și cu gura lipită de pămênt strigă:

— E cine-va aici? și, lipind apoi urechea, auḑi o voce slăbită care rĕspundea cu un lung da.

Notați, că aceasta avu loc 48 oare după desastru.

În mai puțin de douĕ oare fu scăpată în ruine o groapă de doi metri și înaintea ochilor noștri apĕru soția... unui amic al nostru, Schenardi, care atunci nu scia nimic aflându-se în Calabria.

Cine poate descrie bucuria sĕrmanei femei? Noi plângem!

Ea ne povesti, că căḑu de la o înălțime de 6 metri și d'asupra ei se așeḑă o masă, ceea ce fu salvarea ei. Ea nu mai spera ca sĕ fie salvată din causa următoare:

„De patru ori, ḑise ea au trecut pe d'asupra mea, „soldați întrebând dacă e cine-va sub ruine, și eu respundeam „pentru că auḑiam tot ce se vorbea d'asupra; dar nu a fost „nici o dată auḑită vocea mea slăbită de cantìtatea de derî„mături ce m'apĕsa. O dată, am auḑit pe unul spunênd „ofițerului numele celor cari stăteau la Villa Barbieri. Am „auḑit și numele meu și amu strigat mai tare: — sunt „aici; sunt vie, salvați-mĕ! — dar n'am fost auḑită, „pentru că ei au plecat.“

Inchipuiți-vĕ starea morală a sermanelor ființe care vor fi stând încă vii sub ruine! E sfâșietor, vĕ asigur.

* * *

La spitalul Misericordia au fost scoși vii doctorul Palma și trei copii.

La o casă țĕrănească au scos o bĕtrână. D'abia salvată ea ținu următoriul discurs:

— Sĕ vĕ dea Dumneḑeu sănĕtate, oameni buni. Dar scăpați și...

— Pe cine? întrebară soldați grăbiți.

— Găina mea!

Bătrâna avea toată familia sub ruine, dar înebunise.

* * *

La o villă au scos o fată tînĕră din înalta clasă. Ea se aruncă de gâtul salvatorului sĕu, un sergent de bersag eri, și începu a-l săruta. Îi dete inelul sĕu de briliante, dar curênd incepu sĕ plângă de făcea milă... pentru că sergentul nu putea merge cu dênsa la casa părintească!...

* * *

La o altă villă, pentru a putea scoate o fată de 18 ani, au trebuit sĕ'i rupă rochia și cămașa care se ținea încă sub ziduri. Pudoarea fiind mai mare de cât iubirea de viață, fata se svârcolea plângênd și învelindu-și părțile descoperite.

* * *

Numĕrul celor scoși vii de sub ruine, dela o adîncime de 2-4 metri, se calculează la aproape o sută.

* * *

Mugur și doctorul Lungu au perdut toată rufăria, hainele și banii ce aveau. Acum stau la noi.

Pe mâne. *Vasile Cristoforianu.*

Varietăți.

„ (Postal) Cu datul 16 August a. c. oficiul de postă din Mediaș s'a prefăcut în oficiu erarial, se împuternicesce de a comunica cu oficiele autorisate de postă în comunicarea aviselor postale și a ramburselor până la 500 fl., începând dela datul sus citat, asemenea se împuternicesce a primì și solvì avise postale comune până la 1000 fl., și cu poșta centrală din Budapesta și Viena până la 5000 fl.

Începênd dela ḑiua amintită epistolele și pachetele pe teritoriul orașului se vor imanua adresaților prin servitori de postă.

Imanuarca epistolelor simple și recomandate, a corespondențelor, tipărituri de modele, a jurnalelor și a aviselor postale se face *gratuit*. Ḑiarele, care apar de mai multe ori pe septĕmână se estradau prenumăranților s'au plenipotențiaților lor gratuit. În cas de transportare acasă — la care se recere dechiarațiunea prenumĕrantului — se solvesce de fie-care esemplar $1/2$ cr. care sumă trebue anticipată cel puțin pe o lună.

Pentru pachete — dacă se ridică la postă se solvesce 2 cr., și dacă se duc la adresat 3 cr. Dacă pe lângă — „Frachtbrif,“ vin mai multe pachete, tacsa de imanuare se solvesce numai odată. Dacă doresce cine-va se ridice dela postă în persoană epistolele și pachetele sosite pe numele sĕu în persoană sau prin plenipotențiat, se deschide un pult însemnat cu numele lui, pentru care în rate anticipative se solvesce o competență de pult în sumă de 12 fl. pa an. Pentru pulturile deschise la jumĕtatea anului se va solvì numai restul pentru jumĕtatea de an.

* (Regele Carol, naș.) Cetim în „Resboiul W.“: Majestatea S'a Regele nostru a fost cu stăruință rugat a primí sĕ fie naș fiului principelui Wilhelm al Prusiei.

Ne putênd sĕ refuse, M. S. Regele va pleca Joi la Berlin, și preste vre o ḑece ḑile se va întoarce la Sinaia.

* (O invențiune). „Curierul B.“ află, că ingineriul Ant. S. Savu se ocupă cu o invențiune, care promite a face o mare revoluțiune în arta tiparului, D-lui a născocit o mașină care prin mijlocul curentului electric va putea tipărì în timp mai scurt de o minută ori ce numĕr de esemplare dela 100 până la câteva mii. Dorim domnului Savu succes în această născocire și 'l îndemnăm se ea parte la esposiția electrică din Viena.

* (Statistica confesiunilorreligioase din toată lumea.) Pentru-ca sĕ se vaḑă până la ce mĕsură a făcut religiunea crestină cu toate sectele sale progrese în omenire in lungul period de 1850 de ani, statisticii europeni și misionarii s'au folosit de toate minunatele mijloace de comunicațiune întinse peste fața pămêntului, că pe lângă alte nenumĕrate informațiuni sĕ adune și date statistice religioase pe cât se poate mai apropiate de adevĕr, din toate cinci părți ale lumei și din câte insule sûnt locuite. Așa după ce adunară toate cifrele la câte au ajuns statisticii, aflară mai întâiu, că pămêntul este locuit până acum de 1,443,000,000 sau una mie patru sute patru-ḑeci și trei milioane de oameni. Dintre acestia numai 672 milioane sûnt monotheisti, care adecă cred întrun singur Dumneḑeu, ear, 816 mioane sûnt politheiști sau închinători de idoli.

După religiuni sau confesiuni religioase sĕ numĕră în toată lumea:

Catolici care țin la primatul Romei	212	milioane.
Protestanți de diverse confesiuni .	124	„
Creștini orientali ortodocși . . .	84	„
Israeliți	7	„
Mahomedani de douĕ confesiuni . .	200	„
De religiunea Brahmină	163	„
Budhiști și Sintoiști	423	„
Păgâni de diverse credințe . . .	230	„

Din aceste cifre resultă, că până acum numai 420 milioane de oameni au primit religiunea creștină cu confesiunile sale diverse, 200 milioane Alcoranul lui Mohamed, 7 milioane au pe a lui Moise și talmudul, apoi ceealaltă omenire până la suma enormă de 816 milioane este sau idolatră sau chiar până cu totul și sĕlbatică.

Loterie.

Marți 14 August 1883.

Brünn: **18 33 69 54 45**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 14 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.80	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.90	88.80
Renta ung. de hârtie	87.25	87.15
mprumutul drumurilor de fer ung.	139.—	238.50
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung..	114.25	114.—
Acțiuni de bancă austro-ung	835.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	350.—	301.75
Acțiuni de credit austr..	298.75	299.60
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“.		100.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.50	99.75
Obligațiuni urbariale transilvane.	99.25	97.50
Obligațiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligațiuni ung. de rescumpĕrarea pământului . . .	99.60	100.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.60	98.50
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.—	99.25
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97.75	97.50
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin. .	97.75	97.50
Sorți de regularea Tisei	109.90	110.—
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.85	79.—
Datorie de stat ausacă în argint.	79 55	79.50
Galbin	5.66	5.66
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemțesci..	58.35	58.35
London (pe polița de trei luni)	119 85	119.70

Nr. 273 prot. [467] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕțătoriu de clasa a II dela scoala română gr. or. din Cernatul Săcelelor, protopresbiteratul I. al Brașovului, se escrie concurs cu termin până la *26 August a. c. st. v.*

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt 250 fl. v. a. cu prospect de a se ameliora după un an la 300 fl.

Dela concurenți se cere a legitima, că au absolvat cel puțin 4 clase gimnasiale și că au depus esamenul de cualificațiune învĕțătoresc.

Petițiunile instruate cu menționatele documente au a se așterne până la terminul indicat prea on. domn protopresbiter Iosif Barac în Brașov.

Cernatu în 28 Iulie 1883.

În conțelegere cu dl protopresbiter respectiv.

Comitetul parochial

George Urdea m. p.,

Nr. 158. prot. [468] 1—3

CONCURS.

Spre întregirea stațiunei de învețătoriu la scoala populară gr. or. română din Iclandul mare, protopresbiteratul M. Oșorheiului se escrie concurs cu terminul *până la 31 August a. c. st. v.*

Emolumentele sûnt: 200 fl salariu anual, solvit în rate trilunari, cuartir natural și grădină de legume.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se așterne la oficiul protopresbiteral al tractului M. Oșorheiului.

Sibiiu, 24 Iulie 1883.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Comitetul parochial gr. or. din Iclandul mare.

Nr. 3076 1883 [469] 1—3

Publicațiune.

Spre a se putè face lucrările de pregătire în afacerea comasărei și a segregării pășunatului și a pădurilor din Paloș și în special pentru alegerea ingineriului și pregătirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **27 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** și pentru ascultarea martorilor și oculata judecătorească și a esperților pentru segregarea pășunatului și a pădurilor, conform decisiunei tribunalului de sub Nr. 2351: 1883 se pune ḑi de pertractare po 29 Septemvre 1883. 8 oare înainte de ameaḑi la fața locului în Paloș în locuința judelui comunal, la care se citează toți cei interesați, că nepresentarea lor nu va împedeca pertractarea, nici ascultarea martorilor și oculata judecătorească și a asperților.

În numele tribunalului.

Elisabetopole, 6 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 90 Sibiiu, Sâmbătă 6/18 August 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Vorbă sĕ fie.

Din părți diverse, în intervaluri de vre-o câte-va ḑile, ne vine scirea, că în sferele din Budapesta se vorbesce „serios“ despre o transacțiune, sau cel puțin, despre un *modus vivendi* cu Românii, se înțelege cu cei din Ungaria.

Dela 1865' încoace, nu odată, ci de multe ori am indigitat la necesitatea indispensabilă de a trăi poporațiunea maghiară în înțelegere cu cea română; firesce, pe picior egal.

Maghiarii după lecțiunea ce o primiseră la 1849 și cei următori pentru sumeția nechibsuită dela 1848 și 1849, păreau și aplecați la o transacțiune cu Românii. Dacă vor vrea, ca lumea din afară de ei, sĕ creadă, este în drept a pune ceva temeiu pe enunciațiunile lor dintre 1860 și 1866, ne vom provoca la ele, cel puțin ca se le aducem aminte, căci se vede că le au uitat.

Atunci promiteau munți de aur.

Se părea că *„extra Hungariam non est vita“* avea se devină realitate.

După ce norocul și grația lui Beust le a plouat în poală altă situațiune, au făcut ca cel din poveste, când se veḑu dincolo de punte cu slănina în spinare — maghiarii au uitat de promisiuni și s'au apucat sĕ creeze un stat, nu unguresc, ci maghiar, ca din el se'și supună mai întâiu Europa, apoi tot globul pămêntului, uscat și apă.

Numai odată, la 1872, s'a mai făcut o „încercare“, potrivită ca se nu resulte nimic din ea, nu de transacțiune, ci de amăgire a românilor; dar mulțămită inprudenței cu care s'a înscenat de ambe părțile, fără vre un resultat.

De atunci a urmat resboiul de esterminare, pus în lucrare de luceferii orizontului unguresc, de *Tisza-Trefort*.

Tisza-Eslárul sĕ-i fie deșteptat, va se ḑică desamăgirea, că nu ei, ci jidovii au în mână, în cele din urmă, violina primă în concertul guvernator al Ungariei ....?

Pare că nu ne vine a crede.

Acei, cari s'au sciut într'un timp, relativ scurt, isola de toți compatrioții lor de altă naționalitate; acei, cari sûnt în stare a înghițì, fară pic de respuns, toate nodurile câte li le aruncă în gât protectorii lor israeliți, ḑicênd că n'au justiție și nu sciu administra; acei cari, nu mai scim din ce motive, — prin organele lor oficiale cum a fost și dăuneḑile un discurs oficial al comitelui suprem din Pojon, — aruncă odiul antisemitismului unguresc în spinarea Germaniei, aliata monarchiei noastre, ḑicênd, că antisemitismul este rod importat din Germania — sĕ se fie trezit întratâta la cap, încât se caute aliați acolo unde trebue?

Nu credem.

Cu toate aceste, dacă ori care soarte i ar fi hotărit pe compatrioții maghiari a se abate dela calea rătăcită de până ucum, se fim cu precauțiune și dacă ne ar întreba ceva, se le respundem cu capul și, cu inima fie care la locul lor.

Ce?

Aceasta o vom spune, când ne vom convinge pe deplin, că în adevĕr vor se ne întrebe. Până atunci tot sgomotul nu merită mai mult decât reflecsiunea:

Vorbă se fie!

Revista politică.

Sibiiu, în 5 August.

De două ḑile încoace telegrafui ne aduce sciri despre escese, de astă-dată, în Agram. În revista noastră din Nr. 88, înregistrând scirea despre atêrnarea firmelor cu inscripțiune maghiară de păreții edificiului deregătoriilor financiale croate, scrieam: „este întrebarea cât de mult vor atêrna firmele din cestiune acolo unde sûnt acum așeḑate.“ Abia au trecut două trei ḑile de atunci și telegraful rĕspândesce în toatĕ părțile pămêntului scirea, că pentru firmele cu inscripțiune maghiară în Agram au avut loc escese foarte violente, că firmele fură luate jos de escedenți, trântite la pămênt și călcate în picioare. Escedenții nu s'au mărginit numai la atât, ci au spart mulțime de feresti, au atacat, insultat și înjurat poliția, miliția și Ungaria. In cele următoare cetitorii vor afla după „P. Ll“ unele detaiuri despre escesele aceste.

Înainte cu 8 ḑile directorul de finance și totodată secretariu ministerial David a pus firme nouĕ pe edificiul direcțiunei financiare și a oficiolatului financiar, pe care erau însigniele comune și pe lângă limba croată era și cea maghiară; a împărțit stampile de același fel și oficielor inferioare. Modul neîndatinat, prin care s'a făcut aducerea firmelor, și faptul că înainte cu trei ani s'a mai încercat punerea de asemene firme, ceea ce însĕ a împedecat oficiul cetății, a produs ferbere neobicînuită în poporațiunea din Agram. Și *„Pozor“* încă și-a făcut datoria. De mai multe ḑile publică un scurt articol în fruntea foaiei sale, imprimat cu litere compacte, care nu cuprinde nici mai mult nici mai puțin, decât §§. 55 al legei de împăcare, privitoriu la limba oficielor comune, în care se mai ḑice că domnul David contra prescripțiunilor acestui § a scris pe firme și unguresce. Înaintea edificiului, în care este oficiul financiar, și unde se aflau 4 asemenea firme, se adunau o mulțime de oameni seară de seară, cari mai spărgeau ici-colea și câte o fereastă; mai mari tumulturi însĕ nu s'au întêmplat, deoarece și sentinela dela finanțe și poliția păzeau edificiul. Eri în 14 Aug. n. s'au întêmplat conflicte mai serioase. Tumulturile se înmulțeau tot mai tare și trupele iritate se preumblau în fața edificiului până către 10 oare. Către 10 oare o trupă cam de vre-o 300 de oameni se arată în strada Gudulici, fluerând și sbierând. Poliția prinse veste despre tumult și a luat toate mĕsurile, totodată se consignase și miliția în casarme. Pe drum mulțimea crescu până la 1000 de oameni. Ajungênd aici a voit sĕ dea firmele jos. Întrevenì poliția, sĕ încăerară, și poliția ceru și ajutorul patrolelor de finanțe, cari se aflau consignați în edificiu. Poporul a început a arunca cu petri în poliție, poliția și finanții au tras sabiile și au vulnerat pe mai mulți. Secretariul de poliție Mallin și un polițist fură greu răniți, mai mulți polițiști fură ușor răniți, cei dintâiu au fost transportați în spitalul misericordianilor. Dintre escedenți fură vre-o 40 vulnerați, șese prinși. La 11 oare a venit miliția și oamenii s'au împrăștiat. Miliția a fost cordon în mai multe părți ale cetății și a veghiat până dimineața la 3 oare. În ḑiua următoare neliniscea fu și mai mare. Se respândise vesti peste vesti și agitația crescu și din motivul, că Sâmbătă se începe têrgul Stefani, care ține mai multe ḑile, și la care se adună mulțime de popor dimpregiur. Înainte de ameaḑi cam vre-o sută de tineri se postară din nou înaintea edificiului financiar din strada Gudulici se procură la moment o scară, și între strigări de **„Zsivio“** luară firmele de pe părete. Aceasta s'a întêmplat așa de repede, încât poliția, nepreparată (?!? „T. R.“) la un fiasco în ḑiua mare — n'a putut întrevenì. Sentinela dela finance s'a îndestulit cu trei pușcături în vênt, la care escedenții au respuns prin spargerea tuturor ferestilor dela edificiul cu doue etagiuri. De acolo, cântând cântece naționale, s'au retras înaintea edificiului direcțiunei financiarie, a dat jos și acolo firmele. Un escedent fu însĕ arestat; la asaltul mulțimei eliberat earăși.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Nu, domnule Goefle, biografia mea nu este veselă și nu mi-ar inspira voie bună. În viața mea nu este nimic romantic, decât ceea ce eu însuși nu sciu și tocmai din partea aceasta am născocit aventurile lui Stentarello. Dta scii că Stentarello este un personagiu potrivit pentru toate caracterele și pentru toate situațiunile. Ei bine, una din fantasiile mele este ai atribuì o nascere misterioasă ca a mea, despre care el adese-ori istorisesce, la începutul pieselor mele, împrejurările particulare, istoria, adevĕrată sau născocită, precum Sofia Goffredi a auḑit-o dela micul ovreiu. Eu îmi petrec uneori așa cu gândul că voiu da vr'o dată în publicul meu de o vorbă, de un țipet, care mĕ va face sĕ găsesc pe maica mea. Ce vrei! este o fantasie din parte mi; dară sĕ vorbim de Stentarello: el este un chip comic, odată tinĕr de altă dată bătrên, după cum îi pun în cap o perucă blondă sau una albă. Căci, spre a fi de ris, trebue sĕ aibă ceva ridicul. În piesa despre care-ți vorbesc și care ți-o propun, el caută a găsì pe autorii ḑilelor sale, cu pretenția de a fi cel puțin bastardul unui suveran. Trebue dară dus în aventuri absurde, trebue sĕ facă nebunii estravagante, până ce în sfêrșit află, că este fiiul unui mojic, și este încă foarte fericit, că după toate fatalitățile sale, a găsit la tatăl sĕu asil și nutrimênt.

Foarte bine, ḑise dl Goefle; sĕ-l facem gurmand și fiiul unui ospătar sau unui plăcintar.

— Minunat! Dta ai găsit-o. Se începem.

— Scrie, dacă ai scrisoare „ceteață;“ eu nu scriu nici decât ceteț.

Eu aflu scrisoarea prea greoaie pentru a face din ea cuvinte, și scriu ca o mâță. Drace! ce scrisoare frumoasă ai!... Dară ce faci?

— Eu scriu mai întâiu numele personagelor noastre.

— Vĕd, dară dta pui în primul act: Stentarello în scutece. Eată ideea mea, domnule Goefle. M'am săturat a face pe bietul Stentarello sĕ spună istoria, ce am auḑit-o, de coborirea la capĕtul unei frânghii, dintr'o fereastă în luntre. Eu voiesc, dacă consimțì, a aduce aceasta pe scenă.

— Ei bine, da cum dracu o vei face?

— Eu am, între decorațiunile mele, un castel vechiu...

— Și ce vrei sĕ faci cu el?

— Vreau sĕ fac Stollborg din el. Noi îi vom da alt nume, dară va fi pasagiul romantic, ce lam admirat de pe lac, la apusul soarelui, și despre care mi-am făcut o schiță.

— Și o vei face?

— Da, până ce vei scrie dta, bine sau rĕu, ori și cum; eu am descifrat atâtea ieroglife cu sĕrmanul Goffredi! Dară grăbesce-te, eu am toate cele trebuincioase pentru modificarea decorațiilor mele după trebuințele momentului: ceva cleiu întărit într'o cutie de tinichea, vr'o câteva săculețe cu pudră în diferite colori... Pânza mea nu este mai mare decât teatrul, și, altcum, ea se uscă în cinci minute. Nu mi trebue mai mult până ce fac o fereastă în pavilonul meu cel în patru cornuri. Veḑi, domnule Goefle: mai întâiu o fac practicabilă, tăiând pânza... cu foarfecile mele; apoi îmi încălḑesc cleiul la sobă... Cu cărbune desemnez stâncile cele mari, așa precum veḑi. Unele stau pieziș ... bine am observat-o, era minunat... Solului o sĕ-i dau coloarea ghieței... O! nu! trebue sĕ fiĕ apă, fiind-că avem o luntre...

— De unde vrei sĕ o iei?

— Din cutia cu accesoriile. Creḑi dta, că eu n'am luntre? și corăbii și trăsuri și căruțe și animale detot soiul. Puteam'ași lipsì de magasia aceasta cu figuri, cari îmi fac toate piesele posibile și cari nu cuprind loc mult? O! încă o idee domnule Goefle; eu puiu luntrea sub bolta aceasta de stânci.

Miliţia a venit prea târḑiu şi nu se putu împedeca această nelegalitate. E caracteristic că lângă aceste iustitute în strada Gudulici se află posta şi telegraful cu inscripţii croatice, şi aceste firme au remas intacte. Asemenea mişcări se anunţă şi din Carlopago.

Este o coicidenţă nu prea plăcută, că în acelaşi timp, când prin nechibsuinţa unui funcţionariu preocupat de şovenism naţional unguresc, se turbură spiritele în Croaţia, pe atunci sĕ cetim, că în Dalmaţia de meaḑăḑi, în Crivoscia, se întîmplă lucruri, cari nu promovează liniscea. Eată ce cetim şi în privinţa aceasta în „P. Ll.“ :

Din Dalmaţia de sud vin sciri tot mai interesante despre crivoscianii re'ntorşi din Muntenegru, şi cari sûnt puşi înaintea tribunalului militar. Din fasiunile lor se constată, că iniţiatorii insurecţiunei au fost un senator de magistrat din Risano şi preotul Katurici din mănăstirea Bania, carea este între Risano şi Porasto. Senatorul de magistrat şi călugărul sûnt prinşi deja şi în Risano, unde sûnt mai mulţi compromişi, domnesce spaimă mare. Oamenii, cari vin din munţii negri la Bazarul din Cattaro spun, că locuitorii din Bocca, cari prin fasiunile celor re'ntorşi se par a fi mai tare compromişi, au pus totul în mişcare spre a impedeca venirea acasă a Bochezilor din Dalmaţia. Agenţii din Bocca vorbesc in Muntenegru, că barbaţii reîntorşi au sĕ sufere teribil, femeile lor (aceste fiinţe urite, spurcate, pline de păduchi) au fost maltratate de soldaţii din Crivoscia şi alte de acestea. Spre a termina investigaţia cât mai în grabă, s'a delegat la tribuunalul de garnisoană din Cattaro un al treilea auditor militar.

Principele muntenegrean a plecat la Constantinopole. Înainte de plecare a adresat către poporul sĕu o proclamaţiune, prin care îi face cunoscut, că întâlnirea cu sultanul Abdul Hamid are scopul de a întărí relaţiunile de amiciţie între împĕrăţia otomană şi principatul muntenegrean.

Dela Berlin se scrie unor foi din Londra, că între Viena şi Berlin se negoţiază în privinţa anectării desăvêrşite şi absolute a Bosniei şi Erţegovinei la Austria. Sĕ ḑice, că poarta, la îndemnul Germaniei, ar fi câştigată pentru proiectul de anectare.

Conferenţa dunăreană a fost într'unită în 3/15 August. Despre lucrarea conferenţei nu spune biroul de corespondenţă nimic. Şedinţa cea mai de aproape a conferenţei va fi Marţi. Impregiurarea aceasta îndeamnă la credinţă, că într'unirea conferenţei nu se face numai pentru simpla ratificare a tratatului ci pentru desbateri nouĕ. „N. fr. Presse“ pune întrebarea dacă cumva România va lua parte la conferenţă. Din ḑiarele bucurescene s'ar vedea, că guvernul românesc stăruiesce şi acum pe lângă *nonpossumusul* de mai nainte.

Din Spania anunţă telegraful, că e linisce în toate părţile. Cu toate acestea o telegramă din Madrid dela 15 Agust n. spune despre o nouă proclamare de legi esceptionale. În ţinutul dela Granollers făcătorii de rele au prădat un tren de persoane în întreg înţelesul cuvêntului.

Rusia şi întreita alianţă.

Ḑiarul „Nowosti“, vorbind despre trebuinţa ce are Rusia de a se reculege şi de posiţiunea ei faţă cu intreita alianţă, scrie următoarele:

Nimeni nu va tăgăduì, că Rusia are trebuinţă în prima linie de vindecarea relei sale stări din întru, şi că, în această privinţă situaţiunea în care ne aflăm actualminte, este asemenea cu aceea pe care o aveam în urma rĕsboiului din Crimea. De altă parte însĕ aceste douĕ epoci nu corespund nici cum una cu alta. Atunci Rusia fusese învinsă de o coaliţiune a puterilor europene, pe când în 1878, mulţămită artei diplomatice a principelui Gorciakoff, am avut a face numai noi singuri cu Turcia. Rusia învinsă şi dobêndì resultate, care, de şi părură mici simţemêntului nostru patriotic, totuşi îngrijară pe statul vecin nouĕ despre sud-vest. Atunci, dupa rĕsboiul din Crimea, Germania era îmbucătăţită şi slabă; acum avem acì o Germaniă unită, puternică, care nu se preocupă de alt ceva, de cât de a-şi ridica starea sa economică, de şi cu paguba vecinilor sĕi. Atunci coaliţiunea europeană se sfărîmă, fiind-că inimicul comun fusese trântit la pământ, actualminte se formează o coaliţiune, care — aceasta nu mai e un mister — este îndreptată contra noastră.

Ḑiarele oficioase ḑic, că întreita alianţă represintă întâiul pas spre o nouă grupare a puterilor; cel de al doilea pas cu greu se va putea face fără Rusia. Totuşi nouĕ ni se pare că, la acest al doilea pas, nu va mai fi vorba despre alianţe, ci că atunci tunurile îşi vor spune cuvêntul lor. Din acest punct de vedere ni se pare, că o aşteptare pasivă ar fi o politică de o valoare îndoioasă. Rusia a declarat în chipul cel mai solemn, că doresce pacea; dar aceasta tot nu este de ajuns: Rusia trebue sĕ dea dovadă, că este destul de tare spre a apăra pacea.

În acest scop ea trebue sĕ se înţeleagă cu toate puterile, cari doresc sincer pacea. Sûnt multe de asemene puteri în Europa. De şi luată fiecare în parte, pare slabă în faţa cu puternica întreită alianţă, totuşi luate toate împreună represintă o forţă destul de respectabilă.

Germania nu doarme; se vorbesce că Spania s'a unit deja cu întreita alianţă. Nu voim a crede în aceste sgomote, dar sperăm, că politica unei asteptări pasive nu este politica ministrului rus al afacerilor strĕine, ci un vis plăcut al amicilor nostri din Viena şi Berlin.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman„

Sibiiu 3 August, *Audacter calumniare. . .* Părerea esprimată în Nr. 88 al „Telegrafului român“, bucinată de archioficiosul „Nemzet“, că consistoriul archidiecesan ar fi declarat resboiu de esterminare limbei maghiare din scoalele populare este o adevĕrată calumnie. Aceasta se adeveresce pe deplin din informaţiunile ce ni le am procurat din parte foarte competentă.

Nu voim sĕ ne facem advocaţii consistoriului nostru. El de sigur scie ce face şi va fi în stare a'şi da seama despre cele ce face. Nu ne vom încerca *Aethiopem lavare* ca „Nemzet şi consortes. Însĕ ca cetitorii nostri sĕ nu alunece în ispită, că consistoriul nostru ţine undeva ascunse douĕ milioane de baionete, cu care vrea se restoarne sistemul dualistic şi sĕ ridice pe dd. Tisza şi Trefort din fotoliurile lor dimpreună cu limba maghiară din scoale, ne va fi permis, pe basa informaţiunilor sigure a spune, că consistoriul nici odată nu s'a opus legilor în vigoare. Din contră a publicat cerculare prin care a spriginit legile. Aşa, conform legei a îndatorat pe învĕţătorii, cari au întrat în 1872 în funcţiune, a învĕţa în terminul prescris de lege limba maghiară şi aşi procura atestate de cualificaţiune despre obiectul acesta, aşa precum prescrie legea. Dela învĕţarea limbei maghiare n'a oprit pe nimenea; nici pe acei ce au funcţionat ca învăţĕtori înainte de 1872 şi prin urmare nu au fost obligaţi prin lege a scì ungaresce şi a propune limba maghiară în scoalele, în care funcţiunează.

Neincunosciinţat din partea guvernului ţĕrei despre local şi timpul ţinerei cursurilor supletorice pentru limba maghiară, Consistoriul a îndemnat pe învĕţătorii aplicaţi dela 1872 încoace a asculta acele cursuri, ear pe comune a ajuta pe învĕţători la ascultarea acelora. Au suferit ca în scoalele confesionale române învĕţătorii în contra metodului general usitat în aceste scoale se aplice din învetarea limbei maghiare metodul special propus lor în preparandiile maghiare din Cristur, Cluj, Zelau şi M. Sighet şi care se reduce la macsima: că copilul sĕ sugă încă din peptul mamei limba maghiară în sine.

Una însĕ nu a făcut consistoriul şi aceasta nu place oficiosului guvernamental unguresc. *Nu s'a abătut,* nici în general nici în casuri speciale nici cât e negru sub unghie dela lege, ori cine şi în ori ce mod la învitat, recercat, provocat sau îndătorat. Nu a putut propune sinodului archidiecesan ca limba maghiară sĕ se introducă ca studiu obligat în despărţĕmêntul teologic al seminariului archidiecesan din causă, că elevii acestui seminariu ca absolvenţi de 6 clase gimnasiale sciu deja ungaresce, cât le cere trebuinţa pentru funcţiunea ca preoţi.

La dorinţa cutărui inspector regiu comitatens de scoale, basată după cum afirmă dînsul pe indigitările domnului ministru, nu a îndătorat pe învăţĕtorii români a asterne cererile şi documentele lor relative la institutul de pensionare regnicolar în limba maghiară, pentru că legea sancţionată de rege permite fiecărui cetăţan a se adresa în limba s'a către autorităţile publice, şi pentru că acele documente edate sub regimul absolutistic sună (?) în limba română, şi atunci nu s'a împedecat nime de ele. La recercarea altui inspector regiu comitatens de scoale: de a constrînge pe învăţĕtori ca datele statistice scolare sĕ le edea pe blanchete maghiare în limba maghiară. Consistoriul nu a putut lua responsabilitatea despre esactitatea acelor date asupra sa, de oare-ce datele le estradă preşedintele comitetului parochial, care nu a fost constrîns prin legea XVIII din 1879 a învĕţa în termin de 4 ani ungaresce, şi de oarece în sensul instrucţiunei ministeriale din 1876, 2 Septemvre Nr. 20,311 §. 84 inspectorul regiu de scoale e datoriu a emite blanchete în acea limbă, care o pricepe antistia scolară mai bine.

Dară a comis consistoriul un pĕcat şi mai mare decât toate aceste, a îndrăsnit se ceară şi se insiste el la stricta esecutare a legei despre întroducerea limbei maghiare în scoalele populare române! Această lege prescrie în §. 3 alinealtul 3, că „dispoziţiunile cuprinse în §-l 58 al articulului de lege XXXVIII din 1868 sĕ se esecuteze cu stricteţă.“ Acest § al legei 1868 prescrie că *„fiecare scolar sĕ „se instrueze în limba maternă dacă aceasta e una din „limbile usitate în comună.* Drept aceea sûnt a se „instituì în comune cu locuitori de diverse limbi „învĕţători, cari sûnt *capabili* a instruì în *toate lim-*

— Pentru ce?

— Pentru-ce? Pentru că ne dă o scenă de efect foarte mare! Ascultă bine; noi presupunem nascerea copilului ca foarte misterioasă?

— Aceasta se poate, fără îndoială.

— Încungiurat de pericole?

— De buuă samă.

— El este un copil de amor?

— Cum îţi place.

— Un bărbat jalus... Nu, sĕ nu punem un adulter. Dacă, din întêmplare, ar fi aceasta propria mea istorie, eu n'aşi fi bucuros fructul unui amor culpabil. Maica mea... sêrmana femee! eu poate n'am nimic a-i împuta pentru-că m'a detras rĕsbunărei unui frate sau unui unchiu crudel... capabil a mĕ ucide, pentru a ascunde o mesalianţă, o căsătorie clandestină!

— Prea bine; eu ţin rolul unchiului impacabil, a unui nobil spaniol, care vrea se ucidă copilul! Se ucidem creatura nevinovată în fundul lacului, riscând a o îneca niţel, după ce o am aruncat pe fereastă pentru a o scâpa de primejdie.

O domnule Goefle, dta te perḑi în regiuni fantastice! Scoala mea nu este aşa. Eu remân totdeuna pe lângă o probabilitate oare-care romantică, pentru-că cu situaţiuni imposibile nu faci publicul nici sĕ ridă nici sĕ plângă. Nu, nu, se representăm ucigaşi adevĕraţi, sluţi şi grotesci precum şi sûnt. Precând ei rătăcesc pe stânci, păzind fereasta, luntrea, care din norocire a primit deja pe sub ascuns tesaurul preţios (stil obicinuit), lunecă lin şi fără sgomot sub stânci, aici, tocmai sub sbiri, cari nu se tem de aşa ceva. Publicul se emoţionează cu atâta mai mult, că ride de figurile ucigaşilor. Publicului îi place foarte a rîde şi a plânge tot odată... Şi cortina cade la sfârşitul actului întâiu sub sgomotul aplauselor.

— Escelent, escelent! esclamă dl Goefle. Luntrea o vei face sĕ se misce! Dară nu va fi niminea la fereastă?

— Ba da! Am eu numai o mână? Până-ce împing cu stênga luntrea pe undele limpeḑi, ţin cu dreapta la fereastă pe cămăriera credincioasă, care a lăsat coşul în jos, şi care ridică micile sale braţe de lemn spre cer, închinându-se şi esclamênd cu glas dulce; „Provedinţă dumneḑeiască! veghează asupra copilului misteriului!

— Aşa! şi maica nu se vede?

— Nu, aceasta nu s'ar cădea.

— Şi tatăl?

— Tatăl este în Palestina. Tot acolo sĕ trimit actorii, cu care n'ai ce face.

— Foarte bine. Dară, dacă sûnt sbiri, dacă este un frate cu onoare castiliană şi o cămărieră credincioasă, Stentarello trebue sĕ fie din familie nobilă?

— O! drace! cum se facem aceasta?

— Nimic mai simplu. Copilul, ce-l lăsăm pe fereastă în jos, este tinĕrul Alonzo, fiiul ducesei Stentarello este fiiul plăcintariului regesc.

— Dară ce sĕ facă plăcintarul acela aici?

— Sciu eu? Este rêndul dtale a găsì ceva. Până-ce faci picturi nu-mi ajuţi de loc?

— O! veḑi numai, domnule Goefle, cât de bine sĕ face cerul meu!

— El e prea în frunte!

— Drept ai. Drace! Ce ochi buni ai, domnule advocat! O sĕ pun pavilonul mai jos.

— Foarte bine. Cerul trandafiriu e frumos acum şi amintesce cât de bine nuorii lucitori din atmosfera noastră; dar aşa nu este acesta cerul Spaniei?

— Se strămutăm scena în Svedia, de ce nu?

— Ba nu! Sĕ-ţi spun pentru ce! Veḑi actul nostru. . . şi mai cu samă cu privelistea aceasta a Stolborgului, ce tocmai o faci, ar da unei imaginaţiuni vie, ocasiune, a găsì cine scie ce asemĕnări.

— Cu istoria baronesei de Waldemora?

— Ei! mai scii? În realitate nu este nici o asemênare, pentru că atunci n'a fost nici un copil; dară unele spirite şi-ar închipuì, că noi representăm pretinsa prinsoare a doamnei sure. Nu, Cristiane, scena sĕ remână în Spania, va fi cu mult mai bine.

— Se fie dară în Spania! Căci, vom ḑice, că plăcintariului tocmai i s'a născut un prunc, care va fi vestitul Stentarello. Sau, bucătarul castelului,

„*bile usitate* în comună...“ Consistoriul s'a ţinut de datorinţă a cere informaţiuni dela oficiele prototopresbiterale, dacă dispoziţiuni, cari au temeiu în **două legi sancţionate** se observă în archidiecesă? Din informaţiunile *oficiale*, consistoriul a constatat, că pe lăngă foarte puţine esceptiuni la toate scoalele comuale şi de stat, aflătoare nu numai în comune cu locuitori români şi unguri, ci chiar şi în comune curat românesci gr. or. din **limba română nu se propune nici barem o literă.** A aflat, că învĕţătorii, cari se aplică la atari scoli, se aduc din fundul secuimei espres de aceia, cari afară de unele înjurături şi batjocuri, nu sciu nici boabă românesce A aflat, că legea se elude şi se calcă în picioare tocmai de către organele înaltului guvern,

Aceasta a genat pe respectivii domni mai ales în ţinutul Devei, unde la scoalele comunale şi de stat din comunele curat române: Băiesci, Lingina, Silvaşul superior şi inferior, Sălaşul superior, apoi în comunele micste Hunedoara, Baia de Criş, Brad şi Pischi s. a *legea* nu se consideră de loc.

De oarece însĕ instrucţiunea dlui ministru de culte ddt. 29 Iunie 1879 Nr. 17284 îndatorează în §. 7 ad. 2 pe inspectorii regesci de scoale de a pune numai decât în lucrare mai suscitatul §. 58 al art. de lege XXXVIII din 1868, consistoriul şi-a ţinut de datorinţă a atrage atenţiunea domnilor puşi de guvern se respecteze şi se aplice legea, că sûnt afară din lege, ca sĕ nu le ḑică călcători de lege, şi a cere dela dênşii, că împlinindu-şi oficiul, sĕ pună legea în lucrare.

Aceasta însĕ a superat rĕu pe acei domni dimpreună cu domnul „Téglás“, *Hinc illae lacrimae*, ce le plânge dênsul în „Nemzet“. pentru scoalele „înfiinţate de domnul ministru cu multe jertfe. . . .“ Aceasta e „resboiul de esterminare a limbei maghiare din scoalele populare“.

Din acestea onoraţii nostrii cetitori vor pricepe situaţiunea şi ţipetele oficiosului „Nemzet“. Cestiunea sulevată despre punerea în lucrare a desnumitului § 58 se pare a nu fi încă finalisată. Decisiunea se pare a fi pusă în mâna domnului ministru. Dênsul e ministru constituţional, respunsabil: nu poate călca legea; nu poate denega esecutarea ei pentru că fotoliul ministrului constituţional, care calca legea sĕ clatină în staturile de drept, ear dacă calcă şi ministrul legea nepededsit, piere din stat garanţia pentru ordine şi atunci totul e supus clătinărei. Aceasta ar fi tema cu care ar trebuì sĕ se ocupe toţi „Teglaşii“ şi toţi protectorii lor.

Papismul în România.

Articolul reprodus după „Moniteur de Rome“ şi însoţit de vre-o câteva cuvinte din partene, a făcut mare sgomot în România. Ḑiarele politice independente comentează articolul, fie care după direcţiunea lor. Aşteptăm cu nerăbdare sĕ vedem ce vor ḑice cele eclesiastice de acolo.

De ocamdată reproducem articolul următor din „Naţiunea“:

De câtva timp se agitează la noi o cestiune ce la prima vedere pare neînsemnată şi mai mult de formă, dar care, în realitate, are importanţa sa. Această cestiune a fost ridicată prin înfiinţarea unei metropolii romano-catolice în Bucuresci. La prima ivire a acestui incident, o parte din presa română a ridicat glasul şi i'a dat însemnătatea ce merită. Ne aducem aminte mai ales de două articole foarte bine scrise ce apăruseră în ḑiarul „Timpul“ din 20 Maiu şi din 5 Iunie anului curent, articoli în cari autorul făcea un studiu istoric asupra încercărilor papismului de a pĕtrunde şi de a se stabilì în ţeara noastră, ca biserică constituită. Această lucrare meritoare a foaiei conservatoare conţinea şi o parte interesantă, consacrată unor apreciări politice şi istorice ce punea înfiinţarea noului archiepiscopat catolic din Bucuresci în legătură cu acţiunea seculară a politicei austriace în Orient. Mărturisim, că în ce ne privesce am creḑut de datoria noastră de a nu intervenì încă în desbaterea acestui incident până când lucrurile nu vor lua o direcţiune definitivă, mai ales că situaţiunea regatului român, avênd în capul seu un Rege de religiune catolică, ne impunea oare care reservă pentru a trata această cestiune. De aceea ne-am mărginit a reproduce în toată întregimea sa, memoriul episcopului Melchisedec, care conţine părţi foarte interesante din punctul de vedere istoric şi ne arată, că nu de astăḑi datează încercările papismului de a se împământenì în România.

Am fi păstrat această atitudine aspectantă dacă în numĕrul de duminecă al ḑiarului „L'Indépendance roumaine“ n'am fi cetit o reproducere a unui articol din „Moniteur de Rome“, foaie oficială a Sfântului Scaun, în care se arată într'un mod tăţiş, că scopul principal al înfiinţărei archiepiscopatului catolic în Bucuresci este proselitismul. Lectorii nostrii se vor putea convinge de aceasta, luând cunoscinţă de articolul ḑiarului clerical, pe care îl reproducem mai la vale în întregul sĕu.

În adevĕr, nu'şi poate închipui cineva o atitutine mai lipsită de tact, decât aceea care reese din espresiunile bombastice conţinute în articolul ḑiarului papal.

Sĕ vorbesce în el de restabilirea ierarchiei catolice în România. Această creaţiune noauă a Vaticanului se înfăţişează ca o operă religioasă şi civilisătoare. Dênsa este menită, cum ḑice „Moniteur de Rome“, a ridica biata biserică din România, unde tot este încă de făcut, şi a edifica pe un pământ aproape gol un splendid edificiu religios. Mai la vale ḑiarul din Roma vestesce, că se va începe o luptă pe terenul adevĕrului, al virtuţei şi al influenţei religioase şi crede, că stabilirea ierarchiei catolice în ţeara noastră va constituì cea mai puternică garanţie a independenţei României.

În urmă, ḑiarul clerical susţine că respândirea şi întemeierea catolicismului la noi, va aduce cu sine desvoltarea civilisaţiunei occidentale şi va fi o stavilă contra contopirei României de panslavism. În fine „Moniteur de Rome“, urmând partea politică a cestiunei, dă a înţelege, că catolicismul va fi trăsătura de unire între elementele civilisătoare în Orient, între cari citează şi pe Unguri, imitând în aceasta faimoasă utopie ungurească desvoltată de Dl de Kállay în discursul pronunţat de dînsul la academia din Budapesta.

În faţa unei asemenea interpretări a faptului înfiinţărei archiepiscopatului catolic în Bucuresci, credem că este de datoria ori cărui bun român de a se ocupa cu deamănuntul de această cestiune, care poate dobândi o mare însemnătate.

Sĕ înţelege, că nu se poate trata un subiect atât de vast într'un singur articol de ḑiar.

De aceea nu vom încerca a'l aborda astăḑi decât din punctul de vedere al faptelor fără a întra în aprecieri religioase şi politice, care ar cere o desvoltore mult mai mare a cestiunei.

Faptul principal, care a dat loc la incidentul întreg este numirea din partea sfântului scaun a unui archiepiscop catolic cu titlul de archiepiscop de Bucuresci.

La prima vedere, acest fapt nu pare a fi decât o cestiune de formă, În loc sĕ fie în Bucuresci un episcop catolic, va fi un archiepiscop. Dar în realitate şi în drept el are de resultat de a schimba în totul caracterul autorităţei eclesiastice catolice, ce esistă până astăḑi în Bucuresci.

Episcopul romano-catolic în România purta până acuma titlul de episcop de Nicopoli şi nu funcţiona în ţara noastră decât ca episcop visitător. Prin urmare, Monseniorul Paoli a fost episcop în partibus infidelium. Asemenea episcopi se numesc de sfântul scaun pentru acele ţĕri ale necredincioşilor, în care cultul catolic este îngăduit, fără ca biserica papală sĕ aibă o posiţiune oficială în organismul statului.

Astăḑi prin numirea sa în calitatea de archiepiscop de Bucuresti, Monseniorul Paoli nu mai este în ochii Vaticanului un episcop în partibus infidelium, ci archiepiscop de scaun sistemisat. Dacă statul nostru îl va recunoasce, el va devenì un dignitar bisericesc român, dar tot o dată va remânea representant al scaunului papal şi va primi instrucţiunile lui din Roma. Dovada că este aşa, o găsim chiar în primele cuvinte prin cari începe articolul din „Moniteur de Rome“ care ḑice: Restabilirea ierarchiei catolice în România etc. Este dar vorba de a restabili erarchia unei biserici străine în ţeara noastră. Aceasta nu se poate fără autorisaţiunea statului român, care în privinţa demnitarilor bisericesci beneficiază ca toate statele de sine stătătoare de dreptul regalian.

Cu altă ocasiune vom cerceta această cestiune mai pe larg. Astăḑi conchidem ḑicênd:

Dacă episcopatul catolic în Bucuresci remâne în partibus infidelium, poarte titularul ori-ce denumire, nu are importanţă pentru noi. Dacă este episcopat cu scaun sistemisat, devine o datorie pentru statul nostru de a nu'l recunoasce, mai ales dupa intenţiunile date pe faţă de organul acreditat al Vaticanului.

Varietăţi.

* (Aniversarea nascerei împĕratului şi regelui) s'a serbat în biserica gr. or. din cetate, celebrând sânta liturghie şi doxologia Escel. Sa Archieppul şi Metropolitul Miron Romanul cu asistenţă numeroasă.

A seară a fost retragere militară cu musică. Aḑi dimineaţă revighiare cu musică. La 9 oare a eşit garnisoana întreagă în câmpul esercitiilor şi a asistat la o *missă* campestră. Prânḑul festiv în „Grand-Bierhalle“, în timpul cărui capela regimentului Nr. 82 va esecuta musica de masă.

* (Chirotesia.) La Sta liturgie de aḑi s'au chirotesit întru protopresbiteri dd. Simeon Popescu şi Dr. Nicolae Maieru, cel dintâiu pentru prottul Sibiiului şi al doilea pentru al Săliştei.

* (Convocare.) Comitetul reuniunei învăţĕtorilor români gr. or. din districtul Deva este prin aceasta convocat la şedinţa ordinară pe Sâmbătă în 13 August st. v. a. c. la 9 oare înainte de ameaḑi, în scoala română gr. or. din Deva.

La această şedinţă sûnt invitaţi toţi domnii membrii comitetului central, între cari şi preşedinţii despărţĕmintelor tractuali.

Deva la 29 Iuliu 1883.

Ioan Papiu m. p.,
preş. reuniunei.

* (Comisiunea însĕrcinată) cu cercetarea otarelor dintre România şi Austro-Ungaria, cetim în „Românul“ îşi urmează, cum am ḑis lucrările.

Pe lûngă cele ce am spus deja despre lucrările acestei comisiuni, adaugem următoarele:

Comisiunea a admis principiul inviolabilităţii proprietăţii particulare.

Ast-fel, ori-care va fi linia ce se va otărî pentru fruntăriă, proprietarii de pământ îşi vor păstra cu totul neatinsă proprietatea lor.

Acum, se urmărim lucrările comisiunii.

Lucrarea comisiunei se va mărginì la fruntăria dintre România şi ţĕrile de sub coroana Sfântului Stefan.

Ea a început dela petrile Roşii (triplecs confinium), adecă dela punctul unde se unesc fruntariile Moldovei, Transilvaniei şi Bucovinei şi se va întinde până la Scărişoara, în munţii Gorjului.

Comisarii, pe cât puturăm afla, n'a putut convenì asupra punctului, care poartă numirea de Petrile roşii.

Înse — şi semnalăm faptul cu toată reserva — chiar dintre marturii veniţi din statul vecin nouă, au fost unii, cari au declarat, că numirea de Petrele roşii o purta un lanţ de munţi care este acum în întrul graniţelor unguresci.

Un protocol s'ar fi închieiat şi el ar conţinè această declaraţiune.

Despre lucrurile ulterioare până la Slănic am vorbit deja.

Vom ḑice ceva despre Slănic.

În acest puuct, ni se spune, încălcarea României e atât de vĕdita încât comisarii unguresci chiar n'au putut sĕ nu o recunoască.

Dênşii ar fi propus chiar a trece numai de cât în posesiunea României teritoriele ce pe nedrept au fost ocupate.

Nu scim, nu ne e permis sĕ scim ce va fi decis comisiunea.

Ni se afirmă înse că comisarii români au însărcinat pe d. ingenier Suţu membru din partea României în acea comisiune, de a ridica planul localităţii.

Comisarii unguri ar fi însărcinat cu aceeaşi lucrare pe căpitanul ungur ce face parte din comisiune.

Aceste douĕ lucruri se vor supune comisiunii generale în şedinţa ce ea va ţinè la Crasna, în munţii Buzeului, cel mai târḑiu Joia viitoare.

Lucrarea acestei comisiuni este o lucrare pregătitoare.

Ea, înainte de a face objectul unei convenţiuui pentru fruntarie va trebuì se fie precedată de o rădicare generală a planului fruntariei sau cel puţin a punctelor contestate.

Fără o asemenea lucrare, ni se pare, că noi ne-am înfăţişa aproape nearmaţi înaintea mesei verḑi a diplomaţiei pe când vecinii nostri sûnt cu totul pregătiţi.

Rugăm dar stăruitor pe guvern a lua mĕsuri de a se face şi lucrarea de care vorbim, căci fără ea fruntariele nu pot fi serios garantate.

---

care trimsei la plăcintarul acesta, din partea baronului...

— A baronului?

— Eară mi-ai băgat pe baronul în cap, vorbindu mi de alusiuni posibile. Trădătorul nostru se va chiema don Diego sau don Sancho.

— Prea bine! Dar aşa bucătarul baronului... Bine! Înţeleg! Eu am se vorbesc de don Sancho.

— Ce-i trimite?

— O plăcintă minunată într'un coş, ca se o coacă.

— Înţeleg! înţeleg! El depune coşul acesta în luntre. Luntraşul însărcinat a duce cu sine şi a scăpa pe copilul misteriului nu bagă de seamă şi duce coşurile amêndouĕ: apoi le schimbă, duce plăcinta la doică şi trimite plăcintariului un copil ca sĕ-l bage în cuptor!

— Şi bunul plăcintar cresce copii amêndoi, s'au îi schimbă şi ţine copilul ducesei. De aici în colo *quiproquo-uri* şi noi păşim la desnodămêntul desevêrşit. Curagiu, dle Goefle; eu am isprăvit picturile şi mĕ apuc de peană. Sĕ rênduim scenele „Scena primă: Bucătariul singur.“

(Va urma.)

Nr. 83. [471] 1—3

CONCURS.

Spre ocuparea vacantei staţiuni de paroch din comuna Nadeşul Săsesc de clasa a III se escrie concurs pănă în 5 Septemvre 1883 st. v.

Emolumentele sûnt.

1. casa parochială corespunḑetoare, şura, grajd, cu toate edificiile necesare pentru economie.

2. dela 65 de familii câte o ferdelă de cucuruz sfârmit.

3. dela 21 de neorustici câte 40 cr.

4. porţiunea canonică 6 jugere şi jumătate, cu ocasiunea segregarei păşunitului se va mai căpăta ca porţiune canonică 6 jugere — prin Septemvre a. c.

5. Şase stângini de lemne de foc aduse în curtea parochială pentru preot.

6. dela tinerimea aflătoare, feciori şi fete în tot anul câte 2 ḑile de lucru cu palma.

7, porţiunea canonică, câtă va avea parochul, comuna bisericească este datoare a o lucra în 3 ani de ḑile cu tot feliul de lucru de arat, semănat, cosit, şi fructele ce se vor face adunate şi aduse acasă.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune preoţască, vor avea aşi asterne cererile lor în sensul statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Alma 1 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial

Ioan Almăşan m. p.
protopresbiter.

Nr. 192. [472] 1—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţătoriu la scoala confesională gr. or. din Orăştioara de jos, protopresbiteratul Orăştiei, cu terminul pănă la 30 August st. v.

Emolumentele: 200 fl. salariu, cuartir şi lemnele necesarii de încălḑit.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se aşterne la oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei.

Orăştie, 2 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractulni Orăştiei.

Nr. 158. prot. [468] 2—3

CONCURS.

Spre întregirea staţiunei de învĕţătoriu la scoala populară gr. or. română din Iclandul mare, protopresbiteratul M. Oşorheiului se escrie concurs cu terminul *pănă la 31 August a. c. st. v.*

Emolumentele sûnt: 200 fl salariu anual, solvit în rate trilunari, cuartir natural şi grădină de legume.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se aşterne la oficiul protopresbiteral al tractului M. Oşorheiului.

Sibiiu, 24 Iulie 1883.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.
Comitetul parochial gr. or. din Iclandul mare.

Nr. 3065. civil 1883. [473] 1—3

Publicaţiune.

Pentru segregarea locurilor şi a păşunatului în comuna Lăţcud, şi adecă pentru începerea lucrurilor premergĕtoare, alegerea ingineriului şi stabilirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **17 Septemvre, 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Lăţcud,** la locuinţa judelui comunal; citez deci pre toţi cei interesaţi pe acest termin, cu observarea, că nepresentarea lor nu va împedeca ţinerea pertractării.

În numele tribunalului:
Elisabetopole, 14 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude esmis.

Nr. 3076 1883 [469] 2—3

Publicaţiune.

Spre a se putè face lucrările de pregătire în afacerea comasărei şi a segregării păşunatului şi a pădurilor din Paloş şi în special pentru alegerea ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **27 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** şi pentru ascultarea martorilor şi oculata judecătorească şi a esperţilor pentru segregarea păşunatului şi a pădurilor, conform decisiunei tribunalului de sub Nr. 2351: 1883 se pune ḑi de pertractare po 29 Septemvre 1883. 8 oare înainte de ameaḑi la faţa locului în Paloş în locuinţa judelui comunal, la care se citează toţi cei interesaţi, că nepresentarea lor nu va împedeca pertractarea, nici ascultarea martorilor şi oculata judecătorească şi a asperţilor.

În numele tribunalului.
Elisabetopole, 6 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

Szám. 157 bir. végreh. 1883 [470] 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a szerdahelyi tekintetes kir. járásbiróságnak 1883 évi 1284 sz. a kelt végzése folytán Ghisie Leonte ellen Albina hitelintézet részére 80 frt. követelés behajtása végett elrendelt kielégitési végrehajtás folytán biróilag lefoglalt és 392 frt. 50 krra becsült ökörszekér, széna, buza, bor, hordók és házi butorokból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladandók, minek a helyszinén Récsen leendő eszközlésére határidőül 1883-ik évi **Augustus hó 24 -ik** napjának délelött 9 ik órája kitüzetett, melyhez a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel meghivatnak, hogy az érdeklett ingóságok emez árverésen a polg. tk. rdtt 107. § sa szerint, szükség esetében becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Szeredahely 1883-ik évi Augusztus hó 10-ik napján.

Maniu Visantiu,
bir. végrehajtó.

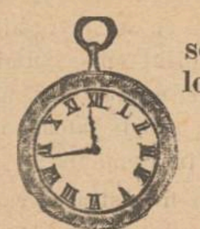

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu **jumetate** preţul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vêndarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimi şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astăḑi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceasta lângă fie-care orologiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta ḑi, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoitsĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ escepţional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 39, Parterre.

[474] 1—1

Turnătoare de clopote şi de metal
a lui
Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usuate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
Timişoara, Fabrică.

[359] 7—10

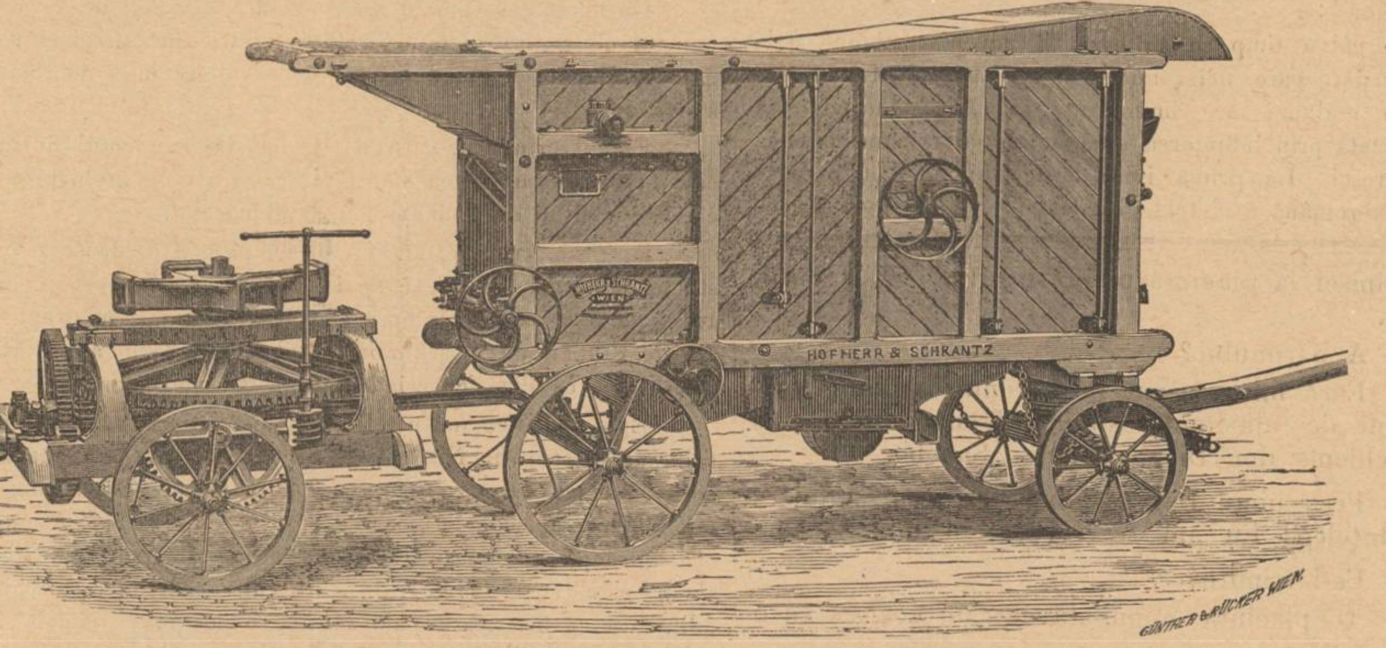

ANDREIU TÖRÖK,
esposiţiune de maşine agricole şi fabrică de maşine
în Sibiiu, poarta Cisnădiei, strada dumbrăvei Nr. 1,
recomandă cu preţuri şi condiţiuni foarte eftine
maşine de îmblătit întoarse cu mâna, cu cai şi cu vapor,
precum şi
escelente ciure de cernut, Trieure
şi tot feliul de maşine şi recuisite care aparţin specialităţii acesteia.
☛ Reparaturile se esecută foarte eftin şi foarte prompt. ☚

[441] 5—6

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 91 Sibiiu, Marţi 9/21 August 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ḑilele asociaţiunei.

Preste opt ḑile şi la Braşov se vor întrunì membrii asociaţiunei tranne pentru literatura şi cultura poporului român.

Eată şi o oasă în sterilitatea deşertului politic, o oasă binefăcătoare, care, cel puţin, ne arată un teren fecund, prin urmare promiţĕtor de roduri salutare şi pentru naţionalitatea noastră.

Este adevĕrat, că fecunditatea rodurilor este foarte atârnătoare de iubirea noastră de activitate. Scim cu deosebire doue momente din viaţa asociaţiunei, care merită sĕ le avem totdeauna dinaintea ochilor. Este momentul adunărei asociaţiunei într'unite în 1862 la Braşov pentru prima oară şi la Sibiiu în 1881 pentru a treia oară. Aceste două momente au arĕtat că: dacă va cineva, poate. Au fost două improvisaţiuni de esposiţii despre ceea ce poate şi scie poporul român; dar amêndouĕ au dovedit, că este fond, şi bun fond de activitate în poporul român şi că fondul acesta trebue numai desvoltat şi cultivat şi monarchia noastră, ba şi apusul european are sĕ câştige în Europa resăriteană un factor nou pentru progresele culturei.

Dacă stăm şi meditām serios asupra lucrului, vom afla, că de amêndouĕ-orile poporul român a dovedit, că este mai productiv în ceea ce privesce industria sa; ceealaltă parte mai superioară a poporaţiunei române, care prin asociaţiune a luat sarcina conducerei, din contră, a dovedit, — ca se delăturăm şi aparenţa asprimei, — inferioritate.

Au trecut doueḑeci şi unul de ani de când Braşovul a primit asociaţiunea în sinul sĕu. Braşovul primind acum a doua oară asociaţiunea în sinul sĕu, va avea ocasiune sĕ vadă disproporţiunea între anii şi crescerea celei dintâiu.

Dar se ḑicem, că asociaţiunea a crescut. Ea are un fond frumuşel, are în Sibiiu o realitate. A creat afară de fondul ei şi unul pentru un institut a cărui realisare este şi grea şi totodată şi nepractică, înţelegem fondul academiei de drepturi. Ea a împărţit şi diverse ajutoare şi susţine o foae, care reproduce articoli din foi diverse. Însĕ dacă judecăm lucrul mai serios, vom afla, că este încă departe de a fi corespuns misiunei ce a luat asupraşi. Asupra literaturei române asociaţiunea noastră n'a avut încă nici o influenţă, afară doar, că se îngrădesce şi se apără, ca sĕ nu fie nici cu puţinul ce produce în legătură cu ceealaltă literatură românească. Era de mult vorba de înfiinţarea unor secţiuni scientifice, care se lucre pe terenuri diverse. Din organul asociaţiunei însĕ până acum n'am putut vedea ce s'a făcut în privinţa secţiunilor. Noi aşa credem, că dacă acele s'[illegible] fi înfiinţat şi dacă înfiinţânduse ar fi şi lucrat[illegible]a, [illegible]rile s'ar fi publicat.

Istoria noastră naţională aşteaptă cu nerebdare sĕ fie scrisă şi sĕ se facă cunoscută şi poporului român. Până acum însĕ nu sûnt nici elementele toate desgropate, care au sĕ compună istoria noastră naţională. De aceea şi încât ni s'ar părea, că am avea unele compendii de istorie, acele sûnt nisce compilaţiuni după autori străini, în cari se poftoresc nisce teorii îndreptate în contra vieţii noastre naţionale politice, pe când noi am avè lipsă de adevĕrul istoric, cu care sĕ combatem acele teorii scălciate. Străinii cu suflet, dar tot străini, au început, în timpul mai nou, a ne desgropa şi adevĕrurile istorice. Pe cărarea bătută de aceştia ar trebuì sĕ completām ceea ce mai lipsesce. Noi însĕ vedem, că nu se face în privinţa aceasta nimic. Privaţilor s'au particularilor poate că nu le dă mâna; asociaţiunea, a cărei misiune este promovarea literaturei române în înţeles larg, n'avem semne sĕ fi făcut ceva în privinţa aceasta. Dinaintea nasului nostru se desgroapă reliquiile străbunilor noştri, cu cari ne fălim la toate ocasiunile, şi se duc în musee strĕine. Ruinele Ulpiei Traiane, numĕroasele fragmente de drumurile lui Traian, praturile lui Traian, urmele romane dela Alburnu etc. sûnt pentru poporul român sau o carte închisă şi sigilată cu şepte sigile, sau un vis clar-obscur, pecând toate acestea şi altele încă, care nu le putem înşira aicì, ar trebuì sĕ fie în memoria poporului aşa de positive, prec[illegible] este „Tatăl nostru“.

Generaţiunea mai dincoaci n'are de unde sĕ pună mâna pe vre o scriere, care sĕ o iniţieze în istoria proprie naţională şi sĕ-i dea firmitatea caracterului naţional pentru toate eventualităţile.

Poporul nostru în cea mai mare parte este popor agricol. Vicisitudinile prin care a trebuit se treacă şi de cari nu este de tot scutit nici astăḑi, au făcut ca şi acest ram sĕ i fie poporului cât se poate de amărît. Mai demult asupririle feudale, acum sarcinile disproporţionate, căror este supus agricultorul, numerul cel mare şi nemilostiv al usurarilor şi în fine comasările, adeseori defavorabile, au contribuit şi contribue, ca soartea poporului numai favorabilă sĕ nu fie. Agricultorul nostru numai ca prin minune se mai poate susţinea de pe o ḑi pe alta. Pentru că în mijlocul consecenţelor din trecut şi a mulţimei de greutăţi din present, poporul este, aşa ḑicênd, lăsat în mâna sorţii. Nimenea nu 'şi aduce aminte de el, decât când are sĕ contribue. Nu se vede de nici o parte vre o iniciativă serioasă, prin care sĕ i vină cineva poporului într'ajutoriu cu mijloace eficace, din care, sĕ'şi amelioreze modul lucrării sale, pentru ca sĕ aibă mai mult sporiu şi sĕ întimpine mai cu uşurinţă greutăţile cu care are sĕ se lupte.

Abia de un timp foarte scurt, din iniciativă privată s'a ajutat poporului agricol în câtva prin îndreptarea unei părţi dintr'însul la meserii. Ajutorul acesta însĕ este indirect. El contribue numai la rĕmânerea proprietăţilor mai puţin împărţite şi dărăburite ca până acì.

Cât n'ar fi aşa dar de făcut şi pentru cultura poporului român în ceea ce pe popor îl privesce atât de aproape şi este pentru români cestiune atât de arḑĕtoare.

Câte încă s'ar mai putè ḑice că sûnt a se face şi pentru literatura şi pentru cultura poporului român.

Asociaţiunea într'unită în adunare generală în anul al 21 în Braşov sĕ nu treacă peste misiunea ei cu uşurătatea, cu care în mare parte a trecut până acum. Avem puteri destule pentru ca sĕ se poată face ceva. Sûnt cu sutele bărbaţii, cari cu sudoarea poporului şi au câştigat cunoscinţele după care trăiesc. Conducĕtorii Asociaţiunei apeleze la toţi acestia, ca un procent, mai puţin, o jumĕtate de procent de munca dintr'un an pentru oficiul sau pentru câştigarea hranei sale se o jertfească poporului, din care face parte şi le-a ajutat sĕ fie aceea ce sûnt şi numai decât nu vom mai avè priveliscea unei pustietăţi aproape sterpe dinaintea noastră.

Dar şi în interesul special al asociaţiunei noastre ar fi când am vedè, că activitatea ei trece preste marginile unei activităţi birocratice. Interesul ar fi mai viu, membri mai numeroşi şi contribuenţi mai mulţi şi mai gata la contribuire, — prin urmare şi fondul s'ar sporì mai în grabă.

Poate că nu vor plăcea multora reflecsiunile aceste cam neplăcute. Însĕ am dorì ca se ne treḑim mai curênd, sĕ fim mai sprinteni şi se ajungem la ţintă înainte de ce va fi prea târḑiu.

Pentru astfel de pornire, cum am încercat a schiţa în şirurile aceste; dar nu pentru laude reciproce şi fără de nici un folos, am dorì sĕ fim cât mai numeroşi la adunarea generală din Braşov.

Dacă acolo s'a făcut începutul, arĕtând ce poate poporul ca atare, sĕ se facă odată şi începutul, arĕtând ce poate lamura poporului, care cu mândrie se numesce inteligenţa lui.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Aşteaptă niţel, Cristiane. De ce nu s'a coborît copilul simplu pe scară?

— Da, în adevĕr, cu atâta mai mult, că Stollborgul are o scară ascunsă; dară ea este păzită de sbiri.

— Incoruptibili?

— Nu, dară ducesa n'are bani şi trădătorul are punga plină. „Scena a doua: don Sacho, unchiul sĕlbatec vine spre a priveghia crima.“

— Pentru ce nu merge el însuşi în pavilion, unde este victima sa prinsă, şi pentru ce nu aruncă el copilul pe fereastă fără atâtea ceremonii?

— Ei! sciu eu? Sĕ ḑicem, că copilul nu este încă născut şi că se aşteaptă momentul fatal!

— Prea bine. Aşa dar copilul are sĕ se nască şi până ce don Sancho întră în pavilion şi urcă scara, Paquita, cameriera lasă copilul în jos, care tocmai s'a născut! Dară vede se copilul?

— De bună seamă! O sĕ-l zugrăvesc în leagăn. O aţă va representa funia. Toate acestea vor fi tăiate în hârtie şi vĕḑute din îndepărtare.

— Apoi trădatorul este foarte supĕrat, găsind cuibul gol? Ce va face? Dacă l'am face sĕ cadă pe fereastă şi sĕ-şi sdrobească capul de stânci?

— Ba nu! Sĕ ne păstrăm aceasta pentru desnodămêntul piesei, aşa va fi sfêrşitul minunat.

— Ei bine, în furia sa, el omoară pe nefericita sa nepoată. Se aude un ţipet şi ucigaşul apare ḑicênd: „Onoarea mea este rĕsbunată.“

— Onoarea sa!... Eu mai bucuros aşi voì sĕ ḑică: „Fericirea mea este completă“.

— Pentru ce?

— Pentru că el moştenesce dela ducesă: sĕ nu-l facem scelerat pe jumĕtate, pentrucă sûntem hotărîţi a-i sparge capul la desnodămênt!

— De sigur aşa este logic; dară...

— Dară ce?

— O! dar recădem cu totul în istoria baronului Olaus, aşa cum o spun vrăşmaşii sĕi, o rudenie prinsă dispărută...

— Nu face nimic, de oare-ce dta esci sigur, că istoria aceasta nu este adevĕrată!

— Eu sûnt cât se poate de sigur, şi totuşi... Veḑi, dta m'ai făcut visionar deplin cu glasul dtale misterios, cu ideea dtale de o femee prinsă în pivniţă, cu esplicaţia dtale a propriei mele vedenii de aḑi noapte şi cu cuvintele dtale din Biblie!

De oare-ce toate aceste nu sûnt altceva decât desfătări a imaginaţiunei noastre, noi nu riscām a vătăma pe niminea, şi, altcum, domnule Goefle, dacă aşi redescepta sub mască şi pseudonimului Cristian Waldo, vre-o amintire tristă în spiritul dlui baron, ce-mi pasa, te întreb. Şi de dta, nu scie niminea că eşti lângă mine...

— De cumva m'ar denuncia cineva baronului el este în stare a poruncí lacheilor sĕi miserabili...

— Dacă îţi poate aduce aceasta vreun pericol nici sĕ nu mai vorbim, ci sĕ căutām alt obiect de comedie.

Dl Goefle remase pe gânduri vre o câteva momente spre marea nerăbdare a lui Cristian, care privea cu neastêmper la brâncele orologiului ce înainta. In sfêrşit advocatul se sculă cu o vivacitate nervoasă şi esclamà premblânduse prin odae:

= Ei bine, cine scie dacă nu înseamnă aceasta a se retrage dela cercetarea adevĕrului? O sĕ fiu eu un curtizan poltron a acestei persoane problematice? Nu voiu câştiga odată chiaritate în cestiunea aceasta? Sĕ se ḑică că, un aventurier, adecă un băiat frumos şi bun al întêmplărei, de bună samă vrednic de o soarte mai bună, va găsì în naivitatea sa, curagiul de a se im-

Revista politică.

Sibiiu, în 8 August.

Evenimentele din Agram au provocat articoli foarte vehemenţi în pressa ungurească. „Nemzet“ organ oficios al guvernului din Budapesta dela care ar aştepta omul sĕ fie cât de moderat, ḑice că toate câte s'au făcut pentru Croaţia dela 1868 încoace, n'au contribuit la alt ceva decât la o agitaţiune sistematică în contra Ungariei. Luarea firmelor nu este numai un afront faţă cu insigniile Ungariei, ci totdeodată şi faţă cu insigniile Croaţiei trase prin tină. Vulgul sau plebea din Agram a comis călcarea unei legi, care nu este permis a remânea nepedepsită. Nu cerem satisfacţiune, cum am cere dacă populaţiunea unui stat strĕin ar insulta însigniile noastre ci cerem, ca vătămarea legei care s'a comis, îndreptându-se asupra caracterului statului nostru, sĕ fie pedepsită, sĕ se pedepsască adevĕraţii făptuitori precum şi autorii morali. Dacă oficiosul vorbesce o astfel de limbă, nu e mirare când „Pesti Naplo“ ḑice, că legile escepţiunale numai atunci sĕ se delăture, când banul va sta bun, că nu se va mai vătăma respectul datorit statului unguresc. Aşeḑânduse apoi pulberea rescolită din stradă, însigniile Ungariei vor strălucì mai tare şi inscripţiunea ungurească, pe care croaţii astăḑi nu vor sĕ o sufere, va mai avea pelângă cuvintele de astăḑi şi cuvintele: „Nu te atinge de Ungaria.“ Este interesant că tocmai stânga estremă se arată mai moderată. Aşa „Egyertértès“ scrie, că pentru vătămarea ce s'a făcut se poate afla satisfacţiune corespunḑĕtoare, dacă opiniunea populaţiunei se va schimba cu totul, dacă ura cea cultivată artificială se va preface în amiciţie sinceră.

În 17 August n. şi-a avut şi Praga, capitala din Boemia escesele sale. „N. fr. Presse“ ḑice ironic, că de bună samă ca sĕ nu sufere „egala îndreptăţire“, Praga de aur nu putea se remână înapoia Pestei şi Vienei. Prin ce se distinge Praga este, că şi-a ales o seară, cum este preseara aniversării nascerei împĕrutului.

Escesele după scirile mai nouĕ se vede că se sporesc. Din Triest ne aduce telegraful scirea de esplosiunea unei petarde în preseara aniversărei dela ḑiua nascerii împĕratului. De asemenea vin şi din unele localităţi din Ungaria superioară. Escesele însĕ nu sûnt de aceeaşi natură. Cu toate acestea neliniştesc şi slăbesc totdeodată moralitatea politică a poporaţiunei.

Vre-o câţi-va fruntaşi din partida naţională a croaţilor s'au întrunit în 17 Aug. n. şi au dat o declaraţiune, prin care recearcă pe banul Croaţiei, ca din posiţiunea sa înaltă, cu toate mijloacele ce'i stau la disposiţiune, sĕ lucre ca legea de împăcare (între Croaţia şi Ungaria) sĕ fie respectată, şi aşa sĕ se evite în viitoriu vătămarea legei. Declaraţiunea aceasta şi un articol din „Agramer Zeitung“ a provocat susceptibilităţi noue în Budapesta. Nu mai puţin decât foaea oficială „Budapesti Kozlöny“ ca rĕspuns la declaraţiune dă comunicatul următoriu: „Insigniele de stat cu inscripţiune maghiaro-croată, care cu ocasiunea turburărilor din urmă din cetatea Agram se depărtară, în ḑile cele mai de aproape se vor pune earăşi la locul lor.“

Locţiitoriul Galiţiei Alfred Potocki a părăsit postul seu, făcênd loc lui Philipp de Zaleski, *persona grata* a elementului polon. Polonii îşi aduc foarte bine aminte când el ca vice-preşedinte în locotiinţă a dat ajutoriu la alegeri în contra rutenilor. Schimbarea cea după gustul polonilor în locţiinţă şi apropiata deschidere a dietei galiţiane au stărnit în poloni apetit nou pentru îndestularea altor postulate. Între alte polonii ar dorì transformarea Austriei într'o federaţiune de naţionalităţi slavice cu caracter espres catolic; ar mai dorì sĕ poată esercita putere espansivă în afară; în fine ar dorì şi anecsarea Bucovinei şi a unei părţi din Silesia la regatul Galiţiei.

Causa că conferenţa din Londra s'a amânat pe Marţi se scriea, că ar fi lipsa de instrucţiuni suficiente pentru representanţii Austriei şi Germaniei. Mai în urmă vine altă scire, conform că rei representantul Turciei n'ar avea instrucţiuni suficiente. „N. fr. Presse“ aduce scirea, că înalta poartă nu poate ratifica actul internaţional, dacă nu se admit reservele ei în privinţa Bulgariei. Precum se vede ratificarea tratatului din Londra dă preste multe dificultăţi. Unele ḑiare aduc în combinaţiune cu amânarea ratificaţiunei călĕtoria regelui Carol la Berlin. Interesantă este împregiurarea, că „Allgemeine Ztg.“ acum a aflat cu cale se publice un tratat istoric şi internaţional de dr. Felix Dahn profesor ordinariu de dreptul public la universitatea din Königsberg. Tratatul are drept scop a dovedì cu istoria în mână, că pretensiunile Austro-Ungariei la Dunăre nu sûnt întemeiate pe dreptul internaţional. Aşteptăm sfêrşitul publicaţiunei, pe care „N. fr. Presse“ îl signalisează, ḑicênd că şi românii merg prea departe cu atitudinea lor.

Regele Carol s'a bucurat atât la Breslau cât şi la Postdam de o privire distinctivă. Afară de aceasta pressa de frunte germană au luat notiţe în articoli foarte călduroşi de căletoria regelui Carol în Germania.

Dela Paris raportează ḑiarele că în 15 August n. bonapartiştii n'au făcut mare sensaţiune prin întrunirea în biserica St. Augustin, ci mai mult prin un banchet dat în Saint-Mandè. Banchetul, la care s'a vorbit despre mântuirea de idolii republicani, s'a terminat cu esclamaţiuni: Sĕ trăiască imperiul! sĕ trăiască principele Victor! jos cu republica! jos cu Ferry!

Manifestările croate.

Se scrie din Viena ḑiarului „le Nord“ (traducerea „Românului“) cu data de 6 August:

Pe când în Boemia se face o apropiere neaşteptată (!!!Red. „T. R.“) între cehi şi germani, slavii din Ungaria devin pentru cabinetul din Pesta un subject de nelinisce. Spectrul „Marei Croaţii“ turbură somnul maghiarilor, cu toată încrederea superbă cu care partisanii dlui Tisza repetă, că în regatul Stului Stefan slavismul nu este decât o desemnare etnografică fără cea mai mică semnificare politică. Este, în adevĕr, de necontestat, că slovacii nu aduc guvernului prea mari încurcături şi că sêrbii din Banat nu manifestează veleităţi insurecţionale. În Croaţia situaţiunea este mai puţin satisfăcătoare. Această ţeară se bucură deja de o autonomie locală, care opresce pe maghiari de a strivi îndată grupurile bănuite de tendenţe separatistice. Acì se află simburele unei organisări naţionale în giurul căreia se pot cristalisa elementele ostile preponderanţei maghiare. În privinţa demonstraţiunilor croate din Dalmaţia, „Gazetta d' Agram“ dechiară, că „Marea Croaţie“ este idealul naţiunei croate şi că unirea Croaţiei, Dalmaţiei, Bosniei şi a câtorva alte ţĕri slave nu este în realitate decât o cestiune de timp. "Gazetta" crede, că la realisarea acestui ideal ar fi folositor Austriei şi Ungariei cât şi naţiunei croate. Ungurii sûnt de părere cu totul opusă, căci pare că articolul din „Gazetta d' Agram“ a pus în mişcare lumea guvernamentală din Pesta, care vede în aceasta manifestarea, o urmare a politicei slavofile a comitelui Taaffe. Natural, că liberalii cislaitani n'au lăsat sĕ scape ocasiunea pentru a însinua, că politica ministrului Taaffe trebue într'un mod fatal se ajungă la desmembrarea monarchiei. Ungurii se află aḑi ameninţaţi dc slavism nici mai mult nici mai puţin decât germanii. Din fericire panica ungurilor n'a ţinut mult. Ei au înţeles îndată absurditatea presupunerilor, tinḑênd a stabilì o conecsitate oare-care între manifestarea ḑiarului croat şi ceea ce liberalii numesc federalismul cislaitan. De altă parte, guvernul croat s'a grăbit sĕ desaprobeze articolul din „Gezetta d'Agram,“ şi „Abendpost“ din Viena, foae semi-oficială, voesce se liniscească iritaţia ḑiarului „P. Ll.“ dechiarând, că nici odată relaţiunile dintre cabinetele din Viena şi Pesta n'a fost mai cordiale. Totul merge prin urmare cum nu se poate mai bine în regatul St. Stefan, care de sigur n'are sĕ se teamă de nimic în ceea ce privesce revindecările slavismului cislaitan. Articolul din „Gazetta d' Agram“ este, pentru a ḑice astfel, un incidente personal în feliul aceluia, care s'a întîmplat acum în urmă la Posey. Dar este lămurit, că aceste incidente pot sĕ se înmulţească, şi maghiarii ar dovedì de înţelepciune, acordând celorlalţi libertatea cuvêntului de care ei usează înt'run mod atât de larg. La urma urmelor „Marea Croaţie“ este un ideal tot atât de legitim ca şi acela al fundatorilor dualismului. Sûnt acum câţĭva ani, cea mai mică alusie la individualitatea istorică a regatului St. Wenceslav era în ochii germanilor o crimă neertată; astăḑi încep a se familiarisa cu ideea unei Boemii semi independente. Pentru ce Croaţii n'ar ajunge cu pace şi legalitate la acelaşi resultatat ca şi cehii? Pretinsa separaţie a croaţilor nu este de o altă natură decât aceea a cehilor; ei nu se gândesc câtuşi de puţin a rupe legătura dinastică, care manţine unitatea imperiului. Din contră, ar voì sĕ adaugă la imperiul Habsburgilor un nou regat. Nu din punctul de vedere internaţional aspiraţiile croate ar putè sĕ fie considerate ca un pericul, „Marea Croaţie“ fiind destinată evident a ingloda pe mica Serbie. Se poate crede, că cea mai mare parte a sêrbilor are se protesteze tot atât de energic ca şi maghiarii în contra unor asemeni tendenţe. Antagonismul politic şi religios, care se află între sêrbi şi croaţi, ar trebuì se fie pentru maghiari o garanţie îndestulătoare de siguranţă

Austro-Ungaria și naționalitățile balcanice.

Sub acest titlu, ḑice „Românul“, „Le Nord“ publică următoarea corespondenţă ce i se trimite din Viena cu data de 7 August:

Puţin lucru trebue pentru a reînvia temerile pe cari le inspiră politicianilor austro-ungari situaţiunea peninsulei Balcanilor. Ori în ce parte îşi întorc privirile, nu găsesc decât subiecte de nelinisce. Incidentele Crădişteanu a dat alarma; cu toată declararea cabinetelor din Viena şi Bucuresci, că relaţiunile între cele douĕ ţĕri sûnt satisfăcĕtoare, ḑiarele române şi ungare continuă o polemică a cărei însemnătate imediată deşì n'ar trebuì fără îndoială se fie esagerată, totuşi nu demonstră mai puţin că iredentismul român este în stare sĕ adaugă un nou ele-

---

potrivì unui inimic puternic, precând eu, apărătorul legitim a dreptăţii oamenesci şi dumneḑeesci, eu sĕ amorţesc într'o lenevie egoistă ce se apropie de laşitate?... Cristiane! adause dl Goefle, aşeḑêndu-se dară tot încă foarte esaltat, se păşim la actul al doilea şi se facem o piesă teribilă. Marionetele dtale sĕ se facă vestite astăḑi! sĕ devină personage serioase, imagini vieţuitoare, instrumente a destinului! actorii acestia se represinte, ca în tragedia lui Hamlet o dramă, care face sĕ tremure şi se pălească crima triumfătoare, în sfêrşit demascată! Aid, Cristiane la lucru! Să presupunem. . . tot ce se presupune în ţeara aceasta pe socoteala baronului, că a otrăvit pe tatăl seu, că a ucis pe frate-sĕu, că a lăsat pe cumnată sa sĕ moară de foame. . .

O! tocmai în odaia aceasta!. . . ḑise Cristian, care făcea în gêndul sĕu o decoraţiune pentru actul al treile. . . Veḑi, ce scenă frumoasă putem face! Eu presupun, că un copil. . . de oarece presupunem, că fiul ducesei vine după douĕ ḑeci şi cinci de ani sĕ recerce adevĕrul şi sĕ pedepsească crima. Veḑi, cum sparg marionetele noastre zidul misterios şi găsesc acolo. . . în dosul acestor cărămiḑi. . . Trebue sĕ facem iute o decoraţiune ad hoc, aşi mai avea timp. . .

— Ce găsesc? ḑise dl Goefle.

— Nu sciu, ḑise Cristian devenit de odată cugetător şi trist. Idei aşa negre îmi umblă prin cap încât renunţ la scena aceasta. Ea mi-ar lua toată voia, şi în loc de a continua piesa, aşi începe a dărâma zidul acesta, infuriat de curiositate. . .

— Veḑi, sĕ nu înebunesci, amice Cristiane! Destul că am înnebunit eu; căci toate aceste sûnt un vis şi consciinţa mea mĕ opresce altcum a mĕ ocupa de bănueli, ce sunt resultatul unui stomach obosit s'au a creerilor bolnavi de neactivitate. Isprăvesce piesa şi fă-o nevătemătoare, dacă vrei sĕ fie amusantă; eu voiesc ori şi cum sĕ lucrez ceva, căci am aici a esamina un carton, ce tocmai mi l'a dat Stenson, şi am sĕ-mi fac o opiniune definitivă asupra conţinutului sĕu, căci dintr'un moment la altul, baronul poate trimite după lămuririle ce i le am promis aḑi-dimineaţă.

Cristian începu a scrie piesa sa teatrală şi dl Goefle a cetì piesele sale de proces, tot insul la un capĕt a mesei cei mari, către mijlocul căreia ei adunaseră bucatele dejunului. Ulfilas tocmai aducea alte mâncări. El era ca de obiceiu, pe jumĕtate beat, şi avu cu dl Goefle o disertaţiune cam lungă, ce Cristian nu o ascultă şi nici nu o auḑì; era vorba de o supă gătită cu lapte, cu bere şi cu sirup, o mâncare naţională, ce dl Goefle voia se o aibă de cină şi Ulfilas se lăuda a o gătì ca niminea în Svedia. El alină cu promisiunea aceasta, mănia advocatului, care îi imputa ai fi îmbătat pe micul sĕu lachĕu, o împutare de care Ulfilas jura că nu-l cunoasce şi sĕ poate că jura drept, fiind-că el suferea beuturile. alcoholice cu atâta aplomb şi dibăcie.

La oarele şese, Cristian isprăvise şi dl Goefle nu lucrase mai nimic, fiind neliniscit, agitat; şi Cristian, îndreptându-şi din întêmplare ochii spre el, îi găsì privirea ficsă şi preocupată. Cugetând că aşa-i era maniera de a lucra, el nu voia se-l conturbe prin vre-o reflecsiune, pănă la momentul când îl întreba cu puţină nelinisce, dacă i ar plăcea se cetească schiţa piesei.

— Da, de bună samă, ḑise dl Goefle, dară pentru ce nu mi-o cetesci dta?

— Nu-mi este cu putinţă, domnule Goefle. Trebue sĕ-mi aleg personagele, sĕ le îmbrac, se-mi adun piesele de decoraţiune, sĕ încarc toate aceste pe măgar, şi sĕ merg în grabă la castelul nou, ca sĕ-mi cuprind locul destinat, sĕ stabilesc teatrul, se aşeḑ luminările etc. Numai am o minută a pierde. Trebue sĕ începem la opt oare.

— La opt oare! Drace! o oară uricioasă. În castel nu se va servì cina decât la ḑece oare? Şi când sĕ cinăm noi?

— A! da! a cincea oară astăḑi! esclamă Cristian cu desperare, făcênduşi pregătirile sale cu grabă: în numele domnului cinează îndată, domnule Goefle, şi se fi gata într'o oară. Vei cetì piesa mâncând.

ment de confusie la cele, cari se află deja în regiunea Danubiului. Ceea ce este adevĕrat, este, că sentimentul antiaustriac se manifestă în România cu o energie neaşteptată şi că această crescere a urei trebue sĕ fie atribuită modului cum organele austro-ungare afirmă misiunea civilisătoare a monarchiei Habsburgilor în Orient. Aceasta este o agitaţiune preventivă pentru a evita se nu cadă la nivelul Serbiei. Comentarile presei vienese în privinţa afacerei Bri a'mont au produs în România un efect dintre cele mai supĕrătoare. Conclusia pe care o trag Românii este aceasta: oamenii de stat austriaci voiesc, că România sĕ renunţe a se protege singură; garanţia de siguritate ce ne oferă nu este alt ceva decât un protectorat. În fond este mai mult o neînţelegere decât o causă de antagonism permanente. Cabinetul din Viena este prea înţelept pentru a se gândì se impună Românilor o vasalitate analogă cu aceea, care apasă asupra Sêrbilor dela venirea la putere a ministeriului Pirotchanaz, şi campania iredentistă din România nu este decât o vagă eventualitate, care nu se va realisa nici odată, dacă Ungurii încetează de a mai considera pe Români ca o rasă inferioară şi ai trata astfel.

În Serbia, simptoamele sûnt mai ameninţătoare. Politica înaugurată de ministerul Pirotchanaz este de sigur prea anti naţională pentru a fi ertat sĕ se creadă în dăinuirea sistemei actuale. Că Austro-Ungaria caută sĕ cucerească o posiţie preponderintă la Belgrad, aceasta este tot ce poate fi mai natural, avênd în vedere calea pe care a întrăt cabinetul din Viena prin anecsarea Bosniei. Ar fi trebuit numai se proceadă cu mai multă circumspecţie şi sĕ menageze susceptibilităţile naţionale ale Sêrbilor, în loc de ai face sĕ simţă în fie care moment că, în raporturile ei cu Serbia Austria nu consultă de cât propriele sale interese politice, economice şi comerciale. Poporul sêrb a vĕdut cu indignare, că regele Milan era tromba împĕratului Francisc Iosif şi d. Pirotchanatz esecutorul unei programe elaborată în strĕinătate şi ostilă aspiraţiunilor naţionalităţilor balcanice. În aceste condiţiuni, este uşor de a înţelege, că chiar presa vienesă sĕ nu aibă o mare încredere în dinastia Obrenovicilor. Convingerea intimă, că preponderinţa austriacă la Belgrad a creat în Serbia o situaţiune care nu se poate prelungì nedefinit, esplică presupunerile şi speculaţiunile de tot felul ale diarelor austriace în privinţa căsătoriei principesei Zorka a Muntenegrului cu principele Petru Carageorgevici. Aceste nelinişti persistente nu sûnt de cât mărturisirea fără voe a conscienţei politicianilor cari au împins pe Austria sĕ mineze edificiul Congresului din Berlin. Când se samână întregi trebue a se astepta a recolta complicări. Nu se poate tăgăduì esistinţa unei adânci nemulţămiri în peninsula Balcanilor, dar ar fi ridicul de a căuta causa aiurea decât în projectele fantastice ale doctrinarilor egemoniei austriace.

Varietăţi.

* (Sciri personale.) Carol Regele României a plecat Joi însoţit de Fălcoianu, adjutant general, de col. Candianu-Popescu, adjutant şi demajorul Negel, oficier de ordonanţă, de d. Liteanu, legatul României în Berlin, d. Carp legatul României la Viena. Regele s'a întâlnit la Breslau cu ministrul president Brătianu, cu care împreună s'a dus la Potsdam. Eri va fi plecat regele şi ministrul către Viena unde vor petrece vre-o câte-va dile. Regele va face cu ocasiunea aceasta visită împĕratului şi regelui Francisc Iosif. Dela Viena regele şi ministrul se vor duce prin Budapesta a casă. Ministrul pres. Tisza încă se află în Viena în timpul când regele Carol şi ministrul-presid. Brătianu vor fi acolo. — În Braşov regele a primit în vagonul sĕu salon de curte, în care călătoresce până la Berlin, pe dd. vice-comitele Roll, pe primariul Breunerberg şi pe Gött. Şi suita regelui călĕtoresce într'un vagon românesc.

* (Naşii fiului principelui Wilhelm de Prusia) vor fi: Carol regele României, principele şi princesa de Svedia, ducele şi ducesa de Edinburg, principele şi princesa de Schleswig-Holstein, Carol principele de Hohenzollern şi ducesa Adelheid de Schleswig-Holstein.

* (Convocare.) Domnii membrii ai comitetului Reuniunei învĕţătorilor dela scoalele greco-orientale române din districtul S. Sebeş, precum şi presidenţii despărţemintelor tractuali sûnt prin aceasta rugaţi a se înfăţişa pe Sâmbătă în 13/25 August a. c. la 11 oare a. m. la şedinţă ordinară, în edificiul scoalei greco-orientale, române din centrul districtului din Sas-Sebeş.

Sibiiu, în 8/20 August 1883.

Dr. *Ioan Crişian*
preş. reuniunei.

* (Necrolog.) Primim următorul anunţ funebru:

Ilie Stănilă, medicinist în Viena, ca frate în numele sĕu, al frate seu *Constantin* şi a rudenielor sale, cu inimă plină de durere anunţă prin aceasta tuturor cunoscuţilor, încetarea din viaţă a fratelui

Toma Stănilă,

născut în Săcădate, com. Sibiiu, în timpul din urmă ascultător la academia r. de drept în Sibiiu,

care au repausat, în urma unei întêmplări nenorocite, în 6/18 August a. c. la oarele 7 seara în etate de 21 ani.

Înmormêntarea rămăşiţelor pămêntesci va avea loc în 8/20 August a. c. la oarele ½3 d. p. din spitalul civil, la cinterimul gr. or. din suburbiul Iosefin.

Sibiiu în 8/20 August 1883.

Fiei ţerîna uşoară!

* (Prima jertfă a procesului *Tiszá-Eszlár)* a cădut scriitorul dela tribunalul din Nyiregy-háza, Péczely, care în urma unui ordin al ministrului de justiţie fu lipsit din post.

* (Extra Hungariam est vita) „M. P.“ din Viena spune că de vre-o câteva septămâni încoace se sporesce numerul acelor cetăţeni unguresci, cari cer a se face cetăţeni austriaci.

* („Figaro“), foaie umoristică din Viena se adresează către domnul Kàlnoky ministrul de esterne cu rugarea următoare: „Nu cumva ai avè bunătate — dacă tocmai ai avè timp — se alungi sau sĕ împrăscii şi „scrupulii“ nostri, cari s'au stêrnit şi în noi faţă cu desvoltarea raporturilor austriace şi faţă cu reacţiunea lor asupra alianţei austro-germane, de oare ce aceasta pentru noi ar fi cu mult mai de lipsă decât pentru împĕratul Germaniei. Popoarele Austriei nu mai puţin îngrijate de soartea lor.“

În alt numĕr avea o ilustraţiune, în care un turc, arĕtând cu degetul spre o corabie aninată pe un vêrf de munte, asigura din toate puterile, că e corabia cea veritabilă a lui Noe, căci e „pech*)“ înlăuntru şi „pech“ în afară. Străinul, care asculta cele ce i spunea turcul reflectează cestui din urmă: „Ce'mi vorbesci! Nu o cunosc eu? E corabia de stat austriacă.

* (Vaporul Teodorescu). „L'Intransigeant“ scrie: „Sĕ construesce în acest moment în artelierele domnilor Escher, Wys şi Comp., pe rîul Limmet, un vapor torpil de un gen cu totul nou. Vaporul e construit în întregul sĕu din fer şi va putè manevra sub apă la ori ce adâncime. De el va fi alipit un reservator de aer îndestulitoriu pentru a permite ecuipagiului se stea scufundat în apă douĕsprede dece oare şi va fi luminat cu electricitate. Inventatoriul e un inginer român, d. Traian Teodorescu din Galaţi; fondurile necesare pentru construcţiune iau fost votate de Camerele române. Vaporul când va fi isprăvit, va fi supus unei serii de esperienţă pe lacul Zürich.

* (Dare de seamă şi mulţămită publică). Ni se scrie din Tilişca în 12 August 1883 următoarele: Junimea română studioasă din jurul Săliştei a arangiat în 5 August st. n. a. c. în Tilişca în „Codrul verde“ (Bĕrc) o petrecere de vară, a cărei venit curat a fost destinat jumĕtate fondului reuniunei pompierilor din Sălişte, ear jumĕtate în favorul reuniunei, ce are a se înfiinţa, a pompierilor din Tilişca.

Ca venite preste tot a întrat cu ocasiunea acestei petreceri 81 fl. 60 cr. v. a., ear ca spese avute cu arangiarea petrecerei a eşit 62 fl. 84 cr. v. a. şi aşa subtrăgêndu-se spesele resultă un venit curat preste tot de 18 fl. 76 cr. v. a. (Cam puţin pentru fonduri şi cam prea mult pentru spese. Red.) din care sumuliţă jumĕtate cu 9 fl. 38 cr, v. a. s'a espedat resp. inmanuat organului administrativ al reuniunei pompierilor voluntari din Sălişte. ear sumuliţa restantă cu 9 fl. 38 cr. v. a. s'a încredinţat de ocamdată cassarului comunei politice Tilişca.

Nici cu ocasiunea aceasta nu a întârdiat mai mai multe prea stimate doamne şi prea onoraţi domni — căror li se aduce în specie o sinceră mulţămită — a da o espresiune a marinimosităţii Dlor prin suprasolviri preste preţurile de întrare după cum urmează:

Din Sĕlişte: DD. Ilarion Muciu, pretor cercual 4 fl., Dumitru Roman, comerciant, 4 fl., Bucur Comşa, primariu 2 fl. D na Iustina Oprea Bêrză 1 fl. Nicolau Brênduşu, comerciant, 1 fl. Dr. Nicolau Caiefariu, medic cercual 1 fl., Nicolau Ivan, diacon şi învĕţătoriu 50 cr. Mai mulţi p. t. membri (cam 20) a-i reuniunei pompierilor voluntari din Sălişte a solvit laolaltă — sub titula de „Din partea Corporaţiunei pompierilor voluntari din Sĕlişte“ — (ca tacsă de întrare suma de 4 fl.

Din Tilişca: DD. Stefan Millea, notariu 1 fl., Petru Iuga, paroch gr. or. 1 fl. George Bratu, primariu 50 cr.

Din Galeşiu: Dl. Avram Acilenescu, notariu 1 florin.

Din Orlat: Dl Ludovic Pesamosca, primar, 4 fl., 50 cr.

Din Gura-riului: DD. Ioan Rebega, proprietar 1 fl., Ioachim Muntean, paroch gr. or. 1 fl.,

Din Mercurea: DD. Dr. Coloman Albu advocat 1 fl., Basiliu Greavu, sub-jude regesc 50 cr. Petru Cosciug, Cancelist 50 cr.,

Din Conţia: Dl. Ioan Oprean, paroch greco-oriental 1 fl.,

Din Apoldul-inferior: Dl Ioan Oreştian, primariu 1 fl.,

Din Poiana: Dl Alecsandru Toma, comerciant 50 cr.

Din Alămor: Dl Alĕmorean, paroch greco-oriental 1 fl.

Din Ocna: Ioan Henteş, ascultătoriu de drepturi 50 cr.

Comitetul arangiator vine aşi esprima publice cea mai profundă stimă, ce-o păstreadă, precum şi cea mai cordială mulţămire tuturor doamnelor şi domnilor contribuenţi şi participanţi, cari nau cruţat nimic spre a sprigini prima încercare a junimei întreprindetoare cu tot, ce le a fost posibil.

În numele comitetului arangiator:

Preşedintele:	Casariul:
Aureliu Millea	*Demetriu Lăpĕdat*
ascultătoriu de drepturi.	ascultători de pedagogie.

* (Manevrele române de toamnă.) „L Independance roumaine“ publică următoarele în numĕrul sĕu de adi:

„Am spus în dilele aceastea, că otărîrile luate în privinţa manevrelor au fost schimbate.

„Eacă ce aflăm în aceasta privinţă:

„Trupele nu vor fi concentrate de cât într'o singură serie, ear nu în două cum se otărîse la început şi pe timp de 60 dile, dela 20 August până la 18 Octomvre.

„Manevrele, au mai bine eserciţiile militare se vor face în tot acest timp la statul-maior al fie cărui regiment.

În cele din urmă douĕ-spre-dece dile, trupele vor porni spre statul-maior al fie cărei divisiuni din care fac parte, şi în decursul acestor 12 dile se vor face inspecţiunile generale, pentru formarea tablourilor de înaintare.

„Numai al 2-lea corp de armată, al cărui stat major se află în Bucuresci, face escepţiune.

„Pe timpul acestor din urmă 12 dile, divisiunile: a 2-a şi a 3-a, care compun acest corp, vor manevra una contra celeilalte.

„Fie-care batalion al armatei va concentra pentru aceste manevre 200 oameni şi fie-care regiment 350 oameni.

„Acestea sûnt cele din urmă disposiţiuni luate de la ministerul de resboiu în privinţa manevrelor din anul acesta.“

* (Contra turbărei. „Rom.“ ne spune că diarul „Désbats“ dela 9 August publică:

Mijloacele practice nu trebuiesc respinse a priori. S'a vorbit adese de acţiunea usturoiului asupra turburării. D-rul Dias, din Porto, a conchis de curênd din esperiinţele sale, că indivizi trataţi cu usturoi n'au presentat nici un simptom rabic, pe când alţii, cari n'au fost trataţi astfel, au murit. Poate că usturoiul conţine un principiu eficace. Dr. Dias recomândă de a spăla muşcătura cu apă, de a o freca cu usturoiu pisat şi a-i aplica apoi un bandagiu tot cu usturoiu; timp de opt dile, rănitul trebue sĕ mânânce în fie-care dimineaţă 2 căpăţini de usturoiu şi se bea o decocţiune de usturoiu (o căpăţină la 700 grame de apă, reduse de 500 gr.) Acest remediu nu e nou; toţi Arabii îl cunosc. Mahomed dicea: „Pus pe muşcătură de viperă sau pe înţepĕtura de scorpie, el dă resultate minunate“ Sofian el Andalurry e mai lămurit; „Luat ca hrană el e foarte folositor în contra înţepăturilor de scor-

---

*) Reşină.

— Ei da! frumos regim îmi recomândi! sĕ mânânc fără apetit şi se 'cetesc mâncând ca sĕ nu pot mistuì!

— Dar aşa lasăte. Voiu cerca sĕ joc singur. O sĕ fac cum pot! Ei! vr'un geniu bun îmi va venì într'ajutor!

— Ba nu, nu! esclama dl Goefle acest geniu bun vreau sĕ fiiu eu, eu ţi-am promis şi mĕ ţin de vorbă.

— Nu, domnule Goefle îţi mulţămesc; dta nu eşti dedat la astfel de lucruri. Dta eşti bărbat înţelept şi nu te ai putea elibera de ocupaţiunile dtale serioase, ca se-ţi pui în cap, căciula cea cu clopoţelele nebuniei! Eu am fost foarte indiscret aţi accepta promisiunea.

— Aşa! esclamă dl. Goefle, drept cine mĕ eai? Drept fanfaron, care promite ceva, ce scie că nu o poate ţinea, sau doară drept pedant bătrân încapabil a da mâna la o glumă plăcută?

(Va urma.)

pie şi a muşcăturei de câni turbaţi.“ Kabilii şi Arabii urmează din punt în punt aceasta practică.

* (Transferare.) Dl Dr. Emil Brote este transferat dela regimentul de infanterie bar. de Schőnfeld Nr. 82, la regimentul de infanterie Friedrich Wilhelm Mare Duce de Meklenburg Strelitz, Nr. 31; dl Dr. Ioan Popu dela regimentul de infanterie Ludovic Principe de Bavaria, Nr. 62 la regimentul de infanterie conte Gondrecourt Nr. 55.

Mai nou.

„Wiener Allgemeine Ztg“ publică scirea, că regele Carol al României, în întoarcerea sa dela Berlin, nu va atinge Viena.

„Le Danube“, reflectând la întîlnirea celor doi împĕraţi şi la scopul întîlnirei: prolungirea alianţei austro-germane, spune că un corespondent vienez dela „Post“ din Berlin se grăbesce a desminţi „suposiţiunea aceasta“, adăugênd, că comunitatea intereselor Germaniei şi Austro-Ungariei, şi intimitatea relaţiunilor între cele două familii domnitoare, face superfluă prolungirea formală a alianţei. „Le Danube“ comentează cuvintele ḑiarului „Post“ ḑicênd: o astfel de desminţire nu este desminţire. Ea confirmă din contră fondul subposiţiunei în cestiune.

Dela Agram se telegrafează că acolo domnesce liniscea cea mai completă; din contră dela Carlopago şi Zengg se anunţă turburări din causa insignielor. În Zengg s'a requirat miliţia. Conducĕtorul poliţiei din Agram este destituit definitiv.

Regele Serbiei a sosit, eri la 2 oare după ameaḑi, în Viena. Împĕratul Germaniei, se ḑice, că ar fi distins pe ministrul president din Belgrad, Pirocianaţ cu crucea cea mare a vulturului roşu. Distincţiunei i se atribue însĕmnătate politică.

Dl LMC bar. Beck capul statului major general, în călĕtoria sa pentru inspecţionarea pasurilor transilvane, a sosit în 16 l. c. la Reghin, de unde şi-a continuat drumul, pe Murĕş în sus spre Topliţa română şi Gurghiu.

Loterie.

Sâmbătă 6 August 1883.

Buda: 42 34 39 6 53

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 18 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88.65
Renta ung. de hârtie	87.15	87.10
mprumutul drumurilor de fer ung.	139.—	138.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.70	78.70
Datorie de stat ausacă în argint	79.50	79.50
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49	9.49
100 marce nemţesci	58.35	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119 90

Rr. 231 [480] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Ozun, protopresbiteratul al II. al Braşovului se escrie concurs până la 10 Septembre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

a) 18 H-litre secară şi cucuruz computate în 90 fl.

b) relutul de lemne 8 fl.

c) venitul grădinei dela scoala veche 1 fl.

d) venitul stolar ca cantor 10 fl.

e) venitul dela sărăciume — pălmaşi 10 fl.

f) venitul didactrului dela 20—30 elevi câte 40 cr. 8 fl. 14 cr.

g) prospecte de a eşi dinarunc, sau subvenţiune 23 fl.

suma 150 fl. v. a.

Doritorii la acest post au a'şi adresa suplicile lor înzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsemnat.

Braşov în 3 August 1883

Oficiul protopresbiteral gr. or.
În conţelegere cu comitelul parochial
Ioan Petric, m. p.,
protopresbiter.

Nr. 284 [481] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, aparţiitoare protopresbiteratului Mercurei se escrie concurs cu terminul 30 August a. c. st. v.

1. Mercurea cu salariu anual de 200 fl. 4° metr. lemne de foc, din cari e a se încălḑi şi scoala.

2. Broşceni cu salariu anual de 150 fl. Concurenţii au a'şi aşterne cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare, oficiului ppresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul indicat, însemnând numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă.

Dela oficiul ppresbiteral al tractului.

Mercurea la 4 Augnst 1883.

Ioan Droc m. p.,
admstr. ppresbit.

Nr. 182 [477] 1—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei de clasa a III-a Veneţia-superioară în protopresbiteratul Făgăraşului, devenită vacantă prin repausarea parochului Iacob Moga, se dechide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt venitele stolari dela 82 familii computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă, folosirea cimiteriului, cum şi câte una ferdelă de bucate dela toată gazda, care toate computate la olaltă în bani, dau suma de 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocnpa postul aceacesta, vor avea a'şi asterne petiţiunile lor sub semnatului oficiu protopresbiteral, instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii; până la terminul sus arĕtat.

Făgăraş 1 August 1883

În conţelegere cu comitetul parochial
Petru Popescu m. p.,
protopresbiter

Nr. 44 [475] 1—3

CONCURS.

La scoala capitală gr. or. din Sălişte sûnt două posturi de învĕţătoriu vacante împreunate fie care cu câte un salar anual de 350 fl. v. a. şi cu dreptul de *quinquenalii* de câte 50 fl. v. a. cari bani se plătesc anticipative din fondul scoalei.

Pentru ocuparea amênduror acestor posturi se escrie concurs cu terminul preclusiv până la 15/3 Septembre 1883.

Cei ce doresc a ocupa aceste posturi, işi vor îndrepta petiţiunile instruite conform statutului organic şi dispoziţiilor sinodali relative la scoalele capitale, către prea onor. oficiu protopresbiteral al tractului Sălişte.

Sălişte 7/19 August 1883.

Comitetul parochial gr. or. din Sălişte.
în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.
Ioan Maxim m. p.,
preşed. comit.

Nr. 98. [476] 1—3

Prelungire de concurs.

Terminul pentru ocuparea parochiei de cl. III-a G. Cristur se prelungesce până la 29 August a. c.

Emolumentele sûnt tot cele publicate în „Telegraful Roman“ Nrii 55. 56 şi 57.

Agârbiciu, 4 August, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.
Simeon P. Moldovan m. p.
protopresbiter.

Nr. 192. [472] 2—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţătoriu la scoala confesională gr. or. din Orăştioara de jos, protopresbiteratul Orăştiei, cu terminul până la 30 August st. v.

Emolumentele: 200 fl. salariu, cuartir şi lemnele necesarii de încălḑit.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se aşterne la oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei.

Orăştie, 2 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractulni Orăştiei.

Nr. 83. [471] 2—3

CONCURS.

Spre ocuparea vacantei staţiuni de paroch din comuna Nadeşul Săsĕsc de clasa a III se escrie concurs până în 5 Septemvre 1883 st. v.

Emolumentele sûnt.

1. casa parochială corespunḑetoare, şura, grajd, cu toate edificiile recesare pentru economie.

2. dela 65 de familii câte o ferdelă de cucuruz sfârmit.

3. dela 21 de neorustici câte 40 cr.

4. porţiunea canonică 6 jugere şi jumătate, cu ocasiunea segregarei păşunitului se va mai căpăta ca porţiune canonică 6 jugere — prin Septemvre a. c.

5. Şase stângini de lemne de foc aduse în curtea parochială pentru preot.

6. dela tinerimea aflătoare, feciori şi fete în tot anul câte 2 ḑile de lucru cu palma.

7, porţiunea canonică, câtă va avea parochul, comuna bisericească este datoare a o lucra în 3 ani de ḑile cu tot feliul de lucru de arat, semănat, cosit, şi fructele ce se vor face adunate şi aduse acasă.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune preoţască, vor avea aşi asterne cererile lor în sensul statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Alma 1 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial
Ioan Almăşan m. p.
protopresbiter.

Nr. 273 prot. [467] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕţătoriu de clasa a II dela scoala română gr. or. din Cernatul Săcelelor, protopresbiteratul I. al Braşovului, se escrie concurs cu termin până la *26 August a. c. st. v.*

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt 250 fl. v. a. cu prospect de a se ameliora după un an la 300 fl.

Dela concurenţi se cere a legitima, că au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale şi că au depus esamenul de cualificaţiune învĕţătoresc.

Petiţiunile instruate cu menţionatele documente au a se aşterne până la terminul indicat prea on. domn protopresbiter Iosif Barac în Braşov.

Cernatu în 28 Iulie 1883.

În conţelegere cu dl protopresbiter respectiv.
Comitetul parochial
George Urdea m. p.,

Nr. 158. prot. [468] 3—3

CONCURS.

Spre întregirea staţiunei de învĕţătoriu la scoala populară gr. or. română din Iclandul mare, protopresbiteratul M. Oşorheiului se escrie concurs cu terminul *până la 31 August a. c. st. v.*

Emolumentele sûnt: 200 fl salariu anual, solvit în rate trilunari, cuartir natural şi grădină de legume.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se aşterne la oficiul protopresbiteral al tractului M. Oşorheiului.

Sibiiu, 24 Iulie 1883.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.
Comitetul parochial gr. or. din Iclandul mare.

Cursul scolastic pentru moşit.

În urma emisului înaltului ministeriu reg. ung. de culte şi instrucţiune publică din a. c. Nr. 3255, prin aceasta se face cunoscut: că în semestrul de iarnă se deschide cursul învĕţământului de cinci luni la **institutul reg. ung. de moşit în Sibiiu în 1. Octomvre c. n. 1883.** Primirea la acest curs va avè loc dela 1—8 Octomvre în localitatea scoalei din *Strada morii* (Mühlgasse) *Nr. 25* pe lângă producerea atestatului de Botez şi de moralitate.

Sibiiu, 26 Iunie nou 1883.

[456] 3—3 **Direcţiunea.**

Anunciu.

Se primesc *frecuentanţi de scoale* în **cuartir** şi **cost** cu **spălat cu tot,** pe lângă condiţiuni echitabile. Informaţiuni dă redacţiunea acestei foi. [479] 1—3

Institut agronomic săsesc din Transilvania

(scoala de agronomiă, pomărit şi vierit) în Mediaş.

Anul nou scolariu se începe cu **1 Septemvre 1883.**

Durarea învĕţământului **3 ani.**

Limba instrucţiunei cea germână.

Condiţiunile acceptărei. Absolut de scoala poporală şi etate de **15 ani,**

Insinuări şi acceptări sûnt a se aşterne până în **1 Septemvre a. c.** la Direcţiune.

Cu începerea anului scolariu se dau 4 ştipendii dela Universitate à 120 fl. pe an.

[478] 1—3 **Direcţiunea.**

Nr. 3065. civil 1883. [473] 2—3

Publicaţiune.

Pentru segregarea locurilor şi a păşunatului în comuna Lăţcud, şi adecă pentru începerea lucrurilor premergĕtoare, alegerea ingineriului şi stabilirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **17 Septemvre, 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Lăţcud,** la locuinţa judelui comunal; citez deci pre toţi cei interesaţi pe acest termin, cu observarea, că nepresentarea lor nu va împedeca ţinerea pertractării.

În numele tribunalului:

Elisabetopole, 14 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude esmis.

Nr. 3076 1883 [469] 3—3

Publicaţiune.

Spre a se putè face lucrările de pregătire în afacerea comasărei şi a segregării păşunatului şi a pădurilor din Paloş şi în special pentru alegerea ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **27 Septemvre, 1883 la 3 oare după ameaḑi** şi pentru ascultarea martorilor şi oculata judecătorească şi a esperţilor pentru segregarea păşunatului şi a pădurilor, conform decisiunei tribunalului de sub Nr. 2351: 1883 se pune ḑi de pertractare po 29 Septemvre 1883. 8 oare înainte de ameaḑi la faţa locului în Paloş în locuinţa judelui comunal, la care se citează toţi cei interesaţi, că nepresentarea lor nu va împedeca pertractarea, nici ascultarea martorilor şi oculata judecătorească şi a asperţilor.

În numele tribunalului.

Elisabetopole, 6 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude de tribunal esmis.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 92 Sibiiu, Joi 11/23 August 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rĕndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Viena, 8/20 August.

Întêmplarea a voit sĕ petrec de vre-o câte-va septĕmâni pe aici. Mĕ folosesc de ocasiune și vĕ scriu unele impresiuni și unele cunoscințe ce mi le am putut câștiga în cualitetea mea de simplu turist.

De sigur, că veți cetì prin ḑiare despre conferențele ministeriale ce se vor începe de mâne încolo, se ḑice, sub presidiul împĕratului. Vorba este, că conferențele ministeriale au se pregătească projectele pentru delegațiuni. Nici o îndoeală, că așa este. Delegațiunile, avênd a se deschide în toamnă, projectele trebue pregătite. Ocasiunea este foarte bine venită cu delegațiunile, căci înlesnesc miniștrilor a ascunde încâtva perplesitatea provocată de tumulturile din urmă, dincoace și dincolo de Laita, în special cele din Agram.

Mi se spune, că în cercurile de tot înalte, turburările din Agram au impresionat foarte penibil. Și în cercuri singuratice șovinismul unguresc a devenit deja insuportabil; căci, ḑic unii, și oameni de posițiune înaltă, Ungaria nu se prăpădea, dacă mai lipsea inscripțiunea maghiară de pe tablele cu insigniile; iritarea Croaților, în ajunul evenimentelor ce se prepară în orient, este mai mult decât o greșala politică. Maghiarii au causat multe perplesități și causează încă. Pare că caută ca discreditânduse pe sine, prin fel de fel de apucături stângace, sĕ discrediteze tot ce întăresce monarchia, până și dinastia.

Nu mai puțin causează perplesități frații de cruce ai maghiarilor, polonii. Acestia sûnt de un timp încoace atât de îndrăsneți, încât în toate ḑilele ne așteptăm la câte un pas nesocotit din partele. Ca și maghiarii, încapabili de a mulcomì pe concetățenii lor de altă naționalitate, lovesc în toate ḑilele în Ruteni, mai pe urmă chiar și în Români, ca se provoace pe Rusia în contra noastră. Nu sciu dacă ați cetit în foile de aici, negru pe alb, că polonii merg așa de departe cu intoleranța lor, încât nici crucile pe turnurile bisericilor și pe bisericile rutene nu au pace, dacă sûnt după ritul oriental. Numi mai aduc aminte comuna care a trebuit se poarte proces, se peardă procesul în doue instanțe și abia în a treia aici la Viena, se se găsească oameni cu minte, cari se judece și se hotărască, ca rutenii sĕ'și pună pe bisericile lor crucile, cari le plac și cari convin ritului lor. Ei, se vede, că nu se gândesc, că în același timp prin purtarea lor înstrăinează și pe aliata cea mai de nădejde a monarchiei, pe Germania. Îndrăsneala polonilor din Galiția a cuprins pe toți polonii din Prusia și din Rusia și se înțelege că așa ceva nu le place nici celor din Berlin.

Mai vin apoi și cehii, cari încă se cred chemați de provedință a guverna un glob întreg și a respândi „dulcele“ lor idiom, care concură în dulceață cu al maghiarilor și cu al polonilor, pe toată fața pământului și dacă s'ar putè și mai departe. Și acestia cu pretensiunile lor poate că în parte drepte, dar de sigur în timpul de față prea inoportune, jignesc necontenit. Ceea ce spun pe toată ḑiua vre o câteva foi plătite la mandatul guvernului nu cumpănesce, nu valorează nimic.

Firesce că foile din oposițiune încă nu pot fi normative, din causă, că, cu toate confiscările foarte obicinuite pe aici, esagerează cât pot, nu ca se îndrepte, ci ca vaietele lor sĕ fie auḑite „afară în împĕrăție.“ Schönererismul n'a murit, ci doarme. Aceasta s'a putut vedè deuneḑile, cu ocasiunea festivităței burschenschafturilor în Iena. Cechii ar trebuì se caute la Schőnererismul acesta, care se respândesce în aceeași proporțiune, în care se înmulțesc pretensiunile cechilor și polonilor. N'ar trebuì se uite, că decentralisarea drumurilor de fer, bună oară și decapitalisarea Vienii, de care se bucură ca și polonii și maghiarii, este apă pe moara Schönererismului. Acesta strigă, ce e drept, după egemonia nemțească. Strigătul acesta însĕ este tot odată o desmêntare, pe care nu voiu se o cualific mai departe și o persuasiune ascunsă, în cătrău nemții au sĕ'și pironească privirile. Cechii n'ar trebui în sfêrșit sĕ'și uite de posițiunea lor geografică și etnografică, așa ḑicênd în gura germanismului, care nisuesce spre Marea adriatică, ci sĕ se ferească de a provoca pe nemții austriaci și a întĕrìta pe cei din împĕrăția germană, mai ales când monarchia e constrînsă a pune mare preț pe alianța cu imperiul vecin.

Eată factorii, cari prin nesocotința lor sgudue la temeliile morarchiei și cari strigă tot ei că alții sûnt, cari vreau sĕ o derîme.

Conferențele ministeriale vor avè așa dară destul de lucru pentru ca se întoarcă liniscea completă între popoare și încrederea în aliații noștri, cu deosebire în Germania, care îndată ce nu i se va părè ceva, va fi scurtă la vorbă și ne va părăsì când vom avè lipsă de ajutoriul ei cel mai mare. Deci, dacă numai le ar succede a îndrepta toate diferențele.

Apropos. Mi s'a spus din partea unui bărbat, cu care am făcut alaltăeri o escursiune până la Mődling și Laxenburg, că ministrul pres. Tisza ar fi îndrumat, sciți, așa pe departe, dar foarte la înțeles, sĕ caute a mulțămì pe români. Este probabil, că încercarea se va face. Românii însĕ sĕ fie băgători de samă și sĕ nu uite, că maghiarii sûnt dibaci în mistificări politice. Ei în politică se folosesc în deobsce de chipuri cu doue fețe, cari privite din afară de Ungaria sûnt de o frumsețe sĕ te amorisezi în ele și privite din lăuntru ți se furnică pelea de ele.

Așteptăm pe regele Serbiei și pe al României. Dacă voiu mai remânè pe aici, poate, că vĕ voiu scrie și despre dênșii ceva. Bietul rege al Sêrbiei! El poate că n'ar avè lipsă de atâta alarmă cu persoana lui. Cu cât ḑiarele noastre austro-ungare îl laudă mai mult, cu atât îi strică mai mult și i sporesc oposiția a casă în țeară. Însĕ fiindcă se asceaptă regele Carol la Viena, ḑiarele de aici sûnt atât de nechibzuite, pare că vor acestuia se i facă necaz, arĕtândui, că el prin purtarea României în cestiunea dunăreană nu este favoritul monarchiei noastre cum este Milan.

Nu găsesc de loc prudență politică în maniera publicisticei de aici în privința aceasta. Ea dovedesce, că acei ce conduc opiniunea publică sûnt de un spirit țermurit, fără vederi depărtate politice. Peste tot veți fi observat de multe ori, că chiar și în alte privințe ḑiaristica oposițională și guvernamentală de aici oscilează, odată, bătênduse în pept cu mândrie și aruncând maghiarilor în față toate slăbiciunile lor, de altă dată strigând: vedeți așa trebue sĕ facem și noi cu naționalitățile noastre. . . . cum fac maghiarii.

Vi le spun aceste ca sĕ sciți ce preț trebue pus pe caracterul politic al pressei de aici.

Dar m'am întins prea departe în politică și aveam de gând sĕ scriu despre alte lucruri și mai interesante și mai folositoare de cât politica. S'au împlinit însĕ și față cu mine ḑicĕtoarea, că omul propune și... condeiul dispune. Credeam, că în vre-o câte-va trăsături sĕ scriu politică și apoi sĕ vin la „esposițiunea electrică“ de aici. Ca se nu fie prea lungă vorba întrerup aici corespondența si promit, că în cea viitoare, pe care se poate se o aduc în buzunar, voiu începe cu esposițiunea. Până una altă, la revedere!

Revista politică.

Sibiiu, în 10 August.

Pe o cale cu încungiur mare ajungem la cunosciință, că informațiunile private de care am

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian vedea, că contraḑicerea era stimulantul cel mai bun pentru a readuce pe advocat la projectul sĕu, și în realitate, vrednicul om stăruia a sĕvêrșì tura aceasta de forță, de a se străforma în bufon plăcut, fără altă pregătire, decât care o făcea Cristian însuși. El îl ațìța dar încă prin o discrețiune prefăcută și nu-l lăsà până ce-l vĕḑu aproape supĕrat de îndoielile sale, hotărît sau mai mult pasionat a-și face pregătirile și dacă ar fi nevoit sĕ-și mănânce supa cu bere și cu lapte fără apetit și se resigneze cu desĕvêrșire la obiceiurile sale îndatinate.

Cristian era la mijlocul drumului între Stollborg și Waldemora, pre când se găsì față în față cu un fel de fantom negru, care făcea sărituri inegale pe ghiață. El n'avea nevoie de multe reflecsiuni pentru a recunoasce într'însul pe dl Stangstadius, care avea ca și el un mic felinar a mână, și se pregătea a i se adresa cu vorba. Cristian era atât de sigur a nu fi recunoscut de un bărbat așa nepăsător față cu alții, încât nu afla de lipsă a-și lăsa masca în jos și a-și schimba glasul respunḑêndu-i.

— Hola! prietine, îi ḑise savantul, fără a binevoì sĕ-l privească, dta vii din Stollborg?

— Da, domnule.

— N'ai vĕḑut acolo pe doctorul Goefle?

— Nu, domnule, respunse Cristian, imaginându-și îndată conturbarea superăcioasă, ce o astfel de visită ar fi adus bunelor hotărîri a colaboratorului sĕu.

— Cum! replicà Stangstadius, doctorul Goefle nu este în Stollborg? El mi-a spus, că a tras acolo.

— A fost până acum acolo rĕspunse Cristian cu aplomb; dar a plecat spre Stockholm, sûnt douĕ oare.

— A plecat! a plecat fără a ascepta visita mea, ce-i anunțasem aḑi-dimineață ca sĕ cinăm împreună în pavilonul cel vechiu? Nu se poate.

— Pe semne își va fi uitat.

— Uitat! uitat! când este vorba de mine? A! aceasta e prea mult!

— Ei bine, domnule replicà Cristian, dute la Stollborg dacă ți se pare, dar nu vei găsì nici cină, nici gazdă.

— Apoi, renunț; dar aceasta este ceva foarte estraordinar!... Trebue că a înnebunit bietul Goefle.

Dl Stangstadius, reîntorcêndu-se, însoțì pe Cristian, care-și urmà drumul spre castel. La vre-o câte-va momente, naturalistul sĕ gândì, și vorbea singur, precum îi era obiceiul:

— Goefle a plecat își ḑise el, ei bine! el este un om necumpĕtat, un estravagant; dară nepotul sĕu! căci are un nepot, un băiat amabil, cu el poți povestì și el scie, că am sĕ viu la cină acolo, el trebue că m'asceaptă. Mĕ duc, de bună samă, mĕ duc.

Apoi, adresându-se lui Cristian, îi ḑise:

— Ascultă, prietine, eu totuși vreau sĕ mĕ duc la Stollborg... Am umblat aḑi destul prin zăpadă și sûnt obosit: imprumută-mi calul Dtale?

— Cu mare plăcere, domnule; dară de cumva vrei sĕ găsesci pe nepotul dlui Goefle...

— Da, tocmai pe Cristian Goefle, așa-l chiamă. L'ai vĕḑut? Dta ești servitor în Stollborg, așa-i? Ei bine, întoarcete-te, dă-mi mie animalul dtale, mergi înainte și spune se pregătească cina. Minunată idee!

Și, fără a aștepta aprobarea lui Cristian, dl Stangstadius, sedus prin figura mică și mersul pacinic a lui Jean, pe care se încăpățina al lua drept cal, voia se încalece, fără a considera sarcina sa, care se opunea încălecărei în modul cel mai hotărît.

— Lasă animalul acesta în pace! îi ḑise Cristian, supĕrat de insistența sa. Nepotul dlui Goefle amintit în articolul din un numěr precedent al foaei noastre „Vorbă sě fie,“ nu sûnt cu totul neîntemeiate. Se vede, că în sferele din Budapesta tot îşi bat oamenii capul cu „cestiunea română.“ Numai că oamenii din Budapesta nu se pot desbrăca de însuşirile lor, de a începe toate lucrurile, care privesc pe alte naţionalităţi, pe dos. Aflăm adecă din „Naţiunea“, carea ne spune că „L'Independance Roumaine“ reproduce un articol din „Gazette de Hongrie“, — eată calea cea lungă — în care s'ar fi ḑicênd, că românii din Transilvania s'au hotărît a trece dela atitudinea pasivă de până acum la cea activă. „Gazette d'Hongrie“ este un organ oficios al guvernului unguresc. Întrînsul, ca în toate organele oficioase se discută lucrările, intenţiunile, dorinţele şi în sfârşit tot ce privesce pe guvernul al cărui organ este. Fiindcă în timpul de faţă, dintre români nu se ocupă nimenea nici cu atitudinea pasivă, nici cu cea activă, organul guvernului unguresc, vorbind despre hotărîrea românilor din Transilvania, vorbesce numai despre dorinţele, care se vede, că esistă în sferele politice din Budapesta. „L' Independance Roumaine“ — se înţelege după cum găsim reprodus în „Naţiunea“ — necunoscênd raporturile românilor din Transilvania şi Ungaria din timpul de faţă, ia de bani buni ceea ce ḑice „Gazette d' Hongrie“ şi ne sfătuesce, că întrând în parlament sě vorbim românesce şi sě nu cedăm asupra acestui punct, până ce nu ni se va acorda dreptul de a avea o dietă în Transilvania. „De ce — ḑice „L' Independarce Roumaine“ — ungurii nu ar face pentru popoarele din regatul Sfântului Stefan aceea ce austriacii sûnt siliţi se facă pentru popoarele neungare din Austria? Când ungurii vor îndeplinì acest act de dreptate către naţiunea românească, ei se vor putea întemeea pe amiciţia tuturor românilor de dincoace şi de dincolo de Carpaţi. Mai înainte însě, nu“.

Guvernul unguresc dinpreună cu ceilaţi din sferele sale respândesce ideile sale sub firmă strěină. Atitudinea aceasta învoalvă seducerea opiniunei publice despre atitudinea românilor din Transilvania şi învoalvă totodată şi dispensarea de transacţiune cu românii chiar şi pe basa legii fundamentale a Ungariei. Eram în drept aşa dar când presupuneam, că se intenţionează o acţiune nouă, care sě samene cu cea dela 1872.

Declaraţiunea conducětorilor partidei naţionale croate şi articolul publicat de Miskatovici drept comentar la declaraţiune a turburat pe unguri şi mai tare. În Croaţia încă nu sûnt oamenii de loc mai liniştiţi. În Agram se vorbesce de darea în judecată a mininistrului unguresc Szapàry, pentru că a călcat legea de transacţiune dintre Ungaria şi Croaţia. La cas că ministrul nu va fi dat în judecată, toţi deputaţii croaţi din dieta Ungariei, vor se renunţe la mandat. Dela Budapesta ameninţă croaţilor venirea unui regim cum a fost a baronului Rauch, dacă nu ceva mai rěu. Croaţii însě nu vor se scie de ameninţări.

Ministrul president Tisza, aflându-se în Viena pentru conferenţele ministeriale comune în causa delegaţiunilor, a raportat Maiestăţii Sale despre cele petrecute în Agram. Turburările din Croaţia au fost aşa dară objectul unei conferenţe ministeriale sub presidiul Maiestăţii sale. O telegramă dela Viena sosită astăḑi aici ne spune foarte laconic, că cestiunea e resolvită. Cum? se va vedea mai târḑiu.

Dintre comentarele pressei strěine merită atenţiune deosebită comentariul lui „Kölnische Ztg“ prin care comentează turburările din Budapesta, Praga şi Agram. Organul german din Colonia (Kőln) scrie:.... Cu un cuvênt politica întreagă internă a Austro-Ungariei este plină de certe naţionale..... Aceasta are sě însemneze afirmarea ideei de stat. În adevěr, nu este fără causă, dacă amicii entusiasti ai alianţei germano-austriace vor fi apucaţi de o deprimaţiune mare, când se cugetă ce s'a putut face din Austria în timpul dlui Taaffe şi ce s'a putut face din Ungaria în ḑilele dlui Tisza. Austro-Ungaria. . . devine din ḑi în ḑi o multiplicitate de grupe de naţionalităţi, cari se uresc unele pe altele şi se resboiesc între sine.“

Lângă ameninţarea foaiei „Köln. Ztg.“ se potrivesce ceea ce publică „Opinione“, dela un corespondent al sěu din Berlin. Corespondentul anunţă un **rěsboiu apropiat.** Toate imping spre rěsboiu; Germania este ameninţată de Olanda şi de Belgiu, cari se tem, că sûnt precupeţite, precum şi de Francia setoasă de resbunare şi de Rusia. Bărbaţii, cari au unit Germania, cunosc pericolul şi n'ar murì fără de a lăsa moştenitorilor lor o patrie mare şi pentru toate timpurile puternică. Ei imping pe Austro-Ungaria într'o politică, care are se paraliseze tradiţiunile Rusiei pentru ca aceasta din urmă se provoace resboiul, prin care, învingêndu-o, îngrabă se o umilească şi învingětorilor sě le facă posibilă sărirea într'ajutoriul puterei, care va ţinea în şach pe Francia şi a o suprima şi pe aceasta. „Opinione“ adauge, că planul este demn de un Bismarck, jocul însě este prea periculos. Cancelariul imperial se teme de sigur a încheia viaţa sa cu o catastrofă şi aşa ar voì se 'şi întărească edificiul. Cu toate acestea putem spera încă în susţinerea păcii.

Regele Carol, se telegrafează dela Viena, va sosì acì numai în 24 August nou, şi va descăleca în castelul curţii imperiale. Va sě ḑică scirea din „Wiener Allgemeine Zeitung“, că nu va atinge Viena nu s'ar adeverì. Fără de a pune mare temeiu pe una sau pe alta din scirile opuse, este de însemnat, că ministrul president Brătianu, n'a fost la Berlin şi, că după cum se vede din ḑiarele Bucurěscene, câte ne-a sosit astăḑi, dl Brătianu, dela Breslau, unde s'a întâlnit cu regele, a plecat spre România şi Luni sara era aşteptat în Bucuresci. Astfel fiind lucrurile, călětoria Regelui Carol pierde mult din însěmnătatea politică. Capetele încoronate fără de guvernele lor nu pot încheia tratate. Mânecând de aici, călětoria regelui Carol, ne vine a presupune că nu va schimba nimic în atitudinea României faţă cu tratatul din Londra. În scurt timp se va vedea aşa dară ce se va alege de conferenţa dela Londra şi de tratatul subscris de puteri. Se va vedea dacă va avea sě rěmână un petec de hârtie, cum ḑicea „N. fr. Presse“ mai astăprimăvară, s'au sě desfăşure cestiunea orientului, cum ḑicea „Românul“ mai deunăḑile.

Ori cum va fi, călětoria regelui Carol are cel puţin însemnătatea, că a împrospătat în Germania aducerea aminte de România şi după cum se vede, favorabil, căci toate foile germane au sěrbătorit pe regele României şi au scris cu multă căldură despre raporturile dintre Germania şi România.

Regele Serbiei, pe care pressa austro-ungurească în timpul din urmă cu deosebire, la toate ocasiunile, îl pune faţă în faţă, uneori şi mai pe sus ca regele Carol, a sosit la Viena în 8 August, şi a descălecat în „Hotel Imperial.“ Acì a fost întimpinat în numele împěratului de baronul Mondel, ajutant general al Maiestăţii sale. Din intimpinarea aceasta se pot face conclusiuni despre situaţiunea politică dintre Serbia şi Viena.

Importanţă mai mare dau ḑiarele călětoriei principelui de Muntenegru la Constantinopole. Intimitatea şi cordialitatea cu care a fost primit principele Muntenegrului de sultanul a făcut sensaţiune în toate părţile. Sultanul nu s'a mulţămit cu ceea ce a făcut în Constantinopole oaspelui sěu, ci după cum spune „Politische Correspondenz“, a telegrafat şi princesei Domnitoare la Cetinie, în care în terminii cei mai amicabili îi face cunoscut, că a věḑut şi a conversat timp mai îndelungat cu principele Nicolae, care norocos a soţit eri (19 August n.) în Constantinopole. Totdeodată Sultanul gratulează princesei la căsătoria princesei Zorca. Conjecturile asupra acestei primiri sûnt varie. La toată întêmplarea primirea aceasta va fi un incident din comedia cea mare a cestiunei orientului, care se vede, că a ajuns la începutul sfêrşitului.

Principele Bismarck a adus presa din Viena într'o disposiţiune neplăcută. El nu vine la Gastein, ca sě se întâlnească cu ministrul nostru de eterne, contele Kálnoky, ci se întoarce dela Kissingen, după ce-şi va fi terminat cura dea dreptul la Friedrichs-Ruhe. Nu se scie dacă acesti doi diplomaţi se vor întîlnì şi când se vor întîlnì.

„La Vèritè“, foaie democratică din Paris, scrie acum a doua oară despre neutralitatea Franciei în timpul resboiului sigur dintre Rusia şi Germania. Ḑiarul parisian stăruesce cu tot adinsul pe lângă părerea, că Francia ca republică n'are ce căuta în alianţele cu imperiile.

Muntenegrul, Turcia şi Rusia.

Dintr'o corespondenţă din Constantinopole, cetim în „Românul“, cu data de 9 August şi adresată ḑiarului „Neue fr. Presse“, estragem următoarele părţi în care se ocupă despre călětoria principelui Nichita la Stambul şi despre relaţiunile dintre Turcia şi Rusia. Eată ce ḑice între altele această corespondenţă:

„Călětoria principelui aţiţă prin public puţin entusiasm. Se afirmă, că principele a intreprins această călětorià nu de bună voiă, ci din ordinul stăpânului sěu. El nu va lipsì negreşit de a esprima Sultanului simţemintele sale de bun şi leal vecin. Dar de abia va părăsì apoi Bosforul, şi 'şi va uita îndată făgăduelile, redevenind omul aventurilor politice. Sultanul se nutresce cu o periculoasă ilusiune, dacă crede, că Muntenegru ar putè fi vre-o dată un prieten al Turciei. Esperienţa ce s'a făcut cu principele Bulgariei, ar trebuì sě'i serve de lecţiune Padişahului. Şi principele Alecsandru a venit la Bosfor şi a strîns mâna Sultanului ca prietin, ceea ce nu l'a împedecat, ca, contrariu făgăduelii sale, se înfiinţeze un ordin bulgar şi sě voiască a'l acorda tuturor suveranilor şi bărbaţilor de stat. Toţi au refusat însě această onoare, afară de împěratul Rusiei şi regele Portugaliei.

Din această causă Poarta a şi adresat o reclamaţiune la Lisabona, care va rěmânè însě de sigur fără efect. Când se vorbesce de statele cele mici din peninsula balcanică, apoi trebue în totdeauna prin ele sě se înţeleagă Rusia. Nici principele Bulgariei nici acela al Muntenegrului nu sûnt stăpâni

---

a plecat cu unchiul sěu şi Stollborgul este închis ca o temniţă.

— Şi dl Goefle cel tiner a plecat! esclamà Stangstadius mirat. Doamne! Trebue că s'a întêmplat ceva rěu în familia aceea, pentru-că unchiul şi nepotul şi-au uitat de promisiunea mea; dară trebue că a lăsat o scrisoare pentru mine. Am sě merg sě mi o eau.

— Ei n'au lăsat nici o scrisoare, replica Cristian, aflând alt espedient; ei m'au însărcinat a spune unui cutare d. Stangstadius în castelul nou, că au fost nevoiţi sě plece; eu pentru aceea merg la castelul nou.

— Un cutare d. Stangstadius! esclamà savantul indignat; ei au ḑis un cutare?

— Nu, domnule; eu ḑic aşa. Eu nu cunosc pe acest d. Stangstadius!

— A! tu ḑici aşa, nătărăule! Un cutare Stangstadius! pe care tu nu-l cunosci, prostule! Asta-i bună, de tot bună. Ei bine, să scii, că eu sûnt primul naturalist... Dară la ce? Pe această beată lume sûnt proşti ciudaţi!... Opresce-ţi calul, dobitocule! Nu ţi-am spus, că voesc se încalec? Sûnt ostenit, îţi ḑic! Creḑi tu, că eu nu sciu umbla cu ori şi ce animal?

— Bine, bine, domnule savant replica Cristian cu sânge rece, deşi întêlnirea aceasta îl supěra foarte şi îl şi întârḑia; dară bine veḑi, că sêrmanul animal este încărcat până preste urechi.

— Nu face nimic! Depuneţi sarcina aci, şi vină mai târḑiu după ea.

— Nu se poate, n'am timp.

— Ce! Tu refuzi? Ce sělbatec eşti tu? Eată primul ţěran sved, care refuză ajutorol sěu, doctorul Stangstadius.... Am sě fac plângere, îţi stau bine, nefericitule! Am sě me plâng asupra ta!

— Cui? Baronului de Waldemora?

— Ba nu, căci el te ar spênzura, şi tu n'ai fi pedepsit pre cum meriţi... Eu voiesc sě scii, că eu sûnt bun; eu sûnt omul cel mai bun şi te iert.

— A! replicà Cristian, neputându-se reţinea de a găsì hazlie, figurile ciudate, cari sě iveau în viaţa sa rătăcitoare, eu nu te cunosc, şi dtale îţi place a te face sě treci de cineva, care nu eşti. Dta vrei sě fii naturalist şi nu scii nici deosebì un cal de un măgar?

— Un măgar? replicà Stangstadius, din norocire distras de fantasia sa de hipolegie; tu pretinḑi a avea acì un măgar?...

Şi el merse cu felinarul sěu, împregiurul lui Jean, care, mulţămită îngrigirilor stăpěnului sěu era aşa de bine învělit în piei de diverse animale, încât presentà în adevěr un aspect fantastic.

— Un măgar, nu se poate; un măgar nu trăiesce în latitudinea aceasta... ce numesci tu în ignoranţa ta nespusă un măgar, este cel mult un fel de catâr!... ei bine eu voiesc sě mě asigur despre aceasta; desfăl de pieile aceste împrumutate.

— Stăi, domnule, ḑise Cristian: Stangstadius sau nu, dta mě plictisesci... Eu n'am timp a sta de poveşti; seara bună.

Apoi el gìdilì cu o nuia genunchii credinciosului Jean, care o luà la trab, şi amêndoi lăsară în curênd pe doctorul în sciinţe îndărătul lor. Bunul Cristian totuşi simţea remuşcări. După ce ajunse ţermul, el se întoarse şi věḑu pe bietul savant urmându-l de departe, greoiu şi lunecând de multe ori. Trebue că a fost foarte ostenit, de a observat-o, el, care avea pretenţia a fi bărbatul cel mai robust al seculului sěu.

— De cumva îl părăsesc puterile, cugeta Cristian, el e capabil a rěmânea acolo pe ghiaţă, şi, în ţeara aceasta un moment de odichnă silită pe noapte poate aduce moartea, mai cu seamă unei fiinţe aşa gingaşe. Ei, aşteaptă-mě acì, sêrmane Jeane!

El alergă la dl Stangstadius, care în adevěr sta pe loc şi gândea poate la realisarea projectului sěu de a cina în Stollborg. Gândul acesta, care-i venì lui Cristian, îl făcu sě grăbească şi mai mult; dară Stangstadius, care nu era totdeuna aşa voinic precum el însuşi pretindea şi care avea bănuieli foarte mari în contra unui necunoscut atât de puţin devot faţă cu meritele sale, îi atribuì îndată intenţiuni rele în în casa lor. Drumul la Sofiia şi Cetinie trece prin Petersburg.

„Poate că, spre a avea linisce la fruntariile sale europene, Sultanul lucrează înţelepţesce umblând după o înţelegere cu Rusia. Poarta nu poate sĕ urmeze o politică durabilă, ea trăesce de aḑi pe mâne şi este nevoită sĕ urmeze o politică şovăitoare.

„Afară de acestea, ori cine se poate întreba ce avantage a tras Turcia din inţelegerea ei cu Germania. Ori de câte ori s'a încercat sĕ scape de presiunea vre-unora din puteri şi s'a adresat la Berlin spre a cere un sprigin, principele de Bismarck îi spuse, că n'are dreptate şi Poarta fu nevoită sĕ cedeze. „Samsarul onorabil“ n'a ţinut se apere interesele Porţei. Poate că o înţelegere cu Rusia şi Francia va fi mai puţin platonică.

„Se admitem, de esemplu, că Austria s'ar încurca într'un resboiu cu Rusia, ear Germania şi Turcia vor lua partea Austriei şi vor bate pe Rusia în Europa, atunci aceasta s'ar arunca asupra Turciei asiatice. La răfuirea socotelilor cu aliaţii sĕi, Turcia va trebuì sĕ facă cedări de teritoriu în Europa şi afară de acestea ar fi nevoită sĕ se împace şi cu Rusia în privinţa Asiei.

„Cu chipul acesta imperiul otoman s'ar afla între douĕ focuri şi ar fi ameninţat cu nimicirea. O înţelegere cu Rusia ar costa negreşit pe Poartă câteva posesiuni europene la a căror redobândire ea nu se mai gândesce şi fără de aceasta. Dar cel puţin atunci ar fi lăsată de Rusia în pace în Asia, dacă se va mărginì numai se urmărească realisarea planurilor sale panislamitice. Cumpănite dar toate, cea mai bună politică pentru Poartă ar fi o apropiere de Rusia. De altmintrea şi cei din Berlin şi cei din Viena tot aşa au voit.“

Varietăţi.

* Escelenţia Sa CML baroa Fried. Beck sosind eri aici a fost primit la gară de Escel. S. baronul Schőnfeld, comandant de corp şi petrecut la hotelul Neurihrer. Aḑi dimineaţă a plecat la Turnul-roşu, însoţit de baronul LMC Schönfeld, Gustas, col. şi de alţi mai mulţi domni din statul major. După ameaḑi Escelenţia Sa baron Beck plecă la Braşov, tot în cualitatea sa de inspector de fruntarii.

* (Regele Carol al României) spune „N. fr. Presse“ va părăsí Mercuri Berlinul şi se duce la Dresda, unde va cerceta pe verişoară sa regina Saxoniei. La Viena va sosì numai Joi s'au Vineri şi fiind invitat, va descăleca în castelul curţei.

* (Comitele suprem al Bistriţei-Năseudului, F. Hőszler) „Ellenzék“ spune că are de gând se renunţe la postul seu şi în locul lui va urma comitele suprem din comitatul Solnoc-Dobocei bar. Dionisie Banffy.

* (Postal.) La staţiunea postală din Năsĕud-Rodna (comitatul Bistriţa-Năsĕud) se deschide concurs de magistru postal pe lângă contract şi cauţiune de 100 fl. bani numeraţi. Emolumentele impreunate cu postul de mai sus sûnt: 220 fl., salariu, 40 fl. pauşal de cancelarie şi 588 fl. de transport. Petiţiunile au a se înainta la direcţiunea postelor din Sibiiu în termin de trei sĕptămâni.

* (Adunarea asociaţiunei transilvane.) Nu voim sĕ vorbim de noile projecte ce poate le prepară biuroul asociaţiunei noastre pentru viitoarea adunare generală dela 17 (29), ci de pregătirile de primire, ce se fac în Braşov. Comitetul, care este împărţit în secţiuni, precum secţiunea pentru cuartire, secţiunea pentru concert, secţiunea pentru teatru, secţiunea pentru bal, secţiunea pentru escursiuni ş. a., este în deplină activitate şi sperăm, că printr'o conlucrare armonică se va împlinì dorinţa poporaţiunei române de aici de ase face oaspeţilor, cari vor venì la adunare, o primire cât mai frumoasă, susţinênd astfel vechiul renume al ospitalităţii românilor braşoveni. Sûntem convinşi, că în privinţa aceasta vor emula toţi unii ca alţii. Credem, că în curênd vom fi puşi în posiţiune a publica programa festivă.

După informaţiunile, ce avem dela comitetul de primire de aici, numerul oaspeţilor anunţaţi până acum pentru adunarea generală a asociaţiunei 17/29 August este tare mărginit. Ar fi bine ca cei ce voiesc a participa se grăbească cu anunţarea, pentru ca comitetul se poată lua disposiţiunile necesare spre a se evita ori-ce confusiune la încuartirarea d-lor. „Gaz. Trans.“

„ (Esamenele de cualificaţiune din limba maghiară.) Consistoriul archidiecesan publică sua 9 August a. c. Nr. 3026 scol. nota următoare: Inspectorul regiu de scoale din comitatul Hunedoarei notifică acestui consistoriu: că în ḑilele de 27, 28 şi 29 Decemvre a. c. st. n. la preparandia de stat din Deva se vor ţinè esamene de cualificaţiune, de limba maghiară, la care se vor admite acei învĕţători actuali, cari vor fi recomandaţi prin inspectorul regiu de scoale, în al cărui cerc funcţionează, ori prin concerninta autoritate bisericească (oficiul protopresbiteral). Cei ce vor depune esamenul cu succes, vor primì atestate valide în ţeara întreagă.

Aceasta se aduce la cunoscinţa învĕţătorilor nostri din archidiecesă, însemnânduse şi cu această ocasiune că: după prescriptul articulului de lege dietal 18 din anul 1879, §-l 3 toţi învĕţătorii dela scoalele populari, cari au întrat în atare funcţiune *dela anul 1872 până la finea anului 1881*, sûnt datori în termin de 4 ani dela întrarea în vigoare a acelei legi a învĕţa limba maghiară, încât se fie capabili a o propune în scoalele populari; şi că această capabilitate e de a se proba prin depunerea unui esamen normat de înaltul ministeriu regin unguresc.

* Înmormântarea juristului anului II. Toma Stănilă, despre a cărui trecere din viaţă fácurăm amintire în Nr. trecut, s'a întêmplat Luni. Ca preoţi a funcţionat P. Protopresbiter şi asesor consistorial Zacharie Boiu, P. Petru Simtion şi P. Iuliu Dan, ca diacon a funcţionat P. Ioan Cândea, archivariu suplent la consistoriul archidiecesan.

Un numeros public împregiura sicriiul junelui de mare speranţă, a cărui sfârşit fu atât de tragic. P. Boiu a rostit o frumoasă cuvêntare ocasională.

E de prisos adausul „frumoasă“, căci P. Boiu este cunoscut ca orator. Aici insĕ nu putem sĕ nu amintim caracteristica cuvêntărei, căci rari erau oameni, în a căror ochi nu s'au furişat lacrimele. La groapă a vorbit din partea corpului profesoral dl Persz. Durererea junimei române din Sibiiu o a interpretat abiturientul Vecerdea. Mai multe cununi împodobiau sicriul. Fie-i ţĕrîna uşoară!

* (Regularea fruntariilor româno-ungare). Cetim în „Gazette de Hongrie“ dela 16 August:

Comisiunea ungaro-română pentru delimitarea fruntariilor şi a sfêrşit lucrările. Inspecţiunile la faţa locului, pe cari au trebuit se le facă delegaţii, au fost îndestul de obositoare; lipsa de drumuri pentru a putea merge cu trăsura iau făcut se meargă călare distanţe mari, fără sĕ aibă chiar cele trebuitoare călĕtorilor.

Cât pentru neînţelegerile ivite, ele au fost mai toate înlăturate.

O singură neînţelegere a mai rĕmas. Este vorba de un munte care se află aproape de Poiana-sărată, munte pe care fie-care din cele douĕ comisiuni îl reclamă pentru ţeara sa.

În fine, s'a luat otărîrea a se lăsa această cestiune deschisă; ea are sĕ fie regulată în urmă de cele duoĕ guverne.

* (Fortiticarea României.) „Corespondenţa Politică“ din Viena este informată, că generalul Brialmont ar fi primit până acum 16 mii de franci pentru alcătuirea planurilor de fortificare a Bucurescilor.

Amĕnuntele acestor planuri încă nu sûnt gata, ci numai o schiţă, care representă fortificările în întregul lor şi care s'a fotografat în ḑilele trecute într'un numĕr mic de esemplare.

Ministrul de resboiu al României a dat, afară de aceasta, ordin, că linea ferată dintre Titu şi Têrgovişte sĕ fie gata cel mai târḑiu până la 1 Octomvre. Aproape de Têrgovişte se află o fabrică de earbă de puşcă şi acum se instalează în acel oraş un arsenal mare.

* (Esposiţia cooperaţilor români.) Cetim în „Resb.“: Localul acestei esposiţiuni a început a se construì de câteva ḑile şi se lucrează cu multă activitate, graţie iniţiativei private.

M. S. Regele a dat ordin administratorului proprietăţilor sale ca sĕ facă cerere formală pentru înscrierea producţiunilor sale, ceea ce s'a şi făcut Locul destinat M. Sale la esposiţiune este de 80 metri patraţi în galeria de onoare.

În privinţa concurselor ce vor avea loc la esposiţie între diferiţi meseriaşi, Cooperatorul român ne dă următoarele amănunte:

Lăutării din Bucuresci se vor împărţì în mai multe bande din care unele vor fi îmbrăcate în frac şi altele în costume antice altele în costume naţionale.

Marşul esposiţiunei va fi esecutat de mai mult de 100 lăutari.

Concursul lăutarilor va fi în ḑiua inaugurărei, adecă la 15 Septemvrie.

Coaferii vor ţine concursul lor în ḑiua de 16 Septemvre. Fie-care coafer va aduce un barbat netuns şi neras precum şi o doamnă despeptănată. Apoi la semnalul dat de juriul coaferilor toţi concurenţii se vor grăbì într'un timp dat, sĕ tundă, se radă, sĕ fresese şi se coafeze. Cei care vor esecuta aceste operaţiuni după sciinţa şi arta acestei specialităţii vor fi recompensaţi.

Concursul restauratorilor şi bucătarilor se amână în luna lui Octomvre.

Concursul ceasornicarilor va fi pela finele lui Septemvre. — Fiind că ceasornicarii au căḑut în stare de comercianţi, li se acoardă de societate, ca stimulare spre a revenì la meseşugul lor, dreptul de a concura, reparând ceasornice stricate de juriul ciasornicarilor. Neapĕrat că cei cari se vor achita cu mai multă precisiune de această reparaţiune vor fi medaliaţi.

Concursul zidarilor, dulgherilor, templarilor şi ferarilor va fi în luna Octomvre. Ḑiua concursului se va face cunoscută prin afişare în localul esposiţiuni şi în acest ḑiar.

Concursul plapomarilor va fi asemea în luna Octomvre.

* (Eroismul medical.) Supt acest titlu, la „Ville de Paris“ scrie următoarele: Pe când Anglitera supt pretecst că „time is money“ pune mâna pe Egipt pentru a scurta distanţele şi se încearcă a dejuca pretutindeni carantinele pentru a activa afacerile, generoasa Francia, mişcată de flagelul, care seceră valea Nilului şi ameninţă lumea întreagă, voesce sĕ se ducă a combate rĕul chiar la locul unde el seceră.

„A ucide moartea este scopul mĕreţei cruciade intreprinsă de medicii francezi.

„Eri, un vapor plecă din Marsilia, ducênd câţiva viteji, cari din această ḑi au bine-meritat dela patrie şi dela omenire.

„Jos pălăria, înaintea vitejiei calme şí liniştite a acestor medici tineri care 'şi vor espune de o sută de ori viaţa pentru a scăpa un popor de nenorocirile epidemiei şi se vor încerca a smulge secretul monstrului mut.

„Această espediţiune — misiune cu adevĕrat scientifică — este organisată de marele nostru învĕţat d. Pasteur.

„Doctorul Strauss, medic al spitalelor din Paris, secretar general ajutor al Societăţii de biologie, este şeful micei trupe, ai cărei soldaţi se numesc Roux şi Thuillier, preparatori la laboratoriul scoalei normale superioare, şi Nocard, profesor la scoala veterinară din Alfort.

„Ei pleacă, ca un batalion sacru, lăsând patrie famile, amici, cămin, mergênd în cuibul cel mai neîndurat al pestilenţelor contagioase, sĕ se lupte faţă în faţă cu monstruosul adversar cu neobositul secerător al morţii, nevĕḑut ca şi ea.

„Scopul lor? Umanitatea.

„Arma lor? Sciinţa.

„Plata lor? Consciinţa lor.

„Mergeţi, nobili luptători, emuli ai acelor Larney şi Desgenettes. Francia noastră poate se fie mândră de voi, căci vĕ potriviţi cu aceşti mai mari născuţi, şi istoria va înscrie numele vostru cu litere de aur pe panteonul albastru al aleşilor sĕi cei mai puri, Strauss, Roux, Thuillier, Nocard, voi, voluntari ai devotamentului.

„Cucerire pentru cucerire; singurii luptători cari luptă pentru a smulge pe fraţii lor din ghiarele morţii, preţuiesc tot atât ca şi acei cari se armează pentru ai smulge din viaţă.

---

potriva persoanei sale, şi, regăsindu-şi picioarele, el începu a fugí în direcţia Stollborgului. Aceasta nu-i venì lui Cristian la socoteală, el fugì şi mai tare şi peste puţin îl ajunse.

— Netrebnicule! esclamă savantul cu glas întrerupt de spaimă şi de oboseală, tu vii sĕ mĕ uciḑi, o vĕd! Da, tu esci plătit de inimicii mei individioşi pentru ami stinge lumina vieţei. Lasă-me, dobitocule nefericit, nu te atinge de mine! Gândesce pe cine vrei sĕ pui mâna!. . .

— Încet, încet; linistesce-te, domnule Stangstadius, ḑice Cristian riḑênd de spaima sa, cunoasce mai bine oamenii, cari vreau sĕ-ţi facă serviţii. Aid, suie-te în spatele mele şi sĕ ne grăbim, că eu am asudat urmându-te şi nu m'aşi rĕcì bucuros.

Stangstadius cedà cu multă resistenţă; dară el se liniscì vĕḑênd cât de uşor îl ridica voinicul tinĕr şi îl duse până la ţerm. Acolo, Cristian îl puse în picioare şi îşi continuà mersul pentru a evita generositatea sa; căci in recunoscinţa sa, bunul Stangstadius căuta prin bosunar o mică piesă de monetă, în valoare ca doi creţari, convins că ar fi remunerat regesce pe o fiinţă, care a avut fericirea a-i face un serviţiu.

(Va urma.)

„Fie ca acesti învĕţaţi neinteresaţi sĕ poată fi resplătiţi într'un mod demn.

„Fie că sciinţa se poată face graţie sublimei lor silinţe un pas hotărîtor.

„Patru-ḑeci de secole trecute priveau pe soldaţii tinĕrului Bonaparte. Toate secolele vor avea înaintea lor suvenirea voastră soldaţi pacînici ai Republicei.“

* (Înnotători pe mare.) „Postei“ i se scrie următoarele din Constanţa:

„Duminecă, 31 Iulie, am avut o petrecere în Constanţa. S'a organisat o întrecere de înnotători pe mare, 13 din oameni de serviciu a marelui Otel Carol, de diferite naţionalităţi, au luat parte la această luptă. Distanţa întrecerei era de vr'o 700 metri dela baia bărbaţilor până în dreptul otelului Carol I. Timpul era rĕcoros. Valurile foarte mari. La oarele 4 p. m., semnalul este dat prin o detunătură de puşcă; innotătorii se asvêrle în mare, şi încep a brăzda care mai de care valurile mărei. Dela început însĕ lupta părea că era a se decide între trei mai ales dintre innotători, care trecuse mai înainte. Înnotarea a durat una şi jum. oară.

Primul biruitor al luptei, care mergea cu 20 metri înainte acelor mai înaintaţi din conluptătorii sĕi, a fost d. Binder, german, secretarul otelului Carol. El a luat premiul I. constătător din 45 fr. Al doilea a fost un chelner dela otel, care a primit ca premiu o puşcă. Dintre innotători numai doi au fost siliţi a renunţa la luptă pe la mijlocul ei, suindu-se în o barcă ce'i seconda pentru cas de pericol, toţi ceilalţi au sosit la punctul ficsat, unii mai nainte şi alţii mai pe urmă. Pe malurile mărei, în dreptul locului de intrecere, era foarte multă lume. Primul biruitor a fost salutat cu urale nesfêrşite din partea spectatorilor.

Loterie.

Mercuri 22 August 1883.

Sibiiu: **3 51 38 67 39**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 21 August n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.90	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.60	88.65
Renta ung. de hârtie	87.10	87.10
mprumutul drumurilor de fer ung.	139.—	138.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.85	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung	838.—	837.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	297.75	297.75
Acţiuni de credit austr.	297.70	299.60
Obligaţiuni urbariale transilvane	98.50	97.75
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	99.25	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin.	97.75	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	99.60	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşisne de	99.25	99.25
Sorţii de regularea Tisei	110.20	110 30
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.75	78.70
Datorie de stat ausacă în argint.	79 45	79.50
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.35	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119 90

Nr. 279. [482] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu devenit vacant la clasa I a scoalei elementare gr. or. române, constătoare din douĕ clase, din comuna Turcheşiu protopresbiteratul I al Braşovului, se escrie concurs cu termin până la 31 August a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salar anual de 250 fl. v. a. solvind în patru rate anticipative, cu prospect de a se mărì la 300 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi trei stângini lemne de foc.

Dela concurenţi se cere a'şi instruì petiţiunile lor conform legilor din vigoare, documentând şi aceea, că sciu bine cântările bisericesci, fiindcă învĕţătoriul care se va alege va fi dator nu numai a ţinè scoală de repetiţiune cu un despărţĕmênt al tinerimei scolare ci şi a propune cântările bisericesci la toţi elevii din ambele clase ale scoalei, numai pe lûngă salariul de mai sus, fără altă remuneraţiune.

Concursele sĕ se aştearnă la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul de mai sus.

Braşov, 5 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Braşovului I.

Iosif Barac m. p.,
protopresbiter.

Rr. 231 [480] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Ozun, protopresbiteratul al II. al Braşovului se escrie concurs până la 10 Septembre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

a) 18 H-litre secară şi cucuruz computate în 90 fl.

b) relutul de lemne 8 fl.

c) venitul grădinei dela scoala veche 1 fl.

d) venitul stolar ca cantor 10 fl.

e) venitul dela sărăciume — pălmaşi 10 fl.

f) venitul didactrului dela 20—30 elevi câte 40 cr. 8 fl. 14 cr.

g) prospecte de a eşi dinarunc, sau subvenţiune 23 fl.

suma 150 fl. v. a.

Doritorii la acest post au a'şi adresa suplicile lor înzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsemnat.

Braşov în 3 August 1883

Oficiul protopresbiteral gr. or.

În conţelegere cu comitelul parochial

Ioan Petric, m. p.,
protopresbiter.

Nr. 284 [481] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, aparţiitoare protopresbiteratului Mercurei se escrie concurs cu terminul 30 August a. c. st. v.

1. Mercurea cu salariu anual de 200 fl. 4° metr. lemne de foc, din cari e a se încălḑi şi scoala.

2. Broşceni cu salariu anual de 150 fl. Concurenţii au a'şi aşterne cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare, oficiului ppresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul indicat, însemnând numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă.

Dela oficiul ppresbiteral al tractului.

Mercurea la 4 Augnst 1883.

Ioan Droc m. p.,
admstr. ppresbit.

Nr. 182 [477] 2—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei de clasa a III-a Veneţia-superioară în protopresbiteratul Făgăraşului, devenită vacantă prin repausarea parochului Iacob Moga, se dechide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt venitele stolari dela 82 familii computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă, folosirea cimiteriului, cum şi câte una ferdelă de bucate dela toată gazda, care toate computate la olaltă în bani, dau suma de 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocnpa postul aceacesta, vor avea a'şi asterne petiţiunile lor sub semnatului oficiu protopresbiteral, instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii; până la terminul sus arĕtat.

Făgăraş 1 August 1883

În conţelegere cu comitetul parochial

Petru Popescu m. p.,
protopresbiter

Nr. 44 [475] 2—3

CONCURS.

La scoala capitală gr. or. din Sălişte sûnt douĕ posturi de învĕţătoriu vacante împreunate fie care cu câte un salar anual de 350 fl. v. a. şi cu dreptul de *quinquenalii* de câte 50 fl. v. a. cari bani se plătesc anticipative din fondul scoalei.

Pentru ocuparea amênduror acestor posturi se escrie concurs cu terminul preclusiv până la 15/3 Septembre 1883.

Cei ce doresc a ocupa aceste posturi, işi vor îndrepta petiţiunile instruite conform statutului organic şi disposiţiilor sinodali relative la scoalele capitale, cătră prea onor. oficiu protopresbiteral al tractului Sălişte.

Sălişte 7/19 August 1883.

Comitetul parochial gr. or. din Sălişte.

în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Maxim m. p.,
preşed. comit.

Nr. 98. [476] 2—3

Prelungire de concurs.

Terminul pentru ocuparea parochiei de cl. III-a G. Cristur se prelungesce până la 29 August a. c.

Emolumentele sûnt tot cele publicate în „Telegraful Roman“ Nrii 55. 56 şi 57.

Agârbiciu, 4 August, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon P. Moldovan m. p.
protopresbiter.

Nr. 192. [472] 3—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţătoriu la scoala confesională gr. or. din Orăştioara de jos, protopresbiteratul Orăştiei, cu terminul până la 30 August st. v.

Emolumentele: 200 fl. salariu, cuartir şi lemnele necesarii de încălḑit.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se aşterne la oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei.

Orăştie, 2 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractulni Orăştiei.

Nr. 83. [471] 3—3

CONCURS.

Spre ocuparea vacantei staţiuni de paroch din comuna Nadeşul Săsĕsc de clasa a III se escrie concurs până în 5 Septemvre 1883 st. v.

Emolumentele sûnt.

1. casa parochială corespunḑetoare, şura, grajd, cu toate edificiile necesare pentru economie.

2. dela 65 de familii câte o ferdelă de cucuruz sfârmit.

3. dela 21 de neorustici câte 40 cr.

4. porţiunea canonică 6 jugere şi jumătate, cu ocasiunea segregarei păşunitului se va mai căpăta ca porţiune canonică 6 jugere — prin Septemvre a. c.

5. Şase stângini de lemne de foc aduse în curtea parochială pentru preot.

6. dela tinerimea aflătoare, feciori şi fete în tot anul câte 2 ḑile de lucru cu palma.

7, porţiunea canonică, câtă va avea parochul, comuna bisericească este datoare a o lucra în 3 ani de ḑile cu tot feliul de lucru de arat, semănat, cosit, şi fructele ce se vor face adunate şi aduse acasă.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune preoţască, vor avea aşi asterne cererile lor în sensul statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii din anul 1878 la subscrisul în terminul sus indicat.

Alma 1 August, 1883

În conţelegere cu comitetul parochial

Ioan Almăşan m. p.
protopresbiter.

Nr. 273 prot. [467] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕţătoriu de clasa a II dela scoala română gr. or. din Cernatul Săcelelor, protopresbiteratul I. al Braşovului, se escrie concurs cu termin până la *26 August a. c. st. v.*

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 250 fl. v. a. cu prospect de a se ameliora după un an la 300 fl.

Dela concurenţi se cere a legitima, că au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale şi că au depus esamenul de cualificaţiune învĕţătoresc.

Petiţiunile instruate cu menţionatele documente au a se aşterne până la terminul indicat prea on. domn protopresbiter Iosif Barac în Braşov.

Cernatu în 28 Iulie 1883.

În conţelegere cu dl protopresbiter respectiv.

Comitetul parochial

George Urdea m. p.,

Anunciu.

Se primesc *frecuentanţi de scoale* în **cuartir** şi **cost** cu **spălat cu tot,** pe lângă condiţiuni echitabile. Informaţiuni dă redacţiunea acestei foi. [479] 2—3

Institut agronomic săsesc din Transilvania

(scoala de agronomiă, pomărit şi vierit)

în Mediaş.

Anul nou scolariu se începe cu **1 Septemvre 1883.**

Durarea învĕţământului **3 ani.**

Limba instrucţiunei cea germână.

Condiţiunile acceptărei. Absolut de scoala poporală şi etate de **15 ani,**

Insinuări şi acceptări sûnt a se aşterne până în **1 Septemvre a. c.** la Direcţiune.

Cu începerea anului scolariu se dau 4 ştipendii dela Universitate à 120 fl. pe an.

[478] 2—3 Direcţiunea.

Nr. 3065. civil 1883. [473] 3—3

Publicaţiune.

Pentru segregarea locurilor şi a păşunatului în comuna Lăţcud, şi adecă pentru începerea lucrurilor premergĕtoare alegerea ingineriului şi stabilirea preliminariului de spese, se pune ḑi de pertractare pe **17 Septemvre, 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Lăţcud,** la locuinţa judelui comunal; citez deci pre toţi cei interesaţi pe acest termin, cu observarea, că nepresentarea lor nu va împedeca ţinerea pertractării.

În numele tribunalului:

Elisabetopole, 14 August 1883.

Káplány Géza m. p.,
jude esmis.

Redactor corĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 93 Sibiiu, Sâmbătă 13/25 August 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr.. 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Un echou nou.

„Românul“ dela 11 August vorbind despre lucruri „mici“ se tângue de nou asupra sumeţiei unguresci. Tânguirea, care este tot odată şi o dojană în favorul naţionalităţilor nemaghiare, poate şi o sondă despre posibilitatea sau imposibilitatea unei apropieri între România şi Austro-Ungaria, este de cuprinsul următor:

— Nu vedem, ne ḑiceau mai deună-ḑi, vitejii nostrii vecini Unguri, nu vedem micşorimea noastră şi mărimea imperiului şi regatului Austro-Ungar.

Le-am respuns, că cu totul nedreaptă este această acusare.

Şi nu prin cuvinte numai ci prin amintirea tuturor faptelor le-am dovedit, că se înşeală sau că voesc sĕ se înşale în acusarea ce ne fac.

Le-am respuns, că noi fiind un stat numai de cinci milioane scim bine, că mici sûntem în faţa unui imperiu, care are peste douĕ-ḑeci de milioane de supuşi, deşí de feliurite naţionalităţi.

Pentru ca se fim bine înţeleşi am adaus:

Într'o ḑi, un cetăţean român, rădică un păhar în aducerea aminte a vechei epoce alui Stefan cel mare al Moldovei; şi guvernul regatului Ungur, asociat al imperiului Austriei, asurḑeste toată Europa prin protestările sale. Înţeleptul ḑiar frances „le Temps“ ḑicea la 6 August:

„Principele Montenegrului, capul unui Stat minuscul, nu poate face un pas, un gest, care sĕ nu fie îndată înregistrat şi comentat la Pesta şi la Viena.

„Se logodesce Caraghiorghevici; se pune în mişcare toată presa cis-şi translaitană.“

Ei bine! pentru ce oare nisce fapte atât de neînsemnate pun în supărare şi în mişcare un regat ce spune mereu, că este puternic şi care este şi mai puternic prin încorporarea sea cu marele imperiu al Austriei?

Aceasta fiind starea lucrurilor şi vorbind astăḑi despre lucrurile cele mici ne punem întrebarea:

Cum se face că vecinii nostri ungurii — cari ne spun, că ei sûnt un regat de 15 milioane, şi cari, prin asociaţiunea lor cu Austria sûnt totdeodată, şi un mare imperiu — se supără, ca sĕ nu ḑicem că sĕ speriă de cele mai neinsemnate fapte ce sĕ întêmplă în giurul lor?

Spre esemplu.

La 1867, la încoronarea Regelui Ungariei, vecinii nostrii au pus între drapelurile ţĕrilor, cari aparţin Ungariei, şi drapelul României.

Guvernul micului stat român n'a scos nici o strigare de mânie sau de spaimă, n'a fâcut nici cea mai mică protestare contra celor din regatul Sântului Stefan.

Statul nostru este slab, căci numĕră numai cinci milioane de suflete; dar are şi el tăria lui relativă pentru că se compune numai de români.

Suntem un Stat mic dar avem o tărie relativă în faptul, că toţi vecinii nostri sciu că nu visăm cuceriri şi în acela că le-am dovedit tot-d'auna că propăşire dorim.

Mărginindu-ne în cercul nostru cel mic şi neâvend alt ideal de cât triumful dreptăţei avurăm fericirea de a nu pismui pe nimene, şi de a nu ne speria nici o dată de puterea materială, care de secoli ne-a amenințat, ne-a lovit dar nici o dată nu ne-a putut distruge.

Fiind că, după noi, mare rĕu îşi fac cei care nu vor se studieze faptele cele mici din cari adese decurg mari lucruri şi mari învĕţăminte.

Şi fiind că bunii nostri vecini Unguri necurmat sfaturi ne dau, la rîndul nostru, ca semn de recunoscintă, îi rugăm, sĕ caute ce învĕţământ decurge din acest fapt cu totul mic în aparenţă.

Micul stat român nu se sparie până a'şi perde capul nici de înjuriile nici de ameninţările bunilor sĕi vecini; de ce dar puternicul Regat ungur procede în mod contrariu?

Fiind că nu voesce a îndestula micele dar dreptele cereri ale naţionalităţilor din Regatnl Sântului Stefan.

Revista politică.

Sibiiu, în 10 August.

Însĕmnătatea turburărilor din Agram cresce din ḑi în ḑi. Conferenţele ministeriale de sub presidiul împĕratului şi regelui, ţinute la Viena dela 21 August n. până în 23 August n., ne spun ḑiarele bine informate din Viena, că n'au fost conferenţe comune, privitoare la afaceri, ce au sĕ se discute în delegaţiuni ci discusiunea dintr'ênsele s'a învêrtit pe lângă tumulturile sau escesele din Croaţia. „N. fr. P.“ susţine că conferenţele acesteas'au terminat. Resultatul conferenţelor este necunoscut. Tăcere adâncă se observă în sferele respective. „Agrammer Ztg.“ dela 22 August n. anunţă, că banul contele Peiacevici a clarificat pe dl Tisza despre necesitatea de a nu mai provoca întêritări nouĕ prin mĕsuri neprecugetate. În privinţa însignielor a transpirat în public, că s'ar fi hotărît a se susţinea *status quo ante*, pentru a nu lovì în susceptibilitatea croaţilor. Diferenţa de păreri între banul Croaţiei şi ministrii unguresci, sĕ ḑice că o au complanat împĕratul.

Ḑiarele unguresci încă constată diferenţa de opiniuni între banul Croaţiei şi ministrii unguresci. Ḑic însĕ că de complanare încă nu poate fi vorba. Ḑiarele unguresci se poartă cu mare încredere în victoria lor faţă cu Croaţii. „P. Ll.“ este de părere, că diferenţele ar dispărea, dacă ministerul ungure^{s}c ar căuta şi ar face oare-care schimbări în personalul guvernului Croaţiei. „Nemzet“ vorbind despre paralelismul dintre interesele nemţesci şi maghiare, este cu totul în contra amestecului reciproc în afacerile interne ale jumetăţilor monarchiei. Cu alte cuvinte vrea ca sĕ se susţină dualismul intact. Cu ocasiunea aceasta oficiosul maghiar împută presei din Viena şi din Praga, ḑicênd, că acestea încuragiază escesele croaţilor. „N. fr. Presse“ reflectează la împutările acestea, ḑicênd, că se va vedea unde este vina şi cine merită împutarea. Una însĕ este sigur, continuă „N. fr. Presse“, că încrederea croaţilor în sine încă a crescut foarte tare şi dacă conflictul cu insigniile se va şi complana, cestiunea, care l'a provocat încă este departe de a fi deslegată. În Ungaria vor avea oamenii încă ocasiune a se convinge despre aceasta.

Tot „N. fr. Presse“ publică o telegramă, datată din Budapesta în 23 August n. În acea telegramă se ḑice, că acolo neliniscea este mare, din causa că nu se scie resultatul desbaterilor asupra cestiunei croate. Din telegrame sĕ vede mai departe, că diferenţa de păreri dintre ministrul Tisza şi dintre ministrul croat Bedekovici a căpătat din partea ministrului Tisza espresiune într'un mod foarte brusc, pecând ministrul croat a fost mai reservat. „Pesti Naplo“ ḑice, că insigniile se vor pune la locul lor aşa cum au fost.

Mai sûnt o mulţime de versiuni asupra afacerei croate. Aşa între alte cetim în „Deutsche Ztg“, că cestiunea croată domineează în momentul de faţă întreaga situaţiune internă. În acelaşi ḑiar aflăm reflesiunea dată din partea oficioaselor pentru mulcomirea publicului cu deosebire a publicului maghiar. Erau adecă neliniştite mai multe ḑiare, pentru că la desbaterile asupra defirenţelor între Croaţia şi Ungaria s'au chiemat şi ministrii comuni ai monarchiei. După sus citatul ḑiar turburările din Croaţia au descoperit necesitatea a se concentra în Croaţia o putere mai mare înarmată. Fiind dar vorba despre miliţie, se înţelege de sine, că presenţa ministrului de resboiu era indispensabilă. O dislocaţiune mai mare de trupe însĕ pretinde bani, şi aşa este de lipsă şi resortul ministrului de finanţe. In fine grămădirea de puteri mari militare între Drava şi Sava ar putea da prilegiu lă

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

IX.

Cristian îl lăsà sĕ se îndrepte cătră întrarea cea mare a castelului, şi căutà uşa cea mică, aceea, care în toate castelele domnesci, dă în curte şi în locuinţele servitorilor. După ce se mascase, el chiemà pe un servitor, care-i ajutà, sĕ descarce; apoi se îngrigì de instalarea măgarului, şi urcà o scară secretă ce conducea la dl Iohan, stolnicul castelului nou. Acesta nu asceptà până ce-'şi spuse numele.

— A! A! omul cu masca neagră! esclamà el cu aer părintesc şi protector. Dta esci vestitul Cristian Waldo! Vino, vino, îndată te instalez, dragă; îţi poţi face pregătirile în linisce. Mai ai o oară înaintea Dtale.

Lui Cristian i se ajutà a'şi duce bagagiul în odaia destinată a-i servì drept foyer şi a cărei cheie i se dădu la cererea sa. Acolo el se încuià singur, îşi depuse masca, pentru a fi mai comod şi începu a'şi monta teatrul sĕu, nu fără a'şi freca umerii: Dl Stangstadius nu era greu, dar trupul sĕu deform era aşa de ciudat colţuros, încât lui Cristian îi părea, că a dus lemne noduroase.

Localul, unde se afla, era un salon mic din care da o uşe într'un coridor, care corespundea cu scara secretă. Uşa cealaltă sĕ deschidea în capetul unei galerii mari şi bogate, numită a Vênătoarelor, unde jucase Cristian în sara premergĕtoare cu Margareta.

În faţa acestei uşi trebuia pus teatrul, pentru ca sĕ-l vaḑă privitorii, cari aveau locurile lor în galerie. Cristian, după ce mesurase lărgimea acestei uşi în douĕ canate, vĕḑu, că teatrul, deplin montat are loc într'însa, şi că n'are alt ceva de făcut decât a-l pune acolo ca se fie cu totul despărţit de public şi ca acasă în salonul cel mic. Era o combinaţie escelentă spre a asigura libertatea mişcărilor sale şi incognito dlui Goefle precum şi al sĕu propriu.

După numĕrul fotelelor şi al scaunelor, puse în faţa teatrului, Cristian socotì, fără a numera, că publicul s'ar compune din vre o sută de doamne, comod aşeḑate şi din vre o sută de cavaleri, mai mult sau mai puţin stând în picioare în dosul acestora. Galeria, adêncă şi îndestul de largă, era local mai favorabil decât acele în care jucase Cristian mai înainte. Bolta, zugrăvită al fresco, avea o acustică minunată. Policandrele, deja aprinse, revĕrsau o lumină viă, încât nu era de lipsă a ilumina culisele teatrului portativ pentru a da diferitelor planuri a micei scene, adêncimea fictivă necesară.

Cristian îşi rênduì lucrurile cu mare îngrijire. El iubea micul sĕu teatru ca un artist minuţios şi îl stabilì în condiţiuni ingenioase, cari făceau dintr'ênsul un teatru serios în miniatură. El ar fi reuşit în pictura interiorului şi a peisagiului, dacă iubirea sciinţelor nu l'ar fi silit a se ocupa de arte numai din pură plăcere: însĕ, fiind foarte talentat el scia da şi lucrărilor sale mĕrunte, un aspect graţios şi le înzestra cu propria sa originalitate. Mica sa scenă era dară încântătoare şi producea tot de una un efect plăcut ochilor. El punea întrênsa oare care cocheterie, cu deosebi când avea de a face cu un public inteligent şi uneori când i se părea că-i trebue mult timp pentru lucrări merunte, el se mângăia cu amintirea acsiomei de predilecţie a lui Goffredi: „trebue sĕ faci cât se poate de bine, tot ce întreprinḑi, fire-ar şi numai, că tai scobitoare de dinţi.

Cristian era dară adêncit în pregătirile sale. După-ce privise cu precauţie galeria deşartă, el aşeḑă prealabil cadrul sĕu în uşe, împreună cu decoraţiunea şi cu iluminarea, şi transportânduse în localul esplicări false în streinătate, deci era de lipsă ca sĕ fie şi minitsrul de esterne de faţă la conferenţă.

Şi streinătatea a început a lua notiţă despre cele ce s'au petrecut în Croaţia; „Naţional“ din Paris prorocesce, că turburările din Agram sûnt numai un preludiu al agitaţiunilor serioase ale sudslavilor contra dualismului. Mai departe spune foaea francesă, că politica ungurească n'are resultate.

„Nordd. Allgem. Ztg.“ a făcut lumei o suprindere, publicând, abia 8 ḑile mai târḑiu dela declararea altui organ al guvernului german („Provincial Correspondenz“) că pacea va fi durabilă, fiind spriginită de toate puterile — un articol, prin care ameninţă Franciei cu resboiu. Presa întreagă din Europa se întreabă cu mirare, ce poate fi causă, ca dela Berlin sĕ se emită un astfel de fulger, prin care dintr'o dată şi pe neaşteptate Francia sĕ fie declarată de conturbătoarea păcii. Unele cautā motivul la pasul neaşteptat în prea multa rĕsfăţare a ţĕrilor Alsaţia şi Lotaringia, altele în încercarea Franciei de a eşí din isolarea politică în care se află astăḑi. Se înţelege că articolul a făcut sensaţiunea cea mai mare în Francia şi în special în Paris. Se asigură, că numĕrul din „N. Allgem. Ztg“ cu articolul din cestiune a sosit la Paris mai târḑiu decum sosesc ḑiarele de obiceiu şi de aceea ḑiarele franceze au întârḑiat cu reflectarea lor. Agenţia Havas a făcut următoarea glossă la espectoraţiunea ḑiarului cancelariului: „Publicăm articolul, deşì nu găsim nici un punct de mânecare pentru învinuirile ce se cuprind întrînsul“. „La France“ opinează, că după ce un timp îndelungat Rusia a fost din partea Berlinului înfăţişată ca turburătoare a păcii, acum se obtrude rolul acesta Franciei. Principele Bismarck vrea se făurească o coaliţiune contra celor douĕ popoare independente ale continentului. Nu se cuvine francezilor sĕ respundă la amenînţări, care ar putea numai sĕ le răpească liniscea şi sângele rece. Cu toate acestea ţeara va face bine, dacă va îndatora pe guvern a fi îndoit de precaut în conducerea politicei sale.

Dela Petersburg vin sciri despre grăbirea înarmărilor. Scirea cea mai nouă în privinţa aceasta este de însemnătate. Al doile rênd de şini, care era sĕ se aşeḑe pe liniile ferate rusesci despre fruntariile prusiane, precum şi înmulţirea materialului de manipulaţiune pe liniile Petersburg-Varşovia, din ordinul ministrului de comunicaţiune, au a se pune în lucrare acum îndată. De asemenea cu activitate febrilă se lucră la celelalte linii strategice rusesci şi la fortificaţiuni în despĕrţămêntul Vistulei.

Dela Varşovia se scrie, că guvernatorul general Gurko a plecat în sĕptĕmâna trecută în călĕtorie de inspecţiune, în prima linie a tuturor fortăreţelor şi institutelor militare din Polonia. Ordinaţiunea conform cărei funcţionarii dela drumurile de fer, cari aparţin altor state, aveau a fi demisionaţi la începutul anului 1884., se va pune în lucrare cu începutul lui Noembre.

Tratatul dunărean, care era sĕ se ratifice Marţi, a rĕmas neratificat de Turcia şi de Rusia. Aflând când se va ratifica şi de acestea, nu vom întârḑia a spune.

Regele României avea, după scirile ḑiarelor vieneze, sĕ plece astăḑi la 8 oare dimineaţa din Dresda la Viena. După „Prager Tagblatt“, regele, în trecerea sa prin Praga, va fi întimpinat la sosire cu toate onorurile militare. Comandantul militar al ţĕrii se va afla la gară pentru al saluta.

Ministrul president din Romauia Brătianu, „Nord S. Allgem. Ztg“ susţine, că ar fi fost cu regele Carol la Potsdam şi acolo ar fi luat parte la cina ce a avut loc în cuartirul regelui, la care au paticipat: Imperatul Germaniei, principele de coroană, principele Vilhelm, fratele regelui, principele Friedrich şi fiul cel mai mare al principelui ereditar de Hohenzolen, principele Vilhem, care este second-locotenent în I. regiment de gardă, legatul României Liteanu şi serviciul de onoare. Care dintre versiuni este cea adevĕrată se va descoperì mai târḑiu.

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României.

Acesta e titlul unei broşuri ce în aceste ḑile ne-a venit a mână. Ea e scrisă de eruditul condeiu al cunoscutului Episcop din România Melchisedec, carele o a cetit în sensiunea sf. Sinod din acest an. Materialul tractat de autor este cuprins în 109 pagine octav mare, şi împărţit în doue părţi. Partea I. pg. 1—73 cuprinde espunerea istorică a încercărilor papismului de aşì instituì episcopi în România, începênd din cele mai vechi timpuri, pănă în ḑilele noastre. În partea a II pg. 73—109: starea actuală a bisericei ortodocse din România şi pericolul ce o ameninţă din partea papismului.

Nu putem decât se felicităm pe distinsul prelat pentru marele serviţiu ce'l face bisericei sale prin această scriere. Glasul lui puternic trebue se deştepte din adormire pe fiii adeveraţi ai României spre a pune stavilă inundărei vrăşmaşilor. Căci furtuna ce se pregătesce a se descărca asupra României şi pe care P. S. Episcop Melchisedek o descrie cu vii colori, numai poate lăsa în nepăsare pe nici un Român, care işi iubesce neamul seu. De nimic alta nu se tractează decât de perirea sigură a României.*) Cel ce cunoasce trecutul papismului nu poate sta un moment la indoială, sciind, că în România în aceste ḑile papismul a ajuns sĕ se pună alăturea cu biserica ortodocsă, ba chiar indirect sĕ-i denege indreptăţirea, arogânduşi drepturi pe cari nu le-a avut nici odată. Cel ce însĕ nu cunoaşce tendenţele papismului şi mai stă la îndoială despre pericolul ce amenință România: ceteascā în Sim. Popescu desvoltarea primatului papal şi influenţa lui asupra creştinătăţei“, Sibiiu 1883 special pag. 116—147! Cetească şi se cutremure. Căci de sigur va afla, că aceea ce amenință acum pe Români a amenințat odinioară pe imperiul grecesc, a amenințat pe regatul Poloniei.

Imperiul grecesc ca şi regatul polon n'a avut un Melchisedek, care sĕ deştepte pe fiii sĕi, sĕ-i facă atenţi la primejdia ce i aşteaptă, sau şi de au avut n'a fost ascultat. Urmarea a fost, că Imperiul grecesc a fost subjugat mai întâiu de ostaşii mascaţi ai Papei, apoi în urma intrigilor Papismului de Turci. Polonia are sĕ-şi mulţumească perirea sa singur şi esclusiv papismului. Aceasta şi alte esemple ne lămuresce cu groază cartea citată a domnului S. Popescu Junele regat al României nu este aşa de puternic cum era odinioară imperiul grecesc şi ca regatul polon. Şi dacă aceste douĕ puternice state s'au sters de pe faţa pămêntului prin fatalul şi infernalul amestec al papismului în afacerile lor interne religioase cu cât mai uşor va cădè mica România, spre care mulţi privesc cu aviditate şi aşteaptă cu sete pretecste de a se îngera ca apĕrători şi protectori ai unei sau altei partide, sau ca sugrumătorii neînţelegerilor şi certelor, pe cari tot ei le provoacă prin agenţii lor iesuiţi.

Regretăm, că spaţiul nu ne permite sĕ reproducem întreagă scrierea P. Episcop Melchisedek. Cuprinḑênd partea primă a acestei scrieri un interesant ciclu de documente, în cari se arată, că până în timpul nostru toate încercările de a se stabilì în România 2 episcopii pentru vr'o 40,000 de papisti au fost respinse cu bărbăţie de Domni şi adunările obştesci cu metropolţii în frunte. această parte, fiind mai mult material pentru istorici, nu o vom reproduce. Pentru cuprinsul sĕu instructiv vom reproduce însĕ partea a doua a citatei scrieri, parte, care trebue sĕ intereseze de aproape şi pe cetitorii nostri.

Dar reproducênd din scrierea citată, dacă glasul nostru n'ar fi aşa de slab am striga fraţilor de preste munţi, ca sĕ ne audă toată suflarea românească: „Cercetaţi istoria şi vedeţi, că complimentele cele multe, ce au făcut grecii la adresa Papilor, au adus perirea grecilor! Nu tămâiaţi pe vrăşmaşul vostru de moarte! Staţi la pândă, căci armatele papiste în reverenḑi, s'au în frac, cu chipul blândeţelor, şi al liberalismului modern sùnt mai periculoase pentru voi decât armatele turcilor şi tatarilor. Pentru armatele făţişe aveţi curcani şi roşiori, pentru iesuiţi n'aveţi nimic cu ce se staţi în protivă, dacă le-aţi permis odată sĕ vĕ încalce. Aveţi un duşman mai mult decât ţine P. Melchisedek. Este cel mai periculos, căci este şi din neamul nostru.....

......urmăriţi desvoltarea încurcăturilor în Polonia dela 1440 pănă la împărţirea ei, şi veţi afla soartea ce ve aşteaptă, dacă nu veţi întimpina reul după modelul părinţilor şi protopărinţilor vostri.

După aceste se revenim la a reproduce din cartea P. S. Melchisedec.

P. Melchisedec încheie partea primă cu următoarele:

Resultatul opoşiţiunii Moldovenilor la înfiinţarea episcopatului latinesc a fost, că Papa a părăsit pe un timp ideea de a dobândì episcopate legale, recunoscute în ţeară, şi cu titluri din ţară ci s'a mărginit a avea, ca şi în trecut nu numai episcopi visitatori, carii în formă se priveau ca trecĕtori, timpurari.

Politica de resistenţă a Moldovenilor la înfiinţarea episcopului latinesc, a fost aceeaşi şi în ţeara surorā; căci şi acolo nu s'a permis înfiinţarea de episcopat stabil pentru confesiunea romano-catolică ci numai un episcop visitator, cu titlul de Nicopole, pe carele la păstrat pănă acum, deşi avea locuinţa sa în Bucuresci.

Cu toate acestea Roma a persistat în ţinta sa şi profitând de nouĕle idei de toleranţă ale Românilor a continuat a trimite şi ţinea în România episcopi permanenţi în calitate de „vicari apostolici“. Aşa în Iaşi pela 1840 era vicariu apostolic Antoni de Stefano, carele a scris şi publicat românesce un catechis catolic şi o carte de predice. În anul 1868 era Vicariu apostolic Anton Ioseph Pluym în Bucuresci şi avea sub administraţia sa numai 8 biserici şi 4 capele catholice în toată Muntenia. In Iaşi era Iosef Sendari episcop de Marcopolia avênd sub administraţia sa 89 de biserici şi 12 capele catolice în toată Moldova şi 26 de preoţi catolici (Alman. cult. pe 1868). Lumea noastră treptat s'a deprins cu dênşii, şi nime nu le-a mai pus vre-o pedică în eserciţiul funcţiunei lor. Şi-au făcut locuinţe stabile în Bucuresci şi în Iaşi, s'au făcut scoli seminarii, pensionate, nu numai tolerate, ba încă subvenţionate de guvernele ţĕrei. Scoalele acestea de băeţi şi de fete sûnt astăḑi frecuentate nu numai de copii catolicilor ci şi de ai Românilor ortodocşi, mai ales pensionatele de fete dirigiate de călugăriţe catolice, iesuite, trimise în România pentru educaţie şi propagandă catolică.

Se întreabă acum; pentru ce Românii pănă în timpurile noastre n'au suferit a se aşeḑa în ţĕrile lor episcopi latini stabili, recunoscuţi legalmente, când ei altmintrea au fost destul de toleranţi către confesiunile creştine şi chiar către religiunile necreştine, afară de cea mahomedană, carea n'a fost îngăduită a avea în ţerile române nici măcar giamii? Causa nu este este alta, decât instinctul şi năzuinţa conservărei lor naţionale; căci ei nu puteau înţelege esistenţa lor naţională isolată de religiunea lor, atăca naţiunea lor şi devenea inimicul lor neîmpăcat. Aşa sciind ei că Turcii au credinţă, că unde este întemeiată credinţa lor cu hogii şi cu giamiele lor, aceea ţeară aparţine lui Mohamed şi Mohamet o a dat Sultanului. De aceea Românii, când au închieiat alianţele lor politice cu sultanii, între alte stipulaţiuni privitoare la drepturile lor naţionale, au pus şi aceea, că în ţĕrile lor sĕ nu se întroducă religiunea ma-

---

destinat publicului, el se aşeḑă la locul cel mai bun ca se judece efectul perspectivei sale şi se conformeze întrarea şi mişcările personagelor sale.

Aşa se odihni douĕ sau trei minute, odihnă care-i era altcum de lipsă. Deşi dedat la asperităţile tuturor clìmatelor, el se ostenea iute lucrând în atmosfera înăduşitoare a odăilor Nordului. În noaptea trecută abia durmise vr'o câteva oare într'un fotel, şi, fi va din emoţiunile zilei, sau din fuga, ce tocmai o făcuse pe ghiaţă cu un profesor de geologie în spate, destul că el fu surprins de una din ameţelile acele de somn momentan, cari îţi fac sĕ treacă realitatea în vis, fără transiţie simţită, lui i se părea, că se află într'o grădină într'o ḑi caldă de vară, şi că unde scârşnind năsipul sub un picior furtiv, cineva se apropia de el cu precauţie, şi de acest cineva pe care nu-l vedea avea siguritatea intuitivă că era Margareta. Deşteptându-se în linisce, el simţea ca şi când o suflare i-ar atinge pĕrul: îndată revenit în firi, se sculà repede, se pipăì cu mâna în faţă şi observà că i-a căḑut masca jos. Precând se plecà a o ridica fără a se întoarce către pesoana care-l deşteptase el tresărì în adevĕr, auḑind un glas bărbătesc bine cunoscut, ḑicêndu-i:

— N'ai la ce-ţi ascunde faţa, Cristiane Waldo; eu te am recunoscut, tu eşti Cristian Gofredi!

Cristian, uimit, se intoarse şi vĕḑu stând în picioare în dosul sĕu o persoană bine îmbrăcată, curată şi cu faţa tocmai rasă, care nu era altcineva decât Guido Massarelli.

— Cum! Dta eşti! esclamă Cristian. Ce faci Dta aici, precând ţi-ar fi locul la capĕtul unei funii în fundul unei păduri?

— Eu mĕ ţin de casă, respunse Guido cu un suris liniştit şi despreţuitor.

— Dta te ţii de casa baronului? A! da; de asta nu mĕ mir. . . După ce ai fost lotru şi hoţ de drumuri, nu ţi-a rĕmas altceva, decât a te face lacheu!

— Eu nu sunt lacheu, replică Massarelli cu aceaşi linisce; eu sûnt prietin de casă, prietin foarte bun, Cristiane! şi tu ai face bine sĕ cauţi a fi prietin cu mine; aceasta ar fi acum pentru tine fericirea cea mai mare.

— Jupâne Guido, ḑise Cristian, luând teatrul sĕu, pentru al replasa în salonul de aşteptare, n'avem nevoe a ne esplica aici; dară, fiindcă Dta şeḑi aici, sûnt mulţămit a sci unde te găsesc.

— Este aceasta o amenințare, Cristiane?

— Ba nu. Este o promisiune. Eu sûnt debitorul Dtale, amice Dta o scii, şi după-ce voiu fi plătit datoria mea aici, care este a da o representaţie de marionete într'o oară, am apoi niţică treabă cu dta, adecă aţi plătì cu o bătaie bună, precum nu ai căpătat-o de când eşti. (Va urma.)

---

*) Ni se pare cam esagerată ponderanţa ce se atribue archieppatului lui Paoli şi lipsei dn tact a metropolitului român din Bucuresci. Red.

homedană, nici templuri mahomedane sĕ se zidească vre-o-dată. Biserica catolică, cu tendentele ei absolutiste şi de cucerire a toată lumea, s'a pus în serviciul cuceritorilor politici apuseni: Ungurilor, Polonilor, Austriacilor, cari deapururea au avut ochii lor asupra ţĕrilor noastre şi n'au perdut nici o ocasiune spre a se face stăpâni pe ele. Afară de aceasta ei vedeau ce seîntêmplă împregiurul lor cu popoarele ortodoxe, Români şi Slavi, cari trăiau în ţĕrile catolice, Ungaria şi Polonia unde episcopii şi călugării latinesci au inventat toate cruḑimile nedreptăţile şi asupririle pentru esterminarea lor politică, naţională şi religioasă. Asupriţii aceştia parte emigrau în ţĕrile române, parte cereau ajutoriuri politice morale şi materiale dela Domnii şi Metropoliţii noştri. Toate acestea au făcut pre strămoşii noştri a fi prevĕḑĕtori şi a se ferì de curse, pe care străinii sub feliurite pretecste, voiau ale întinde în calea lor politică şi naţională. Admitênd esistenţa confesiunei latinesti în ţerile lor, pentruca creştinii de acest rit sĕ poată în libertate a-şi esercita cultul lor n'au admis nici decum stabilirea de episcopate latine în ţĕrile române; pentrucă episcopii acestia nu vin numai din motive religioase, ci aduc cu sine înfluenţe politice periculoase, la început oculte, apoi, după ce se întăresc — făţişe; propagandă religioasă strĕină, protecţiuni şi amestecuri politice streine, care cu timpul perd o ţară şi pe popor îl dau în sclavia altora. De aceea nu putem sĕ nu admirăm bunul simţ şi înţelepciunea bĕtrânilor români, cari prin devotamentul lor religios către biserica ortodoxă a ţĕrilor, şi prin puternica ei apărare au salvat ţara şi naţiunea până în ḑilele noastre.

Sĕ ne întrebăm acum: oare în aceasta privinţă au făcut totul strămoşii noştri, generaţiunile române precedente? Oare noi actualii trebue numai sĕ culegem roadele ostenelelor lor? Sĕ repaosăm la umbra laurilor plântaţi de dênşii? Nu avem noi oare aceeaşi duşmani contra cărora au luptat ei? Nu avem noi oare trebuinţă a continua aceeaşi politică naţională, a susţinea aceeaşi biserică, carea ne a întovĕrăşit atâtea secole şi prin o mulţime de pericole? Nu avem trebuinţa a fi şi de acum înainte naţiune ortodoxă, şi încă liberă şi independentă, precum ne place a ne numì? Sĕ nu ne amăgim. Avem aceeaşi duşmani, aceleaşi pericole pentru esistenţa noastră ca popor independent, şi încă şi mai mari şi mai mulţi decât în trecut: avem şi duşmani sociali înlăuntru, pre cari strămoşii noştri nu iau avut, socialismul cu sintome de nihilism şi materialismul — boala secolului al 19 lea. Lupta dar trebue sĕ continue şi încă cu mai mare putere, şi luptători trĕbuesc mulţi. Armele noastre de apărare nu pot fi scoase de aiurea, decât din simţul nostru naţional — *românismul*, şi din devotamentul nostru religios — *biserica ortodoxă română*. Amêndouĕ aceste terenuri trebuesc cultivate şi săpate cât mai adânc prin o cultură intelectuală sĕnĕtoasă şi prin o direcţiune morală creştină.

Ce s'au făcut la noi în ţeară până acum în aceste douĕ privinţi pentru cultura simţului românesc şi a celui religios? Esperienţa ne spune, că nu s'a făcut cât trebue şi nu precum trebue.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Încuviinţare.) După o telegramă specială din Cernăuţi la „Deutsche Ztg“, împĕratul a încuviinţat clădirea unei casarme de cavalerie în Zucike cu 400.000 fl. din mijloacele fondului religionariu al greco-ortodocşilor.

* (Serbările din Braşov.) Pentru a se uşura cât se poate mai mult participarea Românilor de aici la adunarea generală a Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ne unim şi noi cu rugăciunea ce o adresează confraţii dela „l' Indépendance roumaine“ direcţiei regale a căilor ferate.

Pentru această împregiurare am ruga sĕ se facă nu trenuri de plăcere — căci ar fi netolositor — dar bilete de dus şi întors cu preţ redus; sĕ se plătească adecă preţul pentru dus şi biletul luat sĕ fie valabil şi pentru întors. Sĕ nu se libereze bilete decât în cele dintâiu trei ḑile, adecă, Duminecă, Luni şi Marţi 14, 15 şi 16 August. Întoarcerea sĕ se poată face până Dumineca viitoare 21 August.

Sûntem convinşi, că onor. direcţie a căilor ferate nu va refusa cererea noastră, care de sigur va fi a întregei prese. „Naţiunea“.

* (Societatea pentru înfiinţarea unei scoale române de fete în Oradea-mare) va ţinè adunarea sa generală în anul acesta, conform conclusului din ultima adunare generală ţinută anul trecut în Oradea-mare în opidul *Beiuşiu* la 16 Septemvre st. n. după următoarea programă:

1. Preşedintele va deschide adunarea generală la oarele 11 înainte de m.
2. Se vor alege doi notari ad hoc.
3. Unul dintre secretarii comitetului va cetì raportul acestuia despre activitatea sa dela ultima adunare generală, precum şi în general despre progresul Societăţii făcut dela înfiinţarea sa, şi se va lua conclusiune.
4. Casariul Societăţii va cetì raportul sĕu despre starea fondului.
5. Se va alege o comisiune de trei membri pentru esamenarea raportului casariului.
6. Se va alege o comisiune de 3 membri la care se vor înscrie membrii noi ai Societăţii şi care va încasa tacsele dela membrii vechi şi noi.
7. Se vor ţinè discursuri corespunḑĕtoare scopului Societăţii, şi arĕtate ântâiu comitetului; ear în lipsa acestora adunarea se va suspende până când vor lucra comisiunile; terminând acele, adunarea se va redeschide şi
8. Comisiunea pentru inscriere de membri şi primire de tacse va raporta despre resultatul misiunii sale.
9. Comisiunea aleasă pentru esaminarea raportului casariului va cetì raportul sĕu.
10. Se va alege comitetul Societăţii pe următorii trei ani.
11. Se va decide locul şi têmpul adunărei generali viitore.
12. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru verificarea procesului verbale.
13. Presidentul va inchide adunarea.

Din şedinţa comitetului societăţii, ţinută în Oradea-Mare, la 16 August st. n. 1883.

Silviu Rezei. secretariu. *Jeroteu Belesiu.*, vice-president.

* (Foc.) Dela Rapoltul mare primim sub datul de 21 August o încunosciinţare, din care estragem: În 29 Iulie st. n. a. c. un incendiu înfiorător prefăcu în cenuşe 73 case în comuna Rapoltul mare, cottul Uniadoarei între cari arse şi scoala noastră confesională gr. or. şi în ea toată averea mea câştigată cu multă sudoare în timp de 35 de ani ca învĕţătoriu, familia mea abia şi-a scăpat viaţa. Din avere n'au putut scăpa nimic din calea focului, căci eu în timpul acela nefericit eram în Arad la cursul supletor de limba maghiară. În 1 August primind trista încunosciinţare de a casă, cu concediul dela superiorii institutului de limba maghiară din Arad, am întrerupt cursul, şi în 3 August eram gata a pleca către casă. Mai mult mort decât viu, vream a pleca către casă dar n'aveam bani de drum respective de calea ferată, căci pedestru era prea departe, cale de 4 ḑile şi om greoiu trecut preste 50 ani. 'Mi dă Dḑeu în cale pe ângerul sĕu povăţuitoriu şi mĕ îndreaptă la Ilustritatea Sa prea sânţitul D. Ioan Meţian Episcopul Aradului, unde numai de cât după însinuare, fusei primit şi ajutorat cu 5 fl. v. a. Cu acest ajutoriu fui în stare a pleca către casă şi a ajunge în mijlocul desperatei mele familii.

În urma plecărei mele către casă, amicul şi colega meu D. Nicolau Bârsan spre ajutorul meu şi a nefericitei mele familii, au deschis o colectă între învеţătorii dela cursul supletoricu pentru limba maghiară, şi cu ajutorul Prea o. D. Mihaiu Sturza preot în Sepreuş, ca profesor de limba maghiară la acel curs, dat prin o cuvêntare potrivită către învеţători, au resultat un ajutoriu de 17 fl. 70 cr. v. a.

Pentru care ajutoriu mĕ simţ îndatorat din inimă a mulţămì onor. DD. ajutători.

Georgiu Forraş,
învĕţătoriu.

* (Foc şi ear foc). Dela Mediaş primim sub 23 August următoarele: Alaltăeri către 7 oare seara, când ne pregăteam de a merge la teatru, auḑim semnele de alarmă a pompierilor, signalul clopotului şi strigătele oamenilor că „arde.“ Şi ardea cu vehemenţă în o stradă de către rĕsărit la un măcelar. Abia putură pompierii localisa focul şi ca un nor gigantic se ridică un fum în altă stradă cu totul opusă şi se vede un foc îngrozitor de tot: ardea la un măcelar. Aici a fost focul foarte teribil, nu a ars numai vr'o câte-va supraedificate economice, ci chiar din case cele mai de lipsă vestminte. Cu ajutoriul unor husari şi a unui despărţemênt a pompierilor din comuna vecinată Proştea mare şi cu cel a mai multor locuitori din Mediaş — de astă dată şi români — a succes pompierilor din Mediaş — căror li se cuvine toată lauda, a localisa şi aici focul, lucru obositor însĕ a fost dela $7\frac{1}{2}$ oare seara până cel puţin la 3 oare după meḑul nopţii. — Se prea înţelege, că partea cea mai mare a locuitorilor orăşeni a priveghiat noaptea trecută.

Cum s'a putut întêmpla focul la doi macelari în două strade opuse şi în una şi acea oară unul după altul? era întrebarea ḑilei de aḑi şi când se simţia oamenii mai linisciţi în câtva, numai eată că arde într'o stradă de către apus meaḑă-noapte la un măcelar. — Ce poate sĕ fie aceasta? Se întrebà unul pre altul şi fug pompierii, mai mulţi husari şi locuitori din Mediaş la locul unde ardea. Şi aici numai cu stăruinţa pompierilor fu localisat focul. — Dar ce se veḑi? — O escortă de husari cu locotenentele în frunte, gendarmi, judelele de instrucţiune, pompieri, şi apoi sute de oamenii escortează între strigăte pre un individ cunoscut adecă pre Ignatz Kovats, fost medic de vite al comitatului Tĕrnavii mari. — Se prea înţelege, că mulţimea de oamenii — mai cu samă plebea poporului, — nu s'a mişcat din piaţă de dinaintea Judecătoriei cerc, mai ales nefiind împrăstiată cu forţa din partea cuiva, — ci acolo a asceptat cu nerăbdare a vedè pre tĕciunariul.

Vom vedè ce va aduce la lumina „Justiţia.“

* (Lucrul dracului.) În castelul contelui Emanuil Andrásy dela Betler s'a aşeḑat în sĕptĕmâna trecută un apărat telefonic, care leagă toate clădirile laterale cu castelul. În ḑilele acestea primariul comunei cere informaţiuni dela portar despre aflarea contelui. I se spune, că contele sufere de un catar intensiv, dar primariul poate vorbì cu contele prin aparatul din părete. Primariul la început se cam codea şi nu vrea sĕ creadă, dar mai târḑiu s'a hotărît totuşi sĕ cerce şi sĕ vorbească prin aparat. Când a auḑit respunsul contelui curat şi limpede a început a privì prin încăperea unde se afla, căci credea că contele trebue sĕ fie acolo. După ce s'a convins, că contele nu se află nici decum în încăperea aceea, a plecat cu lucrul neisprăvit, pentrucă, ḑicea el, că nu vrea sĕ aibă şi mai departe a face cu lucrul dracului.

* („Din familia regească a României“. „Magdeburger Ztg.“ de altmintrea foaie destul de serioasă a publicat în ḑilele acestea o notiţă, în care după ce spune, că regele a venit la Berlin, la botezul fiului al doile al principelui Vilhelm, adauge că regina s'ar fi aflând pe teritoriu german de mai mult timp la rudeniile sale şi că nici n'ar avea de cuget a se mai întoarce în România, către care totdeauna a fost strĕină, ci a rĕmânea în Germania, unde se va ocupa cu literatura germană. Causa remânerii reginei în Germania ar fi şi lipsa de prunci din căsătoriă. Aceasta a trecut dintr'un ḑiar într'altul, fără vre o reflecsiune, dacă este sau nu adevĕrată. Din informaţiunile ce le avem, scim că regina încă înainte de a pleca regele la Berlin se afla în România şi deosebi la Sinaia, unde se află şi acum. Cum a venit „Magdeburger Ztg“ la notiţa indicată nu pricepem.

* „Binele Public“ se ocupă de delimitarea graniţelor dintre România şi Imperiul Austro-Ungar.

Dacă era de datoria unui guvern — ḑice el — ca sĕ provoace o nouă delimitare spre a se constata încălcările făcute, cu intenţiune sau fără intenţiune, şi a se pune fie-care stat în linia determinată prin delimitarea anterioară era în acelaşi timp dator a se preocupa de douĕ lucruri esenţiale;

1) A alege momentul când relaţiunile dintre România şi Austro Ungaria sĕ nu fie atât de încordate, pentru a putea ajunge la o dreaptă delimitare;

2) A face studii pregătitoare, cărţi şi planuri topografice, spre a putea comisarii români sĕ lucreze în cunoscinţă de causă şi sĕ dovedească matematicesce încălcările.

Numai astfel pregătiţi şi lucrând cu patriotism, acei ce stau la cârma statului puteau sĕ aibă causa de a revindeca adevĕratele fruntarii, dacă nu cele vechi, cel puţin acele statornice la 1792.

Guvernul dlui Brătianu însĕ, n'a avut în vedere nimic din toate acestea şi resultatul prin urmare va fi, că delegaţii noştri nu vor putè face o lucrare serioasă.

„Binele public“ mai observă că, comisiunea compusă din delegaţii români şi austriaci, nu are însărcinarea de a constata întreaga linie de fruntarii dintre România şi Austo-Ungaria, ci numai cât ţine Transilvania, adecă dela Petrile Roşii, — *triples confinium* — dela punctele unde se unesc fruntariele Moldovei, Transilvaniei şi Bucovinei până la Scărişoara din munţii Gorjului, escludându-se din cercetare toată graniţa din spre Bucovina şi aceea dela Scărişoara până la Vêrciorova unde se învecinesce cu Banatul. Şi tocmai în aceste părţi încălcările sûnt mai mari, cum este cu Mehadia, unde graniţa românească se întindea până în Cerna.

„Din ḑiua când comisiunea a intrat în lucrare, — ḑice mai departe numitul ḑiar, — s'a găsit în faţa unei dificultăţi care nu se putea înlătura numai cu vorbe: lipsa de charte şi planuri topografice pentru a dovedì încălcările; pe când membrii din comisiunea austriacă se serveau de chartă ridicată de statul major austriac la 1856, care ne greşit încă de pe atunci era făcută în propriul interes al Austriei, precum şi de o altă chartă militară cu totul nouă şi necunoscută nici de comisiune, nici de guvernul român şi pe care nu voia comisiunea austriacă ca sĕ o pună în vederea comisiunei noastre. Numai după ce comisiunea română a declarat că, în necunoscinţă de causă, sûnt siliţi sau a aduce un inginer, care sĕ constate punctele, sau sĕ înceteze lucrarea, atunci comisiunea austriacă a comunicat o fașie de chartă nouă militară pe o lăţime de trei kilometri.

„Aceste piese străine au servit de basă la delimitare.“

Pe toată linia pe unde a mers comisiunea, chiar unde incălcarea a fost evidentă şi pentru membrii austriaci, nu s'a aşeḑat nici o peatră de despărţire.

Conclusia ce trage „B. P.“ de aici e că această lucrare a comisiunei este mai mult platonică, căci nu va avea nici un folos dacă nu va fi urmată de o convenţiune pentru rectificare de fruntarii, basată cel puţin, pe delimitarea din 1792, care s'a făcut între Turcia şi Austria.

Mai nou.

Lui „P Ll.“ i se raportează dela Viena: Maj. Sa după dispoziţiunile din urmă, rĕmâne mâne (Vineri) toată ḑiua în castelul curţii, la 5 oare după ameaḑi prânḑesce şi la 7 oare se duce la gara drumului de fer al statului, ca se întêmpine pe Carol, regele României. O telegramă de eri anunţă sosirea şi că împĕratul a salutat foarte cordial pe regele.

„Românul“ adauge la telegrama *Agenţiei Havas*, în care sĕ spune când va sosì regele Carol la Viena, nota următoare: este positiv că Majestatea Sa fiind Vineri seara la Viena se va afla Luni seara la Sinaia.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 23 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.85	119.80
Renta de aur ung. de 4%	88.20	88.35
Renta ung. de hârtie	86.50	86.95
mprumutul drumurilor de fer ung.	139 —	138.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung	837.—	837.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	293.50	297.75
Acţiuni de credit austr.	293.30	299.60
Obligaţiuni urbariale transilvane.	98.50	97.75
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.75	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei devin.	——	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	99.50	99.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.60	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.25	99.25
Sorţi de regularea Tisei	110.40	110.30
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.60	78.70
Datorie de stat ausacă în argint.	79.30	79.50
Galbin	5.65	5.69
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.40	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.90

Nr. 221 [483] 1—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei vacante de clasa III Nadasdia, protopresbiteratul Geoagiului II se escrie concurs pe basa ordinaţiunei Prea venerabilului Consistoriu archidiecesan ddto 13 Iuliu a. c. 1883 Nr. 2547.

Emolumentele sûnt:

1. folosirea cimiteriului, care după foaia catestrală are una estensiune de 1 juger 500°☐ cu un venit anual de 20 fl.
2. Venitele stolari preste tot computate aduc un venit anual de 100 fl.
3. Dela 68 de familii câte una ḑi de lucru amĕsurat stărei parochienilor, cu carul, cu plugul sau cu palma, cari dau un venit anual în suma de 54 fl.
4. Dela 68 familii câte doue mĕsuri mari cucuruz nesfârmat, cari dau un venit anual în suma de 60 fl. v. a. — suma totală de 234 fl.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie au de aşi asterne petiţiunile instruite conform dispoziţiunilor statului organic şi a regulamentului congresual la subscrisul oficiu protopresbiteral până la finea lunei lui August 1883.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului II. în Secărâmb la 4 August 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial din Nadasdia.

Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr 240 [485] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos enumerate din protopresbiteratul Abrudului se escrie concurs până la 10 Septemvre a. c.

1. Valea Dosului cu salariu anul de 200 fl. cuartir şi lemne.
2. Trâmpoele cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.
3. Galaţiu, cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.
4. Feneşiu, cu salariu anual de 240 fl. cuartir şi lemne.
5. Presaca, cu salariu anual de 150 fl. cuartir şi lemne.
6. Ponorel cu salariu anual 200 fl. cuartir şi lemnele necesari şi
7. Lăzesci cu salariu anual de 100 fl. cuartir şi lemnele necesari.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a-şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 4 August 1883.
Comitetele parochiale concernente în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 70. [484] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi învĕţătoresci la scoala populară elementară gr. or. din Sighişoara se escrie concurs cu terminul până la 30 August a. c. st. v.

În clasa I. cu salariu de 300 fl v. a. cuartir şi lemne pentru persoana învĕţătoriului.

În clasa II. cu salariu anual de 300 fl. şi trei stângeni de lemne, cari salarii se solvesc în rate lunare decursive.

Învĕţătorii sûnt obligaţi a preiege în scoala de toate ḑilele, şi în scoala de repetiţiune oarele prescrise de „Normativul“, a ţinea strană în toate duminecile şi serbătorile de preste an şi a conduce cântările liturgice cu tinerimea scolară.

Concurenţii au se'şi aştearnă petiţiunile, dimpreună cu documentele de cualificaţiune prescrise de legile în vigoare, până la terminul indicat, oficiului protopresbiteral subscris.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.
În conţelegere cu comitetul parochial concernent.
Sighişoara, 20 Iulie 1883.

Demetriu Moldovan m. p.,
adst ppr.resbt.

Rr. 231 [480] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or. din Ozun, protopresbiteratul al II. al Braşovului se escrie concurs până la 10 Septembre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

a) 18 H litre sĕcară şi cucuruz computate în 90 fl.

b) relutul de lemne 8 fi.

c) venitul grădinei dela scoala veche 1 fl.

d) venitul stolar ca cantor 10 fl.

e) venitul dela sărăciume — pălmaşi 10 fl.

f) venitul didactrului dela 20—30 elevi câte 40 cr. 8 fl. 14 cr.

g) prospecte de a eşi dinarunc, sau subvenţiune 23 fl.

suma 150 fl. v. a.

Doritorii la acest post au a'şi adresa suplicile lor înzestrate conform legilor în vigoare cu documentele recerute oficiului protopresbiteral subsĕmnat.

Braşov în 3 August 1883
Oficiul protopresbiteral gr. or.
În conţelegere cu comitelul parochial

Ioan Petric, m. p.,
protopresbiter.

Nr. 279. [482] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu devenit vacant la clasa I a scoalei elementare gr. or. române, constătoare din douĕ clase, din comuna Turcheşiu protopresbiteratul I al Braşovului, se escrie concurs cu termin până la 31 August a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salar anual de 250 fl. v. a. solvind în patru rate anticipative, cu prospect de a se mărì la 300 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi trei stângini lemne de foc.

Dela concurenţi se cere a'şi instruì petiţiunile lor conform legilor din vigoare, documentând şi aceea, că sciu bine cântările bisericesci, fiindcă învĕţătoriul care se va alege va fi dator nu numai a ţinè scoală de repetiţiune cu un despărţĕmênt al tinerimei scolare ci şi a propune cântările bisericesci la toţi elevii din ambele clase ale scoalei, numai pe lûngă salariul de mai sus, fără altă remuneraţiune.

Concursele sĕ se aştearnă la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul de mai sus.

Braşov, 5 August 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Braşovului I.

Iosif Barac m. p.,
protopresbiter.

Nr. 284 [481] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate, aparţiitoare protopresbiteratului Mercurei se escrie concurs cu terminul 30 August a. c. st. v.

1. Mercurea cu salariu anual de 200 fl. 4° metr. lemne de foc, din cari e a se încălḑi şi scoala.
2. Broşceni cu salariu anual de 150 fl. Concurenţii au a'şi aşterne cererile concursuali instruite conform legilor în vigoare, oficiului ppresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea până la terminul indicat, însemnând numele comunei unde le este ubicaţiunea şi posta ultimă.

Dela oficiul ppresbiteral al tractului.

Mercurea la 4 Augnst 1883.

Ioan Droc m. p.,
admstr. ppresbit.

Nr. 98. [476] 3—3

Prelungire de concurs.

Terminul pentru ocuparea parochiei de cl. III-a G. Cristur se prelungesce până la 29 August a. c.

Emolumentele sûnt tot cele publicate în „Telegraful Roman“ Nrii 55. 56 şi 57.

Agârbiciu, 4 August, 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon P. Moldovan m. p.
protopresbiter.

Nr. 182 [477] 3—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei de clasa a III-a Veneţia-superioară în protopresbiteratul Făgăraşului, devenită vacantă prin repausarea parochului Iacob Moga, se dechide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt venitele stolari dela 82 familii computate după calculul de mijloc a celor 5 ani din urmă, folosirea cimiteriului, cum şi câte una ferdelă de bucate dela toată gazda, care toate computate la olaltă în bani, dau suma de 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocnpa postul aceacesta, vor avea a'şi asterne petiţiunile lor sub semnatului oficiu protopresbiteral, instruite cu documentele prescrise de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii; până la terminul sus arĕtat.

Făgăraş 1 August 1883
În conţelegere cu comitetul parochial

Petru Popescu m. p.,
protopresbiter

Nr. 44 [475] 3—3

CONCURS.

La scoala capitală gr. or. din Sălişte sûnt douĕ posturi de învĕţătoriu vacante împreunate fie care cu câte un salar anual de 350 fl. v. a. şi cu dreptul de *quinquenalii* de câte 50 fl. v. a. cari bani se plătesc anticipative din fondul scoalei.

Pentru ocuparea amênduror acestor posturi se escrie concurs cu terminul preclusiv până la 15/3 Septembre 1883.

Cei ce doresc a ocupa aceste posturi, îşi vor îndrepta petiţiunile instruite conform statutului organic şi disposiţiilor sinodali relative la scoalele capitale, către prea onor. oficiu protopresbiteral al tractului Sălişte.

Sălişte 7/19 August 1883.
Comitetul parochial gr. or. din Sălişte.
în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Maxim m. p.,
preşed. comit.

Anunciu.

Se primesc *frecuentanţi de scoale* în **cuartir** şi **cost** cu **spălat cu tot,** pe lângă condiţiuni echitabile. Informaţiuni dă redacţiunea acestei foi. [479] 3–3

Institut agronomic săsesc din Transilvania

(scoala de agronomiă, pomărit şi vierit)
în Mediaş.

Anul nou scolariu se începe cu **1 Septemvre 1883.**

Durarea învĕţămêntului **3 ani.**

Limba instrucţiunei cea germână.

Condiţiunile acceptărei. Absolut de scoala poporală şi etate de **15 ani,**

Insinuări şi acceptări sûnt a se aşterne până în **1 Septemvre a. c.** la Direcţiune.

Cu începerea anului scolariu se dau 4 ştipendii dela Universitate à 120 fl. pe an.

[478] 3—3 Direcţiunea.

Redactor corĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 94 Sibiiu, Marți 16/28 August 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr.. 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 15 August.

„Cestiunea croată“, s'ar părea, că a ajuns la sfêrșitul ei. Banul Peiacevici, pe lângă toate asigurările de mai nainte, a trebuit sĕ ceadă. Guvernul unguresc a „învins“, căci banul Croației dându-și demisiunea și primindui-se demisiunea, după cum spune „Budapesti Közlöny“, va mai purta agendele numai până la altă disposițiune. Învingerea ungurească față cu Croația nu se va mărginì numai pe lângă persoana banului. Cu toate acestea remâne întrebare deschisă, dacă croații se vor mulțămì cu situațiunea ce le-o crează victoria aceasta. „Ungarische Post“ tocmai aduce scirea, că toate foile croate revin asupra diferențelor dintre Croația și Ungaria și accentuează de repețite ori, că consimt cu declarațiunea partidei naționale.

Dela Zala Egerszeg sĕ telegrafează, că în 24 n. a avut loc un esces mare contra jidovilor. La 2000 de oameni cetățeni, sodali și țĕrani înarmați cu sĕcuri și cu furci de fer au tăbărît asupra locuințelor jidovesci. Causa escesului a fost, că un jidov a sărit cu cuțilul asupra unui creștin. Se vede că în Ungaria diferențele între jidovi și creștini încă tot nu sûnt terminate.

„Le Temps“ dela 22 August, scrie următoarele:

S'a vorbit mult de un an în coace de alianța austro-germană. S'a întrebat dacă înțelegerea celor două imperii germanice era basată pe convențiuni cu totul verbale și pe interesul comun al contractanților, sau dacă au intrevenit între ele stipulațiuni scrise în urma călĕtoriei d-lui de Bismarck la Viena în toamna anului 1879. Era asemene nelinisce în privința duratei acestei alianțe; se întreba dacă avea un termin ficsat mai dinainte, sau dacă era incheiată pentru o perioadă nedefinită, și dacă era sau nu revocabilă după voința părților. Aceste preocupări se esplică și se justifică prin locul ce alianța din Viena ocupă în politica generală. Cuvintele melancolice scăpate din gura dlui de Beust a doua ḑi după Sedan: „Nu mai este o Europă!“ s'au realisat; și evenimentele cari s'au urmat dela 1870 n'au făcut decât se mărească fărămițarea puterilor europene și isolarea tutor puterilor. În mijlocul acestor desagregațiuni universale se ridică cu majestate alianța germanică, „fundată pe bronz“, după un cuvent renumit; de patru ani ea domină politica europeană, și totul arată, că mult timp âncă trebuie a conta cu ea.

Ne aducem aminte, că toamna trecută s'au ridicat bănueli în privința solidității și a duratei acestei sisteme de o aparență atât de imposantă. Revelațiunile „Gazetei de Colonia“ și ale ḑiariului „Grenzboten“ făcuseră de odată sĕ se scie, că acordul încheiat între d. de Bismarck și comitele Andrassy era valabil numai pentru cinci ani și că espira în toamna anului 1884. Lumea s'a perdut în conjecture asupra motivului acestei divulgări neașteptate, care ațiță cu atât mai mult curiositatea publică, cu cât ea coincida cu mistreriosa călĕtorie a dlui de Giers, și toți vĕḑură în aceasta un memento adresat cabinetului din Viena și o presiune de a se pronunța pentru reinoirea într'un timp scurt a convențiuni a cărei espirare era apropiată. Chiar la aceasta epocă comitele Herbert de Bismarck, fiul cel mai mare al cancelarului, se duse la Viena, și îndată după aceea intimitatea celor două puteri germanice, în aparență rĕcită un moment, păru că devine mai strînsă ca nici odată.

De atunci mai multe fapte au confirmat aceasta apreciare; acordul visibil, care direge acțiunea respectivă a Germaniei și Austriei în afacerile dunărene și orientale; demersul respectuos făcut pe lângă impĕratul Wilhelm de comitele Kálnoky cu câteva ḑile mai nainte de întrevederea dela Ischl, distincțiunea de suveranul german ministrului austriac al afacerilor streine, în fine acțiunea favorabilă vederilor austriace, pe care o esercitează într'un mod visibil cabinetulul din Berlin asupra curților din Bucuresci și Belgrad au pus în evidență paralelismul perfect al celor două politice. Noțiunea ce ne dau aceste fapte despre condițiunile alianței austro-germane ar fi cu totul completată, dacă am pune temeiu pe o revelațiune neașteptată a unui ḑiar oficios din Pesta; „Nemzet pretinde a sci, că alianța austro germană a fost reinoită la finele anului trecut și durata sa prelungită pentru șese ani.

Ḑiarele germane nu au făcut încă ecoul acestui sgomot; el ne vine prin presa austriacă. Foile germane din Viena îl reproduc cu o plăcere îndestul de înțeleasă, dacă ne gândim la îngrigirile ce i causase ruptura alianței germane și isolarea elementului germanic din Austria față cu valurile slave. „Neue freie Presse“, care comentează cu mulțămirea ce nu-o poate ascunde informația dată de „Nemzet“ și care pentru a lingușì, fără îndoeală, amorul propriu național al confratelui sĕu ungur, compară buna scire ce dă cu „o veselă fanfară de usar“, arată multe adevĕruri, cari militează în favoarea esactitudinii sale. Foaia vienesă își moderează veselia printr'o înțeleaptă reservă; ea convine că „Nemzet“ primesce în adevĕr inspirații guvernamentale, dar aduce aminte într'un mod tot atât de înțelept, că chiar ḑiarele oficioase nu sûnt infalibile și că de mai multe ori asertiunile lor eronate au încurcat diplomația și au indus publicul în eroare.

Cetim următoarele în „Neue freie Presse“ dela 22 August:

O depeșă din Berlin, pe care o găsim într'un ḑiar silesian, ḑice că prin cercurile bine informate de acolo nu este considerată ca corectă scirea dată de „Nemzet“ despre prelungirea alianței austro-germane și semnarea ei și de Italia, cel puțin întru ceea ce privesce partea relativă la Italia.

„Papismul“,

și starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României.

II.

Noi acum sĕ ne ocupăm mai îndetaliu cu ceea ce s'a făcut până acum la noi cu biserica, carea ne-privesce în primul rang.

Strămoșii nostri au fost foarte dedați credinței religioase. Ea îi împuternicea în luptele și necazurile vieței ordinare și politicei, ea hrănea nădejdile lor la un viitoriu mai bun. Ei, putem ḑice, sĕ născeau creștini, simțul lor religios se desvolta în casa părintească prin esemplul cel bun al părinților, prin freuentarea regulată a cultului divin, unde în fruntea poporului se aflau totdeauna cei mai mari boerii cu familiile lor, și la țeară și în orașe. Boerii singuri cetiau și cântau la strană; ei întrețineau servitorii birericesci, ei făceau și întrețineau bisericile. Esemplul lor îl urmau și cei mai mici. Mănăstirile nu mai puțin, prin pietatea și ospitalitatea lor, întrețineau spiritul religios. Hramurile mănăstirilor erau ḑile de devotament și petrecere pentru toți îndeobște. Boerii întrețineau pe la bisericile lor scoli poporale pentru formarea servitorilor bisericesci și pentru cărturarii poporului. Călugării și dascălii sau diecii de pe la biserici formau și ei scoli mici populare. Mai târḑiu s'au înființat și scoale mai înalte prin capitale, unde între altele se preda și teologia, pe cât le trebuia atunci.

Pe la inceputul veacului present s'a înființat în Moldova cel întâiu seminariu pentru cultura clerului în Mănăstirea Socola, unde, pe lângă învețământul gimnasial se da și cel teologic, într'o sferă negreșit puțin desvoltată. Durata lui însĕ nu a fost

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cu vorbele aceste, Cristian reîntrase în odaia sa; el avea acolo a aprinde luminările și a lăsa cortina jos. Massarelli îl urmà închiḑênd ușile galeriei în dĕrĕtul sĕu. Fiind Cristian în momentul acela nevoit a-i întoarce dosul, el își ḑise, că banditul acela este capabil a profita de ocasiune și a se încerca a-l ucide; dară el îl desprețuia prea mult pentru a-l lăsa se observe neîncrederea sa, și continuà a-i promite, într'un ton atât de liniștit, încât era de afectat acela al miserabilului Massarelli, o pedeapsă riguroasă a infamiilor sale. Din norocire pentru nesocotitul Cristian, Guido nu era curagios și el se ținea în distanță de a fugì, când adversarul sĕu ar avea aerul a-i da una a conto socotelei plății promise.

— Ei bine, Cristiane, replicà el, când cugeta că ar fi trecut tinĕrului bărbat mânia cea dintâiu, se vorbím rece înainte de a venì la estreme. Eu sûnt gata a-ți da seamă de purtarea mea, față cu tine; ție nu ți stă bine a injura cu vorbe goale pe un om, pe care scii bine, că nu-l poți spăria.

— Îmi pare rĕu de tine! respunse Cristian iritat, mergênd drept spre el. Sĕ cer dela tine o dare de seamă, dela tine, lașul lașilor? Nu, Guido, un om de soiul tĕu se pălmue; și dacă sĕ împrotivesce, trebue bătut ca un câne; dar n'ai sĕ te bați cu el, pricepî? Slăbesce din glas și din ochi, canalie! În genunchi înaintea mea, s'au îndată acuma te frec!

Guido, devenit palid ca moartea, se lăsà în genunchi fără a ḑice ceva; lacrimi groase de frică, de rușine s'au de mânie îi curgeau pe obrazi.

— Ei bine, îi ḑise Cristian partageat între degust și milă; acum scoală-te și dute: te iert; dar se nu te mai găsesc vre-odată în calea mea, și sĕ nu mi te mai adresezi vre-odată cu vorba, ori unde te voiu întêlnì. Tu ești mort pentru mine. Eși de aici calicule! odaia aceasta este a mea pentru două s'au trei oare.

— Cristiane, esclamà Guido sculându-se cu vehemență afectată s'au sinceră, ascultă-mĕ, numai cinci minute!

— Nu.

— Cristiane, ascultă-mĕ replicà banditul repeḑindu-se spre ușa scărei, prin care Cristian tocmai voia sĕ-l scoată afară, eu am a-ți spune ceva important, ceva dela care depinde averea și viața ta!

— Averea mea, ḑise Cristian riḑênd cu despreț, ea a trecut în buzunarul tĕu, hoțule! Dar a fost așa de puțin, încât acum nu mai gândesc la ea; cât pentru viața mea cearcă a mi-o lua!

— Ea a fost în mâna mea, Cristiane, replicà Guido, care, cunoscênd generositatea protivnicului își recâștigase siguritatea: ea mai poate venì a doua oară în mâna mea. Tu mai înjurat și resbunarea m'a prea iritat; dară n'am putut uita că te am iubit, și, și acum, pe lângă înoitele tale înjurări numai vina ta este, dacă nu te iubesc ca în trecut!

— Îți foarte mulțămesc, replicà Cristian, dând din umeri Aid! Eu n'am timp a asculta fanfaronadele tale patetice; le cunosc de mult.

— Eu nu sûnt așa vinovat, precum creḑi, Cristiane; când te-am jăfuit în munții Carpaților, nu mai eram stăpânul faptelor mele.

— Așa ḑic toți, cari sûnt în ghiarele dracului.

— Eu am fost în ghiarele dracului, în adevĕr; eu fost șef de lotri! Complicii mei te-au denunciat ei ne-au pândit: dacă nu te-a'și fi amețit, ca sĕ te opresc de o împrotivire nebună, ei te-ar fi ucis.

— Dar așa îți datoresc mulțămiri, aceasta este conclusiunea ta?

— Conclusiunea mea, eată-o. Eu sûnt pe cale a-mi face avere; mâne voiu fi deja în stare a-ți restituì, ce am fost silit a lăsa sĕ-ți iee nisce oameni, cari nu i-am guvernat după placul meu, și lungă; căci resboiul ruso-turc dela 1806—12 a închis seminariul. După încheerea pācei earăşi s'a deschis seminariul; dar earăşi fu împedecat de revoluţiunea întêmplată sub Calimachu, apoi prin eteria grecească şi prin resboiul ruso-turc dela 1828—32, când edificiul seminarial: s'a prefăcut în casarmă, la care ocasie a şi ars. S'a deschis din nou tocma la 1834. Tot pe atunci s'a înfiinţat şi în Muntenia câte un seminariu prin fie-care eparchie. Aceste seminarii înse aveau nisce cursuri mici şi puţin desvoltate, din causa, că ierarchii ţĕrei fiind înşii puţin luminaţi prin învĕţătură, nu simţiau necesitatea unui cler cult şi înzestrat cu multă sciinţă, ba încă aveau prejudeţul, că multă învĕţătură strică oamenii.

Între acestea societatea civilă a luat o mare prefacere, un avênt mare cătră cultură şi cătră libertăţile politice şi individuale. S'a organisat ţeara pe principii nouĕ, s'au înfiinţat scoli publice primare pe la oraşe şi sate, gimnasii şi licee. S'au trimis de guvern şi de particularii avuţi o mulţime de tineri prin strĕinătate, mai ales în Francia, ca sĕ se lumineze acolo la focarele sciinţelor şi sĕ aducă şi propage în patria lor cunoscinţele acolo dobêndite. Au venit încă şi mulţi străini, bărbaţi şi femei, mai ales francezi şi poloni, cari au deschis în ţeară pensionate private de băeţi şi de fete, unde oamenii avuţi da şi dau până astăḑi spre crescere şi instruire copii lor. Străinii acestia însĕ nu cresc şi nu istruează pe elevii lor nici pentru naţiunea, nici pentru religiunea română, cipentru un cosmopolitism, favorabil lor. Tinerii, cari s'au dus în Francia, mai ales acei aşa numiţii „ficiori de bani gata“, puţini au dobêndìt o cultură sănĕtoasă, cei mai mulţi s'au dat la desfrênări şi şi-au însusit ideile cele mai estravagante, au perdut cu totul simţĕmintele crestinesci şi naţionale, după ce s'au într'unit acasă au continuat viaţa fiiului celui perdut din Evangelie, până ce şi-au perdut toată averea clironomisită dela părinţi şi materială şi morală, şi împreună cu aceasta şi însĕmnătatea lor politică şi omenească. Pe de altă parte tinerii studenţi români duşi în strĕinătate, fără cultură religioasă, au dat acolo peste o ură şi duşmănie mare în contra religiunei şi a bisericei, ură şi duşmănie propagate în scoală sistematic contra absolutismului şi a tendenţelor de predominare a papismului asupra societăţii laice. Ura liberalilor francezi şi germani contra bisericei papiste, şi-au apropriat-o şi studenţii români, şi viind în ţeară o au aplicat asupra bisericei lor naţionale, şi au lucrat contra ei la toate ocasiunile favorabile pe ascuns şi făţişu. O au desprețuit, o au defăimat, ca pre un lucru netrebuitoriu, au curmat ori ce relaţiune duhovnicească cu biserica, au ridiculisat cultul divin şi clerul; cei mai buni au rĕmas indiferenţi cătră religiune şi biserică, socotindule ca nesce superstiţiuni proprii clasei ţĕrĕnesci. Unii au combătut-o sub pretecste politice, creḑênd că religia ortodocsă a românilor ar putea servì ca o punte pentru politica cuceritoare a Rusiei. Alţii au venit cu idei socialiste contra proprietăţii şi moralei crestine, carea apără principiele cele sĕnătoasă pentru ordinea socială. Acestia nu vĕd triumful lor, decât în ruinarea bisericei şi în stingerea simţului crestinesc în popor. Mai sûnt adunările secrete ale farmasonilor, al cărora cosmopolitism earăşi întimpină pedecă în biserica, carea nutresce simţul naţional al poporului, şi ei o defaimă şi propagă în tinerime ideile lor anti-române. Boerii nostri, cei mai mulţi, nu se mai duc acum la biserica românească, nici nu îngrigesc de dênsa, ca mai înainte, ci au lăsat-o pe mâna ţĕranilor, cari la rêndul lor, obosiţi de multe necazuri şi suferinţe şi ei rar se mai duc câte odată la biserică, încât bisericile au remas goale, şi pe ce merge se mai golesc. Ba nici profesorii şi învĕtătorii, cari sunt datori a cultiva simţul religios şi naţional al poporului, ori nici decum, ori foarte rar se duc la biserică; de asemenea elevii lor. La rari scoale este câte un preot, mai ales capabil, pentru predarea religiunei creştine, ba chiar în programe este destinat pentru aceasta abia două oare pe sĕptĕmână numai la clasele începătoare. Nu de mult reposatul Ministru de culte — Conta, propusese un project de lege al instrucţiunei publice, prin carele scotea cu totul de prin scoalele publice învĕţămêntul religios. Alţi neofiţi ai culturei acestei superficiale şi fără nici o educaţiune naţională şi creştinească şi cosmopolită, se numesc pe sine liber-cugetători, combat cu înverşunare biserica şi ideile creştine, atât pe catedrele scoalelor cât şi prin conferinţe publice, şi prin scrieri, rĕspândind în popor darvinismul, că adecă omul este format din măimuţă şi că are aceeaşi soarte ca şi animalele; combat esistenţa lui Dumneḑeu şi nemurirea sufletului, spuind, că toate funcţiunile sufletesci se mărginesc în crieri, şi cà aceea parte a crierului, carea a servit până acum de receptacul al religiunei, trebue atrofiată prin necredinţă şi prin înstrĕinare de tot ce aparţine religiunii. Prin urmare, omului nu-i rĕmâne în lume altă ţintă, decât satisfacerea instinctelor fisice şi procurarea mijloacelor materiale. În asemenea confusiune intelectuală şi morală se înţelege dela sine, că biserica noastră naţională merge spre decădenţă cu atâta mai vêrtos, că clerul nostru de sus până jos n'a fost pregătit pentru a resista cu forţa inintelectuala şi morală contra acestui rĕsboiu mare al ideilor subversive, ce au înăpădit aşa repede preste ţeara şi biserica noastră naţională. Seminariele noastre sûnt rĕu organisate şi lipsite de direcţiunea specială, carea trebue se dea elevilor caracterul apostolului creştinesc. Ele merg pre aceeaşi cale ca toate celelalte scoli din ţeară de cultură generală, sub aceeaşi direcţiune a ministerului instrucţiunei publice şi substrase mai cu totul dela înrîurirea episcopilor. Preoţii eşiţi de prin seminarii au o posiţiune socială puţin avantagioasă; ei trebue se lucreze toată viaţa lor pentru nutrirea lor şi a familiei, din care causă ei uită şi ceea ce au fo[illegible] invețat în scoală; de aceea ei nu fac alta decât sĕvêrşesc cultul obicinuit în ḑile de sĕrbătoare. Predică nu se aude prin biserici, pilda cea bună în traiu foarte adese lipsesce, unii din ei ţin crâşme prin comune ca sĕ-şi procure ceva mijloace de esistenţă, cu alte cuvinte imitează pe jidani în corumperea poporului cu beuturi spirtuase; alţii desperaţi de greutatea posiţiunei lor, se dau înşi la beţie, împreună cu ţĕranii; alţi se însoţesc cu furii; alţi tĕrguesc cu serviciele religioase, locuitorii ţĕrani vin şi cer serviciele lor, la botez, la înmormêntare s. a. Toate aceste necuviinţi dau ocasiune duşmanilor bisericei a defăima şi mai mult religiunea şi instituţiunile ei. Ideile de libertate, propagate în toate părţile au făcut pre mulţi a crede, că în ḑiua de astăḑi fiecarele este liber a trăì şi a lucra cum îi place; nime nu este în drept ai pune frâu şi regulă, nici al pune sub disciplină. Disfrâul acesta a străbătut şi prin monăstiri. De aceea adeseori vedem prin jurnale publicânduse scandaluri din viaţa clerului român şi toate jurnalele reproduc cu o satisfacţie oare-care şi ca un omagiu ideilor anticreştine, ce sûnt la modă.

O nenorocire foarte mare a venit în timpul modern asupra bisericei noastre, aceasta este: Sĕrăcia. Străbunii nostrii au fost dotat cu mare largeţă biserica naţională ca sĕ aibă la disposiţiunea sa mijloace îndestulitoare pentru cuviincioasa întreţinere şi pentru cultura intelectuală şi pentru fapte morale în profitul naţiunii. Sub influenţa ideilor anti-religioase străine, averile bisericei s'au luat şi s'au destinat la alte afaceri, reservând numai o minimă parte pentru o sĕrăcăcioasă întreţinere a cultului pe la catedrele episcopale şi pe la bisericile fosteler monăstiri. Din lipsă mai toate aceste biserici se ruinează, chiar pe la episcopii, cu mari greutăţi se poate căpăta câte ceva pentru reparaţiuni, rar — şi pentru noaue construcţiuni, în locul celor ruinate. Personalul bisericesc foarte puţin remunerat, încât duce o viaţă foarte grea. Toate cererile de îmbunătăţire sunt zadarnice. Totul este aglomerat la guvern. Prin aceasta biserica a perdut independenţa ei morală şi materială, precum şi putinţa de acţiune şi iniţiativă pe terenul spiritual şi chiar consideraţiunea publică. Ea trebue se meargă, unde o va duce guvernul.

Biserica ortodocsă are o posiţiune escepţională mai ales în statele ortodoxe; ea trăesce în stat, împreună cu statul şi în înţelegere cu puterile statului. Ea nu formează stat în stat, ca biserica catolică-romană. Cu toate acestea guvernele înţelepte şi creştine lasă bisericei pe tĕrĕnul spiritual deplină libertate, precum şi mijloacele trebuitoare pentru activitatea sa. Aşa a fost la noi în trecut; aşa s'a urmat în imperiul Bisantin, aşa este în Rusia, unde clerul îşi are fondurile sale aparte sub administraţia sinodului, de unde se întreţin episcopiele seminariele, facultăţile de teologie şi alte instituţini bisericesci. Aşa este chiar în Austria, unde biserica ortodocsă la sêrbi şi la români, îşi are fondurile sale în administraţia lor sub controlul guvernului. Numai la noi astăḑi bisericei nu i s'a lăsat nimica din averile sale în disposiţie ca sĕ poată lucra ceva de iniţiativa sa pentru propăsirea sa intelectuală şi morală afară de salare, ca la toţi funcţionarii statului. Chiar sinodul, carele este suprema autoritate a bisericei române, nu are la disposiţia sa mijloace de a-şi procura în localul convenabil, de a'şi angaja amploiaţii trebuitori, de a-şi forma o bibliotecă; chiar diurnele membrilor sinodului uneori nu se plătesc, neajungênd mica sumă ce se pune în budgetul ministerului de culte. Această sĕrăcie a bisericei este o durere foarte adânc simţită de tot clerul, şi discuragiătoare.

Aşa dar starea actuală a bisericei noastre în present se resumă: lipsă de cultură intelectuală şi morală a clerului, stingerea treptată a simţului religios în popor şi în clasele culte prin rĕspândirea doctrinelor anti crestine şi anti-sociale, direcţie greşită în cultura clerului, părăsirea şi ruinarea bisericilor, începênd dela cele întreţinute de stat, sĕrăcia bisericei materială şi morală.

Sĕ ne oprim acum puţin la biserica Romei, numită altmintrea „biserica latină“ si catolică-romană. De o mie şi câteva sute de ani această biserică mare urmăresce două idei mari: primatul sau dominarea preste toată biserica crestină, şi domnia lumei, ca succesoră a dominaţiunii romane. S'a luptat secule intregi şi cu bisericile naţionale

---

cari, puţine ḑile după aceasta, m'au jăfuit pe mine însumi şi m'au lăsat într'o situaţiune, ca şi pe tine.

— Foarte bine au făcut, tu ai meritat-o.

— Mai scii Cristiane, ce sumă ţi-au luat?

— Sciu.

— Şi fi vei mâne încă în Stollborg?

— Nu sciu. Aceasta nu te privesce.

— Ba totuşi! Mâne am sĕ-ţi aduc suma aceasta.

— Nu te ostenì. Eu locuesc în Stollborg, dar nu primesc.

— Totuşi...

— Taci! Te-am ascultat destul.

— Dar, dacă îţi aduc banii...

— Sûnt aceia-şi bani, cari mi-ai luat din buzunar? Aşa-i că nu? De mult i-ai beut? Ei bine fiind-că nu pot fi aceia, şi fiind-că, cari îmi oferezi nu pot provenì decât dela ceva şi mai rĕu, nu-i primesc. Sĕ-ţi fie ḑis şi înceată odată cu fanfaronadele tale de restituţie. Eu nu sûnt aşa prost a-ţi crede şi dacă ţi-aşi crede, n'aşi fi mai hotărît a-ţi arunca în faţă preţul esploataţiunilor tale murdare.

Cristian voia sĕ scoată pe Guido afară, acesta însĕ ascultă până în sfêrşit şi eşì de voie bună. Cristian voia sĕ se încuie, precând domnul Goefle, învĕlit până peste urechi în blane, apărù pe scară cu manuscriptul a mâna. Advocatul mâncase în grabă sau nu mâncase de loc; el a înghiţit piesa el a străbătut repede în ea şi temênduse că nu va avea timpul necesar de a se pregătì, el venise pe jos, la lumina stelelor, ascunḑêndu-şi glasul până ce întreba după odaia cu marionetele, în sfêrşit întrebuinţând toate precauţiile unui aventurier tiner, la vre un rendez-vous misterios de amor. În momentul acela el n'avea alt-ceva în cap decât burattini, el nu mai cugeta la misteriile din Stollborg, ca şi când ele nu i ar fi chinuit spiritul nici când: însĕ urcând uşor scara, el a fost a doua oară în astăsară, nevoit a trece foarte aproape de un personagiu suspect, care cobora scara, şi întêlnirea aceasta îi reamintì preocupaţiunile sale în privinţa baronului Olaus, a lui Stenson şi a reposatei Hilda.

— Stăi, zise el cătră Cristian, care îl felicita voios pentru zelul seu. Uităte la omul acela, care merge acolo, prin coridor, după ce sa întêlnit cu mine pe scară. A eşit de aici? Este el un servitor al baronului? Îl cunoşti?

— Il cunosc prea bine, şi tocmai am fost nevoit ai spune vre-o câteva, respunse Cristian. Omul acesta, servitor sau ce o fi, este Guido Massarelli, despre care ţi-am spus aḑi dimineaţă, ce am avut de a face cu el.

— O! o! o întêlnire ciudată! esclamă dl Goefle. Supărăcioasă pentru dta, poate. El e mânios pe dta, aşa-i? Şi decumva l'ai tratat precum merită, îţi va face aici toate relele posibile.

— Ce rĕu îmi poate face? El e aşa laş! L'am făcut sĕ îngenunche înaintea mea.

— Apoi... eu nu sciu ce va face, sciu ce secret a descoperit!

— Un secret în privinţa mea?

— Nu, ḑise dl Goefle, care voise se vorbească, dară îşi amintì hotărirea sa făcută a nu spune nimica de Stenson; dară, în sfêrşit dta ascunḑi pe Cristian Goffredi, sub masca lui Cristian Waldo, şi el te va trada...

— Ce-mi pasă mie? Eu n'am pătat numele Goffredi. Sperez, că va venì o ḑi, când aventurile mele singulare vor proba în favorul meu. Ei bine, am eu sĕ mĕ tem de opiniunea publică? Sûnt eu om leneş şi desfrênat? Eu îmi bat joc de toţi Massarelli din lume. Nu mi am făcut deja în Svedia şi pe aiurea sub masca mea de bufon o reputaţie cavalerească? Mie mi se atribue multe fapte frumoase pe care n'am avut ocasiune a le face, şi eu sûnt o persoană de poveste. N'am fost eu aḑi noapte prinţul regal al Svediei? De cumva renumele meu devenea fantastic, numi pot eu schimba numele în ḑiua când voiu avea în sfêrşit ocasiunea a trăi ca un om serios. Lucrul de căpetenie aici, şi eu ḑic aceasta numai pentru dta, domnule Goefle, este că tinĕrul dela bal din astă noapte, pretinsul dtale nepot, sĕ nu fie recunoscut sub masca lui Waldo. Căci, Massarelii n'a fost în noaptea trecută aici, de aceasta sunt sigur, şi el nu scie nimic de aventura mea. El s'ar fi lăudat cu aceasta înaintea mea. La toată întêmplarea, dta n'ai decât a repeta şi a şi cu guvernele mai ale tuturor naţiunilor civilisate şi necivilisate. De multe ori a fost învinsă şi earăşi s'a apucat de luptă perpetuă, până ce ajunsese într'un timp a supune vcinţei sale şi a umilì pe împěraţii şi regii ţěrilor apusului Europei. Dar după lupte seculare emancipându-se domnitorii de voinţa absolută a Romei papale, totuşi iau recunoscut dominaţiunea bisericelor din ţěrile lor. Unele din acele ţěri ca sě emancipeze bisericele lor de dominaţiunea papală, au trebuit sě-şi modifice religiunea şi sě poarte lupte sângeroase seculare, ca sě-şi poată dobândì libertatea consciinţei lor cei revoltate. Toate aceste lupte seculari ale Romei papale pentru ideile sale de dominaţiune o au iscusit foarte.

S'au adunat mijloace mari, a creat o mulţime de instituţiuni pentru prepararea luptătorilor abili, prin universităţi, seminarii, o mulţime de ordine călugăresci, cari toate au dat o mulţime de bărbaţi devotaţi bisericei lor, bărbaţi învěţaţi, apostoli şi misionari plini de abnegaţiune pentru papa şi biserica lui, predicatori renumiţi, scriitori însemnaţi cuvioşi în viaţa lor. Mai ales ordinul Iesuiţilor a spăimântat lumea cu devotamentul, persistenţa şi astuţia lor. De multe ori au fost alungaţi din diferite ţěri; dar ei au sciut earăşi a reveni la locurile lor până ce pe urmă sub Piu IX lea, ei au devenit a tot puternici şi tot clerul catolic din toate ţěrile a fost pus la disposiţia lor. Nu de mult au fost alungaţi din Germania şi din Francia, dar ei au acolo ucenicii lor, şi negreşit că la timp favorabil earăşi îşi vor relua locurile perdute; căci aceea este o instituţiune, care nu se poate estermina; ea este organisată după sistemul farmazonilor.

Biserica papală cu mijloacele ei enorme materiale şi morale, cu clerul ei format de jesuiţi şi chiar cu ordinul Iesuiţilor străbate cu ochi de Argus în toate ţěrile de pe glob şi nu dă înapoi nici odată dela ţelul pus odată, chiar sute de ani de s'ar cere până la ajungerea scopului sěu. Ea nu se sparie nici de persecuţiuni politice, nici de necredinţă, nici de socialism şi nihilism, nici de duşmănia schismaticilor nici de nereeşită timpurară. Unde nu poate sě înarmează cu răbdarea şi aşteptarea timpului favorabil: unde se cere oposiţie o comandă organelor sale cu risicul de a ajunge ei la temniţă şi aşi perde posiţiunile lor sociale şi glasul papei totdeauna este ascultat. Papa este susţinut prin o mulţime de jurnale în toate ţěrile catolice. Propaganda se face şi încă cu succes; aşa în statele Americei protestante nici o dată numerul catolicilor n'a fost aşa de mare ca astăḑi, în timpul necredinţei şi al ideilor subversive; papa a trebuit sě fundeze acolo câteva episcopate nouě. În Anglia cea atât de duşmană papismului încă se observă înclinare către biserica Romei, mai ales în aşa numitul partit ritualist. Orientul ortodocs este minat de institutele de educaţie ale Iesuiţilor. În timpul present, când sciinţa dă resboiu disperat religiunei crestine, biserica Romei a uimit lumea prin perseveranţa în ideile şi tendenţele sale. Printr'un sinod universal, adunat din toată lumea catolică, în anul 1870 au proclamat dogma infalibilităţei Capului sěu Papa. Scandalul in lumea civilisată a fost mare. Chiar unii din episcopi s'au fost revoltat. Teologi renumiţi în Germania, ajutaţi de marele om de stat al Germaniei Bismarck, s'au desbinat de biserica Romei şi au format o biserică independentă germană, sub numire de „Vechii catolici.“ Guvernul german a alungat pe Iesuiţi de pe teritoriul statului seu, a făcut legi restrictive contra clerului latin, supuindul la controlul statului, a arestat şi esilat pe cei nesupuşi. S'a început o luptă înverşunată între Roma şi guvernul german şi la urmă isteţimea Romei a învins toată agerimea şi politica lui Bismarck şi lucrurile sûnt aprope a se restabilì în starea de mai înainte; căci altmintrea nu se poate pacifica statul german, carele numěră în sine vre-o 16 milioane de catolici.

(Va urma.)

---

afirma adevěrul, adecă, dta n'ai avut nici când nici nepot nici fiu natural şi că dta nu esci în nici o privinţă responsabil de crăilicurile care le face caraghiosul Cristian Waldo prin lume.

— Eu rid de toate aceste! replică dl Goefle depunêndu-şi peruca şi acoperindu-şi capul cu o căciulă uşoară neagră ce-i o presentă Cristian. Mě creḑi aşa poltron, ca sě mi fie frică de mătăhala acestui castel? Veḑi, Cristiane, eu am sě debutez ca demonstrator de marionete, ca operante, cum ḑici dta. Ei bine, dacă-ţi va imputa cineva vr'o dată că ai fost saltimbanc pentru a trăì în profitul ştiinţei dta poţi ḑice: „Eu am cunoscut un bărbat, care esercita cu cinste o profesiune serioasă... şi care mi a servit de ajutor din plăcerea sa.

— Sau mai mult din bunăvoinţa sa pentru mine, domnule Goefle!

— Din prietenie, dacă voesci; dta îmi placi; însě aşi minţì, dacă aşi ḑice, că mi urit de ceea ce facem. Din contră, mi se pare că mě va desfăta enorm. Mai nainte de toate, piesa este încântătoare cât se poate de comică, şi pentru momente emoţionătoare. Ai făcut bine că ai arangiat-o aşa de ai evitat ori şi ce alusiune. Aid, Cristiane sě repetăm, numai avem decât o jumětate de ceas. Sě ne grăbim. Sûntem încuiaţi bine aici? Nu ne poate vedè sau auḑì niminea?

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Carol regele României) a sosit la Viena Vineri seara cu trenul curier al drumului statului, la 7 oare 12 minute. Înainte de sosire pe peronul garei s'a aşeḑat o companie de onoare din regimentul 48 de infanterie cu musică. După aceasta au sosit comandantul de corp LMC Bauer, divisionarul LMC principe Windischgrätz, brigadierul MG. de Hillbrandt, legatul austroungouresc la Bucuresci baronul Mayer, legatul serbiei Bogicevici cu membrii legaţiunei, cavalerii de onoare puşi la disposiţiunea regelui LMC. bar. de Cornaro şi adjutantul major de Plőnies, presidentul poliţiei de Krticzka, vicepres. locţiintei bar. Kutschera, directorul general al legaţiunei române Greceanu şi comisariul de poliţie Pohl. Ceva inainte de 7 oare a sosit Maj. Sa împěratul, îmbrăcat în uniformă de mareşal cu cordonul Stelei României şi însoţit de adjutantul general LMC bar. Mondel. Maj. Sa a primit salutările celor presenţi şi între sunetele capelei care esecuta imnul poporul a trecut în revistă compania, în fruntea carei se aflau postaţi comandanţii batalionului şi companiei. Majest. Sa a conversat cu bar. Mayr şi a primit presentarea directorului legaţiunei române, cu care a conversat timp mai indelungat. După ce a sosit trenul în hală şi regele Carol s'a dat jos dintr'insul, a alergat împeratul înaintea lui şi a salutat pe oaspele seu foarte cordial. Regele Carol, înbrăcat în uniforma de colonel a regimentului seu austriac, cu crucea cea mare a ordinului St. Stefan, a trecut mai întêiu în revistă compania de onoare, pe când capela esecuta imnul poporal românesc. Împěratul a presentat regelui pe cavalerii de onoare. Regele a presentat împeratului suita sa, pe legatul român la curtea din Berlin Varnav Liteanu, generalul Budisteanu, adjut. colonel Candianu-Popescu şi majorul Negel. Lângă împeratul în trăsură regele s'a dus în castelul imperial. Regele Carol a trecut a seară la 9½ oare prin Budapesta.

* (Mulţămită publică.) Direcţiunea scoalei elementare române gr. or. din cetatea Sibiiului îşi ţine de plăcută datorinţă a aduce la închierea anului scolar 1882/3 tuturor stimaţilor binefăcători ai acestei scoale şi cu deosebire On. Comitet al Asociaţiunei transiivane pentru literatura şi cultura poporului român pentru repeţitele daruri de cărţi, şi On. Reuniuni rom. cat. a altarului şi anume p. t. Domnelor Amaiia Steiner Anna Göllner şi Regina Nemeş pentru inzestrarea a 12 elevi şi eleve sěrace cu îmbrăcăminte profunda mulţămită a scoalei numite.

* (Programa) primirii şi a festivităţilor, ce vor avea loc cu ocasiunea adunării generale a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român.“

Marţi în 16/28 August.

Primirea comitetului Asociaţiunii. Sara întrunire confidenţială în localul societăţii de tir sub Têmpa.

Mercuri în 17/29 August.

Serviciul divin în biserica Sântului Nicolae din Scheiu la 8 oare dimineaţa.

Deschiderea adunării generale a Asociaţiunii la 10 oare a. m. în sala gimnasiului românesc.

Concert dat de „reuniunea română de gimnastică şi de cântări“ din Braşov în sala hotelului Nr. I la 8 oare sara.

Joi în 18/30 August.

Înainte de prânḑ şedinţă. După închiderea şedinţei prânḑ comun în sala hotelului Nr. I la 2 oare d. a.

Representaţiune teatrală în sala Redutei la 8 oare seara.

Vineri în 19/31 August.

Inainte de prânḑ şedinţă. După prânḑ visitarea bisericii evangelico-luterane din cetate (biserica neagră) unde se va ţinea o producţiune musicală cu acompaniare de organe la 4 oare. d. a.

Bal dat în sala hotelului Nr. I. la 9 oare sara

Sâmbătă în 20 August.

Escursiune în Poiana şi eventual pe muntele Postovariu.

Braşov 10 (22) August 1883.

Comitetul de primire.

NB. Se aduce totdeodată la cunoscinţă d-lor oaspeţi, că din 15 August, începênd din momentul sosirii trenurilor, comitetul de primire va fi representat la gară prin membrii de ai sěi, proveḑuţi cu insemne ad hoc, pentru a fi la disposiţiunea dlor oaspeţi. In cas însě când dintr'o causă sau alta domnii oaspeţi ar fi împedecaţi de a venì în atingere cu membrii comitetului de primire, atunci sě-le fie spre sciinţă că la Casina română, strada Scheilor. Nr. 145 se află un birou permanent, de unde vor putè lua toate informaţiunile, de cari vor avè trebuinţă.

„G. T.“.

* (Petrecerea dela Reghin) ni-o descrie dl cor. Geminus în chipul următor:

În 19 a l. c. după cum s'a anunţat şi în „Telegraful Român“ am avut mare fericire a lua parte la petrecerea de vară arangiată în Reghinul săsesc de către tinerimea română din loc şi giur despre care — până se vor da alte informaţiuni mai detaiate, — mě simţi dator a vě împărtăşì că, a fost o convenire românească ca şi care nu s'a mai věḑut pe acì nici odată, considerată atât după caracterul ei românesc cât şi după mulţimea destinşilor participanţi. Tot ce are Reghinul mai ales şi distins şi mai cu seamă poporaţiunea din giur, s'a într'unit în aceea ḑi sara în Pavilonul spaţios din Promenada Reghinului.

În pausă s'a jocat „Caluşerul“ de către 8 tineri în costum naţional românesc, cari din partea Românilor au secerat vii aplause, ear' din a străinilor admiraţiune.

Din cununa frumoasă a damelor mai tare au a tras atenţiunea tuturor cele ce s'au presentat în vestminte românesci între cari doamnele Maria Şagău, Livia Şandru, Sabina Todea, Sofia Butnariu d-şioarele Paraschiva Tanco, Aurelia Popescu, Elena Fulea. Între celelalte s'au destins prin amabilitate şi graţiositate d-şoarele sorori Colceriu din Dêmb şi Augur din Ocniţa, dşoara Victoria Lászlo din Szt. Geörgy. asemenea dşoarele: Ilma baronesa de Konradsheim, Emma Helvig, Emma Göllner şi Albertina Vagner. Succesul material a fost preste aşteptare satisfăcătoriu. Comitetului arangiator — până va da raţiociniul public — şi cu deosebire preşedintele sěu d. Dr. A. Ceuşan, care şi-a atras stima si recunosciinţa tuturor acelora cari au avut onoarea a-l cunoasce în persoană s'au ai cere ajutoriul ori consiliul, primească mulţămita cea mai sinceră precum şi asigurarea, că publicul român din aceste părţi va sprigini totdeauna întreprinderile şi nisuinţele laudabile ale tinerimei mai cu seamă avênd în fruntea sa pre un atare demn conducětoriu.

* (Convocare). Pe basa Cercularíului Ven. Cons. arch. ddto 4 Iulie a. a. Nr. 2686 Scol — convoc prin aceasta pre toţi învěţătorii, membrii ai „reuniunei înv. gr. or. români din districtul Făgăraşului“ precnm şi pre alţi dni, membri şi binevoitori ai acestei reuniuni, — la adunarea generală ordinară, carea se va ţinea în Făgăraş din 24—27 August a. c.

Făgăraş, 12 August 1883.

Vincenţiu Grama m. p.,
preşedinte.

Mai nou.

În **Carlopag** (Croaţia) în 25 August n. a avut loc escese contra insignielor cu inscripţiune ungurească. Insigniele fura cu violenţă depărtate. În Bistiriţa din apropierea, Carlopagului la ocasiunea unui esces contra insigniilor, **primariul fu ucis de popor.**

În comitatul Zala-Egerszeg tumulturile contra jidovilor iau dimensiuni tot mai mari.

Loterie.

Sâmbătă 25 August 1883.

Viena:	**58**	**66**	**76**	**60**	**85**
Timişoara:	**65**	**87**	**5**	**9**	**89**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 25 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.85	119.80
Renta de aur ung. de 4%	88.25	88.30
Renta ung. de hârtie	86.50	86.95
mprumutul drumurilor de fer ung.	139.—	138.75
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.25	114.—
Acţiuni de bancă austro-ung	837.—	837.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	294.—	293.75
Acţiuni de credit austr.	293.20	293.80
Obligaţiuni urbariale transilvane	98.50	98.75
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.35	78.65
Datorie de stat ausacă în argint	79 90	79.30
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.40	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.80

Nr. 307 [486] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci, la scoalele conf. din comunele aici numite — în protopresbiteratul Haţegului, se deschide concurs cu terminul pănă la 15 Septemvre st. v. şi anumit:

I. În Nucşoara cu filia Mălăeşti, cu salariu anual 250 fl. cuartir şi lemne de foc.

II. Telinc, cu salar 160 fl. cuartir şi lemne.

III. Ghelariu, cu salariu 200 fl., cuartir şi lemne.

IV. Grid, cu salariu 170 fl., cuartir şi lemne.

V. Cincişiu cu filia Cerna, salariu 145 fl.. cuartir şi lemne.

Concurenţii au a'şi aşterne cererile instruite conform prescriselor legei, la subscrisul, pănă la terminul sus însemnat.

Haţeg 11 August, 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali.

Ioan Raţ m. p.,
protopresbiter.

Nr. 221 [483] 2—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei vacante de clasa III Nadaşdia, protopresbiteratul Geoagiului II se escrie concurs pe basa ordinaţiunei Prea venerabilului Consistoriu archidiecesan ddto 13 Iuliu a. c. 1883 Nr. 2547.

Emolumentele sûnt:

1. folosirea cimiteriului, care după foaia catestrală are una estensiune de 1 juger 500°☐ cu un venit anual de 20 fl.

2. Venitele stolari preste tot computate aduc un venit anual de 100 fl.

3. Dela 68 de familii câte una ḑi de lucru amĕsurat stărei parochienilor, cu carul, cu plugul sau cu palma, cari dau un venit anual în suma de 54 fl.

4. Dela 68 familii câte doue mĕsuri mari cucuruz nesfârmat, cari dau un venit anual în suma de 60 fl. v. a. — suma totală de 234 fl.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie au de aşi asterne petiţiunile instruite conform dispositiunilor statului organic şi a regulamentului congresual la subscrisul oficiu protopresbiteral pănă la finea lunei lui Aug. 1883.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului II. în Secărâmb la 4 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial din Nadaşdia.

Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr. 279. [482] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu devenit vacant la clasa I a scoalei elementare gr. or. române, constătoare din doue clase, din comuna Turcheşiu protopresbiteratul I al Braşovului, se escrie concurs cu termin pănă la 31 August a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salar anual de 250 fl. v. a. solvind în patru rate anticipative, cn prospect de a se mărì la 300 fl. v. a. cuartir liber în edificiul scoalei şi trei stângini lemne de foc.

Dela concurenţi se cere a'şi instruì petiţiunile lor conform legilor din vigoare, documentând şi aceea, că sciu bine cântările bisericesci, fiindcă învĕţătoriul care se va alege va fi dator nu numai a ţinè scoală de repetiţiune cu un despărţĕmênt al tinerimei scolare ci şi a propune cântările bisericesci la toţi elevii din ambele clase ale scoalei, numai pe lûngă salariul de mai sus, fără altă remuneraţiune.

Concursele sĕ se aştearnă la subscrisul oficiu protopresbiteral pănă la terminul de mai sus.

Braşov, 5 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Braşovului I.

Iosif Barac m. p.,
protopresbiter.

Anunciu.

Subsemnatul am întocmit cuartirul meu aflător în **Braşov strada Ciocrac Nr. 1467** pentru a putè încuartira elevi de ai scoalei gimnasiale, reale, comerciale şi normale ort. res. de aici pe lângă condiţiunile cele mai favorabile.

Braşov 14 August 1883.

[487] 1—3

Ioan Aron,
învĕţator.

TELEGRAMĂ DIN PARIS.

Noi am fost recercați, de a publica aceasta telegramă pentru speciala sa însemnătate.

Societatea de comerciu franceză a deschis chiar acum în **cetatea principală și reședința Viena** o Filială a articlelor sale și vinde objecte cu prețuri ne mai pomenite, în lumea comercială europeană.

☛ încă ne mai auḑite ☚

și espedează atari în toate părțile de lume pentru bani trimiși înainte (solviți momentan) sau cu rambursă postală, până atunci, până când este încă oare care provisiune de objecte aici.

Marfa constă din objectele cele mai necesarie, lucrate mal bine, mai practice și ne mai pomenit de eftine, de care are necondiționat lipsă ori ce economiă de casă și fie-ce familiă, și fiind-că societatea are filiale și în: **Paris, Londra, Brusela, Amsterdam, Marsilia, Lille, Kopenhaga, Varșovia, Petrupole, Geneva, Zürich, Mailand** și **Turin,** așa dară unde cumpĕră mai întreagă Europa, sperăm, cum-că și locuitorii monarchiei austro-ungare vor fólosì acoastă ocasiune, carea nu sĕ va mai da mai mult, și vor recomanda în interesul lor propriu cât se poate de mult, pentru că eftinătatea aceasta necreḑibilă

a pus în uimire lumea întreagă.

☛ **Voiește cine-va sĕ aibă ceva întru adevĕr bun, practic, absolut necesariu și prelûngă aceasta încă ceva ne mai pomenit și necreḑibil de eftin, atunci sĕ folosească aceasta ocasiune scumpă, carea nu va mai ocure în decurs de 100 ani și sĕ comande cât se poate de iute și de mult.** ☚ Cu stimă **Societatea de comerciu franceză.**

În magazine este depositat următoriul numĕr de marfe:

5000 **de oroloage de busunariu — Cylinder** din platina cea mai fină de argint, regulate pe minută, mai înainte cu 14 fl., acum numai cu 5 fl. 25 cr — Un object foarte elegant. Cu o garanță pentru mersul acurat de 5 ani.

2325 **oroloage-Anker** cu **15 rubine** (curate) adevĕrate, repasate pe secundă escelent, mai înainte cu 21 fl., acum numai cu 7 fl. 25 cr. Coperișurile sûnt fine. Platină de argint, gravat. Cu garanță de: 5 ani.

3650 **oroloage remontoir** de aur doublè, de tras la toartă, fără cheiă, cu uvragiu fin regulat de platină, recunoscut de orologiul cel mai bun și eftin în lume, mai înainte cu 24 fl., acum numai cu 10 fl. 25 cr.

1400 **oroloage adevĕrate-remontoir,** de argint curat și probat de 13 loți, de tras la toartă, fără cheiă, cu întocmire pentru arătătoriu și cu uvragiu adevĕrat de platină privilegiată, repasate pe secundă, un preț necreḑibil, întru adevĕr ne mai pomenit de eftin: mai înainte cu 35 fl., acum numai cu 16 fl. 50 cr.

4200 **oroloage franceze de deșteptat,** și ca oroloage de masă foarte elegante, toate cu aparat de făcut sgomot, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 4 fl. 80 cr., foarte acomodate pentru fie-care familiă și pentru fie-care meseriaș.

4980 **mantele de ploaie americane de-Kautschuk,** în toate mărimile, de o parte ca palton elegant, de altă parte cu mantea de Kautschuk, prin carea nu străbate frigul și umeḑeala, mai înainte cu 18 fl., acum numai cu 9 fl. 80 cr. Vestmêntul cel mai pratic și mai eftin; o căciulă (coif) elegantă tot la acest vestmênt cu 1 fl.

6500 **dusine de unelte de mâncare de argint de Britania.** Marfa cea mai bună și mai grea, adevĕrat engleză Singurul și unicul fabricat în lume, care și după o folosire de 30 de ani remâne așa de alb ca argintul curat de 13 loți, mai înainte o dusină cu 12 fl. acum 12 bucăți la olaltă numai 3 fl. 25 cr. Toate uneltele de mâncare anunțate de alte firme sûnt numai imității.

15000 **dusine de linguri de mâncat de argint de Britania,** de cel mai greu tel (calitate), cari remân totdeauna albe. Aceste linguri nu sĕ pot deosebì de lingurile de argint curat de 13 loți. Mai înainte cu 8 fl., acum numai cu 2 fl. 50 cr. toate 12 lingurile de mâncare; 12 linguri de cafea însĕ, mai înainte cu 4 fl., acum cu 1 fl. 20 cr. Cu deosebire de recomandat.

2000 **de linguri mari de ascos supa de argint de Britania,** fabricatul cel mai greu și mai solid, cari remân totdeanna albe, mai înainte cu 5 fl. acum numai cu 1 fl. Linguri mari de lapte mai înainte cu 3 fl. acum numai cu 50 cr

2180 **dusine de tase englezești de Britania,** îmfrumsețate foarte fin, mari o bucată numai cu 1 fl. 75 cr. la olaltă. Important pentru ospĕtării, cafenele și privați.

5000 **părechi de sfeșnice de salon,** de oxyd de argint Britania, își păstrează sub garanță totdeauna coloarea, în fasonul cel mai elegant gotic, mai înainte cu 5 fl. acum o părechiă numai cu 1 fl. 15 cr. Foarte eftin.

6000 **cutii de zăchar,** cu coperiș argințit și cu tasă de argint de Britania, bucata numai cu fl. 1.20.

3570 **fuste pentru dame—Jupon-Moiré,** pompoase, cu-plissé duplu colorat, un vestmênt de tot practic neprețuiver, mai înainte cu fl. 7.50, acum cu fl. 2 80.

4780 **năfrămi de iarnă,** pentru dame din lâna cea mai curată, în colorile de brillant cele mai nouĕ precum roșu, alb, sur, brunet, violet etc., în o coloare sau în mai multe colori, bucata numai cu fl. 1.25.

3970 **năfrămi de Cachemir,** negre cu ciucuri de mătasă grei franțozești, de $^{10}/_4$ de mare, o năframă de tot elegantă, folositoare și practică. Prețul de mai înainte fl 12, acum numai fl. 3.85. Fie-care damă, fie avută ori sermană sĕ'și procure sub ori ce condiție această năframă admirabilă.

3000 **cămăși pentru bărbați** din cel mai bun Shirting cu pept neted sau după fason, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2 50. Pepturile sûnt toate cuadruple.

5250 **cămăși pentru dame** cu multe brodării svețiane și pompoase, mai înainte 6 fl. acum numai fl. 2.50. Premiate pentru calitatea escelentă.

6000 **corsete de noapte pentru dame,** cu brodării admirabile și pompoase preste întreaga lor lungime, mai înainte 7 fl. acum numai fl. 2.50. Un vestmênt pompos pentru fie care damă.

3450 **ismene pentru dame,** cu plissé și cu brodării, sau din Prima-Chiffon sau din Barchent greu, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2.50. Și pentru bărbați.

6000 **învălitori (Plaids) de călătorie** curat englezești din Londra, fabricatul cel mai greu și mai solid, îndru adevĕr absolut necesar pentru casă, familie, călĕtorie și îmbrăcăminte, bucata numai 7 fl. Mai înainte a costat de 5 ori atâta.

3900 **pânză de casă — de Rumburg** sau de **Sternberg,** de 30 de coți, țesetura cea mai bună și mai necesarie pentru fie-care familie, bucata numai cu fl. 5.40, se vinde sub garanță.

8000 **covoară (coperișe) de pat — Canevas,** garantate de spălat, de 25 coți, în coloare brunetă, albastră, violetă, toate cu vergi cu fl. 5.40, învĕrgate roșu cu fl. 6 40.

5450 **garnituri de masă,** constătătoare din 12 serviete de Damast și din o față de masă mare de Damast, totul cu îmfrumsețări de flori pompoase, mai înainte cu prețul de 7 fl. acum numai totul la olaltă numai cu fi. 4.85, întru adevĕr necesari pentru fie care casă.

10000 **dusine de batiste (năfrămi de buzunariu) franțozesci** cu margini colorate, cari nu'și perd coloarea, toate tivite, o dusină numai cu fl. 1.50.

6000 **dusine de batiste de mătasă,** din mătasa cea mai fină și mai grea de Lyon, fie care bucată de altă coloare, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu dusina cu fl. 3.95. Sĕ pot folosì și ca năfrămi de grumazi.

2450 **dusine de ciorapi (colțuni) de mătasă americani,** comoḑì de purtat, șî sub ciorapi de iarnă, sugători de sudori, mai înainte fl. 8, acum toate 12 părechile la olaltă numai fl. 2.90, necesari pentru fie care.

1400 **dusine de ciorapi de mătasa americani,** sănătos de purtat, de oare-ce recoresc plăcut piciorul și sug în un mod plăcut sudorile, mai înainte cu 12 fl. 12 părechi, acum 3 părechi numai cu fl. 1.30. Ne mai pomenit.

8000 **de pipe din spuma cea mai fină,** cu arămi (verigi) pompoase de argint de China curat, bucata numai cu 1 fl. 95, necesare pentru fie-care fumătoriu.

1100 **sugarete de spumă,** de spumă curată și fină cu înfrumsețări admirabile florentine și cu imamea de succin în Etui de catifee fină, mai înainte cu 8 fl. acum numai cu 1 fl. 50, până când singur Etui-ul este atât demn. Foarte interesant pentru fie-care fumătoriu.

2000 **inele cu brilante.** Imitațiune Fabricatul cel mai nobil și mai amăgitoriu cu splendoarea (luciul) cea mai pompoasă și necreḑibilă, puse în aur doublé, mai înainte cu 10 fl. acum numai cu 3 fl. toate în Etui foarte fin de catifea.

2000 **de părechi de cercei cu briliante.** Imitațiune. Puse (petrile) în argint curat de 13 loți, cu 2 bumbuț, cari nu-i poate deosebì nici un aurariu din lume de cei adevĕrați, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu părechia, în Etui fin de catifea cu 2 fl. 50.

1600 **medailoane cu briliante.** Imitațiune din aur doublé, provĕḑute cu imitațiunile cele mai frumoase de briliante, cari nu se pot deosebì de aurul curat. Mai înainte cu 9 fl. acum numai cu 3 fl. 50. Un obiect pompos.

1200 **braslete cu briliante,** chiar ca cele adevĕrate, nici un aurariu din lume nu le poate deosebì de cele adevĕrate, cu imitațiuni de briliante, mai înainte cu 16 fl. acum numai cu 3 fl. O minune în lucruri de prețioase.

1750 **broșuri cu briliante.** Imitațiune în margini foarte fine de imitațiuni de argint provĕḑute cn mai mult de 20 de petri prețioase imitate, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 2 fl. 50.

5000 **lanțuri de oroloage** de aur foarte fin imitat, lanț duplu, care nu se poate deosebì de cele adevĕrate, în fasonul cel mai fin de aur, bucata numai 2 fl. 50.

5000 **cămăși de mătase — Finish,** fabricat saxonic, de tot folositoare pentru încungiurarea recelei, bucata numai 1 fl. 50, o trebuință absolută pentru bărbați și doamne.

5000 **corsete cu rețea și cu lână,** fabricat american. Un obiect de trebuință absolută pentru fiecare om. Scut contra recelei, numai cu 1 fl. 50. Escelente pentru bărbați și doamne.

5000 **corsete de lână lucrate cu artă,** fabricat englesesc, necesare pentru bărbați, doamne și copii, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **ismene de lână lucrate cu artă,** fabricat frances, o trebuință absolută pentru bărbați și doamne, garanție contra recelei, foarte elegante, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **pachete de Himalaya,** fabricat american, necesare pentru bărbați și doamne, se poartă pe corpul gol sau preste cămașă, în timpuri reci și umede, bucata cu 1 fl. 50.

Ca document a solidității celei mai stricte sĕ primește fie-care object, care nu convine, îndĕrĕpt, și paralele sĕ reîntorc, fie-care comandă este așa dară fără risco.

Comandele sĕ efectuesc, fiă că se fac cu rambursă postală, sau că sĕ trimite suma mai înainte, chiar așa de consciințios, ca și când respectivul ar fi de față în persoană.

Sĕ se convingă fie-care prin o probă despre eftinătatea ne mai auḑită.

[488] 1

Adresa unde sûnt de a sĕ face toate comandele: A. Fraiss, Hauptdepot internationaler Fabricate, II. Bezirk, obere Donaustrasse Nr. 107, **WIEN.**

Redactor corĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 95 Sibiiu, Joi 18/30 August 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada **Măcelarilor 47**
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Serbătorile la Braşov.

Jocuri olimpice ale românilor le-am putè ḑice serbătorilor dela Braşov, căci într'unesc pe românii din toate părţile locuite de români.

Este adevĕrat, că aceasta din urmă o ḑicem în presupunerea, că cele publicate în privinţa ḑiselor serbători în ḑiarele din România şi de astădată s'au împlinit.

Jocurile noastre olimpice, ce e drept nu seamână, ca ou cu ou, cu ale grecilor antici, fiind-că nu au un loc anumit cum aveau acele pentru într'unirea lor,*) ci se mută din an în an; nu sûnt numai la fie-care cinci ani, ci în fie-care an; nu se perd în antichitatea mitului (se pretinde a fi înfiinţate de Ercule), ci numai de douĕḑeci şi unul de ani; ele dacă se pot asemăna în ceva, se pot asemăna numai într'o privinţă, în privinţa scopului.

La cele grecesci antice, grecii din toate ţerile grecesci se întreceau în fugă pedestru, s'au în car, s'au călare, în sărit, în aruncarea cu discul şi în lupte de trântă şi cu pumnul. La ale noastre întrecerea este spirituală, fie în istorie, fie în litere, fie în sciinţe esacte etc.; lupta însĕ, e luptă pentru promovarea culturei naţionale pe toate terenurile.

Întărire fisică la grecii antici, întărire spirituală la noi, însĕ întărire.

Astfel fiind, jocurile noastre olimpice încă se chiamă numai serbători; sûnt însĕ ḑile de lucru şi de greu lucru, deoarece munca spirituală totdeauna este încă mai grea decât munca fisică.

Aceste ḑile de lucru serbătoresc, sau aceste ḑile de serbători lucrătoare, sĕ dea Dumneḑeu sĕ fie într'un ceas bun şi cu sporiu folositor pentru poporul nostru.

Înainte cu mai bine de opt ḑile ne am permis a scrie despre problemele şi despre activitatea asociaţiunei noastre transilvane pentru literatura şi cultura poporului român. Atunci am avut în vedere o parte mare din programa întreagă a asociaţiunei. Nu negăm, că am dorì, ca din cele ce am atins cu acea ocasiune sĕ le vedem pe toate luând altă faţă şi nu ca până acum. Dacă însĕ am fi condamnaţi şi mai departe a persevera în staţionarismul nostru, cel puţin, un lucru tot am dorì sĕ-l vedem urnit din cărarea de până acum.

Ortografia cu care se poate scrie românesce, ca sĕ şi putem cetì românesce, am dorì sĕ o vedem întrodusă in toate afacerile asociaţiunei. Aceasta chiar şi când asociaţiunea ar afla cu cale a susţinè şi mai de parte o foaie pentru a aduna întrînsa articoli din alte foi române spre păstrare şi spre administrare societăţilor academice şi reuniunilor, cu care asociaţiunea noastră stă în corespondenţă, drept despăgubire pentru lucrări proprie originale.

Pe lângă profitul, că ar fi în stare sĕ o cetească şi românii, cari nu sciu latinesce, foaia ar mai avè şi alt avantagiu. Ea ar fi o dovadă vie, că este a unei asociaţiuni, care representă majoritatea românilor.

Ce fericiţi am fi, dacă n'ar trebuì sĕ vorbim de majoritate şi minoritate românească, când e vorba de literatură. Nisuinţa spre aceasta, ţinem, că e o datorie a fiecărui român, deci cu atât mai vêrtos a unei asociaţiuni literare.

Ar mai fi şi alt avantagiu de importanţă şi mai mare. Am evita mai uşor şi mai curênd *clina*, pe care ne aflăm, de a ne pomenì mai târḑiu cu douĕ limbi românesci. Românii cu toate vicisitudinile timpurilor din trecut şi-au păstrat până acum unitatea limbei. Ar fi curios şi trist totodată, ca unitatea limbei, moştenită dela părinţii nostri cei apăsaţi şi prigoniţi sĕ o nimicim noi, cari, ori şi cum, resuflăm mai liber şi avem mai multă posibilitate de a o susţinè de cât aceia. Ar fi trist, deoarece motiv la promovarea separărei limbei în douĕ nu este, afară doar de *speciala instrucţiune dela Roma* (vaticană) a episcopatului greco-catolic român din Transilvania şi Ungaria, cu care, noi aşa scim asociaţiunea nu are nimic de a face.

Dacă episcopatul gr. cat. român vrea *ad majorem Papae et eppatus* maghiari, care dispune de bogate fonduri religionare, *gloriam*, sĕ se separeze de români şi prin limbă, prin urmare şi prin ortografie, nu ne privesce. Este o particularitate care jignesce poporul român, ce e drept, dar dacă cineva crede, că după ea va trăì mai comod pre pământ şi va avè tignă mai mare pe ceea lume, nu vrem sĕ conturbăm simţemintele, cari se subtrag de sub controla publicisticei. Asociaţiunea însĕ, care în statutele ei n'are nici un articol privitor la supremaţia sau la infalibilitatea papei, sĕ se emancipeze de prejudeţe de infalibilitate şi sĕ se pună întru toate pe cărarea de a consimţì cu poporul român în majoritatea lui covêrşitoare.

Aceasta e o necesitate indispensabilă.

Sĕ nu creadă cineva, că noi facem niscari-va glume nepotrivite. Seriositatea cea mai serioasă este, că atingem coarda aceasta, de care sûnt lănţuite consecenţe incalculabile, cum le vedem bună oară la croaţi şi la sêrbi, şi am dorì sĕ le evităm noi românii. Croaţii şi sêrbii prin ortografie şi pe urmă şi prin limbă s'au desbinat de dragul confesionalităţii în douĕ popoare, ce de multe ori se prigonesc şi se paralisează unele pe altele în favorul unui al treilea.

Rĕul îl avem deja in mesură destul de mare prin deosebirea confesională, n'ar fi bine sĕ se mai mărească şi prin divergenţă de limbă.

„*Păretele despărţitor se cadă*“! ar trebuì sĕ strige fiecare român şi sĕ se ferească de ademenirile: că nu e nici un pericol, căci tot una sûntem. Aceasta, durere, nu e adevĕrat.

Şi cumcă nu vorbim pe închipuite, aducem aminte de ceea ce „Fói'a baericeasca“, organul metropoliei din Blaj, a scris la *cestiunea revisiunei cărţilor bisericesci rituale*. Organul ne spune „de cărti „revediute si edate de noi“ (metropolitul din Blaj), în care „s'a formatu deja una limba curata roma„nésca si una multîme de termini buni si frumosi, „cari sunt deja inpamenteniti în baseric'a nóstra. „Baseric'a numita ortodoxa are înse se faca de abia „acum începutulu.“ *)

Dacă mai considerăm că „Fói'a basericeasca“ din Blaj mai are şi considerante de credinţă, care o face sĕ nu meargă în privinţa limbei cărţilor bisericesci mână în mână cu ceilalţi români, atunci începutul divisărei limbei e făcut, căci nime nu va nega, că cărţile bisericesci fac o parte întregitoare a literaturei noastre naţionale.

Păretele despărţitor dar nu cade, ci e spriginit de o autoritate eclesiastică, fără motive suficiente, sau mai bine, fără motive de loc. Rĕul dar e amenintător!

Principiis obsta dicem asociaţiunei noastre. Şi dacă nu poate face altceva, cel puţin sĕ nu dea nutremênt reului ce s'a croit deja, ci sĕ contribue, în interesul poporului a cărui literatură şi cultură ḑice că o promovează, la localisarea acelui rĕu.

Ne rugăm de judecată rumegată şi nepreocupată, dar şi de remediu! Serbătorile atunci vor da roduri binecuvêntate!

---

*) În Olimpia, vale frumoasă în ţinutul pelopon. Elis, aproape de mare şi percursa de riul Alfeu.

*) La alt loc, sau cu altă ocasiune vom reproduce după „Biserica şi scoala“ din Arad un articol interesant, privitor la cestiunea aici atinsă.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian trebuì sĕ oprească pe dl Goefle a'şi obosì glasul şi a'şi slei verva sa în repetiţie. Scenele fiind însemnate în vr'o câteva cuvinte pe o hârtie, era destul a schimba douĕ sau trei replici pentru a avea obiectul situaţiunei, asupra căruia se improviza înaintea publicului. Era vorba a plasa actorii bine în rêndul dorit, pe scândurice, pentru ai relua, fără a te greşi, când au sĕ apară, ai presenta alternativ pe scenă, în acord cu motivul întrărei şi eşirei lor şi a lăsa dialogul şi incidentele inspiraţiunei momentului. Dl Goefle era tovarăşul cel mai amabil şi cel mai inteligent, care l'a avut Cristian vr'o dată el fu electrisat prin concursul sĕu şi auḑind sunând oarele opt, el se simţea într'o disposiţie de vervă şi de veselie, precum nu o simţise din vremea precând juca cu Massarelli, pe atunci atât de amabil şi seducător. Amintirea aceasta tulburată şi pătată îi căşună un moment de melancolie, de care se eliberă, ḑicênd către dl Goefle:

— Aid! eu aud umplêndu-se galeria de lume; la lucru şi noroc bun, scumpe confrate!

În momentul acesta, bătea cineva la uşa din fund şi se auḑì glasul lui Iohan, stolnicul, întrebând de jupânul Cristian Waldo.

— Pardon, domnule nu poţi întra, esclamă Cristian. Spune, ce ai de ḑis prin uşe. Eu ascult.

Iohan rĕspunse, că Cristian are sĕ fie gata când va auḑì bătênd de trei ori în uşa galeriei, care se va deschide pentru a face teatrului seu loc.

Aceasta isprăvită mai trecu încă un sfert de ceas bun până ce domnele aflară fie-care locul ce le convenea pentru aşi desvolta crinolinele şi graţiile lor şi pentru a se afla în vecinătatea cavalerului, care le plăcea, sau în apropierea acelora cărora voiau sĕ placă. Cristian, dedat la formele aceste, rânduì în linişte, pe o masă, beuturile rĕcoritoare, ce le găsise în micul salon: ele aveau destinarea a îndulcì la cas de lipsă, glasul dlui Goefle şi al sĕu între-act.

El se instală apoi impreună cu dl Goefle sub cadrul, acoperit de tapiserii bine acăţate cu cârlige în lăuntru, în faţă şi de laturi. Fundul era liber şi destul de îndepărtat în micul cadru pentru a permite o perspectivă de mai multe planuri reale.

Cei doi operanţi aşteptau se auḑă bătênd de trei ori în uşe. Cristian cu linişte, dl Goefle cu o nerăbdare febrilă, ce o şi esprimà în destul de chiar.

— Dta te superi? îi ḑise Cristian. Ei, fiind că esti emoţionat, dară e semn bun; ai sĕ fii minunat.

— Sĕ sperăm, respunse advocatul, deşì pentru a spune adevĕrul, mi se pare, în momentul acesta, că nu voiu putea scoate nici un cuvênt din gură. Lucru foarte hazliu, mĕ cuprinde o ameţeală! Nici un pledoier în faţa unei adunări serioase, nici o chestiune de viaţă sau de onoare a unui client, urmată de succes pentru mine însumi, nu mi a agitat aşa creerii şi nu mi a încordat nervii, ca farsa, ce am sĕ o joc acum. N'au sĕ tacă odată guralivele aceste de femei, cari se aud vorbind printre uşi? Vreau ele se ne facă sĕ înăduşim în baraca aceasta? Am sĕ le înjur dacă nu tac!

În sfêrşit se auḑì bătênd de trei ori în uşe. Doi lachei plasaţi în galerie, deschiseră de odată amêndouĕ canatele şi se vedea teatrul, care părea a merge de sine, înaintând uşor şi plasânduse înaintea uşei, a cărei lărgime o ocupa întreagă. Patru instrumente, cerute de Cristian cântară o piesă scurtă italiană. Cortina se ridică şi aplausele acordate decoraţiunei, dădură celor doi operanţi timpul a lua marionetele lor a mână şi a le face se între pe scenă.

Criştian însĕ nu voia se înceapă fără a privi publicul sĕu, prin o găurice făcută a nume înaintea

Revista politică.

Sibiiu, în 17 August.

Din Ungaria se înmulţesc earăşi scirile despre escese în contra jidovilor. După Zala-Egerszeg, vine Canija mare, Ciurgo, Gyeternes şi altele, la care se mai adaug şi unele din ţinntul Pojonului. Parola, ḑic ḑiarele jidanofile, ar fi în cele mai multe părţi Istoczy, Onody; se mestecă însĕ între parolele aceste pretinse şi ironicul: éljen Szeifert, ceea ce ar indica, nu la pofta de pradă, cum ḑic ḑiarele jidanofile, ci la pofta de resbunare asupra jidovilor.

Escesele aceste au produs consternaţiune mare în cercurile unguresci din Budapesta. Până acì se ḑicea în cercurile aceste, că astfel de escese sûnt cu putinţă numai în ţinuturi locuite de nemţi sau de slovaci. Ne aducem aminte, că comitele suprem din Pojon a avut, într'o adunare, atâta lipsă de tact, a ḑice, că antisemitismul este o plantă cultivată în Germania. Acum comitatul Zala este un comitat maghiar, comitatul lui Deák, care se mândrea cu simţul politic al locuitorilor sei. Se ḑice că escedenţilor li s'ar fi spus, că n'au sĕ se teamă. Soldaţii vor puşca în aer, fiindcă „domnii“ nu vor, ca se curgă sânge maghiar. Când mulţimea a vĕḑut, că soldaţii trag în carne a strigat: „Se ucidem acum şi pe domni şi sĕ nu mai cruţăm pe nimenea!“

Miliţia şi legile escepţionale vor fi mĕsurile, prin care guvernul se va încerca a suprima escesele ce foarte îl genează. Este întrebarea, că oare nu se vor încinge escesele mai departe, dacă sûnt organisate şi aţîţate de emisari, după cum susţin ḑiarele, cari iau parte pentru jidovi? S'au întêmplat în Zala-Egerszeg şi în alte părţi, de organele administrative, la cererea „masei crude“, au trebuit sĕ dea libertate escedenţilor deja arestaţi.

Se vorbesce deja de convocarea parlamentului, de sigur pentru ca acesta sĕ afle căi, şi mijloace, prin care s'ar restabilì ordinea în lăuntrul Ungariei proprie mai ingrabă.

Aceasta cu atât mai vêrtos, cu cât în Croaţia escesele nu numai că ocupă teren mai mult, dar iau tot odată o faţă, care seamănă mai mult a revoltă decât a esces. Procederile Croaţilor în Maria-Bistriţa, Stubiţa şi Zlatar dau pipăită dovadă despre aceasta. Autoritatea administrativă se vede a fi perdut în Croaţia terenul de sub picioare. Organele administrative, care se opun depărtării insignielor cu inscripţiuni maghiare, se espun pericolului de a fi ucise. În Bistriţa primariul nu este ucis, după cum s'a ḑis, este însĕ greu rănit dimpreună cu notariul de acolo. Se vede că atacaţi au fost şi numai întêmplarea i-a ferit de moarte. Din alte părţi ale Croaţiei se spune, că poporul prinde organele administrative şi chiar şi pe preoţii, cari întrevin pentru insignii şi îi eliberează numai după ce dau revers, că vor fi croaţi buni şi nu vor fi amici ai maghiarilor.

Într'aceea cetim că guvernul central din Budapesta stăruesce pe lângă Peiacevici, însărcinat cu conducerea afacerilor banului, până la denumirea altui ban, sĕ restitue insigniele cu inscripţiunea maghiară la locul lor. Peiacevici respunde, că aceasta se poate numai pe cale constituţională. Magistratul din Agram nu vrea se concurgă la restituire. Comisariul guvernial s'a declarat gata, dacă va primì ordin de esecutare dela banul şi crede, că în cas de restituire, trebue sĕ părăsească numai decât capitala Croaţiei. Cardinalul Mihalovici a rugat pe ministrul president Tisza sĕ sisteze hotărîrea ministerială până la deciderea afacerii pe cale legislativă. Tisza înse stăruiesce ca hotărîrea ministerială sĕ se ducă în îndeplinire.

In perplesitatea duplă, în care se află guvernul unguresc, n'a perdut nimic din grandeţa sa faţă cu regele României, la trecerea din urmă prin Budapesta. Regele României în timpul cât a fost oaspele monarchului nostru, s'a bucurat de tractamentul cel mai prevenitoriu. Regele, afară de prânḑurile solemne date de împĕratul în onoarea celui dintâiu, şi la care au participat archiducii, care erau în Viena, au avut şi conferenţe cu ministrul de esterne Kálnoky şi, după unele ḑiare, şi cu Kállay, ministrul comun de finance. Despre resultatul petrecerei regelui României la Viena părerile sûnt diverse. Unele susţin, că ar fi delăturat pedecile pentru următoarea înţelegere între guvernul din Bucuresci şi din Viena în cestiunea Dunărei. Altele, de provenienţă ungurească, sûnt mai pessimiste. Aşa „P. Ll.“, după ce face elogii bisantine regelui Milan, presentându-l ca pre un stâlp al păcii europene, ḑice că încât pentru regele Carol, oamenii politici trebue sĕ fie cu precauţinue, în câtva lipsiţi de preocupaţiune şi sĕ aibă şi puţintică înţelegere politică despre situaţiunea Europei. „Noi, închee „P. Ll.“, *credem, că este consult a ne ferì de decepţiunea, care posibil că i aşteaptă pe aceia, cari cred că petrecerea regelui Carol la Viena a întrodus era unei legături amicabile neturburate între Austro-Ungaria şi România.*“

Nu e mirare dar, că pe când în Viena regele chiar şi înainte de plecare a primit o visită de adio din partea împĕratului şi a fost petrecut şi la gară de împĕratul şi de alte autorităţi militare şi civile, la Budapesta s'au arĕtat la gară numai autorităţile militare, lângă cari şi oficierii din regimentul seu.

Este simptomatică impregiurarea aceasta şi lasă sĕ transpare, că dacă ar fi cu putinţă o apropiere între România şi Austro-Ungaria, aceasta în Budapesta nu ar fi binevĕḑută. Astfel de atitudine politică, cu deosebire faţă cu evenimentele din lăuntru şi din afară, nu o pricepem.

Dela Belgrad s'a telegrafat, că alegerile bărbaţilor de încredere pentru alegerea deputaţilor scupştinei au eşit în sens oposiţional. Guvernul a declarat alegerile aceste de premature şi nevalabile. De altă parte se telegrafează, că Ristici, capul oposiţiunei sêrbesci, care se află la Marienbad se întoarce înapoi în ţeară.

Dela Petersburg se telegrafează, că împêratul şi împĕrăteasa au plecat fără suită. In sfere politice se vorbesce, că împĕratul Alesandru III va căuta ocasiunea întoarcerei sale a se întâlnì la Svinemünde sau în alt port cu împĕratul Wilhelm.

Se vorbesce şi de o alianţă între Germania şi Spania. Francia a reportat în ḑilele din urmă victorii frumoase asupra oposiţiunei ce i se făcea în Anam, în Asia orientală.

Este interesant că, bunăoară *la France*, vine sĕ recunoască cu părere de rĕu greşala politică a francesilor cu propunerea Barrère în cestiunea Dunărei.

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României.

(Urmare).

Sĕ revenim acum la propaganda catolică din ţeara noastră.

După ce, precum am vĕḑut, a fost respinsă în Moldova, în anul 1826 ultima încercare a Romei şi a Austriei de a se recunoasce formal petrecerea în Moldova a unui episcop latinesc, acela a continuat a petrece în Moldova ca persoană privată sub protecţia consulului austriac, în puterea pasportului sĕu, prin care se declara de „eclesiastic venit în ţeară pentru afacerile sale.“ După dênsul au urmat alţii până în timpurile de faţă, când nime nu mai pune în cestiune petrecerea şi funcţionarea a doi episcopi catolici în România, cea tolerantă şi liberală. Roma nu se mulţămesce cu atâta. Ea voesce cu ori ce preţ cucerirea religioasă a României, spre acest sfêrşit Papa Piu IX-lea a trimis în România călugări iesuiţi, cari mai ântâiu în Bucuresci şi apoi în Iaşi au înfiinţat institute de crescerea fetelor române, pentru a căror instruire şi educare s'au adus o droaie de călugăriţe iesuite din Francia şi din Germania. Asemenea scoli pe urmă s'au mai înfiinţat şi în alte oraşe principale, precum: în Galaţi, Braila, Craiova. Acolo o mulţime de fete române, de toate stările, se cresc şi se instruesc în dogmele şi obiceiurile apusului catolic; cele serace gratis, cele bogate cu plată. Multe familii ademenite de frumoasele aparenţe şi de îngrigirea părintească, cu carea se tratează fetele în acele institute religioase, şi-au trimis copilele spre educaţie la institute de aceste prin strĕinătate în Galiţia, Francia, Germania. Acolo ele învaţă de toate, numai sentimente naţionale şi dragoste către religiunea părinţilor lor nu dobândesc, se cresc şi instruesc în religiunea catolică şi la întoarcerea lor în familii, aduc cu sine ură şi dispreţ către religiunea ortodocsă, laudă pe cea catolică-romană; nu le place a merge la biserica ortodocsă, ḑicênd că la ea nu e frumos, nu-i musică, preoţii sûnt proşti; multe din ele nu se mărturisesc, nici nu se comunică cu sfintele taine la preoţii ortodocsi, dar o fac cu plăcere, când au la îndemână un popă latinesc. Multe din copilele sĕrace, ce se educă în institutele iesuitice, trec la religiunea catolică, se trimit în strĕinătate, unde se călugăresc şi devin şi ele institutrice pela asemenea scoale. Episcopii catolici visitează adese ori aceste institute, dau copilelor mici presente, precum: iconiţe cu sfinţi catolici, cu portretul papei, etc. Preoţii catolici fac în capelele institutelor serviciul divin în toate ḑilele, la care asistă toate elevele, şi apoi trec în clase. Nu este permis a se preda în aceste scoale altă religiune, decât cea catolică-romană.

Unii din tinerii români lipsiţi de cultura religioasă în ţeară, dar firesce dispuşi către sentimentele religioase în strĕinătate, mai ales în Francia, au fost ademeniţi de iesuiţi şi caştigaţi pentru propaganda bisericei romane. Unii căsĕtorindu-se cu femei catolice, franceze, germane, s'au catolicit şi ei şi copiii lor şi au luat conductori spirituali iesuiţi pentru dênşii şi pentru familia lor.

Iesuiţii din Bucuresci au întrodus în biserica papistă din România şi calendariul Grigorian con-

---

sa. Singura persoană ce o căuta, fu cea dintâiu, la care i se oprì privirea. Margareta şedea lângă Olga, în rêndul cel dintâiu a privitorilor. Ea era delicios gătită; ea era încântătoare. Cristian observă în stêrşit pe baronul şeḑênd în rêndul întâiu al bărbaţilor, în dosul femeilor. Statura sa înaltă îl făcea sĕ se observe uşor. El era şi mai palid ca în sara premergĕtoare. Cristian căuta în zădar faţa lui Massarelli. El vĕḑu cu plăcere pe maiorul Larson, pe locotenentul Ervin şi pe alţi oficeri tineri, cari îi mărturisiră la bal şi după bal o simpatie aşa cordială şi a căror fisionomii rumene şi vesele anunciau o atenţiune binevoitoare. Tot odată, Cristian auḑì circulând lauda decoraţiunei.

— Dar aceasta este Stollborg!... ḑiceau unele glasuri.

— În adevĕr, ḑise glasul metalic a baronului Olaus, cred că voesce sĕ represente vechiul Stollborg!...

Dl Goefle n'auḑea nimic şi nu vedea pe nimenea; el era confus cu desĕvârşire. Cristian pentru ai lăsa timp sĕ se reculeagă începu piesa cu o scenă cu doi actori, ce o jucà singur. Glasul sĕu se acomoda în mod singular diferitelor organe a personagelor pe care le făcea sĕ vorbească, şi el imita toate accentele, dând fiecărui caracter o limbă potrivită rolului sĕu şi posiţiunei sale în ficţiunea scenică. Dela primele replice el încânta auditorul sĕu prin naivitatea şi adevĕrul dialogului. Dl Goefle avênd a representa un moşneag îi venì în curênd într'ajutor, şi, deşi la început el nu-şi prea putea strămuta sgomotul, totuşi nimenea nu cugeta cât de puţin la el şi pubicul era atât de convins, că Cristian singur face sĕ vorbească toţi actorii încât se minunau de resursele nesfĕrşite a operantelui.

— N'ai jura, ḑise Larson, că acolo sûnt vr'o ḑece?

— Totdeuna sûnt cel puţin patru, ḑise locotenentul.

— Ba nu, replică maiorul, sunt doi, stăpĕnul şi servitorul; dară servitorul este un prost, el vorbesce rar şi n'a deşchis încă gura.

— Totuşi, auḑi cum vorbesc împreună? Eu aud douĕ glasuri diferite.

— Ilusiune pură! replică entusiastul Larrson. Cristian Waldo singur scie face doue, trei şi patru persoane deodată, poate şì mai multe mai scii? El este un diavol.. Dar ascultă şi piesa, ea nu este mai puţin interesantă. El face piese, încât cu plăcere le ai ţinea minte ca se le scrii.

Noi totuşi nu ne însărcinăm a istorisì cetitorului ḑisa piesă. Fantasiile aceste fugitive, sûnt ca toate improvisaţiunile oratorice sau musicale. Totde-una te inşeli, dară creḑi, că ele au aceeaşi valoare, fiind scrise sau conservate. Ele nu esistă decât pe neaşteptate, ţi-le amintesci ca atât mai mult farmec întru cât ţi-ai conservat amintirea mai confusă, şi întru cât imaginaţiunea le înfrumseţează după ce au trecut. Era avênt, coloare şi gust, în toate ce producea spiritul lui Cristian în momentele acele. În perfecţiunile neevitabile a unei dicţiuni grăbite dispăreau în repeḑimea totalităţii, în destoinicia sa, de a face sĕ întrevină persoane noue, dacă nu-i mai plăcea de acele, care le ţinea a mână.

Încât pentru dl Goefle, fiind înzestrat cu o adevĕrată elocenţă naturală cu mult spirit când se simţea iritat, şi cu sciinţe reale foarte estinse, el n'avea greutăţi cu concursul sĕu. Digresiunile cele mai plăcute resultau din promtitudinea a prinde în sbor fantasiile dialogului întrevorbitoriului sĕu şi publicul se mira mai mult ca de obiceiu de adevĕratele sciinţe ce le arĕta Waldo prin abaterile aceste briliante.

Dacă şi nu istorisim piesa aceasta, trebue cel puţin se spunem cum transformase Cristian actul acesta prim, care preocupase atâta pe dl Goefle.

Temêndu-se a compromite în adevĕr pe advocatul cu alusiuni involuntare, el făcuse din trădătorul piesei o persoană curat comică, un fel de Cassandrino *) înşelat de pupila sa, căutând a surprinde corpul delictului, adecă copilul misterului, însĕ neavênd nici un cuget criminal în contra lui.

---

*) O figură comică din comedia italiană, mai tot-deuna un moşneag înşelat.

Nota traducătoriului.

tra usului vechiu de a se ţinè serbătorile creştine de catolici odată cu ortodocsii, şi s'au încercat de a se introduce acel calendar şi în biserica ortodocsă a României.

Acum de curênd s'a ridicat în capitala ţĕrei, afară de biserica numită „Bărăţie“, o catedrală catolică măreaţă, cu bani adunaţi din ţeară prin lotării, prin daruri particulare dela români şi prin contribuţiuni din toate ţĕrile catolice, pe care le-a cutrierat neobositul Monseigneur Paoli, episcopul catolic din Bucuresci, carele pentru zelul sĕu asceaptă dela papa a fi gratificat cu rangul de „Metropolit al Bucurescilor“, după care va urma şi acel de primat al României! Sûnt semne, că curênd se va deschide în Bucuresci şi un colegiu iesuitic pentru educaţia junilor români.

Libertăţile noastre constituţionale, înalta protecţiune strĕină, lipsa de cultură a clerului ortodocs, indiferentismul religios al claselor culte, ideile anticreştine, ce bântue scoala şi societatea noastră, nedesvoltarea simţului şi a demnităţii naţionale în popor, sĕrăcia bisericei naţionale: toate aceste sûnt atâtea garanţii de reeşită pentru propaganda catolică în România noastră.

La Roma se scie foarte bine, că un popor nu poate esista fără religiune, şi credênd că religiunea şi biserica ortodocsă a românilor sûnt moarte, meşterii cei iscusiţi de acolo aleargă sĕ le înlocuiască cu ale lor, pe cari singure le cred ei nemuritoare şi eterne. Nu este dar de mirare, că la Roma acum nu se mulţămesc numai a se recunoasce cei doi episcopi, aflători deja în ţeară, unul la Bucuresci şi altul la Iaşi, cari până acum, după documentele ţĕrei erau cunoscuţi ca *visitatori* şi *vicari apostolici* ai bisericilor catolice din România, şi cu titluri strĕine de ţeară, precum: Nicopole, Marcopole, Yloan, etc., ei voiesc se aibă Metropolie în capitala ţĕrei, cu titlu de „Metropolit al Bucurescilor“, ca şi când n'ar esista acolo un Metropolit român ortodocs: de asemenea pe lângă episcopul catolic din Iaşi, carele negreşit va fi numit Archiepiscop ori episcop de Iaşi, încă alţi doi episcopi unul la Galaţi şi altul la Craiova, adecă unul cu titlul „Galaţianul“, celalalt cu titlul „Craiovanul“: toate posturi şi titluri ocupate de Metropoliţii, episcopii şi archiereii români de astădi, de a căror esistenţă propaganda catolică nu vrea se scie nimic.

Jurnalul frances din Bucuresci „l' Independance roumaine“, nu de mult ne a adus scirea, că Monseigneurul Paoli, cu ocasiunea pascilor catolice la Roma, presentânduse la Papa Leon XIII-le împreună cu alţi cardinali şi episcopi, papa l'a vĕdut cu bucurie şi cu dênsul a vorbit mai întâiu, întreţinênd o lungă conversaţie despre afacerile religioase a le României.

Tot acel jurnal ne a comunicat mai întâiu scirea despre projectul curiei romane de a înfiinţa în România un Metropolit şi câţiva episcopi catolico-romani. Aceasta hotărire ne dă dovadă, că la Roma sûnt siguri despre papismul în România, pentru care şi ei împuternicesc mijloacele de propagandă. Căci carea alta ar fi trebuinţa de a se crea şi înmulţi la noi Ierarchia bisericei papiste, când doi episcopi, ce are ea deja aici, sûnt prea destui pentru numerul catolicilor actuali, carele după statistică este ca de 50,000 suflete?

Dar trebue sĕ recunoascem, că biserica Romei îşi face treaba sa, ea, precum am dis, tinde a domnì toată lumea. De secole ne urmăresce şi pre noi românii şi se încearcă la fiecare ocasiune favorabilă a face câţiva paşi înainte. De reuşesce, bine, ea merge înainte; de nu, ea face o pausă, lucrează în ascuns şi apoi la timp easă pe faţă, şi aşa, necontenit.

Ne intrebăm însĕ: ce poate şi ce trebue sĕ facă biserica şi naţiunea română, în aceste timpuri aşa de critice pentru dênsa? Se remână ea oare privitoare pasivă ca până acum la aceasta catastrofă ce vine asupra ei, sau sĕ se silească a o preintimpina din toate puterile?

Spre a respunde la aceasta întrebare, trebue se deslegăm mai 'ntâiu alta: Voim noi oare şi trebue oare sê esistăm ca naţiune, naţiunea română, liberă şi independentă în noul regat român, prin noi înşine, prin puterile noastre fisice şi morale, cu tradiţiunile şi obiceiurile noastre cele bune, clironomisite dela moşi şi strămoşi, cultivândule şi innobilândule, sau sĕ ne dăm pe mână străinilor, mai ântâiu sufletele, şi apoi libertăţile şi ţeara, ca ei se facă cu dênsele ce le va venì lor la socoteală. Eu cred, că nu şi earăşi nu. Ar fi ruşinea şi batjocura cea mai mare ca o naţiune eroică, inteligentă, bogată, creştină, capabilă a se perfecţiona în bine carea de secole a luptat crâncen pentru esistenţa sa politică, tocma acum ajunsă la limanul mântuirei puse în rangul naţiunilor civilisate a le Europei, sĕ renege la trecutul seu, sĕ desfaime pe strămoşii sĕi, cari nici odată n'au voit sĕ fie decât români-ortodocsi, şi la care biserica era ca un zid puternic de apărare contra înfluenţelor strĕine de tot feliul, şi când s'au aliat cu turcii, prima condiţie a fost — apărarea şi neatingerea bisericei naţionale şi a drepturilor ei. Biserica catolică, carea astădi vine sĕ se pună la masa gata şi sĕ se desfăteze în România, nu ne-a dat mână de ajutoriu nici odată în timpurile noastre cele de restriste; dar de multe ori au adus preste noi ostiri străine, spre a ne cucerì politicesce şi apoi a ne papistăsì.

Domnii, metropoliţii, episcopii, boerii şi poporul român s'au luptat, au suferit nĕcazuri, esiluri, sĕrăcie, moarte şi şi-au vĕrsat sângele pentru ţeara şi legea lor; a lor, a naţiunei române trebue se rĕmână onoarea de a poseda pe viitoriu în toate ramurile esistenţei sale această ţeară. Dacă deci voim se remânem naţiune română, deamnă şi respectată şi în viitoriu, trebue se ne păstrăm şi biserica noastră naţională, ce o am moştenit din trecut, dela moşii şi strămoşii noştri; sĕ o apărăm şi sĕ o rădicăm după cum cere demnitatea actuală a naţiunei. Biserica noastră ortodocsă pe lângă doctrinele sale sănĕtoase crestinesci, evangelice, are valoarea vechimei apostolice şi tradiţiunile celor mai mari dascăli ai orientului crestin, respectaţi în toată creştinătatea şi ce este mai mult are tipul şi caracterul particulariu de *biserică naţională*; ea este prin timp indelungat adaptată la trebuinţele religioase, morale şi naţionale ale poporului; ea a format şi păstrat limba cultă naţională unitară; ea a fost scoala bunelor deprinderi a le poporului şi a ideelor celor sănĕtoase. La toate popoarele, ce confesează religiunea ortodocsă, biserica a fost şi este premergătoarea culturei şi a civilisaţiei naţionale. Această biserică naţională, ce e drept, mărginesce activitatea sa numai în cuprinsul hotarelor naţiunei sale, dar tocma aceea şi poate face mari servicii naţiunilor sale, când ea este însoţită de cultură şi pătrunsă de consciinţa menirei sale în societate. În toată lumea ortodocsă, naţiunile au propriile lor biserici naţionale, care îngrigesc numai de cultura religioasă şi morală a naţiunilor respective, cultivând limbele naţionale, propagând credinţele şi simţementele religioase şi propagând moralitatea creştină cu fapta şi cu cuvêntul. Aşa este în Rusia, în Grecia, în Serbia, în Bulgaria, în România. Chiar în imperiul turcesc şi austriac, naţionalităţile ortodoxe se adăpostesc la umbra bisericilor lor ortodocse. Însuşi patriarchii din orient nu sûnt decât capi naţionali, după cum se înţelege naţionalitatea la turci. Patriarchia de Constantinopole, deşi ajutată de posiţiunea sa ca cap spiritual al tuturor creştinilor ortodoxi din orientul otoman voia a esercita o supremaţie bisericească asupra ţĕrilor ortodocse, ce făceau parte din acel imperiu; ea n'a putut lucra altfel, decât în interesul imperiului turcesc şi apoi naţiunei grecesci din carea se aleg patriarchii. Naţiunile emancipate de sub dominaţiunea turcească, se-au emancipat si de tutela patriarchului, înfiinţându-şi aparte bisericile lor naţionale, pe basele vechi a le ortodocsiei, şi păstrând cu patriarchia numai relaţiuni morale de omodocsie. Esemplul acesta l'au dat de mult mai ântâiu ruşii, în veacul XVI-le, apoi în veacul present elinii din Elada, românii, serbii şi bulgarii, etc.

Este încă o mare consideraţiune politică, pentru carea românii trebue sĕ conserve, sĕ apere, sĕ împuternicească şi sĕ dea toată desvoltarea putincioasă şi trebuincoasă bisericei lor naţionale ortodoxe. Posiţia României o face sĕ graviteze politicesce către micele naţiuni ortodoxe orientale, care unele se învecinează cu dânsa şi cu care este legată de providenţa divină prin trecut şi prin viitoriu. Ea, şi toate micele popoare ortodoxe: sĕrbii, bulgarii, grecii, muntenegrenii, albanezii, ca sĕ poată esista, şi a-şi păstra independenţa lor politică şi naţională, vor trebuì, curênd sau mai târdiu a se alia, a se confedera, spre a se putea opune cu succes contra nĕsuinţelor de cucerire a le puterilor celor mari. Unitatea lor religioasă şi bisericească va fi o mare forţă în apărarea intereselor comune a le vieţei lor politice. Atunci şi patriarchia ecumenică emancipată de politici străine de biserică, va întra în rolul ei de centru şi de conducĕtoarea unităţii dogmatice şi canonice a diferitelor biserici naţionale ale rĕsăritului ortodox.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Rădăuţi, în 11/23 August 1883. Într'o sĕptĕmână se va începe anul scolastic 1883/4. Anul scolastic trecut nu ni-a mângăiat, căci din „Candelă“ am vĕdut, că aici în ţeară, din frecuentanţii gr. or. ai scoalelor mijlocii, cade un frecuentant pe 833 înşi gr. or. Va sĕ dică, nu-i confesiune în Bucovina, care sĕ fie atât de rĕu representată în scoala mijlocie ca confesiunea gr. or., precum earăşi nu-i confesiune, care sĕ fie atât de bine representată ca jidanii, cari au avut numai la gimnasiul din Cernăuţi 293 frecuentanţi între 735 de studenţi.

Disproporţiunea aceasta trebue se ne pună pe gânduri, şi bine dice „Candela“, că inteligenţa noatră, în loc se crească, stagnează şi poate şi dă înapoi faţă cu inteligenţa confesiunilor celorlalte din ţeară.

Şi din punct de vedere al naţionalităţii, deşì sûntem numeric mai tare decât fie-cere din naţionalităţile celelalte din ţeară, totuşi stăm foarte înapoia lor în privinţa cercetării scoalelor mijlocii. La gimnasiul de aici, bună oară, care e într'un ţinut compact românesce am avut în anul trecut abia 64 de frecuentanţi români între 170 de studenţi, eară la scoala reală gr. or. din Cernăuţi abia 12 români între 166 de frecuentanţi, din cari 66 au fost jidani.

Spesele scoalei reale gr. or. din Cernăuţi le poartă fondul religionariu gr. or. şi spesele acestea sûnt mari. Ne fiind cercetată scoala aceasta în anul trecut decât de 17 gr. or. sĕ pune întrebarea, în ce raport stau spesele, ce le poartă fondul relegionariu cu folosirea ei din partea greco-orientalilor? Din esperienţa anilor din urmă, în cari numĕrul tuturor studenţilor au scădut repede, eară al românilor s'a redus până la 12, urmează conclusiunea, că aceasta scoală n'are vieaţă şi cumcă a ajuns timpul, că fondul relegionarul sĕ-şi retragă spesele sale zadarnice, cari iau acum caracterul de delapidare.

Dară lucrul e curios, căci chiar ierarchia tace şi nu face nimica în faţa fenomenului acestuia. Au poate nu-i fenomenal, că o scoală sĕ poarte numele de gr. or. şi că un fond gr. or. sĕ poarte spesele ei, fără ca se aibă studenţi gr. or.: sĕ poate adecă o anomalie, o ironie mai isbitoare?

În fine am fi bucuroşi se aflăm, ce a făcut sau ce face preoţimea sau inteligenţa noastră, ca sĕ se îmbunătăţească frecuentarea scoalelor mijlocii, de unde atêrnă viitoriul nostru, căci noi nu avem în privinţa aceasta nici o scire, deşi sûntem incredinţaţi, că aici toată puterea stă în mâna preoţilor şi a învĕţătorilor.

Varietăţi.

* (Serbările dela Braşov.) Diarele din România, fără de esceptiune scriu despre serbările dela Braşov foarte măgulitor şi îndeamnă pe cetitorii lor se vină la Braşov. „Resboiul“ W. ne spune că în 17 August va pleca un tren de plăcere dela Bucuresci până la Predeal. Resboiul publică şi programa, reprodusă şi de noi în nrul trecut după „Gazeta Tr.“

* (Bal.) Cu ocasiunea adunării generale a „Associaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român,“ se va da un bal în diua de 19|31 August în sala hotelului Nr. 1. Biletele de întrare a. 1 fl. 50 cr. de persoană şi a. 3 fl. pe galerie se pot căpeta: La D-nii M. & L. László, la dl Nic. Ciurcu librar şi seara la cassă. — Începutul la 9 oare seara. *Comitetul arangiator.*

(Teatru.) Joi în 18/30 August se va representa de mai mulţi diletanţi români în sala redutei oraşului opereta *„Craiu-Nou“*, de V. Alesandri; musica de C. Porumbescu. Bilete se pot căpeta in librăria d-lui Nicolae Ciurcu, strada teatrului. Preţurile: locul I 2 fl., locul II 1 fl. 20 cr., statul 80 cr.

* (Recolta în Ardeal şi în Ungaria nordică.) „Budap. Coresp.“ anuncia: După rapor-

---

Cristian dară se mirà foarte, când ajuns la scena finală a actului întâiu, audì un sgomot percurgênd auditorul sĕu şi şoptiri, ce puteau fi interpretate drept dovadă de blam tocmai aşa de bine ca drept aprobaţiune, venirà la urechia sa, dedată a înţelege simţemintele privitorilor sĕi, chiar până ce vorbea încă.

— Ce-i asta? se întrebà el pe sine însuşi?

Şi el se uità la dl Goefle, a cărui faţă era tulburată, şi care bătea cu piciorul de nerăbdare, mişcând nervos marioneta sa pe scenă.

Cristian credênd, că el şi-a uitat piesa, se grăbì a-i lua cuvêntul făcênd se vorbească luntraşul şi grăbind sfêrşitul, el lăsà cortina jos, în mijlocul unui sgomot, care nu era caşunat nici de aplaudări, nici de fluerări, dar care semăna cu sgomotul făcut de oameni, cari se îndepărtează în mase pentru a nu mai audì nimica. Cristian privì prin găuricea sa, înainte de a retrage teatrul în uşe. El vĕdu publicul încă nu împrăştiat dară deja stând în picioare, întorcându-i dosul şi împărtăşindu-şi cu glas lin un eveniment oare-care. Cristian nu înţelegea decât cuvintele: A eşit, el a eşit! Şi căutând cu ochii de cine poate fi vorba, el vĕdu că baronul nu mai era în sală.

(Va urma.)

turile sosite la ministeriul de comerciu despre decursul recoltei dela 10 pănă 20 l. c. în comitatele Ungariei de sus şi ale Ardealului recolta se va termina în curênd. Semănaturile de primăvară ofera în general un resultat mai bun decât semănaturile de toamnă. Cucuruzul (papuşoiul) şi cartofii însĕ au eşit bine, cartofii, insĕ sufer în multe locuri din multelor ploi. Fructe pentru nutreţul vitelor sûnt destule pretutindenea. Viile promit o bună recoltă.

* (Din ecsil.) Dela Lugoş primim scirea, că dl Nicolae Prostean fost jude în Zala-Egerszeg, după ce la multele sale cereri n'a putut fi strămutat la un tribunal unde sĕ poată folosí mai mult patriei, între români, a fost pensionat. Tot de acolo aflăm că dsa a început a practica advocaţia.

Loterie.

Mercuri 29 August 1883.

Brünn: **62 13 28 17 14**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 28 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.85	119 80
Renta de aur ung. de 4%	88.25	88 30
Renta ung. de hârtie	86.80	86 95
Sorţi de regularea Tisei	110.—	110.25
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.35	78.65
Datorie de stat ausacă în argint	79 90	79.30
Galbin	5.65	5.64
Napoleon	9.50	9.49½
100 marce nemţesci	58.40	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119 80	119.80

Nr. 225. [489] 1—3

CONCURS.

La scoala confesională română gr. or. din *Rêşnov* protopresbiteratul Branului cu începerea anului scolar 1883/4 se înfiinţează şi clasa a IV-a. Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la această scoală se escrie prin aceasta concurs cu termin pănă la 8 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 300 fl. v. a. solvindi în 4 rate, cu prospect de a se ameliora în viitoriu salariul.

Doritorii de a ocupa acest post trebue sĕ aibă cualificaţiunea recerută pentru învĕţători dela scoalele capitale, sĕ cunoască şi limba germană şi şi se fie vĕrsaţi în cântările bisericesci.

Petiţiunile instruite în sensul legilor din vigoare sûnt a se aşterne până la terminul sus indicat reverendisimului domn protopresbiter Iosif Barac ca adst. ppresbiteral al tractului Bran în Braşov.

Din şedinţa comitetului parochial gr: or: ţinută în Rêşnov la 6 August 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral
al Branului.
Comitetul parochial.
Dimitrie Nan m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 250. [490] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale din comunele protopresbiteratului Sebeşului mai jos înşirate se escrie concurs cu termin pănă la 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Vingard, cu salariu anual de 200 fl. v. a. cortel şi un stângin de lemne
2. Daia, cu leafă anuală de 200 fl v. a. cortel, un stângin de lemne şi folosirea grădinei scoalei.
3. Laz, cu salariu anual de 120 fl. v. a. cortel si 2 stângini lemne.
4. Cioara, cu salariu anual 100 fl. cortel şi lemne de foc.
5. Petrifălĕu cu leafă anuală de 62 fl. v. a. cortel şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre una din supranumitele staţiuni au a-şi substerne cererile înzestrate cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral pănă la terminul indicat.

Sebeş în 10 August, 1883.
Oficial protopresbiteral gr. res.
Ioan Tipeu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 221 [483] 2—3

CONCURS.

Pentru intregirea parochiei vacante de clasa III Nadaşdia, protopresbiteratul Geoagiului II se escrie concurs pe basa ordinaţiunei Prea venerabilului Consistoriu archidiecesan ddto 13 Iuliu a. c. 1883 Nr. 2547.

Emolumentele sûnt:

1. folosirea cimiteriului, care după foaia catestrală are una estensiune de 1 juger 500°☐ cu un venit anual de 20 fl.
2. Venitele stolari preste tot computate aduc un venit anual de 100 fl.
3. Dela 68 de familii câte una di de lucru amĕsurat stărei parochienilor, cu carul, cu plugul sau cu palma, cari dau un venit anual în suma de 54 fl.
4. Dela 68 familii câte doue mĕsuri mari cucuruz nesfârmat, cari dau un venit anual în suma de 60 fl. v. a. — suma totală de 234 fl.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie au de aşi asterne petiţiunile instruite conform dispoziţiunilor statului organic şi a regulamentului congresual, la subscrisul oficiu protopresbiteral, pănă la finea lunei lui Aug. 1883.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului II. în Secărâmb la 4 August 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial
din Nadaşdia.
Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr. 307 [486] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci, la scoalele conf. din comunele aici numite — în protopresbiteratul Haţegului, se deschide concurs cu terminul pănă la 15 Septemvre st. v. şi anumit:

I. În Nucşoara cu filia Mălăeşti, cu salariu anual 250 fl. cuartir şi lemne de foc.
II. Telinc, cu salar 160 fl. cuartir şi lemne.
III. Ghelariu, cu salariu 200 fl., cuartir şi lemne.
IV. Grid, cu salariu 170 fl., cuartir şi lemne.
V. Cincişiu cu filia Cerna, salariu 145 fl.. cuartir şi lemne.

Concurenţii au a'şi aşterne cererile instruite conform prescriselor legei, la subscrisul, pănă la terminul sus însemnat.

Haţeg 11 August, 1883.
În conţelegere cu comitetele parochiali.
Ioan Raţ m. p.,
protopresbiter.

Nr. 70. [484] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi învĕţătoresci la scoala populară elementară gr. or. din Sighişoara, se escrie concurs cu terminul pănă la 30 August a. c. st. v.

În clasa I. cu salariu de 300 fl v. a. cuartir şi lemne pentru persoana învĕţătoriului.

În clasa II. cu salariu anual de 300 fl. şi trei stângeni de lemne, cari salarii se solvesc în rate lunare decursive.

Învĕţătorii sûnt obligaţi a preiege în scoala de toate dilele, şi în scoala de repetiţiune oarele prescrise de „Normativul", a ţinea strană în toate duminecile şi sĕrbătorile de preste an şi a conduce cântările liturgice cu tinerimea scolară.

Concurenţii au se'şi aştearnă petiţiunile, dimpreună cu documentele de cualificaţiune prescrise de legile în vigoare, pănă la terminul indicat, oficiului protopresbiteral subscris.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.
În conţelegere cu comitetul parochial
concernent.
Sighişoara, 20 Iulie 1883.
Demetriu Moldovan m. p.,
adst pprresbt.

Nr 240 485 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos enumĕrate din protopresbiteratul Abrudului se escrie concurs pănă la 10 Septemvre a. c.

1. Valea Dosului cu salariu anul de 200 fl. cuartir şi lemne.
2. Trâmpoele cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.
3. Galaţiu, cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.
4. Feneşiu, cu salariu anual de 240 fl. cuartir şi lemne.
5. Presaca, cu salariu anual de 150 fl. cuartir şi lemne.
6. Ponorel cu salariu anual 200 fl. cuartir şi lemnele necesari şi
7. Lăzesci cu salariu anual de 100 fl. cuartir şi lemnele necesari.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a-şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul, pănă la terminul mai sus indicat.

Abrud în 4 August 1883.
Comitetele parochiale concernente în
conţelegere cu
Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Stabilimentul de liniaturi L. MICHAELIS în Sibiiu.

Eftin! Nou! Cu gust!

Dela tipografia archidiecesană în Sibiiu se pot procura:

Caiete de scris

din 8 foi pentru **începĕtori** cu linii largi, din hârtiă fină satinată şi bine cleită, cu învĕliş vênĕt şi vignetă albă pentru scrierea numelui

în doue colori liniate.

Caiete într'o coloare, frumos liniate, pentru scrisoare **română, germâne**, pentru **dictando** din 8 foi, cu învĕliş şi vignetă albă.
Preţul unui exemplar 2 cr., 100 exemplare 1 fl. 65 cr.

Caiete fără vignetă din foi, cu învĕliş vênĕt, pentru **începĕtori** în doue colori liniate, pentru scrisoare **română, germână**, pentru **dictando** şi **caligrafie.**
Preţul unui exemplar 1½ cr., 100 exemplare 1 fl. 34 cr.

Caiete pentru comput din 8 foi, cu învĕliş vênĕt 100 exemplare 1 fl. 50 cr.
Dictando cu margo din 8 foi, preţul unui ex. 2 cr., 100 ex. 1 fl. 98 cr.
„ „ „ „ 12 „ „ „ ex. 3 cr., 100 ex. 2 „ 50 „
Caiete din 6 foi, cu învĕliş vênĕt, pentru scrisoare **română, germână,** pentru **dictando** şi **comput.**
Preţul unui exemplar 1 cr., 100 exemplare 80 cr. [492] 1

Eftin! Nou! Cu gust!

Efectuesce liniaturi pentru protocoale şi registre comerciale promt şi eftin.

Numai odată

se ofere o ocasiune aşa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu
jumetate preţul.

Desfacere
grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă şi Elveţia. Consecenţa a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat esistenţa fabricilor. Şi fabrica representată de noi, care e cea dintâiu şi cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredinţându-ne pe noi cu vêndarea fabricatelor sale. Aceste aşa numitele **oroloage-de-buzunariu-Washington** sûnt cele mai bune de pe lume, sûnt foarte elegant gravurate şi înfrumseţate şi lucrate după sistemă americană.

Toate oroloagele sûnt repassate (esaminate) pe secundă şi garantăm **pentru fie-care 5 ani**

Ca dovadă a garanţiei sigure şi a solidităţii celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sûntem gata a reprimì şi schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu** fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateţă estra-ordinară pe secundă; afară de aceasta aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanţ şi medalion etc., preţul de mai nainte **fl. 25,** acum numai **fl. 10.20** de unul.

1000 **ancore esemplare de lucs** din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arĕtător de secunde, sticlă lată de cristal, **mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.**

1000 **oroloage-cilindre** înfrumseţate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanţ medalion şi cutie de catifea, **mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.**

1000 **oroloage ancore de argint** veritabil de 13 loţi, **probat de oficiul monetariu c. r.** pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. **Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.**

1000 **oroloage remontoire-Washington de buzunariu** din argint greu şi veritabil de 13 loţi probat la oficiul c. r. de punciare, pe lângă garanţie severă repassate pe secundă, cu mechanism de nickel aşa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. **Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 şi astădi se capĕtă cu preţul fabulos de eftin numai cu fl. 20.** Afară de aceastu lângă fie-care orolagiu se dă grătuit un lanţ, medalion şi cutie de catifea.

1000 **oroloage pentru doamne de aur** veritabil cu 10 rubinuri, **mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.**

1000 **oroloage remontoire de aur** veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 **oroloage de părete** cu încuadratură de emailul cel mai fin şi cu mehanism de sunat, mai nainte cu florini 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 **oroloage desteptătoare** cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile şi ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 **pendule** cu lucru foarte fin de sculptură în căsulii înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a opta di, regulate fin pe secundă, foarte frumoase şi imposante; de oare-ce un astfeliu de orologiu şi în 20 de ani mai are preţ îndoit-sĕ nu lipsească astfeliu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfeliu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuinţă. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preţ escepţional de eftin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are sĕ adauge şi o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage
a
Fabricei de oroloage Fromm.
Viena Rothenthurmstrasse Nr. 39, Parterre.

[491] 1—1

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 96 Sibiiu, Sâmbătă 20 August (1 Septemvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Gimnasiile de stat în Ungaria.

Este cunoscut că gimnasiile pregătesc tinerimea pentru studiile superioare, pentru facultățile din care se compun universitățile și academiile. Și unele și alte din aceste din urmă au destinațiunea de a pregătì pre tineri pentru una sau altă carieră, prin care tinerii deveniți bărbați, se devină folositori societății omenesci, în care trăesc.

Și pregătirea pentru studiile superioare și în fine chiar și aceste, dacă au se folosească trebue sĕ se conformeze trebuințelor societății. Altfel și truda materială și cea intelectuală este zadarnică.

Mai că ne ar venì se ḑicem, că pela 1867 și 1868 se mai aflau bărbați maghiari în Ungaria, cari încă necopleșiți de tot de lângoarea șovinismului maghiarisator, mai aveau aceea mĕsură de claritate în vederi, încât reflectau la trebuințele tuturor popoarelor ce locuesc în Ungaria. Bine sĕ fim înțeleși, reflectau cel puțin, la o parte din trebuințele, a căror satisfacere sûnt popoarele în drept a o pretinde.

Articolul de lege XLIV din 1868 în § 17 dispunea, că din punctul de vedere al succesului in„strucțiunei publice... al culturei comune, și buneistări „comune fiind aceasta și ținta supremă a statului, acesta „e deobligat a purta grije la institutele de învĕțămênt „a le statului, cât numai se poate, ca cetățenii ori „cărei naționalități, ce trăesce în massă mai mare „la olaltă, sĕ se *poată perfecționa în limba lor ma„ternă* în ținutul locuit de ei până unde se începe „cultivarea mai înaltă academică".

Las că n'are rațiune suprimarea unei limbi nici când e vorba de studii mai înalte, căci dacă un popor trebue sĕ se cultiveze, sĕ se civiliseze, aceasta trebue sĕ o poată face pe deplin. Legislațiunea țerei trebue, așa dară, sĕ'l spriginească până în sfêrșit. Însași legislațiunea n'a fost cu considerațiunea întreagă când a legiferat cum a legiferat.

Dar apoi, mai ales când avem se alegem între limbi cum sûnt acele, care acum se luptă pentru a și asigura o posițiune oare care între limbile națiunilor, nu se cere multă bătaie de cap spre a ajunge la conclusiunea, că ar fi absurd a 'și ignora cineva limba în favorul unei, care nu oferă nici un avantagiu, afară doar că e mai grea, mai aspră și mai străină de celelalte limbi europene, cari mai dispun și de o bogăție literară. Când e sĕ alegem d. e. între maghiara și româna, nu înțelegem pentru ce ar fi cea dintâiu de preferat celei din urmă, mai vêrtos ne fiind nici isvor de bogăție în sciințe, nici o limbă care sĕ impună, cel puțin, prin aceea că ar fi respândită măcar cât cea română.

Limba română este cu mult mai rĕspândită decât cea maghiară. Ea se vorbesce de vreo 12—13 milioane de români. Ea, făcĕnd abstracțiune dela România, în Transilvania, în Bănat și în partea nord ostică a Ungariei, cu puține escepțiuni (cu deosebire în secuime), este limba comună a poporului fără deosebire de naționalitate. Ungurul și sasul, dacă vor sĕ se ințeleagă, trebue se vorbească românesce. Limba maghiară, afară de oficiile în care funcționează funcționarii statului, este împrăsciată în vre o câteva insule, fără de a avè undeva un teritor, care se se poată considera de un continent întreg al sĕu. Lucrul principal însĕ este, că limba aceasta eterogenă de limbile europene nu se va putè ridica nici odată la nivelul unei culturi, ca se devină o necesitate generală, cum era, bună oară, limba elenă în antichitate, cea latină in evul mediu și cea franceză, engleză, germană, italiană în timpul present.

Lipsesce dară rațiunea de a se ridica limba maghiară preste limbile din Ungaria și cu deosebire preste cea română, preste limba poporațiunei a doua după numĕr din Ungaria și care mai este limba de stat în România și se vorbesce în Basarabia și în peninsula balcanică. Ear' dacă, cea maghiară se impune cu forța se pecătuesce și mai mult contra progresului în civilisațiune și în sciință.

Deci maghiarii, dacă aveau cât de puțină agerime de spirit politic, ei nu loveau în față naționalitățile conlocuitoare, și în special pe români, nici cât le lovesce în articolul de lege citat, ci lăsau desvoltarea fie-cărui liberă și se mulțămeau cu escitarea unei iubiri de patrie, care se nu indigneze pe suflet de om din țeara întreagă, ci se'i însuflețească pe toți de câte ori se pronunță cuvêntul Ungaria, cum se însuflețesc italianii, francezii și nemții din Elveția, de câte ori se pronunță cuvêntul: Elveția.

Ei bine, în sumeția lor nepolitică, maghiarii n'au sciut ținè compt de unicul ciment al statului unguresc. Au simțit care este, dar l'au despretuit, la început pe jumĕtate, dândui prin lege positivă însemnătatea numai în scoalele elementare și secundare.

Norocul de care maghiarii s'au făcut părtași în era cea nouă, i a făcut sĕ'și despretuească și ignoreze cu totul în fine, chiar și legea, care tot mai avè oare care materie de cohesiune, și care lege era croită de ei înșiși.

Laturea resăriteană a Ungariei, poarta monarchiei în partea aceasta, este locuită de 3 milioane de români. Printre massa aceasta de români locuesc împrăsciați numai 8—900 mii de maghiari, nemți, serbi, bulgari, armeni, evrei și țigani.

O poporațiune așa considerabilă dar, precum e a românilor, oare nu merita ca statul, nu maghiarii, se-o spriginească, conform articolului de lege XLIV, pentru „a se perfecționa în limba maternă, în ținutul locuit de dênsa", cel puțin, *până unde se începe cultivarea mai înaltă academică*"? Statul ḑicem, nu maghiarii, statul la care contribuesc și românii în mĕsură considerabilă, cu bani și cu sânge, ba relativ mai mult decât maghiarii, de oare ce dintre români nu remâne nimenea în restanță cu plătirea a colosalelor sume de imposite, nu se sustrage nimenea dela servițiul în oaste și când vine treaba la adecă, regimentele noastre nici odată n'au desertat, nici nu s'au dat de bună voie în mânile inimicului.

Statul nu numai n'a făcut ceea ce au statorit prin lege de maghiarii creată, ci fiind că a fost și este sub influența esclusivă a maghiarilor, în teritoriul cel larg, care este poarta Ungariei, nu au aflat cu cale a ridica măcar o scoală secundară pentru români, ca după cum ḑice legea, „sĕ se poată și ei perfecționa în limba lor maternă în ținuturile locuite de ei până se începe cultivarea mai înaltă academică".

Din contră guvernul statului se amestecă în instrucțiunea elementară, zădărnicindu-o prin transformarea scoalelor poporale în institute de filologie maghiară; guvernul ridică scoale secundare cu limba de instrucțiune maghiară în sinul poporațiunilor române, ignorând promovarea culturei și avênd în vedere numai maghiarisarea.

Nu ne întindem la toate ținuturile locuite de majorități prevalente române, ci ne marginim la ținutul, a cărui centru firesc este Sibiiul. (Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 19 August.

Guvernul unguresc se află într'o posițiune critică, așa cum n'a fost nici un guvern unguresc dela dualism încoace. În Ungaria este antisemitismul, care causează cele mai mari perplesități. În zadar s'a introdus statariul în comitatul Zala, în zadar Glavina, comitele suprem de acolo, s'a învestit cu puteri estraordinare, ca comisariu al guvernului. Antisemitismul în loc de a înceta sau în loc de a se mărginì cel puțin, ia demensiuni mai mari. Deja din cele trei comitate din apropierea Austriei și Croației, focul a sărit preste capitală în comitatul Neo-

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

— Aid, îi ḑise dl Goefle, lovindu-l cu cotul, sĕ reîntrăm în odaia noastră. Ce facem aici. Este întreact.

Teatrul se retrase dară în salon, ușile fură închise, și îndată începênd a pregătì decorațiunea actului următor, Cristian întrebă pe dl Goefle dacă n'a observat ceva.

— La dracu! ḑise advocatul eșit din fire, eu am făcut ceva frumos! Ce ḑici Dta la asta?

— Dta? Dta ai fost escelent domnule Goefle!

— Eu am fost prost, eu am fost nebun! Dară înțelegi dta cum un asemenea accident se întêmplă unui om dedat a spune în public lucrurile cele mai delicate în faptele cele mai încurcate?

— Dară în numele Domnului ce accident, domnule Goefle?

— Cum? esti surd? n'ai auḑit că am făcut trei greșeli grozave?

— A! eu am făcut poate o sută, și aceasta mi se întêmplă în toate ḑilele și s'a observat?

— Da cum sĕ nu! Dta creḑi, că nu s'a observat? Eu mĕ prinḑ, că baronul a eșit înainte de ce s'a stêrșit?

— El a eșit în adevĕr. Are el urechi așa delicate, pentru ca o relație amoroasă sau o vorbă caprițioasă...?

— O! o mie de draci! Asta-i vorba! Mai bine sĕ-mi fi tăiat limba decât sĕ ḑic ceea ce am ḑis! Imaginează-ți că precând dta te-ai plecat pentru a face sĕ treacă luntrea sub stânci, eu făcênd sĕ vorbească sbirii, am ḑis de trei ori baronul în loc sĕ ḑic don Sancho! Da am ḑiso de trei ori! Întâia dată fără a băga în samă, a doua oară băgându-o în samă și voind a me coriga, a treia oară... o! a treia oară! Lucru ne mai pomenit, Cristiane sĕ ḑici tocmai o vorbă, care nu vrei sĕ o ḑici! Este ca o fatalitate, și eată-mĕ gata a crede, cu țĕranii nostri, că spiritele cele rele se amestecă în afacerile noastre.

— Lucru foarte ciudat, în adevĕr, ḑise Cristian, dară nu este niminea, căruia nu i s'ar fi întêmplat așa ceva. De ce drac te chinuești așa, domnule Goefle? Baronul nu te poate bănui că ai făcut-o în adins! Și apoi numai el este baronul pe lumea asta? Nu sûnt în momentul acesta poate ḑece baroni în publicul nostru? Sĕ ne gândim la actul al doilea, domnule Goefle; timpul trece, și dintr'un moment la altul, ni se poate ḑice sĕ începem.

— De nu cumva vor venì sĕ ne ḑică se remânem aici... Auḑi că bate la ușe.

— Este eară stolnicul. Întră sub cadru, domnule Goefle; eu îmi pun masca și deschid. Am sĕ aud ce se întêmplă.

Dl Goefle ascuns și Cristian mascat, ușa se deschise și dl Iohan întră.

— Ce e? îi ḑise Cristian, grabnic a afla ceva. Sĕ continuăm?

— Pentru ce nu, domnule Waldo? ḑise stolnicul.

— Mi s'a părut că dl baron este indispus.

— O! dlui i se întêmplă foarte adeseori de sufere dacă rĕmâne șeḑênd; dară aceasta nu face nimic. Dlui tocmai mi a trimis ordinul, că dta ai se reapari, fi va dlui aci sau nu. Dlui ḑice că dta ai se desfătezi societatea... Dară ce ideе ciudată ai avut, domnule Cristian, a representa vechiul nostru Stollborg pe teatrul dtale?

— Am creḑut că i va plăcea domnului baron, respunse, Cristian cu efront, nu este așa?

— Dl baron este încântat de ideea dtale și el n'a încetat a repeta: „Este foarte frumos! Creḑi că veḑi vechiul pavilon!"

— Îmi pare bine! ḑise Cristian. Dar așa vom continua. Salutare domnule stolnic! — Aid, domnule Goefle, curagiu! continuă Cristian îndată ce eșise Iohann. Veḑi că toate merg bine, și noi n'am făcut toată ḑiua altceva, ci am visat. Eu mĕ prind, gradului. În toate părţile acestea trebue se întrevină putere armată pentru ca se suprime disordinea şi turburarea şi se restaureze ordinea şi liniştea. Cât de puţin succede braţului înarmat de a ajunge scopul pentru care se pune în mişcare, dovedesc telegramele, care vin, când dela Egerszeg, când dela Canija mare, când dela Kaposvár şi în fine dela Balassa-Gyarmat. Mişcările aceste împedecă în multe locuri trupele de a participa la esercițiile cele mari din anul acesta.

Cea mai mare perplesitate însĕ pentru guvernul unguresc este mişcarea de dimensiuni tot mai mari din Croaţia. În noaptea dela 29 spre 30 August n. în Budapesta a avut loc un consiliu de ministri. Consiliul acesta s'a ocupat mai cu seamă şi cu preferenţă cu afacerea din Croaţia. Ce a hotărît consiliul de ministri nu scim până acum. Destul că dl ministru president Tisza în dimineaţa următoare a şi plecat la Viena. De sigur, ca se raporteze monarchului şi se primească dela acesta confirmarea hotărîrilor consiliului de ministri. Croaţii, cari n'au vrut sĕ se supună hotărîrilor ministeriale din Viena, cu anevoie se vor supune şi acestor mai din urmă, dacă vor stărui şi aceste ca cele dintâiu, pe lângă supunere necondiţionată. Lucrurile, ḑice „N. fr. Presse,“ sûnt astăzi mai încordate în Croaţia ca la începutul conferenţelor ministeriale. Agitaţiunile în contra Ungariei au crescut, pre cum se vede din viforul ce s'a respândit peste ţeara întreagă.

Foi vieneze, oficioase şi neoficioase, prorocesc cabinetului unguresc lucruri de tot curioase, dacă nu va fi în stare sĕ delăture dificultăţile ce se grămădesc atât în Ungaria cât şi în Croatia. „M. P.“ din Viena ḑice, că „fiindcă Maghiarii au nĕzuit spre dualism şi au sciut sĕ-l şi realiseze, s'au creḑut destul de tari a guverna şi a ţinea în ordine întreaga jumĕtate rĕsăriteană a monarchiei dela Budapesta. Acum a sosit momentul sĕ dea probe despre tăria lor. Dorim sincer sĕ fie în stare a proba tăria lor“. La alt loc: „Dualismul este odată lege şi fără de o crisă serioasă nu se poate delătura. Maghiarii, în puterea dualismului, au primit asupră'şi sarcina a guverna jumĕtatea resăriteană a imperiului. Împlinească dar problema aceasta bine şi spre salutea imperiului, căci dacă nu vor fi în stare a face aceasta, vor provoca schimbări serioase şi deciḑătoare“. Este interesant că „N. fr. Presse“ într'o telegramă dela 29 August n. din Budapesta spune, că în sferele politice din Budapesta se reduce renitenţa contelui Peiacevici de a duce în deplinire hotărîrile conferenţelor ministeriale din Viena, la unele inspiraţiuni tot dela Viena.

Contele Kálnoky a plecat eri la Salzburg, unde are sĕ se întâlnească cu principele Bismarck, care călĕtoresce la Gastein pentru cură. Asupra întâlnirei acesteia se scriu o mulţime de versiuni.

Petrecerea regelui României în Viena n'a încetat încă de a fi comentată. Comentarele oficioase din monarchia noastră şi din România au aerul de a admite posibilitatea unei apropieri, eventual, intrarea României în alianţa austro-germană. Nu trebue însĕ perdut din vedere, că oficioasele sûnt adeseori schimbăcioase în vederile lor.

In 29 August n. s'a deschis parlamentul german a cărui problemă se ḑice a fi în prima linie desbaterea unui tratat comercial între Germania şi Spania.

Dela Asociaţiune.

Braşov, 18/30 August 1883.

De trei ḑile Braşovul este în ferbere. Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român 'şi ţine aici adunarea generală din anul acesta. Din toate părţile locuite de români vine lumea spre a asista la şedinţele Asociaţiunei. De trei ḑile trăim tot în serbări naţionale, şi încă trei ḑile vor trebuì până sĕ le încheiem.

Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român are un merit necontestabil, şi acela este, că ea întrunesce în un an odată pre toţi românii din Ungaria şi Transilvania. Această împregiurarare din sine şi prin sine are destulă importanţă. Chiar de n'ar avea Asociaţiunea transilvană alta importanţă, aceasta ar ajunge ca se urmărim cu atenţiune paşii ei.

Încă din anul trecut ne făceam fel de fel de idealuri despre serbările naţionale din Braşov. Aşteptările nu ne au înşelat. De când sûntem aici am avut multe momente de plăcere şi aceasta e mult, căci noi românii aici rar avem ḑi de bucurie.

Însĕ se dau un scurt raport despre toate cele întêmplate.

Toată lumea scie cât sûnt de frumoase ḑilele de vară petrecute la munţi. Toată lumea românească scie cât sûnt de dulci momentele petrecute în împregiurări, în cari inima nu mai are nici o dorinţă. Asemenea momente au petrecut frumoasa societate de românii din 4 unghiuri, care a făcut Luni în ḑiua de Sântă-Mărie escursie la Sinaia. Şi cum sĕ nu se înalţe inima omului în Sinaia? Câte lucruri frumoase nu vede omul la Sinaia. Locuri pitoresci de-ţi iau ochii. Voinici, la a căror privire îţi revoci în memorie ḑilele de veselie ale românilor, zidiri mărețe, cari vreau se rivaliseze cu frumseţile naturei. Da, e frumoasă Sinaia. Şi ce înalţă inima mai mult, ce pune coroana acestor frumseţi este regina muselor, regina României.

Am plecat Luni cu trenul de dimineaţă. Cu cât mĕ apropiam de fruntarie, o neobicînuită simţire mĕ cuprinse, care tot crescu, până la trecerea fruntariei unde inima ne mai putênd resista, a dat loc ochilor, cari sûnt cea mai fidelă icoană a ei. Nu sciu câţi vor fi fost în emoţiunea, în care fusei eu. Românul n'are obiceiu a-şi spune durerea. Dorul ce-l tainic se desvoaltă în peptul lui, şi el plânge in inima sa. Câte lacrimi tainice se vor fi vêrsat Luni, lacrămi tainice, pentru cari numai buna natură ne poate cere seamă.

În Sinaia arta omenească a început a imita natura. Pitorescilor locuri corespund măreţele edificii impodobite cu pompă regală. Veḑutam locaşurile lui Dumneḑeu şi locaşurile oamenilor. Măreţe sûnt locaşurile oamenilor şi modeste sûnt a le lui Dumneḑeu. Am călcat pe pămêntul regatului românesc, veḑutam obiceiurile de acolo, hora jucată la zimbetul reginei României.

Luni seara societatea s'a re'ntors la Braşov. Marţi s'au făcut unele escursii în giurul Braşovului şi Mercuri era ḑiua destinată pentru începerea şedinţelor.

Românul toate le începe în numele lui Dumneḑeu. Aşa s'a făcut şi acum. Dimineaţa s'a celebrat sânta liturgia la biserica Sântului Nicolae de aici Ca preoţi a funcţionat P. Protopr. Ioan Petric, P. Bartolomeiu Baiulescu şi P. Vasile Voina.

La 11 oare domnul vice-president Iacob Bologa a deschis sedinţa în sala cea mare a gimnasiului român gr. or. Sala era plină de oameni, galeria de doamne. Public mai numĕros rar a veḑut Asociaţiunea noastră. E de prisos sĕ amintesc, că tot al treilea era din România.

La masa verde (?!) erau corespondenţii ḑiarelor: „Familia“, Naţiunea“, „Romanul“, „Telegraful,“ „România Liberă“, „Timpul“, „Luminatoriul“, „Observatoriul“, „Amicul familiei“, „Gazeta Transilvaniei“ *).

După deschiderea şedinţei şi vorbirea presidială. P. Prot. Ioan Petric a bineventat pre oaspeţi în numele Braşovenilor.

Cum a fost şedinţa primă scie toată lumea. Ea a fost ca toate şedinţele prime. S'a cetit lista membrilor Asociaţiunei, s'a ales o comisiune pentru înscrierea de membrii noi, s'a presentat raportul comitetului despre activitatea sa în decursul anului trecut, s'a presentat projectul de budget pentru anul următoriu, s'au ales 2 comisiuni de câte 5 pentru censurarea raportului şi a projectului, şi cu acestea s'a închis prima şedinţă.

Mai anticipez încă una. Au sosit mai multe telegrame de felicitare, între cari amintim pre cea a Escelenţiei Sale P. Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul, a românilor din Deva, Deej, a societăţilor „Unirea“ şi „Carpaţi“ din Bucuresci şi a Reuniunei învĕţătorilor români din districtul Reghinului.

Pentru anul viitoriu Asociaţiunea este invitată la Orĕştiă.

De seară avem concert, Mâne seară representaţiune teatrală, Poimâne bal. Despre toate raport special.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Din **Bucovina** 12/24 August. Când s'a introdus legea pentru scoalele poporale din 14 Maiu 1869, s'a înfiinţat în Cernăuţi un pedagogiu de stat. Până atunci era în activitate pedagogiul, ce sta sub conducerea Consistoriului gr. or. din Cernăuţi ca toate scoalele, câte apucase a se înfiinţa până atunci în parochiele gr. or.

Pedagogiul acela a fost cercetat numai de gr. or., pe când pedagoiul de faţă e cercetat de toate naţiunile şi de toate confesiunile, câte esistă aici în ţeară.

Dară ce sĕ veḑi? ca la toate scoalele mijlocii din ţeară, românii şi la institutul acesta sûnt în minoritate şi nu e numai atâta scăderea.

Această minoritate, de cum apucă a trece în viaţa practică, dispare, neînţelegêndu'şi activitatea ei.

Ea drept că se ţine de formele legii, dară nu tinde a întroduce în scoală şi spiritul legii. De aici urmează, că câte scoale întră pe mâna ei, rĕmân pururea fără scolari.

Dăm vina lânceḑelei acesteia şi profesorilor români, cari sûnt aplicaţi la institutul acela. Ei nu sciu, nici nu-şi bat capul a-i însufleţi pe candidaţi pentru chiemarea lor, de a fi adevĕraţi şi zeloşi luminatori ai poporului; ei nu le lărgesc orizonul vederii şi al înţelegerii, că aici în ţeară românii sûnt cei impinşi şi meniţi a fi călcaţi, ci sĕ mărginesc şi sĕ mulţămesc aşi propune studiele sec. Ei sĕ fe-

---

*) „Telegraful Roman“ nu?

---

că baronul este cel mai bun dintre muritori; vei vedea că el se va convertì şi noi vom fi nevoiţi a-l canonisì!

În actul următor, care era foate scurt şi vesel baronul părea că-şi petrece bine. Don Sancho n'a apărut. Limba domnului Goefle nu se mai rătăcea, şi glasul sĕu era aşa bine strămutat, încât nimenea nu presupunea presenţa sa. În intre-act el beu mai multe păhare de porto, pentru aşi susţinea chieful, şi devenì cam ameţit în actul al treilea şi cel din urmă, care avu încă mai mult succes ca cel premergĕtor.

Paralel cu acţiunea burlescă, unde Stentarello desfăta publicul, Cristian făcuse o acţiune sentimentală cu alte persoane. În actul din urmă, Alonzo, copilul lacului, descoperì, că Rosita, fiica unor oameni cinstiţi, cari îl crescuseră şi adoptaseră, nu era sora sa şi îi declară amorul sĕu. Situaţiunea aceasta bine cunoscută pe scenă a fost totdeauna delicată. Publicul nu iubesce a vedea pe fratele trecând repede dela o amiciţie sfântă la o pasiune, care, pe lângă toată schimbarea situaţiunei, prinde un aer de incestie improvisată. Personagele tinerei fete şi a lui Alonzo erau unicele pe cari Cristian nu le-ar fi esagerat în caricaturi. Din cest din urmă el făcuse un bărbat tinĕr şi bun, care trăia şi cugeta ca el insuşi. Caracterul acesta intreprinḑĕtor şi generos se făcu privitorilor simpatic, şi femeile, uitând, că au o marionetă înaintea ochilor, fură încântate de glasul blând, care le vorbea de amor, cu o suavitate castă şi cu un accent de francheţă foarte deosebit de frazele manierate a idilelor franceze de pe timpul acela.

Cristian cetise mult pe Marivaux, acest talent cu doue feţe aşa minuţios la spirit, însĕ aşa simplu la inimă şi emoţionător la pasiuni. El simţise fiinţa cea adevĕrată, fiinţa cea mare a acestui geniu încântător, şi el escela în adevĕr când vorbea de amor. Scena părea scurtă; mai multe glasuri sĕ ridicară şi strigau! „Da capo! da capo!“ şi Cristian cedând dorinţei publicului, luà earăşi pe Alonzo, care eşise deja din degetele sale, şi il făcu sĕ reintre pe scenă într'un mod ingenios şi natural.“ „M'ai rechemat?“ ḑise el către tinera amantă, şi vorba aceasta aşa simplă avea un accent aşa sfiicios, aşa amoros şi aşa naiv, încât Margareta îsi ţinu evantaliul inaintea feţei pentru a ascunde o roşaţă arḑêndă.

În inima acestei tinere fete se petrecea un fenomen ciudat. Ea singură recunoscu în glasul lui Alonzo glasul lui Cristian Goefle. Poate că, pentru că ea singură vorbise atâta cu el ca sĕ şi-l aminteascā bine. Şi totuşi, Cristian Waldo a dat înadins glasului tinĕrului sĕu personagiu un timbru mai clar, decât era glasul seu natural; dar erau unele flecsiuni şi unele vibraţiuni, cari, la tot momentul, făcură pe Margareta sĕ tresară. La scena de amor ea nu mai era în îndoială, şi totuşi Cristian Goefle nui-a ḑis o singură vorbă de amor. Ea ţinu reflecsiunile aceste pentru sine, şi precând Olga, rece şi batjocuritoare cum era, o atinse cu cotul, întrebându-o dacă plânge, nevinovata copilă rĕspunse cu o mare ipocrisie, că ea este întronată şi nu-şi poate opri tusa.

Încât pentru Olga, ea se prefăcu de tot altfel: ea afectà la sfêrşitul piesei, un mare dispreţ pentru acest mic personagiu de amorezi fricoşi, şi totuşi inima îi bătea violent; căci la unele rusoaice, receala calcului nu eschide focul pasiunilor. Olga se aruncase cu resoluţiune în lăcomia avidă; ea nu simţea mai puţin fără voia ei, o groază secretă pentru baron, de când se logodise cu el. Precând i se adresà el, după representanţie cu vorba, glasul sĕu aspru şi privirea sa gheţoasă îi caşunà fiori, şi ea îşi amintea, ca şi fără voie, glasul blând şi vorbele vioaie ale lui Cristian Waldo. Baronul din parte-şi părea foarte bine dispus. Personagiul fatal a lui don Sancho, care avea se reapară la sfêrşitul piesei, fu din norocire suprimat de dl Goefle. Modificaţiunea aceasta fu stabilită între actul ântâiu şi al doilea în acord cu Cristian. Ei se hotărîră a face din Rosita, fiica acestui personagiu, mort în între-act. Se făcu descoperirea că ea era moştenitoarea unei averi mari lăsate de el, şi pentru a împăca jăfuirea, a cărei victimă era Alonzo, ea s'a măritat în sfêrşit după el. Aventuri, *quiproquouri,* incidente romantice şi persoane comice, Stentarello mai cu resc chiar de atingere cu candidaţii, nici nu le dau sfaturi priincioase pentru viitoriu; de aceea nici nu esistă între dînşii încrederea, legătura, ce dă viaţă şi căldură, ci mai vêrtos trece sloiu pe lângă sloiu. E în adevĕr supremul timp, că nepăsarea şi rĕceala aceasta sau, dacă vreţi, prudenţa aceasta sĕ înceteze!

Mai funcţionează la institutul acela şi un catechet gr. or., de care ḑic, că i român, dară pe semne, cam nelimpeḑit, pentru că nime nu l vede în societăţi românesci. Atâta scim, că acasă, în familia sa vorbesce nemţesce; în scoală vorbesce şi propune românesce, dară într'o limbă, încât îndată se vede, ca vorbitoriul nu o simte şi nu-i precepe legile. Oarele şi le ţine regulat, nu ca mai toţi catecheţii din scoalele mijlocie, cari absentează câte jumĕtate şi 3 pătrare de oare s'au absentează şi de tot, dară cât de propunere, ţine nĕravul catecheţilor dela scoalele mijlocie, că nu propune liber, ci cetesce din carte; totuşi nu se scoboară până la atâta comoditate, ca sĕ nu ceteascâ singur din carte, ci sĕ pune pre un studinte sĕ ceteascâ şi el sĕ casce gura, cum fac unii caticheţi dela scoalele mijlocie. Din astfel de procedură resultă, că studenţii de nici un object n'au părere mai inferioară ca de religiune şi nici un object nu-l trateazâ cu mai multă nepăsare ca religiunea. Eară catecheţii ar trebuì sĕ nu uite, că profesorul, care nu-şi respectează objectul, remâne însuşi nerespectat nu numai de studenţi, ci şi de public.

La sfêrşit sĕ nu ni sĕ ia în nume de rĕu, dacă dorim, ca consistoriul sĕ fie cu mai mare băgare de seamă, cui încrede catechesaţia pe la scoalele mijlocie şi cum îşi împlinesc caticheţii datoriele lor. —

La cestiunea revisiunei cărţilor bisericesci rituale. *)

Sub acest titlu publică „Fóia basericésca“ organul Metropoliei din Blaj un fel de vot separat în privinţa revisiunei şi editărei cărţilor bisericesci, puse în lucrare de sântul sinod al bisericei ortodocse din România.

Noi comunicăm acest vot al ierarchiei bisericei române gr. cat., sperând că se vor desamăgì şi acei puţini români, cari cred încă că biserica Românilor uniţi cu Roma, în privinţa cultului şi ritului păzesce aceleşi obiceiuri cu biserica ortodocsă română. „Telegraful Român“ şi „Biserica şi Scoala“ au spus de altmintrelea mai dinainte, că episcopatul gr. catolic nu va participa la revisiunea cărţilor bisericesci cu episcopatul ortodocs, căci: Aceasta ar fi contra scopului de a fi aşa numitul greco-catolicism numai o stare de transiţiune cătră papism“. Foaia din Blaj acum confirmă pe deplin cele susţinute de noi, ba face încă şi nouĕ revelaţiuni, d. e. că Episcopii români greco-catolici au specială *istrucţiune dela Roma* în privinţa revisiunei cărţilor bisericesci ca ele se fie oglinda fidelă a credinţei catolice. Dar se ascultăm ce ḑice organul oficial al Metropoliei unite din Blaj:

„De un timp încoace foile românesci se ocupă tare mult cu cestiunea revisiunei şi retipărirei cărţilor bisericesci rituale. Între multele lucruri, ce s'au scris cu privire la cestiunea aceasta, mai însemnată pentru noi este împregiurarea, că unele foi numite ortodocse şi-au esprimat dorinţa, că episcopatul român ortodocs în revederea cărţilor rituale se consulteze şi episcopatul nostru gr. cat. fiindcă cărţile acelea se folosesc şi în biserica noastră. Nu ne este cunoscut, că dorinţa aceasta se fi aflat resunet şi la episcopatul ortodocs din România. Dar după ce am vĕḑut, ce alarmă a făcut episcopatul ortodocs din România, pentru că cu scirea şi învoirea guvernului, în care pot se aibă toată încrederea, s'a înfinţat una miseră Metropolie catolică în Bucuresci, nici numai putem crede că o atare dorinţă va fi îmbrăţişată de episcopatul ortodocs, deşì nouĕ de altmintrele nu ne pare de loc rĕu, fiind că biserica noastră şi fără de aceea din consideraţiuni foarte grave nu ar putè lua parte la atari consultări. Că mai ântâi abstragênd dela alte consideraţiuni mai momentoase dogmatice, noi sûntem o minoritate mică faţă cu biserica română numită ortodocsă, şi aşa vocea noastră nu ar cumpănì nimica în atari consultări, şi în urmă ni s'ar impune nesce cărţi rituale, la a căror revedere noi numai cu numele am conlucrat.

„Afară de aceea cărţile noastre cele mai multe sûnt deja revĕḑute şi edate cu litere latine. În cărţile aceste revĕḑute şi edate de noi s'a format deja o limbă curată românească şi o mulţime de termini buni şi frumoşi, cari sûnt deja împământeniţi în biserica noastră. Biserica numită ortodocsă are însĕ se facă de abia acum începutul. Astfel noi, cari am percurs deja o cale lungă în cestiunea aceasta, nu putem sĕ ne întoarcem înderept şi se mai percurgem încă odată dela început calea aceea la olaltă acum cu biserica ortodocsă, care poate că va lua altă direcţiune

. . . .

„Însĕ pe lângă motivele aceste de oportunitate mai sûnt şi altele motive mult mai momentoase dogmatice, pentru cari noi nu am putè face causă comună cu biserica numită ortodocsă în revederea şi edarea cărţilor bisericesci. Este cunoscut, cumcă cărţile conţin credinţa bisericei. Din care causă şi trebue sĕ fim cu mare luare aminte la revederea lor. Şi noi şi avem instrucţiunea noastră dela Roma, după care avem sĕ ne îngrigim de revederea cărţilor bisericesci, ca ele se fie o oglindă fidelă a credinţei. De instrucţiunea aceasta noi nu voim se ne abatem cu nici un preţ, ori ce va fi. . . . .

. . . .

„Cestiunea cea mai grea însĕ la o revedere şi edare comună a cărţilor rituale se nasce din posiţiunea cu totul diversă a bisericei noastre de biserica numită ortodocsă. Biserica noastră unită este o parte a unei biserici estinse preste tot pământul, a bisericei catolice, care veghiază cu atenţiunea cea mai mare asupra unităţii în credinţă. Noi dela unitatea aceasta în credinţă nu voim sĕ ne sub-ducem cu nici un preţ, ma am fi gata a suferì ori ce, decât ca se ne abatem barem şi numai o cirtă dela credinţa aceasta. De acì de sine urmează, că la revederea cărţilor noastre rituale, macsima noastră trebue se fie credinţa aceasta a bisericei universale, şi prin urmare noi avem sĕ ţintim în acolo, ca credinţa aceasta sĕ se oglindeze în toate cărţile noastre. . . . . , . .

. . . .

„In urmă revederea cărţilor rituale este un lucru sacru. Acsioma noastră sună: *Sacra sacre sunt tractanda*. Prin urmare noi avem sĕ le revedem după credinţa noastră şi *nu putem face de loc causă comună cu nimene care lapădă credinţa aceasta*“. etc.

Aceste declaraţiuni umflate de aroganţă şi un orgoliu propriu peste mĕsură, cuprind de odată şi un vĕdit dispreţ cătră biserica ortodocsă română şi direcţiunea de cultură naţională, ce urmăresce.

Biserica românilor uniţi nu poate face causă comună cu biserica românilor ortodocsă, după foaia din Blaj, pentru că ei deja au percurs calea, pe care biserica română ortodocsă abia acum începe a o călca; ei au revĕḑut şi edat deja cele mai multe cărţi bisericesci cu litere latine şi şi-au format o limbă proprie bisericească. Noi aceste le scim foarte bine, dar tare bănuim că limba din cărţile bisericesci publicate în Blaj cu litere latine este limba poporului român unit. Apoi dacă in privinţa cuprinsului lor cărţile bisericesci trebue sê fie oglinda fidelă a credinţei, sĕ ne permită onorabilii teologi dela Blaj, dacă de altă parte vom pretinde şi noi că, în respectul limbei, ele trebue sĕ fie oglinda fidelă a limbei poporulului, nu a filologilor şi gramatiştilor.

Dar confraţii dela Blaj ne mai spun, că din motive dogmatice ei nu pot face causă comună cu biserica ortodocsă în privinţa cărţilor bisericesci, fiindcă după părerea Dlor, participând cu ortodocsii la revisiunea cărţilor şi primind oareşi cum ediţiunea făcută de biserica română ortodocsă prin aceasta ar rupe unitatea de credinţă cu Roma, un lucru, care dacă s'ar adeverì, ar desavua tot trecutul bisericei rom. gr-cat., care până cu 20—30 ani în urmă nu avea alte cărţi bisericesci rituale, decât cele usitate în biserica română ortodocsă.

Ne place a crede însĕ că opiniunile emise de ḑiarul din Blaj sûnt opiniuni individuale. care, abstracţie făcênd de teologii casuistici, nu vor fi împărtăşite nici pe departe de inteligenţa laică a bisericei române gr. catolice.

---

*) În legătură cu articolul din Nr. trecut „Serbătorile la Braşov“, reproducem articolul acesta din „Biserica şi Scoala“. Red.

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României.

(Urmare).

Aşa dar basele dogmatice şi istorice a le bisericei orientale au acel caracter distinctiv de biserica Romei, că naţiunile ortodocse au biserici naţionale, lipite cu totul de naţiunile respective în serviciul cărora este pus zelul şi sciinţa păstorilor bisericesci de sus până jos, de aceea naţiunile trăesc pe lângă bisericile lor, chiar fiind acele naţiuni domnite de altele mai puternice şi mai mari.

Acest mare avantagiu naţional lipsesce bisericei catolice apusene; ea nu este biserica vre-unei naţiuni; ea este o biserică cosmopolită; ea voesce a domina toate naţiunile. De prosperează ori retrogradează politicesce o naţiune, ea este indiferentă, numai catolicismul ei sĕ fie asigurat. Dacă naţiunea cuceritoare este catolică, biserica Romei se bucură, când o naţiune sau popor mic se sacrifică politicesce, sub alt sceptru catolic. Dacă naţiunea cuceritoare este de altă religiune sau biserică, atunci, biserica Romei, ne avênd şanse de a devenì domnitoare în tot statul cuceritoriu, va tot îndemna la oposiţiune şi rebeliune pe naţiunea cucerită, până ce o va perde de istov, dacă altmintrea nu va reuşi a face concordate favorabile ei cu puterea cuceritoare. Aceasta o vedem în Polonia. Pe polonii supuşi Austriei catolice: Roma catolică îi ţine în supunere. Pre cei din Prusia protestantă şi din Rusia ortodocsă deapururea îi împinge în oposiţiune şi rebeliune. Aceasta se vede şi în Irlanda. Roma papală nu numai nu este favorabilă naţionalităţilor, ba este chiar duşmană, şi le sacrifică ori când cer aceasta interesele ei. Italia, unde este capitala bisericei catolice, a fost seculi împărţită în o mulţime de staturi mici, şi date spre guvernare la membrii din diferite familii domnitoare din Europa, anume: austriace, franceze, spaniole. Abia în ḑilele noastre, după lupte şi revoluţiuni seculare s'a putut face unirea politică şi naţională a Italiei, pe care papa cu desperare o combate cu toate mijloacele posibile şi se declară prisoner şi închis în mijlocul naţiunei sale. În Galiţia contribuesce la polonisarea rutenilor, în Ungaria la maghiarisarea românilor şi a slavilor. În Francia până în ḑilele noastre se păstrase oare-care umbră de biserică naţională, sub epitetul de „Galicană“. Iesuiţii lui Piu IX-lea au sters şi urmele acelei esistenţe de biserică naţională în catolicism şi a contopit-o în 'absolutismul universităţii sale catolice. Revoluţiunile naţionale franceze toate au fost resbunări asupra absolutismului papist. De aici ura francezilor asupra bisericei, lupta învĕţaţilor spre a se emancipa de biserica papală, luptă carea a mers până la desfiinţarea monăstirilor şi instituţiunilor iesuitice de educaţie; ba chiar până la scoaterea învĕţământului religios şi a icoanelor de prin scoalele publice. Aceste pĕcate ale papismului au făcut în lumea cultă urîte religiunea şi biserica. Aceste triste impresiuni le-a adus cu sine tinĕrul nostru din Francia în România, şi persecută şi aici biserica naţională, carea nu are nici unul din pĕcatele bisericei papale. În Germania după proclamarea infalibilităţii papale, cei mai însemnaţi teologi şi un mare numĕr de cetăţeni culţi de confesiunea catolică-romană s'au decis a se desbina de Roma şi a-şi forma o biserică naţională după modelul celor ortodocse din orient. Numĕrul aderenţilor la început era la 50,000. Ea însĕ a întimpinat din partea propagandei romane cele mai mari pedice şi tot feliul de şicane, ce se pot închipuì, numai ca se zădărnicească întreprinderea: necontenite procese, ba de presă, ba de ingerenţă în parochii, ba de răpire de biserici, ba pentru turburări şi scandale la înmormêntări; încât această mică biserică naţională are puţine şanse de esistenţă mai ales după ce guvernul german a fost silit sĕ se împace cu papa.

Cumcă Roma nu este pentru bisericile naţionale, nici le admite mai avem doveḑi chiar în ţeară la noi. Ţeranii papisti săteni din România, dacă îi întrebi de ce naţionalitate sûnt, ei rĕspund, că sûnt catolici; preoţii lor sûnt aleşi din neamuri străine: poloni, italieni, unguri, nemţi, prin urmare nu este a se aştepta dela ei sentimente naţionale române. Parochienii lor sûnt ţinuţi aparte de tot amestecul cu ceilalţi locuitori români, chiar consăteni nu numai prin biserici şi cult, ci chiar prin costum prin petreceri aparte: nu joacă la un loc. Femeile şi fetele papiste se isolează prin costumurile lor, unele chiar bizare de fetele şi femeile ortedocse. Nu este permisă amestecarea cu ortodocsii prin căsătorie. Parochul este stăpân absolut asupra voinţei lor şi ei nu fac nimica fără învoirea lui; chiar petrecerile lor în ḑile de sĕrbători le fac la casa preotului şi sub ochii lui. Scoale românesci nu se pot înfiinţa prin aceste comune, căci se teme popa de idei necatolice. Cu modul acesta sentimentele naţionale nu vor străbate nici-o-dată în comunele catolice; locuitorii de acolo deapururea vor fi nisce automaţi, esploataţi pentru cause streine de ţeară, şi împovăraţi cu plăţi esorbitante pentru serviciele religioase, şi cu alte asupriri şi nedreptăţi. Din toate aceste se vede că sistemul bisericei catolice-romane nu este favorabil bisericilor naţionale! ele nu intră în programul ei, ba nici le poate suferì. Dar naţiunei române îi trebue o biserică naţională, pen-

---

seamă, cu naivitatea egoismului sĕu şi cu laşitatea sa, susţinură firul fragil a acestei piese uşurele, care avu în general un succes entusiastic, cu toate că dl Stangstadius care nu asculta nimic şi critiza tot, neputênd suferì că lumea se aibă interes la un op frivol, unde nu era vorbă de sciinţă.

Într'aceea dl Goefle se aruncase într'un fotoliu din salon, unde se închisese cu Cristian şi, precând acesta, pururea activ şi îngrigitor rênduia şi împătura toate piesele şi uneltele teatrului sĕu, închise tot personalul într'o cutie, făcu din edificiul teatrului un singur pachet cam greu, dar uşor de purtat, advocatul stergêndu-şi fruntea şi bênd din distracţie vinul de Spania, se abandonà bine-aflării aceleia particulare, care-i plăcea când depunea surtucul şi căciula pentru a intra, cum ḑicea el, în sinul vieţei sale private.

Acest caracter amabil de bărbat avuse puţine amăgiri în viaţa sa publică şi puţine contraḑiceri în interiorul sĕu. Ceea ce îi lipsea, de când se bucura de ordinea şi siguritatea vêrstei mature, erau lucrurile neaşteptate, de care pretindea, sau de cari credea poate, că le uresce, dar a căror trebuinţă o simţia în urma unei imaginaţiuni vii şi unei mari flecsibilităţi de talent. El se simţea în momentul acesta foarte vesel, fără a sci bine causa, şi el regretà că s'a sfêrşit piesa, căci, deşì ostenit şi scăldat în sudori, el avea încă ḑece acte nouĕ în cap. (Va urma.)

tru noi şi în hotarele noastre, precum ne-am deprins a avea, şi precum o avem de secule nepomenite. De aceea trebue sĕ o apărăm ca pre un zid puternic contra năvălirilor papale, ce ameninţă esistenţa noastră naţională, independenţa şi libertatea consciinţei noastre religioase. Ne prestă însĕ înainte o luptă mare, luptă, nu în protiva trupului şi a sângelui, precum ḑice St. Apostol, ci împrotiva multor duhuri rele de sub ceriu. Biserica noastră este ~~ameninţată de multe duhuri rele~~ pentru ea. Astfel sûnt: Atheismul, materialismul, socialismul, care aduc după sine necredinţa, imoralitatea de tot feliul, şi apoi papismul, care caută deşerturi, spre a le împlea el. (Va urma.)

Varietăţi.

* „Times“ publică o talegramă, prin care anunţă că în sferele diplomatice se aşteaptă urmarea încredinţărei archiducesei Maria Valeria cu principele de coroană din Portugalia, Don Carlos.

* Comisiunea pentru reambularea fruntariilor ungaro-române sosesce mâne aici. După o petrecere scurtă, comisiunea va merge la Turnu-roşu de unde va continua reambularea spre Banat.

* Dl general Pencovici şi dl inginer Sutzo, ambii membrii ai comisiunei din partea României, sûnt deja în Sibiiu.

* (Cas de moarte.) Aflăm cu durere, că Dr. *Ioan Arsenie*, medic al municipiului Brăila, în România, a rĕposat în ḑilele aceste.

* (Reuniunea învĕţătorilor români gr. or. din districtul Făgăraşului) va arangea în 25 August (6 Septembre) a. c. în hotelul „*zur Tanne*“ o producţiune literară împreunată cu danţ începutul, seara la 7 oare precis. Preţul întrărei: de familie, 1 fl. 20 cr., — de persoană 60 cr. v a. Venitul în favorul fondului reuniunei. NB. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

Eată şi

Programa:

1. *Cuvênt de deschidere*, rostit de preşedintele.
2. *Auḑiţi acolo*, resunet; esecutat de chorul învĕţătorilor.
3. *Apoi nus civilisat.* poesie de G. Teut; declamată de înv. N. Aron.
4 *Adio Bucuresci*, romanţă de T. Georgescu; duet esecutat de înv. N. Aron şi G. Taflan acomp. de violină.
5. *Reflesiuni fugitive referitoare la promovarea starei materiale a ţeranului român*, disertaţiune de înv. D. Gabor.
6. *După tine retăcind*, romanţă de Gr. Tănăsescu: cântată solo de înv. N. Aron acomp. de violină.
7. *Moda de acum*, poesii de Ios. Vulcan, declam. de G. Bârsan.
8. *Fii ai României*, poesie de V. Alecsandri; esecutată de chorul învĕţătorilor.
9. *Cuvênt de închidere*, rostit de v-preşedintele.

* (Manevre.) Miercuri dimineaţa a plecat de aici din Sibiiu partea cea mai mare din garnisoană la manevrele mari ce vor avea loc între Sighişoara şi Mureş-Oşorheiu. Eri la 11 oare înainte de ameaḑi au plecat reserviştii cu trenul până la Elisabetopole, de unde pedestru vor merge la corpurile respective.

* Direcţiunea domeniilor de stat din Cluj publică arêndarea băilor (scaldelor) de sare dela Ocna Sibiiului pe 20 ani înainte. Arêndatorii iau obligământul de investiţiuni până la suma de 20,000 florini. Arêndarea se va face la 21 Septemvre n. la oficiul cameral al salinelor din Ocna Sibiiului. Preţul cu care se va începe licitarea arêndării este 1619 fl 78 cr. Se pot face şi oferte pe lângă vadiul de 10 percente. Condiţiunile se pot vedea mai îndetaiu la oficiul cameral mai sus numit. Neaflându-se licitanţi cu obligămênt de investiţiune, arêndarea se va face numai pe 6 ani.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 30 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.65
Renta de aur ung. de 4%	87.80	87.80
Renta ung. de hârtie	86.50	86.50
Galbin	5.64	5.65
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58 45	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119 85	119.80

Nr. 278. [394] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de invĕţători la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite sĕ escrie concurs cu termin până la 10 Septemvre st. v. a c.

1. Deva, cu salar anual de 350 fl. cuartir şi lemne de încălḑit, cum şi unele accidenţii stolare.

2. Chergeş cu salar anual 100 fl. în bani, 16 mĕsuri mari în naturale, parte grêu, parte cucurus, cuartir şi 3 stêngini de lemne cubici, din cari sĕ va încălḑì şi scoala.

3. Panc-Selisce, salar anual în bani 100 fl., în naturale 52 mĕsuri, jumĕtate grâu, jumĕtate cucuruz, cuartir şi 10 stêngeni de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.

4. Fintoag, salar anual în bani 72 fl., în viptuale 64 mĕsuri parte grâu parte cucuruz, cuartir în edificiul scoalei şi 8 stêngini de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.

Cererile de concurs instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare, sĕ vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Deva la 15 August, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Devei şi Dobrei.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 308. 1883. [493] 1—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea posturiler învetătoresci dela scoalele conf. gr. or. din mai jos semnatele comune ţiitoare de ppresbiteratul Mercurii se prolungesce concursul publicat în „Teleg. Rom.“ Nr. 80 82, până la 10 Septembre an. curent.

1. Gârbova cu salariul anual de 200 fl. cuartir în edificiul scoalei. 4 ☐ lemne de foc din cari e a se încălḑì şi scoala, şi grădină de legumi.

2. Ludoş, salariu 200 fl. relut de cuartir şi lemne de foc.

3. Spring, salariu 200 fl. cuartir natural în edificiul scoalei şi lemne de foc.

4. Armeni, salariu 150 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi îşi vor adresa cererile concursuale, instruite coform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral al tractului Mercurea în Mercurea până la terminul indicat, şi în cât ar fi posibil a se presenta şi în persoană înaintea dlui adm. prot. Ioan Droc

Dela oficiul ppresbiteral al Tractului Mercurea la 17 August 1883.

Nr. 226 [495] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. din Cheia protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: un salar anual de 100 fl. v. a. cuartir liber şi lemnele trebuincioase de foc.

Concurenţii sĕ'şi adreseze suplicele lor instruite în sensul statului organic şi al regulamentului congresual din 1878 la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Braşov până la terminul de mai sus.

Braşov, 12 August, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului.

Iosif Barac m. p.,
ca adstr. ppresbt. al Branului.

Nr. 225. [489] 2—3

CONCURS.

La scoala confesională română gr. or. din *Rêşnov* protopresbiteratul Branului cu începerea anului scolar 1883/4 se înfiinţează şi clasa a IV-a. Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la această scoală se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 8 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt 300 fl. v. a. solvinḑi în 4 rate, cu prospect de a se ameliora în viitoriu salariul.

Doritorii de a ocupa acest post trebue sĕ aibă cualificaţiunea recerută pentru învĕţători dela scoalele capitale, sĕ cunoască şi limba germană şi şi se fie vĕrsaţi în cântările bisericesci.

Petiţiunile instruite în sensul legilor din vigoare sûnt a se aşterne până la terminul sus indicat reverendisimului domn protopresbiter Iosif Barac ca adst. ppresbiteral al tractului Bran în Braşov.

Din şedinţa comitetului parochial gr: or: ţinută în Rêşnov la 6 August 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral al Branului.

Comitetul parochial.

Dimitrie Nan m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 250. [490] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale din comunele protopresbiteratului Sebeşului mai jos înşirate se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Vingard, cu salariu anual de 200 fl. v. a. cortel şi un stângin de lemne

2. Daia, cu leafă anuală de 200 fl v. a. cortel, un stângin de lemne şi folosirea grădinei scoalei.

3. Laz, cu salariu anual de 120 fl. v. a. cortel si 2 stângini lemne.

4. Cioara, cu salariu anual 100 fl. cortel şi lemne de foc.

5. Petrifălĕu cu leafă anuală de 62 fl. v. a. cortel şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre una din supranumitele staţiuni au a-şi substerne cererile înzestrate cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Sebeş în 10 August, 1883.

Oficial protopresbiteral gr. res.

Ioan Tipeu m. p,
protopresbiter.

Nr. 307 [486] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învĕţătoresci, la scoalele conf. din comunele aici numite — în protopresbiteratul Haţegului, se deschide concurs cu terminul până la 15 Septemvre st. v. şi anumit:

I. În Nucşoara cu filia Mălăeşti, cu salariu anual 250 fl. cuartir şi lemne de foc.

II. Telinc, cu salar 160 fl. cuartir şi lemne.

III. Ghelariu, cu salariu 200 fl., cuartir şi lemne.

IV. Grid, cu salariu 170 fl., cuartir şi lemne.

V. Cincişiu cu filia Cerna, salariu 145 fl.. cuartir şi lemne.

Concurenţii au a'şi aşterne cererile instruite conform prescriselor legei, la subscrisul, până la terminul sus însemnat.

Haţeg 11 August, 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali.

Ioan Raţ m. p.,
protopresbiter.

Nr. 70. [484] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi învĕţătoresci la scoala populară elementară gr. or. din Sighişoara, se escrie concurs cu terminul până la 30 August a. c. st. v.

În clasa I. cu salariu de 300 fl v. a. cuartir şi lemne pentru persoana învĕţătoriului.

În clasa II. cu salariu anual de 300 fl. şi trei stângeni de lemne, cari salarii se solvesc în rate lunare decursive.

Învĕţătorii sûnt obligaţi a prelege în scoala de toate ḑilele, şi în scoala de repetiţiune oarele prescrise de „Normativul“, a ţinea strană în toate duminecile şi sĕrbătorile de preste an şi a conduce cântările liturgice cu tinerimea scolară.

Concurenţii au se'şi aştearnă petiţiunile, dimpreună cu documentele de cualificaţiune prescrise de legile în vigoare, până la terminul indicat, oficiului protopresbiteral subscris.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.

În conţelegere cu comitetul parochial concernent.

Sighişoara, 20 Iulie 1883.

Demetriu Moldovan m. p.,
adst pprresbt.

Nr 240 485 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos enumĕrate din protopresbiteratul Abrudului se escrie concurs până la 10 Septemvre a. c.

1. Valea Dosului cu salariu anul de 200 fl. cuartir şi lemne.

2. Trâmpoele cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.

3. Galaţiu, cu salariu anual de 200 fl. cuartir şi lemne.

4. Feneşiu, cu salariu anual de 240 fl. cuartir şi lemne.

5. Presaca, cu salariu anual de 150 fl. cuartir şi lemne.

6. Ponorel cu salariu anual 200 fl. cuartir şi lemnele necesari şi

7. Lăzesci cu salariu anual de 100 fl. cuartir şi lemnele necesari.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a-şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 4 August 1883.

Comitetele parochiale concernente în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Anunciu.

Subsemnatul am întocmit cuartirul meu flător în **Braşov strada Ciocrac Nr.a 1467** pentru a putè încuartira elevi de ai scoalei gimnasiale, reale, comerciale şi normale ort. res. de aici pe lângă condiţiunile cele mai favorabile.

Braşov 14 August 1883.

Ioan Aron,
învĕţator.

[487] 2—3

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 97 Sibiiu, Marţi 23 August (4 Septemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 3408 Pres.

Cuvênt archipăstoral

către onorabilul cler şi credinciosul popor archidiecesan.

Astăḑi resună până şi prin celea mai îndepărtate unghiuri ale monarchiei austro-ungare scirea îmbucurătóre: că Alteţa Sa cesaro-regiă, archiducesa **Stefania**, socia Alteţei Sale cesaro-regie, a principelui de corónă **Rudolf**, astăḑi în 21 August (2 Septemvre nou) la 7 óre 15 minute ale dimineţei, în castelul imperial din Laxenburg, născù norocos o princesă, şi că atât serenissima mamă cât şi ânteiunăscuta Alteţei Sale se află după împregiurări într'o stare a sănĕtăţii deplin mulţămitóre.

Acésta scire îmbucurătóre o vestesc şi eu onorabilului cler şi credinciosului popor archidiecesan, fiind convins: că acest eveniment în sinul familiei preanalte domnitóre, va produce bucurie mare în inimile tuturor supuşilor fideli ai Măjestăţei Sale cesaro regie, ai preagraţiosului împĕrat şi rege al nostru, ér' mai ales în inimile clerului şi ale poporului ortodocs de sub archipăstoria mea, care după darul lui Dumneḑeu şi după vîrtuţile sale creştinesci şi cetăţenesci tóte speranţele pentru un viitoriu mai ferice le pune mai ales în graţia preanaltei case domnitóre, întocma precum după Dumneḑeu tot aceleiaşi preanalte case are de a mulţămì în prima linie tótă prosperarea sa din trecut şi tótă partea cea bună ce o avem în posiţiunea nóstră de astăḑi ca fii ai bisericii şi ca cetăţeni ai statului.

Veḑêndu-ne astfel împlinite rugăciunile către atotputernicul Dumneḑeu, la cari vi se va fi dat un indemn special şi prin cuvêntul meu archipăstoral, ce vi l'am adresat la 7 Iuliu a. c. sub Nr. 2481 Pres. — acum noi toţi, ca creştini buni răḑemaţi întru tóte pe provedinţa dumneḑeéscă, avem sĕ ne redicăm inimile către acelaşi atotputernic şi preîndurat Dumneḑeu, aducêndu-i mulţămiri pentru ascultare şi împlinirea rugăciunei nóstre; de acea în speranţa sigură, că onorabilul cler şi credinciosul popor archidiecesan, condus şi altcum de simţurile sale cele bune, va urma întocma cuvêntului meu archipăstoral, prin acésta ordinez: ca din incidentul nascerei celei mai tinere princese cesaro-regie, în Dumineca viitóre, adecă la 28 August (9 Septembre nou), în tóte bisericile din archidiecesă, sub sânta liturgie şi anume după rugăciunea amvonului sĕ se cetéscă din genunchi rugăciunea de mulţămire cuprinsă în liturgieriu, aplicându-se la aceea înaintea cuvintelor *„Biserica ta cea sântă“* incisul acesta: *„Întrégă monarchia nóstră austro-ungară“*; apoi sĕ se cânte în choruri Docsologia cea mare, şi în fine Tropariul *„Mêntuesce Dómne poporul tĕu“*.

Oficiile protopresbiterale sûnt însărcinate a grăbì cu trimiterea acestui cuvênt archipăstoral la singuraticile oficii parochiale din tracturile lor, dela cari aştept sĕ pregătéscă pre popor la acest act de mulţămire, şi preste tot sĕ se îngrigéscă ca însuşi acest act sĕ se petrécă cu tótă posibila solenitate.

Sibiiu, 21 August vechiu, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Un ecou care ne privesce.

În „Românul“ aflăm un articol, care se ocupă cu politica românilor din Ungaria şi Transilvania. Până una alta reproducem articolul simplu. Ne reservăm a revenì asupra lui.

Eată articolul:

„*La Gazette d'Hongrie*“ atinge o cestiune de care interesele de căpetenie ale naţionalităţii române ne obligă sĕ ne ocupăm şi noi.

E vorba de atitudinea românilor de sub coroana Stului Stefan pe arena luptelor politice.

Eată ce ḑice numitul ḑiar din Pesta:

„Sĕ scie că concetăţenii nostri români din Transilvania au protestat până acum în contra statului ungar prin abţinerea lor dela urnele electorale. Ei au refusat de a trimite deputaţi în parlamentul ungar şi de a face parte din consiliele municipale (?!? Red. Tel. Rom) în comitate.

„Scirile sosite dela Deva anunţă că abstenţionistii de eri se gândesc serios astăḑi a părăsì politica pasivă pe care au urmat-o până acum.

„Mai mulţi advocaţi români, ni se asigură, au usat de dreptul de a face reclamaţiuni în vederea rectificării listelor electorale. Românii din Transilvania au dar intenţiunea de a lua parte de astă dată la lupta ce are sĕ se înceapă în curênd în Ungaria. Alegerile municipale trebuind sĕ se facă în toamnă, ei voiesc a pune mâna, cu aceasta ocasiune pe direcţiunea câtor-va comitate transilvane, spre a putè lucra mai cu eficacitate, anul viitor, când se vor face alegeri parlamentare.

„Ne grăbim de a declara că această hotărîre din partea concetăţenilor nostri români are toată aprobarea noastră.

„Pe de altă parte, e în interesul bine înţeles al statului ca toţi cetăţenii unguri se esercite dreptul de alegĕtori şi sĕ ia astfel parte la viaţa publică.

„Compatrioţii români din Transilvania vor putea astfel se espună într'un mod legal, şi se facă se triumfe plângerile (griefs) precum şi reclamaţiunile lor.

„Presenţa lor în parlament îi va pune în legături directe cu deputaţi maghiari, care-i vor cunoasce şi cărora li se vor face cunoscuţi. Şi când oamenii se cunosc, sûnt foarte aproape de a se înţelege.

„Aşteptăm dar — ḑice încheind „*Gazette de Hongrie*“ — cele mai bune resultate dela noua politică ce au de gând sĕ urmeze concetăţenii nostri români din Transilvania“.

Împărtĕşim din toate punctele de privire vederile „*Gazettei Ungariei*“ şi credem a ne face o datorie, sfătuind pe fraţii nostri din statele de sub coroana sfântului Stefan de a se pregătì serios şi a lua parte la luptele electorale cu demnitatea şi otărirea ce e în tradiţiunile naţiunei române, ori când în cestiune se găsesce esistenţa ei.

Pasivitatea şi-a făcut veacul şi amari foarte au fost roadele ce s'au cules în urma ei.

Dela 1867, când marele principat al Transilvaniei fu alăturat la Ungaria fără învoirea locuitorilor lui, aceştia deciseră a se abţine la alegeri nu trimite deputaţi la Pesta pentru a nu consimţì astfel la nedreptatea faptului îndeplinit.

Protestarea aceasta nu numai rĕmase fără efect mulţămitor pentru cei cari o făcură, ci lăsă timp liber favoriţilor despoierii naţiunei române de autonomie.

Parlamentul unguresc, an cu an, stirbì drepturile românilor;

el tinse şi tinde a-i face iloţi chiar în patria lor şi a strămoşilor lor;

ale nimicì sau cel puţin ale micşora dreptul de control, cerênd românilor, pentru a fi alegĕtori, un cens mai mare de cât se cere în Ungaria; fracţionând comitatele Transilvaniei astfel încât românii nu mai sûnt în maioritate în multe din comitate;

ale răpì în fine chiar limba şi prin urmare naţionalitatea.

La aceste atacuri vĕdite şi periculoase naţiunea română din Transilvania a opus arma abţinerii.

Realitatea lucrurilor a dovedit ori cui că slabă foarte a fost, este şi va fi aceea armă.

Trebue dar a se căuta o alta.

Şi când ḑicem cceasta sĕ nu creadă nimenea că am fi îngrigiaţi pentru viitoriul fraţilor nostri de sub coroana sântului Stefan.

Maghiarisarea e o fantasmă, care poate fi urmărită, dar nici o dată nu va ajunge o realitate pentru naţionalităţile cari vor sĕ trăească.

Într'adevĕr, de n'a perit românul când ordele barbare îl copleşau, nu va perì, nu poate perì acum, când o mână de oameni mai mult entusiasti decât logici încearcă sĕ-l sugrume cu ale lor mâni paralisate de nedreptate.

De n'a perit, de nu şi-a uitat limba când cu învoirea lui chiar limba slavă devenise şi limbă oficială şi limba bisericei, n'o va uita acum, pentru a adopta pe cea maghiară.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Aşa! ḑise el către Cristian, eu mĕ odihnesc şi Dta rêndueşti, lucrezi... Nuţi pot ajuta?

— Nu, nu domnule Goefle, n'ai ce ajuta. Veḑi că am isprăvit. Eşti încă prea încălḑit pentru a pleca către Stollborg?

— Către Stollborg? Sĕ ne culcăm, escitaţi cum sûntem?

— Dacă este uşa, domnule Goefle, Dta poţi eşì din castel prin uşa secretă şi poţi reîntra prin curtea cea mare, spre a lua parte la cină, pentru care tocmai sună clopoţelul şi la desfătările ce doară se pregătesc pentru restul serei. Încât pentru mine, rolul meu este acuma terminat şi fiindcă Dta ai tăgăduit sângele Dtale generos, şi deoarece eu nu pot reapărea lângă dta sub numele Cristian Goefle, am sĕ mânânc oare ceva sĕ studiez niţel mineralogie, până ce-mi va venì somnul.

— În adevĕr biete băiete, trebue că esti ostenit.

— Am fost încâtva, înainte de a începe piesa; acuma, sûnt ca şi Dta, escitat, domnule Goefle. Pentru improvisaţiuni eşti tot deauna mai dispus, când vine momentul de a sfêrşì şi când cade cortina, după un desnodământ, din care ai putea începe earăşi. Atunci ai foc, suflet şi spirit!

— Aşa este: şi eu nu te părăsesc; singur, îţi va fi urît. Eu cunosc emoţiunea aceasta, ea este şi mai escitantă şi acum aşi face însumi nu sciu ce, aşi recita o tragedie, aşi compune o poemă, aşi da foc la o casă, sau m'aşi îmbăta, pentru a sfârşi cu mulţămirea dorinţei de a face ceva estraordinar.

— Păzeşte te, domnule Goefle ḑise Cristian riḑênd, asta uşor ţi s'ar putea întêmpla.

— Mie? Nici odată! nici o dată! nici o dată! Of! eu sûnt de o sobrietate proastă.

— Şi totuşi, butelia este pe jumĕtate goală, veḑi!

— O jumĕtate de butelie de porto pentru doi inşi cred că nu este scandalos.

— Pardon! eu nu o am atins: eu n'am beut decât limonadă.

— În casul acesta, ḑise dl Goefle împingênd păharul dela sine, ce togmai îl umpluse, departe de mine, cu beutura aceasta perfidă! A se îmbăta sinugr este lucrul cel mai trist din lume. Vrei sĕ vii cu mine la Stollborg sĕ ne îmbătăm împreună? Sau, mai bine... stăi... eu am auḑit aḑi-dimineaţă vorbind aici, că vreau sĕ facă o escursiune cu torţe pe lac, decumva nu va ninge. Timpul era astă-seară, când am venit foarte frumos. Aid sĕ mergem şi noi. Ştii, că cine vrea sĕ poate masca, în decursul Crăciunului, şi ... pe onoarea mea, da eu imi aduc acuma aminte, că contesa Elveda a vorbit aḑi-dimineaţă de o mascaradă.

— Idee bună! ḑise Cristian; acolo voi fi în elementul meu, eu, omul cu masca!... Dară de unde sĕ luăm constumele? Eu am vre o sută în cutia mea, dară ne este la amândoi imposibil a ne reduce la statura marionetelor noastre!

— Ei! poate găsim ceva în Stollborg. Mai scii?

— În garderoba mea, de sigur nu.

— Ei bine, poate într'a mea! Când n'ai ceva mai bun, îţi întorci surtucul. O sĕ vedem! cu imaginaţiune...

— Du-te dară, domnule Goefle; eu te urmez; mai am sĕ mi încarc măgarul şi sĕ mi primesc banii. Jea masca aceaăta, caci eu am alta; poate sûnt oameni curioşi pe scară.

— Sau curioase... pentru dta. Grăbescete Cristiane; eu merg înainte.

Şi dl Goefle, sprinten şi uşor ca un june de doue-ḑeci de ani, sărì pe scară boldind servitorii şi

Nu dar fiind că ne am teme că ungurii îşi pot realisa visul de stârpire a românilor ne unim cu *Gazette de Hongrie*, spre a îndemna pe români se ia parte la luptele politice, ci pentru că procederea urmată de ei până acum nu ni se pare nici logică, nici folositoare, nici chiar conformă ideilor secolului în care trăim.

Tăcerea e o armă usată.

Cine tace, consimte, ȡice înţelepciunea popoarelor.

Întru cât privesc popoarele, ȡice de altă parte Saint-Marc Griardin, mor numai acelea care tac.

Dorim dar — şi spunem sus şi tare aceasta dorinţă, pentru că voim binele pentru toate naţionalităţile şi prin urmare şi pentru statul ungur — dorim ca şi românii sĕ ia parte la luptă, sĕ între în parlament şi acolo — în faţa şi în auȡul lumii întregi — sĕ arete nedreptăţite ce li s'au făcut şi li se fac şi se revendice drepturile lor istorice, drepturile lor politice.

Afirmăm aceasta solidaritate naţională şi nu tocmai bunii nostri vecini, ungurii ne pot tăgădui acest drept: căci anii trecuţi dênsii au afirmat asemenea solidaritatea lor cu turcii şi au afirmat-o prin fapte, care nu întră şi nu pot întra în vederile noastre.

Ceea ce le a fost permis ungurilor, ne va fi negreşit permis şi noauĕ, mai cu osebire că noi nu îndemnăm pe fraţii nostri decât de a se menţine necurmat pe terenul legal, şi a căuta, chiar în esercitarea drepturilor stirbite ce li s'au mai lăsat, scutul limbei, scutul naţionalităţii lor.

Revista politică.

Sibiiu, în 19 August.

Ministrul presipent Tisza este încă tot la Viena. De asădată are timp mai îndelungat de a cugeta asupra propunerilor sale, pe care coroana are sĕ le aproabe şi confirme. Poate că ȡiua de astăȡi va fi aceea în care se va decide asupra sorţii Ungariei. Foile din Budapesta sûnt pline de încredere, că coroana va aproba şi confirma propunerile ministrului president Tisza; foile din Viena însĕ lasă se transpire mai muit decât e de lipsă, că e verosimil, că ministrul de esterne Kálnoky, cărui i se atribuì a fi simbolul unităţii monarchiei, încă are sĕ ȡică un cuvênt la propunerile cu care Tisza s'a dus la Viene. Dacă verosimilitatea aceasta s'ar transforma în adevĕr, ne am afla în ajunul unei crise ministeriale, care ar produce una parlamentară şi în fine şi o crisă de sistem politic.

Atât în Ungaria cât şi în Croaţia lucrurile nu s'au schimbat spre bine. Ceea ce spun oficioasele aȡi despre domolirea spiritelor în ambe părţile numite, deminte a doua ȡi biroul telegrafic, aducênd detaiuri nouĕ cum este şi afacerea vagonului directorului de finance din Agram David, care a dat prilegiu la mişcările croate. În vagonul lui au dat nisce escedenţi cu petri. În Crapina a fost Vineri o luptă în toată forma. Cam la doue mii de oameni au dat năvală asupra primăriei şi asupra perceptoratului. Gendarmii au tras din pusci asupra mulţimei şi au ucis pe un ţeran.

Dela Mostar, în Erţegovina se signalisează mişcări noue. „D. Ztg“ este încunoscinţată că în Galiţia încă este pe acì sĕ se înceapă o ceartă de firme. Mai mulţi căpitani de districte, din ţinuturile resăritene ale Galiţiei, au emis cerculare, a pune la cancelariile primarii lor firme cu inscripţiune polonă. Mulţi primari ruteni nu vor sĕ se conformeze ordinului ci pun la cancelariile lor înscripţiune ruteană. Unul dintre căpitanii de districte au provocat pe un primar se delăture inscripţiunea ruteană, ceea ce primarul nu va se facă. „Slovo“ adauge că din causa aceasta spiritele în comunele rutene sûnt foarte agitate.

Dela Cernăuţi s'a telegrafat Sâmbătă la „D. Ztg“ în Viena, că dincolo de Prut s'au observat concentrându-se despărţeminte de armată românească, mai cu seamă trupe de geniu, se ȡice, pentru manevrele de toamnă.

În Bulgaria se fac încercări de fusionarea liberalilor cu a conservativilor.

Dela Asociaţiune.

Braşov, 18/30 August 1883.

II.

În raportul meu trecut v'am descris cum a decurs prima şedinţă. Mai adaug, că la parastasul din biserica Sântului Nicolae cântările le-a esecutat Reuniunea română de cântări din Braşov, sub conducerea domnilor Pantilimon şi Georgiu Dima. E de prisos se mai adaog cum s'au esecutat cântările, ajunge numele domnului Georgiu Dima, care dacă se angajează la ceva, o face perfect. A avut mare efect esecutarea pieselor *„Plâng şi mĕ tânguiesc“*, şi *„Ceata Sfinţilor“*, ambele compoşiţiile domnului Dima, parte cunoscute şi apreţiate de „Telegraful Roman“ încă de când cu Parastasul pentru fericitul Andreiu cel mare din incidentul al 10 aniversări a mutărei sale dela noi.

Şi acum se trec în mod cronologic la concertul de Mercuri seara. Aşteptam cu mare nerăbdare concertul. Pe de-o parte sciam că Reuniunea română de cântări din Braşov e vechie, dispune de puteri considerabile, şi pe de alta eram informaţi, că ea va esecuta unele piese esecutate şi de alte reuniuni.

Programa a fost următoarea:

Programa:

1. Murĕşan jun. *„Stefan cel mare“* Uvertură pentru orchestru.
2. Loewe C. *„Archibald Douglas“* Baladă pentru voce de bas cu acompaniare de piano: cântată de dnul G. Dima.
3. Leonard H. Grande *„Fantaisie militaire“* pentru violină cu accompaniare de piano, esecutată de d-nul Dr. I. Baiulescu.
4. Dima G. *„Hora“* Cor de dame şi barbaţi cu orchestru.
5. Gade W. *„Crăiasa ielelor“* balada svedică pentru solo, cor şi orchestru.

Numĕrul prim l'a esecutat capela catăţii sub dirigenţa junelui autor. Aplausele publicului l'a silit se o repeţească. Cred că această impregiurare caracterisează destul de bine atât composiţia autorului, modul esecutărei, cât şi gustul musical al publicului român.

Domnul Georgiu Dima a cântat cu multă artă, după cum căntă Domnia Sa tot deauna, cu artă deamnă unui public mai obiectiv, care scie că limba musicei este universală, inţeleasă de toată lumea, fie tecstul cum va fi. Disposiţia domnului Dima a rivalisat cu arta de a sci cânta, şi care în rola din Crăiasa Ielelor ne a făcut sĕ-l admirăm şi mai mult ca până acum.

Nu este prima dată că în ȡiarul dvoastre se face amintire despre măestria arcului domnului Dr. Baiulescu. Repetăm cele ȡise de mai multe-ori. Vioara domnului Baiulescu ne revoacă în memorie credinţa despre cimpoiul fermecat.

Numĕrul 4 l'a esecutat reuniunea română de cântări din Braşov sub conducerea autorului. Ajunge a spune cine a condus. La repeţitele aplause ale publicului a trebuit repetată.

În Nr. 5 rolul reginei l'a cântat doamna Lenger pe cel al mamei domnişoara Murĕşanu, ear Oluff a fost domnul Georgiu Dima.

Scriu sub impresiunea simţĕmintelor, ce mi le-a stărnit concertul de a seară, impresiune oprimată prin împrospetarea simţĕmintelor dela concertul Reuniunei române de cântări din Sibiiu, unde 'mi stau faţă în faţă reuniune cu reuniune, solisti cu solisti şi conducĕtoriu cu conducătoriu. Cu totului tot alt cum a interpretat pe autorul conducĕtoriul reuniunei de cântări din Sibiiu, şi altcum cel din Braşov, e tare probabil că de aici a urmat şi interpretarea solurilor din partea femeiască în ambele părţi.

Braşovul dispune de bune şi multe puteri musicale. O cântare dacă e se facă efect, trebue sĕ fie esecutată cu observarea tuturor, câte le prescrie autorul. Şi dacă ele nu sûnt observate, vina nu cade asupra corului. Publicul a aplaudat şi nu tără cuvênt, căci reuniunea de cântări din Braşov, şi solistele âncă sûnt membre în reuniune, merită toată recunoscinţa. Voinţa şi zelul zac în puterea omului talentul e preste puterile lui.

Observăm că sala dela numĕrul 1, a fost plină de public distins. Tot ce avea românul în Braşov mai ales, se afla la concert. Asemenea mulţi strĕini. E de prisos sĕ mai spun, că căldura era aproape nesuferibilă.

Concertul s'a început la 8 oare şi s'a terminat la 11.

Joi la 10 oare şi 50 de minute s'a deschis şedinţa a II.

După autenticarea protocolului şedinţei prime, s'au cetit mai multe telegrame, dela presidentul Asociaţiunei, dl Timoteiu Cipariu, dela studenţii de medicină din Bucuresci, dela românii din Selagiu, dela români din Viena, şi una în poesie, dela: *„Poetul Chiorului din sinul poporului; Vasilică Cosmuţan, vechiul poet chiorean“*, care a produs mare ilaritate.

A mai întrat apoi o scrisoare privată dela N. Droc Barcianu, în care felicită reuniunea şi una dela dl Dr. Nicolau Pop, conrector, in care spune că pune la disposiţia asociaţiunei mai multe esemplare din opul sĕu *„Schiţă din Istoria Braşovului cu specială considerare la români“*, şi împedecat de boală, nu o poate împărtăşì în persoană printre membrii Asociaţiunei. Încredinţează însĕ cu aceasta pe profesorul Lazar Nastasi.

Urmează ordinea ȡilei. Comisiunea pentru încasarea tacselor dela membri noi prin domnul Bartolomeiu Baiulescu raportează, că s'au încassat dela membrii noi 1071 fl., între membrii 62 sûnt membrii noi, şi în special din Braşov 43.

Comisiunea budgetară prin raportorul ei Dr. Alecsi recomandă spre primire proiectul de budget al comitetului cu singura escepţiune a posiţiei. B. Stipendii şi ajutoare, punct 17. unde propune ca stipendiul de 300 fl. sĕ se dea tinerilor, cari vor asculta silvicultura.

Asupra proiectului de budget se nasce la desbaterea în general o discusie foarte vie.

Advocatul N. Strevoiu doresce ca asociaţiunea transilvană sĕ-şi estindă activitatea sa nu numai asu-

---

chiar unele dame bine învĕlite, cari se erau furişat acolo pentru a vedea pe vestitul Cristian Waldo trecênd.

Aşa şi Cristian nu făcu nici un sgomot şi nu întâlnì mai pe nimenea coborînd un moment mai târȡiu scara şi purtând lada şi pachetul sĕu cel mare.

— Acesta, se ȡise, este servitorul, pentru-că duce calabalicul. Se pare că şi el se maschează, tândala.

Curioşiî se supĕrară că n'au putut vedea cea mai mică trăsătură, că nu 'şi-au putut face cea mai mică idee de turnura veritabilului Waldo, dispărut cu repeȡimea fulgerului.

Cristian terminase pachetarea precând observà că jupânul Iohan caută al surprinde şi a satisface curiositatea sa personală, încercându-se a întra fără veste în salon, sub pretecst de a-i plătì salarul representaţiunei sale. El se hotărî aşi bate joc de acest personagiu obraznic, şi fiind mascat cu grije, el îi deşchise uşa cu multă politeţă.

— Am onoarea a vorbì cu domnul Cristian Waldo? ȡise stolnicul predându-i suma tocmită.

— Cu el însuşi, respunse Cristian; nu recunosci glasul şi hainele mele de odinioară.

— De bună seamă, amice; dară mi se pare că şi servitorul dtale sĕ maschează; căci tocmai l'am vĕȡut trecênd aşa misterios ca dta însuţi şi mai bine îmbrăcat, pe onoarea mea, ca eri când aţi sosit.

— Da, fiind-că ştrengarul acela, în loc a duce blana mea a mână, îşi permite a o îmbrăca; el e cam într'o ureche şi eu îl las sĕ facă.

— Dară, de ce mĕ mir este, că el mi se părea când aţi venit cu un cap mai mic decât dta.

— A! de asta te miri?... ȡise Cristian chemând într'ajutor resursele improvisaţiunei. N'ai observat dară încălţămintea sa de astăȡi?

— Nu i-am băgat seamă! A mers pe cataligi?

— Nici decum, el are patine, patru sau cinci policari de înalte.

— Şi pentru ce?

— Cum! domnule stolnic, un bărbat de spirit ca dta îmi faci o asemenea întrebare?

— Mărturisesc, că nu înţeleg, respunse Iohan muşcânduşi buzele.

— Ei bine, domnule stolnic, dta scii că, nefiind amêndoi operanţi a unui teatru ca acesta de stătură în câtva egală, unuia din ei i se vede capul, ceea ce, de bună seamă, n'ar face efect bun în nivelul burattinilor, şi el ar semĕna pe scena aceasta mică cu un locuitor din Saturn; seu celalalt, cel mai mic ar fi nevoit a-şi ridica mânile la o înălţime ostenitoare, de n'ar putè face douĕ scene.

— Dar aşa servitorul dtale îşi pune patine ca se fie aşa de înalt ca dta? Ingenios! foarte ingenios, pe onoarea mea!

Şi Iohan adause cu un aer îndoelnic:

— Mĕ mir de n'am auȡit sgomotul patinelor când a coborît scara.

— Încă ceva, domnule stolnic, unde-ţi laşi sĕ adoarmă sagacitatea dtale naturală. Dacă patinele aceste n'ar fi îmbrăcate în pêslă, ar face în baracă un sgomot nesuportabil.

— Dta îmi spui atâtea... dar tot nu mĕ vei face se înţeleg, cum băiatul acela, cu spirit aşa vulgar, ţi-a putut ajuta aşa minunat.

— Ei! rĕspunse Cristian: aşa este artistul în general. El escelează pe scânduri (aici ar trebuì sĕ ȡic sub scânduri), şi după ce a eşit recade earaşi în noapte, mai ales când are nefericitul obiceiu a bea cu lacheii dintr'o casă bună.

— Cum! Dta creȡi că el a beut aici cu...

— Cu lacheii Dvoastră, cari îţi vor fi raportat conversaţia sa interesantă, domnule stolnic, de oare ce ai scirile aceste autentice despre gradul inteligenţei sale...

Iohan îşi muşcá earăşi buzele, şi Cristian era de ací încolo convins că incognitul sĕu a fost tradat până la un punct oare-care de Puffo, cu paharul în mână, sau doară de Massarelli, cu banii în buzunar. Puffo nu cunoscea pe Cristian decât sub pra împărţirei de stipendii, ci se caute a lucra asupra massei poporului.

În ce privesce stipendiile şi împărţirea lor a nimerit cuiul în cap, domnul advocat Sorescu, care a arĕtat că cu stipendii de câte 300—400 fl. numai nefericim pe tineri.

Domnia sa a arĕtat, că cei mai mulţi tineri ai nostri vin dela universitate cu coliva în pept — după cum ḑice poporul — şi la un an doi mor. Esemplele sûnt foarte dese. Propune sĕ se reducă numĕrul şi sĕ se ridice suma stipendielor: cu alte cuvinte ele sĕ fie mai puţine şi mai mari.

Domnul Trombiţaş propune ca asociaţiunea la facerea budgetului sĕ se acomodeze §. 2 din Statute: Cultura poporului român.

Domnul Babeş propune ca sĕ se sisteze stipendiile devenite vacante şi comitetul se presenteze la sesiunea viitoare un plan în privinţa stipendielor. La aceasta se alătură şi domnul Trombiţaş.

Domnul Cosma propune ca propunerile făcute sĕ se dea la comisiuni spre a raporta în şedinţa procsimă asupra lor.

Domnul profesor Comşa a propus ca budgetul sĕ se ia dela ordinea ḑilei, şi sĕ se aducă în şedinţa procsimă.

În fine vorbesce încă pentru propunerea domnului Cosma d. Vis. Roman, apoi se pun propunerile la vot şi se primesce a domnului Cosma.

Acuma era sĕ se treacă la budget în special; şi s'a vĕḑut că aceasta nu e cu putinţă până nu va raporta comisia asupra propunerilor făcute. Şi aşa desbaterea budgetului se amână pe şedinţa procsimă. Şi astfel s'a urmat conform propunerei domnului Comşa, pe care adunarea o a respins.

Inainte de închiderea şedinţei domnul Căpitan Stezariu demisionează pentru totdeauna din postul cassariu.

Cu aceste s'a terminat şedinţa a II.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Rădăuţi 29 August 1883. Scoalele populare din satele românesci din Bucovina nu prosperează; pe lângă aceea, că sûnt puţine, cele ce esistă, sûnt rĕu cercetate, eară învĕţătorii, fiind în maioritate precumpănitoare oameni fără consciinţă şi fără zel, nu sûnt sufletul scoalelor.

Dară vina cercetării rele o poartă în linia primă Căpitanatele, cari, avĕnd conducĕtori tot oameni străini, nu sûnt sincere în esecutarea determinaţiunilor legilor scolastice în satele românesci. Ele sĕ mulţămesc a da din când în când câte o poruncă antistielor comunale, şi încă câte odată chiar în termini aspri, ca sĕ caute, că copii sĕ umble la scoală, dară aceste porunci rare sûnt în fiinţă atât de neserioase, încât antistiele comunale nici degetul nu-l urnesc. Eară antistiele comunale, din propriul indemn nu fac nimica în favoarea scoalei, pentru-că titularii sûnt de-a-rêndul oamenii fără carte sau cu atât de puţină carte, încât nu pricep folosul scoalei.

În a doua linie sûnt preoţii, cari poartă vina, că scoalele sătesci remân necercetate. Ei sûnt ca se întrebuinţez o respicare blândă, oameni foarte comoḑi; ei ar fi bucuroşi, că toate cele tot alţii sĕ le facă. Multora le lipsesce însĕ şi orientare, pentrucă, cu toată cultura, ce ḑic că o au, nu cetesc nimica. Rar, foarte rar unde găsesci la dânşii cărţi bune şi gazete. De gazete românesci şi de cârţi bune româesci mai-că nici nui vorbă. Astă scădere mare o au mai ales preoţii din ţinutul Sucevei; de aceea şi stă acolo treaba scoalei mai rĕu decât ori-unde în ţeară.

Consistoriul drept-că aduce aminte preoţilor de cercetarea scoalelor, dară tot, cum am ḑice, numai cam pedeasupra, căci controlă eficace nu face, de i se împlinesc orânduirile. Ba cunoascem sate, ai cărora păstori sufletesci nu calcă cu piciorul în scoală cât ţine anul; eară protopresbiteriele, de şi sciu aceasta, închid ochii din motiv de cruţare sau se mulţămesc câte cu un stog de fên, cum fac subordinaţii lor faţă cu parochieni, ce au copii de scoală, pe cari însĕ nu voiesc sĕ-i trimită la scoală.

Peste tot luând şi vorbind la adevĕr, archiepiscopia Bucovinei, cu toată fala ei, tot n'are protopresbiteri apţi şi serioşi. Câţi-va păḑesc agendele bine, na-i ce ḑice, dară adevĕr este, că numai atâta păḑesc; între preoţii subordinaţi nu sciu descepta zel şi emulaţiune.

Apoi sĕ scie, că preoţii se adună în tot protopopiatul odată pe an în conferenţă. Întrebăm n'ar fi acolo locul de vedere al ortodocsiei? Aceasta însĕ nu se face nici odată; dară şi cele ce se vorbesc în conferenţele acele nu pot fi decât nesce lapalie, căci aşa socotim, că dacă s'ar petrece acolo ceva de doamne-ajută, de bună samă s'ar tipărì măcar în Cronica „Candelei“ din Cernăuţi; „Candela“ din Cernăuţi ese la lumină mai bine de un an de ḑile, dară nu s'a vĕḑut întrînsa încă nici o notiţă de conferenţele pastorale, tocma aşa ca şi când ele n'ar fi esistând de feliu: Ce conferenţe pastorale sĕ fie acele?

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României.

(Urmare).

Biserica română singură în starea ei actuală nu poate sĕ resiste în aceste lupte mari; ea trebue sĕ fie ajutată de toate puterile naţionale: de guvern, de corpurile legiuitoare, de scoală, de presă, de toată inteligenţa şi iniţiativa publică şi privată; căci biserica este a naţiunei. O naţiune nu a esistat fără biserică, nici poate esista. Dacă vom ne grigì şi dispreţuì pe a noastră naţională forţa lucrurilor va aduce la noi alta strĕină de noi şi de trebuinţele noastre.

Datoria St. Sinod este de a prevenì naţiunea de timpuriu, a-i propune mijloacele de îndreptare şi a-i cere concursul.

Am arĕtat mai sus marele avantagiu al bisericei ortodocse în aceea, că ea este biserică naţională, trăesce în naţie şi pentru naţie, pe când biserica Romei este cosmopolită şi fără naţie, de aceea, şi este în luptă cu toate naţiunile. Însĕ aceasta biserică are un avantagiu mare în aceea, că papa este o putere mare în lumea catolică, dispune de mijloace mari de tot feliul, directe şi indirecte, şi ajută la trebuinţă pe bisericile sale din toată lumea. Bisericile ortodocse naţionale însĕ n'au nicăiri ajutoriu, decât în lăuntrul naţiunilor, unde ele esistă; dacă naţiunile respective nu dau concursul lor bisericei, nu o ajută la împlinirea misiunei sale; dacă o duşmănesc, o degradează, o persecută, ei nu'i rĕmâne de cât calea crucei: a suferinţelor şi a martirului, — ceea-ce nu face onoare unei naţiuni creştine sĕ-şi martiriseze biserica. De aceea guvernele şi naţiunile cele înţelepte totdeuna au susţinut prestigiul bisercei lor cu toate puterile lor şi au mers în acord cu biserica. Cestiunile bisericei au fost privite ca cestiuni naţionale, şi biserica a privit cestiunile naţionale şi politice ca nedeslipite de dânsa. Fără aceasta reciprocitate de concurs o biserică naţională nu poate esista; ea cu încetul se atrofează şi perde toată însemnătatea de putere morală a statului precum aceasta s'a întêmplat în mare parte cu bisericile ortodocse din imperiul turcesc.

De aceea Sf. Sinod trebue: I. Mai întâiu de toate prin presă a deştepta naţiunea despre pericolele, de care este ameninţată biserica naţională şi prin urmare naţiunea, de către necredinţă, carea aduce cu sine demoralisarea familiei şi a societăţii, de către propaganda papistă, carea aduce cu sine influenţa şi subjugarea strĕină.

II Al doilea, sĕ rugăm guvernul a nu admite întemeerea propagandei papiste în România, prin înfiinţarea de mitropolii şi episcopii papiste, care nu sûnt de trebuinţă, de cât în vederea inputernicirei propagandei catolicismului papist în România. Ţara noastră nici decum nu are nevoe de o asemenea propagandă, ba încă sûntem datori cu mici cu mari a o combate din toate puterile noastre. Noi avem biserica şi religiunea noastră, adusă cu noi în Dacia dela vechia Romă creştină, adevĕrat apostolică eară nu papistă ca cea modernă. Roma actuală sĕ-şi întrebuinţeze zelul sĕu de propagandă la naţiunile necreştine, de care geme globul pămĕntului; propage jidanilor. Mahometanilor, tatarilor, budistilor şi idololatrilor de toate speciele. Jurnalul conservator „Timpul“, în N. sĕu dela 27 Aprile s'ar părea favorabil înfiinţărei nouĕlor episcopate latine, pe temeiu a) că spiritul intoleranţei religioase este primejdios;

b) că românii uniţi din Ardeal nu şi-au perdut naţionalitatea lor prin unire cu biserica Romei.

c) Că românul este din fire tolerant şi crede *om de nimica* pe acel ce reneagă legea lui. La aceste observaţii favorabile propagandei latine este uşor de rĕspuns. Românii respingênd înfiinţarea episcopatelor netrebuitoare pentru numĕrul actual al catolicilor ce locuesc astăḑi în România, nu înjosesc întru ceva conscienţa credincioşilor ei. Ei îşi vor esercita în toată libertatea cultul lor, ca şi până acum, vor avea bisericile lor şi când le vor mai trebuì îşi vor mai construì fără impedecare; vor continua aşi avea doi episcopi viḑitatori, unul la Iaşi, altul la Bucuresci, carii sûnt prea de ajuns pentru numĕrul credincioşilor lor, ce se află actualmente în România. Când dar românii vor lua mĕsuri preventive pentru apĕrarea bisericei lor naţionale, nu are nime drept a se jignì, afară doar de acei cu scopuri ascunsĕ, agresive pe conta bisericei noastre pe care ei o urĕsc şi o persecută sistematic.

La punctul 2-lea respundem: Dacă Românii uniţi din Ardeal nu şi au perdut încă naţionalitatea română, causa este pentru că ei păstrează încă mare parte din basele bisericei ortodocse naţionale. Dar unia este primul pas la catolicism, şi propaganda romană nu se va lăsa până ce nui va face pe deplin catolici-români, reformând treptat şi pe nesimţite totul până ce i va introduce în cosmopolitismul sĕu. Autorul articolului din „Timpul“ mai spune în favoarea uniunei catolice din Transilvania, ca Metropolitul uniat dela Blaj, capul bisericei naţionale române de acolo, este independent de episcopatul catolic din Ungaria şi este subordinat numai „Sfântului Scaun papal.“ (Autorul acestui articol trebue sĕ fie însul „uniat“). Recomândăm autorului se cetească epistola metropolitului uniat Şuluţ din anul 1862, către episcopul ortodocs, Şaguna, şi va vedea ce libertate mare de acţiune are un mitropolit uniat. „Escelenţa Ta, ḑice Şuluţ, sûnteţi în toată Transilvania, aşa ḑicênd un domn nemărginit şi neatârnat în propria diecesă întru cele ce se ating de afacerile bisericesci, nu aveţi a cere opiniunea nimenui, a vre unui alt coleg episcopal, nici a unui metropolit sau patriach, când aveţi a face ori a întreprinde ceva. Eu însĕ, precum bine sciţi escelenţa ta, mĕ aflu sub împregiurări mai grele. Eu, în administraţia bisericei şi a credincioşilor nostri din Transilvania şi din provincia metropolitană, am ca colegi câţiva episcopi, între care este împărţită fosta diecesă a Făgăraşului, am un nunţiu apostolic, un patriarch, ba încă şi alţi fraţi nu de origine comună, carii sûnt foarte influenţi, me controlează, urmăresc fiecare pas al meu cu un ochiu neadurmit, şi adeseori chiar în lucruri la care nu au nici un drept, îmi ţin legată, nu numai voia dar şi consciinţa mea“! (Slavici. Die Rumän. pagina 102—103).

---

numele Dulac; Massarelli îl cunoscea de atunci sub toate numele succesive, cu escepţia poate, numelui de nou improvisat, Cristian Goefle. Cristian se încercà a se convinge de faptul acest din urmă, studiind aspra curiositate ce o observă la stolnicul, nu-i era atâta pentru plăcerea, a sci dacă el are sau nu cap de moarte, ci pentru interesul de a recunoasce în faţa aceasta de escamator pe aceea a falsului nepot a dlui Goefle, care o vĕḑuse în seara premergĕtoare foarte bine.

— În sfêrşit ḑise stolnicul, după multe întrebări obraznice, în faţa cărora aventurierul îşi luà seamă, de cumva o damă amabilă... o persoană tinĕră, contesa Margareta d. e. ţi-ar cere a-ţi vedea trăsăturile... dta ai fi aşa obstinat a-i refuza . . . ?

— Cine este contesa Margareta? ḑise Cristian în ton naiv deşì cu plăcere ar fi pălmuit pe jupânul Iohan.

— O Doamne! replicà stolnicul, eu ḑic contesa Margareta, pentrucă ea este, de bună samă, femeia cea mai frumoasă, din toate câte sûnt acum în castele. Nu ai observat-o?

— Şi unde sĕ o fi vĕḑut-o rogute?

— În rêndul cel dintâiu a privitoarelor dtale.

— O! decumva creḑi, că jucând aproape singur, o piesă cu douĕ-ḑeci de persoane, eu am timp a mĕ uita la doamne. . .

— Eu nu ḑic, dară, insfêrşit dta n'ai fi insufleţit de dorinţa a plăcea unei persoane frumoase?

— Aplăcea? . . . Domnule Iohan! esclamà Cristian cu o vivacitate foarte bine făcută dta îmi spui acì, fără a te indoì un lucru foarte crudel. Dta, precum se vede, nu scii că nătura m'a inzestrat cu o uriciune ingrozitoare, şi că aceasta este unica causă că caut a mĕ ascunde!

— Aşa se ḑice, replicà Iohan; dară şi contrarul sĕ ḑice, şi dl baron ca şi toate celelalte persoane mai cu samă doamnele aici impreunate, doresc foarte a şti de ce sĕ se ţină.

— Aceasta este o dorinţă nechibzuită, ce nu o voi indestuli nici de cum, şi, pentru ai disgusta, eu am se apelez la mărturia dtale.

Vorbind aşa, Cristian, care sĕ îngrijesce a nu lăsa decât o luminare aprinsă în odaie, ridică masca sa de mătasă neagră şi arătă repede şi cu un fel de desperare stolnicului, o altă mască de pânză, indusă în ceară, aşa de bine făcută, încât, fără o lumină foarte bună şi un ecsamen minuţios, era cu neputinţă a nu o lua drept faţă omenească cu nas turtit, palidă şi grozav pătată de o pată mare roşatecă. Iohan, pe lângă toate bănuelile sale, fu surprins, încât nu putea reţinea o esclamaţie de disgust.

— Pardon, pardon, scumpe amice, ḑise el corigându-se, dta esci de deplâns totuşi, şi talentul şi spiritul Dtale sunt avantagiuri de cari te invidiez!

Stolnicul era insuşi aşa urît, încât lui Cristian îi venea a rîde, vĕḑênd că el sĕ ţine cu mult mai frumos decât masca sa. (Va urma.)

Din causa acestor presiuni morale, şi din necontenita tendenţă de a catolicisi treptat pe românii uniţi, bărbaţi mari, ca Maior şi ca Şincai, etc. au fost persecutaţi şi escluşi din clerul uniat pentru că se opuneau la novismele papiste, introduse în biserica unită; au cercat chiar a le pune episcopi catolici, precum spune însuşi autorul articolului din „Timpul“, dar turburarea poporului, a silit pe acest episcop şi pe cei ce l-au pus a-şi da aerul de episcop unit şi a manţinè încă cultul ortodocs. La episcopatele uniate se pun numai persoane agreate catolicismului roman, şi care s'au distins prin servilismul lor causei bisericei române. Persoane renumite prin devotamentul lor naţional, d. e. ca Cipariu, nu se pot învrednicì sĕ ajungă nici la metropolie, nici la episcopate! Cel din urmă argument al „Timpului“, că românul, deşì tolerant, despreţuesce pe cei ce deneagă religiunea, — este neesact şi se desminte prin fapte positive. Chiar autorul spune un esemplu despre un tinĕr român, carele şi-a renegat religiunea, încât la moartea lui a renunţat la ori ce ceremonie religioasă. Istoria uniunei din Transilvania, pe care el vrea se o apere, încă este o dovadă vĕdută de toată lumea, că şi poporul român este capabil a fi ademenit la renegarea religiunei, dacă nu de odată, cel puţin treptat şi prin amăgire. Afară de uniţi tot în Transilvania mulţi români au trecut la calvinism şi apoi s'au contopit cu sĕcuii şi cu ungurii. Vechia nobilime din Transilvania şi Ungaria, toată, trecĕnd la catolicism s'a maghiarisat.

(Va urma.)

Varietăţi.

* Alaltaeri pe la 2 oare au sosit în Sibiiu scirea despre norocoasa nascere a unei archiducese. Pe edificiele publice îndată se arborară flamuri. Seara a fost iluminaţiune.

* (Foc.) Era foc, încă mare foc, din negrije Boianul, o comună în apropierea Mediasului, locuită de români şi sasi, a ars în 18/30 August a. c. inainte de ameaḑi mai întreg, încât in timp de 3 oare la 250—300 case din 400 se prefăcură în cenuşe impreunăcu toate clădirile economice aparţiitoare şi cu bucatele şi nutreţele adunate de pe câmp. Deşi pompierii din Basna sau Boianul de sus au sărit indată în trajutoriu, totuşi focul nu se putu stinge fiind vênt şi poporul dus de acasă parte la câmp, parte la Mediaş cu vite de vêndut, pentru ca sĕ'şi facă bani şi sĕ'şi poată platì dările fiind ameninţaţi cu esecuţiune. Bisericele române au scăpat, cum se ḑice, neatinse de foc: ear cea luterană de doue ori luà foc, şi de doue ori fu scăpată prin hărnicia unui ingrigitoriu. Se aude că ar fi ars şi doi băeţi şi mai mulţi porci. Focul sĕ se fie escat dela un cuptoriu de pâne. Dauna se suie până la 50,000 fl. v. a. Seracii oameni! ce vor face ei acum spre earnă?

Loterie.

Sâmbătă 1 Septemvre 1883.

Buda: **77 26 6 73 15**

---

[496] 1—3

CONCURS

Pre basa statutului organic bisericesc §. 63. conbinat cu §. 23. punctul 5. şi conform decisului Venerabilului Consistoriu diecesan din 1 Iunie 1883 Nr. 341 B. se publică Concurs pentru indeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Ciacovei din diecesa Caransebeşului.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt:

a) Sesiunea, birul şi stola parochiei a II-a din Voiteg; apoi sesiunea de sub Nr. C. 489 b. a parochiei reduse după reposatul preot Sofronie Murgu din Ghilad, care sesiune se confere din partea Consistoriului spre mai bună subsistinţă a protopresbiterului dela 1. Ianuarie 1884 încolo până în 15 Septembre 1886 în arêndă ei anuală — după detragerea contribuţiunii şi a ecuivalentului — cu suma anuală de 210 fl.; — eară din 15 Septembre 1886 încolo în natură. Eară la cas de despărţire a românilor din Ciacova de către Ierarchia sêrbească respective Episcopia din Timişoara, parochia română din Ciacova va devenì parochia protopresbiterală.

b) Tacsele pentru şedulele de cununiă normate prin decisul sinodului eparchial din anul 1871. Nr. 60 şi 99 cu 2 fl. respective 1 fl. pentru fiecare şedulă de cununiă.

c) Birul protopopesc după rescriptul declarătoriu dela anul 1779, — 100 oca (1. Hl. şi 54 litre) de grâu, sau ecuivalentul acestuia în bani dela fie-care preot cu parochia.

d) Pauşalele de călătoriă preliminate cu 200 fl. drept recompense pentru tacsa de 4 fl., ce o luau proprotopresbiterii mai nainte pre basa unor ordinaţiuni ministeriale şi anume 2 fl. pentru ţinerea esamenelor anuale în comune eară 2 fl. pentru revisiunea socotelelor bisericesci.

e) În fine sala mobilată şi pauşalul oferit de comitetul protopresbiteral pentru susţinerea cancelariei protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pre terenul bisericesc şi scolariu, cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiele teologice în vre unul din Institute din Metropolia noastră şi a susţinut cu distins succes esamenul riguros de calificaţiune.

Acei aspiranţi au preferenţa, cari au frecuentat sau absolvit cursuri juridice sau filosofia la vre-o academiă sau universitate s'au distins prin editarea vre-unui op folositoriu pre terenul bisericesc sau scolariu.

Cei ce voesc a concurge la acest post sûnt avisaţi a-şi aşterne suplicele concursuale înstruite cu toate documentele originale necesarie la comisariul Filip Adam, asesor referinte al consistoriului diecesan în Caransebeş, în termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui Concurs în foaia „Telegraful Roman“.

După espirarea terminului pus în escrierea de Concurs, nu se mai pot primì recurse.

Ciacova în 19 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Ciacovei.

În înţelegere cu subscrisul

Filip Adam m. p.,
comisariu consistorial.

Nr. 278. [394] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de invĕţători la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite sĕ escrie concurs cu termin până la 10 Septemvre st. v. a c.

1. Deva, cu salar anual de 350 fl. cuartir şi lemne de încălḑit, cum şi unele accidenţii stolare.

2. Chergeş cu salar anual 100 fl. în bani, 16 mĕsuri mari în naturale, parte grêu, parte cucurus, cuartir şi 3 stêngini de lemne cubici, din cari sĕ va incălḑi şi scoala.

3. Panc-Selisce, salar anual în bani 100 fl., în naturale 52 mĕsuri, jumĕtate grâu, jumĕtate cucuruz, cuartir şi 10 stêngeni de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.

4. Fintoag, salar anual în bani 72 fl., în viptuale 64 mĕsuri parte grâu parte cucuruz, cuartir în edificiul scoalei şi 8 stêngini de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.

Cererile de concurs instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare, sĕ vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Deva la 15 August, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Devei şi Dobrei.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 308. 1883. [493] 2—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea posturiler învetătoresci dela scoalele conf. gr. or. din mai jos semnatele comune ţiitoare de ppresbiteratul Mercurii se prolungesce concursul publicat în „Teleg. Rom.“ Nr. 80 82, până la 10 Septembre an. curent.

1. Gârbova cu salariul anual de 200 fl. cuartir în edificiul scoalei. 4 ☐ lemne de foc din cari e a se încălḑì şi scoala, şi grădină de legumi.

2. Ludoş, salariu 250 fl. relut de cuartir şi lemne de foc.

3. Spring, salariu 200 fl. cuartir natural în edificiul scoalei şi lemne de foc.

4. Armeni, salariu 250 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi îşi vor adresa cererile concursuale, înstruite coform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral al tractului Mercurea în Mercurea până la terminul indicat, şi în cât ar fi posibil a se presenta şi în persoană înaintea dlui adm. prot. Ioan Droc

Dela oficiul ppresbiteral al Tractului Mercurea la 17 August 1883.

Nr. 226 [495] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. din Cheia protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: un salar anual de 100 fl. v. a. cuartir liber şi lemnele trebuincioase de foc.

Concurenţii sĕ'şi adreseze suplicele lor instruite în sensul statului organic şi al regulamentului congresual din 1878 la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Braşov până la terminul de mai sus.

Braşov, 12 August, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului.

Iosif Barac m. p.,
ca adstr. ppresbt. al Branului.

Nr. 225. [489] 3—3

CONCURS.

La scoala confesională română gr. or. din *Rêşnov* protopresbiteratul Branului cu începerea anului scolar 1883/4 se înfiinţează şi clasa a IV-a. Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la această scoală se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 8 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 300 fl. v. a. solvinḑi în 4 rate, cu prospect de a se ameliora în viitoriu salariul.

Doritorii de a ocupa acest post trebue sĕ aibă cualificaţiunea recerută pentru învĕţători dela scoalele capitale, sĕ cunoască şi limba germană şi şi se fie vĕrsaţi în cântările bisericesci.

Petiţiunile instruite în sensul legilor din vigoare sûnt a se aşterne până la terminul sus indicat reverendisimului domn protopresbiter Iosif Barac ca adst. ppresbiteral al tractului Bran în Braşov.

Din şedinţa comitetului parochial gr: or: ţinută în Rêşnov la 6 August 1883.

În conţelegere cu oficiul ppresbiteral al Branului.

Comitetul parochial.

Dimitrie Nan m. p.,
paroch şi preşedinte.

Nr. 250. [490] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale din comunele protopresbiteratului Sebeşului mai jos înşirate se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Vingard, cu salariu anual de 200 fl. v. a. cortel şi un stângin de lemne

2. Daia, cu leafă anuală de 200 fl v. a. cortel, un stângin de lemne şi folosirea grădinei scoalei.

3. Laz, cu salariu anual de 120 fl. v. a. cortel si 2 stângini lemne.

4. Cioara, cu salariu anual 100 fl. cortel şi lemne de foc.

5. Petrifălĕu cu leafă anuală de 62 fl. v. a. cortel şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre una din supranumitele staţiuni au a-şi substerne cererile înzestrate cu toate documentele prescrìse de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Sebeş în 10 August, 1883.

Oficial protopresbiteral gr. res.

Ioan Tipeu m. p.,
protopresbiter.

Stabilimentul de liniaturi L. MICHAELIS în Sibiiu.

Eftin! Nou! Cu gust!

Dela tipografia archidiecesană în Sibiiu se pot procura:

Caiete de scris

din 8 foi pentru **începĕtori** cu linii largi, din hârtiă fină satinată şi bine cleită, cu învĕliş vênĕt şi vignetă albă pentru scrierea numelui

în doue colori liniate.

Caiete într'o coloare, frumos liniate, pentru scrisoare **română**, germâne, pentru dictando din 8 foi, cu învĕliş şi vignetă albă.
Preţul unui exemplar 2 cr., 100 exemplare 1 fl. 65 cr.

Caiete fără vignetă din foi, cu învĕliş vênĕt, pentru **începĕtori** în doue colori liniate, pentru scrisoare **română, germână, pentru dictando şi caligrafie.**
Preţul unui exemplar 1½ cr., 100 exemplare 1 fl. 34 cr.

Caiete pentru comput din 8 foi, cu învĕliş vênĕt 100 exemplare 1 fl. 50 cr.
Dictando cu margo din 8 foi, preţul unui ex. 2 cr., 100 ex. 1 fl. 98 cr.
„ „ „ „ 12 „ „ „ ex. 3 cr., 100 ex. 2 „ 50 „
Caiete din 6 foi, cu învĕliş vênĕt, pentru scrisoare **română, germână,** pentru dictando şi comput.
Preţul unui exemplar 1 cr., 100 exemplare 80 cr. [492] 2

Eftin! Nou! Cu gust!

Efectuesce liniaturi pentru protocoale şi registre comerciale promt şi eftin.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 98 Sibiiu, Joi 25 August (6 Septemvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 24 August.

Ministrul president Tisza a fost totuși mai norocos, decum se presupunea înainte cu două ḑile. Ḑiarele din Budapesta și din Viena, *unisono* spun că ministrul president Tisza de și au așteptat ceva a învins cu propunerile sale pe linia întreagă. Comandantul general din Agram baronul de Ramberg, se va denumì comisariu regesc și va primì însărcinarea de a restaura ordinea în Agram și în Croația, fie chiar și cu putere înarmată. Baronul de Ramberg unele sciri, se află deja în Viena spre după a primì instrucțiunile necesare pentru esecutarea ordinilor, cu care va fi însărcinat. El va avea sĕ pună insigniile aruncate earăși la locul lor, va avè sĕ înlocuiască pe banul Peiacevici, care va fi demisionat definitiv, în toate afacerile acestuia, până la altă disposițiune din partea guvernului unguresc. Cestiunea de drept va fi deocamdată lăsată la o parte, ḑice „Budapester Corespondenz.“

Cu toate aceste, în Budapesta nu este o încredere completă în succesele ulterioare ale victoriei susatinse. „P. Ll.“ „Nemzet“, „Neues Pester Jurnal“, „Pesti Napló“, „Egyetértés“, de și își iau în aprețierile lor avêntul încrederei, nu pot suprima îndoelile, că se tractează de întroducerea unui regim austriac în Croația.

Într'aceea biroul de corespondență începe sĕ ne asigure că în Croația spiritele au început a se mai mulcomì. De altă parte însĕ ḑiarele vin mai în urmă cu alt fel de sciri, cari nu constatează cele spuse de biroul de corespondență. Așa cetim că în Gorița, în ḑiua dela 3 Septemvre n., a avut loc un esces însĕmnat înaintea casei comunale. Obiectul escesului au fost earăși insigniele ca și în alte părți. Gendarmeria s'a vĕḑut silită a face întrebuințare de arme, cu care ocasiune fu ucis un măcelar. În altă comună țĕranii au luat din biserică statua regelui Stefan și o a bătut strigând neîncetat: „I ti si magjar!“ (și tu esci maghiar).

Este interesantă aprețiarea crisei din Croația din partea ḑiarului polon „Reforma“: Crisa în Croația, ḑice citatul ḑiar, dovedesce, dacă cumva mai este lipsă de dovadă, că organisațiunea presentă a Austro-Ungariei nu se poate considera definitivă și durabilă. Nĕsuința de a face din Ungaria un stat național este ilusorică și visul nemților că sĕ va întoarce oare când egemonia lor în Austria, este o nebunie. Dacă croații află că autonomia lor, care pentru slavii ceialalți este un ideal, este neîndeslulitoare, cât de rĕu trebue sĕ se afle slavii ceilalți din Austria. Ar putea sĕ le servească nemților de învĕțătură, că esistența Austriei atârnă numai și numai dela respectarea drepturilor și aspirațiunilor naționalităților celor „mature“, nici decum dela protecțiunea lui Bismarck și dela alianța cu Germania.

„Nord. d. Allg. Ztg.“ a aflat cu cale sĕ suleveze o cestiune care nu privesce dea dreptul monarchia austro-ungurească, însĕ totuși indirect. „Nord d. Allg. Ztg. apreciază aspirațiunile lui Petru Caraghiorgevici, bărbatul princesei muntenegrene Zorka, la tronul sêrbesc. Ḑiarul adauge că după semnele mai nouĕ ambițiunea lui Caragheorghevici nu se țermuresce numai pe lângă Serbia, ci sĕ estinde și asupra Bulgariei. Oficioasa berlineză se pare a greșì cu voia, căci nu este de mult, de când tot dela Berlin s'au putut auḑì scirea, că Alesandru principele Bulgariei are se fie bărbatul princesei Milița, fiicei a doua a principelui muntenegrean.

Dela Belgrad se scrie că încercările de fusiune între liberali și radicali n'au succes de loc. Causa e că Ristici n'a putut fi satisfăcut.

Un ḑiar din Roma împărtĕșesce, că redactorului sĕu i-a succes a ajunge la cunoscința tratatului de alianță între Germania, Austro Ungaria și Italia. Tratatul se compune din trei Articoli. Cel dintâiu îndatoresce pe Italia a observa atitudine amicabilă față cu Francia, asigură însĕ pe Italia, la cas de resboiu neprovocat din partei cu Francia, de ajutoriul Austriei și Germaniei; în al doilea, Italia promite ajutoriu Germaniei la casul unui resboiu între Francia și Germania; în al treilea se obligă Italia la neutralitatea cea mai strictă, dacă Austro-Ungaria ar venì în conflict în peninsula balcanică cu Rusia.

Ministrul president din România, Ioan Brătianu, a plecat de nou la Aix les Baines. Trecênd prin Viena a cercetat, însoțit de legatul român din Viena, pe ministrul de esterne Kálnoky. Dela Viena ministrul president Brătianu merge la Gastein, unde are sĕ se întâlnească cu principele Bismarck.

Statele orientale și Austria.

Ḑiarul *„Novoie Vremia“*, pornind dela convingerea că este foarte apropiată isbucnirea de noue complicațiuni în peninsula balcanică, pune înainte un resboiu între Rusia și Austria și enumĕră forțele armate ce ar fi în acest cas la dispozițiunea statelor balcanice federate.

Respunderea de toate câte le susține o lăsăm ḑiarului „N. V.“

Popoarele din peninsula balcanică, ḑice, citatul ḑiar, vĕd în Austria un vrășmaș mult mai periculos ca în Turcia, de vreme ce cea dintâiu le împedecă pe față viitoarea lor desvoltare națională. Înt'run asemenea pericol se află interesele României, Serbiei și Bulgariei. Poate că cu ele se va unì, din alte motive, și Turcia. La cas de un resboiu Austria poate foarte bine sĕ aibă contra sa toată peninsula balcanică fără deosebire de naționalitate. Austria ar avea încă un vrășmaș puternic și foarte serios.

Lăsând la o parte pe Turcia, România este aceea, care, întru ce privesce forța militară, ocupă cel dintâiu loc. Pe când ea caută sĕ scape de epitropia politică și economică a Austrîei, după cum dovedesce aceasta atitudinea cabinetului din Bucuresci în cestiunea dunăreană, România se încearcă sĕ-și întărească puterea sa prin unirea poporațiunii române, care trăiesce în monarchia habsburgică; forțele României sûnt chiar acum însĕmnate.

Austria vede aceasta lămurit și nu în zădar a făcut ca Belgiul sĕ recheme pe cunoscutul general-inginer Brialmont, care prelucrase proiectul pentru întărirea Bucurescilor și o întreagâ sistemă de întăriri la fruntaria de Nord.

Legea de la 8 Mai 1882, care a întrodus o nouă organisare a armatei române, este deja esecutată și a încheeat organisarea armatei române, care, dela 1876, a devenit în fie-care an mai tare. România poate pune acum pe picior de resboiu o armată de 150,000 oameni cu 288 tunuri, afară de miliții care numĕră 96 batalioane ,60 escadroane și 180 tunuri. De mult încă România, și se poate ḑice că din ḑiua când și-a dobândit independența, are în vedere putința unui resboiu cu Austria. Dar nici odată acest pericol n'a devenit atât de vĕdit ca în acesti din urmă doi ani. Această recunoascere s'a arĕtat în aceea, că în anul trecut, parlamentul a votat, afară de bugetul sporit al ministeriului de resboiu și un credit estraordinar de 19 milioane lei. Din acestea 15 milioane au fost destinate pentru lucrări de întăriri și 4 milioane pentru dobêndirea de material de artilerie și arme. Parlamentul îngrijat de siguranța statului, a mers și mai departe și a aprobat și construirea a douespreḑece noue linii ferate strategice în lungime de 678 verste. Mijloacele pentru această construire a fost procurate prin împrumutul de 40 milioane franci, și toate puntele strategice însĕmnate vor fi legate prin rociul drumurilor de fer. Mai trebue observat încă, că guvernul român în scopul unei repede mobilisări și a unei concentrări strategice a armatei a rescumpĕrat toate drumurile de fer ale regatului. Că armata română este capabilă de rĕsboiu au dovedit-o manevrele din anul trecut de sub conducerea regelui, în care soldații români, prin minunatul esercițiu și disciplină au atras admirațiunea militarilor străini. Aceasta este o recunoasere plină de valoare.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Acum replică el, după ce își lăsase masca cea neagră în jos, spune-mi sincer, pentru ce a-i fost așa curios a sci cât de urît sûnt eu.

— O Doamne, replică Iohan după un moment de ezitare dându-și aerul unui om bun, o sĕ ți-o spun... Ba chiar decumva vrei sĕ-mi ajuți a descoperì un secret, o copilărie, care intrigează aci pe mai mulți, numai pe o singură persoană, dta vei dobândì drepturi de recunoscință... mĕ pricepi bine, de munificența stăpânului casei: este vorba de o glumă, de un rĕmășag...

— Așa, rĕspunse Cristian, curios auḑì împărtășirea, ce deja o presimțea; de ce este vorba?

— Dta ai tras la Stollborg?

— Da; dta ai refuzat a mĕ primì aici.

— Dta ai durmit... în odaia ursoaicei.

— Da.

— Da, așa-i? Pretinsa fantomă..

— Nu va fi fantoma, despre care vrei sĕ mĕ întrebi? Dta nu vei crede în ea mai mult ca mine?

— Precum ḑici; dar este o fantomă, care a apărut eri la bal, și pre care nu o cunoasce nimenea. Dta o ai vĕḑut în Stollborg?

— Nu; eu n'am vĕḑut nici o fantomă.

— Când ḑic fantomă... dta ai vĕḑut acolo pe un advocat cu numele Goefle, un om foarte bine meritat?

— Da, eu am avut onoarea a vorbì cu dênsul aḑi-dimineață. El ocupă odaia cu două paturi.

— Ca și nepotul sĕu.

— Eu n'am vĕḑut nici un nepot.

— Nepot s'au ce o fi, un bărbat tinĕr de statura dtale a cărui glas n'are pentru mine nimic particular, dar a cărui față era foarte plăcută, îmbrăcat în negru, un bărbat frumos în sfêrșit...

— Frumos? Plăcere-ar cerului sĕ fi fost eu acela, domnule Iohan! Eu am fost eri așa de somnuros, de nu ți-ași putè spune, dacă a fost el în Stollborg. Eu n'am vĕḑut pe niminea, decât pe un bețiv cu numele Ulfilas.

— Nici dl Goefle n'a vĕḑut pe streinul acela?

— Nu cred.

— El nu-l cunoasce?

— A! dta îmi aduci aminte... Da, da, sciu ce vrei sĕ ḑici: eu am auḑit pe dl Goefle plângêndu-se asupra unui individ, care i-ar fi usurpat numele pentru a se presenta la bal. De asta este vorba?

— Da, tocmai de asta.

— Dar cum vine, domnule stolnic, că, fiind dvoastră mistificați prin necunoscutul acela, nu l'ați urmărit?

— Noi n'am fost nici decât mistificați; el s'a dat drept rudenie aproape a advocatului: noi am socotit că o se-l mai vedem. Aḑi-dimineață, precând advocatul l'a tăgăduit, dl baron s'a întrebat cum de a îndrăsnit un necunoscut, cu nume împrumutat, a se întroduce la festivitate. Este fără îndoială un remășag impertinent, vre-un student dela scoalele de mine din Falun... decumva nu va fi, precum mi se pare că s'a dat sĕ se înțeleagă, un fiu natural, pe care advocatul nu l'a autorizat a purta numele sĕu.

— Toate aceste nu mi se par așa importante ca se cauți atâta după ele respunse Cristian în ton indiferent; dai-mi acum voie a merge la cină, domnule stolnic?

— Da, de bună samă; dta vei cina cu mine.

— Nu, îți multămesc; eu sûnt foarte ostenit și mĕ retrag.

— Tot la Stolborg; dta șeḑi rĕu acolo!

— Eu mĕ simt foarte bine.

— Ai un pat, cel puțin?

— O sĕ am unul, la noapte.

— Dă-ți bețivul acela de Ulfilas ceva convenabil de mâncare?

— Nu se poate mai bine.

Şi forţele armate a le celorlalte state balcanice nu trebue despreţuite, şi cu atât mai mult încă cu cât ele cresc pe fiecare an. Astfel armata bulgară numĕră 17.000 de oameni de trupe pedestru şi 35.000 oameni de reserve bine esercitate. Cavaleria care era puţin numĕroasă, fu sporită prin transformarea gendarmăriei locale într'un corp de dragoni.

În acelaşi timp cu armata bulgară au sporit şi forţele militare a le Rumeliei Orientale, care poate pune chiar acum 13,000 oameni pe picior de resboiu. Când provincia va chema sub arme pe oamenii cari au dobêndit în societăţile de gimnastică o minunată educaţiune militară, atunci armata Rumeliei orientale va putea numera mai bine de 50.000 luptători.

În partea de vest a peninsulei balcanice, armata muntenegreană formează mieḑul forţelor care sûnt vrăşmaşe Austriei. Muntenegrul se mişcă mereu şi se îngrigesce necontenit cu arme şi muniţiuni. Nu s'a esecutat încă acolo o organisare a armatei în sensul modern, fiind că actuala organisare, care a fost pusă la încercare, este cea mai bună pentru acest principat. În moment de pericol armata se compune din toată poporaţiunea bărbătească. Totuşi Muntenegrul are acum mici detaşamente militare, cari sûnt întrebuinţate ca garnisoane prin intăririle dela fruntarii. Ca un mijloc foarte însĕmnat de apĕrare este construirea de căi noue în scopuri strategice, precum este drumul dela Cetinie la Scutari.

O mai mică mişcare în pregătiri pentru lupta ce se apropie se vede în Serbia, al cărei guvern, care este susţinut de Austria, n'are decât o ţintă, aceea de-a nu înfuria pe patronul seu. Dar Austria poate prea bine sĕ se înşele contând pe aceasta supunere. Guvernul din Serbia este de parte de-a fi totdeuna cu poporul, care nu şi-a uitat încă strălucitul sĕu trecut şi care nu va voi sĕ lase în nenorocire pe fraţii sĕi din Bosnia şi Erţegovina-

Dela Asociaţiunea transilvană.

Braşov, 28/31 August 1883.

III.

A seară — Joi seara — a fost representaţiunea teatrală în localităţile dela redută. Public a fost foarte mult. Căldura a fost aproape nesuferi-. bilă, şi crescea în proporţie cu mulţimea oamenilor. Biletele pentru teatru s'au petrecut încă de Miercuri. După 8 oare se ridică cortina şi vedem pe scenă frumosul tablou de ţĕrăncuţe şi ţerani, în pitorescile lor vesminte salutând pe „Craiu nou.“ Sûnt drăgălaşe româncuţele noastre în costumul naţional, frumoase de-ţi fură ochii când joacă hora pe scenă, frumoase şi drăgălaşe chiar şi când in rola de ţĕrance de rênd îşi descopere secretul inimei prin valsuri de ale lui Strauss.

Cu greu vei afla oameni, cari se studieze cu mai mult zel şi mai mare entusiasm cântările, ca şi braşovenii. Fiecare om cu inima la loc le va admira pacienţa. Admiratam şi noi pe doamna Lenger în special în greaua rolă ce a avut, rolă jucată cu multă desteritate şi şi mai multă bunăvoinţă. Nu mai puţin am admirat talentul domnului Barseanu de a interpreta rolul ispravnicului şi pe domnul Budnariu ca Moş-Corbu. Dacă s'a imprimat în inima cuiva representaţiunea teatrală de Joi seara, apoi de sigur Moş-Corbu nu o va uita în vieaţa sa.

Opinia generală este că în Braşov cu puterile esistente ai pute face minuni. Le lipsesce însĕ spiritul conducĕtoriu, care sĕ le formeze gustul spre lucruri estetice şi de valoare necontestabilă.

Vineri la 9 oare s'a deschis şedinţa a III. Propunerile făcute la desbaterea budgetului în general au căḑut toate şi s'a primit projectul de budget al comitetului cu propunerea comisiunei provocată în raportul meu din şedinţa a II.

Urmează la ordinea ḑilei raportul comisiunei pentru propuneri. Raportorul acestei, domnul Bozoceanu propune a se da comitetului indemnitate pentru cumpĕrarea casei din strada Morei Nr. 8 în Sibiiu, asemenea pentru spesele făcute cu reparaturile. Sĕ dă indemnitate. Asemenea se încuviinţează şi eserciţiul anului viitoriu pentru reparaturi mai mari în suma de 3184 fl. 64. cr.

Cu privire la propunerile positive ale comisiunei se primesce.

1. Propunerea prin care se cassează propunerea adunărei generale din Dej cu privire la monumentul lui *Andreiu Mureşianu*, şi ridicarea monumentului se concrede comitetului ales spre acest scop în Braşov.

2. Se primesce propunerea comisiunei ca sĕ se reguleze averea rĕmasă după fericitul Iancu şi sĕ se conserve intravilanul.

3. Asemenea propunere a comitetului pentru cassarea tacselor restante.

4. Asemenea se primesce şi propunerea comitetului de a se împărţi foaia Asociaţiunei la toţi membrii cu adausul, ca cu vre-o 50 de esemplare sĕ se tipărească mai multe, spre a se putè trimite şi membrilor noi.

5. Cu privire la neaprobarea membrilor din România, sĕ decide a se face din nou representaţie la guvernul unguresc.

6. Propunerea comitetului de a se primi de membri toţi cei insinuaţi, — se primesce.

7. Urmează la ordinea ḑilei obiectul cel mai important propunerea comitetului de a se înfiinţa o scoală de fetiţe cu residenţa în Sibiiu.

Din incidentul acesta comisiunea a venit cu propuneri.

a) Adunarea generală salută cu bucurie ideea de a se înfiinţa un institut de crescere pentru fetiţe. Se însărcinează comitetul Associaţiunei se vină la procsima adunare generală cu plan detaiat atât cu privire la edificii cât şi în ce privesce studiile.

b) Fondului academiei de drept în suma de 20,501 fl. se i se dee altă destinaţiune.

După raportor ia cuvêntul domnul V. Babeşiu. Şi esprimă mulţămita sa pentru înţelepciunea comimisiei de a impărţi acest obiect în 2 părţi. Ce privesce propunerea primă a comisiei dênsul o primesce în principiu, merge însĕ ceva mai departe şi din incredinţarea conferenţei avute propune: „Comitetul este autorisat a zidì un edificiu până la 30,000 fl. pe terenul actual al Associaţiunei care edificiu sĕ rĕspundă trebuinţelor unui institut pentru fete. Se realiseze aceasta cât mai curênd şi la procsima adunare generală sĕ ne aducă raport detaiat despre zidirea edificiului, instituirea şi organisarea institutului“.

După domnul Babeşiu ia cuvêntul domnul advocat Harşianu. Se roagă a i se cetì votul sĕu separat privitoriu la conclusul comitetului în cestiunea fondului academiei de drepturi. Cererea domnului Harşianu era foarte nebasată, căci aici nu era vorba de convertirea fondului academiei, ci de înfiinţarea unui institut pentru fete. Din indulgenţa presidiului sa cetit votul separat al domnului Harşianu.

Ne-a surprins votul separat al domnului Harşianu, ne-a surprins cu atât mai vêrtos cu cât Domnia Sa ḑice că „Naţiunea română a recunoscut că înfiinţarea academiei de drept este necesitate de prima linie.“ Aceasta o poate afirma un elev în gimnasiu şi nu un advocat, care în toate ḑilele se isbesce de crunta realitate.

Întreg votul separat mai mergea încă. Însĕ după cetirea lui începu domnul Harşianu a-şi 'l motiva cetind de pre hârtie o lungă litanie, care a stors în cele din urmă pacienţa chiar şi a oamenilor celor mai flegmatici. Sala era aproape goală, şi domnul Harşianu tot cetea. La numĕroasele protestări, că nu este permis a cetì, domnul president a rĕspuns că scie şi dênsul că nu este permis a se cetì cuvêntările, roagă însĕ pre adunare sĕ facă escepţie cu domnul Harşianu, care cu provocare la libertatea de a vorbì se ţinea tare pe picioare, pe când domnia Sa nu vorbea, ci cetia.

Înţelegem foarte bine pe domnul president când ḑice că sĕ se facă cu domnul Harşianu escepţie dela regulament. Credem însĕ că prestigiul Asociaţiunei trece preste capriţele unui singuratic membru, chiar şi când se simte necesitatea de a se face escepţie cu dênsul.

Fiind timpul foarte înaintat desbaterea mai departe se amână pe şedinţa procsimă, la 5 oare după ameaḑi.

Inainte de a se încheia şedinţa se cetesce o telegramă dela românii din Cluj, prin care adunarea generală pe anul viitoriu sĕ învită acolo, şi una de felicitare dela un anumit Murgu.

Cu aceaste se încheie şedinţa a III.

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României

(Urmare).

Eată dar pentru ce noi trebue a ne păzì de cursele propagandei iesuitice a Romei: nu pentru a fi netoleranţi în spiritul constituţiunei noastre, nu pentru a jignì consciinţa locuitorilor catolici-români ce trăesc în România şi poartă sarcinile statului, ci pentru a ne apăra biserica noastră naţională, şi prin ea a ferì naţiunea de uneltirile şi amestecul strĕinilor în afacerile noastre naţionale.

Sĕ întrebăm însĕ pe curia romană cu *propaganda fide* a ei: primire-ar ea oare, ca noi românii sĕ trimitem în Italia un metropolit sau un episcop românesc la Roma cu titlu „metropolitul, ori episcopul Romei“ ori la Veneţia, Milan, Neapole etc. cu titlurile acestor oraşe catolice, mai ales când scim, că acum în Italia sûnt multe elemente gata, de a forma o bună biserică naţională ortodocsă? Primire-ar oare sĕ facem ceva asemenea pentru alte capitale şi oraşe însĕmnate şi neînsĕmnate din lumea catolică? Nu! pentru că ea nu admite nici morţii nostri a se înmormênta în cimiteriele credincioşilor sĕi. Noi însĕ nu facem aşa; ci la cas de nevoe, înmormêntăm pe catolici în cimiteriele noastre, şi încă cu toată rêndueala creştinească a bisericei noastre; nu-i depărtăm nici dela celelalte taine ale bisericei, la casuri de nevoe, când ei nu au preoţi de ai lor. Şi aceasta o facem, pentru că sûntem

---

— Esti pregătit pe mâne?

— Pe ce vreme?

— Ca şi astăḑi.

— Prea bine. Salutare!

— A! încă o vorbă, domnule Waldo: este o indiscreţiune, dacă te intreb de numele dtale cel adevĕrat?

— Nici decum, domnule Iohan; numele meu cel adevĕrat este Stentarello, a-ţi servì.

— Şiretule! Dar aşa tot dta faci sĕ vorbească personagiul acesta din comedie?

— Tot eu, când nu o face servitorul meu.

— Dta eşti misterios!

— Da, când este vorba de secretele şi de culisele mele: fără aceasta nu este farmec şi nu este succes.

— Se poate, dară lasă-mĕ cel puţin sĕ te întreb pentru ce sĕ chiamă una din persoanele dtale baronul?

— A! de aceasta intreabă pe lacheii carii au dat lui Puffo sĕ bea; încât pentru mine, dedat la greşeli de aceste, nici nu o aşi fi băgat în samă, dacă nu o ar fi mărturisit el însuşi, cu spaimă.

— Sĕ fie auḑit el niscari vorbe băbesti?

— Ce fel de vorbe? Esplicăte. . .

— Nu, nu este nimic, respunse Iohan, care vedea, mulţămită desterităţii sau naivităţii convorbitorului seu, situaţiunea lor respectivă strămutată, în inţelesul acela că, în loc sĕ întrebe stolnicul, el se află însuşi întrebat.

El totuşi revenì la o întrebare deja făcută.

— Dta ai avut o decoraţiune ce seamănă de minune cu Stollborg?

— Da, ea samănă încâtva cu Stollborg, din întêmplare şi inadins am făcut-o sĕ semene.

— Pentru-ce?

— Nu ţi-am spus? Pentru ca sĕ placă dlui baron. Este o delicateţă din parte-mi a căuta totdeauna a representa un sit al localităţii unde eservez industria mea pasageră. În staţia viitoare, Stollborg se va schimba şi decoraţiunea va representa altceva. A aflat dl baron decoraţiunea mea din fundrea? Ce vrei! am avut aşa puţin timp.

Vorbind aşa, Cristian sĕ desfăta, observând faţa neplăcută a lui Iohan.

El era un bărbat de vre-o cinci-ḑeci de ani, cam gros, de soiu ordinar şi apatic, la întâia privire; dară, din seara premergĕtoare, Cristian găsise predându-i scrisoarea de invitaţie din buzunarul dlui Goefle, în privirea sa poncise, o activitate incuisitorială, ascunsă de o nepăsare aparentă. Acuma, el era şi mai surprins de semnele aceste a unui afectat caracter, ce părea a fi o copie esagerată a caracterului baronului, a stĕpânului sĕu. Pe lângă toate aceste, nefiind în sfêrşit Iohan altceva, decât primul lacheu, fără crescere şi fără cultură adevĕrată, lui Cristian îi era uşor a juca comedia cu mult mai bine decât el, şi a-l lăsa convins de nevinovăţia intenţiunilor sale. Cu ocasiunea aceasta, Cristian câştigase o quasi-siguranţă în privinţa istoriei baronesei Hilda. Pentru el devenì evident, că o dramă oare-care s'a întêmplat în Stollborg şi că baronul nu putuse vedea fără groază sau fără mânie următoarele trei lucruri, representate într'o formă şi cu o intenţiune oare-care: adecă, o temniţă o victimă şi un temniţar.

X.

Iohan a fost de bună samă confidentul, poate unul din actorii acestei drame. El voise a şti până la ce punct, măiestrul Cristian Waldo, în calitatea sa de cronicar ambulant, putea fi iniţiat în misterul acesta. Cristian aruncase abil în spiritul sĕu, bănuiala, unei indiscreţiuni din partea lacheilor castelului şi el scăpase aşa, foarte norocos, de-o-camdată, persoana sa şi cea a d-lui Goefle.

Noi îl lăsăm sĕ 'şi încarce ca un filosof măgariul seu şi istorisim ce s'a întêmplat în decursul convorbirei sale cu stolnicul. Reluăm firul istoriei noastre în momentul, când dl Goefle, favorizat de resărirea lunei şi de reîntoarcerea aurorei boreale, plecase spre Stollborg, mergênd repede pe lac, cântând şi gesticulând, încâtva fără voia sa.

Pe vremea aceea se servea cina oaspeţilor din castelul nou şi splendida plăcintă a Crăciunului, care, după obiceiul norvegian, avea sĕ rĕmână pe masă neaţinsă până în 6 Ianuarie, deştepta, prin toleranţi, şi biserica noastră este tolerantă în adevĕratul înţeles, şi nu este deprinsă a viola consciinţa religioasă, pănă şi a necrestinilor. Noi chiar de am fi în stare nu am trimite episcopi şi metropoliţi în ţĕrile crestine care îşi au metropoliţii şi episcopii lor de ori ce confesiune; căci aceasta nu permit canoanele bisericei noastre, care sûnt comune şi bisericei latine. Pentru ce dar Roma crestină voesce se violeze consciinţa noastră, şi se calce sfintele canoane prin numirea unui metropolit în România cu titlu de „al Bucurescilor“ sau „Bucarescensis“, când în Bucuresci este capitala bisericei ortodocse române, şi reşedinţa mitrepolitului primat al României? Pentru ce episcopi cu titlurile episcopilor şi archereilor români: al Iaşului (Iasiensis), unde este reşedinţa metropolitului Moldovei? Al Galaţilor (Galatzensis) unde este reşedinţa episcopului Dunărei-de-jos? Al Craiovei, (Craiovenis) unde earăşi este episcopul Râmnicului şi al Severinului şi are un vicariu cu titul de „Craioveanul“. Toate acestea ar fi dispreţul cel mai mare pentru biserica naţională română, şi ne arată că Roma privesce biserica noastră ca cum nici ar esista şi că ea voesce acum sĕ ne facă biserică şi se ne trimită cei ântâiu archipăstori creştinesci!!

Nu cred că naţiunea română va tolera o asemenea decădere a bisericei sale naţionale! Catolicii din România n'au trebuinţă nici de doi episcopi, pre carii îi au deja. Acestia vor putea sĕ locuească unde le va plăcea în România, fără înse aşi acăpăra titlurile dela localităţile administrate şi supuse păstoriei ierarchilor români; ci sĕ fie priviţi ca archerei şi episcopi titulari, cu titluri strĕine de ţeară, ca viḑitatori, cum s'au privit şi pănă acum. Archiereii titulari, cu titluri dela localităţile române, are şi poate avea numai biserica română, şi numai dintre membri clerului seu. Titlurile acestea nu sûnt ceva fără valoare, ci ele implică drepturi mari, drepturile episcopale, între care este şi acela de a propaga credinţa sa. Archiereii nostri titulari sûnt mărginiţi în funcţiunile lor prin aceea că ei se chirotonisesc în calitate de vicari, supuşi meteopoliţilor şi episcopilor actuali ai ţĕrei, încât ei nu pot funcţiona nimica episcopal fără prealabila autorisare a eparchiotului respectiv, şi cel ce ar face contrariul, cade sub judecata bisericească. Nu este aşa cu un episcop catolic; el nu este supus ierarchiei bisericesci a ţĕrei. Prin urmare, când el va fi recunoscut ca episcop ori metropolit cu titlul unei localităţi din ţeară, prin aceea i se recunoasce şi dreptul de a-şi propaga credinţa sa în aceea localitate şi a face proseliţi. Şi tocmai aceasta este ţinta principală a propagandei papiste.

Pe lûngă împregiurările arĕtate în urmă, biserica Romei crede, că acum este timpul cel mai favorabil pentru propaganda sa; căci crede, că noi ne-am fi desbinat de biserica ortodocsă a rĕsăritului, în urma oare-căror neînţelegeri momentane, ivite între biserica noastră naţională şi patriarchia ecumenică şi se aşteaptă, ca patriarchia sĕ ne escomunice dela comunitatea ortodocsă, precum a escomunicat şi pe bulgari, cu vre-o ḑece ani în urmă, pentru carea după afirmarea jurnalelor, la Roma s'au pregătit episcopi catolici şi pentru Bulgaria. Însĕ fapta va dovedì, că Roma şi acum se înşală. Noi n'am rupt relaţiunile noastre unitare cu ortodocsia orientală, ci voim numai sĕ le regulăm într'un mod cuviincios şi canonic. Ortodocsia română nu s'a ţinut, păstrat şi apĕrat de patriarchia ecumenică; ci s'a păstrat şi apĕrat de naţiune şi de metropoliţi şi episcopi români. Au fost însĕ şi patriarchi cari ne-au dat un concurs puternic, cu sfaturile şi cu influenţa lor la poarta otomană, a cărora suvenire ne-a făcut totdeauna a respecta aceea patriarchie şi a o recunoasce, ca centru al ortodocsiei orientale. Nici vom consimţì vre-odată a o înlocuì cu autoritatea bisericei catolice-romane, fie ea ori cât de renumită şi puternică. Biserica română are şi poate sĕ aibă toate mijloacele morale şi materiale spre desvoltarea sa prin sine, pănă a putea rivalisa cu ori-ce altă biserică, cât de înflorită, şi a sta neclintită sentinelă în hotarĕle ţĕrei şi a naţiunei sale.

III. Ce trebue însĕ bisericei noastre, spre a putè cu succes lupta contra vrăşmaşilor sei din lăuntru şi din afară? O cultură intelectuală şi morală, cât de întinsă. Biserica prin natura sa este palidiul învĕţăturei, ea trebue sĕ înveţe necontenit pe sine şi pe alţii tot, ce trebue omului spre a fi bun cetăţean creştin, cu bună credinţă în faptele sale, cu judecă sănĕtoasă şi cu viaţă bine-nărăvită, şi se combată viţiul pe toate căile, sĕ mustre sĕ dojenească, sĕ îndemne necontenit la bine. Când erau oamenii mai simpli, moravurile mai aproape de legile naturei, biserica putea a-şi împlinì misiunea sa cu mai puţină învĕţătură. De aceea bisericaşii învĕţau în genere numai a cetì, a cânta, a sĕvêrşì formele cultului, şi apoi pentru instruirea lor şi a poporului mai ceteau prin biserici vieţele sfinţilor şi învĕţături morale de ale sfinţilor părinţi. Şi lumea era mulţămită cu atâta. Astăḑi însĕ când a sporit sciinţa, şi s'a desvoltat cugetarea şi împreună cu ideile sănĕtoase, au străbătut şi străbat în societatea noastră tot felul de rătăciri, pe care unele minţi stălnice le respândesc cu fapta cu cuvêntul şi scrisoarea, pănă şi în poporul de jos, atăcând în primul rang religiunea şi morala creştină; astăḑi când propagandele străine vor se copleşească biserica şi naţiunea noastră, negreşit că biserica noastră neapărat trebue sĕ se ridice la nivelul culturei bisericilor naţiunilor civilisate; căci şi biserica noastră are de suportat aceleaşi lupte, pe care le supoartă şi bisericile altor naţiuni civilisate; căci civilisaţia nu aduce cu sine numai bune precum cred naivii, ci şi o mulţime de rele. Omul cel bun, cum ḑice, evagelia, din inima sa cea bună scoate cele bune ear' cel rĕu din inima sa cea rea scoate cele rele. Aceasta este natural la oameni, fie şi simpli, fie civilisaţi. Deosebirea este numai, că omul rĕu şi civilisat scoate mai multe şi mai mari rele, decât rĕul cel necivilisat. De aceea în toate ţĕrile civilisate clerului se dă cea mai întinsă cultură intelectuală şi disciplinară. Aşa in ţĕrile catolice la fie care episcopie este şi un seminariu, sau institut teologic pentru formarea preoţilor. Au universităţi — pentru formarea profesorilor şi a episcopilor şi o mulţime de alte institute bisericesci, pentru formarea de oameni pentru serviciul catolicismului; în statele protestante, spre a devenì cine-va pastor, trebue sĕ treacă mai întâiu liceul apoi facultatea teologică. În Rusia ortodocsă, la fie-care episcopie este un seminariu de 7—8 clase, de unde elevii absolvenţi devin mai întâiu cantori pe la parochii şi învĕţători în scoalele sătesci, apoi, la vacanţe se înaintează la preoţie. Elevii fruntaşi din seminarii se trimit la facultăţile de teologie, care în Rusia sûnt 4. Licenciaţii teologi se numesc mai întâiu profesori pe la seminarii, catecheţi pe la scoalele publice. Apoi la trebuinţă, dintre dênşii cei mai capabili şi mai distinşi se ridică la treptele cele mai inalte a le ierarchiei bisericesci. În regatul Eladei sûnt seminarii, pentru formarea preoţilor parochiali, şi o facultate teologică pentru formarea profesorilor de teologie şi pentru clerul înalt. Licenţiaţii teologici, cari au mijloace se duc apoi pe la facultăţile de teologie a le Europei, mai ales în Germania, spre a'şi perfecţiona sciinţa lor. Ortodocsii din Austria: românii şi sêrbii, toţi au înalte instituţiuni teologice, pentru formarea clerului. Aşa cel mai vechiu este acel sêrbesc dela Carloviţ; dar mai perfect este acel din Bucovina; căci biserica Bucovinei a avut mijloace mai mari, în fondul monăstiresc, pre carele guvernul austriac nu l'a deturnat dela destinaţiunea lui culturală: — pentru biserică şi scoală. Acest institut, acum nu de mult s'a prefăcut în facultate teologică, pe lângă universitatea din Cernăuţi. Mai sĕraci în cultura teologică dintre ortodocsii din Austria, pănă acum sûnt românii ortodocsi din Transilvania; căci acolo biserica naţională românească în adevĕratul înţeles datează abea dela nemuritoriul Andreiu **Şaguna**, prin a căruia înţelepciune şi zel creştinesc şi românesc s'a înfiinţat mai întâiu ierarchia adecă metropolia şi episcopiele românesci dela Sibiiu, Caransebeş şi Arad, apoi seminariul din Sibiiu pentru carele a trebuit sĕ se formeze mai întâiu fondul trebuitoriu, prin colecte benevole adunate de cler dela binevoitorii creştini. Când Şaguna a venit întâia oară în diecesa sa, ca espiscop locotenent, a găsit clerul român ignorant şi foarte decăḑut moralicesce. Sĕ-l ascultăm pe el însul cum se tânguesce de aceasta în una din primele sale circulări către clerul diecesan: „Ascultaţi rugămintea mea, ḑice el clerului, rugăminte, pre carea eu din adâncul sufletului meu o adresez către voi: vai mie de nu voiu vesti învĕţătura cea bună, căci datoria me silesce şi deregătoria îmi este încredinţată pentru aceasta... Cu inima adânc întristată şi cu o nespusă mirare m'am convins că mulţi dintre preoţii nostrii au obiceiul, Duminecile şi sĕrbătorile, după sfânta liturgie nu se întorc acasă, ci se duc drept la crâşmă, şi acolo petrecênd cu oamenii ordinari, beau şi întreţin conversaţii necuviincioase.“ Apoi le prescrie cum sĕ se îmbrace şi cum sĕ se poarte, când vin în oraş, şi ameninţă a pedepsì după fapte pre toţi cei ce se vor arĕta în public cu îmbrăcăminte murdară şi cu pĕrul ne peptĕnat (Slavici. Die Rumänen p. 99—100). Şaguna prin zelul seu neobosit şi prin institutul seu teologic şi prin trimiterea tinerilor români pela facultăţile de teologie din alte ţĕri, în curgere de treiḑeci şi câţi-va de ani ai archipăstoriei sale, a pus temelii solide culturei clerului ortodocs al Transilvaniei, carele astăḑi numĕră mai mulţi bărbaţi instruiţi şi mulţi preoţi carii au consciinţa datoriei lor spirituale.

(Va urma.)

Varietăţi.

* *(Personalia.)* Comisiunea austro-ungară-română pentru delimitarea graniţelor de câte-va ḑile petrece în cetatea noastră. Eri ea a fost învitată la masa Escelenţiei Sale P. Archiepiscop şi Metropolit **Miron Romanul**. Delegaţii români fiind că au plecat încă de astă dimineaţă spre Sadu, nu au putut lua parte la masa Escelenţiei Sale. Delegaţii Ungariei au participat cu toţii.

De seară pleacă şi ei spre munţi.

---

dimensiunea sa şi prin lucsul sĕu, admiraţiunea doamnelor. Acest cap de operă de patiserie, representa, prin o amestecare singulară a galanteriei secolului cu obiceiul religios, templul din Paphos. Într'însul se vedeau monumente, arbori, fântâni persoane şi animale. Patiseria şi zăharul cristialisat în toate colorile imitau materialele cele mai preţioase, făceau formele cele mai fantastice.

Baronul încredinţase unei domnişoare bĕtrâne din familia sa, o persoană foarte pricepută în sciinţa casnică şi o nulă desĕvêrşită în toate alte privinţe, grija de a face onorurile cinei, pănă ce el îşi luà timpul a ceti şi a scrie unele scrisori. În realitate, baronul, care n'avea nevoie de pretecste, pentru a se retrage, când avea niscari preocupaţiuni de spirit era în momentul acela în cabinetul seu cu un bărbat palid, care se numea Tebaldo şi care nu era altul, decât Guido Massarelli.

Nu fără osteneală obţinuse Guido convorbirea aceasta. Iohan, foarte îngrijat de urechile stăpânului, cercase ai scoate secretul sĕu pentru aşi asigura resplata, dară Massarelli nu era omul a se da aşa uşor prins. El stăruise şi după ce rătăcise toată ḑiua prin castel, obţinu în sfêrşit întêlnirea a cărei resultat îl escontase, fălinduse faţă cu Cristian că este amicul casei. Convorbirea, condusă în limba franceză, începu cu o istorie ciudată, pe care baronul o asculta precum sĕ părea cu atenţie ironică şi despreţuitoare.

— Eată, ḑise el în sfêrşit către Massarelli, aşi ḑice o destăinuire foarte importantă, decumva aşi putea atribuì credinţă, vorbelor ce tocmai le-am auḑit; dară eu am fost aşa adese-ori înşelat în afaceri delicate încât îmi trebue alte doveḑi, nu numai vorbe. Dta mi-ai spus un fapt bizar, romantic neprobabil...

— Pe care dl. Stenson l'a recunoscut de foarte esact, respunse Italianul, şi pe care nici n'a cercat al nega.

— Aşa ḑici dta, replica rece baronul, din nenorocire, eu nu mĕ pot convinge. De aşi întreba pe Stenson, dacă istoria dtale este adevĕrată, sau imaginară, el de bună samă ar nega.

— Sĕ poate domnule baron; un om, capabil de o prefacere, care te-a înşelat peste douĕ-ḑeci de ani nu se va sfii a minţi încă o dată; însĕ dacă ai afla un mod de a asculta o convorbire între el şi între mine, vei descoperì adevĕrul. Eu me deobleg a-il scoate încă odată, şi în presenţa dtale, firesce el sĕ n'aibă nici idee, că dta asculţi.

— Pe lângă un om aşa surd, n'ar fi greu a te furişa în odaia sa:... însĕ de oare ce, după cum ḑice el, persoana este moartă, ce-mi pasă mie de trecutul betrânului Stenson? El trebue că a lucrat cu intenţie bună şi deşì mi-a făcut mare nedrept, lăsând prin tăcerea sa, bănueli odioase pe capul meu... precum timpul a făcut dreptate în lucrurile aceste...

— Nu tocmai precum pare dl baron a crede, replicà Italianul, care scia aşa de bine ca şi baronul, a se învĕlì cu o linişte cutezătoare.

Este legenda ţĕrei, şi Cristian Waldo de bună seamă o a cules pe drum, venind aici.

— De cumva ar fi aşa, replicà baronul lăsând sĕ străbată o mănie ascunsă, escamotarul acesta, de bună seamă n'ar fi avut obrăznicia, a face din trênsa în public şi în faţa mea, obiectul unei scene de comedie.

— Totuşi a fost reprezentanţa vechiului pavilon... Eu am vĕḑut astăḑi localitatea, şi Cristian Waldo, care locuieşte în Stollborg încă o a putut vedea. Italianii... sûnt foarte cutezători, domnule baron!

— O vĕd, domnule Tebaldo. Dta ḑici că acest Waldo locuesce în Stollborg? El sĕ fie făcut tabloul acela anume şi de pe natură? Aşa în grabă? nu este probabil. Asemĕnarea decoraţiunei sale cu pavilonul este o întêmplare.

— Nu cred, domnule baron; Waldo are o desteritate mare, el zugrăvesce precum şi improvisează.

Dta îl cunosci?

— Da, domnule baron.

— Cum este numele sĕu cel adevĕrat?

— Asta am sĕ o spuiu dlui baron, dacă suma ce am cerut nu-i va părea esorbitantă.

— Ce interes pot eu avea a sci numele sĕu?

— Un interes foarte mare... şi capital...

Maniera, cum pretinsul Tebaldo rostì vorba aceasta părea a face o impresiune oare-care, asupra baronului.

(Va urma.)

* (Necrolog.) Dela Carlopag (Karlstadt în Croaţia) primim anunţul trist că dl *Albert Circa*, major c. r. în corpul de geniu aflară de servit, a reposat în 31 August nou după o boală îndelungată în anul al 67 al etăţii. Remăşiţele pămêntesci s'au depus spre odihnă eternă în cimiteriul militar din *Dubovac*. Între jelitori sûnt subscrişi în anunţul funebru: Nicolae Circa, primar în Dobrucea, Constanţa de Puşcariu n. Circa, Ieremia Circa, director de liceu în Bucuresci, Stefan Circa, privat în Transilvania — toţi fraţi şi surori; Ioan cavaler de Puşcariu, septemvir regesc în Budapesta, Raimund Tschopp, privat în Carlopag, Anton Tschopp inginer în Budapesta — cumnaţi; Emerica n. Tschopp soţie; Valerie Circa, fiiu; Dr. Alois de Gvozdanovici, notar public reg. şi advocat, ginere.

* (Convocare.) Adunarea generală ordinarie a Reuniunei femeilor române din Abrud, Abrud sat şi giur, pe anul curente-conform §-fului 19 din Statute, se va ţinea în 8/20 Septemvre după ameaḑi la 3 oare în locuinţa subscrisei, la care sûnt poftiţi cu toată onoarea a participa Onorabilele membre şi membrii ai reuniunei; precum şi toţi binevoitorii, cari se interesează de înaintarea culturei poporului român.

Pe lângă care sûnt

Abrud în 22 August 3 Septemvre 1883.

Anna Gall,
preşedinta.

* (Postal.) În comuna *Buru*, comitatul Turda-Aureş cu 1 Septemvre a. c. se înfiinţează staţiune noauă postală, şi în loc de comunicaţiunea dintre Trăţcău-Aiud şi Jara-Turda, de patru ori pe sĕptămână se introduce comunicaţiune, trăsură de pachete şi pasageri între Trăţcău-Buru-Trăţcău şi Jara de jos-Buru în toate ḑilele.

Comunele aparţinĕtoare sûnt Buru, Racoşu şi Varfalĕu.

Staţiunea aceasta postală este împuternicită cu mijlocirea epistolelor şi a pachetelor, precum şi a asignaţiunilor (până la suma de 200 fl. şi a ramburselor).

Cursul este următoriul: pleacă dela Trăţcău la 12 oare înainte de ameaḑi şi ajunge la Buru la 1 oară după ameaḑi, pleacă dela Buru la 1 oară şi 30 minute după ameaḑi şi ajunge la Turda la 4 oare după ameaḑi. Dela Turda pleacă la 11 oare la ameaḑi şi sosesce la Buru la 1 oară şi 30 minute după ameaḑi, pleacă dela Buru la 2 oare după ameaḑi şi sosesce la Trăscău la 3 oare după ameaḑi.

Dela Jara pornesce la 11 oare şi 30 minute înainte de ameaḑi şi sosesce la Buru la 1 oară după ameaḑi, pleacă dela Buru la 2 oare după ameaḑi şi sosesce la Iara la 3 oare şi 30 minute după ameaḑi.

În comuna Ocna Dejului comitatul Solnoc-Doboca în 1-a Septemvre a. c. se deschide oficiul nou postal, a cărui comunicaţine cu Dejul va fi întreţinută prin un curier pedestru în toate ḑilele.

Comuna aparţinătoare de cercul acestui oficiu e numai Ocna Dejului.

Oficiul postal e împuternicit cu mijlocirea de epistole şi pachete, precum şi de asignaţiuni până la suma de 200 fl.

Cursul e următoriul: Pleacă dela Ocna Dejului la 10 oare şi 15 minute înainte de ameaḑi şi sosesce la Dej la 11 oere înaite de ameaḑi, pleacă dela Dej la 1 oarea şi 39 minute după ameaḑi şi ajunge la Dej-Ocna la 2 oare şi 15 minute după ameaḑi.

La gara din Homorod, comitatul Târnavei mare, s'a infiinţat în 1 Septemvre a. c. oficiu postal.

Funcţiunea acestui oficiu postal e încredinţată din ḑiua anumită cu primirea şi estradarea de epistole şi pachete, ramburse din lăuntrul ţĕrei până la 200 fl. şi afară din ţeară până la suma de 78 fl.

— Ministeriul r. ung. de comunicaţiune a dispus că comunicaţiunea dintre M. Oşorheiu şi Sereda, care până acum a fost de patru ori pe sĕptămână, pe lângă susţinerea rĕndului de până acum sĕ se facă în toate ḑilele, începând dela 1 Septemvre a. c.

* (Focuri.) Alaltă seară am fost alarmaţi imediat inainte de nouă de strigăte: „Arde!“ Sulurile de fum înroşit de zarea flăcărei ne asigura că nu este imaginaţiune ci în adevĕr arde. Trâmbiţa de alarmă şi într'un tîrziu şi clopotul de alarmă ne au luat ori ce îndoeală. Focul era în grajdul caselor, unde odinioară era hotelul „Zur stadt Wien,“ în strada Morei. Abia sĕ domolì incendiui acesta prin stăruinţa pompierilor, când în fundul grădinei archidiecesane (Flora), în strada Gerlitzi, se nasce alt incendiu, care a mistuit trei case românesci şi aci au alergat pompierii şi au localisat focul care ajutat de secetă putea lua dimensiuni mari. Încă ardea în ambe locuri, pe când publicul înspăimêntat fu alarmat de al treilea foc în strada lungă. Alarma aceasta din urmă, din norocire a fost falsă. — Eri dimineaţă isbucnise foc în strada Guşteriţei, însĕ fu stins înainte de a sosì pompierii în faţa locului.

Loterie.

Mercuri 5 Septemvre 1883.

Sibiiu: **52 9 57 61 3**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 4 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.—	119.10
Renta de aur ung. de 4%	87.25	87.15
Renta ung. de hârtie	85.95	85.20
mprumutul drumurilor de fer ung.	138.30	138.50
emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.10	91.25
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	—.—	114.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.75	99.—
orţi de regularea Tisei	110.—	110.—
Datorie de stat autristriacă în hârtie	78.25	78.25
Datorie de stat ausacă în argint	7850	79.—
Galbin	5.66	5.65
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.45	58.40
London (pe poliţa de trei luni)	119.85	119.80

Nr. 284. [497] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa III-a Hădărău, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltului ordin consistorial din 21 Iulie a. c. Nr. 2348 B. se escrie din nou concurs cu terminul până în 25 Septemvre a. a. în care ḑi va fi şi alegerea.

Emolumentele sûnt:

1. Porţiunea canonică de 4 jug. 300 □° arător şi fênaţ.
2. O grădină de cucuruz şi folosirea cimiteriului.
3. Dela fie care casă câte 10 litre bucate (1 Decalitru).
4. ca relut de cuartir 32 fl. bani gata şi
5. Venitele stolari dela 140 case.

Doritorii de a competa la acest post au sĕ-şi aştearnă suplicile lor instruite în sensul „stat. org.“ şi a regulamentului pentru parochii acestui oficiu protopresbiteral până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 19 August1883.

Pentru comitetul parochial respectiv.

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

---

[496] 2—3

CONCURS.

Pre basa statutului organic bisericesc §. 63. conbinat cu §. 23. punctul 5. şi conform decisului Venerabilului Consistoriu diecesan din 1 Iunie 1883 Nr. 341 B. se publică Concurs pentru indeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Ciacovei din diecesa Caransebeşului.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt:

a) Sesiunea, birul şi stola parochiei a II-a din Voiteg; apoi sesiunea de sub Nr. C. 489 b. a parochiei reduse după reposatul preot Sofronie Murgu din Ghilad, care sesiune se confere din partea Consistoriului spre mai bună subsistinţă a protopresbiterului dela 1. Ianuarie 1884 încolo până în 15 Septembre 1886 în arêndă ei anuală — după detragerea contribuţiunii şi a ecuivalentului — cu suma anuală de 210 fl.; — eară din 15 Septembre 1886 încolo în natură. Eară la cas de despărţire a românilor din Ciacova de către Ierarchia sêrbească respective Episcopia din Timişoara, parochia română din Ciacova va devenì parochia protopresbiterală.

b) Tacsele pentru şedulele de cununiă normate prin decisul sinodului eparchial din anul 1871. Nr. 60 şi 99 cu 2 fl. respective 1 fl. pentru fiecare şedulă de cununiă.

c) Birul protopopesc după rescriptul declarătoriu dela anul 1779, — 100 oca (1. Hl. şi 54 litre) de grâu, sau ecuivalentul acestuia în bani dela fie-care preot cu parochia.

d) Pauşalele de călătoriă preliminate cu 200 fl. drept recompense pentru tacsa de 4 fl., ce o luau pro-protopresbiterii mai nainte pre basa unor ordinaţiuni ministeriale şi anume 2 fl. pentru ţinerea esamenelor anuale în comune eară 2 fl. pentru revisiunea socotelelor bisericesci.

e) În fine sala mobilată şi pauşalul oferit de comitetul protopresbiteral pentru susţinerea cancelariei protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pre terenul bisericesc şi scolariu, cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiele teologice în vre unul din Institute din Metropolia noastră şi a susţinut cu distins succes esamenul riguros de calificaţiune.

Acei aspiranţi au preferenţa, cari au frecuentat sau absolvit cursuri juridice sau filosofia la vre-o academiă sau universitate s'au distins prin editarea vre-unui op folositoriu pre terenul bisericesc sau scolariu.

Cei ce voesc a concurge la acest post sûnt avisaţi a-şi aşterne suplicele concursuale înstruite cu toate documentele originale necesarie la comisariul Filip Adam, asesor referinte al consistoriului diecesan în Caransebeş, în termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui Concurs în foaia „Telegraful Roman“.

După espirarea terminului pus în escrierea de Concurs, nu se mai pot primì recurse.

Ciacova în 19 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Ciacovei.

În înţelegere cu subscrisul

Filip Adam m. p.,
comisariu consistorial.

Nr. 278. [394] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de invĕţători la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite sĕ escrie concurs cu termin până la 10 Septemvre st. v. a c.

1. Deva, cu salar anual de 350 fl. cuartir şi lemne de încălḑit, cum şi unele accidenţii stolare.
2. Cherges cu salar anual 100 fl. în bani, 16 mĕsuri mari în naturale, parte grêu, parte cucurus, cuartir şi 3 stêngini de lemne cubici, din cari sĕ va incălḑì şi scoala.
3. Panc-Selisce, salar anual în bani 100 fl., în naturale 52 mĕsuri, jumĕtate grâu, jumĕtate cucuruz, cuartir şi 10 stêngeni de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.
4. Fintoag, salar anual în bani 72 fl., în viptuale 64 mĕsuri parte grâu parte cucuruz, cuartir în edificiul scoalei şi 8 stêngini de lemne din cari se va încălḑi şi scoala.

Cererile de concurs instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare, sĕ vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Deva la 15 August, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Devei şi Dobrei.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 308. 1883. [493] 3—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea posturiler învetătoresci dela scoalele conf. gr. or. din mai jos semnatele comune ţiitoare de ppresbiteratul Mercurii se prolungesce concursul publicat în „Teleg. Rom.“ Nr. 80 82, până la 10 Septembre an. curent.

1. Gârbova cu salariul anual de 200 fl. cuartir în edificiul scoalei. 4 □ lemne de foc din cari e a se încălḑì şi scoala, şi grădină de legumi.
2. Ludoş, salariu 250 fl. relut de cuartir şi lemne de foc.
3. Spring, salariu 200 fl. cuartir natural în edificiul scoalei şi lemne de foc.
4. Armeni, salariu 250 fl. şi cuartir în edificiul scoalei.
5. Sângătin cu salariu de 200 fl. v. a. cuartir natural şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi îşi vor adresa cererile concursuale, înstruite coform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral al tractului Mercurea în Mercurea până la terminul indicat, şi în cât ar fi posibil a se presenta şi în persoană înaintea dlui adm. prot. Ioan Droc

Dela oficiul ppresbiteral al Tractului Mercurea la 17 August 1883.

Nr. 226 [495] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. din Cheia protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele impreunate cu acest post sûnt: un salar anual de 100 fl. v. a. cuartir liber şi lemnele trebuincioase de foc.

Concurenţii sĕ'şi adreseze suplicele lor instruite în sensul statului organic şi al regulamentului congresual din 1878 la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Braşov până la terminul de mai sus.

Braşov, 12 August, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Branului.

Iosif Barac m. p.,
ca adstr. ppresbt. al Branului.

Începĕtorilor

se dă instrucţie în **limba germană, franceză** şi în **clavir.** Se ţine totodată şi **scoală pentru lucrul de mână,** sub durata căreia se fac eserciţii în **limba franceză.** [498] 1—1

Maria Haas,
Strada Honterus Nr. 1. catul I.

Anunciu.

Subsemnatul am întocmit cuartirul meu flător în **Braşov strada Ciocrac Nr. 1467** pentru a putè încuartira elevi de ai scoalei gimnasiale, reale, comerciale şi normale ort. res. de aici pe lângă condiţiunile cele mai favorabile.

Braşov 14 August 1883.

[487] 3—3 **Ioan Aron,**
învĕţător.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 99 Sibiiu, Sâmbătă 27 August (8 Septemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ilustraţiune din comitatul Uniadoarei.

Fără comentar din partene, punem înaintea cetitorilor o ilustraţiune de administraţiune culturală ungurească din comitatul cel mare românesc al Uniadoarei.

Ilustraţiunea o găsesc cetitorii în corespondenţa următoare:

Dêncu-Mare, la 20 August 1883. În faţa atâtor învinuiri şi nedreptăţi ce ni se fac din partea puternicilor ḑilei, când şi espresiunea celor mai juste simţeminte este timbrată de neloialitate şi crimă; evenimentul despre care voiu scrie nu va surprinde pe onoratul public cetitoriu. Adevĕrul însĕ trebue lămurit.

Este vorba de scoala noastră confesională din *Dêncu mare*. Poporenii acestei comune cu preotul în frunte şi-au dat toată silinţa ca se'şi ridice un edificiu de scoală corespunḑĕtoriu.

Câştigându'şi aḑi una, mâne alta, au isbutit, pe lângă toată sĕrăcia a'şi ridica o clădire de zid de 12 stâng. în lung şi 4 stâng. în lat, împărţită în modul următoriu: doue odăi de locuit pentru învĕţătoriu, una pentru cancelarie şi una pentru învĕţămênt.

Scoala are şi o grădină de 1000□°.

Într'o ḑi învĕţătoriul se trezesce în scoală cu dl subinspector reg. de scoale M. G. Sosit acì se apucă numai decât sĕ'şi facă notiţe despre starea scoalei. Spre înlesnirea lucrului cere desluşire dela învĕţătoriu. Învĕţătoriul însĕ nu scie unguresce (o greşală neescusabilă aceasta) ear dl subinspector — ceea ce nici nu compete cu demnitatea D-sale — nu scie românesce. Cum sĕ se înţeleagă dară?

Curgênd înţelesul mai mult prin semne de cât cu graiu viu, norocul că s'a aflat un interprete, fost servitoriu odinioară pe la nisce familii maghiare şi de present purcariul satului.

Prin mijlocirea acestuia s'a depărtat apoi dl subinspector cu nisce notiţe, de cari numai în urma deslușirilor unui tălmaciu cum a fost al d-sale, se pot face.

La vr'o 2—3 sĕptĕmâni după evenimentul de scris ne pomenim cu o hârtie dela Venerabilul Consistoriu, în care ni se face cunoscut că on. comisiune administrativă din Deva, în urma unui raport al on. inspector reg. de scoale, a aflat cu cale a dificulta scoala noastră, de-oare-ce nu într'unesce condiţiunile prescrise de lege şi adecă: edificiul nu este terminat, lipsesce locul de gimnastică şi grădină scolară.

Mĕ cuprinde mirarea cum a putut dl subinspector raporta, că scoala din Dêncu Mare nu are grădină şi loc pentru gimnastică. Dacă pe învĕţătoriu nu l'a înţeles de loc, ear pe tălmaciu foarte rĕu, pentru ce nu s'a oprit puţintel înaintea scoalei şi sĕ se fi uitat în giur de sine. Atunci de sigur n'ar fi greşit, pentru că gardul ce încungiură grădina încă i-ar fi putut spune, că locul acela se ţine de scoală.

Nu este grădină de pomărit, aceea o concede. Locul însĕ nu lipsesce. Dar sĕ ne spună dl inspector câte scoli comunale cu grădini de pomărit are dsa. Din câte scoli comunale are pe valea Streiului, incepênd din Strei-Săcel până în Haţeg şi pe valea Boşorodului din Streiu Stgeorgiu până în Luncani, aretene măcar una, care sĕ poseadă grădină de pomărit.

Cu acestea nu voiesc sĕ ḑic, că scoala noastră n'ar avea defecte, decât, eu unul aflu alt defect decum a aflat dl subinspector.

Dsa a ḑis, că ne lipsesce grădina scolară şi locul pentru gimnastică, ceea ce nu-i adevĕrat. Avem grădină scolară şi avem loc pentru gimnastică. Ne lipsesce însĕ învĕţătoriul.

Şi dacă cercetarea disciplinară, în care e dat învĕţătoriul nu se va termina cât mai curênd, uşor ne putem trezì cu scoala închisă. Pentru că învĕţătoriul nu numai că nu corespunde cerinţelor timpului, dar pre lângă aceea mai are şi o purtare morală necorespunḑĕtoare ear rapoartele directorului despre starea învĕţămêntului s'au pus, precum se vede, ad acta.

Sĕ revenim asupra edificiului.

Domnul subinspector ḑice că edificiul nu e terminat.

E adevĕrat.

Împregiurarea aceasta însĕ nu poate servi de motiv de închidere, pentru că edificarea nu s'a început tocmai de mult, afară de aceea odaia pentru învĕţămênt este gata. Cât pentru odăile de locuit a învĕţătoriului şi cancelarie nu s'a simţit încă trebuinţă arḑĕtoare de a se gătì pentru că învĕţătoriul din funcţiune 'şi are locuinţa proprie. Apoi nici nu se poate pretinde ca un sătuţ sĕrac sĕ ridice un edificiu ca acela în decursul unui an.

Sĕ nu lungim vorba. Spunĕne dl inspector câte edificii corespunḑĕtoare are dsa pentru scoalele comunale. Nici unul. Ba pot ḑice că nici necorespunḑĕtoare, aşa d. e. în Boşorcd, Vălcele bune, Vălcele rele, Chitid, Baţalariu, Bretea română, Măceu, Ruşi, Streiu, Nădastia inferioară, Streiu Stgeorg, Strei Săcel, Crişeni, Covragiu, Gonţaga s. a. s. a., unde bietul învĕţătoriu e silit în toată toamna a-şi lua *omnia sua* şi a se strămuta dintr'o hurubă într'alta. Spre mai bună lămurire se punem în comparare una dintre acestea cu Dêncu Mare, d. e. Scoala comunală din Strei Stgeorgiu e o composiţiune a scoalelor comunali din Crişeni, Strei Săcel, Strei Ohaba şi Strei Stgeorgiu fără edificii de scoală şi fără grădină scolară; şi dl inspector n'a fost în stare a mijlocì ca 4, ḑi patru comune sĕ ridice un edificiu de scoală pecând dela Dêncu Mare pretinde ca scoala se întrunească toate condiţiunile. Dl inspector vede aşchiea în ochiul altuia dar bârna d-sale nu. Dar ce ḑic? Dlor la toţi le place a întra în casa făcută de altul.

X.

Revista politică.

Sibiiu, în 26 August.

Afacerea croată cresce mergênd, întocmai ca „fama“ lui Ovid. Foaia oficială din Budapesta a publicat eri un bilet împĕrătesc prin care contele Peiacevici este delăturat definitiv din postul sĕu. Eată acì biletul împĕrătesc, care poartă datul, Viena din 4 Septemvre:

> Iubite conte Peiacevici! La cererea înnoită a domniei tale substernută Mie de ministrul Meu president unguresc şi cu privinţă la decisiunea Mea din 24 August prin care am primit demisiunea domniei tale din oficiul de Ban al Croaţiei, Slavoniei şi Dalmaţiei, te ridic definitiv dela conducerea agendelor amintite în decisiunea sus numită, precum şi dela comisariatul regesc pentru fruntaria militară la 1881 unită cu Croaţia şi Slavonia.
>
> Semnat: *Francisc Iosif* m. p.
> Koloman Tisza m. p.

Punem aici îndată după actul de mai sus înaintea cetitorilor al doilea act privitor la afacerea croată:

> Iubite baron Ramberg! Pentru esecutarea disposiţiunilor necesare în urma evenimentelor din Croaţia, Slavonia şi din fruntăria militară unită cu acestea, precum şi pentru conducerea provisoră a administraţiunei şi preste tot a guvernului ţĕrei până la timpul, când oficiul de Ban se va putea îndeplinì earăşi, la propunerea ministrului Meu president unguresc te denumesc comisariu regesc al Meu pentru Croaţia şi Slavonia şi pentru fruntaria militară unită cu ţĕrile aceste la 1881. Instrucţiunile eventuale mai departe necesare le vei primì dela ministrul Meu president regesc.
>
> Semnat: *Francisc Iosif.* m. p.,
> Koloman Tisza m. p.

„N. fr. Presse“ observă la biletul împĕrătesc adresat contelui Peiacevici, că este sec şi rece până

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Dta ḑici, replică el după o pausă, că persoana a murit?

— Aşa ḑice Stenson.

— Eu mĕ îndoiesc.

— Stie doară Cristian Waldo de aceasta?

— Cristian Waldo nu scie nimic.

— De bună samă?

— De bună samă.

— Dară dta îmi dai sĕ pricep că omul acesta este tocmai acela. . .

— Eu n'am ḑis aceasta, domnule baron.

— Ei, dta voesci sĕ ḑici şi sĕ nu ḑici; dta vrei se fii plătit dinainte, pentru o destăinuire chimerică.

— Eu nu ţi-am cerut altceva decât subscrierea domnule baron, în casul când vei fi mulţămit cu mine.

— Eu nu nici odată.

Cu atât mai rĕu, pentru acela, care se indoesce în vorbele mele.

— Aşa dară, domnule baron, eu îmi ţin secretul; acela, pe care îl interesează mai puţin decât pe dta îl va afla pe nimica.

Şi Tebaldo voia sĕ iese resolut din cabinet, precând baronul îl rechemă. În acesti doi bărbaţi sĕ petrecea ceva prea natural. Cel dintâiu nu atinse încă zăvorul uşei, pentru a eşì, şi îşi ḑise: „Eu sûnt nebun, baronul mĕ va ucide, ca se mĕ impedece a vorbì.“ Al doile îşi ḑise, la rêndul sĕu: „El poate că a vorbit deja; el singur imi poate spune, de ce am sĕ mĕ tem.“

— Domnule Tebaldo, ḑise baronul, dacă îţi spuiu, că nu stiu mai mult decât gândesci dta?

— Aşi fi încântat de dta, domnule, respunse Italianul îndrăsneţ.

— Persoana n'a murit: ea este aici, sau cel puţin a fost eri aici; eu o am vĕḑut, o am recunoscut.

— O ai recunoscut? ḑise Massarelli surprins.

— Da, o am recunoscut, eu sciu ce ḑic: persoana aceasta şi-a dat numele Goefle, cu sau fără permisiunea unui bărbat cinstit, care sĕ numesce aşa. Vorbesce dară; veḑi că am dat de urmă şi ar fi lucru copilăresc a-mi îndrepta bănuelile asupra escamatorului Waldo.

Italianul tăcu uimit. Sosit în aceaşi dimineaţă el nu stia nimic de incidentele din seara trecută; el a întâlnit pe dl Goefle fără al cunoasce; el nu pricepea limba svedică, cea dalecarliană şi mai puţin; el nu vorbise, decât cu stolnicul, care scia ceva franţozesce şi care era foarte neincreḑut. El nu scia dar absolut nimic de istoria lui Cristian la bal şi nu inţelegea ce-i spunea baronul. Vĕḑêndu-l surprins şi uimit, baronul se confirmă în cugetul sĕu că el l'a confundat prin năvălirea sa.

— Ei bine, ḑise el, esplicăte, sĕ sfârşim. Spune tot şi contează la o resplată în proporţie cu serviţiul ce mi-l vei face.

Italianul însĕ îşi recâştigase toată siguranţa sa. Convins că baronul a dat de urme false şi hotărît a nu da secretul sĕu pe nimica, el voia sĕ câştige timp şi sĕ se păzescă de posiţia fatală ce i-ar putea face bărbatul acesta cu renume teribil, dacă s'ar încăpăţina a tăcea.

— Vrea dl baron sĕ-mi dea douĕ ḑeci şi patru mii de taleri şi douĕ-ḑeci şi patru de oare, ḑise el, pentru a-i presenta şi a-i pune la disposiţie persoana, care dlui are atât interes a o cunoasce?

— Douĕ-ḑeci şi patru mii de taleri, este puţin respunse baronul cu ironie; dar douĕ-ḑeci şi patru de oare este mult!

— Este puţin pentru un om singur.

— Îţi trebue ajutor? Eu am oameni siguri şi foarte îndemânatici.

— Dacă am se împărţesc cu ei cele douĕ-ḑeci şi patru mii de taleri, mai bucuros lucrez singur pe socoteala şi chizeşia mea.

— Ce acţiune gândesci dară a face?

— Ce mi-a prescrie dl baron!

la ghiaţă; eară actul adresat baronului Ramberg, că petru a satisface pretensiunilor de drept public ale Ungariei actul împĕrătesc a aflat de lipsă a a accentua deosebit, că comisariul regesc Ramberg în calitatea aceasta este subordinat ministrului president unguresc, dela care, eventual îşi va primì şi instrucţiunile.

Baronul Ramberg a şi început activitatea în funcţiunea sa cea nouă. Una dintre mĕsurile sale cele mai recente este, că a interḑis partidei naţionale croate a se întruni la conferenţă. Afacerea se vede aşa dară că se află deja la începutul unei crize, a cărei sfêrşit este greu a-l prevedea. Scirile dela Agram din decursul ḑilei de eri, n'aduc nimic important. Ele sûnt mărginite la nesce disposiţiuni mai mult birocratice, cu care s'a ocupat comisariul regesc îndată la întrarea sa în funcţiune. La călcâiul acestor sciri se află cuvintele: „Despre nelinisce în provincie nu se aude nimic demn de însemnat.“

Biroul de corespondenţă din Budapesta, preste tot, află puţine lucruri de însemnătate, pe care sĕ le comunice abonanţilor sĕi. Ḑiarele din Cislaitania însĕ, pe lângă aceea că esprimă în articoli lungi îngrigirea lor, faţă cu evenimentele din Croaţia, ne mai aduc sciri positive despre conflicte serioase şi sângeroase totdeodată între croaţi şi între soldaţi. „Deutsche Ztg“ spune, că i s'a scris din Agram despre ciocniri nouĕ între poporaţiunea din Zagoria şi între soldaţi. Într'un loc anume în Şopot escedenţii au rĕspins miliţia şi se vorbesce de morţi şi rĕniţi de amêndouĕ părţile. Este de temut ḑice aceeaşi foae, că insurgenţii, adunaţi la fruntaria Stiriei vor trece în Stiria. „N. fr. Presse“, într'o telegramă dela Agram despre „insurecţiunea din Zagoria“ spune, că în noaptea dela 4 spre 5 Septemvre comisariul guvernial a cerut ajutoriu grabnic de un batalion şi jumĕtate, care s'a şi espedat în carĕ. Despre ciocnirea dela Şopot spune şi „N. fr. Presse“ că gendarmeria şi soldaţi au fost bătuţi. În Beduia a trebuit o jumĕtate de escadron de husari sĕ se retragă; întărită cu altă jumĕtate de escadron dela Ivaneţ şi cu o jumĕtate de companie din Varaşdin a atacat de nou Beduia, unde mulţi ţerani au căḑut morţi şi răniţi; comandantul cere sucurs.

Oposiţiunea ungurescă continuă în presă, precum şi în într'uniri a'şi manifesta neplăcerea cu atitudinea guvernului unguresc, observată în acţiunea croată. Opisiţiunea moderată în conferenţa dela 5 Septemvre n. a constatat în general, că situaţiunea creată prin afacerea croată este foarte serioasă. Ea pretinde susţinerea autorităţii statului unguresc intactă şi adauge, că guvernul n'a proces cum pretinde întregitatea statului şi a suveranităţii sale. Eri sara avea sĕ se într'unească partida independenţei. În partida aceasta se ḑice că sûnt doi curenţi. Unul care e de părere, că în situaţiunea actuală guvernul trebue cruţat, căci slăbirea guvernului unguresc astăḑi ar fi identică cu slăbirea statului unguresc şi a posiţiunei sale. Celalalt, din contră, ḑice, că a sosit timpul de a resturna cabinetul. Din provincie vin neîncetat membri de ai partidei spre a lua parte la conferenţă.

Alăturea cu afacerea croată, cu toate statariele, în Ungaria progresează escesele contra jidovilor. Din comitatul Zala mişcarea se vede respândită preste comitatul Somogy, Neugrad, Vesprim, Caraş-Severin şi după sciri private, încă neconstatate, preste unele comitate din Transilvania.

„Vaterland“ scriind într'un articol despre afacerile ungaro-croate amintesce într'un ton mistic, că va venì timpul când se vor cumpănì prestaţiunile tuturor popoarelor din monarchie şi atunci va urma transacţiunea cea mare.

Când va urma aceasta nu scim. Ceea ce vedem este, că în locul liniscei turburarea ocupă teren din ḑi în ḑi. În ḑilele acestea vor fi sĕrbătorile polone în amintirea regelui Sobieski, la care cetim, că se adună în Galiţia deputaţi din ţinuturile polone de sub sceptrurile altor monarchi. În ḑiua de aḑi o festivitate de feliul acesta în Galiţia, învecinată cu Rusia, poate avea consecenţe.

Călĕtoria ministrului president Brătianu n'a încetat încă de a fi objectul discusiunei în ḑiare. Ḑiarele din Viena sûnt mulţămite cu conferenţa dintre Brătianu şi Kálnoky. De altă parte se spune, că cestiunea dunăreană va fi pusă la o parte, „N. fr. Presse“ întru'n articol de fond întitulat „Bratiano în Wien“, după ce salută apariţiunea ministrului român în Viena şi constată că România cugetă serios la un raport cordial cu Austria, esprimă părerea, că acela, cărui pentru a fi bărbat mare de stat numai, ţeara îi lipsesce, nu ar fi venit la Viena, dacă n'ar avè convingerea despre posibilitatea unor raporturi bune cu Austria, care de altmintrea sûnt de dorit pentru ambe părţile. Brătianu după întâlnirea cu Bismarck merge la Aix les Baines, de unde după 3 sĕptĕmâni se va întoarce în România.

Dela Asociaţiunea transilvană.

Braşov, 28/31 August 1883.

VI.

Intre şedinţa a III. şi a IV. a fost producţiunea în biserica cea mare ev. lut. din Braşov. Pe lângă domnul Geifrig, care a cântat în organe, a mai cântat cu violina domnul Dr. Georgiu Baiulescu acompaniat de Dl Geifrig şi Dl Georgiu Dima a cântat din Paulus tot pe lângă acompaniare.

Programa:

1. *Toccatta* (d. mol.) de I. S. Bach. (*Geifrig.*)
2. *Cavatina pentru violînă* de Raff. (*Dr. Baiulescu.*)
3. Arie din „*Paulus.*“ de Mendelssohn (*Georgiu Dima.*)
4. Corul peregrinilor din „*Tannhäuser*“ de R. Wagner. (*Geifrig*).
5. *Adagio* de *Tartini şi Gavottă* de I. — S. Bach (*Dr. G. Baiulescu*).
6. *Preludiu şi fugă* (F-mol) de Mendelssohn. (*Geifrig.*)

Producţiunea a durat dela 4 până la 5 oare. Biserica a fost plină cu public şi nu esagerăm când punem numĕrul celor presenţi la 1000. Nu va surprinde pe nime frecuenţa aceasta, sciind că organele din Braşov sûnt unele din cele mai mari în întreaga monarchiă. E de prisos sĕ mai spun ce efect a produs această producţie. Poate că şi biserica dispune pre om, sau că impresia ce-l cuprinde nu mai dă loc altor cugetări. Multe sûnt posibile. Faptă e, că mulţimea era cuprinsă de simţiri religioase, potenţate prin farmecul arcului şi a vocei puse în serviciul laudei lui Dumneḑeu după ḑisa Psalmistului: „Lăudaţi-l pre el (Domnul) în têmpêne şi hore, lăudaţil pre el în strune şi în organe.“

După producţia musicală din biserică la 5½ oare s'a deschis şedinţa a IV.

Se cetesce propunerea comisiei şi a domnului Babeş cu privire la înfiinţarea unui institut pentru fete. Fără a mai spune că cine pentru care a vorbit, spun numai resultatul. Raportorul comisiei pentru propuneri dl Dr. Bozoceanu se alătură la propunerea domnului Babeş, care fu primită.

Urmează a II. propunere a comisiei, în sensul căreia fondului academiei de drept ar fi a se da altă destinaţiune.

Faţă cu această propunere domnul V. Babeş din încrederea conferenţei face propunerea ca: administraţiunea separată din motivul simplificărei sĕ se sisteze şi sĕ se administreze cu celelalte fonduri.

Contra acestei propuneri vorbesce dl Harşianu.

Se pune la vot şi se primesce propunerea dlui Babeş.

Adunarea generală în anul viitoriu se va ţinè în Orĕştie, şi comitetul va îngrigì ca ea sĕ se ţină la timp potrivit, ca se poată lua parte şi profesorii.

În fine sĕ esprimă mulţămită comitetului pentru activitatea desvoltată.

Dl profesor Dr. Alecsi a fost însinuat o propunere cu privire la înfiinţarea de staţiuni meteoroligice, însĕ fiind că era timpul prea înaintat, şi-o a retras şi o va presenta în sesiunea viitoare.

Se proclamă de membru onorariu al Asociaţiunei transilvane domnul Dr. Kanitz, profesor de sciinţele naturale la universitatea din Cluj.

Era timpul cam înaintat aproape de 8 oare şi oamenii se grăbeau sĕ nu întârḑie dela bal. În sala cea mare a gimnasiului erau numai douĕ lampe, una pe masa comitetului, şi alta pe ceea a ḑiariştilor.

Toţi membrii Asociaţiunei stau în picioare, ca luminaţi de o putere mai înaltă, căci era sĕ se aleagă comitet pe un nou period de trei ani.

O simţire neobicînuită mĕ cuprinse în acest moment serbătoresc. Comitetul care are sĕ poarte făclia pretenţioasei noastre Asociaţiuni, care după nume este făcută pentru literatura română şi cultura poporului român, acest far al luminei, sĕ se aleagă la raḑele unei slăbuţe lampe.

Comitetul s'a ales prin facerea unei liste, cetite de domnul Babeş:

President domnul Cipariu, vicepr. dl Iacob Bologa, secr. I. d. Georgiu Baritiu, secr. II d. Dr. D. P. Barcianu, cassariu dl Eugen Brote, controlor dl Constantin Stezariu, bibliotecariu, archivariu d. Dr. I. Crişan.

Membrii în comitet:

DD. Br. Ursu, Paul Dunca, Ios. St. Şiuluţ, Parteniu Cosma, V. Roman, I. V. Russu, Elie Măcelariu, Ioan Popescu, Constantin Stezariu, Georgiu Bariţ, Dr. Il. Puscariu, şi Harşianu.

Suplenţi:

DD. Dumitru Comşa, Dr. I. Crişian, Simeon Popescu, Dr. D. P. Barcianu şi N. Frateş.

Vineri seara bal. Şi încă ce bal! Costume naţionale cari de cari mai pitoresci, domnişoare şi doamne, cari de cari mai drăgălaşe. Aşi scrie mai multe, însĕ nu vreau se fac prevaricaţii în competenţa. . . . . .!

— Aşa! Dta ai aerul a-mi propune...

În momentul acesta, baronul fu întrerupt prin un fel de scârşnitură, în dosul unei din uşile cabinetului sĕu.

— Aşteaptă-mĕ aici, ḑise el către Massarelli.

Şi el întrà în altă odaie.

Guido resumà iute situaţiunea spĕriat de liniscea baronului, el credea, că ar fi mai bine pentru el, a trata afacerile aceste în scris: el merse dar către uşa prin care întrase. O găsì încuiată, prin un secret, care, deşì el avea unele sciinţe practice în privinţa aceasta, nu-l putea găsì. El se apropià de fereastă; ea era la opt-ḑeci de urme înălţime.

El cercà fără sgomot uşa, prin care ieşise baronul. Ea era tocmai aşa bine încuiată ca cealaltă. În biroul deschis se vedea o colecţie recomandabilă de role de aur.

— A! îşi ḑise Masserelli oftând, uşile sûnt solide şi lăcatele bune, de mĕ lasă aici singur cu aceşti taleri frumoşi.

Şi el începu a se nelinisci serios de posiţia sa. El cercà a auḑì ce se vorbea în odaia învecinată. El n'auḑea absolut nimic. Dar eată ce se vorbea în odaia aceasta:

— Ei bine, Iohan, reuşit-ai? Ai vĕḑut faţa acestui Waldo?

— Da, domnule baron, el nu este cel de eri, este un monstru.

— Mai urît ca tine?

— Eu sûnt frumos pe lângă el!

— L'ai vĕḑut, l'ai vĕḑut bine?

— Cum te vĕd pe dta.

— L'ai surprins?

— Nici decum. I-am ḑis, că sûnt curios şi el s'a arĕtat de voie bună.

— Şi celalalt falsul Goefle?

— Despre el nu se aude nimic!

— Lucru ciudat! Nu s'a vĕḑut nicăiri?

— Waldo nu l'a vĕḑut în Stollborg, şi dl Goefle nu-i este rudenie.

— Dară Ulfilas trebue că l'a vĕḑut?

— Ulfilas n'a vĕḑut în Stollborg decât pe dl Goefle, pe servitorul sĕu şi pe omul acesta grozav pe care tocmai l'am vĕḑut şi eu.

— Dl Goefle are un servitor? Acesta este necunoscutul nostru.

— Este un băiat de ḑece ani.

— Apoi nu mai sciu ce se ḑic.

— Are dl baron vre-o scire dela Italianul care este aici?

— Nu: el este un mincinos sau un nebun; tot una, el trebue sĕ găsească pe acest necunoscut, care m'a insultat! Tu mi-ai spus că el a povestit şi a fumat cu maiorul Larrson şi cu amicii sĕi?

— Da în sala de jos.

— Apoi aceştia l'au ascuns; el este în bostoella maiorului!

— Am sĕ-l pun sub pază. Maiorul nu este omul, care păstrează un secret cu aer aşa fără grigi. El a sosit aḑi-dimineaţă, şi nu s'a reîntors acasă peste ḑi. Locotenentul sĕu...

— Este un măgar! Dară tinerii aceştia mĕ uresc.

— Ce ai a teme din partea acestui necunoscut?

— Nimic şi toate! Ce gândesci tu de Tebaldo acesta?

— Un calic şi jumĕtate!

— Apoi nu trebue eliberat. Mĕ pricepi?

— Prea bine.

— Până unde a înaintat cina?

— Îndată se servesce desertul.

— Trebue sĕ mĕ arĕt. Dă ordinul se-mi pregătească sania cea mai frumoasă, şi sĕ se prindă patru cai, din cei mai frumoşi.

— Pentru escursiunea pe lac?

— Nu, din contră, eu am sĕ mĕ odihnesc; dară lumea are se mĕ creadă foarte voinic: eu voiu fi reţinut prin o afacere de stat. Pregătesce un curier, dară sĕ-l vadă lumea. Dă de repeţite ori ordini şi contra ordini. În sfêrşit eu am sĕ trec de foarte ocupat, prin urmare în deplină sănĕtate.

— Dta vrei dară sĕ crepe de ciudă amabilii moştenitori ai dtale.

— Eu vreau sĕ-i înmormêntez, Iohan!

— Amin, scumpe stăpâne! Sĕ te însoţesc până la sala de mâncare?

— Nu, prefer a întra fără sgomot şi a surprinde lumea astăḑi mai mult ca ori şi când.

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României

(Urmare).

Adevĕrat, România noastră în timpul modern încă a făcut un pas bun în cultura clerului. În loc de un singur seminariu, carele esista în Moldova dela începutul veacului present; începênd dela anul 1834, treptat s'au înfiiinţat încă câte unul pe la toate eparchiele, încât astăḑi avem 8 seminarii, cu cursuri mai mult sau mai puţin întregi. Dar ceea ce ne lipsesce sûnt, afară de mici esceptiuni, profesori capabili, cari sĕ aibă şciinţa şi zelul trebuitoriu pentru a informa buni servitori ai bisericei, a le însufla consciinţa datoriei de apostoli ai moralităţii creştine, de predicatori ai evangeliei, cu un cuvênt de apostoli ai neamului nostru românesc. Elevii seminarielor noastre nu duc la parochiile lor, de cât o mică provisiune de cunoscinţe ale culturei generale, pre care curênd le uită şi acelea, remânênd mai tot atât de sĕraci în cunoscinţă ca şi ceialalţi săteni. Ei nu cunosc sânta scriptură, care este isvorul cel nesĕcat al învĕţămêntului creştinesc, şi cu deosebire preoţesc, au foarte sterpe noţiuni despre istoria bisericei, a dogmelor, a datorinţelor pastorale; a canoanelor — nici decum.“

Sfântul sinod, îndată dela înfiinţarea sa în anul 1873, a întors luarea aminte asupra institutelor acestora de educaţie a clerului; a făcut şi de multe ori a propus projecte pentru reorganisarea seminarielor, şi projecte de regulamente pentru disciplina lor internă. De asemenea necontenit s'a cerut înfiinţarea unei facultăţi de teologie, unde sĕ se poată pregătì buni profesori, pentru instruirea şi educarea viitorilor păstori şi archiepăstori demni de biserica naţională română. Dar toate aceste încercări a le sinodului până acum au remas zadarnice şi ca nevenite. Este adevĕrat, că unii din profesorii actuali dela seminarii temênduşi posiţiunile lor, au combătut prin presă cu înverşunare reformele propuse de St. sinod. Dar viitoriul bisericei, carele este legat cu al naţiunei este un interes general; el nu trebue legat cu interesele egoistice a le unor individe. Guvernul şi corpurile legiuitoare trebue sĕ ne dea legile pentru reforma seminarielor şi pentru facultatea de teologie ca ţara sĕ poată a-şi pregătì luptători, vrednici pentru apĕrarea bisericei naţionale de duşmani interni şi esterni pre care i am numit mai sus.

IV. O mare pedecă pentru cultura clerului, mai ales a preoţilor de mir, este proasta lor posiţiune materială, din care causă ei tot timpul trebue sĕ-l petreacă muncind la ţarină şi acasă pentruca sĕ-şi poată agonisì hrana pentru dênşii şi pentru familia lor. Isolaţi de centruri de cultură, fără mijloace de a şi procura cărţi, ca sĕ se instruească prin cetire, uită şi puţinul ce învĕţase şi trăesc viaţă ordinară ca toţi sătenii; în loc ca preotul sĕ poată fi dascălul şi pedagogul sătenilor, se face şi el asemenea lor întru toate. În toate ţĕrile civilisate guvernele au regulat posiţiuni materiale onorabile pentru preoţii lor. În Rusia fie care biserică parochială, are o porţie de pământ, până la 1000 de setine, care se împarte proporţional între bisericaşi, apoi mai au salare dela comune; pela oraşe bisericaşi au venituri dela comune şi salare pentru predarea religiunei în scoale. În Bucovina, preoţii au câte 24 fălci de pămênt şi salare din fondul religionar, dela 500 până la 1000 florini pe an. În toată Europa sûnt create prin legi mijloace de întreţinerea clerului, prin fonduri bisericesci şi prin subvenţiuni dela stat. Chiar în România posiţiunea preoţilor catolici este bine asigurată; 1. prin mărimea parochielor, care numĕră mai multe sate la un loc; 2. prin o căţime de pământ întreită şi împătrită, decât ce se dă unui preot ortodocs, şi aceea lucrată de parochieni şi aduse rodurile la casa parochului; 3. prin casă preoţească făcută de parochieni în curtea bisericei; 4. prin tacse de plată stabilite pentru fie-care ierurgie preoţească. Aşa nu de mult un locuitoriu din o asemenea parochie îmi spunea, că popa lor nu înmormêntează, dacă nu i se dă pentru aceasta 50 de franci etc. Tacse foarte esorbitante, pentru care, precum şi pentru conduita despotică a multora dintre acei popi, lăcuitorii adese-ori se tânguesc; dar n'are cine-i asculta. Noi nu dorim pentru preoţii nostri, ca sĕ fie satrapii sătenilor; ci adevĕraţi părinţi sufletesci: dar ţinem înpreună cu st. scriptură, că „vrednic este lucrătoriul de plata sa“; şi: „Cine slujesce altariului, dela altariu trebue se se hrănească.“ St. sinod în aceasta privire sĕ nu înceteze a stăruì şi a amintì guvernului, ca se pună în vederea camerei legiuitoare projectul, votat de senatul trecut pentru înbunătăţirea posiţiunii materiale a preotului român.

V. Mai departe trebue a se sporì mijloacele şi organele de priveghere şi administraţia disciplinară a clerului. În present esistă pentru privegherea şi administraţia disciplinară câte un protoereu de judeţ, în totul 35 de protoerei, cu un salariu anual numai de 2000 lei din care, scoţêndu-se ḑeciuiala, cu restul abia îşi pot intreţinea familiele; dar sûnt cu totul lipsiţi de mijloace de transport, spre a putea viḑita bisericele şi clerul din judeţe, spre a prevenì neorênduelile, a cerceta şi a aplana certele, ce necontenit se ivesc între preoţi şi păstoriţii lor. Spre acest sfêrşit trebue a se mai adauge la salarele protoiereilor câte o diurnă cel puţin 100 lei pe lună, adecă anual 1200 lei, osebit de aceasta a li se da ajutoare administrative prin înfiinţarea de subprotoierei, sau preoţi proestoşi de plăşi câte unul de fie-care plasă, cu salariu cel puţin de câte 1200 lei anual, carii sĕ ajute pe protoierei în multiplele lor îndatoriri de ordine şi disciplină bisericească prin comune. Preoţii lipsiţi de privighere şi control, părăsesc pe ce merge tot mai mult datoriile lor religioase, şi poporul sĕ sĕlbătĕcesce moralicesce, bunele năravuri familiare şi sociale se minează de corupţia de tot feliul, pe ce merge tot mai mult.

VI. Monachismul şi mănăstirile reclamă o urgentă îndreptare şi punere pe calea morală, făcêndu-se organe de cultura şi moralisarea poporului. În societatea actuală română, monăstirile nu pot avea alt rol, decât ca asiluri pentru bĕtrâni, carii, după ce şi-au isprăvit rolul în societate, doresc a'şi sfirşì viaţa în liniscea monăstirească. Pentru care sfêrşit trebue a se destina un anume numĕr de mănăstiri; eară toate celelalte sĕ se prefacă în institute de cultură naţională, de spitale pentru bolnavi, de ospicii pentru soldaţii invaliḑi, de asiluri pentru calicii, cari umblă cerşind pe uliţă şi la drumuri. Prin aceasta mănăstirile, care sûnt monumente istorice a le trecutului nostru, pe de o parte se vor apăra de ruina totală, carea astăḑi le amenință, eară pe de altă parte se vor lega mai strîns cu naţiunea, prefăcênduse în institute de bună crescere, de industrie şi de caritate; care toate sûnt unite cu biserica şi predicate de morala creştină. Mai ales prin mănăstirile de maice usul tradiţional şi o mulţime de nevoi sociale nebăgate de nime în samă fac pe o mulţime de copile sĕrace şi orfane a căuta acolo asil. Acele copile, crescênd acolo fără nici o destinaţie şi pregătire socială, nevoia de a putea trăì le împinge la călugărie a unor asemenea fete tinere, în adevĕr nenorocite. Sĕrăcia şi lipsa de cultură le îndeamnă a şi sacrifica viaţa fără nici un folos, nici pentru dênsele, nici pentru societate. Aceste copile sĕrace şi orfane, care caută asil şi adăpost în mănăstiri nu trebue alungate de acolo, ci trebue a li se da mijloace de cultură intelectuală şi aplicare la industrii casnice, cu care ele ajungênd în vêrstă, sĕ poată a se reinturna în societate şi a şi procura mijloace de esistenţă pe căi legale şi morale. De aceea prin toate mănăstirile de maice trebue a se înfiinţa scoale primare pentru carte şi ateliere de industria casnică, aşa ca fetele crescute în mănăstire se poată devenì în lume bune şi harnice gospodine. Ideea de a înfiinţa scoale de carte şi de lucru prin monăstirile de maice s'a esprimat în Moldova încă dela începutul veacului present. Aşa în crisovul domnului Alecsandru Moruz din anul 1803, pentru organisarea mănăstirilor de maice anume se legiuesce a se înfiinţa în mănăstirile de maice de atunci, Agapia şi Vĕraticul, scoale de carte, după ideile de atunci pentru învĕţătura cărţii, şi anume: de carte grecească şi elinească, apoi atelieruri, unde sĕ se înveţe lucruri de mână „adecă cusături, isĕturi de vestminte archieresci şi alte iscusite lucruri, care acele sûnt pentru cinstea şi folosul lor (monăstirilor) şi pentru podoaba patriei.“ Insĕ această mântuitoare idee nu s'a realisat până astăḑi, şi monăstirile de maice au mers tot mai mult spre decădere.

(Va urma.)

Varietăţi.

* Archiducesa nou născută fu botezată Mercuri cu solemnitate mare. Din botez archiduceza a primit numele. Elisabeta, Maria Enrieta, Stefania Gisela.

* (Timpul.) După o secetă îndelungată, întreruptă în ḑilele din urmă de doue ploiţe, aḑi dimineaţă ne am pomenit cu ploae manoasă însoţită de fulgere şi tunete ca în puterea verei. Ploaia continuă.

* (Mulţămită publică:) Fraţilor Gălişeni carii au sărit într'ajutor pompierilor din Sălişte la stîngerea celor douĕ focuri în Sĕlişte în ḑilele de 28 August şi 5 Septembre a. c. st. n., le esprimă comanda subscrisă pentru zelul şi devotamentul dovedit la aste douĕ ocasiuni în numele reuniunei cea mai vie recunoscinţă.

Sĕlişte 26 August 1883.

Comanda pompierilor voluntari.

Ioan Macsimu.
comandant.

* (Foc). Aḑi noapte cam o jumĕtate de oară după meḑul nopţii, un incendiu înfricoşat s'a escat sub „Treptele purcarilor“ care a iluminat aproape cetatea întreagă. Focul a durat mult fiind într'un loc puţin accesibil pentru ajutor şi lipsit de apă. Paguba trebue se fie enormă. Au ars multe cereale şi făină.

Baronul eşì şi Iohan intrà în cabinetul, unde Massarelli, prada unei nelinisce vie, găsì timpul foarte lung.

— Vino, pretine, îi ḑise Iohan cu aerul sĕu cel mai graţios, este vremea cinei.

— Dară... n'am se mai vĕd pe dl baron în astă-seară. Dlui mi-a ḑis sĕ aştept aici.

— Dlui a ḑis sĕ cinezi acum liniscit şi se aştepţi ordinile sale. Creḑi dta că dlui n'are alt lucru decât sĕ te asculte pe dta? Aid, vino dară; îţi este frică de mine? Am eu aerul unui om rĕu?

— Pe onoarea mea, da, rĕspunse Guido în gândul sĕu, scoţind din mânecă un stilet, ce-l manua foarte bine.

Iohan vĕḑu mişcarea sa şi eşì repede. Guido cercà a-l urma, însĕ doi urieşi, cari erau după uşe îl apucară şi-l conduseră cu pistolul la gât, în temniţa castelului, unde după-ce fu visitat şi desarmat îl predară în mânile păzitorului turnului cel gros. Păzitorul acesta era un fel de spadasin aventurier, un mişel de profesiune, cum se ḑicea pe atunci; el purta în castel titlul de căpitan şi nu apare de loc în saloane.

— Iohan îl urmase şi asista cu aer binevoitor la visitarea buzunarelor şi a tuturor hainelor sale. După ce se convinse că n'are nici o hârtie la sine el se retrase ḑicêndu-i:

— Sara bună prietene. De altă dată poartăte mai bine.

Şi el adăogì pentru sine:

— El a ḑis că are doveḑile unui secret mare. Sau a minţit ca un prost, sau nu s'a increḑut, ca un om, care cunoasce afacerile, dară el nu s'a neîncreḑut destul. Cu atâta mai rĕu pentru el! Ceva temniţă îi va scoate mărturisirea sau doveḑile.

Într'aceea baronul, deşi foarte suferind, intrà fără sgomot în sala festivă, mănâncà puţin cu aer de poftă bună, şi era vesel cât putea fi, adecă el rosti suriḑênd, cu un suris gheţos, unele frase de un ateism îngrozitor şi făcu nesce observaţiuni odioase pe socoteala unor persoane absente. Când calumnia, amabilul bărbat vorbea cu glas lin, cu aer negligent. Moştenitorii şi complesanţii sĕi se grăbeau a rîde şi îşi dădeau toată osteneala a face sĕ circule vorbele sale. Aceia din oaspeţii sĕi, cari se simţeau scandalisaţi, regretau a fi venit la el, o situaţiune, ce-i împedeca a-i contraḑice, de nu cumva cu mare cruţare. Cruţările aceste înrĕutăţiră înse acusaţiile aduse în contra absenţilor. Baronul repetă ḑisele sale cu un aer de fală despreţuitoare, linguşitorii sĕi îl sprijineau cu aviditate. Oamenii cei cinstiţi oftau şi înroşeau de slăbiciunea, care i-a adus în vizunia aceasta; dară baronul nu prelungea nici o discusiune. El arunca câte o vorbă rĕutăcioasă celor bine voitori şi fricoşi; apoi se sculà şi eşì fără ca sĕ se scie, dacă va mai revenì. Societatea rĕmase tăcută, până ce absenţa sa definitivă fu constatată. Atunci toată lumea resufla chiar şi cei rĕi, cari nu erau mai puţin tulburaţi de presenţa sa. Pe lângă toate aceste, baronul perduse de astădată o ocasiune frumoasă de a se resbuna şi de a face pe alţii sĕ sufere. Dacă ar fi sciut de cele douĕ visite a Margaretei în Stollborg, el n'ar fi esitat un moment, a lăţì scirea aceasta cu amărăciune. Din norocire, providenţa ocrotise secretul nevinovat a acestor douĕ visite, şi inimicul, care ar fi tras dintr'ênsele semne sigure de presenţa falsului Goefle în Stollborg, nu primise nici o scire despre aceasta. Iohan trimise la Ulfilas şi-l întrebase de toate persoanele, ce le-a putut vedea peste ḑi în Stollborg; dară Ulfilas, care nu vĕḑuse pe Margareta, avu relativ cu faţa lui Cristian, un motiv plausibil a vorbì foarte potrivit de spaima ce i-o inspirase Cristian cu grimasele şi vorbele sale ameninţătoare într'o limbă necunoscută. El l'a vĕḑut fără mască mai îngrozitor decât îi apăru lui Iohan însuşi, şi după rĕspunsurile sale, Iohan era confirmat în credinţa sa şi baronul în greşala sa. Scirile aflate avură dară drept resultat, că frumosul Cristian Goefle a dispărut si că adevĕratul Cristian Waldo este un monstru.

Baronul aduse la cină noutatea aceasta din urmă cu un fel de satisfacţiune; căci în momentul, când el sosì, sĕ făceau încă artistului eloge, şi el simţea oare-care plăcere a depoetisa pe Cristian Waldo.

(Va urma.)

Nr. 258 [501] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoalele populară afiliată Carpenişiu-Vêrtop şi la cea din Bucium-Isbita se deschide concurs până la 20 Septemvre 1883.

Emolumentele sûnt:

1. în Cărpenişiu salariu anual de 200 fl., cuartir şi lemne.

2. în Vêrtop pentru învĕţătoriul suplent salariu de 100 fl., cuartir şi lemne.

3. Bucium-Isbita salariu anual 100 fl., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a'şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud în 16 August 1883

Comitetele parochiale din Carpenişiu-Vêrtop şi Bucium-Isbita în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 212. [503] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala populară din Sohodol-sat afiliată cu Peleşiu se deschide concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 220 fl., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-şi subşterne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 12 August 1883.

Comitetul parochial din Sohodol sat în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 241 [504] 1—3

CONCURS.

Pentru intregirea următoarelor staţiuni învĕţătoresci se deschide până în 30 de ḑile după prima publicare în foaia archidiecesană.

a) Chiuesti, salariu anul 200 fl.

b) Bonczida, salariu anual 160 fl.

c) Diviciori mari salariu anual 60 fl.

La toate trei cuartir gratuit şi lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa după vre una din acestea staţiuni sûnt poftiţi a'şi aşterne suplicile de concurs instruite cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual până la terminul indicat la subscrisul oficiu în Ghiurgesci, posta ultima Retteg.

Cs. Giurgesci la 12 August 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali respective.

Constantin Bodea m. p.
adstr. ppresbit.

Nr. 170. [505] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacant de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. română din Mag se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 200 fl., cuartir liber şi lemne de foc trebuincioase.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei.

Mag 18 August 1883.

Comitetul parochial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 83 499 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionali ortodocse române din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin până la 15 Septemvre st. v. a. c.

1 Felina, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

2. Hendorf cu salariul anual de 150 fl. v. a., cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

3. Feleag, cu salar anual de 100 fl. v. a. ameliorênduse în procsimii cinci ani tot cu 10 fl. v. a. anualminte apoi cuartir şi lemnele trebuincioase de foc.

4. Mălăncrav, cu salariul anual de 100 fi. v. a. cuartir şi lemnele de foc.

5. Ferihaz, un post de adjunct înveţătoresc cu salariul de 50 fl. v. a.

Concurenţii au aşi asterne cererile instruite conform prescriselor legei la subscrisul până la terminul indicat.

Sighişoara, 20 August 1883.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Sighişoarei.

Demetriu Moldovan m. p.,
adm. prot.

Nr. 352. [506] 1—3

CONCURS.

Neconcurênd nimenea în urma concursului publicat pe basa resoluţiunei Venerabilulului Consistoriu archidiecesan dto 20 Ianuariu anul curent, Nr. 4996—1882 B. la postul de capelan pelângă veteranul paroch Ioan Leach din Blăşeni Valea-Crişului, prin aceasta se escrie concurs nou, cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitul împreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite petiţiunile lor, instruite în sensul Statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 8 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit.

Nr. 211. [500] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de învĕţătoriu la scoala din Borgo-Mijloceni, tractul Bistriţei, se escrie prin aceasta concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu anual în suma de 180 fl. v. a. care se scoate în rate lunare din fondul scolastic din Năsĕud.

2. Cuartir libĕr în edificiul scoalei.

3. Folosirea grădinei de legumărit de lângă scoală.

4. Suma de 20 fl. ca pauşal pentru cărţi şi recuisite scolastice, care este a se ridica din numitul fond prin senatul scolastic.

Doritorii de a ocupa această staţiune au de aşi adresa petiţiunile lor instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare până la terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral.

Comitetul parochial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Nr. 68 [502] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de înveţătoriu adjunct, la scoala confesională populară gr. or. Ocna Sibiiului (parochia din sus) protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin preclusiv până la 15 Septemvre a. c. st. v. când va fi şi alegerea.

Cu postul acesta este impreunat:

1. Un salariu anual de 120. v. a. primind din cassa bisericei în rate lunare.

2. Cuartir liber în edificiul scoalei şi 3 orgii de lemne, din cari sĕ se încălzească şi scoala.

3. Cu ocasiunea impărţirei lemnelor şi a sărei la locuitorii, una porţiune de lemne şi 28 chilograme de sare.

Concurenţii la acest post învĕţătoresc au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul sus numit Preaonoratului oficiu protopresbiteral în Sibiiu.

Ocna Sibiiului (parochia din sus) în 7 August 1883.

Comitetul parochial gr. or. Ocna superioară în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

---

[496] 3—3

CONCURS.

Pre basa statutului organic bisericesc §. 63. conbinat cu §. 23. punctul 5. şi conform decisului Venerabilului Consistoriu diecesan din 1 Iunie 1883 Nr. 341 B. se publică Concurs pentru indeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Ciacovei din diecesa Caransebeşului.

Emolumentele impreunate cu acest post protopresbiteral sûnt:

a) Sesiunea, birul şi stola parochiei a II-a din Voiteg; apoi sesiunea de sub Nr. C. 489 b. a parochiei reduse după reposatul preot Sofronie Murgu din Ghilad, care sesiune se confere din partea Consistoriului spre mai bună subsistinţă a protopresbiterului dela 1. Ianuarie 1884 încolo până în 15 Septembre 1886 în arêndă ei anuală — după detragerea contribuţiunii şi a ecuivalentului — cu suma anuală de 210 fl.; — eară din 15 Septembre 1886 încolo în natură. Eară la cas de despărţire a românilor din Ciacova de către Ierarchia sêrbească respective Episcopia din Timişoara, parochia română din Ciacova va devenì parochia protopresbiterală.

b) Tacsele pentru şedulele de cununiă normate prin decisul sinodului eparchial din anul 1871. Nr. 60 şi 99 cu 2 fl. respective 1 fl. pentru fiecare şedulă de cununiă.

c) Birul protopopesc după rescriptul declarătoriu dela anul 1779, — 100 oca (1. Hl. şi 54 litre) de grâu, sau ecuivalentul acestuia în bani dela fie-care preot cu parochia.

d) Pauşalele de călătoriă preliminate cu 200 fl. drept recompense pentru tacsa de 4 fl., ce o luau protopresbiterii mai nainte pre basa unor ordinaţiuni ministeriale şi anume 2 fl. pentru ţinerea esamenelor anuale în comune eară 2 fl. pentru revisiunea socotelelor bisericesci.

e) În fine sala mobilată şi pauşalul oferit de comitetul protopresbiteral pentru susţinerea cancelariei protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pre terenul bisericesc şi scolariu, cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiele teologice în vre unul din Institute din Metropolia noastră şi a susţinut cu distins succes esamenul riguros de calificaţiune.

Acei aspiranţi au preferenţa, cari au frecuentat sau absolvit cursuri juridice sau filosofia la vre-o academiă sau universitate s'au distins prin editarea vre-unui op folositoriu pre terenul bisericesc sau scolariu.

Cei ce voesc a concurge la acest post sûnt avisaţi a-şi aşterne suplicele concursuale înstruite cu toate documentele originale necesarie la comisariul Filip Adam, asesor referinte al consistoriului diecesan în Caransebeş, în termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui Concurs în foaia „Telegraful Roman“.

După espirarea terminului pus în escrierea de Concurs, nu se mai pot primì recurse.

Ciacova în 19 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Ciacovei.

În înţelegere cu subscrisul

Filip Adam m. p.,
comisariu consistorial.

Nr. 1886 adm. 1883 [507] 1—3

Publicare de licitaţiune.

În urma conclusului representanţei orăşene din 29 August a. c. Nr. 103 **dreptul de cârcĭmărit** aparţinĕtor alodiului pe anul întreg dimpreună cu cele 6 localităţi separate de cârcĭmărit, singuratice sau la o altă se arêndează pe calea licitaţiunnei publice pe doi, eventual, pe trei ani consecutivi şi adecă, dela **1 Ianuarie 1884** până inclusiv la **31 Decemvre 1885** respective **1886 — în 1 Octomvre a. c. la 9 oare a. m.** în sala magistratului orăşenesc, celui ce va da mai mult, — despre ce se încunosciinţează acei ce au de gând sĕ înarêndeze, cu adausul, că condiţiunile licitaţiunei se pot vedea ori şi când în localitatea oficiului comunal — şi că până la începutul licitaţiunei tot acolo se primesc oferte provĕḑute cu vadiurile corespundĕtoare.

Ocna, 3 Septemvre 1883.

Magistratul oraşului.

Stabilimentul de liniaturi L. MICHAELIS în Sibiiu.

Cu gust! Nou! Eftin!

Dela tipografia archidiecesană în Sibiiu se pot procura:

Caiete de scris

din 8 foi pentru **incepĕtori** cu linii largi, din hârtiă fină satinată şi bine cleită, cu învĕliş vênĕt şi vignetă albă pentru scrierea numelui

în doue colori liniate.

Caiete într'o coloare, frumos liniate, pentru scrisoare **română, germâne,** pentru **dictando** din 8 foi, cu învĕliş şi vignetă albă.
Preţul unui exemplar 2 cr., 100 exemplare 1 fl. 65 cr.

Caiete fără vignetă din foi, cu învĕliş vênĕt, pentru **incepĕtori** în doue colori liniate, pentru scrisoare **română, germână,** pentru **dictando** şi **caligrafie.**
Preţul unui exemplar 1½ cr., 100 exemplare 1 fl. 34 cr.

Caiete pentru comput din 8 foi, cu învĕliş vênĕt 100 exemplare 1 fl. 50 cr.
Dictando cu margo din 8 foi, preţul unui ex. 2 cr., 100 ex. 1 fl. 98 cr.
„ „ „ „ 12 „ „ „ ex. 3 cr., 100 ex. 2 „ 50 „
Caiete din 6 foi, cu învĕliş vênĕt, pentru scrisoare **română, germână,** pentru **dictando** şi **comput.**
Preţul unui exemplar 1 cr., 100 exemplare 80 cr. [492] 3

Eftin! Nou! Cu gust!

Efectuesce liniaturi pentru protocoale şi registre comerciale promt şi eftin.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 100 Sibiiu, Marți 30 August (11 Septemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbâta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Gimnasiile de stat în Ungaria.

(Urmare.*))

Sibiiul este un centru, atât pentru numĕroasele comune române din comitatul propriu, cât și pentru învecinatele comitate. Poporațiunea română, în partea locului, a cărui emporiu este Sibiiul, este numai spre nord-ost ceva mai tare întreruptă în compacțiunea eî de presărăturile elementului nemțĕsc (săsĕsc). Maghiarii sûnt de tot sporadici, așa încát dispar cu totul în elementul cel prevalent cu numĕrul al românilor și în cel mai puțin numĕros al sasilor. Locuitorii ținutului din cestiune, români și sasi, sûnt atât în privința materială cât și intelectuală superiori maghiarilor conlocuitori cu dênșii.

Pe când cei dintâiu caută de instrucțiunea lor elementară și secundară, aproape esclusiv din mijloacele lor private, puținii maghiari, de și favorisați de privilegiile antemarțiale, pe care șovinismul unguresc a sciut a le trece contrabandă și în era constituțională „modernă“, au trebuit se recurgă la ajutoriul statului, pentruca se aibă și ei institutele necesare, în unele părți, cel puțin cu numele, pentru instrucțiunea elementară a tinerimei lor.

Era datoria statului ca în ținutul acesta sĕ nu desconsidere nici naționalitățile mai numĕroase, nici nesuințele lor către stare bună intelectuală și materială. Statul trebuia sĕ caute unde sûut neajunsuri și sĕ le îndeplinească pentru o și mai bună promovare a stărei celei bune intelectuale și materiale a poporațiunilor sîrguitoare. Prin aceasta statul încuragia silința spre progres și da îndemn bun acelor ce se îngrigesc mai puțin de o bună esistență, lăsânduse în nădejdea privilegielor și în puterea acestora, în nădejdea bugetului statului, la care unii contribue și dela care alții trag foloasele.

Statul așa dară, prin guvernul sĕu, în ținutul de care este vorba, a desconsiderat de o parte majoritatea locuitorilor și de alta § 17. din articolul de lege 44 din 1868 și îndreptându-și privirea spre minoritatea disparentă, a înființat în Sibiiu scoale elementare și secundare pentru aceasta.

Dar am ḑis din capul locului, că de astădată ne vom ocupa nnmai cu ținutul Sibiiului.

Avem dinaintea noastră programa gimnasului de stat din Sibiiu pe anul scolastic 1882/3.

De patru ani urmărim cu atențiune programa acestui gimnasiu și convingerea noastră cresce din an în an, că nu este vorba numai de o ignorare a majorității locuitorilor din acest ținut și a §-lui citat din legea de naționalități, ci că intențiunea guvernului este, ca din mijloacele statului la care contribuim cu toții sĕ creeze un centru de maghiarisare.

Toate obiectele obligate câte se propun în gimnasiu, se propun esclusiv în limba maghiară. Aceasta, în impregiurările de astăḑi, ni s'ar putea observa, că se înțelege de sine. Dacă guvernul și în institutele confesiunilor și ale societăților private intenționează a vîrî treptat ca limbă de instrucțiune limba maghiară, cum sĕ ne mirăm, că o introduce esclusiv într'un institut, în care dispune nețĕrmurit, după cum îi place?

Pentru ca institutul însĕ sĕ ajungă mai îngrabă la ținta ce se vede a i-o fi prefipt guvernul, conducĕtorii lui au început a schimosì numele tinerilor de naționalitate nemaghiară. Aceasta de sigur pentru ca tinerii, pre lângă prefacerea internului prin idei și limbă ungurească, sĕ capete și un esterior corespunḑetoriu maghiar și așa sĕ le înlesnească mai tare transițiunea dela naționalitatea lor la naționalitatea domnitoare. Prin mĕsura aceasta institutul pare a avea a resoalve și problema de a maghiarisa numele nemaghiare fără de tacsă de timbru de 50 cr., după cum se obicĭnuesce aceasta cu acei ce nu sûnt în gimnasii sau preste tot în scoale. Cifrele cari au sĕ arete numĕrul tinerilor după naționalități au lipsit totdeauna și lipsesc prin programele gimnasiului din cestiune, pentru ca tinerii sĕ-și uite de naționalitatea lor și sĕ se poată face mai accesibili pentru ideea de a îmbrățișa mai târḑiu o naționalitate, care nu este a lor.

Se înțelege de sine, că mĕsurile de feliul acesta au pricinuit împuținarea treptată din institut a tinerilor de alte naționalități din an în an, ceea ce este identic cu treptata venire la cunoscință a poporațiunei, că institutul nu corespunde cerințelor ei.

Spre a confirma cele ḑise despre treptata părăsire a institutului din cestiune va fi de ajuns se scim, că elevii din majoritatea poporațiunei, adecă cari făceau mai înainte majoritatea și în gimnasiu s'au redus în timp relativ scurt dela 161 la 1879/80 la 95. Deja la un an mai târḑiu românii au scăḑut cu 30. La al doilea an au mai scăḑut cu 11, ear mai pre urmă cu 25.

Dacă cu terorismul șovinistic n'ar concurge și sĕrăcirea, pare că sistematică, a poporațiunei, reducerea s'ar fi făcut cu mult mai îngrabă; gimnasiul de stat din Sibiiu în scurt timp ar remânea pustiu — cu vre-o câte va ḑeci de elevi, cu fiii renegaților cu tot. Aceasta însĕ ar face ca gimnasiul sĕ'și subscrie însuși sentența.

Dar *est modus în rebus.* Oamenii sûnt inventioși și sciu sĕ 'și ajute. Dacă ținutul se retrage nemulțămit dela un institut, care între alte neajunsuri mai vrea se facă pe români, nemți s. a. m. d. se creadă, că sûnt fii de ai lui Arpad, și că mănâncă toți pâne ungurească, — se găsesc ele căi și mijloace ca gimnasiul sĕ se înpopuleze din alte părți. 259 au fost toți elevii gimnasiului de stat din Sibiiu în anul espirat, dintre cari 39 din loc și numai 53 din comitatul Sibiiului. Din comitate străine precum din Solnoc-Doboca, din al Satmarelui, Carașului-Severinului, Timișului, Budapestei etc. etc. au fost în anul trecut restul de 167. Va se ḑică, doue din trei părți sûnt adunați din toate părțile pămêntului unguresc și, după cum vom vedè îndată, și acea biată a treia parte este grămădită în clasa dintâiu, în clasa în care se gustă învĕțămêntul din acest gimnasiu spre a fi părăsit îndată în clasele următoare. Căci cum s'ar putè altmintrea esplica împregiurarea ciudată că în clasa VIII 11 elevi dintre 14 sûnt de pe la Gherla, Baia mare, din Secuime, Timișoara, Budapesta, ear în clasa VII 15 dintre 19, în clasa VI 17 dintre 22, în clasa V 21 dintre 34, în clasa IV 18 dintre 26, în clasa III 27 dintre 40, în clasa II 30 dintre 40 și numai în clasa I au fost 27 străini față cu 37 din Sibiiu și din comitatul Sibiiului.

Nu este dar evident, că în socoteala ținutului Sibiiului și pentru scopul care nu se mai ascunde, statul susține un institut pentru alții din alte ținuturi, de altă naționalitate și cu alte trebuințe de cum sûnt ale poporațiunei pentru care ar trebui sĕ fie institutul?

Ne am mărginit la Sibiiu, pe când centre ca Sibiiul ar mai fi destule și în Transilvania și în părțile ungurene și bănățene, despre care nu se poate scrie nici un cuvênt mai favorabil, nici pentru poporațiunea nemaghiară nici pentru pietatea guvernului către stat și către legile statului.

Bărbații, așa dară, cari conduc astăḑi destinurile statului unguresc nu se interesează de principiile de libertate, nu se interesează nici de ciungărita libertate depusă în unele legi dela începutul erei „constituționale“ ungnresci. Ei nu se interesează nici de respândirea culturei și a civilisațiunei, nici de alte ameliorări intelectuale și materiale ale concetățenilor și compatrioților lor.

Din contra, și aceasta este foarte caracteristic, din condeiul dlui Gustav Beksics, membru al instanței supreme de justiție din Budapesta, prin organul cel mai oficios al guvernului unguresc, aflăm

---

*) Veḑi Nr. 96

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Nu ești în drept, domnule baron, îi ḑise Olga, a-i lua prestigiul față de contesa Margareta, căci dênsa a fost entusiasmată de debutul sĕu și eu mĕ rĕmășesc că d-ei mâne nu o se aibă nici o plăcere, auḑindu-l.

Margareta care ședea aproape de Olga și de baron, făcu ca și când n'ar auḑì, ca sĕ se dispenseze de obligĕmêntul a rĕspunde baronului, decumva dênsul ar căuta sĕ înceapă vre-o conversațiune cu ea, precum și făcuse de repețite ori din seara premergĕtoare fără a reușì.

— Cugeți dta dară, replicà baronul adresându-se tot către Olga, însĕ vorbind îndestul de tare, că contesa Margareta nu este atinsă de o afacere amoroasă, decât numai dacă este pledată de un băiat frumos?

— Eu sûnt convinsă de aceasta, respunse Olga slăbind din glas, și pentru d-ei, aceia nu mai sûnt băieți frumoși, cari au trecut de două-ḑeci și cinci de ani.

Olga credea că a înfipt abil o săgeată lingușitoare în inima logodnicului ei de cinci-ḑeci de ani; acesta însĕ era rĕu dispus și săgeata se timpì.

— Ea poate fi în drept, respunse el așa de nu fu auḑit, decât numai de tinera rusoaică; cu cât te îndepărtezi de vêrsta aceasta fericită, cu atât mai mult te faci mai urît, și cu atât mai puțin pretinde o căsătorie de amor.

— Da respunse Olga, dacă te faci urît; însĕ...

— Însĕ, dacă nu te-ai făcut prea urît, replicà baronul, ești încă foarte fericit când poți gândì la o căsătorie de rațiune!

Și, vĕḑênd că Olga vrea sĕ-i respundă, el îi închise gura, adăugênd:

Nu acusa pe sêrmana fata; ea are în ochii mei un merit mare, ea este sinceră. Când uresce pe cineva, ea i-o aruncă așa franc în față, încât fericitul muritor care îi va plăcea, se va putè încredința în vorba ei. Ea nu va înșela pe nimenea!

Olga nu putu replica nimic: baronul se întoarse către alt vecin și vorbea de alt-ceva.

Tinerei rusoaice îi era nĕcaz și simțea o neliniscе mare. Îndată după masă, Margareta se apropià de ea, nu mai puțin neliniscită, însĕ din alt motiv.

— Ce ți-a spus baronul de mine? o întrebà ea trăgêndu o într'un coridor. Dvoastră ați vorbit două sau trei minute privind spre mine.

— Dta îți închipuesci aceasta, respunse Olga sec; baronul gândesce la dta.

— A! Eu vreau se mĕ asigur despre aceasta. Spune-mi adevĕrul scumpa mea.

— Neliniscea Dtale nu este prea modestă, Margareto, dă-mi voie a ți o spune. Dta gândesci că pe lângă toată receala dtale, el tot trebue sĕ te mai adoare?

— Ei bine? pentru ce nu? ḑise Margareta hotărîtă a irita pe soața sa, pentru a-i scoate adevĕrul. Poate tocmai prin receala mea s'ar putè întêmpla, sĕ te scot fără voie!

Un fulger de vanitate vătămată trecea prin ochii frumoasei rusoaice.

— Margareto, ḑise ea, dta voiesci rĕsboiu, o sĕ-l ai; poftim, ia-ți darurile! Dta mi-ai cinstit un brazlet frumos; eu nu mĕ mai îngrijesc de el; eu am un inel și mai frumos!

Și ea scoase din buzunar o cutie, ce conținea două bijuterii, brazletul Margaretei și inelul baronului.

— Diamantul cel negru! esclamà Margareta cuprinsă de spaimă... Dta cutezi a'l atinge?

Dară reculegêndu-se ea zise îndată îmbrățoșând pe Olga:

— Tot atâta, tot atâta, eu refus rĕzboiul, scumpa mea și-ți mulțămesc din fundul sufletului meu, că mi-ai arĕtat gagiul logodnei Dtale. Păstrează brazletul meu, te rog! Păstrează recunoscința și amiciția mea!

toate naţionalităţile nemaghiare din Ungaria că sûntem condamnate a fi maghiari. Ar fi dar o contradicere ungurească, când domnii guvernanţi ar căuta esecutarea legilor lor cardinale cu scumpătate şi când ar căuta sĕ se arete binevoitori conpatrioţilor, cari de dl Beksics et comp. sûnt predestinaţi numai a presta, a sângera şi în sfêrşit a perì pentru elementul domniilor sale.

După ce domnii cu puterea în mână ne spun aşa de hotărît, că noi sûntem numai gladiatorii lor şi n'avem decât ori decâte ori îi întêlnim sĕ le strigăm: *Avete! Morituri vos salutant*, sĕ ne luăm ori ce nădejde că institutele susţinute de dînşii ar fi şi spre vre un bine de al naţionalităţilor nemaghiare şi în special vorbind spre un bine al românilor.

Domnii cu puterea în mână au călcat de mult în picioare § 17 din art. 44 de lege din 1868 şi şi-au astupat de mult urechile la cuvintele serbătoresci ale lui Deák, prin care sfătuea pe maghiari se ridice scoale secundare naţionălităţilor în ţinuturile locuite de majoritatea acestora. Ba au mers mai departe, nu permit românilor sĕ 'şi înfiinţeze pe banii lor scoale secundare românesci.

Dar dacă scim, că institutele maghisrisătoare sûnt tot atâtea guri de a le lui Moloch pentru tinerii nostri, îi vom arunca, pe aceştia cu nepăsare întrênsele.

Să ne tragem bine seama ce facem! Sĕ nu împingem noi înşine generaţiunile noastre în pericolul morţii naţionale.

Dacă într'un stat în care în loc de a afla scutinţă promovarea bunei stări intelectuale şi spirituale a cetăţenilor, sûntem siliţi de vighitorii statului sĕ căutăm cum sĕ ne apĕrăm esistenţa, va fi şi o datorinţă sântă pentru noi a ne ferì şi tinerimea de institute cu tendenţă pronunţată de desnaţionalisare.

Nu ne permit puternicii dilei se sporim institutele de crescere nici pe banii nostri, sĕ cautăm a le ţinè în stare bună pe care le avem, se ne luăm refugiu la institute nemţesci chiar, căci aceste n'au devisă desnaţionalisarea şi de altă parte sûnt adevĕrate asiluri a le culturei.

Ne vor alunga şi de pe terenul acesta prin legi nouĕ? — vom vorbì atunci de ce vom avè se facem în situaţiunea cea nouă. De desperat însĕ nu ne este permis sĕ desperăm!

Revista politică.

Sibiiu, în 29 August.

Bar. Ramberg a surprins Vineri în 7 Sept. nou. la 12 oare din di pe cetăţenii din Agram cu restabilirea insigniilor cu doue feluri de inscripţiune. La actul acesta au asistat un despărţĕmênt din trupa de vênători cu capela militară în frunte. Liniscea de astă-dată n'a fost conturbată. De aceea oficioasele, dar cu deosebire codiţele oficioaselor, cu o linisce ipocrită spun, că numai o grămadă mică de oameni au stat de povesti înaintea edificiilor, unde s'au atêrnat de nou insigniile. Diarele independente, cari nu se hrănesc cu grăunţe din fondul de dispoziţiune unguresc şi nu sûnt îmbătate de şovinism, au esprimat de atunci temerea, că se poate încă întêmpla ceva, şi că în Agram spiritele sûnt foarte iritate. Deja Vineri noaptea pela 12 oare sĕ raportează la „N. fr. Pr.“, că înaintea edificiilor cu insigniile, toată diua au stat mulţime mare de oameni. În murgitul serii au început a sbura din mijlocul mulţimei petri spre edificiul financial, cu care ocasiune s'au spart mai multe ochiuri de fereastră. Miliţia îndată a păşit la mijloc şi a curăţit locul cu baionetele. Închidênd miliţia strada, mulţimea striga dela intrare: „*zivila Hratska*!“ Pe la 10 oare, mai multe companii de miliţe şi un escadron de husari au risipit mulţimeă şi de acolo.

Biroul de corespondenţă din Budapesta, care nu se obicinuesce a remânea înapoia oficioaselor şi a codiţelor acestora, este nevoit a raporta cu douĕ dile mai târdiu, că în Agram grămădirea de oameni se continuă ca şi in dilele precedente; că miliţia este insultată din partea mulţimei; că s'au arestat mulţi din mulţime; în fine că miliţia a tras din pusci asupra mulţimei, însĕ fără a vătĕma pre cineva. Eri la 2 oare după ameadi cetatea era încă în linisce, dela ţeară însĕ vin sciri triste. La Veumehof poporul s'a ciocnit cu gendarmii. Un ţĕran a fost ucis. În Gera au perit trei ţĕrani la ocasiunea unei astfel de ciocniri; mai mulţi ţĕrani au fost răniţi. Şi dela Turpolie se anunţă o ciocnire de feliul acesta.

„D. Ztg. şi alte diare vieneze au sciri, pe cari însĕ le dau cu reservă, că în cetatea Glina, în fosta fruntarie militară, se fac înrolări formale pentru insurecţiunea contra Ungariei. Adeverinduse aceasta, dice „D. Ztg“, am putea face conclusiunea, că se tratează de organisarea unei revoluţiuni contra Ungariei. Între astfel de împregiurări nu e mirare, dacă generalul bar. Ramberg a telegrafat la Viena sĕ i se trimită trupe noue, de-oare-ce cu cele ce-i stau la disposiţiune nu va putea suprima turburărilĕ.

Din Stiria cetim în diverse diare, au pornit trupe spre Croaţia, ear altele sûnt consignate spre a sta gata de plecat.

Faţă cu cele de mai sus ar fi neplăcut, când s'ar adeveri scirile din „Narodny Listy“, diar cechic din Praga. Acest diar spune că pe la sfirşitul lui August n. în Erţegovina la Ulok şi la Calinovici eară au avut loc lupte sângeroase. Vênătorii s'au luptat cu o bandă de insurgenţi. O companie din regimentul de infănterie Nr. 51 a dat ajutoriu. În ţeară, dice diarul cechic, domnesce ferbere mare.

Stânga estremă din Ungaria a fost Vineri întrunită, după cum am anunţat. Conferenţa partidei acesteia s'a întrunit într'o declaraţiune, care o vom publica cu altă ocasiune.

Escesele antisemitice în Ungaria se pare, că au încetat. Cu toate acestea cetim în „P, Ll.“ că ministrul president Tisza a promis unei persoane trimise de camera comercială în Budapesta, că îndată după deschiderea dietei va lua mĕsuri energice pentru suprimarea esceselor.

Dela Gastein se scrie, că ministrul president Brătianu a ăvut corferenţă cu Bismarck. După conferenţă Brătianu pleacă la Aix les Baines. Numai încape îndoială, dice „N. fr. Presse“, că conferenţele (lui Brătianu cu Bismarck şi cu Kálnoky) vor avea resultat practic, şi că România va pâşì faţă cu cele douĕ puteri imperiale în acelaşi raport, în care se afla Italia. Cestiunea dunăreană rĕmâne deocamdată *in suspenso*.

„Grajdanin“ diar reacţionariu din Moscva afirmă, că în Germania o mulţime de politici doresc rĕsboiul cu Rusia. „Naţional Ztg.“ din Berlin rĕspunde: Germania are motive nenumĕrate de a fi în pace şi în vecinătate bună cu Rusia. Cu miliardele este învestit capitalul german în întreprinderi rusesci şi în efecte rusesci, comerciul nostru cu Rusia, pe lângă toată politica vamală pe dos a Rusiei este foarte mare. Dacă noi astădi am fi învins pe Rusia, n'am avea altă decât un cu inimic neîmpăcat mai mult, am avea perderi financiale foarte mari şi o fruntarie neliniscită prin agitaţiunea polonă. Întrĕ astfel de împregiurări sĕ dorească un om cu minte în Germania rĕsboiul cu Rusia! Astfel de politici esistă numai în fantasia lui „Grajdanin.“

„Papismul“,

şi starea actuală a bisericei ortodocse în regatul României

(Încheiere.)

VII. În fine este urgent a se înfiinţa pe la toate scoalele din ţeară, mai ales primare şi secundare, caticheţi sau învĕţători de religiune, dintre preoţii parochiali, carii sĕ însufle tinerimei principiile religioase şi morale creştine şi sĕ facă educaţia religioase a ei; căci pe ce merge tineretul încă din vrêsta fragedă, tot mai mult se înstreinează de moravurile creştine, ceea ce este un mare pericol pentru societatea noastră.

VIII. Toate aceste şi alte înbunătăţiri în ramul bisericesc reclamă mijloace materiale şi o mai mare latitudine acţiunei bisericesci, carea astădi este mărginită numai în puţinele mijloace budgetare ce i se dau prin budgetul statului, destinate şi acelea fără participarea bisericei şi fără a se ţinea samă de adevĕratele şi multiplele trebuinţe pentru demna întreţinere şi activitatea clerului în trebuinţele morale şi religioase ale naţiunii.

Aceasta mare pedecă se va înlătura numai atunci, când se va destina din veniturile bisericesci o anume parte pentru biserică, carea sĕ formeze o cassă aparte, sub administraţiunea sinodului în înţelegere cu ministrul de culte, cari se formeze budgetul bisericesc după trebuinţele morale şi materiale a le bisericei, pe care budgetul apoi ministrul sĕ-l supună la aprobarea camerei, ca şi celelalte budgete a le statului, precum se face d. e. cu eforiele spitalelor. Tot asemenea sĕ se urmeze şi cu socotelele. Reservele şi economiile întêmplătoare sĕ remână în cassa bisericească spre capitalul bisericesc necesar. Pănă la formarea acelui capital, guvernul se dea pe fie-care an la casa clerului patru milioane lei, pentru întreţinerea bisericei şi pentru formarea capitalului bisericesc viitor, când statul va fi scutit de a mai contribuì bănesce pentru această ramură, şi va întrebuinţa toate resursele sale pentru alte îmbunătăţiri naţionale, după ce va fi asigurat pe viitoriu esistenţa materială a bisericei naţionale. Toate bisericile naţionale din alte ţĕri au capitalurile lor proprii de întreţinere şi prosperare pe lângă care la neajuns adauge şi guvernul ajutoarele sale. Aşa biserica rusească are un capital de câteva sute de milioane ruble, din ale căror procente se întreţin instituţiunile religioase. Biserica Bucovinei are un capital de douĕ spredece milioane florini cu un venit anual mai bine de un milion de florini. Asemenea biserica sêrbească dela Carloviţ. Biserica Transilvaniei după ce s'a organisat prin metropolitul Şaguna cea dintâiu ţîntă a sa a fost de a'şi forma un capital bisericesc, la care a depus Şaguna însuşi prima contribuţiune din propria sa avere, şi apoi a ape-

---

Olga se topì în lacrimi.

— Margaretă, dise ea, decumva vorbesci, eu sûnt perdută! Am jurat sĕ tac o sĕptĕmână de dile şi dacă îţi vei arĕta bucuria baronul îmi va relua cuvêntul şi va gândì încă la dta. . . cu atâta mai mult că şi acuma gândesce.

— Si dta plângi din causa aceasta?. . . Olga dta îl iubesci dară! Ei bine, scumpă amică, cât de bizară îmi pare inclinaţia aceasta, ea te inalţă în ochii mei. Eu am credut că dta esci numai ambiţioasă. Dacă îl iubesci şi eu te iubesc şi te deplâng!

— A! esclamă Olga, dta mĕ deplângi, aşa-i?

Şi trăgênd pe Margareta în fundul galeriei, ea suspina pe umerii ei pănă ce era aproape se ţipe. Margareta o duse în odaia sa, unde o îngrigì şi reuşi a o linisci.

— Da, da acum mĕ simţ bine, dise Olga sculându-se. Am avut de eri douĕ sau trei crize de aceste; dară asta este cea din urmă, o simţ. M'am hotărit, am sĕ fiu liniscită, am sĕ mĕ încredinţez în dta nu-o se mai fiu slabă nu mi-a mai fi frică, nu o se mai sufer!

Ea luă inelul din buzunar, îl băgă în deget şi devenì earăşi palidă, privindu-l cu aer posomorit; apoi îl scoase din deget dicênd:

— N'am încă voie a-l purta.

Şi ea îl puse în cutie şi în buzunar. Margareta o părăsì fără a înţelege ceva din ceea ce sĕ petrecea întrênsa. Pasiunea aceasta pentru un bărbat în vêrstă şi de caracterul baronului, îi părea neesplicabilă, dară ea avea simplicitatea generoasă a o crede, precând Olga, cuprinsă deodată de ură pentru logodnicul ei şi de disgust pentru inelul de logodnă, se lupta contra slăbiciunei omenesci precum o numea ea, şi se încercă a nimicì revoltele propriei sale inimi, a propriului sĕu spirit, a întregei sale fiinţe, pentru a ajunge la cucerirea amară şi periculoasă a unui nume mare şi a unei posiţiuni mari sociale.

Încât pentru baron, el dăduse ordini pentru escursiune şi pentru mascaradă, ca şi când ar lua şi dênsul parte. Apoi, biruit de osteneală şi de suferinţă, el se retrase în odaia sa, precând oaspeţii sei se pregătiră a urma programa festivităţii şi precând caii sei în hamuri minunate, fură reţinuţi inaintea scărei sale particulare, de mâna unui vizitiu, care se făcea că asteaptă.

Baronul sĕ inchisese cu medicul sĕu, un june, mai mult instruit decât espert, pe care îl ataşase, era un an de dile, esclusiv îngrigirei persoanei sale.

— Doctore, îi dise el refusând o medicină ce i-o presentă tinĕrul bărbat fricos şi tremurând, dta mĕ cauţi rĕu! Eară opium, mĕ rĕmăşesc?

— Dl baron are lipsă de calmante. Iritaţia sa nervoasă este estremă.

— O Doamne! eu o stiu bine; dară liniscește-mĕ fără a mĕ slăbì; ia-mi tremurarea aceasta convulsivă şi nu-mi lua puterile.

Bolnavul cerea imposibilul. Medicul nu cuteza a i-o spune.

— Eu sper, replică el, că medicina aceasta te va linisci fără a te slăbì.

— Ei bine, o sĕ lucre iute? Aşi voì sĕ dorm vre-o douĕ sau trei oare, sĕ me scol şi sĕ mĕ ocup de afacerile mele. Îmi rĕspundi dta că o sĕ am la noapte puterile trebuincioase?

— Domnule baron, dta mĕ faci sĕ desperez! Voesci sĕ lucrezi încă la noapte, după criza de ieri şi cea de astădi? Dta voiesci ceva imposibil.

— N'am eu puteri esceptionale? Nu mi-ai dis dta de o sută de ori, că mĕ vei vindeca? Mai înşelat dară? Dta îţi baţi joc de mine?

Ah! dise medicul cu un accent strivit, poţi dta crede aşa ceva?

— Ei bine, dă-mi medicina dtale. Are sĕ lucreze îndată?

— Într'un sfert de ceas, decumva nu-i nimicesci efectul prin iritaţiunea dtale.

— Dă-mi ceasornicul meu, aici lângă mine. Voesc sĕ vĕd dacă esci sigur de doftoriile dtale.

Baronul înghiţì medicina, şi, şedênd într'un fotel mare, el sună cămărierului sĕu:

— Spune maiorului Larrson că îl rog sĕ dirige escursiunea. El se pricepe mai bine la aceasta.

Cămărierul eşì. Baronul îl rechiemă mai îndată.

— Iohan sĕ se culce, dise el, şi se doarmă iute. Dimineaţă la oarele trei am lipsă de el. Sĕ vie sĕ, lat la tot clerul și poporul de a contribuì la formarea acestui capital bisericesc, carele cu modul acesta sporesce pe fie-care an, și înlesnesce biserica a'și face îmbunătățirile necasare. Noi însĕ nu avem drept a face apel la națiune de a forma capitatul bisericesc; căci toată lumea scie, că biserica noastră națională a moștenit dela părinți o avere mare de care astăḑi dispune guvernul. Neregularea posițiunei bisericei noastre, după luarea averilor bisericesci, pe lângă lipsa cea mare de astăḑi ce sufere biserica, a făcut încă și alt rĕu mare bisericei. Sentimentele creștine de a dota biserica, de odată fură peralisate. Nime numai cutează a face donațiuni bisericelor, temênduse că ele vor fi înstreinate și luate de guvern pentru alte destinațiuni. De aceea acum se cere imperios a se declara prin lege specială, că biserica română este persoană juridică și poate poseda avere în România și a o întrebuința pentru scopuri morale, pentru cultura și desvoltarea sa și a poporului.

Așa dar luptă contra necredinței, a materialismului, a indiferentismului religios, a immoralitătii, a papismului cotropitoriu; stăruință și cooprerare ne întreruptă pentru desvoltarea și cultura clerului prin reformarea seminarielor, prin înființarea facultății de teologie, prin îmbunătățirea posițiunei materiale a preoților, prin înființarea unei casse aparte pentru formarea capitalului necesar pentru bună și cuviincioasă educație și întreținere a clerului, și pentru neatêrnarea lui în privința materială. Declararea bisericei de persoană juridică în statul român; reforma monăstirilor, ca ele se devină locașuri de binefaceri, de moralitate, de cultură și de industrie națională. Eată programul, după care trebue sĕ lucreze sfântul nostru sinod, pentru ca sĕ poată sta la înălțimea sa de conductor spiritual al poporului și de autoritate superioară a bisericei naționale. Spre acest sfêrșit noi necontenit trebue sĕ deșteptăm pe guvernul ortodocs al țĕrei noastre, și sĕ-i arĕtăm trebuințele bisericei noastre naționale, cerêndu-i concursul, fiind-că toate mijloacele materiale, de care biserica are nevoe, sûnt în mânile guvernului. Sĕ grupăm pe lângă noi pe toți oamenii de bine, care își iubesc țeara și biserica națională și sûnt dușmani corupțiunei; sĕ grupăm mai ales toată inteligența clerului nostru, sĕ o punem la lucru prin predicarea cuvêntului lui D-ḑeu prin biserică, prin conferențe publice pentru cler și popor spre a face cunoscute pericolele, ce amenință societatea noastră prin uitarea și părăsirea învĕțăturei și moralei cei sănĕtoase a creștinismului; prin presă, — spre a deștepta opiniunea publică în favoarea bisericei noastre naționale, care este din multe părți amenințată, și spre a deștepta în păstorii nostri cei sufletesci cunoscința datoriei lor de dascăli și pedagogi ai moralității poporului cu fapta și cu cuvêntul; păstori, cari după cuvêntul Domnului Christos, păzesc și îngrigesc de turma lor, eară nu năimiți, cari n'au grige de oile lor nici când vĕd, că vine lupul și răsipesce turma și ucide oile. Cu cât vom da mai mult semne de viață duhovnicească, și cu cât mai mult ne vom face datoria noastră de conducĕtori spirituali pe calea virtuților creștinesci, cu atâta mai mult se va aprinde dragostea și stima creștinească asupra clerului și a bisericei naționale; ea va devenì o adevĕrată glorie pentru nație și dușmanii ei nu o vor putea cucerì, ca pe o cetate tare și neînvinsă.

Aceasta espunere a situațiunii bisericei noastre naționale și propunerile pentru paza și îmbunătățirile reclamate de dênsa, sciu dinainte că esprimă sentimentele religioase și naționale a le tuturor confraților mei întru Christos. De aceea eu le-am espus după modesta mea pricepere, și le depun la aprețiarea sfântului sinod. Rog a se discuta, a se amenda așa ca ele sĕ devină o profesiune de credință, o programă a bisericei noastre naționale, după carea sĕ se conducă activitatea și zelul păstoral al archipăstorilor și păstorilor spirituali ai României ortodocse, și după care și nația sĕ poată apreția și secunda activitatea morală a bisericei noastre. Rog asemenea că aceasta programă a sinodului român sĕ se comunice și guvernului țĕrei, spre a cunoasce și el nevoile bisericei naționale, și prin pedeapsă sĕ se comunice întregei națiuni, pentru ca toți binevoitorii creștini ortodocsi sĕ dea puternicul lor concurs întru apĕrarea, întemeerea și prosperarea bisericei noastre naționale, carea a rĕmas mult în urmă cu desvoltarea sa culturală și morală, cerute de starea actuală a societății noastre.

Episcop Melchisedek.

Varietăți.

* (Docsologie.) Duminecă după sta liturghie, celebrată de P. Protosincel Dr. Il. Pușcariu cu asistență numeroasă s'au cântat docsologia la care a funcționat ca pontificant Escel. Sa P. Archiepp. și Metropolit Miron Romanul, pentru fericita nascere a archiducesei Elisabeta.

* P. Archimandrit și Vicariu archiepiscopesc Nicolae Popea a sosit dela băi Sâmbătă cu trenul dela nouĕ oare seara în Sibiiu.

* (Personalia). După încheerea manevrelor s'au întors la Sibiiu Escel. Sa comandantul țĕrei LMC bar. de Schönfeld au sosit eri; Escel. Sa LMC Machek, apoi generalii Lazewsky și Gecz duminecă.

* (Convocare.) Adunarea generală a despărțĕmêntului VIII (Alba-Iulia) al asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român este prin aceasta convocată în comuna Sântimbru pe 28 Octomvre 1883 st. nou.

Din ședința subcomitetului VIII al asociațiunei transilvane, ținută în Alba-Iulie la 29 Iulie 1883 st. n.

Ioan Pipoș
directorul desp.

* (Dela comitatul Sibiiului) am primit spre publicare următoarea publicațiune: Comisiunea chemată în sensul §. 22 art. de lege XLII din anul 1870 de a verifica listele contribuabililor celor mai mari sau ale viriliștilor, 'și va ține ședințele în localitățile oficiului comitatens din Sibiiu dela *16 până inclus. 20 Septemvre 1883* st. n. Aceasta se aduce la cunoscința publică cu acel adaus, că sub timpul sus atins vor fi listele menționate espuse intuițiunei fie-căruia în cancelaria protonotariului comitatens, unde se vor și primì eventuale reclamări pentru inducerea celor îndreptățiți în acele liste.

În înțelesul §. 24 din citatul art. de lege se provoacă totodată, toți acei Domni, carii voiesc a profita de favoarea §. 23 al legei menționate, ca sub durata amintitelor ședințe sĕ se insinue la subscrisa comisiune verificătoare verbalmente sau înscris, și cu atât mai vêrtos sĕ'și documenteze îndreptățirea, căci la din contră vor remânea pentru astădată lipsiți de favoarea §. 23, de a li se socotì contribuțiunea duplă.

Sibiiu, 6 Septemvre 1883.

Comisiunea verificătoare.

* (Mĕsuri pentru preîntimpinarea pericolelor prin incendii,) au luat direcțiunea poliției din loc, îndatorând pre fie care proprietar de casă sĕ aibă vadră, cârlig de foc și o cadă plină de apă; cum se se poarte oamenii la isbucnirea unui incendiu și se se încuie porțile seara la 9 oare, în fine aduce aminte de disposițiunile art. de lege 40 din 1879, când cineva ar vătăma disposițiunile aceste s'ar pedepsì cu amendă de 300 fl. și că conform cod. pen. tăciunarii se pedepsesc cu inchisoare dela 5—10 ani sau pe viață ear negligența din care se poate esca incendiu cu pedeapsă de 1000 fl. sau închisoare dela 1—5 ani.

* (Notele de stat de *un* florin) care poartă datul dela 7 Iulie 1866 mai sûnt în circulațiune numai până la 30 Septembre n. Dela 1 Octomvre n. notele aceste se mai primesc numai la casele centrale din Viena și Budapesta.

* *(Veni Sancte în Blaj.)* Din localitatea aceasta ni se trimite dela o persoană fruntașe notița următoare a cărei publicare ni se cere espres pe responsabilitatea trimițĕtoriului. Eată notița:

Astăḑi în sânta ḑi de Duminecă, întru bunul început al scoalelor s'a onorat gimnasiul din Blaj cu piramidala onoare, de după servițiul bisericesc junimea întreagă gimnasială chemată și adunată în edificiul gimnasiului s'a trecut prin nuele ca și cândva ostașii cei rĕi delicuenți adecă cevași în altă formă, mai pre sfințănie.

Este aici în Blaj un hotel, ḑis „național", proprietatea sfințitului metropolit, și precum se aude, în acest hotel ar avea adăpost cutare persoană liberă, și a seară ar fi avut ceva afacere această domnișoară cu vre un om tênĕr în hotel, posibil ori șa-fi căpĕtat prea bună plată, ori a fi rĕmas neplătită.

Dar' că din acest incident sĕ-i conceadă acestei persoane, scie o Dḑeu de un de și de ce valoare morală, ca sĕ stee în gimnasiu, asistată de d-l Director gimnasial și de unul dintre profesorii mai autoritativi, și se defileze pe dinaintea ei toți tênerii unul câte unul, ca ea sĕ se poată uita în ochi la toți, și precum sună vêntul, cu scirea părintelui metropolit: aceasta nici n'ar fi ertat sĕ se conceadă din punct de vedere al moralității publice, și nici nu se poate sci cum s'o priceapă un om cu minte.

Prea mare favorițiune pre sama unei fete de casă dintr'un hotel, care nu o scie nime că de unde-i și a cui!

Doveḑile în contra culpabililor, dela incuisițiunea spaniolică încoace nici o procedură penală nu le-a conces în astă formă de a sĕ potea câstiga.

Autoritatea gimnasială este detoare cu escusa acestei fapte de caracterul unui scandal public în public.

Blaj Septembre 2. 1883.

Un amic al junimei studioase.

Loterie.

Vineri 7 Septemvre 1883.

Timișoara:	**63**	**21**	**34**	**90**	**45**
Viena:	**24**	**90**	**48**	**77**	**78**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 4 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Datorie de stat austriacă în argint	290.20	290.60
Galbin	5.66	5.66
Napoleon	9.51	9.50
100 marce nemțesci. . . . , ...	58.50	58.50
London (pe polița de trei luni)	120 05	120.10

---

mĕ scoale. Du-te; nu, stăi! Mâne merg la vênătoare; sûnt toate cele pregătite? da? Bine. Dute acuma.

Servitorul eșì definitiv și tinerul medic, încă tot emoționat, rĕmase singur cu bolnavul sĕu.

Medicina dtale nu lucrează de loc, îi ḑișe acesta cu nerăbdare, ar trebui sĕ fiu deja adurmit.

— Dacă dl baron sĕ chinue cu o mie de detaiuri...

— Ei! la dracu, domnule, dacă n'ași avea chinuri în spirit, n'ași avea nici lipsă de medic! Ei bine, șeḑi aici, se povestim în linisce.

— Dacă, în loc de povesci dl baron s'ar putea reculege...

— Sĕ mĕ reculeg! Eu mĕ reculeg prea mult. Reflecsiunile îmi fac friguri. Sĕ povestim, sĕ povestim ca aḑi-noapte. Am adormit povestind. Scii doctore, că mĕ însor, de bună samă.

— Cu frumoasa contesă Margareta!

— Ba nu; ea este cam într'o ureche. Eu iau pe Olga cea mare. O sĕ am copii rusesci.

— Copii frumoși, de sigur.

— Da, dacă are femeea mea gust bun, căci eu nu cred nici un cuvênt din lingușirile dtale, doctore; femeia mea mĕ va înșela. Nu-mi pasă, numai sĕ am un moștenitor, ca sĕ crepe verii și cuscrii mei de nĕcaz! Doctore, eu vreau sĕ trăiesc, ca sĕ vĕd aceasta, mĕ înțelegi? Bagă samă, eu nu-ți testez nici măcar un galben! Eu te voi cinsti cu imbelșugare fiind în viață, pentru ca sĕ ai interes a mĕ conserva. Tot așa am se fac și cu femeia mea: fie care an al vieții mele îi va înmulțì lucsul și podoabele sale. După mine, de cumva ea nu-și va fi făcut economii, nu va avea nimic. Ea nu va avea nici măcar tutela asupra capului sĕu! O! da, eu n'am pofta sĕ fiu otrăvit!

— Dta nutresci idei sinìstre, domnule Baron. Regim rĕu.

— Ce prostie ḑici aci, doctore! Este ca și când ai ḑice că eu n'am dreptul a avea prea multă fere în ficatul meu. Este vina mea?

— Nu-ți poți lua osteneala, a avea idei vesele? Cearcă, gândesce la comedia cu marionetele, a fost veselă.

— Se gândesc la marionete! Vrei sĕ-mi slăbesc mintea?

— O! de bună samă, dacă ași putea stinge focul gândurilor dtale...

— Lasă complimentele asupra inteligenței mele, rogu-te; eu simț că ea slăbesce foarte.

— Dl baron singur observă aceasta.

Baronul făcu din umeri, căscà și tăcu vreo-câteva momente. Doctorul veḑu mărindui se ochii, lărgindu-i-se pupilele și devenind buza sa inferioară greoaie. Se apropia somnul.

Deodată, baronul se sculà și arĕtà spre zid ḑicênd:

— Tot o mai vĕd! Este ca și eri! La început era un bărbat, apoi chipul s'a schimbat... Acuma ea sĕ uită pe fereastă, se pleacă... fugi, fugi doctore! M'a înșelat, m'a trădat... Eu sûnt batjocorit ca un copil!.. Un copil!... Nu, nu este nici un copil!

Și, reașeḑênduse baronul, mai deștept, adause cu un suris lugubru:

Așa era în comedia lui Cristian Waldo... O farsă de caraghios!... Veḑi doctore eu gândesc, precum voesci, la marionete... Mĕ simț greu... nu mĕ părăsì.

Și baronul adormì cu ochii deschiși ca un cadavru.

La vre-o câteva momente, pleopele sale slăbiră și se închiseră; doctorul îi căută pulsul, el era plin și greoiu. Baronul avea lipsă, după opiniunea sa ai lăsa sânge; dară cum sĕ-l hotărască la aceasta?

— Problema de a face pe omul acesta sĕ trăească fără voia ceriului și chiar fără voia sa, este nemulțămitoare, odioasă, imposibilă, cugeta bietul medic. Sau el are aceste frecuențe de nebunie sau constiința sa este impovărată cu remușcări. Eu simț, că am se devin însumi nebun în giurul seu și grozăveniile imagnațiunei sale se lipesc de mine, ca și când, silințele mele de ai conserva viața, a-și deveni complicele vre-unei nedreptăți. (Va urma.)

Nr. 211 [512] 1—3

CONCURS.

În protopresbiteratul gr. or. al tractului Geoagiului I. sûnt de a se ocupa următoarele posturi înveţătoresci:

1. Hondol, cu salariu anual 250 fl. v. a., cuartir gratuit şi 10 fl. relut de lemne din cassa bisericei.

2. Hărău, cu salariu anual de 250 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

3. Vălişoara, cu salariu anual de 250 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

4. Şoimuşul mureşan, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

5. Boholţ, cu salariu anual de 200 fl. cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

6. Uroiu, cu salariu anual de 200 fl. v, a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

7. Seliscioara, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

8. Fornădia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit 1040 ⁰□ loc pentru grădină de legumi.

9. Dealu mare, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

10. Certeşul superior, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi lemne de ajuns.

11. Voia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

12. Porcurea, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

13. Boiu, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

14. Suligete, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

15. Măgura, cu salariu anual de 150 fl. cuartir gratuit si 2 orgii de lemne.

16. Fizeş-Barbura, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

Cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare pe lângă însemnarea locului de ubicaţiune şi a postei ultime au a se subscerne oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I. în Hondol până la 15 Septembre a. c.

Hondol în 16 August 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresbiter.

Nr. 284. [497] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa III-a Hădărău, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltului ordin consistorial din 21 Iulie a. c. Nr. 2348 B. se escrie din nou concurs cu terminul până în 25 Septemvre a. c. în care ḑi va fi şi alegerea.

Emolumentele sûnt:

1. Porţiunea canonică de 4 jug. 300 □⁰ arător şi fênaţ.

2. O grădină de cucuruz şi folosirea cimiteriului.

3. Dela fie-care casă câte 10 litre bucate (1 Decalitru).

4. ca relut de cuartir 32 fl. bani gata şi

5. Venitele stolari dela 140 case.

Doritorii de a competa la acest post au sĕ-şi aştearnă suplicile lor instruite în sensul „stat. org." şi a regulamentului pentru parochii acestui oficiu protopresbiteral până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 19 August1883.

Pentru comitetul parochial respectiv.

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 280 [509] 1—3

COCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci în comunele mai jos enumerate din protopresbiteratul Lupşei se escrie concurs cu terminul până în 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Ofenbaia, cu salariul în bani 180 fl. o grădină de cucuruz 30 fl. şi jumĕtate din venitul cantoresc calculat în 30 fl.

3. Valea-Lupşei, cu salariu 150 fl.

3. Muncel, cu salariu 100 fl.

4. Mogoş-Valea bârnei, salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

5. Mogoş-Mămăligani, cu salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

6. Brăzesci, cu salariu 200 fl.

7. Mogoş-Miclesci, cu salariu 200 fl. totodată cu fie care post este impreunat cuartir liber şi lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa la unul din acestea posturi au aşi aşterne suplicile lor instruite cu documentele prescrise în stat. org. şi Normativul sinodal din 1882 la subscrisul până la terminul prefit.

Ofenbaia în 18 August 1883.

În conţelegere cu comitele parochiali respective.

Ioan Danciu m. p.,
adstr. prot.

Lr. 29. [511] 1—3

CONCURS

Devenind vacantă staţiunea de învĕţătoriu dela scoala confesională gr. or. din Ogna inferioară, protopresbiteratul Sibiiului, se deschide concurs cu termin până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 155 fl. v. a. din cassa alodială, în rate lunare, 10 fl. v. a. relut pentru cuartir din fondul parochial, ½ majă sare, şi 2 porţiuni de lemne din pădurea comunală.

Petiţiunile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sûnt a se adresa prea onoratului oficiu protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în Sibiiu.

Din şedinţa comitetului parochial gr. or. al Ognei inferioare, ţinută la 14 August, 1883.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Predoviciu m. p.,
paroch şi preşed.

Nr. 186 [510] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. din Tilişca, protopresbiteratul gr. or. al tractului Sălistei, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Cu acest post este impreunat un salariu anual de 300 fl. v. a. solvinḑi în rate lunare anticipative, precum şi cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele necesari de foc.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral gr. or. al tractulul Sălistei; se adauge, că respectivul învĕţătoriu ales va fi dator a ţinea în Dumineci şi Serbători o strană în biserică, a instrua pe toţi elevii umblători la scoală din cântările bisericesci şi a ţinea prelegeri cu un despărţĕmênt al elevilor de repetiţiune.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Tilişca, 14 August 1883.

Comitetul parochial.

Nr. 375 [508] 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite, se escrie concurs cu terminul până în 25 Septemvre st. v. a. c.

1. Şesuri, cu salariu anual 210 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferenţele invĕţătoresci, cuartir şi lemne de încălḑit.

2. Crăciunesci, cu salariu anual de 100 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferinţele învĕţătoresci, cuartir şi lemne de încălḑit.

Petiţiunile concursuali, instruite în sensul legilor şi a regulamentelor din vigoare, au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul supraindicat.

Brad în 25 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit. al Zarandului

Nr. 258 [501] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala populară afiliată Carpenişiu-Vêrtop şi la cea din Bucium-Isbita se deschide concurs până la 20 Septemvre 1883.

Emolumentele sûnt:

1. în Cărpenişiu salariu anual de 200 fl., cuartir şi lemne.

2. în Vêrtop pentru învĕţătoriul suplent salariu de 100 fl., cuartir şi lemne.

3. Bucium-Isbita salariu anual 100 fl., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a'şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud în 16 August 1883

Comitetele parochiale din Carpenişiu-Vêrtop şi Bucium-Isbita în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 83 499 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionali ortodocse române din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin până la 15 Septemvre st. v. a. c.

1 Ţeline, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

2. Hendorf cu salariul anual de 150 fl. v. a., cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

3. Feleag, cu salar anual de 100 fl. v. a. ameliorânduse în procsimii cinci ani tot cu 10 fl. v. a. anualminte apoi cuartir şi lemnele trebuincioase de foc.

4. Mălăncrav, cu salariul anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele de foc.

5. Ferihaz, un post de adjunct înveţătoresc cu salariul de 50 fl. v. a.

Concurenţii au aşi asterne cererile instruite conform prescriselor legei la subscrisul până la terminul indicat.

Sighişoara, 20 August 1883.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Sighişoarei.

Demetriu Moldovan m. p.,
adm. prot.

Nr. 352. [506] 2—3

CONCURS.

Neconcurând nimenea în urma concursului publicat pe basa resoluţiunei Venerabilului Consistoriu archidiecesan dto 20 Ianuariu anul curent, Nr. 4996—1882 B. la postul de capelan pelângă veteranul paroch Ioan Leach din Blăşeni Valea-Crişului, prin aceasta se escrie concurs nou, cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitul impreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite petiţiunile lor, instruite în sensul Statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 8 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit.

Nr. 211. [500] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de învĕţătoriu la scoala din Borgo-Mijloceni, tractul Bistriţei, se escrie prin aceasta concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu anual în suma de 180 fl. v. a. care se scoate în rate lunare din fondul scolastic din Năsĕud.

2. Cuartir libĕr în edificiul scoalei.

3. Folosirea grădinei de legumărit de lângă scoală.

4. Suma de 20 fl. ca pauşal pentru cărţi şi recuisite scolastice, care este a se ridica din numitul fond prin senatul scolastic.

Doritorii de a ocupa această staţiune au de aşi adresa petiţiunile lor instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare până la terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral.

Comitetul parochial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Nr. 68 [502] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de înveţătoriu adjunct, la scoala confesională populară gr. or. Ocna Sibiiului (parochia din sus) protopresbiteratul Sibiiului, se cscrie concurs cu termin preclusiv până la 15 Septemvre a. c. st. v. când va fi şi alegerea.

Cu postul acesta este impreunat:

1. Un salariu anual de 120. v. a. primind din cassa bisericei în rate lunare.

2. Cuartir liber în edificiul scoalei şi 3 orgii de lemne, din cari sĕ se încălzească şi scoala.

3. Cu ocasiunea impărţirei lemnelor şi a sărei la locuitori, una porţiune de lemne şi 28 chilograme de sare.

Concurenţii la acest post învĕţătoresc au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul sus numit Preaonoratului oficiu protopresbiteral în Sibiiu.

Ocna Sibiiului (parochia din sus) în 7 August 1883.

Comitetul parochial gr. or. Ocna superioară în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 1886 adm. 1883 [507] 2—3

Publicare de licitaţiune.

În urma conclusului representanţei orăşene din 29 August a. c. Nr. 103 **dreptul de cârcĭmărit** aparţinĕtor alodiului pe anul întreg dimpreună cu cele 6 localităţi separate de cârcĭmărit, singuratice sau la o altă se arêndează pe calea licitaţiunnei publice pe doi, eventual, pe trei ani consecutivi şi adecă, dela **1 Ianuarie 1884** până inclusiv la **31 Decemvre 1885** respective **1886 — în 1 Octomvre a. c. la 9 oare a. m.** în sala magistratului orăşenesc, celui ce va da mai mult, — despre ce se încunosciinţează acei ce au de gând sĕ înarêndeze, cu adausul, că condiţiunile licitaţiunei se pot vedea ori şi când în localitatea oficiului comunal — şi că până la începutul licitaţiunei tot acolo se primesc oferte provĕḑute cu vadiurile corespunḑĕtoare.

Ocna, 3 Septemvre 1883.

Magistratul oraşului.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 101 Sibiiu, Joi 1/13 Septemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Maghiarisarea pe căi noue.

Cu nimica nu se poate caracterisa mai potrivit politica internă a Ungariei, ca cu proverbul român: „Satul arde și baba . . . .“

Încă sûnt la ordinea ḑilei urmările cele mai naturale ale procesului dela Nyiregyháza pentru cari a trebuit sě se publice statariul în unele părți ale Ungariei. Iritațiunea poporului unguresc asupra jidanilor se manifestă ḑi de ḑi prin fapte turbulente. Din causa atêrnărei insigniilor cu inscripțiunea duplă, ungurească și croată, s'a resculat întreagă Croația, încât a trebuit se recurgă coroana la mijloace estreme. Legile mai proaspete pentru instrucțiune publică țin naționalitățile în nedumeriri. Consciința că sûntem proscriși în patria noastră proprie ni se improaspetă, aproape în toată ḑiua prin nouě neîndreptățiri. Legislativa prin aducerea de legi asupritoare, viața de toate ḑilele prin aplicarea acelora în administrație și scoale, ne vestesc cruda realitate. Și toate acestea nu ajung. Ca și când ceriul Ungariei ar fi cel mai senin, ḑiariul guvernamental „*Nemzet*“ vine cu nouě planuri de maghiarisare.

E curios a vedè o astfel de desvoltare a lucrurilor. Și curiositatea cresce în měsura, cu care treaba începe a se îngroșa. După cum am amintit în Nr. trecut al foaiei noastre un membru al justiției ungeresci și colaborator principal al organului guvernului actual pășesce cu noul plan de maghiarisare. Nu vom desconsidera nici posiția lui ca membru în corpul justiției și nici împregiurarea, că el scrie în ḑiariul guvernului și sub scutul lui, a guvernului pe a cărui steag este scris: *Sfĕrmarea naționalităților.*

E minunată această programă și tot odată unică în feliul ei, întocmai ca și domnul Gustav Beksics. Domnia sa în Nr. 224. al ḑiariului „Nemzet“ din 15 August a. c. ḑice între altele:

„Ce urmărim noi prin maghiarisare? Voim ca fruntăriile Ungariei gramaticale se coincidă cu cele ale Ungariei geografice? Sau ne mărginim numai la întărirea noastră și dorința noastră e, ca fie-care factor de stat și social în Ungaria se fie maghiar; sě fie maghiară inteligența, literatura, cultura, averea, — după cum și sûnt ele în mare měsură? Tot ce va eși strălucind din întunecata massă a naționalităților sě fie luminat de raḑele geniului maghiar. Sě fie maghiară industria, maghiar comerciul, maghiară limba societății culte în toate punctele țerei.

„Și pentru aceasta abḑicem dela maghiarisarea massei crude. Massa poate remânè massă moartă, care aruncă negre pete pe contul cultural al Ungariei, o materie, care nu conduce firul electric al culturei maghiare, val, preste care nu poate trece maghiarisarea.

„În adevěr chiar și cei ce merg în maghiarism până la șovinism și cari nu se sparie ca mine nici de mijloacele cele mai estreme, și acestia țin de perdute pentru causa maghiară massele naționalităților, pre acele masse, cari compun un întreg compact, ocupă mult teritoriu, cari nu sûnt o insulă numai, ci cari formează un adevěrat contingent în marea limbei maghiare.

„Din aceste privințe, cărora se închină eminentul meu amic Bela Grünvald, maghiarisarea se poate esecuta în cele 30 de jurisdicțiuni, în care elementul maghiar compune majoritatea absolută. Se poate încorpora cu totul și germanismul, care în Ungaria numai în un singur comitat, în comitatul Șopronului este în majoritate. (Din 81,370 de locuitori 12,999 sûnt maghiari, 463 slovaci și 54,957 germani.) Sub noțiunea de încorporare înțelegem absoluta și generala insușire a limbei maghiare. Și în alte locuri, în Transilvania chiar în compărare cu celelalte naționalități, cu puține escepțiuni, germanismul față cu maghiarismul este în minoritate. Și apoi cu escepțiunea sasului, germanul preste tot locul este aliatul seminției maghiare. Toate celelalte jurisdicțiuni, în cari marea majoritatea e din slovaci, români etc. sau mai bine ḑicênd, în cari ei compună aproape tatolitatea locuitorilor, acelea pun pedeci maghiarisărei. Arva, Lipto, Neutra, Turócz și Sol sûnt teritoriul unde domnesce esclusiv limba slovacă. În cel dintâi locuesc numai 355 de maghiari față cu 75901 slovaci, în al doilea 1,438 maghiari și 67,554 de slovaci, în al treilea 54564 maghiari și 263644 slovaci, în al patrulea 2576 maghiari și 222786 de slovaci, în al cincilea 1066 maghiari și 33951 slovaci, în fine în al șeselea 2669 maghiari și 92863 slovaci. Asemenea și comitatul Șaroș încă e o fortăreață puternică a limbei slovace, față cu 4222 maghiari stau 116000 de slovaci.

„De sub slovacism se poate elibera comitatul Barș, căci acolo 41,848 de maghiari și 16,834 de nemți stau față în față cu 78,873 de slovaci, asemenea și comitatul Pojon, unde 108,918 maghiari și 54,370 de germani stau în față a 133,580 de slovaci, tot așa și în comitatul Zemplin cu 118,524 de maghiari, 12,971 de germani și numai 101,000 de slovaci. Nici în comitatul Ung nu se pot susținè cei 37,000 de slovaci față cu 39,000 de maghiari. Comitatul Abauj, Gőmör, Borsod aparțin în mare parte maghiarismului. În comitatul Sepuș (Zips,) elementul german preponderant este anteluptătoriul maghiarismului printre elementul slovac.

„Chiar și după computul șoviniștilor trebue se abḑicem așadară dela maghiarisarea de 7 jurisdicțiuni. Pe acestia nu-i mai putem răpì dela gramatica slovacă.

„Asemenea greutăți ne pune în cale valachismul în Transilvania, intre Murěș, Tisa și Dunăre. În comitatul Alba-inf. cei 25,000(!?!) de maghiari nu înghițì pe cei 135,000 de valachi.

„În comitatul Huniadoarei influinței de 12,000 (!?!) de maghiari i se opun 217,000 de români. Față cu 146,000 de români din comitatul Solnok-Doboca 31,000 (!?!) de maghiari sûnt impotenți. Cei 289,000 de români din Caras-Severin pun pedecă nestrăbătută maghiarismului, căci numai 7000 (poate cu jidovi și cu renegați cu tot Red. T. R.) de maghiari putem pune în fața acestora. (Va urma)

Revista politică.

Sibiiu, în 31 August.

Mișcările din Croația întunecă pe cele antisemitice din Ungaria. Cum că esistă însě aceste din urmă, cetim mereu în toate ḑilele. Vina este a „agitatorilor plătiți;“ mirare numai că de atâta timp, decând Ungaria este agitată de mișcările antisemitice și organele respective nu pot constata bater, cine plătesce pe agitatori.

În Galiția, anume în Cracovia și în Viena sě serbează aḑi aniversarea de două sute de ani de când Viena a fost mântuită de asediul turcesc prin o evasiune combinată cu ajutorul trupelor nemțesci și polone.

Scirea despre luptele în Erțegovina este desmințită de „Ung. Post.“

„N. fr. Presse“ afirmă, că dela Berlin i s'a constatat scirea despre negoțierile dela Gastein între Brătianu și Bismarck. „După asigurările ce leam din isvorul cel mai bun, scrie corespondentul, lui „N. fr. Pr.“ dela Berlin, intimitatea între România și Germania se poate considera ca și încheiată. Arangiamente scripturistice se vede că până acum nu sûnt; prin esplicațiuni verbale însě s'au luat în considerare definitiv toate eventualitățile politice europene, în care ar venì a se considera atitudinea României. Precum s'a pretins la timpul sěu, când Italia s'a alăturat lângă Germania, o regulare loială a acelei dintâi cu Austro Ungaria și acestei regulări i s'a dat espresiune prin călětoria parechei regale ita-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

Dară bărbatul acesta tiner avea o maică și o logodnică. Vre-o câțiva ani de ocupație lucrativă aveau sě-l puie în stare a se căsători cu una și a scoate din sěrăcie pe ceealaltă. El rěmase dară acì, ferecat de acest cadavru; necurmat galvanisat prin ajutoarele artei sale, și când devotat operei sale, când sdrobit de oboseală și de degust, el uneori nu scia dacă sě dorească vindecarea sau moartea bolnavului sěu. Junele acesta avea inimă blândă și instincte naive. Atingerea necontenită cu un ateist îl vătăma, și el navea dreptul a apěra credința sa; contraḑicerea irita pe bolnav. El era sociabil și vesel: bolnavul era sarběd și misantrop cu obiceiul seu de batjocură aspră și cinică.

Până ce baronul dormea, festivitatea de noapte înainta. Sgomotulul petardelor, musica, urletul cânilor fuginḑi, deșteptați în grajdul lor prin tropoiala cailor, ce se prindeau la trăsuri, risetele doamnelor prin coridoare, luminile retăcitoare pe lac, toate ce se petreceau în giurul odăiei celei mute și triste, unde zăcea baronul nemișcat și livid, făceau pe tinerul bărbat sě simtă singurătatea și sclavagiul sěu. În vremea aceea, și contesa de Elveda conspira cu ambasadorul Rusiei în contra națiunii Svediei, precând verii și cuscrii baronului privegheau la ușa odăiei sale, ḑicêndu-și unii altora:

— El va venì, el nu va venì. El este mai bolnav, decât însuși mărturisesce; el se află mai rěu decât credem.

Cum sě se afle adevěrul? Servitorii foarte devotați voinței absolute a unui stăpân, care plătea bine și pedepsea tot așa (sě știe, că în Svedia servitorii stau încă sub regimul bețelor) rěspundeau neclintiți la toate întrebările, că dl baron nu s'a aflat nici când mai bine; încât pentru medic, baronul îl făcuse, de când l'a luat la sine, sě-și dea parola sa de onoare a nu spune nimic de greutatea morbului sěu.

S'a věḑut că pentru a motiva desele sale disparițiuni în mijlocul festivităților ce el însuși le dădea, baronul poruncise odată pentru totdeauna, a se lua pretecstul de numěroase afaceri importante. Și era un grăunte de adevěr în procedura aceasta; baronul se ocupă până în detaiuri minuțioase de intrigi politice și afară de aceasta, afacerile sale particulare erau încărcate de cestiuni litigioase necontenit produse prin toanele și pretensiunile sale despotice. De astă dată, afară de motivele de agitațiune, o turburare stranie încă nehotărîtă, dar mult mai funestă sănětății sale, decât toate la care era dedat, întrase în spiritul sěu. Bănueli uitate, temeri ațipite se deșteptaseră dela balul din seara premergětoare și și mai mult dela representația burattinilor. Dintr'ênsa a resultat una din nervositățile acele, cari îi conträgeau gura într'o lature, precând unul din ochii sěi chiorea considerabil. De oare-ce el era foarte van de frumseța feței sale veștedite, dar nobile și regulate, mai cu seamă într'o vreme, când gândea la o căsătorie, el se ascundea cât se simțea așa contractat și se îngrigea a grăbì sfêrșitul crisei.

Așa, cât se deșteptase din somn, grigea lui cea dintâiu a fost, a se privì într'o oglindă ce era lângă el. Mulțămit a se vedea earăși în starea sa naturală, el ḑise către medic:

— Bine că a mai trecut una! Mi se pare că am dormit bine. Visat-am, doctore?

— Nu, respunse acesta, turburat de minciuna ce tocmai rostise.

— Dta nu ḑici aceasta franc, replicà baronul. Ei bine, decumva vorbesc tare, sě se noteze și se mi se raporteze esact; dta scii că așa doresc.

— Dta n'ai vorbit, decât cuvinte fără legătură și fără înțeles ce n'au tradat nici o idee dominantă.

liene la Viena, aşa şi acum la alăturarea României a trebuit sĕ premeargă o pace politică din partea acestei din urmă cu Austria. Dacă acum raportul cel nou al României faţă cu cele doue puteri imperiale se ḑice că este analog cu cel al Italiei, atunci pentru judecarea raportului este de însĕmnătate deciḑĕtoare o împregiurare, care, ni se asigură din partea cea mai bună, că este autentică. Convenţiunea cu Italia are adecă caracterul unei alianţe de pacę pronunciate, fiindcă deosebesce foarte tare între atac şi apĕrare. Pentru casul, că resboiul s'ar purta din partea unuia sau din partea duor contrahenţi pentru scopuri ofensive, ambii ceilalţi sûnt datori a da sucurs. *Casus foederis*, însĕ întră numai atunci pentru toţi în valoare, dacă unul din aliaţi este atacat de una sau de mai multe puteri. Pe aceeaşi basă s'a sevĕrşit şi alăturarea României, ceea ce întăresce esenţial în toate împregiurările situaţiunea cea pacînică.

Comentând sgomotul că d. I. Brăteanu ar fi promis la Viena şi la Gastein neutralitatea României în cas de un conflict între Austria şi Rusia, „Naţionalul“ observă că România va face prin aceasta Austriei şi Germaniei acelaşi serviciu ca şi când s'ar fi încheiat între dênsele o alianţă formală.

„Le Journal des Debats“ găsesce că e greu de esplicat pentru ce România se apropie de Germania, care a esclus-o de la conferenţa din Londra. E probabil că România va primì compensări în regularea navigării Dunării.

„Le Journal des Debats“ regretă neprevederea Europei, care creḑênd a regula la Londra în luna lui Martie trecut o simplă cestiune de navigaţie, a dat mijloace de acţiune diplomaţiei austriace.

Din Croaţia.

Din ţeara aceasta scirile ce vin sûnt din ḑi in ḑi tot mai serioase. Escesele în stradele cetăţei Agramului se repeţesc. Miliţia asupra cărei mulţimea aruncă cu petri, face întrebuinţare de arme. Din afară de cetatea Agramului se anunţă din nou ciocniri între gendarmerie şi ţĕrani. Ceşti din urmă, se ḑice, că sûnt bine înarmaţi, prin urmare şi în stare de a resista mai bine gendarmeriei şi trupelor, decât plebea din cetate. Restabilirea insigniilor cu inscripţiune în douĕ limbi dă de oposiţiune, ear întrebuinţarea puterei armate, în loc de a sfĕrşi turburările oposiţionale, le aţîţă şi le face intensive. Generalul Ramberg se află înaintea unei probleme pentru a cărei deslegare se cere energie mare, însoţită de precauţiune şi prudenţă politică. Se vorbesce că proclamaţiunea publicată cu ocasiunea întrărei sale în funcţiunea de comisariu regesc, ar fi eşit din condeiul ministrului president Tisza. Aceasta, „se vorbesce“, este caracteristic şi nu contribue de loc la mulcomirea spiritelor agitate şi întărîtate din Croaţia.

Şi ministrul Tisza se vede că a început a cunoasce situaţiunea creată de energia sa. De aceea au început a-şi cerca norocul pe calea împăciuirei. Dênsul a chemat la Budapesta pe mai mulţi conducĕtori din partida naţională croată, *plus* pe banul demisionat, pe contele Peiacevici, spre a confera şi cu dênşii. Numai dacă chemaţii ar şi asculta glasul lui Tisza şi dacă în sfêrşit s'ar putea afla vre-o cale de a aduce lucrurile eară în starea lor normală.

Dela Agram se telegrafează la „P. Ll.“ pe larg decursul esceselor din ḑilele premergĕtoare, precum şi actele autorităţilor locale, prin care acestea au cercat se domolească spiritele poporaţiunei. Succesul, sau mai bine nesuccesul actelor acestora, ca şi al întrevenirei cu braţul înarmat, este deja cunoscut. Cu toate acestea, din telegrama cea lungă a lui „P. Ll“ se vede, că comisariul regesc baronul de Ramberg este foarte nĕcăjit asupra autorităţilor civile din Agram. Când în 9 Septemvre n. magistratul cu primariul seu în frunte s'a presentat înaintea comisariului spre a-şi face reverenţa, acesta i-a primit foarte disgraţios. Generalul Ramberg se vede, că presupune a fi şi magistratul împreună vinovat la escesele din strade. El, generalul, a ameninţat cu mĕsurile cele mai riguroase. A ameninţat că în fie-care casă va încuartira câte ḑece soldaţi şi că eventual va face întrebuinţare şi de tunuri contra cetăţii. Limbagiul acesta a causat cu atât mai mare consternaţiune, cu cât generalul este cunoscut de om foarte domol şi binevoitoriu, şi cu cât de altă parte este cunoscut, că magistratul şi representanţa comunală din Agram face tot, numai ca se domolească spiritele şi se impedece escesele. Representanţa comunală, în faţa situaţiunei celei serioase, s'a declarat Duminecă în permanenţă şi a emis următoarea proclamaţiune:

> Iubiţi concetăţeni! Timpul este atât de serios, fie care locuitoriu al cetăţei acestia este chemat a lucra din toate puterile pentru restaurarea liniscei şi ordinei atât de greu turburate şi pentru delăturarea dela frumoasa şi mult iubita noastră cetate a Agramului consecenţele nefericite, cari ar putea urma, dacă nu se reîntoarce liniscea şi ordinea. Representanţa cetăţii, care a fost cu voi totdeauna, la bine şi la rĕu, păsesce înaintea voastră şi ve roagă din toată inima, şi provocânduse la iubirea voastră de patrie, ve pune la inimă, ca fie care cetăţean al cetăţii acesteia sĕ se nisuească a lucra în sfera sa, ca linistea şi ordinea sĕ nu se mai turbure. Noi, pe care ne-aţi onorat cu încrederea voastră, sperăm că veţi asculta rugarea noastră, care vine die adîncul inimei. Dat în şedinţa din 9 Septemvre 1883. Representanţa cetăţii.

Primariul a publicat un alt ordin adresat tuturor locuitorilor din Agram. Primariul după ce esprimă părerea de rĕu că se repeţesc grămădirile de popor în stade şi în piaţe, măcar că acestea sûnt oprite, spune că la însărcinarea din partea comisariului regesc, aduce la cunoscinţa locuitorilor următoarele:

> 1. În strade şi în piaţe, unde s'ar preumbla sau s'ar grupa mulţime, înainte de ce înfanteria sau cavaleria începe a împrăscia cu putere armată pe oameni, trupa respectivă va da trei signale cu scop, ca cetăţeni cei linisciţi şi pacînici, care umblă în trebile lor, sĕ fie avisaţi, că trupa respectivă începe a curăţì stradele cu arma.
>
> 2. După signalul al treilea trupa va curăţì strada sau piaţa cu armele. Fie care va avea a-şi ascrie sieşi, dacă şi-ar perde sănĕtatea sau viaţa. Provoc dar pe toţi locuitorii cetăţii Agramului, în interesul lor propriu, a nu se preumbla pe strade şi în piaţe. Fie cine, care se interesează de binele şi de onoarea cetăţii Agramului se contribue cu înfluenţa sa, a împedeca umbletele şi grămădirile de oameni în piaţe şi în strade.

În a treia publicaţiune se opresce cetăţenilor a puşca în cetate; ear ḑiarul „Pozor“ într'un articol stăruitoriu roagă poporaţiunea a se reţinea dela ori ce faptă care ar păta vitejia croaţilor.

După „P. Ll.“ în Croaţia censura preventivă încă nu este întrodusă, însĕ se vorbesce că curţile de juraţi, pentru delicte de presă, vor fi suspendate. Acelaşi, întraltă telegramă din 10 Septemvre n. spune că în Agram e linisce. In piaţa Ielacici mai campează numai o companie de infanterie, husarii însĕ au dispărut din stradele cetăţii cu totul. Cetăţenii fac tot ce e posibil pentru susţinerea ordinei. Comisariul regesc a avisat pe deputatul David Starcevici şi pe advocatul din Sissec Tuscan, se părăsască cetatea în şase oare, căci altcum vor fi daţi afară în toată forma.

Din Zagoria se aude, că opera pacificărei progresază, din contra din fruntarie vin sciri cari neliniscesc. Dela Iacubovaţ a telegrafat în 10 Septembre n. institutorul de acolo, Rescoviţ, la „Narodne Novine“: Insurgenţii au nimicit în noaptea trecută şi au prădat tot ce am avut şi au mai omorît şi pe mama mea. Eu cu muierea şi copilul meu am scăpat numai cu viaţa.

Şi în apropierea Agramului a început a ferbe între ţerani. În Stenieveţ şi Brabeţ preoţii sûnt ameninţaţi cu moarte. Poporul i-a insultat că sûnt maghiaroni şi au cerut estradarea insigniilor. În Samobor au cerut poporul drepturile cele vechi ale Croaţiei.

Pe lângă guvernul provincial s'au instituit un birou de translatori pentru traducerea acelor acte în germâna, care bar. Ramberg are sĕ le subsemneze, şi nu le înţelege tocmai bine.

Biroul de corespondenţă din Budapesta asigură, că Marţi în palatul ministrului president Tisza între 5 şi 6 oare, a avut loc o conferinţă cu bărbaţii chemaţi din partidele croate. Conferenţa însĕ, după spusa biroului, a fost numai cerere de infoamaţiuni despre situaţiune şi un fel de prelegere din partea ministrului president Tisza, prin care îi învaţă acesta pe croaţi sĕ cumpănească bine situaţiunea şi sĕ facă tot ce pot pentru a se putè deslega pacinic cestiunea. Croaţii, ḑice biroul, au promis.

Se credem?

„D. Ztg“ de Marţi după ameaḑi scrie că Croaţii chemaţi la conferenţă au refusat a merge la Budapesta şi că prin aceasta au arĕtat, că sûnt hotărîţi a respinge ori ce compromis şi în sfêrşit a lăsa curs liber luptei până la cele mai estreme consecenţe.

De altă parte „N. fr. Presse“ scriind despre afacerea din Croaţia, ḑice, că în situaţiunea cea serioasă din Croaţia, unicul element înveselitoriu sûnt scirile oficiale din Agram, care vin peste Budapesta în publicitate. În stradele Agramului, ḑice „N. fr. Presse“ mai departe, se puşcă şi „Ungar. Corresp.“, plântuţa aceasta, care înfloresce în secret şi care trăiesce din reclamele biroului de corespondenţă, telegrafează: „Turburările din urmă n'au caracter revoluţionar şi sûnt provocate numai de îndrăsneala cea nemărginită a plebei de pe strade.“ Douĕ oare mai târḑiu, aceeaşi posnaşe, a uitat de scirea de mai nainte din Agram, şi aşa cetim că este dovedit, că scandalele de alaltăeri le-au provocat agitatori străini, împărţind bani şi întărîtând prin gesturi. Întraceea ori cât de comice ar fi scirile oficiale, situaţiunea din Croaţia nu este nici decum glumeaţă, ci foarte serioasă, ba ea s'a prefăcut într'o perplesitate amară nu numai pentru cabinetul lui Tisza, ci pentru Ungaria. „N. fr. Presse“ împută mai departe că administraţiunea din Croaţia a fost asiatică. Cât de serios cugetă oameuii din sferele guvernului austriac despre împregiurările din Croaţia, se vede dintr'o publicaţiune a locţiitoriului din învecinata Stirie. Locţiitoriul ameninţă cu mĕsurile

---

— Dar aşa doftoriile dtale au efect bun. Medicul care ţi-a precedat aici mi-a spus visurile mele. Ele erau bizare, grozave! Acuma par'că n'am decât visuri neînsemnate.

— Nu ţi-le poţi aminti, domnule baron? Nu esti mai puţin obosit ca mai nainte, când te deşteptai?

— Nu, nu pot ḑice.

— Dară o sĕ fie.

— Sĕ dee Dumneḑeu! Acum lasă-mĕ, doctore dute şi te culcă. Dacă voiu avea trebuinţă de dta o sĕ trimit se te scoale; par'că aşi mai dormì. Trimite-mi pe cămărierul meu; voesc sĕ cerc a mĕ pune în pat.

— Medicul, care m'a precedat aici, îşi ḑise tinerul doctor retrăgêndu-se, a auḑit prea multe şi a spus prea multe. Baronul a aflat-o şi s'a măniat; medicul a fos persecutat, silit a se esila... O lecţie pentru mine.

Într'aceea Cristian găsise pe dl Goefle în Stollborg. Doctorul în drepturi triumfa. El sparse lăcatul unui dulap mare din odaia păzitorului şi găsise nisce haine femeesci de un lucs indestul de mare.

— Aceasta, ḑise el cătră Cristian, este de bună samă un rest uitat sau conservat evlavios de Stenson, din garderoba baronesei Hilda; hainele aceste pot trece drept costum, pentrucă au eşit de mult din modă: ele sûnt cel puţin de vre-o douĕ-ḑeci de ani. Veḑi doară le poţi îmbrăca; daomna a fost mare şi... măcar sĕ fii îmbrăcat cam scurt! Încât pentru mine, eu am sĕ-mi fac un costum de sultan din blana mea şi un turban din vre-o stofă. Aid, ajută'mi Cristiane: dta esci artist; fie-care artist trebue sĕ scie face un turban!

Cristian nu era beat; chieful dlui Goefle îl supĕră niţel.

— Oamenii de soiul nostru se învinovăţesc totdeauna şi în deobşte nu fără cuvênt, vei vedea că asta are sĕ-mi facă nĕcaz!

— A! da! nu sûnt eu aici? esclamă dl Goefle. Eu iau toate asupra mea. Aid Cristiane, îmbracă rochia aceasta; cearcă cel puţin.

— Scumpe domnule Goefle, lasă-mĕ sĕ înghiţ ceva ori şi ce, că mor de foame.

— Bine! Dară grăbesce-te.

— Şi apoi, eu nu sciu pentru ce, replică Cristian, mâncând în picioare şi privind vestmintele întinse înaintea sa, dară nu'mi vine a me atinge de aceste relicuii vechi. Soartea acestei sĕrmane baronese Hilda a fost aşa tristă! Scii dta că bănuelile mele asupra modului moartei sale s'au înmulţit încă de adineauri?

— La dracu! replică dl Goefle; eu nu mai sûnt dispus a rumega istoriile din trecut! Eu am poftă sĕ rid şi sĕ alerg.

La lucru Cristiane, la lucru şi lasă ideile cele triste pe mâne! Aid, cearcă rochia aceasta poloneză; ea este minunată! De-ţi vor întra numai umerii, restul merge de sine.

— Nu cred, ḑise Cristian, băgându-şi mâna într'unul din buzunarele rochiei; dară veḑi ce mână mică a avut de a încăput aici!

— Ei bine, ca şi dta, cum se pare.

— Da, dară eu nu mi-o mai pot scoate... Stăi! o! un bilet!

— Se vedem, sĕ vedem! esclamă doctorul în drepturi; trebue că este un ce curios.

— Nu, ḑise Cristian, n'avem sĕ-l cetim.

— De ce nu?

— Nu sciu, dară aceasta samână a profănaţiune.

— În casul acesta, eu aşi comite multe profănaţiuni; eu, a cărui chemare este a scormonì prin archivele secrete a le familiilor.

Dl Goefle luà biletul îngălbinit şi cetì ceea ce urmează:

„Mult iubita mea Hilda, eu sosesc la Stockholm şi găsesc acolo pe contele Rosenstein. N'am doară cele mai represive, dacă cumva s'ar importa turburările din Croația și în Stiria.

Cetind cele mai sus după diarele din Viena vom ințelege și vom apreția mai bine telegrama următoare, publicată în 11 Septembre n. de biroul de corespondență din Budapesta: „Din fruntarie vin sciri foarte serioase; detaiurile lipsesc încă. Satele dintre Glina și Petrinia sûnt revoltate pe față, îndreptându-se revoluțiunea contra clasei avute. Miliție multă a plecat într'acolo.“

Se ḍice că s'au sistat esecuțiunile de dare.

Din Bucovina.

Câmpulung, 8 Septemvre 1883.

Când ne laudă străinii, atunci scim, că ne purtăm rĕu; când ne mustră, sûntem siguri, că afacerile noastre au apucat cursul cuvenit. Și n'ai socotì, cine s'a apucat a ne mustra și a ne lăuda aici în țeară! Jidănimea vrea sĕ fie dascălul nostru. Ea are în Cernăuți douĕ trei gazete și într'acele își face de cap. Acum n'au ce face, și au prins a înegrì gimnasiul din Suceava. Greul speselor la gimnasiul acela îl poartă fondul religionariu împreună cu têrgul Sucevei. E deci prea natural, ca sĕ se întroducă acolo măcar paralelismul, cum a prins a se întroduce. Nu, evreilor nici aceasta nu le vine la cale, ei ar voì, ca în gimnasiul acela nici un sunet românesc sĕ nu se audă.

Dară din întêmplare machinațiunile evreesci nu se potrivesc cu legile statului și cu simțul de dreptate al împĕratului.

Cum se vede, evreii din ce în ce încep a fi și aici în țeară tot mai aroganți, am dorì însĕ, ca sĕ nu vină timpul, ca aroganța lor sĕ le deie pe nas.

Când stăm sĕ ne urḍim o reuniune de cultură, ei ne descriu îndată, ca cum am gravita la România. Acum sucevenii au luat inițiativa pentru înființarea societății „Scoala română“ cu scopul de a sprijinì în studii studenți sêrmani, și societatea nu-i încă nici înființată și ei sciu acum de dênsa multe de toate. Dacă vor mâna ei tot așa, sûntem bucuroși sĕ vedem, unde vor ajunge. Ei s'au făcut în alte țĕri nesuferiți cu înșelăciunile, cu cămĕtariile și cu purtarea lor; aici încă le e bine, dară nu voesc sĕ se astîmpere: vrênd nevrênd vreau, ca otărîrea și asprimea în contra lor sĕ o strĕplânte și sĕ o deștepte și în țeara asta pacinică, care de altmintrea au supt'o și o sug cât pot.

Sĕ nu socoată ei, că purtarea lor nu-i băgată în samă și ar remânea neurmărită.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Deva, 26 August 1883. Conferențele învĕțătoresci, 'și urmează deja desbaterile începênd din 16 August v. în toată archidiecesa. Domnii comisari consistoriali — toți oameni interesați pentru promovarea invețămêntului, și recunoscuți prin zelul lor se vor putè convinge, și vor putè esperia înșiși multele neajunse, de care sufere încă învĕțămêntul popular, în scoalele noastre ortodocse. A fost salutară ideea de a se trimite comisari din centru numai. La timpul sĕu acești comisari; venind în atingere directă cu învĕțătorii și câștigându-și informațiuni esacte, vor putè cu mult mai bine se informeze forurile competente, fiind și dênșii membrii ai acelora. Fiind odată cunoscute defectele scoalei noastre populare, se vor putè lua și mĕsurile necesare pentru delăturarea acelora. — Multe foarte multe vor avea sĕ raporteze comisarii. — Eu ca călĕtor mĕ restring a scrie ceva și despre conferențele din Deva — de astădată.

În Deva s'au început ținerea conferențelor învĕțătoresci în 16 August v. sub conducerea comisariului consistorial Dr. Ioan Crișian. Localul pentru ținerea conferențelor a fost edificiul preparandiei de stat.

Altă dată se țineau conferențele învĕțătoresci în biserică. Sciți prea bine însĕ, domnule redactor, că biserica ortodocsă din Deva, a devenit însemnată de când cu adunarea populară din 10 Martie a. c., poate că aceasta încă a fost un motiv pentru carele s'a cerut local pentru ședințe în preparandia de stat.

Conferențele din Deva, a fost bine cercetate, au luat parte preste 70 învĕțători, și au decurs în cea mai bună ordine. În decursul ședințelor inspectorul regiu de scoale, domnul Réthi, a luat parte, și a urmărit cu deosebită atențiune cursul desbaterilor. Am vĕḍut la conferențe pre profesorul român dela preparandia de stat, dl Lazariciu, și alți colegi de ai sĕi.

Lipseau cu totul directorii scolari, parochii nostri — numai ca de leac, am veḍut pre domnul Crainic paroch în Dobra, carele și altă dată ne-a onorat cu presența.

Ce se mai ḍic apoi de inteligință! Acesteia nu i mai ajunge timpul a se ocupa și de afacerile noastre invețătoresci.

După publicarea statutelor reuniunei și constituirea definitivă sub președința domnului Ioan Papiu urmară: pertractarea părților mai însemnate din normativul scolar din 1882 și anume despre învĕțători capitlu IX, esplicarea sistemului de șese despărțĕminte și despre limba română, cum are sĕ se propună în cei 6 ani de scoală, despre purtarea matriculelor, ḍiarelor etc; asupra acestora vorbì comisariul consistorial astfel, încât a putut fi priceput de cel din urmă învĕțătoriu.

Urmară apoi curențiile reuniunei, și prelegerile de model. Din raportul anual al comitetului s'a putut vedè că președintele a fost la culmea misiunei. Comitetul central a fost convocat mai de multe ori fără de a se putè întrunì de 4 ori conform statutelor. Tacsele dela membrii sûnt în restanță, cea mai mare parte, ca se nu ḍic toate. Toate acestea arată că sûntem încă la început. De bibliotecă încă nu dispune reuniunea. S'a pus fundament însĕ cu ocasiunea conferențelor. Învĕțătoriul Bărsan din Căstău a donat pre seama reuniunei 64 opuri. Reuniunea 'și are banii sĕi elocați la cassa de păstrare din Deva (preste 100 fl.)

Cercetând ce este causa, că nu s'au putut întrunì comitetul, și pentru ce nu s'au încassat tacsele, am căpĕtat rĕspunsul că: învĕțătorii își scot foarte rĕu salarile, astfel nici nu pot sĕ-și implinească detorințele față de reuniune cu toată rigoarea. Este însĕ speranță, că în urma concluselor luate pe viitoriu se va procede cu toată stricteța.

Prelegerile de model, ținute din limba română și anume prelegerea despre „desvoltarea sonurilor“ ținută de d. N. și alta pertactarea piesei de cetire „Vermele de mĕtasă“ ținută de d. S., arată din destul lipsa unei scoale de model pre lângă pedagogiă. Propunĕtorii și-au dat toată silința, și au reeșit cu prelegerile. Cred cum că conferențele încă vor contribuì foarte mult la îmbunătățirea metoadelor de propunere.

Un model de prelegere practică, bine ținută va afla mulți imitatori. Învĕțători tineri, ce es din institute, fiind mai bine pregătiți și în acest respect încă vor influința și asupra celorlalți colegi.

Obiecțiunile făcute asupra prelegerilor de model, atât din partea membrilor cât și a d. comisariu au fost foarte obiective. Tot astfel și în decursul desbaterilor asupra cestiunilor administrative, învĕțători nostri au dat dovadă de multă seriositate și tact.

Asupra decursului conferențelor, și-a pronunțat verdictul inspectorul regiu de scoale, d. Rèthi.

Acesta la finea conferențelor, intr'o vorbire bine esprimată, și-a arĕtat deplina sa mulțămire față de interesul ce au dovedit învĕțătorii pe timpul conferențelor. A lăudat mult d. Rèthi, tactul cu carele a purces comisariul Dr I. Crișian, precum și bunavoință cu carea a dat îndrumări față de cestiunile pedagogice și administrative, puse la desbatere.

A atras inspectorul regiu atențiunea învĕțătorilor asupra plătirei tacselor la fondul de pensiune învĕțătoresc. În fine a promis d. Rèthi, că va da tot ajutoriul posibil învĕțătorilor nostri întru scoaterea salarelor, precum și întru procurarea mijloacelor de invețămênt, îndată ce i se va adresa cineva. Mi se pare că unii învĕțători, neputêndu-și scoate salarele, s'au adresat până acum la inspectorul regiu. Bine ar fi ca pre viitoriu învĕțătorii, sĕ se plângă mai întâiu la forurile lor confesionale competente.

Tot astfel sĕ se facă și cu procurarea mijloacelor de învĕțămênt.

Eram se trec cu vederea un moment însemnat: învĕțătorii adunați în conferențe și în acest an, ca și în trecut, nu au fost proveḍuți cu diurne, pre lângă toată intrevenirea Venerabilului Consistoriu.

Se vede că comitetele parochiale, și în unele locuri chiar directorii scolari, nu se interesează prea mult ca învĕțătorii sĕ participe la conferențe.

Cu altă ocasiune voi reveni asupra conferințelor din Brad. *Călĕtoriul.*

Varietăți.

* (Comisiunea de reambularea) fruntariilor petrece de douĕ ḍile în Sibiiu, din causă că timpul nefavorabil o împedecat în continuarea lucrărilor sale.

* (Manevre.) Eri s'a întors trupele dela manevrele cele mari la care plecaseră în 28 Aug. n.

* (Persecutarea coloarei vînete în colegiul reformat din Orĕștie). Precum la toate scoalele de caracter maghiar și germân, așa și la colegiul reformat maghiar din Orĕștie, după ce s'au sĕvîrșit cu mare pompă, în presența unui public numĕros, în Dumineca trecută, sfințirea părții de nou zidită a colegiului, s'au început înscrierile pentru anul scol. 1883/4. Cu această ocasiune se presentă un român, încăruntit de bruma bĕtrânețelor, cu un copilaș spre a'l înscrie la acel institut. Bietul român înainte de a se presenta cu băiatul înaintea comisiunei primitoare, au aflat de bine a schimba portul de mai nainte a copilului — românesc — în cel nemțesc. Astfel își presentă copilul înaintea comisiunei, privind cu drag la costumul cel vênĕt a copilului sĕu. Însĕ, ce se veḍi? Părinteasca comisiune deneagă băiatului primirea, și îl îndrumă a'și schimba căputul de coloare vênĕtă cu altul de coloare neagră. Ce au avut de a face bietul bĕtrân alta, decât supunêndu-se părintescilor sfaturi, a împlinit cu toată supunerea voia domnilor, și așa presentându-se a doua oară i-au primit băiatul în colegiu. Multe ar fi încă demne de notat, de pe la noi, dar asupra acelora voi revenì cu altă ocasiune. *ω.*

* (Antichitate) Dela un preot de ai nostri am primit inscripțiunea de mai la vale, aflată cu ocasiunea esercițiilor trupelor de geniu pe teritoriul Albei-Iuliei. Eată dar inscripțiunea după cum ni s'a trimis:

SARAPIDI
JOVI SOLI
ISIDI LVNAE
DIANAE
DISDÊᴬBVSQ
CONSERVATORIBUS
LAEMIL CARUS
LEGAVGPRPR
III DACIARUM

* (Esundări și inundări) se vestesc din Serbia în urma ploilor celor multe.

Conspectul operațiunilor Institutului de credit și de economii „Albina“ în luna August 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu din 31 Iulie	46,211.58
Depuneri	91,128 87
Cambie rescumpĕrate	172,289.68
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	19,257.78
Interese și provisiuni	11,932.79
Fondul de pensiune	39.50
Monetă vêndută	114,253.20
Efecte	11,720.90
Conturi curente	67,559.76
Diverse	810.45
	fl. 535,204.51

Eșite.	fl. cr.
Depuneri	72,843.16
Cambie escomptate	199,194.04
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	18,024.29
Interese pentru depuneri	509.25
Contribuțiuni și competințe	824 04
Salarie și spese	2,402.51
Conturi curente	77,055.92
Monetă cumpĕrată	121,656 80
Diverse	3,754.59
Saldo în numerariu cu 31 August 1883	38,939.91
	fl. 535,204.51

Sibiiu în 31 August 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv. *Iosif Lissai* m. p., comptabil.

Loterie.

Mercuri 12 Septemvre 1883.

Brün: **85 30 19 71 75**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 11 August n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Datorie de stat austriacă în argint	78.20	78.25
Galbin	5.67	5.66
Napoleon	9.51	9.50
100 marce nemțesci	58.50	58.50
London (pe polița de trei luni)	120.05	120.10

---

nevoie a merge la Calmar, și voiu pleca în 10 curent ca se te strîng în brațele mele, sĕ te iubesc, sĕ te ingrijesc și se fac impreună cu tine visuri nouĕ de fericire, fiind că Dumneḍeu binecuvêntă încă odată unirea noastră. Eu îți trimit un curier ca sĕ te liniscească asupra călĕtoriei mele nu prea obositoare. Ea totuși a fost așa de obositoare încât mi'am gratulat de mai multe ori că nu te-am luat și pe tine în starea în care te afli. Până la Falun a trebuit sĕ merg tot călare. La revedere dară în 15 sau 16 cel mult, prea iubita mea. Nu încep proces cu Rosenstein. Ne împăcăm. Te iubesc.

„Adelstan de Waldemora“.

— Domnule Goefle, ḍise Cristian către advocat care impătura rochia în tăcere, nu ți se pare grozav de trist a găsì scrisoarea aceasta de amor și de fericire conjugală în vestmintele unei moarte?

— Da, este trist! respunse dl Goefle depunênd ochelarii și turbanul improvisat. Lucru ciudat! Scii dta că asta ne pune pe gânduri? . . . Dară sêrmana baronesă s'a inșelat, ea n'a fost gravidă, ea însuși a declarat-o de bună voie. Stenson mi-a spus-o tocmai astăḍi. El a fost de față când a iscălit declarația!. . . Dară se vedem datul biletului.

Dl Goefle își puse earăși ochelarii și cetì: Stockholm în 5 Martie 1746. (Va urma.)

Nr. 212. [503] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala populară din Sohodol-sat afiliată cu Peleşiu se deschide concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 220 fl., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-şi subşterne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 12 August 1883.

Comitetul parochial din Sohodol sat
în conţelegere cu
Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 241 [504] 2—3

CONCURS.

Pentru intregirea următoarelor staţiuni învĕţătoresci se deschide până în 30 de ḑile după prima publicare în foaia archidiecesană.

a) Chiuesti, salariu anul 200 fl.

b) Bonczida, salariu anual 160 fl.

c) Diviciori mari salariu anual 60 fl.

La toate trei cuartir gratuit şi lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa după vre una din acestea staţiuni sûnt poftiţi a'şi aşterne suplicile de concurs instruite cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual până la terminul indicat la subscrisul oficiu în Ghiurgesci, posta ultima Retteg.

Cs. Giurgesci la 12 August 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali
respective.
Constantin Bodea m. p.
adstr. ppresbit.

Nr. 170. [505] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacant de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. română din Mag se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 200 fl., cuartir liber şi lemne de foc trebuincioase.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei.

Mag 18 August 1883.

Comitetul parochial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 284. [497] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa III-a Hădărău, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltului ordin consistorial din 21 Iulie a. c. Nr. 2348 B. se escrie din nou concurs cu terminul până în 25 Septemvre a. c. în care ḑi va fi şi alegerea.

Emolumentele sûnt:

1. Porţiunea canonică de 4 jug. 300□° arător şi fênaţ.
2. O grădină de cucuruz şi folosirea cimiteriului.
3. Dela fie care casă câte 10 litre bucate (1 Decalitru).
4. ca relut de cuartir 32 fl. bani gata şi
5. Venitele stolari dela 140 case.

Doritorii de a competa la acest post au sĕ-şi aştearnă suplicile lor instruite în sensul „stat. org.“ şi a regulamentului pentru parochii acestui oficiu protopresbiteral până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 19 August1883.

Pentru comitetul parochial respectiv.
Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 280 [509] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci în comunele mai jos enumerate din protopresbiteratul Lupşei se escrie concurs cu terminul până în 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Ofenbaia, cu salariul în bani 180 fl. o grădină de cucuruz 30 fl. şi jumĕtate din venitul cantoresc calculat în 30 fl.

3. Valea-Lupşei, cu salariu 150 fl.

3. Muncel, cu salariu 100 fl.

4. Mogoş-Valea bârnei, salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

5. Mogoş-Mămăligani, cu salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

6. Brăzesci, cu salariu 200 fl.

7. Mogoş-Miclesci, cu salariu 200 fl. totodată cu fie care post este impreunat cuartir liber şi lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa la unul din acestea posturi au aşi aşterne suplicile lor instruite cu documentele prescrise în stat. org. şi Normativul sinodal din 1882 la subscrisul până la terminul prefit.

Ofenbaia în 18 August 1883.

În conţelegere cu comitele parochiali
respective.
Ioan Danciu m. p.,
adstr. prot.

Lr. 29. [511] 2—3

CONCURS

Devenind vacantă staţiunea de învĕţătoriu dela scoala confesională gr. or. din Ogna inferioară, protopresbiteratul Sibiiului, se deschide concurs cu termin până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 155 fl. v. a. din cassa alodială, în rate lunare, 10 fl. v. a. relut pentru cuartir din fondul parochial, ½ majă sare, şi 2 porţiuni de lemne din pădurea comunală.

Petiţiunile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sûnt a se adresa prea onoratului oficiu protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în Sibiiu.

Din şedinţa comitetului parochial gr. or. al Ognei inferioare, ţinută la 14 August, 1883.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.
Ioan Predoviciu m. p.,
paroch şi preşed.

Nr. 186 [510] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. din Tilişca, protopresbiteratul gr. or. al tractului Sălistei, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Cu acest post este impreunat un salariu anual de 300 fl. v. a. solvinḑi în rate lunare anticipative, precum şi cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele necesari de foc.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sălistei; se adauge, că respectivul învĕţătoriu ales va fi dator a ţinea în Dumineci şi Serbători o strană în biserică, a instrua pe toţi elevii umblători la scoală din cântările bisericesci şi a ţinea prelegeri cu un despărţĕmênt al elevilor de repetiţiune.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Tilişca, 14 August 1883.

Comitetul parochial.

Nr. 375 [508] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite, se escrie concurs cu terminul până în 25 Septemvre st. v. a. c.

1. Şesuri, cu salariu anual 210 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferenţele invĕţătoresci, cuartir şi lemne de încălḑit.

2. Crăciunesci, cu salariu anual de 100 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferinţele învĕţătoresci, cuartir şi lemne de încălḑit.

Petiţiunile concursuali, instruite în sensul legilor şi a regulamentelor din vigoare, au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul supraindicat.

Brad în 25 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit. al Zarandului

Nr. 258 [501] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu la scoala populară afiliată Carpenişiu-Vêrtop şi la cea din Bucium-Isbita se deschide concurs până la 20 Septemvre 1883.

Emolumentele sûnt:

1. în Cărpenişiu salariu anual de 200 fl., cuartir şi lemne.

2. în Vêrtop pentru învĕţătoriul suplent salariu de 100 fl., cuartir şi lemne.

3. Bucium-Isbita salariu anual 100 fl., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de a'şi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud în 16 August 1883

Comitetele parochiale din Carpenişiu-Vêrtop şi Bucium-Isbita în conţelegere cu
Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 83 499 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionali ortodocse române din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin până la 15 Septemvre st. v. a. c.

1 Ţeline, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

2. Hendorf cu salariul anual de 150 fl. v. a., cuartir în edificiul scoalei şi lemnele de foc necesarie.

3. Feleag, cu salar anual de 100 fl. v. a. ameliorânduse în procsimii cinci ani tot cu 10 fl. v. a. anualminte apoi cuartir şi lemnele trebuincioase de foc.

4. Mălâncrav, cu salariul anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele de foc.

5. Ferihaz, un post de adjunct învetătoresc cu salariul de 50 fl. v. a.

Concurenţii au aşi asterne cererile instruite conform prescriselor legei la subscrisul până la terminul indicat.

Sighişoara, 20 August 1883.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.
al tractului Sighişoarei.
Demetriu Moldovan m. p.,
adm. prot.

Nr. 352. [506] 3—3

CONCURS.

Neconcurând nimenea în urma concursului publicat pe basa resoluţiunei Venerabilului Consistoriu archidiecesan dto 20 Ianuariu anul curent, Nr. 4996—1882 B. la postul de capelan pelângă veteranul paroch Ioan Leach din Blăşeni Valea-Crişului, prin aceasta se escrie concurs nou, cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitul împreunat cu acest post este jumĕtate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite petiţiunile lor, instruite în sensul Statutului organic şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul până la timpul sus indicat.

Brad în 8 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.
Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit.

Nr. 211. [500] 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de învĕţătoriu la scoala din Borgo-Mijloceni, tractul Bistriţei, se escrie prin aceasta concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu anual în suma de 180 fl. v. a. care se scoate în rate lunare din fondul scolastic din Năsĕud.

2. Cuartir libĕr în edificiul scoalei.

3. Folosirea grădinei de legumărit de lângă scoală.

4. Suma de 20 fl. ca pauşal pentru cărţi şi recuisite scolastice, care este a se ridica din numitul fond prin senatul scolastic.

Doritorii de a ocupa această staţiune au de aşi adresa petiţiunile lor instruite în sensul legilor şi regulamentelor în vigoare până la terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral.

Comitetul parochial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Nr. 68 [502] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învetătoriu adjunct, la scoala confesională populară gr. or. Ocna Sibiiului (parochia din sus) protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin preclusiv până la 15 Septemvre a. c. st. v. când va fi şi alegerea.

Cu postul acesta este impreunat:

1. Un salariu anual de 120. v. a. primind din cassa bisericei în rate lunare·

2. Cuartir liber în edificiul scoalei şi 3 orgii de lemne, din cari sĕ se încălzească şi scoala.

3. Cu ocasiunea impărţirei lemnelor şi a sărei la locuitori, una porţiune de lemne şi 28 chilograme de sare.

Concurenţii la acest post învĕţătoresc au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul sus numit Preaonoratului oficiu protopresbiteral în Sibiiu.

Ocna Sibiiului (parochia din sus) în 7 August 1883.

Comitetul parochial gr. or. Ocna superioară în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 1886 adm. 1883. [507] 3—3

Publicare de licitaţiune.

În urma conclusului representanţei orăşene din 29 August a. c. Nr. 103 **dreptul de cârcĭmărit** aparţinĕtor alodiului pe anul întreg dimpreună cu cele 6 localităţi separate de cârcĭmărit, singuratice sau la o altă se arêndează pe calea licitaţiunnei publice pe doi, eventual, pe trei ani consecutivi şi adecă, dela **1 Ianuarie 1884** până inclusiv la **31 Decemvre 1885** respective **1886 — în 1 Octomvre a. c. la 9 oare a. m.** în sala magistratului orăşenesc, celui ce va da mai mult, — despre ce se încunosciinţează acei ce au de gând sĕ înarêndeze, cu adausul, că condiţiunile licitaţiunei se pot vedea ori şi când în localitatea oficiului comunal — şi că până la începutul licitaţiunei tot acolo se primesc oferte provĕḑute cu vadiurile corespunḑĕtoare.

Ocna, 3 Septemvre 1883.

Magistratul oraşului.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 102 Sibiiu, Sâmbătă 3/15 Septemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Urmare.)

„Față cu acestea din imperiul gramaticei romăne se poate răpi comitatul Aradului, căci acolo sûnt 67000 de maghiari și 30000 de germani față cu 175000 de români, asemenea comitatul Timișului, unde locuesc 25000 de maghiari și 137000 de germâni față cu 148000 de valachi. În Transilvania putem câștiga pentru limba maghiară comitatele: Cluj, Têrnava mică, Têrnava mare, Mureș Turda și Turda-Arieș, căci locuitorilor români le face concurință maghiarismul egal în cifre.

„Locuitorii sêrbi și ruteni nicăiri nu fac o massă, care ar putè resista limbei maghiare sau unei alteia. Croați și slavi (fără Croația) sûnt în țeară 605000. Chiar și în comitatul Torontalului, unde abstrăgênd dela comitatul Baciu, locuiesc ei în masse mai compacte — 169000 sûnt ei în minoritate față cu 78000 de maghiari, 158000 de germâni și 78000 de români. În comitatul Baciu 234000 de maghiari și 162000 de germâni se impotrivesc celor 177000 sêrbi-croați.

„Rutenismul se întinde pe teritoriul comitatelor din colo și din coace de Tisza. Însĕ numai în o singură jurisdicțiune în comitatul Maramureșului sûnt ei în massă mai mare. Cei 106000 de ruteni de aici însĕ nu fac majoritate absolută, ci numai relativă față cu populația maghiară, germână și română. În alte locuri ea este pretutindenea în minoritate.

„După cele arĕtate maghiarisarea numai la două naționalități ar întîmpina pedeci neînlăturabile, la slovaci și la români. Sêrbul și ruteanul nu poate face pedecă durabilă. Cu atât mai puțin pot face celelalte naționalități mai mici.

„Germanismul este a se privì ca aliatul causei maghiare. El se maghiarisează în mĕsură estraordinar de mare și nu nutresce oare-cari nisuințe politice. Esperiența însĕ ne dovedesce, că deodată cu maghiarismul el strîmtoresce pe sêrbi și români. Procesul maghiarisărei sêrbului și a românului e că el mai întâiu se face neamț, și apoi din neamț se face ungur.

„După teoriile cele mai pessimistice nisuințele noastre de maghiarisare a trebuit se fie țintite întracolo, ca se câștigăm teritoriile cu limba mestecată prin multe silințe pentru limba maghiară. Spre aceasta ar trebui se concentrăm puterea statului ungeresc și a societății unguresci. Aici am putè aplica toate mijloacele îndreptățite pentru lățirea limbei ungurесci. Asupra punctelor nerealisabile n'ar trebuì se ne mai risipim puterile. Se nu ne risipim forțele. Se întrebuințăm la locul seu puterea de asimilațiune a națiunei maghiare! Se ne punem în contact cu materia care o putem învinge, căci altcum vom păți ca stomacul, care primesce bucate nemistuibile. El se strică și nu este în stare a mai primì.

„Dintr'altele scopul e destul de sublim; ajungerea lui recere muncă grea chiar și pentru un seclu, și acest scop este *maghiarisarea jurisdicțiunilor cu limba mestecată.*

„Și noi, cari nu sûntem șoviniști, nu sûntem aderenții maghiarisărei cu forța, noi computăm cu factori serioși; noi nu facem nici o concesiune și nu dăm înapoi. Noi ținem de posibilă crearea unei Ungarii care și după gramatică va fi una — se înțelege presupunênd un timp potrivit lung, și referințe politice favoritoare.

„Nu trebue sĕ slăbim societatea ungurească, ci mai bine sĕ-o întărim, sĕ nu provocăm lupte de clase, cari provoacă lupte între naționalități, nu trebue se forțăm provocarea de lupte de rase și religioase. Antisemitismul este esperiență foarte amară. Această esperiență poate rĕcì și optimismul cel mai înfocat, în ce privesce lățirea seminției maghiare. Dacă el (a magyar faj) va respinge dela sine acest puternic element de preste 100,000 de capete, care este depositarul întregului comerciu, a finanțelor din patrie și aliatul seu — adecă *jidovismul*, cel mai sigur material al maghiarisărei și deja unealta lui, atunci optimismul nu este basat și e perdută toată speranța.

„Ciuma antisemitismului însĕ nu poate învenina așa de tare spiritul public ca mintea sănĕtoasă și interesele maghiare se nu triumfeze. Ele vor triumfa.

„Și astfel viitoriul deși îndepărtat 'l privesc în coloare strălucită ca și acel profesor german, care în coloanele diarului *„Augsburger Allgemeine Zeitung“* din anul trecut scrisese, că în Orient doue popoare au chemare principală, poporul *maghiar* și cel *grecesc. (!!!)* Cel maghiar va amalgamisa toate naționalitățile și cu vreme se va înmulți la 20 de milioane. Cel grecesc, relativ cel mai mare (?) în peninsula balcanică după vechia programă a englezilor liberali va eredita fostul imperiu grecesc. Și atunci Ungaria ear va fi mare și puternică, ea va înflorì a doua-oară, va fi cu mult mai fericită ca cea de odinioară, dupăce mai ântâiu va fi apropiat celelalte naționalități. Atunci va înceta și cestiunea naționalităților.

„În timpuri critice nu este permis se aruncăm între noi focul neînțelegerilor interne. Panslavismul, dacoromanismul toate cad la picioarele scutului unității naționale ungurесci, care și în privința limbei este în preponderanță.

„Principiul împărțirei lucrului voesc sĕ-l aplic și în causa maghiarisărei. Doresc se purtăm steagul limbei maghiare treptat tot înainte.

(Va urma)

Revista politică.

Sibiiu, în 2 Septemvre

Via „P. Ll.“ aflăm: că dela sĕrbătorile române din Brașov, „Bohemia“ a primit un raport, în care se cuprind oare care „momente interesante.“ Raportorul enarează între altele, dice „P. Ll.“, despre o convorbire ce a avut cu unul din corifeii cei mai de frunte ai românilor. Bravul cetățean unguresc, dice tot „P. Ll.“, s'ar fi esprimat (după „Bohemia“) cu ocasiunea aceasta închipul următoriu: „Noi românii din Transilvania credem a fi îndreptățiți sĕ ne bucurăm de renascerea politică a numelui românesc. Credem că aceasta ne putem permite cu atât mai mult, cu cât noi și consângenii nostri din Bucovina și Bănat avem mai mare parte la recucerirea principatelor dunărene pentru naționalitatea română, decât vrea sĕ recunoască poporațiunea cea în mare, parte din greci, bulgari, armeni, sêrbi și țigani romanisați din regatul de adi al României. Noi însĕ am rĕmas totdeauna și în toate timpurile supuși credincioși ai dinastiei habsburgice și cetățeni buni ai împĕrătescului stat austriac. Însĕ ceea ce regretăm și trebue adânc se regretăm este, că acum s'a vîrît, între noi și între conceptul de stat austriac, un regat unguresc, din a cărui politică națională noi românii austriaci numai atât înțelegem, că la cas când aceasta ar eșì desevêrșit învingĕtoare, ar însemna perirea noastră națională. Dar antagonismul dintre unguri și români care resultă de aici nu va fi nici odată în stare ca noi, uitând de testamentul patriarchului nostru Șaguna sĕ devenim necredincioși statului împĕrătesc și dinastiei sale.“

La pasagiul acesta din „Bohemia“, care, în parentes fie dis, este o foae binevĕdută în sferele mai înalte din Viena, observà „P. Ll.“: Domnii din Brașov cred că fac cu declarațiuni de acestea un act de politică deosebit de subtilă. Ei însĕ nu vor seduce pe nimenea. Se scie prea bine, care este dinastia, cărei dedică ei adesiunea lor, o dinastie, care prin „vîrîrea“ statului unguresc, negreșit se află încâtva genată.“

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Vedi, replicà el, tocmai se potrivesce, de cumva am eu memorie bună . . . Of! istoria aceasta este prea întunecoasă pentru cineva care are poftă de petreceri. Tot atâta, eu țin biletul. Cine scie. Am sĕ revĕd hârtiele lăsate de tatăl meu . . . Dar, cee Crirtiane, dta te lași de mascaradă?

— Cu sdrențele aceste cu miros de mormênt... De bună seamă ele mĕ înfioară până la oase . . . Ea a fost vîrtuasă, erudită și frumoasă, diceai adi dimineață: mărgeaoa Dalecarliei! . . . Și ea a murit încă tinĕră?

— Cu două-deci și cinci sau două-deci și șese de ani, aproape dece luni în urma datului acestui bilet; căci, pare că în Martie 1746 a fost contele Adelstan ucis. Aceste sûnt pe semne ultimele vorbe adresate femei sale și de aceea a purtat dênsa acest scump bilet la sine, poate până în diua cea din urmă, care a sosit așa în grabă!

— Vedi cât de nenorocită a fost femeia aceea, replicà Cristian; o nevastă și o maică tineră sĕ se vadă deodată vĕduvă și fără urmași . . . sĕ moară victima urei baronului . . .

— O! aceasta nu este nici decum dovedit . . . Dar audi dătăturile de pușcă! Escursiunea a început, Cristiane, și noi povestim aici de lucruri, cari nu mai interesează pe nimenea, și cari după toate nu ne privesc. De cumva ești melancolic în astă seară, rĕmâi aici fĕtu-meu; eu voesc se alerg, eu am nevoie de aer curat; am gândit astădi prea mult.

Cristian mai bucuros ar fi remas; dar el vĕdu pe domnul Goefle așa chefuit de se temea a-l lăsa singur.

— Ascultă, dise el, sĕ lăsăm costumele. Fiind că lumea n'are sĕ ne vadă împreună cu fața descoperită, sĕ ne mascăm amêndoi. Dta vei fi Cristian Waldo, pentrucă esci mai bine îmbrăcat decât mine; eu, care am fost luat deja drept servitorul meu, eu voiu fi Puffo.

— Idee foarte bună, esclamă dl Goefle. Dar așa se mergem! Sĕ nu-mi uit a lăsa dlui Nils o luminare; când se va deștepta îi va fi frică, poate și foame. Am sĕi vêr un picior de pui sub nas.

— Micul Nils? El este aici?

— Da firesce. Grigia mea cea dintâiu, când am venit a fost al căuta în grajd, al desbrăca și al pune în pat. El ar fi înghețat adi-noapte în așternutul cailor, blăstĕmatul acesta de băiat!

— Și-a venit în fire?

— Deplin pentru a-mi dice că îl prea supĕr și pentru a mormoi până ce l'am culcat.

— Ei, bine, și Puffo? Eu nu l'am găsit în grajd, când mi-am băgat măgarul.

— Nici eu nu l'am mai vĕdut; el va fi eară pe cale a se îmbăta cu Ulfilas. Ei, sĕ le fie de bine! Va fi la medul nopții, sĕ mergem; îmi vei ajuta sĕ-mi prind calul la sanie? O! bravul Loki nu va remânea îndĕrĕt!

— Dară calul și sania dtale te fac sĕ te recunoască?

— Ba nu, sania n'are nimic particular. Încât pentru cal, l'am cumpĕrat în țeara aceasta, este tocmai un an; dară o sĕ-i punem capișonul de căletorie.

Ținta escursiunei propuse de baron și încredințată direcțiunei maiorului Larrson era hogarul dela capĕtul estrem al lacului, cam o jumĕtate de mil dela Stollborg și dela castelul nou; edificiile aceste precum am spus, erau în distanță foarte mică unul de altul, Stollborgul construit pe o insulică aproape

Nu scim dacă, preste tot, cele din „Bohemia“ le-au vorbit cineva; nu scim care dintre români ar fi putut vorbì cele scrise în „Bohemia“; ear dacă le-a scris cineva, fără de a fi ḑise de cineva nu scim va fi fost un neromân, care va fi simţit chemarea de a representa pe români într'un ḑiar aşa de remarcabil cum este „Bohemia“. Nu scim nici dacă se află vre-o dinastie genată. Vedem însĕ din „P. Ll.“, că el este foarte genat când aude de credinţa românilor cătră dinastie, cu toate că tocmai aceasta n'ar trebuì sĕ'l geneze.

La conferenţa convocată de ministrul president Tisza, în cestiunea croată, au luat parte mai mulţi din bărbaţii de încredere chemaţi anume. Au lipsit însĕ dela conferenţă Crestici, presidentul dietei croate şi deputatul Sram. Comanda preste trupele din Agram a primit'o generalul Groller; cu conducerea secţiunei guverniale pentru cele interne este însărcinat cavalerul Bayer.

De mai multe septĕmâni s'a încins o dispută în ḑiaristică despre raportul Italiei faţă cu Germania şi Austro-Ungaria. „Diritto“, organul guvernului italian, a cerut în cele din urmă sĕ se pună odată capĕt conjecturilor celor mai neraţionale. În privinţa raportului acestuia. „Fremden-Blatt“ din Viena a satisfăcut organului italian prin declararea că Italia este cu totul egal îndreptăţită cu celelalte douĕ puteri din alianţă.

În legătură cu aceasta trebue sĕ presupunem, că dacă este adevĕrat ce s'a ḑis despre România, că a întrat în acelaşi raport în alianţă ca şi Italia, atunci, deşì putere mică, România aşişderea ar trebuì sĕ fie egal îndreptăţită cu celelalte trei puteri mari.

Despre ministrul Brătianu scim că dela Viena, după întrevederea cu Kálnoky, s'a dus mai departe la Gastein, ca sĕ se întâlnească cu principelei Bismarck. Era vorba că ministrul Brătianu dela Gastein sĕ se ducă mai departe la băile Aix les Baines. Nu ne aducem aminte sĕ fim cetit despre plecarea ministrului Brătianu dela Gastein. Cetim însĕ în „N. fr. Presse“, că în „Kölnische Ztg.“ s'ar afla o corespondenţă dela Berlin, care poartă sĕmnul, sub care se trimit în deobsce împărtăşirile cele mai momentoase. Corespondenţa aceesta se ocupă cu situaţiunea politică. Ea leagă împărtĕşirile sale de negoţierile lui Brătianu cu Bismarck şi asigură, că aceste n'au alt scop decât susţinerea şi întărirea păcei europene. „Aceasta trebue susţinută necondiţionat faţă cu toate esplicările de altă natură şi în deosebi trebue accentuat că nu s'a tractat, cum se ḑicea într'o gazetă bucuresceană, care se află în sold rusesc, de precumpăniri pentru casuri posibile de resboiu, ci numai şi numai pentru a împedeca din capul locului şi durabil astfel de posibilităţi. Firesce, aceasta este o idee, pentru care anumite capete par a fi cu totul neaccesibile. Elementele acele, care precum în Francia aşa şi în Rusia se joacă pururea cu focul şi aşteaptă mântuirea lor numai dela încurcături resboinice, sûnt, dacă cauţi mai deaproape, aceleaşi care s'au dovedit că sûnt încapabile de a crea ceva positiv în viaţa publică şi încapabile pentru laboare măreaţă şi serioasă şi care s'au dovedit că preste tot au decăḑut sufletesce şi moralicesce. Oamenii acestia nu pricep cum sĕ servească puterea aceasta mare şi influenţa aceasta unică europeană a statului german numai susţinerii păcii; după ideile lor ei ar face cu totul altă întrebuinţare de dênsa. De aceea ei nu cred că politica de pace a principelui Bismarck ar însemna altceva decât frasele asigurărilor lor de pace, care le poartă când şi când în gurâ, fără de a amăgì cu dênsele pe cineva. De aceea miroasă dupa toate posibilile înşelăciuni secrete a le politicei germane ca sĕ promoveaze la lumina ḑilei lucrurile cele mai necredibile despre ţintele acelei politice. În foile parisiane se poate cetì aceasta în toate ḑilele“. „N. fr. Presse“ observă la cele de mai sus, că este foarte îmbucurătoriu, când aude cineva asigurările acestea hotărite şi clare de pace, numai câte odată ne cuprinde grigia, că pácea trebue se fie foarte periclitată, dacă lumea întreagă afirmă, că trebue păḑită. Va se ḑică, ministrul Brătianu s'ar afla încă tot la Gastein şi ar fi lucrând acolo şi el dimpreună cu Bismarck la susţinerea păcii.

Şi fiind că Brătianu este acolo, adecă la Gastein de atâta timp, nu se putea ca sĕ nu ajungă, după cum spune „P. Ll.“ într'o telegramă dela 12 Septemvre n., şi adjutantul general al regelui Serbiei tot la Gastein, pentru a duce cancelariului imperial crucea cea mare a ordinului vulturul alb. Este aproape comic cum „P. Ll.“ poartă, când pe regele, când pe bărbaţii de Stat ai Serbiei, prin toate afacerile de stat, când după România, când înaintea României.

In Cracovia au fost alaltăeri adunaţi polonii din toate părţile la festivitatea aniversării de 200 ani a regelui polon Sobieski. In ajunul festivităţilor clerul înalt a fost întrunit la un banchet. La acesta episcopul rutean dela Przemisl, Stupnicki, a purtat un toast pentru clerul polon, cu care preoţimea ruteană vrea sĕ trăească în pace, cu toate că iesuiţii importaţi din Roma caută se conturbe concordia frăţească în diecesele galiţiane. La acestea a respuns episcopul Cracoviei Dunaievski, că preoţii ruteni şi nu iesuiţii cari sûnt aci pentru eserciţiul misiunei, ar fi aceea, care seamână discordie între clerurile de amêndoue riturile. La locul acesta prepositul Czerlunkaczievitz a strigat: „Nego.“ Se ḑicea că din causa aceasta prepositul a fost suspendat *a sacris*, ceea ce mai târḑiu s'a desminţit. La toată întêmplarea incidentul este o dovadă despre „armonia“ dintre clerul polon şi rutean.

„St. Peterburgskia Viedomosti“, organ oficios din Petersburg apreţiază într'un articol de şease coloane arangiamentele dintre principele Bismarck şi contele Kálnoky în Salzburg. Apreţiarea aceasta este foarte interesantă. Ea se întinde foarte departe asupra incertitudinei, în alianţa cu Austro-Ungaria faţă cu opiniunea publică din amêndouĕ jumĕtăţile monarchiei şi trage la îndoială garanţia ce ar putea da Austro-Ungaria alianţei cu Germania.

„Hamburger Nachrichten“ spun earăşi că împĕratul Wilhelm se va întâlnì cu ţarul Rusiei, de astădată la Tilsit.

Din Croaţia.

Dela Agram vin necontenit sciri, că acolo liniscea nu mai este turburată. Din contră constată toate ḑiarele croate, că iritaţiunea în poporul dela ţeară este în permanenţă. „P. Ll.“ într'o telegramă particulară spune că în Cralievaciani, între Glina şi Petrinia, în 11 Septemvre n. a avut loc a doua ciocnire sângeroasă între militari şi între insurgenţi. Cei din urmă au avut 6 morţi şi numĕroşi răniţi; din partea militarilor nu se spune de nici o perdere. La Mezenciani în apropierea Costainiţei, insurgenţii au prins pe gendarmi şi au vrut sĕ dea foc oficiului comunal. Interventiunei conducĕtoriului judecătoriei singulare i-a succes a mulcomì banda bine înarmată, i-a succes mai departe liberarea armelor dela gendarmi şi în sfêrşit şi liberarea acestora. În Lasinia a apărut o mulţime de oameni lărmuitori înaintea oficiului comunal şi a ameninţat că va sparge toate insigniile, fie acele comune sau croate, pentru că lor alte insignii nu le mai trebue decât pajura împĕrătească. Notariul comunal a întrat între oameni şi a mulcomit cu fel de fel de cuvinte mulcomitoare. Mulţimea l'a luat în mijlocul ei, nu la mai lăsat din mână şi a vrut sĕ'l escorteze la Glina, precum ḑicea la *ustavski odbor* (comitetul revoluţionar). Venind însĕ o patrulă de gendarmerie şi împrăsciind mulţimea, notariul fu eliberat. Dela Kreutz se telegrafează, că în noaptea despre 11 spre 12 Septemvre n. a venit în cetate un ciopor de vre-o cinciḑeci ţĕrani, verosimil cu gând de a căuta „table maghiare.“ Abia au sosit în cetate şi au fost alungaţi de gendarmii postaţi acolo. Comitele suprem Fodroczy este denumit comisariu regesc pentru comitatul Kreutz. În Blinskikut, Sunia, Maius, staţiuni de a le liniei Sisseg Dobrlin capii staţiunilor au căpătat epistole ameninţĕtoare, că poporul înarmat va năvălì asupra edificiului staţiunei, va strica trupul liniei şi pe funcţionari îi va omorì. Raportându-se afară de aceste că spre ţinuturile cuprinse de mişcare sûnt dirigiate transporturi mari de arme, direcţiunea de aici a liniei unguresci ferate de stat a dat ordin a fi cu cea mai mare atenţiune asupra tuturor declaraţiunilor de mărfuri dirigeate în ţinuturile ameninţate. — Se vorbesce că în numele comisariului regesc s'ar fi făcut cunoscut conducĕtorilor starciveciani că sûnt responsabili pentru turburările următoare. Şi Mrazovici a fost în 12 Sept. n. chemat la baronul Ramberg. Se vorbesce că şi conducĕtoriului independenţilor i s'a pus la inimă se ia altă direcţiune. Organul partidei Starcevici „Sloboda“ se strămută în luna următoate dela Şuşac la Agram, unde va eşì în toate ḑilele. Anul scolastic se intenţionează a se începe, în ce privesce universitatea şi scoalele secundare, cu o lună mai târḑiu.

„Pozor“ scrie: Lucrurile sûnt aḑi mai departe deja ca în 6 August 1883. Ţeara a descoperit amărciunea ei cu ocasiunea atêrnărei insignielor unguresci. Amărîciunea aceasta însĕ era deja de mai nainte. Ţeara nu sufere insigniele unguresci. Ea nu poate suferì mai departe după lege nici limba maghiară la postă, telegraf şi calea ferată. Ţeara nu poate vedea cum în contra legei se aplică maghiari în funcţiunile publice a le Croaţiei şi cum se dau afară din acelea croaţii. Ţeara nu poate suferì nici un fel de vătĕmare a legei de transacţiune. Nu poate suporta nici o administraţiune financială nedreaptă, precum nici sugerea poporului fie din partea ori şi căror organe. Nu poate admite, ea sub masca unei pretinse suveranităţi de stat unguresc, sĕ se desconsidere posiţiunea Croaţiei asigurată prin lege. Cu un cuvênt: cupa e plină şi nu va mai fi de ajuns a vorbì numai de inscripţiuni unguresci, ci trebue se vorbim despre toate nedreptăţile şi despre toate ilegalităţile. Dacă ministrul Tisza doresce serios, ca în Croaţia sĕ se întoarcă earăşi referenţe normale constituţionale, trebue sĕ-i spunem: „Facă sĕ se respecteze legea de transacţiune, fără de aceasta nu se poate stare normală şi constituţională!“

---

de ţerm, castelul nou pe ţerm însuşi. Hogar-ii sûnt morminte atribuite înmormêntării vechilor şefi scandinavi. Ei sûnt în deobşte foarte pezişi, în formă cilindrică. Dacă sûnt terminaţi într'o plat-formă ei serveau, se ḑice, acestor regi barbari, pentru a face dreptate. Îi găsesci în toată Svedia, în numĕr cu mult mai mare decât pe la noi.

Acela spre care se îndreaptă escursiunea presenta o privelişce fantastică. El era încununat cu trei rênduri de torţe de reşină, şi prin fumul acestei lumini roşatece, sĕ vedea ridicându-se o figură albă gigantică: era o statuă de zăpadă, un uvragiu inform şi colosal, făcut de ţĕrani şi pus în ḑiua aceea în picioare, la porunca baronului, care, nesciind de poreclitura dată lui însuşi promisese şiret doamnelor că le va surprinde cu portretul sĕu pe vêrful mormêntului. Opera aceasta grosolană era în armonie cu sĕlbătăcimea peisagiului şi cu tradiţiunea acestor idoli cu capul gros şi cu surtucul scurt rĕsboinic, ce representă pe Thor, acest Joe scandinav, cum ridică ciocanul sĕu grozav deasupra fruntei sale încununate.

Aspectul acestui uriaş alb, care părea că înoată în aer, era minunat şi nimenea nu regreta a se fi espus frigului nopţii pentru a gusta un spectacol atât de singular. Aurora boreală era palidă şi se lupta altcum cu lucoarea lunei; dară alternativele aceste de nuanţe diverse, aceste cresceri şi slăbiri de lumină, ce caracterisează fenomenul acesta nu dedeau mai puţin peisagiului o nesiguranţă de forme şi o clipire de reflecse, aşa, încât nu-ţi este cu putinţă a le descrie. Cristian credea că visează, şi el repeta la tot momentul dlui Goefle, că natura aceasta singulară, cu toate asprimile sale, încântă imaginaţia mai mult de cât toate ce a vĕḑut până acum în călĕtoriile sale.

Escursiunea era în mişcare, precând cei doi amici o ajunseră şi o urmară pe de laturi, ca se nu tulbure rênduiala necesară. Ghiaţa era de mainainte visitată; şi calea însĕmnată prin torţe colosale, împresora vêrfurile stêncilor şi micile insule, plantate cu braḑi şi cu mĕsteacăni, ce erau împrăştiate pe suprafaţa lacului.

Un cârd de sanii bogate, câte patru într'un rênd sburau ca săgetele menţinênd esact distanţa lor, mulţămită dibăciei visitiilor şi hărniciei cailor.

Aproape de ţermul, unde se ridica hogar-ul, lacul fiind mai adênc, oferea o suprafaţă netedă şi fără piedeci. Acolo se opriră toate săniile, se puseră în jumĕtate cerc şi tinerii cari aveau sĕ-şi dispute preţul alergând se indepărtară într'una şi aceiaşi direcţie, aşteptând semnul.

Doamnele şi bărbaţii mai în vêrstă eşiră din sanii şi suiră o mică insulă pregătită spre scopul acesta, adecă presărată cu ramuri de brad, pentru a judeca, fără ca sĕ le fie prea frig la picioare, vitejiile concurenţilor.

Scena era îndeplin luminată de un foc mare, aprins pe stâncile din dosul estradei naturale unde se afla asistenţa.

Tabloul ce presenta adunarea aceasta era aşa bizar ca şi acela ce servea drept cadru. Toată lumea era mascată, impregiurare plăcută pentru fiecare, cu privire la frigul ce sufla în faţă. Costumele erau, tot în aceiaşi privire, grele şi încărcăte de blane, ceea ce nu eschidea un lucs mare de aurării, de brodării şi de arme sclipitoare. Alergătorii sĕ vedeau bine pe săniile lor uşoare şi deschise, ce representau diverse animale fantastice, lebede uriaşe de argint cu cioc roşu, delfini de aur verde, peşti cu coada incărligată etc.

Maiorul Larrson încălecat pe un bălaur grozav era însuşi îmbrăcat ca monstru, cu fulgere luminătoare pe cap. Pe hogar se vedeau miscându-se aceia, cari aveau sĕ confereze preţul şi cari representau ostaşi antici cu coif aripat sau cu capişon impodobit cu un corn pe ureche, precum se representă Odin in costumul sĕu de ceremonie, adecă în deplină splendoare a ḑeităţei sale. (Va urma.)

Din fruntăria banală vin în sfêrşit earăşi sciri că mişcarea are caracter curat politic. Mişcarea este din ḑi în ḑi tot mai vehementă. Aşa la Iabucovaţi, unde miliţia a trebuit sĕ tragă din pusci în desimea mulţimei de oameni, au remas pe loc 15 până în 20 morţi. Mulţi au fost răniţi greu şi nenumĕraţi uşor. Numĕrul victimelor, ḑice „Ung. Post.“ este cu mult mai mare decum îl preţuiseră scirile celor dintâiu, care la început treceau de esagerate.

După o scire a biroului de corespondenţă s'a dirigeat în noaptea dela 12 spre 13 Septemvre n. trupe, parte spre completarea garnisoanelor, parte ca sucurs în ţinuturile turburate. O parte din acestea fu comandată în ţinuturile dela Petrinia, Glina şi Costainiţa. „N fr. Presse“ într'o telegramă dela 13 Septemvre datată din Agram ḑice: După scirile sosite astă noapte **mişcarea revoluţionară** a cuprins teren şi în ţinutul dela **Topusko**. Pe astăḑi se aşteaptă operaţiuni militare remarcabile, prin care revoluţiunea în fruntarie trebue sĕ afle un sfêrşit grabnic.

Din Bucovina.

Rădăuţi, 7 Septemvre 1883 n.

Eată! ne înnecăm şi perim cu ruşine din vina noastră.

În consiliul scolariu de ţeară avem patru de ai nostri şi ai socotì, că ei cunosc tendenţa şi politica de ḑi. Amăgire! Unul, cam **nemţit**, nu ia parte la şedinţe, altul, deşì nmblă, e surd şi nu aude, dar e ambiţios sĕ umble la şedinţe, al treilea are copii în scoală şi se teme, că se va strica cu nu sciu cine, **dacă va apĕra interesele noastre**, ear al patrulea are o politică „**superioară**“. Cu bărbaţi de aceştia nu faci ţeară. Şi când pun umĕrul la greu, ţi se pare, că fac diletantism sau poţi sci, că sûnt împinşi de cineva anume. Sĕ nu socotească domnia lor, că le cerem ceva nelegal; noi cerem ceea ce stipulează legile şi impun împregiurările. Dar dacă veḑi oameni la posturi atât de însemnate, că dau înapoi, când e vorba de luptă, pe când alţii apucă înainte călcând legile în picioare şi despreţuindu-le în dauna noastră, atunci trebue sĕ ḑici că vina e a noastră, că ne înnecăm inşi-ne şi perim.

Avem preoţi, cari au percurs tot cursul studielor, chiar şi al acelor universitare, dar întrebaţii acum de ocupaţiunea lor. Fie-care va ḑice, că botează, cunună şi îngroapă, că face liturgia şi aghiasmă. Aceste însĕ le fac, şi poate încă şi cu mai multă evlavie şi preoţii din România, unde statul, confiscând toată averea eclesiastică, s'a îngrigit în urmă atât de bine, că starea preoţească a ajuns acolo de batjocură şi de rîsul lumii. Caută-i în scoală, caută-i pe amvon, caută-i în reuniuni folositoare şi nu găsesci de cât câţiva ca de mărturie. Caută în casele lor, vreau sĕ ḑic, în cancelariele lor, dacă cumva numirea aceasta nu-i derisiune, o bibliotecă, adecă cărţi şi gazete bune şi folositoare şi nu le găsesci. Aşa trebue sĕ te miri, ce idee au oamenii acestia despre chemarea lor. Dar în fine nici nu poate fi altfel. De ce? Mai ântâiu Consistoriul nu e nici de cum scrupulos şi primesce în cler, ce-i vine înainte; el adună toată pleava, beţivi, jucători în cărţi, aşa numiţii perde-vară, încât e notoriu, că studenţii cei mai slabi şi mai nemorali, când stau se facă maturitatea în gimnasiu, decum dau pe faţă, că voesc sĕ studieze teologia, sûnt admişi şi lăsaţi se treacă înainite la esamenul acesta cu ochii închişi. Din aceste elemente sĕ compui apoi o preoţime bună, zeloasă setoasă de propăşire, întreb, e cu putinţă? Minuni în ḑiua de aḑi nu se fac; rĕmân deci trebile în cursul lor firesc, adecă ce sameni, aceea şi seceri: neghină seceri, dacă neghină sameni. Deci nu-i vina noastră, că poporul nostru lipsit de preoţi vrednici, rĕmâne neînvĕţat, înceluit, despreţuit, călcat în picioare şi sĕrăcit de celelalte elemente, ce năvălesc necontenit în ţeară. Nu ne înnecăm aici vĕḑênd cu ochii şi nu perim cu ruşine?

Noi ne-am întrece bucuroşi a da laude preoţimei, dacă am vedea în tot locul resunând amvoanele în toată Dumineca şi serbătoarea de cuvêntări meḑoase, pline de învĕţături salutare şi salutare nu numai pentru suflet, cum sĕ ḑice, dar şi pentru trup, adecă sĕ nu resune numai despre împĕrăţia ceriului, ci şi despre afacerile şi referinţele sociale de toate ḑilele.

Ne-am întrece prea bucuroşi a da laude, când am vedea, că scoalele prin concursul preoţimei, sûnt ochi de copii nostri şi nu numai scoalele elementare, dar şi cele mijlocii; când am simţì, că prin concursul ei, poporul dela ţeară se ridică, îşi vine în fire de multele bântueli, la cari a fost supus şi cari le sufere şi astă-ḑi; că se face mai deştept, că nu se dă tras împins şi sĕrăcit de toţi veneticii. Aceste lucruri însĕ nu le vedem, pentrucă nu esistă, şi că nu esistă e blăstemul nostru.

Auḑim, că în Suceava are sĕ se constitue în 2/14 a l. curente Societatea *„Scoala Română“*, cu scop de a sprijinì studenţi sĕraci atât la scoalele mijlocii cât şi la cele elementare. Nisuinţa e bună şi impusă de împregiurări, încercarea se face; dar cum va fi îmbrăţişarea? Din capul locului spunem, că nu ne promitem mai nimic după starea zelului de faţă. Însĕ facă Domnul ca se remânem de ruşine.

Avis pentru proprietarii de păduri.

Virtutea legei silvanale articolul de lege XXXI. 1879 §§-ii 2 şi 4 este înterḑis a curăţì şi stêrpì arborii în pădurile sau părţile de păduri, cari terenuri rupte, pe platourile munţilor sau pe vêrfurile şi coastele dealurilor pe rîpile şi coborîşurile dealurilor servesc spre împiedecarea rupturei şi surpării dealului, a lavinelor de piatră şi de neauă şi a rupturilor de apă, sau prin a căror devastare s'ar periclita productivitatea teritoarelor situate mai la vale sau securitatea drumurilor de comunicaţiune publică, sau s'ar deschide cale stricăciunei viforelor.

Este oprit a curăţì (lăzuì) în atari păduri prin a cărora stêrpire s'ar deschide cale estinderei năsipului mobil, sau a căror sol nu e acomodat permanent pentru alt fel de cultură economică (ca agru, fênaţ, grădină sau viă). Pădurile aflătoare pe atari locuri sûnt a se susţinea ne condiţiunat.

Acestea păduri se vor designa ministeriului de agricultură, industrie şi comerciu, pe basa lucrărilor pregătitoare, şi pe lângă ascultarea proprietariului şi a comitetului de administraţiune publică, în detaiu după putinţă în cei 5 ani socotiţi din ḑiua când s'a promulgat legea silvanală; estensiunea acelora se va determina conform referenţelor locali şi se va aduce la cunoscinţă publică şi **dela acest timp încolo ele se vor împărtĕşi de deplina scutinţă de contribuţiune sau de relutare de contribuţiune conform impregiurărilor.**

Pre basa acestor dispoşiţiunei positive secţiunea silvanală a Comitetului de administraţiune publică a comitatului Sibiiu în şedinţa sa ţinută în 21 Iulie a. c. sub Nr. 52 a luat următoriul conclus de mare importanţă pentru proprietarii de păduri din comitatul Sibiiului.

Nr. 52 sect. silv. 1883.

Circulariu

„către toţi proprietarii de păduri cu privire la compunerea datelor cărţii funduari despre ţinerea în evidentă a pădurilor şi cu privire la desemnarea pădurilor de apĕrare, şi a teritorielor stêrpite.

Spre a se putea realisa în puterea articolului de lege XXXI: 1879 şi a orginaţiunei înaltului ministeriu de agricultură, industrie şi comerciu din 22 Iunie 1883 Nr. 28487 inspecţiunea statului asupra pădurilor spre o basă sigură este neapĕrat de lipsă, ca sub titlul „**carte funduară despre ţinerea în evidenţă a pădurilor**“ sĕ se facă un atare operat, **care se cuprindă în sine** conform referinţelor singuraticilor proprietari de păduri normate în lege anume conform calităţii, însuşirei teritoriului, terenului (pădure de apĕrare nĕsip mobil, teren de pădure condiţionat, necondiţionat) şi conform dreptului de proprietate (păduri ce se află în proprietatea persoanelor juristice a corporaţiunilor de stat, municipali, comunali bisericesci, ce se află în proprietatea fundaţiunilor publice şi private a fideicomisselor composesoratelor, societăţilor de acţiuni şi atari păduri cari formează proprietate privată) **datele privitoare** la suprafaţa separată, osebită pentru proprietarii de păduri **şi se ofere ca atare** întru aplicarea dispoşiţiunilor legei silvanali un sigur îndreptariu.

Datele sus amintite referitoare la pădurile ce se află pre teritoriul din municipiul Sibiiului se cuprind în cartea funduarie, ce sĕ afla espusă în cancelaria comitatului, aşa după cum ele s'a putut culege din partea reg. inspector silvanal pe basa datelor ce i-a stat la dispoşiţiune şi amĕsurat esperiinţii înmediat făcute de dênsul până acuma.

Întru a se putea asemena acestea date cu starea faptică şi de a se putea compune în mod definitiv, **se invită toţi p. t. proprietarii de păduri** întru ajungerea acelui scop ca pădurile de apĕrare sĕ se **impărtĕşască peste tot de deplina scutinţă de contribuţiune** ori **de relacsare de contribuţiune conform referinţelor locali se ia în vedere cartea funduarie** despre ţinerea în evidinţă a pădurilor, ce se află espusă spre vedere în locul mai sus amintit **şi sĕ'şi presenteze în scris eventualele lor observări** relativ la pădurile lor proprie sau relativ la pădurile, altora in deosebi privitoare la datele ce se referează la suprafaţa, teritoriul separat, osebit conform calităţii insuşirii lui precum şi a dreptului de proprietate şi totodată se se dechiere că vor ei sau nu vor a face observări contra eventualei designări a pădurilor de pădure de apĕrare — **în terminul ficsat până în finea lunei lui August** a. c. **la secţiunea silvanală a comitetului de administraţiune pubică în Sibiiu.**

Spre ilustrarea acelor principii dătătoare de mĕsură carii cu privire la pădurile de apĕrare se află normate în §. 2. al articlului de lege XXXI: 1879 servesc spre orientare următoarele:

Sub numirea nomenclatură de păduri de apĕrare se cuprinde:

1. **Acel tufiş, tufărime** ce se află în regiunea cea mai înaltă a vegetaţiunei silvanale respective care se află la marginea păşiunei de munte ori de ce soiu de arbore s'ar ţinea, **sau acelea teritoare** crescute preste tot ori in parte cu arbori, a căror îngrigire economică silvanală şi până spre scutirea şi folosirea pădurilor ce se află mai la vale ori a altor rami de cultură economică — **sûnt neapĕrat de lipsă a se susţinea.**

2. Complecsul ce se află în marginea estremă a vegetaţiunei silvanali, care în urma situaţiunei respectivei părţi de pădure este destinat spre apĕrarea, scutirea plântării, înfiinţării de pădure de altă parte spre apĕrarea de tiritorie, ce aparţin la alt ram de cultură economică.

Aceste intinderi, teritorie preste suprataţa marei conform înălţimei lor mai mici sau mai mari însĕ începênd dela linia respectivei margini, graniţe cel puţin în lăţime **de 400 ḑi patru sute metri sûnt de a se pune sub ori ce împregiurări sub cea mai strictă pază şi îngrigire.** Se înţelege de sine că de pădurile de scutire, apĕrare, se ţin şi acelea steparii, suprafeţe pustii, sterpite, crescute cu earbă care conform dispoşiţiunilor de faţă intrerump arealul din vegetaţiunea silvanală mai înaltă.

3 **În genere atari păduri** care se află pe coaste răpeḑişe, prin a căror stêrpire, tăiere s'ar nasce pre coastele respective **lavine de peatră rupturi de apă, surupări de dealuri, stêrpirii.**

4. **Toate acele păduri** prin a căror stêrpire totală locurile din vecinătate, pădurile ori teritoriile destinate pentru altfeliu de cultură economică, etablismente industriali edificii şi alte clădiri, căli de comunicaţiune pre uscat ori pe apă, prin inundare, prin vifore lavine, petrişuri etc. s'ar periclita.“

Servească acestea şiruri, ca rĕspuns la adresele dlor notari îndreptate în această direcţiune către neînsemnata mea persoană.

Observ cu această ocasiune că edarea dicţionariului român unguresc şi unguresc-român amplificat cu terminii technici care lipsesc din ediţiunea de până acum este reclamată de urgentă.

M. Branisce.

Varietăţi.

* Împĕratul Germaniei a încredinţat fiiului sĕu principelui de coroană prin ordin de cabinet representarea persoanei sale la festivităţile din Wittenberg în memoria lui Luther. Principele de coroană a depus în Wittenberg o cunună de lauri pe sicriul lui Luther. La deschiderea porticului lui Luther principele de coroană a rostit un discurs în care a ḑis: Ḑilele lui Luther se contribue la întărirea consciinţei protestante şi la păḑirea bisericei evangelice de discordie.

* Regele Spaniei este oaspele Majestăţii Sale împĕratului în Viena.

* (**În afacerea Mailat.**) Mercuri a deliberat senatul I. din cause criminale a tablei regesci, asupra omorului lui George Mailat *judex curiae.* Senatul a confirmat sentenţa tribunalului, ca prima instanţă, încât privesce pe Berecz, Spanka, Pitely; eară încât pentru acusatul Iavor a modificat sentenţa dela instanţa primă sistând a acusa şi pe acusatul punêndu-l pe picior liber. Fiind cei trei condamnaţi la moarte, probabil că şi fără de apelaţiune din partea acusaţilor, procesul şi sentenţa se vor înainta la curie spre revisiune.

* (**Cine va, poate**). Dela Vinţi sûntem încunosciinţaţi că la alegerea de notariu cercual pentru comunele Cioara şi Tărtaria, în comitatul Albei inferioare, pretura Vinţului de jos, încă în 28 Iunie, a reeşit Vasilie **Hăţegan**. Reeşita aceasta are a se atribuì judelui comunal din Cioara Ioan Ţirlea, sau mai bine ḑis conducerei sale, contra cărei n'au putut isbutì nici una din uneltirile nenumĕrate a le puternicilor ḑilei. — Semn că dacă au oamenii nostri voinţă, nu le lipsesce nici putinţa.

* (**S'au sporit maghiarii cu un principe.**) „Ellenzék“ din Cluj spune după „N. U.“ cu mare bucurie că principele Egon de Turn şi Taxis a dat pe fiul sĕu în gimnasiul din Lugoj ca sĕ înveţe unguresce şi, minunea minunilor, tinĕrul principe, care vorbesce bine englezesce, franţozesce, nemţesce şi „ceva“ şi românesce scie şi unguresce

și fiind că scie și unguresce „se înțelege de sine“ că limba aceasta din urmă trebue sĕ o scie „mai bine“, de aici trebue sĕ se deducă apoi că următorii principelui Thurn și Taxis au se devină maghiari. Aceasta e logica ungurească.

* (Comisiunea de reambulare) și a sistat lucrările din causa timpului.

* (Monumentul dela Plevna), ceteam în ḑiarele române, ridicat în memoria ostașilor români căḑuți pe câmpul de bătae, sĕ va înaugura în ḑiua de 30 August curent, aniversarea luării Griviței.

Armata română va fi representată la această solemnitate prin o delegațiune compusă din dni general Ipătescu, coloneli Candiano-Popescu și Herkt, maior Geanolu și câte doi soldați din fie-care armă. Această delegațiune va pornì la Plevna mâne. 27 August.

* (O nouă revistă literară.) — „Binele Public“ afiă că în curênd va aparea o nouă revistă literară.

* (Averea unei comune bătută în dobă.) Tribunalul din Timișoara a ficsat ḑiua de 27 Octomvre n. ca ḑi de licitațiune, în care se vor vinde cu doba imobiliele comunei Giroc din comitatul Timișoarei, în favorul lui Ioan Boca, care are sĕ pretindă dela comună 1577 fl. 65.

* (Tot la profont rĕmâne.) Cetim că după o probă de o lună cu pânea cea nouă, care era sĕ înlocuiască profontul, s'a constatat că pentru volumul cel mare pânea cea nouă nu sĕ coace de ajuns și ministeriul de rĕsboiu a dat ordin se nu se mai continue probele cu pânea cea noauă, ci sĕ rĕmână, respective sĕ se întoarcă la profontul de mai nainte.

* (S'a surpat un munte.) Dela Pianul românesc ni se scrie, că în 10 August s'a surpat un munte și împreunându-se cu altul din față a oprit curgerea părĕului dintre amêndouĕ. Apa oprită, sporindu-se și de apa din ploae, a crescut încât a nimicit mai mult de 30 locuitori, 3 case sûnt cu totul ruinate împreună cu rodurile ce se aflau îngiurul lor; vieți omenesci nu s'au pereclitat. Bisericile însĕ sûnt amenințate cu ruinare.

* (Monetăria statului român) lucrează cu multă activitate la fabricarea monedelor de aur comandate de banca națională. Deja sûnt gata rondele a câtorva mii de piese și nu le lipsesce decât a fi gravate.

După informațiunile „Curierului fin“, tiparul efigei Regelui pentru aceste piese este foarte reușit. El e lucrat de cunoscutul gravor Ulrìchi, care a venit în Bucuresci spre a vedea de aproape figura Regelui.

Numĕrul pieselor de aur ce se vor bate se urcă la suma de trei milioane lei.

* (Pod peste Dunăre.) In 20 August, spune „Resb.“ a fost cea din urmă ḑi pentru depunerea planurilor podului ce este a se construi peste Dunăre.

Concurenți sûnt: Casa Cail, casa Eifelt, casa Gouin, casa Gutehoffnungs-hütte din Prussia, casa Union din Dortmund și societatea română de construcțiuni și lucrări publice.

Comisiunea însărcinată cu esaminarea planurilor și proiectelor se compune din d. Collignon, inspector general de poduri și șosele din Paris, d. Winkler profesor la scoala tehnică din Berlin, și d-ni ingineri C. Olănescu și Frunză.

* (Esposițiune de oi). Ministrul domenelor statului rus organisează pentru anul 1884, la Karcov, o esposițiune de oi, la care sûnt admiși și espunători streini.

Un comitet format la Karcov, sub presidența guvernatorului local, este însărcinat cu dispozițiunile privitoare la organisarea acestei esposițiuni și persoanele cari ar dorì sĕ ia parte pot a se adresa la acel comitet pentru a obține toate deslușirile dorite.

Mai nou și important.

Când era sĕ punem sub presă numerul present primim o scire, care întregesce și întrece tot odată pe cea de deuneḑile din „S. d. Tageblatt“. Aceasta ne spunea, că dl comite suprem actual al Sibiiului, *Wächter*, ar fi cerut pensionarea sa. A noastră însĕ, care tocmai o primim este, că în locul dlui *Wächter* se va denumì comite suprem al comitatului Sibiiului contele **Bethlen**, actualul comite suprem al *Ternavei mari* și încă așa de ingrabă, în cât restaurațiunea funcționarìlor comitatensi sĕ se facă sub conducerea dênsului. Cine cunoasce activitatea „constituțională“ a dlui comite din comitatul Ternavei mari, după motto: *Sic volo, sic jubeo*, ne va dispensa de comentarele denumirei în *petto*.

Revoluțiunea în Croația cresce. Temerea lui „P. Ll.“ e, sĕ nu treacă în Bosnia și mai departe.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 13 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.10	119.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.25	87.65
Datorie de stat austriacă în argint	78.20	78.25
Galbin	5.67	5.68
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemțesci. . . , ...	58 50	58.50
London (pe polița de trei luni)	120.05	120.10

Nr. 220 [513] 1—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea postului învĕțătoresc dela scoala confesională gr. or. din comuna Poiana protopresbiteratul Gioagiului I concursul publicat în „Telegr. Rom.“ Nr. 84 85 se prolungesce până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 200 fl. v. a., salariu anual cuartir gratuit și 6 orgii lemne de foc.

Petițiunile concursuale instruite conform legilor în vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Gioagiului I în Hondol, posta ultimă: Secărâmb *(Nagyág)*.

Hondol 27 August 1883.

Vasiliu Pipoș m. p.,
protopresb.

Nr. 212. [503] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕțătoresc dela scoala populară din Sohodol-sat afiliată cu Peleșiu se deschide concurs până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 220 fl., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-și subșterne petițiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 12 August 1883.

Comitetul parochial din Sohodol-sat
în conțelegere cu
Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 241 [504] 3—3

CONCURS.

Pentru intregirea următoarelor stațiuni învĕțătoresci se deschide până în 30 de ḑile după prima publicare în foaia archidiecesană.

a) Chiuesti, salariu anul 200 fl.

b) Bonczida, salariu anual 160 fl.

c) Diviciori mari salariu anual 60 fl.

La toate trei cuartir gratuit și lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa după vre una din acestea stațiuni sûnt poftiți a'și așterne suplicile de concurs instruite cu documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual până la terminul indicat la subscrisul oficiu în Ghiurgesci, posta ultima Retteg.

Cs. Giurgesci la 12 August 1883.

În conțelegere cu comitetele parochiali respective.

Constantin Bodea m. p.
adstr. ppresbit.

Nr. 170. [505] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului vacant de învĕțătoriu la scoala poporală gr. or. română din Mag se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 200 fl., cuartir liber și lemne de foc trebuincioase.

Doritorii de a ocupa acest post au ași așterne petițiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliștei.

Mag 18 August 1883.

Comitetul parochial în conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 284. [497] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa III-a Hădărău, protopresbiteratul Lupșei, în sensul înaltului ordin consistorial din 21 Iulie a. c. Nr. 2348 B. se escrie din nou concurs cu terminul până în 25 Septemvre a. c. în care ḑi va fi și alegerea.

Emolumentele sûnt:

1. Porțiunea canonică de 4 jug. 300 □° arător și fênaț.
2. O grădină de cucuruz și folosirea cimiteriului.
3. Dela fie-care casă câte 10 litre bucate (1 Decalitru).
4. ca relut de cuartir 32 fl. bani gata și
5. Venitele stolari dela 140 case.

Doritorii de a competa la acest post au sĕ-și aștearnă suplicile lor instruite în sensul „stat. org.“ și a regulamentului pentru parochii acestui oficiu protopresbiteral până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 19 August 1883.

Pentru comitetul parochial respectiv.

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 211 [512] 2—3

CONCURS.

În protopresbiteratul gr. or. al tractului Geoagiului I. sûnt de a se ocupa următoarele posturi învețătoresci:

1. Hondol, cu salariu anual 250 fl. v. a., cuartir gratuit și 10 fl. relut de lemne din cassa bisericei.
2. Hărău, cu salariu anual de 250 fl. v. a., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
3. Vălișoara, cu salariu anual de 250 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi și 2 orgii de lemne.
4. Șoimușul mureșan, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit cu grădină de legumi și 2 orgii de lemne.
5. Boholț, cu salariu anual de 200 fl. cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
6. Uroiu, cu salariu anual de 200 fl. v, a., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
7. Seliscioara, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
8. Fornădia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit 1040 °□ loc pentru grădină de legumi.
9. Dealu mare, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
10. Certeșul superior, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit și lemne de ajuns.
11. Voia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
12. Porcurea, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
13. Boiu, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.
14. Suligete, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi și 2 orgii de lemne.
15. Măgura, cu salariu anual de 150 fl. cuartir gratuit si 2 orgii de lemne.
16. Fizeș-Barbura, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.

Cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare pe lângă însemnarea locului de ubicațiune și a postei ultime au a se subscerne oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I. în Hondol până la 15 Septembre a. c.

Hondol în 16 August 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I.

Vasiliu Pipoș m. p.,
protopresbiter.

Nr. 375 [508] 3—3

CONCURS

Pentru ocuparea stațiunilor învĕțătoresci la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numitei se escrie concurs cu terminul până în 25 Septemvre st. v. a. c.

1. Șesuri, cu salariu anual 210 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferențele învĕțătoresci, cuartir și lemne de încălḑit.
2. Crăciunesci, cu salariu anual de 100 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferințele învĕțătoresci, cuartir și lemne de încălḑit.

Petițiunile concursuali, instruite în sensul legilor și a regulamentelor din vigoare, au a se așterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul supraindicat.

Brad în 25 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adstr. ppresbit. al Zarandului

Lr. 29. [511] 3—3

CONCURS

Devenind vacantă stațiunea de învĕțătoriu dela scoala confesională gr. or. din Ogna inferioară, protopresbiteratul Sibiiului, se deschide concurs cu termin până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 155 fl. v. a. din cassa alodială, în rate lunare, 10 fl. v. a. relut pentru cuartir din fondul parochial, ½ maja sare, și 2 porțiuni de lemne din pădurea comunală.

Petițiunile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sûnt a se adresa prea onoratului oficiu protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în Sibiiu.

Din ședința comitetului parochial gr. or. al Ognei inferioare, ținută la 14 August, 1883.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Predoviciu m. p.,
paroch și președ.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea
Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 103 Sibiiu, Marţi 6/18 Septemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 1354 şi 1374.

Protopresbiterii nou instituiţi: *Simeon Popescu* în tractul Sibiiului, şi *Dr. Nicolau Maier* în tractul Selistei, sûnt îndrumaţi cu datul de astăḑi a întrá în activitate ca protopresbiteri tractuali; totdeodată asesorul consistorial, protopresbiterul *Moise Lazar*, este absolvat dela funcţiunea de administrator protopresbiteral al acestor tracturi.

Ceea ce se aduce la cunoscinţă publică.

Sibiiu, 1 Septembre, 1883.

Miron Romanul m. p.
archiepiscop.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Urmare.)

— „Scopul cel mai nemijlocit este ca noi se maghiarisăm totul, ce este factor de stat şi factor social. Se maghiarisăm *inteligenţa, industria şi comerciul.* Dacă am realisat aceasta, vom ajunge şi al doilea scopu. Dacă se va maghiarisa inteligenţa, capitalul, industria, comerciul şi pe teritoriul naţionalităţilor, dacă în această patrie toate funcţiunile sociale le va umplè spiritul unguresc în ori ce funcţiune socială; dacă se va scrie, se va vorbì şi se va instruì unguresce şi dacă numai acel spirit va conduce lucrul maşinei celei mari a organismului social: atunci ne-am şi ajuns scopul, căci putem aştepta liniştiţi timpul, care va aduce tot de odată şi înghiţirea masselor neculte. Va trebuì un timp îndelungat, căci masele cele neculte resistă mult timp după cum ne arată istoria de 2000 de ani.

„Dar acea istorie ne mai arată, că influenţa necurmată amalgamează încet chiar massele cel mai neculte şi la aparenţă mai nepĕtrunḑĕtoare. Gramatica domnitoare, care înaintează sub flamura civilisaţiunei, se strecoară ca umeḑeala în porii stâncilor celor mai massive.

„Aşa dară noi trebue sĕ punem ţinta în numele politicei maghiare şi a civilisaţiunei maghiare. Cu conscienţe şi după un plan dar fără de nici o violenţă trebue se năsuim sĕ ajungem această ţintă. Trebue se concepem o politică maghiarisătoare într'o întindere mai mare. Dar fiindcă eschid maghiarisarea violentă, ba o socotesc chiar periculoasă, se nasce întrebarea: de ce mijloace dispune această politică? Eu voi încerca a rĕspunde detaiat la această întrebare cu ajutoriul istoriei şi cu statisticei.“

La părerile autorului articlilor din *„Nemzet“* ne vom face reflecsiunile noastre la urmă. Nici aceea nu vom face, ca se l urmăm per estensum. În estractiv ne vom ocupa deci cu înalta politică de stat a domnului Beksics.

În al *doilea* articlu al sĕu Dsa se ocupă cu istoria antică a Romei, care latiniza pre unde mergea şi latinisa mai întâiu oraşele şi apoi acestea întreaga populaţiune. De aici conclusia că mai întâiu sĕ se maghiariseze cetăţile apoi noi toţi.

Sĕ nu ne mai prindă mirarea că până acum s'au asemĕnat ungurii cu francesii şi cu englesii, căci acum vedem că au ajuns a se compara cu romanii, cari odinioară domneau preste lumea întreagă. Aḑi mâne nu va mai esista istorie universală, şi numai cea maghiară.

Din vechia antichitate ca prin minune sare domnul Beksics la anul domnului 1835 şi face compararea între conscripţia de atunci şi cea din anii 1870 şi 1880. De atunci şi până la anul citat au crescut numĕrul ungurilor şi a scăḑut cel al naţionalităţilor. Aşa în comitatul Baranya înainte cu 50 de ani erau 40,000 de sêrbi, cari astăḑi au scăḑut la 10,000.

„Comitatul Zala, care nu s'a putut ridica preste Muraköz, n'a putut se contopească cu ceva suces pe croaţi. Înse nici croaţii nu s'au înmulţit în preporţie cu îmulţirea populaţiunei. Nu s'au înmulţit nici sêrbii; din contra ei s'au maghiarisat, căci numai astfel se poate esplica stagnarea numĕrului lor şi progresarea maghiarismului. Populaţiunea maghiară în comitatul Zala la 1835 era de 195,000 de suflete, în 1870 deja se urcà la 244,000, în 1880 la 253,000.

„Însemnată maghiarisare constatăm în comitatul Timiş, — ḑice domnul Besksics — în care la 1835 erau 4560 de maghiari, 183,628 de români, 67,847 de germani, 30,000 de Bulgari, 2954 de slovaci, 1698 de socaţi, 18,320 de sêrbi, 2830 de montenegrini, în 1880 vedem că maghiarii au crescut la suma de 25,000 de suflete, românii au scăḑut (în 1870: 150,000, în 1880: 148,000) sêrbii, şi croaţi la olaltă au scăḑut la suma de 47,000, bulgarii, muntenegreni şi socaţii au dispărut de pe faţa pământului.

„În comitatul Torontal prin anii 1830 erau 114,000 de sêrbi şi croaţi, acum 169,000. Aici n'au câştigat mult maghiarii, au făcut însĕ germanii progrese inmense, care şi-au duplicat numĕrul. Vedem deci că în acest comitat nu maghiarii ci germanii au înghiţit pe sêrbi.

„În comitatul Aradului maghiarii s'au duplicat. Asemenea şi germanii constată o puţină înmulţire. Slovacii nu s'au schimbat, sêrbii scad în mod îngrozitoriu dela 5650 la 2000. Sêrbii perd terenul în favorul maghiarilor şi al germanilor, nu numai prin aceea, că se înmulţesc tare sporadic, ci mai mult prin aceia că ei scad.

„Se poate ḑice că maghiarismul cresce în toată ţeara.

„Deşi se ivesce ici colea romanisare şi slavisare, totuşi bilanţul cade în favorul maghiarismului, a limbei maghiare. Opera maghiarisărei în celelalte comitate nu arată progrese aşa de însemnate ca şi cum s'ar putè aştepta dela lupta de jumĕtate secol.

„Cu atât mai strălucit este însĕ succesul străduinţelor naţionale prin oraşe.

„Schimbările întêmplate în o jumĕtate de secol se oglindează mai bine în oraşe. În ele s'au întêmplat schimbările cele mai favoritoare în interesul maghiarismului.

„Cifrele vorbesc destul de respicat.

I. Populaţiunea capitalei Budapesta.

„În Buda după conscripţiunea din 1821 se aflau 25,228 de locuitori, dintre cari câteva sute maghiari 1100 sêrbi, ceilalţi germani.

„În Pesta după conscripţiunea dela 1829 erau 62,471 de locuitori, dintre cari 1200 maghiari, tot atâţa slovaci, 650 sêrbi, 250 greci, 100 valachi.

„Capitala întrunită avea aşadară la începutul anilor treiḑeci numai 87,699 de locuitori, între cari abia câţiva maghiari.

„În 1880 în Budupesta erau 360,551 de locuitori, dintre acestia 198,742 — aşa dar mai mult de jumĕtate — maghiari, 119,902 germani, 21,581 de slovaci, 408 valachi, 1756 sêrbi-croaţi.

„Cifrele acestea documentează că s'au înmulţit în mod american. O asemenea înmulţire prelângă propagaţiunea naturală s'a putut întêmpla numai prin emigrare în masse, şi tot astfel se înmulţesc nu numai oraşele americane, ci şi cele din Europa. Invasiunea în masa cea mai eclatantă s'a întêmplat în favorul maghiarismului.

„Germanismul abia s'a duplicat, pe când maghiarismul s'a înmulţit cu 90%. Numĕrul sêrbilor şi al croaţilor abia s'a schimbat cu ceva. Slovacii încă s'au înmulţit în mod însemnat, ceea ce stă în logătură cu zidăritul. Cu toate acestea însĕ slovacii sûnt numai ḑileri. Va se ḑică ei nu aparţin adevĕraţilor locuitori ai oraşului. Fisionomia oraşului este astăḑi ungurească, pe lângă aceasta germanismul mai dă un oare-care contingent; celelalte naţionalităţi dispar.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian se încercà a recunoasce între doamnele îmbrăcate ca sibile sau ca regine barbare, pe Margareta. El însĕ nu era în stare a o recunoasce şi de atuncea, festivitatea, fără a-i părea mai puţin briliantă, îi desfăta numai ochii. Cu dl Goefle era aşa, imaginaţia dênsului era foarte agitată.

— Cristiane, esclama el, cu costumele noastre, ce nu sûnt costume, şi cu sania noastră, ce nu este decât o sanie, sĕ nu ne punem şi noi în rênd? Pentru că bravul meu Loki n'are nici pene, nici pasere, nici coarne pe cap, se aibă el picioare mai slabe decât ceialalţi?

— Treaba dtale, domnule doctor, respunse Cristian. Dta îl cunosci, dta şci dacă este capabil a ne umplea cu glorie sau cu ruşine.

— El ne va umplea cu glorie, sûnt sigur.

— Ei bine, se mergem.

— Dar va fi ostenit bietul Loki; se va încălḑi şi scie Dumneḑeu dacă nu şi-a atrage o inflamaţie de plumâni!

— Ei bine, sĕ rĕmânem.

— Sĕ te ia dracu cu flegma dtale, Cristiane; mie-mi ard mânile după alergare!

— Ei bine sĕ cercăm.

— Un bărbat aşa aşeḑat ca mine, sĕ ia la goană un cal, pe care-l iubesce, pentru a se întrece cu tinerimea, este absurd, aşa-i Cristiane?

— Este absurd, decumva ţi se pare absurd, toate depind dela plă-cerea ce o ai in desfătările aceste.

— Sĕ mergem! esclama dl Goefle; a resista inspiraţiilor plăcerei este cu minte,adecă prost. Aid bunul meu Loki, aid!

— Stăi, esclama, Cristian, sărind din sanie, sĕ-i luăm cureaoa de pe frunte. Cum vrei sĕ fugă, înăduşit aşa?

— Aşa e, aşa e, Cristiane; îţi mulţămesc fetul meu, grăbesce-te; ceilalţi sûnt gata!

Doctorul în drepturi abia ḑise cuvintele aceste precând un foc artificial, de pe o altă însulă mică, în dosul locului alergării, plesnì cu un sgomot grozav. Era semnul plecării, stimulantul cailor deja fără resuflare.

— Pleacă, pleacă, striga Cristian dlui Goefle, care voia se oprească pe Loki ca se urce soţul seu în sanie. Pleacă, că perḑi timpul!

Şi dl Goefle mâna calul, care plecase în fuga mare mâncând pământul, pre când el remase cu cureaoa a mână, se privească vitejiile advocatului şi a alergătorului seu credincios; dară el nu privì mult. Ferindu-se, ca sĕ nu fie imbulzit de caii ce stăteau, alarmaţi de focul artificial şi de esemplul soţilor lor plecaţi la fugă, el se găsì alăturea cu o sanie albastră şi argintie pe care îndată o recunoscu că este a Margaretei. Uşoara trăsură representa forma lărgită a unei carose din timpul lui Ludovic XV, pusă pe patine lucii şi joase, ceea ce permitea sĕ privesci fără osteneală prin geamurile puţin sclipicioase de frig. Cristian totuşi nu se aştepta a vedea pe Margareta în sanie: ea trebuea sĕ fie pe strada de stânci cu ceialalţi; dară totuşi îi venì sĕ se uite.

Margareta, fără costum şi fără mască, aflându-se sau făcêndu-se cam bolnavă, rĕmasese singură în sanie şi privea prin oblon. Vizitiul sĕ era pus ceva delaturi de ceialalţi, ca sĕ se poată întoarce în profil, ceea ce permitea Margaretei a vedea cursul şi împregiurarea aceasta îi permitea şi lui Cristian a vedea pe Margareta şi a se ţinea aproape de ea fără a fi vĕḑut de privitorii distraşi altfel de spectacolul alergării.

El n'ar fi îndrăsnit a i se adresa cu vorba, ba chiar sĕ făcea ca şi când ar fi din întêmplare acolo, precând ea lăsa repede geamul înjos pentru a-i vorbi şi fiindcă el tot mai ţinea cureaua calului amână, ea credea că este un servitor.

„II. Populaţia oraşenilor din provincie.

„În Seghedin au dispărut (s'au amalgamizat) locuitorii nemţi, sêrbi şi valachi. Cei 1500 de germani toţi sciu unguresce. Slovacii s'au maghiarisat cu desĕvêrşire, la ultima conscripţiune se aflau 177 slovaci, 67 valachi şi nu tocmai 300 de croaţi şi sêrbi. Cetate mai maghiară ca Seghedinul numai Debreţinul mai este, în care naţionalităţile súnt representate numai prin câţiva indiviḑi. Mai eclatant se observă maghiarisarea dincolo de Dunăre. Prin anii treiḑeci între cele 8 cetăţi libere regesci nici unul nu era curat unguresc. Douĕ erau curat germane, trei maghiare-germane, douĕ germane-maghiare, unul maghiar-german-bosniac; doue oraşe episcopesci erau maghiare-germâne. Între 214 opide 110 erau maghiare, 43 germane, 12 croate, 7 slovace, 15 maghìare-germane, 3 maghiare-croatice etc.

Astăḑi dincolo de Dunăre nu mai este un singur oraş german, asemenea un singur opid. Oedenburg era oraş curat nemţesc; între 12,000 de locuitori abia erau câte-va sute de maghiari, astăḑi între 23,000 de locuitori 5,000 sûnt maghiari.

Între anii 30 Raab era cetate germană însĕmnată. Dovada cea mai puternică este naţionalitatea industriaşilor.

În Raab erau 113 păpucari germani şi 23 maghiari, 115 cismari germani. Numai croitori erau în majoritate maghiari; între 80 de croitori 44 erau maghiari şi 36 germani. Astăḑi cetatea Raab se poate ḑice că e curat maghiară; întrĕ 20,000 de locuitori aproape 19,000 sûnt maghiari, şi germanismul se învêrte cam pelângă 1,000, asemerea s'a maghiarisat şi Steinamanger; între 10,800 de locuitori preste 9,000 sûnt maghiari şi numai 1,000 germani. Despre raportul naţionalităţilor din Peciul nu avem alte date, atâta scim că maghiarii compun majoritatea, germanii şi bosniacii nu ajung numĕrul maghiarilor. Suburbiul Sziget era curat maghiar, ear cel numit Buda bosniac. Astăḑi dintre 28,700 de locuitori din Peciu, 20,400 sûnt maghiari, 5.000 germani, 348 croati-sêrbi, 425 slovaci. Celelalte oraşe de preste Dunăre încă nu sûnt mestecate, ci curat ungurresci, ca Kaposvár, Canija mare, Vesprim, Papa, Zalaegerszeg etc.

In districtul comitatului Pojonului dintre cele 5 oraşe libere unul era german, patru slovace-germane. Oraş întreg, sau cel puţin în parte maghiar nu se afla în comitatul Pojonului. Astăḑi un singur oraş german slovac nu se aflà în comitatul Pojonului.

În 1830 în Pojon erau 29674 de locuitori, şi numai între aristocraţi, onoraţiori, cojocari, găitănari, fauri şi croitori se aflau maghiari. În teatru era limba germană; actorii maghiari nu puteau trăì acolo nici pe timpul dietei. Limba de propunere în scoale era cea germană.

(Va urma)

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Septemvre

Lângă afacerea croată merge paralel, deşì mai domol, ceea a antisemitismului. Din părţile dela Zalaegerszeg s'a telegrafat la „P. Ll.“ în 15 Septemvre n., că pe lângă tot statariul şi pe lângă toată miliţia escesele nu încetează. Interesantă este împregiurarea, că cu toate că se întêmplă atâtea escese, organele ordinei publice nu au putut pune mâna pe escedenţii de căpetenie, fără după cum se vede pe câte un biet de tras-împins, cărui a doua ḑi după arestare trebue sĕ i se dea drumul.

Conferenţele ministeriale comune sĕ încep la sfêrşitul sĕptĕmânei acesteia; obiectul desbaterei va fi projectele pentru delegaţiune, între cari şi afacerea croată.

„Nemzet“ anunţă că projectul de lege despre reforma casei magnaţilor este terminat. Projectul dă dreptul de a fi cineva membru în casa magnaţilor după nascerea cuiva, combinată cu oare care cens, de avere şi cu denumirea prea înaltă. Se poate că va ajunge la desbatere după votarea budgetului.

Festivităţile Vienei (aniversarea de 200 ani dela scăparea de asediul turcesc şi terminarea edificiului magistratual) s'au terminat. S'a observat cu mirare absenţa tuturor ministrilor, a locţiitorului şi a tuturor somităţilor oficiale dela banchetul comunei vieneze.

Primirea cea afabilă ce a avut sindicul din Roma, ducele de Torlonia, în Viena cu ocasiunea sĕrbătorilor din urmă a făcut o impresiune bună în Roma.

„Nord. D. Allg. Ztg,“ şi „Jurnal de St. Petersburg“ îşi fac complimente împrumutate, desbătênd cestiunea bulgară, care ofera materie de a calumnia loialitatea politicei rusesci în orient.

Sobrania bulgărească s'a deschis astăḑi. „N. fr. Presse“ aflà ca Zankov propagă unirea Bulgariei cu Rumelia orientală ca necesitate logică, care are sĕ se îndeplinească cât mai curênd.

Din Croaţia.

Cea din urmă telegramă care ne stă la disposiţiune este de Duminecă. După aceasta în capitala Croaţiei, în Agram, liniscea este neturburată. În ţinutul fostelor regimente de fruntarie, aşa numite banale, spune aceeaşi telegramă, cá însurecţiunea a început a se reduce. Mulţi dintre tumultuanţi sûnt prinşi, între acestia şi un fost oficier de fruntarie, Kernici cu numele, despre care se scriea că arangează şi conduce insurecţiunea.

Cu o ḑi mai înainte, adecă în 15 Septemvre n. s'a putut cetì în foile din Budapesta unele detaiuri după „Narodne Novine,“ despre cele petrecute în districtul banal. Din detaiurile acestea însemnăm, că însurecţiunea s'a escat în Hrastovitza. Hrastovitza este în depărtare de o oară dela Petrinia. Ţeranii s'au adunat Vineri seara în 7 Septemvre n. înaintea oficiului comunal şi au cerut estradarea steagului unguresc şi a coroanei. In cancelaria comunală au căutat în toate unghiurile după steagul unguresc, ba au visitat în cele din urmă pe primariul, dacă nu cumva a înfăşurat steagul unguresc în giurul trupului seu. Neaflând nimic mulţimea s'a dus la notariul, la învĕţătoriul de acolo şi au visitat şi acolo ca şi în cancelaria oficiului comunal. Se înţelege în zadar. Cu totul altfel s'au petrecut lucrurile în Iabucovatz, Cralievciani şi Hlasnici. În aceste trei localităţi, ţĕranii s'au adunat Duminecă după ameaḑi înarmaţi cu ciomege şi cu cârlige. O parte din ţĕrani s'a dus la Ioşevitza, unde parochul Rogulici a trebuit sĕ jure în genunchi de trei ori, că el n'are nici un steag unguresc şi că îndată ce ar sosì vreunul ar da de scire trăgênd clopotul din turnul bisericei. În Iacubovatz tumultuanţii au suprins pe primariul şi pe notar în momentul când se scontra cassa. Mulţimea întărîtată întrebà şi aici după steagul unguresc, şi neaflândul au bătut pe primariu, pe notar şi pe pandurii ce erau acolo. După ce i-au bătut i-au încuiat şl au pus pază înaintea arestului. În Kralevciani concetrându-se mulţimea înaintea primariului au cerut earăşi steagul unguresc. Poarta era încuiată, primariul, oficier în reservă, a provocat mulţimea sĕ se împrăscie. Fiind însĕ că aceasta a respuns riḑênd şi ameninţând, primariul a tras din puşcă asupra mulţimei. Întărîtată şi mai tare mulţimea a dat năvală asupra porţii, a sdrobit-o, a spart ferestile şi intrând în casă, a maltratat pe primariul pe soţia şi pe fiica lor, şi în fine i-au escortat prin ploaie torenţială în arestul local din Iabucovatz. Tot aşa s'au purtat cu notariul de acolo. Altă mulţime s'a purtat în Mlinoge şi mai barbar. Învĕţătoriul de acolo Rescovici încă este unul din acei alegĕtori, care au dat votul pentru candidatul partidei naţionale (guvernamentale) şi a mai înduplecat la aceasta şi pe alţi doi. Mulţimea întăritată consideră aceasta de tradare de patrie şi a hotărit sĕ'şi resbune. Rescovici auḑind din depărtare sgomotul mulţimei fugì în pădure. Tumultuanţii au intrat în edificiul scoalei şi întrebară pe învĕţătoreasa spăimântată unde este steagul unguresc. Neaflând nimic o a alungat cu copilul ei cu tot afară strigând: „ucideţi-o!“ Unul a prins-o de gât, altul de pept strigându-i: „adu încoace cele 500 de florini, care bărbatul tĕu le au primit pentru votul sĕu dela maghiari!“ Invĕţătoreasa şi copilul au scăpat cum au putut, pe mama învĕţătoriului însĕ o au ucis. La început se părea că e moartă, mai târḑiu fu dusă în spital, de unde, pentru ranele cele grele, abia va mai eşì vie. Chipului Maiestăţii Sale i-au scos ochii, au cruţat înse pre cel al principelui de coroană. După ce în ḑilele următoare mulţimea a continuat escesele, când a sosit miliţia şi gendarmii au tras întrênsa.

„Nemzet“ are sciri despre arestări multe de pe la Maia Hrasnitz şi Manigradatz. „P. Ll.“ are o telegramă dela Agram, prin care se constatează iritaţiunea ce esistă încă. Pentru 15 şi 16 Septemvre n. spune telegrama că sûnt anunţate turburări noaue în Agram. În colţurile stradelor era scris cu negreală din tipografie: „Nici o linisce, până când insigniile stau sus!“ S'au luat mĕsuri, stradele sûnt ocupate de miliţie şi aşa turburările nu se vor putea repeta.

Tripla alianţă.

În privinţa triplei alianţe, mai ales cu privire la rolulul Italie „Journal des Débats“ scrie:

„De câteva ḑile presa italiană discută cu multă vivacitate asupra meritelor triplei alianţe şi asupra avantagielor pe cari Italia cautà se aibă din această alianţă. Sĕ ne ferească Dumneḑeu sĕ ne amestecăm într'o desbatere, în care de bună seamă opiniunea noastră ar avea puţină greutate! Remarcăm numai că acei dintre confraţii nostri de preste Alpi, cari se întreabă la ce le poate servì alianţa şi întru ce ar putea-o servì ei din parte-le, nu pun de sigur cestiuni inutile. Ei sûnt angajaţi, o sciu bine; e prea târḑiu spre a se desface, aceasta o sciu de asemenea; cu toate acestea le vine greu de a nu se uita înapoi şi înainte cu oare-care nelinisce, pentru a vedea de unde vin şi până

— Spune'mi, prietine, ḑise ea cu glas lin dară fără afectaţie, bărbatul acela mascat negru. . . ca şi dta, care tocmai a trecut pe aici şi care aleargă acum, este stĕpânul dtale, aşa-e că este Cristian Waldo?

— Nu, domnişoară, respunse Cristian franţozesce şi fără a-şi schimba glasul sau accentul seu, Cristian Waldo sûnt eu.

— A! Doamne ce glumă! replica tinera fată cu o bucurie ce nu o putea reţinea şi slăbind din glas, căci convorbitorul sĕu se apropiase deplin de oblon; dta esci, domnule Cristian Goefle! ce fantasie te-a făcut sĕ joci astă sară rolul acestei persoane?

— Poate pentru ca sĕ rĕmân aici fără a compromite pe unchiul meu, respunse el.

— Te-ai hotărit dară a mai rĕmânea? replică ea cu un ton, ce făcea pe Cristian sĕ-i bată inima.

El nu îndrăsnì a respunde că nu s'a hotărit, că aceasta este peste puterile sale; dară el simţea că era timp a sfêrşì comedia aceasta, periculoasă, deşi nu pentru tinera contesă, cel puţin pentru el însuşi şi cuprins de o ameţeală de sinceritate, el sĕ grăbi a-i ḑice:

— M'am hotărit a rĕmânea, pentru a te desamăgi, eu nu sûnt acela, care creḑi dta. Eu sûnt, ce ţi-am ḑis, Cristian Waldo.

— Nu înţeleg, replică ea; nu este destul că m'ai mistificat odată? Pentru ce vrei sĕ joci încă un rol? Creḑi dta că eu nu ţi-am recunoscut glasul când ai făcut sĕ vorbească marionetele lui Cristian Waldo cu atâta spirit? Bine am observat că dta ai mai mult spirit decât el. . . .

— Cum îţi potrivesci dta aceasta? ḑise Cristian cu mirare. Pe cine creḑi că ai auḑit în astăseară?

— Pe dta şi pe el. Erau douĕ glasuri, de bună seamă, poate au fost şi trei. . . al dtale, a lui Waldo şi al servitorului seu.

— N'au fost decât douĕ, îţi jur.

— Fie! tot atâta. Eu am recunoscut glasul dtale, îţi ḑic, nu mĕ vei înşela în punctul acesta.

— Ei bine, al meu este, al meu nu tăgăduesc; dar trebue sĕ scii că...

— Auḑi, auḑi! eclamà Margareta. O! veḑi, se proclamă numele învingĕtorului alergării: Cristian Waldo, mi se pare. Da, da, sûnt sigură, eu aud bine numele, şi vĕd foarte bine pe omul mascat stând în picioare în mica sa sanie neagră. El este! El este cel adevĕrat! Dta nu eşci decât Waldo de contrabandă . . . Tot atâta, domnule Goefle, dta a-i sĕ-i remonstrezi lucrurile cele mai frumoase din piesă şi cele mai bine ḑise, rolul lui Alonzo cu totului tot, au fost ale dtale! Ei bine, dă-mi parola de onoare că m'am înşelat!

— Încât pentru rolul lui Alonzo nu-l pot tăgăduì.

— Aşa-i, că vei juca şi mâne, dle Goefle?

— De bună seamă!

— Foarte amabil, domnule! Eu din parte-mi îţi mulţămesc; dar nimenea nu va cugeta la dta, aşa-i? Ţine-te bine ascuns în Stollborg. Altcum eu vĕd cu plăcere că eşti cu minte şi că te scii costuma bine. Nimenea nu te poate recunoasce în hainele aceste; dar păzesce-te! Eacă lumea earăşi se sue în trăsuri, ca se meargă la hogar şi sĕ complimenteze pe biruitorul. Mătuşa mea de sigur va venì... Nu, ea se sue în sania ambasadorului rusesc. . . Ea mĕ lasă singură!... Veḑi, domnule Cristian, o mamă n'ar face aşa! O mătuşă tinĕră şi frumoasă nu este o mamă, e adevĕrat... Stăi! ea de bună seamă îmi va trimite pe dl Stangstadius ca se-mi ţie de urît!

— Dl Stangstadius! esclamà Cristian, unde-e? Eu nu-l vĕd...

— El a avut naivitatae a-şi pune o mască; pentru aceea el nu este mai puţin de recunoscut; dacă ar fi pe acì l'ai vedea! El nu este aici şi toată lumea pleacă.

— Domnişoară, ḑise vizitiul Margaretei în limba dalecarliană cătră tinera sa stăpână, doamna mătuşă îmi face semn se urmez.

— Sĕ mergem prietine, se mergem, ḑise ea; dară dta esti pe jos, domnule Goefle! Suie-te pe capră, alt cum nu poţi venì.

— Ce va ḑice mătuşa dtale?

Cristian sărì pe capră regretând sfêrşitul conversaţiunii; Margareta însĕ închise geamul de delături şi deschise cel de dinainte. Capra, unde şedea Cristian era în dreptul geamului. Sania nu făcea nici unde riscă a merge. Când s'au aruncat cu ardoare în braţele Germaniei, ei căutau un refugiu contra fantomiei de o agresiune franceză; numai pentru a scăpa de acest pericol fantastic le-a trebuit un sprigin. Astăḑi ilusiunea s'a împrăştiat. Singura şansă de resboiu, ce riscă se încaere pe Francia şi Italia, şansă de altmintrelea cu totul neverosimilă adecă restaurarea monarchiei legitime, a dispărut pentru totdeauna. Ea s'a îngropat cu comitele de Chambord în mormêntul din Goritza, între alte multe visuri nu mai puţin fragile şi trecĕtoare.

Italienii sûnt prea fini, prea perspicaci, prea realişti, pentru ca unul din ei, chiar admiţênd ipotesele cele mai stranie, sĕ se teamă serios, după moartea comitelui de Chambor, de ostilitatea Franciei. Poate că s'au gândit la impresiunea, ce trebuia negreşit sĕ le causeze această moarte când noi am fost semnalaţi cu atâta sgomot *urbi et orbi* ca nesce perturbători incorigibili ai păcii. N'am creḑut nici un moment, că tanfara resboinică a presei germane va fi semnalul unui conflict întrĕ Germani şi noi. Germania n'are nici un interes de a ne face resboiu şi de altă parte ea este cu totul convinsă că noi n'avem cea mai mică veleitate de a o atăca. Însĕ, spre a'şi putea desvolta în Orient marile sale projecte politice, nu trebue oare sĕ se asigure de inacţiunea noastră? Şi, spre a se asigura de această inacţiune, nu trebue oare sĕ îndemne pe toţi vecinii nostri de a ne supraveghea necontenit cu mare îngrigire, cu preţul de a fi mai curênd s'au mai târḑiu isbiţi de noi? Odinioară Italia era angagiată de a lua precauţiuni contra noastră în vederea unei restauraţiuni monarchice; astăḑi, când monarchia s'a stins cu monarchul, ei se grăbesc sĕ declare că sûntem tot aşa de primejdioşi, că hrănim planuri foarte perfide şi că, de nu se va lua seama, vom pune foc la această beată Europă, care fără noi ar fi realisat de mult sub protecţiunea tunurilor germane, visul filantropic şi creştinesc al abatelui de Saint-Pierre.

În politică, ca şi în resboiu sûnt atacuri falşe, manevre ostensibile destinate a disimula manevrele reale, operaţiuni factice sub care cine-va ascunde operaţiunile adevĕrate. Pe când se divulgă cu sgomot Europei mirate projectele culpabile ale Franciei, în Orient se prepară evenimente, ce vor avea asupra viitorului lumii o influinţă decisivă. Cari vor fi aceste evenimente? Ar fi absurd sĕ voim ale preḑice. Tot ce e permis a face în oara actuală este de a constata cu ce pripă pare a se precipita soluţiunea cestiunilor, ce nu se pot suleva fără risicul de a atrage cele mai periculoase conflicturi. Nu e vorba de mai puţin, decât a asigura Austriei, prin alianţă formală, nu numai cu Serbia, ci şi cu România, supremaţia la care visează dela congresul de Berlin, sĕ o câstige la Dunăre. Pentru aceasta regele Carol s'a dus la Viena; pentru aceasta d. Brătianu s'a dus la contele Kàlnoky, la d. de Bismarck, Austrìa se lasă a fi tîrîtă pe panta, pe care s'a pus cu imprudenţă; ea luneca spre Balcani, cu risicul de a se isbì de Rusia într'o ciocnire teribilă ce va decide despre echilibrul Europei.

Deci, pentru ca această mişcare a Austriei spre ost, pentru ca acest destin oriental al imperiului Habsburgic sĕ se împlinească, este prea evident că neutralitatea absolută a Italiei e necesară. Austria ar esita fără îndoială de a merge în contra Rusiei dacă va putea, dacă va trebuì, ca la Sadova, se fie luată între douĕ focuri. O asemenea primejdie ar face-o se reculeze sau cel puţin ar ţine-o nemişcată. Însĕ o mână abilă şi puternică a ferit'o de acest pericol. Îndată ce căutăm a ne esplica sensul triplei alianţe şi rolul cel joacă acì Italia, ajungem la conclusiune, că această alianţă e o combinaţiune transitorie, ce are de scop de a garanta libertatea de acţiune a Austriei. Nici prin simpatii durabile, nici prin interese permanente, cele douĕ imperii nu s'au apropiat de junele regat italian. Germania i a arĕtat mult timp numai o indiferenţă cam despreţuitoare; cât despre Austria, ministrii ei au respins cu o răceală mândră, cu ocasiunea voiagiului regelui Umberto la Viena, solicitaţiunile amicale ale învinsului dela Custozza. De unde vine, că deodată s'au înţeles sĕ admită pe Italia, ca pe al treilea în menagiul lor, până acì aşa de esclusiv? Este lesne de înţeles. Afară din alianţă, Italia putea fi o pedecă Austriei; în alianţă îi lasă câmpul liber în Orient, ba pe deasupra se însărcinează de a supraveghea pe Francia.

Ceea ce este mai greu de ghîcit sûnt raţiunile pentru cari Italia a primit de a-şi incatena astfel independenţa şi de a indeplinì o aşa misiune stranie. I s'a promis oare „un bacşiş“, cum afirmă unele din foile sale? Şi „le courtier honnête“ i-a dat oare garanţii că nici o „negociaţiune dilatorie“ nu o va face sĕ peardă beneficiul? Noi nu şcim, nici nu căutăm sĕ scim. Cu toate astea cată sĕ fi făcut se strălucească înaintea ochilor ei, seducţiuni foarte mari, pentru a a o face se primească posiţiunea ce i-au reservat. Această posiţiune n'are prin ea însaşi nimic de glorios. Italia n'a întrat în tripla alianţă prin marea poartă şi pe un picior de egalitate. „Nu încape îndoeală, ḑice „Neue Freie Presse“, că negocierile cu d. Brătianu au avut un resultat practic şi că România va fi, faţă cu cele douĕ imperii, în aceeaşi situaţia ca şi Italia.“ E posibil oare, de a marca mai net inferioritatea acestei din urmă?

Tripla alianţă, devenită alianţă impatrită, incincită sau înşesită, se compune din doi mari aliaţi şi din un numĕr tot crescênd de mici aliaţi, o specie de sateliţi gravitând imprejurul astrilor principali. Italia este între ei dimpreuna cu România. În evenimentele ce se prepară, ea va servì cu acelaşi titlu; ea va lucra la aceeaşi trebuinţă ca şi junele regate dunărene. Dacă aceasta îi este destul ambiţiei sale, atunci într'adevĕr ea a devenit foarte modestă.

Cât despre noi, nu'i apreciăm conduita; nici nu încercăm sĕ o esplicăm. Italia sĕ uite secoli de opresiune, sĕ peardă memoria de atâta rĕu făcut de Austria, sĕ permită acestea de a recâştiga în peninsula balcanică, cu ajutorul Serbiei şi României cea ce a perdut în Veneţia şi Lombardia, noi putem fi surprinşi, neînţelegênd nimic, însĕ se ne ferească Dumneḑeu de a ne plânge! Nu facem aici decât de a releva fapte, a analisa situaţii politice: adresăm nimărui remonstranţe şi sfaturi, cari nici nu ar fi ascultate. S'a întêmplat cu Italia, ceea ce au păţit popoarele ca şi indiviḑii: ea s'a lăsat de vechii amicii, cari adese ori sûnt singuri soliḑi şi i s'a urît de ei; tentaţiunea de amiciţii noi, de amiciţii temerare şi aventurioase i-a luat inima pe dinainte. Ea simte câte odată regrete pentru trecut, dar ilusiile viitorului o instrinează. Fie! Ne mai remân destule sentimente de altă dată, pentru ai ura sincer, sĕ nu se căiască nici odată!“

Crisa în Bulgaria.

Cetim în „le Temps“ dela 10 Septemvre:

Ḑiarele vieneze ne dau nesce sciri ciudate în privinţa faptelor petrecute la Sofia şi cari au dat nascere la publicarea manifestului principelui Alecsandru. Suveranul bulgar ş-a făcut evoluţiunea sub presiunea directă a Rusiei. Cabinetul din St.-Petersburg pare că vedea cu neplăcere încercările făcute de locţiitorul sĕu pe care l'a pus la sudul Dunărei, pentru a se emancipa de sub epitropia ministrilor ruşi, şi aceasta cu atât mai mult cu cât aceste veleităţi de independenţă se manifestaseră la tinĕrul suveran tocmai după o călĕtorie, care a fecut'o în diverse capitale europene şi care, mai cu seamă, l'a făcut se treacă prin Viena. Se scie că nouĕle disposiţiuni ale principelui de Battenberg se manifestară mai cu seamă prin nemulţămirea, pe care o arătà la întrarea sa în capitală, despre independenţa cu care generalii ministri guvernaseră principatul în lipsa sa şi schimbaseră personalul şi organisarea serviciilor administrative; sĕ scie că începu prin a primì doleanţele consiliului de stat bulgar în contra acestei stări de lucruri, şi prin a înlocuì pe ministrul sĕu de justiţie, ordonând o reviḑuire a schimbărilor făcute în timpul călĕtoriei sale în personalul judecătoresc.

Dacă trebue sĕ credem o scrisoare adresată din Sofia ḑiarului „Neue freie Presse“, acesta fu momentul în care d-nii Soboleff şi Kaulbars se gândiră a şi apĕra situaţiunea ameninţată chiar de principe, pe lângă care Rusia îi pusese în calitate de mentori. Mĕsurile ce luară fură de douĕ feluri. Ministrul de rĕsboiu concentrà în jurul capitalei trei brigade, sub pretecstul de manevre, pe când preşedintele consiliului se intreţinea cu d. Dragan Zankof, şeful partidei liberale, eşit acum de curênd din închisoarea dela Wratza. Scopul acestei convorbiri era de a obţinea o demonstraţie proprie a hotărî pe principe sĕ părăseăscă puterile esceptionale pe care i le dedese un vot al Sobraniei estraordinare din 1881. Se scie că această manifestare s'a făcut sub forma unei împăciuiri între conservatori şi liberali, intemeiată pe o programă reviḑionistă ale cărei clause le arĕtarăm.

Nu era de ajuns a face demonstraţiunea, trebuia încă ca ea sĕ fie ast-fel sprigininită încât se convingă pe principe; un trimis estra ordinar al curţii Rusiei, d. Jonin, sosit de curênd la Sofia, se însărcină cu aceasta. Sforţă sentinela, care de câteva ḑile, nu lăsa sĕ între la principe agenţii ruşi sub pretest de boală, şi-i dete un ultimatum, care i impunea părăsirea puterilor sale estra-ordinare şi convocarea unei constituante, sûnt ameninţarea unui manifest a Ţarului, deslegând pe bulgari de jurămêntul de credinţă şi instituind reginţa provisorie a generalului Soboleff. Principele Alecsandru chiemà atunci pe şeful oposiţiunei, d. Zankof, care-i rĕspunse prin cuvintele tuturor revoluţiunilor: „Prea târḑiu!“ O nouĕ conferenţă cu d. Soboleff, care ţinu trei oare, dacă trebuia sĕ credem corespondentului ḑiarului vienes, sĕ sfêrşi printr'o completă capitulare a suveranului. Se cunoasce epilogul: manifestul principelui, abrogarea dictaturei, convocarea unei sobranii estraordinare.

„Politische Corespondenz“ completează scirile date de „Neue freie Presse“ în privinţa acestei revoluţiuni de palat. Trimisul rus a fi dechiarat unui membru din partida liberală, că era însărcinat de guvernul sĕu a cere principelui menţinerea generalilor ministri cel puţin încă un an şi disolvarea Camerei, dacă ea ar fi voit sĕ i pună în acusare. D. Jonin ar fi adaus că va sci sĕ împedece pe principe de a se amesteca de aci nainte în guvernarea Statelor sale şi de a jignì acţiunea generalilor ruşi. El ar fi ḑis asemene, că conservatorii bulgari nu erau în ochii sĕi altceva de cât sprijinitorii Austriei şi că voia se aducă la putere pe liberali, cari sûnt devotaţi Rusiei.

Se scie cum intenţiunea afişată de aceşti din urmă de a menţinè pe generalii ruşi în ministerul micst, prevĕḑut de compromis, a adus de nou ru-

---

un sgomot pe zăpada, pe care mâna Peterson dealungul căii bătute, căci el îşi perduse rêndul sĕu în convoiu. Afară de aceea, bravul om nu înţelegea nici o vorbă franceză: conversaţiunea continuà.

— Ce se întêmplă în castel? întrebà Cristian cercând a abate dela sine atenţiunea ce i-o acordase Margareta. Eu n'am vĕḑuţ pe baronul aici; mi se pare că l'ai cunoasce la statură ca şi pe dl Stangstadius la mers.

— Baronul s'a închis sub pretecst de afaceri grabnice şi neaşteptate. Asta va se ḑică că este şi mai bolnav. Dară nu se încrede nimenea în de aceste. I s'a vĕḑut gura strîmbă şi ochiul derangeat. Scii dta că după toate aceste, el este un bărbat estraordinar, de sĕ luptă cu moartea!... El ar fi trebuit sĕ alerge în astă-noapte cu tinerimea, şi de bună seamă ar fi câştigat preţul: are cai aşa de buni! Pe mâne s'a anunţat o vênătoare de urşi. Baronul, sau va vêna şi va ucide ursul sĕu, sau va fi în pămênt înainte de ce se va putea abḑice vênătoarea. Una este aşa posibil ca şi ceealaltă. O situaţiune foarte ciudată pentru lumea de aici, aşa e? Par'că pentru omulde zăpadă este o plăcere a vedea cât de puţini amici are, pentru-că lumea continuă a-şi petrece la el în casă ca şi când poate n'ar fi nimic.

— Dară totuşi Margareto, îi admiri curagiul şi el reuşeşce a produce chiar asupra dtale efectul dorit.

— Scumpe confident, replică Margareta veselă, sĕ scii că acum mai nu mai am aversiune către baronul. El îmi devine indiferent şi ii iert toate. El se însoară... dar aceasta este un secret care l'am auḑit şi care trebue sĕ-l păstrez, înţelegi? El nu mĕ ia pe mine şi eu am fericirea a rĕmânea liberă... şi sĕracă...

— Sĕracă! Eu credeam că dta ai cel puţin ce-ţi trebue?

— Ei bine acum nu mai am nimic. M'am certat aḑi cu mătuşă mea, tot pentru baron; ea mi-a declarat că nu-mi dă de zestre nimic şi că dânsa valorifică drepturile sale la mica moştenire ce mi-a lăsat tatăl meu, pentru că ea i-a împrumutat mai înainte nu sciu câţi galbeni... pentru... Eu n'am priceput alta decât că sûnt ruinată!

— Ah! Margareto, esclamà Cristian fără voie, dacă a-şi fi eu bogat şi de familie bună!... Ei bine! adause el luându-o de mână, căci ea făcuse mişcarea a se lăsa în fundul trăsurei, aceasta nu este o declaraţiune ce am îndrăznit a-ţi face. Din parte-mi ea ar fi absurdă, eu n'am nimic pe lume n'am familie; dară dta mi-ai permis amiciţia: nu-ţi pot ḑice, că, dac'aşi fi bogat şi nobil aşi împărţì cu dta ca cu o soră?

— Îţi mulţămesc Cristiane, rĕspunse Margareta tremurând, deşi liniştită; eu vĕḑ bunătatea inimei dtale, eu sciu ce interes îmi păstrezi.,. Dară de ce-mi spui că esti fără familie, precând numele unchiului dtale este aşa cinstit?

Apoi ea adause cercând a rîde:

— Nu mĕ admiri că am aerul a-ţi spune... ceva, la ce de bună seamă eu nu gândesc? Nu, în ochii dtale eu n'am aerul acesta; dta nu esti un cap deşert! dta esti aşa sincer ca şi mine, şi dta înţelegi, că dacă te întreb, o fac pentru că mĕ ocup de fericirea, care o ai în viaţă cu ori şi cine... Spune-mi dară de ce te chinuesci pentru nascerea dtale, de care mulţi te-ar putè invidia?

— O! Margareto, esclamà Cristian, dta vrei sĕ scii aceasta şi eu bucuros ţi-o spuiu! Eată că îndată sosim şi eu te las, de astădată pentru totdeauna. Nu vreau sĕ-ţi las o amintire usurpată cu preţul unei minciuni. Neputênd pretinde alt ceva, decât dispreţul şi uitarea dtale, eu le accept, cu toate că este destul de rĕu pentru mine! Află dară că Cristian Goefle nu ecsistă. Dl Goefle n'are nici fiiu, nici nepot.

— Nu este adevĕrat! El aşa a ḑis astăḑi în castel. Toată lumea a repetat-o dar nimenea n'o a creḑut. Dta esci fiiul sĕu... din căsătorie secretă; el te va recunoasce, te va adopta, nu se poate altfel!

— Îţi jur pe onoare că eu nu-i sûnt nimic, şi că ieri dimineaţă el nu m'a cunoscut mai mult decât m'ai cunoscut dta.

(Va urma.)

perea lor de conservatori. Se vede lămurit că mica revoluţiune întêmplată la Sofia este datorită unei manopere a agenţilor Rusiei, care a fost coronată cu succes, graţie concursului mai mult sau mai puţin pe faţă al liberalilor bulgari.

În privinţa istoricului crisei din Bulgaria, „Politische Correspondenz“ primesce o scrisoare foarte interesantă din Sofia cu data de 5 Septemvre, din care estragem următoarele:

Conflictul dintre principe şi ministrii generali ruşi a fost provocat prin faptul că generalul Soboleff, neţinênd seama de un decret princiar prin care schimbările în corpul funcţionarilor trebuiau sĕ fie decretate numai de principe, numise şi destituise din propria sa autoritate câţiva prefecţi. Aceasta nesocotire a ordinelor sale, a făcut pe principe sĕ însărcineze pe d. Grecow cu formarea unui cabinet şi ordonà lui Soboleff şi lui Kaulbars sĕ părăsească Bulgaria. Generalii ruşi arĕtară atunci ordinele guvernului rusesc prin care ei erau autorisaţi sĕ rĕmână în Bulgaria chiar în contra voinţei principelui. Imediat după aceasta agentul diplomatic rusesc d. Ionin înmânuà principelui următorul ultimatum: Ântâi, principele trebuia sĕ depună puterea nemărginită pe care i-o încredinţase guvernul bulgar. Al doilea, el trebuia sĕ convoace până în şase luni marea adunare naţională pentru a reviḑui constituţiunea. În sfêrşit trebuia sĕ lase administraţiunea ţĕrei pe seama generalilor şi trebuie se cedeze chiar dreptul de a semna decrete. Principele se opuse categoric, dar cu timpul trebuì sĕ cedeze. O telegramă din Petersburg sili pe principele sĕ semneze un manifest pentru convocarea adunării generale.

Ca o completare a acestei descrieri împărtĕşim câteva informaţiuni din Rusciuc. Principele Alecsandru, se ḑice într'o scrisoare cu datu de 7 Septemvre, se opune mereu încercărilor lui Jonin de a-i lua puterea din mâni şi de a o concentra în mânile generarilor ruşi sprijinindu-se întru aceasta pe poporaritatea sa necontestată şi pe opunerea tuturor cercurilor bulgare în contra dominaţiunii rusesci. În cercurile bine informate se ḑice că Germania şi Austro-Ungaria au făcut din misiunea lui Jonin obiectul unor întrebări în Petesburg. Se aşteaptă sprijin şi dela alte puteri. Din partea Rusiei se lucrează cu ardoare pentru a crea starea de lucruri ce ea doresce înainte de intervenţiunea diplomaţiei. Se crede că Ruşii ţintesc la detronarea principelui Alecsandru. În acest cas ei au drept candidat pe principele Waldemar, fiul cel mai tînĕr al regelui Danemarcei. „Românul“.

Varietăţi.

* Ministrul president Tisza a plecat Vineri la Szegedin de unde va merge la Gest spre a se odihnì puţin. Escursiunea la Ostende remâne pentru anul acesta cu totul.

* (Denumire de comite suprem.) Cetim în diverse foi după „Orsz. Ést.“ că în locul dlui Wächter pentru comitatul Sibiiului e denumit Mauriţiu de Brennerberg. Scirea aceasta ar altera pe a noastră de sub „Mai nou“ din nrul trecut. Foaia oficială ne va aduce claritate în punctul din cestiune. Dacă va fi şi ea de acord cu „Orsz. Ést.“ dispare ori ce îndoială. Până atunci însĕ comitatul nostru nu este asigurat contra denumirei contelui **Betlen**, care a fost candidat în linia primă, după cum ni se asigură nu numai din o parte. Mauriţiu Brennerberg, pe cât am aflat noi de Sâmbătă încoace, este însĕrcinat numai cu conducerea agendelor comitelui suprem. De altmintrea fiind denumit chiar comite suprem în toată forma, nu e pe viaţă, ci numai până vrea guvernul.

* (Băile dela Tuşnad) din Transilvania le-au luat în arêndă pe 40 ani un consorţiu englezesc. Acesta s'a obligat în doi ani şi jumĕtate a învestì 300,000 fl. Mai ântâiu se va clădì o casă de băi şi un portic de cură, mai încolo un hotel mai mare şi un institut de cură cu apă.

* (Aniversarea luării Griviţiei) a fost serbată în toată ţeara. În Bucuresci mai toate casele de pe calea Craiovei, strada Lipscani şi alte strade mai principale erau impodobite cu stindarde tricolore. La oarele 11$\frac{1}{2}$ s'a oficiat la Mitropolie un serviciu, la care au asistat domnii ministri Sturdza, Lecca şi Aurelian, domnii generali Cernat şi Arion şi alţi oficeri de toate gradele, precum şi un numeros public. Principele Urusoff, ministrul Rusiei în Bucuresci a asistat la serviciu insoţit de d. Moruzzi, secretar al legaţiunei rusesci. La Sinaia aniversarea luării Griviţei a fost serbată cu mare pompă. După serviciul religios, oficiat în monăstire, la care au asistat MM. LL. Regele şi Regina s'a servit garnisioanei din Sinaia un dejun militar oferit batalionului de Maj. s'a Regele.

Întregul cantonament era frumos decorat cu arcuri de triumf şi drapele, baracele oficierilor şi ale soldaţilor erau asemenea ornate cu mult gust cu flori de munte, braḑi şi verdeaţă, printre cari apăreau inscripţiuni amintind faptele glorioase ale resboiului trecut. Între acestea, una mai cu deosebire avênd următoarele versuri ale neuitatului Bolintinean:

„Pentru ţeară mori!
„Şiţi va fi mormêntul coronat cu flori!

atrăgea privirile tuturor. Puscile aşeḑate pe frontul de bandieră erau legate cu girlande de ştejar şi braḑi. În mijlocul pieţei de arme, sub un vast umbrar frumos decorat, avênd toate laturile deschise, era aşeḑată masa regală şi împregiurui mesele trupei. După ce Regele şi Regina au visitat cantonamentul, arĕtând şefului batalionului înaltele Lor mulţămiri pentru frumoasa împodobire, au intrat sub umbrar în sunetul musicei, urmaţi de invitaţi şi oficeri, şi au luat loc la masa, la care au luat parte S. S. stariţul monăstirii Sinaia, oficerii batalionului cu soţiile lor, Curtea Majestăţilor lor şi persoanele invitate, preste tot 55 persoane.

Maj. S'a Regele rĕdicând păharul a rostit cu voce resunătoare următoarele cuvinte:

„Griviţa, Plevna sûnt nume, cari găsesc astăḑi „un puternic resunet în toată ţeara. Ele sûnt nume „scumpe armatei, care a avut fericirea a stropì „aceste locuri cu sângele, sau dobêndi astfeliu neatêrnarea patriei. Lupta bărbătească dela Griviţa „este încă adênc tipărită în inimele noastre şi va „remânea pentru generaţiunea viitoare ca un esemplu strălucitor de vitejie. Plin de recunoscinţă „închin dar acest păhar în amintirea eroilor căḑuţi „şi în onoarea armatei, care sûnt convins, va fi totdeauna petrunsă de înalta şi frumoasa sa misiune. „Se trăească armata!

Cu aceeaşi ocasiune M. S. Regina a pronunţat cuvintele următoare:

„Ridic acest păhar în onoarea mamelor române „cari au dat pe fii lor ţerei.“

După discursurile domnilor generali Budisteanu, Teodori şi d. major Petrescul, dejunul fiind terminat s'a încins o mare şi frumoasă horă a soldaţilor în care sau prins oficeri, invitaţi, doamnele presente şi poporul. Din nenorocire însĕ, aceasta horă s'a terminat pela oarele 3 din causa ploaei care începuse a cădea şi ţiuu până seara; astfel că Majestăţile Lor au fost silite a se retrage dela această frumoasă serbare. La oarele 8 seara o frumoasă retragere cu facle se făcu în curtea monăstirii.

* (Monumentul dela Plevna,) ridicat în memoria luărei Griviţii, s'a inaugurat alaltăeri în presenţa delegaţiunei armatei române, slugindu-se şi o panahidă pentru sufletele ostaşilor morţi pe câmpul de bătae. Monumentul consistă dintr'o capelă (paraclis) sub care se află o boltă pentru osemintele morţilor. Alte două monumente se vor redica în curênd la Rahova şi la Smârdan. Cel dela Rahova va representa statua unui dorobanţ, şi cel dela Smârdan statua unui vênător. Amêndouĕ sûnt de bronz şi vor fi aşeḑate pe câte un piedestal de granit.

* (Palatul dela Sinaia) se va inaugura preste vr'o 15 ḑile. M. S. Regele a hotărît se introducă lumina electrică în acest palat.

Mai nou.

Mişcarea revoluţionară cresce în ţinutul dela Rujevatz. Sâmbătă s'au ciocnit insurgenţii cu trupele, cari veniseră dela Novi. Un mort şi mai mulţi răniţi din partea insurgenţilor. Despre perderile trupelor nu se scie nimica. Insurecţiunea se întinde spre Carlstadt.

„N. fr. Presse.“ În Erţegovina s'a ivit între Nevesinie şi Uloc o bandă de lotri de 50 oameni. Alta bandă s'a arătat la Iablaniţa. Conducetoriul bandelor este faimosul Forta.

Principele Bulgariei a esmis un manifest în privinţa restaurărei constituţiunei bulgare.

În comit. Caraş-Severinului, retragêndu-se Pattyanszky, postul de comite suprem se va înlocuì cu contele Bissingen.

Loterie.

Sâmbătă 14 Septemvre 1883.

Buda: 9 8 27 88 31

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 15 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.—	119.—
Renta de aur ung. de 4%	87.05	86.95
Scrisuri fonciari alc institutului „Albina“	—.—	100.30
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.49$\frac{1}{2}$	9.50
100 marce nemţesci	58 55	58.50

Nr. 220 [513] 2—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala confesională gr. or. din comuna Poiana protopresbiteratul Gioagiului I concursul publicat în „Telegr. Rom.“ Nr. 84 85 se prolungesce până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 200 fl. v. a., salariu anual cuartir gratuit şi 6 orgii lemne de foc.

Petiţiunile concursuale instruite conform legilor în vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Gioagiului I în Hondol, posta ultimă: Secărâmb *(Nagyág)*.

Hondol 27 August 1883.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresb.

Nr. 280 [509] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci în comunele mai jos enumerate din protopresbiteratul Lupşei se escrie concurs cu terminul până în 20 Septemvre 1883 st. v.

1. Ofenbaia, cu salariul în bani 180 fl. o grădină de cucuruz 30 fl. şi jumĕtate din venitul cantoresc calculat în 30 fl.

3. Valea-Lupşei, cu salariu 150 fl.

3. Muncel, cu salariu 100 fl.

4. Mogoş-Valea bârnei, salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

5. Mogoş-Mămăligani, cu salariu 100 fl. şi 20 decalitre grâu.

6. Brăzesci, cu salariu 200 fl.

7. Mogoş-Miclesci, cu salariu 200 fl. totodată cu fie care post este impreunat cuartir liber şi lemnele de foc necesari.

Doritorii de a competa la unul din acestea posturi au aşi aşterne suplicile lor instruite cu documentele prescrise în stat. org. şi Normativul sinodal din 1882 la subscrisul până la terminul prefit.

Ofenbaia în 18 August 1883.

În conţelegere cu comitele parochiali respective.

Ioan Danciu m. p.,
adstr. prot.

Nr. 211 [512] 3—3

CONCURS.

În protopresbiteratul gr. or. al tractului Geoagiului I. sûnt de a se ocupa următoarele posturi învetătoresci:

1. Hondol, cu salariu anual 250 fl. v. a., cuartir gratuit şi 10 fl. relut de lemne din cassa bisericei.

2. Hărău, cu salariu anual de 250 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

3. Vălişoara, cu salariu anual de 250 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

4. Şoimuşul mureşan, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

5. Boholţ, cu salariu anual de 200 fl. cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

6. Uroiu, cu salariu anual de 200 fl. v, a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

7. Seliscioara, cu salariu anual de 200 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

8. Fornădia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit 1040 °☐ loc pentru grădină de legumi.

9. Dealu mare, cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

10. Certeşul superior, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi lemne de ajuns.

11. Voia, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

12. Porcurea, cu salariu anual de 150 fl. v. a., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

13. Boiu, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

14. Suligete, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit cu grădină de legumi şi 2 orgii de lemne.

15. Măgura, cu salariu anual de 150 fl. cuartir gratuit si 2 orgii de lemne.

16. Fizeş-Barbura, cu salariu anual de 150 fl., cuartir gratuit şi 2 orgii de lemne.

Cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare pe lângă însemnarea locului de ubicaţiune şi a postei ultime au a se subscerne oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I. în Hondol până la 15 Septembre a. c.

Hondol în 16 August 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu I.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresbiter.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 104 Sibiiu, Joi 8/20 Septemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **strâinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Urmare.)

„În liceu se propune limba germană, slovacă, franceză și englesă, cea maghiară din contră n'avè un singur profesor. Tinerii maghiari se cualificau pe cale privată, ca se nu-și uite limba maghiară în orașul de încoronare unguresc. Astădi pe lângă 30,000 de germani, cari sciu ungresce sûnt în Pojon 7½ mii unguri genetici, ceva mai mulți ca slovaci în comitatul Pojonului. În Tirnavia nu erau unguri de loc, ea era oraș slovac-german, astădi locuesc acolo preste 1½ mii de maghiari.

„Între cele trei libere orașe regesci din comitatul Baciu-Bodrog, toate trei erau în mare parte sêrbe. Două din trei părți ai celor 32,984 de locuitori ai orașului Teresiopol erau sêrbi, și numai una a treia erau maghiari și sêrbi. Astădi dintre 61,367 de locuitori ai acestui oraș 30,074 — (va se dică aproape jumêtate) sûnt maghiari, 1479 germani, 325 slovaci, 26,637 sêrbi. Maghiarismul întrece pe sêrbism, precând înainte cu 50 de ani sêrbii erau în majoritate precumpănitoare.

„Chiar și în Neoplanta causa maghiarismului dovedesce înaintare. Între 17,000 de locuitori nu era un singur maghiar. După datele cele mai noue ale consignațiunei în Neoplanta dintre 31,000 de locuitori 6½ mii sûnt maghiari, aproape 9000 sêrbi și 5000 germani. Înainte cu 50 de ani și acestia (germanii,) erau în preponderanță față cu maghiarii. Asemenea s'a maghiarisat și orașul Șombor. Prin ani cei 21,000 de locuitori erau mai toți sêrbi, puțini germani, și mai puțini maghiari. Astădi între 24000 de locuitori din Șombor 5000 sûnt maghiari, 2600 germani, 15000 sêrbi. Maghiarismul așa dară s'a ridicat deasupra germanismului. Orașul Baia s'a maghiarisat în proporție mai mare. Înainte cu 50 de ani ea era cetate sêrbă-maghiară-germană, astădi o putem numì curat maghiară. Intre 19,000 locuitori numai 2000 sûnt germani, 250 sêrbi, ceilalți sûnt maghiari. Asemenea e și Zenta oraș maghiar, între 21,000 de locuitori maghiarii compun marea majoritate. Numĕrul locuitorilor maghiari e 18,000, cel al germanilor aproape 500, al sêrbilor aproape 2000.

„Cei 14,652 locuitori din Timișoara înainte cu 50 de ani erau mai toți germani, sêrbi și valachi. Maghiarii făceau o mică fracțiune, astădi maghiarii cu escepția germanilor, au pus sub picior celelalte naționalități; între 33,000 de locuiri 7300 sûnt maghiari, 2700 valachi, 1700 sêrbi și 18,500 germani.

„În Arad înainte cu jumĕtate de secol erau valachii în majoritate și germanii erau în majoritate față cu maghiarii. După consignațiunea din 1880 între 35000 de locuitori ai Aradului 19,800 sûnt maghiari, 5300 germani, 6400 valachi, 1600 sêrbi. Elementul maghiar este prin urmare în majoritate absolută.

„Între 18,000 de locuitori din Oradea mare prin anii 1830 aproape 50 de percente erau maghiari. N'avem însĕ date sigure despre raportul dintre elementul maghiar și german. Dintre matriculele bisericesci însĕ se constată că înainte cu 50 de ani locuiau acolo 3600 de valachi. Astădi sûnt în Oradea mare 31,000 de locuitori, și elementul maghiar compune marea majoritate, 26,600. Germanii se mărginesc la modesta cifră de 1000, cei 3,600 de valachi nu numai nu s'au înmulțit, dincontră au scădut la 2000.

„*Aceste date dovedesc, că elementul maghiar a învins preste tot locul în orașe, pre unde a venit în atingere cu germanismul, serbismul și valachismul.* Mai puțin s'au maghiarisat orașele prin ținuturile slovace, însĕ și aici se poate constata maghiarisare.

„În Solul-vochiu locuiau 580 de maghiari lângă 2500 slovaci, în Trencin 600 maghiari, 2400 slovaci și 1100 germani; în Neutra sûnt 3000 maghiari, 3400 slovaci și aproape 2000 germani. În Cașovia numĕrul maghiarilor este egal cu cel al slovacilor, fie care aproape 10,000, germanii se urcă la 4 mii și câteva sute. În Ujbánya elementul maghiar și german abia se urcă la cifra de 100, și cel slovac e de 4000 de suflete. În Șemnitz și Bélabánya, populația slovacă se urcă la 11,600, maghiarii 1500, germanii asemenea atâția; în Szakolcza slovacii sûnt în numĕr de 4400, maghiarii 83, germani 363. În orașul Modern slovaci sûnt preste 3000, maghiarii nu chiar 200, germani 800. În Leutschau sûnt 3000 de slovaci față cu 600 maghiari și 2100 germani. Slovacii se țin foarte bine chiar și în un oraș maghiar ca Nyiregyháza, unde între 13 mii și câteva sute maghiarii se susțin 8600 de slovaci. Cu toate acestea deși numĕrul maghiarilor este atât de neînsemnat prin părțile slovace, totuși este câstig pentru maghiarism, căci înainte cu jumĕtate de sută nu se afla prin aceste părți nici umbră de maghiari.

„În toate orașele patriei statistica naționalității orașelor e în favorul maghiarismului. Dacă luăm de bază 143 de orașe întreagă populațiunea acestor orașe face 2,143,036 de suflete.

După naționalități se imparte populațiunea acesta în chipul următoriu:

Maghiari	1,335,014	sau	63	Percente
Germani	378,121	„	18	„
Slovaci	155,358	„	7	„
Valachi	77,622	„	3	„
Ruteni	3,586	„	0.14	„
Croați-Sêrbi	89,208	„	4.—	„
Diversi			4.86	„

Cu totul 100 Percente.

Aceste cifre indigitează calea și mijloacele maghiarisărei.

Rassa maghiară cucerесce prin orașe și față cu ea dispar toate naționalitățile. Aici e deci cheia spre problema cea mare a maghiarisărei.

(Va urma)

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Septemvre

Precum ne trezirăm cu insurecțiunea croată ca din senin, așa se vede, că pe neașteptate ne pomenim în pace și în linisce. Vre-o câteva regimente puse în mișcare și insurecțiunea s'a liniscit; nu este însĕ, după cum dice „P. Ll.“, sugrumată de tot. De aceea în toată monarchia numai dieta galițiană din Lemberg face oare-și care sgomot. Polonii cu majoritatea lor precumpĕnitoare numai cunosc margini în triumful lor asupra rutenilor. Acestia, deșì puțini, însĕ în ședința din 17 Septemvre s'au arĕtat hotăriți a face front majorității polone. În deosebi profesorul Romanciuc, care până acì trecea de om moderat, de amic al polonilor și de rutean june a protestat contra esplicărilor date de mareșalul țĕrei în discursul sĕu de deschidere în privința alegerilor din anul acesta. „Nu din incredere față cu polonii au dat alegĕtorii din comunele rurale voturile lor pentru proprietarii cei mari. Procederile cele fără de esemplu la alegeri arată, că altele au fost înfluințele.“ Polonii au respins propunerea lui Romanciuc prin carea cerea a se cerceta după modul și abusurile comise la alegerile unor candidați poloni.

„P. Ll.“, cărui i se telegrafează dela Agram, că puterea militară desvoltată a nădușit mișcarea revoluționară, dară n'au sugrumat-o, stăruesce pe lângă părerile sale, .că mișcarea este de proveniență străină. Diarul budapestan ne spune, în ton profetic, că înainte cu trei dile (în 14 Septemvre n.) ar fi dis: „Părerea noastră merge într'acolo, că urditorii turburărilor din Croația, cu sciință sau fără de sci-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

— Pe onoare! Dta juri pe onoare!... Dar dacă nu esci Cristian Goefle, eu nu te cunosc și n'am cuvênt a-ți crede. Decumva ești Cristian Waldo... un om, care precum se dice, poate imita toate glasurile omenesci... O! vedi mĕ încurc; dară am mult nĕcas... și eu totuși mĕ îndoiesc har Domnului!

— Nu te mai îndoi Margareto, dise Cristian sărind jos; trăsura se oprì. Privesce-mĕ și aflâ că bărbatul care ți-a conferit respectul cel mai adênc și devotamentul cel mai absolut este același care-ți jură pe onoarea sa că este adevĕratul Cristian Waldo.

Totodată Cristian ridicà de pe fruntea sa masca cea de mătasă, se puse resolut la lumina felinarului și arătà fața sa, plecându-se către oblon. Margareta recunoscĕnd pe amicul sĕu de eri, nădușì un țipet de durere prea elocuent poate, și își ascunse fața cu mânile, precând Cristian, lăsându-și masca eară jos, dispăru în mulțimea servitorilor și a țeranilor adunați sĕ vadă festivitatea.

În curênd el dase de dl Goefle, care avea sĕ fie dus în triumf, deșì nu sosise cel dintâiu (el a fost cel din urmă) ci pentru-că făcuse o vitejie neprevĕdută, apucând în sbor cu biciul sĕu peruca lui Stangstadius, care se aședase în sania lui Larrson, spre nĕcasul tinĕrului major. De bună seamă, dl Goefle nu o făcuse într'adins; pleasna biciului sĕu, repedit din întêmplare, se inodase de chica perucei prin una din întêmplările acele, ce nu le poți numì neprobabile, pentru că se întêmplă abia odată într'o mie de casuri. Pălăria savantului mișcată de opintirile dlui Goefle de a-și desface biciul, sbură ca o pasere neagră pe zăpadă, peruca urma chicei, chica nu voia sĕ se lase de pleasna biciului, care dl Goefle n'avea timp a o desface și care, așa terminată într'o massă de peri, plini de pudră, își perduse toată puterea, tot efectul sĕu stimulant asupra șoldurilor generosului Loki. În primul moment de triumf învingĕtorul Larrson n'a vĕdut nimic; dară țipetele și injurăturile lui Stangstadius, care cerea peruca sa dela toată lumea și care-și învĕlise capul cu năframa, atrase îndată atențiunea sa.

— El este! esclamà geologul indignat, arĕtând spre dl Goefle cel mascat; este bufonul acela italian, omul cu masca de mătasă! El a făcut-o într'adins, mișelul! Așteaptă, așteaptă, hoțule de juglău! am sĕ-ți dau o sută de palme ca sĕ te învĕț a batjocori pe un bărbat ca mine!

Mănia lui Stangstadius deșteptà un hohot imens de risete și numele lui Cristian Waldo fu aclamat de toate persoanele escursiunei; dară în curênd scena sĕ schìmbà. Stangstadius, ațițat de risetele acestei tinerimi impertinente, năvălì asupra răpitorului perucei sale, care stând în picioare în sania sa, arĕta trist pricina biruinței sale ce sămâna cu un pesce în capĕtul unei undițe.

În momentul când dl Goefle cu glas prefăcut, acusà pe Stangstadius în termini comici, că i-a făcut posna aceasta pentru a împedeca pe calul sĕu a biruì și a ajunge în cinste la țintă, savantul, care, cu picioarele sale neegale și cu brațele sale strîmbe era agil ca o maimuță, sĕ urcà în dosul sĕu îi smulse pălăria și masca și nu se oprì în projectele sale de resbunare până ce recunoscu cu surprindere pe amicul sĕu Goefle, la moment salutat prin aplaudări unanime.

Deșì dl Goefle nu era recunoscut de toți cari erau acolo, numele sĕu rostit de mulți fu aclamat cu simpatie. Svedii sûnt foarte mândri de celebritățile lor și cu deosebire de talentele, cari valorifică limba lor. Altcum cinstitul caracter a doctorului în drepturi și spiritul sĕu renumit îi asigura ință, sûnt pionerii unei mișcări mari sudslavice. . . . . Noi nu ne vom mira, dacă preste scurt timp vom primì dela fruntariele muntenegrene fel de fel de noutăți, potrivite de a ne întărì în presupunerile noastre".

„Și în adevĕr, continuă acel ḑiar, o telegramă din Viena . . . . . ne raportează despre ivirea unei așa numite „*bande de lotri*" în Erțegovina, care ar fi de 50 capete de mare, pe carea însĕ o am recomanda cu toată căldura atențiunei factorilor conducĕtori . În Erțegovina „*bandele de lotri*" nici odată nu s'au deosebit de „*eroii libertății*". Sĕ nu uităm mai departe ce a sciut face „puțintica Erțegovină," spriginită de Muntenegru. Sûntem departe foarte de a voì sĕ alarmăm, avem însĕ sĕ observăm, că acum, mai mult ca ori când altă dată este imperativă represiunea bandelor de lotri. N'ar strica nici o esplicare amicabilă cu principele de muntenegru.

Dela Berlin se telegrafează că țarul Rusiei se va întâlni cu împĕratul Wilhelm la Kiel.

Ce se va alege din atâtea întâlniri de capete încoronate și de diplomați, nu se scie, vedem însĕ că la Kopenhagen, unde împĕratul rusesc, împĕrăteasa, regele și regina Greciei, vre-o câți-va principi britanici sûnt adunați în giurul regelui Danemarcei, a mai perigrinat și capul cabinetului din London, Gladstone. În Berlin, se ḑice, că presenței lui Glatstone în Kopenhagen nu trebue sĕ i se atribue însemnătate mare politică.

Situațiunea României.

„Românul" în nrul din Dumineca trecută a început, pe cum se vede, o serie de articoli despre situațiunea României. Reproducem în cele următoare articolul din nrul sĕu de Marți despre aceeași temă.

Eată articolul:

„Conferența dela Gastein între principele de Bismarck și d. Ion Brătianu a făcut în Europa tot atâta sgomot cât a produs mai înainte intrarea Italiei în alianța austro-germană.

Pentru ce acum organele cele însemnate ale Europei în genere și ale Franciei în parte, pun pe același picior Regatul Italiei, care are 29 milioane de suflete, cu Regatul României care n'are decât cinci milioane?

Eată cum, în felul sĕu, esplică „Les Débats" dela 9 Septemvre, însemnătatea ce se dă astăḑi României:

> „Austria, Italia, Sêrbia și în fine România vor făptuì în centrul continintelui un fel de asociațiune diplomatică condusă de un singur gerant ale cărui puteri vor fi ilimitate. Mulțamită acestei combinări, guvernamêntul din Berlin nu va mai esercita o egemonie de fapt, ear o adevĕrată dictatură. Englitera va trebui sĕ se resemne la o politică insulară, pe când Francia și Rusia vor fi lipsite de legitima lor înriurire în afacerile Europei.
>
> „Sĕ înțelege foarte bine că Germania și Austria sĕ fi căutat sĕ-și asigure concursul guvernemêntului din Bucuresci. România, a cărei intervenire a fost decisivă la Plevna, va avea un rol tot atât de mare și însemnat în cas când ar isbucni un conflict între Rusia și coalițiunea condusă de Germania.
>
> „Fără sĕ aibă trebuință sĕ-și impue grele sacrificii și sĕ ia o parte activă la luptă, va fi de ajuns regelui Carol sĕ ție în privința aliaților sĕi dela 1877 o neutralitate ceva rĕu voitoare? pentru a întrerupe ori-ce comunicare între Rusia și poporațiunile de gintă slavă din peninsula Balcanilor.
>
> „Sĕ presupunem, din contra, că Românii ar face causă comună cu guvernul din Petersburg, și veriga care lipsesce lungului lanț slav, care se întinde dela țermurile Balticei la gurile dela Cattaro se înlocuesce îndată. Amenințată nu numai de a fi luată în răspĕr din partea Sudului dar de a se vedea în încăerare cu gravele greutăți din lăuntru ce negreșit i le vor rescula naționalitățile lucrate de o propagandă activă panslavìstă. Austria s'ar sfii de a se arunca de bună voie într'o aventură al cărei desnodămênt cu greu s'ar putea prevedea."

„Dèbats" spune apoi că-i este greu sĕ-și esplice cum România s'a apropiat de Germania, care a esclus'o din conferența dela Londra; că i se pare cu totul peste putință de a admite, că ministrul român ar fi sacrificat libertatea de acțiune a țĕrei sale fără a cere îndestularea amorului propriu național al concetățenilor sĕi, și apoi încheiă în modul următor:

„Se poate că după ce a avut puține cuvinte de a se felicita de têrgul făcut la 1877 cu Rusia, Românii se nu mai voiască se contracteze acum cu Germania și Austria o asociațiune și mai puțin folositoare. Totuși rolul lor în această negociare trebue sĕ ne producă mai puțină surprindere decât neprevederea Europei, care creḑênd că regulează navigarea unui fluviu internațional, a produs mijloace de acțiune de cari diplomația austriacă pe placu-i dispune."

„Les Débats" critică cu multă delicateță înțelegea ce se ḑice că s'ar fi făcut între România cu Germania și Austro-Ungaria.

Ḑiarul frances nu numai că nu acusă, precum fac unele ḑiare române, dar arată însemnătatea ce a dobândit România prin acțiunea ei dela 1877; amintesce apoi trista monetă cu care i s'a plătit însemnata ei acțiune dela Plevna și sfêrșesce recunoscênd că acțiunea Franciei și a Europei, în privința Dunării, a fost atât de rea în cât a silit pe ministrul român se caute acum la Gastein îndestularea amorului propriu al concetățenilor sĕi.

Mulțămind marelui ḑiar pentru nobilitatea cu care vorbesce despre noi în această privință, sûntem datori sĕ ḑicem și noi câteva cuvinte în această cestiune.

Începem mai întâiu prin a amintì că învederat este, după toate relațiunile, că până acum nu sûnt decât convorbiri, încercări de înțelegeri și nimic mai mult.

Al doilea. Dunărea nu este pentru noi o cestiune de amor propriu ci de drept și de esistență națională.

„Dèbats", care din nenorocire pentru noi, ne-a combătut în dreptul nostru și în cele mai vitale interese pentru noi, sĕ înșeală astfel chiar acum când recunoasce nedreptatea ce ni s'a făcut de către Francia.

Comparațiunea ce se face între noi și Italia este asemene foarte nedreaptă.

Italia este o națiune, care avênd 28 de miloane se poate apăra cu lesnire de vecinii, cari ar voì sĕ o atace, pe când noi nu sûntem decât cinci milioane și fruntariele noastre de pretutindeni sûnt deschise, cu totul lipsite chiar de cea mai mică fortificare.

Italia scie bine că nu poate fi atacată de Francia; este putință ca Francia sĕ se unească cu Germania și cu Austria pentru a distruge Italia cea mare ce prin sângele ei a smuls'o de sub domnia Austriei.

Posițiunea noastră din nenorocire este cu totul alta.

A trebuit se facem o revoluțiune pentru a scăpa de absoluta domnie a Rusiei.

Revoluțiunea noastră, căḑênd împreună cu revoluțiunile franceze, germane, italiane și ungare, a trebuit resboiul anglo-franc contra Rusiei și puternica protecțiune a impĕratorelui Napoleon III., pentru ca sĕ ne scape de domnia rusească și de ocupațiunea austriacă și sĕ ne lase se făptuim unirea principatelor și sĕ ne alegem un principe.

Înaintea rĕsboiului dela 1877, sciut de toți este, că luptarăm în Francia, în Englitera, în Germania, în Austria și la Constantinopole pentru a ne pune în posițiune sĕ păstrăm neutralitatea; și toate aceste puteri mari fără milă și pĕcat ne lăsară în gura tunurilor turcesci și rusesci.

Luptarăm singuri cum puturăm și dobândirăm, că Rusia în schimbul serviciilor ce-i făceam, deschiḑêndui țeara, sĕ ne dea înscris că ne garantează întregimea teritoriului ce'l aveam.

La Livadia, când dl Brătianu a ḑis că se vorbesce că Rusia ar fi voind sĕ ne ia Basarabia, principele Gortschakoff față cu generalul Ignatieff, a protestat cu indignare.

În ori-ce cas înscrisul pentru întregimea teritoriului s'a făcut.

Noi am dat puternicului nostru vecin înḑecit mai mult de cât ce ne am fost legat a-i da prin menționatul contract. Ca resplată marele imperiu smulse o coastă a micului principat.

Puterile cele mari, între cari Englitera, Francia și Italia, de ginta latină, deteră Basarabia Rusiei, prin tratatul dela Berlin.

Un fapt tot atât de dureros din punctul de vedere moral.

Dl. Waddington, fiind prim ministru al republicei francese, pe când cald era încă sângele frances vărsat la 1870 și 1871, a ḑis președintelui Camerei române:

— Ați făcut rĕu de n'ați primit compensările ce vi s'au oferit la Berlin, pentru a ceda de voie Rusiei Basarabia

Președintele camerei noastre i-a respuns că Românii au învĕțat dela invețătorii lor francesi, că cu nici un preț nu trebue sĕ-și vênḑă chiar un centimetru din patrie.

Tot primul ministru al republicei francese sub pretestul articlului în privința Israeliților, n'a voit se recunoască independența României până ce, ca sĕ ḑicem astfel, nu i-a dat voie principele de Bismarck.

Tot d. Waddington a fost ursit sĕ subscrie nedreptul tratat dela Londra care violează tratatul dela Berlin și prin projectul făcut de francesi și remas vai! sub numele de „proiect frances", recunoasce pe Austrio-Ungaria ca riverană a Dunării dela Porțele de fer până la mare.

Insuși marele ḑiariu „les Dèbats" recuuoasce că Germania esercită „o adevĕrată dictatură"

Recunoasce că din felurite cause „Englitera trebue se se resemne la o politică insulară și Francia și Rusia sĕ fie lipsite de legitima lor înriurire în afacerile Europei".

Când dar aceste mari și glorioase națiuni recunosc că sûnt atât de slabe prin divisarea lor, în cât caută sĕ-și plece capul în fața „adevĕratului dictatore;"

Când din nenorocirea noastră Rusia, în loc de a ne reda ea însĕși de bună voie și ca resplata marelor servițiî ce i-am făcut, restul Basarabiei, ce pe nedrept ne a luat-o la 1812 precum mai nainte

---

afecțiunea și respectul tinerimei. Lumea voia sĕ-l proclame drept învingĕtorul alergării și el avu multă osteneală a împedeca pe bunul maior de a-i ceda prețul care consta într'un corn de beut, curios țizelat, împodobit cu caractere runice de argint. Era o copie esactă a unei anticități prețioase din cabinetul baronului, găsită cu prilegiul săpărilor făcute în hogar cu vre-o câțiva ani mai înainte.

— Nu, nu, scumpe maior, ḑise dl Goefle, băgând în buzunar masca de acì încolo nefolositoare, precând Stangstadius își puse peruca earăși în cap, eu n'am alergat decât pentru onoare, și onoarea mea, adecă onoarea calului meu nefiind nici decât pătată prin vre-o câte-va secunde de întârḑiere cu nefericita perucă cu tot, eu sûnt mândru de Loki și mulțămit cu mine. A-și fi încă și mai mulțămit, adause el eșind din sanie, dacă a-și scì ce a devenit cureaua de pe fruntea acestui biet animal care se va recì.

— Eată-o, îi ḑise Cristian lin, apropiindu-se de dl Goefle; dar fiind că te-ai demascat nu-mi remâne altceva decât a te părăsì, scumpul meu unchiu; Cristian Waldo putea se aibă un servitor mascat, dară dta nu.

— Ba nu, nici decum, Cristiane eu nu te las, rĕspunse dl Goefle. Noi se privim împreună aspectul lacului din vêrful hogarului și sĕ ne reîntoarcem împreună la Stollborg. Veḑi, sĕ încredințăm calul meu unuia din țĕranii acestia și sĕ ne suim acolo sus. Sĕ dăm pe cărarea aceasta, ca sĕ ne ferim de curioși, căci fie care mască neagră neliniscesce și eu vĕd că lumea o sĕ ne împresoare și sĕ ne întrebe.

XI.

Pre când Cristian și dl Goefle se îndepărtară pe ascuns în dosul mormêntului, partea cea mai mare a societății se reîntoarse la castelul nou, aflând suirea hogarului prea obositoare și gerul prea mare. Totul era pregătit într'o escavațiune a solului pe calea jumĕtate, un cort unde era vorba sĕ se ia ponciul; doamnele însĕ refusară și bărbații urmau cu încetul esemplul lor. Coborînd, cam la vre-o jumĕtate de ceas, Cristian și advocatul de pe plat-formă unde se topia statua, prea încălḑită de vecinătatea torțelor de rĕșină, ei intrară din curiositate în peștera aceea împodobită și închisă cu tapiserii, și găsiră acolo pe Larrson cu locotenentul sĕu. Ceialalți juni sclavi amorurilor lor se retraserĕ, sau sclavi cailor lor de cari le era teamă că se rĕcesc, plecaseră s'au se găteau se plece.

Osmund Larrson era un june amabil, care făcea posibilul sĕu pentru a avea spiritul francez, dar care, din norocire pentru el, avea inimă pentru patria sa. Locotenentul Ervin Osburn era una din naturele acele bune și sincere, care nu pot nici măcar cerca a se schimba. El avea toate calitățile unui oficer escelent și a unui cetățean brav cu toată bunĕtatea unui bărbat sănĕtos, care nu-și sparge capul de lucruri cu cari n'are de a face. Larrson era amicul sĕu, șeful sĕu și Dumneḑeul sĕu. El nu-l părăsea ca și umbra sa și nu mișca un deget fără scirea sa. El îl consultase chiar și la alegerea miresei sale.

Cât observară acesti doi amici pe dl Goefle, se repeḑiră către el spre al oprì, jurând că el n'are sĕ părăsească hogarul până ce nu le va face onoarea a bea cu dênșii împreună. Ponciul era gata și numai de aprins.

— Eu voesc esclamà Larrson, sĕ pot ḑice că am beut pe hogarul lacului, în noaptea de 26 spre 27 Decembre, cu doi bărbați vestiți în diferile specialități, cu domnul Edmund Goefle și cu Cristian Waldo.

— Cristian Waldo! ḑise dl Goefle; de unde vrei sĕ-l iei?

— De aici, din dosul dtale. El este întrebat ca un biet cutare, el este mascat, dară tot atâta el a perdut una din mănușele sale groase și urîte și eu am recunoscut mâna sa albă, care o am vĕḑut din întêmplare în Stockholm și am privit-o cu atâta atenție, încât o a-și recunoasce dintr'o mie. Veḑi, domnule Cristian Waldo, dta ai mână foarte frumoasă, dară ea are o particularitate: degetul cel mic dela mâna stângă e ceva îndoit în jos și dta ajutase pe Austria de a ne lua tot în acest mod Bucovina, Rusia ne reia şi partea ce ne o înapoiase;

Când Englitera şi Francia, cari au fost subscris tratatul dela Paris — sanţionat prin sângele vărsat pe câmpiele de luptă — subscriu ele însele nedreapta răpire din tratatul dela Berlin;

Când ele subscriu apoi nedreptul şi ilegalul tratat dela Londra, prin care ne vedem junghiaţi chiar de mâna Franciei, culpabili se fim oare dacă Germania ni-ar oferì acum chiezăşiuirea neutralităţii noastre în resboiul viitoriu şi noi am primì o asemene propunere?

Nu scim negreşit, precum nimenea nu scie în mod positiv, ce cugetă sĕ facă marele dictatore al Europei. Asemenea nu putem scì ce s'a propus primului consiliar al Regelui Carol şi ce el a putut primì *ad referendum*, pănă se va înţelege cu naţiunea. Scim însĕ toţi că nu va putea primì în cestiunea Dunărăii de cât cele cuprinse în nota depusă pe masa congresului dela London.

Scim că el la cas de neapărată trebuinţă ar putè primì *ad referendum* ca românii se combată pentru liberarea unei naţiuni dar nici odată pentru subjugarea vr'unei naţionalităţi.

Scim că, din causa posiţiunei noastre şi a purtării celor mari cu noi, românii doresc neutralitatea, deşi se scie că neplăcută şi stearpă este neutralitatea.

Scim în fine, că acum chiar când toate puterile cele mari au subscris propunerea franceză care recunoasce pe Austria putere riverană pe Dunărea ce aparţine Serbiei, Bulgariei şi României, numai România cea mică a dechiarat, că nu va subscrie ea însĕşi nedreptatea. Puterile cele mari toate în unire şi-au plecat capul şi au ḑis **da** şi numai mica şi mult lovita şi calumniata România a ḑis **nu**.

Din Bucovina.

Rădăuţi în 14 Septemvre 1883.

Astăḑi s'a constituit în Suceava societatea „Scoala română“ cu scopul de a sprigini studenţi sĕraci la scoalele de toate categoriele.

Trebuinţa societăţii acesteia a fost acum de mult simţită, dară mai ales, decând a sistat Ministeriul de culte din Viena stipendiile din fondul relegiunariu. Făcêndu-se sistarea aceasta, s'a pretecstat, că mijloacele fondului n'ar ajunge pentru stipendii, în faptă însĕ a fost tendenţa de a îngreuia studenţilor cursul studielor.

„Scoala română“ e aşadară constituită şi acum se cere activitate vie şi serioasă. Dară în acţiunea aceasta sé nu fim ambiţioşi a da şi a primì numai oferte mari, florini şi ḑeci de florini, ci sĕ ne mulţămim cu cruceri, dară sĕ căutăm numai ca ofertele se fie adese şi făcute de toţi.

Mari oferte nu putem cere nici putem da, pentrucă sûntem oameni sĕrăciţi. Comercianţii şi meserieşii nostri de odinioară s'au stins, têrgoveţii nostri cu realităţi însemnate au dispărut, ţĕrănimea a sĕrăcit, perḑênd în mână streină mii de fălci de pământ strămoşesc, moşiele proprietarilor celor mari sûnt parte vêndute, parte rĕu ipotecate, eară inteligenţa noastră licuresce prin deregătorii ici şi colo ca o stea rătăcită. Va se ḑică materialicesce şi spiritualicesce sûntem rĕu reduşi.

Din calamitatea aceasta însĕ trebuie sĕ eşim şi altă scăpare nu-i decât scoala, adecă luminarea minţii şi imbunĕtăţirea moravurilor. Aici în ţeară e încuibată, pelûngă nesciinţă, beţia, trândăvia, uriciosul joc de cărţi, nepăsarea şi altele. Dacă ar merge cu aceste şi de acum înainte tot aşa cum a mers până acum, atunci nu trebue minte ageră la o prevedere, că în altă sută de ani sûntem sterşi din ţeara aceasta.

Întreprinderea cu, „Scoala română“ nu e aşa dară un lucru de ambiţiune al câtor-va sau o floare la urechiă, ci o necesitate imperioasă. Dela dênsa abia atêrnă a fi sau a nu fi al nostru în ţeara aceasta.

Sĕ ne grăbim deci a o sprigini cu toţi din toate părţile, cu toată căldura şi pe toate căile legale, sciind bine că făcênd aceasta, lucrăm la întărirea vieţei şi perpetuarea esistenţei noastre în ţerişoara asta frumoasă şi mănoasă.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Abrud, 2 Septemvre. *(Dela adunarea generală a reuniunei învĕţătorilor greco-orientali din districtul Abrudului, ţinută în 26—29 August a. c. în Abrud.)* Pe ḑi ce merge se convinge omul tot mai mult despre folosul şi trebuinţa întrunirilor învĕţătoresci.

Cine a luat parte, numai în trei ani de a rêndul, la adunările reuniunilor, — după cum s'a întêmplat şi cu scriitoriul acestor notiţe — s'a putut convinge despre frumosul progres ce acelea l'au făcut în scurtul timp de când sûnt înfiinţate. —

Pentru ca însĕ Reuniunile noastre sĕ'şi poată câştiga vaḑă şi importanţa ce într'adevĕr o merită şi pe care trebue s'o aibă, — mai curênd sau mai târḑiu, după cum vom fi cu toţii de zeloşi faţă cu această instituţie modernă — sĕ cere ca şi clerul sĕ'i dee mai multă atenţie.

Vĕḑênd poporul cum Directorii scoalelor, preoţii, nu consideră de loc întrunirile învĕţătoresci, de sigur că şi ei le ţine de nisce netrebnice lucruri dăscălesci. Cu prilegiul adunărilor învĕţătoresci s'ar putea sădì multe lucruri frumoase în mijlocul poporului nostru, dacă acelea, adunările, ar fi apreţiate din toate părţile, aşa după cum o merită aceasta.

La adunarea generală din Abrud, afară de învĕţători — mi-sĕ pare că 40 la numĕr — n'au luat parte de cât părintele protopop dl Ioan Gall, carele în calitate de president al Reuniunei — cu ne însemnate întreruperi — a fost totdeauna în fruntea adunării. — Părintele administrator protopopesc al tractului Lupşa dl Danciu şi parochul din Bucium-Cerbu dl I. Todescu, care, spre laudă-i fie ḑis, în toţi anii onorează adunările învĕţătoresci cu a sa presenţă şi. . . . finis . . . .

Adunarea a fost fericită a avea comisariu consistorial pe d. prof. seminarial Dr. Ioan Crişan, carele cu un zel particular a luat parte la toate desbaterile lămurind până în cele mai mici amĕnunte diferite chestii, — cu ajutoriul multelor cunoscinţe ce le are. Au fost instructive cu deosebire esplicările D-Sale din normativul scol. — §§-ii referitori la datorinţele învĕţătorilor —, prelegerea practică din limba maternă — o poesie — în al şeselea an de scoală şi lămuririle referitoare la purtarea deosebitelor registre scolare.

Reuniunea recunoscĕtoare i-a şi adus mulţămită prin organul preşedintelui ei.

Momentele mai însemnate, petrecute cu ocasiunea acestei adunări, afară de cele schiţate deja mai în urmă, — au fost rapoartele diferite ale oficialilor reuniunei, — prelegerile practice din limba maternă — trei la numĕr: I—II, III—IV şi V—VI-lea an de scoală — şi de Geografie.

S'a primit o propunere de cuprinsul, că nefiind cărţile noastre scol. compuse de aşa precum cere normativul şi multe, mai avênd şi alte scăderi, Prea Venerabilul Consistoriu archidiecesan sĕ se indure graţios a publica premii corespunḑĕtoare pentru cele mai bune cărţi de scoală compuse în spiritul normativului, — cari sĕ fie întroduse în toate scoalele noastre din archidiecesă şi în chipul acesta încă sĕ ajungem la uniformitate.

Trebuind ca reuniunea sĕ se constituiască în mod definitiv — fiind aprobate deja statutele făcute pe basa nouei arondări — oficialii vechi îşi depun mandatul.

După ce, la propunerea unei comisiuni, sĕ votează unanim mulţămită protocolară, fostului president — d. protopresb. Ioan Gall, — pentru neobositul zel cu care a condus afacerile reuniunei şi pentru interesul deosebit ce'l are faţă de corporaţiunea învĕţătorească în general, — se purcede la noua constituire al cărei resultat este următoriul:

President: Ioan Gall protopresbiter, vice-president: Gr. Sima, secretari I. Aron Cioran, II Alecsandru Sava, cassariu Solomon Coroiu, controlor: Vasilie Corpade, bibliotecariu: Ioan Motora.

Ear de membrii în comitet: Nicolae Corcheş, George Nicola, Ioan Bota şi Ioan Lup.

Resultatele adunărilor noastre ar putea fi şi mai de seamă dacă s'ar unì cu noi şi clerul. Am fi un trup şi o inimă. Lucrând în unire, mai curênd am ajunge ţinta dorită, fericirea mult cercatului nostru neam.

Sĕ ne facem un zid chinezesc, căci numai atunci vom fi asigurat viitoriul urmaşilor. Lucrând fie care după cum ne tae capul, puţin sporiu facem.

. . . .

. . . .

S.—Ima.

Scrisori din Bulgaria.

Corespondenţă particulară a „TELEGRAPHULUI“.

Plevna, 31 August.

Cu prilegiul înaugurărei monumentului ridicat de Români pe locul unde s'a dat crîncena luptă dela Griviţa, Bulgarii au voit şi au isbutit sĕ dovedească ţinerea lor de minte pentru jertfele împlinite de ţeara noastră, avênd de ţintă şi desrobirea lor.

Frăţească a fost primirea ce Bulgarii au făcut delegaţiei armatei care merse în ḑiua de 30 August la Griviţa spre a onora memoria vitejilor căḑuţi pe acele locuri şi oraşul Plevna arĕtă că la scoala îndelungatelor asupriri suferite sub Turci a învĕţat sĕ preţuească pe acei cari le-au făcut bine fără nici un interes.

30. August, fiind ḑiua A. S. Prinţului Alecsandru, sĕ ţinù un Tedeum în Plevna; după aceea se dete cetire proclamaţiunei Principelui prin care se convocă o Constituantă spre a da din nou o Constituţie ţĕrei, răpită acum 2 ani.

Cu această ocasie, directorul scoalei normale din Plevna d. Briljanoff, un bărbat cu mare curagiu cetăţenesc şi un înfocat apĕrător al libertăţilor publice, deputat în desfiinţata cameră, rosti cam următoarele cuvinte:

Fraţilor,

„Ce ḑi frumoasă este astăḑi; pe cer e soare; pe pămêntul nostru e libertate; avem drepturi; ne bucurăm de copii şi de familiile noastre; sûntem stăpâni în casele noastre. — Dar acum 6 ani tot astfel era? Atunci era iataganul turcesc; atunci era împilare şi nedreptate; eram bătuţi ca vitele şi Bulgarul nu scia unde sĕ'şi ascundă capul de relele ce 'l ameninţau.

Cum însĕ s'a făcut această schimbare de care ne bucurăm astăḑi? Prin vr'o minune? Din chiar senin? Nu.

A venit un om cu braţul de fer, a venit Regele Carol I cu vitejii sei osteni, s'a unit cu puternicul Impĕrat al Rusiei, şi acest braţ de fer a sdrobit jugul de fer al musulmanilor.

Cum dar putem noi sĕ nu iubim pe Români şi sĕ nu avem recunoştinţă pentru dênşii?

Cine e Bulgar turcit numai acela trebue sĕ fie nepăsător astăḑi: cine însĕ e Bulgar cu inimă şi patriot acela trebue sĕ meargă la Griviţa spre a se închina cu respect în faţa monumentului ce sĕ ridică astăḑi spre aducerea aminte a eroilor oastei Române, căḑuţi la asaltul şi luarea Griviţei. Bătrêni, tineri, femei, toţi sûnt datori sĕ facă pelegrinagiul la Griviţa, ca sĕ onoreze memoria vitejilor ce au murit şi pentru a le arĕta recunoscinţa lor.“

Cuvintele adînc simţite ale acestui orator de frunte răsunet mare au găsit în mulţime; toată Plevna cu un avênt minunat se afla în faţa paraclisului dela Griviţa când sĕ sĕvêrşì serviciu bisericesc pentru sfinţirea lui.

Serviciul divin odată sfêrşit, generalul Ipatescu, colonelul Herckt şi colonelul adiutant Candiano, toţi aceştia delegaţi ai armatei, au rostit cuvinte însufleţite de nobile simţeminte.

Colonelul Candiano în cuvêntul sĕu a ḑis între altele:

Iubiţi mei Camaraḑi şi dlor

„Sûnt şese ani astăḑi de când soldaţii noştri au înscris cu sângele lor în cartea veacurilor ḑiua Griviţei; cu acest sânge s'a plămădit din nou mărirea României.

Mulţi viteji au căḑut pe acest câmp de luptă, şi ţeara recunoscĕtoare spre aducere aminte, le-a ridicat acest monument, care va fi o dovadă neperitoare despre purtarea Românilor în Bulgaria.

Suflete nobile şi alese de Dḑeu, suflete ale eroilor noştri, înmormêntaţi acì, voi ce fluturaţi acum impregiurul nostru, bucuraţivĕ, căci din vieaţa voastră aţi dat vieaţa

---

nu-l poţi desface de tot, chiar când deschiḑi mâna cu francheţă şi din toată inima. Nu-ţi aduci aminte de un oficer, care te-a vĕḑut în Stockholm scăpând un băiat de corabie de furia unor marinari beţi? Era în port, dta eşai din baraca dtale, erai încă mascat; servitorul dtale a fugit. Băiatul, fără dta, ar fi perit: îţi aduci aminte?

— Da, domnule, rĕspunse Cristian; oficerul acela erai dta care treceai şi trăgênd sabia ai luat pe beţivii aceia la goană; după aceia, m'ai făcut sĕ urc în trăsura dtale. Fără dta m'ar fi ucis.

— Ai fost un bărbat cu inimă cel puţin, ḑise Larrson. Vrei sĕ-i dai încă odată mâna ca atunci?

— Din toată inima, rĕspunse Cristian strêngênd mâna maiorului.

Apoi luându-şi masca jos:

— Eu n'am obiceiul, ḑise el adresându-se către dl Goefle, a-mi ascunde faţa înaintea oamenilor ce-mi înspir încredere şi afecţiune.

— Cum! esclamară împreună maiorul şi locotenetul sĕu, Cristian Goefle amicul nostru de a seară?

— Nu, Cristian Waldo, care a furat numele dlui Goefle şi căruia dl Goefle a binevoit a-i ierta o impertinenţă mare. Chiar aḑi-noapte te-am recunoscut, maiorule.

— A! prea bine. Dta ai asistat la bal în ciuda prejudeţelor baronului, care poate n'ar fi avut bunul spirit a te invita.

— Nu este nicăiri obiceiul a invita ca oaspe pe un om, plătit se facă pe oaspeţi sĕ ridă. Eu nici n'aşi fi avut cuvênt a mĕ afla vătĕmat, dacă m'ar fi scos pe uşe afară şi eu m'am şi espus la aceasta deşi este o prostie. Eu totuşi am o scusă: eu călĕtoresc pentru a cunoasce ţerile ce le percurg ca se am amintiri şi ca sĕ le descriu. Eu sûnt un fel de cărturar observator care-şi face notiţe, ceea ce nu vrea sĕ ḑică că eu sûnt un spion diplomatic. Eu mĕ ocup de artele frumoase şi de sciinţele naturale mai mult decât de datini şi obiceiuri dară toate mĕ interesează fiindcă am fost deja în alte trei ţeri a lumei m'a cuprins dorul de a revedea lumea, lucru ciudat lumea cu tot lucsul sĕu, în fundul munţilor, a lacurilor şi a gheţei dintr'o ţeară în aparenţă neaccesibilă. Faţa mea însĕ par că nu-ia plăcut baronului de aceea m'am dus astăḑi în casa lui cu masca. Dvoastră mi-aţi dat a seară sfatul a nu mai merge la el nici de cum?

— Şi noi ţi-l am da şi acum încă, scumpe Cristiane, rĕspunse maiorul, dacă baronul şi-ar fi adus aminte de incidentul de aḑi-noapte; dar boala sa par' că la făcut sĕ-şi uite. Totuşi păzesce-te de servitorii sĕi. Ascunde-ţi faţa si se vorbim franţozesce căci eată oameni de ai sei, cari ne aduc ponciul şi cari poate te au vĕḑut la bal. (Va urma.)

Bulgariei schingiuite, căci din vieaţa voastră s'a născut înălţarea şi neatîrnarea ţĕrei noastre.

Regele şi căpitanul ce ne-a adus la biruinţă, Regina, muma statornică a suferinḑilor, vĕ salută, astăḑi ca totdeuna, cu mândrie, cu respect şi cu o nemărginită iubire.

Pot perì Carpaţii, se pot scufunda Balcanii, pomenirea voastră însĕ nu va fi nici o dată prada uitărei.

În asemenea solemne momente, nu trebue sĕ uităm pe mărinimosul împĕrat Alecsandru al II-a, care a fost părtaş în aceste lupte şi care a privit cu ochii sei cum soldaţii nostri au sciut se moară pentru a'şi împlinì datoria.

Sfêrşind, colonelul Candiano depuse în capelă, în numele regelui şi a reginei o coroană de stejar aurită pe care sta inscripţia:

Regele şi Regina, Vitejilor ostaşi Români, morţi pentru îndeplinirea Detoriei.

Colonelul Herckt depuse o coroană în numele armatei.

După aceea primarul Griviţa dete o masă soldaţilor ce făceau parte din deputaţiunea oastei române. — El bĕu în sănĕtatea Suveranilor români. — Văzduchul rĕsuna de mulţimea, ce aclama cu entusiasm numele Regelui şi Reginei României.

Seara oraşul dete un banchet deputaţiunei; toţi notabilii Plevnei erau faţă.

Domnul I. Balanov închină românesce pentru România şi Români, arătârdu-le recunoscinţă.

Domnul C. N. Costovici închină românesce pentru colonelul Candiano şi Batalionul al 2-lea de Vênători ce luase Griviţa.

Domnul Briljanoff în termeni călduroşi şi energici aduse aminte strălucirea Imperiului Bulgaro-Român şi timpii Ioaniţilor şi Asanilor; aduse aminte grozava prigonire a Turcilor şi cum România fuse tot-deauna muma şi scăparea Bulgarilor asupriţi; aduse aminte sângeroasele lupte din urmă şi vitejia Românilor şi sfêrşi închinând pentru Regele Carol I. şi voinica sea armată.

Cu entusiasm, ce cu greu sar putea descrie, fură primite toate aceste toasturi.

Oficerii români închinară pentru principele Alecsandru oaste şi poporul bulgar.

Aşa dar această sĕrbătoare este o puternică dovadă că în înima natiunei Bulgare bine-facerile Românilor sûnt adênc săpate şi că bueltirile oficerilor ruşi din Bulgaria pentru a băga vrajba şi a departa pe bulgari de români, au rĕmas sterpe.

Varietăţi.

* (Majestatea Sa împĕratul şi regele Francisc Iosif) a denumit pe regele Milan proprietariu a unui regiment de infanterie austro-unguresc şi biroul de corespondenţă din Budapesta anunţă din Belgrad, că evenimentul acesta este salutat acolo cu mare bucurie.

* „Budapesti Közlöny“ publică demisionarea lui Patyanszky din postul de comite suprem al Caraş Severinului. Agendele le va purta de o camdată comitele suprem al Aradului, Tabaidy, pe lângă ţinerea funcţiunei sale actuale.

* (De ale garnisoanei). Duminecă dimineaţa a plecat batalionul al patrulea din regimentul 82 de infanterie, br. Schönfeld, la Orlat.

* (Reg. 6 de infanterie, „Regele României), după o petrecere de opt ani în garnisoană în Budapestă a plecat Marţi la Seraievo.

* În Cluj s'a confiscat deunăḑile o notă de stat de 10 floreni, fiind că era falsă. Nota era făcută cu mâna; dar aşa de bine, încât numai cu băgare de seamă deosebită s'a putut observa că e falsă.

* (Departe a ajuns.) Vĕduva Solymosy după ce a avut nenorocire a perde pe fata Ester, fără a se sci cum, este condamnată a nu primì nici mângăere nici ajutoriu de frica jidovilor. Lucrul este astfel. Familia ministrului de justiţie Pauler a voit sĕ arangieze o petrecere cu joc în favorul văduvei Solymosy. Fiind vĕduva Solymosy mama acelei fete, care a dat prilegiu la procesul celebru în care apĕrătorii cu procurorul de stat dimpreună au sărit într'ajutoriul acusaţilor jidovi, au isbutit a declara pe acusaţi inculpabili ear pe fata dispărută a o lăsa pradă uitărei, — petrecerea cu joc arangiată, sau ce era sĕ se arangieze a fost timbrată de antisemitică. Doamna, soţia lui dr. Pauler avea sĕ fie patronesa petrecerei. Impregiurarea aceasta s'a esplicat ca demonstraţiune contra sentenţei dela Nyiregyháza. În apropierea ministrului president Tisza se vede că anumiţi indiviḑi au făcut obiect de discusiune petrecerea şi ministrul se vede mai departe că a înţeles causa interesării de petrecere. Pentru ca se dovedească superioritatea in priceperea politicei patriotice Tisza s'a esprimat fără de reserve şi în defavorul vĕduvei. Aceasta a venit la cunoscinţa ministrului Dr Pauler. Acesta a venit la Tisza şi la întrebat; este adevĕrat escelenţă, că nu-ţi place că soţia mea şi fia mea vor funcţiona în balul pentru vĕduva Solymosy? „Tisza la acestea după ce si-au îndreptat ochelarii a respuns:“ „Mie prietine Pauler, n'are de loc se nu-mi placă. S'ar putea întêmpla însĕ ca ţie se nu-ţi placă, dacă aşi disolva cu panduri“ petrecerea la care soţia ta este patronesă. În acelaşi moment s'a telegrafat o telegramă la Badacioni unde avea sĕ fie petrecerea. In ḑiua următoare se ḑicea că petrecerea de binefacere din motive neatêrnătoare de arangiatori nu va avea loc“.

* (Têrgul Sibiilui de toamnă) din anul acesta a fost bunicel. Căutarea cea mai mare a avut-o vestmintele, încălţămintele şi productele pielăritului. Têrgul cel mai slab la avut, la toată întêmplarea hoţii. Nu era destul de mare îmbulzala, pentru ca sĕ'şi practiseze meseria. Aceasta va fi causa, că la têrgul acesta nu s'a făcut nici o arestare.

Loterie.

Mercuri 19 Septemvre 1883.

Sibiiu: 54 74 83 50 81

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 19 Septebre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.49½	9.49
100 marce nemţesci	58.55	58.50

Nr. 387 [515] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci la scoala noastră confesională gr. or. din comuna „Lunca“, Protopresbiteratul gr. or. al Zarandului, se escrie concurs, cu terminul până la 25 Septemvre a. c. st. v.

Salariul împreunat cu acest post învĕţătoresci e 150 de fl. v. a., cuartir şi lemne de încălḑit.

Petiţiunile concursuali, înstruite în sensul legilor şi a regulamentelor din vigoare au a se asterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

Brad, 30 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adm. protopresb. al Zarandului.

Nr. 197 [516] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor staţiuni învĕţătoresci se escrie concurs cu termin până la 23 Septemvre st. v.

1. Vinerea, 2 posturi învĕţătoresci cu leafa anuală câte 300 fl. v. a. cuatir şi lemnele necesare.

2. Orĕstioara de sus, scoala centrală 300 fl. v. a. salar lemnele trebuincioase şi cuartir.

3. Acmar, salariu 150 fl. v. a., lemnele necesare şi cuartir.

Doritorii de a ocupa unul sau altul din aceste posturi au aşi trimite cererile lor instruite conform legilor din vigoare oficiului protopresbiteral al Orĕstiei în terminul sus indicat.

Orĕstie, 29 Agust 1883.

Oficiul protopresbiteral al Orestii în conţelegere cu respectivele Comitete parochiale.

Nr. 260. [514] 1—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinaţiuni consistoriale dto 13 Iulie a. c. Nr. 2809. Pres. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Mercurei pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Mercurea, însĕ numai după ce parochia propresbiterală, carea de present e deja ocupată în mod definitiv, va devenì în vacanţă.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiale şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterali; *b)* venitele ordinare ale parochiei de clasa a III-a.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi binemeritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire de cel puţin VIII clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiele teologice la vre unul din institutele metropoliei noastre şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune, cari s'au după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noestră dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii hirotoniţi înainte de introducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela consistoriul archidiecesan specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a'şi asterne suplicile de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiune a acestui concurs în foaia „Tel. Rom.“, alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc:) şi locuinţa concurentului, anii etăţi, (anul, luna şi ḑiua nascerei) studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora) esamenul de maturitate şi altele; studiile pregătitoare teologice (anul şi locul acelora) şi esamenul de cualificaţiune; serviţele de până acuma pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora), în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni.

Datele din aceasta tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum: carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de servicii bisericesci şi eventualminte toate astfel de recomândări.

Mercurea, 30 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Ioan Droc m. p., **Basiliu Greavu** m. p.,
paroch şi administr. protopresb. preşedinte.
ca notariu.

Nr. 220 [513] 3—3

Prolungire de concurs.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala confesională gr. or. din comuna Poiana protopresbiteratul Gioagiului I concursul publicat în „Telegr. Rom.“ Nr. 84 85 se prolungesce până la 15 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt 200 fl. v. a., salariu anual cuartir gratuit şi 6 orgii lemne de foc.

Petiţiunile concursuale instruite conform legilor în vigoare sûnt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Gioagiului I în Hondol, posta ultimă: Secărâmb *(Nagyág)*.

Hondol 27 August 1883.

Vasiliu Pipoş m. p.,
protopresb.

Nr. 174 [517] 1—3

CONCURS.

Pentru intregirea staţiunilor învăţătoresci la scoalele confesionale gr. or. din jos însemnatale comune bisericesci în protopresbiteratul Cetăţei de peatră se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre a. c. st. v.

1. În Văleni, salariu anul 200 fl. v. a., cuartir liber în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.

2. Finteuşul-mare, salariu anual 200 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

3. Trestie, salariu anual 100 fl. v. a., şi lemne de încălḑit.

4. Făuresci, salariu anual 140 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

5. Fênaţe, salariu anual de 160 fi. v. a.

Doritorii de a ocupa vre-una din staţiunile susatinse vor avè aşi ascerne petiţiunile subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat instruite conform legilor din vigoare.

Cărpiniş, 17 August, 1883.

În conţelegere cu respectivele comitete parochiale.

Ioan Şovrea m. p.,
adm. ppresbit.

Nr. 186 [510] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învĕţătoriu la scoala populară gr. or. din Tilişca, protopresbiteratul gr. or. al tractului Săliştei, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 20 Septemvre a. c. st. v.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 300 fl. v. a. solvinḑi în rate lunare anticipative, precum şi cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele necesari de foc.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite conform legilor în vigoare, până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei; se adauge, că respectivul învĕţătoriu ales va fi dator a ţinea în Dumineci şi Serbători o strană în biserică, a instrua pe toţi elevii umblători la scoală din cântările bisericesci şi a ţinea prelegeri cu un despărţĕmênt al elevilor de repetiţiune.

În conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Tilişca, 14 August 1883.

Comitetul parochial.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 105 Sibiiu, Sâmbătă 10/22 Septemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Urmare.)

„Aşa dară ca şi în evul mediu şi astăḑi e adevĕrat că nici o naţionalitate n'a putut funda cetăţi, numai maghiarul şi germanul. Aceasta e causa, că noi nu ne-am perdut limba. Deoarece însĕ n'am avut adevĕrate cetăţi şi în acelea nu am dominat esclusiv numai noi n'am putut absoarbe pe celelalte naţionalităţi. În timpul mai nou însĕ am ajuns la posibilitatea de a o contopì. Dacă maghiarismul ar fi representat în oraşe în mĕsură mai mică ca pe sate, sau cel puţin în asemenea mĕsură, n'am putè pune multe speranţe nici în maghiarisarea cetăţilor, nici în cea a provinciei. La noi însĕ se constată contrariul. Sûntem în preponderanţă numerică nu numai faţă cu slavii şi românii, ci şi faţă cu germanii, cari în mare parte locuesc prin cetăţi. Germanii sûnt representaţi în cetăţi cu 5, maghiari din contră cu 19 percente mai bine ca la ţeară. Aceasta e destulă dovadă că maghiarismul a cucerit cetăţile în mod irresistibil“.

Adevĕratele elemente ale populaţiunei cetăţilor sûnt industrieşii, comercianţii, artistii, literaţii, capitaliştii, intreprinḑetorii etc. Şi după Beksics şi acestia sûnt unguri numai şi germani. La celelalte naţionalităţi ei lipsesc cu desĕvêrşire. Literatura şi arta în această ţeară este privilegiul rassei maghiare. Tot ce se ridică ca lumină din massa naţionalităţilor se maghiarisează. Geniul cugetă, scrie, produce unguresce. Chiar cultură şi artă germană abia esistă în Ungaria.

„Averea încă e ungurească în mĕsură preponderantă. De mai multe ori a succes germanismului se adune avere, dintre celelalte naţionalităţi nici una. Şi averea are putere de assimilare în această ţeară. Capitalul, proprietatea de pământ maghiarisează pre proprietar. Jidanii nu formează nici o naţionalitate, ei sûnt maghiari.

„Cum stăm cu comerciul şi industria?

„Cele mai nouĕ date statistice şi în privinţa aceasta constată progresul maghiarismului.

„Un mic volum al lui Iekelfalussy caracterisează raportul naţionalităţilor după comerciu şi industrie.

	Industrieşi.		Comercianţi.	
Maghiarii	48.60	Percente.	54.05.	Percente.
Germani	23.67	„	26.57	“
Slovaci	14.58	„	9.46	„
Românì	5.85	„	4.10	„
Rutenii	0.73	„	0.77	„
Croaţi - Sêrbi	3	„	3.22	„

„Cifrele arată că în privinţa industriei şi a comerciului maghiarii dau contigent aşa de mare ca celelalte naţionalităţi laolaltă, computând aici şi pe germani. Maghiarii intrec chiar şi pe germani rassa cea mai industrială şi care locuiesce prin cetăţi. Numai slovacul mai este a se considera ca industrieş şi comerciant. Românul, sêrbul, croatul etc. figurează numai ca fracţiune disparentă şi cu slovacii laolaltă abia compun un percent in industrie şi comerciu, percent care nu scie scrie şi cetì, prin urmare nici nu representă industrie şi comerciu, căci pentru ambele se recere o oare care mĕsură de inteligenţă. Intre industrieşi nu sciu scrie 21.69 percente, între comercianţi 16.75 de percente. Este preste toată indoiala că industrieşi şi comercianţi nemaghiari şi negermani urcă percentele la sumă aşa de mare.

„Industrieşii şi comercianţii nemaghiari cu toate acestea sciu unguresce. Ba în realitate acestia sûnt cei inteligenţi. (După care logică? Red. „Tel. Rom“.)

Unguresce sciu:

		Industrieşi.		Comercianţi.	
Dintre	germani	36.44	Percente.	51.51	Percente.
„	slovaci	24.56	„	31.65	„
„	români	23.73	„	28.14	„
„	ruteni	18.19	„	13.18	„
„	croaţi-sêrbi	30.31	„	41.81	„

„Calcul mediu 30 de percente. Sau putem ḑice: Industria şi comerciul este aproape a se maghiarisa cu desĕvêrşire, căci precând dintre naţionalităţi abia sciu 10 percente unguresce, cetăţenii nemaghiari, cari se ocupă cu industrie şi comerciu, representă în această privinţă 30 de percente.

„Maghiarisarea industriei şi a comerciului e una cu maghiarisarea oraşelor. Aceasta este cea mai nouă fotografie a oraşelor noastre. O putem admira cu consciinţă măreaţă. Chiar şi desvoltarea naturală asigură completul triumf al causei maghiare. Se poate însĕ lăsa maghiarisarea oraşelor şi prin ele a ţĕrei întregi peocesului greoiu al desvoltărei naturale?

„Mijloacele maghiarisărei sûnt de stat şi sociale. *Cele de stat sûnt justiţia, învĕţămêntul public şi administraţiunea publică.*

„*Influenţa maghiarisătoare a justiţiei începe a se simţì. Ea (jusţia) e maghiară începênd dela treptele cele mai inferioare pănă la cele mai superioare. Şi aceasta avem a mulţămî mai mult tribunalelor decât legei. Legea pentru naţionalităţi a făcut aceasta (maghiarisarea justiţiei) imposibilă, căci justiţia noastră aduce cu sine federalismul limbelor, un galimathias, în care de s'ar fi perdut nu numai justiţia, ci şi ideea de stat unguresc.*

„*S'a întêmplat contrariul. Iustiţia este representantul ideei de stat unguresc, ea respândesce limba maghiară. În ţinuturile naţionalităţilor (şi întreagă ţeara e tot asemenea ţinuturi N. Red.) fie care judecătorie este espositura ideei de stat unguresc şi a limbei maghiare. Ea este sentinela impinsă tot înainte în giurul căreia se rĕspâdesce Maghiarismul. Şi aceasta e merit patriotic al judecătorielor noastre; merit pe care nu-l vom uita în veci. Naţiunea le detoresce recunoştinţă.*

„Asemenea s'a maghiarisat şi administraţia publică sau cel puţin s'a întrodus limba maghiară în părţile locuite de naţionalităţi. Avem comitate, în cari nimica nu este unguresc, nimica nu ne indigitează la Ungaria, ci numai administraţia justiţiei.

„Nu mai puţine merite are şi politica comunicaţiei, maghiarisarea căilor ferate nu se poate preţui. Fie care linie, care mai nainte a importat germanismul în Ungaria, astăḑi este pioneriul maghiarisărei. Pe această cale înaintează limba maghiară prin locurile locuite de naţionalităţi. Cu cât se înmulţesc drumurile de fer, cu cât se înmulţesc mijloacele de comunicaţiune prin ţinuturile locuite de naţionalităţi, cu atâta se rĕrpâdesce mai învingĕtor limba maghiară. Politica comunicaţiei este unul dintre cei mai puternici pioneri ai maghiarisărei. Această politică n'are numai problemă comunicativă ci tot odată şi naţională. Individualitatea lui Kemény şi a lui Baross, spiritul lor energic şi maghiar ne dă garanţie, că politica noastră de comunicaţie nu va perde din ohi nici pe viitoriu scopurile naţionale.

(Va urma)

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Septemvre

Trebue că totuşi rĕu stau lucrurile unguresci, dacă puternicii olimpului politic din Budapesta au ajuns se împartă complimente acelor pe cari mai nainte i ameninţa. De astădată sûnt saşii la rênd. „P. Ll.“ este atât de condescendent în cât din ocasiunea denumirei lui M. Brennenberg comite suprem al comitatul Sibiiului, se demite la un articolde fond, în locul prim al foaiei. Articolul caută prin o fraseologie aristocratică sĕ se facă de o parte dogenitorul saşilor pentru „greşalele“ din trecut şi de alta le scoate o păpuşă urîtă, „România iridentă“, din buzunar şi le ḑice: vedeţi! constituţiunea noastră are sĕ ve apere de stafia aceasta. Mai mult, încordânduşi cineva ochii, poate cetì printre şire, că sasilor li se promite şi restituirea Sachsenlandului. Printre

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

O bolă mare de argint, plină cu ponciu aprins fu pusă pe o masă de granit brut şi majorul făcea onorurile cu veselie. Dl Goefle însĕ, aşa chefuit cu o clipă mai nainte, devenise deodată visător, şi ca şi dimineaţa, el părea împărţit între dorul de a se înveseli şi de a deslega o problemă.

Ce 'ţi este scumpul meu unchiu? îi ḑise Cristian umplêndu-şi păharul; te superi fiindcă am depus incognitul meu?

— Nici decum, rĕspunse advocatul, şi decumva vrei, eu am sĕ spuiu în puţine cuvinte, domnilor acestora istoria dtale, pentru a le proba că cu drept cuvênt te tratează ca amic.

— Da, da, istoria lui Cristian Waldo! esclamară cei doi oficeri. Ea trebue se fie foarte curioasă, ḑise majorul, şi decumva are sĕ remână secretă noi jurăm pe onoarea...

— Dară ea este prea lungă, ḑise Cristian. Eu mai am încă două ḑile de şeḑut aici. Sĕ hotărîm un rendez-vous mai sigur şi mai cald.

— Aşa este, ḑise dl Goefle, Domnilor veniţi de ne cercetaţi mâne în Stollborg şi sĕ prânḑim sau se cinăm impreună.

— Dară mâne, respunse majorul, este vênătoarea de urşi; nu veniţi şi Dvoastră amêndoi?

— Amêndoi? Nu; eu nu sûnt vênător şi nu iubesc urşii; şi lui Cristian încă nu-i face plăcere. Vedeţi numai, dacă ar venì un urs şi i-ar mânca o mână... El n'are prea multe cu două ca sĕ facă sĕ joace marionetele. Aratĕ-mi mâna Cristiane, lucru ciudat, degetul cel mic este ţeapăn! Eu n'am observat-o! Este o blesură aşa-i?

— Nu, respunse Cristian, e din naşcere.

Şi arĕtând mâna stângă el adause:

— Aici se observă mai puţin şi totuşi sûnt amêndouĕ mânile aşa; dară nu mĕ genează nici decât.

— Ciudat, foarte ciudat! repetă dl Goefle scărpinându-se în barbă, precum avea obiceiul a face când era neliniştit.

— Nu este aşa ciudat, replică Cristian. Eu am vĕḑut mica aceasta diformitate şi la alte persoane. Veḑi eu am observat-o la baronul de Waldemora. La el se observă cu mult mai bine decât la mine.

— E! minune! tocmai; tocmai la aceasta gândeam. Degetele lui cele mici sûnt complet închise. Şi D-voastră a-ţi observat aceasta domnilor?

— Foarte adeseori ḑise Larrson, şi în faţa lui Cristian Waldo, care dă nefericiţilor mai tot ce câştigă, poţi ḑice fără teamă de alusiune, că degetele aceste închise sûnt cunoscute drept semn de avariţie.

— Totuşi, ḑise dl Goefle, baronul nu cruţă banii. Ai putea ḑice, precum sciu, că generositatea sa este pentru el un cuvênt mai mult a iubì bogăţia cu tot preţul; dară tatăl sĕu a fost foarte desinteresat şi fratele sĕu escesiv generos. Degetele închise aşa dară nu probează nimic.

— S'a găsit aceleaşi particularităţi la tatăl şi la fratele baronului? întrebă Cristian.

— Da şi încă foarte marcate, precum mi s'a spus. Într'una din ḑile, esaminând cu atenţie portretele familiei baronului, eu am constatat cu surprindere, mai mulţi strămoşi cu degetele strimbe. Nu este aceasta ceva foarte bizar?

— Sĕ sperăm, ḑise Cristian, că eu nu o sĕ am nici când altă asemĕnare cu baronul. Încât pentru vênătoarea de urşi, dacă mi-aşi perde amêndouĕ mânile eu mor de plăcere a lua parte, şi eu din partea-mi o sĕ merg de bună seamă.

aceleşi şire însĕ străbate şi frica de vreme slabă, şi frica aceasta trebue sĕ se răfuească pe lângă alte şi prin o sumeaţă ignorare a românilor, cu care tot domniile lor era sĕ se înfrăţească nu mai demult de cât înainte cu un an prin mediele Tintorescu din România şi Gall etc. din părţile noastre. Dar croaţii, cu toată rescoala lor, se pare a fi în şi mai mare graţie ungurească de cum au fost până acum. Oracolul guvernului unguresc spune în foaia de Mercuri seara, că „Journal de St-Petersburg“ s'a ocupat în numĕrul sĕu din urmă cu un articol din „Correspondence Hongroise“, care tratase turburările croate. Pentru noi are interes mai mult ceea ce ḑice foaia din urmă. „În ḑiua, în care croaţii îşi vor ti împlinit datoria, luând parte la victoria cea mare asupra Rusiei, li se vor împlinì aspiraţiunile naţionale, fără de cea mai mică clătinare, realisându-se cu consimţemêntul Ungariei, pentru că în altă parte se va găsì object de compensaţiune pentru ceea ce Ungaria va perde perḑênd Croaţia“.

Se înţelege nici aceasta nu este espresiunea unui amor sincer cu toate că este condiţionat de „victoria cea mare“, Este o ademenire, din care transpiră însĕ douĕ lucruri: un rĕsboiu dorit cu Rusia şi o Croaţie mare sub auspicii unguresci, în soldul ultramontanismului.

Foaia rusească, ce e drept, respunde celei unguresci cu mult spirit, că ceastă din urmă, dacă a păşit odată pe terenul indiscreţiunei trebuea sĕ se esprime mai respicat asupra „compensaţiunei“ după „victoria cea mare“, căci e de tot ciudat lucru, când o foaie, de altmintrea serioasă, deschide prospectul la un rĕsboiu mare şi îngrozitor, numai pentru plăcerea de a afla o cale de scăpare dintr'o perplesitate mai mult sau mai puţin locală, mai mult sau mai puţin temporală, în care s'a încurcat guvernul. De altmintrea, ḑice ḑiarul rusesc, în Agram vor scì, că corespondenţa amintită a vêndut prea curênd pelea ursului şi că sguduitura împreunată cu resolverea afacerei croate e mai lesne de suportat de cât rĕsboiul între cele douĕ împĕrăţii învecinate, care doresc se trăiască în pace

Politica guvernanţilor unguresci provoacă neajunsuri în lăuntru şi ḑiaristica lor provoacă de atâtea ori pe necuratul, până când odată se va arĕta şi nu va fi în stare de al urnì din loc până ce monarchia nu va plătì scumpe jucăriile ambiţiunei fără cumpĕt a politicilor unguresci.

Ca se ne întoarcem însĕ la firul de unde am pornit, amêndouĕ enunciaţinnile şi adecă: cea care privesce pe saşi şi cea care privesce pe croaţi ar demonstra că atât „Schulvereinul“ cât şi turburările au avut efect. Va se ḑică, acei ce fac presiune au şi influenţă efectivă asupra politicilor unguresci. Morala estrasă din procederea politicilor unguresci o aflăm foarte demoralisătoare, căci ea ne ar învĕţa sĕ facem şi noi şi toate naţionatităţile presiune, dar de s'ar afla cumva şi pentru noi şi pentru toţi vre'un „object de compensaţiune.“

Ministrul president Tisza a prins ocasiunea de pĕr şi în Oradea-mare, la un banchet dat de cetăţeni, cu paharul în mână, nu cu apă rece, a rostit o disertaţiune politică în care esprimă, cu alte cuvinte, escusele sale înaintea croaţilor şi cere învoirea dietei unguresci la concesiuni faţă cu croaţii. Nici jidovii n'au rĕmas fără de complimente cu ocasiunea amintitei disertaţiuni.

Trupa cea mică de ruteni din dieta galiţiană se poartă foarte brav şi cu curagiu model. Cu ocasiunea verificărilor unui subprefect deputaţii ruteni au descoperit comediile jucate de poloni ca se ajungă a pune mâna pe mandate. Şi trebue că mari ilegalităţi s'au comis cu ocasiunea alegerei subprefectului, de oare ce şi majoritatea polonă s'a sfiit se verifice după cum propunea comisiunea verificătoare. Deputatul Antonievici (rutean) a ḑis că e ţigănească logica după care a propus comisiunea verificarea alegerei. Logica ţigănească s'a încetăţenit în majoritatea polonă şi se desvoaltă mai departe.

În Bulgaria sûnt lucrurile de tot încurcate. Ministeriul a demisionat şi i s'a primit demisiunea.

Din Croaţia.

Din ceea ce ne spunea biroul de corespondenţă din Budapesta în 19 Septemvre n. ar trebuì sĕ facem conclusiunea, că în Croaţia e linisce completă. Din nici o parte nici un raport despre vre-o turburare; foile croate nu spun nimic nou, ci se mulţămesc a face repriviri preste cele petrecute. Biroul de corespondenţă adauge mai departe, că turburările s'au stins în toate părţile; din unele comune miliţia s'a reîntors.

În acseaşi ḑi foile de seară din Viena amintesc de împărtăşirile oficiale respândite din capitala Croaţiei; sûnt însĕ reservate faţă cu scirile aceste oficiale. Unele din foile vieneze caracterisează liniscea de vre-o câteva ḑile ca o linisce momentană şi nu pot suprima temerea de o esplosiune nouă.

Sûnt versiuni, că scopul turburărilor ar fi fost a transplânta insurecţiunea în Bosnia şi adecă a folosì ocasiunea recrutărei, care are a se esecuta în timpul cel mai de aproape. Insurecţiunea însĕ a isbucnit prea curênd şi prin aceasta planul transplântării s'a paralisat.

De altă parte se ḑice, că planul a fost a atrage şi pe sêrbi în mişcarea revoluţionară, ba unele versiuni merg aşa de departe încât presupun, că principele Caraghiorghevici nu ar fi străin turburărilor din Croaţia şi că în planul mişcărei ar fi fost a se rescula şi sêrbii. Versiunea aceasta este trasă la îndoeală.

Din Dalmaţia vin în acelaşi timp sciri despre o agitaţiune intensivă între slavii de sud. În mai multe localităţi a le cercului Spalato, spun foile din Triest, s'a aflat proclamaţiuni, cari provoacă poporaţiunea sĕ se alăture lângă fraţii revoltaţi din Croaţia. Aderenţi de ai lui Starcevici, cari călĕtoresc în timpul de faţă în lungul şi în latul Dalmaţiei, desvoaltă o activitate febrilă. În Macarsca s'au întêmplat în timpul din urmă demonstraţiuni şi sĕ aşteaptă turburări nouĕ cu ocasiunea alegerilor comunale. Acum de curênd a avut loc în insula Brazza la Selze o întrunire de vre-o sută de persoane. Întrunirea a decis a lucra pentru înfiinţarea unei Croaţii independente, care se cuprindă Croaţia, Slavonia, Dalmaţia, Bosnia şi Erţegovina. În acelaşi timp şi în Agram se aude tot mai tare pretensiunea a se încorpora Dalmaţia în regatul triiunit.

Varietăţi.

* (Convocare.) P. T. Domnii membri ai Comitetului protopresbiteral sûnt prin aceasta convocaţi la o şedinţă estraordinară, pe Luni în 12/24 Septemvre a. c. la 4 oare p. m. în locuinţa subscrisului.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului.

Sibiiu, 8 Septemvre 1883.

Simeon Popescu m p.,
protopresb.

* (Convocare). Onoraţii preoţi din protopresbiteratul Sibiiului sûnt prin aceasta poftiţi a se înfăţişa nesmintit la conferenţa ce se va ţinea Vineri în 16 l. c. precis la 10 oare a. m. în biserica din suburbiul iosefin în Sibiiu. Obiectul: afaceri administrative bisericesci.

Sibiiu, 8 Septemvre 1883.

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

* (Necrolog.) Publicăm următorul anunţ funebru:

PARASCHIVA MANOLE,

văduvă din Braşov,

după suferinţă îndelungată, în etate de 34 ani, fiind provĕḑută cu ss. Taine, Mercuri în 7/19 Septemvre a. c. la 8 oare seara, s'a mutat la cele eterne, lăsând în cea mai mare jale pe obidaţii sei părinţi, douĕ fiice orfane, pe jalnicii sei fraţi, surori, cumnaţi, cumnate, nepoţi şi nepoate.

Remăşiţele pămêntesci a le în Domnul reposatei, ridicându-se dela biserica gr. orient. din suburbiul Iosefin, unde se va cânta proodul, se vor aşeḑa în 9/21 Septembre a. c. la 4 oare d. a. spre odichnă eternă în cimiteriul acelei biserici, la care solemnitate funebră se invită toate rudeniile, amicii şi cunoscuţii.

Sibiiu, 8/20 Septembre 1883.

Ioan Manole, Constantina Manole născ. *Stoicovici*, părinţi.

Diamandi Manole, comerciant. *George Manole*, şef de staţiune telegr., fraţi.

Lucreţia şi *Octavia*, fiice.

Elena Pamfilie, Agnes Duşoiu, Caliopi Cioran, Eleuteria Cristea, surori.

Maria Manole născută *Pascu*, cumnată.

Demetrie S. Pamfilie, profesor şi director. *Ioan Duşoiu*, comerciant. *Emilian Cioran*, paroch, *Nicolae Cristea*, asesor consistorial, cumnaţi.

* (Certe la fruntarii) Cetim în „Resboiul“: Într'un numĕr precedent am fost publicat o informaţiune, despre împuşcarea unor locuitori din Slănic de către unguri. „Gaz. de Bacău“ primind detaiuri esacte dela o persoană ce a fost la faţa locului, ne grăbim a le face cunoscute, căci ele ne arată până la ce grad de barbarie a ajuns vecinii nostri.

Opt locuitori din satul Slănic, după obiceiul vechiu, pleacă la prins de pesci. Ei trec muntele Puf, trec Mira şi alţi 4 munţi pe moşia principelui Ştirbei, Doftana, şi ajung la poalele muntelui Ciegheş tot pe proprietatea Doftana, pe unde curge părîul roşu. Pe când ei pescuiau, se pomenesc, fără a vedea pe nimenea înaintea lor sau în dosul lor, cu o detunătură de puşcă, un locuitor rĕmase pe loc ear ceilalţi fugiră. Ungurii — ca bravi — trăsese foc

---

— Vină cu noi esclamă Larrson: o sĕ viu de dimineaţă la dta.

— Des de dimineaţă?

— A! da, de bună seamă, înainte de ce se face ḑiuă.

— Adecă, replică Cristian suriḑênd, ceva înaintea ameḑii?

— Dta calumniezi soarele nostru, ḑise locotenentul, soarele rĕsare la oarele şepte sau opt.

— Aşa dar . . . sĕ ne culcăm!

— Se ne culcăm! esclamă dl Goefle, deja? Eu sper că ponciul nu ne permite aceasta! Eu acum încep a mĕ linisci de emoţiunea ce mi-a făcut-o peruca lui Stangstadius. Lasă-mĕ sĕ respir, Cristiane; te credeam mai vesel! În astă-seară nu esti de loc vesel, scii?

— O mărturisesc, eu sûnt melancolic ca un Englez, rĕspunse Cristian.

— Pentru ce, nepoate? căci Dta esti nepotul meu eu nu mĕ las de asta odată cu capul, deşi te am tăgăduit ca un laş în public. Pentru ce esti trist?

— Nu sciu scumpul meu unchiu; poate pentru că încep a devenì saltimbanc.

— Esplică aforisma aceasta.

— Sunt trei luni decând umblu cu marionetele timp prea îndelungat. In altă epocă a vieţei mele care ţi-am istorisit o am esercitat aceeaşi meserie tot cam atâta vreme, şi am simţit, deşi în grad mai mic (eram mai tinĕr), ceea ce simţ acum, adecă o iritaţie mare urmată de slăbiciuni mari, mult degust şi nepăsare când am sĕ-mi esercitez meseria, nisce friguri de iritaţie, o revĕrsare de veselie, sau de emoţiune când mĕ aflu la lucru, o tristeţă şi un adevĕrat dispreţ de mine însumi când îmi depun masca şi redevin om aşeḑat ca alţii.

— A! ce spui aci e propria mea istorie; tocmai aşa simţ eu când pledez. Fie care orator, fiecare actor, fiecare artist sau profesor, nevoit a vorbi jumĕtate din viaţa sa pentru a instruì, a lumina, sau a desfăta pe alţii, este ostenit de genul omenesc şi de sine însuşi când cade cortina. Eu sûnt acum vesel şi vioiu pentru că n'am pledat de patru sau cinci ḑile. Dacă m'ai surprinde în cabinetul meu, când viu dela şedinţă, strigând după guvernanta mea, care nu-mi aduce ceaiul destul de iute, după clienţii mei cari mĕ conturbă, după uşile casei mele care scârţie . . . Ce sciu eu? Toate mĕ irită . . . Şi apoi cad în fotelul meu, i-au o carte de istorie sau de filosofie . . . sau un roman şi adorm dulce uitându-mi de blĕstămata mea profesiune.

— Dta adormi dulce, domnule Goefle, pentru că ai, pelângă nervii dtale cei bolnavi, consciinţa că ai făcut ceva folositor şi serios.

— Hm, hm! nu totdeauna! Nu poţi pleda totdeauna cause bune, şi pledând chiar cele mai bune nu esti nici decum sigur dacă pledezi tocmai dreptatea şi adevĕrul. Crede mĕ Cristiane, sĕ ḑice că nu sûnt meserii proaste: eu, eu ḑic că toate sûnt proaste; aceasta puţin privesce pe acela care dă talentului sĕu curs liber. Nu despreţuì meseria dtale: aşa cum este, ea este de o sută de ori mai morală decât a mea.

— O ho! dle Goefle, te încurci în paradocsisme! Aid vorbesce, noi te ascultăm. Dta ai sĕ pledezi aceasta cu elocuenţă.

— Eu n'am se fiu elocuent, dragii mei, ḑise dl Goefle îmbulḑit de cei doi oficeri ca şi de Cristian a da imaginaţiunei sale curs liber. Aici nu este locul a face sofisme şi eu sûnt în vacanţă. Eu vĕ spun sincer, că meseria a desfăta oamenii prin ficţiuni e cea dintâiu din toate, aceasta e necontestabil: cât a sciut genul omenesc se vorbească, el a inventat mitologii alcătuite din cântece şi din povesci; ea este cea dintâiu din punct de vedere a folosului moral, eu aşi susţinea aceasta în contra universităţii şi chiar în contra lui Stangstadius, care nu crede nimic decât ce poate pipăì. Omul nu profită nici când de esperienţă; în zadar îl vei instruì în istoria autentică: el va recădea necontenit, din ce în ce dacă voiesci, dar totdeauna proporţional cu gradul sĕu de civilisaţiune, în aceleaşi nebunii şi în aceleaşi greşeli. Profităm noi înşine de esperienţa noastră proprie? Eu care sciu foarte asupra românilor dintr'o ascundătoare din muntele vecin.

Cei 7 locuitori cari fugiră mai mult de spaimă, căci nu sciau din ce parte le vin gloanțele, ajunşi acasă spuseră familiei acelui ce a remas pe loc împuşcat, că e mort. A doua ḑi dimineaţa pleacă vre o câţi-va şi cu familia mortului, la locul acela. Dintre acei 7, trei încă au fost răniţi doi mai uşor ear' unul mai greu.

Ajunşi la părîul roşu, găsesc pe cel ce rĕmăsese din ei, nu mort dar rănit greu la un ochiu, mai găsesc şi vre-o câţiva unguri din care unul li sau părut la ai noştri că era primarul localităţii din ceialaltă parte. Acesta voia sĕ ia numai decât pe rănit la ei, şi din vorbă în vorbă s'a convenit a se lăsa pe rănit ca sĕ-l aducă la casa lui, şi sĕ meargă un altul. Siliţi de unguri, au luat pe unul din locuitori, care nu lau mai eliberat nici până astăḑi nici nu se scie ce s'a făcut cu el. Dintre răniţi, doi sûnt în spital.

În faţa acestor fapte criminale şi laşe, cerem dela guvernul ţĕrei, dacă mai este guvern al ţĕrei sĕ se lămurească în această afacere. Intervenitau de a se pedepsi culpabili? Cerutau pe locuitorul luat de unguri? Aşteptăm.

* Ioan Pausz, fostul vice comite al comitatului Severinului este condamnat de curie la închisoare de patru ani, computândui se şi arestul preventiv.

* (Foc.) În comuna Disnăieu a ars Vineri în 2 Septemvre 32 case şi 40 clădiri economice. Preste 40 familii au remas pe drumuri şi fără pâne. Cu patru ḑile mai înainte 16 case şi 20 de clădiri economice fură prefăcute în cenuşe.

* (Teatralia). De câte-va ḑile este în mijlocul nostru teatru unguresc. Nu ne-am ocupa cu teatrul unguresc de aici, dacă nu ni s'ar părè prea caracteristic un lucru, pe care nu-l putem trece cu vederea.

Titlul singuraticelor bucăţi teatrale în parantes se pune şi nemţesce şi romănesce. N'am făcut pretensiune şi nu vom face în veci ca sĕ se anunţe şi românesce piesele teatrale unguresci. Ne indignăm însĕ când vedem anunţate aceste piese într'o limbă românească numai de batjocură. Aşa între altele: „Ágnész asszony“ — **Muiere** Agnes, „Clopotele dela Corneville“ cu **Clopotule** dela Corneville şi altele despre cari tăcem. Indolenţa — ca se nu ḑicem impertinenţa — merge până acolo, încât ne batjocuresce limba chiar şi în Sibiiu. Apoi încă se miră că nu le cercetăm teatrul unguresc — ca şi când chemarea noastră ar fi ale cerceta teatrul.

* (Banii sĕracilor.) Statul italian a câştigat, după date statistice, dela anul 1863 până la 1882 prin loteria cea mică *neto* 582 milioane de lire.

* (Un monument comemorativ.) Un sculptor de talent, d. Rosetti, a sfêrşit modelul unui project pentru un monument comemorativ al catastrofei din 28 Iulie dela Ischia. Acest monument se va ridica în casul când se va construì un osuar pentru remăşiţele victimelor, cari n'au putut se fie recunoscute şi îngropate în morminte speciale. Monumentul este foarte semnificativ: Un ânger, cu aripile întinse, stă pe o grămadă de ruine scăldate de valurile mării; aceasta figură, care este perfect modelată, are o espresiune de tristeţă foarte mişcătoare. Într'o mână ţine o coroană de flori, ear cu cealaltă îşi acopere ochii pentru a plânge şi a nu vedea spectacolul unui asemenea mare desastru.

* La licitaţiunnea pentru fortificarea Bucurescilor au concurs: o casă din Pesta, o firmă francesă şi un consorţiu representat de societatea de constructori din Bucuresci.

* (Pentru scoalele din Macedonia.) Mai mult de opt secole limba română în Macedonia a fost obiectul vicisitudinilor, invasi strainismului; în tot intervalul acesta dialectul macedo român a fost lăsat uitării. Pe aici pe colea, câţiva învĕţaţi din occident şi-au dat osteneala a se ocupa de acest dialect, care la prima ivire a făcut inpresiunea unei adevĕrate curiosităţi.

De câţiva ani însĕ limba română în peninsula balcanică începe a'şi lua locul cuvenit în concertul limbelor romanice şi astăḑi formează basa pe care îşi întemeiază teoriile lor cei mai mulţi literaţi în materie de limba română. Mai mulţi scriitori au năzuit a scrie în dialectul macedo-român, astfel au fost Boiagi (gramatică), Maxim (gramatică) şi alţi; după acestia a urmat şi continuă a urma încercări de a scrie în dialectul acesta. Astfel putem cita în prima linie pe domnul Dimitrie Athanasescu, care s'a deosebit prin opere în adevĕr meritorii (gram. geogr. Ist. Sacră etc.); apoi Vangeliu Petrescu (povesci şi cântece) Cionescu (Abeced.) etc.

Acum apare de sub presă a doua ediţie a unui Abecedar sau Manual de Silabism pentru dialectul Macedono-român de un institutor Taşcu Iliescu. Acest Abecedar este încă un mic adaus la clădirea ce se ridică la Românii din Macedonia. Este un opuscul modest, clar şi bun conducĕtor la înlesnirea silabismului.

Aflăm din sorginte positivă că isvorul nouĕilor scrieri în dialectul macedono-român se bucură de protecţia d-lui doctor Obedenarul; nu putem de cât felicita de acest Mecenate ce românii subjugaţi au avut fericirea a câştiga. Deci îndemnăm pe toţi iubitorii de românism, a muncì, a scrie, ca astfel sĕ bine-merite simpatia unui personagiu de valoarea d-lui doctor Obedenar. Dorim ca în curênd sĕ înregistrăm nouĕ scrieri.

„Resb.“ *Dela Calive.*

* (Cultura orezului.) „Monitorul“ României publică raportul dlui S. P. Radianu, subinspector, din ministerul agriculturei, asupra celor constatate la proprietatea statului Dudu, unde s'a încercat cultura orezului. Din raport resultă:

a) Că cultura orezului este una din cele mai bănoase; că poate da un beneficiu de 80 lei la pogon;

b) Că această cultură întrodusă la noi de marii cultivători nu numai că le va permite sĕ imprimeze culturilor caracterul modern al agriculturei, „variaţiunea“, dar le va permite în acelaşi timp sĕ utiliseze locurile umede si sĕ îmbunătăţească şi practica agricolă, întroducênd prin acest fapt irigaţiunile prin devĕrsare;

c) Că insalubritatea nu mai este de temut prin renoirea continuă a apei;

d) Că statul care representă interesele societăţei este dator sĕ dea esemplul binelui prin organisarea „hidraulicei agricole“ şi biuroul studielor şi al îmbunătăţirilor financiare în ministerul agriculturei, creând pe proprietăţile sale sisteme de irigaţiuni şi orezişte, aducênd şi un italian din Piemont cunoscĕtor în practica lucrărilor. Nu cu uşurinţă s'a creat ministerul agriculturei: el a fost cerut de oameni cari cunosc trebuinţele şi interesele ei şi cari au sacrificat o parte din viaţa lor pentru dênsa.

Cele 4 milioane de români cari stau cu braţele curbate la pămênt aşteaptă dela noul minister îmbunătăţiri ca sĕ'şi poată rĕspândì sĕmênţa pe un sol bine preparat.

* (Mulţămită publică.) Dela Rapoltul mare primim cu datul dela 16 Septemvre a. c. o consemnare insoţită de şirurile următoare:

Cu mare bucurie primii astăḑi prin postă suma de 22 fl. 57 cr. v. a. trimisă de Prea onor. D. Dr. Ioan Crişianu prof. seminar. şi comisariu consistorial, colectată în adunările reuniunilor învĕţătoresci din districtele Deva, Zarand şi Abrud.

În semn de recunoscinţă atât prea onor. D. colectante cât şi Onor. D. ajutători le mulţămesc din inimă pentru acest ofert marinimos.

Vĕ rog domnule redactor a primì aceste şiruri în coloanele preţuitului ḑiar ce redigeţi şi după consemnarea aici sub./· alăturată a publica în rênd cu numele caracterul, locuinţa şi suma oferită pre toţi onor. D. ajutători (începutul s'a făcut in Nr. 93 a „Telegraf. roman“.)

Georgiu Foraş,
învĕţator devenit nenorocit prin foc.

(Consemnarea) P. T. domni, cari au contribuit întru ajutorarea nenorocitului învĕţător român gr. or. din Rapoltul mare, Georgiu Foraş, cu ocasiunea adunărilor generale ale Reuniunei învĕţ. din Deva, Zarand, Abrud.

Din Deva. Dela dd. Sebastian Olariu, învĕţător Orăscie 30 cr. Toma Neamţ, învĕţător Dobra 30 cr., Ioan Raţ, învĕţător Lăsău, Dobra 20 cr., Petru Preda, învĕţător Petrila, Haţeg 20 cr., Ioan Fleşer, învĕţător Romos, Orăscie 15 cr., Adolf Cheller, învĕţător Ghelar, Haţeg 15 cr., Dumitru Cossa, învĕţător Cuieş, Iliei 15 cr., Dionisie Trif, învĕţător Batroşa, Deva 10 cr. — Suma 1 fl. 55 cr.

Din Zarand. Dela dd. Georgiu Părău, administ. protopresb. Brad, Zarand 5 fl., Simeon Băcilă, paroch Ormindea, Zarand 1 fl., Constantin Costin, profesor Brad, Zarand, fl., 1 Stefan Albu, profesor Brad, Zarand 1 fl., Simeon Piso pretor Brad, Zarand 1 fl., G. Ignaton, învĕţător Ormindea, Zarand, 20 cr., Alesandru Vlad, învĕţător Banpotoc, Geoagiu I. 50 cr., Ioan Anghel, Brad, Zarand 30 cr., Avram Mihuţ, învĕţător Cărăstău, Zarand 20 cr., Petru Radu învĕţător Nevoieş, Geoagiu I. 20 cr., Alesandru Iovan înveţătoriu Hăţăgani, Zarand 10 cr., Ioan Draia, învĕţătoriu Tomnatec, Zarand 20 cr., Ioan Gherman, învĕţător Brad Zarand 50 cr., Paul Oprişa, teolog an. III. Cebea, Zarand 50 cr., — Suma 11 fl. 50 cr.

Din Abrud dd. Ioan Gall protopop Abrud 1 fl., Ioan Todescu paroch B. Cerb, Abrud 1 fl., Constantin Cotişel, paroch Certege, Câmpeni 1 fl., N. Corcheş, învĕţător Câmpeni, Câmpeni 1 fl., Teodor Pasca, învĕţător Albac Câmpeni 45 cr., Solomon Coroiu, învĕţător Abrudsat, Abrud 20 cr., Georgiu Nicola, învĕţător Albac, Câmpeni 40 cr., Ioan Vĕsa, învĕţător Runcu, Lupşa 20 cr., Basiliu Patiţa, învĕţător Secătura Câmpeni 40 cr., Ioan Danciu, protopresb. administ. Ofenbaia, Lupşa, 1 fl., Ioan Morcan, învĕţător Lazeşce Câmpeni 50 cr., Basiliu Corpade învĕţător Bucium, Abrud 30 cr. Teodor Popa învĕţătoriu Ocolişul mare, Lupşa 20 cr., Daniil Crişan, învĕţător Zlatna, Abrud 20 cr., Iosif Negru, învĕţător Mogoş, Lupşa 10 cr., Ioan Nicola, învĕţ. Vidra, Câmpeni 20 cr., Nicolau Marienescu, învĕţător Micleşti, Lupşa 10 cr., Teodor Duşa învĕţător Pĕtrîngeni Abrud 10 cr., Ioan Şoiţ,

---

bine că mâne am se fiu bolnav, pentru că m'am purtet în astă-noapte ca un june, Dvoastră vedeţi că eu rîd de aceasta! Nu mintea guvernează pe om ci imaginaţiunea, visul. Căci un vis este arta, poesia, pictura, teatrul... Asceptaţi domnilor se-mi golesc păharul înainte de ce trec la punctul al doilea.

— În sănĕtatea dtale, dle Goefle, esclamau cei trei amici.

— În sănĕtatea dvoastră, dragii mei! Eu urmez. Eu nu consider pe Cristian Waldo drept arĕtător de marionete. Ce este o marionetă? O bucată de lemn acoperită cu petece de pânză. Spiritul şi sfletul lui Cristian fac interesul şi meritul pieselor sale. Eu nu-l consider nici numai drept actor, căci nu i-ar ajunge aşi varia accentul şi aşi strămuta glasul în fie-care minut, pentru a ne emoţiona: aceasta nu este decât o abilitate din partea sa. Eu îl consider drept autor, căci piesele sale sûnt cap d'operă în felul lor şi amintesc composiţiunile acele musicale, drăgălaşe şi adorabile, ce le-au făcut vestiţii màiestri de capelă italiani şi germani pentru teatrele de soiul acesta. Este musică pentru copii, ḑiceau ei cu modestie. Într'aceea cunoscĕtorii se delectau la auḑul lor. Dar aşa domnilor, se facem lui Cristian dreptatea care i se cuvine.

— Da, da, esclamau cei doi oficeri încălḑiţi de ponciu, sĕ trăiască Cristian Waldo! El este un om de geniu.

— Nu deplin, respunse Cristian rîḑênd: dară eu vĕd acum pricina despreţului unchiului meu pentru meseria de advocat. El poate susţinea şi te poate face sĕ acceptezi minciunile cele mai grozave.

— Taci nepoate, dta n'ai cuvêntul! Eu ḑic că... dar tu esti nemulţămitor Cristiane! Tu nu esci advocat şi te plângi! Tu poţi căuta adevĕrul general sub toate ficţiunile posibile şi tu esci sătul a te face iubit de oameni! Tu ai spirit, ai inimă, ai instrucţiune, ai purtare bună şi te numesci saltimbanc, ca sĕ-ţi înjosesci opul tĕu şi sĕ-l părăsesci poate! Sĕ vedem nefericitule aceasta este ideea ta?

— Da, aşa este hotărîrea mea, respunse Cristian, eu m'am săturat de meseria mea. Eu am creḑut că o voiu suporta mai multă vreme, dară incognitul prelungit mĕ obosesce ca o copilărie nevrednică unui bărbat serios. Trebue sĕ aflu mijlocul de a călĕtorì fără a cerşì. Am şi căutat deja după mijlocul acesta. E o problemă mare de deslegat pentru acela ce n'are nimic. Omul care sĕ aşeaḑă află totdeauna lucru; acela care vrea sĕ meargă găsesce în ḑiua de astăḑi multe pedeci. În vechime, domnule Goefle, a călĕtori insemna a cuceri pămêntul în profitul inteligenţei omenesci. Oamenii simţeau că aceasta este o misiune augustă, că este devotamentul sufletelor alese. Călĕtorul era o fiinţă sfinţită pentru populaţiuni, ele salutau sosirea sa cu respect şi veneau la el, sĕ afle noutăţile omenimei. În ḑiua de astăḑi, dacă călĕtorul n'are niţică stare, trebue sĕ se facă cerşitor, hoţ sau comediant...

— Comediant! esclamà dl Goefle; pentru ce terminul acesta de despreţ? Comediantul, caruia eu îi dau numele de fabulator, pentru că el este interpretele operei imaginaţiunei (fabulată) are drept scop a abate pe om dela positivitatea vieţei sale şi pentrucă maioritatea soiului nostru prost este prosaică şi brut legată de interese materiale, profeţii cei rei care guvernează opiniunea, resping poeţii şi organele lor. Dacă ar cuteza, ei ar respinge încă şi mai mult pe predicatorii, cari le vorbesc de cer, ei ar respinge religiunea, care este un rĕsboiu în contra pasiunilor mărginite, o doctrină de idealism: dară lumea nu se revoaltă incontra idealismului presentat drept adevĕr descoperit. Ea nu îndrĕsnesce. Ea îl respinge când vine şi vĕ ḑice: „Eu vreau se vĕ probez frumosul şi binele prin simboale şi fabule.“

(Va urma.)

învĕţător Vertop, Abrud 6 cr., Ioan Motora, învĕţător Câmpeni 11 cr., — Suma 8 fl. 52 cr.,

S'au contribuit preste tot din Deva, Zarand, Abrud Suma 21 fl. 57 cr.

Abrud 10 Septembre 1883.

Dr. Ioan Crişan.
prof. coms. con.

Mai nou.

După „P. Ll.“ comitele suprem din Caras-Severin Pattyanszky ar fi victima înclinărilor sale spre partida naţională (română), dar şi a şovăirei sale. Dintr'o corespondenţă mai lungă a numitului ḑiar în materia aceasta se vede că năluca „României irredente“ bântue rĕu creerii politicilor unguresci şi că aceşti din urmă cred că numai Tabajdy, com. supr. din Arad va mântuì Ungaria de bântuelile nălucilor.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 20 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.45	119.30
Renta de aur ung. de 4%	87.75	87 70
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 25	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.—	90.75
London (pe poliţa de trei luni)	119 05	119.95
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.30
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.50½	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.50

Nr. 165 [518] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Cetăţii de peatră se publică prin aceasta concurs amĕsurat prescriselor „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 p. 5 şi a instrucţiunei votate de Sinodul archidiecesan la 13 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului anume în comuna Făuresci aşa însĕ: că până la devenirea în vacanţă a parochiei protopresbiterale, care în present e ocupată definitiv, fiitoriul protopresbiter se va folosi numai de venitele propresbiterale mai jos specificate.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiale şi pentru alte funcţiuni speciale protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puţin de VIII clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiile teologice la vreunul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vreun institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminĕtoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniu de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de introducerea esamenelor de cualificaţiune dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs. ,

Cei ce voesc a concurge la acest post au a'şi aşterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiune a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“, alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină numele, caracterul, (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii (anul, luna şi ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora), esamenul de maturitate şi altele; studiele pregătitoare teologice (anul şi locul acelora şi esamenul de cualificaţiune), serviciile de până acum pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora) în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni

Datele din această tabelă sûnt de a sĕ întări cu documente, cari sĕ se acludă în orginal, precum carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventual toate altfel de recomandări.

Cărpeniş, la 14 August 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al Cetăţii de peatră.

preşedinte. notariu.

Ioan Siovrea m. p., adm. protopresb.

Gavril Cărlig m p.,

Nr. 300 [519] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c. în care ḑi se vor ţinea şi alegerile.

1. Têmpa cu salariu anual 200 fl. v. a. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de încălḑit.

2. Beşan cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de încălḑit.

3. Găunoasa cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir şi lemne de încălḑit.

Cei ce voesc a reflecta la vre una din aceste staţiuni au asi aşterne suplicele lor de concurs, instruite conform legei şi normativelor în vigoare, până la terminul indicat, la subscrisul

Deva la 5 Septemvre, 1883.

În conţeleeere cu comitetele parochiali.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 228 [521] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea învĕţătorească din Unguraş, protopresbiteratul Unguraşului, prin aceasta se escrie concurs cu terminul 24 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

1. În bani 90 fl. v. a.,
2. În bucate vici 40 cu grăunţele.
3. Lemne 3 orgii, din care vine a se încălḑi şi scoala.
4. Punţi de lumină 3.
5. Hârtie pentru scriptele învĕţătoresci conţi 3.
6. Cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină 400□°.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune au asi subscerne suplicele instruite conform legilor din vigoare până la 24 Septemvre a. c. la subscrisul oficiu protopresbiteral.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Füzes Sânpetru, 4 August, 1883.

Oficiul ppresbiteral al tractului Unguraş.

Petru Roşca m. p.
Protopresbiter.

Nr. 264. [520] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţionei de învĕţătoriu în comuna Hepria. protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu: 200 fl. cuartir natural cu grădină şi lemnele trebuincioase. Cererile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se adresa la subscrisul oficiul.

Sebeş 2 Septemvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 260. [514] 2—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinaţiuni consistoriale dto 13 Iulie a. c. Nr. 2809. Pres. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Mercurei pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Mercurea, însĕ numai după ce parochia proprєsbiterală, carea de present e deja ocupată în mod definitiv, va devenì în vacanţă.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiale şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale; *b)* venitele ordinare ale parochiei de clasa a III-a.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi binemeritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire de cel puţin VIII clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiele teologice la vre unul din institutele metropoliei noastre şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune, cari s'au după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii hirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela consistoriul archidiecesan specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a'şi asterne suplicile de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiune a acestui concurs în foaia „Tel. Rom.“, alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc:) şi locuinţa concurentului, anii etăţi, (anul, luna şi ḑiua nascerei) studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora) esamenul de maturitate şi altele; studiile pregătitoare teologice (anul şi locul acelora) şi esamenul de cualificaţiune; serviţele de până acuma pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora), în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni.

Datele din aceasta tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum: carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de servicii bisericesci şi eventualminte toate astfel de recomândări.

Mercurea, 30 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Ioan Droc m. p., paroch şi administr. protopresb. preşedinte.

Basiliu Greavu m. p., ca notariu.

Nr. 197 [516] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor staţiuni învĕţătoresci se escrie concurs cu termin până la 23 Septemvre st. v.

1. Vinerea, 2 posturi învĕţătoresci cu leafa anuală câte 300 fl. v. a. cuatir şi lemnele necesare.

2. Orĕstioara de sus, scoala centrală 300 fl. v. a. salar lemnele trebuincioase şi cuartir.

3. Acmar, salariu 150 fl. v. a., lemnele necesare şi cuartir.

Doritorii de a ocupa unul sau altul din aceste posturi au aşi trimite cererile lor instruite conform legilor din vigoare oficiului protopresbiteral al Orĕstiei în terminul sus indicat.

Orĕstie, 29 Agust 1883.

Oficiul protopresbiteral al Orestii în conţelegere cu respectivele Comitete parochiale.

Nr. 387 [515] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci la scoala noastră confesională gr. or. din comuna „Lunca“, Protopresbiteratul gr. or. al Zarandului, se escrie concurs, cu terminul până la 25 Septemvre a. c. st. v.

Salariul împreunat cu acest post învĕţătoresc e 150 de fl. v. a., cuartir şi lemne de încălḑit.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor şi a regulamentelor din vigoare au a se asterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

Brad, 30 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adm. protopresb. al Zarandului.

Nr. 174 [517] 2—3

CONCURS.

Pentru intregirea staţiunilor învăţătoresci la scoalele confesionale gr. or. din jos însemnatale comune bisericesci în protopresbiteratul Cetăţei de peatră se escrie concurs cu termin până la 20 Septemvre a. c. st. v.

1. În Văleni, salariu anul 200 fl. v. a., cuartir liber în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.

2. Finteuşul-mare, salariu anual 200 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

3. Trestie, salariu anual 100 fl. v. a., şi lemne de încălḑit.

4. Făuresci, salariu anual 140 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

5. Fênaţe, salariu anual de 160 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa vre-una din staţiunile susatinse vor avè aşi ascerne petiţiunile subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat instruite conform legilor din vigoare.

Cărpiniş, 17 August, 1883.

În conţelegere cu respectivele comitete parochiale.

Ioan Şovrea m. p.,
adm. ppresbit.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 106 Sibiiu, Marţi 13/25 Septemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Încheiere.)

„Resultatul maghiarisătoriu al învĕţământului public asemenea este foarte mare. Ce se poate ajunge cu ajutoriul învĕţămêntului public ne documentează esemplul din Posen. Noi însĕ nu putem merge aşa departe ca Prusia. Noi nu putem vătăma în aşa mĕsură simţĕmêntul de sine al naţionalităţilor noastre ca Prusia pe cel al polonilor. Respingem maghiarisarea cu forţa, cu atât mai vêrtos, cu cât prin aceea n'am ajunge nici un scop. Aprobăm însĕ instrucţiunea obligătoare a limbei maghiare în scoalele poporale. Credem că **deocamdată** nu se va putè introduce limba maghiare ca limbă de propunere în ţinuturile locuite de naţionalităţi.

„Când va ajunge limba maghiară şi prin ţinuturile naţionalităţilor atunci limba statutului poate fi limbă de propunere. Până atunci ba.

„Spre scopul acesta trebuesc maghiarisate cetăţile. Cetăţile işi respândesc limba lor fără nici o forţă. Când se vor maghiarisa oraşele noastre, ele vor forma cel mai puternic mijloc social de maghiarisare, mai puternic chiar şi ca ale statului, cari sûnt justiţia, administraţia publică şi cultele.

„Influenţa statului e necondiţionată şi nu sufere contraḑicere. Contra acestei influinţe nu se pot face pronunciamente în Blaj. Este impotent ori ce memoriu românesc şi agitaţia Schulverein-ului. Limba oraşului înghite in sine fără multă sfară şi fără martiriul naţionalităţilor limba provinciei.

„Înse cum se maghiarisăm noi oraşele. Unde e în mare preponderanţă deja elementul maghiar avem puţin de lucru. Problema sea mare trebue încreḑută procesului natural. Oraşele aceste cad sub regula maghiarisărei generale. Trebue sĕ maghiarisăm industria şi comerciul. Trebue promovată desvoltarea oraşelor, ceea se poate face şi prin aceea, că vom mai prelungì dispensarea dela contribuţiune a caselor nou zidite prin oraşe.

„Maghiarisarea comerciului se poate promova pe căile statului şi pe cale socială prin înfiinţarea scoalelor industriale şi comerciale, se poate promova prin subvenţionarea industriei maghiare, ceea ce are influenţă totodată şi asupra înaintărei oraşelor. Şi dacă productele industriei unguresci vor fi tot atât de bune, tot atât de eftine ca cele importate din strĕinătate, atunci scopul patriotic nu va mai pretinde jertfe dela societate. Trebue sĕ ne lepădăm de credinţa greşită că productele din afară sûnt mai bune ca cele ale noastre.

„Această credinţă este rĕspândită mai ales prin clasele mai înalte ale societăţii. Şi aceasta e causa că ele comandează lucruri din strĕinătate, precând ele ar putea face şi aici acasă tot atât de bun têrg, dacă nu încă şi mai bun.

„În escelenta carte a lui Keleti am cetit, că în privinţa aceasta jidanii mai mult promovează causa maghiară. Ori şi cum privim lucrul, antisemitismul e crimă, şi lupta dintre rasse e îndreptată contra ideei naţionale, contra politicei unguresci.

„Este faptă că o imensă parte a comerciului nostru stă în mânile jidanilor, tot asemenea stăm şi cu industria noastră şi pe terenul acesta jidanii ţin comunicaţia comerciului. E faptă mai departe că maghiarisarea industriei şi a comerciului, pe cât e maghiară până acum, avem se o mulţămim jidanilor. Maghiarul cu industria tot se mai ocupă, cu comerciul însĕ numai în casuri escepţionale. Şi dacă 54 de percente ale comerciului sûnt maghiare meritul indisputabil e al jidanului. Comercianţii maghiari sûnt jidani. (În ce sens? Nota Tr.) Şi jidanul se maghiarisează cu masele. Numai o mică părticică de jidani nu scie încă ungaresce. Şi dacă vor sci toţi unguresce, dacă limba maghiară va fi limba lor maternă ceea ce se va întêmpla cu generaţia procsimă, atunci şi industria şi comerciul va fi maghiar. Naţionalităţile se ocupă în neînsemnată mĕsură cu industria şi comerciul. Germanii numai representă oare care cifră, şi şi aceasta din motivul, că jidanul nemaghiarisat încă figurează lângă german în conspectele despre industrie şi comerciu. El însĕ (jidanul) se va maghiarisa mai curênd ca germanul sau ca alte naţionalităţi, ce se ocupă cu comerciul, pentrucă jidanii se asimileaza mai uşor şi mai cu desĕvêrşire. Maghiarisarea jidanilor era în desvoltare, când a erupt cholera antisemitismului. Agitaţia s'a descărcat în capul elementului, care e cel mai aliat rassei maghiare, şi care representă cel mai puternic mijloc de maghiarisare, căci el locuesce în mĕsură mai mare prin oraşe. Limba industriei şi a comerciului în toată lumea a fost limbă cuceritoare. Şi jidanismul va face din limba maghiară limba industriei şi a comerciului.

„Antisemitismul a oprit în desvoltare acest proces. Sĕ poate că el va sista deocamdată şi maghiarisarea jidanilor şi prin aceea maghiarisarea industriei şi a comerciului. Aceasta ar fi aparenţa cea naturală, căci de comun acţiunea provoacă reacţiune. Selbaticul antisemitism neînstrăineaza pre cei 625,000 de jidani, *fără cari nu ne urcăm noi nici la 6 milioane.*

„Eu însĕ cred, că jidanul, deşi ar pute fi scârbit pentru aceasta agitaţiune, nu va înceta a fi patriot maghiar. Îndată însĕ ceva dispărea aerul cel inăduşitoriu al antisemitismului, şi se va restabili pacea socială a Ungariei, — carea e în stadiul de a se restabili — atunci maghiarisarea în masse a jidovilor va progresa în mĕsură potenţată.

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Septemvre

De vre o trei patru ḑile au început a venì sciri şi mai alărmătoare şi cari chiar miroasă praf de puşcă. În „P. Ll.“ de Sâmbătă dimineaţa cetim:

Varşovia, 2[illegible]ptemvre (tel. orig.) Autorităţile militare au primit [illegible]la Petersburg ordin pentru sistarea manevrelor din anul acesta. Gurco se ocupă cu cestiuni strategice şi a călĕtorit la Petrocov şi Consc, unde, la cas de rĕsboiu, va fi cuartirul general. Curatorul scoalelor Apuchtin tocmai a delăturat din toate gimnasiile Poloniei congresuale pe profesorii, care după părerea lui n'au rusificat destul de energic Polonia congresuală. Impresiune deprimĕtoare a facut scirea, că autorităţile au compus o listă secretă de acele persoane, care la cas de resboiu trebue espedate în interiorul Rusiei. Puterile militare se vor sporì în Polonia congresuală în timpul cel mai de aproape. În Octomvre vine dela Cazan în Polonia cengresuală corpul al 15 de armată şi se va aşeḑa în guvernamentul Lublinului. Corpul 15 va fi dislocat, în Zamosk statul major; regimentele şi bateriile în cetăţile şi satele: Hrnbiessov, Zamosk, Tomassov, Biljorai, Janov, Krzessov, Jozefov, Grabovief, Crasnistav, Izbiţa, Tarnogrod, Gorai, Lassciov, Criniţa, Labuniţ, Labunchi, Scebrzejin şi Turobin. Corpul al 14 se va împinge mai departe spre Lublin. Aşeḑarea duor corpuri în guvernamentul Lublinului îndreptăţesce la presupunerea, că Rusia vrea se desvoalte o acţiune rĕsboinică între Vistula şi Bug. În partea aceasta a Poloniei congresuale fruntaria este uscată şi deschisă şi uşurează întrarea în Galiţia, ocuparea districtelor mărginene până la riul San şi înaintarea până la Lemberg. Dela Tomassov până la Lemberg, 12½ miluri, poate ajunge o armată rusească în patruḑeci şi opt de oare. Fiindcă la

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

— Şi totuşi, ḑise Cristian, cărţile cele sfinte sûnt pline de parabole. Ele conţin poveţele vremurilor credinţei şi a simplicităţii. Veḑi, domnule Goefle, pricina prejudeţului nu este tocmai acolo unde o cauţi dta, sau cel puţin nu este acolo decât prin deducţiunea unui fapt ce am sĕ ţi-l indegetez. Comediantul n'are legături reale cu restul societăţii. El nu face serviţii efective în calitatea sa de comediant, şi oamenii nu se stimează între sine, decât după schimbul serviţiilor. Consideră că toate celelalte profesiuni sûnt strîns legate de soartea fie căruia din societate, chiar preotul care, pentru cei necredincioşi, este încă funcţionarul indispensabil a stărei lor civile. Încât pentru ceialalţi funcţionari fie care om vede întrênşii speranţa sa sau sprijinul sĕu la un moment dat. Medicul îi aduce speranţa sănĕtăţii, judecătorul şi advocatul representă câştigul causei sale, speculantul îi poate da avere, negustorul îi procură victualii, soldatul îi ocroteşce securitatea, eruditul favoriză progresele industriei prin descoperirile sale, fie-care profesor a vre unui ram din cunoscinţele omenesci îi oferă instrucţia necesară la diversele chemări omenesci: comediantul singur îi vorbesce de toate şi nu-i dă nimic... decât sfaturi bune cari le face sĕ i le plătească la uşe şi cari auditorul sĕu le-ar fi putut lua gratis din sine însuşi.

— Ei bine, esclamă dl Goefle, pentru ce disputa aceasta? Nu sûntem noi de acord? Tu nu faci altceva, decât probezi ceea ce am ḑis eu. Tot ce este imaginaţiune şi simţemênt este despreţuit de vulgărime.

— Nu domnule Goefle, ci simţĕmêntul neproductiv, imaginaţiunea neproductivă. Apoi de, este ceva dreptate în opiniunea cetăţeanului care poate ḑice către comediant: „Tu-mi vorbesci de virtute, de amor, de devotament, de raţiune, de curagiu, de fericire! Aşa este specialitatea ta de a vorbì; dară fiindcă specialitatea nu-ţi dă decât vorbe nu cere sĕ vĕd în tine altceva decât un guraliv deşert. Decumva esci tu ceva mai mult coboară de pe scândurile acele îndată şi ajută-mi sĕ-mi arangez viaţa mea precum ai reuşit tu în piesa ta aţi arangea ficţiunea. Mântuie-mĕ de podagra mea, pledează-mi causa mea, imbogăţesce-mi casa mea, mărită-mi fata mea după acela care-l iubesce, aşaḑă-mi ginerele meu, şi decumva nu esci bun la toate aceste, fă-mi ghete sau pardosesce-mi curtea mea; fă ceva în sfêrşit pentru banii, ce-ţi dau.

— De unde tu conchiḑi? . . . ḑise domnul Goefle.

— De unde eu conchid, că fie-care om trebue sĕ aibă o chemare, ce servesce direct oamenilor celorlalţi, şi că prejudeţul în contra comediantului şi în contra fabulatorului în general va înceta în ḑiua, când teatrul va fi gratuit şi când toţi oamenii de spirit, capabili a representa bine, se vor face din iubire către artă, fabulatori sau comedianiţi, într'un moment dat, ori şi care va fi altfel profesiunea lor.

— Aceaste este, cred eu, un vis, ce întrece toate paradocsismele mele!

— Eu nu ḑic contrarul; însĕ, înainte cu două sute de ani, nimenea nu scia ceva de America şi cu două sute de ani în urmă se vor vedea, cred, lucruri mai estraordinare, decât toate acele de cari putem noi visa.

Restul ponciului fu beut în conclusiunea aceasta şi Cristian voia sĕ-şi ia remas bun dela dl Goefle, care părea că are poftă sĕ joace un galop în castelul nou cu tinerii oficeri; dară doctorul în drepturi nu voia sĕ se lase de amicul sĕu, care avea în adevĕr nevoie de odihnă şi după ce işi promiseră a se revedea în ḑiua următoare sau mai bine ḑis în aceeaşi ḑi, fiind că erau două oare dimineaţa, fie-care merse la trăsura sa.

— Ei bine Cristiane, ḑise dl Goefle când erau unul lângă altul în sania, care îi ducea spre Stoll-

Lublin are sĕ sosească corpul al 15 de armată, s'au şi îngrigit de cuartire pentru soldaţi. S'a escris o liferaţiune de 36,000 paturi, pentru lazaretele de rĕsboiu s'au acordat un sporiu de câte 100 paturi, spitalele militare şi civile încă au primit ordin sĕ'şi înmulţească paturile. Gurko visitează fortăreţele şi căile ferate Varşovia-Viena, Varşovia-Bromberg, linia Vistulei şi linia care e în construcţiune dela Dobrova la Ivanogrod. Cele dintâiu trei linii au ordin sĕ stea gata a transporta 2,400,000 puḑi de cărbuni şi a avè la disposiţiune vagoane pentru militari. „Mosc. Viedom.“ ḑiariul lui Catcov, asigură că ministeriul de resboiu a înfiinţat magazine de proviant în Vilno, Minsc, Chiev, Novogheorghievsc şi Ivanogrod. Spesele de clădire le acopere ministeriul, care a asignat deja pentru magazine, biscot şi mori 163,180 ruble în Vilno, 302,307 în Minsc, 550,914 în Chiev, 369,000 în Novogheorghevsc şi 375,400 în Ioanogrod.

Atât „D. Ztg.“ cât şi alte ḑiare aflau scirea aceasta cam sensaţională şi fiind din isvoare polone, ḑiceau, că poate esprimă numai dorinţele polonilor.

A doua ḑi însĕ firul electric vine cu altă scire de natura celei dela Varşovia, nu din isvor polonez, ci din isvor curat rusesc. În numĕrul de Sâmbătă seara a lui „P. Ll.“ cetim:

Odessa, 22 Septemvre. (tel. orig.) Conform ordinului din Petersburg, sûnt notate toate vapoarele privaţilor de pe marea neagră şi căpitanilor li s'a ordonat, că după ce vor fi avisaţi, în 8 ḑile se pună vapoarele în portul designat la disposiţiune. Sĕ primească pe bord miliţie, muniţiune şi proviant. În present nu este permis nici unui vapor privat a pleca pe mare, fără de a fi însciinţat mai nainte autorităţile porturilor; de unde a urmat, că comerciul cu cereale [illegible]gnat cu totul; agenturile de transporturi şi căpitanii vapoarelor nu vor se accepteze nici un fel de notări de transporturi.

„P. Ll.“ de Dumineca dimineaţa are următoarea telegramă:

Viena, 22 Septemvre. (tel. orig.) Raporturi private din Odessa, sosite aici dela amici de afaceri se plâng asupra stagnaţiunei complete a comerciului de cereale. Raporturile despre causa situaţiunei acesteia constatează pe deplin scirile dela Odessa ale lui „P. Ll.“, cunoscute aici din împărtăşirile telegrafice.

În fine bursa din Berlin a fost Sâmbătă foarte tăcută şi cu puţină voie pentru afaceri. Numai preţurile rusesci au fost tari.

Avênd numai datele aceste de până aici în vedere şi abstragênd dela evenimentele din Croaţia, Galiţia, Serbia şi Bulgaria; avênd în vedere limbagiul cel înverşunat al presei ruse şi mai cu seamă a celei guvernamentale, care merge aşa de departe în ura sa către Austro-Ungaria, încât ḑice că aceasta e numai o mĕsură poliţienească, o administraţiune dislocată, fantomă istorică, machină artificială etc. etc. care nu le repooducem: arta diplomatică ar fi deamnă de admirat, sciind abate pericolul resboiului, care se vede că e foarte probabil şi încă într'o apropiare neaşteptată.

În mijlocul „liniscei“ vine din Croaţia scirea că în 8/20 Septemvre în satul Farcaşevaţ s'au adunat vre-o 600 de ţerani şi au început a striga: „nu vrem sĕ fim sub unguri!“ Vicecomitele dela Kreutz a trimis numai decât un funcţionariu cu doi gendarmi şi doi miliţiani (honvezi croaţi). Aceştia însĕ s'au retras vĕḑênd mulţimea înarmată cu ciomege, cu securi si cu pusci. Noaptea pe la oara una a sosit dela Kreutz sub conducerea unui locotenent sucurs de treispreḑece miliţiani. Aceştia fură primiţi cu pietri, tăieturi de secure şi cu împuşcături. Gendarmeria şi miliţianii, la rêndul lor, au tras în mulţime. Ḑece ţerani au căḑut morţi, numĕrul răniţilor nu este cunoscut. Dintre miliţiani au căḑut doi răniţi greu.

Dela incidentul acest regretabil încoace nici telegraful, nici ḑiarele n'au mai anunţat vre-o turburare din Croaţia. Sûnt însĕ de acord ḑiarele tuturor partidelor, că liniscea, care domnesce acum în Croaţia, acopere o agitaţiune forte adâncă, care poate esploda în tot momentul.

Temerile despre isbucnirea turburărilor şi în Bosnia şi Erţegovina în timpul recrutărilor cari se vor începe cu 1-a Octomvre n., încă n'au dispărut.

Resultatul alegerilor din Serbia, deşi s'a putut prevedea încă de pe timpul când se scriea, că se vor face după ce miliţianii sêrbi vor fi fost desarmaţi, totuşi au suprins, cu deosebire în sferele politice din Budapesta şi Viena. Serbia, cu care aficioasele noastre au asurḑit, publicul de un timp încoace, spunênd neîncetat, că se află în sfera puterei unguresci, prin alegerile acestea din urmă a dat o desminţire de tot amărîtoare. Resultatul alegerilor în cifre încă nu este deplin cunoscut. La toată întêmplarea încât este cunoscut, pentru guvernul actual este foarte nefavorabil. Guvernul susţine că are treiḑeci şi doi de deputaţi, radicalii şepteḑeci şi şese, liberalii treiḑeci şi doi. Va se ḑică 108 anti — şi 32 guvernamentali, din ceea ce se scie până acum. 9 alegeri sûnt încă necunoscute. Ori cum ar eşì însĕ aceste guvernul nu mai poate ajunge la majoritate. Nici chiar cu aceia, pe care regele are dreptul ai denumì, de oare ce cu acestia, 44 la numĕr, guvernul n'ar ajunge decât la cifra de 76 de voturi, cari sûnt departe de majoritatea absolută.

Regele Milan a trebuit sĕ intrerupă petrecerea la Homburg, la manevrele germane. El se află înaintea alternativei: de dimite ministeriul actual sêrbesc şi a părăsì politica austro-ungurească, sau a ţinea ministeriul actual şi politica de până acì şi a disoalve scupştina, apelând de nou la poporul sêrbesc. Se ḑice că la resultatul alegerilor presente a contribuit mult agilitatea legatului rusesc din Belgrad, Persiani. Stând acesta, apelul înnoit către poporul sêrbesc ar fi foarte problematic, dacă nu chiar periculos pentru rege.

În Bulgaria s'ar părea că a început a se clarifica situaţiunea. Temerile de o schimbare dinastică au dispărut. Venirea lui Zancov *et consortes* la guvern, însoţiţi de un general rusesc în ministeriul de rĕsboiu, s'ar părea, că au împăcat diferenţele şi, ceea ce nu se aşteaptă, cel puţin de o seamă de lume, Bulgaria până una alta a rĕmas tot sub influenţă rusască.

Ministrul president Brătianu, în întoarcerea sa dela Aix les Baines Dumineca a sosit la Viena. Numai atât ne spune firul eletric. Preste tot despre călĕtoriile şi întâlnirile lui Brătianu se scrie foarte puţin. Despre întâlnirea lui cu Bismarck numai atât se scie positiv, că la Gastein Brătianu a petrecut două ḑile.

In Viena se ţin conferenţe ministeriale sub presidiul lui Kalnoky.

In Budapesta au avut loc conferenţe ministeriale pentru pregătirea proiectelor, care au a se înainta la dietă.

Oare unde trăim?

Ca epilog la disertaţiunea dlui Kallay privitoare la legătura occidentului cu orientul prin mediul Ungariei, reproducem următoarea corespondenţă după „Gazeta Transilvaniei“:

T. T.
Dr. GYEMARHE.

Chiar profet de ai fi, ai trebuì se te uimesci cetind inscripţia de stampiliă de mai sus. Ori şi cât vei cugeta nu cred se găsesci, că această inscripţiă are se însemneze: „Teodoru Trescovanu, doftor de vite“ *) (veterinar.)

Dacă vei cerceta mai de aproape ortografia numitului veterinar, vei cugeta negreşit la aceea ţeară, unde civilisaţia se impune cu forţa şi vrênd a afla şi ţinutul unde trăiesce, îndată îţi va trăsnì în minte, că acesta numai acolo poate fi unde si noua cale ferată a fost impusă comunelor, pe care cale li s'a importat Julius Hagel dela Tisza Eszlár, care s'a prefăcut în Havas Gyula, un limbist *non plus ultra* şi translatorul maghiarisărei numelor, ce s'a dictat funcţionarilor subalterni din partea superiorilor lor. Acest Havas Gyula ca adiunct la oficiul orfanal şi conducĕtor al protocoalelor despre orfanii din comitat a edat un „*Román-magyar személynevek betürendes összeállitása* **) pentru folosirea publică, în care se află şi următoarele pocituri:

Ariton=Ambrus. Bukolos=Béla. Domnika=Domokos. Éfrém=Elemér. Firona=Ferencz. Gyerasim=Gyárfás. Isztrate=Szende. Iftyenie=Imre. Iszáj=István. Ilontye=Lajos. Jov=Jozsef. Kimpan=Károly. Kondratye=Kálmán. Melentye=Máté. Meletyia=Martha. Miron=Ernö. Makavei=Márton. Nyekita=Nándor. Olimpiu=Otto. Pintye=Petö. Porfirie=Péter. Palagyia=Panna. Szavu=Csaba. Szkiridon=Simon. Szon=Zsigmond. Sofron=Zsombor. Sofrona=Sára. Számfira=Samu (nadrágostol) Tanászie=Anna (cu poale cu tot.) Trifán=Tamás. Trif=Tihamér. Ursz=Medve. Ustina=Julia. Villa=Vilmos. Zenobe=Zoltán. Zenobia=Zsuzsa.

Dacă cugetă cineva, că acestea 's numai nesce invenţiuni poftească la on. redacţiune spre a se convinge din esemplarul tipărit, ce imi i-au voia a'l aclude. La începutul acestei ilegalităţi şi falsificări de nume s'au aflat doi români energici, amêndoi advocaţi, cari avură atâta îndrăsneală, de au interpelat în public într'o congregaţiune (adunare) comitatensă, pe şolomonari, că din ce nuori a căḑut grindina aceasta? Atunci numai atâta li s'a ḑis, că li se va rĕspunde în adunarea următoare. În restimpul acesta unul din acesti domni advocaţi a primit toate procesele familiare ale comitelui suprem ear' celalalt, advocatul călei ferate, a primit tot din mâna comitelui suprem, un proces gras al unei eredităţi mari, la care comitele suprem e tutor. Şi aşa când s'a dat respunsul în meritul causei — co-

---

*) Dr. GYE (doftor de) MARHE (vite.)

**) Un mic lecsicon român-maghiar de nume proprii după alfabet.

---

borg, tu vorbesci serios de...? Ei, acum vĕd că am luat, nu sciu unde şi nu sciu când, nĕravul a-ţi ḑice tu!

— Păstrează-l, dle Goefle, îmi este plăcut.

— Totuşi... eu nu sûnt în vêrsta a-mi permite... Eu n'am încă şese-ḑeci de ani, Cristiane; nu mĕ lua drept patriarch!

— Doamne feresce! Însĕ, decumva este aceasta dìn partea dtale un semn de amiciţie...

— Da, de bună seamă, fĕtul-meu! Dar aşa eu continuu: spune-mi dară....

Aici făcu dl Goefle o pausă aşa de lungă, încât Cristian credea că a adurmit; dară el se desceptă ḑicênd îndată:

— Rĕspunde Cristiane: dacă ai fi bogat, ce ai face cu banii dtale?

— Eu? ḑise tinĕrul bărbat cu mirare. Eu a-şi cerca sĕ împărtĕşesc pe cât se poate de mulţi cu norocul meu.

— Tu ai fi dar fericit?

— Da, eu a-şi face o călĕtorie în giurul lumei.

— Şi apoi?

—Apoi...? Nu sciu... Aşi descrie călĕtoriile mele.

— Şi apoi?

— M'aşi însura ca se am copii. Eu ador copiii.

— Şi tu ai părăsì Svedia?

— Mai scii? Eu n'am nicăiri legături de familie. Sĕ mĕ iee dracu dacă... Sĕ nu creḑi că esagerez, eu nu sûnt beat, dară eu simţ pentru dta, domnule Goefle, o afecţiune pronunţată şi vreau se fiu spênḑurat dacă plăcerea a trăì pe lângă dta n'ar avea influenţă mare asupra hotărîrei mele!... Dară despre ce vorbim noi? Mie nu-mi plac fantasiile şi n'am visat nici când de noroc... În douĕ ḑile, eu mĕ duc nu sciu unde şi n'am se mai reviu nici odată!

Precând intrară cei doi amici în odaia ursoaicei ei îşi uitaseră cu desĕvêrşire că odaia aceasta era locuită de necuratul. Ei se culcară şi adurmiră fără a mai cugeta la comentarele lor despre apariţiunea de eri seara.

Ei se incercară a urma din paturile lor respective, conversaţiunea; însĕ deşi dl Goefle mai era încâtva escitat şi deşi Cristian îşi da toată osteneala din lume a-i respunde, somnul se puse în curênd ca o lavină pe spiritul tinerului bărbat, şi doctorul în drepturi, după ce infruntă pe Nils, care horcăia de tremurau geamurile, se hotărì a adurmi şi dênsul.

În momentul acesta sĕ desceptă baronul de Waldemora în castelul nou. Întrând Iohan, conform ordinului sĕu în odaie, îl găsi şeḑênd pe pat, jumĕtate îmbrăcat.

— Sûnt trei oare, domnule baron, îi ḑise stolnicul. Te-ai odichnit niţel?

— Am durmit Iohan, dară foarte rĕu; am visat toată noaptea de marionete.

— Ei bine stăpâne n'a fost vis trist! marionetele aceste sûnt foarte posnaşe.

— Aşa creḑi tu? ei bine aşa se fie!

— Dară dta însuţi ai ris?

— Ei, am ris. Viaţa este un ris necontenit... un ris foarte trist, Iohan!

— Ei bine, nu-ţi face gânduri negre. Ce ai sĕ-mi poruncesci?

— Nimic; de va fi sĕ mori astăḑi, cine o va putea impedeca?

— Sĕ mori? de unde drac o ai asta? Dta ai aer minunat astăḑi!

— Dar de m'ar ucide?

— Cine se aibă gândul acesta?

— Mulţi oameni; dară mai cu seamă omul dela bal, acela a cărui faţă şi ameninţare...

— Pretinsul nepot al advocatului? Eu nu înţeleg pentru ce te chinuesci cu omul acela. El nu seamână nici decum cu...

— Taci tu n'ai vĕḑut nici odată în viaţa ta limpede, tu esci miop.

— O! nici de cum!

— Dară un obraznic, care indrăsnesce în casa mea şi în faţa lumei a-mi privi în faţă şi a mi se improtivì.

— Aşa ceva ţi sa mai întêmplat adese ori şi dta ai ris totdeauna.

— Dară de astadată m'a lovit ca fulgerul!

— Este aniversarea aceasta blăstămată! Dta scii bine că ea în toţi anii te face bolnav şi apoi îţi uiţi.

borînduli-se indrăsneala din inimă în foale, toate le-au primit de bune şi le-au luat spre cunoscinţă.

Unde după esecuarea acţiunilor călei ferate de pe comune, acum li se mai impun şi acţiuni de teatru unguresc-naţional — la comune românesci; unde după sistemisarea posturilor de medici, notari de cerc şi moaşe cu plăţi de sus hotărîte, pe punga lăţită a comunelor, se mai impun şi adjuncţi de notari de cerc, contra voiei şi cu toată protestarea comunelor; unde îndeşert scurmă bietul popor pămêntul ḑi şi noapte, nu 'şi are nici bucătura de toate ḑilele, a ajuns la sapă de lemn, pentru că dările ne mai pomenite şi esecuţiile cele necurmate şi de nime controlate, nu mai au capet; unde pentru restanţe de dare cu miile se vênd moşiile, şi pe fie-care an ḑece mii de suflete se fac proletari; — moşiile Evreii le esecuează, ei le vênd, şi le şi cumpĕră cu un bagatel, — fiind esecutorii tot evrei; — unde, precând poporul geme sub greutăţile ne mai suportabile, inspectorul de dare în călĕtoria sa în oraşul vecin banchetuesce trei ḑile şi trei nopţi după olaltă şi în a treia ḑi dimineaţa cu capul plin îşi pune lăutarii în trăsură, şi între două poduri, totuşi prin apă voiesce sĕ treacă, când trăsura de odată se îmburdă, persoanele cu mare greu scapă, caii se înneacă, actele le mână apa; dar toate aceste nu le vede şi nu le aude nimeni, nu le vede nici episcopul Szabó János, sub a cărui fereastră se întêmplă acestea, (de bună seamă de lucirea crucei de aur); unde juḑii procesuali cuprind imaşurile comunelor, şi le lucră cu ţeranii în cinste pe seama lor, şi când contribuenţii cer seamă pentru locul lor ocupat, li se deneagă dreptul şi se judecă la suportarea speselor de proces cu sutele; unde din oameni ca toţi oamenii se fac doftori „gye marhe" — acolo s'a poruncit veterinarilor cercuali, ca pe lângă o diurnă solvită de comune, din toată comuna se ia câte un om mai procopsit, sĕ-i instrueze la veterinare, ca sĕ îşi aibă fie-care comună veterinariul sĕu. Veḑi Doamne! Toată instrucţia din partea veterinarilor de cerc s'a predat în 6, adecă: şese ḑile, la oameni de aceia, cari nici numele nu şi-l sciu scrie.

De acestia e şi „Drul gye marhe" din frunte, marhe doctorul, care pretinde, că pasapoartele de vite din comuna sa numai atunci sĕ aibă valoare, dacă vor fi prevĕḑute şi cu sigilul dsale, pentru care funcţiune trebue sĕ se plătească câte 2 cruceri de pasaport. Îngrigire mare de veterinariu, pre când mĕsurile ce se iau, mai rele ca sub ori ce absolutism, nu contribue decât la stêrpirea vitelor!? Dacă e adevĕrat că, „economul bun, cu plugul, cu 6 boi nu e în stare sĕ adune atât, cât poate prăda o econoamă rea, cu şurţul", — atunci dela acesti economi, cu saci fără fund, ce poţi aştepta? Cât nu pot ei prăda? Eată aceste fac antisemitismul, ce se arată pe la Zala-Egerszeg, nu Istoczi. Şi dacă va începe aceasta boală a antisemitismului a se reslăţi, şi a erumpe cu vehemenţe, atunci vor fi puţini aceşti „Dri gye marhe" spre vindecarea ei şi superarea încă va fi târḑie.

Videant consules!

Onoraţii cetitori gâcească care este comitatul, cel cu doctorii „gye marhe?

Mustra.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Instalare de protopresbiter.

Sălişte 11 Septemvre 1883.

După noua arondare a protopresbiteratelor din archidiecesă, fostul protopresbiterat al tractului I al Sibiiului a devenit protopresbiteratul Săliştei.

După cum se scie P. Protopresbiter Ioan Hannia în urma enunciărei incompatibilităţei oficielor, a renunţat dela acest protopresbiterat, optând pentru postul de director în seminariul pedagogic-teologic din Sibiiu. De atunci şi până acum protopresbiteratul a stat sub administraţie interimală.

În anul acesta s'a ales de protopresbiter al tractului Săliştei, profesorul seminarial Dr. Nicolau Maier. Eri s'a întêmplat intrarea dênsului în residenţa protopresbiterală, Sălişte.

Am fost martor ocular la strălucita primire a domnului protopresbiter Dr. Nicolau Maier în parochia sa, şi mărturisesc sincer, că încă o asemenea primire de protopresbiter n'am veḑut.

Pornirea din Sibiiu a fost eri, Dumineca la 3 oare după ameaḑi. Încă de dimineaţa 80 de călăreţi merseră la Sibiiu, ca sĕ însoţească pre protopresb. nostru. La 3 oare toţi călăreţii s'au postat înaintea locuinţei domnului protopresbiter (Strada Pintenului) de unde l'au luat pornind prin têrgul mare, Strada Cisnădiei, Strada Morei spre Sălişte. După trăsura domnului protopresbiter urmau 10 trăsuri cu public din Sibiiu, Reşinari, Sălişte şi alte comune. Aşa în pompă am ajuns până în Turnişor, unde furăm întêmpinaţi de musica de acolo cu marşul lui Mihaiu viteazul.

În Săcel marginea protopopiatului, domnul protopresbiter a fost întêmpinat de representanţii tractuali. P. Iacob Popovici l'a bineventat în numele clerului, şi domnul Henţu, notariu în Gurarîului în numele poporului. În Săcel asemenea fu bineventat în numele comunei.

Domnul protopop le mulţămì la toţi cu cuvinte alese şi binesimţite, accentuând că va ţinea totdeauna dreaptă cumpăna dreptăţii, contând în greaua sa misiune la spriginul credincioşilor acestui tract.

La plecare din Sibiiu, ceriul se înourase şi o drăguţă de ploaie înaugura mănoase roduri pentru P. Protopresbiter pe terenul bisericesc şi scolar. Ea însĕ nu ţinu mult, şi încetă precând eşiam din Sibiiu ca se înceapă a ploua fără cruţare precând urcam dealul Săcelului, spre a nu mai înceta în ḑiua aceea.

Când ne-am apropiat de Sălişte, mulţime mare de popor ascepta venirea noului protopop. În capul comunei era ridicată o poartă triumfală impodobită cu tricolori naţionali şi cu inscripţia: „Bine aţi venit".

Aici P. Protopresbiterul fu din nou bineventat în numele clerului, al comitetului şi sinodului parochial.

Marcantă a fost cuvêntarea domnului jude regesc Ioan Macsim şi rĕspunsul domnului Protopresbiter Dr. Maier.

Acasă s'a presentat preoţii tractului în corpore la noul protopresbiter, cu care ocasiune P. Ioachim Muntean din Gurarîului a rostit o cuvêntare aleasă la care a rĕspuns P. Protopop în termini respicaţi, accentuând buna înţelegere dintre organele protopresbiteratului. Apoi s'a presentat comitetul parochial din Sălişte în frunte cu presidentul lui Dl Macsim.

Astfel s'a întêmplat intrarea în reşedinţă a domnului protopresbiter Dr. N. Maier.

Ne asociăm şi noi dorinţele noastre cu ale clerului şi poporului din Sălişte. Avem mari pretensiuni dela noul protopresbiter şi mare încredere în activitatea dênsului mai ales în Sălişte, unicul centru cu viitoriu pentru români între impregiurările noastre actuale.

Varietăţi.

* (Dar.) Majestatea Sa, cetim că a dăruit 100 fl. pentru zidirea bisericei gr. cat. din Beşimbac

* „Budapesti Közlöny" în numĕrul de Sâmbătă publică denumirea lui Dr. Mauriţiu de Brennenberg, consiliar de secţiune în ministeriul de înterne comite suprem al comitatului, Sibiiului în vestindul tot de odată şi cu titlul de comite săsesc.

* (Sĕ înceteze resboaele!) Sûnt aproape două sĕptĕmâni, de când s'a deschis la Milano congresul juridic internaţional, la care au fost representante multe ţĕri prin jurisconsulţi însemnaţi.

Primul care a luat cuvêntul a fost Sir Henry Richard, celebrul luptător pentru institutele internaţionale de arbitraj. Din discursul lui se vede lămurit scopul principal al acelei asociaţiuni, scop de o importanţă capitală pentru umanitatea întreagă.

Sir Richard a declarat, între altele, că ceeace îl leagă mai mult de această societate este legea internaţională şi luarea unor măsuri de natură a pune capĕt celui mai teribil flagel, celei mai funeste calamităţi a omeniri, „Resboiul." Richard vede în purtarea resboaelor o insultă pentru mintea şi raţiunea omenească, o violare a dreptăţii, o ruşine pentru civilisaţiune, un sarcasm corosiv asupra pretinsului creştinism, al celor mai multe naţiuni cari hrănesc şi sprijinesc idea de resboiu. Datoria cardinală a asociaţiuni este de a stăruì pentru înfiinţarea unor tribunale internaţionale de arbitraj, cari vor avea sĕ aplaneze diferenţele şi certele internaţionale, ce nu pot fi regulate prin tractate.

Sir Richard aduce aminte, că în secolul nostru au fost deja 37 de hotărări, date prin arbitraj. Cestiunea „Alabama" s'a aplanat prin acest mijloc pacific. Casurile de arbitraj se înmulţesc tot mai tare şi deci putem spera, că această instituţiune va prospera pe viitor. Pausa actuală de pace s'ar putea folosì spre a împuţina sarcina înarmărilor, sub care gem popoarele.

Preşedintele statelor unite a fost autorizat printr'o resoluţiune a Senatului şi a Camerei, ca sĕ învite toate ţĕrile civilisate la fundarea unui tribunal arbitrar internaţional, încheinduse tractate, cari sĕ supună acelui tribunal ori ce controverse sau neînţelegeri.

Oratorul trece apoi la înarmările militare, despre cari Sir Charles Dilke a ḑis, că sûnt adevĕratul blestăm al Europei.

Armatele permanente nu fac sĕ se mărească siguranţa nici în lăuntru, nici în afară, ci fac sĕ crească gelosia puterilor, bănuiala şi neîncrederea, în cât şi în timp de pace domnesce frica de reboiu!

După toate acestea, Sir Richard întreabă: „N'a sosit oare ḑiua, în care popoarele Europei sĕ presinte guvernelor lor o cerere doioasă ḑicând:" Aveţi milă de suferinţele noastre, ce devin tot mai nesuferite, şi acestea numai în urma rivalităţii armatelor voastre, cari ne storc toate mijloacele, ne răpesc fii, ne amărăsc sufletul şi ne fac urît chiar pămêntul patriei noastre! Dacă tot mai mult recunoasceţi, că sûnt alte mijloace şi căi, spre a se aplana dificultăţile dintre naţiuni, ear nu numai măcelărindu se mutual, dece nu puteţi oare ajunge la o înţelegere spre a impuţina înarmările, ce înping pe supuşii vostri în miserie şi nu garantează deloc pacea, fiind considerate drept o perpetuă provocare la luptă?"

„Timpul."

Loterie.

Sâmbătă 22 Septemvre 1883.

Viena:	**86**	**55**	**81**	**58**	**11**
Timişoara:	**31**	**1**	**6**	**25**	**32**

— Eu nu-mi fac nici o imputare Iohan.

— Ei, creḑi dta că eu îţi imput ceva?

— Dară ce este în bietul meu cap, de am ast fel de visiuni?

— A! este vremea gerurilor. Aşa ceva sĕ întêmplă ori şi cui.

— Şi ţie ţi se întêmplă une ori?

— Mie? Nici când!. . . Eu mânânc mult; dta mânânci puţin. Ei da, trebue sĕ iei ceva vre un ceaiu.

— Încă nu. Ce gândesci tu de istoria italianului aceluia?

— A lui Tebaldo? Dta nu mi-ai spus începutul.

— Aşa e. Ei bine, nici n'am sĕ ţi-l spuiu.

— Pentru ce?

— Fiind că n'are nici un inţeles. Însĕ . . . creḑi tu că advocatul Goefle îmi este inimic? El trebue sĕ-mi fie inimic.

— Eu nu vĕd pentru ce.

— Nici eu; l'am plătit totdeauna bine şi tatăl sĕu mi-a fost foarte devotat.

— Şi apoi, dl Goefle este om de spirit, orator bun, om de lume şi fără prejudeţe, crede-mĕ.

— Tu te înşeli! el nu vrea se pledeze în contra lui Rosenstein. El ḑice că eu nu sûnt în drept, el mi s'a împrotivit astăḑi. Eu uresc pe acest Goefle!

— Deja? A! Aşteaptă niţel. Promite-i o sumă mai mare ca de obiceiu şi el va găsì că esti în drept.

— Am făcut-o. El mi-a rĕspuns aḑi-dimineaţă foarte rĕu. Îţi spuiu că-l urĕsc!

— Ei bine, apoi ce se facem cu el?

— Nu sciu încă, o se vedem; dară bătrênul Stenson?

— Ce-i cu bătrênul Stenson?

— Creḑi-l tu capabil a mĕ fi trădat?

— Când?

— Eu nu te întreb când. Creḑi tu că el sĕ preface?

— Eu îl cred idiot.

— Idiot tu însuţi. Stenson e mai şiret decât tine şi poate şi mai şiret de cât mine. A! de mi-a spus Italianul adevĕrul!...

— Dta nu vrei dară sĕ sciu şi eu ce ţi-a spus? Nu mai ai încredere în mine? Apoi chinuesce-te, umblă dta însuţi după informaţiuni şi pe mine lasă-mĕ sĕ dorm.

— Iohan, tu mĕ înfrunţi, ḑise baronul cu o blândeţă estraordinară. Linişteşce-te ai sĕ afli tot.

— Da, când vei avea nevoe de mine.

— O sĕ am îndată nevoe de tine. Italianul acesta are sĕ producă doveḑile sale, de cumva are doveḑi. Nu s'a aflat nimic la el?

— Nimic. L'am visitat eu însumi.

— El mi-a spus că n'are nimic. Şi ce poate el avea? Aduci-ţi tu aminte de Manasse?

— Cum sĕ nu! un om cinstit, care a vêndut odinioară mult aici, şi el vindea scump.

— El a murit.

— Tot atâta.

— Italianul acesta l'a ucis.

— Lucru posnaş! Pentru ce?

— Pe semne ca sĕ-l jefuiască şi sĕ-i ia o scrisoare.

— Dela cine?

— Dela Stenson.

— O scrisoare interesantă?

— O da! de bună seamă, decumva conţinea ea ceea ce pretinde mişelul acesta.

— Ei bine esplicăte, dacă vrei sĕ te înţeleg.

Baronul şi confidentul sĕu vorbiră apoi aşa lin, încât nici păreţii nu-i auḑeau. Baronul era agitat; Iohan făcea din umeri.

— Ei bine, ḑise el, o poveste, sĕ adormi în picioare. Calicul acesta de Tebaldo o fi născocit istoria aceasta la noi în ţeară din vorbe eşite din guri goale, ca sĕ-ţi stoarcă bani.

— El ḑice că n'a pus nici când piciorul în Svedia înainte de ḑiua aceasta şi că sosesce drept din Holanda prin Drontheim.

— Sĕ poate. Ce ne pasă? El s'a fi informat din întêmplare în vecinătate; atâtea fabule se spun de dta! Sĕ mai şi poate ca a întêlnit în călĕtoriile sale pe bătrânul acela Manassè, care a căpătat odinioară partea sa.

— Ei bine, ce sĕ facem? (Va urma.)

Nr. 234 [523] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunilor învěțătoresci devenite vacante la scoalele confesionale gr. or. în comunele mai jos însemnate ținětoare de protopresbiteratul Gioagiului II se escrie concurs cu terminul pănă la 25 Septemvre, a. c.

1. **Almașul mare**, cu salariu anual de 150 fl., cuartir în edificiul scoalei și lemne pentru încăldit.

2. **Bozeș**, cu salariu anual 150 fl., victuale în valoare de 24 fl. cuartir în edificiul scoalei și lemne pentru încăldit.

3. **Bulbuc** cu filia Curpeni cu salariu anual 120 fl., victuale în valoare de 24 fl., cuartir și lemne de încăldit.

4. **Gioagiu** cu salariu anual de 200 fl., cuartir în edificiul scoalei și lemne pentru încăldit.

6. **Glod și Nădăstia** cu salariu anual de 150 fl. cuartir grătuit și lemne pentru încăldit.

Varmaga, cu salariu anual de 150 fl., victuale în valoare de 14 fl., cuartir grătuit și lemne pentru încăldit.

Doritorii de a competa la acestea stațiuni învěțătoresci au a așterne cererile instruite conform prescriselor din vigoare pănă la terminul mai sus indicat la subsemnatul oficiu.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiu II.

Secărêmb, 28 August, 1883.

Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr. 162 [524] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea stațiunei de învěțătoriu în Cicio-Giurgesci, ppresbiteratul Dejului se escrie concurs cu termin pănă la 25 Septemvre st. v.

Emolumentele sûnt:

a) În bani 150 fl. v. a.

b) folosința alor 14 Jugere 329□° pământ, arătoriu, fênaț și pășune din care 1 Juger și 353□° intravilan.

c) Locuință liberă în una odae a edificiului scolar.

d) Lemnele de foc necesari.

Suplicile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se ascerne pănă la indicatul termin la subscrisul oficiu în Giurgesci per Retteg.

În conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Dejului..

Nr. 272 [525] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învěțătoresc dela scoala poporală din B. Sat afiliată cu Bucium Muntari se deschide concurs pănă la 24 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 200 fl., cuartir și lemne pentru încâldit.

Doritorii de a ocupa acest post au de ași substerne petițiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul pănă la terminul mai sus indicat.

Abrud, 20 August 1888.

Comitetul parochial din Bucium Sat în conțelegere cu

Ioan Gall m. p.
Protopresbiter.

Nr. 238 [522] 1—3

CONCURS.

Spre intregirea stațiunei de învěțătoriu din parochia română gr. or. Miluan, protopresbiteratul Ungurașului, prin aceasta se escrie concurs pănă în 24 Septemvre a. c. pelângă următoarele emolumente:

1. În bani 100 fl v. a.
2. În bucate 40 měsuri mari cu grăunțe în valoare de 50 fl.
3. Lemne 3 orgii din care e a se încăldì și scoala.
4. 3 punți lumini.
5. Hârtie de scris 3 conți.
6. Cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa aceasta stațiune învěțătorească au de a-și substerne suplicele instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul oficiu. In conțelegere cu comitetul parochial.

Füzeș-Sânpetru, 30 August 1883

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Unguraș.

Petru Roșca m. p.
protopresbiter.

Nr. 165 [518] 2—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Cetății de peatră se publică prin aceasta concurs amĕsurat prescriselor „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 p. 5 și a instrucțiunei votate de Sinodul archidiecesan la 13 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată și paroch în locul central al tractului anume în comuna Făuresci așa însĕ: că pănă la devenirea în vacanță a parochiei protopresbiterale, care în present e ocupată definitiv, fiitoriul protopresbiter se va folosi numai de venitele propresbiterale mai jos specificate.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat și din tacsele ce incurg pentru ședulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorțiale și pentru alte funcțiuni speciale protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbați apți și bine meritați pe terenul bisericesc și scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puțin de VIII clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiile teologice la vreunul din institutele metropoliei noastre, și au susținut cu succes bun esamenul riguros de cualificațiune sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vreun institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificațiune înaintea comisiunei esaminětoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge și fără testimoniu de cualificațiune profesorii de teologie și preoții chirotoniți înainte de introducerea esamenelor de cualificațiune dacă în celelalte au cualificațiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepțional pot concurge și fără prescrisa cualificațiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul și acurateța manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptățire la acest concurs.

Cei ce voesc a concurge la acest post au a'și așterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima aparițiune a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“, alăturând câte o tabelă de cualificațiune, care se conțină numele, caracterul, (rangul bisericesc) și locuința concurentului, anii etății (anul, luna și ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul și categoria acelora), esamenul de maturitate și altele; studiele pregătitoare teologice (anul și locul acelora și esamenul de cualificațiune), serviciile de pănă acum pe terenul bisericesc (timpul, locul și categoria acelora) în fine cunoscința limbelor și alte reflecsiuni

Datele din această tabelă sûnt de a sĕ întări cu documente, cari sĕ se acludă în orginal, precum carte de botez, testimonii scolastice și de maturitate, testimonii teologice și de cualificațiune, atestate de servіții bisericesci și eventual toate altfel de recomandări.

Cărpeniș, la 14 August 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al Cetății de peatră.

președinte. **Ioan Siovrea** m. p., adm. protopresb.

notariu. **Gavril Cărlig** m p.,

Nr. 260. [514] 3—3

CONCURS.

În esecutarea înaltei ordinațiuni consistoriale dto 13 Iulie a. c. Nr. 2809. Pres. se publică prin aceasta concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Mercurei pe basa „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 și a instrucțiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată și paroch în locul central al tractului, anume în opidul Mercurea, însĕ numai după ce parochia propresbiterală, carea de present e deja ocupată în mod definitiv, va devenì în vacanță.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutorul de stat și din tacsele ce incurg pentru ședulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorțiale și pentru alte speciale funcțiuni protopresbiterale; *b)* venitele ordinare ale parochiei de clasa a III-a.

La postul acesta pot concurge bărbați apți și binemeritați pe terenul bisericesc și scolar, avênd totodată a documenta o pregătire de cel puțin VIII clase gimnasiale s'au reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiele teologice la vre unul din institutele metropoliei noastre și au susținut cu succes bun esamenul riguros de cualificațiune, cari s'au după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră dar apoi au depus esamenul de cualificațiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge și fără testimoniul de cualificațiune profesorii de teologie și preoții hirotoniți înainte de introducerea esamenelor de cualificațiune, dacă în celelalte au cualificațiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepțional pot concurge și fără prescrisa cualificațiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul și acurateța manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avea dela consistoriul archidiecesan specială îndreptățire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a'și asterne suplicile de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiune a acestui concurs în foaia „Tel. Rom.“, alăturând câte o tabelă de cualificațiune, care se conțină date esacte și speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc:) și locuința concurentului, anii etăți, (anul, luna și ḑiua nascerei) studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul și categoria acelora) esamenul de maturitate și altele; studiile pregătitoare teologice (anul și locul acelora) și esamenul de cualificațiune; servițele de pănă acuma pe terenul bisericesc (timpul, locul și categoria acelora), în fine cunoscința limbelor și alte reflecsiuni.

Datele din aceasta tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum: carte de botez, testimonii scolastice și de maturitate, testimonii teologice și de cualificațiune, atestate de servicii bisericesci și eventualminte toate astfel de recomândări.

Mercurea, 30 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Ioan Droc m. p., paroch și administr. protopresb. președinte.

Basiliu Greavu m. p., ca notariu.

Nr. 197 [516] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor stațiuni învěțătoresci se escrie concurs cu termin pănă la 23 Septemvre st. v.

1. **Vinerea**, 2 posturi învěțătoresci cu leafa anuală câte 300 fl. v. a. cuatir și lemnele necesare.

2. **Orĕstioara** de sus, scoala centrală 300 fl. v. a. salar lemnele trebuincioase și cuartir.

3. Acmar, salariu 150 fl. v. a., lemnele necesare și cuartir.

Doritorii de a ocupa unul sau altul din aceste posturi au ași trimite cererile lor instruite conform legilor din vigoare oficiului protopresbiteral al Orĕstiei în terminul sus indicat.

Orĕstie, 29 Agust 1883.

Oficiul protopresbiteral al Orestii în conțelegere cu respectivele Comitete parochiale.

Nr. 174 [517] 3—3

CONCURS.

Pentru intregirea stațiunilor învățătoresci la scoalele confesionale gr. or. din jos însemnatale comune bisericesci în protopresbiteratul Cetăței de peatră se escrie concurs cu termin pănă la 20 Septemvre a. c. st. v.

1. În **Văleni**, salariu anul 200 fl, v. a., cuartir liber în edificiul scoalei și lemne pentru încăldit.

2. **Finteușul-mare**, salariu anual 200 fl. v. a. cuartir și lemne de încăldit.

3. **Trestie**, salariu anual 100 fl. v. a., și lemne de încăldit.

4. **Făuresci**, salariu anual 140 fl. v. a. cuartir și lemne de încăldit.

5. **Fênațe**, salariu anual de 160 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa vre-una din stațiunile susatinse vor avè ași ascerne petițiunile subscrisului oficiu protopresbiteral pănă la terminul susindicat instruite conform legilor din vigoare.

Cărpiniș, 17 August, 1883.

În conțelegere cu respectivele comitete parochiale.

Ioan Șovrea m. p.,
adm. ppresbit.

„Albina“

Institut de credit și de economii.

În sensul §. 107 și 108 ai statutelor societății, a treia tragere la sorți publică a scrisurilor fonciari ale institutului nostru va avea loc în **1 Octobre c. n. a. c., înainte de ameaḑi la 10 oare** în biroul institutului (Sibiiu, strada Baier Nr. 1.) în presența unui notar public.

Sibiiu, 24 Septemvre 1883.

[526] 1—1 Direcțiunea.

Publicațiune.

Dumineca în 7 Octomvre 1883 st. n. la 1 oară după ameaḑi se esarêndează pe calea licitațiunei publice în **cancelaria cumunei Sadu**, dreptul de **cârciumărit** și **moara** cu **3 petri de măcinat** a comunei, pe timp de 3 eventual **6 ani**, începênd dela **1 Ianuarie 1884 st. n.**

Condițiunile de licitare se pot vedea la ori ce timp în cancelaria comunală.

Sadu în 17 Septemvre 1883 st. n.

[527] 1—3 Primăria comunală.

Redactor respundĕtor Nicolau Cristea

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 107 Sibiiu, Joi 15/27 Septemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **douĕ ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Slavii de sud.

(din „P. Lloyd“)

Mişcarea slavilor din Sud o descrie ḑiariul oposiţiunei secesioniste croate, „*Pozor*“ în chipul următoriu:

De câte ori a venit în ceartă Ungaria cu vre-o naţionalitate conlocuitoare, şi aceasta s'a opus contra crudelităţii aceleia, cea din urmă a fost totdeauna mielul din fabulă, care a turburat lupului apa. — Astfel s'a întêmplat şi acum Croaţiei. Croaţia înainte de 1848 a pĕcătuit foarte tare contra ungurilor, prin aceea, că s'a opus contra octroirei limbei unguresci şi a început a şi cultiva limba sa proprie; a pĕcătuit, fiindcă şi-a pretins locotenenţa proprie, pe care în 1790 din voie liberă o a fost unit cu cea ungurească; a pĕcătuit, când a voit se înfiinţeze o secţiune independentă croată la cancelaria de curte comună etc. etc. Pe atunci bărbaţii de stat ai Ungariei n'au fost inventat încă formula „*ideei de stat*“ şi „*Suveranitatea statului unguresc*“; nĕsuinţele croaţilor le numeau „*vătămare a sântei coroane unguresci.*“ Ca sĕ şi mascheze dinaintea lumei crudelităţile ei (politicii maghiari) afirmau încă pre atunci, că mişcarea illirică este importată din afară, ea stă în legătură cu mişcările slavice, este numai o ramură a panslavismului; adevĕratul ei isvor este a se căuta în Moscva şi Petersburg, de aici se susţine şi subvenţionează ea prin ruble rusesci. Acest joc îl joacă maghiarii şi astăḑi. În 1868 au încheiat pactul cu unica partidă din Croaţia conciliantă atunci.

De atunci încoace calcă în picioare pe toată ḑiua dispositiunile favoritoare Croaţiei din acest pact internaţional, celelalte le esploatau spre folosul lor propriu. În fine la cea mai proaspetă călcare a acestui pact, la afişarea insigniilor cu inscripţiune ungurească şi croată poporul croat şi-a perdut răbdarea; şi s'a pornit apoi neliniscirile. Cine poartă acum vina? Cine a provocat escesele? În loc de a învinuì pe David şi Szapáry, în loc de a sĕ invinuì pre sine însuşi, ei se descarcă asupra croaţilor, ca şi când acestia ar fi turburat apa.

În loc de a se fi pocăit şi de a-şi fi îndreptat greşelele făcute de ani încoace, bărbaţii de stat din Budapesta şi organele lor aruncă toată vina asupra croaţilor asupra lumei întregi, numai asupra lor nu.

Se afirmă că susceptibilitatea croaţilor dela 15 August încoace, o a provocat subvenţiunea străină, panslavismul şi rublele rusesci. Înţelepţii din Budapesta nu caută pre cei pĕcătoşi în Budapesta, în sinul guvernului unguresc, ci în Petersburg, Moscva Belgrad, Sofia şi Cetinie. După părerea lor mişcările croate stau în necs causal cu propaganda panslavistă şi cu cea a slavilor din Sud.

Sensabilitatea din Croaţia aşadară provenită în urma unei nouĕ călcări a pactului de impăcare, călcare care formează numai o zală din lanţul multelor călcări, cei din Budapesta o caută în miscarea slavilor din Sud, aducêndu-o în strênsă legătură cu aceasta. În ce constă aceasta mişcare sudslavică? Presupunem că „Pester Lloyd“ scie ce se înţelege sub slavismul de sud; scie că sub slavismul de sud se înţelege grupa seminţiilor slave, cari în oposiţie cu slavii de nord locuesc în sudul Europei, şi că acestei grupe aparţin slovenii, sêrbii şi bulgarii. Dacă cei din redacţiunea ḑiarului din Budapesta nu au noţiune destul de clară despre referenţele limbistice şi etnografice ale acestei grupe, le vom spune pe scurt, că croaţii şi sêrbii, cari formează centrul acestei grupe, vorbesc una şi aceiasi limbă; mai departe le spunem şi aceea, că limba slovenă şi bulgară are aşa de mare asemĕnare cu cea croată sau sêrbească, ele atât sunt de înrudite încât dacă deputaţii intregei grupe s'ar intrunì într'un parlament, ei s'ar putè inţelege, ar putè lucra impreună, şi n'ar cădea în strêmtoarea, în care sûnt naţionalităţile nemaghiare din dieta Ungariei. Şi politicii din Pesta trebue se fie sciind şi aceea, că pe vremea, când au ocupat maghiarii patria lor actuală, au aflat aici statul croat, sêrb şi bulgar perfect. Acestea trei state sûnt fapt istoric pe care sute de ani nu l'au putut şterge.

Croaţia s'a unit mai de timpuriu cu Ungaria, Sêrbia şi Bulgaria devenì prada acelor osmani, cari preste un secol şi jumĕtate au domnit asupra a trei părţi din Ungaria. Cu toate acestea nefericiri însĕ nici în Croaţia, nici în Sêrbia, nici în Bulgaria nu s'a stins consciinţa independenţei statului. Prin loviturile sorţei şi-au perdut statul, nu şi-au perdut însĕ nici odată consciinţa aceluia, şi conduşi de această vie consciinţă, s'au silit la toată ocasiunea a-şi restaura perduta, sau vătămata independenţă de stat. Neîntreruptele insurecţiuni ale naţiunei sêrbe şi bulgare asupra turcilor au fost vii proteste contra tiranisărei, reclamaţiuni a le dreptului natural şi istoric. Sêrbul sau bulgarul nu şi-a dat nici odată consimţĕmêntul la domnirea turcească. Şi când au devenit toate ţerile sugrumate, singur muntosul Muntenegru a rĕmas ca fortăreaţă neinvingibilă a onoarei naţionale şi a libertăţei de aur. Mai pre urmă o parte a ţĕrilor sêrbesci în prima jumĕtate a seclului nostru şi-a rescumpĕrat independenţa de stat în urma rescoalei eroice sub Carageorgevici şi Miloş cu ajutoriul Rusiei înrudite. În fine tot cu ajutoriul acestei Rusii s'a redat în ḑilele noastre libertate la o parte din ţĕrile bulgare. Ungurul paradează bucuros cu liberalismul, se provoacă cu multă plăcere la luptele sale pentru independenţa statului. Rákóczy şi Tökölyi le servesc de prototip al libertăţii naţionale, resboiul din 1848 'l numesc luptă pentru libertate. Insurecţiunea sêrbilor şi a bulgarilor pentru libertatea naţională şi a statului este aşadară luptă pentru despotism?

Noi croaţii ne ţinem de membrii vii ai grupei naţionalităţilor sudslave. Tradiţiunile naţionale ale fraţilor nostri de prste Sava au devenit în mare parte tradiţiunile noastre. Marko Kraljevici este erou naţional, croat ca şi sêrb, bulgar şi sloven ca şi croat. Toate seminţiile sudslave şi-au intrupat în acest erou pre representantul comun al libertăţei lor naţionale contra tiranisărei asiatice. În cântecele poporale 'şi plânge croatul asemenea ca şi sêrbul căderea ţarismului sêrbesc. Reînvierea statului sêrb şi bulgar o a salutat şi croatul cu sinceră bucurie.

Aceasta e miscarea slavilor din sud, sau dacă vĕ place: politica slavilor de sud. Fiecare seminţie spriginesce moralicesce restaurarea şi intărirea statului specific istoric şi aceasta nu numai cu considerare la consanguinitate ci şi cu privire la interesul propriu bine priceput; căci fie-care stat specific 'şi află sprigin în celalalt lui înrudit. Aceasta este lege eternă, basată în însaşi natură, care nu se poate nimicì prin nici o şireţie omenească. Nu esistă un singur om de stat pe lume, nu politic cugetătoriu, care ar crede, sau ar fi convins despre durabilitatea ordinei croate prin congresul din Berlin. Această ordine este temporară şi trecĕtoare, ea este numai cărpitură, şi încă cărpitură slabă mai slabă şi de cum era pacea de odinioară dela Villafrancă pentru Italia şi cea din Praga pentru Germania. Despre aceasta sûnt convinşi oamenii din Berlin, Viena şi Budapesta tot atât de bine ca şi cei din Petersburg şi London cu deosebirea numai, că unii voiesc se susţină multă vreme aceasta ordine, ceilalţi voeisc se-o inlocuiască cu una mai naturală şi mai durabilă.

Noi croaţii simpatisăm cu cesti din urmă. Noi am dorì ca peninsula balcanică sĕ se grupeze cât mai curênd natural şi devinitiv, ca sĕ poată începe cât mai curênd serioasa muncă a culturei, şi prin aceasta se înainteze scopul comun al întregei omenimi. Nu ne putem unì cu aceia, cari nu pentru libertatea lor, pe care nu le-o atacă nimenea, ci spre aşi susţinè egemonia şi domnirea lor proprie, le-ar părè bine sĕ vadă pe alţii tîrîndu-se în sclă-

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Sĕ băgăm frică în dl Italian sĕ nu te laşi sĕ te înşele şi sĕ-i promiţi...

— Cât?

— Douĕ sau trei oare în odaia noastră de rose*).

— El nu va crede în ea! I s'a fi spus că în Svedia, sub domnirea bĕtrânului episcop, toate aceste s'au ruginit.

— Creḑi dta că căpitanul din turnul cel gros are lipsă de vechiturile acele ca sĕ deslege limba unui om, făcut din carne şi din oase?

— Dar aşa tu creḑi?...

— Sĕ-i dăm rose**) până ce va mărturisì, sau până ce va fi spus unde a ascuns doveḑile.

— Nu sĕ poate! El va striga şi castelul e plin de lume.

— Şi vênătoarea? Du-te şi dta la vênătoare, mort sau viu, apoi toată lumea are sĕ te însoţească.

— Tot va rĕmânea cineva, firear numaì lacheii oaspeţilor mei. Şi femeile cele bĕtrâne? Ele vor ḑice că eu usez un drept reservat statului.

— A, da! Dta vei rîde! Eu mĕ însărcinez altcum a arangea treaba: eu am sĕ ḑic că e un biet om care şi-a sdrobit picioarele şi acum sĕ face o operaţie.

— Şi îi vei scoate destăinuirile sale.

— Da, de bună seamă... Cine sĕ i le scoată?

— Mi-ar plăcea mai bine sĕ fiu şi eu de faţă.

— Dta scii bine că esti slab de înger şi nu poţi vedea suferind.

— Adevĕrat, aşa ceva îmi strică stomachul şi intestinele... Am sĕ merg ori şi cum la vênătoare.

— Dar aşa culcăte eară până atunci. Eu mĕ îngrigesc de toate.

— Şi vei găsì pe necunoscutul?

— Acela trebue că e tovarăşul Italianului. Noi nu-l putem găsì de cât prin mărturisirile lui Tebaldo.

— Cu atâta mai mult, că el mi-a oferit a-l aduce... Dară poate nu e acelaşi!

— Eu am sĕ-l spovedesc în toate privinţele, dormi liniscit.

— A postit Italianul?

— Deplin.

— Apoi du-te; eu voiu cerca a mĕ mai odichnì niţel... Tu m'ai liniscit, Iohan... Tu ai totdeauna idei bune; eu slăbesc... Ah! cum am îmbĕtrânit, Dumneḑeule!

Iohan eşì, însărcinând pe Iacob sĕ deştepte pe baronul la oarele opt. Iacob era un camarier, care durmea totdeauna într'un cabinet lângă odaia baronului. El era om cinstit şi baronul juca cu dênsul rolul stăpênului cel bun, sciind bine că este folositor a avea şi oameni bravi împregiurul sĕu, fire-ar numai ca sĕ poată durmì în pace sub paza lor.

Încât pentru Cristian, care dormea totdeauna foarte bine, în ori şi ce loc şi în ori şi ce societate era, se deşteptà după şese oare de somn, se sculà fără sgomot şi privì spre cer. Nu se făcuse încă ḑiuă; dară, culcându-se tinĕrul bărbat earăşi, el îşi amintì vênătoarea, a cărei pregătiri trebuiau sê fie începute în momentul acela în castelul nou. Cristian nu era vênător de cât cu privinţă la istoria naturală. Trăgĕtor abil, el n'avea nici când pasiunea a omorî sĕlbătăciuni ca sĕ ucidă timpul şi sĕ-şi arete desteritatea sa; dară o vênătoare de urşi îi oferea interesul unui lucru nou, pitoresc sau interesant din punct de vedere zoologic. El se simţì vie. În sensul acesta întrăm cu plăcere în mişcarea slavilor din sud, şi nu ne sfiim a o mărturisì aceasta în public şi fără reservă.

---

*) Odaia de torture.

Nota traducĕtorului.

**) biciuri.

Nota traducĕtorului.

Şi dacă aceasta mişcare ar lua o direcţiune ca sĕ se elibereze ţerile slavice de sud, cari încă nu sunt libere, noi nu le vom denega spriginul, pe care ni-l permite datorinţa faţă cu regele nostru şi faţă cu dreptul internaţional.

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Septemvre

După scirile sosite la Budapesta despre conferenţele ministeriale, în desbaterile din acestea nu s'a propus nici o stergere în bugetul anului viitoriu. Cu toate acestea în preliminariu anului 1884 se vede un *minus* cam de un milion şi jumĕtate la pretensiunile pentru armată. Dacă ar fi numai adevĕrate scirile acestea.

În dieta galiţiană desbaterile încă n'au trecut preste verificaţiunea deputaţilor. Polonii însĕ au atins mai de multe ori coarda împăcărei cu rutenii. Vocea aceasta pacĭuică din partea polonilor nu s'a auḑit acum întâiaşi dată. Polonii au mângăiat pe ruteni cu împăcarea chiar şi în sesiunea trecută a senatului imperial. Ei ḑiceau, că împăcarea este o afacere casnică a Galiţiei şi aşa îi îndrumară pe ruteni la cea mai de aproape dietă galiţiană. Polonii însĕ s'au mărginit cu ocasinnea alegerilor la dietă a pune pe ruteni în situaţiunea de a nu putea face nimic. Acum se vorbesce că sub patronanţa principelui Ciartoriski se pregătesce o împăcare nouă cu rutenii. De ce natura are se fie împăcarea aceasta se vede lămurit din împregiurarea, că deputaţii ruteni, cari s'au putut străcura în dieta galiţiană, n'au putut obţinea dela deputaţii poloni nici batăr atâtea subscrieri ca sĕ poată îndeplinì numĕrul de douĕspreḑece, cu care sĕ se spriginească o propunere în favorul limbei rutene în scoală şi în oficiu. Într'aceea rutenii nu desperează. Puţini câţi sûnt s'au organisat în club naţional. Clubul rutenilor s'a pus pe lucru şi se pregătesce a întimpina cu proteste toate nedreptăţirile din partea polonă.

Deputaţii croaţi s'au înţeles sĕ fie în Budapesta douĕ ḑile înainte de deschiderea parlamentului. Scopul acestei înţelegeri este o procedere uniformă din partea tuturor faţă cu situaţiunea. „Pozor“ ḑiarul secesionistilor nu este învoit cu procedura aceasta şi pretinde abstinenţă dela desbaterile din dieta ungurească.

Ministrul president Brătianu a convorbit alaltaeri timp mai îndelungat cu contele Kalnoky, la ameaḑi a făcut visită ministrului president Tisza şi eri a fost primit în audienţă de împĕratul.

Regele Serbiei este pe drum cătră casă. După o telegramă de eri scupştina sêrbească s'a deschis prin un ucas, fără ca sĕ aştepte sosîrea regelui la Belgrad. Scupştina este convocată în sesiune estraordinară şi are numai un obiect de desbatere, al convenţiunei căilor ferate. Dacă scupştina s'ar opune şi n'ar primì convenţiunea, ministeriul este hotărît a disolve scupştina şi a ordina alegeri nouĕ.

Din Croaţia.

Cugetam că nu vom mai avea lipsă de o rubrică specială despre Croaţia. Foile oficioase pline de linisce ne făceau pe un moment se credem, că cel puţin odată, în afaceri ca cele din Croaţia, vor spune şi ele adevĕrul. Ciocnirea dela Farcaşevaţi ne-au desamăgit şi ne pune totodată pe gânduri, pentru cele ce se vor mai fi întêmplând prin Croaţia.

În revista din numĕrul trecut am dat o schiţă scurtă despre ciocnirea sângeroasă dela Farcaşevaţi. Acum vĕḑênd ce însemnătate i se dă acelei ciocniri din partea mai multor ḑiare, reproducem, după una din foile vieneze telegrama următoare:

Agram, 23 Septemvre. Afacerea dela Farcaşevaţ a fost una din ciocnirile cele mai sângeroase dintre popor şi miliţie, în toată mişcarea actuală. Raportul oficial despre aceasta a sosit numai astăḑi. Conform acestuia Labas, secretariul vice-comiţiatului, a fost trimis din oficiu la Farcaşevaţ. Rĕspândindu-se faima despre sosirea lui în localitate, mulţime de popor mare s'a adunat şi striga funcţionarului, că şi el e unul dintre maghiaroni şi de sigur că a adus insignii unguresci cu dênsul. Mulţimea a luat atitudine ameninţătoare, sbera, înjura şi ameninţa pe Labas cu moarte. În loc nu era de cât un simplu post de gendarmerie cu patru oameni dela miliţiani.

Provocarea acestora: sĕ se împrăscie mulţimea a fost întimpinată cu risete despreţuitoare şi ameninţări nouĕ. Labas s'a retras şi a raportat numai decât comisariului guvernial Fodroczy din Kreuz, cerênd şi asistenţa militară cu care se aresteze 5 matadori. Sub comanda locotenentului de miliţiani Ferlan, se trimiseră 13 miliţiani la Farcaşevaţ, lângă cari s'au alăturat ceĭ patru cari erau deja acolo. Ferlan a ajuns acolo la oara una după meḑul nopţii şi a aflat în piaţa satului douĕ focuri mari, în giurul căror şedeau cam la 600 de oameni conversând cu interes. Când mulţimea a vĕḑut miliţianii, unul dintre ţerani a strigat în limba nemţească: „Sus!“ Atunci toţi s'au sculat şi strigând *urra* au dat năvală asupra miliţianilor. Mulţimea era înarmată cu ciomege, cu securi, cu coase, chiar şi cu pusci şi cu pistoale. Abia a succes miliţianilor sĕ se aşeḑe, ca zidul casei comunale sĕ le servească de apĕrare la spate. Locotenentul Ferlan a provocat pe oameni sĕ se împrăştie. La provocările sale cu voce înaltă a primit rĕspunsul: „mişeilor, vouĕ nu ve este permis sĕ puşcaţi. Şi noi sûntem soldaţi! Nu ne temem de voi!“ Grindina de pietri a sburat asupra miliţianilor. Mulţimea strigând urra se aporopia năvălind; oficierul se vĕḑu ameninţat din toate părţile şi a comandat o salvă asupra mulţimei furioase. Cu atât mai selbatecă era năvala poporului; mai multe puşcături se daseră din mijlocul poporului, trei revoltanţi năvăliră asupra comandantului, doi oameni ai despărţĕmêntului militar, acoperiţi de torenţi de sânge au căḑut la pămênt, unul, Stefan Crstnic, rănit greu în şolduri, celalalt, Adolf Russ, fu lovit greu cu o peatră ascuţită în cap. Mulţimea însĕ s'a împrăştiat curênd, fugênd mâncând pămêntul în toate părţile. În loc au rĕmas mai mulţi căḑuţi. Mulţi au fugit în cucuruze. Liniscea se restabilì de ocamdată. Medicul care venì în faţa locului a constatat la 6 tumultanţi moarte, la patru răni de moarte la mulţi alţii răni grele, pe când cei uşor răniţi au fugit şi nu se pot erua. N'a trecut mult şi mulţimea a început a se aduna de nou şi a lua atitudine ameninţătoare. Spre a sĕ evita mai departe, oficierul, care încă era rănit s'a tras la St. Ivan-Zabno. În ḑiua următoare au sosit douĕ companii recuirate prin telegraf dela Agram, au ocupat localitatea şi au arestat pe mulţi.

În Primislie, plasa Sluin, s'a depărtat cu violenţă în noaptea dela 19 spre 20 însigniele dela oficiul postal din partea unora, cari au rĕmas până acum neeruaţi.

Din toate părţile se reprobează procederea unor creditori, cari pe lângă toată ferberea în popor cer ducerea în deplinire a esecuţiunilor. În Bukevie (comuna Bistra, vicecomiţiat Agram) eri din astfel de cause s'a întêmplat vĕrsare de sânge. Ţĕranul Hrlice şi fiul seu s'au opus a li se mâna pe calea esecuţiunii unica vacă, cu care ocasiune cel dintâiu a fost impuns cu baioneta. Poporul adunat ameninţă pe esecutori şi gendarmi cu moarte, s'a împrăştiat însĕ vĕḑênd că gendarmeria capătă sucurs.

Esecuţiunile pentru dare sûnt sistate în toate părţile resculate.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Brad, 8 Septemvre 1883. Dela conferinţele învĕţătoresci din districtul Zarand, ţinute în Brad, începênd din 21—24 August 1883.

Promisesem a revenì la conferinţele învĕţătoresci ţinute în Brad, şi acum vin a'mi împlinì promisinnea rugându-ve pentru ospitalitate...

Duminecă în 21 August, binişor de dimineaţă, comisariul consistorial Dr. Ioan Crişan insoţit de vre-o 10 învĕţători merseră la biserică spre a lua parte la serviţiul dumneḑeesc. Dar ce se veḑi! Precând eu aşteptam se vĕd în biserica noastră din Brad o mulţime de învĕţători, directori scolari şi popor mult, pre atunci 'mi fu mai mare surprinderea aflând biserica aproape goală. Parochul local — nu fie împutat — se fie umblat anume nu putea se între mai de dimineaţă. La oarele 8 şi $^1/_2$ a fost finit serviţiul dumneḑeesc. Mi am ḑis în mine: oare de unde se provină atât indiferentism faţă cu biserica?

Pre la oarele 10 antemeridiane se începură conferinţele în sala gimnasiului nostru din Brad. Presenţi erau comisariul consistorial, preşedintele reuniunei d. G. Părău, membrii comitetului central, şi câţi-va înveţători, cu totul presenţi 22 inşi.

Preşedintele reuniunei bineventând pre membrii adunaţi prin o cuvêntare acomodată dechiară şedinţa de deschisă.

Urmă apoi cetirea circulariului consistorial de convocare, precum şi hârtia Cons. prin carea de comisariu pentru districtul Zarand era denumit dl Dr. Ioan Crişan. Premergênd aceste, comisariul prin cuvinte inesimţite atrase atenţiunea învĕţătorilor presenţi asupra însemnătăţei conferinţelor. Cuvêntarea comisariului fu primită cu vii aclamaţiuni de „se trăiască“.

Notariul adhoc al reuniunei dl P. Rimbaş dede cetire statutelor aprobate ale reuniunei. Cu aceste şedinţa primă se ridică.

În şedinţa a doua din 22 August începută la 8 oare antemeridiane, după verificarea protocolului urmă constatarea membrilor presenţi. Pre basa listelor întrate din ppiatul Zarand şi Geoagiul I numĕrul membrilor este de 60 ordinari şi 5 estraordinari, cu totul 65. Din Geoagiul al II lista nu s'a trimis.

Pre basa listei din anul espirat numĕrul membrilor din toate 3 ppresbiteratele era de 85 membri. Din acestia au fost presenţi, 22 ordinari şi 4 estraordinari din Zarand, ear din Geoagiul I numai 4 ordinari cu totul 30. În tot decursul conferinţelor nu au fost mai mulţi presenţi. De aci uşor s'ar putea deduce că învĕţătorilor noştri nu le zace

---

deodată deştept cu desĕvêrşire şi deplin hotărît a merge sĕ vadă spectacolul acela deşì nu credea a-l vedea întreg, pentru că avea sĕ revină sĕ-şi pregătească representaţia sa cu dl Go[illegible]e.

În seara premergĕtoare, înainte de ce a adurmit, el atinse cu vreo câteva cuvinte vênătoarea aceasta, doctorul în drepturi însĕ nu era aplecat acestui proiect, fiindcă nu găsea nici o plăcere întrênsul. Cristian prevedea că ar da de oposiţiune din partea bunului sĕu unchiu şi sciindu-l complesant, el şi prevedea că dênsul va ceda.

— A! cugeta el, mai bine va fi, sĕ es fără sgomot şi sĕ-i las douĕ cuvinte pe hârtie, ca sĕ nu se neliniscească despre mine. El va fi cam supĕrat îi va fi urît, fiind singur la dejun; dară el mai are de lucru, are sĕ mai vorbească cu dl Stenson; eu poate mĕ reîntorc la vreme ca sĕ nu prea simţă singurătatea sa.

Cristian eşi frumuşel din odaia păzitorului, se îmbrăcà în odaia ursoacei, îşi puse din obiceiu şi din precauţie masca sa sub pălărie şi eşi prin gaard-ul învĕlit încă în tăcere şi în intunerec. De aici Cristian trecu în grădina pustiită de earnă, coborì spre lac, şi vĕḑêndu-se pe calea aceasta cu mult mai aproape de ţerm decât pe cărarea de nord el traversà o mică distanţă pe ghiaţă, ajunse aşa solul solid şi luà direcţia spre castelul nou.

În acelaşi moment, Iohan trecea ghiaţa din partea opusă. El veni se pândească în Stollborg fără a sci, că a scăpat vênatul sĕu, ce tocmai voia sĕ-l prindă.

XII.

Cristian nu aştepta sĕ găsească pe maiorul în castelul nou. El scia că tinerul oficer petrecea fiecare noapte sau fie-care dimineaţă, după festivităţile castelului în bostoella sa din apropiere. Fiind că nu intrebase în care direcţie este vila aceasta el nici nu o căută. Intenţiunea sa era a observa din indepărtare pregătirile vênătoarei şi a se amesteca între ţĕrănii insărcinaţi cu goana generală.

El mergea încă pe cărarea ţermului lacului când crepa de ḑiuă şi putea distinge un bărbat venind spre el. El lăsa repede masca sa în jos, dară o ridicà îndată recunoscênd pe locotenentul Osburn.

— Pe onoarea mea! îi ḑise acesta întinḑênduĭ mâna, îmi pare bine că te întâlnesc aici. Tocmai pe dta te caut, şi întâlnirea aceasta ne face sĕ câştigăm cel puţin o jumĕtate de oară din ḑi. Sĕ ne grăbim, majorul te aşteaptă.

Érvin Osburn sĕ întoarse şi merse înainte; la vre-o câţi-va paşi el se îndreptà în stênga spre munţi. După-ce Cristian, urmându-l, suì vre-o câteva minute un deluţ mic, el veḑù la picioarele sale într'o strîmtoare, douĕ sănii şi pe majorul; acesta cât îl observase, îl întimpinà vesel.

— Bravo! esclamà el, dta esci puntuos prin spiritul divinaţiunei. Dar cum de ne-ai găsit aici?

— Eu n'am sciut unde sĕ viu, rĕspunse Cristian; am plecat într'un noroc spre castelul nou.

— Ei bine, avem noroc de dimineaţă; semn că vênătoarea are sĕ fie bună... Aşa, dta esci bine costumat, ca şi aseară; dară nu esci încălţat şi armat după impregiurări. Din norocire eu am prevĕḑut aceasta şi avem toate ce-ţi trebue. Într'aceea ia blana aceasta şi sĕ plecăm îndată. Avem sĕ mergem departe şi ḑiua nu va fi prea lungă ca sĕ isprăvim toate.

Cristian se aşeḑà împreună cu Larrson într'o sanie mică ţĕrănească, foarte uşoară, cu douĕ locuri de şeḑut şi trasă de un singur cal mic de munte. Locotenentul se aşeḑà cu caporalul Duff, un subofícer bĕtrân şi espert, în ale vênătoarei într'altă sanie de aceeaşi formă. Maiorul apucà înainte şi cu toţii o luară la galop mic.

— Trebue sĕ scii, ḑise maiorul cătră Cristian, că avem sĕ ne grăbim cu vênătoarea din parte-ne. Nu doară că n'ar fi vênat şi trăgĕtorii lumii pe bunurile baronului, el însuşi este vênător foarte erudit şi forte curagios; dară fiind că la goana de astăḑi vor fi mulţi din oaspeţii sĕi, cari nu se prea pricep la vênătoare şi cari sûnt mai mult pretenţioşi decât abili, este foarte de temut că ei vor face mai multă larmă decât ispravă. Şi altmintrele, din destul la inimă progresul în sciinţe. Aceasta se poate afirma cu atât mai mult cu cât chiar cei din apropiere nu au participat. Vor fi şi altele, multe cause a neparticipărei, de cari se va vorbì mai târḑiu.

A preles în urmă membrul I. German despre „verb“ astfel precum se pretinde dela ori care învĕţător, carele e consciu de chemarea sa. Prelegerea după unele mici observări ale comisariului, se dechiară de „pre deplin esauriată şi reuşită.“

În şedinţa a III din 22 August p. m. după verificarea protocolului se presentă rugarea alor 7 inveţători din tractul Geoagiului al II-lea spre a fi absolvaţi dela participarea la conferinţe în Brad. Preste rugare s'a trecut la ordinea ḑilei. Urmară apoi două prelegeri practice din limba română. Membrul A. Hodoş în posiţiune de învĕţător tractează piesa „Cartea“ din Abecedariul de I. Popescu. Prelegerea în urma unor obiecţiuni făcute de I. Felea, P. Rimbaş, I. German şi comisariul se dechiară de reuşită. Nu tot astfel se întêmplă cu prelegerea practică despre „verb“ ţinută de T. S. mai întâiu apoi de P. P. Cu ocasiunea prelegerei despre „verb“ s'a putut convinge ascultătorii că învĕţătoriul trebue sĕ se pregătească bine la ori-ce prelegere, tot odată că *„teoria sine praxi sicut rota sine axi.“* Şi aici s'a veḑut lipsa — din trecut — a unei scoale bune de model de mult asceptate — au fost foarte bine primite de către învĕţători.

În şedinţa IV din 23 August ante m. s'a continuat esplicarea normativului prin comisariu dela § 69 lit. C. până la §. 70.

Membrul I. Felea ţine prelegere despre cuvêntul „ac“ cu începĕtorii. Prelegerea fu declarată „de reuşită.“

Urmă apoi din partea dlui comisariu instruirea în mod intuitiv, cum au sĕ se poarte matriculele, ḑiarele, cataloagele, cronica scolară, listele de absenţii cum sĕ se pregătească. Scoala noastră până acum diferea foarte mult în purtarea matriculelor şi a celoralalte formulare menţionate. Câţi învĕţători în atâte forme se purtau matriculele, ḑiarele etc. ear de cronica scolară mulţi învĕţători nici idee nu aveau. Ce se mai ḑic apoi despre pregătirea listelor de lenevire, cu cari s'a făcut atât abus până acum. Destul va fi a amintì, că în cele mai multe tracte ppresbiterali listele de lenevire s'au predat direct de către învĕţător primariului, carele dispunea după plac de ele. Activitatea comitetelor parochiali faţă de scoală era aproape nulă, în cele mai multe locuri. Normativul scolar însĕ şi formularele susmemorate vor introduce ordine, controlă severă şi punctualitatea în toate afacerile scoalei noastre populari. Chiar de aceea esplicarea normativului şi a formularelor memorate.

După constatarea membrilor presenţi s'a purces la alegerea oficialilor pre basa unei liste. S'au ales de preşedinte G. Părău adm. ppesc, de vice-pres. I. German, secretari: P. Rimbas şi Al Vlad, cassariu I. Rus, controlor: I. Jurca, bibliotecariu Anania Hodoş, membri în comitet: T. Tomescu, G. Ignaton, P. Radu şi A. Mihuţ.

Urmează apoi tractarea şi esplicarea pre larg a normativului începênd dela § 61 până la § 69 lit. C. prin comisariul consistorial. Esplicările destul de lămurite, fură ascultate cu toată atenţiunea. Cu aceste se finì şedinţa a doua.

În şedinţa a V din 23 Aug. p. m. primul obiect pus în discusiune a fost: raportul comitetului central şi referada unei comisiuni de 3 membri asupra aceluiaşi raport. Punctele mai însemnate din raport a fost cele referitoare la activitatea despărţĕmêntului I (Brad) al reuniunei. Voiu amintì numai unele puncte.

Comitetul central al reuniunei a fost întrunit numai odată în 7 August v. a. c., în aceea şedinţă s'au desbătut toate curenţiile reuniunei; şi s'au aprobat conclusele luate în cele două adunări generale ale despărţĕmêntului I Brad, ţinute una în 14 August 1882, ear alta în 23 şi 24 Iunie a. c. precum şi conclusele luate în comitetul despărţĕmêntului, ţinut în 30 Decemvre 1882 şi în 7 Iunie a. c.

Tacse dela membrii reuniunei — 85 inşi — nu s'au incassat. Reuniunea ca atare nu dispune de bibliotecă.

Destulă activitate a dovedit comitetul despărţĕmêntului I Brad. Învĕţătorii din tractul Zarandului încă din 1880 sûnt constituiţi în reuniune. Pirmul preşedinte a fost: Nicolau I. Mihălţian, fost protopresbiter, ear dela repausarea aceluia şi până în presente a fost preşedinte învĕţătoriul I. German.

Comitetul despărţĕmêntului a fost convocat de 4 ori conform statutelor, dar din lipsa de membrii s'au întrunit numai de două ori. S'au esecutat 27 concluse ale adunărilor şi comitetului. Toate curenţiile au fost resolvite. Numĕrul membrilor despărţemêntului au fost 40 inşi — ordinari. —

Cassa despărţĕmêntului la 23 Iunie a. c. a avut 18 fl., în obligaţiune.

Despărţemêntul dispune de o bibliotecă frumoasă: 76 opuri în 86 volumi în preţ de 120 fl.

Aici trebue sĕ notez că opurile sûnt toate cumpĕrate. Banii atât cei din obligaţiune, cât şi cei daţi pentru cărţi nu sûnt tacse dela membrii, ci au fost câştigaţi prin arangiarea unor petreceri de către comitetul despărţemêntului, carele a fost spriginit mult şi de către corpul profesoral din Brad.

În personalul învĕţătoresc din Zarand au fost 10 schimbări — 10 învĕţători au trecut în alte tracte, şi în locu-le au venit alţii.

Despărţĕmêntul a fost distins cu „diplomă de recunoscinţă şi mulţămită“ de către arangiatorii esposiţiunei de cărţi vechi din Budapesta.

Cărţi spre cetire din biblioteca despărţĕmêntului au scos numai 10 inşi, adecă ḑece inşi din 40. Semn învederat că gustul de cetire nu se cultivă de ajuns. Ori poate este şi un blăstem pe noi, ca nici în oarele libere sĕ nu cetim nimic?!

A murit un învĕţător.

Din conclusele luate în adunarea generală a despărţemêntului sûnt de amintit:

1. Adunarea despărţĕmêntului din 23 Iunie a. c. a cedat biblioteca sa cu dreptul de folosinţă reuniunei districtuale.

2. S'a luat disposiţiuni ca învĕţătorii sĕ'şi procure — în însoţire foi pedagogice şi politice române.

3. S'a dictat pedeapsa de 1 fl. învĕţătorilor, cari fără motive au absentat dela şedinţe.

4. Budgetul despărţĕmêntului a fost aprobat la întrate cu 102 fl., ear la erogate cu 22 fl. v. a.

Raportul comitetului central fu luat spre sciinţă, la propunerea comisiunei de 3 inşi.

Dintre propunerile comisiunei primite de adunare sûnt de amintit:

1. S'a însărcinat comitetul central a pregătì un regulament referitor la încassarea tacselor, şi altul la manipularea bibliotecei.

2. S'a aprobat pedeapsa de 1 fl. pentru învĕţătorii, cari nu au participat la adunare fără motive.

Cu ocasiunea dictărei pedepselor, un murmur se auḑì între cei de faţă. „Nici unul nu căpătară diurne pentru conferenţe“. Eată dar încă o causă pentru carea conferenţele sûnt rĕu cercetate.

Era deci lucru natural sĕ se ivească propuneri cum sĕ-şi poată căpăta învĕţătorii diurnele pentru conferenţe. Membrul estraordinar Simeou Băcilla a propus şi adunarea a primit ca: oficiele ppresbiterale ale districtului se recerce epitropiele parochiale ale transpune cu 8 ḑile înainte de adunarea generală, diurnele pentru învĕţătoriul din comuna respectivă.

Membrul I. German a făcut aditamentul ca: unde se vor escrie concurse pe viitor pentru învĕţători, sĕ se defigă pe lângă salariu 5—10 fl. spese de conferenţe.

Tot din partea acestui membru se făcură propunerile ca: comitetul central se ia disposiţinni a se ţinè o şedinţă publică cu ocasiunea adunărei generale în favorul reuniunei şi a 2-a ca: sĕ se înfiinţeze cassele de păstrare scolari cu 1 Octomvre 1883.

Şedinţa se finesce cu o prelegere practică a învĕţătorului A. Mihuţ. Acesta a tractat piesa „Copilul, vaca şi grădina“ din cartea de I. Popescu. Prelegerea după unele obiecţiuni ale membrilor: I. Rus, I. Felea, I. German, P. Rimbaş şi ale dlui comisariu se declară de reuşită.

Şedinţa a VI din 24 August. În aceasta şedinţă s'a continuat esplicarea normativului §. 97. p. 2 „Limba română“ până la punct 3 precum şi esplicarea sistemului de 6 despărţĕminte.

Prelegeri practice s'a ţinut una „despre frângerile comune“ de P. Rimbaş. Prelegerea după unele reflecsiuni — asupra metodului de pertractare, şi asupra ţinutei propunĕtorului — făcute de către I. German şi dl comisariu Dr. I. Crişian fu declarată de pre deplin reuşită.

Dintre propunerile acestei şedinţe sûnt de amintit:

1. S'a recomandat învĕţătorilor a introduce în scoale ortografia fonetică.

2. Propunerea membrului I. G. de a se atrage atenţiunea Ven. Cons. asupra învĕţătorilor din Zdrapţi, Buceş, Curechiu, Luncoiu de jos, Potingani, Tătăresci, Lunca, Ruda, Stanigia, Sălişte, cari începênd din 1880 nu au participat la nici o şedinţă, şi s'au arĕtat cu totul indiferenţi.

3. Propunerea aceluiaşi membru de: a se ruga Ven. Con. pentru escrierea unor premii — pentru cele mai bune opuri scolastice edânde în decursul anului scolariu curent.

Fiind esauriate agendele reuniunei, după o vorbire a dlui comisariu, în carea îşi arată satisfacţiunea faţă de interesul dovedit de cei presenţi — şedinţa fu închisă prin presidiu, conform usului. Veteranul paroch şi învĕţător I. Jurca, mulţămesce dlui comisariu pentru zelul sĕu neobosit şi pentru bunavoinţă ce a arĕtat în tot decursul conferenţelor faţă de causa scolară. Între aclamaţiuni de „sĕ trăiască dl comisariu“ ne depărtarăm din sală.

Corespondentul.

Varietăţi.

* (Noul comite suprem) al comitatului Sibiiului M. de Brennerberg a sosit Marţi cu trenul de 2 oare după ameaḑi. La gară a fost întêmpinat de vicecomitele Sennor şi de funcţionarii ceialalţi ai comitatului, de directorul poliţiei şi de funcţiionarii universităţii.

* (Desconsiderarea sĕrbătorilor noastre.) Dela Guşteriţă ni se împărtĕşesce, că dregătoria comunală, cu toate că i s'a atras atenţiunea că în 14 Septemvre românii sĕrbează Înălţarea crucei, totuşi au mânat pe români, pe aceea ḑi, la facerea drumului, ameninţând cu pedeapsă pe acei cari nu se vor supune ordinului. Ni se mai împărtĕşesce că o astfel de procedere a mai avut loc şi de alte ori. Ne-ar venì sĕ nu credem că în nemijlocita apropiere de Sibiiu se emit astfel de ordini, dacă nu ni s'ar fi asigurat în mod demn de credinţă, că aşa se întêmplă.

* (Alegerile în representanţa comitatului Sibiiului.) Conform unei publicaţiuni a vicecomitelui, basată pe conclusul adunării generale a comitatului Sibiiului din 11 Iunie a. c. Nro. 72, sûnt a se îndeplinì locurile representanţilor eşiţi în inţelesul §. 28 alinea a 3 din articolul de lege 42, anul 1870 prin alegerea ce se va face în 6 Octomvre n. Spre sfêrşitul acesta se vor afla la toate oficiele comunale listele contribuenţilor cu dări sau imposite, rectificate pentru 1884, spre vedere.

Ducerea în deplinire a alegerei va fi în modul următoriu: *a)* Cercul dintâiu de alegere al cetăţii Sibiiului alege 7 membri în sala dela „împĕratul romanilor“; *b)* cercul al doilea al cetăţii Sibiiului alege 8 membri în sala şedinţelor comunităţii; *c)* cercul al treilea al cetăţii Sibiiului alege 7 membri în sala reuniunei industriaşilor; *d)* cercul dintâiu al cetăţii Sebeşului alege 4 membri în sala şedinţelor comunităţii; *e)* cercul al doilea al cetăţii Sebeşului alege 3 membri în sala hotelului cetăţii; *f)* cercul rural al Sebeşului alege 3 membri în localitatea oficiului pretorial al Sebeşului; *g)* cercul electoral al Miercurei alege 6 membri în localitatea oficiului pretorial; *h)* cercul Săliştei alege 4 membri în localitatea oficiului pretorial; *i)* cercul electoral al Cristianului alege 4 membri în cancelarea comunală din Cristian; *k)* cercul electoral cl Cisnădiei alege 4 membri în cancelaria comunală din Cisnădie *l)* cercul electoral al Slimnicului alege 4 membri în cancelaria comunală din Slimnic; *m)* cercul electoral al Guşteriţei alege 5 membri în cancelaria comunală din Guşteriţa; *n)* cercul electoral al Bradului alege 5 membri în can-

---

goana cu ţĕranii n'are interes mare, precum te poţi convinge, când după ce ne vom fi făcut espediţiunea, vom revenì preste munţii, care i veḑi acolo sus. Goana aceasta este un omor în adevĕr laş: sĕ încungiură bietul urs, care nu vrea sĕ easă totdeauna din vizuina sa; îl sparie, îl chinuesce, şi, când easă în sfêrşit ca sĕ se improtivească sau se fugă, îl împuşcă fără pericol de dindĕrĕtul rociului, unde stau scutiţi de desperarea sa. Şi nefiindu-le procederea aceasta destul de picantă, foarte adese ori sĕ întêmplă că nerăbdătorii şi stângacii vênători strică toate, şi animalul scapă înainte de ce-l poţi ajunge. Noi avem sĕ procedem altfel fără mânători, fără larmă şi fără câni. Am sĕ-ţi spuiu ce este de făcut, când se va apropia momentul. Şi, crede-mĕ, vênătoarea cea adevĕrată este ca toate plăcerile adevĕrate: sĕ fie fără mulţime. Ea este o partie fină, dară numai între amici sau între persoane anume alese.

— Eu am dară, rĕspunse Cristian, a vĕ mulţămì duplu, fiind-că mĕ lăsaţi sĕ iau parte la desfătarea aceasta intimă; dar esplică-mi cum de aveţi voia a ucide vênatul baronului înaintea lui. Eu l'aşi fi creḑut mai jaluz de prerogativele sale de vênător s'au de drepturile sale de proprietar.

— Vênatul, ce vrem sĕ omorîm nu este al sĕu. Proprietăţile sale sûnt considerabile, dară har domnului nu este toată ţeara a lui. Veḑi aceşti munţi frumoşi ce se înalţă înaintea dtale: acolo este frontiera norvegiană, şi la poalele petroase a acestor uriaşi, vom afla o grupă de dealuri cu numele Blaakdal. Acolo trăiesc nesce ţĕrani liberi şi proprietari în sinul deşerturilor sublime, uneori, căci vêrfurile munţilor nu sûnt adeseori limpede şi curate ca astăḑi. Ei bine, dela unul din aceşti danemani (căci aşa se numesc ei) amicii mei şi eu am cumpĕrat ursul a cărui vizuină el a găsit-o. Dannemanul acesta, om foarte interesant pentru cunoscinţele sale de specialitate, locuesce într'o regiune minunată şi cam greu accesibilă cu trăsura; însĕ cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu aceşti buni cai mici de munte o sĕ ajungem la ţinta noastră. Noi vom dejuna în casa sa; apoi el însuşi ne va fi călăuz pe lângă domnul urs, care, nefiind mai naite gonit de flecari şi de fanfaroni, ne va aştepta cu încredere şi ne va primì cum îi va plăcea. Dară veḑi, Cristiane veḑi ce spectacol frumos! Ai vĕḑut deja fenomenul acesta?

— Nu, nu l'am vĕḑut încă, esclamà Cristian transportat de bucurie, şi sûnt fericit că-l vĕd împreună cu dta. Este un fenomen ce-l cunosc numai din auḑite, o parelie minunată!

(Va urma)

celaria comunală din Brad şi în fine *o)* cercul electoral al Nocrichiului alege 6 membri în localitatea oficiului pretorial.

Dreptul electoral activ şi pasiv îl au toţi câţi sûnt introduşi în listele electorale dietale pe anul 1883.

La începutul alegerei se vor alege 4 bărbaţi de încredere din mijlocul alegĕtorilor (în înţelesul §-lui 44 alinia 2 din articolul de lege 42 din 1870.)

* (Staţiunea telegrafică) din Elöpatak pentru sesonul de vară a încetat de a funcţiona.

* *(Plecarea batalionului al 4 dela regimentul de infanterie Marele duce de Baden Nr. 50 la Bosnia.* Batalionul a plecat în 11/23 Septemvre. Garnisoana fitoare a batalionului va fi în Dolni Tuzla. Cu o ḑi înainte a avut loc şi un banchet la care a luat parte şi comandantul fortăreţei Alba-Iulia, de unde plecă batalionul.

Loterie.

Mercuri 26 Septemvre 1883.

Brünn: **11 8 9 83 15**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 25 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%.	119.40	119.30
Galbin	5.69	5.69
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.60	58.60

Nr. 253. [529] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. rom. din Zam se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Cu acest post este împreunat un salariu de 110 fl., şi 20 H-litre cucuruz sfĕrmit, 4 H-litre grâu, 5 orgii lemne şi cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei mureşane.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Alecsiu Olariu m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 143. [528] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or: din Mihalţiu cu termin până la 25 Septemvre a. c.

Cu aceasta staţiune sûnt impreunate următoarele emolumente:

1. 6 jugere 800□ ° arătură.
2. Dela 400 ferdele cucuruz din capital, interesele statorite de comitetul parochial.
3. Grădină de legumi lêngă scoală.
4. Cuartir liber şi lemne de foc pentru învĕţătoriu şi scoală.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi subşterne cererile instruite cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
Alba-Iulia, 7 Septemvre, 1883.

Alecsandru Tordăşan m. p.,
protopresbiter gr. or.

Nr. 300 [519] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c. în care ḑi se vor ţinea şi alegerile.

1. Têmpa cu salariu anual 200 fl. v. a. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de încălḑit.
2. Beşan cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de încălḑit.
3. Găunoasa cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir şi lemne de încălḑit.

Cei ce voesc a reflecta la vre una din aceste staţiuni au asi aşterne suplicele lor de concurs, instruite conform legei şi normativelor în vigoare, până la terminul indicat, la subscrisul

Deva la 5 Septemvre, 1883.

În conţeleeere cu comitetele parochiali.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 387 [515] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci la scoala noastră confesională gr. or. din comuna „Lunca“, Protopresbiteratul gr. or. al Zarandului, se escrie concurs, cu terminul până la 25 Septemvre a. c. st. v.

Salariul împreunat cu acest post învĕţătoresc e 150 de fl. v. a., cuartir şi lemne de încălḑit.

Petiţiunile concursuale, înstruite în sensul legilor şi a regulamentelor din vigoare au a se asterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

Brad, 30 August 1883.

Georgiu Părău m. p.,
adm. protopresb. al Zarandului.

Nr. 264. [520] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu în comuna Hepria. protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu: 200 fl. cuartir natural cu grădină şi lemnele trebuincioase. Cererile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se adresa la subscrisul oficiul.

Sebeş 2 Septemvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 234 [523] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci devenite vacante la scoalele confesionale gr. or. în comunele mai jos însemnate ţinĕtoare de protopresbiteratul Gioagiului II se escrie concurs cu terminul până la 25 Septemvre, a. c.

1. Almaşnl mare, cu salariu anual de 150 fl., cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.
2. Bozeş, cu salariu anual 150 fl., victuale în valoare de 24 fl. cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.
3. Bulbuc cu filia Curpeni cu salariu anual 120 fl., victuale în valoare de 24 fl., cuartir şi lemne de încălḑit.
4. Gioagiu cu salariu anual de 200 fl., cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.
6. Glod şi Nădăstia cu salariu anual de 150 fl. cuartir grătuit şi lemne pentru încălḑit.

Varmaga, cu salariu anual de 150 fl., victuale în valoare de 14 fl., cuartir grătuit şi lemne pentru încălḑit.

Doritorii de a competa la acestea staţiuni învĕţătoresci au a aşterne cererile instruite conform prescriselor din vigoare până la terminul mai sus indicat la subsemnatul oficiu.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiu II.

Secărêmb, 28 August, 1883.

Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr. 162 [524] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu în Cicio-Giurgesci, ppresbiteratul Dejului se escrie concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v.

Emolumentele sûnt:

a) În bani 150 fl. v. a.

b) folosinţa alor 14 Jugere 329□° pămênt, arătoriu, fênaţ şi păşune din care 1 Juger şi 353□° întravilan.

c) Locuinţă liberă în una odae a edificiului scolar.

d) Lemnele de foc necesari.

Suplicile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se ascerne până la indicatul termin la subscrisul oficiu în Giurgesci per Retteg.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Dejului..

Nr. 272 [525] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala poporală din B. Sat afiliată cu Bucium Muntari se deschide concurs până la 24 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 200 fl., cuartir şi lemne pentru încâlḑit.

Doritorii de a ocupa acest post au de aşi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul până la terminul mai sus indicat.

Abrud, 20 August 1888.

Comitetul parochial din Bucium Sat în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.
Protopresbiter.

Nr. 238 [522] 2—3

CONCURS.

Spre intregirea staţiunei de învĕţătoriu din parochia română gr. or. Miluan, protopresbiteratul Unguraşului, prin aceasta se escrie concurs până în 24 Septemvre a. c. pelângă următoarele emolumente:

1. În bani 100 fl v. a.
2. În bucate 40 mĕsuri mari cu grăunţe în valoare de 50 fl.
3. Lemne 3 orgii din care e a se încălḑi şi scoala.
4. 3 punţi lumini.
5. Hârtie de scris 3 conţi.
6. Cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune învĕţătorească au de a-şi substerne suplicele instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul oficiu.

In conţelegere cu comitetul parochial.

Füzeş-Sânpetru, 30 August 1883

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Unguraş.

Petru Roşca m. p.
protopresbiter.

Nr. 165 [518] 3—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Cetăţii de peatră se publică prin aceasta concurs amĕsurat prescriselor „Statutului Organic“ §. 63 combinat cu §. 23 p. 5 şi a instrucţiunei votate de Sinodul archidiecesan la 13 Aprile 1877 Nr. 191 §. 7.

Fiitoriul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului anume în comuna Făuresci aşa însĕ: că până la devenirea în vacanţă a parochiei protopresbiterale, care în present e ocupată definitiv, fiitoriul protopresbiter se va folosi numai de venitele propresbiterale mai jos specificate.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiale şi pentru alte funcţiuni speciale protopresbiterale.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, avênd totodată a documenta o pregătire cel puţin de VIII clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate, că au terminat studiile teologice la vreunul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiele teologice la vreun institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminĕtoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniu de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voesc a concurge la acest post au a'şi aşterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima apariţiune a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“, alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină numele, caracterul, (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii (anul, luna şi ḑiua nascerei), studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora), esamenul de maturitate şi altele; studiele pregătitoare teologice (anul şi locul acelora şi esamenul de cualificaţiune), serviciile de până acum pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora) în fine cunoscinţa limbelor şi alte reflecsiuni

Datele din această tabelă sûnt de a sĕ întări cu documente, cari sĕ se acludă în orginal, precum carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventual toate altfel de recomandări.

Cărpeniş, la 14 August 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al Cetăţii de peatră.

preşedinte. notariu.

Ioan Siovrea m. p., adm. protopresb.

Gavril Cărlig m p.

Nr. 150. [530] 1—3

EDICT.

Nicolae Dordea de religiunea gr. or. din Topârcea, comitatul Sibiiului, carele de vre-o 15 ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţiă Ana născ. Vecerdea tot de acolo, fără a se sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta, ca în termin de *trei luni* dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul intentat contră-i de către soţia sa.

Sibiiu, 20 August, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei, ca for matrimonial de I. instanţă.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 108 Sibiiu, Sâmbătă 17/29 Septemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Soartea Ciangăilor.

Noi, când ne-am folosit de cuvintele „*Katzenjammer vor dem Rausch*“, in timpul când încă nu sunasă cel din urmă csárdás în onoarea „reînpatriaţilor“, prevĕḑusem ce sfêrşit va se aibă reînpatriarea.

Fiasco mai cumplit ca cu afacerea ciangăilor cu greu vor fi păţit ungurii. În adevĕr îl doare pe om inima când vede resbunarea fără milă a soartei, resbunare, care e urmarea cea mai naturală a lucrului şi care sĕ descarcă în capul sermanelor jertfe ale utopiei unor oameni esaltaţi, inpintenaţi şi indemnaţi la escentrităţi prin şovinismul guvernului actual.

Se mai repetăm încă odată cele ḑise de noi şi la alte ocasiuni. În unguri s'a ivit pofta de a'şi inmulţì neamul cu ori ce preţ. Spre scopul acesta — scop vĕdit din care astăḑi nu mai fac secret — au întreprins o serie de lucruri pre cari Europa cultă le va numì utopie, noi înse, cari trăim sub domnirea lor, le împărţim în utopie şi călcare de legi. S'a inceput seria prin călcarea în picioare a legilor favoritoare naţionalităţilor. Resultatul e constatat de dl Beksics: **au maghiarisat justiţia, au maghiarisat instrucţiunea publică, au maghiarisat comunicaţia.** Toate acestea prin călcarea de legi sancţionate. N'a ajuns atâta. Şi-au pus în cap se repatrieze pre ciangăii emigraţi în Bucovina şi Moldova. Ca în toate afacerile lor aşa şi la aceasta au început a agita presa. Recâştigarea sângelui perdut, inmulţirea neamului devenì cestiune de onoare pentru Ungaria.

S'a pus agitaţia în mişcare şi printre poporul sêrman, care trăia liniscit în Bucovina, şi care nu din înbuibare şi-a părăsit patria spre a se aşeḑa în alte ţĕri.

Ce era mai uşor ca a seduce pre acesti oameni simpli.

Li s'au promis munţi de aur, ţeara cea nouă li s'a zugrăvit ca un al doilea Canaan, unde curge lapte şi miere, unde apa din Dunăre e lapte şi ţĕrmurele colac şi câte altele.

Şi s'au făcut colecte preste 80,000 de floreni; tot ce are Ungaria mai inteligent s'a grupat în un comitet pentru repatriarea Ciangăilor. Astfel apoi i a pornit pe drum. Toate municipalităţile au luat mĕsuri pentru primirea acestor salvatori ai Ungariei, aşa încât credea omul, că sosesc nesce soli ai unei puternici împĕrăţii. După sosirea lor prin oraşe se arangeau petreceri, baluri, şi aristocratele de unguroaice se întreceau în a juca *Csárdás* cu Ciangăii.

Dacă ar mai fi avut ceva nedumerire ciangăi despre fiitoarea lor misiune politică din statul nostru, serbătoreasca, — ca sĕ nu ḑic împĕrăteasca primire de care fură părtaşi, li-o ar fi împrăştiat cu desĕvârşire.

În fine i-au aşeḑat la Panciova.

Acum ce urmări a avut atâta fanfaronadă naţională, ce au făcut învĕţaţii Ungariei?

Ciangâii se reîntorc earăşi în vechia lor patrie, în Bucovina. Soartea lor e vrednică de jale, fiecare om cu inimă i compătimesce, numai ungurii, sângele Ciangăilor, cei cari au făcut colecte de 80,000 fl. spre a înşela aici pe pacînicii ciangăi, n'au nici habar, şi cât pentru ei, toţi ciangăi pot murì de foame pe drum.

E de prisos sĕ facem comentare reîmpatriărei Ciangăilor. Le fac acei ce le cântau osanalele când primeau pe amăgiţii cu musici, cu mâncare şi beutură comandată de solgăbirae pe contul sugrumărei naţionalităţilor.

Eată ce scrie protonotariul comitatului Albei inferioare în acest obiect:

„În Vinţul de jos am vĕḑut prima grupă, care mergea către casă (adecă la Bucovina.) Adênc mişcat m'am amestecat printre acesti oameni. Din înfăţoşarea lor vedeai necaz şi serăcie. Am vorbit mai ântâiu cu o păreche de oameni paliḑi şi cu totul întristaţi. Abia am mai recunoscut pe bărbatul măreţ şi frumos, care a fost venit aici cu primul transport, ţiind sus stindardul naţional, pe care sta scris cu litere grase binevêntarea: „*Isten hozott*“ (Domneḑeu v'a adus); atunci impreună cu drăgălaşa sa soţie cânta atât de admirabil doinele naţionale şi cu mult foc juca „*Csárdás*“, domniata eşti Enric László“? „Da. Eu sûnt, rĕspunse el, — eu te-am recunoscut îndată, 'mi aduc bine aminte cum de bine am fost primiţi. Astăḑi trecem cu sfială şi ruşine prin oraşe, şi nu ne mai oaspĕtă nime. Ne reîntoarcem, căci nu mai putem suporta sĕrăcia.“ Apoi mi-a istorisit toate păsurile lor. Gândeam în mine: „Doară nu au putut se o scoaţă la cale cu lucrul cel greu?“ Am venit cu domnul subprefect aici (la Aiud) şi le am împărţit nesce ajutoare. Eram cu totul deprimaţi. De atunci nu este ḑi lăsată de Dumneḑeu, în care sĕ nu treacă pe aici pe jos şi în trăsuri câte un transport de ciangăi. Am ascultat câţiva oameni dintre ei, şi fiind că consunau mărturisirile lor întru toate, sûnt în posiţie a le descrie situaţia, după cum mi o au spus ei.

Ajunşi la locul destinat lor, bieţii oameni au primit trestie şi pociumbi, şi şi-au făcut corturi. Aşa au locuit ei în umeḑeală şi în tină. Lucrul cu metru recerea încordări foarte mari, *încât păn' le-au terminat, şi câştigul l'au păpat.* Când au plecat din Bucovina, le-au promis câte 10 juguri pământ pentru o familie.

Pământurile li s'au şi împărţit însĕ cele mai multe erau pline de apă, şi dacă au pretins alte locuri li s'a respuns foarte grosolan, că nu sûnt altele. Mai mulţi s'au dus pela secere, şi încă nu li s'a dat nici până acum nici o plată. Scumpetea era mare, şi oamenii n'aveau bani. Boalele sĕ lăţiră foarte tare, mortalitatea luà dimensiuni mari mai ales mureau copii şi muerile. Locurile erau atât de rele, încât nu puteau face fântâni şi nu puteau căpăta apă de beut. Preste acestea ei n'au fost puşi printre unguri, ci printre sêrbi cu cari după cum se vede, nu prea armonizau.

În fine au venit toamna. Oamenii se rugau se le dea locurile destinate lor spre a-şi face sĕmânăturile. Comisariul regesc şi organele sale le-au rĕspuns; „cereţi dela cei ce v'au adus aici promisele 10 juguri, eu nu pot lua pământurile altora.“ Au mai cerut locuri de zidit şi le-au dat ca material câte 10 busteni de salcie (?!) pentru o casă, şi care aveau bani puteau cumpĕra scânduri, cari nu — suflă în buze? inse nici locurile nu erau bune pentru zidit, căci erau apătoase. Nu era deci nici un prospect pentru colonisare statornică.

Prospecte de traiu nu erau şi ei din milă nu mai voeau se trăească. Deci la signalul dat cu trômbiţa şi cu toba: „*Cel ce voiesce, poate sĕ se întoarcă acasă*“, toţi cari numai încâtva erau în stare, au plecat din Giurgiu spre patria cea veche.

. . . .

. . . .

În asemenea stare se află astăḑi ciangăii, astfel o descriu ḑiarele unguresci, cari 'şi dau posibila silinţă de a înfrumseţa lucrul. Ne putem deci închipuì trista stare a acestor oameni, deveniţi jertfa şovinismului ungurilor.

Şi noi ca oameni cu inimă ne întrebăm pentru ce au trebuit jertfiţi acesti oameni pacînici? Cine poartă vina nefericirei sêrmanilor ciangăi?

Mai întâiu spiritul, care domnesce astăḑi la noi, înmulţirea neamului unguresc „*per fas et nefas*“. Ḑiaristica maghiară, oamenii politici ai Ungariei, cari nu-şi dau seamă de aceea ce fac, şi părintescul

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

În adevĕr, cinci sori se ridicau pe orizon Soarele cel adevĕrat, astrul puternic, era însoţit în dreapta şi în stânga de desubtul şi deasupra discului sĕu strălucitor, de patru chipuri luminoase, mai puţin vie, mai puţin rotunde, dară împregiurate de aureole iriḑĕtoare, de o frumseţe minunată! fiindcă vênătorii nostri mergeau în direcţia opusă, ei se opriră vre o câteva momente ca sĕ se îndulcească de acest efect al opticei; el are multe raporturi cu curcubeul în privinţa causelor probabile şi nu se produce nicăiri în Europa, decât în ţerile Nordului.

Ei mergeau la început pe un drum frumos, mai târḑiu drumul acesta devenì cale strimtă şi neegală peste câmpuri; ea se făcuse apoi cărare, până ce câmpurile ne cultivate şi colţuroase nu mai oferiră decât urme slab bătute în zăpada colinelor. În sfêrşit Larrson, cunoscĕtor perfect a ţĕrei şi a însuşirilor saniei ce conducea da peste colţurile grozave a poalelor munţilor, atingênd abisuri, lunecând cu repeḑime în strimtori aproape verticale, sărind cu calul peste gropi, căţĕrând peste copaci căḑuţi şi peste stânci sdrobite, mai fără încercare a se ferì de pedicele aceste, ce păreau la tot momentul a sdrobi sania fragilă în bucăţi. Cristian nu mai scia ce se admire mai mult, cutezarea majorului sau desteritatea şi curagiul calului mic şi slab, care mergea în voia sa, căci instinctul minunat al animalului seamână cu darul somnambulismului. Totuşi sania sĕ resturnà de două ori: nu din vina calului ci din vina saniei, neputêndu-se acomoda indestul mişcărilor sale, deşì era construită cât se poate de ingenios. Rĕsturnările aceste pot devenì serioase; dară ele sûnt aşa dese, încât relativ cu desimea lor puţine au urmări serioase. Sania locotenentului, deşì avertisată prin accidentele celeialalte cei făcea calea totuşi sĕ resturnase şi ea de două sau de trei ori. Călĕtorii nostri mergeau prin zăpadă, se scuturau, puneau sania eară în picioare şi plecau fără reflecsiuni asupra aventurei ca şi când s'ar fi dat din sanie jos ca se uşureze încâtva sarcina calului. Altcum o rĕsturnare te face sĕ riḑi sau sĕ tremuri: aici ea se ţine drept ceva prevĕḑut şi neevitabil.

Cristian se afla nespus de bine în decursul acestei escursiuni emoţionătoare.

— Eu nu-ţi pot spune, ḑise el către bunul major, care se ocupa cu el cu o îngrigire frăţească, cât de fericit sûnt astăḑi!

— Har Domnului, scumpe Cristiane dar aḑinoapte erai melancolic.

— M'a făcut melancolic noaptea, lacul, a cărui suprafaţă frumoasă de zăpadă o mângiseră trăsurile; ea era ca o masă de plumb sub picioarele noastre. M'a făcut melancolic hogarul luminat de torţe triste ca luminările împregiurul unui sicriu. M'a făcut melancolic, statua aceea barbară a lui Odin, ce părea, cu ciocanul sĕu ameninţător şi cu braţul sĕu inform, că rostesce asupra lumei noue şi asupra grupei noastre profane, cine scie ce blăstĕm! Toate aceste erau frumoase dar îngrozitoare; eu am imaginaţie vie şi apoi...

— Şi apoi mărturisesce, că ai ceva ce te întristează.

— Se poate; un vis, o idee nebună, risipite de reîntoarcerea soarelui. Da maiorule, soarele are asupra spiritului omului o înriurire aşa binefăcĕtoare ca şi asupra trupului sĕu. El luminează sufletul nostru ca în realitate. Acest soare frumos şi fantastic al Nordului e tot acelaşi ca şi bunul soare al Italiei şi dulcele soare al Franciei. El încălḑesce mai puţin, dar eu cred că luminează mai bine decât pe aiurea în ţeara aceasta de argint şi de cristal, unde ne aflăm! Toate îi servesc drept oglindă însuşi atmosfera, în ghiaţa aceasta nepătată. Fie soarele binecuvêntat aşai maiorule? Şi fii binecuvêntat şi dta pentru că m'ai adus la escursiunea aceasta animată, ce mĕ ecsaltă şi mĕ îndulcesce. Da, da, asta e viaţa mea! mişcarea, aerul, căldura, gerul, lumina! Câmpuri înaintea mea, un cal, o sanie, o corabie... a! şi mai puţin încă picioare, aripi, libertate!

guvern, care şi-a scris pe stindardul sĕu devisa: *„sfărâmarea naţionalităţilor.“*

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Septemvre

Telegraful ne-a adus astăḑi scirea, că dieta Ungariei s'a deschis eri, cetinduse un rescript regesc. Şedinţa cea mai de aproape va fi numai Luni. Deputaţii într'aceea se întrunesc în cluburi sau în conferenţe. Şi în unele şi în altele obiectul cel mai des discutat este cestiunea croată în prima linie; în linia a doua se discută şi antisemitismul. Privitoriu la cestiunea dintâiu aflăm, că partida „liberală“, adecă cea guvernamentală, într'o conferenţă sub presidiul deputatului Vijoli a votat ministrului Tisza încredere. Tisza a mulmulţămit, a rostit un discurs asupra cestiunilor croate şi antisemitice, pronunţându-se în sensul discursului sĕu dela Oradea mare. Croaţii, va se ḑică deputaţii delegaţi la dieta Ungariei, au fost şi ei într'uniţi într'o conferenţă confidenţială, la care a participat şi ministrul Bedecovici. Croaţii n'au decis deocamdată nimic. Mai multe ḑiare scriu că se vor hotărì pentru abstinenţă, cu alte cuvinte vor sta departe de desbaterile dietei ungurescì până când se vor delătura obiectele, care, după vederile lor, au vătămat pactul fundamental dintre Ungaria şi Croaţia.

Aproape toate ḑiarele mari din Austro-Ungaria se ocupă cu cestiunea croată din incidentul dietei unguresci. Comentarele ḑiarelor sûnt, după direcţiunea politică a fie-cărui ḑiar, diverse. Este caracteristic, că organele oficioase din Budapesta întonează nisce acoarde, care tradează oareşi care nesiguranţă a politicei guvernamentale unguresci în cestiunea croată. „Din partea aceasta, glosează „D. Ztg.“ un articol din „P. Ll.“, nu eram dedaţi mai nainte a auḑi un ton aşa de pacînic, am putea ḑice aşa de părintesc rugătoriu către Croaţia.“

În şedinţele dietei se vor face interpelaţiuni atât în privinţa cestiunei croate cât şi in cea a antisemitismului.

„N. fr. Presse“ într'o telegramă dela Budapesta ce poartă datul 27 Septemvre signalisează sulevarea cestiunei fiumane.

Acelaşi ḑiar signalisează constituirea unui club antisemitic în Budapesta. Clubul se va constituì din deputaţi dietali şi din alţi membri. Localul de întrunire al clubului este locuinţa privată a deputatului Szalay.

„Vaterland“ publică o polemică dintre metropolitul gr. or. din Serajevo şi dintre cei doi episcopi catolici ai provincielor ocupate (Bosnia, Erţegovina). Polemica a pricinuit'o reuniunea catolică, înfiinţată în Viena pentru spriginul catolicilor din Bosnia şi Erţegovina, după cum susţine „Vaterland“ şi episcopii catolici; şi pentru propaganda catolică în provinciele ocupate, după cum susţine metropolitul ortodocs din Seraievo. „Esperienţa şi istoria ne-a învĕţat, scrie metropolitul într'o enciclică către clerul sĕu, că Roma după ce s'a separat de unitatea bisericei universale şi apostolice, s'a obicinuit a năpăstuì biserica noastră martiră şi s'a folosit de toate căile şi mijloacele, spre a o câştiga pentru sine. Poate că tocmai cu intenţiunea aceasta s'a pus la cale şi acum propaganda cea noauă pentru Bosnia.“ Metropolitul Sava Cozanovici pune la inimă clerului se fie cu băgare de seamă şi sĕ înveţe pe credincioşi sĕ se ferească de promisiunile şi de corupţiunile misionarilor de altă credinţă. Archiepiscopul catolic din Mostar neagă esistenţa unei propagande catolice, provocânduse la împregiurarea, că reuninea, a cărei protector este archiducele Albrecht, n'are alt scop decât ajutorarea catolicilor din Bosnia şi Erţegovina.

Manevrele dela Homburg s'au terminat. „Provincial Correspondenz“ scriind despre terminarea lor amintesce de regii Spaniei şi Serbiei, a căror asistenţă dovedesce, că relaţiunile Germaniei sûnt amicabile faţă cu toate staturile continentului fără deosebire de situaţiunea geografică. Regele Sêrbiei avea sĕ treacă astăḑi pe la Viena către Belgrad. Este sciut că la deschiderea scupştinei n'a putut fi de faţă. S'ar părea că amênarea ajungerei la Belgrad este anume căutată, pentruca sĕ se vadă ce direcţiune apucă scupştina. O telegramă de eri din Belgrad spune că cu ocasiunea alegerei presidentului după vêrstă, s'a născut scandal mare între radicali şi progresisci; era pe aci sĕ se încaiere o părueală între părinţii patriei sêrbesci.

Regele Spaniei, care încă a luat parte la manevrele dela Homburg a fost distins de împĕratul Wilhelm, dându-i titlul de proprietariu alunui regiment de ulani. Distincţiunea aceasta, mai cu seamă primirea distincţiunei a provocat resens foarte mare în Francia. „Naţional“, „France“ şi alte ḑiare provoacă pe guvern, publicul, ca la trecerea regelui Spaniei prin Francia şi prin Paris sĕ demonstreze în contră-i.

În Petersburg sûnt mulţămiţi cu resultatul alegerilor din Sêrbia. „Novosti“ esprimă temerea sĕ nu se desvoalte şi în Bulgaria lucrurile ca în Sêrbia.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Caransebeş, în 25 Septemvre n. 1883. De un timp încoace cetirăm spre cea mai mare uimire a noastră în mai multe jurnale de frunte din patrie rapoarte despre referinţele politice ale oraşului Caransebeş şi ale comitatului Caraş-Severin, care prin neadevĕrul lor sûnt în stare a seduce nu numai pe ori care om de omenie, ci şi opiniunea publică din ţeară şi afară de ţeară.

Faţă de astfel de apucături condamnabile representanţa oraşului Caransebeş în şedinţa ei de astăḑi a adus în unanimitate următoriul

Decis:

„Vĕḑênd că nesce corespondenţi de jurnale, uşori de minte şi fără pic de consciinţă, s'au apucat în timpul mai din urmă a schimonosì în modul cel mai revoltătoriu referenţele noastre politice, trimiţênd la jurnalele cele mai de frunte şi mai respândite rapoarte, care ne înfăţişează ca trădători de patrie, scornind, că Românii din comitatul Caraş Severin se folosesc de agitaţiunile cele mai punibile în contra ideei de stat maghiar şi în contra întregităţii statului — representanţa oraşului spre clarificarea lucrului şi spre combaterea acestor rapoarte lipsite de ori-ce adevĕr, se vede constrînsă a da următoarea declaraţiune:

Populaţiunea acestui oraş şi a fostului comitat Severin şi-a arĕtat de nenumĕrate ori prin fapte strălucite loialitatea către Înalta casă domnitoare şi către patria ei comună.

Articulele mincinoase, datate din Lugoş şi Timişoara, publicate în: „Nemzet, Egyétertés, „Budapesti Hirlap“, „Pester Loyd“ şi alte jurnale, representanţa oraşului le respinge cu cea mai mare indignaţiune, ear pre raportorii lor îi timbrează de calumniatori neruşinaţi.

Populaţiunea noastră fără de osebire de naţionalitate, religiune şi confesiune, a păstrat, păstrează şi va păstra fidelitatea moştenită dela moşi, strămoşi către prea iubitul nostru Rege şi către prea înalta casă domnitoare Habsurg, şi aceasta o va lăsa de cea mai sântă moştenire şi următorilor ei.

Populaţiunea acestui oraş, ca şi în trecut e în tot minutul gata a-şi sacrifica averea şi viaţa pentru înflorirea şi apĕrarea patriei comune.

Mai departe representanţa oraşului Caransebeş declară, cumcă rapoartele rĕspândite prin agitaţiuni nepatriotice în oraşul nostru şi în comitat sûnt neadevĕrate şi numai scorniturì, şi că aici nu scie nimeni nimic despre astfel de agitaţiuni.

În interesul scumpei noastre patrii şi spre conservarea acestui oraş şi a fostului comitat Severin aceasta declaraţiune în formă de decis se subşterne atât Il. Sale dlui comite suprem a comitatului Caraş-Severin Carol Tabajdy cât şi Magn. Sale Dlui vice comite Leontin Simonescu, rogându-i respectuos a intreprinde din oficiu paşii proveḑuţi în lege în contra acestor corespondenţi, cari au a fi timbraţi de aţîţători şi agitatori periculoşi patriei şi a-i supune pedepsei meritate.

În fine representanţa acestui oraş roagă respectuos pre Il. Sa Dl Comite suprem a inainta acest decis şi Escelenţiei Sale Dlui Ministru President spre graţioasa luare la cunoscinţă.“

Fiindcă preste scurt timp se va începe desbaterea „revisuirii“ constituţiunei în România va fi bine se cunoascem şi noi projectul care va servì de basă la desbatere.

Projectul comisiunii adunărei deputaţilor

pentru revisuirea art. 1, 24, 40, 42, 44, 45, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 77, 78, 105, 118, 121, 129, 131, şi 133 din constituţiune şi pentru modificarea legii electorale.

Art. 1. Regatul român constitue un singur stat indivisibil, sub denumirea de România.

Art. 24. Constituţiunea garantează tuturor libertatea de a comunica şi publica ideile şi opiniunile lor prin graiu, prin scris şi prin presă, fie-care fiind rĕrspunḑĕtor de abusul acestor libertăţi în casurile determinate prin codicele penal, care nici într'un cas nu va putè restringe dreptul în sine.

Nici o lege escepţională nu se va putea înfiinţa în această materie.

Nici censura, nici o altă mĕsură preventivă pentru apariţiunea, vinderea sau distribuţiunea orìcărei publicaţiuni nu se va putea înfiinţa.

Arestul preventiv în materie de presă este interḑis.

Nu este nevoe de autorisaţiunea prealabilă a nici unei autorităţi pentru apariţiunea ori-cărei publicaţiuni.

— Ciudat om mai eşti, Cristiane! Eu aşi prefera o femee după placul meu.

— Ei bine, ḑise Cristian, şi eu pe onoarea mea! Eu nu sûnt nici decum ciudat! dar, dacă nu poţi fi spriginul familiei tale, mai bine se remâi june. Ce vrei se fac, de oare-ce n'am nimic? Neputênd cugeta la fericire, eu am cel puţin mângăierea, că-mi sciu uita de toate ce-mi lipsesc, că mĕ entusiasmez de plăcerile aspre, cari le pot pretinde. Nu-mi vorbì dar de familie şi de cămin. Lasă-mĕ se visez de vêntul cel mare, ce suflă către ţermurile necunoscute... Prea bine sciu scumpe amice, că omul este făcut se iubească! Eu o simţ în momentul acesta lângă dta, care m'ai primit ca un frate, dar mâne am sĕ te părăsesc pentru totdeauna; însĕ de oare-ce soartea mea este, a nu mĕ putea stabilì nicăiri, fiind-că n'am patrie, n'am familie, n'am stare pe lumea asta, întregul secret al curagiului meu este în facultatea ce am obţinut-o din ḑiua fericirei prinse în sbor şi de a-mi uita că ḑiua de mâne are se o ducă ca un vis frumos... Eu am făcut altcum, multe reflecsiuni decând cu ponciul acela în peştera hogar-ului.

— Sĕrmane băiete! Eşti amorezat, căci n'a dormit.

— Amorizat sau nu, eu am dormit cum doarme nevinovăţia; dară te socotesci iute, când n'ai multe oare de perdut în viaţă. Până ce m'am îmbrăcat şi am venit din Stollborg la d-voastră, mi-a apărut un adevĕr bun şi simplu. Voind a deslega problema meseriei ambulante, eu m'am înşelat. Eu am judecat ca un copil desmierdat al civilisaţiunei. Eu mi-am reservat plăceri de sibarit. Mĕ vei înţelege...

Aici schiţă Cristian, fără a istorisì maiorului faptele vieţei sale, în puţine cuvinte, facultăţile, trebuinţele, slăbiciunile şi progresele vieţei sale intelectuale şi morale, şi, după ce îl făcuse se înţeleagă cum a încercat a se face artist, ca sĕ nu încete a se consacra serviciului activ al sciinţei el adause:

— Veḑi, scumpul meu Osmund, ca sĕ fii artist, n'ai sĕ fii altceva decât numai artist, ai sĕ jertfesci călĕtoriile, studiile sciinţifice şi libertatea. De cumva nu vreau sĕ fac jertfele aceste, pentru ce n'aşi fi pur şi simplu un meseriaş fără artă, ceea ce fie-care om sănĕtos poate fi într'un moment dat al vieţei sale? Eu voiesc sĕ studiez interiorul pămêntului: nu mĕ pot face minar pentru o lună de ḑile, în ori şi ce mină? Eu voiesc sĕ studiez botanica şi zoologia: nu mĕ pot tocmì pentru o vară lucrător sau vênător într'un loc dat şi nu mĕ pot folosì până în vara viitoare, ca sĕ trăiesc cum pot, de braţele şi de picioarele mele în profitul sciinţei în loc se-mi slăiesc spiritul cu pozne ca sĕ-mi câştig mai iute nutrimênt mai bun şi haine mai fine? N'am eu putere sĕ muncesc ca sĕ-mi las inteliginţa mea liberă şi cât de modest roditoare? Am gândit mult la viaţa marelui Linné al d-voastră; ea este resumatul vieţei celor mai mulţi eruditi din timpul în care trăim. Totdeauna le-a lipsit pânea; absenţa resurselor mai că a înăduşit desvoltarea lor şi a lăsat lucrările lor necunoscute sau nesfèrşite. Eu îi vĕd pe toţi rătăcind în tinereţele lor ca şi mine, şi îngrijiţi de ḑiua de mâne, neaflându-şi scăparea decât găsind din întêmplare protectori inteligenţi. Apoi ei sûnt nevoiţi, abia că au primit vre-o binefacere, lucru amar, a întrerupe adeseori lucrările lor, pentru a se ocupa de funcţiuni mici acordate ca din graţie, ce le răpesce timpul preţios şi împedecă sau întârzie descoperirile lor. Ei bine pentru ce n'au făcut ei ceea ce au voit, ce am sĕ fac eu; adecă sĕ-mi puiu un ciocan sau o sapă pe umĕr şi sĕ lucrez la piatră sau se muncesc la pămênt? Ce lipsă am eu de cărţi şi de călimar? Cine mĕ silesce a spune lumii că eu esist, inainte de ce am ceva nou sau ceva adevĕrat interesant a-i spune? Eu sciu acum destul, ca se încep a invĕţa, adecă se observ şi sĕ studiez natura de pe ea însa. Nu se vĕd secrete sublime descoperite în sinul forţelor naturale prin muncitori sĕraci ce nu sciu carte, în cari Dumneḑeu a instalat ca o scântee sacră, geniul observaţiunei? Şi creḑi dta maiorule Larrson, că unui om pasionat, precum sûnt eu pentru natură, îi va lipsì zelul şi atenţiunea pentru-că va mânca pâne neagră şi va durmì pe paie? Nu va putea el găsi, observând construcţiunea stâncilor sau alcătuirea solului, o idee roditoare pentru esploataţiunea . . . de esemplu a acestor porfiri, ce sûnt în jurul nostru sau a câmpurilor aceste ce tocmai traversăm? Eu sûnt sigur că pretutindenea sûnt isvoare de bo-

Nici o cauţiune nu se va cere dela ḑiarişti, scriitori, editori, tipografi şi litografi.

Presa nu va fi pusă nici odată sub regim avertismentelor.

Nici un ḑiar sau publicaţiune nu va putea fi suspendat sau suprimat.

Autorul este rĕspunḑĕtor de scrierile sale, în lipsa autorului este rĕspunḑĕtor girantul, ear în lipsa acestuia editorul.

Ori-ce ḑiar trebue sĕ aibă un girant rĕspunḑĕtor care sĕ se bucure de drepturile civile şi politice.

Art. 40. Fie-care din adunări verifică titlurile membrilor sĕi şi judecă contestaţiunile ce se ridică în această privinţă.

Art. 42. Membrii uneia sau celeilalte adunări nu pot fi numiţi în nici o funcţiune publică salariată de stat, de cât un an după încetarea mandatului lor.

Sûnt esceptate funcţiunile de ministri, sub-secretari de stat, agenţi diplomatici şi militari de ori ce grad.

Ministrii, secretarii de stat şi sub-secretarii de stat, numiţi dintre membrii adunărilor legiuitoare, vor urma de a esercita mandatul lor. Asemenea şi acei cari vor primì o misiune temporală de cel mult şese luni.

Sub-secretarii de stat vor susţinea actele administraţiunei şi projectele de legi înaintea corpurilor legiuitoare, chiar când nu ar fi deputat sau senator.

Legea electorală determină incompatibilităţile.

Art. 44. Senatul alege din sînul sĕu pe preşedinte, pevice-preşedinţi, precum şi pe ceialalţi membri ai biroului sĕu.

Lrt. 45. Ori-ce resoluţiune este luată cu majoritate absolută a sufragielor, afară de ceea-ce se va statornicì prin regulamentele adunărei în privinţa alegerilor şi presentaţiunilor.

În cas de împărţeală a voturilor, propositiunea în deliberaţiune este respinsă.

Nici una din adunări nu poate lua o resoluţiune, dacă maioritatea membrilor sĕi nu se găsesce întrunită.

Art. 58. Corpul electoral este împărţit, în fiecare judeţ, în trei colegie.

Art. 59. Fac parte din întâiu colegiu toţi români care, întrunind celelalte condiţiuni prevĕḑute de lege, au un venit fonciar rural dela 1000 lei în sus.

În judeţele unde nu s'ar găsì un numĕr de 200 alegĕtori, pentru a forma acest colegiu, acest numĕr se va completa cu proprietari rurali cei mai greu impuşi din colegiu următor.

Alegĕtorii acestui colegiu votează direct.

Art. 60. Fac parte din colegiul al doilea toţi acei cari au un venit fonciar rural dela 1000 lei în jos şi acei care plătesc o dare ori-cât de mică către stat.

Alegĕtorii acestui colegiu, care sciu sĕ scrie şi sĕ cetească, pot se voteze, după voinţa lor, sau direct pe deputat la oraşul de reşedinţă sau indirect pe delegat în comunele lor, împreună cu alegĕtorii fără sciinţă de carte.

Cinci-ḑeci de alegĕtori numesc un delegat.

Primarul, notarul, perceptorul precum şi ori-ce funcţionar public nu va putea fi ales delegat.

Delegaţii acestui colegiu, întruniţi cu alegĕtorii care votează direct, aleg pe deputat la reşedinţa judeţului.

Art. 61. Fac parte din al treilea colegiu toţi orăşenii care plătesc o dare ori-cât de mică către stat.

Votează direct orăşenii care plătesc o dare anuală către Stat de cel puţin 25 lei.

Sûnt scutiţi de cens în acest colegiu toate profesiunile liberale, oficerii în retragere şi pensionarii statului.

Votează prin delegaţiune, după regulile statornicite prin art. 60 şi cu facultatea votului direct pentru cei ce sciu sĕ scrie şi se cetească, alegĕtorii din oraşe care plătesc o dare către stat mai mică de 25 lei.

Delegaţii aleşi astfel votează împreună cu alegĕtorii direcţi ai colegiului al treilea.

Toate oraşele unui judeţ formează un singur colegiu cu oraşul de reşedinţă.

În oraşele unde vor fi mai mult de una sută alegĕtori direcţi, alegerea se va face chiar în comună, ear alegĕtorii din celelalte comune vor vota la reşedinţa judeţului.

Alegĕtorul ales delegat nu poate vota decât o singură dată, sau ca delegat sau ca alegĕtor direct în colegiu din care face parte.

Art. 62 Alegătorii care vor întrunì condiţiunile cerute de lege pentru a figura atât în colegiul I. cât şi în vre-unul din celelalte colegii vor face parte de drept din colegiu I. fără a putea opta.

Art. 63 Colegiul I. alege câte doi deputaţi de fie-care judeţ.

Colegiul al doilea câte unul.

Colegiul al treilea care are până la 15,000 locuitori alege un deputat. Colegiele mai numeroase aleg câte un deputat pentru fiecare 15,000 locuitori, francţiunea ce trece de jumĕtate din acest numĕr comptează pentru cifra întreagă.

Corpurile legiuitoare hotărĕsc, din şease în şease ani, numĕrul deputaţilor colegiului al treilea, pentru fie-care judeţ.

Art. 68. Senatul se compune din membrii aleşi în modul următor:

Art. 69. Colegiu I. al proprietarilor rurali compus după cum se arată la art. 59 de mai sus, alege câte doi senatori de fie-care judeţ.

Art, 70. Colegiul al treilea, compus după cum se arată la art. 61 de mai sus alege câte un senator pentru oraşele ce au până la 40,000 locuitori, şi câte doi pentru oraşele mai populate.

Art. 71. Alegerea senatorilor precum şi a deputaţilor în colegiurile ce au mai mulţi representanţi se face prin scrutin de listă.

Art. 72. Legea electorală determină celelalte condiţiuni cerute dela alegĕtori, precum şi mersul operaţiunilor electorale.

Art. 77. Membrii senatului primesc o îndemnitate ca şi deputaţii.

Art. 78. Membrii Senatului se aleg pe opt ani, şi se reînoesc pe jumĕtate la fie-care patru ani prin tragere la sorţi.

Biroul Senatului trage la sorţi câte un senator de ai colegiului I. din fie-care judeţ şi jumĕtate din totalul senatorilor colegiului III.

Art. 105. Juriu este statornicit în toate materiile criminale, şi pentru delicte politice şi de presă.

În toate casurile de atacuri, ofense sau imputări care ar fi îndreptate contra agenţilor autorităţilor publice pentru fapte relative la funcţiunile lor, acţiunea pentru daune nu se va putea intenta separat înaintea tribunalelor civile decât după ce va fi urmat o decisiune de condemnare dată de către curtea cu juraţi.

Când însĕ atacurile, ofensele sau imputările ar fi îndreptate contra unei persoane private sau funcţionar în viaţă privată sau persoane juridice, partea civilă va putea intenta în mod separat acţiunea pentru despăgubire, înaintea tribunalelor civile care vor judeca de urgenţă.

Art. 118. Tot românul face parte din unul din elementele puterei armate conform legilor speciale.

Art. 121. Garda cetăţenească se desfiinţează.

Art. 129. Din ḑiua punerei în vigoare a Constituţiunii de faţă, sûnt abrogate toate dispositiunile din legi, decrete, regulamente şi alte acte contrarii cu cele aşeḑate de ea.

Art. 131. Se vor face în cel mai scurt timp legi speciale privitoare la obiectele următoare:

1. Asupra decentralisării administrative;

2. Asupra responsabilităţii ministrilor şi celorlalţi agenţi ai puterei esecutive;

3. Asupra mĕsurilor celor mai nimerite pentru a stavili abusul cumulului;

4. Asupra modificări legei pensiunilor;

5. Asupra condiţiunilor de admisibilitate şi de înaintare în funcţiunile administraţiunei publice;

6. Asupra desvoltărei căilor de comunicaţiune;

7. Asupra esploatărei minelor şi pădurilor;

8. Asupra fluvielor şi rîurilor navigabile sau flotabile;

9. Asupra organisaţiunei armatei, drepturilor de înaintare, de retragere, şi asupra diferitelor posiţiuni ale oficerilor;

10. Asupra justiţii militare.

Se vor revisuì toate codicele şi legile esistente spre a se pune în armonie cu Constituţiunea de faţă.

Art. 133. Dispositiunile acestei Constituţiuni se vor putea aplica, prin o lege specială şi în cele două judeţe de peste dunăre.

Varietăţi.

* (Maghiarisarea pe căi noue.) Racolţa Gavriil, după ce Românii l'au ales de notariu cercual al Teoltiuriului în anul 1882, acum şi-au maghiarisat numele în Rákoczy Gábor şi devenind membru al societăţii de maghiarisare, prin ori-ce mijloace voiesce a amăgì pe românii din cercul notarial al domniei sale ca sĕ-şi maghiariseze numele. Eată şi mijloacele: merge în cârcîmă şi acolo strigă în gura mare că poporul sĕ asculte de domnia sa că Prea Sânţia Sa Episcopul Szabó i-a încredinţat conducerea bisericei şi a scoalei, şi că toţi trebue sĕ fie maghiari; se laudă că va merge în biserică şi va ţinea predici despre magharisare. Pe lûngă toate acestea nu i-a succes a maghiarisa pe nici un român. Vĕḑênd dl Rákoczy Gábor că aşa nu-şi ajunge scopul că de geaba provoacă pe români unguresce în ori ce afacere oficioasă (pe Câmpean Dionisie şi Rus Vasilie) Mezei Dénes şi Orosz László, şi pe alţii că nu respund nimic, ci ḑic „pe noi nu ne chiamă aşa, nu ne vei boteza Dta, că ne-au botezat popa“, începe a folosì alt mijloc şi ḑice că, fie-care sĕ-şi strămute numele unguresce că tot român rĕmâne eată şi eu l'am schimbat pe ungurime şi tot român sûnt, dar poporul român nu-i crede nimic de când şi-au maghiarisat numele şi a devenit renegat. Cu mare

---

găţie, ce omul le va găsi cu încetul. A fi folositor lumei întregi este idealul glorios a meseriaşului, scumpe Osmund: a fi plăcut bogaţilor, este soartea copilărească a artistului; eu mĕ feresc de ea cu plăcere.

— Cum! ḑise maiorul, nu glumesci Cristiane, vrei sĕ renuncii la frumoasele arte, în cari escelezi, vrei sê renuncii la plăcerile vieţii, ce le poţi obţinea din isvorul spiritului dtale, la farmecul lumei în care poţi reapărea ori şi când cu avantagiu şi cu plăcere, acceptând vre un oficiu în desfătările curţii. Dta ai numai sĕ vrei şi indată vei avea amici puternici, cari îţi vor procura uşor direcţiunea unui teatru sau muzeu oare care. Dacă vrei. . familia mea e nobilă şi are relaţiuni. . .

— Nu, nu, maiorule, îţi mulţămesc! Sĕ-mi fi spus asta eri-dimineaţă; atunci eram încă un copil care îşi căuta calea sa umblând pe lângă scoală! Aşi fi acceptat poate. Balul mi-a reamintit rătăcirile seducerei lumesci de odinioară, care le-am prea gustat. Astăḑi sûnt un bărbat, care vede unde sĕ meargă. Eu nu sciu ce rază a pĕtruns în sufletul meu împreună cu acest soare matinal. . .

Cristian se puse pe gânduri.

El căută în sine însuşi înlănţuirea ideilor ce-i aduse hotăriri aşa energice şi simple; dar el în zădar căuta şi în zădar atribuea toate influenţei unui somn bun şi unei dimineţe frumoase! memoria sa îi înfăţişa necontenit chipul Margaretei, cum îşi ascundea faţa în pălmi, la auḑul numelui Cristian Waldo. Acel ţipet înăduşit, eşit din inima femeei, lovise peptul falnic a lui Cristian Goffredi. El a umplut sufletul seu cu o ruşine generoasă, cu un curagiu repede şi neflecsibil.

— Ei! Eu te întreb, rĕspunse el maiorului care îi amintea ostenelile şi neplăcerile muncei materiale, ce trebuinţă am eu sĕ mi petrec, sĕ mĕ odihnesc şi sĕ păzesc esistenţa mea de ori şi ce accident? De oare ce nascerea mea nu mi-a dat o posiţie privilegiată, de cine sĕ mĕ ţiu, dacă n'am eu curagiul şi bunul simţ a-mi face o posiţie cinstită? De aceia, cari mi-au dat viaţa? De ar fi aici, ei mi-ar putea rĕspunde, că, făcêndu-mĕ voinic şi sănĕtos, nu le-a fost intenţiunea a mĕ face moale şi leneş şi că, dacă simţ absolut trebuinţa de a umbla pe covoare şi de a mânca delicatese, lor le-a fost cu desĕvêrşire imposibil a prevedea casul acesta bizar şi ridicul.

— Dta riḑi Cristiane, ḑise maiorul, şi totuşi viaţa fără prisosinţe nu este vrednică sĕ o trăesci. Nu este ţinta omului sĕ-şi facă un cuib cu toată îngrigirea şi prevederea unei pasere, ce îi dă esemplul?

— Da, maiorule, aceasta este ţinta dtale a cărui viitor are legături cu trecutul; dară eu, a cărui trecut n'a clădit nimica, făcêndu-mĕ fabulator, cum ḑice dl Goefle, scii ce m'a hotărît la aceasta? Fără scirea mea, însĕ de bună seamă, de frica celeia ce se numesce sĕrăcie. Ei, frica aceasta, la un bărbat este o laşitate şi nu este mijloc a o traduce altfel de cât prin plângerea, a cărei efect burlesc o sĕ-l veḑi din gura unui bărbat bine făcut şi sănĕtos ca şi mine. Stăi, sĕ presupunem un monolog de marionete. Amicul nostru, Stentarello ḑice naiv: „Vai! De trei ori vai! eu n'am sĕ mai dorm dar în albiturile aceste fine! Vai! eu nu mai pot lua, când mi se va face cald în Italia, o îngheţată de vanilie! Vai! când mi se va face frig în Svedia, nu o sĕ-mi mai puiu rom de ântêia calitate în ceaiul meu! Vai! nu o sĕ mai am haine de mătasă culoare levantină, ca sĕ merg la joc, nu o sĕ mai am manşete, sĕ-mi încădreze mâna mea cea albă! Vai! nu o sĕ-mi mai presĕr pĕrul cu pudră de viorele şi cu pomadă à la tubereuse! O stelelor, vedeţi voi soartea mea deplorabilă! Fiinţa mea aşa frumoasă, aşa preţioasă, aşa amabilă, nu s'a mai îndulcì cu compoturi pe farfurii de Saxonia, nu va mai avea pantlice de moar în chică, nici catarame de aur la papuci! Noroc orb, societate blăstĕmată! tu-mi datoresci cu toate aceste, ca şi lui Cristian Waldo, care face marionetele sĕ vorbească şi sĕ gesticuleze atât de bine!“

(Va urma)

plăcere ar strica sĕ poată dl Rakoczy Gábor românilor numai cât n'are putere, ci îşi strică domniei sale, căci poporul român îl uresce aşa încât şi sĕ-i spună ceva bine poporului nu-i crede nimic ca unui renegat. *Chir Teoltiurianu.*

* (Din Basarabia). Din Cahul cu data de 8 Septemvre se scrie „Postei“ că noul archiepiscop Serghie al Basarabii, condus de idei mai liberale şi mai envagelice, a ridicat ordinul predecesorului sĕu şi a dispus că de aḑi înainte sĕ se imprime în tipografia dela Chiţcani şi cărţi bisericesci în limba română. Se crede că venerabilul prelat (căci e de aproape 70 ani) a luat această disposiţie nu numai ca o mĕsură favoritoare pentru români, ci pentru că aşa sûnt principiile sale neschimbate şi pe care le a profesat şi mai nainte ori unde a fost în servicii. El crede că fie-care creştin trebue se se roage şi se asculte rugăciunea cătră Dḑeu în limba sa maternă.

A dispus de asemenea că în toate comunele române din Basarabia serviciul divin sĕ se facă în limba română, ceea ce era interḑis până acum tot din ordinul fostului archiepiscop Pavel.

Aceste mĕsuri au produs mare bucurie printre români. Ele sûnt apoi onorătoare pentru sentimentele liberale ale noului nostru archiepiscop. Românii basarabeni îi sûnt adânc recunoscători pentru dênsele.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 27 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.45	119.50
Galbin	5.71	5.70
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.65	58.55

Nr. 343 [531] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs până la 25 Septemvre 1883.

1. Ghijasa inferioară, cu salariu anual 150 fl. în repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de încălḑit.

2. Verd, cu salariu anual 150 fl. dintre care 80 fl. din fondul scolariu şi 70 fl. din repartiţie dela popor, cu grădină, cuartir în odăile scolei şi lemne de foc.

3. Ruja cu salariu anual 150 fl. din fondul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

4. Iacobeni, cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

5. Hundrubechiu cu salariu anual 150 fi. după repartiţie dela popor cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

6. Boholţ cu salariu anual 100 fl. din alodiul comunei şi 10 hectolitre grâu dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de foc.

7. Ţichindeal cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor şi din alodiul comunei cuartir cu grădină şi lemne de foc.

8. Alţina cu salariu anual 80 fl. din alodiul comunei, şi 70 fl. după arunc dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de foc.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor şi al regulamentelor din vigoare, au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbisbiteral până la terminul susindicat.

Nochrichiu, 25 August, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 228 [521] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea învĕţătorească din Unguraş, protopresbiteratul Unguraşului, prin aceasta se escrie concurs cu terminul 24 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

1. În bani 90 fl. v. a.,
2. În bucate vici 40 cu grăunţele.
3. Lemne 3 orgii, din care vine a se încălḑi şi scoala.
4. Punţi de lumină 3.
5. Hârtie pentru scriptele învĕţătoresci conţi 3.
6. Cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină 400□°.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune au asi subscerne suplicele instruite conform legilor din vigoare până la 24 Septemvre a. c. la subscrisul oficiu protopresbiteral.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Füzes Sânpetru, 4 August, 1883.

Oficiul ppresbiteral al tractului Unguraş.

Petru Roşca m. p.
Protopresbiter.

Nr. 253. [529] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. rom. din Zam se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Cu acest post este impreunat un salariu de 110 fl., şi 20 H-litre cucuruz sfĕrmit, 4 H-litre grâu, 5 orgii lemne şi cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei mureşane.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Alecsiu Olariu m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 143. [528] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or: din Mihalţiu cu termin până la 25 Septemvre a. c.

Cu aceasta staţiune sûnt impreunate următoarele emolumente:

1. 6 jugere 800□° arătură.
2. Dela 400 ferdele cucuruz din capital, interesele statorite de comitetul parochial.
3. Grădină de legumi lêngă scoală.
4. Cuartir liber şi lemne de foc pentru învĕţătoriu şi scoală.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi subşterne cererile instruite cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
Alba-Iulia, 7 Septemvre, 1883.

Alecsandru Tordăşan m. p.,
protopresbiter gr. or.

Nr. 300 [519] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunilor de învĕţători la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c. în care ḑi se vor ţinea şi alegerile.

1. Têmpa cu salariu anual 200 fl. v. a. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de încălḑit.

2. Beşan cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de încălḑit.

3. Găunoasa cu salariu anual de 150 fl. v. a. dela popor, cuartir şi lemne de încălḑit.

Cei ce voesc a reflecta la vre una din aceste staţiuni au asi aşterne suplicele lor de concurs, instruite conform legei şi normativelor în vigoare, până la terminul indicat, la subscrisul

Deva la 5 Septemvre, 1883.

În conţeleeere cu comitetele parochiali.

Ioan Papiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 234 [523] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci devenite vacante la scoalele confesionale gr. or. în comunele mai jos însemnate ţinĕtoare de protopresbiteratul Gioagiului II se escrie concurs cu terminul până la 25 Septemvre, a. c.

1. Almaşnl mare, cu salariu anual de 150 fl., cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.

2. Bozeş, cu salariu anual 150 fl., victuale în valoare de 24 fl. cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.

3. Bulbuc cu filia Curpeni cu salariu anual 120 fl., victuale în valoare de 24 fl., cuartir şi lemne de încălḑit.

4. Gioagiu cu salariu anual de 200 fl., cuartir în edificiul scoalei şi lemne pentru încălḑit.

6. Glodşi Nădăstia cu salariu anual de 150 fl. cuartir grătuit şi lemne pentru încălḑit.

Varmaga, cu salariu anual de 150 fl., victuale în valoare de 14 fl., cuartir grătuit şi lemne pentru încălḑit.

Doritorii de a competa la acestea staţiuni învĕţătoresci au a aşterne cererile instruite conform prescriselor din vigoare până la terminul mai sus indicat la subsemnatul oficiu.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiu II.

Secărêmb, 28 August, 1883.

Sabin Piso m. p.,
protopresbiter.

Nr. 162 [524] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu în Cicio-Giurgesci, ppresbiteratul Dejului se escrie concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v.

Emolumentele sûnt:

a) În bani 150 fl. v. a.

b) folosinţa alor 14 Jugere 329□° pământ, arătoriu, fênaţ şi păşune din care 1 Juger şi 353□° întravilan.

c) Locuinţă liberă în una odae a edificiului scolar.

d) Lemnele de foc necesari.

Suplicile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se ascerne până la indicatul termin la subscrisul oficiu în Giurgesci per Retteg.

În conţelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Dejului..

Nr. 272 [525] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc dela scoala poporală din B. Sat afiliată cu Bucium Muntari se deschide concurs până la 24 Septemvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual de 200 fl., cuartir şi lemne pentru încâlḑit.

Doritorii de a ocupa acest post au de aşi substerne petiţiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrisul până la terminul mai sus indicat.

Abrud, 20 August 1888.

Comitetul parochial din Bucium Sat în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.
Protopresbiter.

Nr. 238 [522] 3—3

CONCURS.

Spre intregirea staţiunei de învĕţătoriu din parochia română gr. or. Miluan, protopresbiteratul Unguraşului, prin aceasta se escrie concurs până în 24 Septemvre a. c. pelângă următoarele emolumente:

1. În bani 100 fl v. a.
2. În bucate 40 mĕsuri mari cu grăunţe în valoare de 50 fl.
3. Lemne 3 orgii din care e a se încălḑì şi scoala.
4. 3 punţi lumini.
5. Hârtie de scris 3 conţi.
6. Cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune învĕţătorească au de a-şi substerne suplicele instruite conform legilor din vigoare, la subscrisul oficiu. In conţelegere cu comitetul parochial.

Füzeş-Sânpetru, 30 August 1883

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Unguraş.

Petru Roşca m. p.
protopresbiter.

Nr. 150. [530] 2—3

EDICT.

Nicolae Dordea de religiunea gr. or. din Topârcea, comitatul Sibiiului, carele de vre-o 15 ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţiă Ana născ. Vecerdea tot de acolo, fără a se sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta, ca în termin de *trei luni* dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul intentat contră-i de către soţia sa.

Sibiiu, 20 August, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sălişţei, ca for matrimonial de 1. instanţă.

Publicaţiune.

Duminecă în 7 Octomvre 1883 st. n. la 1 oară după ameaḑi se esarêndează pe calea licitaţiunei publice în **cancelaria cumunei Sadu,** dreptul de **cârcîumărit** şi **moara** cu **3 petri de măcinat** a comunei, pe timp de 3 eventual **6 ani,** începênd dela **1 Ianuarie 1884 st. n.**

Condiţiunile de licitare se pot vedea la ori ce timp în cancelaria comunală.

Sadu în 17 Septemvre 1883 st. n.

[527] 2—3 Primăria comunală.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usuate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.

[359] 8—10 Timişoara, Fabrică.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 109 Sibiiu, Marți 20 Septemvre (2 Octomvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Probă nouă de liberalism unguresc.

Biserica noastră are Statutul organic întărit de Monarch. Pe basa acestui Statut organic §. 130 în Archidiecesă s'au susținut conferențele invețătoresci, introduse de vr'o 20 ani și mai bine. Aceste conferențe invețătoresci, grupate în reuniuni, s'au într'unit în fie care an sub supraveghierea resp. conducerea unui comisar consistorial și au pertractat agendele fără nici un amestec din partea organelor statului, cari se mulțămeau cu un simplu anunct verbal despre întrunirea invețătorilor.

În acest an însě de sigur zelul învăpăiat de a se face simțită în toate superioritatea maghiarismului, au trebuit sě provoace amestecul guvernanților în nevinovatele agende ale conferențelor învětătoresci.

Consistoriul nostru a denumit în acest an comisari consistoriali de aici, din centru. După raportul, ce ne a sosit dela unul din acești comisari, protopresbiterul, Simeon Popescu, eată cum s'au desfăsurat această ingerență, special în Turda și Dej.

Comisarul consistorial, sosind în Turda la 20 l. s'a informat numai decât, dacă s'a făcut sau nu avisul la poliție despre într'unirea Reuniunei? Aflând că acel avis nu s'a făcut, și că poliția pretinde, ca avisul sě se facă în scris, a adresat oficiului polițian o hârtie oficială, prin care anunțând intrunirea învětătorilor, alătură tot odată și programa agendelor acelei întruniri. Cuprinsul hârtiei din cestiune e următorul: „la Nr. cons 2686 scol. 1883. Prea onoratului oficiu polițian în loc. In calitate de comisar consistorial am onoare a aduce la oficioasa cunoscință a Prea onor. Oficiu polițian, că în urma convocărei consistoriului nostru archidiecesan dto 4 Iulie a. c. Nr. 2686 scol., mâne în 2 Septemvre n. se va într'unì Reuniunea învětătorilor români gr. or. din districtul Turdei în adunare generală în edificiul scoalei române din loc și sub controla mea și după alăturata programă își va pertracta agendele până în 5 l. c. — Cu stimă etc. Turda, 1 Sept, n. 1883. Comisariul consistorial Simeon Popescu, protopresbiter.“

Programa din cestiune este următoarea: „Programa adunărei generale a reuniunei învětătorilor români gr. or. din distr. Turdei, convocată la Turda pe 2—5 Septemvre a. c.

„1. Deschiderea adunărei generale de președintele reuniunei Teodor Ciortea, paroch în Cojocna.

„2. Publicarea statutelor întărite de Consist. archid. și constituirea definitivă a reuniunei.

„3. Esplicarea §§.-lor 61—70 din Normativul scolar și espunerea practică a manuărei condicelor scolare — prin comisariul consist. Sim. Popescu.

„4. Prelegeri de model — ținute de învětători.

„5. Afacerile curente ale reuniunei (cu raportul general al Comitetului ș. a.) Turda 1 Sept. 1883. Comisariul cons. Sim. Popescu.“

Cu acest anunț comisariul a trimis pe parochul nostru de acolo V. Bologa spre a-l presenta poliției locale.

Parochul nostru se întoarce cu anunț cu tot și raportează, că căpitanul de poliție i-a respins anunțul, declarând că în puterea legei nu'l primesce decât numai în limba statului, după cum recercase deja în scris pe președintele reuniunei, carele îi făcuse din Cojocna un anunț în scris despre într'unirea comitetului reuniunei. Și trebue sě se scie bine, că în Turda nici o adunare bisericească sau scolară nu se poate sěvîrșì fără binecuvêntarea și eventual presența onoratei poliții locale.

Vědênd comisariul consistorial, că șeful poliției calcă în picioare legile esistente, a făcut arătare vicecomitelui comitatului Turda-Arieș. Și dela acesta i s'a rěspuns că actele de ori ce natură trebuesc date în limba ungurească. Astfel spre a se pute ținè ședințele reuniunei, s'a tradus programa, și s'a trămis la poliție.

A doua ḑi, pe când comisariul era în biserică, servind la altariul Domnului, vine un comisariu de poliție, și-l provoacă, sě-i dea în ungaresce și anunciul. Se vede, că înaintea poliției din Turda nici altariul Domnului nu scutesce pe om de conturbări. Și fiindcă altarul Domnului nu e potrivit, pentru fabricarea de acte polițiane s'a rěspuns polițaiului, sě aștepte până după sěvêrșirea liturgiei.

S'au început apoi ședințele reuniunei, la cari au asistat dela început până la sfêrșit comisariul de poliție, cerênd a i se da în copie protocolul fie-cărei ședințe.

Vom nota aici o împregiurare foarte caracteristică: Toată lumea scie, că în asemenea locuri bunacuviință pretinde purtare europeană. Se vede însě că prin Turda încă n'a pătruns cultura europeană, ci numai cea ungurească, de oarece comisariul poliției s'a postat lângă comisariul consistorial și în tot decursul ședinței a fumat din țigară, ca și când ar fi fost în birt. Spre a nu împedeca cursul afacerilor comisariul consistorial l'a ignorat cu desěvêrșire.

Așa s'a întêmplat și în Dej. Se vede că organele statului au fost luat mesuri asemenea draconice față cu reuniunile noastre învětătoresci, de și nu sau esecutat în tot locul.

Nu vom face din partea noastră nici un comentariu.

Una însě nu o putem trece cu vederea, nu ca și când am spune ceva nou, ci spre a constata faptul numai. Statutul nostru organic, întărit de Maiestatea Sa împěratul prescrie că în toate afacerile bisericei noastre limba oficioasă este cea română. Cum că organele statului calcă și disposițiile acestea, e dovadă vie, despre liberalismul dela noi.

Revista politică.

Sibiiu, în 19 Septemvre

Începem esprimându-ne părerea de rěu, că nu dispunem de spațiul trebuincios pentru a reproduce astăḑi după „P. Ll.“ o desmințire eclatantă atât la adresa lui „P. Ll.“ cât și a celorlalte ḑiare unguresci, care înegreau pe românii din Austro-Ungaria de irredentiști. Desmințirea este după părerea noastră cu atât mai prețioasă, cu cât vine dela un neromân, dela fostul comite suprem din comitatul Caraș-Severinului Patyánszki. Cuprinsul declarațiunei fostului comite suprem culminează într'aceea, că cunoasce ca funcționar de 22 ani în comitat poporațiunea și aceasta nu merită a fi stigmatisată; ea, poporațiunea, și-a împlinit pururea datorințele patriotice și de sigur și le va împlinì bucuros și în viitoriu; căci și dacă ar călětorì cât de mulți agitatori prin comitat nu ar fi așa periculoși ca astfel de acusări nedrepte.

„Ung. Post“ spune că adunarea generală a comitatului Caraș-Severin a hotărît a se trimite o deputațiune de 15 membrii spre a întêmpina la Seghedin pe Majestatea Sa împěratul și regele.

Afacerea croată a ajuns deja la formularea pretensiunilor croate în puncte anumite, dela care se face atârnătoare participarea croaților mai departe la desbaterile dietale. Un ḑiar de frunte ḑicea mai în ḑilele trecute, că absentarea deputaților croați din dieta Ungariei va fi pentru ministrul president Tisza un sprigin, care'i va face posibilă remânerea și mai departe pe fotoiul ministerial. Eri și astăḑi ḑiarele cele mari aduc telegrame și raporturi lungi

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Larrson nu se putu reținè a nu rîde de veselia lui Cristian.

— Ciudat om ești, îi ḑise el. În unele momente îmi pari paradocs, într'altele mě întreb, dacă nu ești un înțelept așa de mare ca Diogene, care-și sparse cupa, ca sě bea chiar din isvor.

— Diogene! ḑise Cristian, mulțămim! cinicul acesta mi-a părut totdeauna un nebun plin de vanitate. Ori și cum, decumva a fost el filosof adevěrat și a voit, sě probeze oamenilor de pe vremea sa, că poți fi fericit și liber fără sě te afli bine, el a uitat temelia principiului sěu: adecă, că nu poți fi fericit și liber fără lucru folositor, și adevěrul acesta are valoare în toate timpurile. A se mărginì la strictul necesar, pentru a consacra ḑilele și forțele sale unei opere generoase, nu înseamnă a jertfi ceva, ci a'și câștiga stima de sine, pacea sufletului; dară, fără ținta aceasta, stoicismul nu este altceva decât o prostie și eu aflu de mai cuminți și mai amabili pe aceia, cari mărturisesc pur și simplu, că nu sûnt buni de altceva, decât de a se desfăta.

Povestind așa, călětorii nostri sosiră în apropierea locuinței țěrănesci, unde erau așteptați. Ea era așa bine legată cu terasele naturale a muntelui, încât fără fumul din urloiu nu o ai fi putut deosebì din depărtare.

— Ai sě veḑi un om foarte brav, ḑise majorul către Cristian, un model de fălnicie și simplicitate dalecarliană. Mai este în casă o ființă cam neplăcută, dară poate că nu o vom vedè.

— Cu atâta mai rěu! rěspunse Cristian; eu sûnt curios de toți oamenii și de toate lucrurile în țeara aceasta neplăcută?

— O soră a dannemanului, o fată bětrână idiotă sau nebună, precum se ḑice, odinioară foarte frumoasă. Se spun despre ea multe istorii bizare. Lumea pretinde că baronul Olaus o a făcut mamă, și baroneasa, soția sa (aceea, pe care o poartă în inel), a răpit și a ucis copilul din jaluzie retrospectivă. Aceasta ar fi pricina alienărei spiritului acestei sêrmane fete. Dară eu nu-ți pot garanta nimic din toate aceste, și eu puțin mě interesez de o creatură învinsă de frumsețele omului de zăpadă. Ea este uneori foarte uricioasă cu cântecele și sentințele sale; alte ori ea este nevězută sau mută. De o am găsì într'una din ḑilele aceste! Eată-ne sosiți. Întră iute și te încălḑesce, până ce caporalul și locotenentul descarcă merindele noastre.

Dannemanul Joe Boetsoi era în pragul ușei sale. El era un bărbat frumos, la vr'o patru-ḑeci și cinci de ani, cu trăsături dure, ce contrastau cu o privire blândă și limpede. El era îmbrăcat foarte curat și îi întimpinà fără multă grabă, cu căciula în cap, cu aer vrednic și cu mâna deschisă.

— Bine ai venit! ḑise el către major; pretinii těi sûnt și ai mei (țeranul dalecarlian ḑice către toată lumea tu, chiar și regelui.)

Și el întinse mâna și lui Cristian, lui Osburn și caporalului.

— Eu v'am așteptat, dară pe lângă toate aceste sě nu gândiți a găsì la mine multe bogății și merinduri. Tu scii, majorule Larrson, că țeara este sěracă: dară tot ce am este al těu și a pretinilor těi.

— Sě nu-ți faci nici o nerênduealǎ în casa ta, dannemane Boetsoi, rěspunse majorul. De ași fi venit singur, ți-ași fi cerut orz și bere, dară fiindcă am adus trei pretini, m'am îngrigit dinainte, ca sě nu te supěr.

Apoi isbucnì între oficer și țěran o desbatere în limba dalecarliană, ce Cristian nu o înțelegea. Locotenentul însě i-o esplicà, până ce se deschiseră coșurile.

— Adevěrat, noi am adus, îi ḑise el, destule, ca sě facem un dejun de doamne-ajută în coliba aceasta; dară, de și s'a escuzat, că n'are nimic bun a ne oferì, bravul țěran ș'a făcut chieltueli, și ușor se vede în fața-i posomorâtă, că îngrigirile noastre despre negoţierele croate unguresci. Într'aceea „Narodne Novine“ de Sâmbătă publică scirea curioasă, că agenţi Starcericiani percurg fruntăria dalmatină şi sumuţă poporaţiunea la revoluţiune. Şi se dă oamenilor, arvună de câte o sută de floreni şi li se pune în perspectivă câte 3 fl pre ḑi. Parola ce li se dă este: „Contra maghiarilor! A sosit timpul de a scutura jugul lor!“ Soldaţi nu se primesc, aceasta ar fi contra voinţei „împĕratului celui tinĕr.“

„N. fr. Presse“ spune, că deputaţii ruteni nu vor mai stăruì pentru împărţirea în două administrativă a Galiţiei, ci se vor mărginì pe lângă o formulare precisă a desideriilor şi postulatelor rutenilor, pe care le vor înainta la dietă cam în următoarele puncte: 1. Limba ruteană sĕ fie perfect îndreptăţită, egal cu cea polonă în Galiţia resăriteană. 2. Funcţionarii politici autonomi din Galiţia rĕsĕriteană sĕ fie în stare a funcţiona în limba ruteană, ca şi în cea polonă. 3. Insigniile imperiale şi provinciale sĕ poarte în Galiţia rĕsăriteană mai întâiu inspripţiune ruteană şi apoi polonă. 4. Autorităţile sĕ fie îndatorate a corespunde cu comunele şi părţile rutene *ex offcio* în limba ruteană. 3. In toate scoalele din Galiţia rĕsăriteană limba instrucţiunei sĕ fie cea ruteană. 6. Presentaţiunea preoţilor în viitoriu sĕ nu o facă posesorul polon, ci comitetul bisericesc din comună. 7. Partida polonă în viitoriu sĕ se reţină dela înfluinţarea alegĕtorilor în cercurile electorale rutene. 8. În comitetul provincial sĕ fie trei representanţi ai polonilor şi trei ai rutenilor, 9. Fondurile provinciale sĕ nu se mai întrebuinţeze numai spre scopuri polone, ci în proporţiune corespunḑĕtoare şi spre scopuri rutene. 10. Legislaţiunea sĕ nu se amestece în cestiuni de gramatică, de ortografie şi de alfabet. 11. Dieta sĕ lucre contra invasiunei iesuiţilor.

Retragerea cabinetului actual din Serbia este din unele părţi considerată ca lucru decis. Cine va urma la ministeriu, este până acum o enigmă neresolvată. Este curios, că pe lûngă toată crisa de cabinet şi de partide, regele Milan are timp şi dispoziţiune de a petrece pe la manevre, vênători şi prânḑuri.

Din Bulgaria ne spun telegramele din urmă că orisontul politic este senin de tot. Atât din cameră cât şi din ţeară sosesc numĕroase doveḑi despre aderenţă către principele Alexandru. „Telegraful“, care respândise scirea, că principele Alecsandru are sĕ „plece“, în numĕrul sĕu de Duminecă scrie: „Ceea ce nu s'a întêmplat acum, avem convingerea, că se va întêmpla cât de curênd. Alecsandru de Battemberg nu poate sĕ stea în Bulgaria, interesele Rusiei cer sĕ fie altcineva, pe care nu-l spunem aḑi.“

Cine va fi acel alt cineva, nu scim. Tot ce scim din ḑiare e, că principele Caraghiorghevici petrece în România. Sĕ fie el candidatul ascuns? Nu ne vine a crede.

Germania a serbat în 28 Septemvre n. sfinţirea monumentului „Germania“, ridicat la Rüdesheim în apropierea Rinului.

Ţarul Rusiei se întoarce la Kopenhagen numai în 11 Octomvre n. Se vorbesce de nou de o întêlnire cu împĕratul Wilhelm.

Raport

asupra activităţii adunărei generale a „Reuniunei învĕţătorilor români greco-orientali din districtul X (Braşov) al archidiecesei Transilvaniei“ ţinută la Braşov în 19—22 August st. v. 1883 sub presidiul ordinar, asistând ca comisar consistorial Dl profesor dela institutul teologic pedagogic din Sibiiu Demetriu Comşa.

Conform circulariului convocător al Venerab. Consistoriu Archidiecesan Nrul 2686 scol. învĕţătorii aparţinĕtori reuniunei districtul X (Braşov) se întruniră la ḑiua prefiptă, adecă la 19 Aug. a. c. în una din salele gimnasiului român greco orient. din Braşov.

Reasumând esenţia agendelor, cu cari s'a ocupat reuniunea în adunarea generală ordinară din sesiunea acestui an, resultatele dobândite în decursul a V şedinţe, ce s'au ţinut, se esprimă prin următoarele puncte:

Nrul 1. Preşedintele printr'o cuvêntare acomodată momentului, accentuează însemnătatea instrucţiunei şi a educaţiunei preste tot, face o revistă generală asupra reuniunei noastre dela înfiinţarea ei până în momentele de faţă, precum şi asupra stadiului de transiţiune, prin care a trecut ea, salută în termini călduroşi pe onor. comisar consistorial Demetriu Comşa, şi făcênd apel la interesul cel viu, la zelul şi activitatea posibilă adunărei generale spre resolvirea agendelor sale, declară prima şedinţă a adunărei generale ordinare din acest an de deschisă.

ad. 1. Adunarea generală ia spre plăcută cunoscinţă pĕtrunḑĕtoarele cuvinte ale presidiului.

Nrul 2. Se dă cetire raportului general al comitetului central despre activitatea acestuia în decursul anului 1882/83.

ad. 2. Comisiunea aleasă din membrii: George Zachariă, Ioan D. Pĕtraşcu, Const. Tişca, Nicolau Muntean şi Ioan Căpĕtă, — pentru censurarea raportului general al comitetului central, 'şi cetesce în şedinţa a IV (21 August) prin referintele ei Nicolau Muntean referada asupra activităţii comitetului central, carea se reasumă în 3 puncte şi anume: *a)* Efectuirea concluselor adunărei generale din 1882. *b)* Activitatea comitetului în sfera administrativ-economică şi *c)* Activitatea comitetului în privinţa promovărei intereselor spirituale a reuniunei.

Adunarea generală votează — comitetului central pentru zelul şi activitatea sa — mulţămită.

Nr. 3. Conform circulariului Venerab. Consistoriu archidiecesan de sub Nr. 2686 scol. presidiul supune adunărei generale spre pertractare obiectele, de cari se face menţiune în circulariu.

ad. 3. Preste alinea *a)* din circulariu, care tractează despre publicarea statutelor reuniunei, se trece la ordinea ḑilei, de oare ce statutele reuniunei noastre încă n'au primit clausula de întărire din partea Venerab. Consistoriu archidiecesan.

al. *b)* Pertractarea instructivă a părţilor mai însemnate ale normativului scolar din 1882.

La recomandarea On. Comisar consistorial se dă cetire §§-lor 1—15, §§-lor 61—70 inclusive. Paragrafii cetiţi, precum şi interesantele şi instructivele deslușiri şi esplicări date de către asesorul consistorial şi referentele scolar Dnul Anania Trombitaş — (carele cu ocasiunea părticipărei Dsale la şedinţele adunărei generale a Asociaţiunei transilvane ţinute la Brasov a binevoit a lua parte la două din şedinţele adunărei generale a reuniunei noastre învĕţătoresci) la diferinţii §§-i, se ascultă de către adunarea generală cu cel mai viu interes şi cu atenţiune incordată. În special numitul Domn referente asesor consistorial dă importantă şi momentuoasă deslușire cu respect la § 69 din normativ, cari sûnt de următorul cuprins; „În ceea ce privesce ingerinţa inspectorului regiu unguresc de scoale cu referinţă la visitaţiunea scoalelor poporale se atrage atenţiunea invĕţătorilor, cumcă conform dispoziţiunilor legei esistente intrarea in scoală a inspectorului regiu de scoale se poate face numai sub asistenţa parochului local ca director scolar şi a comitetului parochial.“

Ocasionalminte menţionatul dl referente dă deslușiri şi la impregiurarea aceea, că cum e de a se esplica contribuirea teologilor aflători în statul învĕţătoresc la fondul de pensiune al statului. Anume spre liniscirea internă a învĕţătorilor teologi, le dă esplicări, cumcă respectivii părăsind cariera învĕţătorească şi întrând în statul preoţesc sumele contribuite în favorul fondului de pensiune al statului nu li sûnt perdute pentru ei, ci conform dispoziţiunilor legei au ale pretinde dela inspectoratele de dare şi le vor şi căpĕta însĕ fară interese.

Cu privire la § 66 din Normativ se esprimă în adunarea generală dorinţa, ca sĕ se introducă în toate scoalele resp. clasele scoalelor populare câte un orologiu spre orientarea acurată în timp atât a învĕţătorilor, cât şi a elevilor.

§-ul 68 se tractează în combinaţiune cu alinea *b)* din pectul 4 al circulariului desmenţionat, cu referinţă la introducerea invĕţătorilor în purtarea matriculelor etc.

Onoratul comisar arată meniţiunea blanchetei intitulate „consemnarea pruncilor“ etc. precum şi modalităţile, că cum au a se conforma învĕţătorii la folosirea acestei blanchete. Recomândă în special — intre altele — a se şterge titul „consemnarea“ şi a se înlocuì cu titula „registru“; recomândă mai departe, ca coalele astorfel de blanchete sĕ fie paginate spre evitarea tuturor consecinţelor, ce ar putè obveni din nepaginarea lor.

Nr. 4. Presidiul presentează adunărei generale raportul casariului.

ad. 4 Raportul din cestiune se predă unei comisiuni constatătoare din membrii Dometiu Dogar, Stefan Dragomir, Zacharia Pop, Ioan Maximilian şi Nicolau Reit. Referentele comisiunei Stefan Dragomir refereează, cumcă averea reuniunei constă de present din 924 fl. 77 cr. plus 154 fl., ce sûnt a se încasa dela membrii reuniunei remaşi în restanţă cu solvirea tacselor.

Nr. 5. Preşedintele presentează rugarea învĕţătorilor N. Părvu şi I. Bucşa pentru a fi escusaţi pentru absenţiile lor dela 3 şedinţe premergĕtoare, adăugênd cumcă absentarea lor a provenit din neprimirea la timp a circulariului convocător consistorial.

ad 5. Se decide a nu se escusa astfel de absenţii, până nu se vor produce documente autentice, prin cari sĕ se constate motivele adevĕrate, ce au provocat absentările.

Nr. 6. Anastasiu Bârsan, învĕţător în Dârste în a V şedinţă ocupă atenţiunea adunărei generale printr'o prelegere practică din limba română (despre propoziţiunea şi părţile ei).

ad 6. După finirea prelegerei din cestiune se incinge o discusiune serioasă, la carea participă mai

---

îl vatămă şi îi fac efectul, ca şi când ne am îndoì de ospitalitatea sa.

— În casul acesta sĕ nu supărăm pe bravul om, sĕ ne ţinem merindele noastre şi sĕ mâncăm ce a gătit pentru noi. Casa sa se pare curată şi iată fetele sale slute, dară foarte elegante; ele aştern deja masa.

— Sĕ facem un arangiament, replică locotenentul; sĕ punem toate la olaltă şi sĕ invităm familia la mâncările noastre, precând şi noi acceptăm mâncările lor; o sĕ fac dannemanului propunerea aceasta . . . dacă va consimţì maiorul.

Locotenentul nu se hotărî nici când fără o restringere oarecare.

Propunerea, făcută de maior fu primită de danneman cu un aer pe jumĕtate mulţămit.

— Va fi dară, ḑise el cu un surîs neliniscit, ca la nuntă, unde fie care îşi aduce mâncarea.

El totuşi acceptà; însĕ cu toate îndemnările lui Cristian, nu era nici vorbă a îngăduì şi femeile la masă. Aceasta era prea încontra datinelor, şi tinerii oficeri s'ar fi temut a apărè ridiculi propunênd dannemanului o vătămare aşa grea a dignităţii unui cap de familie.

Până ce se despacheta de o parte şi se povestea de altă parte, Cristian ecsaminà casa pe din afară şi pe din lăuntru. Era acelaşi sistem de clădire, ce-l vĕḑuse deja în gardul Stollborgului: bârne de brad astupate cu muşchiu, pe dinafară spoite roşu cu oxid de fer, un coperiş din coaje de mesteacăn cu pământ şi cu glii pe deasupra. Ca sĕ nu se încarce coperişul peste măsură cu zăpadă, foarte abundantă în regiunea aceea muntoasă, ea fu măturată cu îngrigire şi capra dannemanului, de trei ori mai mare decât caprele din climatele noastre, îşi arată bucuria prin glasul ei plângĕtor, vĕḑênd iarba verde la lumina ḑilei.

În lăuntrul casei era o căldură, încât toţi lĕpădară blanele şi căciulele şi rĕmaseră în mânecile de cămaşă. Căscioara aceasta comoadă, şi spaţioasă pe lângă multe altele din localitate, era încă destul de mică; dar era elegant clădită şi galeria sa din afară, sub marginea coperişului, îi da aspectul confortablil şi pitoresc a unei vile din Sviţera. Într'o singură odaie scutită de frigul din afară prin o tindă mică, încăpea toată familia de cinci persoane: danemanul vĕduv, sora sa, un fecior de cincisprezece ani şi două fete mari. Soba era un cilindru din cărămiḑi de Olanda, patru picioare înaltă şi legată de un cămin; ea era aşeḑată în mijlocul casei. Solul brut era presĕrat, ca şi cu un covor, cu foi de brad, ce respândeau un miros plăcut şi sănĕtos.

Cristian se întrebà, unde durmea toată familia aceasta, căci el nu vedea decât două paturi înfundate în zid, ca şi paturile în corăbii. I se spuse că paturile acestea sûnt ale dannemanului şi a surorei sale. Copiii dorm pe bănci şi se copere cu blane.

— Ei, ḑise maiorul către Cristian, care se informa despre toate cu curiositate, deşì sûnt obiceiurile munţilor nostri curate şi aspre, totuşi vei găsì un lucs particular în profesiunea gazdei noastre şi în bogăţia vênatului din regiunile aceste sĕlbatece. Ţi-am spus, că dannemanul Boetsoi este un vênător dibaciu, şi espert; dar ai sĕ scii că el este dibaciu, nu numai în urmărirea fearelor sĕlbatice, ci şi în arta ale ucide fără vătămare şi în prelucrarea peilor lor preţioase. Tot la dênsul venim, când voim ceva bun şi frumos cu preţ onest: pănuri din piele de viţei de căprioară, culcuşul cel mai rĕcoritor şi mai moale, se spală ca pânza; piei de urs negru cu pĕr lung, pentru căptuşala săniilor, mantale din viţel marin, impenetrabile pentru ploaie, zăpadă şi desele neguri tomnatice, ce sûnt mai penetrante şi mai nesănĕtoase decât toate altele; în sfêrşit rarităţi şi chiar curiosităţi în blănării, căci Joe Boetsoi a călĕtorit mult în ţĕrile reci şi susţine relaţii cu vĕnătorii ce îi trimit obiectele comerciului sĕu prin Laponii nomaḑi şi Norvegianii traficanţi, prin caravanele acele ale Nordului, a căror cămile sûnt renii, şi a căror comerciu adeseori nu este altceva, decât un schimb a mărfurilor, ca în vechime.

Cristian era curios a vedè blănăriile aceste. Dannemanul credea, că el vrea sĕ cumpere ceva şi îl conduse împreună cu maiorul într'un şopron mic, unde erau pieile acăţate; el poftì pe Larrson a dispune de toate bogăţiile sale spre satisfacerea prietinului sĕu, fără a face un preţ, înainte de a-l primì.

— Tu te pricepi în trebile mele, ca şi mine, îi ḑise el şi esci stăpân in casa mea.

mulţi arătându-şi fiecarele vederile sale. Se constată în fine, cum că prelegerea menţionatului invĕţătoriu a fost de model şi adunarea i esprimă mulţămirea şi satisfacţiunea sa.

Nr. 7. Învĕţătorul Dometiu Dogar presentează — prin profesorul gimnasial şi membru al reuniunei Dnul Ioan Popea — adunărei generale un manuscript al sĕu intitulat: „ABCDar“ pentru invĕţarea vorbirei, a scrierei şi a cetirei, cu un adaus despre calcularea numerilor dela 1 pănă la 10.

ad 7. Elaboratul din cestiune se predă comitetului central spre censurare şi referare în sesiunea viitoare.

Nr. 8. În adunarea generală se dă din partea mai multor membrii espresiune diferitelor dorinţe şi adecă:

a) Că în lipsa ardentă de cărţi bune didactice pentru scoalele populare, măritul Consistoriu archidiecesan sĕ binevoiască a escrie premii pentru elaborarea lor.

b) Ca măritul Consistoriu sĕ provadă pe toţi învĕţătorii fără escepţiune de timpuriu cu circulariile convocătoare la adunările generale.

c) Că în ocasiunea ţinerei adunărilor generale viitoare sĕ se facă preparativele necesarii, ca acelea sĕ fie împreunate cu câte o producţiune literară şi musicală.

d) Membrul şi învĕţătorul dirig. din Rĕşnov G. Proca, învită reuniunea a ţinè adunarea generală ordinară viitoare în comuna Rêşnov.

ad. 8 Toate espresiunile acestor dorinţe se ia spre plăcută cunoscinţă; în special în ceea-ce privesce punctul *b)* se esprimă opiniunea, cumcă ar fi consult, ca fie-care scoală sĕ fie provĕdută cu câte un protocol de esibite, ca sĕ se constate primirea tuturor hărtiilor oficioase şi în special a circulariilor consistoriali convocătoare.

Învitarea şi propunerea învĕţătoriuluì G. Proca de a se ţinè adunarea generală viitoare în comuna Rêşnov se primesce cu mulţămire.

Nr. 9. Preşedintele aduce la cunoscinţa onoratei adunări generale, cumcă doi membrii ai reuniunei s'au insinuat cu câte o disertaţiune pentru a se cetì în adunarea generală a anului acestuia şi adecă: membrul Iosif Maximilian cu disertaţiunea asupra temei: „Despre educaţiunea estetică în genere şi în special despre cultura simţului religios şi moral în copii,“ şi membrul Stefan Dragomir cu disertaţiunea asupra temei: „Principiul educaţiunei în legătură cu procedura disciplinară.“

ad. 9. Nefiind timp de ajuns pentru a se cetì în sesiunea aceasta, cetirea acestor teme se amână pe sesiunea viitoare.

Nr. 10. Preşedintele printr'o cuvêntare bine simţită dând espresiune mulţămirei şi satisfacţiunei dsale, lăudând pe membrii reuniunei pentru zelul, interesul cel viu şi pentru activitatea, ce au documentat'o întru resolvirea problemelor, ce au avut ale pertracta esprimându'şi special mulţămirile sale faţă de on. Comisar consistorial pentru activa-i participare la şedinţele adunărei generale declară ultima şedinţă a adunărei generale închieiată.

Nr. 11. Onoratul Comisar Demetriu Comşa mulţămesce presidiului pentru tactul şi înţelepciunea, cu care a condus agendele reuniunei in sesiunea aceasta.

ad 10. şi 11. Membrii reuniunei iea spre plăcută cunoscinţă cuvintele esprimate de onor. president, cât şi de onor. comisar consistorial.

Nr. 12. Învĕţătoriul G. Proca în numele reuniunei dă espresiune de mulţămită onoratului preşedinte al reuniunei dlui director gimnasial Stefan Iosif pentru binevoitoriul concurs al sĕu întru promovarea şi prosperarea reuniunei noastre.

ad. 12. Reuniunea întêmpina finea cuvêntului învĕţătorului G. Proca, cu dese esclamări de: sĕ trăiască.

Nr. 13. Pentru verificarea proceselor verbale din şedinţa a IV şi a V-a se alege o comisiune constătătoare din membrii Ioan Popea, Nicolau Oancea şi George Moian.

Cu aceasta se închieiă ultima şedinţă a adunărei generale a reuniunei învĕţătorilor rom. gr. or. din districtul al X Braşov al archidiecesei transilvane.

Şedinţele reuniunei au fost de un caracter cu atât mai momentos, cu cât ele au coincidat mai în acelaşi timp şi în acelaşi local, cu şedinţele adunărei generale a asociaţiunei transilvane pentru cultura şi înaintarea poporului român, şi cu cât la acelea luară parte între alţii spectabilii domni: Anania Trombiţaş, protopresbiterii Ioan Popescu, Îosif Barac şi Ioan Petric.

Iosif Maximilian
not. reiuniunei.

Varietăţi.

* (Pentru sĕrbătoreasca primire) a Maiestăţii Sale în Segedin şi giur se fac mari pregătiri. După cum sûntem informaţi şi clerul gr. or. şi în special cel român din părţile ungurene va fi representat cu această ocasiune prin P. S. S. Ioan Meţian, episcopul Aradului. Din prelaţii sĕrbi sûnt insinuaţi 3. Despre decursul festivităţilor de primire şi a celorlalte solemnităţi arangiate în onoarea prea înaltului monarch va fi publicul nostru informat prin corespondenţele originale ale unui colaborator al nostru. De sigur vor fi mulţi dintre cetitorii noştrii, cari au contribuit pentru nefericiţii esundării din 1879, deci n'a fi fără interes a afla, cum s'au folosit Segedinenii de aceste ofrande şi la ce a ajuns ạdi.

* Deputatul Dr. Iosif Gall, cetim în „P. Ll.“, că s'a bolnăvit rĕu de o aprindere de plumâni. Citatul ḍiar ia compătimind notiţă despre casul boalei, la care compătimire ne alăturăm şi noi.

* În şedinţa congregaţiunei municipiului Sibiiu din 8 Octomvre 1883 se vor ocupa prin alegere postul de pretore pentru cercul Cisnădiei şi postul de pretore adjunct pentru cercul Sebeşului.

Competenţii au sĕ-şi înainteze suplicele instruite conform art. de lege I. din a 1883 domnului preşedinte al comisiunei candidătoare.

* (Căi ferate.) După „Magyar Polgár“ ar fi numai o cestiune de timp realisarea unei linii ferate Murĕş-Ludoş—Bistriţa. De asemenea este plănuită o linie dela Deej la Bistriţa. Din capitalul, ce se pretinde pentru confecţionare lipsesc numai 80,000 fl. *Anglobanc* a amânat consimţĕmêntul sĕu definitiv la participare, până în Martie 1884, pentru ca pănă atunci sĕ-şi câştige date sigure despre comunicaţiunea liniei Someşene. Spesele clădirei s'au preliminat cu 1 milion 800,000 fl.

* (Necrolog). Primim următorul anunţ funebru:

Rafila Brancovan, fică, *Mărina Branea*, soră, *Galaction Şagău*, nepot, fac cunoscut tuturor consângenilor, amicilor şi cunoscuţilor trecerea la cele eterne a iubitului lor tată, frate şi unchiu

Iosif Brancovan,

protopresbiter onorar din Idicel.

Remăşiţele-i pămêntesci se vor aşeḍa in cimiteriul gr. or. din Idicel în 18/30 Septemvre a. c. la 10 oare antemeridiane, la care solemnitate funebră se învită consângenii, amicii şi cunoscuţii.

Idicel, 16/28 Septemvre 1883.

* (Fulgere şi tunete.) Duminecă a ploat o ploicică caldă, acompaniată de fulgere şi tunete ca pe la S. Petru.

* (Ovaţiuni împreunate cu păcăleli.) În ḍilele aceste facultatea de medicină din Budapesta a avut norocire a primì în sinul ei pe întemeietoriul chirurgiei moderne, profesorul din Englitera Lister. La conductul cu facle, precum şi la banchetul dat în onoarea oaspelui, după ce i s'a îndulcit auḍul cu idioma sonoră maghiară (profesorul nu scie unguresce) i s'a dat şi probe despre progresul unguresc în limba engleză — toaste şi discursuri în limba engleză. Profesorul Lister, care nu scie apreţuì nici staticitatea limbei maghiare şi n'are idee destul de perfectă nici pentru suveranitatea limbei statului, în care dênsul funcţionează ca profesor, s'a pus şi a rĕspuns *nemţesce!* Lister se vede, că n'a cetit, ori s'a prefăcut că n'a cetit nici despre închiderea teatrelor germane, nici despre mĕsurile, prin care se reduce limba nemţească în Ungaria; ori apoi, auḍind englezasca ungurească va fi cugetat că ungurii nu vor pricepe pe cea veritabilă englezească şi le-a vorbit nemţesce, o limbă pricepută de toţi ungurii, cari au pretensiunea de a trece de oameni cu carte.

* (Nrul 38 din „Familie“) redactată de dl Iosif Vulcan a apărut în 18/30 Septemvre cu următoriul cuprins:

Nu pot murì! poesie de Carol Scrob. — Ursita mea, novelă de Virgil Oniţi. — Posiţiunea femeii de V. Leşan. Cum s'a păcălit Iordachie (cu 9 ilustraţiuni.) — Geniul filosofic de C. P. Pĕcurar. — Studii limbistice (urmare) de Simeon Mangiuca. — Idei şi principii economice de Ioan Roman. — La capĕtul lumii — Iosif Vulcan. — Literatură şi arte. Ce e nou? Bomboane. Logogrif . . . .

* (Deraliare.) Duminecă a fost sĕptămână, când trenul fulger, care venea dela Viena, între Turnu Severin şi Verciorova, la Kilometrul 373, a eşit de pe linie. Despre nenorocirea aceasta cetim următoarele detaiuri: Duminecă după ameaḍi ploase foarte tare. În urma ploii scarpa s'a muiat şi o parte din'trînsa a căḍut pe linie. Trenul fulger, când a ajuns la aceasta, s'a abătut de pe linie. Maşina fu aruncată 6 metri afară de linie şi, s'a înplântat în pământ. Lui Cancea, frênariului i s'a sdrobit piciorul drept. El a şi murit scurt dupa catastrofă, chinuit de durerile cele mai crâncene. Ling, conductorul a luat o conclusiune periculoasă la cap. Călĕtorii, între cari generalul Ipatescu, generalul Zefcari, deputatul şi profesorul de universitate Pana-Buescu şi generalul Türr şedeau la masă, când s'a întemplat catastrofa: din norocire călĕtorii au scăpat numai cu frica. Abia după o aşteptare de douĕ oare a sosit un tren cu două vagoane de clasa I. la locul nenorocirei. Cu trenul acesta călĕtorii au

---

Cristian, căruia Osmund îi traduse cuvintele aceste admira increderea Dalecarlianului şi întrebă, dacă increderea aceasta se estinde asupra ori cui, care reclamă ospitalitatea sa.

— Ospitalitatea sa e în deobşte foarte mare, rĕspunde maiorul; aici datinele sûnt patriarchale. Dalecarlianul este Sviţerul Nordului, el are virtuţi mari şi aspre; dară el trăesce într'o ţeară sĕracă. Esploatatiunea minelor aduce mulţi vagabonḍi şi lumea aceasta suterană ascunde adeseori criminalistii, ce se subtrag multă vreme pedepselor, pronunţate in contra lor in alte provincii. Ţĕranul, dacă nu este proprietar sau funcţionar de mine el este aşa sĕrac, încât uneori este nevoit a cerşì sau a fura. Şi totuşi, numĕrul facătorilor de rele e foarte mic în comparaţie cu oameni fără stare, de cari clasele privilegiate nu se ingrigesc nici decât. Ţĕranul bogat nu se poate dară încrede în toţi trecĕtorii, el nici nu se mai încrede în nobilime, de oare ce ea votează în cameră regulat pentru propriile sale interese, ce sûnt contrare intereselor claselor celorlalte; militariul însĕ, mai cu samă cel dela indelta, este prietenul ţĕranului. Noi sûntem puterea cea mai independentă, ce esistă, pentru că legea ne dă o esistenţă fericită şi cinstită pe lângă toate înfluinţele contrare. Se scie, că noi sûntem în deobste devotaţi regatului, când el se face spriginul poporului în contra abusurilor nobilimei. Robul sĕu este la noi şi ţĕranul, care face causă comună cu el, nu se inşală. Lasă, lasă Cristiane: va venì timpul când cameră şi senat vor fi nevoiţi a socotì cu cetăţeanul şi cu ţĕranul: Regele nostru nu cutează a face nimica. Regina noastră Ulrica ar cuteza dacă soţul sĕu ar avè energie; dară s'ar oprì sora lui Frederic cel Mare pe calea aceasta, dacă ar isbuti odată a nimicì mândria şi ambiţiunea iarlilor? Eu mĕ îndoiesc. . . Ea n'ar cugeta la altceva decât la estinderea puterei regale, fără a admite că libertatea publică trebue sĕ câştige prin aceasta. Speranţa noastră este dar aşa în Henric, principele regal. El este un bărbat de geniu şi de fapte!... Da, da! va sosì timpul... Pardon! Eu mi-am uitat că dta vrei sĕ veḍi blănării şi că puţin te interesează politica ţĕrei noastre; dară creḍi dta, că principele regal...

— Da, da, principele regal, repetà locotenentul urmând pe majorul şi pe Cristian prin şopron.

Apoi el remase tăcut, ocupat a învĕţa de rost în gândul sĕu, memorabilele cuvinte ce tocmai le rostise amicul sĕu, ca sĕ-şi facă o opiniune hotărîtă asupra situaţiunei ţĕrei sale; el nu s'ar fi prea neliniştit de situaţiunea aceasta, dacă ar fi consultat filosofia sa apatică; dară majorul avea o ideă, trebuia dară ca şi locotenentul sĕ aibă una, şi cum putea el avè altă ideă?... Consideraţiunile acestea îl conduseră a'şi pune fără reservă speranţa şi încrederea în geniul principelui regal. Se înşela el oare împreună cu Larrson? Henric (fiitorul Gustav III) avea în sine seduceri puternice: instrucţie, elocuenţă, curagiu, şi el avea de bună seamă la începutul carierei sale, iubirea adevĕrului şi ambiţiunea a face bine; dară el fu învins ca şi Carol XII şi mulţi alţii, de propriile sale pasiuni în lupta cu interesele binelui public. După ce a scăpat Svedia de oligarchie, el a ruinat-o prin pompa oarbă şi prin falsele socoteli a unei politice fără vîrtute: cu toate aceste el a fost un bărbat mare într'un moment dat al vieţei sale, în momentul, când, fără a vĕrsa o picătură de sânge, isbutise a elibera poporul sĕu de tirănia unei caste, care era, prin privilegiile sale, pe calea cea mai bună de a rupe echilibrul social.

Cristian, după toate ce auḍise despre situaţiunea ţĕrei şi despre caracterul presumtiv a fiitorului moştenitor de coroană, consimţì bucuros cu ilusiunile şi cu speranţele maiorului, pe lûngă toate acestea el era la moment încă ocupat, nu doară cu gândul aşi cumpĕra o cuptuşală pentru o haină de iarnă, nici vorbă, ci de a privì pieile de animale, grămădite în magazia strimtă a danemanului. Magazia aceasta era pentru el un curs de istorie naturală cu privinţă la unele soiuri, şi Larrson, vênător espert, îi esplica în ce regiuni din nordul Europei se găseau soiurile acelea.

(Va urma)

continuat călĕtoria spre Bucuresci, unde a doua ḑi, dimineaţa la oarele $8^1/_2$ au şi sosit. Cercetându-se s'a aflat că scarpa s'a surpat aproape înainte de sosirea trenului fulger.

* (Archiologic.) Din sus de podul dela Sepsi St Georg de preste Olt, o societate ce eşise la preumblare a dat preste un cimiteriu interesant din timpul emigraţiunei popoarelor. Cimiteriul, după cum se vedea din urnele aflate, este dealungul Oltului. Urnele poartă desemnuri frumoase. Tot acolo se află urme de morminte din epoce şi mai vechi. Museul sĕcuesc va urmărì antichităţile acestea şi va căuta sĕ le desgroape.

* (Cum sĕ durmim?) „Electrizian“ susţine, că foarte se promovează sănĕtatea, dacă patul în care durmim îl punem, ca capul sĕ fie de către miaḑă-noapte şi picioarele către meaḑă-ḑi. Somnul este atunci mai liniscit şi mai întăritoriu. „Electrizian“ o spune aceasta acum a doua oară. „Monde“ spune că un medic frances are sĕ mulţămească etatea sa de 107 ani numai urmărei regulate procederei acesteia.

* (Concurenţă mare.) Ḑilele trecute s'a denumit noul călău de stat în Englitera. Ca un lucru curios însemnăm aci, că la acest post au concurat 1200 de indiviḑi. Dintre acestia numai 17 au avut norocul sĕ fie admişi înaintea sheriffilor. Iames Berif e numele acelui favorit al sorţii, care după o lungă audienţă fu denumit de călău al statului britan. Mister Iames Berif e mijlociu de stat; are cam 30 de ani. A fost pantofariu oare când, dar şi-a lăsat meseria; şi acum e representantul morţii în ţeara neguroasă a lui Albion.

Loterie.

Sâmbătă 29 Septemvre 1883.

Buda:	**88**	**3**	**19**	**43**	**25**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 29 Septebre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de $6^0/_0$	119.10	119.10
London (pe poliţa de trei luni)	119 85	119.90
Scrisuri fonciari alc institutului „Albina“	—.—	100.30
Galbin	5 69	5.70
Napoleon	$9.51^1/_2$	9.50
100 marce nemţesci . . . , ...	58.65	58.65

Nr. 304 1883 [535] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea vacantei parochii de clasa III Buru, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltei resoluţiuni consistoriale din 20 Septemvre 1882 Nr. 2968 B. se escrie concurs cu terminul până în 20 Octomvre 1883 v.

Emolumentele sûnt:

a) Porţiunea canonică de 1126□° arător, 1 jug. 1433 de cucuruz, 300□° fênaţ şi folosirea cimiteriului,

b) 46 ferdele cucuruz sfărmit,

c) 70 ḑile de lucru,

d) lemnele de foc trebuincioase şi

e) venitele stolari.

Se observă, că venitele preoţesci se vor îmbunătăţi aflându'se pămênturi de cumpĕrat în valoare de circa 300 fl. reparându-se şi casele parochiali.

Doritorii de a competa la acest post sĕ-şi aştearnă petiţiunile lor instruite în sensul „Statut org.“ şi a Reg. pentru parochii“ la acest oficiu până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 12 Septemvre 1883,
Pentru comitetul par. respectiv
Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 225. [336] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci din comuna bisericească gr. orientală din Petroşeni, în protopresbiteratul Haţegului, se deschide prin aceasta concurs cu terminul până la 15 Octomvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual 200 fl. cuartir şi lemne de foci.

Cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare sûnt a se aşterne la subscrisul până la terminul sus amintit. Se vor preferì acei concurenţi, care pe lângă cunoscinţele de scoală vor mai avè şi pracsă în tipicul bisericei.

Haţeg la 15 Septembre 1883.
În conţelegere cu comitetul parochial
Ioan Raţ m. p.,
protopresbiter.

Nr. 331 Scol. [533] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu terminul până în 29 Septemvre a. c. st. v.

1. Costeni cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei şi 3 stângini de lemne, din cari se va încălḑì şi scoala.

2. Dobric însoţită cu Dobriţinaşul cu salariu anual de 150 fl. v. a. din cari 100 fl. v. a. va solvì Dobricul şi 50 fl. v. a. Dobriţinaşul.

3. Stoiceni au salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir şi lemne trebuincioase.

4. Incu cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

5. Borcut cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemnele trecuincioase.

6. Maşca cu salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

7. Peteritea cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

8. Văleni cu salariu anual de 130 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

9. Suciul de jos cn salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

Concurenţii au a'şi asterne cererile lor instruite conform prescriselor legei, la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, prin posta ultimă Magyar-Lápos.

Cupşeni în 9 Septemvre 1883.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Solnocului.
Samuil Cupşa m. p.,
protopresbiter:

Nr. 343 [531] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs până la 25 Septemvre 1883.

1. Ghijasa inferioară, cu salariu anual 150 fl. în repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de încălḑit.

2. Verd, cu salariu anual 150 fl. dintre care 80 fl. din fondul scolariu şi 70 fl. din repartiţie dela popor, cu grădină, cuartir în odăile scolei şi lemne de foc.

3. Ruja cu salariu anual 150 fl. din fondul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

4. Iacobeni, cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

5. Hundrubechiu cu salariu anual 150 fi. după repartiţie dela popor cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

6. Boholţ cu salariu anual 100 fl. din alodiul comunei şi 10 hectolitre grâu dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de foc.

7. Ţichindeal cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor şi din alodiul comunei cuartir cu grădină şi lemne de foc.

8. Alţina cu salariu anual 80 fl. din alodiul comunei, şi 70 fl. după arunc dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de foc.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor şi al regulamentelor din vigoare, au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbisbiteral până la terminul susindicat.

Nochrichiu, 25 August, 1883.
Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 228 [521] 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea învĕţătorească din Unguraş, protopresbiteratul Unguraşului, prin aceasta se escrie concurs cu terminul 24 Septemvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

1. În bani 90 fl. v. a.,
2. În bucate vici 40 cu grăunţele.
3. Lemne 3 orgii, din care vine a se încălḑi şi scoala.
4. Punţi de lumină 3.
5. Hârtie pentru scriptele învĕţătoresci conţi 3.
6. Cuartir liber în edificiul scoalei şi grădină 400□°.

Doritorii de a ocupa aceasta staţiune au asi subscerne suplicele instruite conform legilor din vigoare până la 24 Septemvre a. c. la subscrisul oficiu protopresbiteral.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Füzes Sânpetru, 4 August, 1883.
Oficiul ppresbiteral al tractului Unguraş.
Petru Roşca m. p.
Protopresbiter.

Nr. 253. [529] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de învĕţătoriu la scoala poporală gr. or. rom. din Zam se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Cu acest post este împreunat un salariu de 110 fl., şi 20 H-litre cucuruz sfĕrmit, 4 H-litre grâu, 5 orgii emne şi cuartir în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei mureşane.

În conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.
Alecsiu Olariu m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 143. [528] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învĕţătoresc la scoala confesională gr. or: din Mihalţiu cu termin până la 25 Septemvre a. c.

Cu aceasta staţiune sûnt impreunate următoarele emolumente:

1. 6 jugere 800□° arătură.
2. Dela 400 ferdele cucuruz din capital, interesele statorite de comitetul parochial.
3. Grădină de legumi lêngă scoală.
4. Cuartir liber şi lemne de foc pentru învĕţătoriu şi scoală.

Doritorii de a ocupa acest post au aşi subşterne cererile instruite cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
Alba-Iulia, 7 Septemvre, 1883.
Alecsandru Tordăşan m. p.,
protopresbiter gr. or.

Nr. 264. [520] 3—3

CO|NCURS.

Pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu în comuna Hepria. protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin până la 25 Septemvre st. v. a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu: 200 fl. cuartir natural cu grădină şi lemnele trebuincioase. Cererile instruite conform prescriptelor din vigoare sûnt a se adresa la subscrisul oficiul.

Sebeş 2 Septemvre, 1883.
Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 150. [530] 3—3

EDICT.

Nicolae Dordea de religiunea gr. or. din Topârcea, comitatul Sibiiului, carele de vre-o 15 ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita sa soţiă Ana născ. Vecerdea tot de acolo, fără a se sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta, ca în termin de *trei luni* dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul intentat contră-i de către soţia sa.

Sibiiu, 20 August, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Săliştei, ca for matrimonial de I. instanţă.

„FURNICA“

cassă de economii în Făgăraş societate pe acţiuni.

Se aduce la cunoscinţa publică, că **„Furnica“ cassă de economii în Făgăraş, societate pe acţiuni“** va începe activitatea sa cu ḑiua de 1 Octobre a. c. c. n. în sensul §. 60 al statutelor sale, cu următoarele operaţiuni:

a) primesce depuneri spre fructificare pe lûngă libele;

b) acordă credite personale pe lûngă cambii, sau pe lûnga obligaţiune cu cavenţi;

c) acoardă împrumuturi hipotecare;

d) acoardă împrumuturi pe efecte publice.

Interesele la toate împrumuturile sûnt $8^0/_0$, provisiunea $^1/_4$ $^0/_0$ ear, la prolungaţiuni $^1/_2$ $^0/_0$.

Interesele la depuneri sûnt $5^0/_0$, plătind societatea contribuţiunea dela interese.

Informaţiuni mai de aproape se dau în toate ḑilele în oarele de birou.

Cu această ocasiune Domnii acţionari ai societăţii sûnt provocaţi, ca în sensul §. 6. din statute sĕ binevoiască a plătì a treia rată de $20^0/_0$ asupra acţiunilor Dlor, adecă câte 20 florini de acţiune până cel mult în 31 Decemvre a. c. la cassa societăţii în Făgăraş, sau la „Albina“ institut de credit şi de economii în Sibiiu“, sau la filiala acestui institut în Braşov.

Făgăraş, 28 Septemvre 1883.

[534] 1—2 Directiunea.

Nr. 1556 – 1883. [532] 1—3

Publicaţiune.

La 13 Octomvre a. c. st. nou se vor esarênda pe cale de licitaţie în cancelaria comunală din **Reşinari** regalele comunei pe periodul de **3 ani** următori şi adecă: **1884, 1885** şi **1886.**

1. Eserciarea dreptului cârciumărit în Reşinari şi comuna filială Riusadului, împărţit în 5 ferdele.
2. Otelul comunal.
3. Morile comunali şi
4. **La 14 Octomvre** sĕ dau în arêndă munţii comunali.

Aceasta se aduce la cunoscinţa publică cu aceea observare, că condiţiile de licitaţie se află spre vedere publică în cancelaria comunală până la ḑiua defiptă de esarêndare.

Reşinari la 29 Septemvre 1883.
Primăria comunală.

Publicaţiune.

Duminecă în 7 Octomvre 1883 st. n. la 1 oară după ameaḑi se esarêndează pe calea licitaţiunei publice în **cancelaria comunei Sadu,** dreptul de **cârciumărit** şi **moara** cu **3 petri de măcinat** a comunei, pe timp de 3 eventual **6 ani,** începênd dela **1 Ianuarie 1884 st. n.**

Condiţiunile de licitare se pot vedea la ori ce timp în cancelaria comunală.

Sadu în 17 Septemvre 1883 st. n.

[527] 3—3 Primăria comunală.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr 110 Sibiiu, Joi 22 Septemvre (4 Octomvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din comitatul Caraş-Severinului.

Din comitatul locuit de 300,000 români, între cari se află o minoritate disparentă de funcţionari din naţionalităţile patriei şi vre-o câţiva cultivători de pământ şi meseriaşi, cari toţi vor astădi sě treacă de maghiari; din comitatul, în care românii insistă mereu sě-şi ridice scoale secundare din mijloacele lor proprie, ear guvernul nu vrea sě-i asculte; din comitatul, în care de când s'a ales un vicecomite român de naţionalitate, pretinşii patrioţi numai au odihnă şi nu înceată cu instigaţiuni şi denunciaţiuni la guvern, ear guvernul răpit de şovinism maghiar îşi închide urechile când e vorba de principiele egalităţii şi de legile create pe basa acestui principiu şi stigmatisează ori ce nisuinţă către realisarea dreptăţii de iredentism şi de înclinări spre revoluţiune; din acest comitat, în care din causa unei imprudente apreţiări a situaţiunei a trebuit, sě se schimbe tocmai acum comitele suprem, fără leac de motiv, ne pare foarte bine, când vedem, că românii nu încetează a lupta pentru adevěr şi dreptate şi pentru acestea nu se sfiesc a demasca reaua voinţă a acelora, cari pentru interese particulare seduc guvernul şi compromit fericirea cea adevěrată a patriei. Ca esemplu de luptă bună, credem a nu greşì, dacă vom pune înaintea cetitorilor atitudinea cea deamnă bărbătească a dlui Brădiceanu din congregaţiunea din urmă a sus numitului comitat.

Pentru a se convinge publicul cetitoriu, că am fost în drept a da espresiune celor de mai sus, facem loc discursului rostit de dl Brădiceanu, ca respuns la apelul noului comite suprem, de a fi spriginit în activitatea sa, ca comite suprem al Caraş-Severinului.

Eată dar

Cuvêntarea

lui C. Brădiceanu la întrarea lui Carol Tabaydin în scaunul de comite suprem al Comitatului Caraş Severinului.

Ilustrisime Dle Comite Suprem! Respectul, care-l datorim scaunului de Comite suprem ce-l ocupi — nu s'a slăbit prin schimbările repeţite, ce s'au făcut în scurt timp cu această demnitate, — dar în privinţa unui fapt sûntem în curat şi anume cumcă înaltul guvern sau nu voiesce a se orienta sau este rěu informat despre adevěratele relaţiuni politice-administrative din acest comitat.

Enunciaţiunile, ce s'au făcut cu ocasiunea ocupărei acestei înalte funcţiuni şi-au perdut efectul, căci abia s'au rěcit călduroasele asecurări ale unuia — şi eată că nouě promisiuni umplură această sală, — nici nu s'au şters impresiunile produse prin dorul aşteptărei legate de ultima instalare şi eată că le vedem toate aruncate la o parte: alt bărbat, altă ţinută, altă direcţiune îmbrăcată în alte vorbe, ni se presentă.

„Ne cunoasce-ţi! — Pre noi, pre funcţionari, poporul, dorinţele şi interesele noastre! — aşa aţi dis în cuvêntul de întrare. — Concedem. *Dar şi noi vě cunoascem, Ilustrissime!* (Aşa e) Voiţi îndestulirea, buna înţelegere între diferitele naţionalităţi?!— Concedem! Dar buna înţelegere nu se comandă, nu se poate porunci, — aceasta o scii, ilustrisime întocmai ca şi noi! — Buna înţelegere numai aşa se poate ajunge, dacă ne respectăm reciproc drepturile şi toţi la olaltă stimăm legile ţěrei şi stăruim la împlinirea strictă a lor. (Aşa e!)

Respectaţi poporul român, drepturile şi interesele lui în proporţiunea numěrului şi valoarea lui constituţională, *aplicaţi legile ţěrei* cu rigorositate şi îndestulire, bună înţelegere va venì de sine.

Toţi câţi stăm de faţă în această sală putem sě tragem învěţătură bună din cel din urmă deceniu a vieţei noastre constituţionale — comitatense.

Dela 1872, de când s'au călcat legile, s'au vătěmat drepturile de alegere ale poporului, de când s'a creat o majoritate, carea s'a subtras în activitatea sa dela ori ce controlă, servindu-şi sie-şi şi nu interesului public, — nu este, nu a fost un comite suprem, care sě şi fi părăsit scaunul de voie, şi sě-şi fi putut dice la plecare: mě duc liniscit, căci mi-am împlinit datorinţa“; sau guvernul sě fi putut dice: „acest bărbat a creat stări sănětoase în acest comitat“; — sau poporul sě fi binecuvêntat faptele sale. — (Aplause şi bravo)

Şi toţi acei comiţi supremi au dispus de o majoritate colosală în congregaţiunea comitatensă.

Şi ce a fost causa? Nimic alta, decât fapta că acea majoritate nu a fost partidă: fiind că partidele numai oameni cu principii şi oamenii populari le pot întemeia, — eară acea maioritate a fost un conglomerat de interese individuale, (Foarte bine).

Lasă-ţi poporul, sě se bucure liber de bunătăţile constituţionale şi atunci se vor forma aici partide constituţionale, pre cari se va putè rădima şi guvernul şi organul sěu. (Aşa e).

Aplicaţi legile esistente cu rigurositate! — dar nu faceţi pentru acest comitat, fiindcă e mai curat românesc, legi nouě ca şi acelea că: numai ce e maghiar e patriot, numai maghiarismul trebue sě domnească în acest comitat — patria maghiară cere ca toţi oficianţii sě fie unguri — şi altele asemenea. (Sgomot).

Aceste sûnt pretensiuni esclusivistice, sûnt născociri rătăcite, periculoase şi adênc vătěmatoare pentru noi românii, cari cât de amăriţi, cât de sěraci şi necăjiţi sûntem, — totuşi numai, ca români voim sě trăim în această ţeară. Nu ne schimbăm naţionalitatea cu nime pe această lume până mai avem o suflare în noi. (Sgomot. Aprobări.)

Voi voiţi sě desvaloraţi sentenţa de aur a marelui rege Stefan, cel sânt, că „regatul cu o limbă este slab“ — *Regnum unius linguae imbecille est*, susţinênd chiar contrariul şi propagând cu putere, că toţi cetăţenii trebue sě se facă unguri. (Sgomot.)

Voi voiţi sě desminţiţi istoria de 1000 de ani a acestei ţěri — căci o mie de ani puturăm trăì lângă olaltă, ca români şi unguri — şi oare acum sě numai putem trăì?

Atunci, când ordele barbare, turcii, tătarii făceau brazde de sânge pe spatele noastre, până au ajuns la ţinuturile locuite de populaţiune maghiară nu aţi cerut sě ne dăm în laturi, fiindcă nu sûntem unguri, — dar acum, când e vorba de bunătăţile constituţiunei, de posturi — ne strigaţi: în laturi! (Sgomot).

Aceste, domnilor, nu ne pot conduce la buna înţelegere, — judecaţi cu istoria a mână şi sûntem siguri, că mintea vě va deschide ochii orbiţi de utopii (Aşa e!) şi voi veţi vedè: „că Românii şi Ungurii sûnt chiemaţi a se înţelege ca fraţi adevěraţi: fiind esistenţa lor avisată la spriginul reciproc!“ (Aşa e!)

În această, dar numai în această direcţiune, dacă veţi lucra, Ilustrisime, şi purta administraţiunea în acest comitat, vě poftim succes deplin, şi vě asigurăm, că şi noi vě vom sprigini.

Revista politică.

Sibiiu, în 21 Septemvre

Din toate raporturile diarelor din capitalele monarchiei se vede, că Ungaria are sě cedeze Croaţiei. Ministrul president Tisza a declarat în conferenţa deputaţilor croaţi, că insigniele cu inscripţiune în două limbi, atêrnate cu asistenţă militară, se vor delătura; cele cu inscripţiune numai

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

— Fiindcă avem sě mergem îndată la vênat, îi dise el terminând, trebue sě scii mai ântâiu, cu ce varietate de urşi avem de a face. După opiniunea dannemanului Boetsoi, este un bastard; dară nu este încă probat de niminea, dacă diversele soiuri se reproduc între sine. În Norvegia sûnt trei soiuri cunoscute: Bress-diur, care se nutresce cu foi şi cu earbă, e lacom la lapte şi miere: Ildgiersdiur, care mâncă carne şi Myrebiorn, care se nutresce cu furnici. Încât pentru ursul alb din mările glaţiale, o a patra familie şi mai deosebită, n'am nevoie a-ţi spune, că nu-l cunoascem.

— Dară totuşi, dise Cristian, eacă două pei de urs polar, cari par'că nu sûnt piesele cele mai puţin preţioase din colecţia dannemanului. A vênat el până la marea glaţială?

— Se poate, respunse maiorul. Dară, precum ţi-am spus, el are relaţii cu nordul estrem şi uneori merge două sute de miluri în sanie, în puterea ernei, ca sě facă schimburi cu vênătorii, cari vin tot aşa de departe pe patinele lor sau cu renii pentru a-l întêlnì. Tocmai astădi el pretinde a ne duce la un bastard de urs alb şi de urs negru, după cum îi apăru pěrul pielei sale; dară fiind că el nu l'a vědut decât noaptea, la lumina foarte înşelătoare a aurorei boreale, eu nu-ţi pot garanta nimic. Ursul este o fiinţă aşa de neîncredută, încât năravurile sale sûnt încă foarte misterioase chiar în regiunile noastre, unde se găsea acum o sută de ani în abondanţă, dară şi acuma îl găsesci foarte adeseori. Nu se scie dară, dacă ursul cu pěrul de culoare deschisă este un bastard sau un soiu deosebit. Unii cred, că pěrul alb este efectul ernei, pěrul pestriţ este începutul sau sfêrşitul metamorfozei anuale; alţii pretind, că ursul alb este tot anul alb: dară toate câte ţi le spuiu aci, Cristiane, le ştii poate mai bine decât mine... Dta ai cetit atâtea opuri, ce eu abia după nume le cunosc.

— Tocmai pentru-că am cetit atâtea opuri, nu pot lămurì îndoelile dtale. Buffon contradice lui Wormsius tocmai în privinţa urşilor şi toţi eruditii îşi contradic unii altora în toate privinţele, ceea ce nu-i împedecă a'şi contradice lor înşile. În deobşte nu este vina lor: cele mai multe legi ale naturei sûnt încă enigmatice, şi dacă năravurile animalelor ce trăesc pe suprafaţa pământului sûnt încă aşa puţin sau aşa rěu observate, închipuesceţi cum stăm cu secretele din interiorul pământului! Aceasta m'a făcut adineaori a'ţi spune, că fie-care om, cât de mic ar fi, poate descoperì lucruri imense; dară sě revenim la urşii noştri sau mai bine sě ne grăbim cu dejunul, ca sě-i găsim.

— Eu nu cunosc în Svedia decât o unică greşală, scumpe amice, adecă că mânânci prea adeseori, şi şedi prea mult la masă. Aşi înţelege aceasta, când dilele ar avè două-deci şi patru de oare; dară vědênd micul arc de cerc, ce soarele are sě facă, până ce dispare sub orisont, eu mě întreb la ce oară voiţi sě vênaţi?

— Răbdare, scumpe Cristiane! rěspunse maiorul ridênd; vênătoarea de urşi nu este lungă. O dătătură reuşită sau greşită, ori trântesci două gloanţe în capul inimicului, ori o lovitură cu ghiara te desarmă şi te trântesce la pământ. Eacă dannemanul ne anunţă, că dejunul este gata; sě mergem.

Dejunul adus de oficeri era foarte comfortabil; dară Cristian vědu că tinerele fete şi dannemanul însuşi priveau masa aceasta bună cu un fel de tristeţă devotă, şi după ce-şi făcură o cinste oferind mâncările lor ţěrănesci, ei abia cutezau a le presenta. Vědênd Cristian aceasta, el îşi făcu de datorinţă a gusta din ele şi a le lăuda, politeţă, ce puţin îl costa, căci somnul afumat şi vênatul proaspět al dannemanului erau foarte bune, untul de ren minunat, napii fragezi şi dulci, confiturele din croată vor remânè la locul lor, eară încât ar fi lipsă de unele nouĕ, acele vor fi fără de inscripţiune. Li se mai pune croaţilor în perspectivă curênda delăturare a comisariului regesc, denumirea banului şi a unui ministru pentru Croaţia în locul lui Bedecovici, care a demisionat şi-i sa primit demisiunea. Pacea între unguri şi croaţi ar fi aşadară restaurarată, croaţii ar putè fi mulţămiţi de rodurile esceselor lor. Este întrebarea, dacă pacea va fi durabilă, dacă croaţii se vor mulţămì cu succesele aceste din urmă şi în sfêrşit, dacă ministrul president Tisza va fi tot aşa de norocos cu invoiala concesivă în afacerea croată, precum a fost cu învoiala concesivă când cu ocuparea Bosniei şi Erţegovinei.

În şedinţa casei deputaţilor din 2 Octomvre n. deputatul Németh din stânga estremă a dis: Sûntem cam de vre-o opt ḑile adunaţi aici, fără ca domnul ministru president sĕ fi aflat de lipsă a ne da un raport despre cele, ce s'au petrecut în Croaţia. Prin practica obicĭnuită de a închide sesiunile prin rescripte regesci, deputaţii sûnt privaţi de dreptul de a cere o convocare mai grabnică a casei. Acum sûntem aici şi cea dintâiu datorinţă a guvernului ar fi fost a ne raporta despre intêmplările acelea, causate parte prin politica sa pernicioasă. În loc de raport auḑim despre negoţieri pe sûb mână şi de declaraţiuni machiavelistice de a le ministrului president.

Ministrul president Tisza respunḑênd deputatului Németh, ḑice că n'a împedecat, pe nimenea a-l întreba despre afacerea croată, şi promite că în ḑiua următoare va arĕta, care sûnt părerile sale despre afacerea aceasta.

Cu toată impetuositatea deputatului Németh sûntem dispuşi a crede, că în casa deputaţilor Ungariei asupra celor petrecute în Croaţia se va trece uşor la ordinea ḑilei. Când e vorba de spriginul, ce este a se da ultramontanismului, majoritatea, totdeauna la disposiţiunea guvernului, este gata a închide ochii şi a trece cu vederea. Dacă însĕ procederea aceasta va fi cea corespunḑĕtoare pentru politica monarchiei, remâne întrebare nerĕspunsă.

„Gazette diplomatique“ publicase curênd după întêlnirea lui Bismarck şi Kalnoky la Salzburg nisce descoperiri despre arangiamentele între numiţii diplomaţi. După acestea aliaţii sûnt obligaţi numai atunci a sărì înt'rajutoriul aliatului atacat, dacă acesta ar fi atacat de două sau de mai multe puteri. Fiind însĕ atacat numai de una, aliatul neatacat remâne neutral. O grindină formală de desminţiri s'a repeḑit asupra descoperirilor Gazettei diplomatice. Cu toate acestea ḑiarul respectiv stăruesce neclintit şi susţine că descoperirile sale sûnt veritabile. Ba el mai adauge unele detaiuri, cari, de şi nu sûnt aşa de sensaţionale ca cele dintâiu, sûnt totuşi demne de înregistrat. Aşa între altele susţine, că Italia are numai rolă secundară în alianţa Austro-Germaniei şi că ministrii italiani nici nu cunosc secretul alianţiei. Mai departe ḑice, că Austro-Ungaria numai în anumite împregiurări ar fi obligată a ocupa cu 200,000 soldaţi Germania de meaḑă ḑi. „P. Ll.“ arată că cele susţinute de „Gazette diplomatique“ n'au temeiu şi pentru întărirea aserţiunei sale se provoacă la „Provincia di Brescia“, organ al fostului ministru de justiţie italian Zanardelli.

Politica republicei franceze are nenorocirea de a fi bogată în scrinteli politice Regele Spaniei Alfonzo, după cum este sciut, fiind învitat, a luat parte la manevrele trupelor germane concentrate la Homburg. Împĕratul Wilhelm, sub a cărui ochi au decurs manevrele, a distins pe regele Spaniei, făcêndu-l cap onorariu al unui regiment de ulani. Ḑiaristica francesă, îndată după ce au fost încunosciinţată despre fapta aceasta, a aflat cu cale a se îndigna şi a provoca la demonstraţiuni pe poporul frances, când va trece regele prin Francia cătră casă. Parisienii au şi provocat un sgomot scandalos, strigând „Jos cu ulanul“ şi alte de felul acesta. Regele a păstrat, în mijlocul mulţimei escedente, sânge rece şi a despreţuit prin ignorare purtarea copilărească a parisienilor. Ḑiarele franceze au vĕḑut mai târḑiu eroarea, în care se află francezii faţă cu regele învecinat şi au început sĕ dreagă pe cât se poate ceea ce stricase mai înainte. Cum vor tacsa în Berlin purtarea faţă cu regele spaniol, încă nu ne este cunoscut. La toată întêmplarea, fiind insulta şi la adresa Germaniei, vor lua notiţe şi în Berlin despre dênsa.

Dela Bucuresci se telegrafează că întorcêndu-se Brătianu din călĕtoria sa, la gară a fost salutat de comercianţii cei mai de frunte din capitală. Cu ocasiunea aceasta Brătianu ar fi declarat că aduce pace ţĕrei. Într'un articol de fond, intitulat „Misiunea lui Brătianu“ „N. fr. Presse“ asigură, că lui Brătianu, i-a succes a delătura neîncrederea cătră România şi prin aceasta a deschis României calea a conlucra la promovarea scopurilor pacinice ale alianţei austro-germane. Raportul acesta dintre România şi puterile aliate s'a stabilit, după „N, fr. Presse“, punêndu-se cestiunea Dunărei deocamdată la o parte.

Dela Galaţi se anunţă că comisiunea dunăreană europeană este convocată de comisariul german, representantul puterei presidiale actuale. Programa lucrărilor este de natură curat administrativă. În locul cunoscutului Barrère Francia a trimis în comisiune pe dl de la Vertujon.

Regele Milan al Sêrbiei a sosit în 1 Octomvre n. la Belgrad. Îndată după sosire ministeriul Pirocianaţ şi-a dat demisiunea, pe care regele a şi primit-o.

Comisiunea verificătoare din Scupştina sêrbească a declarat *invalide* şease-spreḑece alegeri, dintre cari unspreḑece, au fost ale deputaţilor din partea guvernului. Resultatul aeesta este un indigitator pentru desvoltarea fiitoare a lucrurilor şi va avè înfluenţă şi asupra hotăririlor regelui Milan, care după demisionarea ministeriului Pirocianaţ se află înaintea necesităţii de a lua o hotărîre definitivă.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Alba Iulia, Septemvre 1883. Onorată Redacţiune! Statistica ne-a arătat într'un mod evident că populaţiunea noastră merge decrescênd. Un lucru destul de dureros, ce ne privesce pre noi.

Nu-i vorbă, mulţi din causa lipselor, de cari suferim 'şi caută o altă patrie mai bună, bună oară în România. Sûnt unii, cari tot din causa acelor lipse îşi caută patria eternităţii, unde nu mai au a se lupta cu necasurile şi suferinţele, ce provin din sistemul de guvernare de astăḑi. Mai mulţi sûnt, cari îşi caută această patrie nu din causa lipselor materiali, nu din causa bĕtrâneţolor, ci din causa totalei neobservări a ighienei.

Spre ilustrare mĕ voiu servì de un cas special. Mai ḑilele trecute mi s'a dat prilegiu a călĕtorì în şi prin comuna Cetea, comună situată la poalele muntilor apuseni lângă opidul Teuş, comună prea mare şi prea impopulată, după cum am vĕḑut faţă cu teritoriul cel mic, pe care este aşeḑată, afară de aceea situată între nisce dealuri, încât aerul trebue, că e pururea infectat din causă că curent de aer nu poate fi.

Din convorbirile avute în scurtul timp, ce l'am petrecut în această comună, am vĕḑut că aci a erupt de vre-o 3—4 sĕptĕmâni şi în anul acesta difteritisul, precum şi aceea că din choleră murit la 130—140 de persoane mai mult ca ori unde; prin comunele învĕcinate, în tot anul mor preste 60 persoane cu deosebire copii parte de difteritis, parte de alte morburi, încât nici un părinte nu-i sigur cu vieaţa acestor inocente fiinţe. Nici că e mirare de atâta mortalitate, pentru că am rĕmas uimit şi tare surprins vĕḑênd că în vălcuţa, carea curge prin comună, 'şi topesce poporul cânepa, încât a descrie mirosul aerului aceluia din comună îmi este preste putinţă. Ba îmi vine a presupune şi aceea, că şi cimiterul e prea mic şi prea plin de morminte, după cum am putut sĕ-l vĕd de pe drumul, pe carele călătoream, încât mi-a venit a crede că în urma atâtor casuri de moarte e imposibil, ca cu ocasiunea săpărei groapelor sĕ nu se mai corumpă aerul de acolo.

Sciut lucru este, că prima condiţiune ighienică e aerul, aer sĕnătos, om sĕnătos şi vice-versa. Mi se va obiecta că aşa e, aer sĕnătos, om senătos şi vice-versa, dar poate nu vor fi oameni, cari sĕ lumineze poporul în privinţa aerului.

Cine ar presupune astfel, s'ar înşela, pentrucă comuna aceasta are o frumuşică cunună de aşa numiţi bărbaţi inteligenţi, preoţi, notar, învĕţătoriu, doi aspiranţi de preoţie, unul carele se pregătesce acum, tutore comunal, de cari a bună seamă vor mai fi şi alţi.

Întreb acum pre aceşti Domni, că oare nu le cade în datorinţă, ca sĕ lumineze pe părinţi, fraţi rude şi pre ceealalţi conpoporeni ai Dlor, despre urmările cele rele ale acestui aer?

Nu vĕd, Dlor, că prin neluminarea acelora îşi strică şi Dlor însuşi, nefiind nici Dlor siguri cu viaţa acelor odrasele, ce le au mai scumpe?

Scim, că poporul nu prea ascultă şi se desvaţă anevoe de unele datini rele ereḑite dela moşi şi strămoşi, dar scim şi aceea, că avem legi şi ordinaţiuni şi unde cu buna nu se poate, acolo spre binele lor trebue aplicată legea cât mai aspru.

Am ḑis acestea nu, ca sĕ defaim, căci poate în afaceri bisericesci, scolari şi comunali vor fi la înălţimea misiunei domnilor, ci pentru a arăta purtarea greşită faţă de sănĕtatea dlor lor şi a consătenilor, neluminându-i în astfeliu de lucruri — în aceea credinţă, că aceea greşală şi-o vor şi repara, fără a lua în nume de rĕu conţinutul acestor rênduri.

Varietăţi.

* Onomastica Majestăţii Sale împĕratului şi regelui *Francisc Iosif I*, se serbează astăḑi în biserici şi în scoale cu solemnitate. Edificiile publice sûnt decorate cu flamuri.

* (Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“) a elevilor institutului teologic-pedagogic

---

mure de Nord aromatice şi recoritoare. Cristian apreciá mai puţin laptele acru, servit drept beutură în ulcioare de cusitor. El prefera vinul, făcut din alt soiu de mure, ce cresc în abondanţă în Svedia, ce se şi mănâncă şi conservă în multe feliuri. În sfêrşit el admira la desert, plăcinta Crăciunului, făcută anume pentru oaspeţii dannemanului, ca sĕ o poată începe ei, fiind-că cea reservată familiei avea, după obiceiu, sĕ rĕmână neatinsă până în ḑiua de Epiphania. Dannemanul înfipse resolut cuţitul în efidiciul de lucs frământat din făină de grâu, şi făcu sĕ cadă turnişoarele construite cu multă iscusinţă de fetele sale. Aceste erau mari, negricioase, nu prea frumoase, dară bine făcute şi cochet împodobite cu pantlici şi cu aurării pe haine de pânză albă şi în părul negru împletit. Apoi ele fură învitate aşi lua partea lor din plăcintă şi aşi uda buzele în păharul părintelui lor, care-l umpluse cu bere tare. Ele rĕmaseră în picioare, închinară înainte de a bè, şi făcură un compliment de anul nou oaspeţilor lor.

Nerăbdarea, ce simţea Cristian de obiceiu la masă, când nu-i mai era foame, se schimbase într'o meditare adêncă. Consoţii sĕi erau cam sgomotoşi, şi se reţineau de vin şi de rachiu, temându-se de urmări în decursul vânătoarei. Danemanul la început reservat şi tăcut, devenì vorbitor şi arătà pentru oaspele sĕu strein o simpatie particulară; dară el, deşi cunoscea toate dialectele Nordului, chiar pe cel finnlandez şi pe cel rusesc din Archangel, puţin cunoscea limba svedică, propria sa limbă naţională. Cristian se esercita deja, cu curiositatea şi cu uşorătatea sa obicĭnuită, în priceperea limbei dalecarliane, dară el puţin înţelegea, şi mai mult prin pantomimele naratorului, istorisirile interesante de vânĕtoarele şi călĕtoriile dannemanului, provocate şi ascultate cu mare plăcere de ceilalţi meseriaşi.

Obosit de opintirile atenţiunei şi de căldura escesivă din odaie, Cristian se îndepărtà de sobă şi de masă. El privea prin fereastră la sublimul pasagiu din giurul căscioarei, clădite la marginea unui abis adênc de granit, a cărui păreţi negri, scrijeliţi de cascade mici ingheţate, mergeau de adreptul în albia torentului; fênaţele naturale, inclinate deasupra abisului, erau în multe locuri aşa drept în sus, încât zăpada nu putuse resista vênturilor, şi ele îşi întindeau la soare pajiştea lor verde, lin presĕrată cu brumă şi lucitoare ca un covor de smaragde palide. Remăşiţele aceste de earbă gingaşă, biruitoare asupra brumei, contrastau cu verdeaţa inchisă şi aproape neagră a desilor braḑi gigantici, aşeḑaţi ca monumentele abisului şi toţi impodobiţi cu cristale de ghiaţă. Cei de prin adêncuri, unde se agrămădise zăpadă, erau ingropaţi încă până la jumĕtatea trupinelor şi trupinele aceste sunt uneori o sută şi sese-ḑeci de urme inalte. Ramurile lor, prea incărcate de sloiuri, atêrnau si se infundau în zâpadă, ţapene ca stâlpii din catedrale gotice. Spre orizon se ridicau în cerul ametistic vêrfurile inalte a lui Sevenberg cu piscurile lor roşatece, locuinţa ghieţei vecinice. Era pe la oarele un-spre-ḑece dimineaţa, soarele arunca deja razele sale spre adêncimile albăstrii in colorile întunecoase şi reci a le nopţii. La tot momentul, el le vedea animându-se cu lucori schimbătoare ca opalul.

Fie-care artist călĕtor a descris frumseţele peisagiului zăpădos de sub latitudinile ce sûnt, ca sĕ ḑicem aşa, teatrul sĕu de predilecţie. Pe la noi zăpada nici când n'ajunge la întreaga sa splendoare; noi, numai in unele locuri deloase şi în ḑile rare, când ea resistă soarelui, ne putem face o idee de splendoarea culorilor, cu cari se imbracă, de transparenţa umbrelor, ce obţin masele sale. Cristian era cuprins de entusiasm. Asemĕnând bine aflarea relativă în căscioară (bine aflare escesivă încât pentru căldură) cu asprimea sĕrbătorească a spectacolului din afară, el incepu a cugeta la viaţa dannemanului şi a'şi inchipuì, că ar fi la sine acasă, în propria sa patrie, în propria sa familie.

Nu este nimenea între noi, care lovit de cutare situaţiune, sĕ nu fi fost adêncit în visurile acele ciudate, unde momentul de faţă ne apare în acelaşi timp duplu, adecă reflectat în spirit ca un obiect într'o oglindă. Îţi închipuesci că umbli pe din loc şi-a ţinut şedinţa sa de constituire conform prescriselor din statute duminecă în 18/30 Septemvre sub presidiul dlui director seminarial Hania, care a deschis şedinţa cu o cuvêntare bine simţită şi foarte potrivită, accentuând importanţa, ce o are această societate pentru fiitorii preoţi şi învĕţători şi îndemnând pe membrii la activitate perseverantă pe terenul sciinţelor.

S'au ales:

Domnul Dr. Ioan Crişan, profesor seminarial de preşedinte al societăţii.

Paul Oprişa cl. de an. III de vice-pres.

George Babeş cl. de an. III de notar. I.

Ioan Cocoş cl. de an. II de notar. II.

Ioan Manta cl. de an. III controlor.

Ilie Căpuşan cl. de an. II bibliotecar.

Petru Roşca cl. de an. I casar.

Petru Şpan cl. de an III redactor al foaiei societăţii „Musa“.

Ilie Tanase ped. an. I vice-bibliot.

De membrii în comitet s'au ales:

George Joandrea şi Ioan Torpan cl. de anul III.

Virgil Oniţ şi Ioan Popoviciu jun. cler. de anul II.

Iosif Gomboş şi Sergiu Median cler. de anul I.

Dimitrie Lăpădat ped. an. III şi Alecsandru Draia ped. an. II.

* (Congresul preoţilor din România). Cetim în „Resb“: Atât Păr. Metropolit Primat, cât şi Păr. Metropolit al Moldovei au dat circulare, prin care interdic preoţilor, sub pedeapsă de poprire, de a lua parte la congresul de la Focşani, considerând acest pas ca un act de rĕsvrĕtire.

Circularul Metropolitului Primat dice că: „Cine nu adună cu noi, risipesce“ (sic) şi recomândă preoţilor răbdare (la Sf. Aşteaptă). Circularul mai spune şi un neadevĕr grosolan, că adică Constituţia opresce asemenea adunări (!!!), când din contră ea proclamă şi garantează libertatea într'unirilor.

Cu asemenea mijloace, Sf. Chiriarchi vor sĕ împedece pe clerul mirean d'a usa de un drept sacru şi inviolabil şi de a-şi manifesta legitimele lui cereri.

Numai cei slabi de ângeri se pot intimida astfel.

* (Principele P. Karagheorghevici) dice aceeaşi foaie, n'a fost de loc dilele acestea prin Bucureşti, cum au anunţat mai multe diare. Principele a fost la Viena şi acum se află în Italia.

* (Fiume contra limbei maghiare.) „K Közl.“ e necăjit pe cei, ce predică contra limbei maghiare. Lor, le place, dice diarul clujan, a se folosì de impregiurarea că limba maghiară e greu de învĕţat şi de pronunţat şi pentru ca sĕ demonstreze aceasta *ad oculos* împart pe strade fâşii de hârtie de jumĕtate metru lungime şi 17 centimetri lăţime, pe care sûnt tipărite cuvinte forţate maghiare. Aşa de esemplu pe o faşie este tipărit cuvêntul: *Legmegengedethetlenebbeknek* (celor mai neîngăduitori).

* (O glumă necălită.) „Vocea Prahovei“ spune, că Dumineca seara 11 spre 12 curent, plecând trenul de persoane din gara Câmpina spre Ploiesci pe calea dintre Câmpina şi Botolia nesce necunoscuţi au aruncat cu bolovani într'un vagon de clasa I. spărgênd ferestrile vagonului. În vagon se aflau ministrii Aurelian, Câmpineanu şi Cariagdi, primariul capitalei şi alte notabilităţi. Din norocire însĕ călĕtorilor nu li s'a întêmplat nici un rĕu.

* Încercările se continuă cu spargerea cataractelor Dunări. Ieri, Joi, s'au făcut încercări cu resultat bun la un loc periculos, Juz. Mĕsurătorile pentru terminarea planurilor se vor isprăvi Dumineca. Maiorul Tauer se află pe vapor şi conduce lucrările, după invenţia sa dimpreună cu inginerul Gruber, cu cartuşe de dinamit grele de o jumĕtate kilogram.

* (Podul peste Dunăre,) care se va construì la Cernavoda pentru drumul de fer va fi cel mai mare ca lucrare cu dificultăţi mai mari de esecutat în toată Europa, ear ca construcţiune metalică cel dintâi pod din toate continentele, şi va costa 25 de milioane de lei. Pentru aceasta frumoasă lucrare guvernul român a publicat concurs, la care s'au presentat şepte projecte. Aceste sûnt supuse la ministerul lucrărilor publice, esaminării unei comisiuni compuse din cei mai eminenţi technici străini, chemaţi de guvern, şi din românii cei mai cunoscĕtori în această materie. Sĕptĕmâna trecută Dl. Olănescu, însoţit de dnii inginer Frunză, colonel Murgescu şi alţi ingineri din ţeară şi străini, au plecat din Galaţi cu un vapor român spre a merge la Cernavoda, pentru a face studii în cestiunea aşedării podului pe Dunăre.

* (Mişcarea populaţiunei în România în 1880.) S'au născut în total în 1880 copii 171,240, contra 167,852 în 1879. În oraşe născuţii se urcă la 30,177 copii (contra 28, 383) şi în comunele rurale la 141,063, mai mult cu 1594, de cât în 1879. Morţi în oraşe şi sate au fost 163,226, mai puţin decât nascerile 8,014. Faţă cu anul anterior, mortalitatea în 1880 a fost mai mare cu 31,007. Căsătorii au fost în 1880 39, 735, contra 48, 484 în anul anterior. Decrescere prin urmare cu 6,742. Acest fapt nu ne bucură de fel, când ne gândim, că în aceeaşi proporţie, cu care descresc căsĕtoriile, sporesc concubinatele atât de defavorabile mişcărei populaţiunei şi economiei naţionale. Şi aceea ce e mai trist descrescerea căsătoriilor revine, mai întregul populaţiunei rurale, şi o prea minimă parte celei urbane; 6,588 contra 154 în oraşe. Populaţiunea rurală prin urmare e cea mai crud atinsă de acest flagel. „Curierul Financ.“

* (Generalul Brialmont.) Din Bruxelles se scrie „Rom. Libere,“ că riguroasa mĕsură de punere în disponibilitate, luată acum două luni de guvernul belgian contra d-lui general Brialmont, va înceta şi curênd talentatu-l general va fi rechiemat la postul sĕu de inspector general al geniului belgian.

* (Fortificarea Bucurescilor.) În „Resb“ cetim: Fiind că la concurenţa ţinută la 1 Septemvre curent, pentru furnitura cărămidei necesare lucrărilor de fortificare, proiectată în giurul Capitalei, preţul resultat n'a fost satisfăcĕtor pentru stat, ministerul de rĕsboiu publică o nouĕ licitaţie, care va avè loc în diua de 15 Noemvre viitor, oarele 3 după amiadi, în localul ministerului de rĕsboiu, direcţiunea armelor speciale.

* (Desfrunzarea pomilor) este o operaţiune de mare folos pentru recolta pomilor, practicată de economii cei mai esperţi. Desfrunzarea pomilor roditori are loc atunci, când poamele sûnt deplin desvoltate şi aproape de a se coace. Culegerea frunzelor sĕ se facă în timp noros, cu mare grige, aşa ca codiţa sĕ nu se băntue, numai chiar frunza proprie sĕ se depărteze. De a culege de odată toate frunzele de pe pomi — strică. Avantagiele acestei operaţiuni sûnt: că poamele şi cele umbrite de mulţimea frunzelor se espun nemijlocit razelor soarelui, căpătând astfel o coloare viuă, sănĕtoasă ce le urcă preţul şi le dă gust mai plăcut. De ar procede şi economii nostrii astfel n'am fi siliţi, sĕ vedem poame fără faţă, verdi, ca şi pădureţe în piaţele noastre, vêndêndu-se cu preţuri bagatele.

* (Espediţiunea la polul nordic). Se telegrafează următoarele din Goeteborg, cu data de 20 Septembre, diarului „Neue freie Presse“:

„Nordenskjöld s'a întors astădi cu vaporul „Sofia“ din espediţiunea sa în Groenlanda. Totul pe vas e în bună stare. Espediţiunea a adus cu sine colecţiuni bogate zoologice, mineralogice şi botanice, şi mai ales plante înpetrite. Vaporul „Sofia“ fu visitat astă-di de mii de oameni şi pe aici domnesce o mare veselie despre reuşita nouei espediţiuni a lui Nordenskjöld.

De şi espediţiunea n'a dat în Groenlanda peste un pământ acoperit de plante, totuşi ea a adus cu sine o mulţime de observaţiuni hydrografice de pe coasta orientală a Groenlandei şi care vor produce o mare sensaţiune prin lumea sciinţifică.

„Ea afirmă că curentul de ghiaţă are acum o întindere mai mică ca mai nainte.

„Dr. Oskar Dickson, cunoscutul conducĕtor al espediţiunilor dela polul de nord svedian, dă mâne un mare prând, în onoarea espediţiunii dela polul de nord, la care vor lua parte oficerii, întreaga garnisonă, diferitele societăţi sciinţifice şi presa.“

* (Soare verde), s'a aretat în unele despărţăminte ale provinciei Bombay şi Madras în Asia. Indigenii superstiţioşi fură cuprinşi de o spaimă cumplită la această vedenie, din carea 'şi prorocesc sfêrşitul lumii. Astronomii atribue această coloare verde soarelui nuorilor de pucioasă, ce ies din craterii vulcanilor Javani.

Loterie.

Mercuri 3 Octomvre n. 1883.

Sibiiu: **88 31 84 16 30**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 2 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.80	119.70
Renta de aur ung. de 4%	87.15	87.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.—	90.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient. ung.	112.—	112.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea decimei de vin.	79.—	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice.	99.—	98.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.—	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97.75	97.75
Obligaţiuni urbariale temesiane de	93.50	98.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	97.75	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	93.50	92.25
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.—	—.—
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.85
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.30
Galbin	5.69	5.69
Napoleon	9.50	9.50
100 marce nemţesci	58.70	58.65

---

o cale deja umblată, că te întâlnesci cu persoane deja cunoscute dintr'altă situaţiune a vieţei şi că reîncepi în toate privinţele o scenă din trecut. Modul acesta de amăgire a memoriei devenì atât de complet la Cristian, încât îi părea că a audit deja chiar limba aceasta dalecarliană, tocmai neînţeleasă de el, şi că audind maşinalmente vorba blândă şi serioasă a dannemanului, el începu din sine însuşi a împlinì frasele sale înaintea lui şi a-le atribuì un înţeles. El de odată se sculà, ca în somnabulism, şi punênd mâna sa pe umĕrul maiorului, dise cu emoţiune estremă:

— Eu înţeleg! e foarte ciudat... dară înţeleg! Nu spunea tocmai dannemanul, că avea douĕ-spredece vaci, cari deveniseră în vara trecută aşa de sĕlbatice, încât nu le putea aduce toamna a casă? că a fost nevoit sĕ împusce una, ca sĕ nu dispară ca celelalte?

— El aşa a dis în adevĕr, rĕspunse maiorul, însĕ istoria aceasta nu datează din vara trecută. Dannemanul a dis că aceasta i s'a întêmplat acum douĕ-deci de ani.

— Tot atâta, replicà Cristian, dta vedi, că am înţeles mai toate. Cum esplici dta aceasta Osmund?

— Nu sciu, dară pe mine mĕ surprinde mai puţin decât pe dta: este resultatul necredutei dtale uşurinţe de a învĕţa toate limbile, a ţi le construì şi a ţi le esplica în gândul dtale prin analogiile cu alte limbi;

— Nu, aceasta nu s'a petrecut în mine mi-a venit ca şi o amintire.

— Şi aceasta se poate. Vei fi învĕţat în copilărie o mulţime de lucruri, ce ţi le amintesci confus. Sĕ vedem, audi ce dic tinerele fete: le înţelegi?

— Ba, dise Cristian, s'a sfêrşit; fenomenul s'a sfêrşit, eu nu mai înţeleg nimic.

Şi el se reîntoarse cătră fereastră şi se încercà a continua misterioasa destăinuire ascultând vorbele gazdelor sale; dar în zadar. Visurile confuse se risipiră, şi, fără voia sa, mintea, impresiunile reale dominau earăşi ca în deobşte asupra spiritului sĕu.

Dară el întrà îndată în alt rênd de gânduri contemplative. De astă-dată nu mai era vorba de un trecut fantastic; ci era visul unui viitor, dedus îndestul de logic din hotărîrile făcute, ce le spusese maiorului cu o oară mai înainte. El se vedea îmbrăcat ca dannemanul, cu un surtuc fără mâneci, deasupra o vestă cu mâneci lungi şi strîmte, încălţat cu ciorapi de piele galbină preste ciorapii de lână, cu pĕrul tăiat drept pe frunte, şedênd lângă soba sa caldă şi istorisind vre-unui visitător rar espediţiunile sale pe ghiaţa flotantă sau pe cataractele groasnice din Maelstrom şi pe cărările perdute din Syltfield.

În căsnicia aceasta pacînică, ce o privea drept recompensă oare-care a călĕtoriilor şi a lucrărilor sale, el firesce se încerca a'şi închipuì şi o consoaţă ce-l spriginea în ocupaţiile ţĕrănesci a vêrstei sale mature.

Cristian privea cu atenţie spre fetele dannemanului: ele nu erau îndestul de frumoase pentru a-i îndulcì inima la gândul de a fi bărbatul uneia din aceste creaturi bărbătesci şi aspre. El mai bucuros ar fi rĕmas holteiu, decât sĕ trăiască fără raporturi intelectuale cu consoarta vieţei sale. Fără voia sa, chipul Margaretei sburà în visul sĕu sub forma unei zeiţe blonde şi drăgălaşe îmbracate, ca o fată de munte, şi mai frumoasă cu cămeşuţă albă şi cu corsetul verde, decât cum era în rochia sa cu malacof şi în păpucii sĕi de satin; dară fantasia aceasta de toaletă nu era decât o travestie pasageră: Margareta era o figură detaşată din alt cadru; ea nu putea decât sĕ treacă suridênd prin căscioară şi sĕ dispară în sania albastră şi argintie, căptuşită cu pene de lebedă, unde lui Cristian îi era pururea oprit a se aşeda alături cu dênsa.

(Va urma)

Nr. 318. [538] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Lupu, protopresbiteratul Mercurii, aproape de Blaj, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa a 3 jugere de pămênt arătoriu şi un jugĕr şi jumĕtate fênaţ, lângă care se vor mai cumpĕra alte 5 jugĕre din banii bisericii, însĕ numai în decurs de 3 ani.

b) Dela 45 de familii câte 20 de litre cucuruz sfărmit, din care a treia parte este a cantorilor.

c) Dela 45 de familii câte una ḑi de lucru, din cari a treia parte asemenea se dă cantorilor.

d) Venitele stolare regulate.

Toate acestea la olaltă dau calculate în bani un venit de 256 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parochială corespunḑĕtoare, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a'şi adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul sus indicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Mercurea la 25 August 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 317. [539] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Broşteni, protopresbiteratul Mercurii, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosirea a 11 jugĕre şi 528⁰☐ pămênt parte fĕnaţ parte pămênt arătoriu.

b) Dela 50 de familii câte 20 litre cucuruz sfârmit.

c) Dela 50 familii câte o ḑi de lucru.

d) Venitele stolari regulate.

Toate venitele la olaltă dau o sumă de 313 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parachială, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a-şi adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Mercurea la 15 Septemvre 1883.
Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.
În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresc.

Nr. 190 [540] 1—3

CONCURS.

Se publică în înţelesul lăudatei ordinaţiuni consistoriale din 4 August 1883. Nr 2346. B. pentru staţiunea de capelan lângă de tot neputinciosul şi bĕtrânul Ioan Brenduşe în (Erdő sz. György) Sangiorgiul montan, parochie de a treia clasă, protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman".

Emolumente:

a) Casă de locuit, grajd, şură, grădină de legumi.

b) Venitele stolari jumĕtate, care computate în bani fac 200 fl.

c) Se poftesc ca fiitorul capelan până va fi în viaţă parochul bĕtrân sĕ poarte şi oficlul de invĕţătoriu pelângă plata de 100 fl.

d) Se poftesce ca concurentele sĕ aibă ceva cunoscinţă de limba maghiară.

Concurentele instruindu-şi concursul in înţelesul legilor va avea înainte de espirarea terminului a şi'l ascerne oficiului protopresbiteratul gr. or. în Mureş-Oşorcheiu.

M. Oşorheiu, 10 Septemvre 1883.
Cu impreună înţelegerea respectivului comitet parochial:

Parteniu Trombiţaş de Betlen m. p.,
protopresbiter.

Nr. 157. [537] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Dobrei se publică prin aceasta concurs pe basa „statutului organic" §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Numĕrul 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Dobra; dar numai după devenirea acesteia în vacanţă fiind de present ocupată.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele, ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuale, pentru procesele divorţiale şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa I-iu după devenirea ei în vacanţă.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi binemeritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune; sau care după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional mai pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Telegraful Român" alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care sĕ conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii, (anul, luna şi ḑiua nascerei); studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat şi altele); studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora şi esamenul de cualificaţiune); serviţiile de până acum pe terenul bisericesc (timpul locul şi categoria acelora); în fine cunoscinţa limbilor şi alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întări cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualminte toate altfel de recomandări.

Dobra la 29 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Dobrei.

Ioan Papiu m/p., pres. comit. protop. **Romul de Crainic** m/p., notar.

Nr. 304. 1883 [535] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea vacantei parochii de clasa III Buru, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltei resoluţiuni consistoriale din 20 Septemvre 1882 Nr. 2968 B. se escrie concurs cu terminul până în 20 Octomvre 1883 v.

Emolumentele sûnt:

a) Porţiunea canonică de 1126☐⁰ arător, 1 jug. 1433☐⁰ de cucuruz, 300☐⁰ fênaţ şi folosirea cimiteriului,

b) 46 ferdele cucuruz sfărmit,

c) 70 ḑile de lucru,

d) lemnele de foc trebuincioase şi

e) venitele stolari.

Se observă, că venitele preoţesci se vor înbunătăţì aflându'se pămênturi de cumpĕrat în valoare de circa 300 fl. reparându-se şi casele parochiale.

Doritorii de a competa la acest post să şi aştearnă petiţiunile lor instruite în sensul „Statut org." şi a Reg. pentru parochii" la acest oficiu până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 12 Septemvre 1883
Pentru comitetul par. respectiv

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 3621—1883 civ. [542] 1—3

Publicaţiune.

La rugarea vĕduvei Simo Ferencz în privinţa concesiunei comasărei generale a hotarului comunei Russu se pune termin de pertratare în faţa locului în comuna Russu pe **5 Noemvre 1883 la 10 oare înainte de mează-ḑi.** Cei interesaţi se încunosciinţează cu aceea, ca sau în persoană, sau prin împuterniciţi sĕ se presenteze la pertratare, căci absentarea unuia sau altuia se va considera ca consimţire la comasare. Rugarea pentru concesiunea comasărei stă părţilor în voie sĕ o vadă la tribunalul subscris, precum şi la primăria comunei.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută la 1 Septemvre 1883.

Sofalvi Lajos m. p.,
notar.

„FURNICA"

cassă de economii în Făgăraş, societate pe acţiuni.

Se aduce la cunoscinţa publică, că **„Furnica" cassă de economii în Făgăraş, societate pe acţiuni"** va începe activitatea sa cu ḑiua de 1 Octobre a. c. c. n. în sensul §. 60 al statutelor sale, cu următoarele operaţiuni:

a) primesce depuneri spre fructificare pe lângă libele;

b) acoardă credite personale pe lângă cambii, sau pe lânga obligaţiune cu cavenţi;

c) acoardă împrumuturi hipotecare;

d) acoardă împrumuturi pe efecte publice.

Interesele la toate împrumuturile sûnt 8%, provisiunea 1/4 %, ear la prolungaţiuni 1/2 %.

Interesele la depuneri sûnt 5%, plătind societatea contribuţiunea dela interese.

Informaţiuni mai de aproape se dau în toate ḑilele în oarele de birou.

Cu această ocasiune Domnii acţionari ai societăţii sûnt provocaţi, ca în sensul §. 6. din statute sĕ binevoiască a plătì a treia rată de 20% asupra acţiunilor Dlor, adecă câte 20 florini de acţiune până cel mult în 31 Decemvre a. c. la cassa societăţii în Făgăraş, sau la „Albina" institut de credit şi de economii în Sibiiu", sau la filiala acestui institut în Braşov.

Făgăraş, 28 Septemvre 1883.

[534] 2—2 **Direcţiunea.**

Nr. 1556-1883. [532] 2-3

Publicaţiune.

La 13 Octomvre a. c. st. nou se vor esarênda pe cale de licitaţie în cancelaria comunală din **Reşinari** regalele comunei pe periodul de **3 ani** următori şi adecă: **1884, 1885** şi **1886.**

1. Eserciarea dreptului de cârciumărit în Reşinari şi comuna filială Riusadului, împărţit în 5 ferdele.
2. Otelul comunal.
3. Morile comunale şi
4. **La 14 Octomvre** sĕ dau în arêndă munţii comunali.

Aceasta se aduce la cunoscinţa publică cu aceea observare, că condiţiile de licitaţie se află spre vedere publică în cancelaria comunală până la ḑiua defiptă de esarêndare.

Reşinari la 29 Septemvre 1883.

Primăria comunală.

Nr. 3941 civ. 1883. [541] 1—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor premergĕtoare în causă de segregarea pădurei comunei Şasa, precum şi pentru regularea representanţei, primirea preliminariului de spese, statorirea objectului de pertractat şi presentarea inginerului operator se pune terminul de **5 Noemvre 1883** în faţa locului în comuna Şasa, despre ce prin aceasta sûnt încunosciinţaţi toţi interesaţii în afacerea aceasta.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută în 1 Septemvre 1883.

„ALBINA" Institut de credit şi de economii în Sibiiu.

A treia tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 6% ale **Institutului de credit şi de economii „Albina"** a urmat în **1 Octobre 1883** în presenţa domnului notar reg. public **Friederic Gundhart** şi a doi membrii ai comitetului de supraveghiare al institutului.

S'au tras, în valoarea totală de **fl. 28,600,** următorii numeri:

à fl. 100. Nrii 11, 13, 23, 39, 40, 59, 60, 66, 78, 84, 86, 89, 106, 164, 165, 171, 179, 182, 202, 224, 235, 236, 261, 265, 266, 274, 296, 297, 301, 302, 303, 307, 308, 319, 352, 358, 362, 409, 410, 411, 412, 475, 486, 497, 507, 508, 516, 518, 524, 525, 527, 532, 554, 562, 607, 622, 646, 652, 664, 666, 670,

à fl. 500. Nrii 3, 6, 41, 53, 80, 104, 116, 149, 163, 192, 195, 222, 247.

à fl. 1000. Nrii 15, 23, 43, 91, 123, 190, 191, 218, 228, 234, 246, 264, 267, 269, 292, 317.

Cu începerea dela 1 Aprile 1884, aceste scrisuri fonciare se rescumperă la **cassa institutului în Sibiiu,** la **Filiala sa în Braşov** şi la **„Banca comercială ungară de Pesta"** în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; aceleşi se rescumpĕră şi mai nainte ori-când prin esemplare, sau se pot schimba în alte scrisuri fonciare după cursul ḑilei.

Cu 1 Aprile 1884, încetă interesele lor mai departe şi cuponii de interese scăḑĕtori mai târḑiu, dacă la presentarea scrisului fonciar lipsesc, se subtrag din suma acestuia.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu sau presentat încă pentru rĕscumpĕrare următoarele:

à fl. 100. Nr. 1.

Sibiiu, 1 Octobre 1883.

[542] 1—1 **Direcţiunea.**

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 111 Sibiiu, Sâmbătă 24 Septemvre (6 Octomvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Eară din comitatul Caraș-Severinului.

În revista politică de Marți a acestei foi am amintit de o desmințire publicată în „P. Ll“, o desmințire eclatantă, care întăresce că românii nu sûnt irredentiști. De o parte, ca sě cunoască cetitorii nostri acea desmințire mai de aproape, de altă parte pentru ca sě avem înregistrată și judecata unuia, despre care nu se poate ḑice că este dominat de simțěminte naționale românesci estravagante, în coloanele noastre, cine scie încă pentru ce trebuință: traducem după „P. Ll“ articolul fostului comite suprem Patyanoszky, precum urmează:

„Caraș-Severinul a devenit obiectul atențiunei generale. Cât de neesacte însě sûnt câte odată împărtășirile, prin care publicul cel mare este sedus în presa publică, cât de nejustificată este asertiunea, prin care comitatul acesta este înfățișat drept câmp de bătae al tuturor elementelor ostile patriei și prin care se nisuesc unii a sumuța pe locuitorii patriei pe unii asupra celor lalți, se vede lămurit din articolul, ce a apărut la loc distins în foaia de seară a ḑiarului „P. Ll.“ dela 20 luna curentă, sub titlul „La ridicarea (din post) a comitelui suprem Patyanszky.“

„Injuria este prea mare pentru a trece preste ea cu tăcere; adevěrul este prea puternic pentru a-l putè suprima.

„Articolul din cestiune începe cu o reprivire asupra alegerei de vice-comite din anul trecut.

„După denumirea mea de comite suprem s'a ivit ca o cestiune de momentuositate eminentă ocuparea locului de vice-comite, devenit vacant prin denumirea mea.

„După crisele sguduitoare din fostul comitat al Carașului și din comitatul de mai nainte al Severinului, comitatul, care era încă în reconvalescență, într'aceea însě unit, nu se putea espune altor sguduituri noue.

„Comitatul avea în persoana lui Simonescu un bărbat prob, diligent, cualificat atât în privința spiritului, cât și în privința politică, care de patrusprеḑece ani funcționă neîntrerupt, de opt ani protonotar, de repețite ori timp mai îndelungat în situațiunile cele mai grele, și tocmai atunci locțiitoriu de vice-comite, și pe lângă toate acestea popular. Eu am aflat lucru firesc și just, ca Simonescu, fără privință la naționalitate (e român de origine) sě fie ales unanim vice-comite, cu atât mai vêrtos, cu cât dênsul, în decursul activitățiі mele oficiale de mai mulți ani, totdeauna s'a dovedit a fi aderent al partidei liberale și după părerea mea altul nu era, ca sě-i poată face concurență cu mai mult drept și cu mai mult prospect la reeșire. Când, cu toate că mulți din partida liberală membrii de frunte împărtășiau aceste păreri, s'a început agitațiunea pentru Jakabbfy, presidentul scaunului orfanal, a cărui cualificațiune absolută, nu o am disputat-o, însě ducerea în deplinire a alegerei sale am trebuit sě o trag la îndoială, avênd în vedere șansele mai însemnate a le lui Simonescu, și când, pe lângă acestea principiul naționalistic se impinsese ca normativ în planul luptei, m'am opus cu hotărîre agitațiunei naționalistice, de oare ce cu deosebire în comitatul Caraș-Severinului, avênd în vedere simțěmintele cele ce s'au dovedit de atâtea ori loiale și patriotice a le poporațiunei române, care numěră mai mult de 300,000 de suflete, o am ținut și o țin și astăḑi de periculoasă.

„Într'aceasta se cuprinde „Protegerea pe față a candidatului naționalităților“ din articolul din cestiune, însě pe nedrept, pentru că Simonescu n'a fost candidatul partidei naționaliste și eu n'am protegiat persoana lui Simonescu, ci eu am trebuit sě respectez și am și respectat principiul egalei îndreptățiri a naționalităților depus în legile noastre, păstrând neviolate interesele unguresci. Devenind canditatura lui Iakabbfy cestiunea partidei liberale, ca comite suprem și aderent al acestei partide, am spriginit-o cu influența mea morală întreagă. Urmarea a dovedit aceasta, pentru că cu toate șansele nefavorabile Iakabbfy a obținut 154 voturi contra 157, ceea ce însě este a se atribui cu deosebire pasiunei fără de tact, cu care s'a purtat agitațiunea pentru Iakabbfy contra lui Simonescu.“

După ce Patyanszky arată, cum a decurs alegerea de vice-comite și respinge asertiunea, că ar fi încuragiat pe aderenții lui Simonescu pe sub mână, continuă:

„Ca urmare politică a acelei alegeri — ḑice articolul — s'a dovedit că pretori singuratici nu au energie de a priveghia „agitațiunile conduse din România“, pentru că erau „intimidați“. Ca fost comite suprem trebue sě constatez, că după scirea mea nu s'a ivit nici un cas, în care un pretor sě-și fi negles, în privința aceasta datorințele și n'ar fi privegbiat cu energie mișcările politice din cercul sěu. Invinovățirea mai departe, că *România irredentă* s'ar fi reslățit prin reuniunile de cântări ale țěranilor. — că la Caransebeș și la Orșova țarul și regele Carol ar fi fost declarați pe față de eliberatori, sûnt învinuiri, care suspectează credința și loialitatea de multe ori probată a poporațiunei din Caraș-Severin, în special a fostilor grănițieri.

„Eu am plecat în 10 Iunie în visitațiune, nu precum ḑice articolul, pentru a provoca o organisare nouă a partidei guvernamentale, ci numai și numai spre a corespunde datorinței mele de comite suprem. Atunci organele societății căilor ferate de stat, între cari nu cunosc elemente ostile Ungariei, numai puteau provoca nici o ruptură în partida liberală, de oare ce ruptura se sěvêrșise la 27 Maiu în adunarea partidei, la Lugoș; eu nu sûnt de vină și nu sûnt responsabil, precum nu sûnt de vină și nu sûnt responsabili nici amicii mei politici, între cari se află multe organe ale acelei societăți, dacă nu ne-au succes a vindeca ruptura aceasta. Pe atunci nici nu scia nimenea de visita regelui Carol în Viena și de revoluțiunea croată. Și cu toate aceste articolul din cestiune, anachronistic aduce călětoria mea în legătură cu evenimentele acestea ḑicênd, că faptele acestea sûnt „din același timp.“ În părțile Severinului — ḑice articolul — s'a esplicat visita regelui Carol, ca o negoțiare despre cederea ținutului acestuia“. Țin descoperirile acestea cam întârdiate de neîntemeiate și calculate numai de a înfățișa în opiniunea publică a Ungariei cu aplomb mai mare comitatul Caraș-Severinului ca un vulcan, în a cărui afunḑime clocotitoare, spirite ostile statului își joacă festele lor; aceasta însě eu țin că este nedrept! Respect înaintea altarelor amorului de patrie și a le simțemintelor credincioase dinastice, pe care leau zidit sute de ani de suferințe și de bucurii comune. Cunosc poporațiunea din comitatul Caraș-Severinului — mě aflu de 22 ani în mijlocul ei — ; am percurs scara activitățeі municipale începênd la vice-notar comitatens până la demnitatea de comite suprem; poporațiunea nu merită a fi stigmatisată; ea a îndeplinit datorințele sale patriotice, și de sigur le va îndeplinì și în viitoriu; nu țin însě așa periculoasă călětoria ori cât de multor agitatori prin comitat, precum țin învinuirile nedrepte de feliul acesta.

„Repășind dela viața publică gratulez sincer și eu următoriului meu dlui Tabajdy; sper și doresc, ca tăriei sale probate patriotice, iubirei sale de dreptate și tactului sěu sě-i succeadă a aduce linișce în referențele de partidă din Caraș-Severin și a arěta țerei comitatul acesta, atât de calumniat, în adevěrata sa lumină.

Alexiu de Patyansky.“

FOIȚA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Dute, Margareto! își ḑise el. Ce faci tu aici? Un abis ne desparte și tu nu esci pentru mine, decât o visiune ce joacă la lumina lunei. Femeia mea, are sě fie o realitate dură. . . sau mai bine n'am sě iau femeie: eu am sě mě fac minor, muncitor sau negustor nomad, ca gazda mea, vre-o două ḑeci de ani, până ce-mi pot clădì cuibul meu în vêrful uneia din stêncile aceste. Ei bine, în vêrstă de cinci-ḑeci de ani, eu am sě mě așez într'o regiune grandioasă și am sě trăiesc acolo, ca un anahoret și sě cresc vre-un copil părăsit care, mě va iubì, cum am iubit eu pe Goffredi. De ce nu? Dacă voiu descoperì până atunci ceva folositor semenilor mei, n'am sě fiu fericit?

Așa frămênta Cristian în gândul sěu problema soartei sale; dară visul sěu de fericire, cât de modest și-l construise, se perdea totdeauna la gândul singurătății.

— Oare de unde vine, că simț de ieri atacul acesta de amor serios? își ḑise el. Până acum n'am gândit la ḑiua de mâne. Ei bine, nu pot eu opune acestor semne și țipete a inimei mele, filosofia cea bună, ce tocmai opusesem povestind cu Osmund despre plăcerile materiale ale vieței? Dacă mi-am putut uita de mine insumi sau cel puțin, dacă m'am putut trata pe mine însumi aspru ca pe o ființă fisică în proiectul meu de reforme, nu pot eu impune tăcere imaginațiunei, ce incepe a se lingușì pe lângă fericirea sufletului? Ei bine, Cristiane! de oare ce e hotărît, că tu n'ai drepturi particulare la fericire, nu te poți supune ḑicêndu-ți: „Nu este vorba de a respira parfumul roselor, ci a merge pe spini fără a te uita înděrětul těu?

Cristian simția rumpêndu-i-se inima în opintirea aceasta a voinței și fața sa fu inundată în lacrimi, ce le ascunse cu mânile făcêndu-se că doarme.

— Ei bine, Cristiane, esclamà maiorul sculându-se dela masă, dta dormi, dta, care erai cel mai înfocat pentru vânătoare? Vino de bea, rěmas bun și sě plecăm.

Cristian se sculă esclamând bravo. Ochii lui erau umeḑi: dară surîsul sěu franc nu îngăduì a cugeta că a plâns.

— Este vorba, replică maiorul, a hotărì cine din noi sě aibă onoarea de a ataca cel întaiu pe Maiestatea sa flocoasă.

— Nu putem face, ḑise Cristian, sě decidă soartea? Eu cred că așa este obiceiul.

— Da, fără îndoială; dară dta ne-ai spus aseară atâtea lucruri plăcute și interesante, încât tocmai ne-am întrebat, cu ce ți-am putè fi mulțămitori și eată, ce am hotărît impreună cu locotenentul și cu caporalul, căci și el are votul sěu ca și ceilalți. Noi avem sě tragem la sorți și acela din noi, care va fi favorisat, va avè plăcerea ați oferi dtale întâietatea.

— Așa! ḑise Cristian. Vě sûnt recunoscětor vě mulțămesc din toată inima, amabililor mei amici, dară dvoastră poate jertfiți aici o plăcere, ce eu nu sûnt vrednic a o prețuì. Eu mi-am dat aerul unui vênător zelos și dibaciu. Eu nu sûnt decât un curios. . .

— Te temi doară? replicà maiorul. În casul acesta . . .

Eu nu mě tem de nimic, respunse Cristian, de oare ce nici nu cunosc primejdiile acestei vênătoare și nici nu cred a fi atât de laș, ca sě nu merg unde-va, unde presupun un pericol oare-care. Eu repet că nu este vorba de amorul meu propriu; eu n'am făcut nici când o vitejie, ce mi-ar da dreptul a-mi atribuì un triumf: nu-mi puteți da un loc, care egalisează toate șansele noastre?

— Nu se poate. Toate șansele sûnt egale înaintea soartei; șansa cea mai bună are acela, care merge înainte.

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Septemvre

N'au trecut nici douĕ ḑile şi se şi arată semne, că înţelegerile între unguri şi croaţi nu se vor bucura de un sfêrşit grabnic şi mulţămitoriu. Mai mulţi deputaţi croaţi au anunţat depunerea mandatelor lor. Într'aceştia nu sûnt numai Starceviciani, ci şi secesionişti. Un articol al ḑiarului moderaţilor croaţi, „Pozor“ dice: Nu ne trebue mijloace paliative, ci revisiune radicală a pactului, revisiune, prin care sĕ i se garanteze Croaţiei autonomie mai mare, sĕ i se uşureze sarcinele şi sĕ i se amelioreze situaţiunea economică. Faţă cu dispoziţiunea aceasta ce se descopere, ca esistentă în Croaţia, partida naţională va trebuì sĕ dovedească, că şi acum representă maioritatea prevalentă a ţĕrei şi că este în stare a îndeplinì îngagiamentele luate asupră-şi. Nu-i succede aceasta, pe lângă tot concursul, ce-l are din partea guvernului ungureac, cestiunea croată cu toată prevenirea lui Tisza nu va ajunge curênd la punctul de linisce. Că partida moderaţilor are posiţiune grea, se vede dintr'alte şi din atitudinea Starcevicianilor. Organul lor „Sloboda,“ într'un articol întitulat „La situaţiune“ se ocupă de o parte cu procederea deputaţilor din partida naţională, cari de present se află în Budapesta, de altă parte cu atitudinea jurnalisticei partidei naţionale Mrazoviciane. Eată ce limbagiu întrebuinţează organul „Starcevician:“

„Aşa dar deputaţii croaţi vor întra în dieta ungurească. Unde sĕ meargă vita, decât în ciurdă? Nu are naţiunea dreptul sau datorinţa de a-şi purifica onoarea prin ieḑii aceia, cari o fac de ruşine înaintea lumei pentru o mână de sare, ce le-a aruncat maghiarul în iesle? Cinstitul „Pozor“ şi-a perdut capul cu desĕvîrşire. Eri încă plin de simţĕminte bune şi astăḑi vrea sĕ meargă în luptă. Deputaţii Croaţi — după „Pozor“ — sĕ protesteze contra tuturor ilegalităţilor şi sĕ-şi depună mandatul. Ce pagubă că între deputaţii aceştia nu se află nici un „independent,“ atunci am vedè cine rapoartă victoria, „sacul sau foalele.“ Cunoascem pe aceşti eroi“.

Interesantă este scirea din „Kreuzzeitung“ cu privire la Croaţia. După aceasta „se observă în castelul curţii din Viena simptome de influenţe pentru Croaţi. Contrarii dualismului pledează de mult pentru împărţirea întreită a monarchiei spre a frânge egemonia ungurească; spre sfêrşitul acesta sĕ se înfiinţeze o Croaţie mare cu Bosnia şi Erţegovina dimpreună. În Austria astfel de idei, încet cu încetul, încep a avè curs. La toată întêmplarea posiţiunea maghiarismului prin cele, ce s'au petrecut la Agram foarte sguduită“.

Afacerea ciangăilor în cele din urmă are sĕ înmulţească şi ea cestiunile unguresci. „Pesti Napló“ ḑice, că „este foarte natural, că în afacerea ciangăilor, după întêmplările cele deplorabile, dacă nu s'a mai putut nimica ascunde nici înfrumseţa, sĕ se ridice întreaga presă ungurească şi se cerceteze după causele complicaţiunilor deplorabile. Şirurile următoare vor fi poate potrivite a vĕrsa oare-care lumină asupra afacerei. Trebue sĕ constatăm, că Desider Gromon, comisariul guvernial a găsit afacerea ciangăilor deja în starea cea mai desperată. Trebue sĕ constatăm, că situaţiunea lui Gromon faţă cu cea a lui George Nagy, comisariului guvernial de mai înainte, era cât se poate de delicată. Trebue sĕ constatăm, că comisariul guvernial actual, dacă ar vrè sĕ erueze causele miseriei ciangăilor, ar trebuì sĕ descopere abusurile cele mai mari. Scandalurile acestea nu sûnt cunoscute numai în cercurile deputaţilor, ci se vorbesce despre ele şi în sferele ministeriului de comunicaţiune şi de financie. Un intreprinḑĕtoriu, care joacă rolă în afacerea ciangăilor, se ḑice că ameninţă cu concursul în cas de cercetare, ear tribunalul va fi silit atunci a constata, oficial, sub ce titluri s'au înscris sume anumite.

„Sûnt triste lucruri aceste. Mai trist însĕ este, că pentru acestea mai mult ciangăii, au sĕ sufere. Desider Gromon, pe cât scim la începutul lunei trecute a fost în capitală şi a raportat despre afacerea ciangăilor. Nu este de mirat, dacă ministrul president n'a dat altă instrucţiune comisariului guvernial Gromon, decât sĕ 'şi îndrepte atenţiunea asupra împregiurării de a salva, ce se mai poate salva, ear în privinţa antecedenţielor sĕ facă un raport oficial după buna sa chibzuire. Şi noi dorim ca Gromon sĕ dea raportul cât se va putè mai curênd fără privire la persoanele interesate. Afacerea ciangăilor pretinde claritate deplină. Ungaria sĕ nu mai remână espusă bucuriei batjocuritoare a acelor ce se bucură de paguba ei. Şi ori cât de delicate ar fi lucrurile, care trebuesc ventilate, e mai bine ca sĕ se descopere decât sĕ se ascundă“.

Serbia abia şi-a primit cabinetul cel nou compus din Cristici pentru interne, şi presidiu, Boghicevici pentru interne, colonelul Petrovici pentru resboiu, până acum ministru pentru clădiri publice; Pantelici pentru justiţie şi interimal pentru instrucţie; colonelul Protici pentru clădiri publice; Alecsie Spasici pentru finance şi economia poporală — şi a şi terminat un lucru de însemnătate. A deschis formal scupştina şi apoi a şi închis-o. Ce se va mai întêmpla acum scie numai Atotsciutoriul.

Din Francia se signalisează o crisa ministerială. „N. fr. Presse“ ḑice că dacă va cădè ministeriul francez este greu lovită şi republica.

Eară se vorbesce de întâlnirea imperatului Germaniei cu împĕratul Rusiei.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Braşov, 22 Septembre Dumineca în 18/30 Sept. a. c. s'a serbat de românii din Braşov patroanele gimnasiului român gr. or. Sf. Sofia cu fiicele ei: Pistis, Agape şi Elpida, adecă: Serbarea scolară anuală îndatinată. În aceasta serbare s'a făcut pomenirea fundatorilor şi donatorilor Institutelor noastre. Aceasta serbare s'a sĕvîrşit cu serviţiul divin şi parastas pentru fundatori şi donatori în biserica sf. Nicolae, la care au celebrat trei preoţi şi au participat un public numĕros, tinerimea scolară cu corpul profesoral.

Dela biserică au venit scolarii şi publicul în Sala gimnasiului român gr. or., aici s'a sĕvĕrşit după îndatinare sfinţirea apei pentru stropirea creştinilor şi a încăperilor scolare.

Onoratul domn Director, Stefan Iosif, a ţinut o cuvêntare demnă asupra Serbării scolare, asemănându-o în mic cu serbarea cea mare seculară a Romanilor în aducere aminte de înfiinţarea Romei. Istorisesce despre zelul şi însufleţirea românilor braşoveni, ce-l avură, când au înfiinţat aceste Institute şi descopere, că are de scop a deştepta aceea însufleţire pentru jertfe scoalelor şi astăḑi, fiind că aceste institute mai au încă multe lipse.

Pentru aceea, din o condică ce i a stat la îndemână, face pomenirea unor donatori mai însemnaţi, cari au jertfit sume mai însemnate la ridicarea gimnasiului român. Domnia Sa împarte pre acei donatori în patru grupe, pentru că nu-i poate pomenì pre toţi. Arată, că grupa primă o formează proprietărelle institutelor adecă: parochia bisericei Sf. Nicolae din Scheiu şi parochia bisericii gr. or. din Cetatea Braşovului; în a doua grupă stă fericitul Metropolit *Andreiu Şaguna* şi alţi bărbaţi; în atreia grupă pomenesce pe Comercianţii: Vasile Lacea, Ioan Juga, George Ioan şi pre alţii; în a patra grupă pomenesce unele corporaţiuni şi unele comune, care încă au contribuit în mod frumos.

În urmă atrage atenţiunea braşovenilor români, că mai au încă mare necesitate de asemenea contribuiri şi jertfe, anume pentru crescerea fetiţelor române, căci trebue creat şi completat un institut de fetiţe, pentru ca sĕ se formeze Mame demne.

Astfel în mod oratoric îmbrăcând aceste idei cu mai multe citate şi argumente a făcut apel pentru jertfe nouĕ.

Deşi on. d. director a avut un scop nobil prin cuvêntarea sa şi pomenirea donatorilor la institutul nostru scolar o a făcut în mod scurt, în grupe numai ca mijloc pentru acel scop, totuşi fiind că a pomenit unele nume şi sumele dăruite, ear altele a remas nepomenite, unii dintre cetăţeni au remăs în nedumerire, dacă sumele dăruite de ei s'au folosit s'au nu. Pentru aceasta, deoparte, ca sĕ constatăm, de alta, ca sĕ ajutăm scopului arĕtat de dl director, adaugem următoarele:

1. Cei ce doresc a scrie ceva complet despre gimnasiul român din Braşov au necesitate neapĕrată, sĕ cetească procesele verbale luate în şedinţele representanţelor bisericei Sf. Nicolae din Scheiu şi cele ale representanţei române din cetatea Braşovului. Trebue sciut, că pregătirea pentru zidirea gimnasiului român s'a făcut înainte de a. 1848 şi s'a pus în lucrare în anii 1850, 1851 şi 1852 şi numai cu începutul anului 1853 s'a înfiinţat eforia scolară. Astfel lucrările de mai nainte şi donările se pertractau la şedinţele numitelor representanţe, încât şi afacerile şi greutăţile se împărţeau între cele două parochii.

2. Ideea despre înfiinţarea unui Gimnasiu în Braşov s'a pertratat în sute de scripte încă dela anii 1836—1844; lucrări colosale, cari le arată procesele verbale ale representanţei române gr. or. din cetate; se vede a se fi projectat sumele necesari, planul de învĕţămênt şi s'a cerut concesiune dela Guvernul ţĕrei de atunci.

În şedinţa representanţei dela 30 Aprile 1835 se vede, că s'a hotărît a se înfiinţa o fundaţiune scolară, în şedinţa din 14 Sept. 1836 se vĕd contribuirile prin repartiţia parochienilor din cetate de 6—10 şi 12 fl. pe fie care an, din care la anul 1847, cum arată prot. epitropiei la pagina 129, se formase suma de 10,524 fl.

Ideea unui Gimnasiu pregătită după anul 1848 s'a pus în lucrare.

3. Casieri pentru colecte de bani şi spese la ḑidirea Gimnasiului se vĕd a fi fost mai tot dintre cetăţeni români.

— Ei bine, ḑise Cristian, eu am sĕ merg înainte şi sĕ scociorесc ursul; însĕ, de cumva nu s'ar încerca nimenea a-l ucide, eu vĕ declar şi chiar vĕ mărturisesc, că a-şi prefera sĕ am timp a-i esamina mai de aproape pantomimele şi mersul sĕu repede.

— Dar, dacă fuge şi ne scapă înainte, de ce-l poţi dta esamina? Nu scii, ce capriţii tocmai are. Ursul este în deobşte fricos, şi, dacă nu este rănit el caută sĕ scape. Crede mĕ, Cristiane, primesce atacul, dacă vreai sĕ veḑi ceva interesant. Altcum poate n'ai sĕ veḑi altceva, decât dobitocul mort, după luptă; căci el se retrage în locuri strîmte, în tufişuri dese.

— Apoi primesc, ḑise Cristian, şi vĕ promit, că voiu face sĕ vedeţi de seară pe teatrul meu, o vênătoare de urşi şi am sĕ întroduc lucruri petrecĕtoare. Da, da, eu am sĕ fiu cât se poate de hazliu, ca sĕ vĕ probez mulţămirea mea. Şi acum, maiorule, ce am sĕ fac şi cum am sĕ mĕ port, ca sĕ ucid un urs fără ca sĕ sufere mult, căci eu sûnt vênător sentimental şi trebue sĕ mărturisesc, că n'am cât de puţin instinct de crudelitate.

— Cum! replicà maiorul, dta n'ai vĕḑut nici când omorînd un urs?

— Nu;

— O! Asta e de tot altceva; noi ne retragem propunerea. Nimenea din noi n'are de gând a te vedè mitilat, scumpe Cristiane! Aşa e camaraḑilor? Şi ce ar ḑice contesa Margareta, dacă i-am aduce pe jucătorul ei cu un picior sdrobit?

Locotenentul şi caporalul erau de acord, că un noviţ nu se poate espune unei întâlniri serioase cu feara sĕlbatică; dară numele Margaretei, rostit acì spre marele nĕcaz a lui Cristian, făcuse sĕ-i bată inima. Din momentul acela el arĕtà atâta zel a reclama favorul, ce i se impusese, pe cât era la început de modest sau indiferent a-l primì.

— De cumva a'şi ucide eu ursul în mod cam elegant, gândea el, princesa aceea barbară ar înroşì poate ceva mai puţin de pretinia noastră decedată, şi, de cumva m'ar ucide ursul pe mine în mod cam tragic, amintirea bietului comediant va fi doară udată cu o mică lacrimă de milă vĕrsată în taină.

Vĕḑênd maiorul, că Cristian s'ar supĕra, dacă l'ar supune soartei, el hotărì împreună cu soţii sĕi, a-i face pe voie. El se apropià de danneman şi îi ḑise în limba sa:

Prietine, de oare-ce tu ai sĕ mergi cu scumpul nostru Cristian înainte, ca sĕ-i faci călăuzul, păzesce-l bine, te rog. Este prima sa încercare.

Dalecarlianul uimit nu înţelese îndată: el făcu sĕ i se repeteze fraza, apoi privì spre Cristian cu atenţie şi clătinà din cap.

— Un tinĕr frumos, ḑise el, şi cu inimă bună, sûnt sigur! El a mâncat kakebroc-ul meu, ca şi când în viaţa sa n'ar fi făcut altceva; el are dinţi dalecarlieni şi totuşi este strein! Îmi place de omul acesta. Mĕ supĕr, că nu poate vorbì cu mine în limba dalecarliană, mĕ supĕr şi mai mult că merge acolo, unde a rĕmas bărbaţi mai isteţi decât el şi decât mine.

Kakebroc-ul, la care făcu dannemanul alusiune, nu era alt-ceva, decât pânea sa, o amestecătură de sĕcară, ovĕs şi coaje sdrobită.

De oare ce în ţeara aceasta nu se coace decât cel mult de douĕ ori pe an pânea aceasta, de sine foarte vêrtoasă, fiindcă se amestecă într'ênsa făină de mesteacăn, devine uscându-se un fel de peatră lată, ce streinii cu greu o pot gusta. Eacă o vorbă istorică a unui episcop danez, care mergea în contra Dalecarlianilor pe vremea lui Gustav Wasa: „Diavolul însuşi n'ar putè biruì pe aceia, ce mânâncă lemn.“

Precum dannemanul cu tot entusiasmul sĕu pentru eroica masticaţiune a oaspelui sĕu strein, nu credea a putè respunde de siguritatea sa, neliniştirile lui Larrson reîncepură şi el se încerca încă a restătui pe Cristian, pe când dannemanul poftì pe toţi cu escepţia strĕinului, sĕ ese. Ei gâceau intenţiunea sa şi Larrson se însărcinà a lămurì pe Cristian.

— Ai sĕ fii iniţiat, îi ḑise el, într'o procedură cabalistică. Ţi-am spus, că ţeranii nostri cred în tot felul de influenţe şi ḑeităţi misterioase; eu

Inscrierile se vĕd din un protocol mare anume purtat pentru scoale. Deci se poate, că condica care i-a stat on. domn director la dispositiune, nu a cuprins pre toţi donatorii scoalelor: de aceasta aflăm de bine a adauge cât pentru cetăţeni acestea:

Parochia rom. gr.-orient. din Cetate, cum arată procesul verbal din 17/29 Maiu 1853 a adunat la zidirea gimnasiului . . . . . . 6000 fl. m. c.

Asemenea, cum arată protocolul Epitropiei la pag. 163, — 166, 172, 178 şi 200 a numĕrat în rênduri la zidire şi la o datorie a scoalelor 19,736 „ „ „

Tot deodată şi la băile scoalelor . . . 2,000 „ „ „

Din şedinţa din 6/18 August 1851 pagina 42 şi pag. 44, au dăruit:

Ioan Juga a numĕrat 1200 la susţinere 1000 suma				2,200	„ „ „
Tot I. Juga a făcut fond de 30,000 pentru scoale				18,000	„ „ „
Vasile Lacea a numĕrat		800	la susţin. gimnas.	100=900	„ „ „
Ioan Pantazi	„	800	„ „	100=900	„ „ „
George Juga	„	400	„ „	100=500	„ „ „
Nicolau Teclu	„	200	„ „	100=300	„ „ „
Zaharie Nicolau	„	500		500	„ „ „
Rudolt Orgidan	„	300	„ „	200=500	„ „ „
George Ioan	„	200	„ „	200=400	„ „ „
Bucur Pop	„	200	„ „	50=250	„ „ „
Iordache David	„	200	„ „	50=250	„ „ „
Radu Pascu	„	200	„ în 10 ani	200=400	„ „ „
Apostol E. Pop	„	200	„ „ „	40=240	„ „ „
Ioan Sasu	„	100	„ „ pe an	10=110	„ „ „
George Orgidan	„	200	„ „ „ „	10=210	„ „ „
Dimitrie Eremia	„	200	„ „ „ „	20=220	„ „ „
Dimitrie Jenciovici	„	200	„ „ „ „	20=220	„ „ „
Radu Radovici	„	100	„ „ „ „	20=120	„ „ „
Manole E. Burbea	„	100	„ „ „ „	30=130	„ „ „
Stefan Sotir	„	100	„ „ „ „	20=120	„ „ „
Vasile Beldicean	„	100	„ „ „ „	10=110	„ „ „
Cristea Orgidan	„	100	„ „ „ „	10=110	„ „ „
Toma Hagi Toma	„	100	„ „ „ „	10=110	„ „ „
Mihail Flusturea	„	100	„ „ „ „	10=110	„ „ „
Nicolau T. Ciurcu		200		200	„ „ „
Constantin Zaharia				50	„ „ „
Demetrie Penescu				100	„ „ „
George Nica				50	„ „ „
Vlad Perlea				50	„ „ „
Iacob Murĕşan în ḑece ani pe fie-care an				10	„ „ „
Zaharia Nicolau				20	„ „ „
Ioan Florian				20	„ „ „
Vlad Alecsandrescu				20	„ „ „
George I. Nica				20	„ „ „
George Bureţea				30	„ „ „
Teodor Ciurcu				10	„ „ „
Nicolau Dumitru				20	„ „ „
Coustantin Ioanovici				10	„ „ „
George Gianteu				20	„ „ „
Zarie Voicovici				20	„ „ „
Doctorul Nicolae Ganescu o mie galbini				5,000	„ „ „
Căpitanul George Cristureanu 27,000 franci cam				1,400	„ „ „
Nicolau Ciurcu din România				400	„ „ „
			Suma	56,086	fl. m. c.

adecă: cinḑeci şi şease de mii şi optḑeci şi şease floreni se vede după protocoalele din cetate a fi contribuit parochia cu parochienii sĕi pentru scoalele centrale.

Adaugem acì, că sumele obligate a se plătì pe ḑece ani nu le-am socotit, căci nu am aflat, dacă le au plătit toţi cei înscrişi pentru ḑece ani, ci pentru un an am aflat că sûnt plătite. Asemenea, că în vre-o trei rênduri s'au luat cu adeverinţe împrumut dela parochieni pentru spesele scoalelor cari nu s'au plătit. Aşa posede adeverinţă însuşi dl G. Stafovean şi alţi domni.

Tot asemenea se scie, că au cumpĕrat mulţi dintre parochieni acţii pentru zidirea băilor scoalelor, cari neputêndu-se plătì s'au dăruit scoalelor.

Ḑicem din convingere că zelul pentru jertfe la cultură atât a fost de deşteptat, încât au contribuit şi preste puterile lor; deci e datorinţa posterităţii a nu perde nici odată din vedere sublimitatea scopului pentru care antecesorii nostri s'au jertfit şi în proporţiunea jertfelor sĕ fie şi recunoscinţa noastră catră acei ce şi-au tras dela gură ca sĕ lase urmaşilor bogăţie neperitoare. *b.*

Varietăţi.

* (Onomastica Majestăţii Sale.) La scurta scire din nrul trecut a jurnalului nostru adaugem încă următoarele: Joi în 4 Oct. st. n. cu ocasiunea prea înaltei ḑile onomastice a Majestăţii Sale Cesaro-regie s'a ţinut *doxologie* în biserica gr. or. a cetăţii din loc, pontificând Escel. Sa Prea sânţitul archiepiscop şi Metropolit cu o asistenţă numĕroasă.

* (Ajutor prea înalt) Majestatea Sa a binevoit a dăruì pentru teatrul naţional maghiar din Cluj pe anul 1883/4 afară de subvenţiunea, ce o are pe an (20,000 fl.) încă un ajutor de 10,000 de florini.

* Escelenţia Sa Domnul Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul cu trenul de eri la 4 oare a plecat la Budapesta.

* (Convocare). Domnii membrii ai comitetului central al reuniunei învĕţătorilor dela scoalele rom. gr. or. din districtul S.-Sebeşului sûnt convocaţi prin aceasta la şedinţă pe Joi în 11 Octomvre st. n. a. c. ce se va ţinè în edificiul scoalei rom. din S.-Sebeş la 11 oare a. m.

Obiectele pertractânde sûnt:

1. Esecutarea decisiunilor adunărei generale a reuniunei din 26 şi 27 August a. c. anume.

a) p. 10 privitoriu la încasarea tacselor.

b) p. 11 privitoriu la înmulţirea bibliotecei reuniunei.

2. Statorirea materialului, a temelor şi a cestiunilor, cari sûnt a se pertracta în despărţĕminte.

3. Curenţii.

S.-Sebeş în 3 Octomvre 1883 n.

Z. Murĕşan m. p.,
v.-pres. reun.

* *(Academia română.)* S'au tipărit şi se află de vênḑare la librăria Socecu et C⁰ următoarele:

V. Babeşu, Notiţe biografice asupra vieţii şi activităţii decedatului Andreiu Mocioni, Membru al Academiei române. — 60 bani.

N. Teclu, Noţiuni generale despre industria pigmentelor de depins. — 50 bani.

N. Ionescu, despre uciderea lui Mihaiu Vodă viteazul şi despre cruḑimile lui Vlad Dracul, — Două documente noue istorice cetite în Academiă. — 50 bani.

S. Haretu, Consideraţiuni relative la studiul esperimental al mişcărei apei în canale descoperite şi la Constituţiunea intimă a fluideloru — 40 bani.

Gr. Stefănescu. Consideraţiuni geologice asupra albiei Dâmboviţei şi Meteoritul de la Moci în Transilvania. — 40 bani.

V. Maniu, Românii în literatura strĕină — studii istorice-critice şi etnologice. — 2 lei.

* *(Bibliografic.)* A apărut de curênd şi se află de vênḑare în Craiova la librăria Samitca „Infernul“ „Divina comedia“ lui Dante Alighieri, o traducere în limba română de Doamna Maria P. Chiţu. Preţul 6 lei.

— Din anuarul asociaţiunei generale a studenţilor universitari din România volumul III Bacău 1882-a eşit la Bucuresti 1883.

— „Schiţă din istoria Braşovului, cu specială considerare la Români“ de Dr. N. Pop conr. şi prof. Braşov la tipogr. Alexi 1883. — De acelaşi autor:

Istoria Ungariei şi Elemente din Istoria generală pentru scoalele poporale. Manualul e prelucrat conform „Normativului scolar.“ Ediţiunea a şeptea. Preţul 25 cr. . . . . şi

Geografia Ungariei şi Elemente din Geografia generală pentru scoalele poporale, cu o cartă a Ungariei. Ediţiunea a patra Preţul 35 cr.

— „Convorbiri literare“ din Iaşi Nr. 6 din 1 Septemvre 1883 cuprinde următoarele:

Sinziana şi Pepelea, feerie naţională în 5 acte, de Vasilie Alecsandri. O scrisoare din Italia de I. Slavici. Năravuri orientale de Ascanio. Poesii populare din Moldova de Elena Sevastos. Bibliografie. Erată.

* Aflăm din „Telegraful“ bucurescean cu adûncă părere de rĕu, că unul dintre cei mai însemnaţi representanţi ai „direcţiei noue“ din Iaşi a părăsit cele pământesci. Eacă scirea jalnică:

„*D. Lambrior*, profesor de literatură din Iaşi, a încetat din viaţă ieri dimineaţă. Repausatul a lăsat ţĕrei mai multe opere filologice de valoare netăgăduită. Consiliul de ministri aflând 'printr'o depeşă de perderea ce îndură corpul nostru didactic, a decis că înmormêntarea rĕmăşiţelor profesorului model sĕ fie făcută pe comptul statului.

O depeşă oficială a fost imediat trămisă prefectului din Iaşi.“

* (Reuniunea sodalilor pantofari) de toate 3 naţionalităţile din loc va avè mâne Dumінecă în 7/25 seara în sala cea mare dela „Imp. Romanilor“ un concert. Programa interesantă se începe cu un „Marş românesc“ şi mai are un punct românesc 4, „Nu esci iubit“ — tenor solo cu acompaniare de piano compusă de dl Ioan Vasilescu, şi cântată de Emil Vintilă.

* (Esposiţiunea cooperatorilor români.) s'a deschis în 19 Sept. st. v. 1883 la Bucuresci, întocmai după programul deja publicat şi în jurnalul nostru.

* (Din Bulgaria). Sciri curioase circulează prin ḑiare despre siguranţa publică din noul principat al Bulgariei. Jafuri, furturi, hoţii sûnt la ordinea ḑilei. Nu demult două staţiuni de gară pe linia Rusciuc-Varna fură atacate şi jăfuite de bande intregi înarmaţi. Cutezanţa acestor bandiţi merge aşa de departe, de atacă chiar şi trenurile cu pasageri răpind şi ucigênd.

* (Un monstru.) O femee cu numele Margarita Monea din comuna Domnesci-Călţuna (judeţul Ilfov, România) a născut un copil diform de secs bărbătesc, în spate cu o tumolă, în forma unei patlagele vinete, ambele picioare fără încheeturi, lipsindu-le tălpile. Copilul trăesce, însĕ din causa cangrenei ivită la tumolă viaţa lui este în pericul.

* (Cometă). Dnul Brooko, astronom din statele unite ale Nord-Americei, a descoperit o cometă pe firmament, ce se apropie cu o repeḑime mare de pământ. Lumina ei se măresce şi în scurt timp va fi visibilă şi cu ochiul liber. Vestitul Flammarion intemeetorul literaturei scienţifice-poporale crede, că aceasta cometă ar fi o reîntoarcere a celei dela 1812.

* (Etimologia cuvêntului Şarlatan.) Era o vreme, când medicii şedeau locului pe la casele lor, şi pacienţii nu li se sporiau cu sutele pe ḑi, ca în timpul de aḑi. Deci uşor se înţelege, că n'aveau lipsă de trăsură ca bună oară acum. Pe atunci se arĕtà în Paris un geniu de medic, care se pricepea la încasarea banilor, dar nu prea la curarea bolnavilor. Şi era numele lui Latan. Omul acesta îşi procurà un căruţ cu un cal, şi aşa umbla pe stradele cetăţii cu tot soiul de medicamente dela un pacient la altul.

Latan a fost primul medic, care umbla cu trasura; aceasta 'l făcu renumit. Oamenii, când îl vedeau pe strade strigau de departe: „Voila le char de Latan.“ (eată carul lui Latan); de aci apoi cuvêntul prescurtat „Charlatan (şarlatan); asta era titula unui medic cu trăsură: pe atunci; — acum i s'a cam schimbat încâtva înţelesul.

Conspectul operaţiunilor Institutului de credit şi de economii „Albina“ în luna Septemvre 1883.

Întrate.	fl. cr.
Numerariu din 31 Iulie	38,939.91
Depuneri	115,722 21
Cambie rescumpĕrate	213,778.66
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	17,602.71
Interese şi provisiuni	18,042.67
Fondul de pensiune	33.—
Monetă vêndută	71,330.32
Efecte	34,268.50
Conturi curente	21,137.53
Diverse	820.56
	fl. 531,676.07

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	105,328.11
Cambie escomptate	208,927.93
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	64,965.80
Interese pentru depuneri şi alte interese	720.01
Contribuţiuni şi competinţe	154.06
Salarie şi spese	1,804.32
Monetă cumpĕrată	54,302.70
Conturi curente	23,797.10
Diverse	2,087.27
Saldo în numerariu cu 30 Septemvre 1883	69,588.77
	fl. 531,676.07

Sibiiu în 30 Septemvre 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv.
Iosif Lissai m. p., comptabil.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 4 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.60	119.40
London (pe poliţa de trei luni)	119.80	119.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.30
Galbin	5.67	5.68
Napoleon	9.50½	9.50
100 marce nemţesci	58.70	58.65

---

vĕd, că danemanul n'are sĕ te conducă cu încredere în contra ursului, dacă nu te va face nevulnerabil prin vr'o formulă sau vr'un talisman oare care. Te învoesci...?

— Cum sĕ nu! esclamà Cristian. Eu sûnt lacom la toate, ce seamănă a obiceiu. Lasă-mĕ singur cu dannemanul, scumpe maior şi dacă m'ar face sĕ vĕd pe dracul, eu îţi promit a ţi-l descrie esact.

După ce dannemanul rĕmase singur cu oaspele sĕu, îl luà de mână şi îi ḑise în limba svedică:

— Nu te teme.

Apoi îl conduse la unul din cele două paturi, ce formau o adêncătură transversală în fundul odăii, şi după-ce ḑise de trei ori: „Karino, Karino, Karino! el ridică o perdea veche de piele zângălită şi se veḑu o figură anguloasă cu faţa foarte palidă.

Era o femeie bĕtrână şi bolnavă, ce părea a se deştepta cu osteneală; danemanul o sprigini, ca sĕ se scoale şi sĕ se uite la Cristian. Tot-o-dată el repetà acestuia:

— Nu te teme!

Apoi el adause:

— E soru-mea; vei fi auḑit de ea; ea este vestită prin prorocirile sale, o vala din vremile cele vechi! (Va urma)

Nr 251 1883. [543] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la saoalele confesionale gr. or. din următoarele comune bisericesci în protopresbiteratul Têrnăvei inferioare, prin aceasta se escrie concurs cu terminul pănă la 10 Octomvre a. c. st. v.

1. Bobohalma cu salariu anual 150 fl. v. a.

2. Cetatea de baltă cu salariu anual 91 fl. v. a. dela popor.

3. Vidrasău cu salariu anual 60 fl. v. a. solvindi în 3 rate dela popor.

Cei ce voesc a competa la vre una din acestea staţiuni au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral.

Deagu, 12 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali respecive.

Daniil de Tamaş m. p.,
adm. prot.

Nr. 343 [531] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs pănă la 25 Septemvre 1883.

1. Ghijasa inferioară, cu salariu anual 150 fl. în repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de încăldit.

2. Verd, cu salariu anual 150 fl. dintre care 80 fl. din fondul scolariu şi 70 fl. din repartiţie dela popor, cu grădină, cuartir în odăile scolei şi lemne de foc.

3. Ruja cu salariu anual 150 fl. din fondul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

4. Iacobeni, cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor, cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

5. Hundrubechiu cu salariu anual 150 fi. după repartiţie dela popor cuartir în edificiul scoalei cu grădină şi lemne de foc.

6. Boholţ cu salariu anual 100 fl. din alodiul comunei şi 10 hectolitre grâu dela popor, cuartir cu grădină şi lemne de foc.

7. Ţichindeal cu salariu anual 150 fl. după repartiţie dela popor şi din alodiul comunei cuartir cu grădină şi lemne de foc.

8. Alţina cu salariu anual 80 fl. din alodiul comunei, şi 70 fl. după arunc dela popor, cuartir în edificiul scoalei, cu grădină şi lemne de foc.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor şi al regulamentelor din vigoare, au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbisbiteral pănă la terminul susindicat.

Nochrichiu, 25 August, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 1556—1883. [532] 3—3

Publicaţiune.

La 13 Octomvre a. c. st. nou se vor esarênda pe cale de licitaţie în cancelaria comunală din **Reşinari** regalele comunei pe periodul de **3 ani** următori şi adecă: **1884, 1885** şi **1886.**

1. Eserciarea dreptului de cârciumărit în Reşinari şi comuna filială Riusadului, împărţit în 5 ferdele.
2. Otelul comunal.
3. Morile comunale şi
4. **La 14 Octomvre** sĕ dau în arêndă munţii comunali.

Aceasta se aduce la cunoscinţa publică cu aceea observare, că condiţiile de licitaţie se află spre vedere publică în cancelaria comunală până la diua defiptă de esarêndare.

Reşinari la 29 Septemvre 1883.

Primăria comunală.

Nr. 3621—1883 civ. [542] 2—3

Publicaţiune.

La rugarea vĕduvei Simo Ferencz în privinţa concesiunei comasărei generale a hotarului comunei Russu se pune termin de pertratare în faţa locului în comuna Russu pe **5 Noemvre 1883 la 10 oare înainte de meazădi.** Cei interesaţi se încunoscinţează cu aceea, ca sau în persoană, sau prin împuterniciţi sĕ se presenteze la pertratare, căci absentarea unuia sau altuia se va considera ca consimţire la comasare. Rugarea pentru concesiunea comasărei stă părţilor în voie sĕ o vadă la tribunalul subscris, precum şi la primăria comunei.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută la 1 Septemvre 1883.

Sofalvi Lajos m. p.,
notar.

Nr. 3941 civ. 1883. [541] 2—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor premergĕtoare în causă de segregarea pădurei comunei Şasa, precum şi pentru regularea representanţei, primirea preliminariului de spese, statorirea objectului de pertractat şi presentarea inginerului operator se pune terminul de **5 Noemvre 1883** în faţa locului în comuna Şasa, despre ce prin aceasta sûnt încunosciinţaţi toţi interesaţii în afacerea aceasta.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută în 1 Septemvre 1883.

TELEGRAMĂ DIN PARIS.

Noi am fost recercaţi, de a publica aceasta telegramă pentru speciala sa însemnătate.

Societatea de comerciu franceză a deschis chiar acum în **cetatea principală şi reşedinţa Viena** o Filială a articlelor sale şi vinde objecte cu preţuri ne mai pomenite, în lumea comercială europeană.

încă ne mai audite

şi espedează atari în toate părţile de lume pentru bani trimişi înainte (solviţi momentan) sau cu rambursă postală, până atunci, până când este încă oare care provisiune de objecte aici.

Marfa constă din objectele cele mai necesarie, lucrate mai bine, mai practice şi ne mai pomenit de eftine, de care are necondiţionat lipsă ori ce economiă de casă şi fie-ce familiă, şi fiind-că societatea are filiale şi în: **Paris, Londra, Brusela, Amsterdam, Marsilia, Lille, Kopenhaga, Varşovia, Petrupole, Geneva, Zürich, Mailand** şi **Turin,** aşa dară unde cumpĕră mai întreagă Europa, sperăm, cum-că şi locuitorii monarchiei austro-ungare vor fólosì acoastă ocasiune, carea nu sĕ va mai da mai mult, şi vor recomanda în interesul lor propriu cât se poate de mult, pentru că eftinătatea aceasta necredibilă.

a pus în uimire lumea întreagă.

Voieşte cine-va sĕ aibă ceva întru adevĕr bun, practic, absolut necesariu şi prelûngă aceasta încă ceva ne mai pomenit şi necredibil de eftin, atunci sĕ folosească aceasta ocasiune scumpă, carea nu va mai ocure în decurs de 100 ani şi sĕ comande cât se poate de iute şi de mult. Cu stimă **Societatea de comerciu franceză.**

În magazine este depositat următoriul numĕr de marfe:

5000 **de oroloage de busunariu — Cylinder** din platina cea mai fină de argint, regulate pe minută, mai înainte cu 14 fl., acum numai cu 5 fl. 25 cr. — Un object foarte elegant. Cu o garanţă pentru mersul acurat de 5 ani.

2325 **oroloage-Anker cu 15 rubine** (curate) adevĕrate, repasate pe secundă escelent, mai înainte cu 21 fl., acum numai cu 7 fl. 25 cr. Coperişurile sûnt fine. Platină de argint, gravat. Cu garanţă de: 5 ani.

3650 **oroloage remontoir** de aur doublè, de tras la toartă, fără cheiă, cu uvragiu fin regulat de platină, recunoscut de orologiul cel mai bun şi eftin în lume, mai înainte cu 24 fl., acum numai cu 10 fl. 25 cr.

1400 **oroloage adevĕrate-remontoir,** de argint curat şi probat de 13 loţi, de tras la toartă, fără cheiă, cu întocmire pentru arătătoriu şi cu uvragiu adevĕrat de platină privilegiată, repasate pe secundă, un preţ necrédibil, întru adevĕr ne mai pomenit de eftin: mai înainte cu 35 fl., acum numai cu 16 fl. 50 cr.

4200 **oroloage franceze de deşteptat,** şi ca oroloage de masă foarte elegante, toate cu aparat de făcut sgomot, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 4 fl. 80 cr., foarte acomodate pentru fie-care familiă şi pentru fie-care meseriaş.

4980 **mantele de ploaie americane de-Kautschuk,** în toate mărimile, de o parte ca palton elegant, de altă parte cu mantea de Kautschuk, prin carea nu străbate frigul şi umedeala, mai înainte cu 18 fl., acum numai cu 9 fl. 80 cr. Vestmêntul cel mai pratic şi mai eftin; o căciulă (coif) elegantă tot la acest vestmênt cu 1 fl.

6500 **dusine de unelte de mâncare de argint de Britania.** Marfa cea mai bună şi mai grea, adevĕrat engleză. Singurul şi unicul fabricat în lume, care şi după o folosire de 30 de ani remâne aşa de alb ca argintul curat de 13 loţi, mai înainte o dusină cu 12 fl. acum 12 bucăţi la olaltă numai 3 fl. 25 cr. Toate uneltele de mâncare anunţate de alte firme sûnt numai imităţii.

15000 **dusine de linguri de mâncat de argint de Britania,** de cel mai greu fel (calitate), cari remân totdeauna albe. Aceste linguri nu sĕ pot deosebì de lingurile de argint curat de 13 loţi. Mai înainte cu 8 fl., acum numai cu 2 fl. 50 cr. toate 12 lingurile de mâncare; 12 linguri de cafea însĕ, mai înainte cu 4 fl., acum cu 1 fl. 20 cr. Cu deosebire de recomandat.

2000 **de linguri mari de ascos supa de argint de Britania,** fabricatul cel mai greu şi mai solid, cari remân totdeanna albe, mai înainte cu 5 fl. acum numai cu 1 fl. Linguri mari de lapte mai înainte cu 3 fl. acum numai cu 50 cr

2180 **dusine de tase englezeşti de Britania,** împrumseţate foarte fin, mari o bucată numai cu 1 fl. 75 cr. la olaltă. Important pentru ospĕtării, cafenele şi privaţi.

5000 **părechi de sfeşnice de salon,** de oxyd de argint Britania, îşi păstrează sub garanţă totdeauna coloarea, în fasonul cel mai elegant gotic, mai înainte cu 5 fl. acum o părechiă numai cu 1 fl. 15 cr. Foarte eftin.

6000 **cutii de zăchar,** cu coperiş arginţit şi cu tasă de argint de Britania, bucata numai cu fl. 1.20.

3570 **fuste pentru dame—Jupon-Moiré,** pompoase cu-plissé duplu colorat, un vestmênt de tot practic nepreţuiver, mai înainte cu fl. 7.50, acum cu fl. 2 80

4780 **năfrămi de iarnă,** pentru dame din lâna cea mai curată, în colorile de brillant cele mai nouĕ precum roşu, alb, sur, brunet, violet etc., în o coloare sau în mai multe colori, bucata numai cu fl. 1.25.

3970 **năfrămi de Cachemir,** negre cu ciucuri de mătasă grei franţozeşti, de $^{10}/_{4}$ de mare, o năframă de tot elegantă, folositoare şi practică. Preţul de mai înainte fl 12, acum numai fl. 3.85. Fie-care damă, fie avută ori sermană sĕ'şi procure sub ori ce condiţie această năframă admirabilă.

3000 **cămăşi pentru bărbaţi** din cel mai bun Shirting cu pept neted sau după fason, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2 50. Pepturile sûnt toate cuadruple.

5250 **cămăşi pentru dame** cu multe brodării sveţiane şi pompoase, mai înainte 6 fl. acum numai fl. 2.50. Premiate pentru calitatea escelentă.

6000 **corsete de noapte pentru dame,** cu brodării admirabile şi pompoase preste întreaga lor lungime, mai înainte 7 fl. acum numai fl. 2.50. Un vestmênt pompos pentru fie care damă.

3450 **ismene pentru dame,** cu plissé şi cu brodării, sau din Prima-Chiffon sau din Barchent greu, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2.50. Şi pentru bărbaţi.

6000 **învălitori (Plaids) de călătorie** curat englezeşti din Londra, fabricatul cel mai greu şi mai solid, îndru adevĕr absolut necesar pentru casă, familie, călĕtorie şi îmbrăcăminte, bucata numai 7 fl. Mai înainte a costat de 5 ori atâta.

3900 **pânză de casă — de Rumburg** sau de **Sternberg,** de 30 de coţi, ţesetura cea mai bună şi mai necesarie pentru fie-care familie, bucata numai cu fl. 5.40, se vinde sub garanţă.

8000 **covoară (coperişe) de pat — Canevas,** garantate de spălat, de 25 coţi, în coloare brunetă, albastră, violetă, toate cu vergi cu fl. 5.40, învĕrgate roşu cu fl. 6 40.

5450 **garnituri de masă,** constătătoare din 12 serviete de Damast şi din o faţă de masă mare de Damast, totul cu împrumseţări de flori pompoase, mai înainte cu preţul de 7 fl. acum numai totul la olaltă numai cu fi. 4.85, întru adevĕr necesari pentru fie care casă.

10000 **dusine de batiste (năfrămi de buzunariu) franţozesci** cu margini colorate, cari nu'şi perd coloarea, toate tivite, o dusină numai cu fl. 1.50.

6000 **dusine de batiste de mătasă,** din mătasa cea mai fină şi mai grea de Lyon, fie care bucată de altă coloare, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu dusina cu fl. 3.95. Sĕ pot folosì şi ca năfrămi de grumazi.

2450 **dusine de ciorapi (colţuni) de mătasă americani,** comodì de purtat, şî sub ciorapi de iarnă, sugători de sudori, mai înainte fl. 8, acum toate 12 părechile la olaltă numai fl. 2.90, necesari pentru fie care.

1400 **dusine de ciorapi de mătasa americani,** sănătos de purtat, de oare-ce recoresc plăcut piciorul şi sug în un mod plăcut sudorile, mai înainte cu 12 fl. 12 părechi, acum 3 părechi numai cu fl. 1.30. Ne mai pomenit.

8000 **de pipe din spuma cea mai fină,** cu arămi (verigi) pompoase de argint de China curat, bucata numai cu 1 fl. 95, necesare pentru fie-care fumătoriu.

1100 **sugarete de spumă,** de spumă curată şi fină cu înfrumseţări admirabile florentine şi cu imamea de succin în Etui de catifee fină, mai înainte cu 8 fl. acum numai cu 1 fl. 50, până când singur Etui-ul este atât demn. Foarte interesant pentru fie-care fumătoriu.

2000 **inele cu brilante.** Imitaţiune Fabricatul cel mai nobil şi mai amăgitoriu cu splendoarea (luciul) cea mai pompoasă şi necredibilă, puse în aur doublé, mai înainte cu 10 fl. acum numai cu 3 fl. toate în Etui foarte fin de catifea.

2000 **de părechi de cercei cu briliante.** Imitaţiune. Puse (petrile) în argint curat de 13 loţi, cu 2 bumbuţ, cari nu-i poate deosebì nici un aurariu din lume de cei adevĕraţi, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu părechia, în Etui fin de catifea cu 2 fl. 50.

1600 **medailoane cu briliante.** Imitaţiune din aur doublé, provĕdute cu imitaţiunile cele mai frumoase de briliante, cari nu se pot deosebì de aurul curat. Mai înainte cu 9 fl. acum numai cu 3 fl. 50. Un obiect pompos.

1200 **braslete cu briliante,** chiar ca cele adevĕrate, nici un aurariu din lume nu le poate deosebì de cele adevĕrate, cu imitaţiuni de briliante, mai înainte cu 16 fl. acum numai cu 3 fl. O minune în lucruri de preţioase.

1750 **broşuri cu briliante.** Imitaţiune în margini foarte fine de imitaţiuni de argint provĕdute cu mai mult de 20 de petri preţioase imitate, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 2 fl. 50.

5000 **lanţuri de oroloage** de aur foarte fin imitat, lanţ duplu, care nu se poate deosebì de cele adevĕrate, în fasonul cel mai fin de aur, bucata numai 2 fl. 50.

5000 **cămăşi de mătase — Finish,** fabricat saxonic, de tot folositoare pentru încungiurarea recelei, bucata numai 1 fl. 50, o trebuinţă absolută pentru bărbaţi şi doamne.

5000 **corsete cu reţea şi cu lână,** fabricat american. Un obiect de trebuinţă absolută pentru fiecare om. Scut contra recelei, numai cu 1 fl. 50. Escelente pentru bărbaţi şi doamne.

5000 **corsete de lână lucrate cu artă,** fabricat englesesc, necesare pentru bărbaţi, doamne şi copii, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **ismene de lână lucrate cu artă,** fabricat frances, o trebuinţă absolută pentru bărbaţi şi doamne, garanţie contra recelei, foarte elegante, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **pachete de Himalaya,** fabricat american, necesare pentru bărbaţi şi doamne, se poată pe corpul gol sau preste cămaşă, în timpuri reci şi umede, bucata cu 1 fl. 50.

Ca document a solidităţii celei mai stricte sĕ primeşte fie-care object, care nu convine, îndĕrĕpt, şi paralele sĕ reîntorc, fie care comandă este aşa dară fără risco.

Comandele sĕ efectuesc, fiă că se fac cu rambursă postală, sau că sĕ trimite suma mai înainte, chiar aşa de consciinţios, ca şi când respectivul ar fi de faţă în persoană.

Sĕ se convingă fie-care prin o probă despre eftinătatea ne mai audită.

[488] 2

Adresa unde sûnt de a sĕ face toate comandele: A. Fraiss, Hauptdepot internationaler Fabricate, II. Bezirk, obere Donaustrasse Nr. 107, **WIEN.**

Redactor rĕspundĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 112 Sibiiu, Marţi 27 Septemvre (9 Octomvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Adunarea generală a comitatului Sibiiului.

Nu raportăm despre decursul acestei adunări, în care a presidat prima dată dl Mauriţiu de Brennerberg, noul comite suprem şi comite săsesc. Vom raporta cu alt prilegiu despre adunare. De astă dată vom presenta publicului un act, în care se oglindează situaţiunea noastră a românilor, nu numai din comitatul Sibiiului, ci din întreg statul unguresc, în special din părţile transilvane.

Dl membru al representanţei municipale, P. Cosma, în numele românilor de o credinţă politică cu dênsul, rĕspunḑênd dlui comite suprem, după ce membrul sas, dl Bruckner, respunse în numele membrilor sasi, a dat espresiune amintitei situaţiuni în următoarele:

„Ilustrissime Dle Comite Suprem! Sĕ-mi fie permis nainte de toate a da espresiune durerei, ce o simţ eu, şi cu mine cred că o simţira toţi românii de faţă, că noi nu fuserăm norocoşi a auḑì cuvêntarea de introducere în limba noastră maternă.

Ilustrissime Dle!

Dacă mai este vr'un popor în patrie, care are cuvênt a fi nemulţămit cu starea lucrurilor de astăḑi, atunci negreşit locul prim în această situaţiune deplorabilă i compete poporului român, care pur şi simplu numai pentru acel pĕcat strămoşesc, că el esistă şi voesce sĕ remână aceea, ce l'a dat Dḑeu, adecă român, a fost împilat seculi întregi şi mai este persecutat şi astăḑi în aşa batjocorita eră a egalei îndreptăţiri.

Chiar şi mĕsurile escepţionali, cari s'au luat în legea electorală pentru Transilvania şi în alte legi de acela-şi spirit, precum şi modul, în care s'a pus în lucrare legea pentru naţionalităţi, atât cu privire la dreptul de limbă, cât şi la denumirea funcţionarilor, sûnt mai mult mĕsuri luate contra românilor, pentru eluderea egalei îndreptăţiri faţă de dênşii; pe când adeverata raţiune de stat şi dreptatea ar impune imperioasa datorie acelora, cari naintea lui Dḑeu şi naintea lumei sûnt respunḑetori, că acest popor vigoros n'a putut ţinè pas în progres cu alte popoare, cu cari convieţuesce, ca pentru espiarea pĕcatelor din trecut, sĕ-l ajute în mod părintesc şi sĕ-l ocrotească, ca şi el sĕ-şi poată împlinì chemarea şi sĕ ajungă pe fraţii sĕi, cu cari de o potrivă poartă sarcinile statului.

În această situaţiune, este foarte natural, ca acest popor, contra aplecărilor sale naturale, şi contra înnăscutei sale loialităţi, spre cea mai mare a sa părere de rĕu, sĕ facă oposiţiune guvernului.

Cine ar putè pretinde dela dînsul astăḑi altă ţinută, acela n'ar avè concept de demnitatea omului şi de dreptate.

Dedaţi a fi sinceri şi a lupta cu fruntea deschisă deci, acei membrii ai acestei adunări, cari aparţin clubului românesc, vin prin organul meu a se presenta Ilustrităţii voastre aşa, precum după împregiurările de astăḑi ei numai pot sĕ fie, — ca oposiţiune.

Aceasta însĕ nu va se ḑică, a face oposiţiune *à tout prix*.

Românul este un element de ordine, şi el nu doresce alta decât dreptate.

Noi nu facem respunḑĕtoriu pe organul guvernului pentru pĕcatele legislaţiunei.

Noi nu poftim, ca organul guvernului sĕ violeze legea în favoarea noastră, căci chiemarea lui nu este sĕ facă legi, ci sĕ esecuteze legile bune, rele, cum sûnt ele.

În comitatul nostru între naţionalităţile, ce-l compun, domnesce frăţietate şi deplină armonie, şi dacă s'au ivit conflicte în trecut în viaţa noastră municipală, acelea au fost numai între universitatea comitatului şi între organul guvernului, şi după convingerea mea ele au fost provocate din scaunul presidial.

Ceea ce dorim şi spre ce Vĕ rogăm noi este:

Ca sĕ respectaţi, şi sĕ faceţi, ca şi alţii sĕ respecteze legile, sĕ le esecutaţi, fie cu toată stricteţa, dar cu dreptate, cu ecuitate şi după adevĕratul lor înţeles.

Ca sĕ ţineţi cont de postulatele dreptăţii de o potrivă faţă de toţi locuitorii acestui comitat.

Ca sĕ Vĕ nesuiţi a Vĕ trage informaţiuni adevĕrate despre situaţiune şi când vi se va cere, pe aceste base sĕ daţi informaţiuni şi în sus.

Sĕ nu daţi creḑĕmênt linguşitorilor şi acelora, cari numai prin insinuări tendenţioase şi false sûnt în stare a-şi validita neînsemnata lor persoană şi a-şi crea esistenţa pe contul loialităţii altora.

Cu un cuvênt sĕ fiţi ca un adevĕrat părinte al municipiului, în a cărui frunte v'a aşeḑat graţia Maiestăţi Sale.

Astfel credem noi, că Vĕ pricepeţi şi inşi-Vĕ chiemarea.

Pe acest teren apoi şi pe noi, şi pe întregul popor al acestui comitat 'l Veţi afla în giurul Ilustrităţii Voastre, ear nu în oposiţiune.

Ca pe atare Vĕ bineventăm şi Vĕ dorim din inimă, ca cu concursul tuturor sĕ Vĕ puteţi câştiga adeverate merite pentru Tron şi patrie, şi sĕ meritaţi binecuvêntările poporului!

Sĕ trăiţi!“

Vor fi şi de aceia, căror li se va părè prea greu limbagiul oratorului, cel puţin în parte. Sinceritatea în situaţiuni grele e grea şi chiar superăcioasă. Însĕ ea este alifie, care vindecă, pre când linguşirea este miere, care alină momentan durerea ranei, ce se lăţesce mai tare sub alinarea momentană, şi se alimentează, ca sĕ se bobotească mai târḑiu şi mai tare şi sĕ doară şi mai amar.

Dorim, ca alifia sĕ'şi aibă efectul sĕu, nu numai în sfera mărginită a comitatului, ci sĕ afle resunet departe până la hotarele ţĕrei şi sĕ pĕtrundă vindecând în părţile, de unde aşteptăm îndreptarea, curarea relelor.

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Septemvre

Sâmbătă s'a început în dieta Ungariei (casa deputaţilor) desbaterea asupra unei resoluţiuni projectate de ministrul president Tisza în privinţa insignielor din Croaţia. Desbaterea a deschis-o deputatul, Helfy. Dificultatea problemei sale, ḑice oratorul, se potenţează prin împregiurarea, că aici se tratează de evenimente, despre care casă încă n'a ajuns a le cunoasce *ex offo* şi cu toate aceste se cere îndemnitate pentru procederea guvernului din trecut. Oratorul nu poate dispensa pe guvernul actual, nici de responsabilitatea, că nu mai acum, după atâţi ani, s'a decis a aplica lângă insignele statului unguresc şi limba statului. Dacă momentul spre aceasta a fost bine ales, este altă întrebare. Dar că aceasta s'a întêmplat noaptea pe ascuns este o vătămare de demnitatea naţiunei. Oratorul înaitează faţă cu projectul de resoluţiune al ministrului president contra projectul următoriu; 1. Desaprobare hotărîtă faţă cu procederea guvernului. 2. Susţinerea inscripţiunei ungaro-croate sub însigniele comune, conform pactului. 3 Fiindcă însigniele au fost numai un pretext pentru turburări, sĕ se urgeze revisiunea pactului constituţional. În decursul discursului sĕu Helfy cere, ca guvernul sĕ fie dat în judecată şi adecă pentru-că n'a luat numai decât mĕsurile de lipsă pentru suprimerea turburărilor din Croaţia, ci a tândălit cu negoţieri pela Viena şi în urmă vine ministru acum sĕ ceară dela dietă sancţionarea actelor ruşinoase dela Agram. Deputatul

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

— Tu nu eşti acela, de care am visat, sau ţi-ai uitat limba nascerei tale. Lăsaţi-mĕ amêndoi, tu şi umbra ta; eu n'am sĕ mai vorbesc; eu am jurat, sĕ nu spui ceea, ce sciu.

— Ai răbdare, ḑise dannemanul către Cristian. La început ea este totdeauna aşa. Roagă-te cu blândeţă şi ea îţi va spune viitorul.

Cristian înnoì rugarea sa şi proroceasa rĕspunse şi în sfârşit, tot acoperindu-şi încă ochii cu mânile sale palide, într'un stil poetic, ce părea învĕţat de rost:

— Înghiţĕtorul urlă pe câmpii, catenele sale se rump; el se pricepită! . . El precipită către rĕsărit, prin văile pline de otrăvi, de torfă şi de mocirlă.

— Va se ḑică, că ne va scăpa? ḑise dannemanul, care asculta cu evlavie cuvintele surorei sale.

— Eu vĕd, replică aceasta, eu vĕd mergênd, prin torenţi puturoşi, pe călcătorii de jurămênt şi pe ucigaşii! Înţelegeţi voi aceasta? Sciţi voi, ce vreau sĕ ḑic?

— Ba, eu nu înţeleg nimica, rĕspunse Cristian, care recunoscu refrenul cântecelor vechi scandinave a lui Voluspa; el credea a recunoasce şi glasul din bolovanii dela Stollborg.

— Nu o întrerupe, ḑise dannemanul. Vorbesce numai Karino; te ascultăm.

— Eu am vĕḑut, cum sclipea focul în sala bogatului, replicà ea; dară înaintea uşei era moartea.

— Pentru junele acesta ḑici tu aceasta? întrebà dannemanul pe soru-sa.

Ea continuà, ca şi când n'ar fi auḑit întrebarea.

— Într'una din ḑile, pe câmp, eu am dat hainele mele la doi oameni din pădure; după ce erau îmbrăcaţi, erau ca doi eroi: omul gol este fricos.

A! veḑi! esclamă Boetsoi privind spre Cristian cu aer de triumf naiv; veḑi, ea vorbesce cu minte:

— Aşa creḑi?

— Da, aşa cred. Ea îţi recomândă a te îmbrăca şi arma bine.

— Sfat bun, de bună seamă; dară aceasta este totul?

— Ascultă, ascultă, ea are sĕ mai vorbească, ḑise dannemanul.

Şi proroceasa replică:

— Nebunul crede, că va trăì în veci, dacă fuge de luptă; dară însuşi bĕtrâneţele nu-i vor da pace: suliţa sa îi o va da. Înţelegeţi? Sciţi ce vreau sĕ ḑic?

— Da, da, Karino! esclamà dannemanul mulţămit. Tu ai vorbit şi acuma poţi adormi iară; copii te vor păḑi şi n'ai sĕ măi fii tulburată.

— Lăsaţi-mĕ dară, ḑise Karina; acuma, vala recade în noapte,

Ea îşi ascunse faţa în învĕlitură şi trupul ei părea, că se adâncesce şi dispare în salteaua sa din pene de puf, un dar preţios, ce îl făcuse dannemanul, plin de veneraţie pentru dînsa.

Bĕtrâna femeie, a cărei somn resistase sgomotului prânzului şi conversaţiunei, par'că se trudea a'şi aduna gêndurile. Ea întinse mâna şi dannemanul puse mâna lui Cristian într'ênsa; dară ea şi-o retrase îndată cu un fel de spaimă, ḑicênd în limba svedică:

— O! Doamne! ce-e? Dta eşti, domnule baron? Eartă, că nu mĕ scol. Eu atâta m'am ostenit în biata viaţa mea!

— Te înşeli, draga mea, rĕspunse Cristian, Dta nu mĕ cunosci: eu nu sûnt baronul.

Dannemanul vorbì cu soru-sa pe semne în acelaşi înţeles, căci ea replicà în limba svedică:

— Eu sciu bine, că dta mĕ înşeli; marele iarl este aici! Ce face el aici! Ce face el la noi? Nu vrea el, sĕ lase pe aceea sĕ doarmă, care a veghiat atâta.

— Nu băga în seamă, ce ḑice, replicà dannemanul, adresându se către Cristian; spiritul ei a adormit şi continuă visul. Îndată are sĕ vorbească cu minte. Şi el adăogì pentru sorusa:

— Ei, Karino, uită-te la junele acesta şi spune-i, dacă are sĕ vie cu mine, sĕ vênăm rĕutăciosul

Ţĕranul dalecarlian aşa numesce ursul, a cărui nume nu-l rostesce bucuros. Karina îşi ascunse ochii şi vorbì vioiu cu fratele sĕu.

Szilágyi se mărginesce pe lûngă combaterea şi lăpĕdarea proiectului de resoluţiune venit din partea ministrului president Tisza, ministrul şi contele Szapáry, ministrul de financie apără projectul. Acest din urmă a dovedit cu acte, ḑice „N. fr. Presse“, că insignii cu inscripţiuni în douĕ limbi a suferit guvernul Croaţiei dela 1880 încoace. Szapáry încheie că cu Croaţia au a se complana alte cestiuni cu mult mai momentoase, şi la aşa ceva este gata a întinde mâna. Desbaterea s'a continuat astăḑi.

„N. fr. Presse“ în numĕrul de Duminecă dimineaţa publică un articol semnificativ privitoriu la afacerea ungaro-croată. Articolul ḑice, că din momentul, de când au fost cunoscute declaraţiunile d-lui Tisza din clubul partidei liberale, n'a mai putut fi nici o îndoială că pacea cu croaţii este făcută. După ce articolul tacsează atât procedura lui Tisza, ca şi a oposiţiunei unguresci de tactică rea, care oferă separatiştilor croaţi mănunchiul binevenit pentru atacuri nouĕ, continuă: Croaţii, aceasta e clar, au câştigat în parte-le pe dl Tisza. Dacă însĕ şi Tisza a câştigat pe croaţi, este mai puţin positiv. Firesce, ministrul president unguresc, ḑice, că acum s'a sfêrşit şi răbdarea lui. Dacă s'ar vedè că cestiunea insignielor n'a fost causă, ci numai pretecst, atunci statul unguresc ar validita autoritatea sa cu toată ponderanţa. Acest „atunci“ a fost însĕ fatal pentru multe guverne. Şi pentru ce atunci? Nu va fi aplecarea spre împăcare şi atunci scopul înalt îl laudă pe Tisza astăḑi? Aplecarea spre împĕcare este virtute, durere însĕ nu princip; sûnt puncte în contrastele intereselor, în care sau trebue sĕ resignăm la preferenţa împăcărei sau la interes. Şi cine garantează dlui Tisza, că în casul concret puterea va mai fi în mânile sale spre a validita autoritatea statului unguresc? Pacea ce a făcut el cu croaţii, este pace putrĕdă. Şi pentru ca sĕ vorbim adevĕrul, observatorului nepreocupat i se obtrude părerea, că dl Tisza n'ar fi făcut pacea aceasta, dacă ar mai fi fost acel puternic şi acel dispunătoriu Tisza, cum s'a arătat el de atâtea ori în cestiuni de politică internă ungurească. Acest Tisza ar fi dictat croaţilor pacea în loc, ca sĕ sufere a i o impune. Descoperind însĕ la bărbatul de stat unguresc cu multe esperienţe, o vîrtute de tot nouă, aplecarea spre împăcare, ni se pare că am descoperit dovada, că el — din necesitate a creat o vîrtute.

Înainte de desbaterea asupra projectului de resoluţiune mai sus amintit s'au presentat casei deputaţilor un comunicat din partea ministrului president, din care se vede, că delegaţiunile sûnt convocate pe 23 Octomvre n. Intre alte deputatul Iranyi s'a motivat propunerea, conform cărei guvernul sĕ fie însĕrcinat a cerceta după causele, care au silit pe ciangăi, după repatriare, a se întoarce de unde au venit.

În impregiurările de astăḑi, credem că nu este de prisos sĕ înregistrăm un eveniment, care s'ar părè neînsemnat. „K. K.“ anunţă că „părţile transilvane au a fi representate, cu ocasiunea festivităţilor dela Seghedin (venirea împĕratului) în mod istoric şi prea interesant.“ Foaia clujană spune mai departe, că urmaşii acelor deputaţi, cari la 1772 au subscris sancţiunea pragmatică, au sĕ se presenteze la Seghedin într'o deputaţiune. Conducĕtoriul deputaţiunei va fi baronul Carol Apor. Aceştia vor cu ocasiunea aceasta sĕ înfiinţeze şi o fundatiune pentru ajutarea fetelor, care s'au născut în ăcelaşi timp, în care s'a născut Elisabeta.

Polonii din Galiţia se ocupă cu ideea de a crea un eorp de miliţii naţionale polone, care în timp de resboiu sĕ facă o parte constitutivă din armată.

Purtarea necuviincioasă a publicului parisian, când cu sosirea regelui Spaniei la Paris, a avut drept consecenţă demisionarea ministrului de resboiu francez. Aceasta şi arestarea lui Antoine, cetăţan din Metz, despre care se ḑice că ar fi compromis lucruri de trădare de patria, a făcut turburare în presa franceză. Organul radicalului Rochefort, în neliniştea sa cere ca represalie alungarea tuturor nemţilor din Francia. La acestea „Naţional Ztg“ din Berlin reflectează, că alungarea nemţilor n'a adus Germaniei nici în 1870 nici o pagubă şi Franciei nici un folos. O mulţime de lucrători şi comercianţi harnici au venit în Germania, de atunci încoace industria franceză este în decadenţă. Influenţa ce esercită alungarea germanilor din stabilimentele franceze, se simte favorabil pentru esportul german. Francezii, prin sumuţările asupra germanilor precum şi asupra lui Alfonso fac treburi *„pour le roi de Prusse“*.

Regele Serbiei a adunat Vineri pe toţi oficerii din garnisoana capitalei serbesci într'o conferenţă. A cualificat pe radicali de elemente revoluţionare, în contra căror trebue păşit energic în interesul statului şi al dinastiei. Regele a esprimat speranţa că oficierii în ḑilele acestea grele vor fi supuşi. După un discurs de un pătrariu de oară regele a părăsit pe oficierii, cari n'au ḑis un cuvênt.

Călătoria dlui Brătianu.

Cetim în „Times“ dela 28 Septemvre:

Visita dlui Brătianu în capitala Austriei, urmând de aproape pe aceia a regelui României; primirea sa de cătră împĕratul, precum şi lungile sale întrevederi cu comitele Kalnoky, au atras neapĕrat atenţiunea tuturor. Corespondentele nostru din Viena ne spune, că după opiniunea celor mai bine informaţi, în aceste întrevederi n'a fost vorba despre o alianţă regulată între cele douĕ state şi mai puţin încă despre o aderare formală a noului regat la alianţa austro-italo-germană; negociările însĕ au avut în vedere un însemnat scop politic.

Amêndouĕ guvernele doresc sĕ stabilească între dînsele relaţiuni amicale în locul actualelor bănueli şi neînţelegeri şi primul ministru român s'a dus sĕ discute cestiunea în persoană cu ministrul de afaceri streine al Austro-Ungariei.

Toate aceste lucruri ne par probabile. E în totdeauna periculos pentru un stat mic sĕ se lege cu nisce state prea mari; prin aceasta el perde controlul propriei sale politice şi este în pericol de a fi atras în nisce aventuri, cari pot sĕ-i aducă puţine foloase, dar cari pot sĕ-i compromită întreg viitorul.

Esperienţa, pe care România a făcut-o de curênd îi va servì de lecţiune în această privinţă.

În acelaşi timp, România are cele mai bune motive pentru a căuta sĕ stabilească relaţiuni amicale cu Austro-Ungaria. Cu toate protestele sale şi cu tot refusul ei de a lua parte la conferenţa din Londra, a vĕḑut că s'a regulat cestiunea Dunării şi nu poate spera că se va împotrivì mult timp otărîrilor întregei Europe. Se înţelege, prin urmare, că atât Regele Carol I. cât şi dl dl Brătianu doresc sĕ se înţeleagă cu Austria în aceasta privinţă.

România mai are şi un alt motiv mai puternic pentru acţiunea ei de faţă. Insurecţiunea din Bosnia şi din Erţegovina a făcut acum câţi-va ani pe Rusia sĕ apără ca o apărĕtoare a slavilor oprimaţi în contra Turciei. România n'a dorit sĕ ia parte la luptă, dar fiind-că nici o putere n'a dorit sĕ-i garanteze neutralitatea, ea a fost silită de a sărì în ajutorul Rusiei şi a lua parte la un resboiu costisitor, din care n'a tras decât puţine foloase. Acum o frămêntare analoagă a început a se manifesta în peninsula balcanică şi nu e de mirare dacă guvernul din Bucuresci temêndu-se de o reînoire a agitaţiunilor panslavistice şi de nesce complicări europene, sĕ dorească sĕ capete spriginul Austro-Ungarie pentru a se opune la trecerea voluntarilor ruşi sau a unei armate rusesci pe teritoriul ei.

România este legată prin drumuri de fer cu Ungaria şi cu Galiţia; Austria ar putè prin urmare sĕ ocupe îndată regatul la cas de trebuinţă. Dar de aceasta nu va fi nevoie. Nici o armată rusească nu va îndrăsnì sĕ treacă prin România când va scì că e ameninţată de o armată austriacă în flanc. O bună înţelegere deci cu Austria poate protege pe România de o presiune din afară în cas de rĕscoală. Prin aceasta s'ar pute impune pacea poporaţiunilor din peninsula balcanică. Când ele vor scì că drumul pe uscat este închis unei armate rusesci, nu vor mai căuta se atragă din nou pe Rusia într'un resboiu cu Turcia. O înţelegere deci între Viena şi Bucuresci va contribuì în mare grad la manţinerea liniscei în Europa orientală de Sud.

Însemnătatea capitală a alianţei României cu Austro-Ungaria sau cu Rusia, reese din posiţiunea geografică a regatului Dar ea are o mare valoare şi din alt punct de vedere. În Transilvania, Nord-Vestul Ungariei şi Basarabia se află trei sau patru milioane de Români. Prin urmare, în casul când Rusia sau Austria ar fi în posiţiunea în care comitele Cavur şi Napoleon III-lea a găsit în 1858 — adecă în căutarea unui pretecst de resboiu — România ar putea oferì pretecstul dorit. Un stat, care poate pricinuì asemenea greutăţi nu poate fi trecut cu vederea, mai cu seamă dacă considerăm că mijloacele sale de atac nu sûnt de despreţuit. Bravura armatei sale s'a dovedit la Plevna, unde a scăpat pe Ţar dintr'o posiţiune din cele mai compromiţĕtoare. Şi faptul că România a susţinut toate cheltuelile resboiului fără a'şi mărì datoria publică, dovedesce o mare putere financiară.

(Va urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Abrud, 18 Septemvre 1883. Onorată Redacţiune! Însemnătatea cea mare a asociaţiunilor e deja recunoscută, ceea ce individului îi este cu neputinţă a realisa, îi este cu putinţă asociaţiunilor.

Odată recunoscută însemnătatea cea mare a asociaţiunilor e datorinţa indiviḑilor a se asocia în tot feliul de reuniuni, ca în modul acesta sĕ se ajungă scopul, ce vreau al urmărì şi dacă alte popoară, cari stau cu mult mai înainte de cât noi, atât în ce privesce sciinţa, cât şi material se asociază, se într'unesc în reuniuni, atunci cu atât mai de lipsă ne sûnt nouă asociaţiunile.

Dar, cu o satisfacţiune, cu o mulţămire, cu o bucurie putem ḑice, că am început şi noi a îmbrăţişa idea asociărilor şi vedem că pre ḑi ce merge cuprinde un teren mai mare.

Nu e vorbă! Ne aflăm şi trăim în impregiurări critice, încât dacă noi nouă nu ne vom ajuta, ar însemna, că am renunţat de a mai trăì ca popor, sciut lucru fiind, că un popor întocmai ca un in-

---

— Vorbesce în limba svedică, căci o scii, îi ḑise Cristian, care dorea a înţelege procedeul prorocesei. Te rog, buna mea maică, spune-mi, ce am sĕ fac.

Proroceasa închise ochii cu un fel de furie şi ḑise:

— Sper, că eşti mulţămit, ḑise el cătră Cristian, luând o funie lungă dintr'un unghiu al odăiei, prorocirea este bună!

— Foarte bună, respunse Cristian. De astă dată am înţeles şi eu. Oamenilor cu minte nu le folosesce nimic a se ascunde, mai sigur este a merge drept în faţa inimicului. Dar aşa sĕ plecăm scumpe gazdă! Da, ce vreai sĕ faci cu funia aceasta!

— Dă-mi braţul tĕu, rĕspunse dannemanul.

Şi el înfăşurà funia cu mare îngrigire impregiurul braţului stêng a lui Cristian.

— Asta trebue sĕ o facem în hazul rĕutăciosului, ḑise el; de cumva îţi va apuca braţul acesta cu ghiarele, tu ai sĕ i spinteci burta cu ferul acesta: dară eu am sĕ-ţi mai spuiu pe drum, ce ai de făcut. Acuma eşti gata, sĕ plecăm.

— Ei bine, esclamau oficerii, cari aşteptaseră pe Cristian în tindă, o sĕ avem noroc?

— Încât pentru mine, ḑise Cristian, parcă sûnt invulnerabil; dară, încât pentru urs, mĕ tem că el nu va avè atâta noroc ca mine. Proroceasa a ḑis, că el va fugì spre rĕsărit.

— Ba nu, replicà danemanul, a cărui aer serios şi încreḑut impuse tăcere tuturor glumelor; s'a ḑis că înghiţĕtorul s'ar precipita spre rĕsărit, însĕ nu că n'are sĕ fie ucis. Sĕ mergem.

Înainte de a însoţì pe Cristian la vênătoare, noi ne reîntoarcem pentru vre-o câteva momente din castelul Waldemora, de unde plecase baronul împreună cu toţi bărbaţii întregi din societate şi cu douĕ s'au trei sute de mânători, îndată după resăritul soarelui.

Ţinta, spre care se îndrepta goana aceasta domnească nu era aşa sus în munţi, ca căsuţa dannemanului. Şi doamnele putură merge acolo, unele hotărîte a vedè cât se poate de aproape vênătoarea de urs, altele mai puţin curagioase, se mulţămiră a merge până la marginea pădurilor. Între cele dintâiu era Olga, jalusă sĕ arete baronului, că ea se interesează de vitejiile sale; între cele din urmă, era Margareta, care puţin se îngrigea de vitejiile baronului şi domnişoara Martina Akerstrom fiica parochului local şi încredinţata locotenentului Osburn; o persoană escelentă, cam prea roşie la faţă însĕ plăcută, afectuoasă şi sinceră: Margareta se imprietinise cu dênsa mai bucuros decât cu ori şi cine alta. Spunem in treacăt, că parochul Mikelson, despre care era vorba în istoria baronesei Hilda, era mort de mult, după ce se certase în mod nesocotit precum se ḑicea, cu baronul Olaus. Succesorul sĕu era un bărbat foarte cinstit, şi deşi denumit de domnul castelului, care avea şi drepturi feudale el arăta multă vrednicie şi independenţă în relaţiunile sale cu omul de zăpadă. Baronul poate a înţeles, că este mai bine a remânè în relaţii bune cu un bărbat de frunte decât a fi nevoit a cruţa relele pasiuni a unui amic periculos. El îl cinstea şi parochul pleda adese ori pe lângă dînsul causa celui slab şi sĕrac, fără a-l irita prin francheţa sa.

Ei mergeau cu toţii în destulă linisce la vênătoarea baronului. Nimenea nu aştepta a da de urşi într'o regiune aşa aproape de castel, mai cu seamă, după mai multe ḑile de sgomot şi festivităţi. Ursul e neîncreḑut şi posomorît de felul sĕu. El nu iubesce nici sunetele orchestrei nici focurile artificiale şi totuşi oaspeţii îşi şopteau în ureche, că decumva o sĕ întêlnească pe vre'unul, nu poate fi decât un urs îmblânḑit jucător bun, care ar venì de sine sĕ dea domnului castelului ghiara. Timpul era minunat, căile pădurilor foarte practicabile, încât şi oaspeţii mai în vêrstă merseră ca la o promenadă bucuroşi în trăsurile lor până la un pavilon ţĕrănesc foarte comfortabil, unde aveau sĕ dejune şi sĕ prânḑească la cas, când vor fi ucis vênătorii urşi şi iepuri.

Îndată ce castelul era aproape de desert, Iohan după ce îndepărtase sub diverse pretecste pe servitorii, de cari nu era sigur, procese la funcţiunile inquisitorului, cu care se lăuda atâta şi scrise cu punctualitate, oară de oară, darea sa de samă a ḑilei:

„Nouă oare. — Italianul sbiară de foame şi de sete. Îl fac sĕ tacă; nu este greu.

„Nimenea în Stollborg decăt Stenson, advocatul şi micul sĕu lacheu. De Ulf, beţivul, nici nu vorbesc. Cristian Waldo a dispărut, decumva n'a fi divid, dacă nu lucră, dacă e cuprins de inerţie, de nepăsare, de letargie e pe calea peirei, ceea ce mai curênd sau mai târḑiu trebue sĕ se întêmple.

Am ḑis însĕ mai sus, că din fericire ideea asociaţiunilor cuprinde şi la noi un teren din ce în ce mai larg, aşa în cât din, şi cu modestele noastre puteri, de cari dispunem, nisuim totuşi la luminarea, la cultivarea noastră şi a poporului nostru.

Ba ce e mai frumos, mai îmbucurător, când vedem emulând paralel cu secsul bărbătesc, secsul femeesc.

Da, reuniunea femeilor române Braşovene, Sibiene, Chiorene, Abrudene etc. al căror scop precum este destul de bine cunoscut e înfiinţarea de scoale, unde lipsesc, pentru fete, pentru luminarea fiitoarele mame, — nu e alt ceva de cât emulare. Ce sublim şi măreţ scop, pentru că cine dintre noi nu scie influinţa cea mare a mamei asupra crescerei odraslelor omenesci. Cine nu scie că aceea ce e, şi vrea mama, aceea vor fi copii ei. Cine nu scie mai departe, că bărbaţii cei mai celebri, capacităţile cele mai mari, mamelor lor au avut şi au de ale mulţămì, că au devenit aceea ce au devenit, reformator în una sau altă direcţiune a genului uman.

Da St. Doamne, aşa este, mamele au fost acelea, cari au sciut da copiilor lor astfeliu de crescere, de educaţiune, în cât au fost luceferii lumii, — şi posteritatea nu va avè de cât ale fi mulţămitoare.

Premiţênd acestea vin la adunarea generală a reuniunei femeilor române din Abrud.

La 8/20 Septemvre la 3 oare după ameaḑi, casele Prea Stimatei Doamne preşedintă, Anna Gall, erau pline de membri, la vre-o 60 Doamne şi Domnişoare şi la circa 30 bărbaţi.

Preşedinta prin o vorbire însufleţitoare, în carea arată scopul reuniunei, — necesitatea cea mare a unei scoale de fetiţe în opidul Abrud, dechiară şedinţa de deschisă.

După cuvêntul de deschidere urmează raportul comitetului, şi raţiociniul cassariţei, carele se cetesce din posiţie în posiţie.

Din raţiociniu s'au vĕḑut că fondul reuniunei cu începerea anului curgĕtor 1883 a constat din 2354 fl. 93 cr. bani elocaţi parte la institutul „Albina„ parte la privaţi, şi din 196 fl. 1 cr. în bani gata; ear de present fondul reuniunei dispune de 3070 fl 8 cr.

După cetirea raţiociniului, carele cu bucurie se primesce din partea adunărei generale, se esmite o comisiune în persoanele St. Doamne Anna Lobonţ şi Florentina Ternovean pentru încassarea de tacse restante şi înscrierea de membrii noi, spre care scop şedinţa se suspinde pre ¼ de oară.

Redeschiḑêndu-se şedinţa se raportează adunărei că au încurs ca restanţe 27 fl. ear dela membrele fundătoare şi ordinare nou înscrisei precum şi dela membrii ajutători 78 fl. în total deci 105 fl.

Acest raport, se ia la cunoscinţă din partea adunărei.

Budgetul se statoresce cu 20 fl. v. a.

Lipsa cea mare, necesitatea imperativă pentru deschiderea cât mai îngrabă a unei scoale de fetiţe în Abrud fiind foarte simţită şi reclamată de împregiurarea, că atât părinţii fetelor din Abrud, cât şi din giur sûnt siliţi din această causă aşi da fetiţele parte la scoala de stat din loc, parte la o cassă privată, unde după cum sûnt informat primesc în aceea casă privată instrucţiune cu deosebire în lucrul de mână la vre-o 30 de copile.

Avêndu-le acestea în vedere comitetul în una din şedinţele sale, au adus un conclus de cuprinsul că, dacă din venitul anual al reuniunei ar rĕmânè un plus de cel puţin 100 fl spre capitalisare, sĕ hotărască adunarea generală, ca cu începerea anului scolar 1884/5 sĕ se înceapă scoala.

Adunarea generală, după ce Prea stimata Dnă preşedintă se oferesce a da dela sine 50 fl. v. a. dacă se va descide scoala, şi după ce stimata d-nă Iulia Văsîiu se oferesce a da gratuit localul de scoală, cari oferte se primesc cu mulţămită, — primesce propunerea comitetului ca cu anul venitor scolar 1884/5 sĕ se deschidă scoala, în casul când va fi asecurat venitul pentru susţinerea ei — scoalei — cu un plus de cel puţin 100 fl. v. a. spre capitalisare.

Insĕrcinându-se totodată comitetul a ruga pentru ajutoare Venerabil. Consistoare, Asociaţiunea Transilvaniei, Institutul „Albina,“ Reuniunea femeilor din Braşov.

După cum se poate vedè din acest conclus, condiţionat s'au hotărît a sĕ deschide scoala de fetiţe din Abrud, a cărei lipsă e destul de simţită.

Atârnă îndeplinirea acestui conclus dela spriginul ce-l va avè reuniunea dela locurile competente.

Sperăm însĕ, că precum acelea locuri au avut mâna deschisă faţă de alte instituţiuni, cari nisuesc la luminare, la cultură vor aveao şi faţă de această reuniune al cărei scop nu este earăşi altul decât lumină, cultură.

Sperăm mai departe că, cu deschiderea odată a acestei scoli, vĕ concurge cu ajutoriul lor în un numĕr, în o mĕsură mai mare şi cei mai de aproape interesaţi anume părinţii copilelor.

Sperăm în fine şi avem toată încrederea că până când în fruntea acestei reuniuni vor fi actualii membri ai comitetului, în frunte cu zeloasele, Prea Stimata Doamnă preşedintă şi v. preşedintă reuniunea va înainta va trebuì sĕ înainteze după cum a înaintat în scurtul timp de 2—3 ani, de când sunt în fruntea ei, ceea ce poate fi comitetului de fală ear nouĕ de bucurie.

Comitetul în fine propune, ear adunarea generală primesce de membri onorari a reuniunei pre Stimatele Doamne: Constanţa Dunca Schiau, Iudita Măcelar, Maria Cosma, Ecaterina Gall, Carolina Balint, Aurelia Vulcan.

Terminate fiind agendele preşedinţa mulţămesce D. membrii pentru participarea dlor în un aşa numĕr frumos la această adunare, promiţênd că încât o vor ajuta puterile va nisuì ca reuniunea sĕ fie totdeauna la înălţimea ei şi dechiară şedinţa de închisă.

Ca de închieere notez că la învitarea Prea Stimatei Doamne preşedintă la oarele 8 ne aflăm cu toţii în localul casinei române, unde au avut loc o cină comună, amintesc că era ḑiua stei Anna.... după cină a fost joc.

Unul din cei presenţi.

Varietăţi.

* (*Escelenţia Sa* Părintele Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul cu trenul accelerat de astăḑi sosesce la Sibiu.

* (Personal.) Dr. Ioan Vancea, metropolitul gr. cath. din Blaş, a anunţat autorităţile arangiatoare din Szegedin, că în 14-16 a lunei curente se va presenta acolo împreună cu un membru al capitului la festivităţile de primire a Majestăţii Sale. Asemene aflăm, că şi D. Dr. Victor Mihaly, epp. gr. cat. a Lugoşului va lua parte cu 5 representanţi a diecesei Sale la solemnităţile din Szegedin.

* (Himen.) Duminecă 7/25 s'a serbat Dl Dr. Ioan Crişan, profesor seminarial *Andreian*, cununia sa cu Dşoara Maria Roşca, fiica dlui jude reg. Petru Roşca, în biserica gr. or. a cetăţii din loc.

* (Comitetul asociaţiunei Transilvane) s'a adresat către direcţiunea institutului „Asilul Elena Doamna“ din România cu rugarea de ai se trimite o institutoare dintre absolventele Asilului pe sama nou înfiinţândei scoli secundare de fete din Sibiiu. Direcţiunea a trimis pe Dşoara Eleonora Tănăsescu.

* (Societatea pentru fond de teatru român.) Comitetul societăţii, care are reşedinţa sa în Budapesta, a ţinut la 2 Oct. şedinţa sub presidiul Dlui Iosif Hosszu. Cu această ocasiune s'a scrontat şi cassa, şi s'a constatat, că Societatea are: în hârtii (obligaţiuni de stat, acţii şi în libele dela „Albina“) 32,563 fl. 50, în bani gata 24 fl. 26, cr. cu totul 32,587 fl. 76 cr.

* (Esposiţiune mare de poame) s'a deschis Duminecă în 7/25 în loc. Localul esposiţiunii este arangiat cu mult gust şi poamele espuse de sute de speţii într'o abundanţă foarte mare sûnt de calităţi escelente.

* (Băile din Tuşnad şi Vălcele) sûnt luate în arêndă de o societate angleză. Tuşnadul pe timp de 49 de ani pentru preţul de 300,000 florini, ear Vălcelele pe timp de 29 de ani pentru 200,000 fl. din cari în intervalul acesta, 150,000 sĕ fie intrebuinţaţi pentru inbunătăţiri şi înfrumseţări, ear 50,000 sûnt a se plătì în numerar proprietarilor din localitate.

* (Poetul Eminescu) persoana gratǎ la curtea din Bucuresci, şi director al ḑiariului oposiţional, „Timpul“, scrie „S. d. Tageblatt“ de aici s'a alienat pe neaşteptate. Ni se pare că „S. d. Tageblatt“ a cules scirea dintr'un isvor foarte nesigur şi necurat din „Bucarester Zeitung“ redactată de Hans Kraus, care adună informaţiunile sale din cafenele de pe strade şi din inchipuirea proprie şi le depune parte în foaia sa parte le trimite la „P. Ll.“ ca corespondenţe originale. Eminescu e bolnav de astă vară dară este mai mult de o lună, de când am cetit că merge spre însĕnătoşare.

* (Ucigaşii lui Mailáth.) Luni în 1 Octomvre st. n. s'a început pertractarea finală a ucigaşilor lui George Mailath „judex curiae“ şi s'a terminat Vineri în 5 st. n. — Spanga ş'a recunoscut fapta; Pitely numai în parte, ear Berecz, husarul lui Mailath, nu vrè sĕ scie nimic de culpabilitatea sa. Sâmbătă în 6 st. n. la 12 oare s'a anunţat sentinţa din partea tribunalului. Toţi 3 criminaliştii fură judecaţi la spânzurătoare, cu aceea, că 'ântâi sĕ fie esecutat Spanga, apoi Pitely şi pre urmă Berecz, a căruì pĕcat este mai greu. Acusaţii au apelat.

Loterie.

Sâmbătă 6 Octomvre 1883

Viena:	**63**	**54**	**57**	**80**	**81**
Timişoara:	**17**	**58**	**27**	**12**	**88**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 6 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.60	119.40
Galbin	5.66	5.67
Napoleon	9.50½	9.49

---

bolnav şi în pat. Advocatul, care locuiesce în odaia sa cu dênsul, nu lasă pe nimenea sĕ între şi începe a-mi devenì suspect.

„Ḑece oare. — Căpitanul mĕ întreabă, dacă este vreme sĕ înceapă. Încă nu. Italianul are încă prea multe puteri. Cristian Waldo e de bună seamă la preumblare. Eu am întrat în odaia faimoasă, am găsit acolo pe advocatul ocupat cu lucru. El ḑice că nu scie, unde s'a dus omul cu marionetele. Iam vĕḑut bagagiul. El nu este departe.

„Unspreḑece oare. — Am găsit pe servitorul lui Cristian Waldo în grajdurile din castelul nou. L'am făcut sĕ vorbească. El scie numele cel adevĕrat al stăpânului sĕu: Dulac. El ar fi francez, nu italian. O descoperire mai interesantă dela acest Puffo, adecă: avem doi Waldo în loc de unul, Puffo n'a ajutat a seară la marionete şi Waldo cu care am vorbit eu (omul cu semnul cel roşu) mi-a spus ḑece minciuni. Soţul sĕu dela representaţie nu este cunoscut lui Puffo. Acest Puffo a fost ieri beat, el a adormit. El ḑice, că nu 'şi poate închipuì, prin cine a fost înlocuit. Aveam de gând sĕ-l trimit la căpitan, dară se pare că a spus adevĕrul. Eu nu-l perd din vedere. El îmi poate fi de folos.

„Acest al doilea Waldo ar fi dară falsul Goefle. Dar aşa, ca sĕ n'avem aer de neîncredere o sĕ-i prindem de seară pe amêndoi. Eu cred că am vĕḑut pe Stenson neliniscit. Am ḑis sĕ-l lase în pace. În tot casul trebue sĕ se linisceascǎ ca sĕ nu ne scape.

„Douĕ-sprĕ-ḑece oare. — Eu sciu toate: eată îţi trimit dovada cea ascunsă şi destăinuirile Italianului. (N'a costat nici o osteneală; singur aspectul odăiei rozelor l'a făcut sĕ vorbească.)

Cristian Waldo este acela pe care-l cauţi. El e frumos şi bine făcut; semnamentul sĕu se potrivesce tocmai cu figura falsului Cristian Goefle. Italianul nu scie de omul cu semnul cel roşu în faţă.

„Faimoasa dovadă, ce ţi-o procur gratuit era ascunsă între douĕ petri, îndosul hogarului, într'un loc foarte bine ales, ce ţi-l voiu arăta. Eu am fost însuşi de l'am căutat şi ţi-l trimit fără ca sĕ sciu ce valoare are. Dta vei judeca însuşi. Am pus pe dl Italian sĕ dejune, numele sĕu cel adevĕrat este Guido Massarelli.

„Nu te grăbi cu vênătoarea şi nu arăta nici o nerăbdare. De cumva s'ar afla în scrisoarea ce-ţi trimit ceva serios şi decumva escamotorii aceştia ar fi înţeleşi cu Guido, ei n'au putut comunica de eri, şi noi îi trimitem bine. Toate căile sûnt păḑite. Guido se imbie a se pune în contra lor, dară eu nu mĕ încred în el. De cumva toate aceste n'au sĕ fie altceva decât o mistificaţiune, ca sĕ te facă sĕ plăteşti, noi plătim altfel şi plătim scump!

După-ce Iohan îşi încheiase buletinul sĕu, îl puse în portfoliul luat de la Guido şi îl trimise, bine sigilat sub adresa baronului, la locul de *rendez-vous* al vênătoarei, prin agentul sĕu cel mai sigur.

XIII.

Nouĕ ne este permis, până ce grăbeşte depeşa aceasta la baron; a grăbi noi înşine la căscioara lu Boetsoi, de unde bravul acesta danneman voia sĕ ducă pe Cristian fără altă urmă, decât o funie şi un băţ ferecat.

— Stăi! ḑise maiorul, amicul nostru trebue sĕ fie echipat şi armat. Ferul dtale este bun, jupêne Joe; dară un cuţit bun norvegian va fi şi mai bun şi o puşcă bună nu va fi prea mult.

Cedând stăruinţelor maiorului şi locotenentului, Cristian fu nevoit a se îmbrăca cu o vestă din pele de ren şi a se încălţa cu cizme de pâslă fără talpă şi fără cusutură, încălţăminte moale ca un ciorap, care nu alunecă de loc pe ghiaţă şi prin zăpadă şi este impenetrabilă pentru frig. Apoi amici lui Cristian îl armară şi îl provĕḑură cu praf de puşcă, cu gloanţe şi îi puseră o căciulă de blană în cap şi apoi traseră la sorţi locurile pentru vênătoare.

— Eu am numĕrul 1! esclamà maiorul vesel; dar aşa eu cedez lucul meu lui Cristian şi mĕ puiu la o sută de paşi îndĕrĕtul lui; locotenentul în stânga, caporalul în dreapta mea, tot la o sută de paşi îndepărtare. Mergeţi dară şi numĕraţi paşii; noi vĕ urmăm, după ce veţi fi numĕrat o sută şi ne veţi fi dat semnul.

Toate lucrurile aşa regulate, Dannemanul împreună cu Cristian mergeau în frunte, şi fie care mergea observând distanţele hotărîte. Cristian admira ordinea aceasta de bătălie chiar la plecare.

(Va urma).

Nr. 197 [544] 1—3

CONCURS.

Spre întregirea staţiunilor învĕţătoresci în următoarele comune din protopresbiteratul Orĕştiei se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre st. v.

1. Vinerea salariu 300 fl. cuartir şi lemne de foc.

2. Orĕscioara de sus salariu 300 fl. cuartir şi lemne de foc.

3. Balomiri salariu anual 200 fl. cuartir şi lemne de foc.

4. Acmar salariu 150 fl. cuartir şi lemne de foc.

Cererile concursuali instruite conform prescriselor din vigoare a se adresa la oficiul protopresbiteral.

Orĕştie 20 Septemvr 1883.

În conţelegere cu comitetele parochial concerninte

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 168 [545] 1—3

CONCURS.

Spre ocuparea postului învĕţătoresc la scoala gr. or. din Săcădate, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs până în 15 Octomvre c. st. v,

Emolumentele sûnt:

1. 151 fl. în rate anticipative trimestrali.

2. Folosirea grădinei jumĕtate de lângă scoală, a cărei venit anual e 10 fl.

3. Cuartir în edificiul scoalei.

Dela concurenţi sĕ cere se fie absolvat 4 clase gimnasiale şi pedagogia şi sĕ fie versaţi în tipiĕ şi cântările bisericesci.

Cererile instruite conform prescriptelor legilor din vigoare sûnt a se aşterne la subscrisul oficiu protopresbiteral.

Avrig 29 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului.

Nr. 331 Scol. [533] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu terminul până în 29 Septemvre a. c. st. v.

1. Costeni cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei şi 3 stângini de lemne, din cari se va încăldì şi scoala.

2. Dobric însoţită cu Dobriţinaşul cu salariu anual de 150 fl. v. a. din cari 100 fl. v. a. va solvì Dobricul şi 50 fl. v. a. Dobriţinaşul.

3. Stoiceni au salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir şi lemne trebuincioase.

4. Incu cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

5. Borcut cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemnele trecuincioase.

6. Maşca cu salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

7. Peteritea cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

8. Văleni cu salariu anual de 130 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

9. Suciul de jos cn salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir şi lemnele trebuincioase.

Concurenţii au a'şi asterne cererile lor instruite conform prescriselor legei, la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, prin posta ultimă Magyar-Lápos.

Cupşeni în 9 Septemvre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Solnocului.

Samuil Cupşa m. p.,
protopresbiter:

Nr. 225. [336] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei învĕţătoresci din comuna bisericească gr. orientală din Petroşeni, în protopresbiteratul Haţegului, se deschide prin aceasta concurs cu terminul până la 15 Octomvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual 200 fl. cuartir şi lemne de foci.

Cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare sûnt a se aşterne la subscrisul până la terminul sus amintit. Se vor preferì acei concurenţi, care pe lângă cunoscinţele de scoală vor mai avè şi pracsă în tipicul bisericei.

Haţeg la 15 Septembre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial

Ioan Raţ m. p.,
protopresbiter.

Nr. 157. [537] 2—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Dobrei se publică prin aceasta concurs pe basa „statutului organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Numĕrul 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată şi paroch în locul central al tractului, anume în opidul Dobra; dar numai după devenirea acesteia în vacanţă fiind de present ocupată.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat şi din tacsele, ce incurg pentru şedulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuale, pentru procesele divorţiale şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa I-iu după devenirea ei în vacanţă.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi binemeritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune; sau care după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional mai pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care sĕ conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentului, anii etăţii, (anul, luna şi ḑiua nascerei); studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat şi altele); studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora şi esamenul de cualificaţiune); servíţiile de până acum pe terenul bisericesc (timpul locul şi categoria acelora); în fine cunoscinţa limbilor şi alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualminte toate altfel de recomandări.

Dobra la 29 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Dobrei.

Ioan Papiu m/p., pres. comit. protop. **Romul** de **Crainic** m/p., notar.

Nr. 318. [538] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Lupu, protopresbiteratul Mercurii, aproape de Blaj, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa a 3 jugere de pământ arătoriu şi un jugĕr şi jumĕtate fênaţ, lângă care se vor mai cumpĕra alte 5 jugĕre din banii bisericii, însĕ numai în decurs de 3 ani.

b) Dela 45 de familii câte 20 de litre cucuruz sfârmit, din care a treia parte este a cantorilor.

c) Dela 45 de familii câte una ḑi de lucru, din cari a treia parte asemenea se dă cantorilor.

d) Venitele stolare regulate.

Toate acestea la olaltă dau calculate în bani un venit de 256 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parochială corespunḑĕtoare, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a'şi adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul sus indicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Mercurea la 25 August 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 317. [539] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Broşteni, protopresbiteratul Mercurii, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosirea a 11 jugĕre şi 528°□ pământ parte fênaţ parte pământ arătoriu.

b) Dela 50 de familii câte 20 litre cucuruz sfârmit.

c) Dela 50 familii câte o ḑi de lucru.

d) Venitele stolari regulate.

Toate venitele la olaltă dau o sumă de 313 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parochială, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a-şi adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Mercurea la 15 Septemvre 1883.

Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresc.

Nr. 190 [540] 2—3

CONCURS.

Se publică în înţelesul lăudatei ordinaţiuni consistoriale din 4 August 1883. Nr 2346. B. pentru staţiunea de capelan lângă de tot neputinciosul şi bĕtrânul Ioan Brenduşe în (Erdő sz. György) Sangiorgiul montan, parochie de a treia clasă, protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumente:

a) Casă de locuit, grajd, şură, grădină de legumi.

b) Venitele stolari jumĕtate, care computate în bani fac 200 fl.

c) Se poftesc ca fiitorul capelan până va fi în viaţă parochul bĕtrân sĕ poarte şi oficiul de invĕţătoriu pelângă plata de 100 fl.

d) Se poftesce ca concurentele sĕ aibă ceva cunoscinţă de limba maghiară.

Concurentele instruindu-şi concursul in înţelesul legilor va avea înainte de espirarea terminului a şi'l ascerne oficiului protopresbiteratul gr. or. în Mureş-Oşorcheiu.

M. Oşorheiu, 10 Septemvre 1883.

Cu impreună înţelegerea respectivului comitet parochial:

Parteniu Trombiţaş de Betlen m. p.,
protopresbiter.

Nr. 304. 1883 [535] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea vacantei parochii de clasa III Buru, protopresbiteratul Lupşei, în sensul înaltei resoluţiuni consistoriale din 20 Septemvre 1882 Nr. 2968 B. se escrie concurs cu terminul până în 20 Octomvre 1883 v.

Emolumentele sûnt:

a) Porţiunea canonică de 1126□° arător, 1 jug. 1433□° de cucuruz, 300□° fênaţ şi folosirea cimiteriului,

b) 46 ferdele cucuruz sfârmit,

c) 70 ḑile de lucru,

d) lemnele de foc trebuincioase şi

e) venitele stolari.

Se observă, că venitele preoţesci se vor înbunătăţì aflându'se pământuri de cumpĕrat în valoare de circa 300 fl. reparându-se şi casele parochiale.

Doritorii de a competa la acest post să-şi aştearnă petiţiunile lor instruite în sensul „Statut org.“ şi a Reg. pentru parochii“ la acest oficiu până la terminul prefipt.

Ofenbaia în 12 Septemvre 1883

Pentru comitetul par. respectiv

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 295 [546] 1—3

EDICT.

Ioan Badea din Braşov a părăsit cu necredinţă mai mult ca de 15 ani pe legiuita sa soţie, Marina Nicolae Guşiu tot din Braşov, fără de a se sci locul, unde se afla şi de mai trăesce este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la dincontra şi în absenţa lui se va decide procesul divorţial intentat asupră-i de soţia sa.

Braşov 9 August 1883.

Forul matrimonial gr. or. al tractului Braşov I.

Iosif Barac m. p.,
protopresbiter.

Nr. 3941 civ. 1883. [541] 3—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor premergĕtoare în causă de segregarea pădurei comunei Şasa, precum şi pentru regularea representanţei, primirea preliminariului de spese, statorirea objectului de pertractat şi presentarea inginerului operator se pune terminul de **5 Noemvre 1883** în faţa locului în comuna Şasa, despre ce prin aceasta sûnt încunosciinţaţi toţi interesaţii în afacerea aceasta.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută în 1 Septemvre 1883.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 113 Sibiiu, Joi 29 Septemvre (11 Octomvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Desbaterea afacerei cu Croaţia în parlamentul Ungariei.

În revista noastră am ţinut pe On. cetitori în curent cu afacerea din Croaţia dela deschiderea dietei unguresci încoace. Pusă odată această cestiune pe tapet, era lucru natural, că desbaterile vor lua dimensiuni mari. Şi după cum ne asigură ḑiarele din capitala Ungariei, această afacere va preocupa dieta în sĕptĕmâna întreagă.

Din stânga estremă a vorbit deputatul Hélfy Ignácz. Se scia cam dela început, ce va vorbì acest deputat. Dênsul propune, a se pune guvernul sub acusaţie, pentru că a tradat interesele Ungariei în douĕ direcţiuni, pe de o parte prin aceea, că afaceri, pur interne unguresci, le-au tractat cu ministrii comuni din Viena, de altă parte prin concesiunile guvernului, vaḑa Ungariei a suferit naufragiu faţă cu Croaţia.

Din partea oposiţiei a vorbit leaderul ei Szilágy Dezső. Dênsul 'şi esprimă mirarea, că guvernul cere încuviinţarea paşilor făcuţi faţă cu Croaţia, fără a spune cu un cuvênt cel puţin, din ce cause s'a născut neînţelegerea cu Croaţia. După insultarea insignielor unguresci, se duce banul şi ministri la Viena, se decide a se pune pajurile ear la loc, banul demisionează, însĕ ia asupră-şi sarcina de a restabilì ordinea, în urmă demisionează şi în locul lui nu se denumesce altul, fără se suspinde constituţia şi se denumesce guvernator militar.

Guvernul începe a pacta cu deputaţii croaţi, cari fac pendentă intrarea lor în parlamentul Ungariei dela restabilirea constituţiei în Croaţia, şi pe când se credea, că se restabilesce ordinea legală, demissionează ministrul pentru Croaţia şi prin aceasta s'a tăiat ultima legătură a guvernului cu Croaţia.

Se întreabă vorbitoriul din ce motiv a făcut guvernul ceea, ce a făcut. Opinia publică nu are nici o scire oficială despre tot lucrul. Mai mult. Guvernul vine şi cere încuviinţarea faptelor sale şi dieta nu scie nici ce a făcut guvernul, pentru ce a făcut, şi ce are de cuget sĕ mai facă. Va se ḑică sĕ-i voteze ceva orbiş. Face imputare guvernului, că nu voesce sĕ clarifice situaţiunea, că a adus întreagă Ungaria în nelinişte şi că a blamat reputaţia Ungariei.

Ministrul president Tisza rĕspunde vorbitorilor de până acum. Fără a le reflecta în merit, se scusă faţă cu invinuirile, ce i se fac. Ce privesce neclaritatea, în care guvernul presentează lucrul, domnul Tisza rĕspunde că el nu este mare gramatic; şi că sunt gramatici buni, dar rĕi politici, şi gramatici rĕi, dar buni politici.

La acusa lui Hélfy, că ministrii comuni s'ar fi amestecat în afacerile interne a le Ungariei, rĕspunde Tisza, că sûnt afaceri interne, a căror decidere poate avè influenţă asupra politicei esterne, pentru aceea trebue consultaţi şi ministri pentru afacerile comune. În casul de faţă însĕ ei nu s'au amestecat, ei au dat mână liberă guvernului ungurescu.

Ce se atinge de insignii, guvernul ungurescu nu acceptează punctul de vedere al Croaţilor, după cum susţine Szilágyi, căci Croaţii pretind insignii cu inscripţii, pre când dênsul, — Tisza propune insignii fără nici o inscripţie.

În celelalte insigniile cu inscripţie croată dela 1868 încoace nu Tisza le-a afigiat. Se roagă a se primì propunerea guvernului, de a pune insignii fără nici o inscripţie.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Septemvre

Desbaterea afacerei croate în casa deputaţilor Ungariei se continuă. Contele Apponyi, ca representant al oposiţiunei moderate, în discursul sĕu, a presentat dilemma: Sau că n'a fost nici un motiv pentru abaterea dela practica de 15 ani spre a provoca un conflict ponderos, sau că sûnt motive ponderoase pentru abatere, şi atunci capitulaţiunea înaintea Croaţiei propusă de Tisza, nu are nici un temeiu. De mare interes a fost discursul lui Polit. „N. fr. Presse" îl caracterisează ca o oglindă a cugetelor din capetele naţionalilor estremi şi acestea dovedesc, că cei de o părere cu Polit, ca şi croaţii, consideră retirarea lui Tisza ca una, ce nu vine de voie bună.

În sinul deputaţilor dietei unguresci s'a format un club antisemitic sub conducerea lui Istoczy, Onody, Ivan Simony şi Széll.

„Nemzet" anunţă, că ministrul de finance al Ungariei, Vineri sau Sâmbătă, va espune budgetul de pe anul viitoriu. Tot „Nemzet", într'un articol, în care discută activitatea dietelor austriace, împută guvernului Taaffe descompunerea referenţelor de stat, cari împedecă consolidarea monarchiei, şi simţemêntul de a aparţinè aceleiaş monarchii.

Din Croaţia şi anume din Agram a venit eri scirea despre un esces nou. Miliţia cu baioneta a trebuit sĕ cureţe strada Gundulici de mulţimea tumultuantă. Causa acestui tumult a fost faima, că insigniele se vor depărta pe cale oficială. Cu ocasiunea aceasta s'a arestat un lucrătoriu.

Polonii era pe acì sĕ capete armată naţională cu scop de „a apăra monarchia de Rusia." Dacă „D. Ztg." este bine informată, atunci monarchia ar fi scăpat de primejdia acestei apărări, căci polonilor li s'ar fi dat dela Viena sĕ înţeleagă, că va fi mai folositoriu şi pentru poloni şi pentru monarchie, dacă se vor lăsa de aventura lor. „Prolom" foaie ruteană, declarase scurt şi precis, că rutenii sûnt gata a jertfì pentru monarchia austriacă avere şi sânge, nu vor întra însĕ în şirurile armatei polone cu nici un preţ.

Principele Bismarck a respuns la o telegramă, ce i s'a adresat cu ocasiunea festivităţilor dela Niederwald: „La salutările D-voastre amicabile respund cu dorinţa, sĕ se împreune toate elementele naţionale mai mult ca până acum spre a esecuta problemele cele mari, ce imperiul german are sĕ îndeplinească.

„Le petit caporal" anunţă întoarcerea principelui Jèrome Napoleon la Paris şi raportează tot de o dată despre o conversaţiune a unui dr. Coignet cu principele în Biaritz. „Sûnt învinovăţit că aşi fi republican" ar fi ḑis principele Napoleon. „Ce vor sĕ ḑică cu aceasta? Va cineva sĕ asimileze pe un Napoleon cu un Jules Grevy sau cu un Jules Ferry? Ce a fost imperiul de la 1802 şi 1852? N'a fost el incarnaţiunea ideei republicane într'o unică persoană? Eu sûnt gata a'mi plebiscita mâne numele în societate cu numele Orleanilor şi cunosc Francia prea bine, ca sĕ nu mĕ tem de resultat... Fiul meu cel mai mare are tocmai sĕ termine anul de soldat şi el tocma mi-a mulţămit pentru introducerea cea aspră în datorinţele cele dintâiu ale unui frances. Folosul pentru el n'a întârḑiat. Fiii mei au priceput, pentru ce am vrut sĕ debuteze în viaţă dedicându-se din toată inima lucrărilor folositoare ale scoalei şi ale vieţei militare. Şi dacă în anii cei dintâiu s'au dedicat esclusiv lucrului, mai târḑiu vor fi resplătiţi prin simpatiile şi respectul ce, îl va da Francia şi pe care îi vor sci sĕ-l merite.

Conflictul dintre Spania şi Francia se consideră ca delăturat de la ordinea ḑilei.

Regele Serbiei oaspetă pe foştii sĕi ministri.

Dela Bucuresci se telegrafează de nou despre concentrări de trupe rusesci în Basarabia.

Dumineca s'a sfinţit palatul cel nou regal „Peleşul" la Sinaia în presenţa ministrilor şi a altor autorităţi înalte. La prânzul, ce a avut loc, regele

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Este ursul aşa aproape, întrebà el pe călăuzul sĕu, de n'am avè de ḑece ori timp a ne ocupa locurile în apropierea vizuinei sale?

— Rĕutăciosul este foarte aproape, respunse dannemanul. El nici când nu şi-a făcut cuartirul sĕu de earnă aşa aproape de casa mea. Eu atât de puţin am creḑut, că va fi acì, încât am trecut de ḑece ori peste gaura sa, fără a presupune, că am un vecin aşa frumos.

— E frumos dară ursul nostru.

— E unul din cei mai mari, ce am vĕḑut; dar sĕ vorbim încet: el are auḑ bun, şi la o îndepărtare de un sfert de ceas aude tot cuvêntul.

— Nu se sparie fetele dtale de o asemenea vecinătate? ḑise Cristian apropiindu-se de danneman şi slăbind din glas, ca sĕ-i placă, căci el găsea pretensiunile sale esagerate.

La întrebarea aceasta, Joe Boetsoi ridicà ţapăn capul sĕu gros dintre umerii cei laţi şi se uită la Cristian pe sub geană.

— Herr Cristian, fiicele mele sûnt fete cinstite, ḑise el sec.

— M'am îndoit eu despre aceasta, herr Boetsoi? ḑise Cristian cu mirare.

— Nu scii tu, replicà dannemanul opintindu-se a rostì numele, ce i se improtivea, nu scii tu că ursul n'are putere asupra unei virgine şi că, prin urmare, o fată cinstită îi poate scoate din ghiare capra sau berbecele fără teamă.

Pardon, dle danneman, aceasta n'am sciut-o; eu sûnt străin şi vĕd, că învĕţ în toate ḑilele ceva nou. Dar eşti dta sigur, că ursul are atâta castitate? Ai lua pe vre-una din fetele dtale cu dta în momentul acesta?

— Ba! muerile nu-şi pot înfrâna limba; ele gonesc vênatul cu gura. De aceea fetele şi nevestele n'au ce căuta la vênătoare.

— Dar, dacă ai vedè din întêmplare urmărind ursul pe o fată, nu te-ai spĕria? n'ai da cu puşca?

— Eu a'şi da cu puşca, ca sĕ capĕt pelea sa dar nu m'aşi nelinişcì de fetele mele. Eu îţi repet, că sûnt convins pe purtarea lor.

— Dar sora dtale a fost fără îndoială măritată?

— Măritată? ḑise dannemanul clătinând din cap.

Apoi el replicà cu un suspin:

— Măritată sau nu, Karina nu se teme de guri rele.

— Gurile cele rele vin până aici sĕ vĕ chinuiască, jupâne Joe? Aşi fi creḑut, că în deşertul acesta...

Dannemanul făcu din umeri şi işi încreţì fruntea fără a respunde.

— Ear am greşit cu ceva, fără voie? îl întrebà Cristian la câte-va momente.

— Da, respunse dannemanul, şi, de oare ce nu este bine a merge împreună, unde mergem noi acum avênd ceva pe suflet, eu vreau sĕ sciu, pentru ce m'ai întrebat, dacă Karina se teme de urs. Eu nu merg mai departe, până nu sciu dacă ai tu vre-un gând rĕu în contra ei sau în contra mea.

În faţa acestui apel la sinceritatea sa, făcut cu un fel de mărime antică, Cristian se simţea nedumerit a respunde. El cedase, intrebând pe Boetsoi de Karina, unui simţ de curiositate din cause misterioase pentru sine însuşi, ce nu le putea esplica. El află de bine a rectifica faptul.

— Jupâne Joe, ḑise el, eu nu te am întrebat, dacă sora dtale se teme de urs, ci dacă a fost măritată; eu nu vĕd in întrebarea aceasta nimic vĕtămător.

Ţeranul îl tulburà cu o privire grozav de pĕtrunḑĕtoare.

— Întrebarea nu mĕ vatămă, ḑise el, decumva poţi jura că n'ai auḑit, până n'ai venit la mine, o vorbă rea despre familia mea.

Carol a purtat un toast ḑicênd, că a întemeiat palatul ca semn durabil, că în România dinastia a prins rădăcini adûnci şi speră că poporul va considera palatul drept dovadă despre încrederea lui nemărginită în viitorul ţĕrei.

Călătoria dlui Brătianu.

(Încheiere.)

Şi Rusia, este adevĕrat, întêmpină cheltuelile de resboiu din propria ei economie, dar ea nu făcu aceasta decât numai, că creditul ei în streinătate nu era destul de serios pentru a-i permite sĕ contracteze un împrumut. Mai mult decât atât, sforţarea ce ea făcu atunci, o cufundă în nesce dificultăţi economice, cari nu pot fi puse la îndoială. România, din contră, continuă a prospera, fără nici un preget, dela finele resboiului.

„Aceasta ne probează, că acumulaţiunea capitalului în această ţeară este foarte mare, şi folosesce naturalmente la desvoltarea resurselor sale interioare şi la apĕrarea pământului la cas de trebuinţă.

„Datoria, la începutul ultimului an financiar, întrecea cu puţin 700 milioane lei, din cari, *grosso modo* 475, sau aproape douĕ treimi, se datorau construcţiunei liniilor ferate; 31 şi un sfert milioane fură avansate de stat pentru stringerea bonurilor rurale rĕmase, date proprietarilor ca plată pentru pământurile, cari constitue proprietatea ţĕranilor; şi 194 milioane aproape au fost împrumutate pentru trebuinţe generale şi pentru acoperire de deficite. Fiindcă datoria pentru plata pământurilor ţeranilor nu este în realitate, de cât avansată de stat şi fiind-că ea este rambursată de ţĕran, ea nu produse nici o sarcină nouĕ.

„Prin urmare, aproape cele trei sferturi din întreaga datorie se datoresc construirei de linii ferate; şi chiar cea mai mare parte din împrumuturile contractate dela 1864 s'au făcut pentru construirea de stabilimente de utilitate publică. Căile ferate, până aḑi, n'aduc nici un profit. Ele iau statului, pe fie-care an, o sumă considerabilă; dar trebue sĕ ne aducem aminte, că ele nu sûnt deschise traficului decât de puţin timp şi că venitul lor se va mărì naturalmente pe viitor. Ele leagă, apoi toate părţile ţĕrei cu Dunărea şi noul port Constanţa; şi principalele oraşe cu reţelele ferate austro-ungare şi ruse. În chipul acesta, ele apropie pe ţĕran de tĕrgurile profitabile, şi pune pe însăşi România în contact cu naţiuni cu mult mai civilisate.

„Influenţa lor, aşa dar desvoltând resursele ţĕrei şi întinḑênd comunicaţiunile sale, este foarte mare. Mai mulţi ani după unirea Moldo-Valachă, au întrecut cu mult veniturile, şi deficitele cari resultară, trebuiră sĕ fie acoperite prin împrumuturi repeţite. Cu toate aceste dela resboiu încoace echilibrul a fost restabilit între cheltueli şi venituri, echilibrul, care probează că situaţiunea materială a ţĕrei n'a făcut decât sĕ progreseze. Pentru anul curent, veniturile şi cheltuelile au fost evaluate la 123,425,000 lei. Tacsarea este încă puţin scientifică şi nu este de loc îndoios, că veniturile sĕ poată fi foarte mult mărite printr'o înţeleaptă reformă financiară.

„Principalele capitole dela cheltueli se rapoartă la datorie şi la armată. Totalul datoriei este de $39^{1}/_{4}$ % din cheltuelile toate şi totalul cheltuelilor pentru armată este de 22% astfel; că Datoria şi armata absorb aproape cele douĕ treimi din totalul cheltuelilor.

„O parte însemnată din venituri se datoresce domenielor Statului şi monopolului sărei şi tutunurilor. Taxarea actuală nu se sue decât la 197 $^{40}/_{100}$ pe cap. Nu esistă manufacturi, dar pământul este foarte bogat şi dă un mare escedent, după ce a servit consumaţiunei poporului. Aproape jumĕtate din cerealele recoltate se espoartă. Şi cu toate acestea, aproape a treia parte din suprafaţa ţĕrei este încă necultivată, ceea ce probează, că pământul nelucrat ce se află la disposiţia crescerei populaţiunei este destul de întins.

„Un viitoriu strălucit este deschis României, numai sĕ'şi poată manţine independenţa sa naţională. Poporul, ataşat guvernului sĕu şi legilor sale, este foarte industrios.

„Mari reforme s'au făcut, de când resboiul Crimeei procură Românilor controlul proprielor lor afaceri; ei au instituit un guvern tare şi respectat şi 'şi a făcut o armată instruită şi bravă.

„Am vorbit deja de marele lor cheltueli în linii ferate, care-i pun în comunicaţiune cu pieţile din lumea întreagă, şi le au permis, în mai puţin de douĕ-ḑeci de ani, de a încincì valoarea comerciului lor. Ei au adaus asemenea foarte mult la buna stare a lor materială, emancipând pe ţĕranii lor. Marii proprietari fură bine îndemnisaţi pentru munca fortaţă a ţĕranilor, de care fură lipsiţi atunci ţĕranii deveniţi proprietari, simţiră o nouă energie pentru agricultură şi au ridicat foarte mult prosperitatea ţĕrei. Numai 30000 agricultori, în tot regatul, nu sûnt proprietari. O altă împregiurare, cu totul independentă de România, a contribuit foarte mult la buna ei stare:

„Comisiunea europeană dunăreană, deschiḑênd gura Sulinei, a dat României un nou mijloc de comunicaţie cu restul lumii, — o altă cale mare deschisă comerciului ei esterior. Puntul slab al României este mica densitate a populaţiunei sale.

„Întinderea ţĕrei este aproape îndoit de aceea a Irlandei, dar populaţia abea trece peste aceea a acestei ţĕri; ea este, prin urmare, foarte rară şi cu toate că se măresce repede, ea va avè încă grave dificultăţi a combate pentru a'şi manţinè independenţa ei naţională.

„Tendenţa evenimentelor moderne este vedit pentru formarea de State mari. Cu toate acestea, populaţiunea română 'şi are limba ei particulară şi se află, prin urmare, în condiţiunile caracteristice unei naţionalităţi deosebite de aceea a populaţiunilor vecine, afară de trei sau patru milioane de Români, în Ungaria şi Basarabia, şi pentru cuvêntul acesta, nu va fusiona lesne cu ele.“

Articolul de mai sus publicat în „Times“, asigură „Telegraful“, că este şi pentru aceea interesant, pentru că cuprinde date şi cifre împrumutate de curênd guvernului engles de d. White, trimisul Englíterei în Bucuresci.

Din Bucovina.

Rădăuţi în 1 Octomvre n. 1883.

Corege-te însuţi, deacă vreai sĕ coregi pre alţii. Aceasta o aplec la preoţimea noastră bucovineană. Aci datoria este a predica în toată dumineca şi serbătoarea şi la toată ocasiunea. Dară ca predica preoţilor sĕ se prindă de om, trebue învĕţăturile, ce le dau, sĕ corespundă cu faptele şi cu vieaţa lor de toate ḑilele; altmintrea vorbesc în vênt, de ar şi eşì din gura lor cuvinte de aur. Aşa vorbesce în vênt, dacă preotul beţiv vorbesce de beţie şi-i feresce pre oameni de acest pĕcat de moarte; cel lacom vorbesce în vênt, vorbind de lăcomie, cel desfrênat predicând de vîrtutea înfrênării, cel leneş de siguranţă. Ca sĕ nu vorbească în vênt, fac cu minte preoţii, cari tac înaintea oamenilor de pĕcatele, în cari petrec înşişi. Dară apoi spuneţi-mi, aceasta înţelepciune păstorală sĕ fie causa, că preoţii bucovineni mai că tac de a valma şi nu predică? Că bisericile rĕmân mute cu sĕptĕmânele şi cu lunile, eară pe unele locuri, că nu s'au auḑit predica de feliu? Ori-căruia om, încât pretinde a fi înzestrat cu minte, nu-i e permis a petrece timpul înzadar; dela preot însĕ se cere, ca sĕ fie activitatea personificată; de câţi preoţi bucovineni o putem ḑice aceasta? Activitatea preotului nu stă numai în facerea ceremonielor preoţesci. Acestea dela un timp, şi hăbăucii le ar putè face în mod mechanic. Preoţii adevĕraţi însĕ făcêndu-le trebue sĕ le însufleţească cu cuvêntări; o fac aceasta preoţii nostri? În adevĕr, e bine, ca sĕ-şi aducă ei aminte necontenit de cuvintele Mântuitoriului, carele ḑice: voi sûnteţi sarea pământului; ear dacă sarea se va strica, cu ce sĕ se sare? Şi eară: „voi sûnteţi lumina lumii!“ eară deacă lumina e întunerec, cum sĕ lumineze? „Nimene nu aprinde făclia şi o pune sub obroc, ci în sfeşnic, ca sĕ lumineze tuturor celor din casă. Aşa sĕ lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca sĕ vadă faptele voastre cele bune.“ Apoi sĕ-şi întipărească în inimă, ce ḑice s. scriptură: „Cel ce va face şi va învĕţa, acela mare se va chema în împĕrăţia ceriurilor“. Sĕ-şi mai aducă aminte preoţii noştri şi de cuvintele prorocului Ezechiil, carele vorbesce aşa în numele domnului:

„Fiiul omului! străjar te-am dat casei lui Israil; vei asculta deci cuvêntul din gura mea şi îi vei însciinţa din partea mea. Când voiu ḑice eu celui fără de lege: cu moarte vei murì, eară tu nu-i vestì nici vei grăì celui nelegiuit ca sĕ se intoarcă dela căile sale şi sĕ fie viu şi va murì nelegiuitul în fără de legea sa, sufletul lui îl voiu cere din mâna ta.“ Şi în alt loc mai ḑice: „O păstori ai lui Israil! Au nu pasc păstorii pre oi? Eată, laptele îl mâncaţi şi cu lâna vĕ îmbrăcaţi şi ce este gras, junghiaţi, dară oile mele nu le pasceţi! pre cea slabă nu o aţi întărit, pre cea bolnavă n'aţi vindecat-o, pre cea sdruncinată n'aţi legat-o, pre cea rĕtăcită n'aţi înturnat şi pre cea perdută n'aţi căutat-o. Eată eu sûnt asupra păstorilor şi voiu cere oile mele din mânile lor şi-i voiu oprì sĕ nu pască oile mele.“

Cum vor da samă preoţii bucovineni, de oile, ce ḑic că le păstoresc, eară în faptă nu le păstoresc ci le mulg? De aceea in poporul nostru lipsesce simţul relegios, şi face numai nisce formalităţi, de cari nu-şi poate da sama, de ce le face. E suprema oară, ca preoţii sĕ nu mai remână codateci ca până acum, ci reflectând la împregiurările, în cari trăim şi la îndetoririle, cari le au ca păstori sufletesci, sĕ se ridice şi sĕ păşească înainte cu crucea în frunte; altmintrea ne înnecăm şi perim cu ruşine, tot din vina noastră.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Budapesta, 21 Septemvre 1883 *) Domnule Redactor! De mult n'a fost capitala Ungariei în aşa ferbere ca în ḑilele aceste. Douĕ obiecte sûnt astăḑi la ordinea ḑilei aici în Budapesta, care ţin întreagă populaţia în ferbere. Afacerea cu Croaţia începe a se descurca încâtva, ḑic încâtva, căci deslegarea definitivă nu va urma curênd. În privinţa aceasta sĕ nu daţi creḑĕmênt ḑiarelor guvernamentale. Ele sûnt ca omul, a cărui boală de pept a intrat în stadiul din urmă. Viaţa lui constă din câteva ḑile, şi el totuşi se face a se mângăia, că

---

*) Întârḑiată Red.

Cristian, amintidu-şi vorbele maiorului, esită a rĕspunde şi Boetsoi replică.

— Ei bine, eu nu voiesc sĕ minţi. Tu n'ai nici o causă a-mi fi inimic, şi îmi poţi spune, ce ţi s'a istorisit despre copilul lacului.

— Copilul lacului! esclamă Cristian. Cine este copilul lacului?

Dacă nu scii nimic, nici eu n'am sĕ-ţi spui nimic.

— Totuşi, totuşi! replică Cristian... Eu sciu... Eu cred că sciu... Vorbesce-mi ca la un amic, jupâne Joe. Este copilul lacului fiiul Karinei?

— Ba, rĕspunse dannemanul, a cărui fisionomie se animă de o ecsaltaţiune singulară. El a fost al ei, dară nu l'a conceput şi nu l'a născut ca altele. Karina a avut nenorocirea, ce se întêmplă fetelor, cari trec peste starea lor socială şi cari cetesc în cărţile unei religiuni, ce noi nu mai avem voia a o cunoasce; dară ea n'a făcut rĕul, ce i se atribue. Eu m'am înşelat în privinţa aceasta ca şi ceialalţi, eu, care-ţi vorbesc! Era o vreme, eu eram încă tiner atunci, când voiam sĕ zdrobesc cu un glonţ capul unui bărbat, despre care Karina vorbea prea mult în visurile sale; dară Karina a jurat maicei sale şi mie, că ea urĕsce pe bărbatul acela. Ea a jurat pe Biblie şi noi am fost nevoiţi a i crede. Copilul fu nutrit în munţi de o căprioară blândă, ce mergea după Karina ca o capră. Ea a şeḑut mai mult de un an de ḑile singură cu el într'altă casă, ce o avem mai sus decât aceea, în care ai intrat tu. După ce copilul s'a înţĕrcat, noi l'am primit în casa noastră şi l'am iubit. El crescu, vorbea şi era frumos; însĕ, într'una din ḑile el s'a dus, cum a venit, şi Karina atâta a plâns, încât i s'a tulburat spiritul. Mult secret este în întêmplarea aceasta. Se scie, că sûnt femei, cari pun copii în lume dintr'un singur cuvênt, tot aşa precum l'a şi conceput, fiind-că au respirat prea mult aerul, ce-l agită coboldii noaptea pe lacuri. Karina a fost prea multă vreme acolo jos şi se scie, că lacul dela Waldemora este rĕu. Destul despre aceasta. E secretul lui Dumneḑeu şi secretul apelor. N'ai sĕ gândesci rĕu despre Karina. Ea nu lucrează, ea nu face nimic, ce s'ar simţì sau s'ar vedè într'o casă, dară ea este una din acele care, prin cunoscinţele şi prin cântecele sale aduce noroc familiei sale. Ea vede, ce alţii nu vĕd şi ce proroceşte ea, se întêmplă într'un fel sau în tr'altul. Am vorbit destul şi eu îţi ḑic, că am sosit în faţa flocosului şi acuma avem sĕ ne gândim la rĕutăciosul. Ascultă-mĕ bine şi apoi nici un cuvênt, nici chiar unul şi de ar fi vorba de viaţă...

— Şi de ar fi vorba de viaţă, ḑise Cristian emoţionat şi uimit de naraţiunea misterioasă a dannemanului, trebue sĕ-mi mai vorbesci de copilul acesta, ce l'aţi crescut la d-voastră. N'a avut el la degete ceva particular?

Faţa dannemanului se acoperì în ciuda frigului cu o roşaţă viuă.

— Eu ţi am spus, replicà el iritat, tot ce am voit sĕ-ţi spuiu. Dacă ai venit sĕ-mi mănânci pânea mea şi sĕ mi uciḑi vênatul meu, ca sĕ vatămi cinstea familiei mele, ia-te bine în seamă sau renunţă la vênătoare, herr Cristian, căci aşa adevĕrat, cum mĕ numesc Boetsoi, eu am sĕ te las şi singur cu rĕutăciosul.

— Jupâne Boetsoi, rĕspunse Cristian cu linisce, ameninţarea aceasta mĕ sparie mai puţin decât temerea a te întrista. Eu îţi dau voie a mĕ lăsa singur cu rĕutăciosul, decumva creḑi că aşa este bine: eu am sĕ cerc a fi mai rĕutăcios decât el; dară te rog sĕ n'ai opiniune rea despre mine. Noi o sĕ mai vorbim de treaba aceasta şi apoi vei înţelege, că nici când cugetul de a vĕtăma onoarea, familiei dtale n'a putut intra în sufletul meu.

— Bine, replicà danemanul; apoi sĕ vorbim de rĕutăciosul. Sau el o ia la fugă înainte de ce ajungem la vizuina sa şi apoi tu ai sĕ tragi asupra lui sau el acceptă şi se scoală în douĕ picioare. Tu scii, unde este locul inimei, şi cu cuţitul acesta bun ar trebuì sĕ-ţi tremure mâna, ca sĕ-l greşesti. La una sĕ bagi seamă, sĕ nu-ţi desarmeze mâna cea dreaptă înainte de ce s'ar apuca de braţul tĕu stâng, căci el vede foarte bine armele şi are mai multă chibzuială decât creḑi. Înaintează dară încet şi cu linişte, fără grabă. Până ce rĕutăciosul nu este rănit, el nu este obraznic, el nu stie bine, ce are sĕ facă. Uneori el mormoe şi te are numai catar de branchii. Aşa şi diarele guvernamentale.

E lucru caracteristic, că adevĕratele informaţiuni cu privire la afacerea din Croaţia le aflăm în mare mĕsură în pressa din Viena.

A doua afacere, care ţine întreagă populaţia în ferbere este procesul contra omorîtorilor fostului *„Judex Curiae“* Georgiu Mailath. De când se pertractează acest proces, descoperirile cele mai crâncene se perondează fără întrerumpere, şi cari aruncă multă lumină asupra miserei stări a moralităţii din timpurile noastre.

Statistica criminalistică este icoana cea mai fidelă, în care se oglindează starea morală a unui stat. A Ungariei se mai înmulţesce cu ucigĕtorii lui Mailath, fapt crud, care a mişcat lumea departe preste piscurile Carpaţilor.

În acest proces eri s'a pronunţat sentenţa. Cei trei vinovaţi sûnt condamnaţi la moarte prin „ştreang“. Mai ântâi se va esecuta sentinţa asupra lui **Spanga**, urmează apoi **Pitélyi**, şi pe urmă **Berecz**, husariul lui Mailath.

Cred că nu va fi fără interes a schiţa aici în scurt acest proces.

Depre persoanele din acest proces nu voiu mai vorbì. Telegraful Român s'a ocupat din destul cu ele, când s'a comis fapta şi când au ajuns în mâna justiţiei.

Ideea faptului criminal a fost a lui Spanga şi a lui Berecz. Întêlnindu-se ei într'o di, s'au vorbit între sine, că ar fi bine sĕ pună undeva mâna pe bani.

Nu după mult se întêlnesce Spanga cu Berecz şi ear vorbesc despre bani.

Atunci dice Berecz, că la stăpânul sĕu s'ar afla bani buni de ai fura. A spus că cheia dela cassă se poate găsì uşor, căci o ţine stăpânul lui în o măsuţă. Mai spuse că husariul, care a fost înaintea lui, a deschis cassa mai de multe-ori. El încă a probat însĕ nu i a succes a o deschide. A provocat deci pre Spanga sĕ cerce şi el, spre acest scop a chemat pe Spanga la sine, l'a ţinut ascuns în chilia sa de dormit, l'a condus în casă, ca sĕ probeze el a deschide cassa. Fiindcă nu le-a succes, de o camdată a lăsat lucrul la o parte.

Idea însĕ nu o au perdut dinaintea ochilor. Berecz a însărcinat pe Spanga sĕ-şi câstige o carte, de unde se vadă, cum se poate deschide cassa: Spanga a şi câştigat cartea, dar tot nu s'au putut folosì.

Atâta însĕ n'a ajuns. Berecz a îndemnat pe Spanga sĕ meargă la fostul husariu al lui Mailath, şi sĕ-l întrebe, cum se deschide cassa.

Spanga a căutat pe fostul husariu, dar nu l'a aflat nicăiri. Au făcut dar alt plan. Dacă nu pot deschide cassa, cel puţin sĕ iau banii, câţi are Mailath la sine. Esecutarea acestui plan s'a concredut mai întâi numai lui Spanga singur, că adecă sĕ întrenoaptea în dormitoriul lui Mailath. Spanga însĕ singur nu s'a încredut în puteri. S'au înţeles prin urmare, ca ambii legaţi cu ştergare spre a nu fi cunoscuţi, vor întra noaptea în dormitoriu, vor lega pe stăpânul lui Berecz, i vor înfunda gura, i vor lua banii, şi vor cerca a deschide cassa. Însĕ nici acest plan n'a ajuns până la esecutare. Au vĕdut că doi nu vor fi destui, că nu vor avè numai de a fura, ci încă şi alt ceva vor avè de lucru.

Pe vremea aceasta Spanga nu era în serviţiu. A anunţat deci pe Berecz, că el întră în serviţiu. În 22 Martie vine Berecz la Spanga, şi neaflându-l acasă i-a scris o epistolă, în care i spune, că trebue sĕ esecuteze planul făcut faţă cu Mailath, sĕ nu între deci în serviţiu, căci atunci din tot lucru nu se alege nimica. A mai mers încă odată Berecz la Spanga şi neaflându-l acasă i-a lăsat vorbă sĕ meargă la Buda. În Dumineca Paştilor s'a şi dus Spanga la Buda. La aceasta ocasiune a amintit Spanga, că şi Pitèly 'şi bate capul la hoţii, şi el a dis, că trebue câstigaţi bani chiar şi prin omor, numai bani sĕ fie. La aceasta a respuns Berecz: *„Acela e bun“* trebue chemat numai, spune-i numai sĕ vină.

S'a şi întêmplat. A venit Pitély, însĕ fiindcă atunci erau mai mulţi de faţă, n'a spus Berecz lui Pitély nimica despre acest lucru. Atunci Spanga cu Berecz s'a dus la Buda şi s'a înţeles, ca în diua următoare sĕ vină Spanga şi Pitely la Berecz. Atunci încă n'a putut sĕ easă Berecz la ei, le a aruncat o ţidulă pre fereastă, în care le scrie, ca sĕ vină pe diua următoare. S'au dus a doua di şi s'a întêlnit cu Berecz, care venea dela postă. Pe vremea aceasta Pitely scia numai atâta, că Berecz are ceva de gând.

Mercuri a vorbit apoi Berecz şi cu Pitély dicêndu-i: „dacă eşti om poţi pune mâna pe bani.“ A spus, că la stăpânul lui sûnt bani, i-a spus că trebue luat aspru, sĕ-l lege bine, sĕ-l ducă la cassă, ca sĕ o descuie şi numai, dacă va fi de lipsă sĕ-i stângă viaţa.

S'au decis, ca între 7—8 oare sĕ vină cu Spanga la palat. Aceştia au şi venit între 7 şi 8. Berecz a venit jos, a trimis pe portariu după sugări, şi în restimpul acesta a condus pe Spanga şi Pitely în chilia sa, i a pitulat acolo, au făcut impreună cu ei toate pregătirile, şi că ce precauţiuni trebuesc luate; le-a spus că trebue sĕ meargă mai întâiu în chilia de scris a stăpânului sĕu, de acolo vor încuia uşa, care conduce în antişambră, vor lega o funie de balcon, apoi vor întra la el şi vor cere bani, 'l vor lega, i vor înfunda gura şi vor sci ei, ce sĕ facă.

Înainte de a întra la stăpânul lui, le-a dat ştergare, ca sĕ-şi acopere feţele. I'a mai făcut atenţi sĕ aştepte până se va face linisce.

Punct la 1 oară le-a făcut semn sĕ între, au închis uşa după ei, şi ei după instrucţiile avute au întrat în dormitoriul lui Mailath.

Mai întâi a întrat Spanga. Mailath şedea şi moţăia. S'a dus până la pat fără de-al fi observat; Mailath l'a privit mai întâiu fără de a i dice un cuvênt, însĕ la cuvintele lui Spanga *„Am venit Măria Ta după nesce bani,“* a sărit din pat şi a început a se lupta cu Spanga. Atunci Pitély i-a sărit pe la spate, şi l'a împins. Mailath s'a întors acum asupra lui şi a început a se lupta cu amândoi. L'au pus jos, Spanga i-a băgat pumnul în gură. Mailath a început al muşca, şi atunci la provocarea lui Spanga i-a dat Pitély ştergariul, cu care i-a înfundat gura. Pitèly i a legat apoi mânile şi picioarele, i-a pus ghilţul în gât şi l'au sugrumat. Au luat cheia, însĕ n'au putut deschide cassa, i-au luat prin urmare numai unele scule, precum inelul, orologiul cu lanţ cu tot, banii disponibili şi s'au dus.

Atâta pe scurt. Faptele acestea a fost recunoscute de însĕşi făptuitorii.

Conform prescriptelor legei, s'a denumit pentru fiecare delicuent apărătorii din oficiu, cari şi-au împlinit cu multă conscienţiositate misiunea lor.

Afacerea cu Croaţia se pune mâne la ordinea dilei în camera deputaţilor.

Varietăţi.

* Escelenţia Sa P. Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul, însoţit de P. Archimandrit şi Vicariu archiepiscopesc Nicolae Popea şi de P. Protosincel Dr. Il. Puşcariu pleacă cu trenul de seară la Seghedin spre a participa la întêmpinarea monarchului.

* (Ordinea) în care vor fi primite deputaţiunile spre întimpinarea monarchului în Seghedin este, după „Ung. Post“: deputaţiunea rom. catolică, condusă de archieppul Haynald; cea gr. cat., condusă de archieppul Vancea; cea gr. or. serbească, condusă de Archipatriarchul („Ung. P.“ nu se mulţămesce nici cu patriarch, când e vorba de metropolitul) serbesc Angyelics; cea gr. or. română, conduse metropolitul Miron Romanul; cea reformată, condusă de eppul Révész; cea luterană de superint. Szeberenyi; cea israelită, condusă de Dr. Várhegyi etc. ect.

* (Postal.) Direcţiunea postală din loc a deschis concurs pentru ocuparea locului vacant de magistru postal din comuna Arpaşul inferior (comitatul Făgăraşului) pe lângă contract de oficial şi 100 fl. cauţiure. Emolumentele sûnt: 150 fl. salar fics pe an şi 40 fl. pauşal de cancelarie. Petiţiunile sûnt a se adresa în decurs de 3 Sĕptĕmâni dela terminul de publicare (5 Octombre st. n.) la direcţiunea postală din Sibiin.

* (Foc.) Marţi în 9/27 a lunei curente s'a aprins în strada bisericei, suburbiul Iosefin, o şură plină cu bucate. Estindêndu-se focul au mai ars o şură şi alte edificii economice. Activitatea pompierilor însĕ au localisat focul. Asemenea ne vin sciri de incendii din România, unde opidul Foltesci din judeţul Covurlui s'a prefăcut în cenuşă. Focul a durat 2 dile în continu. Locuitori sûnt în cea mai mare miserie.

* (Zăpadă.) Munţii Făgăraşului şi în parte ai Sibiiului sûnt acoperiţi de un vĕl alb de zăpadă. Vêntul suflă rece. S'apropie earna.

* (Transport de arme rusesci în Bulgaria). Societatea de navigaţiune cu scop de a comunica între Odesa şi porturile române Galaţi, Brăila etc, înfiinţată de curênd de principele rus Gagarin a făcut un contract cu guvernul rusesc, în puterea cărui societatea se obligă, la transportarea a tot soiul de arme, recuisite de ingineri, artilerie etc. din Rusia în Bulgaria pe timp de pace pe jumĕtate preţul, ear în timp de rĕsboiu scutite de tacsă, şi în cas de lipsă chiar şi năile se obligă a le da cu totul în mâna statului militar. Ear guvernul rus va avè sĕ subvenţioneze această societate spre a putè face concurenţă societăţii „Lloyd“ din Pesta.

„Pester Lloyd“ privesce cu ochi jaluzi aceste episode din Orient, de sigur nu atât din punct de vedere politic, cât mai mult comercial.

* (De ce mor musulmanii de choleră?) Este sciut, că vara trecută a grasat epidemia cholerii prin Egipt şi în special din Cairo 'ş-a adunat mii de victime. Lucru caracteristic, ce s'a observat că arabii musulmani au murit într'un numĕr îndecit mai mare, ca creştinii. Luându-se deci o seamă de Arabi de gânduri de impregiurarea aceasta tristă s'au dus la duhovnicul lor cel mai mare, la „mufti“ îl întrebară, ce are sĕ însemneze acest desastru pe capul credincioşilor lui Ddeu şi a marelui profet?! Acesta 'şi ceru 24 de oare timp de cugetare; ear când veniră earăşi credincioşii sei le spuse, că i s'a arĕtat un archangel, venit din al 7 lea cer, care i-a vestit că s'a surupat un zid mare al paradisului şi avênd Ddeu mare lipsă de lucrători fideli a chemat pe cei mai plăcuţi dintre ai sĕi la zidit; şi aceasta e causa, de au murit mai numai musulmani şi foarte puţini creştini; Arabii se duseră mângăiaţi încâtva cătră casele lor, dar supĕraţi pe de altă parte de ce nu i a împărtăşit şi pe dênşii Ddeul lui Mohamed de distincţiunea a putè repara zidurile raiului. Beata simplicitas!

Loterie.

Mercuri 10 Octomvre 1883

Brünn: **30** **52** **63** **41** **66**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 9 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.60	119.50
Galbiu	5.67	5.68
Napoleon	9.51½	9.50
London (pe poliţa de trei luni)	119.95	120.

---

lasă sĕ te apropii. Încât pentru mine, eu am obiceiul a-i vorbì şi ai promite, că nu-i fac nici un rĕu: asta nu însĕmnează a minţì, decât pe un dobitoc. Eu îţi dau dară sfatul a-i dice vr'un cuvênt linguşitor: el are destul spirit, ca sĕ priceapă că-l linguşesci, dară n'are destul sĕ gâcească că-l înşeli. Şi acuma, aşteaptă până ce vĕd, dacă domnii aceştia ţin bine direcţia trebuincioasă, ca sĕ încungiurăm vizunia: căci dacă ne ar scăpa dobitocul nouĕ, n'are sĕ scape celoralalţi. Eu mĕ reîntorc în cinci minute.

Cristian rĕmase singur într'o situaţiune stranie. Dela căscioara dannemanului, ei făcuseră cam un mil şi jumĕtate în sinul unei păduri dese şi minunate, pe culmea ondulată şi largă a muntelui. Abondanţa de arbori frumoşi în regiunile aceste şi greutatea transportului spre esploatarea lor sûnt causa prodigalităţii, ca sĕ dicem, despreţuitoare, ba ai putè chiar dice profane, cum sûnt tratate productele aceste nobile ale deşertului. Pentru ca sĕ se facă cea mai mică unealtă, cea mai mică jucărie (păstorii dalecarlieni, ca şi cei din Sviţera, taie şi scobesc foarte abil lemnul reşinos) se jertfesce fără regrete un uriaş verde şi adese-ori, pentru a evita osteneala de al tăia, i se dă foc la trunchiu: cu atâta mai rĕu, când incendiul se lăţeşte şi prăpădesce păduri întregi! În multe locuri se vĕd batalioane de uriaşi negri ridicându-se din zăpadă, sau vara, dintr'un plan de cenuşe. Sûnt trupini arse, ce nu mai servesc drept ascundiş nici unui animal; acolo domneşte tăcerea şi nemişcarea morţii*) Aceia, cari vênează în Rusia se plâng că găsesc în pădurile minunate ale Nordului aceleaşi neîngrijiri şi aceleşi profanaţiuni.

Locul, unde se afla Cristian, nu era nici ars nici tăiat; el oferea o scenă de resoluţie mai puţin supĕrăcioasă, spectacolul unei părăsiri imposante şi unei destrucţii grandioase, din unicele cause a le naturei: vechimea arborilor, surpările solului, trecerea viforilor. Era aspectul unei păduri virginale, cuprinsă de ghiaţa plutitoare a mărilor polare. Bradii cei mari zdrobiţi şi uscaţi se rădimau pe vecinii lor verdi şi drepţi, cărora le rupseră vêrfurile şi ramurile cele mari, cădênd pe ei. Stânci grozave se rostogoliseră pe prăvălişuri, rupênd cu sine o lume întreagă de plante, ce se încercau a mai trăì strîmbe şi rupte, sau a se renasce pe remăşiţele aceste comune. Dela acest potop au trecut deja mai mulţi ani, căci mesteacănii tineri cresceau pe grămădirile aceste de petriş şi de sol adus dintr'alte părţi. La vêntul cel mai lin se legânau pe arborii aceştia, deja frumoşi, sloii din vêrfurile ramurilor uşoare şi atêrnătoare, cu un sgomot rapid şi sec ce amintea sgomotul unei ape, ce trece peste petricele.

(Va urma.)

---

*) Numai în timpurile mai nouĕ este statul ocupat, poate prea târziu, a opri desvataţiunile aceste în Svedia.

Nr. 214. [547] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învěțătoriu adjunct la scoala română gr. or. confesională din comuna Gurarîului se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

1. Salariu anual de 200 fl. pre carele va avè al ridica pre lûngă cuită regulată dela epitropia scolară pe pătrariu de an.

2. 5 orgii de lemne sau 35 fl. din cari va avè a încălḑi și scoala.

3. Cuartir liber.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisați ași așterne suplicele lor instruite conform prescriselor din vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliștei până la terminul sus indicat.

Gurarîului, 14 Septemvre 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliștei.

Nr. 3678. Scol. [548] 1—3

Prolungire de concurs.

Se prolûngesc până la 15 Octomvre st. v. următoarele concurse:

1. Pentru postul de învěțătoriu în Aciliu, protopresbiteratul Sibiiului, cu salariu anual 200 fl.

2. Pentru postul de învěțătoriu în Vidra de sus, protopresbiteratul Abrudului, salariu anual 250 fl.

3. Pentru postul de învěțătoriu în Sângătin, protopresbiteratul Mercurei, salariu 200 fl.

4. Pentru postul de învěțătoriu în Armeni, protopresbiteratul Mercurei, salariu anual 250 fl.

Sibiiu, 22 Septemvre 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Nr. 251 1883 [543] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunilor învěțătoresci la scoalele confesionale gr. or. din următoarele comune bisericesci în protopresbiteratul Têrnăvei inferioare, prin aceasta se escrie concurs cu terminul până la 10 Octomvre a. c. st. v.

1. Bobohalma cu salariu anual 150 fl. v. a.

2. Cetatea de baltă cu salariu anual 91 fl. v. a. dela popor.

3. Vidrasău cu salariu anual 60 fl. v. a. solvinḑi în 3 rate dela popor.

Cei ce voesc a competa la vre una din acestea stațiuni au ași așterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral.

Deagu, 12 Septemvre 1883.

În conțelegere cu comitetele parochiali respecive.

Daniil de Tamaș m. p.,
adm. prot.

Nr. 168 [545] 2—3

CONCURS.

Spre ocuparea postului învěțătoresc la scoala gr. or. din Săcădate, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs până în 15 Octomvre c. st. v,

Emolumentele sûnt:

1. 151 fl. în rate anticipative trimestrali.

2. Folosirea grădinei jumětate de lângă scoală, a cărei venit anual e 10 fl.

3. Cuartir în edificiul scoalei.

Dela concurenți sě cere se fie absolvat 4 clase gimnasiale și pedagogia și sě fie versați în tipiě și cântările bisericesci.

Cererile instruite conform prescriptelor legilor din vigoare sûnt a se așterne la subscrisul oficiu protopresbiteral.

Avrig 29 August 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului.

Nr. 197 [544] 2—3

CONCURS.

Spre întregirea stațiunilor învěțătoresci în următoarele comune din protopresbiteratul Orěștiei se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre st. v.

1. Vinerea salariu 300 fl. cuartir și lemne de foc.

2. Orěscioara de sus salariu 300 fl. cuartir și lemne de foc.

3. Balomir salariu anual 200 fl. cuartir și lemne de foc.

4. Acmar salariu 150 fl. cuartir și lemne de foc.

Cererile concursuali instruite conform prescriselor din vigoare a se adresa la oficiul protopresbiteral.

Orěștie 20 Septemvr 1883.

În conțelegere cu comitetele parochial concerninte

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 331 Scol. [533] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunilor învěțătoresci la scoalele confesionale gr. or. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu terminul până în 29 Septemvre a. c. st. v.

1. Costeni cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir în edificiul scoalei și 3 stângini de lemne, din cari se va încălḑi și scoala.

2. Dobric însoțită cu Dobriținașul cu salariu anual de 150 fl. v. a. din cari 100 fl. v. a. va solvì Dobricul și 50 fl. v. a. Dobriținașul.

3. Stoiceni au salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir și lemne trebuincioase.

4. Incu cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir și lemnele trebuincioase.

5. Borcut cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir și lemnele trecuincioase.

6. Mașca cu salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir și lemnele trebuincioase.

7. Peteritea cu salariu anual de 120 fl. v. a. cuartir și lemnele trebuincioase.

8. Văleni cu salariu anual de 130 fl. v. a. cuartir și lemnele trebuincioase.

9. Suciul de jos cn salariu anual de 100 fl. v. a. cuartir și lemnele trebuincioase.

Concurenții au a'și asterne cererile lor instruite conform prescriselor legei, la subscrisul oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, prin posta ultimă Magyar-Lápos.

Cupșeni în 9 Septemvre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Solnocului.

Samuil Cupșa m. p.,
protopresbiter:

Nr. 157. [537] 3—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Dobrei se publică prin aceasta concurs pe basa „statutului organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 și a instrucțiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Numěrul 191 §. 7.

Fiitorul protopresbiter ca atare va fi totodată și paroch în locul central al tractului, anume în opidul Dobra: dar numai după devenirea acesteia în vacanță fiind de present ocupată.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterale, cari stau din ajutorul de stat și din tacsele, ce incurg pentru ședulele de cununie, pentru visitarea comunelor tractuale, pentru procesele divorțiale și pentru alte speciale funcțiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa I-iu după devenirea ei în vacanță.

La postul acesta pot concurge bărbați apți și binemeritați pe terenul bisericesc și scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puțin de 8 clase gimnasiale sau reale cu testimoniu de maturitate au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, și au susținut cu succes bun esamenul riguros de cualificațiune; sau care după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre-un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificațiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însě concurge și fără testimoniul de cualificațiune profesorii de teologie și preoții chirotoniți înainte de întroducerea esamenelor de cualificațiune, dacă în celelalte au cualificațiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepțional mai pot concurge și fără prescrisa cualificațiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul și acurateța manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptățire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-și așterne suplicele de concurs la Veneratul Consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de 30 de ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“ alăturând câte o tabelă de cualificațiune, care sě conțină date esacte și speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) și locuința concurentului, anii etății, (anul, luna și ḑiua nascerei); studiele pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul și categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat și altele); studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora și esamenul de cualificațiune); servițiile de până acum pe terenul bisericesc (timpul locul și categoria acelora); în fine cunoscința limbilor și alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sě se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice și de maturitate, testimonii teologice și de cualificațiune, atestate de servicii bisericesci și eventualminte toate altfel de recomandări.

Dobra la 29 August 1883.

Comitetul protopresbiteral al tractului Dobrei.

Ioan Papiu m/p., **Romul** de **Crainic** m/p.,
pres. comit. protop. notar.

Nr. 318. [538] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Lupu, protopresbiteratul Mercurii, aproape de Blaj, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosința a 3 juguri de pământ arătoriu și un jug și jumětate fênaț, lângă care se vor mai cumpěra alte 5 juguri din banii bisericii, însě numai în decurs de 3 ani.

b) Dela 45 de familii câte 20 de litre cucuruz sfărmit, din care a treia parte este a cantorilor.

c) Dela 45 de familii câte una ḑi de lucru, din cari a treia parte asemenea se dă cantorilor.

d) Venitele stolare regulate.

Toate acestea la olaltă dau calculate în bani un venit de 256 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parochială corespunḑětoare, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a'și adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul sus indicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.

Mercurea la 25 August 1883.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

Nr. 225. [336] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunei învěțătoresci din comuna bisericească gr. orientală din Petroșeni, în protopresbiteratul Hațegului, se deschide prin aceasta concurs cu terminul până la 15 Octomvre a. c.

Emolumentele sûnt:

Salariu anual 200 fl. cuartir și lemne de foci.

Cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare sûnt a se așterne la subscrisul până la terminul sus amintit. Se vor preferì acei concurenți, care pe lângă cunoscințele de scoală vor mai avè și pracsă în tipicul bisericei.

Hațeg la 15 Septembre 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial

Ioan Raț m. p.,
protopresbiter.

Nr. 3033 civ. 1883. [549] 1—3

Publicațiune.

În causa comasării hotarului comunei Simciel (Szancsal) pentru începerea lucrărilor, anume, pentru regularea representațiunei, alegerea unui inginer și pentru compunerea unui preliminar de spese se defige de termin ḑiua de **11 Decemvre st. n. 1883 oarele 10 a. m.** în locuința judelui comunal din Simciel, cu acel adaus, că absența părților interesate nu va împedeca ținerea pertractărei.

Elisabetopole, 30 Septemvre 1883.

Tribunalul reg.

Kelemen m. p.,
jude.

Nr. 4398 civ, 1883 [550] 1—3

Publicațiune.

La rugarea lui Desideriu Weér în privința concesiunii comasării generale a hotarului Coldău (Kudu) ficsându-se terminul pertractărei pe ḑiua de **30 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** la fața locului în comuna Coldău, cei interesați sûnt citați prin aceasta, a se presenta în persoană, sau prin representanții lor la terminul și locul prefipt, cu aceea, că absența cui-va dintre interesați se va privì de consimțire, și că rugările pentru comisiunea de comasare le pot cerceta la subsemnatul tribunal și la antistia comunală.

Din ședința din 1 Septemvre 1883 a tribunalului reg. din Dej.

Nr. 4407 civ. 1883. [551] 1—3

Publicațiune.

Tribunalul din Elisabetopole aduce la cunoscință publică, că în causa admisibilitătii comasării generale a hotarului comunei Chirileu terminul pertractării s'a defipt pe ḑiua de **21 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** în casa judelui comunal din loc. La care termin toți proprietarii comunei sûnt citați cu aceea observare, că absența vre-unui dintre cei interesați în causă se va privì de consimțire din partei, și că esemplariul I a petițiunii se poate vedé la tribunalul regesc. Pertractarea va conduce-o Nicolau Székely jude reg.

Dat în Elisabetopole din ședința ținută în 1 Octomvre 1883 a tribunalului reg.

Nr. 3621—1883 civ. [542] 3—3

Publicațiune.

La rugarea věduvei Simo Ferencz în privința concesiunei comasărei generale a hotarului comunei Russu se pune termin de pertratare în fața locului în comuna Russu pe **5 Noemvre 1883 la 10 oare înainte de mează-ḑi.** Cei interesați se încunoscințează cu aceea, ca sau în persoană, sau prin împuterniciți sě se presenteze la pertratare, căci absentarea unuia sau altuia se va considera ca consimțire la comasare. Rugarea pentru concesiunea comasărei stă părților în voie sě o vadă la tribunalul subscris, precum și la primăria comunei.

Din ședința tribunalului reg. din Dej ținută la 1 Septemvre 1883.

Sofalvi Lajos m. p.,
notar.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 114 Sibiiu, Sâmbătă 1/13 Octomvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Septemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Desbaterea afacerei cu Croația în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

După ministrul president ia cuvêntul ministrul de finance, contele **Szapáry**. Nime în lume nu i-a ḑis în parlament, că purcederea lui e contra legilor. El e datoriu cu clarificări Ungariei, ca ministrul Ungariei și Croației (Din stânga estremă: numai aici este responsabil) ca ministru al Croației. Afară de parlament însĕ s'au adus învinuiri, că purcederea lor e contra legilor, pentru aceea 'și va desvolta punctul sĕu de vedere.

După părerea vorbitorului în sensul §. 57 al articolului de lege 30 din 1868. se poate pretinde, ca în Croația pe insigniile comune sĕ se pună inscripții croate, căci după lege limba croată e limbă oficială. Cu toate acestea legea nu ḑice, că pelângă limba croată nu poate fi și cea maghiară (aprobări generale). Și în Budapesta pe edificiul ministrului croat pe lângă inscripția maghiară este și croată, fără a fi scos ochii cuiva. Poate deci ḑice guvernul cu tot dreptul, că aceasta nici pentru Croația nu face gravamen.

Cu toate că procederea și-o consideră și astăḑi de legală primesce espedientul propus.

Legalitatea acestei afaceri o a recunoscut nu numai guvernul unguresc, ci și cel croat încă dela anul 1880. De atunci până acuma nime nu o a tras la îndoeală. Mai mult, guvernul din Croația după afigiarea inscripțielor unguresci la 8 August, cu 5 ḑile mai târḑiu ḑice, că poporul croat e cu mult mai loial, decât sĕ remonstreze contra statului. Astfel era situațiunea înainte de afigiare.

Ministrul amintesce, că la oficiele unguresci de vamă din graniță sûnt inscripții croate, ca și când Croația și față cu streinătatea ar fi țeară autonomă, ceea ce nu este, căci în afară esistă numai insigniele Ungariei. Aceasta nu o a putut suferì oratorul. Din aceste motive a purces și în afacerea din cestiune. Din considerare, ca sĕ nu fie prea provocator, n'a purces radical, ci a lăsat practica veche ordinând, ca numai unde se vor pune insignii nouĕ sau unde nu sûnt inscripții, numai acolo sĕ se pună inscripții unguresci și croate.

Astfel de insignii s'au afigiat în Iunie, 1882, în Esseg pe edificiul direcțiunei financiare, asemenea încă în șese locuri ale Croației, fără a fi reflectat cine-va la această împregiurare.

S'a afirmat că insigniile cu inscripții maghiare în Croația s'au suferit numai pentru cuvêntul, că n'a sciut lumea despre ele. Nici aceasta nu este adevĕrat. Insigniile au fost puse pe edificii publice, încât lumea le putea vedè de câte-ori mergea sĕ solvească dare. Peste acestea guvernul autonom din Croația dto. 12 Septemvre 1882 a cerut informațiuni cu privire la insigniile cu scrisoarea duplă din Esseg, ca la o eventuală interpelare sĕ scie, cum sĕ respundă. Toate acestea dovedesc că în Croația limba ungurească n'a fost atât de necunoscută.

Revenind la afacerile financiare din Croația vorbitoriul ilustrează trista situațiune a financelor în Croația, din cari se vede că nici Croația nu e mai derangiată în finance, ca Ungaria.

Și în Croația, ca și în Ungaria darea se statoresce și încasează prin oficiele comunale, și inspecția asupra acestora cade în competința oficielor politice. În Croația sûnt 542 de comune politice, în care la 1880. s'au constatat 128 de casuri de abus din partea antistielor comunale, așa că aproape tot în a patra comună obvenia câte un cas de abus. Din aceste 128 de casuri de abus 121 cad în sarcina direcțiunei financiare, căci aceste sûnt responsabile pentru esactitatea încassărei, prin urmare defraudațiunile în sumă de 56,000 fl. au trebuit sĕ le plătească ele.

Ministrul voesce, sĕ se clarifice odată situațiunea și în privința aceasta, și ea se poate clarifica numai, după ce se va restituì constituția, după ce se va delătura guvernul escepțional de acuma. Pentru aceea primesce propunerea făcută de ministrul president Tisza.

Între vorbitorii următori vom schița cele ḑise de Apponyi, Dr. Polit și ministrul president Tisza.

Contele Apponyi aruncă mai întâi privire asupra cartei etnografice a Croației. Croația ḑace la poalele insulei balcanice și este mai espusă bântuelilor vulcanice. Istețimea bărbaților de stat unguri se va dovedì, când vor scì ținè ecuilibrul între Ungaria și Croația nu numai în privința materială, ci și morală. Constată, că tocmai terenul cel mai acomodat pentru aceasta, instrucția nu este în mânile lor.

Dênsul nu va critica guvernul în faptele sale. Nu va reflecta nici la cuvêntarea lui Tisza din Oradea mare, va vorbì însĕ în ce privesce ceruta plenipotență a guvernului de a lucra pe viitoriu, după cum îl taie capul.

Guvernul unguresc n'a asuprit Croația nici odată. Insigniile cu inscripții duple n'au putut da ansă la displăceri. Dacă afigiarea de insignii cu inscripții duple ar fi fost călcare de lege, deputații ar fi trebuit, sĕ-și ridice glasul în dieta Ungariei. N'au făcut aceasta prin urmare nu și-au împlinit datorința: La casul contrariu tăcerea lor documentează, că ei nau luat lucrul serios, după cum ar fi trebuit sĕ-l ia.

Se mai ḑice, că guvernul unguresc calcă în picioare pactul dela 1868. Pentru ce nu și-au ridicat deputații croați vocea în parlament și în privința aceasta? Ce se atinge de trista situație a financelor, aceea e nu numai în Croația, ci și în Ungaria miserabilă. Și dacă se face revoluție pentru esecuțiuni de dare, Ungaria ar trebuì sĕ trăească tot în revoluții.

Punctul al doilea din propunerea guvernului nu-l poate primì vorbitoriul. Ministru de finance a afigiat insigniile și cu inscripție ungurească, ca sĕ simboliseze că Croația aparține Ungariei. Aceasta a fost act politic și foarte la loc. Prin propunerea ministrului se degradează statul unguresc, de aceea nu o poate primì, ci se alătură la propunerea lui Szilagy.

(Va urma)

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

Acest loc sĕlbatic era sublim. Cristian vedea la o mie de urme de desubtul sĕu, elful sau stroemul (așa se numesc toate apele curgĕtoare) presentând aceleași culori și aceleași ondulațiuni, ca și când n'ar fi fost înghețat. La îndepărtarea aceasta unui surd i-ar fi imposibil, a sci, dacă undele aceste nu curg cu sgomot, căci ochiul era înșelat cu desĕvêrșire prin culoarea închisă și metalică, crescută enorm de vêrtejuri albe ca spuma. Pentru Cristian, a cărui ureche ar fi auḑit sgomotul cel mai lin din fundul abisului, aspectul agitat a acestui torent năvalnic contrasta în mod particular cu tăcerea sa absolută. Nimic nu sămâna cu o lume așa petrificată de earnă. Și semnul cel mai mic de viață în tabloul acesta neclintit, o urmă pe zăpadă, sborul scurt și furtiv a unei paseri mici, pricinuește un fel de emoțiune. Surprinderea aceasta se preface aproape în spaimă, când un cerb sau o căprioară deșteaptă repede prin fuga lor rĕsunetele adormite a pustiului.

Și totuși, Cristian nu mai gândea în momentul acela la admirarea naturei, ci la pregătirile pentru lupta cu rĕutăciosul. Un cuget dureros și teribil neodihnea sufletul sĕu. Narațiunea bizară a dannemanului, la început foarte obscură prin limba sa necorectă, se limpeḑea și se lămurea în spiritul sĕu. Sibila aceea țĕrănească, sedusă de coboldii lacului, copilul acela misterios, crescut în câscioara dannemanului și dispărut în vêrstă de trei sau patru ani, alucinațiunile acele a memoriei, ce simțise Cristian în decursul prânḑului nu erau poate decât amintiri deșteptate de o dată...

— Da, își ḑise el, acum îmi revine memoria sau ilusiunea. Cele trei vaci perdute... acum vr'o două-ḑeci de ani, focul de pușcă, ce a oprit vaca a a patra... Par'că aud focul acela de moarte, par'că vĕd pe bietul animal cum cade, par'că simț impresiunea durerei și a milei, cum o simțeam odinioară; aceasta a fost poate prima emoțiune în viața mea, aceea ce deșteaptă în noi viața simțurilor. O Doamne, par'că o lume întreagă uitată se deșteaptă și se ridică înaintea ochilor mei! Mi se pare că scena aceasta s'a petrecut acolo, jos în dosul stâncei aceia, pe marginea acelui coborîș ascuțit și roșatec. Așa mi se pare! fost'am eu sau sufletul meu într'o viață anterioară?... Dară, dacă sûnt eu, cine este tatăl meu? Cine este bărbatul acela, pe care dannemanul era sĕ-l ucidă, pe când bănuiala nu era încă adormită prin superstiție? Pentru ce sibila poate — maica mea — s'a înfiorat îndată ce a atins degetele mele? Ea era adêncită într'un fel de vis, ea nu mi-a vĕḑut fața, dară ea a ḑis că sûnt baronul!.. Și tocmai, când am întrebat pe dannemanul, dacă n'a avut copilul la mâni un semn particular, mănia și supĕrarea sa nu probează, că el a observat și înțeles semnul acela ereditar, poate mai aparent la copil, decât este acum la bărbatul vêrstnic? Ei, apoi și de l'ar fi observat astăḑi la mine, spiritul sĕu este departe de a face o combinație. Nici în gând nu i-a venit a se încerca a mĕ recunoasce. El n'a vĕḑut în mine decât un strein curios și batjocoritor, care l'a întrebat de secretul familiei sale și secretul acesta este rușinea sa; el mai bucuros face o legendă, o narațiune de ḑine. Îl vatĕmi, când bănuesci minunea ce o invoacă; îl superi dacă îi spui că copilul avea degetele ca acele ale baronului Olaus. Se ḑice, că nu vatĕmi decât prin adevĕr: dar așa am gâcit-o... N'a fost biata Karina înspăimêntată luându-mĕ drept seducĕtorul ei?

„Seducĕtorul ei! Cine scie? Bărbatul acela urît și desprețuit de toți i-a făcut doară silă. Ea va fi ascuns nenorocirea sa, ea va fi esploatat credința în spiritele perirei, pentru a împedeca pe ti-

Revista politică.

Sibiiu, în 30 Septemvre

Resoluțiunea propusă de ministrul president Tisza, după o luptă parlamentară de patru ḑile, a fost primită cu 187 contra 105 voturi.

Resoluțiunea aceasta se va desbate încă în sĕptămâna aceasta și în casa magnaților.

Cam la începutul sĕptĕmânei viitoare insigniile cele în douĕ limbi se vor lua jos în Croația. Dieta în sesiunea presentă va mai desbate numai budgetul și va alege pe membrii delegațiunilor. Cam pela 20 luna curentă casa deputaților va suspenda activitatea sa pe timpul delegațiunilor.

Ḑiarele au adus în ḑilele acestea telegrame despre un conflict ce ar fi avut loc, la Vulcan, între soldații români și austro-ungurescì. Era vorba ca soldații români ar fi ocupat o casarmă austr'o-ungurească, ridicată pe teritoriu românesc, și că soldații austro-ungurescì, în cele din urmă ar fi alungat pe români și parte din ei ar fi și prins. O telegramă de eri dela Viena anunță, că „Die Presse“ scrie: În sferele miliare de aici nu se scie nimic despre conflictul, (dela vama Vulcanului) dela fruntarie; acesta după împregiurările actuale este cu totul imposibil. De bună seamă se tractează numai de un astfel de conflict obicĭnuit pe la fruntarii, care este lipsit de ori ce consecență politică.

Împĕratul și împĕrăteasa Rusiei au plecat în 11 Octomvre n. la ameaḑi dela Koppenhagen.

Muctar pașa a făcut în ḑilele acestea o visită principelui de Bismarck în Friderichsruh. Visita aceasta a făcut sensațiune și este mult comentată de ḑiarele Germaniei. Acestea esprimă speranța că visita lui Muctar este un semn că influența germană a delăturat intrigele engleze și rusesci cu deosebire, prin care se suspecta Germania, mai cu seamă Austria, că ar avè tendențe de a alunga puterea otomană dincolo de Bosphor.

Dela Bucuresci aduc unele ḑiare scirea despre eventualitatea unei remanieri ministeriale; după care Dimitrie Sturza ar trece dela esterne la finanțe și în locul lui ar venì Boerescu G. Chițu dela interne la justiție în locul lui Stătescu, Brătiann s'ar retrage dela resboiu, care post îl va ocupa un militariu, ear Titu Majorescu ar ocupa ministeriul de culte și instrucțiune, dela care se retrage Aurelian.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Seghedin, 11 Octomvre n. Onorată redacțiune! Mare mișcare este în Seghedin, de când se apropie timpul pentru primirea Majestății Sale spre a vedè opera reconstrucțiunei acestui oraș, de și încă nu deplin finită, dară totuși au ajuns în acel stadiu, încât merită a cerceta acest oraș și a face o primblare prin ea. Spre mulcomirea tuturor acelora, cari și-au oferit denariul lor pentru reconstruirea acestui orașiu esundat, pociu împărtășì cu cunoscință liniscită, că acei bani au căḑut pe pămênt fructifer și s'au folosit pentru multe lucruri bune și frumoase, și sperăm cu toții, că va mulțămì și pe prea bunul nostru Monarch, ba îl va surprinde, că ce s'au ales din orașiul acesta plin de apă, de mocirlă, și de case ruinate, lutoase, când l'au vĕḑut esundat; dară cuvêntul Majestății Sale de atuncea la vederea atâtor ruine esclamat în fața lumii: „Seghedinul va fi mai frumos, de cum a fost“ susținênd speranța în amorțiții și desperații seghedineni, aḑi s'a intrupat si orașul se ridică ca un mândru fenice din cenușe bătênd cu aripile vesel prin simbolul unui vultur cu aripi deschise pe frontispiciul casei nouĕ magistratuale din piața cea mare a lui Szechény, frescurile din afară și din lăuntru cu picturile aurite atât a acestui edificiu, cât și a teatrului — cari ambe palaturi au constatat la 800.000 floreni — vestesc lumei, că gustul și frumosul dându-și mâna au ridicat orașul la nivelul orașelor mari.

Apoi scoala de fetițe cu turnul sĕu à la minaret, cea de băeți cu o fațadă elegantă, scoala reală, gimnasiul nou edificând și multe alte scoli populare și una civilă sûnt tot atâtea semne, că cultura au încolțit și aici, și dacă încă o speranță vechiă și ferbinte a Seghedinenilor, adecă înființarea și a unei universități, a căreia realizare o așteaptă ca sĕ fie din partea Majestății Sale cu ḑiua de 14 Octomvre st. n. a. c. ca ḑiua sosirei sale încoace anunțiață, se va împlinì, atunci își pot gratula Seghedinenii, dară atuncea și numai atuncea este opera reconstrucțiunei terminată.

Pentru că cei mai mulți în speranță, că Seghedinul va fi mai impopulat prin concentrarea mai multor oficii, a mai multei miliții, a unei table regesci, a urcării unui comitat și a unei universități, au clădit pe o estensiune de un mil pătrat case peste case, încât numĕrul edificiilor nouĕ de locuit se urcă la suma de 2633, cu loc de curte și clădiri economice la suma de 760 — cele cu 2 etage fiind 26, cu un etagiu însĕ 211 — și dacă această speranță nu li se va împlinì, atuncea nu numai că jumătate din locuințele imense vor remânè nelocuite, ci și statul va păgubi enorm mult din causă, că milioanele pentru edificări imprumutate nu vor aduce cametele recerute nefiind locuitori destui, carii sĕ folosească și plătească locuințele și pe cât ar fi bucuria de mare, că Seghedinul este reconstruit, pre atâta ar fi întristarea de mare, că jumĕtate orașul ar fi jertfă ruinei materiale!

Deci nu e mirare, că tot Seghedinul e în mare mișcare pentru sosirea monarchului și atât orașul ca municipiu, cât și orășenii civili și ca locuitori se întrec a face monarchului o primire imposantă și suprinḑĕtoare; nu crută osteneală, nici spese spre a împodobì toate stradele, casele publice și private îmbrăcându-le în vestminte serbătoresci; se compun banderii din cetățeni, din țĕreni și domni, parte pedestrii parte călăreți, parte în vestminte de coloare albastră deschisă, sau închisă, sau cafenie sau roșiă, toți ca husarii, cu săbii, cu pinteni și pene de cocoși sau de cocoare.

Am vĕḑut eri și aḑi o parte mare din ei cu steaguri vechi de celea dinainte de 1848, care serveau pentru garda civilă esercitând cu banda militară în frunte, cântându-le marșuri de ale lui Rakotzi și cele din 1848, încât mi se părea că vĕd mișcările din 1848 și pe cât ținuta lor marțială și figurile lor pitoresci făceau bună impresiune asupra privitoriului, pe atâta mĕ neliniscea resuscitarea unei suveniri neplăcute a unui resboiu de rasă, de carele sĕ ne ferească Dumneḑeu în a doua edițiune.

Am urmărit acest conduct de călăreți și pedestrași, că unde se duc? și am observat că se duc în biserică și acolo s'a ținut serviciu divin asupra steagurilor cari nu au avut lipsă de sfințire, fiind maide mult sfințite în taină, însĕ s'au făcut rugăciuni pentru martirii generali de honveḑi în 1849 spênḑurați, de oare-ce chiar aḑi e ḑiua martiriului lor.

Frumos preludiu la venirea Maiestății Sale încoace pentru hiperloialii și dinasticii maghiari!

La aceasta nu facem mai mult comentariu, se comentează de sine!

Este interesant a scì, că pe unde și sub care conduct va întra monarchul nostru.

Ca sĕ aveți însĕ o idee clară despre acest conduct, care se promite a fi foarte imposant, și ca sĕ cunoască și publicul nostru situațiunea Seghedinului reconstruat îmi permit a depune charta Seghedinului reconstruit în mâna on. redacțiuni spre studiare și vedere și în mână cu aceasta sĕ mĕ urmărească cetitoriul în descrierea conductului.

La gara călei ferate de stat, unde va fi întrarea, se ridică o poartă de triumf acoperită cu o cupolă grandioasă, precum nu au vĕḑut Seghedinul, încât aceasta costă peste 15,000 fl. v. a.

Această poartă va fi făcută de societatea călei ferate.

Va avè un baldachin de materie scumpă și bogat aurit; la ambele laturi douĕ altane (coridor) artificioase și pompoase.

Va fi cu covoare grele, draperii roșii și cu plante ecsotice împodobit. În transparente se vĕd monogramele Maiestăților Sale.

La întrarea porții vor fi bustele M. Lor Sale de piedestaluri bogat aurite și de flori ecsotice încungiurate.

Întreaga gară, edificiul sĕu, toate treptele vor fi cu covoare acoperite până la acel loc, unde orașiul ridică poarta sa de triumf în apropierea garei.

Anume din Viena sûnt chemați lucrătorii pentru aceasta.

Poarta de triumf a orașului va cuprinde loc dela gară încoace pe terenul gol și la colțul stradei raḑiale cu un fund artificios, coperind strada Vulpei și va avè o formă octogenă, în mijloc cu statua „Ungaria“, de 6 metrii înaltă, ținênd într'o mână cununa triumfală, simbolizând prin aceasta încununarea triumtală a monarchului.

De-aci încolo strada întreagă radială M. Pr. și strada cercuală „Tisza Lajos“ va fi de ambele părți provĕḑută cu stâlpi mari de braḑi roșu colorate și în vêrf cu mere și lance aurite în distanțe de câte 20 metrii, cari servesc parte pentru stegulețe, parte pentru ținerea (atârnarea) ghirlandelor crenguțele de brad legate dela un stâlp până la celelalt. Steguletele cu emblemele lor vor fi parte ungurescì, parte orășenescì, austriace (roșu alb) și bavare! Perhorescatul negru-galben n'are loc!

La capĕtul stradei radiale M. Pr., și la întrarea în strada cercuală T, L., unde se află terenul Gizella, se ridică altă poartă triumfală, pe a căruia arc 6 transparente cu monogramele Majestăților Lor vor strălucì și sub ele între țirade frumoase cuvintele Damneḑeu te-a adus!

La capĕtul stradei radiale T. L. unde se află edificiul direcțiunei finanțiale și se ivesce strada Mureșului chiar în fața Tisei se ridică alt arc de triumf.

În piața cea mare a lui Szecsény se va ridica un obelisc de 10 metrii înalt, pe carele se vor vedea emblemele fiescecărei industrii; pe un alt abelisc de 15 metrii înalt va fi o figură de gips turnată simbolisând irumperea esundării. Tot acolo

---

nĕrul sĕu frate danneman a se espune prin încercarea resbunărei în contra unui inimic prea puternic. Sêrmana femee! Da de bună seamă, ea îl urĕsce, ea îl teme încă și acum; ea a devenit prorocească, adecă nebună, de când cu desastrul ei; ea a avut un fel de crescere fiind că scie de rost vechile poesii ale țĕrei sale, și când se ecsaltă, ea găsesce în amintirea confusă a cântecelor aceste tragice accente de amenințare și de ură. În sfêrșit, fi-va vis sinistru sau comentar logic, eu cred a vedè aici degetul lui Dumneḑeu, care m'a adus la căscioara aceasta, de unde am fost răpit... Pentru ce și prin cine...? Fost-a dannemanul, călĕtorul neobosit, care m'a dus departe, ca sĕ scape pe sora sa de remușcări viuĕ, sau pe familia sa de o pată arḑêndă? Sau sĕ cred mai mult în jalusia femeei lui Olaus, după ipotesa raportată de maior?

Toate aceste gânduri se îmbulḑeau în creerii lui Cristian și sufletul sĕu era rănit de spaimă și de durere. Cugetul a fi fiiul baronului Olaus îl făcea sĕ-l urască și mai mult. Sub împregiurările aceste el nu putea vedè în sine decât inimicul cinstei și odihnei maicei sale.

— Cine scie, 'și ḑicea el, dacă n'a fost el însuși, care a pus pe cine-va, sĕ mĕ răpească, ca sĕ scape de vre-o promisiune sau de un angagiament dat jertfei sale? Ah! de ar fi așa, așì remânè aici. Fără a face sĕ mĕ recunoască, așì întra în serviciul dannemanului; prin munca și devotamentul meu așì face sĕ mĕ stimeze, sĕ mĕ iubească poate, familia aceasta, care este a mea și eu m'așì silì, a reda, de nu mintea cel puțin odihna, bietei sibile, pecum am isbutit a aduce linisce în visurile scumpei mele Sofia Goffredi. Bizară mai este soartea mea, ce m'a condamnat a avè douĕ maice alienate din desperare! Ei bine, condamnarea aceasta nemeritată îmi este o datorință impusă ca se ajung la vre-o resplată misterioasă. Eu o primesc. Karina Boetsoi nu-și amintesce, poate că și a perdut copilul, dar ea va găsì îngrigirile și scutul unui fiu.

În momentul acesta i se părea lui Cristian că îl chiamă cine-va. El privì înaintea sa și în toate părțile; el nu vedea pe nimenea. Dannemanul i-a ḑis sĕ-l ascepte, el trebuia sĕ vină: Cristian ezită; dar, după un minut, un țipet de spaimă îl făcu sĕ sară sĕ-și ia armele și sĕ fugă în direcțiunea glasului.

Sărind cu o agilitate miraculoasă peste arborii căḑuți, pe detrit întărit de ghiață și peste rădăcini uriașe încurcate, Cristian ajunse pe nesciute la douĕ-ḑeci de pași de vizuina ursului. Animalul teribil ḑăcea între el și vizuină; el lingea sângele ce colora zăpada împregiurul sĕu. Dannemanul sta în picioare în pragul peșterei, palid, cu părul drept în sus în vênt și cu mânile fără arme. Cuțitul sĕu, frânt în coastele ursului, zăcea lângă animal și în loc sĕ ia pușca din bandalieră și sĕ-l omoare deplin, Boetsoi părea fascinat de nu sciu ce spaimă sau legat de o precauție neesplicabilă.

Îndată ce observă pe Cristian, el îi făcea semne, ce acesta nu le pricepea; dară el gâci că n'are sĕ vorbească și ochì ursul. Din norocire, înainte de a trage, el ridică încă odată ochii spre Joe Boetsoi, care îi intima prin o gestă desperată sĕ nu tragă. Cristian intima pantomima sa întrebânduì dacă are sĕ-l jundhie fără sgomot și după un semn cu capul afirmativ, el merse drept spre urs, care la rândul seu se ridică în douĕ picioare mormoind întimpinândul.

— Iute, iute! de nu, sûntem perduți! strigă danemanul, care își luase pușca și părea că așteaptă ceva nevĕḑut din fundul vizuinei.

Cristian n'așteptă sĕ-i mai ḑică odată. Presentând spre îmbrățoșarea ceva slăbită a ursului rănit brațul sĕu înfășurat cu funia, el îi înfipse cuțitul în pântece fără a precugeta, că animalul ar putea cădè înainte și că era de lipsă a sărì repede în laturi, ca sĕ-i facă loc. Ursul căḑu din norocire în lături și trase pe Cristian cu sine, dară fără ca ghìarele sale întinse prin ultima opintire a vieței, sĕ-i fi apucat alt-ceva decât un colț a scurteicei sale. Înfundat așa în zăpadă și ca sĕ ḑicem așa în piaţă steaguri de 18 metrii lungi vor fâlfâì. Parcul înaintea casei oraşului împreunat cu edificiul sĕu de chirie va fi metamorfozat într'o grădină cu flori ecsotice.

Conductul deci va fi prin strada radială M. P. strada cercuală T. L., de acolo suceşte pe cheiul Tisei până la parc, din apropierea teatrului şi deacolo trece pe lângă teatru şi merge deadreptul prin piaţa cea mare în casa oraşiului cea de chirie.

Am sĕ observ mai departe că de ambe părţile drumului pe unde are se treacă conductul se înalţă 11 tribune foarte mari, care pot cuprinde cel puţin 1000 persoane pentru spectatori.

Conform programei Monarchul, sosesce Dumineca la 11 oare a. m., la 1 oară d. am. primesce omagiele deputaţiunilor şi corporaţiunilor, la 5 oare d. am. prânḑ de gală, la 8 oare seara teatre parè. În ḑiua următoare ante ameaḑi vizitarea diverselor edificii nouĕ publice, după ameaḑi preumblare cu careta regală în Ujszeged, care se poate numì praterul sau dumbrava Seghedinului. Seara iluminaţiune şi pirotechnică grandioasă.

A treia ḑi vizitarea întăriturilor (stavilelor) din pregiurul Seghedinului şi deschiderea solemnă a bibliotecei Şomogyi, carele au dăruit încă anul trecut la 70,000 de cărţi foarte preţioase oraşului Seghedin pentru universitatea ce se va înfiinţa. Seara la 8 oare bal grandios. Regele va remânè însĕ la bal numai până la 10 oare seara, pe când apoi cu tren separat pleacă indĕrĕpt.

Despre detaiurile conductului şi a unor edificii mai însemnate şi a încortelării Majestăţii Sale voiu scrie la timpul sĕu. — Altmintrenea vĕ voiu ţinè în curent despre toate lucrurile momentuoase din Seghedin. La revedere!

Varietăţi.

* *(Reuniunea femeilor române în Sibiiu).* Se aduce la cunoscinţă publică, că cu 1 Noemvre a. c. st. n. se deschide scoala elementară de fete de patru clase a reuniunei noastre, aici în Sibiiu, şi că s'a făcut îngrigire de cele mai bune puteri didactice la acea scoală.

Se provoacă deci părinţii respective îngrigitorii din loc şi din giur, ca dela 15 ale lunei curentei în colo, sĕ-si insinue fetele pentru primire, la presidenta reuniunei noastre, Doamna Maria Cosma (strada Baier Nr. 1.)

Sibiiu, 9 Octomvre 1883.

Comitetul reuniunei.

* (Ḑiar maghiar în Braşov.) „Pesti Napló“ află, că in curênd se va înfiinţa în Braşov un ḑiar maghiar sub redacţiunea unui domn oarecare Szterényi József sub titula „Brassó.“ „În Braşov — ḑice mai departe amintitul ḑiar — a făcut maghiarismul un pas însemnat înainte şi foaia nouă poate conta acì la un public frumos, şi afară de aceea chiar posiţiunea Braşovului la marginile ţĕrei face sĕ fie un lucru foarte dorit, de a fi însciinţat publicul maghiar despre cele de pe acolo prin un ḑiar maghiar.“

* *(Extra Hungariam non est vita).* Citām din „Ellenzék“ în traducere din cuvênt în cuvênt următoarele:

„Cu ocasiunea licitaţiunii publice ţinute în favorul erariului pentru 104 fl, şi 53 cr. încontra lui Mitru Fiţu, locuitor din M. Vălcău, s'a vêndut averea nemişcătoare preţuită cu 1223 fl. 50 cr. cu 20 ḑi: douĕ-ḑeci de cruceri, — asemenea proprietăţile lui George Szabo senior tot de acolo (preţurile cu 186 fl.) spre acoperirea pretensiunei erariale de 130 fl. s'au vêndut cu 10 ḑi: ḑece cruceri. Cumpĕrătoriul este domnul I. Adolf Kreuzer, inspector reg. de dare; el a cumpĕrat, dar nu pentru erar, ci pe seama sa.“ — Vĕḑênd astfel de lucru trebue sĕ strigăm „*Extra Hungariam non est vita*; şi *est vita, non est ita.*“

* (Datoria flotantă a statului) a fost după o dare de seamă a comisiunii ţĕrii instituită pentru controlarea ei, la finea lui Septemvre anul curent în note de stat de 1 fl.: 66,000,749 fl. de 5 fl.: 130,623,160 fl şi de 50 fl. 160,752,420 fl. mai departe în hârtii de saline 54,613,242 şi 50 cr. La olaltă 411,988, 598 fl. şi 50. cr.

* *(Rectificare.)* In Nrul 109 al „Telegrafului român“ sub titlul „Probă nouă de liberalism unguresc“ în darea de seamă despre ingerenţa organelor statului în afacerile Reuniunei învĕţătoresci din Turda şi Dej, la cererea P. Prot. S. Popescu, este a se rectifica că comisariul poliţian din Turda n'a fumat în totdecursul şedinţei din cigară; ear cele întêmplate în Dej, ca şi în Turda se refer numai la cererea actelor în limba maghiară.

* (Castelul Peleş.) Dumineca la ameaḑi, cetim în „Românul“, s'a făcut ceremonia înaugurării Patului dela Sinaia al Regelui Carol.

Ceremonia a început printr'un serviţ religios, făcut într'una din curţile Palatului şi sfinţirea apei. Emininţa Sa Primatul României a oficiat.

La acest serviţ au asistat Maiestăţile, Lor, vre-o 50 de învitaţi din toate corpurile statului o parte a unui batalion de vênători şi un numĕros public din Sinaia şi din Bucuresci.

După serviţiul bisericesc se cetì de către dl general Creţianu actul de nascere, ca sĕ ḑicem astfel, al acestui Castel. În acest act se cuprinde data, de când s'a pus prima peatră a temeliei, ḑiua de Dumineca, în care fu ocupat şi numirea ce i s'a dat de „Castelul Peleş“.

Actul s'a subscris de către Maiestăţile Lor şi de către toţi cei învitaţi.

Venind apoi la uşa palatului Maiestatea Sa Regele o deschise cu chieia, ce o avea asupră-i. Maiestăţile Lor întrară astfel cu Metropolitul şi cu toţi cei presenţi şi percurseră toate salele şi camerele castelului, cari fură stropite cu apă sânţită.

Aproape pe la 2 oare se servì prânḑul:

Invitaţii erau atât de numĕroşi, încât au trebuit sĕ se pue douĕ mese.

Când sosì timpul toastelor Metropolitul primat printr'un discurs binecuvêntà pe Regele şi Regina.

În urmă M. S. Regele se sculà, luà un pahar cu vin românesc, ce spuse că i-a fost trimis dela esposiţiunea Cooperatorilor din Bucuresci şi care fu servit la toţi oaspeţii.

M. S. spuse, că scopul pentru care a ridicat acest Castel în munţii Carpaţilor, a fost ca sĕ înfigă în pământul României temeliele locuinţei Sale, şi aceasta ca una din doveḑi, că legat este cu pământul şi cu sufletul acestei ţĕri, şi închinà pentru mărirea şi fericirea României.

Dnul Dumitru Ghica, ca preşedinte al Eforiei spitalelor, care este prima proprietară a terâmului Sinaiei şi ca preşedinte al senatului, ţinu un discurs bine simţit şi închinà pentru fericirea Regelui şi Reginei.

Dulcele poet al României, culegĕtorul Doinelor ce sûnt istoria sufletului român, dl Vasile Alecsandri făcu, în câte-va cuvinte, ceea ce putem numì sânţirea românească a Castelului, urând, după vechile deprinderi şi cu cuvintele strămoşesci şi poporale, toate fericirile dorite proprietarilor palatului.

Dl general Cernat, ridicà un toast în numele armatei.

În urmă preşedintele camerei. dl C. A. Rosetti, poftì şi dênsul în câte-va cuvinte toate fericirile ce se cuvin proprietarilor Castelului Peleş, cari au înfipt temeliele lui în rărunchii Carpaţilor, precum, prin faptelelor, au lucrat şi lucrează de a se într'unì cu aspiraţiunile, cu simţimentele, cu inimile tuturor românilor.

Serbarea în fine a fost din cele mai frumoase, căci era simplă şi de toţi simţită.

La această serbare s'a împărţit celor învitaţi şi o medalie în bronz, despre care dăm oare-cari deslușiri în scirile ḑilei.

La ameaḑi sosì la Sinaia un numĕr din cei cari au plecat la Paris şi din Viena la Constantinopole pentru înaugurarea noului tren Orient-expres.

D. C. A. Rosetti, aflând că printre acei călĕtori era şi d. Edmond About, s'a dus la gară la sosirea trenului spre a-l saluta şi a strînge mâna şi acelor dintre ḑiarişti, pe cari îi cunoscea.

M. S. Regele şi Regina luând cunoscinţă despre sosirea acelor însemnaţi călĕtori, a trămis pe unul din d-nii adiutanţi spre ai învita sĕ vie sĕ iea ceaiul, fără nici o ceremonie şi în veştmintele de călĕtorie.

Pe la patru oare veniră toţi acei domni, cu cari Regele şi Regina vorbiră şi în mai multe rênduri.

Ei viḑitară palatul conduşi de câţi-va din dd. adiutanţi.

Veniră apoi în Salonul pentru musică, unde M. S. Regina ţinea piano şi domnişoara Carlotta Leria cânta câte-va arii din operele italiane şi francese şi vr'o două din cântecele române, şi care fu aplaudată cu multă şi sinceră căldură.

De aici toţi trecură într'un alt salon, unde se servì ceaiul de către domnişoarele de onoare, şi Majestăţile Lor vorbiră mult şi pe rênd cu toţi strĕinii veniţi şi cu toţi învitaţii ḑilei.

Eată şi documentul despre Castelul Peleşului:

Eu, Carol I. Domn şi Rege cu Elisabeta Regina

după o silinţă neobosită de duoi ani, în luptă cu un terem nestatornic, străbătut de isvoare isbutit-am a pune, la poalele Bucegiului, temelia acestei clădiri, în anul mântuirei 1875, ear al Domnirei Noastre al IX-lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul rĕsboiului pentru neatârnarea României.

Întrat-am în această casă a Noastră în anul mântuirei, 1883, ear al Domnirei Noastre al XVII-lea datu'i-am nume:

„*CASTELUL PELEŞULUI*“.

* (Circulă sgomotul), ḑice „*l'Independ. roum.*“ că s'a dat ordin pentru concentrarea reservelor din anii 1875 şi 1876. Scirea, ḑice „Resboiul (W.) e foarte îngrijitoare şi dacă cumva nu este esactă, roagă pe guvern (pe cel român) sĕ o desmintă cât mai de grab.

* (Cordon sanitar.) Guvernul din Bucuresci a trimis batalionul al doilea de vênători la Iaşi spre a face cordon la Prut contra pestei bovine din Basarabia.

* (Rûndunelele şi cholera.) Rûndunelele, car părăsiseră, cu totul Egiptul dela începutul epidemiei cholerice, au început a se întoarce din nou în aceea ţeară, mai cu samă la Cairo. Această intoarcere ar însemna că epidemia va dispărè în mod definitiv. S'a observat în adevĕr în mai multe împregiurări analoage, că aceste păseri pĕrăsiseră, cetăţile atacate de choleră şi se grăbiau sĕ se întoarcă îndată ce epidemia era în decrescere sau pe cale de a disparè. Acest fapt s'a produs la Petersburg în 1848 şi în Prusia occidentală în 1849.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 12 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pestà*
Renta de aur ung. de 6%	119.40	119.25
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.30
Renta de aur ung. de 4%	87.45	87.35
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.30	90.25
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient. ung.	113.50	113.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin.	96.75	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice.	99.—	98.50
Acţiuni de bancă austro-ung	837.—	840.—
Obligaţiuni urbariale temesiane de	93.50	98.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	97.75	97.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.—	99·—
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.—	—.—
100 marce nemţesci	58.70	58.80
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.51½	9.51
London (pe poliţa de trei luni)	120.05	120.

ţinut prin greutatea şi unghiile rĕutăciosului de colţurile îmbrăcămintei sale, Cristian numai cu greu se sculà, lăsând o parte considerabilă a scurteicei sale din piele de ren împrumutată dela maior; dară asta nu-l supĕră. Dannemanul se lupta cu alţi inimici: el tocmai trase un foc într'un noroc în peştera întunecoasă şi un alt rĕutăcios negru, tinĕr, însĕ mărişor, eşise cu aer ameninţător, pre când doi pui mari ca oile, năvăleau spre picioarele sale, fără altă intenţie decât a fugì, însĕ cu o manieră îndestul de bănuitoare pentru siguranţa echilibrului sĕu. Dannemanul, hotărît mai bine a perì decât a lăsa sĕ scape triplul sĕu vênat, se răḑimà de trupinele arborilor, ce formau la întrarea peşterei un fel de arc ascuţit natural. El se lupta încă cu ursul cel tinĕr, pe care tocmai îl rănise cu focul puşcei sale; dară împins de urşii cei mici, el caḑu, şi ursul cel rănit năvăli furios asupra lui, pre când Cristian, sigur de ochiul sĕu şi de sângele sĕu rece, zdrobì cu un glonţ capul animalului, numai cu o urmă peste capul dannemanului.

— Asta a fost bună, ḑise acesta sculându se repede.

Dară cei doi pui trecură peste el şi el n'avea de gând sĕ-i lase sĕ scape.

— Stăi, stăi! îi ḑise Cristian urmărind cu ochii pe cei doi fugari, nu veḑi ce fac!...

Urşii cei mici se îndreptară spre cadavrul mumei lor şi se îmbulḑiră sub coastele ei sângeroase.

— Aşa este, ḑise dannemanul frecându-şi braţul, pe care ursul cel negru i-l strivise prin funie; nu e treaba noastră ai ucide. Fie care din noi are partea sa. Chiamă pe soţii tĕi; eu sûnt prea ostenit şi apoi mi-a şi fost frică, o mărturisesc. Abia am scăpat. Fără tine . . . Dar chiamă-i.

Îndată o sĕ ţi spuiu pentru ce.

Şi, până ce Cristian strigă din toate puterile plumânilor sale, dannemanul incercă în grabă cam tremurând, dară totuş cu atenţie puşca sa, pentru casul când ursii ar părăsì trupul mumei lor şi ar voì sĕ fugă înaintea sosirei celorlalţi vênători.

Ei apărură îndată, din trei laturi, insciinţaţi deja prin focurile de puscă, Larrson cel întâiu, strigând victoria lui Cristian la vederea ursoaicei grozave, ce zăcea la picioarele sale.

Băgaţi samă! Staţi! esclamă Cristian. Ursoaica noastră a fost plină, ea tocmai a fătat doi pui frumoşi. Eu vĕ cer graţie pentru bieţii orfani. Luaţi-i vii.

— De bună samă rĕspunde Larrson. Într'ajutor cameraḑi! Aici este vorba a face elevi.

(Va urma.)

Nr. 195 [556] 1—3

CONCURS.

Spre intregirea postului de învĕţătoriu primariu la scoala română gr. or. din Avrig dotat cu 300 fl. se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre st. v.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se adresa la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Avrigului (în Avrig, Felek).

Avrig, în 25 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Vasiliu Maxim m. p.,
administr. protopr.

Nr. 274. [553] 1—3

CONCURS.

În urma ordinaţiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto 11 Ianuarie 1883. Nr. 5074 scol. se escrie concurs pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu din comuna gr. or. Uleşiu cu termin până la 15 Octomvre 1883.

Cu acest post este împreunat un salariu de 150 fl. v. a., cuartir şi 3 orgii lungi de lemne, din care are a se încălḑì şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi ascerne petiţiunile lor până la terminul indicat, instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşane.

Gurasada în 23 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşiane.

Alecsiu Olariu m. p.,
adm. presb.

Nr. 153 1883 [554] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului înveţătoresc la scoala română gr. or. din comuna bisericească Vurper, se escrie concurs cu termin până în 15 Octomvre st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 120 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisaţi aşi aşterne suplicele lor instruate cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul sus indicat.

Alba Iulia 19 Septemvre 1883.
Oficiul ppresbiteral gr. or.

Alesandru Tordoșian m. p.,
protopresbiter.

Nr. 214. [547] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu adjunct la scoala română gr. or. confesională din comuna Gurarîului se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

1. Salariu anual de 200 fl. pre carele va avè al ridica pre lûngă cuită regulată dela epitropia scolară pe pătrariu de an.
2. 5 orgii de lemne sau 35 fl. din cari va avè a încălḑì şi scoala.
3. Cuartir liber.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisaţi aşi aşterne suplicele lor instruite conform prescriselor din vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei până la terminul sus indicat.

Gurarîului, 14 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei.

Nr. 3678. Scol. [548] 2—3

Prolungire de concurs.

Se prolûngesc până la 15 Octomvre st. v. următoarele concurse:

1. Pentru postul de învĕţătoriu în Aciliu, protopresbiteratul Sibiiului, cu salariu anual 200 fl.
2. Pentru postul de învĕţătoriu în Vidra de sus, protopresbiteratul Abrudului, salariu anual 250 fl.
3. Pentru postul de învĕţătoriu în Sângătin, protopresbiteratul Mercurei, salariu 200 fl.
4. Pentru postul de învĕţătoriu în Armeni, protopresbiteratul Mercurei, salariu anual 250 fl.

Sibiiu, 22 Septemvre 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Nr. 251 1883 [543] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunilor învĕţătoresci la scoalele confesionale gr. or. din următoarele comune bisericesci în protopresbiteratul Têrnăvei inferioare, prin aceasta se escrie concurs cu terminul până la 10 Octomvre a. c. st. v.

1. Bobohalma cu salariu anual 150 fl. v. a.
2. Cetatea de baltă cu salariu anual 91 fl. v. a. dela popor.
3. Vidrasău cu salariu anual 60 fl. v. a. solvinḑi în 3 rate dela popor.

Cei ce voesc a competa la vre una din acestea staţiuni au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral.

Deagu, 12 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali respecive.

Daniil de Tamaş m. p.,
adm. prot.

Nr. 168 [545] 3—3

CONCURS.

Spre ocuparea postului învĕţătoresc la scoala gr. or. din Săcădate, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs până în 15 Octomvre c. st. v,

Emolumentele sûnt:

1. 151 fl. în rate anticipative trimestrali.
2. Folosirea grădinei jumĕtate de lângă scoală, a cărei venit anual e 10 fl.
3. Cuartir în edificiul scoalei.

Dela concurenţi sĕ cere se fie absolvat 4 clase gimnasiale şi pedagogia şi sĕ fie versaţi în tipiĕ şi cântările bisericesci.

Cererile instruite conform prescriptelor legilor din vigoare sûnt a se aşterne la subscrisul oficiu protopresbiteral.

Avrig 29 August 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului.

Nr. 190 [540] 3—3

CONCURS.

Se publică în înţelesul lăudatei ordinaţiuni consistoriale din 4 August 1883. Nr 2346. B. pentru staţiunea de capelan lângă de tot neputinciosul şi bĕtrânul Ioan Brenduşe în (Erdő sz. György) Sangiorgiul montan, parochie de a treia clasă, protopresbiteratul Mureş-Oşorheiului cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumente:

a) Casă de locuit, grajd, şură, grădină de legumi.

b) Venitele stolari jumĕtate, care computate în bani fac 200 fl.

c) Se poftesc ca fiitorul capelan până va fi în viaţă parochul bĕtrân sĕ poarte şi oficlul de invĕţătoriu pelângă plata de 100 fl.

d) Se poftesce ca concurentele sĕ aibă ceva cunoscinţă de limba maghiară.

Concurentele instruindu-şi concursul in înţelesul legilor va avea înainte de espirarea terminului a şi'l ascerne oficiului protopresbiteratul gr. or. în Mureş-Oşorcheiu.

M. Oşorheiu, 10 Septemvre 1883.

Cu impreună înţelegerea respectivului comitet parochial:

Parteniu Trombiţaş de Betlen m. p.,
protopresbiter.

Nr. 317. [539] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantei parochii de clasa a III-a din comuna Broşteni, protopresbiteratul Mercurii, se escrie concurs cu terminul de 30 de ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt:

a) Folosirea a 11 jugĕre şi 528°☐ pământ parte fĕnaţ parte pământ arătoriu.

b) Dela 50 de familii câte 20 litre cucuruz sfârmit.

c) Dela 50 familii câte o ḑi de lucru.

d) Venitele stolari regulate.

Toate venitele la olaltă dau o sumă de 313 fl. v. a.

În fine se observă, că de present nu este casă parachială, dar poporul s'a obligat a o edifica după ocuparea parochiei.

Doritorii de a ocupa parochia susnumită au a-şi adresa cererile lor instruite în conformitate cu legile esistente până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral al tractului Mercurii în Mercurea.

Mercurea la 15 Septemvre 1883.

Dela oficiul protopresbiteral al tractului Mercurii.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. ppresc.

Nr. 197 [544] 3—3

CONCURS.

Spre întregirea staţiunilor învĕţătoresci în următoarele comune din protopresbiteratul Orĕştiei se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre st. v.

1. Vinerea salariu 300 fl. cuartir şi lemne de foc.
2. Orĕscioara de sus salariu 300 fl. cuartir şi lemne de foc.
3. Balomir salariu anual 200 fl. cuartir şi lemne de foc.
4. Acmar salariu 150 fl. cuartir şi lemne de foc.

Cererile concursuali instruite conform prescriselor din vigoare a se adresa la oficiul protopresbiteral.

Orĕştie 20 Septemvr 1883.

În conţelegere cu comitetele parochial concerninte

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Nr. 48. [552] 1—3

EDICT.

Ana născută Rad, soţia lui Georgiu Bogdan din Hĕrţĕgani, comitatul Hunedoarei, care de 9 ani a părăsit cu necredinţă pe legiuitul ei bărbat, se citează prin aceasta: că în termin de 6 luni dela prima publiacre a acestui edict sĕ se înfăţoşeḑe la subsemnatul scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa dânsei se va decide procesul intentat contra ei, de cătră bărbatul sĕu.

Brad, 25 August 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Zarandului, ca for matrimonial de prima instanţă.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

Nr. 295 [546] 2—3

EDICT.

Ioan Badea din Braşov a părăsit cu necredinţă mai mult ca de 15 ani pe legiuita sa soţie, Marina Nicolae Guşiu tot din Braşov, fără de a se sci locul, unde se afla şi de mai trăesce este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze inaintea subsemnatului for matrimonial, căci la dincontra şi în absenţa lui se va decide procesul divorţial intentat asupră-i de soţia sa.

Braşov 9 August 1883.

Forul matrimonial gr. or. al tractului Braşov I.

Iosif Barac m. p.,
protopresbiter.

Nr. 4407 civ. 1883. [551] 2—3

Publicaţiune.

Tribunalul din Elisabetopole aduce la cunoscinţă publică, că în causa admisibilităţii comasării generale a hotarului comunei Chirileu terminul pertractării s'a defipt pe ḑiua de **21 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** în casa judelui comunal din loc. La care termin toţi proprietarii comunei sûnt citaţi cu aceea observare, că absenţa vre-unui dintre cei interesaţi în causă se va privì de consimţire din partei, şi că esemplariul I a petiţiunii se poate vedé la tribunalul regesc. Pertractarea va conduce-o Nicolau Székely jude reg.

Dat în Elisabetopole din şedinţa ţinută în 1 Octomvre 1883 a tribunalului reg.

Nr. 4398 civ, 1883. [550] 2—3

Publicaţiune.

La rugarea lui Desideriu Weér în privinţa concesiunii comasării generale a hotarului Coldău (Kudu) ficsându-se terminul pertractărei pe ḑiua de **30 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** la faţa locului în comuna Coldău, cei interesaţi sûnt citaţi prin aceasta, a se presenta în persoană, sau prin representanţii lor la terminul şi locul prefipt, cu aceea, că absenţa cui-va dintre interesaţi se va privì de consimţire, şi că rugările pentru comisiunea de comasare le pot cerceta la subsemnatul tribunal şi la antistia comunală.

Din şedinţa din 1 Septemvre 1883 a tribunalului reg. din Dej.

Nr. 3033 civ. 1883. [549] 2—3

Publicaţiune.

În causa comasării hotarului comunei Simciel (Szancsal) pentru începerea lucrărilor, anume, pentru regularea representaţiunei, alegerea unui inginer şi pentru compunerea unui preliminar de spese se defige de termin ḑiua de **11 Decemvre st. n. 1883 oarele 10 a. m.** în locuinţa judelui comunal din Simciel, cu acel adaus, că absenţa părţilor interesate nu va împedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 30 Septemvre 1883.

Tribunalul reg.

Kelemen m. p.,
jude.

Zambach și Gavora.
Fabrica de vestminte și recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [555] 1—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 115 Sibiiu, Marţi 4/17 Octomvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douě ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sěptěmână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sě fie scrise bine, ca sě se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Septemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sě nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei fâşii de adresă dela abonamentul ultim.

Dela festivităţile din Seghedin.

Deputaţiunea bisericei noastre sub conducerea Escelenţiei Sale Părintelui archiepiscop şi metropolit **Miron Romanul** a fost primită în Seghedin de Maiestatea Sa regele.

Escelenţia Sa la această ocasiune a rostit următoarele:

Maiestatea Voastră cesarea şi regio-apostolică,
Prea graţiosul nostru Domn!

Fie-care cetăţan credincios al statului ungar, fie-care supus fidel al Maiestăţii Voastre, cu consciinţă de fericire şi cu simţěmênt de mulţămită, ce îşi are rădăcina în inimă, urmăresce totdeauna părinteasca îngrijire a Maiestăţii Voastre, ce e îndreptată spre bunăstarea şi înflorirea ţěrei şi se manifestează pretutindenea prin fapte măreţe.

O asemenea faptă măreaţă de principe o glorifică în special astăḑi o mare parte a tot, ce are ţeara mai bun, când din ţinuturi mai aproape şi mai îndepărtate se grupează în giurul Maiestăţii Voastre, a iubitului nostru rege, în această capitală a Ungariei de jos, pe carea după grele catastrofe elementare în linia primă părinteasca îngrijire a Maiestăţii Voastre o a mântuit de perire, nu numai, dar în timp relativ foarte scurt o a ridicat acolo, încât acest oraş formează încă acum o podoabă însemnată, o mândriă aleasă a ţěrei.

Biserica greco-orientală română din patriă totdeauna şi în timpurile cele mai critice credincioasă prea'naltului tron al Maiestăţii Voastre, representată prin noi aici înaintea prea graţioasei feţe a Maiestăţii Voastre, participă cu sinceritate la bucuria generală, produsă în inimile patriotice prin terminarea cu succes a unei opere măreţe a ţěrei; şi ceea ce vedem şi esperiăm noi aici, aceea ne întăresce şi mai mult în speranţa: că biserica noastră, sub vitrigitatea veacurilor trecute gârbovită, aproape îmbrâncită, aproape îngropată în ruine, prin conlucrarea fiilor sěi temětori de Dumneḑeu, iubitori de pace şi de ordine, mai ales însě prin părinteasca îngrijire a Maiestăţii Voastre, carea de o potrivă fericesce toate popoarele credincioase, — după esemplul Seghedinului se va ridica din ruine şi va devení o podoabă, ba chiar' o mândriă a ţěrei, ale cărci interese le promovează.

Pětrunşi de astfeliu de simţěminte şi de astfeliu de speranţă, cu cei mai profund respect de supuşi ne rugăm de Maiestatea Voastră, prea graţiosul nostru Domn: ca sě Vě înduraţi prea graţios a primí şi cu această ocasiune omagiul cel mai supus al bisericei greco-orientale române din Ungaria şi Transilvania, credinţa neclătită şi alipirea ei către prea'naltul tron al Maiestăţii Voastre, căroria prin aceasta, deşi numai cu cuvinte debile, ne luăm voiă a da espresiune sinceră, — şi a ţine şi în viitoriu biserica noastră în părinteasca graţiă fericitoare a Maiestăţii Voastre, pre acea biserică, carea în rugăciunile ei de toate ḑilele se roagă la Atotputernicul Dumneḑeu pentru statornica bunăstare a Maiestăţii Voastre şi a întregei case domnitoare, şi pentru fericirea popoarelor. — Maiestatea Sa cesarea şi regio-apostolică, augustul nostru monarch, vivat! sě trăiască! vivat!

Maiestatea Sa regele a rěspuns:

„Cea mai frumoasă dovadă despre alipirea şi credinţa omagială a DVoastrě o voiu afla în aceea, dacă în spiritul intenţiunilor mele părintesci veţi îndemna pre credincioşii concreḑuţi grigei DVoastre nu numai la alipire credincioasă către religiunea şi naţionalitatea lor, ci şi la adevěrata iubire de patrie şi la reverinţă către legi; şi dacă în această direcţiune nu numai veţi validita tot pondul influenţei DVoastre, ci şi din parte-Vě veţi premerge cu esemplu bun, fiţi convinşi că pe acest teren activitatea DVoastre va fi însoţită de deplina mea recunoscinţă.“

Desbaterea afacerei cu Croaţia în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Mihail Polit: Sângeroasele evenimente întêmplate în Croaţia au atras asupră-le nu numai intenţiunea monarchiei, ci şi a străinătăţei întregi. Evenimentele acestea dovedesce că Ungaria nu este organismul sănătos, ce-l credea lumea. Ungaria faţă cu Croaţia nu poate esercita nici o putere atractivă. Dacă între Ungaria şi Croaţia ar esista vre-o referinţă pretinească, afacerea cu insigniile nu ar fi luat dimensiuni aşa de mari, după cum o a luat în realitate. Evenimentele din Croaţia însě au înscenat pe faţă, ceea ce esistă de mult. Aici în Croaţia sûnt o sumă de rapoarte, cari nu se mai pot susţiné. Afacerea din Croaţia ne-a arătat, că rapoartele în această jumětate a monarchiei sûnt cu mult mai rele, de cât în cealaltă jumětate. Şi această a fost mare decepţiune, nu numai pentru cercurile decisive din Viena, ci şi pentru toate cercurile politice din Europa.

După catastrofele, prin cari au trecut Austria în bătăliile din anii 1859 şi 1866, Europa putea fi îngrigită, că conglomeratul de popoare şi provincii, pe cari casa Habsburgică, sute de ani le-a sciut ţinè la olaltă, se va descompune. Şi atunci a creḑut lumea, că Ungaria, rassa maghiară este chiemată a da nouă putere monarchiei habsburgice; a o regenera prin schimbarea sistemului în regim. Însě nu numai Europa, ci şi în însaşi Ungaria, naţionalităţile, Croaţia, preste tot locul priveau oamenii cu cele mai mari speranţe la noua eră a independenţei constituţionale din Ungaria. Aceste speranţe au dispărut însě de mult. Raportul Ungariei şi a rassei maghiare cu Croaţia s'au terminat prin revoluţie, pe care Ungaria a trebuit sě-o sugrume cu forţă militară. Nu trebue sě ne înşelăm în judecata acestui raport. Ea e resistenţa unui popor întreg. Ungaria nu numai nu şi-a sciut face partidă în Croaţia, ci nu esistă acolo un singur om cel puţin, care ar fi pe partea regimului unguresc. Şi aceasta caracterisează situaţia din destul. Ea dovedesce, că raporturile din această jumětate a monarchiei sûnt mai puţin consolidate, ca în ceealaltă jumětate a monarchiei. Se vede că este pěcatul rassei maghiare de a nu-şi scì câştiga nicăiri amici, pentru că ea este obicînuită a esercita asupra celorlalte rasse o domnire absolută, esclusivă, necondiţionată. De acì marea diferenţă între starea de

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

Ei încungiurară cadavrul ursoaicei şi îl ridicară cu precauţie, căci nu te poţi încrede nici când în ursul, ce pare mort. Apoi prinseră, nu fără osteneală puii, cari arětau deja colţii şi ghiarele, apoi îi legară cu îngrigire; după aceea, ei avură timp a admira vênatul bogat, ce conţinuse peştera, şi avură regrete, pe jumětate esprimate, că dannemanul se grăbise a le prevenì.

— Trebue sě-mi iertaţi, ce am făcut, ḑise el către tinerii oficeri. Eu bănuiam că bălţata aceasta mare are pui: n'am ḑis că ea este pestriţă? O! bine am věḑut; dară n'am věḑut puii, şi cât pentru prietin nu l'am věḑut de loc. Mi s'a spus, că muma îşi duce adese-ori în locaşul sěu de earnă un tiner rěutăcios, care nu este nici tatăl puilor, nici chiar un individ al tatălui lor, ca sě apere şi conducă puii, la cas când ea ar fi ucisă. Eu n'am creḑut, fiind-că n'am věḑut nici odată aşa ceva. Acum o věd şi o cred; dacă aşi fi sciut, aşi mai fi rênduit pe doi aici, pentru ca fie care sě ucidă o piesă frumoasă; dar cine s'a aşteptat la una ca asta? Eu n'aveam de gând sě trag focuri, puşca o am luat din precauţie, la cas, când domnul acesta ar greşì sau ar venì în pericol. Încât pentru ferul, ce l'am luat cu mine, eu n'am creḑut, că-mi va fi de trebuinţă, nici nu m'am uitat în ce stare e. . . Ei bine, eată ce s'a întêmplat, continuà dannemanul adresându-se către Cristian, ţi'am ḑis sě astepţi, pănă ce am pus pe fie-care la locul sěu, şi apoi aveam sě viu drept la tine; dar trebue că un alt animal a şters urmele mele din noaptea trecută; căci fără a mě fi tocmai rătăcit, eu am trecut peste visuină şi n'am observat-o, până ce a fost prea târḑiu a mě întoarce. Rěutăcioasa m'a auḑit, ea a venit spre mine, fiindcă avea pui. Eu n'am incercat a o spăria cu braţul, ca sě între în vizuină; ea nu s'a spěriat, ci s'a sculat. Eu i-am spintecat pântecele şi totodată am strigat de douě ori. La sgomotul glasului meu, prietinul a apărut în întrarea peşterei, şi ca sě-l pot oprì de fugă, m'am grăbit a mě pune înaintea lui, fără sě gândesc că ferul meu l'am lăsat frânt, lûnga mumă. Am gândit că e moartă: dară, după ce m'am îndepěrtat, ea s'a sculat, s'a culcat şi iarăşi s'a sculat. Vremea mi se părea lungă, pănă ce ai venit tu, herr Cristian; căci de o parte, era bětrâna, care, dintr'un moment la altul, îşi putea recâştiga puterile sě năvălească spre mine, şi de altă parte era prietinul, ce se retrase în fundul peşterei şi aştepta atacul bětrânei, ca sě-i ajute, fără a socoti puii, de cari ştiam că-mi vin între picioare, cât se începea lupta. Pentru toate acestea eu n'aveam decât un foc în puşcă, ce nu era destul, ba eu nici nu îndrăzneam a ochì, căci rěutăcioşii se hotăresc mai iute věḑênd arma în mână. Mi-a fost frică, o pot mărturisì fără ruşine căci n'am fugit şi eacă toate patru piesele în mânile noastre. Pănă ce am aşteptat, mi s'a părut că trece un an şi totuşi cred că tu ai venit îndată, herr Cristian, de oare ce toate s'au sfêrşit bine.......... da, foarte bine şi tu eşti un voinic! Eu sûnt supěrat, că au fost mai nainte trei cuvinte rele între noi. Sûnt uitate şi eu îţi datoresc sufletul meu precum îţi datoresc viaţa mea. Vino, sě ne îmbrăţoşem ca şi când ai fi fiul meu.

Cristian îmbrăţoşà cu foc pe Dalecarlianul, şi acesta spuse oficerilor, cum Cristian, după ce ucise ursul trup de trup, ucise şi pe prieten, tocmai la timp la o distanţă de doi policari de faţa sa creştinească. Cristian trěbuia sě-şi apere modestia sa de esagerarea dannemanului, încât pentru punctul acesta; dară Boetsoi entuziasmat, nu voia sě lase nimic din cele pretinse, şi neputênd Cristian dovedì nimic, vitejia sa lua proporţiuni colosale în imaginaţiunea lui Larrson şi a amicilor sěi. Respeclucruri aici și dincolo în ceealaltă jumĕtate a monarchiei.

Dela era inaugurată cu dualismul regula fundamentală a întregului sistem de regim a fost în o jumĕtate a monarchiei domnirea germanilor, în cealaltă domnirea maghiarilor. În Cislaitania însĕ după multe esperiențe triste au venit oamenii la convingerea, că asemenea rapoarte nenaturale, ca și cele create prin numitul sistem de guvernare, n'au durată lungă. S'a aflat deci un bărbat de stat, care, urmând intențiunilor mai înalte, a scris pe steagul sĕu împăcarea naționalităților.

Contele Taaffe la început n'a putut împăca nici pe germani, nici pe slavi, cu încetul însĕ străbate totuși sistemul lui, pentru că el corespunde dreptății și adevĕratei egale îndreptățiri. Nu voiu vorbi despre Bohemia, nu despre Galiția, ci sistemul lui a străbătut și în Stiria, Carintia și Carniolia; ministrul de justiție a îndrumat pe procurorii de acolo sĕ învețe limba slavenă, și sĕ pledeze slovenesce, pe când în Ungaria acusatului nemaghiar mai a se apăra un este permis în limba sa maternă.

Preste tot în Ungaria altfel purced oamenii, și nu ca în ceealaltă jumĕtate a Ungariei. În loc de a oblì lucrul le duc toate la estrem. Se urmăresce o procedură, ca și când n'ar esista aici naționalități. S'au îndestulit oamenii cu succesul esterior de a scoate naționalitățile din toate posițiunile, suprimând cu forța cestiunea naționalităților. N'a fost lege pre care sĕ n'o fie escamotat față cu naționalitățile. Această practică au voit oamenii sĕ o urmărească și față cu Croația. Se poate ḑice că nu este guvern, care sĕ fi purces cu mai mare ușurință, ca și cel unguresc când au ordinat afigiarea insignielor cu inscripțiune duplă. De 15 ani încoace chiar nici pe timpul vestitului ban Rauch nu i-a venit nimĕrui în minte sĕ facă schimbări cu privire la limbă în pactul esistent, căci cumcă la oficiele comune din Croația limba croată este limba oficiului despre aceasta nu mai încape în lege nici o îndoeală. A fost esces de zel afigerea insignielor r. cu inscripție duplă; prin aceasta au voit sĕ arate croaților, că ei sûnt subordinați; Croații însĕ au sciut cum sĕ se poarte.

Insigniile au fost însĕ numai o picătură de apă, care a făcut sĕ verse păharul amărăciunei. În Croația se urmăresce un sistem de administrație, care față cu ea ~~este apăsătoriu~~ și totodată și vătămătoriu. Afacerile comune se administrează numai în interesul Ungariei. Amploiații maghiari dela oficiele comune se poartă ca și când ei ar fi domni în țeară: cu greu ajung indigenii la asemenea oficii. Despre Slavonia s'a ḑis publice, că se va încorpora la Ungaria. Toate le-au făcut spre a provoca formal pe croați.

Se vede, că sistemul actual și-a făcut de problemă a sa de a provoca conflicte. În modul, cum au provocat pe croați, au provocat și pe sêrbi. La sêrbi au denumit patriarch pe un episcop de tot neplăcut, și aceasta o au făcut în fața vechiului drept de alegere și a clarei disposițiuni a legei. Și când deputații sêrbi guvernamentali au făcut pe ministrul president atent, că astfel de vătămare a dreptului din vechime poate avè urmări foarte triste între sêrbi, el a rĕspuns: „*avem noi și putere* și forță de a *suprima astfel de nisuințe*“. Din nenorocire s'au aflat printre sêrbi oameni luminați, cari au predicat linisce. De sine se înțelege, că guvernul 'și are și aici logica sa proprie. Dacă nu ajunge la isbucniri turbulente, atunci se ḑice: au consimțit cu mĕsurile luate, ergo sûnt mulțămiți; ajunge lucrul la revoluție ca în Croația, atunci ḑic, că agitatorii, poartă vina.

Ar trebuì sĕ fie orb omul, spre a cualifica erupțiunea în Croația ca lucrul agitatorilor. În Croația cuvêntul „maghiar“ cuprinde în sine noțiunea a tot ce e rĕu, a tuturor calamităților, a tuturor perchisițiunilor, a tuturor asupririlor. Se poate închipuì la ce grad a ajuns amărăciunea în Croația, dacă și chipul Sântului Stefan l'au aruncat din biserică, pentru că sânta icoană e „*ungurească*“. Ticăloasa administrație din Croația, care e sub toată critica, încă se atribue rassei maghiare. Și după cum stau lucrurile în Croația, tot așa stau și prin celelalte părți ale Ungariei, pe unde locuesc naționalități, și vin în contact cu administrația ungurească. Dintr'altele aruncurile cele mari de dare pe comune, la cari se provoacă ministrul de finance, obvine numai, în granița militară, și provine de acolo, că darea pentru stat, fiind aici foarte mică, pentru acoperirea trebuințelor comunale se recere arunc mai mare.

Astfel stând lucrurile, nu e mirare că evenimentele din Croația au pus pe gânduri cercurile normative din Viena, și prima urmare a fost, că comisariu s'a denumit un general cesaro-regesc. Nu mai încape îndoială, că factorii decisivi, cari representă unitatea monarchiei, nu pot suferì, ca în una sau alta jumĕtate a monarchiei sĕ se producă raporturi, cari sûnt în stare a compromite întregul. Și dacă semnele nu ne înșeală, moderațiunea cea fără esemplu a ministrului president cu propunerea în cestiunea Croației, corespunde voinței cercurilor decisive, căci alt cum nu s'ar putè esplica, că ministrul president, care înainte cu câți-va ani amenința naționalitățile cu **sdrobire**, acum față cu croații de odată sĕ se schimbe ca din senin. Nu trebue sĕ ne înșelăm în judecata acestui raport.

În Viena, unde mai privesc monarchia ca un ce întreg, nu pot suferì, sĕ se producă lucruri, cari revoltă populațiuni întregi. Nu se poate lăsa Croația și populațiunile Ungariei la grația și disgrația domnirei unei rasse. Și fiindcă lucrurile au ajuns deja la acest punct, nu ne vom mira, că privirile croaților sûnt îndreptate spre Viena, de unde cred oamenii că vor dobêndì ajutoriu. Nu mai sufere îndoială ca prin șovinismul ce cresce din an în an în Ungaria, monarchia se paralisează. Monarchia ar trebuì sĕ-și câștige o posiție în ostul Europei, ar trebuì sĕ'și câștige simpatii la popoarele de acolo; și cum se poate și închipuì așa ceva, dacă rudeniile lor de rassă trăiesc aici sub un regim, care-i împinge până la desperare?

Sângeroasele întêmplări din Croația ar trebuì sĕ fie doctrină, că e timpul spre a schimba politica față cu Croații și față cu naționalitățile. În această privință, oposiționaliștii unguri joacă o rolă curioasă. În loc de a se alătura lângă croați contra guvernului, după ei guvernul nici n'a făcut destule față cu croații. Se încearcă a întrece pe guguvern în șovinism maghiar și prin aceea și perd din vedere scopul, resturnarea guvernului Tisza. Ei prin aceea întăresc numai posiția lui Tisza, pentru că cercurile din Viena trebue sĕ privească în Tisza pe bărbatul cel mai acomodat, care încâtva poate pune stavilă șovinismului maghiar. Această procedere a oposițiunei maghiare poate produce cea mai mare nemulțămire în Croația.

Și nu trebue sĕ nesocotim agitația din Croația: întreg poporul stă acolo unul ca unul. Tocmai în urma sângeroaselor întêmplări din Croația vechia ceartă între croați și sêrbi a încetat. O singură poesie a poetului nostru, carea ne a îndemnat la conțelegere a fost destulă, ca frații învrăjbiți sĕ-și dea mâna. În oare de periclu, când e vorba de binele sau pericolul poporului nostru, am fost și vom fi totdeauna uniți.

Propunerea ministrului president față cu șovinistele enunciațiuni ale oposițiunei le putem numì moderate. Nu i se poate însĕ ierta ministrului provocarea cu voia a conflictului din Croația. Un regim, care face o asemenea propunere, se condamnă pre sine însuși. În alte țĕri el a trebuit sĕ repășească. Resping propunerea ministrului.

Revista politică.

Sibiiu, în 3 Octomvre

Duminecă a sosit Majestatea Sa împĕratul în Seghedin. Primirea, după cum cetim în ḑiare, a fost pompoasă. Ḑiarele maghiare glorifică toate în articoli de fond această serbare a reconstruirei Seghedinului. Înalta oblăduire ar putè învĕța multe din analele Seghedinului. Prin politica rasei maghiare statul nostru încă a ajuns în stadiul, unde era Seghedinul în 1879 înainte de catastrofă. Afaceri, ca cele din Croația întăresc afirmațiunea noastră. De nu vor apuca lucrurile alt curs, catastrofa nu va întârḑia.

Afacerea cu Croația a trecut și prin casa magnaților. În câteva ḑile se vor delătura odioasele insignii cu inscripție ungurească. Se crede, că se va restituì *status quo ante*. Ranele produse în corpul națiunei croate prin sângeroasele intêmplări din vara aceasta nu se vindecă așa de ușor prin luarea unor concluse în dieta Ungariei. Greutatea situațiunei va urma încă de aci încolo prin dejudecarea inculpaților. După scirile de până acum procurorul de stat din incidentul celor mai nouĕ neliniscirí din Bistra, a ridicat acțiune contra a 130 de vinovați. Tot după ḑiarele de aḑi s'a arestat în Kostajnicza un comerciant dintre cei mai cu vaḑă — anume Miskics sub cuvêntul, că el ar fi urḑitorial spiritual al mișcării croate în districtele banale. Miskics e din partida lui Starcevici și candidat din partida aceasta la alegerile dietale din urmă.

Fostul ban al Croației, contele Peiacevici într'o epistolă adresată ḑiarului „Pester Lloyd“ deneagă esactitatea cuvintelor ministrului unguresc de finance Szapáry, că guvernul croat ar fi consimțit la afigerea insignielor cu inscripție maghiară.

Afacerea de a se lega calea ferată ung. din Maros-Vásárhely preste Piatra cu Moldova — după cum cetim în ḑiarele din Pesta, — se discută de către militari specialiști austro-ungari și români.

În România se reconstruesce ministeriul din nou. După scirile mai nouĕ ministrul de justiție Stătescu si-a dat demisiunea, care fu primită. Ḑiariul „Neue freie Presse“ din Viena dă sub reservă următoarea listă a cabinetului din Bucuresci: Dl Brătianu abḑice dela portfoiul de resboiu. Boerescu va lua locul lui Sturdza în ministeriul de esterne, d. Sturdza va primì financele și dl Maiorescu cultele, altă versiune: D. Maiorescu, ministru de esterne și Voinov de justiție.

---

tul pentru Cristian crescù, ceea ce nu este de mirat. Presența de spirit este facultatea curagiului adevĕrat. Cine perde, se deplânge, cine isbutesce se admiră, fără a se admira pe sine însuși. Cristian simțea o mulțămire vie a fi obținut drepturi la amiciția dannemanului, pe care îl privea de aici încolo ca pe o rudenie de aproape; dară el se păzea a revenì la întrebările sale nechibzuite și se hotărì a căuta altcum adevĕrul, de ar perde timp cât de mult și de i-ar trebuì răbdare cât de multă.

Cei doi urși morți și mai cu seamă ursoaica erau grei și trăgeau împreună peste patru sute de punți. A-i trage după sine, peste asperitățile solului, unde singur mergeai cu greutate, părea cu neputință. Chiar cu cai nu-i puteai duce. De oare ce seara se apropia, și oficerii voeau sĕ meargă încă la vênătoarea baronului, nu sciau, ce sĕ facă. Chiar urșii cei mici, cari nu voeau sĕ meargă, devenіră încomoḑi.

— Duceți-vĕ, ḑise dannemanul: am sĕ taiu, împreună cu copii mei, doi sau trei, arbori tineri, și sĕ fac din trênșii o sanie potrivită, sĕ pun tot pe ea și sĕ o tragem până acasă. De acolo vĕ trimit vênatul cu sania mea, și în două oare va fi în bostoella voastră, ca sĕ-l puteți arăta la toți amicii voștri.

— Și mâne îți trimitem animalele moarte, ḑise Larrson; căci îți lăsăm dtale singur grigia a le lua pelea și a o lucra. Așa este și părerea dtale, Cristiane?

— Eu n'am altă părere, decât Dvoastră, respunse Cristian.

— Pardon! replicà maiorul, noi am cumpĕrat dela danneman un urs: pe acela ce l'ai ucis dta: el este al dtale, precum este acela, ce l'a împușcat el al lui, dacă nu vrea sĕ ni-l vêndă.

— El a ucis pe amêndoi, ḑise Cristian; eu i-am omorît deplin; eu n'am drept la nimic.

Era un asalt de delicateță, și dannemanul se arĕta tot așa de scrupulos loial ca și ceialalți. În sfêrșit a trebuit sĕ cedeze Cristian, și sĕ primească ursul femenin drept partea sa. Cei doi pui fură plătiți dannemanului, care trebuì sĕ primească în proprietatea sa pe prietenul madamei ursoaice. După ce se regulaseră toate maiorul și amicii sĕi voiau sĕ ducă pe Cristian; dar acesta refusà a merge cu dênșii.

— Eu n'am ce face la vênătoarea baronului, le ḑise el, precum tocmai dvoastră mi-ați ḑis, ea n'are nimic interesant pe lângă aceasta. Altcum nici n'am timp a merge acolo. Eu am sĕ mĕ întorc în grabă la Stollborg, și sĕ mĕ ocup cu representația mea. Pentru două ḑile încă, sûnt legat prin contract de meseria fabulatorului. Eu rĕmân aici și ajut dannemanului sĕ ducă rĕutăcioșii; apoi merg cu sania sa până la lac. Sĕ nu vĕ uitați, că ați promis domnului Goefle și mie, a venì de a ne cerceta în Stollborg.

— Venim după cină și după representație, rĕspunse maiorul. Așteptați-ne.

— Și eu, ḑise dannemanul către Cristian, îți stau bun, că vei fi înainte de ce se întunecă, la lac.

Nu era mult timp de perdut. Oficerii se duseră la saniile lor, și dannemanul, sprigìnit de Cristian, de fiul sĕu Olof și de fata sa cea mai mare, cari venisă a-i căuta, procedà cu mare destoinicie și iuțeală la confecționarea micei sale sanii. Ei încărcară apoi vênatul și îl duseră, unii trăgênd, alții împingênd și ținênd de sanie, la căscioară.

Îndată ce sosiră acolo, Cristian căuta cu ochii după sibilă. Perdeaua patului era închisă și nemișcată. Era ea încă acolo? El voia sĕ mai vadă odată pe femeia aceea misterioasă și sĕ mai vorbească cu dênsa; dară el nu îndrăznea a se apropia de pat. Lui i se părea, că dannemanul nu-l perde din vedere și că toată aparența de curiositate îi displace.

Fata cea mai mică a dannemanului aduse vinars făcut în casă, vin-ars vestit de grâu, din care făcu mai târḑiu Gustav III un monopul de stat, creând așa un imposit oneros și vecsator, ce l făcu

Demonstraţiunile din Paris contra regelui Alfonso au avut urmări nu neînsemnate în viaţa internă a ambelor state. După demisionarea în Francia a radicalului ministru de rĕsboiu, generalul Tibaudin a urmat acum demisionarea cabinetului din Madrid. Cabinetul s'a reconstruit în modul următoriu: *Posada Herrera*, president, *Ruiz-Gomez*, esterne, *Linores Rivas*, justiţie, *Gallostru* finance, *Moret*, interne, *Lopez-Domingnez*, rĕsboiu, *Sordoal*, lucrările publice, *Iuarez Inclan*, colonii, vice-admiralul *Valcabeel*, marină.

Protocolul

adunărei generale a Reuniunei femeilor din Abrud, Abrud-sat şi giur, pentru înfiinţarea unei scoale de fetiţe ţinută în Abrud-sat la 20 Septemvre 1883.

Fiind presenţi:

Doamna Anna Gall, presidentă, Anna Filip, vice-pres. Doamnele membri: Elena Adamoviciu, Iosefa Ciura, Maria Vlad, Amalia Candrea, Constanţa Balinth, Maria Trifan, Ludmila Draia, Elena Bariţ, Anna Lobonţ, Florentina Têrnovean, Amalia Tobias, Roza Pop, Maria Kövári, Iuliana Vasiu, Eugenia Pop, Maria Pop, Maria Fizeşan, Margareta Balta, Maria Boer, Iula Luiza, Elena Mekei, Fani Albescu, Sofia Tiulescu din Caianul de jos, Roza Henzel, Ana Lazar, Maria Şinca din Biscarea, Maria Dan, Ioana Bălossu, Elisaveta Cioara, Maria Tuhuţ, Maria Coroiu, Anica Anca, Anica Teleguţ, Elisaveta Leac, Maria Marc, Maria Leterna.

Domnişoarele: Iulia Filip, Eugenia Tobias, Florentina Kövári, Rozina Tobias, Elena Balta, Maria Macavei, Netti Gall, Lucreţia Totoian, Aurelia Henzel, Lucreţia Adamovici, Maria Vişa, Luiza Drumariu, Lucreţia Şuluţ, Elena Şuluţ, Leontina Faur, Eugenia Ciura, Mariana Balossu, Antoineta, Ivascu.

Domnii: Ioan Gall, Alesandru Filip, Gerasim Candrea, Dr. Adalbert Balinth, Iosif Draia, Aron Cioran, Ioan Têrnovean, David Candin, George Balta, Solomon Coroiu, Nicolau Şinca, din Biscarea, Nicolau Lobonţ, Alecsandru Sava, Ioan Todescu, Alesandru Drumariu, Pompiliu Şuluţ, Absolon Faur, George Mogoş, Alesandru Deonca, Petru Fizeşan, Nicolau Cirlea, Alesandru Tuhuţ, Valeriu Henzel, Nicolau Adamoviciu, Victor Bariţ, Dionisiu Balossu, Nicolau Vlad, Sevastian Henzel, Alesandru Ciura, secretar.

Convenind membrii reuniunei pe la 3 oare după ameaḑi la adunare, presidenta după o vorbire bine simţită, declară şedinţa de deschisă, şi pune la ordinea ḑilei cetirea raportului despre agendele comitetului, în decursul anului espirat 1882/3, în urma căreia secretariul cetesce raportul.

ad. 1. Acest raport, adunarea generală 'l ia, spre plăcută sciinţă.

2. Presidenta pune la ordinea adunărei, cetirea raţiociniului subşternut de doamna caseriţă Ana Ivascu, şi censurat de către comitetul reuniunei, spre a fi revisuit şi de către adunarea generală, şi aprobându-se sĕ se dea absolutoriu doamnei casieriţă.

ad. 2. Cetindu-se raţiociniul din posiţiune în posiţiune şi aflându-se în ordine se aproabă, constatându-se că intratele dela 1 Ianuarie a. c. până la această adunare generală au fost 1176 fl. 82 cr., ear eşitele 1105 fl. 75 cr.. cu un rest în numĕrariu de 71 fl. 7 cr., şi în depunerile la Institutul de credit şi economii „Albina“ în Sibiiu 1933 fl. 41 cr., ear în obligaţiuni pela privaţi 1065 fl. 60 cr.,

Prin urmare starea fondului Reuniunei până la adunarea generală din 8/20 Sept. 1883 esistă din bani gata 71 fl. 7 cr., din capitale elocate 2999 fl. 1 cr., în sumă totală 3070 fl. 8 cr.

Totodată adunarea dă absolutoriul dnei casieriţă votându-i mulţămită.

3. Presidenta pune la ordinea adunărei staverirea bugetului pe anul 1883/4.

ad. 3. Adunarea generală, după consultare, staveresce bugetul pe anul 1883/4 cu espense de 20 fl. v. a., pentru afacerile curente ale reuniunei.

4. Din partea presidiului se propune a se esmite o comisiune, pentru înscrierea membrilor noi, şi încassarea de tacse dela membrii vechi şi noi.

ad. 4. Adunarea alege o comisiune de 2, în persoanele doamnelor: Anna Labonţ şi Florentina Têrnovean, pentru înscrierea de membrii noi, şi încassarea de tacse.

5. Venind la ordinea ḑilei punerea în lucrare a scopului reuniunei, presidenta accentuând lipsa imperativă de a se deschide scoala de fetiţe în anul 1885, pune la discusiunea adunărei generale această propunere a comitetului reuniunei, şi roagă adunarea pentru aprobarea ei. După care luând cuvêntul dl protopresbiter Ioan Gall, motivează deschiderea scoalei în 1885 arĕtând lipsa, ce se simte de a se instrua copile, în limba română, arĕtând că venitele reuniunei — în anul espirat s'a urcat la suma de 6—700 fl. şi 'şi esprimă firma sa convingere, că dacă reuniunea ar stărui ca scoala de fetiţe sĕ se deschiḑă mai curênd, atunci se mai pot spera şi ajutoare; şi propune ca sĕ se subştearnă rugări binemotivate, spre a se esopera ajutoare dela Venerabilul Consistoriu archidiecesan, dela onorabila reuniune a femeilor române din Braşov, dela institul de credit şi economii „Albina“ din Sibiiu, precum şi dela „Asociaţiunea Transilvaniei“.

Tot în sensul acesta vorbesce şi dl Dr. Adalbert Balinth, recomandând între altele ca şi preoţimea din giur sĕ fie rugată, pentru buna spriginire şi colectare de bani, în favorul reuniunei, lăudând totodată frumosul progres al acestei reuniuni într'untimp atât de scurt.

ad. 5. După desbatere serioasă şi după ce presidenta Anna Gall declară: că dacă se deschide scoala de fetiţe în 1885, atunci dênsa oferesce reuniunei 50 fl., şi doamna Iuliana Vasiu promite a da case pentru scoala, ce s'ar înfiinţa în 1885, aceste 2 oferte generoase primindu-le adunarea spre plăcută sciinţă şi cu mulţămire — decide, ca comitetul sĕ cerce toate mijloacele posibile, şi în specie sĕ se se subştearnă câte o rugare către Venerabilul Consistoriu archid. gr. or. din Sibiiu, către Onorabila reuniune a femeilor române din Braşov, cătra Institutul de credit şi economii „Albina“ în Sibiiu, şi către Asociaţiunea noastră liter. rom. Transilvană, şi dacă se va afla, că se poate deschide scoala în 1885 fără de a se ataca capitalul — ci mai adăogênd la acesta şi ceva din interesele anuale — atunci scoala, sĕ se deschiḑă.

6. Comisiunea esmisă pentru încrierea membrelor, şi încasarea tacselor, raportează: că s'au înscris de membre fundatoare cu câte 10 fl., doamnele: Amalia Candrea din Câmpeni, Constanţia Balinth din Roşia, Ana Lazar din Abrud, Eugenia Pop din Abrudsat, Sofia Tiulescu din Cojanul de jos, Elisaveta David din Bucium, Maria Boer, şi domnişoarele Eleăa Balta, şi Maria Vişa din Abrudsat.

Ca membre ordinare doamnele: Fani Albescu, Maria Trifan, Maria Şinca din Biscarea, Maria Tuhuţ, Elena Mekei, Iula Luiza, Maria Pop şi domnişearele: Eugenia Tobias, Rozina Tobias, Aurelia Henzel, Lucreţia Adamoviciu, Florentina Kövári' Lucreţia Şuluţ, Elena Şuluţ Maria Macavei, Luiza Drumariu, Mariana Balos, Leontina Faur, şi Antoineta Ivascu, din Abrud.

De membrii ajutători domnii: Absolon Faur, Solomon Coroiu, George Balta, George Şuluţ, Aron Cioran, Ioan Têrnovean, Iosif Draia, Adalbert Balinth, George Mogoş, *Alesandru* Deoanca, Nicolau Şinca din Biscarea, Petru Fizeşanu Gerasim Candrea, Pompiliu Şuluţ, Nicolau Lobonţ, Nicolau Cirlea, Alesandru Drumariu, Alesandru Tuhuţ, Valeriu Henzel, Nicolau Adamoviciu, Victor Bariţ, Candin David, Alesandru Filip, Dionisiu Bălosu, şi Ioan Todescu; Mai în colo raportează, că s'a colecta dela membrii vechi 27 fl., dela membrii noi 78 fl., suma 105 fl., adecă: una sută şi cinci floreni valuta austriacă.

ad. 6. Adunarea primesce şi declară de atari pe toate membrele fundătoare, ordinare şi pe toţi domnii ajutători înscrişi de către comisiunea esmisă, primesce cu mulţămire, suma colectată de 105 fl., care sumă o ia asupra'şi doamna presidentă spre a o preda doamnei caseriţă, — care fiind bolnavă, nu e presentă în adunare, — ear consemnarea banilor incurşi cu această ocasiune, se alătură la documente.

7. Presidenta aduce la cunoscinţa adunărei, că comitetul reuniunei în şedinţa din 18 Sept. a. c. a decis a propune on, adunări generale de membre onorare ale reuniunei pe doamnele: Maria Cosma, Ecaterina Gall, Iudita Măcelariu, Constanţa de Dunca Scheau, Carolina Balinth, şi Aurelia Vulcan.

ad. 7. Adunarea în unanimitate primesce şi declară de membre onorare pe doamnele propuse de către comitetul reuniunei.

După care, ne mai fiind alte obiecte de pertractat, presidenta esprimându-şi bucuria ce o simte, vĕḑênd resultatul îmbucurătoriu, mulţămesce în termini călduroşi, pentru viul interes şi zelul arĕtat, le ureaḑă mulţi ani, ear adunarea generală de asemenea mulţămesce presidentei pentru zelul neobosit şi buna conducere.

După care şedinţa adunărei generale se declară de închisă, eară protocolul după cetire şi aprobare se închide şi subscrie.

D. U. S.

Anna Gall m. p.,
presidentă.

Alesandru Ciura m. p.,
secretariu.

Varietăţi.

Nr. 4034. Scol.

Notă.

Toţi aspiranţii la oficiul de învĕţătoriu, în special toţi învĕţătorii cu atestat de cualificaţiune, apoi pedagogii şi clericii absolvenţi din anii 1882 şi 1883, precum şi învĕţătorii provisori şi suplenţi, cari la alegerile din anul curinte au remas fără de aplicare, se provoacă prin aceasta ca: conform §-lui 77 al Normativului scolar din 1882, *până la 15 Octomvre st. v. sĕ aştearnă prin concernintele oficii protopresbiterale documentele* la acest consistoriu spre a fi eventualminte denumiţi de suplenţi învĕţătoresci la vre-o scoală din archidiecesă.

Nu se vor considera cererile în acest merit a celor delăturaţi din funcţiune prin decisiune consistorială, apoi a celor reiiciaţi de două ori la esamenul de cualificaţiune, şi a celor, cari funcţionând preste doi ani ca învĕţători suplenţi ori adjuncţi din vina lor nu au depus esamenul de cualificaţiune prescris.

Dela consistoriul archidiecesei greco-orientale române a Transilvaniei.

Sibiiu 1 Octomvre 1883.

La însărcinarea Escelenţiei Sale D-lui archiepiscop şi metropolit:

Eliă Măcellariu m. p.,
asesor consistorial ca preşedinte substitut al senatului scolastic.

---

sĕ-şi peardă toată popularitatea; în adevĕr acest monopol aduse pe poporul, abia scăpat de tirănia nobilimei, earăşi la sapă de lemn. Este usul frecuent al vinarsului o necesitate în climatele aceste aspre? Cristian nu credea aceasta cu atâta mai puţin, cu cât beutura aceasta, făcută de dannemanul în persoană şi el era mândru a o sci face, îţi stringea literalmente gâtlegiul.

Bravul om tot îmbia pe oaspele sĕu sĕ bea, neinţelegênd că după ce a ucis doi urşi el nu simţea trebuinţa a se ameţì de cap. Cristian nu putea duce obligaţiunea până înt'ratâta, şi deşi dorea a îmbăta pe Boetsoi fără a se îmbăta insuşi, împregiurare, ce i-ar fi adus poate esacta descoperire a secretului familiei, el se mărginì a bè ceaiul, lăsat de maior pentru dênsul aci, ce-i fu servit ferbinte într'o ceaşcă de lemn foarte delicat tăiată şi scobită de tinerul Olof.

Cristian se simţea încâtva umilit, că şi-au făcut plăcerea domnească a ucide un urs pe chieltuiala amicilor sĕi; căci în sfârşit ursul acesta aparţinea dannemanului, precum fie ce vênat aparţine negreşit celui ce-l găsesce pe pămênturile sale. Lui Cristian se dăruise vênatul sĕu, va se ḑică, el se plătise pentru dênsul. El auḑi cu plăcere dela danneman, că preţul nu era încă plătit de oare ce maiorul cu amicii sĕi n'au prevĕḑut vênat aşa abundant şi nu-şi aduseră banii trebuincioşi. Cristian îl intrebă de preţ.

— El este ḑupă împregiurări, ḑise dannemanul cu trufie; uneori îmi lasă animalul mie şi atunci datoresc eu mulţămire că mi-a ajutat a-l ucide; dară, fără îndoială, herr Cristian, doresci pielea, ghiarele, grăsimea şi şuncile?

— Eu nu doresc nimic din toate acestea, ḑise Cristian riḑênd. O doamne, ce sĕ fac eu cu ele? Te rog ţine-le dta, herr Boetsoi, şi de oare ce presupun, că dta ai dreptul a vinde ceva mai scump acelor, ce au plăcerea a vêna pe bunurile dtale, decât acelora ce cumpĕră pur şi simplu o marfă, te rog primesce trei-ḑeci de taleri, ce-i am la mine…

Cristian împlinì fraza în gêndul sĕu:

— Şi ce sûnt, tot ce posed.

— Treiḑeci de taleri! esclamà dannemanul, e mult; tu esti aşa dar foarte bogat?

— Eu sûnt destul de bogat, ca sĕ te rog sĕ-i primesci.

Dannemanul luà banii şi se uitá la el; apoi se uità la mânile lui Cristian, însĕ fără a observa decât albimea lor.

Aurul tĕu este bun, ḑise el, şi mâna ta albă. Tu nu muncesci şi totuşi mănânci Kakebroe-ul ca un Dalecarlian. Faţa ta este d'aici din ţeară, limba ta nu… Hainele tale, ce le aveai când ai venit aici, nu sûnt mai frumoase decât ale mele. Eu vĕd, că tu esti trufaş, că nu vreai sĕ chieltuiască amicii tĕi cari ţi-au lăsat plăcerea a ucide pe rĕutăciosul încă şi banii lor pentru tine.

— Tocmai aşa, herr Boetsoi, aşa este.

— Aşteaptă. Joe Boetsoi este om cinstit; el nu va lua nimic dela amicii tĕi, fiindcă tu laşi vênatul tĕu aici. Ce privesce a lua dela tine un bacşiş… o sĕ vedem. Poţi-mi tu jura pe onoare, că esci un tinĕr bogat de familie?

— Ce-ţi pasă? ḑise Cristian.

— Nu, nu, resplicà dannemanul; tu mi-ai scăpat viaţa, eu nu-ţi mulţămesc, fiind-că tot aceasta aşi fi făcut şi eu pentru tine; însĕ tu esti puşcaş bun, şi, ce e mai mult, tu esti un bărbat care ştie asculta pe alt bărbat. Căci, de nu mergeai tu aşa, precum ţi-am făcut semnul, noi eram amândoi într'o situaţiune rea… şi eu cu deosebi, fără cuţit şi cu braţul rĕu înfăşurat. Eu sûnt mulţămit cu tine, şi aşi dorì că feciorul meu sĕ fie ca tine şi sĕ aibă caracterul tĕu, căci tu esti băiat îndrăsneţ şi blând; dar aşa, dacă nu esti bogat nu te face înaintea mea ca şi când ai fi bogat. Pentru ce aceasta? Eu nu sûnt sĕrac! Mie nu'mi lipsesce nimic ce-mi trebue şi de cumva îţi lipsesce ţie ceva; adresează-te lui Joe Boetsoi şi el uşor va găsì treiḑeci de taleri, ba chiar şi o sută, când este vorba a face unui amic serviţii.

(Va urma.)

* (*Reuniunea femeilor române în Sibiu*). Se aduce la cunoscinţă publică, că cu 1 Noemvre a. c. st. n. se deschide scoala elementară de fete de patru clase a reuniunei noastre, aici în Sibiiu, şi că s'a făcut îngrigire de cele mai bune puteri didactice la acea scoală.

Se provoacă deci părinţii respective îngrigitorii din loc şi din giur, ca dela 15 ale lunei curentei în colo, sĕ-si insinue fetele pentru primire, la presidenta reuniunei noastre, Doamna Maria Cosma (strada Baier Nr. 1.)

Sibiiu, 9 Octomvre 1883.

Comitetul reuniunei.

* (Scoalele române gr. or. din Braşov.) Estragem din programa a XIX a gimnasiului mare publ. român din Braşov următoarele date statistice interesante: Numĕrul tuturor scolarilor imatriculaţi şi scolăriţelor imatriculate la scoalele centrale române din Braşov în decursul anului scolastic trecut au fost de 854. Dintre scolari 205 au cercetat gimnasiul, 91 scoala reală, 38 scoala comercială 278 scoala primară, 34 scoala de repetiţiune şi 22 scoala pentru meseriaşi, eară dintre scolăriţe 158 au cercetat scoala primară şi 28 scoala de repetiţiune. Dintre cei 334 scolari înscrişi la scoalele medii 299 au fost din Austro-Ungaria şi 35 din România, eară în privinţa religiunii 294 au fost gr. or., 27 gr. cat., 2 rom. cat., 1 evangelico-reformat şi 11 de legea mosaică. Numĕrul profesorilor, cari au funcţionat la scoalele medii este de 25. La scoalele primare de băeţi şi băiete au funcţionat 10 învĕţători, eară clasele ultime ale scoalei de fetiţe au avut şi o învĕţătoare pentru lucru de mână. Stipendii au avut dintre scolarii dela scoalele medii 9 inşi, eară 3 au fost întreţinuţi cu toate cele trebuincioase în internatul „Cristurian". Maturisanţii au fost la gimnasiu 16, eară la scoala comercială 9.

* **(Rectificare.)** În Nr. 112 al ḑiarului nostru cu privire la deschiderea scoalei de fetiţe de aici, din greşeală s'a ḑis că „*Asociaţiunea transilvană*" a angagiat pe domnişoara *Eleonora Tănăsescu dela asilul Elena*, pe când în faptă **„Reuniunea femeilor române din Sibiiu"** deschide această scoală şi tot această reuniune a angagiat şi pe domnişoara *Eleonora Tănăsescu*.

Loterie.

Sâmbătă 13 Octomvre 1883.

Buda: **74 27 17 41 49**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 13 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.25
Renta de aur ung. de 4%	87.30	87.40
Renta ung. de hârtie.	85.95	86.05
Sorţi de regularea Tisei	109.80	109.75
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.25	91.25
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient. ung.	112.75	113.50
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea ḑecimei de vin.	96.75	97.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice.	99.—	98.50
Obligaţiun urbariale transilvane.	98.—	98.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	98.25	98.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	841.—	835.—
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	97.80	97.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99 20	99 25
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	—.—	100.30
100 marce nemţesci	58.80	58.73
Galbin	5.69	5.69
Napoleon	9.52	9.51
London (pe poliţa de trei luni)	120 10	120.05

Nr. 361 [558] 1—3

CONCURS.

Ne concurênd nimenea, în urma concursului publicat pe basa resolutiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan, dto 10 Februarie a. c. Nr. 155 B. la postul de paroch, în parochia vacantă de clasa a treia „Crăciunesci" prin aceasta se escrie concurs nou, cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman".

Emolummentele împreunate cu acest post sûnt:

1. Casă parochială cu grădină de legume.
2. Porţiune canonică;
3. Stola usuată.

Toate aceste emolumente computate în bani, dau suma de 339 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post, au de aşi trimite petiţiunile lor, instruite în sensul statutului organic, şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul, până la timpul susindicat.

Brad, 14 Septembre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

Nr. 229 [557] 1—3

CONCURS.

În urma încuviinţărei Prea venerabilului consistoriu archidiecesan din 2 Iunie a. c. Nr. 1508 B. se escrie prin aceasta concurs pentru postul de capelan înfiinţat lângă parochul Stefan Rus din Ida-mare, tractul protopresbiteral al Bistriţei, în termin de 50 ḑile dela prima publicare în „Tel. Roman."

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) jumătate din porţiunea canonică şi anume 8 jugĕre de fênaţ;

b) venitele epitrachilului pe jumĕtate;

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi ascerne suplicele lor instrute conform regulamentului congresual şi a statutului organic la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Borgo-Dioseni, 20 Sept., 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei în conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Ioan Buzdug m. p.,
adm. ppresb.

Nr 356 [560] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Solnocului se escrie concurs pe basa graţiosului ordin consistorial din 8 Septemvre Nr. 3575 Scol. a. c. până 30 Octom. a. c.

1. Ungureni cu salariu anual de 300 fl. v. a.
2. Cupşeni cu salariu anual de 200 fl. v. a. cuartir gratis în edificiul scoalei şi lemne trebuincioase.
3. Rohia, cu salariu anual de 200 fl. v. a.
4. Poiana-porcului cu salariu de 200 fl.anual.
5. Libotin cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemne trebuincioase.

Doritorii de a ocupa aceste staţiuni au aşi subscerne suplicele instruite conform legilor din vigoare până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral (posta ultimă Magyar Lápoş.)

Cupşeni 25 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Solnocului.

Samuil Cupşa m. p.,
ppresbiter.

Nr. 3678. Scol. [548] 2—3

Prolungire de concurs.

Se prolûngesc până la 15 Octomvre st. v. următoarele concurse:

1. Pentru postul de învĕţătoriu în Aciliu, protopresbiteratul Sibiiului, cu salariu anual 200 fl.
2. Pentru postul de învĕţătoriu în Vidra de sus, protopresbiteratul Abrudului, salariu anual 250 fl.
3. Pentru postul de învĕţătoriu în Sângătin, protopresbiteratul Mercurei, salariu 200 fl.
4. Pentru postul de învĕţătoriu în Armeni, protopresbiteratul Mercurei, salariu anual 250 fl.

Sibiiu, 22 Septemvre 1883.

Dela consistoriul archidiecesan gr. or.

Nr. 274. [553] 2—3

CONCURS.

În urma ordinaţiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto 11 Ianuarie 1883. Nr. 5074 scol. se escrie concurs pentru întregirea staţiunei de învĕţătoriu din comuna gr. or. Uleşiu cu termin până la 15 Octomvre 1883.

Cu acest post este împreunat un salariu de 150 fl. v. a., cuartir şi 3 orgii lungi de lemne, din care are a se încălḑi şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi ascerne petiţiunile lor până la terminul indicat, instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşane.

Gurasada în 23 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşiane.

Alecsiu Olariu m. p.,
adm. presb.

Nr. 153 1883 [554] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului invеţătoresc la scoala română gr. or. din comuna bisericească Vurper, se escrie concurs cu termin până în 15 Octomvre st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 120 fl. v. a. cuartir şi lemne de încălḑit.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisaţi aşi aşterne suplicele lor instruate cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul sus indicat.

Alba Iulia 19 Septemvre 1883.

Oficiul ppresbiteral gr. or.

Alesandru Tordoşian m. p.,
protopresbiter.

Nr. 214. [547] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învĕţătoriu adjunct la scoala română gr. or. confesională din comuna Gurarîului se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

1. Salariu anual de 200 fl. pre carele va avè al ridica pre lûngă cuită regulată dela epitropia scolară pe pătrariu de an.
2. 5 orgii de lemne sau 35 fl. din cari va avè a încălḑi şi scoala.
3. Cuartir liber.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisaţi aşi aşterne suplicele lor instruite conform prescriselor din vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei până la terminul sus indicat.

Gurarîului, 14 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕliştei.

Nr. 195 [556] 2—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţătoriu primariu la scoala română gr. or. din Avrig dotat cu 300 fl. se escrie concurs cu termin până la 15 Octomvre st. v.

Cererile instruite conform prescriselor din vigoare sûnt a se adresa la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Avrigului (în Avrig, Felek).

Avrig, în 25 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Vasiliu Maxim m. p.,
administr. protopr.

Nr. 48. [552] 2—3

EDICT.

Ana născută Rad, soţia lui Georgiu Bogdan din Hĕrţĕgani, comitatul Hunedoarei, care de 9 ani a părăsit cu necredinţă pe legiuitul ei bărbat, se citează prin aceasta: că în termin de 6 luni dela prima publiacre a acestui edict sĕ se înfăţoşeḑe la subsemnatul scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la din contră şi în absenţa dânsei se va decide procesul intentat contra ei, de către bărbatul sĕu.

Brad, 25 August 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or al Zarandului, ca for matrimonial de prima instanţă.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

Nr. 194 [559] 1—3

EDICT

Vasiliu Samoilă Dragomir din Porcesci, legiuitul bărbat al Ioanei Tomei Dragomir tot de acolo, protopresbiteratul Avrigului, care de 12 ani pribegesce în lume, fără de a se sci ubicaţiunea lui, este prin aceasta citat ca în termin de trei luni dela publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matritrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi se va decide procesul intentat asupra-i de socia sa.

Avrig, 15 Septemvre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Avrigului ca for matrimonial de prima instanţă.

Nr. 4398 civ, 1883. [550] 3—3

Publicaţiune.

La rugarea lui Desideriu Weér în privinţa concesiunii comasării generale a hotarului Coldău (Kudu) ficsându-se terminul pertractărei pe ḑiua de **30 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** la faţa locului în comuna Coldău, cei interesaţi sûnt citaţi prin aceasta, a se presenta în persoană, sau prin representanţii lor la terminul şi locul prefipt, cu aceea, că absenţa cui-va dintre interesaţi se va privì de consimţire, şi că rugările pentru comisiunea de comasare le pot cerceta la subsemnatul tribunal şi la antistia comunală

Din şedinţa din 1 Septemvre 1883 a tribunalului reg. din Dej.

Nr. 4407 civ. 1883. [551] 3—3

Publicaţiune.

Tribunalul din Elisabetopole aduce la cunoscinţă publică, că în causa admisibilităţii comasării generale a hotarului comunei Chirileu terminul pertractării s'a defipt pe ḑiua de **21 Noemvre st. n. 9 oare a. m. 1883** în casa judelui comunal din loc. La care termin toţi proprietarii comunei sûnt citaţi cu aceea observare, că absenţa vre-unui dintre cei interesaţi în causă se va privì de consimţire din partei, şi că esemplariul I a petiţiunii se poate vedé la tribunalul regesc. Pertractarea va conduce-o Nicolau Székely jude reg.

Dat în Elisabetopole din şedinţa ţinută în 1 Octomvre 1883 a tribunalului reg.

Nr. 3033 civ. 1883. [549] 3—3

Publicaţiune.

În causa comasării hotarului comunei Simcel (Szancsal) pentru începerea lucrărilor, anume, pentru regularea representaţiunei, alegerea unui inginer şi pentru compunerea unui preliminar de spese se defige de termin ḑiua de **11 Decemvre st. n. 1883 oarele 10 a. m.** în locuinţa judelui comunal din Simciel, cu acel adaus, că absenţa părţilor interesate nu va împedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 30 Septemvre 1883.

Tribunalul reg.

Kelemen m. p.,
jude.

Redactor rĕspunḑĕtor Nicolau Cristea

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 116 Sibiiu, Joi 6/18 Octomvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Resplată?

Două acte de importanță am publicat în numĕrul trecut al foaiei noastre. Adresa, cu care deputațiunea bisericei gr. or. române din Transilvania și Ungaria s'a presentat la Seghedin înaintea monarchului și respunsul la adresă.

În timpul constituționalismului actual sûntem dedați a fi tratați ca fii vitregi. Ne-am cam deprins cu esplicări false, aplicate din partea ungurească ori cărei mișcări legale și în cele din urmă în interesul binelui comun al patriei comune. Nu ne puteam însĕ aștepta la atâta îndrăsneală din partea unui ministru unguresc, ca sĕ pună în rostul monarchului un respuns, ca cel dat clerului român ortodocs și clerului român gr. catolic.*)

Va se ḑică noi nu iubim adevĕrat patria și nu avem respect de legi.

Și-a tras bine seama oare dl ministru, când ca consiliar al tronului a consiliat cuvinte atât de grele față cu poporațiunea cea mai numĕroasă după maghiari în tot cuprinsul Transilvaniei și Ungariei? Și-a tras bine seama, când a consiliat tronului cuvinte atât de grele față cu poporațiunea cea mai loială și mai credincioasă, față cu poporațiunea, care nu e credincioasă numai din gură și numai până când e încărcată de favoruri și bunĕtăți și scutită de greutăți, ci în timpurile cele mai critice?

Dl ministru, preocupat de șovinismul sĕu maghiar, se vede, n'a reflectat la nimic decât la folosirea ocasiunei de a-și resbuna asupra românilor, care nu 'l salută cu: *Ave Tisza, morituri te salutant*, și nu se maghiarisează.

Aceasta este o micime sufletească, nedeamnă de un bărbat de stat și de un pretins guvernator al unui stat, întemeiat de intemeietorii lui pe basa mai multor naționalități.

Este o micime de suflet, pentru că numai aceasta este în stare sĕ ignoreze faptele împlinite și sĕ se nutrească cu vorbe, pentru de a înfățișa o poporațiune considerabilă, cum este cea română, în ochii patriei și în ochii lumei, ca una ce nu își iubesce patria și n'are respect de legi.

Dacă dl ministru era numai ceva mai gânditor, el trebuia sĕ 'și aducă aminte de însăși fapta deputațiunilor din cestiune și sĕ evite un *lapsus* atât de jignitor în simțĕmintele patriotice loiale a le unui popor ca al Românilor.

Românii în hyperzelul lor, de a ocolì chiar și cea mai mică umbră de prepus în privința loialității și patriotismului, s'au simțit îndemnați a alerga din fundul Transilvaniei la emporiul, de altmintrea declarat de maghiari cu o mândrie nesocotită, de fort înaintat al maghiarisărei, pentru a cărui reconstruire au concurs și românii conduși de acel patriotism, „unic adevĕrat“ de a imita pe monarchul lor și de a da concursul lor concetățenilor chiar de naționalitate asupritoare, când vin a pune coroana patriotismului lor într'un cas local și concret. Și cu toate aceste ei sĕ fie tacsați de neloiali și de nesupuși legilor!

Este adevĕrat că românii n'au arangeat, nici nu au luat parte la arangiările „patriotice“ a le peregrinărilor la residența „marelui patriot“ Kossuth, și de altă parte tot așa de puțin le aprobă. De aceea pretinșii adevĕrați patrioți, între care dl ministru este unul din cei de frunte, nu pot mistuì că românii, în ciuda tuturor ispitelor diavolesci, neclătiți în credința lor către tron și patrie, nu vor sĕ le dea pretecste de învinuiri și persecutări pentru lipsă de loialitate și patriotism.

Domnii ministri unguresci, se vede, că domniți de șovinismul lor nu consideră nici cele mai importante antecedențe, nu pentru altă, ci numai pentru a încungiura desvĕlirea sĕrăciei lor de spirit și abundanța lor de prejudețe, când e vorba de români.

Ca sĕ le venim noi într'ajutor, sĕ le spunem că românii au mai fost înaintea tronului și a monarchului.

Când, d. e. din congresul național dela 1863 s'a trimis o deputațiune cu adresă de mulțămire, aceea fu primită în 4 Mai și primì dela Majestatea Sa Impĕratul rĕspunsul următor:

„*Cu plăcere vĕ primesc ca pre representanții* **bravilor români** *ai Marelui Meu principat Transilvania,* „*cari de* **repețite ori Mi-au dat doveḑi** *de* **neclătita** „*lor* **credință și aderență** *la Mine și la casa Mea.* „*În adresa ce Mi s'a presentat și în ponderoasa adresă* „*a demnului lor president (Șaguna, Red.) românii au* „*confirmat de nou aceste simțeminte și au recunoscut* „*cu încredere sinceră fiească și cu mulțămită.... Primind cu plăcere și deplină îndestulire asecurările* „*D voastre cele deplin corespunḑetoare grelelor împregiurări... Ve împuternicesc tot odată a împărtășì aceasta comitenților D voastre, către cari și de aici înainte* „*voiu fi cu îndurare și grație împĕrătească.*“

De atunci în coace românii de câte ori interesele monarchiei au cerut, la 1866 și la 1878, 1881/2, în Boemia și Italia, precum în Bosnia și Erțegovina, nici n'au părăsit cu *lașitate* linia de luptă, nici n'a trecut la inimic spre a se face **trădători** de patrie, prin urmare dl ministru, adresând către români prelegerea cu „adevĕrata iubire de patrie și respect față cu legile,“ au greșit adresa.

Acei, ce au sciut obține dela tron, într'alte împregiurări mai „neconstituționale“ ca cele de aḑi, prea înalta recunoscință, remânênd aceiași, cari au fost, ba adăugênd încă la doveḑile de loialitate înscrise cu sângele lor în analele monarchiei, nu putem presupune, ba nu ne putem închipuì cum au putut dintr'o dată devenì neloiali și nerespectători de legi. Cari sûnt legile acele, care românii le au călcat și nu le au respectat? La aceasta întrebare dl ministru cu anevoie va putè respunde.

Sau că doară, dl ministru vrea sĕ se mângăe pentru desastrul îndurat în Croația față cu croații rebeli, căutând motiv de ași vĕrsa focul asupra blânḑilor și pacinicilor români?

Nu cumva se teme de vre-o manifestațiune și din partea românilor, care se înțelege ar fi foarte rĕu venită în împregiurările critice de astăḑi și cugetă se 'i teroriseze și intimideze *anticipando*, sau prevenind? Se poate, ba e foarte probabil, că aci este buba. Dar dl ministru și toți șoviniștii se înșeală, dacă cred că vor intimida pe români și 'i vor terorisa, ca sĕ se lapede de sinele, de credințele lor tradiționale. Numai unul Dḑeu i ar putè împedeca a ține la naționalitatea lor și la credințele ereḑite dela străbuni, împletite strins în viața lor națională.

Șovinistii, fie ei ministri, fie ei ce vor fi, ar fi cu mult mai înțelepți, dacă n'ar fi atât de sumeți și ar judeca mai bine eventualitățile cele atât de schimbăcioase din viața politică. „.... În momentul de față „nu este vorba numai de o stare de necesitate maghiară, „ḑice „Național Ztg“ din Berlin, aprețiând situațiunea croată, ci de prima încercare mai serioasă de a contrabanda cestiunea slavică din Cislaitania în Ungaria, așa dară de un raport durabil. La toată întêmplarea cestiunea insigniilor croate va avè efect „bun. Politicii mai cu minte dintre maghiari și între aceștia vine a se socotì și Tisza cu toate crâmpitele lui, pentru că el scie cel puțin, când trebue „sĕ fie, sĕ calculeze cu raporturile reale — au primit „dintr'odată și pe neașteptate instrucțiune despre „adevĕrata putere a maghiarilor. Când cu conflictul insigniilor din partea slavilor, cea dintâiu dătătură mai „serioasă contra posițiunei maghiarilor, care se părea „așa de puternică și așa de întemeiată, a fost cu „atâta efect, încât la cea dintâiu isbitură, posițiunea „maghiară a fost sguduită până în temelie. Germanii „din Austria, cari au avut totdeuna a se lupta cu „greutăți în sus, s'au arătat cu mult mai vênjoși...“

(I. Slavici ?) — v. A.

---

*) Acest din urmă îl cunoascem din ḑiarele budapestane; adresa verbală a clerului gr. catolic nu o cunoascem de loc. Red.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

— Sûnt convins despre aceasta, herr Boetsoi, rĕspunse Cristian, și eu ași venì la dta cu încredere, nu sĕ-ți cer o sută nici trei-ḑeci de taleri, ci sĕ-ți cer lucru în slujba dtale. Nu vreau sĕ ḑic, că aceasta nu se va întêmpla; însĕ, dacă se va întêmpla, eu ași avè plăcere mai mare a mĕ prezenta, după ce ți-am plătit, ce ți se cuvine și ce ți-ar plătì un om bogat. Eu n'am venit nici în calitate de sĕrac, dta nu-mi ești dator cu nimica.

— Eu nu primesc nimica, ḑise dannemanul, iați banii și vină la mine, când vreai. Ce șci tu face?

— Tot ce mĕ vei învăța, și eu am sĕ învĕț iute.

Dannemanul zimbea.

— Va se ḑică, replică el, tu nu scii nimic?

— Eu șciu ucide rĕutăcioșii cel puțin!

— Da, și încă foarte bine. Tu scii chiar manua sĕcurea și tăia lemne. Am vĕḑut-o. Dară șcii tu călĕtorì?

— Aceasta o sciu mai bine.

— Sĕ dormi pe o bancă?

— Și chiar pe o peatră.

— Știi tu limba lapona, samoedă, rusească?

— Ba, eu știu limba italiană, spaniolă, franceză, germană și engleză.

— Cu aceste n'am ce face, dară eu vĕd că poți învĕța și alte limbi. Ei bine, vino când vreai, dară înaintea sfêrșitului lunei lui thor (Ianuar) și dacă vreai sĕ mergi la Drontheim sau mai departe, eu voiu fi mulțămit a nu călĕtorì singur... Sau, de voiu lua pe Olof, care-mi tot cântă sĕ-l las sĕ înceapă a călĕtori, tu vei păzì casa mea. Fetele mele sûnt încredințate, te înștiințez, ferește-te dară a face pe încredințații lor jaluzi, ar fi în paguba ta. Îngrigesce de mătușa Karina; ea este blândă, dară niminea n'are sĕ o supere: aceasta am oprit-o odată pentru totdeauna.

— Am sĕ o îngrigesc ca pe o mamă, rĕspunse Cristian emoționat; dară, spune-mi, este ea bolnavă sau neputincioasă? Pentru-ce...?

— Ți s'a spune, când vei fi în casă. Ce simbrie ceri?

— Nimic.

— Cum așa, nimic?

— Pânea și locuința nu este destul?

— Herr Cristian, ḑise dannemanul încrețindu-și fruntea, tu ești dar așa un leneș sau un om rĕu, de oare ce nu cugeți la viitor?

— Cristian vedea, că arĕtând prea mult desinteres el făcea sĕ se nască neîncredere.

— Cunosci dta pe domnul Goefle? ḑise el.

— Pe advocatul? Da, foarte bine; eu i-am vêndut calul, un cal bun; și el este om de treabă advocatul!

— Ei bine, el va rĕspunde de mine. Ai încredere.

— Da, bine. Iați banii.

— Dar, dacă te-ași ruga sĕ mi-i păstrezi?

— Sûnt bani furați? esclamà dannemanul redevenit neîncreḑut.

Cristian începu a rîde, mărturisindu-și, că este diplomat foarte neîndemănatec.

— Crede-mĕ, ḑise el către danneman, eu sûnt simplu și sincer. Sûnt dedat sĕ-mi creaḑă oamenii pe parolă; fața mea pare la toată lumea bună. Dacă nu-mi primesci banii astăḑi, ți-i va da maiorul mâne și aceasta mĕ vatămă.

— Maiorul nu-mi va da nimic, fiindcă nu prìmesc nimic, rĕspunse dannemanul cu vivacitate. Acum nu te încreḑi tu în mine.

Cristian trebuì dar sĕ renunțe de ași lăsa mica sa avere în casa aceasta, care era poate asilul mamei sale. Desbaterea aseasta delicată ușor ar fi putut degenera în ceartă, de oare ce dannemanul uda, nu cu puțin vin-ars, naiva sa mândrie de țĕran liber.

Altcum sania era gata și Cristian avea sĕ plece. Pentru lumea aceasta el nu s'ar fi lipsit de

„În Pesta vor face bine oamenii, dacă nu vor „uita, că aceea ce s'a întêmplat în Croaţia, nu este „un eveniment singuratic, ci o simptomă a întregei „situaţiuni austriace. Maghiarii vor trebuì sĕ înveţe a-şi mai modera pretensiunile şi a căuta împregiurul lor după amici — căci vor avè lipsă de ei“.

Aşa este, colosul închipuit în fantasia unor capete îndesate cu şovinism, este slab şi maghiarii au lipsă de amici. Însĕ ce sĕ le faci, dacă ei nu sciu sĕ-i caute şi sĕ-i atragă la sine? Din contră ei se vede, că după ce pe unii dintre noi vor sĕ 'i tîrască prin temniţe, pentru că s'au esprimat în contra inichităţii legei electorale, vor şi pe amicii monarchiei din afară sĕ i depărteze de monarchia noastră. Ei lovesc în românii austro-unguresci, ca sĕ simţă şi românii din regatul vecin şi sĕ se înstreineze de monarchia noastră şi sĕ se paraliseze alianţa eventuală dintre regat şi imperiu.

Aceasta va se ḑică patriotism adevĕrat? A'şi da toată silinţa de a înstrăina inimile cetăţenilor nemaghiari de către patrie şi patria a o ferì de amici? Aceasta este resplata sumeţului faţă cu cel modest, resplată, care se va resbuna ea însaşi în favorul celui neîndreptăţit.

O, dar maghiarii îşi închipuesc că sûnt atlanţi, cari sûnt în stare a purta globul pământului în spatele lor.

Sĕ nu cumva sĕ facă dl Tisza şi cealalţi şiovinişti esperienţa proverbiului german: Sumeţia se arată înainte de cădere.

Luarea insignielor cu inscripţiune maghiară.

O telegramă din Agram spune că insigniile cu inscripţiune maghiară atêrnate în 7 Septemvre n. s'au luat cu aceeaşi solemnitate în 16 Octomvre n. Comisariul guvernial Heroici cu o companie de onoare şi o capelă de musică militară a luat de pre păretele edificiului perceptoratului insigniile cu limbă duplă şi le a înlocuit cu insignii fără de inscripţiune. Musica a esecutat piesa: „*Schön ist mein Oesterreich*“. Soldaţii au presentat armele şi apoi s'a pus în mişcare spre cetatea superioară, unde de pe edificiul direcţiunei de finance s'au luat cu aceeaşi ceremonie. Şi insigniile aceste sûnt păḑite de soldaţi ca şi cele de mai nainte.

Revista politică.

Sibiiu, în 4 Octomvre

Primirea, ce au avut înaintea monarchului deputaţiunile bisericelor române, cu ocasiunea festivităţilor din Seghedin, în deosebi deputaţiunea bisericei ortodocse române, n'a fost tocmai măgulitoare, cu atât mai puţin încuragiatoare, atât pentru membrii deputaţiunilor, cât şi pentru cei ce au trimis deputaţiunile. Ministrul president Tisza s'a folosit şi de ocasiunea aceasta spre a da românilor lecţiuni, de sigur cu scopul de a depărta inimile românilor de tronul, către care au fost totdeauna cu cea mai neclătită aderenţă.

Situaţiunea financială espusă Sâmbătă în parlament de către ministrul de finance, contele Szapáry, nu s'ar vedè a fi cea mai înflorită. Espunerea ministrului, precum şi projectele puse înaintea parlamentului, se vede din însĕşi foile unguresci, a calmat spiritele foarte tare. Numai oficioasele, care merg totdeauna cum li se comandă, vor sĕ rĕspândească credinţa că în anul viitoriu deficitul are sĕ fie delăturat. Se înţelege, că oficioasele din natura lor totdeauna sûnt cu precauţiune şi îşi asigură pentru eventualităţi „neprevĕḑute“ retragerea, şi aşa şi în casul de faţă se îngrădesc cu clausula: În ceea ce privesce *ordinariul* bugetului. Va se ḑică vocea consciinţei nu se îngroapă nici la oficioase de tot. Foile din oposiţiune, cari nu se tem de vre un risic sau de vre un conflict cu cei ce împart fondul de disposiţiune, spun fără de reservă că nu consimt cu urcarea impositelor pentru pretinsa delăturare a deficitului. Într'alte motive, foile oposiţionale pun în linea de luptă şi pe acela, că guvernul dimpreună cu satelitele sale ascund deficitul, precând el nu numai că nu este delăturat, dar prosperează şi înfloresce la suma de 40—46 milioane. Şi dacă oposiţiunea spune adevĕrul este şi în drept a combate amăgirea, prin care oficioasele vreau sĕ promoveze credulitatea cetăţenilor în munţi de aur, esistenţi numai în prefăcuta lor închipuire.

Procesul criminal pentru agitaţiune, contra oratorilor, dela conferenţa românilor din comitatul Hunedoarei, ţinută în Deva la 10 Martie 1883.

Este cunoscut onorabilului public cetitor, că în contra oratorilor în conferenţa românilor ţinută în Deva la 10 Martie a. c. — deşi după cum se poate convinge ori cine, care judecă cu sânge rece, şi fără patimă, că discursurile din cestiune, publicate şi în „Telegraful Roman“ nu conţin nimica, ce ar tinde la agitaţiune, în contra naţionalităţii maghiare — în urma escesului de zel patriotic al dnului procuror pe lângă tribunalul regesc din Deva, s'a intentat încă atunci procesul criminal pentru delict de agitaţiune. Şi lucru de mirare, tribunalul memorat, cu resoluţiunea sa publicată mai la vale, a pus în stare de acusă atât pe dl Dr. Avram Tincu, cât şi pe dl Ioan Papiu.

Ne vom reţinè cu această ocasiune, dela ori-ce detaiuri în această privinţă, mărginindu-ne pur şi simplu la publicarea decisului respectiv; şi aceasta o facem din punctul de vedere, ca sĕ nu se ḑică, că doară am fi prevenit judecata rece şi fără patimă a tribunalului cel mare, a opiniunei publice; rugăm însĕ pe fie cine, sĕ cetească cu atenţiune motivele tribunalului din Deva, şi apoi în cunoscinţa de causă sĕ-şi dea verdictul sĕu.

Vom amintì însĕ la acest loc numai atâta, că întreg actul de punere sub acusă, — după cum se poate vedè din însu-şi tecstul — se basează pe fasiunea dlui I. Balomiri, care se ḑice a fi martore apĕrator.

Acum lăsăm sĕ urmeze în traducţiune însuşi:

„*Actul de punere în stare de acusă*“.

Nr. 4598 crim. 1883.

Din partea tribunalului regesc, din Deva, ca for criminal, în causa pentru delict de agitaţiune contra lui Dr. Avram Tincu şi soţul, în urma propunerei făcute de procurorul regesc la 25 Septemvre 1883 Nr. 5119 s'a luat următoriul conclus: I. Avram Tincu, născut în Sebeş, locuitoriu în Orestia, de 50 ani, de religiunea greco-orientală, însurat, tata unui fiiu, advocat, cu avere,de o cultură mai înaltă, nepedepsit.

Pentru delictul de agitaţiune, comis în contra naţionalităţii maghiare, cualificat după § ful 172 posiţiunea a doua a codicelui penal şi punibil în sensul posiţiunei prima aceluia şi paragraf.

II. Ioan Papiu, născut în San-Iacobul de pe Mureşiu, locuitoriu în Deva, de 50 ani, de religiunea gr. or. vĕduv, tată a 4 prunci, cu avere, protopresbiter de o cultură mai înaltă, nepedepsit.

Pentru delictul de participante la acelaşi fapt, prescris în §-ul 69 punctul 2 a codicelui penal: pe lângă lăsarea lor şi mai departe pe picior liber şi pe lângă susţinerea dreptului de apel, prin aceasta sûnt puşi în stare de acusă.

Li se notifică acusaţilor, că vor avè dreptul în contra acestei acuse în restimp de 24 oare a insinua apel, pe care în 8 ḑile îl vor putè desvolta şi subşterne tribunalului, precum şi a şi alege apĕrători, ceea ce prin aceasta li se face cunoscut.

La pertractarea finală, ce se va defige după ridicarea la valoare de lege a resoluţiunei de acusă, vor fi a se cita;

1. Dr. Avram Tincu acusat, din Orăscia;
2. Ioan Papiu acusat, din Deva;
3. Soos Antal, martore „ „
4. Szőllősi Lajos „ „ „
5. Csürös Antal, „ „ „
6. Miklós Lajos, „ „ „
7. Szöcs Sándor*) „ „ „
8. Balomiri Iános, „ „ „
9. Dr. Lazar Petco, „ „ „
10. Balogh Ioszef, „ subjude reg. din Gioagiu,
11. Török Antal, preşedintele scaunului orfanal din Aiud.

Vor mai fi a se cetì: atestatele de moralitate şi avere ale acusaţilor, apoi adeverinţa archivului, precum raportul, ce este a se procura dela judeţul regesc de cerc din Baia de Crişiu, despre împregiurarea, că în contra lui Petru Brana şi socii Petru Niţa şi Petru Rimbaş, sûnt intentate şi puse în curs investigaţiuni şi cercetări pentru delict de agitaţiune avênd a se precisa în raport că fie-care insinuare, când a sosit la judecători?

Cercetarea intentată în contra lui Dionisiu Glodeanu, conform §-fului 197 puntul 1 din codicele penal, a fost a se sista, de oare ce cu nimica nu s'a putut dovedì, că respectivul, de pe catedră, în biserică, sau în altă adunare, ar fi pronunciat cuvinte, ce ar fi ţintit la agitaţiune.

Motive.

Conform datelor obţinute în decursul cercetărei, în biserica gr. or. din Deva, în presenţia cam a lor două mii de alegĕtori de deputaţi, cea mai mare parte de naţionalitate valachă (oláh nemzetiségü**) din ansa pertractării în cameră a proiectului de lege despre scoalele secundare, s'a ţinut sub presidiul lui Ioan Papiu protopresbiter gr. or. o adunare, a cărei scop ar fi fost: a protesta în contra acestui pro-

---

*) Este de notorietate publică, că acest domn Szöcs Sándor, paroch ev. ref. în Deva, absolutamente nu scie la înţeles nici un cuvênt românesc; prin urmare, când a fasionat în contra acusaţilor n'a putut fi în cunoscinţă de causă. Altmintrea singur a mărturisit, că el numai după gesticulaţiuni, a socotit, că aici este o agitaţiune. Coresp.

**) Adevĕrul este, că afară de martorii acusători, numiţi mai sus, şi încă doară cel mult 3—4, ceialalţi toţi au fost români. — Preocupaţiunea tribunalului însĕ se poate vedè, chiar, şi din accentuarea de mai multe ori a cuvêntului „Oláh“. Coresp.

---

cele două representaţii, ce-i aduceau o sută de taleri şi îi permiteau prin urmare a îmbrăţoşa, fără a datorì cuiva ceva, noul sĕu traiu, de care visa.

El credea, că dannemanul o sĕ-l însoţească; dar în loc sĕ se pună în sanie, Boetsoi dede frênele fiiului sĕu, recomandându-i a fi cu grige şi a se reîntoarce de timpuriu.

— Am creḑut, că o sĕ am plăcerea societăţii dtale până la Waldemora, ḑise Cristian către danneman.

— Ba nu! respunse acesta, eu nu merg la Waldemora fără nevoie! Remas bun şi la revedere.

Era atâta mândrie şi dispreţ în accentul dannemanului, vorbind de Waldemora, încât Cristian strîngêndu-i mâna se temea, că dênsul a observat diformitatea degetelor sale, şi că asemănarea aceasta fortuită sau fatală ar fi distrus amiciţia lor; dar diformitatea era aşa mică şi dannemanul avea mâna atât de aspră, încăt el nu observà nimic şi trimise încă de vre-o câteva ori din depărtare un adio cordial oaspelui sĕu.

În ciuda poveţelor tatălui sĕu, Olof ajunse valea în fuga mare a micului sĕu cal, stând în picioare în sanie, cu frânele înfăşurate în giurul braţului, riscând a fi asvêrlit afară şi a'şi sdrobì oasele.

XIV.

Sania dannemanului, ceva mai grea decât a maiorului, era din norocire mai solidă, căci tinĕrul, Dalecarlian nu se ferea de nici o stâncă şi de nici o gaură. În loc de a lăsa calul, care era mai inteligent decât dînsul, sĕ meargă după instinctul sĕu, el îl bătea şi îl nĕcăjia, până ce o luà la fugă nebună. Cristian zăcênd între cei patru urşi, adecă între cei doi morţi şi cei doi vii, îşi ḑicea că ar cădè îndestul de moale, dacă urşii n'ar fi fost sdruncinaţi de o parte şi el de alta. Perḑêndu-şi în sfêrşit răbdarea de a vedè maltratând calul dannemanului fără pricină, el luà de odată frênele şi biciul, ḑicênd tinĕrului băiat, că el are voia a-şi petrece mânând calul, cu un ton, ce nu sufere vre-o replică.

Olof avea inimă blândă; el făcea pe teribilul numai din amor propriu, ca sĕ se arete bărbat. El începu a cânta cântece svedice, ca sĕ-i treacă de urît şi ca sĕ arete soţului sĕu, că el pronunţă limba maternă mai bine decât ceialalţi membrii ai familiei sale. Împregiurarea aceasta hotărì pe Cristian a povestì cu dênsul.

— Pentru ce, ḑise el, n'ai venit şi tu cu noi la vênătoare? N'ai vĕḑut încă un urs în două picioare?

— Nu mĕ lasă mătuşa, respunse tinĕrul oftând.

— Mătuşa Karina?

— Noi n'avem altă mătuşă.

— Şi se fac toate, ce vrea ea?

— Toate.

— Ea ţi-a fi prorocit ceva rĕu?

— Ea ḑice, că sûnt prea tinĕr.

— Şi poate, bine ḑice?

— Aşa se vede, de oare-ce ḑice ea aşa.

— Pe semne femeia aceasta scie mai mult decât ceialalţi?

— Ea scie toate, fiindcă ea vorbesce cu . . . .

— Cu cine?

— Eu n'am voie a ţi-o spune: tatăl meu m'a oprit.

— El se teme sĕ nu riḑi de soru-sa; dară de mine n'are sĕ se teamă, el m'a pus sĕ o întreb de soartea mea la vênătoare.

— Şi ea ţi-a spus-o.

— Spus. De unde a luat ea sciinţele sale?

— Ea le a luat, de unde le iea şi acum: din cascadele, unde plâng fetele moarte din amor şi din lacurile, unde vin oamenii din vremile trecute.

— Ea umblă încă?

— Ea nu este bătrână, are cinci-ḑeci de ani.

— Eu am creḑut că este neputincioasă.

— Ea merge mai iute şi mai departe ca dta.

— Apoi este bolnavă în momentul acesta, fiindcă remâne culcată, până ce ceialalţi se pun la masă?

— Ea nu este bolnavă. Ea este adese ori aşa ostenită, când a umblat prea mult.

— Eu am gândit că ea nu lucră?

— Ea nici nu lucră; ea vorbesce sau umblă, ea cântă sau se închină şi, fi-va noapte sau ḑiuă, ea nu se culcă, până ce nu o birue osteneala. Apoi doarme aşa mult, de creḑi că e moartă; uneori ne iectului de lege și propriamente a da espresiune observațiunilor lor.

În acest respect, în urma unei consultări obiective s'a luat un conclus, carele a fost enunciat de către președinte; și cu aceasta fiind obiectul adunărei terminat, ea ar fi fost a se disolva.

Înse Avram Tincu, cu toate aceste, în fața adunării, cu permisiunea presidiului, urcându-se pe tribună chiar și după mărturisirea lui Balomiri Iánoș, a ținut un discurs adresat mai mult simțemintelor, decât rațiunei, carele, intru adevĕr s'a abătut dela obiect*) dar carele după acusat, a cuprins două propuneri suplementare și anumit: a primì de al sĕu memorialul valach din Sibiiu dela 1881 și aprobarea conduitei observate din partea diuarelor române, față cu projectul de lege despre scoalele medie (secundare.)

Dar el (oratorul) s'a abătut dela scop, esprimând sub acest pretest, astfel de cuvinte și făcênd astfel de observațiuni, cari prin enararea unor întemplări acomodate spre iritarea valachilor în contra naționalității maghiare, au produs agitațiune.

Anumit: începênd intêmplămintele, prin amintirea evenimentelor dela 1848 le-a adus până în dilele noastre dicênd: că n'ar voì a revoca în memorie intemplările din acea fatală epocă, dacă nu ar vedè, cum se petrec lucrurile în diua de astădi; el este constrâns a afirma că ungurii dela 1848 și până astădi n'au învĕțat nimica; de oare ce în camera deputaților, nu s'a aflat nici un singur deputat, carele sĕ fi esprimat vr'un cuvênt pentru apĕrarea lor, (a românilor), deși urmările evenemintelor de pe acel timp, ar putè sĕ li dè un invețămênt îndestulitoriu.

Apoi a amintit absolutismul, când toți de o potrivă am suferit, vinovați și nevinovați dar a afirmat, că și acela a fost mai de suferit decât situațiunea de astădi, fiind că acela (absolutismul) nu li-a atacat limba și nu li-a împedecat desvoltarea lor, ci pe acel timp au primit mai multe ajutoare, decât în constituțiunea ungurească de astădi, carea se dice: liberală.

După aceste revocând în memorie patentele dela 1854. 1860. 1861. apoi dietele dela 1863 din Sibiiu și 1865 din Cluj, precum rescriptul regal din 1866 a trecut la numirea ministeriului unguresc, sub carele a fost creat și art. de lege 44 din 1868, asupra căruia s'a esprimat astfel, că acela n'a dat nici un drept, ci a răpit și pe acele, pentru cari s'au luptat până acum.

Ci, că ce fel de drepturi voesc a da ungurii se constată din projectul de lege despre scoalele secundare carele voesce a lua și aceea, ce nu este a ungurilor adecă scoalele, pe care ei (olachii) le susțin și pentru cari statul nu dă nici un fel de ajutoriu, deși dela ei încurg mari sume de bani în visteria statului.

A mai sulevat și aceea, că cine poate fi îndreptățit a lua aceea, ce n'a dat: ei doresc, că precum ei (adecă românii) nu se intind la aceea, ce nu este a lor, așa nici altul sĕ nu cuteze a lua ce nu este al sĕu; — ei nu iau ce nu este a lor, dar nici nu vor lăsa nici odată pe a lor*)

Ca o consecuență a projectului de lege amintesce absurditatea, că românii prin aceasta vor fi împedecați a vedè lumina și prin urmare vor remânè în dĕrĕpt.

Relativ la legea naționalităților a amintit încă și aceea, că ar fi datoria guvernului, la numirea funcționarilor, sĕ fie cu privire la naționalitățile, cari în respectivele cercuri fac maioritatea**) și apoi cu considerare la aceste sĕ se numească presidenții tribunalelor și comiții supremi.

Pune întrebarea: câți funcționari români sûnt la judecătorii și alte funcțiuni de stat?***)

Este oare corespundĕtor numĕrul funcționarilor români numĕrului de trei milioane al românilor?

Câți comiți supremi români sûnt? respuns: nici unul. — La care oficiu de stat se pot ei (românii) folosì de limba lor propriă? la nici unul: ei din contră la judecătorii și autoritățile politice se închieie protocoale în o astfel de limbă, pe care poporul român nu o pricepe; de unde apoi se nasc daune mari.

Legea despre naționalități, sancționată de Majestatea Sa, nu este luată în considerațiune; guvernul nu și face datoria; legile sancționate nu le pune în aplicare. Cum vor putè avè dară încredere față cu un guvern, carele numai acele legi le aplică asupra lor, cari sună despre sarcini, dar nu și pe acele, cari sûnt favorabile și după ce ei sûnt eschiși dela funcțiuni, sûnt eschiși tot odată și din Camera deputaților; căci, de o parte funcționarii nu aplică legile așa, cum ar trebuì, eară de altă parte, fiind legea electorală atât de măiestrită, încât avênd în vedere cercurile electorali împărțite cu nedreptul, circa 3000 alegĕtori maghiari aleg un deputat, până când 40—50 de mii de români abia aleg unul; astfel, deși legile la aparență sûnt drepte și liberale, în faptă înse se comit cele mai mari nedreptăți.

Aceste toate dovedesc, că guvernul, față cu națiunea română nu este sincer, ci din contră o persecută: de aci urmează că increderea lor (a românilor) față cu guvernul scade pe di ce merge.

Mai departe a amintit, că acum religiunea și naționalitatea lor este amenințată de un mare pericul; că românii sûnt locuitorii vechi ai țĕrei, eară ungurii străini, cari numai prin ocupațiune a devenit stăpânitorii situațiunei, ceea ce nu o ia în considerațiune. Că prin proiectul de lege despre scoalele secundare voiesc a le scoate limba din biserică; ca și lui Dumnedeu sĕ se roage în limba maghiară, astfel deschidênd teren unei limbe străine. Că desdaunarea urbarială a fost făcută în folosul ungurilor și în detrimentul românilor*)

Avênd în vedere, că Avram Tincu, — parte conform propriei sale recunoasceri, parte conform fasiunilor de martori, — toate aceste le-a dis; considerând că toate aceste, nu stau nici într'o legătură cu cele două propuneri suplementare, provocate de dênsul, nici nu formează un ce întreg, carele ar fi în consonanță cu acele, ci ele sûnt un conglomerat de frase bombastice, ceea ce asupra masei conferenței, de o cultură inferioară, n'a produs alt ceva, decât ură; considerând că aceste observațiuni bombastice, în mijlocul unui sgomot mare, au fost împărtășite de aprobări:

este nenegaver, că acusatul, în decursul vorbirei sale a fost inspirat de ura națională, dându-i acestei vorbiri astfel de direcțiune, prin carea a fost condus pe un teren alunecos; și agerimea construcțiunilor sale a avut de scop în mod evident, a ațâța ura valachilor în contra ungurilor, și ce e drept, și-a ajuns scopul, căci nu numai în decursul adunării s'au arĕtat iritațiuni, ci numai decât după această adunare, ca o consecuență a acelei-a, în părțile Zarandului, s'au ivit astfel de întêmplăminte din causa cărora, chiar pentru delictul agitațiunei succesive în scurt timp, au fost puse în curs trei investigațiuni criminali, separate, înaintea județului reg. de cerc din Baia de Criș, ceea ce se va dovedì cu actele, care sûnt a se procura.

Conform acestora, intențiunea acusatului Avram Tincu, menită spre agitațiune, pe lângă toată negarea sa — este documentată.

Ioan Papiu, ce e drept neagă, că dînsul prin cuvêntul presidial de închidere ar fi impus poporului român, ca cele audite sĕ și-le noteze bine și sĕ le respândească și între cei, cari n'au fost de față; dar considerând, că acusatul a dat cuvêntul lui Tincu, cuvêntul, carele după enunciarea conclusului, a fost superfluu (de prisos,) și că oratorului nu-i a revocat cuvêntul, de și acesta în continuu a vorbit cu scop de a produce agitațiune, și fiind că acele construcțiuni de un efect periculos, le-a ascultat și a lăsat sĕ fie audite până în sfêrsit; și considerând, că a ținut adunarea în biserică, cu un popor, carele nu intrunesce de cât numai religiunea, dar nu și naționalitatea (egy vallást, és nem nemzetiséget egyesitö néppel)*) și astfel i-a dat o ponderositate mai mare, prin urmare scopul i-a fost a produce efect; și considerând, că cuvêntul de închidere, prin fasiunea martorilor**) este dovedit; față cu negațiunea sa, participarea în delictul de agitațiune, adecă conlucrarea ațintită spre producerea urei între valachi și unguri, este documentată.

Neputênd martorii apĕratori ascultați, adeverì prin fasiuni precise, scusele acusaților, probele de mai sus, prin acele n'au fost nici decât, micsiorate.

Condițiunile prescrise în §. 156. a procedurei criminale, neputênd fi aplicate față cu acusații, au fost a se lăsa și mai departe pe picior liber.

Din ședința tribunalului regesc, ca for criminal, ținută în 29. Septemvre 1883.

Solyom Fekete m. p.,
președinte.

Bodó Sándor m. p.,
notariu.“

Trebue sĕ amintim acì de închiere numai atâta că multe din cuvintele, cari se pun în gura oratorilor, n'au fost pronunciate, și anumit dl I. Papiu în cuvêntul seu de închidere n'au impus poporului, ca cele audite sĕ și-le noteze bine și sĕ le respândească și între cei, cari n'au fost de față; aceste au eșit din gura martorilor acusatori, cari nu sciu românesce. *Coresp.*

---

*) Cu toată logica lui Balomiri Ianos și a tribunalului cutez a afirma sus și tare că toate cuvintele esprese de orator referindu-se ele la: a se vota încredere deplină jurnalisticei române și a se primì toate cele cuprinse în memorialul conferinței din Sibiiu din 1881 au fost strinse legate de obiect. A afirma contrariul este a denatura adevĕrul altmintrea aceasta a fost și este o pasiune de predilecțiune a dlui Balomiri, carele doară n'a cetit nici memorialul nici jurnalistica română. Coresp. ?

*) Ne permitem a întreba pe dl Balomiri se ne spună Domnia lui cari dintre aceste aserțiuni nu sûnt adresate rațiunei? Coresp.

**) Audi acolo, ce cutezare! Coresp.

***) Și această întrebare este criminală? Coresp.

*) După simțul de dreptate al tribunalului din Deva și a procurorului regesc aceste concepte sublime și peremtorii, sûnt toate criminalități. Frumoase principii de a administra dreptatea! Coresp.

*) Aceasta nu se poate înțelege fără comentariu. Cor.

**) Cari nu cunosc limba română. Coresp.

---

mirăm, când nu o găsim dimineață nici în pat, nici în casă, nici în munți și nicăiri, unde o cauți.

— Și ce gândeșci dta, unde este ea; când dispare așa?

— Oamenii cei rĕi dic, că ea este în Blaakulla: dar nu este de credut!

— Ce este Blaakulla? Un loc de rendez-vous al strigoaielor?

— Da, muntele cel negru, unde aduc femeile aceste hidoase copiii cei mici, ce-i fură în somn și îi duc Satanei pe calul Skjults; calul acesta e făcut ca o vacă sburătoare. Apoi Satana iea copiii și îi înseamnă mușcându-i în frunte sau în degetele cele mici și ei țin semnul acesta cât trăiesc. Dară eu sciu, pentru ce se vorbesce de mătușa mea Karina așa.

— Pentru ce?

— Pentru că, înainte de ce am venit eu pe lume, ea, mi se pare, a adus a casă un copil mic, care avea degetele mușcate de dracul; tatăl meu nu voia sĕ se uite la copilul acela, mai târdiu însĕ totuși l'a iubit și a dis că mătușa mea este creștină bună și ce se vorbesce despre ea sûnt minciuni. Preotul nu găsesce nimic rĕu în ea și dice, că dacă are trebuință a umbla durmind, trebue sĕ o lăsăm sĕ umble. Altcum a dis ea insuși, că ar murì și s'ar întêmpla o nenorocire mare, dacă o ar închide undeva. Eată de ce merge ea, unde vrea și și tatăl meu dice, că este mai bine sĕ nu știm unde merge, de oare ce are secrete, ce le ar greșì, când ar fi urmărită sau observată.

— Și nu i se întêmplă nici odată ceva, când umblă așa adurmită?

— Nu, și poate că nu doarme, când umblă; cum sĕ se știe aceasta? Sigur este, că uneori nu știm trei dile și trei nopți, dacă va revenì; dară ea totdeauna vine după ori și câtă vreme! și îndată ce a durmit și a visat, ea nu mai este bolnavă și prorocesce lucrurile ce au sĕ se întêmple. Stăi, adi dimineață... dară tatăl meu m'a oprit a vorbì!

— Ce-mi spui Olof, e ca și când ai spune petrelor acestora.

— Juri dta pe Biblie, că nu spui nimenui?

— Eu jur pe ce vreai.

— Ei bine, replică Olof, care ne având cu cine sĕ vorbească în singuritatea munților sĕi, se simțea fericit vĕdêndu-se ascultat de o persoană serioasă, eată, ce a dis deșteptându-se în amurgul dilei: „Marele iarl are sĕ plece la vĕnătoare. La vênătoare va pleca iarl-ul și suita sa. Iarl-ul! Dta scii că acesta este baronul de Waldemora!

— A! a! el s'a dus la vênătoare în adevĕr; dară mătușa dtale poate că a audit aceasta.

— Da, însĕ ea a mai dis: „Iarl-ul trebue sĕ-și lase sufletul acasă; a casă își va lăsa sufletul sĕu.“ Stăi... stăi, sĕ-mi aduc aminte ce a mai dis?... ea a cântat... eu sciu melodia, ea îmi va amintì și cuvintele.

Și Olof începu a cânta pe o melodie, ce ar fi putut aduce toți dracii pe pămêut:

— „Și când iarl-ul va revenì a casă sĕ-i iea sufletul, sufletul iarl-ului nu va mai fi acasă.“

În momentul, când tinĕrul Dalecarlian sfârși cuvintele sale misterioase, o sanie se repedì din dosul lor și glasul rĕsunĕtoriu a unui visitiu strigà: „Loc! loc!“ în ton imperios, precând mâna sa biciuia cei patru cai ai sei, cari de departe se spăriaseră de mirosul urșilor din sania lui Cristian.

Saniile erau eșite din munți și se aflau pe calea strîmtă ce conducea pe loc. Cristian, prevĕdênd că l'ar rĕsturna, dacă nu se va ferì și vĕdênd că nu este cu putință a se ferì fără a se rĕsturna însuși în adêncimea lui Elf, biciuì calul dannemanului ca sĕ meargă înainte și ajunse așa la un loc, unde-i era cu putință a se ferì; însă în momentul, când isbutise a se feri la dreapta, sania de dindărĕpt, condusă de cai nerăbdători și de un vizitiu brutal, prinse de sania sa și amêndouĕ săniile se rĕsturnară de odată.

Cristian se găsi împreună cu Olof și cu urșii sĕi înfundat în zăpada agrămădită de marginea drumului, încât îi trebui vre o câteva momente până ce sciu, cu cine era așa îngropat. (Va urma.)

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Septemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Varietăți.

* Escelenția Sa Părintele archiepiscop și metropolit Miron Romanul împreună cu Părintele archimandrit și vicariu archiepiscopesc Nicolau Popea și P. Protosincel Dr. Ilarion Pușcariu astăḑi la 6 oare au sosit în mijlocul nostru.

* (Personal) Superintendentele luteran Dr. G. D. Teutsch din loc s'a reîntors în 14 Octomvre la Sibiiu.

* (Convocare) Comitetul central al reuniunei invĕțătorilor dela scoalele rom. gr. or. districtul Devei, este prin aceasta convocat la ședința ordinară pe Luni în 17/29 Octomvre după ameaḑi la 3 oare în edificiul scoalei rom. din Deva; p. t. Domni membrii ai comitetului și presidenții despărțămintelor sûnt poftiți a se presenta precis la oara ficsată și locul designat.

Obiectele de pertractat sûnt:

1. Esecutarea concluselor luate în adunarea generală ordinară dela 16—19 August a. c. — în special:
   a) pct. 17 privitoriu la elaborarea unui regulament pentru înavuțirea și folosirea bibliotecei.
   b) pct. 32 privitoriu la încassarea tacselor.
   c) pct. 39 privitoriu la tipărirea statutelor reuniunei și distribuirea lor între membrii.
   d) pct. 43 privitoriu la elaborarea unui regulament pentru înmulțirea și administrarea fondului.
2. Alegerea și stabilirea materialului și a temelor de pertractat în adunările generale a despărțemintelor.
3. Curenții.

Deva 3. Octomvre 1883. *Ioan Papiu.*
pres. reun.

* **Trefort** și slovacii. Orașul Trencsén a ales pe ministrul de culte actual al nostru **„civis trenciensis.“** Mare bucurie în Israil. I-au făcut diplomă domnului Trefort, au ales o comisiune de trei slovaci și i-au plecat pe drum, sĕ călĕtorească la noul profet Trefort. La această ocasiune domnul Trefort a rostit următoriul simbol al credinței sale ministeriale: „Politica mea este, ca țeara sĕ fie bogată, cultă și *maghiară.* Ca sĕ putem ajunge cele două dintâi; **e neapărat de lipsă a promova cea din urmă cu ori și ce mijloace** legale, **căci fără aceasta nu ne putem închipuì statul nostru independent și liber.** Purceḑênd din aceste trei puncte de vedere, fără a privì pe cel din urmă de singur mântuitoriu, unele teritorii din patrie le-am luat sub deosebita mea grige. De acestea se ține și comitatul Trencsén, în care încă nu mi-am terminat lucrările. *Cunoscênd patriotismul Trencenilor,* primesc cu plăcere dispositiunea lor și Vĕ rog spuneți mulțămita mea noilor mei concetățeni.“

Poftiți comentariu???

* (Societatea de lectură, Petru Maior) din Budapesta în înțelesul dispositiunilor cuprinse în § 123 al statutelor sale, în ședința sa ținută la 23 sept a. c. st. n. s'a constituit în următorul mod: Președinte: George Sêrb, deputat dietal, ear după refusarea acestuia în ședința dela 3 Octomvre dl Dr. Crenicean medic. Vicepreșed: Valeriu Olar, medicinist în anul IV. secretari: Gerasim Sêrbu, stud. jur. an. IV; notari: Alesandru Milian stud. filos. în anul al IV. și Nicolau Moțu medicinist în an. I; bibliotecar: Pachomie Avramescu stud. jur. în an IV.; casar: Emiliu Butyan stud. jur. în an. IV.; controlor Romulus Marcunie medicinist în cursul II.; ear membrii în comisiunea literară s'au ales: Gerasim Sêrbu stud. jur; Valeriu Olar, medicinist; Alexiu Mangiuca stud. jur. în cursul III.; Alexandru Millian, stud. filos. și Paul Rozvan technic în anul al IV.

Dr. Crenicean. *Gerasim Sêrbu,*
secretar.

* (Bibliografic.) Nrul 40 din „Familiă“ jurnal beletristic literar a apărut cu următoriul cuprins:

„Hora regimentului 50. de Iosif Vulcan. Moartea lui Miron Kostin de I. Bian. Menirea de Dan Dry. Imbrăcămêntul din punct de vedere igienic de Constantin Groza. Miron Costin (ilustrațiune.) Studii limbistice (urmare) de Sim. Mangiuca. Salon. Reuniunea femeilor române din Abrud. Serata „Junimei“ în Rădăuți. av. Macovei. Ce e nou? — Societatea pentru fond de teatru român. . . .

* (Isvoarele de petroleu) dela Poianasărată fură visitate de directorul montan din Gratz, Dl Francisc Ascher, în urma însărcinărei unui consorț, care are intențiunea a cumpăra aceste proprietăți ale statului. Părerea specialistului e, că petroleul acesta este de cea mai bună cualitate; — asemenea susține și institutul geologic din Viena, că petroleul din regiunea respectivă merită toata luarea aminte.

* (Auḑiți, vedeți și mirați-vĕ!) S'a întêmplat după cum ni se scrie în comuna Balșa, comitatul Unedoarei: Arêndașul satului, un jidov, a avut o pretensiune oare care dela unii locuitori sĕraci de acolo: în conțelegere deci cu dl jude comunal Silviu Demian au licitat prunele toate ce le aveau bieții oameni în grădină cu ruptul după *o ḑi* dela publicarea licitațiunei. Cumpĕrătorul a fost jidovul Bernard Levi, adecă cel cu pretensiunea, cumpĕrând prune în preț de 24 fl. cu 6 fl. 20 cr. și făcênd prin pomi o stricăciune de încă odată atât.

Afișul de licitațiune fu lipit, precum am amintit cu o ḑi înainte de efeptuirea licitațiunei, pe un stâlp a cărcĭmei jidovului, și ce e mai interesant era compus în limba germană Tecstul sună din literă în literă astfel:

Felbitungs Edikt!

Es wierd kundgegeben das l. j. im September den 14-ten in Gemeinde Balsa merere Obijecte howie Hai, Zwehchen, Mais in die Gertner, und andere gegenstände führ dik. Steuerahäntlich ferkaufwerd.

Balsa 13/9 1883.

Silvius Demian m. p., **Moskowitz Abroham** m. p.,
k. biró k. Steuerexecutor.

* Portretul Părintelui Episcop al Caransebeșului, Ioan Popasu, se află de vênḑare în librăria tipografiei archidiecesane de aici. Prețul 1 fl. 20 cr. v. a. Portretul format mare este foarte bine nimerit și el va înfrumseța credem noi casa fie-cărui creștin evlavios. Venitul curat este destinat pentru scopuri culturale bisericesci.

* (Iluminarea locomotivelor cu electricitate) Cu trenul local, care pleacă la 7 oare 45 minute seara dela Viena la Purkersdorf s'a făcut eri o iluminare de probă a liniei ferate, punêndu-se în capul locomotivei, în loc de felinare, o lampă electrică sistem Sedlaczek. Succesul a fost deplin. Lampa, care avea o forță de aproape 4000 lumini și care era așeḑată într'un reflector pus într'o cutie neagră, lumina linia ferată până la o depărtare de 600—700 metri, astfel că la această distanță se putea vedè ori-ce peatră mai mare; ear la o depărtare de 400 metri, putea cineva cetì litere de tipar. În cursul întregei călătorii lampa funcționà, pe cât se poate de bine. Ea își căpătà curintele trebuincios dintr'o dinamo-mașină, care împreună cu o mașină avênd puterea a doi cai, erau așezate pe caranul locomotivei. Iluminarea costă pe ceas numai 8 cruceri. Ea este întrebuințată deja în Alsacia, Elveția, spre a ilumina necontenit tunelele.

Telegramă.

Arad, 17 Octomvre n. Atinși în simțĕmintele de loialitate pentru tron și patrie prin respunsul dat deputațiunei române la Seghedin, Românii din Arad au întimpinat cu ovațiuni pe Metropolitul Roman și deputațiunea română la gară și la residența episcopească.

Loterie.

Mercuri 17 Octomvre n. 1883.

Sibiiu: **69 36 22 10 52**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 16 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.25
Renta de aur ung. de 4%	87.—	86.95
Renta ung. de hârtie.	85.75	85.65
Sorți de regularea Tisei	109.50	109.50
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
100 marce nemțesci	58.85	58.73
Galbin	5.70	5.69
Napoleon	9.53	9.52
London (pe polița de trei luni)	120.10	120.05

Nr. 274. [553] 3—3

CONCURS.

În urma ordinațiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan ddto 11 Ianuarie 1883. Nr. 5074 scol. se escrie concurs pentru întregirea stațiunei de invĕțătoriu din comuna gr. or. Uleșiu cu termin până la 15 Octomvre 1883.

Cu acest post este împreunat un salariu de 150 fl. v. a., cuartir și 3 orgii lungi de lemne, din care are a se încălḑì și scoala.

Doritorii de a ocupa această stațiune au a'și ascerne petițiunile lor până la terminul indicat, instruite conform legilor în vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕșane.

Gurasada în 23 Septemvre 1883.
În conțelegere cu comitetul parochial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕșiane.

Alecsiu Olariu m. p.,
adm. presb.

Nr. 153 1883 [554] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului invețătoresc la scoala română gr. or. din comuna bisericească Vurper, se escrie concurs cu termin până în 15 Octomvre st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt 120 fl. v. a. cuartir și lemne de încălḑit.

Doritorii de a ocupa acest post sûnt avisați ași așterne suplicele lor instruate cu toate documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului până la terminul sus indicat.

Alba Iulia 19 Septemvre 1883.
Oficiul ppresbiteral gr. or.
Alesandru Tordoșian m. p.,
protopresbiter.

Nr. 194 [559] 2—3

EDICT

Vasiliu Samoilă Dragomir din Porcesci, legiuitul bărbat al Ioanei Tomei Dragomir tot de acolo, protopresbiteratul Avrigului, care de 12 ani pribegesce în lume, fără de a se sci ubicațiunea lui, este prin aceasta citat ca în termin de trei luni dela publicarea acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și se va decide procesul intentat asupra-i de socia sa.

Avrig, 15 Septemvre 1883.
Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Avrigului ca for matrimonial de prima instanță.

Nr. 4200 civ. 1883. [562] 1—3

Publicațiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce prin aceasta la cunoscință publică, că terminul de pertractare, în privința concesiunei comăsărei generale a hotarului Custelnic s'a prefipt pe ḑiua de **26 Noemvre 1883 la oarele 10 a. m.** în locuința judelui comunal din Custelnic sub condu-conducerea judelui reg. Gejza Káplány la care termin toți locuitorii comunei se citează cu aceea, că părțile ce nu se vor presenta vor fi privite ca consimțind cu comasarea, și că primul esemplar al petițiunei îl pot afla la tribunalul reg. jos însĕmnat.

Din ședința tribunalului reg. din Elisabetopole ținută la 24 Septemvre 1883.

9707 tkv. 1883. szám. [561] 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt kir törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhirré tétetik, hogy Cosma Párthén ügyvéd mint Anna lui Ioanes Szávu engedményese végrehajtatonak Oprisiu Comsiané szül. Costea Máriá végrehajtást szenvedő elleni ügyében, a 613 fl. 8 kr. tőke, ennek 1877. évi august 7. től járó 6% kamatai, és 144 fl. 2 kr. tőke és ennek 1877. évi august 8. tól járó 6% kamatai, 79 fl. 67 kr. már eddtg megállapitott, 14 frt. 8b kr. jelenlegi, melyben 6608/83 sz. kérés költségei, és be vannak számitva. és még erutáni költségek behajtására az özv. Comsîa Vasiliené ujból férjezett Comsia Oprisné szül. Costea Marîá nevíről a 3679/82. 9270 és 9429/83 sz. végzések következtében a terhekkel együtt más birtokosok nevire a'tirt, és pedig Comsia Oprisiu nevére felvett a poplakai 943. tjkvben A. + 1, 2, 4—19 r. 747.748, 1491, 1905/2, 1983. 2021/2, 2415, 2562, 3336/2 3365, 4120, 4386, 5331, 5455, 5456 5809/1 6788 7106—7109, 7118/2, 7343 hrsz. valamint a Fomete Péter és neje szül. Matrona *Má*ria nevire felvett a poplakai 1099. tjkvben A. + 1527. hrsz és összesen 1324 ftra becsült ingatlanok az 1883. évi December hó 17. napján d. e. 9 órakor a poplakai községi irodában megtartandó nyilvános árverésén következő feltételek alatt eladatni fognak, u. m.:

1. Kikiáltási ár az egyes ingatlanok meg felelő becsára melyen alul is az árverésre kitüzött birtokok el fognak adatni.
2. Árverezni kivanók a végrehajtató kivetelivel tartoznak az ingatlan becsáránák 10% készpénzben vagy ovadékképes papirban a kiküldölt kezéhez letenni.
3. Vevő köteles a vételárt két egyenlő részletben és pedig: az elsőt az árveréstől számitandó 30 nap alatt, a másadikat ugyauázan naptól számitandó 30 nap alett, a másodikot ugyanazon naptól számitandó 90 nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számitandó 6% kamatokkal együtt a helybeli kir. adó mint birói letéti penztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámittatni.

4. Az árverés jogerőre emelkedésekor vevő a megvett ingatlan birtokába lép, ennélfogva a megvett ingatlanhaszna és terhei ez időtől őt illetik, de a tulajdonjog bekellezése csak a vételár és kamatainak teljes lefizetése után fog vevő javára hivatalbél eszközöltetni.

Az átruházási költségek vevőt terhelik.

5. A mennyíben vevő az árverési feltételek bármelyikének éleget nem tenne, ă megvett ingatlan az érdekelt felek bármelyikének kerelmére, az 1881, évi 60. s. cz. 185. § a értelmében vevő veszélyére és költségére bánatpénzének elvesztèse mellet, ujabb árverés alá bocsáttatni, és az előbbi becsáran alul, is eladatni fog.

A nagyszebeni kir. törvényszék mint telekkönyvi atóság 1883. szeptember 28. tartott üléséből.

Székács m. p., **Dörner** m. p.,
elnök. jegyző

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 118 Sibiiu, Marți 11/23 Octomvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Septemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiiu, în 10 Octomvre.

Astăḑi se întrunesc delegațiunile în Viena, și în ḑilele următoare 'și vor începe activitatea lor. Ca totdeauna, așa și acum, „Pester Lloyd“ le pregătesce calea. De astădată numitul ḑiariu nu mai umblă pe pămênt, ci prin nori, de unde presară calea delegațiunilor cu flori. Fericit e „Pester Lloyd“ în estasul sĕu. Fericit e după el și ministrul nostru de esterne contele Kálnoky. În provinciile ocupate e pace, politica esternă merge de minune bine, armata bine organisată.

Tot asemenea stăm și în cestiunea dunărei, *„grație puternicei atracțiuni, ce esercită alianța dintre monarchia noastră și imperiul german asupra politicilor români.“*

Cu Serbia stăm de tot bine. Oficiul nostru de esterne visa în liniscitul sĕu somn dulcele vis de dimineața și se trezesce, că rublele rusesci au trântit pe guvernul Piroschanatz. Delegațiunile vor nota bagatelul de 60,000 fl. la fondul de disposițiune al ministrului de esterne *ca plus*, și ear ne vom regressa.

Afacerea ḑiariului Függetlenség cu banii colectați pentru ciangăi începe a devenì tot mai complicată. Ea varsă multă lumină asupra factorilor, cari fac politică în statul nostru. Sĕ nu se mire deci nime, că facem amintire de ea la acest loc.

Ḑiarele din Budapesta și Viena a făcut multă vorbă despre un conflict militar în pasul vulcan între posturile austro-ungare și române. După unele informațiuni autentice ale Coresp. Polit. trimise din Brașov, lucrul nu este așa de grav, după cum se credea. Tot aceste ḑiare prin telegrame datate din Bucuresci ne anunță instituirea unei comisiuni micste pentru complanarea afacerei, complanare, care se ține ca și întêmplată deja.

Reconstruirea ministeriului în România e în curgere. După o telegramă a ḑiarului „Pester Lloyd“ s'a încercat aducerea domnului Maiorescu în ministeriu, ceea ce s'a zădărnicit însĕ prin condițiunile prea esagerate ale domnului Maiorescu pe de o parte, și împotrivirea partisanilor partidei dela putere pe de altă parte.

Despre scirea aceasta nu aflăm în ḑiarele din România nimica, drept ce ne face sĕ dăm scirea de mai sus sub toată reserva.

Visitele generalului turcesc Mukhtar Pașa la Viena și Berlin au produs mare svon prin cercurile diplomatice. Missiunei acestui diplomat i se atribue fiitoarea întrare a Turciei în alianța austro ungarăgermană.

Comisariul gubernial din Croația Br. Ramberg de câte-va ḑile petrece în Budapesta, unde a avut mai multe conferențe cu ministrul president Tisza, la cari au participat și ministrul pentru Croația Bedecovici. Se crede, că în Croația se va restabili cât mai curênd ordinea constituțională.

Ovațiune adusă deputațiunei prelaților români la Arad.

Forma, cum a fost pusă la cale primirea delegațiunilor clerului românesc la Seghedin, a scos din amorțeală și pre îndelung răbdătorii români din Arad; Inteligința română din Arad, asupra căreia de un timp încoace parcă apa să un blăstem: ca sĕ nu încerce nici o activitate națională politică, ear dacă va încerca, — sĕ nu isbutească, această inteligință astăḑi s'a pus în fruntea poporului și a îndeplinit un act, care poate servì drept model de imitat tuturor românilor din patriă.

În ḑiua, în carea gazetele ne aduseră scirea despre modul primirei deputațiunilor clerului ambelor biserici române din Ungaria, uimiți ne întrebam unii pre alții: cum se poate asta?

Sentimentul, ce s'a stêrnit în noi, a fost acela al unor fii supuși și iubitori, pre cari însĕ părintele lor, cu toate că asemenea îi iubesce, dar sedus de nisce frați vitrigi, îi dojenesce pentru alipirea lor în loc de-ai lăuda.

Espresiunea tristeției și a amărăciunei se oglinda în fețele tuturor, și dacă totuși aveam ceva pentru mângăere, asta era atitudinea corectă națională a prelaților nostri, interpretarea fidelă a simțĕmintelor de loialitate a românilor din patrie, și cu deosebire graiul dulce românesc, carele din gura Esc. Sale a dlui metrp. Miron Romanul a sunat în auḑul și în fața Monarchului încungiurat și inspirat de mulțimea puternicilor ḑilei.

De odată s'a născut ideia, între mai mulți din noi, ca sĕ întêmpinăm deputațiunea, carea aḑi avea sĕ ajungă la Arad, reîntornând dela Seghedin.

Minunea minunilor s'a întêmplat!

Nici o unică voce nu s'a ridicat contra ideiei.

Eri seară s'a pus în lucrare și aḑi dimineață ca prin farmec, s'a adunat la gară o mulțime de preoți și mireni, inteligenți, industriași și plugari din Arad, și din giur.

La oara 10 dimineața punctual, sosì trenul aducênd pe bărbații nostri asceptați.

Mulțimea românilor, grupată pe peron la gară, în momentul, când a vĕḑut pe Escel. Sa metrop. M. Romanul a erupt într'un puternic „sĕ trăească“. Escelenția Sa coborînd din vagon, asociat de Il. Sa. dl episcop I. Mețian, vicariul N. Popea, protos. Dr. Il. Pușcariu se veḑu întêmpinat de mulțimea românească.

Din sînul ei prepășind părintele V. Mangra îi rostì cam următoarele.

„Escelenția etc.!

„Pĕtrunși de simțĕmêntul recunoscinței și al iubirei fiesci către în. persoană a Escel. Voastre, pentru demnitatea și devotamentul archipăstoresc, cu care ați interpretat simțĕmêntul de loialitate a poporului român ortodocs înaintea Maj. Sale, a prea grațiosului nostru Monarch, — românii din Arad și giur, profitând de ocasiune, au grăbit a Vĕ bineventa de norocita sosire în mijlocul nostru. Am grăbit sĕ vĕ aducem la cunoscință, că ați grăit din inimile noastre: a credincioșilor fii ai bisericei și națiunei române atunci, când în fața Monarchului Escel. Voastră ați accentuat loialitatea, dorințele și speranțele poporului român. Vĕ urăm mulți ani de fericire, ca și de aci înainte totdeauna de câte ori va reclama interesul bisericei și al națiunei, sĕ puteți fi interprete fidel al simțĕmintelor de loialitate și devotament către tron și patrie, pre cari poporul

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian prinse cu mâna, nu fără o scârbă neesplicabilă, brațul greoiu și rece al baronului, până ce medicul închise vêna. Bolnavul deschise ochii și se încercà a-și venì în fire. Întâia privire a fost spre patul ciudat, unde zăcea, a doua spre brațul sĕu sângeros și a treia spre medicul sĕu tremurând.

— Ah! îi ḑise el cu glas slab și pe ton despretuitor, dta îmi iai sânge! Nu ți-am oprit-o?

— Este de lipsă, domnule baron; eată-te cu mult mai bine, har domnului! rĕspunse doctorul.

Baronul n'avea putere a discuta. El arunca în giurul sĕu priviri stinse, în cari se zugrăvea o nelinisce amară. El întâlnì fața lui Cristian și ochii sĕi căscați se opriră asupra lui ca înholbați; însĕ, în momentul, când Cristian se plecà asupra lui, sĕ ajute medicului a-l ridica, el îl împinse dela sine cu un gest convulsiv și slaba coloare, ce-i revenì în față, făcu de nou loc unei palidități albastrie.

— Destă earăși vêna, ḑise Stangstadius către doctor. Am sciut că o închiḑi prea de grabă. Nu ți-am spus? Și apoi, lasă bolnavului cinci minute de odihnă!

— Dară frigul, domnule profesor, ḑise medicul ascultând mașinalmente de Stangstadius: nu te temi, că frigul ar putè aduce moartea în asemenea împregiurări?

— A! frigul! replicà Stangstadius; eu rîd de frigul atmosferic! frigul morții e cu mult mai rĕu! Lasă sĕ curgă sânge, îți ḑic și apoi lasă-l sĕ se odihnească. Trebue sĕ faci ce este prescris, întêmpla-s'ar apoi, ce se va întêmpla.

Și el adăogà întorcêndu-se către Cristian:

— Stă rĕu, crede-mĕ, cu baronul cel gros! Eu n'ași vrè sĕ fiu în pelea sa în momentul acesta... Ei da! unde dracu te-am mai vĕḑut eu pe dta?

Apoi, ridicând ceva din zăpadă și schimbându-și ideea, el ḑise:

— Ce este peatra aceasta roșie? Un fragment de porfir? Într'o regiune de gneiiss și de bazalt? Dta ai adus aceasta de acolo sus? adăogà el arĕtând spre munții apusului. A fost aceasta în buzunarele dtale? A! veḑi pe mine nu mĕ poți înșela! Eu cunosc toate stâncile după formă și la o distanță de două miluri!

Sania baronului se reîntoarse în sfêrșit și manifestându-se la vre-o câteva momente o ameliorare nouă în starea sa, se putù oprì sângele și pe bolnavul îl puseră în sanie, ce-l duse la pas până în castel; Cristian merse cu feciorul dannemanului înainte.

— Ei bine, îi ḑise tinĕrul băiat, — după ce trecuseră de trăsura lugubră, — ce ți-am spus, când s'a întêmplat aceasta? Ce a ḑis mătușa Karina?

— Eu n'am înțeles bine cântecul, rĕspunse Cristian adâncit în gêndurile sale. Par că n'a fost vesel.

— El își lăsà sufletul sĕu acasă, repetà Olof, și când va venì sĕ-și-l ia, nu-l va mai găsì. Nu e lămurit destul aceasta, herr Cristian? Iarl-ul e bolnav. El a voit sĕ se scape de boală; însĕ sufletul n'a voit sĕ meargă la vênătoare și acuma, el poate se află pe drum într'o călătorie urîtă!

— Dta urĕsci pe iarlul? ḑise Cristian. Creḑi că sufletul sĕu, e destinat iadului?

— Scie Dumneḑeu! Eu nu-l urĕsc mai mult decât toți ceialalți. Dta îl iubesci?

— Eu? Eu nu-l cunosc, rĕspunse Cristian cuprins de fiori, simțind ura aceasta în sine însuși mai mult decât ori și care altul.

— Ei bine, dacă va scăpa, replicà băiatul, ai sĕ-l cunosci! El va afla prin a cui vină s'a rĕsturnat și dta vei face bine, sĕ părăsesci țeara aceasta.

— A! dar așa e opiniunea tuturor, sĕ te feresci a-i displace?

român ortodocs nestrămutat și totdeauna le-a păstrat și le va păstra.

„Sĕ trăiesci Escel. Ta la mulți ani, sĕ trăiască ilustra deputațiune.“

După alinarea urărilor entusiastice din partea mulțimei, Escel. Sa respunse următoarele:

„Vĕ mulțămesc din suflet pentru alipirea și iubirea, ce ați arĕtat față de mine și de colegii mei, cari m'au însoțit. Datorința, ce o avem către biserică și popor, trebue sĕ ne-o împlinim totdeauna cu resoluțiune și perseveranță, și aceasta între toate împregiurările. Primiți binecuvêntarea și mulțămita mea pentru spriginul moral ce ni-l dați.“

De nou a urmat urări de „sĕ trăiască.“

Deputațiunea apoi a plecat cu trăsurile, ce o așteptau, spre residența episcopală. În urma ei un șir lung de trăsuri, al cărui capet abia se putea vedea, a dus publicul entusiasmat. Astfel în sunetul clopotelor a trecut imposantul conduct prin stradele orașului oprindu-se înaintea residenței episcopesci.

Acì ovațiunea s'a repetat.

Escelenția Sa prealabil avisat a binevoit a ne primì încă odată în sala residenței.

Oratorul acì a fost dl Mircea B. Stănescu, carele cu cunoscuta-i oratorie a rostit următoriul discurs:

„Osana celui ce vine întru numele bisericei și al poporului sĕu!

„Osana Escelenției Voastre!

„Bine ați sosit!“ — Vĕ strigă din suflet curat inteligența și poporul mirean din Arad și din giur, cari au alergat întru întêmpinarea Escelenției Voastre acum, când ați reîntors dela altissimul Tron, unde fidel ați depus omagiele românilor ortodocși din metropolie.

V'am audit cuvintele adresate, și toți noi, cei din îndepărtare le-am aplaudat.

Am înțeles și preagrațiosul respuns, și ..... ne-au mișcat adênc ....

Primesce dela noi fiiasca noastră mulțămire pentru interpretarea credinței seculare a românului către tron și dinastie, pentru interpretarea simțĕmintelor noastre de adevĕrat patriotism, și pentru accentuarea limbei noastre în audul Majestății Sale!

Istoria patriei, istoria regimentelor, alipirea instinctivă a românului de pămêntul strămoșilor sĕi, de ordine și firescul sĕu simț de bunacuviință la cele grăite v'au putut fi bune mărturii.

Așa a fost românul până acum, așa va și rĕmânè, de și curentul evenimentelor 'l jicnesce și-l atinge dureros.

Căci pe când șoimul șoim nasce, pe atunci biserica moralului, biserica iubirei de-aproapelui, biserica păcei și biserica iertătoare astfeliu l'a învĕțat.

Ușor se pot mândrì de patriotism aceia, cari actualminte beneficiează dela țeară; dar mai măreț este, când românul *adi alterat* totuși cântă:

„Fie pânea cât de rea,
Tot mai bine în țeara mea!“

Acesta este un model de patriotism! ....

Adevĕr ați grăit dară Escelenția!

Și vĕ rugăm, ca sĕ nu fim de tot orfani, fi-ne și în viitoriu păstoriul cel bun, care își pune sufletul pentru turma sa, căci din parte-ne Vĕ asigurăm, că de câte ori veți grăì și face în numele și în interesul bisericei și al națiunei noastre, de atâtea ori veți putè sigur conta pe adictul nostru sprigin și devotament și pururea vom ura:

Trăească Escelenția sa!“

Metropolitul a dat un rĕspuns, carele de astădată și mai mult a pĕtruns la inimile celor presenți. A accentuat și acuma, că toate nisuințele noastre trebue sĕ fie îndreptate spre a ne afirma cu zel și cu stăruință caracterul resolut al nostru. Cât pentru rĕspunsul Majestății, vĕ dic numai atâta, că grațiele se schimbă, dar datoria ce avem de împlinit nu se schimbă nici odată, ci rĕmâne aceeași.

Cu cea mai mare afabilitate apoi Escel. Sa conversà cu noi câteva minute și apoi între urări entusiastice ne despărțirăm.

Însuflețirea însĕ luă sbor tot mai mare. Aceasta s'a mai manifestat și după meadădi la gară, când avea metropolitul sĕ plece spre Sibiiu. Spontan fără convorbire a eșit la gară un frumos numĕr de inteligență. Acì Esc. Sa earăși fu frapat de o nouă ovațiune.

În momentul de-a se urca în vagon, dl Mircea P. Stănescu îl surprinse cu o cuvêntare de despărțire, rostită în ton înalt. Metropolitul și acuma a respuns mulțămind pentru atențiunea dovedită și îmbărbătându-ne spre zel, energiă și perseveranță în viitoriu.

Trenul a pornit între urările cele mai însuflețite.

Arădanii s'au întrecut pe sine înșiși.

Ddeu ajute, sĕ fie de bun augur.

„Luminătoriul.“

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Bran, 8/20 Octomvre 1883. (Brănenii — revoluționari!) Unele foi maghiare mai mari și mai mici din patriă, precum „Ellenzék“ și „Egyetértés“ colportează cu multă predilecțiune un incident de ceartă sau mai corect dis, de rĕsbunare asupra învĕțătoriului din Bran, George Tișca. Lasă, că după informațiunile, ce le avem din isvor sigur, toată afacerea este espusă într'un mod esagerat, dară numitele diare esploatează casul în sens denunțiatoric și denaturalisat presentând pre Brăneni, Făgărășeni și toți românii de revoluționari. Fiind altcum deochiată maniera foilor maghiare, a ațița ele pre pacinicii locuitori români prin metechne ordinare și prin rĕsucirea adevĕrului, va fi de ajuns a se espune casul întêmplat în Bran cu numitul învĕțător.

Ca în tot locul, se găsesc și în Bran oameni cari trăiesc din intrigi și blăstămății. Până de curênd în Bran era pretore român. Repausând pretorele Turcea în vara trecută, s'a substituit de pretore un maghiar, care sub împregiurări normale n'ar fi putut, pentru puținătatea lui nici visa, ca sĕ ajungă la acel post. Se înțelege, că Brănenilor li s'a făcut o mare nedreptate prin aceasta, mai ales, că din mijlocul lor au bărbați cu mult mai cualificați pentru acel post. Pentru a se pregătì calea la postul pretorial definitiv pentru un maghiar, și pentru a se face notorică trebuința de pretor a unui maghiar, a fost de lipsă a se presenta brănenii ca revoluționari. Spre aceasta era trebuință de o intrigă infernală, a cărei jertfă a trebuit sĕ cadă chiar învĕțătoriul Tișca. Și cu durere fie dis, că de unelte oarbe și fără consciință s'au dat chiar unii români din Bran, cari vor sĕ treacă de ceva, dară în fond sûnt predomniți de patimă. Învĕțătoriul Tișca convenind cu Georgiu Enescu, econom de vite și Mănoiu, fost gendarm, în hotelul din Bran, au ajuns la vorbe și ceartă aruncând învĕțătoriul lui E. că ar fi devastat pădurea bisericei; urmarea fu, că pe la 8 oare seara cineva, și acel cineva sĕ fi fost Mănoiu și G. Enescu a pândit pe învĕțătoriu și l'au bătut într'un mod barbar și apoi tot din resbunare l'au denunțat, că învĕțătoriul Tișca ar fi slobozit vorbe resvrătitoare — ba că ar fi insultat firma pretorelui. Ca ajutoriu la intrigă au mai aflat pe un deregĕtoriu maghiar delăturat din slujbă pentru defraudări. Atâta a fost de ajuns, pentru ca polițiștii maghiari, de care află omul în tot locul, sĕ bată clopotul într'o dungă — strigând la lume, că Branul este pe picior revoluționar. Se sperează însĕ, ca și de astădată, adevĕrul va ieșì de asupra ca uleul peste apă și intriganții și adevĕrații resvrătitori vor fi desavuați.

~~Seghedin, în 17/10 1883.~~ Înainte de a continuá corespondența, am sĕ observez, că prelații nostrii cu ocasiunea presentării omagiului, în trecerea printre celelalte deputațiuni, fură părtași la ovațiuni simpatice, călduroase. Seara a urmat *„teatre paré,“* apoi iluminațiune, actul teatral a fost „amorul din urmă,“ căruia a premers prologul: o poesie de devoțiune a lui Szabados Iános, senator local, rostit de Nagy Ibolyka și Margit Hunyadi. Atât prologul, cât și piesa teatrală fură bine esecutate, încât Maiestatea Sa și-a esprimat directorului de teatru mulțămita prea înaltă, asemenea senatorului pentru poesie. Dintre ministrii fură presenți numai ministrul președinte și ministrul de lângă Maiestatea Sa Br. Orczi, asemenea prelații nostrii. Maiestatea Sa atât la întrare, ba și în decursul prologului, în carele se făcea alusiune la persoana Sa, au avut parte de multe și entusiastice ovațiuni resunând sala teatrului de Éljenuri.

După teatru au făcut Maiestatea Sa alăturea cu comisariul regesc Tisza Lajos în trăsura deschisă un rondo prin oraș, delectându-se la iluminațiune și la transparentele mai frumoase, cu portretele bine nimerite a Majestății Sale. Mii de lampe și lămpioare în diverse colori alăturea cu 6 lampe mari electrice făcură diuă în piața orașului. O imensă poporațiune undula pe strade, de și ploaia măruntă tulbura încâtva festivitatea primei dile. Din care causă Regele n'au putut sĕ facă o escursiune la Ujszeged și sĕ privească podul cel nou de fer peste Tisa; și tot din această causă în diua următoare sĕ răriră oaspeții esterni escepționând deputațiunile, corporațiunile și alți onorațiori.

În 15/10 înainte de ameadi Maiestatea Sa a fácut tot în caretă deschisă, — o primblare prin oraș vizitând toate întăriturile (stavilele) din oraș. La casarma cea nouă, un edificiu foarte mare cu douĕ caturi, oprindu-se, miliția defilă, musica militară îi cântă imnul împărătesc. Cercetând de-a mĕruntul edificiul și miliția și-a esprimat deplina sa mulțămită, iertând miliției a-și petrece în acestea trei dile de sĕrbători. Asemenea îi plăcuse casarma honvedilor și pavilonul oficerilor acestora. Depărtându-se de acolo a privit locul patinătorilor, în carele pluteau majestatic 4 lebede sub o punte ușoară. De acolo s'au dus la

---

— În adevĕr! el a omorît pe tatăl sĕu cu otravă, pe fratele sĕu cu pumnalul și pe cumnata sa cu foamea și multe alte persoane, care le scie mătușa mea Karina. Și toată lumea le ar scì, dacă ar vrè ea sĕ vorbească; dară ea nu vrea!

— Și dta nu te temi de mânia baronului, când va audi, că sania ce l'a făcut sĕ se rĕstoarne, e a tatălui dtale?

— Nu este vina saniei, nici a mea. Dta ai vrut sĕ mâni calul! De l'ași fi mânat eu, aceasta poate nu s'ar fi întêmplat; însĕ, ce are sĕ se întêmple se întêmplă, și când ajunge rĕul pe oamenii cei rĕi, Dumnedeu vrea așa!

Cristian, tot încă chinuit de presupunerea ce-l lovise așa crudel, se înfiorà cugetând, că tocmai el este instrumentul paricid al soartei.

— Nu, nu! esclamà el rĕspundênd mai mult sie-și decât feciorului dannemanului, eu nu sûnt pricina rĕului sĕu; medicii au dis, că el a fost osândit de douĕ-deci și patru de care!

— Și și mătușa mea Karina a dis-o! replicà Olof. Nu te teme dară, el n'are sĕ scape.

Și Olof începu earăși a cânta lin, tristul sĕu refren, care amintea lui Cristian tot mai mult glasul monoton, audit în diua premergĕtoare pe țĕrmul lacului.

— Merge mătușa Karina une-ori la Stollborg? întrebà el pe Olof.

— La Stollborg? dise tinĕrul băiat. N'ași crede; până ce n'ași vedè.

— Pentru ce?

— Pentru că ea nu iubesce localitatea aceea; ea nu vrea nici chiar sĕ o numesci în fața ei.

— De unde vine aceasta?

— Cine scie? Ea a locuit acolo odinioară pe vremea baronesei Hilda; dară mai mult nu-ți pot spune, fiindcă nici eu nu sciu mai mult: la noi nu se vorbesce nici când de Stollborg, sau de Waldemora!

Cristian simțea, că ar fi nedelicat a întreba pe tinĕrul danneman de relațiile mătușei sale cu baronul. Altcum, spiritul sĕu devenì așa trist și posomorît, încât nu simțea în sine curagiul a întreba la moment de mai multe.

Schimbarea repede a atmosferei nu contribuia puțin la melancolia sa. Soarele, de era apus sau nu, dispăruse cu totul într'una din cețele acele, ce învĕlesc une-ori de odată apunerea sau rĕsărirea sa în dilele de iarnă. Era un vĕl greoiu, întunecos, sur ca plumbul, ce se îngroșa la tot momentul și în curênd nu se mai vedea nimic, de cât fundul văiei, unde n'ajunsese încă ceața. Cu cât ceața se apropia, ea se desfăcea în valuri mai mult sau mai puțin dese și refuza a se amesteca cu fumul negru ce eșea din focurile cele mari, aprinse în adêncimi spre conservarea recoltei sau a unei mici ape curgĕtoare.

Cristian nici nu întreba pe Olof de scopul acestor focuri; el își petrecea privind trist spre înfățoșarea spectrelor lor roșii, ce semânau cu meteorii fără raze și fără reflecs, de pe țĕrmurile stroem-ului și urmărind lupta târdie și tristă a vârtejilor lor, cu bruma înălbită prin constrast. Torentele înghețat se vedea încă; însĕ, prin amăgiri ciudate a opticei, el părea une-ori așa aproape de drum, încât Cristian își închipuia, că-l poate atinge cu pleasna biciului sĕu, alte-ori el se retrăgea în adêncimi incomensurabile, pre când în realitate, el era cu mult mai departe sau cu mult mai aproape, decum fáceau jocurile ceței sĕ apară.

Apoi venì noaptea cu amurgul sĕu îndelungat a regiunilor Nordului, în deobște verdiu, dară în astă noapte fără culoare. Nici o ființă viețuitoare în întreaga natură. Cristian se simțea oprimat de jalea aceasta universală și cu încetul el o acceptà cu un fel de resignație apatică. Olof se dase jos și ducea calul de frêu, pe drumul, a cărui margine era aproape vertical cu țermul lacului, acesta nu representa de cât o massă de vapor fără margini. Cristian își închipuea că descinde de pe un coboriș prăpăstios a globului pămêntesc în abisurile golului. Calul luneca une-ori de cădea în genunchi și Olof trebuea sĕ-l lase destinului sĕu, împreună cu sania și cu călĕtorul. Acesta se simțea cuprins de o indiferență nespusă. Fiiul baronului! aceste douĕ cuvinte erau ca și scrise cu litere negre în capela votivă, care s'au ridicat pe piaţa Gizela în faţa bisericei catolice din cetate, unde Metropolitul şi cardinalul Hajnald cu alţi prelaţi catolici au primit pe Majestatea Sa cu braţele întinse, binecuvêntându-l, încungiurară altarul făcênd o rugăciune evlavioasă. Pe toată calea strigările entusiastice de Éljenuri a unui public numĕros îl urmăreau, şi când ajunse la „*Tape*“ un sat aproape de Seghedin, unde se scoborîse şi se amestecase între popor, şi începu a vorbì cu oamenii de nĕcazurile lor, entusiasmul şi-a ajuns culmea; vĕḑênd Majestatea Sa atâta alipire cătră înaltă persoana Sa, şi-a luat pălăria de pe cap, şi şi-a şters lacrămile de bucurie. Aicea şi-a câştigat plăcerea Sa cea mai mare: un arc triumfal construit din rogojine, cu o măiestrie, încât au pus pe toţi în uimire. Fetiţele făceau înaintea Majestăţii Sale rogojinele cu o desteritate deosebită, şi o fetiţă presentă Majestăţii Sale o coferiţă din trestie de rogojine construită cu o măiestrie minunată. De acolo s'au întors Majestatea Sa mai mulţămit, ca de ori şi unde la Seghedin.

La 1 oară după ameaḑi s'au început audienţele private. 103 persoane au fost însinuate. După ameaḑi la 3 oare a cercetat scoala de fetiţe a abatelui Oltványi.

La 4 oare a trecut în Uj szeged, acuma supra numit Erzsébetváros, unde pescarii ferbeau în căldăruşile lor *papricaş* şi frigeau câte un pesce mai mare tras într'o frigare de lemn înaintea focului în liber. Însĕ atâta poporaţiune au fost adunată acì şi pe podul cel mare de fer, care conduce la Uj-szeged, încât serbarea pescarilor n'au reuşit bine; adecă fiind îmbulzală de popor aşa de mare încât susţinerea ordinei a devenit imposibilă, se rupse împĕratul de suita şi de ministrii sĕi şi de abea au avut timp sĕ vadă o csardă vorbind cu o fetiţă în costum unguresc; Aşa apoi a fost silit sĕ se întoarcă după 8 oare îndată neputênd vedè jocul tinerilor, nici primì presentarea fetiţelor în costume ungurescì nici defilarea bandiştelor. Sau depărtat cu o impresiune cam neplăcută.

Altmintrelea Seghedinenii sûnt cunoscuţi cam oameni de disordine!

La 8 oare seara începù pirotechnica, la carea Majestatea Sa asistă până la finit privind depe platoul chioscului din parc între teatru şi între cheiul Tisei ridicat. Aparatele pirotechnice au fost pe malul stâng al Tisei în marginea Ujszegedului vis-à vis cu chioscul aşeḑate. Dacă rachetele aruncate la o mulţime de 100 stângini şi resfirate în mii de steluţe şi lampioare de toate colorile naturei au delectat publicul spectator, apoi poarta triumfală pirotechnică, aprinḑênduse au pus în uimire toată lumea. Ea arĕta în lumini de rubine, smaragde şi briliante orbitoare patru coloane, între ele Szeghedinul cel vechiu, asupra coloanelor strălucea coroana Ungariei, în arc însĕ sĕ trăiască Regele „Francisc Iosif“. Intre flacări se putea cetì: Binecuvêntare şi pace asupra patriei noastre!

Nu mult după aceea se auḑì o bubuitură mare ca dintr'un tun şi Seghedinul cel vechiu s'a făcut nevĕḑut; deasupra însĕ în flacări colorate îşi întindea aripile un fenice mare: simbolul reînviatului Seghedin deacum! Luna plină luminând pe azurul curat al ceriului şi scălḑânduşi razele în apa Tisei, ii dădu totului un aspect feeric de pe malul Bosforului.

Uitai a amintì că după ameaḑi între 3—4 oare a predat delegaţiunea oraşului Seghedin o medailă de aur comemorativă Maiestăţei Sale, asemenea lui Coloman Tisza şi Ludovic Tisza, comisariul regesc din Seghedin.

A treia ḑi adecă în 16/10 au făcut Maiestatea Sa tot în trăsura deschisă o escursiune la maieristele (tanya, szállás) Seghedinului, unde îl aştepta o poporaţiune imensă în frunte cu banderiul pustelor, cu ismene largi, — îmbrăcăminte aşa numită de „csikos“, adevĕratul costum maghiar.

Sosit la Seghedin la oarele 1 p. m. Maiestatea sa a asistat la deschiderea solemnă a bibliotecei Somogyiane, unde cercetând toate incheperile bibliotecei şi a esprimat deplina sa mulţămiţă arangiatorilor.

De acolo departându-se au cercetat toate scolile atât elementare cât şi gimnasiale, reale apoi edificiul tribunalului criminal care este un cap de operă al artei architechtonice.

Au cercetat mai departe celelalte edificii publice a oraşului, cari rivalisează în frumşeţă unele cu altele.

La 6 oare seara a urmat al treilea prânḑ regal la care participară dintre prelaţii bisericei române dnii episcopi Meţian şi Mihali. Seara la oarele 8½ s'a deschis splendidul bal regal în spaţiosul teatru. Majestatea Sa a stat o oară întreagă la bal, ear după aceea a plecat îndărăt la Viena cu trenul separat al curţei.

Aşa se sfirşiră petrecerile aceste făcute cu multă pompă şi mai multe spese. Toate au trecut şi sau liniscit, ear noi am rĕmas cu suvenirile plăcute*) a ḑilelor solemne, ce au sburat. Amin.

Corespondintele.

---

*) Şi plăcute şi neplăcute, domnule Corespondinte!
Red.

Conduct cu facle.

Redactorul de mai nainte al foaiei noastre, dnul **Nicolae Cristea**, avu parte Dumineca trecută de ovaţiuni frumoase. Un conduct de mai multe sute de români din Sibiiu şi din comunele vecine pornì în aceea ḑi seara pe la 8 oare cu torţe şi musică dela ospĕtăria din strada Urezului „*Quant*“, prin piaţa mare şi întrând în strada Măcelarilor, se oprì înaintea locuinţei domnului Cristea. Aici după esecutarea unei piese frumoase — pareni se „Hora Sinaiei — între vivate entusiastice fu salutat dnul Cristea prin o alocuţiune ocasională, la care Domnia Sa rĕspunse în termini foarte aleşi; de aici apoi după o altă piesă musicală însoţită de vivate, conductul se trase spre piaţa lui Hermann, unde se terminară ovaţiunile cu arderea restului de torţi. Motivul ovaţiunilor fu luat din retragerea domnului Cristea dela redacţiune, ceea ce mult a supĕrat pre toţi, cari erau şi sûnt prea mulţămiţi cu activitatea dênsului de 18 ani pe cariera spinoasă de redactor. Abstrăgênd dela oare care digresiuni ale oratorului, fostul învĕţătoriu, acum ni se pare, cantor în Reşinari, domnul Băncilă, care se puse în poţiunea de a sci mai bine ca alţii causa retragerei domnului Cristea dela redacţiune, şi din această posiţiune vĕrsà câteva frase bombastice în capul „despoţilor“, abstrăgênd ḑic dela acestea, conductul urmat de o mulţime de privitori, s'a presentat cu o demnitate, care face onoarea arangerilor.

Scire tristă. Dela un binevoitoriu al foaei noastre aflăm, că

Sigismund Borlea,

fost deputat dietal, şi mai pe urmă advocat în Baia de Criş,
a reposat în 21 n. l. c.

Varietăţi.

* *(Convocare.)* Reuniunea femeilor române din Sibiiu. În sensul §. 13 din statute se convoacă prin aceasta a VI adunare generală ordinară a „Reuniunei femeilor române“ din Sibiiu pe ḑiua de Dumineca 28 Octombre stilul nou după ameaḑi la 3 oare în localul casinei române (strada măcelarilor, edificiul „Albinei“), la care onorabilii membrii ai reuniunei sûnt rugati a participa.

Sibiiu, 20 Octombre 1883.

Maria Cosma m. p.,
preşedinta reuniunei.

*) M. S. Carol I, regele României, a donat miniştrilor c. r. austriaci comuni, contele Kálnoky şi Veniamin Kallay, marea cruce a ordinului „Steaua României“.

* (Învĕţământul public din regatul român). În România se află de present: Scóle elementari la sate 2459 cu tot atâţia învĕţători, între cari 358 învĕţătorese, şi cu 74,532 băieţi şi 8544 fetiţe frecventante. La oraşe se află 146 scóle elementari pentru băieţi cu 475 învĕţători şi 23,832 scolari; 125 scoale elementari de fetiţe cu 342 de învĕţătorese şi 12,989 eleve. Licee sûnt 160 cu 2,108 elevi. Gimnasii 19 cu 2677 elevi. Preparandii sûnt 9 cu 99 de profesori şi 1512 elevi, Scoale comerciale sûnt 5 cu 56 de profesori şi 772 scolari. Scoale de industrie sûnt 8 cu 85 profesori şi 741 scolari. Scoale de industrie femeiască sûnt 12 cu 144 de învĕţători şi 1316 eleve. Scoale de specialităţi sûnt 31 cu 217 profesori şi 2316 elevi. La universităţile din Bucuresci şi Iaşi propun 87 de profesori şi ascultă 693 elevi, între cari 4 de secsul femeesc. Scoale private sûnt 5,205 cu 1120 învĕţători şi 13,124 scolari. Numĕrul tuturor institutelor de învĕţământ e 3028, al învĕţătorilor 5424 al scolarilor 144,566. Se vede din aceste că la fraţii nostri de preste Carpaţi dorul neuitatului Andreiu Mureşan, ca sĕ se „*deştepte Românul*“. s'a inţeles în sensul cel adevĕrat şi a prins rădăcini puternice!

* *(Postalia).* Direcţiunea postală din Sibiiu escrie concurs.

a) Pentru postul de magistru postal în *Şoimuşul murĕşan (Maros-Solymos)* comitatul Huniadoarei, pe lângă cauţiune de 100 fl. şi contract de oficial.

Emolumentele sûnt.

150 fl. salariu.
40 fl. pauşal de cancelarie.

b) Pentru staţiunea de magistru postal în *Rêşnov* (Rozsnyo.) comitatul Braşovului pe lângă cauţiune de 100 fl. şi contract de oficial.

---

creerii sĕi şi păreau că au ucis în el toate visurile viitorului, toată dragostea vieţii. Nu era desperare, era desgust de toate lucrurile şi, în disposiţia aceasta, el nu-şi da seamă de cât de un fapt imediat: el se simţea cuprins de somn şi bucuros ar fi consimţit sĕ adoarmă pentru totdeauna şi sĕ fie dus în linisce în fundul lacului. El chiar aţipise şi nu mai scia unde se afla, pre când un glas slab ca amurgitul serei, învĕlit ca cerul lacului, cânta în apropierea sa cuvinte, ce le înţelegea din ce în ce mai bine.

— „Eată soarele, cum rĕsare de frumos şi limpede pe lunca împodobită cu flori. Eu vĕd ḑinele cele albe, încoronate cu sălcii şi cu siringi, jucând acolo pe muşchiul argintiu de rouă. Copilul e în mijlocul lor, copilul lacului, mai frumos ca dimineaţa.

„Eată soarele în culmea cerului, paserile tac, muştele bombăe în colbul de aur. Ḑinele au întrat într'un boschet de azalee, ca sĕ se rĕcorească la ţĕrmul stroem-ului. Copilul doarme în poala lor, copilul lacului, mai frumos ca ḑiua.

— „Eată, soarele apune. Priveghitoarea cântă stelei de diamant, ce se oglindesce în ape. Ḑinele şed sub cer, pe scară de cristal de roze; ele cântă şi leagănă copilul, ce suride în cuibul sĕu de puf, copilul lacului mai frumos ca luceafĕrul.“

Era glasul, ce-l auḑise Cristian între bolovani, însĕ mai blând ca atunci şi de astă dată cânta pe o arie plăcută şi melodioasă, cuvinte corecte. Era un cântec modern ce sibila l'a fi auḑit şi ţinut esact în memorie. Însĕ în zadar se încercà Cristian a vedè o faţă omenească. El nu vedea nici calul ce trăgea sania, sau bine ḑis el nu o trăgea, căci sania sta în loc şi Olof numai era acì. Cristian însĕ nu se neliniscì de situaţiunea sa şi ascultà cele trei strofe până la sfêrşit. Strofa cea dintâiu părè că vine la vr'o câţi-va paşi din dosul sĕu, a doua mai din apropiere şi a treia mai din depărtare, perḑêndu-se din ce în ce de locul, unde era el.

Tinĕrul june ar fi trebuit sĕ sară din sanie ca sĕ găsească pe cântăreaţa nevĕḑută; însĕ în momentul, când voia sĕ-şi pună piciorul jos, el nu simţea solul, şi după ce-i revenise instinctul conservării proprie prin cuvintele blânde a le cântecului, el întinse mânile, ca sĕ se orienteze, unde se află. El simţì şelele umede ale calului şi chiemà pe Olof cu glas lin de repeţite ori, fără a primì rĕspuns. Apoi părându-i că cântăreaţa se îndepărtează, el rostì numele Vala Karina; dară ea nu-l auḑea sau nu voia sĕ rĕspundă. El se hotărì apoi sĕ iasă din sanie pe lăturea opusă, unde pipăise la început; el se afla pe drumul pieziş, ce-l esplorà la vr'o douĕ-zeci de paşi, tot chiemând pe Olof cu o nelinisce vie. Căḑut-a băiatul în abis în decursul scurtului somn a lui Cristian? În sfârşit el vĕḑu ivindu-se în ceaţă un punct mititel de lumină, ce se apropia, şi în curênd el recunoscu pe Olof cu un felinar aprins a mână.

— Dta eşti, herr Cristian? ḑise băiatul spĕriat, aflându-se de odată faţă în faţă cu el, fără ca sĕ-l fi auḑit apropiindu-se, 'dta te-ai dat jos din sanie fără ca sĕ veḑi împregiur; rĕu ai făcut; localitatea aceasta este foarte periculoasă şi eu ţi-am spus se nu te misci, până ce merg sĕ-mi aprind felinarul la moara de aici. Nu m'ai auḑit?

— Nu; dară dta n'ai auḑit cântând?

— Ba da, însĕ n'am vrut sĕ ascult. Adese-ori auḑi pe ţĕrmul lacului glasuri, dară nu e bine sĕ înţelegi ce cântă, căci ele te duc în locuri, de unde, nu mai vii.

— Ei bine, eu am ascultat, ḑise Cristian, şi am recunoscut glasul mătuşei dtale Karina. Ea trebue că este aici... Sĕ o căutăm, de oare-ce ai lumină, sau cheamă-o poate că va rĕspunde.

— Nu, nu! esclamà băiatul, sĕ-i dăm pace Dacă o am deştepta din vis, ea s'ar prăpădì.

— Dară ea şi asa este în pericol a se prăpădì umblând pe marginea abisului acestuia, ce nu o veḑi!

— Noi nu o vedem, dară ea o vede; lasă-o, dacă nu vreai sĕ-i pricinuesci vre-o nenorocire, ca sĕ nu se poată rentoarce acasă; eu sûnt sigur, că ea va fi înaintea mea acasă ca de obiceiu.

(Va urma)

Emolumente:

160 fl. salariu
40 fl. pauşal de cancelarie.
630 fl. pauşal de transport.

Suplicele sûnt a se înainta în termin *de trei sĕptămâni* la direcţiunea postei în *Sibiiu.*

* (Însciinţare.) Domnii, cari au prenumĕrat, şi cei cari doresc a prenumĕra „Micul Abecedariu", sûnt avisaţi că tipo-litografarea manualului şi a tabelelor de părete, va fi gata la finea lui Noemvre a. c., ear abonamente se primesc tot cu condiţiunile de mai nainte, adecă: 1 exemplariu „Micul Abecedariu" (18 tabele de părete) pentru scoală cu 3 fl. 60 cr. v. a. 10 exemplare „Micul Abecedariu", manual pentru scolari: 2 fl. (mai puţin de 10 exemplare din manual, nu se pot comanda.)

Lipova 1/13 Oct. 1883.

Ioan Tuducescu.

* (Mulţămită publică.) Subscrisul mĕ aflu îndemnat, cu adâncă mişcare spirituală (ce frasă!!) a aduce mulţămită publică înaltelor şi distinselor persoane, cari la apelul meu — s'au grăbit a sprigini fatigioasa şi costisitoarea mea întreprindere — şi prin aceasta mi-a înlesnit punerea sub tipariu şi edarea „Micu-lui Abecedariu".

1. Ilustrităţei Sale, prea bunului nostru părinte Episcop al Aradului Ioan Meţian, pentru un ajutoriu în bani gata de 100 fl. v. a., fără de aceasta Ilustritatea Sa s'a îndurat prea graţios a suporta spesele pentru desemnarea şi gravarea în lemn a figurilor şi icoanelor „Micului Abecedariu", care va fi costat altă 100 fl. v. a. poate şi mai mult.

2. Ilustrităţilor Sale Domnilor Mocionesci, Alecsandru şi Eugeniu, proprietari mari în Căpălnaş, cari au binevoit a comanda: 150 esemplare din „Micul Abecedariu."

3. Bine meritatului domn Vasiliu Sarkady, notar în Criscior, comitatul Bihorului, carele a comandat pentru scoalele din notariatul D-Sale 90 tabele de părete şi 50 esemplare manual pentru scolari.

4. Domnului David P. Simon, comerciant în Lipova, cu 100 esemplare.

Lipova la 1/13 Octomvre 1883.

Ioan Tuducescu.

* *(Omor)* Un tinĕr român din Turnişor venind în ceartă cu un pretin al sĕu la joc, fu junghiat cu un cuţit, şi murì la moment."

* La academia comercială din Budapesta s'a introdus, ca studiu liber: limba turcească, sêrbească şi românească. Aceasta din urmă o propune un anumit **Kiss Gábor.** Numĕrul ascultătorilor nu e cunoscut.

* **(Prospecte în Făgăraș).** Cetim în „Pester Lloyd" de Sâmbătă:

În 13 Octomvre a. c. s'a ţinut sedinţă ordinară din partea comisiunei administrative a comitatului Făgăraş. De deosebit interes sûnt unele comunicări a le inspectorului regesc de scoale. Mai ântâiu de toate aceea: că ministrul de culte s'a decis a face cu începutul acestui an scolastic *în Făgăraş o scoală elementară de stat, a cărei principală chemare* **va fi a înlesnì lăţirea învĕţământului în limba statului.**" Asemenea se va face şi o scoală industrială în Făgăraş.

Nu ne mirăm de nimica mai tare ca de chemarea principală a scoalei din cestiune, care indică din destul motivul pedagogic, din care purced întemeietorii ei.

* Se afirmă, că societatea de asigurare „Tisza" din Dobriţin va licvida (falimenta).

* (Model de vitejie) ne spune dela pasul Vulcanului, „Hunyad" din Deva. În 5 Octomvre n., spune foaia ungurească, doi gendarmi (unguresci) au adus la Petroşeni nouĕ soldaţi grăniţeri românesci prinşi şi încătuşaţi. După spusa gendarmilor ḑece soldaţi românesci au venit preste fruntarie şi s'au apucat de a ocupa o casă de guardă pe teritoriul de dincoace; după ce au tras şepte focuri asupra postului de dincoace s'au făcut comoḑi în casa de guardă. Postul civil a raportat despre aceasta şi în urma acestui raport s'au dus doi gendarmi la faţa locului şi au desarmat pe cei ḑece soldaţi, dintre cari unuia i-au dat drumul, ear pe nouă i-au pus în cătuşi şi i-au escortat la Vulcan. Gendarmii au încătuşat pe soldaţii români, din causă că posturile espuse au voit, sĕ facă resistenţă. Soldaţii români au fost înarmaţi după normă avênd 100 cartuşe, dintre care şepte au lipsit. Prinşii afirmă, că nu au puşcat, ci au ocupat coliba de guardă, numai ca sĕ odihnească. Atât „Hunyad"; „Nr. fr. Prese" scrie că n'a fost nici un soldat românesc, ci vre-o doi păḑitori civili. Cine spune adevĕrul?

* (Socialismul) aceasta cangrenă a staturilor monarchice constituţionale, care 'şi recrutează membrii sĕi mai cu seamă din clasele de mijloc a societăţii omenesci, dintre industriaşi, îşi culege într'un numĕr tot mai considerabil aderenţii şi în Austria. Nu trece o lună, ca sĕ nu vină sciri nouĕ din Viena despre arestare de socialişti. Aşa duminecă spre luni noaptea ear s'au făcut arestări numeroase, s'au descoperit şi confiscat scrieri revoluţionare şi numeri dintr'o foaie socialistă. Arestaţii sûnt mare parte calfe de pantofari.

* (Cei mai vechi bani de hârtie) s'au esmis în China la anul 2697 înainte de Chr. La început tesaurul emitea direct aceste bilete, dar mai în urmă emisiunea şi circulaţiunea se făceau de bănci organisate pentru acest scop şi puse sub controla guvernului. Vechile bilete de bancă (banii de hârtie) chinese, din cari unul dela anul 1399 'nainte de Chr. se mai găsesc încă în museul asiatic din Petersburg au o mare asĕmĕnare cu biletele de bancă din ḑilele noastre. Pe fiecare bilet se poate vedè numĕrul lui, numele băncii, data emisiunii, semnătura funcţionarului, arĕtarea valorii în cifre, în litere, sau prin semne; pe lângă aceasta se enumeră şi pedepsele destinate în contra falsificătorilor.

* (Bibliografic). Nr. 7 din „Convorbiri literare" a apărut cu următoriul cuprins: „Corespondenţa dintre domnii Ioan Ghica şi Vasile Alecsandri (XV.)" — „Sinziana şi Pepelea" feerie naţională în 5 acte de V. Alecsandri (actul III şi IV) — „Funcţionarii publici amovibili şi dreptul de alegĕtor", studiu de Petru T. Missir. — „Primăvara"; „Pe portretul dnei Z." „Întrebare"; „Lui Teodor Şerbanescu"; „Paser Lesbiae"; „Cântec de Harem"; „Toamna"; „Ursul, vulpea şi lupul", poesii de Ascanio. — „Pajura" (poveste din Ardeal) de Gregorie Sima. — Poesii populare din Ardeal de Ioan Bota. A. — Necrolog; Alecsandru Lambrior.

— „Familia" Nrul 41 a apărut cu următoriul: cuprins: Singurătatea (după Lamartine) poesie de Th. M. Stoenescu. — „Moartea lui Miron Costin" (încheiere) de I Bian. — „Ursul şi Vulpea", poesie de Mircea Dimitriadi. — „Despre importanţa studiului botanic de Dr. A. P. Alexi. — „Far vechiu şi far nou" (cu o ilustraţiune). — „Studii limbistice" (urmare) de Simeon Mangiuca. — „Doine din Ardeal" de Laura Veturia Murĕşan. — Salon. — Literatura şi arte. — Ce e nou?

— A apărut: „Ornitologia poporană română" de S. Fl. Marian la Cernăuţi, în tipografia lui R. Eckhardt.

Autorul a adunat în această lucrare toate numirile de paseri, legendele, datinile, credinţele şi cântecele, ce le are poporul despre paseri. Recomandăm această lucrare tuturor iubitorilor de studii poporale. Se află de vênḑare la autorul, carele e catechet la gimnasiul superior gr. or. în Suceava. Preţul a II tomuri (de 438 şi 423 pag.) 4 fl., pentru România 5 franci.

Loterie.

Sâmbătă 20 Octomvre n. 1883.

Viena:	**82**	**23**	**28**	**45**	**8**
Timișoara:	**52**	**82**	**69**	**73**	**4**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 20 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.25
Renta de aur ung. de 4%	87.70	86.85
Renta ung. de hârtie.	85.35	85.45
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	138.—
Datorie de credit austr	282.50	289.30
Acţiuni de stat austriacă în argint.	78.95	78.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.45	78.40
Acţiuni de bancă de credit ung.	289.50	287.75
Sorţi de regularea Tisei	109.70	109.50
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	—.—	100.80
100 marce nemţesci	58.80	58.85
Galbin	5.70	5.79
Napoleon	9.52½	9.52
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	120.10

Nr 255 [564] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea următoarelor posturi învĕţătoresci în tractul Bistriţei se escrie prin aceasta concurs până la 30 Octobre a. c. st. v. şi anume.

a) în Blaşfalĕul inferior cu salariu anual de 100 fl. v. a.

b) în Simotelnic cu salariu anual de 135 de fl. v. a.,

Cererile instruite conform legilor vigente sûnt a se înainta la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

În conţelegere cu comitetele parochiale concerninte.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Borgo-Dioseni, 26 Septemvre 1883

Ioan Buzdug m. p.,
adm ppresb.

CONCURS.

Pentru staţiunea învĕţătorească împreunată cu cantoratul din comuna Păucea, protopresbiteratul Têrnavei inferioare, se escrie prin aceasta concurs până în 20 Octomvre st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) Cuartir în casa închiriată pentru scoală.

b) 4 care de lemne, din cari sĕ se încălḑească şi scoala.

c) Un jugĕr de pământ.

d) Dela 80 familii câte o ferdelă de cucuruz à fl. =80 fl.

e) Dela 26 familii cu copii de scoală câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl.

f) Ca cantor dela 26 familii câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl. =26 fl, şi

g) Ca cantore terţialitatea din stolă circa 18 fl.

Cucuruzul se va plătì în 2 rate egale şi anume în 1 Februarie şi 15 August st. v.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a se presenta în o Duminecă sau sĕrbătoare înainte de alegere spre a cânta în Biserică; ear' petiţiunile instruite conform legilor şi regulamentelor în vigoare a le aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus arĕtat.

Dela Oficiul protopresbiteral gr. or. al Têrnavei inferioare.

Deag 29 Septemvre 1883.

Daniil de Tamaș m. p.
adm. prot.

[563] 1—3

Nr 356 [560] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Solnocului se escrie concurs pe basa graţiosului ordin consistorial din 8 Septemvre Nr. 3575 Scol. a. c. până 30 Octom. a. c.

1. Ungureni cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. Cupşeni cu salariu anual de 200 fl. v. a. cuartir gratis în edificiul scoalei şi lemne trebuincioase.

3. Rohia, cu salariu anual de 200 fl. v. a.

4. Poiana-porcului cu salariu de 200 fl. anual.

5. Libotin cu salariu anual de 150 fl. v. a. cuartir şi lemne trebuincioase.

Doritorii de a ocupa aceste staţiuni au aşi subscerne suplicele instruite conform legilor din vigoare până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral (posta ultimă Magyar Lápoş.)

Cupşeni 25 Septemvre 1883.

În conţelegere cu comitetele parochiali.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Solnocului.

Samuil Cupșa m. p.,
ppresbiter.

A eşit de sub presă şi se află de vênḑare:

CĂLINDARUL

BUNULUI ECONOM

pe anul visect 1884.

Întocmit de

D. Comșa şi **Eugen Brote.**

Anul VIII.

Sibiiu. Editura tipografiei Ios. Drotleff.

Cuprinsul: Călindarul iulian şi gregorian cu chronologia, anotimpurile, întunecimile, sĕrbătorile şi posturile pe anul 1884. **Genealogia. Conspectul têrgurilor din Ardeal, Ungaria, România şi Bucovina. Posta şi corespondenţa telegrafică, Timbre. Sfătuitoriu juridic.** PARTEA ECONOMICĂ: Tovărăşiile agricole. — Cum şi când ar trebuì arat? — Pepenii şi cultura lor. — Porcul „Berkshire". — Ernarea legumilor. — Vrăşmaşii animalelor stricăcioase. — Clăitul ouĕlor. — Pomii pitici. — Murele. — Despre nutreţuri. Diverse tabele agricole. PARTEA BELETRISTICĂ: Chilipir. — Astronomul şi Doftorul. — **Numĕroase poesii. Inserate.**

Preţul unui esemplar 45 cr. sau 1 leu, cu porto 50 cr.

[565] 1 La 10 esemplare se dă 1 esemplariu gratuit.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.** **Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.**

Nr. 119 **Sibiiu, Joi 13/25 Octomvre 1883.** *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă
la
„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Septemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei *).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei fâşii de adresă dela abonamentul ultim.

Ḑiarele din Cluj şi clubul românesc din loc.

I.

(C.) Ḑiarele din Cluj, fără diferinţă de partidă, din ansa cuvêntărei, care a ţinut'o dl P. Cosma în numele acelor membri ai representanţei comitatului, cari aparţin clubului românesc din comitat, cu ocasiunea instalărei noului comite suprem, au pornit într'un mod înverşunat a ataca pe români, ca pe inimici ai statului şi rĕi patrioţi, ba opoziţionalul „Ellenzék“ în Nrul 235, dela 13 Octomvre a. c. deşì dl Cosma presentase pe români ca pe oposiţionali, s'a dimis şi la personalităţi într'un articul de fond intitulat „Kozma Pártén“, de şi celea ce conţine cuvêntarea dlui Cosma nu sûnt un program nou, nu sûnt invenţiunile dsale, ci sûnt minimul, ce poate pretinde un român în patria noastră, fie el chiar mameluc.

Ca toţi cei ce n'au argumente plausibile contra argumentelor, numitele ḑiare se folosesc numai de invective generali, şi de denunciaţiuni, ear preste cestiunile cele ponderoase trec fără apreciări serioase, folosindu-se de frasa tocită: ca sĕ aducem casuri concrete.

Dacă ai avè cui vorbì, şi dacă am fi dedaţi a vedè că relele descoperite se vindecă din partea celor ce le pot şi ar trebuì sĕ le vindece, atunci ar merita sĕ fondăm un jurnal de ḑi cu numele „Casuri concrete“ şi cutezăm a afirma, că jurnal mai uşor de redactat, cu material mai abundant, şi cu atâţia corespondenţi n'ar mai esista, dar astăḑi mai mult a face decât s'a făcut şi se face mereu în astă privinţă, ar fi pĕcat de negreală şi de papir. Sûntem sătui a bate toaca la urechile surdului.

Mai mult s'au indignat amintitele jurnale de acel regret accidental, dar just, că românii n'au auḑit cuvêntul de introducere şi în limba lor maternă.

Aceasta după dênşii ar fi un *crimen laesae nationis politicae.*

Ei bine! dacă aceasta este crimă, apoi dl comite suprem a comis-o în limba nemţească, — dar grăbim a accentua din capul locului, că după noi nu este crimă, ci este virtute a ţinea cont de limbile usitate în municipiu.

Trebue sĕ scie cei cu urechi nervoase pentru alte limbi, că în comitatul nostru limba română este limbă protocolară, în care se referează şi vorbesce în adunările generale pe basa legii, fără ca sĕ se fi ivit până acì măcar un cas, în care s'ar fi vătĕmat timpanele urechilor vre-unui ascultătoriu.

Trebue sĕ scie că toţi oficialii municipali şi toţi membrii adunărei generale pricep limba românească.

Trebue sĕ scie, că însu-şi dl comite suprem vorbesce bine, cetesce şi scrie românesce.

În fine, trebue sĕ scie, că dl comite suprem şi-a cetit cuvêntul de introducere ântâiu în limba statului ca sĕ satisfacă legii, apoi, precum s'a esprimat însu-şi, în limba germană ca sĕ-l priceapă cei ce nu pricep limba statului.

Ce era deci pentru dênsul mai natural? decât sĕ-l ceteascâ şi în limba română, ca sĕ-l priceapă şi românii de faţă, ceea ce producea o impresiune foarte bună.

Las acum la apreciarea fie-cărui strein, chiar şi la a şoviniştilor din Cluj, dacă n'au avut cuvênt românii presenţi a se considera de ignoraţi din partea noului comite suprem, şi dacă n'a fost la loc regretul, cărui-a i-a dat espresiune dl Cosma.

Eată unicul ghimpe, de care s'au simţit împunşi şoviniştii din Cluj, deşì nu era menit la adresa lor nici la a guvernului, ci numai la a dlui comite suprem; — dar apoi acele gravamine, cari s'au enarat pentru de a dovedì pentruce românii, în situaţiunea actuală sûnt siliţi a persevera în oposiţiune? şi cari erau adresate tuturor, dela cari atêrnă vindecarea lor, n'au fost material destul de demn pentru jurnaliştii din Cluj, ca sĕ mediteze asupra lor şi sĕ le aprecieze sau sĕ le combată cu argumente serioase, ci cu un despreţ suveran trec preste ele, tacsându-le de neadevĕruri tocite, gravamine fictive, în parte de acelea cari de opotrivă apasă pe toţi civii statului, acuze de rea credinţă, cu cari mereu alarmăm lumea prin presă, în parlament, în municipii, fără ca spre dovadă sĕ ne provocăm la o lege vătĕmătoare, sau la casuri concrete.

Ce casuri concrete poate cere un jurnalist serios, şi consciu chemărei sale dela românii din Ardeal, când ei se plâng că nu pot fi mulţămiţi cu situaţiunea actuală? când afirmă că a fost apĕsaţi în trecut, sûnt persecutaţi în present, şi că nu dênşii poartă vina, dacă astăḑi sûnt înderĕtrul compatrioţilor lor?

Ei bine! este jurnalist la înălţimea chemărei sale acela, care nu-şi cunoasce istoria patriei sale din trecut şi din present?

O cunoasce acela, care poate trage la îndoială că românul a fost apĕsat seculi întregi în trecut? dacă cunoasce numai mĕsurile legislative, luate pentru eschiderea românilor dela toate drepturile politice şi pentru îndobitocirea lor?

Făimoasa uniune a maghiarilor, secuilor şi saşilor contra cui s'a făcut?

Constituţiunea Ardealului, unică în felul sĕu, basată pe 3 naţiuni şi 4 religiuni, din care românul a fost eschis şi ca naţinne şi ca religiune, pe cine a apĕsat? pe cei cari erau îngrădiţi cu ea, s'au pe cei cari numai aşa puteau întra între barierele ei, dacă după naţionalitate se făceau maghiari secui sau saşi, ear după religiune papistaşi, calvini luterani s'au unitari? şi cine erau aceştia, decât românii, marea maioritate a locuitorilor Transilvaniei?

Voiţi legi? poftim a vĕ cetì Aprobatele şi compilatele, unde spre ruşinea voastră veţi afla şi de acele legi, prin cari se intreḑicea românului sĕ-şi poarte copiii la scoală, sĕ poarte rufe de in, vestminte vênete etc.

Au apĕsat acestea de o potrivă pe toţi cetăţenii statului?

Nu! ci numai pe români, atât după literă cât şi după modul aplicărei legii.

Voiţi legi din present?

Angustimea coloanelor acestui ḑiariu nu ne permite a enumera multe, dar poftim câte-va:

Dacă uniunea, rectius fusiunea Ardealului cu ţeara ungurească este faptă complinită, pentru ce nu s'a estins legea electorală din Ungaria şi asupra Transilvaniei? pentru ce în art. 33. din 1874, s'au

FOIŢA.

Cristian Waldo
sau
CAILE NOROCULUI.
Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de **E. B.**)
(Urmare).

Cristian trebuì sĕ renunţe a căuta pe sibila cu atâta mai mult, că lumina felinarului străbătea atât de puţin ceaţa, încât abea vedeai locul, unde sĕ-ţi pui picioarele. El ajută lui Olof a coborì sania cu grije până la ţĕrmul lacului; acolo, băiatul îl întrebă dacă nu vrea sĕ meargă în sanie până la bostoella maiorului.

— Nu, nu, îi ḑise Cristian, eu am sĕ merg la Stollborg. Trebue sĕ o iau la dreapta, aşa-i?

— Ba nu, respunse Olof, mergi drept înainte şi numĕră trei sute de paşi. Dacă vei face douĕ mai mult, fără ca sĕ dai de stêncă, ai greşit.

— Şi apoi, ce am sĕ fac?

— Uită-te încătrău merge ceaţa. Vêntul vine dela ameaḑă-ḑi şi e aproape cald. Dacă trece ceaţa în stênga, dta ai sĕ dai în dreapta. Altcum, pe lac nu este periculos, ghiaţa e bună pretutindenea.

— Dar dta băiete, ai sĕ mergi singur?

— Până la bostoellă? Cum sĕ nu? Calul scie drumul şi veḑi că n'are răbdare.

— Dară nu te vei duce astăḑi acasă?

— Ba da! Ceaţa n'are sĕ ţie şi apoi rĕsare luna. De oare ce este lună plină, veḑi drumul.

Cristian strînse tinerului danneman mâna, dându-i un taler şi apoi ţinêndu-se de informaţiile primite el sosì la Stollborg fără a greşì calea şi fără a întêlnì pe cineva.

XV.

Dl. Goefle era tocmai de faţă la pregătirea mesei sale a patra, serios ocupat a da o lecţie de bună cuviinţă dlui Nils, care stând în picioare cu servietul subsuoară, nu arăta prea multă voinţă rea.

— Ei! vii dară, Cristiane! esclamă doctorul în drepturi, tocmai voiam sĕ beau cafeaua singur singurel! Am făcut-o însuşi pentru noi amêndoi. Îţi garantez, că e minunată şi dta trebue sĕţi încălḑeşti stomachul.

— Viu, viu, scumpe doctore, rĕspunse Cristian desbrăcêndu-şi vesta spintecată şi punêndu-se sĕ-şi spele mânile pline de sânge.

— O! Dumneḑeule! replicà dl Goefle, nu eşti rănit? Sau ai sugrumat doară toţi urşii din Sevenberg.

— Aşa ceva, rĕspunse Cristian; însĕ eu cred, că este şi sânge omenesc pe mânile mele. O! domnule Goefle, o istorie întreagă!

— Eşti palid! esclamă advocatul: ţi s'a întêmplat ceva mai serios decât vênatul... O gâlceavă... o nenorocire?.., Vorbesce iute... Dta îmi strici apetitul.

— Nu mi s'a întêmplat nimica, ce ar avè resultatul acesta pentru dta. Mânâncă domnule Goefle, mânâncă. Eu am sĕ te însoţesc şi o sĕ vorbesc franţozesce, ca sĕ nu...

— Da, da, rĕspunse dl Goefle, franţuzesce, ca sĕ n'audă urechile cele roşii a ştrengariului acestuia; eu ascult.

Până ce Cristian istorisea dlui Goefle cu de-amĕnuntul şi cu precisiune aventurile, imaginaţiunile, comentariile şi emoţiunile sale, se auḑeau de departe sunete sgomotoase de fanfare. Dispariţiunea baronului se înscenase în pădure, ca şi cum se înscenase de atâtea ori în saloanele sale. După ce ucise un cerb, se simţea în adevĕr incapabil a resista frigului şi oboselei, cu deosebi nerăbdărei de a realisa afacerea, despre care îi scrisese Iohan. El se puse în sanie, sub pretecst că merge la alt loc, ḑicênd celoralalţi vênători, sĕ nu se ocupe de el şi sĕ continue vênatul după placul lor. Larrson şi locotenentul veniseră şi ei sĕ iea parte la vênătoarea aceasta; însĕ, conform prevederilor lor nu se găsise încă nici o urmă de urs, ci se puşcară vr'o câţi-va cerbi albi şi o mulţime de iepuri mari.

luat mĕsuri speciali, cu cens mai mare pentru Transilvania cea sĕracă, decât pentru Ungaria cea bogată?

Unica această lege, croită deadreptul contra românilor, care îi reduce la nula pe toate terenele, şi acolo unde ei sûnt în preponderantă maioritate, este suficientă ca necurmat sĕ se plângă românii că sûnt persecutaţi, că sûnt trataţi ca eloţi.

Poftim legea despre arondarea comitatelor, prin care s'au desfiinţat municipiile românesci al Cetăţii de peatră, al Zarandului, al Nĕsăudului etc. şi cu privire numai la interesele maghiarilor, s'au arondat în mod nenatural toate municipiile astfeliu, ca maioritatea poporului sĕ fie dominată prin minoritate.

Legea, prin care s'a sistat inamovibilitatea judecătorilor pe 3 ani (art. 36, din 1875. §. 2.) numai, ca şi acei puţini judecători români, cari reuşiseră la organisarea judecătoriilor a fi denumiţi printre români, sĕ se poată risipì ca fărina orbului, prin Ungaria printre maghiari şi slovaci, pe unde sĕ nu se aleagă nimic nici din ei nici din familiile lor, ear în locul lor pr'intre români sĕ se pună maghiari, cari nu cunosc nici datinile, nici limba poporului, şi pentru că acela nu învaţă limba lor sĕ-l despreţuiască şi insulte.

Sĕ mai amintim şi de legea agrariă (Art. 45 din 1880.) carea într'o ţeară muntoasă ca Transilvania dela natură neaptă pentru comassare, face inevitabilă comasarea, dacă o cere măcar numai un proprietariu de 1 jugĕr, de o potrivă şi pe spesele celor ce nu o voiesc, ear în faptă culminează comasarea într'aceea: că pămênturile cele mai bune şi în apropierea comunei vin în mâna proprietarilor mari, ear cele sterili, neglese şi îndepărtate, foaste ale proprietarilor mari, devin ale ţĕranilor, cari prin aceasta nu numai devin despoiaţi de moşiile lor, dar către pămêntul puţin şi rĕu ce-l capetă şi care, ca sĕ producă ceva, reclamă considerabil capital de investiţiune, de care nu dispune ţeranul, către nesuportabilele sarcini publice, mai adaugându se şi inevitabilele spese de comasare, ear prin comasare devenind imposibilă prăsirea vitelor, unicul isvor din care 'şi provedea ţeranul necesităţile, bietul popor se încurcă în datorii, şi în urmă devine deposedat prin evrei şi prin proprietarii mari.

Contra facerei acestei legi numai românii au luptat la timpul sĕu.

Fie de ajuns aceste legi de o cam dată!

Revista politică.

Sibiiu, în 12 Octomvre.

Delegaţiunile se ocupă în momentele de faţă cu constituirea şi primirea rapoartelor dela ministrii comuni. După cum s'a anunţat deja lucrările lor vor curge în linisce şi cu mare repeḑiciune.

În 12 a l. c. delegaţiunea ungară a ţinut conferenţă şi a candidat de president pe Cardinalul Haynald, vice-preşedinte pre Ludovic Tisza, şi notari pre Bela Cziráky, Hegedüs şi Berzeviczy. S'au delegat membrii diverselor comisiuni şi s'a candidat de curator Br. Wodianer.

Presidentul ministru Depretis s'a reîntors la Roma, unde se vor întrunì în curênd şi camerile. Terminul pentru întrunire e ḑiua de 22 Noemvre.

Despre intrarea în cabinetul Brătianu a domnului Maiorescu şi Carp se ocupă ḑiariul „Pester Lloyd“ în corespondenţă datată din Bucuresci. După informaţiunile numitului ḑiariu remaniarea cabinetului se va amâna, până ce va trece prin cameră afacerea cu politica esternă, respective intrarea României în alianţa germano-austro-ungară, şi aceasta spre a-i fi asigurată guvernului actual maioritatea în cameră.

Trimisul Porţei Mukhtar Paşa a sosit la Bucuresci. Despre conferenţele sale în Viena cetim în „Neue freie Presse“ următoarele:

Muşirul turcesc, care s'a dus eri de aici, primì dela Sultan ordinul, sĕ se pună în contact cu factorii de influinţă dela curţile din Viena şi Berlin, şi aceasta tocmai pe timpul, când se întêmplà intrevenirea dela Copenhaga. Pasul acesta, căruia au mai premers altele de feliul acesta, documentează din destul intenţiunea Sultanului de a-şi manifesta încrederea faţă cu alianţa de pace a puterilor din Europa. Negoţiările lui Mukhtar Paşa avute în Viena şi Berlin, n'aveau de scop intrarea porţei în alianţa austro-ungară germană. După informaţiunile noastre Mukthar Paşa a accentuat cu toată tăria necesitatea spriginului moral şi diplomatic, la care e avisată Turcia în interesul susţinerei păcei în Europa, pentru care va conlucra şi ea. S'a plâns şi asupra împregiurărei, că pe când faţă cu celelalte state, cărora le impune contractul din Berlin sarcini, se arată oamenii foarte prevenitori, pe Turcia o silesc în continuu la împlinirea acelora. S'a provocat şi la situaţia din Armenia şi Egipt cerênd spriginul statelor din continentul european la casul, când vor face Turciei pretensiuni, cari vor trebuì sĕ se finească cu slăbirea şi mai departe a imperiului. Această declaraţiune a trimisului turcesc a provocat o pertractare a tuturor intereselor dintre Austria şi Turcia, şi ministrul de esterne a ţinut cu Mukhtar lungi conferenţe, cari s'au terminat Sâmbătă şi la cari a fost chemat în mai multe rênduri şi fostul representant al Turciei la Petropolea, Rustem Paşa. Mukhtar Paşa a părăsit Viena foarte îndestulat cu resultatul misiunei sale, şi crede, că ele vor deschide calea referinţelor amicale şi durabile între Constantinopole şi Viena.

În Paris monarchiştii s'au pus în mişcare. În ḑilele acestea au apărut o broşură întitulată „Nici biruitoriu, nici învins,“ în care se oglindează voinţa contelui de Paris, şi care se atribue conducĕtoriului partidei royalistice. Essenţa acestei broşure după o telegramă a ḑiariului „Neue freie Presse“ e următoarea: După ce se descriu rapoartele dintre partidele actuale, se face provocare la legitimişti, în care se spune că ei cu privre la noul rege nu mai au nici un drept, fiind acum Orleanii şi liberalii singuri îndreptătiţi la acest titlu. Bonapartiştii nu trebue sĕ uite, că prin moartea principelui împărătesc, s'a arătat mâna lui Dumneḑeu. Se aşteaptă un regim creştinesc, adevĕrata libertate, şi o putere cu autoritate, şi aceasta corespunde regimului monarchistic. Sĕ se întoarcă acuma Bonapartiştii în inima lor, căci regele este souveranul lor. Asemenea şi republicanii cari sau luptat pentru libertate, părăsind meseşugirea oamenilor de sectă, spre a nu fi schimbaţi cu omorîtorii libertăţii, nici ei sĕ nu uite, că regatul — în noua sa fasă, va fi cea mai bună dintre toate republicele. „Roy“ a ḑis, că el vrea sĕ fie regele tuturor, el pretinde numai dreptate şi talent. Contele de Paris nu poate avè altă programă; el va întrunì împregiurul sĕu pre toţi, cari au lucrat şi vor lucra pentru Francia, le va respecta drepturile şi interesele lor. Acestora va urma programa. Mai departe: Sûntem siguri, că principii 'şi vor face detorinţa lor faţă cu patria. Numai cât sĕ nu şi-o uite şi Francia pe a sa faţă cu ei. Neunirea între rege şi popor este isvorul conflictului civil şi al nefericirei naţionale. Această neînţelegere, care omoară, trebue delăturată şi înlocuită prin unitatea autorităţei respectate şi a libertăţei practicate. Spre acest scop nisuim noi. Contele de Paris aparţine Franciei şi timpului sĕu, el iubesce şi stimează Francia, însĕ nu-i se octroează. Cu toate acestea el este souveranul Franciei şi legitimul representant al principiului monarchistic. Cunoasce datorinţele, cari purced din aceasta, şi şi-le va scì împlinì, îndată ce patria 'şi va căuta fericirea în re'ntoarcerea acestui principiu.

Contele e gata a primì asupra-şi marea misiune, a delătura neînţelegerea, care ne prăpădesce, şi a aduce în consonanţă binefacerile monarchiei ereditare cu immunitatea societăţii moderne.

Împĕratul Germaniei s'a reîntors sănătos dela Baden-Baden la Berlin. Principele şi principesa de Baden l'au petrecut până la Karlsruhe.

Diferenţele dintre Francia şi Spania escate din incidentul demonstraţiunilor contra regelui Alfonso se vor complana definitiv în timpul cel mai scurt.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Deva, în 20 Octomvre 1883.*) Dle Redactor! Provocându-mĕ la „Tel. Rom.“ numĕrul 116/1883 te rog a primì în ḑiarul numit a domniei-tale, declaraţiunea mea următoare:

Pe lângă publicaţiunea decisului de acusă criminală, în contra domnilor Dr. Avram Tincu, advocat în Orăştiă, şi Ioan Papiu, protopop gr. or. în Deva, pentru delictul de agitaţiune în contra naţionalităţii maghiare (§. 172 pos. 2 a cod-pen: magh.) s'a făcut şi o amintire, ca comentariu, la decisul pomenit în privinţa persoanei mele, şi anume:

Cumcă decisul întreg de acusă ar fi fost basat pe fasiunea adecă mărturisirea mea; şi cumcă aceasta se poate vedè din însuşi tecstul decisului publicat.

Când se publică un decis de acuză, în cuprinsul sau tecstul sĕu deplin, adecă din vorbă în vorbă atunci un comentariu, o esplicatiune, sau deslușire pentru cetitorii pricepĕtori de lucru, adecă pentru juristi e de prisos şi fără lipsă.

Însĕ ḑiarele, precum e şi „Teglegraful Român“ nu sûnt numai pentru jurişti menite, de cetit, ci şi pentru alţi laici, cari nu sûnt în stare, nu sûnt cualificaţi, de a pricepe un decis de acusă criminală din punct de vedere juridic. Astfel de oameni judecă apoi aşa, precum li se esplică, precum li se desluşesce, şi precum li se comentează.

Vĕḑênd şi pricepênd eu, cumcă comentariul sau amintirea de mai sus citată e menită pentru publicul nepricepĕtoriu de lucru, cu scop de amăgire, seducere şi de a produce ura personală în contra mea: vreau sĕ arĕt aceasta, adecă cumcă nu pe fasiunea mea e basat decisul de acusă, care e foarte confus redactat.

Basa acusei neclare şi întunecoase, sau dubie, zace pe astfel de cuvinte, şi astfel de observaţiuni

---

*) Dăm loc acestei rectificări, ca sĕ nu se creadă nimenea agravat din lipsa neospitalităţii noastre. Red.

La apropierea ceţei oamenii cei precauţi se grăbiră a pleca la castel; însĕ o parte din junime şi toţi ţĕranii hăitaşi se întârḑiară coborînd colinele şi se opriră la poalele hogarului: Larrson îi sfătuì sĕ aştepte, până ce rĕsare luna, sau până ce aburii lacului vor fi împrăsciaţi de vêntul, ce premerge rĕsărirei lunei. Unii îşi aprinseră felinariul din sanie şi preferiră a pleca îndată; vre-o ḑece rĕmaseră. Ţĕranilor se distribuì vin-ars în abundanţă şi apoi ei se împrăsciară în toate părţile. Servitorii şi picherii sunară din coarnele lor, şi aprinseră un foc mare pe colină, lângă remăşiţele informe a statuei de zăpadă şi junimea strălucită, adunată în peşteră, la a cărei intrare se ridică o pirămidă de vênaturi îşi petrecea în conversaţiuni animate, cu istorisiri şi cu discusiuni asupra diferitelor episode a vĕnătoarei.

Naraţiunile maiorului însĕ erau astăḑi atât de interesante, incât se ascultară mai mult decât toate celelalte; în curênd tăcu toată lumea şi ascultă la vorbele sale. Între auḑitorii de ambele secse era Olga, Martina şi Margareta, căreia îi permisese mătuşa sa a rĕmânè pe hogar în societatea domnişoarei Potin şi a ficei preotului.

— Dar aşa, domnilor, ḑise Olga către maior şi către locotenent, dvoastră aţi făcut în secret esploatări periculoase şi ne promiteţi a ne arăta mâne, dovada dacă acceptăm o promenadă până la locuinţa d-voastre.

— Ḑi doveḑile! respunse maiorul: o piesă enormă, o ursoaică albie cu ochii albastri, un urs mărişor negru şi doi pui; pe aceştia vrem sĕ-i crescem, până vor fi mari şi apoi sĕ ne facem plăcerea a-i lăsa liberi şi a-i vêna.

Dară cine a ucis şi prins atâta urs? întrebà Martina Akerstrom, blonda încredinţată a locotenentului.

— Locotenentul a prins un puiu, rĕspunse maiorul cu un surîs espresiv, adresat amicului sĕu. Caporalul Duff şi eu am prins pe celălalt; ţĕranul care ne a condus, a rănit ursoaica cea mare şi a atacat ursul cel negru; însĕ fearăle aceste furioase l'ar fi rupt fără îndoială în bucăţi, dacă n'ar fi venit tocmai la timp un alt amic al nostru şi n'ar fi spintecat pântecele ursoaicei şi n'ar fi sdrobit cu o gloanţă capul ursului, ce era la o jumĕtate de policar lângă capul bietului ţĕran.

Se vede, că de s'ar fi istorisit focul puşcei lui Cristian a treia oară, distanţa între gloanţa sa şi capul dannemanului, n'ar mai fi fost tacsabilă. De bună seamă, maiorul nu voia sĕ minţă; locotenentul însĕ bătu cu pumnul pe masă jurând, că, dacă maiorul esagerează, este în mai mult şi nu în mai puţin putea-s'ar înşela scumpul sĕu Osmund?

— Fi-va cum va fi, ḑise Margareta, ucigaşul monstrilor, de care ne aţi vorbit, are mult curagiu şi presenţă de spirit, precum se vede; şi eu cu plăcere i aşi face sincerul meu compliment. Păstrează el anonimitatea din esces de modestie sau nu este aici?

— El nu este aici, rĕspunse maiorul.

— Adevĕrat? replică Martina Akerstrom privind naiv spre încredinţatul ei.

— Prea adevĕrat, rĕspunse grosul june, oftând nu mai puţin sincer.

— Dară a cerut el, replicà Margareta sĕ fie numele sĕu un secret pentru noi?

— Noi n'am fi consimţit a-i promite aşa ceva, rĕspunse maiorul, noi îl prea iubim, ca sĕ-i fi acordat una ca aceasta; însĕ, când păstreḑi un mic secret, ce, din norocire, deşteaptă curiositatea damelor, te faci interesant şi noi nu spunem nimic, aşa-i locotenente, până ce damele nu-şi dau osteneala a gîcì numele eroului nostru?

— Doară dl Stangstadius! ḑise riḑênd domnişoara Potin.

— Nu, rĕspunse cineva, profesorul a fost la vênătoarea noastră şi el a plecat împreună cu baronul de Waldemora.

făcute de acusatul Dr. Tincu, cari — prin enararea unor întêmplări acomodate spre iritaţiunea românilor în contra naţionalităţii maghiare — au produs agitaţiune.

Fasiunea sau mărturisirea mea nu cuprinde în sine astfel de cuvinte sau astfel de observaţiuni a domnului Dr. Tincu, cari i se imputâ, şi cari servesc de basă a decisului de acusă. Fără de mine mai sûnt încă 8 martori.

Cuprinsul mărturisirei mele, chiar după tecstul decisului de acusă, e un motiv secundariu, şi fără ponderositate.

Nu pentru aceea e pus Dr. Tincu în stare de acusă, pentru că s'a abătut dela obiect, nici pentru că ar fi ţinut un discurs adresat mai mult simţemintelor decât raţiunei.

Motivarea asta e mai mult un incis secundariu, de prisos; sau ca o fereastră oarbă la o casă pentru simetriă.

De altmintrea eu nu am fost ascultat în limba românească, ci în limba maghiară: si aşa eu nu am întrebuinţat cuvêntul „raţiune“, ci „értelem“, adecă cumcă maioritatea poporului present nu a priceput toate dicţiunile şi cuvintele grăite în audul dênsului.

În fine, când am eu de a mărturisì adevĕrul ori înaintea oficiului, ori înaintea omului privat: fără privire la persoană, fie-mi amic, fie-mi inimic — numai pentru onoarea şi onestitatea mea — nici adevĕrul nu îl retac, nu îl neg, nici minciună nu spun, nu mărturisesc.

Ioan Balomiri, m. p.,
judecătoriu reg. de tribunal in pensiune în Deva.

Cestiunea Dunărei.

Ḑiarele streine se întreceau care de care în a afirma, că cestiunea Dunărei va fi pusă de o camdată la o parte, şi aceasta ca urmare a nouĕi situaţiuni croate prin călĕtoria domnitoriului României şi a ministrului Ioan Brătianu pe la curţile din Viena şi Berlin. Această scire se pare a fi fost prea pripită. Sub datul 14 Octomvre a. c. un ḑiariu de frunte din Paris *le Temps* primesce o telegramă dela corespondentul sĕu din Londra, cu privire la cestiunea Dunărei. Această telegramă o reproduce şi comentează ḑiariul „Imparţialul“ din Bucuresci.

Reproducem după numitul ḑiariu:

După informaţiuni autorisate, cabinetul din Viena s'ar preocupa de mijloacele, ce trebue sĕ ia, în unire cu puterile semnatare ale tratatului din Londra, pentru a tăia scurt la opunerile ce România urmează a face la esecutarea tratatului din Londra, în ceea ce privesce representarea atribuită Austro-Ungariei în comisiunea micstă a Dunărei de mijloc.

A fost vorba un minut de a procede la constituirea acestei comisiuni fără de România; s'ar fi pus sediul la Rusciuc în loc de Giurgiu. Odată ce aceasta s'ar fi făcut cabotagiul român pe ţĕrmii bulgari ar fi fost lovit de drepturi întru câtva proibitive, cari — în spiritul autorilor acestei propuneri — ar fi pus în posiţiune pe guvernul din Bucuresci sĕ reclame beneficiul egalităţii, stipulată în tratatul din Londra, în favoarea statelor ţĕrmurene representate în comisiunea micstă; prin urmare această reclamaţiune n'ar fi avut urmări pentru România decât cu condiţiunea de a da tratatului aderarea ce refusă.

Dar acest mijloc a fost recunoscut ca fiind puţin practic din punctul de vedere al scopului, ce era a se atinge, fără a mai ţinè seamă de greutăţile şi chiar de complicaţiile, la care ar da poate nascere aplicarea sa. În adevĕr, România fiind stăpână dela Rusciuc în jos, pe amêndouĕ ţĕrmurile Dunărei, a căror navigaţiune până la Braila este supusă la jurisdicţiunea comisiunei micste, ar putè usa de la acest punct înainte, în contra cabotagiului coţĕrmurenilor sĕi inferiori, de represalii, prin cari aceşti din urmă, şi mai cu seamă Austro-Ungaria, va avè totul de perdut. Din aceasta ar urma cel puţin o conflagraţiune de interese, ceea ce ar fi înlăturarea tuturor principiilor şi tratatelor, pe care se basează regimul convenţional al fluvielor internaţionale, şi puterile europene n'ar putè admite aceasta, cum nu pot consimţì asemenea ca partea cea mai esenţială a tratatului, ce au subsemnat la Londra sĕ rĕmână o literă moartă.

În această ordine de idei s'a întrebat la Viena dacă refusul României de a adera la tratatul dela Londra pentru partea, care privesce reglementarea liberei navigaţiuni pe Dunărea de mijloc, n'ar autoriza pe puteri, sĕ-i refuse dreptul de a mai lua parte în comisiunea europeană, care are dreptul de a face reglementele de navigaţiune pe partea superioară a Dunărei. Acestea s'au avut în vedere la Londra şi la Paris, şi toţi au fost în acord pentru a considera, că drepturile, în vìrtutea cărora România a fost admisă de tratatul dela Berlin a lua parte în comisiunea europeană sûnt deosebite de acelea în vìrtutea cărora a fost chiemată a face parte din comisiunea micstă; că ele nu afectă de loc drepturile Statelor ţĕrmurene representate prin această din urmă comisiune, şi prin urmare nu pot fi desfiinţate printr'un fapt independent de situaţiunea, din care ele decurg. Cei dela Viena ar fi recunoscut aceasta.

Pe de altă parte cestiunea n'a fost decât atinsă în convorbirile diplomatice şi numai în mod oficios. Cred totuşi a scì, că ea va fi probabil pusă, cel puţin pentru formă în comisiunea europeană care se va întrunì la 5 Noemvre viitor, în privinţa delegatului, care trebue sĕ represente această comisiune în comisiunea micstă. Acest delegat, trebuind sĕ fie luat dintre membrii comisiunei europene, pe rênd şi după ordinea alfabetică a puterilor, pe cari le representă, representantele Germaniei va fi chemat a îndeplinì acest mandat.

După cât se asigură, guvernul german ar fi de părere, că nu e loc de a face sĕ depindă numirea acestui delegat de consimţĕmêntul prealabil al României la întocmirea comisiunei micste. El ar crede, din contră, convenabil de a procede imediat la această numire, a da Statelor ţĕrmurene cu România o garanţie de firma otărîre a Europei de a realisa prescrierile tratatului dela Londra.

Germania, în unire cu Austro-Ungaria, se va gândì atunci la mĕsurile ce trebuesc luate, după împregiurări, pentru a asigura liberei navigaţii a „Statelor ţĕrmurene pe Dunărea de mijloc înlesnirile şi garanţiile cuprinse în stipulaţiunile tratatului din Londra.

Am reprodus întregul text al acestei depeşi fiind că ea are o mare însemnătate în împregiurările de astăḑi. Ea ne dovedesce câtă dreptate am avut, când ne-am îndoit de schimbarea favorabilă, ce se ḑicea, că se făcuse în intenţiunile Austro-Ungariei în privirea României.

„Le Temps“ este un ḑiar, ale cărui informaţiuni merită în genere creḑĕmênt; mai ales corespondenţele sale asupra afacerilor austriace provin totdeauna din o sorginte semi-oficială.

Din conţinutul depeşei se vede lămurit, că cabinetele din Viena şi din Berlin n'au încetat un moment de a lucra pentru aplicarea şi esecutarea stipulaţiunilor tratatului din Londra, trecênd preste opunerea României.

Se scie de altă parte, că una din causele, cari în ochii oficioşilor nostri esplică întrarea României în sfera de acţiune a alianţei austro-germane, a fost perspectiva de a vedè cestiunea Dunărei cel puţin pusă în suspensiune. Chiar d. Maiorescu, primul susţiitor al acestei politice, a declarat prin ultimul sĕu articol apărut în „România Liberă“, că apropierea României de politica austro-germană va avè de resultat punerea *ad acta* a cestiunei Dunărei.

Scirile, ce ne dă „le Temps“ ne arată. că nici acest avantagiu, de altmintrelea foarte contestabil, guvernanţii noştri nu l'au putut obţine prin demersurile lor la Gastein şi la Viena.

Austro-Ungaria şi Germania n'au slăbit un singur minut acţiunea lor comună spre a impune României un regim fluvial contrariu intereselor sale celor mai vitale şi principiilor primordiale ale dreptului public european.

Căci, o repetăm, în nici un tratat internaţional nu se acoardă neriveranilor dreptul de a esercita o autoritate oare-care pe o parte a fluviului, ale cărui ţĕrmuri aparţin unei alte puteri.

Singura derogaţiune, care s'a făcut în timpii moderni dreptului ţĕrmurenilor de proprietate, a fost cea stabilită prin tratatul din Paris în privinţa Dunărei. Dar şi această derogaţiune a fost făcută în favoarea libertăţei fluviului sub controlul colectivităţei europene, ear nu în favoarea preponderanţei unei singuri puteri. Mai mult de cât atât: această derogaţiune se întindea, în ceea ce privesce libertatea de navigaţiune, pe toată lungimea Dunărei până la Donauwaerth. Prin urmare, nu numai Austria n'avea nici un drept de a esercita o preponderanţă pe Dunărea de mijloc şi de jos, dar Europa şi toţi ţĕrmurenii aveau dreptul de a beneficia de absolută libertate de navigaţiune pe tot cursul fluviului prin inima monarchiei Habsburgilor.

Principiile stabilite de regulamentul din Viena şi de convenţiunea din Mayenţa nu admit decât reglementarea elaborată în comun de toţi interesaţii pentru usul apelor fluviilor, care este considerat cu drept cuvênt ca un fel de drept de servitute internaţională. Dar desfidem, sĕ ni se arete un singur tratat, o singură convenţiune sau act internaţional, prin care sĕ se stabilească pentru neriverani dreptul de a aplica reglemente în apele şi pe teritoriul riveranului.

Am ḑis adese-ori şi susţinem şi astăḑi, că în istoria dreptului internaţional s'a vĕḑut pretutindeni o autoritate legislativă comună dar nicăeri, nici odată o autoritate esecutivă comună.

Această din urmă autoritate, dacă s'ar constituì, mai ales fără consimţimêntul unui stat ţĕrmurean, ar fi negaţiunea cea mai vĕdită a principiului de suveranitate.

Cu toate încercările cele mai meşteşugite de a interpreta altfel principiele dreptului fluvial, Austro-Ungaria nu va putè eşi din următoarea dilemă:

Sau se stabilesce pe Dunărea de mijloc sistemul condominiului, adecă al dreptului strict al riveranilor şi în acest cas Austria nu are, ce căuta pe Dunărea româno-bulgară; sau se va stabilì sistemul libertăţei fluviale, şi atunci earăşi statul austriac nu poate figura într'o comisiune cu caracter riveran decât în aceleaşi condiţiuni ca cele-lalte puteri. — Aceasta este şi mai adevĕrat pentru aplicarea şi esecutarea regulamentelor fluviale, care este un atribut inerent suveranităţei riveranilor.

Prin urmare, toate mijloacele mai mult sau mai puţin coercitive ce, după le Temps, s'ar întrebuinţa contra României, nu vor putè nici odată modifica ceea ce este bazat pe dreptul cel mai primordial şi cel mai bine definit întoate tratatele.

Varietăţi.

* (Cei cu musca pe căciulă) Ḑiarele maghiare din capitală publică transcriptul de urmărire poliţiană dat de consulatul român în contra unui Oreste Tantaria alias Yantraţa, născut în Ittaca (Grecia), care a defraudat dela un proprietar din satul Adjud din România, o sumă de 50,000 de franci — punênd drept titulă acestei publicaţiuni oficioase: „*Román tolvaj*“ (lotru român), — cu toate că ar putè vedea Dlor, că cutarele nu e român, ci e grec. Ne vine curios a vedè atâta maliţiă şi simplitate din partea acelora, carii cu câteva coloane mai jos se ocupă cu scandaloasa defraudare a jurnalului „Függetlenség“, a cărui redactor este Dl Iuliu Verhovay, unul dintre cei dîntâiu maghiari Kossutiani, pentru care au făcut cândva atâtea demonstraţiuni de iubire şi stimă Dnii Unguri. Sĕ fi pus şi noi drept titula rêndurilor acestora „lotru maghiar“?!, nu căci nu sûntem şi nu voim sĕ fim aşa de ignoranţi, de a batjocorì o naţiune întreagă pentru infamia unui fiu al ei.

* (Catolicism şi naţionalism în Italia.) Peregrinagiul catolicilor mireni la papa, despre care ḑiarele catolice din lumea toată făcuseră atâta sgomot, a avut o tristă reuşită. Ḑeci şi sute de mii erau sĕ peregrineze la sfântul scaun, cum credeau papiştii, drept dovada cea mai eclatantă, că Italia cu toată starea ei de acum, unde a adus-o Victor Emanuel, este şi rĕmâne un stat „per eminentiam“ catolic papist. Când colo abia se adunară din întreaga Italia vre-o 5000 de peregrini — aşa ḑice clerul —

În anul viitor are sĕ fie de altă parte aniversarea a 25 a uniunei italiane, — la a cărei deamnă serbare s'a pornit un alt plan de peregrinagiu — nu papist, ci naţional, care promite cu toată probabilitatea de acum a avè sutede mii de peregrini. —

Desamăgirea clericalilor poate sĕ fie deci cu atât mai mare, cu cât prin jurnalele lor umplură lumea cu aceea mângăere, ce le a mai rĕmas din trecut, că Italia e „*per eminentiam*“ un stat catolic papist.

— Ei bine, ḑise Olga, poate s'a dus la vênătoarea domnilor acestora. Cine scie poate a fost baronul în persoană?...

— Vitejiile aceste nu sûnt pentru anii sĕi, ḑise cu afectaţiune un june, care bucuros ar fi făcut curte domnişoarei Olga.

— Şi pentru ce nu? replicà ea.

— Eu nu ḑic, observà Larrson, că asemenea vitejii n'ar fi pentru anii sĕi, dară eu cred, că ele nu sûnt nici de cum după gustul sĕu. Eu n'am auḑit nici odată, că baronul sĕ fie vênat ursul după moda cea nouă, adecă fără scutul rociului din funii solide şi bine întinse.

— Cum, replicà Margareta, d-voastră aţi vênat fără rociuri?

— După maniera muntenilor, rĕspunse maiorul, e maniera cea mai bună.

— Dară este foarte periculoasă!

— Pericul n'a fost astăḑi pentru noi, ci pentru amicul nostru, a cărui caftan din piele de ren o sĕ ţi-l arătăm mâne; modul, cum ghiarele ursului au făcut din felul acesta de chiras un fel de dantelă, îţi va proba altcum, că el a vĕḑut inimicul din apropiere. (Va urma)

* (Comunicaţiunea pe trenurile din România). Încasările din veniturile căilor ferate administrate de stat au fost în cursul lunei lui Septemvre de 2,203,940 lei, contra 2,075,077 în luna corespondentă din 1882. Totalul incasărilor în intregul trimestrului e de 5,574,609, contra 5,567,968 în trimestrul Iulie din 1882. Din încasări revine transportului persoanelor 2,262,129 lei, bagagelor 87,122, lei, mărfurilor 3,225,356 lei.

* *(Duel cu sfêrşit tragic.)* În Dumineca trecută s'a întêmplat în pădurea oraşului, Timişoara, un duel între advocatul din Budapesta Dr. Iuliu Rosenberg şi contele Stefan Bathyányi, care s'a terminat cu moartea celui din urmă.

Despre decursul şi preludiul acestui duel cetim în ḑiare următoarele:

Advocatul Rosenberg a făcut cunoscinţă în băile dela Marienbad cu domnişoara Ilona Schossberger. Tinerii s'au încredinţat fără scirea părinţilor, şi tot fără scirea lor i-a cununat un rabin din Galiţia.

Părinţii fetei se vede, că n'au prea consimţit, ca fata lor sĕ fie nevasta unui advocat. Au făcut, ca fata sĕ treacă la religiunea creştină, şi o au măritat a două oară după contele Bathyányi.

Aceasta a căḑut greu tinĕrului advocat, şi el a provocat pe conte la duel. După viaţă fericită de 5 ḑile de căsătorie, pistolul lui Rosenberg lovesce pe contele Bathyányi în frunte, care la moment remâne mort.

Cu chipul acesta Madame Rosenberg — Batthyány a scăpat de procesul criminal pentru bigamie.

* Până acum probabilitatea cea mai mare de a lua în posesiune portofoliul dreptăţei este tot pentru d. N. Voinov.

* Incidentul dela Vulcan a întrat într'o fasă nouă. O comisie austro-română a fost numită pentru vidarea acestei neînţelegeri. Guvernul român a numit din partea sa pe d. prefect al judeţului Gorj şi pe d. preşedinte al consiliului acestui judeţ.

* Sgomotele privitoare la întrarea dlui M. Ferichides, la ministerul justiţiei, nu se confirmă. D-sa va pleca peste câte va ḑile la Paris pentru a relua direcţiunea ambasadei române de acolo.

Loterie.

Mercuri 24 Octomvre n. 1883.

Brünn: **5 11 31 30 41**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 23 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.60	119.35
Renta de aur ung. de 4%	86.80	86.80
Renta ung. de hârtie.	85.35	85.60
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.75	139.75
Datorie de credit austr	284.—	282.80
Acţiuni de stat austtriacă în argint.	79.10	78.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
100 marce nemţesci	58.80	58.80
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.52	9.52
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	119.95

Nr. 191. [578] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de învĕţătoriu la scoala gr. or. din comuna Sebeşul de sus, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs cu termin până la 25 Octomvre a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post învĕţătoresc sûnt.

1. leafa ficsă din lada comunală 140 fl.

2. lemne pentru încălḑit, câte vor fi de lipsă.

3. cuartir liber în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa această staţiune învĕţătorească vor ascerne concursele lor la subscrisul oficiu protopresbiteral al Avrigului până la terminul susindicat instruate cu documentele prescrise în sensul legilor în vigoare.

Avrig, 9 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial gr. or. din Sebeşul de sus.

Oficiul protopresbiteral al tractului Avrig.

Vasiliu Macsim m, p.,
adm. prot.

Nr. 212 [579] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. română din Bodia, de clasa III, protopresbiteratul Unguraşului, în urma decisiunei consistoriale ddto 14 Iulie a. c. Nr. 2294 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele:

1. Casă parochială cu grădina de 1 jugĕr.

2. Porţiunea canonică, arĕtoriu şi fênaţ jug. 15, stângini 115.

3. Ḑilele de lucru, dela toată casa câte una.

4. Venitul stolar îndatinat.

Toate acestea după calculul sinodului parochial, respective al comitetului concernent, aduc un venit de 319 fl. 55 cr. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochie au de aşi subterne suplicele instruate amĕsurat regulamentului pentru parochii în terminul pus subscrisului oficiu protopresbiteral, şi concurenţii au voie de a cânta şi predica în intervalul ḑilelor de concurs.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Fŭzes Sânpetru, 11 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Unguraşului.

Petru Roşca m. p.,
protopresbiter.

Nr. 248. [566] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci dela scoala poporală gr. or. din Câmpeni, instituită cu trei învĕţători, se deschide concurs pentru toate trei posturile, până la 24 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

câte 300 fl. pentru fie-care învĕţătoriu, care se plătesc în rate lunare anticipative, şi câte un orgiu de lemne; directorele va primì încă una remuneraţiune, de 50 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi înstruì cererile, conform legilor din vigoare cu următoarele documente şi anume:

1. că sûnt români de confesiunea gr. or.

2. că au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale.

3. că au absolvat cursul pedagogic ori teologic.

4. că posed atestatul de cualificaţiune prescris de statutul organic.

5. că au pracsă cel puţin de un an, ca învĕţătoriu şi în fine,

6. că au esamenul prescris de lege şi din limba maghiară.

Cererile astfel instruite sûnt de a se subscerne subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul mai sus indicat.

Comitetul parochial gr. or. din Câmpeni, din şedinţa ţinută la 7 Octomvre 1883. în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protop. ca adm.

Nr. 274. [580] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de capelan în parochia de clasa a III. Sibişani lêngă bĕtrânul şi neputinciosul paroch se escrie din nou concurs în înţelesul Venerabilului ordin consistorial din 22. Martie 1882 Nr. 727 B. cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu această staţiune capelanală sûnt 200 fl. val. a.

Doritorii de a se aplica la această staţiune au sĕ'şi subştearnă suplicele instruite cu documente prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Sebeş 1 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial..

CONCURS.

Pentru staţiunea învĕţătorească împreunată cu cantoratul din comuna Păucea, protopresbiteratul Têrnavei inferioare, se escrie prin aceasta concurs până în 20 Octomvre st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) Cuartir în casa închiriată pentru scoală.

b) 4 care de lemne, din cari sĕ se încălḑească şi scoala.

c) Un jugĕr de pămênt.

d) Dela 80 familii câte o ferdelă de cucuruz à fl.=80 fl.

e) Dela 26 familii cu copii de scoală câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl.

f) Ca cantor dela 26 familii câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl.=26 fl., şi

g) Ca cantore terţialitatea din stolă circa 18 fl.

Cucuruzul se va plătì în 2 rate egale şi anume în 1 Februarie şi 15 August st. v.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a se presenta în o Dumineca sau sĕrbătoare înainte de alegere spre a cânta în Biserică; ear' petiţiunile instruite conform legilor şi regulamentelor în vigoare a le aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus arĕtat.

Dela Oficiul protopresbiteral gr. or. al Têrnavei inferioare.

Deag 29 Septemvre 1883.

Daniil de Tamaş m. p.
adm. prot.

[563] 2—3

Nr 255 [564] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea următoarelor posturi învĕţătoresci în tractul Bistriţei se escrie prin aceasta concurs până la 30 Octobre a. c. st. v. şi anume.

a) în Blaşfalĕul inferior cu salariu anual de 100 fl. v. a.

b) în Simotelnic cu salariu anual de 135 de fl. v. a.,

Cererile instruite conform legilor vigente sûnt a se înainta la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

În conţelegere cu comitetele parochiale concerninte.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Borgo-Dioseni, 26 Septemvre 1883

Ioan Buzdug m. p.,
adm ppresb.

Nr. 229 [557] 3—3

CONCURS.

În urma încuviinţărei Prea venerabilului consistoriu archidiecesan din 2 Iunie a. c. Nr. 1508 B. se escrie prin aceasta concurs pentru postul de capelan înfiinţat lângă parochul Stefan Rus din Ida-mare, tractul protopresbiteral al Bistriţei, în termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Roman.“

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) jumătate din porţiunea canonică şi anume 8 jugĕre de fênaţ;

b) venitele epitrachilului pe jumĕtate;

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi ascerne suplicele lor instruate conform regulamentulni congresual şi a statutului organic la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Borgo-Dioseni, 20 Sept., 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei în conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Ioan Buzdug m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 361 [558] 3—3

CONCURS.

Ne concurênd nimenea, în urma concursului publicat pe basa resolutiunei Venerabilului consistoriu archidiecesan, dto 10 Februarie a. c. Nr. 155 B. la postul de paroch, în parochia vacantă de clasa a treia „Crăciunesci“ prin aceasta se escrie concurs nou, cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolummentele împreunate cu acest post sûnt:

1. Casă parochială cu grădină de legume.

2. Porţiune canonică;

3. Stola usuată.

Toate aceste emolumente computate în bani, dau suma de 339 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post, au de aşi trimite petiţiunile lor, instruite în sensul statutului organic, şi al regulamentului congresual pentru parochii la subscrisul, până la timpul susindicat

Brad, 14 Septembre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Georgiu Părău m. p.,
adm. ppresbiteral.

Nr. 4200 civ. 1883. [562] 3—3

Publicaţiune.

Tribunalul reg. din Elisabetopole aduce prin aceasta la cunoscinţă publică, că terminul de pertractare, în privinţa concesiunei comăsărei generale a hotarului Custelnic s'a prefipt pe ḑiua de **26 Noemvre 1883 la oarele 10 a. m.** în locuinţa judelui comunal din Custelnic sub conducerea judelui reg. Gejza Káplány la care termin toţi locuitorii comunei se citează cu aceea, că părţile ce nu se vor presenta vor fi privite ca consimţind cu comasarea, şi că primul esemplar al petiţiunei îl pot afla la tribunalul reg. jos însĕmnat.

Din şedinţa tribunalului reg. din Elisabetopole ţinută la 24 Septemvre 1883.

Nr 3861 civ 1883 [577] 1—3

Publicaţiune.

Pentru facerea preparativelor în afacerea segregărei hotarului **„Balavásár“**, în special pentru regularea representaţiunei, alegerea inginerului şi preliminarea de spese se pune termin ḑiua de **3 Decembre 1883. 10 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Balavàsâr,** la casa judelui. Despre aceasta sûnt avisaţi toţi cei interesaţi, cu aceea observare, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 30. Septembre, 1883.

Dela judele esmis de tribunal:

Kelemen m. p.,
jude esmis.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 120 Sibiiu, Sâmbătă 15/27 Octomvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2898 Plen.

Cerculariu

către tóte oficiele protopresbiterale din archidiecesa greco-orientală a Transilvaniei.

Congresul nostru naţional-bisericesc în şedinţa sa dela 12/24 Octobre 1881 sub Nr. 129 în legătură cu arondarea protopresbiteratelor a enunciat următoriul normativ general:

„Protopresbiterul este datoriu sĕ locuéscă în comuna centrală a protopresbiteratului.

Décă însĕ cu ocasiunea punerei în lucrare a arondărei parochia din comuna centrală este ocupată prin alt paroch: protopresbiterul, încât locuesce în protopresbiterat, remâne în parochia sa, avênd a ocupá parochia centrală numai după devenirea ei în vacanţă; éră décă locuesce pe teritoriul altui protopresbiterat, are sĕ se mute în comuna centrală, fără a avé drept sĕ ocupe parochia centrală“.

Acest normativ se notifică tuturor oficielor protopresbiterale, spre a'l publica în tractul lor după modul usitat.

Din şedinţa plenară a consistoriului archidiecesan, ţinută în Sibiiu, la 6 Septemvre, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Ḑiarele din Cluj şi clubul românesc din loc.

II.

(C.) Sĕ vedem acum, cum se esecutează legile?

Aşa numita lege pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor intr'altele dispune în §. 9. că la judecătoriile de prima instanţă relativ la limbă, atât în privinţa pertractărei, cât şi în privinţa sentinţei, se susţine usul de până atunci.

Usul era, că atât românii, cât şi sasii se foloseau de limba lor, şi sentinţele se făceau în limba partidelor.

Acest us însĕ s'a curmat pretutindenea prin ordinaţiuni de ale presidenţilor tribunalelor. Contra acestor disposiţiuni arbitrarie, cari violează o lege în vigoare, s'au luat toate remediile posibile, chiar şi interpelaţiune s'a făcut în cameră, toate forurile de apel şi ministeriul chiar s'au dechiarat de necompetenţi în causă, ear ministrul de justiţie în rĕspunsul sĕu dat la interpelaţiunea dlui Transchenfels, atunci deputat, astăḑi inspector reg. de scoale în Sibiiu, a recunoscut, că disposiţiunile preşedinţilor nu sûnt în consonanţă cu legea, dar va nisuì, ca legea sĕ se aducă în consonanţă cu ele, ear parlamentul i-a aplaudat.

De atunci la tribunale nici măcar atâta nu se permite, ca în cause criminali sĕ pledeze apĕrătoriul în limba acusatului, ci toate se petrec în faţa lui, se decide asupra averei, onoarei şi vieţei lui, într'o limbă, carea el nu o pricepe.

În §. 17. dispune tot această lege, că „este datoriu ministrul de instrucţiune publică a se îngrigì, ca civii statului de ori ce naţionalitate, în institutele statului în apropierea ţinutului locuit de dênşii, sĕ se poată cultiva în limba lor maternă până la gradul, unde se începe instrucţiunea mai înaltă academică.“

Sĕ ne arete dd. şovinişti din Cluj, când şi unde s'a pus în lucrare această lege?

Nici când! ba din contră românilor din Caransebeş nu li se permite, sĕ-şi facă gimnasiu din fondurile proprii, — românilor din Deva şi ţinut nu le-a succes, ca sĕ esopereze denumirea unui profesor de român pentru limba şi literatura română la preparandia de stat de acolo, ear în coloanele acestui ḑiariu s'au arĕtat casuri destule, unde în comune românesci, s'au înfiinţat scoli elementare de stat cu limba de propunere maghiară.

Se ḑice mai departe în §. 27 că „la îndeplinirea oficielor se va considera numai cualificaţiunea personală, ear naţionalitatea cuiva nu va servì de pedecă pentru de a înainta la ori-ce oficiu sau demnitate, — ba din contră guvernul se va îngrigì, ca din sinul diferitelor naţionalităţi, individii, cari cunosc deplin limbile respective, sĕ se aplice în oficii de judecători şi cu deosebire de comiţi supremi.

Ei bine! cum se esecutează această lege, cu care la toate ocasiunile se laudă maghiarii, că nici într'un stat n'are pĕreche de liberală şi generoasă?

Eată cum:

În Ardeal sûnt 13 tribunale şi 65 de judecătorii reg. de prima instanţă.

Din 13 preşedinţi de tribunale este unul român, şi pe acela dela Năsĕud dintre români l'a tranpus la Székely Udvarhely între secui, unde afară de familia sa nici nu vede român, şi totuşi ḑiarele din Cluj 'l denunciase, că face propagandă dacoromanistă.

Din 65 de juḑi reg. sûnt 5. ear din 77 subjudi reg. sunt 16 români în tot Ardealul.

La tabla reg. între 48 de juḑi sûnt români 3 ordinari şi 2 suplenţi.

Între 16 comiţi supremi nici unul nu este român.

La Ministeriu este un vicepreşedinte la contabilitatea de stat, şi un consiliar de secţiune în ministeriul de interne.

La direcţiunile postali nici unul, la oficiele de dare şi pentru mĕsurarea competinţelor erariali doară doi în posturi inferiori, ear la direcţiunile catastrali nici unul.

Tot aşa şi la alte oficii de stat.

Ei bine! este lucru cunoscut, că românii dispun de o inteligenţă numeroasă, este faptă că acei români, cari cer posturi, sûnt superiori altora în cualificaţiune, căci afară de studiile de specialitate ei toţi vorbesc şi scriu toate trei limbile usitate în patrie.

Ce este causa dar, de ei totuşi nu se denumesc?

Ce este causa, de cei denumiţi deja nainte cu 11. ani nu înaintează?

Ce este causa, de la posturi cardinali de loc nu se aplică nici un român?

Cu deosebire la direcţiunile catastrali, acolo unde se staveresce basa de contribuţiune pe timp îndelungat, atât pentru ţerani, cât şi pentru proprietari, pentru ce s'au aplicat tot numai maghiari?

Sĕ mai aducem un cas şi apoi terminăm:

Legea urbarială este astfeliu făcută, încât prelucrarea întregului material se concrede unui comisariu al tribunalului, care din început până la fine, în faţa locului, în nemijlocită coatingere cu poporul, pertractează toate cestiunile prealabile, le decide, şi în fine esecutează sentinţele. Acesta este sufletul totului, ce face el, rĕmâne făcut, căci informaţiunile si protocoalele lui cumpănesc mai mult decât ori-ce alte argumente, apoi legea urbarială nu pretinde, ca părţile litiganţi sĕ fie la tot casul representate prin advocaţi, din care motiv cele mai ponderoase cestiuni se resolv numai cu interventiunea acestui comisariu, fără controla vre-unui apĕrătoriu.

Cu puţine escepţiuni, regulările de posesiuni şi comassările sûnt îndreptate contra poporului român.

Ce este causa, de în întreg Ardealul nici un comisariu de aceştia nu este român? Ba noi am vĕḑut şi comisariu de acela, care un cuvênt nu pricepe românesce, şi el totuşi se resoalvă a pertracta imediat cu poporul, care nici o vorbă nu pricepe unguresce.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de E. B.)
(Urmare).

— Dară, a se espune aşa, e o nebunie! esclamă Margareta. Pentru lumea asta n'aşi voì, sĕ vĕd un asemenea spectacol!

— Şi numele acestui Meleagros! replicà Olga; n'avem sĕ-l aflăm?

— Mărturisesce, ḑise maiorul, că dta nu ţi-ai dat multă osteneală a-l afla.

— Aşa este; însĕ eu vĕd aici pe toţi acei din oaspeţii castelului, care îi cred capabili de vitejiile cele mai mari şi dta ḑici, că eroul dtale nu este între noi?

— Dta ţi-ai uitat de unul, care a fost cel puţin a seară în castel, replicà locotenentul.

— În zadar mĕ gândesc, respunse Olga, de nu va fi masca cea neagră, omul misterios, bufonul erudit, Cristian Waldo!...

— Ei bine, de ce sĕ nu fie el? ḑise maiorul uitându-se la Margareta, care înroşì până peste urechi.

— El este? esclamà ea cu o vivacitate candidă.

— O! Dumneḑeule, îi ḑise tinera Rusoaică cu mai multă brutalitate decât maliţie, căci ea nu era rĕutăcioasă, ai ḑice draga mea, că aceasta te prea interesează...

— Dta bine scii, respunse la timp buna Potin, că contesei Margareta îi este frică de Cristian Waldo.

— Frică? ḑise maiorul cu surprindere.

— Ei dară fără îndoială, replicà guvernanta, şi mărturisesc că şi eu mĕ cam aflu în posiţiunea aceasta! o mască îmi face totdeauna frică.

— Dară dta n'ai vĕḑut în persoană masca lui Cristian.

— Cuvênt mai mult, respunse ea riḑênd. În adevĕr îţi e frică, de ce n'ai mai vĕḑut. Toate ce auḑi de acest comediant cu spirite aşa ciudate!... Şi capul de moarte ce i se atribue! creḑi dta, că n'ai de ce visa noaptea şi de ce tremura, când îi auḑi numele?

— Ei bine, ḑise maiorul, nu mai tremuraţi, domnişoarelor, noi am vĕḑut aḑi toată ḑiua faţa lui Cristian Waldo, şi, pe lângă toate ce va fi ḑis a seară domnul baron, pretinsul sĕu cap de moarte este capul tinĕrului Antinous. Aşa-i, locotenente, că el este junele cel mai frumos, ce ţi-l poţi închipuì?

— El este de o potrivă frumos, amabil, instruit şi brav, rĕspunse locotenentul.

Şi caporalul Duff, ce stătea cu pipa în gură afară, auḑind conversaţiunea, îşi ridicà glasul, ca şi fără voie, pentru a lăuda cordialitatea, nobleţa şi modestia lui Cristian Waldo.

Margareta tăcea; dară aşa, ocupată cum era de a-şi încopcia blana, căci societatea se ridicase ca sĕ plece, ea nu perdu nici un cuvênt din laudele destinate amicului sĕu de a sară.

— Cum se poate? ḑise Olga pregătindu-se a pleca şi ea, că un om instruit şi distins esercită o meserie, nu vreau sĕ ḑic ruşinoasă, dară frivolă, ce după toate, nu-l poate înavuţì?

— El nu esercită o meserie, rĕspunse majorul cu vivacitate, el îşi petrece aşa.

— A! permite-mi, lui i se plăteşce!

— Ei bine, şi noi militarii sûntem plătiţi, ca sĕ servim statului. Nu sûnt pămênturile şi veniturile noastre salarul serviciilor noastre?

— Este salar şi plată, ḑise Margareta cu blândeţă melancolică. Dară frigul se simte: nu o sĕ mergem? Mi se pare, că pe lac nu este periculos.

Maiorului i se părea, ca şi când Margareta ar dorì foarte sĕ vorbească cu dênsul; el îi oferì braţul până la sanie, şi întrebà pe domnişoara Potin, dacă-i permite a lua loc în sanie până la castel. Vre o câteva cuvinte, repede adresate locotenentului făcură pe acesta sĕ înţeleagă, că maiorului i-ar plăcea sĕ vaḑă pe Olga suindu-se într'altă sanie cu el şi cu Martina Akerstrom; bunul locotenent, fără

Sĕ ne respundă şoviniştii din Cluj sau de ori unde la aceste întrebări.

Sĕ ne respundă, dacă se poate cualifica aceasta în alt mod decât de persecuţiune naţională? persecuţiune contra literei şi spiritului legei pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor!

Prea bine o sciu ei aceasta, dar ei ḑic, cum a ḑis şi dl ministru de astăḑi bar. Kemény în calitate de deputat, cu ocasiunea desbaterei legei electorale în parlament, în faţa lumei, că în Transilvania numai elementul maghiar este element patriotic, românii sûnt un element distrugĕtoriu pentru stat, care graviteazā în afară, şi tocmai pentru că este numĕros, este şi periculos, deci contra acestui element sûnt justificate ori ce mĕsuri, cari totodată sûnt folositoare elementului maghiar.

Aceste sûnt motivele persecuţiunei românilor, de cari se folosesc şoviniştii maghiari din Transilvania totdeauna, ca sĕ înduplece pe maghiarii din Ungaria la neîndreptăţirea românilor.

O sciu ei prea bine însĕ că nu sûnt adevĕrate, că poporul român este patriotic şi dinastic până la estremitate.

O dovedesc aceasta şi faptele.

Ce dovadă mai eclatantă de patriotism adevĕrat 'ţi trebue, decât impregiurarea, că românii deşì în puterea elementului şi religiunei lor ar fi bineprimiţi la fraţii lor de peste carpaţi, sub condiţiuni mai uşoare de vieţuit decât sûnt cele de aici, ei totuşi nu emigrează, ba şi chiar aceia, carii sûnt necesitaţi a-şi prăsi vitele în România, şi a petrece cea mai mare parte a anului acolo, peste earnă vin acasă, îşi aduc şi consumă averea câscigată în streinătate — aici la familiile lor, in patria de care n'au alt folos decât că-i presteazā dare în bani şi de sânge, pe când Secuii, elementul maghiar cel mai desmerdat, model de patriotism, emigrează cu ridicata într'o ţară, a cărei limbă şi religiune sûnt străine pentru dênşii căci principiul lor patriotic este: „*ubi bene ibi patria.*“

Dar au lipsă şoviniştii maghiari de acel argument, pentru că altmintrea n'ar putè trăì din spinarea altora, ear a lucra nu sciu, n'au învĕţat şi nu le place. Pentru dênşii statul este un asil, care are datorinţă sĕ-i ţină, dar de susţinerea lui sĕ se îngrigească aceia, cari de seculi sûnt dedaţi a muncì tot pentru alţii.

Românii trebue deci denunciaţi mereu, nu cum-va sĕ-şi schimbe sferele mai înalte opiniunea nutrită tot din isvoarĕ tendenţioase despre dênşii, sĕ-şi deschidă ochii, şi sĕ abandoneze pe trêntori.

Furia şoviniştilor nu a produs-o punctul atacat din cuvêntarea dlui Cosma, ci acel punct în care roagă pe dl comite suprem, ca „sĕ nu dea creḑĕmênt linguşitorilor şi denunciaţilor, ci sĕ se nĕsuiască a-şi trage informaţiuni adevĕrate, ear fiind poftit, pe basa acelora sĕ informeze şi în sus.“

Căci, dacă ar fi posibil aceasta, atunci n'ar fi posibilă deplorabila situaţiune de astăḑi, şi n'ar fi posibile informaţiuni ca şi celea ce au servit de basă la admoniţiunile mai recente ale Majestăţii Sale, adresate deputaţiunilor române, — de cari atât de încântată au rĕmas pressa maghiară, pe cât dureros atinşi s'au simţit toţi românii din Monarchiă.

Ba chiar foile maghiare din Cluj luând ansă din respunsul, ce l'a capĕtat episcopatul unit, prin care i se pune în vedere o supraveghiare poliţială, — nu se sfiesce a face armă de intimidare din respunsul Maiestăţii şi a ameninţa pe români cu poliţia.

Ce ne pasă nouă de ameninţări ca acestea!

Acela se teme de poliţiă, care se simte vinovat.

Scim noi prea bine că le vine bine la socoteală şoviniştilor că după tot românul inteligent sĕ se pună doi spioni, căci şi aceasta mai dă câte un os de ros la mulţi proletari, peritori de foame; am fost şi până acì, sûntem şi astăḑi încungiuraţi de asemene agenţi, pretindem chiar ca sĕ afle odată pe trădători şi sĕ pună mâna pe ei, dar sĕ nu suspiţioneze pe toată lumea.

Sûntem convinşi însĕ că nu vor afla de aceştia între români.

Ear pentru intimidări şi-au greşit dlor adresa, căci inteliginţa ca şi poporul român nu luptă pentru altă, decât pentru dreptate, cu arme loiali pe faţă şi va persevera în luptă până va reeşi, înfruntând toate persecuţiunile căci *justum ac tenacem propositi virum, si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.*

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Octomvre.

Delegaţiunea austriacă încă s'a constituit. De president şi-a ales pe principele Czartorysky polon, vice president contele Hohenwart, notari: principele Rosenberg, contele Hippolity, Schőffel şi contele Thun.

În anii trecuţi puneau oamenii mare pond pe cuvêntările presidenţilor delegaţiunilor. Ele cuprindeau în sine enunciaţiuni politice de importanţă. Aşa se aştepta şi acuma. Presidentul delegaţiunei austriace a accentuat, că toate statele voesc pacea asemenea şi al nostru, asemenea că puterea unui stat merge paralel cu finanţele. Aceasta ca preludiu la *plusul* cerut pentru completarea organisaţiunei celei nouĕ a armatei. E marcată cuvêntarea principelui Czartorysky, unde vorbind de coroană, ḑice că ea e cea mai perfectă espresiune a unităţei statului, şi mai ales este ea atunci, când *ca şi acum*, purtătoriul ei (a coroanei) nesuiesce părintesce a păstra şi a apăra dreptul fie cărui popor, unit sub sceptrul dênsului. La acest passagiu unul dintre ḑiarele oposiţiei — a stângei unite — face următoarea observare: „Însemnatele cuvinte: „*ca şi acum*“ sûnt menite a esprima pe faţă mulţămirea principelui Czartorysky cu noua stare de lucruri din Austria, ea însĕ este unul dintre cele mai caracteristice poduri, preste cari a trecut până acum vreodată presidentul delegaţiunei dela budgetul pentru rĕsboiu la obligatul „Sĕ traească Împĕratul“. Căci în acest: „*ca şi acum*“ nu se ḑice nici mai mult, nici mai puţin, decât că în alte vremi, pe când delegaţiunile şi parlamentul nu aveau fericirea de a fi presidate de un polon, purtătoriul coroanei n'ar fi nesuit a păstra şi apăra drepturile tuturor popoarĕlor şi noi felicităm pe Alteţa Sa, pentru cuvêntul, că şi-a marcat punctul de mânecare al partidei sale sub scutul immunităţei, căci sûnt procurori de stat, cari astfel de enunciaţiuni în vieaţa de toate ḑilele nu le cam trec cu vederea“.

Şedinţele delegaţiunilor unguresci s'au deschis prin o cuvêntare a presidentului lor Haynald. Dênsul s'a mărginit a mulţămì pentru marea încredere a delegaţiunilor, care l'a designat deja pentru a treia sau a patra oară la onorificul post, ce-l ocupă. Ambe delegaţiunile s'au constituit în comisiuni, şi au primit în lucrare rapoartele ministrilor comuni.

Oposiţia moderată din delegaţiunea maghiară, representată prin trei indiviḑi, nu va lua parte activă în delegaţiune.

Representanţii ei contele Apponyi, Desideriu Szilágyi şi Pulszky şi-au dat dimisiunea, adresând presidiului Haynald următoarea scrisoare:

„Majoritatea dietei a aflat cu cale a scărì încă cu unul locul destul de disproporţionat lăsat de usul de până acum minorităţii la alegerea delegaţiunilor, şi aceasta fără nici o causă, cu toate că minoritatea încă de timpuriu i-a atras atenţiunea asupra acestui us, rugându-o sĕ-l respecteze. Aceea parte a oposiţiunei, la care aparţinem noi fără esceptiune, a privit în aceasta un dispreţ al ecuităţii, care e principala condiţiune a conlucrărei cu succes a partidelor şi a adevĕratelor raporturi parlamentare, şi nici n'a participat la alegere. Subscrişii, ca designaţi dintre membrii oposiţiunei, nu pot primì sub astfel de condiţiuni alegerea, 'şi depun deci mandatul şi se roagă de onorata delegaţiune sĕ le primească abḑicerea“.

Demisiunea fu primită şi ei înlocuiţi cu membrii suplenţi.

Croaţii se ţin puternic în posiţiunea ocupată. Mai mulţi cetăţeni din Esseg au publicat în locul prim al ḑiarului „Pozor“ următoarea provocare adresată comisariului regesc Ramberg: „În numele legei te rugăm cu supunere, sĕ binevoiesci a dispune delăturarea illegalelor insignii cu inscripţi în douĕ limbi, şi înlocuirea lor prin altele legale adecă cu inscripţiune croată.“

După cum ne spune „Pester Lloyd“ provocarea a avut resultat, căci comisariul a confiscat numĕrul lui „Pozor“, în care s'a publicat provocarea de mai sus.

În prinsoarea dela Petrinja sûnt preste 250 de prisonieri, bănuiţi că au luat parte la mişcările în Croaţia. Chiliile sûnt atât de pline, încât în una destinată pentru 6 indiviḑi se pun şi preste 12. Judele investigătoriu a propus eliberarea a mai multora din lipsă de doveḑi, cu toate că materialul pentru acusă este atât de abundant, încât procurorul nu poate rĕsbì şi trebue sĕ ţie în prinsoare oameni nevinovaţi.

Ministrul Tisza confereazā în Viena cu Majestatea Sa despre soartea Croaţiei. Se afirmă, că la aceste conferenţe nu vor participa şi representanţii Croaţiei, fiindcă negocierile cu ei se vor întêmpla în Budapesta.

Ḑiariul „Neue freie Presse“ aduce o telegramă din Bucuresci, în sensul căreia intrarea lui Boerescu în guvern e foarte probabilă, mulţămită nerĕuşitei încercări cu Maiorescu.

După o telegramă a lui „Pester Lloyd“ tot din Bucuresci datată, scirile despre schimbarea în ministeriul de esterne din Bucuresci sûnt luate din vênt. Creadă acum, cine cui vrea. Noi nu credem nici unuia, nici altuia.

Camerele franceze s'au deschis Marţi şi presa europeană discută cu mult interes raportul ministrului de esterne despre raportul dintre Francia şi China.

---

a se neliniscì şi fără a sci pentru ce ascultă ca de un ordin în campanie se urcă împreună cu încredinţata sa şi cu tinera rusoaică în altă trăsură.

Osmund era dară în posiţie a disculpa călduros pe Cristian Waldo de opiniunea cea rea, ce Margareta şi domnişoara Potin, discreta sa confidentă, păreau că au despre el. Ca sĕ-şi ajungă scopul el navea decât sĕ istorisească conversaţiunea sa cu Waldo şi hotărîrea escentrică şi generoasă, ce acesta prinsese, de a îmbrătoşa mai bine o viaţă dură şi miserabilă, decât a continua o viaţă de aventuri, ce el însuşi o condamna. Margareta asculta cu o linisce aparentă, ca şi când ar fi fost vorba de o apreciaţiune generală a unei situaţiuni oare-care; dară ea nu era comediantă abilă, şi maiorul, care avu delicateţa de a lua treaba aşa, precum dorea dênsa sĕ fie luată, nu se înşelà nici decât asupra interesului ce purta ea în secretul inimei sale.

Într'aceea baronul Olaus fu transportat în patul sĕu, unde părea liniscit; medicul, întrebat de moştenirorii sĕi, ridea, ca de obiceiu şi conform ordinilor primite, de întrebările aceste.

Moştenitorii sciau că respectabilul şi scumpul unchiu devenise aşa slab, încât trebuea dus, desbrăcat şi pus în pat ca un copil; însĕ, după vorbele medicului, nu era decât un nou acces pasager ca şi celelalte. Iohan dase ordini, sĕ se continue rîsetele şi jocurile. Comedia marionetelor era anunţată la oarele opt. Doctorul Stangstadius ar fi putut destăinuì graviditatea situaţiunei; dară el se duse îndată după reîntoarcerea dela vênătoare în observatorul castelului, ca sĕ studieze în linisce fenomenul ceţei sece, ce o atribuea poate cu raţiune, unei treceri de ecsalaţiuni vulcanice din lacul Wettern.

Singura persoană adevĕrat neliniscită era Iohan. Medicul îi recomandase sĕ lase pe baronul, sĕ se odihnească, până ce el merse sĕ-şi schimbe toaleta şi sĕ ia ceva nutrimênt. Remas singur cu stăpânul sĕu, Iohan se hotărì a căuta, cum stă cu facultăţile mentale a le baronului.

— Ei bine, stăpâne, îi ḑise el cu familiaritatea sa obicinuită, privilegiu esclusiv, de care nu se temea nici când a abusa, şi cu cuvênt, eşti mort de astădată? Nu va isbutì bĕtrânul dtale Iohan a-ţi răpì unul din acele mici surise bune, ce însemnează: eu rîd de boală şi eu am sĕ înmormântez pre toţi preoţii, cari voiesc sĕ me vaḑă în ghiarele dracului.

Baronul în zadar se încercà a produce acel surîs victorios, dară el n'ajunse mai departe decât la o grimasă lugubră, însoţită de un suspin adênc.

— Mĕ înţelegi? replicà Iohan; aşi fi mulţămit.

— Da, respunse baronul cu glas slab; dar de astă dată mĕ aflu rĕu! Măgarul acela de doctor . . .

Şi el se încercà sĕ-şi arăte braţul.

— El ţi-a lăsat sânge? replică Iohan. El ḑice că ţi-a scăpat viaţa. Sĕ sperăm; dară dta trebue sĕ voesci... Scii bine, că unicul remediu pentru dta este voinţa, ea face minuni!

— Eu nu mai am voinţă.

— Cum? Nu se poate! Când vorbesci aşa, voiesci ceva şi o sĕ-ţi spuiu ce voesci: aceşti doi sau trei Italiani...

— Da, da, toţi! replicà baronul cu un fulger de energie.

— Aşa, aşa! replicà Iohan, Am ştiut, că te face sĕ vii acasă!... Am cetit dovada?

— Fară replică?

— Scrisoarea lui Stenson?

— Şi iscălitura sa... Toate amĕnuntele!... E ciudat, ciudat, dar aşa este.

— Unde este dovada aceea?

— În surtucul meu de vĕnat.

— N'o găsesc.

— Tu nu cauţi bine. E acolo. Tot una! Ascultă: mĕ copleşeşte osteneala... Stenson în turn!

— Indată?

— Nu, după marionete.

— Şi ceialalţi?

— După aceea.

— Tot în turn?

— Da, un pretecst.

— Foarte uşor. O ceaşcă de argint aurită, furişată în bagagiul jonglerilor... Ei au furat o

— Bine.

— Dar de nu se vor încrede? de n'ar venì adevĕratul şi falsul Cristian?

— Unde sûnt ei?

România.

Statul vecin cu noi, România, fără a face multă sfară în afară se desvoaltă puternic pe toate terenele. Datorința noastră de vecini, pretini buni ai României, cu interese vitale identice, este ca sĕ urmărim cu atențiune pașii ei, învĕțând a ne scì însușì partea bună a oamenilor de dincolo, activitatea neîntreruptă pentru binele patriei.

De astă dată vom urmărì manevrele de toamnă ale armatei române, după cum ele se află apreciate în ḑiarul „Națiunea“.

Sâmbătă, 8 Octomvre, oarele $9\frac{1}{4}$ dimineața, M. S. Regele a plecat cu trenul la Băicoiu, însoțit fiind de dl general Crețeanu, șeful statului-major regal și de colonelul Candiano, adjutantul de servit.

La oarele $10\frac{1}{2}$, Regele ajungênd la gara Băicoiu, se coborî din vagonul Sĕu și fu intêmpinat de domnul general A. Cernat, comandantul corpului II de armată, care presintă raportul, de domnul general A. Radovici, comandandul divisiei III, de dnul prefect al județului Prahova, de domnul primar local, de stat-majorul corpului II de armată, de Casa militară regală, și de un numĕros public, venit într'adins pentru aceasta. Acì, domnul Călinescu, însoțit de mai mulți proprietari ai județului, intêmpină pe M. S. Regele și felicită de buna venire în acea localitate.

Manevra începênd, M. S. Regele încalecă și însoțit de o numeroasă suită, se duce de visitează posițiile ocupate de divisia 3, care era fortificată în Băicoiu, spre a oprì înaintarea divisiei 4, al cărei scop era de a merge asupra Ploieștilor.

Această inspecție terminată, Majestatea Sa merge de ocupă o posiție centrală și dominantă, de unde se vedea, cum aceste două divisii, cari luptă una în contra celeilalte, iau contactul și cum se urmează lupta în ordinea risipită.

Trupele vrășmașe își iau dispozițiuni pentru străbaterea pădurei Țigăneasca și atacul satului Tufeni. Corpul de sud (divisia 3) nu primesce atacul și se retrage cu cavaleria sa pe șesul Prahovei; ear cu infanteria prin pădurea Țigănească se retrage în satul Tufeni. Corpul de nord, urmărind pe vrășmaș în mișcările sale, cuprinse pădurea și satul Tufeni și atacă reduta, pe care se afla rezimată stânga corpului de sud. Acesta, vĕḑênd că este silit sĕ părăsească și reduta înainte de a o evacua, își adună trupele pe șes, cari se retrag pe sprinceana satului Băicoiu. Atunci toată artileria sa întră în acțiune deschiḑênd focul asupra pădurei și trupelor ce înaintează; ear cavaleria, după ce a protegiat toate aceste retrageri, se duce pe partea de Est a șoselei naționale.

După o luptă înverșunată de mai bine de o oară și jumĕtate, corpul de Nord întră în satul Cotoiu, și spre a remânè stăpên pe el, a trebuit sĕ ia casă cu casă. Încuragiați de acest succes se dă ordin a se atăca Băicoiu; atacul acesta însĕ nu reușesce, cu toate că ocupase marginea păduricei din fața, din causa unei apĕrări desesperate din partea corpului de Sud, care respinge corpul de Nord înainte de a fi ajuns la creasta dealului și îl silește a se retrage la satul Cotoiu. Atunci, corpul de Sud ia ofensiva și urmăresce cu energie pe inimic, care se retrage sub protecția cavaleriei sale, până la marginea pădurei Țigăneasca, lăsând satul Tufeni a fi reocupat de corpul de Sud.

După mai bine de 5 oare de luptă, Regele a dat ordinul încetărei manevrei, în timpul căreia a inspectat noile tunuri de munte, cu cari acum s'a înzestrat armata, constatând atât tirul cât și mobilitatea lor.

Manevra a fost bine combinată și bine condusă atât în ofensivă, cât și în defensivă; diferitele fase ale luptei au fost esecutate cu precisiune.

Trupele, în tot cursul manevrelor, au fost urmate de manutanța armatei, care aḑi posede cuptoare mobile și care a putut în tot timpul îndestula corpurile cu pâne minunat de bună.

Această manevră a fost favorizată de un frumos timp.

Majestatea Sa, înainte de a părăsì trupele a mers și-a luat ḑiua bună de la ele, cari cu entusiasm aclamau pe iubitul lor Suveran. În urma acesteia, Regele însosit de un numeros stat-major, a mers la gara Băicoiu, unde a bine-voit a arăta Înaltele Sale mulțămiri domnilor generali comandanți. După aceasta, Majestatea Sa s'a întors cu un tren special, la oarele 5 și jumĕtate, la Sinaia.

Scrisori din Rusia.

O proclamațiune a partidei Nihiliste unite. — Noul ḑiar. — Îmmormântarea lui Turghenieff.

Dela 1871, adecă dela anul în care pentru prima oară a eșit pe scena activității sale teribilul partid nihilist, a trecut mult timp. Evenimentele, ce s'au succedat unele după altele în decursul acestui timp au înfluințat într'atât asupra acestui partid, ieșit din sênul societății ruse, încât aḑi Rusia oficială se află în fața nu a unui partid ci a două partide distincte. Nu vĕ voiu face aici istoricul acestor transformări, care cu toate că e foarte interesant și instructiv, ar fi prea lung pentru a putè intra în cadrele restrânse ale unei simple scrisori, ce nu sciu sigur, dacă vĕ pervine, din causa unor impregiurări bine înțelese.

Dela fatala ḑi de primul Martie 1881, s'a semnalat o devisiune hotărâtoare în partidul nihilist, această devisiune făcu în prima linie sĕ se clasifice elementele diverse ale partidului în două lagăre, dacă nu vrăjmașe unul altuia, apoi cel puțin indiferente la scopurile proprie fie cărui aparte. Guvernul rus și lumea oficială au fost cei dintâiu, care au simțit imediat discordia iscată și naturalmente că bucuria fu mare, când cele bănuite numai s'au adeverit într'un mod definitiv. Ministrul de interne au făcut un raport special, pe care 'l a și înmânat țarului. Acest raport făcut pe basa unor documente tipărite probează cu evidență că mare e diferența în principiele ambelor partide.

Liniscea relativă, încetarea atentatelor, dispariținea ḑiarelor clandestine — toate acestea făcură pe guvernul rus a se întărì în credința, că societățile clandestine sûnt condamnate de aḑi înainte a perì din causa discordiei, care sfășia organisațiunea lor altă dată așa de puternică. Dar eată, că în ajunul chiar a plecărei familiei imperiale la Copenhaga, s'a respândit sgomotul despre convocarea unui congres nihilist, apoi totul întră în tăcere. Se ḑicea, că congresul n'a avut loc, că nihiliști, păndiți de aproape n'au putut sĕ ție adunările lor, convocate pentru luna Septemvre etc. etc. Apoi eșì o proclamațiune rĕspândită cu profusiune, care anunța *urbi et orbi* că unirea completă s'a făcut între ambele partide nihiliste și că de aḑi înainte activitatea partidei unite va țintì spre același scop atins cu aceleaș mijloace.

Pentru a vĕ da o idee esactă despre programul fundamental al partidei unite, pentru a vĕ iniția puțin în cele voite de partidul nou, cred nimerit a face câteva citațiuni din menționata proclamațiune pe care o țin în momentul de față înaintea mea (avênd ușa inchisă și luminarea aprinsă ḑiua spre a o putè arde imediat, ce voiu simțì vre un sgomot la ușă).

„Unirea diferitelor fracțiuni a partidei revoluționare ruse se face pe singura basă a unei ținte comune, declară proclamațiunea.

„Programa uniunei se află dictată de însuși problemele, ce ne posedă istoria luptei noastre cu potrivnicii poporului.

„După chiar gradul de desvoltare a ideiei so-„cialiste în momentul de față, nu poate fi nici mă-„car cestiune de concesiuni sau cedări făcute de noi, „atât actualei stări economice de lucruri, cât și for-„melor politice ale regimului, care este resultanta „logică a celei dintâiu și se află legată cu legături „nedisolvabile.

„Nu incape cestiunea, că trecerea dela starea „de lucru actuală spre starea de lucru noue, s'ar „putè efectua prin calea reformelor pacinice; acea-„sta fiind că nu esistă elementele sociale capabile „a o întreprinde. (Sic!); Clasele dominătoare nu „vor voì, sĕ se lepede de privilegiele, cu care se fo-„losesc, căci tocmai aceste privilegie le sûnt scumpe „și compun forța lor momentană, clasele munci-„toare, care ar fi putut impune aceste reforme fiind „desorganisate sûnt și rĕmân inerte, fără a putè „avè o influență în aceasta privință. În ceea ce privesce clasele de mijloc, apoi acestea nu sûnt ca-„pabile a da mai mult decât au dat.

„Pe sus ḑisele considerante, partidul revoluționar 'și pune de scop propagarea și triumful principiilor revoluțiunei sociale.

„O revoluțiune socială va avè de țintă de a „transmite instrumentele de muncă și producțiunea „muncei naționale în mânele clasei muncitoare; ea „va crea o fermă politică de stat aptă a garanta „noua stare economică a lucrurilor, făcênd-o sĕ de-„vie stabilă și progresistă; ea va înaugura o edu-„cațiune, capabilă a desvolta în fie-care membru al „națiunei toate aptitudinele și capacitățile sale in-„telectuale, morale și fisice.

„Toate aceste se vor putè dobândì numai și „numai printr'un singur mijloc, adecă prin orga-„nisațiunea lumei muncitoare, atât a lucrători-„lor de prin orașe, cât și a țĕrănimei, căci compu-„ind una și aceeași forță vor devenì capabili a surpa „actuala stare economică a lucrurilor.“

Până acì, precum vedeți, totul ne demonstră că partidul în cestiune nu diferă absolut în nimic de ori ce partid socialist autoritar. Dar partea următoare ne probează contrariul:

„Dar aceasta nu este decât programa noastră „de mâne, ear cea de astăḑi, din momentul de „față *(nastoiasciu minutu)*, pe basa unor împregiurări date nu este și nu poate sĕ fie întemeiată „numai și numai pe nisce tendențe socialiste. Îna-„intea ori și cărei grupe sociale, istoria pune pro-„blemele sale sub o formă particulară, basată pe „diferențele adânci ale împregiurărilor economice, „juridice, culturale și politice. A nu lua în seamă

— Cine poate scì prin ceața aceasta? Eu am dat ordini; dar nu s'a vĕḑut, este o oară, nimenea intrând în Stollborgul pândit și împresurat de toate părțile.

— Apoi... ce ai sĕ faci?

— Dacă perdem dovada, adecă portfoiul și omul, ce ți l'a dat, și secretul este perdut de oarece Cristian nu scie nimic.

— Ești sigur?

— Când îl vom prinde, îl facem sĕ mărturisească.

— Dară nu o sĕ-l prindem!

— Poate... îndată. Mĕ duc în persoană la Stollborg, sĕ mĕ asigurez.

— Mergi iute... dar de va refuza sĕ vină în astă sară la castel?...

— Apoi se va duce căpitanul Chimère cu...

— Foarte bine, și advocatul?

Am sĕ-i spuiu că dta îl poftesci. Însĕ trebue sĕ prevedem toate... De nu va asculta?

— Va fi dovada....

— Că e înțeles cu inimicii dtale. Și apoi?...

— Atâta mai rĕu pentru el!

— E greu, un om așa cunoscut!

— Sĕ nu-i faceți nimica; sĕ-l opriți a se amesteca.

— Da, așa se poate. Tot una, am sĕ cerc. Mĕ duc îndată la Stollborg sĕ furișez păharul dtale de aur în șeaoa măgarului.

Are sĕ fie pretecstul pentru colo jos; dară aceasta o sĕ facă sgomot, Cristian se scie lupta și Stollborg-ul e așa aproape.

— Cu atâta mai bine! îl vei face mai iute sĕ tacă...

— Maiorul și locotenentul sĕu au făcut pretenie cu jonglerul acela. E vorba a prinde momentul la timp. În castel are sĕ fie multă muzică; afară avem se slobodim petarde la tot momentul.

— Bine.

— Cum te simți?

Mai bine, și cred că-mi amintesc... Așteaptă numai, Iohan... Astăḑi am visat de figura aceea... Unde numai? Așceaptă, îți ḑic!... Visat-am eu aceasta?... Durere!... Eu nu pot... Iohan, mĕ părăsesc mințile... mi se turbură creeri ca și alaltăeri.

— Ei bine, nu te chinuì, am se o scot eu la cale, e treaba mea. Ei, liniștește-te, vei biruì și crisa aceasta. Trimit pe Iacob.

Iohan eșì. Baronul, sleit de opintirile, ce tocmai le făcu, își perdu cunoscința în brațele lui Iacob și medicul, în grabă chiemat, avu multă osteneală, a-l aduce în fire. Bolnavul fu apoi cuprins de o energie febrilă.

— Mergi de aici doctore, ḑise el, fața dtale îmi este urîtă... dta ești urît! toată lumea e urîtă!... El este frumos precum se ḑice; dar aceasta n'are sĕ-i ajute... Când ești mort iute devii hidos, așa-i?... Dacă mor eu înaintea lui, totuși... Eu stau de gând sĕ-i testez averea mea... Ar fi hazliu! însĕ, dacă mai am ḑile, are sĕ moară el, de bună seamă! Spune-mi doctore, creḑi dta că am înebunit?

După ce vorbise baronul vre-o câte-va momente pustiu, căḑu într'un somn ferbinte. Era la oarele șese din seară. Societatea castelului tocmai se puse la masă, la aftomvard, o gustare ușoară, ce premergea cinei.

Noi sûntem desolați, că facem pe cetitorii noștrii sĕ treacă prin atâtea prânḑuri, dar noi nu ne am ținè de realitate dacă am suprima unul singur. Noi sûntem nevoiți a amintì, că în țeara aceea este obiceiul general a mânca sau a bea tot la două oare, și în secolul ultim nimenea nu se abătea de obiceiul acesta, mai cu seamă la țeară și în timp de earnă. Femeile cele frumoase nu-și pierdură poesia în ochii admiratorilor lor, manifestând un apetit escelent. Nu era moda a fi palid și avè margini negre împregiurul ochilor. Incarnația fină și strălucitoare a Svedelor frumoase nu le lua nimic din domnia lor asupra inimilor și a imaginațiunilor; și tinerimea ambelor secse pentru aceea nu era mai puțin romantică. Dar așa, mica Margaretă și înalta Olga, blonda Martina și mai multe alte nimfe a lacurilor înghețate, după ce luaseră cafeaua în peștera hogarului, mâncară brânză nouĕ în sala cea mare aurită a castelului, fie-care visând de amor în felul sĕu fiecare neadmițênd postul drept condițiune ă simțĕmêntului.

(Va urma.)

„aceste variaţiuni, este a comite o greşală neiertată, „căci ori-ce greşală de iniţiativă socială este expirată de „omenire prin cadavre şi sânge. Partidul „Voinţei „Poporului“ s'a convins deci că în faţa Rusiei pro„blemele puse de istorie nu pot şi nu vor fi re„solvate înaintea unei transformări radicale a regi„mului politic. Înainte de toate trebue sĕ caḑă ari„stocratismul şi apoi vor venì la rêndul lor celelalte „revindecări sociale“.

Această din urmă situaţiune probează cu evidenţă, cum că partidul socialist a consimţit în fine de a merge mână în mână cu partidul politic. De acì acest program îndoit, care vorbesce şi de revindecările socialiste şi de cele jacobine; şi de poporul muncitor şi de burghesime.

Impresiunea proclamaţiunei, de altmintrelea scrisă cu un stil greoiu, căci aparţine condeiului unui om ca Lawroff, a produs o impresiune foarte mare asupra societăţei noastre. Apĕrând, după ce a fost anunţată reapariţiunea ḑiarelor clandestine „Narodnaia Wolia“ şi „Westnik,“ ea a dovedit societăţei că reorganisarea forţelor revoluţionare ale societăţei ruse este făcută şi că prin urmare împreună cu iearna vom fi earăşi martori oculari ai unor evenimente neaşteptate.

⁂

Scrisoarea mea devenind cam lungă, sûnt nevoit a lăsa pentru altă dată descrierea îmmormêntării lui Turghenieff, la care am asistat. Această înmormântare ne dă încă o dovadă de ferberea adâncă ce clocotesce în sinul societăţei ruse; această ferbere îşi caută eşirea şi este mai mult decât evident, că nu o va găsì. Atunci şi numai atunci va venì momentul erupţiunei. „Telegraphul.“

Varietăţi.

* *(Personalia.)* Escelenţia Sa Părintele Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul cu trenul accelerat de eri a plecat la Budapesta în afacerile fundaţiunei lui Gojdu.

* (Convocare). Conform conclusului adunării generale a despărţĕmêntului III (Sibiiu) al Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român ţinute în anul trecut în comuna Porceşti — Adunarea generală a numitului despărţĕmênt se va ţine în acest an în comuna **Poplaca**, eară terminul ţinerii adunărei s'a pus pe Duminecă **23 Octomvre** (4 Novembre a. c.) Deci aducênd aceasta la cunoscinţă invit la aceasta adunare pre toţi binevoitorii pentru înaintarea în cultură a poporului român.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului III. Sibiiu 13/25 Octomvre 1883.

Dr. Il. Puşcariu m. p.,
directorul despărţĕmêntului III.

Radu Balaş m. p.,
actuar substitut.

* Aflăm că d. Eugen Stătescu va fi numit guvernator al Bâncei naţionale, loc rĕmas vacant, de când cu intrarea dlui I. Câmpinean la departamentul comerţului. O dată cu numirea sa însĕ i se va acorda şi un concediu pe tot timpul ernei, pe care o va petrece la Cannes.

* Aflăm că dl Dr. Fiala este decorat de Maj. Sa Sultanul cu ordinul de comandor al Medjediei: aceasta drept recunoscinţă servicielor aduse răniţilor prisonieri turci pe timpul ultimului resboiu.

* (Postal) Cu 16 Octomvre a. c. începênd oficiul de postă din Făgăraş s'a prefăcut erarial şi este autorisat în comunicaţia sa a primì şi solvì avisuri şi asignaţiuni postale în valoare până la 500 fl., asignaţiuni telegrafice până la 500 fl. asignaţiuni ordinarie până la 1000 fl. asemenea a mijlocì asignaţiuni pentru posta centrală din Budapesta şi Viena până la 5000 fl.

Din 1 Novembre începênd epistolele şi pachetele de postă se vor trimite la locuinţa adresaţilor prin servitorii dela oficiul postal.

Immanuarea epistolelor recomandate, a corespondenţelor, a tipăriturilor, a modelelor de preţ, a ḑiarelor şi a asignaţiunilor postale se face gratuit. Diarele, cari apar mai de multe ori pe sĕptĕmână, adresaţii le pot ridica dela postă gratuit. În cas de a se duce pe la case — la ce se recere declaraţia respectivului — se plătesce ½ cr. de Nr. preţul acesta trebue solvit cel puţin pe o lună înainte.

Pentru pachete, dacă se face numai recipisă, se solvesce 2 cr. dacă se va duce la locuinţa adresatelui atunci 3 cr. Pentru mai multe pachete de odată se plătesce numai preţul unuia.

Dacă voesce cineva sĕ ridice în persoană epistolele şi pachetele, pentru aceasta sĕ deschide pe seama lui lădiţă separată, pentru care va solvì 12 fl. la fie-care jumĕtate de an anticipando.

Deschide cineva asemenea lădiţă în decursul unui jumĕtate de an, atunci plătesce numai restul din aceea jumĕtate.

Direcţiunea postelor din Sibiiu.

* (O femee de 123 de ani.) Cea mai bĕtrênă femee, poate din întreagă Europa, se vede a fi o muiere din Auberive, localitate din arondismentul Valence în Drôme, carea are 123 de ani. În Ianuarie a. c. a împlinit dênsa o sută de ani, de când s'a măritat. Doi fii ai ei au picat în luptele lui Napoleon I, în Friedlandia şi Spania, şi ea trăesce şi acum. Câte lucruri ar mai putè povestì aceasta biată bĕtrênă, care a vĕḑut şi petrecut atâtea din anul nascerii ei 1760 încoace. Se ḑice, că guvernul francez va acorda o pensiune, din carea sĕ trăiască.

* (Vĕrsatul negru în Mexico) s'a ivit ca o epidemie mortală într'un grad înspăimêntător. În cetăţi cu câte 12—15,000 de locuitori mor pe ḑi 20—30 de oameni de epidemia aceasta, aşa încât numĕrul victimelor ei se arată în proporţiune cu mult mai mare ca jertfele cholerei din anul trecut şi curent în Egipet. S'au făcut paşii necesari, ca sĕ nu poată trece epidemia pe teritoriul „Statelor unite,“ în care cas Europa ar fi foarte periclitată din causa comunicaţiunei celei mari, ce esistă între ele.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 25 Octomvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.50
Renta de aur ung. de 4%	86.95	86 95
Renta ung. de hârtie.	85.65	85.75
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 —	138.—
Datorie de credit austr	283.10	283.20
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.10	79.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.40
Acţiuni de bancă de credit ung.	839.—	835.—
Sorţi de regularea Tisei	109.70	109.75
100 marce nemţesci	58.80	58.80
Galbin	5.70	5.72
Napoleon	9.25	9.52
London (pe poliţa de trei luni)	119,95	119.95

Nr. 191. [578] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de învĕţătoriu la scoala gr. or. din comuna Sebeşul de sus, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs cu termin până la 25 Octomvre a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post învĕţătoresc sûnt.

1. leafa ficsă din lada comunală 140 fl.

2. lemne pentru încălḑit, câte vor fi de lipsă.

3. cuartir liber în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa această staţiune învĕţătorească vor ascerne concursele lor la subscrisul oficiu protopresbiteral al Avrigului până la terminul susindicat instruate cu documentele prescrise în sensul legilor în vigoare.

Avrig, 9 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial gr. or. din Sebeşul de sus.

Oficiul protopresbiteral al tractului Avrig.

Vasiliu Macsim m, p.,
adm. prot.

Nr. 212 [579] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. română din Bodia, de clasa III, protopresbiteratul Unguraşului, în urma decisiunei consistoriale ddto 14 Iulie a. c. Nr. 2294 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele:

1. Casă parochială cu grădina de 1 jugĕr.

2. Porţiunea canonică, arĕtoriu şi fênaţ jug. 15, stângini 115.

3. Ḑilele de lucru, dela toată casa câte una.

4. Venitul stolar îndatinat.

Toate acestea după calculul sinodului parochial, respective al comitetului concernent, aduc un venit de 319 fl. 55 cr. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochie au de aşi subterne suplicele instruate amĕsurat regulamentului pentru parochii în terminul pus subscrisului oficiu protopresbiteral, şi concurenţii au voie de a cânta şi predica în intervalul ḑilelor de concurs.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Fŭzes Sânpetru, 11 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Unguraşului.

Petru Roşca m. p.,
protopresbiter.

Nr. 248. [566] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învĕţătoresci dela scoala poporală gr. or. din Câmpeni, instituită cu trei învĕţători, se deschide concurs pentru toate trei posturile, până la 24 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

câte 300 fl. pentru fie-care învĕţătoriu, care se plătesc în rate lunare anticipative, şi câte un orgiu de lemne; directorele va primì încă una remuneraţiune, de 50 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi instruì cererile, conform legilor din vigoare cu următoarele documente şi anume:

1. că sûnt români de confesiunea gr. or.

2. că au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale.

3. că au absolvat cursul pedagogic ori teologic.

4. că posed atestatul de cualificaţiune prescris de statutul organic.

5. că au pracsă cel puţin de un an, ca învĕţătoriu şi în fine,

6. că au esamenul prescris de lege şi din limba maghiară.

Cererile astfel instruite sûnt de a se subscerne subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul mai sus indicat.

Comitetul parochial gr. or. din Câmpeni, din şedinţa ţinută la 7 Octomvre 1883. în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protop. ca adm.

Nr. 277 [582] 1—3

EDICT.

Nicolau Ivan din Vulcan, comitatul Braşovului, a părăsit cu necredinţă de 5 ani pre legiuita sa soţie Iuliana născ. George Neacşu tot din Vulcan, fără de a se sci locul, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asupră-i de către soţia sa.

Braşov, 30 Septemvre, 1883.

Forul matrimonial gr. or. al protopresbiteratului Branului.

Nr 3874: 1883. civ [581] 1—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor de pregătire în obiectul de segregare în **Daia (Szász-Danyád)** şi în special pentru regularea representărei, alegerei ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare pe **18 Decembre 1883,** la 10 oare înainte de ameaḑi **la casa judelui din Daia,** la care se invită părţile interesante cu observarea, că absenţa lor nu va impedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 10 Octomvre, 1883.

Kelemen m. p.
jude esmis.

Nr 3861 civ 1883 [577] 2—3

Publicaţiune.

Pentru facerea preparativelor în afacerea segregărei hotarului **„Balavásár“,** în special pentru regularea representaţiunei, alegerea inginerului şi preliminarea de spese se pune termin ḑiua de **3 Decembre 1883. 10 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Balavàsâr,** la casa judelui. Despre aceasta sûnt avisaţi toţi cei interesaţi, cu aceea observare, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 30. Septembre, 1883.

Dela judele esmis de tribunal:

Kelemen m. p.,
jude esmis.

Zambach şi Gavora.
Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci
de rit catolic şi grec. [555] 3—30
în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.
Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.
Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu,

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane,

Nr. 121 Sibiiu, Marți 18/30 Octomvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelariior 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 4095 Pres.

Cuvênt archipastoral

către onorabilul și iubitul cler al archidiecesei transilvane.

Când mai înainte cu patru ani și câteva luni vĕrsările de apă cumplite prefăcură Seghedinul, primul oraș al Ungariei de jos, în ruine: Maiestatea Sa preagrațiosul nostru rege domnitoriu, adênc mișcat la vederea nenorocirilor acestei catastrofe, a pronunciat asupra orașului ruinat cuvintele memorabile de mângăere și încuragiare: că *„va fi mai frumos de cum a fost.“*

Și în adevĕr, filantropia pusă numai decât în lucrare la esemplul prea bunului nostru monarch nu numai în patriă, ci și în străinătate, zelul și încordàrile civilor nenorociți, dar mai ales speciala îngrigire părintească a Maiestății Sale, făcù ca prin minune, ca în al cincilea an dela catastrofa suferită, Szegedinul sĕ se presinte lumei reconstruit mai frumos de cum erá mai 'nainte, ba chiar grandios, avantat la locul prim după capitala țerii.

Resultatul acesta măreț al unei interesări generali s'a serbat la 14 și următoarele ḑile ale lui Octobre a. c. stilul nou în orașul reconstruit Szegedin, unde Maiestatea Sa preagrațiosul nostru rege a venit în aceeași ḑi pentru a vedé în totalitate și în părțile sale mai notabile noul oraș, și unde la vederea celor vĕḑute s'a împlut de bucurie inima părintéscă a monarchului, sorgintele unei puteri aprópe magice, carea între alte opere mărețe a creat și Szegedinul de astăḑi.

Biserica nóstră ortodocsă română din Ungaria și Transilvania, carea póte înaintea tuturor altora, anume încă la 6 Martiu calend. nou 1879 și de atunci continuativ în mai multe rênduri a venit cu obulii sei întru ajutorarea celor nenorociți prin catastrofa dela Szegedin, — n'a putut fi indiferentă nici în ḑilele de bucurie ale acestui oraș. O deputațiune metropolitană de 16 membri, compusă din clerul celor trei eparchii ale nóstre, s'a presentat în rêndul altor biserici și corporațiuni din diferite ținuturi ale patriei la serbările din Szegedin, de o parte pentru a participá în bucuria generală, èr de altă parte pentru a avè ocasiune de a manifestá de nou omagiile, credința și alipirea bisericii nóstre către prea înaltul tron și de a implorá și pentru acésta biserică mult cercată grația părintéscă a Maiestatei Sale.

Cuvintele de tot omagiali, care eu ca conducĕtorul deputațiunei noastre le-am adresat la acea ocasiune Maiestatei Sale pregrațiosului nostru monarch în limba oficială a statului, dară cu o încheere în limba nóstră națională, sûnt în traducere genuină următórele: *„Maiestatea Vóstră cesareă și regio apostolică, preagrațióse Dómne! — Fie-care cive credincios al statului ungar, fie-care supus fidel al Maiestatei Vóstre privesce totdeauna cu consciință fericitóre și cu un simț de graditudine înrădăcinat în inimă, parintésca îngrigire a Maiestatei Vóstre pentru bunăstarea și prosperarea țĕrei, carea îngrigire se manifestă pretutindenea în fapte mărețe.*

Astfel de faptă măréță de principe glorifică în special astăḑi o parte mare din elita țĕrii, când aceasta din ținuturi mai deaproape și mai depărtate vine a se grupa în giurul Maiestatei Vóstre, a iubitului nostru rege, în această capitală a Ungariei de jos, pre carea după grele catastrofe elementari în linia primă părintésca îngrigire a Maiestatei Vóstre o mântuì de perire nunumai, ci într'un restimp relativ foarte scurt o ridicà acolo, încât acum acest oraș este un decor eminent, o mêndrie alésă a țĕrei.

Biserica greco orientală română din patriă, încĕ și în celea mai critice timpuri pururea credințiósă prea'naltului tron al Maiestatei Vóstre și representată prin noi aicia înaintea preagrațiósei fețe a Maiestatei Vóstre, participă sincer în bucuria generală, ce o produce în inimile patriotice terminarea cu succes a unei opere grandióse regnicolari și aceea ce noi vedem și esprimăm aicia ne întăresce și mai mult speranța: că biserica noastră carea sub adversările seculilor trecuți fu impilată, aprópe surupată, aprópe prefăcută în ruine, prin conlucrarea fiilor sei temĕtori de Dumneḑeu, iubitori de pace și de ordine, dar mai mult prin ingrigirea părintéscă a Maiestatei Vóstre, carea de o potrivă fericesce tóte popórele credințióse, se va ridica din ruine întocmai ca Szegenul, și va fi un decor póte chiar o mândrie pentru țeara, ale căreia interese le servesce.

Petrunși de astfel de simțeminte și de astfel de speranță, venim cu cel mai profund respect de supuși înaintea Maiestatei Vóstre a pregrațiosulni nostru Domn rugandu-ne: sĕ Vĕ îndurați preagrațios a primì și la aceasta ocasiune omagiul preaumilit al bisericei greco-orientale române din Ungaria și Transilvania, credința neclătită și alipirea ei către prea'naltul tron al Maiestatei Vóstre, cărora prin aceasta, deși numai în cuvinte debile, ne luăm voia a le da sinceră espresiune și sĕ Vĕ îndurați a țìné și în viitoriu biserica noastră în părintésca grație fericitóre a Maiestatei Vóstre, pre acea biserică, carea în rugățiunile ei de toate ḑilele se roagă atotputernicului Dumneḑeu pentru statornica bunăstare a Maiestatei Vóstre și a întregei case domnitoare și pentru fericirea popórelor ei. — Maiestatea Sa cesareă și regio-apostolică, augustul nostru monarch vivat! sĕ trăiască! vivat!“

La acestea Maiestatea Sa s'a îndurat preagrațios a respunde deputațiunei noastre următoarele: *„Dovada cea mai frumoasă despre alipirea și credința omagială a Domniilor Vóstre o voiu afla în acea, că veți îndemna în spiritul intențiunilor mele părintesci pre credințioșii concreḑuți grigei Domniilor Vóstre, nunumai la alipirea credințiósă către religiunea și naționalitatea lor, ci și la curata iubire de patriă și la respectul către legi, și dacă în această direcțiune nunumai veți validita tot pondul influinței Domniilor Vóstre, ci și înșive veți premerge cu esemplu bun. Sĕ fiți convinși, că pe acest teren activitatea Domniilor Voastre va fi însoçită de deplina mea recunoscință.“*

Cu omagială supunere și cu simțĕminte de ale loialității nealterabile au ascultat toți membrii deputațiunei noastre până în capĕt acest rĕspuns regesc, care ne asigură propensiunile părintesci ale Maiestatei Sale, și fie-care membru al deputațiunei și-a imprimat adênc la inimă singuraticele cuvinte ale rĕspunsului preaînalt, punêndu-le în legătură strinsă cu acea consciință a noastră comună: că clerul superior și inferior al provinciei nóstre metropolitane precum pănă acum între ori-ce împregiurări a nutrit și propagat totdeuna nunumai neclătita credință către tron și dinastiă, ci și cea mai curată iubire de patriă și respectul către legi: chiar așa nu numai poate, ci este și gata totdeauna a țìné concurință cu tóte alte biserici și naționalități, în ce privesce virtuțile cetățenesci și datorințele către tron și patrie.

Décă totuși cuvintele purcese din inima cea mai grațioasă a monarchului respiră în oare-care privință svaturi și admonițiuni: acestea se pot referì mai ales la acelea aparițiuni, cari în timpii mai recenți s'au putut observá în acțiunile unor particulari, cari pe terenul publicității a luat direcțiuni greșite, și prin acésta și preste tot prin lipsa lor de tact și moderațiune nu numai au jignit activitatea românilor mai moderați îndreptată spre apĕrarea intereselor nóstre naționali și bisericesci pe căi constituționali: ci totodată au aruncat și un fel de umbră preste loialitatea și patriotismul românilor în general.

Când dar voiesc sĕ fie prin aceasta bine informat onorabilul și iubitul cler al nostru despre însemnătatea celor petrecute din partea bisericii nóstre la sĕrbările din Szegedin, nu pociu sĕ nu-mi ridic de nou cuvêntul meu archipăstoral pentru a svătuì și îndemná pre același onorabil și iubit cler: ca în ce privesce activa conlucrare la apĕrarea in-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

Oaspeții din castelul nou, numai erau așa numĕroși, ca în primele ḑile ale crăciunului. Mai multe mame își duseră fetele, vĕḑênd că baronul Olaus nu le bagă în seamă. Diplomații ambelor secse, cari aveau cu dênsul relații de interes și moștenitorii presumtivi, ce baronul îi numea, în glumă moștenitorii sĕi presumțioși, nu perdură curagiul, pe lângă toată tristeța, ce se respândea în jurul sĕu. Contesa Elveda devenì nerăbdătoare, fiind că nu putea înainta în nici o afacere cu misterioasa sa gazdă; dar ea se desdaunà, stabilind empiriul frumsețelor sale asupra ambasadorului rusesc. Cât pentru damele în vêrstă ele își petreceau diminețile și după ameḑile, făcênd și primind visite în apartamentele respective cu multe ceremonii și solemnități. Ele își petreceau tot cu aceleși lucruri: de timpul cel frumos de earnă, de minunata ospitalitate a stăpânului castelului, de marele sĕu spirit ceva malițios, de indispozițiile sale, ce le suporta cu așa mare curagiu, încât nu tulbura plăcerile oaspeților sĕi, și povestind așa ele suprimau căscări homerice. Apoi vorbeau de politică și se disputau cu înverșunare, ceea ce nu împedeca de a vorbì de religiune pe o manieră pioasă. Mai totdeuna ele spuneau persoanelor, ce tocmai veneau toate relele despre aceia ce tocmai plecaseră.

Unicele spirite, ce se puteau lupta cu succes în contra frigului acestei atmosfere morale, erau vre-o două-ḑeci de tineri din ambele secse, cari cu sau fără scirea familielor lor, începuseră între sine legături amoroase mai mult sau mai puțin delicate; ei erau în reuniunile lor libere mai toată ḑiua păzitorii sau confidenții lor însuși. Cu buna aceasta junime sĕ însoțiră unele persoane mai în vêrstă, însĕ binevoitoare și de caracter vesel, guvernantele cum era domnișoara Potin, familia parochului, un grup cinstit și considerat în toate reuniunile dela țeară, nesce nobili bĕtrâni dela țeară, fără pretenții și fără intrigi, tinĕrul medic al baronului, când putea scăpa din ghiarele tiranicului și vicleanului sĕu pacient; în sfêrșit vestitul Stangstadius, când îl puteau prinde și rețìnè prin hățuiri sub formă de complimente hiperbolice, a căror sinceritate nu o bănuia nici când, nici chiar când se adresau către frumsețele persoanei sale.

Gustarea aftomvardului fu dar tot așa de veselă ca și într'alte ḑile, cu toate că geologul nu era de față și lumea cea tineră, precum ḑiceau matroanele nu observau fețele îngrigiate și agitate a servitorilor, cari nu era așa linisciți de indispoziția stăpânului lor, precum voiau sĕ apară înaintea acelora dintre ei, cari se îngrigeau de spionarea celorlalți.

După aftomvard tinerimea declară că a auḑit destul de vitejiile vênătorilor, și Martina făcu propunerea sĕ și petreacă earăși cu jocul, ce avu atâta succes în seara premergătoare. Jocul acesta consta în a se ascunde și a se căuta unii pe alții într'o partee a încăperilor castelului. Instinctiv, ei se fereau de cutare pavilon reservat apartamentelor despărțite a le stăpânului, și poate, fără ca sĕ arete ceva, ei nu erau mânioși a avè pretecstul de a respecta odihna sa, depărtându-se și de apartamentele de ceremonie, ocupate de rudeniile lor. În lungile galerii întunecoase și puțin umblate, ce împregiurau edificiile din afară și ce aveau diverse comunicațiuni cu etagele inferioare, destinate diferitelor trebuințe casnice, pivnițe, localități de spĕlat etc, aveau trecere liberă a se căuta și multe unghiuri a se ascunde. Grupurile, ce aveau sĕ se caute unele pe altele fură trase după rênd la soarte; Margareta era cu Martina și cu locotenentul, logodnicul ei.

tereselor noastre naţionali şi bisericesci, carea e un drept cetăţenesc accentuat şi în prea'naltul respuns de mai sus al Maiestatei Sale, sĕ caute a întrunì totdeuna zel şi moderaţiune, energiă şi tact, şi avênd întru tóte de model pentru afacerile publice pre marele bărbat al naţiunei şi bisericei noastre, pre fericitul predecesor al meu *Andreiu Baron de Şaguna*, sĕ nu se lase a fi terorisat şi sedus de manierele şi tonul acelora, cari prin esorbitările lor compromit loialitatea poporului român, şi fac stricăţiuni irreparabili causei noastre.

Ranele dureróse, cari ni le au infipt adversităţile timpurilor, provocate une-ori chiar prin necumpĕtul ómenilor nostri, se pot vindecá numai pe cale constituţională prin o conlucrare energioasă şi cu tact a tuturor celor interesaţi, la carea conlucrare mĕ simt şi eu angagiat pentru totdeuna în mĕsura puterilor mele şi nu va fi nime, care o astfel de conlucrare, décă ea se presintă în forma unei lupte constituţionali, sĕ o poată numì de o acţiune antipatriotică; aceia însĕ, cari pentru vindecarea ranelor noastre contează la ajutoriu străin sau la resturnarea sistemului constituţional, şi caută a adăpa publicul nostru cu speranţe illusorii; aceia nu sûnt buni patrioţi, nici amici adevĕraţi ai poporului nostru, chiar aşa, precum nu sûnt buni patrioţi acei adversari ai nostrii, cari în viaţa publică şi socială voiesc sĕ se ridice pre sine cu călcarea altora.

Oficiile protopresbiterale sûnt însărcinate a publicá acest cuvênt archipăstoral clerului parochial din tracturile lor; spre care scop de aicia li se trimite un numĕr corespundetoriu de esemplare tipărite.

Sibiiu, 14 Octobre, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Revista politică.

Sibiiu, în 17 Octomvre.

Secţiunea pentru esterne a delegaţiunei ungare a ţinut şedinţe şi a desbătut lucruri de mare importanţă pentru noi.

S'a constatat prin graiul ministrului de esterne contele Kálnoky, că referinţele cu statele europene sûnt cele mai bune, că alianţa cu Germania e mai tare ca ori şi când, că stăm bine cu Italia, am complanat diferenţele dintre România şi noi, că acuma stăm bine cu România; despre vre-un pact cu ea nici vorbă. Rusia e Rusia, însĕ sĕ n'avem teamă, căci la cas, când ne-ar ataca Rusia, *nu ne va afla numai pe noi singuri faţă cu ea.* Cuvintele: „*nu ne va afla singuri*“ toate diarele le accentuează cu deosebire, reducêndu-le la alianţa cu Germania.

Ministrul president Tisza Duminecă a venit din Viena la Budapesta. Marţi va avé conferenţă cu matadorii politici croaţi, apoi se va întoarce ear la Viena, spre a raporta Maiestăţii Sale.

Din incidentul rĕspunsului Maiestăţii Sale la deputaţiunile bisericelor române în Seghedin diariul „Neue freie Presse“ în Nr. sĕu dela 28 a. l c. la locul al doilea aduce un articlu intitulat „*die slavische Fluth in Ungarn*“, în care dice că apostrofarea Monarchului a deprimat pre toţi românii şi sêrbii din Ungaria.

În numitul articlu cetim din cuvênt în cuvênt: „Archiepiscopul gr. or. Miron Romanul a esprimat omagiele sale şi ale clerului sĕu, *la care regele a respuns cu admoniţiunea, care esprimă foarte mult (mit der viel sagenden Mahnung) că sêrbii şi românii nu trebue sĕ-şi împlinească datorinţele lor numai faţă cu monarchul, ci şi faţă cu statul maghiar, ca sĕ se supună legilor, ca ei (episcopii) sĕ ţină pe preoţii supuşi lor în adevĕrata iubire de patrie şi în respect faţă cu legile.*“

De aici trece la insinuarea că noi gravităm spre România, nerespectând dreptul de stat al Ungariei. Asemenea sêrbii şi croaţii. Trece apoi la cartea lui Pic: „Der Kampf gegen das ungarische Staatsrecht“ şi dice că tendenţa noastră este resturnarea statului în tocmai ca şi a lui Pic.

Tendenţiositatea acestui articlu e cu sprâncene. Constatăm douĕ lucruri: Nu e esact că Maiestatea Sa în citatul respuns a apostrofat şi pe sêrbi. Nu e esact ceea ce susţine articlul citat, că Maiestatea Sa ar fi făcut deosebire între datorinţele noastre faţă cu persoana regală şi legile din statul unguresc.

Se vede, că pe toate căile posibile s'a pus la cale denunciaţiunile asupra neamului nostru.

Camerele române s'au întrunit Sâmbătă. Proiectul revisiei prelucrat de comisiele din senat şi camere s'a pus Luni la ordinea dilei.

Înfluenţa Rusiei în Bulgaria începe a decadè. Funţionarilor ruşi li sa dat dimisia din suita principelui şi oficierii bulgari din Rusia sûnt comandaţi acasă.

În parlamentul Franciei se va propune esilarea principilor orleani.

Delegaţiunile.

Joia trecută la 11 oare înainte de ameadi fură primite delegaţiunile ungare de Maiestatea Sa. Cu această ocasiune presidentul delegaţiunei rosti următoarea cuvêntare:

„Majestatea Voastră cesareă-regio-apostolică, preagraţiosul nostru domn: Membrii delegaţiunei parlamentului unguresc convocaţi prin vocea de principe a Majestăţei Voastre în această capitală a monarchiei, ca în sensul legilor esistente sĕ pertracteze lucrările comune, înainte de a corespunde conform datorinţei patriotice problemei lor de mare Importanţă, ne presentăm înaintea sacratei persoane a Majestăţei Voastre spre a ne esprima loialitatea tradiţională şi iubirea noastră. Când facem aceasta privim instinctive înpregiur, spre a scoate din referinţele şi ţinuta popoarĕlor şi a naţiunilor motivele decisiunilor noastre, cu cari pe basa rapoartelor guvernului Majestăţei Voastre, sĕ punem la disposiţia lui, ceea ce pretind interesele, posiţia ca stat, şi siguranţa monarchiei. Şi astfel privind înpregiur, nu putem sĕ nu observăm, că deşi înţelepciunea Majestăţei Voastre, şi silinţele guvernului de realisa înaltele intenţiuni ale principiului sĕu iubitoriu de pace mână în mână cu guvernele europene, cari aveau tot asemenea nĕsuinţe, au sciut şi credem că va sci susţinè şi în viitoriu binefacerile păcei, *cu toate acestea pe orisontul politic european sunt unele fenomene,* cari trebue sĕ reclame toată preîngrigirea circumspectului guvern al Majestăţii Voastre, şi a corporaţiunilor constituţionale, chemate a sprigini şi controla activitatea acestuia, şi care trebue sĕ prevadă şi possibilele pericle ale viitoriului îndepărtat.

Vom avè înaintea ochilor postulatele susţinerei păcei, — prima condiţiune a asigurărei principalelor interese ale monarchiei, a ridicărei bunei stări materiale şi spirituale a popoarelor şi naţiunilor, aceasta o va avè delegaţiunea în vedere, când va primì rapoartele, cari vor justifica jertfele cerute şi cele intreprinse faţă cu afacerile europene, şi când se va nĕsuì a corespunde dorinţelor adresate ei — cu privire la starea materială şi finanţiară a ţerei, la interesele ei economice, şi la mĕsura sarcinelor comune, pe cari le pot suporta cetăţenii.

Şi credem că astfel, împlinind şi dorinţa de principe a Majestăţii Voastre — dorinţa îndreptată spre siguranţa puternicei monarchii şi bună starea materială şi spirituală a popoarĕlor, vom fi părtaşi şi în viitoriu de graţia regală, căreia pe lângă espresiunea călduroasă a vecînicei noastre credinţe şi loialitate, ne recomandăm, rogând provedinţa divină, ca sĕ ţină pe Majestatea Voastră până la adînci bătrêneţe, dăruindu-vă cu daruri, ca sĕ vedeţi bogatele resultate a fericitoarei domnii, şi sĕ vĕ bucuraţi vĕdĕnd întreaga bunăstare a glorioasei familii princiare a Majestăţei Voastre“.

După cuvêntarea presidentului Haynald Majestatea Sa a rostit următoriul cuvênt de tron:

„Primesc cu sinceră satisfacţie asigurarea fidelei alipiri, ce mi-aţi esprimat acum.

Raportul monarchiei faţă cu puterile esterne şi-a păstrat neschimbat *întregul caracter îndestulitoriu.*

Dorinţei de pace a naţiunilor europene, basate pe adênc simţita necesitate, corespunde sincera nesuinţă a puterilor, *de a păstra pentru popoare binefacerile păcei.*

Monarchia austro-ungară neîntrerupt spre acest scop şi-a îndreptat silinţele.

Desvoltarea neconturbată a raporturilor pacînice permite guvernului meu, ca pentru conservarea intereselor monarchiei în afară sĕ îngrigească gradat, şi guvernul meu nici pe viitoriu nu va întrelăsa a sacra deosebită activitate importantelor probleme, cari i stau în cale pe acest teren, şi a căror favoritoare deslegare şi până acuma în multe privinţe ne-a succes.

În anul trecut aţi pus cu multă bunăvoinţă la disposiţia guvernului meu mijloacele trebuincioase pentru terminarea noului organism al armatei, şi prin aceasta aţi făcut posibilă grabnica înfiinţare a corpurilor de armată teritorială — aceasta Vi o recunoscut cu mulţămită — însĕ schimbările disposiţiilor din legea pentru apărare, făcute pe cale constituţională, cari se referesc la desvoltarea reserviştilor, asemenea mai multe regulamente, cari se referesc la gradata aptitudine militară recer încă ulterioara întregire a ordinarielor pentru armată.

Guvernul meu şi-a ţinut de datorinţă a fi în această privinţă cu cea mai mare considerare la starea finanţiară a monarchiei, şi sûnt convins că Dvoastră nu veţi denega apreţiarea patriotică a recerinţelor celor mai inevitabile, cari resultă din înseşi fiinţa organisărei noastre de apărare.

În Bosnia şi Herţegovina în urma mĕsurilor administrative corĕspundĕtoare domnesce o stare de linisce şi ordine îndestulitoare, ceea ce dovedesce continua imbunătăţire a raporturilor.

Guvernul meu este în plăcuta posiţie, a putè pune în vedere pentru anul viitoriu reducerea statului trupelor şi cu aceasta tot odată şi a creditului trebuincios acestora.

Erogaţiunile administrative pentru Bosnia şi Erţegovina se acopere din venitele lor, contribuiri din casa comună nu se recer spre acest scop.

XVI.

Până ce lumea cea tineră îşi petrecea cu glume nevinovate, dl Goefle şi Cristian făcură toate comentarele imaginabile asupra descoperirei ce cest din urmă cred că a făcut în privinţa naşterei sale. Dl Goefle nu era de acord cu ideile tinĕrului sĕu amic. El dicea că ele a ieşit dintr'o imaginaţiune mai mult îngenioasă decât logică; el părea mai mult ca de altă-dată frământat de o idee ce voia şi totuşi se temea a o lămurì.

— Cristiane, Cristiane, dise el clătinând din cap nu te apuca de un lucru aşa zadarnic, Nu, nu! Dta nu eşti fiiul baronului Olaus, eu mi-aşi pune pentru aceasta mâna în foc.

— Şi totuşi, replică Cristian, nu sûnt asemânări între el şi între mine? Până ce era leşinat şi îi curgea sângele în zăpadă, eu l'am privit cu spaimă! faţa sa crudelă şi sardonică luase espresiunea liniscei supreme ce o dă moartea. Adevĕrat că nici un om dacă nu 'şi vá fi petrecut viaţa înaintea oglindii sau dacă nu e pictor de portrete, n'are idee sigură de propria sa faţă; dară totuşi mi se părea că chipul feţei sale era în trăsături nehotărite în memoria mea, şi că chipul acesta era tocmai al meu. Cât am vĕdut pe omul acela pentru întâiaş-dată eu am avut acelaşi simţimênt. Eu nu mi-am dis; „eu l'am vĕdut, undeva;“ ci: „Eu 'l cunosc, eu l'am cunoscut totdeauna.“

— Ei bine, bine, dise dl Goefle, şi eu, pe onoarea mea! când te am vĕdut întâiaşi-dată şi privindu-te şi acuma, când îţi este faţa serioasă şi adêncită, eu găsesc, de nu o asemânare cel puţin un raport de chip estraordinar, frapant! şi tocmai aceasta, scumpul meu, mĕ face sĕ-ţi dic; Nu, dta nu eşti fiiul sĕu!

— De astă dată, dl Goefle, eu nu te înţeleg de loc.

— O! Dta nu eşti unicul! eu nu mĕ înţeleg pe mine însumi. Şi totuşi, eu am o idee, o idee ficsă!... De ar fi vrut sĕ vorbească blăstămatul acela de Stenson! dară în zadar l'am frământat astădi douĕ ceasuri, el nu mi-a spus nimic însemnat. Sau el începe a vorbì uneori pustiu, sau se face surd şi distras, când nu vrea sĕ rĕspundă. De aşi fi sciut că Karina aceea esistă şi că dânsa este legată de afacerile noastre, poate aşi fi scos ceva din el, cel puţin despre ea. Dta dici, că feciorul dannemanului pretinde că ar putea spune secrete dacă ar vrea? Din nenorocire, el este, precum mi se pare, sau un intortochiat sau un spirit terorizat, de nu vrea sĕ spue nimic Şi totuşi trebue sĕ ne lămurim, căci, sûnt eu nebun, sau dta eşti născut în ţara aceasta şi pe calea cea mai bună a descoperi cine eşti. Ei bine! sĕ cercăm, ajută-mi sau mai bine ascultă-mĕ. Faţa dtale este în castelul nou totodată un obiect însemnat de tulburare şi de nelinisce şi trebue sĕ scii...

În momentul acesta, bătu cineva la uşe, după ce cercase a întra; dară uşa era încuiată, o precauţie a dlui Goefle, ce Cristian nu o observase. Cristian se sculă sĕ deschidă, dl Goefle îl oprì.

— Du-te sub scară, îi dise el şi lasă-mĕ pe mine.

— Cristian, preocupat, ascultă maşinalmente şi dl Goefle deschise, însĕ fară a lăsa pe cel, ce a venit sĕ între în odaie.

Era Iohan.

— Earăşi dta eşti? îi dise el în ton scurt şi sever. Ce vrei domnule Iohan?

— Pardon, domnule Goefle; aşi dorì sĕ vorbesc cu Cristian Waldo.

— El nu este aici.

— Tocmai a întrat aici, o sciu, domnule Goefle.

— Caută-l, da nu la mine. Eu lucrez şi voiesc sĕ am pace. Acuma mĕ conturbi a treia oară.

— Mĕ rog de o mie de ori de ertare, Domnule Goefle; însĕ, fiindcă locuiţi amêndoi într'o odaie, am credut, sĕ viu aici, ca sĕ aduc comediantului ordinile dlui baron.

— Ordinile, ordinile. . . Ce ordini?

— Mai întâiu ordinul de aşi pregătì teatrul, apoi sĕ vie în castelul nou precis la oarele opt, ca asară şi in sfêrşit sĕ joace ceva foarte hazliu.

— Dta te repetezi, scumpul meu; mi-ai spus deja astădi unul şi acelaşi lucru de douĕ ori în aceiaaşi termini. . . Dară scii dta ce spui? Nu este ba-

În speranţa sigură, că împlinirea detorinţei constituţionale a DVoastre va da dovedi noue despre neobosita DVoastre activitate şi probata înţelepciune, Vĕ salut din inimă.

După delegaţiunea ungară fură primite de Majestatea Sa delegaţiunile Reichsratului din Viena. Presidentul acestora, principele Czartorysky rosti la această ocasiune următoriul discurs:

Majestatea Voastră, ces. reg. apostolică.

Urmând chiemărei Majestăţii Voastre *delegaţiunile regatelor şi ale ţĕrilor representate în Reichsrath*, s'au întrunit, ca în toţi ani, spre a pertracta rapoartele guvernului Majestăţii Voastre, privitoare la afacerile comune ale statului.

Astădi, avênd înalta fericire de a fi primite de Majestatea Voastră, delegaţiunile se simt datoare a depune la treptele tronului espresiunea simţemintelor lor, nestrămutata lor alipire şi fidela supunere.

Permiteţi Maiestate ca cu această ocasiune din incidentul îmbucurătoriului eveniment pentru inalta casă domnitoare dela 2 Septemvre, delegaţiunile sĕ-şi esprime Maiestăţii Voastre supusele lor felicicitări.

Delegaţiunile păşind la deslegarea problemei lor vor lua la meritorică, strictă şi conscienţioasă esaminare rapoartele insinuate. Ele vor avè acuma două momente înaintea ochilor, care le vor servì de cinosură în lucrările lor: perfecţiunea armatei şi starea finanţelor statului.

Delegaţiunile sûnt de firma convingere că monarchia austro-ungară trebue sĕ ia în afară o posiţie, care insuflă respect, şi faţă cu fiitoarele evoluţiuni trebue sĕ fie totdeuna inarmată. Ele sûnt conscii şi despre datorinţa lor, de a cruţa şi apăra după putinţă interesele materiale ale popoarĕlor, însărcinate şi până acuma destul de greu.

Cu cât se vor apropia ele mai tare de scopul indicat de a aduce în consonanţă recerinţele armatei cu îndreptăţitele pretensiuni ale contribuitorilor de dare, cu atât sûnt mai sigure, că au corespuns intenţiunilor Maiestăţii Voastre.

În fericitoarea speranţă de a putè câştiga înalta mulţămire a Maiestăţii Voastre, se vor apuca delegaţiunile de lucrările lor, rugându-se lui Dumnedeu, sĕ ţină sĕ păzească şi sĕ binecuvinte pe Majestatea Voastră.

La acestea Majestatea Sa a rĕspuns tot celea dise la adressa delegaţiunilor unguresci.

Cuvêntările presidenţilor delegaţiunilor şi rĕspunsul Majestăţii Sale sûnt comentate de pressa din Monarchie. Numai puţin se ocupă de ele şi presa streină, mai ales rĕspunsul Maiestăţii Sale, care, vestesce pacea a făcut în întreagă Europa, impresiunea cea mai bună.

Varietăţi.

* (Academia română) a ţinut în 8/20 a lunei curente o şedinţă publică în Bucuresci, cu următoarea programă: Dl Em. Bacaloglu: Memorial despre esposiţiunea electrică din Viena; dl N. Ionescu: Dare de seamă despre esposiţiunea din Zürich, cu respect la secţiunea pedagogică; dl Gr. Tocilescu: Raport despre descoperirile archeologice făcute la Tour-d'adam Kliosi.

* (Apel) Ni se trimite din Dev'a următoriul apel, care a fost adresat către mai mulţi inteligenţi din comitat.

Adunarea generală a representanţei comitatului Huniadoara, basată pe ordonanţa ministrului de interne, în şedinţa sa de astădi, defigênd diua alegerilor pentru jumĕtate din membrii, ce vin sub alegere ai representanţei municipali, pe 27 Octomvre (8 Noemvre) (Joi) 1883, a dat din nou ocasiune alegĕtorilor a se folosì de cel mai mare şi cel mai frumos drept garantat de constituţiune.

Actul de alegere pentru întreg comitatul va avè loc în 8 Nov. a. c. şi va începe la 8 oare dimineaţa şi se va termina la 6 oare sear'a; drept de alegere au toţi aceia, cari sûnt îndreptăţiţi la alegerea de deputat dietal. Fie-care alegĕtor, present la actul de alegere, provĕdut cu o listă închisă (împăturată) intrând în persoană în cancelari'a comisiunei de scrutiniu, va da lista, sau tiedula respectivă în mâna preşedintelui, şi propriaminte se va acomodà disposiţiunilor luate de dînsul.

Alegĕtorii presenţi, înainte de a începe actul de alegere, provocaţi fiind de către preşedintele esmis, au dreptul de a alege din sinul lor 4 bărbaţi de încredere, cari împreună cu preşedintele vor forma comisiunea.

Deci considerând marea insemnĕtate a acestui act sûntem în drept a crede, că St. Dta interesându-te de causă, în conţelegere cu alţi bărbaţi investiţi cu dreptul de alegere, vei stăruì a se alege individi, cari posed deplin'a încredere a alegĕtorilor; cu deosebire vei nesuì, că alegĕtorii sĕ nu fie seduşi şi amăgiţi de nimene şi mai vêrtos din partea persoanelor, cari poartă vr'un oficiu public.

Se notifică totodată, că în casul, dacă s'ar face din partea ori cui o evidentă presiune asupra alegĕtorilor, ori cine dintre alegĕtori are dreptul a insinuà şi face recurs în contra alegerei nelegale.

Din conferinţa mai multor representanţi români municipali, ţinută în Dev'a la 11. Octomvre st. n. 1883.

Ioan Papiu m. p. *F. Hossu Longin* m. p.

* (Postal.) Pentru magistru postal la staţiunea Imecsfalva se escrie concurs pelângă contract de oficial şi cauţiune de 100.

Salariu 160 fl.

Pauşal de cancelarie. 40 fl.

Cererile sûnt a se trimite în termin de trei sĕptĕmâni la direcţia postelor de aici.

* (Postal). Posta pentru persoane între Sibiiu şi Braşov se schimbă cu 1 Novembre 1883.

În urma acesteia se schimbă şi mersul postei între Făgăraş şi Mediaş.

Ordinea cea nouă:

I. Din Sibiiu la Braşov.

Pleacă	din	Sibiiu dimineaţa la	7	oare	30	minute.
„	„	Brad „	9	„	55	„
„	„	Porumbacul infer.	11	„	25	„
„	„	Ucea infer. d. am.	1	„	35	„
„	„	Făgăraş „	5	„	—	—
„	„	Şărcaia seara	6	„	40	„
„	„	Vlădeni „	9	„	50	„
Ajunge	în	Braşov noaptea la	1	„	20	„

II. Din Braşov la Sibiiu.

Pleacă	din	Braşov după am. la	4	oare	30	minute
„	„	Vlădeni seara la	8	„	10	„
„	„	Şărcaia „	11	„	20	„
„	„	Făgăras noaptea la	1	oare	30	minute
„	„	Ucea inf. dimineaţa	4	„	15	„
„	„	Porumbacul inferior	6	„	15	„
„	„	Brad dimineaţa	7	„	45	„
Ajunge	în	Sibiiu „	10	„	—	„

III. Din Mediaş la Făgăraş.

Pleacă	din	Mediaş dimineaţa la	5	oare.		
„	„	Birchiş „	8	„	50	minute
„	„	Agnita „	10	„	5	„
„	„	Cincul mare d. a.	12	„	50	„
Ajunge	la	Făgăraş „ la	3	„	5	„

IV. Din Făgăraş la Mediaş.

Pleacă	din	Făgăraş dimineaţa	5	oare		
„	„	Cincul mare „	7	„	30	minute
„	„	Agnita „	10	„	14	„
„	„	Birchiş „	11	„	30	„
Ajunge	la	Mediaş d. a.	3	„	5	„

* (Necrolog.) *Dimitriu Lazar*, învĕţătoriu la scoala română confesională din cetate — Sibiiu — în numele seu şi al celor 4 copii minoreni ai sei aduce scirea tristă despre repausarea prea de timpuriu a preaiubitei sale soţii, respective mame, urmată Duminecă, la 28 Octomvre, a. c.

Înmormêntarea se va întêmpla Marţi, în 30 Octomvre, a. c.

* (Presemne de pace) Diarul oficios rus „Petersbugski-Wiestnic“ scrie că în bugetul anual 1884 s'a destinat un plus de 38,451,777 ruble pentru spese estraordinare ale marinei ruse de pe marea neagră. Bun augur de pace!

* (Clădirea de căi ferate nouă.) Jurnalului „N. Fr. Presse“ din Viena i se anunţă din Bucuresci, că guvernul român a hotărît clădirea a două linii ferate laterale spre nord din linia principală Vĕrciorova-Bucuresci: una dela staţiunea Filieşi spre Têrgul Jiului, ear cealaltă dela Slatina către Rêmnic. Astfel că dacă se va pune în lucrare acest plan, apoi căile ferate ale noastre vor fi despărţite de aceasta nouă linie din România numai cu 80 de chilometri. Dintr'altă parte earăşi scim, că guvernul român are sĕ construeze o linie de 100 de chilometri în Moldova preste Piatra şi Vicusa, nemijlocit la graniţele Transilvaniei, şi este foarte probabil, că această linie se va unì cu linia Têrgul-Murĕşului—Reginul săsesc, ce are sĕ se pună în lucrare după toată probabilitatea în scurtă vreme.

Loterie.

Mercuri 27 Octomvre n. 1883.

Buda: **16 3 53 9 79**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 27 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.50
Renta de aur ung. de 4%	87.15	86.95
Renta ung. de hârtie.	85.45	85.65
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
Datorie de credit austr	283.10	283.20
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.20	79.25
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.70	78.70
Acţiuni de bancă de credit ung.	840.—	835.—
Sorţi de regularea Tisei	109.70	109.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	98.60	98.50
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	96.75	—.—
100 marce nemţesci	58.80	58.80
Galbin	5.69	5.70
Napoleon	9.52	9.52
London (pe poliţa de trei luni)	119.95	119.95

---

ronul rĕu bolnav, şi până ce umbli ca o umbră prin castelul vechiu scii dta, ce se petrece în castelul nou?

— Tocmai am vĕdut pe dl baron, rĕspunse Iohan cu vecinicul sĕu suris de umilire impertinentă. Dl baron se află de tot bine şi tocmai dlui m'a trimis aici, unde, spre marele mele regrete, vĕd că vin foarte nepotrivit. Mai am însĕ însărcinarea a spune, că dl baron prea doresce sĕ vorbească cu cinstitul dl Goefle în decursul comediei marionetelor.

— Am sĕ viu, e bine. Iţi poftesc noapte bună.

Şi dl Goefle închise uşa pe dinaintea nasului desamăgitului Iohan.

— La ce, aceste precauţiuni? îi dise Cristian eşit din ascundişul sĕu, de unde audise dialogul.

— Pentru că se petrec aici lucruri, cari tocmai voiam sĕ ţi-le spuiu şi cari eu nu le înţeleg. Acest Iohan, după aerul sĕu, şi după opiniunea lui Stenson, mişelul cel mai detestabil ce esistă, n'a făcut adi toată diua altceva, decât a umblat prin Stolborg, şi dta eşti obiectul curiosităţii sale. El a întrebat mai întêiu pe Stenson de dta; acesta te cunoasce şi numai astădi a aflat (tocmai prin acest Iohan) că noi locuim amândoi aici. Numitul Iohan a vorbit apoi multă vreme în grajd, cu servitorul dtale Puffo şi, în bucătăria gardului cu Ulfilas. El ar fi vorbit şi cu Nils, dacă nu l'aşi fi ţinut toată diua pe lângă mine. Eu cred, că iscoada aceasta s'ar încerca a face şi pe măgarul dtale sĕ mărturisească.

— Din norocire, bravul Jean e discreţiunea însuşi, dise Cristian. Eu nu vĕd pentru ce te neliniscesc opintirile acestui lacheu, sĕ-mi vadă faţa: eu sûnt dedat a descepta curiositatea aceasta, de când port masca; dară am sĕ mĕ eliberez pentru tot-deuna de misterul acesta copilăresc şi de persecuţiunile aceste nedemne. Astădi am sĕmerg cu faţa liberă la castel.

— Ba nu, Cristiane, sĕ nu faci una ca aceasta: eu te opresc. Fii încă două sau trei dile cuminte! Avem sĕ descoperim un secret mare: eu am sĕ-l descoper sau îmi perd numele meu; dară ţineţi faţa ascunsă. Nici chiar lui Ulf se n'o arĕţi. Eu nu te părăsesc, am sĕ te păzesc. Un pericol te ameniţă, de bună seamă. Privirea oblică a lui Iohan nu este unica ce am vĕdut sclipind prin galeriile Stolborgului. În astă-seară am vĕdut bine, pe un cutare scelerat, împodobit de baronul, stăpânul sĕu, cu numele fantastic „căpitanul chimère,“ plimbându-se în pregiuriul pavilonului pe ghiaţă. Cu comedia noastră de asară, poate am pus foc în praf. Baronul are ceva în contra dtale şi ascultă-mă, făte bolnav şi nu merge la castelul nou.

O încăt pentru aceasta mĕ rog de iertare, dle Goefle, dară mie numi este nici decât frică de baron. Dacă sûnt aşa norocos a nu aparţinè lui, eu mĕ simţ dispus a mĕ împrotivì din rĕsputeri mânei ce şi-a permite, numai a ridica cortina teatrului meu, ca sĕ mĕ vadă, când îmi place încă sĕ păstrez incognitul meu. Gândesce, că am ucis astădi doi urşi, şi că aceasta mi-a iritat nervii încâtva. Ei, pardon, dragă unchiule, dară se face târdiu şi eu abia am două oare pentru pregătirile representaţiei. Am sĕ caut un tecst în biblioteca mea, adecă în fundul lădii mele şi dta mi-ai face o plăcere dacă l'ai juca, aşa cum este împreună cu mine.

— Cristiane, astădi nu sûnt dispus. Eu nu mĕ mai simţ fabulator, ci advocat, adecă scrutător de fapte rele până în meduva oaselor! Servitorul dtale Puffo nu este prea beat, precum mi se pare: el trebue că este p'aici, în graşd. Stăi, eu şi aşa ies şi în treacăt am sĕ-l chiem, ca sĕ-ţi ajute, de oare-ce vrei sĕ fabulezi încă astădi.,. Doară nu va fi rĕu... te va ocupa si se vor împrăştia bănuelile. Puffo îţi este devotat aşa-i?

— Nu sciu.

— Dar, dacă ar începe cineva gâlceava cu dta, el nu te va părăsì? el nu este laş?

— Nu cred; dară fi liniscit, domnule Goefle. Eu am la mine cuţitul norvegian încă dela vênatoare şi îţi stau bine, că am sĕ mă fac respectat fără ajutorul cuiva.

(Va urma.)

Nr. 315/1883 [583] 1—3

CONCURS.

Devenind vacante următoarele stipendii și anume:

A.

1. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru elevi la vre-o scoală comercială din patrie;

2. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru studenți dela o scoală reală;

3. Un stipendiu de 100 fl. pentru un student la gimnasiu;

4. Două stipendii à 60 fl. pe an, pentru ascultători de pedagogie la un institut pedagogic din patrie;

5. Două stipendii à 80 fl. pe an, pentru studenți dela scoala de agricultură reg. ung. din Cluj-Mănăstur;

6. Un stipendiu de 100 fl. pe an. pentru eleve dela un institut pedagogic pentru fete din patrie;

7. Un stipendiu de 300 fl, pe an, pentru studenți dela o academie de silvicultură;

8. Un stipendiu de 60 fl. pe an, din fundațiunea „Marinoviciu“ pentru studenți de gimnasiu.

Mai departe fiind vacante următoarele ajutoare:

B.

9. Un ajutor de 60 fl. pe an, pentru tineri sau tinere, ce ar voì sĕ învețe la vre un institut sau corporațiune industrială din patrie, vre-una din meseriile: țesutul de pânzării, covoare, părți de îmbrăcăminte, pe rezboaie moderne mai perfecționate, s'au cusătura de albituri, brodării s'au crotoria superioară de dame sau bărbați; sau arta orlogeriei, juvaergiei (argintăriei) sau a farmaciei.

10. Un ajutoriu de 100 fl. pe an, pentru tineri doritori de a cultiva vre-una din artele frumoase: desemnul, pictura, sculptura, musica, sau fotografia, la vre un institut public sau la un măiestru din cei mai cu renume.

11. Două ajutoare à 100 fl. pe an, pentru tineri cu preferență din munții apuseni ai Transilvaniei, cari ar voì a se perfecționa în o măestrie de lemnărit mai perfecționată d. e. în facerea de buți mari de cruci și colonade, învělișe de case după sisteme moderne, sau strugărie.

12. Două ajutoare à 20 fl. pe an, pentru tineri descendenți din vre o familie de ale fostei comune „Tofalĕu“, cari ar voì a învĕța vre-o meserie oare-care;

13. Patru ajutoare à 25 fl. pe an, pentru sodali ce sûnt în condițiuni de a se putè face măiestrii.

14. Opt ajutoare à 12 fl. 50 cr. pe an, pentru învĕțăcei de meserie.

Prin aceasta se escrie concurs.

Aspiranții la vre-unul din stipendiile amintite sub A. 1—8 au sĕ-și trimită suplicele la subscrisul comitetal asociațiunei transilvane până în **1 Decemvre st. n. a. c.,** însoțite de următoarele documente:

a) Carte de botez, în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de pe semestrul al II-lea al anului scolastic premergătoriu;

c) Atestat de frecuentare dela direcțiunea institutului în care frecuentează scoala de present. Elevele de pedagogie, cari frecuentează un institut cu altă limbă de propunere decât cea română, au se probeze, că vorbesc bine limba maternă și că au noțiuni elementare din literatura ei;

d) Atestat de paupertate, sau de orfan, dacă concurentul e orfan.

Suplicanții la vre-unul din ajutoarele amintite sub B. p. 9—14 au sĕ presente următoarele documente:

a) Atestat de botez în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de cel puțin 4 clase elementare și cei sub p. 10 și dovada că cunoasce elementele desemnului linear;

c) Atestat că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau corporațiune și cu ce succes:

d) Atestat de moralitate dela autoritatea competentă locală;

e) Adeverință dela părinți sau tutori că sûnt deciși a lăsa pre fiii sau pupilii lor la învĕțătură, până se vor perfecționa pe deplin;

f) Aspiranții la ajutoarele de sub p. 10 și 11 și contract cu măiestrul, la care se află în aplicare; ear aspiranții sodali p. 12 adeverință dela corporațiune, că sûnt în stare sĕ se facă imediat măiestrii.

Din ședința comitetului asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la Sibiiu în 15 Octomvre n. 1883.

Iacob Bologa
v.-președinte.

Dr. D. P. Barcianu
secretar.

Nr. 227—1883. [584] 1—1

Árverési hirdetmény.

Alolirt kiküldött végrehajtó az 1881 évi LX t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a nagyszebeni kir: törvényszék 5697 számu végzése által a nagyszebeni „Albina hitelintézet végrehajtato javára Moga Athánászie és társai ellen 500 frt. töke, ennek 1882. év junius ho 20 napjától számitando 6$^0/_0$ kamatai és eddig ösz vesen 44 frt. 84 kr. perköltség követelés erejeig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biroilag lefoglalt és 1755 frt. 80 kr. becsült 340 véka tiszta buza, 2. piros pej kancza, 2. drb. 2. éves csiko, 2. jármas bival, 1. kis borjus fejős bival, 25 drb. anyajuh, 10. drb. sertés, 3. szekér széna, 1 szekér sarju, 6. szál tölgyfa, 4 drb. párna 1. festett asztal, 1. létzes kukurutza kas és 1 sertés ólból állo ingoságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek az 1158 számu kiküldetést rendelö végzés folytán léendő eszközlésére, és pedig sorostély községében **1883-ik év november ho 9-dik napjának** d: e: 11 órája Csicso holvilág községében pedig **1883-ik év november ho 10-dik** napjának 11 órája határidöül kitüzetik és ahhoz venniszándékozok, oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintet ingosagok ezen árverésen az 1881. évi LX t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérönek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendö ingoságok vételára az 1881 évi LX. t. cz. 108 §. aban megállapitott feltételek szerént lesz kifizetendö.

Kelt Balásfalván 1883 ik év october ho 27-én.

Thát György m. p.,
kir. j. birosági-végrehajto

A eșit de sub presă și se află de vêndare:

CĂLINDARUL
BUNULUI ECONOM
pe anul visect 1884.
Întocmit de
D. Comșa și **Eugen Brote.**
Anul VIII.

Sibiiu. Editura tipografiei Ios. Drotleff.

Cuprinsul: Călindarul iulian și gregorian cu chronologia, anotimpurile, întunecimile, sĕrbătorile și posturile pe anul 1884. **Genealogia. Conspectul têrgurilor din Ardeal, Ungaria, România și Bucovina. Posta și corespondența telegrafică, Timbre. Sfătuitoriu juridic.** PARTEA ECONOMICĂ: Tovărășiile agricole. — Cum și când ar trebuì arat? — Pepenii și cultura lor. — Porcul „Berkshire“. — Ernarea legumilor. — Vrășmașii animalelor stricăcioase. — Clocitul ouĕlor. — Pomii pitici. — Murele. — Despre nutrețuri. Diverse tabele agricole. PARTEA BELETRISTICĂ: Chilipir. — Astronomul și Doftorul. — **Numĕroase poesii. Inserate.**

Prețul unui esemplar 45 cr. sau 1 leu, cu porto 50 cr.

[565] 2 La 10 esemplare se dă 1 esemplariu gratuit.

Foc mare în Helveția!

În noaptea spre 30 l. tr. a isbucnit în fabrica de oroloage și iuvelie a lui **Francesco Finenzo & Freres** în **Genf,** Helveția, un foc mare, care pe lângă toată stăruința pompierilor din Genf nu s'a putut localisa, fiind focul nutrit prin vêntul cel mare prefăcù în abea opt oare toate localitățile fabricei precum și locuințele învecinate ale lucrătorilor în cenușe. Cu multă osteneală abia sau putut scăpa din flacări 2563 bucăți de **oroloage de buzunariu** de cele mai fine precum și obiecte de decor de aur, aflânduse acestea în catul cel de desubt; și findcă **lipsa** lucrătorilor remași **fără casă** și **fără pâne** este de compătimit, compagnia a hotărît a transpune obiectele scăpate din flacări la firma subsemnată din Viena cu acea rugare, ca toate acele oroloage și obiecte prețioase se le vêndă în termin de 30 de ḑile numai cu prețul ce au costat căsuliele cele fin gravate, regularea, și lanțurile cele grele, lungi și aurite de oroloage, aproape ☛ **pe nimica** ☚ numai și numai sĕ se poată solvì lucrătorilor restul din plata lor și se nu-i lasă se peară de foame. Se atrage atențiunea onorabililor cetitori în numele lucrătorilor ajutorânḑi, că un ofert așa eftin de negoț nu se oferă tot deauna și că însuși cumpĕrători vênḑênd marfa pot trage un folos însemnat, pentru aceea folosind aceasta ocasiune se poftească a procură fie-care din oroloagele și obiectele de decor mai jos însemnate, chiar dacă nu pentru folosința sa proprie; căci numai casuliele cele fine ale acestor oroloage și fasoanele cele elegante ale obiectelor de decor au costat atâta, cât se cere acum pentru tot.

Următoarele oroloage și obiecte de decor trebue sĕ se vênḑă în termin de 30 de ḑile:

350 oroloage de buzunariu cilinder, de cel mai fin aur francez dublé sau de Nichel-Argint, fin gravate dinpreună cu lanț greu aurit, fason de aur repasate pe minută escelent. Tot la olaltă numai fl. **4.90,** aceleași de argint curat de 13 loți, probate prin oficiul c. reg. austro-ung. de estimare și aurite, numai fl. **6.50,** Aceleași oroloage cilinder de aur greu, de 14 carate, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare mai nainte fl. **45.—** acum cu prețul de batjocură numai cu fl. **16.—**

250 oroloage ancher cu 15 **rubine** în căsule de cel mai escelent aur-dublé frances sau de Nichel-argint gravate escelent canelate cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde și lanț elegant repasate, numai cu fl. **7.—.** Aceleași oroloage **ancher** de argint curat de 13 loți, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare și tare aurite numai cu fl. **11.—**

200 oroloage remontoir de **Washington** de Nichel-argint ori din dublé de aur, se întoarce la manunchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde, escelent regulate pe o minută; cel mai escelent orolog din lume; prețul dimpreună cu lanț elegant numai fl. **8.30.**

180 oroloage remontoir de argint curat, de 13 loți, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare se întoarce la mănuuchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, uvragiu și arătătoriu de secunde, regulat pe minută, cel mai escelent orologiu din lume. Prețul mainainte fl. **25.—,** acum cu prețul de batjocură numai de fl. **13.—**

☛ Garanție pe 5 ani. ☚

217 inele de aur curat, cu imitațiune de brilante, în toată mărimea, de aur adevĕrat de 6 carate, în etui escelent de catifea, bucata numai cu fl. **3.75.**

184 părechi de cercei cu brilante ori Boutonieurs de aur adevĕrat de 6 carate, provĕḑute cu brilante escelente, în etui fin de catifea, părechia numai cu fl. **3.75.**

222 părechi de cercei din aur curat probat, de 6 carate proveḑută cu corale escelente în etui părechia numai cu fl. **1.50.**

164 medailoane din aur-dublé frances, cu brilante artificioase, numai fl. **2.50.**

150 Ace pe pept sau la **cravate** de aur curat de 6 carate probat prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare provĕḑute cu imitațiuni de brilante pompose, dimpreună cu etui, bucata fl. **1.80.**

250 Bumbi de Chemisett de aur curat de 6 carate, provĕḑuți cu imitațiune de brilante de minune frumoase, bucata fl. **1.80.** Toate acestea obiecte de decor sûnt prin splendoarea lor așa de frumoase, încât prin ele se poate cruța foarte mari capitale.

Comande postale precum și telegrafice, cari se efeptuesc numai pelângă trimitere anticipative a sumei sau cu posticipațiune (Nachnahme) sunt a adresa la

Schweizer Uhren- und Goldwaaren-Vertretungshaus.
WIEN,
[586] 1—3 **Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20.**

☛ Către toți locuitorii Austro-Ungariei. ☚

Apel urgent!

Din causa împărțirei averei au hotărît ereḑii firmei **Johann Karl Kunzschmidt,** care esistă deja de 121 de ani, în ședința lor ținută la 1 Iunie a. c., a vinde toată marfa aflătoare în magazinul susnumitei firme cu un preț ne mai pomenit și necreḑibil de eftin.

În deposit se mai află următoarele marfe:

4500 cămăși pentru dame din cel mai fin Chifon englezesc cu frumoase brodării svițiane, o adevĕrată artă de brodărie; prețul pentru o cămașă e numai fl. 1 50 pentru 12 = fl. 16.50.

1500 corsete de noapte pentru dame tot de aceeași calitate, cu brodării admirabile și frumoase preste întreaga lor lungime, un vestmênt frumos pentru fie-care damă, una numai cu fl. 1.50; o dusină = fl. 16 50. Tot aceleași din Barchet greu cu fl. 1.60.

5600 rochii pentru dame cu plissè și cu brodării svițiane frumoase cu fl. 1.40; o dusină cu fl. 15.50. Tot aceleași din Creton roșu cu fl. 1.50; o dusină cu fl. 16.50; din filz greu cu fl. 1.75. Tot aceleși din pănură fină cu îmfrumsețări de lână colorată, cu plissè, cu prețul de fl. 2.50.

3560 cămăși pentru bărbați din cel mai fin Chifon englezesc cu pept neted cuadruplu, în diferite lărgimi ale gulerului; prețul pentru una cu fl. 1.50; dusina fl. 16.50.

1500 dusine garnituri de masă, de damast, constătătoare din 12 serviete și din o față de masă mare, toate cu infrumsețări de flori frumoase numai cu fl. 2.85, întru adevĕr necesar pentre fie-care casă.

2000 dusine de stergare turcesci, toate tivite frumos, cu brodării roșii, dusina cu fl. 3.75.

2000 șaluri mari pentru dame din cea mai fină lână de Berlin în colorile cele mai alese și mai frumoase precum: turcesci-șotice, sur, alb-vênĕt, negru, roșu închis vĕrgate, etc., bucata cu fl. 1.20; dusina fl. 12.50.

400 șaluri (Plaids) de călĕtoriă, foarte mari și groase, fabricatul cel mai greu și mai solid englezesc precum: sur, roșu închis, tărcate, acestea șaluri se pot întrebuința din causa mărimei lor estra-ordinare ca **îmbrăcăminte de earnă, acoperemênt** în **călĕtorie, acoperemênt pentru pat** și ca **shwal pentru dame** și după o întrebuințare de 20 ani, le poți preface în alt **vestmênt elegant,** acestea învĕlitoare pot înlocuì cu desevêrșire pardesiile și palitonele de earnă. Prima calitate mai înainte 15 fl., acum însĕ numai cu fl. 5.85. Calitate de a doua mână mai înainte fl. 12 —, acum însĕ numai fl. 4.85.

300 bucăți pânză de casă — de 30 de coți, țesĕtura cea mai bună, și mai grea, necesarie pentru ori ce casă, bucata numai cu fl. 5.50. —

Prețul pânzăturilor se ridică foarte iute, pânzătura preste puțin timp va fi cu prețul îndoit, pentru aceea se comande cât mai îngrabă fie-cine.

500 covoară (coperișe) de pat, din mătasa cea mai fină și mai grea de Lyon (mătasă de shappe) colorate vênĕt, alb, roșu și galben de minune eftine, bucata numai cu fl. 4.—.

350 bucăți garnituri de Gobelin, constătătoare din două covoare de pat foarte fine, din un covor de masă, colorat pompos cu ciucuri de catifea — o garnitură adecă toate trei bucați la olaltă costă numai fl. 7.50.

5000 dusine lepedee de pat, fără cusătură din pânza cea mai grea, de in, foarte mari, chiar și pentru patul cel mai mare, bucata cu fl. 1.35; o dusină fl. 15.—.

Fie-care cumpĕrătoriu, care cumpĕră de odată marfă de cel puțin fl. 15.— primesce o remunerațiune — adecă *gratis* un orologiu svițian de brons-aureu francez elegant cu lanț lung, cu o garanță de **2 ani.**

Comandele, se fac în bani gata prin asignațiune postală sau cu rambursă, și sûnt a se adresa la:

Administrația ereḑilor Rabinovicz,
[585] 1—3 VIENA,
II., Schiffamtsgasse 20.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 122 Sibiiu, Joi 20 Octomvre (1 Noemvre) 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Arată orbului Brăila."

I.

Onorabilul corespondent *C.* al acestui diariu și-a luat în Nrii 119 și 120 osteneala a capacita pe șoviniștii din Cluj și consorții lor — că causa nemulțěmirei românilor din Transilvania față de soartea lor politică de astăḑi sûnt numěroasele legi aduse anume spre apăsarea lor, plus și mai esagerata esecutare a acelora în direcțiunea aceasta.

Corespondentul *C.* are tot dreptul susținênd, că dacă am sta sě înșirăm toate datele, câte ne stau la disposițiune în meritul acesta, am putè umplè folianți voluminoși.

Dar are tot dreptul și într'aceea, ce ne lasă sě cetim între șire, că: toate acestea ar fi în zadar, pentru că pe nefericiții compatrioți ai nostri, orbiți cu totul de idea ficsă de a face din noi în câte-va decenii maghiari niaoși, nu-i vom putè capacita despre aceea, că aflându-ne în oposițiune cu programa politică a rasei maghiare, nu putem fi timbrați de inimici ai patriei.

Cu toate acestea credem, că cel puțin față de publicul nepreocupat trebue sě justificăm ceva mai detaiat atitudinea noastră față de gravele împutări de nepatriotism și de neobservare a legilor, ce ni se făcură în timpul mai recent.

Programa șoviniștilor e cunoscută. Ei înșiși nu o mai păstreazăca secret. Ea conține două macsime: a stoarce pe român materialminte de tot sucul de viață, a face din inteligenți, orășeni și țerani tot atâția proletari, spre a strivì generațiunea presentă; și a împedeca pe român în ori-ce desvoltare intelectuală și culturală, spre a ruina de acum generațiunea viitoare.

Ce a făcut până acum șoviniștii pentru resolvirea problemei prime, a indigitat corespondentele *C.* de ajuns. Cele puse la cale pentru resolvirea problemei a doua ne permitem a le specifica ceva mai detaiat. Nu facem aceasta pentru de a capacita pe șoviniștii din Cluj și alte părți. Scim că aceasta e imposibil; ei nu vreau sě înțeleagă. Voim sě liniscim consciința acelor frați ai noștri, cari nepětrunḑênd mai afund în trista realitate a lucrurilor, pot fi duși în ispită a crede, că nemulțămirea noastră își are fântâna în pretensiuni nejuste, esagerate, contrarie legilor și interesului patriei — bine priceput.

Ne vom ocupa de cestiunea culturală din patria noastră.

Și pe terenul acesteia trebue sě facem deosebire între fasele vieții noastre constituționale din ultimele două decenii. Și aici formează acestea două decenii, două perioade, cari difer foarte esențial unul de altul. Periodul prim — anii dela 1868 — 1874 — l'am putè numì era Deakiană, când în fruntea națiunei maghiare sta *„înțeleptul patriei"* Francisc Deák, care propoveduia conaționalilor sěi: frățietate sinceră cu națiunile conlocuitoare, loiala respectare și cruțare a drepturilor și intereselor sacrosancte ale acestora. Alăturea cu Francisc Deák conducea destinul cultural al patriei înțeleptul br. Eötvös, care scrisese pre drapelul sěu: Cultură adevěrată! provină ea de ori-și unde. Periodul al doilea — fiind *„nomina odiosa"* — îl vom distinge numai după timp: era nouă, dela 1875 încoace. Caracteristica lui zace în devisa, carea astăḑi se esprimă în toate foile maghiare: Zdrobirea naționalităților; apoi în doctrinele speciale propagate tot de acelea foi, d. e.: „Românii sûnt „un element distrugětoriu pentru statul maghiar „și sûnt periculoși, pentru că sûnt numěroși, așa „dară, în contra acestui element sûnt justificate „ori-ce měsuri, cari tot odată sûnt folositoare pen„tru elementul maghiar", aceste le-a propoveduit lumei chiar și ministrul de astăḑi, br. Kemény. În special pe terenul cultural era nouă a scris pe drapelul sěu: Cultura nu e scop; ea e mijloc — spre sugrumarea naționalităților. „Politica mea este, *ca țeara sě fie bogată, cultă și maghiară. Ca sě putem ajunge cele două dintâiu, e neapěrat de lipsă a promova cea din urmă cu ori ce mijloace legale, căci fără aceasta nu ne putem închipuì statul nostru inde-* [illegible] alegerea sa de *civis trenciensis.*

Principiile și doctrinele ambelor perioade se oglindesc fidel în legislațiunile acestora, și nimic nu poate precisa mai chiar situațiunea, în care ne vedem împinși prin acele (principii și doctrine) decât „měsurile justificate", ce s'au luat spre „zdrobirea noastră, „și cari tot odată sûnt folositoare pentru elementul maghiar".

Pe când legile de învěțământ din era Deakiană conțin pentru toate naționalitățile dreptul absolut de a-și înființa și conduce în spiritul lor genetic ori-ce institute de cultură intelectuală, și obligă pe stat; „a îngrigì ca sudiții de ori-ce naționalitate sě se poată cultiva în limba lor maternă (Art. 44 din 1868, §. 17) — pe atunci era nouě pe unde poate închide scoalele române, ear' unde nu le poate închide, le preface în scoale maghiare sau maghiarisătoare.

Pe când legea despre învěțământul public din scoalele populare (Art. XXXVIII din anul 1868) concede bisericelor recunoscute de autonome a-și regula, administra și conduce ele independent prin factorii sěi scoalele sale și reservă statului numai dreptul de suprema inspecțiune (főfelügyelet §. 14) precis definiat; pe atunci legile relative la învěțământ din era nouă conced organelor guvernului un drept foarte larg, aproape nelimitat, de ingerință în regularea, administrarea și conducerea afacerilor scolare ale confesiunilor. Astfel art. XXXVIII din 1868 prescrie numai, ca în scoalele populare confesionali sě se propună cutari objecte neîncungiurat de lipsă pentru cultura intelectuală și morală a populațiunei (§. 11 pt. 3.), și lasă toate ulterioarele disposițiuni în acest merit la competența bisericilor autonome (§. 11)!

Față de aceasta legea din era nouă despre autoritățile scolare (Art. XXVIII din 1876) dă organelor guvernului dreptul de a supraveghia (felügyel), în ce estensiune se propun în scoalele populari confesionali singuraticele objecte (§. 5, pct. 3, lit. b) și din ce manuale (ibid. lit. a); ear' art. de lege XVIII din anul 1879 impune scoalelor populare limba maghiară, ca object obligat de învěțământ și dă organelor guvernului dreptul de controlă (ellenőrzi §. 6) în privința acestuia.

În special prescrie această lege, că în comunele cu locuitori maghiari și nemaghiari sě se aplice deja de acum numai atari învěțători, cari sûnt capabili a propune limba maghiară (§. 3 alinia ultimă), Nr. 17284 de sigur [illegible] ddt 29 Iunie 1879, astfeliu: că respectivul trebue sě fie capabil a *propune ungurescе* (magyarul tud és e nyelven tanitani is képes § 9 alinia 2; kik magyar nyelven beszélni, irni és tanitani tudnak §. 18 al. 2.)

Tot această lege autorisează pe ministrul de instrucțiune publică a regula dînsul prin ordinațiune instrucțiunea în limba maghiară în scoalele comunale (külön rendeletben szabályozza §. 4) fiind ordinațiunea dênsului în ce privesce numěrul pe septěmână a oarelor de propunere de a se considera (szem előtt tartani) și la compunerea planului de învěțământ pentru scoalele (nemaghiare) confesionale. Prin ordinațiunea sa mai sus citată dl ministru a și esmis un „plan de învěțământ pentru scoalele populari nemaghiare", în care la scoalele cu un învěțătoriu prescrie pentru limba ma-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

— Păzește-te de suprindere. De asta mě tem eu; eu nu mai pot sta pe loc! De când mi-ai spus de un copil, răpit în secret dela danneman... de un copil cu degetele făcute ca ale dtale...

— A! ḑise Cristian, poate că am visat de toate aceste și sě le lăsăm. Eu věd pe bietele mele marionete în fundul cutiei lor; am sě le fac sě vorbească pentru ultima sau penultima dată, căci aceasta este lucrul cel mai real și cu minte din reflecsiunile mele de astăḑi, domnule Goefle. Eu părăsesc buffoneriile și iau ciocanul minorului, sěcurea lucrătorului sau biciul de călětorie a țěranului strein. De toate celelalte rîd! Ce-mi pasă, dacă sûnt fiiul unei silfe amabile sau a unui iarl blăstěmat! Eu am sě fiu fiiul lucrărilor mele și n'am sě-mi frământ creerii pentru un resultat așa simplu și așa logic.

— Bine, Cristiane, bine! esclamá dl Goefle. Îmi place a te auḑì vorbind așa; dară, eu am ideea mea: eu o păstrez, eu o esaminez, eu o nutresc.. și acuma am sě-i dau aer proaspět. Se poate că ideea aceasta este absurdă; mě duc la Stenson am sě i storc secretul; de astă-dată sciu, cum am sě-l prind. Cel mult într'un ceas m'am reîntors și apoi mergem împreună la castel. Am sě observez pe baronul, am sě mě duc la el, sě aflu ce vrea dela mine. El se crede viclean: eu am sě fiu mai viclean decât el. Așa este, curagiu! La revedere, Cristiane. — Aid, Nils, luminează-mi. — A! veḑi Cristiane, eacă jupânul Puffo, precum mi se pare.

Dl. Goefle se întâlnì în adevěr cu Puffo.

— Ce, tu ești! ḑise Cristian către servitorul sěu. Te simți mai bine astăḑi?

— Mě simt foarte bine, stăpâne rěspunse Livornezul în ton mai dur decât de obiceiu.

— Ei, apoi la lucru, băiete! noi n'avem o minută de perdut. Avem sě jucăm Nunta Nebuniei, piesa, ce o scii mai bine, ce o scii de rost; tu n'ai nevoie de repetiție.

— Nu, dacă nu vei face prea multe înoiri.

— De asta n'ai sě te îngrigesci; eu am sě mě țiu de replice, fii liniscit. Du-te în grabă cu măgarul și cu bagagiul la castelul nou: pune teatrul în picioare și așeaḑă decorațiile. Stăi, am ales: ia pachetul acesta; eu îmbrac persoanele și viu îndată. Dacă va fi de lipsă sě cetim piesa, avem acolo timp. Tu scii, că publicului ales îi trebue un sfert de ceas până se așeaḑă și se liniscește.

Puffo făcu câți-va pași sě iasă apoi se oprì ezitând. Iohan, ținêndu-l prins fără voia sa în Stollborg, îl întărîtase prin vorbele sale în contra stăpânului sěu și Puffo se grăbì a începe gâlceavă cu dênsul; dară el îl scia îndemânatec și resolut și se poate că, într'un unghiu foarte neesplorat a sufletului sěu dur și corupt, se mai afla un simțemênt de afecțiune involuntară pentru Cristian. El totuși prinse curagiu.

— Eu mai am ceva, stăpâne Cristiano, ḑise el; ași vrea sě sciu, ce prost ți-a ajutat asară la marionete?

— A! A! asta te neodihnesce? Eu credeam că tu nici idee n'ai că, asară a fost o representație?

— Eu sciu, că a fost una și că eu n'am ajutat!

— Și scii bine aceasta?

— Eu am fost cam beat, ḑise Puffo ridicându-și glasul, o mărturisesc; dară astăḑi mi s'a spus adevěrul, și eu îl sciu.

— Adevěrul! ḑise Cristian riḑênd; nu ți s'a spus că eu l'am ascuns de Escelenția Voastră? Eu n'am avut onoarea a te vedè astăḑi și de o ași fi avut, n'am sě-ți dau samă...

— Eu vreau sě sciu, cine a cutezat sě se atingă de marionetele mele?

— Marionetele dtale? îți uiți că marionetele sûnt ale mele; ele îți vor spune; întreabă-le.

— Eu n'am nevoie a le întreba, ca sě sciu că un individ și-a permis a mě înlocuì și a căpăta doară salarul în locul meu.

ghiară șeptespreḑece din 32 de oare pe sĕptĕmână, ear pentru gramatica limbei materne (id. e. române) *douĕ* oare; la cele cu doi învĕţători prescrie pentru limba maghiară *29* din 56 (pentru gr. limb. materne *5*); la trei învĕţători prescrie pentru limba maghiară 36 din 78 (limba maternă 7) etc., — și a îndatorit pe inspectorii reg. comitatensi de scoale de a ordona (elrendelni) ca mai ales limba maghiară sĕ se propună cel puţin în numĕrul de oare acolo prescris (*különösön a* magyar nyelvet tanitsák legalább is az abban (tantervben) kiszabott orákon §. 11 l. c.)

Legea despre scoalele medii (Art. XXX din 1883) va fi încă proaspetă în memoria on. cetitori. Cine nu cunoasce spiritul și scopul ei?

Astfel sûnt legile erei nouĕ, și astfeliu de instrucţiuni se dau spre esecutarea lor. Cum se îndeplinesce apoi aceasta din partea „celor mai micĭ" — o sciu onoraţii nostri cetitori din casuri speciale amintite în acest ḑiariu. Auḑim, că unele autorităţi comitatense au mers așa departe, încât pretind ca actele referitoare la alegerile de învĕţători dimpreună cu documentele acestora sĕ se subscearnă lor înainte de întărire din partea autorităţii supreme eclesiastice, și că amenință la casul contrariu cu destituirea prin brachiu a învĕţătorilor.

Auḑim mai departe, că în timpul din urmă s'au aflat inspectori regesci comitatensi de scoale, cari umblă din sat în sat și promit învĕţătorilor dela scoalele române confesionale remuneraţiuni în bani, dacă vor retrage oarele prescrise pentru alte doctrine și le vor folosì spre propunerea limbei maghiare —! Unde trebue argumente mai clari în aceea privinţă, că scopul propriu al erei nouĕ nu e cultura, ci slăbirea elementului român? și cine mai poate dubita, că „fiind în contra noastră justificate ori-ce mijloace" după doctrina dlui Kemény, avem a ne aștepta la acea, ca sĕ fim proscriși în patria noastră?

Judece faţă de atari fapte ori-ce om nepreocupat: cine e elemetul distrugĕtoriu în stat?

Revista politică.

Sibiiu, în 19 Octomvre.

Comisiile delegaţiunilor prelucră materialul pentru ședinţele publice. În comisia pentru esterne a delegaţiunilor austriace ministrul de esterne Kálnoky la întrebarea lui *Clam* Martinic a rĕspuns, că raporturile monarchiei stau bine cu toate statele [illegible] asupra Rusiei, la adrésa căreia în comisia delegaţiunei ungare a ḑis, că la cas de un atac, nu ne va afla singuri, și a accentuat că și cu Russia stăm foarte bine. În Rusia încă simt oamenii necesitatea păcei, și aceasta nu numai guvernul, ci și populaţiunea întreagă. Ce privesce referinţele cu Germania ministrul accentuează, că ele sûnt asigurate, căci ele nu se basează numai pe înţelegerea fără reservă a guvernelor, ci tot odată au intrat și în consciinţa popoarelor din ambele imperii.

Camera română s'a întrunit Sâmbăta trecută și s'a ocupat cu verificarea alegerilor. Ședinţa procsimă a fost anunţată pe Luni.

În Bulgaria se întêmplă lucruri neașteptate. Se vede, că influenţa Rusiei scade pe ḑi ce merge, cel puţin lucrurile întêmplate de curênd acolo ne fac sĕ credem aceasta.

Generalul rus în armata bulgară Lessovay, și căpitanul Polsikof fură rechemaţi de catră ţarul Rusiei și ei porniră fără a avisa pe principele Alecsandru. Această mĕsură a produs mare turburare în Bulgaria. Guvernul bulgar a rechemat în patrie pe toţi oficerii bulgari, cari se află în Rusia prin scoli militare și pe la regimente.

Principele a chiemat la sine pe toţi oficerii ruși, care fac parte din suita sa militară și le a mulţămit de servicii. Totodată a provocat pre colonelul Redigher, gerant al ministrului de resboiu, sĕ-și dea dimisia. Acesta n'a voit sĕ se supună ordinului principelui sub cuvêntul, că pentru el e decisiv numai ordinul ţarului. În urma acesteia principele l'a destituit și i-a intimat ordinul de a părăsì ministeriul, căci altcum 'l va aresta și trimite la frontieră.

Acestea au produs mare mișcare în toată Europa.

Ḑiarele din Berlin nu sûnt de acord în apreţiări. Pre când guvernamentalul „Nord d. Allg. Zeitung" reproabă pașii principelui, care prin provocarea bruscă făcută ţarului poate escita represii din partea acestuia, pe atunci „Nationalzeitung" laudă ţinuta principelui, căci ea dovedesce emancipare de sub influinţa rusească.

Ḑiarele dela noi încă sûnt încântate de cele petrecute în Bulgaria. „Pester Lloyd" se bucură de această întêmplare. Deducţiunile ei culminează în temerea, că deși Bulgariei i-a succes a alunga pe oficerii ruși, nu i va succede a alunga intrigele rusesci. El voiesce nici mai mult nici mai puţin ca isgonirea Rusiei din peninsula balcanică: „*Între noi și teritoriul puterei rusesci nu esistă zonă neutrală. Cu privire la aceasta monarchia nu poate ceda nici cât e negru sub unghie, chiar când ar sta în faţa Rusiei numai cu puterea sa proprie. Declaraţiile din ḑilele din urmă în delegaţiunile ungare însĕ cuprind în sine chizeșia, că în păstrarea păcei europene monarchia nu este isolată numai de sine, de unde inevitabila datorinţă, că monarchia trebue sĕ și întoarcă toată atenţiunea spre Orient.*

Limbagiul acesta este destul de categoric. Numai puţin categoric este și „Pesti Napló."

Terenul perdut de Rusia în Orient îl ocupă acum Austro Ungaria. „Dunărea e a noastră, în porturile dunărene bulgare noi avem interese mai multe. Nu voim ocupaţiuni, dorim sincer libertatea Bulgariei, nu ca muscanii. De bună seamă și Bulgaria va urma Serbiei și Valachiei (Olahországnak).

[illegible] „Pesti Napló".

E curios a vedè acum un ḑiariu, care pretinde, a fi serios, vorbind de dragostea pentru libertatea Bulgariei, dragoste afectată și faţă cu România, după ce în rêndurile de mai sus tot din dragostea pentru aceste ţĕri Dunărene esclamă cu emfasă: *Dunărea e a noastră*".

Despre raporturile dintre Bulgaria și Rusia, eată cum scrie și ḑiarul din Bucuresci: „Telegraful"

Lucrurile nu merg tocmai bine în Bulgaria; ba am putè ḑice chiar, că ele merg rĕu. Încurcăturile, ce Rusia voesce a crea pe fie-care ḑi principelui Alecsandru, dovedesc că ea este nemulţămită de dînsul. Și această nemulţămire nu a putut sĕ fie provocată de alt-ceva, decât de faptul că principele Alecsandru s'a scuturat de jugul dictatorial al generalilor ruși.

Învrĕșbirea dintre Rusia și Bulgaria are o mare însemnătate, ori din care punct de vedere am lua-o. Până acì Rusia credea, că are în principatul bulgar o avan-gardă, cu care sĕ'și poată reîncepe campania sa de cucerire în Orient. Se vede însĕ, că Germania și Austria au sciut sĕ arete principelui Alecsandru adevĕratele intenţiuni ale guvernului din Petersburg și sĕ'l facă a renunţa la o protecţiune, ale cărei bine faceri principatul bulgar nu le a cunoscut încă de aproape patru ani de ḑile, de când esistă. În schimb însĕ a avut ocasiunea sĕ cunoască, până unde poate merge despotismul rus. Lucrurile însĕ s'au încurcat și mai mult prin mĕsura luată de principele Alexandru de a congedia din armata bulgară pe oficerii ruși și de a rechema pe oficerii bulgari, cari se află în Rusia, fie în serviciul militar, fie prin scoale. Masca a căḑut de tot. Ostilitate pe faţă contra Rusiei, care după ce a pierdut acum un an pe Serbia, pierde în anul acesta și pe Bulgaria. Aceste douĕ lovituri, pe care monarchiele aliate din centrul Europei le-au dat într'un chip indirect colosului dela nord, dovedesc că Germania este hotărîtă cu ori-ce preţ a nu lăsa pe Austria în prada panslavismului, Ori-ce s'ar mai ḑice, este netăgăduit lucru, că Rusia a fost pusă astăḑi în respect de marele cancelariu și simte pe fie-care ḑi fugindu-i de sub picioare un tĕrêm, pe care 'l credea câștigat.

Serbia, Bulgaria și în cele din urmă și Turcia i-au scăpat pe rând pe rând din ghiare cu toată dibăcia cu care părea până la o vreme că a sciut sĕ-și întindă mrejile sale. Nu mai vorbim despre noi, faţă cu care a sciut sĕ-și plătească recunoscinţa luându-ne Basarabia. Afară de acestea nicì în întru nu-i merge Rusiei tocmai neted. Nihilismul a scos din nou capul și luptă mereu spre a dobândi acele libertăţi pentru care au murit atâţa tineri, pe când alţii zac prin temniţi sau prin pustietăţile Siberiei.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

De sub goronul lui Horea, 12/24 Oct. 1883. Onorată Redacţiune! Aţi binevoit a lua notiţă în nr. 118 al „Tel, Rom." despre moartea neașteptată, a fostului deputat dietal: Sigismund Borlea, bărbat destul de stimat și cunoscut, nu numai la poporul nostru românesc din Ungaria și Transilvania, ca un anteluptătoriu pentru câștigarea drepturilor politice — ci și la regimul și poporul maghiar, căruia în dieta ţĕrei de multe ori i-a spus pĕcatele și rĕtăcirea, în carea se află faţă de români.

De vre-o 3 ani Borlea a trăit retras, în locuinţa din Baia de Criș, și amăgit în sufletul sĕu pentru tractarea vitregă a poporului român, din partea șovinistilor Unguri, nici nu mai lua parte la afacerile publice. Un fel de pesimism îl cuprinsese. Și nici nu e mirare a fi cineva pesimist, când vede adese luptele cele mai drepte perdute.

În 23 Octomvre a. c. a fost înmormêntarea lui Borlea. Poporul Zarandean a alergat din toate părţile spre a-i da ultimul tribut de recunoscinţă.

Pe la oarele 3 postmeridiane peste 1000 de oameni, bărbaţi, femei, inteliginţă și popor s'a adunat la locuinţa defunctului. Amici și cunoscuţi de

---

— Când a fost asta? fost-ai dta asară în stare a ḑice o vorbă?

— Ar fi trebuit sĕ cerci sau sĕ mĕ însciinţezi.

— Este o lipsă de consideraţie, o mărturisesc, rĕspunse Cristian cu nerăbdare; dară eu am făcut aceasta, ca sĕ resist ispitei a te înfrunta cum meriţi pentru beţia dtale.

— Sĕ mĕ înfrunţi! esclamà Puffo, înaintând spre el cu aer ameninţător. Așteaptă numai! Na!

Și în același moment el repeḑì spre capul stăpênului sĕu o marionetă în formă de măciucă. Arma era comică, însĕ nu mai puţin periculoasă; capul lui burattino era din lemn foarte vêrtos, ca sĕ resiste bătăilor de pe scenă. Ţinênd figura de haine și făcêndu-o sĕ sboare ca o îmblăcie, Puffo, în mănia sa, putea și voia poate sĕ spargă craniul protivnicului sĕu. Cristian prinse marioneta în sbor și, cu cealaltă mână prinse pe Puffo de gât și îl trântì la pământ.

— Beţivule blăstemat, îi ḑise el ţinêndu-l sub genunchi, tu ai merita o bătaie bună; dară îmi este scârbă sĕ te bat. Du-te, eu nu mai am nevoie de tine și sĕ nu mai aud nici când ceva despre tine. Eu ţi-am plătit sĕptĕmâna dinainte și n'ai sĕ capeţi nimic, dară, de cumva ţi-ai beut deja paralele am sĕ-ţi mai dau ceva, ca sĕ poţi merge până la Stockholm. Scoalăte și nu te încerca la ceva rĕu, sau te sugrum.

Puffo, muiat încâtva, se sculà în tăcere. El nu era natură de ucigaș. El era umilit și posomorît. Poate că simţea nedreptul sĕu; însĕ el totuși avea o preocupaţiune, ce uimì pe Cristian: el adunà vre o câteva piese de aur, ce tocmai îi căḑură din șerpar și se împrăștiară pe podile.

— Ce-i asta? ḑise Cristian prinḑêndu-l de braţ. Bani furaţi?

— Ba nu! esclamà Livornezul ridicând mâna cu un gest eroic și tot-o-dată burlesc, eu n'am furat aici nimic! Banii aceștia sûnt ai mei, i-am căpătat!

— I-am căpătat, fiind că cineva a vrut sĕ mi 'i dea. Aceasta nu privesce pe nimenea.

— Cine ţi i-a dat? Nu doară...

Cristian se oprì, ţinêndu-se a trada bănuelile ce era mai cu minte a le ascunde.

— Du-te, ḑise el, dute în grabă; căci, decumva aflu, că tu ești ceva mai rĕu decât un beţiv, te omor pe loc. Du-te și sĕ nu te mai vĕd, sau vai de tine!

Puffo, înspăimêntat, se retrase îngrabă. Cristian, ca sĕ-l ţină la o distanţă oare-care, puse mâna pe latul cuţit norvegian al maiorului. Aspectul acestei arme teribile ajunse a înspăimênta pe ţiganul, ce se temea sĕ nu-i ea Cristian aurul sĕu, ca sĕ cerce după izvorul acestei bogăţii neesplicate.

Livornezul ieșì foarte nehotărât din pavilon.

Iohan, esagerând une-ori în mod arbitrar intenţiunile secrete ale baronului, nu-i dase banii tocmai, ca sĕ facă ceea ce Puffo numia în stilul sĕu nu fără teamă, o festă rea, ci ca sĕ-l hotărască a se ţinè la o parte, când stăpânul sĕu ar fi provocat și tras într'o gâlceavă oare care. Iohan îl spionase, el aflase prin el, că Cristian este iute și curagios. El îi dase sĕ priceapă, fără a compromite pe baron, că Cristian a displăcut în castel unei persoane foarte puternice și că a găsit în el un spion francez, o persoană periculoasă și a. d. Puffo n'a înţeles minciuna aceasta, fiindcă nu era îndestul de grosolană pentru el. Ceea ce Puffo a înţeles, era aurul din buzunarul sĕu. Inteligenţa sa se ridicase până la conclusiunea următoare: „Dacă mi se plătesce, ca sĕ nu fac nimic, mi se va plătì cu mult mai bine, pentru ca sĕ fac ceva". El se hotărì dară a face ceva: el credea a găsì pe Cristian fără arme și fără neîncredere: curagiul îi lipsise și încâtva și scelerimea. Cristian era așa de bun, încât tremura mâna miserabilului: acuma, fiind învins și umilit, ce avea sĕ facă?

Pre când Puffo făcea reflecsiunile aceste, încât era capabil a le face, Cristian emoţionat și obosit mai mult în privinţa morală decât în cea fisică, se așeḑase pe geamantanul sĕu, adêncit în visuri melancolice.

— Tristă viaţă! își ḑise el, privind mașinalmente spre marioneta întinsă pe podile, ce tocmai ai defunctului au venit din depărtare spre a-i ḑice cel din urmă „adio“. Ne-a surprins mult vĕḑênd în giurul sicriului, şi o mulţime de maghiari, şi încă chiar şi pe inimicii de moarte ai repausatului. Se vede, că moartea complanează divergenţele.

Serviţiul funebral l'au îndeplinit 15 parochi, îmbrăcaţi în ornatele bisericesci, în frunte cu administratorul ppresbiter Georgiu Părău.

Pe la oarele 4 p. m. carul funebral, cu remăşiţele pământesci ale defunctului, a plecat către cimiteriul bisericei din Cebea. În giurul sicriului erau 14 indiviḑi purtând lumini mari de ceară; ear înaintea acestora — pe de laturi la 20 inşi purtau torţe. În frunte erau 12 studenţi dela gimnasiul din Brad, cari au cântat funebraliele.

Acestora urma preoţimea. În urma sicriului venia, vĕduva socie, fiica defunctului, cu fiitoriul ginere Dr. Magdu, şi o mulţime de inteligenţă şi popor.*) Ajuns întreg conductul la biserica din Cebea, sub goronul lui Horea, s'a finit serviciul de înmormêntare îndatinat.

Părintele administrator, Georgiu Părău ţinu cuvêntarea ocasională. Dênsul în liniamente generale a descris perderea, ce a îndurat poporul român, prin mutarea la cele eterne a dibaciului luptătoriu Borlea.

De asupra mormêntului, carele este săpat lângă al nemuritoriului martir: Avram Iancu, a rostit o vorbire advocatul Petru Truţa din Baia de Criş. 'Mi permit a vĕ comunica cuprinsul acelei vorbiri rugându-vĕ a o publica — dacă e posibil. — Eată cuprinsul:

„Veniţi gentili fraţi în doliu, spre a aduce omagiele recunoscinţei asupra osĕmintelor reci, astrucate în acest sicriu; căci ele sûnt rĕmăşiţele şi preţioasele umbre ale bărbatului preameritat, sdruncinat în luptă pentru independenţa, libertatea şi egala îndreptăţire a poporului nostru românesc.

„Dar ce lauri de recunoscinţă!? Atunci, când la timpul cuvenit devotamentul sĕu ne a chemat spre a ne împlinì o scumpă detorinţă către scumpa noastră naţiune, şi spre a ne întinde simbolul nostru de recunoscinţă; ne-am uitat de noi inşine, de demnitatea naţională pentru care el totdeauna s'a luptat; şi meritele lui nu le-am sciut apreţuì!**) Dar sĕ nu mai reamintesc!

„În acest moment stăm uimiţi cu inimile întristate înaintea acestui cosciug, şi pentru ce? mĕ veţi întreba. Pentru că el conţine, şi ne a răpit pre premergĕtoriul şi unul dintre cei mai bravi eroi în luptă pentru drepturile poporului sĕu, şi unde sĕ aflăm basa acestor omagie de recunoscinţă? Nicăiri decât în fapte împlinite. Istoria poporului românesc 'şi va imfrumseţa paginile cu faptele unui Sigismund Borlea în luptă politică pentru fericirea poporului românesc.

„Sûntem convinşi şi istoria ne va învĕţa pre noi şi pe următorii nostri şi ne va da doveḑi destul de clare despre simţiul de credinţă neclătită, despre devotamentul acestui bărbat pentru binele şi fericirea poporului sĕu.

„Nu de mult 'l vĕḑurăm pe el în funcţiunea de protonotar al fostului comitat Zarand, în care calitate în timp de 14 ani cu tot deadinsul şi cu toată nisuinţa era pentru organisarea acestui district corespunḑĕtoriu spiritului têmpului şi cu considerare deosebită la imbunătăţirea stărei materiale şi spirituale a acestui popor.

„Nu de mult 'l vĕḑurăm ca representant în camera representantivă, luptându-se fără sfială şi fără oboseală pentru principiele salutari: libertate, egalitate, frăţietate şi pentru drepturile naţionali ale poporului sĕu.

Nu de mult 'l vĕḑurăm pre el în representaţiunele bisericesci, scolari, şi comitatense, luptându-se cu spada a mână pentru constituţiunea bisericei noatre naţionali, pentru ridicarea şi promovarea causei scolari între popor — şi pentru organisarea administraţiunei pre basele legali şi de drept.

„În toate aceste lupte spada lui a fost cea mai onorifică şi virtuoasă, respectată şi recunoscută chiar şi de inimici: — era spada dreptului şi a dreptăţei, spada unui caracter firm devotat patriei şi poporului românesc.

„Şi în urma atâtor lupte continue, eată resplata destinată, de mult secreta creaţiune! El astăḑi cu inima frântă întră în recele mormênt, fără respiraţiune şi fără ca oare când sĕ se poată bucura de fruptele neîntreruptelor sale lupte pentru patrie, naţiune şi poporul românesc.

„Sigismund Borlea, bravul anteluptătoriu aḑi nu mai este; O! dar ne remâne numele de o pie memorie pentru eterna istorie a poporului sĕu românesc, eară faptele lui ne vor servì de esemple vii, de virtute naţională, pentru noi toţi, cari vom avè a-l urma.

„Fie dar, ca memoria şi faptele demnului bărbat, Sigismund Borlea, sĕ ne servească de îndemn a ne întărì spiritele şi credinţa în luptă pentru fericirea patriei şi a neamului nostru românesc.

„Ear tu, spirite fericit, care după vieaţa ta decorată cu laurii recunoscinţei ne-ai lăsat în lacrămi de durere, treci cu omagiele noastre de recunoscinţă la viaţa cea eternă, unde vei întêmpina umbrele confraţilor tĕi: Stefan, Michaiu Vodă, şi a unui Iancu — du-le şi lor voicasa scire, că poporul, pentru care voi v'aţi luptat cu devotament, în mijlocul luptelor pentru esistenţa naţională, încă mai viează.

Odichnesce în pace! căci noi cu repeţirea numelui tĕu cu pietate, vom ruga preatot Puternicul, a'ţi face odichnă eternă! *Corespondentul.*

Varietăţi.

* *(Personalia.)* Escelenţia Sa P. Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul cu trenul de Marţi la 2 oare s'a re'ntors în mijlocul nostru.

* (Himen). Dumineca în 16 a lunei curente ş'a serbat cununia sa Dl Adam Groza cleric absolut cu dşoara Maria Popovici în comuna Ocolişul mare.

* (Concert) se va arangia din partea reuniunei de lectură română din Timişoara pentru scopuri culturale în 10 Noemvre st. n. 1883 în sal'a dela bereria (Fabrikshof.)

Programa Concertului.

Câteva cuvinte de deschidere rostite prin preşedintele reuniunei.

1. *„Moara dintre stânci“*, (Die Felsenmühle,) uvertură de C. G. Reissiger, pentru piano cu 4 mâni, esecutată de doamna *Opriş* şi domnişoara *Jurma.*

2. Aria din Opera *„un ballo in maschera“*, cântată de domnul *N. Popoviciu.*

3. *Sonata.* Op. 9 de Alesandru de Mocsonyi, Andante, Scherzo, esecutată pe piano şi violină de domnii *C. Gaszner* şi *M. J. Novácek.*

4. *a)* *„Nu eşti iubit“*, de J. Vasilescu *b)* *„Dorul“* de Chiricescu· *c)* *„Változatok“*, de Andreiu Kovács, cântate de *Miscovits Ferenczy.*

5. *„Luntraşul“*, de Schiepek, cor de dame şi bărb.

1. *„Marche solennelle,“* pentru piano şi harmonium, de E. Ketterer, esecutată de doamna *Páldi* şi domnul *Kármász.*

2. Aria din opera *„il barbiere di Seviglia“*, de Rossini, cântată de doamna *Miskovits Ferenczy“*.

3. *„Illustraţiune romană,“* după teme naţionale compusă pentru ocasiunea aceasta de Ch. R. Kárász, esecutată pe piano de doamna *Opriş.*

4. *a)* *„Codru verde,“* *b)* *„Sequidilla,“* de G. Dima, *c)* *„Dor de rĕsbunare“* dn G. Cavadia, cântate de domnul *N. Popoviciu.*

5. *„B-dur Trio,“* pentru piano, violina şi celo, de A. Rubinstein, esecutat de domnii *Ç. Gasener, M. J. Novácek* şi *E. Gerger.*

6. *„Sinaia.“* horă de Ventura şi Porumbescu, cor de dame şi bărbaţi.

După concert va urma joc.

* (Un nou fel de duel american.) Aşa e lumea. De se gâcesce ceva nou în felul sĕu, ceva nou estravagant, apoi oamenii 's dedaţi a'l porecli „american“. Aşa şi cu feliul ăsta de duel, despre care poate că chiar americanii nu sciu nimic. Eată regulele duelului: se pregătesc douĕ ţigări, dintre cari una curat de tutun, ear cealaltă se înfundă cu dinamit. Duelanţii trag căte una dintre ţigări şi fumează. Pe care'l ajunge apoi soartea cu ţigara de dinamit — i sare capu în aer.

* (Un virtuos de şach.) D. Blackburne, vestitul invingĕtor de şah dela Londra, a jucat în ḑilele aceste în City Schach-Club 21 partie de şah, fiind cu ochii legaţi; şi a căşcigat 19, ear 2 le-a făcut remis. Desteritatea aceasta şi siguranţa memoriei, despre care dovedesce faptul acesta ne mai pomenit, produseră o admiraţiune generală.

* (Pesta bovină.) În comuna Rediu şi Paltiniş din judeţul Dorohoi s'a ivit — precum ne anunţă jurnalele din România — pesta bovină. S'au luat mĕsurile necesare din partea forurilor militare respective spre împedecarea estinderei acestei epidemii. — despre care se ḑice, că s'ar fi importat din Basarabia.

Posta Redacţiunei.

Domnului I. P. in B. Interesarea Dtale pentru scoală ţi servesce spre onoare. Vom face intrebuinţare de cele arătate de dta la locurile competente.

Loterie.

Mercuri 31 Octomvre n. 1883.

Sibiiu: **83 58 81 72 32**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 30 Octomvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.60	119.—
Renta de aur ung. de 4%	87.05	86.50
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.55	9.52
London (pe poliţa de trei luni)	120 05	119.95

---

*) Sicriul era acoperit de cununi, între care voiu amintì, cea cu inscripţiunea: „Lui Sigismund Borlea, Românii Zarandeni“ şi cea cu inscripţiunea: Lui Sigismund Borlea, amicii din Deva“.

**) Alusiune la alegerea de deputat dietal în 1881, când Borlea a căḑut fiind corupţi vre o 7 preoţi, câţiva notari, şi alegĕtori, cari votară pentru ungur.

era sĕ-i spargă craniul. Tristă societate cu oameni fără crescere! şi totuşi acuma, ca nici când, am sĕ sĕ mĕ dedau la aceste: de oarece voiesc sĕ întru în ultimele clase a poporului, din care, pe semne, am ieşit, înzadar m'am încercat a mĕ despărţi de el, de bună seamă voiu fi adeseori silit a-mi apăra dreptul prin forţa pumnalului, în contra cutăror nature grosolane, ce nu se pot convinge prin blândeţă şi prin simţĕmênt. O Jean-Jacques! prevĕḑuta-i tu aceasta pentru Emil al tĕu? Nu, fără îndoială, şi totuşi au năvălit cu petre asupra ta şi te-au scos din modesta ta căscioară, te-au silit sĕ părăsesci viaţa dela ţeară, pentru că nai sciut sĕ însufli frică acelora, ce nu te au înţeles!

„Ei bine, cine eşti tu, tu care era sĕ mĕ uciḑi? ḑise Cristian vorbind tare de astădată, ca sĕ-şi dea avênt, şi ridicând marioneta, ce zăcea cu faţa la pămênt. O, Joe, tu eşti sêrmanul, dragul meu Stentarello! tu, favoritul meu, protegeatul meu, servitorul meu cel mai bun! tu, cel mai bătrên din trupa mea tu cel perdut în Paris şi găsit aşa miraculos pe cărările Boemiei! Nu, nu se poate, tu nu mi-ai fi făcut nici un rĕu, mai curênd te ai fi întors către ucigaşi. Tu eşti mai bun decât mulţi din marile aceste marionete proaste şi rele, ce pretind a aparţinè speciei omenesci şi a căror inimă e mai tare decât capul. Vino, sêrmane şi iubite amice, vino, sĕ-ţi puiu un guler alb şi sĕ-ţi periu hainele tale acoperite de colb. Eu îţi jur, că pe tine n'am sĕ te părăsesc!... Tu ai sĕ călătoresci împreună cu mine în taină, ca sĕ nu faci sĕ ridă oamenii cei serioşi şi îţi va fi urît când nu vei mai vedè luminările lampei, noi avem sĕ povestim împreună; eu am sĕ încredinţez suferinţele mele, drăgălaşul tĕu surís şi ochii tĕi sclipitori îmi vor aminti nebuniile trecutucutului meu. . şi visurile de amor, încolţite şi dispărute în ḑidurile întunecoase din Stollborg!

Un rís de copil făcu pe Cristian sĕ se întoarcă: era dl Nils, care întrase pe vêrful degetelor: el săreа de bucurie şi bătea în pălmi la vederea marionetei, ce se mişca ca şi când ar fi vie, între degetele agile ale lui Cristian.

— O! dă mi acest mic bărbat frumos mie! esclamă copilul entusiasmat: dă-mi-l pentru un moment, sĕ mĕ joc cu el!

— Nu se poate, ḑise Cristian grăbindu-se a arangea toaleta lui Stentarello; micul meu băiat nu se joacă decât cu mine şi apoi nici n'are timp. Nu vine dl Goefle?

— O! lasă-mĕ sĕ vĕd toate acestea! replică Nils aruncând transportat o privire zăpăcită în cutia, ce Cristian tocmai o deschise, unde sclipeau pêle-mêle peste olaltă pĕlăriile galonate, săbiile, turbanele cu pene şi coroanele de mărgele a lumei sale în miniatură. Cristian cercă a se scăpa de Nils cu blândeţă: copilul însĕ era aşa lacom în dorinţa sa a pune mâna pe minunile aceste, încât Cristian fu nevoit a i vorbì dur şi a i face ochi mari, ca sĕ-l oprească a năvălì asupra actorilor şi vestmintelor lor. El începu apoi a bufnì şi se puse la masă ḑicênd, că are sĕ se plângă dlui Goefle, că nimenea nu vrea sĕ se joace cu el. Mătuşa sa Gertruda i-a promis, că are sĕ-şi petreacă în călĕtorie, şi el nu-şi petrece nici într'un chip.

— Dară eu rîd de tine, uriciosule! ḑise el către Cristian făcênd grimase; eu sciu face corăbii frumoase de hârtie şi tu n'ai sĕ veḑi, ce am sĕ fac!

— Bine, bine! rĕspunse Cristian, care, socotind la ajutorul dlui Goefle, continuà cu grabă costumarea figurilor sale; fă corăbii, băiete, fă multe şi dă-mi pace.

Tot punênd la pălării şi la mantale pe capetele şi pe umerii micilor sale personage, Cristian privì spre pendulă şi devenì nerăbdător neveḑênd pe dl Goefle venind. El voia sĕ trimită pe Nils în graşd, ca sĕ-l roage sĕ se grăbească; Nils şedea busumflat şi se făcea, că n'aude.

— Numai, işi ḑise Cristian, de am avè timp sĕ cetim piesa!. . . Nu sciu, dacă am în memorie! Am avut atâtea alte grigi astăḑi. . . A! eu am promis maiorului o scenă de vênătoare. . . Unde sĕ o pun? Ori şi unde! O intercalare, luată din scena lui Moron cu ursul, în Princesa de Elvida. Stentarello va fi eroul; el are sĕ fie minunat:. . . el va rîde de oamenii, cari ucid ursul prin rociu. . . ca dl baron! Nu mai de n'ar fi luat Puffo piesa cu sine!. . . I-am dat o a mână!

(Va urma.)

Nr. 236. [587] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa a III Cărpiniş în protopresbiteratul Abrudului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestuia în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu această parochie sûnt:

1. Cuartir în etagiul de sus al scoalei locale.

2. Folosirea cimiteriului, a unei liveḑi de lângă scoală, şi a unui loc de fên din „Valea-Dăroaiei.“

3. Venitul stolar regulat, dela 160 familii, care toate la olaltă, dau un venit anual de 350 fl. care însě cu timp se mai poate urca.

Cei ce doresc a competa la această parochie, au de aşi subscerne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Reg. pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud, 11 Octomvre, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial din Cărpiniş.

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

CONCURS [588] 1—3

Devenind vacante trei ajutoare de câte 40 fl. v. a. pe an, destinate învěţăceilor români, cari se vor aplica la meseriile: de postovar, pălărier, maşinist, argăsitor, clopotar, faur, rotar şi covrigar.

Subscrisul comitet publică următorul concurs:

Suplicele sě se adreseze la subscrisul Comitet până la 1-a Decemvre a. c. prověḑute:

1. Cu estras de botez, din care sě se vadă că suplicantul e român şi posede etatea de 14 ani.

2. Cu atestatul de scoală, din care sě se vadă, că a percurs trei sau patru clase normale.

3. Revers dela părinţii sau dela tutorii copilului, din care sě se vadă că-l lasă sě înveţe cutare meserie.

4. O parie din contractul încheiat cu un Măestru din Braşov, din care sě se vadă că suplicantul e aşezat la una din meseriile de mai sus de cel puţin 15 ḑile.

Braşov 10 Oct. 1883.

Comitetul asociaţiunei pentru spriginirea învěţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, pres. **Dr. I. Bozoceanu**, secr.

Nr. 307. [589] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învěţătoriu la scoala confesională gr. or. din Săsciori se escrie concurs cu termin de 15 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele legate de acest post sûnt:

Salariu anual 300 fl. v. a. cuartir şi lemne.

Doritorii de a îmbrăca acest post au sě'şi subştearnă petiţiunile instruate cu documentele prověḑute în legile în vigoare oficiului protopresbiteral subsemnat până la terminul supranumit.

Sebeş în 18 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr 255 [564] 2—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea următoarelor posturi învěţătoresci în tractul Bistriţei se escrie prin aceasta concurs până la 30 Octobre a. c. st. v. şi anume.

a) în Blaşfalěul inferior cu salariu anual de 100 fl. v. a.

b) în Simotelnic cu salariu anual de 135 de fl. v. a.,

Cererile instruite conform legilor vigente sûnt a se înainta la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

În conţelegere cu comitetele parochiale concerninte.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Borgo-Dioseni, 26 Septemvre 1883

Ioan Buzdug m. p.,
adm ppresb.

Nr. 274. [580] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de capelan în parochia de clasa a III. Sibişani lêngă bětrânul şi neputinciosul paroch se escrie din nou concurs în înţelesul Venerabilului ordin consistorial din 22. Martie 1882 Nr. 727 B. cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu această staţiune capelanală sûnt 200 fl. val. a.

Doritorii de a se aplica la această staţiune au sě'şi subştearnă suplicele instruite cu documente prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Sebeş 1 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial..

CONCURS.

Pentru staţiunea învěţătorească împreunată cu cantoratul din comuna Păucea, protopresbiteratul Têrnavei inferioare, se escrie prin aceasta concurs până în 20 Octomvre st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) Cuartir în casa închiriată pentru scoală.

b) 4 care de lemne, din cari sě se încălḑească şi scoala.

c) Un jugěr de pământ.

d) Dela 80 familii câte o ferdelă de cucuruz à fl.=80 fl.

e) Dela 26 familii cu copii de scoală câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl.

f) Ca cantor dela 26 familii câte o ferdelă de cucuruz à 1 fl.=26 fl., şi

g) Ca cantore terţialitatea din stolă circa 18 fl.

Cucuruzul se va plătì în 2 rate egale şi anume în 1 Februarie şi 15 August st. v.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a se presenta în o Duminecă sau sěrbătoare înainte de alegere spre a cânta în Biserică; ear' petiţiunile instruite conform legilor şi regulamentelor în vigoare a le aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus arětat.

Dela Oficiul protopresbiteral gr. or. al Têrnavei inferioare.

Deag 29 Septemvre 1883.

Daniil de Tamaş m. p.
[563] 3—3 adm. prot.

Nr. 191. [578] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de învěţătoriu la scoala gr. or. din comuna Sebeşul de sus, protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs cu termin până la 25 Octomvre a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post învěţătoresc sûnt.

1. leafa ficsă din lada comunală 140 fl.

2. lemne pentru încălḑit, câte vor fi de lipsă.

3. cuartir liber în edificiul scoalei.

Doritorii de a ocupa această staţiune învěţătorească vor ascerne concursele lor la subscrisul oficiu protopresbiteral al Avrigului până la terminul susindicat instruate cu documentele prescrise în sensul legilor în vigoare.

Avrig, 9 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial gr. or. din Sebeşul de sus.

Oficiul protopresbiteral al tractului Avrig.

Vasiliu Macsim m, p,
adm. prot.

Nr. 212 [579] 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. română din Bodia, de clasa III, protopresbiteratul Unguraşului, în urma decisiunei consistoriale ddto 14 Iulie a. c. Nr. 2294 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele:

1. Casă parochială cu grădina de 1 jugěr.

2. Porţiunea canonică, arětoriu şi fênaţ jug. 15, stângini 115.

3. Ḑilele de lucru, dela toată casa câte una.

4. Venitul stolar îndatinat.

Toate acestea după calculul sinodului parochial, respective al comitetului concernent, aduc un venit de 319 fl. 55 cr. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochie au de aşi subterne suplicele instruate aměsurat regulamentului pentru parochii în terminul pus subscrisului oficiu protopresbiteral, şi concurenţii au voie de a cânta şi predica în intervalul ḑilelor de concurs.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Fŭzes Sânpetru, 11 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Unguraşului.

Petru Roşca m. p.,
protopresbiter.

Nr. 248. [566] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învěţătoresci dela scoala poporală gr. or. din Câmpeni, instituită cu trei învěţători, se deschide concurs pentru toate trei posturile, până la 24 Octomvre a. c. st. v.

Emolumentele sûnt:

câte 300 fl. pentru fie-care învěţătoriu, care se plătesc în rate lunare anticipative, şi câte un orgiu de lemne; directorele va primì încă una remuneraţiune, de 50 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi înstruì cererile, conform legilor din vigoare cu următoarele documente şi anume:

1. că sûnt români de confesiunea gr. or.

2. că au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale.

3. că au absolvat cursul pedagogic ori teologic.

4. că posed atestatul de cualificaţiune prescris de statutul organic.

5. că au pracsă cel puţin de un an, ca învěţătoriu şi în fine,

6. că au esamenul prescris de lege şi din limba maghiară.

Cererile astfel instruite sûnt de a se subscerne subscrisului oficiu protopresbiteral până la terminul mai sus indicat.

Comitetul parochial gr. or. din Câmpeni, din şedinţa ţinută la 7 Octomvre 1883. în conţelegere cu

Ioan Gall m. p.,
protop. ca adm.

Nr. 277 [582] 1—3

EDICT.

Nicolau Ivan din Vulcan, comitatul Braşovului, a părăsit cu necredinţă de 5 ani pre legiuita sa soţie Iuliana născ. George Neacşu tot din Vulcan, fără de a se sci locul, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sě se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asupră-i de către soţia sa.

Braşov, 30 Septemvre, 1883.

Forul matrimonial gr. or. al protopresbiteratului Branului.

Nr 3874: 1883. civ [581] 1—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lncrărilor de pregătire în obiectul de segregare în **Daia (Szász-Danyád)** şi în special pentru regularea representărei, alegerei ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare pe **18 Decembre 1883**, la 10 oare înainte de ameaḑi **la casa judelui din Daia**, la care se invită părţile interesante cu observarea, că absenţa lor nu va impedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 10 Octomvre, 1883.

Kelemen m. p.
jude esmis.

Nr 3861 civ 1883 [577] 2—3

Publicaţiune.

Pentru facerea preparativelor în afacerea segregărei hotarului **„Balavásár“**, în special pentru regularea representaţiunei, alegerea inginerului şi preliminarea de spese se pune termin ḑiua de **3 Decembre 1883. 10 oare înainte de ameaḑi** în comuna **Balavàsâr**, la casa judelui. Despre aceasta sûnt avisaţi toţi cei interesaţi, cu aceea observare, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 30. Septembre, 1883.

Dela judele esmis de tribunal:

Kelemen m. p.,
jude esmis.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

le recomandă pentru facerea de clopote nouě, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usuate pe o parte sě poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adânc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinětoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lângă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.

[359] 9—10 Timişoara, Fabrică.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu,

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane,

Nr. 123 Sibiiu, Sâmbătă 22 Octomvre (3 Noemvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată 7 cr.**, — **de două ori 12 cr.**, — **de trei ori 15 cr.** rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2867 Scol.

Notă.

Venerabilul sinod archidiecesan prin conclusul din 30 Aprile a. c. Nr. prot. 91 a aflat a admite ca manual pentru scoalele populare gr. or. din archidiecesă cartea: „*Legendar maghiar-român pentru scoalele populare de* **Nicolau Putnoky,** partea II, edițiunea I. Sibiiu în tipografia archidiecesană.“

Ceea ce se aduce prin aceasta la cunoscința inspectorilor tractuali de scoale, a directorilor scolari și a învĕțătorilor nostri din archidiecesă.

Din ședința consistoriului archidiecesan, ținută în Sibiiu, la 13 Octomvre, 1883.

Nicolau Popea m. p.,
vicariu archiepiscopesc.

La nr. cons. 4078 plen. 1883.

Cercular

către onoratele oficii parochiale și onorații membri ai sinodului protopresbiteral electoral din tractul gr.-or. al Mercurei.

Prin ordinațiunea Preaveneratului Consistoriu archidiecesan dtto 10 Octobre a. c. Nr. 4078 plen. subsemnatul a primit onorifica însărcinare de a convoca și conduce Sinodul protopresbiteral înmulțit al tractului *Mercurea* pentru alegerea de protopresbiter al acestui protopresbiterat. In conformitate deci cu această însărcinare am onoare a convoca pe onorații membri — preoți și mireni, ordinari și estraordinari — ai Sinodului protopresbiteral înmulțit, din protopresbiteratul Mercurei, la Sinodul electoral, ce se va ținè *Sâmbătă în 5/17 Noemvre a. c.* începênd *la 11 oare a. m.* în edificiul scoalei noastre din opidul Mercurea.

În ḑiua alegerei la 9 oare a. m. se va ținè servițiu divin cu invocarea Duchului sfênt în biserica noastră din Mercurea, la care sûnt poftiți a participa toți membrii Sinodului.

Tot odată în conformitate cu prescrisele legei, Comitetul protopresbiteral al acelui tract e convocat prin aceasta la o ședință preconsultătoare pe Vineri în 4/16 Novembre a. c. la 4 oare p. m. în edificiul citatei scoale din Mercurea.

Acest cercular, căruia se alătură lista membrilor sinodali, conform legei, se comunică și Oficiilor parochiale din protopresbiteratul Mercurei spre al publica în bisericile parochiale respective și a'l aduce și pe această cale la cunoscința membrilor sinodali.

Sibiiu, 18 Octomvre, 1883.

Simeon Popescu.
comisar consistorial.

Scoala română de fetițe în Sibiiu.

Sibiiu, 20 Octomvre, 1883.

Influența binefăcĕtoare a scoalelor s'a recunoscut totdeauna. Scoala a fost, este și va fi termometrul gradului de cultură a unui popor. Prin scoală s'a ridicat lumea la înălțimea de astăḑi, încât puține secrete mai are natura față cu gradul sciinței de aḑi.

La noi românii încă a început a se recunoasce importanta chiemare a scoalei. Nu e deci mirare, că o mare parte a vieței noastre publice și private e consacrată scoalei.

Meritul seclului de aḑi este recunoascerea necesității de a se îngrigì și de crescerea femeilor în direcțiune națională. Femeia română a conservat naționalismul nostru prin vicisitudinea seclilor, femeia formează și astăḑi focularul cel sacru al naționalismului. Dulcele cuvinte, cu care ne îngână mamele noastre în leagănul fericitei pruncii, se înrădăcinează în inimile noastre, și ele ne urmăresc aproape în întreagă viața noastră. Da. Ele, dulcile cuvinte auḑite dela mamele noastre, ne sûnt ângerul păḑitoriu în multele ispite, ce avem a întimpina în viață.

Frumoasele cuvinte ale poetului:

„Unde-i unul nu-i putere,
La nevoi și la durere,
Unde-s doi puterea cresce,
. . . .“

ne au arătat calea, ce trebue sĕ luăm spre a putè arĕta ceva progres.

Și noi ascultând glasul poetului, am format reuniuni. „Associațiunea transilvană pentru literatura română, și cultura poporului român“, Reuniunile învĕțătorilor, Reuniunile diferiților meseriași, Reuniunile femeilor române pentru felurite scopuri culturali, toate acestea sûnt vie dovadă, că noi am recunoscut adevĕrul proverbiului tradus în românesce: „În unire ḑace puterea“.

A fost numai o urmare naturală, ca sĕ recunoascem în urma urmelor și necesitatea înființărei de scoale românesci în Sibiiu. Ḑiariul nostru n'a pregetat a'și ridica în mai multe rênduri glasul și, indigitând eminentele pericle, la cari sûntem espuși a cerut cu intețire scoale române în Sibiiu.

Sărim preste o conclusiune logică și ne oprim în fața unui fapt național măreț. Femeile române din Sibiiu și-au consultat inima, și inima lor le a spus, că fiicele lor prin institutele streine — mai cu seamă mănăstiri de călugărițe catolice — nu primesc crescere corespunḑĕtoare întru toate recerințelor actuale ale timpului nostru. Femeile Române din Sibiiu și-au propus în inima lor sĕ înființeze o scoală română de fetițe în Sibiiu. Și fiindcă inima femeei române e tare, convingerea lor despre necesitatea instituirei unei scoale de fetițe s'a prefăcut în voință de a se instituì scoala, voința s'a prefăcut în cuvênt, și astăḑi cuvêntul trup s'a făcut.

A adus Dumneḑeu o femeie în Sibiiu, femeie ca toate femeile, toată inimă, cum sûnt de comun femeile, și ea a format centrul, în giurul și sub conducerea căruia celelalte femei române, ca albine neobosite în giurul reginei, și-au continuat fără întrerupere, nesocotind osteneală, jertfă, neplăcerile impreunate cu o asemenea întreprindere, și-au continuat lucrările lor, au adunat miere sburând din floricea în floricea, au adunat miere, din care astăḑi se îndulcesc fiicele lor, și în viitoriu se vor îndulcì nepoatele și strănepoatele lor.

Numele femeilor române din comitetul Reuniunei femeilor române din Sibiiu cu al presidentei, doamnei Maria Cosma în frunte, va strălucì totdeuna în analele institutului național, care s'a deschis astăḑi.

Stăm în fața unui măreț fapt împlinit. Reuniunea femeilor române din Sibiiu în scurtul timp de $2\frac{1}{2}$ ani 'și vede încoronate ostenelele sale. Reuniunea femeilor române din Sibiiu ne-a demonstrat în faptă, că, dacă voim, putem. Reuniunea femeilor române din Sibiiu ne a ridicat întunecosul vĕl, ce ne acoperea până acuma ochii, Reuniunea femeilor române din Sibiiu ne-a făcut sĕ vedem acum limpede.

Onoare Reuniunei femeilor române din Sibiiu.

Sûntem fericiți, de trei ori fericiți, că putem constata acest fapt îmbucurătoriu. Și fericirea noastră este cu atât mai mare, cu cât și noi am fost dintre cei, ce și-au ținut de datorință ḑiaristică a cere scoale române în Sibiiu.

În fața acestui fapt măreț, aruncând vĕlul uitărei preste desastroasa stare a noastră pe toate terenele, dăm curs liber simțĕmintelor de bucurie, de cari ne e plină inima.

Ḑiua aceasta e ḑi de bucurie, pe care o a făcut Domnul, ca sĕ ne bucurăm și sĕ ne veselim într'ânsa.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de **E. B.**)
(Urmare).

Cristian căutà manuscriptul în giurul sĕu. A face altul, era lucrul de o jumĕtate de oară și tocmai sunau oarele șepte. El rĕsfoia cutia, ce conținea micul sĕu repertor întreg. El deranja și resturna toate; îl cuprinse fiori. Gêndul, a nu merge în castelul nou la oara hotărîtă și a'și atrage aparența de a se sustrage urei baronului, îi era insuportabil. El se simțea cuprins de furie către inimicul sĕu și amorul poate încă contribuea partea sa. El ardea de dor a se împrotivì fățiș omului de zăpadă în presența Magaretei și a-i arăta, că un comediant are mai multă temeritate decât mulți din oaspeții nobili ai castelului.

În momentul acesta el se uita la Nils, care făcea cu multă seriositate și atenție, ceea ce numea el corăbii mici adecă înfășurături în diferite forme cu hârtie îndoită o dată, de două ori, ruptă apoi turtită, ghemuită, și apoi lĕpădată jos, când obiectul nu se făcea după placul sĕu.

— A! blĕstămatule, esclamà Cristian luându-i din mână nesce hârtii, tu faci din repertorul meu corăbii?

Nils începù a plânge și a țipa, jurând că hârtiile aceste nu sûnt a lui Cristian și încercând a se lupta cu el, ca sĕ i le ia.

Deodată, desfăcênd în grabă corăbiile, ca sĕ vadă, dacă nu sûnt manuscriptele sale, Cristian devenì serios și remase nemișcat. În adevĕr, hârtiile aceste nu erau ale sale, scrisoarea aceasta nu era a sa; însĕ numele sĕu, sau mai mult, unul din numele sale, scris de o mână necunoscută, îi sărì, ca sĕ ḑicem așa, în ochi; și fraḑa următoare, scrisă italienesce: „Cristiano del Lago este astăḑi de cinci-spre ḑece ani… deșteptà viu curiositatea sa.

— Stăi, stăi, ḑise el către copil, care continua al trage încolo încoace, reclamând ceea, ce numea el hârtiile sale; joacă cu marionetele și dă-mi pace!

Nils, vĕḑênd o mână de omuleți mici pe masă, se adâncì cu delicii în ocupațiunea de a-i privì și ai pipăì, precând Cristian, așeḑêndu-se pe scaunul, ce copilul tocmai părăsise și trăgênd luminarea către sine, începu a descifra o scrisoare detestabilă în stil italian cu ortografie grozavă, dară fie-care, cuvênt din ea, cetit sau gêcit, era pentru el o surprindere estraordinară.

— De unde ai luat tu hîrtiile aceste? ḑise el către copil tot continuând a descifra și a culege fragmentele rupte și ghemuite.

— A! domnule, cât ești de frumos, cu mustețele d-tale cele mari! ḑicea Nils către marioneta, ce o privea cu estază.

— Vei rĕspunde? esclamà Cristian; unde ai găsit hârtiile aceste? Ale dlui Goefle sûnt?

— Ba nu, rĕspunse în sfêrșit Nils, după ce n'auḑise la mai multe întrebări repețite. Eu nu le am luat dela dl Goefle; dlui le a lĕpădat și hârtiile lĕpădate sûnt ale mele.. Dl Goefle a ḑis aḑi dimineață sĕ fac corăbii din ele.

— Tu minți! Dl Goefle n'a lĕpădat hârtiile aceste! Sûnt epistole; epistolele nu se lapădă, ci se ard. Tu le ai luat din lădița mesei?

— Ba nu!

— Sau din odaia de durmit?

— Ḑĕu că nu!

— Spune adevĕrul! iute!

— Nu!

— Te iau de urechi!

— Ei bine, eu fug.

Cristian ținu pe Nils, care voia sĕ fugă cu marionetele.

— Dacă-mi spui adevĕrul, îi ḑise el, îți dau un cal mic frumos cu șea roșie, și aurită.

— Arată mi-l.

— Așteaptă, ḑise Cristian căutând jucăria ce făcea parte din materialul sĕu; vei vorbì, blăstămatule?

— Ei bine, ḑise băiatul, eată, ce s'a întêmplat.

Constatăm faptul acesta, ca un ce îmbucurătoriu. Constatăm faptul, ca el sĕ ne îndemne la răbdare, ca cea proverbială a lui Iov din Biblie, şi la credinţa în triumfarea causei celei drepte. Avem mare lipsă de constatarea de asemenea fapte, şi mai ales astăḑi, când de multe-ori nu mai scim, în ce stă împlinirea detorinţelor de cetăţean. Mai ales astăḑi, când ori ce mişcare culturală a noastră, dacă nu e înăbuşită încă în germine, apoi îndată după nascerea ei e pusă sub ochii lui Argus, şi scutul §§. filor, pe cari 'i poţi interpreta şi aplica după plac şi arbitriu. E de lipsă constatarea acestui fapt şi pentru cuvêntul, că prin el ne punem în contact cu lumea cultă, facem possibil femeei române înaintarea în cultură naţională, ceea ce e caracteristica eminentă şi proprie a timpului nostru.

Constatăm însĕ faptul şi pentru mângăerea şi încuragiarea neamului nostru. Căci noi avem în stat numai detorinţe. Contribuim cu avere şi sânge, şi am fi buni bucuroşi, dacă ni s'ar da pace, sĕ ne desvoltăm din puterile noastre cel puţin.

Institutele pe la noi nu mai au caracterul lor cultural. A străbătut politica şi în scoală, şi după credinţa noastră nu spre binele scoalei. Astfel scoalele luând alt caracter, a le noastre remăind la cel dat lor de sciinţă, s'a creḑut de oportun a fi sprijinite numai cele reformate după vederile, cari domnesc astăḑi. Şi pre când se susţin ele cu ajutoare de sute de mii, ale noastre se trag din ḑi în ḑi, suspiţionate şi. . . . şi. . . . . . . dar sĕ tăcem.

Astfel stând noi cu scoalele poporale, nu e mirare, dacă mulţi din noi cad în desnădăşduire.

Onoare femeilor române din Sibiiu. Fapta măreaţă a lor e balsam întăritoriu pentru inima noastră, îndemn la lucru pentru întreaga naţiune si noean de binefaceri pentru juna generaţiune. Prin el s'a deschis uşile altariului, în care intrând fetiţele noastre, se vor hrănì cu hrana vieţei, hrană, din care mâncând nu se vor sătura în veci.

Esemplul este dat în Sibiiu, români imitaţi-l. Faceţi scoale de fetiţe prin toate unghiurile locuite de români. Aţi crescut femeia românesce, aţi asigurat viitoriul naţiunei. Căci e constatat, că mama determină limba băiatului — şi aceasta pentru toată vieaţa — mama formează caracterul băiatului; căci rar va putè suporta un bărbat, ca mama sĕ-şi blasteme momentul, în care l'a născut.

Imitaţi esemplul doamnelor din Sibiiu. Înfiinţaţi institute pentru crescerea fetiţelor: crescerea în naţionalitatea şi religia strămoşească.

Femei române din Sibiiu! Naţiunea vĕ salută. Cu Dumneḑeu aţi început, cu Dumneḑeu sĕ continu aţi, căci măreţ este scopul, spre care cu aripi întinse sburaţi, şi multe sûnt pedecile, ce veţi întimpina în sborul vostru.

Înainte cu Dumneḑeu.

Revista politică.

Sibiiu, în 21 Octomvre.

Comisiunile delegaţiunilor ambelor parlamente întrunite în Viena desbat projectele diverselor ministerii.

Descoperirile ministrului de esterne, contele Kálnoky, sûnt comentate de întreagă pressa europeană. Ḑiaristica din România încă le comentează, şi ḑiariul „Naţiunea“ face asupra cuvintelor, „că la cas de atac din partea Rusiei monarchia noastră nu va fi singură“ observaţiuni foarte la loc. În numĕrul viitoriu vom reproduce apreţiările numitului ḑiar.

Presidentul camerei române, C. A. Rosetti şi-a dat dimisiunea şi în locul dênsului s'a ales de president generalul Lecca.

„Monitorul oficial“ din Roma publică decretul domnitoriului, prin care se convoacă parlamentul pe ḑiua de 26 Noemvre.

Principele moştenitoriu Rudolf şi principesa Stefania pe Dumineca viitoare vor fi în Berlin, unde vor petrece mai multe ḑile. Cu această ocasiune în onoarea principelui se vor arangia vênătoare.

Ḑiarele streine ne aduc scirea, că ministrul afacerilor de esterne din Francia, domnul Challemer-Lacour se va retrage în timpul cel mai scurt, şi ministrul president Ferry va primì esternele.

Causa retragerei se ḑice, că este afacerea din Tonking. Desbaterea acestei afaceri tocmai acum decurge în parlamentul Franciei.

În această afacere la interpelarea lui Granet, ministrul de esterne, a rĕspuns următoarele: „China, în deosebitele negoţieri, ce am urmat cu plenipotenţiarii ei fie la Paris, fie la Şanghai, privitoare la afacerile din Tonking, n'a voit a încheia cu noi un tractat; ea n'a făcut decât a căuta de a ne da afară din Tonking. Francia trebue sĕ urmărească cu tărie operile sale în acea ţeară“.

Declaraţiile ministrului de esterne a fost primite din partea camerei cu aplause.

Ḑiariul „*Le Temps*“ publică un şir de depeşi schimbate între ministrul francez de esterne şi ambasadorul chinez. Într'una din aceste acest din urmă tăgăduesce, că ar fi adresat ministrului frances o scrisoare puţin deamnă şi că ar fi ḑis vre-odată, că nu se va opune la întreprinderea Franciei în Tonking. De asemenea n'a recunoscut nici odată tratatul dela 1874, ci a ḑis numai că China voesce în interesul păcei sĕ adere la acele clause, cari nu sûnt în contraḑicere cu interesele sale.

Operările cu dynamit încep a se repeta earăşi şi patria lor este de ocam dată Englitera şi Germania

În 17/29 Oct. s'a produs o esplosiune la prefectura poliţiei din Francfurt. Clădirile s'au nimicit cu desăvĕrşire, amploiaţii prefecturei însĕ au rĕmas numai cu frica. Cercetările făcute au dovedit, că esplosiunea a fost produsă prin dynamită.

De odată cu aceasta s'au întâmplat două esplosiuni pe calea ferată suterană din Londra. Se dă cu socoteala, că şi aceasta s'a făcut prin dinamit.

Sĕ nu fie oare acestea în legătură cu noua organisare a nihiliştilor din Rusia?

Starea Bulgariei preocupă aproape întreaga ḑiaristică europeană. Exministrul din Anglia, Forster, reîntorcêndu-se din călĕtoria făcută în Orient cu ocasia unei întrevorbiri a ḑis, că în Bulgaria şi Rumelia de ost s'au făcut schimbări grandioase dela 1876. încoace. Bulgarii sûnt astăḑi naţiune, care dispune de oamenii cei mai liberi, ei se pot guverna pe sine însuşi, şi numai au lipsă de tutoratul Rusiei. Mişcarea e produsă din ei şi dela ei, şi Austria n'are nici un amestec în ea. Asemenea stau lucrurile şi cu Rumelia orientală.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sibiiu, 20 Octomvre, 1883. Reuniunea femeilor române din Sibiiu pentru înfiinţarea unui institut de crescere pentru fetiţe şi-a urmat dela început activitatea cu perseveranţă şi astăḑi 'şi vede ajuns scopul. Ḑiarul DVoastre, D-nule Redactor, a urmărit cu multă bunăvoinţă lucrările acestei Reuniuni. Sûnt de firma speranţă, că nu-mi veţi refusa ospitalitatea nici astăḑi, când vin sĕ enarez unele fase din viaţa acestei Reuniuni*).

Duminecă la 16/28 Octomvre şi-a ţinut Reuniunea femeilor române din loc adunarea sa generală de toamnă.

Această adunare a fost cea mai momentoasă, dintre câte s'au ţinut dela înfiinţarea acestei reuniuni, căci în această adunare s'a decretat înfiinţarea scoalei de fetiţe, pentru carea erau deja făcute din partea comitetului toate pregătirile, ca sĕ se deschidă la 1 Noemvre st. n.

Adunarea a fost foarte bine cercetată.

A sosit şi o telegramă de felicitare dela D-na Iudita Todescu din Bucium-Cerb, prin care totodată se insinuă de membră pe viaţă.

Neobositul zel al comitetului a făcut posibil ca abia după o activitate de 2½ ani reuniunea sĕ voteze un buget de percepţiuni sigure preste 1600 fl. şi sĕ-şi realiseze în parte măreţul scop.

Când ḑicem „sigure“, presupunem că membrii esterni, cari au contribuit până acì cu obolul lor la înaintarea scopului salutariu al Reuniunei vor fi constanţi şi punctuali şi în viitoriu.

Dl căpitan Stejar, care în etatea sa înaintată, dispune de un foc sacru pentru întreprinderile naţionali, care ar face onoare generaţiunilor mai tinere, entusiasmat de acest resultat îmbucurătoriu, după enunciarea conclusului, a improvisat un discurs călduros, accentuând momentul acesta de epochal pentru români, urând succese strălucite acestei reuniuni atât de folositoare naţiunei, şi încheind cu sĕ trăiască iniciatoarea, Dna preşedintă a comitetului, sĕ trăiască membrii comitetului, sĕ trăiască femeile române!

Aderăm şi noi la aceste urări binemeritate.

Astăḑi în 20 Octomvre st. v. s'a deschis sĕrbătoresce scoala de fetiţe, înfiinţată de această Reuniune.

Reuniunea a avut fericita idee de a deschide scoala cât mai serbătoresce. Numĕros public român a respuns învitărei, ce i-a făcut Reuniunea. Aproape toate doamnele din Sibiiu se aflau la 11 oare în localităţile destinate pentru scoală. Escelenţia Sa P. Archiepiscop şi metropolit Miron Romanul sosì punct la 11 oare. După aceasta s'a început sânţirea apei cei mici, sĕvêrşită prin P. paroch local, şi asesor consistorial Zacharie Boiu.

După sânţirea apei şi stropire doamna Mateiu a rostit următoriul discurs:

„Escelenţia Voastră! Onoraţi ascultători! Stimat corp profesoral! Iubiţi copii! Am început cu Dumneḑeu! Scopul, pe care reuniunea femeilor române din Sibiiu şi'l-au pus, au reuşit.

---

*) Din contră sunteţi şi veţi fi bineprimiţi totdeauna.
Red.

Eu tocmai am fost sĕ luminez dlui Goefle la dl Stenson, scii la bĕtrânul acela, care n'aude ce-i spui, şi care şede în curtea cealaltă?

— Bine, sciu: vorbesce iute şi nu minţi, sau îţi iau calul.

— Ei bine, eu am rĕmas sĕ aştept pe dl Goefle în odaia dlui Stenson, unde era foc, până ce dl Goefle vorbea tare cu el în cabinetul de lângă odaie.

— Ce vorbeau ei?

— Nu sciu, eu n'am auḑit; eu mĕ jucam cu focul din sobă. Apoi de odată au venit neşte oameni în cabinet, cari au ḑis: „Domnule Stenson, de o oară te aşteaptă dl baron. De ce nu vii? Ai sĕ vii îndată cu noi.“ Apoi ei s'au disputat. Dl Goefle a ḑis; „Dl Stenson nu va merge, el n'are vreme.“ Şi dl. Stenson a ḑis; Trebue sĕ meargă; eu nu mĕ tem de nimic. Mĕ duc.“ Şi apoi au ḑis Dl Goefle „Eu merg cu Dta.“ Apoi eu am intrat în cabinet, fiind că mĕ temeam, sĕ nu-i facă dlui Goefle ceva rĕu, căci erau trei. . . sau şese oameni îmbrăcaţi bine în haine de domestici.

— Trei. . . sau şese?

— Sau patru, eu nu i-am putut numĕra, că-mi era frică. Apoi mi-a ḑis dl Goefle. Mergi de aici şi m'a împins pe trepte aruncând după mine pachetul acesta cu hârtii, fără sĕ vadă cineva. Poate dlui n'a voit sĕ scie cineva, că mi-a dat pachetul: eu am fugit de acolo, şi iată toate!

— Si tu nu-mi spui, tândală, dacă dl Goefle..

Neţinênd Cristian de folositor sĕ-şi formuleze ideia sa, adună hârtiile în grabă, le închise în cutia sa, a cărei cheie o băgă în busunar şi se repeḑì afară, neliniscit de situaţiunea advocatului în mijlocul evenimentelor neînţelese, ce se petreceau împregiurul sĕu.

Nils ţipà deja vĕḑêndu-se singur cu marionetele ce-l înfricosau, deşi îi plăceau, precând dl Goefle se întâlnì cu Cristian înaintea uşii şi întră împreună cu dênsul în sala ursoaicei. El era palid şi agitat.

— Da, da, ḑise el către Cristian, care îl grăbì cu întrebări, sĕ încuiem uşile. Aici se petrec lucruri serioase. Unde este Nils? A! aici eşti băiete! Unde ai pus hârtiile?

— El a făcut corăbii din ele, rĕspunse Cristian, dară le am scăpat; sûnt aici, rupte deplin, dară nu lipseste nimic. Eu le-am adunat pe toate. Ce sûnt domnule Goefle, epistolele aceste ciudate, cari mĕ privesc pe mine?

— Pe dta te privesc? Eşti sigur?

— Prea sigur.

— Le ai cetit?

— Eu n'am avut vreme. Dl Nils a făcut cetirea grea şi sûnt scrise foarte rĕu: dară îndată am sĕ le cetesc. Domnule Goefle, secretul vieţei mele este într'ânsele!

— În adevĕr? Da, eu m'am îndoit, eu am fost sigur, că este vorba de dta; Dară eu am dat lui Stenson parola mea de onoare, când am primit pachetul acesta, sĕ nu-l desfac înaintea moartei baronului sau a dênsului.

— Dară eu, domnule Goefle, eu n'am promis nimic. Întêmplarea a adus hârtiile în mânile mele eu le am scăpat de peire: ele sûnt a le mele.

— In adevĕr? esclamà dl Goefle suriḑênd. Ei bine, socotindu-mĕ bine, eu nu sfêrşisem jurămêntul, când au intrat ei. . . Nu, nu, eu totuşi am jurat eri cu ocasiunea unui alt pachet predat; însĕ, încât pentru acesta, eu n'am isprăvit jurămêntul, îmi aduc aminte. Altcum aşi fi obţinut toată încrederea lui Stenson. Eu îi scrisesem întrebările, ca sĕ nu fiu nevoit a striga aşa cu bietul surd. I-am vorbit de Dta, de îndoielile mele, şi simţeam că noi sûntem spionaţi. Trebue, că ai găsit fragmente, o scrisoare de mine cu creion pe foi sburătoare.

— Da, aşa mi s'a părut. Cetesce apoi epistolele.

— Sûnt epistole? Adă-le. . . Dară nu, mai bine sĕ le ascundem. Noi sûntem împresuraţi, păḑiţi, Cristian. Eu sûnt sigur, că în momentul acesta se visitează şi se spoliază cabinetul lui Stenson. Pe Ulfilas l'a dus. Cine scie doară ne va ataca şi pe noi?

— Sĕ ne atace? Ei bine, în adevĕr, este cu putinţă! Puffo tocmai începuse gâlceava cu mine fără

„O idee umană ne-au condus până acì, şi un act divin ni s'au părut la loc, acum, când cerul încoronează cu realisare succesul nostru mult dorit.

„Mie mi s'au dat frumoasa misiune a vorbì în numele comitetului în ḑiua aceasta binecuvêntată, şi a preda frecuentărei noua noastră scoală.

„Dumneḑeu singur scie, ce se petrece aḑi în mine şi cuvintele mele, cuvintele unei femei, nu pot da destulă espresiune simţĕmintelor mele. Dar sûnteţi români cu toţii şi uşor veţi pricepe ce simţiri înăbuşesc acum inima mea: o inimă de mamă, o inimă de femee, o inimă românească!

„Nu prea sûntem făcute noi românele pentru vorbe multe, dar facem în fapte aceea, la ce inima ne îndeamnă: aceasta sinceră înimă, după a cărei şoapte sûntem totdeauna fiice bune a naţiunei noastre.

„Şi avem mult simţ de dreptate noi românele, şi am vĕḑut lipsa mare de o scoală bună şi de o crescere naţională a fetelor noastre, şi nu am pregetat de a ni-o ḑice — fără de sfială — deşi sûntem desavuate de către scriitorii nostrii, pentru că facem ah! prea de multe ori! de ruşine ḑisa poetului, după care ar fi sĕ fie „dulce şi frumoasă limba ce o vorbim“. . . . .

„S'au aflat între noi o femee, a cărei nume va fi onorific nepoţilor şi strănepoţilor nostrii: dna Maria Cosma. D-ei ne-au pus în prospect mai întâia oară modul, în care sĕ putem ameliora regretabila aceasta stare: o scoală de fetiţe, în care fiitoarele mame române sĕ înveţe mai întâiu şi mai întâiu de toate limba maternă: un ce foarte just şi foarte necesar.

„Dna Cosma ne-au oblit calea ce aveam sĕ o mergem şi noi nu am stat în loc, am vorbit şi am scris, am dansat şi am umblat, până ce eată-ne sosite aici la staţiunea cea dintâiu, de unde putem gândì mulţămite la paşii, ce i-am făcut.

„Am trecut, cu preotul în frunte, peste pragul odăilor acestora, cu buna speranţă în Dumneḑeu şi în spriginul connaţionalilor nostrii. Sosite odată acì, nu ne mai uităm nici în dreapta, nici în stânga nici la nemţi, nici la francezi şi lăsăm cu încredere şi cu buna speranţă educaţiunea copiilor nostrii în mâna unui corp profesoral românesc.

„El şi noi trăim într'un secul binecuvêntat pentru soartea femeească, şi el va cunoasce foarte bine modul, în care sĕ satisfacă totdeodată şi dorinţei noastre naţionale şi recerinţelor timpului nostru, timp, care au deschis cu mâna liberătoare coliviile activităţii femeiesci, cari tot colivii remâneau, deşi erau adese ori de aur.

„Româna adevĕrată îşi va ţinè de sfântă datorie crescerea naţională a fetiţelor ei; ca ele sĕ devină mame şi soţii bune, ceea ce numai după crescere potrivită pot fi în mod nobil şi recerut.

„Femeia generaţiunei noastre sĕ devie femee în sensul curat al cuvêntului: o fiinţă omenească în clasa omenească, o desfătare poate, dar nu o jucărie, o fiinţă modestă dar gânditoare, o femee supusă poate, dar nici decât o sclavă.

„Aceasta o scim noi toţi, cari ni-am dat vre-o dată puţină osteneală a reflecta serios la soartea secsului femeesc şi, aceasta o sciţi d-voastră, domnilor profesori ai tinerei noastre scoale.

„Şi acum, domnişoară învĕţătoare, copii şi profesori remâneţi cu Dumneḑeu. Ce este bun şi sublim în inimă şi în lume cu voi acì sĕ fie! Ajutoriul însemnat al „Asociaţiunei transilvane“ şi spriginul publicului nostru ni au prefăcut în realitate încântătoarea idee, la care lucrăm de 3 ani încoace. Ajunse acì, reuniunea noastră mulţămesce cu adûncă mişcare DVoastre tuturor, cari aţi binevoit a distinge cu preţ. DVoastre presenţă mica festivitate a înaugurărei scoalei noastre, şi apoi tuturor acelor, cari ni-au ajutat, şi Vĕ predă DVoastre, dlor învĕţători, cu mii şi mii de binecuvêntări scoala aceasta.

„Ascultaţi, drage copiliţe, de profesoara şi de profesorii vostrii. Ei sûnt aici în locul părinţilor vostrii şi toate, ce Vĕ învaţă sûnt bune şi mult folositoare Petreceţi cu plăcere în zidurile aceste, pe care rugăciunile preotului şi aşteptările noastre le au sfinţit. Şi când le veţi părăsì vre-odată ca fete mari, atunci sĕ Vĕ întoarceţi înc'odată de pe pragul uşei, şi sĕ binecuvêntaţi ceasul, în care aţi întrat.“

Impresiunea făcută prin clasicul discurs ocasional al doamnei Mateiu mai bine se va caracterisa prin aceea, dacă vom spune, că cei mai mulţi din cei presenţi lăcrămau de bucurie la cele vĕḑute şi auḑite. După discursul doamnei Mateiu Escelenţia Sa P. Archiepiscop şi metropolit Miron Romanul a binecuvêntat întreprinderea femeilor române, implorând darul lui Dumneḑeu asupra institutului.

Gratulăm comitetului Reuniunei pentru fericita ideie de a începe cu Dumnedeu activitatea scoalei de fetiţe. Ne alăturăm şi noi la felicitările aduse din toate părţile doamnei Mateiu pentru frumosul discurs improvisat abia cu câteva oare înaintea serbărei de înaugurare.

A fost măreţ acest act al înaugurărei scoalei române de fetiţe, măreţ şi tot odată instructiv pentru noi.

Ca puteri didactice Reuniunea femeilor a angagiat pre domnişoara Eleonora Tănăsescu dela înstitutul „Elena Doamna,“ pre profesorii seminariali Dr. D. P. Barcianu, Dr. Ioan Crişian şi pre Mateiu Voileanu, practicant în cancelaria consistoriului archidiecesan.

Credem, că institutul acesta de fetiţe se recomândă de sine şi prin sine din destul. Tot aşa şi corpul profesoral dela acest institut.

Apelăm la românii de simţ şi inimă, plini de speranţă, că institutul de fetiţe de aici va adăpa cu sciinţe pe toate fiicele de român.

Unul pentru toţi.

Instrucţiune în Italia.

Cetim în „l'Indèpendance belge“ din 20 Octomvre:

Totalul poporaţiunii scolare din Italia se ridcă la 3,111,006. Aceasta cifră cuprinde, se înţelege toate ramurile instrucţiunii din întregul regat. Poporaţiunea regatului fiind de 28,459,628 locuitori, resultă, că a noua parte aproape din poporaţiune frecuentează în fie-care an scoalele publice.

Categoriile instituţiunilor scolare sûnt în numĕr de două ḑeci şi nouĕ şi elevii se împart între dênsele în modul următor: asiluri de copii, 183 809; scoli elementare ḑilnice publice, 1,928,706; idem private, 155,697; scoli elementare de seara publice şi private 455,687; scoli duminecale 212,439; pensionate de domnişoare 52,925; scoli normale şi magistrale 8,614; gimnazii guvernamentale 48,876, alte gimnasii 28. 548; licee guvernamentale 5,589; alte licee 5144; scoli technice 15,268; institute tehnice 6,878; institute de marină comerciale 816: universităţi regale şi libere 11,386; cursuri universitare anecsate la licee 36; institute superioare 1,235; scoli superioare speciale 730; academii de frumoase arte 3,226; conservatoare 802; institute militare 2,476; scoli de marină 129; scoli de mecanici 157; scoli practice şi speciale de agricultură 1,657, scoli de mină 58; arte şi meseşuguri 9,166.

Mai cu seamă în instrucţiunea elementară se constată un progres cu atât mai îmbucurător, cu cât Italia are mai cu seamă nevoie de instrucţiune poporală. În 1861—1882, numĕrul total al scolilor se ridică la 28,490; scolile sale erau frecuentate de 885,152 elevi de amêndouĕ secsele; anul trecut, numĕrul scolilor era de 42,510 şi poporaţiunea scolară elementară era de 1,928,706. Numĕrul învĕţătorilor, care în 1861 nu era decât de 21,050, se ridică în 1881 la 42,510.

Studiile universitare de asemenea au progresat. Sûnt anume în Italia 21 de universităţi. În 1880—81 numĕrul total al înscrişilor la cursurile universitare era de 11,386, din cari 11,117 la universităţile regale şi 269 la universităţile libere. Poporaţiunea universitară se împărţea ast-fel: 4,454 la jurisprudinţă, 1,476 la sciinţe, 352 la litere şi filosofie şi 5,185 la medicină. Institutele superioare de perfecţionare fac asemene mari servicii şi la sfêrşitul anului, elevii cari urmau cursurile lor erau în numĕr de 1,235, din cari 898 pentru facultatea de litere şi 250 pentru medicină.

Clerul face o mare concurinţă instituţiunilor guvernamentale, dar la esamene instrucţiunea oficială ese în tot deauna triumfătoare.

Progresele instrucţiunii desvoaltă se înţelege în public gustul cetitului şi dau astfel bibliotecelor publice o utilitate crescêndă. În timpul anului 1881, cele 31 biblioteci ale regatului au avut 765,327 cetitori, din cari 603,276 de ḑi şi 161,051 de noapte.

Varietăţi.

* (Dl V. Alecsandri) ţinu Vineri 14/26 Octomvre o conferenţă literară în sala ateneului din Bucuresci. Ca această ocasiune ilustrul nostru poet cetì „Făntâna Branduşa“, noua sa comedie în versuri şi în 3 acte. Conferenţa s'a dat în folosul poetului Eminescu, lovit nu de mult — precum anunţaserăm şi noi de boala cea mai cumplită, de alienaţiunea mentală. Venitul se urcă la 1500 de franci.

* (La universitatea din Bucuresci) s'au început concursurile pentru catedra de drept penal şi cea de drept internaţional dela facultatea din Iaşi — Sâmbătă în 15 Octombre. Candidaţii pentru cea dintâiu sûnt dnii Tasu, Simionescu şi Tamovean, ear' pentru cea de a doua dnii Eustatiu, G. Tocilescu şi Misir.

* (Un român în academia orientală din Viena.) După sigure informaţiuni aflăm, că dl Junia Silviu Puşcariu, fiiul cel mai tinĕr al dlui Ioan cav. de Puşcariu, jude la tribunalul suprem din Pesta, după ce a susţinut cu succes eminent esamenul de primire — al 2-lea între 36 concurenţi, dintre cari numai 3 au reeşit — este primit ca elev în academia orientală din Viena. La reeşirea cea bună mult l-a ajutat cunosciinţa perfectă

---

pricină. El a ridicat mâna în contra mea, şi avea aur în buzunar. Eu am fost silit a scoate pe mojicul acela pe uşe afară.

— Rĕu ai făcut. Ar fi trebuit sĕ-l legi şi sĕ-l incui aici. El s'a fi însoţit acuma cu ucigaşii baronului. Aid, Cristian, înainte de toate un ascunḑiş pentru hârtiile aceste.

— A! un ascunḑiş nu este de nimic.

— Totuşi!

— Caută domnule Goefle; eu, îmi pregătesc armele, aceasta e mai sigur. Unde sûnt ucigaşii aceia?

— Dar, sciu eu? Eu am vĕḑut pe Iohan ieşind împreună cu soţii sĕi şi cu Stenson, şi apoi am închis poarta curţii; dară ei pot venì peste lac, care e îngheţat ca peatra; poate că au şi venit. N'auḑi nimic?

— Nu. Pentru-ce sĕ vie ei la noi? Sĕ raţionăm, dle Goefle, sĕ raţionăm situaţiunea, înainte de ce ne alarmează.

— Dta nu poţi raţiona, Cristiane, Dta nu scii nimica!... Eu, eu sciu... sau cred a sci că baronul vrea absolut sĕ afle cine eşti Dta, şi când va fi aflat... cine poate spune ce-i va plesnì prin cap? E cu putinţă, că ne ţin prinşi până la alt ordin. Tocmai au arestat pe Stenson, da, arestat e cuvêntul. La început a fost o invitaţie frumoasă, prin gura mişelului de Iohan, şi apoi, când moşneagul spĕriat ezita, când voiam eu sĕ-l opresc au venit alţi lachei şi l'ar fi dus cu forţa dacă n'ar fi mers de voie bună. Apoi voiam sĕ-l urmez. Eu îmi ḑiceam, că în presenţa mea ei n'ar îndrăznì a întreprinde ceva în contra lui, că însoţindu-l, chiar până la baron, eu aşi fi întărîtat, dacă ar fi fost de lipsă, toţi oaspeţii în contra lui. Eu am mers însuşi înainte; dar de grabă m'am întors, favorisat de ceaţă, pentru că nu m'am putut lăsa pe dta singur... Eu mi-am gândit că dacă baronul voiesce sĕ scoată din Stenson vre-o destăinuire, el va începe cu linguşiri şi noi o sĕ avem timp a-i venì în ajutor. Dar aşa.. aid sĕ mergem, Cristiane; însĕ ne trebue înainte de toate soluţiunea enigmei... ei bine stăi dta la paḑă, păḑesce uşa, ei n'or cuteza a o sparge la dracu! Eu sûnt aici acasă; Dta ai fost în drept, Nimenea n'are dreptul a mĕ duce înaintea stăpânului, ca pe bietul Stenson. Sub ce pretecst ar putè ei face una ca aceasta?

— Fii dar liniscit, dle Goefle. Uşa aceasta este solidă, cea din odaia de durmit asemenea. Despre cea secretă, sub trepte stau eu bine; o păḑesc. Cetesce, cetesce iute. A merge la castel, totdeauna avem pretecst; marionetele nu s'au abḑis.

— Da, da, de bună seamă, trebue sĕ scim în ce situaţiune sûntem! esclamà dl Goefle, ecsaltat de spiritul de investigaţiune, ce este arta principală în meseria advocatului. Eu o sĕ adun şi sĕ descifrez fragmentele aceste de ieroglife mai curênd decât dta, Cristiane; aceasta e meseria mea. Cinci minute răbdare, nu ţi cer mai mult. Încât pentru dta, domnule Nils, tăcere; vorbesce încet cu marionetele.

Şi dl Goefle începù cu o iuţală remarcabilă a alcătuì bucăţile, a rânduì epistolele după ordinea datului cetind şi completând înţelesul cu ochi adevĕrat ca de vultur, esplorând fiecare creaţă, fiecare îndoitură a acestui dosar misterios, aci întrebând pe Cristian, aci întrebându-se pe sine însuşi, ca sĕ-şi amintească cutare fapte.

—„. . . Tinĕrul bărbat este foarte fericit în casa lui Goffredi. . . . este foarte iubit. . . “ Sper, că e vorba de Dta. Totuşi, în unele locuri, se ḑice: „Nepotul meu,“ şi tot de Dta este vorba. „Nepotul meu a plecat la ţeară, la locul dela Perugia, cu Goffredeştii. Băiatul e astăḑi de cincispre-ḑece ani. . . El e mare şi tare. . . El samână cu tatăl sĕu. . .“ O! da, de bună samă Cristian, Dta îi sameni!

— Tatălui meu? Cine este tatăl meu? esclamà Cristian. Dta scii?

— Stăi, ḑise dl Goefle, emoţionat dându-ì un medalion, ce-l scoase din buzunar, privesce! Iată ce tocmai mi-a încredinţat Stenson. Acesta este un portret ce samână, autentic. . . Sĕ nu pui mâna pe el!

— Dumneḑeule! ḑise Cristian spĕriat, privind o miniatură foarte frumoasă; eu nu înţeleg! Dară nu este acesta bărbat tinĕr îmbrăcat aşa bogat baronul Olaus în tinereţele sale? (Va urma.)

limbelor: română, franceză, maghiară şi germană. Ne bucurăm şi gratulăm talentatului june de bune speranţe, cu atât mai mult, cu cât necunoscênd pre altul dintre români, care sĕ fie fost primit în academia orientală, ni se pare că dl Juniu Puşcariu este cel dintâiu român, care şi-au ales cariera diplomaţiei şi, care s'au bucurat de acest favor.

* *(Mulţămită publică şi cuitare.)* Subscrisul mulţămesce P. T. Domni, cari au alergat a întinde mână de ajutoriu invĕţătoriului nostru din cetate — Sibiiu, dlui Demetriu Lazar, ajuns la nefericire şi 'şi permite a cuita pe calea aceasta sumele întrate şi administrate deja numitului învĕţătoriu. Au contribuit la uşurarea sorţii nefericitului:

P. T. Domnii: Nicolau Popea, arch. şi vicariu archiepp. 5 fl., Baron David Urs, colonel c. r. i. p. 5 fl. Ioan Popescu, prof. sem. 2 fl. Ioan Hania, director sem. 2 fl. Dr. D. P. Barcian, prof. sem. 1 fl. Dem. Comşa prof. sem. 2 fl. Moise Lazar, asesor cons. 1 fl. Nicolau Cristea, asesor cons. 1 fl. Constantin Stezariu, căpitan c. r. i. p. 3 fl. N. N. 1 fl, Demetriu Cunţan profesor sem. 1 fl. I. Bechnitz, ases. cons. 1 fl. 50 cr. I. de Preda, adv. 1 fl. Dr. Ilar. Puşcariu, protosincel, asesor. cons. 1 fl. Nicanor Frateş protosincel secret. cons. 1 fl. Visarion Roman, director de bancă. 2 fl. E. M. 2 fl. A. B. 1 fl. I. C. 2 fl. cu totul în sumă de 35 fl. 50 cr., adaugêndu-se încă suma 2 fl. pe care o a primit d. învĕţătorul Lazăr direct dela domnul Z. Boiu asesor cons. suma totală a contribuirilor se urcă la 37 fl. 50 cr. v. a.

Sibiiu, 31 Octomvrie 1883.

Dr. Ioan Crişian m. p.
profesor seminarial.

* (Mulţămită publică.) Subscrisul mĕ simt îndatorat sĕ aduc cele mai călduroase mulţămiri tuturor P. T. Domni, cari au binevoit ami întinde mâna de ajutoriu tocmai pe când fatala soarte m'a lovit fără cruţare, remânênd cu 4 prunci orfani şi lipsit de toate mijloacele. Întotdeuna voiu ruga pre Atotputernicul Dḑeu sĕ resplătească cu prisos contribuirile marinimoase în suma considerabilă de 37 fl. 50 cr.

Dimitrie Lazar
învĕţătoriu

* (Asociaţiunea oamenilor graşi.) din Connecticut (America, statele unite) ş'a tinut nu de mult banchetul sĕu anual în New-York. În decurs de 2 oare cei 50 de membrii ai asociaţiunei au consumat 12 putinele de scoici, opt de stridii, 300 găini, un sac de cartofi, 300 litre de carne de lup de mare, 150 de raci mari, 409 stule de porumb. După banchet invitaţii fură toţi cântăriţi, cel mai greu a fost un subofîcer, care avea 301 livre!!!

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 31 Octomvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.50	119.50
Renta de aur ung. de 4%	87.05	87.—
Renta ung. de hârtie.	85.45	85.45
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137 05	138.—
Datorie de credit austr	282.—	281.75
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.10	79.10
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.60
Acţiuni de bancă de credit ung.	281.—	281.75
Sorţi de regularea Tisei	109 50	109.50
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.54	9.54
London (pe poliţa de trei luni)	120 05	120.15

Nr. 274. [580] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de capelan în parochia de clasa a III. Sibişani lêngă bĕtrânul şi neputinciosul paroch se escrie din nou concurs în înţelesul Venerabilului ordin consistorial din 22. Martie 1882 Nr. 727 B. cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegr. Rom."

Emolumentele împreunate cu această staţiune capelanală sûnt 200 fl. val. a.

Doritorii de a se aplica la această staţiune au sĕ'şi subştearnă suplicele instruite cu documente prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

Sebeş 1 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial..

Nr. 439. [590] 1—3

CONCURS.

Pre basa sentinţei Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan ddto 9 August a. c. Nr. 2066, prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de învĕţătoriu în comuna Turnişor.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu, în bani gata, cari se solvesc din lada bisericei în rate lunare decursive 200 fl.

2. Cuartir liber în edificiul scoalei.

3. Trei stêngini de lemne, din care are a se încălḑi şi sala de învĕţămênt.

Dela înmormêntări şi masle — dacă participă ca fungente câte 20 cr.

Dela petenţi se cere sĕ fie cântăreţi şi sĕ poarte strana în dumineci şi serbători.

Doritorii de a ocupa acest post au sĕ'şi subştearnă suplicele lor instruite conform legilor şi regulamentelor oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului, dela publicarea acestui concurs în restimp de 15 ḑile.

Turnişor în 9 Octomvre 1883.

Comitetul parochial în conţelegere cu

Simeon Popescu m. p.
protopresbiter.

Zambach și Gavora.

Fabrica de vestminte și recuisite bisericesci

de rit catolic și grec. [555] 4—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele.

Foc mare în Helveția!

În noaptea spre 30 l. tr. a isbucnit în fabrica de oroloage şi iuvelie a lui **Francesco Finenzo & Freres** în **Genf**, Helveţia, un foc mare, care pe lângă toată stăruinţa pompierilor din Genf nu s'a putut localisa, fiind focul nutrit prin vêntul cel mare prefăcù în abea opt oare toate localităţile fabricei precum şi locuinţele învecinate ale lucrătorilor în cenuşe. Cu multă osteneală abia sau putut scăpa din flacări 2563 bucăţi de **oroloage de buzunariu** de cele mai fine precum şi obiecte de decor de aur, aflânduse acestea în catul cel de desubt; şi fiindcă **lipsa** lucratorilor remaşi **fără casă** şi **fără pâne** este de compătimit, compagnia a otărît a transpune obiectele scăpate din flacări la firma subsemnată din Viena cu acea rugare, ca toate acele oroloage şi obiecte preţioase se le vêndă în termin de 30 de ḑile numai cu preţul ce au costat căsuliele cele fin gravate, regularea, şi lanţurile cele grele, lungi şi aurite de oroloage, aproape ☛ **pe nimica** ☚ numai şi numai sĕ se poată solvi lucrătorilor restul din plata lor şi se nu-i lasă se peară de foame. Se atrage atenţiunea onorabililor cetitori în numele lucrătorilor ajutorânḑi, că un ofert aşa eftin de negoţ nu se oferă tot deauna şi că însuşi cumpĕrătorii vênḑênd marfa pot trage un folos însemnat, pentru aceea folosind această ocasiune se pofteascâ a procură fie-care din oroloagele şi obiectele de decor mai jos însemnate, chiar dacă nu pentru folosinţa sa proprie; căci numai casuliele cele fine ale acestor oroloage şi fasoanele cele elegante ale obiectelor de decor au costat atâta, cât se cere acum pentru tot.

Următoarele oroloage şi obiecte de decor trebue sĕ se vênḑă în termin de 30 de ḑile:

350 oroloage de buzunariu cilinder, de cel mai fin aur francez dublé sau de Nichel-Argint, fin gravate dinpreună cu lanţ greu aurit, fason de aur repasate pe minută escelent. Tot la olaltă numai fl. **4.90,** aceleaşi de argint curat de 13 loţi, probate prin oficiul c. reg. austro-ung. de estimare şi aurite, numai fl. **6.50,** Aceleaşi oroloage cilinder de aur greu, de 14 carate, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare mai naint fl. **45.—** acum cu preţul de batjocură numai cu fl. **16.—**

250 oroloage ancher cu **15 rubine** în căsulie de cel mai escelent aur-dublé frances sau de Nichel-argint gravate escelent canelate cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde şi lanţ elegant repasate, numai cu fl. **7.—**. Aceleaşi oroloage **ancher** de argint curat de 13 loţi, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare şi tare aurite numai cu fl. **11.—**

200 oroloage remontoir de **Washington** de Nichel-argint ori din dublé de aur, se întoarce la manunchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde, escelent regulate pe o minută; cel maí escelent orolog din lume; preţul dimpreună cu lanţ elegant numai fl. **8.30.**

180 oroloage remontoir de argint curat, de 13 loţi, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare se întoarce la mănuuchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, uvragiu şi arătătoriu de secunde, regulat pe minută, cel mai escelent orologiu din lume. Preţul mainainte fl. **25.—**, acum cu preţul de batjocură numai de fl. **13.—**

☛ Garanţie pe 5 ani. ☚

217 inele de aur curat, cu imitaţiune de brilante, în toată mărimea, de aur adevĕrat de 6 carate, în etui escelent de catifea, bucata numai cu fl. **3.75.**

184 părechi de cercei cu brilante ori Boutonieurs de aur adevĕrat de 6 carate, provĕḑute cu brilante escelente, în etui fin de catifea, părechia numai cu fl. **3.75.**

222 părechi de cercei din aur curat probat, de 6 carate proveḑută cu corale escelente în etui părechia numai cu fl. **1.50.**

164 medailoane din aur-dublé frances, cu brilante artificioase, numai fl. **2.50.**

150 Ace pe pept sau la **cravate** de aur curat de 6 carate probat prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare provĕḑute cu imitaţiuni de brilante pompoase, dimpreună cu etui, bucata fl. **1.80.**

250 Bumbi de Chemisett de aur curat de 6 carate, provĕḑuţi cu imitaţiune de brilante de minune frumoase, bucata fl. **1.80.** Toate acestea obiecte de decor sûnt prin splendoarea lor aşa de frumoase, încât prin ele se poate cruţa foarte mari capitale.

Comande postale precum şi telegrafice, cari se efeptuesc numai pelângă trimitere anticipative a sumei sau cu posticipaţiune (Nachnahme) sunt a adresa la

Schweizer Uhren- und Goldwaaren-Vertretungshaus.
WIEN,
[586] 2—3 Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20.

Apel urgent!

☛ Către toţi locuitorii Austro-Ungariei. ☚

Din causa împărţirei averei au hotărît ereḑii firmei **Johann Karl Kunzschmidt**, care esistă deja de 121 de ani, în şedinţa lor ţinută la 1 Iunie a. c., a vinde toată marfa aflătoare în magazinul susnumitei firme cu un preţ ne mai pomenit şi necreḑibil de eftin.

În deposit se mai află următoarele marfe:

4500 cămăşi pentru dame din cel mai fin Chifon englezesc cu frumoase brodării sviţiane, o adevĕrată artă de brodărie; preţul pentru o cămaşă e numai fl. 1 50 pentru 12 = fl. 16.50.

1500 corsete de noapte pentru dame tot de aceeaşi calitate, cu brodării admirabile şi frumoase preste întreaga lor lungime, un vestmênt frumos pentru fie-care damă, una numai cu fl. 1.50; o dusină = fl. 16 50. Tot aceleaşi din Barchet greu cu fl. 1.60.

5600 rochii pentru dame cu plissè şi cu brodării sviţiane frumoase cu fl. 1.40; o dusină cu fl. 15.50. Tot aceleaşi din Creton roşu cu fl. 1.50; o dusină cu fl. 16.50; din filz greu cu fl. 1.75. Tot aceleşi din pănură fină cu îmfrumseţări de lână colorată, cu plissè, cu preţul de fl. 2.50.

3560 cămăşi pentru bărbaţi din cel mai fin Chifon englezesc cu pept neted cuadruplu, în diferite lărgimi ale gulerului; preţul pentru una cu fl. 1.50; dusina fl. 16.50.

1500 dusine garnituri de masă, de damast, constătătoare din 12 serviete şi din o faţă de masă mare, toate cu infrumseţări de flori frumoase numai cu fl. 2.85, întru adevĕr necesar pentre fie-care casă.

2000 dusine de stergare turcesci, toate tivite frumos, cu brodării roşii, dusina cu fl. 3.75.

2000 şaluri mari pentru dame din cea mai fină lână de Berlin în colorile cele mai alese şi mai frumoase precum: turcesci-şotice, sur, alb-vênĕt, negru, roşu închis vĕrgate, etc., bucata cu fl. 1.20; dusina fl. 12.50.

400 şaluri (Plaids) de călĕtoriă, foarte mari şi groase, fabricatul cel mai greu şi mai solid englezesc precum: sur, roşu închis, tărcate, acestea şaluri se pot întrebuinţa din causa mărimeilor estra-ordinare ca **îmbrăcăminte de earnă, acoperemênt** în **călĕtorie, acoperemênt pentru pat** şi ca **shwal pentru dame** şi după o întrebuinţare de 20 ani, le poţi preface în alt **vestmênt elegant,** acestea învĕlitoare pot înlocuì cu desevêrşire pardesiile şi palitonele de earnă. Prima calitate mai înainte 15 fl., acum însĕ numai cu fl. 5.85. Calitate de a doua mână mai înainte fl. 12.—, acum însĕ numai fl. 4.85.

300 bucăţi pânză de casă — de 30 de coţi, ţesĕtura cea mai bună, şi mai grea, necesarie pentru ori ce casă, bucata numai cu fl. 5.50. —

Preţul pânzăturilor se ridică foarte iute, pânzătura preste puţin timp va fi cu preţul îndoit, pentru aceea se comande cât mai îngrabă fie-cine.

500 covoară (coperişe) de pat, din mătasa cea mai fină şi mai grea de Lyon (mătasă de shappe) colorate vênĕt, alb, roşu şi galben de minune eftine, bucata numai cu fl. 4.—.

350 bucăţi garnituri de Gobelin, constătătoare din douĕ covoare de pat foarte fine, din un covor de masă, colorat pompos cu ciucuri de catifea — o garnitură adecă toate trei bucaţi la olaltă costă numai fl. 7.50.

5000 dusine lepedee de pat, fără cusătură din pânza cea mai grea, de in, foarte mari, chiar şi pentru patul cel mai mare, bucata cu fl. 1.35; o dusină fl. 15.—.

Fie-care cumpĕrătoriu, care cumpĕră de odată marfă de cel puţin fl. 15.— primesce o remuneraţiune — adecă *gratis* un orologiu sviţian de brons-aureu francez elegant cu lanţ lung, cu o garanţă de **2 ani.**

Comandele, se fac în bani gata prin asignaţiune postală sau cu rambursă, şi sûnt a se adresa la:

Administraţia ereḑilor Rabinovicz,
[585] 2—3 VIENA,
II., Schiffamtsgasse 20.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu,**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 124 Sibiiu, Marți 25 Octomvre (6 Noemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelariilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Arată orbului Brăila.“*)

II.

Statul ungaric e un stat de drept. Ca atare el trebue sĕ aibă de basă supremul princip al dreptății, care e: mĕsură egală pentru toți — și în datorințe și în drepturi, și în greutăți și în beneficii. Problema statului de drept nu poate fi alta, decât realisarea acestui princip. Statul de drept compus din mai multe popoare nu poate pretinde dela nice un popor mai mult, decât dela celălalt, și în special nu poate pretinde, ca un popor sĕ se jertfească pe sine pentru celălalt. Unde se pretinde aceasta, acolo se neagă principiul dreptății, basa staturilor moderne de drept.

Statul de drept trebue sĕ întindă în mĕsură egală tuturor popoarelor beneficiile sale. Dela nice un popor statul de drept sĕ nu pretindă mai mult, decât i dă; și nice unui popor statul de drept sĕ nu i dea mai puțin, decât primesce dela dênsul. Unde nu se observă aceasta, acolo numirea de stat de drept e frasă goală.

Noi românii de pe teritoriul coroanei ungare, trei milioane la numĕr, suportăm în mĕsură egală cu celelalte popoare toate greutățile statului, aducem aceleași jerfe de avere și sânge, ca ori-care alt popor. De aici urmează, că și participarea noastră la beneficiile statului ar trebuì sĕ fie egală cu ceea a celorlalte popoare. De sigur însĕ putem pretinde dela statul de drept că participarea noastră în beneficiile lui sĕ stea cel puțin în proporțiune justă cu prestațiunile noastre cătră dênsul.

Cultura internă, perfecționarea morală și intelectuală e unul dintre cele mai sublime destinuri ale omenimei. Dacă dară vre-una dintre dorințele și aspirațiunile unui popor poate fi justă și naturală, apoi de sigur sûnt juste și naturali aspirațiunile sale culturali. Nici odată statul de drept nu le poate aceste împedeca și suprime. El e datoriu a le apăra, promova și desvolta, și anume la toate popoarĕle în mĕsură egală, și cel puțin în proporțiune cu prestațiunile lor către stat.

Sĕ vedem acum, ce s'a făcut în patria noastră în ultimele decenii pentru cultura intelectuală a poporului român?

Era Deákiană în înțeleaptă și justă apreciare a faptului, că popoarele Ungariei nu se află pe același nivel al culturei intelectuale cu popoarele celorlalte staturi civilisate ale Europei, a creat prin legi destul de echitabile basă pentru cultura intelectuală a tuturor popoarelor. Ea a recunoscut mai ântâiu eternul și nealterabilul adevĕr că: un popor se poate cultiva numai în limba, care o pricepe, în limba sa maternă, și a codificat în lege acest adevĕr. „Instrucțiunea e de a se da fie-că-„rui elev în limba sa maternă, pe cât aceasta e „una din limbile usitate în comună. Pentru aceasta sûnt a se aplica în comune cu locuitori de dife-„rite limbi învĕțători, cari sûnt capabili a instruì „în acelea. În comune mai populate, în care se „află în numĕr mai mare locuitori de diferite limbi, „sûnt a se aplica, pe cât admit puterile comunei, „adjuncți învĕțătoresci de diferite naționalități“ Art. de lege XXXVIII din 1868, §§. 58, 63, 75. „Statul e datoriu de a îngrigì ca sudiții de orice naționalitate sĕ se poată cultiva în limba lor maternă“. Art. 44 din 1868 §. 17.

Conform acestui princip și-a desvoltat legislațiunea acelui period întregul sĕu sistem pentru scoalele populare.

Statorind regula supremă, ca fie-care comună sĕ și aibă scoala sa populară, a dat dreptul de a înființa acele scoale în prima linie bisericelor în toate comunele locuite de credincioși de ai lor. Numai dacă biserica nu e în stare a susținè scoală populară pentru credincioșii sĕi, trece dreptul și respective datorința aceasta la comuna politică. (§. 23 l. c.) Unde nici comuna politică nu e în stare a înființa și susținè scoală populară, statul e datoriu a ajutora din visteria sa. Asemenea e datoriu ministrul de instrucțiune publică a înființa scoale populare pretutindeni, unde se arată lipsă, curat din visteria statului (tisztán államkőltségen) §. 80.

In toate aceste scoale populari, fie ele de orice categorie, elementare (§. 58) superioare (§. 63) ori cetățenesci (§. 75) se ordină stricta respectare a prescrisului ca „elevii sĕ primească instrucțiunea în limba lor maternă“, va se ḑică, ca limba de propunere a scoalei sĕ fie limba maternă a scolarilor. Espres și apodictic prescrie legea (art. 38, §. 80) ca scoalele de stat (înființate și susținute de visteria statului) sĕ se întocmească întru toate ca cele comunale („a 23—78 §§. ban megszabott modon szervezendök“); așa dară cu respectarea prescrisului §§.-lor 58, 63 și 75 în privința limbei de propunere a scoalelor.

În era nouă (dela 1875 încoace) s'au înființat un numĕr destul de considerabil de scoale comunali; foarte multe cu ajutoriu din visteria statului; însĕ toate cu limba de propunere maghiară, și acele, cari s'au octroat comunelor curat românesci, cu locuitori de una singură confesiune.

Era nouă a înființat și susține și un numĕr destul de mare de scoale din vistieria statului, dară nice într'una din acestea nu se aude un singur cuvênt românesc.

Fața de aceste fapte ne vine sĕ întrebăm: Sûnt legile statului obligătoare pe de o potrivă pentru toți civii patriei, pentru toate popoarele, din cari e compus statul? Sau doară în Ungaria se cere numai dela români, sĕ respecteze legile, pe când șoviniștii maghiari le pot călca după plac în picioare?

Spre a se putè cresce puteri didactice de ajuns pentru toate scoalele populari din patriă legea din 1868 (Art. XXXVIII) prescrie ca „statul sĕ înființeze în *diferite ținuturi* (Kűlömbözö vidékeken) 20 de preparandii de învĕțători și câteva de învĕțătorese. Cumcă preparandiile aceste în ce privesce limba de învĕțământ și respective limba, în care au de a fi crescuți elevii din ele, sûnt a se organisa conform principiului, ca acei elevi sĕ fie în stare a instruì pe fiitorii lor scolari în limba maternă a acestora, aceasta e evident nu numai din spiritul legei și din postulatul, ca ele sĕ se înființeze în diferite ținuturi ale patriei, ci chiar și din planul de învĕțământ ficsat de lege pentru acelea preparandii. In § 87 se prescriu, ca obiecte obligate (în preparandiile de învĕțători) sub litera *g) limba maternă*, sub litera *h)* limba maghiară. În § 111 (în preparandiile pentru învĕțătorese) sub litera c *limba și ortografia maternă*, sub litera *d)* limba maghiară. Cel mai chiar argument așa dară, că limba de propunere a preparandiei are sĕ fie limba maternă a poporului locuitoriu în acel ținut, în care s'a înființat preparandia.

Era nouă a înființat și susține un numĕr destul de mare de preparandii din vistieria statului, special în Transilvania trei pentru învĕțători, una pentru învĕțătorese — toate cu limba de propunere esclusiv maghiară, așa dară esclusiv pentru rasa maghiară. O preparandiă cu limba de învĕțământ română înființată și susținută pe spesele statului șoviniștii maghiari ar dechiara-o de crimă, și pretensiunea noastră în această privință de obrăznicià de nepatriotism, de nerespectare a legilor!

Ei bine! noi românii, cari facem două din trei părți a locuitorilor din această țeară (Transilvania) nu contribuim și noi la acea vistieriă a statului, din care s'a înființat și se susțin acele preparandii? Și dacă contribuim, nu e oare dato-

---

*) Veḑi Nr. 122.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de **E. B.**)
(Urmare).

— Nu nu, har domnului, nu este el!... Dară numai ḑi nimic, Cristian, eu cetesc, eu încep a înțelege! Într'altă epistolă, ești numit „nepotul Dtale și nu „nepotul meu“, eară într'alta: „nepotul Dvoastre.“ Pentru mine devine evident, că aceasta este o precauțiune spre a abate bănuielile în cas, când ar fi epistolele prinse, căci Dta nu ești inrudit nici cu acela, ce a scris epistolele aceste, nici cu Stenson, cu care le a primit.

— Stenson! Dar așa lui i sa dat samă despre sănătatea mea, despre progresele mele, despre călĕtoriile mele? căci așa ceva am vĕḑut și eu frunḑărind prin ele. Se vorbesce de duelul Dtale, veḑi, cu datul dela Roma, Iunie, o mie șepte sute...

— Stăi!... Da, da am găsit-o. Este o epistolă pe an. „El a avut nenorocirea a ucide pe Marko Melfi, care era... Reflecsiuni... „Cardinalul nu voia sĕ-și resbune: Eu sper a afla, ce s'a făcut din sĕrmanul nostru băiat...“

A! iată o epistolă dela Paris... „Nu este cu putință sĕ-l afli... Te ași putè înșela, însĕ eu nu vreau. Mĕ tem sĕ nu fie arestat în Italia. Până ce eu îl caut aici, poate că e închis în castelul San Angelo!... Așteaptă Cristian; nu-ți perde răbdarea. Eată o epistolă, ce trebue sĕ fie mai nouĕ. Ea este cu datul 6 August, din Troppau, în Silesia. „De astă dată i-am dat de urmă... El a fost sub numele Dulac în Paris; dară a plecat pentru o călĕtorie, unde din nenorocire a perit în ḑilele aceste. Tocmai am prânḑit în cârciumă cu un cutare Guido Massarelli, pe care-l cunosc dela Roma, el l'a cunoscut, și dênsul mi-a spus, că a fost ucis în pădurea de... Neligibil! „Eu renunț dară al mai căuta și de oare ce micul meu comerț mĕ chiamă în Italia, am sĕ plec mâne dimineață. Nu-mi mai trimite banii pentru călĕtorii. Dta nu ești bogat... fiind că ai remas om cinstit, ca și mine Al Dtale servitor și amic, Ma... Manuccii!.. Manucci!

— Necunoscut! ḑise Cristian.

— Manase! esclamă dl Goefle, acela de care a vorbit eri dl Guido, micul evreu, ce a avut interes neesplicabil pentru Dta?

— Pe acela nu l'a chiemat așa; replică Cristian.

— Este acela de bună samă, ḑise dl Goefle. El se chema sau Taddeo Manase. Stenson nu a spus-o astăḑi. E întâiași dată, în corespondența aceasta, că a iscălit întreg unul din numele sale, și poate și ultima dată, că bietul nefericit a muiat o peană în negreală, căci el a murit, după spusele lui Massarelli, și eu mi-așì băga mâna în foc, dacă nu l'a omorît Massareli . . . Stăi! Nu ḑice nimic Cristian! Însciințând pe Stenson de moartea aceasta, Massareli a ḑis că este în posesiunea unei doveḑi teribile, ce voia sĕ i-o vênḑă, de nu, are sĕ o ducă baronului: nici o îndoeală că... Avea bietul evreu obiceiul a bè?

— Încât știu eu, nu.

— Ei bine, Guido l'a fi ucis, ca sĕ-i ia puținei bani ce-i avea, și va fi găsit la el vre-o scrisoare dela Stenson, a cărei dat și iscălire l'a fi adus drept aici, ca sĕ esploateze aventura. Se și poate, că Massarelli acesta a dat evreului vre-un narcotic, când a prânḑit împreună cu dênsul în cârciumă . . . Dar totuși nu se poate, de oare ce Manase a scris de atunci . . . Dacă de seară sau mâne . . .

— Tot una, vai! domnule Goefle. E sigur, că Massarelli a descoperit și destăinuit tot baronului; dară eu, nu aflu încă nimic în privința mea; tocmai atât, că dl Stenson se interesează de mine, că Manasse sau Taddeo a fost încreḑutul sĕu, că i-a trimis adese ori sciri despre mine, în sfêrșit că esistența mea e baronului Olaus foarte neplăcută. Cine sûnt eu dară, pentru Dumneḑeu? Dle Goefle nu mĕ lăsa, sĕ mĕ topesc de dorul, a afla cine sûnt!

rinţa statului de drept a înfiinţa preparandii şi cu limba de propunere română pentru poporul român —? Legea o prescrie aceasta în mod categoric, şi dacă e vorba, ca legile sě fie sfinte, sě-şi păstreze nimbul lor, ar trebuì sě le respecteze şi îndeplinească în prima linie aceia, cărora li s'a încredinţat esecutarea lor.

Tot acea lege prescrie, că în preparandiile de stat elevii lipsiţi de mijloace materiali sě se provaḑă cu vipt s. c. l. pe spesele statului, şi ca fii de învěţători dela scoalele populari (şi dela cele confesionale) sě se împărtăşească în prima linie de acest beneficiu (§§. 93 şi 94. l. c.) Am datorì mare mulţămită şoviniştilor din Cluj şi alte părţi, dacă ni-ar arăta: câţi fii ai naţiunei noastre de trei milioane suflete au fost părtaşi de aceste beneficii prescrise de lege în ultimii 10 ani în toate preparandiile, câte esistă în regat? Românii de ambele confesiuni susţin în statul ungar preste 3000 de scoale populari esclusiv din crunta lor sudoare. Toate aceste sûnt eschise dela ori-ce beneficiu direct şi indirect din partea statului şi sûnt condamnate a tângì în miseriă de pe o ḑi pe alta. Se pretinde dela ele tot, şi mai mult decât dela scoalele dotate din vistieria statului — dar nu se face pentru ele nimic.

Asemenea se are lucrul cu toate celelalte institute de cultură intelectuală; cu scoalele speciali de industrie, comerciu şi arte; cu scoalele medii, academii şi universităţi. Toate se înfiinţează din vistieria statului, dară toate esclusiv maghiare şi pentru rasa maghiară. Noi românii avem numai de a contribuì la vistieria statului, pentru ca sě se promoveze din aceea cu paşi gigantici cultura intelectuală a rasei maghiare. Şi dacă îndrěsnim a ne ruga cu umilinţă, ca Diogene din bute, de puternicii ḑilei: sě ni se lase barem puţina raḑă de soare, ce străbate prin îngusta vreană, sûntem timbraţi de rěi patrioţi, cari nu sciu ţinè în onoare legile...!

Noi aşa scim că şi iubirea îşi are legea sa. Putem iubì numai pe aceia, cari şi ei ne iubesc pre noi, după cum putem respecta numai pe aceia, cari şi ei ne respectează pre noi —*) Consciinţa de sine s'a treḑit şi în poporul român; el vrea sě remână român, şi pe cât timp şoviniştii maghiari vor urma direcţiunea de până acum, nu pot pretinde ca românul sě sărute mâna, carea neîntrerupt înfige cuţitul în inima lui.

Revista politică.

Sibiiu, în 24 Octomvre.

În Orient lucrurile se schimbă în toată ḑiua tot spre mai rěu. Precând se credè că prin měsurile luate de principele Bulgariei faţă cu generalii ruşi se va restabilì în Bulgaria o ordine de lucruri, care sě garanteze stabilitate, pe atunci telegramele mai proaspete ne aduc scirea, că guvernul reacţionariu din Serbia proclamă pretutindenea dreptul statariului şi face lovituri de stat. După o telegramă din 4 Noemvre st. n. consiliul de ministrii din Belgrad cu privire la critica situaţiune din internul ţěrei a decis a suspenda legea de presă şi dreptul de reuniuni şi întruniri, şi introducerea censurei preventive în afacerile de pressă. Prin un ucas regesc se dispune că sub durata stărei de asediu întreţinerea trupelor cade în sarcina locuitorilor teritoriului respectiv. Oficerii şi suboficerii sub durata stărei de asediu capětă plată duplă.

La caracterisarea crisei din Serbia va contribuì şi împregiurarea, că în sensul nouei legi militare s'au luat armele dela miliţiele poporale de până acum, ceea ce nu s'a făcut fără oare-cari turburări: Mai cu seamă în cercul Zajesar s'a opus oamenii formal ceea ce avu de resultat proclamarea statariului preste întreg cercul.

Frumoase simptoame de pace. Cunoascem prea bine starea de lucruri din Serbia şi nu ne facem ilusiuni despre stabilitatea lucrurilor de acolo.

În camera României s'a făcut interpelare despre întêmplările din pasul Vulcan. Ministrul Brătianu respunḑênd la interpelare, ḑice că afacerea n'a fost atât de acută, după cum s'a înfăţişat prin ḑiare. Dintr'altele ancheta esmisă va lumina lucrul

Parlamentul Franciei a trecut la ordinea ḑilei peste afacerea Tonkingului. Se pare, că şi aceasta afacere se va deslega prin *„ultima ratio“* — tunuri. Guvernul engles îşi pune la aparenţă toată silinţa pentru complanarea acestei afaceri pe de o parte ear pe de alta anunţă pe supuşii sěi din China despre nesiguranţa, la care vor fi espuşi.

Resultatul de până acum al afacerei Tonkingului este retragerea ministrului francez pentru esterne Challemar Lacour, şi înlocuirea lui prin ministrul president Ferry.

În Germania se joacă oamenii cu dynamit. În casarma regimentului Nr. 1. Alecsandru din Rusia, s'a întêmplat Sâmbăta trecută o esplosiune, care ţine poliţia în mare ferbere.

Cercetarea se ţine în secret.

„Gazeta Transilvaniei“ în diversele sale din Nr. 124 vorbesce într'un limbagiu al seu propriu de oare-cari mesuri poliţiale, cari s'ar fi luat pentru siguritatea personală a Escelenţiei Sale metropolitului nostru la rentornarea sa în sěptěmâna trecută dela Budapesta. Sûntem autorisaţi a dechiara în interesul adevěrului: că toate coniecturile mistificătoare din acea notiţă, de asemenea şi asertul ei grosolan, că „reşedinţa metropolitană este păzită ḑiua şi noaptea de poliţiă“ sûnt născocituri tendenţioase, demne de politica „Gazetei.“

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sibiiu, în 24 Octomvre st. v. 1883. „Omul este o fiinţă socială“, a ḑis cel mai mare cunoscětor de oameni, Aristotel. Această caracteristică firească i determină toate faptele lui; el fuge de singurătate, îşi caută tovarăşi, oameni ce consimt cu el; — formează societăţi cu aceştia spre ajungerea unui scop comun; şi cu cât mai mare e interesul ce-l arată un individ sau o seamă de indiviḑi către aceste societăţi, cu atât mai demn este acel individ sau aceea seamă de indiviḑi — căci lucră firesce, ear cine lucră firesce, resplată bună va avè. Deci luându-ne la rătuială pe noi inşine nu putem sě nu regretăm în câtva prea puţinul interes, ce-l arătăm noi românii către instituţiunile, cari conduc destinele noastre culturale. Vor fi şi cause, dar scuse de sigur mai multe. Însě *„ad rem“*. Eri în 23 Oct. şi-a ţinut despărţěmêntul al III al Asociaţiunei transilvane cu centrul din Sibiiu adunarea sa generală din acest an în comuna Poplaca, o comună curat românească, cu aproape 2000 de suflete. Mărturisind sincer am fost frapaţi, ba dureros atinşi, când věḑurăm asistând abia vre-o 15 oameni — din acest mare şi materialmente avut punct al despărţěmêntului nostru — la adunarea generală. Dl Director al despărţěmêntului, Dr. Ilarion Puşcariu deschise şedinţa la oarele 12 şi ¼ prin o cuvêntare ocasională, făcênd în scurt istoricul asociaţiunei şi arětând, scopul ce l urmăresce această instituţiune. *) Alegêndu-se de notar al şedinţei dl Mateiu Voileanu se dă cetire raportului presentat de comitet. Din acest raport am aflat despre salutara activitate a comitetului, ce a procurat o mulţime de cărţi pre seama bibliotecelor sătene înfiinţânde în acest despărţěmênt. Tot odată adunarea generală a însărcinat comitetul a presenta în fie-care an rapoarte detaiate despre starea bibliotecelor sătene. În fine comitetului i se dă absolutoriul.

Ce privesce cele materiale adunarea a avut un succes considerabil. Suma încasată se urcă la 173 fl. 50 cr. Onoare celor puţini, cari au fost de faţă; onoare preoţilor din Poplaca, demni de a lor chemare! Cât s'ar fi putut face, de s'ar fi presentat mai mulţi la această adunare!

Purceḑênd la alegerea comitetului pe trieniul următor sau ales prin aclamaţiuni entusiastice de director al subdespărţěmêntului Rev. D. protosincel Dr. Il. Puşcariu; de membrii în comitet domnii: Visarion Roman, director de bancă; Dr. I. Moga, medic; Corneliu Tobias, protonotariu comitatens; Stefan Stroia, vicenotariu comitatens; Radu Balaş, amploiat de bancă; Georgiu Dima, prof. sem; Dumitru Comşa, prof. sem.; Mateiu Voileanu, redactor prov al „Tel. Român.“

Bugetul s'a votat în chipul următor: Din banii încurşi dela membrii ajutători se destină 100 fl. pentru bibliotecile sătene, 20 fl. pe seama biroului, ear restul sě se depună la casa centrală.

La propunerea dlui M. Voileanu adunarea decide de a se ţinè viitoarea adunare generală a despărţămêntului în Avrig. În fine mai cetì tot Dl Voileanu o disertaţiune despre starea economică a poporului nostru, şi regresul pe acest teren la noi Românii. Dl Voileanu fu ascultat cu viuă atenţiune secerând prelungite aplause.

Nemai avênd adunarea gen. mai multe puncte de discutat, şedinţa fu încheiată printr'o vorbire de mulţămită şi recunoscinţe a presidiului şi un *„vale“* din partea comunei Poplaca, rostit de dl învěţător Suciu.

După cele spirituale urmară celelalte.

La prânḑul comun dat la fruntaşul comunii Goţa, ne am putut convinge că culina noastră naţională poporală, deşì n'are un *„menu“* de ḑeci de plese, dar are bucăţi alese bune, cari ar putè face onoare ori cărei bucătării orăşene. La masă se înţelege a urmat un toast pe celălalt. Rev. Dr. Puşcariu a toastat pentru comuna Poplaca şi fruntaşii

---

*) Evangelia ne învaţă altfel: „Iubiţi pre vrăşmaşii voştri, faceţi bine celor ce vě asupresc pre voi.“ În acest sens în ce privesce iubirea n'am putè subscrie cele ḑise de autorul acestui articol. Red.

*) Frumoasa cuvêntare a domnului director al despărţěmêntului, Dr. Ilarion Puşcariu, o publicăm în Nr. viitoriu. Red.

— A! răbdare, răbdare, fětu-meu, respunse advocatul tot căutând un ascunḑiş pentru epistolele preţioase. Eu nu ţi o pot spune încă. Eu am o siguritate, sûnt douě-ḑeci şi patru de oare, o siguritate de instinct, de raţionament; însě îmi trebue doveḑi, şi aceste n'ajung. Trebue sě le găsesc... Unde? cum? Lasă-mě sě gândesc... dacă pot! căci lucrurile merg atât de încurcate, încât îţi poţi perde capul... Sûnt hârtii de ascuns, Stenson e în pericol... doară şi noi! Totuşi... A! da, stăi Cristiane, de aşi sci de bună seamă, că ei te vreau pe Dta, aşi sci positiv cine eşti.

— E uşor a afla intenţiunile, ce le supui baronului. Eu o sě ies, ca şi când n'ar fi nimic, sě merg la representanţe, şi, de mě vor ataca, precum sûnt eu astăḑi bine armat, sě cerc a face pe adversarii mei sě mărturisească.

— Eu cred în adevěr, ḑise dl Goefle, după ce isbutise în sfêrşit a ascunde scrisorile, că este mai bine a risca o întêlnire periculoasă pe lărgimea lacului decât sě aşteptăm aici până ce ne vor ataca. Sûnt deja nouě oare; la opt era sě fim în castel! Şi nu vine nimenea sě ne întrebe, pentru ce ne întârḑiem. Ciudat lucru! Stăi, Cristiane! Plină-ţi este puşca? iea-o: eu o sě iau spada mea. Eu nu sûnt nici un Ercule, nici un spadasin; însě odinioară m'am sciut servì de dênsa, ca şi ori care alt student, şi de ne vor ataca, eu n'am sě mě las sě mě junghie ca pe un viţel! Promite-mi, jură-mi că vei fi precaut, altceva nu cer dela Dta.

— Eu promit, respunse Cristian, vină.

— Dar blăstămatul acesta de băiat a adurmit acì jucându-se, ce sě facem cu el?

— Du-l în patul sěu, domnule Goefle; pe el nu-l caută nimenea, cred!

— Dar ei ucid pe un copil care ţipă, şi acesta va ţipa, îţi ḑic, când l'a deştepta vre o faţă necunoscută.

— Ei bine, ce drac sě facem cu el? Sě-l luăm cu noi? Nimic mai uşor, dacă n'o sě întêlnim oameni rěi; dar de va fi sě ne batem, el ne va sta în cale.

— Bine ḑici, Cristiane; e mai bine sě-l lăsăm în patul sěu. De se vor spiona mişcările noastre, se va sci, că noi ne-am dus şi nu vor întra aici. Păḑesce numai uşa. De astă dată n'avem sě facem cu dl Nils multă învălmăşală; el va dormì îmbrăcat.

XVII.

Dl Goefle abia puse pe camerierul sěu în pat pre când chiemă pe Cristian.

— Ascultă! îi ḑise el. Vine cineva spre odaia noastră. Bate la uşe.

— Cine-i? ḑise Cristian gătindu-şi puşca şi punêndu-se înaintea uşii din odaia păḑitorului, ce da, precum se scie, în galeria interioară a curţii.

— Deschideţi, deschideţi, noi sûntem! respunse în limba dalecarliană un glas dur.

— Cine voi? ḑise dl Goefle.

Şi după ce nu respunse nimenea, Cristian adăogì;

— Vi frică sě vě numiţi?

— Dta eşti, domnule Waldo? respunse apoi o voce blândă şi tremurătoare.

— Margareta! esclamă Cristian deschiḑênd uşa şi observând pe tinera contesă împreună cu altă damă tineră, ce o věḑuse la bal, dară a cărei nume nu-l mai scia, însoţite de credinciosul domestic Peterson.

— Unde sûnt ei? întrebà Margareta căḑênd obosită într'un fotel.

— Cine? De cine vorbeşti? îi ḑise el, spăriat de paliditatea şi de emoţiunea ei.

— De maiorul Larrson, de locotenentul şi de ceialalţi militari, rěspunse cealaltă fată tineră, tot aşa (fără resuflet) şi nu mai puţin emoţionată decât Margareta. N'au sosit?

— Nu... Au sě vie aici?

— Ei au plecat din castel, sûnt mai bine de douě oare.

— Şi... Dvoastră vě temeţi, sě nu li se fi întêmplat ceva?

— Da, rěspunse Martine Akerstrom, căci ea era; noi ne am temut... Eu nici nu sciu pentru ce ne am neodihnit pentru ei, de oare ce au plecat cu toţii împreună; dară...

— Dară pentru cine vě temeţi apoi? ḑise dl Goefle.

ei, pentru bravii preoţi. Dl. I. Popescu pentru comitetul despărţământului şi preşedintele ei; Dl Stejar pentru femeile române; mai departe Dl Dr. Moga şi M. Voileanu au ţinut discursuri bine simţite cari au fost terminate cu o serie de întreit „sĕ trăească.“ În decursul mesei ne-au surprins prea plăcut esactele declamaţiuni ale domnilor Vasilie Saftu şi Virgiliu Oniţ, elevi ai institutului Andreian, cel dintâi a declamat „*Glasul unui Român*“ de Andreiu Murĕşanu, al doilea „*Groza*“ de Vasile Alecsandri. Se înţelege de sine, că n'au lipsit nici indispensabilele cântări, începênd seria domnul Dima cu „*Mugur mugurel*“, căreia au urmat celelalte multe.

Era aproape de şease oare seara, când societatea se sculă dela mese şi se depărtă cu adio la revedere în Avrig.

Deci la revedere în Avrig!..

Polifem.

O scrisoare în interesul istoriei naţionale.

Atragem atenţiunea cetitorilor foaiei noastre asupra scrisoarei următoare, pe care am primit-o în limba germană dela învĕţatul profesor din Prag'a filo-românul Dr I. L. Pic:

„Ocupându-mĕ de un şir de ani cu istoria Europei orientale, fui silit a'mi îndrepta atenţiunea şi asupra istoriei mai vechi române din causă, că din timpurile cele mai vechi istorisesce cunoscute destinele Românilor au fost strîns legate cu destinele Slavilor meridionali şi orientali, precum şi posiţiunea Românilor din Ungaria a fost omogenă cu posiţiunea Slavilor ungureni, aşa, că o pertractare unitară a amêndurcr popoarelor a fost o urmare necesară a legăturii istorice şi a omogenităţii dreptului de stat. Firesce, lipsa de isvoare positive istorice despre istoria cea mai veche a românilor a fost un rĕu, care tot-de-odată fu causa, că se născură atâtea teorii nouĕ despre aceasta temă, care mai mult încurcară obiectul cestionat, decât au contribuit la lămurirea lui, dar şi pentru scriitorul acestor rênduri a fost o pedecă, care firesce se putea încungiura, dară nu delătura. Deşi resultatele argumentaţiunii indirecte au scos la iveală multe argumente positive, ba chiar neresturnabile, totuşi mai sûnt astăḑi încă destui necredincioşi, cari sau din cause uşor de priceput naţionale, sau în urma scrupulelor scientifice, neagă adevĕrul luminat sau îl trag la îndoială, şi de aceea este necesariu, de a afla un argument mai pipăit pentru stabilirea sau descălecarea cea mai vechie şi pentru continuitatea românilor la nordul Dunării. Scriitorul acestor rênduri în călĕtoria sa ultimă scientifică prin ţĕrile române şi-a dat toate silinţele, de a afla în mânăstirile cele vechi şi în deosebitele colecţiuni de cărţi, sau o cronică bulgărească, care îndeşert au căpătat-o, Slaviştii în peninsula balcanică, sau vieţi de ale sânţilor şi regilor bulgari, unde s'ar putè afla de sigur vre-o scire positivă despre Români, după cum scim positiv din cronica bulgărească a lui Paisia: dar a fost speranţă deşartă, şi cele căutate de a abia se vor putè afla vre-odată. Mai rĕmâne după convingerea lui numai un singur drum, pentru a găsì argumentul dorit, adecă de a striga morţii din morminte, ca sĕ mărturisească despre trecutul poporului român.

sec VI.

Sĕ nu i se impute scriitorului acestor rênduri tendenţe sacrilege, că voiesce sĕ tulbure odihna reposaţilor. Nu, din contră ei sĕ documenteze adevĕrul şi adevĕrul este un lucru sânt, cu atât mai sânt, că atinge trecutul unui popor întreg, un trecut care i se dispută acestui popor.

Firesce va fi cam greu, de a arĕta mijloacele şi căile potrivite pentru scopul acesta.

Grecii vechi aveau, după cum se scie, un mijloc probat de a cita umbrele reposaţilor din infern prin anumite sacrificii, şi spiritiştii din ḑiua de astăḑi 'şi au formulele lor, prin care provoacă spiritele, ca sĕ vorbească . . . dar amêndouĕ aceste recepte în casul nostru puţin ne ajută, fiindcă nouĕ ne trebue un Român neaoş din secolul III—XIII, pe care sĕ-l putem pipăì şi care cel puţin pentru cei iniţiaţi ar vorbì o limbă înţeleasă. Drumul care duce la scopul nostru ni-l poate arĕta numai archeologia din evul mediu.

În regiunea Carpaţilor orientali, unde trebue căutat la patria primitivă a poporului român actual, s'a cultivat archeologia binişor, numai cât s'au luat din nenorocire în consideraţiune pe de o parte numai perioda cea mai veche daco-română, ear pe de altă parte s'au considerat mai de aproape perioda posterioară a evului mediu (începênd cu secolul al XIII.) Spre scopul nostru vom călca pe un teren al acestei sciinţe, care până acum n'a fost mai nici decum atins şi pe care vor fi multe greutăţi de învins şi se va cere multă precauţiune. Această împregiurare nu trebue sĕ ne descuragieze nici decum, din contra ea reclamă o sinceră conlucrare a tuturor acelora, cari au causă de a se interesa de trecutul poporului român.

Unicul lucru positiv, pe care îl putem pune în fruntea cercetărei noastre, este tesa simplă; că, Românii, dacă au locuit din secolul III—XIII în munţii Carpaţi, cum avem cuvinte de a presupune cu toată siguranţa, atunci trebue sĕ fie acolo şi înmormêntaţi şi prin urmare osĕmintele lor trebue sĕ fie acolo până în ḑiua de astăḑi. Mai greu este firesce, de a se arĕta, că unde şi cum s'ar putè căuta remăşiţele celor reposaţi de atâta vreme, căci în privinţa aceasta n'avem nici o esperienţă la disposiţiune, de oare ce această parte a archeologiei până acum nu s'au considerat mai de aproape.

Dacă dar trebue sĕ începem cercetările noastre din începutul începuturilor, vom face bine, sĕ luăm în consideraţiune posibilitatea arderii şi înmormêntării cadavrelor la Românii cei vechi şi după aceea sĕ cercetăm, dacă s'au ivit din întâmplare unde-va osĕminte omenesci sau cenuşe cu hărburi. Aceasta firesce se poate întêmpla în deosebite moduri. După o ploaie torenţială, poate, că apa sĕ spele pămêntul şi în chipul acesta sĕ se desgroape cele ce se află în pămênt. Sau când smulge viscolul arborii din rădăcină, s'au când taie oamenii arborii vechi, se poate întêmpla, ca cele ascunse sĕ easă la lumină. Când se pun fundamente la case sau alte edificii, poţi sĕ dai de câte ceva, şi de multe ori când se fac drumuri şi căi ferate, cu care ocasiune trebue sĕ se scormonească distanţe mai mari de pămênt, poţi da foarte lesne de lucruri archeologice. De oare-ce sûntem constrînşi se ne călăuzim de astfel de întêmplări, spre a putè face cu succes scrutaţiuni, va fi mai cu seamă problema noastră de a întreba pe oamenii mai bĕtrâni de pe la sate, de cumva îşi aduc aminte, că s'au aflat undeva oase omenesci, sau cenuşe cu hârburi şi cu deosebite alte lucruri. Aceasta ar putè-o face mai bine şi mai lesne dnii preoţi, de oare ce dênşii cunosc mai bine pe oamenii de prin sate şi vin mai des în atingere cu ei.

De cumva printr'o întêmplare norocoasă s'ar afla o îngropătoare preistorică (în timpurile cele vechi se îngropau morţii unii lângă alţii, ca şi astăḑi), s'ar putè încerca deocamdată de a se deschide unul sau douĕ morminte spre o prealabilă orientare pentru o scrutare specialistă, ceea ce nu este lucru tocmai aşa de greu, pentru că cei vechi nu îngropau morţii aşa de adênc şi, ceea-ce se poate face simplu, săpându-se o bucată de loc. Cu această ocasiune trebue sĕ se bage de seamă la construcţiunea mormêntului şi la posiţiunea oaselor mortului şi mai cu seamă la aceea, ca sĕ se scoată şi sĕ se păstreze toate, câte s'au aflat la mort şi lângă mort sau eventual în urna cu cenuşă. În privinţa aceasta este s. e. dintre oasele omenesci mai cu seamă de însemnătate craniul (căpăţîna, scăfălia), pentru că după craniu se poate determina rasa, de care s'a ţinut cel îngropat. Lucrurile de bronz şi de fer sûnt de un interes şi mai mare, pentrucă acestea, ca şi sculele noastre, erau supuse modei, şi, fiindcă se făceau mai cu seamă în părţile de miaḑă-ḑi, în fabrici mai mari şi se importau, se poate determina adese-ori din făptura acestor obiecte şi epoca, în care s'au făcut şi s'au purtat. Foarte însemnat este obiceiul păstrat de români până în ḑiua de astăḑi, de a pune lângă mort în cosciug, sau în groapă un ban, care împregiurare mai uşor poate determina timpul, când s'a îngropat mortul, şi aceasta cu atât mai vêrtos, că avem causă, de a presupune, că afară de timpurile cele furtunoase ale emigraţiunei popoarelor încă mai esistă legătura cu Sudul şi prin urmare au putut sĕ circuleze pintre oameni monete şi din seculul al III până la al XIII. La toată întêmplarea putem conta pe aceea, că în mormintele cele vechi românesci vom afla ceva, de oare-ce Românii chiar în cântecul Nibelungilor sûnt descrişi ca ostaşi bogat împodobiţi (ceea-ce conglăsuesce cu împrejurările posterioare) şi ca toţi ostaşi sau resboinicii, de bună samă tot deauna se îngropau cu podoabele şi armele lor.

Ce se antinge de întrebarea: în care ţinuturi s'ar putè afla mai cu înlesnire lucruri relative la obiectul acesta?. . . de asemenea ar fi posibile oare cari presupuneri. Din determinarea relaţiunilor posterioare ale poporului român scriitorul acestor rênduri a venit la conclusiunea, că populaţiunea cea vechiă a Daciei, care în ḑilele lui Aurelian n'a putut trece peste Dunăre — astăḑi pot ḑice pe basa tipului populaţiunei ţerilor române: Români şi Neromâni, Daci romanisaţi — la invasiunea Gotilor, cari pustiau toate, au fugit în munţi, unde de fric'a cea mare, ce ii cuprinsese, au remas până în perioda Slavilor. Că atari ţinuturi muntoase pe basa tipului populaţiunei şi pe basa studiilor istorice s'ar putè indica de o parte munţii Banatului până la munţii Bihariei cătră meaḑă-noapte ear spre resărit poate până la Făgăraş şi de altă parte partea nordică a Transilvaniei şi Maramurĕşul. În aceste ţinuturi muntoase trebue sĕ se afle şi mormintele cele mai vechi ale românilor. (Românii încep după căderea Daciei.) După analogia Macedo-Românilor, despre cari avem sciri detaiate din suta a XI-a locuinţele românilor trebue căutate parte în văile cele aparate şi neacesibile din munţi, parte în poeni, dară aici mai puţin stabil decât în văile munţilor.

— Pentru Dta dle Goefle, pentru Dta, respunse Margareta cu vivacitate. Noi am aflat că D-voastră sûnteţi aici în mare pericol. Dvoastră nici nu sciţi nimica? Dară totuşi vĕd, că sûnteţi armaţi? Aţi fost atacaţi?

— Încă nu, respunse dl Goefle. Dvoastră sciţi dară că o se fim atacaţi?

— O da, prea bine scim!

— Cum şi eu sunt ameninţat? replică dl Goefle fără vre o intenţie malicioasă. În adevĕr, dragă domnişoară; Dta scii aceasta? foarte ciudat!

— Eu nu sciu tocmai de bună samă, ḑise Margareta, a cărei paliditate dispăru de odată şi privirea evitară ochii lui Cristian.

— Apoi, replică dl Goefle fără a voì sĕ observe confusiunea tinerei fete, după el, tocmai după el umblă?

Şi el arată spre Cristian: Margareta însĕ se încăpăţina a nu se uita la dênsul şi a nu-l numì, ce n'o împedeca a rĕspunde:

— Da, da, după el, domnule Goefle. Ei vreau sĕ-l delătureze.

— Maiorul şi amicii sĕi sciu de aceasta? Pentru ce nu vin?

— Ei sciu, ḑise Martina, şi, de oare ce nu vin, vor fi făcut şi ei ca noi, s'or fi rătăcit prin negura, ce tot creste.

— Dvoastră v'aţi rătăcit prin negură? ḑise Cristian emoţionat de îngrigirea generoasă a Margaretei.

— O! nu multă vreme, rĕspunse ea: Peterson e din localitate, şi a găsit iute calea; însĕ domnii aceştia trebue că au schimbat un ţĕrm de lac cu celălalt.

— Sĕ punem o luminare pe fereasta din sala ursoaicei, ḑise dl Goefle, ca sĕ se poată orienta.

— A da! ḑise Peterson, ei n'o vĕd ca şi cum nu vĕd stelele.

— Tot una, sĕ cercăm, ḑise Martina.

— Ba nu, draga mea, rĕspunse Margareta, şi ucigaşii s'au rătăcit pe semne, fiindcă n'au venit încă. Sĕ nu le ajutăm a ne găsì înainte ce domnii oficeri...

— Domnii oficeri vor fi bineveniţi de bună seamă, replică dl Goefle; dară, noi sûntem aici trei bărbaţi, bine armaţi; eu cunosc pe Peterson el e voinic... Şi apoi, scumpe domnişoare, unde aţi vĕḑut pe ucigaşii?

— Spune, Martino, ḑise Margareta, spune ce am auḑit!

Da, da, ascultă, domnule Goefle, replică Martina, luând un aer important, drăgălaş şi totodată sincer. Sûnt douĕ oare... poate douĕ oare şi jumĕtate, tinera lume din castel, cum ne numesc pe noi acolo, se juca ascunḑêndu-se în edificiile dinpregiurul castelului nou. Eu eram cu Margareta şi cu locotenentul; noi trasem la sorţi, şi fiind nu mai noi amêndouĕ ne era frică a merge prin coridoarele întunecoase şi prin camerile, ce nu le cunosceam; ne trebuia un cavaler, ca sĕ ne însoţească! Locotenentul nu cunoscea ca şi noi partea castelului unde ne azardasem. E atât de mare. Noi trecusem o galerie lungă deşartă şi coborîsem din întêmplare pe o scară mică întunecoasă Locotenentul mergea cel dintâiu, şi, negăsind nimic, unde ne-am fi putut ascunde bine, el înaintase mereu, de şi nu mai vedeam mai nimic, şi începusem deja sĕ ne temem că o sĕ cădem într'un abis, pre când el ne ḑise:

„— Acuma sciu unde sûntem, lângă turnul ce servesce drept temniţă. Nu sûnt prinşi, căci iată uşa deschisă. Dacă intrăm în temniţe, vĕ stau bine că vor avĕ multă osteneală până ne vor găsì.

„Dară ideia a ne coborì în suterane aşa mari şi grozave, făcu Margaretei frică.

„— Nu, nu, sĕ nu mergem mai încolo, ḑise ea; sĕ rĕmânem lângă întrare. Iată o mică adâncătură marcată cu scânduri, sĕ rĕmânem aici şi sĕ nu mai vorbim; ca sĕ nu ne auḑă ceialalţi.

„Noi făcusem după voia Margaretei; abia ascunşi, am şi auḑit venind; noi am creḑut că sûnt ear soţii nostri ce ne au dat de urmă-ne am reţinut de a ride şi chiar de a respira. Apoi am auḑit vorbele ce am sĕ ţi-le spun. Erau doi bărbaţi cari ieşeau din turn şi mergeau prin galeria ce tocmai o percursem noi. Ei vorbeau încet, după ce trecuseră de noi ei au ḑis:

(Va urma).

O demarcaţiune mai precisă a acestor vechi locuinţe ale românilor s'ar putè efeptuì şi prin încercarea de a determina limitele acelui teritoriu, pe care slavii după restimpul Hunilor l'au aflat gol şi părăsit, şi îl folosiră spre descălecare, ceea ce se poate constata cu siguranţă din numirile slavice ale satelor, riurilor, păraelor, munţilor, văilor etc., care s'au păstrat până în ḑiua de astăḑi. Aceasta astăḑi nu mai este cu putinţă nici chiar avênd la'n-demână harta statului maior austriac, de oare ce din partea autorităţilor unguresci multe locuri au căpětat alte numiri. De aceea ar fi de mare folos, dacă s'ar întreba oamenii cei mai esperţi şi ş'ar nota, ce numiri slave se află înlocul acesta sau acela (sě se însemneze numelele locului şi al cetăţei celei mai de aproape) pe lângă cele românesci, nemţesci şi unguresci. Tot aşa de însemnate pentru esplicarea periodei, despre care e vorba, sûnt festivităţile (serbătorile) poporale naţionale, care se ţin pe vêrful unor munţi înalţi. Scriitorul acestor rênduri a fost de faţă la asemenea festivitate pe muntele Ciahlĕu, unde, ce e drept, se juca numai hora, dar auḑi că se ţin festivităţi la Sinaia, în Haţeg, pe Gaina şi în munţii Bihariei asemenea şi festivitatea populară românească din Braşov, fără de a putè căpăta totdeauna desluşirile necesare. Ar fi de mare interes şi de mare folos pentru istoriă, dacă şi în privinţa aceasta ar fi cunoscuţi câţi-va munţi, pe cari se serbează festivităţi populare române, arătându-se datul şi în ce se cuprinde festivitatea.

De mare însemnătate pentru relaţiuuile istorice vechi ale poporului român sûnt şi tradiţiunile vechi populare şi vederile, care s'au conservat sute de ani şi diferesc de vederile actuale. Astfel scriitorul acestor rênduri, când se suì pe Peatra mare, auḑì dela un bětrân din Dîrstele Braşovului, pe lângă definiţiunea îndatinată ţeara Bârsei şi „ţeara Oltului“ o definiţiune frapantă a conceptului Ardeal, după care numai Transilvania meridională s'ar numì astfel. Cetăţile Sighişoara, Mediaş, Sibiiu, Belgrad, Haţeg se află în Ardeal; Murĕş-Oşorheiu, Clujul, Bistriţa sûnt în Ungurime, ḑise Ciceronele meu, care cunoscea şi o secuime, dar despre un pământ săsesc sau despre un pământ crăesc, ca un întreg, nu scia nimica. Din contră mi se spuse de către dl dl prof. S. terminul Săsime, pe care'l auḑise dela un ţěran din Valea Haţegului; şi ar fi interesant a se scì, că anume terminul Săsime se aude în gura poporului prin ţinuturile învecinate cu Sasii regulat sau numai ici colea. Mie nu mi-a succes sě aflu un sătean bine cunoscut cu întreaga ţeară şi de aceea nu mi-a fost cu putinţă de a confirma sau de a resfrânge spusele cele dintâiu prin altele. Aceasta numai am aflat-o confirmată de câte-va ori, că Ungurimea se împarte şi se distinge din partea Românilor şi chiar şi din partea Ungurilor în Salagiu şi Câmpia. Sciri mai precise din deosebite ţinuturi, dându-le însě sătenilor bună pace, ca sě spună ei de maganul lor, unde se află cutare şi cutare cetate fără a-i influinţa în nici un chip cu privire la împărţirea Transilvaniei şi anume cu privire la conceptele Ardeal, Săsime (şi de o ţeară a Haţegului am auḑit) cu privire la ţinutul Bistriţei precum şi cu privire la ţinuturile române din Ungaria (Maramureş, Zarand) ar fi de mare interes istoric.

O altă întrebare interesantă pentru istoria poporului român ar fi diversitatea espressiunilor pentru obiecte, cari sûnt necesare pentru viaţa ḑilnică în limba poporului din Ardeal, din Muntenia, din Banat de o parte, din Moldova, şi poate din Maramureş de altă parte. Această deosebire ar arăta desvoltarea biturcată a naţionalităţii române, biturcaţiune şi istorice cunoscută, dacă, şi până unde se estinde spre sud această diferenţă în Ardeal şi în Biharia ceea, ce se poate erua numai prin cunoscinţa locală a poporului. Afară de lucrările archivalice s'ar mai putè pomenì multe despre tipul poporului, despre caracterul, despre datinile şi obiceiurile lui, mai departe despre povestile şi cântecele poporale, ear cu privire la archeologiă despre lucrurile din întêmplare aflate. Pentru astădată însě mě mulţămesc cu cele atinse, aşteptând sě věd, ce rěsunet vor afla cuvintele mele între patrioţii români.

Sûnt lucruri, unde unul singur poate lucra destul de bine şi 'şi poate aduna câte ceva; dar sûnt şi lucuri, unde unul singur, fiind lăsat întêmplărei, poate sě se trudească toată viaţa fără sě poată ajunge la scopul dorit. În astfel de lucruri însě — şi de aceasta clasă se ţine anume adunarea materialului pentru periode necunoscute ale istoriei naţionale — trebue sě se intereseze mulţi, mulţi trebue sě adune, trebue sě fie un loc central, unde sě se concentreze cele de mulţi adunate, pentru ca pe urmă o mână abilă se le cearnă, sě le esamineze şi prelucreze. Un astfel de loc central ar fi firesce o asociaţiune istorico-archeologică, care de bună seamă, îndată ce se va arěta oare-care mişcare în sensul acesta, se va şi înfiinţa. Până atunci însě totuşi s'ar putè alege un loc central provisor, unde sě se trimită toate rapoartele respective, arătându-se din partea trimiţětoriului locul, unde s'a găsit ceva şi cine au aflat. Un astfel de loc provisoriu central ar putè sě fie biroul „Asociaţiunei transilvane“, sau vre-una din gazetele române ardelene.

Praga 30/18 Septemvre 1883.

După „G. T.“ *Dr. I. L. Pic.*

Varietăţi.

* (Cutremur preste cutremur) Pre semne ne apropiem de sfêrşitul lumei. Cutremur preste cutremur din tot locul. Agram, Ischia, Java şi acum de nou localitatea Cesme din Turcia, sûnt tot atâtea jertfe vii ale calamităţilor naturale ale cutremurului. Ce privesce cutremurul din Ceşme eată ce scrie „Deutsche Zeitung“: „O depeşe din Cesme anunţă că până Mercuri seara au fost scoase 120 de cadavre de sub dărîmăturile a opt sate mici din apropierea acestui oraş şi pe fiecare oară se scot nouě jertfe la lumină. În acelaşi district au fost găsite peste 350 persoane rănite şi mutilate. Prin interiorul satelor desgroparea cadavrelor se face cu mult mai greu. După o esaminare superficială numai, au fost descoperite 35 cadavre, dar se crede că sub ruine trebue sě se afle un numěr cu mult mai mare. Vor trebuì sě treacă câteva sěptěmâni mai nainte de a se putè completa lista morţilor. Nu departe de Alatza se pare, că pământul s'a deschis şi ear s'a închiş, după ce a înghiţit mai întâiu câteva sate mici. În acelaş district s'a întêmplat şi o alunecare de pământ, prin care multe case au fost mişcate din loc.

* (Foc.) Eri seară între 8—9 oare o mână reutăcioasă a pus foc într'o gireadă de fên din grădina archiepiscopiei noastre din *strada Schewiss.* La alarmul de foc bravii nostri pompieri a făcut toate celea posibile pentru localisarea focului, cea ce li-a şi succes. Fênul arde şi în aceste momente, neputêndu-se înneca focul pe deplin S'au aflat în faţa locului douě obiecte; cari formează *corpus delicti*, şi dovedesc fără îndoiaiă, că cel ce a pus focul aparţine classei inteligente. Lucrul e în mâna poliţiei locale.

Loterie.

Sâmbătă 3 Noemvre n. 1883.

Viena:	5	12	88	63	20
Timişoara:	24	8	65	28	22

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 3 Noemvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.70	119.50
Renta de aur ung. de 4%	86.95	86.95
Renta ung. de hârtie.	85.50	113.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	98.75	138.—
Datorie de credit austr.	279.—	279.—
Acţiuni de stat austriacă în argint	79.40	79.25
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.80
Acţiuni de bancă de credit ung.	840.—	278.50
Sorţi de regularea Tisei	109.50	109.75
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.55	9.55
London (pe poliţa de trei luni)	120.15	120.15

Nr. 307. [591] 1—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învěţător la scoala română greco-orient. din Furşoara, se escrie concurs cu terminul până la 6 Noemvre st. v.

Cu acest post este împreunat un salar de 150 fl. v. a. cuartir şi 4 orgii de lemne, din care are a se încălḑì şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare, oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Gurasada în 19 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murěşane.

Alesiu Olariu m. p.,
adm. prot.

Nr. 4258 Scol. [592] 1—3

CONCURS.

Din fundaţiunile archidiecesane au devenit vacante următoarele stipendii:

1. Douě stipendii din fundaţiunea „Francisc-Jesefiană“ à 100 fl. pentru ascultători la vre o academiă (universitate) din patriă.

2. Un stipendiu din fundaţiunea Ecaterina Raţ à 30 fl. pentru ascultători de preparandiă (pedagogi.)

Spre conferirea acestora se escrie concurs cu termin până la 10 Noemvre st. v.

Concurenţii au de a legitima cu acte oficiale:

a) Că sûnt români de religiunea orientală-ortodocsă.

b) Că sûnt lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor.

c) Că frecuentează studiile de categoria prescrisă cu succes bun.

d) Că sûnt deplin sănătoşi.

Sibiiu 20 Octomvre 1883.

Din şedinţa consistoriului archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei.

Nr. 359. [593] 1—3

CONCURS.

Pentru reîntregirea parochiei de clasa a III-a în comuna Jibert, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa unei porţiuni canonice stătătoare din 13 jugere 644$\square^{0}$ pământ de arat, şi 1 juger 1060$\square^{0}$ de fên.

b) Dela 70 locuitori români câte o ferdelă de grâu sau cucuruz; apoi dela 30 familii neorustice câte 60 cr. şi dela 15 neorustici câte 40 cr. de fie-care familie.

c) Venitele stolari obicinuite;

d) Cuartirul deocamdată se va închiria din partea comunei bisericesci.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor din vigoare au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Cohalm, 13 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolae Mircea m. p.,
adm. prot.

Nr. 236. [587] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa a III Cărpiniş în protopresbiteratul Abrudului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestuia în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu această parochie sûnt:

1. Cuartir în etagiul de sus al scoalei locale.

2. Folosirea cimiteriului, a unei liveḑi de lângă scoală, şi a unui loc de fên din „Valea-Dăroaiei.“

3. Venitul stolar regulat, dela 160 familii, care toate la olaltă, dau un venit anual de 350 fl. care însě cu timp se mai poate urca.

Cei ce doresc a competa la această parochie, au de aşi subscerne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Reg. pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud, 11 Octomvre, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial din Cărpiniş.

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 477. [549] 1—1

Publicaţiune.

Conform §. 124 Regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale se aduce la cunoscinţa publică, că Preaveneratul Consistoriu archidiecesan, dto 11 Octomvre a. c. Nr. 2409 B, în procesul divorţial dintre Maria Şerban ca actoră şi Nicolae Popoviciu, ca inct, ambii gr. or. din Ruşi, a adus sentinţa cu desfiinţarea căsětoriei din motivul pribegirei inctului.

Oficiul protopresbiteral gr or. al tractului Sibiiului.

Sibiiu, 23 Octomvre. 1883.

Simeon Popescu,
protopresbiter.

Nr. 277 [582] 2—3

EDICT.

Nicolau Ivan din Vulcan, comitatul Braşovului, a părăsit cu necredinţă de 5 ani pre legiuita sa soţie Iuliana născ. George Neacşu tot din Vulcan, fără de a se sci locul, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sě se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la dincontră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asupră-i de către soţia sa.

Braşov, 30 Septemvre, 1883.

Forul matrimonial gr. or. al protopresbiteratului Branului.

Nr 3874: 1883. civ [581] 3—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor de pregătire în obiectul de segregare în **Daia (Szász-Danyád)** şi în special pentru regularea representărei, alegerei ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare pe **18 Decembre 1883,** la 10 oare înainte de ameaḑi **la casa judelui din Daia,** la care se invită părţile interesante cu observarea, că absenţa lor nu va impedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 10 Octomvre, 1883.

Kelemen m. p.
jude csmis.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu,** **Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.**

Nr. 125 Sibiiu, Joi 27 Octomvre (8 Noemvre) 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Arată orbului Brăila."

III.

Scoalele populari, ce le susţin bisericele (confesiunile) române din patriă, sûnt scoale creştine. In toate afacerile, şi în întregul lor organism predominează principiile şi doctrinele creştinismului, ale evangeliei. Punêndu-se întrebarea iubirei, noi nici la aceasta nu putem rêspunde altfeliu, decât cu suprema lege a iubirei creştinesci, carea însuşi Mântuitoriul, a definiat-o astfeliu: *„Iubesce pe deaproapele têu, ca pre tine însuţi."*

Mai multă iubire nu se poate pretinde dela om, şi nu pretinde mai mult nici fondatoriul religiunei şi a bisericei noastre.

În special nu pretinde, sĕ iubim mai mult de cât pe noi înşine, pe deaproapele nostru, fie acela samaritan, fie păgân şi vameş, fie fariseu sau şovinist.

Principiul acesta al iubirei creştinesci şi-a aflat espresiune şi în legislaţiunea erei Deákiane. Pentru ca în comune cu locuitori de diferite confesiuni (naţionalităţi) pruncii confesiunei în minoritate sĕ nu rĕmână fără de învĕţământ, legea erei Deákiane (art. XXXVIII din 1868) prescrie, ca atari prunci, dacă numĕrul lor nu trece preste 30, sĕ fie primiţi şi instruiţi (afară de doctrina religiunei) în scoala confesională, ce esistă în comună (§. 45). Întogmire umană şi înţeleaptă totdeodată!

Esecută însĕ era nouă acest prescript al legei? Din cele 3000 de scoale române, cari în sensul adevĕratei iubiri creştinesci stau totdeauna deschise şi pruncilor de rasa maghiară, nu cunoascem o singură scoală, în care sĕ frecuenteze prelegerile 3 scolari de rasa maghiară; ci ca sĕ se eludă legea, eată cum purced şoviniştii.

Prin o instrucţiune ministerială din era nouă sûnt îndrumaţi inspectorii regesci de scoale comitatensi a esopera în comune cu locuitori de diferite confesiuni (naţionalităţi), ca acei aparţinĕtori la o confesiune, cari susţin deja scoală confesională neperfectă („tökéletlen" ??) sĕ cedeze aceasta comunei politice, în care cas greutăţile scoalei vor cădè asupra comunei politice, ba se va putè cere şi ajutoriul statului. (Instrucţiunea pentru inspectorii de scoale emisă cu ordinaţiunea ministerială ddto 2 Septemvre 1876 Nr. 20311, §. 71). „Sĕ le spună inspectorul regiu oamenilor, că dacă nu se vor învoì, se va admonia scoala de trei ori şi se va închide; şi sĕ-i provoace (hivja fől), ca sĕ nu aştepte acele admonieri, ci sĕ se dechiare că sûnt învoiţi, ca scoala confesională sĕ se prefacă în sensul §-fului 26 al legei în scoală comunală."

Cum esploatează această instrucţiune ministerială unii fanatici nesocotiţi ai şovinismului, ne arată unele casuri din comitatul Turda-Arieş unde audim, că s'au luat protocoale de dechiaraţiune spre prefacerea scoalei confesionale în scoală comunală, la cari au participat câte 2—3 indivigi din comuna bisericească interesată, fără ca comuna însĕşi sĕ fi sciut ceva despre întreaga manevră.

Nu reuşesce în modul acesta a cucerì o scoală română pentru 10—20 prunci maghiari, se ia refugiu la altă manevră. Se fac representaţiuni la comitetele administrative comitatense, şi de aici la ministru, că în cutare comună împrejurările etnografice recer înfiinţarea unei scoale pe spesele statului. În modul acesta se esoperează de pentru 8 prunci maghiari se înfiinţează scoală de stat cu spese de 800 fl. pe an, deşi în aceea comună esistă scoală bună română (Valendorf, Şieu, Sântul, Bărsău, Gărbou şi foarte multe altele.)

Nu noi sûntem, ceice nu iubim — după cum dice evangelia — „pre vrĕşmaşii noştri" şi nu noi sûntem aceia, cari nu facem bine „celor ce ne asupresc." Braţele noastre sûnt deschise pentru ei. Pentru ce se feresc de noi?

Pe lângă toată sĕrăcia noastră facem şi bine pentru dênşii. Eată cum:

Legea pentru învĕţământul popular prescrie, ca spre scopul înfiinţărei şi susţinerei scoalelor comunale sĕ se ridice dela locuitorii comunei un adaus de dare de 5% (§. 35). Dacă însĕ în atare comună susţine vre-o confesiune scoală confesională, aparţinĕtorii acestei confesiuni nu sûnt datori a contribuì acele 5%; numai la casul, dacă pentru scoala lor proprie spesează mai puţin decât suma, ce ar cădè asupra lor din cele 5%, au de a ajutora cu plusul scoala comunală. (§. 36, 44.)

Acest prescris al legei, cum se îndeplinesce în era nouă?

Pentru ca copilaşii noştri sĕ înveţe barem a cetì în limba lor maternă caută sĕ susţinem modestele noastre scoluţe şi în comunele, unde s'au înfiinţat scoale pompoase şi lucsurioase comunale sau de stat — maghiare, cari necum de iubire creştinească, dar nici de dreptate şi de lege nu vreau sĕ scie; şi a căror învĕţători afară de „tolhar rumun, chine Hora" nu sciu vorbì o boabă cu pruncii noştri. Stă colibuţa lângă palat. Colo 50—80, aici 5—8 scolari. Colo 50—60 fl. spese, aici 500—600. Şi totuşi în colibuţă e viaţă şi progres la talentaţii copii de român. Ce se întêmplă? Cu toate că spesele cu scoala noastră sûnt îndecit mai mari decât suma celor 5% după darea directă, totuşi se storc aceste 5% şi de pe noi pe seama scoalelor comunale şi de stat, pe seama palaturilor. Ca creştini iubitori dăm sumuliţa aceasta de abia 10—20 fl., pentru că aşa scim din tradiţiunile străbunilor noştri, că *„Bacşişul te scapă şi de turc şi de tătar"*.

Le sciu toate aceste şi încă multe altele prea bine şoviniştii maghiari, pentru că ei le ţes, ei le înscenează, ei le provoacă; şi totuşi noi sûntem aceia, cari le turburăm apa —!

Ne-am plâns destul cătră fraţii noştri conlocuitori. Ne-am provocat nunumai la iubirea evangelică, ci şi la legile aduse de ei — fără de noi. Cu ce ne-au mângăiat? *„Dacă nu vĕ place aici, duceţi-vĕ peste Carpaţi în România"!*

Eată dar ce e dorinţa lor —! În zadar vom încerca sĕ-i capacităm cu evangelia şi cu legea în mână, ei nu vĕd, nu aud. Una li-e dorinţa lor: ca sĕ facem loc — Ciangăilor.*)

Mitru.

Revista politică.

Sibiiu, în 26 Octomvre.

Monitorul oficial din Budapesta publică rescriptele regesci privitoare la guvernorul Fiumei şi al litoralului croato-unguresc:

„La propunerea ministrului president unguresc al meu ridic din oficiu pe guvernatorul Fiumei şi al litoralului unguresc croat, contele Géza Szapáry, la cererea lui proprie pe lângă recunoscinţa escelentelor serviţii prestate în această calitate.

Dat în Gödöllö, 1 Noemvre 1883.

Franz Iosef m. p. *Coloman Tisza* m. p.

Totodată publică şi decretul de denumire al contelui Augustin Zichy de guvernator în locul lui Szapáry, şi decretul, prin care cest din urmă se denumesce de marşal de curte în locul decedatului Georgiu Festetics.

Ministrul de esterne al României, dl Stourdza, în dilele aceste a petrecut mai îndelungat în Viena. Acest incident s'a discutat mult de cătră diarele ambelor ţĕri, atribuindu-i-se însemnătate politică. Cu privire la acest incident cetim în diarul „Pester Lloyd„ dela 6 Noemvre următoarele:

---

*) Morala întregei afaceri e: că pe Ciangăi nici cu plăcinte nu-i pot ţinè aici, pre noi nici cu furca nu ne pot scoate de aici. Red.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de E. B.)
(Urmare).

„— Tot sĕ mai păzesc pe Italianul? Mi s'a urît.

„— Ba nu, tu ai sĕ vii cu noi la castelul vechiu.

„— A! ce sĕ facem acolo?

„Apoi celălalt rĕspunse ceva, ce noi n'am înţeles şi ce nici nu ţi-aşi putè spune, de oare ce erau vorbe de ale lotrilor, precum mi se părea; însĕ numele lui Cristian Waldo s'a numit de repeţite ori, apoi au vorbit şi de advocat dicênd;

— „Advocatul nu ne împedecă; un advocat fuge!

— Asta o sĕ vedem! esclamà dl Goefle. Şi apoi?

— „Apoi au vorbit de un măgar, de o cupă de aur, de o gâlceavă, lucrul devenì din ce în ce mai nepriceput. Apoi după ce se esplicaseră, plecară dicêndu-şi:

— Locul de rendez-vous e la oarele opt pe lac.

— „Dar dacă n'a trece? dise celălalt.

— „Ei apoi mergem la Stollborg; o sĕ primim ordini.

„Îndată ce plecară aceşti doi mişei, locotenentul ne a făcut sĕ eşim din ascundişul nostru dicêndu-ne încet:

— „Nici o vorbă aici!

— „Şi ne conduse cu precauţie în galeria cea mare a vênătoarelor şi ne dise:

— „Permiteţi-mi a vĕ părăsì sĕ caut pe maiorul.

Locotenentul înţelese jargonul bandiţilor: era vorba de a ataca pe Cristian Waldo, acusându-l a fi furat ceva, a-l duce în turn, a-l ucide chiar, de s'ar apăra, şi apoi ei mai diseră:

— „Aşa, va fi mai bine!

„Locotenentul era indignat. El ne dise părăsindu-ne.

— „Asta are poate o însĕmnătate mai mare decât credem... Aici este politica in joc. Cristian Waldo trebue sĕ aibă un secret de stat.

— A! îţi jur că nu este aşa! rĕspunse Cristian suridênd de simplicitatea locotenentului.

— Eu nu te întreb, domnule Cristian, respunse sincera şi buna Martină: destul că locotenentul şi maiorul, împreună cu caporalul Duff au jurat sĕ-şi facă datorinţa şi sĕ vĕ ocrotească de i-ar şi displăcea aceasta baronului, dară ei au prevĕdut că au sĕ lucreze cu multă precauţie, şi recomandându-ne a păstra secretul cât se poate de bine, ei au plecat, pe jos, bine armaţi, fără sgomot, şi unul după altul dându-şi rendez-vous aici, ca sĕ se ascundă şi sĕ pună mâna pe ucigaşi şi pe secretul lor.

— „Continuaţi jocul — ne diseră ei: îngrijiţi-vĕ sĕ nu se observe absenţa noastră.

„În adevĕr, noi am făcut ca şi când i-am căuta, Margareta şi eu, până la — momentul când ne am despărţit sĕ facem toaleta de sară; dară, în loc sĕ ne facem frumoase noi ne uitam din fereasta odăiei mele şi cercam, sĕ vedem prin negură, ce se petrece pe lac. Vai! era imposibil; nu deosebeai nici chiar locul, unde era Stollborg. Apoi ne puserăm sĕ audim ceva: prin negură deasă se aude uneori cel mai mic sgomot; însĕ, în castel şi în împrejurimea sa era un vuet de fanfare şi de focuri artificioase, ca şi când ar fi voit cineva într'adins sĕ ne împedece a audì sgomotul unei gâlceve sau unei bătălii. Şi vremea trecea... până ce de odată fu Margareta cuprinsă de o frică...

— Şi Dta, dragă Martină, dise Margareta confusă.

— Chiar Dta, scumpă amică, mi-ai împărtăşit frica aceea, replicà încredinţata locotenentului cu sinceritate. În sfêrşit noi am plecat ca două nebune la Peterson, convinse că o sĕ găsim pe maiorul şi pe amicii sĕi, cari ne vor liniscì, şi sĕ-i aducem prin

„Bud. Cor.“ la întrebarea făcută în Bucuresci primesce rĕspunsul, că ultima călĕlorie a ministrului de esterne din România, dl Dumitru Stourdza, care deja în 1 Noemvre s'a şi reîntors la Bucuresci în societatea domnului ambasador Carp, a avut de scop numai regularea unor afaceri private ale unei rudenii de ale ministrului, care acum petrece în Baden-Baden, şi că ministrul nici la trecere prin Viena, nici la reîntoarcere n'a petrecut timp îndelungat în Viena şi n'a avut nici o întrevorbire de caracter politic.“

Comitetul delegaţiunilor ungare pentru afacerile esterne şi-a isprăvit lucrurile sale. Din raportul ei mai de însemnătate se par a fi cele cu privire la academia orientală. Raportul constată cu plăcere, că la academia orientală s'a înfiinţat catedră pentru limba maghiară şi dreptul penal maghiar.

Fondul de dispoziţiune s'a urcat dela 60,000 la sumuliţa de 500,000 şi aceasta din simţita necesitate a informaţiunilor politice despre starea lucrurilor din Orient. Ca credite supletorii s'au votat suma de 77,203 fl. Din această sumă pentru susţinerea elevilor în academia orientală vine suma de 2100 fl. pentru representaţiunea monarchiei la încoronarea în Moscua 59,403 fl. arangiarea otelului de ambasadă în Constantinopole 8000 fl. şi pentru personalul ambasadei în Egipt 7,700 fl.

Lovitura de stat din Serbia preocupă întreagă pressa europeană. Revoluţia a erupt în unele districte, şi ḑiarele noastre atribue aceasta agitatorilor ruşi emigraţi din Bulgaria.

Regatul Spaniei a denumit ambasador la Francia, şi prin aceasta s'a complanat diferenţele escate din demonstraţiunile contra regelui Alfonzo.

Cuvêntarea

domnului director al despărţĕmêntului III. al „Asociaţiunei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român“ cu care a deschis adunarea generală în 23 Octomvre, a. c. în Poplaca:

Onorată adunare generală a despărţĕmêntului! Asociaţiunea Transilvană pentru literatura şi cultura poporului român este astăḑi o institutiune prea cunoscută în sinul poporului român, decât ca sĕ se arete trebuinţa a-i face mai pe larg istoricul ei. Ea este cunoscută pentru aceea, căci ea încă astăḑi după o activitate de 22 ani varsă bunătăţile ei asupra fiilor poporului român. Mulţi tineri români, cari au fost ajutati cu stipendii la studiile lor, şi alţi, cari se ajutoră de presinte, ar putè sĕ vĕ spună cu mai mare putere de cuvênt, ce este asociaţiunea Transilvaniei. Tot aşa ar putè sĕ vĕ spună, ce este Asociaţiunea Transilvaniei şi mulţimea de învĕţăcei şi sodali de meserie români din Transilvania, cari au fost ajutaţi din partea numitei Asociaţiuni.

Dar ea se numesce: Asociaţiunea Transilvaniei pentru literatura şi cultura poporului român, care va sĕ ḑică, că ea lucră pentru cultura şi luminarea poporului, face cărţi şi ajutoră pe alţii, cari fac cărţi bune românesci şi se interesează 'n multe chipuri pentru învĕţătura poporului român.

Aceste îngrijiri pentru poporul român le-au făcut fruntaşii neamului nostru după esemplul altor popoare şi naţiuni, cari au societăţile lor de multe feliuri. La facerea de întruniri au condus pe toate naţiunile acea împregiurare prea cunoscută, că, dacă lucrează unul câte unul de capul sĕu, nu mult sporesce, din contră, dacă puteri şi mai slabe se întrunesc, arată resultate frumoase şi îmbucurătoare. Acest adevĕr s'a arĕtat şi cu Asociaţiunea Transilvaniei.

Poporul român din Transilvania, făcêndu-şi asociaţiunea sa în anul 1861, aşa dară înainte cu 22 ani, a început cu câte puţin şi pe încetul şi astăḑi desvoaltă o activitate frumoasă, spre binele poporului român şi are şi un fond de aproape una sută mii floreni, care înlesnesce realisarea scopurilor sale.

Asociaţiunea Transilvaniei prin despărţĕmintele sale şi comitetele despărţămintelor îşi desvoaltă activitatea sa, mai ales ajungênd în atingere cu poporul. În adunările despărţĕmintelor, precum ne aflăm şi noi astăḑi adunaţi, ca despărţămênt al Sibiiului, se dă ocasiune fiecărui a ajuta după putinţă scopurile Asociaţiunei, se dă ocasiune a cunoasce pedecile, carii stau în contra înaintării poporului român din deosebitele ţinuturi, se dă ocasiune a da mână de ajutoriu acolo, unde este de lipsă mai mare, ca nici unii din fraţii nostri sĕ nu piară şi sĕ nu rĕmână în umbra nesciinţei.

Despărţĕmêntul nostru al Sibiiului, care se numesce şi al 3-lea, a ţinut adunările sale în vre-o 12 comune şi adunarea din urmă ţinută în anul trecut în comuna Porceşti, a aflat de bine. ca în acest an sĕ'şi ţină adunarea sa generală anuală în comuna D-Voastră Poplaca.

Comitetul despărţĕmêntului cu bucurie a primit această hotărîre şi, după-ce a făcut pregătirile de lipsă, iată-ne cu ajutoriul lui Dumneḑeu în mijlocul D-Voastră.

Fiţi dară salutaţi, fraţi iubiţi ai nostrii, cu frăţiască salutare! Vĕ rugăm sĕ ne priviţi ca pre nesce apostoli mai mici în misiunea arĕtată, şi sĕ ne primiţi ca pre nesce amici ai culturei poporului român. Ḑicênd un bine V'am aflat, declar adunarea generală a despărţĕmêntului de deschisă.

Sibiiu, 3 Noemvre 1883.

Varietăţi.

* *(Rectificare respective întregire.)* La raportul din Nr. trecut al foaei noastre despre constituirea noului comitet al despărţĕmêntului al III. Sibiiu avem a mai adauge, că în comitet s'a ales şi domnul Dr. Ioan Crişian, profesor seminarial în Sibiiu.

* *(Mulţămită publică)* Se aduce prin aceasta doamnei vĕduve Dobra Petru-Hodrea din Reşinari, carea a binevoit a dona doi stângini de lemne pe seama scoalei de fete a Reuniunei femeilor române din Sibiiu.

Sibiiu 7 Noemvre st. n. 1883.

Maria Cosma m. p.,
presidenta Reuniunei.

* (Mulţămită publică.) Subscrisul'mi ţin de sântă detorinţă a esprima prin aceasta, cea mai profundă mulţămită graţioaselor şi marinimoaselor persoane, cari au binevoit a contribuì la 'înfiinţândul fond scolar greco-oriental din comuna Comana înferioară şi anume:

Din Comana înferioară, Dnii: Georgiu Halmagyi not. cerc. 10 fl., Georgiu Popp docente gr. or. 10 fl., Georgiu Stoica vig. silv. 10 fl., Ioane Langa docente gr. cat. 1 fl. Samuel David 10 fl., Georgiu Mat. Popp 2 fl., Dionisiu Popp 10 fl., Aron Laucea 10 fl., Moritz Hirschfeld 2 fl., Ioane Popiţa paroch gr. or. 10 fl.,

Din Cuciulata Dnii Nicolau Chiorniţă 10 fl., Boer György de Nagy Berivoi 10 fl., Georgiu Cantor docente gr. or. 1 fl.,

Din Comana superioară Dnii Georgiu Lascu 1 fl. Alesandru Francu 1fl., Bruno Zerboni nobil din Germania 1 fl., Silvestru Greavu par. gr. or. 1 fl., Georgiu Comşa docente gr. or. 1 fl.,

Din Crihalma Dnii Georgiu Bucur paroch gr. or. 1 fl., Sofron Papiu 10 cr., Georgiu Ghindea 50 cr., Zaharie Boldea 50 cr., Samuel Deutsch 50 cr., Vasile Coman 20 cr.

Din Ticuşul român Ioan Ludich 40 cr., Georg, Ludich 20 cr., Simion Chisăliţă 20 cr., Simion Broş 20 cr., Georgiu Cărlan not. cerc. 1 fl.,

Din Veneţia înferioara. Dnii Georgiu Comaniciu paroch gr. or. 1 fl., Georgiu Comaniciu not. cerc. 2 fl., Nicolau Boeriu 1 fl., Ioan Stoica docente gr. or. 1 fl., Moritz Apfelbaum 2 fl.,

Din Părău, Dnii Georgiu Cerbu paroch gr. or. 1 fl., Iacob Oana docente gr. or, 1 fl., Iacob Morariu not. cerc. 1 fl., Iacob Onescu 1 fl., Zosim Oana cler. abs. 1 fl.,

Din Serpeni, Dnii Gregoriu Maier jud. reg. 1 fl., Vasiliu Dan not. jud. 1 fl., Alesandru Belea vpret. 1 fl., Ioane Silagy cancel. pret 70 cr., Georgiu Macaveiu amploiat jud. 50 cr., N. Schnell 2 fl., Deutsch Bernat 1 fl., Peter Bonfert 60 cr.,

Din Vad Dl. Deutsch Iacob 2 fl.,

Din Şinca veche, Iosif Stoica 3 fl.,

Dl Iacob Urdea paroch gr. or. 2 fl., Georgiu Modorcea învĕţăt. direg. 2 fl., P. Prot. Petru Popescu, 3 fl., Benedek Gyula advocat 1 fl.,

Comana înferioară 16 Octobre 1883

Ioan Popiţia
paroch gr. or.

* (Socoată şi mulţămită publică*) La acoperirea speselor recerute pentru înmormêntarea decedatului confrate al nostru Toma Stănilă, jurist de anul I, la academia reg. de drepturi de aicia, carele în urma nefericitei întêmplări cunoscute, a reposat în 6/18 August a. c., au contribuit cu ajutoare binefăcĕtoare, următorii generoşi domni:

Escelenţia Sa, Preas, părinte archiepiscop şi metropolit Miron Romanul 10 fl. — Pl. tit. domni: Paul Dunca, consiliar gubernial în pensiune 3 fl., Gregoriu Mateiu, neguţătoriu 3 fl., Elia Măcelariu, cons. gub. pens. 2 fl., Parteniu Cosma, advocat 2 fl., Constantin Stezar, căpitan c. r. pens. 2 fl., Dr Ioan Nemeş, advocat 2 fl., Dr Nicolau Maier, protopresbiter 2 fl., Ioan de Preda advocat 2 fl., Iacob Bologa, cons. aulic pens. 1 fl., Zaharia Boiu, ases. cons. 1 fl., Iosif St. Siuluţiu, jude de trib. reg. 1 fl., Petru Roşca, jude de trib. reg. 1 fl., Visarion Roman, dir. la instit. Albina 1 fl., Anania Trombiţaş, ases. cons. 1 fl., B. Pop de Harşan, advocat 1 fl., Simeon Popescu, protopresbiter 1 fl., Petru P. 1 fl., Romul Furdui, teolog abs. 50 cr., Victor Tordoşan 50 cr. — Suma 38 fl. — cr.

Din carea s'au facut următoarele **Erogaţiuni:**

1. Pentru înmormêntare, conform cuitanţei:
clopote 3 fl., stola preotului 5 fl., cantorului 1 fl.
50 cr., facerea groapei 2 fl., prapori 50 cr.,
de tot 12 fl. — cr.

2. Tipografului dl Adolf Melţer pentru anunciuri (Partezettel) 3 fl. 50 cr.
Croitorului Em. Noszko, conta 10 „ 70 „
Spese postali pentru anunciuri — „ 44 „
de tot . . . . 26 „ 64 „
Remanenţa de. . . . . 11 „ 36 „

s'a immanuat dlui Bicskei Antal, la care locuise defunctul ca ajutoriu pentru acoperirea celorlalte spese de înmormêntare mai mari, suportate de dênsul.

Ceea ce subscrişii din însărcinarea şi în numele comitetului arangiatoriu ad-hoc, aducênd la cunoscinţa publică,

---

*) Rugăm cu toată stima şi pre cele-lalte onorabile redacţiuni ale ḑiarelor noastre: sĕ binevoească a da loc şi în coloanele lor acestei socoteli şi mulţămite publice. *Colectanţii.*

Peterson, care nu se rătăcesce nici când, pe drumul spre castelul vechiu, de l'ar fi perdut. Noi am venit dar pe jos şi n'am ocolit prea mult, venind din partea gardului în loc sĕ fi mers de a dreptul prin curte. Peterson ne-a ḑis·

„— E tot una, pe acì mergem bine.

„— Şi, în adevĕr, eată ne aici, deşì nu prea scim, pe unde am venit; dar noi n'am întêlnit pe nimenea, şi liniscite despre soartea Dvoastră, avem, cred, sĕ ne îngrigim serios de maiorul... şi de ceialalţi oficeri.

— A! Margareto! ḑise Cristian încet către tinera contesă, până ce dl Goefle, Martina şi Peterson se sfătuiră, ce au de a face, şi Dta ai venit..!

— Cum, respunse ea, sĕ las sĕ ucidă pe un om ca dl Goefle, fără a mĕ încerca a-i venì într'ajutor?

— Nu, de bună seamă, replicà Cristian, a cărui recunoscinţă era prea sinceră şi prea viuă ca sĕ-i lipsească delicateţa. Dta ai făcut foarte bine; dar curagiul Dtale nu este mai puţin mare. Ai putut sĕ întêlnesci bandiţii! foarte puţine femei sûnt conduse de devotament, umanitate... până a venì însuşi...

Martina a venit cu mine, respunse Margareta cu vivacitate.

— Martina e logodnica locotenentului, replicà Cristian. Ea nu s'ar fi hotărît a venì pentru... dl Goefle?

— Pardon, dle Cristian, ea ar fi venit pentru.. pentru ori şi cine, când este vorba de viaţa aproapelui sĕu. Dar veḑi, nu vin domnii aceia, căci eu nu cred, că a trecut periculul.

— Da, da, ḑise Cristian adunêndu-şi ideile, periculul n'a trecut încă. Eu tocmai gândesc acum că dta eşti aici. O Dumneḑeule! pentru ce ai venit?

Şi tinerul bărbat, cuprins de simţĕminte contrare, era foarte fericit, că dênsa a venit şi totodată foarte supĕrat a o vedè espusă unei scene supărăcioase. Afară de aceea, nu era presenţa acestor douĕ fete tinere făcută sĕ agraveze situaţiunea şi în altă privinţă? Nu putea ea servì chiar de pretecst pentru o invasiune declarată? Contesa Elveda, păzitoare rea a nepoatei sale cum era, ar putè observa, sau poate a şi observat deja absenţa sa, poate trimite după dênsa.

— Lucrul de căpetenie, îşi ḑise Cristian, este sĕ nu o vaḑă nimenea.

El gândea sĕ o ducă împreună cu consoaţa sa în gaard-ul lui Stenson, unde nimenea nu ar fi căutat-o; însĕ locuinţa lui Stenson servea poate în momentul acesta drept post de observaţiune inimicului... În mijlocul perplecsităţilor aceste, Cristian care nu respundea decât cu distracţie la întrebările iritate ale dlui Goefle, luase o hotărîre ce nu o împărtăşì nimĕrui. El voia sĕ easă din apartamente şi sĕ meargă, sau în curţile castelului vechiu, sau pe lac, sĕ caute periculul, a cărui ţintă în sfêrşit numai el singur era. În efectuirea acestui plan el îşi luà o luminare, ca sĕ se facă după putinţă vĕḑut în negură, şi eşì fără a ḑice ceva, sperând, că dl Goefle nu va fi îndată atent la absenţa sa; însĕ înainte de ce trecu pragul uşei principale din odaia ursoaicei, Margareta se ridicà esclamând:

— Unde mergi?

— Unde mergi, Cristian? esclamă şi dl Goefle repeḑindu-se spre el. Nu ieşì singur.

— Eu nu ies, respunse Cristian furişându-se repede afară; vreau sĕ vĕd, dacă este închisă uşa cealaltă, ce dă în curte.

— Ce face? ḑise Margareta către dl Goefle; nu te temi că. . .

— Nu, nu, respunse advocatul, el mi-a promis că va fi cu minte.

— Dară eu îl aud, cum desface zăvoarele de la uşe; el o deschide.

O deschide? A! vin amicii nostri!

— Ba nu, el se duce!

Şi Margareta făcu mişcarea involuntară sĕ urmeze pe Cristian. Dl Goefle o oprì şi făcênd semn lui Peterson a nu părăsì femeile, el voia sĕ se repeḑească pe urma lui Cristian. Acesta încuiase deja uşa din afară, ca sĕ oprească a eşì, şi fugea către poarta esterioară a curţii, chemând pe Larrson cu prin aceasta tot deodată îşi împlinesc datorinţa a esprime tuturor pl. tit. domni contribuitori mai susnumiţi cea mai profundă mulţămită din partea tinerimei studioase dela academia de aicia.

Sibiiu, 1 Noemvre nou, 1883.

Cu adâncă stimă

Emil Petroviciu,
jurist de anul IV.

Nicolau Vecerdea
jurist de anul I.

Ca colectanţi.

* (Învitare).*) La adunarea generală a Reuniunei femeilor române din Mediaş şi giur, care se va ţine în 18 Noemvre st. nou 2 oare p. m. în scoala gr. cat. din Mediaşi, prin aceasta sunt învitaţi nunumai toţi membrii, ci şi alţi binevoitori ai Reuniunei.

Mediaşi 1 Noemvre 1883 st. n.

Maria Roman.,
preşedintă.

* (Eminescu.) Distinsul nostru poet Eminescu, despre care am amintit de mai multe ori în coloanele acestui jurnal, a plecat la Viena însoţit de amicul sĕu d. Chibici Rîurean, pentru a'şi căuta sănĕtatea. Dea Dl, ca sĕ putem anunţa cât mai curênd, că s'a întors ear sănătos în sinul acelora, cari'l iubesc.

* *(Postal)* Comunicaţia cu posta între Makfalva, Erdő Szent György, Nagy Kend şi Maros-Vásárchely cu 10 Novembre a. c. începênd se face de 4 ori pe sĕptĕmână: Duminecă, Marţi, Joi şi Sâmbătă.

Pleacă din Makfalva dim. 9 oare.
Pleacă din Erdő. Sz. György la 11 oare 45 m.
Ajunge la Nagy Kend la 1 oară 45 m. d. a.
Pleacă din Nagy Kend d. a. 2 oare.
Ajunge la Erdő Szt. György la 4 oare. 15 m.
Ajunge la Makfalva seara la 5 oare 45 m.
Nagy-Kend-Maros-Vásárhely.
Pleacă din Nagy-Kend d. a. 2 oare.
Ajunge la Maros Vásàrhely 5 oare 5 m.
Pleacă din Maros-Vásárhely dim. 8 oare 30 m.
Ajunge la Nagy-Kend la 11 oare 35 m.

* (Guvernul şi preoţimea în România.) „Rom. Liberă“ află, că guvernul luând în considerare cererile preoţilor de mir se ocupă serios pentru îmbunătăţirea sorţii lor. Astfel s'a propus şi s'a admis, că cărcimele de prin sate sĕ se facă monopol şi venitul lor sĕ se întrebuinţeze spre susţinerea scoalei şi a bisericii. Comisiunea bugetară a trecut în bugetul instrucţiunii o sumă suficientă pentru plata profesorilor facultăţii de teologie. Se aşteaptă că corpurile legiuitoare sĕ ia în desbatere proiectul pentru reformarea sinodului şi pentru îmbunătăţirea stării materiale a preotului. — Nu poate decât sĕ ne pară bine pentru acest nou pas a fraţilor de dincolo de Carpaţi urându-le cel mai strălucit succes pe acest teren.

* (Întărirea Bucurescilor.) Planurile întăririlor sûnt gata şi s'a escris nu de mult concursul pentru liferarea cărămidelor recerute la aceste construiri de apĕrare a capitalei. În ḑilele aceste au sosit, cum ne anunţă jurnalele din capitală, cele 24 tunuri mari de asediu comandate dela fabrica Newcastel (Anglia) la Bucuresci.

* (O inventiune ingenioasă) Renumitul filosof ArthurSchoppenhauer povestia în momente de dispoziţiune o anecdotă nimerită, întêmplată între moşul sĕu, Andreiu Schoppenhauer şi Petru cel Mare, ţarul Rusiei. Andreiu Schoppenhauer trăia ca supraveghetor peste un domeniu al statului, Stuthof lângă Danzig. Într'o ḑi din Ianuarie 1716 fu vizitat pe neaşteptate de Petru cel mare, care împreună cu soţia sa, Catharina, pornise în a doua călĕtorie în Vestul Europei. Andreiu Schoppenhauer conduse înalta pĕreche prin toate încăperile edificiului sĕu, ca sĕ-şi aleagă după plac o odaie. Petru M. se decise a petrece peste noapte într'o odaie construită după sistemul olandez. Din nenorocire însĕ nu era nici cuptor, ba nici chiar cămin şi frigul era destul de înteţitor. Supraveghetorul se gândia la un plan cum ar putè produce căldură.

El vĕrsă o cantitate mărişoară de vinars pe podini şi îi dete foc. Ţarul ţipà vĕḑêndu-se în faţa unei astfel de privelişte, se uità cu plăcere adevĕrat copilărească asupra focului întins, ce trăsnia şi pocnia înaintea picioarelor sale. După ce se stinse, Andreiu puse în grabă nesce scânduri şi Ţarul cu soţia sa se odichnì în odaia încălḑită respirând un aer plin de alcohol. După un somn dulce şi greu se sculă înalta pĕreche, fără ca sĕ simţă nici cea mai mică durere de cap; mulţămì lui Andreiu Schoppenhauer cât mai amicabil pentru ospitalitatea arĕtată şi pornì mai departe. Casul acesta ne înfăţisează momentana resoluţiune a supraveghetoriului şi adevĕraţii nervi rusesci alui Petru şi Catharinei.

Se vede, că aceste persoane însemnate nu puneau atâta preţ pe comoditate cum pune lumea în ḑiua de aḑi!

* (Şine electrice.) Earăşi american. Ḑiarul „Morning News“ din Belfast anunţă, că proprietarii tramvayului din Portrush vor fi în curênd în stare sĕ desfiinţeze firul telegrafic, care se află d'alungul căii lor, de vreme ce speră a face ca şinele electrice sĕ deplinească un îndoit scop. Se fac încercări, cari păn'aici au fost încoronate de cel mai mare succes, prin care se va dovedi, că şinele pot fi întrebuinţate şi ca conduct telefonic. *„Quo usque tandem?!*

* (Sciri din steaua Marte.) Departe au ajuns sciinţele omenesci. Da, aşa departe încât la unii li se par aserţiunile ei poate chiar positive, de multe ori de imposibile. Schintea electrică ne face sĕ vorbim în depărtare de sute de miluri, ea ne face noaptea în ḑi; aburii ne duc cu repejunea sborului, ear' lintea cristalină ne desfăşură toate secretele universului şi ale depărtării a milioane de chilometrii, aşa încât astronomii în ḑiua de aḑi au observat, că de pe faţa lui Marte a dispărut o insulă frumoasă, ce produce o mare mişcare printre astronomi. Nu va trece mult şi aḑi mâne o sĕ ni se spună şi numĕrul morţilor sau răniţilor nenorociţi din Marte, când cu această calamitate a peirei insulei!

* (Armata română), după anuarul din 1883 are o putere de 135,000 oameni împărţită astfel: 86,500 infanterie; 7,800 artilerie cu 294 tunuri şi 5,390 cai; 10,980 cavalerie cu 8,540 cai; 14,000 trupe de deposite, muniţii, escadroane de tren, companii sanitare etc. cu 6,400 cai; 2,500 geniu; 13,000 afară din rênduri.

* (Piramidele egiptene întrecute.) S'au descoperit minunate mărturii ale unei epoce de cultură din trecut în America centrală, ce vor fi de mare importanţă pentru istoria întunecoasă a popoarelor primitive din America. În Sonora (Mexico, America) s'a găsit într'o pădure seculară o piramidă, a cărei basă este de 4350 urme şi se ridică la o înălţime de 750 urme. Dela basă până în vêrful acestui colos merge un drum larg. Zidirile din afară sûnt făcute din lespeḑi de granit şi bine lucrate. Nu departe de piramidă este un deal tot aşa de înalt, ce fusese prefăcut întreg într'o locuinţă de stâncă. Sute de camere sûnt tăiate în stâncă cu multă îngrijire. Camerele sûnt înalte de opt urme, fără geamuri, ci numai cu o intrare. Păreţii sûnt plini de hieroglife şi figuri. Pe jos zac unelte de piatră. Nu se scie încă, dela ce popor şi din ce timp au rĕmas aceste monumente, dar se crede, că sûnt opera străbunilor seminţiei indiane Mayos, ce se mai găsesce în sudul Sonorei.

* Cea mai lungă cale ferată din lume.) În ḑilele acestea s'a pus ultima şină a drumului de fer al pacificului de nord. Această cale ferată, a treia, care traversă continentul american, este cea mai lungă din lumea toată; ea are o lungime de 3500 mile. Linia trece prin două tuneluri mari, acel din Beit Monntains, care are o lungime de 3600 urme (600 stânjini), şi acel al munţilor stâncoşi, care are 3860 urme (643 stângini), Punctul cel mai înalt al liniei are înălţimea de 5565 de urme asupra nivelului mării. Linia mai trece rîul Missori la oraşul Bismarck (în Dacota, America de nord) pe un pod lung de 3000 urme (un chilometru), care a constat 5 milioane de franci.

* *(Înnecaţi prin fum.)* La poarta cisnădiei de aici s'a observat eri dimineaţă în ḑiori de ḑi, că eşia fum din coperişul unei case. Vecinii s'ar iute şi observà că casa arde. În câteva minute coperişul a fost dat jos, şi focul stins. Întrând în casă găsiră patru persoane, tata, mama şi doi copii zăcênd fără simţiri. Fumul care întrase în casă ia înnecat. Familia era una din cele mai de treabă dintre saşii de aici. Corpurile au fost transportate la casa sfatului, şi încercările de ale aduce la viaţă au fost zadarnice.

Sêrmanii oameni s'au culcat ca se nu se mai scoale. Somnul lor e vecînic şi neconturbat de visurile înşelătoare.

Atâtea casuri de foc s'au întêmplat în Sibiiu în toamna aceasta, încât ne-au pus pe toţi pe gênduri. Nu scim până acuma causa escărei focului, al cărei gertfă a căḑut o familie întreagă. La ori ce cas însĕ, multele casuri de foc, ne face se apelăm la energia poliţiei noastre.

Posta Redacţiunei.

Cererile pentru trimiterea gratuită a ḑiariului, adresate redacţiunei, s'au transpus la comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane. Aceasta spre scire şi orientare respectivilor, ca se nu fie în joc persoana redactorului actual.

Loterie.

Mercuri 7 Noemvre n. 1883.

Brünn: **47 52 44 4 28**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 6 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.70	119.60
Renta de aur ung. de 4%	86.60	86.95
Renta ung. de hârtie.	85.20	113.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.50	138.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.65	78.80
Acţiuni de bancă de credit ung.	838.—	278.50
Sorţi de regularea Tisei	109.85	109.75
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.65	9.56
London (pe poliţa de trei luni)	120 35	120.25

---

glas tare şi ţinêndu-se gata a se apĕra, când ar isbutì a atrage spre sine atenţiunea ucigaşilor, precând un glonţ îndreptat spre el făcu sĕ-i sară luminarea din mână şi îl invelì earăşi în întunerecul albiu, ce nu lăsa sĕ străbată lumina lunei.

La sgomotul focului de pistol, îi scăpà dlui Goefle, inspăimântat pentru tinĕrul sĕu amic, un blastem teribil; Martina ţipà, Margareta căḑu într'un fotel, Peterson fugì la dl Goefle. Opintirile lor împreunate ar fi reuşit poate a deschide uşa; însĕ ei nu se înţeleseră. Peterson, deplin devotat tinerei sale stăpâne, credea că are sĕ oprească sĕ între făcătorii de rele, şi nici ideeă n'avea că dl Goefle voia dincontră sĕ iasă şi sĕ fugă în ajutorul lui Cristian.

În decursul acestei neînţelegeri advocatul se dase la toţi dracii şi Cristian încântat de a avè în sfêrşit libertatea acţiunei se repeḑise asupra celui dintâiu ce-l aflase înaintea sa; însĕ acesta fără îndoială înşelat de negură nu-l credea aşa aproape şi o luà la fugă; Cristian îl urmărì înjurându-l până ce venì repede un alt bandit, fără a ḑice ceva. Cristian auḑea în dosul sĕu sgomotul sec al paşilor ucigaşilor pe zăpada întărită, lui i se părea că mai aude, prin sângele ce mănia făcu sĕ-i zizie în urechi, alţi paşi, alte glasuri, venind spre el din dreapta şi din stênga. El înţelese de odata că era încunjurat, şi, păstrânduşi destulă presenţă de spirit, ca sĕ scie ce are de făcut, el insista a urmărì pe primul atăcător, creḑênd că n'are sĕ se întoarcă până ce nu s'ar fi eliberat de el, de oare ce acesta îl putea ataca din dos până ce s'ar fi legat de ceialalţi. Pe lângă aceasta el în adins voia sĕ îndepărteze lupta dela Stollborg.

Cristian coborì aşa micul colnic al curţii anterioare, a cărei poartă o găsi deschisă, şi, ce e adevĕrat, coborişul peziş simţit de picioarele sale era unicul semn sigur, ce-l avea de direcţiunea luată. Insĕ în moment, când simţea ghiaţa întinsă a lacului, veneau alte detonaţiuni de din dosul sĕu, gloanţe şuerau pe lângă urechile sale, şi el vĕḑu căḑênd la doi paşi înaintea sa omul ce'l urmărise. Fugarul fu luat de complicii sĕi drept Cristian, sau ei au tras într'un noroc asupra amênduror, fără a se îngrigì sĕ nimerească pe acela, care fugea.

Omul tocmai lovit de glonţ era Masarelli; Cristian i-a recunoscut glasul, ce eschalà un răcnet de agonie, în momentul când el trecu preste cadavrul sĕu. El fugea încă ca sĕ se orienteze, până ce năvălitorii veniră la Masarelli, ca sĕ vadă pe cine a lovit. Apoi se oprì şi auḑi numai cuvintele următoare:

— Lăsaţi-l aci; e bine.

De ce era vorba? Credeau ucigasii, că Massarelli este el şi voiau ei sĕ se retragă? sau a recunoscut greşala şi avea sĕ continue goana? Făcênd zigzaguri repeḑi prin negură, Cristian spera a se elibera de ei unul câte unul. El se încercà a numĕra glasurile şi pasurile. El avea un avantagiu imens, de oare ce ţinuse, fără a gêndì, cismele de filţ fără cusătură şi fără talpă dela vênătoare de aḑi-dimineaţă. Încălţămintea aceasta mlădioasă nu-i împedecă mişcările, ca şi când ar fi fost cu picioarele goale, şi afară de aceea, nu făcea pe zăpadă mai nici un sgomot, pre când el auḑea tot pasul adversalilor sĕi încălţaţi cu mai puţin lucs şi cu mai puţină precauţie.

El ascultà încă odată. Cineva venea spre el dară nu se vedea; mersul era nesigur. El auḑì la ḑece paşi, ḑicênd repede:

— He? eu sûnt!

Banditii se întêlniră prin negură, spre neaşteptate, ordinea lor era spartă. Nimic mai uşor decât a scăpa acuma. Cristian însĕ nu voia sĕ scie nimic de scăpare. El era furios; el nu voia sĕ-l caute sceleraţii aceştia în Stollborg. El îi chiemă cu glas tare spunêndu-şi numele şi provocându-i, mai retrăgêndu-se, mai fugind înainte, ca sĕ-i irite şi sĕi despărţească, sperând sĕ dea de unul singur, fără a se lăsa sĕ-l împresoare cu toţii. Presenţa sa de spirit era aşa completă încât în curênd îi putea numera; erau încă trei, Massarelli a fost al patrulea.

(Va urma),

---

*) Şi P T. „Observatoriul“ şi „Gazeta Transilvaniei“ sûnt rugaţi a primì în coloanele sale această învitare.

Maria Roman,
presidentă.

Nr. 4258 Scol. [592] 2—3

CONCURS.

Din fundaţiunile archidiecesane au devenit vacante următoarele stipendii:

1. Două stipendii din fundaţiunea „Francisc-Jesefiană“ à 100 fl. pentru ascultători la vre-o academiă (universitate) din patriă.

2. Un stipendiu din fundaţiunea Ecaterina Raţ à 30 fl. pentru ascultători de preparandiă (pedagogi.)

Spre conferirea acestora se escrie concurs cu termin până la 10 Noemvre st. v.

Concurenţii au de a legitima cu acte oficiale:

a) Că sûnt români de religiunea orientală-ortodocsă.

b) Că sûnt lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor.

c) Că frecuentează studiile de categoria prescrisă cu succes bun.

d) Că sûnt deplin sănătoşi.

Sibiiu 20 Octomvre 1883.

Din şedinţa consistoriului archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei.

Nr. 359. [593] 2—3

CONCURS.

Pentru reîntregirea parochiei de clasa a III-a în comuna Jibert, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa unei porţiuni canonice stătătoare din 13 jugere 644□° pământ de arat, şi 1 juger 1060□° de fên.

b) Dela 70 locuitori români câte o ferdelă de grâu sau cucuruz; apoi dela 30 familii neorustice câte 60 cr. şi dela 15 neorustici câte 40 cr. de fie-care familie.

c) Venitele stolari obicinuite;

d) Cuartirul deocamdată se va închiria din partea comunei bisericesci.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor din vigoare au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Cohalm, 13 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolae Mircea m. p.,
adm. prot.

Nr. 236. [587] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa a III Cărpiniş în protopresbiteratul Abrudului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestuia în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu această parochie sûnt:

1. Cuartir în etagiul de sus al scoalei locale.

2. Folosirea cimiteriului, a unei liveḑi de lângă scoală, şi a unui loc de fên din „Valea-Dăroaiei.“

3. Venitul stolar regulat, dela 160 familii, care toate la olaltă, dau un venit anual de 350 fl. care însă cu timp se mai poate urca.

Cei ce doresc a competa la această parochie, au de aşi subscerne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Reg. pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud, 11 Octomvre, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial din Cărpiniş.

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 439. [590] 2—3

CONCURS.

Pre basa sentinţei Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan ddto 9 August a. c. Nr. 2066, prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de învăţătoriu în comuna Turnişor.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu, în bani gata, cari se solvesc din lada bisericei în rate lunare decursive 200 fl.

2. Cuartir liber în edificiul scoalei.

3. Trei stângini de lemne, din care are a se încălḑi şi sala de învăţământ.

Dela înmormântări şi masle — dacă participă ca fungente câte 20 cr.

Dela petenţi se cere să fie cântăreţi şi să poarte strana în dumineci şi serbători.

Doritorii de a ocupa acest post au să'şi subştearnă suplicele lor instruite conform legilor şi regulamentelor oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului, dela publicarea acestui concurs în restimp de 15 ḑile.

Turnişor în 9 Octomvre 1883.

Comitetul parochial în conţelegere cu

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

CONCURS [588] 2—3

Devenind vacante trei ajutoare de câte 40 fl. v. a. pe an, destinate învăţăceilor români, cari se vor aplica la meseriile: de postovar, pălărier, maşinist, argăsitor, clopotar, faur, rotar şi covrigar.

Subscrisul comitet publică următorul concurs:

Suplicele să se adreseze la subscrisul Comitet până la 1-a Decemvre a. c. provăḑute:

1. Cu estras de botez, din care să se vadă că suplicantul e român şi posede etatea de 14 ani.

2. Cu atestatul de scoală, din care să se vadă, că a percurs trei sau patru clase normale.

3. Revers dela părinţii sau dela tutorii copilului, din care să se vadă că-l lasă să înveţe cutare meserie.

4. O parie din contractul încheiat cu un Măestru din Braşov, din care să se vadă că suplicantul e aşezat la una din meseriile de mai sus de cel puţin 15 ḑile.

Braşov 10 Oct. 1883.

Comitetul asociaţiunei pentru spriginirea învăţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, pres. **Dr. I. Bozoceanu**, secr.

Nr. 307. [589] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învăţătoriu la scoala confesională gr. or. din Săsciori se escrie concurs cu termin de 15 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele legate de acest post sûnt:

Salariu anual 300 fl. v. a. cuartir şi lemne.

Doritorii de a îmbrăca acest post au să'şi subştearnă petiţiunile instruate cu documentele provăḑute în legile în vigoare oficiului protopresbiteral subsemnat până la terminul supranumit.

Sebeş în 18 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr 255 [564] 3—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea următoarelor posturi învăţătoresci în tractul Bistriţei se escrie prin aceasta concurs până la 30 Octobre a. c. st. v. şi anume.

a) în Blaşfalăul inferior cu salariu anual de 100 fl. v. a.

b) în Simotelnic cu salariu anual de 135 de fl. v. a.,

Cererile instruite conform legilor vigente sûnt a se înainta la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

În conţelegere cu comitetele parochiale concerninte.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţei.

Borgo-Dioseni, 26 Septemvre 1883

Ioan Buzdug m. p.,
adm ppresb.

Nr. 315/1883. [583] 2—3

CONCURS.

Devenind vacante următoarele stipendii şi anume:

A.

1. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru elevi la vre-o scoală comercială din patrie;

2. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru studenţi dela o scoală reală;

3. Un stipendiu de 100 fl. pentru un student la gimnasiu;

4. Două stipendii à 60 fl. pe an, pentru ascultători de pedagogie la un institut pedagogic din patrie;

5. Două stipendii à 80 fl. pe an, pentru studenţi dela scoala de agricultură reg. ung. din Cluj-Mănăstur;

6. Un stipendiu de 100 fl. pe an. pentru eleve dela un institut pedagogic pentru fete din patrie;

7. Un stipendiu de 300 fl, pe an, pentru studenţi dela o academie de silvicultură;

8. Un stipendiu de 60 fl. pe an, din fundaţiunea „Marinoviciu“ pentru studenţi de gimnasiu.

Mai departe fiind vacante următoarele ajutoare:

B.

9. Un ajutor de 60 fl. pe an, pentru tineri sau tinere, ce ar voì să înveţe la vre un institut sau corporaţiune industrială din patrie, vre-una din meseriile: ţesutul de pânzării, covoare, părţi de îmbrăcăminte, pe rezboaie moderne mai perfecţionate, s'au cusătura de albituri, brodării s'au crotoria superioară de dame sau bărbaţi; sau arta orlogeriei, juvaergiei (argintăriei) sau a farmaciei.

10. Un ajutoriu de 100 fl. pe an, pentru tineri doritori de a cultiva vre-una din artele frumoase: desemnul, pictura, sculptura, musica, sau fotografia, la vre un institut public sau la un măiestru din cei mai cu renume.

11. Două ajutoare à 100 fl. pe an, pentru tineri cu preferenţă din munţii apuseni ai Transilvaniei, cari ar voì a se perfecţiona în o măestrie de lemnărit mai perfecţionată d. e. în facerea de buţi mari de cruci şi colonade, învălişe de case după sisteme moderne, sau strugărie.

12. Două ajutoare à 20 fl. pe an, pentru tineri descendenţi din vre-o familie de ale fostei comune „Tofalău“, cari ar voì a învăţa vre-o meserie oare-care;

13. Patru ajutoare à 25 fl. pe an, pentru sodali ce sûnt în condiţiuni de a se putè face măiestrii.

14. Opt ajutoare à 12 fl. 50 cr. pe an, pentru învăţăcei de meserie.

Prin aceasta se escrie concurs.

Aspiranţii la vre-unul din stipendiile amintite sub A. 1—8 au să-şi trimită suplicele la subscrisul comitet al asociaţiunei transilvane până în **1 Decemvre st. n. a. c.,** însoţite de următoarele documente:

a) Carte de botez, în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de pe semestrul al II-lea al anului scolastic premergătoriu;

c) Atestat de frecuentare dela direcţiunea institutului în care frecuentează scoala de present. Elevele de pedagogie, cari frecuentează un institut cu altă limbă de propunere decât cea română, au se probeze, că vorbesc bine limba maternă şi că au noţiuni elementare din literatura ei;

d) Atestat de paupertate, sau de orfan, dacă concurentul e orfan.

Suplicanţii la vre-unul din ajutoarele amintite sub B. p. 9—14 au să presente următoarele documente:

a) Atestat de botez în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de cel puţin 4 clase elementare şi cei sub p. 10 şi dovada că cunoasce elementele desemnului linear;

c) Atestat că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau corporaţiune şi cu ce succes:

d) Atestat de moralitate dela autoritatea competentă locală;

e) Adeverinţă dela părinţi sau tutori că sûnt decişi a lăsa pre fiii sau pupilii lor la învăţătură, până se vor perfecţiona pe deplin;

f) Aspiranţii la ajutoarele de sub p. 10 şi 11 şi contract cu măiestrul, la care se află în aplicare; ear aspiranţii sodali p. 12 adeverinţă dela corporaţiune, că sûnt în stare să se facă imediat măiestrii.

Din şedinţa comitetului asociaţiunei transil vane pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la Sibiiu în 15 Octomvre n. 1883.

Iacob Bologa, v.-preşedinte **Dr. D. P. Barcianu**, secretar

„ALBINA“

institut de credit şi de economii.

Publicatiune

în sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29.

1. **Suma scrisurilor fonciare** puse în circulaţiune cu ḑiua de 31 Octobre 1883 face . . . . . fl. 667.600.—

2. **Pretensiunile institutului de imprumuturi hipotecari** cari servesc de acoperirea acestor scrisuri sûnt de . . . . fl. 667,682.83

3. **Valoarea hipotecelor** luate de basă la sus numitele imprumuturi hipotecari este de . . . . fl. 2,950,500.—

4. **În sensul §. 97 din statute fondul special** pentru asigurarea scrisurilor fonciari e de . . . . fl. 246,086.30

acesta e indus în cont separat şi este plasat în efecte publice.

Sibiiu în 1 Novembre 1883.

[595] 1—1 Direcţiunea.

A eşit de sub presă şi se află de vênḑare:

CĂLINDARUL BUNULUI ECONOM

pe anul visect 1884.

Întocmit de

D. Comşa şi **Eugen Brote.**

Anul VIII.

Sibiiu. Editura tipografiei Ios. Drotleff.

Cuprinsul: Călindarul iulian şi gregorian cu chronologia, anotimpurile, întunecimile, sărbătorile şi posturile pe anul 1884. **Genealogia. Conspectul têrgurilor din Ardeal, Ungaria, România şi Bucovina. Posta şi corespondenţa telegrafică, Timbre. Sfătuitoriu juridic.** PARTEA ECONOMICĂ: Tovărăşiile agricole. — Cum şi când ar trebuì arat? — Pepenii şi cultura lor. — Porcul „Berkshire“. — Ernarea legumilor. — Vrăşmaşii animalelor stricăcioase. — Clocitul ouălor. — Pomii pitici. — Murele. — Despre nutreţuri. Diverse tabele agricole. PARTEA BELETRISTICĂ: Chilipir. — Astronomul şi Doftorul. — **Număroase poesii. Inserate.**

Preţul unui esemplar 45 cr. sau 1 leu, cu porto 50 cr.

[565] 3 **La 10 esemplare se dă 1 esemplariu gratuit.**

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 126 Sibiiu, Sâmbătă 29 Octomvre (10 Noemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Octomvre.

Descoperirile contelui Kálnoky în delegaţiunile ungurescĭ au preocupat întreagă pressa europeană. Mai ales cuvintele lui privitoare la Rusia au fost comentate ca simptoamele unui resboiu apropiat. Am promis, că vom reproduce şi apreţiările diarelor din România faţă cu cuvintele contelui Kálnoky.

Ne împlinim promisiunea reproducênd după diarul „Naţiunea“.

Eată comentarele acestui diar:

„În genere diplomaţia europeană şi în special diplomaţia austriacă păstrează către cele lalte state un tact şi o mĕsură de espresiuni, ce nu întêmpinăm în limbagiul lumei parlamentare. Un cuvênt nesocotit eşit din gura unui ministru de esterne şi îndreptat în contra unui guvern vecin poate sĕ producă nisce complicaţiuni internaţionale de o natură foarte neplăcută. Asemenea vorbe se lasă numai atunci, când autorul lor voesce sĕ dea nascere la un conflict, când caută pricina cu luminarea. Declaraţiunea de Vinerea trecută a contelui Kálnoky dinaintea Delegaţiunilor austro-ungare poartă un caracter agresiv şi, dacă n'am ţinè seamă de aprinderea oratorului în cursul vorbirei sale, am dice, că ministrul de esterne al Austro-Ungariei, luând acest ton faţă de Rusia, avea intenţiunea vĕdită de a ofensa pe vecina sa dela Nord-Est.

Esplicaţiile date delegaţiunilor austro-ungare de către contele Kálnoky asupra relaţiunilor austro-Ungariei cu statele vecine se pot compara cu un reverber, care proectează o lumină concentrată asupra corpurilor din prejurul sĕu. Acest reverber, se îndrepteazā către cele patru puncte cardinale şi aruncă asupra fie-căruia din ele razele sale destăinuitoare. Maşinistul îl întoarce către România, Bulgaria, Sêrbia, Turcia, Italia, Germania şi Rusia, spre a face pe spectatori sĕ vadă apele, în care se scaldă fie-care din ele. Pretutindeni ochii ministrului de esterne nu întêmpină decât scene înbucurătoare; bunele relaţiuni ale Austriei cu Turcia n'au fost nici o dată întrerupte, Bulgaria va trebuì sĕ dărîme, după iniţiativa Porţii, cetăţile de pe malul Dunării, Serbia şi România vor ajuta pe Ungaria în cestiunea regulării Porţilor de fier, Germania este mai mult de cât ori când trup şi suflet cu monarchia Habsburgică, Italia s'a apropiat într'un mod definitiv de alianţa puterilor din centrul Europei. Partea importantă a declaraţiunii contelui Kálnoky este în cuvintele, de cari d-sa se slujesce la adresa Rusiei. „Raporturile impĕratului Austriei cu Ţarul sûnt necontenit din cele mai cordiale. Relaţiunile amênduror guvernelor sûnt într'o stare normală. Animositatea ce se arată contra noastră în Rusia este mărginită în cercuri foarte restrînse. Nici Ţarul, nici guvernul sĕu nu se gândesc la rĕsboiu, nu numai din causa stării de lucruri din lăuntru, ci şi pentru că se scie la Petersburg, că noi nu vom fi singuri în faţa unui atac al Rusiei. Este dar permis a spera, că era păcii va fi de lungă durată.“

Fie cine vede că, ori cât de asigurătoare vor fi cuvintele despre cordialitatea raporturilor dintre Alecsandru III şi Francisc Iosif, pasagiul reprodus mai sus cuprinde un fel de sfidare la adresa guvernului Rusesc. Austria nu se teme de un atac din partea puternicei sale vecine, pentru că aceasta are aşa de mult de lucru la sine şi pentru că Austria se întemeiază pe spriginul altor puteri, cari în momentul critic, nu o vor lăsa singură. Aşa dar se declară în mod oficial, că un rĕsboiu între Austria şi Rusia va fi urmat de o declaraţie de resboiu din partea Germaniei şi poate şi din partea Italiei contra Rusiei. Tot de o dată se accentuează, deşì în treacăt, că situaţia internă a imperiului de Nord nu este de natură a-i permite o escursiune armată dincolo de hotarele austriace; în fine se dă a se înţelege că diarele rusesci ar trebuì mai disciplinate şi că respunderea escapadelor lor cade numai asupra Ţarului şi ministrilor sĕi. S'a vĕdut adesea că resboaele de sabie şi tunuri încep cu rĕsboaiele de condeie.

De sigur însuşi Contele Kálnoky a recunoscut gravitatea cuvintelor sale şi de aceea s'a şi grăbit a le da a doua di o interpretaţie mai dulce. Agenţia Havas ne face cunoscut, că ministrul de esterne al Austriei „ţine a repeta, că relaţiunile Austro-Ungariei cu Rusia sûnt cu totul amicale, fiind-că declaraţiile sale de Vineri au fost interpretate de unii, ca şi cum ele ar fi avut o ţintă îndreptată contra Rusiei. Astfel n'a fost sensul cuvintelor sale. Trebuinţa păcii domnesce în Rusia numai puţin decât în Austria şi tot atât de bine în cercurile guvernamentale, ca şi în populaţiunea rusească.“

Ori cine va compara textul declaraţiilor de vineri şi pe al celei de sâmbătă, se va convinge că declaraţia din urmă este făcută într'o formă cu mult mai cuviincioasă de cât cea dintâiu. Rusia trebue sĕ se fi simţit atinsă de puţinul *sans gêne*, cu care o tratează vecina sa şi de alusiunile maliţioase la starea ei internă. În ori ce caz contele Kalnoky a făcut foarte bine reluând a doua di acel subiect spre a tracta pe rivala sa cu condescendenţa obicinuită în formulele diplomatice. O aţâţare necontenită a Rusiei ar avè poate de resultat stricarea acestui equilibru nestabil, în care se află continentul nostru. Rusia vede cu durere influenţa ei scădênd în Europa, şi nu se scie, dacă într'un moment de desperare, nu va lua o resoluţiune periculoasă pentru pacea acestui continent, resolutiune cu atât mai periculoasă, cu cât nimeni nu poate spune într'un mod hotărâtor, dacă Francia şi Englitera vor rĕmânè nesce simple privitoare la înfricoşata tragedie, ce se prepară între culisele diplomatice.

Delegaţiunile ungurescì în şedinţă plenară au desbătut în general raportul comisiunei pentru esterne. După raportorul acestei comisiuni, între alţii a vorbit contele Bánffy Bela la adresa statelor din sudul Europei, provocându-se în special la România. Coarda contelui Bánffy nu este bătută de prima dată şi numai de dênsul. Ea se repeţesce aproape în toată diua şi culminează în aceea, că noi gravitām în afară.

Eată ce dise dênsul:

„Deşì nu mĕ ocup cu politica înaltă, fie-mi totuşi permis a face unele observaţiuni asupra statelor vecine sudice. Doresc şi eu, ca rapoartele noastre cu statele vecine sĕ se desvoalte în mod cât mai amicabil, şi ca interesele noastre sĕ fie comune. Aceasta va fi spre folosul acelor state, însĕ ca această comunitate de interese sĕ se poată desvolta şi susţinè, e de lipsă, că dacă încheiām convenţiuni cu aceste staturi, acele convenţiuni sĕ fie respectate şi de către partea cea mai slabă, şi nu numai de către cea mai tare, şi sĕ nu se mai întâmple ca şi cu convenţiile, cari le-am încheiat spre esemplu cu România, pre cari le respectām numai noi esclusiv, ear România nu. *Mai departe e de lipsă, ca sĕ nu se agiteze în acele state asupra noastră. Agitaţiunile aceste sûnt neplăcute pentru noi, şi de tot stricăcioase în resultatele lor, căci ele-agitaţiunile — nutrite, nu vreau sĕ dic de guvern, ci de pressă şi de multe-ori şi de parlament chiar, în cetăţenii dela noi de o naţionalitate cu ei, nu pot produce alt resultat, decât că stêrnesc dorinţe nerealisabile şi hrănesc antipathiile, cari nu pot fi în interesul păcei împreunate cu ordinea nici la noi, nici la ei. Eu cred că guvernul are destulă forţă* — **elegendő szilárdság** — *a susţinè posiţia, pe care o pretinde starea monarchiei noastre*, căci altmintrelea, dacă din bunăcuviinţă şi consideraţiuni vom ceda noi totdeuna., cel tare va devenì slab, şi cel slab tare. (Aplause.)

E curios a audì asemenea cuvinte din gura unui ungur în priveliştea ţinutei pressei ungurescì

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Pe lângă toată presenţa sa de spirit minunată, Cristian simţea o escitaţiune violentă, însĕ cu un amestec de plăcere avidă ca şi beţia rĕsbunărei. Aşa, el fu aproape desamăgit audind în dosul sĕu, nesce paşi moi ca ai sei, în cari recunoscu îndată cismele de filţ a soţilor sĕi dela vênătoare. El se temea, sĕ nu fugă banditii fără luptă. El fugì spre amicii sĕi, şi le dise încet şi repede:

— Ei sûnt aci, trei inşi, trebue sĕ-i prindem!... Veniţi după mine şi tăceţi!

Şi îndată, întorcêndu-se drept spre inimici, el se oprì în locul, unde tocmai credea, că s'a adunat numindu-se de nou, şi batjocorind stângăcia şi laşitatea lor. În momentul acesta unul din bandiţi îl lovì la braţ cu un pumnal şi cădu la picioarele sale ameţit şi năduşit de o lovitură cu coada cuţitului norvegian, ce Cristian îi dase tocmai în inimă. Cristian nu era decât uşor rănit, mulţămită vestei sale din pele de ren; el mulţămea cerului că nu a cedat poftei sale de a spinteca banditului pântecele, cum spintecase ursul dela munte. Era foarte important a prinde de viu pe unul din bravii baronului. Ceialalţi doi, credêndu-l mort, cugetau că împreună cu şeful lor au perdut partia, şi apropiindu-se într'un moment unul de altul schimbară într'un singur cuvênt al iargonului lor formula desperată: scape, cine poate; dară ei îşi făcură socoteala fără maior şi fără locotenent; aceştia îi urmăriră şi prinseră pe unul, până ce celălalt fugise.

— Pentru Dumnedeu! eşti rănit, Waldo? dise maiorul ajutând lui Cristian a desarma bandiţii.

— Ba nu, rĕspunse Cristian, care nu simţea rana sa decât din căldura sângelui, ce-i umplea mâneca. Aveţi funii?

— Da, de bună seamă! Noi am avut de gând sĕ prindem pe domnişorii aceştia. Dară, dacă nu eşti prea ostenit, Cristian, suflă una cu cornul, ca sĕ aducem şi pe ceilalţi amici ai nostrii aici, ei ne aşteaptă şi ne caută, este o oară. Ţine, aici este instrumentul.

— Mai bine descărcaţi armele, dise Cristian.

— Ba nu; au fost destule focuri; sună trîmbiţa, îţi dic.

Cristian făcu precum i se poruncise: însĕ numai caporalul venì.

— Vedi, dise maiorul către Cristian, toată afacerea are sĕ aibă aerul unei partii de promenadă, în care ne-am perdut şi regăsit.

— Eu nu te înţeleg.

— Vr'o câteva oare trebue sĕ fie aşa, îţi dic, ca sĕ nu afle baronul prea de timpuriu sfârşitul afacerei şi sĕ nu trimită în contra noastră pe ceialalţi mişei, ce-i are fără îndoială în reservă. Încât pentru el, adăogì el slăbind din glas, îi vine rêndul, fii liniscit!

— Rêndul i-a venit, rĕspunse Cristian; sûnt convins.

— Încet, încet, scumpe amice! aceasta nu e treaba dtale. Grigia aceasta mĕ privesce pe mine şi eu sûnt hotărît a întrebuinţa toată stricteţa, de oare ce acum avem dovedi la mână. Însĕ nu putem face nimic în contra unui nobil şi unui membru al dietei fără ordine mai înalte; noi le vom obţinè, n'ai grige. La moment ai sĕ mĕ asculţi, amice, căci eu te provoc în numele legilor şi în numele onoarei a împlinì ordinile, ce am sĕ ţi le dau.

În momentul acesta, venì dl Goefle, cu capul gol, cu o faclă într'o mână şi cu sabia într'alta. El eşise prin uşa odăiei de durmit, după ce hotărîse nu fără osteneală, pe cele douĕ femei a rĕmânè închise sub paza lui Peterson, căci amêndouĕ probară un curagiu egal pentru ele însuşi şi o grige egală pentru cei absenţi.

şi a întregei societăţi unguresci în toate afaçerile dintre noi şi România, şi mai ales în afacerea cu Ciangăii, afacere, care formează, vêrful piramidei blamagielor unguresci.

După scrile mai nouĕ parlamentul Ungariei 'şi va reîncepe activitatea în 17 a l. c.

Căsătoria civilă dintre creştini şi jidani preocupă de mult mintea politicilor nostri. În fine ea se apropie de realisare. Încă în periodul acesta parlamentar se va regula căsătoria civilă între creştini şi jidani. La aceasta nime nu e mai interesat ca şi jidanii însuşi. Faţă cu unele versiuni, că această afacere se va lua acum dela ordinea ḑilei, ḑiarul „Nemzet“ ne spune, că guvernului nici prin minte nu-i trece amânarea acestei afaceri. Cu privire la această afacere guvernul şi acuma stă pe basa espusă de domnul Tisza în luna lui Octobre atât in clubul liberal, cât şi în parlament. Guvernul susţine proiectul şi nu are nimica contra, ca el sĕ devină lege. Ce se atinge de planul unor singuratici, aceasta nu poate servì de cinosură. Pot fi mulţi, cari nu vor vota pentru proiect, marea majoritate însĕ va fi pentru, căci majoritatea parlamentului din Budapesta pre terenul dreptului matrimonial are vederi sănătoase, şi nu va face ca sĕ se aleagă nimica din proiect.

Cestiunea croată se apropie tot mai tare de deslegare finală. Se aşteaptă cât mai ingrabă denumirea banului, şi prin aceasta restituirea constituţiei.

Despre persoana fiitoriului ban sûnt foarte multe coniecţiuni. Cea mai probabilă e, că el va fi denumit dintre militari — una la mână, — şi că va fi omul simpatic al Croaţilor.

Telegramele mai nouĕ ne pun în vedere denumirea generalului de cavalerie Filippovici de ban al Croaţiei. Acestuia apoi se va da mână liberă în denumirea şefului de secţiune. Versiunea aceasta a făcut bună impresiune asupra croaţilor. Sûntem curioşi sĕ vedem, ce vor ḑice ḑiarele din Budapesta la această versiune.

În Serbia merg lucrurile foarte rĕu. Revoluţia a erupt formal şi prima ciocnire între trupele regulate şi resculaţi se terminà cu retragerea acestora. Situaţiunea Sêrbiei e foarte critică. Ḑiarele din Viena şi Pesta condamnă unisono mĕsurile estreme luate de guvernul actual. Nu se scie încă ce dimensiuni au luat mişcările. Se vede însĕ, că crisa nu e departe, căci la dorinţa comisariului regesc, gen. Nicolici, căruia s'a încredinţat sdrobirea resculaţilor, s'au arestat capii comitetului central din partidul radical. Arestarea preste noapte a lui *Pasici, Theodorovici, Andreiu Nicolici*, a traficariului *Tausanovici*, şi a profesorului *Giaja* a făcut mare sensaţiune. Din împregiurarea, că arestarea lor a urmat la urgenta recercare a comisariului regesc Nicolici, se deduce că ei stau în legături cu revolta dela Zajciar.

Eri s'a pus şi ţinutul Banja în stare de asediu.

Ilustraţiuni mai eclatante la vorbirea contelui Kálnoky despre stabilitatea păcei şi liniscirea din orient, ca şi starea de lucruri din Bulgaria şi Serbia şi bagatelul de 500,000 fl. pentru informaţiunile politice în orient nu se puteau face.

Sûnt curioase combinaţiunile bărbaţilor nostrii, în mânile cărora sûnt puse destinele presei. Mai eri alaltăeri cântau din puteri, „*vecĭnica pomenire*“ asupra influenţei rusesci perdute în Bulgaria pentru vecie, şi astăḑi încurcătura din Serbia o atribuesc enormei influenţe a Rusiei în orient, influenţă, ale cărei roade în Serbia se apropie de coacere.

Causele acestei mişcări în Serbia nu se sciu încă. Mai mare întunecime acopere scopurile ei. Unii le reduc la resturnarea dinastiei Obrenovici şi la restituirea Karageorgevicilor, alţii la ticăloasa administrare din ţeară, alţii la agitaţiunile rusesci şi alţii partidei lui Ristici.

Positiv e că Serbia stă în faţa unei crise, ale cărei urmări nu se pot precalcula.

Mĕsurile radicale ale principelui Bulgariei, care pe oficioasele dela noi le-au scos din sărite, n'au produs tot asemenea sentimentalism şi în Russia.

Publicistul *Katkow* vine a apreţuì în „Moskovkija Wjedomosti“ şi el întêmplările din Bulgaria, şi mare este mirarea lui, că evenimentele din Bulgaria sûnt considerate ca o înfrângere a Rusiei. Mai nainte de a fi cu totul lămurite aceste evenimente, este peste putinţă a se spune, dacă Rusia poate fi sau nu mulţămită cu ele. Ceea ce se scie până acum vorbesce contra presupunerei unei înfrângeri. Suspendarea puterilor estraordinare ale principelui s'a făcut după sfatul plenipotenţiarului rus şi poate contra voinţei principelui. Deşì toate nu s'au făcut în mod analog cu acest sfat, totuşi trebue sĕ ne întrebăm, unde este înfrângerea acì?

Nimeni n'a impus principelui pe generalii ruşi, el singur i-a ales altă dată, spre a'şi păstra încrederea Rusiei, deşì pe atunci i s'a pus în vedere de Rusia, că ar face mai bine sĕ aleagă bulgari. Neîncrederea generalului Sobolew faţă cu Camarila, contra căreia se declarase şi dl Hitrovo a provocat conflictul. Principele se simţì blesat şi găsì poate că epitropia este de nesuferit. De altmintreli el nu ceru retragerea ministrului, ci trimiterea generalului Ernroth la Sofia, ca sĕ se cunoască, cum stă în adevĕr cestiunea. Astfel dar nu este nici de cum vorba despre o înfrângere, mai ales că Rusia nu urmăresce o politică interesată faţă cu protegiaţii sĕi liberaţi. Ei trebuesc sĕ fie numai scutiţi de influenţa streină, şi sĕ trăiască pentru ei însuşi. Faţă cu marea sa întindere de teritoriu şi cu micul numĕr de poporaţiune, Rusia poate şi trebue sĕ 'şi întrebuinţeze forţa sa de muncă şi capitalele sale numai în ţeară.

Guvernul frances a trecut peste afacerea din Tonking cu succes. Politica colonială a câştigat majoritate în camera Francesă. S'a ḑis foarte des în timpul mai din urmă, că principelui Bismarck i-a succes a isola pe Francia cu desĕvêrşire. La verosimilitatea aceasta a contribuit foarte mult şi profeţita întêlnire a ţarului cu bĕtrânul Wilhelm, întêlnire, care a rĕmas numai în profeţie.

Acuma ca din senin se vorbesce despre o apropiere a Rusiei de Francia. Ḑiariului *Le Gaulois* i se comunică din Petropolea următoarele:

Vice admiralul Jaurés fu Marţi primit în audienţă de plecare de împăratul Alecsandru III. Învitat la un prânḑ intim al curţii i se dede loc la dreapta împărătesii, pe când împĕratul sta la dreapta dlui Jaurés. Comitele Tolstoi, ministrul de interne ridicà un toast pentru sănătatea impăratului, după care suveranul se ridicà în picioare şi adresà representantului Franciei următoarele cuvinte: „Ridic păharul meu spre a bè pentru prosperitatea naţiunii franceze amica noastră sinceră şi intimă.“ Toţi cei de faţă respunseră stând în picioare, prin urale entusiaste. Ear orchestra, care se afla într'o sală de alături intonà Marsiliesa, care n'a fost cântată încă până în această ḑi în presenţa ţarului şi a lumei oficioase ruse. După aceea vice-admiralul Jaurés beu de asemenea în sănătatea ţarului, a întregei familii imperiale şi pentru viitorul poporului rus, aliatul natural al Franciei. După prânḑ ţarul avù o lungă întrevorbire cu ambasadorul frances şi cu ministrul sĕu de esterne dl de Giers. La acestea „Telegraful“ din Bucuresci face următoarele observări:

Nu scim, întru cât vor fi de adevĕrate aceste relaţiuni ale ḑiarului „le Gaulois,“ dar în ori-ce cas ele nu vor lipsì de a produce o sensaţiune prin statele vecine şi mai ales prin Germania şi Austria, tocmai în momentul, când delegaţiunile ungare felicitau pe comitele Kálnoky pentru întreţinerea de bune relaţiuni cu toate puterile europene şi în special cu Rusia.

Concurs pentru interpret (tălmaciu) **valach** la tribunalul reg. de aici. Pe tabla neagră a tribunalului reg. de aici este afişat următoriul anons oficial:

„67/1883 sz. eln.

Pályázat.

„*A vezetésem alatti nagyszebeni kir. Törvényszék f. évi január hó 4-én 5750/1883 sz. alatt kelt határozatával, a német és oláh nyelvekre nézve a kir. törvényszékhez egy, esetleg két állandó hites tolmácsi állomást rendszeresitvén, ezen állomások betöltése végett az 1883 Octóber hó 22 ről 32942. sz. a. kibocsátott igazságügyministeri rendelet 5. §. értelmében pályázatot nyitok. etc. etc.*

Nagyszeben Octóber 31. 1883.

Székács m. p. elnök.“

Asta tradusă în românesce va se ḑică:

Tribunalul regesc din Sibiiu, care este sub conducerea mea, prin decisiunea sa din 4 Ianuarie a. c. Nr. 5750/1883 sistemisând la tribunalul pentru limbele *valacha* şi germană două posturi de interpreţi permanenţi, în sensul §-fului 5 al ordinaţiunei ministerului de iustiţie ddto 22 Octomvre 1883 Nr. 32942 deschid concurs pentru îndeplininirea acestor posturi etc etc. Szekacs m. p. preşedinte.

Am avè şi esceptiuni principiali în contra acestei dispositiuni administrative pe terenul justiţiei, care nu poate fi justificată numai prin acea impregiurare, că la tribunalul de aici nu sûnt aplicaţi în numer de ajuns amploiaţi, cari cunosc limba poporului, — ceea ce este în contra legei pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor, şi în contra raţiunei unei adevĕrate justiţie promte şi eftine, — ear aplicarea interpreţilor se sistemisează chiar, pentru că şi neaplicarea românilor sĕ devină sistemă.

Dar despre aceasta s'a mai vorbit şi durere, credem că vom fi necesitaţi a mai vorbì şi în viitoriu, — cea ce ni impune sĕ ne ocupăm de astădată de acest concurs însĕ este espresiunea „*oláh*“ carea pentru prima oară o vedem în act oficial dela 1848 încoace.

Nu credem că în citatul conclus al tribunalului sĕ se cuprindă numirea „*oláh*“ căci la 4 Ianuarie a. c. era condus tribunalul de alt preşedinte, carele scia bine românesce, şi nu era cuprins de nici o antipatie în privinţa naţionalităţilor, cu atât mai puţin credem, că acel cuvênt sĕ se afle în ordinaţiunea ministerială, căci la ministeriu sciu prea bine, care este numirea oficială a românilor în limba maghiară, şi oamenii dela ministeriu sciu face diferinţă între stil oficial şi privat.

— Cristiane! Cristiane! esclamà el, aşa te ţii de vorbă?

— Am uitat toate, domnule Goefle, respunse Cristian încet: împregiurările au fost mai tari decât mine ... Aşi fi putut aştepta, până ce ar fi venit sĕ spargă uşile şi sĕ tragă focuri asupra femeilor? ... Eată, sûntem scăpaţi; mergi la Margareta şi o liniscesce.

— Alerg, respunse advocatul strănutând, cu atât mai mult că mĕ întronez grozav .... Eu sper, ḑise el tare, că domnii aceştia o sĕ vină la noi!

— Da, de sigur, aşa e vorba, respunse maiorul; dar mai înainte avem sĕ împlinim datorinţele noastre.

Dl Goefle se duse sĕ liniscească damele şi ceialalţi bărbaţi ridicară cadavrul lui Massarelli, ce fu transportat de cei doi prisonieri, cu pistolul la gât, într'una din pivniţele gaardului. Aceştia bine legaţi fură apoi conduşi în bucătăria lui Stenson, unde locotenentul şi caporalul aprinseră earăşi focul şi se instalară acolo, ca sĕ-i păzească până ce maiorul se pregătì a-i asculta confrontându-i cu Cristian.

Cristian devenì nerăbdător, vĕḑênd procedură aşa regulată într'o afacere, ce maiorul o cunoscea mai bine decât el însuşi; însĕ maiorul, vorbind franţuzesce, îl făcu sĕ înţeleagă că cu un adversar cum este baronul nu este aşa uşor, precum credea el, a dovedì tocmai un fact limpede şi adeverit.

— Şi apoi, adause el, eu vĕd cu regrete, că ne cam lipsesc martorii. Dl Goefle n'a vĕḑut nimic decât resultatul afacerei. Noi n'am găsit aici nici pe dl Stenson, nici pe nepotul sĕu, nici pe servitorul Dtale. Eu am sperat că vom fi mai mulţi sĕ te apărăm la timp şi sĕ constatăm faptele cu ochii. Sub-locotenentul şi patru soldaţi ce-i trimisesem aici n'au venit încă. Cu toate că bostoellele noastre sûnt în apropiere, şi că avem soldaţi destui, se poate întêmpla, din causa negurei, sĕ treacă mai multe oare până ce avem aici opt oameni sub arme.

— Dar de ce sûnt de lipsă opt oameni, ca sĕ păzesci doi.

— Creḑi Dta, că baronul vĕḑênd pentru prima dată spărgêndu-i se una din combinaţiunile sale diavolesci va da pace? Eu nu sciu ce va născoci, dară de sigur el va născocì ceva şi de ar fi nevoit sĕ dea foc Stollborgului. De aceea eu m'am hotărit sĕ petrec noaptea aici, ca sĕ prinḑ, cu ajutorul Dvoastre şi pe ceilalţi banditi, cari ni i-a trimite aici, sub pretecst de serviţii sau altfel.

Partea cea mai mare din aceşti servitori străini a baronului este o bandă de hoţi şi de ucigaşi, şi trebue sĕ-i prindem în delict flagrant.

Atunci îţi stau bine, că magistraţii vor îndrăznì sĕ păşească cu stricteţă în contra Domnului nevoit sĕ provoace în zadar asistenţa ţĕranilor sĕi. De nu procedam aşa, fii sigur că suntem noi, cari perdem partia. Toată lumea se va teme; baronul va găsi mijlocul de a respinge responsabilitatea evenimentelor, sau de a ne face sĕ eliberăm prisonierii.

Dta ai sĕ treci de un ucigaş şi noi avem sĕ trecem de visionari sau cel puţin de oficeri tineri fără esperinţă, ce iau partea vinovatului şi arestează oameni cinstiţi; căci poţi fi sigur, că cei doi bravi, ce-i ţinem aici, au instrucţii bune. Eu am sĕ-i ascult şi veţi vedè, că ei îşi rênduesc treaba lor bine, Eu me rămăşesc, că ei îşi sciu lecţia, de nu se poate mai bine.

În faptă cei doi bandiţi respunseră cu obrăznicie, că ei au venit la porunca stolnicului sĕ înstiinţeze pe omul cu marionetele, care se intârḑiase cu representaţia sa; că acesta vĕḑênd între ei, pe unul din vechii sĕi cameraḑi, pe care era mânios, l'a urmărit şi ucis. Apoi el a înjurat şi provocat pe ceialalţi şi acela, care rănise pe Cristian, jura că l'a rănit din greşală voind sĕ prinḑă pe un furios.

— El era aşa furios, adause el, de mi-a spart peptul, încât scuip sânge.

— Ai sĕ veḑi, ḑise Cristian către maior, că mi-a lipsit consideraţia către dlui, de nu m'am lăsat sĕ mĕ omoare!

— Şi ai sĕ veḑi, respunse Larrson, că ucigaşii au sĕ scape de funie! Legile noastre nu aplică pe-

După cele audite despre domnul preşedinte însĕ, care nainte de a venì aici, numai din diuare a cunoscut pe români, ear despre limba lor nici idea n'a avut, sûntem siguri, că această numire este numai fapta Dsale.

Ne luăm voia deci a-l reflecta, că numirea oficială a românilor în limba maghiară este *„román"*.

Nu voim sĕ-l reflectăm la acele legi transilvane cari au înarticulat în lege această numire, 'i atragem atenţiunea însĕ la unele legi cari se ocupă de români, precum este p. e. Art. IX din 1868. acolo precum şi în alte legi şi în toate rescriptele regesci şi în toate ordinaţiunile ministeriali referitoare la români nu va afla pe români altfeliu numiţi decât *„román."*

Este un lucru de gust şi de bunăcuviinţă, dacă cineva în conversări private sau în jurnalistică chiar, numesce pe un popor cu un nume, care lui nu-i convine, şi care după împregiurări poate fi şi insultătoriu, — actele oficiale însĕ fără privire la gustul privat al diregătorului, au sĕ fie compuse conform legei, cu seriositate şi cu demnitate.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Budapesta, 26 Oct. 1883. Se dice, că de omenie sĕ nu fugă omul nici odată. Eu încă nu prea fug de ea. Cu toate aceste m'a frapat marea distincţiune, de care fu părtaşă ultima mea corespondenţă. Nu erau dedate ele a figura într'o societate atât de aleasă, nici a fost destinată de a fi publicată la restauraţia fără voie a personalului din corpul redacţiunei „Telegrafului Roman".

Insĕ nu noi sûntem stăpâni preste destinele noastre, şi nu eu sûnt cel, despre care se crede că a prins norocul cu mâna, precând nici prin vis nu-i trecea.

Sĕ revin la ceea, ce voiam sĕ vĕ scriu.

La vederea celor *trei autografe*, toţi am rĕmas încremeniţi. Eu, care cunosceam în câtva şi trecutul „Telegrafului Roman" şi împregiurările critice actuale, credeam şi cred în continuitatea „Telegrafului Roman" în spiritul Marelui „Şaguna"; tinerii ceialalţi însĕ credeau, că acum cu un „saltus mortale" „Telegraful Roman" s'a dat în braţele părintescului guvern, spre a putè contribuì şi el la sugrumarea neamului nostru. Purtarea lui de până acum a adus pe mulţi la credinţa mea.

Pe noi aici ne-a binecuvêntat Dumnedeu cu toate. Sûntem patrioţii cei mai înflăcăraţi, căci scim unguresce, şi vorbim unguresce. Patriotismul modern mai eclatant se demonstră deci prin noi, căci în oposiţie cu alţi tineri români de ai nostri, noi n'am mers nici în Germania la studiu, de unde veneam acasă ca pangermani, nici în România, de unde ne rentornam ca dacoromâni, nici în Moscua, de unde veniam ca panslavi împeliţaţi, ci am venit aici la Budapesta, unde ni se toarnă patriotismul cu tolceriul în cap prin totala lipsă de caracter pronunţat al neofiţilor din ceata stăpânilor dela înalta oblăduire.

Scandalul cu defraudarea banilor adunaţi pentru bieţii Ciangăi este pus în mânile justiţiei.

Adi mâne vor găta cu investigaţiunea şi la pertractare vom avè ocasiunea a mai înregistra un mărgăritariu în bogata cunună de scandaluri din vieaţa noastră socială.

Delegaţiunile noastre luptă în Viena cu bărbăţie. Trebue sĕ recunoascem că oamenii o au dus departe. În academia orientală se propune limba maghiară şi dreptul penal maghiar. Aceasta pentru cuvêntul, că diplomaţii nostri pe la cabinetele europene sĕ se poată înţelege cu guvernele respective în afacerile internaţionale.

Risum teneatis, sau pe românesce nu rîdeţi rogu-vĕ. Bărbaţii ori băeţii dela pressă maghiaro-jidană câte odată sciu fi şi naivi. Din incidentul cravalurilor dela universitatea din Viena contra profesorului Maassen pentru ţinuta sa în dieta Austriei inferioare, unde el a vorbit pentru egala îndreptăţire a tuturor naţionalităţilor, cravaluri arangiate de studenţii de naţionalitate germână, diarele de aici î-şi iau ansă de a parada cu toleranţa ungurească, toleranţă fără păreche în lume.

Pare că acum vĕd cu ochii desbaterea dela 30 Aprile, 1879. în parlamentul Ungariei, când cu introducerea limbei unguresci în scoalele noastre poporale. Primul orator din această di — a doua di de desbatere — a fost Mocsáry Lajos, care şi-a luat inima în dinţi şi a avut curagiul a mărturisì adevĕrul, demascênd scopul urmărit de unguri prin amintitul project de lege. Cum s'a năpăstuit întreagă societatea ungureasc asupra lui Mocsáry. Despre toleranţa aceasta nu mai sciu ungurii nimica.

Parlamentul nostru acum are ferìi. În 27 a lunei curgĕtoare se va deschide şi după cum putem prevedè vom avè a inregistra lucruri picante. Ni se pune în vedere un project de lege, prin care se va regula căsătoria civilă între creştini şi evrei. Se înţelege că domnul Istóczy şi cei de o părere cu dênsul încă nu-şi vor pune lăcat la gură.

Apropos. Dela Istoczy mi-a sărit mintea la „Függetlenseg".

Se vorbesce că diariul „Függetlenség" nu va mai apărè, ci se va contopì cu al lui Istoczy „12 röpirat". „Din aceste două se va nasce un al treilea sub numele „Hunnia."

N'avem decât o dorinţă. Diarul nou sĕ moştenească onestitatea lui Istoczy şi diliginţa lui Verhovay. Minte şi înţelepciune nu le dorim căci în lumea de astădi **moderaţiunea** şi **tactul** sûnt timbrate de crime contra naţionalităţii.

Din viaţa noastră internă cu altă ocasiune.

Cor.

Varietăţi.

* (Convocare.) P. T. domni membrii ai comitetului central al „Reuniunei" învĕţătorilor dela scoalele române gr. or. din districtul Sighişoarei anume I. Preşedinţii despărţĕmintelor tractuali. II Învĕţătorii: Ioan Muntean şi Ioan Berescu înv. în Sighişoară; Ioan Rondolean şi Emanuil Florea înv. în Daneş, Demetriu Stuchirean înv. în Bertan, Dionisie Chendi, capelan şi înv. în Şaroş, Nicolae Muntean înv. în Saschiz, Ioan Florea înv. în Hetur, Ioan Oprea înv. în Laslea-mare şi Eremie Bucşa înv. în Boiu mare — sûnt rugaţi a se presenta în 6 Noemvre st. v. a. c. la 1 oară după am. la şedinţa ordinară în edificiul casei parochiale (I) gr. or. din Sighişoara, locul central al districtului.

Obiectele de pertractare vor fi:

1. Elaborarea unui regulament pentru înavuţirea şi folosirea bibliotecei.
2. Cestiunea încassărei tacselor restante şi curente.
3. Cestiunea tipărirei statutelor „Reuniunei" şi distribuirea lor între membrii.
4. Elaborarea unui regulament pentru înmulţirea şi administrarea fondului.
5 Alegerea şi stabilirea materialului şi a temelor de pertractat în adunările generale a despărţĕmintelor.
6 Curenţii.

Sighişoara în 25 Octomvre 1883 st. v.

La însărcinarea preşedintelui

Ioan Muntean
vice-preş.

* (Seriosul.) „Gazeta Transilvaniei" scrie în Nr. 126 următoarele: „Telegraful Roman ... din organ diecesan moderat ce era, s'a transformat într'un organ *passionat personal* al metropolitului Romanul"; ear mai la vale vorbind de o notiţă a noastră din numĕrul penultim al nostru, dice: „Cât pentru declararea autorisată a „Telegrafului Român", ea nu merită a i se da mai multă atenţiune din partea unui **organ serios** ca al nostru", apoi încheie astfel: „Despre politica Gazetei are sĕ judece publicul român şi cu cea mai mare 'linisce supunem tot judecăţii lui declaraţia autorisată din „Tel. Rom," cu demnul ei limbagiu de precupeaţă, care vinde gogoşi pe „podul minciunilor din Sibiiu". — Poftim seriositatea cu care se laudă „Gazeta"! Afle dar publicul român şi din acestea: unde au rolul seu passiunile, şi în cât are drept „Gazeta" a se numì *organ serios?*

Conspectul operaţiunilor Institutului de credit şi de economii „Albina" în luna Octomvre 1883.

Intrate.	fl. cr.
Numerariu din 30 Septemvre	69,588.77
Depuneri	143,135 46
Cambii rescumpĕrate	192,461.01
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	8,784.77
Interese şi provisiuni	17,861.87
Fondul de pensiune	259.50
Monetă vêndută	78,302.38
Efecte	11,801.55
Conturi curente	104,771.18
Diverse	2,919.57
	fl. 629,885.76

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	76,600.29
Cambii escomptate	236,213.09
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	27,176.—
Interese pentru depuneri	631.58
Interese pentru scrisuri fonciare	18,606.—
Contribuţiuni şi competinţe	1,747.97
Salarie şi spese	2,070.95
Monetă cumpĕrată	81,871.71
Conturi curente	129,961.25
Diverse	14,602.73
Saldo în numerariu cu 31 Octomvre 1883	40,404.19
	fl. 629,885.76

Sibiiu în 31 Octomvre 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv.
Iosif Lissai m. p., comptabil.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 8 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	160.—	119.85
Renta de aur ung. de 4%	86.60	86 60
Renta ung. de hârtie.	85.15	113.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.40	138.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.50
Acţiuni de bancă de credit ung.	839.—	278 50
Sorţi de regularea Tisei	109.70	109.75
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.57	9.57
London (pe poliţa de trei luni)	120.40	120.—

---

deapsa de moarte decât la criminalii ce mărturisesc. Acestia o sciu bine, cât de absurd se vor apăra, ei au sĕ reuşască. Causa Dtale nu va fi poate aşa bună ca a lor. De aceea noi la rêndul nostru ţinem în partea Dtale Cristian, n'ai grige.

O! Causa lui Cristian e foarte bună! dise dl Goefle, care venise sĕ audă ascultarea bandiţilor chemând pe oaspeţii sĕi în castelul ursoaicei, cum dicea el. Noi avem arme destule în contra baronului, de am putè numai scăpa pe bĕtrânul Stenson dus cu sau fără voe la castel. Domnilor avem sĕ găsim mijlocul împreună.

— La aceasta, domnule Goefle, dise maiorul nu putem gêndì. Stĕpânul castelului e judecător în dominiul sĕu, şi, prin urmare, şi în casa sa. Eu nu sciu în ce legătură stă afacerea lui Stenson cu afacerea lui Cristian, dară opiniunea mea este sĕ nu le încurcăm. Mai 'nainte de toate vreau sĕ sciu dacă a găsit Cristian în adevĕr în şeaua măgarului sĕu o cupă de aur, ce baronul a ordonat sĕ se bage acolo, ca odinioară Iosif voind sĕ ispitească pe fraţii sĕi, însĕ, eu supun, cu intenţiuni mult mai puţin pacinice.

— Pe onoarea mea, dise Cristian, eu nu sciu. Veniţi cu mine sĕ vedem.

Ei se duseră în grajd, unde găsiră pe Puffo într'un unghiu, palid şi rugându-se de iertare. El fu visitat; cupa de aur era la el. El mărturisì în felul sĕu. El vĕduse cu o oară în urmă, pe jupânul Iohan aducênd obiectul acesta preţios cu intenţiuni ce el le gâcise, şi credênd că nu-l vede nimenea, el sĕ hotărise a-l duce în castel, precum dicea, ca sĕ nu se acuse stăpânul sĕu nevinovat de un furt; însĕ, în momentul când voia sĕ fugă, el se afla închis în grajd a cărui uşe resistă opintirilor sale, când, la sgomotul luptei voia sĕ vie lui în ajutor. În raţiunea acestor mărturisiri foarte suspecte, maiorul puse sĕ lege pe jupânul Puffo ca şi pe ceialalţi, şi îl conduse în gaard, unde Peterson fu însărcinat în numele legii a sprigini pe caporalul în paza celor trei prinşi. Cupa de aur fu dusă în triumf de dl Goefle pe masa din sala ursoaicei.

Într'aceea Martina Akerstrom întimpină pe incredinţatul seu, fără nici o temere, de ce va dice lumea, şi fără a se sfii de presenţa maiorului şi a caporalului. Buna şi candida persoană n'avea alte grigi decât două; neliniscea părinţilor de absenţa sa şi lipsa zăharului pentru a oferi un ceaiu „bieţilor domni, cărora trebue că le este aşa frig!" Ea cerù sĕ se trimită cineva la castelul nou sĕ liniscească pe autorii dilelor sale şi sĕ aducă zăhar.

Încât pentru punctul cest din urmă, Nils, deşteptat de sgomotul din jurul sĕu, şi liniscit vĕdênd oficerii, ar fi putut satisface dorinţa bunei Martina, de oare ce el scia foarte bine, şi cu cuvênt, unde se afla provisiunea de zăhar adusă adi-dimineaţă de Ulfilas: însĕ, încât pentru punctul cel întâiu, lipseau curieri, şi maiorul stărnia a face proces verbal, în şedinţă, asupra deposiţiunei ce facù Martina împreună cu locotenentul Osburn, relativ la vorbele bandiţilor, audite cu două oare în urmă, în întrarea turnului din castelul nou. Fiind pentru el nodul afacerei aci, el luă dările de samă amĕnunte şi le scrise, regretând că martorul al treile, contesa Margareta nu era de faţă, ca sĕ iscălească şi dênsa.

Margareta era în odaia păditorului, unde o rugase Cristian în grabă sĕ între, ca sĕ n'o vadă tinerii oficeri, în faţa cărora ea n'avea scusă, plausibilă şi sfântă în Svedia, a fi venit din îngrigire pentru viaţa încredinţatului seu; dară contesa, şedênd lângă uşe, audì reclamându-se concursul sĕu, şi după ce se convinse, audind glasurile, că n'are a se teme de vorbele persoanelor de faţă, deschise uşa cu vivacitate şi întră. Ea voì sĕ jure şi sĕ iscălească, că furtul infam,imputat lui Cristian, prin sfaturile şi planurile baronului, fu anunţat pe d'inainte, de faţa ei.

Vĕdêndu-o maiorul şi locotenentul, nu putură reţinè o esclamaţiune de surprindere; însĕ dl Goefle cu obicnuita sa presenţă de spirit se însarcinà a esplica toate.

(Va urma).

Nr. 2963. [596] 1—3

CONCURS.

În cercul sanitar al Boiţei, comitatul Sibiiului, de carele se ţine Boiţa, Tălmaciul, Tălmăcelul Porceşti şi Vestemul, fiind a se îndeplinì postul vacant de medic cercual se deschide termin de concurs până în 28 Noemvre 1883 st. n.

Cu acest post este împreunat:

1. *a*) Pentru un doctor de medicină salariu anual de 500 fl.; *b*) pentru un chirurg salariu anual de 400 fl.

2. Pauşal de locuinţă şi încălḑire 100 fl.

3. Pentru fiesce care prima visită afară de eventuala cărăuşiă 50 cr.; pentru visitele următoare câte 30 cr.

4. Alesului medic cercual i va sta în voiă aşi alege locul de reşedinţă sau în Boiţa sau în Talmaciu.

5. Cunoscinţa limbei române şi germane se recere.

Cereri de competinţă bine instruate sûnt a se adresa până la terminul prefipt către subscrisul, carele la recerinţă cu plăcere este gata a da deslușiri mai detaiate.

Tălmaciu în 6 Noemvre 1883.

Pretorele cercului Cisnădiei.

TIPOGRAFIA ARCHIDIECESANĂ în SIBIIU.

A eşit de sub presă: [598] 1

CALENDARIU

pe anul visect dela Christos 1884.

Anul al treiḑeci şi treilea.

Preţul unui esemplar legat **30 cr.**, pentru vênḑĕtori nelegat **23 cr.** v. a. şi legat **25 cr.** v. a.

CUPRINSUL:

Calendariul (julian şi gregorian, cu însemnarea esactă a Evangeliilor şi glasurilor de peste an). — **Pătrarele lunilor.** — **Genealogia casei domnitoare austriace.** — **Regenţii europeni.** — **Serviţiul postal şi telegrafic.** — **Tacsa de timbru** pentru poliţe şi documente. — **Tabela pentru computarea intereselor.** — **Mĕsurile nouĕ şi vechi.**

Şematismul

bisericei ortodocse-orientale române din Ungaria şi Transilvania cuprinḑênd şi **protopresbiterii, administratorii protopresbiterali, parochii** şi **învĕţătorii** cu **comunele bisericesci din archidiecesă după noua arondare a protopresbiteratelor.**

Ierarchii metropolielor învecinate din Austro-Ungaria.

Pajura, (Poveste din Ardeal). — **Cine a scos pe Adam şi pe Eva din raiu,** (Snoavă). — **Pindul şi Carpatul,** (Episod din istoria resbelului independenţei României). — **Poesii:** „Vine iarna, vine iarna". — „Ursul, Vulpea şi Lupul". — **Cugetări bĕtrânesci.**

Conspectul sĕptĕmânilor. — Însemnarea têrgurilor.

Administraţiunea tipografiei archidiecesane în Sibiiu.

Foc mare în Helveţia!

În noaptea spre 30 l. tr. a isbucnit în fabrica de oroloage şi iuvelie a lui **Francesco Finenzo & Freres** în **Genf,** Helveţia, un foc mare, care pe lângă toată stăruinţa pompierilor din Genf nu s'a putut localisa, fiind focul nutrit prin vêntul cel mare prefăcù în abea opt oare toate localităţile fabricei precum şi locuinţele învecinate ale lucrătorilor în cenuşe. Cu multă osteneală abia sau putut scăpa din flacări 2563 bucăţi de **oroloage de buzunariu** de cele mai fine precum şi obiecte de decor de aur, aflânduse acestea în catul cel de desubt; şi fiindcă **lipsa** lucratorilor remaşi **fără casă** şi **fără pâne** este de compătimit, compagnia a otărît a transpune obiectele scăpate din flacări la firma subsemnată din Viena cu acea rugare, ca toate acele oroloage şi obiecte preţioase se le vêndă în termin de 30 de ḑile numai cu preţul ce au costat căsuliele cele fin gravate, regularea, şi lanţurile cele grele, lungi şi aurite de oroloage, aproape ☞ **pe nimica** ☜ numai şi numai sĕ se poată solvì lucrătorilor restul din plata lor şi se nu-i lasă se peară de foame. Se atrage atenţiunea onorabililor cetitori în numele lucrătorilor ajutorânḑi, că un ofert aşa eftin de negoţ nu se oferă tot deauna şi că însuşi cumpĕrători vênḑênd marfa pot trage un folos însemnat, pentru aceea folosind această ocasiune se poftească a procură fie-care din oroloagele şi obiectele de decor mai jos însemnate, chiar dacă nu pentru folosinţa sa proprie; căci numai casuliele cele fine ale acestor oroloage şi fasoanele cele elegante ale obiectelor de decor au costat atâta, cât se cere acum pentru tot.

Următoarele oroloage şi obiecte de decor trebue sĕ se vênḑă în termin de 30 de ḑile:

350 **oroloage de buzunariu cilinder,** de cel mai fin aur francez dublé sau de Nichel-Argint, fin gravate dinpreună cu lanţ greu aurit, fason de aur repasate pe minută escelent. Tot la olaltă numai fl. **4.90,** aceleaşi de argint curat de 13 loţi, probate prin oficiul c. reg. austro-ung. de estimare şi aurite, numai fl. **6.50,** Aceleaşi oroloage cilinder de aur greu, de 14 carate, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare mai naint fl. **45.—** acum cu preţul de batjocură numai cu fl. **16.—**

250 **oroloage ancher** cu 15 **rubine** în căsulie de cel mai escelent aur-dublé frances sau de Nichel-argint gravate escelent canelate cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde şi lanţ elegant repasate, numai cu fl. **7.—**. Aceleaşi oroloage **ancher** de argint curat de 13 loţi, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare şi tare aurite numai cu fl. **11.—**

200 **oroloage remontoir** de **Washington** de Nichel-argint ori din dublé de aur, se întoarce la manunchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, cu uvragiu adevĕrat, cu arătătoriu de secunde, escelent regulate pe o minută; cel maí escelent orolog din lume; preţul dimpreună cu lanţ elegant numai fl. **8.30.**

180 **oroloage remontoir de argint curat,** de 13 loţi, probate prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare se întoarce la mănuuchiu fără chee, cu întocmire mechanică pentru arătătoriu, uvragiu şi arătătoriu de secunde, regulat pe minută, cel mai escelent orologiu din lume. Preţul mainainte fl. **25.—**, acum cu preţul de batjocură numai de fl. **13.—**

☞ Garanţie pe 5 ani. ☜

217 **inele de aur curat, cu imitaţiune de brilante,** în toată mărimea, de aur adevĕrat de 6 carate, în etui escelent de catifea, bucata numai cu fl. **3.75.**

184 **părechi de cercei cu brilante ori Boutonieurs** de aur adevĕrat de 6 carate, provĕḑute cu brilante escelente, în etui fin de catifea, părechia numai cu fl. **3.75.**

222 **părechi de cercei** din aur curat probat, de 6 carate proveḑută cu corale escelente în etui părechia numai cu fl. **1.50.**

164 **medailoane** din aur-dublé frances, cu brilante artificioase, numai fl. **2.50.**

150 **Ace pe pept** sau la **cravate** de aur curat de 6 carate probat prin oficiul ces. reg. austro-ung. de estimare provĕḑute cu imitaţiuni de brilante pompoase, dimpreună cu etui, bucata fl. **1.80.**

250 **Bumbi de Chemisett** de aur curat de 6 carate, provĕḑuţi cu imitaţiune de brilante de minune frumoase, bucata fl. **1.80.** Toate acestea obiecte de decor sûnt prin splendoarea lor aşa de frumoase, încât prin ele se poate cruţa foarte mari capitale.

Comande postale precum şi telegrafice, cari se efeptuesc numai pelângă trimitere anticipative a sumei sau cu posticipaţiune (Nachnahme) sunt a adresa la

Schweizer Uhren- und Goldwaaren-Vertretungshaus.
WIEN,
Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20.

[586] 3—3

Elemente de istoria naturală

pentru scoalele poporale, de Dr. **Daniil P. Barcianu,** prelucrate în conformitate cu planul de învĕţământ al **normativului scolar,** votat în sesiunea sinodului archidiecesan din anul 1882.

Cursul I, descrieri de indiviḑi, **cursul II,** comparări şi grupări, cu multe ilustraţiuni.

Amêndoue cursurile admise pentru scoalele poporale din **archidiecesă** şi din **diecesele Arad** şi **Caransebeş,** prin decisiunile Nr. 3025/1882, Nr. 3883/1883 al Venerabilului consistoriu archidiecesan, prin decisiunea Nr. 1244/1883 a Venerabilului consistoriu din Arad şi Nr. 460 Scol. 1881 a Venerabilului consistoriu din Caransebeş.

Cursul III în preparare.

Preţul cursului I, **50 cr.** v. a.; al cursului II, **60 cr.** v. a.

Se află în deposit la librăria archidiecesană din Sibiiu.

[597] 1—3 La comande mai mari rabat corespunḑĕtor.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 5—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Apel urgent!

☞ Către toţi locuitorii Austro-Ungariei. ☜

Din causa împărţirei averei au hotărît ereḑii firmei **Johann Karl Kunzschmidt,** care esistă deja de 121 de ani, în şedinţa lor ţinută la 1 Iunie a. c., a vinde toată marfa aflătoare în magazinul susnumitei firme cu un preţ ne mai pomenit şi necreḑibil de eftin.

În deposit se mai află următoarele marfe:

4500 cămăşi pentru dame din cel mai fin Chifon englezesc cu frumoase brodării sviţiane, o adevĕrată artă de brodărie; preţul pentru o cămaşă e numai fl. 1 50 pentru 12 = fl. 16.50.

1500 corsete de noapte pentru dame tot de aceeaşi calitate, cu brodării admirabile şi frumoase preste întreaga lor lungime, un vestmênt frumos pentru fie-care damă, una numai cu fl. 1.50; o dusină = fl. 16 50. Tot aceleaşi din Barchet greu cu fl. 1.60.

5600 rochii pentru dame cu plissè şi cu brodării sviţiane frumoase cu fl. 1.40; o dusină cu fl. 15.50. Tot aceleaşi din Creton roşu cu fl. 1.50; o dusină cu fl. 16.50; din filz greu cu fl. 1.75. Tot aceleşi din pănură fină cu înfrumseţări de lână colorată, cu plissè, cu preţul de fl. 2.50.

3560 cămăşi pentru bărbaţi din cel mai fin Chifon englezesc cu pept neted cuadruplu, în diferite lărgimi ale gulerului; preţul pentru una cu fl. 1.50; dusina fl. 16.50.

1500 dusine garnituri de masă, de damast, constătătoare din 12 serviete şi din o faţă de masă mare, toate cu infrumseţări de flori frumoase numai cu fl. 2.85, întru adevĕr necesar pentre fie-care casă.

2000 dusine de stergare turcesci, toate tivite frumos, cu brodării roşii, dusina cu fl. 3.75.

2000 şaluri mari pentru dame din cea mai fină lână de Berlin în colorile cele mai alese şi mai frumoase precum: turcesci-şotice, sur, alb-vênĕt, negru, roşu închis vĕrgate, etc., bucata cu fl. 1.20; dusina fl. 12.50.

400 şaluri (Plaids) de călĕtoriă, foarte mari şi groase, fabricatul cel mai greu şi mai solid englezesc precum: sur, roşu închis, tărcate, acestea şaluri se pot întrebuinţa din causa mărimeilor estra-ordinare ca **îmbrăcăminte de earnă, acoperemênt** în **călĕtorie, acoperemênt pentru pat** şi ca **shwal pentru dame** şi după o întrebuinţare de 20 ani, le poţi preface în alt **vestmênt elegant,** acestea învĕlitoare pot înlocuì cu desevêrşire pardesiile şi palitonele de earnă. Prima calitate mai înainte 15 fl., acum însĕ numai cu fl. 5.85. Calitate de a doua mână mai înainte fl. 12 —, acum însĕ numai fl. 4.85.

300 bucăţi pânză de casă — de 30 de coţi, ţesĕtura cea mai bună, şi mai grea, necesarie pentru ori ce casă, bucata numai cu fl. 5.50. —

Preţul pânzăturilor se ridică foarte iute, pânzătura preste puţin timp va fi cu preţul îndoit, pentru aceea se comande cât mai îngrabă fie-cine.

500 covoară (coperişe) de pat, din mătasa cea mai fină şi mai grea de Lyon (mătasă de shappe) colorate vênĕt, alb, roşu şi galben de minune eftine, bucata numai cu fl. 4.—.

350 bucăţi garnituri de Gobelin, constătătoare din douĕ covoare de pat foarte fine, din un covor de masă, colorat pompos cu ciucuri de catifea — o garnitură adecă toate trei bucaţi la olaltă costă numai fl. 7.50.

5000 dusine lepedee de pat, fără cusătură din pânza cea mai grea, de in, foarte mari, chiar şi pentru patul cel mai mare, bucata cu fl. 1.35; o dusină fl. 15.—.

Fie-care cumpĕrătoriu, care cumpĕră de odată marfă de cel puţin fl. 15.— primesce o remuneraţiune — adecă *gratis* un orologiu sviţian de brons-aureu francez elegant cu lanţ lung, cu o garanţă de **2 ani.**

Comandele, se fac în bani gata prin asignaţiune postală sau cu rambursă, şi sûnt a se adresa la:

Administraţia ereḑilor Rabinovicz,
VIENA,
II., Schiffamtsgasse 20.

[585] 3—3

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 127 Sibiiu, Marți 1/13 Noemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 3883 Scol.

Către toate oficiile protopresbiterali ca inspectorate protopresbiterali de scoale din archidiecesă.

Următoarea carte: *„Elemente de istoria naturală pentru scoalele poporale* de Dr Daniil P. Barcianu, cursul al II, Sibiiu 1883.“ se admite în mod provisoriu și cu reservarea aprobărei venerabilului sinod archidiecesan ca manual în scoalele poporali confesionali din archidiecesă.

Din ședinta consistoriului archidiecesan, ținută în Sibiiu, la 20 Octobre, 1883.

Nicolae Popea m. p.,
vicariu archiepiscopesc.

Sinoadele protopresbiterale. *)

Biserica noastră prin „Statutul Organic“ s'a pus pe base adevĕrat constituționale și liberale, așa încât poate servì de model tuturor bisericilor creștine. La început bisericele naționale ortodocse priveau cu oare care neîncredere la noi. Desvoltarea noastră însĕ pe acest teren a atras tot mai mult atențiunea bisericilor surori asupra ei, și spre bucuria noastră constatăm, că în România noua mișcare în biserică se pare a'și lua de basă organisarea noastră. Diarul eclesiastic, „Biserica română“ a început a publica „Statutul nostru Organic“, spre a prepara opiniunea publică spre reforme salutare. După cum putem afla din diarele din România clerul superior de acolo se opune nouĕi mișcări escepționând chiar și îndreptățirea mirenilor de a participa la administrarea bisericei în afacerile scolare și epitropesci.

Vom urmărì cu atențiunea cuvenită curentul produs în biserica suroră, căci binele ei ne zace și nouă la inimă.

Tema noastră deocamdată va fi modul, cum se aplică dispozițiile din „Statutul Organic“ privitoare la sinodul protopresbiteral.

In „Statutul Organic“ fie-care organism 'și are cercul sĕu propriu, preste care nu poate trece.

Sĕ începem dela basă, „Sinodul parochial“.

§. 6 din „Statutul Organic prescrie că: *„În sinodul parochial iau parte toți parochienii maioreni, de sine stătători, nepătați, cari își împlinesc datorințele parochiale“*.

În acest §. se dispune foarte clar că: cine voiesce sĕ fie membru în sinodul parochial, trebue sĕ aparțină parochiei cu atributele prescrise: adecă sĕ fie parochian maioren, nepătat, de sine stătător.

Este preste toată îndoiala, că un parochian din comuna bisericească *Poplaca* nu poate fi parochian în comuna bisericească *Reșinariu.*

Agendele sinodului parochial între altele sûnt alegerea comitetului parochial.

Cu privire la compunerea comitetului parochial §. 17 prescrie că: *Comitetul parochial este corporațiunea aleasă din sinul sinodului parochial etc.*

Ear cu privire la epitropia parochială §. 24 dispune următoarele: *Epitropii parochiali sûnt acei bărbați din parochie etc.*

Nu va fi de prisos nici reproducerea dispozițiilor din §. 28: *„Acolo, unde mai multe comune bisericesci împreună susțin una sau mai multe scoale, se alege din comitetele acestor parochii un comitet scolar și prin acesta o epitropie scolară etc.*

Din aceste deducem ca principiu: *În organismul unei parochii nu pot figura ca membrii individi cari nu aparțin acelei parochii.*

Acest principiu trebue sĕ fie observat cu sfințenie în întregul organism al bisericei.

Pe basa acestui principiu trecem dela parochie la protopresbiterate.

Definiția protopresbiteratului o aflăm în §. 29: *„Protopresbiteratul este întrunirea mai multor comune bisericesci, avênd un protopresbiter etc.*

Protopresbiteratul 'și împlinesce afacerile 1. prin scaunul protopresbiteral, 2. prin sinodul protopresbiteral, 3. prin comitetul protopresbiteral, și 4. prin epitropia protopresbiterală (§. 30)

Purcedênd din principiul, că în aceste corporațiuni nu pot figura ca membrii individi, cari nu aparțin protopresbiteratului, aflăm că cu privire la scaunul protopresbiteral §. 32. dispune: *„Scaunul protopresbiteral constă afară de protopresbiter sau suplintele acestuia, ca președinte — din șeșe parochi, ca membrii cu vot decisiv, apoi din un defensor matrimonial și un notariu cu vot consultativ.*

Este foarte natural, că principiul de mai sus are valoare și aici, și nu va susținè nime, că spre esemplu un paroch din protopresbiteratul Săliștei poate fi asesor în scaunul protopresbiteral, din protopresbiteratul Sibiiului.

Trecem la sinodul protopresbiteral care formează obiectul temei noastre de astădi.

Cu privire la sinodul protopresbiteral, §. 38. dispune următoarele: *„sinodul protopresbiteral este representanța preoțimei și a comunelor parochiali din protopresbiterat etc.“* ear §. 41 prescrie că: *„De membrii ai sinodului protopresbiteral pot fi aleși numai aceia, cari posed calitățile prescrise în §. 6.*

Dacă combinăm acuma dispozițiile §. 29 cu cele din §. 38 și 41 constatăm următoarele:

Un anumit numĕr de comune formează protopresbiteratul. Totalitatea sufletelor din acest protopresbiterat nu poate fi membru în sinodul protopresbiteral, după cum este în sinoadele parochiale singuratice, ci ea se representă pre'sine prin un numĕr anumit. Representanții lor însĕ trebue sĕ întrunească condițiile din §. 6 conform §-fului 41. În § 6 însĕ precum am vĕdut *„conditio sine qua non“* este ca respectivul sĕ fie *parochian,* apoi om de omenie, omul bisericei și ca sĕ corespundă și legilor civile, trebue sĕ fie și majoren.

Pe basa „Statutului Organic“ susținem deci, că un parochian din Reșinariu care aparține protopresbiteratului Sibiiului nu poate fi membru al sinodului protosbiteral electoral al protopresbiteratului Mercurei.

Despre comitetul protopresbiteral se dice în §. 56 că: *„Comitetul protopresbiteral este acea corporațiune aleasă din membrii protopresbiteratului, care efectuesce conclusele sinodului etc.*

Aici tecstul legei vorbesce atât de precis, încât a mai vorbì în acest obiect, ar fi pĕcat.

La epitropia protopresbiterală se dispune următoarele: *„Pentru manipularea speselor, ce se recer spre acoperirea trebuințelor bisericesci și scolari ale întregului cerc protopresbiteral ca atare, precum și pentru administrarea fondurilor bisericesci și scolari, ce s'ar înființa pentru întregul protopresbiterat: se va aședa o epitropie protopresbiterală. Această epitropie va sta din 4 epitropi și 2 suplenți, aleși în sinodul protopresbiteral pe câte trei ani, avênd pentru întregul cerc protopresbiteral același cerc de activitate, ce compete epitropiilor parochiali în afacerile sale (§. 64.)*

S'ar părè, că cu privire la principiul susținut de noi ar încăpè dubietate la acest §.

Tare s'ar înșela însĕ, cine ar trăì în asemenea ilusiuni, căci în privința aceasta §.-ul următoriu — 65 numai lasă îndoială. Eată tecstul § ului 65: *„Acolo, unde spre susținerea unui institut scolar mai înalt concurg comunele din două sau mai multe protopresbiterate, alegêndu se din comitetele protopresbiteratelor concurente un comitet central scolar, se va alege prin și din acesta și o epitropie centrală, analog §. 28.“* Cum se compun comitetele protopresbiteratelor, vĕdurăm mai sus.

---

*) Articulul acesta eșit dintr'un condeiu ager, în comentarele sale esprimă vederile individuali ale onorabilului autor, la cari însĕ pot grăì și alții, eventual după ale lor vederi.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

— Domnișoara Akerstrom, dise el, n'a voit sĕ vină singură. Ea n'avea pe nimenea sĕ o însoțească și Dvoastră atâta îi recomandaseți tăcere, încât ea nu putù lua pe altcineva sĕ o însoțească decât pe servitorul contesei Margareta, inițiat deja în secret. Firesce contesa Margareta a voit sĕ însoțească pe amica sa, căreia Peterson i-ar fi făcut doară niscai obiecțiuni asupra timpului rĕu… Dl Goefle găsì însă cuvinte pentru a proba, cum s'a desvălit factul acesta natural. Martina ar fi putut dice, în simplicitatea sa primitivă, că lucrurile nu s'au petrecut tocmai așa, precum le esplica dl Goefle, dacă n'ar fi fost ocupată servind ceaiul și chiar și orzul împreună cu Nils, care găsise în gaard mâncările destinate de absentul Ulfilas pentru cina unchiului sĕu și a oaspeților din Stollborg. Lugubra sală a ursoaicei oferea dară în momentul acela una din scenele acele pacinice, ce în urma necesităților naturei și a vecinicilor contraste a destinului, vieața noastră le prezentă în fie-care moment: acuma spaime, lupte, pericole, apoi la moment, o idilă casnică, un prând, povești. Însĕ numai dl Goefle și Martina se aședară la masă. Ceialalți gustară din picioare și în grabă, așteptând cu nerăbdare, sau evenimente nouĕ, sau sucurs, ce le ar permite hotăriri nouĕ.

De bună samă, fie-care din personagele acestei reuniuni neobicinuite avea câte un obiect viu de nelinisce. Margareta se întreba, dacă în urma schimbărei causate în programa desfătărilor din castelul nou prin absența buratinilor mătușă-sa nu va pleca sĕ o caute, și dacă domnișoara Potin însuși n'ar împărtășì mirarea și spaima sa constatând absența Margaretei, de oare ce o lăsase împreună cu dênsa. Martina se nelinisci mai puțin de îngrijirile familiei sale. Positivă cum era în raționamentele sale, ea își dicea că castelul este foarte mare; că maicăsa, deplin liniscită asupra ei și sciind că dênsa iubesce jocul, n'avea obiceiul a o căuta, când ea fugea cu tinerele sale soațe din sală în sală; și că în sfêrșit, la tot momentul puteau venì ceialalți oficeri sĕ o elibereze; însĕ cugetând la micul numĕr al apărătorilor Stollborgului, ea se nelinisci pentru încredințatul sĕu și afla că ajutorul vine foarte târdiu.

Cristian se neodihnea pentru Margareta, fără a mai gêndì la propria sa soarte. Maiorul se neodihnea pentru Cristian și pentru sine însuși, el nu înceta a spune încet locotenentului, că el află afacerea foarte rĕu începută pentru a fi adusă înaintea tribunalului. Locotenentul se neodihnea vĕdênd pe maiorul neliniscit. Încât pentru dl Goefle, el se temea pentru bĕtrânul Stenson și aceasta îl făcu, sĕ se adâncească earăși în comentarele sale interioare asupra nascerei și soartei lui Cristian.

Situațiunea nu era liniscitoare pentru nimenea, pre când în sfêrșit se audì sunând și bătênd la poarta curții. Puteau fi oficerii cu soldații așteptați; însĕ putea fi și o nouă bandă trimisă, sĕ asiste sau sĕ scape pe cea dintâiu. Maiorul și locotenentul își luară pistoalele și se repedîră afară poruncind lui Cristian, în virtutea dreptului și autorității, cu ce erau înzestrați în astfel de împrejurări, a remânè în dosul lor și a nu ataca decât la comanda lor. Apoi, după ce Larrson deschise însuși resolut poarta curții fără a face întrebări, și riscând a cădè sub focurile acelora, pe care voia sĕ-i prindă, el recunoscu cu bucurie, pe sublocotenentul, amicul sĕu, cu cei patru soldați din vecinătatea cantonamentului sĕu. Acuma erau pentru el toate scăpate. Era imposibil, ca baronul sĕ nu fi primit sciri despre evenimentul, a cărui sfêrșit el trebue că l'a așteptat cu nerăbdare, sĕ nu trimită o parte din lumea sa rea, sĕ spioneze.

— Sub-locotenentul făcu raportul sĕu, ce nu era lung. El se perduse cu oamenii sĕi; el nu găsise Stollborgul decât din întêmplare, după ce rătă

Principiul susţinut de noi este foarte marcat şi în disposiţiile privitoare la Eparchie. Deja definiţia indigită acest principiu, căci în §. 85 se ḑice:

„Eparchia este intrunirea mai multor parochii, protopresbiterate şi mănăstiri, în fruntea cărora stă episcopul etc.

Cu privire la sinodul eparchial §. 87 dispune că: *„Sinodul eparchial este representanţa eparchiei, şi se compune din deputaţii clerului şi ai poporului eparchiei, şi afară de episcopul respective de archiepiscopul* diecesan, constă din etc.. .

Ear în §. 91 lit. i stă apriat că *„Alegětori şi alegibili sûnt toţi aceia, cari posed calităţile prescrise în §, 6.* Apoi noi am vĕḑut că în §. 6 principala condiţie e că respectivul sĕ fie parochianul vre-unei parochii din eparchia respectivă.

Fiindcă *„metropolia este întrunirea mai multor eparchii, prin legătură canonică, pentru susţinerea etc.“* §. 143. şi fiindcă: *sinodul metropolitan — sau după numirea oficială — congresul naţional bisericesc este representanţa întregei provincie metropolitane a românilor de religia greco orientală din Ungaria şi Transilvania“* (§. 145) e evident, că alegĕtori şi alegibili sûnt toţi membrii provinciei metropolitane, şi numai ei fără esceptiune. Cine ar susţinè principiu contrariu celui pus de noi în decursul acestei spicuiri în organismul bisericei noastre, acela nu are basă în „Statul Organic“, şi va trebuì sĕ admită, că la congresul nostru naţional bisericesc ne-am putè representa prin fraţii bisericei din Bucovina, România, Rusia, Grecia sau ai altei biserici ortodocse.

Scolar.

Greu sûntem cercaţi în aceste ḑile de crise pentru noi. Din Caransebeş ni se telegrafează, că guvernul prin ordinaţiune a dispus împărţirea între comune a fondului destinat pentru susţinerea projectatului gimnasiu român în Caransebeş. Reproducem mai la vale telegrama. Din parte-ne nu vom ḑice multe. Drepturile garantate nouĕ prin legi devin pre ḑi ce merge literă moartă. În loc de a se înfiinţa scoale în sensul legei din partea statului pentru credincioşii sĕi cetăţeni, se pun pedeci nisuinţei lor de a'şi putè înfiinţa scoale din mijloacele lor proprii. Constatăm faptul, căci e bine sĕ ţinem asemenea fapte în evidenţă şi rĕmânem foarte curioşi de a scì motivele, ce le aduce guvernul în ordinaţiunea sa.

Eată Telegrama primită Duminecă seara:

Guvernul cu ori ce preţ vrea sĕ împedece înfiinţarea gimnasiului projectat în Caransebeş. O ordinaţiune ministerială 37,823 ex. 1883. demândă împărţirea între comune a fondului scoalei militare şi reale aproape 28000 fl. contra apriatului tecst al literilor fundaţionale, contra §. 23 al rescriptului reg. din 9 Iunie, 1872, contra repeţitelor declarări solemne legale ale representanţilor comunelor grăniţăresci, care dispun neîmpărţirea acestor fonduri şi întrebuinţarea lor pentru susţinerea gimnasiului înfiinţând în Caransebeş. Ḑiua împărţirei e ordinată pe poimâne 13. Noemvre. Conferinţa românilor, Representanţa oraşului, unanim au protestat astăḑi telegrafice la ministeriul de interne pentru sistarea acestei împărţiri.

Revista politică.

Sibiiu, în 31 Octomvre.

Negoţiările în privinţa denumirei banului în Croaţia sûnt încă în curgere. Persoana generalului de artilerie Filippovici este tare neplăcută ungurilor. Scirea că el va fi denumit de ban al Croaţiei se susţine. şi ea a consternat pe unguri. Toate ḑiarele incriminează pe guvern pentru această alegere. Oposiţia varsă foc de mănie, foile cele guvernamentale se mângăe în supărarea lor cu aceea, că Tisza la denumirea de ban în Croaţia n'a mai avut în vedere interesele statului ungar, ci numai buna administraţie în Croaţia.

Delegaţiunile în şedinţe plenarie desbat budgetul ministrului comun pentru rĕsboiu. În şedinţa de Joia trecută un delegat din partea Austriei a interpelat pre ministrul de esterne, contele Kálnoky, cu privire la mişcările din Serbia. Rĕspunsul ministrului n'a vĕrsat multă lumină în această cestiune întunecată. A constatat, că insurecţiunea e bine organisată şi că nici în Serbia nu cunosc din destul starea lucrului, fiind că locul insurecţiunei e în depărtare de 3 oare de Belgrad, insurgenţii au stricat comunicaţiunea telegrafică, şi au făcut imposibilă intreţinerea corespondenţei prompte cu capitala. Ce privesce natura rescoalei, ea nu e nici contra dinastiei, nici contra statului, ci e o simplă opunere la esecutarea legei pentru desarmare.

Curioase lucruri se mai petrec în lume şi ţeară. Proverbul poporal: *Unde-i bine nu i de mine, unde-i rĕu acolo-s eu“* nici odată nu s'a adeverit mai eclatant ca acuma. Telegramele din sĕptĕmâna trecută ne-au adus scirea, că miliţia condusă contra insurgenţilor constă în mare parte din români. Pe atunci venise vestea pre aici despre respingerea oştirilor regale din partea resculaţilor, acuma se telegrafează despre învingerea oştirilor regulate. S'a schimbat şi cu naţionalitatea insurgenţilor. Acuma ei sûnt cea mai mare parte români, cari nu vorbesc nici un cuvênt serbesce şi s'au resculat agitaţi fiind de misionari ruşi emigraţi din Bulgaria.

E caracteristic, că fiind vorba de bine, nu afli un român nici de leac, şi unde e rĕu pretutindenea întêlnesci români.

Acestor sciri despre revolta românilor din Serbia, cari nu sciu serbesce, se atribue în general şi ordinaţiunea ministrului nostru de interne faţă cu projectatul gimnasiu din Caransebeş.

Despre rescoala din Serbia se ḑice, că trupele regulate au alungat pe insurgenţi despre teritoriul din giurul Cestobrodizei şi Banjei şi că au ocupat oraşul Boljevaci. Revoltanţii împrăsciaţi fiind s'au predat. Predarea armelor se face acum fără pedecă. Întreagă ţeara e în linisce. Investigaţiunea contra celor bănuiţi se va pune aḑi mâne în lucrare.

În şedinţa camerei române de Sâmbătă Stolojanu a interpelat în privinţa motivelor călĕtoriei regelui şi a ministrului president la Viena, şi cere informaţiuni despre resultatele acestei călĕtorii. La aceste ministrul president Brăteanu a rĕspuns, că dênsul a consiliat pre rege ca la reîntoarcerea din Berlin sĕ se abată prin Viena şi sĕ asigureze pre guvernul austro-ungar despre iubirea de ordine şi simţĕmintele, ce domnesc în ţeară. După aceea s'a dus însuşi el la Gastein şi Viena ca se asigureze pre guvernele respective despre adevĕrul celor vorbite de rege, adevĕr documentat de întreagă ţeara. Cu toate acestea nici un angagiament n'a luat asupră'şi.

În decursul desbaterei ministrul a accentuat, că el va apĕra ca şi ţeara, cu rară vitejie drepturile ţerei în cestiunea Dunărei şi a încheiat cu cuvintele: Noi voim pacea.

Principele de coroană al Germaniei în ḑilele acestea se va duce la Madrid spre a face contra visită regelui Alfonzo. Călĕtoria nu o va face prin Francia, ci pre mare. Acestei contra visite i se atribue mare însemnătate politică. Se ḑicea că resultatul ei va fi alianţa Spaniei cu Germania şi Austro-Ungaria. La aceasta ḑiariul *„Epoca“* face observarea: e în rătăcire cine crede, că această cercetare din partea principelui de coroană al Germaniei va avè de resultat intrarea Spaniei în alianţa austro-ungară-germană. Interesele noastre nu o pretind aceasta, şi regele încă s'a dechiarat sĕrbătoresce contra ori cărei alianţe.

Manifesturile politice în Anglia se fac cu ocasiunea bancheturilor. Representantul Franciei din Londra, domnul Waddington la un asemenea banchet accentuà bunele relaţiuni dintre Englitera şi Francia, cari sûnt cea mai puternică garanţie a păcei Europene.

„Luminătorul“ (?) din Timişoara publică în Nr. sĕu 85 a. c. un articul de frunte, lung şi plin de contumelii intentate actualului cap al provinciei noastre metropolitane. Sĕ înţelege, că ansa o ia din cunoscutul cerculariu archipăstoral, care mustră pe patrioţii rĕi, fie ei români, fie unguri sau ori-ce alt neam. În loc de a ne ocupa cu frivolităţile articlului din „Luminătoriul“, ajunge sĕ facem atent pre onoratul public cetitoriu singur numai la aceea, ce de altcum uşor poate afla ori şi cine: că adecă autorul acelor insulte este numit cu numele sĕu propriu mai la multe locuri în insuşi contecstul articulului şi este acel om, pre care toată lumea îl contemplă ca pre unul, care încă nu şi-a aflat nici patria sa, nici naţiunea sa, nici biserica sa.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Gurariului, 30 Octomvre 1883. Comuna noastră Gurariului este binecuvêntată de Dumneḑeu cu multe multe. Oamenii nostrii sunt cei mai pacinici de pe faţa pămêntului, apa din riul nostru cea mai cristalină, cea mai rece, cea mai repede dintre apele de prin pregiur. Pădurile noastre sûnt cele mai bogate în fieare selbatice, aşa că cei mai frumoşi cerbi în pădurile comunei noastre au aflat cu cale a se sălăşluì. Avem fel de fel de vite cu coarne şi fără coarne, capre negre cu lapte vestit chiar şi prin Sibiiu. Printre vênaturile din toamna aceasta cel mai interesant a fost cel de Vineria şi Sâmbăta trecută.

Pre timpul, când studiam eu în Sibiiu, n'a fost năpăstuit prin scoale cultura cu atâta rêvnă ca şi acum Din cunoscinţele mele ungouresci mi-a rĕmas în minte proverbul ungurilor *„bakkot lőtt“*.

Da, a impuşcat ţap în sensul ungurului şi comitatensii nostri în ḑilele de Vineri şi Sâmbăta trecută conduşi de căpăi fini la miros şi vicleni la apucături, după cum sûnt căpăi pre la noi.

---

cise multă vreme prin negură. El nu întêlnise pe nimenea, sau de a întêlnit pe cine-va, el n'a vĕḑut absolut nimic.

— Dar, adause el, negura începe a se risipì şi într'un sfert de oară, va fi cu putinţă a face o rondă. Sgomotul fanfarelor şi petardelor încetase cu desevârşire şi de aici încolo puteai auḑì fie-care mişcare de afară.

— Ronda va fi cu atât mai uşor cu putinţă, respunse maiorul, de oare-ce avem aici un om din localitate, un cutare Peterson, care are darul presimţitor al ţĕranilor, şi care, de aici încolo are sĕ vĕ ducă pretutindenea; dară aşteptaţi niţel. Puneţi-vĕ lângă aceste douĕ întrări în tăcerea cea mai mare şi ascundeţi-vĕ bine. Închideţi uşile pavilonului din gaard. Prinşii sĕ fie păziţi bine şi sĕ-i ameninţaţi cu moartea, dacă vorbesc un singur cuvênt, dar aceasta are sĕ remână o simplă ameninţare.

XVIII.

Abia făcuse bravul şi circumspectul maior disposiţiile sale, precând o umbră trecu pe lângă el, în momentul, când se reîntoarse pe întunerec în sala ursoaicei, ca sĕ continue instrucţiunea sa, căreia îi lipsea depunerea foarte importantă a dlui Goefle despre toate, ce se petrecuse relativ la Cristian. Umbra aceasta părea nesigură şi maiorul se hotărì a o urmărì, până ce dând de ḑidul pavilonului, ea începu a înjura cu glas îndestul de blând, ce Cristian aflându-se pe pragul tinḑii, o recunoscu îndată de aceea a lui Olof Boetsoi, fiiul dannemanului.

— Ce ai fĕtul mĕu? îi ḑise el luându-l de braţ. Şi cum de vii aici, în loc sĕ te reîntorci acasă?

Şi ei intrară tustrei în sala ursoaicei.

— Pe onoarea mea, de nu erai Dta aici, ḑise Olof către Cristian, aşi fi tot căutat uşa. Eu cunosc bine Stollborgul pe din afară, aşi venì aici cu ochii închişi; dar interiorul, nu! eu n'am intrat nici odată aici. Dta vei gandì, că pe timpul acesta afurisit nu m'am putut întoarce îndată spre munte. În sfêrşit am vĕḑut, că se luminează niţel, şi, după douĕ oare petrecute în bostoella dlui maior mi-am lăsat calul acolo, şi am plecat pe jos, ca sĕ nu fac tatălui meu grigi, însĕ mai 'naininte, am vrut sĕ-ţi aduc un portofoliu, ce ţi l'ai uitat în sanie, herr Cristian.

Eată-l. Eu nu l'am deschis. Ce ai pus Dta în el este şi acum într'ânsul. Eu n'am vrut sĕ-l încredinţez nimenui; căci tatăl meu mi-a ḑis, că hârtiile sûnt uneori mai preţioase decât banii.

Vorbind aşa Olof dădu lui Cristian un portofoliu de marochin negru. Cristian însĕ nu-l cunoscea nici decât.

— E doară al Dtale? ḑise el către maior. În hainele, ce mi le ai împrumutat?. .

— Nici decum, eu nu-l cunosc, rĕspunse Larrson.

— Este dară al locotenentului?

— O! nu, nici decum, ḑise Martina; el n'are alte portfolii decât brodate de mine.

— Noi totuşi ne putem convinge, ḑise maiorul; el este în gaard.

— Staţi! esclamà dl Goefle, care tot stase pe gânduri cu idea sa ficsă; nu mi-ai spus, Cristian, că dta ai fost pricina de a resturnat baronul în astă sară la vênătoare.

— Va se ḑică, baronul m'a resturnat pe mine şi apoi par contre coup pe sine însuşi, rĕspunse Cristian.

— Ei bine, replicà advocatul, toate obiectele din săniile D-voastre s'au rostogolit pêle-mêle preste olaltă pe drum, începênd dela urşi până la portoliu, şi acesta este...

— Portfoliul cu instrumentele medicului, mĕ rămăşesc! ḑise Cristian. Lasă-l aici Olof, o sĕ i-l dăm noi.

— Dă-mi-l mie! replicà dl Goefle pe ton hotărît şi decis. Singura manieră a sci cui aparţine un portfoliu anonim, este a-l deschide, şi eu mĕ însercinez cu aceasta.

— Iai aceasta asupra dtale, domnule Goefle? ḑise scrupulosul maior.

— Da, domnule maior, rĕspunse dl Goefle deschiḑênd portfoliul, şi Dta eşti martor, Dta care faci instrucţiunea despre faptele unui proces, ce doară am misiunea a-l pleda. Stăi, iată o scrisoare

Însě sě vedeţi cum stă lucrul. Pădurea comunei noastre e vecină cu cea a comunei Cristian. Fiind că se apropie earna, şi earna pre la noi e cam rece, sau îngrigit oamenii de cele ale focului. Pre la noi se face foc cu lemne şi lemnele pre la noi cresc în pădure. Astfel stând lucrul, oamenii s'au dus la pădure după lemne.

Am spus, că pădurea noastră e vecină cu ceea a Cristianului. Mai adaug că a noastră zace mai în vêrful muntelui. Saşii din Cristian încă sûnt oameni. Şi fiindcă se apropie earna şi prin Cristian, încă voinică ca prin Gurariului, s'au dus şi şi saşii din Cristian în pădure.

Precum am ḑis pădurea lor zace mai spre poale. Ce era deci mai natural, că a noastră fiind mai pe vêrf, trebue sě trecem prin pădurea saşilor pe cale.

Şi s'au pornit oameni spre pădure. Românul din fire fiul naturei, fie el cât de apăsat, cât de sěrac, când se vede pe munte, dă curs liber firei sale, şi merge tot cântând şi chiuind. Aud saşii că românii vin. Spaimă mare cuprinde sufletul lor, aleargă la Sibiiu, la oficiul vice-comitatens, spun că românii din Gurariului au omorît patru saşi, şi cer brachiu. De loc sûnt pornite la drum cete de gendarmi. Merge domnul vice comite însuşi în persoană cu domnul subjude Jahn şi doi pretori. O asemenea comisiune judecătorească straşnică cu asemenea asistenţă formidabilă incă n'a věḑut Gurariului.

Resultatul *„bakkat lőtt“*. Saşilor din Cristian li-a fost frică, sě nu-i bată românii din Gurariului. Românilor din Gurariului nici prin cap nu le-a trecut sě bată pe saşii din Cristian. Aceştia însě din prea mare rêvnă şi iubire către români au înscenat cele enarate mai sus.

Venind gendarmeria la faţa locului a constatat că saşii din Cristian taie lemne în pace. I-a luat sara între ei şi i-a escortat acasă; 4 gendarmi au remas în Gurariului spre a restabilì ordinea, la cas de escare de disordine. Li s'a spus însě din partea oficiului comunal, că pentru liniscea comunei garantează el, căci nimerui nu-i plesnesce prin cap fantasmagoriile închipuite de saşii din Cristian.

Formidabila comisie încă s'a convins despre cele relatate de mine, şi s'a dus acasă.

Acesta e cel mai proaspăt *„bakk lövés.“*

Pe mine mě pune pe gânduri atâta energie din partea judecătoriei şi a comitatului. Scim că în anul trecut saşii din Cisnădie au împuşcat în Reşinăreni ca în nesce raţe pe lac, dintre cari s'au mutat unii şi în cealaltă lume, şi faţă cu saşii din Cisnădie nu vedem nici până astăḑi urmă de energie. Scim că mai anii trecuţi în Marpod ḑiua pe la ameaḑi au năvălit saşii asupra românilor şi doi din aceştia fură omorîţi ca fiare selbatice. Resultatul: Omorîţii omorîţi, şi omorîtorii p'aci p'aci sě scape teafări.

Ca oamenii de pe sate ne întrebăm şi noi ce scop au aceste înscenării? Ce intenţiuni se urmăresc prin iscodirea de asemenea lucruri, cari sûnt departe de firea românului şi nu pot contribuì la credinţa în onestitatea înscenatorilor? Ce a putut produce neobicinuita rêvnă din partea domnului vicecomite, ca sě alerge în persoană aici cu comisie judecătorească?*)

Sě se scie, că noi incă putem aplica proverbiul *„Al zu viel ist ungesund.“* *N.*

---

* După informaţiunile noastre la oficiul comitatens de aici s'a făcut arătare oficioasă din partea oficiului comunal din Cristian despre omorul celor patru oameni. Pe basa acestei arătări s'au făcut cele espuse de dl corespondent. Red.

Varietăţi.

* (*Denumire*) Preoţii archidiecesei noastre; Petru Popoviciu din Strei-Săcel, Petru Şinca din Batiz, Stefan Haraguşiu din Valea Sat şi Ioan Moşoiu din Şimon sûnt denumiţi de capelani militari de clasa a II în armată.

* (Mulţămită publică.) Cu ocasiunea producţiunei literarie, împreunate cu daus în favorul fondului Reuniunei învěţătorilor români gr. or. din districtul Făgăraşului, ţinute în 25 August, a. c. in Făgăraş preste preţul întrărei: de familie 1 fl. 20 cr., de persoană 60 cr. v. a. au contribuit cu oferte marinimoase: Ilust. Dnul comite suprem Michail Horvath 3 fl. 80., comisariul consistorial dnul Demetriu Comşa 2 fl. 40., Părintele protopresbiter Petru Popescu 80 cr., Dnul Dr. Ranay, advocat 40 cr., Samuil Schul 40 cr. Iosif Fleisig 40 cr., Iulius Fleisig 40 cr. Kraus, Voila 40 cr., Iovian Stoica de Vist, jud. r. în pens. 80 cr., Ioan Cepeş 80 cr. Csato, vicepretore 80 cr., Nicolau Budac, Cârţişoara 40 cr., Nicolau Cip 80 cr., Dnul Herman Fleisig 40 cr., Nicolae Motoc 40 cr., Buholtzer, Merghindeal 40 cr., Steinburg, apotecar 40 cr., N. N. 10 cr., Constandin V. Pop 80 cr„ Tierfeld, librariu 40 cr., Horvath sen. 40 cr., Horvath jun. 40 cr., Pocia, locotenent c. r. 40 cr., Iacob Natan 40 cr., Liblich, of. de poştă 40 cr., şi Ioan Selegean 80 cr. v. a. Suma 18 fl. 30 cr. v. a.

Acestor p. t. domni, cari au binevoit a spriginì promovarea intereselor reuniunei noastre, întinḑêndu-i mênă de-ajutoriu, li se aduce prin aceasta mulţămită publică.

Venitul total a fost 50 fl. 10 cr. v. a. din care substrăgênd spesele de 20 fl. remâne un venit curat de 30 fl 10 cr. v. a.

Vincenţiu Grama preşed. *Nicolau Aron* notariu.

* *(Postal)* Se deschide concurs pentru ocuparea postului de magistru postal în Esztelnek, comitatul Treiscaunelor, pelângă cauţiune de 100 fl. contract de oficial.

Emolumente:

120 fl. salar anual.
40 fl. pauşal de cancelarie.
500 fl. pauşal de transport.

Concursele au a se trimite la direcţiunea postelor centrale din Sibiiu în termin de trei sěptěmâni.

* *(Postal)* Din 10 Noemvre începênd posta dintre Nadeşul săsesc şi Nagy Kend, Korod Szt. Màrton şi Nagy-Kend va comunica în modul următor.

Plecare.

Din Nadeşul săsesc 9 oare 30 m. a. m.
Din Korod Szt. Márton 10 oare 30 m. a. m.
Acesta ajunge la Nagy-Kend la 11 oare 50 minute.

Plecare.

Din Nagy Kend atât la Nadeşul săsesc, cât şi la Korod Szt. Márton la 2 oare 15 minute după ameaḑi.

Ajunge în Nadeşul săsesc la 4 oare 35 minute după ameaḑi şi în Korod Szt Marton la 3 oare 35 minute.

* (Foc). Va trebuì sě deschidem rubrică permanentă pentru casurile de foc din Sibiiu. Nu este aproape ḑi lăsată de Dumneḑeu, în care sě nu avem a înregistra casuri de foc.

Vineri seara pe când încheiasem foaia, s'a escat foc în curtea advocatului Ioan de Preda. A ars grajdul şi un şopron. Din norocire carul şi trăsurile au fost scăpate din ghiarele focului.

* (*„Corpus delicti“*) numirăm celea doue obiecte, cari fură aflate aḑi sěptěmâna în grădina archiepiscopiei noastre, într'un dos neumblat şi într'o distanţă cam de 12 stêngeni dela gireada arsă. Acelea erau: o mănuşă domnească şi vre-o opt pacheturi de chibrite din o fabrică dela Paraid, toate într'o grupă. Poliţia noastră a venit în curat cu mănuşa; proprietariul ei se ḑice că ar fi un funcţionariu public, mai pre sus de ori ce suspiţiune; însě stěpânul chibritelor încă nu s'a însinuat pentru a-şi primì negoţul. Mai are vreme şi el, şi poliţia.

* Aflăm după „Luminăt.“ din Timişoara, că ilustrii membrii ai familiei Mocsonyi: dd. Georgiu şi Alecsandru Mocsonyi de Foen călătorind dela Vlaicoveţ spre Verseţ în apropierea garei dela Verşeţ fură atinşi de o întêmplare nenorocită! Resturnându-se careta ambii căḑură din ea şi dl Georgiu de Mocsony fu greu contusionat la uměrul stâng, ear dl Alecsandru la mâna dreaptă. Ilustrii domni sufer încă, dar sûnt atară de pericul. Le urăm cât mai grabnică reînsěnătoşare.

* (Moştenitorul tronului român.) Dl V. Păun, unul dintre distinşii nostrii profesori şi poeţi de dincolo de Carpaţi, va fi trimis — precum ne anunţă ḑiarele din România — la Düsseldorf spre a învěţa pe principele Carol, moştenitorul tronului — limba română. —

* (Mişcări revoluţionare). În comunele Gablonz, Reichenberg şi Maffersdorf în Bohemia s'au aflat o mulţime de placate revoluţionare scrise în limba germană şi cehică şi cuprinḑênd crimă de *„lesae Maiestatis“*. Drept signatură placatele sûnt subscrise de: „Comitetul esecutiv“. — De altă parte în Serbia s'au revoltat ţěranii din districtul Crnareha şi au ocupat strimtorile situate aproape de Cestabrodiza şi înălţimile dela Lucowo, spre a împedeca întrarea trupelor în districtul lor, unde s'a pronunţat starea de asediu.

* (Fapta rea prin sine se resplătesce.) În 24 a lunei curente, pecând trenul micst ce venia din Tecuci trecea de gura Serbeşti, fochistul cu numele George Filip neobservând, că trenul are sě treacă preste pod, s'a lovit cu capul de acoperemêntul podului şi a remas mort. El adecă se afla asupra unui butoiu în un vagon încărcat cu butoae de vin. Pe semne se puse la vin şi a fost destul de crud pedepsit pentru fapta sa.

Loterie.

Sâmbătă 10 Noemvre n. 1883.

Buda: **90 68 42 51 29**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 10 Noemvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.	120—
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.57	9.57
London (pe poliţa de trei luni)	120.40	120.40

---

a domnului Iohan către stăpênul sěu. Eu cunosc scrisoarea, şi la întâia privire eu věd: „Omul cu marionetele... Guido Massarelli... Odaia rozelor?..“ A da! baronul îşi permite, ca senatul, a avè odaia sa de roze! Maiorule, piesa aceasta e foarte importantă, şi cealaltă, căci sûnt douě, poate fi şi mai importantă; mandatul dtale recere a avè cunoscinţă de ele.

— Pot eu merge? ḑise tîněrul danneman, care înţelegênd confus instrucţiunea unei afaceri judecătoresci, simţea ca ţeranii din toate ţerile, frica de a se compromite prin vre o mărturisire oare care.

— Nu, nu, rěspunse maiorul, ai sě stai şi sě asculţi.

Şi adresându-se cătra Margareta şi către Martina, care se sfătuiau încet asupra posibilităţii de a se reîntoarce la castel.

— Vě rog si vě provoc şi pe D-voastră, ḑise el, sě ascultaţi. Noi avem de a face cu un adversar puternic, şi putem fi doară acusaţi, că am fabricat doveḑi false. Aici am primit o dovadă în presenţa D voastră, şi este de lipsă sě o cunoasceţi şi D-voastră de o dată cu noi.

— Nu nu! esclamà Cristian, nu este nevoie sě amestecăm pe damele aceste într'un proces...

— Îmi pare foarte rěu, Cristian, rěspunse maiorul, dară legile sûnt mai presus decât noi şi eu împlinesc aici cu rigoare datorinţa mea. în astă sară s'a ucis un om, care avea valoare mai mare dacă l'am fi prins viu. Eu sciu că dta eşti iute, eşti brav şi generos: însě dta nu eşti precaut, când este vorba de Dta insuşi. Eu, eu ḑic că afacerea aceasta ne poate duce la eşafot, de oare ce Dta mărturiseşti sincer, că ai provocat inimicii Dtale, precând mişeii aceştia au sě nege în mod obraznic!... Se cetim dară şi sě nu negligăm nici un mijloc, ca se facem sě triumfeze adevěrul.

— Da da, maiorule, cetesce, eu ascult, esclamă Margareta, care devenì palidă věḑênd mâneca sângeroasă a lui Cristian; eu am sě fiu martoră, şi de mi-aşi perde cinstea!

Cristian nu putu accepta devotamentul acestei copile nobile, şi el suporta cu nerăbdare autoritatea, ce şi-o însuşì maiorul asupra ei. Maiorul totuşi era în drept, şi Cristian simţea, că în afacerea aceasta onoarea oficerului nu era mai puţin în joc decât celelalte. El se aşeḑă repede şi-şi acoperì faţa cu mânile, ca sě ascunḑă şi se reţină mişcările navălnice ce-l agitau, până ce maiorul cetì cu glas tare jurnalul jupânului Iohan, scris de el însuşi şi trimis baronului în decursul vênătoarei.

— Piesa aceasta e foarte misterioasă pentru mine ḑise maiorul isprăvind; ea probează un complot bine chibzuit în contra lui Cristian; însě..;

— Dară Dta nu poţi înţelege, ḑise dl Goefle, care, în decursul lecturei acestei piese, percurse repede ceealaltă, atâta ură în contra unui necunoscut fără nume, fără familie şi fără stare, din partea unui domn mare şi puternic, cum este baronul de Waldemora? Ei bine, eu înţeleg foarte bine, şi, de oare ce avem dovada efectului, este vreme sě cunoascem şi causa; eată-o... Ridică capul, Cristian de Waldemora, adaogì dl Goefle, bătând în masă cu energie, cerul te a adus aici şi bětrânul Stenson a avut raţiune sě-ţi ḑică: „Bogăţiile păcătosului sûnt reservate celui drept!“

O tăcere de uimire şi de asceptare permise dlui Goefle sě cetească ceea ce urmează;

„Declaraţiune, încredinţată de mine, Adam Stenson, lui Taddeo Manasée, negustor, născut în Perugia.

„Ca sě fie predată lui Cristiano în ḑiua, când împregiurările mai jos menţionate vor permite.

„Adelstan Cristian de Waldemora, fiiul nobilului domn Cristian Adelstan, baron de Waldemora, şi a nobilei doamne Hilda de Blixen, născut la 15 Septemvre 1746 în pavilonul Stollborg-ului, în odaia numită a ursoaicei, pe dominiul Waldemora, provincia Dalecarliei;

„În secret încredinţat grigei Anei Boetsoi; muierea dannemanului Karl Boetsoi, prin mine subscrisul Adam Stenson şi prin Karina Boetsoi, fiica susnumitului, şi femeia de încredere a reposatei baronese Hilda de Waldemora, născută de Blixen.

(Va urma).

Nr. 307. [591] 2—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învěţător la scoala română greco-orient. din Furşoara, se escrie concurs cu terminul până la 6 Noemvre st. v.

Cu acest post este împreunat un salar de 150 fl. v. a. cuartir şi 4 orgii de lemne, din care are a se încălḑì şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare, oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Gurasada în 19 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murěşane.

Alesiu Olariu m. p.,
adm. prot.

Nr. 4258 Scol. [592] 3—3

CONCURS.

Din fundaţiunile archidiecesane au devenit vacante următoarele stipendii:

1. Două stipendii din fundaţiunea „Francisc-Jesefiană“ à 100 fl. pentru ascultători la vre-o academiă (universitate) din patriă.

2. Un stipendiu din fundaţiunea Ecaterina Raţ à 30 fl. pentru ascultători de preparandiă (pedagogi.)

Spre conferirea acestora se escrie concurs cu termin până la 10 Noemvre st. v.

Concurenţii au de a legitima cu acte oficiale:

a) Că sûnt români de religiunea orientală-ortodocsă.

b) Că sûnt lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor.

c) Că frecuentează studiile de categoria prescrisă cu succes bun.

d) Că sûnt deplin sănătoşi.

Sibiiu 20 Octomvre 1883.

Din şedinţa consistoriului archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei.

Nr. 2963. [596] 2—3

CONCURS.

În cercul sanitar al Boiţei, comitatul Sibiiului, de carele se ţine Boiţa, Tălmaciul, Tălmăcelul Porceşti şi Vestemul, fiind a se îndeplinì postul vacant de medic cercual se deschide termin de concurs până în 28 Noemvre 1883 st. n.

Cu acest post este împreunat:

1. *a*) Pentru un doctor de medicină salariu anual de 500 fl.; *b*) pentru un chirurg salariu anual de 400 fl.
2. Pauşal de locuinţă şi încălḑire 100 fl.
3. Pentru fiesce care prima visită afară de eventuala cărăuşiă 50 cr.; pentru visitele următoare câte 30 cr.
4. Alesului medic cercual i va sta în voiă aşi alege locul de reşedinţă sau în Boiţa sau în Talmaciu.
5. Cunoscinţa limbei române şi germane se recere.

Cereri de competinţă bine instruate sûnt a se adresa până la terminul prefipt către subscrisul, carele la recerinţă cu plăcere este gata a da deslușiri mai detaiate.

Tălmaciu în 6 Noemvre 1883.

Pretorele cercului Cisnădiei.

Nr. 359. [593] 3—3

CONCURS.

Pentru reîntregirea parochiei de clasa a III-a în comuna Jibert, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa unei porţiuni canonice stătătoare din 13 jugere 644□° pămênt de arat, şi 1 juger 1060□° de fên.

b) Dela 70 locuitori români câte o ferdelă de grâu sau cucuruz; apoi dela 30 familii neorustice câte 60 cr. şi dela 15 neorustici câte 40 cr. de fie-care familie.

c) Venitele stolari obicinuite;

d) Cuartirul deocamdată se va închiria din partea comunei bisericesci.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor din vigoare au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Cohalm, 13 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolae Mircea m. p.,
adm. prot.

Nr. 439. [590] 3—3

CONCURS.

Pre basa sentinţei Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan ddto 9 August a. c. Nr. 2066, prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de învěţătoriu în comuna Turnişor.

Emolumentele sûnt:

1. Salariu, în bani gata, cari se solvesc din lada bisericei în rate lunare decursive 200 fl.

2. Cuartir liber în edificiul scoalei.

3. Trei stêngini de lemne, din care are a se încălḑì şi sala de învěţământ.

Dela înmormêntări şi masle — dacă participă ca fungente câte 20 cr.

Dela petenţi se cere sě fie cântăreţi şi sě poarte strana în dumineci şi serbători.

Doritorii de a ocupa acest post au sě'şi subştearnă suplicele lor instruite conform legilor şi regulamentelor oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului, dela publicarea acestui concurs în restimp de 15 ḑile.

Turnişor în 9 Octomvre 1883.

Comitetul parochial în conţelegere cu

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

CONCURS [588] 3—3

Devenind vacante trei ajutoare de câte 40 fl. v. a. pe an, destinate învěţăceilor români, cari se vor aplica la meseriile: de postovar, pălărier, maşinist, argăsitor, clopotar, faur, rotar şi covrigar.

Subscrisul comitet publică următorul concurs:

Suplicele sě se adreseze la subscrisul Comitet până la 1-a Decemvre a c. prověḑute:

1. Cu estras de botez, din care sě se vadă că suplicantul e român şi posede etatea de 14 ani.

2. Cu atestatul de scoală, din care sě se vadă, că a percurs trei sau patru clase normale.

3. Revers dela părinţii sau dela tutorii copilului, din care sě se vadă că-l lasă sě înveţe cutare meserie.

4. O parie din contractul încheiat cu un Măestru din Braşov, din care sě se vadă că suplicantul e aşezat la una din meseriile de mai sus de cel puţin 15 ḑile.

Braşov 10 Oct. 1883.

Comitetul asociaţiunei pentru spriginirea învěţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, pres. **Dr. I. Bozoceanu**, secr.

Nr. 307. [589] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învěţătoriu la scoala confesională gr. or. din Săsciori se escrie concurs cu termin de 15 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele legate de acest post sûnt:

Salariu anual 300 fl. v. a. cuartir şi lemne.

Doritorii de a îmbrăca acest post au sě'şi subştearnă petiţiunile instruate cu documentele prověḑute în legile în vigoare oficiului protopresbiteral subsemnat până la terminul supranumit.

Sebeş în 18 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr. 315/1883 [583] 3—3

CONCURS.

Devenind vacante următoarele stipendii şi anume:

A.

1. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru elevi la vre-o scoală comercială din patrie;

2. Un stipendiu de 100 fl. pe an, pentru studenţi dela o scoală reală;

3. Un stipendiu de 100 fl. pentru un student la gimnasiu;

4. Două stipendii à 60 fl. pe an, pentru ascultători de pedagogie la un institut pedagogic din patrie;

5. Două stipendii à 80 fl. pe an, pentru studenţi dela scoala de agricultură reg. ung. din Cluj-Mănăstur;

6. Un stipendiu de 100 fl. pe an. pentru eleve dela un institut pedagogic pentru fete din patrie;

7. Un stipendiu de 300 fl, pe an, pentru studenţi dela o academie de silvicultură;

8. Un stipendiu de 60 fl. pe an, din fundaţiunea „Marinoviciu“ pentru studenţi de gimnasiu.

Mai departe fiind vacante următoarele ajutoare:

B.

9. Un ajutor de 60 fl. pe an, pentru tineri sau tinere, ce ar voì sě înveţe la vre un institut sau corporaţiune industrială din patrie, vre-una din meseriile: ţesutul de pânzării, covoare, părţi de îmbrăcăminte, pe rezboaie moderne mai perfecţionate, s'au cusătura de albituri, brodării s'au crotoria superioară de dame sau bărbaţi; sau arta orlogeriei, juvaergiei (argintăriei) sau a farmaciei.

10. Un ajutoriu de 100 fl. pe an, pentru tineri doritori de a cultiva vre-una din artele frumoase: desemnul, pictura, sculptura, musica, sau fotografia, la vre un institut public sau la un măiestru din cei mai cu renume.

11. Două ajutoare à 100 fl. pe an, pentru tineri cu preferenţă din munţii apuseni ai Transilvaniei, cari ar voì a se perfecţiona în o măestrie de lemnărit mai perfecţionată d. e. în facerea de buţi mari de cruci şi colonade, învělişe de case după sisteme moderne, sau strugărie.

12. Două ajutoare à 20 fl. pe an, pentru tineri descendenţi din vre-o familie de ale fostei comune „Tofalěu“, cari ar voì a învěţa vre-o meserie oare-care;

13. Patru ajutoare à 25 fl. pe an pentru sodali ce sûnt în condiţiuni de a se putè face măiestrii.

14. Opt ajutoare à 12 fl. 50 cr. pe an, pentru învěţăcei de meserie.

Prin aceasta se escrie concurs.

Aspiranţii la vre-unul din stipendiile amintite sub A. 1—8 au sě-şi trimită suplicele la subscrisul comitetal asociaţiunei transilvane până în **1 Decemvre st. n. a. c.,** însoţite de următoarele documente:

a) Carte de botez, în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de pe semestrul al II-lea al anului scolastic premergătoriu;

c) Atestat de frecuentare dela direcţiunea institutului în care frecuentează scoala de present. Elevele de pedagogie, cari frecuentează un institut cu altă limbă de propunere decât cea română, au se probeze, că vorbesc bine limba maternă şi că au noţiuni elementare din literatura ei;

d) Atestat de paupertate, sau de orfan, dacă concurentul e orfan.

Suplicanţii la vre-unul din ajutoarele amintite sub B. p. 9—14 au sě presente următoarele documente:

a) Atestat de botez în original sau în copie legalisată;

b) Testimoniu scolastic de cel puţin 4 clase elementare şi cei sub p. 10 şi dovada că cunoasce elementele desemnului linear;

c) Atestat că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau corporaţiune şi cu ce succes:

d) Atestat de moralitate dela autoritatea competentă locală;

e) Adeverinţă dela părinţi sau tutori că sûnt decişi a lăsa pre fiii sau pupilii lor la învěţătură, până se vor perfecţiona pe deplin;

f) Aspiranţii la ajutoarele de sub p. 10 şi 11 şi contract cu măiestrul, la care se află în aplicare; ear aspiranţii sodali p. 12 adeverinţă dela corporaţiune, că sûnt în stare sě se facă imediat măiestrii.

Din şedinţa comitetului asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la Sibiiu în 15 Octomvre n. 1883.

Iacob Bologa, v.-preşedinte. **Dr. D. P. Barcianu**, secretar

---

Nr 401. [599] 1—3

EDICT.

Maria Hudea născ. Lăpădat de religiunea gr. or. din Haşfaleu, comitatul Tărnavei mari, carea de aproape cinci ani a părăsit cu necredinţă pre legiuitul sěu bărbat Zacharia Hudea din Daneş acelaş, comitat, fără a sě sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict, se se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la dincontră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat contra-i de bărbatul sěu.

Sighişoara, 24 Septembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoarei ca for matrimonial de I instanţă.

Demetriu Moldovan m. p.,
administrator protopresbiteral.

Nr. 277 [582] 3—3

EDICT.

Nicolau Ivan din Vulcan, comitatul Braşovului, a părăsit cu necredinţă de 5 ani pre legiuita sa soţie Iuliana născ. George Neacşu tot din Vulcan, fără de a se sci locul, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sě se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la dincontră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asupră-i de către soţia sa.

Braşov, 30 Septemvre, 1883.

Forul matrimonial gr. or. al protopresbiteratului Branului.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu. Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 128 Sibiiu, Joi 3/15 Noemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prospecte.

Nestatornicia lucrurilor nicăiri în lume nu e mai vĕdită, ca și în statul nostru. Era o vreme când noi toți mai credeam în ceva statornicie. Bărbații, cari conduceau atunci carul statului, ne dau oare-care garanții de statornicia lucrurilor. Personalitatea lor și credulitatea noastră au produs la noi naivitatea, în care, ca în dulci visuri, ne-am legănat până acum. Cei dela cârma statului de astăḑi de 8 ani de ḑile ne-au arătat ce voesc, și la ce ne mai putem aștepta.

Așa botezatele legi liberale dela 1868, cu cari le place oamenilor a se fălì în gura mare, au trecut aproape toate prin metamorfosări, încât nu le mai cunosci. Cele rĕmase în intregitatea lor se esecutează atât de abnorm, încât ți-e greu, a mai ridica și gravamine în fața lumei.

Ḑiaristica noastră este condamnată la o rolă foarte tristă. Scopul, la care țintesc jurnalele e unul și același: apĕrarea intereselor poporului nostru. La această țintă alergăm cu toți, fiesce-care după cum credem, că o vom ajunge mai curênd. E lucru de confiență și individual a susținè, că cutare cale e mai bună, și cutare doară cea mai bună, sau unică mântuitoare. „*Quot capita tot sensus*“ e lucru vechiu și cunoscut. Dovedesce însĕ animositate și prea multă încredere în sine. cine pretinde sĕ-l urmăresci pre el orbiș, și te desbracă de toată onestitatea pentru cuvêntul, că îndrăsnesci și tu a resona. Permit, ba pretind chiar, ca toți pașii mei sĕ fie controlați, criticați cu multă scrupulositate, dar objectiv. Aceasta e chiemarea ḑiaristicei: Objectivitate, însĕ nu personalități; espunerea lucrurilor în toată golătatea lor, nu însĕ denaturarea lor și presentarea în o haină croită după arbitriul meu. Pe această cale porniți, putem fi siguri, că vom triumfa fie-care cu credința sa, căci spre scopul comun numai ocolișul, care-l vom face fie-care de sine, va forma diferența între noi.

Ḑiariul nostru a avut vitrega soarte de a fi suspiționat dela întemeierea sa și până acuma. Pe timpul, când trăia fericitul în Domnul, Marele „Șaguna“, ḑiariu mai defăimat ca „Telegraful Român“ nu era pe lume. Și pe atunci ținea în puternicile sale brațe domnul fost redactor al foaiei noastre, Nicolau Cristea, stindardul.

Ca toți oamenii a murit și „Marele Șaguna.“ Moartea lui a fost lovire pentru noi toți.

Domnul Cristea, după cum însuși ne spune — a primit stindardul din mânile celui mai mare român al seclului nostru, și s'a silit al purta nepătat. Sculatu sau apoi toți câți se simțeau chiemați, și au năpăstuit asupra domnului Cristea, înnegrind până la grețoșare stindardul primit de Domnia Sa, ca sĕ nu poată ḑice că l'a primit nepătat. Și din Pesta până la Brașov, dela Brașov până la Arad, numai de ḑiarul nostru sciau oamenii clevetì.

Clevetit a fost domnul Cristea și de connaționali și de correligionari.

Și cumcă clevete au fost toate cele aruncate asupra stindardului primit din mânile celui mai mare român al seclului nostru, au recunoscut însuși clevetitorii închinându-se stindardului clevetit de ei.

Lucrul se continuă și acuma, și încă cu mai mare vehemență contând oamenii la tinerețele mele și la micimea mea față cu predecesorul meu. Poate, după ce voiu păți-o ca domnul Cristea, sĕ-mi facă ovațiuni.

Am ḑis, că sûntem condamnați la rolă tristă. Da. Unul și același obiect trebue sĕ-l îmblătim de sute de ori, și la o sută unul tot de el dăm. Ne plângem asupra nedreptăților, ce ni se fac. Și abia gătăm cu plângerea pentru o nedreptate, dăm peste alta și ear trebue sĕ ne plângem. La această rolă tristă sûntem condamnați.

— Ne-am plâns pentru neîndreptățiri pe toate terenele. Aceste neîndreptățiri le-am enumĕrat de sute de ori tacsativ, încât fiecare român și le poate avè tipărite în inimă, ca evreii tablele legei.

În cei doi Nri penultimi ai ḑiarului nostru am înregistrat două proaspete, însĕ de tot caracteristice din toate punctele de vedere.

Fiind că n'avem ce face, înregistrăm faptele, căci ele ne vor prinde bine la timpul sĕu.

Mai avem încă una proaspătă în perspectivă. E caracteristic pentru situația dela noi, că despre toate lucrurile mai importante ne informează ḑiarele streine.

In ḑilele trecute confratele din Timișoara nu s'a sfiit a publica în coloanele sale unele murdării de personalități, pentru cari a trebuit sĕ roșească mult asuprita presă română dela noi. Din acest incident ḑiarele guvernamentale și-au luat ansă a scrie, că guvernul, dacă voiesce sĕ lovească, scie și lovì în presa română. Ḑiarele din oposiție au strigat, Osanna Guvernule! Sĕ lovesci numai cât mai curênd.

Cum sĕ lovească însĕ guvernul? Eată cum. Ḑiarul „Neue freie Presse“ din Viena în numĕrul din 12 Noemvre a. c. scrie!

„*Din Pesta se anunță oficios însinuarea la dietă a unei novele de pressă. Motiv la aceasta a dat împregiurarea, că ḑiarul „Függetlenség“ apare de sĕptĕmâni în coace fără cauțiune, fiindcă cauțiunea depusă pentru el fuse revocată, și această esistare a ḑiarului fără cauțiune se motivează cu aceea, că legea de pressă din 1848 nu prescrie, ce este a se face în acest cas, și care organe sûnt competente a întrevenì contra acestei călcări de lege. Această afirmată lacună în legea de pressă, care în realitate nu esistă, se pare a fi pretecst pentru revisiunea legei liberale, căci ni-se pune în prospect și introducerea altor disposiții, ceea ce în fața retrogradei mișcări actuale nu prea pare a zidì inimile oamenilor.*“

Eată cel mai nou prospect, ca salutare de anul nou. E rĕu, cum stăm astăḑi, rĕu cum numai se poate și prospectele ne fac sĕ ḑicem: feresce-ne Doamne de un-ce și mai rĕu.

În tot casul sûntem siliți a ne apăra. Cum se ne apărăm? doară punênd mânile în sin și răchnind în dreapta și în stânga, în sus, și în jos? sau că doară mai este vre-o cale practicabilă, care ne poate duce națiunea la mântuire? Poftim pre veteranii nostri a ne lumina, mai ales pre acei veterani, cari se laudă mult, că ei poartă stindardul Marelui Șaguna.

Revista politică.

Sibiiu, în 2 Novemvre.

Delegațiunile 'și vor termina în câte-va ḑile lucrările, și cu terminarea lor 'și va începe dieta activitatea sa. Demisia membrilor oposițiunei întrunite din delegațiunea ungară va da parlamentului unguresc de lucru. Asemenea și denumirea fiitorului ban al Croației, și projectata lege pentru căsătoria civilă dintre creștini și evrei. Înstructiv va fi pentru noi și raportul anunțat de ministrul de finance Szapáry despre starea cu afacerea Ciangăilor raport, care i se va presenta dietei în Sâmbătă viitoare.

Negoțiările guvernului unguresc cu generalul de artilerie Filippovici pentru denumirea acestuia de ban al Croației nu au avut nici un resultat. Ḑiarele din Viena și Budapesta ne aduc scirea, că Filippovici n'a primit demnitatea de ban din respect către starea sa sanitară. Pretecstul acesta se pare a devenì general, de câte ori vre-o persoană nu voiesce a se angagia la un post, împreunat cu greutăți, ca și oficiul de ban al Croației.

Se vede, că guvernul unguresc a capitulat fâță cu reacțiunea provocată prin negoțiările cu generalul din armata comună.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

„Ḑisul copil nutrit de o căprioară îmblânḑită, în casa numitului daneman Karl Boetsoi, în muntele Blaakdal, până la vêrsta de patru ani, trecênd de fiiul Karinei Boetsoi, care din devotament pentru rĕposata sa stăpână, a consimțit sĕ lase sĕ creaḑă lumea, că a fost fermecată și adusă la cădere din partea unui necunoscut, apărând așa copilul, a cărui mumă se numea de persecutările inimicilor sĕi.

„Numitul copil, dus de mine, Adam Stenson pentru a-l sustrage bănuielilor, ce începeau a-l compromite, pe lângă toate precauțiunile luate până atunci:

„Fu dus, prin mine subsemnatul, în Austria, unde am eu o soră măritată, care poate mărturisì, că m'a vĕḑut sosind la ea cu un copil numit Cristian, care vorbea limba dalecarliană;

„Și, la arătarea prea credinciosului amic și confident Taddeo Manassé, de religiunea Testamentului Vechiu, odinioară bine cunoscut în Svedia sub numele Manasté, și foarte stimat de reposatul d. baron Adelstan de Waldemora ca bărbat de parolă, de discrețiune și de cinste în negoțul sĕu cu objecte de artă, ce numitul baron foarte le iubea.

„Eu subsemnatul am mers în orașul Perugia, în Italia, unde locuia atunci numitul meu amic Taddeo Manassé, și unde, m'am presentat în ḑilele carnevalului, subt o mască, prea cinstiților consoți Silvio Goffredi, profesor de istoria vechie la universitatea din Perugia, și Sofia Negrisoli, femeia sa legitimă, din familia vestitului medic de numele acesta.

„Lor am predat, încredințat și cum s'ar ḑice, am cinstit pe numitul Cristiano de Waldemora, fără a-le spune oare-cum numele sĕu de familie, țeara nascerei sale, și rațiunile particulare, ce mĕ hotărîră a mĕ despărțì de el;

„Dând copilul acesta prea iubit, susnumiților consoți Goffredi, eu am creḑut a împlinì dorința rĕposatei baronese Hilda, carea dorea sĕ fie copilul crescut departe de inimicii sĕi, de oameni instruiți și virtuoși, cari, fără nici un motiv de interes, îl vor iubì ca pe propriul lor fiu, și îl vor reda harnic sĕ susțină într'una din ḑile cu vrednicie numele, ce are sĕ-l poarte și rangul, ce are sĕ-l obțină după moartea inimicilor sĕi, care moarte, după rênduiala naturei, are sĕ premeargă cu mult moartei sale;

„Și, la cas când moartea subsemnatului s'ar întêmpla înaintea moartei numiților inimici, subsemnatul a însărcinat pe susnumitul Taddeo Manassé a face disposițiile necesare, pentru ca, după moartea inimicilor sĕi, Cristian de Waldemora sĕ fie înștiințat și așeḑat în posesiunea declarațiunei de față. . . .

Spre adeverirea căreia — după ce se făcuse contract de amiciție bună cu Taddeo Manassé, care n'are sĕ peardă nici când din vedere pe numitul Cristian de Waldemora, ori unde se va afla, și ai venì într'ajutor, dacă i-ar lipsì altă protecție, a pune în locul sĕu spre sfêrșitul acesta în cas de boală grea și pericol de moarte, o persoană sigură precum este dênsul; în sfêrșit are sĕ relaționeze despre el subsemnatului odată pe an: — subsemnatul voind a-și păstra locul sĕu de îngrigitor al castelului de Waldemora, ca sĕ nu deștepte bănueli și sĕ câștige banii de lipsă pentru călĕtoriile lui Taddeo și pentru trebuințele eventuale a copilului, a părăsit, nu fără durere, orașul Perugia și s'a reîntors în Svedia la 16 Martie 1750, creḑênd și sperând, că a făcut posibilul sĕu pentru a scutì de toată primejdia și pentru a plasa într'o situațiune fericită și vrednică pe fiul reposaților sĕi stăpâni.

„*Adam Stenson,*

„Contra-semnat:

„*Taddeo Manassé,*

„Păzitor jurat a picturelor del Cambio în Perugia.“

— Vorbesce, Cristian, ḑise dl Goefle către tinĕrul sĕu amic uimit și tăcut. Toate trebue verificate. Fost-a Manassé acesta în adevĕr un om cinstit?

— Așa cred, rĕspunse Cristian.

Revoluția din Serbia s'a înăbușit în sânge. Succesele momentane se par a împintenì pe guvernul Cristici de a merge înainte pe calea apucată. Měsurile escepționale de până acum, deșì vor produce la resultate momentane, nu vor desnoda definitiv încurcăturile din Sěrbia. Dechiararea ministrului că va merge înainte fără cruțare poate fi oleiu vêrsat pe foc, care nu stinge, ci mai mult aprinde.

Ministrul de esterne al Bulgariei, Balabanow, s'a re'ntors din Petropolea, și acum petrece în Viena. Despre audiența sa la țarul Alecsandru al III s'a scris multe. Din gura ministrului s'a auḑit numai atâta, că țarul a fost amicabil față cu el, și a ascultat cu mare linisce toate ce-ia spus dl Balabanow despre greutățile constituționale și militare din patria sa. La cuvintele ministrului țarul se ḑice că a rěspuns: „Greutățile militare le va arangia colonelul Kaulbars, ce privesce celelalte afaceri, despre cari mi-ai amintit, cred și eu, că Bulgaria trebue sě fie guvernată în mod constituțional, grigiți numai de susținerea păcei interne, și a ordinei, și desvoltați bogatele voastre isvoarě de venit.“

Față cu această scire, pe care ni-o aduce ḑiarul „Pester Lloyd“ ne mai aduce alta diametral opusă acesteia ḑiariul „Național Zeitung“ din Berlin. După scirea din urmă, vestitul Katcov a scris în ḑilele acestea un articlu asupra Bulgariei, în care cere alungarea principelui Alecsandru de pe tronul Bulgariei. Moscovitul Katcov scrie astfel în urma unei audiențe avute la țarul.

Ministrul de esterne al Rusiei d. Giers a întreprins o călătorie în Europa, și de present se află în Berlin, de unde va merge la Friedrichsruhe spre a convenì cu d. Bismarck. Inainte de plecarea dênsului fură avisate toate ḑiarele rusesci, de a se ferì de tot, ce ar putè strica bunele relațiuni ale Rusiei cu statele vecine. La acestea un ḑiariu din Viena face observarea, că guvernul rusesc vrea sě prepare o bună primire a ministrului sěu de esterne.

În timpul din urmă s'a vorbit mult despre alianța Europei centrale. Ḑiarul din Paris „Figaro“ respândesce în lume scirea, că cu ocasiunea espozițiunei din Turin la anul viitor împěratul nostru împreună cu principele moștenitoriu vor face visită acolo regelui Umberto, cu care ocasiune va fi în Turin și regele Spaniei Alfonzo.

Ḑiariul oficios „Național“ din Paris aduce scirea, că agenții diplomatici francezi au primit instrucții, din cari resultă, că Francia în afacerea Tonkingului nu voiesce nici o intervențiune strěină.

Aceste instrucțiuni nu se referesc numai la Englitera, ci tot odată și la statele unite din America, cari și-au oferit intervențiunea, spre a prevenì un resboiu, prin care ar suferì și interesele comerciului lor. Mulțămită acestei ținute — ḑice ḑiarul „National“, machinațiunile Chinei de a se scoate din această afacere prin spriginirea altor state, au suferit naufragiu, și stăm față cu China numai.

Călětoriei principelui ereditoriu al Germaniei la Spania i se atribue însemnătate politică cu toate desmințirile oficioase. Ḑiarele din Spania sûnt neobosite a vedè în această visită un simplu act de curtenire, spre a nu provoca sensibilitatea francezilor.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Orěștie, 31 Octomvre 1883 v. Onorate Dle Redactor! *„Sapientis est in melius mutare consilium“* ḑiceau străbunii nostrii. Sau pe românesce: Omul cu minte învață din pățaniile altora. Am ḑis omul cu minte, căci cel bătut de Dumneḑeu nici din a sa proprie nu se face mai înțelept.

Concetățenii nostri unguri s'au lovit de multe ori cu capul de părete, și încă tot bat la zid cu bărbăție, credênd că-l vor putè sparge. Pentru noi e tot una, ori se vor bate cu capul de peatră, ori cu peatra în cap, durerea ei o vor duce.

Constatăm însě, că în învêrtoșarea inimei lor nu-și mai trag seama, că ce fac, și cum fac, ci dau tot înainte. Drum bun!

Afacerea cu Ciangăii pentru nisce oameni cu minte era destulă învěțătură, și oamenii cu minte și-ar fi venit în ori. Blamagiul cu recolonisarea lor și-a luat sborul pe aripile vêntului, și a umplut lumea în 4 părți, încât și învěțăcei de Schuster se desfătează persiflând pe Ciangăi.

Ḑiaristica încă și-a făcut la timpul sěu datorința.

Ne indatinasem până acum, a cetì mereu în ḑiare, date deosebite despre reîntoarcerea ciangăilor cumpăniți, în modul cunoscut, la sapă de lemn de confrații lor.

Și posiția noastră geografică ne dase privilegiu a vedè în realitate chiar aceste posomorâte caravane. Eu, mărturisesc adevěrul, n'am fost părtaș bucuriei lor, nici la împatriare si cu atât mai puțin la reîntoarcerea lor. Căci sě fi fost din peatră și trebuea sě te misci, vědênd, cum cei primiți și tractați — cu câteva ḑile mai nainte — ca frați prin saloane, acum sûnt osândiți la amarul milei de cerșitor.

Aceste însě se par a fi încetat pentru un moment fiind preocupate spiritele în toate părțile de curențiile ḑilei, emanate dela serbarea renovării Seghedinului, dar caravanele ciangăilor ne atrag de nou atențiunea, împrospětându-ne multe în memorie.

Și cum? De mirat!

Mai eri alaltă-eri se reîntorciau cu gloatele și în 28 și în 29 l. c. — spre uimirea tuturor — 17 căruțe cu ciangăi, veḑi doamne mai curagioși — mergeau spre Panciova.

Ce se ține de instrucție, n'am ce ḑice, erau bine instruați. Întrebând pe unul, cum de se duc, de unde frații lor fug netrimiși, mi-a rěspuns: *„futnak uram csak a munka kerülök, kiket le kelleni kötni, a nagy szégyenért, a mit csináltak mindenfelé a jótevőinknek“* Sau pe românesce: „Fug domnule numai cei leneși, cari ar trebuì puși în cătușe pentru rușinea făcută pretutindinea binevoitorilor nostri.“ Bun instructor, dacă nu i s'ar pricepe motivele, am gândit în mine.

La a cui inițiativă se va fi făcut acest transport n'am aflat precis. Însě ce l'a fi costat pe respectivul, putem presupune.

După greșalele comise e frumos a te pocăì., numai cât la așa ceva se recere inimă înfrântă, suflet blând și curat. Inițiativa atinsă e departe de această morală, ca ceriul de pămênt.

Nepotrivit, foarte nepotrivit mijloc de cârpire este politica reînpatriărei ciangăilor. Mulțămirea cu locul și instituțiunile, unde te afli este singurul mijloc de a ținè pe oameni la olaltă. Din acestea isvorěsce iubirea de patrie, iubirea între popoară, și îndestulirea. Ori ce alte măestrii devin illusorii, dacă nu ridicule, ca și repatriarea Ciangăilor. *bg.*

Din camera României.

În revista politică din numěrul premergětoriu al ḑiarului nostru am făcut amintire despre interpelarea domnului **Stolojanu** în privința călětoriei regelui României la Viena și resultatul acestei călětorii, precum și rěspunsul ministrului president Ioan **Brătianu** în această afacere. Fiind de interes și pentru noi a scì, cum stăm cu statul vecin România, publicăm interpelarea și rěspunsul în întregul lor cuprins:

D. **Anastasie Slolojan**: Dlor deputați, în regulamentele parlamentelor altor țěri sûnt două mijloace de a comunica cu guvernul asupra afacerilor publice. Ori ce deputat are dreptul de a face întrebări: guvernul rěspunde și în urmă, dacă deputatul nu este mulțămit cu respunsul guvernului, sau din punctul pe vedere al faptelor, sau din punctul de vedere al opiniunilor, atunci acel deputat se înțelege cu colegii sěi de aceeași opiniune, cu deputații partitului, din care el face parte, și schimbă întrebarea în interpelare: căci cine ḑice interpelare, ḑice desvoltare, spune cuvintele sale, părerile sale, și atunci și guvernul dă o mai mare desvoltare rěspunsului sěu; atunci remâne ca țeara sě judece între opiniunile grupului interpelatorului și ale guvernului.

La noi regulamentul e cu totul altfel: un deputat care voiesce sě'și facă datoria de a cere deslușiri guvernului asupra lucrurilor de intereres public, nu are altă cale decât calea interpelărei: din pricina aceasta mai totdeauna când un deputat voesce sě'și facă această datorie, necunoscênd din înainte rěspunsul guvernului, e silit sě-și spună vederile lui, fără sě scie dacă guvernul le împărtășeșce, și prin urmare nu e în posițiune sě se consulte cu colegii sěi, ce atitudine sě ia în fața rěspunsului ministrului. In aceeași posițiune mě aflu și eu astăḑi.

Prin urmare dela început fac o reservă; responsabilitatea opiniunilor și ideilor ce voiu desvolta, declar, că 'mi aparține mie cu desăvêrșire și că nu sûnt organul nici al maiorității, nici al vre-unui grup din această Cameră.

Pe riscul meu dar voiu sě spun ideile mele, și rěmâne ca dvoastră pe urma sě faceți ce veți găsi de cuviință și după ce veți auḑi și guvernul. Când am anunțat interpelarea, de afară din Cameră mi s'a făcut o obiecțiune: că ar fi insultă interpelarea ce fac, pentru că ar trebuì sě ne mulțămim cu rěspunsul, care s'a dat în altă parte.

D lor, recunosc legitima autoritate și încredere, de care se bucură ministrul afacerilor străine din Viena înaintea Parlamentului țěrei sale: însě pentru mine, cred eu, că este dator sě se esplice și guvernul nostru, căci nouě numai el trebuie și poate sě ne înspire încredere.

Afară de aceasta dar, dacă ceea ce a spus comitele Kálnoky merită oare care observațiuni din partea noastră, cum sûnt acelea, pe care le a și făcut ḑiarul „Românul“ cu multă dreptate, în revista dela 24 și 25 Octomvre, cum ași fi putut eu ca deputat sě le spun?

Unui ḑiarist îi este lesne; ia condeiul și 'și așterne în ḑiariu întêmpinarea sea. Un deputat însă nu poate cere cuvêntul, pentru ca sě'și facă observațiunile sale asupra declarațiunilor unui ministru străin, care nu e responsabil de ḑiscle sale înaintea Parlamentului nostru.

— Nu ți-a oferit el odată ajutor, din partea familiei Dtale?

— Ba da. Eu am refuzat.

— Cunosci Dta iscălitura sa?

— Foarte bine. El a avut adeseori afaceri cu dl Goffredi.

— Privesce; este aceasta scrisoarea sa?

— Da, e scrisoarea sa.

Încât pentru mine, replică dl Goefle, eu recunosc cu desěvêrșire în hârtia aceasta scrisoarea și stilul lui Adam Stenson. Vină sě desfacem cartonul acesta, domnule maior, și sě constatăm asemânarea. Sûnt socoteli de gestiune făcute și iscălite de bětrânul îngrijitor tot cam pe vremea aceea, adecă la anii 1751 și 1752. Altcum scrisoarea sa nu s'a schimbat, și mâna sa tot e încă firmă. Eată dovada“: trei versuri din biblie scrise eri și a căror înțeles aplicat la situațiunea spiritului sěu, este aici foarte ușor și foarte folositor de constatat.

Maiorul făcu constatarea; însě pentru el enigma rěmase, deșì nu de tot, cel puțin încâtva încă obscură. Falsificat-a baronul hârtii, ca sě documenteze că cumnată-sa n'a lăsat moștenitori, cari i s'ar putè împrotivì? El era capabil a face așa ceva; însě dl Goefle věḑuse hărtiile acele. El trebue, că le a avut a mână, drept deposit încredințat părintelui sěu, căruia i-a succedat.

— Eu am hârtiile acele în adevěr în Goevala, rěspunse dl Goefle. Ele sûnt verificate de esperți, ele sûnt autentice; dară mi se pare că baronesa Hilda le-a iscălit de silă sau de frică. Liniscesce-te; Cristian; toate se vor lămurì. Eată maiorule, aici o descoperire, găsită eri, într'o haină, ce am sě ți-o arăt: o epistolă a baronului Adelstan către femeea sa: cetesce și socotesce datul. Speranța maternității era confirmată la 5 Martie, doară la două sau trei luni de nedumerire! copilul se născù la 15 Septemvre: baroneasa se refugiase aici în primele ḑile a numitei luni. Ea fu pe semne ținută prinsă și murì la 28 a aceluiași an. Încă o dovadă Veḑi portretul acesta în miniatură! Privesce-l Margareta Elveda. Este contele Adelstan, care de bună samă nu s'a zugrăvit pentru procesul acesta, pictorul e vestit, el a semnat și datat opera sa. Portretul acesta e tocmai a lui Cristian Waldo! Asemânarea e frapantă. În sfêrșit privesce portretul în picioare a aceleiași persoane. Aici aceeași asemânare, deșì opera este de un artist mai puțin abil; însě mânile le a făcut foarte bine, Dta veḑi degetele aceste recurbate: aratăț-i degetele Cristian!

— Ah! esclamà Cristian, plimbându-se prin odaie cu ecsaltațiune, și arătând dlui Goefle mânile sale tremurânde, decumva baronul Olaus a chinuit pe maica mea de moarte, vai de el! Degetele aceste strîmbe au sě-i rumpă inima din pept!

— Lasă sě vorbească pasiunea italiană, ḑise dl Goefle către maior, care se ridicase, temêndu-se sě nu iasă Cristian afară. Băiatul e generos; eu îl cunosc! Îi sciu toată viața. El are lipsă a și slobodì durerea și indignația, nu-l înțelegi? Dară așteaptă: bravul meu Cristian. Poate că baronul nu este așa criminal în trecut, precum ni se pare nouě. Trebue sě cunoascem aměnuntele, trebue sě revedem pe Stenson. A scăpa pe Stenson, al aduce aici, maiorule, eată ce ar fi de lipsă și ce Dta nu voesci sě faci.

— Dta scii bine, că asta nu o putem face, esclamà maiorul foarte emoționat și foarte animat. Eu n'am nici un drept înaintea autorității domnesci, mai cu seamă în materie de represiune casnică, și de cumva baronul are în contra moșneagului aceluia, nu-i va lipsì pretecstele.

Aici fu maiorul întrerupt de Cristian, care nu se mai putea reținè. El voia sě meargă singur la castelul nou; el voia sě scape pe Stenson ori sě-și lase viața.

— Cum! ḑise el, Dvoastră nu vedeți, că în vizuina aceasta toate mijloacele sûnt bune? Eu prea înțeleg, când se vorbesce aici, cu o batjocură amară și teribilă de odaia rozelor. Și acest sêrman moșneag, acest credincios servitor, care m'a scăpat de inimicii mei, precum ḑise însuși în declarațiunea sa, și care, după ostenelile unei călětorii lungi, mi-a jertfit o viață lungă de tăcere si de lucru, el, care acuma în oara, în care ne aflăm își dă poate sub tortură sufletul sěu pentru mine! Nu, aceasta nu e cu putință; Dta, maiorule, n'ai sě mě reții! Eu nu

De aceea m'am creḑut în drept, sĕ nu mĕ mulţămesc cu acele declaraţiuni şi sĕ dau guvernului ocasiune, sĕ spună şi el cuvêntul sĕu asupra împregiurărilor, cari fac obiectul interpelărei mele.

Mai este şi un alt cuvênt, care m'a îndemnat sĕ fac această interpelare în cestiunea orientală, care preocupă pe Europa întreagă astăḑi; vedeţi, că toată lumea ia posiţiune: unii militară, alţii politică; ear în alte ţĕri oamenii de o mare valoare politică şi socială prin discursuri caută sĕ descepte spiritul public şi sĕ dea direcţiune spre orient a ideilor şi aspiraţiunilor neamului lor. Astfel am vĕḑut pe unul din ministrii cei mai eminenţi ai Austro-Ungariei, pe d. Kallay, că a găsit de cuviinţă sĕ meargă în Academia ungurească şi acolo, desbrăcându-se de caracterul sĕu oficial sĕ spună neamului sĕu: „noi ungurii avem o misiune de împlinit în orient, sĕ fim conducĕtorii culturei ocidentale în peninsula balcanică. Nu voiu sĕ discut, dacă poate fi folositoare şi ungurilor această direcţie nouă, ce voesce a se da aspiraţiunilor lor, nici dacă înlocuirea Turcilor cu Ungurii în Orient ar fi cea mai nimerită soluţiune a dificultăţilor balcanice. Voesc numai, amintind acest discurs, sĕ mĕ întemeez pe esemplul sĕu, ca sĕ vĕ aduc aminte, că şi noi Românii avem o misiune de împlinit în acest orient atât de râvnit, şi că noi din acest Parlament avem datoria, nu numai de a provoca esplicaţiuni din partea guvernului, dar şi de a da o direcţiune spiritului public în aceste cestiuni.

Presa în adevĕr şi-a făcut datoria, a trata cestiunile la ordinea ḑilei. Nu eu 'i voiu contesta partea ei de înrîurire asupra opiniunei publice, dar nimenea nu are dreptul sĕ spună mai cu competinţă, ce cugetă ţeara de cât dvoastră.

In ţĕrile, unde partitele sûnt bine constituite, fie-care are organul sĕu. In jurul fie-cărui ḑiar se află, ca sfătuitori sau inspiratori fruntaşii fie cărui grup politic.

Când toate organele politice dintr'o ţeară se întâlnesc cu aceleaşi vederi asupra unei situaţiuni, este o mare probabilitate că aceea părere e opiniunea ţĕrei întregi.

Ḑic, dlor, probabilitate, fiind-ca nu tot deauna este aşa, pe lângă oamenii, care fac politică activă este grămada mare a indiferenţilor, cari nu se ocupă mult de politică, care însĕ dacă sûnt nemulţămiţi părăsesc rêndurile partitului dela putere spre a umplè cadrele acelui partit care se află în oposiţiune.

E tocmai specialitatea jurnalului „Times“ din Anglia ceea-ce 'i şi dă autoritatea, de care se bucură, sĕ caute a ghicì care este curentul de opiniuni ce domnesce în stratele adênci ale elementelor populare, ce nu sûnt grupate în cadrele partitelor esistente, de cât pe timpul mărginit, cât guvernul prin faptele sale corespunde la aşteptările şi instinctele adênci ale maselor.

La noi sûnt organe de publicitate, care represintă opiniunile unor partite serioase; dar când veḑi chiar pe acele organe că într'o ḑi spun una, în altă ḑi alta, şi în cele din urmă declară intr'un chip solemn, că nici o opiniune nici ceal'altă nu e a partitului, căci partidul 'şi reservă părerea, sûnt în drept a afirma că nu acolo trebuie sĕ căutăm, dacă voim sĕ scim ce cugetă această ţeară. Prin urmare, ne incumbă nouĕ datoria, ca sĕ spunem părerea ţĕrei în această cestiune. Ca sĕ afirm aceasta nu am trebuinţă sĕ învoc în favoarea noastră presumţiunea constituţională, că sûntem expresiunea ţĕrei ca unii, ce sûntem representanţii ei oficiali. Sciu că la noi e obiceiul ca cei căḑuţi în alegeri, sĕ nu recunoască legitimitatea succesului adeversarilor lor din luptele electorale. E mai comod sĕ acuzi pe altul, pe guvern de ingerinţe, de cât sĕ mărturisesci că ai căḑut, fiind-că nu ai inspirat încredere alegĕtorilor, sau fiind-că aveai alte opiniuni decât ale acestora.

Dar chiar, dacă ne vom pune în puntul de vedere al celor, cari susţin că nu deputaţii de astăḑi sûnt representanţii legitimi ai acestei ţĕri, totuşi d-voastră sunteţi ţeara, căci ceea ce ḑice adagiul juridic în materiă civilă: *Coacta voluntas, sed voluntas* cu acelaş temeiu se poate invoca acest principiu în dreptul constituţional.

Dacă las toate aceste consideraţiuni juridice de o parte, care vĕ dă dreptul sĕ susţineţi sus şi tare că ce voiţi dvoastră ţeara voiesce, sûnt şi alte imprejurări, care vĕ pun în posiţie mai bine de cât ori ce alt organ, sĕ fiţi înformaţi despre ideile, aspiraţiunile, în fine despre voinţa acestei ţări. Mai toţi trăiţi în mijlocul alegĕtorilor, cari v'au trimis aici. Relaţiuni ḑilnice de tot felul vĕ pun în contact cu dênşii, nu aveţi decât sĕ ascultaţi,' ca sĕ sciţi, care e spiritul public.

Toată lumea simte că se petrece ceva, că sûnt în perspective împregiurări extraordinare; prevederea lor a pus în mişcare pe împĕraţi, regi, principi, ministri, până şi pe academiciani. Causa acestei ferberi e cestiunea orientului. D. prim-ministru ne spunea cu altă ocasiune, că orientul se află în ferbere pentru că se află în reconstituire; toate elementele din care se compune cată sĕ se strângă unele lângă altele, după afinităţile lor, spre a'şi găsi forma definitivă a organisărei lor.

Turcii se duc şi golul ce'l lasă după dênşii în peninsula balcanică, aţâţa poftele, ispitesce interesele, provoacă rivalităţile şi neliniştea Europei. Pe Mediterane se încrucişeaḑă toate căile comerciale şi politice ale Europei şi toate popoarele dela rĕsărit, si dela apus au ochii aţintiţi într'acolo. Ei bine, noi cari sûntem la pragul rĕsăritului şi vedem până şi pe depărtatul rege al Spaniei, că cutreeră Europa, noi cari sûntem un popor oriental, putem sta liniştiţi şi fără nici o grijă, aci în pragul Orientului? Nu putem fi nepăsători. Dela început declar, că e de dorit s'o tratăm această cestiune cu alte preocupări şi cu alte obiceiuri de cugetare decât acele care vĕd că ne frământă pe unii. Am auḑ t vorbindu-se că avem datoria şi obiceiul strămoşesc sĕ căutăm printre puteri alianţa acelora, care ne vor oferì garanţiele unei amicii statornice. Pentru mine, vĕ mărturisesc că în politică nu înţeleg ca o ţeară sĕ se conducă după asemenea idei, căci în politică nu esistă amicie sau inamicie, nu sûnt de cât interese ca sĕ ilustreze şi mai bine ideia mea. Sĕ'mi daţi voe sĕ fac aci o degresiune, sĕ vĕ arĕt, cu împregiurări istorice, că în politică nu există, cum ḑisei, nici amicie statornică nici inimiciţie constantă, şi totul se reduce la datoria fie căruia de a cugeta bine, sĕ 'şi cunoască interesele, şi sĕ se conducă după povaţa lor, şi în drumul sĕu dacă se va întêmpla, ca interesele lui sĕ fie într'un moment identice cu ale altei ţĕri, sunt pretini, dacă însĕ sûnt în contarietate, sûnt vrăjmaşi.

(Va urma.)

Project

de Statutele Reuniunei preoţesci din protopresbiteratul gr. or. al Sibiiului în Transilvania.

§. 1. Preoţii din protopresbiteratul gr. or. al Sibiiului se întrunesc în Reuniune sub numirea „Reuniunea preoţilor gr. or. din protopresbiteratul Sibiiului“.

1. Scopul şi mijloacele Reuniunei.

§. 2. Scopul Reuniunei este înaintarea culturală a preoţimei peste tot, şi în deosebi perfecţionarea ei în împlinirea datorinţelor pastorale.

§. 3. Mijloacele spre ajungerea scopului sûnt:

a) discutarea cestiunilor pastorale şi formularea de propuneri, pregătirea şi aşternerea de representaţiuni în cestiuni pastorale la autorităţile bisericesci;

b) înfiinţarea şi folosirea unei biblioteci tractuale.

§. 4. Afacerile de sub §. 3 le îndeplinesce Reuniunea în adunările generale.

§. 5. Reuniunea are dreptul a primì legate, donaţiuni şi a avè realităţi.

II. Organisarea Reuniunei.

a) Membrii.

§. 6. Membrii Reuniunei sûnt ordinari, onorari şi ajutători.

§. 7. Membri ordinari sûnt toţi preoţii tractuali (parochi, administratori parochiali, capelani, diaconi) şi eventual preoţii din protopresbiteratele învecinate.

§. 8. Membri onorari pot fi aleşi prin adunarea generală atare preoţi din Metropolia gr. or. română din Austro-Ungaria, cari şi-au câştigat deosebite merite pe terenul pastoral.

§. 9. Membri ajutători sûnt toţi, câţi ajutoră Reuniunea cu mijloace materiale sau spirituale.

§. 10. Calitatea de membru ordinar, pentru membri din tract începe cu întrarea în funcţiune ca preoţi şi încetă prin permutare în alt tract, amovare sau moarte; ear pentru cei din tractele învecinate începe cu înscrierea şi încetează cu neîmplinirea datorinţelor prescrise în §. 12 şi 13.

b) Drepturile şi datorinţele membrilor.

§. 11. Toţi membri ordinari ai Reuniunei au dreptul a participa la adunările generale cu vot decisiv, cei onorari cu vot consultativ. De asemenea membri ordinari şi onorari au dreptul a folosì biblioteca.

§. 12. Toţi membrii ordinari sûnt îndatoraţi:

a) a participa la adunările generale ale Reuniunei. Absentările nemotivate se vor pedepsì cu câte 3 fl. v. a. în favorul bibliotecei.

b) a elabora disertaţiuni şi tractate din sfera teologică-pastorală, designate sau încuviinţate de comitet, şi al aşterne presidiului cu 14 ḑile înainte de adunarea generală;

c) a esecuta cu promptitudine ori ce comisiune i-ar da adunarea generală sau Comitetul Reuniunei.

§. 13. Toţi membrii ordinari ai Reuniunei au sĕ rĕspundă o tacsă anuală de 2 fl. v. a. cel mult până în 20 Ianuarie a fie-cărui an.

III. Funcţionarii Reuniunei.

§. 14. Funcţionarii Reuniunei sûnt: un preşedinte, un vice-preşedinte, un secretar şi alţi 4 membri, cari împreună formează Comitetul Reuniunei.

Preşedintele Reuniunei e totdeuna Protopresbiterul tractual. Vice-preşedintele, secretariul şi cei 4 membri se aleg prin adunarea gnnerală pe câte un period de 3 ani şi se pot şi realege.

§. 15. Preşedintele representă Reuniunea în afară, subscrie espediţiile, conduce desbaterile în adunarea generală şi în comitet, dirimând cu votul sĕu la cas de egalitatea voturilor; — revede disertaţiunile şi tractatele, ce au sĕ se cetească în adunarea generală, şi aflând necesar cere emendarea lor, eventual aflându-le contrare scopului Reuniunei sau principiilor bisericei noaste, opresce cetirea lor în adunarea generală, aducênd aceastra spre finală decidere în şedinţa comitelui, — încassează tacsele şi ajutoarele dela membri, păstrează şi administrează banii Reuniunei, — după normele statorite de adunarea generală; poartă ḑiar despre întrate şi eşite, raportează comitetului din şedinţă în şedinţă despre starea cassei; depune banii Reuniunei la un institut public spre fructificare; — procură pentru bibliotecă cărţile recomandate de comitet şi adoptate de adunarea generală, îngrijesce sub propria responsabilitate de biblioteca Reuniunei după un Regulament special aprobat de adunarea generală, şi raportează despre starea ei în şedinţele comitetului.

§. 16. Vice-preşedintele suplinesce întru toate pe preşedintele, când acesta e împedecat.

§. 17. Secretariul poartă protocolul adunărilor generale şi în şedinţele comitetului; redactează raportul general şi-l presentează comitetului, concipiează şi mundează toate espediţiunile.

---

cunosc autoritatea Dtale asupra mea, şi dacă va trebuì sĕ mi fac cale cu sabia în mână... ei bine atâta mai bine, dta ai voit-o.

— Tăcere! esclamà dl Goefle, smulgênd din mânile lui Cristian sabia, ce tinĕrul bărbat tocmai o luase de pe masă, tăcere! cineva umblă deasupra noastră prin odaia închisă cu zid.

Cum se poate aceasta, ḑise maiorul, dacă odaia este în adevĕr închisă cu zid? Dară eu n'aud nimic.

— Ce aud eu nu sûnt paşi, rĕspunse dl Goefle; Dară tăceţi şi priviţi policandrul.

Ei priveau şi tăceau, dară nu numai că vĕḑură tremurând policandrul, ci auḑiră şi sgomotul metalic a podelelor sale de aramă, scuturate de o mişcare în etagiul de sus.

— Sĕ fie Stenson? esclamà Cristian. Alt cineva nu poate sĕ scie întrările din afară...

— Sunt întrări de afară? ḑise maiorul.

— Cine scie? replicà Cristian, Eu aşa cred, de şi nu m'am putut convinge şi deşi întrarea prin stânci îmi părea imposibilă. Însĕ... nu mai auḑiţi nimic?

Ei mai ascultară şi auḑiră sau creḑură că aud, deschiḑênd o uşe şi bătênd sau căpărând de cealaltă lăture a partei ḑidite din sala ursoaicei. Sĕ fi scăpat Stenson din mânile inimicilor sĕi, şi neîndrăsnind a se reîntoarce prin gaard sau prin curte creḑêndu-le păḑite de ei, sĕ fie întrat în pavilon prin o întrare numai lui cunoscută? Chiema el pe amicii sĕi înt'ajutor, sau dădea el un semn misterios sĕ se pregătească la un atac nou? Maiorul află supunerile aceste chimerice, de oare ce locotenentul întră împreună cu dannemanul Boetsoi ḑicênd:

— Iacă unul din amicii nostri care tocmai vine dela boestelele noastre, unde căutase pe fiul sĕu. Nu este el aici?

— Da, da, tată! respunse Olof, foarte înspăimântat de toate, ce auḑise şi devenit foarte mulţămit vĕdênd pe dannemanul. Ai fost îngrijat de mine?

— Ingrigiat, nu: respunse dannemanul, care tocmai făcuse calea pe vreme rea, ca sĕ-şi caute feciorul; el aflà însĕ în contra dignităţii părintesci a mărturisì ingrigirea sa. Eu mi-am gândit că amicii nostri nu te vor lăsa sĕ pleci singur; însĕ îmi era de cal...

Până ce dannemanul lămurea aşa neliniscea sa, locotenentul făcu maiorului o împărtăşire şi acesta părea mirat.

— Ce-i? îl întrebă dl Goefle.

— Ei, respunse Larrson noi ne aflăm cu toţii sub domnirea unor idei negre ce ne fac foarte ridiculi. Locotenentul făcêndu-şi ronda sa a auḑit ca şi când o plângere omenească ar percurge aerul, şi soldaţii nostri sunt atât de îngrigiaţi de toate, ce, se istorisesc de dama cea sură din Stollborg, încât de nu i-ar reţinè respectul disciplinei, ei ar fi fugit deja. Este vreme sĕ facem sfêrşit cu nălucirile aceste, şi, de oare ce nu putem străbate pe aici în odaia aceasta astupată cu ḑid, trebue sĕ esplorăm pe din afară cu atenţiune, şi sĕ vedem, dacă fantasmogaria aceasta nu servesce astăḑi bandiţilor drept pretecst sĕ ne pună o cursă. Vină cu noi Cristian, de oare ce Dta creḑi că ai aflat o cale a ajunge acolo.

— Ba nu! rĕspunse Cristian: calea aceea ar fi prea lungă şi poate şi impracticabilă. Eu cred că ne ajungem scopul mai sigur şi mai iute, dacă spargem ḑidul acesta. E vorba sĕ scoatem numai vre-o câteva cărămizi dintr'ênsul.

Vorbind aşa, Cristian luà carta cea mare a Svediei de pe părete şi, armat cu ciocanul sĕu de mineralogist, el începu sĕ spargă ḑidul cu o forţă desperată, aci dând cu muchia instrumentului sĕu în cărămiḑile rĕsunătoare, aci împingând tăişul în găurile ce tocmai le făcuse trăgênd cu violenţă fragmente late unite cu tenciuală, ce cădeau cu sgomot pe scara sonoră. Un fel de furie îl îmbulḑea a ieşì din neactivitatea, la care amicii sĕi voiau sĕ-l reducă. Ideile stranie, ce şi le făcuse despre presenţa unei persoane în zidurile aceste, îi revenirà aminte ca un coşmar. El era însusi aşa escitat, încât era aproape sĕ admită ideile superstiţioase ale dlui Goefle despre locul acesta, şi a gêndì, că o admoniţie supranaturală îl provoacă sĕ descopere secretul infernal ce ḑace pe ultimele momente a maicei sale.

(Va urma).

§. 18. Comitetul Reuniunei în fie-care an ţine cel puţin 4 şedinţe, în cari aduce conclusele sale cu maioritate de voturi. Conduce întreagă activitatea Reuniunei, pregătesce proiecte şi propuneri relative la înaintarea scopului Reuniunei, şi le aşterne adunărei generale. Statoresce temele, ce au sĕ se tracteze în adunarea generală; defige ḑiua, în care sĕ se ţină adunarea generală ordinară şi convoacă adunările generale estraordinare. Decide în mod final asupra temelor şi disertaţiunilor, pe cari preşedintele le-a oprit de a se cetì în adunarea generală (§. 15), decide cestiunile de urgenţă şi substituează pe funcţionarii repausaţi sau eşiţi din comitet. Scontrează cassa şi biblioteca; pregătesce budgetul anual şi-l aşterne adunărei generale, recomânda adunărei generale cărţile, ce au sĕ se procure pentru bibliotecă; ear despre întreagă activitatea sa şi despre starea bibliotecei şi a cassei în fie-care an face raport adunărei generale.

IV. Adunările generale.

§. 19. În fie-care an Reuniunea ţine câte două adunări generale, una în luna lui Faur, alta în luna lui Septemvre.

În cestiuni de mare importanţă şi la cererea a $^1/_5$ din numĕrul membrilor ordinari se pot convoca şi adunări generale estraordinare. Adunările generale se ţin în Sibiiu. Programa adunărei generale o statoresce Comitetul.

§. 20. Agendele adunărei generale sûnt în general: statorirea şi ţinerea în evidenţă a activităţei Reuniunei; ear

a) discutarea şi deciderea asupra raportului şi propunerilor comitetului, precum şi ale singuraticilor membri. Propuneri independente se pot pertracta numai pe basa preopinărei Comitetului. Asemenea propuneri sûnt a se înainta presidiului cel puţin cu 20 ḑile înainte de adunarea generală;

b) între marginile statutelor: statorirea regulamentelor pentru afacerile sale interne şi pentru administrarea şi folosirea bibliotecei. Aceste Regulamente au sĕ fie aprobate de Consistoriul Archidiecesan;

c) supracensurarea raţiociniilor şi darea de absolutorii;

d) votarea budgetului;

e) alegerea funcţionarilor şi a comitetului.

§. 21. Şedinţele adunărei generale sûnt restrînse numai pentru membri ordinari şi onorari. În şedinţe publice se tractează numai cestiuni literarie scientifice.

§. 22. Consistoriul Archidiecesan, esercită dreptul de supra inspecţiune prin un comisar al sĕu, căruia, în casuri de disordine ori abatere dela statute, îi compete dreptul a închide şi disolva adunarea.

§. 23. Adunările generale se convoacă totdeuna cu 14 ḑile înainte prin Preşedinte, carele aviseazâ despre aceasta şi pe Consistoriul Archidiecesan.

§. 24. Rapoartele Comitetului şi protocoalele adunărei generale se aştern Consistoriului archidiecesan în 14 ḑile dela adunarea generală spre revisiune şi aprobare.

§. 25. Dacă în termin de 30 ḑile dela aşternerea protocoalelor la Consistoriu nu se aviseazâ preşedintele despre aprobarea sau neaprobarea concluselor adunărei generale, aceste se privesc ca aprobate şi se esecută.

V. Disposiţiuni generali.

§. 26. Limba oficială a Reuniunei e cea română.

§. 27. Din activitatea Reuniunei sûnt eschise toate cestiunile din sfera politică.

§. 28. Desfiinţarea Reuniunei se poate propune numai în adunarea generală ordinară. Urmând aprobarea Consistoriului se va convoca anume o adunare generală estraordinară. Spre aducerea conclusului de desfiinţare se recere presenţa a $^2/_3$ din numĕrul membrilor ordinari şi maioritatea de $^2/_3$ a celor presenţi.

Neînfăţişându-se $^2/_3$ a membrilor ordinari se convoacă în termin de 30 ḑile altă adunare, în care se poate lua conclus cu maioritatea voturilor celor presenţi. La ori-ce cas de desfiinţare, averea Reuniunei trece în proprietatea fondului protopresbiteral al tractului Sibiiului.

§. 29. Dacă Reuniunea se va abate dela scopul seu precisat în aceste statute întru atât, în cât prin continuarea activităţei sale sĕ se pericliteze statul sau interesele materiale ale membrilor: guvernul regiu va fi îndreptăţit a-i suspinde activitatea, a ordina investigaţiune regulată şi conform resultatului a îndatora pe Reuniune la stricta observare a statutelor, eventual a o desfiinţa.

§. 30. Aceste statute se pot modifica numai cu consensul maiorităţei tuturor membrilor ordinari.

Varietăţi.

* (Biserica gr. or. română din comuna Dobra) fù călcată şi jefuită nu de mult. Făptuitorul se căutase mult fără nici un resultat, în fine acum îi rĕuşì gendarmăriei a prinde pe un ţigan cu numele Melles. După propria sa mărturisire el ar fi mai călcat şi jefuit încă vr'o unspreḑece biserici, ear celelalte jafuri şi furturi nici nu le poate ţinè toate în minte, atâte a făcut.

* (Avis.) S'a pus sub tipar şi curênd va apărè *Higiena poporală* cu deosebită privire la săteanul român, cu figuri tipărite în text de Dr. G. Vuia, medic şi profesor de Higienă la institutul teologic-pedagogic din Arad. Această carte va cuprinde cursul prelegerilor, ce autorul de mai mulţi ani ţine elevilor din seminariul şi scoala normală (preparandia). Cam 5 coale tipărite pe hârtiă fină cu 16 figuri anatomice va costa 80 cr. (2 lei). Comande se pot face la autor, sau la tipografia diecesană din Arad. La 10 esemplare unul se dă rabat.

* (Tunuri gigantice). La fonderia din Ruelle aproape d'Angoulème au început a se face încercări cu cele mai mari tunuri, ce esistă acum în Francia. Aceste tunuri, destinate pentru armarea forturilor de pe coaste şi pentru vasele cuirasate, sûnt de oţel şi se încarcă pe la culată. Greutatea tunului este de aproape 98,000 chilograme. Proiectilele cântăresc 780 chilograme, şi pravul pentru o încărcătură 280 chilograme. Cinci din aceste tunuri vor fi espedate la destinaţiunea lor definitivă. Nu numai că a trebuit sĕ se construească un vagon special cu 16 roate pentru transportarea tunuluì, dar podul construit pe parcursul căii ferate care leagă Ruelle cu Angouléme, neînfăţăşând garanţiile de soliditate pentru a resista la presiunea unei mase atât de considerabile s'a început construirea unei căi speciale fără pod.

* (Contra modelor din Paris.) Damele din New York şi alte oraşe mai mari din America au format anume societăţi spre a scăpa secsul femeiesc de cătuşele modelor din Paris şi a crea un port naţional american. La acest port vor fi înlăturate atât rochiile în forma de balon, cât şi corsetele, care strâng atară din cale talia. Dar fiind că americanele se cred cele mai elegante representante ale secsului lor, apoi se aşteaptă cu o mare curiositate portul, ce vor inventa. — Poate că şi prin alte State ar fi la locul ei o asemene mĕsură. Aviso, doamnelor noastre — în favorul costumului naţional, care desì nu pretutindene, dar la baluri şi alte petreceri s'ar putè întroduce şi susţinè totdeauna în contra caricaturilor moderne din Paris.

* (Boală de paseri.) Mare interes arată ornitologii din Austria faţă cu o boală epidemică, necunoscută încă, o boală a paserilor de câmp, care s'a observat la fruntaria croată. Pădurile de pe acolo au fost pe vară, ca şi pustii. Ţĕranii găseau atât prin păduri, cât şi prin tufişuri o mulţime de paseri moarte. Mulţi locuitori au avut ocasiunea sĕ observe, cum paserile cântăreţe cădeau de odată de prin arbori sau din aer jos pe pămênt moarte.

Loterie.

Mercuri 14 Noemvre n. 1883.

Sibiiu: 64 37 67 79 47

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 13 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.20
Galbin	5.74	5.72
Napoleon	9.62	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	121 05	121.—

Nr. 505. [601] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu la scoala capitală gr. or. din opidul Rĕşinari, prin aceasta se escrie concurs cu termin până la 30 Noemvrie st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salariu anual de 350 fl. v. a. şi relut pentru cuartir şi lemne 60 fl. v. a. plătiţi în rate lunarie anticipative.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne în terminul prefipt petiţiunile lor, instruite după prescrisele legilor, la comitetul parochial din opidul Rĕşinari.

Sibiiu, 28 Octombre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 254. B. [602] 1—3

CONCURS.

În urma încuviinţărei Preavenerabilului Consistoriu din 21 Iulie a. c. Nr. 2454. B. se scrie prin aceasta concurs pentru postul de capelan înfiinţat lângă parochul bĕtrân în parochia Caila din protopresbiteratul Bistriţei cu termin până la 30 Noemvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) porţiunea canonică de 18 Jugăre 108 □°, al cărei venit anual este calculat la 200 fl. v. a. darea şi ecuivalentul pentru aceasta se va suporta din partea comunei bisericesci.

b) Venitele dìn funcţiuni, ce le va sĕvârşì capelanul.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite suplicile lor instruite conform regulamentului congresuale din 1878 la subscrisul în Borgo-Ḑioseni până la terminul indicat.

Borgo-Ḑioseni, 26 Octomvre 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Bistriţei în conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Ioan Buzdug m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 307. [591] 3—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţător la scoala română greco-orient. din Furşoara, se escrie concurs cu terminul până la 6 Noemvre st. v.

Cu acest post este împreunat un salar de 150 fl. v. a. cuartir şi 4 orgii de lemne, din care are a se încălḑì şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare, oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Gurasada în 19 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşane.

Alesiu Olariu m. p.,
adm. prot.

Nr. 2963. [596] 3—3

CONCURS.

În cercul sanitar al Boiţeì, comitatul Sibiiului, de carele se ţine Boiţa, Tălmaciul, Tălmăcelul Porceşti şi Vestemul, fiind a se îndeplinì postul vacant de medic cercual se deschide termin de concurs până în 28 Noemvre 1883 st. n.

Cu acest post este împreunat:

1. *a*) Pentru un doctor de medicină salariu anual de 500 fl.; *b*) pentru un chirurg salariu anual de 400 fl.

2. Pauşal de locuinţă şi încălḑire 100 fl.

3. Pentru fiesce care prima visită afară de eventuala cărăuşiă 50 cr.; pentru visitele următoare câte 30 cr.

4. Alesului medic cercual i va sta în voiă aşi alege locul de reşedinţă sau în Boiţa sau în Talmaciu.

5. Cunoscinţa limbei româue şi germane se recere.

Cereri de competinţă bine instruate sûnt a se adresa până la terminul prefipt către subscrisul, carele la recerinţă cu plăcere este gata a da deslușiri mai detaiate.

Tălmaciu în 6 Noemvre 1883.

Pretorele cercului Cisnădiei.

Nr. 5786 — 1883 civ. [560] 1—3

Publicaţiune.

In afacerea segregarei hotarului Făgăraşului pentru esecutarea înţelegerei, adecă pentru începerea segregărei şi întroducerea judecătorească în noua posesiune, asemenea pentru autenticarea lucrărilor de segregare se pune termin pe **24 Novembre a. c. la 9 oare înainte de ameaḑi** la faţa locului în casa magistratului din Făgăraş la care se convoacă toţi proprietarii prin representanţii lor legali şi prin publicaţiuni în ḑiare.

Braşov, 4 Novembre 1883.

In numele tribunalului
Alecsandru Onaciu m. p.,
jude esmis.

Nr. 374 [603] 1—3

EDICT

Domnica Balint (Söciu) din Cohalm (Rupea) pretura Cohalmului, domiciliată prin căsătorie în Merchiaşa, carea de 9 ani şi jumĕtate a părăsit în mod clandestin pre legitimul sĕu soţ de căsătorie Nicolae Oncea din Merchiaşa, fără a scì ubicaţiunea ei până astăḑi, e citată; ca în termin de trei luni de ḑile dela publicarea acestora, sĕ se presenteze sau în persoană sau printr'un apĕrătoriu plenipotenţiat spre acest scop înaintea subsemnatului for matrimonial căci altcum procesul divorţial urḑit în contră-i din partea bărbatului ei, se va decide şi în absenţa dênsei, conform legilor esistente.

Cohalm 2 Octomvre 1883.

Forul matrimonial gr. rĕsăritean al protopresbiteratului Cohalmului.

Nicolau Mircea m. p.,
administrator protopopesc.

Nr 401. [599] 2—3

EDICT.

Maria Hudea născ. Lăpădat de religiunea gr. or. din Haşfaleu, comitatul Tărnavei mari, carea de aproape cinci ani a părăsit cu necredinţă pre legiuitul sĕu bărbat Zacharia Hudea din Daneş acelaş, comitat, fără a sĕ sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict, se se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la dincontră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat contra-i de bărbatul sĕu.

Sighişoara, 24 Septembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoarei ca for matrimonial de I instanţă.

Demetriu Moldovan m. p.,
administrator protopresbiteral.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.**
Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 129 Sibiiu, Sâmbătă 5/17 Noemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Alegerile municipali.

Am ḑis mai de multe ori, şi n'avem cuvinte spre a accentua din destul nestatornicia lucrurilor în statul nostru. Această nestatornicie se manifestează în călcarea legilor sancţionate, călcare de multe ori făcută cu violenţă chiar. Şi acestea călcări a legilor sûnt atât de dese, încât ele sûnt în stare a pune pe gânduri chiar şi pe patriotul cel mai indiferent de soartea patriei sale.

In calitatea noastră de ḑiarişti modeşti de provincià, înregistrăm la casuri anormale în viaţa unui stat de drept. Le înregistrăm, căci deocamdată nu ne-a remas alta de făcut. Le inregistrăm, căci suntem tari în credinţă, că în cele din urmă vor vedea şi cei de sus, că prin asemenea abusuri statul ungar nu se consolidează.

Sute de ani statul ungar a fost tare şi puternic. A înaintat şi pe la noi lumea în cultură. Am început a ne reclama şi noi drepturile noastre de cetăţeni ai statului. Inrădăcinată era iubirea de patrie în inimele noastre, şi aceasta iubire prin garantarea de drepturi a prins rădăcini tot mai puternice. Şi iubirea, concordia popoarelor conlocuitoare, a format fortăreaţa, de care s'au sfărmat tempestăţile pornite asupra statului nostru.

Nu tuturor le a convenit însě factorii, cari constituesc puterea internă a statului nostru. Egalitatea cea adevěrată şi frăţietatea era şi este plantă esotică pentru astfeliu de oameni. S'au furişat între cetăţenii statului şi au conturbat pacea lor internă. Îi vom arăta cu degetul înregistrând faptele.

Mare nestatornicie este în statul nostru în toate direcţiunile. Presidenţilor dela tribunale le e permisă călcarea legilor positive, căci aceasta se computà între meritele lor. Contra acestor volnicii am mers cu plânsorile noastre până în corpurile legiuitoare. Ni s'a spus, că principiul legilor unguresci este, că ele sě se acomodeze abusurilor. Aceasta ni o am însemnat, căci astfeliu de lucruri nu trebuesc date uitărei. Aşa în justiţie.

Tot presidenţii dela tribunale 'şi fac mare haz prin poreclirea naţionalităţilor după placul lor.

Abusurile în administraţie încep a devenì proverbiale. Abusul e abus totdeauna sub oricare sistemă. Resultatul lui este demoralisarea, care la noi începe a devenì predominantă în toate acţiunile publice.

Între astfeliu de împregiurări ar putè uşor crede omul, că organele guvernului la administraţie sûnt agenţi provocatori. Ce rolă joacă ele, cu ce uşurinţă se presentează în faţa lumei! O astfel de destrăbălare dovedesce descompunerea organismului. Ca patrioţi — nu în sens modern, ci în sensul cel adevěrat al cuvêntului, ne ridicăm vocea indigitând la periclul, care ameninţă statul.

Sûntem in ajunul restaurărei municipielor. Ca oameni iubitori de ordine trebue sě ne punem la lucru. Activitatea noastră între marginile legei va fi salutată cu iubire de către toţi cetăţenii statului. Aşa credeam noi.

Cum stăm însě în realitate. Abia au început a se pregătì românii pentru viitoarea restaurare, şi pressa maghiară a început a agita contra noastră. Mai cu samă colosul de comitatul Huniadoarei este spin in ochii ḑiaristicei unguresci.

E trist a constata lucrul, însě dacă esistă, nu ne putem da noi din cale. *Animosităţile, suspitionările, personalităţile, denunciările sunt astăḑi la ordinea ḑilei. Publicul aşa de tare s'a dedat cu ele, încât ḑiarele serioase stau pe gânduri.* Presa ungurească încă se folosesce de această manieră fără scrupuli.

Astfel a înferat de crimă toate pregătirile românilor din comitatul Huniadoarei, pregătiri întreprinse faţă cu nouele alegeri municipali.

Noi le-am ignorat, căci e pěcat de timpul perdut, stând cu ele de vorbă. Acum însě când stăm în faţa faptelor împlinite, nu ne mai este permis a tăcè.

Corespondenţa noastră din comitatul Huniadoarei ne presentează in triste colori starea lucrurilor de acolo. Nerespectul organelor administrative faţă cu legea le presentează pre acestea ca agenţi provocători. Ne doare constatarea aceasta, însě sûntem siliţi a constata faptele cerând cu intenţiune vindecarea rěului.

Noi românii sûntem element de ordine. Trecutul nostru vorbesce destul de eclatant în această privinţă, şi nici o naţionalitate din patrie nu ne a întrecut în împlinirea datorinţelor noastre cetăţenesci. Contribuim statului cu avere şi sânge, şi sûntem în drept a pretinde ca legile sě fie respectate şi faţă cu noi.

Am fost, sûntem şi vom fi loiali între toate împregiurările. Chiar şi când vom vedè că unora le este permisă călcarea legilor, noi vom respecta legea, căci istoria ne arată în sute şi mii de casuri că causa dreaptă — deşì târḑiu, totuşi învinge.

Faţă cu abusurile relatate din comitatul Huniadoarei ne punem pe basele legei esistente. Şi pe basa acestora cerem pedepsirea organelor, cari fac legea illusorià. Prin aceasta ne împlinim cea mai sântă detorinţă făţă cu statul şi faţă cu naţiunea noastră!

Revista politică.

Sibiiu, în 4 Novemvre.

Delegaţiunile şi-au încheiat şedinţele pentru anul acesta. Ministrilor s'au votat sumele cerute pentru scopurile comune ale monarchiei. În şedinţa delegaţiunilor austriace dela 12 a lunei curgětoare delegatul Pflügl s'a plâns asupra tractărei maştere, la care sûnt osênditi catholicii în Bosnia. În cele din urmă cere a se face catholicilor biserică catedrală şi a fi subvenţionaţi dela stat.

E interesant a auḑì asemenea plângeri acuma când catolici şiau format reuniuni cu scopul de a face proselitism. Ḑiariul „Neue frase Presse“ lovesce cuiul în cap, când în silinţele propagandei catolice vede periclu pentru Bosnia. În Orient religiunea e identică cu naţionalitatea, şi ea este punctul cel mai delicat. Prin privilegiarea uneia s'ar aprinde focul din nou, şi Dumneḑeu scie unde ne-am oprì.

Negoţiările cu generalul de cavalerie Filippovici pentru primirea demnităţii de ban în Croaţia sûnt încă tot în curgere.

Revoluţia în Serbia începe a se estinde şi prin ţinuturile vecine.

In Italia îşi dau oamenii multă silinţă sě bucteze la deschiderea camerelor guvernul actual. Fracţiunile opoşiţionale se ḑice că se vor întrunì pentru a maiorisa guvernul. Ḑiarele din Viena pledează pentru guvernul actual.

Joia trecută era sě plece principele moştenitor al Germaniei spre Spania. Plecarea s'a amânat.

E nesigur şi locul, unde va debarca în Spania. Se ḑice că sûnt urme vădite despre demonstraţiuni franceze în Spania contra principelui de coroană. Ḑiarul „*Tageblatt*“ din Berlin este pentru amânarea călětoriei, până ce va urma în Spania guvern, care sě dea garanţii despre siguritatea înaltului oaspe.

Dacă putem crede ḑiarelor, lucrul nu e tocmai jucărie. Se scrie că s'au prins transporturi cu bani francezi în Spania destinaţi pentru demonstraţiuni antigermane.

Ministrul de esterne al Franciei domnul Challemer Lacour s'a dus în concediu la Cannes. După

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

— Feresce-te, feresce-te de aici; strigă el către dl Goefle, care condus de o temere analogă, amestecată cu o curiositate viuă, tot mereu venea la capětul scărei; dacă se va surupa zidul, eu nu-l pot reţinè.

În adevěr despărţitorul artificial avênd o estindere în destul de mare, şi atacat de Cristian cu furoare se sparse din ce în ce, acoperind cu praf pe darêmătorul curagios, care părea că este scutit de o minune în mijlocul unei ploi de petri şi de cement. Nimenea nu îndrăsnea a vorbì; nimenea nu respira, temêndu-se la tot momentul că o sě-l vaḑă îngropat sub dărâmăturile zidului, sau lovit de moarte prin căderea unei cărămiḑi. Un nour îl învălea precând el esclamă!

— Am reuşit! iată continuarea scărei. Adă lumină, domnule Goefle!...

Şi fără a-l aştepta el se repeḑì în întunecime. Dară puţinul timp ce-i trebuì, sě caute cu mânile o uşe ce era crepată înaintea sa, ajunse maiorului, a fi lângă el.

— Cristian, îi ḑise el reţinêndu-l, de cumva ai ceva amiciţie pentru mine şi ceva respect pentru gradul meu, mě vei lăsa înainte. Dl Goefle supune că aci sûnt doveḑi decisive a drepturilor Dtale, şi Dta nu poţi mărturisì în propria-ţi causă. De altcum, păzesce-te! doveḑile aceste sûnt poate de natură a te îngroḑi!

— Eu am sě sufer, tot ce o sě věd, rěspunse Cristian, întărîtat de ideea aceasta, ce era deja a sa. Eu voiesc sě sciu adevěrul de m'aşi prăpădì! Este dreptul Dtale, Osmund, a trece înainte: însě şi datoria mea este a te urma.

— Nu, nu, esclamă dl Goefle, urcând repede împreună cu dannemanul şi cu locotenentul scara în urma maiorului şi punêndu-se resolut înaintea uşii. Dta nu vei trece Cristian; Dta nu vei întra fără permisiunea mea! Dta eşti violent, şi eu sûnt obstinat. Ai sě ridici mâna în contra mea?

Cristian se retrase biruit. Maiorul întră cu dl Goefle; locotenentul şi dannemanul remaseră în pragul uşei, între ei Cristian.

Maiorul făcu vre-o câţi-va paşi în camera misterioasă abea luminată de lucoarea luminării aduse de dl Goefle. Odaia era în mărimea salei ursoaicei, însě cu totul deşartă, decăḑută, şi de o sută de ori mai lugubră. De odată maiorul se oprea, şi, slăbind din glas, ca sě nu-l auḑă Cristian, care era aproape de întrare:

— Veḑi: ḑise el către dl Goefle, veḑi, aici! jos!

— Dar aşa este adevěrat! rěspunse dl Goefle tot aşa: e grozav! Aidem, maiorule, curaj! avem sě aflăm tot.

Ei se apropiară de o formă omenească ce zăcea în fundul apartamentului, cu trupul îndoit şi ca ingenunchiat jos şi cu capul răḑimat de părete, cel puţin după cum puteai judeca forma aceea gingaşe învělită în věluri negre şi prăfoase.

— Este ea, o năluca ce o am věḑut eu, ḑise dl Goefle recunoscênd, sub věl haina sură cu pantlicele taxăitoare. E baronesa Hilda, moartă sau prinsă!

— Este o persoană vie, replică maiorul foarte emoţionat ridicând vělul; dară nu este baronesa Hilda, e o femeie ce o cunosc. Apropie-te Joe Boetsoi. Întră Cristian. Nu este nime aici din cele ce-ţi imagineḑi. E numai beata Karina, leşinată sau adurmită.

— Ba nu, ḑise dannemanul apropiindu-se de soru-sa, ea nu doarme, ea nu e leşinată; ea se închină, şi spiritul ei e în cer. Sě nu o atingeţi, sě nu o avorbiţi, până ce nu se deşteaptă.

— Da, cum a întrat ea aicea? ḑise dl Goefle.

— O! rěspunse dannemanul, ea are darul de a merge, unde vrea ea şi de a întra, ca paserile de noapte, în crepăturile zidurilor vechi. Ea trece scirile cele mai proaspete, el se va retrage, luând locul dênsului ministrul president Ferry.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

De lângă „Goronul“ lui Horea, 12 Noemvre 1883. Unde vom ajunge? În 8 Noemvre st. n. s'au îndeplinit alegerile de membrii municipali în întreg comitatul Hunedoarei. Nu sciu cum vor fi decurs alegerile în alte părţi ale comitatului; aici în Zarand a fost luptă, cum se ḑice „pe moarte pe viaţă“. Cu deosebire în cercurile de alegere *Brad*, *Vaţia de jos* şi *Băiţa*, terorismul şi neruşinarea bunilor nostri compatrioţi: Unguri, au ajuns la culme. Noi Românii, ne întrebăm, — vĕḑênd cutezanţa unui pumn de maghiari, ce sûnt resfiraţi printre noi — unde vom ajunge? Se mai poate scoate la cale ceva — şi cu oamenii aceştia orbiţi de Dumneḑeu?

În 1 Noemvre st. n. advocaţii T. Pop, şi Petru Truţa convocară în Brad pe alegĕtorii români, din cercurile de alegere Brad, Baia de Criş, Vaţia de jos, la o preconsultare faţă cu alegerile municipali. În această preconsultare s'au designat membri, alegênḑi pentru cele patru cercuri; totodată au fost însărcinaţi cu această ocasiune indiviḑi, cari aveau sĕ lucre între alegĕtori, ca aceştia sĕ voteze pentru candidaţii conferenţei.

Era de prevĕḑut că lupta va fi crâncenă. Românii preste tot în cele 4 cercuri au mers la urna de votare bine disciplinaţi; dacă totuşi au eşit în aceste 4 cercuri 5 Unguri — din 38 membrii de ales — este a se ascrie terorismului organelor administrative, cari au lucrat şi de astădată ca şi nesce „Paşia“ turcesci.

Voiu sĕ descriu astădată alegerea din cercul Bradului, ţinută în Brad, şi mĕ voiu nisuì a nu lăsa nimic afară, pentru ca cetitorul — sĕ-şi poată face o judecată dreaptă asupra resultatului.

În cercul Bradului alegĕtorii maghiari sûnt 30;

Români peste 200. Din urna de votisare au eşit aleşi 3 Unguri, 1 Neamţ, şi 5 Români cu totul 9.

Au căḑut cu minoritate de voturi 4 Români, şi încă ce e mui mult aceştia au fost conducĕtorii interesaţi şi mai activi. Acum vine întrebarea cum au căḑut cei 4 Români? Alegĕtori Români au luat parte vre-o 110; şi totuşi au eşit 4 streini — Eată cum!

În 7 Noemvre, scriitorul acestor şire a primit o epistolă anonimă, unde conducĕtorii alegĕtorilor Români sûnt încunosciinţaţi, că în Brad pe timpul ameḑii se vor schimba şedulele din urnă punêndu-se altele în loc. Acesta era un rĕu augur, carele ne-a pus pe gânduri. Era ceva de necreḑut că neruşinarea sĕ meargă aşa departe! Tot în aceiaşi seară un notar se declară publice, că el va fi în 8 Noemvre bărbat de încredere. Al doilea rĕu augur. Ce va fi, vom vedè îşi ḑiceau Românii. Una era neliniscea noastră a Românilor.

Se trimisese un alegĕtor la judele din Brad, ca sĕ se informeze despre lista alegĕtorilor, un altul la pretore — care e român — dar nici unul n'a voit sĕ comunice lista conform legei.

Fiecare se lăpĕda ḑicênd că: nu e la el lista alegĕtorilor. Alegĕtorii români au sciut despre alegere numai prin comunicările cu inteligenţa. Ce e mai mult, s'a lucrat de organele administrative, ca sĕ nu vină alegĕtorii români. În comuna Stanigia — bunăoară li s'a spus oamenilor, că e alegere de protopop în Brad şi altele.

Despre „localitatea“, unde va fi votisarea nu s'a putut afla nimic, deşi s'a făcut toate încercările, întrebându-se presidentul comisiunei — ungur — pretorele, notarul, judele din Brad. Ulteriormente am vĕḑut, că localitatea de votisare nu s'a făcut cunoscută, pentru că românii sĕ nu fie de faţă la alegerea bărbaţilor de încredere, şi astfel Ungurii sĕ poată face ce vor voì. Despre listele alegĕtorilor ne îngrigisem cu mult mai înainte.

Ce era de făcut? Dacă nu vom avè bărbaţi de încredere vom cădè. Aceasta era sigur, după cele premerse.

Alegĕtorii români din Brad — 6 inşi — au trebuit sĕ pândească în 8 Noemvre când va eşì presidentul comisiunei dl Brady Alberth, de acasă, ca sĕ-l vadă, unde merge şi sĕ-l urmărească spre a fi de faţă la alegerea bărbaţilor de încredere. La 7 oare şi $^1/_2$ a eşit de acasă, şi fu urmărit de Români până la localul de votisare. Aici aflarăm 3 alegători maghiari şi pe notariul care se dechiarase din ḑiua precedentă că el va fi „bărbat de incredere“. Presenţia alegĕtorilor români — se spune că au frapat — pre alegĕtorii maghiari.

Planul unguresc era dejucat. Ei dar — voinicosul president, carele se vede s'a ocupat foarte puţin cu legea, ce trebuia sĕ aplice, sau apoi nici n'a vĕḑut-o nici odată, nu s'a cugetat mult. S'a pus în posiţiune de „Paşia“ şi fără nici o genare, fără a mai cetì alegĕtorilor presenţi hârtia de denumire ca president şi fără a mai provoca pre alegĕtorii presenţi la alegerea bărbaţilor de încredere — ne asceptând până la 8 oare — a început a dicta pe o hârtiă protocolul de alegere unui alegătoriu maghiar şi a denumit 4 bărbaţi de încredere 3 Unguri şi notariul carele scia din ḑiua precedentă că va fi denumit.

A fost provocat de alegĕtorii români presidiul, ca sĕ observe legea, de oare ce nu-i este iertat a denumì bărbaţii de încredere — şi alegĕtorii voesc a se folosì de dreptul ce li-l dă legea. Dar totul indeşert. Intr'o manieră de tot b . . . . . a respuns presidiul: dacă nu vĕ place protestaţi.“

Lucrul incepu a se asprì. În numele legei fu de nou provocat presidiul a observa legea. Acum sĕ vĕḑu apoi că preşedintele cugetă că este după sĕpătorii sei, şi cumcă nu are ideă de legi.

Au fost provocaţi alegĕtorii români că la cas de a insista vor fi inchişi numai decât. Gendarmii fură pe loc presenţi. Ce era de făcut.? In contra celor nebuni şi Ḑeii se luptă îndeşert.

Alegĕtorii presenţi români insinuând protest — s'au retras dinaintea braţelor armate. Cugetam, că va fi de ajuns cu atâta. Alegĕtorii români sosiră mulţi.

După o preconsultare repentină începurăm a vota. Tot mai speram a reuşì cu toţi candidaţii români — 9 inşi —.

Acum se începură presiunile din partea organelor administrative! Parochul din comuna Vaca, în fruntea alegĕtorilor întrà ca sĕ voteze. Dar ce sĕ veḑi. Abia votară preotul: I. C. şi cantorul sĕu, cu şedule albe — (ale ungurilor erau roşii) şi lucrul nu venì bine la socoteală preşedintelui. Numai decât subpretorele ungur — frate cu preşedintele comisiunei — şi un scriitor de notariu, scoaseră pe toţi alegĕtorii afară, şi nu le mai conceseră sĕ voteze sub cuvênt că: „nu-i cunosc cine sûnt.“ Îndeşert se provocară oamenii la lege, îndeşert s'a întrepus parochul! Cu şedule albe nu era ertat sĕ se mai voteze. Veniră apoi alegĕtorii din comuna Ţerăţel, şi-o păţiră tot aşa. Pentru ca presiunile sĕ nu poată fi controlate, au fost pus un haiduc de oraş cu sabie la uşa porţei, pe unde întrau votisanţii. Acest haiduc lăsa sĕ între numai pe cei cu şedule roşii. Aşa-i era instrucţiunea.

În curtea localităţei de votisare, unde putea sĕ între câte un votisant, umbla ca un duch neadormit scriitoriul: Karácsony şi împărţia şedule roşii unguresci.

De aici apoi întra printre doi gendarmi votisantul în sala de votare. Aici îl aştepta la uşă subpretorele B. L. care căta pre fie-care votisant din popor ce şedulă are, şi dacă i era şedula românească, îi punea una ungurească în mână, şi cu aceasta trebuia sĕ voteze. Mulţi alegĕtori români indignaţi s'au reîntors acasă.

Se luá refugiu la alt espedient. Se făcură şi pentru alegĕtorii români şedule roşii. Aşa se furişară la urnă 4 inşi. Dar fu iute observat espedientele de contrarii nostri, şi de aici înainte fie-care votant era controlat, i se cetea şedula de numitul subpretore, sau apoi de scriitorul numit, şi numai după aceea era ertat sĕ meargă la urnă. La cea mai mică opoziţiune alegĕtorii din popor erau ameninţaţi cu gendarmii, cari steteau gata.

Apropos! conducĕtorul dela gendarmeriă a fost în decursul alegerei present în casa de alegere.

Inteligenţei române însĕ i-a fost interḑis a întra şi în curtea localităţei de votisare. Pre când la privatişti unguri, — chiar şi fără drept de alegere, li s'a conces a şedè în sala de votare. Notarii şi juḑii firesce au fost în casa de votare, dar aceştia tăceau tăcerea peştelui, şi s'au făcut orbi ca sobolul.

Sub astfel de presiuni neavênd românii nici un bărbat de încredere, nu e mirare dacă alegĕtorii din popor au primit şi şedule unguresci. Seducerea a fost cu atât mai uşoară, cu cât şi ungurii în şedulele lor puseră 5 români, dintre cari: 3 preoţi, un notariu — cap plecat — şi un proprietariu. Dintre cei 3 preoţi unul este vestitul popă Comşa din Zdrapţi, carele prin mârşavele denunciări, a pus în groază pre toţi credincioşii sĕi. Despre ceialalţi tăcem deocamdată. Se afirmă, şi aceea, că li s'a promis şi parale alegĕtorilor de către cei interesaţi, dintre unguri.

Sub astfel de împregiurări au decurs alegerile în Brad.

Cât de serioasă a fost alegerea şi de altă parte cât de serioşi au fost doi dintre bărbaţii de încredere, şi alţii presenţi în casa de votisare se vede şi de acolo, că lângă masa de votisare depărtare de patru paşi, — doi bărbaţi de încedere şi doi sciitori de notariu jucau *„Färbel“* pre bani, în presenţa conducĕtorului de gendarmerie şi a preşedintelui de comisiune. Sub astfel de controlă s'au băgat şedulele în urnă.

---

fără teamă, localităţi, pe unde uneori am urmat-o recomândând sufletul meu lui Dumneḑeu. Asa nici nu mĕ mai odichnesc, când n'o vĕd acasă; eu sciu că în trênsa este o forţă, ce n'o lasă sĕ caḑă; însĕ priviţi; ea şi-a sfârşit închinarea: ea se scoală, ea pleacă către uşe. Ea pune mâna pe chieile din cingătoare. Sûnt nesce chiei, ce le-a păstrat tot deauna ca relicuii, şi noi nu scim de unde le are...

— Sĕ o observăm, ḑise dl Goefle, de oare ce ea par'că nu ne vede, nici nu ne aude. Ce făcea în momentul de faţă?

— A ḑise dannemanul, este obiceiul ei acesta sĕ deschidă o uşe, când dă de părete. Vedeţi! ea dă cu cheia sĕ o întoarne, apoi vĕḑênd că s'a înşelat ea merge mai departe.

— A! ḑise dl Goefle, acuma îmi esplic cercurile cele mici de pe păretele din sala ursoaicei.

— Pot sĕ o advorbesc? ḑise Cristian, care era apropiat de Karina.

— Poţi, rĕspunse dannemanul; ea-ţi va rĕspunde, dacă i va plăcea glasul.

— Karina Boetsoi, ḑise Cristian către somnambulă, ce cauţi tu aici?

— Nu mĕ numì Karina Boetsoi, respunse ea; Karina e moartă. Eu sûnt Vala din bĕtrâni, pe care n'ai sĕ o numesci!

Unde vreai sĕ mergi?

— În odaia ursoaicei. Au închis deja uşa cu zid?

— Ba nu, ḑise Cristian; am sĕ te conduc. Voesci sĕ-mi dai mâna?

— Vin! ḑise Karina, eu te urmeḑ.

— Tu mĕ veḑi dară?

— Pentru ce sĕ nu te vĕd? Nu sûntem noi în ţeara morţilor? Nu eşti tu sĕrmanul baron Adelstan? Nu-mi reclami maica copilului tĕu?... Tocmai m'am închinat pentru el. Şi acuma... vină, vină,., tocmai am sĕ-ţi spuiu toate!

Şi Karina, deplin deşteptată, ieşì pe uşe şi coborì scara, nu fără a îngrozi pe Margareta si pe Martina, deşi tinĕrul Olof, care era apropiat de scară şi auḑise toate, le prevenise că n'au a se teme nimic pentru beata estatică.

— Nu vĕ temeţi, le ḑise Cristian, mergênd în urma Karinei şi urmându-le cei doi oficeri, domnul Goefle şi dannemanul; esaminaţi toate mişcările ei; încercaţi vĕ împreună cu mine, a gêcì cugetul visurilor sale. N'are ea aparenţa, ca şi când ar voì sĕ împlinească ultimile datorinţe către o persoană ce tocmai a murit?

Da, rĕspunse Margareta, ea îi închide ochii, ea îi sărută mânile, şi i le pune pe pept. Şi acuma, ea împletesce o coroană imaginară, ce i-o pune în cap. Staţi, ea caută pe cineva...

— Mĕ cauţi pe mine Karino? ḑise Cristian către sibilă.

— Eşti tu Adelstan, bunul iarl, rĕspunse Karina Ei bine, ascultă şi privesce: eacă că a încetat sĕ sufere prea iubita ta! Ea a plecat spre ţeara elfilor. Urîtul iarl i-a ḑis: „Ea are sĕ moară aici,“ şi ea aici a murit; însĕ el a mai ḑis: „De se va nasce un fiu, el are sĕ moară mai ântâiu.“ El şi-a făcut socoteala fără Karina. Karina era de faţă, ea a primit copilul, ea l'a scăpat, ea l'a dat ḑinelor lacului, şi omul de zăpadă n'a sciut, că el s'a născut. Şi Karina n'a ḑis nici odată ceva, nici în friguri, nici în dureri! Acuma ea vorbesce, fiindcă clopotul castelului sună a moarte. Voi nu-l auḑiţi?

— Adevĕrat sĕ fie? esclamà maiorul deschiḑênd repede fereasta: nu eu n'aud nimic. Ea visează.

— Dacă nu sună chiar acum, nu va întârḑia, rĕspunse dannemanul. Ea l'a auḑit deja aḑi-dimineaţă din munţii nostri. Noi sciam că nu este cu putinţă sĕ se auḑă clopotul; însĕ noi scim, că ea aude d'inainte, precum ea vede, dinainte lucrurile ce au a se petrece.

Karina simţind fereasta deschisă, se apropie de ea.

— Pe aici! ḑise ea, pe aici a scăpat Karina Boetsoi copilul.

Şi ea începu a cânta refrenul baladei, ce auḑise Cristian prin negură: „Copilul lacului, mai frumos ca luceafĕrul...“

— Stăpâna dtale te a învĕţat cântecul acesta? o întrebà dl Goefle.

Dară Karina părea, că n'aude decât glasul lui Cristian.

Publicul poate va inculpa pe conducĕtorii alegĕtorilor, pentru-că nu au păşit poate la „ultima ratio“ la forţa brută în faţa acelor presiuni. Dar atunci!!!... S'a făcut protest contra alegerei, şi s'a instruat astfel, încât sperăm că cel puţin comitetul verificătoriu se va gena de presiunile din Brad. Resultat favorabil nu-i de aşteptat, căci pentru români dreptatea se vede că a perit.

În cercul de alegere Vaţia, unde preşedintele a fost ungurul Ribiczey: au reeşit 9 români.

Domnul Ribiczey a avut norocirea a închide în buna dimineaţă pre judele alegĕtoriu din Lunca, fiind-că era în fruntea partidei naţionale române. Îndată după închidere alegĕtorii se înfuriară, şi constrinseră pre d. Ribiczey, a elibera pre numitul jude; altmintrea lucrul ar fi devenit poate critic pentru preşedinte şi sateliţii sĕi. În faţa atitudinei serioase a mulţimei presiunea a trebuit sĕ înceteze. Numai aşa resultatul fu favorabil Românilor. Ungurii de pe aici afirmă, că alegerea va fi nimicită, în urma relaţiunei presidiului. Vom vedè ce va fi!

În Baia de Criş alegerea a decurs în linisce şi cu demnitate, şi aceasta este a se ascrie împregiurărei, că preşedintele a fost român, Petru Truţa.

În cercul Băiţei din 11 inşi de ales au reuşit un ungur incarnat şi un preot românesc vestit corteş unguresc dela alegerile de deputaţi dietali.

În fine convingerea pe aici este că: Ungurilor toate le sûnt iertate, şi cumcă cu buna, nu mai poţi eşì la cale cu ei, şi acolo unde sûnt numai 5—6 inşi. Că avem şi între noi — oameni ticăloşi fricoşi, lipsiţi de ori ce demnitate naţională, şi fără caracter-încă e adevĕr. Aceştia ne strică mai mult ca streinii. — La revedere.*) *Corespondentul.*

Din camera României.

(Urmare.)

Dlor, nimeni nu va contesta, că ţeara aceasta nu a avut, — lucru a trecut în stare de legendă, — un amic mai constant decât Napoleon III. Ei bine, după documente, după memorii postume şi cari se mai complectează pe fie care ḑi asupra politicei marelui împĕrat în privinţa noastră, eată ce se dovedesce. Se constată, că pe timpul resbelului din Crimea, împĕratul Napoleon al III medita resbelul în contra Austriei. Interesul sĕu cel mare era de a desfiinţa tractatul dela 1815, care fusese încheiat în contra familiei Bonaparţilor de a lua înapoi Nisa şi Savoia, şi de a depărta de'a graniţele Franciei înfluenţa austriacilor gonindu-i din Italia.

Politica sa în privinţa noastră avea două ţinte: una pe care o spunea, sĕ ridice o barieră în contra Rusiei şi alta pe care o tăinuia încă, sĕ creeze în flancul Austriei un Stat, care sĕ-i fie de ajutor în lupta ce pregătea în contra Statelor Habsburgilor. Sĕ întru în detaliul propunerilor, cari ni s'au făcut, sĕ vĕ narez greşelile ce am comis, indiscretiunile ce ne a înstrăinat încrederea marelui împĕrat, nu este de trebuinţă: e destul sĕ vĕ spun că noi nu am întrat în acele vederi. Remâne că aceia, cari atunci aveau influenţă şi erau asculaţi, sĕ se justifice înaintea istoriei pentru ce nu s'au folosit de acele momente.

Abea de eri am eşit din aceste evenimente, n'a început încă drepturile istoriei, şi de aceea nu voiu discuta purtarea lor.

Indată însĕ ce a trecut resbelul, şi noi nu am rĕspuns la aşteptarea lui Napoleon, s'au schimbat lucrurile. Nu numai prin destăinuirea generalului Lamarmora, dar acum prin memoriile celor ce au luat parte la acele evenimente, se scie că ne a propus Austriei în schimbul Veneţiei şi Austria a refuzat. Mai mult, astăḑi se scie că pe timpul revoluţiunei din Polonia, când cu dictatura lui Laughevici, împĕratul Napoleon, voind sĕ reconstituească regatul Poloniei ne a fi oferit pe noi Austriei, în schimbul Galiţiei. Austria a primit, cu condiţiunea ca sĕ-i se dea şi Bosnia şi Erţegovina în schimbul Veneţiei, şi Napoleon pe noi ne da, ear Bosnia şi Erţegovina a refusat-o şi astfel am scăpat.

Vedeţi că imperatorele Napoleon se schimbase în privinţa noastră, şi pentru ce? Pentru că se schimbase starea de lucruri. Dar el tot logic era din punctul sĕu de vedere.

Inainte de resbel voia sĕ ne întărim, pentru ca sĕ ne utiliseze în lovitura, ce voia sĕ dea Austriei. Resbelul se sfârşise, nu'i mai puteam dar fi de folos pe această cale. Prin resbel însĕ, nu 'şi ajunsese pe deplin scopul. Sacrificându-ne pe noi, voia sĕ'şi realiseze şi partea din programa, ce fusese silit sĕ sacrifice prin pacea dela Villafranca.

Conclusiunea ce trebue trasă din aceste învĕţăminte istorice, este că în politică nu sûnt nici amici nici inimici, şi că totul se reduce sĕ 'ţi cunosci bine interesele de astăḑi şi prin înţelegere cu acele puteri, cari prin concursurile împrejurărilor, în un moment au aceleaşi interese, sĕ cauţi a ajunge la scopul politicei tale.

Dlor, vĕ ḑisei adineori, că în cestiunea orientului, toate puterile au luat posiţiune. Englitera a luat Ciprul; Francia a luat Tunisul. Ce sĕ vĕ mai spuiu eu? Toţi sciţi, ca şi mine, ce posiţiune 'şi a luat fie care.

Insĕ într'o cestiune de o asemenea natură nu trebue sĕ se ţină seamă numai de faptele materiale, ci trebue sĕ se ţina seamă şi de ideile, de aspiraţiunile şi în fine de toate interesele naţionale, politice şi chiar geografice din care se compune, pentru ca sĕ poţi judeca cu esactitate.

Prin urmare din aceste puncte de vedere privind v'am vorbit şi de discursul ţinut de eminentul bărbat de Stat al Austro-Ungariei D. Kallay, care voesce sĕ convingă pe conaţionalii sĕi, că au un rol mare de împlinit în Orient, prin urmare 'i îndeamnă sĕ se presinte pentru această mare misiune de a fi purtătorii culturei în peninsula Balcanică.

Negreşit un popor nu poate sĕ trăească în perpetuitate, nutrindu-se numai din suvenirile trecutului, ci tot-deauna unui popor trebue sĕ-i se dea o ţintă nouĕ pentru viitor, trebue sĕ i se lărgească ca sĕ ḑic aşa, stera dorinţelor şi a aspiraţiunilor sale: trebue prin urmare sĕ i se deştepte gustul unei misiuni, unor aspiraţiuni de un ordin mai înalt; adecă precum ḑice proverbul român: cine trage a mare, mare ajunge.

Eu dlor, v'am declarat, că nu v'am cerut sĕ esaminez, dacă sûnt posibile asemenea aspiraţiuni din partea poporului unguresc; mĕ voiu mărginì numai sĕ vĕ întreb: apoi noi românii, cari singuri sûntem mai numeroşi decât toate celelalte naţionalităţi din orient, ce nu trebue sĕ-ne gândim noi la rolul ce sûntem chemaţi sĕ îndeplinim în orient când avem numĕrul pentru noi? Orientul e presărat de coloniile noastre. Sêrbii şi bulgarii se urĕsc. Dela Vidin, în jos în Bulgaria, în Sêrbia occidentală, e o populaţiune deasă, neamestecată de români, care desparte pe sêrbi de bulgari. Prin Macedonia, Tesalia, Epirul numai români în dese şi compacte colonii, despart pe bulgari de greci, pe arnăuţi de greci; cu limba română voiajezi toată peninsula; tradiţiunile, suvenirile istorice sûnt pentru noi; am făcut un stat politic cu bulgarii, sêrbii recunosc cu plăcere că numai cu românii nu au avut în toată istoria lor nici un resbel: arnăuţii în rivalitate cu grecii trăesc în înţelegere cu românii.

Avem aceeaşi religiune cu marea maioritate a creştinilor din Orient. Nu avem pretenţiunea sĕ le ducem cultura noastră; deşì e mai veche decât a tuturor. Decând cu drumurile de fer scim, că fie care 'şi o poate căpĕta în Occident, fără sĕ fie silit a împrumuta dela alţii o cultură de contra facere. Nu cerem nimenui sĕ îşi renege naţionalitatea; căci pe drapelul nostru e scris: guvern popular; la noi ca şi la popoarele din Orient nu esistă aristocraţie tot pe drapelul nostru e scris nu numai toleranţa religioasă, dar şi toleranţa naţională. Idealul nostru o declarăm sus şi tare e Elveţia, Belgia, unde Statul politic protegează de o potrivă toate naţionalităţile; în fine am dovedit că scim sĕ guvernăm neamuri străine cu mulţămirea lor (Aplause.)

Sĕ ridicăm dar drapelul nostru, drapelul înfrăţirei Orientului.

Avem Români, acolo, şi vĕ mărturisesc că soartea oricărei suflări românesci nu ne poate lăsa indiferenţi. (Aplause)

Imitând versul ilustrului poet latin voiu ḑice: *Romanns sum et nihil romani a me alienum puto* (Aplause.)

Dlor, cultura în mare parte ne a venit din Transilvania şi idealul nostru naţional se resimte din această împregiurare. E cam unilateral. După mine şi aceasta e şi scopul, pentru care am făcut aceste digresiuni. E de trebuinţă sĕ mai lărgim conceptul nostru naţional, sĕ mai înălţăm idealul nostru. (Aplause)

Eu în tinereţe, când studiam la Paris împreună cu D. Maiorescu, de şi nu studiam ca D-sa filosofia, mĕ întreţineam adesea cu D. Maiorescu asupra unor cestiuni filosofice; şi sĕ mĕ ertaţi, dacă şi astăḑi voiu face şi eu niţică filosofie e o slăbiciune, pe care o păstrez de când eram student. Eu observ că: precum în lumea organică totdeauna sûnt legi, după care se formează fiinţa şi, prin echilibrul forţelor intrinsece, ajungem la starea perfectă naturală, la sănĕtate, asemenea şi în istorie sûnt legi care presidează la formarea statelor şi care, dacă nu intervenea accidente esterioare, ar fi dat resultate folositoare omenirei, căci ar fi adus pacea. (Aplause)

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Personal.) Directorul de artilerie, domnul colonel Trapşa, cu trenul de eri a sosit în Sibiiu.

* (Adunarea generală) a reuniunei de patinat din loc se va ţinè aḑi în 17 st. n. seara la 6 oare în sala comunităţii orăşeneşti. Obiectele vor fi 1. raportul comitetului 2. rapoartele casariului 3. propuneri 4. alegerea noului comitet. Atragem atenţiunea interesaţilor!. . . .

* (*Curiosum.*) După ḑiarul sêrb din Neoplanta „Srbschi Narod“ aflăm următoarea scire curioasă: Soţia nenorocitului editor şi redactor al ḑiarului sêrbesc „Zastava“, — care din devoţiune pentru naţiunea sa a ajuns până acolo, de şi-a perdut minţile — a părăsit pe bărbatnl ei Dr. Svetozar Miletici şi voiesce sĕ treacă la religiunea mosaică spre a se putè mărita cu un comerciant evreu din Budapesta. Casul a stêrnit mare sensaţiune printre sêrbi cu atât mai vêrtos, că dênsa voiesce sĕ scoată şi cauţiunea jurnalului „Zastava“ eslocată de dênsa.

* (Din secretele iustiţiei rusesci.) Într'o broşură împrăsciată de „Narodnaia Wolja“, se

---

*) Lupta dreaptă totdeauna se resplătesce. Informaţi-ne despre toţi paşiì D-Voastră şi şi ai celor nesocotiţi cu esactitate, căci aceste fapte vor cumpănì la timpul sĕu.

Red.

Martina Akerstrom se însărcinà a respunde.

— Da, da, ḑise ea, eu cunosc balada aceasta: ea fu odinioară compusă de baronesa Hilda. Tatăl meu o a găsit în hârtiile luate din Stolborg, şi lăsate parochiei de antecesorul sĕu. Mai erau şi poesii scandinave, traduse în versuri şi puse în musică de sêrmana Hilda, care era prea instruită şi artistă foarte mare în musică. Poesiile aceste erau sĕ fie doveḑi, că dênsa a esercitat cultul ḑeilor păgâni. Tatăl meu a înfruntat conduita bĕtrânului preot şi chiar a scăpat manuscriptele.

— Karino, ḑise dl Goefle către somnambulă, care recăḑuse într'un fel de ecstasă domoală, acum n'ai sĕ ne mai spui nimic?

— Lăsaţi mĕ, respunse Karina, care întrase într'altă fasă a visurilor sale, lăsaţi-mĕ eu am sĕ merg pe hogar, înaintea celuia, ce are sĕ revină.

— Cine ţi-a spus asta? o întrebà Cristian.

— Barza, care şede pe vêrful coperişului, şi care aduce maicelor ce şed lângă sobă, sciri dela fiul lor absent. Pentru aceea am luat haina, ce mi-a dat o prea iubita, ca el sĕ vaḑă cel puţin ceva dela maică sa. Sûnt trei ḑile, de când îl aştept şi cânt ca sĕ-l atrag; în sfêrşit iată-l, eu îl simt aproape de mine. Culegeţi neghine, culegeţi viorele, şi chemaţi pe bĕtrânul Stenson, sĕ se bucure înainte de ce moare. Sĕrmane Stenson!...

— De ce ḑici: Sĕrmane Stenson? esclamà Cristian spĕriat. El îţi apare în visiunea dtale?

— Lăsaţi-mĕ respunse Karina. Eu am vorbit şi Vala recade acum în noapte!

Karina închise ochii şi se împedecà.

— Aceasta însemnează, că vrea sĕ doarmă, ḑise dannemanul luându-o în braţe. O sĕ o pun aici; căci trebue sĕ doarmă, unde se află.

— Ba nu, ḑise Margareta, sĕ o ducem în cealaltă odaie, acolo este un divan mare. Ea par'că arde de năduşală, şi e ca zdrobită de osteneală, biata femeiă. Veniţi.

— Dar ce făcea ea acolo sus? ḑise dl Goefle întorcêndu-se către scară şi adresându-se către maior, până ce cele două fete tinere conduseră familia dannemanului spre odaia păzitorului. Eu nu pot crede, sĕ nu fie în odaia aceea astupată cu atâta grige de Stenson cu un zid, un secret încă mai însportant, o dovadă mai netăgăduită de cât amintirile Karinei şi declaraţiunea lui Stenson. Ei, Cristian avem . . . Dară unde eşti?

— Cristian? esclamà Margareta revenind repede din odaia păzitorului: el nu este cu noi; unde e?

— El s'a fi suit ear' sus? ḑise maiorul repeḑindu-se pe scara de lemn.

— Blăstĕmat! esclamà dl Goefle, urcându-se împreună cu Osmund pe scară în sus; s'a dus! El a trecut prin gaura aceasta ca un şerpe! Nu-l vĕd pe el fugind pe zidul acela? Cristian!...

— Nici un cuvênt, ḑise maiorul. El fuge pe marginea unei prăpăstii!... Dă-i pace... Acum nu-l vĕd; el a întrat în negură. Eu l'aşi urma; dară eu sûnt mai gros de cât el, şi nu pot trece, pe aici.

— Ascultă! replicà dl Goefle. El vorbesce!.. Ascultă!...

Se auḑia vocea lui Cristian ḑicênd soldaţilor:

— Sûnt eu! sûnt eu! maiorul mĕ trimite la castel!

A! nebunul! bravul băiat! esclamà dl Goefle, El nu primesce dela nimenea sfaturi; el merge, singur contra tuturor, sĕ caute pe Stenson!

În adevĕr Cristian se duse, după espresiunea danemanului, ca o pasere de noapte prin crepătura vechiului zid.

Numele lui Stenson, rostit de Karina, îi rupse inima.

— Sĕ se bucure înainte de ce moare! a ḑis ea sfêrşindu-şi visul seu profetic.

Avea Stenson sĕ moară, în adevĕr, sub loviturile calăilor sĕi, sau era în vorbele aceste sfăşiitoare, una din batjocurile acele crudele, ce ne aduce speranţa?

(Va urma).

descrie soartea înfiorătoare a criminalilor poliţiei din Truberkoi-Ravelin în cetatea lui Petru-Paul (Rusia.) Cei mai mulţi din aceşti nenorociţi sûnt oameni cu oare-care cultură şi din clasele mai bune ale societăţii. Starea lor e grozavă mai cu seamă în privinţa sanitară şi morală. Chiliile sûnt mici şi întunecoase; hrana miserabilă; petrecerea la aer liber s'a redus la minimum; cea mai mică greşală e de ajuns, ca cineva sĕ'şi peardă dreptul de a respira puţin aer curat. Cei mai mulţi arestanţi sufer de disenterie sau de scorbut, slăbiciune şi dureri de ochi. Cine se bolnăvesce mai rĕu nu este de loc îngrijit. Fără nici un ajutor zac aceşti nenorociţi prisonieri pe murdarele lor paie, până ce se îndură vr'un temnicer, sĕ i le schimbe. Sinuciderile şi casurile de nebunie sûnt dese. Acolo a nebunit Isaiew, tovareşul lui Gracewski şi al lui Suhanow.

De oare-ce arestaţilor nu li se dau peptene, ei sûnt plini de insecte, de care sufere mai ales femeile. Nu li se permite nici sĕ cetească evangelia. După cum spune broşura şi mai îngrozitoare sûnt temniţele din Trubezkoi-Ravelin, unde nu pătrunde nici o radă de lumină. Se dice, că autorul broşurei încă se află acolo închis. Scrierea e intitulată „Munca silnică şi tortura în Petersburg 1884.“ — Ruşine şi earăşi ruşine celor, ce ordonă a se face astfel de nelegiuiri neumane în veacul al XIX numit şi al luminilor! „Resb.“

* *(Bibliografic.)* A apărut la Bucuresci în tipografia cărţilor bisericesci. Strada Principalele Unite Nr. 34. Şease-deci şi patru cuvinte sau predice ale celui dintru sfinţi părintelui nostru *Ioan Chrysostomul.* Traduse românesce şi orênduite după Duminecile şi serbătorile anuale ale Bisericii ortotodocse de Episcopul de *Roman Melchisedec.* Preţul 4 lei noi (circa 2 fl.) — Ideile marelui Chrysostom au aflat de sigur un demn interpretător în eruditul episcop al Romanului, — încât nu mai avem lipsă de a mai recomanda în special publicului român, şi mai cu seamă clerului acest op de cea mai mare importanţă.

* (Alcohol în creeri.) Un chemist german H. I. Cuyper a aflat în creerii şi plămânele a duor individi morţi în beţiă alcohol (spirt). Anume el a scos prin destilaţiune din creerii unuia 3.4 kcm. ear din plămânile celuilalt 8.7 kcm. de alcohol.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 15 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.25
Renta ung. de hârtie.	85.15	113.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.40	138.30
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.70
Acţiuni de bancă de credit ung.	839.—	275.—
Datorie de credit austr	276.25	275.90
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.55	79.50
Renta de aur ung. de 4%	86.70	86,60
Sorţi de regularea Tisei	109.75	9.7510
Galbin	5.72	5.73
Napoleon	9.59	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	120.—	121.80

Nr. 254. B. [602] 2—3

CONCURS.

În urma încuviinţărei Preavenerabilului Consistoriu din 21 Iulie a. c. Nr. 2454. B. se scrie prin aceasta concurs pentru postul de capelan înfiinţat lângă parochul bĕtrân în parochia Caila din protopresbiteratul Bistriţei cu termin până la 30 Noemvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) porţiunea canonică de 18 jugăre 108 ☐°, al cărei venit anual este calculat la 200 fl. v. a. darea şi ecuivalentul pentru aceasta se va suporta din partea comunei bisericesci.

b) Venitele din funcţiuni, ce le va sĕvârşi capelanul.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite suplicile lor instruite conform regulamentului congresuale din 1878 la subscrisul în Borgo-Dioseni până la terminul indicat.

Borgo-Dioseni, 26 Octomvre 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Bistriţei în conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Ioan Buzdug m. p.,
adm. ppresb.

Către on. public român!

Subscrisul are onoare a aduce la cunoscinţa on. public român, că şi-a deschis în casele **Institutului de credit „Albina“,** strada Măcelarilor Nr. 20

Prăvălia

cu cele mai fine mărfuri de spiţerie.

Prin relaţiuni mai de aproape cu fabricele sûnt în plăcuta posiţiune a oferì cele mai moderate preţuri, rugând pe on. public român pentru binevoitorul sucurs.

Cu deosebita stimă

[605] 1—2 **F. Klein,**
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 20.

Nr. 5786 — 1883 civ. [560] 2—3

Publicaţiune.

In afacerea segregărei hotarului Făgăraşului pentru esecutarea înţelegerei, adecă pentru începerea segregărei şi introducerea judecătorească în noua posesiune, asemenea pentru autenticarea lucrărilor de segregare se pune termin pe **24 Novembre a. c. la 9 oare înainte de ameadi** la faţa locului în casa magistratului din Făgăraş la care se convoacă toţi proprietarii prin representanţii lor legali şi prin publicaţiuni în diare.

Braşov, 4 Novembre 1883.

In numele tribunalului
Alecsandru Onaciu m. p.,
jude esmis.

TIPOGRAFIA ARCHIDIECESANĂ în SIBIIU.

A eşit de sub presă: [598] 2

CALENDARIU

pe anul visect dela Christos 1884.

Anul al treideci şi treilea.

Preţul unui esemplar legat **30 cr.,** pentru vêndĕtori nelegat **23 cr.** v. a. şi legat **25 cr.** v. a.

CUPRINSUL:

Calendariul (julian şi gregorian, cu însemnarea esactă a Evangeliilor şi glasurilor de peste an). — **Pătrarele lunilor.** — **Genealogia casei domnitoare austriace.** — **Regenţii europeni.** — **Serviţiul postal şi telegrafic.** — **Tacsa de timbru** pentru poliţe şi documente. — **Tabela pentru computarea intereselor.** — **Mĕsurile nouĕ şi vechi.**

Şematismul

bisericei ortodocse-orientale române din Ungaria şi Transilvania cuprindênd şi **protopresbiterii, administratorii protopresbiterali, parochii** şi **învĕţătorii** cu **comunele bisericesci din archidiecesă după noua arondare a protopresbiteratelor.**

Ierarchii metropolielor învecinate din Austro-Ungaria.

Pajura, (Poveste din Ardeal). — **Cine a scos pe Adam şi pe Eva din raiu,** (Snoavă). — **Pindul şi Carpatul,** (Episod din istoria resbelului independenţei României). — **Poesii:** „Vine iarna, vine iarna“. — „Ursul, Vulpea şi Lupul“. — **Cugetări bĕtrânesci.**

Conspectul sĕptĕmânilor. — Însemnarea têrgurilor.

Administraţiunea tipografiei archidiecesane în Sibiiu.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 6—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Elemente de istoria naturală

pentru scoalele poporale, de Dr. **Daniil P. Barcianu,** prelucrate în conformitate cu planul de învĕţământ al **normativului scolar,** votat în sesiunea sinodului archidiecesan din anul 1882.

Cursul I, descrieri de indivizi, **cursul II,** comparări şi grupări, cu multe ilustraţiuni.

Amêndoue cursurile admise pentru scoalele poporale din **archidiecesă** şi din **diecesele Arad** şi **Caransebeş,** prin decisiunile Nr. 3025/1882, Nr. 3883/1883 al Venerabilului consistoriu archidiecesan, prin decisiunea Nr. 1244/1883 a Venerabilului consistoriu din Arad şi Nr. 460 Scol. 1881 a Venerabilului consistoriu din Caransebeş.

Cursul III în preparare.

Preţul cursului I, **50 cr. v. a.;** al cursului II, **60 cr. v. a.**

Se află în deposit la librăria archidiecesană din Sibiiu.

[597] 2—3 La comande mai mari rabat corespundĕtor.

Publicaţiune literariă.

În urma Concursului escris prin administraţiunea diarelor noastre: **„Amicul Familiei“** şi **„Preotul Român“** — cu terminul de 18/30 Iunie a. c. — au incurs mai multe operate, parte mare chiar nepublicabile. — Dintre acestea, parte cu unanimitatea, parte cu majoritatea voturilor comisiunei critisătoare de 5 membrii, au fost premiate: *cu 100 franci în aur* articlul bisericesc *„Aşedementele sacre ale cultului divin din Santele Pareseme“* a cărui auctor s'a aflat a fi dl **Ioan Borosiu,** paroch rom. gr. cat. în Zabraniu şi asesor consist. din Lugoş. Mai departe tot *cu 100 franci în aur* studiul social *„Femeia“* — scris de doamna **Eufrosina Homoriceanu Stoenescu** — academiciană, membră a mai multor societăţi literarie, scientifice şi filantropice din România, Italia şi Francia, distinsă cu numeroase medalii de clasa superioară ş. a. — din Râmnicul-Sărat (România). Apoi tot *cu 100 franci în aur* novela *„Bĕtrânii îs buni la casă“* scrisă de dl **G. Secleşanu** — pseudonimul unui profesor zelos pentru înaintarea Naţiunei române. — În urmă *cu câte 50 franci în aur* una *„Predică la înmormêntarea unui preot“* şi alta *„Predică la cununiă“* — scrise ambele de dl **Vasiliu Criste,** paroch rom. gr. cat. în Zalnoc. — Dintre poesiile întrate la Concurs, — neîntrunind nici una majoritatea voturilor comisiunei critisătoare, — nu s'a putut premia nici una. Premiul de 50 franci, escris pentru o poesiă, însĕ s'a adaus la premiul de 50 franci escris pentru un studiu social; şi aşa apoi s'a premiat cu 100 franci: studiul social „Femeia“ — ca cel mai de mare valoare literariă dintre toate operatele de acest soiu întrate la concurs.

— Cu scop de a descepta o nobilă emulaţiune între scriitorii nostri şi în parte şi de a remunera baremi cât de puţin ostenelele puse întru înaintarea culturariă a poporului român, escriem prin acestea un nou **Concurs la şese premii** — 2 *câte de 100* şi *4 câte de 50 franci în aur.* — Cu câte 100 franci în aur se va premia cea mai bună novelă originală publicandă în „Amicul Familiei“ şi cel mai bun articlu din sfera sciinţelor teologice publicânde în „Preotul Român“. — Cu câte 50 franci în aur se va premia cea mai bună poesie şi cel mai bun studiu social publicânde în „Amicul Familiei“ şi cea mai bună predică funebrală şi predică ocasională publicânde în „Preotul Român.“ — Terminul la fie-care 18/30 Decemvre anul 1883, precând manuscrisele, nesubscrise de autor, provĕdute cu oare care devisă, — sûnt a se trămite la Administraţiunea diarelor „Amicul Familiei“ şi „Preotul Român“ în Gherla (Sz.-Ujvár. — Transilvania) alăturând la ele şi o epistolă sigilată cu sigil străin, care în lăuntru sĕ arete numele autorului, ear din afară sĕ poarte devis'a operatului.

Gherla, în 1 Octomvre 1883.

Administraţiunea diarelor
[604] 1—1 **„Amicul Familiei“** şi **„Preotul Român“.**

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 130 Sibiiu, Marţi 8/20 Noemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de douĕ ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Novemvre.

Maniera politicilor era şi este a presenta lucrurile în afară în colori, cât se poate numai de frumoase. Mai ales situaţiunea internă, cu provocare la liberalele legi dela noi, se zugrăvea cu colorile cele mai vii, făcênd din Ungaria un Eldorado al fericirei pămêntesci. În timpul din urmă începe a se face lumină şi în privinţa aceasta. Un corespondente al ḑiarului „S. D. Tagblatt“ de aici comunică acestui ḑiariu unele lucruri de interes, pe cari le punem sub ochii cetitorilor nostri după traducerea „Gazetei Transilvaniei“.*)

Eată ce scrie numitul ḑiariu:

„Esistenţa Ungariei ca stat este o mare problemă, căci a se lupta în contra curentului panslavismului, pangermanismului şi panlatinismului şi în această luptă purtată fără de soţi nu numai a se manţinè, ci a merge tot înainte ca luptătoriu entusiasmat al culturei europene, este un lucru greu, este o problemă grea. De această soarte are maghiarismul parte“ — Astfel suspină „Nemzet“ (Nr. 288) într’un foileton întitulat „Ungaria înaintea streinătăţii“, în care se plânge amar asupra unei cărţi publicate mai dăunăḑile în limba franceză. Un capitlu al acelei cărţi: „*De la barbarie des Hongrois et des Turcs, esquisse dediée aux Valaco-Roumains*“ descrie apăsarea Românilor prin Maghiari cu colorile cele mai vii.

Foiletonistul George Lucács caută sĕ arate, că acele acusaţiuni sûnt nedrepte şi nefundate şi ḑice între altele: „Statul în procederea sa contra naţionalităţilor sale în basa potestăţii sale nu este restrâns după drept prin nimic, dar este o limite morală şi aceasta este indicată de principiul ecuităţii. Şi potestatea statului unguresc n’a trecut un paş peste limitea pusă de ecuitate în tractarea naţionalităţilor. Şi totuşi din nenorocire se află persoane între naţionalităţile, ce trăiesc în patria noastră, cari înţelegêndu-şi rĕu interesele lor ne întrerupt sumuţă în contra maghiarilor şi se silesc ca sĕ zugrăvească Ungaria în streinătate cu colorile cele mai negre. Ar fi foarte trist, dacă ţĕrile streine ar cetì tot numai cărţi cu asemenea tendenţe despre Ungaria“ — dar apoi G. Lucács se mângăie cu producte literare ca ale lui Ambros Neuman Nemenyi, ḑicênd: „doamne mulţămescu-ţi, că ḑi cu ḑi se înmulţesc operele acele, cari arată adevĕrata Ungarie înaintea streinătăţii“. Toată naivitatea Maghiarismului faţă de aspiraţiunile juste ale cetăţenilor se manifestează în cuvintele aceste: „De unde vine ura aceasta naţională? Statul unguresc nu atinge nici cu un deget comoara, ce este fiecăruia mai scumpă, naţionalitatea (sic.) Cu toate acestea ura se arată numai la singuratici, pe când maioritatea cea chibzuită este lipsită de ori ce ură spre onoarea ei, dar şi aceea ură nu o putem privì decât de un sentiment de supranaţionalism. Totul este „şovinism“.

Din aceste cuvinte poate omul vedè, pe care parte este şovinismul naţional. Lucru ciudat că acum vin din ce în ce mai mulţi cetăţeni de clasa a doua la ideea „rătăcită“, că şi din partea statului mania maghiarisării trece peste marginile cuviinţei şi ale raţiunei. Aceasta o arată douĕ întêmplări din timpul din urmă: protestul a 37 părinţi în contra procederei maghiarisătoare a gimnasiului de stat din Fiume şi resistenţa jidovilor în contra statutului projectat de ministrul cultelor despre purtarea matriculelor israelite. Puiul iubit al Ungariei, mărgeaua Adriei, Fiume, când s’a restituit dualismul, a cerut înţelepţesce prin pact sĕ i se garanteze în toată regula întrebuinţarea nelimitată a limbei italiane în toată viaţa sa publică.

In decursul anilor înţelepciunea de stat maghiară şi sufletul poporului maghiar ne-a arătat atâta antipatie în contra elementului italienesc, ca în contra celorlalte. Cu toate aceste voiesc acum sĕ maghiariseze prin scoală şi acest oraş litoral, asupra căruia se poate ḑice că năvălesc Croaţii. Guvernul denumì profesori maghiari, cari cum se ḑice ar scì italienesce şi introduse manuale maghiare, cu toate că se stabilise ca la gimnasiul din Fiume sĕ fie limba de instrucţiune limba italiană. La inceputul anului scolastic s’au plâns 37 părinţi la magistratul urban despre regresul gimnasiului şi au învinuit administraţiunea instrucţiunii de stat, că şi a călcat cuvêntul. Firesce această procedere „nepatriotică“, adecă resistenţa Fiumanilor în contra maghiarisării, a provocat o furtună în pressa maghiară.

Fiumanii, ca oameni înţelepţi, într’o şedinţă a municipalităţii chiemată special spre acest scop au luat o resoluţiune, prin care resping toate insinuaţiunile relative la schimbarea sentimentelor lor, arătând alipirea lor de Ungaria şi de nobila naţiune maghiară. Aceasta mai îndomolì încâtva jurnalistica din capitală. Comisiunea magistratului din Fiume a aflat plânsoarea părinţilor întemeiată şi în sensul aceleia, se va remonstra la ministeriul instrucţiunii. Fiind că nu e vorba de sasii din Ardeal, de români sau de slovaci, firesce ministrul Trefort va desavua zelul cel prea mare al apostolilor maghiarisator din Fiume.

Nu mai puţin supăraţi sûnt Evreii din causa mĕsurei esceptionale a ministrului de culte privitoare la purtarea matriculelor. Sub cuvênt, ca sĕ se delăture abusurile în purtarea matriculelor ministrul cere, ca comunităţile evreesci sĕ numească funcţionari deosebiţi, cu o cualificaţiune oarecare destul de mare, cere sĕ fie esaminaţi de către autorităţile municipale. Aceasta ar învoalve negreşit un amestec direct în autonomia comunelor jidovesci, de aceea preşedintele cancelăriei israelitice centrale din Pesta a refusat de a lua parte la discusiunea memoratului statut. Scopul principal al mĕsurei intenţionate de ministrul este, că matriculele Evreilor sĕ fie purtate numai în limba maghiară.“

Douĕ obiecte, cari vor fi instructive şi pentru noi, s’au presentat la dieta din Pesta: projectul căsătoriei civile între creştini şi evrei, şi raportul ministrului de interne şi de finance despre afacerea cu Ciangăii. Vom revenì.

Afacerea cu denumirea banului în Croaţia e tot neresolvată. În ḑiarul „Agramer Zeitung“, deputatul Miscatovici pledează pentru denumirea unui bărbat eşit din popor. Ca cineva sĕ poată fi ban, se recere, ca el sĕ aibă minte. Şi minte poate avè şi cine nu s’a născut în porfiră şi vison şi n’a purtat guler de aur cu stele. Guvernul se vede că altfel resonează.

Pacificarea în Serbia merge greu. Ḑiarele ne aduc telegrame, care de care mai contraḑicĕtoare.

Presupuind că pacificarea e deja faptă implinită greutatea cea mai mare de acuma urmează încă. A înneca în sânge o revoluţie, nu e tocmai lucru greu. Tot trimiţi la trupe pănă când, ele şi-au isprăvit lucru. Ce vei face însĕ după pacificare, aici zace greutatea.

Şi cumcă aici zace greutatea cea mai mare, ni o-a spus şi ḑiariul „Pester Lloyd“ în numĕrul sĕu de Duminecă.

Acest ḑiariu ese din reservă tocmai acuma, când se încep încurcăturlle pentru Serbia. Resultatul final al resonărilor celor dela „Pester Lloyd“ e că Serbia nu va fi lăsată singură. Monarchia noastră va sărì în ajutoriul Serbiei, chiar şi când ar sta în faţa unei mari puteri vecine, care a aţâţat mişcarea în Serbia.

Asupra acestui articlu vom revenì.

Călĕtoria principelui de coroană al Germaniei la Spania a făcut şi face mare svon în lumea politică. Lucrul cel mai natural a fost rĕsboiul cu peana

---

*) Citĕm isvorul chiar şi la traduceri, căci noi nu sûntem de părerea altora. Red.

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Cristian se vĕḑu închis şi paralisat de precauţia maiorului. O ceartă între ei asupra acestui obiect era iminentă, deşi bine sciea că trecerea prin gaură era periculoasă. Cristian mai bucuros se mesura cu prăpastia decât unul din amicii cei mai escelenţi, ce i-a trimis Providenţa....

Şi, convins că aici abilitatea şi precauţie n’au sĕ i fie de folos, de oare-ce el nu vedea la trei paşi de desubtul sĕu, copilul lacului încredinţându-se minunei permanente a destinului sĕu, se coborì în fugă spre prăpastie.

XIX.

Cristian sosì la castelul nou înainte de ce maiorul, care mai avea a da micei sale trupe ordini, putea face pe jumĕtate din aceeaşi distanţă, ca sĕ-l ajungă. El găsì porţile curţilor deschise şi luminate ca de obiceiu în decursul festivităţilor. O mare mişcare neobicinuită. Nu erau dame frumoase împodobite şi cavaleri frumoşi pudraţi, cari la sunetele musicei lui Rameau, schimbau întêlnindu-se, reverenţe mari sau surîse graţioase; erau servitori grabnici, ducênd geamantane şi încărcându-le în sănii. Mai toţi oaspeţii castelului se pregătiră de plecare, unii povestind cu glas lin prin coridoare, alţii închişi în apartementele lor odihnindu-se vr’o câteva oare, după ce dădură ordinile lor pentru călĕtorie.

Ce se petrecea oare? Lumea era aşa de agitată, încât Cristian, încălţat cu cisme mari, cu capul gol, cu vesta spintecată şi cu pete de sânge pe ea, cu cuţitul de vênătoare la brâu, nu făcu nici o sensaţiune. Lumea îi făcea instinctiv loc, fără a întreba, cine este vênătorul acela întârziat ce părea a lua în asalt, hotărît a rĕsturna toate mai curênd decât a suferì o secundă de oprire.

Cristian parcurse aşa galeria Vênătoarelor, unde vĕdea rătăcind feţe foarte agitate. Printre feţele aceste, el recunoscu pe unii, cari i se aretaseră la bal, de drept moştenitori presumtivi ai stăpânului castelului. Ei păreau foarte emoţionaţi, se întreţineau încet, şi se întorceau la tot momentul spre o uşe, din care păreau că aşteaptă cu temere o noutate importantă.

Fără a le lăsa timp sĕ-l esamineze şi sĕ înţeleagă ce face, Cristian trecu uşa aceea, ḑicêndu-şi că probabilmente pe aci are sĕ găsească apartamentele baronului, însĕ trecênd o galerie îndestul de lungă el auḑea gemete grozave. El fugì în direcţia aceea şi întrá într’o cameră deschisă, unde se află deodată faţă în faţă cu Stangstadius, care şeḑênd în linisce, cetea o gazetă, la o lampă mică, fără a părè cât de puţin emoţionat de văiĕtările groaznice, ce se auḑeau tot mai aproape şi mai distincte.

— Ce-i? îi ḑise Cristian luându-l de braţ. Pe aici mergi la tortură?

Fără îndoeală, Cristian, cu cuţitul a mână, avea fisionomie puţin liniscitoare, căci vestitul geolog sărì drept în sus şi esclamà înspăimântat:

— Ce-i asta? Ce vrei? Ce vorbesci de...?

— Apartamentul baronului? rĕspunse laconic tinĕrul june pe un ton aşa de hotărît, încât lui Stangstadius îi trecu toată potta de discutaţie.

— Pe aici! rĕspunse el arĕtând spre stânga.

Şi foarte mulţămit a-l vedè depărtându-se, el îşi continuà lectura ḑicêndu-şi, că stăpânul castelului are bandiţi ciudaţi în serviciul sĕu, şi că întêlnesci în apartamentele sale oameni, ce n’ai vrè sĕ-i întêlnesci într’un colţ de pădure.

Cristian mai trecu un cabinet şi găsì o ultimă uşe încuiată. El o sparse cu pumnul. El ar fi spart în momentul acesta porţile iadului.

Un spectacol lugubru se oferì vederei sale. Baronul, sguduit de convulsiunile unei agonii teribile se bătea în braţele lui Iohan, lui Iacob, a medicului în diaristică. Şi natural a fost şi aceea, ca Francia sĕ-şi arete sensibilitatea mai ântâiu. Diarele franceze au şi comentat călĕtoria aceasta, la care a rĕspuns şi diariul de căpetenie al principelui Bismarck „Nord d. Allg. Zeitung“.

Acest rĕsboiu în pressă nu însuflă tocmai îngrigiri serioase. E caracteristic insĕ, că diariul german nu mai slăbesce pe francezi cu însinuări de conturbarea păcei europene.

Cumcă acestei călătorii nu i se pot disputa scopuri şi resultate politice, e fapt.

După o corespondenţă din Roma a lui „Bud. Cor.“ principele de coroană va petrece o di şi o noapte în Genua spre a se întêlnì cu regele Italiei Umberto. Aceasta o face la învitarea proprie a regelui Italiei.

Ca resultate ale călĕtoriei se amintesc ridicarea Spaniei la rangul de putere mare, ridicare reclamată de Austria, la care acuma nu se mai opune nici Englitera, şi isolarea totală a Franciei.

Cu un nebun este mai mult în lume. Un brutariu din Hagenan în Elsaţia, Curieu în 16 l. c. s'a dus în departamentul cultelor spre a împuşca pe ministrul Iules Ferry. Fiind prins a spus, că e trimis de o societate de anarchişti secretă spre a împuşca pe ministrul president. Cercetarea judecătorească a constatat, că are de lucru cu un fanatic de prima ordine.

Referinţele dintre Francia şi China devin pe di ce merge tot mai încordate, încât erumperea unui rĕsboiu se pare a fi inevitabilă.

Ministrul de esterne al Russiei, Giers, conferează cu principele de Bismarck. Situaţiunea internă a Rusiei preocupă întreagă presa europeană. Şi Europa, de când cu alusiunile Contelui Kàlnoky în delegaţiunile ungare, a devenit şi mai curioasă. Diariul Standard reproduce o întrevorbire a unui diplomat engles cu generalul Loris-Melikoff: Eată ce dice acest diplomat:

„Sciţi, dise generalul, că acum pe urmă poliţia a isbutit sĕ aresteze, la Kharcov, pe Vera Philipova care a putut sĕ scape până acì de toate cercetările. Această Vera Philipova era capul comitetului esecutiv. E o jună îndestrată cu facultăţi estraordinare, cu un entusiasm esaltat pentru ideile sale politice, de care se glorifică mai mult de căt le ascunde.

Vei fi audit negreşit vorbind de progresele esagerate ale nihilismului în armată şi de arestările de oficieri în Caucaz. Adevĕrul e, că Vera Philipova, vĕdênd că propaganda în popor nu isbutea, ţĕranii în mai multe rênduri reuşind a pune mâna pe conducĕtori pentru a-i da autorităţilor, concepu proiectul estravagant de a pregătì o rescoală militară. Alegênd sudul Rusiei drept câmp al intreprinderilor sale, ea începu cu o altă Doamnă nihilistă sĕ întoarcă minţile oficierilor în garnisoană în această regiune şi aceste douĕ femei isbutiră a face pe mulţi sĕ uite datoria lor, mai cu samă în regimentul din Mengrelia, atunci în Tiflis.

Numĕrul oficerilor arestaţi se ridică la 40 şi toţi fac parte din clasa, pe care noi, Ruşii, o numim Burboni, oameni, cari nu se rădic de loc asupra mojicilor prin educaţiune şi prin sciinţă.

Nihiliştii au perdut pe mulţi din membrii lor cei mai influinţi în cei din urmă duoi ani şi arestarea Verei Philipova este pentru dênşii o lovitură din cele mai puternice. Ei privesc acum pe Lavroff ca şef al lor, dar el trăiesce la Paris, unde sûnt întruniţi principalii sĕi asociaţi. În Rusia, nihiliştii sûnt acum împărţiţi într'o mulţime de grupuri împrăştiate, toate mai mult sau puţin neatêrnate şi lucrând isolate, fără nici o direcţiune generală.

Nihilismul este o boală, cancerul moral al epocei noastre. El nu poate sĕ fie suprimat de odată. Negreşit că nici o mĕsură nu este în stare de a impedeca atentatele isolate. Dacă pun mâna pe un pistol şi trag asupra dtale, cine poate sĕ împedece lovitura? Nici un suveran nu e la adăpost de glonţul asasinului, care lucrează singur. Dar se poate supraveghia de aproape conspiraţiunile şi un al doilea 1 Marte n'ar putè sĕ se reproducă adi.“

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Gurarîului, în 5/17 Noemvre 1883. On Dle redactor! Comuna noastră a devenit în dilele din urmă obiect de discusiune în presa din Sibiiu. Aşa am cetit şi în Nr. de Joi al foaei „Sieb. d. Tageblat“ o notiţă asupra locuitorilor din susnumita comună, al cărui cuprins e de natură a-i înfăţişa pre aceştia ca pre unii, cari se opun dispoziţiunilor judecătoresci, şi sûnt gata a inscena revoluţiune periculoasă pentru liniscea publică şi siguranţa „pacinicilor“ conlocuitori Saşi! Pentru orientarea on. public cetitoriu voiu nota punctele mai marcante în afacerea din cestiune, ca sĕ se vadă, cari sûnt atacătorii, şi cine sûnt cei atacaţi.

Comuna românească Gurariului a purtat în deceniile din urmă proces cu comuna Cristian, în majoritate săsască, pentru un complecs de pădure, care se întinde dela poalele munţilor până aproape în comuna Gurarîului.

Pe timpul cât a decurs procesul, pădurea în litigiu a fost pusă sub secuestru.

De un an încoace s'a respândit printre oameni faima, de oare-ce oficios încă nu ni s'a fost publicat, că comuna Gurariului ar fi perdut procesul.

Secuestrul însĕ nu s'a ridicat nici până adi, şi Cristianul încă nu e pus judecătoresce în posesiunea locului de controversă.

Cu toate acestea în diua de 8 l. c. st. n. se pornesc Cristierenii cu satul, bărbaţi şi muieri înarmaţi cu puşci şi sĕcuri, pe drum însoţiţi de 25 gendarmi; trec prin mijlocul comunei Gurariului dealungul spre locul de controversă, se năpustesc asupra pădurei tăind fără cruţare tufişul, din care constă pădurea.

O grupă de Gureni merg pe acelaşi drum, unii sĕ 'şi vadă de vite la sălaşe, alţii sĕ taie lemne în pădurile lor. Cât i ochesc Sasii năvălesc asupră-le ameninţându-i cu arma.

Norocul, că s'au aflat şi între Cristiereni oameni aşedaţi, căror le a succes sĕ încungiure escesul. În aceeaşi ţinută marţială se reîntorc Sasii de cu seară prin comună, ocupă drumul dinpreună cu gendarmii cari, întrebaţi fiind de scopul venirei lor, declară, că sûnt ordinaţi aici pentru siguranţa Cristierenilor ad. sĕ apere pe cei mulţi şi înarmaţi, contra celor puţini şi cu mânile goale. Îţi era greu a te străcura pre strade printre acea mulţime formidabilă.

Dar nici cea mai mică ceartă ori gâlceavă nu s'a întâmplat în butul celor, cari poate o ar fi dorit!

În diua următoare, 9 l. c. vin Cristierenii însoţiţi de gendarmi cu carăle şirag, pentru ca sĕ 'şi ducă acasă lemnele tăiete.

Gurenii i însoţesc pe drum, taie unii lângă alţii — nu în carne vie, ci lemne, şi pe seară se reîntorc în bună ordine şi unii şi alţii cătră casă.

Nici un esces, nici un craval nu s'a întâmplat! S'au tras însĕ clopotele la biserică, pentru că murise oare cine în seara premergĕtoare.

Sasii vor fi credut că noi tragem, pentru că... a murit dreptatea.

Motiv suficient pentru ei de a întroduce investigaţiune asupra acestui fapt.

În diua următoare, 10 l. c. sosesce deci in comună o comisiune micstă din Sibiiu, constătătoare din domni dela Tribunal, pretură şi comitat, ca sĕ erueze aceea ce... n'a esistat.

Dar norocul, că nu s'a constatat nici un mort nici barămi un rănit in ambe comunele: toţi in viaţă, totul in completă linisce.

Numai cânii blehueau prin curţi ca pre la stînă audind tropotele bărbaţilor siguranţei publice şi vĕdênd atâtea feţe strĕine din Cristian, membrii primăriei, cari însoţiţi de gendarmi visitară până seara târdiu curţile pacînicilor Gureni!

Acum s'a încheiat actul I al dramei, şi Duminecă a fost pausă.

Luni în 11 vin vecini nostrii ear la noi, trec fără pic de gâlciavă prin comună în sus către pădure.

Într'aceea se apucă oamenii rânduiţi spre acel scop, sĕ curăţe un părău, care esundând vara în timp de ploae, face stricăciuni în comună, eşind din alvia sa şi apucând pe stradă.

Sasii sosiţi acì, ar fi putut trece părăul şi fără podişor; dar unii dintre gendarmi, pe semne sĕ arete, că dênşii n'au fost cu totul de prisos, în hiperzelul lor de a oferì asistenţa, încep pricină cu oamenii, ameninţă, aleargă în sus şi în jos după muieri şi copii, până ce se aruncă lemnele de pod preste olaltă, ca sĕ poată trece bunii nostri vecini mai comod către casă. Alţi gendarmi cutrieră comuna de-arêndul intrând prin curţi şi servind de gardă sasilor, cari luau în scris lemnele de prin curţile oamenilor, ca şi când arborii Cristierenilor ar cresce învestiţi cu sigilul comunei!

N'au fost cruţaţi nici preoţii nostri de aceste visite suspiţionătoare!

În atare învălmăşală nu e de mirat, dacă se vor fi aflat şi individi de aceia, cari n'a mai putut suferì o astfel de procedere neomenoasă şi despreţuitoare. Sbierături, împunsături cu baioneta, plesnituri cu biciul, vaiete, sbârnăituri de petri pe o parte şi pe alta; în urma acestora mici lesiuni corporale în ambele tabere: iată întreagă scena rĕsboinică. O privelisce mai mult comică de cât serioasă! Atâta a fost totul.

Cristierenii fac însĕ capital politic din această hârţăitură. Ei alărmează tribunalul, oficiul comitatens, ministeriul, Sibiiul şi întreagă ţeara prin presă şi prin deputaţiuni ostentative. Dar tac tăcerea pescelui asupra faptelor penibile comise de ei în comuna lor, pe drum şi hotar contra Gurenilor. Cam de vre-un an adecă, şi mai bine, în perioade anumite au arătat ei — Cristierenii — cum sciu aplica principiul creştinesc de iubire cătră deaproapele prin aceea, că au năvălit lotresce diua noaptea asupra Gurenilor, când treceau prin comuna Cristian

---

şi a preotului Akerstrom. Aceste patru persoane abia aveau putere a-l oprì sĕ nu se asvêrle din pat, ca sĕ se prăvălească pe podile. Criza, în care se afla era aşa violentă, şi oamenii din pregiurul sĕu aşa ocupaţi, încât n'audiră sgomotul, ce-l făcu Cristian la întrarea sa, ei nu se întoarseră decât în momentul când moribundul, a cărui faţă era îndreptatată spre Cristian, esclamà cu un accent de spaimă imposibil al descrie:

— Eată... eată... eată... frate-meu!

Tot odată, i se contractà gura, dinţii îi muşcară limba, de stropea sânge. El se asvîrlì înapoi cu o mişcare aşa repede şi violentă, încât scăpà din mânile ce-l ţineau, şi cădu cu capul înapoi spre păretele alcovului sĕu, cu un sgomot îngrozitor. El era mort.

Până ce preotul, medicul şi cinstitul Iohan schimbară îngroziţi cuvêntul suprem: A isprăvit! Iohan, conservându-şi o presenţă de spirit estraordinară, privise şi recunoscuse pe Cristian. Atentatul din Stollborg, a cărui resultat îl aştepta de o oară cu atâta nerăbdare, fără a putè părăsì pe moribundul, n'a reuşit dară. Iohan se simţea perdut. El n'avea pentru sine, în momentul acesta altă scăpare decât fuga; avênd sĕ facă mai târdiu noului stăpên submisiunea sa, sau sĕ cerce a se desface cu ajutorul complicilor sĕi, cari remaseră. Ce ar fi şi hotărît, el nu cugetà decât la scăpare; Cristian însĕ îl îmbuldea prea de aproape ca sĕ fi putut fugì, el îl prinse în pragul uşei de gât cu o forţă, încât miserabilul, palid şi năduşit cădu în genunchi rugându-se de iertare.

— Stenson! îi dise Cristian, ce ai făcut tu cu Stenson?

— Cine eşti dta domnule, şi ce faci? esclamà preotul pe ton sever. Într'un moment aşa solenel ca acesta, în faţa unui om, a cărui suflet tocmai apare înaintea tribunalului suprem, dta comiţi un act de violenţă?

Până ce vorbise preotul, Iacob se încercà a desface pe Iohan din încleştirea lui Cristian; însĕ stadiul escìtaţiunei supreme, în care se afla tinĕrul june, îndoì forţa sa naturală, tustrelele persoane de faţă nu-l putură scăpa.

Mai îndată întrà Stangstadius, atras de sgomot, făcênd cale moştenitorilor lacomi a afla adevĕrul stărei baronului, şi domesticilor ce pândiseră şi veniră acuma sĕ audă ultimul gemet a moribundului.

— Cine eşti Dta, domnule? repetà preotul, din partea căruia Cristian se lăsase de voie bună sĕ-i iea armale, însĕ fără sĕ-şi lase victima sa din mâni.

— Eu sûnt Cristian Goefle, rĕspunse el atât din milă pentru bieţii moştenitori, cât şi din prudenţa aflându-se în societatea lor; eu viu aici din partea dlui Goefle, a rudeniei şi amicului meu, sĕ reclamez pe bĕtrânul Adam Stenson, pe care miselabilul acesta poate că l'a omorît.

— Omorît? esclamà preotul îngrijindu-se.

— O! el este capabil de aceasta! esclamară la rêndul lor moştenitorii, cari urau pe Iohan.

Şi fără de a se mai ocupa de incidentul acesta, ei se îmbulzeau în jurul scumpului reposat înăduşind pe medicul cu mulţimea lor, copleşindu-l cu întrebări avide, şi delectându-şi ochii la spectacolul acestei feţe hidos desfigurate, ce îi înfricoşa şi acuma încă, cu toate că se bucurau.

Ei nu deschiseră rândurile lor cu respect decât înaintea impasibilului Stangstadius, care venea, cu o oglindă, sĕ facă ultima probă, dicênd că medicul este un măgar incapabil sĕ constate decesul. De ar fi fost Cristian la rêndul sĕu mai puţin ocupat, el ar fi audit mai multe voci dicênd: „Nu mai rĕmâne speranţă?“ pe un ton care dicea: „Numai de ar fi în adevĕr mort!“ Cristian însĕ nu gândea la moştenirea sa; el voia sĕ vadă pe Stenson, el provocà pe Iohan sĕ-l facă sĕ apară îndată sau sĕ-l conducă însuşi la moşneag.

— Lasăte de omul acesta, îi dise preotul; Dta îl sugrumi, şi el nu este în stare a ţi rĕspunde.

— Eu nu-l sugrum nici decum, rĕspunse Cristian, care în adevĕr, se îngrigea cât putea sĕ nu compromită viaţa aceluia, dela care voia sĕ stoarcă destăinuiri.

Intr'aceea vicleanul Iohan profită de bunele intenţiuni ale dlui Akerstrom. Nevoind sĕ vorbească, el se făcea ca şi când ar leşina, şi preotul înfruntă pe Cristian pentru brutalitatea sa, precând spre Sibiiu. S'au întêmplat de au luat pe piele şi Orlăţeni în greşală, că ar fi Gureni. Acte asupra astorfel de fapte se află depuse şi la judecătorie. Cei mai mulţi însĕ dintre cei bătuţi au remas cu ce au căpătat din causă că, neputênd dovedì, s'a îndoit de resultat; de aceea au tăcut şi rabdă.

Chiar în momentul, când scriu acestea, comunicaţiunea noastră cu Sibiiul o facem ocolind prin Poplaca şi Rĕşinari.

„*Traurig, aber wahr*“ ar ḑice Germânul. Eu însĕ încheind, îmi esprim convingerea, că prin rapoarte eronate la ḑiuare, prin mistificarea adevĕrului şi alarmarea publicului mare nu se va restabilì ordinea: de asemenea nici prin gendarmi, nici prin miliţie, nici prin comisiuni investigătoare nu se va statornicì pacea între două comune vecine, avisate în urma situaţiunei lor topografice a trăì în linisce şi bună înţelegere una cu alta în interesul bine priceput al ambelor. De oare ce adevĕrul acesta nu-l putem ascunde nici noi Gurenii, precum nu'l pot nega nici cristierenii, că „drumul cel mai bun al Gurenilor cătră Sibiiu duce prin Cristian, ear calea cea mai scurtă şi unică spre munţii şi pădurile Cristierenilor duce prin... Gurariului,“

Un iubitor de pace.

Din camera României.

(Urmare.)

Din acest punct de vedere observ ceva curios în istoria noastră — şi de aci iar o digresiune. Se formează un stat mare: Statul imperiului Romåno-Bulgar, care sciţi cu ce strălucire 'şi a făcut apariţiune în lume, ale cărui destinate au fost scurte, însĕ glorioase, care nu a căḑut din împregiurări interioare, dar din causa unor împregiurări străine. Dacă această nenorocire, căderea acestui imperiu, nu s'ar fi întêmplat, civilisaţiunea poate, că ar fi prins demult rădăcini în valea Dunărei, şi din valea Dunărei, în orient.

Pacea lumei ar fi fost asigurată prin acel imperiu. Artele, comerciul, industria lumei nu ar suferi, căci nu trebue sĕ se uite că în valea Dunărei se apĕra Constantinopole şi Dardanelele, căci de câte ori armata de invasiune a isbutit sĕ între în văile Rumeliei, rĕsboiul se considera ca sfĕrşit. Lucrurile s'au petrecut astfel; poate că şi aceasta întră în secretele provedinţei. Dar nu e mai puţin adevĕrat, că istoria şi-a făcut datoria, şi dacă nu se vĕd resultatele, pricina este o boală. Una din aceste boale a fost şi invasiunea turcească, care a compromis în orient ori-ce desvoltare istorică, şi aḑi, după urma acestei invasiuni, suferă încă Europa. Dar aceasta trebue sĕ se sfĕrşească, trebue sĕ înceteze starea anormală şi sĕ 'şi ia cursul natural. Esistenţa imperiului otoman astăḑi e sfĕrşită, numai prin minune 'şi mai prelungeşte viaţa condamnată: toţi îi vĕd sfĕrşitul: ceea ce preocupă pe fie care, este, cine va înlocuì pe turci. De aceea fie-care vine şi oferă serviciile sale, pentru ca sĕ nu lase Orientul fără stăpâni. Tot o asemenea dorinţă a inspirat pe D. Kallay în discursul sĕu. Orientul e de dorit sĕ fie al orientalilor, pre basa programei românesci: ca fie-care naţionalitate sĕ se desvoalte, conform geniului sĕu particular, în limitele sale etnografice. Dar sĕ întrăm pe tĕrêmul practic.

Lăsând la o parte aceste vederi, cari nu pot slujì decât ca direcţiune pentru aspiraţiunile noastre cătră un viitor depărtat, sĕ vin la consideraţiuni practice, cari stau în legătură cu obiectul acestei interpelări.

La rĕsărit avem de vecin pe marele imperiu rus. Imperiul, care e supus sceptrului Ţarului, ḑice marele învĕţat Alecsandru de Humboldt, e mai mare decât discul lunei pline. Această ţeară de o imensitate siderală, a ajuns şi cu densitatea populaţiunei sale în provinciele din Vest, după cum spune marele economist şi publicist Leroy Beaulieu în cartea „L'empire des Tzars,“ sĕ aibă aproape 50 locuitori de kilometru patrat. Are astăḑi 100 milioane locuitori; după calcule sigure în 50 ani va avè 150 milioane. Pământul a devenit roditor! graţie sistemului prohibitiv, ca sĕ ḑic aşa, al vămilor sale a ajuns şi mare ţară industrială. Nu aveţi decât sĕ vĕ aduceţi aminte de raportul dlui Aurelian din anul trecut, asupra esposiţiunei din Moscova, că ultima observaţiune a lui Leroy Beaulieu, graţie Tchernozonului adecă fertilităţei pămêntului negru, centru de gravitate al Rusiei tinde din ce în ce a se muta dela Nord la Sud. Între noi şi această mare ţeară nu esistă frontieră; militarii competenţi spun toţi că numai retrăgându-ne pe valea Siretului putem găsi o linie de apărare, adecă trebue la un cas de resbel, sĕ începem apărarea prin a lăsa în mâna vrăjmaşilor jumĕtate din teritorul ţĕrei noastre cu resursele sale şi în oameni şi în cele alte resurse.

Ce consecinţe poate avè pentru viitorul nostru lipsa aceasta de frontieră defendabile despre această mare ţeară. Daţi-mi voie sĕ vĕ fac o citaţiune tot din acel autor.

„Impresiunea ce'ţi lasă acest museu, în care un singur stat cuprinde atâtea tipuri omenesci, numai o hartă etnografică 'ţi o lasă în acelaşi grad. Culorile de abia au atâtea nuanţe cât îţi trebue, ca sĕ poţi arĕta fie-care neam cu o culoare.“

Înaintea hărtilor lui Koeppen sau Rittich, ca şi în museul Dochkof, ţi se pare, că în această ţeară în care pământul şi natura neînsufleţită, au aşa de mare unitate, nu e decât confusiune între rasele omenesci. Şi puind-şi întrebarea cum a putut sĕ între în compunerea unui Stat politic atâtea rase diverse, eată cum esplică el acest fenomen:

„În imensul cadrilater cuprins între Oceanul îngheţat şi Marea neagră, între Baltica şi Uralul, nici un obstacol care sĕ'l despartă. În toată această câmpie nu esistă compartimente naturale cari servă de hotar şi ca cadru popoarelor.“

Conclusiunea, care trebue sĕ o tragem din aceasta, este că o naţiune, care nu are fruntarii, nu este sigură de esistenţa sa; şi noi nu avem despre rĕsărit.

Dacă ne întoarcem în spre Dunăre vedem acelaşi lucru; şi Rusia este puterea, care s'a opus ca noi sĕ dobândim fruntarii scientifice despre Bulgaria; avem fruntării diplomatice, dar care nu ne pot servi de cât în timp de pace, căci resbelul sciţi că are de scop tomai schimbarea tractatelor, şi prin urmare, nu o sĕ încep prin a respecta pe acela care hotărĕsce hotarele.

D-lor, în cestiunea orientului tot felul de lucruri curioase s'au petrecut; aşa s'a vĕḑut că un guvern era în relaţiuni normale sau amicale, după cum se ḑice în diplomatică, ceea ce nu împedică pe naţionalii acelor ţĕri, sub nume de voluntari, sĕ se bată în toată regula. Au rĕmas cele ce s'au întêmplat cu ocasiunea resbelului Sêrbo-Turc ca un model de ceea, ce s'a chemat resbel oficios. (Va urma.)

Varietăţi.

* (Dar preaînalt.) Majestatea Sa regele s'a îndurat prea grăţios a dăruì comunităţii bisericesci catolice din Orlat un edificiu din proprietatea erariului militar pentru scopuri scolari cu condiţiunea de a se cultiva la scoala înfiinţândă pe lângă alte studii în special şi limba maghiară.

* *(Cas de moarte)* În 15 Noemvre a. c. st. n. s'a mutat la cele vecînice *Demetriu Cosma*, paroch gr. cat. şi viceprotopop onorariu, în Feiurd. Fie-i ţĕrina uşoară.!

* (Clironomul Rudolf ca colaborator de jurnal.) In Viena apare o revistă lunară intitulată „*Mittheilungen des Ornithologischen Vereins in Wien*“ carea este distinsă prin conlucrarea prea înaltului moştenitor Rudolf. Alteţa Sa îşi signează lucrările sale cu o *. — In numĕrul 9 a revistei a apărut din peana ilustrului autor un tractat intitulat „Studii asupra paserilor răpitoare“, care este în felul sĕu o disertaţiune de mare însemnătate şi interes; cu toate că autorul o numesce foarte modest „o dare de seamă fără de însemnătate.“

* (Damele din Arad). Deschiderea scoalei de fete în Sibiiu a produs cea mai bună sensaţiune în Arad, unde — ni se scrie de acolo — în acest punct sûntem în decadenţă. Mai bine de 30 de ani a esistat aici un institut de domnişoare, al domnişoarelor Papp, care pentru că surorile conducĕtoare sciau românesce şi aparţineau religiunei noastre, era considerat de pensionat românesc. Acolo s'a crescut întreaga generaţiune de aḑi a doamnelor noastre din provincia aceasta. Din acel institut au eşit dame culte şi romånce zeloase, ca de esemplu însăşi presidenta Reuniunei femeilor din Sibiiu. În acel institut se propunea religia şi gramatica română. Aḑi acel pensionat numai esistă. Câte sûnt, profesează ideile ce domnesc şi în politică, şi părinţii fetelor cu drept cuvênt trebue sĕ fie îngrigiţi de viitorul copilelor lor în punctul naţionalităţii. Idea înfiinţărei unui institut de crescere pentru fete s'a ventilat şi aici din momentul desfiinţărei celui amintit, dar realisarea tot nu s'a mai făcut. Sĕ sperăm, că femeile noastre din Arad, pe cari trebue sĕ le ardă necesitatea unui institut naţional, nu vor întârḑia a se ocupa de el. Femeile din Arad nu pot remânè îndĕrĕtrul surorilor lor din Sibiiu. Care cunoasce damele române de aici scie, că tocmai în privinţa naţionalităţii se disting foarte mult. Pe stradă, în familie, în societate, nici odată nu le auḑi vorbind decât românesce. Corespondenţele lor le fac românesce, ceea ce nu putem afirma despre multe oraşe din Ungaria, Transilvania şi Bănat. „Familia.“

* (Reuniunea femeilor române din Braşov), cea mai veche dintre puţinele reuniuni ale damelor noastre, va ţinè adunarea sa generală în 19 Noemvre st. n. după miaḑăḑi la 3 oare în sala de desemn a gimnasiului român. Presidenta Reuniunei e dna Maria Secarean, secretar dl profesor Dr. Nicolae Pop. „Fam.“

Loterie.

Sâmbătă 17 Noemvre 1883.

Viena:	**79**	**21**	**25**	**30**	**83**
Timişoara:	**6**	**34**	**71**	**65**	**90**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 15 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.25
Renta ung. de hârtie.	85.25	86.80
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.40	138.30
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.70
Sorţi de regularea Tisei	109.90	109.75
Galbin	5.72½	5.73
Napoleon	9.58	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	120 50	120.55

---

servitorii neliniscіţi de soartea, ce-i aştepta, când rĕsbunătorii nedreptăţilor comise îşi vor începe oficiul lor, se arătară mult mai dispuşi sĕ apere pe Iohan decât sĕ cedeze unui necunoscut.

Precând Iohan se vĕḑu îndestul de împresorat şi îndestul de sprigіnit ca sĕ-şi reia obrăsnicia sa, el îşi găsì încet, limba, şi esclamă cu o voce rĕsunătoare, ce dominá tumultul apartamentului:

— Domnule preot, eu îţi denunţ un intrigant şi un inşelător care, cu ajutorul unui roman infernal pretinde a trece aici de unicul moştenitor al baroniei!

Predaţi-mĕ dară rĕsbunărei sale, Dvoastră care mĕ urîţi, adause el adresându-se cătră moştenitorii şi acumn când stăpânul nu mai este, Dvoastră nu veţi mai avè pe nimenea sĕ nimicească infamele machinaţiuni a le dlui Goefle; căci el a găsit pe acest cavaler de industrie, care se laudă a face sĕ prevaleze dreptul sĕu asupra tuturor drepturilor Dvoastră.

Dacă ar fi căḑut fulgerul in mijlocul acesteì adunări, el n'ar fi produs mai multă spaimă şi uimire decât cuvintele lui Iohan, însĕ precum el astepta, se operă o reacţiune subită şi un cor de înjurări şi de blăsteme năduşiră glasul lui Cristian, pre care preotul îl provocă sĕ se justifice sau sĕ se esplice.

— Alungaţi-l! Alungaţi-l cu ruşine! ḑiceau cu vehemenţă verii şi nepoţii rĕposatului.

— Nu, nu! strigă Iohan. sprigіnit de complicii sĕi, cari înţelegeau foarte bine că a venit ḑiua destăinuirilor şi că au sĕ impună tăcere rĕsbunătorilor; sĕ-l luăm prins. In turn! în turn cu el!

— Da da, în turn urlă baronul de Lindenwald, unul din moştenitorii cei mai lacomi.

— Nu, ucideţi-l, esclamă Iohan riscând totul pentru tot.

— Da, da, aruncaţi-l pe fereastră! rĕspunse corul acestor pasiuni diavoleşti.

Şi camera reposatului devenì teatrul unei scene de tumult şi de scandal, servitorii năvâliră asupra lui Cristian, care nu se putea apăra, căci preotul se era pus înaintea lui scutindu-l cu trupul sĕu, şi jurând că mai bine sĕ lasă sĕ-l ucidă pe el însuşi, inainte de a lăsa sĕ se comită un omor în presenţa dênsului.

Medicul, Iacob şi doi moştenitori, un bĕtrân şi tinĕrul sĕu fiu, se puseră pe lângă Cristian din respect pentru preot şi din loialitate naturală; Stangstadius, sperând a linisci pasiunile pin autoritatea numelui sĕu şi prin eloquenţa sa, se repeḑise între luptători; aceştia însĕ nu-l băgară în samă şi se îmbulziră spre Cristian, aşa încât tinĕrul june, mai mult împedecat decât sprijinit de micul grup a slabilor campioni, sĕ vĕḑu pas de pas împins cătră fereastră, ce Iohan, cu ochi înflăcăraţi şi cu gura spumegândă de furoare, tocmai o deschise, sberând, ca sĕ nu lase sĕ se rĕcească beţia de frică a complicilor sĕi.

Privind pe omul acesta îngrozitor, care lăpădase în sfêrşit masca sa de umilinţă ipocrită şi lăsa sĕ se vaḑă tipul, instinctele unui tigru, preotul şi medicul, uimiţi de groază, fură cuprinşi ca de o ameţeală şi căḑură mai mult de cât se repeḑiră asupra lui Cristian, pănă ce doi din mişeii cei mai resoluţi îl prinseră drept de picioare, ca sĕ-l arunce de dinapoi afară. El era perdut, pe când maiorul Larrson, locotenentul, caporalul, dl Goefle şi cei patru soldaţi năvăliră în odaie.

— Respect înaintea legii! esclamà maiorul îndreptându-se cătră Iohann. În numele regelui, te arestez!

Şi, predându-l caporalului Duff, el adause adresându-se cătră locotenent:

— Nu lăsa sĕ iasă niminea.

Apoi în mijlocul unei tăceri de spaimă sau de respect, căci niminea nu îndrăsnea în momentul acela a nu recunoasce autoritatea unui oficier de Indelta, Larrson, privind împregiur, vĕḑù pe baronul nemişcat în patul sĕu. El se apropià, îl privì cu atenţiune, îşi luà pălăria din cap ḑicênd:

— Moartea este trimisul lui Dumneḑeu! Apoi punêndu-şi pălăria iarăşi în cap adause:

— Dumneḑeu sĕ ierte pe baronul de Waldemora. (Va urma).

Nr. 254. B. [602] 3—3

CONCURS.

În urma încuviinţărei Preavenerabilului Consistoriu din 21 Iulie a. c. Nr. 2454. B. se scrie prin aceasta, concurs pentru postul de capelan înfiinţat lângă parochul bĕtrân în parochia Caila din protopresbiteratul Bistriţei cu termin până la 30 Noemvre a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

a) porţiunea canonică de 18 jugăre 108 □°, al cărei venit anual este calculat la 200 fl. v. a. darea şi ecuivalentul pentru aceasta se va suporta din partea comunei bisericesci.

b) Venitele din funcţiuni, ce le va sĕvârşi capelanul.

Doritorii de a ocupa acest post au de a'şi trimite suplicile lor instruite conform regulamentului congresuale din 1878 la subscrisul în Borgo-Ḑioseni până la terminul indicat.

Borgo-Ḑioseni, 26 Octomvre 1883.

Oficiul protopresbiteral al tractului Bistriţei în conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Ioan Buzdug m. p.,
adm. ppresb.

Nr. 374 [603] 2—3

EDICT

Domnica Balint (Söciu) din Cohalm (Rupea) pretura Cohalmului, domiciliată prin căsătorie în Merchiaşa carea de 9 ani şi jumĕtate a părăsit în mod clandestin pre legitimul sĕu soţ de căsătorie Nicolae Oncea din Merchiaşa, fără a scì ubicaţiunea ei până astăḑi, e citată; ca în termin de trei luni de ḑile dela publicarea acestora, sĕ se presenteze sau în persoană sau printr'un apĕrătoriu plenipotenţiat spre acest scop înaintea subsemnatului for matrimonial căci altcum procesul divorţial urḑit în contră-i din partea bărbatului ei, se va decide şi în absenţa dênsei, conform legilor esistente.

Cohalm 2 Octomvre 1883.

Forul matrimonial gr. rĕsăritean al protopresbiteratului Cohalmului.

Nicolau Mircea m. p.,
administrator protopopesc.

Nr 401. [599] 3—3

EDICT.

Maria Hudea născ. Lăpădat de religiunea gr. or. din Haşfaleu, comitatul Tărnavei mari, carea de aproape cinci ani a părăsit cu necredinţă pre legiuitul sĕu bărbat Zacharia Hudea din Daneş acelaş, comitat, fără a sĕ sci ubicaţiunea, se citează prin aceasta ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict, se se presenteze înaintea subsemnatului scaun protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanţă, căci la dincontră şi în absenţa ei se va pertracta şi decide procesul intentat contra- de bărbatul sĕu.

Sighişoara, 24 Septembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoarei ca for matrimonial de I instanţă.

Renumitul

„ANTIRHEUMATICON“

a lui Dr în medicină **Franz Heller**

pentru întrebuinţare întêrnă, este unicul şi cel mai sigur **mijioc radical,** care vindecă inmediat şi pentru totdeauna **toate morburile de reumatism.**

Preţul 1 fl. v. a. cu îndrumare de întrebuinţare.

Deposit de vênḑare la [607] 1—3

I. Csáky, Mediaş. (Transilvania.)

Cătră on. public român!

Subscrisul are onoare a aduce la cunoscinţa on. public român, că şi-a deschis în casele **Institutului de credit „Albina“,** strada Măcelarilor Nr. 20

Prăvălia

cu cele mai fine mărfuri de spiţerie.

Prin relaţiuni mai de aproape cu fabricele sûnt în plăcuta posiţiune a oferì cele mai moderate preţuri, rugând pe on. public român pentru binevoitorul sucurs.

Cu deosebita stimă

[605] 2—2 **F. Klein,**
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 20.

Nr. 5786 — 1883 civ. [560] 3—3

Publicaţiune.

In afacerea segregărei hotarului Făgăraşului pentru esecutarea înţelegerei, adecă pentru începerea segregărei şi întroducerea judecătorească în noua posesiune, asemenea pentru autenticarea lucrărilor de segregare se pune termin pe **24 Novembre a. c. la 9 oare înainte de ameaḑi** la faţa locului în casa magistratului din Făgăraş la care se convoacă toţi proprietarii prin representanţii lor legali şi prin publicaţiuni în ḑiare.

Braşov, 4 Novembre 1883.

In numele tribunalului
Alecsandru Onaciu m. p.,
jude esmis.

TELEGRAMĂ DIN PARIS.

Noi am fost recercaţi, de a publica aceasta telegramă pentru speciala sa însemnătate.

Societatea de comerciu franceză a deschis chiar acum în **cetatea principală şi reşedinţa Viena** o Filială a articlelor sale şi vinde objecte cu preţuri ne mai pomenite, în lumea comercială europeană.

☞ încă ne mai auḑite ☜

şi espedează atari în toate părţile de lume pentru bani trimişi înainte (solviţi momentan) sau cu rambursă postală, până atunci, până când este încă oare care provisiune de objecte aici.

Marfa constă din objectele cele mai necesarie, lucrate mai bine, mai practice şi ne mai pomenit de eftine, de care are necondiţionat lipsă ori ce economiă de casă şi fie-ce familiă, şi fiind-că societatea are filiale şi în: **Paris, Londra, Brusela, Amsterdam, Marsilia, Lille, Kopenhaga, Varşovia, Petrupole, Geneva, Zürich, Mailand** şi **Turin,** aşa dară unde cumpĕră mai întreagă Europa, sperăm, cum-că şi locuitorii monarchiei austro-ungare vor fólosì acoastă ocasiune, carea nu sĕ va mai da mai mult, şi vor recomanda în interesul lor propriu cât se poate de mult, pentru că eftinătatea aceasta necreḑibilă

a pus în uimire lumea întreagă.

☞ **Voieşte cine-va sĕ aibă ceva întru adevĕr bun, practic, absolut necesariu şi prelûngă aceasta încă ceva ne mai pomenit şi necreḑibil de eftin, atunci sĕ folosească aceasta ocasiune scumpă, carea nu va mai ocure în decurs de 100 ani şi sĕ comande cât se poate de iute şi de mult.** ☜ Cu stimă **Societatea de comerciu franceză.**

În magazine este depositat următoriul numĕr de marfe:

5000 **de oroloage de busunariu — Cylinder** din platina cea mai fină de argint, regulate pe minută, mai înainte cu 14 fl., acum numai cu 5 fl. 25 cr — Un object foarte elegant. Cu o garanţă pentru mersul acurat de 5 ani.

2325 **oroloage-Anker** cu **15 rubine** (curate) adevĕrate, repasate pe secundă escelent, mai înainte cu 21 fl., acum numai cu 7 fl. 25 cr. Coperişurile sûnt fine. Platină de argint, gravat. Cu garanţă de: 5 ani.

3650 **oroloage remontoir** de aur doublè, de tras la toartă, fără cheiă, cu uvragiu fin regulat de platină, recunoscut de orologiul cel mai bun şi eftin în lume, mai înainte cu 24 fl., acum numai cu 10 fl. 25 cr.

1400 **oroloage adevĕrate-remontoir,** de argint curat şi probat de 13 loţi, de tras la toartă, fără cheiă, cu întocmire pentru arătătoriu şi cu uvaagiu adevĕrat de platină privilegiată, repasate pe secundă, un preţ necreḑibil, întru adevĕr ne mai pomenit de eftin: mai înainte cu 35 fl., acum numai cu 16 fl. 50 cr.

4200 **oroloage franceze de deşteptat,** şi ca oroloage de masă foarte elegante, toate cu aparat de făcut sgomot, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 4 fl. 80 cr., foarte ac modate pentru fie-care familiă şi pentru fie-care meseriaş.

4980 **mantele de ploaie americane de-Kautschuk,** în toate mărimile, de o parte ca palton elegant, de altă parte cu mantea de Kautschuk, prin carea nu străbate frigul şi umeḑeala, mai înanite cu 18 fl., acum numai cu 9 fl. 80 cr. Vestmêntul cel mai pratic şi mai eftin; o căciulă (coif) elegantă tot la acest vestmênt cu 1 fl.

6500 **dusine de unelte de mâncare de argint de Britania.** Marfa cea mai bună şi mai grea adevĕrat englează. Singurul şi unicul fabricat în lume, care şi după o folosire de 30 de ani remâne aşa de alb ca argintul curat de 13 loţi, mai înainte o dusină cu 12 fl. acum 12 bucăţi la olaltă numai 3 fl. 25 cr. Toate uneltele de mâncare anunţate de alte firme sûnt numaî imităţi.

15000 **dusine de linguri de mâncat de argint de Britania,** de cel mai greu fel (calitate), cari remân totdeauna albe. Aceste linguri nu se pot deosebì de lingurile de argint curat de 13 loţi. Mai înainte cu 8 fl., acum numai cu 2 fl. 50 cr. toate 12 lingurile de mâncare; 12 linguri de cafea însĕ, mai înainte cu 4 fl., acum cu 1 fl. 20 cr Cu deosebire de recomandat.

2000 **de linguri mari de scos supa de argint de Britania,** fabricatul cel mai greu şi mai solid, cari remân totdeanna albe, mai înainte cu 5 fl. acum numai cu 1 fl. Linguri mari de lapte mai înainte cu 3 fl. acum numai cu 50 cr

2180 **dusine de tase englezeşti de Britania,** înfrumseţate foarte fin, mari o bucată numai cu 1 fl. 75 cr. la olaltă. Important pentru ospĕtării, cafenele şi privaţi.

5000 **părechi de sfeşnice de salon,** de oxyd de argint Britania, îşi păstrează sub garanţă totdeauna coloarea, în fasonul cel mai elegant gotic, mai înainte cu 5 fl. acum o părechiă numai cu 1 fl. 15 cr. Foarte eftin.

6000 **cutii de zăchar,** cu coperiş argintit şi cu tasă de argint de Britania, bucata numai cu fl. 1.20.

3570 **fuste pentru dame—Jupon-Moiré,** pompoase cu-plissé duplu colorat, un vestmênt de tot practic nepreţuiver, mai înainte cu fl. 7.50, acum cu fl. 2 80.

4780 **năfrămi de iarnă,** pentru dame din lâna ocea mai curată, în colorile de brillant cele mai nouĕ precum roşu, alb, sur, brunet, violet etc., în o coloare sau în mai multe colori, bucata numai cu fl. 1.25.

3970 **năfrămi de Cachemir,** negre cu ciucuri de mătasă grei franţozeşti, de $^{10}/_{4}$ de mare, o năframă de tot elegantă, folositoare şi practică. Preţul de mai înainte fl 12, acum numai fl. 3.85. Fie-care damă, fie avută ori sermană sĕ'şi procure sub ori ce condiţie această năframă admirabilă.

3000 **cămăşi pentru bărbaţi** din cel mai bun Shirting cu pept neted sau după fason, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2 50. Pepturile sûnt toate cuadruple.

5250 **cămăşi pentru dame** cu multe brodării sveţiane şi pompoase, mai înainte 6 fl. acum numai fl. 2.50. Premiate pentru calitatea escelentă.

6000 **corsete de noapte pentru dame,** cu brodării admirabile şi pompoase preste întreaga lor lungime, mai înainte 7 fl. acum numai fl. 2.50. Un vestmênt pompos pentru fie-care damă.

3460 **ismene pentru dame,** cu plissè şi cu brodării' sau din Prima-Chiffon sau din Barcheu greu, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2.50. Şi pentru bărbaţi.

6000 **învălitori (Plaids) de călătorie** curat englezeşti din Londra, fabricatul cel mai greu şi mai solid, îndru adevĕr absolut necesar pentru casă, familie, călĕtorie şi îmbrăcăminte, bucata numai 7 fl. Mai înainte a costat de 5 ori atâta.

3900 **pânză de casă — de Rumburg** sau de **Sternberg,** de 30 de coţi, ţesetura cea mai bună şi mai necesarie pentru fie-care familie, bucata numai cu fl. 5.40, se vinde sub garanţă.

8000 **covoară (coperişe) de pat — Canevas,** garantate de spălat, de 25 coţi, în coloare brunetă, albastră, violetă, toate cu vergi cu fl. 5.40, învĕrgate roşu cu fl. 6 40.

5450 **garnituri de masă,** constătătoare din 12 serviete de Damast şi din o faţă de masă mare de Damast, totul cu înfrumseţări de flori pompoase, mai înainte cu preţul de 7 fl. acum numai totul la olaltă numai cu fi. 4.85, întru adevĕr necesari pentru fie care casă.

10000 **dusine de batiste (năfrămi de buzunariu) franţozesci** cu margini colorate, cari nu'şi perd coloarea, toate tivite, o dusină numai cu fl. 1.50.

6000 **dusine de batiste de mătasă,** din mătasa cea mai fină şi mai grea de Lyon, fie care bucată de altă coloare, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu dusina cu fl. 3.95. Sĕ pot folosi şi ca năfrămi de grumazi.

2450 **dusine de ciorapi (colţuni) de mătasă americani,** comoḑi de purtat, şî sub ciorapi de iarnă, sugători de sudori, mai înainte fl. 8, acum toate 12 prechile la olaltă numai fl. 2.90, nec sari pentru fie care.

1400 **dusine de ciorapi de mătasa americani,** sănătos de purtat, de oare-ce recoresc plăcut piciorul şi sug în un mod plăcut sudorile, mai înainte cu 12 fl. 12 părechi, acum 3 părechi numai cu fl. 1.30. Ne mai pomenit.

8000 **de pipe din spuma cea mai fină,** cu arămi (verigi) pompoase de argint de China curat, bucata numai cu 1 fl. 95, necesare pentru fie-care fumătoriu.

1100 **sugarete de spumă,** de spumă curată şi fină cu înfrumseţări admirabile florentine şi cu mamea de succin în Etui de catifee fină, mai înainte cu 8 fl. acum numai cu 1 fl. 50 cr., până când singur Etui-ul este atât demn. Foarte interesant pentru fie-care fumătoriu.

2000 **inele cu brilante.** Imitaţiune Fabricatul cel mai nobil şi mai amăgitoriu cn splendoarea (luciul) cea mai pompoasă şi necreḑibilă, puse în aur doublé, mai înainte cu 10 fl. acum numai cu 3 fl. toate în Etui foarte fin de catifea.

2000 **de părechi de cercei cu briliante.** Imitaţiune. Puse (petrile) în argint curat de 13 loţi, cu 2 bumbuţ, cari nu-i poate deosebì nici un aurariu din lume de cei adevĕraţi, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu părechia, în Etui fin de catifea cu 2 fl. 50.

1600 **medailoane cu briliante.** Imitaţiune din aur doublé, provĕḑute cu imitaţiunile cele mai frumoase de briliante, cari nu se pot deosebì de aurul curat. Mai înainte cu 9 fl. acum numai cu 3 fl. 50. Un obiect pompos.

1200 **braslete cu briliante,** chiar ca cele adevĕrate, nici un aurariu din lume nu le poate deosebì de cele adevĕrate, cu imitaţiuni de briliante, mai înainte cu 16 r acum numai cu 3 fl. O minune în lucruri de peţioase.

1750 **broşuri cu briliante.** Imitaţiune în margini foarte fine de imitaţiuni de argint provĕḑute cn mai mult de 20 de petri preţioase imitate, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 2 50.

5000 **lanturi de oroloage** de aur foarte fin imitat, lanţ duplu, care nu se poate deosebì de cele adevĕrate, în fasonul cel mai fin de aur, bucata numai 2 50.

5000 **cămăşi de mătase — Finish,** fabricat saxonic, de tot folositoare pentru încungiurarea recelei, bucata numai 1 fl. 50, o trebuinţă absolută pentru bărbaţi şi doamne.

5000 **corsete cu reţea şi cu lână,** fabricat american. Un obiect de trebuinţă absolută pentru fiecare om. Scut contra recelei, numai cu 1 fl. 50. Escelente pentru bărbaţi şi doamne.

5000 **corsete de lână lucrate cu artă,** fabricat englesesc, necesare pentru bărbaţi, doamne şi copii bucata cu 1 fl. 50.

5000 **ismene de lână lucrate cu artă,** fabricat francez, o trebuinţă absolută pentru bărbaţi şi doamne, garanţie contra recelei, foarte elegante, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **pachete de Himalaya,** fabricat american, necesare pentru bărbaţi şi doamne, se poartă pe corpul gol sau preste cămaşă, în timpuri recì şi umede, bucata cu 1 fl. 50.

Ca document al solidităţii celei mai stricte se primesce fie-care object, care nu convine, îndĕrĕpt, şi paralele se reîntorc, fie-care comandă este aşa dară fără risco. Comandele se efectuesc, fiă că se fac cu rambursă postală, sau că sĕ trimite suma mai înainte, chiar aşa de consciinţios, ca şi când respectivul ar fi de faţă în persoană. Sĕ se convingă fie-care prin o probă despre eftinătatea ne mai pomenită.

[606] 1—2

Adresa unde sûnt de a sĕ face toate comandele: A. Fraiss, Hauptdepot internationaler Fabricate, II. Bezirk, obere Donaustrasse Nr. 107, **WIEN.**

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu,** Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 131 Sibiiu, Joi 10/22 Noemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Semne de pace.

Toată lumea vestesce pacea pretutindenea. Ministrul nostru de esterne predică pacea în delegațiunile întrunite, și ca coroană a păcei glorificate împunge în Rusia amenințându-o cu forțele armate ale Germaniei și Austro-Ungariei. Pace voiesce și principele de Bismarck, și aceasta o scim din rostul domnului Brătian, carele asemenea domnului de Bismarck nu mai pacea o voesce.

După pace se bate și Rusia, trimițênd pre ministrul sĕu de esterne în Europa, spre a vestì continentului iubirea de pace a colosului dela Nord.

De pace visează și Bulgaria, de pace mica Grecie, tot asemenea putreda de Turcie. Toată Europa pacea o doresce.

Singură Francia turbură pacea europeană. Așa cetim în ḑiarele germane.

În fața acestei priveliște ne vine în minte proverbiul vechiu: *Si vis pacem, para bellum.*

Cumcă pacea va fi de lungă durată, avem semne vĕdite. Raporturile între China și Francia devin tot mai încordate, încât aḑi mâne ne treḑim cu rĕsboiul formal. Relațiunile între Germania și Francia se manifestează ḑi de ḑi în pressa europeană. Amiciția dintre Germania și Rusia o caracterisează un corespondent din Londra al ḑiarului „*Gazette diplomatique*“, pe care noi o reproducem după traducerea ḑiariului „Națiunea“:

„Marea punere în scenă, care a înconjurat întrevederea împĕraților Germaniei și Austriei la Ischl, audiența acordată la Gastein de împĕratul Vilhelm d-lui de Kálnoky, în fine întrevederile din Salzburg între acest din urmă și dl de Bismarck, toate acestea aveau de scop tangibil de a impresiona pe Rusia pentru a o depărta de Bulgaria, după cum i se întêmplase la Belgrad si la Bucuresci.

„Întrevederea dela Salzburg, cu deosebire, a fost făcută cu scopul acesta cu mare pompă. D. Kálnoky aduse cu dânsul un dosar militar întreg și între cei doi bărbați de stat se făcu învoirea ca în caz de rĕsboiu între Austria și Rusia, patru corpuri de armată germână sĕ ocupe Polonia până la Vistula. In casul, puțin probabil însĕ, a unui rĕsboiu între Germania și Francia, Austria, din parte-i sĕ puie la disposiția Germaniei patru corpuri de armată, destinate a opera în Germania de Sud. Trupele hotărîte pentru scopul acesta ar fi al 8-lea și al 9 lea corp, (Boemia), a 3-a divizie de infanterie (Linz) și trupele mobile din al 14-lea corp austriac (Insbruk); trupele, care vor trebuì sĕ completeze armata asta vor fi alese mai târḑiu.

„Pentru ca armata austriacă sĕ poată sĕ lupte întreagă în potriva Rusiei, Serbia va fi învitată sĕ ocupe Bosnia și Erțegovina. Se va plătì astfel un tribut simțĕmintelor naționale ale Sêrbilor; dar, după victorie, lucrurile vor fi puse iar în starea lor, afară de o rectificare de fruntarie pentru Serbia.

„Scopul principal al întregei acestei înscenări fiind de a sustrage pe Bulgaria influenței rusesci ne putem aștepta la o mare descordare și la declarațiuni prea pacifice din Berlin și Viena, dacă Rusia va consimțì sĕ și retragă oficerii sĕi din armata bulgară, și sĕ lase pe viitor, oficerilor germani grija de a organiza și de a instrui armata principelui Alexandru. In genere, Liga austro germană trebue sĕ îmbrace pretutindeni caracterul unei ințelegeri făcute numai cu scopul de a menținè pacea, însĕ bine înțeles, pacea cum o înțeleg și cum o voesce Germania și Austria.

„Diplomația europeană e unanimă a recunoasce rolul șters, care s'a reservat Italiei în toată această înscenare.

Amiciția noastră cu Rusia încă nu lasă nimic de dorit. Raporturile între ambele monarchii sûnt atât de normale, încât comitele Kálnoky află de consult a spune *urbi et orbi* că la eventualitatea unui rĕboiu Rusia nu ne va afla numai pre noi de noi, ear ḑiarul ministrului nostru de esterne „Pester Lloyd“ în numĕrul sĕu din 18 Noemvre a. c. se măgulesce scriind următoarele:

„Cu toată neîncrederea adusă buletinelor oficiale, neîncredere resbunată prin esperiență — trebue sĕ recunoascem fără nici un optimism, că rescoala în Serbia e oprimată cu desĕvêrșire. Prin aceasta însĕ nici pe departe nu e delăturată crisa în noul regat, din contră se pare, că acuma urmează partea cea mai grea a problemei; căci contra resculaților trimite omul un numĕr oare care de trupe, și dacă acestea nu sûnt suficiente, se trimite un numĕr și mai mare, și aceasta se continuă, până se suprimă revoluția presupunêndu-se se înțelege — că sûnt bani din destul pentru plătirea trupelor. După ce însĕ acuma s'a ajuns ceea ce se putea ajunge numai și numai prin forță materială, se recere sĕ ni se dovedească că după introducerea referințelor normale se poate guverna și fără forță pe cale constituțională. Dorim din adêncul inimei ca regelui Milan sĕ-i succeadă a o dovedì aceasta, noi vom privì cu viu interes silințele dênsului în direcțiunea aceasta, mai departe nu mergem, că n'avem nici dreptul nici necesitatea de a ne mesteca în afacerile curat interne ale Sêrbiei.

„Cu totul altcum s'ar fi desvoltat lucrurile, dacă n'ar fi succes a oprime rescoala, sau dacă aceea ar fi luat dimensiuni mai mari, lățindu-se pe teritoriul vecin cu noi, sau când ar fi periclitat esistența dynasthiei actuale. Astaḑi când periclul este alungat pentru cât-va timp, putem vorbì asupra acestei afaceri fără nici un scrupul, și fără a ne teme că un asemenea limbagiu fără reservă va provoca neliniscìri în monarchia noastră, sau că se va privì de amenințare de către Sêrbia; din contră el va contribuì de a aduce la reson pre cei ce se leagănă în credința, că ceia ce nu le-a succes pentru prima dată, le va succede a doua oară mai bine. *În asemenea împregiurări — și aceasta trebue sĕ o spunem fără reservă — dacă ar fi întrat eventualitatea atinsă de noi, n'am fi lăsat la nici un cas pe Sêrbia în baltă, și nici de altă dată nu o vom puté lăsa.* Se presupune de comun, că între monarchia noastră și Sêrbia esistă contract formal, care pentru unele anumite casuri ne prescrie oare cari obligămente; deși aceste presupuneri sûnt foarte lățite la locurile bine informate, nouĕ ne lipsesc doveḑile pentru legitimitatea acelora, și pentru aceea și abstragem cu totul dela asemenea presupuneri.

„Pentru noi e tot una, dacă esistă sau nu asemenea contract, ceea ce scie toată lumea e faptă, că Sêrbia, care șir de ani întregi a fost declarată pe partea Rusiei, și prin aceasta pentru noi a fost obiectul îngrigirilor mai mari sau mai mici, de vre-o câțiva ani a ajuns la cunoscința mai adevĕrată a intereselor sale, și a legat referințe cu monarchia noastră, cari din an în an deveniseră tot mai intime și cari și la poporul sêrb devin tot mai populare, fiind că dela înființarea lor datează prosperitatea țĕrei în toate clasele populațiunei. *Serbia fără nici o reservă se poate considera ca aliata Austro-Ungariei — deșì nu după nume, totuși după interese,* se poate considera de membru considerabil în liga de pace, al cărei fundament 'l formează raportul amicabil dintre Austro-Ungaria și Germania. Se poate că junele regat vecin nu stă numai singur în această ligă de pace, el este însĕ cel dintâiu, care se pare a sta pentru moment în fața unui pericol serios, și încă — fie ori cari vor fi immediatele motive ale revoluțiunei — în ultima linie pentru loialitatea și sinceritatea, cu care s'a alipit de monarchia noastră. *Un asemenea aliat în momente de periclu nu poate fi abandonat. Aici s'ar fi dat prima ocasiune de a arăta cât plătesce amiciția Austro-Ungariei,* dacă ea în timpurile cri-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

Mai multe voci sĕ ridicară apoi provocând asistența maiorului în contra intriganților și înșelătorilor, dară el ceru tăcere daclarând că voesce sĕ auḑă din gura preotului prima esplicație a scenei stranie, ce o găsìse la întrarea sa.

— N'ar fi mai convenabil, rĕspunse dl Akerstrom, sĕ-mi fac esplicația aceasta într'altă odaie.?

— Da, ḑise maiorul, sĕ trecem în cabinetul baronului. Caporale, fă sĕ treacă și persoanele de aici una după alta, și ai de grije sĕ nu remână nimenea sau sĕ se tragă prin altă ușe. Domnule preot bine voesce a trece întâiu împreună cu dl doctor Stangstadius și cu medicul dlui baron.

Apoi însemnându-i Cristian pe bĕtrânul conte de Nora și pe fiiul sĕu, cari manifestară intențiunea loială de al ocrotì, maiorul îi învită a merge liberi și îi trată cu mare considerație făcêndu-le interogatorul.

Instrucțiunea faptelor, fu foarte minuțioasă; maiorul însĕ nu-și luà multă vreme spre completară ei pentru a satisface dorința nerăbdătoare a lui Cristian și a dlui Goefle, dând ordinul eliberărei bĕtrânului Stenson, pe care Iacob îl vĕḑuse cu durere ducêndu-l cu o oară mai nainte în turn. Cristian voia sĕ fugă însuși într'acolo, maiorul însĕ se opuse, și fără a esplica conduita sa el ordonă a duce imediat pe Stenson la Stolborg și al instala în locuința cu toate considerațiile posibile, dară sĕ nu comunice cu nimenea subt pedeapsa cea mai severă în contra ori căruia ar călca ordinul acesta. Apoi trimise în locul lui Stenson, în prinsoarea castelului pe Iohan și patru lachei însemnați de preot, că a voit sĕ atace viața lui Cristian. Aceia, cari se mulțămiră al înjura, se grăbiră a nega faptul; ei fură admoniați și amenințați cu predarea justiției la cas, când ei ar recădè în greșala lor.

Dară le trecu pofta. Cu toate că nu erau decât puțini oameni împrejurul maiorului în momentul acesta, ei simțiră că dênsul are legea și dreptul pe partea sa, tot așa ca și curagiul și voința. Ei și gîciră după ținuta sa, că maiorul a înștiințat restul companiei sale, și că, dela un moment la altul avea sĕ sosească indelta întreagă în castel.

În absența unui alt magistrat, de oare ce rĕposatul stăpên al castelului luase asupra-și conform privilegiilor sale, toată autoritatea cantonului și de oare ce el n'avea succesor până la alt ordin, maiorul se constituì asistat de preotul parochiei drept autoritatea civilă și morală, și de dl Goefle drept stătuitor. El făcu de i se aduse toate cheile și le dădu lui Iacob, pe care îl constituì maiordom și păzitor a tuturor lucrurilor, dându-i o asistență specială de doi soldați, ca sĕ se facă respectat de ceialalți servitori ai casei, la cas de nevoie. El însărcinà pe medicul cu îngrijirea funebraliilor baronului, și declară că are sĕ proceadă împreună cu preotul, cu dl Goefle, cu locotenentul și cu patru martori aleși de moștenitori, la căutarea testamentului, deșì Iohan declarase că baronul n'a testat.

Moștenitorii, la început foarte spĕriați și foarte iritați, se liniscìră vĕḑênd că nici maiorul, nici dl Goefle, nici Cristian nu vorbeau, de un nou competent. Ei erau vr'o doi-spre-ḑece, cu toții rĕu intenționați unii pentru alții, deșì se uniseră cu îngrijirile lor pe lângă stăpânul castelului și păḑiră prada lor comună. Bĕtrânul conte de Nora, cel mai sĕrac dintre toți, își conservase singur dignitatea sa față cu ei și cu baronul.

De oare ce testamentul, ori și cum ar fi fost, nu putea aliena drepturile lui Cristian, acesta înțelese din privirile și din nesce cuvinte a dlui Goefle, că ei căutară testamentul numai, ca sĕ molcomească banda lacomă a moștenitorilor și sĕ câștige timp, până ce se vor vedè în stare, sĕ lucreḑe pe față. Cristian tot așa bine înțelese din tăcerea estice poate fi scutul statelor mici din Orient, sau că ea este a se privì numai ca obiect de lucs, cu care în ḑile de pace poţi forma staturi, însĕ în vreme de nevoe eşti silit a o considera de obiect nefolositoriu.

„Dacă în asemenea momente am fi remas datori cu dovedirea amiciţiei noastre, dacă din ori şi ce motive am fi refusat, sau am fi întârḑiat a da mână de ajutoriu aliatului ameninţat, *atunci de bună seamă nu s'ar mai fi aflat vre-odată stat, care sĕ fie destul de nebun, sĕ lege vre o referinţă mai de aproape cu monarchia noastră, sau că doară pentru dragul unui amic atât de nemernic şi perfid sĕ abḑică de un puternic protectorat, care pe cei luaţi sub scutul sĕu nu i-a abandonat nici odată.*

Nime sĕ nu-şi facă ilusiuni despre importanţa decisiunei acesteia a monarchiei noastre. Nu e imposibil, din contră noi o dechiarăm chiar de probabilă împregiurarea, că în momentul, în care vom intinde ameninţatului aliat puternicul ajutoriu, pe care-l poate pretinde cu drept dela noi, în acelaşi moment la spetele micilor inimici ai acestui vecin se poate ridica un oarecine, care e cu mult mai puternic, şi pentru care nimicirea vecinului nostru e învingere indirectă. Nu e imposibil, din contră e foarte probabil, că atunci vom fi în perspectiva de a venì în conflict şi cu acest inimic puternic, şi noi sûntem cei din urmă, carii am nesocotì periclii unei asemenea eventualităţi. *Cu toate aceste o spunem verde, că în asemenea casuri aceasta nu ne-ar pune pe gànduri, şi că am sta vêrtoşi în faţa periclului, fie el cât de mare va fi, şi nici pe departe nu ne-am cugeta la retragere, căci prin retragere ne am perde onoarea, vaza, influinţa şi încă multe altete şi preste acestea ne-am face de rîs şi batjocură înaintea inimicilor nostrii.* Dintr'altele periclul despre care e vorba aici, e de natură, că el nu se ivesce, când se arată omul, că nu-i este frică de el; atunci 'l delături mai sigur, când stai voinic faţă în faţă cu el. Curajul propriu al omului însuflă fără voie curagiu şi amicului ameninţat imediat, şi consciinţa, că el poate conta la ajutoriu puternic, în cele mai multe casuri ajunge, şi astfel nu e lipsă de ajutoriu faptic.

„Nu scim, dacă în cercurile noastre normative s'au ocupat oameni cu ideile desfăşurate aici de noi atunci, când acum de curând nori grei acopereau orisonul Sêrbiei, *credem însă că o putem presupune aceasta.* Ne putem bucura — şi popoarele monarchiei se şi bucură din inimă — că de astădată nu s'a simţit necesitatea de a pune în practică aceste idei. *În onoarea monarchiei noastre însĕ voim a presupune şi trebue sĕ presupunem că oamenii au fost pregătiţi pentru casul cel mai rĕu chiar, pregătiţi în toate direcţiunile, şi că tot astfel vor fi gata şi în viitoriu la asemenea ocasiuni.* În sud şi sudost nici acuma nu e senin orisontul cu desĕvârşire, şi vêntului, care dispare aḑi fără a fi făcut pagubă, i poate urma un altul, care nu va dispărè aşa de în linisce. Cu provocare la asemenea eventualităţi şi în cercurile guvernului şi în cele ale populaţiunei trebue sĕ ne clarificăm în privinţa ţinutei, care ni o prescrie la asemenea cas nu numai postulatele onoarei şi ale buneicuviinţe politice, ci şi chiar interesele noastre insele. Posibilele pericle şi jertfe trebuesc totdeuna bine cumpănite înainte de a păşì cu alte state în relaţiuni „*mai mult ca normale*“; trecuţi odată preste aceasta, acela de care ne-am apropiat mai tare, trebue sĕ scie positiv, că el nu posede numai *vorba* noastră, ci la vreme de nevoie şi *fapta* noastră.

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Novemvre.

În dieta din Budapesta proiectul pentru căsătoria între creştini şi evrei este pus la ordinea ḑilei, şi după cum se poate judeca, va fi primit fără mult sgomot.

În şedinţa de luni deputatul Mocsáry a făcut următoarea interpelaţiune.

„Este adevĕrat că ministrul president negoţiază cu generalul de cavalerie Filipovici pentru primirea demnităţii de ban al Croaţiei?

„Este adevărat, că numitul general n'a fost denumit până acuma pentru cuvêntul, că el a voit sĕ estindă cercul de influinţă al banului şi asupra afacerilor, cari conform legei în vigoare, nu compet banului?

Interpelarea s'a predat ministrului president spre a respunde.

Principele de coroană al Germaniei fu primit în Genua cu mare solemnitate.

Locul, unde va debarca principele de coroană nu se signalisează âncă. La început era designat portul Barcelona, care din temerea de demonstraţiuni fu delăturat. Acuma se vorbesce de portul Valencia. Locuitorii din Barcelona au protestat contra presupunerei unei demonstraţiuni din partea locuitorilor.

După o scire a ḑiarului „Nemzet“ congresul naţional sêrbesc nu se va ţinè în anul acesta. Ce privesce locul ţinerei acestui congres ministrul 'şi reservà sie-şi dreptul disignărei odată pentru totdeauna.

Ministrul de esterne al Franciei Challemer Lacour şi-a dat dimisiunea. Locul lui l'a ocupat Iules Ferry.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Ucea inferioară, în Noemvre 1883. Onorabilă redacţiune a „Telegrafului Român“. În Nr. 110 al „Gazetei Transilvaniei“ a apărut o corespondinţă subscrisă de Georgie Buzulescu, care de sigur după ideile sale nedumerite, şi după informaţiuni sinistre se încercă a compromite şi discredita înaintea publicului şi a naţiunei române scoala confesională română din Comuna Ucea inferioară a cărui membru sûnt şi eu.

Numitul arată în corespondenţa sa, ca învĕţămêntul scolariu poporal în numita Comună este de tot părăsit şi uitat, că scoala se privesce ca fiică vitrigă şi că progresul faţă cu învĕţămentul este mai nimica.

Înşiră ḑecimi de ani, pre când dênsul nu era născut, şi care cum poate scì şi istorisì progresul scoalei dela anul 1850 arată mai de parte, că a funcţionat ca învĕţătoriu un cantor bisericesc fără de nici o pregătire un şir de ani cu un salariu dela 30—40 fl, relaţioneaḑă că directorul local Iosif Opriş în mod absolutistic, schimbă şi tocmesce când voesce învĕţători după placul sĕu etc. După cum se poate vedè în corespondenţa sa: Este frumos a tracta cestiuni de interes general şi special a se interesa de viitoriul generaţiunei presente şi viitoare — şi mai vĕrtos de causa şi progresul învĕţămêntului; — însĕ cine voesce a se face mare, vĕdit şi cunoscut întregului public, acela sĕ fie singur unul, carele lucră din puteri la astfeliu de afaceri, ca model şi cu spirit înflăcărat pentru cultură! — Nu însĕ sĕ fie contrariu, periculos cu fapta şi cu cuvêntul, precum a făcut o şi o face George Buzulescu — căci pentru scoale nu a făcut un pas, şi nu a lucrat întru nimica la înaintarea şi desvoltarea scoalei — ca şi unul, ce nu are idei de progres şi înaintare.

Când am cetit corespondenţa dată, mi s'a revoltat tot spiritul de astfeliu de scornituri maliţioase şi rĕutăcioase, produse numai din interese personale, cu scop de a negrì comuna şi învĕţămêntul scolar, deamna şi meritata persoană a preotului local înaintea Onor. public, care au stăruit cu toate puterile şi ajutoriul, de s'au clădit în comună scoala de materie solidă cu 4 încăperi — şi cu multă greutate, fiind Comuna de o parte mică, de altă parte nedispunênd de nici o avere şi venite, şi care numai prin arunc\u0103ri şi repartiţiuni, şi acopere lipsele sale. Spre a se informa onorabilul public cetitoriu despre starea adeverată a lucrului mi iau permisiune în detaiu contra celor arătate în corespondenţă a arăta starea adevĕrată a lucrului în următoarele: Comuna noastră în tot decursul scolar au avut învĕţători apţi — au funcţionat ca la 15 ani un Individ ce au avut calităţile şi însuşirile recerute, posedând Atestat de cualificaţiune — şi nu cantor simplu cu salariu de 80 fl — şi care ca atare recunoscut de apt fu ales de 4 comune ca Vice Notariu cercual servind preste 5 ani în acel timp cu laudă. Scoala în anul 1880 au fost închisă de auctorităţile mai înalte politice competente, grasând în comună morbul de anghină, difteritică şi bubatul de mai multe specii, şi pentru aceea nu sau putut ţinè prelegerea cu copii în scoală; murind mici şi mari preste 120 de persoane şi în care timp învĕţătorul fost Vasilie Corcodel au păşit la altă staţiune învĕţătorească în Porumbacul de jos, şi apoi după încetarea morbului au pus Comuna pe cine au aflat în restimp de 2 luni de ḑile cu 30 fl. nu cum ḑice dl corespondent cu 20 fl.

Ce se atinge de învĕţămênt în anul 1882/3 lucrul au stat astfeliu: Eforia scolară au voit a deschide concurs pentru învĕţătoriu cu leafa de 120 fl. v. a. influenţând la aceasta preotul Iosif Opriş; dară în timpul ce se lucra la aceasta corespondentele numit, ca sĕ nu remână fără leafă sciind că dênsul nu poate concura din causele sale private la postul de învĕţătoriu — au bagat intrigi în poporul comunal cu fapta şi cu beutură — şi aşa eforia scolară au fost împedecată de a deschide concurs, obligându-se numitul a învĕţa pruncii din comună, cerênd ai plătì de tot pruncul 2 fl. şi care aşa a făcut acord cu părinţii pruncilor — şi că dênsul fiind în funcţiune de espeditore postal — au ḑis: că dênsul nu merge în scoală pentru depărtare, ci i învaţă în casa sa sub nume de privat — şi aşa prelegerile s'au ţinut; dară nu în scoală, pre când preotul nostru au cuvêntat în biserică, că pruncii în scoală trebue sĕ înveţe — şi causa la nedeschiderea uşei scoalei este corespondentele faimos, care în loc cum se ţine de inteligenţă, sĕ lucre pentru binele şi interesul comunal, au lucrat contra numai sĕ strice ce alţii au făcut. Că dên-

---

presivă a amicilor sĕi în privinţă cu dênsul, că momentul n'a venit încă a se da pe faţă, şi că până la un ordin nou, acusaţiunea asvêrlită de Iohan asupra pretensiunilor sale avea sĕ fie considerată ca şi când nu s'ar fi făcut.

Moştenitorii acceptară, precum uşor se poate gândì, cu bucurie situaţiunea aceasta, ei păreau că întemeiază pantomima tăgăduitoare a dlui Goefle şi aerul de perfectă siguranţă, foarte naturală, ce luase Cristian din momentul, când se vĕḑu liniscit de soartea lui Stenson. Cristian sprigini dar aşa intenţiunile amicilor sĕi neînsoţindu-i la căutarea testamentului; el avea de gând sĕ afle, dacă Margareta este în societatea contesei Elveda în galerie.

Ea îl recunoscu îndată, ce-l vĕḑu:

— A! a! ḑise ea veselă, Dta n'ai plecat încă, sau te ai întors domnule fantom? Dar în ce costum eşti? Vii dela vênătoare pe la mezul nopţii?

— Tocmai, doamnă contesă, rĕspunse Cristian vĕḑênd îndată, din aerul vesel a mătuşei Margaretei, că în spiritul ei nu era vorbă de escursiunea nepoatei sale. Am fost la vênătoatea ursului foarte departe şi tocmai sosesc sĕ aud evenimentul…

— A! da, moartea stăpênului! ḑise contesa pe ton leger. A isprăvit. aşa-i? şi acuma poţi respira. De mine a fost rĕu! Din apartamentul meu s'au auḑit toate gemetile agoniei sale, şi eu am fost nevoită sĕ fug în camera tinerei Olga, care m'a regulat cu altă musică. Biata fată e foarte nervoasă şi când i-am spus, că în loc sĕ vedem marionetele noi avem sĕ plecăm prin negură sau sĕ rĕmânem în casa unui moribund, până ce i-ar plăcè sĕ-şi dea sufletul, ea căḑu în convulsiuni îngroḑitoare. Rusoaicele aceste sûnt superstiţioase! În sfârşit iată-ne liniscite, precum sperez, şi eu am sĕ plec, căci aici este vorba, cred sĕ sune un clopot mare ce nu se pune în mişcare decât la moartea sau la naşterea stăpânilor domeniului. Dar aşa eu mĕ duc, căci nici dormi nu voi putè, şi clopotul acesta de moarte îmi face idei prea negre. Ascult, nu s'aude clopotul?

— Aşa cred, rĕspunse Cristian; dară nu vei duce şi pe contesa… nepoata Dtale? Şi el adause în mod foarte ipocrit:

— Mare prost sûnt, de nu-mi aduc aminte de numele ei.

— Şiret mai eşti, respunse contesa riḑênd. Dta i-ai făcut curtea, şi te ai împotrivit baronului din amor către ea. Eì bine aceste nu mĕ supără; ele se ţin de vêrsta Dtale, şi altcum, Dta ai arătat, împotrivindu-te sêrmanului baron, o temeritate ce nu mi-a deplăcut. Este mult bine în Dta, eu mĕ pricep la aceste, şi acuma vĕd, cât de puţin s'a potrivit cu caracterul Dtale lecţiile de supunere şi de prudenţă ce ţi le-am dat atunci. Dta eşti pe altă cale: căci sûnt douĕ, ca sĕ-ţi ajungi ţinta, destoinicia sau îndrăsneala. Ei bine, Dta ţi ai ales calea cea mai scurtă, calea capetelor rele şi a cutezătorilor. Trebue sĕ te duci în Rusia scmpul meu. Dta eşti frumos şi îndrăsneţ; el te-a băgat în seamă, — şi are intenţiuni asupra Dtale. Dta mĕ înţelegi.

— Nici decum, doamnă contesă!

— O! totuşi! Creditul lui Orlof n'are sĕ fie vecînic şi cutare interese pot combate interesele dtale… Dar aşa mĕ înţelegi? La nepoata mea sĕ nu mai gândesci; Dta poţi pretinde o fericire mai frumoasă, şi, de oare ce la moment nu eşti nimic, nici măcar nepotul dlui Goefle, căci el nu te recunoasce nici drept fiu natural, eu te avertisez că am sĕ-ţi arăt uşa, decumva te vei presenta la mine cu naiva intenţiune a plăcè Margaretei; la Stokholm însĕ te aştept, ca sĕ te presentez ambasadorului, care are sĕ te ia în serviciul sĕu. Dar aşa la revedere!.., sau, stăi, te duc cu mine.

— În adevĕr?

— În adevĕr, da. Eu las nepoata mea aici; ea a petrecut noaptea înspăimântată de răcniturile moribundului, în casa parochială cu domnişoara Akerstrom, amica sa, cel puţin aşa pretinde guvernanta sa. Ori şi unde s'ar fi refugiat poltroana aceasta, domnişoara Potin are sĕ plece astăḑi cu dênsa la Dalley sub conducerea lui Peterson, unui om de încredere. Dl Stangstadius mi-a promis că le va însoţì. Îi va părè foarte rĕu, bietei fete, că ea a gândit, că vine cu mine la Stokholm; dar ea este prea tineră; ea n'ar face decât prostii în lume. Debutul ei are sĕ fie în earna viitoare.

sul au învěţat pruncii în anul 1882|3 dar sě spună onor. public când? şi ce esamen au dat? apoi calumniile şi esprimările vĕtămătoare de onoare contra preotului nu vor remânè neresplătite, că s'au şi făcut paşi de lipsă la judecătoria regiă cercuală.

Acum fiindcă nu domnesce în comuna noastră nici un morb epidemic, multămită lui Dumneḑeu — din 1 Noemvre a. c. s'au şi început prelegerea cu pruncii în scoală — avênd învěţătoriu apt şi de ajuns cualificat prověḑut cu documentele recerute de cualificaţiune.

Binevoiască dar Onorabila redacţiune a da loc acestor şire în preţuitul ḑiar „Telegraful Roman“, spre a se putè convinge Onor. public despre neadevĕrurile corespondentului în „Gazeta Transilvaniei“ publicate. *)

George Silba,
representant în comitetul bisericesc.

Din camera României.

(Urmare.)

Altă curiositate: ţĕrile, cari au luat câte o bucată din Turcia nu le au cucerit, le protejează. Tunisul în teorie e tot independent; oştirea engleză va părăsì sigur Egiptul, dar Kedivul, apreciând foarte mult calităţile belice ale soldatului englez, e probabil, că câteva mii resboinici Englezi sĕ părăsească coiful armatei engleze şi sě pună fesul pentru ca sĕ servească pe Kediv. Egiptul va fi independinte. „Nu, sciu cum e în vecina noastră de peste Dunăre;' dar eată ce am cetit în „România Liberă“, dela 25 Octomvre:

„Corespondentul din Petersburg al ḑiarului englez Daily Telegraph, a avut ḑilele acestea o întrevedere cu generalul Soboleff. Generalul istorisì corespondentului că la 10 Maiu 1882 prinţul Alecsandru Battemberg, care făcuse atunci o visită în capitala rusească, îl surprinse cu propunerea de a primì postul de prim ministru Bulgar. D. Soboleff se împotrivì întêiu, prinţul îl înduplecă însĕ, spunêndu'i că doară Bulgaria e tot Rusia.“

Va sĕ ḑică, d-lor deputaţi, vedeţi situaţiunea noastră; sûntem la delniţă, ca sĕ mĕ serv de un termin de hotărnicie vechiu, sûntem cuprinşi într'o ţeară fără fruntarii sau cu fruntarii deschise. Ceea ce ne face sĕ nu suferim şi mai mult de această situaţiune strîmtorată este — trebue sĕ o recunoascem — rivalitatea de interese şi de influenţă dintre Rusia şi Austria în Orient. Situaţiunea presintă o analogie isbitoare cu o împregiurare din Germania: Hanovra tot aşa se află între Prusia renană şi Prusia cea-laltă, şi cât timp a fost şi influenţa austriacă şi influenţa prusiană, care se ţineau în respect una pe alta în Germania, Hanovra a trăit; îndată însĕ ce a sosit momentul, în care a trebuit sĕ se hotărească prin puterea armelor, care din acestea douĕ influenţe rivale sĕ dispară, sciţi ce s'a întêmplat; cunoasceţi istoria: Hanovra n'a mai esistat. Nu suspect intenţiunea, sciu că toţi doresc pacea, dar este o forţă.

Dar este, ca sĕ ḑic aşa, şi o forţă fatala impusă de configuraţiunea geografică, care este mai presus de buna voinţa oamenilor, ceva fatal. În asemenea împregiurări vĕ întreb pe d-voastră, dacă nouĕ nu ni se impune o politică conservătoare, ori-ce dorinţe de a se schimba tractatul dela Berlin, nu poate sĕ fie de cât în paguba noastră şi prin urmare noi avem tot interesul în menţinerea păcii; căci, d-lor cel puţin dela viitoriu adastăm ca fortificaţiunile sĕ dreagă ce au defectuos fruntariele noastre şi ne trebue câţi-va ani ca sĕ le terminăm. Organisarea creditului şi cele-l'alte instituţiuni economice, precum şi drumurile de fer în construcţiune, sûnt menite sĕ dea un mare avênt prosperităţei noastre care va avè influenţă asupra budgetului, ceea-ce ne va pune în posiţiune sĕ organisăm puterile noastre, căci după contingentul anual, calculându-se pe 12 ani, noi, ar trebui sĕ avem 360,000 oameni. Sûnt, esistă instruiţi, cu cadre chiar de sergenţi şi caporali; oficerii însă ne lipsesc şi oficerii nu se improvisează. Cât mai târḑiu va venì acel moment al conflictului, de care se vorbesce, cu atât vom fi în condiţiuni mai bune de a spune cuvêntul nostru şi cât pentru mine, fac urările mele cele vii pentru pace, şi din acest punct de vedere am salutat cu bucurie întreprinderea, care s'a făcut pentru ca sĕ se înlăture ori ce neînţelegere între noi şi Austria, pentru că n'am vrè sĕ încuragiăm pe nimenea care speculând neînţelegerile noastre cu una din puterile vecine, ar încerca prin o acţiune resbelnică sĕ schimbe starea de lucruri de astăḑi.

Acum, D-lor, neapărat că aţi vĕḑut declaraţiunile comitelui Kàlnoky, cum că s'a tratat şi cestiunea Dunărei, ne apărat că nu putem decât sĕ imităm patriotismul Camerei austriace lăsând guvernului libertatea de a resolva cestiunea într'un mod practic; însĕ sûntem datori sĕ spunem şi noi guvernului credinţa noastră, că suntem siguri că va avè tăria d'a nu eşi din punctul sĕu de vedere de pănă acum, care era şi al ţĕrei. (Aplause.)

Acum douĕ cuvinte mai am sĕ ḑic asupra capitulaţiunilor şi am terminat. D-lor, sĕ-mi daţi voe sĕ vĕ spun în această cestiune. D-lor, când turcii au întrat în peninsula Balcanică, ei n'au avut douĕ legislaţiuni, cum avem noi, adecă: dreptul canonic şi dreptul civil; ei n'au avut de cât o singură legislaţiune: dreptul Şeri pe care nu'l putea aplica de cât preoţii, pentru că dreptul lor civil făcea parte din legea religioasă. Judecătorii lor nu primeau sĕ beneficieze de legile sfinte pe cei, cari nu se închinau lui Mahomet.

De aceea turcii 'şi au o organisaţiune cu totul distinctă de a celor-lalte naţiuni, adecă autoritatea absolută a padişahului asupra mahometanilor; însĕ pentru cele-lalte confesiuni a îmbrăcat pe şefii lor cu drepturi suverane, pentru că avea dreptul nu numai d'a judeca, dar şi d'a esecuta sentinţele.

Ast-fel societatea musulmană a fost compusă de o suveranitate superioară capului imperiului turcesc, sub care erau organisate diferitele suveranităţi timporale ale şefilor fie-căreia religiuni.

Când Francisc I a încheiat capitulaţiuni cu Turcia, adecă când a dobêndit dreptul sĕ aibă representanţi ai ţĕrilor creştine în Turcia representanţii puterilor strĕine prin puterea analogiei au dobêndit aceleaşi drepturi asupra supuşilor lor şi nu numai îi protegau dar şi judecau, şi esecutau şi sentinţele ce dau în contra lor. Acest drept al consulilor se întemeiază nu pe capitulaţiuni ci pe un obiceiu al pămêntului adecă un drept cutumier, şi aceşti consuli fiind investiţi cu un fel de suveranitate au caracterul de funţionari publici şi ca atari pămêntul turcesc se bucură de privilegiul esteritorialităţii pe care în celelalte ţĕri nu'l au de cât ministrii În toate ţĕrile, dar mai cu seamă în Orient, se afla o mulţime de oameni cari îşi perduse urma naţionalităţilor, aceştia se puneau când sub protecţiunea unui consul când sub a altuia şi ast-fel s'a născut în Turcia o nouĕ clasă de oameni, cari fără sĕ fie de naţionalitate frances, engles, evreu, însĕ protejaţi de consulul lor engles sau frances. Această stare de lucruri care încă o dată afirm că 'şi avè cuvêntul sĕu de a fi în împregiurările turcesci s'a încercat, ca sĕ se aplice şi la noi sub cuvênt că facem parte din imperiul otoman, noi ne am împotrivit în tot deauna acestor pretenţiuni.

Mai ântêiu că noi faţă cu Turcia, ne am reservat nu numai suveranitatea interioară — căci am avut tot-deauna dreptul de a legifera — ci suveranitatea esterioară; nu am renunţat nici o dată la dreptul de a încheia tractate cu naţiunile străine noi înşine; chiar Austria a recunoscut dreptul nostru d'a încheia tractate făcênd mai multe convenţiuni cu noi, între altele şi cea comercială.

A venit tractatul de la Berlin: acest tractat, când a recunoscut independinţa noastră a atins şi această cestiune însĕ din alt punct de vedere de cât acela, sub care s'a regulat această cestiune la cele-lalte State din orient; tractatul consacră ceea-ce esista în fapt, pănă ce Statul Român va încheea convenţiuni consulare cu cele-lalte State.

Aşa dar tractatul de la Berlin a menţinut starea lucrurilor de mai înainte. In starea lucrurilor de mai înainte se afla d'o parte pretenţiunile puterilor, obiecţiunile noastre de altă parte; aceasta din punctul de vedere teoretic, iar în fapt cestiunile speciale se resolvau după dreptul internaţional, de care se inspirau şi tribunalele în sentinţele lor şi ministrul justiţiei, în ordonanţele sale.

Este de dorit ca sĕ se lămurească şi aceste relaţiuni; căci ori-ce conflicte într'un Stat mic şi altul mare, e totdeauna în pericol cel mic de a vedè resolvându-se conflictul în detavoarea sa.

Din acest punct de vedere, bine a făcut de a întra în tractare guvernul nostru pentru regularea acestei cestiuni, însĕ l'aşi ruga, dacă poate sĕ ne spue basele înţelegerei şi pe ce cale voesce a o resolva: pe cale de convenţiuni consulare sau în alt mod? D-lor, ca sĕ mĕ resum, vĕ declar, cum am avut onoare sĕ vĕ o spun şi mai înainte, că nu a întrat în intenţiunea mea sĕ critic ducerea primului nostru ministru la Viena şi la Gastein. Anul trecut D. Giers n'a făcut şi dênsul aceeaşi călătorie? Şi nu fără folos, căci de acolo s'a întors cu braţul Kiliei. De aceea scopul interpelărei mele e sĕ 'i întreb, cu ce s'a întors dela acestea visite, ce resultate ne a adus. Am ḑis. (Aplause).

Şedinţa se suspendă pentru câte-va minute.

La redeschidere se dă cuvêntul d-lui Ianoli în cestiunea prealabilă.

Dsa ḑise, că ceruse cuvêntul în cestiunea prealabilă spre a spune că interpelarea d-lui Stolojan astfel, cum a fost formulată la început nu poate fi primită de Camerĕ, căci îi calcă prerogativele ei.

D-sea terminând cere dela guvern sĕ rĕspundă acuma sau când va crede de cuviinţă, cum stăm faţă cu puterile strĕine şi dacă călĕtoriele făcute de rege şi ministri nu pot fi luate ca o manifestaţie de simpatie pentru unele puteri şi de îngrijire pentru altele.

D. C. A. Rosseti, în cestiune regulamentară, ḑice că nu trebue sĕ ne abatem de la regulament, şi d. ministru cată sĕ rĕspundă interpelatorului şi apoi sĕ urmeze discuţia. Ministrul e dator sĕ rĕspundă interpelatorului.

Apoi, făcênd alusiune la d Ianoli, domnul C. A. Rosseti ḑice că pentru prima oară a vĕḑut o interpelare la o altă interpelare. (Va urma.)

Varietăţi.

* *(Cas de moarte,)* În momentul când am pus ḑiarul sub presă, primirăm trista scire despre moartea doamnei **Maria Frateş n. Bărbuc,** soţia domnului *Alecsiu Frateş*, învĕţătoriu în Satulung.

* (Reuniunea femeilor române din Abrud şi giur,) pentru înfiinţarea unei scoale de fetiţe, va arangia o petrecere cu tombolă şi danţ

---

*) Dăm loc acestei corespondeţe spre a nu ni se face imputări de neînteresare pentru scoalele noastre. Se face însĕ atent dl Corespondente, că astfeliu de rectificări se trimit spre publicare la ḑiarul, în care a apărut articlul primitiv. Şi după cunoscinţele noastre, domnul redactor al „Gaz. Tr.“ nu deneagă ospitalitatea pentru asemenea rectificări. Red.

— Dar aşa, ḑise Cristian, ea are sĕ petreacă încă un an singură în vechiul sĕu castel?

— A! eu vĕd că dênsa ţi-a spus suferinţele sale. E foarte îndoioşitor, şi tocmai de aceea eu te duc în sania mea. Veḑi, eu îţi dau o oară sĕ te pregătesci, şi apoi te aflu aici. Vrei?

— Nu sciu, respunse Cristian îndrăsneţ, eu sûnt foarte amorizat de nepoata dtale, te avertizez!

— Ei bine, eu n'am nimic în contră, dacă persistă pasiunea dtale! replicà contesa. Când vei fi petrecut vre-o câţi-va ani în Rusia şi îţi vei fi făcut multe ruble şi mulţi ţĕrani, n'am sĕ ḑic ba, decumva persistezi.

Şi contesa se retrase, convinsă că Cristian se va ţinè de rendez-vous.

Ea abia dispăruse, precând apăru domnişoara Potin, intrebând de contesă; vĕḑênd, însĕ pe Cristian, ea îl înfruntă sever. Ea a fost foarte îngrigiată de Margareta şi o căutase pretutindenea.

— Din norocicire, adause guvernanta, ea tocmai a venit cu amica sa Martina, a cărei maică nu s'a neliniscit, creḑênd că s'a întârḑiat în apartamentele noastre; însĕ atâtea minciuni mĕ costează, ca sĕ acoper faptele nesocotite ale Margaretei, şi îţi declar, că am sĕ spui contesei tot, dacă nu-mi dai parola dtale de onoare, că părăsesci castelul şi ţeara aceasta îndată.

Cristian liniscì pe buna Potin, ḑicêndu-i că s'a hotărît a nu face nimic din ceea ce doresce dênsa, el aşteaptă evenimentele.

La oara una de dimineaţă sosì trupa fără sgomot şi se presentà maiorului, care declarà reşerşele terminate; ele n'avură nici un resultat, spre marea satisfacere a celor mai mulţi moştenitori, cari mai bucuros voiau a se încrede drepturilor lor decât bunavoinţei foarte îndoelnice a repausatului.

— Acuma, domnilor ḑise maiorul vĕ rog sĕ veniţi cu mine la Stollborg, căci am cuvênt a crede că reposatul a încredinţat un testament dlui Stenson.

Şi vĕḑêndu-i repeḑêndu-se cu toţii cătră uşa camerei el adause:

— Pardon domnilor; Dl preot, dl Goefle şi eu avem o responsabilitate grea. Eu am sĕ proced, foarte scrupulos şi foarte oficial, am sĕ culeg cât se poate de mulţi martori serioşi şi nu pot îngăduì, ca lucrurile sĕ se petreacă fără ordine şi fără priveghere. Binevoiţi şi veniţi cu mine în galeria Vênătoarelor; acolo au sĕ fie adunaţi şi ceialalţi martori.

În adevĕr, conform ordinelor date de maior, toţi oaspeţii castelului nou fură rugati a venì în galerie, spre marea ciudă a unora, cari voiau tocmai sĕ plece, însĕ indelta vorbea în numele legei şi trebuiau sĕ asculte.

Contesa Elveda grabnică şi activă cum era sosise mai întâiu. Ea găsì pe Cristian adurmit pe o sofă.

— Ei bine, esclamă ea, Dta nu eşti gata decât aşa?. . . Şi ce faci Dta aici? adause ea adresându-se cătră Margareta, care tocmai venea împreună cu guvernanta sa.

— Eu nu sciu, respunse Margareta: eu ascult un ordin general.

Apoi venì Olga împreună cu familia preotului dl Stangstadius ambasadorul cu oamenii sĕi, în sfêrşit toţi oaspeţii din castelul Waldemora în haine de drum şi partea cea mai mare supĕraţi a fi reţinuţi în momentul plecării, sau conturbaţi în somn. Ei murmurau mult, înjurau clopotul lugubru, ce nu putu aştepta ḑiceau ei, pănă ce ar fi plecat lumea.

— Dară ce este? Ce vreau dela noi? ḑiceau vĕduvele: a dat baronul ordinul sĕ jucăm aici şi după moartea sa, sau sûntem condamnate sĕ-l vedem în patul sĕu de paradă? Eu n'aşi crede; dară Dta?

— Cine este tinĕrul acesta frumos, care iasă de aici? ḑise ambasadorul cătră contesa Elveda: nu este tinĕrul nostru băiat?

— Da, e aventurierul nostru, rĕspunse ea. El tocmai a primit un bilet. Pare, că ordinul ce ne ţine pe noi aici, pe el nu-l privesce.

În adevĕr, Cristian tocmai primise un plic de la dl Goefle cu următorul conţinut:

„Du-te în Stollborg şi te îmbracă cum ai fost alaltă-eri la bal: şi ne aşteaptă în sala ursoaicei. Pune sĕ cureţe scara şi ascunde gaura cu cartele cele mari.“ (Va urma).

în favorul ei. Inainte de danţ se vor sortì obiectele dăruite de damele române, cari au sĕ le espedeze zeloasei presidente a Reuniunei, dnei Ana Gall. Balul acasta se va ţinè la 22 Noemvre. „Fam.“

* (Societatea preoţilor români din capitala României) Aflăm din jurnalele de dincolo de Carpaţi, că preoţii din capitală vor înfiinţa în curênd o societate literară cu scopul ca adunêndu-se regulat în ḑilele hotărite sĕ desbată diferite cestiuni religioase, sĕ ţină discursuri şi predici, cu un cuvênt sĕ-şi comunice ideile. Felicităm pe preoţii capitalei pentru această frumoasă iniţiativă şi le urăm deplin succes dorind ca asemenea societăţi preoţesti sĕ se formeze cât mai multe prin toate oraşele din România. Este în adevĕr un semn foarte îmbucurător, că preoţii au început însuşi a simţì trebuinţa neapărată pentru desvoltarea lor intelectuală şi morală, care este singura basă solidă pentru imbunătăţirea posiţiunei lor materiale. E caracteristic pentru statul român că negligă atât de ostentativ biserica.

* (O propoveduire bine plătită.) Acum s'au sfêrşit peregrinagiul musulmanilor la sfânta cetate Mecca în Arabia. El a ţinut în anul acesta dela 11 pănă la 16 Octomvre. La 14 Oct. se făcu propoveduirea finală la muntele Aarifa, la care asistară aproape şepteḑeci de mii de dreptcredincioşi peregrinaţi din toate cornurile ţerilor locuite de mohamedani. Propoveduitorul un bătrân Şeikh din Mecca sta pe o cămilă şi predicà patru oare întregi în protiva nereligiosităţii crescênde a credincioşilor. El închieiă cu sfaturile obicinuite, de a se pocăì căci în curênd se va apropia sfârşitul lumii. După aceea îşi luă turbanul de pe cap şi'l întinse pre pămênt. Credincioşii aruncară cu toţii pe dênsul bani de aur şi de argint, ba unii chiar inele şi ciasornice. Când bĕtrânul se coborì jos de pe munte, o mulţime de fanatici, printre cari se aflau chiar ofiţeri şi funcţionari turci, se aruncară înaintea cămilei, lăsând-o sĕ treacă, în linisce pe spinarea lor. Un neguţător din Hombo cumpĕrà a doua ḑi cămila cu 1250 franci.

* (Birouri telegrafice pe Ocean). Nu se vorbesce acum în Englitera decât de un proiect îndestul de original, acela de a arunca în mare nisce imense cilindre de 300 picioare lungime, a căror parte superioară ar avè forma unui far, ear partea inferioară, trasă de o greutate, ar sta sub apă. Într'un cuvênt, aceste aparate uriaşe s'ar manţinè în ecuilibru în tocmai ca şi o sticlă pe jumĕtate plină cu apă. Aceste faruri mişcătoare ar fi locuite şi legate cu cablul transatlantic prin aparate telegrafice şi fire. Aceasta nu e prima încercare de felul acesta, s'a încercat deja a se stabilì biurouri telegrafice pe Ocean dar ele n'au putut sĕ resiste furtunelor. Se speră că încercarea va fi mai norocoasă de astădată şi că problema va fi astfel resolvită. Birourile telegrafice de pe Ocean ar fi mai cu seamă însărcinate cu transmiterea însemnărilor meteorologice atât de trebuitoare navigătorilor. Dacă reuşesce încercarea, sciinţa face un pas însemnat înainte.

* (Dinţi urieşi.) Călĕtorul italian, comitele Antonelli, a trimis din escursiunea sa din Africa către societatea geografică din Roma, un mare numĕr cu lăḑi cu objecte etnografice. Printre aceste se află şi şepte dinţi de elefant, trimişi dar de regele Menelek regelui Italiei, unul din aceşti dinţi are o lungime de 2 şi ½ metrii şi o grosime de 50 centimetrii; cântăresce 50 de chilograme. Acest dinte valorează după preţurile, cari umblă în Aden aproape 2200 franci.

* *(Bibliografic.)* A apărut nrul 8 anul XVII din „Convorbiri literare“ cu următorul cuprins: O călătorie în satele moldovenesci din guberniat Cherson (Rusia) de Th. T. Burada; — Istoria unui băiat rĕu, care n'a fost nici odată pedepsit (de Mark Tivain) trad. de L.; — Sinziana şi Pepelea, feerie naţională în 5 acte de V. Alecsandri (actul V.) Lecţiunea de deschidere a cursului de Istoria Românilor la Universitatea de Iaşi de A. D. Xenopol. Schiţe din Moldova de W. Kotzebue trad. de A.; — Părintele Pafnutie dela monăstirea Putna de E. Baican M'am gândit. . .; Ai plecat. . .; Sĕ pot întinde. . .; poesii de Veronica Micle; Tempi passati, ochii iubitei poesii de V. Codrean: En miniature poesii de A. Bărsean, Moara de P. M.; Şeḑĕtoarea de V. M.: Lângă un pianino, de G. C. De un cias Adio, poesie. Bibligrafie. Corespondenţă.

Posta Redacţiunei.

Un domn din Sibiiu ne roagă se facem atenţi pre colectanţii pentru fericitul Toma Stănilă la împregiurarea, că din lista contribuenţilor lipsesce numele Dsale. Ne înmplinim această datorinţă. Omul poate greşì uşor, mai ales la asemenea ocasiuni Rugăm totodată şi pre cealalţi colegi ai nostri, cari doară vor fi reflectat la cererea domnilor colectanţi se reproducă şi aceasta impregiurare.

Loterie.

Mercuri 17 Noemvre 1883.

Brünn: **26** **49** **10** **6** **33**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 20 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	120.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.70
Sorţi de regularea Tisei	109.90	109.75
Galbin	5.73	5.72
Napoleon	9.57½	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	120.40	120.60

Nr. 310. [610] 1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Lupşei se publică prin aceasta concurs pe basa „Statutului organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Nr. 191. §. 7.

Reşedinţa fiitorului protopresbiter va fi la locul central al tractului, în comuna Ofenbaia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce încurg pentru şedulele de cununiă, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa a III a din comuna Ofenbaia, însĕ numai, după ce va devenì aceasta vacantă, fiind de present definitiv ocupată.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale sau reale, cu testimoniu de maturitate, au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional mai pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-şi aşterne suplicile de concurs la Veneratul consistoriu archidiecesan în Sibiiu în restimp de *30 de ḑile dela prima publicare* a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentelui, anii etăţii, (anul, luna, şi ḑiua nascerei); studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat şi altele; studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora şi esamenul de cualificaţiune); serviţiile de pănă acum pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora); în fine cunoscinţa limbilor şi alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualminte toate altfel de recomandări.

Ofenbaia, 17 Septembre 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşei.

Ioan Danciu m. p., preşed comit protop. **Petru Gosia** m. p., notar

---

Nr. 505. [601] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu la scoala capitală gr. or. din opidul Rĕşinari, prin aceasta se escrie concurs cu termin pănă la 30 Noemvrie st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salariu anual de 350 fl. v. a. şi relut pentru cuartir şi lemne 60 fl. v. a. plătiţi în rate lunarie anticipative.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne în terminul prefipt petiţiunile lor, instruite după prescrisele legilor, la comitetul parochial din opidul Rĕşinari.

Sibiiu, 28 Octombre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Popescu m. p., protopresbiter.

Nr. 321. [609] 1—1

Publicaţiune.

In sensul Regulamentului pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale, votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodocse române din Ungaria şi Transilvania în 22 Octobre 1878 Nr. 266 Congr. §. 124 se aduce la cunoscinţă publică, că Nicolae Drăgici din Bod, în protopresbiteratul al II-lea al Braşovului, care pribegesce în lume de 16 ani, nepresentându-se înaintea Scaunului protopresbiteral în urma edictului escris în terminul prescris, prin sentinţa prea veneratului consistoriu archidiecesan ddto 1 Novembre a. c. Nr. 869 B. socia lui Maria Aldea este despărţită cu totul de dênsul.

Braşov în 7 Novembre 1883.

Ioan Petric m. p., protopresbiter.

Cunoscutul

OLEIU PENTRU AUḐ

m'a curat radical de învechita mea asurḑială, care o am căpătat la assediul Sevastopolului. Astăḑi, mulţămită acestui remediu, mi-am redobândit perfect, ca prin minune auḑul, motiv, ce mĕ îndeamnă sĕ Vĕ mulţămesc publice şi sĕ recomand ori cui sufere de asurḑeală, acest remediu nepreţuit.

Principele Jan de Hiestov.
Crovno. [611] 1

Acest **oleiu pentru auḑ,** împreună cu arĕtarea modului de întrebuinţare se poate căpăta cu preţul 2 fl. 40 cr. la **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.**

Anunciu.

Subscrisul — care pricepe pe deplin **afacerile de economie, agrarie,** şi cele referitoare la **vite** de atare economie, şi care scie scrie, cetì şi vorbì limba germană, maghiară şi română — Caută un loc de dregătoriă economic.

Respuns la adresă: [608] 1—3

Frideric Schuster,
econom în Mediaş.

Turnătoare de clopote şi de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouĕ, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum şi pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanţă pe mai mulţi ani. Montate cu chivere (coroane) de lemn, fer turnat şi făurit; astfel construite, că după ce sûnt usuate pe o parte sĕ poată fi învêrtite cu înlesnire în ori-ce direcţiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite şi premiate

inventate de mine, care au un ton mai întins, mai puternic şi mai adûnc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punţi egalează pe unul de 400 punţi.

Recomand mai departe scaune de fer făurit pentru clopote solide şi frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage şi **toace** din metal, precum şi toate celelalte articole de alamă şi metal aparţinĕtoare de această categorie, cu preţurile cele mai moderate. Se construesc clopote şi pe lûngă plătirea făcută în rate.

Clopote dela 300 punţi în jos, precum şi stropitoare de mână se află totdeauna în magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid şi promt se recomandă

Antonie Novotny.
[359] 10—10 Timişoara, Fabrică.

Adam Hölle,

croitoriu

în Sibiiu, Piaţa mare Nr. 5

îşi permite a aduce la cunoscinţa publicului de aici şi cel strein că şi în sesonul acesta şi a provĕḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav şi lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, şi sûnt în plăcuta posiţie a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt şi cel mai solid.

Spre orientare. [612] 1

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 pănă la 34 fl. Palton dela 15 pănă la 24 fl. Palton de carnă dela 18 pănă la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.

Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru serviţiul solid şi real.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 132 Sibiiu, Sâmbătă 12/24 Noemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rĕndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

La cestiunea reuniunilor preoţesci la noi.

În lumea ideilor aflăm întocma ca şi în lumea fisică un proces continuu, care seamână cu o luptă perpetuă. Precum din elementele de materiă capĕtă formă o mulţime de lucruri, pentru ca mai curênd sau mai târḑiu sĕ dispară, aşa se nasc în lumea morală, în capul omului, o mulţime de idei, dintre care numai puţine au parte a fi traduse în lumea reală, ear' cele mai multe dispar, ca şi când n'ar fi mai fost. Dispariţiunea corpurilor în lumea fisică urmează în urma unui proces natural, pe care sciinţa modernă s'a obicĭnuit a'l numì lupta pentru esistenţă; ear' nerealisarea multor idei se întêmplă mai ales din causă, că acelea sûnt greşite, adecă deduse prin conclusiuni false, sau că în cele mai multe casuri, nu sûnt adecuate împregiurărilor. Pe ambele terenuri în acest proces se aplică o forţă necalculabilă; acolo o forţă neconscie, aici o forţă conscie. Forţa aplicată şi pe un teren şi pe altul o numim perdută, îndată ce nu conduce la scopul propus.

Vorbind de terenul moral numim înţelepciune practică la om şi la popoare aceea abilitate, după care scie a economisi cu forţele sale aşa, ca nimic din ele, sau cât de puţin, sĕ se piardă înzadar. După cum la un om sau la un popor lipsesce această abilitate în mĕsură mai mare sau mai mică, este mai mult sau mai puţin nefericit. Dară sĕ încetăm de astădată cu filosofia şi sĕ aplicăm adevĕrurile de mai sus la desvoltarea culturală a noastră. Privind resultatele lucrărilor noastre ne mirăm, că noi aşa de puţin progresăm. Dacă ne întrebăm, ce poate fi causa, aflăm, că nu lipsa de forţe, nu inerţa, ci aplicarea forţelor, în cele mai multe casuri — este greşită Esemplele vor vorbì mai palpabil. Abia se introdusese în anul 1870 statutul organic al bisericei noastre, prin care, după împregiurările noastre, foarte bine şi destul de liberal se regulară trebile bisericesci, scolare şi economice; cu toate acestea încă în anul următoriu sub egida unor bărbaţi romāni, cari pentru un gran de popularitate se lăsară a fi duşi de torente, se ivì un curent de idei, împrumutate dela alţii, dar care la noi nu se potriviau de loc. Se născu ideia de a emancipa scoala de biserică şi pre învĕţători de sub preoţi. Această ideiă ori-cât de absurdă era, căci la noi nu avea substrat — cu toate aceste pusă în mişcare de nesce bărbaţi, ce aveau ceva trecere, a fost ventilată şi apărată cu mult foc în ḑiarul de atunci „Albina“; şi cu toate că tot aşa de tare a fost combătută de ḑiarul „Telegraful Rom.“, ea în diecesa Aradului a primit forma concretă în delăturarea inspectorilor districtuali de scoală, cari erau protopresbiteri şi înlocuirea lor prin alţi, cari nu mai mult din datorinţa de oficiu, ci din bunăvoinţă aveau a îndeplinì sarcini grele. A trebuit sĕ treacă apoi mai mulţi ani, pentru ca sĕ se convingă fie-cine, că scoalele concreḑute bunei voinţe a cuiva, fără obligămênt fics, nu pot prospera. Acum s'a întors ear la protopresbiteri, cari sûnt deobligaţi din oficiu de a îngrigì pentru scoale. Acest esperiment neprecalculat a adus însĕ mare derangeament şi regres în scoalele confesionale.

În timpul de curênd o altă idee, nu de ajuns coaptă, face rotunda în ḑiastica noastră, ba aceasta idee, fiindcă tot aşa de puţin s'a combătut din vre-o parte, precât de puţin a cugetat cei ce o susţin asupra ei, începe a trece în realitate, pentru ca după sforţare zadarnică şi desamăgire sĕ cadă în fântână.

Este vorba despre reuniunile preoţilor la noi. Mărturisesc din capul locului, că-mi vine cu greu a mĕ pune şi lupta contra torentului. O datorinţă morală îmi impune însĕ a face aceasta, basat pe convingerea câştigată prin îndelungata cugetare despre acest obiect. Pot greşì, în care cas mĕ rog de îndreptare.

Cestiunea reuniunilor preoţilor la noi, accentuez la noi! sĕ o privim din două puncte de vedere şi adecă din punctul de vedere al necesităţii, şi din punctul de vedere al practicabilităţii. În cele următoare se va susţinè, că nici din un punct de vedere reuniunile preoţilor nu au loc. Necesitatea. Preoţimea a fost privită mai de multe ori ca o castă sau clasă, care ar avè interese deosebite de alţi creştini, şi privind separatismul preotului în biserica apuseană, s'ar putè ḑice că nu pe nedrept. De aceasta s'a deosebit biserica resăritului, care după instituţiunile ei a fost mai liberală şi n'a tras bariera despărţitoare de interesele generale ale credincioşilor. Monachismul cu adevĕrat, ca separat de viaţa obştească a celorlalţi creştini, a tins şi în biserica resăritului a forma şi a format în adevĕr o castă, însĕ şi acesta vecuindu şi veacul a trebuit sĕ cedeze spiritul, liberal precum îl aflăm în biserica primitivă. Acest spirit în biserica română ortodocsă din Ungaria şi Transilvania a luat formă şi mai pregnantă prin „Statutul organic.“ Această lege organică, prin care se regulează toată administraţiunea bisericească de jos pănă sus, deschiḑênd poarta fie-cărui creştin ortodox din metropoliă, preot sau mirean, determină şi asigură fie-căruia drepturile şi posiţiunea sa. Prin aceasta lege s'a angangiat în sfera sa fie-care creştin din metropoliă a lucra pentru binele obştesc al bisericei sale şi pentru sporirea în religiositate, moralitate şi prin acestea în cultură. În „Statutul organic“ sûnt provĕḑute sinoade parochiale, protopresbiterale, eparchiale şi metropolitane; comitete parochiale, protopresbiterale; consistorie eparchiale şi metropolitane; epitropii parochiale, protopresbiterale, eparchiale şi metropolitane; cu un cuvênt creştinilor preoţi şi mireni este dat un teren foarte larg de activitate. Pentru toate trebuinţele bisericesci şi culturale este dat teren de ajuns spre o activitate cât mai estinsă. Faţă de această stare a lucrurilor întrebăm noi şi dorim a fi luminaţi, ce teren a mai rĕmas nebăgat în samă pentru preot, care ar mai trebuì esploatat prin reuniuni preoţesci. Voim poate a ne întoarce la spiritul de castă, de care biserica rĕsăritului s'a ferit totdeauna? „Proiectul de statute ale reuniunei preoţesci din protopresbiteratul greco-oriental al Sibiului în Transilvania“ care tocmai s'a publicat în Nr. 128 al ḑiarului „Telegr. Rom.“ ne dă unele puncte la resolvirea tesei, ce ne o am pus.

Reuniunea proiectată ni se presintă pe lângă corporaţiunile legale bisericesci numerate mai sus, ca un corp parasitic, care, neputênd sta sub consistoriele eparchiale, căci nu au titlul legal la aceasta, trebue sĕ stea de a dreptul sub organele civile ale statului, ca ori care reuniune privată. Eară, dacă la statutele numitei reuniuni, abstragem dela preşedinte vice-preşedinte, membrii activi şi, onorari, tacse anuale, pedepse, comitet, casar, şi controlor disolvarea reuniunei prin organele statului, când s'ar periclita interesele statului etc. ce le aflăm la toate reuniunile, rĕmâne esenţa: Înaintarea culturală şi înfiinţarea unei biblioteci: Ei bine: îmi permit a întreba. Uitat-a „Statutul organic“ de aceste probleme? Cred că nu! de oare ce comitetele şi sinoadele protopresbiterale pot, ba li se recomândă a înfiinţa biblioteci pentru membrii protopresbiteratului, precum consistoriele eparchiale fac biblioteci pentru diecese şi precum pot face şi parochiele biblioteci pentru parochii. Nu putem crede, că dela bibliotecile reuniunii preoţilor se intenţionează eschiderea mirenilor, căci în biserica noastră nu sûnt secrete ale preoţilor faţă de laici.

Fiindcă vorbim de protopresbiteratul Sibiiului şi de reuniunea preoţimei din acest tract, nu putem sĕ nu atingem şi împregiurarea, că precum sûntem informaţi, acest protopresbiterat pănă astăḑi nu şi-a

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de E. B.)

(Urmare).

În galeria vênătoarelor se aduse ceaiu şi cafea şi după un sfert de ceas, toate persoanele desigoate de maior şi de preot, precum şi moştenitorii şi o parte din servitori şi din principalii vasali ai domeniului, plecară spre Stollborg: acolo făcu Cristian, convenabil îmbrăcat onorurile casei împreună cu Nils, cu dannemani tată şi fiu, şi cu Ulfilas, care fu eliberat după vre-o câte-va oare de prinsoare. Sĕ spunem aici, că el n'a sciut şi nici acum nu scia, pentru ce dl Iohan i-a pricinuit supĕrarea aceea; el n'a înţeles nici înainte, nici în decursul, nici după aceea, evenimentele petrecute în Stollborg.

XX.

După ce asistenţa se reunise, maiorul cetì şi împărtăşì întreaga afacere relativă la uciderea proiectată a persoanei lui Cristian, şi prinşii chemaţi în faţa societăţii, vĕḑêndu se perduţi prin arestarea lui Iohan şi prin moartea baronului, se apărară aşa de rĕu, încât tăgăduirile lor erau ca şi mărturisiri. Puffo mărturisì franc, că a fost însărcinat sĕ vêre cupa de aur în bagagiul stăpânului sĕu, şi că, pentru fapta aceasta el a primit bani dela Iohan.

— Acum, ḑise sgêrcitul şi trufaşul baron de Lindenwald, care era vĕrul cel mai de aproape a reposatului, noi nu cerem alta, decât sĕ iscălim procesul verbal despre toate, ce tocmai am auḑit asupra dlui Iohan, dacă voiţi a ne dispensa sĕ judecăm conduita şi intenţiunile baronului, a stăpênului sĕu. Este barbar şi nepios a instruì aici procesul unui bărbat, care n'a descins încă în mormênt şi care, zăcênd pe patul sĕu de moarte nu mai poate respunde la acusaţiuni. După părerea mea, domnilor, pentru aceasta e prea târḑiu sau prea de vreme şi noi trebue sĕ refusăm de a auḑì mai multe de aceste. Ce ne pasă nouĕ de individul, care a luat astfel de mĕsuri, ca sĕ-şi asigure resbunarea, înaintea tribunalelor, în contra unor servitori, la cari nimenea nu cugetă, şi în contra memoriei unui bărbat, pe care fie-cine din noi, sperez, e liber a-l apreţuì în interiorul sĕu, fără a avè chemarea sĕ-l blasteme în public? Ni s'a vorbit de un testament, despre care nu mai este vorbă, şi de oare ce uşor se vede, că avem sĕ fim mistificaţi, eu, la rêndul meu sûnt hotărît a mĕ retrage şi a nu mĕ închina înaintea usurpaţiunilor de putere a unui mic oficer de indelta. Eu nu sûnt singurul aici, a cărui privilegii nu se recunosc în momentul acesta, şi dacă se petrec astfel de lucruri, dvoastră sciţi ca şi mine, domnilor, ce avem sĕ facem.

Terminându-şi frasa, baronul de Lindenwald puse mâna pe spadă, şi ceialalţi moştenitori urmând esemplul sĕu, s'ar fi încăerat o luptă, dacă nu s'ar fi întrepus preotul cu mare vigoare a vorbei şi cu dignitate eclesiastică, invocând spriginul persoanelor desinteresate şi loiale, cari, prin ţinuta şi reflecsiunile lor, condamnară astfel încercarea baronului, încât adversarii se supuseră şi dispensară pe maior de datorinţa penibilă a se întrepune cu toată vigoarea legilor.

Devenì prea evident, pentru el şi pentru toţi martorii acestei scene, că moştenitorii refusau a cunoasce motivele urei baronului în contra lui Cristian, da oare ce ei presimţeau adevĕrul. Dl Goefle puse pe Cristian sĕ şaḑă, fără afectaţiune, sub portretul părintelui sĕu, şi asemenea surprindea deja toate privirile; însĕ nu erau sarcasme destule în limba svedă, ca sĕ esprime aversiunea moştenitorilor în contra şarlatanului denunţat de Iohan, pe care dl Goefle (a cărui bastarderă) voia sĕ-l producă cu ajutorul unui roman neverosimil şi cu doveḑi fabricate.

Dl Goefle rĕmase cu sânge rece şi surîdea; Cristian avea mai multă osteneală a se reţinè: însĕ creat nici batĕr un fond protopresbiteral şi are trebuinţă încă de multe, care toate se pot îndeplinì în cadrul legal al statutului organic. Ar fi dară mai bine, sĕ se îndeplinească mai întâiu toate câte le prescrie legea şi dacă espansitatea puterilor noastre e mai mare decât se cere la implinirea esigenţilor legei, atunci numai, şi după ce am aflat, că terenul dat nu este de ajuns, ar fi titlu de a trece bariera.

Sĕ trecem acum la momentul practicabilităţei!

După statutul organic cad asupra preoţilor o mulţime de sarcini. Preotul trebue sĕ fie sufletul în parochie, el conduce sinoadele parochiale. La protopresbiterat concurge în colegiele preoţesci, de câte ori se face vre o alegere la sinodul protopresbiteral pentru preoţi sau la sinodul archidiecesan sau la congres. El participă la sinoadele protopresbiterale, în comitetele protopresbiterale, în scaunul protopresbiteral. După posiţiunea lui, ca director de scoale în comune, se aşteaptă dela el sĕ mai participe şi la reuniunile învĕţătoresci. El pentru atâtea adunări mai nu 'şi poate ţinè nici Dumineca, nici serbâtoarea sa. Şi cine îi plătesce vre un diurn sau cărăuşia? Nimenea. De aceasta nu s'a îngrigit nimenea. Hai, dară sĕ-l mai constringem sĕ mai vină de douĕ sau trei ori pe an la reuniuni, sĕ mai solvească şi o tacsă anuală şi sĕ fie pedepsit, dacă nu participă la adunările reuniunii! Este trebuinţă dară şi din acest punct de vedere sĕ studiăm bine cestiunea şi sĕ nu ne prea grăbim. Sĕ nu încărcăm sarcini preste sarcini bietului preot şi cu trebuinţă şi fără trebuinţă, căci urmând aşa şi risipindu-se puterile, vom ajunge acolo, că nici cele prescrise în statutul organic, sĕ nu se poată îndeplinì cu esactitate.

Cestiunea reuniunilor preoţesci s'a adus la desbatere şi în sinodul archidiecesan din anul acesta şi credem, că corect a lucrat acel sinod, când s'a enunciat încontra reuniunilor preoţesci. Am dorì, că cei ce sûnt de părere contrariă şi stăruiesc pentru înfiinţarea lor, sĕ probeze mai întâiu trebuinţa reuniunilor şi scopul lor, şi dacă va face plausibilă trebuinţa şi practicabilitatea reuniunilor, promit şi eu a nu fi ḑis cuvêntul din urmă în privinţa aceasta.

D. P. P.

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Novemvre.

În parlamentul Ungariei se desbate în general projectul pentru căsătoria dintre creştini şi evrei. Oposiţie face numai clerul catolic şi clubul antisemitic. Până astăḑi se va fi încheiat desbaterea generală, şi va urma cea specială, carea după cum se vede, se va termina fără multă sfărămare.

Cestiunea cu denumirea banului în Croaţia este tot neresolvită încă, şi ea se va termina după toate probabilităţile cu denumirea unei persoane binevenită Croaţilor.

Lupta între partidele din Austria devine din ḑi în ḑi mai acută.

Cu deosebire ea se presentă în forma unei crise eminente în Bohemia.

Ḑiarele ne aduc scirea, că nemţii din Bohemia sûnt decişi a se obţinè de a lua parte pe viitoriu la lucrările corpurilor legiuitoare şi vor reclama despărţirea administrativă a Bohemiei în una germână şi alta bohemă.

Pasul cutezat al nemţilor din Bohemia a pus pe gânduri întreagă partida întrunită — aşa numită — vereinigte Linke a Reichsrathului din Viena. Ḑiariul „Neue freie Presse“ vorbind despre acest incident ḑice, că înainte de a face acest pas, nemţii din Bohemia sĕ cumpănească bine toate împregiurările.

Ḑiariul bucurescean „Naţiunea“ vorbind despre starea internă a monarchiei noastre, şi mai ales despre situaţia din Bohemia, primul articlu al Numĕrului sĕu din 10/22 Noemvre îl închieie în următoarea reasumare;

„Ar fi de datoria bărbaţilor de Stat din Austria sĕ caute cât mai în grabă a găsì o formulă de organisare internă mai potrivită cu aspiraţiunile şi desvoltarea culturală a diverselor naţionalităţi luându-se de fundament deplina egalitate pentru toate naţionalităţile. Şi esemplul, ce ar da Austria în această privinţă ar trebuì apoi urmat şi în Ungaria. Sistemul dualist, întocmit spre a asigura domnia elementului german dincolo de Leitha şi a elementului maghiar dincoace de Leitha s'a dovedit, că este nepractic şi departe de a stabilì legături trainice între diversele popoare, care la rêndul lor sĕ formeze stânca, de care sĕ se sdrobească toate valurile ameninţătoare“.

Situaţia în Francia devine tot mai serioasă. După cum cetim în ḑiariul Naţionalzeitung, guvernamentul China a avisat pre representanţii puterilor streine, că China voesce pace, însĕ dacă Francia va merge mai înainte, ea aşteaptă cu linisce *rĕsboiul.*

În 20 Noemvre s'a deschis parlamentul Prussiei prin discurs de tron, cetit de ministrul cultelor Puttkamer.

Principele moştenitoriu al Germaniei a debarcat alaltăeri în Valencia şi fu primit foarte simpatic.

După telegramele mai proaspete în Sêrbia au spânḑurat 8 insurgenţi, ceilalţi vor urma. Bună metodă de a pacifica o ţeară.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Budapesta, 20 Răpciuni, 1883. În foile maghiare, pe toată ḑiua apar articli, cari lovesc când în una, când în alta din naţionalităţile conlocuitoare. Loviturile sûnt atât de dese, încât numai pentru înregistrarea lor, ar fi trebuinţă de câte un jurnal în fie-care limbă a naţionalităţilor lovite. Fiind aceasta cu neputinţă şi nici cu cale, naţionalităţile, de multe ori, nici nu crestează unele lovituri. Şi aceasta nu pentru că nu ar avè cunoscinţă de ele, dar pentru că ignorarea se presupune de arma cea mai potrivită, ce li se poate opune.

Cu cât o naţionalitate este mai puternică, cu atât are parte de lovituri mai dese şi mai mari pentru că aşa se crede că poftesce firea lucrului. De aceea maniera de mai sus nici nu se dovedesce totdeauna practică.

Românii, cari sûnt după numĕr al doilea popor în ţeara ungurească, astăḑi, când trăim în aşa poreclită eră a constituţionalismului, în cea mai mare parte a teritoriului unguresc, stau sub o lege esceptională, carea îi face necapabili de a fi representaţi în dietă şi în municipii într'o proporţiune cuvenită; ear încât nu se estinde această lege asupra tuturor: se folosesc fel de fel mijloace pentru a se dejudeca disposiţia (legei) ei.

Lucrul merge aşa de departe, încât unele foi maghiare, numesc de ticăloşi şi rĕi patrioţi pe ungurii din comitatul Severinului, dacă nu vor isbutì sĕ trântească partida românilor de acolo.

Sûnt ticăloşi o mână de unguri din comitatul Craşĕului, pentru că nu trântesc pre imposanta majoritate a românilor?!

Ce satiră!

În comitatul Huniadoarei, unde elementul maghiar dispare cu totul faţă cu cel român, se ia în nume de rĕu şi se aruncă ploaie de batjocuri asupra unui candidat in spe la postul de subprefect, pentru că ar fi îndrăsnit sĕ făgăduiască românilor că, reeşind, va lucra într'acolo ca jumĕtate din funcţionarii comitatului sĕ fie români.

Mare pĕcat a comis bietul om!

Fulgere şi trăsnete asupra lui! Ultraiştii maghiari, fără sfieală, ar dorì ca, în cel mai curat comitat românesc din Ungaria sĕ fie slujbaşi numai sĕcui, cum au fost până acum, şi ar privì ca o catastrofă împărţirea în douĕ a oficiilor între ei şi românii, cari formează în comitat 94 de procente.

Frumoase idei de viaţă constituţională; frumoase esemple de frăţietate şi egalitate!

De altmintrelea, reflectând la nedreptăţile, ce s'au petrecut în acest comitat nefericit în trecutul apropiat, întru adevĕr s'ar părè a fi o lovitură a elementului maghiar de acì, proporţiunea de mai sus a oficianţilor. În faptă însĕ n'ar fi altă, decât o apropiere binişor îndepărtată de adevĕrata dreptate, de oare ce după principiul ecuităţei şi al dreptăţei nu ar trebuì sĕ se împărţească frăţesce funcţiunile fără în proporţiunea numerică şi atunci nu sciu, ce contingent ne-ar da elementul astăḑi preponderant.

Nu se mulţămesc stăpânii ḑilei, că în centrul comitatului Huniadoarei au scoală reală cu limba esclusiv maghiară şi preparandie cu limbă de asemenea maghiară? Nu se mulţămesc că în acest comitat, aproape de centru au un colegiu, în care domnesce esclusivismul in aşa mĕsură, încât mulţi tineri români, cari absolvează acolo, nici nu sciu că esistă gimnasii românesci în Ungaria, şi că şi românii au bărbaţi cărturari şi inteligenţi? Ce poftesc dênşii;

Poftesc doar, ca sĕ remână comitatul românesc noroit şi mai departe şi sĕ maghiariseze pe români?

Poftească numai mai departe, că odată vor urma şi roadele acestei tractări!!

Adese-ori se aude din gura ungurilor, că naţionalităţile nemaghiare din ţeară în loc de a le mulţămì pentru civilisaţia şi starea culturală, la carea i au ridicat, le respund cu ură şi agitări fără întrerupere. La aceasta eu nu pot vorbì decât cu fabula lui Aesop despre lup şi miel. Această învinuire tendenţioasă nu este altă decât o frasă, pe carea nici ei înşişi nu o cred, dar cu carea le place sĕ paradeze la toată ocasiunea înaintea străinilor, cari nu cunosc mai de aproape referinţele de astăḑi ale Ungariei şi cari prin urmare nici nu pot aprecia după adevĕrata lui valoare curentul, ce domnesce aici la noi într'un mod atât de jignitoriu naţionalităţilor nemaghiare. Este o frasă dovedită în modul cel mai elocent prin faptele lor; căci almintrelea în centru comitatului Huniadoarei în Deva, nu ar fi douĕ scoale înfiinţate si susţinute în mare parte din sudoarea românilor, cu limbă de propunere esclusivă maghiară, nici în Orăscie un colegiu reformat

---

privirea drăgălaşe şi implorândă a Margaretei a produs minunea aceasta.

— Acuma, ḑise preotul, după ce se făcuse tăcere, sĕ aducem pe dl Adam Stenson, pe care-l ţinem ascuns în apartamentul sĕu, de când l'am scăpat din temniţă.

Adam Stenson apăru. El se îmbrăcase cu îngrigire, faţa sa blândă şi nobilă, alterată de oboseală, însĕ vrednică şi senină produse multă emoţiune. Dl Goefle îl poftì sĕ şaḑă, şi îi cetì declaraţia scrisă, de mêna sa şi încredinţată lui Manasse în Perugia. Hârtia aceasta, ce nu se produse încă adunării, fu primită cu o mişcare mare de surprindere şi de interes din partea unora, cu o tăcere de uimire din partea celorlalţi.

Ambasadorul Rusiei, care poate n'avea pentru Cristian intenţiunile, ce-i atribuì sau ce voia sĕ deştepte într'ânsul contesa Elveda, se interesa în adevĕr pentru faţa sa şi pentru aerul sĕu hotărît; el începu aşi arĕta aprobaţiunea sa pentru maniera conducerei acestei instrucţiuni.

Consideraţiile ce i le conferì abil dl Goefle cu toate prejudeţele sale în contra rolului sĕu politic linguşiră ambasadorul, căruia îi plăcea sĕ se amestece în afacerile particulare, ca şi în cele publice ale Svediei.

După cetirea hârtiei adresându-se preotul către Stenson, îl întrebă, dacă este în stare a auḑì întrebările, ce au sĕ i se facă. . .

— Da, domnule preot, rĕspunse Stenson; eu aud cam slab, e adevĕrat, însĕ nu totdeauna, aud adeseori, lucruri la cari nu vreau sĕ respund.

— Vrei sĕ respunḑi astăḑi?

— Da, domnule, vreau.

— Recunosci în hârtia aceasta scrisoarea Dtale?

— Da, domnule, o recunosc.

— Motivele tăcerei Dtale îndelungate sûnt espuse într'ênsa, replică preotul; însĕ adevĕrul recere mai multe detaiuri. Maniera tratării Dtale din partea baronului până in ḑiua de astăḑi par'că nu motivează temerea, ce ai avut Dta în contra lui, nici teribilele intenţiuni, ce-i atribue declaraţia Dtale în contra altor persoane.

În loc de ori şi ce alt rĕspuns Stenson îşi refrânse, mânecile hainei sale şi arătà, pe braţele sale slăbite şi tremurătoare urmele funiei, ce strînse încheieturile mânilor sale, până ce dase sângele:

— Eată, ḑise el, cu ce jocuri se întreţinea baronul, precând agonia morţii i-a stins lumina ochilor şi a sfêrşit chinurile mele; dară eu n'am mărturisit nimic. De mi-ar fi frânt toate oasele mele cele bătrêne! eu n'aşi fi spus nimica. De ce sĕ nu mor în vêrsta mea?

— Mai ai sĕ trăiesci, Stenson! esclamă dl Goefle; vei trăì, ca sĕ ai o bucurie mare. Acuma poţi vorbì, baronul Olaus a încetat a trăì.

— Sciu domnule, ḑise Stenson, de oare ce sûnt aici: dară eu nu voiu mai avè bucurie pe lumea asta, căci acela, pe care l'am scăpat nu mai esistă!

— Scii asta bine, Stenson? ḑise dl Goefle.

Stenson privea prin odaie, ce era foarte bine luminată. Ochii sĕi se opriră asupra lui Cristian, care se reţinea, ca sĕ n'aibă aerul a-i atrage atenţiunea; el se făcea chiar, că nu-l vede, deşi ardea de dor sĕ sboare în braţele sale.

— Ei bine, ḑise dl Goefle către moşneag, ce ai Stenson? Pentru-ce ţi se umple faţa cu lacrămi?

— Pentru-că mĕ tem că visez, ḑise Stenson, pentrucă deja am creḑut că visez, când l'am vĕḑut aici, sûnt douĕ ḑile, pentru că nu-l mai cunosc, şi pentru că totuşi îl recunosc.

— Şeḑi, domnule Stenson, ḑise preotul către moşneag, care voia sĕ sĕ apropie de Cristian: poate că este o asemĕnare printr'o întêmplare amăgitoare. Trebue constatate prin faptele produse de Dta în hârtia, ce tocmai s'a cetit.

— Aceasta e foarte uşor, ḑise Stenson, dl Goefle n'are decât sĕ cetească scrisoarea, ce i-am încredinţat-o alaltă ieri, şi apoi va putè constata identitatea luiCristian Goffredi cu Cristian de Waldemora, din epistolele lui Manassé, care i le am dat ieri.

în care se propaga într'un mod aşa făţiş ura contra românilor.

Adevăraţii propagatori ai culturei pe terenul scolar ţin cont în toate împregiurările de principiile pedagogic, care învaţă că: omul în nici o limbă nu se poate instrua uşor şi cu succes ca în limba lui maternă. Un princip răḑimat pe firea omenească şi neîndoelnice în resultatele sale. Ce e drept el nu convine cu esclusivismul şi nici nu se poate împăca cu el.

Dacă nu ar fi esclusivismul, atunci în înţelesul principiului pedagogic de mai sus în scoalele medii şi populare superioare din comitatul Huniadorei ar trebuì sĕ fie limba de propunere, limba locuitorilor adecă cea română. Dar lucrul stă altcum. Românul e osândit de ungur la o vecinică suferinţă şi, pentru ca sĕ-l poată ţinè într'ênsa mai departe, vrea sĕ-l ţină cu tot preţul în întunerec sau apoi sĕ se maghiariseze.

Fie siguri însĕ fraţii maghiari, că dorinţa dintâiu va succede numai în parte şi numai pe un timp, ear cea din urmă de loc. Şi sĕ nu se amăgească cu credinţa, că legea firei s'ar putè schimba de dragul lor.

După furtună trebue sĕ urmeze vreme bună. Şi aceasta va urma înainte de a se altera elementul român.

Am recomanda de astă dată, fraţilor maghiari, ca sĕ se lase de munca sisifică şi sĕ-şi caute de alte năcazuri, că au destule. Decât sĕ se laude cu cultură şi cu civilisaţiune, mai bine sĕ înveţe înşişi cultură, dacă vreau sĕ se numească propagatorii ei.

A ḑice că eşti propagatorul culturei şi a împedeca mersul ei firesc, este o ironie! Şi părintescul guvern maghiar aşa face. Cine nu crede, aducă-şi aminte de cererea românilor din Caransebeş.

În tot Bănatul, unde douĕ părţi din locuitori sûnt români, nu esistă nici o scoală medie românească. Era o urmare numai firească trebuinţa neapărată a ei. Această lipsă în timpul din urmă a devenit foarte simţită, şi astfel înfiinţarea unui gimnasiu român în Caransebeş s'a hotărît cu entusiasm.

Românii s'au apucat de lucru şi le-a succes a afla o cale pentru înfiinţarea şi susţinerea acelui institut.

Totul era gata.

Mai trebuia numai aprobarea ministerială, carea la început, mai de nimenea nu se trăgea la îndoială. Amară amăgire însĕ. Aceea aprobare, care altcum era lucru de câte-va minute, s'a trăgănat mai bine de doi ani şi în urmă în ḑilele trecute, în loc de aprobare, ca un trăsnet din senin, a venit ordinaţiunea ministerială, ca sĕ se distribue între comunele contribuente fondul, ce era menit pentru înfiinţarea şi susţinerea gimnasiului român.

O lovitură, carea a sguduit din temelie inima fie-cărui român binesimţitoriu. Minune! 'şi ḑicea toată resuflarea românească din statul unguresc! D'apoi nici cu banii nostrii sĕ nu ne fie iertat a ne înfiinţa scoale, ca sĕ ne învĕţăm băieţii? Ce gândesce guvernul ţĕrei?

S'a făcut ultima încercare; dar până acum fără resultat, pentru că aşa poftesce cultura ungurească, carea, judecată din acest punct de vedere, este unică în felul ei.

Apoi mai ḑică cineva, că nu sûnt ungurii chemaţi a civilisa şi cultiva orientul, mai ḑică că nu sûnt vrednici de recunoscinţa naţionalităţilor conlocuitoare nemaghiare?

În faţa esemplului de mai sus toate per, numai răbdarea fără păreche a românului stă nemişcată, răbdarea lui şi credinţa în triumfarea causei celei drepte, triumfare, care este numai întrebare de timp.

Maghiarii fericesc pe cetăţenii români prin împedecarea înfiinţărei de scoale şi nu pre cum fac alte neamuri de oameni!

Ei sûnt, precum vreau sĕ fie, adecă cum numai sûnt alţi. Şi spre mirarea lumei, aceasta deocamdată le succede de minune. Adeseori sĕvêrşesc lucruri, de cari îţi stă mintea în loc.

Poftească numai pe calea apucată, căci odată trebue sĕ se treḑească. Şi sĕ nu uite pe marele lor bărbat, B. Eőtvős, care în celebra sa operă „A *Karthauzi*“ de bună seamă şi la adresa ungurilor a vorbit, când a ḑis, că cel mai amar lucru e sinamăgirea.

Pl.

Triumf.

În ḑilele trecute ḑiarele din România ne aduseră plăcuta scire, că domnişoara Bărsescu a atras atenţiunea lumei artistice din Viena prin talentul Dsale. Dovada cea mai mare a talentului junei artiste române este împregiurarea, că ea fu admisă la rola de probă în teatrul curţei din Viena, un lucru, de care se împărtăşesc numai talentele probate.

Eri am primit următoarea telegramă din Viena: *„Artista română Bărsescu a obţinut astăḑi pe scena Burgtheatrului în rola Hero cel mai strălucit resultat. Publicul a primit'o cu aplause frenetice, oferindu-i mulţime de cununi. Românii din Viena s'au întrunit în onoarea debutantei într'un banchet festiv.*

Gratulăm junei artiste române, pentru succesul strălucit pe cariera apucată, succes, care ridică vaḑa neamului nostru.

Varietăţi.

* Ministeriul de interne sub Nr. 66487 a întărit statutele „Reuniunei femeilor române din Braşov şi Săcele“ înfiinţate pentru spriginirea vĕduvelor sĕrmane de religiunea greco-orientală.

* În necs cu notiţa noastră din Nr. trecut, dăm loc următoriului anunciu funebral:

Cu inima sfăşiată de adâncă durere vĕ aducem la cunoscinţă trista scire despre încetarea din viaţă a iubitei noastre consoartă, fică, soră, cumnată şi nepoată,

Maria Frateş născ. Bărbuc,

carea după îndelungate şi grele suferinţe în frageda vêrstă de 20 ani, şi în al 4-lea an al fericitei sale căsătorii, şi-a dat blândul sĕu suflet în mânile creatorului Mercuri în 9 Noemvre la oarele 2 a. m.

Rĕmăşiţele pămêntesci ale scumpei reposate se vor aşeḑa la locul de odichnă eternă în cimiteriul bisericei din Turcheş în 10 Noemvre la 2 oare p. m.

Satulung în 9 Noemvre 1883.

Alecse Frateş învĕţător, ca soţ.
Alecse Frateş, paroch, cu soţia *Iustina* ca părinţi.
Petru Bărbuc cu soţia *Paraschiva* ca părinţi.
Ioan Bărbuc ca frate.
Ioan şi Niculae Frateş, G. Ludu preot cu soţia *Maria, N. Bălăşcuţă* cu soţia *Eufrosina, Ana* şi *Victoria Frateş* ca cumnaţi.
Nicolae Soiu paroch, *Ioan Odor* paroch, ca unchi.

* (Facultatea de medicină din Iaşi) e ameninţată sĕ dispară. Liberalu'l ne spune că în formarea bugetului pe anul 1883/84 comisiunea bugetară a decis sĕ desfiinţeze această facultate sub cuvênt, că ea n'ar fi frequentată d'un numĕr suficient de studenţi.

* Lucruri ciudate cetim în ḑiarele din Budapesta. Se ḑice, că în Ocna Sibiiului într'o seară din ḑilele trecute fu ucis pe stradă representantul oraşului Obert Frigyes, după care a rĕmas 7 copii orfani. Se mai ḑice că ucigătorilor le-a perdut şi urma, din causa investigaţiei fără nici o glavă a judecătoriei cercuale din Sibiiu.

* În procesul contra Spanga et Comp. tabla reg din Budapesta a adus sentenţa, prin care se întăresce sentenţa forului I, încât privesce spânḑurarea lui Spanga şi Pitélyi, cu privire la servitoriul lui Máiláth Berecz pedeapsa cu moarte se schimbă în închisoare la 15 ani.

* (Palme academice.) — B. Public află că spre a recompensa cu o înaltă distincţiune onorifică meritele eminentului nostru scriitor şi archeolog d. A. Odobescu, care ocupă aḑi sarcina de secretar al legaţiunei diplomatice române, guvernul francez l'a numit Ofiţer al instrucţiunei publice acordându i dreptul d'a purta la pept decoraţie de aur numită Palme academice.

* (Pentru medici femeesci.) — Antipatia dam lor Indiane de a fi tractate de medici bărbătesci, a produs o agitaţie cu scop de a îndemna pe doftoriţe sĕ se mute cu practica lor în India, unde sĕ li se garanteze un venit anual oare care. Spre acest scop s'au subscris în Bombay 50,000 Rupie, ear un domn Cama a dăruit 12,000 lire sterlinge pentru un spital de femei şi copii, în care sĕ fie numai medici femenini!

* (Blăstemul oraşelor mari.) — Fumul causează mari pagube în Londra, unde numai la edificiul parlamentului necesitează reparaţiuni anuale pentru suma de 2500 lire sterlinge. In o intrunire anuală, ţinută nu de mult de către societatea pentru stirpirea fumului, fumul s'a numit cel mai mare blăstĕm al Londrei şi al altor oraşe mari şi numai pentru înfiinţarea unui stabiliment, în care sĕ se adune şi sĕ se ecsamineze toate propunerile şi aparatele pentru împuţinarea sau nimicirea fumului, unii membri au subscris câte 100 şi chiar 500 lire sterlinge. Se întrunesce sciinţa şi practica spre a combate pe acest mai mare duşman al oraşelor mari.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 22 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.85	119.75
Acţiuni de bancă de credit ung.	836.—	281.50
Datorie de credit austr	78.90	78.90
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.25	79.25
Renta de aur ung. de 4%	87.25	87.10
Renta ung. de hârtie.	95.20	86.85
Împrumutul drumurilor de fer ung.	113 —	138.30
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.60	78.80
Sorţi de regularea Tisei	110.10	110.—
Galbin	5.71	5.72
Napoleon	9.57	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	120.35	120.40

— Eu am jurat, ḑise dl Goefle, sĕ nu desfac scrisoarea aceasta decât după moartea baronului. Eu am desfăcut o, sûnt douĕ oare şi iată puţinele cuvinte ce ea conţine: „Spargeţi zidul din dosul portretului baronesei Hilda, în Stollborg, la dreapta de crucea ferestei din odaia ursoaicei.“

— A! a! ḑise maiorul la urechia dlui Goefle, până ce preotul puse sĕ ridice portretul şi sĕ proceadă, sub direcţiunea lui Stenson, la desfacerea ascunḑişului, eu aşi fi creḑut că dovada sĕ află în odaia astupată cu zid

— Har domnului, nu, rĕspunse tot aşa advocatul, căci s'ar fi vĕḑut că noi am străbătut acolo, o împregiurare ce mulţămită cartelor mari puse iară la loc, niminea nu observă; ne ar fi putut acuza că am pus noi însuşi doveḑi false. Dară eu am înţeles în castelul nou din nişte vorbe misterioase a lui Sten, că putem aduce fără teamă ori şi câţi martori.

Ascunḑişul desfăcut preotul însuşi luà dintr'ênsul o cutie de metal, unde se găsì o hârtie decisivă ce îndată se cetì.

Era o istorioară foarte netedă şi foarte detaliată, scrisă întreagă de mâna baronesci Hilda, de ḑilele cele triste ce le petrecuse în Stolborg sub paza odiosului Iohan şi de urmăririle în contra ei şi în contra credincioşilor amici şi servitori, Adam Stenson şi Karina Boetsoi.

Nefericita vĕduvă declară şi jură, „pe vecinica sa mântuire şi pe sufletul bărbatului sĕu şi a primului sĕu copil, amêndoi omorîţi la porunca unui om, pe care nu voiesce sĕ-l numească, a cărui crime însĕ au sĕ fie cunoscute odată“, că ea a născut un al doilea fiu, fruct a legitimei sale uniri cu baronul Adelstan de Waldemora, la 15 septemvre 1746, la oarele douĕ de dimineaţă, în sala ursoaicei din Stollborg. Ea istorisì, în mod totodată modest şi dramatic, curagiul ce-l avea sĕ facă, sĕ n'auḑă păzitorii sĕi instalaţi în odaia numită odaia păzitorului, văitătura cea mai mică. Karina îi asistase în suferinţele sale, tot cântând lângă dênsa, ca sĕ ascundă sgomotul plângerilor nou născutului. Stenson nu părăsise odaia în decursul naşterei copilului, şi îndată după naştere el se încercase a-l duce prin uşa secretă: uşa aceasta însĕ era încuiată şi păzită. (Pe vremea aceea, gaura din apartamentul situat deasupra odăiei ursoaicei nu esista, de oare ce Stenson nu se încercase a o folosì). Stenson, după ce fu vizitat, totuşi putu eşì din pavilon, ca sĕ caute o barcă ce o aduse favorisat de întunecimea nopţii până sub stêncile sau bolovanii lacului, şi Karina coborì copilul pe fereasta într'un coş legat de funie. Pentru toate acestea a trebuit vreme şi ḑiua apăru. Fereasta din odaia păzitorului se deschise în momentul, când Stenson primì copilul în mânile sale tremurânde; însĕ norocos scutit de boltitura stâncei, el se putu ascunde şi aşteptă până ce păzitorii se linisciră, ca sĕ treacá recomandându-se lui Dumneḑeu micul spaţiu între lac şi între ţermul din dosul gaard-ului.

Cristian, esplorând situaţiunea această bisară, găcise şi, şi reconstruise propria sa istorie.

Copilul fu încredinţat Anei Boetsoi, maicei Karinei şi a dannemanului Joe. El fu nutrit de o căprioară îmblânḑită, în căscioara din Blaackdal, şi din timp în timp baroneasa prinsă primì ştiri despre el prin anumite semne de focuri aprinse pe orizon.

Linişcită de soartea copilului sĕu, baroneasa voia sĕ fugă împreună cu dênsul în Danemarka, baronul însĕ legase de libertatea ei condiţiunea a iscălì o declaraţie de graviditate simulată; şi de oare ce ea refuzà, ḑicênd că consimte sĕ se acuze de eroare, însĕ nu de înşelare, baronul făcu alusiune la bănuielile grele asupra evenimentului, ce dênsa dorea atât sĕ-l ascunḑă. Atunci, tremurând de frică sĕ nu se descopere naşcerea şi refugiul fiiului sĕu şi sĕ nu-l pearḑă, ea iscălì hârtia aceea, redigeată de preotul Mickelson.

„Însĕ, în faţa lui Dumneḑeu şi a oamenilor, ḑicea ea în noua sa declaraţiune, protestez aici în contra propriei mele iscălituri, şi jur că ea mi s'a stors cu puterea şi cu frica. Dacă am tradat, sub astfel de împregiurări pentru prima dată în viaţa mea, adevĕrul, toate maicele vor înţelege greşala mea şi Dumneḑeu mĕ va erta“. (Va urma).

Nr. 505. [601] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea unui post de învĕţătoriu la scoala capitală gr. or. din opidul Rĕşinari, prin aceasta se escrie concurs cu termin pănă la 30 Noemvrie st. v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sûnt:

Salariu anual de 350 fl. v. a. şi relut pentru cuartir şi lemne 60 fl. v. a. plătiţi în rate lunarie anticipative.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne în terminul prefipt petiţiunile lor, instruite după prescrisele legilor, la comitetul parochial din opidul Rĕşinari.

Sibiiu, 28 Octombre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parochial.

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 310. [610] 2—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Lupşei se publică prin aceasta concurs pe basa „Statutului organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Nr. 191. §. 7.

Reşedinţa fiitorului protopresbiter va fi la locul central al tractului, în comuna Ofenbaia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce încurg pentru şedulele de cununiă, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa a III-a din comuna Ofenbaia, însĕ numai, după ce va devenì aceasta vacantă, fiind de present definitiv ocupată.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale sau reale, cu testimoniu de maturitate, au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de întroducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod esceptional mai pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè ḑela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-şi aşterne suplicile de concurs la Veneratul consistoriu archidiceesan în Sibiiu în restimp de *30 de ḑile dela prima publicare* a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentelui, anii etăţii, (anul, luna, şi ḑiua nascerei); studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat şi altele; studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora şi esamenul de cualificaţiune); serviţiile de până acum pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora); în fine cunoscinţa limbilor şi alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualminte toate altfel de recomandări.

Ofenbaia, 17 Septembre 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşei.

Ioan Danciu m. p., presed comit. protop.
Petru Gosia m. p., notar

Nr. 4141 Scol.]615] 1—1

Ioan Boteanu din Gioagiu, protopresbiteratul Gioagiului II, care cu ocasiunea alegerei de învĕţătoriu în comuna Boholt, protopresbiteratul Gioagiului I, la 2 Octomvre a. c. a sedus pre alegĕtori prin beuturi şi prin ofertul de a provedè oficiul învĕţătoresc cu salariu mai mic decât cel publicat în concurs, prin aceasta în sensul Normativului scolar din 1882 §. 78 se eschide pentru tot deauna dela candidarea la ori ce oficiu bisericesc.

Ceea ce spre scire şi conformare se aduce la cunoscinţa tuturor oficiilor protopresbiterali şi parochiali din archidiecesă.

Dat din şedinţa senatului scolastic al consistoriului archidiecesan gr. or. român ţinută în Sibiiu, la 20 Octomvre, 1883.

Nr. 4295. [616] 1—1

Ioan Bibu din Slimnic, protopresbiteratul gr. or. al Sibiiului, pe basa §-lui 78 al normativului scolar din 1882 se eschide pentru totdeauna dela candidarea la ori-ce funcţiune eclesiastică pe teritoriul archidiecesei, pentru că după cum s'a constatat prin învestigaţiunea efectuită la 12 şi 21 Octomvre a. c. spre a ajunge la staţiunea de învĕţătoriu la scoala gr. or. din Slimnic, s'a folosit de mijlocul inmoral de a promite scăderea salariului învĕţătoresc şi alte mijloace de corupţiune.

Ceea-ce spre scire şi conformare prin aceasta se aduce la cunoscinţa tuturor oficiilor protopresbiterali din archidiecesă.

Din şedinţa consistoriului archidiecesan ţinută în Sibiiu la 3 Noemvre 1883.

Nr. 374 [603] 3—3

EDICT

Domnica Balint (Söciu) din Cohalm (Rupea) pretura Cohalmului, domiciliată prin căsătorie în Merchiaşa carea de 9 ani şi jumĕtate a părăsit în mod clandestin pre legitimul sĕu soţ de căsătorie Nicolae Oncea din Merchiaşa, fără a scì ubicaţiunea ei pănă astăḑi, e citată; ca în termin de trei luni de ḑile dela publicarea acestora, sĕ se presenteze sau în persoană sau printr'un apĕrătoriu plenipotenţiat spre acest scop înaintea subsemnatului for matrimonial căci altcum procesul divorţial urḑit în contră-i din partea bărbatului ei, se va decide şi în absenţa dênsei, conform legilor esistente.

Cohalm 2 Octomvre 1883.

Forul matrimonial gr. rĕsăritean al protopresbiteratului Cohalmului.

Nicolau Mircea m. p.,
administrator protopopesc.

Anunciu.

Subscrisul — care pricepe pe deplin **afacerile de economie, agrarie,** şi cele referitoare la **vite** de atare economie, şi care scie scrie, cetì şi vorbì limba germană, maghiară şi română — Caută un loc de dregătoriă economic.

Respuns la adresă: [608] 2—3

Frideric Schuster,
econom în M diaş.

Nr. 251. [617] 1—1

Publicaţiune.

Conform §. 124 din Regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale se aduce la cunoscinţa publică, că Preaveneŗabilul Consistoriu archidiecesan dto 11 Octombre a. c. Nr. 2408. B. în procesul divorţial dintre Ilie Cândrea ca actor şi Elena Achim Mara ca inctă ambii gr. or. din Săcel, a adus sentenţă cu desfiinţarea căsătoriei din motivul pribegirei inctei.

Sălişte, 29 Octombre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. tractului Săliştei.

Dr. Nicolae Maier m. p.,
protopresbiter.

Nr. 5381 — 1883 civ. [560] 1—3

Publicaţiune.

Din partea subscrisului tribunal se aduce la cunoscinţă publică, că în afacerea segregărei hotarului şi a regulărei de presiune în fosta comună urbarială **Mica** (Mikefalva) pentru învestigaţiunea în privinţa permisibilităţii acesteia se va ţinè ḑi de pertractare **la 9 Ianuarie, 1884 după ameaḑi la 3 oare** in comuna Mica la casa judelui.

La aceasta sĕ citează foştii domni urbariali şi fostii iobagi — úrbéres — cu observarea, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractării, şi că esmplarele petiţiunilor se pot consulta la antisţia comunală sau la acest tribunal regesc.

Pertractarea de investigaţie o va face judele esmis Székely Miklos.

Din şedinţa tribunalului regesc din Elisabetopole, din 12 Noemvre 1883.

Nagy Lajos, m. p., president.
Butak m. p., notar.

TIPOGRAFIA ARCHIDIECESANĂ în SIBIIU.

A eşit de sub presă: [598] 3

CALENDARIU
pe anul visect dela Christos
1884.

Anul al treiḑeci şi treilea.

Preţul unui esemplar legat **30 cr.,** pentru vênḑĕtori nelegat **23 cr.** v. a. şi legat **25 cr.** v. a.

CUPRINSUL:

Calendariul (julian şi gregorian, cu însemnarea esactă a Evangeliilor şi glasurilor de peste an). — **Pătrarele lunilor.** — **Genealogia casei domnitoare austriace.** — **Regenţii europeni.** — **Serviţiul postal şi telegrafic.** — **Tacsa de timbru** pentru poliţe şi documente. — **Tabela pentru computarea intereselor.** — **Mĕsurile nouĕ şi vechi.**

Şematismul

bisericei ortodocse-orientale române din Ungaria şi Transilvania cuprinḑênd şi **protopresbiterii, administratorii protopresbiterali, parochii** şi **învĕţătorii** cu **comunele bisericesci din archidiecesă după noua arondare a protopresbiteratelor.**

Ierarchii metropolielor învecinate din Austro-Ungaria.

Pajura, (Poveste din Ardeal). — **Cine a scos pe Adam şi pe Eva din raiu,** (Snoavă). — **Pindul şi Carpatul,** (Episod din istoria resbelului independenţei României). — **Poesii:** „Vine iarna, vine iarna“. — „Ursul, Vulpea ş Lupul“. — **Cugetări bĕtrânesci.**

Conspectul sĕptĕmânilor. — Însemnarea têrgurilor.

Administraţiunea tipografiei archidiecesane în Sibiiu.

Elemente de istoria naturală

pentru scoalele poporale, de Dr. **Daniil P. Barcianu,** prelucrate în conformitate cu planul de învĕţământ al **normativului scolar,** votat în sesiunea sinodului archidiecesan din anul 1882.

Cursul I, descrieri de indiviḑi, **cursul II,** comparări şi grupări, cu multe ilustraţiuni.

Amêndoue cursurile admise pentru scoalele poporale din **archidiecesă** şi din **diecesele Arad** şi **Caransebeş,** prin decisiunile Nr. 3025/1882, Nr. 3883/1883 al Venerabilului consistoriu archidiecesan, prin decisiunea Nr. 1244/1883 a Venerabilului consistoriu din Arad şi Nr. 460 Scol. 1881 a Venerabilului consistoriu din Caransebeş.

Cursul III în preparare.

Preţul cursului I, **50 cr.** v. a.; al cursului II, **60 cr.** v. a.

Se află în deposit la librăria archidiecesană din Sibiiu.

[597] 3—3 La comande mai mari rabat corespunḑĕtor.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 7—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 133 Sibiiu, Marți 15/27 Noemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelariior Nr. 43.
Epistoie nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Egalitate și frățietate.

Toate reformele mari s'au făcut prin sguduiri teribile, cari au lăsat adênci urme după sine. Așa reformația, așa revoluția franceză, care a întrodus trinitea: libertate egalitate, și frățietate, în statele din centrul Europei, așa revoluția dela 1848, prin care s'au sdrobit lanțurile sclăviei și în statul nostru.

După sguduirile acestea urmează un caos, în care nu scie nime în cătrău sĕ apuce, și noua stare de lucruri e acceptată numai incetul cu încetul.

Sguduirea din statul nostru a recerut 10 ani de ḑile ai domnirei arbitriului, și abia după 10 ani s'au întrodus sistemul constituțional, care s'a tot cărpit din an în an, până ce la 1867 a primit forma de astăḑi.

De oare ce trăim și noi în Europa, s'a proclamat și la noi trinitatea rĕsărită din revoluțiunea din 1791.

S'a proclamat și la noi egalitatea în drepturi și detorințe, s'a proclamat libertatea, proclamat — și frățietatea chiar.

Cu aceste postulate se laudă jurnalistica maghiară în fața Europei, cu acestea ministrii la toate ocasiunile, cu acestea parlamentul, cu un cuvênt toată suflarea ungurească.

Cum stăm însĕ în faptă cu egalitatea, cum cu frățietatea?

Ne vine greu a o mai spune, căci atâta o am accentuat, încât am devenit proverbiali. Dintre legile sancționate nu este una, care dacă proclamă principiile seclului modern, sĕ nu fie calcată în picioare.

Sûntem tractați ca fii mașteri ai statului, și justele noastre pretensiuni sûnt timbrate de lucruri antipatriotice. Sûntem suspiționați și calumniați incepênd dela cel dintâi ministru până la cel de pre urmă notariu din comună, sûntem neîndreptățiți pe toate terenele, și aceasta sistematicesce, încât o ḑicem nu scim de a câtea oară, o ḑicem fără sfieală, că persecutătorii neamului nostru apar ca agenți provocatori, voind a pune prin toate acestea mult probata noastră răbdare la probă.

Toate acestea le-am înregistrat, cerênd îndreptarea celor orbiți de Dumneḑeu, le-am înregistrat și am cerut îndreptarea, ca cetățeni, cari nu facem marfă din patriotism.

Dacă pe lângă toate acestea în ḑiarele unguresci mai aflăm, că oamenii fiind proști, se dau de naivi, dacă vedem că jurnalistica maghiară ne dă lecțiuni de identitatea intereselor dintre români și maghiari, dacă vedem că ni se impută necunoascerea acestei identități, dacă vedem că pre ei se presentă în rolul sêrmanului miel, și noi în cel al lupului, dacă le vedem toate acestea, și ne întrebăm, că de unde provin ele, ajungem la resultatul, că omul pre lângă rea voință te mai seacă și cu impertinența, care la noi începe a se ridica la valoarea de vîrtute patriotică.

În vara anului 1882 precând cu minunata înfrățire din turnul Severinului, tot la locul acesta am spus fraților dela Pesti Naplo, Budapesti Hirlap, *Hon, et tutti quanti,* că noi am fost cei dintâi, cari am accentuat identitatea de interese între români și maghiari. De atunci încă ne-am mai tras seama cu jurnalistica maghiară, o facem încă odată, căci sûntem provocați în forma, care nu ne permite sĕ tăcem.

Forțați la aceasta, o mai facem încă o dată, apoi ne vom vedè de alte necazuri ale noastre.

Ḑiarul oposiției întrunite din parlamentul Ungariei, aristocraticul „Pesti Napló“ în Nr. 323 din 24 Noemvre a început a ne da din nou lecții de patriotism, și aceasta din incidentul restaurațiunei din toamna aceasta. E minunată logica oamenilor dela „Pesti Napló“.

Ca tesă pune drepturi egale pentru toți, identitate de interese, și ca concluse scoate domnire esclusiv maghiară, casarea ori cărui teren favoritor românilor.

Aici culminează logica celor cu identitatea de interese pe buze.

Restaurațiunea comitatelor au umplut pe cei dela „Pesti Napló“ de îngrigiri. Alegerile viitoare vor decide soartea comitatelor. „*Dacă se vor constata că ele sunt bastila statului maghiar și a domnirei naționale maghiare,* — a magyar államnak, és a magyar nemzeti uralomnak védbástyái — atunci se vor susținè și pe viitoriu, la din contră se va îngrigì de alte instituțiuni potrivite.

O constatăm aceasta și trecem fără comentar, căci problema statului se vede a fi: nu fericirea tuturor popoarelor, ci ceea ce vĕḑurăm mai sus.

„*Din punct de vedere al istoriei universale totdeauna am desbătut necesitatea strictei alianțe dintre maghiari și valachi. Ne-am bucura tare dacă ar venì și valachii la consciința acesteia. Între 80 milioane de slavi la nord și 10 miloane la sud cei 6 milioane (???) maghiari și 7 milioane de valachi numai așa 'și pot păstra independența, dacă țin la olaltă și nu năpăstuesce unul asupra altuia.*“

Și noi așa credem că numai uniți putem sĕ ne mai susținem. Da, uniți cu toți pentru servarea patriei, a acelei patrie, pentru care ne-am vĕrsat sângele la toată ocasiunea cu bărbăție rară. Numai cât sĕ nu năpăstuim unul asupra altuia. Sĕ fim frați. Frați și la drepturi și la detorințe. Sĕ fim ca fii unei mame dulce, nu însĕ unii desmerdați, ceialalți cu cuțitul la os.

Istoria nu vrea sĕ scie, de când suntem noi aici. De pe vremi ne sciute așa dară am trăit cu unguri împreună, conform legei firei, ei cu ale lor, noi cu ale noastre, fie-care cu ale sale, cum s'ar ḑice. Legea firei și-a urmat cursul. Și oamenii se înțelegeau în limba, care era mai potrivită organelor vorbirei. Astăḑi și în privința aceasta facem escepțiuni, voind a biruì rênduelele firei.

Milioane de florini se cheltuesc din vistieria statului pentru scoalele unguresci, tot pentru întărirea credinței noastre în seriositatea, cu care privesc ungurii la afirmata identitate de interese.

În justiție principiul e călcarea legei sancționate, căci, veḑi doamne, la noi poporul e pentru judecători, și nu aceștia pentru popor, și aceasta numai pentru identitatea de interese.

În comitate, de se va alege și un român, pere statul maghiar, căci așa cere identitatea de interese între maghiari și români.

Se plânge „Pesti Napló“ asupra dușmăniei noastre față cu ungurii. Se plânge, că nu esistă un singur ḑiariu românesc patriotic și amic ungurilor, că „Telegraful“, „Luminătoriul,“ și celelalte ḑiare le sûnt vrășmași jurați, că prin comitate nu pășim ca partidă ungurească, ci ca români, și că prin adunări comitatense vorbim ca români.

Dușmănia e lucru de apreciare. Noi cerem respectarea legilor, și esecutarea lor. Dacă aceasta e dușmănie contra ungurilor, noi o declarăm pe față că în sensul acesta sûntem cei mai neîmpăcați dușmani ai maghiarilor.

Dacă spre a putè fi ḑiarele patriotice și *magyar barát* se cere, ca ele sĕ acopere abusurile în justiție și administrație, dacă se recere ca ele sĕ tacă în fața nedreptăților, sĕ nu mai apere causa națională pe căi legale, sĕ nu se mai scrie românesce, dacă se recer acestea, atunci ḑiariul nostru nu e patriotic, nu e amicul maghiarilor. Ḑiariul nostru stimează legea, pentru că ea este lege, și este sancționată de persoana sacro-sanctă, pre care o amintim în rugăciunile nostre de toate ḑilele.

Fantoma dacoromânismului atât e de bĕtrână încât și copii rîd la auḑul ei. Credem, că sûntem în clar cu noțiunea dacoromânismului. La unguri e dacomân tot românul, care ține la naționalitat a sa.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de **E. B.**)

(Urmare).

Odată în posesiunea acestei hârtii teribile, baronul temêndu-se de o revocare sau de o destăinuire a violențelor sale, refuzase formal victimei sale libertatea, declarând că ea este alienată și tăcênd posibilul sĕu, ca sĕ devină alienată prin un sistem de prinsoare ageră, de privațiuni, de insulte și de terorisme. Nisce țĕrani, cari avură curagiul a-i arăta simpatiile lor și a face o încercare a o elibera, fură bătuți rusesce în odaia păzitorului, și dênsa auḑise văitările lor. Baronul amenințase pe Stenson și pe Karina cu același tratament, dacă ar insista eliberarea baronesei și amicii aceștia credincioși trebueau sĕ se prefacă, ca și când ar fi voit sĕ-i placă lui, ca sĕ nu fie despărțiți de nefericita lor stăpână.

În sfêrșit suferința și durerea biruise puterile victimei. Ea slăbise rapid, simțind că vine moartea, ea a scris pentru fiiul sĕu istoria suferințelor sale conjurându-l sĕ nu caute nici odată a se resbuna, decumva împrejurări imposibile de prevĕḑut l'ar face, sĕ descopere misterul nascerei sale înaintea moartei baronului. Ea a fost convinsă, că în ori și ce localitate a pămêntului s'ar ascunde fiiul sĕu, omul acesta inplacabil, bogat și puternic, va scì sĕ-l găsească. Ea se închină lui Dumneḑeu, ca sĕ trăească cât de mult „în mediocritate, în nesciința drepturilor sale, și sĕ iubească artele sau stiințele mai mult decât bogățiile și puterea, isvoru! atâtor rele și atâtor pasiuni crudele pe lumea aceasta.“ Sêrmana maică totuși adause în prevederea lămuririlor viitoare, că fiiul sĕu, căruia îi dase numele Adestan Cristian avuse la nascere pĕr negru și degetele „făcute ca acele a tătălui și a moșului sĕu“. Apoi binecuvêntându-l pentru ultima oară, ea îi recomandă sĕ privească ca sfinte cuvintele lui Stenson și a Karinei despre adevĕrul tuturor faptelor ce dênșii i-ar transmite despre suferințele prinsoarei sale și despre limpeḑimea constantă și neschimbată a spiritului sĕu, în ciuda sgomotelor calumnios lățite de pretinsa sa alienațiune și smintire.

„Sufletul meu e liniscit, ḑicea ea la apropierea morții. Eu mĕ duc, plină de resignație, de speranță și de încredere, într'o lume mai bună. Eu ert călăilor mei.

Eu nu duc cu mine decât un regret din viața acaesta tristă, acesta este că părăsesc pe fiiul meu; însĕ succesul nesperat al scăpărei sale m'a învĕțat sĕ-l încredințez Providenței și sfintei amiciții a acelora cari l'au scăpat deja.“

Iscălirea era firmă și largă, ca și când o ultimă opintire a vieței ar fi încălḑit inima sêrmanei moribunde în vara cea din urmă. Datul era: „Astăḑi în 15 decemvre 1746“.

În ḑiua de 28 Decemvre a aceluiaș an, Stenson redigease un fel de proces verbal asupra ultimelor momente a moartei nefericitei sale stăpâne.

„Dênsei i sa răpit somnul până la oara ultimă, ḑicea el; Iohan și complicii sĕi, instalați !n odaia învecinată, înjurau, sberau și blăstemau ḑiua și noaptea la urechile ei și dl baron cumnatul ei, venea în fie-care ḑi subt pretecst sĕ vadă dacă este bine tratată, și îi ḑicea că dênsa este nebună și o agrămădì cu reproșuri însultătoare pentru pretinsa viclenie, ce dênsul o delăturase. Toată viclenia, și Dumneḑeu a orotit-o! a fost, că dênsa a făcut pe persecutorul sĕu, prin răbdare și prin tăcere, sĕ creaḑă, că ea s'a înșelat asupra stărei sale, și că el n'are sĕ se teamă de viitor.

„Preotul Mickelson, la rêndul sĕu, nu mai puțin crudel și nu mai puțin dur, venì la patul ei de moarte și îi ḑise, că de oare ce ea a trăit în țĕrile papismului, s'a îmbuibat cu doctrine rele, și o amenință de o sută de ori cu iadul, precum are dreptul a fi mângăiat ori și care suflet creștinesc.

Noi nu vom mai lungì vorba. Sûntem românì, vrem sĕ trăim ca români, sĕ ne desvoltăm ca români, aici în statul nostru. Vom lupta contra tuturor, cari vor nisuì la nimicirea noastră, vom lupta cu arme legale şi pe căi legale. Şi pentru această credinţă a noastră, pentru această luptă a noastră primim numirea de dacoromâni cu plăcere.

Egalitatea şi frăţietatea e îmbrăcată în Ungaria în haine unguresci, proprii numai evului mediu. De aceea noi nici nu o lăudăm, nici în tîmpine, nici în hore, nici în strune şi organe, ci o arătăm lumei în toată golătatea ei.

Despre libertate ne reservăm a vorbì în numĕrul viitoriu, respunḑênd ministrului president Tisza la ameninţarea, că faţă cu presa română va lua mĕsuri escepţionale sistându-i libertatea şi oprimând instituţiunea juriului.

Revista politică.

Sibiiu, în 14 Novemvre.

Projectul de lege pentru căsătoria între creştini şi evrei fu primit ca basă la desbatere cu mare maioritate.

La interpelaţia lui Mocsáry despre pertractările cu generalul de cavalerie Filippovici, pentru primirea oficiului de ban al Croaţiei, ministrul Tisza a rĕspuns următoarele:

Înainte de toate ca în treacăt trebue sĕ observ: că negoţiările nu s'au făcut cu generalul Filippovici, ci cu pensionatul Br. de Filippovici, general de cavalerie. Când aşi vrè sĕ nu respund la interpelarea că: e adevĕrat cumcă negoţiez, conform adevĕrului ar trebuì sĕ ḑic că nu negoţiez şi n'am negoţiat. Eu însĕ nu voesc sĕ mĕ dau din calea rĕspunsului, şi voiu spune pe scurt, cum stă lucrul.

„Am avut cu numitul domn general de cavalerie mai multe înţelegeri. Aceasta o am putut face pe basa legei, căci în legea din 1873 se ḑice clar, că şi persoană militară poate fi ban, sub condiţia ca sĕ nu esercieze deodată puterea civilă şi militară. O am putut face aceasta nu numai pe basa legei, ci şi din alte considerante, căci ori ce s'ar fi scris la timpul sĕu — nu ḑic, că domnul interpelante s'ar fi provocat la aceasta — numitul general în activitatea sa de comandant militar e cunoscut pretutindenea, ca unul, care dela pactul din 1867 s'a sciut afla în dualism şi a lucrat în cariera sa conform aceluia.

„Afară de acestea trebue sĕ o spun, că eu 'l cunosc şi pe alte terene. Patru ani de ḑile a fost el comisariu regesc în graniţa croată-slavonică şi în timpul acesta în activitatea sa nici cu cuvêntul, nici cu fapta n'a dat ansă de a se ḑice alta despre el, decât că cunoasce pretensiunile referinţelor legale şi le împlinesce cu fidelitate. Nu pot lăsa sĕ treacă această ocasiune, fără a-i aduce cea mai înaltă şi meritată recunoscinţă.

„Negoţiările s'au întrerupt. Una dintre causele principale este boala numitului bărbat distins; au fost şi diferenţe de principii, nu însĕ de acelea, cari ar trada vederi illegale din partea domnului amintit; din acest motiv ele, dacă va fi de lipsă, se vor intreprinde din nou, ceea ce nu s'ar putè întêmpla, dacă el ar fi păşit cu pretensiuni, cari stau în contraḑicere cu legea. Atâta am a spune domnului interpelante.

Din camera României*).

D. Preşedinte al Consiliului. Nu eu, n'am voit sĕ rĕspund, şi nu cred că este de bună cuviinţă sĕ ḑic, că'mi aţi călcat dreptul meu.

Eu dlor, am puţine de ḑis, şi desfid pe ori cine ca, în urma învĕţatului, patriotului, şi voiu ḑice dibaciului discurs al onor. d. Stolojan, cineva sĕ aibă curagiul sĕ ia cuvêntul astăḑi (aplause). Onor. d. Stolojan ne a declarat, că vorbesce nu ca representant nici chiar al unei fracţiuni din Cameră, ci în numele sĕu propriu. Dsea a făcut un studiu, un ideal, care a voit sĕ-l comunice naţiunei întregi, studiu, care face onoare parlamentului român (aplause). Dar, dlor, eu nu sciu ce rol joc în această fasă parlamentară. — Nu era de datoria mea sĕ viu, sĕ fac complimente în numele parlamentului onor. d. Stolojan, dar fiind că am vĕḑut, că cea întîiu voce a parlamentului s'a ridicat cu critică asupra unui discurs, pe care eu l'am admirat, de aceea am socotit sĕ viu sĕ fac eu omagiele mele d-lui Stolojan. — D-lor, onor. d. Stolojan a susţinut, când a luat cuvêntul, că nu eu l'am rugat sĕ facă act de amiciţie pentru mine, adresându-mi această interpelare. — Aceasta dovedesce că n'a fost, n'a esistat nici o înţelegere între d-lui şi minister. — Mai mult de cât atâta, onor. d. Stolojan a venit cu vre-o 4, 5 minute înainte de a 'şi anuncia interpelarea, şi 'mi a spus că vrea sĕ facă o interpelare în cestiunea cutare şi cutare, şi m'a întrebat că ce am sĕ rĕspund? şi i-am ḑis d-lui Stolojan, că ce pot sĕ 'ţi spun mai bine de cât ceea ce a spus contele Kalnoky în delegaţiunea maghiară, şi domnul Stolojan mi-a obiectat că aceasta s'a spus în delegaţiunea maghiară, dar când e cestiune, de ceea ce ne privesce pe noi aici, parlament român? nu trebue oare sĕ se tracteze cestiunea în parlamentul român? Atuncea am ḑis, că, dacă este din punctul acesta de vedere, fă interpelarea. — Însĕ d-lor, nu că eu am sĕ viu sĕ desvolt o politică, şi dacă ar fi ca s'o desvolt, nici n'aş putè se o desvolt într'un mod foarte larg, aşa cum s'a făcut de onor. d-nul Stolojan; fiind că d-lor, vedeţi, că mai întâiu guvernul României este guvernul unui stat mic; el nu poate sĕ facă o politică europeană, căci el nici nu crează evenimentelele, nici nu poate provoca, nici nu le poate suprima; evenimentele vin create de puterile cele mari şi ni se impun.

De aceea politica noastră este modestă, fiind-că ne este impusă. Ceea-ce am ḑis principelui Bismark la întrebarea ce 'mi făcea: că la ce am venit? şi ce am sĕ cer? ce cauţi şi ce vrei sĕ ceri dela Viena şi Berlin? — Ceea ce i-am spus este: că un stat mic nu cere şi nu caută, fiind că se espune poate sĕ piarḑă de multe ori şi ceea ce are.

Un stat ca al nostru se întăresce cât poate, ca atunci când vor venì evenimentele sĕ scie sĕ le facă faţă (aplause).

D-lor, numai dacă n'aşi fi consecinte acestei politice, cred că ar trebuì sĕ mĕ interpelaţi şi sĕ 'mi cereţi socoteala, dar cred că cu ajutorul D-voastre tuturor am făcut tot ce s'a putut, cu micele noastre mijloace de a întărì această ţeară, (Aplause) şi cred că vom face din ḑi în ḑi mai mult şi că la cel d'intêi eveniment nu vom fi tîrîţi fară voia noastră. (Aplause.)

Domnilor deputaţi, vedeţi că asupra acestui punct sûnt cu totul de acord cu onor. interpelator, de şi nu mĕ pot pune în toate pe tĕrêmul d-sale; dar mai este altceva; pot eu sĕ viu şi sĕ mĕ arunc în desvoltări mari, sĕ fac discursuri lungi şi frumoase, chiar dacă aş avè talent, când văd pe ministrii puterilor mari că sûnt foarte economi în cuvintele lor si spre a face un discurs în asemenea cestiuni trebue sĕ fie un lord Granville, care de ḑeci de ani la tribuna Engliterei tratează ast-fel de cestiuni, sau un ministru ca acela al afacerilor străine din Italia, care este un vechiu profesor de drept internaţional şi care poate sĕ ocupe tribuna oare întregi şi sĕ fie sigur de dânsul că nu va scăpa o frasă, care sĕ fie rău interpretată sau sĕ fie interpretată alt-fel de cât era în ideia oratorului. De aceea sĕ nu vĕ aşteptaţi ca ministrii d-v. în cestiuni de asemenea natură sĕ vie sĕ vĕ facă discursuri lungi, în care ar putè ḑice un cuvênt mai mult decât cea ce ar fi voit sĕ spună sau că d-v. sĕ daţi unor cuvinte ale noastre o semnificare alt de cât ceea ce a fost intenţiunea noastră, — puteţi aplauda cuvintele unui orator, care vorbesce în numele sĕu propriu şi puteţi chiar prin aplausele d-voastrĕ sĕ daţi ori ce interpretare cuvintelor acelui orator, fără ca prin aceasta sĕ se aducă cea mai mică atingere relaţiunilor ţĕrei noastre cu celelalte, dar aplaudând cuvintele unui minisiru şi prin aceste aplause dând interpretări, cari sĕ fie rĕu vĕḑute de streini, puteţi sĕ faceţi cel mai mare rĕu ţĕrei noastre. Aţi vĕḑut că o singură espresiune, sub cuvênt, care s'a tradus sub pretext în limba francesă, câtă greutate ne a adus.

Aţi vĕḑut că în faţa statuei lui Stefan cel Mare, care a fost cel mai vechiu amic al Austriei, s'au ḑis cuvinte la banchet şi fiind că, cel banchet era *quasi* oficial, cuvintele acele, cari s'au spus într'un moment de entusiasm patriotic, câte dificultăţi ne a atras? De aceea ḑic că aceste evenimente, unul în care eu sunt culpabil şi în cel-lalt este culpabil entusiasmul din faţa statuei lui Stefan cel Mare, trebue sĕ ne fie de lecţiune, ca sĕ fim foarte sobri şi mai economi în cuvinte chiar de cât ministrii puterilor mari.

Mĕ întrebaţi, de ce regele nostru a dat pe la Viena, când s'a întors dela Berlin? Este un fapt istoric şi sûnt dator ,sĕ vă dau compt de el. În călĕtoria mea la băi am avut o întâlnire cu o persoană din societatea cea mare austriaca şi vorbeam cu acel domn despre spiritul de rea voinţă al Austriei contra noastră. Îi vorbiam despre istoria lui Stefan cel Mare, îi vorbiam despre întărirea Bucuresciului... şi apropo de această 'mi ḑicea: ce fel, Austria! toată Germania este în contra d-voastră, findcă vĕ crede că voiţi sĕ treceţi sau Dunărea, sau Carpaţii ca sĕ aprindeţi focul, şi d voastră sciţi, că Germania este pentru pace, şi aprinḑând focul acolo, cine scie dacă el nare sĕ se întindă în toată Europa! Şi când esplicam, şi am venit la fortificaţiunea Bucurescilor, acea persoană 'mi a ḑis: Ce fel? D-voastră aţi votat de-o dată 500 milioane franci pentru fortificarea Bucurescilor... Eu îi am rĕspuns, că sûnt 500 milioane cărămiḑi, ear nu lei (Ilaritate). Atunci el mi-a ḑis-apoi D-voastră stricaţi, fiind că nici D-voastră, nici regale D-voastre nu mai călătoriţi prin Europa şi vorbesc în comptul D-voastră numai cei, ce voesc sĕ vĕ denigreze.

E, d-lor n'a trecut 4—5 ḑile şi regele a primit învitaţiunea, ca sĕ meargă la Berlin pentru botezul nepotului împĕratului Germaniei, eu am comunicat atunci colegului meu dela esterne, că insist din toate puterile mele ca regele sĕ meargă la aceea învitaţiune, pentru ca sĕ vaḑă că nici regele, nici ţeara, nici noi, n'am înebunit, nu ne am perdut instinctul de conservaţiune, pentru ca noi sĕ voim rĕsboiul. E, d lor, putea sĕ treacă regele pela porţile Vienei fără sĕ se oprească acolo? Era e cestiune de bună cuviinţă şi pentru aceasta trebuia sĕ vină radicali, ca d. Iepurescu sĕ ḑică, că s'a dus regele acolo, ca sĕ schimbe sau sĕ dea cutare sau cutare lucru, Cestiunea Dunărei.

Sciţi că s'a ḑis că regele a fost la Berlin şi Viena, că dândui-se coroana regală, el a dat Dunărea. E, d-lor a venit la mine — nu voesc sĕ pronunţ numele acelora, cari nu sûnt de faţă — a venit chiar la mine, la minister, cineva şi 'mi a ḑis: a dat Dunărea, şi îi am rĕspuns: eu sciu că n'a dat, şi sciu, că Regele este mai tare în cestiunea Dunărei, nu de cât mine, de cât chiar domnul Iepurescu. (Aplause.)

---

*) Veḑi Nr. 131.

„În sfêrşit el a eşit cu o oară înainte de ce dênsa şi-a dat ultimul sĕu suspin, ea a espirat în braţele noastre, a patra ḑi de Crăciun, la oarele patru de dimineaţă, ḑicênd cuvintele aceste:

„— O Dumneḑeule! dă fiului meu o maică!

„Noi constatăm, că ea a murit ca o sfântă, fără ca sĕ fi arătat într'un singur moment delirii sau bănueli religioase.

„După ce-i închisesem ochii, noi am oprit pendula şi am stins luminarea Crăciunului, ce ardea în policandru, închinându-ne lui Dumneḑeu, ca sĕ ne permită a vedea pendula mânată şi luminarea aceasta aprinsă de mâna tinĕrului nostru fiitor stăpân.

„După aceea, noi am redigiat scrisoarea aceasta, şi am ascuns-o împreună cu scrisoarea prea iubitei noastre stăpâne în zidul odăiei acesteia, la locul, ce ea însuşi ni l'a designat, după ce se gătiseră toate pentru scopul acesta.

„Şi, vĕrsând multe lacrămi, noi am iscălit amêndoi aici, depunênd jurămêntul, că n'am atestat decât esactul adevĕr.

„*Adam Stenson, Karina Boestoi*".

Preotul cetise simplele aceste pagini cu atâta francheţă şi devotament, încât femeile plângeau: şi bărbaţii, emoţionaţi şi convinşi aclamară de trei ori numele lui Cristian de Waldemora, şi se îmbulḑiră în giurul sĕu spre al felicita şi a-i strânge mânile, moştenitorii însĕ (trebue totdeauna scoşi din banda aceasta miserabilă contele Nora şi fiul sĕu) declarară că ei cer ascultarea Karinei Boetsoi; ei vor fi aflat, cine scie de unde că femeia eceasta trăiesce încă şi că ea este smintită. Pentru ei ar fi fost o causă de a refuza; şi maiorul se temea mult de înfăţoşarea ei şi se grăbì a spune, că ea este bolnavă şi şede foarte departe. O voce dură deşì binevoitoare, îl întrerupse: era vocea dannemanului Joe Boetsoi.

— De ce sĕ ḑicem ceva ce nu este, domnule maior? esclamà bravul om. Karina Boetsoi nu este nici aşa bolnavă nici aşa departe precum creḑi. Ea a durmit aici, şi de oare-ce a odichnit, spiritul ei este aşa limpede ca al tĕu. Nu te teme de Karina Boetsoi. Adevĕrat că sêrmanul suflet a suferit, mai cu seamă din ḑiua când, a trebuit sĕ se despartă de copil: însĕ, dacă ea spune lucrurile ce noi nu le pricepem, capul ei pentru aceasta nu este mai puţin bun şi voinţa ei mai puţin sigură; căci nimenea nu i-a putut scoate secretul sĕu, nici chiar eu, care am cunoscut copilul şi care tocmai acuma aflu numele sĕu şi istoria sa pentru prima dată în viaţa mea. O femeie, care scie păstra un secret, nu este femeie ca alta, şi când vorbesce, trebue sĕ creḑi ce spune.

Apoi, deschiḑênd uşa odăiei păzitoriului el ḑise.

— Vino, soro, este lipsă de tine.

Karina întrà în mijlocul unei mişcări de curiositate. Paliditatea şi bĕtrâneţele ei premature, privirea ei mirată, mersul ei nesigur şi pripit, causară la început mai multă milă decât simpatie. Însĕ, vĕḑênd atâta lume, ea se redresà şi se îmbărbătà, fisonomia sa luà o espresiune de entusiasm şi de energie. Ea desbrăcase de sub hainele sale de ţĕrană biata haină sură, zdreanţa aceea preţioasă, cu care n'adurmea nici când şi pĕrul ei alb ca zăpada ţinut drept în sus de nesce cordiţe de lână roşie, îi dădu un aer oare care de sibilă antică.

Ea se apropià de preot, şi fără a aştepta, sĕ o întrebe ea 'i ḑise:

— Părinte şi amic a nefericiţilor, tu cunosci pe Karina Boetsoi; tu scì, că sufletul ei nu este nici vinovat, nici înşelător. Ea te întreabă, pentru ce sună clopotul în castelul nou; şi ce îi vei spune, ea va crede.

— Clopotul sună moartea, rĕspunse preotul; urechile tale nu teau înşelat. Eu sciu Karino, că tu păstreḑi de multă vreme un secret. Acum poţi vorbi, şi doară te poţi vindeca; baronul Olaus nu mai este!

— Eu am sciut-o, ḑise ea; marele iarl mi-a apărut aḑi-noapte. El mi-a ḑis: „Eu mĕ duc pentru totdeauna . . ." şi eu am simţit reinviind sufletul meu. Acuma am sĕ vorbesc, de oare

Astăḑi nu mai era nimic de dat şi nimic de luat, şi prin urmare aceste schimburi şi aceste concesiuni nu se fac de cât numai în imaginaţiunea înfocaţilor patrioţi, cari ridică patriotismul la o înălţime, aşa precum ḑicea eroul J. Jacques Rousseau din „Nouvele Héloïse“ — aceasta sub Ludovic al XV — că în Paris se ridică virtutea aşa de sus, în cât nimeni sě n'o atingă şi sě fie toţi o apă. E tot aşa şi la noi, unii voiesc sě ridice patriotismul aşa de sus, în cât nimeni sě nu'l atingă şi sě fim toţi o apă. (aplause) Tractatul era făcut, sfârşit, noi protestaserăm din toate puterile noastre şi chiar aceasta a făcut pe mulţi, sě creadă că suntem în ajun nu de a face o nebunie, căci d-lor, dacă m'ar fi bănuit pe mine şi pe ţeara mea de o nebunie, care pleacă dintr'un sentiment exaltat de patriotism, aceasta nu m'ar fi umilit; ar fi fost o nebunie, o imprudenţă, dar nu un act care sě mě umilească; a devenì însě instrumentul unei alte puteri, aceasta ar fi tot ce poate fi mai degradator. (aplause.) Nu cred că ne a putut lua cineva aşa de nebuni, în cât sě fi creḑut că am voit a trece Dunărea sau Carpaţii, însě am fi fost creḑuţi de avangardă şi atunci am ḑis că trebue sě lămurim o dată această cestiune şi sě arětăm Europei, că sûntem numai noi şi nimeni alt cineva (aplause).

D-lor, eu poate că n'aşi fi dat avisul meu Suveranului ca sě treacă şi prin Viena, dacă aşi fi cunoscut desvoltările teoretice făcute de d. interpelator... Dar cu această ocasiune 'mi aduc aminte, că bietul St. Girardin, unul din vechii mei profesori şi unul din cei mai sinceri amici ai României, 'mi ḑicea, când am plecat din Paris, ca sě mě reîntorc în ţeară, în urma esilului: eu vě povăţuesc sě lăsaţi ideile republicane, fiind că regalitatea are viaţă în Europa, şi fiind că onor. d. Ianoli vorbea adineoara de parlamentul englez, 'l rog sě cetească memoriele şi scrisorile între principele Albert şi doctorul Stokman şi se va convinge că, chiar în Anglia, regina cea mai constituţională, cea mai adorată, are o mare înrîurire în afacerile statului.

Şi sě nu credeţi că cuvintele asigurătoare, pe care le dă Regele Carol în Europa, rěmân fără efect, mai cu seamă că a început Europa sě se convingă, şi erau mai de unăḑi nesce oameni foarte învěţaţi, ḑiarişti distinşi, franceḑi şi alţii, cari au trecut pe aci şi era o descoperire pentru dênşii când au věḑut că regele Carol s'a identificat cu ţeara. Europa astăḑi şi puterile mari sciu aceasta şi un cuvênt din partea Regelui ar putè sě le turbure, cum poate sě le liniscească.

D-lor, mě întrebaţi şi m'aţi întrebat, dar dta ce căutai acolo mai cu seamă fără permisiunea Parlamentului? Apoi dlor, m'am dus înaintea Regelui la Breslau şi fiind-că atunci mai toţi ministrii şi regele erau afară din ţeară şi fiind-că nu voiam, ca guvernul sě nu fie bine representat în ţeară, m'am întors înapoi în loc de a mě duce ear la băi, aceasta a făcut pe unii diplomaţi sě creaḑă, că nu sûntem atât de pacinici şi atât de independenţi în acţiunile noastre şi nu eram atât de deslegaţi de ori ce angajamente anterioare şi atunci a voit sě vaḑă şi pe representantul nu numai al Regelui, dar şi pe al D-v. fiind-că primul ministru în ori ce Stat constituţional represintă Parlamentul.

Şi ca atare a voit sě mě vaḑă principele de Bismark şi comitele Kalnoky, şi a voit sě vaḑă, dacă este o reservă din partea cuiva sau nu.

Eată de ce m'am dus la Viena şi la Gastein, şi 'mi permit sě fac şi eu niţică indiscreţiune şi sě spui că totdeauna am spus curat, ce am avut de ḑis şi n'am înşelat pe nimeni şi aceasta 'mi a recunoscut-o însuşi Împăratul Alexandru II şi 'mi fac o datorie sě declar aci ceea-ce am declarat pe toate tonurile tuturor oamenilor celor mai însemnaţi ai Rusiei că împăratul Alexandru II era mai presus de cât cele una sută milioane ruşi, nu numai prin posiţiunea sa de împěrat, dar şi prin înălţimea simţěmintelor sale şi împěratul Alexandru II a ḑis acelora, cari 'i spunea că Brătianu este cel mai mare inamic al Rusiei: — Se poate, dar nici o dată nu mě voi opri de al stima căci Brătianu nici odată n'a căutat sě mě înşele — şi aceasta a fost când m'am dus sě 'mi iau ḑiua bună dela Majestatea Sa, când am plecat dela Plevna. Atunci, când am întrat în curte, unde era cuartirul Majestăţei Sale împěratului, m'au încongiurat oamenii de stat ai Rusiei, cari erau şi îmi au ḑis: pentru numele lui Dumneḑeu, spune ce vreţi, fiind că scii că împěratul este timid şi noi pledăm causa domniavoastre pe lângă el. Vedeţi că Plevna a căḑut, acum o sě se facă pace, ei bine spuneţi ce avantage cereţi? te rugăm din toate puterile noastre, dacă eşti român bun, cere împěratului tot ce ai pe inimă. Eu le am mulţumit, am cerut audienţă şi am întrat la împěratul; când eram sě es atunci am ḑis: Majestate, am sě vě fac şi eu o rugăciune. Impěratul a ḑis: Bine, spune. Mi ai ḑis şi 'mi ai repetat de mai multe ori, că de acum înainte va fi o amiciţie eternă între poporul rus şi poporul român. — Impěratul a ḑis: aşa este! Ei bine, vě rog, Majestate recomandaţi aceasta moştenitorului vostru. — (Aplause.) La aceste cuvinte împěratul mi-a arětat o medalie românească, ce o purta pe pieptul sěu; atunci am eşit şi am ḑis celor ce erau afară; Vedeţi că am fost espeditiv. Ce ai cerut? N'am cerut nimic, le am rěspuns. Cât timp împěratul Rusiei a fost în România cu trei, patru sute de mii de oameni nici odată, nici cătră nimeni altul nu a atins cestiunea Basarabiei.

Negreşit avea pudoare, şi ceilalţi voeau sě mě împingă pe mine, ca sě-i cer ceva, pentru ca sě aibă şi Majestatea Sea curagiul sě ceară.

Eram dator, dlor, sě fac omagiul acelui împěrat martir, ḑic martir, pentru că l'am věḑut în momente dificile la Plevna cu ochii în lacrămi, şi ḑicênd, că are o misiune de îndeplinit şi că o va îndeplinì chiar cu sacrificiul vieţei lui; 'i făcui ḑic omagiele mele pentru că era un împěrat sincer nu era un împerat cuceritoriu; — împregiurul lui era alt ceva. Când după aceea am fost la Berlin, în timpul tractatului ce se încheià acolo, şi am vorbit în mai multe rênduri cu principele Bismarck, nu mi a vorbit decât de avantagele păcei, finind prin a ḑice: remâne acum la Dvoastră, sě vedeţi, dacă voiţi pacea sau resbelul — dar sě sciţi că de voiţi pacea puteţi sě inclinaţi spre alianţa noastră, ear dacă voiţi resbelul sě vě adresaţi la alţii.

Şi când m'am dus mai în urmă peste trei ani şi am vorbit cu Principele Bismarck am věḑut că este consecinte şi că doresce tot pacea, l'am găsit în gură tot cu cuvêntul: vrem pacea, sûntem o ligă de pace, desvoltându'mi pe toate tonurile acest cuvênt, adăugênd, că dacă şi noi voim pacea putem înclina spre alianţa sa, ear dacă voiţi resbelul atunci puteţi, sě vě adresaţi la alţii în altă parte. — Acestea sûnt cuvintele, cu cari m'am despărţit dela Berlin şi Gastein. — Am creḑut că sûnt dator dlor sě vě spun şi dv. aceste cuvinte, fiind că un stat mic, cum ḑicea D. Stolojan, este dator sě vaḑă ḑi cu ḑi tot, ce se petrece în Europa, şi sě'şi conducă toate interesele sale astfel cât sě nu se poticnească ca sě nu se compromită.

M'a mai întrebat d. Stolojan în cestiunea secundară a tratatului de comerţ. — Dlor, cu comitele Kalnoky am vorbit în această cestiune şi mi-a spus că speră că am ajuns în starea aceea de încredere, cu care sě putem trata şi discuta în libertate această cestiune fără sě avem teamă de alte bănueli şi îngrigiri, fără sě ne preocupăm de alta decât de a protege fie-care interesele noastre.

Ma mai întrebat ceva d. Ianoli, dar nu-mi aduc aminte despre ce.

D. Ianoli. Am întrebat, domnule ministru dacă înclinarea noastră cătră unele puteri nu ne ar putè aduce o răceală către altele?...

D. prim ministru. Dlor, eu am luat de maximă cuvintele repetate de două ori de Principele Bismark, care a ḑis: sûnt pentru pace şi ori cine va provoca resbelul va face invasiuni, vom fi inamici lui. (Aplause prelungite.)

Se cere închiderea discuţiei.

D. Iepurescu o combate.

Punêndu-se la vot închiderea discuţiei se primesce şi se trece la ordinea dilei.

Se suspendă şedinţa pentru 10 minute.

La redeschidere d. Cernătescu propune ca ordinea ḑilei a Camerei sě se publice, în Monitor, pentru ca sě se scie ce are sě se trateze la Cameră în fie-care ḑi.

Se votează apoi legea, prin care se acordă împământenirea dlui Edmond Dobis.

Se ea în consideraţiune legea, prin care se acordă împământenirea cu dispensa de stagiu dlui Cristian, Elenberger, farmacist din Bacău, punêndu-se însě la vot legea în total, resultatul scrutiniului se declară nul ne mai fiind adunarea în numer.

Şedinţa se ridică la 4 oare anunţându-se cea viitoare pentru aḑi, 31 Octomvre. „Telegraful.“

Varietăţi.

* (Cercetare în contra unui episcop.) Aflăm din Lugoş (Banat), că în contra episcopului gr. cat. român de acolo, Victor Mihali, s'a făcut arătare atât la guvern cât şi la cura papală pentru diferite transgresiuni canonice. În urma acestor arătări s'a întrodus cercetare strictă în contra episcopului sus amintit.

* (Producţiune musicală). Societatea română de cântări şi musică din Caransebeş arangează cu concursul dlui I. Scherff, Sâmbătă în 12/24 Noemvre în sala cea mare dela „Pomul verde“ Producţiunea ordinară.

Programă.

1. Dumitrescu. Mers ostăşesc.
2. A. Braun. Cu dor.
3. G. Dima. a) Codrul verde, b) Sequidila, Cavadia. c) Dor de resbunare. } cântece, cântate de Nicolae Popovici acomp. Dl I. Scherff.
4. Alecsandrescu. Tătarul.
5. Humpel. Ḑiua triumfală.
6. G. Dima. Fântână cu trei isvoare, cuartet duplu mist
7. Flechtenmacher. Tata moş pentru Solo, chor şi piano.

Începutul la 8 oare seara.

După producţiune joc.

Membrii reuniunei au întrare liberă, nemembrii solvesc de persoană 60 cr., de familie 1 fl, 20 cr.

* (Academia română) a ţinut Vineri la 4/16 Noemvre şedinţă publică. Dl Dr. Felix a dat seamă despre esposiţiunea de igienă din Berlin în 1883. P. S. Sa episcopul Melchisedec a cetit dare de seamă despre scrierile lui Grigorie Şamblac. Dl Gr. G. Tocilescu a cetit o relaţiune asupra nouělor săpături făcute la Turnul Adam Clissi. Academia a primit, ca dar din partea věduvei repausatului profesor dela scoala de agricultură Angelescu, toată biblioteca sa scienţifică, compusă din 500 volume, bogat legate.

* (Edmond About la Sinaia) Renumitul scriitor frances Edm. About făcênd în toamna aceasta o călătorie în orient, s'a oprit şi la Sinaia, unde a fost oaspele regelui şi a reginii. Dênsul publică acum impresiunile sale în ḑiariul frances „XIX Siècle“ în aceste vorbind despre Sinaia ḑice că pă-

---

ce copilul lacului trebue sě revină. Şi pe el l'am věḑut în vis!

— Nu ne vorbì de visurile tale, Karino, replică preotul: caută de-ţi adună amintirile tale. Dacă vrei sě revină spiritul luminei şi a liniscei asupra ta din graţia Domnului, silesce-te sě revii tu însuşi la supunere şi la umilinţă; căci eu adeseori ţi-am spus, că in delirile tale este trufie şi tu pretinḑi a cetì în viitor, pre când doară eşti incapabilă a spune trecutul.

Karina rěmase un moment nemişcată şi visătoare apoi ea respunse:

— Dacă bunul preot de la Waldemora, aşa blând şi aşa uman, precum era cel de mai'nainte sělbatic şi crudel, îmi porunceşte sě spun trecutul, eu am sě-l spun!

— Eu îţi poruncesc şi te provoc a-l spune: spune-l cu linişte, şi cugetă, că Dumneḑeu aude şi cumpănesc fie-care din cuvintele tale.

Karina se odihnì niţel, apoi ḑise:

— Iată-ne în odaia, unde a adurmit pentru totdeauna stăpâna prea iubită!

— Numeşti tu aşa pe Hilda de Waldemora?

— Da, pe ea. ea este věduva bunului iarl şi maica copilului numit Cristian, care trebue sě revină în curênd sě aprindă luminarea Crăciunului la căminul străbunilor sěi. Ea a dat viaţa copilului acestuia la mijlocul lunei lui hoest, aici în patul acesta, unde a murit la sfêrşitul lunei lui jul.*) Ea l'a binecuvêntat aici, la fereasta aceasta, pe unde a sburat, căci s'a născut cu aripi! Şi apoi ea a minţit ḑicênd în gândul ei: „Sě mě erte Dumneḑeu că-mi ucid fiul cu cuvêntul meu! dară mai bine sě trăiască între ângeri decât între oameni“. Apoi a cântat din arfă, şi când a murit a ḑis: „De ar da Dumneḑeu fiului meu o maică!“

Aici Karina, amintindu-şi realitatea începu a plânge; apoi i se turburară ideile, şi preotul věḑênd că ea numai pricepe întrebările puse, făcu dannemanului un semn şi acesta duse pe sermana proroceasă, aruncând asupra adunărei o primire de triumf pentru maniera, cu care respunse soru-sa.

— Ce mai voiţi? ḑise dl Goefle către asistenţi; nu v'a spus femeia aceasta entusiastică, cu vre-o câteva cuvinte a poesiei sale ţěrănesci, aceleaşi lucruri, ce le-a scris Stenson aici cu esactitatea metodică a spiritului sěu? Şi soiul delirilor, în care dênsa trăiesce, nu sûnt dovada suferinţelor ce a indurat pentru aceia, cari atât i-a iubit?

Ocasiunea de a pleda era prea frumosă ca dl Goefle sě se fi putut reţinè a nu o folosì. El vorbea din inspiraţie, el resuma în grabă faptele, el istoricì o parte a vieţei lui Cristian, după ce constatase identitatea prin epistolele lui Manasse către Stenson, el lămurì împregiurările romantice a celor două ḑile tocmai petrecute, şi sciu aşa de bine sě inducă convingerea în spirite, încât societatea îş uită de oara inaintată şi de osteneală, punêndu-i întrebări, ca sě aibă plăcerea de al mai asculta; după aceea fiecare subsemnà procesul verbal al şedinţei.

Baronul de Lindenwald făcu o ultimă încercare, îi aţâţa curagiul slăbit al moştenitorilor.

— Tot una ḑise, sculându-se, căci uşile erau deschise, şi fie-cine putea eşì liber, noi o sě ne dăm sama de aceste ficţiuni ridicule; noi avem sě pledăm!

— Eu consimţ, respunse dl Goefle foarte animat, şi aştept argumentele fără teamă.

— Eu n'am sě pledez, ḑise contele de Nora eu sûnt convins, şi semnez.

— Nici domnii aceştia n'au sě pledeze, ḑise ambasadorul cu intenţiune.

— Ba, totuşi, replică dl Goefle, dară au se peardă.

— Noi atăcăm validitatea căsătoriei, esclamă baronul; Hilda de Blixen a fost catolică! (Va urma).

---

*) Jul: Decemvre; Hoest: Septemvre.

atul Peleş e probabil unicul în lume, nu numai din causa situaţiunii şi a stilului sĕu, dar fiindcă este opera unui architect încoronat. Interiorul şi mobilele sûnt de un gust mai mult original, decât clasic, dar în genere norocit. S'a făcut o adevĕrată părădueala de lemne, câteva căli şi nu din cele mai mici sûnt lucrate din sus până în jos, ca un dulap în stilul renaşterii. Vorbind despre petrecerea sa în sala de musică, About scrie cu entusiam despre modul familiar, cu care societatea petrecea, o tineră româncă cânta din gură; ear mulţimea aplauda ca într'un salon vulgar; de odată regina vede, că o pagină trebue întoarsă. Majestatea Sa se scoală şi se duse sĕ întoarcă paginile cu Augustele Sale mâni. Sĕrmana etichetă!

* (O deputaţiune macedo-română) a cerut dela guvernul din România înfiinţarea unui consulat român în Bitolia (Macedonia).

* (Un oraş sub parapleu.) Doi ingineri germani din Rio-Januiro (America) au făcut propunerea către magistratul cetăţii Buenos-Ayres (capitala republicei Argentina din America de sud,) că ei vor construì un parapleu gigantic spre a scutì întreg oraşul de apa cea multă, ce'l copleşeşte în anotimpul ploios. Codoriştea parapleiului postat în mijlocul piaţei Lorea ar avé ca sĕ se construeze într'o lungime de 1500 de urme, ear, spiţele de fer una câte una sĕ aibă o grosime de câte 32 de urme. Lăţimea parapleului ar fi de un milion şi jumĕtate urme. Totul ar costa 5,570,000 de dolari. — Oare pregăti-vor apoi şi un tioc, în care sĕ bage parapleu, inginer şi oraş?

* (Cultură modernă.) O sêrmană bĕtrână de legea noastră se afla la postă spre a trămite o epistolă recomandată fiului sĕu dus în Bosnia spre a'şi vĕrsa sângele pentru susţinerea păcii. Predând epistola oficialului de postă îi dete totodată şi 12 cr; oficialul îi aruncă cu dispreţ şi epistola şi banii vorbind furios: „Dă mai iute 15 cr, n'o sĕ te aştept atât!“ Biata bĕtrână spunêndu-i, că îi dă şi atât, numai n'a sciut, cât trebuie, eşì mâhnită până în suflet de purtarea împiegatului de stat!

Astfel ni se presentă cel mai neînsemnat membru al acelei naţiuni, aḑi la putere, care se laudă a purta stindardul culturii în Orient. Frumoasă cultură??!!

Un asistent indignat.

Posta Redacţiunei.

Colectanţii pentru fericitul în domnul Toma Stănănilă cu privire la rectificarea cerută de noi, ne roagă sĕ punem în lista contribuenţilor în locul domnului Simeon Popescu, protopresbiter Sibiiu, pe domnul Simeon Popovici, capelan campestru în Sibiiu. Datorinţa aceasta ni-o împlinim cu multă plăcere, observând ca lista publicată de noi corespunde întru toate manuscriptului trimis nouĕ de domnii colectanţi.

Loterie.

Sâmbătă 24 Noemvre 1883.

Buda: **38 52 55 68 64**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 24 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de $6^{0}/_{0}$	119.90	119.75
Acţiuni de bancă de credit ung.	274.50	835.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.80
Sorţi de regularea Tisei	110.10	110.—
Galbin	5.72	5.71
Napoleon	$9.59^{1}/_{2}$	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	120 50	120.55

Nr. 310. [610] 3—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Lupşei se publică prin aceasta concurs pe basa „Statutului organic“ §. 63 combinat cu §. 23 punct 5. şi a instrucţiunei votate de sinodul archidiecesan la 13/25 Aprile 1877, Nr. 191. §. 7.

Reşedinţa fiitorului protopresbiter va fi la locul central al tractului, în comuna Ofenbaia.

Emolumentele împreunate cu acest post protopresbiteral sûnt: *a)* venitele ordinari protopresbiterali, cari stau din ajutoriul de stat şi din tacsele, ce încurg pentru şedulele de cununiă, pentru visitarea comunelor tractuali, pentru procesele divorţiali şi pentru alte speciale funcţiuni protopresbiterale, *b)* venitele ordinari ale parochiei de clasa a III-a din comuna Ofenbaia, însĕ numai, după ce va devenì aceasta vacantă, fiind de present definitiv ocupată.

La postul acesta pot concurge bărbaţi apţi şi bine meritaţi pe terenul bisericesc şi scolar, în special aceia: cari după o pregătire cel puţin de 8 clase gimnasiale sau reale, cu testimoniu de maturitate, au terminat studiile teologice la vre-unul din institutele metropoliei noastre, şi au susţinut cu succes bun esamenul riguros de cualificaţiune; sau cari după pregătirea indicată mai sus au terminat studiile teologice la vre un institut ortodocs afară de metropolia noastră, dar apoi au depus esamenul de cualificaţiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului archidiecesan.

Pot însĕ concurge şi fără testimoniul de cualificaţiune profesorii de teologie şi preoţii chirotoniţi înainte de introducerea esamenelor de cualificaţiune, dacă în celelalte au cualificaţiunea prescrisă de mai sus.

În mod escepţional mai pot concurge şi fără prescrisa cualificaţiune gimnasială acei administratori protopresbiterali, cari din privire la aplicabilitatea lor, la zelul şi acurateţa manifestată în administrarea protopresbiteratului, vor avè dela consistoriul archidiecesan (plenar) specială îndreptăţire la acest concurs.

Cei ce voiesc a concurge la acest post, au a-şi aşterne suplicile de concurs la Veneratul consistoriu archidiceesan în Sibiiu în restimp de *30 de ḑile dela prima publicare* a acestui concurs în foaia „Telegraful Român“ alăturând câte o tabelă de cualificaţiune, care se conţină date esacte şi speciale în următoarele rubrici: numele, caracterul (rangul bisericesc) şi locuinţa concurentelui, anii etăţii, (anul, luna, şi ḑiua nascerei); studiile pregătitoare afară de cele teologice (anul, locul şi categoria acelora, esamen de maturitate, doctorat şi altele; studiele pregătitoare teologice (anul, locul acelora şi esamenul de cualificaţiune); serviţiile de până acum pe terenul bisericesc (timpul, locul şi categoria acelora); în fine cunoscinţa limbilor şi alte reflecsiuni. Datele din această tabelă sûnt de a se întărì cu documente, cari sĕ se acludă în original, precum; carte de botez, testimonii scolastice şi de maturitate, testimonii teologice şi de cualificaţiune, atestate de serviţii bisericesci şi eventualminte toate altfel de recomandări.

Ofenbaia, 17 Septembre 1883.

Comitetul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşei.

Ioan Danciu m. p., preşed comit. protop.
Petru Gosia m. p. notar

Fructificarea depunerilor.

La institutul subsemnat se primesc depuneri cu $5^{0}/_{0}$ interese. La depuneri mai mari interesele şi modalităţile ridicării de punerei se pot stabilì după învoiala reciprocă. Contribuţiunea de stat dela interesele depunerilor o plătesce institutul.

Depunerile făcute până astăḑi cu $5^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ se vor fructifica dela **1 Ianuarie 1884** cu $5^{0}/_{0}$ cu esceptiunea acelora, a căror ridicare este până astăḑi anunciată, căci fructificarea acestora se continuă cu $5^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ până la ḑiua, în care espiră terminul înscienţat.

Sibiiu; 26 Noemvre 1883.

[618] 1—2 **„Albina“**
Institut de credit şi de economii.

Hotelul Bucuresci în Braşov

(până acum Neuriehrer S. de present Rosenkranz A.) cu chilii curate şi elegant de tot nou arangiate dela flor. 1 în sus, **Sală mare pentru ospătărit, Bucătăriă bună, Telegraf electric.** La **gară comunicaţiă per Omnibus.** Oficiul postal în aceleaşi edificii. grajduri mari şi largi, serviţiul celerat.

[619] 1—3 Adalbert Rosenkranz,
hotelier.

Renumitul

„ANTIRHEUMATICON“

a lui Dr în medicină **Franz Heller** pentru întrebuinţare întêrnă, este unicul şi cel mai sigur **mijloc radical,** care vindecă inmediat şi pentru totdeauna **toate morburile de reumatism.**

Preţul 1 fl. v. a. cu îndrumare de întrebuinţare.

Deposit de vênḑare la [607] 2—3
I. Csáky, Mediaş. (Transilvania.)

Nr. 5381 — 1883 civ. [560] 2—3

Publicaţiune.

Din partea subscrisului tribunal se aduce la cunoscinţă publică, că în afacerea segregărei hotarului şi a regulărei de presiune în fosta comună urbarială **Mica** (Mikefalva) pentru învestigaţiunea în privinţa permisibilităţii acesteia se va ţinè ḑi de pertractare **la 9 Ianuarie, 1884 după ameaḑi la 3 oare** in comuna Mica la casa judelui.

La aceasta sĕ citează foştii domni urbariali şi fostii iobagi — úrbéres — cu observarea, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractării, şi că esmplarele petiţiunilor se pot consulta la antistia comunală sau la acest tribunal regesc.

Pertractarea de investigaţie o va face judele esmis Székely Miklos.

Din şedinţa tribunalului regesc din Elisabetopole, din 12 Noemvre 1883.

Nagy Lajos, m. p., president.
Butak m. p., notar.

Adam Hölle,

croitoriu
în Sibiiu, Piaţa mare Nr. 5

îşi permite a aduce la cunoscinţa publicului de aici şi cel strein că şi în sesonul acesta şi a provĕḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav şi lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, şi sûnt în plăcuta posiţie a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt şi cel mai solid.

☛ Spre orientare. ☚ [612] 2

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 până la 34 fl. Palton dela 15 până la 24 fl. Palton de earnă dela 18 până la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.

Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru serviţiul solid şi real.

Cancelaria NEGRUTIU în Gherla

deschide abonament pe anul **1884** la următoarele ḑiare, cari apar în propria redacţiune şi ediţiune:

AMICUL FAMILIEI.

Ḑiariu beletristic şi enciclopedic-literariu — cu ilustraţiuni.

Va eşì regulat în 1|13-a şi 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numeri câte de 2—3 coale; — şi va publica: *novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresiuni de călĕtoriă, studii sociali,* — *articli scientifici* mai ales din sfera economiei şi a higienei de casă, — *sciri din lumea mare* — cu preferinţă acelea, cari interesează mai de aproape societatea românească, — *principii de viaţă* şi *notiţe de petrecere*. **Fie-care numĕr va fi 'bogat şi frumos ilustrat.** — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi numai **4** fl., pre $^{1}/_{2}$ an **2** fl., pre $^{1}/_{4}$ de an **1** fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN.

Ḑiar bisericesc, scolastic şi literar.

Va eşì regulat în 1-a şi 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei luni, în numerì câte de $1^{1}/_{2}$—$2^{1}/_{4}$ coale şi va publica: *articlii din sfera tuturor sciinţelor teologice* — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales ritualì, — *predice* pre dumineci, sĕrbători şi diferite ocasiuni, mai ales pentru ocasiuni funebrali, precum şi *schiţă de predici*, şi ori ce amenunte aplicabili în predici, *catechese* şi alte *învĕţături pentru popor, — tractate pedagogice, didactice,— studii şi recensiuni literare,* — *sciri* din sfera bisericească, scolastică şi literară. — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi **4** fl., pre $^{1}/_{2}$ an **2** fl., pre $^{1}/_{4}$ an **1** fl. — pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali

CĂRŢILE SĂTEANULUI ROMÂN.

Pentru toate trebuinţele poporului român.

Va eşì în fie-care lună câte una carte de 1—1 $^{1}/_{2}$ coală; — şi va publica: *novele poporale, istorioare, fabule, poesii, şi anecdote, proverbii* şi *alte amenunte de învĕţătură şi petrecere, — cunoscinţe de economiă, industriă, higienă ş. a., — sciri din lumea mare* mai ales acelea, cari mai deaproape ating pre poporul nostru. — Preţul de prenumeraţiune pre un an întreg, va fi numai **1** fl. v. a., pentru România **2** franci **50** bani — plătibili în timbre postali.

Toate aceste trei ḑiare de odată abonate costau pre anul întreg numai 8 fl. v. a., pentru România 20 franci — lei.

☛ Aceia, cari vor abona toate trei ḑiarele sau baremi 2 din ele, vor primì gratis **patru portrete** frumoase până cel mult în 1 Maiu 1884; la din contră vor avè dreptul de a-şi pretinde sĕ li se rĕsplătească preţul de abonament deja solvit. — Afară de aceea abonanţii ḑiarelor noastre îşi pot procura cu preţul de jumĕtate toate scrierile apărute în ediţiunea ori proprietatea noastră. ☚

Numeri de probă se trimit gratis ori cui.

Colectanţii primesc în semn de gratificaţiune tot al cincilea esemplariu în natură ori în bani.

☛ A se adresa la: **Cancelaria Negrutiu** în Gherla — Szamos-ujvár — unde se mai află de vênḑare:

Nu me uita. Versuri pentru ocasiuni funebrali — urmate de iertăciuni, epitafia ş. a. Preţul 50 cr.
Poesii de V. R. Buticescu. Preţul redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.
Istoria pentru începul Românilor în Dacia scrisă de **Petru Maioru.** Ediţiunea a treia întocmită prin societatea universitară „Petru Maioru“ din Budapesta. Numai câteva esemplare.) Preţul 2 fl.
Poesii de T. V. Pacatianu. Preţul 1 fl., — ediţiune de lux 2 fl.
Calendarie pre anul 1884. **Amicul poporului** — cu 50 cr.
Noul Calendar de casă cu 30 cr. **şi alte, mulţime de opuri.** [620] 1—5

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 134 Sibiiu, Joi 17/29 Noemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiasă.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei** or 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 3318 Scol.

Cercularіu

către toate oficiile protopresbiterale și către toți învĕțătorii dela scoalele populare din archidiecesa gr. or. română a Transilvaniei.

Spre scire și conformare se aduce la cunoscința tuturor, pe cari îi privesce, următoarea ordinațiune a domnului ministru regiu unguresc de finanțe, emisă către organele financiare din țeară:

„Scutirea de timbru a suplicelor referitoare la esoperarea competințelor (în naturalii ale) învĕțătorilor populari, statorite în art. de lege XXXVIII din anul 1868 §. 143, după cum s'a publicat aceea prin ordinațiunea ddto 14 Octombre 1882 Nr. 50742, se estinde și asupra suplicelor pentru încassarea salariilor (în bani ale) învĕțătorilor elementari, statorite în art. de lege XXXVIII din anul 1868 §. 142, ce se vor așterne la oficiul pretorial, inspectorul regiu de scoale și la comitetul administrativ comitatens. Budapesta 1883 Iuliu 22.“

În urma acestei înalte ordinațiuni sûnt scutite de timbru toate suplicile (și aclusele acelo a), cari se refer la esoperarea prestărei emolumentelor învĕțătoresci, fie aceste naturalii (cuartir, bucate, lemne ș. a.), fie o anumită sumă de bani (salarii) prin jurisdicțiunile politice administrative. Partidele au însĕ a face evidentă această împregiurare însemnând deasupra suplicei (și a acluselor) cuvintele „Scutită de timbru pe basa ordinațiunei înaltului ministeriu regiu ung. de finanțe ddto 22 Iuliu 1883.“

Altcum învĕțătorii dela scoalele noastre confesionali vor avè a observa și pe viitoriu pracsa de până acum, și se vor adresa cu atari cereri netimbrate către concernintele oficii protopresbiterali, având sĕ intrevină aceste după trebuință din oficiu la autoritățile politice-administrative, ear în cas de necesitate sĕ se adreseze către consistoriu.

Din ședința senatului scolariu al consistoriului archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei, ținută în Sibiiu, la 3 Novembre 1883.

Nicolau Popea m. p,
vicariu archiepiscopesc.

Bombardări diurnalistice.

Budapesta, 15/27 Novembre, 1883.

Bombardări diurnalistice este o espresiune, la ântâia privire, poate nepotrivită, fiind lumea dedată a audì și a vorbì de bombardări numai în rĕsboae. Sperăm însĕ că, după ce vom aduce câte-va esemple, ne va succede a dovedì aplicabilitatea ei și în casul concret.

Dacă a bombarda înseamnă a năvălì cu putere asupra unei întărituri, pentru a o slăbì, eventual a o nimicì, atunci de bună seamă nicăiri nu poate fi mai cu temeiu întrebuințată această espresiune, decât la diurnalele unguresci, cari fără deosebire, pe toată diua lovesc acolo, unde cred, că pot periclita mai mult pe bietele naționalități nemaghiare; adecă bombardează pe toate liniile, puținele întărituri, de cari mai dispun acestea.

Într'o di e vorba de bombardarea fiumanilor, în alta de a croaților, în a treia de a israeliților și așa mai departe. Bombardările sûnt deosebite, după feliul puterilor aplicate și după natura închipuitului protivnic. Se înțelege, că desimea și vehemența lor cresce în proporțiune dreaptă cu numĕrul și cu starea materială a pismașilor, precum și cu numĕrul întăriturilor.

Cu cât sûnt mai multe întărituri, cu atât se recer mai multe bombardări pentru slăbire. Tot asemenea și în privința numĕrului. E de prisos sĕ o mai spun că, fiind întrunite într'un popor două din puterile de mai sus, adecă numĕrul și întăriturile: numĕrul bombardărilor încă se duplică. Aceasta se poate vedè în diurnalele maghiare dela diua ântâiu a lunei lui Călindariu-Ianuariu și până la cea din urmă din luna Andrelei — Decembre. —

Soartea a voit ca, între celelalte neamuri de oameni din țeara ungurească, românul sĕ îndure cele mai multe și cele mai aspre bombardări. El și ca naționalitate și ca confesiune are parte de ele. Și este o taină, cum a rĕmas și este încă în posițiunea sa. Este mirare, nu căci nu ar fi destul de mare la numĕr pentru a se apăra și a se ținè în întăriturile de care dispune, dar pentru că el însuși privesce cu neîncredere în sine, fiind desbinat în două tabere, cari totdeauna se presentează, mai mult sau mai puțin, ca protivnice.

Cine a vĕdut adunările naționale s'a putut convinge despre aceasta. Mărturie *per eminentiam*, este conferența din 1881 și mărturie sûnt toate, dela nefericitul an 1701. Și cine profită din această stare a lucrurilor? De bună seamă acela, care este contrariul amênduror și căruia îi place sĕ pescuiască în turbure.

Cuvêntul, că pentru ameliorarea stărei politice și civile s'a făcut nefericitul pas, astădi numai are înțeles. A trecut lumea privilegiilor, și după spusa celui mai mare diplomat de adi „puterea primează dreptul.“ Este un principiu acesta, care ar trebuì sĕ stea în în contradicere cu spiritul veacului în care trăim, dar care spre mirarea posterității, poate se dovedesce pre toată diua de adevĕrat.

Din acest princip ar trebuì sĕ învĕțăm și noi ceva. Ar trebui sĕ învĕțăm, că stăruința morțișă pe lângă nălucitele privilegii ale unei biserici, cel puțin pentru români, numai esistă și prin urmare că ei ar trebuì ca, în cele naționale sĕ se ridice preste fanatismul și iesuitismul demn de alte veacuri trecute. Ar trebuì sĕ se dea altă direcțiune scoalei, care învață pe tineri sĕ preamărească fanatismul, cel atât de primejdios pentru noi și pentru viitorul nostru.

Îmi aduc aminte, că în primăvara trecută un elev al acestei scoale, spre înjosirea presei de dincolo de Carpați, nu se sfiise a face propagandă în „Binele Public,“ încât credea că se află fantasând pe cine scie unde și din care reeșia, că leagănul, unde-și sug dênșii dogmele credinței și ale politicei este mai măreț decât capitala noului regat vecin. Ar trebuì dic, ca această scoală sĕ vadă, că direcțiunea apucată de dênsa este o armă cu două tăișuri sau mai bine dis, este o cale spre Scylla și Charibde.

Toate aceste acțiuni se presentă, ca productul unor manevrări pentru a ajunge unul la ântăiătate. Toate ne fac impresiunea, ca și când ar fi producte resultate din o muncă opusă. Și trebue sĕ facem o amară mărturisire. Aproape totdeauna aceste părți desbinate prin credință s'au paralisat una pe alta în acțiunile lor politice. Tot asemenea și în întreprinderile pentru desvoltarea instrucțiunei. Dar sĕ revenim la lucru.

Este vorba, că presa maghiară bombardează fără întrerupere la bietele naționalități nemaghiare, când pe o cale, când pe alta, când înainte de signalul dat, când după el.

Rêndul ajunge adese ori și la confesiuni.

Cea mai nouă bombardare însĕ, referitoare la biserica noastră a făcut-o diarul „Budapesti Hirlap“ în numĕrul sĕu 318 din 18 Noemvre a. c. În acest numĕr al diarului semi-oficial sub titlu „Archiereii valachi“ — Az oláh püspökök — a apărut un articul, în care se caracterisează pe scurt unul câte unul archiereii români, fără deosebire de confesiune.

Poate nu ne-am fi oprit la acest articlu, de nu ar străbate din el într'un mod așa vĕdit două tendențe. Întâiu: tendența de a batjocorì pe români, ear a doua: de a da o lovitură autorității prelaților orientali, și prin ei bisericei ortodocse române.

Redactorul în introducerea articlului, poate sfiit de o caracterisare pentru ortodocși atât de neconsciențioasă se scusă, că nu este dênsul autorul

---

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

Cristian, iritat, voia sĕ respundă;

Dl Goefle îl întrerupse repede:

— Ce scii Dta, domnule? dise baronul. Unde este dovada? Unde este pretinsa capelă a Vergurei ce baroneasa a etablat? Acuma, când Stollborg-ul nu mai este pentru nimenea un mister, mai vrei sĕ susții istoria aceea ridiculă, ce a servit aici de pretecst mai multora, sĕ predea pe nefericita femeiă persecuțiunei și chinurilor morții?

— Dară, domnul Cristian Goffredi, crescut în Italia nu este însuși catolic? murmurau moștenitorii îndepărtându-se. Răbdare! noi bine scim aceasta și o sĕ vedem, dacă un om, care nu poate ședè în dietă, care nu poate ocupa nici un oficiu, poate moscenì un dominiu, ce aduce cu sine toate privilegiile nobilimei.

— Taci, Cristian, taci! dise dl Goefle încet reținênd cu forță pe Cristian, care voia sĕ urmeze adversarii sĕi și sĕ li se impotrivească pe față. Ședi aici sau toate sûnt perdute! Fii disident, dacă-ți place, când vei fi moștenit; acuma însĕ, nu te atinge de punctul acesta. Nimenea n'a observat, că odaia aceasta a redevenit pătrată!

— Ei, și ce vrei sĕ dici prin aceasta? întrebă maiorul pe dl Goefle. Toată lumea ar fi putut întra în odaia astupată de zid, căci pretinsa capelă nu esistă!

— Fără indoială, dacă nu o am fi deschis noi respunse dl Goefle, niminea nu ne ar fi putut acusa că noi am făcut sĕ dispară semnele cultului oprit.

Contesa Elveda se apropià apoi de Cristian, și îi dise cu aerul ei cel mai grațios:

— Acuma, sperez, domnule baron, că o sĕ am plăcerea a te vedè în Stockholm. , .

— Tot sub condițiunea, respunse el, că am sĕ merg în Rusia?

— Ba nu, replică ea, eu las sĕ aleagă inima Dtale liber obiectul dorințelor sale.

— Te va însoțì contesa Margareta la Stockholm? dise Cristian încet.

— Ea va venì poate la Stockholm, când îți vei fi câștigat procesul, dacă o sĕ fie proces. Până atunci, ea se reintoarce la castel. Așa m'am hotărît și precauția o recere, dară eu totuși îți ofer un loc în sania mea, dacă vrei sĕ mergi la Stockholm unde se vor pertracta afacerile Dtale.

Îți mulțămesc, doamnă contesă; eu mĕ aflu în deplină dependență de advocatul mĕu, care are lipsă de mine aici.

— Dar așa, la revedere, replică contesa luând brațul ambasadorului, care-i dise eșind:

— Și mie-mi place mai bine, că nu călĕtoresce baronul acesta tiner și frumos cu noi!

Margareta își luá adio dela mătușă-sa la poarta Stollborg-ului și plecă împreună cu guvernanta sa și cu familia Akerstrom spre bostoella preotului, unde aveau sĕ se odihnească înainte de plecare. Ea nu schimbase un cuvênt nici măcar o privire cu Cristian; dară ei totuși se înțeleseră tăcuți că dênsa n'are sĕ părăsească țeara, până ce nu s'or fi revĕdut.

Maiorul se întoarse împreună cu trupa sa și cu prinșii la castelul nou, unde avea sĕ aștepte porunci mai înalte, pentru ca sĕ continue sau sĕ depună esercițiul autorității sale.

Dannemanul și familia sa se reîntoarse în munții lor fără sĕ voiască Karina, sĕ priceapă că Cristian este copilul lacului. Spiritul ei nu putea admite așa în grabă noțiunea presentului; ea nu-l recunoscu de câte ori îl vedea și foarte adese ori îl confundă cu tatăl sĕu, cu tinerul baron Adelstan.

Erau oarele patru de dimineață, și, cu toate că obiceiul de a se culca târdiu într'o epocă a anului, unde nopțile sûnt așa lungi, atâtea emoțiuni obosiră personagele principale a istoriei noastre, înlui, şi grăbesce a spune că autorul este român. N'avem obiceiul, sĕ tragem la îndoială mărturisirile nimĕrui, dar în casul concret, fiind vorba de o însinuare tendenţioasă, trebue sĕ o spunem redactorului respectiv, că nu-i credem. Pănă când nu ne va descoperì adevĕratul autor, pănă atunci noi credem că autorul articlului este maghiar. De altmintrelea din împregiurarea că articulul este foarte părtinitor prelaţilor catolici ar putè sĕ urmeze uşor, că autorul este român greco-catolic; dar nu ne încumetăm sĕ presupunem atâta rĕutate într'un român, fie el de ori ce lege şi nici atâtea necunoscinţe de lucruri referitoare la datele şi caracterisările despre archiereii români. Aşa între altele ḑice, că metropolitul gr. or. este din comitatul Aradului, — Arad megyei ember, — ceea ce nu stă pentru că el este din comitatul Bihorului. Dar admiţênd, că autorul este român, „eo ipso“ trebue sĕ admitem şi aceea că el este gr. catolic. Aceasta, dacă este vorba de o deducţiune logică, reese foarte uşor din însăşi caracterisarea archiereilor, carea este atât de părtinitoare greco-catolicilor.

Autorul în pesimismul sĕu faţă de ortodocşi merge pănă a face imputări metropolitului oriental chiar şi pentru folosirea în cercularele sale de espresiunea „Regele nostru“; ceea ce nu dovedesce alta decât o tendenţă plină de rĕutate şi care de bună seamă se tundea din articlu din partea redactorului, de cumva nu se lega de dênsa o suspiţiune dintre cele mai condamnabile, anume: supoziţia că poporul român sub rege fie întrebuinţat acest cuvênt chiar şi în cercularele archieresci, nu înţelege pre altul decât pre viteazul dela Plevna, a cărui soţie umblă în costum naţional, ear nu pre regele Ungariei, despre care scie că este în Viena şi că se numesce împĕrat. Este curioasă această suspiţionare atunci mai ales, când vedem că autorul ei, emancipându-se pe un timp de logică, se miră de Trefort, că cum de nu înţelege şi nu cunosce pe metropolitul ortodocs. Din partea ântâia ar urma că metropolitul este agitator; ear din a doua că el poate sĕ facă serviţii ministrului unguresc, Trefort. Şi acum la rêndul sĕu, ne mirăm şi noi, cum de nu a vĕḑut acel autor contrastul, ce esistă în aceste douĕ aserţiuni, cari se presintă ca estreme, ce nu se pot atinge nici odată.

A ḑice mai departe, că metropolitul nu se poate folosì de unealtă oarbă, — *Vak eszköznek használni nem lehet,* — nu este alta decât o caracterisare negativă, menită a submina vaḑa înaltului prelat bisericei orientale române şi a arunca indirect o umbră asupra acesteia.

Mai departe a susţinè că episcopul cel mai bĕtrân gr. or., care a avut onoarea a primì un testimoniu de încredere din partea întregei provincie metropolitane, cu ocasiunea unei alegeri de metropolit, nu cumpănesce mai nimic — *ma már keveset számit,* — nu însemnează alta, decât sau o rĕutate ce se poate pipăì ca cu mâna, sau o necunoscinţă totală de lucruri. Şi într'un cas şi într'altul, autorul este de osêndit, împreună cu redactorul, care publică lucruri, despre care n'are cunoscinţă şi pe cari prin urmare nici nu le poate supune unei critice..

Atât despre archiereii ortodocşi.

Sĕ venim acum la archiereii gr. catolici, a căror caracterisare generală a făcut-o autorul cu următoarea întroducere; *Ezek a nem egyesültek,* ḑice elkiknél az egyesültek finomabb es magasabb látó körü és müveltségű emberek“,— În traducere: aceştia sûnt neuniţii decât cari uniţii sûnt mai fini şi cu o cultură mai estinsă.

Urmează apoi caracterisarea plină de laude a lui Vancea, despre care între altele susţine autorul, că a înfiinţat mai multe fundaţiuni frumoase şi folositoare. Acesta este cu deosebire punctul, care ne a atras atenţiunea, nu pentru că cele cuprinse într'ânsul ar fi cu neputinţă, dar pentru că noi nu avem cunoscinţă de o mulţime de fonduri frumoase, înfiinţate de înaltul prelat.

Noi avem cunoscinţă numai de douĕ fonduri dintre cari unul; numai spre onoarea fundatorului nu poate servì. Resultă însĕ din această laudă încâtva legea autorului şi încâtva necunoscinţa lucrurilor şi a persoanelor, despre cari a scris.

Dela metropolitul sare drept la vrednicul episcop de Gherla, pre care în cele culturale, îl ridică preste toţi ceialalţi archierei români. Nu lasă nimic din titlurile lui: teolog de Roma; specialist în filosofie; „decorat cu medalie în vara trecută, şi mai scie D-ḑeu câte.

Tot asemenea ne spune multe şi frumoase şi despre ceialalţi archierei catolici.

Luând acum la analisă rêndul, în care urmează archiereii unii după alţii, resultă, că autorul nu cunoasce referinţele şi starea bisericilor, despre a căror capi a scris; pentru că dacă a scris, atunci trebuia sĕ pună pe episcopul Popasu după metropolitul ca pre cel mai vechiu, ear nu pe Meţian. Tot asemenea la gr. catolici, pe Pavel după metropolitul, ear nu pe Szabó, care este cel mai tiner în treapta archierească dintre toţi.

Din întreg articlul urmează că autorul a aruncat o mulţime de invective, rĕḑimate de o parte pe rĕutate, ear de alta pe hipotese lipsite de tot temeiul.

Scopul de a loví în instituţiunile bisericei ortodocse române din Ungaria şi a ivit ghiarĕle în mai multe rênduri, şi acest articlu, în care românul se numesce valah, este numai un nou atac indirect. El înegresce, înjosesce şi suspiţionează pre capi, pentru ca sĕ poată afla pretecste de a se amesteca în afacerile lor. Sûntem însĕ cu mult mai păţiţi decât sĕ nu pricepem tendenţele protivnicilor constituţiunei noastre bisericesci. Şi declarăm sus şi tare că, pănă când vor fi ortodocşi români în Ungaria, până atunci, amestecarea în trebile autonomiei bisericesci nu o vom suferì fără a ne ridiea glasul.

Tendenţa organelor maghiare de a ne vedè sugrumată autonomia noastră bisericească, ne îndemnă sĕ nu credem, că articlul de mai sus este eşit din peana unui român, pentru că deşì scim că fraţii de un sânge dar de altă credinţă o privesc şi ei cu ochi rĕi, totuşi nu presupunem, că ar putè merge pănă acolo, ca sĕ dea mâna cu pismaşul comun pentru a ne bombarda, doar ultima întăritură, de care mai dispunem.

Încât ar fi respectivul autor de origine română, nu impoartă, pentru că el prin articlul de mai sus dovedesce că este desbrăcat de haina naţionalităţei sale române şi îmbrăcat într'o haină streină. El însĕ dovedindu-se de român de pe la Satumare, ca şi patriotul sĕu din Gherla şi frate-sĕu Mihalca, se dovedesce totdeodată de catolic ultraist şi preocupat pănă la necumpĕt.

Ce-i mai spunem noi autorului este că, dacă i român şi vrea sĕ laude sau sĕ defaime pe români, facă-o în foile românesci, ear nu în cele maghiare, în cari, cu articlii de calibru cestui de sub cestiune, mână apa pe moara acelora, cari cu vreme şi fără vreme bombardează asupra deosebitelor naţionalităţi nemaghiare şi asupra unor confesiuni, cari au dobândit cu multă trudă o autonomie oare-care.

Atât de astădată despre bombardările ḑiurnalelor maghiare. *Pl.*

Revista politică.

Sibiiu, în 16 Novemvre.

Ḑiariul, „S. D. T, din loc, şi începe revista de eri astfeliu: „Dacă înregistrăm scirea, că dieta din Pesta în şedinţa din 26 a lunei acesteia a pertractat partea cea mai mare a proiectului despre căsĕtoria între creştini şi evrei, credem a ne fi împlinit din destul detorinţa noastră de cronicari de ḑi“ Şi noi sûntem de credinţa fraţilor dela valorosul ḑiariu al concetăţenilor saşi.

După rĕspunsul dat de ministrul president Tisza la interpelarea lui Mocsáry cu privire la negoţiările cu generalul de cavalerie Filipovici în privinţa denumirei acestuia de ban al Croaţiei, rĕspuns, în care se face elogiuri generalului, toată lumea credea că el va fi denumit de ban în Croaţia. „Pesti-Napló“ de Marţi a şi susţinut aceasta. Vine însĕ guvernamentalul Nemzet, şi ne spune că la numirea banului Croaţiei se va abstrage dela persoanele militare.

Cuvintele ministrului Tisza rostite în dietă, şi privitoare la pressă sûnt următoarele:

Nu voesc sĕ ameninţ, aceasta nu întră în obiceiurile mele: dar mărturisesc, că dacă un fel de ḑiare se vor înmulţi ca şi pănă acuma ca neghina şi vor urma cu agitaţiunea anti-semită prin provincii; dacă afară de acestea, se va urma cu agitaţiune contra Ungariei prin presa slavă şi română, atunci voiu cere dela Parlament deplina putere de a lua mĕsuri pentru un scurt timp în adevĕr, spre a înfrêna aceste agitaţiuni.

La acestea ḑiariul „Neue freie Presse“ face următoarele observări:

Desbaterile din Camera ungară, în pvivinţa căsătoriei dintre creştini si israeliţi, s'au transformat din nenorocire într'o completă desbatere antisemitică, în care s'a încins cearta pentru şi contra antisemitismului. Căsătoria civilă a devenit acum o cestiune secundară. Se aştepta ca d. Tisza, care s'a amestecat eri în desbateri, sĕ se ocupe numai de discursul ministrului iustiţiei. De fapt, d. ministru preşedinte s'a veḑut nevoit a comenta într'un sens invers declaraţiunile colegului sĕu. Pe lângă acestea însĕ, d. Tisza vorbì şi despre mişcarea antisemitică şi despre mijloacele pentru combaterea ei, şi cu această ocasiune auḑirăm câteva ameninţări de acelea, de cari am auḑit eşind şi altă dată din gura dlui Tisza. În cas când va sporì numĕrul ḑiarelor antisemitice şi în acelaşi timp foile slave şi române vor urma cu atacurile lor contra maghiarismului, d. Tisza anunţă că va cere împuternicirea de a lua mĕsuri contra presei. In acelaşi timp dsa va mai cere şi împuternicirea de a trage dreptul deputaţilor de aşi publica discursurile antisemite ţinute dela înălţimea tribunei. Suspendarea libertăţei presei! Eacă cea din urmă cenclusiune a prea înaltei sciinţe de stat!

Presa este în totdeauna şi în toate împregiurările copilul, care trebue sĕ sufere pentru pĕcatele politicilor. Dar oare are dl Tisza de a face res-

---

cât toţi dormiră adênc, aşteptând doară pe Iohan împreună cu complicii sĕi, închişi în turnul castelului nou, unde ei închiseră şi chinuiseră atâta lume.

Însĕ, înainte ce se crepà de ḑiuă, Stenson se furişà lin pe lângă patul lui Cristian, şi, după ce îl privise vre-o câteva momente, îl deşteptà fără a deştepta şi pe dl Goefle.

— Scoală-te, stăpâne, îi ḑise el la ureche; eu am sĕ-ţi spun ceva dtale singur! te aştept în odaia astupată cu ḑid.

Cristian se îmbrăcà fără sgomot şi ingrabă, şi, închiḑênd uşile îndărătul sĕu, urmà pe Stenson în sala deşeartă şi pustiită, unde străbătuse deja în ḑiua premergĕtoare.

— Aici, domnule baron, în dosul acestei căptuşeli, unde veḑi porumbul sculptat este un mister, în care dta singur ai sĕ fi iniţiat... Aici a stabilit doamna maica dtale în secret un altar Sfintei Vergure; căci ea a fost catolică, faptul acesta e prea adevĕrat. Eserciţiul cultului sĕu nefiind autorisat în ţeara consoţului sĕu, d-ei a trebuit sĕ se ascundă, ca sĕ nu-şi atragă persecuţiuni.

Preotul Mickelson n'a putut constata nimic, de oare ce altarul fu adus şi pus în ascunḑişul acesta de lucrători italieni, cari au trecut pe aici, după ce făcură alte lucruri în marmor şi în lemn la castelul nou. Eu singur am fost iniţiat în taina aceasta. Era în castel un erudit francez bĕtrân, care era preot catolic fără ca lumea sĕ fi sciut; acesta celebrà în secret serviciul Dumneḑeesc aici; el a murit însĕ, şi lucrătorii italieni se duseră, precând sĕrmana maica dtale fu persecutată. Trebue sĕ veḑi altarul, dle baron, şi ori şi care va fi religiunea dtale sĕ-l privesci cu respect. Ajută-mi sĕ pun în mişcare resorul căptuşelei, căci va fi foarte ruginit.

— Va se ḑică, bietele braţe îţi sûnt umflate şi ostenite, ḑise Cristian apropiind de buzele sale mânile torturate ale moşneagului.

— Ah! eu nu mĕ plâng, ḑise Stenson, mânile mele se vor vindeca; eu nu le simţ, şi ceea ce sufer eu e foarte puţin în asemĕnare cu fericirea ce o gust acum.

Cristian condus de Stenson, deschise căptuşala de lemn şi scoase o perdea de pele aurită, în dosul căreia se vĕḑu un altar de marmor alb în forma unui sarcofag. Şi, ca şi Stenson, foarte emoţionat, el căḑu în genunchi:

— Şi Dta eşti dară catolic, amice? îi ḑise el.

Stenson clătinà din cap, însĕ fără a se afla vătĕmat de bănuiala aceasta; lacrime şiruiau pe obrazii sĕi paliḑi.

— Stenson! esclamà Cristian, maica mea odihnesce aici? Altarul acesta a devenit mormêntul sĕu.

— Da, ḑise moşneagul, năduşit de suspine; Karina o a înmormêntat în haina sa albă şi o a încoronat cu verdeaţă de ciprese, căci nu era vremea florilor. Noi o am pus într'un cofer plin de ierburi aromatice, şi cofĕrul l'am depus în mormêntul acesta curat, ca mormêntul lui Crist.

Eu însuşi l'am sigilat şi apoi am astupat odaia cu zid, pentru ca mormêntul victimei sĕ nu fie profanat. Inimicul dtale n'a sciut nici când pentru ce am delăturat uşa. El a creḑut că mie-mi e frică de duchuri necurate. El a creḑut că, după porunca sa şi la refusul preotului de a înmormênta o păgână cu onorurile bisericesci, eu am aruncat noaptea sermanul trup în fundul lacului; însĕ ce ar şi fi ḑis preotul Mickelson, trupul acesta a fost trupul unei sfinte. Ori şi care o fi fost cultul ei, baronesa a iubit pe Dumneḑeu, a făcut mult bine şi a respectat religiunea altora. Ea este acum în cer şi se roagă pentru noi; sufletul ei se bucură vĕḑênd pe fiul sĕu, unde este şi cum este acum.

— Ah! ḑise Cristian, fericirea nu este de lumea asta, căci eu o aşi fi făcut fericită, şi ea nu mai este.

Cristian sărutà mormêntul cu respect şi cu credinţă, şi, după ce închise perdeaua şi căptuşeala de lemn, se coborì împreună cu Stenson în sala ursoaìcei. Acolo, Stenson îi ḑise:

— Eu nu sciu câtă osteneală şi cât timp îţi va trebuì, pănă-ce ţi-se vor recunoasce drepturile Dtale; însĕ autorizează-mă sĕ închid odaia aceea iaponsabilă presa, fie chiar şi cea antisemitică, pentru scandalele, ce s'au întêmplat de un an şi jumĕtate în Ungaria, pentru escesele ce s'au comis acolo? Ar fi fost oare cu putinţă acel proces dela Tisza-Eszlar, care a provocat agitaţiunea şi care a întreţinut-o, dacă justiţia din Ungaria nu s'ar fi aflat într'o stare atât de deplâns? N'a dat pe faţă acest proces, că sûnt în Ungaria judecători, cum nu se mai vĕd în magistratura modernă europeană? Sau, agitaţiunile contra Israeliţilor din vara trecută ar fi fost ele cu putinţă, dacă ţeara, în fruntea căreia se află cabinetul Tisza, ar poseda o ideie măcar din ceea, ce se numesce în Europa o administraţiune regulată? Fost-au trase la respundere acele organe care nu şi-au împlinit datoria faţă cu aceste escese? Are oare puterea d. Tisza de a se scăpa de colegul sĕu antisemit dela justiţie?

Când într'o ţeară domnesce o asemene stare juridică şi administrativă, apoi nu este anevoie de înţeles întinderea agitaţiunii antisemite şi nu trebue sĕ se facă presa rĕspunḑĕtoare pentru aceasta.

Putem reproba şi condamna antisemitismul, dar totuşi într'un stat liber nu trebuie sĕ se ia nici odată representanţilor naţiunii, ori care ar fi vederile lor, putinţa de a şi le espune prin graiu şi prin scris.

Învĕţămintele cele mai periculoase nu sûnt acelea, care sûnt împrăştiate în public, ci acelea, care persecutate şi despreţuite recurg la propagande secrete şi la sectari.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

De lângă Mercurea, 11 Noemvre 1883. Onorată Redacţiune! Alegerea de protopresbiter este de o însĕmnătate neobicinuită în biserica noastră. Sĕ-mi fie deci permis a descrie pe scurt mersul şi resultatul alegerei de protopresbiter în tractul Mercurei, urmate la 5 Noemvre a. c. în biserica noastră de acolo.

Începutul s'a făcut prin sĕvêrşirea s. liturgii din partea a trei preoţi în frunte cu comisariul consistorial, Domnul protopresbiter Simeon Popescu. Adêncă impresiune a produs asupra alegĕtorilor întruniţi escelenta cuvêntare, ce eruditul Domn comisariu a ţinut pela sfârşitul serviţiului dḑeesc.

Vrednică de amintire este biserica, un adevĕrat juvaer de clădire imposantă şi de o rară frumseţe architectonică. După chemarea s. Duch membrii sinodali s'au întrunit în scopul alegerei unei deputaţiuni, avênd însărcinarea sĕ învite pe Dnul, comisariu la deschiderea sinodului electoral, care a trebuit sĕ se ţină în biserică, localul scoalei, unde se convocase, fiind cu mult prea îngust.

Punct la 11 oare, comisariul însoţit de cei 6 membrii ai deputaţiunei, s'a reîntors la biserică, unde a fost întêmpinat cu însufleţite strigări de „sĕ trăească!“ În deplină convingere de a rĕspunde dorinţei unanime a membrilor sinodali, Vĕ rog, dle Redactor, sĕ binevoiţi a publica frumoasa vorbire alăturată, ce a premers deschiderei sinodului. *)

Cetirea ordinelor consistoriali şi a rapoartelor, verificarea membrilor, alegerea bărbaţilor de încredere şi celelalte pregătiri usitate, au urmat în ordine esemplară şi neştirbită armonie. Cel mai serbătoresc moment a fost negreşit proclamarea de protopresbiter ales aproape cu unanimitate a D-lui Ioan Droc, care în curs de preste 11 ani a ocupat şi ocupă şi astăḑi postul de administrator ppesc al tractului Mercurea. Dintre cei 65 membrii presenţi unul a dat şedulă albă, 4 inşi au votat pentru archivariul consistorial Ioan Rĕu, ear 60 membrii ş'au întrunit voturile şi încrederea în persoana administratorului Ioan Droc.

Resultatul votării a fost primit cu nespusă însufleţire şi urări de „sĕ trăească D-nul Droc“.

Abea trecu 1½ oare şi D-nul comisariu se veḑu în posiţie de a încheia actul alegerei, esprimându-şi deosebita satisfacţie pentru desbaterile obiective şi conlucrarea în deplină armonie frăţească

Ceea ce a înlesnit trecerea în regulă şi fără perdere de timp dela un obiect la altul, este că Dnul comisariu a sciut sĕ proceadă în deplină cunoştinţă de causă şi cu tactul, agerimea şi prudenţa-i îndatinată.

Rugat fiind cu înteţire, Dnul comisariu merge în fruntea membrilor sinodali spre a felicita pe nou alesul ppresbiter Ioan Droc în locuinţa sa, felicitarea a luat forma unei vorbiri strălucite pentru mulţimea alegĕtorilor şi poporului adunat în curte înaintea treptelor înalte, unde se urcase d-nul comisariu spre a putè fi auḑit din toate părţile. Dnul Droc a rĕspuns în termini foarte aleşi, că este mişcat în adêncul inimei sale de ovaţiunea măgulitoare, ce i se face, că promite sĕrbătoreşte a pune toate puterile în serviţiul bisericei şi scoalei şi că este mândru de nestrămutata încredere ce fruntaşii tractului i-a dovedit acum din nou. Pe mulţi am vĕḑut ascultând cu ochii plini de lacrimi şi frenetice urări de „sĕ trăiască“ au încoronat acest rĕspuns elocuent şi binesimţit al d-lui Droc, care cu afabilitatea-i indatinată, a învitat apoi pe toţi membrii sinodului la o masă strălucită în toată puterea cuvêntului. Şi nici, că se putea sĕ fie alt cum o masă arangiată cu măestria admirabilă proprie Doamnei Droc, econoamă celebră.

Numeroase toaste, cari de cari mai însufleţite s'au purtat în sĕnătatea comisariului, noualesului ppresbiter etc. etc. Dintre Sibieni au luat parte D-nii I. Bologa, I. d. Preda, Olariu, Trombitaş şi Comşa. Din toate părţile s'a accentuat cu tărie necesitatea, de a întregì cât mai îngrabă postul de ppresbiter în acest tract, punênd astfel capĕt trăgănărei de atâta mar de ani în paguba foarte simţită a intereselor bisericei şi scoalei.

Unul dintre alegĕtori.

Cuvênt

rostit de comisariul consistorial, protopresbiterul Simeon Popescu, la deschiderea sinodului electoral pentru alegerea de protopresbiter al tractului Mercurea (5 Noemvre a. c.)

Preaonorat Sinod! Stimaţilor Domni! Iubiţi fraţi! După cum am avut deosebita onoare a aduce la cunoscinţa D-Voastre prin Cerculariul meu din 18 Octomvre a. c. Preaveneratul Consistoriu Archidiecesan prin ordinul sĕu din 10 Octomvre a. c. Nr. 4078 m'a distins pe mine cu înalta sa încredere concreḑêndu-mi convocarea şi conducerea sinodului protopresbiteral al tractului acestuia pentru alegerea de protopresbiter.

Şi sûnt fericicit a vedè, că la slabul meu glas, d-voastră cu toţii aţi alergat aici, spre a sĕvêrşi cel mai însemnat act, ce vĕ acoardă liberala noastră constituţiune bisericească: alegerea protopresbiterului D-Voastră. Domnilor şi fraţilor! Împregiurările şi aşa critice, în cari ne aflăm de câtăva vreme, din ḑi în ḑi se înăspresc, desvoltarea noastră bisericească, culturală şi naţională întêmpină greutăţi din ce în ce mai mari. Singurul teren, pe care ne mai putem mişca, pe care ne putem desvolta, întru cât ne putem, este terenul, pe carele prudinţa şi prevederea profetică a celui mai mare român, ce am avut, a neuitatului Şaguna, ne-a lăsat moştenire, — este terenul constituţionalismului nostru bisericesc.

Singur dela înţeleapta aplicare practică a principiilor depuse în acest constituţionalism, atârnă viitoriul nostru. Căci viitoriul nostru, ca şi trecutul este strâns legat de soartea bisericei noastre ortodocse. Aşa încât, precum în trecut, aşa şi în viitoriu ca naţiune noi putem desvolta, putem prospera alăturea cu biserica, sub scutul ei, în numele ei.

În acest punct noi sûntem de aceeaşi soarte cu Evreii, precum n'a esistat naţiunea evreească fără legea mosaică: aşa nu poate esista naţiunea românească fără biserica ortodocsă. Precum pe Evrei numai Mosaismul i mai ţine şi astăḑi în legături de naţionalitate, astfel constituţionalismul bisericei noastre ortodocse este menit a ne păstra naţionalitatea între ori ce furtuni din afară — dacă în lăuntru vom sci trage foloase reale din avantagiele, ce el ni le oferă.

Cel mai frumos avantagiu, ce ne oferă constituţionalismul nostru bisericesc şi pe care streinii ni-l pismuesc, este că noi putem dispune de noi înşine de viitoriul nostru. Conducĕtorii nostrii, aceia, cărora noi le încredinţăm destinele noastre, sûnt espresiunea voinţei şi dorinţei noastre şi nu a altora: pe conducĕtorii nostrii noi îi alegem, noi îi chemăm la conducerea noastră, nu ni-i impun alţii pentru noi fără de noi, preste voinţa noastră.

Stând aceasta: apoi nu este meritul altora, ci al nostru, dacă ne-am ales şi pus conducĕtori buni, adevĕraţi părinţi, şi iarăşi nu este responsabilitatea altora, ci a noastră, dacă ne-am ales şi pus conducĕtori rĕi, părinţi vitregi, cari nu caută binele nostru, ci interesele lor particulare.

Când dără Marele Şaguna ne-a dat a mână şi ne a lăsat moştenire Statutul Organic, ne-a declarat maturi, maioreni, oameni, cari singuri î-şi sciu căuta binele, şi singuri se sciu ferì de rĕu.

Unul dintre conducĕtorii nostrii, care are cea mai puternică influinţă asupra intregei noastre vieţi naţionali — bisericesci este protopresbiterul tractual. Toată desvoltarea noastră culturală, morală, socială, economică este condiţionată de destoinicia şi devotamentul acestui conducătoriu al destinelor tractului, ce i se încredinţează.

Pentru un veac de om, noi punem în mânile lui soartea noastră, soartea tractului, pe care î.l representăm. Ear urmările conducerei lui se strecoară peste decenii dela încetarea lui. Aşa se simte în toate direcţiunile influinţa lui binefăcĕtoare, dacă a corespuns înaltei sale misiuni, sau stricăcioasă, dacă nu şi-a împlinit chemarea.

Din insemnătatea cea mare, ce o are protopresbiterul pentru protopresbiterat, resultă însemnătatea cea mare a actului alegerei lui. Şi fiindcă D-Voastră sûnteţi chemaţi, ca sĕ sĕvêrşiţi astăḑi alegerea protopresbiterului acestui tract, alegere, prin care luaţi asupra Vĕ responsabilitatea înaintea oamenilor şi a lui Dḑeu pentru viitorul acestui tract, D-Voastră aveţi sĕ sevêrşiţi, cel mai însemnat act din câte puteţi sĕvêrşì ca corporaţiune, ca sinod protopresbiteral.

Spre a vĕ putè face această datorie, Comitetul D-Voastre protopresbiteral şi Preaveneratul Consi-

---

*) Se publică mai la vale. Red.

---

răşi cu zid. Îndată ce vei fi stăpân aici, noi o sĕ transportăm mormêntul în capela din castelul nou.

— Mormêntul maicei mele lângă acela a baronului Olaus? Nu, nu, nici odată! De oare ce Svedia i-a refuzat un unghiu de pămênt, ce sĕ-i acopere osămintele, după ce i-a refuzat aerul şi libertatea; eu am sĕ duc remăşiţele sale preţioase sub un cer mai blând. Bogat sau sĕrac, îmi voiu scì sĕ'mi procur mijloacele pentru a mĕ reîntoarce cu reliquiile aceste la ţermul lacului Italiei, unde odihnesce maica mea cealaltă, aceea care a ascultat dorinţa sa cea din urmă, şi care, deşì tot aşa nefericită, vai! a avut cel puţin un fiu, care i-a închis ochii.

Lucrează cu linisce şi cu prudenţă, rĕspunse Stenson, că de nu, drepturile Dtale nu se vor recunoasce. Va venì ḑiua, când vei putè lucra după voinţa Dtale; acuma însĕ, nu spune nimenuia, nici amicilor celor mai buni, nici chiar vrednicului d. Goefle, că maica dtale a fost disidentă. El are sĕ pledeze cu mai multă convingere că ea n'a fost disidentă, şi Dta însuţi, decumva eşti disident, nu spune nimĕnui, căci în casul acesta n'ai sĕ triumfezi asupra inimicilor Dtale.

— Vai! ḑise Cristian, valorează bogăţia ostenelile ce o sĕ le am, prefacerea ce ni se recomândă, şi indignaţiile ce am sĕ le sufer? Eu n'am avut nimic, Stenson, când am intrat aici, sûnt trei ḑile, n'am avut nici o para! Înima-mi era uşoară! Eu nu uram pe nimenea, nimenea nu mĕ ura pe mine, şi acuma ...

— Acuma eşti mai puţin liber şi mai puţin fericit, sciu, rĕspunse serios blândul şi statornicul moşneag; însĕ mulţi oameni, cari au suferit se pot mângăea şi uşora prin Dta. Când cugeţi la aceasta vei avè curagiul sĕ întri în luptă.

— Bine ḑici, scumpul meu Stenson! esclamă dl Goefle. care tocmai se sculase şi auḑise ultimele cuvinte ale piosului servitor: cine acceptă detorinţe, oferă picioarele sale catenelor şi sufletul sĕu amărîciunilor. Eu nu sciu, dacă omul, care s'a aflat în faţa datorinţei în momentul cel mai frumos a puterei sale, şi care s'a întors, ca sĕ fugă de ea, mai poate fi fericit şi mulţămit cu sine, când n'are grigi.

— Bine ḑici, amice, ḑise Cristian, faceţi cu mine ce voiţi. Eu vĕ jur, că am sĕ ascult sfaturile D-voastre.

— Şi apoi, adăogì dl Goefle, slăbind din glas, Margareta va fi, cred, o compensaţie în destul de dulce în viaţa unui domn mare!

Dl Goefle hotărî, că Cristian are sĕ părăsească Waldemora, unde nu putea face nimica înaintea decisiunei comitetului secret al dietei, o putere misterioasă, specială şi privilegiată, care îşi atribuea dreptul de a judeca causele pendente la tribunalele ordinare, şi în special afacerile nobilimei; Cristian avea sĕ meargă împreună cu advocatul sĕu la Stockholm, ca sĕ facă cererea şi sĕ se roage pentru o hotărîre.

Amêndoi se duseră apoi la casa parochului, unde mulţămì Cristian afectuos şi cu respect preotului Akerstrom şi îl denumì curatorul bunurilor sale, încât depindea dela el şi provisiunea foarte justă că denumirea aceasta ar fi ratificată de tribunalul nobilimei. El nu isbutì a fi un moment singur cu Margareta, şi de ar şi fi avut ocasiunea ai vorbì liber, el nu voia sĕ o lege de sine înainte de a fi sigur, că n'are sĕ devină earăşi Cristian Waldo; Margareta însĕ nu se îndoia nici despre intenţiunile sale, nici despre succesele sale, şi plecà spre refugiul sĕu cu speranţele tinereţei şi cu credinţa primului amor.

Cristian refuzá a dejuna în castelul nou împreună cu maiorul şi cu amicii sĕi. Ei înţeleseră resistenţa sa şi dejunară în gaard-ul lui Stenson, împreună cu dênsul şi cu dl Goefle. Margareta avea sĕ plece în ḑiua următoare. Tot în ḑiua aceea plecà Cristian împreună cu dl Goefle, petrecêndu-şi cu conducerea lui Loki, ceea ce lui Nils îi permitea sĕ doarmă şi sĕ nu se scoale decât la mâncare, în tot decursul călĕtoriei. (Va urma).

storiu Archidiecesan, au făcut toate pregătirile necesare și actele cu documentele aparținětoare Vi se vor comunica imediat.

Și acum nu-mi remâne alta, decât sě implor și în particular binecuvêntarea cerească asupra actului ce'l veți sěvêrșì, ca sě fie nesecat isvor de fericire pentru acest tract și mângăere pentru D-Voastră, ca faptuitori.

Și cu acestea declar sinodul electoral al protopresbiteratului Mercurei de deschis.

Varietăți.

* Cu începutul septěmânei venitoare va avè loc în teatrul cetățenesc o representațiune teatrală, dată din partea societății de diletanți ai casinei comune, a cărei venit este destinat în favorul fondului reuniunei femeilor române de aici. Se va juca **„Der Leibarzt‘** (medicul personal) cea mai nouă comediă în 4 acte de‘ L. Günther, care este primită și în repertoirul teatrului de curte din Viena, unde în decursul ernei din ast an se va și reproduce.

Loterie.

Mercuri 28 Noemvre 1883.

Sibiiu: **46 3 71 56 53**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 27 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Acțiuni de bancă de credit ung.	836.—	835.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.85	78.80
Sorți de regularea Tisei	110.25	110.25
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.59	9.59
London (pe polița de trei luni)	120 75	120.70

OLEIUL PENTRU AUD,

perfecționat de **Dr. M. Deutsch** vindecă ori ce **asurdială,** care nu este din nascere; dacă cineva **aude greu, îi cântă urechia, îi țiue sau îi curge** cu oleiu se se poate cura radical.

Mulțămită publică, 12 ani întregi n'am audit cu urechia dreaptă absolut nimic. Spre a paralisa acest rěu, am fost necesitat sě călătoresc de douě ori la Viena, ca sě consult pe renumitul doctor de urechi și profesor vienez. Durere nici el nu mi-a putut ajuta! **Din norocire** însě am dat preste **oleiul pentru aud** din depositul general a lui Iulius Graetz. Întrebuințând acest remediu **o minune nespusă** se întêmplă cu urechia mea. **După ce am folosit de trei ori** m'am vindecat radical; Ddeu sě i prelungească viața inventatorului acestui minunat **oleiu de aud,** ca sě mai poată aduce servicii omenimei.

Plevnic, comitatul Trencsén, Ungaria Emerich de Zental, proprietar mare.

Acest **oleiu pentru aud nefalsificat** împreună cu arătarea modului de întrebuințare se poate căpăta pe lângă prețul de 2 fl. 40 cr. direct dela depositorul general **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.** [621] 1

Fructificarea depunerilor.

La institutul subsemnat se primesc depuneri cu **5%** interese. La depuneri mai mari interesele și modalitățile ridicării depunerei se pot stabilì după învoiala reciprocă. Contribuțiunea de stat dela interesele depunerilor o plătesce institutul.

Depunerile făcute pănă astădi cu **5½ %** se vor fructifica dela **1 Ianuarie 1884** cu **5%** cu esceptiunea acelora, a căror ridicare este pănă astădi anunciată, căci fructificarea acestora se continuă cu **5½ %** pănă la dìua, în care espiră terminul înscienţat.

Sibiiu; 26 Noemvre 1883.

[618] 2—2

„Albina“
Institut de credit și de economii.

TELEGRAMĂ DIN PARIS.

Noi am fost recercați, de a publica aceasta telegramă pentru speciala sa însemnătate.

Societatea de comerciu franceză a deschis chiar acum în **cetatea principală și reședința Viena** o Filială a articlelor sale și vinde objecte cu prețuri ne mai pomenite, în lumea comercială europeană.

☞ încă ne mai audite ☜

și espedează atari în toate părțile de lume pentru bani trimiși înainte (solviți momentan) sau cu rambursă postală, pănă atunci, pănă când este încă oare care provisiune de objecte aici.

Marfa constă din objectele cele mai necesarie, lucrate mai bine, mai practice și ne mai pomenit de eftine, de care are necondiționat lipsă ori ce economiă de casă și fie-ce familiă, și fiind-că societatea are filiale și în: **Paris, Londra, Brusela, Amsterdam, Marsilia, Lille, Kopenhaga, Varșovia, Petrupole, Geneva, Zürich, Mailand** și **Turin,** așa dară unde cumpěră mai întreagă Europa, sperăm, cum-că și locuitorii monarchiei austro-ungare vor fólosì această ocasiune, carea nu sě va mai da mai mult, și vor recomanda în interesul lor propriu cât se poate de mult, pentru că eftinătatea aceasta necredibilă.

a pus în uimire lumea întreagă.

☞ **Voiește cine-va sě aibă ceva întru adevěr bun, practic, absolut necesariu și prelûngă aceasta încă ceva ne mai pomenit și necredibil de eftin, atunci sě folosească aceasta ocasiune scumpă, carea nu va mai ocure în decurs de 100 ani și sě comande cât se poate de iute și de mult.** ☜ Cu stimă **Societatea de comerciu franceză.**

În magazine este depositat următoriul numěr de marfe:

5000 **de oroloage de busunariu — Cylinder** din platina cea mai fină de argint, regulate pe minută, mai înainte cu 14 fl., acum numai cu 5 fl. 25 cr — Un object foarte elegant. Cu o garanță pentru mersul acurat de 5 ani.

2325 **oroloage-Anker** cu **15 rubine** (curate) adevěrate, repasate pe secundă escelent, mai înainte cu 21 fl., acum numai cu 7 fl. 25 cr. Coperișurile sûnt fine. Platină de argint, gravat. Cu garanță de: 5 ani.

3650 **oroloage remontoir** de aur doublè, de tras la toartă, fără cheiă, cu uvragiu fin regulat de platină, recunoscut de orologiul cel mai bun și eftin în lume, mai înainte cu 24 fl., acum numai cu 10 fl. 25 cr.

1400 **oroloage adevěrate-remontoir,** de argint curat și probat de 13 loți, de tras la toartă, fără cheiă, cu întocmire pentru arătătoriu și cu uvaagiu adevěrat de platină privilegiată, repasate pe secundă, un preț necredibil, întru adevěr ne mai pomenit de eftin: mai înainte cu 35 fl., acum numai cu 16 fl. 50 cr.

4200 **oroloage franceze de deșteptat,** și ca oroloage de masă foarte elegante, toate cu aparat de făcut sgomot, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 4 fl. 80 cr., foarte acomodate pentru fie-care familiă și pentru fie-care meseriaș.

4980 **mantele de ploaie americane de-Kautschuk,** în toate mărimile, de o parte ca palton elegant, de altă parte cu mantea de Kautschuk, prin carea nu străbate frigul și umedeala, mai înanite cu 18 fl., acum numai cu 9 fl. 80 cr. Vestmêntul cel mai pratic și mai eftin; o căciulă (coif) elegantă tot la acest vestmênt cu 1 fl.

6500 **dusine de unelte de mâncare de argint de Britania.** Marfa cea mai bună și mai grea adevěrat engleză. Singurul și unicul fabricat în lume, care și după o folosire de 30 de ani remâne așa de alb ca argintul curat de 13 loți, mai înainte o dusină cu 12 fl. acum 12 bucăți la olaltă numai 3 fl. 25 cr. Toate uneltele de mâncare anunțate de alte firma sûnt numaî imitățì.

15000 **dusine de linguri de mâncat de argint de Britania,** de cel mai greu fel (calitate), cari remân totdeauna albe. Aceste linguri nu se pot deosebì de lingurile de argint curat de 13 loți. Mai înainte cu 8 fl., acum numai cu 2 fl. 50 cr. toate 12 lingurile de mâncare; 12 linguri de cafea însě, mai înainte cu 4 fl., acum cu 1 fl. 20 cr Cu deosebire de recomandat.

2000 **de linguri mari de scos supa de argint de Britania,** fabricatul cel mai greu și mai solid, cari remân totdeanna albe, mai înainte cu 5 fl. acum numai cu 1 fl. Linguri mari de lapte mai înainte cu 3 fl. acum numai cu 50 cr

2180 **dusine de tase englezești de Britania,** îmfrumsețate foarte fin, mari o bucată numai cu 1 fl. 75 cr. la olaltă. Important pentru ospětării, cafenele și privați.

5000 **părechi de sfeșnice de salon,** de oxyd de argint Britania, își păstrează sub garanță totdeauna coloarea, în fasonul cel mai elegant gotic, mai înainte cu 5 fl. acum o părechiă numai cu 1 fl. 15 cr. Foarte eftin.

6000 **cutii de zăchar,** cu coperiș argințit și cu tasă de argint de Britania, bucata numai cu fl. 1.20.

3570 **fuste pentru dame—Jupon-Moiré,** pompoase cu-plissé duplu colorat, un vestmênt de tot practic neprețuiver, mai înainte cu fl. 7.50, acum cu fl. 2 80.

4780 **năfrămi de iarnă,** pentru dame din lâna cea mai curată, în colorile de brillant cele mai nouě precum roșu, alb, sur, brunet, violet etc., în o coloare sau în mai multe colori, bucata numai cu fl. 1.25.

3970 **năfrămi de Cachemir,** negre cu ciucuri de mătasă grei franțozești, de $^{10}/_{4}$ de mare, o năframă de tot elegantă, folositoare și practică. Prețul de mai înainte fl 12, acum numai fl. 3.85. Fie-care damă, fie avută ori sermană sě'și procure sub ori ce condiție această năframă admirabilă.

3000 **cămăși pentru bărbați** din cel mai bun Shirting cu pept neted sau după fason, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2 50. Pepturile sûnt toate cuadruple.

5250 **cămăși pentru dame** cu multe brodării svețiane și pompoase, mai înainte 6 fl. acum numai fl. 2.50. Premiate pentru calitatea escelentă.

6000 **corsete de noapte pentru dame,** cu brodării admirabile și pompoase preste întreaga lor lungime, mai înainte 7 fl. acum numai fl. 2 50. Un vestmênt pompos pentru fie-care damă.

3460 **ismene pentru dame,** cu plissè și cu brodării, sau din Prima-Chiffon sau din Barcheu greu, mai înainte fl. 4.50, acum numai fl. 2.50. Și pentru bărbați.

6000 **învălitori (Plaids) de călătorie** curat englezești din Londra, fabricatul cel mai greu și mai solid, îndru adevěr absolut necesar pentru casă, familie, călětorie și îmbrăcăminte, bucata numai 7 fl. Mai înainte a costat de 5 ori atâta.

3900 **pânză de casă — de Rumburg** sau de **Sternberg,** de 30 de coți, țesetura cea mai bună și mai necesarie pentru fie-care familie, bucata numai cu fl. 5.40, se vinde sub garanță.

8000 **covoară (coperișe) de pat — Canevas,** garantate de spălat, de 25 coți, în coloare brunetă, albastră, violetă, toate cu vergi cu fl. 5.40, învěrgate roșu cu fl. 6 40.

5450 **garnituri de masă,** constătătoare din 12 serviete de Damast și din o față de masă mare de Damast, totul cu îmfrumsețări de flori pompoase, mai înainte cu prețul de 7 fl. acum numai totul la olaltă numai cu fi. 4.85, întru adevěr necesari pentru fie care casă.

10000 **dusine de batiste (năfrămi de buzunariu) franțozesci** cu margini colorate, cari nu'și perd coloarea, toate tivite, o dusină numai cu fl. 1.50.

6000 **dusine de batiste de mătasă,** din mătasa cea mai fină și mai grea de Lyon, fie care bucată de altă coloare, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu dusina cu fl. 3.95. Sě pot folosì și ca năfrămi de grumazi.

2450 **dusine de ciorapi (colțuni) de mătasă americani,** comodì de purtat, șî sub ciorapi de iarnă, sugători de sudori, mai înainte fl. 8, acum toate 12 prechile la olaltă numai fl. 2.90, necesari pentru fie care.

1400 **dusine de ciorapi de mătasa americani,** sănătos de purtat, de oare-ce recoresc plăcut piciorul și sug în un mod plăcut sudorile, mai înainte cu 12 fl. 12 părechi, acum 3 părechi numai cu fl. 1.30. Ne mai pomenit.

8000 **de pipe din spuma cea mai fină,** cu arămi (verigi) pompoase de argint de China curat, bucata numai cu 1 fl. 95, necesare pentru fie-care fumătoriu.

1100 **sugarete de spumă,** de spumă curată și fină cu înfrumsețări admirabile florentine și cu mamea de succin în Etui de catifee fină, mai înainte cu 8 fl. acum numai cu 1 fl. 50 cr., pănă când singur Etui-ul este atât demn. Foarte interesant pentru fie-care fumătoriu.

2000 **inele cu brilante.** Imitațiune Fabricatul cel mai nobil și mai amăgitoriu cu splendoarea (luciul) cea mai pompoasă și necredibilă, puse în aur doublé, mai înainte cu 10 fl. acum numai cu 3 fl. toate în Etui foarte fin de catifea.

2000 **de părechi de cercei cu briliante.** Imitațiune. Puse (petrile) în argint curat de 13 loți, cu 2 bumbuț, cari nu-i poate deosebì nici un aurariu din lume de cei adevěrați, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu părechia, în Etui fin de catifea cu 2 fl. 50.

1600 **medailoane cu briliante.** Imitațiune din aur doublé, provědute cu imitațiunile cele mai frumoase de briliante, cari nu se pot deosebì de aurul curat. Mai înainte cu 9 fl. acum numai cu 3 fl. 50. Un obiect pompos.

1200 **braslete cu briliante,** chiar ca cele adevěrate, nici un aurariu din lume nu le poate deosebì de cele adevěrate, cu imitațiuni de briliante, mai înainte cu 16 r acum numai cu 3 fl. O minune în lucruri de pețioase.

1750 **broșuri cu briliante.** Imitațiune în margini foarte fine de imitațiuni de argint provědute cu mai mult de 20 de petri prețioase imitate, mai înainte cu 12 fl. acum numai cu 2 50.

5000 **lanturi de oroloage** de aur foarte fin imitat, lanț duplu, care nu se poate deosebì de cele adevěrate, în fasonul cel mai fin de aur, bucata numai 2 50.

5000 **cămăși de mătase — Finish,** fabricat saxonic, de tot folositoare pentru încungiurarea recelei, bucata numai 1 fl. 50, o trebuință absolută pentru bărbați și doamne.

5000 **corsete cu rețea și cu lână,** fabricat american. Un obiect de trebuință absolută pentru fiecare om. Scut contra recelei, numai cu 1 fl. 50. Escelente pentru bărbați și doamne.

5000 **corsete de lână lucrate cu artă,** fabricat englesesc, necesare pentru bărbați, doamne și copii bucata cu 1 fl. 50.

5000 **ismene de lână lucrate cu artă,** fabricat francez, o trebuință absolută pentru bărbați și doamne, garanție contra recelei, foarte elegante, bucata cu 1 fl. 50.

5000 **pachete de Himalaya,** fabricat american, necesare pentru bărbați și doamne, se poartă pe corpul gol sau preste cămașă, în timpuri recì și umede, bucata cu 1 fl. 50.

Ca document al solidității celei mai stricte se primesce fie-care object, care nu convine, înděrěpt, și paralele se reîntorc, fie-care comandă este așa dară fără risco.
Comandele se efectuesc, fiă că se fac cu rambursă postală, sau că sě trimite suma mai înainte, chiar așa de consciințios, ca și când respectivul ar fi de față în persoană.
Sě se convingă fie-care prin o probă despre eftinătatea ne mai pomenită. [606] 2—2

Adresa unde sûnt de a sě face toate comandele: A. Fraiss, Hauptdepot internationaler Fabricate, II. Bezirk, obere Donaustrasse Nr. 107, **WIEN.**

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu. Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 135 Sibiiu, Sâmbătă 19 Noemvre (1 Decemvre 1883.) **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„La cestiunea reuniunilor preoţesci la noi.“

(Rĕspuns la Nr. 128 al „Telegrafului Roman.“)

I

În 16 Septembre a. c. preoţimea din protopresbiteratul Sibiiului a ţinut o conferenţă. În această conferenţă între altele a constatat cu unanimitate necesitatea arḑĕtoare a întrunirei preoţilor din acest tract în Reuniune. Spre ajungerea la scop a însărcinat o comisiune de 3 cu elaborarea unui project de statute, pe basa principiilor şi vederilor desvoltate în conferenţă. Tot odată a însărcinat pe scriitoriul acestor rînduri în special, ca după publicarea projectului de statute sĕ convoace o nouă conferenţă, carea sĕ ia la desbatere projectul din cestiune.

Comisiunea de trei şi-a terminat lucrarea, şi subsemnatul pe lângă o scurtă comitivă deslușitoare o a trimis onor. Redacţiune a acestui ḑiar spre publicare. În Nr. 128 al „Telegrafului Roman“ s'a şi publicat acel project, lăsându-se la o parte comitiva — a bună seamă din lipsa de spaţiu.

Publicarea aceasta, căreia îi lipsesce spriginul introductiv, a îndemnat pe dl „D. P. P.“ ca sĕ'i facă însuşi sprijin, sĕ suplinească comitiva, — firesce nu tocmai după dorinţele mele.

Dl „D. P. P.“ în Nr. 132 sub titlul de sus, în locul de frunte al ḑiarului*) — după o introducere filosofică şi o paralelă dintre esperimentarea aradanilor în cestiunea scolară şi nesuinţa preoţilor din protopresbiteratul Sibiiului a se întrunì în Reuniune — combate reuniunile preoţesci „la noi“ din punct de vedere al necesităţei şi al practicabilităţii, provocând pe cei ce le susţin, ca sĕ'l combată.

Fiind că „la noi“ cei ce doresc înfiinţarea unei reuniuni preoţesci, şi acestei dorinţe a lor au dat espresiune în ḑiaristică, sûnt preoţii din protopresbiteratul Sibiiului, în fruntea cărora am eu onoare a fi: ca representant şi conducĕtor al lor mĕ simt angajat a satisface dorinţei dlui „D. P. P.“ Repet: o fac aceasta nu din alt motiv, ci numai spre a apĕra preoţimea tractului meu, atinsă prin articolul dlui „D. P. P.“

Voiu urma deci pe dl „D. P. P.“ după putinţă pas de pas.

Fiind că acì nu scriu un tractat scientific, trec simplu preste partea filosofică a dlui „D. P. P.“ cu noua dsale teorie, după care „Dispariţiunea corpurilor în lumea fisică urmează în urma unui proces natural, pe care sciinţa modernă s'a obicĭnuit a'l numì *lupta pentru esistenţă.*“ *)

Trec şi preste aserţiunea dsale, după care noi nu progresăm, pentru că întrebuinţarea forţelor noastre este greşită, şi nu pentru că nu lucrăm — lipsă de forţe ori inerţie.

Această frasă dsa o face în câtva palpabilă prin un esemplu, căruia pretinde a i succede al doilea a deceeaşi natură, reuniunea preoţilor „la noi.“

Dar esemplul, pe care'l aplică spre a oglinda într'însul ca într'un analogon reuniunea preoţilor, din norocire n'are cu aceasta nici o încumnăţire. Sûnt două contraste, cari se unesc numai într'aceea, că una a fost, alta are sĕ fie. Aradanii au încercat sĕ'şi scoată scoalele de sub influenţa protopresbiterilor; preoţii din tractul Sibiiului vreau sĕ înainteze în cultură. E bine! ce analogie este acì?!

Dl „D. P. P.“ spune preoţimei din acest tract că, precând DSa a cugetat îndelungat asupra acestei idei, preoţimea, carea o susţine a cugetat puţin, din care causă această idee are sĕ cadă în fântână.

De va cădè ideea în fântână, vom purta grijă sĕ nu se înnece. Ear în privinţa cugetărei: rĕmânem fie care, cum şi cât a cugetat. Unul a cugetat stând la masă sau fumându-şi sugara în comoditate, altul întimpinând neajunsurile, cu cari trebue sĕ se lupte. Unul a făcut teorii mai mult sau mai puţin filosofice, celălalt a tras conclusiuni practice din nĕcasurile ce l'au ajuns. Acì e deosebirea!

II.

Necesitatea reuniunilor preoţesci „la noi“.

Dl „D. P. P.“ combate necesitatea reuniunilor preoţesci cu deosebita accentuare: „la noi“, vorbindu-ne mai ântâiu de preoţime ca de castă, de monachism, carele şi a vecuit veacul şi a cedat spiritului liberal al bisericei, carele la noi a luat formă şi mai pregnantă în „Statutul organic.“ — Cei ce mĕ cunosc sciu, că nu sûnt aderent al monachismului, nici a celui vechiu de castă, nici a pretinsului nou cu spirit liberal. Dar trebue sĕ atrag atenţiunea dlui „D. P. P.“ la „Statutul organic“, cu care voesce sĕ ne combată. În acest Statut organic, ori cât de liberal ar fi el, §§. 66—84 se ocupă esclusiv cu monachismul ca cu o castă, şi pe lângă tot liberalismul bisericei noastre nu-i permite, sĕ ceadă adecă sĕ fie liberal, ci pretinde sĕ rĕmâe aceea, ce a fost dela început. — Aceasta numai ca între parantese pentru dl „D. P. P.“

Dl „D. P. P.“ crede a putè constata, că nu e necesitate de reuniuni preoţesci arătând:

a) că preotul are teren destul de activitate în sinoadele, comitetele şi epitropiile parochiale şi protopresbiterale, în scaunele protopresbiterale, sinoadele eparchiale, congrese şi consistorii,

b) că reuniunea preoţilor se presentă ca un corp parasitic şi tinde la spiritul de castă,

c) că reuniunea rĕmâne cu esenţia: „înaintarea culturală şi înfiinţarea unei biblioteci“,

d) că protopresbiteratul Sibiiului pănă astăḑi nu şi-a creat nici bater un fond protopresbiteral, şi are trebuinţă încă de multe.

Pănă a nu respunde la aceste puncte, în cari cred că am reasumat motivele dlui „D. P. P.“ îmi iau voie a constata că nu DSa este chemat a decreta, că esistă sau nu necesitatea pe care dsa nu o simte.

Cel sătul poate uşor sĕ susţină, că nu are lipsă de mâncare. Nu aşa cel flămând!

Chemat a constata necesitatea reuniunei poate fi numai acela, carele îi simte lipsa.

Acesta e preotul dela sate, nu dl „D. P. P.“ carele ni se pare cunoasce greutăţile preotului numai din teorie.

Sĕ esaminăm acum motivele dlui „D. P. P.“ după cum le-am espus mai sus.

ad *a)* Terenul de activitate al preotului în sinoadele, comitetele şi epitropiile parochiale nu este de a se înstrua pe sine, ci de a conduce şi instrua pe alţii! Lui i se impune sĕ conducă, sĕ instrueze fără ca sĕ i se arete şi modul: „cum.“ Acest „cum“ remâne ca preotul însuşi sĕ'l resoalve, după cum îl vor ajuta puterile şi adeseori inspiraţiunea momentului. Dacă esperimentând face greşeli, încurcături, earăşi asupra lui se descarcă toate.

În sinoadele protopresbiterale numai de instruirea preotului nu poate fi vorba. Ear de comitetele şi epitropiile protopresbiterale putem face teorii, cu cari sĕ împlem coloanele gazetelor, altă nimic — în ce privesce pe preot. În scaunul protopresbiteral sûnt 6 înşi ca asesori. Sfera de activitate a acestui for este sciută: asemenea n'are sĕ se ocupe cu cualificarea preotului.

---

*) Şi rĕspunsul 'l publicăm în fruntea ḑiarului, observând că muşcăturile făcute noaue şi domnului D. PP. nu contribue la valoarea Statutelor şi a respunsului. Red.

*) Trebue că această sciinţă e foarte modernă! Esemplu: Fulgerul lovesce o clae de fîn. Claea de fîn, fiind corp în lumea fisică, dispare prin ardere. Este această dispariţiune luptă pentru esistenţă? Cine se luptă acì pentru esistenţă? Fulgerul cu claea de fîn? Adevĕrat modernă sciinţă şi luptă pentru esistenţă — după dl „D P.P“.!

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

După două sĕptĕmâni petrecute în Stocholm, unde Cristian nu se arăta decât cu precauţie, cu reservă şi cu vrednicie, domnul Goefle, care nu-l putea aştepta sĕ se rentoarcă la Gevala, il invită al însoţì şi a aştepta acolo hotărîrea tribunalului suprem; hotărîrea aceasta avea sĕ o aştepte vreme mai îndelungată, de oare ce moartea regelui şi suirea pe tron a prinţului Henric (devenit Gustav III) aduseră preocupaţiuni serioase în regiunile înalte ale Statului: Cristian însĕ vĕḑênd deschiḑêndu-se înaintea sa o fază de nesiguritate nemărginită, nu voia sĕ remână toată vremea aceasta în sarcina dlui Goefle şi se hotărì a'şi realisa proiectul asprei călĕtorii cu dannemanul Boetsoi în regiunile gheţoase ale Norvegiei. Ca sĕ nu fie în sarcina acestui brav ţeran, el acceptà dela dl Goefle un avans foarte modest pe socoteala moştenirei sale sau a lucrului sĕu din viitor, şi îmbrăţoşà pe amicii sĕi din Waldemora şi din Stollborg; după aceea el plecà împreună cu Boetsoi, lăsând pe scumpul sĕu Jean în grija lui Stenson.

Cristian putea călĕtorì cu îndelete. Recunosciinţa drepturilor sale, cu toate precauţiunile din partea amicilor sĕi şi pe lângă toate pasurile frecuente ale dlui Goefle, fu aşa prelucrată în sensul contrar de partidul căciulilor, căruia aparţinea baronul de Lindenwald, încât venì un moment, unde activul şi curagiosul advocat privì ca şi perdută causa clientului sĕu. Ambasadorul, care se arătase favorabil, îşi schimbà pĕrul, nu sĕ scie din ce motiv, şi contesa Elfrida făcu pentru nepoată-sa alte projecte de căsătorie. Dl. Goefle duse causa pănă în consiliele secrete a junelui rege; Gustav III însĕ, care prevedea, cu o prudenţă necreḑută, marea revoluţiune din August 1772, sfătuia la răbdare, fără a se esplica asupra speranţelor, ce era permis a se păstra. În faptă regele nu putea face încă nimica.

După-ce călătorise cu dannemanul pană la sfêrşitul lui Februariu, Cristian primise dela dl Goefle, sciri, cari 'l hotărîse a continua singur esploraţiunea sa în regiunile Nordului. Domnul Goefle vĕḑênd inimicii lui Cristian foarte sprijiniţi avea cuvênt a se teme, că arătându-se în Stockholm inimicii sĕi l'ar încurca în vr'o ceartă. El scia pe Cristian iute, şi îşi ḑicea că dacă ar ucide pe unu sau doi şampioni, el foarte uşor ar fi ucis de al treilea. Prea mulţi oameni aveau interes a-l face sĕ peardă răbdarea şi a-l atrage pe terenul duelului. El se păḑea ai spune raţiunea aceasta, însă îl insciinţà sĕ n'aştepte un succes repede.

Cristian primì cu epistola Dlui Goefle o sumă nouă, ce acesta nu o adause cifrei primei datorii. În posiţiunea nesigură, în care era Cristian se înrolà la prinsul peştilor de pe lângă insulele Loffoden şi la începutul lui April el scrise dlui Goefle:

„Eată-mĕ într'un târguşor din Nordland, unde mi se pare că întru în pămêntul canaanului, deşi căscioara dannemanului Boetsoi este un Louvre în asemênare cu locuinţa mea actuală şi kakebroe-ul sĕu plăcinte pe lângă pânea din lemn pur, cu care mĕ ospĕtez eu astăḑi. Îţi pot spune că am petrecut multă serăcie fără a vorbì de osteneală şi de pericole; dară eu am vĕḑut spectacolele cele mai groasnice ale universului, scenele naturei cele mai serioase şi cele mai grandioase, vêrtejuri sub-marine, unde se învêrtesc năile şi chiţii ca foile de toamnă în vênt, riuri ce nu înghiaţă nici când în mijlocul gheţei, ce nu se topesce în veci, cascade a căror sgomot se aude la o îndepărtare de mai multe miluri, prăpăstii, cari cuprind de ameţeli renii şi elanii, omĕturi mai tari ca marmorul de Paros, oameni mai urîţi ca maimuţele, inimi ângereşti în trupuri necurate, un popor ospital în sînul unei sĕrăcii ne mai auḑite, răbdător, blând şi pios, în luptă vecinică cu natura cea mai groaznică şi violente, ce ţi-o poţi imagina. Eu nu m'am înşelat. Tot ce am vĕ-

Sinoadele eparchiale, congresele și consistoriile sûnt cunoscute preoților numai după nume și din actele sinoadelor și congreselor, în cari preoții află de toate, numai aceea, de ce ei au mai mare trebuință nu!

Dacă în sfîrșit preoții se adună din 3 în 3 ani spre a alege deputați la sinoade și congrese, apoi se duc, precum au și venit: fără sĕ fi câștigat ceva.

Tot de ce vorbesce „Stat. org.“ este organismul administrativ. Înaintarea preotului în cultură nu o vei găsì nici în sinoade, nici în comitete și nici în epitropii. Ea e reservată seminariului și vieței practice a preotului.

ad *b.)* Dacă toate reuniunile, societățile și asociațiunile, sûnt caste, apoi da, și reuniunea preoților va avè spirit de castă.

Este adevĕrat, că în „Statutul org.“ reuniunea preoților nu este prevĕdută. Urmează oare 'pentru aceea, ca ea sĕ nu fie necesară? Oare câte instituțiuni nu sûnt prevĕdute în „Stat. org.“ și s'au dovedit că sûnt folositoare, sĕ nu fie necesare? După vederile dlui „D. P. P.“ tot ce nu e în „Statut“ e corp parasitic-adevĕrat, pre lângă corporațiunile legale bisericesci.“

ad *c)* Dl. „D. P. P.“ în pasagiele reasumate sub această literă este minunat în deducțiunile sale logice. Cu alte cuvinte Dl „D. P. P.“ susține: Reuniunea nu este necesară, pentru că dacă abstragem dela cele neesențiale remâne esenția; „*Înaintarea culturală și înființarea unei biblioteci.*“ Ca și cum ar dice, omul nu e vrednic sĕ trăească, pentru că dacă îl desbraci de haine remâne trupul și sufletul. Apoi precum pentru om trupul și sufletul este esenția și vrednicia lui de a fi, nu hainele: așa și pentru reuniune.: scopul și mijloacele.

Scopul este: „*înaintarea culturală*“ mijloacele prelângă altele și „*înființarea unei biblioteci*“.

Dar dl „D. P. P.“ crede că ne combate, când ne spune că comitetele protopresbiterale pot, ba li se recomândă a înființa biblioteci, pentru membrii protopresbiteratului, precum consistoriile eparchiale fac biblioteci pentru diecese și precum pot face și parochiile biblioteci pentru parochii.“

Lucus a non lucendo! Se poate vorbì foarte frumos de teorii, cari teorii remân. În parochii, când ar fi vorba sĕ se facă biblioteci, apoi acele nu s'ar face pe seama preotului, ci pe a parochienilor. Cărțile ce s'ar procura — sĕ admitem că s'ar fi chiar procurat unde-va — s'ar procura prin și pentru parochieni, după gustul parochienilor, cu considerare la desvoltarea lor intelectuală. Preotul, dacă are lipsă de cărți pentru sine, din cari el sĕ se lumineze, sĕ'și cumpere. Acesta este spiritul în sinoadele parochiale, și n'ai ce-i face! Vor întemeia comitetele și sinoadele parochiale biblioteci cu considerare la preoți, când aceste organe în multe parochii insistă, ca preotul sĕ'și cumpere din al seu nu numai matriculele parochiale, ci chiar și vestmintele bisericesci, de cari are lipsă la funcțiuni în biserică?!

Comitetele protopresbiterale fac biblioteci pentru protopresbiterate în tocmai, pre cum fac consistoriile pentru eparchii.

Sĕ luăm lucrul, cum este în realitate, nu cum ar trebuì sĕ fie după închipuirea noastră. Dacă eparchiile, lăsându-se în nădejdea consistoriilor, ca sĕ le facă biblioteci, n'ar cetì cărți, până le-ar venì în ajutor bibliotecele eparchiale: ar trebuì sĕ'și pună pofta 'n cuiu de dorul înaintărei culturale, în tocmai pre cum ar trebuì, sĕ facă și preoții din protopresbiterat, dacă s'ar lăsa în nădejdea mirenilor, sĕ le facă biblioteci, din cari ei, preoții, sĕ se lumineze. Ear ca sĕ se pună preoții, ca ei din sĕrăcia lor sĕ facă biblioteci și pentru mireni, ori cât am fi de ideealisti, nu vom putè pretinde. Sĕ ne pară bine, dacă vom vedè că preoții își înființează biblioteci teologice, biblioteci cu ajutoriul cărora sĕ se lumineze, căci numai luminați fiind preoții vor putè lumina la rêndul lor și ei pe mireni. Oprim însĕ preoților ocasiunea de a se lumina, apoi sĕ nu cerem dela ei, ca sĕ cultive pe alții!

Sĕ nu uităm însĕ că peste cultura preoților dl „D. P. P.“ trece simplu la ordinea dilei. Aceasta se înțelege de sine. (Va urma).

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Novemvre.

Presupunerea că parlamentul Ungariei va termina în grabă desbaterea projectului despre căsătoria între creștini și evrei a rĕmas numai presupunere. Projectul nici până astădi nu este terminat. Cu toate acestea nu preste mult va devenì el lege, și după credința deputaților mai sanguinici prin ea se va mărì în mod însemnat numĕrul maghiarilor legitimi.

Denumirea banului pentru Croația nu vrea sĕ se mai apropie de realitate. Diarele din Budapesta ne aduc scirea, că cu finea lunei lui Decemvre se va convoca dieta Croației, ceia ce numai prin activarea stărei constituționale se poate întêmpla. După scirile de păna acum guvernul a abstras cu totul dela persoana generalului de cavalerie Filippovici.

Despre Serbia tace cronica. Ordinea restabilită cu puterea armelor va fi tot ordine, cât timp va fi acolo miliția cu armă în mână, și miliția va sta acolo cât timp va dispune guvernul de bani sĕ susțină miliția, și guvernul va dispune de bani, cât timp.... cu o greu o va scì cineva. În acest cas va venì rêndul la intrevenirea noastră.

În România s'a pus în lucrare completarea ministeriului. Domnul Nicolau Voinov este denumit de ministru al justiției. Punem sub ochii cetitorilor nostrii și decretul domnesc:

CAROL I.

Prin grația lui Dumnedeu și voința națională,
Rege al României.

La toți de față și viitori, sănĕtate:

Am decretat și decretăm ce urmează;

Art. I. D. Nicolae Voinov este numit ministru al Nostru secretar de Stat la departamentul justiției.

Art. II Președintele consiliului Nostru de ministrii este însărcinat cu aducerea la indeplinire a acestui decret.

Dat în Sinaia, la 15 Noemvre 1883.

Carol.

Președintele consiliului de miniștri,
I. C. Brătianu.

La 15 Noemvre corpurile legiuitoare ale României s'au întrunit în sesiune ordinară. La constituirea în cameră sa ales de president generalul Lecca, de vicepresidenți Stolojan, Agarici, Gheorghianu și Giani.

Petrecerea principelui de coroană al Germaniei în Spania preocupă în mare mĕsură presa europeană. Așa se dice că poliția de siguranță din Madrid a conscris pre toți francesii din hotelurile capitalei începênd cu 18 a lunei curente. Între generalii, cari erau de față la sosirea principelui de coroană al Germaniei, se afla și Martinez Campos, pe când ministrii se presentară numai după sosirea principelui. Se iviseră și vestea că principele la reîntoarcere va trece prin Francia, căci aerul pe mare nu-i face bine; s'a scris și despre unele representațiuni făcute curței din Madrid din partea Angliei pentru alianța cu Gĕrmania, ceea ce acuma se desminte.

Dintraltele Diariului „Temps“ i se telegrafează din Paris, că principele moștenitor al Germaniei, după revista de eri, a trimis la Berlin o depeșă lungă, arătând impresiunea plăcută ce-i a făcut armata spaniolă. La banchetul dela palat regele a toastat în sănătatea împĕratului Vilhelm. Regele dise că este fericit de a arăta în public plăcerea, ce a simțit cât timp a petrecut la Hamburg unde s'a convins despre relațiunile cordiale dintre ambele curți și popoare. Principele moștenitor a vorbit ca și regele regretând că n'a putut sĕ vină însuși împĕratul. Esprimă apoi mulțămirea sa, pentru că a fost încredințat cu misiunea de a înlocuì pe tatăl sĕu, arată simpatiile sale pentru Spania și suveranul ei și esprimă dorința de a vedè cât mai strînse legăturile de prietinià dintre ambele state. După banchet, atențiunea ce s'a dat ambasadorului francez de către regele, reginele Cristina și Isabela și de către bărbații de stat ai Spaniei. Ambasadorul frances a fost presentat pricipelui de către contele Solms. De asemenea au fost presentați toți oficeri germani ambasadorului francez.

Cum că prin călĕtoria principelui de coroană al Germaniei la Madrid s'a intenționat isolarea Franciei se vede și din următoarele reflecsiuni ale diariului „Kőln. Zaitung.“

„Francia vede astădi ștearsă socoteala, pe care și-o făcuse înainte întemeindu-se pe Spania, socoteala, că odată când va crede timpul oportun, se va arunca în unire cu Rusia asupra Germaniei, neavênd a îngrigì de alte fruntarii decât acelea despre Ost, pe când Germania ar fi năpădită despre Ost și despre West. Această socoteală, pe care cei din Francia o făceau până atunci în tăcere numai, pare acum sigură. Și fiind că noi sûntem siguri de pace numai atunci și până atunci, până când Francia nu va fi convinsă de preponderanța ei, apoi nu ne rĕmâne altceva de făcut spre a manține pacea, de cât aceea de a distruge ori ce speranță a Franciei pentru o victorie. Aceasta este cheia întregei noastre politici esterioare, ea este esplicațiunea purtărei nebune a presei franceze față cu regele Alfons al Spaniei; este motivul politic al grăbirei visitei principelui nostru imperial la Madrid.

Toate acestea după cum se vede n'au turburat bunele relațiuni dintre Francia și Spania. Scirile oficiale cel puțin ne îndreptățesc a crede aceasta. În dilele trecute noul ambasador al Spaniei din Paris, mareșalul Serrano la ocasiunea îmmanuărei credenționalului sĕu fu primit de presidentul republicei Grevy cu multă afabilitate. Mareșalul cu ocasiunea introducerei sale rostì următoarele cuvinte:

Majestatea Sa regele Alfons m'a însĕrcinat de a vĕ esprima dorințele cele mai sincere ce dânsul are pentru fericirea și bună starea Franciei și presidentului. In cât mĕ privesce pe mine, care sûnt

---

dut e mai sublim și mai surprindĕtor decât toate imaginațiile mele.

„Ei, eu sûnt călĕtor fericit! Adaoge că sănătatea mea a resistat tuturor periculelor, că punga mea s'a umplut așa bine, încât am sĕ mĕ achitez cu Dta, și îmi mai remân încă parale; în sfêrșit, după ce am studiat formațiunea geologică a unui șir lung de munți, eu aduc comori în adevĕr probe rare și prețioase, de care are sĕ se topească de invidie vestitul doctor Stangstadius, și observațiuni folositoare cari au sĕ mĕ facă, cu ceva intrigă și dacă am gust, cavaler al Ablei polare.

„Dta mĕ vei intreba, cum m'am imbogățit așa. M'a costat multe osteneli riscând de o mie de ori a mĕ îneca sau a-mi frânge gâtul trecênd peste multe prăpastii cu patine mari, a căror intrebuințare am învĕțat-o prindênd mulți pești în archipelul norvegian, vêndêndu-i pe loc cu preț foarte ieftin, acelora, cari au spirit de trafic, și riscând pentru aceasta a fi ucis de confrații mei, cari însĕ au renunțat la veleitatea aceasta vĕdênd, că brațul meu este ușor și mâna mea grea.

„În sfărșit eu plec spre Bergen, unde am sĕ sosesc înaintea desghiețului, dacă nu voiesc sĕ fiu aici închis șese sĕptĕmâni de orcane și lavine, ce nici o putere omenească nu le poate trece.

„Mângăe-te, scumpe amice, dacă-mi pierd procesul. Eu am sĕ devin ceva, și de oare ce Margareta este sĕracă, din momentul, când sunt de familie bună, eu pot aspira la dânsa. Și apoi n'am amiciția Dtale? Eu nu rog cerul pentru altceva decât sĕ mĕ pună în stare a mĕ îngrigì de bĕtrânețele scumpului meu Stenson, dacă își va perde locul și asilul sĕu în castelul Waldemora.“

Dl Goefle primì mai multe scrisori de felul acesta în decursul verei și iernei următoare. Procesul nu înaintă, deși nu era vorba de proces propriu dis; moștenitorii presumtivi purtau un rĕsboiu clandestin foarte trist și puneau fel de fel de pedeci hotărîrei comitetului.

Cristian începu a se denatura de cutrierări, de oboseli și de lucrări dure. El nu mărturisì nimic amicului sĕu, dară prisosința curiosității sale era sleită.

Trebuințele inimei, deșteptate prin speranțe doară amăgitoare, reclamară adeseori fericirea presimțită. Viața groznică, cum o numea el, nu întrecea eroismul hotărîrilor sale și energia veselă a caracterului sĕu; dară sufletul suferea foarte adese ori în tăcere și momentul venise când, după espresiile maiorului Larrson, pasĕrea, obosită de cutrierarea spațiului, căuta sĕ afle un cer blând și un loc sigur a-și clădì cuibul sĕu.

Sĕracia vizită de mai multe ori pe Cristian, în ciuda inteligenței și activităței sale. Viața călĕtorului este o înlănțuire de câștiguri și de perderi, de succese neașteptate și de desastre desperate. El își câstigá cât îi trebuea sĕ trăiască dintr'o di în alta traficând vĕnatul sĕu, pescuirea sa, și schimbul cu victualii transportate în îndepărtări mari cu un curagiu și o resoluție necredută; însĕ deși complesant, încredĕtor și generos, tinĕrul baron n'a fost născut negustor și incognitul sĕu nu putea acoperì libertatea aristocrată a caracterului sĕu.

Și apoi capitolul accidentelor nimiciră adeseori provisiunile sale cele mai înțelepte, și într'una din dile nevoit a realiza visul de desperare eroică cu care întreținea pe maiorul în muntele Blaackdal, adecă el fu nevoit ca Gustav Wasa, a lucra la mine și lui i se întêmplă, ca eroului aceluia din epopa romantică, a fi recunoscut de lucrător estraordinar mai puțin după gulerul brodat a cămeșei sale decât după autoritatea cuvêntului sĕu și după focul privirilor sale.

Cristian era în minele de Roraas, în munții cei mai înalți a Norvegiei, dece miluri dela frontiera svedică. El muncia cu mânile, erau opt dile, cu o abilitate și cu o vigoare, încât își câștigase stima soților sĕi, pre când primì dela dl Goefle o scrisoare, care-i spunea:

„Toate sûnt perdute. Eu am vĕdut pe regele; el este un bărbat ciustit; însĕ, vai, i am spus cine ești dta: eu am pus toate dovedile sub ochii sĕi; eu i-am spus, cum cugeți dta despre abusul privilegiilor nobilimei și cât de folositor ar putè devenì planurilor unui principe filosofic și curagios, care vrea sĕ restabileze echilibriul în drepturile națiunei.

convins de avantagiele ce resultă prin întărirea bunelor relaţiuni pentru ambele ţĕri unite de atâta timp, care sciu, că cu cât aceste ţĕri vor arĕta mai mult respect şi simpatie una alteia, cu atât mai mare va fi şi desvoltarea relaţiunilor amicale — nu voiu lăsa sĕ treacă nici o ocasiune, de a corespunde încrederei ce Majestatea Sa are în mine manifestând sentimentele ce le are regele, guvernul şi poporul Spaniol. Împlinindu mi această datorie plăcută, îndrăsnesc a compta că buna voinţă a vrednicului president al republicei precum şi aceea a guvernului sĕu mĕ va înlesnì de a 'mi împlinì misiunea onorifică cu care m'a încredinţat regele.

Presidentul Grevy rĕspunse că este foarte satisfăcut de numirea strălucitului mareşal, care şi-a făcut un mare renume atât în armată, cât şi în politica ţĕrei sale. Presidentul continuă apoi astfel:

Nimenea nu doresce mai mult decât mine fericirea personală a regelui Alfons şi buna stare a Spaniei. Comunitatea originei şi identitatea intereselor naţionale, fac pe Francia şi pe Spania sĕ fie naţiuni surori, care trebue sĕ fie totdeauna unite. Popoarele vecine, care nu se gândesc cum sĕ se mărească unul în paguba celuilalt ori trebue sĕ nu rivaliseze unul cu altul decât în lupta pacinică a producţiunei, de unde resultă numai stimă reciprocă şi relaţiuni cordiale.

Presidentul termină asigurând că ambasadorul Serrano va găsì în Francia tot spriginul şi simpatia, spre a-şi putè împlini misiunea sa.

Rĕspunsul ce Grevy a dat lui Serrano a făcut o impresiune escelentă în Spania.

D-ra Bărsescu.

D-şoara Agata, fiica dlui colonel Bărsescu din Galaţi, urmează de trei ani cursurile conservatorului din Viena.

În vara acestui an a terminat studiile sale şi direcţiunea teatrului *Deutsches theater* din Berlin a angagiat o.

D. Wilbrandt, directorele Burgtheatrului din Viena, s'a dus la Berlin, a nimicit contractul d-rei Bărsescu cu direcţiunea respectivă şi a invitat pe tênăra artistă sĕ debute pe scena teatrului Curţii din Viena cu scop de a o angagia pentru acest teatru. Astfel s'a întors d-şoara Bărsescu de la Berlin, unde nu ajunsese încă a da nici o representaţiune, şi astfel a păşit pentru prima dată pe o scenă publică în rolul „Hero“ din tragedia lui Grillparzer: „Des Meeres und der Liebe Wellen“.

Ni se scrie din Viena, că succesul obţinut de dşoara Bărsescu a fost mare şi se poate asemĕna numai cu cel obţinut de Lewinsky acum 25 ani, după cum ḑice „Neue freie Presse“. Ca sĕ-şi poate face cine va ideiă despre entusiasmul, cu care a primit-o publicul, este destul a spune că în cursul piesei a fost rechiemată de 14 ori. Locurile teatrului au fost toate vêndute şi mulţi n'au mai putut găsì bilete.

Junei debutante i s'au oferit mai multe frumoase cununi de flori: din partea societăţii academice „România jună“ din partea junimii academice române din Viena, din partea damelor române, din partea organisătorilor banchetului etc. Asemene a primit tênăra debutantă mai multe telegrame din diverse părţi.

D-şoara Bărsescu este o artistă de primul rang posede toate calităţile necesare unei artiste cu viitor. Un sentimentalism puternic, vocea îi este sonoră, flesibilă şi puternică, mişcările îi sûnt uşoare, naturale şi cu multă graţiă.

Presa locală s'a esprimat în chipul cel mai favorabil asupra debutului artistei române şi dacă i s'ar putè observa ceva, este după cum ḑice un ḑiar de aici, că espresiunea germană îi e încă moale şi dulce ca apa Dâmboviţei.

„D-şoara Bărsescu se tine de acele talente, care se desvoaltă mereu şi sigur de sine şi care nu au trebuinţă de nimic din lumea din afară, de cât de ocasiune, ceea ce îi va da Burgtheater“. ḑicea „Wiener Allgemeine Zeitung“. Astăḑi aflăm că angagiarea d-rei Bărsescu pentru Burgtheater este sigură.

După representaţiune tinerimea academică română din Viena a organisat în onoarea debutantei un banchet în otel „Gold. Lamm“, la care a luat parte întreaga colonie română de aici şi d. P. Carp a venit sĕ felicite pe juna artistă pentru succesul obţinut. Sau ridicat pentru victorioasa debutantă mai multe toaste bine simţite, la care d-ra Bărsescu a respuns. După banchet s'a improvisat o serată de joc, care a ţinut până la 4 oare dimineaţa.

„Romanul“.

Catastrofa din Sudan şi Anglia.

Revoluţia din ţeara Faraonilor se pare a se fi terminat cu sdrobirea totală a forţelor militare din Egipt.

În ajunul retragerei oştirei engleze din Egipt ne venì scirea despre nimicirea oştirei egiptene în Sudan prin rebelii profetului fals, Mahdi, aşa încât despre retragerea oştirilor engleze nici vorbă nu mai poate fi.

Despre raporturile dintre Egipt şi Englitera eată ce ne aduce ḑiarul din Bucuresci „Timpul“, traducênd după „Journal des Débats“:

Catastrofa, în care a perit oştirea egipteană în Sudan, este tristul epilog al revoluţiunii militare, căreia Egiptul îi datoresce atâtea desastre. Pe când Arabi-paşa şi complicii sĕi se resculau în Cair, un Mahdi, un adevĕrat profet fals, profitând de starea de desorganisare, în care căḑuse guvernamentul egiptean, fanatisa populaţiunile barbare din Kordofan şi din Darfur, chiemându-le la independenţă. Şi aceasta era o mişcare naţională, însĕ îndreptată contra Egiptului, nu contra creştinismului şi a Europei. Poate că ar fi fost lesne de a o oprì în începuturile ei; din nenorocire, când se ḑicea lui Arabi sĕ plece a combate în Sudan spre a manţine cuceririle dinastiei lui Mehemed Ali, el declară că misiunea sa divină îl reţinea în Cair; toţi confraţii sĕi ţineau acelaşi limbagiu; nici unul din ei nu consimţea sĕ părăsească viaţa uşoară şi lucrativă a Egipetului pentru a se espune departe la aventuri periculoase. Ne găsind mult timp nici un adversar în calea sa, Mahdiul a putut sĕ'şi mărească şi sĕ'şi întărească puterea şi sĕ'şi consolideze astfel prestigiul, încât toate populaţiunile semi-sĕlbatice din Sudan au vĕḑut în fine în el un Mesia al Islamului. Numai după bătălia dela Tel-el-Kebir s'au gândit sĕ-l combată. Dar era prea târḑiu! Trupele egiptene demoralisate în doi ani de revoltă şi jaf, perduseră şi puţinul din disciplina şi curagiul ce avuseră. Chiar sub comanda generalilor englezi, ele au arătat o slăbiciune eclatantă.

Ori-cum ar fi această catastrofă e îndoit de crudă pentru Egiptul, ce făcuse foarte mari sacrificie în vedere de a o evita şi care îşi perde astăḑi situaţiunea priveligeată ce ajunsese a-şi face în centrul Africei .... S'a creat un deficit mare, ce ameninţă prosperitatea viitoare a Egiptului.....

Rĕmâne a se sci, cum va primì Englitera devenită tutricea Egiptului, aceasta neisbândă a ţĕrei, căreia d. Gladstone, în discursurile sale, 'i anunţă nesce destinuri aşa de magnifice. Ne aducem aminte, că faimosul raport al lordului Dufferin conţinea programa politicei engleze pe malurile Nilului, desinată de o mână pe cât de brutală, pe atât de naivă şi care angaja tare Egiptul sĕ renunţe spontaneu la Kordofon şi Darfur. Aci era idea de a se crea în Sudanul egiptean un regat independent, unde sĕ nu fie nici tribunalele mixte, nici capitaluri franceze, nici alte obstacole, ce ar împedeca pe Anglia sĕ absoarbă de tot Egiptul. Acest proiect s'a urmărit cu o constanţă remarcabilă şi nu s'a cruţat nici un mijloc, ce ar putè duce la scop.

De aceea nu ne va suprinde sĕ vedem pe Anglia primind fără mare întristare cezcul suferit de trupele egiptene şi de proprii ei oficeri în Sudan. Starea finanţelor şi a armatei egiptene nu permite ca sĕ se gândească serios la o nouă campanie întreprinsă numai cu forţele şi resursele Egiptului singur. De altă parte, nici Englitera în acest moment nu e dispusă a merge sĕ combată în Sudan. Deci Mahdiul va avè câmpul liber. Sârman Egipt: Revoluţia militară, pe care radicalii francezi au aclamat-o aşa de mult, l'a costat deja independenţa sa politică; ea îl va costa încă şi cele mai frumoase conciste. E îndoeală, dacă binefacerile regimului parlamentar şi ale protectoratului englez sûnt de ajuns spre a'l despăgubì.

Varietăţi.

* (Representaţiunea) teatrală în folosul Reuniurei femeilor române din Sibiiu se va da Mercuri în 5 Decemvre, a. c. în sala teatrului oraşului.

Biletele de intrare se pot scoate de Dumineca începênd dela librăria Smiedecke, piaţa mare.

Programa îndetaiu o vom reproduce în numĕrul viitoriu.

Scopurile Reuniunei femeilor române din Sibiiu, numai sûnt secrete înaintea nimĕrui. Sub aripile ei deja de o lună funcţionează scoala română de fetiţe, unica fală a noastră în aceste ḑile de grea cercare pentru neamul românesc. Streinii au priceput scopul urmărit de reuniunea femeilor române şi au sărit în ajutoriul ei. Oare românii 'l vor pricepe toţi.?

Sĕ sperăm că cel puţin pentru scopuri culturali ne vom întrunì cu toţii rumpênd cu separatismul, antagonismul, care mai ales în Sibiiu nu vrea sĕ se mai curme.

* (Carmen Sylva glorificată de maghiari) Aflăm după „Biserica şi Scoala“ din Arad, că societatea literară maghiară de acolo (numită „Kőlcsey“) a arangiat o serată literară în preseara onomasticei reginei noastre. Cu această ocasiune dl protosincel I. Goldiş în presenţa unui public numĕros de dame şi bărbaţi din elita socie-

---

După ce m'a ascultat cu atenţiune şi m'a înţeles cu o limpeḑime, ce n'am aflat-o nici când la un judecător, el mi a rĕspuns:

„— Vai! dle advocat, a face dreptate celor oprimaţi este un lucru mare; el întrece puterile mele. Eu aşi fi sdrobit, ca sĕrmanul meu părinte, pe care l'au făcut sĕ moară de disgust şi de nĕcaz.

„Gustav este slab şi bun; el nu vrea sĕ moară! Noi în zadar ne-am linguşí cu faptele sale din Senat. Svedia este perdută ca şi procesul nostru!

„Vină la mine, Cristian. Eu te iubesc şi te stimez. Eu am ceva stare şi n'am copii. Ḑi un cuvênt şi eu împărtăşesc cu dta clientela mea. Dta vorbesci limba svedică minunat. Dta ai elocenţă. Ai sĕ înveţi codicele nostru şi ai sĕ mĕ succedeḑi. Te aştept.“

— Nu! esclamà Cristian sărutând scrisoarea generosului sĕu amic: eu cunosc mai bine decât crede el sĕrăcia acestei ţĕri şi jertfele, la care ar condamna o asemenea asocíaţie pe vrednicul bărbat. Şi apoi, îmi trebue ani ca sĕ învĕţ un codice, şi în decursul anilor, eu sĕ trăiesc tare, şi june, de binefacerile aceluia care, după atâtea lupte şi oboseli, are trebuinţă de avere şi de odihnă? Nu, nu! eu am braţe, şi am sĕ mĕ servesc, până ce soartea mĕ va face sĕ găsesc un oficiu vrednic inteligenţei mele.

Şi el întrà în galeria, unde avea, de dimineaţa până seara, sĕ sepe la lucoarea unei lampe mici, şi în emanaţiunele sulfuroase a abisului, vêna de aramă, ramificată în pântecele pămêntului.

Dar soartea lui Cristian se îmbunătăţì. Şefii îl observară şi îi încredinţară direcţiunea cutăror lucruri, pentru care instrucţia şi capacitatea sa se arĕtase, într'un moment dat fără nici o afectaţie din partea sa.

Înţelept, modest şi silitor, cum era, el se ocupa în oarele de odihnă cu instruirea lucrătorilor. Într'o seară el deschise pentru ei un curs gratuit de mineralogie elementară, şi fu ascultat de oamenii aceştia duri, cari vedeau în el un camarad silitor şi totodată un spirit original şi cultivat. Sala conferenţelor sale era una din acele peşteri mari metalice căror minerii iubesc ale da nume pompoase. Catedra sa era un bloc de aramă brută.

Cristian îşi căută ferirea în lucru şi in devotament, căci omul totdeauna caută fericirea chiar pe basa jertfirei persoanei sale. El căută bolnavii şi răniţii minelor. Alergênd totdeauna cel dintâiu la accident cu un curagiu eroic, el învĕţă altcum şi lucrătorii a se păzì de pericolele acele groaznice prin raţionament şi prudenţă. El se încearcă a le îmblânḑì moravurile şi a combate funesta lor pasiune pentru vinars, mumă prea roditoare a duelelor grozave cu cuţitul. Lucrătorii îl iubeau şi-l stimau dară simbria sa se ducea toată pentru ajutorirea estropiaţilor, a orfanilor şi a vĕduvelor.

— De sigur, îşi ḑicea el adese ori când întra în coş, ca sĕ se coboare în fundul puţului incomesurabil, eu m'am născut domn mare, adecă în sensul meu, protector celui slab, şi, prin urmare, eu nu mai pot trăì la lumina soarelui!

— Cristian, îi strigà într'una din ḑile inspectorul din înălţimea abisului grozav al minei, lasĕ-ţi ciocanul un moment şi mergi de primesce, la poalele coborîşului, o societate ce vrea sĕ viḑiteze salele cele mari. Fă onorile fĕtul meu; eu n'am timp a-i însoţì.

Ca de obiceiu, Cristian puse de se aprinseră torţele cele mari de reşină în interiorul escavaţiunilor, şi întimpinà vizitatorii; însĕ recunoscênd pe preotul Akerstrom cu familia sa, şi pe locotenentul Osburn, care da braţul tinerei sale soţie Martina, Cristian dădu torţa unui bătrân miner din amicii sĕi, ḑicêndu-i că pe el l'a cuprins un cârceiu şi îl roagă sĕ conducă vizitalorii în locul sĕu. Apoi trăgându-şi căciula sa unsă de păcură, peste ochi, el sĕ ţinu în lături, îndulcindu-se de plăcere a vedea pe amicii sĕi fericiţi, însĕ nu voind a fi recunoscut din temere a-i întrista şi ai face sĕ audă Margareta, în ce situaţiune este el.

(Va urma).

tăţii aradane a cetit nimerita biografie a Reginei României, de altcum bine cunoscută în lumea literară sub pseudonimul Carmen Silva şi traducerea maghiară a povestii „Cetatea babei“ din „Poveştile Peleşului.“ Disertantele prin interesanta sa temă a produs plăcere şi aplause generale în numĕrosul public. Gratulăm dlui protosincel I. Goldiş pentru idea fericită!...

* (Esces de zel sau rea voinţă.) Ni se spune, că pretorele din cercul Nocrichiului a pus alaltăeri pre preotul nostru din Vurper între baionetele gendarmilor şi la escortat pe jos până la tribunalul din Sibiiu.

Nu scim antecedenţele măsurei drastice a d-lui impiegat dela administraţie.

Ni se spune, că crima preotului nostru constă în aceea, că a alungat dela casa sa pre doi oameni, care în stare de beţie venirăsĕ încaseze nesce parale.

Ni se spune şi aceea, că judecătoria de aici după esaminarea faptului afirmat, a lăsat pe preotul nostru sĕ meargă acasă în pace.

Fără a anticipa ceva constatăm faptul, asupra căruia vom revenì.

* (Necrolog). Subscrişii cu inima dureroasă anunţă că neuitatul lor fiu, *Ioan Popoviciu*, teol. gr. or. în anul al III din comuna Cliciova, după un morb de 6 ḑile au încetat din viaţă în 23 Oct. stil. n. a. c. la 6 oare dimineaţa, în anul al 20 lea al etăţii sale. Remăşiţele sale pământeşti s'au petrecut la repausul etern în cimiteriul gr. or. din loc, Luni în 24 Octomvre la 4 oare după ameaḑi. Servitul funebral l'au îndeplinit 6 parochi, în frunte cu asesorul scaunului protopopesc Dionisie Grodiascu; după finirea servitului funebral onor. Domn paroch din Bojur şi asesor consistorial Dimitrie Iosof ţinu Cuvêntarea ocasională, la care toţi presenţii precum inteligenţa din loc, aşa şi din jur precum poporul aşa neamurile toţi plângeau pentru perderea cea crudă a teologului lor. Fi-ei ţerina uşoară, şi memoria neuitată.

Pe reposatul îl deplâng George şi Florea Popoviciu ca părinţi. George Popoviciu, frate teolog în anul al III. la facultatea teologică din Cernĕuţi în Bucovina. Ana, Iosif şi Iulius ca fraţi, Georgie Albulescu pădurariu reg. si proprietar mare, ca unchiu.

Partenie Peşteanu diacon gr. or. din Lugoj, Dionisie Ioanoviciu notariu comunal, George Albulescu proprietariu mare, George Galiciu pădurariu, Petru Pintea docinte, Valeriu, Maria şi Elena ca verişoare şi alţi consângeni.

* (Statua lui Lazar) nemuritorului dascăl rom., cetim în „Gazette de Roumanie,“ nu va fi sculptată în Italia, după cum se proiectase, ci în Bucuresci. Cu câteva modificări, ea e esecutată după modelul espus astă primăvară la Stavropoleos; şi va fi o adevĕrată lucrare de artă. Trăsăturile feţei marelui bărbat, în lipsa unui portret antentic, au fost copisate după acelea ale unui nepot al sĕu din Transilvania, carele după spusa rudeniilor este întogmai portretul unchiului sĕu. Sculptorul este dl Georgescu.

* (Budgetul oraşului Braşov.) După o discuţiune de mai multe ḑile asupra preliminariului pentru anul 1884 resultă următorul bilanţiu: *a)* venitele ordinari fac 332,220 fl. 72 cr. cele estraordinare 7750 fl. Suma tuturor venitelor este 339,970 fl. 72 cr. *b)* Cheltuelile ordinare fac 344,177 fl. 60 cr. cele estraordinare 28, 799 fl. 45 cr. Aşa dară se arată un dificit de 33,006 fl. 33. cr, care se va acoperì printr'un arunc comunal de 18 percente asupra contribuţiunii.

„Gaz. Trans.“

* (Lup în pele de miel) Mai în dilele trecute fu prins de cătră poliţia din Oradea-Mare un individ suspect. Dênsul avea o faţă femeiască şi purta vestminte preoţesci. Dus fiind naintea primăriei, a mărturisit, că nu e sfânt părinte, ci — o femee. Mai în urmă s'a aflat, că ea a furat mai multe lucruri preţioase, servitoare fiind în Budapesta; şi de aceea a îmbrăcat vestminte preţioase sĕ nu fie recunoscută. Frumos mijloc de scăpat. Apoi sĕ mai ḑici, toată poama rea ce se dă afară frumoasă, e bună da mâncat?!

* (Maşine infernale.) Socialismul, aceasta cangrenă a evului modern ia dimensiuni tot mai mari. Scopul ei e nimicirea baselor esistente a societăţi de aḑi, mijloacele ei petroleul, praful, focul, Nu este sĕptĕmână ca sĕ nu ne aducă firul telegrafic nouă sciri despre crime şi arestări socialiste de prin capitalele Europei Viena, Londra, Berlin etc. De curênd fu árestat în Londra un socialist germân foarte renumit. Poliţia a aflat la dênsul 2 maşine infernale, (maşine de esplosiune umplute cu praf şi dinamit, cari esplodând sûnt în efectele lor întru adevĕr teribile.) Encheta esmisă a constatat că maşinele sûnt de o composiţiune ingenioasă, şi periculoase în gradul cel mai mare; s'a aflat mai departe, că arestatul socialist Wolff ar fi avut însĕrcinarea de a pune edificiul consulatului germân din Londra în ruine.

* (Lupii) în comitatul Trei-scaunelor multămită legilor de vênat devin pe di ce merge mai cutezători. Dumineca trecută un cârd de lupi se năpăstuì asupra unei turme de oi în Breţcu, făcênd mari stricăciuni; tot în ḑiua aceea sfăşiară într'un alt sat 2 lupi în mijlocul comunei un mânz. Un călător avu sĕ-şi multămească viaţa numai focului pipei sale, de care ferindu-se lupii, a scăpat bietul om viu în comuna Niuitod.

* (Inimicii omului). Din o scurtă statistică edată de guvernamentul englez din India de ost se vede, că în decursul anului 1882 fură 22,125 de oameni ucişi pe teritoriul englez al Indiei de fiare sĕlbatice şi şerpi contra unui numĕr de 21,427 din anul 1881, şi anume: 895 de oameni căḑură jertfă tigrilor, 278 lupilor, 207 leoparḑilor, 359 hienelor, 202 afigatorilor (un soiu de crocodili) şi 19,579 fură ucişi de şerpi. Tot în restimpul amintit fiarele sfăşiară 46,707 de vite cornute contra unui numĕr de 44,669 din anul 1881. Regimul ergles din India plătesce pentru fie-care vênat de fiară o remuneraţiune. În anul 1882 fură 18,591 animale sĕlbatice şi 322,421 şerpi ucişi, pentru cari regimul plătì o sumă de 141,653 rupii

* (Birjarul lui Victor Hugo) Câtevă sute de birjari nemulţămiţi din Paris au ţinut nu demult o întrunire, care face pe le Voltaire sĕ reamintească istoria cu birjarul, care a dus pe Victor Hugo acum cinci ani, la serbarea în memoria lui Voltaire ce s'a dat la Gaitè.

Când poetul a voit sĕ plătească birjarul a refusat banii, însĕ Hugo i-a pus 20 franci în mână. Birjarul s'a dus drept la redacţia lui „Rappel“ şi a subscris cu 20 franci in lista pentru arestanţi politici adăogênd aceste cuvinte: „Charles More, birjar; preţul unei curse plătită de Victor Hugo.“

Acest birjar ţinea prea mult la Hugo şi stetea oare întregi în Avenue d'Eylau, spre a fi la îndămână, când poetul ar trimete dupâ o trăsură. Neprimind nici odată bani, Hugo voì sĕ i facă o plăcere şi îl invită la masă.

Charles More găsì la masă pe mai mulţi amici ai poetului, însĕ el nu-şi pierdu cumpĕtul, ci la dezert ridică un toast în versuri, ḑicênd că şi el este poet şi rimează de petrecere. More ţinu un discurs intreg, călărindu-şi Pegasu, care de şi apucase niţel câmpii cu toate astea, nu-l dete de ruşine şi toţi remaserĕ mulţămiţi de acest mosafir rar.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 29 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.15	119.75
Acţiuni de bancă de credit ung.	837.—	835.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.—	78.90
Sorţi de regularea Tisei	110.10	110.25
Datorie de credit austr.	281.20	281.—
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.25	79.15
Renta de aur ung. de 4%	87.05	87.10
Renta ung. de hârtie.	98.40	85.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 75	139.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	500.80
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.58	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	120.55	120.65

Nr. 5381 — 1883 civ. [560] 3—3

Publicaţiune.

Din partea subscrisului tribunal se aduce la cunoscinţă publică, că în afacerea segregărei hotarului şi a regulărei de presiune în fosta comună urbarială **Mica** (Mikefalva) pentru învestigaţiunea în privinţa permisibilităţii acesteia se va ţinè ḑi de pertractare **la 9 Ianuarie, 1884 după ameaḑi la 3 oare** in comuna Mica la casa judelui.

La aceasta sĕ citează foştii domni urbariali şi fostii iobagi — úrbéres — cu observarea, că absenţa lor nu va împedeca ţinerea pertractării, şi că esmplarele petiţiunilor se pot consulta la antistia comunală sau la acest tribunal regesc.

Pertractarea de investigaţie o va face judele esmis Székely Miklos.

Din şedinţa tribunalului regesc din Elisabetopole, din 12 Noemvre 1883.

Nagy Lajos m. p., presid nt. **Butak** m. p., notar.

Anunciu.

Subscrisul — care pricepe pe deplin **afacerile de economie, agrarie,** şi cele referitoare la **vite** de atare economie, şi care scie scrie, cetì şi vorbì limba germană, maghiară şi română — Caută un loc de dregătoriă economic.

Respuns la adresă: [608] 3—3

Frideric Schuster,
econom în Mediaş.

Hotelul Bucuresci în Braşov

(până acum Neuriehrer S. de present Rosenkranz A.)

cu chilii curate şi elegant de tot nou arangiate dela flor. 1 în sus, **Sală mare pentru ospătărit, Bucătăriă bună, Telegraf electric.** La **gară comunicaţiă per Omnibus.** Oficiul postal în aceleaşi edificii. grajduri mari şi largi, servitul celerat.

[619] 2—3 Adalbert Rosenkranz,
hotelier.

Renumitul [607] 3—3

„ANTIRHEUMATICON“

a lui Dr în medicină **Franz Heller**

pentru întrebuinţare întêrnă, este unicul şi cel mai sigur **mijloc radical,** care vindecă inmediat şi pentru totdeauna **toate morburile de reumatism.**

Preţul 1 fl. v. a. cu îndrumare de întrebuinţare.

Deposit de vênḑare la
I. Csáky, Mediaş. (Transilvania.)

Adam Hölle,
croitoriu
în Sibiiu, Piaţa mare Nr. 5

îşi permite a aduce la cunoscinţa publicului de aici şi cel strein că şi în sesonul acesta şi a provĕḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav şi lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, şi sûnt în plăcuta posiţie a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt şi cel mai solid.

☞ **Spre orientare.** ☜ [612] 3

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 până la 34 fl. Palton dela 15 până la 24 fl. Palton de carnă dela 18 până la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.

Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru servitul solid şi real.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 8—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.**

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 136 Sibiiu, Marţi 22 Noemvre (4 Decemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada **Măcelarilor 47**
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„La cestiunea reuniunilor preoţesci la noi.“

(Rĕspuns la Nr. 128 al „Telegrafului Roman.“)

(Încheere.)

ad *d*. Chiar aşa sĕ fie precum e informat Dl „D. P.P.“ lipsa unui fond nu militează contra înfiinţărei unei reuniuni. Dar informaţiunile dsale nu sûnt esacte. Acest protopresbiterat are deja un fond protopresbiteral, carele ori cât ar fi de mic, dar tot este!

Celelalte „multe“, cari vor fi de făcut, şi cari sûnt la adresa mea ca protopresbiter: le vom face, cum vom putè, dar îndărăptul altora nu ne vom lăsa. Observ numai, că dacă până acum nu s'a făcut aproape nimic, apoi n'a fost teoria dlui „D. P.P.“ cu aplicarea greşită a forţelor, ci numai şi numai inerţia. Ce a fost însĕ a trecut, şi trecut şi uitat sĕ fie.

Până acì m'am mărginit mai mult a arăta că argumentele aduse de dl „D. P.P.“ contra necesităţei reuniunei preoţilor nu pot fi luate în serios.

În căteva trăsături, pe lângă cele deja espuse, voiu arăta unele din motivele, cari sûnt pentru constatarea necesităţei acestei reuniuni.

Misiunea ce o are învĕţătoriul, o are şi preotul: sĕ înveţe pe alţii. Ca sĕ înveţe însĕ şi unul şi celălalt trebue sĕ fie însuşi învĕţat. Precum preotul, aşa şi învĕţătoriul îşi face cursurile sale în gimnasii şi seminariu.

Cualificaţiunea teoretică din seminariu s'a recunoscut, că pentru învĕţătoriu nu este de ajuns spre a putè fi învĕţătoriu bun. De aceea „statutul organic“ a statorit, ca pentru cualificaţiunea ulterioară a învĕţătorilor sĕ se ţină conferenţe învĕţătoresci.

Din aceste s'au desvoltat cursurile supletorice şi mai pe urmă „reuniunile învĕţătoresci“ — toate cu scopul de a înainta cultura învĕţătorilor.

E bine! Preoţii ca învĕţători în sfera lor au aceeaşi lipsă de cultivare ulterioară, ca şi învĕţătorii. Căci cel ce nu progresează, regresează.

Pre când pentru cultivarea ulterioară a învĕţătorilor, fiindcă a mai intrevenit şi statul, s'au făcut toate îngrigirile posibile, pe atunci pentru preoţi nici una. Şi fiind că nu s'a făcut, nu s'a făcut, şi pace! Dar ceva trebue făcut, căci greutăţile oficiului cresc pe ḑi ce merge, pe când cualificaţiunea, în lipsa unei scoale supletorice, dă îndărĕpt. Ordinaţiuni preste ordinaţiuni sosesc la adresa preotului, şi preotul pre lângă toată bunăvoinţa, în o mulţime de casuri nu se scie afla, nu scie ce sĕ facă.

Fiindcă autorităţile bisericesci nu se pot îngrijì pentru instruirea ulterioară a preoţilor, preoţii sûnt avisaţi la ajutoriul propriu. Unul câte unul însĕ nu-şi pot ajuta.

Singurul mijloc de ajutor este convenirea lor sub conducerea protopresbiterului, convenire, în care sĕ discute cestiunile mai grele comunicând unul altuia vederile şi păsurile sale, învĕţând unul dela altul. Această convenire în formă de scoală practică se poate întêmpla numai sub titula de Reuniune, asociaţiune, sau cum o vom numì. Dar prelângă agendele curat administrative, preotul trebue ca întru toate sĕ fie superior în cultură parochienilor sĕi. Căci a trecut timpul, în care preotul sĕ se mulţumească numai cu ecteniile. Ca sĕ poată sta în curent cu desvoltarea culturală peste tot, are lipsă de cărţi speciale. Mijloacele materiale însĕ nu-i permit sĕ'şi procure cărţile necesarie. Dar ce nu poate face un individ, pot face mai mulţi în tovărăşie.

Treiḑeci până în patruḑeci de preoţi cumpĕrându-şi fie care câte o carte, cumpĕră tot atâtea cărţi, pe cari le pot cetì pe rênd, pe când unul isolat cetesce numai cartea, ce şi-a cumpĕrat-o singur. Prin urmare asociându-se preoţii din tract uşor 'şi pot forma o bibliotecă, carea sĕ servească ca mijloc pentru cultivarea lor.

Ca sĕ nu ocup prea mult spaţiu, pentru astădată nu voiu aduce alte motive, credênd că din cele aduse este destul de evidentă necesitatea reuniunilor preoţesci.

Trec acum la

III.

Practicabilitatea reuniunilor preoţesci. „D. P. P.“ combate practicabilitatea reuniunei preoţesci din milă către preoţii tractuali. Cred că această milă va fi sinceră dar sĕ mĕ ierte sĕ daclar că pentru preoţii din tractul Sibiiului este vătemătoare mila Dsale. Aceşti preoţi îşi sciu destul de bine greutăţile, cu cari se luptă, şi tocmai fiind că le sciu doresc reuniunea. Toate greutăţile de cari vorbesce dl. „D. P. P.“ preotul le poartă, fără ca el personal sĕ aibă vre un folos. Singurul folos, ce'l poate avè din vre-o sarcină, este acela, pe care îl oferă reuniunea. Şi, cum îşi jertfesce el timpul şi banul sĕu pentru scopuri, cari nu'l privesc de a dreptul sau din cari el n'are nici un folos, pentru sine sĕ nu scie jertfì? Aceasta ar însemna, că încă n'a ajuns sĕ 'şi cunoască interesele sale, încă e minoren şi sub tutelă. Şi preoţii din acest tract sûnt maioreni!

Este vătemătoare mila dlui „D. P. P.“ căci presupune, că preoţii din giurul Sibiiului n'ar fi capabili sĕ nisuească spre cultură, spre înaintarea lor proprie.

Va atîrna acum dela preoţi, ca sĕ'şi acomodeze timpul ţinerei adunărilor generale aşa, în cât sĕ nu colideze nici cu duminecile şi sĕrbătorile lor, şi nici cu afacerile lor economice. Cu un cuvênt dela preoţi va atîrna, ca ei sĕ tragă cât mai multe foloase din reuniune, cu cât mai puţine jertfe.

Şi ca sĕ rĕspundem la o frasă a Dlui „D. P. P.“ (Hai dară sĕ'l mai constrîngem...), observ, că: nu este vorba de constrîngere, unde omul consciu de sine face un lucru de propriul sĕu îndemn, un lucru, pe care însuşi îl recunoacsce că este spre binele sĕu.

Este adevĕrat că pe „bietul preot“ încărcăm sarcini peste sarcini, şi „cu trebuinţă şi fără trebuinţă.“ Sĕ căutăm însĕ, ca sĕ nu'l încărcăm cu sarcini „fără trebuinţă“, şi sĕ-i dăm posibilitatea a purta sarcinile cele „cu trebuinţă“, sĕ-i dăm cultura necesară! Ear dacă „Statutul organic“ nu ne prescrie sĕ i-o dăm, cel puţin sĕ nu'l împedecăm d'a şi-o procura el, cum biet va putè. Sĕ nu facem cu preotul nostru ceea, ce fac guvernanţii noştri cu scoalele noastre confessionale!!

Ce privesce încheerea DSale, prin care ne spune, că Sinodul archidiecesan din acest an s'a enunciat în contra reuniunilor preoţesci, trebue sĕ observ, că s'a enunciat numai întru cât n'a voit sĕ le impună, precum a făcut cu reuniunile învĕţătoresci. Îmi aduc bine aminte, că s'a accentuat, cumcă nime nu va fi în contra, dacă preoţii însişi vor simţì necesitatea înfiinţărei reuniunilor, dar a le impune nu este cu scop.

În sfîrşit: sufle vîntul, cum şi din cătrău va sufla, noi vom începe cu Dḑeu, şi dacă Dḑeu va fi cu noi, cine va fi în protiva noastră?!

Sibiiu 16 Novembre 1883.

Simeon Popescu,
protopresbiter.

Episcopii valachi.

Budapesti 2, Decemvre 1883.

Corespondentul Dvoastre Pl. în articlul seu *„Bombărdări ḑiaristice“* a apreţiat cu multă agerime şi asprime articolul ḑiariului „Budapesti Hirlap„ intitulat *„Episcopii valachi.“* Ca întregire a ce-

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franţozesce de **E. B.**)

(Urmare).

El tocmai voia sĕ se îndepărteze, după ce auḑise un moment întreţinerea lor reală şi animată precând doamna Osburn se întoarse ḑicênd:

— Dacă Margareta nu vine? Poltroana aceea n'a fi îndrăsnit sĕ treacă mica punte.

— Unde ai avut şi Dta atâta frică, scumpa mea Martină! rĕspunse locotenentul; dară de ce te temi? nu este dl Stangstadius cu dânsa?

Cristian, uitându-şi cârceiul, ce tocmai ḑicea că are, se repeḑì sub bolţile pezişe, ce conducea la puntea de scânduri, în adevĕr grozavă, peste care avea Margareta sĕ treacă în societatea dlui Stangstadius, a omului de lume, care scia mai bine sĕ caḑă la rêndul sĕu, dară care nu era capabil a ocrotì pe alţii.

Margareta era acolo în adevĕr, ezitând şi cuprinsă de ameţeală, împreună cu domnişoara Potin, care trecuse mai curagioasă în urma dlui Stangstadius, ca sĕ încurageḑe pe tinera sa amică. Locotenentul revenise a le ajuta şi a liniscì pe soaţa sa; însĕ, înainte ce ajunse el, Cristian se repeḑì, luă Margareta în braţe şi trecu în tăcere torentul suteran.

De bună samă, Margareta nu vĕḑu, căci ea închise ochii din resputeri, ca sĕ nu vadă prăpastia; însĕ în momentul, când el o depuse lângă amicii ei, cu intenţiunea a fugì cât de îngrabă, Margareta încă speriată se clătină şi el a trebuit sĕ o ia de mână şi sĕ o îndepărteze de abis. Degetele sale, înegrite de muncă, îşi lăsară urmele lor pe mânuşa verde şi gingaşe a tinerei fete, şi el vĕḑu, cum dênsa le şterse cu batista sa ḑicênd către guvernantă:

— Dă iute ceva acestui om sêrman, care m'a dus!

Sêrmanul om fugise cu inima cam grea, regretând, că a pătat contesei mănuşile curate, însĕ ḑicêndu-şi că nu-i era cu putinţă din partea sa a avè mâni albe.

El se reîntoarse la făurărie, unde priveghea confecţionarea de unelte perfecţionate după ideile sale aprobate de inspectori; însĕ, după o oară de lucru, căci el punea adeseori mâna la opera sa, el auḑì revenind vizitatorii, şi nu putu resista dorinţei de a revedè pe tinera contesă. Ea îi păru, că a crescut şi că s'a înfrumseţat până a face nebun pe cel mai orb şi pe cel mai posomărît din ciclopi.

Cât auḑise glasurile încă îndepărtate, el se apropià fără precauţie de galeria, pe unde grupul avea sĕ treacă, pe când se găsì într'o sală foarte luminată, faţă în faţă cu Margareta, care, acuma liniştită şi aproape dedată la sgomotele grozave şi la aspectele grandioase a localităţii stranie, venea singură înaintea celoralalţi. Ea trésărì vĕḑêndu-l. Ei i se părù că-l cunoasce; el îşi trase repede căciula peste ochi; ea îl recunoscu deplin la grija sa de a-şi ascunde faţa.

— Cristian! esclamà ea, eşti Dta, de bună samă!

Şi ea îi întinse mâna.

— Nu te atinge de mine, îi ḑise Cristian; eu sûnt înegrit de prav si de fum.

— A! asta-mi e tot una, replicà ea de oare ce eşti Dta! Acuma sciu toate! Minerii, ce ne a condus ne au spus, multe de un Cristian, care este foarte învĕţat şi lucrător bun; el nu-şi spune numele sĕu, dară are puterea unui ţĕran şi vrednicia unui Iarl el este curagios pentru toţi şi devotat tuturor. Ei bine, amicii noştri n'au creḑut, că eşti Dta; atâţa Cristiani sûnt sub ceriul scandinav! eu însĕ miam ḑis:

„Este numai unul, este el! Ei bine, dă-mi dară mâna; nu sûntem şi acuma frate şi soră ca acolo jos?

Cum, Cristian nu ş'a uitat de mica însultă cu mănuşa ştearsă? Margareta îi întinse mâna goală.

— Dta nu înroşeşti dară vĕḑêndu-mĕ aici? îi ḑise el şi că nu m'a adus purtarea mea cea rea aici? şi că nu lucrez astăḑi, ca sĕ-mi reparez ḑilele trândăviei şi a nebuniei?

lor ḑise de corespondentul D-Voastre, şi dacă voiţi şi ca rectificare specială, vĕ trimit articlul în traducere. Interpretările cuviincioase le va face după aceasta şi On. public cetitoriu.

Primiţi Domnule redactor etc. *Cunctator.*

Eată articlul:

Ne-am ţinut de datorinţă a ne ocupa în ḑilele din urmă de repeţite ori cu clerul superior român şi cu rola, care o a jucat faţă cu statul şi în cercul chemărei sale. Un amic al foaiei noastre, — român şi el după cum se vede din scrisoarea sa — ne-a caracterisat în câte-va trăsături pe prelaţii români — şi aceasta numai spre întrebuinţarea noastră proprie. Scurtele revelaţii atât sûnt de condensate, încât cetitorii nostri vor primì cu plăcere publicarea instructivelor comunicări. Amicul nostru nu ni-o va lua în nume de rĕu, dacă nu i-am pus scrisoarea sub obroc, ci o publicăm după cum urmează:

Miron Romanul este aradan, cu creştere şi cu cultură maghiară. Mĕ mir de Trefort, că el nu-l pricepe sau nu-l cunoasce.

Pe el nu-l poţi folosì de instrument orb. Miron Romanul poate nutrì în teologi, pedagogi şi credincioşii sĕi simţĕmêntul dinastic, poate lăuda guvernul, dacă acesta e bun şi cruţătoriu. El însĕ fără de a-şi submina posiţia nu poate face politică de corteş; prelaţii stau peste partide; ei susţin pacea în ţeară şi spriginesc totdeauna tronul.

Şi eu pun pond pe nutrirea simţĕmêntului dinastic. Poporul român trebue sĕ audă multe bune şi frumoase despre Francisc Iosif, şi nu numai despre Carol de Hohenzollern, care a făcut vitejii la Plevna, şi a cărui muere, regina, umblă în costum românesc. Poporul român în consciinţa sa cunoasce doi capi ai statului: împĕratul şi regele — craiul. Împĕratul este, cel ce locuesce în Viena; rege a fost Rakoczy, care a luptat contra împĕratului, şi pe care împĕratul l'a învins. Poporul însuşi cu arma în mână au luat parte în această ceartă, şi astfel îşi aduce aminte despre lucru. Până a nu vedé încoronarea dela 1867, el numai din auḑ sciea despre aceia; el scie numai una: scie că împĕratul poruncesce în Ungaria. Regele cu Rákoczy nu mai esistă.

Astfel privesce poporul şi astăḑi lucrul. Conceptul nu este constituţional, însĕ este natural. La miliţie şi astăḑi numai împĕratul esistă, reservistul numai despre el scie povesti acasă, ce haină şi ce barbă frumoasă are.

În zadar îi vorbesce Miron Romanul în circulăriele sale despre „regele nostru“, sau „craiul nostru“; ţĕranul i va spune, că el în tabĕra dela Bruck a vĕḑut numai împĕrat, se poate sĕ fi fost acolo şi regele între generalii cei mulţi.

Episcopul Aradului Ioan Meţian este după nascere transilvănean cu creşcere germână, sgêrcit, mai avut şi mai cu calcul (számitóbb) decât Miron, căci el nu se espune nici odată. N'are atâta importanţă ca şi Miron Romanul, are însĕ multe însuşiri de cavaler ungur.

Episcopul din Caransebeş Ioan Popasu e om îmbĕtrânit, puţin mai ponderează astăḑi, dintre altele e transilvănean cu creşcere nemţească, unguresce nu scie. Aceştia sûnt cei neuniţi, decât cari uniţii sûnt mai poleiţi, cu cerc de vedere mai înalt şi cu mai multă cultură.

Metropolitul unit din Blaj, Ioan Vancea, e născut în Biharia, are creşcere şi cultură ungurească; ele de caracter firm, e cruţătoriu, a făcut multe fondaţiuni frumoase. Elementul lui însĕ este creşcerea poporului şi economia, cu lucruri politice tare rar îşi bate capul. El e prelat tare vioiu, bun şi ambiţios. E bĕtrân deja, însĕ plin de viaţă şi bine conservat. Bietului bĕtrân i s'ar putè, ba ar trebuì chiar sĕ i se dea o medalie, ca poporul român sĕ vadă, că eată împĕratul iubesce pe metropolitul, aşa dară şi noi sĕ iubim pe împĕratul, care distinge pe prelatul român; cu aceea ocasiune toţi protopopii apoi se duc şi'i gratulează, pe acasă apoi spun credincioşilor lor că ce a făcut metropolitul....

Episcopul, unit din Gherla, Ioan Szabó s'a născut în comitatul Szatmàr, şi prin urmare e crescut unguresce; el e teolog de Roma, om tare cu minte şi cult, sciinţele filosofice i sûnt specialitatea lui, e cel mai mare ultramontan pentru aceea de bună seamă 'l va fi iubit Simor, şi se poate că tocmai de aceasta a fost decorat în vara trecută, ceea ce Trefort o a esplicat în alt chip. El ce e drept e bun patriot austro-ungar, însĕ tot asemenea sûnt şi ceialalţi, şi distincţiunea unuia poate supĕra pe ceialalţi.

Episcopul unit din Oradea-mare, Mihail Pavel, după naşcere din Marmaţia, are creşcere ungurească, a fost timp mai îndelungat protopop în Slatina (Marmaţia) econom escelent, om solid şi bun la inimă, puţin simţĕmênt politic are, respective nu se prea amestecă în afaceri politice. Plătesce din greu datoriile episcopului Oltean şi nu se poate mira din destul, unde a putut arunca atâta amar de bani, Olteanu care a fost mai uşurel la minte, decât un cavaler cu monoclu de pe strada Vácz.

Episcopul unit din Lugoş, Victor Mihályi, e teolog de Roma, filosof, cu simţĕminte latine, om de inimă şi de cultură foarte mare, el ar avè simţĕminte politice, însĕ Trefort şi Tisza sau îl ignorează sau nu-l pricep. De naştere e din Marmaţia, fiul fostului jude la tabla regească, a bunului bĕtrân Gavriil Mihályi. La 1848 bĕtrânul Mihályi a jucat frumoasă rolă ungurească, el credè că elementul maghiar va fi mare amic al elementului român, dacă va ajunge şi acesta domn peste sine. Aceasta însĕ nu s'a întêmplat, şi pentru aceasta fiul dênsului, episcopul, în cele politice e reservat, cu toate că ar avè ambiţie, tact, minte şi voinţă de a juca rolă politică.

Prelaţii români — lucru natural — toţi s'au spăriat de ultraişti români şi maghiari, cari — deşí fără voia lor — mână la mână i bat şi i supĕră. Eu aflu foarte corectă ţinuta episcopilor; căci drăguţul de Trefort e prea nervos, lovesce în toate părţile şi insultă, astăḑi ca ultra maghiar luptă contra dacoromânilor, mâne se năpăstuesce asupra maghiarismului barbar. În adevĕr episcopii numai sciu, cum stau cu el. Tisza, el e rece, nu-i convine preoţimea catolică şi grecă, eu cred că şi prelaţii sufer pe Tisza, până când va devenì un om catolic ministru president.

Despre Trefort se ḑice că ar fi propus un asalt de mine contra naţionalităţilor. Cu aceasta însĕ nu va produce maghiari, ci nihilişti, oameni neconsolabili.

Despre prelaţi pot spune numai lucruri bune şi frumoase. Nici unul nu face prostii; nici unul nu se ocupă cu lucruri daco-române.

Ar face bine curtea, dacă i-ar îmbrăţoşa mai cu căldură, ca şi ei se poată face pentru curte propagandă printre preoţime şi popor.

Însĕ la noi multe lucruri se fac pe dos, şi nu cum ar trebuì. Prin ambiţie — ce e drept — se poate impune lung timp, însĕ cucerì nici odată.

Nouĕ însĕ ne ar trebuì la locul prim sĕ cucerim în lăuntru şi în afară inimile,căci acestea mişcă pre om.

Revista politică.

Sibiiu, în 20 Novemvre.

Starea escepţională în Croaţia a încetat prin denumirea unui ban.

Ḑiarul „Budapesti Közlöny“ în Nr 277 dela 2 Decembre a. c., publică trei rescripte regale, datate din Gődölő la 1 Decembre a. c. Prin cel dintâiu se ridică din poste comisariul regesc pentru Croaţia, Br. Ramberg, oferindui-se medalia coroana de fer, clasa I. Prin al doilea contele Khuen Hedervàry se denumesce de ban al Croaţiei, Slavoniei şi Dalmaţiei. Prin al treilea ministrul de până acum pentru Croaţia, Bedecovici, se întăresce de nou în postul sĕu.

Prin aceste disposiţiuni s'au întrodus din nou în Croaţia starea constituţională. După scirile mai nouĕ cât mai curênd se va convoca dieta Croaţiei, care prin 10 până 14 Decembre se va şi întrunì şi va vota projectul de îndemnitate pentru budgetul anului viitoriu.

Deputaţii din partida naţională croată se vor întrunì în ḑilele acestea spre a se consulta asupra primirei cât mai strălucite a noului ban, şi a ţinutei faţă cu noul regim.

Ḑiarul guvernamental „Pester Lloyd“ în numĕrul sĕu de Dumineca trecută ne aduce scirea, că guvernul unguresc s'a împăcat cu partida naţională săsească şi pledează pentru încuviinţarea reclamărilor acestei partide în ce privesce regulamentarea afacerilor universităţii săsesci. Constatăm acest fapt cu plăcere şi-l salutăm ca bun ungur al împăcărei guvernului cu toate naţionalităţile din patrie.

Douĕ puncte principale din pretensiunile sasilor relevează „Pester Lloyd“. Unul, prin care se dispune, că la protestarea unui singur membru al adunărei generale, conclusul acesteia vine sub revisia guvernului.

În acest cas guvernul era îndetorat a revisuì conclusul. După pretensiunile partidei sasilor, pentru care pretensiune pledează şi ḑiariul „Pester Lloyd, acest drept al guvernului va fi numai facultativ.

Al doilea punct e ca ori ce avis la cassa universităţii săsesci sĕ fie contrasignat şi de notarìul universităţii.

Nu va fi fără interes a vedè comentările lui „Pester Lloyd“ la punctul 1.

Eată ce ḑice:

„După aceste disposiţii votul separat al unui singur membru e de ajuns, ca sĕ silească pre ministru sĕ revadă exoffo la cererea unui membru un conclus luat cu unanimitatea celorlalte voturi. Această disposiţie e draconică dela sine şi prin sine modul aplicărei ei de până acuma însĕ a luat o faţă aproape odioasă. S'au întêmplat de multeori — noi nu sûntem diplomaţi şi nu ne spăriem de espunerea fără cruţare a unor lucruri ciudate, — S'au întêmplat că faţă cu conclusul aproape unanim al adunărei universităţii săsesci s'a luat la protocol votul separat al unui singur membru, *care nici sas na fost batĕr, şi el a fost român şi care deşì scie perfect nemţesce, cu oare care emfasă, vorbea tot numai românesce în adunările universităţii săsesci* etc. etc.

Sûntem aplicaţi a crede multe multe. Una însĕ nu o credem. Nu credem, că articlul din „Pester Lloyd“ sĕ fie din peana unui sas. Întoleranţa asupra limbei române, pentru că ea este română, ne ar venì cam ciudată dela aceia, cari până aḑi avea a suferì asemenea cu noi.

Îmbunĕtăţirea soartei clerului.

Sub acest titlu aflăm reproduse în ḑiariul „Telegraful“ din Bucuresti unele opiniuni ale Sântului Sinod din România. Ne bucurăm din inimă pentru proiectata îmbunătăţire a soartei preoţimei din re-

---

— Eu nu sciu de Dta altceva, rĕspunse Margareta, decât că ţii de parola dată odinioară maiorului Larrson, că mai bine ai sĕ fi minor sau vênător de urşi decât sĕ continuezi o meserie, ce mie nu-mi place.

— Şi eu, Margareto, eu nu sciu de Dta altceva, replică Cristian decât că mătuşa Dtale vrea sĕ te mărite după baronul de Lindenwald, care a câştigat procesul meu.

— Aşa este, ḑise Margareta riḑênd. Mătuşa mea vrea sĕ mĕ mângăe aşa pentru moartea baronului Olaus; însĕ de oare ce sci toate aşa bine, vei sci şi aceea, că eu n'am sĕ mĕ mărit de loc.

Cristian înţelese hotărîrea aceasta, ce i lăsà speranţa sa întreagă. El jură în gêndul sĕu că are sĕ-şi facă stare şi de ar devenì egoist. Ce ar şi fi ḑis Margareta nu voea sĕ păstreze incognitul sĕu faţă cu locotenentul şi cu familia preotului, cari sosiră povestind.

— El este! esclamă ea intimpinându i; este amicul nostru din Stollborg, mĕ înţelegeţi! acest Cristian, acest amic al sĕracilor, eroul minelor; este baronul fără baronie, dară nu fără onoare şi fără inimă, dacă şi Dvoastră nu sûnteţi aşa fericiţi ca mine al revedè. . .

— Noi sûntem cu toţii fericiţi, esclamă preotul strîngênd mâna lui Cristian.

El dă aici un esemplu de mare nobleţă adevĕrată şi de religiune sănĕtoasă.

Cristian copleşit de linguşiri, laude şi întrebări, trebuì sĕ promită a cina în sat împreună cu amicii sĕi, cari aveau de gând a petrece noaptea acolo şi a se reîntoarce dimineaţa la Waldemora, unde era Margareta în vizită de douĕ sĕptĕmâni la familia preotului.

Ei voiau sĕ ducă pe Cristian îndată cu dênşii: insĕ, de o parte, el nu putea dispune asupra timpului sĕu, precum credeau ei: de altă, el voia, mai mult cât se potrivea poate cu un bărbat aşa cu minte, sĕ se desbrace de hainele sale groase, însĕ ireproşabil curate. Ei îşi dĕdură rendez-vous pentru sară, şi Cristian, emoţionat şi fericit, se reintoarse la lucrul sĕu.

Acolo, gĕnduri sgomotoase se luptară în capul sĕu. Avea el sĕ persiste a nutrì speranţa chimerică a unui amor partageat?

Margareta avea prea mult avênt şi francheţă în afecţiunea sa pentru dênsul; nu putea fi vorba decât de amiciţie pacinică, fără turburare în suflet şi fără roşaţă pe frunte. Putè-va fi amorul aşa spontaneu, aşa curagios, aşa espansiv? El se acusà de presumpţiune şi de nebunie. Şi apoi, el se acusà îndată de nemulţămire: o voce interioară îi ḑicea; că ori şi cum îi va fi soartea, el, va afla pe Margareta totdeauna hotărîtă a o părtăşì.

El părăsì în sfêrşit lucrul sĕu, şi, preferind coşul şi scriptca, cari nu-i pricinuiau nici o ameţeală drumului lung pe scări şi pe coborîş, el se pregătì a eşì într'o clipă din prăpastia întunecoasă prin întrarea, unde se vedea o bucată de cer încadrată de frasini şi de siringi, precând el se găsì în faţa unui miner, pe care-l întêlnise deja în seara premergĕtoare în ocolul sĕu, care însĕ nu aparţinè brigadei, ce o dirigea el de present.

Pe omul acesta nu-l cunoscea soţii lui Cristian. Înnegrit cu esces, din negligenţă sau din afectaţiune, şi avênd în cap o sdreanţă de pălărie, ce-i atêrna de toate lăturile, nu era uşor a-ţi face idee de faţa sa; Cristian nici nu se căuta a o vedea. El putea fi din aceia, cari se numesc lucrători ruşinoşi (cum se ḑice sĕraci ruşinoşi, ca sĕ se esprime tocmai contrarul ruşinei, adecă mândria tăcută). El respectà dar aerul misterios al acestui necunoscut, şi după ce dase semnul îndatinat cu fluerul ca sĕ înşciinţeze pe aceia ce lucrau la scriptcă, el se mărginì a-i aviza un loc lângă sine în coş, presupunênd că şi dênsul vrea sĕ se urce; necunoscutul însĕ părea că ezită; el puse mânile sale pe marginea coşului, ca şi când ar fi voit sĕ sară într'însul, apoi se oprì dându-şi aerul, că caută ceva.

— Ţi-ai perdut ceva? îi ḑise Cristian, care observà acum că el era cam gros şi greu şi n'avè gatul Românieì. Punem sub ochii cetitorilor părerile Sântului Sinod, observând din parte-ne că vestmêntul, in care imbracă Sântul Sinod ortodocsia este atât de ângust şi în parte şi diform, încât aḑi mâne nici Sântul Sinod nu va mai încape în el.

Eată părerile din cestiune:

Sf. Sinod în şedinţa de la 3 Noemvre a votat o adresă către d. preşedinte al consiliului de miniştrii, care cuprinde mai multe mĕsuri, ce trebuesc luate pentru îmbunătăţirea clerului nostru şi anume:

1. Înfiinţarea deocamdată a unei facultăţi de teologie, în care sĕ se poată forma viitorii membrii ai clerului înalt şi profesorii de teologie pentru seminariu şi învĕţămêntul religios în genere. 2. Reformarea seminarielor, conservându-se şi pe viitoriu prin toate eparchiele ca şi pănă acum. 3. Votarea de către adunarea deputaţilor cât se poaţe mai curênd a proiectului de lege pentru îmbunătăţirea materială a preoţilor de mir, proiect votat deja de senat în sesiunea anului 1882 şi depus la camerĕ. 4. Prevederea în bugetul statului a sumelor necesare pentru remunerarea funcţionarilor sf. sinod. 5. Personalul din cancelariele metrepolielor şi episcopielor sĕ fie mai bine plătit. 6. Sĕ se sporească salariele protoiereilor şi sĕ li se adauge o diurnă măcar de 1200 lei pe an pentru a face mai dese revisii prin judeţele lor şi sĕ li se dè câte un ajutoriu de fie care plasă. 7. Sĕ se desfiinţeze externatele de pe la seminarii 8. Sĕ se înfiinţeze şcoli pentru a forma cântăreţi pentru biserici şi în fine. 9.Sĕ se realiseze decisiunea sf. Sinod de a se pune premii pentru compunerea unor bune manuale de învĕţămênt religios pentru scoalele publice.

In ceea ce privesce reformarea legei Sinodului eacă de ce părere este acest înalt corp bisericesc:

„4. De cât-va timp se propagă ideea eronată „că legea actuală a Sinodului nostru ar trebuì re„formată; că la Sinod ar trebuì sĕ participe şi „preoţii şi mirenii, ear nu numai metropoliţii, episcopii „şi archiereii, precum este actualmente compus Si„nodul. St. Sinod a studiat cu profunditate cestiu„nea organisărei Sinodului, pe basele dogmatice, „canonice şi istorice, şi acest studiu se va aduce la „cunoscinţa şi a domniei-voastre.

„Convingerea noastră este, că Sinodul actual „represintă adevĕratele principii ortodoxe ale con„stituirei Sinodale şi că în el nu se pot intro„duce cu vot deliberativ şi decisiv decât „elementele, din care el se compune actu„almente. A admite şi alte elemente ar „trebuì sĕ deviăm dela basele ortodoxiei, „ceea ce noi nu putem admite nici într'un „chip.

„Dar tot odată nu putem a nu recunoasce, pe „basa aceloraşi principii dogmatice şi istorice, „că în sinoadele ortodocse pot participa şi pre„oţii şi diaconii, ca ajutători şi conlucrători în „trebile secundare, precum sûnt afacerile de cance„lărie şi de economie ale Sinodului, care reclamă „un deosebit personal de serviciu, precum sunt şi „la alte corpuri legiuitoare şi la curţile judecăto„resci. Astfel de persoane, de care sf. Sinod are „trebuinţă şi care se pot angaja în serviciul sĕu „dintre preoţi şi diaconi sûnt: 1. un director de „cancelarie; 2. un sub director; 3. doi capi de sec„ţiune; 4. patru scriitori; 5. doi stenografi: 6. un „bibliotecar: 7. un econom pentru îngrijirea edifi„ciului şi ţinerea lui în bunăstare, precum şi pen„tru încălḑire şi luminare.

„St. Sinod vĕ roagă sĕ binevoiţi a prevedè în „bugetul statului sumele trebuitoare pentru aceste „servicii şi noi vom alege prin concurs pe cei mai „meritoşi dintre preoţi şi diaconi pentru a ocupa „aceste servicii în st. Sinod.“

În ceea ce privesce puntul al 5 lea din adresă, eacă pe ce se basează el:

„Se respândesc calumnii, că membrii clerului „ar fi dând bani pela unele persoane, din servițiul „bisericesc la ocasiuni de chirotonie. Sf. Sinod a „prevĕḑut mĕsuri aspre canonice contra unora ca „aceia dintre servitorii bisericesci, cari ar fi cerênd „sau ar fi luând bani dela candidaţii de preoţi sau „şi la alte ocasiuni sub formă de mituire. Cre„dem însĕ că dacă se vor fi întêmplat acest fel de „mituiri printre amploiaţii inferiori, aceasta a putut „provenì şi din causa micilor lor salarie, cu cari nu „pot trăì. De aceea, sf, Sinod vĕ roagă sĕ bine„voiţi a regula că toate funcţiunile bisericesci, „adecă personalul din cancelariele metropoliilor şi „episcopiilor sĕ fie mai bine plătiţi, ca sĕ aibă cu „ce trăì într'un mod onorabil. Onorarele lor sĕ fie „egale cu ale funcţionarilor civili de gradul lor“.

Societatea academică „România Jună.“

Nimica nu ne poate face mai multă bucurie ca progresul junimei noastre. Din tinerii studenţi de aḑi devin mâne aleşii naţiunei cari, fiecare în sfera sa de activitate, sûnt chemaţi a lucra pentru binele poporului.

Junimea noastră pănă acuma este abandonată din partea inteligenţei noastre în cele mai multe locuri. Causa nu o vom cerceta. Şi dacă dela sine şi prin sine merge spre bine, bucuria noastră trebue sĕ fie justificată.

Cu asemenea bucurie am primit şi în anul acesta raportul societăţii academice social — literarie „România Jună“ din Viena pe anul administrativ 1882-1883.

Societatea academică „România Iună“ din Viena a stat totdeauna în fruntea societăţilor universitarilor nostrii. Sĕ nu ni se ia în nume de rĕu această afirmaţiune. Legăturile naturale ale noastre de pănă acuma cu această societate vor esista şi pe viitor, şi ele vor isvorì din nisuinţa comună a ne cultiva reciproc. Ele vor devenì legături spirituale spre ajungerea frumosului scop: înflorirea iubitei Societăţi „România Jună“.

Conducerea societăţii academice „România Jună“ din Viena în anul espirat a fost încredinţată unui comitet în persoana domnului Iuliu T. Mera, stud. med. ca president, Septimiu S. Albini, stud. philos. vicepres. în semestrul I. Michail Vişnevski, stud. med. vicepres. în semestrul II. Alecsandu Popa, stud. med Barbu C. Ţapirdea stud. technic, secretari în semestrul I. Silvestru Moldovan, stud. philos. Dimitre Puhaci, stud. med; secretari în semestrul II. Iuliu Moisil, stud, techn. casariu, Gavriil Dobreanu, stud. med. controlor, Aurel Grigorovici, stud. med. bibliotecar, Alecsandru Tuducescu, stud. med. econom, în semestrul I. Simion Pop, stud. silv. econom in semestrul II.

În comisia literarià au fost membrii: Aureliu Cupşa, stud. techn. Alecsandru Pop, stud. med. Grigoriu Onciul, stud. med. Simion Pop, stud. silv. şi Vasile L. Goldiş, stud. philos.

In comisia revĕḑĕtoare au fost membrii în semestrul I. Mihail Vişnevski, stud. med. Pompei German, stud. med. şi Corneliu Roman, stud. techn. în semestrul II. Emil Codru Drăguşanul, Drd. med. Victor Mihailaş. Drd. med. şi Andreiu P. Monda, stud. med.

Din raportul anual se vede că societatea în adunarea generală din 7 Decemvre 1882 a denumit de membrii onorari pre domnii: Ioan Creangă, Iaşi; N. Gane, Iaşi; Ioan Popescu, Sibiiu; N. D. Xenopol Iaşi, pentru deosebitele lor merite faţă cu „România Jună;“ ear de membrii emeritaţi pre domnii Dr. med. G. Baiulescu, Valeriu Bologa, supra-locotenent, Viena; Aurel Beleş, ingineriu, România, Dr. med. Ioan Cloaje, România; Vasile Damianu, Brad, Petru Misir, România.

Ajunul anului nou şi în anul trecut s'a serbat prin banchet festiv, la care a luat parte inteligenţa română din Viena.

Balul român nu s'a putut arangia nici în anul trecut. Junimea română din Viena însĕ preţuind importanţa balului, ca însemnat isvor de venit, promite a face possibilul, ca în anul viitoriu balul sĕ se arangieze earăş.

Activitatea societăţii se oglindează mai splendid în edarea almanachului, un giuvaer de mare valoare, care credem că nu va lipsì din biblioteca nici unui cărturariu român.

Venitul curat al acestei întreprinderi după raportul societăţii se urcă la însemnata sumă de 2155 fl. 24 cr.

Valoarea scientifică a Almanachului nu noi o vom preţuì.

Societatea în anul espirat a perdut doi membrii prin repausarea prea de timpuriu a mult regretatului C. G. Porumbescu, profesor de musică în Braşov şi a studintelui dela sivilcultură Eugen Gribovici, pe mormêntul cărora ca semn de pie aducere aminte a pus cunună de flori.

Membrii onorari a avut societatea în anul espirat 43, membrii fundatori 18, meritaţi 32, binefăcĕtori 3, ordinari 40, estraordinari 1.

Şedinţe ordinare a ţinut 14, estraordinare 3, în cari s'au cetit 8 operate, lucrate din partea membrilor ordinari, la cari s'au făcut tot atâtea critice.

Jurnale gratuit capĕtă societatea 50.

Biblioteca conţine 1204 opuri în 798 volume şi 635 broşuri.

Averea totală a ei este 9661 fl. 80 cr.

Ne-am împlinit o prea plăcută detorinţă prin această scurtă dare de seamă despre mersul societăţii academice „România Jună.“ Progresul ei trebue sĕ atingă inima fiecărui român iubitor de progres. Ultimul nostru cuvênt este: Înainte cu Dumneḑeu şi noi vĕ vom urmărì cu atenţiune dându-vĕ, dacă nu altceva, cel puţin sucursul moral, atâta de trebuincios junimei studioase. BZ.

---

* *(Cas de moarte).* Ḑiarele de eri ne-au adus trista scire despre moartea eminentului bărbat de stat al României **Vasilie Boerescu,** urmată Vinerea trecută în Paris.

Sunt abia câteva ḑile, de când ceteam combinaţii despre întrarea lui in cabinetul domnului Brătianu, abia câteva ḑile de când cetirăm despre călĕtoria lui în streinătate spre a-şi repara ruinata sănătate şi astăḑi trebue sĕ anunciăm trecerea lui din vieaţă.

Românii în genere, şi România în specie au perdut mult prin timpuria moarte a lui Vasile Boerescu. Fi-ei ţĕrina uşoară!

---

nimic din turnura sprintenă a unui miner dedat cu serviciul coşului.

Cât vorbise Cristian, necunoscutul ca şi când ar fi voit sĕ-i audă glasul înainte de a se hotărì, se puse lângă el cu mai multă hotărîre decât abilitate şi aştepta în tăcere semnul al doilea.

Cristian presupunea, că omul acesta nu pricepe limba norvegiană, şi de oare ce el înţelegea mai toate dialectele Nordului, se încercà a-l întreba, însĕ în zadar; necunoscutul rĕmase mut ca şi când spaima a se vedè plutind de asupra prăpastiei i-ar fi paralisat facultăţile.

Cristian, deja foarte dedat cu modul acesta de transport, manevra foarte abil. Stând pe margine, cu un braţ împresorând funia, el bătea uşor cu piciorul păreţii puţului, precând balansamentul ameninţà sĕ sdrobească coşul, şi renunţând a scoate un cuvênt din soţul sĕu de călĕtorie, el începu a cânta fără nici o grige o barcarolă veneţiană, precând unicul sĕu picior, care era în momentul acela pe marginea coşului fu împins în mod trădător cu destulă forţă ca sĕ-şi peardă spriginul sĕu şi sĕ fie asvêrlit în prăpastie.

Din norocire, Cristian, care era de obiceiu tot aşa de precaut cât era de îndrăsneţ, îşi împresorase mâna stângă de funii şi el lunecà în câtva însĕ fără sĕ cadă: necunoscutul însê ridicând ciocanul sĕu cu tăiş începu a lovì la început mâna dreaptă a lui Cristian, care-i asigurase scăparea prinḑêndu-se de marginea coşului. El şi-ar fi perdut cel puţin mâna fără balansamentul şi înclinaţiunea repede produsă de trupul sĕu în coş. Picioarele sale atârnate tocmai lovise de alt coş care cobora pe lângă coşul lui Cristian: el dădu acestuia o lovitură, încât asasinul fu nevoit a se prinde însuşi de funii, ca sĕ nu caḑă afară.

Momentul acesta de spaimă ajunse lui Cristian a se acăţa de cealaltă funie şi a sări în coşul celalt, care se suì cu repeḑime, precând acela unde rĕmase asasinul singur dispăru de sub ochii sĕi cu o repeḑime şi mai mare. Cristian, sosit la întrarea puţului, sărise tocmai pe scândurile din prejur, precând auḑì o râcnitură năduşită din adâncimile prăpăstiei, şi faţa fantastică a lui Stangdstadius apăru ḑimbind ḑicêndu-i;

— E! scumpul meu baron, vină ingrabă! Dlor nu voiesc sĕ cineze fără Domniata şi eu mor de foame.

— Dar ce s'a întêmplat? esclamà Cristian, fără a i respunde, adresându se către lucrătorii cari manevrau la scriptcă. Unde e coşul celălalt? unde e omul?

— S'a rupt funia, îi rĕspunse unul din ei înjurând şi făcêndu-se ca şi când ar deplânge evenimentul, precând celălalt ḑise la urechia lui Cristian:

— Tăcere! noi l'am lăsat!

— Cum voi aţi asvêrlit pe nenorocitul acela... pe nebunul acela...?

— Nenorocitul acela n'a fost nebun, rĕspunse lucrătorul. El a căutat, sûnt trei ḑile ocasiunea a se afla singur pe lângă tine. Noi l'am pândit, noi am vĕḑut ce vrea sĕ facă. Noi ţi-am coborît într'un noroc alt coş, şi acela, unde aste el, e un coş stricat, iată tot!

Cristian scia că pe vremea aceea se practica justiţia repede şi direct. El totuşi regretà ceea, ce s'a petrecut, de oarece scia că oamenii, cari întrau într'o vêrstă anumită în lumea această suterană sûnt adeseori cuprinşi de un acces de furoare involuntară. El se coborî iarăşi cu Stangstadius, care pretindea cu raţiune a cunoasce accidentele aceste ex proffesso. Doi mineri se coborîră cu dênşii, ca sĕ constateze faptul, precum ḑiceau ei, însă în realitate pentru a face sĕ dispară cadavrul, ca sĕ n'aibă a da esplicaţii inspectorilor minelor.

— Pe onoarea mea! ḑise Stangstadius, după ce o esaminase la lucoarea torţelor trupul miserabil acesta a isprăvit! El n'a avut noroc ca mine: dară ḑeu! că am sĕ fac un raport despre aplicarea funilor la coborîrea coşurilor. Accidentele sûnt pre dese... Când cuget că eu însumi...

— Domnule Stangstadius! esclamà Cristian, e'an uită-te la omul acesta... Nu-l cunosci?

(Va urma).

Varietăți.

* Representațiunea teatrală, despre care am mai vorbit, se va da Miercuri. Biletele de intrare se pot scoate dela librăria Schmidecke din loc.

Prețul locurilor: Logea rangul I, 5 fl. Logea partere 4 fl. Logea rangul II 3 fl. Cercle 80 cr. Partere 50 cr, Un loc în parquet 40 cr. Galeria 25 cr. Începutul la 6 1/2 oare, sfêrșitul la 10 oare.

* Cetim în „Gazeta Transilvaniei“. Prelegerile literare cu damele române s'au început. Directorul gimnasial Dl Stefan Iosif în presența unui numĕr de peste o sută de dame și domnișoare, a deschis prima serată Joi în 27 Noemvre printr'un discurs foarte interesant. A arătat pe scurt chemarea femeii în societatea omenească și că seculul, în care trăim s'a ocupat cu deosebire de cultura ei, a accentuat mai departe binele nemărginit, ce-l poate aduce femea ca mamă, și în special întru cât ne privesce pe noi Românii a arătat, că datoria unei mame pe lângă celelalte, este de a da copiilor și o crescere națională inițiându-i și în literatura românească. —

După o mică pausă Dl prof. I. C. Panțiu a vorbit ceva în general despre literatura poporală și s'a oprit la Hora, la Doina și la Cântecul bătrânesc. De tot poporal a arătat Dl Panțiu, cum Românul dela sate pe lângă toate ocupațiunile sale de economie se delectează în fapt și cu literatura, ascultând nisce ḑicăli, nisce proverbe, nisce cântece sau nisce povești. A descris în mici tablouri viața dela sate și arătat cum, prin cine și prin ce mijloace s'a desvoltat abudanta noastră literatură poporală. A adus esemple de câteva hore vesele, de câteva doine jalnice, și a caracterisat aceste două ramuri de poesie. A esplicat cu deamĕruntul cântecul betrânesc sau balada, și a cetit ca esemple pe „Toma Alimoșiu“ și „Soarele și luna“ și a încheiat cam astfel: „După aceste împărtășite, mĕ veți întreba poate care este însemnătatea literaturei poporale. Eată o pe scurt: Literatura poporală este oglinda vieții noastre, ea este originală, în ea se vede sufletul și inima Românului; este predată într'o limbă puternică românească, într'o limbă variată, ce ne poate servì de model, Alecsandri însuși 'și-a format graiul seu cel dulce studiind limba poporului. El însuși o mărturisesce aceasta!“ Ca esemplu a cetit poesia de Alecsandri „Dragoș“ făcută după chipul și asemânarea poesiilor poporale — După o bunicică pausă a început dl prof. L. Nastasi prelegerea sa despre aerul atmosferic făcênd o interesantă escursiune scientifică, arătând în mod intuitiv și prin esemple esistința, materialitatea și pondul aerului. A probat cele ḑise prin multe pilde și în fine a făcut diferite esperimente cu pompa pneumatică. În legătură cu acestea a arătat construcția și principiul, ce esistă la pompe preste tot și în cele din urmă a vorbit ceva despre baloane. — Nu este de lipsă sĕ o mai spunem încă odată cât de mult ne bucură acest început frumos în direcțiunea cultivărei gustului pentru literatură și sciințe. Este foarte laudabil interesul cel viu, ce l'au documentat damele noastre și cu această ocasiune pentru tot, ce cade în sfera culturei și sûntem convinși, că și în viitor vor lua parte în numĕr tot așa de mare la aceste serate literarie. Tot odată ne măgulim cu speranța, că domnii conferențiari își vor da toate silințele posibile, ca sĕ facă aceste prelegeri cât mai interesante și atrăgĕtoare.

* (Universitățile Europei.) În opera „Statele Europei,“ din care a apărut acum ediția a patra se găsesc interesante date despre universități. Austro-Ungaria are 10 universități cu 979 profesori și 15,573 studenți: Germania 22 universități cu 2011 profesori și 25,442 studenți. Anglia are 8 universități și 7 așa ḑise colegii cu 509 profesori și 18,170 studenți, Francia n'are universități ale statului, ci numai facultăți și anume 13 juridice, 11 de medicină, 15 scoale preparătoare pentru medicină și 30 facultăți de sciințe și litere cu 1184 profesori și 15,526 studenți. Mai sûnt în Francia 5 universități catolice. Italia are 17 universități ale statului și 4 libere cu 1655 profesori și 11,728 studenți: Rusia ore 8 universități cu 709 profesori și 10,305 studenți: Svedia și Norvegia 4 universități cu 213 prefesori și 3425 studenți; Olanda 5 universități cu 192 profesori și 1685 studenți; Belgia 4 universități cu 253 prof. și 4072 studenți: Elveția 6 universități cu 375 prof. și 2031 studenți: Spania 10 universități cu 475 profesori și 13,722 studenți: România 2 universități cu 87 profesori și 693 studenți. Portugalia, Grecia, Sêrbia și Turcia au câte o universitate.

* (O nouă comandă de pușci,) în numĕr de 25,000 s'a făcut de guvernul din România la fabrica din Steyr (Austria.) O comisiune de oficeri va pleca la fața locului, ca sĕ supraveghieze fabricarea acestor arme.

* (Nihiliștii se mișcă.) În „Presse“ găsim următoarea telegramă din Petersburg cu data de 25 Noemvre: „Partida nihilistă se miscă într'un chip îngrozitor. Ḑilele acestea au fost arestate, sub acusațiunea, că fac agitațiuni nihiliste trei doamne tinere, printre cari se află și o contesă, cari aveau intrare în Palat.“

Posta Redacțiunei.

Dlui S. în B. Scusăne pentru întârḑiere. Voim sĕl reproducem tot de odată, ceia ce va urma în Nr. viitoriu.

Loterie.

Sâmbătă 1 Decemvre. 1883.

Viena:	**20**	**33**	**67**	**42**	**34**
Timișoara:	**84**	**79**	**36**	**84**	**1**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 1 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	837.—	835.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.—	78.90
Sorți de regularea Tisei	110.—	110.25
Datorie de credit austr.	281.50	282.40
Acțiuni de stat austriacă în argint	79.50	79.15
Renta de aur ung. de 4%	87.40	87.30
Renta ung. de hârtie	85.10	85.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.50	139.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	500.80
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.58	9.57
London (pe polița de trei luni)	120.55	120.65

Hotelul Bucuresci în Brașov

(pănă acum Neuriehrer S. de present Rosenkranz A.)

cu chilii curate și elegant de tot nou arangiate dela flor. 1 în sus, **Sală mare pentru ospătărit, Bucătăria bună, Telegraf electric.** La **gară comunicația per Omnibus.** Oficiul postal în aceleași edificii. grajduri mari și largi, servițiul celerat.

[619] 3—3 Adalbert Rosenkranz,
hotelier.

Nr. 247. [621] 1—3

EDICT.

Eva născută Lupea din Sărata, protopresbiteratul Avrigului, care după convietiuire de un an a părăsit pe legiuitul sĕu bărbat de patru ani disparênd în lume, fără a se scì locul unde se ține, în sensul resoluțiunei consistoriale din 14 Iulie a. c. Nr 1975. B. se provoacă prin aceasta ca în termin de trei luni dela publicarea acestui edict sĕ se înfățoseze înaintea subscrisului for matrimonial, căci la din contră se va pertracta și decide procesul intentat de bărbatul ei susnumit și în absența ei.

Avrig în 15 Novembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Avrigului ca for matrimonial de I-a instanță.

Vasiliu Macsim m. p.,
administrator ppteral.

TIPOGRAFIA ARCHIDIECESANĂ în SIBIIU.

A eșit de sub presă: [598] 4

CALENDARIU
pe anul visect dela Christos
1884.

Anul al treiḑeci și treilea.

Prețul unui esemplar legat **30 cr.**, pentru vênḑĕtori nelegat **23 cr.** v. a. și legat **25 cr.** v. a.

CUPRINSUL:

Calendariul (julian și gregorian, cu însemnarea esactă a Evangeliilor și glasurilor de peste an). — **Pătrarele lunilor.** — **Genealogia casei domnitoare austriace.** — **Regenții europeni.** — **Servițiul postal și telegrafic.** — **Tacsa de timbru** pentru polițe și documente. — **Tabela pentru computarea intereselor.** — **Mĕsurile nouĕ și vechi.**

Șematismul

bisericei ortodocse-orientale române din Ungaria și Transilvania cuprinḑênd și **protopresbiterii, administratorii protopresbiterali, parochii** și **învĕțătorii** cu **comunele bisericesci din archidiecesă după noua arondare a protopresbiteratelor.**

Ierarchii metropolielor învecinate din Austro-Ungaria.

Pajura, (Poveste din Ardeal). — **Cine a scos pe Adam și pe Eva din raiu,** (Snoavă). — **Pindul și Carpatul,** (Episod din istoria resbelului independenței României). — **Poesii:** „Vine iarna, vine iarna“. — „Ursul, Vulpea și Lupul“. — **Cugetări bĕtrânesci.**

Conspectul sĕptĕmânilor. — **Însemnarea têrgurilor.**

Administrațiunea tipografiei archidiecesane în Sibiiu.

Cancelaria NEGRUTIU în Gherla

deschide abonament pe anul **1884** la următoarele ḑiare, cari apar în propria redacțiune și edițiune:

AMICUL FAMILIEI.

Ḑiariu beletristic și enciclopedic-literariu — cu ilustrațiuni.

Va eșì regulat în 1|13-a și 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numeri câte de 2—3 coale; — și va publica: *novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresiuni de călĕtoriă, studii sociali,* — *articli scientifici* mai ales din sfera economiei și a higienei de casă, — *sciri din lumea mare* — cu preferință acelea, cari interesează mai de aproape societatea românească, — *principii de viață* și *notițe de petrecere.* **Fie-care numĕr va fi 'bogat și frumos ilustrat.** — Prețul de prenumerațiune pre anul întreg va fi numai **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 de an **1** fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN.

Ḑiar bisericesc, scolastic și literar.

Va eșì regulat în 1-a și 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei luni, în numerì câte de 1 1/2—2 1/4 coale și va publica: *articlii din sfera tuturor sciințelor teologice* — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales rituali, — *predice* pre dumineci, sĕrbători și diferite ocasiuni, mai ales pentru ocasiuni funebrali, precum și *schiță de predici*, și ori ce amenunte aplicabili în predici, *catechese* și alte *învĕțături pentru popor,* — *tractate pedagogice, didactice,* — *studii și recensiuni literare,* — *sciri* din sfera bisericească, scolastică și literară. — Prețul de prenumerațiune pre anul întreg va fi **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 an **1** fl. — pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali

CĂRȚILE SĂTEANULUI ROMÂN.

Pentru toate trebuințele poporului român.

Va eși în fie-care lună câte una carte de 1—1 1/2 coală; — și va publica: *novele poporale, istorioare, fabule, poesii, și anecdote, proverbii* și *alte amenunte de învĕțătură și petrecere,* — *cunoscințe de economiă, industriă, higienă ș. a.,* — *sciri din lumea mare* mai ales acelea, cari mai deaproape ating pre poporul nostru. — Prețul de prenumerațiune pre un an întreg, va fi numai **1** fl. v. a., pentru România **2** franci **50** bani — plătibili în timbre postali.

Toate aceste trei ḑiare de odată abonate costau pre anul întreg numai 8 fl. v. a., pentru România 20 franci — lei.

☞ Aceia, cari vor abona toate trei ḑiarele sau baremi 2 din ele, vor primì gratis **patru portrete** frumoase până cel mult în 1 Maiu 1884; la din contră vor avè dreptul de a-și pretinde sĕ li se rĕsplătească prețul de abonament deja solvit. — Afară de aceea abonanții ḑiarelor noastre își pot procura cu prețul de jumĕtate toate scrierile apărute în edițiunea ori proprietatea noastră. ☜

Numeri de probă se trimit gratis ori cui.

Colectanții primesc în semn de gratificațiune tot al cincilea esemplariu în natură ori în bani.

☞ A se adresa la: **Cancelaria Negrutiu** în Gherla — Szamosujvár — unde se mai află de vênḑare:

Nu me uita. Versuri pentru ocasiuni funebrali — urmate de iertăciuni, epitafia ș. a. Prețul 50 cr.
Poesii de V. R. Buticescu. Prețul redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.
Istoria pentru începul Romȃnilor în Dacia scrisă de **Petru Maioru.** Edițiunea a treia întocmită prin societatea universitară „Petru Maioru“ din Budapesta. Numai câteva esemplare.) Prețul 2 fl.
Poesii de T. V. Pacatianu. Prețul 1 fl., — edițiune de lux 2 fl.
Calendarie pre anul 1884. Amicul poporului — cu 50 cr.
Noul Calendar de casă cu 30 cr. **și alte, mulțime de opuri.** [620] 2—5

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 137 **Sibiiu**, Joi 24 Noemvre (6 Decemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — de **trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 3455. Scol.

Către toate oficiile protopresbiterale şi parochiale şi către toţi învĕţătorii dela scoalele confesionale gr. or. din archidiecesă.

Prin ordinaţiunea, ddto 1 August 1883 Nr. 33881 înaltul ministeriu regiu ung. de agricultură, industriă şi comerciu a aflat a enuncia pe basa statoririlor comisiunei internaţionale pentru mĕsurile metrice, că spre însemnarea acestor mĕsuri începênd dela 31 Decembre st. n. 1883 sĕ se folosească şi în scris şi în tipariu următoarele abreviaturi:

1. *La mĕsuri de lungime.*

Pentru kilometer	km.
„ meter	m.
„ decimeter	dm.
„ centimeter	cm.
„ milimeter	mm.

2. *La mĕsuri de suprafaţă.*

Pentru kilometer pătrat	km^2
„ meter „	m^2
„ decimeter „	dm^2
„ centimeter „	cm^2
„ milimeter „	mm^2
„ hectar	ha.
„ ar	a.

3. *La mĕsuri de cuprins cubic.*

Pentru kilometer cubic	km^3
„ meter „	m^3
„ decimeter „	dm^3
„ centimeter „	cm^3
„ milimeter „	mm^3
„ hectoliter	hl.
„ liter	l.
„ centiliter	cl.

4. *La mĕsuri de greutate.*

Pentru tonna	t,
„ centnariu (majă) metric	q.
„ kilogram	kg.
„ decagram	dkg·
„ gram	g.
„ decigram	dg.
„ centigram	cg.
„ miligram	mg.

Semnele aceste se pun immediat după cifra (întreagă sau ultima decimală) ce arată cuantitatea, şi anume în acelaşi şir fără de întrerumpere, punct sau alt semn (d. e. 450 $km.^3$; 32. 5 dm^2).

Aceasta se aduce la cunoscinţa organelor noastre scolari cu aceea, ca atât în actele oficiali, cât şi cu ocasiunea propunerei în scoală a mĕsurilor metrice de aici încolo sĕ folosească abreviaturile de mai sus.

Dat din şedinţa senatului scolar al consistoriului archidiecesan, ţinută în Sibiiu, la 17 Noemvre, 1883.

Nicolau Popea m. p.,
vicariu archiepiscopesc.

Braşov, Novembre 1883.

Este greu astăḑi pentru români a face politică.

A face politică guvernamentală, nu ne dă mâna, fiindcă guvernul sub pretecstul ideei de stat pretinde abḑicerea nemaghiarilor dela naţionalitatea lor; a face politică oposiţională, fie aceea activă sau pasivă, se împută ca lipsă de patriotism.

Va se ḑică făcênd astăḑi politică vom avè puţine resultate.

Aşa dară ce sĕ facem? Sĕ stăm cu mânile în sîn? Asta ar fi o eroare neertată.

Sĕ facem însĕ aceea, ce pe de o parte ne poate garanta esistenţa naţionalităţii noastre, ear pe de altă parte nu ni se poate interpreta rĕu, ba, fără a provoca opiniunea publică generală, nu se poate împedeca; adecă sĕ ne îngrigim serios de crescerea poporului nostru.

Crescerea poporului se începe, după cum de sine se înţelege, în scoalele primare. Scoalele noastre primare, înfiinţate şi intreţinute de comunele noastre bisericesci, lasă însĕ mult de dorit.

Multe dintre comunele noastre bisericesci nu au mijloacele, de a întreţinè scoli primare corespunḑĕtoare legilor sustătătoare, din care causă mulţime dintre scoalele noastre confesionale au fost cassate de către autorităţile statului. Deşi statul conform legei pentru instrucţiunea populară ar fi fost dator de a înfiinţa în locul cassatelor scoli confesionali, scoli comunali sau de stat cu limba de propunere a poporaţiunei respective adecă cea română, totuşi aceasta nu se întêmplă; arare-ori se înfiinţează în locul scoalelor confesionali câte o scoluţă comunală sau de stat, însĕ şi aceasta cu limba de propunere maghiară, prin urmare fără folos pentru români, nici un cas însĕ nu este cunoscut, că s'ar fi înfiinţat atare scoală cu limba de propunere română.

Astfel trebue sĕ constatăm cu durere, că acele comune, în cari scolile confesionali au fost cassate, sûnt astăḑi lipsite cu totul de scoli primari.

Şi aşa va fi şi în viitor, după cum se poate conchide din cuvintele unui bărbat de stat ungur.

Înainte cu 10—11 ani o deputaţiune de români, visitând pe un ministru ungur, din partida lui Deák, şi-a esprimat dorinţa, ca şi scoalele românesci din patrie sĕ fie ajutorate din mijloacele statului. La această ocasiune numitul ministru a dat deputaţiunei următoarea lecţiune.

„Este cunoscut lucrul, că cultura şi sciinţa este putere, este armă. Nimenea nu este atât de naiv, de a da însuşi putere sau armă adversariului sĕu, cu care se află în luptă. De oare ce românii ca adversari ai Ungurilor s'ar afla în luptă cu aceştia, apoi ei adecă rumânii nu ar fi în drept de a pretinde, ca ungurii inşile sĕ le dea arme în mână, cu care sĕ'i combată. Sĕ fie buni bucuroşi românii, încheie ḑisul ministru, că nu li se smulge din mâni şi acele arme (scoale), pe care le posed.“ Aceste cuvinte nu au lipsă da comentariu.

Sus numitele vederi în cercurile guvernamentali se vĕd a se fi schimbat numai într'atâta, că pe când guvernamentalii deákişti se mulţămeau a nu da arme (cultură) în mâna adversarilor, pe atunci guvernamentalii tiszaişti tind a smulge armele din mâna adversarilor, sau cu alte cuvinte de a împedeca pe adversari în cultură.

Acestei tendenţe este de a se împuta cassarea unei mulţimi de scoli confesionale române, fără ca în locul acestora, conform legei, sĕ se fi înfiinţat scoale comunale sau de stat cu limba de propunere română; tot acestei tendenţe este a se împuta şi cea mai nouă lovitură, dată românilor din partea guvernului actual, adecă denegarea dreptului, ca românii Caransebeşeni sĕ'şi poată înfiinţa gimnasii din forţele lor proprii, demândându se tot de odată împărţirea, sau cu alte cuvinte desfiinţarea fondului de 300,000 fl.. de care dispuneau fostii grăniţeri români din Bănat.

Sub asemenea împregiurări avênd în vedere, că după ductul ideilor, ce domnesc astăḑi între maghiari: fie care cetăţean nemaghiar, care ţine la naţionalitatea sa, este privit de adversar al statului unguresc, nu putem avè speranţă, că statul va ajuta instrucţiunea noastră populară naţională, ci trebue sĕ ne temem, că teoria despre smulgerea armelor se va continua, astfel, că într'o ḑi bună sĕ aflăm, că cele mai multe scoli confesionale române cassându se, majoritatea poporului român a

---

FOIŢA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de E. B.)
(Încheere.)

— Ḑeu! respunse, dl Stangstadius, e jupânul Iohan, exstolnicul dela Waldemora. O întêlnire hazlie, he?.... Ei, n'a fost pagubă de el. El a făcut mărturisiri în temniţă; el a omorît odinioară pe sêrmanul baron Adelstan.. ei, da, pe tatăl Dumitale, scumpul meu Cristian. Iohan acesta este un miner vechiu dela Falun, un scelerat... Pe semne el a fugit din temniţă; însĕ i-a fost scris în destinul sĕu, că are sĕ se prăpădească prin funie.

Încântat de această glumă bună dl. Stangstadius trase pe Cristian afară din mină, pe când minerii după ce aruncară cadavrul într'un fel de criptă lor bine cunoscută, se ocupară de repararea coşului. Cristian, care avea o mică locuinţă în sat, alergă sĕ se îmbrace. El găsì acasă o scrisoare ce tocmai o adusese un curier; ea era dela dl Goefle:

„Am câştigat, ḑicea el; regele este bun, precum ţi-am ḑis, dară nu slab precum am creḑut. Aleargă! sĕ fii la Waldemora în 12; unul din amicii mei are sĕ-ţi spună sciri bune!“

„La revedere, scumpul meu baron.“

Cristian nu spuse amicilor sĕi nimic de scrisoarea aceasta; ei 'l aşteptară cu cina la preotul din Roraas, unde nesmintit preotul dela Waldemora avea ospitalitatea cea mai cordială, pentru sine şi pentru amicii sĕi. Cristian avu ocasiune, a fi vr'o câteva momente singur cu Margareta şi cu guvernanta ei. El era mai îndrăsneţ,decât a fost până aci. El îndrăsnise a vorbì de amor. Domnişoara Potin voia sĕ-l întrerumpă; Margareta însĕ la rêndul sĕu, întrerupse pre amica sa.

— Cristian, ḑise ea, eu nu prea sciu ce este amorul, şi ce diferenţă vrei, ca sĕ fac între simţemêntul acela şi simţĕmêntul ce am eu pentru Dta. Ceea ce sciu este, că eu te respectez şi te stimez, şi că dacă sûnt eu liberă şi Dta încă, eu aşi împărţì soartea Dtale, ori şi cum ar fi. Eu am lucrat mult, decând ne am despărţit; eu sciu da acuma lecţiuni, eu sciu purta corespondenţe, ca ori şi care altă fată sermană, care lucrează, şi care are bunul spirit a nu roşì, când e vorba de lucru, precum face domnişoara Potin de Gerville însaşi, care este de familie bună, şi care pentru că a fost nevoită a folosì talentele sale, n'a perdut nimica, ci din contră a câştigat în ochii oamenilor cu inimă... dovadă, adause ea uitându se cu o maliţie gingaşe la guvernanta sa, că dênsa este în secret logodită cu vrednicul maior Larrson, şi că ea n'aşteaptă decât nunta mea, ca sĕ celebreze pe a ei.

Domnişoara Potin devenì perplecsă voind a contraḑice Margaretei. Ea era mânioasă pe Cristian, de oare ce acesta însista a fi iubit în momentul, când îşi perduse procesul; ea sĕ mânià şi mai mult, când vĕḑu că densul se alătură micei caravane şi trecu munţii, ca sĕ între în Svedia peste Idru şi peste munţii Blaackdal.

În ḑiua următoare, 12 Iunie 1772, Cristian se vĕḑu întêmpinat de domnul de peste munţi, de amicul anunţat de domnul Goefle însuşi care nu era altul, ci domnul Goefle însoţit de maiorul Larrson. Ei se înbrăţoşară, schimbară vro câteva cuvinte de beţie afectuoasă, şi sosiră la cină în căscioara danemanului, care era pavată cu flori sĕlbatece. Karina şedea în pragul uşei, înţelegênd pe jumĕtate, ce se petrecuse şi dedându-se greu a vedè pe copilul lacului în forma tinĕrului şi frumosului iarl.

Cina se servise în aer liber sub un acoperiş de frunze, cu vederea spre perspectiva minunată a munţilor, ce Cristian îi admirase, într'o ḑi de Decemvre în frumseţa lor viguroasă şi melancolică.

Vara este scurtă în regiunea aceea înaltă, însĕ splendidă. Verdeaţa este aşa de lucitoare ca şi zăpada şi vegetaţiunea se desvoaltă aşa repede, încât Cristian credea, că vede alt sit şi altă ţeară.

Societatea rĕmase în munte până la oarele şese din sară. Nu era vorba de vênatul urşilor, ci de culegerea sentimentală a florilor de pe marginea apelor curgĕtoare, şi de ascultarea murmurului blând rĕmas fără scoale, prin urmare fără posibilitatea de a se cultiva.

Acì este pericolul, acì trebue sĕ cugetăm serios, ce este de făcut.

Nu remâne îndoială că toate mijloacele neangajate, de care dispun diferitele corporaţiuni şi reuniuni române, trebuesc folosite, spre a ajutora acele comune bisericesci, cari nu au forţele, de a-şi putè înfiinţa scoli populare, conform legei.

Dar aceste mijloace nu vor ajunge şi vom fi siliţi, sĕ facem şi noi aceea, ce fac alte naţiuni în împregiurări omogene, adecă sĕ înfiinţăm reuniuni pentru ajutorarea scoalelor. *(Schulvereine.)*

În toate părţile locuite de români vor trebuì înfiinţate asemenea reuniuni, fie care român sĕ'şi ţie de datoriă sântă, de a fi membru uneia dintre aceste reuniuni, cari apoi sĕ se concentreze într'o reuniune generală. Toate veniturile acestor reuniuni sĕ se întrebuinţeze în modul suspomenit.

Numai aşa vom putè face, ca sĕ nu ni se smulgă din mâni cultura, sau după ḑisa ministrului diakist, armele, cu care avem sĕ ne luptăm pentru esistenţa noastră naţională.

Dar scoala populară este numai prima şi neapărata condiţiune pentru crescerea poporului, nu invoalvă însĕ în sine totul.

Scoala populară cresce pe copii până la al 12 an, mult, unde esistă scoale de adulţi, până al 15 an al vêrstei, va se ḑică până la acea vêrstă, în care tinerimea începe a întra in vieaţa practică şi a cugeta mai serios, când prin urmare are cea mai mare lipsă de sfaturi folositoare şi de conducere înţeleaptă.

Prin urmare crescerea poporului trebue continuată mai de parte de acolo, de unde a lăsat-o scoala populară.

Se nasce întrebarea, asupra cui cade aceasta povară?

La naţiuni mai înaintate în cultură continuarea crescerei poporului este provĕḑută parte de preoţi, parte de reuniuni înfiinţate spre acest scop.

De oare ce la noi Românii terenul pentru asemenea reuniuni parte mare nu este destul de pregătit, toată greutatea de a continua crescerea poporului, cade asupra preotului Român.

De acì urmează marea îngrigire, ce trebue sĕ aibă autorităţile bisericesci pentru crescerea preoţilor, precum şi marea responsabilitate, ce cade asupra fie-cărui preot, îndată ce ocupă locul de paroch.

Fericită este acea comună, care e înḑestrată cu paroch conscienţios, priceput şi integru în moralitate; şi earăşi vai şi amar de acea comună, care din nefericire are paroch neconscienţios, necapace şi nemoral.

Într'adevĕr la puţine confesiuni vor avè preoţii atâta înrîurinţă, ca la ambele confesiuni române.

Afacerile sale religioase şi rituale 'l aduce aşa de des în contact cu poporul, încât nu esistă relaţiune sau afacere a vieţei practice, asupra căreia preotul român, sĕ nu 'şi poată validita influenţa sa, ear posiţiunea sa socială şi inteligenţa superioară face ca poporul sĕ vadă în preot pe fiinţa deamnă de imitat.

Nu este de ajuns, ca preotul român sĕ fie numai învĕţătoriul în cele religioase şi morale şi administratorul tainelor, ci este de lipsă, ca el sĕ fie sfătuitorul poporului în toate afacerile vieţei, fie acelea economice, familiare sau sociale, ba de multe ori el trebue sĕ fie în vreme de lipsă chiar şi medicul poporenilor sĕi.

Am vĕḑut preoţi, cari se bucurau de atâta încredere la fii lor sufletesci, încât nu se întreprindea nici o afacere mai însemnată între poporeni sĕi fără sĕ fie el întrebat, ear când era chemat la bolnavi spre a face maslul sau alte servicii rituale, preotul inteligente mai înainte de toate se interesa de starea bolnavului şi, observând pericolul, recomânda chemarea unui medic, la din contră recomânda unele mijloace de casă, sau dădea niscaiva picături sau prafuri, pe care totdeauna le avea la în demână, şi aşa sfintele rugăciuni dimpreună cu sfaturile sale medicale de multe ori făceau sĕ se însănătoşeḑe bolnavul fără a avè multe cheltueli. Asemenea preoţi chiar la lucrarea pământului dă poporenilor sĕi sfaturi folositoare cultivând însuşi pământul în mod raţional şi dând astfel esemplu bun.

Se înţelege de sine că influenţa binefăcĕtoare a preotului nu se manifestează numai asupra individului, ci şi asupra stărei comune bisericesci ca atare şi asupra instituţiunilor aparţinĕtoare de ea

Acì sĕ'mi fie permis a ilustra afirmaţiunile de sus printr'un cas concret, ce am avut ocasiunea al cunoasce din esperienţa proprie.

Comuna noastră gr. or. din Herman (lângă Braşov) înainte cu 20 de ani era o comună debilă, care nu numai că n'avea avere proprie spre a putè intreţinè scoala şi pe paroch, dar care nici nu era în stare, a-şi ţinè biserica în stare, cum se cade.

Biserica în această comună era paraginită, lipsită chiar de ornamentele cele mai trebuincioase, de casă parochială sau de zidire scolară nici vorbă nu putea fi. Preotul abia vegeta, ear dascălul învĕţa pe băieţi prin case închiriate, luptându-se ca sĕ nu moară de foame pe lângă plata de 40 cr de scolar pe an. Astfel stăteau lucrurile, când actualul paroch din Herman părintele George Dogariu venì pela anul 1855 ca învĕţătoriu în această comună, unde apoi după 3 ani de serviciu, murind preotul de atunci, fu ales de paroch în această comună, unde se află până în ḑiua de astăḑi.

Spre mai buna apreciare a lucrurilor trebue sĕ observăm că comuna Herman consta din $^2/_3$ Saşi, care sûnt partea mai avută a poporaţiunei, şi $^1/_3$ Români, care sûnt partea mai puţin avută a poporaţiunei, şi că prin urmare atât diregătoria, cât şi representanţa comunală costă mai numai din saşi

Activitatea părintelui Dogariu în această comună în decurs de 28 ani este marcată prin multe resultate vizibile, cari pentru dênsul sûnt adevĕrate monumente.

Înainte de toate s'a adoperat de a-şi pune biserica sa în stare corespunḑĕtoare. Prin bani colectaţi parte dela consângenii sĕi, parte dela poporenii sĕi a procurat policandele, candelele, şi alte ornamente bisericesci, şi a făcut o reparatură internă şi esternă a bisericei, încungiurându-o cu zid. Toate acestea au costat peste 2000 de fl. Lângă biserică ridicà o casă parochială corespunḑĕtoare şi o casă rece pentru morţi, la care comuna politică, la stăruinţele parochului a ajutat cu 1100 fl.

Grigea principală a parochului nostru a fost însĕ îndreptată asupra scoalei. Prin stăruinţă neobosită şi prin purtare înţeleaptă faţă de diregătorii comunei politice 'i succese de a deschide în curs de câţi-va ani scoală cu 3 învĕţători a căror salariu anual în sumă de 795 fl. v. a. s'a plătit şi se plătesce din lada comunală, pe basa unei donaţiuni, făcute de câtră comuna politică în favorul bisericei tot la intrevenirea parochului. Astfel în această comună bisericească, care mai nainte nu putea susţinè un singur învĕţător, astăḑi se instruează copii de scoală prin 3 învĕţători harnici.

Dar lucrul nu era complet, zidirea corespunḑĕtoare pentru scoală lipsea, şi părintele Dogariu nu este omul, care sĕ facă lucrurile numai pe jumĕtate. Cu rugăciuni şi cu vorbe bune înduplecă pe representanţa comunei politice, ca aceasta sĕ ajute biserica spre a-şi face edificiu scolar, şi comuna politică corespunse acestor rugări în mod destul de însemnat, votând spre acest scop bisericei un ajutor de 2500 fl., din lada comunală. Cu ajutorul acestei sume sus numitul paroch ridică un edificiu scolar cu un etagiu, cuprinḑênd 6 încăperi pentru trebuinţa scoalei; un edificiu, care poate face onoare chiar şi unei comune urbane.

În fine spre a-şi completa opul sĕu scolar s'a îngrijit părintele Dogariu, ca scoala sĕ fie provĕḑută cu loc corespunḑĕtor de gimnastică, şi de grădinarit.

Nu-mai puţini merit şi-a câştigat parochul nostru prin înmulţirea neîndatinată a averei bisericesci. Afară de porţiunea canonică câştigată pe seama bisericei dela comuna politică pe basa cunoscutului statut al universităţii săsesci, afară de pământurile, câştigate pe seama bisericei prin donaţiuni dela parochieni, în fine afară de aceea c'a pus basă la o fundaţiune scolară şi la alta preoţească, cari amêndouĕ astăḑi se urcă aproape la suma de 1000 fl., cu un cuvênt afară de aceste îmbunătăţiri mai mici, de şi destul de respectabile pentru parochia sa 'i succese părintelui Dogariu a face adevĕrat terno pentru comuna sa bisericească. Lui adecă i-a succes de a îndupleca pe dregătorii şi representanţii comunei Herman, ca aceştia printr'o donaţiune mai însemnată sĕ asigureze odată pentru totdeauna esistenţa şi bunăstarea ambelor comune bisericesci, ce esistă în acea comună, adecă acelei protestante şi acelei gr. or. Astfel representanţa comunală din Herman printr'un conclus al sĕu, adus în anul curent a decis a înzestra din avere comunală ambele biserici în raport cu numĕrul sufletelor lor votând pentru biserica evangelico-luterană 200 jugere, ear pentru biserica gr. or. 100 de jugĕre pământ comasat de arătură. Întărindu-se acest conclus şi din partea adunărei comitatense biserica noastră gr. or. din Herman a devenit proprietăreasa acestei splendide donaţiuni, pe basa căreia, voind, se poate dechiara de parochiă de prima clasă.

Astfel această comună bisericească, care la anul 1855 nu avea mai nici o avere, astăḑi după 28 de ani de serviciu a părintelui George Dogariu, prin dibăcia şi stăruinţa acestuia se află în posesiunea unei biserici avute, bine arangiate şi înfrumseţate, provĕḑute cu muri jur împrejur, cu casă rece şi casă parochială, în posesiunea unui edificiu scolar pompos, provĕḑut cu toate cele de lipsă, un edificiu, în care 3 învĕţători harnici provĕd pe copii români din Herman cu acele cunosciinţe, ca copii sĕ poată fi promovaţi chiar şi în gimnasiu.

---

sau ruladelor impetuoase a tuturor acelor voci, cari păreau că se grăbesc a cânta şi a trăì, inainte de ce avea sĕ se reîntoarcă ghiaţa şi înainte de ce aveau sĕ le schimbe în cristal elfele toamnei întunecoase.

Cristian era prea fericit şi dorea pre bătrânul Stenson foarte: dl Goefle însĕ nu voia sĕ plece din pricina căldurii.

Soarele nu avea sĕ apună decât după trei oare, ca sĕ reapară după trei oare, într'un amurg stelat, ce nu permite cerului văratic a se întuneca.

Bunul advocat pregătise lui Cristian o surprindere. De odată, după ce dase recoreala, se vĕḑu sosind în trăsură bĕtrânul Stenson cu aer triumfător şi întinerit; mulţămită căldurei de vară, şi poate şi bucuriei şi încrederei, el mai că nu mai era surd. El aduse decretul comitetului dietei, care recunoscea drepturile lui Cristian, şi o scrisoare dela contesa Elveda, care autoriză în secret pe dl Goefle a dispune de mâna nepoatei sale in favorul noului baron de Waldemora.

Reintorcêndu-se la castel cu unchiul sĕu Goefle, Cristian, care vedea cu delicii vesela societate a vrednicilor sĕi amici mergênd în trăsuri pe cotiturile drumului pitoresc, fu cuprins în mijlocul bucuriei sale, de un acces de melancolie.

— Eu sûnt prea fericit, ḑise el cătră advocat, eu aşi dorì sĕ mor astăḑi. Par că viaţa, în care am sĕ intru are sĕ fie un atac continuu asupra fericirei simple şi pure, de care am visat.

— Se poate, fĕtul meu, rĕspunse dl Goefle. Numai romanele se sfârşesc cu vecinica formulă: „Ei au murit târḑiu şi au trăit fericiţi.“ Dta ai sĕ suferi în contactul cu viaţa publică, grozav agitată în vremile aceste, mai cu samă în regiunile înalte sociale, unde ai sĕ întri. Eu nu sciu ce evenimente stranie se pregătesc. Eu am simţit-o, ca o destăinuire la ultima întrevedere, ce mi-a acordat-o regele Ḑiua aceea mi-a apărut tot odată mare şi grozavă. Eu cred că el meditează o esplosiune care are sĕ aducă pe mulţi oameni earăşi la locul lor; dară fi-va el în stare şi voiva a-i ţinè acolo? Pot revoluţiile, cari întrec lucrul timpului şi al ideilor, pot ele întemeia ceva durabil?

— Nu totdeauna, ḑise Cristian; dară ele formează arbori hotarnici în istorie, şi, progrese ce se nimicesc; totdeauna rĕmâne ceva câştig.

— Dar aşa Dta ai sĕ fi în adevĕr pentru rege şi în contra senatului.

— Da, de bună samă!

— Dar aşa, veḑi că gândul Dtale nu fuge de tempestate, ci o caută. Apoi de, aşa este instinctul tinereţei şi fatalitatea inteligenţei! Eu, eu am sĕ sĕ ḑic amin la toate cele ce ne va elibera de Rusia şi de Englitera... Dară cum dracu, vei şedè în cameră dacă nu vrei sĕ recunosci religiunea ţĕrei?... Nu ḑice nimic; ai sĕ veḑi mai târḑiu ce-ţi dictează consciinţa, şi ce-ţi impun datorinţele Dtale de părinte şi de cetăţean.

— Datorinţele mele de părinte! csclamă Cristian. A! domnule Geefle, aici este fericirea mea, eu o simţ! O Doamne! cum am sĕ iubesc, copiii cari mi va dăruì brava şi loiala aceasta fiinţă, care are sĕ le transmită desinteresarea şi francheţa împreună cu graţia şi cu frumseţa.

Da, da, Cristian, Dta ai sĕ fi fericit prin familie. Aceasta ţi se cuvine pentru îngrigirile ce le ai avut pentru biata Sofia Goffredi! Dta ai sĕ trăesci după maniera Sveḑilor, la moşiile Dtale, în sinul binei-aflări, în faţa naturei măreţe şi aspre a Nordului! Dta ai sĕ faci fericiţi pe toţi aceia, pre cari predecesorul Dtale i-a făcut miserabili. Dta ai sĕ cultivezi sciinţa şi artele frumoase. Dta ai sĕ-ţi cresci copii însuşi. Ştrengarii aceştia vor fi împrejuraţi, dela naştere, de amor şi de îngrigiri; ei au sĕ crească cu copii lui Osmund şi a lui Osburn. Eu, eu am sĕ lucrez cât se poate de mult, alt cum mĕ fac prea guraliv şi prea nervos, dacă nu pledez; însĕ, toţi anii am sĕ petrec vacanţele la Dvoastră. apoi vom desmierda, întrecând unul pe altul, pe bătrânul Stenson şi pe biata Karina; noi avem sĕ facem fantazii politice: noi o sĕ visăm de o alianţă fără nuori cu Francia şi de o resistenţă în contra ambiţiunei rusesci prin uniunea scandinavă. Apoi, sara avem sĕ scoatem pe buratini, şi sĕ dăm întregului copilet adunat în castel, representaţiuni unde eu pretind sĕ devin egalul vestitului Cristian Waldo, hazliei şi dulcei memorie.

Intr'adevĕr parochul nostru din Herman poate privì cu multă satisfacţiune şi mândrie la aceste resultate ale activităţii sale de 28 ani. Nu remâne îndoială că stăruinţele părintelui Dogariu spre ajungerea acestor resultate frumoase au fost puternic ajutate prin simţul de dreptate şi prin iubirea de cultură a dregătorilor şi representanţilor comunali din Herman, de naţionalitate saşi. Onoare lor pentru aceste simţeminte, care caracterisează pe poporul cult. Dar aceasta nu detrage nimica din meritele părintelui Dogariu, fiindcă fără tactica sa înţeleaptă concetăţenii nostri saşi cu greu ar fi manifestat atâta generositate.

Pe lângă activitatea sa pentru biserică şi scoală parochul nostru n'a uitat de a lucra înmediat pentru crescerea poporului sĕu şi pentru binele particular al fiilor sĕi, sufletesci. Purtarea sa integră şi sfaturile sale pârintesci au fost de cea mai bună înfluinţă pentru parohienii sei, pe cari îi povĕţuia nu numai în trebi bisericesci, dar şi în cele economice şi familiare. De câte ori am vĕḑut pe demnul paroch, urmat de mulţime dintre parochienii sei, alergênd pela autorităţile publice pentru aşi apăra fii sĕi sufletesci în contra asupririlor nedrepte, fiindcă părintele Dogariu nu a fost şi nu este numai povĕţuitoriul turmei sale, dar şi protectorul ei, advocatul ei fără plată.

Această protegere a însuflat locuitorilor Români din Herman încredere în sine, curagiu spre întreprinderi. Dacă cineva, care a cunoscut pe locuitorii români din Herman la anul 1854, acum după 28 de ani i-ar vedè earăşi, într'adevĕr abea i ar mai cunoasce. Aceşti români astăḑi sûnt oameni deştepţi, laborioşi şi întreprinḑetori. Înfluenţa bine făcĕtoare a parochului se observă la tot pasul şi în toate relaţiunile vieţei acestei comune bisericesci.

Am relevat acest cas concret, întâiu pentru a constata marea şi binefăcĕtoarea înfluinţă, ce o are parochul întegru şi conscienţios asupra crescerei poporului român; al doilea pentru ca meritele sĕ şi afle recunosciinţa cuviincioasă şi sĕ îndemne şi pe alţii la asemenea fapte, în fine al treilea spre a constata, că pe lângă o voinţă tare chiar în cercuri mici se pot câştiga resultate însemnate.

Sĕ nu uităm că acei preoţi, cari promovează bunăstarea materială şi intelectuală a unei comune bisericesci române, aceia promovează bunăstarea unei părţi a naţiunei noastre, lucrează puternic la crescerea ei şi o face capabilă, de a purta lupta de esistinţă în concert cu celelalte naţiuni şi totdeodată 'i măreşte preţul românului în calitatea de fiu al bisericei, al naţiunei şi de cetăţean al statului.

Când toţi preoţii, sau cel puţin majoritatea lor va lucra astfel, atunci şi pe terenul politic vom avè a înregistra resultate cu mult mai favoritoare decât astăḑi; atunci alegĕtorii Români nu vor mai merge la urna de alegere seduşi chiar de adversarii lor, ci în deplina cunoştinţă de adevĕratele lor interese; atunci naţiunea Română între naţiunile patrii va ocupa locul, ce-i compete, ear acel loc va fi onorific. *S.*

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Novemvre.

Proiectul de lege despre casătoria între creştini şi evrei votat de dietă s'a transpus casei magnaţilor. Comisia acesteia de trei în şedinţa de Luni a luat proiectul la desbatere. Contra proiectului s'au sculat prelaţii catolici. Cardinalul Haynald respinge proiectul mai ales din motiv religios moral. El se teme, că prin convieţuirea între creştini şi necreştini se periclitează simtĕmêntul religios al amêndorura.

După cardinalul Haynald a vorbit ministrul president Tisza, arătând motivele, din cari au purces guvernul şi dieta la primirea acestui proiect de lege. Episcopul din Szathmár Dr. Schlauch încă e contra proiectului. El din punct de vedere social nu poate recunoasce necesitatea acestei legi proiectate, din punct de vedere iuridic nu poate recunoasce îndreptăţirea ei, şi din punct de vedere moral innocenţa ei.

Tot pe coarda aceasta a vorbit şi archiepiscopul Dr. Samassa respingênd proiectul din consideraţiuni morale.

Pentru primirea proiectului au vorbit contele Andrássy, ministrul de justiţie Pauler, Br. Vay. Br. Májthényi şi Br. Liptay.

Cu toată oposiţia clerului catolic ḑiarele guvernamentale nu cred în respingerea proiectului. Soartea lui se va vedè la timpul sĕu. Noi înregistrăm, ceea ce cetim în foile din capitală. Cetim adecă că episcopatul catolic din Ungaria sub conducerea primatului Simor ţine conferenţe clarificându-şi punctul de vedere faţă cu acest proiect. În legătură cu aceasta se esplică şi călĕtoria Escelenţiei Sale Dr. Ioan Vancea la Budapesta spre a lua parte la conferenţele episcopatului catolic.

Denumirea banului în Croaţia a provocat douĕ curente opuse. Pe de o parte bucuria maghiarilor, ear pe de alta amărăciunea croaţilor ne face sĕ mai amânăm deslegarea definitivă a cestiunei croate. Ḑiarele maghiare nu şi mai încap în piele de bucurie pentru această denumire norocoasă.

Nu aşa cele croate. Ḑiariul „Pozor“ în numĕrul de Luni s'a sculat cu mare vehemenţă asupra noului ban, încât Guvernul a aflat cu cale a confişca acel numĕr. Eată ce ḑice el între altele: „Cine este însemnatul bărbat, care e chemat a ocupa locul Zrinyilor şi al Frangepanilor? apoi rĕspunde: „Naţiunea croată nu scie despre el nimica, şi aceasta este destul de caracteristic. Dignitatea de ban e una dintre cele mai vechi în Europa, şi după însemnătatea ei istorică, una dintre cele mai însemnate în monarchie; tot asemenea importanţă are ea şi cu privire la situaţiunea Croaţiei între marea adriatică şi Orient. La acest post au fost chiemaţi bărbaţi, cari s'au distins prin spirit sau fapte măreţe, bărbaţi cu valoare la naţiunea croată, ca Iellacici, Maszuraici; pre contele Khuen Hedervány însĕ nu-l cunoasce la noi nime, şi aceasta documentează că la denumirea de ban n'a valorat nimica influinţa croaţilor, şi că prin urmare banul ca strĕin întră în Croaţia ca in tr'o ţeară streină. După aceea tractează „Pozor“ bucuria ḑiarelor maghiare din acest incident, şi constată că numirea aceasta în Budapesta, se consideră de învingere a puterei unguresci faţă cu Croaţia. Această consciinţă de isbândă arată, că ungurii sûnt decişi a năpăstuì şi mai pre faţă asupra drepturilor Croaţiei, denumirea e desconsiderarea Croaţiei şi ea dovedesce, că ungurii vreau sĕ continue lupta până la estrem. Noi însĕ vom fi uniţi.“

În fine numitul ḑiariu încheie: Sĕ nu se prea încreadă ungurii. Pentru esecutarea intenţiunilor lor nu-şi vor afla oameni în Croaţia, nici chiar prin mijloacele de corupţiune de pe timpul lui Rauch. Cea mai vie dovadă e că ei nu şi-au aflat om în Croaţia şi a trebuit sĕ-l aducă din Raab. Dacă e vorba, sĕ se schimbe legea constituţională în Croaţia, şi noi sûntem pentru aceasta, atunci vor stăruì toţi croaţii, ca la denumirea banului sĕ nu mai figureze contrasignatura ministrului president unguresc, şi astfel banul ca representantul autonomiei de drept a Croaţiei sĕ nu mai stea sub nici o influenţă ungurească.

Amărăciunea croaţilor e justificată prin limbagiul oficioaselor unguresci. Aşa „Nemzet“ vorbind despre misiunea noului ban ajunge la conclusia „că el e chemat a esecuta, ceea ce au negles antecesorii dênsului, şi adecă e chemat a aduce în consonanţă politica internă a Croaţiei cu ceea a Ungariei, şi prin energie şi aplicarea cu tact a legilor sĕ facă sĕ simţă şi agitatorii puterea lor.

În România moartea fostului ministru Boerescu a produs mare conşternare, Senatul şi camera au decis aducerea corpului în ţeară şi îngroparea pe spesele statului. În semn de doliu desbaterile în corpurile legiuitoare s'au sistat pe 3 ḑile.

†

Vasile Boerescu.

Încă un astru strălucitor a dispărut de pe orizonul ţĕrei noastre.

Vasile Boerescu nu mai este!

Minat de o boală crudă, de care suferea de mai mulţi ani, plecà acum câte-va ḑile în strĕinătate pentru căutarea sănătăţii; dar, cum ajunse la Paris, boala i se agravà şi eminentul bărbat de stat îşi dete sufletul aseară (Vineri, 18 Noemvre st. v.) la opt oare.

Vasile Boerescu s'a născut în Bucuresci la 1 Ianuarie 1830. După ce a urmat colegiul St. Sava, plecà la Paris, unde studià dreptul, şi la 1857 luà titlul de doctor.

Mai înainte de a se aduna Congresul din Paris dela 1856, d. Boerescu scrise un „Memoriu asupra cestiunei politice şi economice a Moldo-Valachiei“, pe care-l împărţì membrilor congresului. Prin aceea scriere însemnată, autorul arĕtà posiţia politică a ţĕrei sale, cum şi aspiraţiunile ei. El formulà dorinţele compatrioţilor sĕi astfel: Independenţa celor douĕ principate, unirea lor într'un singur stat, garanţia colectivă a marilor puteri şi un principe străin moştenitor. Aceasta a fost debutul şi programa sa în viaţa politică, programă, pentru care a luptat şi a cărei realisare în cea mai mare parte a avut fericirea sĕ o vaḑă cu ochii.

Întorcêndu-se în ţeară la 1858, d. Boerescu fundà un ḑiar, „Naţionalul“, cu tendenţa de a încuragia şi sprigini aspiraţiunile clasei de mijloc a societăţii. La 1859 fu ales deputat şi se distinse îndată prin strălucitul sĕu talent oratoric, prin sciinţa şi capacitatea sa. La 24 Ianuarie 1859, pronunţă în Cameră un discurs memorabil, care smulse lacrămi şi făcu pe toţi sĕ se unească pentru a alege Domn pe colonelul Cuza.

La 1860, d. V. Boerescu întră pentru ântâia oară în minister, sub Epurean, ca ministru de justiţie. De atunci începu sĕ lucreze cu multă ardoare pentru întemeiarea unui al treilea partid politic, Centrul, al cărui organ principal fu ḑiarul „Presa“.

D. Boerescu fu numit la 1864 vice-president al consiliului de stat, şi în această calitate elaborà „Codul de procedură civilă“ care e în vigoare şi aḑi.

După căderea principelui Cuza, la 1866, d. Boerescu fu ales de Cameră pentru a se duce cu alte persoane politice în misiunea estraordinară pe lângă Puterile garante, sĕ lucreze pentru recunoascerea Principelui Carol de Hohenzollern. El împlinì cu demnitate această însărcinare.

La 1873 întrà ca ministru al afacerilor strĕine în cabinetul dlui Lascar Catargiu. Acì jucă un rol foarte însemnat, începênd realisarea marei sale idei; Inpendenţa României sub garanţia colectivă a marilor puteri europene.

Pentru isbândirea acestui scop, d. Boerescu îşi propuse sĕ lucreze numai pe cale diplomatică. La 1874 publică o broşură întitulată: „Drepturile României întemeiate pe tractate“ sub pseudonimul de un vechiu diplomat. Ea cuprindea un resumat fidel al dreptului internaţional român, cum şi interesul politic al Europei de a stabilì o Belgie pe malul Dunării. Broşura fu tradusă în mai multe limbi şi respândită în toată Europa.

Spre a pune în evidenţă şi a face sĕ se consacre suveranitatea ţĕri sale, d Boerescu întreprinse o luptă pentru a se recunoasce României dreptul de a încheia tractate şi convenţii cu celelalte Puteri, drept pe care Poarta ni'l tăgăduia. La 1875 isbutì sĕ incheie convenţia de comerţ cu Austro-Ungaria, pe un picior de perfectă egalitate. Acest act fu un triumf politic, căci printr'ênsul se confirmă dreptul de suveranitate a Românei.

La sfĕrşitul anului 1875 d. Boerescu eşì din minister şi fu ales senator. După căderea guvernului conservator, venind liberalii la putere, dl Boerescu îi combătu crîncen, atât în presă cât şi în parlament, dar mai târḑiu, făcênduse apel la concursul şi luminile sale şi avênd în vedere criza, prin care trecea ţeara din causa cestiunei evreilor, dênsul consimţì sĕ între in cabinetul dlui Brătianu. Peste cât-va timp se retrase din minister, dar remase în arena politică ca membru în parlament.

D. Boerescu nu s'a distins numai prin activitatea sa politică, ci a fost un om de mare valoare şi ca publicist şi ca economist şi ca jurisconsult. A fost profesor eminent de dreptul comercial încă de la fundarea facultăţii din Bucuresci. Ca advocat a fost unul din cei mai ilustri membrii ai biroului. Ca jurnalist a fost unul dintre cei mai tari polemişti. Pe teren economic a lucrat asemenea foarte mult fondând mai multe societăţi precum societatea de asigurare Dacia, Creditul Mobiliar, etc.

Cu un cuvênt, Vasile Boerescu, a fost unul dintre cei dintâi fruntaşi ai ţĕrei, moartea sa lasă un gol imens în sinul societăţii noastre.

Bĕtrânii se duc, lăsêndu-ne moştenire faptele lor. Dar tinerii, speranţa ţĕrei, ce fac oare? Se duc şi ei, dar vai! fără a lăsa nimic în urma lor!

„Resboiul.“

Apel.

Budapesta, 28 Noemvre 1883.

Publicul român va bine voì a-şi aduce aminte că, societatea literară Petru Maior a tinerimei române din Budapesta, parte din recunoscinţa către fericitul patron, a cărui nume-l poartă, parte din consideraţiuni materiale încă în anul 1880 şi-a propus a eda pentru ântâiadată cu litere latine opul intitulat „Istoria pentru începutul românilor în Dacia“ de Petru Maior. Greutăţile împreunate cu noua ediţie a acestui op nu s'au prevĕḑut la început, şi astfeliu realisarea propusului din 1880 s'a amênat până acum.

Credem că nici acum nu e prea târḑiu.

De altmintrea ne grăbim a aduce la cunoscinţa publică că, opul de mai sus a eşit de sub tipariu în 2000 de esemplare, dintre cari, deşì în anul trecut ne am luat voia a apela la bunăvoinţa onoratului public, până acum abea s'au prenumĕrat vre-o 600.

Cuprinsul cărţei este de o valoare neîndoelnică şi o spunem cu plăcere, că esteriorul încă corespunde cuprinsului.

Forma-i este oblongă, octav mare, cu 343 de pagine: hârtie albă fină şi tipariu cu litere cicero şi garmond, ceteţe.

Preţul unui esemplariu legat este 2 fl. 50 cr. ear broşurat 2 fl.

Folosul, prin procurarea acestui op, caşi scopul retipăririi, este îndoit. Ântâiu cetitoriul are ocasiune de a cunoasce în parte trecutul neamului nostru, respective originea lui; ear societatea noastră ar avè un câştig material, cu ajutoriul căruia, are de cuget a-şi îmbogăţì biblioteca, carea astăḑi nu corespunde pe deplin cerinţelor.

Încât respunde cuprinsul istoriei de sub cestiune adevĕrului real, nu este detorinţa, dar poate nici competinţa noastră sĕ o spunem.

Atât însĕ constatăm, că ea se poate privì ca o reacţiune la neadevĕratele hipotese, susţinute mai ales de istoricii germani Schultzer, Engel şi Eder, despre originea românilor.

Estreme au fost pĕrerile respectivilor scriitori străini, estreme au trebuit sĕ fie şi cele opuse. Ori cum ar fi, însĕ: valoarea opului e mare pentru ori care român şi merită, ca sĕ ocupe loc în biblioteca fie-căruia: cu deosebire pentru bogăţia de material istoric ce cuprinde.

Răḑimaţi deci pe valoarea opului: de nou ne luăm voia a atrage atenţiunea onoratului public asupra lui şi-l rugăm sĕ binevoiască a-l comanda în dimensiuni cât se poate mai mari.

Condiţiunile referitoare la rabate sûnt tot cele vechi, adecă la 15 esemplare 1 legat, la 10 unu broşurat. (Comandele au sĕ se facă de a dreptul la societate, Budapesta, Váczi utcza 13.

De odată cu acest apel, profităm cu plăcere de ocasiunea de a da espresiune mulţămitei noastre acelor stimabili domni colectanţi, cari au avut bunăvoinţă a ne câştiga mai mulţi abonanţi în primăvara trecută.

Dr. Creniceanu., preşedinte.

Gerasim Sêrbu., secretariu.

Varietăţi.

* (Scolar) După cum cetim în ḑiarele din capitală guvernul s'a pus cu cei competenţi în pertractare pentru regularea afacerei gimnasiului român din Caransebeş. Sûntem curioşi — o repetăm, sûntem curioşi de a vedè motivele guvernului din cari a dispus impărţirea fondurilor între comune, şi din cari impedecă înfiinţarea gimnasiului.

* Representaţiunea teatrală în folosul Reuniunei femeilor române din Sibiiu a avut loc eri în sala teatruluì de aici. Sala a fost plină de public ales.

Rolurile a fost foarte bine interpretate, încât n'au lăsat nimica de dorit. Publicul recunoscătoriu încă nu s'a lăsat mai pre jos de diletanţi şi prin vii aplause şi manifesta satisfacţiunea.

Seara de a seară ne-a arătat succes întreit. Dilentanţii au secerat aplause bine meritate, publicul a avut o seară plină de petrecere, şi reuniunea femeilor române ajutată în ajungerea scopurilor sale.

* (Necrolog.) Cu inima înfrântă de durere subscrişii aducem la cunoscinţa publică, cumcă parochul gr. or. **Ioan Popa** din Arpaşul de sus, protopresbiteratul Făgăraşului, după un morb vechement de pept 'şi a dat nobilul sĕu suflet în mânile creatorului astăḑi în 22 Noev. st. v. în al 55 an al vieţii sale şi al 23-lea al păstoririi sale preoţesci.

Maria ca soţie, *Ioan* cleric anul al II în Sibiiu, ca fiu, *Elisabeta*, *Eva*, *Ana*, şi *Maria* ca fice.

Fie-i ţĕrîna uşoară!

„ (Mulţămită publică.) Ivindu-se necesitatea procurărei de cărţi pentru scolarii lipsiţi de mijloace materiale şi tot odată înfiinţarea unei biblioteci scolare, oficiul comunal şi în special dl notariu Ioan Macsim şi domnul jude Ioan Buta din Porceşti, au binevoit a procura din nisce pedepse în sumă de 16 fl, v. a. spre scopul amintit un termometru şi 45 cărţi de diferit cuprins. Pentru această faptă nobilă în numele scoalei şi al acelor scolari lipsiţi, cari în nevinovatele lor rugăciuni 'şi vor aduce aminte de binefăcĕtorii lor, li se aduce cea mai călduroasă mulţămită.

Tot odată sûnt rogaţi numiţii domni, ca fapta sevêrşită sĕ o considere de un modest început asupra căruia şi în viitoriu sĕ-'şi îndrepte atenţiunea.

Porceşti în 17 Noemvre 1883.

Unul pentru toţi.

* (Bustul lui Bolintinean.) Regretatul nostru poet Dimitrie Bolintinean a deşteptat în stimătorii sĕi idea d'ai face bustul, dacă de ocamdată nu i se poate face statua. Comitetul de iniţiativă pentru crearea acestui bust face cunoscut în ḑiarele din Bucuresci, că numitul bust este deja modelat în pămênt de Dl. sculptor Georgescu şi că spre a se cumpĕra materialul necesar efectuirii definitive, nu mai lipsesc decât — paralele. Aceste sûnt a se trimite la administraţiunea Societăţii „Literatorul“, strada Ştirbei-vodă nr. 50 în Bucuresci.

* (Budgetul Rusiei.) Ḑiarul oficial al guvernului rus publică următoarele cifre privitoare la budgetul anului, care espiră. Pănă la prima Septemvrie au întrat 391.631.316, adecă mai puţin, decât în anul trecut cu 5. 657.068 ruble, chieltuelile se urcă la 419.518.420, adecă cu 22.900.205 ruble mai mult decât în anul trecut.

* (Roşaţa cerului) fenomenul acesta, care în ḑilele trecute s'a repeţit mai de multeori s'a arătat în toată Europa. E o cestiune încă nedeslegată aḑi între astronomi şi geografi oare-fosta aceasta un fenomen al magnetismului pămêntului, sau o urmare a resfrângerii razelor de soare. E interesant, că poporaţiunea din nordul Ungariei esplică aceste vedenii cereşti într'un mod foarte superstiţios, însĕ nu fără nici o umbră de probabilitate prorocind mari resboae, ce au sĕ urmeze în curênd.

* (Earna.) Eri dimineaţă ne-am treḑit cu earna în spate. În 23 Noemvre a dat earna preste noi, şi după credinţa poporului de 23 de ori trebue sĕ se schimbe pănâ la primăvară. Nestatornică va mai fi şi earna aceasta, nestatornică ca cele mai multe lucruri la noi.

* (Manieri şi cultură.) Sub titlul acesta ni se scrie din Avrig că — Duminecă la 13/25 Noemvre, des de dimineaţă a plecat prin comună apotecariul de acolo Anton Keserü — inspirat fiind de spirit, dar nu de cel sânt — aloquând şi întrebând pre fiecare trecĕtoriu în un mod dur, cine vĕ e apotecariul vostru şi pe cine aveţi voi doctor în comună? ce fel de calic aţi stat a alege, un sêrb care nu pricepe nimica şi altele de feliul acesta. Pre la 11 oare susnumitul apotecariu pleacă pe stradă către cancelărie, unde aflând pe judele comunal, şi pre alţi din representanţă i provoacă sĕ meargă cu dênsul la doctorul sub cuvênt de a confişca unele sticle cu medicini, cu care doctorul l'ar prevarica. Acolo neaflând decât pre soţia doctorului acea i-a rĕspuns că nu concede nimênui a întra în casă până ce nu vine stăpânul adecă medicul. Apotecariul voind a întra cu forţa a fost fericit a suferì o lovitură sdravănă de vĕtrariu aplicată preste fălci de mâna viguroasă a sociei medicului, şi după lovitură apucat de gât fu dat afară. Eşind de aici fără voie s'a întors către cancelaria comunală, unde întâlnind pe medicul în stradă, sub cele mai drastice înjurături în faţa unui public foarte numeros care tocmai era pe stradă şi-au cercat puterile. Cât era strada nu era alta decât pĕlării domnesci, medicul şi apotecariul 'şi aplicau pe întrecute palme şi pumni preste fălci şi cercau gimnasticând pământul cât e de solid. În fine un om mai generos, fiindu-i milă de pumnii domnilor, Apotecariul Anton Keserű şi a domnului medic Ioan Filipoviciu, a sărit între ei şi i-a despărţit, după ce medicul a plecat în sus, ear apotecariul în jos înjurând, care de care mai drastic, pănă ce a ajuns fiecare la casa sa. Nu scim ce va mai fi urmat după asta, tot ce regretăm, e esemplul cel rĕu dela oameni pretinşi de inteligenţi şi mai ales nu români proşti, ci un ungur cu cultură şi un sârb tot astfeliu.

* (Cholera în China.) Din Şanghai se telegrafează, că cholera băntue cu furie la Mucden, oraş mare la nordul Chinei, precum şi la Peching, Svatov, şi Foo-Chon. La Şanghai au murit în doue luni 12—15,000 locuitori.

* (Propaganta fidei.) În sĕptĕmâna trecută a primit papa Leo XIII pe Monsignor Fougereint, directorul societăţii. „Dela sainte enfante.“ Societatea aceasta are de scop propagarea catolicismului între copii păgâni prin botezarea si pregătirea lor la primirea creştinismului. Directorul a dat papei o dare de seamă detaiată, conform căreia societatea a botezat în anul espirat 480,000 de prunci păgâni, ear acum pregătesce 90,000 de copii spre primirea botezului.

Conspectul operaţiunilor Institutului de credit şi de economii „Albina“ în luna Noemvre 1883

Întrate.	fl. cr.
Numerariu transpus din 30 Octomvre 1883	40,404.19
Depuneri	189,013 86
Cambii rescumpĕrate	177,359.29
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	28,779.43
Interese şi provisiuni	11,685.82
Fondul de pensiune	39.75
Monetă vêndută	94,705.58
Efecte	3,427.64
Conturi curente	92,791.36
Diverse	4,494.73
	fl. 642,701.65

Eşite.	fl. cr.
Depuneri	91,264.41
Cambii escomptate	174,979.62
Împrumuturi hipotecare şi alte împrumuturi	45,376.46
Interese pentru depuneri	1,437.41
Contribuţiuni şi competinţe	75.59
Salarie şi spese	1,892 16
Monetă cumpĕrată	141,305.98
Conturi curente	135,664.68
Diverse	3,768.36
Saldo în numerariu cu 31 Noemvre 1883	46,936.98
	fl. 642,701.65

Sibiiu în 31 Noemvre 1883.

Visarion Roman m. p., director esecutiv.

Iosif Lissai m. p., comptabil.

Posta Redacţiunei.

Domnului G. B[illegible]sulescu. Replica Dtale e plină de personalităţi, încât ni e preste putinţă sĕ-o publicăm. Tractează lucrul cu obietivitate, şi noi nu ţi vom denega ospitalitatea.

Loterie.

Mercuri 5 Decemvre. 1883.

Brünn: **62 80 52 51 58**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 4 Decemvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.10
Acţiuni de bancă de credit ung.	282.40	281.10
Datorie de stat austriacă în hârtie	85.20	78.90
Sorţi de regularea Tisei	110 20	110.25
Datorie de credit austr.	28[illegible].50	281.10
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.50	79.50
Renta de aur ung. de 4%	87.35	87 20
Renta ung. de hârtie.	85.20	85.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 50	159.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	500.80
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.58	9.57
London (pe poliţa de trei luni)	120 55	120.40

Nr. 247. [621] 2—3

EDICT.

Eva născută Lupea din Sărata protopresbiteratul Avrigului, care după convieţiuire de un an a părăsit pe legiuitul sĕu bărbat de patru ani disparênd în lume, fără a se scì locul unde se ţine, în sensul resoluţiunei consistoriale din 14 Iulie a. c. Nr 1975. B. se provoacă prin aceasta ca în termin de trei luni dela publicarea acestui edict sĕ se înfăţoseze înaintea subscrisului for matrimonlal, căci la din contră se va pertracta şi decide procesul intentat de bărbatul ei susnumit şi în absenţa ei.

Avrig în 15 Novembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Avrigului ca for matrimonial de I-a instanţă.

Vasiliu Macsim m p., administrator ppteral.

Îmi permit a aduce la cunoscinţa Onoratului Public cum că mi-am deschis

Cancelaria advocaţială

în Caransebeş *în casa D. Naucs.*

[622] 1—3 **Georgiu Şerban,**

advocat în legile civili şi cambiali.

OLEIU PENTRU AUḌ

m'a curat radical de învechita mea asurḑială, care o am căpătat la assediul Sevastopolului. Astăḑi, mulţămită acestui remediu, mi-am redobândit perfect, ca prin minune auḑul, motiv, ce mĕ îndeamnă sĕ Vĕ mulţămesc publice şi sĕ recomand ori cui sufere de asurḑeală, acest remediu nepreţuit.

Principele Jan de Hiestov.

Crovno. [611] 2

Acest **oleiu pentru auḑ,** împreună cu arĕtarea modului de întrebuinţare se poate căpăta cu preţul 2 fl 40 cr. la **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.**

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 9—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 138 Sibiiu, Sâmbătă 26 Noemvre (8 Decemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Credința fără fapte este moartă.

Budapesta, 4 Decembre 1883.

Publicul român din țeara ungurească n'are ocasiune a cetì în diurnalele sale de dincoace despre nimic mai adeseori, decât despre bănuelile și suspiționările, cu cari îl întimpină pe toată diua presa maghiară.

Nu este diuă lăsată de dumnedeu, în care sĕ nu dai în foile maghiare de cuvintele: dacoroman, agitator, primejdios statului maghiar, și pe tonul acesta, mai departe.

Am dis cu altă ocasiune, că arma cea mai potrivită contra acestor atribute nemeritate de cei învinuiți este ignorarea. A tăcè însĕ totdeauna ar fi o încurăgiare pentru protivnicii, cari ar presupune temere, și de multe ori ar fi o nefolosire a ocasiunei de a dovedì străinilor, lipsa de sêmțul de dreptate a acelora, cari ne nepăstuesc cu vreme și fără de vreme.

Acestei prese, conduse de nisce oameni fără astêmpĕr, i-a succes până acum de multe ori a înduce în eroare opiniunea străinilor, cari nu și-au spart capul prea mult cu referințele locuitorilor din Ungaria. Abea în timpul din urmă a început a eșì încâtva la iveală, și afară de coroana Sântului Stefan, starea faptică a acestor referințe. Abea în anul trecut a apărut un op în America și acum de curênd altul în Francia, în cari începe a se descoperì cu încetul starea Ungariei și grozăveniile, ce se petrec la noi prin trufia fără păreche a maghiarilor.

Glasul cel jalnic, dar just, al mult cercatului popor român din Ungaria, se vede că a aflat rĕsunet la aceia, cari până acum, îmbĕtați de svonul cel puternic al presei maghiare, credeau că vieață mai constituțională și mai liberală decât aici la noi numai esistă pe fața pământului. Acest glas, eșit din peptul românului apăsat și a celorlalte naționalități nemulțămite a înduplecat pe străinii din depărtare, a venì la fața locului și a face studiu asupra Ungariei și asupra curentului, ce domnesce aci. Resultatul acestui studiu, de o camdată, sûnt opurile amintite, cărora, de bună seamă le vor urma altele, îndată ce se va continua studiul, din partea altor străini conscienţioși.

Sperăm că este aproape timpul când, reflecsiuni ca cele eșite din capul unui scriitoriu maghiar, pentru a combate cuprinsul unor opuri, de feliul celor de mai sus, în fața faptelor sĕvêrșite de stăpânii dilei: vor remânè fără de nici o valoare.

Faptele totdeauna vorbesc mai elocent decât vorbele!

Și nicăiri, în statele civilisate, nu pot vorbì faptele mai elocent, în defavorul unui popor stăpânitoriu, decât în Ungaria. Câte naționalități nemaghiare sûnt pe teritoriul unguresc, toate sûnt nemulțămite și măchnite până în adêncul sufletului. Și nemulțămite trebue sĕ fie, fiindcă ele totdeauna sûnt scurtate în drepturile lor și amenințate în ceea ce au mai scump pe lume, în limba lor. Ele, naționalitățile — sciu bine, că idolul ungurilor este: maghiarisarea. Dar maghiarii încă ar trebuì sĕ scie că, românul cu inimă și consciință de sine, se spăimântă și se cutremură de acest idol, căruia, nici cu prețul vieței nu voesce sĕ i se închine. Această spaimă de altmintrelea nu este altă de cât o urmare a amenințărei cu nimicirea esistenței naționale. Și ca atare, aceasta este causa recelei, — ca sĕ nu dicem mai mult — ce se pronunță între părțile protivnice, într'un mod atât de grozav.

E mirare că frații maghiari și-au uitat așa curênd de curentul, ce a domnit pe vremea lui Iosif al II-lea, pela sfêrșitul veacului trecut. Acel curent urgisit de dênșii, în mare parte, le-a pus, indirect, temeiul simțului național, ce 'l au astădi. Și tot acela este poate, care i-a dus pentru ântâia dată la estremul, de care nici până astădi nu s'au emancipat, deși ar fi timpul, ca sĕ se lase de el. Acum nu mai are înțeles, ne mai esistând substratul de atunci, adecă ne mai fiind ei amenințați în limba lor. Ar fi timpul, ca sĕ și aducă aminte că, precum ei s'au oțelit prin amenințarea limbei și prin ea, a desnaționalisărei, așa și alte popoare prin amenințări de atare natură numai se întărîtă la reacțiune.

Aceasta este o cale firească, dela care, mai ales astădi, când principiul naționalităței a prins rădăcini atât de puternice, nu se poate subtrage nici un popor.

Le-o spunem aceasta fraților maghiari, pentru ca sĕ se orienteze și pentru ca sĕ afle odată, că calea ce vreau sĕ o percurgă cu naționalitățile, nu este, decât un *circulus vitiosus*, care în vecii vecilor nu-i va duce la sfêrșitul ce-l urmăresc.

Noi le recomandăm altă cale, dacă vreau serios ca sĕ trăim pretinesce și în armonie unii cu alții. Le recomandăm, înainte de toate, sĕ ne lase în pace limba și naționalitatea; apoi sĕ urmeze întru toate dreptăței și adevĕrului. Mai mult nu poftim.

Dacă cred că sûnt în stare a ne împlinì acestea, noi îi putem asigura despre pretinia și alipirea noastră. Până când ne vor mĕsura însĕ cu mĕsura, cu care ne mĕsură astădi, până atunci nu vom putè sĕ privim cu încredere și cu iubire pretinească la dênșii.

Pățaniile din trecut ne silesc sĕ fim mai cumpĕtați în formularea pretensiunilor noastre de drept. Promisiunile, cari ne-au amăgit de atâtea ori în trecut, pe viitoriu, fie ele venite din ori ce parte, le vom cumpănì cu seriositatea, ce trebue sĕ ne caracteriseze.

Faptele și numai faptele le vom lăsa sĕ ne povĕțuească pe viitoriu la pretinie; dacă întêmplarea astorfel de fapte va fi cu putință cândva.

Până când vedem pe „Pesti Napló“ îmbiindu-ne pe lângă împutări, o impăciuire indirectă, ear de altă parte pe ministrul de interne dând ordin pentru distribuirea între contribuenți a unui fond menit pentru înființarea unei scoale românesci, din motive, care ar fi bine sĕ fie puse în fața lumei, până atunci noi nu credem în vorbe, ci în fapte. Până când vedem că în Ardeal, unde două părți din trei a locuitorilor sûnt români, între funcționarii publici abia unul la 10 este român, până atunci nu credem în vorbe, ci în fapte. Până când vedem că în Ungaria, unde sûnt 64 de comitate, cu tot atâța comiți supremi, nu este nici un comite român, deși în 15 comitate dintre cele mai mari, românii sûnt în maioritate, până atunci nu credem în vorbe, ci în fapte. Până când românul are o lege escepțională și până când cea comună se dejoacă și eludă cu reavoință în defavorul sĕu din partea organelor publice, până atunci, noi nu credem în vorbe ci în fapte. Cu un cuvênt, până când vedem pe român eschis dela toate funcțiunile mai de însemnătate și despreţuit în modul cel mai necruțător pe toate terenele vieței publice, ba amenințat chiar în limanul vieței sale naționale, în limbă: până atunci noi rĕmânem și mai departe pe lângă principiul moral: „Credința fără fapte este moartă.“ *Pl.*

Revista politică.

Sibiiu, în 25 Novemvre.

Casa magnaților se va întrunì Luni în ședință spre a pertracta proiectul de lege între creștini și evrei. Episcopatul catolic sub conducerea primatului Simor e contra proiectului căsĕtoriei. Desbaterea în casa magnaților o va deschide primatele Ungariei și aceasta dă ansă diarelor a crede în seriositatea opoșiției din partea episcopatului catolic.

Opoșițiunea clerului catolic a provocat resens în diarele jidane și cele guvernamentale încep a ame-

FOIȚA.

O călĕtorie dela Paris la Constantinopole prin România.

Dl Blovitz, corespondentul din Paris al diarului „Times“, care a fost în Bucuresci și la Sinaia cu ocasiunea inaugurărei trenului fulger, a adresat diarului sus citat o lungă corespondență privitoare la România.

Cred a face o plăcere cetitorilor acestui diar reproducênd după „Telegraful“ din Bucuresci această corespondență.

Eată ce scrie corespondentul marelui diar englez:

I.

Nu cred sĕ esiste în lume un oraș ca Bucurescii, care sĕ fie așa de deplin espresiunea țĕrei, a căreia capitală este. În zadar am căutat la Londra un colț, care sĕ ne amintească țeara Galilor, sau un cartier la Paris, care sĕ aibă aspectul părții de sud a Franciei. Berlinul n'are nimic din fala Rinului și nu aduce de loc cu aspectul lui măreț. Nicăeri la Viena nu-ți vin în minte văile cele verdi și misterioase ale Boemiei, nici contururile cotite ale vechilor hotare militare. La Petersburg nu vedi nimic din imensa împĕrăție rusească; și intrarea cea maiestoasă dela Constantinopole face un contrast isbitor cu restul Turciei.

Bucuresciul însĕ este icoana esactă a României de adi. Capitala acestui regat iese din arababura de eri și aspiră la strălucirea de mâne. Este sdreanța, care tinde sĕ devie purpură, sûnt legile neînduplecate ale civilisațiunei, care sĕ silesc sĕ combată prejudițiile și caprițiile barbariei.

Bucuresciul este capitala progresivă a unui regat ce se nasce, a cărui civilisațiune, mărginită astădi numai la centru, nu s'a întins încă până la cele din urmă hotare, dar tinde sĕ ajungă acolo și va ajunge, căci cele cinci milioane de locuitori ai României sûnt chiemați de sigur sĕ predomine într'o di o mare parte a peninsulei. Acest resultat nu se poate înlătura și, ori-care a fi frământările momentului și silințele, ce se vor face pe viitor, acest lucru se va realisa mai curênd sau mai târdiu.

Plecând dela gară, cel dintâiu lucru ce atrage atențiunea călătorului este trăsura de piață românească. Și acì un contrast isbitor: birjarul, jumĕtate barbar, și jumĕtate rus, mână cu dibăcie nesce cai mici și slabi, care aleargă ca vêntul pe pavagiul cel primitiv al mahalalelor, pe când trăsura elegantă și confortabilă, ar putè prea bine sĕ figureze și la Bois de Boulogne.

La dreapta și la stânga, cum eși dela gară, nesce clădiri urîte, cocioabe noroioase, prăvălii murdare pe a căror tarabă plâng câte-va poame și câteva legume; ear pe locurile virane ce le despart, mii de pietre negricioase zac trântite într'un noroiu cleios.

Îndată ce însĕ treci mahalalele, capitala ambițioasă pune în mirare pe călĕtor. Casele, noi și mari, moderne și elegante, fac sĕ strălucească și micele clădiri din jurul lor, care n'a eșit încă din făgașul trecutului.

Pretutindeni, un contrast bătător la ochi al unui oraș și al unei țĕri pe calea cea mare a progresului, a expansiunei, a înfrumsețărei și mergênd cu otărîre spre viitoarele lor destine. Chiar la oara matinală a sosirei noastre, într'o Duminecă, Bucuresciul presentà deja o mare animație. Stradele era deja populate și îndesate de o mulțime compusă din tipurile cele mai deosebite ale populațiunei, al căror aspect și costumuri n'au în realitate nici o omogenitate. Aci, ca și în Ungaria, cismele predomină, probă că noroaiele încă presistă a acoperì stradele. Dar, dacă cismele formează basa costumului național, căciula de astrahan, neagră înaltă și ascuțită formează vêrful, de și între basă și vârf esistă o mare libertate pentru capriciul fie căruia de a se îmbrăca.

ninţă cu reformarea casei magnaţilor în sens mai liberal. Dintr'altele proiectul va trece şi prin acest for, şi nu va afla oposiţiune nici în cel al treilea. Devenit apoi lege, vom începe a culege şi roadele acestei nouě încuscriri făcute numai în favorul aristocraţiei bancrotate.

Comisiunea de trei a casei magnaţilor a şi primit projectul eşit din desbaterile camerei, şi 'l propune spre primire cu puţine modificări.

Mult sânge rěu a făcut în ḑiaristica maghiară scirea, că ministrul de culte s'a pus în conţelegere cu organele competente pentru înfiinţarea unui gimnasiu românesc în Caransebeş.

„Pesti Napló“ nu află cuvinte destul de aspre la adresa ministrului pentru această faptă afirmată. Pentru ce gimnasiu românesc în Caransebeş, când acolo este Lugoşul, acolo Timişoara cu gimnasii ungurescì? E minunat „Pesti Napló“! Mai eri alaltăeri ne omora cu dragostea, şi nu se putea mira din destul, cum de nu cunosc valachii identitatea de interese între ei şi unguri, şi astăḑi tot din dragoste înjură asupra noastră pentru că voim sě ne facem scoli.

Cu câtă seriositate se cugetă ḑiarele maghiare la înfrăţirea de atâtea ori provocată, ne convingem ḑi de ḑi din espectorările lor. Corespondentul nostru din Pesta se indignează de atâtea suspiţionări din partea presei la adresa românilor, noi însě sûntem dedaţi cu ele, şi le înregistrăm ca semne ale timpului.

Noul ban al Croaţiei Duminecă va sosì la Agram, şi Luni în 10 Decemvre va lua în mână cârma Croaţiei. După cum ne spun ḑiarele, dênsul va avè mai multe conferenţe cu matadorii politici ai diferitelor partide, ceia ce până acum nu i-a fost posibil, căci în Pesta convenea numai cu unii deputaţi singuratici.

Fiind că pentru prepararea lucrurilor în cestiunea convocărei dietei Croaţiei se recer vre-o 8 ḑile, abia prin 18 a lunei curente se va putè deschide dieta. Deputaţii aleşi în graniţă vor întra în dietă acuma pentru prima dată şi în urma unei înţelegeri preavute deputaţii esmişi în dieta Ungariei 'şi vor da toţi dimisiunea, ca astfel la noua alegere sě se poată reflecta şi la cei din graniţă. Afară de aceasta în loc de 34 de deputaţi, de acì încolo se vor trimite 40.

Despre primirea noului ban în Croaţia am pomenit deja în Nr. trecut. E caracteristic, că ḑiariul „Pozor“ nu trece ḑi, în care sě nu fie confiscat.

În ḑilele trecute am amintit despre articlul lui „Pester Lloyd“ în afacerea cu universitatea săsească, şi lecţiunea dată românilor, pentru cuvêntul, că ei îndrăsnesc a folosì în desbateri limba lor. Nu scim ce vor fi gândind compatrioţii sasi, destul că ḑiarul lor până acum tace, ceea ce ne impune şi nouă tăcere. La votarea projectului de lege pentru urcarea dărei deputaţii sasi au votat contra regimului, şi fiindcă guvernul, respective partida guvernamentală făcu din primirea projectului cestiune de partidă, deputaţii Bacon şi Wenrich au eşit din partida guvernamentală. Dintre deputaţii sasi numai Bausnern a mai rěmas în partida guvernamentală.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Dela adunarea generală a comitatului Sibiiu.

Sibiiu, 7 Decemvre n. 1883.

Adunarea generală de astăḑi avênd numai 15 obiecte puse la ordinea ḑilei nu promitea nici o desbatere interesantă, cu toate acestea s'a desvoltat desbateri foarte vine.

Ne mărginim a raporta despre acele obiecte numai, cari sûnt de interes public, şi despre acele cari au provocat desbateri, constatând din capul locului, că desbaterile le-au deschis puţinii membrii români ce erau de faţă.

La punctul 2 rescriptul ministerial, care dispune: ca alegerile oficialilor, pentru un ciclu nou de 6 ani, cu începere dela 1 Ianuarie 1884 sě se efeptuească în jumětatea a doua a lunei curente, -- ear la alegeri sě participe acei membrii, cari sûnt îndreptăţiţi numai pentru ciclul, care se începe cu 1 Ianuarie 1884 — s'a luat spre scire fără desbatere, ear adunarea generală pentru efep'tuirea restaurărei se va ţinè la 19 a lunei curente.

Este un anachronism ca în 1883. sě fie eschişi dela alegere acei membri, al căror mandat înceată numai cu 31 Dec. a. c. şi sě aleagă aceia, a căror îndreptăţire se începe numai cu 1. Ian. 1884 dar Ministrul astfeliu a dispus peste ţeara întreagă; unele comitate au representat în contra acestei disposiţiuni contrarie literei legei, al nostru însě a tăcut.

La punctul 6. „Un proiect de normativ pentru pedepsirea abaterilor,“

Dl Parteniu Cosma propune, că de oarece acest proiect conţine peste 30 §§. cari formează měsurile de pedeapsă pentru toate casurile de abateri poliţiali, prin urmare atinge o mulţíme de interese şi referinţe sociali, — sě se iee de astădată dela ordinea ḑilei, sě se tipărească în toate trei limbele şi sě se distribue între toţi membrii representanţei municipali, ca sě-l studieze, până când se va pune de nou la ordinea ḑilei în altă adunare generală.

Căci fie proiectul un elaborat cât de escelent, el totuşi pentru aceia, cari nu fac parte din comisiunea, care l'a compus — este un lucru nou şi foarte ponderos, asupra căruia, numai după o cetire nici unul nu poate vota cu consciinţă liniscită — nici n'ar fi de demnitatea adunărei, ca un proiect atât de ponderos sě-l desbată după o cetire numai.

Sprigintă această propunere de Borger, şi combătută de Drottleff — s'a primit. La votare şi dintre sasi, cei mai valoroşi, au votat pentru propunere.

La punctul 7 „preliminariul edificărei drumurilor“ cu care de odată se propusese din partea comitetului permanent şi respingerea unor petiţiuni înaintate din partea unor preoţi şi învěţători, pentru de a fi scutiţi de lucrul public.

Dl. Ioan Hania, direct sem. propune încuviinţarea apelatelor, căci esist disposiţiuni guverniali de mai nainte, conform cărora toţi servitorii bisericilor sûnt scutiţi de prestarea lucrului public, atât pentru persoana, cât şi pentru vitele lor.

Costatându-se că prin statutul municipal referitoriu la lucrul public sûnt susţinute ordinaţiunile vechi, şi constatându-se că esist ordinaţiunile amintite prin dl. Hania, propunerea aceasta sprigintă şi din partea sasilor prin dl advocat Arz, s'a primit.

Acest conclus se poate privì de unul din cele mai juste, care va mângăia pe mulţi preoţi şi învěţători şi i va scutì de o sarcină nouă şi umilitoare pentru posiţiunea lor.

Mai viuă desbatere a produs punctul 10. „Apelaţiunea comitetului parochial din Sas-Sebeş contra conclusului representanţei comunale referitoriu la alegerea învěţătoriului, care propune pomologia“

Istoricul acestei cause pe scurt este acesta:

Representanţa comunală din 1879 a luat în budgetul comunal 100 fl. ca dotaţiune de câte 50 fl anual pentru profesorii, cari propun pomologia în scoala gr. or. şi în cea ev. luterană, provocând pe representanţele amintitelor scoale, ca sě aleagă dintre profesorii sěi câte unul pentru propunerea pomologiei pe 3 ani, şi sě comunice numele respectivilor cu representanţa comunală, ca sě li asemneze „ad personam“ dotaţiunea de câte 50 fl. la an

Notabene: maioritatea representanţei comunali în Sebeş era română pe atunci.

Ambele confesiuni şi-au ales pe învěţătoriul sěu, şi anume cea gr. or. pe Zevedeiu Murěşan.

Foaia s'a întors de atunci, şi aḑi sûnt saşii la putere.

Zevedeiu Mureşan aparţine acelei partide, cu care nu simpatisează, ear învěţătoriul Avram David este unul dintre acei puţini români, cu carii simpatisează sasii din Sebeş.

Comitetul parochial gr. or. a ales şi în finea anului trecut tot pe Z. M, pentru un nou ciclu de 6 ani.

Representanţa comunală însě în anul acesta sub cuvênt că ea plătesce pe învěţătoriul, a ales pe Avr. David pentru studiul de pomologie la scoala gr. or.

Membrii români din represent. comun. au protestat în contra acestei ingerinţe în drepturile autonomice ale bisericei gr. or. ear comitetul parochial a apelat conclusul repres. comunale.

Comitetul permanent, din motiv, că comuna politică ar fi proprietariul scoalei de pomărit, şi că ea numai pe 3 ani a renunciat la dreptul de a alege pe învěţători, ear acei 3 ani au espirat, propune respingerea apelatei.

Dl. Parteniu Cosma: susţine că causa aceasta deşì după sumă se vede a fi de puţină însemnătate, este totuşi foarte ponderoasă, căci atinge drepturile autonomice ale bisericilor române şi ev. luterane din Sebeş, şi se miră, cum de nu vine şi biserica ev. luterană cu gravamen asupra ingerinţei nelegali a comunei politice în afacerile sale autonomice.?

In Sebeş nu sûnt scoli nici comunali, nici de stat ci numai confessionali.

Scoala de pomărit încă este împărţită în două, una se cultivă de către elevii scoalei gr. or. cea laltă de către ai scoalei ev. luterane.

Profesorii studiului de pomologiă sunt ai scoalelor confessionali.

Scoalele de pomărit nu se pot considera de scoli de sine stătătoare, cari n'au nici o basă în legea scolară ci de părţi întregitoare ale acelor scoli confesionali, la a căror disposiţiune sûnt puse.

Deci nime altul n'are drept sě aleagă pe profesorii studiului de pomologiă decât proprietarii scoalelor, căror aparţin dênşii.

Când, după o preumblare de aproape două oare, ne reîntoarserăm la gară, mai mulţi dintre noi avură aceea idee de 'şi cumpărară câte o căciulă de astrahan — foarte plăcută şi în general purtată, căci dimineţile sûnt recoroase — un obiect necesar pentru a protege capul contra umidităţii. La 9 oare 30 minute ne suirăm în tren şi plecarăm la Sinaia. Dl Olănescu, sub directorul căilor ferate române, unul din bărbaţii cei mai plăcuţi, pe cari îi cunosc, şi autoritate competentă pe căile ferate , avu bună voinţa sě ne însotească. — Românii când cine-va strein le vorbesce, ḑic mereu: „Nu cunoasceţi ţeara noastră, ea merită însě sě fie věḑută.“ Şi au dreptate. — Bunei voinţei d-lor Fălcoian şi Olănescu datorim visita noastră la Sinaia şi pentru aceasta le vom fi totdeauna recunoscători.

Este un colţ încântător, al cărui farmec şi esistenţă liniscită călětorul, care nu face decât sě treacă prin el, nu şi le poate închipuì. Mai întâi, părăsind Bucuresciul, peisagiul iea acel aer trist, arid şi monoton, pe care 'l vom regăsì într'un grad mai mare, trecênd Dunărea între Rusciuc şi Varna. Câmpii întinse şi nesfârşite, cari nu înveselesc ochii şi nu escită imaginaţiunea. Pe ici pe colo, câte un sat cu casele sale multicolore deşteaptă atenţiunea noastră, dar nu este, din nenorocire decât o picătură de apă în acest ocean monochromatic.

La Ploesci, prima staţiune de oprire, mulţimea care ne înconjoară, presentă cu toate acestea un aspect variat şi animat. Dar diversitatea costumelor neagă esistenţa unui costum naţional. Ţěranul, cu larga-i vestă verde (?) brodată cu roş sau galbin cu largii sěi pantaloni de aceeaşi culoare, băgaţi în cismă, n'are nimic de comun cu omul cu haina albă şi pălăria persană, care se află lângă el.

La câte-va sute de metri departe de gară, un mic detaşament de cavalerie, campat sub corturi, manevrează. Ochianul nostru de călătorie ne permite de a asista la manevrele sale, pe când trenul sbura mereu. Ne fu peste putinţă sě nu admirăm precisiunea mişcărilor, blândeţea cailor şi ţinuta ireproşabilă a oficerilor.

Nu sciu ceea ce România datoresce regelui Carol în afară de armata sea, dar ea îi datoresce de sigur aceasta: o armată de 120,000 oameni, care nu esistă decât pe hârtie, dar care se bate bine şi voioasă, foarte bine echipată, posedând oficeri buni şi totdeauna în cea mai bună stare. Aceasta este creaţiunea regelui Carol, constanta sa preocupaţiune. La suirea sa pe tron, cu 19 ani mai nainte, România poseda pe hârtie, o armată de 30,000 oameni; pentru prima oară când regele asistă la manevrele române, el se reîntoarse acasă cu inima sfăşiată. D. de Radovici, aḑi ambasador al Germaniei la Constantinopole, 'mi a povestit, că într'o ḑi însoţì, la una din aceste manevre, pe regele Carol, care la reîntoarcere, fu înăbuşit de lacrămi, dar cu o perseveranţă nestrămutată, care este caracterul rasei sale, urmaşul Hohenzollernilor se puse pe lucru şi obţinu resultatul citat mai sus.

Armaţa română este singura armată din peninsula balcanică şi, dacă ar voì sau dacă s'ar permite, ea ar trece Dunărea la stânga, 'şi ar întinde braţele la dreapta şi ar merge dela Varna la Belgrad. Nu ḑic, că România doresce aceasta, nici chiar că visează la un asemenea lucru. Dar ar fi prea greu sě fiu convins de contrariul.

Deşì tiner, acest regat a gustat cu toate acestea amărăciunile ingratitudinei. În timpul ultimului resbel, cu toate rugăciunile şi avertismentele, luă parte la luptă şi mica-i armată bravă, ajută ca balanţa sě atârne în partea victoriei; dar când venì momentul de a culege fructele acestei victorii, Rusia, pe care ea o scăpase, le băgă în posunar, îi schimbă configuraţiunea sa geografică, şi obligă pe representanţii sěi sě proteste contra noilor aranjaminte. Naţiunile păstrează tot deauna o profundă ură, când o nedreptate li se face; aceia dar, cari cunosc purtarea Rusiei faţă cu România, la congresul dela Berlin, nu fură de loc surprinşi, aflând că noul regat apucase mâna, ce-i întinseră Austria şi Germania, întorcênd astfel spatele fostei şi ingratei sale aliate.

Fapta representanţei comunale este o îngerinţă nelegală în drepturile autonomice ale ambelor confesiuni, deci propune încuviinţarea apelatei cu atât mai vêrtos, că conclusul comunei police este un act de isbândă, un conclus cu „fotografie“ cum se ḑice, eflusul deplorabilelor frecări sociali şi naţionali din Sebeş, pe cari noi nu trebue sĕ le nutrim, ci redicându-ne peste veleităţile locali, sĕ privim lucrul din un punct de vedere mai înalt.

Contra acestei propuneri s'au sculat numai sasi de a doua mână mai cu seamă de pe la Sebeş, s'a nesuit şi dl Piso sĕ justifice fapta comunei politice cu împregiurarea, că în Sebeş n'ar esista comitet parochial legal, — dar sasii mai de frunte, vĕḑênd că nu pot apĕra posiţiunea Sebeşenilor cu argumente plausibile, au tăcut, ear aceasta a fost de ajuns, ca mulţimea, care nu cugetă la însemnătatea votului sĕ primească propunerea comitetului permanent.

Pentru propunerea dlui Cosma au mai pledat foarte ager dl Hannia şi Bologa.

Dintre sasi numai pe tipograful Krafft l'am vĕḑut votând pentru propunerea lui Cosma.

Românii au fost puţini de faţă. Chiar din cei din loc au lipsit mai mulţi ear din provincià, şi anume dela Sebeş nici unul n'a fost present afară de dl Piso, care se află pe aici pentru şedinţele universităţii.

Acei, cari au ambiţiunea de a primì sĕ fie aleşi de membrii ai representanţei comitatense, ar trebuì sĕ fie conscii şi de datoria, ce li impune acel mandat.

†

Dr. Ioan Borcia,

advocat în Sibiiu, fiscal consistorial şi defensor matrimonial la consistoriul archidiecesan, nu mai este între cei vii.

Minat de boală de pept în vara anului trecut s'a dus în Silezia spre a prevenì rĕului. Însĕ toate în zadar. Cu apropierea ernei se apropià şi sfêrşitul vieţei dênsului şi Joi seara la 9½ oare şi-a dat sufletul în mânile creatorului.

Cei ce au convieţuit cu Dr. Borcia, vor scì multe bune despre dênsul. Noi îl cunoascem numai de curênd, şi ne doare, tare ne doare mutarea lui dela noi, căci prin el perdem un advocat zelos şi cu consciinţă, biserica perde pre un fiu al ei, care o a servit cu desinteresare, aşa, că puţini dintre români vor fi avênd meritele Drului Borcia pentru biserica noastră.

Jalnica familie a repausatului ne trimite următoriul anunciu funebral:

Dr. IOAN BORCIA,

advocat şi fiscal la consistoriul archidiecesan,

reposà în Domnul după lungi suferinţe eri în 24 Novembre (6 Decembre) seara la 9½ oare în etate de 47 ani.

Partea pământească a neuitatului soţ şi părinte iubitoriu se va înmormênta Dumineсă în 27 Novembre (9 Decembre) la 3 oare d. a. în cimiteriul bisericei greco orientale din suburbiul Iosefin.

Cuprinşi de adâncă durere aduc această scire jalnică

Maria Borcia născ. *Cioran*, ca soţie.
Ermil, *Eleonora*, *Lucian* şi *Ioan*, ca fii.
Alesandru Borcia, preot în Sĕlişte, ca frate.
Sibiiu, 25 Novembre (7 Decembre) 1883.

Varietăţi.

* (*Societatea de lectură „Andreiu Şaguna)* va ţinè Marţi în 29 Noemvre st. v. **„Şedinţa publică“** în memoria Marelui Archipăstoriu Andreiu, în sala cea mare a „seminariului Andreian“.

Începul la 7 oare seara, după următoarea

Programă:

1. „*Cuvênt ocasional*“, rostit de Pavel Oprişa, cl. curs. III.
2. „*Cânt de unire*“, cor de W. A. Mozart, esecutat de corul societăţei.
3. *Cântul III din „Negriada*“, de Aron Densuşan, declamat de Virgil Oniţi, cl. curs. II.
4. „*Însemnătatea studiului şi cultivărei limbei materne*“, disertaţiune de Romul Mircea, cl. curs. II.
5. „*Ciobanul*“, cântec românesc poporal pentru o voce (bas) şi acompaniare de piano de G. Dima, cântat de Isaia Popa, cl. curs. III.
6. Din „*Povestea vorbei*“, de Anton Pann, declamată de Vasilie Saftu, cl. curs. III.
7. „*Noaptea*“, cor de F. Schubert esecutat, de corul societăţei.

* (Representaţiunea) în favorul Reuniunei femeilor române din Sibiiu a avut frumoase resultate. După cum ni se spune Reuniunea are de a înregistra venit curat în sumă de 229 fl. 02cr. Ca pressă naţională ne aflăm îndemnaţi a ne esprima mulţămita noastră societăţii de diletanţi ai cassinei din Sibiiu pentru marinimositatea arătată faţă cu reuniunea sus amintită.

* (Convocare). Membrii comitetului central ai reuniunei învĕţătorilor gr. or. români din districtul Dejului sûnt prin aceasta poftiţi a participa la şedinţa ordinară, ce se va ţinè la 1/13 Decemvre a. c. 10 oare a. m. în localul scoalei confesionale gr. or. române din Dej (strada Timarilor).

Obiectele:

1. Luarea disposiţiunilor necesari pentru constituirea definitivă a despărţĕmintelor.
2 Alegerea unei comisiuni pentru elaborarea regulamentului afacerilor interne ale reuniunei.
3. Împărţirea temelor — deja statorite — între despărţăminte.
4. Luarea mĕsurilor necesari pentru încassarea tacselor restante.
5. Curenţii ale reuniunei.

Dej, 22 Noemvre, 1883 st. vechiu.

Presidiul reuniunei învĕţătorilor gr. or. români din districtul Dejului:

Teodor Herman.,
preot gr. or.

* Profesorii universităţii din Bucuresci au luat următoarele disposiţiuni în privinţa întimpinărei şi immormêntărei cadavrului regretatului lor coleg, V. Boerescu:

1. O delegaţiune de profesori universitari se va duce la Turnu-Severin pentru a primì cadavrul.
2. Profesorii în corpore vor aştepta la gara Têrgovişte sosirea lui.
3. În ḑiua înmormêntărei două discursuri vor fi pronunţate de către profesori şi o coroană va fi depusă pe sicriu din partea universităţei din Bucuresci.
4. Cursurile universităţei vor fi suspendate în ḑiua îmormêntărei şi drapelul în doliu va fi ridicat pe palatul Academiei.
5. Bustul dlui Vasile Boerescu va fi pus într'una din salele facultăţei de drept.

O telegramă de condolenţă a fost trimisă la Paris doamnei Boerescu.

* (*Avis*). D. Frederic Damé, fiind însărcinat de un editor mare din Paris se scrie „Istoria Contemporană a României“ (dela 1848 până la 1882), roagă pe toate persoanele, cari ar avè date, documente, broşure, cărţi, ḑiare sau manuscrise privitoare la această epocă a istoriei ţĕrii, sĕ binevoiască a'i le comunica, făgăduind că în termenul cel mai scurt, va inapoia toate actele ce i se vor trimite.

Adresa d-lui Frederic Damé este: strada Clemenţei, 1 în Bucuresti la redacţia ḑiariului „l' Independance roumaine.

* (Către p. t. public român.) A vorbì aḑi despre lipsa de a se înfiinţa scoale românesci în toate oraşele şi satele locuite de români credem că ar fi a face vorbă de paradă, căci nici nu presupunem, că sĕ esiste vre un Român, care sĕ nu fiă adênc pĕtruns de importanţa scoalelor românesci şi sĕ nu simţească lipsa infiinţărei de atari scoale pretutindeni, unde nu mai esistă vre o suflare românească.

De un timp încoace s'au infiinţat astfeliu de scoale — dar sûntem încă departe de a fi înfiinţat atâtea de câte avem trebuinţă.

Cu deosebire în Bucovina, unde ni e atât de mult ameninţată naţionalitatea, abia avem câteva scoale cu caracter curat naţional. . .

Ear scoale de fetiţe nu avem de loc.

Auḑiţi români din patru unghiuri ale lumei! în Bucovina întreagă nu avem nici o scoală românească de fetiţe! — nici o scoală care sĕ crească fetiţe române, cari sĕ trămită pre tineri a se lupta cu inimicii ţĕrei şi ai naţiunei pentru a sĕ face demni de mâna lor, — nici o scoală, care sĕ crească soţie române cari sĕ-şi infigă pumnalul în peptul desonorat, — nici o scoală, care sĕ crească mame române, cari sĕ-şi arete în copii sĕi, românesce crescuţi, talismanele şi giuvaerele sale.

Înţelegeţi ce va se ḑică aceasta: — a nu avè nici o singură scoală pentru de a da crescere românească fetiţelor române, cari au sĕ fiă mândre, soţie şi mame române ca atari sĕ susţină şi straplânte caracterul nostru naţional în viitoarea generaţiune.

Dacă înţelegeţi, precum sperăm că înţelegeţi unul fiecare, atunci vĕ rog sĕ nu staţi cu mânile în sân, ci vĕ daţi mână cu mână şi care mai mult care mai puţin, contribuiţi fie-care după a sa putere, pentru de-a mântuì ce încă se mai poate mântuì, prin înfiinţarea de scoli românesci de fetiţe în Bucovina.

Spre acest scop, — şi spre a înfiinţa tot feliul de scoli românesci in Bucovina, — s'a înfiinţat la Suceava o societate sub numirea „Scoala română.“ — Aci sûnt a se adresa toate contribuirile menite a ajuta causa invĕţământului naţional în Bucovina.

Ear în deosebi şi eschisiv spre a pune basa unui fond, din care sĕ se înfiinţeze în Bucovina scoli românesci de fetiţe, zelosul preot din Toporoutz dl Constantin Morariu — bine cunoscut publicului român din scrierile sale publicate în diverse ḑiare din Transilvania s. a. — a avut fericita ideă de a prelucra interesanta scriere a clasicului german W. de Goethe „*Hermann şi Dorotea*“ şi aceasta a ni o pune nouă la disposiţiune cu cererea, că esemplarele ce i compet d sale în remuneraţiunea fatigioasei sale lucrări, sĕ le vindem în folosul fondului mai sus amintit.

Am primit cu bucurie această propunere, purceasă din o inimă nobilă românească, şi gratulăm dlui Morariu pentru plăcuta jertfă, ce aduce pe altariul Naţiunei.

Dar nu numai atâta. . .

Ca sĕ îndemnăm şi pre alţii a jertfì după putinţă spre acest scop şi ca sĕ dăm şi mai invederată dovadă despre viul interes, ce nutrim faţă de starea fraţilor nostri din Bucovina — căci, „una trebue sĕ fiă Naţiunea românească!“ — portând noi toate spesele de ediţiune oferim pentru fondul, din care va fi sĕ se infiinţeze scoale românesci de fetiţe în Bucovina preţul întreg a tuturor esemplarelor câte se vor putè petrece din opul „Herman şi Dorotea“ pe calea abonamentului.

Deci prin aceasta deschidem abonament la **„Herman şi Dorotea“** după *W. de Goethe* traducţiune liberă de Constantin Morariu.

Opul va apărè în decursul lunei Februariu, anul 1884.

Preţul de abonament e 60 cr. (şi 5 cr. postporto).

Perdusem iute din vedere câmpul manevrelor şi furăm transportaţi prin albia Prahovei, unde se află aşeḑată toată linia, care merge dela Bucuresci la Sinaia, linià legată cu aceea a Temeşvarului. După Comarnic, un mare sat, situat într'un mod pitoresc la dreapta, câmpia sĕ sfârşesce în fine. Suişul greu al Carpaţilor începu şi ajunserăm destul de repede la Sinaia, la o înălţime de 450 metri. Pe vêrful munţilor depărtati, cari mărginesc întinsa câmpie formată de albia secată a Prahovei, zăriam din când în când, nesce case albe, cu ferestre colorate şi puţuri de petroliu, împrăsciate pe coastele dealurilor. Trenul, tăind drept sinuosităţile rîului, dar urmându-l mereu, ne făcu sĕ trecem prin o mulţime de văi mici, pline de verdeaţă şi de pomi. Drumul cel obicinuit, cel adevĕrat, strâmpt, dar bun, şerpuind printre munţi, era tocmai deasupra capetelor noastre şi oferea privirilor noastre un spectacol de o admirabilă varietate. Stăteam pe scara vagonului, respirând aerul plăcut şi recoros de dimineaţă trecênd dintr'o vale într'alta, printr'un tunel, şi încălḑit de vaporii maşinei, pe când 'l străbăteam. De odată, după ce am cotit un deal plin de verdeaţă şi acoperit cu pomi deşi, sosirăm la Sinaia.

Sinaia, încă în nascere, se poate considera cu drept cuvênt valea Carpaţilor cea mai verde şi acoperită cu păduri, precum şi cea mai întinsă din câte întâlnesce cineva de-a lungul Prahovei. Necunoscută, cu 12 ani mai înainte, Sinaia devenì locul de retragere al marilor familii române. Măreţe văi se întind în toate direcţiunile, ospeluri princiare au fost construite, şi poienile, presărate cu flori mirositoare şi înveselite de şipote de apă, cari murmură, separă vilele şi casele unele de altele. Un elegant chioşc, deschis în timpul frumosului seson adăpostesce o musică militară. Pe vêrful uneia din aceste coline, Regele a construit o residenţă de vară.

Scoborându-mĕ din tren, am recunoscut pe dl C. A. Rosetti, preşedintele Camerei deputaţilor, pe care 'l vĕḑusem deja la Paris, şi care era îmbrăcat în gală ca pentru o ceremonie oficială. Aflarăm, în adevĕr, că în aceea ḑi avea loc inaugurarea noului castel regal. D. Edm. About, scriind d-lui Rosetti că va trece prin Bucuresci şi Sinaia, Regele şi Regina rugaseră pe dl Rosetti sĕ aducă la palat pe publicistul frances. Dar, spre măchnirea d-luì Rosetti, dl About se afla în costum de călĕtorie şi dl Rosetti nu îndrăsnì sĕ presinte Regelui un visitator, care nu purta tiranica haină neagră. Atunci cugetaiu că toţi mici, şi mari, sufer dispotismul stupidităţii umane şi că dacă aş fi rege, aş ordona mai bine supuşilor mei, sĕ se reîntoarcă la primitivele tradiţiuni ale paradisului, mai bine de cât sĕ mĕ privez, pentru o lipsă de haină neagra, de plăcerea de a primì visita unui scriitor de talent. care ar trece prin Statul meu. După câte se pare Regele împărtăşì vederile mele. *Cober.*

Terminul de abonament e 19/31 Januariu 1884 Tot ce va incurge pană la acest termin (afară de cei 5 cr. de postporto) se va transpune societăţii „Scoala română“ spre a servì de basă la un fond, din care cu têmpul vor fi a se infiinţa scoli românesci de fetiţe în Bucovina.

In considerarea scopului, ne rugăm sĕ se facă abonamentele cât mai curând — la tot casul pănă la ḑiua ficsată, cu atât mai vêrtos căci în 20 Ianuariu — 1 Februariu vom incheia socotelile cu toate incursele şi vom da seamă on. public despre resultat, ear banii împreună cu numele abonanţilor şi colectanţilor i vom străpune societăţii „Scoala română.“

Abonamente a conto nu se primesc, — ear cu ramburse (postnachname) nu se trimit mai puţin de 5 esemplare.

Abonamentele sĕ se adreseze la: *Cancelaria Negrutiu* în Gherla — Szamosujvàr.

Cu o cale se pot trămite şi alte oferte spre scopul indicat, cari apoi se vor cuita deosebi şi pe calea ḑiuaristicei române. Şi tot atuuci se pot face abonamente şi la ḑiuarele noastre şi a se dispune şi alte opuri din ediţiunea noastră.

* (Postal.) Între Făgăraş-Şărcaia, Comana inferioară şi Homorod cu 11 Decembre începênd se deschide posta pentru transferarea epistolelor, eventual şi a persoanelor.

Mersul postei.

Pleacă din Făgăraş dimineaţa la	9 oare	30 minute
„ „ Şărcaia „ „	11 „	15 „
„ „ Comana infer. d. a. „	1 „	
Ajunge la Homorod „ „ „	3 „	
Pleacă din Homorod dimineaţa la	8 oare	
„ „ Comana infer.	10 „	15 min.
„ „ Şărcaia	12 „	—
Ajunge la Făgăraş la	1 oară	30 min.

* (Ateneul român,) Iată programul Ateneului pe anul 1883—84.

Dumінecă 27 Noemvre oara 2 p. m. — Domnul C. Esarcu: Discurs de deschidere; domnnul Nicolae Ionescu: Învĕţăminte din istoria patriei.

Duminecă 4 Decemvre oara 2 p. m. — Domnul V. A. Urechie: Francia şi România în secolul al 18 lea.

Duminecă 11 Decemvre oara 2 p. m. — Domnul Grigoriu G. Tocilescu: Isvoarele Istoriei Române.

Duminecă 18 Decemvre oara 2 p, m. — Domnul G. Ventura: Despre musica Arabă în raport cu musica poporului român.

Joi 5 Ianuarie oara 2 p. m. — Domnul G. Sion: O novelă originală.

Duminecă 8 Ianuarie oara 2 p. m. — Domnul C. Disescu: Partidele într'un stat constituţional

Duminecă 15 Ianuarie oara 2 p. m. — Domnul D. Ionescu: Divorţurile noastre.

Duminecă 22 Ianuarie oară 2 p. m. — Domnul Em. Mihăescu Porumbaru: Mirabeau şi Gambeta.

Duminecă 29 Ianuarie oara 2 p. m. — Domnul Panu: Fantasie şi realitate.

Joi 2 Februarie oara 2 p. m. — Domnul C. Arion: Statul antic şi statul modern.

Duminecă 5 Februarie oara 2 p. m. — Domnul Doctor M. Gaster: Apocrifele în Literatura Română.

Joi 9 Februarie oara 8 seara. — Domnul Gr, Vulturescu· Moravuri vechi şi moravuri noi.

Duminecă 12 Februariu oara 2 p. m. — Domnul Mihail Cogălniceanu; Miscarea unionistă în România, lucrările divanului ad-hoc.

Joi 16 Februarie oara 8 seară. — Domnul P, Buescu; Sistemul financiar al ţĕrei.

Duminecă 19 Februarie oara 2 p. m. — Domnul I. Crăciunescu: Scoala şi Naţionalitatea.

Joi 23 Februarie oara 8 seară. — Domnul Eustaţiu: Statul şi limitele sale.

Duminecă 26 Februarie oara 2 p. m. — Domnnl Dr. Gr. Romnicianu: Ingrigirea copiilor pănă la înţărcare.

Joi 1 Martie oara 8 seara. — Domnul Paladi; Patriotism şi cosmopolism.

Duminecă 4 Martie oara 2 p. m. — Domnul St. C. Michăilescu: Despre determinism în sciinţele sociale.

Joi 8 Martie oara 8 seara. — Despre luptele şi progresul libertăţei în Europa într'un stat democratic.

Duminecă 11 Martie oara 2. p. m. — Domnul G. D. Teodorescu: Petrea Creţu Şolcau, lăutarul Brăilei.

Duminecă 18 Martie oara 2 p. m. — Domnul Anghel Dumitrescu: Bolintineanul.

Joi 22 Martie 8 oara seara. — Domnul G. Marian: Despre noua generaţiune (Schiţă de moravuri şi de caractere.)

Duminecă 25 Martie oara 2 p. m. — Domnul Remus Opranu: Dobrogea.

Joi 29 Martie oara 8 seara. — Domnul C. C. Dobrescu: Petru Rareşiu Vodă.

Duminecă 1 Aprilie oara 2 p. m. — Domnul S. D. Olănescu: Moravuri orientale.

Joi 12 Aprilie oara 8 seara. — Domnul August Laurian: Reforma mintală.

Duminecă 15 Aprilie oara 2 p. m. — Domnul P. I. Cernătescu: Istoria democraţiei europene.

Duminecă 22 Aprilie oara 2 p. m. — Domnul C. Stăncescu: Rolul artelor plastice în instrucţiunea şi educaţiunea popoarelor. (Artele plastice în România).

Conferinţele ce se vor mai ţine pe lângă cele înscrise în presentul programei se vor publica prin jurnale.

Preşedinte: *C Esarcu.* Secretar *Gr.G. Mano*

* (Fondurile metropoliei din Blaj). Fondurile remase prin testament dela episcopul Ioan Bobu mort în a. 1830. 565,000 fl.

Fondul numit al monăstirei hieromonachilor Basiliţi adecă al scoalelor 500,000 fl.

Fondul lăsat prin testament de nemuritoriul dr. med. Simeon Ramontiai pentru stipendii 800,000 fl.

Fondul seminariului de clerici 400,000 fl.

Fondul remas prin testament dela Mitropolitul Alecsandru St. Şuluţ crescuse pănă în a. 1882 la 380,334 fl. 80 cr.

Un alt fond separat al clerului de mir 48,000 fl.

Fondul preoţilor neputincioşi, al vĕduvelor şi orfanilor (31 Dec. 1882) 88,606 fl. 25 cr.

Un fond scolastic separat (1882) 17,305 fl. 88½ cr.

Fondul testat al canonicului Constantin Alutan pentru stipendii 10,607 fl. 68 cr.

Fondul testat de canonicul I. Chirilă pentru acelaş scop 5,476 fl. 78 cr.

28 fonduri private, fiec-are cu destinaţiunea lor administrate de către capitul făceau la 31 Decemvre 1881, 44,447 fl. 25 cr.

Suma totală 2.139,778 fl. 02½ cr.

„Luminătorul.“

* (Femeile nu pot fi advocate.) În Turin s'a întêmplat, că d-şoara Poet, doctor juris, a petiţionat la camera advocaţială, ca sĕ fie luată în lista advocaţilor. Camera i-a încuviinţat cererea, fiscul statului a apelat contra acestui conclus, eară forul de apel a respins rugarea d-şoarei doctor juris Poet, din considerări că: „advocaţia este un oficiu public, la care pe temeiul legilor sĕ pot admite nu mai bărbaţi, că o advocată feminină în vestmintele ei ar comite o cochetărie din frumseţa ei ar putè produce un argument ce nesmintit ar influinţa asupra judecătorilor şi a juraţilor, eară prin aceasta ar conturba seriositatea judecătoriei.“

* (Esecuţie de dare contra cetăţi Szegedinului.) Cetatea Szegedin are o restanţă de 37 mii 196 fl. 67 cr. dare directă către stat. Inspectoratul de dare cerênd esecuţie în contra cetăţii află casa centrală goală; aşa încât statul a fost necesitat a pune mâna pe veniturile vamale de pod şi importuri, cari le va administra, pănă se va solvì suma de mai sus cu totul. — Eacă unde a ajuns cetatea aceasta cu falnica reconstrucţiune, care i-a consumat ḑeci de milioane şi pe urme au dus oraşul la sapă de lemn. „Fală goală straiţă uşoară.“

* (Statistica teatrelor arse.) Numĕrul cel mare al teatrelor şi circurilor ce au ars, numai în scurtul restimp de un an aproape, adecă dela 1 Decemvre 1882 pănă la 1 Noemvre 1883, este o dovadă că toate mĕsurile de precauţiune ce s'au luat pănă acum, n'au fost de ajuns spre a împedeca aceste mari nenorociri. Eacă statistica teatrelor ce au ars în decurs de un an:

1. La 2 Decemvre 1882 a ars teatrul din Pointe a Pitne, în Antile; n'a perit nici un om.
2. La 7 Ianuarie 1883, a ars teatrul „But“, din Moscva; n'a perit nici un om.
3. La 13 Ianuarie 1883, arderea circului din Berdicew, guvernamentul Kiev; aci au perit 300 oameni.
4. La 22 Ianuarie a ars teatrul Schrikenter din Mitau; n'a perit nici un om.
5. La 8 Februarie. Arderea operei din Toronto, capitala Canadei de sus; n'a perit nici un om.
6. La 8 Februarie. Arderea teatrului din Arad; nu şi-a perdut nimeni vieaţa.
7. La 18 Martie a ars un circ în Noul Orleans unde au fost 60 morţi şi 100 greu răniţi.
8. La 4 Aprilie. Arderea teatrului naţional din Berlin; n'a perit nimeni.
9. La 8 Aprilie a ars circul Salomonsky din Moscva, fără a perì cineva.
10. La 22 Aprilie arderea teatrului Star din Stockton-upon Tees în Englitera; de asemenea n'a perit nimeni.
11. La 25 Aprilie Esplosiunea de gaz din teatrul Ambigu; 20 persoane greu rănite.
12, La 5 Iunie. Arderea circului Barnum din Chicago; n'a perit nimeni.
13. La 9 Iunie a ars teatrul Gaiety din Manchester, fără ca sĕ peară cineva.
14. La 11 Iunie arderea teatrului de Varietăţi din Varşovia; toată lumea a scăpat, deşi focul a isbucnit pe timpul represintaţiunii.
15 La 16 Iunie a fost focul dela Stabilimentul de petreceri „Victoriahall“ din Sunderland, unde au fost năbuşiţi 180 copii.
16. La 24 Iunie Arderea teatrului din Dervis (provincia Como); au fost 48 oameni morţi şi 10 greu răniţi.
17. La 8 Iunie Arderea teatrului de vară din Varşovia; n'a perit nimeni.
18. La 28 August a ars teatrul dela Katamacomura Kamada Gori Sanuki din Japonia. Au murit 75 persoane şi au fost 115 greu rănite.
19. La 29 August. Arderea teatrului de vară din Chorol, guvernamentul Pultava; 12 morţi.
20. La 31 August a ars teatrul de vară din Iekaterinodar, Caucasia; n'a perit nimeni.
21 La 30 Octomvre Arderea circului Herzog, din Pesta: n'a perit nimeni.
22. La 17 Noemvre a ars teatrul Rigal din Darlington unde de asemenea n'a perit nimeni.

La cele 22 teatre arse în decurs de un an se mai poate adăoga un al douĕ-ḑeci şi treilea. O telegramă din New-York anunţă că Joia trecută s'a aprins teatrul Windsor şi a ars pănă în temelii. D'abea eşise publicul din teatru, şi focul isbucnì. Flacările se întinseră şi asupra otelului Hartman, care era alături şi care a fost transformat în cenuşe.

* (Ţiganul unguresc.) Tip orginal, deosebit în trăsurile sale de tipurile Europene. Cu o tratură de mai multe ori uriaşe, el este îngânfat de pletele sale negre, undoase, lungi, pe cari în pasul sĕu iute şi legănat, le fâlfăe în vênt. Capul ţuguiat, fruntea turtită înapoi, se începe deasupra nasului printr'o groasă dungă orisontală, încărcată de un întunecos stuf de sprâncene, care când se increţesc, te înfioară rece. Dar aceea bărbie pătrată, deasupra căria se deschide o lungă gură, cu dinţi mari şi obligi, de-ţi amintesce fără voie pe calmuci. Ţiganul unguresc nu te privesce în faţă nici odată, cu marii sĕi ochi, sĕrădiţi de vine sângerate, şi lucind în fundul capului, ca cărbunii aprinşi. Faţa lui scănatică, şi de coloarea bronzului, te supără prin umerii obrazului prea mult eşiţi afară. Pe cât de limbut, de vesel, de copilăros, ursarul nostru, pe atât de tăcut, morcănos, şi posac este ţiganul unguresc; tace când îi vorbesci, se uită pe sub sprâncene, şi scutură din cap. Ursarul cântă voios, cu căciula pe ciafă, te cicălesce, te laudă, sufere ori ce batjocure, numai în seamă sĕ'l bagi; cu căciula îndesată pe ochi, vorbind apăsat şi puţin, pentru o glumă unguresucul se înfuriază, şi te ameninţă, ţăranii îl urăsc, şi se tem de dênsul. Au ceva sinistru în figura lor, şi-ţi deşteaptă un desgust, o repulsiune. Căldărarul şi ciobotarul de preste frontieră, sûnt groaza sătenilor. Aceste soiuri de ţigani la beţie te tae cu cuţitele; la ceartă din nimic, se fac între dênşii omoruri; mai toţi sûnt borfaşi, şi cei mai sĕlbatici criminali sûnt tot din aceştia. Viaţa lor e ca a triburilor selbatice din Patagonia. Trăesc în concubinagiu; de familie ca regulă socială, n'au idee; incestul, imoralitatea la ei nu sûnt înţelese; n'au nevoie de biserică la nascere, căci copii lor sûnt nebotezaţi; ciobotarii, zavragii şi căldărarii, rîd cu dispreţ de evlavia către Dumneḑeu a ursarilor. Violenţi într'una, rĕsbunători preste mĕsură nu cruţă pe nimeni în mănia lor. Este un lucru fatal, dar dovedit de atâtea ori că, prin împregiurimile, unde tăbărăsc ei, se întêmplă a se auḑì de câte o tâlhărie cu omor, făcută de înfioreaḑă lumea. Şi cât de greu se prind aceştia de justiţie!

Cu toată generositatea şi nobleţa românului, către strĕini şi venetici, cruḑimile acelor ţigani măcelari de oameni, umplênd mĕsura răbdărei, mĕsuri radicale trebuesc luate de guvern contra acestor bande de oarde sĕlbatice. Ţĕranul.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 6 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.35	120.10
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.59	9.57
London (pe poliţa de trei luni)	120.60	120.65

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

La numerul acesta se adauge un suplement.

Nr. 139 Sibiiu, Marţi 29 Noemvre (11 Decemvre) 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei or 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu, 28 Novembre 1883.

Sûntem în ajunul unei sěrbători de mare însemnătate pentru biserica noastră, în ajunul ḑilei Sântului Apostol Andreiu, al cărui nume l'a purtat marele archiereu al bisericei noastre, fericitul Şaguna.

Ḑiua aceasta e scumpă fie-cărui fiu credincios al bisericei, şi ne e insutit scumpă în special nouă, cari ne adăpostim în lăcaşul acestui mare bărbat al bisericei noastre.

Şaguna n'a trăit numai pentru sine, el a trăit şi pentru noi, şi prin activitatea sa neobosită ne-a croit calea, ce avem sě urmăm.

Şi dacă ḑiua aceasta ne umple de măchnire pentru perderea marelui archiereu, ea îndoit trebue se ne preocupe acum, când abia ne-am depărtat dela mormêntul rece al unui fiu iubit al neuitatului Şaguna, care şi a pus sciinţa şi capacitatea în servitiile bisericei.

10 ani au trecut, de când sěrbăm această ḑi de doliu, 10 ani bogaţi în triste esperienţe, 10 ani cari cu cât trec în completă secetă pentru noi, cu atât mai tare ne fac sě cugetăm la trista noastră stare actuală.

Trăim în un timp, în care suspiţionările şi animosităţile domnesc mai mult ca nici odată. Isgoniţi de pretutindinea, în loc de a ne consolida, am început a ne sfăşia noi între noi, creḑênd că astfeliu ne vom putè salva esistenţa.

Şi fiind că trăim în asemenea timp, e greu a face amintire chiar şi despre cei reposaţi, căci ura şi duşmănia nici la uşa mormêntului nu vrea sě se oprească.

Între asemenea împregiurări cu pietate ne întoarcem privirile asupra activităţii bărbatului, pre care provedinţa în ḑile de grea cercare pentru patrie l'a pus în fruntea bisericei noastre. Da, cu pietate privim la viaţa lui, căci ea e plină de bogate roade pentru naţiune şi biserică.

Abia ajuns în fruntea unei biserici umilite, şi în al doilea an al archipăstoriei sale vedem deja convocat sinodul bisericesc spre a căuta mijloacele, prin cari sě se ridice biserica cea umilită. Prima faptă publică în biserică a fost deschiderea porţilor pentru toţi fii bisericei şi nisuinţa de a o ridica din umilire.

Odată marcată calea pe care avè sě urmărească măreţul scop, Şaguna a fost fidel amêndurora în întreagă vieaţa sa.

Sě nu se creadă că a fost numai o întêmplare calea apucată spre ajungerea scopului. Bărbatul în a cărui memorie scriem aceste şiruri, a fost om de adêncă eruditiune. Şi nici aceea sě nu se mai ḑică că timpurile fac mare pre om. Şaguna a considerat mai întâiu de toate spiritul timpului, şi în grandioasa sa operă s'a răḑimat pe toţi credincioşii bisericei noastre. Dânsul a sciut că dând loc fiecărei puteri în biserică şi teren de lucru, lucrul va înainta, căci ceea ce este bun comun, e scump în ochii tuturor celor interesaţi.

Şaguna a lucrat cu canoanele în mână o întreagă viaţă şi până acuma pe terenul canoanelor nime nu s'a putut měsura cu dênsul. Basa sinonodală croită de el în biserica noastră isvoresce din trecutul istoric al bicericei creştine, şi corespunde spiritului timpului de astăḑi.

Aceasta sûntem datori a o constata în această ḑi de insemnătate pentru noi, şi sûntem datori cu aceasta umbrei marelui bărbat mai cu seamă acuma, când atât în biserica noastră, cât şi la fraţii de preste Carpaţi, vedem o ferbere pentru reforme în biserică. La noi în direcţie, care uşor poate trece marginile, şi atunci uşor ne putem treḑi cu anarchia după cap, la fraţii de preste Carpaţi în direcţie cu totul reacţionariă. Suntem datori cu acestea umbrei marelui archiereu, care prin reformele întroduse în organismul administrativ bisericesc nu s'a abătut dela ortodocsie întru nimica, ci ni-a dat numai un teren legal foarte vast, pe care putem lucra între noi şi sub scutul legei noastre, pe care nu fără cuvênt o a numit oare-cine: *„Magna Charta“*. Sûntem datori cu aceasta basei noastre canonice actuale în special astăḑi, când din altă parte se mai crede şi astăḑi, că la administrarea averilor bisericesci, la procurarea de nouě mijloace, la organisarea mai potrivită a parochielor etc, afară de sciinţă, minte şi inimă se mai recere şi un deosebit dar, pre care noi 'l reducem numai la sacramente, dogme şi rit.

Sûntem datori cu aceste dechiaraţiuni umbrei Marelui bărbat al bisericei noastre.

Pe această cale a lucrat Şaguna, ajutat de întreagă biserica. Şi el a lucrat fără întrerumpere.

Lucrat'a pentru biserică, lucrat'a pentru naţiune. Şi fii credincioşi au urmat cu sfinţenie pre bunul păstoriu pe calea cea adeverată. Şi cât timp l'au urmat, eram binevěḑuţi şi progresam.

Noi cei de acuma avem sě luăm firul, unde s'a intrerupt şi sě purcedem pe cărările fericitului Şaguna, căci gloriosul lui trecut plin de fapte măreţe ne garantează corectitatea cărărilor umblate de el, adûnca lui eruditiune, caracterul cel firm, marea esperienţă în lucruri, trecerea lui cea mare la curtea imperială, înţelepciunea lui politică, toate acestea ne fac sě-l luăm pe el de model, şi pe deoparte sě salvăm ceea ce ne-a lăsat el, ear de altă parte cu înţelepciunea şi tactica lui sě ne asigurăm esistenţa naţională şi interesele bisericesci.

Urmând calea lui Şaguna vom fi poate improşcaţi de cei, cari au împroşcat şi în Marele Andreiu, însě vom merge pe cale bătută şi cunoscută, cale pe carea cu încetul cu încetul vom ajunge la limanul dorit.

Ca soare luminos cât a trăit a rěspândit în giurul sěu lumină şi căldură, cari au dat pretutindenea viaţă. Când a dispărut a lăsat puternice raḑe în urma sa, la a căror lumină nici astăḑi nu vom rătăcì.

Şaguna a fost mare ca archiereu. Dovadă starea eparchiei la începutul păstoririi lui, şi cea dela mutarea lui dela noi. A fost mare ca bărbatul naţiunei, dovadă toate acţiunile lui, dovadă starea lucrurilor pe timpul, cât a stat el în frunte. A fost mare ca bărbat de sciinţă, dovadă toate opurile lui.

În faţa acestor fapte ne închinăm umbrei Marelui Andreiu, în această ḑi ocasională, şi-l vom urmărì ca pre un far luminos în marea vieţei noastre atât de viforoasă, far luminos, care ne va conduce naia la limanul dorit.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Novemvre.

Urcarea dărilor s'a primit fără mare svon în dieta Ungariei, şi lucrurile merg cursul natural. Deputaţii votează, trag diurne grase, şi bieţii contribuenţi de dare, cel mult pot da din umeri. Partida guvernului atât e de disciplinată, încât chiar şi la lucruri de tot indiferente face cestiune de partidă, şi omul are sě aleagă între alternativa: „sau cu noi sau drumul dela noi.“

Partidele oposiţionale devin din ḑi în ḑi tot mai fără putere. Kossuthiştii din când în când mai produc ilaritate prin vorbirile lor, în cari 'şi spun părerile constituţionale, şi-şi formulează pretensiunile.

Atâta în câteva cuvinte spre a putè pricepe situaţiunea din parlamentul Ungariei.

După cum am amintit deja comisia de trei din casa magnaţilor a primit projectul de căsătorie între creştini şi evrei şi l'a propus casei spre primire pre lângă unele modificări neesenţiale.

Soartea lui o vom vedè mai târḑiu, îngrigiri mari însě nu avem, căci scim din esperienţă că jidanul are noroc la astfeliu de întreprinderi.

FOIŢA.

O călětorie dela Paris la Constantinopole prin România.

II.

Din ordinul dlui Olănescu, un gustos dejun ni se servì pe terasa Noului otel Sinaia, unul din cele mai mari oteluri ḑidite de stat pentru viḑitatorii, cari vin la Sinaia. După această terasă vederea se întinde asupra întregei Sinaie şi se vede la dreapta deschiḑětura văiei, prin care se întinde linia ferată. În timpul dejunului, 10 musicanţi ţigani fură aduşi şi ei ne înveselirâ cu cântecele lor naţionale. Unul din ei înaintează cu câţi-va paşi în faţa celorlalţi şi căntă când un cântec românesc, când unul ţigănesc, ceialalţi acompaniându'l cu instrumentele lor şi ţinêndu-i cor la sfêrşit. Ca şi musicanţi din portul Neapole, cari se încearcă, printr'un armonios crescendo sě mărească plăcerea auditorilor lor, acompaniându-se ei înşuşi ţiganii români fac sě nu se bage de samă, prin cântecele lor, defectuositatea jocului lor; dar deosebirea între cântece urmează de aproape pe aceea, care esistă între climate. Cântecile musicanţilor ambulanţi din Neapole, sûnt vesele şi sgomotoase, acelea ale lâutarilor români sûnt line şi melancolice. Tocmai în momentul, când unuia din noi îi veni ideea unui bal improvisat, unul din adjutanţii M. S. înaintează spre d. Olănescu. MM. LL. aflară despre trecerea noastră prin Sinaia, în ḑiua chiar, când avu loc înaugurarea noiei lor residenţe de vară. MM. LL, scieau că nu eram în stare sě ne presentăm la o Curte, însě voeau sě ne dispenseze de ori ce ceremonie şi ne făceau cunoscut, că ne vor primì astfel precum ne găseam la trei oare şi jumătate.

Nu eram presentabili, părăsind otelul zăpăciţi şi obosiţi de călătorie: eram încă şi mai puţin presentabili intrând pe poarta „Castelului Peleş“. Ploua, şi dela otel până la Palat, am mers aproape o milă şi jumětate, pe un drum deschis de carăle, cari în decurs de mai mulţi ani, transportaseră materialul necesar pentru construirea palatului, ce se înaugura în acea ḑi.

Curtea era plină de verdeaţă; o mulţime foarte mare se strânsese la poartă; soldaţii şi oficerii veneau şi se duceau; şi preoţi de religiune ortodocsă, ridicându-şi hainele lor lungi pentru a nu se umplè de noroiu, cu lungile lor bărbi pline de ploaie, părăseau residenţa regală, unde se sfirşise ceremonia religioasă.

Când ne presentarăm cu mantalele, noastre pline de ploae şi cu cismele acoperite de noroiu, lacheii în livrele lor de gală şi soldaţii cari compuneau garda de onoare ne priveau cu mirare şi cu o oare care îndoeală de a ne lăsa sě intrăm. Un oficer de ordonanţă, informat de ordinile regale, ordonă sě fim primiţi; intrarăm în anticameră şi ne lăsarăm acolo mantalele şi umbrelele, şi cele douě-ḑeci de părechi de cisme resunară prin sălile palatului.

Această procesiune norocoasă condusă de călăuza noastră apucă la stânga, trecu printr'un coridor destul de întunecos şi de o dată orbită de o lumină se oprì în marea sală de aşteptare ale cărei măreţe covoare, broderii şi pictorii sunt luminate de nisce ferestre înalte gotice. Furăm introduşi într'o adevěrată curte în miniatură.

Regele în mare ţinută stând în picioare lângă o masă lungă vorbia cu principele Sturzea, care cu înalta-i statură şi deasa-i barbă căruntă se apleca a asculta pe interlocuitorul sěu regesc.

Puţin mai la stânga, se afla d. D. Sturdza, ministru al afacerilor străine, cu o privire vie şi pătrunḑětoare, cu o fisionomie plăcută, care purta un mare cordon; apoi d. Fălcoian şi plăcutul colonel Candiano, adjutant al M. S. Regelui în ţinută mare, d. Chiţu, ministru de interne, d. V. Alecsandri poetul naţional, de cari românii sunt mândrii şi cu drept cuvênt, şi alte notabilităţi. Strălucitoarele uniforme însufleţind monotonia hainei negre, formau, la distanţa cuvenită un cerc, în jurul Regelui.

Afacerea în Croaţia după formă începe a devenì normală. Banul e denumit deja şi după cum cetim pe 18 a lunei curente se va convoca şi dieta Croaţiei.

Ca resunet la articlul lui „Pester Lloyd“ privitoriu la împăcarea cu sasii, ḑiarul din Berlin „National Zeitung“ într'un articol din 5 a lunei curente, întitulat *„Noua evoluţiune în Austro-Ungaria“*, marchiază punctul de vedere al sasilor. După acest ḑiariu promisiunile guvernului nu vor mai duce pe sasi pe ghiaţă, ci se vor pretinde fapte şi nu vorbe goale.

Eată cum închieie el articlul provocat:

„În Pesta sperau oamenii, că vor liniscì pre saşi prin delăturarea urgisitului comite suprem Wächter şi prin promisiuni generale; ei însĕ s'au înşelat în această speranţă. Presa guvernamentală 'şi dă silinţa a vorbì în ton reservat, însĕ fără adevĕrate concessiuni pacea totuşi nu se va putè restabilì, şi în presă nu prea vedem esprimându-se asemenea înclinare. Ea (pressa) lasă totul la chipsuinţa ministrului de interne, pre când saşii — păţiţi deja — cer instituţiuni, cari sĕ le garanteze drepturile lor. Se poate, că această cestiune e în stadiul desvoltărei.“

Mai clar nu se poate vorbì. Incurcătura cu Croaţia şi cea cu sasii face pre numitul ḑiariu sĕ esclame: „Privind toate acestea, trebue sĕ credem, că Ungaria stă în faţa unor greutăţi mai mari, de cât sûnt acelea, cu cari se luptă de ani de ḑile Germanii în Cislaitania.“

In Francia afacerea cu China este tot la ordinea ḑilei şi se crede, că doară doară se va delătura rĕsboiul. Guvernul a tipărit toate actele diplomatice privitoare la China, şi le a împărţit în cameră. Reproducem părţile mai interesante după „Telegraphul“ din Bucuresci.

Rĕspunsul d-lui Julles Ferry, dela 22 Novembre, la rĕspunsul memoriului chinez, afirmă că Francia este de asemenea dispusă sĕ respecte legăturile tradiţionale, întru cât aceste sûnt compatibile cu esercitarea protectoratului. Starea de lucruri create prin tratatul dela 1874 pare a corespunde cu dorinţele ambelor ţĕri; chiar China, după semnarea acestui arangiament, a consimţit la retragerea trupelor, totuşi evenimentele au dovedit că acest regim nu este de natură de a asigura liniscea ţĕrii. Tâlhăriile de pe uscat şi de pe apă au reînceput şi fu nevoiă sĕ se întărească garnisonile, pe care Francia le avea în Tonkin în puterea tratatului dela 1874. Trebuinţa de a îngrigì de siguranţa soldaţilor nostri şi de a resbuna moartea unui brav conducĕtor, precum şi grigia de a da ţĕrii pacificarea durabilă promisă de noi, ale cărei roade ar fi venit în curênd, favoarea comerciului tuturor naţiunilor civilisate, ne impuseră îndatorirea de a ocupa oarecari puncte nouĕ. Tratatul încheiat de curênd în Hue regulează situaţiunea dintre Francia şi Anam turburată din causa îndărătnicei neesecutări a stipulaţiunilor din tratatul dela 1874, şi nu adaog nimic nou faţă cu China de vreme ce protectoratul francez fusese întemeiat deja chiar prin tratatul dela 1874. Astăḑi nu mai e vorba decât despre aceea de a asigura esecutarea lui prin garanţii eficace. Schimbările de vederi, ce se urmează de câteva luni, arată lămurit, că noi avem adevĕrată dorinţă de a aplana neînţelegerile pe o cale bună şi că sûntem gata a discuta ori ce combinaţiune care este de natură a regula greutăţile într'un chip onorabil pentru ambele ţĕri. Faţă cu imputarea din memoriu, că guvernul francez pare a fi renunţat la simţimintele de onoare şi dreptate, d. Ferry ḑice, că această espresiune, pe care nu poate sĕ o primească şi care nu se află în testul, ce 'i-a trimis prin telegramă însărcinatul cu afacerile franceze din Pekin, crede că provine dintr'o greşală de traducţiune. — La 24 Novembre, marchisul Tseng scrie că-i pare rĕu că declaraţiunea d-lui Ferry este neadmisibilă în privinţa ocupării localităţilor Honkong, Sontay şi Bae-Ninch- — D. Ferry rĕspunde la 30 Novembre, că politica franceză nu se schimbă; ea voiesce tot întărirea protectoratului, libera navigaţiune pe Songkai şi siguranţa comerciului. Planul nostru de campanie în Tonkin nu s'a schimbat şi nici nu se poate schimba. Rĕspunderea cade asupra Chinei, ear nu asupra Franciei.

†

Dr. Ioan Borcia,

Aşa dară totuşi s'a întêmplat, aceea, de ce de mult ne tot temeam. Temerea noastră a devenit tristă realitate. Dr. Ioan Borcia numai este între cei vii. Robustul corp nu a mai putut resista ascunsei boale, care-l submina încetul cu încetul, şi în cele din urmă, mai curênd decât am fi creḑut, moartea cu coasa a tăiat firul vieţei al acestui bărbat neoobosit.

Pe Dr. Ioan Borcia spre a-l putè caracteriza după ecuitate şi obiectivitate — trebue sĕ fi conveţuit omul cu el, sĕ-i fi fost tovarĕş nedespărţit atât în luptele lui pe terenul bisericesc, cât şi în cele politice. Şi aceasta cu atât mai vêrtos, cu cât Dr. Ioan Borcia n'a fost bărbatul, care îşi bate meritele în toba cea mare, ca lumea sĕ-l vaḑă şi sĕ-l auḑă, ci el a fost bărbat modest, de multe ori poate prea modest, prea retras, căutându-şi satisfacţia în consciinţa linistită. Vîrtute rară în ḑiua de astăḑi.

Dr. Ioan Borcia s'a născut la anul 1836 în Sălişte. Tatăl dênsului a fost preot acolo. Studiele gimnasiale şi le-a făcut în Sibiiu, asemenea şi cursul juridic. După absolvare spre mai departe perfecţionare s'a dus la Viena, de acolo la Gratz, unde fu promovat de Dr. *utriusque juris.*

Rentors acasă Dr. Borcia şi-a început viaţa publică, luptând cu multă energie spre binele comun al bisericei şi naţiunei.

Cam de un an de ḑile Dr. Borcia a început a da îndĕrĕt. O boală de pept se manifestă la el tot mai vehement, şi în cele din urmă Joi, în 24 Noemvre, ea i curmă firul vieţei. Moartea străbătu cu iuţeală toate straturile societăţii din Sibiiu.

Înmormêntarea i s'a făcut Duminecă. O înmormêntare mai pompoasă rar va fi vĕḑut Sìbiiul. Da, căci Dr. Borcia a fost cunoscut aproape la tot publicul din Sibiiu, şi pre lângă aceasta timpul frumos încă a făcut posibilă asistarea la acest act — cel din urmă în ciclul întêmplărilor din viaţa unui muritoriu.

Ceremoniile funebrale le-au sĕvârşit sub pontificarea Preacuvioşiei Sale Părintelui archimandrit şi vicariu archiepiscopesc Nicolau Popea, domnii protosinceli archiepiscopesci Dr. Ilarion Puşcariu şi Nicanor Frateş, protopresbiterii Zacharia Boiu şi Simion Popescu, apoi ierodiaconul Ioan Cândea. Solemnitatea actului o a ridicat corul elevilor din institutul Andreian.

Pre la 3 oare după ameaḑi strada Cisnădiei, în care se află locuinţa Drului Borcia era îndesată cu mulţime de oameni din toate clasele societăţii. Şi conductul s'a pus în mişcare până la biserica din suburbiul Iosefin, aici trupul fu dus în biserică şi P. Protopresbiter şi asesor consistorial Zacharia Boiu rostì cuvêntarea ocasională, apreţiând activitatea rĕposatului în domnul cu măestria Dsale obicĭnuită *).

Sicriul era încungiurat de rudeniile rĕposatului, şi ni se rumpea inima vĕḑênd orfanii mititei, pre vĕduvă şi mulţimea de rudenii plângênd pre iubitul lor.

La mormênt domnul advocat Dr. Ioan de Preda colegă al repaosatului, i-a ḑis rĕmas bun în cuvinte eşite din inimă, adresate la inimă, şi simţite de ea.

Dr. Borcia nu mai este între cei vii. Cu trupul s'a dus dela noi, însĕ cu sufletul este între noi. Activitatea lui ne-a rĕmas moştenire nouă, şi ea ne va servì de model, căci roadele ei binefăcĕtoare vor fi pururea nemuritoare.

Fie i ţĕrîna uşoară şi memoria eternă.

Cuvêntarea

domnului asesor consitorial Zacharie Boiu:

> „Bine slugă bună şi credincioasă; peste puţine ai fost credincios, peste multe te voiu pune: întră întru bucuria domnului teu!“
>
> Mateiu cap 25 vers 23.

Ceea ce de timp mai îndelungat prevedeam cu serioase şi tot mai serioase îngrigiri, înainte cu douĕ ḑile, spre durerea noastră a tuturor, onoraţi jalnici ascultărori, devenì realitate, realitate tristă nealterabilă! Ioan Borcea, doctor în drept, advocat public provincial în Sibiiu, fiscal şi defensor matrimonial pe lângă Venerabilul Consistoriu al Archidiecesei gr. or. transilvane, fiul cel zelos şi credincios al bisericei şi naţiunei noastre, soţul şi părintele cel bun, îngrijitorul şi chivernisitorul, provedinţa pămêntească a familiei sale, nu mai este între noi. O boală ascunsă şi la primele ei urziri sau necunoscută sau nebăgată în seamă, începuse încă înainte cu mai mulţi ani a roade puţin câte puţin la rădăcinile pomului esistinţei lui; pomul cel vesel şi plin de viaţă începu a tânjì şi a jeli, ramurile lui, astăḑi unul, mâne altul, a se pieca şi a se usca, frunḑa a devenì mai puţin verde şi veselă decât până acì; numai fructele, fructele singure, spre mirarea tuturor, continuau a fi multe şi frumoase — căci soiul pomului era din cele mai bune, din cele mai nobile, — până când deodată şi însaşi trupina, la părere sănătoasă şi vigoroasă, înlăuntru însĕ bolnavă şi debilitată, în urma unei suflări de vênt se smulse cu vehemenţă din rădăcinele sale fireşti, se resturnă şi căḑu la pămênt. Eată, iubite frate, în puţine cuvinte istoria şi icoana ḑilelor tale din urmă. Da, tu te duci astăḑi de pe pămênt: şi eată barca cea neagră, ce te aşteaptă, spre a te lua pentru totdeauna dela ochii nostri cei trupesci! Eară nouĕ, celor ce am vieţuit împreună cu tine, celor ce am fost martori ai vieţii şi activităţii tale, nu ne a mai remas decât trista datorinţă a-ţi ḑice astăḑi la acest loc sacrat ultimul adio, şi a vĕrsa o lacrimă pe sicriul tĕu, ear de aici încolo a păstra în inimi credincioase icoana cea perdută a iubitei tale fiinţe!

Istoria vieţei esterioare, aşa ḑicênd materiale, a adormitului nostru frate este scurtă şi simplă. Născut la anul 1835 în opidul Sălişte din părinţi foarte onorabili, distinsul paroch Dimitrie Borcia şi soţia sa Maria, şi înzestrat dela Dumneḑeu cu frumoase talente, tinĕrul Ioan percurse în Sibiiu stu-

---

*) Publicăm mai la vale cuvêntarea în estenso.

Red.

La dreapta, un grup mai bătător la ochi atrăgea atenţiunea noastră. În lumina dulce ce străbătea prin fereastră, inaintea căreia se afla, vĕḑurăm pe Regina Elisabeta în costum naţional, cusut cu fir de aur; un vĕl de gaz, de coloare roză, îi acoperea capul şi gâtul şi ca un nor de dimineaţă, tălfăia în jurul blândei şi suriḑĕtoare-i figuri, pe care, cu toate acestea din când în când, trecea ca o umbră de tristeţă, pe care însĕ numai decât o făcea sĕ dispară. Ochii, de un albastru închis, în acest cadru puţin cam posomorât, străluceau cu o lumină intensă; pe busele-i subţiri şi delicate se observă un suris de bună sosire şi talia-i foarte puţin aplecată inainte reamintea pe Sarah Bernhard în acea dulce şi poetică visiune a ficei lui Roland, care va remânè cea mai atingĕtoare şi mai frumoasă a ei creaţiune.

Noi formam un cerc aproape de uşă; ni se părea destul de greu de a ne găsì în această societate de elită, căreia M. S. Regina şi domnişoarele sale de onoare, toate în costum naţional, dădeau o şi mai viuă animaţiune. Cei mai timiḑi dintre noi şedeau puţin mai în urmă, ceialalţi, atraşi de plăcerea de a observa, studiau fisionomiile. D. D. Sturzea mĕ conduse mai ântâiu la Regina şi conversaţiunea, deschisă şi susţinută de M. S. în limba franceză vorbită foarte bine, nu se mai sfêrşia. Cetisem volumul „Cugetările“, publicat de M. S. şi îmi aduceam chiar aminte unele din cele mai însemnate. Vorbirăm de tot, ce îi place M. S. Reginei: poesie, literatură, arţi; căci M. S. nu este numai o scriitoare favorabilă, dar posedă şi darul picturei şi se deosebesce foarte mult în arţile frumoase.

Regina 'mi făcu cunoscut, că adoptase costumul naţional, că toate doamnele din ţeara urmaseră esemplul sĕu şi că graţie acestei hotărîri manufacturile naţionale beneficiară. O resoluţiune atât de patriotică n'ar putè fi îndestul lăudată; de aceea ḑiseiu M. Sale, suriḑênd:

— „Patriotismul Maiestăţii Voastre ar părè mult mai meritoriu, dacă constumul nu i ar şedè atât de bine.“

— „Eşti sceptic, ḑise Regina, suriḑênd la rândul ei; eu nu mĕ cred capabilă sĕ sacrific eleganţa patriotismului.“

— „Sĕ mĕ ferească Dumneḑeu, Maiestate, rĕspunseiu eu, vĕ prinde atât ca Regină, cât şi ca femee; este o mare fericire, când nu este incomptibilitate între drepturile uneìa şi datoriele celeilalte.

Ajunşi aci cu conversaţiunea noastră, mi se anunţă că M. S. Regele dorea sĕ'mi vorbească.

Regele Carol nu tradează nimic din originea sa germană. Este subţire şi de talie mijlocie; brun cu pĕr şi barbă neagră, cu o privire liniscită şi hotărîtă, voce sonoră şi egală; are darul de a vorbì iute şi cu precisiune. Şi Regele nu vorbesce de cât franţuzesce şi vorbesce această limbă admirabil.

— „Sciu, îmi ḑise el, că la Congresul din Berlin ai vĕḑut adesea representanţii nostrii. D. Catargi 'mi a vorbit adesea de d-ta şi cred că ordidinul Stelei României vĕ numeră printre membrii ei.“

Mĕ înclini şi tăcui un moment. Numele amicului meu d. Catargi, la înmormêntarea căruia am întêlnit pe d. Rosetti, 'mi reamintì nesce penibile suveniri, căci murì pe un pămênt strein şi sub greutatea unei disgraciări nemeritate. După câte-va secunde tot turburat de aceste suveniri, ridicaiu capul în sus:

— „Maiestatea voastră, fără îndoială, n'are nici un drept de a se plânge de resultatele congresului dala Berlin? România cedă biata Basarabie în schimbul Dobrogei: dar ea dobândì douĕ porturi adecă douĕ porţi deschise pentru lumea întreagă.“

— „Fără îndoială, rĕspunse Regele, schimbul în el însuşi, poate sĕ pară acceptabil, dar nu pot admite teoria schimburilor aplicată la popoare şi la teritorii. Nu se dă numai teritorii, se cedează, împreună cu ele şi oameni, a căror iubire crede cineva că a câscigat-o. Un asemenea târg nu folosesce diile gimnasiale, şi tot aci cu acelaşi succes laudabil cursul juridic, carele apoi pentru perfecţionarea sa ulterioară 'l continuà şi termină la universităţile din Viena şi Gratz, luând cu distincţiune diploma de doctor în drept.

Reintornând în patrie şi făcêndu-şi pracsa prescrisă de lege, păşì apoi în viaţa publică ca unul din cei dintâiu advocaţi români ai timpului noul, care timp deschisese în fine şi pentru fii poporului nostru greu cercat barem în câtva barierele vieţei publice, după ce acelea ne stătuseră închise, şi chiar încuiate, veacuri întregi.

În starea aceasta păşi apoi la căsětorie cu Sevastia, fica respectabilei familii Teodor Ciurcu din Braşov şi, fericirea lui părea deplină; dar vai! deja într'al doilea an al acestei fericite vieţi conjugale remase věduv cu un iubit fiu orfan încă în leagăn, astădi însě destul de înaintat, pentru de a cunoasce şi a simţì în întreagă mărimea perderilor sale. Căsătorit apoi a doua oară cu Maria, fiica onorabilei familii Bucur Cioran din Reşinar, se părea că i se deschide o fericire nouă, statornică, o cărare lungă şi presarată cu flori în câmpul vieţei; dar vai!, care fericire pămênteascǎ este statornică? De abia trecură 9 ani, — eată şi aceasta fericire ruptă de mâna cea neîndurată a morţii!

Şi astfel, şi eată astădi aici o mamă venerabilă, venită din depărtare a plânge pe fiiul sěu şi a mângăia pe fragedul sěu nepoţel, — eată de altă parte un tată iubit, carele gârbovit însuşi de grele suferinţe nu poate lua parte personal la aceasta solemnitate de doliu; — eată dincoace o soţie rară, model de virtute femeiască, frântă de durere, încungiurată de patru sermani prunci necrescuţi, lipsiţi de sprijinul părintelui lor; eată un frate plin de iubire, unica odraslă remasă din pomul cel mult înrămurat şi plin de speranţă al familiei sale; — eată un unchiu iubitor, cumnaţi credincioşi şi nenumerate rudenii, amici şi stimători încungiurând astădi acest tăcut sicriu, ca sě dee onoarea din urmă acestui iubit şi prea iubit călătoriu, ce pleacă de pe pămênt la plaiurile nemuririi.

Scurt disei, a fost şirul anilor scumpului nostru frate; dar precum dice înţeleptul din legea veche, că bătrâneţele nu se socotesc după numěrul anilor, ci după înţelepciunea şi onestatea lor, după viaţa cea curată şi fără întinăciune, aşa cu drept cuvênt vom dice şi noi, că viaţa adormitului în Domnul, privită după faptele ei, — căci faptele noastre sûnt viaţa noastră! — a fost lungă şi plină de fructe. Bărbăţia şi activitatea lui păreau neobosite; şi adeseori, când priviam această diliginţă de fier, ne venia a aplica şi la dênsul cuvêntul, ce dice înţeleptul Solomon despre femeia cea bărbată, că luminarea lui nu se stinge toată noaptea. Viaţa lui era retrasă, modestă, mai mult internă şi concentrată în sine; el nu era omul apariţiunei, al vorbelor, ci cu totul întreg al tăcerei şi lucrărei, în deplin înţelesul cuvêntului: bărbat al faptelor.

Ca apărător al causelor juridice concredute lui, activitatea, desteritatea şi energia lui erau cunoscute şi mult preţuite din partea tuturor.

Ca fiu al poporului sěu, el se silea a participa cu zel la toate actele şi acţiunile mai însemnate ale acestuia.

Ear ca fiu al bisericei sale, ca membru al sinoadelor şi congreselor şi altor corporaţiuni bisericesci de ale noastre, el se afla totdeauna între luptătorii primelor şiruri, şi activitatea lui pe acest teren o va înregistra cu vie recunoscinţă istoria bisericei noastre.

Da, dacă astădi cutare comună de ale noastre, fie bisericească sau civilă, şi şi în ultima liniă chiar comuna lui natală, se bucură astădi de un present mai bun şi poate aspira la un viitor mai fericit, de cum i-a fost trecutul, o parte bună, adeseori cea mai bună din merit compete lui Ioan Borcia, carele scia scutura pravul archivelor, pricepea limba cea tainică a documentelor vechi, se silia a deschide cărţile cele sigilate ale istoriei, magistrei vieţei, şi lupta neobosit, pentru a scoate la lumină drepturi îngropate şi aproape chiar uitate. Şi cu deosebire, dacă biserica română ortodocsă din Transilvania se bucură astădi de o stare mai bună, mai deamnă de dênsa, dreptatea cere, a se pune între numele celor mai bravi luptători şi apărători ai drepturilor şi intereselor ei, şi numele doctorului Ioan Borcia, carele împreună cu alţi bărbaţi de spirit şi inimă a scris istoricul fondurilor ei, a câştigat judecăţile ei cele învechite, încurcate şi desperate, a înavuţit literatura ei canonică şi a contribuit la îmbunătăţirea şi perfecţionarea legilor şi aşedămintelor ei. Eată jalnici ascultători, ce bărbat am perdut noi, ce lucrător ager în agrul biserisericei şi naţiunei noastre, ce serv bărbat şi credincios al domnului sěu, carele scia îmulţì din di în di talanţii încredinţaţi lui!

Ear ce ai perdut tu, jalnică familie, lovită de soartea cea mai grea, o permiteţi-mi a nu espune mai pe larg în acest moment, ca sě nu devină rana ta, de se poate, mai adêncă, mai dureroasă; tu sêrmano, ai perdut aproape totul, şi numai bunul Dumnedeu, isvorul bunătăţii şi al mângăierei, părintele věduvelor şi orfanilor, poate şi sě se îndure a picura balsam de mângăere, de credinţă, răbdare şi tărie creştinească în inimele voastre cele sfăşiate.

Şi aşa, corp muritor, ţerână din ţerână, odichnesce în pace la sinul mamei tale şi a noastre a tuturor, din carele ai eşit! căci în adevěr în toată viaţa ta pămênteascǎ puţină parte ai avut de odichnă.

Ear tu, suflet nemuritor, lumină din lumina creatorului şi viaţă din viaţa lui, reîntoarce-te la originea ta, la domnul luminei şi al vieţei; şi precum ai servit lui cu credinţă în viaţa pămênteascǎ, astfeliu întră acum cu bucurie întru bucuria lui cea fără de sfêrşit. Da, frate iubit, precum căntai tu înainte cu un pătrariu de secol, în inspiraţiunile noastre juvenile, noaptea paştilor, dicênd:

Era o noapte sântă, în carea tot creștinul,
Pătruns de pietate, pătruns d'un zel ceresc,
Uitându-și neodichna, și patima și chinul,
Veghea, ca sě zărească, minut dumnedeesc. —

astfel fie şi pentru tine noaptea cea întunecoasă a apunerei de pe pămênt tot de odată şi dimineaţa cea luminoasă şi veselă şi sântă a învierei tale în împărăţia fericirei! Amin.

---

nici o dată nimic; dar odată ce se face dintr'ênsul o cestiune de simţěminte, discuţiunea devine nefolositoare. În realitate, cu toate aceste, n'am primit douě porturì, ci numai unul singur: Kustendje. Şi, aci încă, va trebuì sě chieltuim 20,000,000 şi ne vor trebuì cinci ani pentru a construì acolo un pod şi a crea un port. Apoi va trebuì sě aşteptăm încă cinci ani până sě culegem fructele noastre, ast-fel că ne trebue 10 ani de pace, până sě terminăm ceea, ce am început acolo. Şi vedi, că presentul nu este lipsit de oare-care îngrigiri."

„Principele de Bismarck, Sire, rěspundênd unui diplomat, care 'l întrebà câţi ani va dura pacea, rěspunse: dece ani."

— „Da, rěspunse regele, care părea că scie de această întrebare, 'i dete acest rěspuns, la congresul dela Berlin, acum 5 ani."

După câteva momente, arătându-mě unuia din adiutanţii sěi, care se pregătea sě escorteze pe amicii mei, Regele ne dise: „Mergeţi de visitaţi casa; sper că vě voiu revedè înainte de plecare."

Cober.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Ilia mureşană, 3 Decemvre 1883. Domnule Redactor! Nu dubitez Dle redactor, că cetind datarea acestei scrisori, nu vě veţi mira puţinel, că se mai poate ceva şi din tractul Iliei cetì şi audì; dar nu vě miraţi, pentru că am ajuns în acel anotimp, precând omul dormind, fiind acoperit cam slab, în somn simte un ceva neplăcut, şi începe a a se deştepta — dar doară nu va fi prea târdiu! —

În tractul Ilia de 10—12 ani multe s'a întemplat, multe greutăţi au trecut peste capul poporului de rênd şi inteligent fără de considerare de religie şi naţiune; sub care timp multe plânsori s'au grămădit prin archivele politice administrative şi bisericesci naţionale, dar toate plânsorile au rěmas plânsori, fără de a mai avè de urmare vre-o mângăere aşteptată cu dor.

Acum pe când se apropie timpul, ca prin o lucrare compactă pe cale legală, cugetăm a ne mai îmbunătăţì soartea pe un viitoriu de 6 ani, ce sě vedi?!... representanţii camitatensi ai tractului Ilia, ţin o şedinţă în Ilia mai de curênd şi hotăresc, se dice scurt şi simplu, că remân şi pre viitor pe lângă funcţionarii cei vechi, se înţelege cu privire la tract.

Nu ne putem mira de ajuns că cestiunea aceasta în şedinţa ţinută a fost aşa uşor isprăvită; şi nu am observat nici decum, ca vre unul din aceeaşi DD. representanţi, cari s'a ales prin vocea poporului, ar fi aflat de demn a pune sub desbatere mai serioasă cestiunea aceasta!

Dlui preşedinte a şedinţei B. I. L. cât şi dlui B. I. G. dlui B. B. T. dlui M. L. şi tuturor virilişti1or nu prea putem lua în nume de rěu aceasta procedură, pentru că pe dlor ca nesce oameni de influenţă şi stare bună, nu-i prea doare mult capul, că cine sûnt funcţionarii tractului; dar şi între ddlor sûnt, cari sciu prea bine, cum stau trebile tractuali administrative şi recunosc, când e vorba de intimitate că: „în adevěr nu e bine;" dar cu atât mai rěu ne cade, cum am dis, procedura celor aleşi de popor; pentru că, după cum îi cunosc eu ddlor sciu prea bine, unde a devenit porul din tractul Iliei, sciu prea bine, care este motivul decadenţei lui, şi totuşi în atari momente nu-şi ridică vocea pentru de a vărsa mai multă lumină asupra cestiunei. Această reţinere nu mi-o pot esplica altcum, — numai dlor doară se sfiesc a şi spune părerea pe basa purului adevěr în faţa acelora, cari susţin simplu pe funcţionarii vechi fără de a-şi fi motivat părerea.

Nu ne putem declara de mulţămiţi nici când cu astfel de procedură, dar nici nu voiesc de astădată a face multă vorbă, numai o spun, ca sě scie şi domnii representanţi ai tractului Ilia, că poporul preste tot nu este mulţămit cu otărîrea, nu este mulţămit cu tractarea, ce o a gustat de 12 ani încoace, din partea funcţionarilor vechi ai tractului. Nu voiesc a aduce acì gravamene în contra niměnui, nu voiesc nici a defăima pe nimenea, pentru că legea nu cere gravamene cu ocasiunea restaurărei, ci concede ca poporul prin representanţii sěi sě-şi aleagă funcţionari apţi, pe cari vreau; aşa dar nici funcţionarul vechiu, nu poate lua în nume de rěu, dacă în tractul unde a fungat spre viitor nu va fi reales.

Pe onoratul public cetitor, cât şi pe cei interesaţi îi rog sě bine voiască a nu mě pricepe într'altă parte, pentru că o scim şi am păţit-o, ca totdeauna când apar astfel de desbateri în o foaie română, 'şi uită tot interesul, şi toată părerea şi intenţiunea bună pe calea aceasta comunicată o timbrează de „cestiune naţională." Sě nu cugete interesaţii din tractul Iliei, că doară părerea mea este numai într'acolo ţintită, ca în tractul Iliei cu ocasiunea restaurărei, sě devină numai român de cap al tractului; nu negăm aceea ce doară nu ne-ar plăcè, şi mai cu seamă, dacă ar fi un român demn de chemarea sa şi om de înţelegere, atunci mai că ar plăcè la toţi, — dar aceea pot cu toată positivitatea afirma, ca dacă remânem tot ca până de present şi spre viitor, atunci la toţi nu ne va plăcè.

Reasumându-le toate de până acì încă odată şi recomandându le interesaţilor spre judecare firmă nu mě pot reţinè a face amintire şi despre aceia spre a fi justificat înaintea on. public, că despre starea administrativă a tractului Ilia destulă dovadă ne-a dat şi mai în anii trecuţi articlii apăruţi în foaia „Telegraful Roman" şi „Gazeta Transilvaniei" şi altele — ceea ce a trecut fără efect şi fără ca organele competente sě fi încercat a şi câştiga ceva satisfacţiune.

În fine, rog pe Domnii representanţi din tractul Iliei, a nu lua causa aceasta prea uşor, pentru că ea este atât pentru inteliginţă, cât pentru poporul de rênd de destulă însemnătate, şi fiindcă Domni representanţi sûnt peste tot oameni inteligenţi, sě nu 'şi uite, că cea mai sântă a Dlor chemare este a se îngrijì de soartea poporului punêndu-şi toată stăruinţa spre ajutorarea lui; earăşi de cumva pe lângă toată stăruinţa representanţilor nostri, soartea va vrea ca şi pre viitor sě remânem pe lângă cei vechi atunci poporul nu va mai putè dice alta decât „Doamne ajută dreptăţii!?

Aceste on. domnule redactor, aşa le am scris după cum le am simţit şi eu ca un „sătean". Vě rog dar cu tot respectul a da loc acestor şiruri în preţuita-vě foaie, cât mai curând, ca sě nu întărdiem cu totul. Ce se atinge de trebile bisericesci din protopresbiteratul Iliei — dacă vom fi primiţi — vom revenì la acele mai târziu*)

Săteanul.

Varietăţi.

* (Mulţămită publică.) Reuniunea femeilor române din Sibiiu se simte plăcut îndatorată, a aduce prin aceasta în public mulţămita sa càlduroasă:

Onorabilei societăţi de diletanţi ai casinei din loc pentru representaţiunea teatrală din 5 crt, dată în localul teatrului de aici în folosul reuniunei noastre cu frumosul resultat de *229 fl. 2 cr.* venit curat.

Asemenea persoanelor, care avură bună voinţa a'şi rescumpăra biletele cu preţ mai mare, anume:

Escelenţiei sale Dlui Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul pentru un plus de 5 fl; sociei Domnului Comite suprem şi comite al sasilor Doamnei Iosefina de Brennerberg pentru 3 fl.

---

*) Vei fi binevenit Red.

şi Domnului I. G. Baritiu pentru 1 fl. — în fine Domnului librar G. Mayer din loc pentru bunătatea, că a îngrigit gratuit de vêndarea biletelor şi compunerea socotelelor.

Sibiiu 8 Decemvre 1883.

Comitetul Reuniunei fameilor române din Sibiiu.

(Convocare). Domnii învĕţători, cari sûnt membrii în Comit. — Central al Reuniunei învĕţătorilor rom. ort. din districtul Abrudului, — sûnt convocaţi la o şedinţă a comitetului pe ḑiua 5/17 XII. a. c. la 10 oare a. m. în sala de învĕţământ a scoalei noastre din Abrud-Sat.

Obiecte:

1. Discutarea temelor, ce sûnt a se defige spre desbatere în Adunările gener. ale Despărţĕmintelor, avênd în vedere conclusul relativ al adunărei generale districtuale din vara trecută; —
2 Cestiunea pedepselor şi a tacselor restante:
3. Afaceri curente;
4. Propuneri.

Abrud la 25/XI v. 1883.

Ioan Gall m. p.,
preşedinte.

* (Faptă creştinească). Sub împregiurările grele, ce ne apasă din toate părţile, cu deosebire pe locurile muntoase, unde ne aflăm noi, sûnt rari şi oamenii, cari mai pot face şi câte ceva bine! — Totuşi de astădată vin cu bucurie a Vĕ ruga, sĕ binevoiţi a publica în ḑiarul nostru „Telegr. rom.“ ca un esmplu demn de imitat, următoarea faptă creştinească:

Indemnând Dḑeu pre creştinul nostru Ioan Vasiu din Bĕtrâna, de present pĕcurariu la oi în Socet, pre lângă alte ajutoare din anul trecut, a dăruit pe seama bisericei nou zidite din comuna Ulmi — afiliată la Cerbel — un rênd întreg de vestminte bisericesci, precum şi ferul necesar la îngrădirea ferestilor numitei biserici; pentru această faptă nobilă dară în numele bisericei şi al poporenilor ei, sus numitului binefăcĕtoriu Ioan Vasiu i se aduce prin aceasta mulţămită publică — şi poftindu-i ani mulţi şi turme numeroase, rugăm pre Dḑeu, pentru că el a iubit frumseţa casei Sale sĕ-l preamărească cu dumneḑeiască puterea Sa!

Cerbel în Noemvre 1883.

Ioan Sêrb,
paroch gr. or.

* (Publicarea sentinţei în contra ucigaşilor lui Mailath) se întêmplă în 29 Noem. st. n. a. m. în sala tribunalului din Budapesta. Sala era plină de oameni. Publicul aştepta cu mare nerăbdare aducerea acusaţilor în sala tribunalului. Toţi trei acusaţii erau cu faţa palidă. Pe obraz le a crescut pĕr. Ochii lor sûnt fără viaţă. Preşedintele a cetit sentinţa tablei regesci, prin care se condamnă Pitély şi Spanga la moarte. Atât Pitély, cât şi Spanga păreau indiferenţi. Dară când se publică partea aceea a sentinţei, prin care se modifică pedeapsa lui Berecz din condamnare la moarte în închisoare de 15 ani, atunci aruncară Pitely şi Spanga o căutătură plină de ură asupra lui Berecz. Toţi trei apelară în contra sentinţei. Procurorul încă luà recurs la instanţa a treea. —

* (Colorirea pênḑei prin electricitate). În urma scrutărilor scientifice a doi profesori dela universitatea din Glasgov mai mulţi fabricanţi englesi începură a aplica electricitatea spre colorirea pânḑei. Pânḑa se moae într'o soluţiune de sare, apoi se conduce în curent electric preste stofa umedă care are de urmare colorirea respective îngălbinirea pânḑei.

* (Telefonul ca prevestitorul schimbărilor temperaturei.) Electrotechnica câştigă în viaţa practică pe ḑi ce merge mai mult teren.

Mr. Dufournet un savant frances sciind, că tempestăţiţe, furtunele produc în pământ o mişcare un cutremur lin şi aşa de neînsemnat, încât aceasta cu sensurile noastre, nici nu se poate observa, — a construit un aparat, prin ajutorul căruia sĕ facă visibile aceste sguduiri. El adecă a împlântat doi pari de fer în depărtare de 10 metri unul de altul şi cam tot aşa de afund în pământ; de aceşti pari atârnă apoi 2 sirme isolate, cari le aduse în legatură cu un telefon. De se apropie vr'o furtună, vine toba telefonului într'o mişcare vibrătoare, ce produce un sgomot caracteristic. Tonurile aceste ascuţite ale sgomotului devin cu atât mai intensive, cu cât se apropie mai tare furtuna, şi încă întro depărtare considerabilă a ei tot fulgerul este semnalat de un ton, ce sună ca şi când ar bate cineva în telefon. Asemenea şi alte schimbări de temperatură şi apariţiuni de tempestăţi sûnt signalisate de tonuri diferite. — Sciinţa progresează!..

* (O bibliotecă scumpă.) Guvernul italian are de gând sĕ cumpere biblioteca familiară a principelui de Ossuna. — Don Gazparo Telles Giron, principe de Ossuna era în restimpul de 4 ani dela 1670—74 gevernor spaniol în Milan şi culese în timpul acesta mare numĕr de manuscripte (autografe) d'alui Francisco Petrarca, vestitul poet italian, cari se aflau risipite în unele monăstiri şi datează de pe timpul petrecerei marelui poet la Visconti din Milan. Această bibliotecă este preţuită la 6,000,000 franci (3 milioane fl.)

* (O cale ferată prin Palestina.) În ministeriul turcesc de lucrări publice se prepară un plan pentru o cale ferată în Palestina. Aceasta linie va pleca dela Sf. Ioan d. Acre, va trece fluviul Kison şi traversând prăpastiele ce despart promontoriul Karmel de munţii Galileei, va întra în valea Esdrelom. În lipsa unei căi de comunicaţie până acum nu s'a putut folosì bine escedentul de bucate şi fructe. Transportul costa mai mult decât marfa. De aceea locuitorii s'au lenevit şi produceau numai cât le trebuea neapărat.

Întreprinderea projectată va face poate că în ţeara făgăduinţei sĕ curgă earăş lapte şi miere.

Loterie.

Vineri 7 Decemvre. 1883.

Buda:	**45**	**14**	**71**	**15**	**75**

Nr. 247. [621] 3—3

EDICT.

Eva născută Lupea din Sărata, protopresbiteratul Avrigului, care după convieţiuire de un an a părăsit pe legiuitul sĕu bărbat de patru ani disparênd în lume, fără a se scì locul unde se ţine, în sensul resoluţiunei consistoriale din 14 Iulie a. c. Nr 1975 B. se provoacă prin aceasta ca în termin de trei luni dela publicarea acestui edict sĕ se înfăţoseze înaintea subscrisului for matrimonlal, căci ladin contră se va pertracta şi decide procesul intentat de bărbatul ei susnumit şi în absenţa ei.

Avrig în 15 Novembre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Avrigului ca for matrimonial de I-a instanţă.

Vasiliu Macsim m. p.,
administrator ppteral.

Îmi permit a aduce la cunoscinţa Onoratului Public cum că mi-am deschis

Cancelaria advocaţială

în Caransebeş *în casa D. Naucs.*

[622] 2—3 **Georgiu Şerban,**
advocat în legile civili şi cambiali.

OLEIUL PENTRU AUḐ,

perfecţionat de **Dr. M. Deutsch** vindecă ori ce **asurḑială,** care nu este din nascere; dacă cineva **aude greu, îi cântă urechia, îi ţiue sau îi curge** cu oleiu se se poate cura radical.

Mulţămită publică, 12 ani întregi n'am auḑit cu urechia dreaptă absolut nimic. Spre a paralisa acest rĕu, am fost necesitat sĕ călătoresc de douĕ ori la Viena, ca sĕ consult pe renumitul doctor de urechi şi profesor vienez. Durere nici el nu mi-a putut ajuta! **Din norocire** însĕ am dat preste **oleiul pentru auḑ** din depositul general a lui Iulius Graetz. Întrebuinţând acest remediu **o minune nespusă** se întêmplă cu urechia mea. **După ce am folosit de trei ori** m'am vindecat radical; Dḑeu sĕ i prelungească viaţa inventatorului acestui minunat **oleiu de auḑ,** ca sĕ mai poată aduce servicii omenimei.

Plevnic, comitatul Trencsén, Ungaria Emerich de Zental, proprietar mare.

Acest **oleiu pentru auḑ nefalsificat** împreună cu arătarea modului de întrebuinţare se poate căpăta pe lângă preţul de 2 fl. 40 cr. direct dela depositorul general **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.** [621] 2

Cancelaria **NEGRUTIU** în Gherla

deschide abonament pe anul **1884** la următoarele ḑiare, cari apar în propria redacţiune şi ediţiune:

AMICUL FAMILIEI.

Ḑiariu beletristic şi enciclopedic-literariu — cu ilustraţiuni.

Va eşì regulat în 1|13-a şi 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numeri câte de 2—3 coale; — şi va publica: *novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresiuni de călĕtoriă, studii sociali,* — *articli scientifici* mai ales din sfera economiei şi a higienei de casă, — *sciri din lumea mare* — cu preferinţă acelea, cari interesează mai de aproape societatea românească, — *principii de viaţă* şi *notiţe de petrecere.* **Fie-care numĕr va fi 'bogat şi frumos ilustrat.** — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi numai **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 de an **1** fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN.

Ḑiar bisericesc, scolastic şi literar.

Va eşì regulat în 1-a şi 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei luni, în numerì câte de 1 1/2—2 1/4 coale şi va publica: *articlii din sfera tuturor sciinţelor teologice* — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales ritnali, — *predice* pre dumineci, sĕrbători şi diferite ocasiuni, mai ales pentru ocasiuni funebrali, precum şi *schiţă de predici,* şi ori ce amenunte aplicabili în predici, *catechese* şi alte *învĕţături pentru popor, — tractate pedagogice, didactice,* — *studii şi recensiuni literare,* — *sciri* din sfera bisericească, scolastică şi literară. — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 an **1** fl. — pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali

CĂRŢILE SĂTEANULUI ROMÂN.

Pentru toate trebuinţele poporului român.

Va eşì în fie-care lună câte una carte de 1—1 1/2 coală; — şi va publica: *novele poporale, istorioare, fabule, poesii, şi anecdote, proverbii* şi *alte amenunte de învĕţătură şi petrecere,* — *cunoscinţe de economiă, industriă, higienă ş. a.,* — *sciri din lumea mare* mai ales acelea, cari mai deaproape ating pre poporul nostru. — Preţul de prenumeraţiune pre un an întreg, va fi numai **1** fl. v. a., pentru România **2** franci **50** bani — plătibili în timbre postali.

Toate aceste trei ḑiare de odată abonate costau pre anul întreg numai 8 fl. v. a., pentru România 20 franci — lei.

☞ Aceia, cari vor abona toate trei ḑiarele sau baremi 2 din ele, vor primì gratis **patru portrete** frumoase până cel mult în 1 Maiu 1884; la din contră vor avè dreptul de a-şi pretinde sĕ li se rĕsplătească preţul de abonament deja solvit. — Afară de aceea abonanţii ḑiarelor noastre îşi pot procura cu preţul de jumĕtate toate scrierile apărute în ediţiunea ori proprietatea noastră. ☜

Numeri de probă se trimit gratis ori cui.

Colectanţii primesc în semn de gratificaţiune tot al cincilea esemplariu în natură ori în bani.

☞ A se adresa la: **Cancelaria Negrutiu** în Gherla — Szamos-ujvár — unde se mai află de vênḑare:

Nu me uita. Versuri pentru ocasiuni funebrali — urmate de iertăciuni, epitafia ş. a. Preţul 50 cr.
Poesii de V. R. Buticescu. Preţul redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.
Istoria pentru începul Românilor în Dacia scrisă de **Petru Maioru.** Ediţiunea a treia întocmită prin societatea universitară „Petru Maioru“ din Budapesta. Numai câteva esemplare.) Preţul 2 fl.
Poesii de T. V. Pacatianu. Preţul 1 fl., — ediţiune de lux 2 fl.
Calendarie pre anul 1884. Amicul poporului — cu 50 cr.
Noul Calendar de casă cu 30 cr. **şi alte, mulţime de opuri.** [620] 3—5

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 9—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 140 Sibiiu, Joi 1/13 Decemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada **Măcelarilor 47**
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — de **două ori** 12 cr., — **de trei** or 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu, 30 Novembre 1883.

Esclusivismul din statul nostru foarte rareori trece granițele pentru a fi cunoscut și în lumea largă. Din când în când presa din Germania se mai ridică în interesul elementului german. Însě și aceasta numai la ocasiuni rari, cum a fost bunăoară oprirea teatrului german din Budapesta, și mai proaspět încordarea sașilor în administrarea averei săsesci, și libera disposiție asupra acesteia.

Afacerea cu Croația a mai atras încâtva atențiunea streinilor asupra anormalei situațiuni din țeara noastră, însě și aceasta a fost numai trecětoare. Lucrurile s'au împăcat, și noi tot cei vechi am rěmas.

Se vede însě, că toate 'și au marginile lor. Ḑiarele guvernamentale din România la toate provocările indirecte ale presei maghiare, la cele ale parlamentului, au păstrat tăcere, credênd că ignorarea încă ajută de multe ori. Această tăcere o a rupt „Românul" în Nr. de Dumineca trecută, caracterisând esclusivismul și curentul politic, ce domnesce astăḑi la noi.

Eată ce i se scrie din Budapesta acestui ḑiar:

Aliații ungurilor dela 1867, partida Herbst, sau așa numita partidă constituțională austriacă, ḑilele trecute ținênd la Praga un mare meeting a decretat despărțirea Boemiei în două provincii separate, în provincia germană și provincia cehă, fiecare cu administrațiunea sa autonomă.

Eternul adevěr, că partidele politice fără principii, fără drapel, cad dintr'o estremitate în alta și în urmă ajung de rîs, se manifestă în mod vědit în purtarea sêrmanilor dualiști de dincolo de Laita. D. Herbst, cât a fost la putere era un centralisător dualist înfocat, astăḑi e mai federalist decât federaliștii Cehi, Români, Poloni, Croați, Sêrbi, Sloveni, Italieni etc. O asemenea partidă fără drapel nu e nici de guvernament, nici de opoșițiune.

Acum trecênd dincoace de Laita, asemene vedem că aliații nemților austriaci, Ungurii, dacă vor urma ca până acum, în curênd vor ajunge și vor întrece chiar partida dlui Herbst.

Partida liberală în Ungaria de când e la putere, s'a abătut dela principiile, pe care le profesa în oposițiune. Cu puterea în mână ea a lovit necurmat libertățile publice și astăḑi voesce ale sdrobì cu desăvîrșire. Șeful partidei, d. Tisza, a anunțat deja că va restringe cât se poate mai tare libertatea presei, prin urmare dsa a ajuns a fi mai reacționar decât reacționarii și că programa sa ministerială nu mai înseamnă decât reacționarism, împrumuturi, sporiri de biruri și deficit financiar.

Afară de acestea partida dlui Tisza, pe când lovesce fără milă în drepturile Românilor oprindu-i de a face școli din punga lor, în același timp nu se sfiesce a striga sus și tare în parlametul unguresc „că ori unde pe fața pămêntului s'ar găsì un Ungur trebue conservat pentru regatul unguresc."

Pentru a nu se crede, că cele spuse nu sûnt întemeiate, resum desbaterile ședinței Camerei dela 20 Noemvre cu privire la Ciangăii din Moldo-Valachia *(?)*, termin ce se întrebuințează si astăḑi de Unguri în parlamentul din Pesta.

D. Székely, raportore, propune ca petițiunea relativă la colonisarea Ciangăilor din Moldo-Valachia și Bucovina sě se depue în cancelaria Camerei spre a se lua act.

D. Thaly, arătând că petițiunea se ocupă în mare parte cu aducerea în Ungaria a Ciangăilor din Moldo-Valachia nu e mulțămit cu propunerea. O națiune nu comite o crimă, ḑice dsa, când se îngrigesce de consângenii sěi în țěri streine de ai conserva naționalității, căreia aparțin de origine. Guvernul sě intervină pe lângă guvernul român sě admită trimiterea de popi unguri și înființarea de scoli unguresci în părțile locuite de Unguri.

D. Somssich roagă Camera sě primească propunerea. În țeara ungurească, urmează dsa, sûnt două societăți, care se ocupă cu ungurii din țěrile streine, una din aceasta e societatea st. Vasile și alta societatea pentru Ciangăi. Afară de aceste societăți sûnt și misionarii bisericei reformate unguresci. Societatea stului Vasile e împărțită în trei secțiuni și are trei scopuri de realisat: ântâiu, până când acei Unguri vor remânè în țěri streine, societatea le trimite popi unguri, le înființează scoli unguresci și când cere trebuință ajută și cu bani; al doilea, când acei Unguri se vor înmulți într'atât, în cât sě nu le ajungă pămêntul, atunci societatea aduce acasă pe cheltueala sa brațele de prisos; și al treilea societatea la timpul oportun, va aduce la deplinire colonisarea. D. Somssich arată apoi că societatea lucrează necurmat și fără *sgomot* și ca președinte al societății, a fost totdeauna primit de d. Tisza, președintele consiliului de ministrii, cu mult interes și cu multă bunăvoință. Aceasta o poate dovedì ori când. (Aprobări).

D. Tisza, președintele consiliului declară, că cea mai arḑětoarte a sa dorință e: ca ori unde pe fața pămêntului se găsesce un Ungur sě nu fie lăsat a se perde pentru națiunea ungurească, dar nu poate intervenì în mod oficial, fiind că ar crea un precedinte pe basa căruia și alții s'ar crede în drept de a întreprinde ceva în statul unguresc. Asemenea lucruri. susține dsa, esceptiune făcênd dela intervențiunile amicale, nu se pot face de guvern în mod oficial. (Aprobări.)

Ținênd de a mea datorie, de a pune acestea în vederea publicului, atrag atențiunea Românilor asupra declarațiunilor dlui Somssich, bărbat erudit și amic intim al dlui Tisza. Aceste declarațiuni au un interes capital pentru noi și de aceea ne mai avênd trebuință de nici un comentar, termin ḑicênd Românilor, celea ce d. Tisza a ḑis Ungurilor:

„Îngrigiți, ca ori unde pe fața pămêntului s'ar găsì un român sě fie conservat pentru națiunea Română, din a cărui sin a eșit!!"

Revista politică.

Sibiiu, în 30 Novemvre.

Împlinitu-s'a. Da. Băiatul desmerdat al presei jidane, proiectul de căsătorie între creștini și evrei fu respins în casa magnaților.

Și e mare indignația în Israil. Ḑiariul „Pester Lloyd" e neconsolabil și din căderea proiectului face capital de stat. A învins biserica, piere statul. Grija guvernului va fi, ca statul sě trăiască chiar și cu prețul de a perì biserica. *Tertium non datur,* nici un *modus vivendi* nu mai este.

Lucrul stă astfel, că în adevěr la votare 103 voturi au fost pentru și 109 contra proiectului.

Dela 1867 casa magnaților n'a fost așa de cercetată ca și astădată. Și ce e lucru mai însemnat, ședința se vede a fi fost foarte sgomotoasă, căci ḑiariul jidanilor „Pester Lloyd" vorbesce tare despectuos despre ea.

Clerul romano-catolic și greco-catolic a votat cu un glas și cu o inimă contra projectului — *cel greco-oriental și cel românesc* — din cuvênt în cuvênt citat — n'a fost present.

Așa cetim în „Pester Lloyd." Și încă ceva. Tot acest ḑiariu amenință cu reformarea casei magnaților, ca ea sě nu mai fie espresia clerului romano-catolic, și ne pune în perspectivă jocul de-a baba oarba.

Ni se spune, că acest proiect se va pune din nou la ordinea ḑilei încă în anul acesta, și încă de

FOIȚA.

O călětorie dela Paris la Constantinopole prin România.

III.

Visitarăm dar ceea, ce Regele numia casă. Reședința regală dela Sinaia este o imensă construcțiune, de lemn și de cărămidă, de o coloare sombră, și de diferite stiluri, dar de un aspect armonios situat pe un întins platou în mijlocul unei văi, și dominând din toate părțile, înălțimile acoperite cu păduri ale munților Carpați. De pe terasă ițe scobori în vale și pretutindeni se zăresc înălțimile întunecoase și stufoase ale colinelor din prejur. La dreapta, între doi munți repeḑi, la picioarele cărora se întinde o vale întunecoasă și strîmptă, care duce drept la Sinaia, plecat spre o parte, se vede casa de vênătoare, care procură Regelui sportul cel mai variat, ce și-l poate închipuì cine-va dela vênatul cu pene, până la porcul mistreț și la urs, acest din urmă sport, gigantec câte o dată, se poate judeca după numěroasele piei de aceste animale, cari îmbrac pereții.

Coridoarele, deși lungi, nu sûnt de loc bine luminate, ci chiar puțin cam întunecoase. Mobilarea simplă, ornamentarea potrivită, tavanele înalte și sculptate, ferestrele zugrăvite și provenind din cele mai bune manufacturi din Germania, sûnt confortabile și distribue o lumină plăcută în palat. Lemnăria și lucrările de fer făurit, de proveniență română, sûnt o probă a unei industrii progresive și de gust.

Scoborându-ne în etagiul din dreapta, trecurăm pe dinaintea Regelui, care, înconjurat de oficerii de ordonanță, era aplecat pe o hartă, care părea că'i absoarbe toată atențiunea sea. Întrarăm în salonul de musică al Reginei; statui de stejar sûnt aliniate de a lungul zidurilor și coloane pătrate înconjurau o fereastră înaltă care rěspundea în fața ușei. Un mare piano se afla așeḑat în mijlocul salonului; Regina se afla așeḑată la acest piano și acompania pe dra Carlota Leria, o cântăreață română, care posedă o frumoase voce puternică, și care a repurtat succese strălucite pe principalele scene ale teatrelor din Italia și Austria. Dra Leria cânta cu căldură câteva arii din diferite opere și câteva cântece naționale, și când Regele, care intră pe când ea cânta, dede semnalul aplauselor, noi ne grăbirăm de a ne manifesta entusiasmul printr'o surprisă care complecta într'un mod atât de plăcut visita noastră la Sinaia. După ce musica se sfêrșì, un adjutant venì sě 'mi ḑică, că Regele mě roagă sě iau un ceaiu împreună cu M. Sa Mě supuiu îndată și voiu ḑice în treacăt că ceașca, care îmi fu dată de dra Theodory (plăcuta tineră fată în costum național roșu și alb, ale cărei lungi coade de pěr îi acopereau umerii), era de o calitate superioară.

— Ai věḑut, îmi ḑise regele, că nu e lucru ușor de a zidì o casă ca aceasta. Toate materialurile au trebuit sě fie aduse pe cai și catîri, și pămêntul se cufunda, cu cât lucrările înaintau. Din fericire am stăruit, și astăḑi sûntem mulțămiți.

— Cred, respunsei eu, că maiestatea voastră este de un caracter foarte tenace; din această causă armata română a devenit ceea, ce este astăḑi.

— Da, respunse regele, avem acum o armată solidă și bine organisată. Când evenimentele vor sosì în acest colț de lume va trebuì sě se țină socoteală de noi. Creditul nostru este escelent, finanțele noastre satisfăcětoare, politica noastră liberală. Căutăm a ne arěta demni de situațiunea noastră și la înălțimea evenimentelor, ce ar putè supravenì.

„Regele schimbând atunci conversația îmi ḑise:

— Erați la Paris, când cu visita regelui Alfons?

— Da, Sire, și chiar am urmat de aproape trăsura regelui.

— Atunci, ați věḑut ceea-ce s'a întêmplat? A fost așa de serios, cum s'a ḑis?

atâtea ori, până ce va primì aprobarea ambelor corpuri legiutoare.

Ḑiariul „Pester Lloyd“ este ḑiariu autoritativ al guvernului actual. Tocmai aceasta ne face sĕ privim în toată afacerea cu proiectul din cestiune o marionetărie.

Dacă guvernului i-a zăcut la inimă devenirea în lege a acestui proiect, atunci pacta cu clerul romano-catolic, întocmai ca şi la facerea legei pentru scoalele medii. Şi dacă privesce serios la lucru, apoi e imposibil sĕ facă roată cu proiectul în sensul celor dela „Pester Lloyd“ căci atâta se scie că biserica de aḑi, nu se va schimba preste noapte, ca vremea în luna lui Aprile.

Alegerile municipale sûnt pretutindenea la ordinea ḑilei. De preste tot locul primim sciri despre neorganisarea românilor. Puţine comitate românesci fac escepţiune în această privinţă. Dintre toate mai rĕu se vede că stau lucrurile în comitatul Făgăraşului.

Principele de coroană al Germaniei a părăsit capitala Spaniei, şi e în drum cătră casă. Se ḑicea ḑilele trecute, că guvernul Germaniei negoţiază cu cel al Franciei pentru trecerea principelui prin Francia, căci calea pe mare nu-i face bine.

Acuma însĕ clima s'au schimbat. Principele moştenitoriu al Germaniei merge ear prin Italia, va trece prin Roma, unde va face visită regelui Umberto şi Sânţeniei Sale Părintelui Patriarch, sau Papă Leo XIII.

Scirea aceasta s'a lăţit în toată Enropa cu iuţeala fulgerului. Capitularea domnului Bismarck faţă cu vaticanul a făcut mult svon mai ales în Germania, şi aceasta cu drept cuvênt. Dela 1873 începênd Guvernul Germaniei a luat o atitudine tare energică faţă cu curia papală, atitudine, care în minuosităţi pătrundea chiar până la consciinţa credincioşilor bisericei apusene.

Schimbarea acestei politice s'a întrodus de mult.

Negoţiările curg de mulţi ani, însĕ la noua fasă de astăḑi nu s'a cugetat nime, şi toţi se întreabă uimiţi: „Welche Wendung durch Gottes-Fügung“?

Visita aceasta a tras după sine o serie de conîecţiuni. Va trage moştenitorul de tron al Germaniei în Quirinal, făcênd visită Papei, acesta va trebuì sĕ-i facă contra-visită. Însĕ unde sĕ-i facă contra-visită, căci papa în Quirinal nu va merge. Insĕ abstrăgênd şi dela aceasta, tot mai este încă o mai mare greutate. Dela declararea Romei de capitala Italiei, papa s'a declarat de prisonier în Roma şi n'a mai părăsit Vaticanul. Cu tot liberalismului, ce i se atribuia la începutul păstorirei sale, el ţine şi acum, că e în captivitate, voluntară am ḑice noi. Aceasta o scim din rostul Sânţiei Sale şi o am auḑit-o şi în toamna aceasta, când cu peregrinagiul în ediţia cea mai nouă.

Dacă va abḑice principele Germaniei dela contra-visita sfântului Părinte, prin aceea va recunoasce Germania captivitatea Papei.

Din cele înşirate se vede, că lucrul cu visita duplă nu e fără nici o încurcătura.

Guvernul italian încă nu va fi măgulit prin aceasta visită, căci ea e destinată esclusiv numai Papei. Dovadă pentru aceasta este împregiurarea, că ministrul cultelor din Germania Gössler şi cel resident dela Vatican Schlözer vor întâmpina pe principe la Genua, spre a-i comunica vederile şi intenţiunile domnului de Bismarck.

Camera francesă a votat creditul în afacerea Tonkingului cu 381 voturi contra 146.

Asemenea s'a primit şi propunerea deputatului Paul Bert, fost ministru de culte sub regimul Gambeta, — prin care se dă vot de încredere guvernului în afacerea aceasta.

Ḑiarele radicale din incidentul acestei votări strigă în gura mare, că camera a votat rĕsboiul cu China. Cumcă stăm în ajunul rĕsboiului — e faptă, şi se poate că pe când scriem acestea la Sontay şi Bacnirh vor vorbi tunurile.

Raporturile ţĕrilor europene cu China nu s'au turburat până acuma întru nimica. Asemenea stau şi ale statelor europene între sine. Se vorbia de o alianţă între Germania şi Spania, alianţă, care era a se încheia din incidentul călĕtoriei principelui moştenitoriu al Germaniei la Madrid. Acuma se scrie prin toate ḑiarele guvernamentale spaniole, că despre asemenea alianţă nici vorbă nu poate sĕ fie.

Dela călĕtoria lui Giers prin Berlin şi Friedrichsruche multe s'au vorbit despre apropierea între Germania şi Rusia.

Nu mult după aceea se ivì scirea, că ministrul de esterne al Rusiei la reîntoacerea din Cannes va lua drumul prin Viena, ceea ce se ḑicea a fi semn de întreţinerea de bune relaţiuni.

Această scire se desminţì nu preste mult. Din acest incident se credea, că stăm rĕu cu Russia. Cumcă veşti au fost toate cele auḑite scim, nu scim însĕ veşti vor fi oare nouĕle relaţiuni dintre noi şi Rusia, pre cari le reproducem aici după „Timpul.“

„Foile austriace constată cu mulţămire, că presa rusească face progrese îmbucurătoare în schimbarea pacifică a limbagiului sĕu faţă cu Austria. Drept probă, „Neue freie Presse“ citează următoarele pasaje din „Petersburgskia Wiedomosti“ ḑiar oficios rus:

„Statele tari, cari urmăresc scopuri bine lămurite în politica esternă, vor tinde de sigur spre ele independent şi pe faţă, nepunêndu'şi toate speranţele în cooperaţiunea streină. Dacă în Austria nu s'ar sci, că purtarea ei în orientul ortodocs este contrarie operei Rusiei de liberare, atunci visita la Friederichsruhe a ministrului nostru de esterne n'ar însufla atâta temere şi ea nu s'ar neliniscì cu întrebarea; oare veni va ministrul şi la Viena?

„De o sĕptĕmână această întrebare nu dispare dela ordinea de ḑi a foilor vieneze, ce nu'şi ascund frica de viitorul alianţei austro-germane. Nu încape îndoială, că ultima întrevedere a d-lui de Giers cu principele Bismarck a făcut o impresiune mare asupra cercurilor oficiale şi politice din Viena. Ele vorbesc despre un inevitabil conflict cu Rusia din causa cestiunilor orientale: ele accentuează asupra estraordinărei reserve a Austriei şi se mângăe cu credinţa, că nimic nu va fi în stare sĕ rupă legătura cu Germania; apoi se întreabă: Oare Rusia nu se va silì sĕ sdruncine amiciţia dintre Berlin şi Viena punênd în locu-i o alianţă germano-rusă?

„Dacă politica austriacă urmăresce, după cum asigură organele ei, numai scopuri pacifice şi dacă în tendenţele ei nu e nimic ostil pentru Rusia; dacă posiţia militară, ce o are acum Austria în Orient, tinde numai la desvoltarea statelor balcanice, atunci Austria nu face decât sĕ complecteze opera Rusiei şi nu e trebuinţă de călĕtoria la Viena a ministrului nostru, pentru ca Rusiei sĕ-şi esprime recunoscinţa. Acordul vine atunci dela sine şi ori ce asigurări verbale ar fi de prisos. Apropierea dintre Rusia şi Germania nu esclude de loc, trebue sĕ credem, relaţiunile amicale dintre Rusia şi Austria. Un organ influent din Viena temêndu-se de siguranţa alianţei austro-germane, a mărturisit sincer, că armonia între Viena şi Petersburg e posibilă numai dacă Austria va resista la o politică de cucerire dincolo de Dunăre. Aşa dar, dacă era acì obstacolul pentru armonie, atunci cum se vede, înlăturarea lui depinde numai dela Austria.

Tot în sensul acesta se esprimă şi „Nevoe Wremea“.

De vor fi veşti, vom vedè, noi le primim după cum le aflăm înşirate.

În vecina Sêrbie lucrurile stau în stadiul nesiguranţei. Miliţia ţine ocupat terenul revoluţiei, şi tribunalul judecă la furci. Cine cunoasce procedura sêrbilor în asemenea casuri, şi trecutul actualului ministru president, acela nu se va dorì în Serbia. Cumcă prin forţa armată se poate oprima revoluţia acela o şi credem şi o şi scim, dar că o ţeară sĕ se poată guverna între asemenea împregiurări, aceea nu o credem.

După scirile mai nouĕ regele a agraţiat dintre resculaţi pe toţi cei condamnaţi la moarte.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sibiiu, 30 Noemvre 1883. Ḑiua sântului Andreiu s'a inaugurat cu şedinţa publică a societăţei de lectură *Andreiu Şaguna.* Ne pare bine vĕḑênd că junimea se entusiasmează şi nu-şi uită de datorinţa sa la ḑile mari. În vieaţa societăţei de lectură „Andreiu Şaguna“ ḑiua de astăḑi e ḑi însemnată, ḑi de serbătoare, şi ea o şi serbează în tot anul în mod festiv.

După cum s'a anunţat prin programă în Nr. de Sâmbătă al ḑiariului „Telegraful Român“ şedinţa s'a deschis la 7 oare prin conducĕtoriul societăţii, domnul profesor seminarial Dr. Ioan Crişan.

Domnul Crişan în cuvinte respicate făcênd o scurtă privire istorică, a arătat, că fie-care naţiune şi-a avut bărbaţii sĕi mari, a căror istorie e nedespărţiveră de cea a naţiunei. Aşa şi bărbatul, în memoria căruia societatea „Andreiu Şaguna“ dă şedinţa publică.

După deschiderea şedinţei s'a urmat conform programei. Domnul Oprişa în cuvêntarea ocasională a arătat meritele reposatului archiereu, Andreiu Baron de Şaguna, pe terenul scolar. Cuvêntarea a fost lucrată cu gust şi esecutată cu precisiune.

Asemenea bine lucrată a fost disertaţiunea domnului Mircea: *„Însemnătatea studiului şi a cultivărei limbei materne.“*

Cum că mulţi români nu vorbesc românesce, ci prefer altă limbă, d. e. la noi limba germană, sau chiar şi cea maghiară, în România limba franceză, e fapt, şi e bine, sĕ-l constatăm cât se poate mai des. Şi mai ales a făcut bine domnul disertante, că l'a accentuat aseară în faţa frumosului public din sala seminarială. Doară doară şi-o vor fi pus oamenii la inimă.

— N'a fost serios în ceea ce privesce strigătele, căci acei, ce vociferau, nu erau decât spuma populaţiunei, spuma, care se ridică totdeauna la suprafaţă în ori ce mişcare populară. Dar, ca simptom, a fost într'adevĕr serios, mai cu seamă avênd în vedere tăcerea pe care o păstra imensa maioritate, care lăsa sĕ se strige fără a protesta.

— Şi aceasta e cu atât mai straniu, ḑise Maiestatea sa, căci regele Alfons în realitate nu făcuse nimic. Când un regiment îmì fu dat mie, n'aveam nici cea mai mică idee de locul, unde el se afla în cartier. Nu voii sĕ mĕ arĕt că nu sciu aceasta şi trimisei un adjutant sĕ se informeze. Numai astfel aflai că regimentul, al cărui colonel fusesem numit, era în garnisoană la Metz. Ah! Aceasta nu face dese visitele suveranilor la Paris, ori-cari ar fi circumstanţele, cari au adus după el evenimentele dela 29 Septembre;

„Schimbând încă odată convorbirea, regele îmi ḑise:

— Cred că d-ta eşti unul dintre aceia, cari credeţi că întâlnirea dlui Gladstone şi a împĕratului Rusiei este accidentală?

— Aşi rĕspunde, da, dacă ea ar fi avut loc într'altă parte de cât în Copenhaga. Nu pot vorbì de cât prin conjecturi: dar, afară numai, dacă Maiestatea voastră n'ar atribuì d-lui Gladstone o necugetare, care nu s'ar potrivì cu marea sa inteligenţă, e greu a presupune, că în împregiurările actuale el ar fi întâlnit, din întêmplare, pe ţarul Rusiei în Danimarca, în acel colţ necunoscut şi pacinic.

— Oh! ḑise regele, dênşii n'au stat decât foarte puţin împreună; în realitate, ei n'au avut timp de a vorbì de afaceri serioase.

— Cer iertare Maiestăţei Voastre, dar dênşii n'aveau trebuinţă de mult timp pentru a trata afacerile cele mai grave şi cum nu sciu nimic din convorbirea lor, pot sĕ 'mi permit ori-ce presupuneri. Aşa de esemplu, dl Gladstone a spus împĕratului Rusiei că Englitera, fiind astăḑi instalată în Egipt, Dardanelele o interesau ceva mai puţin decât în trecut, căci calea Indielor aflându-se astfel în mânile sale, ea e sigură, că comerciul sĕu pe Marea Neagră nu va mai fi împedecat. Această declaraţie n'ar fi luat mai mult de un minut şi cu toate acestea ar fi fost tot aşa de importantă ca şi un lung tratat.

— Oh! replicà regele Carol, un ministru engles, care ar face o asemenea declaraţie, ar fi resturnat a doua ḑi.

— Cred mai mult, Sire, că un cabinet engles ar fi resturnat în 24 de oare, dacă ar avè aerul că voesce sĕ părăsească Egiptul de o dată.“

Cu aceasta, conversaţiunea s'a terminat şi domnul de Blovitz a părăsit pe Maiestatea Sa Regele.

— A! dar nimeni nu se gândesce la aceasta, rĕspunse Regele, suriḑênd.

In timpul acestei conversaţiuni, câţi-va din amicii mei plecaseră deja, căci era târḑiu şi Regele mĕ conduse la Regina pentru a'mi lua ḑiua bună. Regele îmi strînse apoi mâna într'un mod cordial şi ajunseiu pe tovarăşii mei de călĕtorie, cari se grăbiau sĕ ajungă mai iute la gară, unde trenul se pregătia de plecare. Era aproape 7 oare când, prin noroiu şi ploaie, ajunserăm la gară. Părechia regală produsese asupra fie-căruia din noi o impresiune fascinătoare.

Regele tênĕr de ani şi tinĕr încă în regalitate, intrând în noua sa ţeară, acum 17 ani, sub nisce auspicii totdeauna foarte grele de suportat, din străinătate, primit la început cu ură sau cu îndoială, a câştigat încetul cu încetul, printr'un devotament şi muncă fără esemplu, inimile supuşilor sĕi şi a devenit aḑi speranţa cea mai mare a viitoarei măriri a României. Este un caracter, îndestul de rar şi interesant, ca sĕ merite un omagiu public. Şi, când cugetam la poetica şi grandioasa visiune, care apare înaintea noastră în palatul dela Sinaia, în aceea ḑi ploioasă şi posomorâtă, conversând cu înlesnirea şi vivacitatea parisianelor celor mai distinse, arătându-ne

Nu e însě atât de mare primejdia, cum crede domnul disertante, când ne spune, că avem douě limbi una a poporului și alta a literaților. Se părea ce e drept, se părea odată că o sě ajungem acolo, unde ne crede domnul disertante a fi ajuns, dară slavă domnului, corentului s'a pus stavilă. Și la noi tocmai limba poporului e comoara cea mai nepreţuibilă, comoară scumpă, de care nici măestrul domnul Odobescu nu se poate sătura din destul, deși el mai mult se apropie de ea.

Și domnul Mircea, ca și dl Oprișa, a fost ascultat cu multă plăcere.

Declamările au fost partea mai fericită a programei. Și nu fără cuvênt. Trebue sě ne tragem seama cu publicul, care mare parte e compus din dame, și sě ne acomodăm programa gustului lui. Disertațiunile academice — fie ele cât de escelente — încă și au locul lor.

Domnul Oniți a declamat foarte bine cântul al III din Negriada de Aron Densușianu.

Asemenea și dl Saftu, care a electrisat publicul prin modul escelent, cum a declamat.

Cea mai fericită parte a programei au fost cântările, 1. Cânt de unire, cor de *W. A. Mozart*; 2. Noaptea, cor de *F. Schubert* esecutate de corul clericilor sub conducerea profesorului de musică, dl Georgiu Dima, și un solo „Ciobanul“, cântat de dl Popa și acompaniat pe piano de dl Dima.

Domnul Popa este bine cunoscut publicului. Puternica și frumoasa sa voce de bas ne-a făcut sě simțim plăcerile, care numai o frumoasă cântare le poate escita. Publicul l'a aplaudat, după cum a și meritat, și fiindcă aplausele nu voiau sě mai încete, a trebuit sě repeteze cântarea.

Buna primire și manifestarea îndestulirei din partea publicului sûnt dovadă, că el a fost mulțămit și cu domnul G. Dima ca compositor și cu domnul Popa, ca interpretele domnului Dima.

Domnul Popa în frumoasa sa voce are un capital nepreţuit. Va greșì, tare va greșì și domnia Sa și mai marii sěi, dacă vor lăsa sě se peardă această comoară.

Domnul Popa încă nu scie, ce mărgăritariu posede în vocea sa. Și se pare, că nici cei chemaţi nu cunosc aceasta, altcum nu ne putem esplica, cum lasă nefolosită ocasiunea de a capitalisa comoara la ocasiunea cea mai potrivită de acuma, avênd pre domnul Dima — artist în cântare — la îndemână.

In total esecutarea programei a făcut asupra publicului cea mai bună impresiune și Escelenţia Sa domnul Archiepiscop și Metropolit, Miron Romanul a vorbit din inima publicului întreg esprimându-și complăcerea sa.

Constatăm, că Societatea „Andreiu Șaguna“ din an în an face progrese tot mai mulțămitoare. La strălucitul succes al ședinței de a seară o parte însemnată cade asupra domnilor conducětori Dr. Ioan Crișan și G. Dima.

Publicul a fost foarte numeros, așa că pe afară încă vor fi fost, cât și în sală.

Decorațiunea salei a fost făcută cu mult gust.

Una nu pricepem. Pentru ce ne înfundă societatea în tot anul în mica sală din seminariu. Nu sûnt în Sibiiu destule localități menite spre acest scop? Eu cred, că sala dela Musikverein ar fi cu mult mai potrivită și ea ar contribuì îndecit la însemnătatea serbărei. Nu cred, că considerațiuni financiare vor fi fost decisive în această privintă, de oare ce cu jumětate din spesele pentru decorarea salei în seminariu se acopereau spesele în Musikverein.

C. d. Ș.

Arestarea preotului Constantinescu.

Ni se scrie din Bitolia (Macedonia) că s'a primit o depeșă, prin care se comunică profesorilor gimnasiului român scirea, că nenorocitul preot Dumitru Constantinescu, supt-institurorele scoalei române de băeți din Piroli în Epir a fost arestat la Grebena și trimis în Asil.

Acest preot român a fost în mai multe rênduri arestat și persecutat în modul cel mai arbitrar și neomenos de archiereii greci, pentru că nu s'a supus ordinilor lor amenințătoare, de a se lăsa de profesiunea dascălului român.

În luna lui Decemvre 1880, când era institutore al scoalei române din Velestin (în Tesalia), unde mare parte a familielor din Pirvoli, petreceau iarna, archiereul grec din Volo, Dimitriadis, l'a acusat la autoritățile turcesci, cari la grava acusare făcută serios de un prelat în contra unui cleric, care spiritualminte depindea de sânția sa, mai mulți gendarmi au dus la Volo pe numitul preot român cu mânile legate cot la cot, și l'au aruncat în închisoare. Prin intervenirea cosulatului român din Salonic s'au lămurit lucrările și toată culpa preotului se reducea la aceea de a învěța copii de românì limba lor maternă.

Autoritățile otomane au dechiarat, că nu este cas de urmărire în materie civilă ori corecțională. Archiereul grec, Dimitriadis în ședința plină a consiliului administrativ, al cărui era membru, ș'a permis ai lua potcapiul, și nenoroitul preot ca lovit de trăsnet s'a vědut cu capul gol și părul despletit cădênd pe obrazul lui, ș'a înfășurat capul cu o batistă și s'a dus la han, și întorcêndu-se la Velestìn a reînceput la scoală cursurile întrerupte prin forță.

Vara întorcêndu-se la Pirvoli, ear și-a continuat scoala română, cu toate amenințările și șicanile, ce-i face archiereul grec din Grebena, care după ce a cetit un aforism în biserică în contra preotului D. Constantinescu, care nu se supune ordinelor marii biserici, mai târdiu vědênd, că preotul român preferă a fi dascăl român de cât preot grec, i-a ridicat darul și el.

Când a vědut, că toate aceste měsuri și pedepse riguroase, n'au produs efectul dorit, arhiereul grec din Grebena, care se afla la Constantinopole ca membrul al sinodului dela Fanar, a luat hotărârea în unire cu patriarchul, de a decurge la forța materială și abusând de privilegiele, de cari se bucură patriarchia grecească, a cerut și obținut dela sublima Poartă un ordin, prin care Căimăcanul din Grebena este poruncit sě esileze pe preotul grec (român) Dimitrie Constantinescu din Pirvoli.

Ceea ce este mai trist, familia acelui preot a rěmas fără nici un sprigin material. Nenorocita sa femee cu cinci copii, din care cel mai mare este de 9 ani, a rěmas lipsită și de 50 franci pe lună ce primea soțul ei ca supt-institutore al scoalei române.

„Rom.“

Incendiul din Bruxelles.

Cetim în „l'Indépendance belge“ dela 7 Decemvre:

Un incendiu s'a dechiarat adi la Camera representanților, cu puțin mai înainte de oarele cinci.

Tavanul sălei ședințelor a luat foc, și îndată sala s'a umplut de fum.

A trebuit sě se ridice ședința.

Camera este provědută de aparate speciale, cari este de ajuns ale pune în comunicație cu gurile de apă pentru a combate focul. Dar ântâiul moment, a fost un fel de zăpăceală care a paralisat puțin eficacitatea měsurilor luate de prevederea cestorilor, fără a mai vorbì de câteva escese de zel cari au împedecat într'u câtva serviciul. Toți alergau în partea unde focul tindea a se propaga. Acì se află mai multe deschidětura pentru ventilația aerului. Aerul a ațîțat și mai mult flacările și giamurile spărgându-se au cădut cu mare sgomot pe covorul emiciclului și pe pelea, care garnisesce fotoliurile deputaților.

Era cât pe acì ca covorul sě ia foc. A părut un moment, că incendiul are sě ia proporții în destul de neliniscitoare.

Zăpăceala devenea din ce în ce mai mare. Pe scări se întâlnea mulțime de persoane, de altmintrelea foarte bine intenționate, dar făcênd mai mult sgomot decât treabă: se vedeau pănă și funcționari ai pompelor funebre în ținută oficială.

Pompierii fură îndată însciințați, dar perdură câtva timp căutând și drumul printre coridoarele și scările cele multe, unde cine-va lesne se poate rătăcì.

Către oarele 5 și un cuart, presența și activitatea lor se manifestau într'un mod caracteristic. Din tribuna diariștilor se audea sgomotul apei aruncată pe părțile aprinse ale clădirei.

La 5 oare 35 minute se crede, că biblioteca Camerei a luat foc, dar la oara, în care ne sosesce această informațiune, ne este cu neputință s'afirmăm ceva în aceasta privință și aceasta cu atât mai mult cu cât ea nu ne sosesce chiar dela Cameră.

In partea stradei Louvain, se věd nisce mari limbi de flacări, cari se ridică de asupra palatului Națiunei.

Din partea de jos a orașului spectacolul este înfiorător, și atrage o mulțime imensă de lume spre cartierul Parcului.

Toate stradele, cari duc la cameră sûnt pline de lume.

O lumină roșetică luminează biserica colegială a sânților Michail și Gudule, care apare ca în mijlocul unei aurore boreale.

Neliniscea este foarte mare în ceea ce privesce clădirile vecine; aceasta făcu sě se ude necontenit acoperișul ministerului afacerilor streine. Un oficiar de poliție, dl Delattre, este instalat aci și dirigează acest serviciu.

D. Warnaut, grefierul Senatului întreabă, dacă nu este consult a rădica tablourile lui Louis Gallait. Un locotenent de pompieri, d. Claessens, îl asigură că focul n'are sě se întindă.

La Eden-Théâtre, neliniscea este asemenea foarte mare.

Toate posturile de poliție sûnt însciințate. Se așteaptă pompele cu aburi.

Pichetul de ajutor al grenadirilor sosesce în grabă, în urma ordinului ministrului de resbel.

Colaboratorul nostru, care se află în tribuna diariștilor, ne dă relațiunea următoare:

„Erau 5 oare fără 20 de minute și cuvêntul fusese dat d-lui Tournay pentru o interpelare, când un fum ușor apărênd în tribuna diuaristilor, strigarăm președintelui: „Este foc!“ Mai ântâiu se credu că este o glumă; dar după câte-va minute fumul se întinse din ce în ce mai mult. Dl președinte Descamps ridică ședința. Cu toate acestea nici un deputat nu credea, că este foc.

„După câte-va minute, flacările isbucniră.

„Eșim cu toții și pe scară găsim o mare desordine. Ne urcăm deasupra și ajungem în pod, de unde ne dice un ușier, că putem sě ajungem la locul incendiului. Dar în acest pod este foarte întunerec, și ne lovim de o ușe închisă.

„Ne coborîm și întrăm în tribuna diaristilor. Toate lampele fuseseră stinse, și sala ședințelor nu este luminată decât de lumina flacărilor. Giamurile de deasupra se sparg și cad în bucăți: bucăți de lemne aprinse cad pe covor și sunt stinse de funcționarii camerei. Mirosul este infect.

„Vai! nu este nici o presiune.

„Acoperișul emiciclului este foarte înalt în raport cu reservoriul dela Ixelles. Se trimise după pompa cu aburi, dar când are sě sosească?

„În sala ședințelor, un tub este pregătit în casul, când focul s'ar întinde; acest tub însě se sparge și covorul se umple de apă.

„Primarul Buls se află acì împreună cu vicepreședintele Couvreur.

„Eacă că focul începe sě se arete la basa boltei; mulțime de sfărămături aprinse cad de sus. Aceasta devine periculos, căci sûntem amenințați ca toate acestea sě ne cadă pe cap.

„Focul a fost comunicat de gazul ventilatorului la lemnăria clădirei, și se vede, că toată arde. Din când în când, o flacără mare ese din tavan și se întinde în sală.

„Gazul are sě facă esplosiune, dice cine-va. Câte-va persoane cari se află acì, nu se preocupă câtu-și de puțin de nenorocirea ce se poate întêmpla. Un aginte al poliției ne strigă că trebue sě eșim, căci pericolul este mare.

„Eșim din anti-cameră și din saloane se scot mobile și portretele președinților. Nu mai întâlnim în coridoare decât pe generarele Gratry, ministrul de resbel.

„Dela ferestrele din catul I-iu zărim mulțimea de afară. Ni se aruncă fotoliurile printre picioare. Ne scoborîm, și pe piață sûntem cuprinși de o mare mirare vědênd flacările, cari se ridică în aer.“

6 oare — (Cu telefonul.) În partea parcului, toată clădirea este în foc, și ministerul afacerilor străine începe sě fie atins.

Nisce limbi de flacări se rădică pănă la o nălțime de douě-deci de metri deasupra palatului Națiunii.

---

pisturile ei sau povestind concepțiunea subită a planului residenței regale, în care avurăm onoarea sě fim primiți și al cărui loc fusese ales de însăși Maìestatea Sa, poate oare surprinde pe cineva că, la supeul ce ne așteptă, la 10 oare în Bucuresci, cu toții într'o comună înțelegere am ridicat paharăle și că chiar cei mai puțin entusiaști le au golit dintr'o singură dată în onoarea oaspeților regali ai castelului dela Sinaia? La Sinaia, d-ra Theodory, domnișoara de onoare a Reginei, dăduse un mic buchet, d-nei Sale și surorei sale, douě din doamnele din societatea noastră. Ele și le prinse la pept. Scoborându se la Giurgiu, un impiegat vamal înainta spre el si le smulse dela pieptul lor. Noi îl privirăm cu gura căscată câte-va secunde uimiți de o asemenea procedare: și bietul om zăpăcit, ne dise destul de politicos: *filoxera! filoxera!* și remase încremenit de rîsul sgomotos, de care fu întimpinată esplicațiunea sa.

Cober.

Funcţionarii mută în localurile Cercului artistic şi literar tablourile şi alte obiecte preţioase, cari împodobesc palatul Naţiunii.

Ajutoarele sosesc necontenit, dar organisarea lasă mult de dorit şi apa lipsesce.

Parcul este luminat ca ḑiua, dela Palatul Naţiunii până la palatul Regelui. Basinul strălucesce şi scântează supt reflectele flacărei.

Vêntul, care suflă spre Ixelles şi Saint Gilles, duce departe tot felul de sfărămături aprinse.

Grilele parcului sûnt închise. Tavanul Camerei cade; emiciclul se află cu totul descoperit. Biblioteca camerei acum este considerată ca perdută! Toate trupele şi pompierii se află la locul incendiului.

La 6 oare şi 15 minute, focul se întinde deamêndouĕ părţile peristilului, şi mai cu samă în partea ministerului afacerilor străine. „Rom.“

Varietăţi.

* *(Părăstas.)* Ḑiua Sântului Andreiu s'a serbat eri cu ceremonie bisericească. În biserica din cetate s'a sĕvêrşit sânta liturghie, şi apoi parastas. La parastas au funcţionat P. archimandrit şi vicariu archiepiscopesc Nicolau Popea şi domnii asesori consistoriali Dr. Ilarion Puşcariu, Zacharia Boiu, Moise Lazar, presbiterul Ioan Reou, şi ca diacon P. Ioan Cândea. Rĕspunsurile funebrale le-a esecutat corul seminarial.

* (Reuniunea română de cântări din Sibiiu) va arangia Dumineсă în 16 Decembre a. c. al doilea concert ordinariu în sala dela „Musikverein“ de aici cu următoarea programă:

1. Trei cântece pentru sopran de Reinecke:
   a) Dêmboviţă apă dulce,
   b) Sêrmana fată,
   c) Neruşinat.
2. Trei cântece pentru cor micst de F. Mendelssohn-Bartholdy:
   a) Aducere aminte,
   b) Priveghitoarea,
   c) Lauda primăverei.
3. Arie p. alt din „Cruciaţii“ de N. W. Gade.
4. Douĕ inimi nu-mi dau pace, cor micst cu acompaniare de piano de G. Dima.
5. (Cântece pentru bas).
6, Psalmul 42 pentru soli, cor şi acompaniare de piano de F. Mendelssohn-Bartholdy.

Biletele, cari ca şi în rêndul trecut vor fi numerisate, se vor estrada Duminecă în 16 Decembre a. c. dela 11—12 a. m. şi dela 3—5 d. a. în localul scoalei române de fetiţe (Strada Cisnădiei Nr. 7).

* (Apel). Dela Deva primim următoriul apel adresat membrilor representanţei comitatense: Ḑiua pentru esercitarea celui mai principal drept constituţional, oferit numai odată în restimp de 6 ani, — alegerea funcţiunarilor (oficialilor) la administraţiunea comitatului, — este ficsată, pentru comitatul Huniadorii, pe Vineri 16/28 Decemvre a. c. Deci:

Avênd în vedere, că interesele vitali ale comitatului nostru pretind imperios, ca pe aceea ḑi, fiecare membru al representanţei municipali, — virilist, sau ales, — nesmintit sĕ fiă la postul sĕu; adecă sĕ participe în persoană la memorabilul act, dela reuşita căruia în mare parte atêrnă fericirea şi bunăstarea locuitorilor acestui comitat: şi că toţi sĕ putem fi în cunoscinţa de causă, adecă sĕ ne putem informa; am aflat de trebuinţă, sĕ ţinem o conferenţă amicabilă, pentru a consulta asupra ţinutei şi conduitei, ce vom avè a lua faţă de acel act însemnat.

Drept aceea subscrişi din încredinţare, ne luăm voia a Te invita cu tot respectul, sĕ binevoiesci, — ca membru al representanţei a participa negreşit în persoană şi la amintita conferinţă amicabilă, carea va avè loc aici în Deva, în scoala română la 15/27 Decemvre, la 5 oare seara, adecă Joi cu o ḑi inainte de ḑiua alegerilor; rugându-Te în interesul solidarităţii ca până atunci sĕ nu promiţi votul Dtale, şi propriamente sĕ nu Te angezi nimĕrui.

Tot odată Ţi facem cunoscut, că s'au luat mĕsurile necesarie pentru că în tot timpul alegerilor, fie care membru — avênd lipsă, sĕ fie provedut cu cuartirul corespundĕtor.

În firma speranţă, ba convinşi chiar, că necruţiând osteneala şi sacrificiul Te vei presenta atât la memorata conferinţă amicabilă, cât şi la actul de alegere: Te rugăm sĕ binevoesci a primì, şi cu această ocasiune espresiunea deosebitei noastre stime.

Deva la 28 Noemvre (10 Decemvre, 1883.

Comitetul electoral central.

Ioan Papiu m. p, președinte.
F. H. Longin m. p., secretar.

* (În a doua întrunire literară) de Joia trecută ḑice „Gazeta Transilvaniei“ din Braşov d. prof. A. Bârseanu a vorbit despre poesie în genere şi în special despre poesia epică. A resumat pe scurt cele ḑise în sedinţa trecută asupra poesiei poporale, a făcut deosebire între poesia subiectivă şi cea obiectivă şi a arătat că doina esprimă sentimentele, impărtăşesce lumei din prejurul sĕu aceea, ce se află în sufletul săteanului român, ear trecênd la cântecul bătrênesc sau la balada poporală, a spus, că acest fel de poesie descrie întêmplări din afară, cari au impresionat, cari au atras mai mult băgarea de seamă a poporului. „În întrunirea trecută“, continuă dl Bârseanu, s'au adus ca esemple trei cântece bătrânesci „Toma Alimosiu, „Soarele şi Luna“, şi „Dragoşiu.“ In balada Alimoşiu poporul nostru îşi aduce aminte de jalnicul sfêrşit al acestui misterios voinic din timpurile de vitejie ale istoriei săteanului nostru. În legenda „Soarele şi luna“, omul dln popor caută aşi tălmăcì ciudata privelişte ce i se înfăţişează regulat în fiecare ḑi, şi anume, când soarele, sfântul soare se ivesce la resărit, palida lună, surioara sa Ileana Cosinzeana se grăbesce a parăsì nemărginita câmpie a cerului. Trebue sĕ fie vre-o pricină, care-i face pe aceşti doi stăpânitori ai cerului, pe soarele auriu şi pe luna argintiă, ca sĕ se ferească mereu unul de altul, sĕ se alunge în veci şi sĕ nu se mai întâlnească, îşi ḑice ţĕranul nostru. În cele din urmă, el pĕtrunde cu puternica sa închipuire în această taină a naturei şi este sigur, că cei doi frăţiori au făcut vre-o greşală mare, prin care şi-au atras asupra-le mânia lui Dumneḑeu. Şi ce greşală mai mare ar fi putut face, decât că domnul ḑilei cuprins de un dor nebunesc ar fi căutat sĕ ia în căsĕtorie pe sorioara sa, pe luna. — În sfârşit în legenda lui Dragoş s'a simbolisat împopularea Moldovei cu românii emigraţi din Maramureş. — Prin urmare cântecul bătrânesc sau balada nu esprimă ca doina simţĕminte, nu este poesia subiectivă, ci se ocupă cu o întâmplare, din afară, adevĕrată sau închipuită, aşa dară este poesia obietivă.“ „Este foarte natural, a continuat conferenţarul „că şi în poesia artistică sau cultivată sĕ găsim aceleaşi despărţăminte ca şi în poesia poporală. Prin acestea a făcut deosebire lămurită între poesia lirică, care e subjetivă şi între poesia epică, care este obiectivă. A desvoltat şi a deslușit toate feliurile de poesie artistică şi oprindu-se la epica a făcut un mic istoric al ei, a arătat ce se află la alte popoare din felul acesta şi în fine şi aceea ce se află la noi. A esplicat „Dumbrava Roşie“ şi a cetit „Ana Doamna“ de Alecsandri. — Dl Profesor P. Dima a delectat publicul atât prin interesantul şi comicul cuprins al „Duducei Balasia“ de N. Gane, cum şi prin modul, cum a împărtăşit aceasta povestire. — În cele din urmă a preles dl prof. Ilasievici. A vorbit ceva în general despre natură, a făcut deosebire lămurită între cele 3 regnuri din istoria naturală. A arătat însuşirile ce le are din acest regn, caracterisând fiinţele vii, plantele şi mineralele. Amabilele ascultătoare 'şi-au putut câştiga nesce vederi spre a putè cuprinde mai uşor nemărginita materie, şi cu deosebire fiecare ş'a înlesnit lucrul pentru viitoarele prelegeri din această specialitate. — Şedinţa a durat dela 7 oare până a 8 ¾. Întrunirea viitoare va fi Joi 1 Decemvre.

* (Victor Hugo.) Se scrie următoarele din Paris ḑiariului „Fremden-Blatt“: „Marele poet, cu toată vêrsta sa naintată, e foarte bine. Surḑenia lui, pe care nu voesce nici s'o mărturească, nici s'o lase a se vedè, îl isolează. Nici un visitator nu trebue sĕ stea la dânsul mai mult de doue-ḑeci minute. Numai la masă vede el bucuros pe amicii şi adoratorii lui şi atunci numai el vorbesce şi încă cu o mare vioiciune. La 9 oare se retrage în camera sa de culcare, unde se preumblă încă până la meḑul nopţii gândindu-se la nuoi lucruri. Dar în fie-care după ameaḑi îl ia o principesă rusă de se preumblă cu trăsura la Bois de Boulogne. Această principesă, care e şi dânsa poetă, este foarte bogată şi cea mai mare adoratoare a bătrânului poet. Ea a construit într'adins pentru dânsul o trăsură foarte comoadă, care e trasă de doi cai înhămaţi à la Orloff. Ea a hotărât, că, după moartea poetului aceşti cai sĕ fie puşi într'un grajd separat, unde sĕ fie hrăniţi şi îngrijiţi fără a mai face nimic, ear trăsura sĕ fie transportată la museu. Principesa este o femee cu o educaţiune deosebită, şi, fiind că voiesce ca şi copiii ei sĕ tragă pe cât se poate mai multe foloase din discursurile şi cuvintele ilustrului ei amic, apoi stau în tot-deauna dinainte în trăsură ori de câte ori bătrânul poet şi principesa merg la preumblare.

* (Congres antisemitic) este convocat la Paris de redacţiunea jurnalului „Antisemitique“ pe luna lui Februarie 1884. Scopul congresului va fi de a da în mâna guvernului armele cele mai potrivite în contra judaismului. Între argumentările sale redacţiunea jurnalului susamintit provocându-se la analele financiare ale statului constată, că în Francia se află 600 de institute private financiare cu 8 milioane de franci avere. Averea aceasta colosală o administrează în modul cel suveran 4200 de administratori, dintre cari 3000 (!) sûnt jidani.

* (Contra durerei măselelor). S'a aflat că cel mai bun şi mai simplu remediu în contra torturelor măselelor stricate este piatra acră (germ. Alaun), care sistează ori ce durere a măselei găunoase şi opreşte totdeodată întinderea mai departe a putrejunei ei. Cu ajutoriul unei pene cioplite se aşaḑă piatra acră încâtva pisată fiind în crepătura dintelui stricat, cu cât mai tare se topește cu atât mai tare alină durerile. De câte ori se înnoeşte durerea n'au decât a aplica de nou în modul susamintit piatra acră, până ce nu trece durerea cu totul, tăindu-se totodată şi calea stricărei mai departe a măselei, căci după cum se scie, remășiţele de mâncare sûnt, cari cu putreḑirea lor între crepăturile măselelor, produc stricarea lor totală. Stricarea aceasta se delătură prin însuşirea antiseptică a remediului amintit.

* (Casa parlamentului belgian) a ars în 6 a lunei curente cu totul. Paguba este imensă. Biblioteca parlamentară a camerei şi a senatului, care era cea mai completă şi bogată a întregului continent fù nimicită. Focul a isbugnit, chiar când era întrunit la şedinţă. Afară de câţi-va pompieri focul n'a avut multe victime. Mai pe larg la alt loc.

Loterie.

Mercuri 12 Decemvre. 1883.

Sibiiu: 8 69 10 85 21

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 11 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.35
Renta de aur ung. de 4%	87.65	87.65
Renta ung. de hârtie.	85.35	85.25
Renta de aur austriacă	98.60	98.50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 75	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.75	91.75
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer oriental ung.	113.—	113.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	282.40	281.10
Acţiuni de bancă de credit ung.	291.25	291.55
Acţiuni de credit austr.	293.—	293.10
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer oriental ung..	96.80	06.75
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.50	99.75
Obligaţiuni urbariale temeșiane de	99.50	99.50
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	99.50	99.50
Obligaţiuni urb. transilvane	99.75	99.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	100.—	100.—
Obligaţiuni ung. de rĕscumpărarea ḑecimei de vin	97.—	97.—
Obligaţiuni ung. de rĕscumpărarea pământului	100.50	100.50
Sorţi de stat dela 1860	134.70	134.—
Sorţi unguresci cu premii	113.75	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.50	110.50
Datorie de credit austr	282.—	282.—
Datorie de stat austriacă în argint.	79.75	79.20
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.15	97.20
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.71	5.69
Napoleon	9.59	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	120 80	120.85

Se angagiază la moment cu condiţiă stabilă un bun
culegĕtor român şi **doi învĕţăcei**
de tipografiă în [624] 1
Tipografia „AURORA“ din Gherla.

Nr. 665. [623] 1—3

Publicaţiune.

Din partea primăriei comunali a Branului inferior se aduce prin aceasta la publica cunoscinţă, cumcă comunele **Branului inferior, Sohodol, Poarta și Predeal** cu concesiunea autorităţilor competente vênd pre 26/14 Decembre 1883 în calea licitaţiunei publice următoarele cuantităţi de **lemne de brad** din pădurile lor proprii, şi anumit:

1. Cumcă comuna Sohodol vinde 10,000 trupine de brad pre durata de 5 ani, cu dreptul de a tăia şi căra din pădure părţile asemnate de forestrar din **pădurea Bucșa,** câte 2000 trupine dela *8* policari (ţoli) în sus, prelângă preţul estimaţiunei dela 2000 fl. în sus.

2. Cumcă comuna Poarta vinde din pădurea Bărbuleţ 6500 trupine de brad pre durată de 5 ani, cu tăiere anuale de câte **1300** trupine, cu preţul estimaţiunei dela 2000 fl. v. a. în sus preste toţi 5 anii.

3. Cumcă comuna Predeal asemenea vinde din pădurea Paantece, pre durata de 5 ani, suma totală de 4000 braḑi (trupine) pre lângă preţul estimaţiunei dela 800 fl. v. a. în sus şi cu dreptul de a se tăia şi căra pre an câte 800 trupine şi anumite preste tot în părţile de pădure asemnate de forestrar. Condiţiunile se pot vedè la subscrisa primărie.

Branul inferior, 2 Decembre 1883.

Primăria comunei.
Nicolae Moşoiu m. p., primariu.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 141 Sibiiu, Sâmbătă 3/15 Decemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei or** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 420.

Către onoratele oficii parochiale și onorații membrii ordinari și estra-ordinari, preoți și mireni, ai sinodului protopresbiteral electoral din tractul gr. or. al Dobrei.

După espirarea terminului concursual pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul gr. or. al Dobrei, primind subsemnatul prin ordinațiunea Prea Venerabilului Consistoriu archidiecesan ddto 7 Novembre a. c. Nr. 4244 plen. onorifica însărcinare de a convoca și conduce alegerea de protopresbiter în acel protopresbiterat, în esecutarea acestei înalte ordinațiuni am onoare a convoca pe toți onorații membrii ordinari și estraordinari, preoți și mireni ai sinodului protopresbiteral înmulțit din tractul Dobrei la sinodul electoral, ce se convoacă prin aceasta pe *Miercuri în 14/26 Decembre a. c.* în opidul Dobra.

Celebrarea serviciului divin cu învocarea Duchului sânt, conform dispositiunilor legei, se va începe la 9 oare a. m. în biserica parochială din Dobra, la care sûnt poftiți a participa toți membrii sinodului.

Aceste premerse, sinodul se va întrunì pentru îndeplinirea actului de alegere la 11 oare a. m. în edificiul scoalei capitale gr. or. din Dobra.

În conformitate cu prescriptele legei, comitetul protopresbiteral e convocat prin aceasta pentru esecutarea candidărei pe ḑiua precedentă, Marți în 13/25 Decemvre la 4 oare d. a. în localitatea susmenționatei scoale din Dobra.

Acest cerculariu împreună cu lista membrilor sinodali alăturată aci sub ·/. conform instrucțiunei sinodului archidiecesan, emanate pentru procedur'a la alegerea de protopresbiter § 15, se comunică la toate oficiile parochiale din protopresbiteratul Dobrei spre al publica în bisericile parochiale, în Dumineca ori sërbătoarea cea mai de aproape, avisând pe deputații cercului respectiv a se presenta și a participa la actul alegerei.

Deva, la 28 Novembre, 1883.

Ioan Papiu m. p.,
comisar consistorial.

La cestiunea reuniunilor preoțesci la noi.

Sub acest titlu am desvoltat pe scurt, și prețuitul ḑiar „Telegraful Român" a publicat în Nrul sëu 128 a. c. unele păreri în privința necesității și a practicabilității reuniunilor preoțești la noi.

Această cestiune fiind la ordinea ḑilei, am creḑut de folos a se considera din toate punctele de vedere și numai după unele lămuriri, së se pună în practică, sau, — nefiind necesare și nepracticabile — reuniunile preoțesci, së se abandoneze de tot. Eu basându-më pe anumite motive m'am declarat pentru părerea din urmă și pentru casul, că ași fi în eroare, mi-am esprimat dorința, că cunoscênd cineva motive și mai puternice pentru părerea contrariă, ar face un servițiu bun, dacă le ar desfășura, și convigêndu-më și eu despre temeinicia lor, din capul locului m'am declarat gata a më convertì. Lucru de tot natural mi se părea acesta mai ales, că în reuniunile preoțesci, ori că se înființează ele din anumite motive, ori că din alte motive nu se înființează, fie-cine caută un bine al preoțimei și al bisericei, prin urmare cestiunea, supusă judecății publicului, dă un teren și o temă, la care poate vorbì cine-va cu toată obiectivitatea, precum și eu în espunerea mea n'am eșit din marginile obiectivității. Cu toate acestea, pre cât m'am bucurat, că cestiunea sulevată de mine a deșteptat un așa mare interes, căci deja în Nrii 135 și 136 ai „Telegrafului Român" s'a aflat cine së rëspundă, pe atâta m'am întristat, vëḑênd că domnul protopresbiter Simion Popescu, în rëspunsul sëu din numerii citați ai „Telegrafului Român" împinge cestiunea pe un teren cu totul personal, și dovedesce, că nici cestiunile cele mai nevinovate nu se mai pot astăḑi tracta obiectiv, nici bărbații cei mai eruditi nu se mai pot emancipa din noianul trivialităților ḑilnice.

Eată cum:

Pe când cestiunea reuniunilor preoțesci este pusă în mișcare de mai mulți ani, despre ea s'a scris în ḑiare și s'a adus în sinoadele archidiecesane, ba încât sûnt informat, preoțimea din tractul protopresbiteral a Branului, a ținut unele conferențe asupra ei, pre atunci domnul Simion Popescu, crede că eu am avut de a face cu dsa și cu preoțimea din protopresbiteratul Sibiiului și că ași fi avut tendență, së le zădărnicesc sau cel puțin së le îngreunez lucrul.

Aceasta se cunoasce din vehemența, cu care tractează cestiunea și pe scriitorul acestor șire. Domnul Simion Pepescu merge până a ațița pre preoțimea din tractul Sibiiului, că eu ași fi vătămat-o prin presupunerea, că preoții din giurul Sibiiului n'ar fi capabili së nisuiască spre cultură, spre înaintarea lor propriă. Acest punct greșit de mânecare îl scoate din răceala propriă bărbaților eruditi si 'l face ca într'o suflare înainte de a ajunge la obiect së facă pe 3 coloane și alte deosebite supositiuni și împunsături.

El nu se mulțămesce a atinge pe autorul articolului, dară mai află că și redactorul „Telegrafului Român" a făcut o nedreptate, că a dat loc articlului în fruntea foii, că cu intențiune nu i-ar fi publicat cutare comitivă etc. Scrierea mea, ținută între marginile obiectivității, poate că a meritat së ocupe un loc mai de frunte în foaie, rëspunsul dlui Popescu, plin de pasiune, la nici un cas nu, și de aceea ḑicem și noi, că domnul redactor a trecut peste dreptate. *)

Pe când intențiunea mea, în scrierea articulului din cestiune a fost a lumina și, fiind și păreri contrare, a provoca o desbatere calmă și obiectivă, pe atunci dl Popescu a înțeles rëu intențiunile mele când ḑice, că eu am provocat pe cineva la combatere și domnia sa, susținênd un neadevër, că adecă nu, mai preoțimea din protopresbiteratul Sibiiului a dat espresiune dorinței pentru înființarea de reuniuni preoțesci, resfrânge mânecile până sus și pășesce ca un atlet la luptă pe arenă în numele preoțimei din protopresbiteratul Sibiiului, basat pe esperința sa îndelungată de $2^1/_2$ luni, de când este protopresbiter" spre a apăra preoțimea tractului (meu!!) atins prin articulul dlui „D. P. P.", disputând dreptul celor dela masa verde, cari sciu fuma numai țigări, a vorbì în asemenea materiă. Oare frase ca „cel sătul poate ușor së susțină, că nu are lipsă de mâncare; nu așa cel flămând!" mai merită a se ocupa omul cu ele? Fiind acestea cunoscute arme ale demagogilor și ale socialiștilor de tot feliul, cred, că nu au loc aici.

Dl protopresbiter Popescu ia în deșert, că eu din întêmplare am întrodus scrierea mea cu un adevër etic și cu oare-care dispreț ḑice mai ântâi, că voiesce a trece simplu preste partea filosofică, pentru ca îndată în rêndurile următoare, cu mai mare vehemență, së revină asupra ei.

Cu esemplul unei clăi de fên, lovite de fulger, crede că a resturnat filosofia întreagă și nu bagă de seamă, că d-sa tradează prin esemplul adus, cât de puțin este cunoscut d-sa cu filosofia. Domnul Simeon Popescu voiesce së fugă de filosofie, dar în fuga sa pățesce ca muerea lui Lot, care fugind s'a mai uitat odată inderëpt.

Ne fiind posibil, ca într'un articul ca acesta, mai cu seamă, când se tractează de alt ceva, së fac pre Dl Popescu a pricepe, cum este a se înțelege lupta pentru esistență, eu trebuie së resignez la aceasta, făcênd dlui Popescu descoperirea, că filosofia nu se învață pe lângă clăile de fên, și aducêndu-i aminte de înțelepciunea cuprinsă în cuvintele: „Sutor ne ultra crepidam."

Dl Simeon Popescu, ca së aibă cu cine së lupta, îmi pune mie în gură deosebite lucruri, care eu nu le-am ḑis. Așa d. e. că eu aș fi voit a decreta, dacă are së esiste sau nu reuniuni preoțesci, că eu ași fi trecut simplu la ordinea ḑilei preste cultura preoților, cu un cuvênt, că eu ași fi un rëu voitoriu al preoțimei și în special al celei din protopresbiteratul Sibiiului. Eu nu m'am opus la cultivarea preotului nici când, din contră am lucrat pentru ea și așa cred, că cetitoriul nepreocupat nu va afla în articlul meu nici urmă sau umbră despre cele ce mi-le suppune dl Popescu. Considerând modul de procedere neloial al d-lui Popescu față de mine, mai că d-sa și-a perdut dreptul a mai sta cu d-sa la o vorbă serioasă în această materie pe calea publicității; din respect însë către publicul cetitoriu și din considerare către causa, ce am susținut, ca së nu cad și eu în greșala domnului protopresbiter Simeon Popescu, trec preste alte multe insinuațiuni, ce-mi face în respunsul domniei sale, sperând că dsa, ca bărbat tênër, întrat de curând în oficiul protopresbiteral, deși se crede bogat de esperințe, totuș cu timpul tot va mai esperia câte ceva și 'și va mai modera focul juneței sale.

Revenind acum la obiect, după ce dl Popescu a produs puține argumente pentru părerea contrară a dsale, puține am a combate. Când susțin aceasta abstrag din capul locului dela argumentele, pe care dl Popescu le crede valabile și puternice, precum acela, că preoțimea dsale cu unanimitate a decis a înființa reuniune, și că ei sûnt mai competenți și nu alții.

Instruirea preotului la îndeplinirea chiemărei, cultivarea lui și de acì necesitatea pentru biblioteci sûnt motive, care militează pentru înființarea de reuniuni preoțesci, ḑice dl Popescu. Cultură voiesc și eu și toți oamenii de bine; dar nu aceasta este cestiunea. Cestiunea este, dacă pe lângă toate mijloacele de cultură, ce le dă statutul organic prin organismele lui destul de complicate și după împregiurările noastre destul de grele și sumtuoase, mai are trebuință preoțimea și de alt organism, care este afară de cadrul legei organice bisericesci, precum ar fi reuniunile preoțesci. Eu am îndrăsnit a susținè că nu, căci avem de ajuns teren în cadrul legei a se îndeplinì toate trebuințele culturale, eară dl Simeon Popescu că da, este de lipsă, pentru că după espresiunea ironică a dsale comitetele protopresbiterale fac biblioteci pentru protopresbiterate, întocmai precum fac consistoriele pentru eparchii! adecă nici unele, nici altele nu fac nimic; parochiele dacă fac, fac bibiblioteci pentru mireni și nu pentru preoți. Ei bine acolo am ajuns, ca și dl Popescu, ca protopresbiter së se îndoiască în vitalitatea statutului organic și în bunavoința și activitatea Consistoarelor eparchiale! — Au doară nu scie dl Popescu, că și la archidiecesă avem o bibliotecă de 5000—6000 tomuri? Apoi dacă este neactivitate la protopresbiterat, dsa cerce a băga suflet de viață mai ântâiu în organele protopresbiterale și apoi vëḑênd, că acolo nu e de ajuns terenul, a mai cerca și alte mijloace. Până când dl Popescu este destul de îndrăsneț a se îndoì în vitalitatea statutului organic și a da un vot de neîncredere consistoarelor și comitetelor protopresbiterale, së'mi ierte și mie cutesanța a më îndoì în necesitatea și folosul reuniunilor, susținute de dsa.

Pentru ce face dl Simion Popescu drumul întors, adecă nici s'a pus bine pre scaunul protopresbiteral, nici a lucrat ceva pe terenul legii, și deodată își pune toată nădejdea în reuniunile preoților? Cualificațiune pastorală, cultură, biblioteci, toate sună a ceva; dară pentru ce sûnt seminariele, pentru care se spesează la an 25 mii floreni? și de cumva mai are dl Popescu, ca protopresbiter, a mai da unele îndrumări preoților din tractul dsale, nu va fi de lipsă, ca së citeze pe preoții, când îi place, precum fac solgăbirăii cu juḑii comunali, ci are și alt cum ocasiune de ajuns a venì în contact cu ei. Am fi dorit, după ce dl Popescu ca representant, precum ḑice dsa, al preoțimei din protopresbiteraratul Sibiului, și-a luat asuprăși a respunde și a apëra preoțimea" (sic!) së ne deslege întrebarea, atinsă de mine, că ce posițiune së aibă reuniunile preoțesci față de consistorii. Dsa, va fi sciind pen-

---

*) *Habent sua fata libelli.* Red.

tru ce ocolesce această întrebare. Ne a adus, ce e drept, ca de esemplu conferenţele învĕţătoresci *), care esistă la noi, dară a uitat, că acelea au basă în statutul organic, şi că sûnt organisate cu plan şi sistem prin consistoriu, eară nu prin protopresbiter, care cum se trezesce mai de dimineaţă!

Reuniuni particulare, precum le voesce dl protopresbiter, Simion Popescu, poate sĕ aducă mai mult rele decât bune, căci uşor s'ar putè întêmpla, ca 20—30 reuniuni, ce ar putè cădè pe archidiecesă, ne avĕnd un punct comun de mânecare şi de unitate, sĕ ajungă la deosebite resultate. Dacă este trebuinţa pentru instruirea pastorală, sau precum preoţimea din tractul Branului şi-a esprimat dorinţa în „Telegraful Român“, înainte cu vreo 3 ani, are trebuinţă de uniformitatea serviţelor bisericesci şi a tipicului, aşa cred că aceste s'ar puté face numai din centru, adecă dela archierei prin sinodul episcopesc. Dacă s'ar ocupa reuniunile cu lucrări pastorale şi de tipic, s'ar putè uşor întêmpla, ca sĕ avem atâtea forme de servicii bisericesci si tipic, câte reuniuni sûnt, şi eată că voind sĕ facem un bine, am făcut un rĕu mai mare.

Dacă pe lângă toţi scrupuli ridicaţi de mine preoţimea totuşi ar simţì trebuinţa unor întruniri preoţesci, în casul acesta aşi fi de părere, ca aceste întruniri, sĕ nu se facă sub forma de reuniuni, ci ca conferinţe preosţesci nu numai dintr'un protopresbiterat, dară din întreaga archidiecesă. Aceste conferinţe ar trebuì după părerea mea dirigeate din centru şi a se ţinè la 3 sau la 5 ani.

În conferinţe de acestea fără multe statute şi formalităţi sub o conducere bună, ar putè sĕ se desbată despre unele interese comune ale preoţilor privitoare la dotarea lor şi greutăţile în purtarea oficiului, apĕrarea autorităţii preoţesci etc. Din atari conferinţe ar putè eşì unele idei şi lucruri bune, care aduse pe calea de representaţiuni la Consistoriu şi sinoadele eparchiale ar putè da impulsuri şi indigita mijloace pentru îmbunătăţirea sorţii preoţiţior. Pe când combat din toată convingerea reuniunile preoţesci aşa, precum s'a presentat din unele părţi, pe atunci îmi iau voia a atrage atenţiunea preoţimei noastre la ideea atinsă de mine aci despre conferinte generale preoţesci, a o supune unui studiu mai profund, şi dacă voind cineva a vorbì şi a scrie la cestiune, ar dorì ca sĕ mĕ mai afle şi pre mine la acest loc, vorbind şi scriind încă de acest obiect, destul de serios, îl rog a se ţinè între marginile obiectivităţii, altcum eu, încât pentru mine, am încheiat cu aceasta.

D. P. P.

Revista politică.

Sibiiu, în 2 Decembre.

Respingerea proiectului pentru căsătoria dintre evrei şi creştini din casa magnaţilor preocupă toate cercurile politice din Budapesta. Camera deputaţilor în şedinţa de Miercuri a decis a lua Joi în pertractare nunţiul casei magnaţilor. Clubul partidei dela putere în conferinţă a decis a remânè pe lângă votul camerei, a trimite projectul la casa magnaţilor fără nici o observare.

Aproape întreaga ḑiaristică a năvălit asupra casei magnaţilor. Dintre toate ḑiarele „Pester Lloyd“ e cel mai înverşunat şi în Nr. de Joi dechiară rĕsboiu bisericei pe toate liniile. Asemenea şi casei magnaţilor, folosindu-se de semnificativele cuvinte: *„delendam esse.“*

Parola de ḑi în întreagă Europa este pacea şi încă pace, care după ḑisa ministrului de esterne al Rusiei, d. Giers — pentru durata unui an este asigurată. In sensul păcei s'a schimbat şi ţinuta presei rusesci faţă cu Austria. Eată ce cetim după „Romanul“ în foile rusesci cu privire la dorita pace:

Statele cele mari, care în politica esterioară urmăresc scopuri bine determinate, le vor urmărì negreşit într'un chip independent şi pe faţă, şi nu'şi vor pune toate speranţele lor pe ajutorul străin. Dacă cei din Austria n'ar scì, că scopurile ei în Orietele ortodocs sûnt contrarii operei de liberare a Rusiei, apoi ei nu s'ar îngrijì aşa de tare de visita ministrului nostru de esterne la Friedrichsruhe şi nu s'ar preocupa atât de mult de cestiunea: Va venì oare ministrul şi la Viena?

De o sĕptĕmână această cestiune este la ordinea ḑilei a presei vienese şi ea nu 'şi ascunde îngrigirea, ce a cuprins-o despre viitorul alianţei austro-germane. Nu mai încape îndoială că recenta intrevedere dintre dl de Giers şi principele de Bismark a produs o mare impresiune asupra cercurilor oficiale şi politice din Viena. Ele vorbesc despre neputinţa de a înlătura o ciocnire cu Rusia din causa cestiunilor orientale, ele accentuează reserva estraordinar de mare a Austriei şi se consolează cu credinţa, că nimic pe lume nu e în stare de a sfărăma legătura cu Germania; apoi ele se întreabă: Oare Rusia nu se sforţează a sdruncina amicia dintre Berlin şi Viena şi a pune în locul ei o alianţă ruso germană?

Dacă politica austriacă, după cum asigură organele ei, nu urmăresce de cât scopuri pacinice şi dacă în sforţările ei nu e nimic ostil contra Rusiei; dacă posiţiunea militară, pe care o are acum Austria în Orient, nu este de cât folositoare Statelor din Peninsula balcanică, atunci Austria nu face altceva de cât completează opera Rusiei si n'are nici de cum trebuinţă de călĕtoria ministrului nostru la Viena spre a-i esprima recunoscinţa Rusiei. Înţelegerea vine atunci dela sine şi ar fi de prisos toate asigurările verbale. Apropierea dintre Rusia şi Germania nu esclude de loc, după cum ar crede cineva, relaţiunile amicale dintre Rusia şi Austria. Un organ influinte vienes, în îngrigirea sa despre siguranţa alianţei austro-germane, a făcut mărturirea foarte francă, că armonia între Viena şi Petersburg este cu putinţă numai, când Austria ar renunţa la politica de cucerire dincolo de Dunăre. Deci, dacă în aceasta constă pedica armoniei, apoi înlăturarea ei depinde numai şi numai de Austria.

Din momentul, când cabinetul vienes va merge francaminte mână în mână cu Rusia, întru cât va fi vorba despre organisarea Statelor balcanice, apoi nu-şi va mai avè locul nici o ceartă pentru „amicie.“ Simpatiile politice nu sûnt alt ceva de cât armonia intereselor. Dacă cei din Viena, după cum se declară de curênd „Neue freie Presse,“ vor înceta de a visa de cuceriri în Orient, apoi este foarte lesne a esploata tĕrâmul pentru o înţelegere cu Rusia. Întru cât însĕ îndreptarea politicei austriace se va vedè numai la suprafaţa schimbătoare a foilor din Viena şi Pesta, ar fi prematur a da ascultare invitaţiunilor zorite şi îngrijate ce se adresează dela Dunăre ministrului nostru pentru afacerile streine.

„Nowoje Wremja“ ocupându-se şi el de aceea-şi cestiune, scrie următoarele:

Dela visita ce d. de Giers a făcut în Fridrichsruhe, ḑiarele din Berlin şi Viena afirmă că ministrul la întoarcerea sa nu va trece prin Viena. De unde şi au luat-o, acesta-i secretul lor. Dar acest sgomot fu de ajuns, pentru ca sĕ se vorbească din nou despre oare cari neînţelegeri între guvernele din Rusia şi Austria. Fiind că maioritatea dela noi a salutat cu bucurie schimbarea spre pace, ce s'a făcut şi fiindcă Berlinul este negreşit mulţămit cu starea lucrurilor din Orient, trebuie sĕ presupunem că politicii vienesi sûnt nemulţămiţi. Este anevoie sĕ ghicim, ce voiesc ei şi unde este isvorul nemulţămirei lor. In Rusia de sigur, că nu. Cei din Viena urmăresc cu multă băgare de samă cele scrise de presa noastră care i-a făcut atâtea neajunsuri comitelui Kalnoky, şi censorii nostri din străinătate mărturisesc că tonul presei noastre este pacinic, şi ei nau cel mai mic motiv de a bănuì pe guvernul rus de intenţiuni rĕsboinice, de vreme ce chiar ei spun, că Rusia este prea slabă pentru o politică agresivă. Deci nemulţămirea politicilor vienesi s'ar putè esplica numai prin aceea, că n'au reuşit a esecuta în toamna aceasta planuri mari în peninsula balcanică; dar tocmai în aceasta nereuşită se află garanţia păcii şi de aceea ar fi tocmai de dorit, că toate planurile, atât cele mici cât şi cele mari, sĕ fie amânate cât se va putè mai mult. Trebue sĕ se lase statele balcanice sĕ se desvoalte, şi Austria are mai puţin drept ca ori care alt stat de a fi nemulţămită cu statul quo de acolo. Desvoltarea favorabilă, ce se vede de fapt în provinciile ocupate, relaţiunile cu Serbia şi România împreună cu avantagiele materiale, ce resultă din acestea, sûnt o dovadă despre aceasta pentru poporul rus.

Serbia începe a se liniscì, şi a croì o politică mai pacinică. După o telegramă a ḑiarului „Neue freie Presse“ în ḑilele aceste regele Milan a primit în audienţă pre conducĕtoriul radicalilor, fostul ministru Ristici, şi a conferat cu el în două rênduri.

Resultatul conferenţelor — se ḑice, că este schimbarea constituţiunei şi amnestie generală.

Rescoala se pare că totuşi a avut oare-care efect. Cu privire la causele ei, eată ce cetim în ḑiarele oposiţiei din Serbia:

Ḑiarul „die Presse“ ḑice „Romanul“ publică următoarea telegramă, ce i se trimite din Sofia cu data de 6 Decemvre:

Un corespondent al ḑiarului „Slawjanin“, a avut o întrevorbire cu inginerul Paşic, căpetenia radicalilor sêrbi, fugit acì. Acesta afirmà, că de mult încă domnesce o ferbere generală în Serbia, din causa tratatului de comerciu încheiat cu Austro-Ungaria, din causa politicei austrofile şi financiare a ministrului Piroşanatz. Această ferbere a mai crescut încă şi prin aceea, că regele a chemat la guvern pe absolutistul Nicolae Cristici şi n'a format cabinetul din maioritatea Skupcinei. Nu comitetul radical din Belgrad a condus sau aţiţat rescoala din Zaicar; dacă comitetul ar fi voit sĕ facă aşa ceva, apoi s'ar fi întêmplat a doua revoluţiune franceză şi în trei ḑile, fără multă vĕrsare de sânge, ar fi fost nimiciţi toţi distrugĕtorii poporului sêrb. Rĕscoala dela Timok a fost provocată de cause locale şi ea nu trebue atribuită decât purtărei neomenoase a gendarmeriei. Atât regele, cât şi d. Cristici sûnt contra modificării Constituţiunei, şi acest din urmă a făcut sĕ se provoace turburările şi le-a esploatat spre a nimicì partida radicală. D. Paşic povestì că a fugit prin Semlin în Bulgaria. Dsa crede că rescoala va reîncepe, dacă guvernul va lucra ca şi până astăḑi. D. Paşic asigură că radicalii sûnt numai o partidă liberală democratică, care în politica esterioară, voiesce o strânsă legătură cu Rusia, Bulgaria, şi Muntenegrul.

După o telegramă a ḑiarului „Neue freie Presse“ în şedinţa camerei de Mercuri, ministrul de esterne al României a declarat, că cu privire la afacerea în pasul Vulcan, s'au escat divergenţe de păreri în tre membrii comisiunei, cari acum sûnt obiectul negoţierilor politice între România şi Austro-Ungaria.

Rĕmăşiţele pămêntesci ale fostului ministru Boerescu se vor înmormênta Dumineca viitoare.

Visita principelui de coroană al Germaniei la regele Italiei şi Papa este interpretată în multe feliuri şi în multe chipuri. Unii i atribue însemnătate politică numai pentru Germania, făcêndu-se capĕt luptelor aprige dintre biserică şi stat. Alţii vreau a scì, că domnul Bismarck se împacă cu Papa spre a folosì pe catolici de instrument pentru politica sa internă. Alţii din contră abstrag cu totul dela Germania şi reduc însemnătatea visitei numai la Italia. După această versiune scopul acestei visite ar fi împăcarea celor doi suverani din Roma. A patra versiune sună, că scopul acestei visite este de a pregătì calea monarchului nostru, ca sĕ poată face regelui Italiei contra visită în Roma. Celelalte versiuni nu le mai înşirăm. În labirintul versiunilor orienteze-se acum cine voiesce.

După cum scim în Belgia a ars edificiul parlamentului. În urma acesteia regele şi a oferit palatul sĕu spre scopul ţinerei şedinţelor parlamentului. Totuşi Belgiul remâne modelul liberalismului în Europa.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Budapesta, 12 Decemvre 1883. (*O isbândă a clerului.*) Bărbaţii dela cârma ţĕrei unguresci, în timpul din urmă, au început a înţelege că maşina vieţei cetăţenesci, din Ungaria, de un timp încoace merge cam greu, ca sĕ nu ḑicem schiopătând. Ajunşi odată la acest punct, au cercat fel şi fel de întreprinderi pentru a îndrepta rotiţele stricate, dar până acum cu puţin resultat. Cu puţin resultat, pentru că de cele mai multe ori, diregĕtorii mecanismului nu află locul rotiţelor si urmarea este, că nici nu pot face reparaturile de lipsă.

De un timp încoace bărbaţii mai serioşi, unisono, au ajuns la convingerea, că neajunsul cel mai mare, ce bântue ţeara este sĕrăcia, carea este aproape comună începênd dela palate până la colibă. Şi cu durere trebue sĕ o spunem, că dacă acestora le a succes cândva vre-o diagnosă, cea din casul concret le-a succes cu desĕvârşire.

Nimic nu apasă astăḑi mai greu pe cetăţeanul maghiar, decât lipsele şi neajunsurile, cu cari se luptă pe toată ḑiua. Neajunsuri provenite în parte din pricina sistemei, dar mai ales din causa modului, cum s'a pregătit terenul pentru aplicarea acestei sisteme. Anul reformelor a găsit în Ungaria o masă cu mult mai brută decât în alte părţi ale continentului; o masă carea n'a fost în stare ca sĕ sbea principiile erei celei nouĕ şi sĕ se acomodeze lor. Urmările neprecugetărilor de atunci şi a celor de acum se vădesc astăḑi şi se vor vădì pe viitoriu.

Şi e trist, pentru că ele se ivesc adeseori împreunate cu rĕsbunări.

Aristocraţia privilegiată dedată sĕ-i lucreze jobagiul, după perderea acestuia, a trebuit sĕ se îngrijească însuşi pe o cale ori pe alta, de suplinirea lui. Această îngrigire în lipsa de o cultură mai înaltă, a deschis calea esperimentărilor, cari nici până astăḑi nu s'au sfêrşit. Spesele, cu pretensiunile lumei nouĕ, s'au potenţat, ear venitele în lipsa braţelor grătuite s'au redus. Cultura, mai ales în ce privesce economia naţională, numai în parte a sosit; şi au sosit atunci, când mulţi n'au mai fost în stare a o primì, din lipsa de mijloace materiale.

Din această împregiurare ar fi trebuit sĕ urmeze o deosebită băgare de seamă din partea cârmacilor ţĕrei, referitoriu la starea materială a cetăţenilor. Până bine de curĕnd însĕ, acest teren a fost ignorat aproape cu desâvârşire, şi politica de rassă a absorbit şi absoarbe încă mai toate puterile.

---

*) Ne pare curios domnul protopresbiter S. Popescu, când se provoacă la reuniunile învĕţătoresci, pre cari în calitate de comisariu consistorial al conferinţelor învĕţătoresci din vâra anului acesta, propune a le cassa Red.

În faţa acestei stări de lucruri, puternicii ḑilei au început a căuta cu deadinsul după preservative, cu ajutoriul cărora sĕ delăture, cel puţin în parte, rĕul ce ameninţă aşa grozav. Privirile s'au îndreptat în partea, în carea se presupunea mângăerea.

Se vede că nu numai băeţilor, ci şi bărbaţilor le plac obiectele strălucitoare şi zuruitoare!

Aceste obiecte, constătătoare din monetă de aur şi de argint, în Ungaria în mare parte, sûnt concentrate în mâna israeliţilor. Şi aceasta nu este taină înaintea lumei.

Că această împregiurare nu este pe placul maghiarilor, este lucru preste toată îndoeala. Sub întrebare remâne numai, că cum ar putè sĕ ajungă acestea pe mâna lor? După multă spargere de cap s'a ajuns la credinţa, că este cu putinţă numai cu ajutoriul căsătoriei. Această credinţă a dat nascere faimosului proiect, referitoriu la căsătoriile civile a creştinilor cu israeliţii; proiect, care de un timp încoace preocupă, aproape fără deosebire, presa din Ungaria şi care, în casa de jos în restimp mai bine de o sĕptĕmână a format substratul unor desbateri înfocate, cari s'au sfêrşit cu primirea lui.

Luni în 11 Decemvre st. n. a fost ḑiua, când s'a deschis desbaterea asupra acestui proiect în casa magnaţilor. În faţa unei mulţimi de aristocraţi, precum n'au fost dela 1867 întâia dată a luat cuvêntul primatele ţĕrei, care era încungiurat aproape de toţi prelaţii catolici din Ungaria şi care părea că vorbesce cu sete, după ce nici în cele mai însemnate cestiuni, petrecute în anii din urmă, nu a vorbit.

Din acest incident numai decât s'a dedus seriositatea, ce avea sĕ întimpine proiectul. S'a vĕḑut că clerul este pregătit pentru un asalt, cât se poate de vehement; dar puţini erau cari sĕ creadă că le va succede biruinţa.

După primatele au mai vorbit din cler archiepiscopul dela Calocia, episcopul dela Satumare, archiepiscopul dela Agria şi astăḑi abatele dela Panonhalma. Se înţelege de sine, că toţi au mânat-o pe o coardă, adecă contra projectului. Atât însĕ constatăm că toţi au desvoltat o erudiţiune înaltă şi o elocenţă rară. Întregindu-se unii pe alţii, au combătut cu multă pĕtrundere şi cu argumente puternice proiectul de sub cestiune. Au păşit cu toată tăria sufletească, fiindcă au cunoscut puterea inimicului, care a apărat cu pasiune productul sĕu.

In rĕndul cestor din urmă a luptat ministrul preşedinte, ministrul de justiţie Pauler, custodele de coroană Vay, profesorul dela academia din Oradea mare Rosznez şi alţii.

Toţi oameni bine cunoscuţi în ţară şi grei la cumpĕnă!

De aceea nici nu se putea prevedea pe care parte va fi isbênda. Publicul, după ce scia că projectul a trecut uşor prin casa de jos, era aplecat a crede că în cea de sus, ca de obiceiu, va trece şi mai uşor. Tot cam asemenea credinţă au dovedit şi ḑiurnalele maghiare din loc: ba doară chiar şi oamenii din guvern.

Cu atât mai suprinḑĕtoriu a fost sfêrşitul, la care cu drept cuvênt, se poate aplica macsima latină *„finis coronat opus.“* De astădată, într'adevĕr sfêrşitul a încununat uriaşa lucrare a clerului, preste aşteptarea tuturor. Projectul s'a reieptat cu o majoritate de 6 voturi.

Neînsemnată maioritate, dar de ajuns pentru a împedeca cu ajutoriul ei punerea în lucrare a unei legi, care de bună seamă avè cele mai grozave urmări pentru înstituţiunile bisericei. Nu atât cuprinsul de acum al proiectului, cât mai vêrtos intenţiunea lui de a pregătì calea căsătoriei civile în Ungaria preste tot, a dat ansă la năvala clerului contra guvernului.

Însemnăm cu bucurie această isbândă a bisericei, nu din consideraţiuni ultraiste, ci simpluminte din causă că introducerea căsătoriei civile la noi, ar fi cel mai ameninţătoriu rĕu al moralităţei publice şi prin ea a vieţei sociale. *Pl.*

Incendiul din Bruxelles.

Urmăm a da amĕnunte din „l'Indépendance belge“ despre incendiul camerei deputaţilor.

Din palatul camerei n'a mai rĕmas nimic de cât zidurile.

Acest palat fusese construit sub Maria Teresa pentru consiliul de Brabant.

Sub domnirea franceză, servise de palat al justiţiei. Statele-Generale îşi ţineau acì şedinţele sub guvernul olandez.

În anii din urmă, acest palat fusese cu totul modificat şi mărit.

S'a creḑut un moment, că şi senatul are sĕ cadă prada flacărilor.

Un colţ al acestei clădiri luase foc, dar a fost îndată stins, aruncându-se asupră i o mare cantitate de apă, astfel că sala şedinţelor şi caturile inferioare au suferit foarte mult din causa umidităţii. Tablourile, şi mai cu seamă acelea ale lui Gallait, au fost scoase fără sĕ fie câtu şi de puţin stricate.

Iată descrierea, care o face „l'Indépendance belge“:

„Aḑi dimineaţă am visitat localurile camerei şi ale senatului, cel puţin pe acelea, cari încă mai esistă.

„Am putut sĕ pătrundem în tribuna cestorilor şi sĕ vedem spectacolul sălei şedinţelor. Dĕrâmăturile se rădică până la înălţimea tribunelor reservate; nu se mai deosebesce nici o urmă a mobilierului sau a biuroului. Statua regelui Leopold I de Geefs este neatinsă. Tribuna diplomatică şi tribuna senatorilor s'au scofundat. În celelalte tribune tot ce a fost bun a ars. Este de observat ceva foarte ciudat: pe când pelea şi lemnul băncilor tribunei publice sûnt cu totul carbonisate, umplutura lor a remas cu totul neatinsă. Pardoseala tribunelor n'a căḑut. Cu toate acestea, se recomandă tuturor de a nu întra în tribuna ḑiariştilor, căci este un zid, care ameninţă sĕ cadă. Pupitrele noastre a ars.

„Grefa camerei şi cabinetul preşedintelui sûnt neatinse.

„Abia poţi sĕ treci prin coridoare şi aginţii poliţiei nu cam respectă dreptul presei de a avè intrarea liberă. Nu treceţi, dle. — Am o cartă de liberă trecere. — Dle, în partea aceea este un zid mare, care ameninţă sĕ cadă. etc. etc.

„In partea despre senat se vede vestibulul, în care au căḑut nisce grinḑi groase. Se adună cărţile cari au căḑut din biblioteca camerei. Ele au marginile arse; mijlocul este în genere neatins. Am găsit o fasciculă a unui document parlamentar englez cu data de 19 şi 20 Iuniu 1805, sub domnia lui George III. Aceasta este o suvenire. Este de prisos sĕ mai adaugăm, că-l ţinem la disposiţia bibliotecarilor, dacă cred că trebue sĕ'l resclame.

„Din ascensorul senatului n'au mai rĕmas de cât nisce bucăţi de fer, cari au o formă foarte ciudată. Salele secţiunii din catul întâi, cel puţin două din ele, au scăpat din flacări, dar tavanul a fost stricat, şi prin gaura făcută, plouă pe covoarele cele verḑi.

„Flacările au atins uşa tribunei Reginei.

„Un ordin dat de primar ne împedecă sĕ mergem mai departe. Toată lumea trebue sĕ plece că este mare pericol. Chiar oficiarul, care comandă pichetul trebuie sĕ stea afară. Ordinul este formal. Băgênd capul se zăresce o grămadă de dărămături fumegânde şi un pompier care veghează.

Sala şedinţelor Senatului e neatinsă. Ea n'a fost nici chiar deteriorată de apă.

S'au adus aici cele 8 tablouri de Louis Gallet, cari fuseră transportate la cercul artistic.

Vineri la amiaḑi toate mobilele erau duse la ministrul afacerilor strĕine; nu lipsea de cât un tablou, un peisagiu de Fourmois. In apartamentele ministrului afacerilor străine nu s'a făcut nici o stricăciune, s'a spart numai uşa dela scara de serviciu şi un vas de porcelan de China.

Au fost doi morţi şi şeapte răniţi.

Perderea bibliotecei Camerei este o mare pagubă. Această bibliotecă conţinea pe lângă mulţime de cărţi, şi o mare cantitate de documente şi ḑiare în total 125,000 de volume.

Se creḑuse, că se scăpase manuscriptul original al Constituţiunei, dar când s'a deschis caseta, în care se afla acest tesaur precios nu s'a găsit decât un esemplar imprimat al chartei constituţionale foarte frumos legat. Manuscrisul a ars împreună cu buletinile autografe ale voturilor date de membrii Congresului în privinţa cestiunii monarchiei si a primirii în total a constituţiunii. „Rom.“

Varietăţi.

* (Invitare.) Membrii representanţei comitatului Sibiiului, cari aparţin clubului român, se învită la o conferinţă a clubului, care se va ţinè Marţi în 6/18 Decemvre la 3 oare p. m. în localul casinei române din Sibiiu (strada măcelarilor, casa „Albinei“) în objectul alegerei de funcţionari comitatensi.

Presidiul.

* **(Concert.)** Concertul reuniurei române de cântări din Sibiiu anunţat pe eri 4/16 Decemvre, a. c. se amână din cause neprevĕḑute pe Dumineca viitoare 11/23. Decemvre, a. c. *Comitetul.*

* (Apel). Dela Lugoj primim următorul apel, subscris de 23 de representanţi ai comitatului Caraş-Severin:

Purceḑênd din convicţiunea firmă, cumcă conducerea administraţiunei noastre comitatense se află de present în mânile cele mai bune şi cumcă înţelepciunea, diliginţa neobosită, caracterul conciliant şi patriotismul curat a vicecomitelui actual domnului **Leontin Simonescu**, ne tinde garanţia cea mai sigură cumcă administraţiunea noastră comitatensă, sub o atare conducere justă şi dibace, va fi susţinută pe nivelul legalităţii şi moralităţei mult dorite,

noi subscrişii membrii independenţi ai partidei liberale guvernamentale, susţinem şi la restauraţiunea proximă, candidatura domnului Leontin Simonescu de vicecomite a comitatului Caraş-Severin.

Şi de oare ce domnul Leontin Simonescu a binevoit a primì această candidatură, — credem că ne împlinim numai datorinţa noastră patriotică, dacă rugăm pe toţi aderenţii partidei noastre sĕ binevoiască a concurge fie-carele cu votul lui la învingerea candidatului nostru.

Sĕ trăească Leontin Simonescu vice comitele comitatului Caraş-Severin.

* (O carte nouă de Carmen Sylva.) Abia inainte de asta cu o lună regina României a publicat un mare volum de poesii originale şi în ḑilele aceste înalta autoră earăşi a scos la lumină o carte nouă. Aceasta, ca toate scrierile sale, a apărut la Berlin in editura librarului de curte Alecsandru Dunker şi poartă titlul *„Handzeichnungen“* (Desĕmnuri) cuprinḑênd unspreḑece schiţe şi novele în prosă, scrise cu cunoscuta vervă a autorei lor. Preţul unui esemplar este 5 marce 3. florini.

* (Anticităţi). Cred că nu fac, decât îmi împlinesc datorinţa, dacă faţă cu scrisoarea binevoitoriului profesor din Praga Dr. I. L. Pic, publicată după „Gaz. Trans.“ în „Telegraful Roman“ Nr. 124 a. c. — subscrisul vin a arăta în publicitate cele ce s'au descoperit pe teritoriul comunei noastre Ibănesci — din cari descoperiri antice, ilustrul profesor voesce a se folosì la compunerea istoriei românilor din timpurile mai vechi.

Deşì subscrisul am mai fost arătat pe scurt încă astă primăvară, în stimata foaie „Telegraful Rom.“ descoperirile anticităţilor mai jos scrise, cred însĕ a nu fi de prisos a mai revenì asupra acestui lucru, cu deosebire că de atunci până astăḑi sau mai aflat unele, ear faţă cu scrisoarea amintitului lăudat profesor, pe care o privesc ca o provocare, trebue ca unde sau aflat ceva sĕ i se rĕspundă. Deci cu permisiunea Dvoastre dle Redactor 'mi iau voie a arăta următoarele:

Comuna noastră Ibănesci e situată sub poalele munţilor Gurghiului ca la 20 kilometri de Reghin, a cărei populaţiune e numai română şi trece peste două mii suflete. Încă înainte de aceasta cu 10—20 ani o parte din popor aflându-se prea strâmtorat în comună, s'au strămutat la câmp, cu deosebire către poalele munţilor şi mai mulţi aici în mijlocul codrilor şi-au ridicat edificiele necesare, apoi tăind copaci milenari şi-au făcut locuri arătoare, grădini îmbogăţite cu pomi şi multe feliuri de ultoi.

Între alţii şi individul Todoran Vasilie, strămutându-şi casa la câmp numit „petroasă“ aici într'un loc plăcut, ridicat, şi-au ridicat toate edificiele necesare între nesce arbori milenari, stejari şi carpeni, pe care spre a putè face locul arătoriu cea mai mare parte i-a tăiat, şi scos din pământ cu rădăcini cu tot; la vre-o trei ani i-a şi succes a ara ca o jumĕtate jugĕr era silit însĕ se încungiure cu plugul vre-o 11 petri, care după suprafaţa lor, cugetai că sûnt prăvălite acolo dela natură; cu ocasiunea aratului însĕ acăţând cu plugul de una, au vĕḑut că se clătină, şi aşa probând cu parii sĕ o scoată, i-a şi succes aceasta, aflând însĕ sub dênsa un hârb plin de oase; aşa s'au dat de au scos şi celelalte 10 petri, şi au aflat sub fie-care câte un hârb cu oase, pe unele din oase se cunoasce cum au fost arse; hârburile sûnt groase ca de un policar, au forma hârgeilor dela Bârgău. Sub o peatră era o oală sau un hârb ca de 5—6 litre cu oase, în aceasta era unul mai mic tot cu oase, şi în acest din urmă unul şi mai mic; Se poate că aici a fost îngropată o familie.

Subscrisul auḑind despre aceste m'am şi dus în faţa locului; probând a scoate o oală întreagă, n'am putut o desfiinţêndu-se în hârburi.

Într'o distanţă ca de o sută metrii, locuitorul Chirteşi Petra apărându-şi locul de a nu-l strica cu drumul, au făcut un şanţ în lungime ca de 100 metri, afundime ½ metru, de alungul acelui şanţ s'au scos o mulţime de hârburi dărăbite, încât cugeţi că acolo au fost o fabrică de oale. Înainte de aceasta cu câte-va decenii, pe acele locuri au fost codru cu copaci milenari, stejari, fagi şi carpeni. —

Cu obiecte antice, deşì nu de soiul acesta, ar mai putè servì dl I. Popescu, parochul din Deda, pe a cărei teritor s'au aflat nesce instrumente de arme vechi, a căror formă arată că doară ar fi din timpul Romanilor.

Asemenea păr. Ioan Branea din Măjereu ar putè servì cu obiecte antice, căci pe teritoriul Măjereului s'au descoperit în vara aceasta o casă cu mai multe camere săpând într'un deal lut de cărămiḑi; de admirat sûnt cărămiḑile, cu care a fost podite camerele, a căror formă şi trăinicie astăḑi nu se poate afla.*)

Ioan Petru,
capelan.

* (Postal.) Sûnt vacante mai multe posturi de adiuncţi postali de classa a II. în districtul direcţiunei de postă din Sibiiu. Salariul este 500 fl. şi bani de cuartir 100 fl. Condiţie 200 fl. cauţiune.

În sensul art. de lege II din 1873. pot concurge la aceste posturi foştii suboficeri militari prověḑuţi cu testimoniu despre aplicabilitatea lor la postă, şi editorii postali cualificaţi.

Suplicele sûnt a se adresa în termin de 6 sĕptĕmâni la direcţiunea postală de aici.

* (Mulţămită publică.) În comuna Borgo Dioseni, ce în administraţiunea bisericească se află în Protopresbiteratul gr. or. al Bistriţei, ear în administraţia politică în Comitatul Bistriţa-Năsĕud, s'a făcut în vara anului acestuia din nou scoala confesională gr. or. şi s'a renovat şi biserica.

Scoala veche de sub fosta graniţă era încă bunişoară, dar nu se potrivea întru toate cu cerinţele aspre a legilor de astăḑi.

Biserica avea câteva urme neînsemnate făcute de dintele timpului, în zidurile păreţilor, cari reclămau renovare. Cu toate aceste fruntaşi comunităţei noastre şi anume Mult On. Dn. Ioan Buzdug, paroch şi actual administrator ppresb. al tractului gr. or. al Bistriţei şi Spectatul D. Dănilă Siut proprietariu şi colectore, nu au aşteptat timpul, ca sĕ fie siliţi a „face" şi a „renova" ci în prudinţa şi prevederea lor încă din bun timp au apropriat comunei noastre prin rescumpărare dela comuna B. Mijloceni locul şi edificiul potrivit pentru scoală, care edificiu sub graniţă a servit ca cuartir de oficeri, ear la anul 1872 M. S. Prea graţiosul nostru monarch l'a donat în părţi egale comunei B. Diosenii şi Borgo-mijloceni: apoi au câştigat banii de lipsă fără de a face repartierile neplăcute.

Avênd aceste la mână după o bună conţelegere cu comunitatea întreagă au pus în vara anului acestuia lucrul la cale acordându-se ca întreprinḑĕtoriu cu Dl Adelbert Moldovan, architect din Năsĕud. Acesta în desteritatea şi dibăcia sa, cu toate că acordul a fost de un preţ moderat a îndeplinit lucrările în luna trecută preste toată asceptarea. Biserica a străformat-o într'un adevărat sanctuariu: ear din edificiul rescumpărat, care servea de prepănaţie acum de mai mulţi ani a făcut un adevărat palat pentru musele micilor elevi.

Aceste douĕ edificii măreţe se înalţă falnic astăḑi în mijlocul comunei, ca doi mentori ai moralităţiei şi culturei, ear prepănaţia mutată la marginea comunei stă umilită ca păcătosul, care vădit cu păcatele şi reutatea sa şi învins prin consciinţa bunului şi frumosului se vede respins şi părăsit. Meritul că s'au pus aceste în lucrare şi s'au îndeplinit, după cum se vede şi din celea ḑise până aici, este a bravilor conducĕtori mai sus numiţi.

Nu putem sĕ nu amintim aici că aceşti bravi conducĕtori în totdeauna au ajutat şi ajută comuna, după cum este lipsa atât cu „sfatul", cât şi cu fapta.

Aşa mult O. Dn. Ioan Buzdug a procurat mai în anul trecut bisericei pre spesele sale *a)* o cruce pe altariu á 15 fl. b. cele douĕ spre ḑece prasnice, icoane de lemn de teiu lucrate cu artă de un pictor din Moldova a. 48 fl. v. a. *c)* ear acuma pentru scoală un clopot a 40 fl. Portretul Maiestăţei Sale a împĕratului a 15 fl. v. a.

Meritul, că s'au îndeplinit lucrurile aşa bine este a dlui architect întreprinḑĕtoriu Adelbert Moldovan, care ori unde s'a angajat a lucrat promt, solid şi cu adevărata măestrie architectonică. Aşa afară de scoala şi biserica noastră a lucrat scoala din Borgo Tiha, apoi din vre-o 4—5 comunităţi de pe valea Someşului.

Toate aceste merită recunoscinţă şi mulţămire. Ca sĕ şi împlinească aceasta sântă datorinţă comunitatea noastră ne-a însărcinat pre subscrişii a cere ospitalitate preţuitului Jurnal bisericesc şi scolar „Telegraful Român şi a esprima în numele ei sus numiţilor domni ca unor binefăcĕtori „mulţămită publică."

Rugăm deci pe Mult Onoraţii Domni Ioan Buzdug, Dănilă Siut şi Adelbert Moldovan a primì pe calea aceasta prin noi modeştii subsemnaţi dela comunitatea B. Dioseni ca semn al recunoscinţei pentru binele ce i lau făcut şi meritele ce şi le au câscigat prin aceasta pentru biserica şi scoala de aici, precum şi pentru comuna întreagă; cea mai profundă mulţămită; şi asigurarea tot dată ca cele făcute prin ei astăḑi comunităţiei întregi e mângăere sufletească, ear în venitoriu vor remânè următorilor, ca o moştenire sântă din preună cu numele dlor; şi că acelea nu numai că ne vor înfrumseţa comuna noastră, dară i vor servì şi ca un barometru, de pre care călătoriul trecĕtoriu va putè cetì starea morală, culturală şi materială a comunităţii şi va duce cu sine aceea gândire mulţămitoare că când s'au făcut, comunitatea au avut bravi conducĕtori şi bun măestru.

În numele comunităţiei.

Borgo Dioseni în 20 Noemvre 1883.

Preşedintele ad hoc	Notariul ad hoc
Simion Probeu.	*Nicolau Parasca.*

* (Papa şi rĕmăşiţele pământesci ale lui Victor Emanuel.) Se scie, că guvernul italian a decis, sĕ depue trupul lui Victor Emanuel, definitiv, în mijlocul bisericei Pantheonului, unde sĕ i se ridice şi un monument. Papa a fost din capul locului contra acestei disposiţii, căci reposatul rege a fost „un jăfuitor al bisericei." De vreme ce însĕ guvernul persistă în decisiunea sa, papa a anunţat că, îndată ce se va pune trupul regelui în pantheon, el va desfiinţa această biserică şi va oprì pe viitor ori ce servicii religioase întrênsa. Sêrmanul Victor Emanuel, luptătorul unităţii italiane, e declarat de jăfuitor al bisericei, pentru că s'a luptat în contra prejudiţiilor seculare şi a drepturilor pretinse a papei. *O tempora, o mores!*

* (Sciri din România). Comisiunea bugetară a parlamentului român a respins hotărirea subcomisiunei d'a se desfiinţa facultatea de medicină a universităţii din Iaşi şi d'a se crea în locu-i o scoală politechnică.

* S'a proiectat înfiinţarea în diferite părţi ale ţĕrii a 16 scoli industriale. Aceste scoli vor fi puse sub direcţiunea unor măestri aduşi din străinătate.

* Unele jurnale din România ne aduc trista scire, că o parte considerabilă a inteliginţii Bucureştene în frunte cu Dl Athanasiade, un distins advocat al capitalei, au făcut paşii cei dintêi spre a trece la protestantism. Causa trecerii sûnt nedreptăţile şi presiunea nemai pomenită a Sfântului Sinod asupra preoţimei de mir şi a tuturora, cari voesc o reformă radicală în biserica din România. E trist, foarte trist lucru, când autorităţile mai înalte sûnt aşa de înţepenite în mocirla negrului trecut, încât nu pot şi nu voesc sĕ facă nici o concesiune noului spirit al timpului şi e şi mai trist, când astfel de neînţelegere ajung sĕ fie aplanate!! pe calea scisiunei! Uleu pe foc!

* (Têrgul de earnă din Abrud) se va ţinè ăst an în urma unei concesiuni ministeriale în loc de 24, escepţionalmente în 22 Decemvre st. nou.

* (Emigrarea din Dobrogea), ḑice „Resboiul" continuă mereu, după informaţiunile positive ce avem. Mai ales familiile otomane părăsesc în mare numĕr vetrele lor, spre a se duce sĕ se stabilească în Asia, unde guvernul turcesc le oferă multe foloase şi înlesniri. D. Grămăticescu, prefectul Constanţei, îşi dă toate silinţele spre a oprì emigrarea, dar în zadar, căci locuitorii au perdut speranţa că soartea lor va fi ameliorată.

Scim, că s'a numit o comisiune, care sĕ studieze plângerile şi causele de nemulţămire ale populaţiunei din Dobrogea, spre a se lua mĕsuri de îndreptare, dar până în momentul de faţă n'avem absolut nici o cunoscinţă despre activitatea acei comisiuni, ba ce e mai mult, ni se spune că ea nu s'a întrunit de loc până acum.

Noi rugăm în special pe dl Remus Opreanu, unul din membrii comisiunei, care cunoasce bine situaţiunea din Dobrogea, sĕ'şi pue toată stăruinţa, pentru ca lucrările comisiunei sĕ înceapă cât mai curênd, şi sĕ aviseze asupra mijloacelor necesare pentru curmarea emigraţiunei.

* (Tâlhari cum se cade) şi oameni de înţeles se găsesc din când în când, după cum s'a convins proprietarul unei fabrici de mătasă, Alecsandru Corpi, care fusese răpit de tâlhari în Asia mică şi după un timp oare care s'a întors sănătos la Constantinopol. Corpi povestesce:

„Mĕ aflam nu departe de casă, când de odată fui împresurat de 9 oameni înarmaţi, care mĕ apucară, ḑicênd sĕ nu fac gură, că va fi rĕu de mine. Ei mĕ duseră câte-va ceasuri, apoi căpitanul bandei se oprì şi începu a se sfătuì cu oamenii sĕi; de acì plecarăm earăşi şi ajunserăm la Ismid în munte, unde mi se spuse că mĕ pot rescumpĕra cu suma de 50,000 lire; după mai multe negocieri briganḑii se învoiră sĕ le dau 1000 de lire. Se trimise un om la familia mea, ca sĕ'i spue unde mĕ aflu şi sĕ trimeaţă aceea sumă. Ne-am înţeles ca numai trei persoane sĕ vie cu bani.

După câte-va ceasuri sosiră doi servitori de ai mei aducênd banii, Banditii numĕrară lirele şi îmi deteră drumul. Căpitanul îmi restituì suma mică de bani ce găsise la mine când m'au prins şi dete servitorilor mei câte patru lire bacşiş. Cât am fost cu aceşti tâlhari m'au tratat bine. Am vorbit despre una şi alta şi am vĕḑut, că se interesau de binele ţĕranilor. Ei îmi ḑiceau, sĕ nu părăsesc fabrica pentru ceea ce am păţit, căci mulţi sĕraci sĕ hrănesc după urma mea. „Pentru viitor n'ai sĕ te temi de nimic; noi îţi garantăm siguranţa."

La plecarea mea mĕ împrietinii aşa de mult cu şeful bandei, încât îmi spuse că are de gând sĕ pue mâna pe un vênat mare şi dacă va isbutì, îmi va restituì toţi banii.

Mai nou.

Cetim în „Egyetertés". În Budapesta este în desvoltare o foaie română guvernamentală care va apărea de trei ori pe sĕptămână. În obiectul acesta Mercuri s'a ţinut conferinţa în cuartirul dlui deputat Iosif Gall, la care afară de deputaţii dietali români a participat dl Hoszu sub preşedintele dela oficiul comtabilităţii de stat, dl Ioan cav. Puşcariu jude la curiă şi alţii. Numirea foaiei va fi „Viitoriul" şi după anul nou va apărea.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 13 Decemvre n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.25
Renta de aur ung. de 4%	87.60	87.65
Renta ung. de hârtie	85.25	85.30
Renta de aur austriacă	98.60	98.50
Sorţi unguresci cu premii	113.75	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.50	110.50
Datorie de credit austr	282.—	282.—
Datorie de stat austriacă în argint	79.75	79.20
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.15	97.20
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"	—.—	100.80
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.72	5.71
Napoleon	9.60	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	121.—	121.—

Îmi permit a aduce la cunoscinţa Onoratului Public cum că mi-am deschis

Cancelaria advocaţială

în **Caransebeş** *în casa D. Naucs.*

[622] 3—3 **Georgiu Şerban,**
advocat în legile civili şi cambiali.

Nr. 665. [623] 2—3

Publicaţiune.

Din partea primăriei comunali a Branului inferior se aduce prin aceasta la publica cunoscinţă, cumcă comunele **Branului inferior, Sohodol, Poarta şi Predeal** cu concesiunea autorităţilor competente vênd pre 26/14 Decembre 1883 în calea licitaţiunei publice următoarele cuantităţi de **lemne de brad** din pădurile lor proprii, şi anumit:

1. Cumcă comuna Sohodol vinde 10,000 trupine de brad pre durata de 5 ani, cu dreptul de a tăia şi căra din pădure părţile asemnate de forestrar din **pădurea Bucşa**, câte 2000 trupine dela *8* policari (ţoli) în sus, prelângă preţul estimaţiunei dela 2000 fl. în sus.

2. Cumcă comuna Poarta vinde din pădurea Bărbuleţ 6500 trupine de brad pre durată de 5 ani, cu tăiere anuale de câte **1300** trupine, cu preţul estimaţiunei dela 2000 fl. v. a. în sus preste toţi 5 anii.

3. Cumcă comuna Predeal asemenea vinde din pădurea Paantece, pre durata de 5 ani, suma totală de 4000 braḑi (trupine) pre lângă preţul estimaţiunei dela 800 fl. v. a. în sus şi cu dreptul de a se tăia şi căra pre an câte 800 trupine şi anumite preste tot în părţile de pădure asemnate de forestrar. Condiţiunile se pot vedè la subscrisa primărie.

Branul inferior, 2 Decembre 1883.

Primăria comunei.
Nicolae Muscoiu m. p.,
primariu.

---

*) Publicăm cu multă plăcere descoperirile, ce ni le face P. Petru în interesul istoriei noastre naţionale, şi tragem asúpra lor atenţiunea secţiunei istorice a „Asociaţiunei transilvane. Red.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 142 Sibiiu, Marţi 6/18 Decemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei o 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu, 5 Decemvre 1883.

Încă 10 ḑile, 10 ḑile tare scurte, după cum au obiceiu a fi ḑilele pe la sfêrşitul lui Decemvre, şi vom sta în faţa municipielor constituite pe un nou period de 6 ani. 10 ḑile încă, şi vom scì în a cui mână este pusă administraţiunea patriei.

Vehemenţa presei ungurescî, vehemenţă, care nu lasă nimic de dorit, ne face sĕ credem şi mai departe în nestatornicia lucrurilor pe la noi. Am accentuat şi accentuăm această nestatornicie, căci pe calea apucată în veci nu vom ajunge la frăţietatea, pe care o pretinde identitatea de interese între noi românii, şi elementul maghiar.

Dedaţi a auḑì în toată ḑiua, că noi românii — sau folosindu-ne de limbagiul ḑiarelor maghiare — *valachii* — punem pedeci aşa numitei înfrăţiri, am înregistrat conduita presei ungurescî, căci în ea se oglindează nisuinţa spre înfrăţire a puternicilor ḑilei. Fideli ţinutei noastre mai revenim încă odată asupra acestui obiect, ca sĕ arătăm publicului cetitoriu deosebita dragoste, cu care sûntem întimpinaţi şi care e sĕ servească de basă la fiitoarea înfrăţire reclamată de identitatea intereselor.

Cu sânge rece, mare moderaţiune şi deplină obiectivitate vom arăta starea lucrului, tari în credinţa, că pe partea noastră este dreptatea, şi că vehemenţa contrarilor nostri nu dovedesce nici simţ de dreptate, nici bunăvoinţă, de bunăcuviinţă nici nu mai vorbim, căci ea precum se vede, nu mai trebue considerată în ḑiua de astăḑi.

Cu ocasiunea alegerilor municipale în două comitate aproape curat românesci, românii au desvoltat mare activitate, voind a'şi pune funcţionari din neamul lor. Basaţi pe legea electorală actuală, ei s'au pus pe lucru, începênd a se organisa.

Activitatea românilor în municipii a scos din sărite întreaga pressă maghiară. Şi pentru ce? Românii voiesc sĕ pună ca funcţionari oameni probaţi, cu caracter, cari îmbătrâniţi la administraţie au dat doveḑi, că vor servì binelui comun, promovând numai şi numai interesele patriei, interese comune tuturor locuitorilor fără osebire de naţionalitate. Aceasta însĕ se consideră de lucru nepatriotic în ḑiua de astăḑi. Patriotul modern n'are sĕ promoveze interesele tuturor, ci el are sĕ lucre pentru idea de stat unguresc, a cărei concept numai este lucru necunoscut. Cine nu e de părere cu rassa domnitoare în privinţa conceptului ideei de stat unguresc, acela nu e patriot, el este ultraist, cu toate atributele date ultraiştilor.

Sĕ ilustrăm lucrul cu esemple.

Ḑiarul guvernamental „Pester Lloyd“ de Dumineca trecută se ocupă cu mişcarea restauraţiunei municipale din comitatul Caraş-Severin. În marea sa iubire de dreptate se năpăstuesce cu toată furia asupra românilor din acest comitat, şi aceasta o face din îndemnul sincerei recunoasceri a identităţei de interese între noi şi maghiari. Ca lucrul sĕ fie desĕvêrşit, ne gratifică o sumă de epitete, cari după cum se vede, lipsind dintr'un articlu de ḑiar, acela n'ar mai fi modern. Sûntem mai ultraişti ca ultraiştii, şi în frunte stă actualul vice comite Simonescu.

Sĕ urmărim însĕ pe ḑiariul „Pester Lloyd“.

„Între mişcările pentru restauraţia municipielor întêmplările din comitatul Caraş-Severin preocupă foarte tare atenţiunea publică. Aici nu mai e vorba de alegerea cutărei sau cutărei capacităţi locale de amploiat la comitat cu sau fără cualificaţiune, *ci e vorba de luptă pentru sau contra ideei de stat unguresc, pentru sau contra unităţii naţionale, şi a păcei interne.* Prin o nefericită serie de stângăcie şi rea voinţă administraţia de până acuma în acest comitat a fost dată pradă românilor ultraişti, şi ei, sub conducerea vicecomitelui Simonescu, pre care fostul comite suprem în mod neobicinuit l'a presentat de aderent al partidei liberale, s'au folosit de domnire în comitat în modul cel mai intensiv. Prin aceasta însĕ s'a demonstrat destul de drastic însemnătatea autonomiei municipale pentru interesele statului unguresc şi ale naţiunei maghiare, şi încât comitatul Caraş-Severin ne servesce de esemplu admonitiv, s'ar putè da din partea statului premii bravilor bărbaţi, cari au condus atât de bărbătesce municipiul. Documentarea aceasta însĕ nu mai poate fi obiect de discusiune; cine nu-şi închide cu voia ochii, poate vedè destul de clar unde trebue sĕ ajungă Ungaria sub asemenea municipii ale autonomiei sale. Lucrul principal acuma e sĕ salvăm, ceea ce se mai poate salva, şi zace în voinţa *elementelor patriotice şi amice statului* sĕ sfarme domnirea ultraiştilor în comitatul Caraş-Severin. Fiecare om, *căruia i zace la inimă causa naţională, trebue sĕ precumpănească imensele interese, cari sûnt puse în joc aici, şi sĕ lucreze conform acelora. Certele personale* subordinate nu pot fi normative acuma, *trebue sĕ ia fie-care om posiţie sub stiudardul, care poartă insigniile ideei de stat unguresc, contra celor ce vrăşmăşesc asupra acestei idei.*

Credem că putem termina cu citatul, şi că putem fi dispensaţi dela facerea comentariului. Constatăm însĕ trei lucruri.

1. Scopul administraţiunei nu e promptitudinea în lucru, onestitatea şi caracterul firm, nu promovarea binelui comun, ci ideia de stat unguresc şi interesele naţiunei maghiare *„per fas et nefas.“*

2. Românii cei mai oneşti, cari promovează binele comun sûnt ultraişti, neamici ai statului, şi că trebue sfărâmaţi.

3. Sûnt provocaţi toţi cei îndreptăţiţi, sĕ lucre din resputeri la promovarea nu a binelui comun, ci a noului concept „ideia de stat unguresc,“ şi că lucrarea are sĕ se înceapă c[illegible]ĕrâmarea persoanelor de talia domnului Simonesc[illegible]t. comp.

Când constatăm acestea macsime ale ḑiaristicei maghiare nici pe departe nu aducem pre guvern în combinaţie cu aceste macsime, căci sciut este că ḑiarele sûnt chiemate a ascunde bunele intenţiuni ale guvernului, care de bun şi ecuitabil ce este, ca părinte iubitoriu ḑi de ḑi ne omoară cu dragostea.

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Decembre.

S'a stricat pacea; din prorocita pace anunciată de ḑiariul Pester Lloyd înainte cu câteva ḑile s'a ales nimica. Dragostea arătată fraţilor sasi, desmerdarea, cu care i stringea Pester-Lloyd la pept, s'a prefăcut din nou în ură neîmpăcată. Drăguţii de sasi de eri, ei cei loyali, cari se mişcau pe teren legal, astăḑi trebue sĕ simţă din nou greutatea măniei ḑiariului din Pesta.

Cetitorii nostrii sciu din cele espuse în ḑiariul nostru la locul acesta, că prorocita împăcare a guvernului cu fraţii sasi a fost salulată cu mare căldură din partea noastră. Şi noi în simplicitatea noastră de ḑiarişti de provincie o am considerat de bun augur pentru împăcarea guvernului cu toate naţionalităţile din patrie.

Tot odată ne-am permis a reflecta şi la ura nemărginită a ḑiarului „Pester Lloyd“ faţă cu limba română.

Parola de atunci era; „Ne împăcăm cu sasii şi vai vouĕ românilor.“

De atunci s'a schimbat roata norocului. Ḑiarul „Pester Lloyd“ de eri într'un articol de fond revine asupra cestiunei împăcărei cu sasii. Dechiară cererile lor de esorbitante, şi le pune în vedere împăcarea guvernului cu românii, împăcare de care au sĕ tremure sasii. Salutăm din inimă şi această nouă voinţă de împăcare, o salutăm ca augur pentru împăcarea nu numai cu noi, ci şi cu celelalte naţionalităţi din patrie.

Principele de coroană al Germaniei a sosit eri înainte de ameaḑi la Roma. După cum ne spune ḑiarele, primirea lui va fi foarte strălucită. La Genua l'a întimpinat ambasadorul Germaniei dela curtea regală din Roma Keudel, ceremonialul curţei Gianotti, adiutantul regelui Cavana şi Cesati.

Visita principelui la Papa încă nu este însemnată în mod oficial, ceea ce se va face la timpul sĕu — după cum ne spune ḑiariul „Nordd. Allg. Zeitung.“

In timpul din urmă se mai vorbesce de trecerea principelui de coroană al Germaniei şi prin Viena, ceea ce face pre ḑiariul „Neue freie Presse“ sĕ observe că în acest cas el abia va putè sta în Viena câteva oare, fiindcă pre 23 a lunei curente are sĕ fie deja în Berlin.

Parlamentul Spaniei s'a deschis eri prin o cuvêntare de tron, în care se accentuează bunele relaţiuni dintre Spania şi celelalte puteri europene, dintre cari nici Prea Sânţia Sa Leo al XIII nu poate lipsì.

Alaltă eri s'a înmormêntat în Bucuresci rĕmăşiţele pămêntesci ale regretatului Boerescu. Amĕnunte vom aduce în Nrul viitoriu. Parlamentul a votat guvernului 10,000 franci ca spese de înmormêntare.

În Paris a murit istoricul renumit Henri Martin. Camera a votat guvernului 10,000 franci penfru înmormântarea lui pe spesele statului.

Ca spese ale espediţiei în Ton-King guvernul propune camerei, 20 milioane franci. După scirile mai nouĕ, se crede că lucrurile se vor complana în mod pacînic.

Cuvêntarea

domnului advocat Dr. Ioan de Preda la mormêntul advocatului Dr. Ioan Borcia.

Stimatelor Doamne! Stimaţilor Domni!

Permiteţi-mi, rogu-vĕ, ca la mormêntul scumpului meu amic şi colegă, în puţine cuvinte sĕ'i aduc în numele meu, al colegilor sĕi din consistoriu, al bisericei şi naţiunei noastre omagiul acela, care la popoarele culte se datoresce, unei fiinţe atât de nobile, cum a fost a defunctului.

Dr. Ioan Borcia a încetat din viaţa! Scirea aceasta tristă a cupleşit inimile tuturor acelora, cari au cunoscut nobilul sĕu suflet — caracterul sĕu firm — iubirea sa de naţiune şi de maica noastra biserică. — Şi cu tot dreptul:

Dr. Ioan Borcia a eşit, putem ḑice — din popor. Sirguinţa sa, şi rîvna sa de a cultiva talentul primit din mânile creatorului, l'a adus acolo, încât a dobândit supremul grad de qualificaţiune în jurisprudinţă, — încât a devenit putem ḑice, membrul cel mai qualificat, cel mai zelos şi cel mai credincios al bisericei şi naţiunei sale!

Dr. Ioan Borcia a fost de două decenii fiscalul, defensorul şi jurisconsultul consistoriului noastru archidiecesan. Unul d'intre cei mai activi mai zeloşi, îşi mai cualificaţi membrii ai sinodului nostru archidiecesan şi ai congresului nostru naţional. Şi deşi pre atunci nu a fost în etatea de a putè conlucra la crearea constituţiunei noastre bisericesci, totuşi practisarea acesteia, precum şi multe norme şi instituţiuni nouĕ pre terenul desvoltărei noastre bisericesci vin a se adscrie ingeniului defunctului! —

El a luptat cu asemenea zel, cu asemenea prudinţă şi pietate, dela începutul carierei sale publice, pentru drepturile naţionali şi şi-a câscigat şi pre terenul acesta o posiţie onorifică, de care nu se pot bucura mulţi dintre contemporanii sĕi. —

Renumele sĕu ca advocat şi jurisprudent a trecut preste graniţele patriei şi ale naţiunei sale; iar caracterul sĕu firm şi nepătat, i-a câscigat stima şi amiciţia colegilor, — stima şi încrederea întregului public, fără deosebire de religiune şi naţionalitate!

Dr. Ioan Bocia, a căruia iubită figură dispare cu această tristă ocasiune în sfera umbrelor, a fost tot atât de just şi iubitor tată de familie, cât a fost de credincios şi iubitor pentru biserica şi naţiunea sa. Tot atât de erudit iurist, cât a fost bun şi adevĕrat naţionalist şi patriot. —

Viaţa lui n'a fost decât un şir de neţermurită iubire şi îngrijire pentru familia sa şi amicii sĕi; pentru biserica, naţiunea şi patria sa, un şir de necontenite lupte pentru binele familiei, al bisericei, naţiunei şi patriei sale, care lupte le a continuat chiar şi atuncia, când puterile sale fisice deja erau sdruncinate, deja erau consumate prin necontenitele încordări ale puterilor spirituali, care nu l'au părăsit până în ultimul sĕu minut.

Mare este, stimaților ascultători, perderea ce provine din trecerea stimatului meu amic și colegă, Dr. Ioan Borcia, la cele eterne!

Perderea aceasta însĕ nu este numai a familiei, a căreia iubitor și credincios cap a fost; ci perderea aceasta e generală. E a bisericei, — a națiunei și a patriei, — pre care toate de opotrivă le a iubit și cărora până la sfêrșitul sĕu le-a fost întru asemenea devotat!

De aceea și simțim cu toții acelaș doliu, care apasă pe însăși mult cercata sa familie și de aceea ne va fi și nouă totdeauna scumpă memoria dênsului!

Fie-i deci țĕrîna ușoară și memoria eternă.

Proiectul pentru căsătoria între creștini și evrei și presa străină.

Respingerea projectului pentru căsătoria dintre creștini și evrei din partea casei magnaților a produs mare sfară în presa maghiaro-jidană. Scim deja că între diarele teribile cel mai teribil este „Pester-Lloyd“ care strigă în gura mare; „*Delendam esse*“. Cu alte cuvinte. Casa magnaților a îndrăsnit a se opune acestui obiect, deci ca ea sĕ nu se mai poată opune, trebue ștearsă de pe fața pămêntului.

Respingerea acestui proect însĕ a dat materie de scris și diaristicei streine, care tractează lucrul cu obiectivitate și moderațiune, și în conclusiile ei în oposiție cu „*Delendam esse*, ajunge la resultatul „*Conservandam esse.*“

Spre a caracterisa situația reproducem articlul din diariul „Împarțialul“ Nr. 426. Observăm că diariul „Împarțialul“ este unul dintre cele mai acreditate între diarele serioase din România, și de multe ori se ocupă cu lucrurile dela noi într'un mod demn, propriu oamenilor cu cap și inimă.

Eată ce scrie acest diuariu:

„Un desastru pentru d. Tisza, primul ministru al Ungariei! Lucrul se pare atât de straniu, în cât mai nici nu'i vine cui-va a crede. Lumea s'a obicinuit a vedè pe șeful cabinetului din Ungaria pururea triumfător. Au fost multe cestiuni de o importanță capitală la ordinea dilei în timpul domniei d-lui Tisza; a fost reînoirea pactului dintre Austria și Ungaria, cestiunea Bosniei și Erțegovinei, cestiunea croată etc. și cu toate acestea dl Tisza a sciut sĕ iasă din toate luptele învingător, a sciut sa zădărnicească toate planurile oposiției și sĕ'și asigure o maioritate constantă, prea supusă și prea plecată regimului actual. Sûnt aproape dece ani de dile, de când dl Tisza stă în fruntea afacerilor, fără ca până acum sĕ se fi găsit vre-un muritor, care sĕ facă a i se clătina înaltul piedestal pe care este pus.

Acum însĕ a pățit'o și d. Tisza. Camera magnaților cu o majoritate de 6 voturi a respins proiectul de lege privitor la căsătoria mixtă dintre Ovrei și Creștini, prin care primul ministru ungar spera a se putè încununa cu laurii liberalismului. Prin menționatul proiect de lege, votat de Camera deputaților cu o imposantă majoritate, se intenționa întroducerea cĕsătoriei civile, dar aceasta nu în conformitate cu principiile, care domnesc aproape în toate Statele europene, ci pe niște baze cât se poate de înguste, din motive egoiste. Proiectul nu avea în vedere înființarea unei legi obligătoare pentru toți; el se mărginea numai la căsătoria dintre Creștini și Ovrei. Scopul acestei legi, după cum au declarat partea cea mai mare dintre oratorii guvernamentali și chiar miniștri, era de a asimila elementul ovreesc cu cel maghiar sau cu alte cuvinte maghiarisarea. Conducĕtorii politici ai Ungariei credeau că în chipul acesta vor sparge zidul chinez ce desparte pe Ovrei de Maghiari și în scurt timp vor putè numĕra cu un milion și jumătate mai mulți Maghiari, nu numai pe hărtie, ci în realitate.

„Dar ce nu gândește omul, dă Domnul. Proiectul d-lor Tisza-Pauler, după o infocată discuțiune de douĕ zile, a fost respins cu toate stăruințele și promisiunile guvernului. Întregul episcopat catolic s'a ridicat ca un singur om contra acestui proiect și prin energia sa a isbutit sĕ scoată din amorțeală pe moleșiții magnați ai Ungariei, cari de câtă-va vreme, prin indiferentismul lor, degradaseră Camera magnaților la rolul unui simplu biurou de înregistrare.

„Ce'i drept motivele, de care a fost condusă majoritatea Camerei magnaților sûnt motive reacționare, care nu pot întra în vederile unui om iubitor de progres. Episcopii catolici împreună cu toată ceata aderenților aristocrați n'au combătut projectul pentru scopul șovinist, ce urmărea. Ei au avut în vedere conservarea dominațiunei bisericești în familiă.

„Ori-care ar fi fost însĕ motivele respingerei, faptul este că proiectul privitor la căsătoria civilă între ovrei și creștini, pentru care d. Tisza în conferința clubului guvernamental făcuse cestiune de cabinet, a fost respins și că ministrul Tisza a suferit o înfrângere, la care nu se aștepta.

„Un asemenea vot într'un stat organisat și guvernat în mod constituțional ar fi avut de urmare retragerea cabinetului. D. Tisza însă este departe de a se da legat.

„După cum ne spun diarele maghiare primul ministru al Ungariei, imediat după ce a suferit eșecul în Camera magnaților, a presentat din nou proiectul camerei deputaților. Cât pentru episcopii și aristocrații recalcitranți, cari au cutezat sĕ turbure apele guvernului, d. Tisza le pune în perspectivă reformarea Camerei lorzilor maghiari. Este om teribil d. Tisza la mânie! El este om energic și sfărâmă tot ce iese în drumul sĕu, precum se lăuda odinioară cu sfarimarea naționalităților. De astă-dată uită însĕ că dacă până acum a isbutit în toate acțiunile lui politice și că dacă s'a putut menține la guvern atât de mult, sprij'nul cel mai puternic l'a găsit tot-d'a-una la episcopatul catolic și la aristocrația maghiară. Dar acum avênd în fața sa ca adversar politic pe clerul catolic și cea mai mare parte din aristocrați̇ă mai putea-va oare compta că în urma unor noui ale geri va isbutì sĕ grupeze împregiurul sĕu o nouă ceată de mameluci care sĕ meargă cu ochii închiși după d. Tisza. Ne indoim

„În tot casul desastrul d-lui Tizsa din camera magnaților este o mare însĕmnătate politică. El poate fi privit ca cea mai puternică lovitură dată ministerului Tisza și ca începutul unui șir de lupte înfocate la care avem sĕ asistăm în viitoriul cel mai apropiat, dacă cum-va d. Tisza nu'și va muta gêndul, lăsênd sĕ se îngroape în archivele Camerei iubitul sĕu proiect.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Din ținutul Têrnăvei mici în 27 Noemvre 1883.

„Nu face rele și nu te va prinde pre tine rĕul.“
Sirach VII.

Mulțimea ordinațiunilor privitoare la scoalele populare emanate din partea autorităților scolare — la toate popoarele din patrie — atât cu referire la instrucțiune, cât și la agiustarea lor, controla severă ce se impune Inspectoratelor scol. concernente, nisuința adevĕrată — și de multe ori prefăcută — a organelor sub-alterne de a pune în pracsă cele prescrise; pe cei ce se ocupă în teoriă și superficial numai cu afacerile scolare, prea ușor i poate seduce a crede, că ne aflăm într'o stare de progres îmbucurătoare și că înaintăm cu pași gigantici spre cultură — din care nu preste mult timp vom fi în stare după dorința optimiștilor conlocuitori maghiari a face chiar și un esport — spre orient! Cu totul altfel este însĕ judecata celor, ce se lovesc în toate dilele de cruda realitate. Sûnt și rĕmân toate acelea ordinațiuni litere moarte în cele mai multe părți, fiind că le lipsesce germinele dătător de viață. Lucrarea armonică a factorilor, ce sûnt chemați a lucra după un plan bine precugetat pentru propagarea și lățirea culturei poporului este subminată de o ipocrisiă, rea voință și de o ură neîmpacabilă ce o manifestează unele organe ale statului față de naționalități și în special către români. Avem destule dovedi și esemple căci nu numai că nu sûntem spriginiți întru a putè corespunde legilor scolare, dar din contră cu ochi de Argus sûntem pândiți spre a afla ocasiune ca sĕ ne împedece în trebile noastre scolare — cu scop tendențios. Sûntem mai și paralisați și reduși la capitulațiune față de puternicele machinațiuni ale antagoniștilor noștri de pe aici numai cât — se vede — că puterile lor financiare nu le permite a face o tabulă rasă din toate scoalele noastre confesionale. Dacă ar avè bunavoință Apostolii culturei maghiare, pe cum 'și aroagă fața de noi românii, atunci ar afla destul teren de activitate și numai la poporul maghiar și în deosebi pe la noi la poporul secuesc, carele înoată și orbecă și mai mult decât noi întunerec și miseriă și este avisat a cutriera satele noastre căutându-și subsistența, și parte mare emigrează ca în Canaan în defăimata România.

Acelora nu sûnt în stare ale ajuta — precum nu s'a putut ajuta și fericì nici importații Ciangăi — ear nouă se silesc a ne face amară și cu neputință desvoltarea în mod legal a instituțiunilor noastre scolare amestecându-se pe nedreptul și nechemați ori unde și pot arunca arcanele sugrumătoare.

Spre a nu mi se dice, că vorbesc în vênt, cu permisiunea On. Redacțiuni voiu înregistra un cas concret din comuna Laslĕul român, carele va confirma cele menționate.

Aceasta comună aflându-se în o stare puțin favorabilă materială — de abia în anul acesta și-a putut ridica o scoală corespundĕtoare, — nu și-a putut sistemisa un salariu corespundĕtoriu pentru învĕțătoriu, din causa uneltirilor unor conlocuitori, cari ne avênd copii datori a frecuenta scoala nu s'au putut îndupleca a contribuì și dênșii la ameliorarea salariului, la ceea ce a contribuit și unul dintre aspiranții indigeni la acest post, carele s'a interesat mai mult a câștiga simpatia poporului decât de completarea cunoscințelor lui pedagogice, pe basa cărora sĕ-și poată câștiga un atestat de cualificațiune.

Admoniărilor parochului local, precum și a P. Prot. I. Almășan de a escrie concurs din partea antistelui com. și a consoților lui — cari încă sûnt membrii ai comitetului parochial — cari prevedeau în cas de a concura vre unul cu pregătirea recerută, nereeșirea cu clientul lor, s'au făcut serioasă oposițiune, stând morțiș pe lângă părerea lor, că cu escrierea concursului se fac spese zădarnice, cari se pot folosì mai bine la alte neajunse ale scoalei. În urma acestei împrejurări P. Protopresbiter spre a nu fi împedecată instrucțiunea tinerimei pe basa unei îndrumări a prea Ven. Consistoriu a denumit de învĕțătoriu provisoriu pre cel mai cualificat dintre aspiranții la acest post. Aducându se aceasta la cunoscință poporenilor în biserică pe lângă o provocare din partea parochului de a'și trămite părinții copii la scoală, spre a nu fi espuși rigoarei legei scolare, antistele com. socotindu-se în drept a dispune și în trebile scoalei, îndemnat de cine scie cine, după eșirea din biserică a adunat poporul la casa dênsului sub pretecst că voesc a tocmì păstori la vite, și aci în absenția parochului și a altor poporeni ce țin la ordine — au ales prin votisare(!!) de învĕțătoriu pe clicașul lor T. Vintilă.

Spre a nu fi prevenit din partea parochului în diua următoare des de dimineață s'a dus la Epitropul antistele com. cu unii dintre consoți lui și în „numele poporului“ a pretins a i se da cheia dela scoală. Acesta spunêndu-le că are înviațiune din partea parochului de a immanua cheia scoalei învĕțătoriului denumit I. Rogozan nu a voit a li-o preda, dar acești înfăpăiați organisatori de scoală înferbĕntanți de spiritul alcoholului au luat cheia dela locul ei și în triumf ducênd pre învĕțătoriul lor l'au întrodus în scoală. Înțelegênd parochul de acest scandal s'a dus la antistele com. și a încercat cu cuvinte modeste a capacita atât pe octroatul învĕțătoriu cât și pre ceialalți conturbători ai ordine-i publice despre nelegalitatea ce o comit, făcêndui atenți la urmările funeste, ce pot resulta atât pentru dânsul, cât și pentru întreaga comună și i-a învitat a și căuta pe calea legală întărirea protegiatului lor din partea prea Ven. Consistoriu — dar toate au fost zadarnice.

Spre a evita un conflict între poporeni, a căruia consecințe nu s'ar fi putut prevedè... am fost siliți a ceda forței brutale, și durere până în timpul presinte sûntem cu scoala tot în stare escepțională adecă cu un învĕțătoriu denumit — în disponibilitate și cu un învĕțătoriu octroat — în funcțiune. Copii a căror părinți sûnt amicii învĕțătoriului octroat și trămit copii la scoală, ceialalți părinți așteaptă sĕ vadă restabilită ordinațiunea Păr. Protopresbiter.

Oficiul parochial a relatat indată aceasta anomaliă atât oficiului ppesc precum și oficiului pretorial rogându-se acest din urmă ca pe antistele com, I. F. pentru nelegalitatea comisă sĕ-l pună în cercetare disciplinară și al silì a și pădì cercul activităței sale.

Neprimind în decursul a lor 8 dile nici un resultat parochul spre a vedè restituită ordinea în scoală și a ținut de datorință a se presenta în persoană la pretură spre a întrevenì aceasta cu autoritatea, de care dispune spre a oprì pre înv. T. V. dela funcționarea nelegală. „*Nunc venimus ad fortisimum!*“ Pe dl pretore neaflându l la cancelarie a fost silit împreună cu Dl. Protopop I. Almășan al căuta, pe unde numai a presupus că-l vor putè afla. Rugat fiind D. pretore I. Derzső a face posibil cererea unei deslușiri în causa arbitriului comis de primariul din Laslĕul rom. în causa scolară, am fost îndrumați al aștepta la cancelărie. Am așteptat! până când Dl. Protopresbiter, fiindcă înnoptase a trebuit sĕ abdică de plăcerea de a fi primit în o audiență de noapte. Vĕdênd ca așteptarea ne este pusă la probă... subscrisul a răbdat până în sfêrșit. Sosind de abea D. pretore la cancelarie și-a dat verdictul în cestiunea espusă, carele a culminat cam în următoarele: „Birĕul Dvoastră nu a făcut nici o abatere ce a făcut a făcut în urma voinței poporului, T. Vintilă este recunoscut ca învĕțător în Laslĕul român de către Ministeriu fiind că lui i-a venit sĕ plătească suma de 50 fl. la fundațiunea pensionărei învĕțătorilor, dênsul a cercetat cursul supl. la Cristur și că dacă poporul nu are drept de a mai alege invĕțători necualificați, atunci nici Protopopul și nici consistoriul nu are drept de a denumì învĕțătoriu provisoriu necualificat; prin urmare T. V. nu se poate oprì în funcțiunea lui ca învĕțătoriu.

S'a tras atențiunea dlui pretore la împregiurarea, că: T. Vintilă nu a ocupat postul de învĕțătoriu în Laslĕul rom. de trei ani de dile și că numai din eroare inspectoratul scol. reg. a putut sĕ l recunoască de atare și că pe nedreptul a fost insinuat în cei trei ani trecuți la cursul supl. din Cristur ca învĕțător în Laslĕul rom, și că nici una din aserțiunile Dlui pretore nu-l îndreptățesce pe T. V. a se octroa pe sine — cu ajutorul unor violenți —

de învĕțătoriu la o scoală confesională fără aprobarea autorităței scolare competente; — pe când denumirea lui I. R. este basată pe §. 133 din legea scolară. Toate acestea informațiuni cuprinse de altmintrea și în relațiunea oficiului parochial nu l'au putut îndemna pe dl pretore a ne scăpa scoala de sub despotismul primariului, carele sub patronatul dânsului compromite organele noastre scolare și bisericesci cu denunțiațiuni mârșave.

Nu mai puțin greșită și nebasată a fost pretensiunea dlui pretore, ca sĕ i se aștearnă actul de denumire a lui I. R spre al presenta Inspectorului scol. regiu., ca acela sĕ dispună în mod decisiv, că cine are de a ocupa postul de învețătoriu în comuna noastră, nepermițênd autonomia bisericei noastre o stare ingerință.

Inviațiunea dată de P. Protopresbiter resp. Inspectoratul scol. confes. districtuale a nu se demite oficiul parochial în nici una relațiune oficioasă cu octroatul și nelegalul învĕțătoriu public în comună s'a observat.

Nu voiu a spăla pe arapul T. Vintilă carele în mare parte este înscenatorul acestor divergințe în comuna noastră ca sĕ nu fie sedus nescine a crede, că dênsul este victima unor persecutări precum se gereadă a fi la cei ce nu-l cunosc mai deaproape îmi, permit a constata: că dênsul de și a funcționat de mulți ani ca învĕțător, când într'o comună, când într'alta, necercetând nici cel puțin o clasă elementară nu are nici o pregătire teoretică, iar ca autodidact nu și a dat silința ași câsciga nici cunoscințele cele mai primitive necesarie unui învĕțătoriu și stând astfel în rêndul mediocrităților arogante este cu atât mai periculos atât în viața socială, cât pe terenul învĕțămêntului și 'n defavorul unui corp didactic, din cari motive nici că a putut elupta o subsistință onorifică.

Din cele premise este evident că din partea oficiului nostru politic nu suntem spriginiți întru a putè corespunde legilor scolare esistente. Fățărnicia, rea voința și ura contra autorităților noastre scolare din partea intipuiților misionari ai culturei moderne — se manifestează la toată ocasiunea versându și veninul cangrenos în toate direcțiunile fără a se cugeta la urmări. Putem cu adevĕrat dice, că luptăm o luptă de esistență, resbunarea însăși a faptelor însĕ nu va întârdia, căci scris este: „Dreptatea înalță neamurile, ear păcatele împuținează semințiile."

N. Aron,
paroch gr. or.

Sosirea rĕmășițelor dlui V. Boerescu.

Cetim în „Telegraphul" din 5 Decemvre:

A seară la 7 oare și 50 m., după cum anunțasem, trenul dela Vêrciorova aduse în Capitală rĕmășițele mortuare ale defunctului Vasile Boerescu.

Această scire fiind cunoscută de întreaga Capitală, stradele pe unde acest trist convoiu trebuia sĕ treacă precum și curtea și peronul gărei Têrgoviștea erau îndesate de lume.

Raportorul nostru ajungênd la gară tocmai în momentul, când trenul intra, abia putu sĕ pătrundă pe peron, unde un numeros public, din toate stratele societăței, aștepta sĕ primească rĕmășițele acelui bărbat ale cărui talente și elocință până eri erau admirate la tribuna parlamentară și de pe catredă.

O companie din regimentul al treilea de linie cu musica era înșirată pe peron.

Un mic servit religios se oficiă de S. S. episcopul de Argeș, încungiurat de un archiereu și mai mulți preoți.

Corpul decedatului a fost dat jos din vagon și aședat pe carul funebru de mai mulți representanți ai baroului capitalei.

Pe peronul gărei, pe lângă diferite delegațiuni, se mai aflau dnii presidenți ai camerei și senatului, câți-va ministrii strĕini, dl Calenderu, dl general Davila, dl Radu Mihai, prefectul poliției capitalei, comisiunea însărcinată cu organisarea acestei funebre ceremonii, mai mulți profesori, un însemnat numĕr de advocați și foarte mulți studenți dela universitate.

D-na V. Boerescu, d. C. Boerescu precum și toată familia decedatului se aflau asemenea pe peronul gărei.

D na Boerescu, în mare doliu, se afla la brațul dlui D. Gr. Ghica, președintele senatului

O scenă din cele mai mișcătoare fu aceea, când corpul decedatului fu dat jos din vagon.

Tristeța se vedea desemnată pe figura tuturor, pentru perderea acelui bărbat, care prin talentele și capacitățile sale, precum și prin vigoarea vêrstei sale putea se mai aducă reale servițiu țĕrei.

Cortegiul se puse în mișcare în ordinea următoare:

Un pluton d[illegible]i călări.

D. Trăsnea, inspector polițienesc în trăsură.

Câți-va preoți pe jos și în trăsură.

Apoi carul funebru.

Imediat după dênsul venea d. C. Boerescu și dl colonel Năucescu, unchiul d-nei V. Boerescu, încungiurați de o mulțime de amici intimi și cunoscuți, apoi urma un foarte numĕros public, musica cu trupa de onoare și trăsurile familiei. Cortegiul se închidea printr'un alt pluton de gendarmi călări.

Cortegiul străbătu calea Griviței, calea Victoriei, bulevardul universității, strada Colții și se oprì la biserica sf. George, unde corpul fu depus.

Pe lada de plumb îmbrăcată în negru, care conținea cosciugul, precum și pe carul funebru se observau o mulțime de coroane depuse pe la diferitele stațiuni de pe calea ferată; între acestea am observat câte-va cu colorile naționale austro-ungare. Una din aceste coroane, care atrăgea mai mult atențiunea era aceea a tribunalului de Argeș.

Pe tot percursul, pe unde a trecut convoiul atât pe trotoare, cât și pe la ferestre lumea era îndesată.

Această procesiune lugubră era foarte imposantă. O tăcere mormêntală domnia pretutindeni pe unde ea a trecut.

Programul

Ceremoniei funebre pentru îmmormântarea rĕposatului

„Vasilie Boerescu"

I.

Joi la 1 Decembre oare 7 și 50 minute seara la sosirea corpului în gara Têrgoviștei diferitele delegațiuni și profesorii universitari vor saluta pe peron rĕmășițele mortuare. Un detașament de soldați cu drapel și musică vor face onorurile militare.

II.

Corpul va fi apoi condus într'un car funebru, în procesiune cu torțe la biserica sf. George Nou, unde va fi aședat sub o capelă ardentă.

III.

Aci va sta expus în dilele de Vineri și Sâmbătă sub garda de onoare, în care timp se vor depune coroanele.

IV.

Duminecă la ora 12 din di va începe serviciul funebru după care vor urma discursurile d-lor: C. Esarcu, N. Ionescu și Ar. Pascal.

V.

Cortegiulu va porni în ordinea următoare:

1. Un pluton de jandarmi călări.
2. Scoalele publice de băeți primare, secundare și speciale.
3. Corul ceremonial.
4. Musica militară.
5. Înaltul cler.
6. Decorațiunile purtate pe 12 perne.
7. Carul cu coroane.
8. Carul funebru.
9. Familia.
10. Diferitele delegațiuni, corpul profesorilor, al advocaților, Presa și studenții universitari.
11. A doua musică militara.
12. Trăsura familiei.
13. Trăsura regala.
14. Armata cu onorurile militare de „Mare cruce" sau general de divisiune.
15. Trăsurile particulare.

VI.

Cordoanele carului funebru vor fi ținute de delegații Corpurilor legiuitoare; de primul-președinte al Inaltei Curți de Casațiune; de rectorele Universității din Bucuresci sau de unul din decanii Facultățiloru; de delegații: Universității din Iași, Atheneului român, Societății Dacia-România, și corpului de Advocați. Persoanele, ce țin cordoanele vor fi asistate de 4 căpitani.

VII.

Cortegiul funebru, plecând dela biserica sf. George Nou, strĕbate strada Colței, Bulevardul Universității, strada Academiei, calea Victoriei (începênd dela Palat), strada Măgureanu, cheiul Dâmboviței, calea Rahovei, Doamna Bălașa, strada 11 Iunie până la cimitirul Șerban-Vodă (Belu).

VIII.

În tot mersul sĕu cortegiul funebru va fi îngrădit pe dreapta și pe stânga dela prima musică (Nr. 5) și până în capul coloanei armate (Nr. 14), prin două șiruri de soldați.

IX.

Discursuri se vor mai rostì și înaintea Palatului Universității, precum și la Cimitir.

Comitetul organisator.

Varietăți.

* Ministrul de agricultură, industrie și comerciu prin ordinațiunea din 18 Novembre, a. c. Nr. 50989 a sistat pentru Sibiiu rapoartele institutului meteorologic din Budapesta din 15 Novembre până în 15 Februariu, de oare ce sub timpul de earnă populațiunea agricolă n'are lipsă de ele.

* (A treia întrunire literară) dice „Gaz. Trans." s'a ținut Joi în 1 Decemvre. Dl director Ștefan Iosif a desvoltat tema sa pedagogică cam astfel: A arătat că ori ce plantă, ori-ce animal pentru a progresa mai repede trebue sĕ se cultiveze. Astfeliu prin cultivare am ajuns astădi de posedem sumedenie de plante, cari ne îndeplinesc fel de fel de trebuințe, astfel am ajuns, de posedem fel de fel de animale, cari ne ajută și ne înlesnesc vieața. Dacă plantele și animalele trebuesc îngrijite sau așa dicênd crescute, continuă conferențiarul, ce vom dice oare despre om? A spus apoi, că omul constă din trup și din suflet și că prin urmare pentru a cresce pe om, prima cerință a crescătorului, este de a cunoasce cât se poate de bine constituția a corpului, organele lui, funcțiunea lor și apoi tot asemenea a cunoasce însușirile sufletului omenesc. „Prin urmare" continuă conferențiarul „ori-ce crescĕtor și cu deosebire crescĕtoare trebue sĕ cunoască din toate punctele de vedere constituția corporală și funcțiunile sufletului omenesc." A recomandat multe scrieri nemțesci, ear în limba română „Macrobiotica" lui P. Vasici, precum și diferite scrieri de prin jurnalele noastre. „Scrierile pedagogice" și Psihologia I. Popescu etc. etc. A făcut mai departe o escursiune în Psichologie, a arătat cum se nasc impresiunile, representațiunile, ideile și noțiunile, năsuințele și voințele. După această escursiune a purces la temă și a arătat în trăsuri generale (promițênd că va mai revenì) cele mai însemnate momente din crescerea corporală a copiilor în privința nutrirei, a curățeniei, a sănătății și mai pe urmă despre crescerea spirituală. A amintit, că vorba sau graiul este primul pas spre desvoltarea spirituală și că prin urmare copii sĕ fie deprinși a pronunța corect și frumos, a arătat mai departe, că esemplele sûnt un bun mijloc pentru crescere; părinții sĕ premeargă cu esemple bune și sĕ caute sĕ deprindă pe băeții a fi ascultători, a înțelege de cuvênt, căci cum se deprinde cineva de mic așa va face și când va fi mare. Cu deosebire a accentuat, că relațiile familiare trebue sĕ fie cât se poate de corespundetoare și crescerea morală religioasă sĕ fie mai presus de toate. Dl. profesor I. C. Panțiu a vorbit despre poesia lirică. A spus, că acest ram de poesie esprimă simțemintele de durere, de bucuriă, de ură, de furie cu un cuvênt simțemintele de amor și de antipatie. A făcut deosebire evidentă între sciință și între poesie, spunênd că cea dintâiu trebue sĕ fie adevĕrată, ear cea din urmă frumoasă. „În vieața de toate dilele găsim destule esemple" continuă conferențiarul „adi vedi pe unul lucrând la câmp în sudoarea feții sale spre a 'și agonisì cele de lipsă; mâne 'l vedi tot pe același sărind și chiuind la audul unei musici; ici vedi pe unul plângênd pe o cruce, dincolo pe altul resucindu'și mustația și uitându-se galeș la o fată. „Dacă acuma" continuă mai departe, acela care lucră în câmp se pricepe întru a scrie, și dacă se va apuca și va scrie cum se lucră pămêntul, cum se seceră bucatele și așa mai departe el va scrie sciința, ear dacă un poet va descrie simțĕmintele sale, față de natură, sau impresiunile sale, când vede pe unul la secerat, atunci el va scrie o poesie. Tot asemenea, carele plânge pe un mormênt sau acela care arde de dor, dacă va fi în stare sĕ esprime frumos aceea ce simte, atunci va scrie o poesie (lirică) Modul cum se scrie sciința adecă stilul se numesce prosaic sau prosa, și modul sau stilul cum se scrie poesia se numesce poetic (nu trebue sĕ fie în ritm și cu rimă.) Pentru a nu greșì, când ne ocupăm cu sciința găsim regulele dreptei cugetări în Logică, ear pentru a nu greșì, când ne ocupăm cu poesia, (sau ca scriitori sau ca cetitori) aflăm regulele frumosului în Estetică." A făcut un istoric al poesiei lirice și a spus că, noi Românii cu deosebire pe acest teren posedem o mulțime de poeți — a cetit câte-va esemple din Alecsandri, Nicolean, Lăpĕdat, Matilda Cupler și Veronica Micle. — În fine dl profesor A. Bârseanu a delectat publicul prin artistica cetire a copiei de pe natură „Eroul fără voie" de Iacob Negruzzi." — Ședința a durat dela 7 până la $8^3/_4$ — Într'unirea viitoare Joi în 8 Decemvre.

* Diariu românesc în Budapesta. Ca întregire la scirea publicată de noi în Nr. trecut cu privire la proiectatul diariu român în Budapesta, primim de acolo următoarele amănunte: Un diar nou românesc va apărè dela anul nou în Budapesta, unde mai nainte precum scim erau câte 4—5 diurnale, cari însĕ toate din causa indiferentismului și poate pentru că erau întreprinderi mici particulare, și sistară activitatea. Noul diariu va avè o ținută modernă, va cere aplicarea conscienţioasă a legilor, schimbarea legilor apĕsă-

toare, va cerca o bună înțelegere între elementul român și cel maghiar. Prelații bisericii române, fruntașii români de prin toate comitatele au subscris până acum vre o 30 de acțiuni, în cât ḑiurnalul poate se apară de trei ori pe sĕptĕmână. Îndată ce vor fi subscrise 60 de acțiuni (á 100 fl.) jurnalul va apărè în toată ḑiua.

* Două cărți de Carmen Sylva vor aparè în decursul acestei erne, pentru a orna bibliotecele alese. Conținutul gingaș al acestor două volume ne va face sĕ ertăm turmei scriitorașilor, cari consum atâta hârtie în acest seson, când se scrie mult; unul din volume poartă titlul „*Meine Ruh!*“ și este publicat la Berlin de către casa Al. Duncker. Frontispiciul vinietei representă o alee de arbori, care ne amintesce parcul regal, unde regina Elisabeta, lăsând coroana sa regală acasă se transformă în Carmen Sylva, care se odihnesce încunjurată de natură, această eternă republicană, în fața cărei numai acela e rege, numai aceea e regina, care se înalță prin cugetare asupra miserielor lumei.

* Tribunalul din Sibiiu a denumit pre domnul Petru Drăgits, candidat de advocat în Sibiiu de dragoman oficial permanent la acest tribunal pentru limba ungurească, germână și cea română.

* Aflăm cu bucurie că, marele nostru poet V. Alecsandri scrie o piesă nouă. Aceasta e o dramă în 5 acte, întitulată „Năvălirea Jidanilor“ și va fi gata pentru earna anului viitor. Subiectul ei, după cum se vede, este de o importanță capitală pentru viitorul României.

* (Societate istorică română) dl Esarc a făcut în o ședință a conferențiarilor dela Ateneu Român din Bucuresci o propunere pentru înființarea unei societăți istorice românesci. Aceasta s'ar numì „Societate pentru istoria patriei“ și ar avea ramificațiuni în toată țeara cu scopul de a aduna documente istorice, și de a încuragia cercetările istorice prin toate archivele și bibliotecile Europei. Dorim din tot sufletul sĕ se înființeze o astfel de societate cât de curênd, de care ar fi bine sĕ se facă și la noi dincoaci de Cărpați, căci este dureros a vedè cum ni se perd documentele istorice din causă că nu se îngrijesce nime de ele.

* (Teatrul Național) din Bucuresci, de când a deschis stagiunea cu drama premiată a dlui Roșca, n'a mai ropresintat altă piesă originală nouă de și are mai multe admise. Acuma aflăm, că în sfêrșit s'a decis a se pune în repețite comedia antică „Fântâna Brandusiei“ de dl V. Alecsandri. Dar nici aceasta piesă nu se va putè juca mai de grabă, decât la 15 Februarie, câci „artiștii n'au timp“ sĕ studieze. Acest „nau timp“ când e vorba de o piesa originală și încă scrisă de dl Alecsandri, e caracteristic pentru conducerea acelui teatru. Trist, foarte trist!

„Familia“.

* (Un vapor de hârtie) comunică pe lacul Ontario în America de nord. Luntrea are o lungime de 35 și o lățime de 5 urme cu încheperi pentru 10 persoane și e adjustat din hârtie celuloasă. Vaporul este mânat de 2 șurube mișcate de o mașină carii îi dau o iuțeală foarte mare; laturile de hârtie cari înnoată în și pe apă sûnt înțepenite de coastele de fer a năii. Bordul este poleiat și foarte ușor de curățit. Din causă că luntrea este foarte ușoară, ea poate sĕ poarte cu mult mai mare povoară ca luntrea de metal și de lemn.

* (Antâiul drum de fer în China). În fine guvernul chinez s'a otărît, după cum anunță ḑiarul „North China Herald“, sĕ permită construirea unei căi ferate în imperiul sĕu, ear concesiunea în această privință s'a dat unui nepot al împĕratului Kuany-Su, principele Șun. Această linie ferată va merge dela Peking în districtele de vest, unde se află cărbuni de piatră și astfel va procura capitalei, care se află într'un loc păduros un alt element spre a se putè încălḑì.

* (Bibliografic). Poesiile lui Eminescu nenorocitului poet, vor apărea cât de curând intr'un volum, care deja s'a și pus sub tipar. Sperăm că scirea aceasta va face o deosebită plăcere tuturor iubitorilor de literatură rom. căci regretatul poet Eminescu este unul dintre cei mai de frunte poeți câți a avut națiunea română până acum.

Esprim prin aceasta cea mai cordială mulțămită tuturor binevoitorilor, cari au participat la înmormêntarea prea iubitului meu soț.

Sibiiu, 3/15 Decemvre 1883.

Marie Borcia.

Loterie.

Sâmbătă 15 Decemvre 1883.

Viena:	**38**	**23**	**75**	**52**	**5**
Timișoara:	**78**	**56**	**54**	**58**	**57**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 15 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.45	120.30
Renta de aur ung. de 4%	87.75	87.65
Renta ung. de hârtie.	85.25	85.25
Renta de aur austriacă	98.60	98.50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138 75	138.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.50	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer oriental ung.	113.25	113.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	282.—	282 25
Acțiuni de bancă de credit ung.	282.90	283.10
Acțiuni de credit austr.	293.—	293.10
Obligațiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer oriental ung.	97.—	97.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	99.50	99.75
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.50	99.50
Obligațiuni urb. temeș. cu clausulă de sorțire	99.50	99.50
Obligațiuni urb. transilvane	99.75	99.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	100.25	100.—
Obligațiuni ung. de rĕscumpărarea ḑecimei de vin	97.—	97.—
Obligațiuni ung. de rĕscumpărarea pămêntului	100.—	100.—
Sorți de stat dela 1860	134.70	134.—
Sorți unguresci cu premii	113.75	114.50
Sorți de regularea Tisei	110.50	110.50
Datorie de credit austr	282.—	282.—
Datorie de stat austriacă în argint.	79.75	79.20
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.15	97.20
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.72	5.71
Napoleon	$9.60\frac{1}{2}$	9.58
London (pe polița de trei luni)	121.—	121.—

Nr. 419 [625] 1—1

Anunciu.

Prin care în sensul §. 124. din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale se aduce la cunoscință publică, că în procesul divorțial al Anei Ioan Darie din Moeciul inferioare, protopresbiteratul Branului contra bărbatului ei Ioan George Moroie tot din Moeciul inferioare, Preaveneratul Consistoriu archidiecesan prin sentința sa din 22 Novembre, 1883 Nr. 2581 B. a decis desfințarea căsătoriei din motivul pribegirei inctului.

Brașov, 3 Decembre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Nr. 527 [626] 1—1

Anunciu.

Prin care conform § 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniali se face de comun cunoscut, că în procesul divorțial al lui George Crăciun din Hĕlchiu, protopresbiteratul Brașovului I. contra soției sale Reveca Pascu Tătuc tot din Hĕlchiu, Preaveneratul Consistoriu archidiecesan prin sentința sa din 22 Noemvre 1883 Nr. 1207 B. a decis desființarea căsătoriei din motivul pribegirei inctei.

Brașov. 3 Decemvre 1883.

Oficiul protopresbiteratul gr. or. al tractului I. al Brașovului.

OLEIU PENTRU AUḐ

m'a curat radical de învechita mea asurḑială, care o am căpătat la assediul Sevastopolului. Astăḑi, mulțămită acestui remediu, mi-am redobândit perfect, ca prin minune auḑul, motiv, ce mĕ îndeamnă sĕ Vĕ mulțămesc publice și sĕ recomand ori cui sufere de asurḑeală, acest remediu neprețuit.

Principele Jan de Hiestov.

Crovno. [611] 3

Acest **oleiu pentru auḑ,** împreună cu arĕtarea modului de întrebuințare se poate căpăta cu prețul 2 fl. 40 cr. la **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.**

Zambach și Gavora.

Fabrica de vestminte și recuisite bisericesci

de rit catolic și grec. [555] 10—30

în Budapesta, strada Vațului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele.

Cancelaria NEGRUTIU în Gherla

deschide abonament pe anul **1884** la următoarele ḑiare, cari apar în propria redacțiune și edițiune:

AMICUL FAMILIEI.

Ḑiariu beletristic și enciclopedic-literariu — cu ilustrațiuni.

Va ești regulat în 1|13-a și 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numeri câte de 2—3 coale; — și va publica: *novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresiuni de călĕtoriă, studii sociali, — articli scientifici* mai ales din sfera economiei și a higienei de casă, — *sciri din lumea mare* — cu preferință acelea, cari interesează mai de aproape societatea românească, — *principii de viață* și *notițe de petrecere.* **Fie-care numĕr va fi 'bogat și frumos ilustrat.** — Prețul de prenumerațiune pre anul întreg va fi numai **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 de an **1** fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN.

Ḑiar bisericesc, scolastic și literar.

Va ești regulat în 1-a și 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei luni, în numeri câte de 1 1/2—2 1/4 coale și va publica: *articlii din sfera tuturor sciințelor teologice* — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales rituali, — *predice* pre dumineci, sĕrbători și diferite ocasiuni, mai ales pentru ocasiuni funebrali, precum și *schiță de predici*, și ori ce amenunte aplicabili în predici, *catechese* și alte *învĕțături pentru popor, — tractate pedagogice, didactice,— studii și recensiuni literare, — sciri* din sfera bisericească, scolastică și literară. — Prețul de prenumerațiune pre anul întreg va fi **4** fl., pre 1/2 an **2** fl., pre 1/4 an **1** fl. — pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali

CĂRȚILE SĂTEANULUI ROMÂN.

Pentru toate trebuințele poporului român.

Va ești în fie-care lună câte una carte de 1—1 1/2 coală; — și va publica: *novele poporale, istorioare, fabule, poesii, și anecdote, proverbii* și *alte amenunte de învĕțătură și petrecere, — cunoscințe de economiă, industriă, higienă ș. a., — sciri din lumea mare* mai ales acelea, cari mai deaproape ating pre poporul nostru. — Prețul de prenumerațiune pre un an întreg, va fi numai **1** fl. v. a., pentru România **2** franci **50** bani — plătibili în timbre postali.

Toate aceste trei ḑiare de odată abonate costau pre anul întreg numai 8 fl. v. a. pentru România 20 franci — lei.

☞ Aceia, cari vor abona toate trei ḑiarele sau baremi 2 din ele, vor primì gratis **patru portrete** frumoase până cel mult în 1 Maiu 1884; la din contră vor avè dreptul de a-și pretinde sĕ li se rĕsplătească prețul de abonament deja solvit. — Afară de aceea abonanții ḑiarelor noastre își pot procura cu prețul de jumĕtate toate scrierile apărute în edițiunea ori proprietatea noastră. ☜

Numeri de probă se trimit gratis ori cui.

Colectanții primesc în semn de gratificațiune tot al cincilea esemplariu în natură ori în bani.

☞ A se adresa la: **Cancelaria Negrutiu** în Gherla — Szamosujvár — unde se mai află de vênḑare:

Nu me uita. Versuri pentru ocasiuni funebrali — urmate de iertăciuni, epitafia ș. a. Prețul 50 cr.

Poesii de V. R. Buticescu. Prețul redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Istoria pentru începul Românilor în Dacia scrisă de **Petru Maioru.** Edițiunea a treia întocmită prin societatea universitară „Petru Maioru“ din Budapesta. Numai câteva esemplare.) Prețul 2 fl.

Poesii de T. V. Pacatianu. Prețul 1 fl., — edițiune de lux 2 fl.

Calendarie pre anul 1884. Amicul poporului — cu 5[illegible]

Noul Calendar de casă cu 30 cr. și alte, mulțime de [illegible] [620] 4—5

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu,

Editura și tipariul tip[illegible]diecesane.

Nr. 143 Sibiiu, Joi 8/20 Decemvre 1883. **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei** o 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 4898 Pres.'

În legătură cu publicațiunea de aici dto 9 August a. c. Nr. 3026 Scol. („Tel. Rom.“ Nr. 92. a. c.) se aduce la cunoscința învĕțătorilor nostri, cari au de cuget a depune esamenul de cualificațiune din limba maghiară la preparandia de stat din Deva, că în urma notei inspectoratului regiu de scoale din comitatul Hunedoarei dto 9 Decemvre st. n. a. c. Nr. 2242: terminul acelor esamene, ce era ficsat pe 27 Decemvre, a. c. s'a transpus *pe 3 Ianuarie st. nou 1884.*

Sibiiu, 5 Decemvre 1883.

Consistoriul archidiecesei greco orientali române a Transilvaniei.

Alegerea amploiaților în comitatul Sibiiului.

Sibiiu, 7/19 Decembre 1883.

Astăḑi s'a îndeplinit alegerile municipale în comitatul Sibiiului. Pre cât au fost de sgomotoase aceste alegeri acum 6 ani, pre atât de în liniște și ordine au decurs ele acuma. Înțelegerea bună totdeuna duce la scop. Și ea a dus la scop mai ales acum, nelipsind bunăvoința din nici o parte. Constatăm cu vie satisfacțiune această împregiurare, și nu putem recomanda din destul tuturor bunaînțelegere, care întăresce temeliile fie-cărui organism din statul nostru.

La 10 oare sala cea mare dela „Împĕratul romanilor“ era îndesuită de oameni.

Comitele suprem și comite al sasilor, domnul Dr. Maurițiu Brennerberg dechiară adunarea generală de deschisă prin o scurtă cuvêntare, în care a accentuat că dreptul de alegere este unul dintre cele mai frumoase, și el va produce roade binefăcĕtoare, dacă membrii îndreptățiți vor alege persoane demne, și dacă cu considerare la servițiile prestate vor reflecta la foștii amploiați ai comitatului, satisfacênd astfeliu și pretensiunilor omenimei.

Dl fostul vice-com. Aug. Sennor depune mandatul în numele sĕu și al amploiaților subalterni în mânile adunărei generale. La propunerea comitelui suprem adunarea generală esprimă tuturor amploiaților mulțămită protocolară.

La ordinea ḑilei urmează alegerea unui notariu ad hoc și a unui fiscal, în persoanele fostului protonotariu Corneliu Tobias și a fostului fiscal Göllner.

În comisia de candidare adunarea generală prin aclamațiune alege pre domnii, Dr. Bruckner, Arz von Strassenburg și Dr. Wolff, ear comitele suprem numesce din partea sa pre domnii Bömches, Tőrők și Dr. Sentz.

Alegerile s'au îndeplinit toate prin aclamațiune și anume:

1. de vicecomite fu ales advocatul Thalman,
2. protonotariu tot cel vechiu dl Corneliu Tobias.
3. president la sedria orfanală Herberth,
4. Asesori la sedria orfanală Huttern și Mangesius,
5. tutor orfanal domnul Löw.
6. Comptabil, domnul Székely și subcomptabil Akner.
7. Fiscal Göllner, cassariu Herbert, controlor Jahn.
8. De medic primariu s'a ales Dr. Arz.
9. Primul vicenotariu s'a ales în persoana domnului Sigerus, al doilea în persoana Domnului Stefan Stroia.
10. De vicenotariu la sedria orfanală s'a ales domnul Crețu.

Înainte de a procede la îndeplinirea celorlalte posturi o comisie de trei în persoana dlor Orendi, Fabrițius și Trombitaș este însărcinată a însciința pre noul vicecomite despre intêmplata alegere, și al pofti sĕ se presenteze în adunarea generală. Aceasta s'a și întêmplat și noul vice comite la intrarea în sală fu întêmpinat cu salve de Hoch, Sĕ trăiască și Éljen.

A urmat apoi alegerea pretorilor 5 la numĕr tot prin aclamațiune, și adecă la Sibiiu fù ales domnul Fabritius, la Sebeș Roth, la Mercurea Braniște la Nocrichiu Gotschling, și la Sĕliște domnul Liviu Bran de Leményi.

În interesul adevĕrului vom nota în special candidatura pentru pretorele dela Mercurea. Candidați au fost trei indiviḑi, domnii: Braniște, Muciu Ilarie și Gotschling.

Domnul Nicolau Ivan a propus a se alege prin vot nominal domnul fost pretore în Sĕliște Ilariu Muciu, ear majoritatea era pentru alegerea domnului Braniște prin aclamațiune. Domnul Ivan a și presentat o listă cu 20 de subscrieri pentru votarea nominală; însĕ la cetirea celor înscriși în listă lipseau dela adunare deja cel subscris la locul al doilea și al treilea, și astfel lista necorespunḑênd cerințelor legei, s'a ales prin aclamațiune domnul Braniște de pretor în Mercurea.

A urmat apoi alegerea adiuncților pretoriali și anume s'au ales la Sĕliște Michel, Nocrichiu Binder Mercurea Haidendorf, Sebeș Savu și în centru Simonis.

De medici fură aleși în centru Schuller, Sebeș Manksch, în Mercurea Munteanu și în Sĕliste Dr. Ioan Moga Nocrichiu Dr. Albrich. Ear de veterinariu în Sibiiu Kreuzer, în Mercurea Horendt.

Indeplinindu-se astfel toate posturile nou aleșì funcționari au depus jurământul în fața adunărei generale.

Astfel a decurs alegerea oficialilor comitatensi în comitatul Sibiiului, în liniște și concordiă, ceea ce ne garantează mari succese în viitoriu. Ținuta fraților sași la aceste alegeri merită toată recunoscința. Dênșii, deșì în mare maioritate, au cedat românilor trei posturi în centru și 2 în afară, și candidarea persoanelor o au lăsat la disposiția clubului român, votând ei pentru candidații propuși de români. Sûntem recunoscĕtori fraților sași pentru această purtare a lor, care îi arată mai ecuitabili și mai concilianți ca cum sûnt alții aḑi cu puterea în mână.

Intêmple-se în viitoriu ori ce s'a intâmpla, noi din cele petrecute tragem conclusia, că prelângă o bună înțelegere putem merge mână în mână cu sasii, cari ca oameni înțelepți sciu, că roata norocului se mișcă fără întrerumpere și că cei ce sunt aḑi dedesubt, mâne poimâne pot fi deasupra și din esperință sciu și aceea, că românul *„beneficiorum. . . . . . memor esse solet“*.

Conferența clubului național.

Sibiiu, 18 Decembre 1883.

Clubul național român din acest comitat constă din acei membri ai representanței municipali, viriliști și aleși, cari voiesc a fi membrii lui.

În trecut numai sebeșenii au fost dechiarat, că dlor nu vor sĕ aparțină la club, nici n'au aparținut, ci au lucrat cum i-a tăiat capul, până când a dat cu el de pĕrete, și precum se vede pĕretele a fost mai tare de cât capul lor.

Începêndu-se acum un ciclu nou de 6 ani, s'au convocat fără privință la trecut, toți membrii români ai nouei representanțe municipali la ședința clubului, convocată pe astăḑi la 3 ore d. m.

Au compareat 22 de inși și anume: dd. N. Cristea, P. Cosma, Dr. Aureliu Brote, V. Roman, I. Popa, I. Popescu, I. Bologa, E. Macellariu, An. Trombitaș, I. de Preda, A. Lebu, Zach. Boiu, Const. Bugarski și Iuliu Hosszu din loc, Dr. Nicolau Maier, N. Ivan din Sĕliște, I. Popa din Boița, I. Rebega din Gurarîului, Bercianu și I. Oreșteanu din Sebeș, Petru Brote din Reșinari și Secărea din Tălmăcel.

După deschiderea conferinței, raportează Anania Trombitaș în numele comisiunei esmise din sinul clubului pentru de a se pune în conțelegere cu partida săsească, că acea partidă, carea dispune de o imensă maioritate, aproape de totalitatea voturilor în congregațiune, este aplecată a pune la disposițiunea românilor postul de protonotariu, un post de vice-notariu, apoi postul de vice-notariu la scaunul orfanal, posturile de pretore la Săliște și la Mercurea, posturile de adjuncți pretoriali la Sĕliște și la Sebeș și în fine posturile de medic cercual la Sĕliște și la Mercurea.

Încât privesce persoanele, acelea le lasă la alegerea clubului, și numai contra unei persoane ar avè esceptiune, dacă ea ar venì în combinațiune la un loc anumit.

Poftesce însĕ clubul săsesc, ca apoi și clubul românesc sĕ voteze pentru candidații lor la celelalte posturi.

Această împărtășire, după ce s'au dat deslușiri, că de a câsciga mai multe posturi nu poate fi vorbă, s'a luat spre scire, și mai cu seamă acea parte a învoirei, că „alegerea persoanelor se concrede clubului românesc“ a produs o impresiune foarte favoritoare simțului de echitate, și tactului clubului săsesc, care se o mărturisim drept, dacă voia sĕ abuseze de puterea, de care dispune în congregațiune, precum se întêmplă în comitatele așa numite maghiare față de dênșii și de noi, poteau sĕ nu aleagă nici un român, sau de acei români, cari le convine lor, dar nu și nouĕ.

Nainte de a purcede la alegere s'a decis, că de oare ce angajamentul atât din partea noastră cât și din a sasilor este pe cuvênt de onoare, ori-ce conclus se va lua, acela sĕ fie obligătoriu pentru toți membrii clubului, va sĕ ḑică procedura sĕ fie solidară. Care nu va voì sĕ țină la solidaritate, acela sĕ spună din capul locului și sĕ iasă din club, ear care nu va vota în congregațiune conform concluselor aduse în club, acela se va eschide din club.

In privința modului de alegere, s'a decis, ca asupra persoanelor sĕ nu se discute, ci pentru posturile, unde vor veni în combinațiune mai multe persoane, sĕ se facă votare secretă cu ședule. Astfel s'a și urmat.

Resultatul alegerei este următoriul:

Protonotariu: Corneliu Tobias (protonotariul actual).

Vice-notariu Stefan Stroia (vice-notariul actual.)

Vice-notariu la scaunul orf.: Ioan Crețu (actual).

Pretore la Săliște: Tit. Liv. Bran de Lemeny, (act. pretore în cercul desființat al Talmaciului).

Pretore la Mercurea: Moise Branisce (act. vice-notariu la presidiu.)

Subpretore la Săliște: Nic. Comșa, adjunct advocațial.

Subpretore în Sebeș: Matei Savu (act. pretore în Sebeș).

Medic cerc. în Săliște: Dr. Ioan Moga.

Medic cerc. în Mercurea: Dr. Clem. Muntean.

Dintre cei actuali n'au fost loc pentru Il. Muciu, pretorele actual din Săliște și Nicolau Pap, pretorele actual din Mercurea.

Dorim ca toți membri clubului sĕ fie la înălțimea chemărei, și conscii de sânțenia angagiamentului lor!*)

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Decembre.

Cestiunea principală în statul nostru este alegerea oficialilor municipali pentru un nou period de 6 ani. Despre alegerile în comitatele cu populațiune românească vom raporta și noi, îndată ce resultatul acelora ne va veni la cunoscință.

Primirea principelui de coroană al Germaniei în Roma a fost de tot strălucită. La gară el a fost primit de rege și salutat cu multă intimitate. După programul statorit principele va face visita papei și cardinalul contravisită Jacobini i va face. Joi sara va pleca din Roma spre Berlin, și astfel va remânè numai scire versiunea despre trecerea lui prin Viena.

---

*) După această corespondență nu înțelegem procedura domnului Ivan în adunarea generală, procedură, care ne poate discredita în ochii streinilor. Red.

Espediția francesilor în Ton-King ia dimesiuni tot mai mari. Numĕrul oficierilor insinuați la espediție cresce pe ḑi ce merge și cu el entusiasmul francesilor. Presidentul republicei Grèvy a contrasemnat decretul, prin care se denumesce Millot de comandant suprem al corpului de espediție din Tonking.

Agenția Havas întăresce scirea, că regele Alfonso încă în earna aceasta va cerceta pre regele Italiei.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sibiiu, 4 Decemvre 1883. Domnule Redactor! Între cei chemați a lucra la propășirea și luminarea poporului nostru, preotul ocupă locul de frunte. El represintă biserica și biserica la noi este paladiul învĕțătorei, căci sub scutul bisericei progresează la noi și puținele scoale, ce le avem, astfel, că preotul trebue sĕ fie păstoriul cel bun în biserică și învĕțătoriul luminat pentru scoală.

În trecut, când pe de oparte calea progresului era pentru noi Românii de tot restrânsă: ear de altă parte oamenii mai simpli și moravurile mai aproape de legile firești, biserica își putea împlinì chemarea sa cu mult mai ușor, respective preotul putea corespunde după posițiunea sa cu mai puțină învĕțătură.

Aḑi problema s'a schimbat; ea e înḑecit de grea.

Cu ideile și cugetările noastre de aḑi, străbat în societatea omenească tot feliul de retăciri, cari atacă în prima linie biserica, morala și religiunea și prin ele apoi posițiunea preotului devine tot mai subminată. Arena aceasta de luptă se deschide pe ḑi ce merge din ce în ce mai mult, și privind un moment în giurul nostru, nimenea altul decât preotul, poate avè serioase întrebări pe viitoriu la esistința și demnitatea sa de preot.

Căci nu e bine sĕ ne ascundem slăbiciunile, cari trăgănate fiind, ne pot treḑì numai în decepțiuni.

Preotul, numit după chemare „lumina lumii și sarea pămêntului,“ trebue sĕ aibă aḑi o superioară cultură morală și întelectuală, ca sĕ poată susținè nimbul bisericei și al numelui sĕu de preot. El trebue sĕ țină pas cu mersul progresului de aḑi, căci altmintrea cu timpul va remânè între fii sĕi sufletești numai un „*lucus a non lucendo*“.

A sosit dară cel puțin oara a 11 și pentru noi preoții, ca sĕ stăm serios de vorbă cu noi, cu chemarea noatră, cu viitoriul nostru: căci nimenea altul nu are și nu va avè mai mari protivnici aproape în toate direcțiunile, de cât noi. Ce e drept, timpul de tot mașter, în care au trăit biserica noastră, ne-a restrâns la starea culturală de aḑi, — dar ar fi pĕcat, pĕcat de moarte a nu folosì avantagele timpului de aḑi; am comite pĕcatul sinuciderei asupra noastră și bisericei noastre, când pe clasicul teren, ce ne ofere liberala noastră lege bisericească, am sta și numai ca parte neactivi, nepăsători, față cu chemarea și viitoriul ce ne așteaptă.

Nu am pretensiunea și nici nu este aici locul a putè precisa și eshauria în deosebi căile și mijloacele mai practicabile pentru interesele culturali ale preotului, una însĕ e faptă, și o susțin cu tărie, că afară de ce se lucră pentru preoțimea noastră de sus, de guvernul nostru bisericesc, preoțimea, ea pentru sine, pentru interesele sale comune, pentru cultura sa întelectuala și viitoriul chemărei sale e pusă în posițiunea de a nu putè lucra mai nimic. Aceasta e aḑi starea faptică și este numai în interesul nostru a o recunoasce, ca cu o ḑi maì curênd înșine sĕ ne putem ajuta.

Preotul cu ḑiua întrărei sale în funcțiune, în loc de a-și putè continua sporirea și întărirea culturei sale intelectuali de până acì, parte din sĕrăcie, după care el dela sine nu-și poate procura mijloacele culturali, parte din împregiurarea, că după întreaga lui chiemare alții trebue sĕ învețe dela el și nu el dela alții, în scurt timp și cu puține escepțiuni, el ajunge a numai putè deschide cartea, decât numai pentru ectenii.

Numai puțin de însemnat e apoi împregiurarea, că pe când toate caracterele de oameni, le vedem aḑi întrunite în societăți, asociațiuni, reuniuni etc. întru promovarea intereselor lor comune, pe atunci preoțimea noastră stă isolată, isolată și împrăsciată, am putè ḑice ca Grecii, — cam la trei ani odată, preotul e pus în posițiunea, a convenì cu colegii sĕi din tract, dar și atunci, nu pentru vre un scop literar s'au discusiunea intereselor sale, ci simplu pentru împlinirea unei formalități, — după care fără sĕ-și adreseze unul altuia decât poate un cuvênt de întêlnire, se depărtează fie-care la ale sale, astfel că noi preoții ne cunoascem mai mult după călindariu; ear când și acest călindariu e greșit, nu-ți mai cunosci nici după nume colegii din tract.

De aici se esplică apoi foarte ușor, că dacă noi împreună nu ne ocupăm de noi, de soartea noastră apoi alții o fac aceasta cu mult mai puțin și despre toate se mai discută aḑi numai de soartea preotului numai întêlnesci decât ici și colea câte un accent la câte un loc silit în ḑiare, intonând compătimire și chiar lecții, că nu e la înălțimea chemărei sale. E bună și compătimirea, mai ales când e sinceră, dar cel ce compătimesce are datorința sĕ-și ajute, dacă poate sĕ-ți arete adecă calea, prin care ai putè eșì mai ușor de sub compătimire.

Ei! bine, corespunde starea aceasta faptică intereselor și grelei noastre chemări preoțesci? oare sĕ nu putem face și noi pentru noi mai mult decât am tăcut până acì?

Nu mi fac nici o ilusiune, când ḑic aceste, sûnt însĕ pĕtruns de convingerea, că starea isolată de până acum a preoțimei noastre nu poate corespunde nici chemărei și nici demnitătii preotului; ba este chiar dejositoriu pentru noi a nu ne scì veni noi nouĕ într'ajutoriu unul altuia cu nimic.

Au fost dară dle Redactor, o justă pretensiune, o recunoascere a adevĕratelor interese proprii, când preoțimea din tractul Sibiiului în conferența dto. 16 Septemvre a. c. convocată de protopresbiterul tractual în afaceri administrative bisericesci, a insistat unanim și cu stăruință pe lângă șeful sĕu, ca după modestele noastre puteri sĕ încercăm o acțiune comună constituindu-ne în Reuniune preoțească cu statute întărite.

Încă în numita conferență s'a însărcinat apoi o comisiune în frunte cu dl protopresbiter Simeon Popescu, ca sĕ elaboreze un proiect de statute în scopul acesta; ear după ce comisiunea își termină lucrarea, dl protopresbiter rugat fiind primesce, ca sĕ convoace o adunare constituantă a preoțimei tractuali, în care sĕ se desbată acel proiect de statute.

Credênd a fi în interesul publicului cetitoriu și mai mult în al nostru propriu, ca sĕ supunem acest început și aprețierei publicului din afară; Vĕ rog Dle redactor, a da loc în coloanele prețuitului ḑiar ce redigeți următorului scurt raport:

După ce comisiunea însărcinată în conferința preoțimei tractuale la 16 Septemvre a. c. cu elaborarea unui proiect de Statut pentru reuniunea preoților gr. or. din protopresbiteratul Sibiiului, ș'a terminat lucrarea, — Dl protopresbiter convoacă adunarea constituantă a preoțimei tractuale pe Vineri 23 Noemvre a. c. la 9 oare a. m. în sala cea mare Nr. 24 a seminariului nostru Archidiecesan din Sibiiu.

Aci fiind la ordinea ḑilei desbaterea asupra proiectului de Statut presentat de comisiune, privinduse acela de cetit, se primesce în desbatere specială, și după o scurtă discusiune se primesce cu o mică modificare, în tecstul publicat în Nr. 128 a. c. al ḑiarului „Telegraful Român.“ Se purcede apoi la constituirea provisorică a Reuniunei până la sancționarea statutelor din partea Preavenerabilului Consistoriu Archidiecesan, care s'a întêmplat în chipul următoriu:

În înțelesul §. 14 din Statute s'a ales:

President natural: protopresbiterul tractual Simeon Popescu.

Vice-president: Ioan Predoviciu, paroch în Ogna Sibiiului.

Secretar: Georgiu Bobeș, paroch Sibiiu sub. infer.

Membrii în Comitet: Emilian Cioran și Iosif Goga parochi în Reșinariu; Petru Simtion admstr. paroch în Sibiiu sub. Iosefin și Ioan Popoviciu, paroch în Sadu.

După constituire, Presidiul aduce la cunoscința preoțimei presente, că în considerarea greului început, cu care trebue sĕ luptăm, făr'a intenționa sĕ-și câștige mulțămita sau recunoscința cuiva, din îndemnul de a facilita cultivarea preoțimei tractuale donează pe sama Bibliotecei Reuniunei întreaga sa bibliotecă cu escepțiunea protocoalelor sinodali și congresuali și o declară de aci înainte ca proprietate a Reuniunei preoților din protopresbiteratul gr. or. al Sibiiului.

Tot în această conferință preoțimea cu escepțiunea și fără concursul presidiului, la espresa și unanima dorință a preoțimei presente ia următoriul concurs:

Articolul din „Teleg. Rom.“ Numerii 135 și 136 din a. c. întitulat „la cestiunea reunilor preoțești la noi“ ca unul, în care se susține, demnitatea preoțimei preste tot și a celui din protopresbiteratul Sibiiului în deosebi; Reuniunea îl primesce și dechiară cu plăcere întru toate de al sĕu.

Cu cele de până aici conferința și respective Reuniunea ș'a închieiat ședința pentru această ḑi cam pe la oara 12 a. m.

Astfel, Dle redactor, începem și noi preoții a ne căuta mai cu deadinsul de interesele noastre culturali. După ce am vĕḑut, că ḑĕu starea isolată este numai slăbiciune, ne-am adus și noi aminte, că unirea e mama puterei. Nu căutăm altceva decât cultura noastră morală și intelectuală. În scopul acesta voim sĕ facem și noi ceea, ce face toată lumea cultă; sĕ ne unim, sĕ lucrăm, sĕ lucrăm împreună după principiul: unul pentru toți și toți pentru unul.

Avem însĕ lipsă pe lângă noi, pe lângă modestele noastre puteri 1. de energie și tact din partea conducĕtorului; și a 2., de sprijinul și încuragiarea superiorilor nostrii. Cum sĕ ne esplicăm însĕ aparițiunea, că abea am făcut pasul prim și ne am și trezit compătimiți pentru încercare, compătimiți . . . până la umilință. *)

„Unul dintre preoți“.

Chirpĕr, în 2 Decembre v. 1883. Comuna noastră este una ca cele multe din fundul regiu locuită de sasi și români. Simțul de dreptate și ecuitate, de care sûnt pĕtrunși conlocuitorii nostrii se va putè vedè din șirurile următoare: În genere ḑis între comuna noastră și comunele românesci vecine esistă procese pentru margini de otar dela moșii și strămoșii nostri, cari tot așa vor remânè ca ereditate fiilor nostri; eară între locuitorii comunei români și sasi cea mai mare ură și discordiă.

Populațiunea română din comuna noastră este o $^1/_3$ a locuitorilor, și ea fiind în minoritate, se înțelege de sine nu poate ajunge cu nici un individ în representanță sau la vre-un oficiu comunal. Românii ar putè totuși ajunge pre douĕ căli: sau în mod servil primindu-se din grațiă unul sau doi români, pre cari ei ear crede mai puțin periculoși; sau apoi folosindu-se de neînțelegerile sasilor, ceea ce numai odată ne-au succes de vre-o 7 ani, de am avut și 3 români în representanța comunală.

Ura fraților sasi contra noastră datează de mult, încât eu nu-i pot spune începutul, diferința au fost că ea uneori s'au arĕtat în grad mai mare sau mai mic, după cum au fost dispuși cei dela putere, și după cum au fost românii în stare ale face resistință, creḑ însĕ a nu esagera spunênd că nici odată nu s'au manifestat așa sistematic, ca de un an încoace. Spre ilustrarea obiectului voiu espune faptele abstragênd dela numele făptuitorilor, din cari onor. public va judeca după meritul lucrului.

Fie deci constatat că proporțiunea numerică a românilor față de sasii din această comună este ca 1 : 2. După proporțiunea aceasta ar fi ecuitabil, ca atât drepturile și beneficiile, cât și sarcinele comune sĕ fie împărțite; dară frații sasi, au inventat o metodă nu nouă, de a face cu noi tot aceea, ce lor nu le place a face alții cu ei.

În anul 1874, precând romanii n'aveau conducĕtoriu bun sau de loc, frații sasi au făcut cu representanța comunală un conclus, care au primit și întărirea mai naltă, ca sĕ vênḑă din pădurea comunală lemne pentru crearea unui fond scolar, designând pentru români abia a cincea parte, care conclus nefiind impugnat la timp de nici o parte s'au esecutat nealterat.

Tot în anii dinainte au dat ei mai multe pămênturi alodiale spre scopul esclusiv al bisericei lor, dintre cari amintesc numai o grădină minimum de 4 jugĕre pătrate pe seama parochului lor și a următorilor lui, în budgetul anual al comunei în rubrica erogațiunilor figurează suma de 25 fl. v. a. pentru organistul bisericesc, și nouĕ ni se respunde în mod desprețuitoriu: că, nu avem atare funcționariu bisericesc.

În anul 1878 representanța comunală prin conclus dă spre scopuri scolare ambelor confesiuni pe timp nedeterminat un pămênt de vre-o 15 jugĕre pătrate, designând pentru confesiunea gr. or. după analogia anului 1874 numai a cincea parte.

Cu conclusul acesta însĕ n'au fost norocoși, de oare ce biserica prin parochul sĕu la locul competent și-au eluptat dreptul pe a treia parte, care au și folosit-o chiar și în anul trecut.

Biserica evang. și respective representanții ei n'au putut înse vedè pe credincioșii bisericei noastre în folosinţa numitului pămênt, ci au socotit cum ar putè face sĕ-i usurpe dreptul ei, ceea ce au şi făcut. Fiind pămêntul acela dat pe timp nehotărît, representanţii bisericei lut. cari sûnt mai toţi şi în representanţa comunală, şi-au dat o rugare la representanţa comunală, prin care cer şi pe anul presente pămêntul deja avut. — Representanţa însĕ foarte generoasă dă numai decât în mod clandestin pămêntul acela bisericei evangelico-luth. şi aceia 'l şi semănă primăvara trecută cu ovĕs, fără considerare, că ar fi avut când-va şi biserica noastră drept acolo.

---

*) Sûnteți prea susceptibili, domnule corespondinte. DVoastră credeți că la cestiunea aceasta nimic nu se mai poate vorbì, vĕ credeți aproape infalibili. De aici provine susceptibilitatea DVoastre. în „Tel. Rom“, nime n'a făcut personalități, ci s'a vorbit numai în principiu. Apoi dedați-vĕ a crede, că și altora le zace la inimă binele bisericei, și înainte de a păși cu reforme precumpănesc bine lucrul.

Și âncă una. Întreg sistemul „Statutului Organic“ se basează pre centralisare, unificare în toate, DVoastră pășiți cu separatism, care tare ușor poate trece în anarchiă. Inainte de a păși cu reforme în biserică, trebue sĕ cumpănim bine lucrul, și sĕ avem înaintea ochilor preceptul Evangeliei: *Înțelepți ca șerpii, și blânḑi ca porumbii* Red.

Am numit conclusul clandestin basat pe ord. pretorială ddto. 15 Maiu a. c. Nr. 1368, care pretore este fiul parochului bătrên din comuna noastră — A. Gottschling, care pretore la arĕtarea noastră scrie oficiului comunal:

„Oficiul comunal din Chirpĕr se face atent la prescrisele Art. de lege XVIII § 27 din 1871 şi la Art. LIII §. 23 din 1868, şi precum se vede din raportul oficiului comunal aşternut aici, conclusul din 4/2 a. c. nu l'aţi publicat; eară bisericei gr. or. n'aţi dat partea cuviincioasă, vĕ fac atenţi la respectarea şi împlinirea legilor, precum şi la întreţinerea bunelor relaţiuni, între locuitorii acelei comune de naţionalitate şi confesiune diferită, care trebue sĕ fie problema cea dintâiu a unui oficiu comunal, şi sĕ nu sĕmănaţi ură şi discordiă, căci ceea ce vĕ siliţi a semâna, numai aceea veţi putè şi secera.“ Eată cuvintele unui pretore de naţionalitatea şi confesiunea conlocuitorilor nostrii sasi, şi chiar fiul veteranului paroch evang. din aceasta comună.

După dojana aceasta de un adevĕrat pretore, fraţii saşi nu numai nu s'au lăsat de ce au fost făcut, ci prin alt conclus al representanţei au confirmat de nou cele sevêrşite în 4 Februariu a. c. mai adăogênd, că şi românilor vor da, dacă vor cere în proporţiune cu darea de pămênt ce o plătesc ei faţă cu sasii, care conclus l'au şi publicat în comună. Ce era sĕ mai ceară biserica noastră când tot pămêntul era deja sĕmênat, şi timpul sĕmănatului trecut.

Biserica noastră au aflat mai corect a lucra aşa: contra conclusului publicat acum, au făcut recurs la municipiu; eară contra bisericei evangelice au fácut acţiune la judecătoria cercuală din Nocrich pentru conturbare în posesiune.

În urma recursului au urmat resoluţiunea ddto 30 Iuliu a. c. N. 8961, prin care conclusul representanţei din Chirpĕr s'au casat arĕtânduse la înţeles, bunurile alodiale nu se dau confesiunilor după darea directă, ci după numerul sufletelor; eară judecătoria au condamnat biserica evangelică a lăsa pămêntul nostru libĕr şi a suporta spesele procesului în sumă de 81 fl. v. a.

Vĕḑêndu-se acum oamenii nostrii constrânşi a recunoasce şi dreptul bisericii noastre, nu numai nu s'au lăsat de apucăturile lor, dară şi cearcă ca unii ce sûnt la putere în comună a nedreptăţì pre români în tot chipul prin calumnii, prin denunciări s. a.

Sciind ei că mulţi dintre români sûnt economi de oi au pus tacsă de un fl. v. a. pre fiecare cap de oaiă, şi deşi recursul contra aceasta era la instanţia a doua tot i-au esecutat şi pre cei cari s'au opus, i-au esecutat cu gendarmeria.

În 21 Octomvre au făcut un statut de păşunat tot cu intenţiune de a nimicì materialicesce pe români ca pre cei mai mici posesori de pămênt, care statut foarte defectuos apasă de o potrivă mai pre toţi locuitorii comunei şi mai mulţi ca 50 de indiviḑi sasi sûnt greu atinşi în interese lor economice, din care causă cu toată ura lor contra românilor au subscris mulţi recursul acestora naintat la îmunicipiu cerênd cu toţii, decât statutul pomenit mai bine nutrirea vitelor în staul (Stallfüterung).

Pre dl subjude regiu Henter Bela l'au incusat la Tabla regiă, că ar fi părtinit biserica noastră în procesul intentat contra bisericei evangh. din care causă dl subjude spre justificarea sa au transpuns toate actele de proces Tablei regiă spre censurare. Mĕ prinde mirarea cum de sasii nostriinu s'au convins despre dl subjude de vre o 7 ani, de când este în Nocrichiu, despre omul cel mai solid, care nu numai nu s'au lăsat a fi corupt dară şi pre cei, cari au voit câte o dată al corupe i-au pedepsit cu arest. De şi oamenii nostrii o sciu aceasta totuşi în furia lor caută aşi resbuna şi asupra dlui subjude numai căci dênsul au aflat adevĕrul pre partea noastră. Noi am fi avut mai mult temeiu a ne supĕra pre dênsul fiind că cu prima incusă din causa unui mic defect al aceleia am fost respinşi.

Mai departe dreptatea fraţilor sasi se mai poate vedè şi dintr'acea; parochul, capelanul, învĕţătorii lor capĕtă fie-care câte 2 sorţi de lemne din pădurea comunală, şi parochului lor pre lângă aceea se mai dau şi 6 stângini de lemne pre an, eară parochului venit în locul veteranului paroch Gottschling actualului paroch în funcţiune 2 sorţi şi eară stângini. Dintre funcţionarii nostrii bisericesci singur parochului se dau 2 sorţi, şi când acesta acum a mai cerut pre drept 2 stângini de lemne îi s'au respuns: „nu-i dăm“ se înţelege că parochul nostru nu se va mulţămì cu respunsul primit.

Aş mai avè multe de înregistrat, din suferinţele bisericei noastre, cât şi ale singuraticilor ei credincioşi provenite pe toată ḑiua dela oficialii acestei comune, dară nu voiu sĕ abuseḑ de indulginţa DVoastră dle Redactor, şi vĕ rog a nu-mi denega ospitalitatea ḑiuariului ce redigiaţi atât cu corespondinţa presinte, cât şi cu cele ce vom mai venì în interesul publicităţii, şi al comunei noastre bisericesci.

Ca de încheere am sĕ mai amintesc că causa tuturor persecutărilor îndreptate asupra bisericei şi naţionalităţei noastre de un an şi jumătate sûnt numai două persoane venite în acest restimp în comuna noastră şi anume: parochul evanghelic actual şi notariul comunal, cari sûnt dominaţi de ură contra a tot ce e românescu până la patimă.

b.

Înmormêntarea lui Vasile Boerescu.

Conform cu morala creştină şi cu vechiul proverb român, că de morţi sĕ nu vorbesci decât bine, venim în faţa mormêntului de abia închis a lui Vasile Boerescu, sĕ facem aḑi o schiţă biografică a regretatului bărbat de stat, ilustru profesor şi eminent jurisconsult, precum şi o repede dare de seamă a înmormêntărei sale care a avut loc eri.

Nu ne gândim câtuşi de puţin a analisa toate faptele, pe care le-a sĕvêrşit Vasile Boerescu: istoria nepărtinitoare, care sûntem siguri că-i va consacra o pagină, va face aceasta ea va arăta actele lui atât cele bune cât şi cele rele — căci *errare humanum est* şi ori ce om, mai cu seamă aceia, cari sûnt chemaţi a conduce destinele unui popor, greşesce unul mai mult, altul mai puţin; ea dar va înregistra şi va spune posterităţii binele şi rĕul ce a făcut Vasile Boerescu cât a trăit.

Ea este dar supremul judecător care judecă pe toţi bărbaţii, ale căror fapte merită a fi înregistrate.

Lăsând la o parte ori ce consideraţiuni politice, ori ce român trebue sĕ recunoască că Vasile Boerescu şi ca om politic, şi ca profesor şi ca ìurisconsult a jucat un rol important în această ţeară, şi a ajuns la treapta cea mai înaltă în societate prin talentele şi capacitatea sa.

Soartea, nu este mai puţin adevĕrat că i-a surîs mai mai mult decât ori cărui alt cetăţean.

Vasile Boerescu s'a născut din o familie modestă, în anul 1830 Ianuarie 1· El şi-a făcut primele sale studii în colegiul naţional S. Sava. După evenimentul dela 1848 plecă la Paris, de unde se reîntoarse, în 1857, cu titlul de doctor în drept.

Prima sa lucrare în viaţa politică fu un memoriu asupra ţĕrei sale, pe cari îl împărţì tuturor membrilor congresului întrunit la Paris, în 1856, şi în care arătă posiţia politică a ţĕrei noastre, precum şi aspiraţiunile ei.

În acest memoriu el formulase dorinţele luptătorilor dela 1848, ai căror representanţi sûnt aḑi la cârma ţĕrei şi cari sûnt cele patru puncte cunoscute: Independenţa Principatelor, Unirea lor, garanţia colectivă a marilor puteri şi un Principe strein pe Tron.

Acest memoriu, care la început se credea că se datoria penei unui bătrân diplomat, fu publicat prin toate ḑiarele politice din Europa şi aduse autorului din toate părţile aplause şi încuragiări.

După ce se reîntoarse în ţeară colaboră la ḑiarul „Pruncul Român“ şi apoi după 1860 fundă ḑiarul „Naţionalul“.

În 1859 fu ales deputat în Cameră, unde îşi arĕtă talentul sĕu oratoric şi cunoscinţele profunde ce poseda.

În memorabila şedinţă dela 24 Ianuarie 1859, pronunţà în comitet secret, un memorabil discurs, pledând pentru Unirea Principatelor şi alegerea Domnului Cuza de Domnitor şi al Munteniei.

În 1860 întră, pentru prima oară, în ministeriu, presidat de d. Manolache Costache, luând portofoliul justiţiei.

Dela aceasta dată de mai multe ori ocupă funcţiunea de ministru precum şi aceea de vice-prresident al Consiliului de Stat, în care calitate se distinse prin „codul procedurei penale“ care fu primit de Camere nemodificat şi care se află aḑi încă în vigoare.

După căderea principelui Cuza, în 1866 fu ales de Cameră, împreună cu alţi bărbaţi politici, şi însărcinat cu misiunea pe lêngă Puterile garante, spre recunoascerea principelui Carol de Domn al ţĕrei.

Această misiune, care dură vre o patru luni, şi-o îndeplinì într'un mod demn.

Mai înainte insĕ de această, Vasile Boerescu fusese însărcinat sĕ se ducă la Bruxelles pentru a face cunoscut principelui de Flandria, fratele regelui Belgiei, alegerea ca principe al nostru.

Apoi, omul care se născuse în staturile modeste ale poporului român, devenit prin talentele şi capacităţile sale cunoscut nu numai în ţeară ci şi în streinătate, întră în partidul conservator, al aşa numiţilor boeri, şi fu numit, în 1873 ministru de esterne în cabinetul Lascar Catargi pe care îl părăsì apoi, vĕḑênd relele ce decurg pentru ţeară din această guvernare, spre a forma un partid sub conducerea sa, care sĕ formeze aşa ḑicênd o trăsură de unire între conservatori şi liberali, şi în 1878, isbutì a forma acest partid, căruia îi dete numele de „Centru“, şi care avu de organ de publicitate ḑiarul „Presa“.

Sub guvernul conservator, Vasile Boeresu lucrà foarte mult, ca ministru, spre a face ca sĕ ni se recunoască dreptul de a încheia tractate cu Puterile mari contra Porţii, care se silì din toate puterile sale spre a ne contesta acest drept.

Şi pentru a se consacra şi a se pune în esecutare acest drept al ţĕrei, Vasile Boerescu creḑu de cuviinţă a'şi pune tot talentul sĕu şi neobosita-i muncă de a încheia cu Austro-Ungaria tratatul de comerciu, care fu ratificat în 1875 pentru un timp de 10 ani, tratat care deşi în principiu era un act însemnat pentru ţeară, de oare ce prin el se recunoscea ţărei de drept independenţa ei, de fapt însĕ acest tratat a costat şi costă ţĕri prea scump dreptul ce-l câştigase.

Pela sfêrşitul anului 1875 eşind din ministerul conservator, Vasile Boerescu fu ales senator, combătând guvernul liberal, care succedă celui conservator, în care întră însĕ mai târḑiu şi contribuì destul de mult întru revisuire art. 7 din Constiţiune, adecă în cestiunea evreilor.

Eşì apoi şi din acest minister, remânênd în arena politică ca membru al maturului Corp, până în ḑiua de 18 ale lunei trecute, când moartea, această capricioasă seceretoare a genului uman, 'l răpì de lângă inconsolabila-i socie din mijlocul familiei, amicilor şi nenumĕroşilor sĕi cunoscuţi la Paris, departe de patria sa, fără a-i permite măcar sĕ se reîntoarcă spre a-şi lua ultimul adio dela desolaţii sĕi copii şi frate.

Eată pe scurt Vasile Boerescu ca om politic.

Ca profesor jurisconsult el nu se distinge mai puţin.

Studenţii, cari au avut fericirea sĕ-i asculte prelegerile sale plâng aḑi pe acela a cărui cuvêntare îi fermeca, a cărui tărie de argumentaţiune îi convingea, al cărui spirit patrunḑĕtor îi uimea şi în fine din ale cărui profunde cunoscinţe căutau cu plăcere sĕ tragă profit.

Dar... vai! studenţii de aḑi nu mai au fericirea a asculta pe eminentul profesor V, Boerescu.

O singură mângăere ar putea ei sĕ aibă de această perdere reparabilă, aceea că silinţele ce V. Boerescu şi-a dat de pe catedră sĕ'şi fi dat fructele sale şi ca unul din tinerii nostri jurisconsulţi sĕ-i poată călca pe urmăi.

Nu disperăm de loc că această mângăere o vor avè· V. Boerescu, ca profesor, mai avea un dar, care nu se poate găsì de cât la foarte puţini, acela că nu obosia de loc pe cei ce 'l ascultau şi prelegerile sale nu puteau de cât sĕ atragă.

Ca jurisconsult şi ca advocat el înzestră literatura juridică cu multe opere de valoare şi pledoarile sale erau nisce adevĕrate prelegeri instructive chiar pentru judecători.

Ultima lucrare a sa, în politică, fu raportul sĕu în privinţa revisiunei Constituţiunei, ear ca advocat pledà, cu cât-va ḑile înainte de aşi da sfêrşitul, un proces înaintea Înaltei Curţi de Casaţie.

Eacă pe scurt cine a fost V. Boerescu.

Sĕ trecem acum la o repede şi scurtă dare de seamă a ceremonialului, cu care i se înmormêntară rĕmăşiţele mortuale ieri.

De dimineaţă încă stradele principale deveniseră aproap impracticabile cu trăsura din causa mulţimei, care se îndrepta spre palatul universităţei şi spre piaţa sf. Gheorge spre a vedè cortegiul trecênd.

Dela 10 oare trotoarele şi ferestrele de pe stradele, pe unde sĕ hotărîse sĕ treacă cortegiul începură sĕ se garnisească de o mulţime din toate stradele societăţei: piaţa sf. George mai cu seamă gemea de lume şi aci poliţia şi gendarmii avură mult de lucru spre a menţine ordinea.

Pe la câte-va case se vedeau arborate câte un drapel negru, ast-fel am observat la palatul Dacia, la magasinul d-lui Svarţman, din calea Victoriei, etc.

Intrarea principală a Universităţei era îmbrăcată în doliu. Sus pe balcoane se vedeuu arborate câteva drapele tricolore ín doliu în mijlocul cărora se afla nu altul tot în doliu pe care pe o parte se vedea marca ţĕrii, ear pe cealaltă se citea: Universitatea din Bucuresci anul 1864.

La întrarea de jos sĕ aflau douĕ piramide în patru colţuri, îmbrăcate în catifea neagră, ornate cu stele poleite şi la estremitatea cărora se aflau aşeḑate câte un vas poleit în care ardeau nesce torţe.

Pe trotuar, tot în faţa întrărei principale se aflau alte douĕ piramide rotunde îmbrăcate de asemenea cu catifea neagră şi ornate cu stele poleite, deasupra cărora se aşeḑaseră doi stâlpi înalţi la estremitatea cărora atârnau câte un mare drapel negru de postav.

Piradele acestea erau împodobite cu coroane de braḑi.

Lampele cu gaz aerifon din faţa universităţii erau acoperite cu cu crep negru şi au stat aprinse până ce cortegiul a trecut.

La locuinţa decedatului poarta a fost îmbracată în doliu, din ḑiua în care se aduse în ţeară cadavrul şi până ce fu înmormântat.

La biserică se făcuseră nesce pregătiri ne mai vĕzute până acum,

Grădina era înconjurata de lume și de armată. Cele patru întrări erau îmbrăcate în doliu și păḑite pentru ca mulțimea sĕ nu dea năvală înăuntru.

Dispozițiune foarte prudentă, căci astfel s'ar fi făcut cu totul imposibilă întrarea în biserică și ar fi împedecat chiar și pe cei mai de aproape ai decedatului sĕ'și facă ultima lor datorie.

S'au lăsat pentru public ḑilele de Vineri și Sâmbătă pentru a vedè atât ornamentul din biserică cât și a lua adio.

Gendarmi pedestrii erau înșirați și pe o parte și pe cea laltă dela întrarea principală în grădină până la intrarea în biserică.

Fațada acesteia era acoperită cu postav negru, așeḑat cu multă măestrie și pe care erau aplicate douĕ mărci mari, aduse dela Paris și pe cari se vedeau inițiale V. B.

În biserică domnea un întunerec foarte mare, ceea ce făcea că tristețea sĕ fie mai mare. Tot interiorul bisericei era îmbrăcat tot în postav negru, bine aranjat; în dreapta era locul reservat pentru familie, ear în stânga pentru învitați. Amvonul unde se cetesce sf. evangelie era de asemenea îmbrăcat în doliu și se destinase pentru aceea, cari trebuiau sĕ rostească discursuri.

În mijlocul bisericei, pe un piedestal cu cinci trepte îmbrăcat în catifea neagră și ale cărui trepte sûnt ornate pe margini cu frunḑe de stejar poleite, se afla depus cosciugul.

Acesta, compus din trei părți cari formau una, era de asemenea îmbrăcat cu catifea neagră și ornat cu fir de argint, ear' de dinăuntru capitonat cu atlas alb. Boerescu era foarte bine și sĕmăna mai mult cu un om ce doarme de cât cu aceea a unui cadavru.

Pe deasupra consciugului se vedea o frumoasă coroană depusă de domnul C. Boerescu.

La cele patru colțuri ale estradei se afla câte un stâlp îmbrăcat cu catifea neagră și ornat cu stele poleite, deasupra cărora se afla așeḑat câte un vas funebru.

La capul consciugului se afla ridicat un fel de frontispiciu înalt de postav negru cu panglice late albe; pe acest frontispiciu se vedeau în partea despre ușă mai multe ramuri de palmieri și o carte pe carea se cetea următoarea inscripțiune:

Vasilie Boerescu
1830—1883
1856—1859
1865—1880—81

ear pe partea cealaltă iarăși o ramură de palemieri și o coroană în mijlocul cărora se văd inițialele V. B. Deasupra acestui frontispiciu se vedeau insemnele societății francmasone, îmbrăcate în doliu.

Estrada, pe care se afla consciugul este literalmente acoperită cu cunune, unele mai frumoase de cât altele.

Ne este imposibil ale descrie pe toate, vom cita însĕ unele din ele, cari ne au atras mai mult atențiunea și p cât memoria ne permite.

Douĕ cunune de mărgele negre în formă de ghirlande, în mijloc, de desuptulunui unui geam, avĕnd fie care următoarele inscripțiuni: Camera deputaților, lui V. Boerescu, și Senatul, lui V. Boerescu.

Afară de aceste Camera și Senatul mai depuseră și altele. A Camerei, lucrată de d-ra Blanche, este de lauri cu marca țĕrei și legată cu o eșarpă tricoloră; pe un fund negru se citesc datele:

1830—1883
1851—1859
1865—1880—81

A senatului este tot de lauri și pe un fund de catifea creme se cetesce: Senatul, lui Vasile Boerescu.

Cununa societățeі de construcțiuni și lucrări publice, care are 1 metru jumĕtate diametru, 4 și trei sferturi metri circonferință, este lucrată în flori artificiale, cari semuesc pe cele naturale în modul cel mai perfect. Trandafirii și liliacul, cari compun această cunună sûnt lucrate cu multă artă de *Ville de Bucarest*.

Aceea a baroului din Capitală, de argint, în formă de foi de laur și stejar lucrată de argintarul Filipov Rusu din strada Carol, de o greutate de 3000 dramuri.

Cununa elevilor liceului *Louis le Grand* din Paris, trandafiri albi, micșunele de Parma și verdeață, legată cu o panglică lată albă.

Altă foarte frumoasă, compusă numai de micșunele de Parma și legată cu o panglică lată neagră, avênd inscripțiunea: Au president dela *Société du Credit mobilier roumain, ses collégues de Paris.*

O cunună de imortale cu iscripțiunea *A mon bien aimé époux.*

Alte douĕ de imortale albe și violete cu inscripțiunea *A mon père.*

O cunună de lauri și stejar a israeliților spanioli din capitală.

Alta de stejar și ederă din partea israeliților români din Capitală.

O cunună de stejar de aur din partea israeliților români din Capitală.

O coroană de laur de aur și verde din partea agenților de schimb ai bursei din Bucuresci.

Afară de acestea, se mai vedeau depuse cunune din partea Universităților din Bucuresci și Iași, cea dintâiu de lauri cu inscripțiune pe catifea roșie, cea dea doua de stejar cu inscripțiunea pe un fund de catifea neagră, legată cu panglice tricolore, din partea scoalei de Comerciu, Camerei de Comerciu, a barourilor din Craiova, Mehedinți, Neamțu, Brăila și alte județe, din partea județului Ialomița, din partea dlor St. Ionid, frații Șoimescu, C. C. Arion, C. G. Disescu, Florescu, Rioșan, societății Dacia România și o mulțime altele, printre care am mai observat una din partea unui necunoscut cu inscripțiunea: *A mon cher protecteur.*

M. S. Regele asemenea trimise prin șeful casei sale militare, d. general Crețeanu, o frumoasă coroană, legată cu panglici albe și cu inscripțiunea: Regele, lui Vasile Boerescu.

Ceremonia funebră se începu la oara 12 și fu oficiată de I. P. S. S. L. L. Mitropolitul Moldovei, S. S. Episcopu, înconjurați de un numeros cler.

Discursurile s'au rostit de dd. Em. E. Porumbar, delegatul Camerei, N. Ionescu, Esarcu și Ar. Pascal.

Apoi cortegiul se puse în mișcare în ordinea următoare:

Un pluton de gendarmi călări.

Scoalele publice din Capitală, prin cari se observau mai cu samă scoalele: Normală și de musică.

Carul ceremonial.

Mai mulți preoți pe jos.

Mai mulți prelați în trăsuri, printre cari am observat pe I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei.

Decorațiunile purtate pe 12 perne de către maiori asistați de câte doi căpitani cu săbiele scoase, așeḑate pe douĕ coloane și în ordinea următoare:
Steaua României, Coroana României, Coroanad e fer (Austria), Osmania (Turcia), Coroana de Italia, Coroana Prusiei, Leopold, (Sf. Michail), Mântuitorul, Carol III Ispania, Notre Dame. Crist, Tacova și Danile Sf. Carol și Leul și Soarele

Toate aceste decorațiuni aveau cordoane.

Urma apoi carul cu coroane, tras de doi cai și arangiat cu foarte mult gust.

Carul funebru era tras de 8 cai și împodobit cu o mulțime de coroane. Pe cosciug se vedea coroana baroului din Capitală, ear pe carul funebru, în față, aceea a societății Constructorilor.

Imediat după car urma d. C. Boerescu, încongiurat de o mulțime de amici și cunoscuți, o mulțime de deputați și senatori, miniștrii țĕrei și strĕini generali, coloneli, diferite delegațiuni, corpul profesoral, un numĕr însemnat de advocați, representanții presei și studenții Universității.

Trăsura familiei în doliu.

Trăsura regală închisă și trasă de doi cai.

Trăsurile familiei, în numĕr de 12.

Apoi armata sub comanda dlui General Radovici, în ordinea următoare;

Regimeutul 3 și 8 de infanterie cu musica și drapelele.

O baterie de artilerie.

Douĕ escadroane de roșiori.

Un pluton de geandarmi călări.

Și în fine o mulțime de trăsuri particulare.

Cortegiul străbătu strada Colții, bulevardul Universității, Calea Victoriei, strada Carol, strada Serban-Vodă, cheul Dâmbovițeі, calea Rahovei și strada 11 Iunie până la cimiterul Bel.

În fața Universitățeі Cortegiului se opri și un discurs fu pronunțat de d. G. D. Teodorescu.

La cimitir, asemenea se pronunțară mai multe discursuri de d. Meitani și alți.

Ceremonia înmormêntării se sfârși tocmai târḑiu pe la oara 5.

La această ceremonie am observat, la biserică întregul corp diplomatic, precum și d. președinte al consiliului I. C. Brătianu, care se întoarse eri dela Sinaia.

Din partea M. S. Regelui asistau d. general Crețeanu, șeful casei sale militare și dd. adjuutați colonel Candiano-Popescu și maiorii Nepel și Somănescu.

Cordoanele carului funebru erau ținute de ministru al Iustiției, d. Crețescu, primul președinte al înaltei Curți, de d. Stirbeiu, d. A. Pascal, d, A. Vizanti, d. Zalomit și alți înalți demnitari ai Statului, care succedau pe rând.

Timpul a fost foarte frumos.

Varietăți.

* (Seratele literare la dl Maiorescu), în Bucuresci se continuă în toate Sâmbetele, asistând totdeauna un numĕr frumos de literați. Nu de mult dl Ioan Slavici a cetit începutul unei novele, care a plăcut mult și care — sĕ o spunem cu plăcere — se va publica întâiu în „Familia“. Sĕptămâna trecută a cetit dl P. Ispirescu „O călĕtorie la țeară“ din Povestile Unchiașului sfătos; ear dl T. Maiorescu a cetit câte va din poesiile lui Eminescu, cari tocmai se află sub presă. Tot atunci a cetit și dl Petru Dulfu comedia sa: „O ceartă pentru nimica“. Limba și versificațiunea n'au lăsat nimic de dorit; dar în ceea ce privesce descurcarea caracterelor și a situațiunilor, autorul trebue sĕ facă unele modificări și prescurtări în urma observațiunilor critice, care i s'au făcut de către ascultători, printre cari era și dl Iacob Negruzzi, redactorul „Convorbirilor Literare“ din Iași. „Familia“

* (Societatea „Junimea“ din Cernăuți ni-a trimis raportul sĕu anual dela 11 Noemvre 1882 până la 1 Noemvre 1883. De oare ce corespondentele nostru din Bucovina a schițat deja activitatea acestei societăți, din raportul presinte vom scoate numai următoarele date: Comitetul societății fu compus astfel: president când fil. Lazar Vicol, vice-president cand. jur. Erast Mandicevschi, secretari stud. jur. Valerian Halip, controlor stud. jur. Teodor cav. de Flondor, bibliotecar stud. jur. Ilie Dan. În cabinetul de lectură s'au aflat 31 de foi; biblioteca constă din 931 opuri în 917 volume și 255 broșure; Societatea a ăvut 7 membrii onorari, 8 fundatori, 6 emeritați, 9 sprigínitori, 7 binefăcĕtori, 63 ordinari. Averea societății: fondul disponibil 627 fl. 81½ cr., fondul neatacabil 561 fl. 40 cr. inventariul în valoare de 350 fl., cu totul 1539 fl. 31½ cr. „Familia.“

* (Coloniele de evrei în Palestina) La finele lui Octomvrie s'a deschis prima colonie evreiască sub direcție crestină. În Anglia s'a constituit adecă o societate cu scopul de a se ocupa numai cu evrei ce vor pleca din Europa în Palestina. Această societate a cumpĕrat o moșie în apropierea Ierusalimului dela dragomanul consulatului spaniol spre a o colonisa cu evrei. Acolo se vor așeza vre o 40 de familii. Fiecare familie va primì casă, unelte, sămânță, vite. . . .; ear în schimb coloniștii vor da dijmă guvernului, și societății amintite vor plătì dobândă 5 la sută pentru banii ce li se dau ca ajutor. Îndată ce societatea va dispune de 6 ani, va mai cumpĕra o moșie pentru colonisarea cu evrei. Cum s'a fondat colonia asta, se aude de o întreprindere de concurență și încă din partea unei bănci, a cărei șefi sunt evrei. Noi din parte-ne am dorì sĕ aibă succes unele întreprinderi ca și aceste; din nenorocire însĕ s'a constatat deja până acum, că elementele ovreești așeḑate în Palestina, nu sûnt apte pentru a cultiva pămêntul și ne este frică nu cumva sĕ pornească îndĕrĕpt.

* (O nouă insulă). Gibraltarul, cuibul de stânci, este destinat a devenì insulă. S'a făcut adecă planul de a tăia gâtul de pămênt, care leagă Gibraltarul cu continentul și a stabilì acolo un canal cu o lărgime de vre o sută de metrii.

Loterie.

Mercuri 19 Decemvre 1883.

Brünn: **80** **37** **77** **83** **35**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 18 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.65	120.30
Renta de aur ung. de 4%	87.85	87.80
Renta ung. de hârtie	85.30	85.25
Renta de aur austriacă	98.65	98.50
Obligațiuni ung. de rĕscumpărarea pămêntului	100.25	100.25
Sorți de stat dela 1860	135.—	135.—
Sorți unguresci cu premii	112.50	112.50
Sorți de regularea Tisei	110.40	110.30
Datorie de credit austr	28 425	284.75
Datorie de stat austriacă în argint	79.75	79.70
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.20	79.10
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.74	5.71
Napoleon	9.60	9.59
London (pe polița de trei luni)	121.—	121.—

Nr. 665. [623] 3—3

Publicațiune.

Din partea primăriei comunali a Branului inferior se aduce prin aceasta la publica cunoscință, cumcă comunele **Branului inferior, Sohodol, Poarta și Predeal** cu concesiunea autorităților competente vênd pre 26/14 Decembre 1883 în calea licitațiunei publice următoarele cuantități de **lemne de brad** din pădurile lor proprii, și anumit:

1. Cumcă comuna Sohodol vinde 10,000 trupine de brad pre durata de 5 ani, cu dreptul de a tăia și căra din pădure părțile asemnate de forestrar din **pădurea Bucșa**, câte 2000 trupine dela *8* policari (țoli) în sus, prelângă prețul estimațiunei dela 2000 fl. în sus.

2. Cumcă comuna Poarta vinde din pădurea Bărbuleț 6500 trupine de brad pre durată de 5 ani, cu tăiere anuale de câte **1300** trupine, cu prețul estimațiunei dela 2000 fl. v. a. în sus preste toți 5 anii.

3. Cumcă comuna Predeal asemenea vinde din pădurea Paantece, pre durata de 5 ani, suma totală de 4000 braḑi (trupine) pre lângă prețul estimațiunei dela 800 fl. v. a. în sus și cu dreptul de a se tăia și căra pre an câte 800 trupine și anumite preste tot în părțile de pădure asemnate de forestrar. Condițiunile se pot vedè la subscrisa primărie.

Branul inferior, 2 Decembre 1883.

Primăria comunei.
Nicolae Muscoiu m. p.,
primariu.

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.**

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 144 Sibiiu, Sâmbătă 10/22 Decemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei** o 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din ḑiarele străine.

În „Observatorulu“ de Mercurea trecută cetim următoarele:

— Împutările unor ḑiare româneşci de dincoace de Carpaţi, căci nu se amestecă guvernul României în afacerile noastre, se pare că au fost primite (firesce) foarte rĕu în Bucuresci, ceea ce se vede şi din un rĕspuns dat de către ḑiarul guvernamental „Telegraful“ din 4/16 Decemvre la un atac al „Binelui Public“ întemeiat pe unele expectoraţiuni ale „Gazetei“ şi „Luminătoriului.“

„Ca fraţii noştrii de dincolo sĕ publice asemenea articoli, îi înţelegem, de vreme ce ei s'au pus înainte şi apoi au venit interesele generale ale României. Dar, că cei dela organul dlui Vernescu, sĕ reproducă acei articoli şi sĕ se încerce a face cu ajutorul lor, un cap de acusaţiune guvernului din faptul, că el a înclinat spre politica de pace a Germaniei, de care s'a apropiat acum şi Rusia, mărturisim că nu mai înţelegem.

Trebue sĕ fie cine-va sărit din ţiţini pentru ca sĕ reproducă şi susţină întrebări ca acestea, pe care „Gazeta Transilvaniei“ le adreseaḑă ministrului nostru de esterne:

„Dar pe noi, când aţi încheeat aceea alianţă, „întrebatune-aţi d. Sturdza?“

Ni se pare că o asemenea pretenţiune trece preste toate resoanele. De când oare a mai eşit şi moda aceasta, că guvernul român, mai înainte de a face ceva în politica esterioară, sĕ consulte şi pe fraţii noştri de preste Carpaţi.

Ma înainte de toate îi întrebăm şi noi pe dnii dela „Gazeta Transilvaniei“: ce idee au dlor despre actualii ministrii ai noştri? Îi cred antiromâni? In acest cas nu mai avea locul o consultaţiune cu a lor. Ii cred filo-români? Şi în acest cas nu mai era trebuinţă de o asemenea consultaţiune, remăind că ei singuri sĕ facă ce vor crede de cuviinţă şi ce vor găsì cu cale, ca sĕ poată face, fără a jicnì interesele României.

Am voì eară sĕ ne spună fraţii nostrii dela „Gazeta Transilvaniei,“ veḑut'au domniele lor pe Italia cerênd sfaturi dela triesteni şi trientini, când au încheiat o alianţă formală cu Austria, eară nu ca noi că înclinăm numai spre liga de pace din centrul Europei?

Ceva mai mult: manifestat-au măcar triestenii şi trientinii o asemenea dorinţă, căci şi ei se aflau sub monarchia austro-ungară ca şi fraţii noştri? Nici-odată, şi ni se pare că ar fi ca şi dnii dela „Gazeta Transilvaniei, sĕ se arete tot atât de modeşti în pretenţiunile lor ca şi triestenii, şi trentini, cu atât mai mult încă, cu cât aceşti din urmă dau mereu semne de vieaţă, se mişcă necontenit: n'avem de cât sĕ amintim pe Oberdank şi recentele manifestări italiane din Triest.

Dar tot organul dlui Vernescu mai reproduce o parte dintr'un articlu publicat de „Luminătoriul,“ un alt ḑiar de preste Carpaţi, care scrie următoarele în numĕrul sĕu dela 16 Noemvre:

„România nu turbură pe nimeni, căci ultimul „discurs al dlui I. C. Brătianu a împrăsciat toate „putincioasele temeri, şi chiar îngrigirile ce le ar fi „avut cine-va. Ḑicênd dl Brătianu, că ori cine va „turbura pacea, acela va afla pe România în contra „sa, a umplut de încredere şi de bucurie pe toţi „aceia, cari doresc pacea şi cari de aceea o doresc, „pentru că bine se simt şi se află ei în posiţiunea „lor: de a tiranisa şi a maltrata pe nefericiţii ce le „sunt căḑuţi în pradă.

„Prin urmare bine sciu acei despoţi, că ei nici „când, şi cât va sta lumea ei nu vor turbura pacea „sub nici-o condiţiune; ergo: nici nu sĕ vor intâlnì „cu România în cale.

„Este dar o consecinţă naturală, ca despotismul „şi terorismul, în acest timp de pace, sĕ'şi înalţe „fruntea sus şi tare, şi sĕ 'şi joace mendrele după „plac.“

Nici nu scim, dacă trebue sĕ le luăm în serios sau în glumă aceste plângeri şi acusaţiuni, ce se aduc guvernului actual de fraţii nostrii din Timişoara, de vreme ce ne par a fi scrise de nesce oameni, cari au dat drumul condeiului lor sĕ scrie, după cum le-au dictat dorinţele lor, dar nu şi judecata matură.

Nu putem considera alt-fel rêndurile, ce reproduserăm mai sus, afară numai dacă ele nu vor fi fost scrise cu intenţiune aşa de vre un vrăjmaş al neamului românesc, care ar da mult sĕ vaḑă regatul român în vre-o încurcătură.

Cum? aceia cari se pretind fraţii nostrii, doresc că noi sĕ turburăm pacea europeană? Şi pentru ce? Pentru ca sĕ scăpăm pe românii de preste Carpaţi de sub despotism. A avè dorinţă nu este destul; mai trebue şi putinţă. Ei bine, cugetat-au domnii dela „Luminătoriul“: esistă această putinţă?

Cum? noi sĕ turburăm pacea Europei, pe câtă vreme principele de Bismarck ḑice: voiu pacea? Aceasta ar însemna a nu ne cunoasce pe noi înşine, a voì sĕ imităm broasca din fabulă, căreia i a venit gustul sĕ se umfle cât boul!

Afară de acestea, am mai voì ca luminaţii nostrii dela „Luminătoriul,“ sĕ ne spună: de când moda aceasta, că statele, cari voesc sĕ vină în ajutorul naţionalităţilor subjugate sĕ înceapă revoluţiunile, eară nu chiar aceste naţionalităţi? De când oare gluma: „pică pară, dacă îi pica, eu te-oiu mânca“ a început sĕ fie luată ca un ce serios?

N'avem trebuinţă sĕ ne întoarcem mult înapoi pentru ca sĕ dovedim cât de absurdă este pretenţiunea confraţilor nostrii. Bulgaria, Serbia au voit sĕ scape de sub jugul turcesc cu ajutorul Rusiei. Ele au dat din mâni, s'au mişcat, Rusia a intervenit când a creḑut că e vremea şi astfel Bulgarii şi Sêrbii au ajuns a fi aḑi liberi.

După noi, ar fi mai bine ca confraţii nostri, de cât sĕ espună nisce-pretensiuni atât de absurde că, guvernul nostru sĕ îi întrebe şi pe dênşii în privinţa politicei esterioare şi că România sĕ turbure pacea Europei, chiar contra voinţei principelui de Bismarck pentru ca sĕ îi scape pe dênşii de sub despotism, ar fi mai bine, ḑicem, sĕ caute a imita pe poloni, pe moravi, pe boemi, pe croaţi, pe dalmaţiani, cari fără a cere ajutoriul nimĕrui, au luptat necontenit şi au ajuns aḑi acolo, unde sunt.

Polonii, boemii, moravii au sciut sĕ-şi facă la vreme concesiuni unii altora, s'au unit între dânşii şi după ce au format o maioritate în parlamentul din Viena, au impus voinţa lor coroanei şi au făcut-o sĕ primească nu numai ministrii poloni şi cechi dar încă şi toate cererile lor.

De ce oare fraţii nostrii de preste Carpaţi n'au căutat sĕ profite, chiar în aceste din urmă ḑile, de conflictul ungaro-croat, spre a stabilì o înţelegere cu croaţii, sasii şi sĕrbi şi sĕ silească astfel pe guvernul unguresc sĕ cedeze la cererile lor?

Dar foile române de peste Carpaţi în loc sĕ îndemne pe români la asemene demersuri, vine sĕ se amestece în conducerea politicei noastre esterioare şi sĕ înveţe pe bărbaţii nostri de stat, ce trebue sĕ facă!

Cu puţină bună voinţă vor trebuì ei însuşi sĕ mărturească astăḑi că pretensiunea le e prea mare, cu atât mai mult încă, cu cât actualii bărbaţi de stat, cari se află la cărma ţĕrei au dat deja dovadă despre capacitatea lor politică; ei au făcut din România, vasală la 1877, regatul român independente de aḑi.

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Decembre.

Restauraţia în municipii este pretutindinea la ordinea ḑilei. Resultatele restauraţiunei vor vorbì aproape toate pentru partida dela putere, şi în general pentru naţiunea domnitoare de astăḑi.

La alt loc publicăm resultatul alegerilor din municipiele cu naţionalitate în mare preponderanţă română. Aceste resultate cu escepţiunea a 2 comitate sună a batjocură la adresa românilor, şi ca pupăsă pe colac, în fruntea tuturor comitatelor stă cel al Braşovului, cu oamenii, cari precum se vede fac mai multă gură şi mai puţină ispravă.

Parlamentul Croaţiei s'a deschis şi s'a deschis şi seria de scandaluri parlamentare ne mai pomenite. În sedinţa din 19 a lunei curg. s'a făcut începutul din partea Starcevicienilor şi el a umplut de disgust pre toţi oamenii cu crescere.

Înainte de a închide presidentul şedinţa, deputatul grăniţăresc Pilipici ceru cuvêntul, întrebând ce s'a făcut cu propunerea dênsului, în sensul căreia era a se cetì înaintea camerei jurămêntul banului, şi a se comunica acesteia decretul de denumire al lui Khuen Hederváry, de ban al Croaţiei.

Presidentul i a rĕspuns, că în sensul regulamentului un membru neverificat încă nu poate face propuneri.

David Starcevici ḑice, că vrea sĕ vorbească la regulament şi strigă în gura mare, că s'au se va vĕrsa sânge, sau vor trebuì sĕ'l asculte până va vorbì. Într'aceea se nasce un tumult ne mai pomenit, se nasc înjurături ca prin cârcîme, şi era gata sĕ se încaere de cap.

Scandalul acesta a silit pe partida naţională sĕ iae măsuri aspre pentru susţinerea demnităţii camerei. Ea a decis a se ţinè şedinţă secretă şi sĕ provoace pe deputaţii Starcevici şi Pilepici a-şi retrage cuvintele vătămătoare şi sĕ se roage de ertare, la din contră vor fi eschişi 8 ḑile dela şedinţele camerei.

La această conferenţă a participat şi noul ban, care a promis, că va lua mĕsuri potrivite spre a păstra libertatea camerei.

Asemenea a ţinut conferenţe si clubul sêrb, şi în faţa acestor scandaluri a decis sĕ năsuiască într'acolo, ca deputaţii din graniţă sĕ se alăture la partida naţională, spre a evita pre viitoriu asemenea scandaluri.

Visita principelui de coroană al Germaniei la papa a produs bună impresie în Italia. Visita a avut caracter privat şi el n'a fost tractat ca principe imperial, ci ca principe al regelui Prussiei. Tractarea aceasta se reduce la ficţiunea captivităţei papale. De aici provine şi împregiurarea că principelui nu i s'a făcut contravisită. După cum se scrie prin ḑiare visita a ţinut peste trei pătrare de oară, şi a fost lipsită de ori ce discusiune politică. Ḑiarele ultramontane deneagă însemnătatea politică a acestei visite şi a visitei principelui de coroană al Germaniei în Roma. Nu aşa însĕ celelalte ḑiare. Visitei din Roma i se atribue mare însemnătate politică, căci prin ea s'a recunoscut faptice în faţa lumei Roma de capitala Italiei, şi papa se poate tot provoca la captivitatea sa, căci ea nu mai are efect în Europa de aḑi.

Despre scopul şi importanţa călĕtoriei principelui de coroană al Germaniei s'au scris multe. Intre altele ḑiariul „la Rassegna“ găsesce că sûnt logice causele date de ḑiarele oficioase pentru visita principelui imperial german. Principele ar fi putut sĕ visiteze părechea regală în Monza, dar face aceasta la Roma, capitala regatului. Nimic mai simplu şi mai regulat! Totuşi în Roma mai este şi Papa, căruia legile îi acordă onoruri monarchice şi pe lângă care statele streine acreditează ministrii. De aceea visita principelui imperial la Papa este regulată şi naturală. Este bine din punctul de vedere italian ca oaspele regelui Humbert sĕ viziteze Vaticanul, căci acest demers sancţionează în mod solemn resultatele revoluţiunei italiane. Principele imperial nu ţine nici o seamă de protestele papale. Visita sa ḑice: Ceea ce esistă remâne; nimeni nu se mai întoarce înapoi. Impĕratul Austriei ar fi ḑis unui episcop: „Sfătuiţi pe Papa a nu se mai gândi la dominaţiunea lumească.“ Principele imperial ḑise acelaşi lucru, dar nu cu vorbe, ci cu fapte.

Şi fiindcă ideia unei împăciuiri între Italia şi Vatican s'a tocit este absurd de a se crede, că principele imperial voesce sĕ înlesnească aceasta împăciuire. De altminteri nu trebue sĕ uităm că principele imperial representă acea putere, al cărei noroc în resbel a fost chiar norocul Italiei, care a contribuit la sfărămarea porții Pia tot atât de mult, ca şi tunurile noastre.

Astfel dar principele imperial represintă în Quirinal un element precios pentru constituirea unității noastre naționale, şi ne bucurăm din adêncul inimei de-al putè saluta ca astfel.

După telegramele din Paris dela 15 Decemvre, guvernul a cerut eri în Cameră un nou credit pentru Tonkin în sumă de 20 milioane franci. Ministrul preşedinte Iules Fery îşi întemeià cererea cu următoarele cuvinte: Agitațiunea din Hue şi omorârea împĕratului Hiep-Han, care nu ne-a fost însĕ confirmată în mod oficial, dar care din nenorocire pare destul de probabilă, ne impun cea mai mare băgare de seamă în Anam. Garnisoanele oraşelor ocupate de noi trebuie sĕ fie întărite. De aceea am otărât sĕ trimitem în Tonkin un numĕr însemnat de forțe sub comanda unui general de divisiune. Astfel lucrăm noi în conformitate cu mandatul, ce ne-a dat Camera, de a desfăşura energia trebuincioasă pentru apărarea onoarei şi drepturilor Franciei în Tonkin. Comisiunea s'a întrunit deja, spre a putè presinta chiar Luni raportul.

„Le Temps“ primesce din Londra scirea că se crede, cum că operațiunile din Tonkin au fost amânate în vederea grijei că chinezii au pornit contra citadelelor. Ajutoarele sûnt de urgență trebuincioasă. Diarul „le National“ spune, că adi se crede prin cercurile guvernamentale că un rĕsboiu cu China a devenit neînlăturabil.

Aproape 16,000 oameni vor forma corpul din Tonkin. Totuşi fostul guvernator din Cochinchina crede, că, spre a procede într'un chip serios, e trebuință de cel puțin 50,000 oameni.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Codlea în 1 Decemvre 1883. Domnule Redactor! Totdeauna s'a serbat diua sf. Andreiu în modul îndatinat, însĕ de 3 ani, de când s'a ales de paroch Păr. Iosif Comanescu, s'a atras o mai mare atențiune şi pietate asupra acestei sĕrbători bisericesci şi naționale, nici odată însĕ ca în anul acesta. Încă în Dumineca trecută, a anunțat parochul nostru poporului în biserică, că în 30 Noemvre a. c. adecă în Mercurea viitoare vom serba diua sf. Ap. Andreiu, cel ântâiu chemat şi tot de odată şi diua onomastică a repausatului marelui Andreiu, metropolitului Românilor din Transilvania şi Ungaria; şi că în ajunul sĕrbătoarei rugăciunea de seară (vecernia) se va ținè la 5 oare în biserică şi după aceea în scoală o vorbire despre trecutul bisericei noastre ortodocse dela începutul ei, până la trecerea din viață a marelui Andreiu.

Marți seara pela 5½ oare biserica noastră era în mod serbătoresc cercetată de către credincioşi de toată starea şi etatea şi de tinerimea scolară, asistând cu cea mai mare pietate la servițiul Dumnedeesc, săvêrşit cu mare solemnitate.

Acì atrase atențiunea credincioşilor, un tetrapod aşedat în partea dreaptă a iconostasului, pe care se aflau sf. Evangelie şi crucea, ear de asupra tetrapodului era aninat un mare şi frumos tablou cu portretul repausatului Andreiu, împregiurul căruia se afla o corcană de flori foarte frumoasă.

Şi de ambele părți ale tetrapodului era câte un sfeşnic cu mai multe făclii, ear de asupra tetrapodului o candelă foarte frumoasă. Curiositatea creştinilor de a privì portretul marelui Andreiu era foarte mare, şi mulți nu se puteau din destul sătura privindu-l.

După servițiul bisericesc se adunară poporul, bărbați şi femei, în scoală, unde îndată sosì şi parochul nostru Iosif Comanescu, carele ocupând loc la masă începu într'un mod foarte atrăgĕtor a istorisì despre religiunea creştină, şi încreştinarea națiunei române, despre goanele asupra creştinilor, până pe timpul lui Constantin cel mare, despre sinoadele ecumenice şi locali dela anul 325—788, în care s'au aşedat basele religiunei creştine, despre desbinarea bisericei apusene de cea orientală, şi urmările cele triste, despre biserica ortodocsă sub Turci, şi în special despre soartea bisericei ortodocse din Transilvania până la 1700, despre unire şi funestele urmări pentru biserica noastră până la 1845, când repausă Epp. Vasile Moga.

Parochul nostru făcênd aici o mică pausă ne spuse că până aici a făcut numai o preumblare prin istoria bisericei noastre ortodocse, ear de aici înainte va vorbì despre marele Andreiu şi faptele lui.

Începênd a descrie biografia lui, până când îşi dete nobilul sĕu suflet încheind cu cele din urmă cuvinte ale fericitului repausat, către vicariul sĕu Nicolae Popea, dicênd: cu mine e gata Nicolae, ce va vrè Dumnedeu toate sûnt în ordine, fiți pe pace, aveți-vĕ bine, nu vĕ sfădiți.

Deşi această vorbire ținu mai mult de 3 oare, totuşi atențiunea ascultătorilor era aşa de încordată, încât ar fi dorit a mai asculta asemenea vorbire. Toți se depărtară surprinşi de suferințele moşilor şi strămoşilor pentru legea ortodocsă şi din când în când se audia câte un simț de compătire dicênd, greu o fi mai trăit moşii nostri.

În diua de sf. Andreiu pe la 8 oare dimineața s'a inceput serviciul divin, după care se ținu şi parastas, pentru sufletul repausatului Andreiu.

Poporul sĕrbătoresce a asistat cu cea mai mare pietate la celebrarea serviciului divin — ear la fine tinerimea scolară cântà „Imnul marelui Andreiu“ cu multă precisiune, al căruia tecst este —:

Eată diua cea dorită
Pentru poporul român,
Sĕ arătăm recunoscință
Fericitului Stăpên.

Ce ne-a îndreptat sufletesce
La limanul cel dorit,
Şi de rele şi primejdii
Ca păstor el ne-a pădit..

Deci cu buzele curate
*S*ĕ rugăm pe Dumnedeu,
A sale mărețe fapte
A păstra neamului sĕu.

Sĕ păstreze în fericire
Al sĕu suflet adormit,
Sĕ-i arete resplătire
De binele oferit.

Glasuri dulci rĕsunătoare
Sĕ vestească preste tot,
Astă di de serbătoare,
La mirean şi la preot.

Ca acum şi totdeauna
Sĕ rugăm pe creator:
În spiritul lui Şaguna
Sĕ conducă — al sĕu popor.

Un Codlean.

O binefăcĕtoare a Românilor.

(P. R.) Coreligiunarii sêrbi au atâtea mânăstiri, atâtea bunuri bisericesci şi ierarhice, încât nu mai sciu ce sĕ facă cu ele, eară noi, cari seculi întregi am contribuit împreună cu dênşii întru câştigarea şi sporirea acelor bunuri, la despărțire, am remas goli pelegi, am eşit din sinul ierarchiei „fraților nostri“ seraci şi lipsiți, în tocmai ca robii, când easă din temniță.

Şi coreligiunarii nostrii sêrbi tot mereu mai capĕtă fundațiuni dela creştini!

Mai în dilele trecute un onorabil domn confrate şi membru al consistoriului sêrbesc din Timişoara ne spuse, că nu de mult, reposând o vĕduvă din părțile Panciovei, a testat spre scopuri bisericesci-scolare o avere de aproape 700,000 (şepte sute de mii) fl. v. a. în care testament fericita testătoare, fiind că averea ei dirivă în parte şi din oare-care oraş din Transilvania, şi-a adus aminte şi de tinerii români şi a dispus că 3—4 stipendii sĕ se împartă şi între „tinerii de legea gr. or. din Transilvania.“

Am rugat cu intețire pe respectivul domn, ca sĕ ne dee o copie din acel tastament: ni au promis, dar până astădi nu'l avem, ci nutrim speranța că'l vom căpĕta.

Insĕ ce dic sêrbii la această donațiune? Credeți că se bucură? Nu, din contră, aproape se superă! Din graiu sêrbesc am audit cu urechia proprie, dicêndu-se: „Mai bine ar fi adoptat — testatoarea — o familie seracă şi ar fi fericit-o pre aceasta, căci noi nu mai scim ce sĕ facem cu aceste fundațiuni: la noi averile bisericesci nu le mai administrează poporul, D-deu scie adi-mâne, cine se va ferici cu ele, poate că chiar duşmanii nostri.

Va se dică: unii, cari au prea multe, şi nu-şi mai doresc, tot mai capetă, şi încă — în parte — şi din isvoare românesci; ear alții, cari sûnt lipsiți, au trebuințe multe şi enorme, — nu capĕtă, nu au mecenați cari, cel puțin atunci, când trebue sĕ se despartă de averile lor, — sĕ-şi aducă aminte de dênşii!

Şi asta este un destin al sorții românului, al sorții grele şi dujmănoase a lui, pentru timpul present.

Însĕ sĕ nu desperăm.

Atotputintele va scì: pentru ce ni-a croit această soarte. În ea vedem degetul arĕtătoriu, carele ne dice: lucră şi adună-ți tu din al tĕu, şi atunci, când voi vedè că faci aşa, 'ți voiu trimite şi suflete generoase şi inimi binefăcĕtoare, ca sĕ-ți ajute.

Cine scie, ce se va mai întâmpla şi cu averile abundante. Providența cerească veghează şi asupra acelora, — aşa ni se arată nouă.

Şi eată pe ce ne întemeiăm noi părerea şi credința noastră.

Este întreprinderea cu întemeiarea seminariului gr. or. rom. din Arad iniciat de Prea S. dl Episcop Mețian. Poporul sĕrac şi amărît, audind glasul părintesc ridicat în causa părintească, numai de cât a grăbit cu denarul sĕu şi abia a contribuit el câte-va mii — în cât scim noi: cam 35,000 fl, — şi Pronia divină deja i-a trimis întru ajutoriu o inimă generoasă, un suflet nobil, care prin concursul sĕu relativ puțin, — puțin, pentru că nu se urcă la 700.000 — l'a ajutorat într'atâta încât se vede apropiat de realisarea întreprinderei sale, care întreprindere alții doară nici cu 700,000 nu ar fi putut-o realisa!

Pricepem pe Ilustra, şi neuitavera Doamna vĕduva Ifigenia Baroneasa de Sina, al cărei nume nu se va şterge nici când din memoria românilor şi ale cărei fapte vor revărsa în veci mii de bunătăți asupra neamului românesc, bunătăți de cele mai mănoase, pe cari le recomândă biserica gr. or. română; a miluì pe cei sĕraci şi a respândì lumină celor întunecați.

Ilustra şi generoasa doamnă nu numai că a donat, cât a donat, ci a şi vêndut. Dar vinderea aceasta, o Doamne, ea e binefacere de cea mai mare valoare! Acì — după noi — acì e binecuvêntarea cerească. căci objectul vêndut este la locul cel mai potrivit şi trebuincios, şi prin prețul cumpĕrării s'a câştigat aceea, ce alte deci de mii nu ni-ar fi putut procura!!

Grație ție Doamne, pentru trimiterea acestui mănos ajutoriu, grație întreită marinimoasei ajutătoare, grație şi prea înțelepților conlucrători întru îndeplinirea acestei opere.

Ear isvorul tuturor acestor fapte fiind pietatea, pe carea o respândesce sânta noastră biserică, putem dice că în ea, în biserică ne zace şi mântuirea. Până când faptele şi învĕțăturile ei vor fi atât de valoroase şi mântuitoare, până atunci sperăm şi credem că şi binecuvêntarea cerească se va revărsa asupra tuturor întreprinderilor ei, asupra sprigiuitorilor şi şi asupra poporului ei. Amin.

* *
*

Act de donațiune).*

În sinodul eparchial din anul curinte Prea sânția Sa dl Episcop diecesan aduse la cunoscința sinodului îngrigirea, ce a luat pentru înființarea unui seminar diecesan, în care scop Pr. S. S. a recurs la marinimitatea Dnei Baroneasa de Sina rugându-o, ca sĕ doneze ori sĕ cedeze diecesei pre lângă un preț moderat casele din strada „Sina“ şi „Paun“ din Arad pentru fondul seminarial.

În urmarea acestei rugări Dna Baroneasa de Sina prin documentul din 8/20 Noemvre a. c. în scopul promovărei culturei religioase morale a donat diecesei române gr. or. aradane un intravilan de 1000°☐ Către acesta inmediat lângă acel intravilan, consistoriul eparchial a cumpărat din realitățile Dnei Baronese un loc cu un magazin mare în preț de 8000 fl. v. a. care va fi transformat în local seminarial. Hârtia de donațiune a Dnei Baronese de Sina este aceasta:

„Inspirată de pietate şi condusă de dorința mea sinceră de a contribuì şi eu după putință la lățirea dumnedeescilor învĕțături ale adevĕratei morale creştine, aşa precum se propagă acestea după principiele bisericei noastre greco-orientale — în sinul poporului aparținĕtoriu acestei confesiuni, şi spre a putè şi eu venì în ajutoriu diecesei greco-orientale a Aradului la înființarea unui seminariu în Arad pentru crescerea preoților şi învĕțătorilor, a cărui trebuință este atât de mult simțită, am aflat de bine a dona diecesei greco-orientale a Aradului din intravilanul meu, aflătoriu pe teritoriul oraşului liber regiu Arad, descris în protocolul cărții funduarie Nr. 143 sub A + 3 Nr. top. 1204 şi constătătoriu din 2666°☐ liber de ori ce sarcină partea situată către strada Sina cu o suprafață în mărime de 1000°☐ aşa, precum se află ea astădi, şi precum se vede din planul alăturat, ca parte întregitoare la acest document, în carele partea donată este închisă între literile A B C D şi colorată galben — cu acea destinațiune din partea mea, ca donatoare, că acest areal nici odată sĕ nu se poată intrebuința spre alt scop, de cât spre zidirea şi susţinerea unui seminariu pentru crescerea preoţilor şi invĕţătorilor — spre care scop şi-a dat învoiala şi sinodul eparchial gr. or. din Arad în şedinţa ţinută la 27 Aprilie a. c.

---

*) Reproducem din „Biserica şi Scoala.“

La această decisiune a mea mĕ vĕd îndemnată cu atât mai vêrtos, cu cât prin aceasta, strada care poartă numele neuitatului meu bărbat, se va orna prin un institut demn, menit a promova scopurile, ce le urmăresce religiunea crestină.

Mai departe mĕ învoiesc, că numitul areal în mărime de 1000 °☐ fără ulterioara ascultare a mea la cererea şi pre spesele numitei diecese sĕ se descrie în cartea fundariă de pre numele meu, sĕ se formeḑe un complecs separat, şi sĕ se inducă acolo, ca proprietate eschisivă a diecesei greco-orientale a Aradului pre lângă condiţiunea arătată mai sus, şi sĕ treacă în posesiunea legală şi eschisivă a acestei diecese.

Pentru adeverirea celor de sus, am semnat acest document cu mâna mea propriă, lângă care semnătură urmează şi legalisarea notarială a subscrierii mele.

Viena, în 8/20 Noemvre 1883.

Ifigenia Baroneasa Sina m. p.

„Luminătoriul.“

Alegerile municipale.

La alegerile municipale din comitatul Sibiiului supletoric amintim alegerea comisiunilor.

Comisia electorală centrală: Gustav Binder (Cisnădie), Nicolau Cristea, Iosef Drottleff, Paul Dunca, Ludvig Fabriţius, Arnold Friedsmann, Karl v. Hannenhaim, Michael Henel, Friedrich M. Herbert, Ludwig Herberth, Karl Klein, David Krasser, (Apoldul mare) Alecsandru Lebu, Albert Leonhardt, D. Julius Lőw, Julius Michaelis, Dr. Ioan Nemeş, Albert Neugeboren, Wilhelm Reissenberger senior, Daniel Schőn, I. Schullerus, Paul Theil, Cornelius Tobias, Andreas Wagner, sen. Moritz von Walthern.

Comisia de administraţie; Albert Arz, Parteniu Cosma, Arnold Friedsman, Ludwig Klein, Iosef Möferdt.

Prin aclamaţiune fuseră aleşi:

Comisia permanentă: Albert Arz, Karl Arz, Georgiu Baritiu, Gustav Binder, Josef Binder, Samuel Traugott Binder, Zacharia Boiu, Parteniu Cosma, Dr. Aurel Brote, Nicolau Cristea, Nicolau Ciugudean, Emilian Cioran, Josef Drotleff, Johann Georg Göbbel, Georg Hann, Gustav Henrich, Wilhelm von Hochmeister, Gustav Kapp, Stefan Kast, Johann Kessler, Josef Konnerth, profesor, Wilhelm Krafft, David Krasser, J. Michaelis, Josef Mőfferdt, A. Neugeboren, Gottfried Orendi, Samuel Otto, Ioan Piso, Ioan de Preda, Visarion Roman, Anton Schopf, Friedrich Schneider, Wilhelm Seraphin, Iulius Sigerus, Ioan Stoicuţia, Dr. Friedrich Teutsch, Anania Trombiţaş, M. Walentin, Heinrich Wittstock.

Comisia verificătoare: Carl Albrich, Friedrich Seiri, Stefan Kast, Albert Neugeboren.

Comisia censurătoare: President Gustav Thalmann, Membrii: Moriţ Guist, Carl Herzberg. Dr. Iulius Lőw, Zacharie Boiu, Ludvig Reissenberger sen.

Comisia sanitară: Gustav Thalmann, Ioan Popescu, Franz Frübeck, Karl Jikeli, Karl Heinrich, Alecsandru Lebu, Michel Martini, Karl Müller jun. Paul Theil, Georg Schemnel, Wilhelm Seraphin, Iulius Spreer, Friedrich Zikelius.

Comisia statistică: Gustav Thalmann, Robert Sigerus, Stefan György, Karl Hardt, Iosef Konerth, Iohan Müller Dr. Emil Neugeboren, Samuil Otto, Ioan Popescu, Visarion Roman, Ioan Russu, Karl Schobesberger, Wilhelm Copony.

Comisia pentru censurarea notarilor comunali: Gustav Thalmann president, Ioan Stroia (din Sebeş), Samuel Dőrr, Dumitru Florian, Otto Herberth, Wilhelm Hochmeister, Karl Mangesius, Friedrich Kootz, Heinrich Schuller, Julius Sigerus, Albert Teutsch.

Comisia pentru esposiţiunea de cai: Gavriil Radnotfái pentru districtul Sibiiului, şi Moricz v. Welthern pentru districtul Sebeşului.

În fine s'a ales de substitut al fiscalului comitatens prin aclamaţiune advocatul Samuil Borger.

După o telegramă mai proaspĕtă în comitatul Caraş-Severin a reeşit de vice comite candidatul partidei guvernamentale Jakabfy cu o maioritate de 70 de voturi contra candidatului partidei naţionale românesci Simonescu.

In comitetul Clujului s'a ales de vice-comite Nicolau Gyarmathy faţă cu candidatul stângei estreme Br. Samuil Josika.

(Alegerile municipale în comitatul Braşovului), s'au făcut în 19 Decemvre a. c. cu următoriul resultat: Vice-comite fu ales Iuliu Roll, protonotariu Alecsandru Tompa, I. vice-notariu Stefan Penczel, comptabil Carol Frühbeck, casier Carol Mátyás, fisic Dr. Tartler, president la sedria orfanală Eduard Schullerus, I. asesor la sedria orfanală Iordan Munteanu, II asesor Vilhelm Costend, pretori Heinrich Eitel, Franz Pilder şi Gavriil Henter, cest din urmă în cercul Săcelelor. Aceste posturi în urma propunerei partidei săsesci s'au îndeplinit prin aclamaţiune, realegêndu-se tot amploiaţii cei vechi. Ceialalţi amploeaţi s'au ales prin vot însĕ în sensul voinţei partidei săsesci, şi anume de fiscal s'a ales Gregoriu Mănăradian, de al II, vice notariu Dr. Friedrich Iekel, şi de adjuncţi pretoriali Martin Wendel, Friedrich Fischer şi Robert Ridely.

Aceste le comunicăm după ḑiariul „Pester-Lloyd“ sperăm, însă că vom fi în stare a raporta despre aceste alegeri mai în detaiu.

(Alegerile municipale în Făgăraş), s'au întêmplat în 19 Decemvre. Aleşi fură de vice-comite: Daniil Grămoiu; proto-notariu: Ioan Turcu; fiscal Mauriţiu Kapocsányi; proto medic: Dr. Stefan Pop; president la sedria orfanală: Nagy Sándor; asesor: Herszényi Balint şi Ioan Florea, primul vice-notariu: Iacob Popeniciu; al doilea vice-notariu; Pánczél Zsigmond; cassariu: Nicolau Cipu; controlor: Gregoriu Negrea; sub-medici: Szabó György; şi Nicolau Cintea; veterinariu: Jeszensky János.

Pretorii s'au ales prin votisare şi anume sau ales Constantin Pop, cercul Branului; Laurenţiu Negrea, cercul Şercaia; Herszényi Imre cercul Făgăraşului şi Alesandru Belea; cercul Arpaşului.

În comitatul Albei inferioare: Vicecomite: Ioan Csató, protonotariu Bartolomeiu Tőrők; I., vicenotariu Ioan Gáspár jun. II. vicenotariu, Francisc Toth; president la sedria orfanală, Nicolau Toth, asesori Carol Vajna, Nicolau Béres; vicenotariu Alecsandru Sáska; tutor public Anton Tőrök; fiscal Mihael Müller; comptabil prim Ioan Ludwig, subcomptabil Carol Málnásy, fisic Dr. Carol Magyari, pretori Iosef Szász (cercul Aiudului) Wilhelm Damo (cercul Roşiei) Stefan Tinna, (cercul Blaşului) Nicolau Kőblős (cercul Ighiului), Iosif Teleky (cercul Vinţului de jos) Wolfgang Rácz (cercrl Aiudului mic) Dominic Imecs (cercul Uioarei.)

În comitatul Târnavei mici;

Vice comite Ludovic Szilágy, protonotariu Stefan Andrassi, fiscal Georgiu Gáspár, casier Mihail Kinizsy, comptabil Iosif Muzsnai sen. controlor Gavriil Csató, I. vicenotariu Georgiu Fekete, II. vicenotariu Gavriil Kerekes, president la sedria orfanală Vasile Moldovan, asessori Gavriil Petri şi Gavriil Ujvarosy, fisic Dr. Ioan Felszegi· pretori Rudolf Frits, Albert Horvath şi Michail Réz.

(Alegerile municipale în comitatul Têrnavei mari.) Ni se scrie din Ighişdortul român: Alegerile municipale în comitatul Têrnavei-mari s'au ţinut între 17 şi 18 Decemvre 1883, fiind la postul de vice-comite domnul Apáthy Petru, fostul vice-comite şi preşedintele scaunului orfanal Szaboszlai Károly candidaţi, au reuşit dl Szaboszlai Károly cu 144 voturi contra 22 de vice-comite; la postul de notar fiind numai dl Somogy István candidat prin aclamaţiune fu ales de atare; la postul de preşedinte la scaunul orfanal asemenea fiind numai dl Zikeli Gustáv candidat prin aclamaţiune fu ales de preşedinte; la postul de fiscal comitatens candidându-se dl Wolf Alois, Mauks Gyula şi Vaert Rudolf, fu ales prin votisare Wolf Alois; de notari comitatensi s'au ales Schmidt Iosef, Imecs Jenö şi Tompa László (fostul notar primar), de asesori la scaunul orfanal s'au ales prin aclamaţiune dl Nagy Elek, Perţia Dimitrie şi Schuster Frideric; de pretori în cercul Agnitei Schaser Fridric, adjunct Szaboszlai Jozsef, în cercul Rupei Balthes Frideric, adjunct Boér István; în cercul Mediaşului Lendvay Sándor, adjunct Komáromi György; în cercul Sighişoarei scaun central Fodor Lázár, adjunct Gross Frideric şi în fine de tutore la scaunul orfanal Maurer Gábor, fostul pretore al Buii-Şeica mare.

Varietăţi.

(Avis) Concertul Reuniunei române de cântări din Sibiiu, amênat din cause neprevĕḑute, se va ţinè *Dumineca viitoare în 23 Decemvre a. c. st. n.* în sala dela „*Musikverein*“. Începutul la 7 oare seara.

Programa.

1. Trei cântece pentru cor mixt de F. Mendelssohn-Bartholdy.
   a) aducerea aminte;
   b) priveghitoarea;
   c) lauda primăverei.
2. Trei cântece pentru sopran de Reinecke:
   a) Dêmboviţă apă dulce;
   b) Sêrmana fată;
   c) Neruşinat.
3. a) „Cucuruz cu frunza în sus“ cântec românesc poporal, arangiat pentru cor mixt de George Dima.
   b) „Două inimi nu-mi dau pace“ cor mixt cu acompaniare de piano de George Dima.
4. Arie pentru alt din „Cruciaţii“, de N. W. Gade.
5. Două cântece românesci pentru o voce de bas şi acompaniare pe piano de George Dima.
   a) Mezul nopţei;
   b) Ciobanul.
6. Psalmul 42, pentru soli, cor şi acompaniare de piano de F. Mendelssohn-Bartholdy.

Biletele se vor elibera Duminecă, în ḑiua concertului, dela 3—5 oare d. a. în sala scoalei române de fetiţe, *strada Cisnădiei Nr. 7.*

Comitetul.

* (Tombola) Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud sat şi giur pentru înfiinţarea unei scoale de fetiţe române în Abrud, spre a'şi înmulţì fondul, ce se recere la realisarea scopului prefipt, a arangiat în 22 Novembre a, c. o sorţire de obiecte (tombola) împreunată cu dans, carea a reuşit preste toată aşteptarea:

Au incurs 662 obiecte dela Doamnele şi Domnişoarele din Abrud fără deosebire de naţionalitatea din Abrud sat, Roşia, Bucium, Câmpeni şi giur, mai şi din departare dela doamnele: Maria Cosma şi Iudita Măcelariu din Sibiiu, dela doamna Constanţia de Dunca Schiau din Pesta, doamna Amalia Cetăţian din Reginul Săsesc, Doamna Zoe Demian din Brasiov, Dna Maria Vlad din Caransebeş şi dela Domnişoarele Octavia Demian din Zlatna şi Laura Ranta Butecescu din Bistriţa.

S'au vêndut 3100 losuri a 19 cr. cu 210 fl. v. a. au mai încurs dela doamna Zinca Roman din Făgărasiu bani colectaţi 11 fl. 50 cr. dela domnul Ioan Sioica bani colectaţi în Bucium Poeni 17 fl. şi cu ocasiunea petrecerei 107 fl. 50 cr. preste tot suma 446 fl, v, a. din care sumă substragêndu-se spesele de 67 fl. 33 cr. a resultat un venit curat de 378 fl. 67 cr. v. a. adecă: trei sute şiepte zeci şi opt florini şi şiesezeci şi şiepte cruceri valoare austriacă şi trei-ḑeci de obiecte, ce au remas în favorul Reuniunei, care se vor sorţi la Casina română din Abrud în 26 Decembre a. c. st. v.

Cu această ocasiune s'au mai înscris de membre fondatoare doamnele Iudita Măcelariu din Sibiiu, Sidonia Muntean din Câmpeni şi dl Petru Boer din Abrud-sat ca membru ajutător cu 4 fl. v. a.

În 14 a lunei curente am mai primit dela dl Ioan Popa, advocat în Sibiiu suma de 14 fl. 3 cr. în favorul reuniunei noastre.

Drept aceea subscrisul comitet venim prin aceasta a ne împlinì o plăcută datorinţă de a esprima cea mai călduroasă şi sinceră mulţămire şi recunoscinţă atât zeloaselor doamne şi domnişoare, cât şi onorabililor domni pentru bine voitoriul concurs, ce ni l'au dat, şi cu care ne au animat într'atât, cât, dacă şi pe venitoriu ne vom bucura de atare sprigin, sperăm, că cu ajutoriul lui Dumneḑeu şi a oamenilor, cari se sciu interesa de cultura poporului, în 1884/5 vom vedea scopul nostru realisat.

Abrud în 16/4 Decembre 1883.

Comitetul.

* Aflăm că reuniunea femeilor române din Făgăraş va ţinè adunarea sa generală în 23 Decemvre a. c. în Făgăraş, cu care ocasiune se vor pertracta mai multe lucruri de interes.

* (Mulţamită publică) se aduce din partea subscrisului domnilor, cari în aceste ḑile grele de earnă au binevoit a-mi întinde mână de ajutoriu şi anume:

Domnului Constantinescu profesor, pentru ajutoriul de franci 1 d. Arpold, director 1 fr. 20 bani d. Jeronim Schmitt, preot cat. 2 fr. „ Setelin 1 fr. d. Faur 1 fr. Anonim 1 fr. Dr. M. Boelicke, preot protestant 2 fr.

Craiova, 4 Decemvre 1883.

N. Bucşia.,
fost învĕţătoriu în Transilvania,

* (Presara S. Andreiu) s'a serbat, după cum ni se comunică, şi în Avrig cu o solemnitate deosebită. Cu ocasiunea aceasta s'a esecutat o programă de următoriul cuprins:

1. Cor.
2. „Cuvênt ocasional“, rostit de I. Puntean înv.
3. „Cor.“
4. „Sergentul,“ poesie, decl. de N. Neicu.
5. „Cor.“
6. Solo de N. Neicu înv.
7. Solo de I. Puntean înv.
8. „Cor.“

Meritul acestei frumoase serate este a dlor învĕţători locali Neicu şi Puntean, cari o au conceput şi esecutat în modul cel mai strălucit!.. Dea Domnul ca sĕ putem înregistra cât mai mult sciri de acest soiu!

* (Afacerea Gali.) În fine, mulţămită „Ellenzékului“ din Cluş, ḑice „Gaz. Tr.“ scim din care causă

n'a reuşit dl Tisza cu proiectul sĕu de căsătorii micste în camera Magnaţilor din Pesta. Lucrul e cam ciudat şi aruncă o lumină nu prea favorabilă asupra stărilor de sub regimul unguresc, aruncă totodată o tristă lumină şi asupra vieţei cavalerilor unguri, cari se laudă cu descedenţă şi cu titlurile lor aristocratice. Afacerea Gali, precum o descrie „Ellenzék" s'a petrecut eşa: „Ludovic Gali este un june, a cărui nefericire era, că posedea multă avere moştenită dar puţină metodă de traiu, pentru că el nu scia juca în cărţi şi totuşi juca. El juca şi perdea. El perdu atâta cât avu, ba perdu şi după ce numai avea nimic şi acì e beleaua. Nici habar n'aveau, de aceea că nu e lucru conscienţios a juca cărţi cu unul, care nu scie juca şi ai câştiga paralele. La aşa cevaşi puţin se gândesc. Cartoforii cei mari 'l prenumerau la joc pentru aḑi, pentru mâne, pentru poimâne, căci socoteau la un venit ḑilnic regulat dela el. Gali perdu şi banii împrumutaţi, creditul se slăbì şi înprumutătorii se răriră cu totul. Jocul se continuà cu toate aceste, nu pe bani gata, ci pe bonuri. La terminul hotărît bonurile nu au putut fi solvite de Gali. Prietinii cavaleri îl sileau de aşi solvì bonurile, căci datoria din cărţi este datorie de onoare." Gali vrea sĕ 'şi vêndă moşia, dar nici Evreii, nici Creştinii nu voiau sĕ-o cumpere încă. Acest „încă" însemnează, că moşia se eftinise deja cu una a treia parte. „Ce, nici moşia lui nu 'şi o scie vinde nepriceputul acesta!" Astfel strigau amicii cei „nobili", cari posedeau bonurile lui încă neescomptate. Atunci Gali dădu proprietarilor de bonuri dechiaraţii, cu drept de intabulare. Şi ce sĕ veḑi, afară de doi, toţi ceilalţi îşi întabulară pretensiunile din cărţi? Şi încă lucrul nu s'a sfêrşit cu atât! Mai mulţi membrii ai Casinei Magnaţilor din Pesta — aci se petrecu acest fapt glorios şi nobil — provocară comitetul casinei de a esclude pe Gali din această casină, de oare ce el nu'şi a escomptat bonurile date la jocul de cărţi în restimp de 24 oare. Coala de subscripţiune pentru aderenţii acestei cavaleresci opiniuni, o purta dela membru la membru unul ce scie mai bine ca toţi ţîntì cu pistolul şi Gali 'l provocà la duel. Gali primì o rană gravă la umĕr. Acum începură de al sprijinì amicii lui, căci avea, şi de aceştia, cari se deosebeau de ceilalţi prin aceea că nu jucară nici odată cărţi cu el. O moşiă de a lui o vêndură cu 200,000 fl. jumĕtate cât era vrednică. Cu aceşti bani se plătì de datoriile din cărţi şi Gali remase om sĕrac. Comitetul casinei alese o comisiune însărcinându-o de a esamina, că oare sĕ fie esclus sau nu Gali din casina magnaţilor; această comisiune era compusă din contele Francisc Nadasdy, Stefan Bitto, Desideriu Szilágy. După multe cercetări această comisiune de trei raportà comitetului că: Gali nu este de a se eschide din casina magnaţilor. Asupra acestei propuneri avea sĕ decidă comitetul, în care se aflau şepte dintre acusatorii lui Gali. O Escelenţiă de mare renume în Ungaria făcu atenţi pre aceşti şepte, că ei nu pot fi şi acusatori şi judecători tot odată Dar ei nu voiră sĕ înţeleagă. Resultatul votărei fu 21 de voturi contra escluderei lui Gali şi 19 pentru; cei şepte magnaţi îşi dedură demisiunea din comitetul casinei, ear' Gali remase membru al casinei. Din causa aceasta jurară rĕsbunare aristocraţii partisani ai celor şepte Dlui Tisza, de aceea votară în camera Magnaţilor contra lui! Cine crede, se fericesce, cine nu crede poate nu greşesce, or mai fi negreşit şi alte cause contra puternicei Escelenţie; viitorul ni-o va arăta. Una nu înţelegem însĕ: morala ce domnesce în acele cercuri „nobile" din Pesta şi care se ilustrează atât de trist prin afacerea Gali, afacere murdară şi dejositoare.

* (Ḑiar nou în Roma). La 1 Februariu viitor va apărè în Roma un ḑiar de propagandă română, în limba italiană. Titlul ḑiarului va fi: „La Romania, Organo dela Confederazione Orientale", ḑiariu sĕptĕmânal de mare format şi va purta devisa *L'Oriente agli Orientali — Liberta e indipenza dei popoli.* (Orientul sĕ fie al orientalilor; libertate şi independenţă popoarelor). Directorii ḑiariului sûnt; D. Comandore şi Profesor Maineri cunoscut prin scrierile sale asupra României şi Mitilineu, fost secretar de legaţiune şi director fundator al ḑiariului „Corespondenza Politica dela Romania" ce apare la Roma.

* (Anton Rubinstein) renumitul componist născut în Moldova a primit ḑilele din urmă oferta a da un ciclu (tournèe) de 150 concerte în Statele unite americane pentru un honorar de 250,000 florini v. a.

* (Journal parlé) este un fel de jurnal ce apare în Paris, seara şi se predà verbal, nu se cetesce. Cine vrea sĕ'l asculte are de a plătì ca bilet de întrare doi franci. Redactorul sĕu e Louis Peyramont. Idea într'adevĕr este originală, şi pe toată seara are un numĕr considerabil de abonanţi, cu toate că e cam scump fiecare numĕr din el, căci costă 2 franci. Despre câte curiosităţi nu vom mai auḑì de aci înainte.

* (Cum va fi earna de faţă?) Un căpitan, Delauney, a prorocit că va fi foarte aspră. După spusa lui nici earna anului 1827/28 n'a fost aşa de geroasă cum va fi a noastră de acum. În oraşul Paris gerul va dura 53 de ḑile, şi încă în 39 de ḑile în continuu. Delauney aduce în legătură acest frig cumplit cu esplosiunile vulcanice de Iava.

* (Căruia i s'a urît de viaţă) ne istorisesc foile maghiare următoriul fapt: un copil de 10 ani a cerut pâne dela mamă-sa; aceasta însĕ fiind ocupată cu ceva lucru, n'a putut satisface îndată dorinţei copilului. Deci el într'atâta s'a măhnit, încât a mers în casă, a luat o funie şi de necazul mare, de care era cuprins, a acăţat-o de grindă şi s'a spânḑurat. Când mama sa observând aceasta a tăiat funia, copilul era deja mort. Ce sĕ mai ḑici apoi despre alţii, când şi copii pătimesc de mania sinuciderei!...

* (Un om care poate cetì gândurile.) Jurnalele streine povestesc următoarea istorie: — D. Ioving Bishop a dat Sâmbăta trecută în Dublin o dovadă că poate ghicì gândurile altora. Dsa propune că un ac cu gămălie sĕ fi ascuns în otelul Stelbourne sau în vecinătatea lui şi afirmă că'l va găsì. Doi domni, a căror posiţiune socială escludea ori ce bănuială de o învoire, se însărcinează a ascunde acul cu gămălie. În acest timp, d. Bislop remase închis în camera sa. După reîntoarcerea celor doi domni i se legară ochii: el apucă atunci pe unul din ei de mână, şi'l trase la dênsul. Această stare ţinu patru minute, şi dl Bishop se duse în prăvălia unui vênḑător de legume ascuns într'o perdea. Mulţimea se ţinea după dênsul şi era de faţă la descoperirea acului; el îl readuse în triumf la otel. . .

* (Cât costă o eroare de tipar) unul oarecarele, aşa ne povestesc jurnalele, 'şi-a procurat un los în valoare de 1000 fl. Trecênd tragerea, dênsul a cetit cutare foaie, în care nu sta numĕrul losului sĕu, deci el întâlnindu-se mai târḑiu cu un amic al sĕu, glumind, i predă losul. Sosind acasă ia altă foaie şi cetesce. Ce sĕ vadă? Numĕrul losului sĕu. Atunci aleargă ca sĕ găsească pe amicul căruia a predat losul; îl şi găsesce.... dar târḑiu căci acesta dărăburise în bucăţele întreg losul. Şi aşa o eroare de tipar l'a costat suma rotundă de 1000 fl.

* (Anticităţi romane în Novi-Bazar.) Se scrie următoarele din Plewlje către „Neue freie Presse: „Sandjacul Nowi Bazar, ca şi Bosnia şi Erţegovina, ocupate dela 1869 de trupele austriace, sûnt bogate în urme ale dominaţiunii romane de altă dată. Mai ales în apropiere de Plewlje se găsesc mulţime de rămăşiţi ale unei colonii romane mai mare. În această din urmă localitate şi mai ales în locul unde a fost „Castrum" sau „Castellum" se fac de câtă-va vreme, supt conducerea oficierilor austriaci de geniu, săpături, cari au dat deja nesce resultate interesante. Până acum au fost descoperite mai multe clădiri mari şi, afară de ziduri, în parte de piatră, s'au găsit numĕroase remăşiţe de bucăţi de artă, stâlpi bogat lucraţi, apoi podeli de mosaic, obiect de sticlă şi pămênt în mare parte însĕ sfărămate, în fine deosebite monete de aramă şi bronz de pe timpul lui Traian până la Constantin cel mare. O deosebită atenţiune merită mulţimea de sfărâmături de păreţi zugrăviţi, într'un chip primitiv în adevĕr, dar de o mare însemnătate în felul lor. În apropiere de localitatea Priepolie s'a descoperit un cimitir antic şi în săpăturile superficiale s'au găsit rĕmăşiţe de stâlpi de marmoră roşie, inscripţiuni latine şi între altele o piatră de mormênt cu chipul foarte bine conservat al ḑeului Pan, representat cu coarne şi cu picioare scurte, avênd inscripţiunea: „*SAG MERCURIUS ARGENTI ACTOR V. LP.*" Din nenorocire aceste lucrări nu se mai pot urma atât din causa lipsei de bani, cât şi pentru că proprietarii musulmani de pămênt se opun cu îndărătnicie.

* (Serbarea ordinului sf. Georghe în Peterburg.) Se scrie următoarele din Petersburg, cu data de 8 Decemvre, către „Politische Correspondenz: „Serbarea de aḑi a ordinului sf. George a fost favorisată de cel mai frumos timp. Des de dimineaţă se vĕḑură sute de sănii de o frumseţe rară îndreptându se spre palatul de iarnă, ale cărui localuri spaţioase se umplură îndată de o societate strălucită. Mai nainte de a începe ceremonia venì şi împĕratul, care trecu pe dinaintea învitaţilor aşeḑaţi în rînd, salutând pe fie-care prin câte-va vorbe. Tocmai pe la ameaḑi începu sĕ se desfăşure marele cortegiu, la care luă parte părechia imperială, membrii casei imperiale, măestrii de ceremonie, cavalerii ordinului sf. George, oficieri, cari purtau săbii cu teacă de aur şi cu mănere împodobite cu diamante şi câţi-va funcţionari. Împĕratul era îmbrăcat cu uniformă de generare cu cordonul ordinului Wladimir şi cu lanţul ordinului Andreiu; împĕrăteasa era îmbrăcată cu un bogat costum rus cusut cu fir de aur, avea o diademă cu diamante şi smarande, ear pe umĕr cordonul ordinului Andrei: marele duce moştenitor era îmbrăcat cu uniformă de hatman de cazaci. Marii duci Nicolae şi Mihail împodobiţi cu cordonul ordinului sf. George, aveau în mână bastoanele lor de mareşali. După ce cortegiul străbătu galeria de portrete, întră în sala George; pe când împĕratul şi împărăteasa se duseră în biserica palatului. unde marii duci Petre Niculaevici şi George Mihailovici trebuiau sĕ depună jurământul de fidelitate faţă cu împĕratul şi cu patria. Se făcu apoi un Te-Deum în sala George şi junii mari duci reînoiră jurământul lor în presenţa tuturor. Ceremonia se sfârşì prin binecuvêntarea drapelelor de către metropolit. După un mic repaos în camerele interioare, impĕratul se duse în galeriile inferioare ale palatului, unde era pregătit un dejun lucsos pentru toţi militarii în activitate sau ne-activitate, cari au ordinul sf. George. Împĕratul ridică un toast, salutat cu aprobări sgomotoase, pentru cavalerii s tului George. Aceste aclamaţiuni devenirâ însĕ şi mai sgomotoase, când marele duce Nicolae ridică un toast pentru sĕnătatea împĕratului. Apoi împĕratul se apropie de fie-care masă, adresând cuvinte amicale la toţi cei de faţă. La şase oare seara se dete în sala Nicolae un mare prânḑ pentru cavalerii de un grad mai mare, pentru funcţionarii curţii şi pentru acei oficiari, cari poartă sabia cu teaca de aur şi cu mânerul în diamante, cu totul 400 tacâmuri. Împĕratul şedea între marii duci Nicolae şi Mihail, împărăteasa între marii duci Alecsis şi Constantin. Întêiul toast îl ridicà împĕratul în sĕnătatea celui mai bătrân cavaler al gloriosului ordin militar, împĕratul Wilhelm al Germaniei. Urale frenetice se auḑiră de-o dată şi musica militară întonă imnul naţional prusian. Cel de al doilea toast îl ridicà împăratul pentru cei de faţă şi pentru cavalerii ordinului sf. George. Părechia imperială vorbì cu mai mulţi din cei cari luau parte la banchet şi apoi se reîntoarse în acea seară la Gacina. Soldaţilor, cari au ordinul sf. George, li s'a permis sĕ ia cu dânşii întregul tacâm cu care au mâncat şi care se compus din fărfurii, lingură, cuţit, furculiţă, servet, păhar etc."

* (Krachul dela Bursa din Bucuresci) Krachul, ce se prevedea şi de noi şi de înalta Banca a isbucnit în fine — ḑice „Curierul Financiar" — cu inceperea licuidaţiunei lui Noemvre. Decuvertul este considerabil. Diferenţele ce se refusă de a se plătì de părţi, din causa de insolvabilitate sûnt enorme. Se ḑice că ele s'ar urca la 200,000 de franci peste garanţa agenţilor de schimb. D, Kobilovici, agent de schimb, s'a presentat astăḑi la Ministeriul de Comerciu şi după ce i-a arătat posiţiunea disperată a agenţilor de schimb din causa marelui decuvert, care trece peste garanţa lor a cerut un decret pentru suspendarea agenţilor de schimb şi închiderea Bursei, până ce se va vota şi pune în aplicare projectul de lege al repausatului Vasile Boerescu, cu curthieri juraţi. Înalta Bancă şi toţii comercianţii mari şi mici din Bucuresci au făcut datoria denunciând încă dela punerea în aplicare a legei Burselor perturbaţiunea şi desastrul ce va resulta din neîncrederea ce inspiră Corporaţiunea agenţilor de schimb creditând persoane insolvabile pentru sume, pe cari garanţia lor nu e suficientă de a le acoperi. Noi la rêndul nostru ne-am făcut de asemenea datoria, când am început a constata pe teren, că prevederile bâncilor şi ale comercianţilor mari şi mici încep a se realisa. Acum Krachul vine sĕ confirme în toată puterea cuvêntului, cât de periculos e sistemul corporaţiunei agenţilor de schimb şi sĕ transmită resultatul Ministrului de Comerciu prin chiar vocea unui agent de schimb. Când rĕul se constată din toate părţile şi când toţi şi-au făcut datoria pentru a-l denuncia, a sosit timpul, credem, pentru ca şi guvernul sĕ'şi facă datorinţa sa.

Posta Redacţiunei.

Domnului George Busulescu, Făgăraşiu. Replica Dtale la nici un cas nu o putem publica. Te rugăm scrie obiectiv şi mai urban, şi fii sigur că nu vom face după cum au făcut alţii cu contrarii corespondenţelor Dtale. Aceasta spre scire pentru a doua şi ultima oară.

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 20 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.65	120.60
Renta de aur ung. de 4%	88.10	88.—
Galbin	5.72	5.70
Napoleon	9.60	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	121.—	121.—

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 145 Sibiiu, Marţi 13/25 Decemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei o 15 cr. rândul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiiu, 13 Decemvre 1883.

Anul acesta a fost de tot mănos în călětoriile oamenilor, cari poartă destinele statelor. La încoronarea din Moscva stătuiri diplomatice fără sfârşit; când cu manevrele în Germania asemenea combinaţiuni politice. Tot combinaţiuni şi între regele României şi monarchii germani, intre ţarul rusesc şi premierul Egliterei, între regele Alfonso, Prusia si Italia, intre Giers si Bismarck, între principele ereditariu al Germaniei şi regele Italiei şi Spaniei, plus Sântul Sânţitul Părinte Leo XIII. Cu un cuvênt atâtea combinaţinni politice au succes una alteia, încât e greu astăḑi a nu scì face politică.

Ca cetitorii nostri sě fie orientaţi în marea învălmăşala politică din Europa reproducem un articlu al ḑiarului din Bucuresci „*Timpul*“ de Vinerea trecută.

Eată ce scrie acest ḑiar:

Visita dlui de Giers la Friedrichsruhe, călětoriele prinţului moştenitor al Germaniei şi întrevederile lui cu regele Spaniei, al Italiei şi în cele din urmă cu şeful catolicismului la Roma, ne dau cea mai temeinică dovadă, că cei cari ţin în mânile lor frênele şi destinele popoarelor caută pacea atât de neapěrată încercatei Europe. Ei vor de astă dată nu numai pacea materială, liniscea armelor, dară încă liniscea morală, care resultă din împăcarea spiritelor şi astêmpărarea agitărilor revoluţionare.

Dela 1848 şi până astăḑi Europa n'a avut răgas. Pace serioasă n'a cunoscut, ci numai o scurtă suspensiune de arme, un armistiţiu între două bătălii; şi aceea scurtă odihnă nu a ţinut mai mult de patru ani în termin de mijloc. După agitaţiunile şi rěsboaele civile din 1848 şi 1849, abea liniştite pela 1850, avem la 1853 rěsboiul Crimeei, care se termină prin tratatul dela 1856. Trei ani în urmă resbelul Italiei la 1859. După trei ani abea revoluţia sângeroasă a Poloniei în 1862 şi campania Slesvig Holsteinului, care are drept episod resbelul austro-german în 1866, terminat prin victoria fulgerătoare dela Sadova şi pacea dela Praga. Din această companie isvorîse două noi resboae la distanţă fie-care de patru ani.

Unul s'a născut dintr'un simţ de resbunare, altul dintr'o legătură de recunoscinţă. Resbelul de rěsbunare fu cel cu Francia în 1870—1871. Impěratul Napoleon cere socoteală Germaniei, căci nu-i făcuse nici o parte în colosala împărţire a Europei după campania dela 1866 — şi încercă (cu ce succes!) sě ia singur ceea, ce nu i se deduse de bună voie. Tot după patru ani, termen aproape fatal, isbucnì lupta între Turcia şi Serbia (1876) urmată imediat de marele resbel turco-rus în 1877. Acest resbel, permis Rusiei pentru liberarea slavilor în Orient, era poliţa plătită de Prusia Imperiului Rusiei pentru abstirenţiunea sa amicală din 1871.

Aşa dară şase sângeroase campanii în curs de 30 ani, dela 1848 la 1878, umplură de sânge şi de ruine Europa întreagă, puind la rênd în linie cele mai mari puteri ale acestei părţi a lumei, ce se pretinde civilisată şi creştină.

Cugetătorul întristat nu trebue sě piarḑă din vedere că fie-care din aceste resboaie îşi are causa şi originea în cel ce l'a precedat, şi că ele par a fi verigele încrucişate a unui lanţ sângeros. Într'adevěr, de abia tratatul din Berlin în 1878 lăsà sě caḑă cortina asupra ultimei din aceste sângeroase tragedii şi profeţii din nenorocire găseau în articolele acestui nefericit tractat cel puţin patru cinci cause de noi încăerări. Nu de astădată ca în 1871 învinsul era de temut, căci Turcia a fost prea strivită ca sě mai cugete la un ḑimbet nou al soartei. Nemulţămiţi erau învingětorii, din cari nu era unul care sě fi satisfăcut de partea sa. Rusia nu-şi îndeplinise programul întreg, Austria luase Bosnia şi Erţegovina, dar privea (se ḑice) spre Salonic, România căpătase Dobrogea, dar jălea Basarabia, Bulgaria vrea preste Balcani sě întinḑă mâna Rumeliei. Serbia visase anecsiunea Bosniei şi Erţegovinei şi partidul popular nu se mângăie de perderea lor, în fine Grecia, care căpătase Tesalia fără sacrificiu ar mai fi dorit Epirul. Câte elemente de discordie, câte cause de noi şi nesfêrşite resboaie! Dar ceea ce părea mai amenințător era ura şi mănia ascunsă, ce ferbea între două mari şi puternice împěrăţii, Rusia şi Germania. Rusia acusă pe Germania că i ar fi fost adevěrată pedecă în mersul sěu spre Bosfor pentru liberarea complectă a tuturor naţionalităţilor creştine supuse jugului otoman, Germania se sfia de atâta zel neinteresat şi permite a se crede şi a se ḑice că de aici înainte Rusia are sě o întêlnească în calea cuceririlor sale ameninţătoare pentru echilibrul lumei. Astfel era situaţiunea acum două luni: resboiul părea iminent între aceşti doi coloşi, şi fie care din micii sateliţi, care se învêrtesc împregiurul acestor stele mari îşi alese constelaţiunea sa. Cei mai mulţi ce e drept, se îndreptară către Berlin şi merseră sě poarte acolo omagiurile lor pripite, şi asigurările mai mult sau mai puţin sincere de devotament şi concurs. Ceea ce era mai îngrigitor şi făcea sě se crează resboiul neînlăturat este că toţi vorbeau numai de pace, dela marele cancelar dela Varzin până la mititelul vizir dela Florica. Însě se scie că atunci când ministri vorbesc necontenit de pace resboiul este la uşă.

De când pacea, din contră pare asigurată, după visita dela Fridrichsruhe, cine îi mai pomenesce numele? Această visită pare a fi schimbat într'adevěr faţa lucrurilor. Suveranii par că au înţeles că, pe când era sě se sfăşie între dênşii pentru câte-va petece de pămênt, adevěratul vrăjmaş al tuturor, şi tot într'un timp al popoarelor, spiritul anarchist şi revoluţionar, veghia asupra lor şi se gătea a aduna bucăţile Europei sângeroase şi sfăşiate.

Triumful sěu aproape complet în Francia, încercările sale în Spania, Rusia şi Italia, a pus se vede pe toţi pe gânduri. Domnul de Bismarck, care este un adevěrat mare om de stat, a priceput că inamicii Germaniei nu erau peste Vistula, precum şi actualul suveran al Rusiei a înţeles că nu la Sprea sau la Bosfor erau aceia, cari pregăteau căderea şi ruina împărăţiei Ţarilor.

Nu noi profani putem sě ştim, ce s'a vorbit in aceste intâlniri dela Friedrichsruhe, dela Madrid, dela Roma; însě ceea ce reese în mod neindoios este, că aceste înalte personalităţi politice au simţit că timpul a venit sě lase popoarele sě resufle niţel; tot deo-dată este mai mult de cât probabil că puterile conservatoare ale Europei au sě-şi strângă rêndurile de aci nainte in potriva tendenţelor revoluţionare care se věd pretutindînea şi de care nu este ferită nici o ţeară ori cât de puternică sě pare. Pacea în afară, prin obsesvare cu bună credinţă a tratatelor actuale, pacea în întru prin înfrênarea sectelor resvrătitoare: iată programul neîndoios al monarchiei europene. Aceste puteri au priceput în fine că nu pot fi pentru conservaţiune şi linisce înăuntru, pentru agitaţiune şi revoluţiune în afară. Desordinea este contagioasă şi anarchia lipicioasă mai mult de cât ciuma şi cholera: căci carantinele sûnt neputincioase în contra lor, astfel că trebuesc stîrpite chiar acolo, unde se ivesc.

Nu credem a ne înşela mult presupuind că a trebuit cam aşa sě fie tema politică a acestor înalţi convorbitori; facă cerul ca pentru binele. comun acestea sě fi fost cugetările lor, şi că mulţămită acestor înalte şi înţelepte vederi sfêrşitul acestui secol sě fie mai liniscit de cât a fost începutul şi perioada lui de mijloc.

Revista politică.

Sibiiu, în 13 Decembre.

Restauraţia municipielor s'a făcut aproape în întreagă ţeara. Resultatul este cunoscut mai de pretutindea. O telegramă a ḑiarului „S. D. T.“ de aici ne vestesce că în Bistriţa alegerile s'au făcut la comanda comitetului suprem Br. Bánffy. Cumcă un asemenea lucru s'a putut întêmpla, noi nu ne mirăm, căci scim morala lucrurilor de pre la noi. Abia vorbirăm de principiile constituţionale ale celor dela „Pester Lloyd“, principii ḑise la adresa celor din comitatul Caraş Severin şi telegramele ne-au şi vestit sfărâmarea românilor din numitul comitat.

Vine apoi aristocraticul de „Pesti Napló“ şi în francheţa sa merge şi mai departe ca „Pester Lloyd“. Fiindcă în Ungaria cine lovesce mai tare, acela e mai ascultat, comitele suprem din citatul comitat a pus vêrf la claie. El a spus verde curat şi respicat în faţa adunărei generale a comitatului, că chiar de ar fi ales cine nu-i place lui, va nimicì el alegerea, căci aşa cere ideea de stat unguresc.

Conclusia finală: Idea de stat unguresc — după cum se predică ea astăḑi — *suprema lex esto.* Ergo: tabula rasa din toată constituţia, care devine numai lucs aḑi — mâne.

În Croaţia au eschis pentru 8 ḑile din dietă pe deputaţii Starcevici şi Pilepici pentru scandalul făcut.

Principele de coroană al Germaniei Joi sara a plecat din Roma, si Sâmbătă a ajuns acasă.

Se susţine scirea, că pěrechea regală italiană la primăvară va face visită la Berlin.

Rěsboiul dintre Francia şi China a erupt în toată puterea cuvêntului. Unde se va oprì, vom vedè, căci de preḑis nu se poate preḑice.

În camera României Epurescu a interpelat pe guvern în cestiunea convenţiunei comerciale cu Austro-Ungaria.

Concertul Reuniunei române de cântări din Sibiiu.

Reuniunea română de cântări din Sibiiu a arangiat Duminecă seara al doilea concert ordinariu cu programa publicată în numěrul de Sâmbăta trecută al ḑiarului nostru.

Programa a fost destul de bogată şi aleasă cu gust. Între Mendelsohn Bartholdy — începutul şi sfêrşitul programei, găsim pe Reinecke şi N. W. Gade, apoi composiţiile românesci ale domnului G. Dima. Precât de bogată, bine aleasă, tot aşa de bine a şi fost esecutată această programă, aşa că sara de Duminecă sara aşteptată cu dor, a procurat frumoase momente de distracţie şi îndestulire sufletească tuturor, cari şi au pus la inimă înaintarea noastră şi pe acest teren.

Cântecele pentru cor micst de Mendelsohn a fost esecutate de tot bine. Pentru câte va minute credeam, că sûntem în codrii şi că ne delectăm la auḑul cântărilor de păseri şi la mirosul plin de desfătări al florilor, căci toate trei cântecele ne revocau în minte primăvara, dulcele Maiu şi Dumbrava cu falnicii ei copaci, unde am auḑit prima dată esecutate de reuniune aceste cântece.

Punctul al doilea trei cântece pentru Sopran de Reinecke, poesie de Carmen Sylva — sub care nume stă ascunsă regina României — au fost cântate de doamna Crişian. Frumos a cântat doamna Crişianu, frumos şi cu simţemênt ca şi domnişoara Roşca, bine şi de tot frumos a cântat şi acuma.

O cântare frumoasă se furişează la inimă şi te leagă, aşa te leagă, încât impresia facută nu uşor te părăsesce. Doamna Crişianu încă asemenea a paţit-o. Şi problema, că ce era mai de mirat: cântarea doamnei Crisian, frumseţea poesiei Silviei Carmen, sau escelenta acompaniare pe piano a doamnei Minerva Brote, această problemă pentru mine a remas nedeslegată.

La punctul al treilea bucuria noastră se luptă cu neplăcerea şi regretele. Ambele erau mari şi nici acuma nu scim cărora din aceste simţěminte sě dăm întâietatea.

Sě începem cu partea positivă a lucrului. Hora domnului Dima „Două inimi nu-mi dau pace, cântată de corul Reuniunei pe lângă acompaniare pe piano din partea doamnei Minerva Brote, a fost primită cu aceea plăcere, cu care o a intimpinat publicul şi când s'a cântat pentru prima dată, despre care lucru a scris şi ḑiarul nostru.

Bucuria noastră şi conplăcerea s'a schimbat în contrariu, când am vĕḑut că corul se retrage şi cântecul vechiu poporal „Cucuruz cu frunza în sus" arangiat pentru cor micst de domnul Dima, remâne numai în programă.

Nu scim din ce causă nu s'a cântat şi cântecul acesta. Trebue sĕ scie reuniunea, că cea mai mare parte a publicului din Sibiiu mai cu plăcere ascultă cântări românesci decât dela Mendelsohn, Gade şi alţii. Şi cu publicul trebue sĕ-şi tragă omul seama. Şi mai ales o parte însemnată în ce privesce cântările şi are scoala sa veche despre care se ḑice........ însĕ nu aici.

Aria pentru alt (Armida) din Cruciaţii de N. W. Gade o a cântat doamna Agnes Brote acompaniată pe piano de doamna Minerva Brote. Atât cântarea, cât şi acompaniarea n'au mai lăsat nimica de dorit. Una însĕ totuşi da, şi aceea este dorinţa de a vedè pre doamnele Brote cât mai des în rola de Duminecă seara.

Punctul 5 două cântări vechi românesci pentru o voce de bas şi acompaniare pe piano de domnul G. Dima le-a esecutat domnul Isaia Popa, cleric a. III. acompaniat de dl Dima.

Domnul Popa în vocea sa are capital nepreţuit. Dacă aşi avè ceva de ḑis faţă cu domnul Popa, m'aşi alătura la cele ḑise în această privinţă din incidentul cântărei „Ciobanului" la festivitatea din preseara Sântului Andreiu. Nu sciu încât se poate preţuì domnul Popa pre sine, şi încât au bunăvoinţa sĕ-l preţuiască cei chemaţi. Una însĕ o sciu şi o spun, căci aş pĕcătuì dacă aş tăcè. Ar fi pĕcat sĕ rĕmână nefructificat marele capital, ce cuprinde în sine vocea domnului Popa.

Şi ar fi pĕcat mai cu seamă acuma, când ne ghîdilă la inimă linguşitoarele rapoarte ale străinilor despre artiştii nostri prin streinătate.

Coroana concertului o a format punctul cel din urmă „Psalmul 42" pentru soli, cor şi acompaniare pe piano de F. Mendelssohn Bartholdy. Rola principală o a avut domnişoara Br. Elena Popp cu sopran solo. Domnişoara Br. Popp a cântat ca totdeauna şi încă ceva. De câte ori o am auḑit cântând, totdeauna a cântat bine şi frumos, acum însĕ a cântat mai bine ca totdeauna, şi dacă ne-am folosì de o asemănare, între mărgăritarele din Reuniunea română de cântări din Sibiiu, domnişoara Elena Br. Popp, este diamantul.

La cuintet Tenor I. a cântat domnul Ifraft Popovici, domnul Dima Tenor II d. Vasilie Saftu Bas I şi dl Isaia Popa Bas II.

Întreagă piesa a fost esecutată cu precisiune, mai ales corul final cu fuga.

Acompaniarea pe piano la acest numĕr o a esecutat domnul I. L. Bella director de musică, cu măestria proprie Domniei Sale.

Sûntem o mână de oameni în Sibiiu, avem lipsă de întrebuinţarea tuturor forţelor noastre materiale şi morale, ca sĕ putem prospera şi vindeca ranele causate prin vitregitatea timpurilor din trecut. Sĕ rivalisăm cu vecinii nostri, cari de ḑeci de ani lucră cu puteri unite, este preste putinţă, însĕ avem detorinţa a pune umĕr la umĕr spre a înainta în toate direcţiunile. Reuniunea română de cântări din Sibiiu esistă numai de vre o câţi-va ani, 5 la numĕr, şi ea în scurtul timp de 5 ani şi-a eluptat un frumos nume între reuniunile de musică şi cântare din Sibiiu.

Constatăm această îmbucurătoare faptă şi nu vom spune cui sĕ o atribuim. Fie-cine şi află resplata faptelor sale în consciinţa sa.

Încheem în firma speranţă, că va venì vremea, când toţi românii din Sibiiu vor recunoasce adevĕrul, că numai uniţi ne putem promova interesele şi rumpĕnd cu separatismul, umĕr la umĕr vor lucra în unire, şi atunci vom putè dice, că şi-a deschis Dumneḑeu mâna şi faţă cu noi. *C. D.*

Varietăţi.

* Societatea academică „România Jună" în şedinţa sa din 5 Decemvre a. c. s'a constituit de nou, alegêndu-şi comitetul pre anul administrativ 1883/4 în următoriul mod:

Preşedinte stud. med. I. T. Mera, vicepreşedinte stud. med. Pompiliu German; secretari stud. juris Stef. Petroviciu, stud. techn. A. Diacon, casariu stud. techn. Aureliu Cupşa; controlor stud. med. Emanuel Doctor, bibliotecariu stud med. Iosif Turcu, econom stud. techn. Nicolau Maxim.

În comisiunea literară s'au ales următorii:

Drd. Emiliu Codru-Drăguşanul; stud med. Alecsandru Popa st. med. Valeriu Telescu stud. med. Victor Roşca, stud. med. Enea Nicola, eară în comisiunea revĕḑĕtoare Drd. med. Gavriil Dobrean stud. techn. Corneliu Roman, stud. jur. Valeriu Petcu.

Pentru comitet.

I. T. Mera, preşedinte.

St. Petroviciu, secretariu.

* (Concurs.) Devenind vacante trei ajutoare de câte 40 fl. v. a. pe an, destinate învĕţăceilor români, cari se vor aplica la meseriile: de postovar, pălărier, perier. maşinist, argăsitor, clopotar, faur, rotar, covrigar şi compactor.

Subscrisul comitet publică următorul concurs,

Suplicile sĕ se adreseze la subscrisul comitet pănă la 25 Decemvre c. v. a. c. provĕḑute:

1. Cu estras de botez, din care sĕ se vadă că suplicantul e român şi posede etatea de 14 ani.
2. Cu atestatul de scoală, din care sĕ se vadă, că a percurs trei sau patru clase normale.
3. Revers dela părinţii sau dela tutori copilului, din care sĕ se vadă că-l lasă sĕ înveţe cutare meserie.
4. O parie din contractul încheiat cu un Măestru din Braşov, din care sĕ se vadă că suplicantul e aşeḑat la una din meseriile de mai sus.

Braşov, 5 Decemvre 1883.

Comitetul asociaţiunei pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români meseriaşi.

B. Baiulescu, m. p., pres.

Dr. I. Bozoceanu m. p., secr.

* (Pro memoria). Amicii lui Gambetta voesc sĕ serbeze cu mare solemnitate aniversarea morţii marelui patriot. Spre acest scop s'a şi ales un comitet de 5 membrii, ca sĕ ia toate disposiţiunile trebuincioase. Se ḑice că în ḑilele aniversării, 31 Decemvre, se va face o manifestaţiune privată la Nizza şi la 6 Ianuarie aniversarea înmormêntării, se va face o manifestaţiune colosală la Paris.

* (O moştenire frumoasă.) Am vĕḑut cu cea mai mare fericire şi entusiasm o nobilă moştenire ce este mai presus de ori ce laudă, lăsată de un adevĕrat român şi bun părinte iubitului sĕu fiu.

„Fiul meu!

„Întorcêndu-te dela studiile literare din Italia, „mi-ai arătat dorinţa de a îmbrăţişa ḑiaristica.

„Fie că aceasta a voastră dorinţă sĕ se încu„nune cu bune resultate. Calea este spinoasă, to„tuşi cu înţelepciune, răbdare şi muncă vei înlătura „greutăţile. Fă cu Zimbru acum ceea ce am fă„cut eu la 1850, dă mâna tuturor tinerilor adăpaţi „de principiele tale. Ca român sĕ ai înainte numai „fala României, ferescet-e de *clici*; muncind me„reu cu înţelepciune, nici odată nu vei avè nevoe „de ei; ai cu ce trăì pururea neatârnat. Ca unui „bărbat de 27 ani, îţi ḑic: urmează fără şovăire ca„riera ce ţi-ai ales, şi vei fi fericit."

„Te îmbrăţişez părinteşte. *Th. Codrescu.*

Astfel de moştenire patriotică, românească şi desinteresată încă nu s'a vĕḑut şi face onoare românilor.

De obiceiu părinţii ḑic: „Iată stare, avere, bogăţie, mănâncă, bea şi te'nveselesce, fiule, căci pentru tine le-am adunat şi caută a mai câştiga şi a o înmulţì ca frunḑa şi iarba."

Acesta din contra ḑice: „Ai esistenţa spre a putè fi liber şi independent, caută sĕ lucreḑi pentru binele ţărĕi, pentru fala şi mărirea României. Fugi de geşeftari, nu te uita spre acele comori ce putrezesc şi mucezesc, ci la acele morale, ideale ce rĕmân eterne. Comorile ne stimate nu sûnt acelea ce zac prin lăḑi de fier încuiate cu câte douĕ-sprezece zĕvoară de oţel, ci acele ce se adună în sinul naţii, unde nu pier nici odată."

Iată ce lasă nobilul român septagenar de moştenire fiului sĕu.

Bătrâni! urmaţi esemplul codrescului: Ḑiceţi moştenitorilor vostri, că prin toate chiefurile, fericirile, desfătările şi altele ce le pregătiţi cu atâta dor de binele lor sĕ se gândească printre aceste şi la nevoile sĕrmanei ţĕri: sĕ facă şi pentru ea ceva sĕ sacrifice câte un dinar şi pentru trebuinţele naţionale şi păstrarea acestui sfînt, supt care aveţi sĕ staţi şi sĕ vĕ odichniţi etern, şi unde sĕ nu simţiţi nici odată piciorul streinului călcând pe ţărâna de pe pieptul vostru. Şi când la a doua venire veţi învia şi vĕ veţi scula din morminte sĕ vĕ primească în braţe urmaşii neamului vostru, sĕ se închine vouă şi sĕ vĕ sĕrute ca pe neşte sfinte moaşte; ear sĕ nu vĕ aflaţi în faţa jidovilor şi liftelor streine care sĕ vĕ întrebe: „de unde aţi eşit şi se câutaţi aici?" — sĕ vĕ prinḑă, ca se vă îngroape înapoi şi sĕ vĕ bată câte un ţĕruş prin inimă ca la strigoi, ca sĕ nu mai inviaţi încă o dată! *I. Polescu.* „Rĕsboiul."

* (Isvoare de petroleu în România. Ḑilele trecute s'a descoperit la Drăgăneasa (judeţul Prahova) pe moşia dlui G. Gr. Cantacuzino, o nouă sursă de petroleu, căreia i s'a dat numele de „Baci." La început, această sursă producea 2000 de vedre pe ḑi. Vĕḑênd acest fenomen fraţii Ribighini, inginerii şi şefii esploaţiuni petroleului domeniilor dlui G. Gr. Cantacuzino, au mai adêncit isvorul, săpând încă 20—30 metrii (actualminte cursa e adêncă de 260 m.). Încercarea a fost norocoasă. „Baci" produce aḑi pe ḑi preste 30,000 de vedre de petroleu adecă e tot aşa de bogat, ca şi isvorul „Suspin", descoperit a. c. care produce aḑi preste 300, ear' în primele ḑile aproape 40,000 de vedre.

„Curier. Fin."

* (Praful prismatic brun.) Această pulbere inventată de curênd, este de o calitate cu totului deosebită de a pulberei de păn'aci. Ea aprinsă la loc deschis, nu esplodează, dar arde cu iuţeală şi produce foarte puţin fum, astfel încât se împrăştie foarte lesne. Una dintre problemele cele mai grele de resolvat era tocmai împrăştierea enormei cantităţi de fum ce se desvoaltă în timpul luptelor, după descărcarea tunurilor de calibru mare, căci aceasta protegează chiar mişcările inimicului; de-aici se poate vedè că invenţiunea noului praf de puşcă va face mari serviţii artei belice. Guvernele mai toate caută a o introduce în locul celei întrebuinţate până acum.

* (Diamantele dnei Patti.) „Curierul Statelor Unite" dă amĕnuntelele următoare în privinţa giuvaerurilor renumitei cântăreţe, care se află în acest moment în Statele unite:

Dna Patti se ḑice că are diamante şi petre preţioase pentru 200,000 dolari, ceea ce 'i precinuesce cea mai mare grije.

Ast-fel, când dna Patti ese din casă, nu poartă mai de loc giuvaeruri, de teamă sĕ nu fie atăcată sau sĕ espună vieaţa visitiului trăsurei sale.

Când trebuie sĕ cânte la Academie, de esemplu în Traviata, unde în întâiul act poartă un colan de turcoase unic în lume, se vede plecând dela otelul Vindsor, aproape c'o jumĕtate de oară mai nainte de represintaţiune, patru oameni misterioşi ducênd o cutie nu mai puţin misterioasă: aceşti oameni se urcă într'o trăsură şi merg în goană la Academie, unde întră prin întrarea artiştilor, şi aşteaptă cu cutia dinaintea uşei dnei Patti.

Aceşti patru oameni sûnt plătiţi de d-na Patti, şi cutia, pe care o duc şi o supraveghiază conţine giuvaerurile renumitei diva.

După ce dna Patti s'a îmbrăcat, i se trece cutia cu giuvaeruri prin deschiḑĕtura uşei: îndată ce ese din loje împodobită cu diamantele sale, cei patru oameni stau între culise şi nu perd din vedere pe dna Patti cât timp ea stă pe scenă. Îndată ce a întrat în loja sea, îşi scoate giuvaerurile şi le pune în cutie, care este din nou încredinţată celor patru păḑitori.

Aceştia se urcă în trăsură, iau drumul, spre otelul Windsor şi depun în casa de fer a otelulului precioasa cutie, de unde nu se mai scoate decât la represintaţiunea următoare, cu acelaşi ceremonial.

* Ḑiua de 27 Novembre a. c. a fost o adevĕrată ḑi de bucurie şi de serbătoare pentru locuitorii rom. gr. or. din Seleuşul mare, protopresbiteratul Sighişoarei.

A fost ḑi de bucurie, pentru că parochienii acelei mici comune bisericesci, în o bună înţelegere, ascultând poveţele harnicului lor paroch, care merită toată lauda atât din puterile lor proprii, cât şi prin colecte, astăḑi au vĕḑut pe deplin zidită cu ajutoriul celui prea înalt şi atotputernic în locul bisecei vechi de lemn şi acoperită cu paie, o biserică nouă din material solid, frumoasă şi corespunḑĕtoare.

Sĕ vedem însĕ cui trebue a se ascrie mare merit, de a fi dat impuls la edificarea acestei biserici?

Negreşit acest merit se ascrie în parte foarte însemnată înţeleptului şi activului bărbat, fost şef al tractului Sighişoara, de care se ţine şi Seleuşul român, Reverendisimului Domn Zacharie Boiu sen. protopop emer. în Sighişoara, cărui prin cuvintele sale cele dulci, şi adênc pătrunḑĕtoare în inimile ascultătorilor i-a succes a îndupleca pre parochienii susamintitei comune a lua asupră le obligământul de a zidì biserica, înfluinţând apoi cu puteri neobosite pentru aducerea lucrului la îndeplinire.

În têmpul mai din urmă însĕ, din causa adêncilor bătrâneţe retragêndu-se amintitul bărbat dela oficiul protopopesc, calea apucată de dênsul cu acelaş zel, cu aceleaşi puteri, şi încă cu paşi repeḑi o a continuat-o următoriul sĕu P. O. Domn administrator protopopesc Demetriu Moldovan, care pentru de a se ajunge măreţul scop cât mai curênd la ori ce ocasiune a fost gata a da poveţe şi mână de ajutoriu în ori ce privinţă.

O îndoită sĕrbătoare a fost pentru parochienii din Seleuş, fiind că aḑi (27 Nov.) se sĕvârşì şi sfinţirea bisericei lor.

La 9 oare dimineaţa se începu ceremonia sfinţirei, şi în absenţa D. administrator protopopesc D Moldovan, care a fost ocupat cu alte afaceri oficiali se sĕvêrşì prin sânţia sa P. protopop emer: Z. Boiu, sen. dinpreună cu domnii preoţi Ioan Lungociu paroch în loc şi Nicolau Tatar, paroch în Daneş. — Urmă apoi utrenia cu sf. liturgie. — După terminarea sfintei liturgii Reverendisimul Domn protopop ţinu o cuvêntare foarte potrivită ocasiunei, în carea bravul părinte lăudă simţul religios al poporului documentat într'un chip atât de viu, prin ḑidirea unei biserici atât de frumoase, prin frumoase esemple arată mai departe, necesitatea şi însemnătatea locaşului Dzeesc pentru viaţa sufletească a creştinului năzuind astfeliu a deştepta întrênşii iubirea şi alipirea cătră biserică şi îndemn pentru cercetarea ei.

După masă, carea fu servită in locuinţa parochului local, s'au întors cu toţii în sf. biserică, săvêrşiră vecernia, după finea căreia, fie-care s'a dus pre la ale sale.

N. Luculeţ.
învĕţător.

* (Din analele Academiei române) s'au publicat următoarele memorii şi notiţe: şi se află de vênḑare la Socec et. Comp.

1. Vieaţa şi operele luiPetru Maior, discurs de recepţiune al Dlui A. M. Marienescu şi rĕspunsul d-lui V. A. Urechiă. Preţul 1 leu 20 bani.

2. Mănunchiu din manuscrisele lui G. Săulescu. Raporturi de domnii S. Fl. Marianu, N. Ionescu, T. Maiorescu şi Iacob Negruzzi. 60 bani.

3. Esposiţiunea dela München din anul 1882 de Em. Bacaloglu. 20 bani.

4. Despre icoanele miraculoase dela Athon de provenință română de episcopul Melchisedec 20 bani.

5. Raporturi asupra călătoriei la minele Sarmizegetuzei şi a informaţiunilor adunate la faţa locului de George Bariţiu. 30 bani.

6. Prophylacia Pelagrei de Dr. Ioan Felics. 50 bani.

7. Dare de seamă asupra Congresului al patrulea internaţional de igienă ţinut la Geneva în luna Septemvre 1882 de Dr. I. Felics. 40 bani.

* (Frumuseţa femeilor polonese). B. Taylor o atribue modului foarte igienic, în care ele sûnt crescute încă din copilărie. În Polonia, fetele nu sar dintr'o singură dată dela copilărie la tinereţe. Lor nu le este permis a intra în salon ca la ele acasă, a umbla de colo până colo, a se îmbrăca escentric, a'şi strînge talia prea tare, ca sĕ pară frumoase, cum se obicinuesce pe la noi. Din contră, sûnt tractate ca nesce copii. În timpul copilăriei ~~ele sûnt~~ îmbrăcate simplu avênd hainele largi şi destul de comode, sûnt îndemnate a alerga cât se poate mai mult, a se juca, a umbla la aer curat, absorbind soarele ca şi florile. Nici pretenţioase nici cochete, ele nu caută a fi admirate, şi nici n'au pretensiunea de a juca de timpuriu rol de femee. Simplitatea în îmbrăcăminte, nutrimêntul frugal şi sănĕtos, eserciţii variate şi aerul curat, aceste sûnt secretele copilăriei lor pentru a le păstra frumseţa în viaţă.

* (O peşteră de ghiaţă). O societate de naturalişti a descoperit anul acesta o peşteră de ghiaţă în pădurea Friedrichsteiner, ale cărei urme periseră într'atâta în cursul anilor, încât n'au putut fi regăsite decât după multe alergături şi numai cu ajutorul unui om, care le scia altă dată. După toate scirile, această pesceră de ghiaţă trebue privită ca o misiune a naturei de ântâiul rang, ca o raritate vrednică de vĕḑut. Închipuească-şi cine-va o gaură colosală într'o stâncă, cu nisce păreţi drepţi avênd dimensiunile ei 80 metri adânci, 64 metri înălţimea boltei şi 450 metri patraţi suprafaţa întinderei. Partea de jos, pe care umblă omul este acoperită cu o ghiaţă de mai mulţi metri grosime, un fel de stêlpi de ghiaţă cad vertical în mai multe părţi, pe când la dreapta două cascade mari par a fi transformate în ghiaţă. Mai în fund se deschide o gaură mare, a cărei adâncime n'a fost încă constatată; intrarea în această gaură este pe jumĕtate ascunsă de un fel de perdea de ghiaţă căḑênd de sus, a cărei margine este acoperită de sute de cuie de ghiaţă: o privelisce minunată, care încântă vederea privitoriului. Din nenorocire, pescera este până acum nepracticabilă, caci păreţii stâncei sûnt atât de drepţi, încât nu se poate suì cine-va de cât cu un mare pericol. Se ḑice însĕ că clubul turiştilor austriaci cugetă a aşeḑa o scară practicabilă în anul viitor, spre a pune publicul amator în posiţiunea sĕ visiteze această peşteră renumită prin frumuseţa sa, şi care se află numai la o distanţă de trei oare de Gotschee.

* (Scenă americană) James Buck posedă o mică fermă lângă Bodkin (Carolina de Nord) unde trăiesce cu fiica sa, în vêrstă de două ḑeci de ani, care e foarte frumoasă, se ḑice. Buck putea anul acesta sĕ facă o recoltă de tutun minunată, cu condiţiunea însĕ de a găsì un tovarăş de muncă harnic şi serios; dar era sĕrac şi câştigând de abia cu ce sĕ trăiască nu putea sĕ'şi plătească lucsul unui lucrător.

Acum opt spre ḑece luni, sosì în Bodkin Richard Turney, un tinĕr activ şi inteligente, care găsì de lucru pe o plantaţiune învecinată. În momentele sale libere, el se înamoră de fiica lui Buck. Acest din urmă căută se utiliseze această afecţiune în profitul sĕu şi oferì lui Richard, dacă primea sĕ lucreze gratis un an pentru dênsul o puşcă de vênătoare cu două ţevi şi pe fiica sa Annie Rebecca, pe deasupra.

Turney primì cu entusiasm. Terminul stagiului sĕu espirà mai zilele trecute; Richard ceru deci esecuţiunea contractalui. Puşca cu două ţevi i se dădu imediat şi Buck, chemând pe fiica sa, îi ceru sĕ facă cinste iscăliturei sale. Vai! Nu scim dacă Richard îşi intrebuinţase timpul pe când lucra tutunul, dar ingrata Rebeca refusă mâna lui, pe care trebuia sĕ o dea chiar în acea seară unui altui mai iscusit de cât Richard în estragerea nicotinei. Richard se înfuriă — aceasta se înţelege lesne — şi găsind un advocat, el ceru 3,000 dolari daune interese şi oprì pe Rebeca sĕ se mărite cu rivalul sĕu.

PARTEA SCIENTIFICĂ şi LITERARĂ.

O broşură cu titlul „Baserica română.“

„În urma Preaveneratului intimat al Celsitudinei Sale, ţi se încredinţează Frăţiei Tale, ca pre toţi câţi vei cunoasce harnici, sĕ-i provoci a *lucra opuscule scopului preatins potrivite sau articlii în foile poporului*, în limba lui, societăţii şi Redacţiunii foilor trimiţênde.“

Cercularіu tipărit al capitului bisericei grecocatolice a Blajului din 9 Mai 1850 Nr. 422.

Încă nu se uscase bine negreala, cu care erau scrise punctele de jurământ ale programei naţionale dela 3/15 Maiu 1848, privitoare la încetarea odioaselor certe confesionale între Românii desbinaţi în două confesiuni, când şi începură unii oameni mici la suflet cu mână sacrilegă a rupe şi hârtia, pe care era scris acel program.

Din un cercular al „capitului bisericei catolice a Blajului,“ precum este el subscris, cu datul 9 Maiu 1850. Nr. 422 pricepem următoarea istorioară: Primatele Ungariei, pre atunci Ioan Baptista Scitovszki, îngrijit pentru întărirea unirei cu Roma între români, prin întimatul sĕu din 21 Martie 1850 Nr. 576 către capitulul din Blaj provoacă pe acest capitul a institui o societate *„din fii bisericei adevĕrate, cu scop a scrie opuscule şi articlii de ḑiare în limba poporului pentru întărirea credinţei constatorite“* eară capitulul Blajului pe basa mandatului mai înalt dispune între altele următoarele: *„Însĕ fiind că spre înfiinţarea acestui scop se poftesce conlucrarea mai estinsă şi pentru lăţirea foloaselor lui espense bater încâtva ajungĕtoare. în urma Preaveneratului intimat al Celsitudinei Sale, Ţi se încredinţează Frăţiei Tale, ca pe toţi câţi îi vei cunoasce harnici, sĕ-i provoci a lucra opuscule scopului preatins potrivite sau articli în foile poporului în limba lui, societăţii şi Redacţiuuei foilor trimiţênde.“ Eară în înțelesul cerculariului de aicia penru foaia bisericească. din 19 Decemvre a. c. Nr. 289 trimis, sĕ faci poporul prin parochi cu tot prilegiul despre sântul scop al lăudatei societăţi a se capacita şi pentru tipărirea trebuincioaselor cărticele după putinţă a conferi, trimiţênd ce se va căpăta încoace spre mai încolo admanuare. Străduinţa Frăţiei Tale întru cât mai vêrtos împlinirea acestei ordinaţiuni va fi cel mai neîndoit testimoniu despre chiămarea şi zelul Frăţiei tale spre religiunea noastră acum întru atâta impetită, care a face şi din diregătoriă impunêndu-ţi, frăţesce remânem“* etc.

De această istorioară mi-am adus aminte, când am cetit „Baserica română“ de Ioan Marcu, protopop şi paroch în Satu-mare 1883 o broşură de 14 pagine şi călduroasa introducere a ei în mânile publicului român din partea ḑiariului „Observatoriul“ redigiat de dl George Bariţiu a se vede Nr. 29 a. c. Sĕ vedem dară acum ce cuprinde broşura aci atinsă.

„Autorul dl, Ioan Marcu, protopop şi paroch în Satu-mare, încă în prolog“ intră aşa ḑicênd cu uşa în casă, spunênd tot ce vrea sĕ ne spună în scrierea sa. Dsa cu un aer, ca şi când ar fi făcut o descoperire archimedică, ne spune mai ântâiu, că toate nenorocirile, cari au venit şi mai pot venì încă asupra Românilor, se derivă dela legătura bisericească sau religioasă a lor cu Grecii şi Ruşii. Perderea Basarabiei e o urmare dela aceea. Români din împĕrăţia turcească sûnt periclitaţi numai din causa legăturei bisericesci a românilor cu Grecii. Deci ca unica scăpare propune a forma Românii o biserică proprie Română, care precum se esplică ulteriorminte, nu poate consta în altceva, decât în păşirea românilor în legătură religioasă cu scaunul Romei. Pentru a câsciga aderenţi pentru această idee, autorul ḑice a fi „o ruşine“ (adecă ruşine!) pentru Români, că se ţin de patriarchul din Constantinopole — o ruşine, pe care „unirea unei părţi din Români cu Roma avea chemare a o sterge cel puţin în parte.“ M'am întrebat mult oare argumentarea sofistică şi neadevĕrurile istorice pe care 'şi raḑimă autorul tesa sa fiind ele atât de naive şi vĕdite, mai merită osteneala combaterii mai ales într'un timp, când bărbaţii serioşi ai românilor ar avè chiemarea a se ocupa de lucruri cu mult mai folositoare? şi mi-am respuns, că dacă această cărticică ar ajunge numai în mâna oamenilor de o cultură scientifică, nu ar mai fi de lipsă o combatere, căci ea în sine poartă timbrul slăbiciunei; am creḑut însĕ de cuviinţă a mĕ ocupa de ea desvĕlind unele neesactităţi, cari pot fi de sminteală unora mai debili a cuprinde adevĕrul, şi cari pot vătăma consciinţa religioasă a multora.

Autorul încă în rêndurile începĕtoare pornesce dela un neadevĕr, când ḑice: „Noi românii ne ţinem de biserica grecească, şi cea mai mare parte de biserica grecească ortodocsă“. Eu altcum sciu; sciu că o parte dintre români, adecă aceia, cari s'au unit cu scaunul Romei, nu se mai ţin de biserica grecească, care mai corect se poate ḑice a Rĕsăritului (orientală); ci aceia dela unire adecă dela anul 1700 încoace se ţin de biserica apusului, dară e posibil că nici domnul protopop Ioan Marcu nu mai scie cum sĕ numească biserica, de care se ţine pentru că fiinţa ei este atât de amestecată şi nehotărită, încât abstragênd dela partea dogmatică, preoţii români uniţi chiar şi cu ritul variează foarte mult — apropiindu-se unii mai mult sau mai puţin sau de tot de ritul apusean.

Domnul protopop Marcu nu va cere proba în privinţa aceasta căci chiar Domnia sa — încât sûnt informat — are ocasiune sĕ observe aceasta mai ales în părţile, unde locuesce Dsa. Dar dacă Dsa nu începea scrierea sa cu această mistificaţiune, cu greu ar fi putut finì cu acel apel către primatele României şi către toţi românii pentru formarea unei *„biserici române, independente de eea grecă, cu rit ierarchic şi drept bisericesc propriu român“*, care precum ni se descopere pe pagina 9 n'ar putè consta în alt ceva, decât in legătură religioasă a tuturor Românilor cu Roma. Dsa se esprimă acì; „Noi avem *de ales între două biserici, între biserica Romei şi a Constantinopolului. . . . . . care din aceste două corespunde binelui nostru?*

Baserica de Constantinopoliu e grecă, şi puterea, ce şi o aroagă e dela început a Romei, precum am arătat mai sus; eară biserica de Roma e romană“.

„Veri şi ce relaţiune dară din partea noastră cu biserica de Constantinopoliu ar fi faptă în contra Romanităţii noastre că prin asemene procedura ne am însoţì cu una putere care e adversaria săngelui nostru“. Atragem atenţiunea dlui Marcu la împregiurarea: că dacă biserica ideală, de care se ocupă Dsa constă în unirea cu Roma, apoi scopul Dsale este ajuns, căci esistă deja o biserică adecă la care aparţine Dsa şi aceea stă în legătură cu Roma, şi nime nu i stă în cale, ca sĕ nu se contopească cu totul în biserica Romei, primind ritul acesteia în locul celui urîcios grecesc, ba chiar şi limba latină în locul celei române. Poftim înainte pe calea apucată, în scirea Domnului! Dar dacă pricepem bine pe dl Marcu, pe Dsa'l doare aceea împregiurare, că nu toţi românii stau în aceea legătură cu Dsa, şi ca sĕ mântuiască de perire şi pe ceealaltă parte însemnată a românilor, care nu stă în legătură cu Roma, se face după cuvintele apostolului „tuturor toate,“ adecă pre biserica sa, pe care lumea o numesce greco-catolică sau unită cu Roma, o numesce „biserică grecească.“ Întrebăm pe dl Marcu: pentru ce atâta osteneală şi bătaiă de cap, pe când Dsa ne putea lucrul presenta mai simplu; adecă sĕ ne poftească pe toţi românii a ne unì cu Roma, precum a mai făcut şi alţi coreligionari ai Dsale, şi spre acest scop trebuia sĕ ne enumere numai bunătăţile cele mari, ce le are biserica românilor uniţi cu Roma, provenitoare anume din legătura lor cu Roma, şi dacă românii ortodocşi ar fi aflat ceva de invidiat la aceia, te miri ce succes mare ar fi avut invitaţiunea binevoitoare a domnului Marcu. Ei dară ce face Dsa? În lipsa acelor bunătăţi şi în lipsa de îndemnări şi motive nouĕ, Dsa repeţesce unele frase vechi, pe cari le-au folosit şi unii de ai sĕi, ce i-au premers, precum:

Unde e Roma, acolo e şi biserica; nu poate fi ironiă mai amară: decât sĕ fim noi românii alăturaţi bisericei grecesci, dând mănă de ajutoriu la greci, ca pe ruinele demnităţii noastre naţionale sĕ înalţe tronul mărirei grecesci — — Unirea unei părţi din Români cu Roma avea chemarea a şterge cel puţin în parte această ruşine de pe fruntea noastră . . . . . Ruşii tot pe terenul bisericei grecesci ortodocse apasă pe Românii din Basarabia, precum Grecii pe cei din părţile Turciei şi dacă le va succede anume la Ruşi a desbraca pe Români în Basarabia din romanitatea lor, cine poate nega, că acel proces de nimicire nu l vor întinde tot pe acel teren şi la Românii din România şi din alte părţi Pănă când ritul ne remăne grecesc *deşì tradus pe românià, grecesci şi toate instituţiunile bisericesci,* sûntem ameninţaţi *în însaşi esistenţa noastră şi biserica română nu e altă, de căt ram sterp pe arborele nefructitoriu al bisericei grecesci.* Deci conhide autorul: *ce dar corespunde la starea şi demnitatea noastră este, ca sĕ avem biserică proprie română şi aceasta cu rit, organisaţiune ierarchică şi drept bisericesc propriu român.*

Întrebăm, pentru ce confundă d. Marcu naţiunea grecească şi biserica greco-orientală? pentru ce confundă dsa biserica apusului numită şi romană cu romanitatea în sens naţional adecă cu latinitatea, pe când se scie, că aceste noţiuni n'au nimic comun una cu alta? Au nu şi rasa germană se ţine de biserica Romei, şi pentru aceea nemţii pururea vor rĕmânè nemţi! Ce are a face mai departe cuceririle Ruşilor prin Basarabia cu biserica greco-orientală sau cu acuisiţiunile Grecilor în Turcia? Oare dacă Românii toţi s'ar ţinè de biserica Romei, ar fi fost scutită România de nepăstuirile Rusiei? Sĕ ne spună domnul Marcu ce a ajutat Poloniei biserica romană? Îi respundem noi, că o a dus la ruină totală! Ce a nimicit puterea Spaniei, cine a trântit acum de curênd pe Francia şi o a dus până la atâta, încât astăḑi sĕ se vorbească despre împărţirea ei? Ultramontanismul papal!

Sĕ nu scape din vedere dl Marcu, că dacă va fi scris în cartea provedinţei, ca perirea Românilor sĕ vină dela Ruşi — ce sĕ ferească Dumneḑeu —! fie sigur că aceea nu sĕ întêmplă din causa, că Românii se ţin de aceea confesiune — noi nu ḑicem religiune! — cu Ruşii; ci cu totul alte evenimente vor fi decidĕtoare. Sĕ creadă dl Marcu, că la cas când România ortodocsă va succumba Rusiei, atunci şi Ungaria catolică va avè tocmai aceeaşi soarte şi Papa din Roma nu-şi va rupe nici un pĕr din cap pentru ea, căci puterea lui de odinioară a încetat. De cuceririle grecesci asupra românilor din Turcia nu mai vorbim multe, ci întrebăm simplu pe dl Marcu, pentru ce mulţi români şi slavi din acel imeriu s'au turcit? Nu cumva şi aici ortodocsia poartă vina? sau că biserica din Roma i-ar fi mântuit, dacă ar fi stat în legătură religioasă cu ea?

Nu înţelegem mai departe, cum are sĕ fie biserica aceea cu rit propriu român, cu organisaţiunea hierarchică proprie română, cu drept bisericesc propriu român, mai ales după ce domnul autor ne spune şi aceea, că biserica română sĕ fie în legătură adecă dependentă de Roma! Eu sciu, că Românii nu pot avè altă ierarchiă, decât cea canonică şi istorică naţională. Ierarchia bisericei române ortodocse a fost şi este şi astăḑi bine definită. Ea a jucat un rol însemnat nu numai în istoria naţională şi culturală a poporului român, dară în întreagă biserica orientului. Ca sĕ tăcem de alte multe momente, însemnate din istoria vieţii a Metropoliilor Têrgoviscei şi Sucevei, a Albei Iuliei etc. vom amintì numai casul, când ierarchia bisericei române ortodocse era conservatoarea dreptei credinţe în acest timp, când reformaţiunea mai ales se încerca sĕ sgudue orientul. Sinodul din Iaşi dela 1642 a pus stavilă unui curent nefericit, ce ameninţa biserica rĕsăritului.

Aceeaşi trebue sĕ ḑicem şi în privinţa unui drept bisericesc propriu român; dacă este aceasta ceva mai mult decât o frasă, ce poate încurca pre omul mai simplu, — întreb pre domnul Marcu, au doară vom face „tabula rasa“ din canoanele sânţilor părinţi şi din pracsa bisericei române ortodocse pentru ideia unui drept bisericesc propriu român. — Ori cine va concede, că la toate popoarele drepturile nu s'au format a priori, ci au resultat din desvoltarea istorică a vieţii unui popor. Aşa cred, că nici domnul Marcu nu va fi în stare a crea un asemenea drept pentru biserica română; doară dsa — bag seamă din esplicările sale ulterioare, — înţelege sub un drept bisericesc propriu român o codificaţiune nouă revĕḑută a dreptului bisericei universale. Aceasta se poate face cred eu şi în starea lucrurilor de astăḑi în biserica orientală — fără a fi trebuinţa creării unei nouĕ biserici române.

Sciinţa este un bun comun şi nimenea nu e oprit a pune mâna la lucru.

Ca îndemnuri pentru o biserică propriă română care totuşi are sĕ stea în legătură cu Roma, aduce domnul Marcu importanţa instituţiunilor romane, cari — după noi — n'au de a cumpănì nimic în lucru, mai ales sciindu-se, că şi în orient au fost aceleaşi instituţiuni romane, — ba încă formularea şi codificarea lor 's'au făcut mai cu deosebire în orient.

(Va urma).

Loterie.

Sâmbătă 22 Decemvre 1883.

Buda: **29** **36** **72** **64** **78**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 22 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.60	120.60
Renta de aur ung. de 4%	88.80	88 85
Renta ung. de hârtie.	85.90	85.90
Renta de aur austriacă	98.65	98.50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	139 —	139.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung. l	92.25	92.—
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer oriental ung.	114.—	113.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	97.10	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	100.25	282 25
Acţiuni de bancă de credit ung.	99.25	283.10
Acţiuni de credit austr.	99.50	293.10
Obligaţiuni de stat dela 1876 de ale drumului de fer oriental ung..	99.—	97.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.20	99.75
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.50	99.50
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	99.50	99.50
Obligaţiuni urb. transilvane	99.75	99.75
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	100.—	100.—
Obligaţiuni ung. de rĕscumpărarea ḑecimei de vin	97.50	97.—
Obligaţiuni ung. de rĕscumpărarea pământului	100.25	100.25
Sorţi de stat dela 1860	135.30	135.—
Sorţi unguresci cu premii	112.75	112.50
Sorţi de regularea Tisei	110.40	110.30
Datorie de credit austr	28.425	284.75
Datorie de stat austriacă în argint.	79.70	79.70
Datorie de stat austriacă în hârtie	79.25	79.10
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.72	5.70
Napoleon	9.59	9.60
London (pe poliţa de trei luni)	120 90	121.—

Nr. 418. [628] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante, de clasa a III-a Bodogaia inferioară cu filiile Fiatfalĕu şi Uisechel, protopresbiteratul gr. or. al Sighişoarei, se escrie concurs pe basa ordinaţiunei Preaveneratului consistoriu archidiecesan ddto 4 August a. c. Nr. 2350 B. cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială, cu grădină de legumi şi pomet, pentru îndeplinirea edificatelor economice, cari lipsesc în present, s'a făcut dispoşiţiunile necesare.

2. Folosirea a cinci dărabe de pământ, din cari unul fênaţ, celelalte patru de arat cu un venit anual de 65 fl.

3. Dela 12 familii câte o claiă de grâu, claia de 30 snopi computate în bani 37 fl.

4. Dela 41 familii socotiţi şi vĕduvii şi vĕduvele, 164 ferdele cucuruz nesfârmat mĕsura vechie, cari dau un venit anual de 74 fl.

5. Folosirea cimiteriului cu un venit anual de 5 fl.

6. Dela 25 familii prestarea de ajutoriu, drept clacă la lucru, amĕsurat stărei parochienilor cu carul sau cu palma, care dă un venit anual de 20 fl.

7. Venitele stolari, preste tot computate aduc un venit anual de 30 fl.

Doritorii de a ocupa această parochiă au de a-şi aşterne petiţiunile instruite conform dispoşiţiunilor Statutului organic şi a Regulamentului congresual, la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat. Concurenţii, cari vor posede cunoscinţa limbei maghiare, vor fi preferiţi.

Sighişoara, 10 Novembre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoarei.

În conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Demetriu Moldovan m. p.,
adm. ppresb.

Sĕ cearcă pentru a sĕ angagia la moment cu condiţiă stabilă

Un bun culegătoriu de litere
şi
doi învĕţăcei
de tipografiă la [627] 1—1
Tipografia „AURORA“ din Gherla.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 11—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Cancelaria NEGRUTIU în Gherla

deschide abonament pe anul **1884** la următoarele ḑiare, cari apar în propria redacţiune şi ediţiune:

AMICUL FAMILIEI.

Ḑiariu beletristic şi enciclopedic-literariu — cu ilustraţiuni.

Va eşì regulat în 1|13-a şi 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numeri câte de 2—3 coale; — şi va publica: *novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresiuni de călĕtoriă, studii sociali,* — *articli scientifici* mai ales din sfera economiei şi a higienei de casă, — *sciri din lumea mare* — cu preferinţă acelea, cari interesează mai de aproape societatea românească, — *principii de viaţă* şi *notiţe de petrecere.* **Fie-care numĕr va fi bogat şi frumos ilustrat.** — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi numai **4** fl., pre ½ an **2** fl., pre ¼ de an **1** fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN.

Ḑiar bisericesc, scolastic şi literar.

Va eşì regulat în 1-a şi 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei luni, în numeri câte de 1½—2¼ coale şi va publica: *articlii din sfera tuturor sciinţelor teologice* — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales rituali, — *predice* pre dumineci, sĕrbători şi diferite ocasiuni, mai ales pentru ocasiuni funebrali, precum şi *schiţă de predici,* şi ori ce amenunte aplicabili în predici, *catechese* şi alte *învĕţături pentru popor,* — *tractate pedagogice, didactice,* — *studii şi recensiuni literare,* — *sciri* din sfera bisericească, scolastică şi literară. — Preţul de prenumeraţiune pre anul întreg va fi **4** fl., pre ½ an **2** fl., pre ¼ an **1** fl. — pentru România pre anul întreg **10** franci — lei — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali

CĂRŢILE SĂTEANULUI ROMÂN.

Pentru toate trebuinţele poporului român.

Va eşì în fie-care lună câte una carte de 1—1½ coală; — şi va publica: *novele poporale, istorioare, fabule, poesii, şi anecdote, proverbii şi alte amenunte de învĕţătură şi petrecere,* — *cunoscinţe de economiă, industriă, higienă ş. a.,* — *sciri din lumea mare* mai ales acelea, cari mai deaproape ating pre poporul nostru. — Preţul de prenumeraţiune pre un an întreg, va fi numai **1** fl. v. a., pentru România **2** franci **50** bani — plătibili în timbre postali.

Toate aceste trei ḑiare de odată abonate costau pre anul întreg numai 8 fl. v. a. pentru România 20 franci — lei.

☞ Aceia, cari vor abona toate trei ḑiarele sau baremi 2 din ele, vor primì gratis **patru portrete** frumoase până cel mult în 1 Maiu 1884; la din contră vor avè dreptul de a-şi pretinde sĕ li se rĕsplătească preţul de abonament deja solvit. — Afară de aceea abonanţii ḑiarelor noastre îşi pot procura cu preţul de jumĕtate toate scrierile apărute în ediţiunea ori proprietatea noastră. ☜

═ Numeri de probă se trimit gratis ori cui. ═

Colectanţii primesc în semn de gratificaţiune tot al cincilea esemplariu în natură ori în bani.

☞ A se adresa la: **Cancelaria Negrutiu** în Gherla — Szamosujvár — unde se mai află de vênḑare:

Nu me uita. Versuri pentru ocasiuni funebrali — urmate de iertăciuni, epitafia ş. a. Preţul 50 cr.
Poesii de V. R. Buticescu. Preţul redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.
Istoria pentru începul Românilor în Dacia scrisă de **Petru Maioru.** Ediţiunea a treia întocmită prin societatea universitară „Petru Maioru“ din Budapesta. Numai câteva esemplare.) Preţul 2 fl.
Poesii de T. V. Pacatianu. Preţul 1 fl., — ediţiune de lux 2 fl.
Calendarie pre anul 1884. Amicul poporului — cu 50 cr.
Noul Calendar de casă cu 30 cr. **şi alte, mulţime de opuri.** [620] 5—5

Redactor provisoriu: **Mateiu Voileanu.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 146 Sibiiu, Joi 15/27 Decemvre 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei** o 15 cr. rêndul cu litere garmond — **și timbru de 30 cr. pentru** fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sěptěmână, deschidem pe anul 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sě fie scrise bine, ca sě se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Decemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sě nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiiu, în 17 Decembre.

Din incidentul sěrbătorilor e linisce în statul nostru. În parte mare am trecut și preste restaurația în comitate. Cei învingětori și serbează prin petreceri învingerea, ear cei învinși ear prin sěrbări încearcă a se mângăia.

Ḑiarele de Marți sûnt pline de epiloguri cu privire la alegerile municipale. Și ce e lucru ciudat, aproape toate sûnt nemulțămite, cu resultatul alegerilor.

Cei dela putere sûnt nemulțămiți, căci după ei, funcționarii nu desvoaltă destul zel întru promovarea scopului suprem, — cei din oposiție din motivul, că în cele mai multe locuri s'au ales oameni netrebnici.

Ce mulțămire sufletească avem noi din toate acestea, numai Dumneḑeu ne scie. Reaua administrație totdeauna aduce rele duple: Sěrăcia generală și demolarisarea. La noi e greu a constata, care din aceste două prevalează. Ceea ce scim e că ambele și-au eluptat un onorific loc în viața noastră de stat.

Visita principelui de coroană al Germaniei la Roma tot se comentează încă. Însemnătatea ei duplă politică se susține în feliu de feliu de variațiuni. În ce privesce vaticanul se ḑice, că guvernul german va revenì asupra legilor agravătoare pentru catolici, făcênd papei mai multe concesiuni. Ear în ce privesce cuirinalul s'a recunoscut în fața lumei, că Roma nu mai e a papilor, ci că ea este capitala Italiei unite. Prin aceasta s'a deschis ceriul viitoriului Italiei, și nimica nu mai poate ținè în reservă pre statele catolice de a tracta pre Italia ca putere mare. În special Austro-Ungaria poate eșì din reservele sale și monarchul nostru poate face contra-visită regelui Italiei în Roma, fără privire la fictiva captivitate a papei.

Precât de splendid a fost primit principele Germaniei în Roma, pe atât de frumoasă a fost și despărțirea lui. Când a ajuns la Ala în trecerea sa spre Berlin, a primit o telegramă a regelui Italiei, în care îi mulțămesce încă odată pentru visita făcută, și înainte de a părăsì pămêntul Italiei 'l mai salută încă odată. La acestea principele i-a trimis următoarea telegramă: Frumoasa ta telegramă m'a mișcat adânc. 'Mi înnoesc mulțămita mea pentru buna primire, ce mi-ai făcut tu, regina și poporul těu în aceste ḑile, primire, care va rěmânè imprimată în inima mea.

Dumneḑeu sě te binecuvinte pre tine, și binecuvinte Italia, pre care cu regret o părăsesc, însě mě leagă de ea simțemintele adevěratei alipiri. Ți strêng mâna ca amic, și te rog spune reginei și fiiului těu salutările mele. Nu te îndoì de intimitatea fratelui těu, Fridrich Wilhelm.

Norocul suride francesilor în China. Sontaye deja în mânile lor. Încă Joi sara mulțămì guvernul admiralului Coorbet pentru luarea fortăreței, denumindul de mare oficer al legiunei de onoare. L'a însěrcinat totodată sě esprime și trupelor satisfacțiunea guvernului pentru brava ținută.

În urma acestei învingeri ear se vorbesce de mediațiunea puterilor streine, și mai ales a Engliterei, care ar primì în casul acesta unele favoruri de mare importanță în China.

În ḑilele din urmă s'a scris multe despre nouěle mișcări nihilistice în Russia. Panica fu mare, când venì vestea din Berlin despre o vulnerare a țarului, care a căḑut din sanià și și-a frânt un braț. Fiind că intêmplarea s'a ținut secret, toată lumea 'și închipuia atentate nihilistice. Vine acuma ḑiarul oficial, și ne spune, că la vênătoarea din 10 Decemvre s'a rěsturnat sania țarului și el s'a lovit la umĕrul drept, însě lovitura nu e grea și ea se va vindeca curênd. Astfel s'a ridicat peatra de pe peptul opiniei publice.

Sultanul a decorat pre regele Italiei cu ordinul *„Imtiaz“*.

Relațiile între Rusia și Polonia.

Sub acest titlu ḑice „Romanul“, ḑiarul oficios „Warchaswki Dnewnik“ publică un lung articol, prin care respunde cu înfuriare la insinuările și atacurile îndreptate neîntrerupt de presa polonă din străinătate contra guvernului rus. În acest articol se ḑice între altele:

Ne place a crede, că adevěrații sau numai inventații corespondinți din Varșovia ai ḑiarelor din Cracovia, Lemberg și Posen, precum și redactorii și directorii lor, urmăresc un scop real oare care. În ce constă aceasta? În aceea de a face a fi urîte Rusia și guvernul rus. Naturalminte nu de Poloni din Cracovia, Lemberg și Posen și mai ales de aceia din imperiul Țarilor. Minunat. Și apoi? Nu cumva sě se ațâțe vre o revoluțiune? Care i-ar fi consecința? Esilări, împușcări, confiscări, închideri și mânăstiri ... Ori în acel imperiu al ilusiunilor, în care trăiesc aceste ḑiare, mai esistă credința într'un ajutor al Europei, al Austriei sau al Germaniei?. . . Fără a ne preocupa mai cu de amĕnuntul de pretinsul ajutor ce se așteaptă dela Europa în genere sau din partea Austriei, vom observa numai politicilor dela acele ḑiare, că esistă un preț, cu care am putè, în cel mai rěu cas, sě rescumpărăm nu numai pacea cu Germania, dar încă și amiciția ei. Acest preț îl cunoascem și nu ne pare tocmai mare: și dacă acest arangeamênt nu s'a încheiat încă, apoi causa este numai, fiindcă n'a fost încă trebuință, fiindcă n'a fost trebuință sě facem vre-un sacrificiu, spre a remânè în bună înțelegere cu Germania, și apoi încă fiindcă guvernul și poporul rus au făcut destule sacrificii în interesul slavismului. dar ei n'au sacrificat nici o dată pe Slavi.

Ceeace spunem în acest moment aci, este atât de lămurit, în cât sûntem pe deplin convinși despre aceasta; numai aiurătorii, visătorii și idealiștii, cari au perdut ori ce capacitate de a pricepe vieața nu vor înțelege și nu ne vor aproba. Dar cea mai mare parte din poporațiunea Poloniei ne va pricepe. Și ne va pricepe întreaga clasă a comercianților și industriașilor, care esistă și se află în starea cea mai înfloritoare, numai mulțămită comandelor de dincolo de Bug și Niemen. Ar fi de ajuns sě înființăm fruntăria vamală în Orientul Poloniei, și îndată industria imperiului, care se desvoaltă atât de repede, va face cele mai mari stricăciuni și pagube. Si ne vor înțelege proprietarii mari și mici, cari nu vor mai scì, ce sě facă cu productele lor, dacă nu va mai fi armată rusă în Polonia.

FOIȚA.

Disertațiune*)

despre necesitatea promovărei și protecționării meseriilor între români.

Doi factori principali condiționează puterea, vaza, influința și bunăstarea unui popor, adecă: cultura și averea materială.

Între acești doi factori esistă o strânsă legătură, de oare ce se scie, că cultura întimpină uneori pedeci neînvincibile în mersul ei, dacă i lipsesce puterea materială; de altă parte averea materială fără cultură este un capital fără preț.

Fie-care popor, care voiesce sě joace un rol însemnat între celelalte popoare, trebue sě caute, sě ajungă la un grad mai înalt de cultură și sě nisuească, sě mărească starea sa materială, cât se poate de mult. Fiind-că popoarele se compun din membri, din indiviḑi, este natural, că se pretinde dela fie-care membru al marelui corp național, sě caute toate mijloacele oneste spre a'și mărì, cât se poate de mult averea sa; eară datoria bărbaților inteligenți: datoria representanților luminați ai unui popor este: de a ținè bilanț (socoteala) și a observa: de cresce sau scade averea poporului. In cas când věd că poporul este amenințat de sěrăcie sûnt datori acei Representanți a'i oferì toate mijloacele spre a îmbunătăți puterea materială.

Poporul român din cause nedependente de voința lui, a avut nefericirea de a rĕmânè mult timp în întunerec, fără cultură și astfel soartea lui tristă l'a adus și la un grad îngrozitor de sěrăcie, care îl amenință din ḑi în ḑi tot mai mult. O epocă (vreme) mai favorabilă a lăsat sě străbată și la Români o raḑă de cultură, și mulți dintre ei au avut fericirea, de a cunoasce posiția înaintată, ce ocupă alte neamuri și starea dureroasă, în care se află poporul nostru.

Datoria bărbaților acestora mai luminați este: sě cugete în fine și la ameliorarea (îmbunătățirea) sorții poporului nostru, care în maioritatea lui este lipsit de cultură și se luptă greu și cu serăcia.

Nu avem de lipsă sě născocim mijloace nouă, pentru de a se îmbunătăți soartea poporului nostru. Avem destule modele înaintea noastră. Istoria celorlalte națiuni cultivate ne arată drumul, ce l'au făcut ele spre a ajunge la nivelul, pe care se află. Sě cercetăm și sě studiem fasele (drumurile), prin cari au trecut acele națiuni; se imitam tot ce a contribuit la înaintarea lor și sě ne ferim de retăcirile, ce le au comis. Urmând astfel vom ajunge mai ușor la scopul, către care tindem. Nu voesc sě vě ocup cu cele ce voiu avè onoarea a vorbì, cu mijloacele pentru promovarea culturei, pentru că ostenelele Domniilor Voastre și progresele, ce le a realisat Asociațiunea Transilvanii în direcțiunea aceasta, sûnt recunoscute de toți, cari urmăresc cu atențiune activitatea ei.

Voesc sě tractez despre un mijloc pentru îmbunătățirea sorții materiale a poporului nostru și cred, că tractând acest obiect pot sě contez, că mi se va da atențiunea pentru câte-va momente.

Toate popoarele, cari ne impun aḑi cu influința lor, cu bunăstarea lor, posed pre lângă un comerciu estins și o industrie desvoltată la un grad superior. Comerciul și industria le a ridicat la nivoul (culmea), pe care se află ele astăḑi. Este de prisos a proba aceste cu multe cuvinte, căci este de ajuns sě ne întrebăm: Cum a devenit Anglia domnitoarea Asiei? Cum a demonstrat Francia, că nu e învinsă? Cum și-a câștigat importanța nisce țerișoare mici ca Belgia și Olanda? Voiu respunde, că prin comerciul și industria lor însemnată. Prin comerciul și industria lor au ajuns popoare culte a subjuga pre celelalte popoare neculte. Puterea armată a jucat o rolă secundară (de a doua mână) la cucerirea multor teritorii și politica economică a fost factorul principal, care a făcut dependinte (atârnătoare) popoarele orientului de unele națiuni ale occidentului. Poporul nostru român posede un mic comerciu, dară i lipsesce aproape cu totului tot industria și prin urmare și clasa puternică și cu influință a industriașilor. I lipsesce dară poporului nostru un isvor

---

*) Cetită cu ocasiunea Asociațiunei transilvane din vara trecută în Brașov de P. Bartolomeiu Baiulescu. Red.

Citatul ḑiar declară mai la vale că guvernul rus nu voiesce nici de cum a nimicì limba polonă după cum strigă pe toată ḑiua ḑiarul „Csas“ şi con fraţii lui, ci se silesce numai şi se va silì mereu, că limba imperiului sĕ păstreze locul, ce i se cuvine în Polonia. Guvernul rus nu voiesce nici cum a desfiinţa naţiunea polonă, ci se silesce numai şi se va silì mereu, ca ea sĕ nu fie în organismul Statului nostru un element de desbinare.

Si atunci tocmai — şi numai atunci — astfel încheie ḑiarul oficios, când se vor vedè simptome, că am ajuns în adevĕr acolo, va putè fi vorba de a acorda drepturi şi privilegiuri regatului Poloniei, de care se bucură toate celelalte ţinuturi pacînice ale imperiului. Ele nu vor putè fi acordate de cât atunci, după cum a ḑis mai ḑilele trecute un demnitar rus către un magnat polon; „Când durerile noastre vor fi şi ale voastre şi amicii nostri şi ai vostri.“

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Ilia murĕşană, 23 Decemvre 1883. Domnule Redactor! Pe când conform promisiunei date, mĕ găteam a mai scrie puţinel şi despre trebile bisericesci scolare din protopresbiteratul Iliei, o apariţiune în Nrul 51 al foaiei sĕptĕmânare „Hunyad“ mĕ face sĕ tresar. Cu grabă aruncând ochii peste coloanele acestei foi, vĕd că 5½ ḑi: cinci şi jumĕtate notari din tractul Iliei se pun din toate puterile şi respund „Săteanului“ la corespondenţa din „Telegraful Roman“ Nr. 139 a. c. cu multe frase şi mare pathos.

Eu în adevĕr cu toată seriositatea o spun, că dacă nu ar fi ḑis-o dlor apriat, că prin corespondenţa dlor din „Hunyad“ voesc numai pur şi simplu a combate părerea „Săteanului“, nu o a'şi fi sciut; însĕ de vreme ce domnii notari sĕ declară într'acolo, clar destul,atunci nu pot întrelăsa ocasiunea, a nu le da un drept rĕspuns.

Tare scurtă vedere trebue că au acei domni — când dlor cetind aceiaşi corespondenţă, nu vĕd, dar nici nu pricep, că ce au cetit? — permită-mi acei domni notari, că sûnt silit a mĕ esprima astfel — pentru că dacă dlor ar fi cetit cu mai multă atenţiune — dacă sûnt interesaţi — şi cu pricepere, făcênd puţintică logică notărăşască, ar fi aflat destul de nepotrivit a da respunsul din „Hunyad“ în acelaşi sens în care l'a dat. —

„Unde dai şi unde crapă“! — Instrumentele immediate, — în sensul adevĕrat al cuvêntului — a dlui pretore, din toate puterile bat în doba mare cu măciuci datate şi numerisate, că dl pretore este cancelist bun, funcţionar strict, acurat şi curat şi că chiarăşi când a cerut însuşi investigarea în contra-şi — şi măcar că nu a stat nici un actore şi nici o jalbă în faţă cu dlui, resultatul investigărei chiar şi într'aceea a fost foarte splendid şi mulţămitor pentru dl pretore, că nu s'a dovedit nici cât, că dlui ar fi defraudat chiarăşi nici bani. — Uşor te aperi de o incusă nedreaptă, dar mai greu de una dreaptă; dar şi mai uşor când nu eşti acusat de nimenea, pentru că în casul din urmă nici nu trebue sĕ te aperi, şi totuşi rĕmâni cine — ai fost!

Apoi dlor notari! Spuneţi-mi dvoastră că unde am scris eu aceea, ce dvoastră vĕ siliţi din resputeri a combate? Unde vĕ este raţiunea? — În adevĕr dvoastră faceţi ca lupul din poveste, carele a mâncat viţelul. — Consecuenţa: ce servit aţi făcut dlui pretore? — şi oare de ce nu se află şi alţi oameni, cari sĕ apere pe dl pretore decât notarii dlui? — curios! —

Îi asigurez pe acei domni notari, că am avut destulă ocasiune a cunoasce pe dl pretore din tractul Iliei — deşi nu tocmai de mult — dar mai bine ca ori şi care dintre dlor; sciu ce merite are, şi sciu care este opiniunea publică.

Poporului nu-i este de nici un folos, că dl pretore are numai actele sale în ordine, pentru că poporului îi trebue un pretore, carele îşi bate capul şi de bunăstarea poporului, 'l spriginesce în casuri de nevoi şi-l apĕră de asupriri nedrepte şi illegale. Aceasta o poate pretinde poporul cu tot dreptul dela un pretore, — pretorele trebue sĕ fie om popular! — şi este pretorele present omul poporului? — şi se află unul, carele îndrăsnesce a afirma că pretorele este omul poporului? — . . . . ., pentru că de ar fi numai cât de cât om poporal mulţi dintre domnii notari din tractul Iliei în locul sfărmiturilor, ce le mâncă după notariatul lor ar mânca răbdări prăjite. — *Sapienti satis*! —

Prima chemare a funcţionarului politic administrativ este a se îngrigì pentru bunăstarea statului şi pentru ca aceasta ţintă sĕ şi-o poată ajunge, trebue sĕ se coboară între popor în colibele lui întunecoase şi strâmte, şi aici între limitele legei sfătuind şi spriginind poporul, şi poate face multă uşurare, — pentrucă poporul este basa statului şi trebue grigit de aceasta, ca sĕ nu se dĕrîme; o face aceasta pretorele tractului Ilia? — o poate face? — nu! de o mie de ori nu! pentrucă se numesce Baron Kemény Elek — şi nu o poate face! — conclusiunea logică la aceasta este: şi dacă nu o poate face atunci. . . . . —, pentrucă nu ne ţinem demni, ca tractul nostru sĕ facă escepţiune din cele multe de sub coroană. —

Cuget că aceasta părere o are fiesce care patriot bun şi fiesce-carele este competent a o spune. Aşa domnilor notari!

Domnii notari subsemnaţi sub corespondenţa din „Hunyad“ — după ce gătând cu câutul în „lăute şi si în cimpoi“ — despre amicabilitatea afabilitatea, înţelepciunea şi toate însuşirile bune — ce le pot avè alţii — ale dlui pretore, nu se sfiesc a se lăuda şi dlor puţinel cu „cunoscinţe despre relaţiunile şi părerile poporului; va se ḑică că dlor studiază necontenit poporul în toate vinele lui!“ oh, Doamne! . . . .

O. dle Redactor! Dacă „paserea de pe pene se cunoasce“, — după cum ḑic domnii notari ai nostri „Săteanului“ — atunci permiteţi-mi a vĕ da o ilustraţiune a capacităţilor Bárdy Kálmán şi Lakatos Dőme — alias *DLakatos* — (cum e propria-i subscriere — din corespondenţa din „Hunyad“, ca sĕ sciţi cu cine avem de lucru, pentrucă celoralţi notari — cu esceptiunea celui de jumĕtate notar, carele nu că cunoasce el poporul, dar mai bine îl cunosc pe dênsul mulţi, cari îi cunosc prea bine în ce relaţiuni stau faţă de cestiunea aceasta nu voesc ale imputa deocamdată nimic — numai Bárdy Kálmán şi Lakatos Dőme, cari au convocat notarii ceialalţi pentru crearea corespondenţei din „Hunyad“ — (afară de doi, care nu sûnt subscrişi în corespondenţa cestionată adecă dd. Crişian şi Dragomir.) — sûnt următorii: Bárdy Kálmán, notariu cercual al Burjucului, în notariat locuit pur de Români învĕţând a cetì şi a scrie, a a avut un timp educaţiunea după metodul lui Schärf Israel, după aceea cu basă bună de educaţiune, s'a dus la academia de comerciu la „Mangli“ în Zam, unde şeḑênd un timp după „Pudli“ se desvoltă prin studiu necontenit de scriitor de notar, şi după aceea venind nu sciu, de unde la Zam, se urcă ca scribă lângă pretorele Fodor, carele, se ḑice, că pentru două atestate grohotitoare de „bună capacitate“ i-a ajutat cu ocasiunea organisărei a comunelor a se urca în spatele Burjucanilor ca notar. Joacă bine „Färbli“, şi s'a tăgăduit că normele, gimnasiul şi alte scoale va absolva de acum înainte — de present un omuţ mic şi subţirel, atât corporalmente, cât spiritualmente se pare încă în desvoltare; prin urmare nu putem aştepta dela dênsul nici o părere desvoltată!

Lakatos Dőme, alias Dimitrie Lacatiş, a venit în anul 1882 la Zam, în tractul Iliei, de notar, de atunci, în adevĕr cu părere de rĕu o spun, că a devenit bolnav, şi doară nici astăḑi nu scie bine, unde îi sûnt comunele, şi dlui vrea sĕ cunoască poporul şi părerile lui, dar nu te mira, dle redactor, pentru că dela un om bolnav nu pot aştepta o părere sau judecată sănătoasă. — *Sic se res habet*! —

Acum poftim judece ori cine, ce vreau domnii notari? — cugete poporul, că în a cărui braţe s'a aruncat? — judece şi pe „Săteanul“ că drept are sau ba? — Nu sĕ minuneze poporul că trebile lui merg aşa rĕu, că de vreme ce aceia nu-l pǎrtinesc cărora poporul însuşi le-a creat esistenţa şi le dă din ḑi în ḑi bucătura de toate ḑilele, atunci cine sĕ-l părtinească?! —

On. dle Redactor! mĕ rog a-mi permite că m'am sloboḑit cam tare, dar vĕ asigurez, că sûnt indignat despre purtarea dlor notari. Dacă jurstările vor poftì aḑi mâne se va dovedi, ce va se ḑică: „*Vox populi*“.

În fine domnilor notari le spun, după ce îi am convins că sciu şi cunosc toate ca şi dlor, încă poate că mai bine, ca sĕ se păḑească spre viitor, că nu sciu ce se va mai întêmpla: *tempora mutantur*“ — şi atunci earăşi vor avè lipsă de popor. — Din partea mea de ocamdată ~~cu atât îi ert, şi rog~~ şi pe a tot putintele Dumneḑeu sĕ le erte că: „doii notari nu sciu ce fac!“ — Earăşi poporul ia-şi faţă de domnii notari morală din fabula „Sobolul şi ariciul“. — Amin! —

„*Săteanul*“.

Scrisori din Francia.

(Corespondenţă particulară a TELEGRAPHULUI.)

Paris, 15 Decembre.

Moartea regelui de Anam. — Resbelul cu China. — Curtea cu Juraţi surprinsă. — Un condamnat la moarte.

Ḑiarele engleze ne aduc o scire îngrijitoare în ceea ce privesce orientul depărtat. Una din depeşele primite de către „Standard“, anunţă cumcă Tiep Hoad, noul rege din Annam se află otrăvit şi că o revoltă a îmbrăţişat întregul regat. Aceeaşi depeşă mai adaogă că amiralul Courbet,

---

puternic pentru îmbunătăţirea stărei sale materiale şi totdeodată este espus a se lupta cu miseria (serăcia) şi a fi subjugat de poparele mai înaintate.

Trebue dară sĕ ne cugetăm serios, cum am putè delătura această calamitate (suferinţă) şi cum am putè repara, ceea ce am negles până acum, adecă: cum am putè lucra cu mai mult sporiu pentru întroducerea şi promovarea meserielor între Români? Ce e de făcut, ca sĕ putem crea scoli, ateliere (lucrătorii) de meserii: sĕ putem forma industriaşi perfecţi; sĕ putem avea o clasă mijlocie în poporul nostru, ca astfel sĕ şi câştige adeverata independinţă? Naţiunea română a adus multe sacrificii pentru desvoltarea poporului român, însĕ pentru promovarea industriei, pentru formarea clasei mijlocie dela anul 1848 încoace a făcut prea puţin.

Este timpul suprem a ne cugeta serios şi la această cestiune, mai cu seamă, fiindcă vedem că la noi în Transilvania ne stăpânesc prin clasa mijlocie conlocuitorii nostri străini, şi fiindcă vedem, că poporul nostru e ameninţat de miserie.

Mi-am propus deci a studia împreună cu Domnia Voastră pe scurt nisce cestiuni, cari cred, că vor fi urmărite cu atenţiune, adecă:

I. Ce industrie au avut Românii în seculii trecuţi?

II. Ce progres au realisat Românii pe terenul industrial, dela anul 1848 până astăḑi?

III. Cari sûnt mijloacele, prin cari s'ar putè promova cu mai mult sporiu meseriele şi industria între Români?

I.

Despre industria română din seculii trecuţi nu voiu vorbì mult. Legile de pe atunci interḑiceau Românilor a învĕţa vre o meserie. Românii erau robotari şi trebueau se facă serviţiile feudali (de servitute) domnilor sĕi. Când ar fi învĕţat Românii vre-o meserie, nobilii ar fi remas de pagubă la munca câmpului de acele braţe. Mai mult: Românilor nu le era nici ertat sĕ poarte manufacturi orăşenesci. Din această causă credem noi că ei nu au putut învĕţa meserii şi nici a se forma între ei clasa mijlocie.

Industria, care o găsim la Români în seculii trecuţi. se poate numì industria casnică. Îmbrăcămintea românilor era pregătită de către femeile române, cari se distingeau de alte femei prin talentul lor, care l'au desvoltat în meseria aceasta casnică.

„Atunci aveam nevoie de prea puţine obiecte din „afară — aşa se scrie în vechile instituţiuni ale Ro„mâniei *). Ţeranca română era fabricantul tuturor „obiectelor necesarii vesmentarii familiei sale. Ea „cu cânepa, inul şi lâna dela vitele sale îşi căpă„tuia toate vestmintele necesarii pentru ai casei. „Pe culme în casa ţerancii române se vedea aceea ce „era maiestros lucrat de propriele ei mâni: marame „brobodele, covoară, velnicul cel cusut cu flori şi „cu fluturaşi; se vedeau: fota, scurteica şi trâmbele „de pânză. Romăncuţa prepara cămaşa, iţarii, cioa„recii, minteanul, sumanul, sarica, zechia şi gheba „bărbatului sĕu; ear vestmintele de pat: lepedeele „şi numeroasele perini cu flori de arniciu măestrite, „împodobeau căscioara ei cea simplă şi curată.

„Bărbatul român la rândul lui pre lângă economia agricolă, pre lângă sciinţa lui de a-şi clădì „casa de lemn, de a şi face car, plug, şi toate unel„tele, crescea şi vite frumoase, dela cari avè lapte „şi lână; cultiva Albinele, cari 'i da miere şi ceară. „Pe lângă lucrurile agricole ţeranul român se ocupă „şi cu meserii de lemn: făcea bote, ciubară, putini, „roate şi altele. Alţii se ocupau cu industria: olă„ria, strachini, tipsii, oale, urcioare şi borcane erau „productul mânilor lui de pe timpul iernei. Piva „ţĕrănului de acea frumoasă şi trainică dimie în „patru iţe, albă ca zăpada şi deasă ca pelea.“

Acestea şi altele de feliul acesta făcute din talentul propriu al românilor fără instrucţiunea nimenui, sûnt fructele industriei casnice românesci din seculii trecuţi.

Obiectele din fer însĕ, adecă: lăcate, cuţite, şini etc; din pele: pantofi, cisme, papuci, ghete, din lână şi per: pălării blane, plapome etc. etc, din care se află în luptă ḑilnică cu steagurile negre, cere trimiterea unui ajutor cel puţin de 6000 oameni.

---

*) Ioan Brezoeanu, Vechile instituţiuni ale României p. 47.

De altă parte „New York Herald“ comunică şi el o depeşă, care concordează cu aceea a ḑiarului englez; această depeşe datată de alaltă eri şi espedată din portul Hong-Kong relatează următoarele: scirile din Hué, cari au ajuns la Hai-Phong, anunţă că regele Annamului se află otrăvit. Partidul revoluţionar a declarat rĕsboiu Franciei şi se presupune, cum că acest partid se află inspirat de cătră emisarii chinezi.

„Chinezii ameninţă porturile ocupate de francezi.“

Eată dar situaţiunea noastră pentru moment. Ministerul Ferry, avênd carte blanche din partea Parlamentului se pregătesce la rĕsboiu, dar mareşalul Policau a îmbătrânit şi nu cred sĕ accepte earăşi o preumblare până la Tonkin. Apoi dupa toate sûnt şi sciri foarte rele, cum că China de aḑi nu mai e cea de altă dată şi armatele chineze, comandate de oficeri americani şi europeni sûnt capabili a ţinè piept nu numai Franciei, dar şi unei alianţe a puterilor europene.

* * *

Juraţii din Lion au comis eri o greşală teribilă. O depeşă, ce a sosit de acolo anunţă cum că dl Cyvoct se află condamnat la moarte de cătră Curtea cu juraţi din departamentul Ronei. Trei cestiuni au fost puse juriului- prima privitoare la asasinatul comis în ḑiua de 22 Octombre anul trecut în cafeneaua Bellecour, printr'o bombă asvârlită sub masă; secunda la încercarea de omor; a treia la complicitatea prin ajutorarea, sfătuirea şi instruirea făptuitorilor.

Juraţii au rĕspuns negativ la cele două dintâiu, şi au declarat pe Cyvoct complice de atentatul comis.

Inconsecinţa verdictului e flagrantă şi aceasta cetitorul o va vedè din următoarele fapte culese din acest remarcabil proces; iată câte-va mărturisiri făcute:

D. Chenier, veterinar, declară că a vĕḑut pe un individ, care seamână cu acusatul, care are aceeaşi fisionomie, cu toate că Cyvoct pare a fi mai slab.

Koemgen, patronul cafenelei Bellecour, declară că recunoasce şi el pe acusatul Cyvoct, care a ocupat locul Nr. 2, în momentul, când bomba a fost asvîrlită.

Cyvoct. Mărturisirea dlui Koemgen nu poate fi serioasă, căci este imposibil ca el sĕ mĕ recunoască.

Koemgen. Vorbesc adevĕrul, sûnt sigur că aţi fost.

Hyacinthe Flô, chelnerul cafenelei, afirmă cum eă în adevĕr a servit pe acest client în ḑiua comiterei crimei.

Cyvoct. Este revoltător a vedé cum oamenii vorbesc cu aşa uşurinţă, (ochii acusatului sûnt plini de lacrimi).

Rose Theano, declară, că e sigur cum că acusatul nu este omul, care a fost în cafenea.

Ermingeat, croitorul din Losanna, afirmă că acusatul a venit la Losanna în ḑiua de 11 Octombrie anul trecut şi că a descins la dênsul. „Cyvoct a venit la mine căci mĕ cunoscea prin d. Dèjoux, socialist anarchist, care trăia în casa mea. Acusatul a rĕmas la mine aproape trei sĕptĕmâni; apoi sosì o femee pe la 22 Octombre (ḑiua esplosiunei bombei) şi am plecat cu toţii la Geneva, unde făcurăm o plimbare. Numai pe la Noembrie a părăsit casa mea şi a plecat la Belgia.“

Această disposiţiune se află confirmată de Felicien Darblay, care declară că a vĕḑut tocmai în ḑiua de 22 Octombre pe d. Cyvoct la Geneva, asemenea aceasta se confirmă şi de dna Ermingeat şi d-şoara Rosalia Koller.

Iată dar această parte a procesului, care a fost menită sĕ risipească ori-ce eşafodagiu de acusaţie, cât de abil făcut de D. Block, procurorul general, simţind că ar scăpa o victimă din mâni, părăsi partea acusaţiunei, care voia sĕ probeze cum că Cyvoct este omul, care a svîrlit bomba şi 'şi concentră rechisitorul prin a face procesul societăţei internaţionale de lucrători cari dupĕ spusele d-sale avea o ură particulară contra cafenelei, unde se strâng capitaliştii şi fabricanţii. „D. Cyvoct e complice asasinatului comis, de oare ce a fost girantul ḑiarului anarhist „Droit social“, care propagă atentate etc.“

După ce vorbi apărătorul acusatului, se sculă d. Cyvoct şi cu o voce tremurândă de emoţiune declară:

— Autorul atentatului de la cafeneaua Bellecour e un monstru. Dacă aş fi culpabil, aş merita moartea. Dacă credeţi, că sûnt culpabil, apoi condamnaţi mĕ la pedeapsa capitală, căci resping ori ce circumstanţe atenuate. Voiu sĕ mor mai bine, de cât a trăi în desonoare (emoţiune generală).

După aceste cuvinte, după un discurs remarcabil al advocaţilor, juraţii aduseră verdictul de mai sus. Când preşedintele curţii dete citire verdictului, prin care acusatul se condamnă la moarte, un strigăt sfîşiitor se auḑi în public „Nu, nu, copilul meu nu e vinovat!“

Cyvoct auḑind pe mama sea ḑise!

— Nu plânge mamă, voiu fi asasinat, dar nu asasin!

Juraţii zăpăciţi, căci nici unul din ei nu creḑuse că verdictul lor aduce pedeapsa cu moarte, au semnat imediat un recurs de graţie, dar d. Cyvoct a respins recursul şi a declarat că nu acceptă comutaţiunea pedepsei.

Evenimentul fu grav, foarte grav, căci s'a condamnat la moarte un om, care n'a comis altă crimă de cât aceea că a fi fost girantul unui ḑiar. Acest eveniment monstruos se complică şi mai mult, căci d. Cyvoct a fost estrădat de Belgia nu ca unul ce ar fi comis un delict de presă, ci ca un om care este inculpat de a fi asasin. Francia, această ţeară republicană altă dată, această ţeară cere graţie măreţului sĕu trecut, are pretenţie şi aḑi la veneraţiunea omenirei întregi, precum gâscile ar fi pretins numai sciu ce graţie gâscilor, cari au scăpat Capitoliul de invasia barbarilor, — a înşelat într'un mod nedemn pe vecina sea Belgia, cerênd estrădarea unui om declarat de criminal comun şi apoi condamnându-l pentru delict de presă.

Iată unde ne adus lipsa de principie, lipsa de drapel!

G. de M.

Varietăţi.

* (Postal) În comuna Vecea murĕşeană (Mares-Vécs) comitatul Mureş Torda este a se ocupa postul de magistru postal. Condiţiuni: contract de oficial şi cauţiune de 100 fl.

Emolumente:

150 fl. salariu şi 40 fl. pauşal de căncelărie.

Asemenea şi în comuna Bugyon comit. Turda-Arieş. Condiţiile cele de sus. Emolumentele 120 fl. salariu 40 fl. pauşal de cancelarie şi 300 fl. pauşal de transport.

Suplicele sûnt a se trimite în termin de 3 sĕptĕmâni la direcţiunea postală din Sibiiu.

* (Necrolog.) Se aduce la tristă cunoscinţă publică din partea amicilor şi cunoscuţilor sĕi, că în 22 Decemvre v. 1883 s'a mutat la cele eterne tinĕrul preot **Ioan Giula,** din comuna Dêncu Mic (Tractul Orăştiei) în etate de abia de 28 de ani. Abia de un an de când a întrat pe spinoasa carieră şi nemiloasa soarte îl şi răpì din sinul poporenilor sĕi.

Fie-i ţărâna uşoară!

* (Sciri din România.) Comisiunea Camerii a desfiinţat 4 din 8 seminarii eparchiale, pentru a înlesnì întreţinerea în bună stare a celor 4 ce rĕmân şi care vor fi de 7 clase.

* (Un paricid cumplit.) Ḑiarele din România încep a se plânge pe ḑi ce merge, pentru mulţimea celor mai crude crime, ce se repeţesc încontinuu şi tot mai des în cele variate nuanţe. Iată una petrecută în comuna Dărăşti şi în care victima este părintele unui fiu miserabil. Acesta făcêndu'şi planul de a ucide pe tată sĕu, 'l-a pândit pe timpul somnului şi a turnat petroleu preste capul şi hainele de pat a nefericitului, ear după aceea îi a dat foc. Bietul bătrên fu fript de viu. Criminalul ucigaş şi a mărturisit fapta ḑicênd cu o rĕceală ne mai pomenită ḑicĕtoarea poporală: „Omul, dacă înbătrânesce, pune-i paie şi-l pârlesce.“ Paricidul acum îşi aşteaptă pedeapsa meritată în puşcărie.

* (Otrăvire cu plumb). Mai dăunăḑi fiind chemat medicul, Dr. Löwy din Währing, la o familie foarte bogată, după ce mai mulţi medici tractaseră deja, dar în zadar, pe un copil, care suferia de dureri de stomach îngrozitoare. El găsì acì un copil de cinci sĕptĕmâni, care era foarte slab şi galben la faţă, sgârcindu-şi mânile şi picioarele, şi ţipând într'una. Medicul căută sĕ descopere causele acestei boale, dar nu găsì nici una, până când în cele din urmă îşi aruncă ochii asupra doicei, care lăpta copilul, şi îndată se lămurì asupra causei boalei. Doica avea un chip foarte frumos, alb şi roşiatic. Medicul îşi preumblă un deget pe figura doicei şi'i remasă pe el o porţiune serioasă de un fel de materie grasă de coloarea plumbului. Doica, după cum mărturisì singură, se spoia de mai multă vreme pe obraz cu un fel de suliman, care conţinea plumb. Copilului apoi, cu ajutoriul medicamentelor, ce i se dederă, se făcu în curênd bine; ear doicei i s'a interzis de a mai folosì asemenea mijloace de frumuseţe. Avis mamelor, la cari nu le place a'şi alăpta însele copii lor, ci'i dau pe mână streină, sĕ se îngrigiască de ei.

* Compania rusă Gagarin de navigaţiune pe Dunăre a fusionat c'o altă companie tot rusească şi a publicat tarifa generală a transporturilor, care vor fi cu 30 la sută mai eftine de cât a Lloydului din Pesta.

Fostul metropolit al Sêrbiei Mihail, care se află de present în Bucuresci, se ḑice că este decis sĕ rĕmâe în România şi sĕ se stabilească la o mănăstire.

* Distribuirea regulată a apei, adecă canalisarea Bucureştilor a ajuns la stadiul de a se pune în lucrare. Cu această mare operă fu însĕrcinat Dl I. Tack, representantul societăţii de canalisare belgiană. Preţul resultat e de 46 lei 90 bani de metru curent.

* Linia ferată Titu-Têrgovişte se va inaugura oficial la 19 Decemvre. La festivitatea inaugurării va fi de faţă şi Maiestatea Sa Regele.

* (Furtună pe mare.) În sĕptĕmânile ultime a domnit un vifor permanent pe mările maditerane şi oceanul atlantic; o mulţime de catastrofe s'au întêmplat în ăst timp din această causă pe mare. Aşa în portul oraşului Adalia, în Mediterana s'au înecat şase vase mari şi cincisprĕḑece mai mici. Din oamenii lor n'a scăpat nici unul. Pagubele causate în Adalia sûnt colosale.

* (Espediţiune la capul Horn.) Doctorul Hyades a cetit la academia de sciinţe din Paris un raport asupra florei, faunei şi constituţiunei geolo-

---

cânepă: căpestre, funii, frânghii etc. din metale: clopote, căldări, festnice şi altele, precum şi lumine, săpun şi altele nu le preparau românii, ci pentru ele au curs părăluţele lor în decurs de sute de ani tot în pungile streinilor, fără ca sĕ primească ca equivalent (indĕrĕt) ceva în schimb, după care se ajungă acele parale earăşi în pungi românesci. Este prin urmare constatat, că a esistat în seculii trecuţi la Români o industrie de casă şi putem afirma, că aceasta s'au aflat într'un stadiu de înflorire, precum nu aflăm la multe popoare. Aceasta industrie era însĕ cultivată numai la ţeară, la sate. Industria orăşenească era cu mult mai îndĕrĕt. Manufacturele necesarii tuturor locuitorilor: Articole de piele, postav şi stambă erau fabricate de streini. Nu aflăm în seculul trecut de cât numai în regimentele române grăniţeresci: croitori, cismari, zidari, pe la Abrud întâlnim aşa numiţi băieşi, ear din unele manuscripte şi acte procesuali cu industriaşii sasi, aflăm că în Braşov au mai esistat: văpsitori, blanari, şi fabricanţi de şinoare sau gaitane feliurite; un articol foarte căutat în Turcia.

Chiar şi aceste puţine meserii nu erau representate în toate părţile locuite de români, ci cu deosebire pe acolo, pe unde Românii se aflau în împrejurări mai favorabile.

Nu este superfluu (de prisos) a adauge aci, că şi comerciul între Români în seculii trecuţi a fost foarte mărginit. Abea în seculul al 17-lea, când statul a început a încuragia prin privilegii comerciul din orient numit levantin, care se făcea cu lână, bumbacuri, mătăsării şi altele şi mai cu samă în urma neodichnirilor din Turcia, unde nu era asigurată persoana şi averea, au început a trece comercianţii din Turcia, în Transilvania şi Ungaria.

După naţionalitate aceşti comercianţi erau greci români, albanezi, şi bulgari, cari petrecênd ca străini au format în ţĕrile noastre aşa numitele companii grecesci. În aceste companii erau foarte mulţi români, dară fiindcă spiritul naţional pe timpul acela era puţin şi nici nu era suferit românul sĕ poarte comerciu, acei comercianţi prefereau a fi numiţi greci.

Centrul acestor comercianţi în Transilvania era Braşovul în urma posiţiunei lui geografice, şi fiind că din causa deselor ameninţări din partea Turcilor mulţi boeri români căutau refugiul şi odihna lor în acest oraş, astfel Braşovul a devenit un feliu de emporiu, (schela) pentru comerciul oriental. Mai puţin importante în privinţa aceasta erau oraşele situate în apropierea confineelor (graniţelor) române, aşa Alba Iulia pentru monetăria ce esista acolo.

Dacă ne întrebăm, cum au remas Românii transilvăneni de altmintrea destul de deştepţi şi ageri atât de înapoi in comerciu şi industriă pe timpurile acelea? Cum de nu şi-au creat ei clasa mijlocie şi oraşe? Vom afla prea uşor un respuns satisfăcĕtoriu (mulţămitor). Doi factori au contribuit la starea primitivă (veche), în care aflăm comerciul şi industria. Legile asupritoare ţineau pe român în lanţurile sclăviei şi în necultură, ear protecţiunea şi favoarele acordate streinilor delăturau ori-ce element indigen (din loc) şi dedeau ocasiune (prilej) numai străinilor de a se îmbogăţi. Acesti doi factori au împedecat pe român sĕ progreseze şi l'a făcut sclav în pământul străbunilor sei.

II.

Cu începutul seculului al 18-lea s'au inaugurat o epocă nouă în vieaţa popoarelor europene. Mişcarea începută încă dela 1790 în Francia au inaugurat principii noi de libertate şi egalitate, cari cu încetul străbătură pe întregul continent, făcură ca pretutindenea popoarele robite sĕ caute a scutura lanţurile sclăviei. Nuorii întunecaţi ai servilismului au început a se împrăscia şi pe firmament apare steaua libertăţii.

Evenimentele din anul 1848 n'au fost altceva, decât îmbrăţişarea acelor principii din partea tuturor popoarelor apăsate şi eliberarea lor din jugul feudalismului: mântuirea lor de robote, de ḑile de clacă, de dijmă şi ridicarea lor la aceleaşi drepturi cari le aveau şi domnii lor şi participarea la toate beneficiile, ce le ofere statul. (Va urma).

gice a regiunilor fuegiene (estremităţile de sud ale Americei de sud.) Vegetaţiunea se opresce la 400 metrii. Fauna terestră e sĕracă; Dl Hyades nu citează decât rare molusci, insecte diptere, patru ḑeci de specii de paseri, palmipede, vulpi, cânele domestic. Turbarea este necunoscută. Nu esista nici batracieni, nici reptilie.

Vr'o sută de indigeni au stat mereu pe lângă misiune. Cercetările antropologice au fost înlesnite prin buna lor voinţă. Fulgienii aparţin rasei togale, limba lor este aglutinată şi n'are dialecte. Ei nu cunosc scrierea. Numĕrĕtoarea nu trece preste nrul 3. De aci înainte cu toate aceste ei numĕră pe degete. Documentele statistice, culese nu dovedesc, că rasa este pe cale de a sĕ 'stinge. Globulele sângelui par la dânşii mai puţin numĕroase ca la rasele europene. Alimentarea lor este cu totul animală, ei sĕ hrănesc mai cu seamă cu pesci ferţi, sau de jumĕtate prăjiţi; nu se servesc de nici o beutură fermentată şi beţia este cu totul necunoscută. Le place coloarea roşie şi conformă împreună celelalte colori. Obiceiurile lor nu cer nici diformare nici mutilare a noilor născuţi; portul lor se compune dintr'o pele de vacă aruncată peste umeri. Femeile poartă afară de aceasta un vestmênt de pudoare. Ei nu cunosc danţul, nu practică nici o artă plastică. Au caracterul espansiv cu oare care nuanţă de melancholie; nu sûnt antropofagi şi nu maltratează nici pe bătrêni nici pe femei, cu condiţiune însĕ, ca sĕ le fie credincioase. Nu s'a observat la dênşii nici un rit. Ei nu par a avè nici o credinţă religioasă, nici o ideie despre nemurirea sufletului, Sărutatul le este necunoscut; pudoarea se manifestează la femei. Poligamia esistă în stare de escepţiune. Adulteriul este pedepsit cu bătaie. Ei n'au nici şefi, nici sclavi. Ei îşi procură focul prin frecarea a două pirite. Armele lor sûnt numai ofensive.

PARTEA SCIENTIFICĂ şi LITERARĂ.

O broşură cu titlul „Baserica română.“

(Urmare).

Bisericei grecesci — înţelege domnul Marcu biserica rĕsăritului — *i-au sĕcat toate fântânile de viaţă în privinţa activităţii ei,* ḑice dnul Marcu; *biserica grecească n'are bărbaţi cu învĕţături înalte; poporul de sub scutul ei a căḑut în întunerecul nesciinţei,* din contră biserica Romei! deci noi românii sĕ nu ne alăturăm la un corp paralisat, ḑice Dsa, ci originea şi interesele vieţei noastre reclamă dela noi **a ne pune cu Roma în relaţione,** *care are toate fontele? vieţei şi a cărei activitate se întinde peste toate marginile pămêntului.*“

Romei avem sĕ-i mulţămim desceptarea limbei române, — anume acelora dintre români, cari unindu-se au primit educaţiunea în Roma, — acesta este înţelesul vorbelor dlui Marcu.

Adecă sĕ spunem adevĕrul curat dlui Marcu, prin scirea sa de faţă nu ne-a spus nimica ceva nou, ci tot acele frase, figuri şi amăgiri, cari ne-am dedat ale auḑì şi dela alţi de pănura Dsale.

Toate acestea argumentări sofistice le aflăm şi în cuvêntul de instalare al fericitului metropolit Alecsandru Sterca Şuluţ, tipărit în Buda la anul 1852, pe cari l'a adresat tuturor românilor şi pe care l'a trimis nu numai la credincioşii sĕi uniţi, dară clandestine şi la mai mulţi preoţi greco-orientali în acele părţi, unde credea, că poate vêna oameni.

Ca sĕ se convingă şi domnul protopop Ioan Marcu din Sat-mare, că Dsa n'a fost original în ideia sa vom cita câte-va pasage din broşura metropolitului — atunci episcopului Şuluţ — pag. 15.:

. . . . . „Strămoşii noştri au adus religiunea şi credinţa lor — această comoară dumneḑeească — din Roma, episcopii protopărinţilor noştri şi preoţii au primit sânţenia lor prin mânile patriarchului, care ocupă ântâiul scaun apostolic în Roma şi învĕţătura din buzele sânte de aur ale dumneḑeescilor apostoli Petru şi Pavel. Ce laudă, ce gloriă, ce mângâiere sufletească este aceasta pentru noi. Noi românii n'am avut dară trebuinţă sĕ învĕţăm religiunea şi credinţa apostolică dela greci şi dela patriarchii din Constantinopole, Alecsandria, Antiochia şi Ierusalim“ etc.

Pag. 19.:

„Bucuria noastră, mângâierea noastră, nu se termină acì, ea ni se măresce, dacă precumpănim aceea împregiurare însemnată — ascultaţi-mĕ românilor — împregiurarea de cea mai mare însemnătate pentru naţiunea noastră, că pre noi ne leagă de capul bisericei apostolice afară de legăturile credinţei şi cele ale sângelui şi ale naţionalităţii. Cât de amară poate fi pentru inima românului aducerea aminte despre aceea, ce pagubă a causat românilor domnirea unei ierarchii străine a grecilor şi a sêrbilor etc. . . . .

. . . .

Auḑiţi şi înţelegeţi dară voi toţi, Oh, românilor, câţi sûnteţi dela Marea neagră şi dela Tesalia până dincoace de Carpaţi în Tisa, auḑiţi Vĕ rog şi înţelegeţi! că pe seama noastră afără de sânta unire cu apostolescul scaun al Romei, — pe care toţi dumneḑeesci şi sânţii părinţi în soboarĕle a toată lumea şi pravila i cunoasce de cap a toată biserica — nu este pe seama noastră mântuire etc.

A ne arunca în faţă nouă românilor ortodocşi obscurantismul bisericei grecesci, ba a numì chiar „o rosine“ — precum dl Marcu — că noi românii ne ţinem de biserica orientului, aceasta este o parolă vechiă a propagandiştilor, la care în anumite timpuri au fost angagiaţi dela cel din urmă preot unit până la ministrul de stat. Noi în punctul acesta vom rĕspunde dlui Marcu cu un discurs al metropolitului Şaguna cu ministrul de culte ultramontan Leo Thun, în anul 1857 — care precum ni l'am estras dintr'un memorial al fericitului metropolit Şaguna îl reproducem acì tradus de pe germănesce.

Presentându-se episcopul, mai târḑiu metropolitul Şaguna în 7/19 Septembre 1857 la ministru de culte Thun după unele cuvinte întroducĕtoare de curtuasiă, întimpină ministrul pe Şaguna cu următoarele:

„Escelenţia Ta greşesci, dacă pretinḑi pentru biserica Escelenţiei Tale aceleaşi drepturi, cari le are biserica catolică: pentru că ne avênd biserica greco-orientală pre un papă şi un centru pentru biserică, aceasta nu poate da regimului imperial acele garanţii, ce le dă biserica catolică. Nici nu se poate apela ceva unde-va dela consistoriu, *preoţimea greco-orientală este necultă, fără cunoscinţele necesari, pe când preoţimea catolică partea cea mai mare e cultă;* afară de aceea în Roma sûnt multe congregaţiuni, cari priveghiază astfel preste dogme că un episcop catolic nu poate comite nici un lucru arbitrar, căci dela el se poate apela la archiepiscop şi dela acesta la Roma; episcopii catolici mai au capitulul lăngă sine, care asemenea constă din bărbaţi luminaţi şi regimul imperial află şi în aceştia o garanţiă contra arbitrarietăţii episcopului. De aceea aflu de o necesitate urgentă ca în şedinţele consistoriului sĕ fie de faţă totdeauna un comisariu împĕrătesc oare-cum ca controlă din partea regimului, ca sĕ nu se întêmple cuiva nedreptate.“

La acestea a respuns Şaguna:

„Eu nu mĕ pot impretinì cu aceste vederi ale Escelenţiei Tale, pentru că nu sûnt luate din vieaţa bisericei mele; de aceea sûnt silit a obiecta, că dacă după vederile Escelenţiei Tale, — s'au ivit careva iregularităţi în conducerea diecesei mele, acele nu se derivă din instituţiunile bisericei greco-orientale, nici din volnicia mea, ci din impregiurări din afară adecă de acolo, că regimul antemarcial şi principii transilvani au supus biserica mea la atari mĕsuri, ce o au adus până la prăpastiă şi ruină etc. Şaguna respunse mai departe: regimul imperial sĕ se indestulească cu garanţia aceea, care o dă biserica noastră prin instituţiunile şi canoanele ei, pe basa cărora episcopul conduce eparchia sa; şi de oare ce noi după acelea conducem biserica şi pe creştinii noştri, după acele regule şi instituţiuni i conducem la fericirea cerească, în fine de oare ce noi ne aflăm ca supuşi ai împĕratului în patria noastră şi afară de aceasta nu eşim pe calea apelaţiunei, sûnt tare convins, că aceste impregiurări dau garanţiă mai de ajuns şi mai tare spre liniscirea regimului imperial în privinţa purtării diregătoriei noastre episcopesci, de cum poate fi aceea, pe care o poate da Roma regimului imperial pentru faptele episcopilor sĕi.

„Bisericei noastre“ — continuă Şaguna — „fără causă i se aruncă, că nu are un punct central. Puntul central al bisericei noastre este unitatea învĕţăturei ei, care se urmează de toţi credincioşii ei. Nu e vina bisericei noastre, că în cele de afară ale ei nu domnesce pretutindenea uniformitate, pentru că regimele politice, sub cari stă biserica greco-orientală şi trăiesc credincioşii ei, au deosebite principii unele mai liberale, altele mai puţin liberale. Adevĕrat, că în biserica noastră nu sûnt canonici, dar sûnt alţi dignitari bisericesci, cu cari episcopul se consultează în afacerile diecesane, care consiliu după terminul nou se numesce consistoriu.

În privinţa aceea, că preoţimea noastră nu e aşa de cultă, cum ar trebuì sĕ fie, am de a observa că biserica, care ţintesce după lumină nu e de vină, ci vina o poartă timpul şi împregiurările vitrege, în cari am trăit şi posiţiunea, în care regimul antemarcial a aruncat biserica noastră prin legile nedrepte, ce le a adus în privinţa ei. Aci mai adaug, că pentru creştin în deobsce şi pentru stat e bine şi de folos, dacă preoţimea are sciinţă: trebue însĕ sĕ o spun pe faţă, cu mult este mai bine, mai de folos, dacă preoţimea este morală, cu frica lui Dumneḑeu şi plină de evlaviă. În această categoriă din urmă pun eu preoţimea mea, şi spre basarea aserţiunilor mele mĕ provoc la fatalii ani 1848 şi 1849. Aceşti ani arată, ce ţinută a observat preoţimea mea, pe care unii o a negrit a fi necultă, deşi în sine cultura şi necultura sûnt noţiuni foarte relative. Preoţimea mea, cu adevĕrat nu cetesce nenumeratele gazete şi broşuri, totuşi are şi ea cărţile sale, ce le cetesce şi aceste cărţi sûnt mai bune, ca ḑiarele şi broşurile din timpul de aḑi. Ea cetesce pe Sântul Vasiliu, pre Sântul Ioan gură de aur, pe Sântul Gregoriu, pre Sântul Efrem Sirul, biblia şi alte multe cărţi, ce posede biserica noastră; pentru că din aceea împregiurare, că librarii din Viena nu au în boltele lor cărţi de ale noastre bisericesci, nu se poate conchide că biserica noastră nu ar avè cărţi etc.

La acestea reflectă ministrul: Eu nu pot ca catolic sĕ încuviinţez aserţiunile Escelenţiei Tale, căci nu convin dogmelor bisericei catolice; apoi Şaguna: Eu vorbesc de biserica noastră şi instituţiunile ei, nu voesc a deschide vre o polemiă faţă de altă biserică. Datorinţa mea estesĕ represent şi apĕr biserica mea, fără ca sĕ voesc cu aceasta a atinge pe altă biserică. Eu apreţiez la Escelenţia Ta aceea, ce aţi spus, că adecă sunteţi catolic: nu pot primì însĕ părerile Escelenţiei Tale, ce le aţi manifestat ca catolic în contra bisericei mele.

După aceea ḑise ministru: Rĕmân la credinţa mea şi mĕ mir, că nu vor toţi sĕ recunoască pre papa. Aceasta ar uşura mult lucrul şi propriamente toată afacerea s'ar reduce la cestiune de onoare. Cu toate aceste eu sûnt om tolerant etc.

(Va urma).

Nr. 418. [628] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante, de clasa a III-a Bodogaia inferioară cu filiile Fiatfalĕu şi Uisechel, protopresbiteratul gr. or. al Sighişoarei, se escrie concurs pe basa ordinaţiunei Preaveneratului consistoriu archidiecesan ddto 4 August a. c. Nr. 2350 B. cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Telegratul Român.“

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială, cu grădină de legumi şi pomet, pentru îndeplinirea edificatelor economice, cari lipsesc în present, s'a făcut dispoşiţiunile necesare.

2. Folosirea a cinci dărabe de pămênt, din cari unul fênaţ, celelalte patru de arat cu un venit anual de 65 fl.

3. Dela 12 tamilii câte o claiă de grâu, claia de 30 snopi computate în bani 37 fl.

4. Dela 41 familii socotiţi şi vĕduvii şi vĕduvele, 164 ferdele cucuruz nesfărmat mĕsura vechie, cari dau un venit anual de 74 fl.

5. Folosirea cimiteriului cu un venit anual de 5 fl.

6. Dela 25 familii prestarea de ajutoriu, drept clacă la lucru, amĕsurat stărei parochienilor cu carul sau cu palma, care dă un venit anual de 20 fl.

7. Venitele stolari, preste tot computate aduc un venit anual de 30 fl.

Doritorii de a ocupa această parochiă au de a-şi aşterne petiţiunile instruite conform dispoşiţiunilor Statutului organic şi a Regulamentului congresual, la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat. Concurenţii, cari vor posede cunoscinţa limbei maghiare, vor fi preferiţi.

Sighişoara, 10 Novembre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoarei.

În conţelegere cu comitetul parochial concerninte.

Demetriu Moldovan m. p.,
adm. ppresb.

OLEIUL PENTRU AUḌ,

perfecţionat de **Dr. M. Deutsch** vindecă ori ce **asurḍială,** care nu este din nascere; dacă cineva **aude greu, îi cântă urechia, îi ţine sau îi curge** cu oleiu se se poate cura radical.

Mulţămită publică, 12 ani întregi n'am auḍit cu urechia dreaptă absolut nimic. Spre a paralisa acest rĕu, am fost necesitat sĕ călătoresc de douĕ ori la Viena, ca sĕ consult pe renumitul doctor de urechi şi profesor vienez. Durere nici el nu mi-a putut ajuta! **Din norocire** însĕ am dat preste **oleiul pentru auḍ** din depositul general a lui Iulius Graetz. Întrebuinţând acest remediu **o minune nespusă** se întemplă cu urechia mea. **După ce am folosit de trei ori** m'am vindecat radical; Dḍeu sĕ i prelungească viaţa inventatorului acestui minunat **oleiu de auḍ,** ca sĕ mai poată aduce servicii omenimei.

Plevnic, comitatul Trencsén, Ungaria
Emerich de Zental, proprietar mare.

Acest **oleiu pentru auḍ nefalsificat** împreună cu arătarea modului de întrebuinţare se poate căpăta pe lângă preţul de 2 fl. 40 cr. direct dela depositorul general **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.** [621] 3

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 147 Sibiiu, Sâmbătă 17/29 Decemvre 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Decemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiiu, în 17 Decembre 1883.

Prin moartea ministrului de honveḑi Gedeon Ráday, ministeriul Tisza a suferit însemnată perdere. Rĕmășițele pămêntesci ale reposatului s'au transportat la Budapesta și Duminecă se va face înmormêntarea cu mare pompă.

Ca fiitor ministru de honveḑi se amintesce secretariul de stat în ministeriul de comunicațiune, Gabriel Baross.

Aceasta este unica scire, care a conturbat perfecta linisce, în care au decurs sĕrbătorile.

Maiestatea Sa împĕratul a decorat pre ministrul de esterne Contele Kálnoky cu marea cruce a ordinului Sântul Stefan și pre ministrul comun de finanțe Kállay cu crucea ordinului Leopoldin.

Mai sûnt a se face încă câteva restaurațiuni municipale, și apoi vom putè constata resultatul alegerilor pretutindenea. Pre când scriem acestea, poate că se vor încăera oamenii în comitatul Huniadoarei. Din cele de până acuma — nu ni-am prea zidit. De când cu scrintita idee de maghiarisarea tuturor naționalităților toate merg pe dos în statul nostru și constituția devine în multe locuri numai ficțiune. Și-au băgat oamenii în cap, că Ungaria nu poate fi, ceea ce este în realitate, și că ea trebue sĕ fie, ceea ce nu poate fi. Pornind din o imposibilitate dovedită cu o viață de aproape 1000 ani, nime nu s'a mai întrebat că unde vom ajunge, ci am mers tot înainte.

Numai unei astfel de fantasii bolnave putem atribuì procedarea unor prefecți cu ocasiunea alegerilor municipale.

Nu fără cuvênt s'a ḑis că presa este o mare putere. În adevĕr o presă cu minte și inimă mult bine poate face, și una rea mare stricăciuni poate aduce. Presa Ungariei, atât cea din oposiție, cât și cea guvernamentală a otrăvit întreagă opinia publică în țeară și atâta a predicat ura a contra tot ce nu este maghiar, încât nu e mirare, că am ajuns la stadiul de astăḑi a desvoltărei de lucruri.

Sub astfeliu de împregiurări de tot nenaturale s'a făcut noua organisare în administrația statului. În cele mai multe casuri nu s'a considerat hărnicia funcționarilor, ci cu totul alte momente au fost decisive la impunerea alegerilor. Rĕu a mers mașinăria până acuma, rĕu — ba poate mai rĕu — va merge ea în viitoriu, și tare ne temem că asemenea mașinării nesănătoase nu vor produce nici o bucurie ideei de stat unguresc.

În dieta Croatiei lucruri ciudate s'au întêmplat în timpul din urmă. După cum scim deputatul Starcevici și Pilepici fură eschiși din dietă pentru 8 ḑile. Ei însĕ înainte de eschidere s'au apărat bărbătesce, și Starcevici fără cruțare a stigmatisat pre guvern și dietă. Cumcă apărarea era sĕ fie aprigă, nu se mai îndoia nime. Toate ḑiarele se ocupă cu apărarea lui Starcevici și Pilepici reproducênd *per estensum* încriminările radicalilor.

Ce a produs mai mare mirare în ședința Landtagului, n'a fost nici cum apărarea ambilor deputați, în privința cărora s'a presentat o propunere de escludere. Toți se așteptau din parte-le la tot ce îi mai rĕu și, întru cât privesce pe dl Starcevici, nimeni nu s'a înșelat. În schimb a produs o mare sensațiune faptul, că președintele a permis acestui din urmă sĕ arunce în fața guvernului, a majorității, a celor mai înalți demnitari ai țĕrei nisce insulte ne mai pomenite, fără a îl întrerupe o singură dată măcar.

Ḑiarele clericale din Roma 'și dau toată silința sĕ presenteze pe papa în coloarea cea vechiă, adecă inimic de moarte al Italiei. Lumea se îndoia în esactitatea ḑiarelor clericale. Vine însĕ Sânția Sa Părintele Leo XIII și la felicitările de anul nou, ce i le-a făcut colegiul cardinalilor, respunde printr'un discurs înfocat, în care aruncă foc și văpae asupra capului inimicilor bisericesci. Violentul limbagiu al Papei chiar acum după visita principelui de coroană al Germaniei la acest anatemisat vrășmaș al bisericei dă ansă ḑiariului „Neue freie Presse“ de Joia trecută a scrie, că invectivele aruncate asupră Italiei cad și asupra Germaniei, mai ales după cele petrecute în timpul din urmă.

Invingerea francezilor în Ton-King a produs un fel de compromis între China și Englitera, despre care eată ce cetim în „Românul:

„Kölnische Zeitung“ publică o relațiune a corespondentului sĕu din Paris, primită de acesta din isvor sigur, în care se ḑice că marchisul Tseng, cu ocasiunea ultimei sale șederi în Londra, a încheat cu guvernul engles un tratat secret, ale căruì puncte mai principale sûnt acestea:

1. Englitera se îndatorează, că după ocuparea localității Sontay, sĕ ofere Franciei mijlocirea sa.

2. China declară, că cea din urmă concesiune a ei, este de a consimțì la împărțirea Tonchingului renunțând la suzeranitatea asupra Anamului, cu condițiunea însĕ ca Bac-Ninhul sĕ rĕmână în ori-ce cas pe seama Chinei.

3. Englitera se îndatorează a-și esecuta mijlocirea în acest sens și a susține din resputeri sus citatele condițiuni față cu Francia.

4. Dacă, prin mijlocirea Engliterei, se va ajunge la un tratat sau la un aragiament în conformitate cu dorințele chinese, China se îndatorează că, după șese luni dela semnarea tratatului, sĕ cedeze Engliterei insula Hainau.

Bulgaria e țeara cea mai fericită din lume. Dacă n'are putere sĕ se elibereze ea singură de sub jugul turcesc, vine Russia, și o eliberează. Are lipsă de constituție, și aceasta i-o face drăguțul de protector, are lipsă de ministri, numai într'un picior sĕ învêrte, și capĕtă câți vrea. Cetim în ḑiarele de eri, că principele Cantacuzen, general-maior în armata rusească e pre drum spre Bulgaria spre a fi ministru de rĕsboiu.

Împĕratul Rusiei se ḑice, că sufere greu în urma ranei primite în 10 a lunei curente.

În ḑilele din urmă se scria despre unele reforme în Rusia. Cumcă idea unei reforme, fie reforma — cât de moderată ar fi — nu află pămênt roditoriu în cercurile domnitoare din Rusia, e faptă veche. Așa și cea de acum.

Atențiunea generală este atrasă într'un chip estraordinar de douĕ curente contrarii, care predomnesc acum prin cercurile conducĕtoare. Din isvor bine informat se asigură în modul cel mai positiv, că recunoascerea ce a pătruns prin locurile superioare despre trebuința de a introduce oarecare reforme, a sdruncinat serios echilibrul păstrat până acum. Desmințirea dată sgomotelor, că se plănuesc reforme, caracterisează tocmai posițiunea persoanelor conducĕtoare, care nici nu voesc sĕ audă vorbindu-se despre o renunțare la *statul quo*, pentru ca nu cum va, dacă lucrurile se vor desvolta într'un chip normal, pe nebăgate de seamă, sĕ piardă puterea din mâni, mai ales că chiar unitatea din lagărul lor lasă mult de dorit. Această situațiune, care nu e nici cum lămurită, merită foarte mult sĕ atragă atențiunea străinătății.

FOIȚA.

Disertațiune

despre necesitatea promovărei și protecționării meseriilor între români.

(Urmare).

Anul 1848 a fost și pentru românii din Transilvania anul redeșteptărei și reinvierii lor naționale. Cu această ocasiune au rupt lanțurile servituții; au delăturat legile asupritoare și au pretins a li se recunoasce și lor drepturi egale cu ale celorlalți conlocuitori.

Anul 1848 formează prin urmare în viața poporului începutul unei epoce nouĕ și dela acest an putem și noi începe istoria progreselor, ce le au realisat românii în ori-ce direcție.

Nu putem nega, că progresul realisat în multe direcții de atunci și până în ḑiua de astăḑi ne pune în mirare, am fi însĕ orbiți, când nu am constata de altă parte, că am negles multe și că multe din cele întrelăsate trebuesc reparate cu toată energia. Situațiunea creată în anul 1848 ne a aflat, cum nu se putea a fi altfel, cu totului tot nepreparați. Ajunși de odată domni în pămênturile străbune, aveam necesitate de scoli, învĕțători de bărbați inteligenți, cari sĕ ne fie conducĕtori. Câte greutăți am întimpinat, până ne a succes o mică pleiadă (trupă) de acești bărbați, sciți domnia voastră și nu trebue sĕ mai perd timp și vorbe. Totul trebuia făcut din nou pe terenul cultural, economic, industrial. Și nu este de mirat, dacă față de o astfeliu de lucrare colosală multe au remas neîndeplinite. Mai multe s'au făcut pe terenul cultural creându-se scoale pentru cultura poporului și căutând prin formarea de Asociațiuni de a lățì cultura în poporul român.

Pentru starea economică nu ne-am îngrijit cu atâta căldură, și de aceasta se constată multe neajunsuri, care trebuesc cât de grabnic delăturate.

Pămênturile, ce aparțin proprietarilor români le vedem și astăḑi cultivate într'un mod satisfăcĕtoriu, grădinile le vedem și astăḑi în majoritatea lor paraginite și nu observăm cultivarea verdeților, poamelor și florilor. Economia de vite este încă într'un stadiu (vechiu) primitiv, ba pot ḑice mai decăḑută ca mai nainte, căci rasa devine tot mai slabă și numĕrul vitelor tot mai scăḑut.

Despre esploatarea pădurilor nu mai amintesc, căci scim marea ticăloșie, ce domnesce în privința aceasta; cele mai multe comune române din Ardeal se află în procese urbariali, eară unde pădurile se află în posesiunea comunelor, esploatarea (tăierea) lor este cât se poate de imprudentă.

Prea puțini Români sûnt aplicați la meserii și aceștia numai în timpul cel mai nou. Despre clas'a mijlocie încă nici nu poate fi vorba. Causele sûnt de diferită natură. Mai nainte așa numitele țehuri formau un obstacol, o pedecă puternică pentru îmbrățișarea meseriilor de români. Măestrii străini priveau meseria lor, ca un fel de privilegiu, ce nu

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Douĕ adevĕruri

privitoare la pomologia scoalei capitale rom. gr. or. din S. Sebeş.

S. Sebeş în 25 Decemvre 1883.

I. Am înţeles, că dl Piso Ioan, directorul poliţiei în S. Sebeş, în adunarea generală a comitatului Sibiiu, ţinută în 7 Decemvre a. c. ar fi ḑis în tonul dsale cunoscut, că în grădina de pomărit a scoalei cap. rom. gr. or. din S.Sebeş, ar fi singur numai un cotor uscat.

Dacă în adevĕr aşa s'a esprimat, atunci prin aceasta s'a calumniat atât scoala respectivă, cât şi autorităţile ei, împreună şi subscrisul. Şi 'mi ţin de datorinţă, faţă cu vaḑa scoalei, faţă cu autorităţile ei şi faţă cu mine însumi ca pomolog al acelei scoale de 6 ani, adecă dela întemeiarea ei, a arăta starea presentă a grădinei de pomărit dela scoala română.

În grădina de pomărit a scoalei cap. rom. gr. or. gin S. Sebeş, se află de present — afară de unele scoase şi date — 438 ḑi: patru sute treiḑeci şi opt ultoaie, de meri, peri, pruni, apricoase ş. a. din cele mai nobile soiuri ultoite parte de subscrisul, parte de elevi şi la 4000 — ḑi: patru mii — pomişori de cei neultoiţi de 1—4 ani. Şi dacă nu ar fi locul prea mic, 200^{0}□ numai, sigur ar sta încă şi mai bine.

Grădina respectivă e deschisă ori cui şi ori cine se poate convinge despre acest adevĕr.

Acum că ce epitet merită dl Piso, faţă cu mărturisirea sa, îl las sĕ i-l dea On. cetitoriu.

Eu unul sûnt sigur, că când a esprimat acelea a cugetat, că nu vor ajunge şi la urechile mele. Altcum nu-mi pot esplica denaturarea.

II. Onoratul comitet permanent al comitatului Sibiiu, faţă cu recursul comitetului par. gr. or, din S. Sebeş, privitoriu la cestiunea pomologiei scoalei sale, — a cărei istoric e descris în corespondenţa din „Teleg. Rom.“ Nr. 138, a motivat respingerea aceluia pe aceea că: scoala de pomărit e proprietatea comunei politice, şi că comuna politică numai pe 3 ani a resignat a alege pe pomologi.

Adevĕrul este:

a) Grădina — scoala — de pomărit a scoalei rom. e proprietatea bisericei rom. gr. or. din S. Sebeş; şi nu a comunei politice S. Sebeş.

b) Nici când nu s'a ḑis, şi nu esistă pe lume script în care sĕ se amintească, că comuna politică a resignat numai pe 3 ani a alege pre pomologi.

Căci când s'ar fi ḑis aşa ceva, atunci biserica ev. lut. din loc ar fi fost cea dintâiu, care ar fi abḑis de cei 50 fl. v. a. decât, ca sĕ i se atace autonomia sa.

Este trist, că a fost atât de fals informat On. com. permanent, prin ce s'a sedus, de a adus o hotărîre neesecutabilă, prin carea s'a şi blamat, de oare ce biserica rom. gr. or. din S. Sebeş, în veci va privì de nulă aceea hotărîre. Fiindcă deşì în sine e vorba de un bagatel aşa ḑicênd, însĕ e adânc tăietoare şi pătrunḑĕtoare în drepturile şi autonomia bisericei noastre gr. or.

Sûnt însĕ deplin convins, că dacă on. com. permanent ar fi avut cunoscinţă despre adevĕrata stare a lucrului, nu ar fi adus o astfel de hotărîre; însĕ on. acela a avut şi datorinţa, a se informa esact, şi numai după aceea a aduce hotărîre demnă de aceea corporaţiune.

De altmintrenea eu cred, că în această cestiune va avè cuvênt şi Ven. Cons. Archidiecesan, căruia i s'a făcut arătarea de lipsă la timpul sĕu. Şi sûnt convins că Ven. acela-şi nu va concede, ca un învĕţătoriu al sĕu sĕ dea ansă a se atăca autonomia bisericei sale.

Sciu că această corespondenţă pentru cei mai mulţi, foşti presenţi în adunarea amintită, va rĕmânè necunoscută, dacă cumva On. Red. dela „Tageblatt“ din Sibiiu nu va binevoì a lua notiţe de ea.

Sûnt mulţămit însĕ şi dacă vor fi cât de puţini, ca sĕ-şi facă o altă idee despre pomologia scoalei rom. din S. Sebeş, ear nu cea avută ce le-au dat-o dl Piso şi..... cu acestea în speranţă de revedere în curênd şi mulţămindu-ţi pentru ospitalitate, rĕmân al onorat Domniei tale

cu toată stima

Zevedeiu Murĕşan,
pomologul scoalei rom.

Corespondenţă particulară a „**Românului**“

Budapesta 11/23 Decemvre 1883.

Oraşul Hodmezővásárhely a numit cetăţean de onoare pe bĕtrânul patriot maghiar Ludovic Kosuth.

Se scie însĕ că Dieta la 20 Decemvre 1879 a adus o lege, care ḑice, că aceia, cari trăesc 10 ani în străinătate fără autorisaţiunea guvernului, perd *eo ipso* drepturile cetăţeniei maghiare.

Fostul dictator dela 1848, a combătut din locul esilului sĕu necurmat prin scris aceea lege şi astăḑi din incidintele numirei sale ca concetăţean de onoare, revenind din nou asupra ei, adresează oraşului în cestiune o scrisoare prin care descrie în modul cel mai limpede situaţiunea politică internă a Ungariei. Cred a fi bine de a pune în vederea cetitorilor în următoarele pasagii:

„Comitele Sechenyi a ḑis odată, scrie d. Kosuth, că şi pe omorîtorul de tată trebue sĕ-l ertăm, că nu cumva numĕrul nostru sĕ scaḑă cu unul, căci puţini suntem şi mulţi sûnt duşmanii noştri.

„Eu, pentru a cultiva varḑă în Barracona, neavênd voia dela guvernul ungur sau dela ministrii comuni, am fost pe basa legii dat afară dintre cetăţenii maghiari; am fost despoiat de aceea calitate, care s'a născut de o dată cu mine.

„Înţeleg că dacă vre un ungur se va face supusul altui Stat sĕ peardă cetăţenia sa natală, dar nu înţeleg ce folos poate resulta pentru Statul ungur din desmoştenirea acelora, care deşì se află în străinătatte, totuşi doresc a trăì şi a murì unguri.

„Numai iubirea de patrie m'a făcut sĕ plec în călĕtorie; numai arborarea drapelului independinţei patriei, m'a făcut sĕ beau amarul păhar al esilului; dar cu fruntea senină pot afirma, că prin espatriare nu m'am făcut nedemn de numele maghiar. Toţi de pe faţa pămêntului, cari au auḑit de numele meu, mĕ sciu că sûnt ungur, mĕ cunosc ca ungur, numai legea ţĕrii mele nu. Amara mea durere m'a făcut adese, sĕ mĕ dau la o parte, când vedeam pe cineva eşindu-mi înainte ca şi când mi ar fost teamă, că e întipărit pe fruntea mea cuvêntul „Desmoscenit.“

„În procesul verbal al consiliului municipal am cetit o frasă, care ḑice că prin dobêndirea libertătii şi a egalităţi patria e pentru a duoa oară câştigată pe sama naţiunii.

„Cu multă ardoare caut eu aceea patrie, care sĕ fie a naţiunei şi cu durere n'o găsesc. Din contră, în loc de o patrie, care ar fi a naţiunii găsesc o bucată, ce este dincoace de Laita şi face parte din statul comun austro-ungar; găsesc ministrii comuni; găsesc delegaţiuni, comune austro-ungare; găsesc armata comună cu comanda în limba germână; găsesc sistem vamal comun, care asigură pe pieţele unguresci un monopol pentru industria austriacă; găsesc consuli comuni, care cântăresc interesele comerciale unguresci cu căntar austriac; în loc de bancă naţională găsesc bancă comună austro-ungară, şi mai scie Dḑeu câte or mai fi comune; căci chiar şi Bosnia e comună. A cui e această patrie devenită comună nu vreau s-o spui, dar pot spune, că numai a naţiunii nu este; a cui va fi, dacă mai remâne aşa, nu vreau sĕ fiu profet, dar îmi este teamă, că nu va fi a naţiunii, şi nici chiar naţiune nu va fi, dacă patria va mai remânè mult timp comună.

„Eu sûnt bĕtrân şi supt povara anilor ce mĕ apasă îmi tremură oasele obosite în luptele vieţei, de aceea n'o sĕ vĕd ḑiua liberării patriei mele, dar credinţa că aceea ḑi trebue sĕ vie, o port în fundul inimei, o voiu duce chiar în mormênt. Vĕ rog dar, iubiţi concetăţeni, că auḑind că am murit departe de ţeara mea, sĕ onoraţi memoria modestului meu nume scriind pe portretul meu aceste cuvinte: *Çursum consumavit, fidem servavit*“.

Ḑilele aceste a apărut „Almanachul“ Academiei maghiare pe anul 1884. Academia are 329 membri, dintre care sûnt 22 membrii de onoare, 53 membri ordinari, 156 membrii corespondenţi şi 98 membri esterni. Averea Academiei e de 1.889.797 fl. 14 cr. Anul trecut biblioteca Academiei a fost visitată de 10.204 persoane. Academia stă în relaţiuni cu 140 Academii şi societăţi sciinţifice din străinătate.

Circulă sgomotul că mai mulţi bărbaţi fruntaşi români de aici ar fi ţinut mai alaltăeri o întrunire şi ar fi otărît ca cu anul nou sĕ scoată un ḑiar cu numele „Viitorul“ pentru a împăca pe Unguri cu Români.

Scopul e nobil şi măreţ, pentru care felicit din inimă pe acei distinşi bărbaţi, dar mie mi-e teamă că nu va putè fi atins.

O scim cu toţii şi speriinţa de toate ḑilele ne arată într'una, că Ungurii s'ar împăca prea bucuros cu Românii cu condiţiune, ca Românii sĕ renunţe la naţionalitates şi autonomia patriei lor şi sĕ apere ca buni patrioţi unguri contopirea Transilvaniei cu Ungaria; cu un cuvênt, Românii sĕ primească întru toate situaţiunea creată de dualism şi sĕ se afirme în toate afacerile lor, până şi în biserică, scoală şi familie, ca făcênd un trup şi suflet cu naţiunea maghiară In schimb Ungurii vor a înlesnì Românilor învĕţarea limbei maghiare şi grabnica lor desnaţionalişare, îi vor admite ca buni patrioţi în funcţiuni şi le vor acorda cu multă ospialitate şi bună-voinţă dreptul de a se numì cetăţeni maghiari.

Dacă propaganda împăcăciunii s'ar face în aceste condiţiuni, pe care le au spus în tot deauna Ungurii de câte ori a fost vorba de o împăciuire între ei şi noi, atunci naţionalitatea Românilor va fi cu totul desfiinţată.

Dacă însĕ ungurii vor fi înţeles adevĕratul lor interes, care nu poate fi decât în deplină frăţietate, atunci statul ungur va fi în adevĕr un stat liber şi puternic.

In cercurile politice din capitală se vorbesce că d. Persiani, ambasadorul Rusiei la Belgrad, a chemat la sine acum de curênd, pe toţi amicii sĕi şi le-a recomandat, ca sĕ proceadă cu cea mai mare precauţiune, pentru că cabinetul din St. Petersburg are astăḑi puternice motive de a dori menţinerea păcii şi liniscei în Oriente, şi că prin urmare, speră că amicii sĕi îl vor ajuta în această stăruinţă.

„Fiind-că isvorul, de unde a venit această scire, afirmă ḑiarul „Egyetértès“ dela 20 Decemvre, nu poate fi bănuit

---

era permis a'l înstreina instruind copii de români în meseria lor.

Astăḑi spiritul timpului (duchul vremei) şi împregiurările au rupt cerbicia aceasta; cu toate acestea nu vedem pe români aplicaţi la meserii. Trebue sĕ admitem dară că nepriceperea poporului nostru şi lipsa de îndemn din partea bărbaţilor nostri, face ca poporul nostru sĕ nu înţeleagă, că fugind de meserii, dă cu piciorul unei posiţiuni asigurate şi unei stări materiale mai bune.

Până cu 10—15 ani mai înainte situaţiunea (starea) noastră în direcţia aceasta a fost cu totului tot deplorabilă (ticăloasă); de atunci încoace însĕ, dă mai multe ori şi din diferite părţi s'au luat iniţiativa (începutul) de a lucra şi pentru industria naţională.

Societăţi infiinţate cu scop de a promova meseriile între români şi de a susţinè şi sprigini învĕţăceii şi sodalii români la meserii în Sibiiu, Braşov şi Cluj funcţionează de douĕ decenii; şi au realisat deja resultate destul de îmbucurătoare pentru mijloacele modeste, de care dispun. Un îndemn mai serios au căpĕtat aceste societăţi dela anul 1871 din partea Asociaţiunei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român, care a creat mai multe ajutoare pentru sprijinirea învĕţăceilor români la meserii, şi pentru perfecţionarea sodalilor în meseriile ce învaţă. Tot aşa a împărţit societatea „Transilvania“ din Bucuresci o sumă de stipendii din aceeaşi distincţiune., prin numitele Asociaţiuni.

Arĕtând aceste date trebue sĕ mârturisesc, că am terminat cu raportul despre cele făcute dela anul 1848 pentru promovarea meseriilor. Asociaţiunile amintite au aşeḑat câteva sute de copii la meserii; au format un numĕr aproape neînsemnat de sodali şi prea puţini măestrii români, carii respândiţi în toată ţeara sau neînbrăţişaţi de român trec în altă ţeară dispar şi nicăiri nu formează un numĕr compact, ca sĕ putem ḑice, că în oraşul acesta s'au în altă parte avem o clasă mijlocie. S'au făcut începuturi pentru oare-care progres, dară sûntem departe de aceea, ce dorim şi de aceea ce simţim că avem lipsă.

Am schiţat în puţine cuvinte şi în general starea poporului nostru, din punct de vedere material şi economic şi din cele arĕtate nu este greu a ne convinge, că este aproape deplorabil şi că dela anul 1848 încoace s'au lucrat mai mult pentru cultura minţii, spirituale a poporului nostru, eară îmbunătăţirea stării lui materiale (averea) n'au avut'o în vedere. Astfeliu, că simţim acum periculul ce ne ameninţă, înţeleg miseria poporului, carel face incapabil (nevrednic) pentru luptă şi resistenţă, pe ori care teren. Spre a ne convinge mai bine despre cele ḑise, cred că este potrivit ale ilustra cu date statistice:

1. Cum stă numĕrul poporaţiunei române din Transilvania şi ce posesiune are?

2. În ce stare se află economia de vite?

3. Cât a progresat în industrie şi comerciu?

Datele ce-mi vor servì pentru demustrarea chestiunilor, ce le am pus sûnt:

a) Date statistice din anul 1881 despre numĕrul poporaţiunei comparate cu datele statistice din anul 1855.

b) Date estrase din rapoartele camerei comerciale din Braşov şi Cluj, spre a ilustra desvoltarea economică, industrială şi comercială.

c) Informaţiuni private luate dela nisce bărbaţi Români din diferite comitate din Transilvania, cari au avut bunătatea şi amabilitatea de a studia situaţiunea (starea) poporului nostru în comitatele Dumnealor

Încep această lucrare lăsând sĕ urmeze Tabela sub A. din care se vede raportul, ce a esistat între numĕrul poporaţiunii române la anul 1855 şi 1881 şi sub B. o tabelă estrasă din Raportul camerei comerciale despre numĕrul poporaţiunei dela anul 1870 şi 1881 în comitatele aparţinĕtoare de camera comercială din Braşov:

de cea mai mică îndoeală, manifestaţiunea dlui Persiani are o importanţă capitală.

„Se ḑice însĕ, urmeaḑă ḑiarul citat, că d. Persiani a îmbrăcat declaraţiunea sa în formă diplomatică, dând amicilor sĕi sĕ înţeleagă că nu deresce ca ei sĕ înceteze de tot cu stăruinţele de până acum.

„Prin urmare, termină eslamând ḑiarul „Egyetértés“ putem fi siguri că şi de aḑi înainte vor continua agitaţiunile Rusiei în Serbia, însĕ cu mai puţin sgomot ca până acum.“

Mai nou.

Sinodul protopresbiteral electoral al Dobrei a ales Mercuri 14 Decembre cu unanimitate de voturi pre parochul Romul de Crainic de protopresbiter.

Un alegĕtor.

Varietăţi.

* Ministrul unguresc pentru apărarea ţĕrei *Gedeon Ráday* jun. a rĕposat Mercuri în Viena.

* (A patra întrunire literară) s'a ţinut ḑice „G. Trans.“ Joi în 8 Decemvre. Dl. profesor Ioan Popea, a vorbit despre greşelile mai însemnate ce se fac în crescerea copiilor. Dl conferinţiar a arătat într'un stil de tot poporal, mai multe tablouri din viaţă, unde cerescĕtorii comit mai des greşeli. N'a remas nimic neobservat de dênsul şi, de oare ce modul, cum a espus lucrurile a fost foarte atrăgător, şi a ajuns scopul, fiind ascultat cu toată încordarea. Douĕ momente ne au rĕmas mai întipărite în memorie şi pe aceste le vom espune cu deamĕnuntul. Micşiunescu se numea un comerciant bogat continuă conferenţiarul. Acest Micşinescu era de tot ocupat şi când venea acasă lua în mână gazetele şi se uita repede peste ele, cu deosebire la curs pentru a se informa asupra burselor şi pentru a nu scăpa din mână vre'un chilipir. Micşunescu avea mai mulţi copii, şi i se părea că este aşa de ocupat, încât nici odată nu are timp aşi petrece cu ei. Era vai de bieţii băieţi, când s'ar fi întemplat vreodată sĕ'l conturbe în lucrările lui cu deosebire când se afla cu gazeta în mână uitându-se cu o poftă şi cu un tremur nespus la cursul efectelor, era vai de bieţii băieţi, căci atunci arunca gazetele şi năpădia cu bătăi asupra lor. Calipso, socia lui Micşunescu, de asemenea cât era ḑiua era tot ocupată sau cu vr'un jurnal de modă sau chibzuind schimbările, ce are se le facă rochiilor sau pălăriilor ce le posedea, şi şi ea se năcăjia foc, când vre un copil o conturba în planurile sale sau când era silită sĕ remână acasă din causa copiilor. Ea numea vreme perdută timpul, ce 'l petrecea cu copii. Dacă se întêmpla sĕ şiaḑă Calipso la fereastră şi sĕ privească în sus şi în jos la trecĕtori, şi dacă se întêmpla că mica ei fetiţă sĕ vină la ea sĕ-i arete primele litere făcute pe tăbliţă sau primul chip desemnat pe hârtiă, atunci Calipso se năcăjea rĕu şi se rĕstea urît la fetiţă ḑicêndu-i pururea: „fugi de lângă mine ne astêmpărat o“. — Bieata fetiţă se ducea în cuină lângă Ileana, servitoarea, şi i arăta ei ce scrisese şi desemnase, nu se mai încerca a doua oară a supĕra pe mama sa. Ileana, fată din popor, spunea fetiţii fel de fel de poveşti, despre ficiori de 'mpĕraţi despre fata harnică a babei, spunea fel de fel de istorioare, şi i arăta în carte, care este epurele sprinten, lupul furios, leul mândru, hiena spurcată şi aşa mai departe. Dar numai ce-i drept fetiţa atâta iubea pe Ileana, încât plângea de câte ori remânea singură sau cu mama sa. — Un alt tablou, care ne-a remas în minte din discursul dlui Popea este acesta: Dascălul Istrat avea un singur copil şi 'l iubea ca pe ochii din cap. Când era de 2 ani şi asculta fie care cuvênt, care 'l rostea şi se simţea de tot fericit cu deosebire, când i se părea lui, că băiatul e prea deştept pentru etatea sa. Când era de 4 ani îl învĕţa fel de fel de poesii de rost şi 'l punea sĕ le reciteze la diferite ocasiuni. Toţi câţi 'l ascultau îl încărcau cu laude, 'l sărutau necurmat şi îl ţineau de cel mai descept băiat. Când era de 5 ani învĕţa franţuzesce, ear când era de 12 scia geografia şi astronomia ca unul cu multe studii. Cetea foarte mult băiatul, dar laudele cele dese, ocupaţiunea continuă, încordarea vecinică a slăbit aşa de mult spiritul lui Ermil (căci aşa se numia băiatul) încât numai ţinea minte nimic din ce cetea. În capul lui intraseră idei aşa de multe în timpul cel scurt încât nu avuseră vreme sĕ se întipărească pe deplin. Era Ermil de 14 ani şi perduse toată deşteptaţiunea sa acum se făcuse mai têmpit decât un băiat de rênd. În zădar se tânguia dascălul Istrat căci acum era prea târḑiu.“ Astfel în tablouri bine alcătuite şi frumos descrise a sulevat dl conferenţiar multe greşeli ce le comit crescĕtorii în crescerea copiilor lor. „Acestea sûnt, stim. Doamne — ḑise dl Popea — unele din greşelele cele mai însemnate, cari cercetătorul serios le întêmpină în crescerea copiilor sĕi şi cari am avut onoare a Vi le presenta cu această ocasiune. Ele şi alte asemenea lor, provin toate din esemplul rĕu, ce părinţii îl dau fiilor lor, provin din lipsa de inspecţiune sau de priveghiere şi din o procedere greşită, ce o urmează mulţi părinţi, taţi şi mame, dar mai vêrtos mamele, căci bărbaţii îşi au sfera lor de activitate mai mult în afară. În lăuntrul casei, după natura şi după sfera ei de activitate, mama este doamnă. Mama este chiemată prin urmare cu dosebire a priveghia asupra desvoltării sufletesci a copiilor sĕi fiind necontenit în atingere cu ei. Mama este chiemată a deştepta, a conduce şi a nutrì gândurile şi pornirile sufletului lor. Mama este chiemată a pune cel dintâiu temeiu, voinţii, aplecărei şi caracterului copilului, pregătindu'l, după cum ea voiesce, pentru de a se face odată cetăţan vrednic şi adevĕrat fiu al omenirei. Ea este chiemată a-i da nutremêntul cel dintâiu, de care sufletul lui are trebuinţă în lunga călĕtorie prin viaţă. Mama are a-i deschide lui porţile pămêntului şi ale ceriului, arătându-i drumul spre o viaţă ideală, de care sufletul lui este capabil. În crescerea ce mama o poate da copilului sĕu, se cuprinde talismanul, care ne face sĕ gîcim, de-i va merge copilului în viaţă bine, sau nu, de va fi pomul vieţii lui încărcat de fructe de fericire sau de nefericire.

După aceea s'au cetit 2 poesii epice, şi anume „Mihnea şi Baba“ de Bolintinean şi „Resbunarea lui Statu palmă“ de V. Alexandri. — Ear' spre încheere s'a cetit comedia lui Caragiali „Coconul Leonida.“

Viitoarea întrunire va fi Joi 15 Decembre.

* *(Avis)* În urma dispoşiţiilor articulului de lege XII. din 1883 se va face la anul 1885 esposiţie în capitala Ungariei Budapesta.

Pentru uşurarea lucrărilor în interesul general s'a constituit în Sibiiu un comitet local în persoana domnului *Martin Schuster*, ca president, şi *Robert Sigerus*, ca secretariu.

De aici se dau deslușirile detaiate în ori ce afacere, ce privesce esposiţia.

Din partea noastră atragem atenţiunea publicului asupra acestei esposiţiuni, şi credem că în interesul general fie-care va lucra din resputeri în cercul sĕu de activitate avênd în vedere întărirea patriei.

* Ni se scrie din Viena: „Astăḑi în 24 Dec. st. n. a. c. s'a promovat la rangul de doctor de medicină universală la facultatea de medicină din Viena domnul Teofil Bogdan, român din Transilvania. Fie ca teoriile câştigate cu atâta trudă şi osteneală, sĕ le practiseze spre binele şi folosul omenirei cu succesul dorit.“

Felicităm din inimă pe junele Dr. şi-i poftim şi noi succes strălucit.

* (Incendiul dela Asilul Elena.) Acest incendiu a fost cu mult mai ameninţător de cât credeam. Tot catul superior a ars cu desevêrşire, împreună cu 57 muniţiuni complete de paturi. Paturile erau de fer, dar au fost turtite şi stricate de foc. Ori cine îşi va putè lesne închipuì violinţa şi repeḑiciunea incendiului, când vom spune că toate saltelele au fost de paie. Tăierea comunicaţiunei focului cu bastimentul central, s'a făcut în mijlocul flacărilor, cari aveau o nălţime de duoi stênjini. Personalul asilului, cel dela fabrica de basalt, călăraşi, geniul, artilerişti şi pompierii au rivalisat prin zel şi devotament.

Momentul cel mai teribil a fost, când s'a tăiat cu topoarĕle comunicaţiunea focului cu bastimentul central. Tot acoperişul scării a fost cuprins de flacări, şi s'a surpat cu un sgomot groasnic. Dintre oficierii de pompieri s'a distins, mai cu seamă, dl sub locoteninte Mirescu.

Ceea ce a impresionat pe toţi a fost liniştea şi disciplina elevelor. Toate fetele claselor normale au fost întrebuinţate pentru scoaterea materialului din dormitoarele şi clasele învecinate.

Clădirea era asigurată, şi pagubele sûnt evaluate la 15,000 lei. Se crede că preste 15 ḑile se va face un acoperiş provisoriu. Mobilierul n'a fost asigurat: perderile sûnt aproape de 6,000 lei.

Clasele îşi au început deja de lunea trecută cursurile, şi Joi vor începe esamenile trimestrale.

Chiar Sâmbătă seara, ḑiua incendiului, dormitoarele erau stabilite în douĕ sale mari de clase, împrumutându-se dela ministerul de resbel şi Eforia spitalelor 100 de saltele.

D. Aurelian, ministrul instrucţiunei publice, a stat în tot timpul incendiului şi nu s'a retras de cât atunci, când s'a vĕḑut că ori-ce pericul este înlăturat.

Nu avem trebuinţă sĕ mai spunem că epitropul orfanelor, delegat al ministerului instrucţiunei publice, au fost cel dintâiu la postul sĕu.

Din fericire, pompierii erau adunaţi la casarma Malmaison, unde încercau noile tulumbe aduse din străinătate. Ei veniră îndată la locul incendiului. Noul material funcţionă foarte bine. „Rom.“

* (Sĕ te ferească Dumneḑeu,) ḑice un proverb popular, de durere de măsele, de fum în casă şi de muiere rea.

Cocoana Miţa Petrescu, adevĕrată teleleică de mahala, a pornit judecată corecţională în contra d-lui Petre Dragomirescu, sub cuvênt că ar fi fost bătută de acesta. Se pare că între reclamantă şi inculpat au esistat relaţiuni destul de intime în trecut, şi bătaia, de care e vorba a rupt firul acestui amor.

Tabela A.

Datele despre poporaţiunea Transilvaniei după statistica din anul 1881 publicată de dl profesor Schiel, lângă care se adauge jos cu comparaţie Nrul sufletelor din anul 1855 publicat de dl Bielz, din care se vede crescerea şi decrescerea în 25 ani.

Nr. curent	Numele comitatelor din Transilvania	Numĕrul sufletelor după limba ce vorbesc							Numĕrul sufletelor după religiunea ce profesează								
		Numĕrul sufletelor la anul 1855	Numĕrul sufletelor la anul 1881	Români	Maghiari	Germani	Feliurite naţiuni	Numĕrul copiilor cari nu pot vorbí	Greco-Orientali	Greco-Catolici	Români-Catolici	Evangelici A. B.	Evangelici H. B.	Unitari	Israeliţi	De confesiuni diferite	Sciu ceti şi scrie
1	Nasĕud-Bistriţa	. . . . .	95.016	62.048	3.540	23.113	3.260	3 056	12.554	52.571	2.644	22.129	1.027	26	2.963	43	22.844
2	Cic.	. . . . .	110.940	12.134	92.802	411	724	4.167	34	17.485	91.627	223	321	26	528	696	21.191
3	Făgăraş	. . . . .	84.571	75.050	2 694	3.850	948	2.028	54.900	22.787	2 194	2.449	1.335	168	675	63	15.696
4	Têrnava mare	. . . . .	133.464	51.632	12.026	57.398	7.155	4.243	45.853	14.909	3.800	58.920	5.999	2.219	722	32	50.677
5	Trei-Scaune	. . . . .	125.277	15.448	104.607	430	355	4.439	21.338	1.962	41.468	411	54.548	5.029	486	35	37.946
6	Sibiiu.	. . . . .	141.627	90.802	2.991	40.723	2.497	4.619	90.553	10.853	4 630	33.721	1.110	47	586	17	48.711
7	Hunedoara.	. . . . .	248.464	217.414	12.278	6 968	4.166	7.638	177.725	48.381	1.883	1.799	6.568	104	1.996	8	31.467
8	Cluj	. . . . .	196.307	112 627	63.005	7 667	6.587	6.421	59.110	90.265	18.016	7.380	44 525	2.083	4.782	146	32.603
9	Têrnava mică	. . . . .	92.214	44.372	21.604	16.976	5.993	3.329	16.627	33.520	3.999	16.794	15 701	3.968	1.246	358	17.505
10	Braşiov	. . . . .	83.929	29.350	23.948	26.579	1.074	3.078	31.206	356	8 541	39.407	3.228	466	697	46	39.857
11	Murĕş-Turda	. . . . .	158.999	53.950	86.497	6.274	6.658	5 920	24.151	35.636	9 450	5 592	64 512	6.451	2 999	198	37.567
12	Solnoc-Dobâca	. . . . .	193.677	146.135	31.558	4.604	5.465	5.914	31.549	119 154	7.523	1.774	24.303	122	7 589	1.663	17.659
13	Turda-Arieş	. . . . .	137.031	96.809	30.472	426	4.637	4.687	47 050	56.169	4.390	184	18.781	3.991	1 355	111	17.276
14	Odorheiu	. . . . .	105 520	3.099	94.311	2.322	1.910	3.878	4.121	2.010	35.050	2.747	36.533	24 451	481	27	31.036
15	Alba de jos	. . . . .	178.021	135.430	25.818	6.972	3.667	6.125	76.125	66.714	8.551	5.961	16 834	977	2 805	73	21.728
	Suma sufletelor din anul 1881	2,084.048	2,084.048	1,146.611	608.151	204 713	55.034	69.538	662.936	572.772	263.816	119.551	296.395	55 068	29.993	3.517	443.663
	Suma sufletelor din anul 1855 cu asemĕnare	2,276.063	—	1,227.276	536.011	194.482	Aici nu se pot face comparaţiune		639.017	648.410	219 721	198.851	295.790	46.016	15.573	—	—
	A scăḑut Nrul sufletelor în 25 ani	192.045	şi anume Români au scăḑut	180.665	72 141	10.221	Armeni . . 7.080 Slavi . . . 3.743 Alte naţiuni 78 933		5.981	75.638	—	—	—	—	—	—	—

Ori-cum ar fi, cu toată stăruința judecătorului, cocoana Mița n'a voit sě consimță la împăcăciune.

— Nu pociu sě mě împac, domnule judecător! a strigat dînsa. Mě doare la ficați! Nu mě eartă Dumnedeu, sě mě împac, căci aici este a treia clausă penală!

Cu ocasiunea ascultărei martorilor, magistratul, întrebând pe o martoră, dacă știe unde șeade înculpatul, reclamanta s'a grăbit sě rěspundă în locu'i:

— Unde a 'nțărcat dracul copii!

Judecătorul, cu severitate: Doamnă, aceste expresiuni nu sûnt parlamentare. Aduce-ți-vě aminte că sûnteți în sanctuarul justiții...

(Cocoana Mița rěspunde printr'un murmur înăbușit).

Judecătorul, continuând: Ori-ce reflecsiuni și ori-ce observațiuni sě le faceți *in petto*.

Advocatul inculpatului: Domnule judecător, vě rog sě întrebați pe martor cam de ce temperament este reclamanta?

Cocoana Mița: Oiu fi nebună, nu e așa?

— Domnule judecător, d. Dragomirescu șade jos.

Judecătorul, cătră inculpat. Vě rog sě stați în picioare, fiind că reclamanta protestează.

Advocatul repetă întrebarea.

Martora: De! ce sě dic; e cam iute.

Cocoana Mița: Dar d. Petre?

Martora: Și d-lui e cam iute. Amêndoi sûnteți iuți.

Martora Paulina face următoarea depunere:

— Matam Betresc cerut hirtiile de la tomnu Tracmirescu. Tomnu Tracmirescu spus la matam Betreso: „Ești nebună.“ Tomnu Tracmirescu dat briciu la matam Betresc și lovit cu baston în pelari. Io nu ști alt nimic.

Advocatul: Auzit'a martorul, dacă M-me Petrescu a mai mâncat vre o bătae de la cine-va?

Martora: Audit patut parpat șlușnic pe timneaei.

După ce, cu multă greutate, reclamanta se decide sě 'și formuleze pretențiunile sale civile, judecătorul dă cuvênt apărărei.

Advocatul: Domnule judecător! sûnt în viața omenească momente, în care omul chiar cel mai pacinic...

Reclamanta: Asta e povestea vorbei!

Judecătorul: Mě rog cocoană, nu întrerupeți.

Advocatul continuând: Așa dară au fost momente, domnule judecător, după cum vě diceam, când cocoana Mița a avut afecțiune pentru clientul meu. Temperamentul sěu însě ajungênd la grad superlativ clientul meu a căutat sě scuture jugul, cu care'l apăsa onorabila parte adversă.

Reclamanta: Aci o nemeriși!

Advocatul: Și ca sě vedeți, până unde a mers cutezanța onorabilei părți adverse cătră clientul meu, ați vědut că adineaori, la bara justiției a reclamat în contra jandarmului, care a vrut s'o facă sě tacă; pe fie care di se ceartă cu oamenii pe pod, cu vecinii, cu mahalaua întreagă...

Reclamanta: necăjită. Asemenea minciuni nu sufer, domnule judecător, de la domnu ăsta pe care nu'l cunosc. Audi acolo că m'am certat cu mahalaua! Da ce ești d-ta ipistat?

Judecătorul: Vě rog sě nu mai întrerupeți.

Advocatul, continuând; cu aprindere; Sângele cel mai liniștit sě'l fi avut clientul meu în vinele sale și trebuia sě se revolte la un asemenea temperament în grad superlativ ca acela al onorabilei părți!

Reclamanta: Poftim!

Judecătoria a condemnat pe d. Dragomirescu la 10 lei amendă.

Cocoana Mița a eșit furioasă din sală strigând că are sě facă apel și recurs la casație. „Dreptul“

PARTEA SCIENTIFICĂ și LITERARĂ.

O broșură cu titlul „Baserica română.“

(Urmare.)

Aici cu oare-care avênt dise Șaguna: Fie-care are drept sě remână la convingerea sa; dară atunci trebue sě se ferească, ca sě nu cadă spre greutate altora cu părerile sale mai cu seamă, când e vorba de convingeri religioase. Eu și întreaga mea eparchie remânem la religiunea, în care ne am născut și cu care nu voim sě supărăm pe nimenea, căci noi sûntem credincioși supuși ai împěratului, stimăm și prețuim toate confesiunile și pre toți creștinii și nu avem o dorință mai ferbinte, decât ca și regimul sě proceadă față de biserica noastră egal, cum procede față de alte confesiuni, pentru că toți, deși ne deosebim prin numirea religiunilor, totuși sûntem egali față de creștinismul universal etc. etc. etc.

Dl protopop Marcu doresce o biserică propriă română! În faptele apostolilor cetim: „pentru că trecênd și privind (apostolul Pavel!) închinăciunile Voastre (ale atenienilor!) am aflat și un jertfelnic întru care era scris: necunoscutului Dumnedeu.“ Pre care dar necunoscêndu'l voi, îl cinstiți, pre acesta eu îl vestesc vouě,“ (cap. XVII v. 23.) apoi: „sě caute pre Domnul, că doară l'ar simțì pre el și l'ar afla măcar că nu este departe de fie-care din noi, căci întru dînsul viem și ne mișcăm și sûntem,precum și oare-care din poeții vostri a dis: că al lui și neam sûntem.“ (Același cap v. 27 și 28.)

Cu aceste cuvinte respundem și noi dlui Marcu: avem biserică națională, Românii ortodocși viem, ne mișcăm și sûntem în ea, întocma după idealul unor poeți bisericesci ca dl Marcu!

Biserica ortodocsă a Rěsăritului după caracterul ei liberal permite fie-cărei națiuni limba sa propriă în biserică, desvoltarea ei pe basa națională până la anumite margini, cari le determină unitatea și universalitatea ei, și întreagă biserica orientului se radimă astădi pe basă națională. Biserica orientului nu stă, cum dice greșit domnul Marcu, din biserica grecească, ci ea constă din biserică românească, rusească, sêrbească, bulgărească, grecească etc. etc.

Nu aceeași putem dice de biserica Romei; ea eschide acest frumos principiu național. Dar dacă dl Marcu, ca și alții ca dsa află un lucru așa de mare, încât sě facă un argument pentru biserica sa în aceea, că Șincai, Petru Maior — ca educați la Roma — au dat un impuls nou deșteptării naționale, apoi cu mai mult drept am putè susținè de biserica ortodocsă română, că ea a conservat romanitatea, până când au venit la rênd Șincai, Petru Maior etc. — Ce au făcut acești bărbați pentru români este un accidens care l'au făcut ca români nu ca uniți. Ei tot așa puteau sě nu facă ce au făcut, căci legătura lor cu Roma nu le-a impus a face binele, ce l'au făcut ei pentru români. Un român ortodocs cu bune simțěminte și învěțat tot aceeași ar fi făcut, ce a facut Șincai, dacă avea ocasiune a străbate în archivele din Roma.

Domnul Marcu ignorând starea faptică a bisericei Române ostodocse — folosindu-se de unele desbateri polemice, ce au decurs în camera României cu privire la nejustele pretensiuni ale patriarchului din Constantinopol — presentă în scrierea sa biserica națională din regatul României ca dependentă de biserica grecească și de patriarchul din Constantinopol, deși nici o dependență nu esistă — afară de cea spirituală, care trebue sě esiste între toate bisericile creștine. Acest argument seamănă cu o altă faimă plină de ignoranță sau maliție, după care unii susțin, că capul bisericei orientale e țarul Rusiei! doară nu va crede și domnul Marcu așa ceva — mai ales după ce ne-a îndesat atât de afund în cojocul grecesc! — După alții eară noi românii ortodocși sûntem periculoși, căci stăm în legături religioase cu Rușii avênd același călindariu! Altă dată, că românii ortodocși sub scutul religiunii și a constituțiunei lor bisericesci hrănesc idei naționale; adecă toți insinuă românilor ortodocși ce le place și convine scopurilor lor neprietenesci!

Dl Marcu pe lângă aceea, că nu este original și nu ne-au spus nimic nou în broșura sa, nu poate face nici pretensiunea la scientificitate în broșura sa! Noi așa ținem, că nisce aserțiuni nelogice, băsate pe sucirea adevěrurilor istorice și nesce frase, cari la aparință sună a ceva, eară în fond sûnt nesce ademeniri tendențioase, — nu pot face pretensiunea la scientificitate. Biserica ortodocsă română din Ungaria și Transilvania prin instituțiunile sale liberale a luat de un timp încoace un avênt admirabil, și progresul ei e necontestabil. Biserica ortodocsă din regatul României e în stadiul regulării și a unui progres însemnat. Aici ca și în România biserica este per eminentiam națională, și dacă va fi sě vină vre-o nenorocire peste biserica ortodocsă română din Ungaria și Transilvania din partea factorilor din afară — fie sigur și domnul protopop Marcu, că aceea va urma tocmai din causă, că ea poartă în sine sîmburele cel sănětos al unei biserici naționale, pre când biserica română unită în tocmai ca odinioară reformațiunea este o punte de trecere în castre streine.

Nu m'am atins într'u nimic de religiunea domnului protopop Marcu, nu o am luat la critică, deși ași avea unele de dis în privința ei, cu atât mai puțin mi-ar putè permite bunul tact și simț, ca sě devin atât de personal, încât sě arunc în fața cuiva că e „rosine“ a se ținè de una sau altă confesiune creștină. Ce se poate pretinde și dela domnul Marcu este aceea, ca sě permită fiecăruia — și românilor ortodocși de aici și celor din România — a trăì liniscit și mai de parte în religiunea lor strămoșească, sě permită fiecărui creștin „a se fericì după fasonul sěu“. Aceasta o pretinde spiritul liberal de astădi și toleranța religioasă, care nu mai pune pe rug spre ardere pe aceia, cari au alte vederi religioase. Domnul protopop Marcu, când intonează cu atât aplomb coarda intereselor de romanitate provenitoare din o legătură religioasă a tuturor Românilor cu Roma, uită ca preot, că voind a fericì pre Români cu ideia sa pe acest pămênt, i ar răpì prin realisarea ideei sale atât de fericirea pămêntească, cât și de cea cerească. I-ar răpì de fericirea pămêntească pentru aceea, căci s'ar sguduì și clătina consciințele bune ale Românilor ortodocși prin aceea a fi părăsit religiunea strămoșească, a fi rupt cu trecutul și tradițiunile și istoria trecutului, în care ei au lăsat urme neperitoare, și a fi întrat într'o legătură nedeterminată cu Roma, precum ni-o propune domnul Marcu în aceeași legătură — *ut figura docet* — în care se află biserica unită profesată de Dsa. Ne ar răpì și fericirea eternă, la care aspirăm cu toții a o afla în ceriu după mormênt prin aceea, că umblând după lucruri efemere, propuse de dl Marcu, — am face din religiune un lucru de speculă, degrădându-o la un mijloc spre scopuri trecětoare — numească-se ele și naționale. Astfel de idei sûnt de condemnat atât din punct de vedere religios, cât și moral. Ele duc la materialism și indiferentism, cari sûnt identice cu demoralisațiunea. (Va urma).

Loterie.

Joi 27 Decemvre 1883.

Sibiiu: 14 68 59 66 39

Bursa de Viena și Pesta.

Din 27 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.65	120.60
Galbin	5.72	5.70
Napoleon	9.60½	9.59
London (pe polița de trei luni)	121.05	121.—

Nr. 280 [629] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunei de capelan, în parochia de clasa a III-a la Sâmbăta superioară apuseană, lângă bětrânul și bolnăviciosul paroch Ioan Mărdan se escrie concurs, întru înțelesul ordinului consistorial din 18 Octomvre Nr. 3581 B. a. c. cu termin de 30 de dile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu această stațiune capelanală sûnt jumětate din venitele stolare parochiale de peste an.

Doritorii de a se aplica la această stațiune, au sě-și subștearnă suplicele instruite cu documentele prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul mai sus indicat.

Făgăraș, 30 Noemvre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or în conțelegere cu comitetul parochial.

Nr. 418. [628] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante, de clasa a III-a Bodogaia inferioară cu filiile Fiatfalěu și Uisechel, protopresbiteratul gr. or. al Sighișoarei, se escrie concurs pe basa ordinațiunei Preaveneratului consistoriu archidiecesan ddto 4 August a. c. Nr. 2350 B. cu termin de 30 dile dela prima publicare în „Telegratul Român.“

Emolumentele sûnt:

1. Casa parochială, cu grădină de legumi și pomet, pentru îndeplinirea edificatelor economice, cari lipsesc în present, s'a făcut dispozițiunile necesare.

2. Folosirea a cinci dărabe de pămênt, din cari unul fênaț, celelalte patru de arat cu un venit anual de 65 fl.

3. Dela 12 familii câte o claiă de grâu, claia de 30 snopi computate în bani 37 fl.

4. Dela 41 familii socotiți și věduvii și věduvele, 164 ferdele cucuruz nesfârmat měsura vechie, cari dau un venit anual de 74 fl.

5. Folosirea cimiteriului cu un venit anual de 5 fl.

6. Dela 25 familii prestarea de ajutoriu, drept clacă la lucru, aměsurat stărei parochienilor cu carul sau cu palma, care dă un venit anual de 20 fl.

7. Venitele stolari, preste tot computate aduc un venit anual de 30 fl.

Doritorii de a ocupa această parochiă au de a-și așterne petițiunile instruite conform dispozițiunilor Statutului organic și a Regulamentului congresual, la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat. Concurenții, cari vor posede cunoscința limbei maghiare, vor fi preferiți.

Sighișoara, 10 Novembre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoarei.

În conțelegere cu comitetul parochial concerninte.

Demetriu Moldovan m. p.,
adm. ppresb.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 148 Sibiiu, Marți 20 Decemvre 1883. (1 Ianuarie 1884) *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumerațiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfêrșesce cu ultima Decemvre 1883, a'și înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Situația internă.

Restaurația municipală în Ungaria s'a creḑut de cel mai bun prilegiu de a năvălì din nou asupra noastră cu puteri unite. Pressa maghiară fără escepțiune de partide s'a aruncat asupra noastră cu o inverșunare ne mai pomenită. Scara înjurăturilor a fost urcată fără nici o regularitate, fie care se credea în drept a se arăta mai voinicos în ușoara meserie „de a înjura“, — meserie, care la ḑiarele maghiare e indispensabilă.

Preste această prea adese-ori profesată meserie mai venì și idea de stat unguresc, cu toate atributele ei.

În fața acestei stări de lucruri „Națiunea“ în Nr. de Sâmbăta trecută scrie la locul prim următoarele:

Sub aparența unui regim constituțional, temeliile statului ungar se slăbesc neîncetat. Un demon rĕu și neadormit planează asupra vieței publice din acest stat și nu'l lasă sĕ înainteze liniștit spre oceanul umanităței. Toate încercările de îndreptare sûnt spulberate de îndĕrĕtnicia elementului dominant, prins în cercul funest al unei idei ficse: idea maghiarisărei. Pe altarul acestei idei se jertfesce avere, onoare și viață; această idee este normativul ori-cărei manifestațiuni a vieței publice: în serviciul ei sûnt puse toate puterile statului.

Pe când în alte țĕri justiția este recunoscută ca fundamentul cel mai trainic al esistenței și propășirei statului, în Ungaria forța este ridicată la valoarea unei axiome de stat. *Salus reipublicae suprema lex esto*, la maghiari se traduce prin: maghiarisarea cu ori-ce preț. Și apoi dacă ar avè cel puțin mângâierea de a înregistra vre-o isbândă în această direcțiune! Dar nici atâta nu au și nici nu pot avè. Dovadă istoria Ungariei dela venirea ungurilor și până în ḑiua de astăḑi. O mie de ani de dominațiune maghiară n'au fost în stare sĕ înghită elementele deosebite de elementul maghiar.

Ce le pasă însĕ maghiarilor de adevĕrurile istorice și de logica faptelor? Ei merg înainte spre.... povârnișul fatal. Cu o stăruință vrednică de o causă bună, ei își înstrăinează pe ḑi ce merge tot mai mult simpatiile popoarĕlor, care locuesc împreună cu dênșii, ne lăsând sĕ treacă nici o ocasiune fără de a și manifesta tendența lor de cutropire cu ajutorul puterilor statului.

Precum în trecut, așa și cu ocasiunea alegerilor municipale sĕvârșite în timpul din urmă, maghiarii nu s'au desmințit în ce privesce atitudinea lor tață cu naționalitățile nemaghiare și în special față cu românii. Terorismul și forța brutală în unire cu cea mai nedreaptă lege electorală au scos din urne parodia cea mai detestabilă a autonomiei administrative județene. Românii, afară de mici escepțiuni și acestea de sigur cu cele mai mari sacrificii de conștiință, au fost puși în imposibilitate de a pătrunde și ei în administrația locală ḑisă autonomă. Afară de Sibiiu, unde românii au mers în unire cu sasii la urnele electorale, în toate județele, chiar și acolo unde românii se găsesc într'o majoritate sdrobitoare, guvernul maghiar a isbutit sĕ zădărnicească alegerea funcționarilor români. Prefecții ca adevĕrați argați electorali și stâlpii cei mai puternici ai ideei de maghiarisare, spre a intimida pe cei slabi de ânger, nu s'au sfiit a declara în adunările județene, că ori-care ar fi resultatul alegerilor, ei nu vor recomanda guvernului spre confirmare, de cât astfel de persoane, care sûnt cu totul devotate ideei de stat maghiar adecă, care vor recunoasce că în Ungaria nu mai esistă altă națiune de cât cea maghiară. Nici talent, nici muncă, nici probitate, nimic n'a fost luat în considerație, totul a trebuit sĕ fie sacrificat acelui demon fatal: ideei de maghiarisare.

Căci sĕ nu se creadă că maghiarii sub ideea de stat maghiar înțeleg alt ceva de cât prefacerea în maghiari a tuturor neamurilor, care au moștenit dela moși strămoși alte tradițiuni, altă limbă, alte obiceiuri. Ideia de stat maghiar este o espresiune inventată spre a acoperì de ochii lumii urgiile hegemoniei maghiare. Cetiți interpretațiunile ce se dau legilor esistente, luați cunoscință de mĕsurile administrative și ascultați motivele, ce se invoacă la crearea legilor celor noi, și vĕ veți convinge că toate razele rĕsfrânte ale vieții publice din Ungaria pornesc dela ideia maghiarisărei și se întorc la locul, de unde au pornit.

În asemenea împregiurări negreșit că posițiunea Românilor din Transilvania și Ungaria este cât se poate de deficilă. Ei trebue sĕ lupte cu sacrificii îndoite și întreite spre a se putè apăra de valurile curentului șovinist maghiar, conservându-și intact caracterul sĕu de popor român. Și în aceasta privință sûntem datori a recunoasce că Românii transcarpațini ca frații lor din alte părți, de câte ori au fost amenințați în ceea ce au mai scump caracterul sĕu de popor român și în în limba și obiceiurile lor, au fost totdeauna la postul lor, au resistat din toate puterile și apa a curs, dar petrile au remas.

Bună luptă au luptat și cu ocasiunea alegerilor județene și resultatul nu trebue sĕ-i descurageze. Nedreptatea încă are o limită. Va veni de sigur timpul, când faptele de astăḑi ale maghiarilor se vor sparge în capul lor. Istoria lumei ne arată că au fost națiuni cu mult mai tari decât națiunea maghiară și cu toate aceste ele s'au perdut îndată ce au creḑut, că forța este suficientă spre a înghiți popoarele, ce se aflau în contact cu ele. Monumentul cel mai trainic ce-și poate ridica un popor în istoria omenimei este justiția și munca onestă. Numai pe această cale un popor 'și poate asigura condițiunile de esistență și numai pe această cale va putè propăși spre glorie și fericire.

Aceste cuvinte nu le ḑicem la adresa maghiarilor, căci a mai vorbì cu ei însemnează a pisa apa în piuă; le ḑicem pentru frații nostri de peste Carpați, pe cari vitrigele împregiurări i-au aruncat sub despotismul maghiar, care, se desmerdează la aspectul unei năluciri, de care este pururea insoțit. Terminând ḑicem românilor de peste munți: Luptați și de acum înainte bărbătesce, uniți-vĕ cu toții, căci la urma urmelor triumful va fi al vostru. Dreptatea mai curênd sau mai târḑiu trebue sĕ biruiască!

FOIȚA.

Disertațiune

despre necesitatea promovărei și protecționării meseriilor între români.

(Urmare).

Tabela B.

din raportul camerei comerciale din Brașov despre numĕrul sufletelor române din comitatele următoare:

	în anul 1870 au fost suflete romane:	în anul 1881:	au scăḑut cu:
În cottul Brașovului. .	31,090	29,250	1,840
„ „ Făgărașului .	76,000	75,050	950
„ „ Têrnavei mari.	61,000	51,632	9,368
„ „ Sibiiului . .	94,000	90,802	3,197
„ „ Odorheiului .	7,000	3,000	4,000
„ „ Ciucului. . .	18,000	72,836	5,164
„ „ Trei Scaune .	19,000	15,448	3,550
Suma . .	306,090	278,018	28,071

Din tabela de sub A. resultă, cum că numĕrul sufletelor române din Transilvania la anul 1855 au fost: 1,227,276 suflete române, ear la anul 1881: 1,146,611 suflete române. Se constată deci o scădere de 80,665 suflete; o perdere considerabilă a poporațiunii românesci în decurs de 25 de ani. Tot asemenea constatăm din tabela B. că în comitatele aparțintéoare de camera comercială din Brașov într'un interval (timp de ḑece ani a scăḑut poporațiunea cu 28,071 suflete române.

Dacă căutăm mai departe în tabela A. în rubrica celor ce sciu cetì și scrie aflăm, că în comitatele românesci numĕrul acestora este mai mic ca ori unde; eară dacă asemenăm numĕrul israeliților stabiliți în comitate aflăm, că israeliții se bucură de cea mai mare ospitalitate în comitatele românesci.

Nu voesc sĕ culeg alte resultate din această tabelă, destul este a amintì, că studiind cifrele mai cu deameruntul, putem face descoperiri tot așa de neplăcute, ca cele citate. Spre a ne face o idee și despre împărțirea posesiunii de pământ între locuitorii din Transilvania, alăturăm tabela C. împrumutată pin raportul camerei comerciale din Brașov (pag. 14).

Tabela C.

despre posesiunea de pămênt)*

Naționalitatea:	Arături, liveḑi, grădini:		Păduri și pămênt neroditoriu:	
Secuii posed	700,000	jugere	1,400,000	jugere
Sasii „	526.000	„	544,200	„
Românii „	370,000	„	207,200	„
Suma	1,596,000	jugere	2,151,400	jugere

---

*) Din Raportul camerei comerciale din anul 1882 pag 14.

Din această tabelă resultă, că între locuitorii comitatelor ce aparțin la camera comercială din Brașov, Românii de altmintrea în majoritate posed din arături, liveḑi, grădini etc., mai puțin, adecă 370,000 jugere, va se ḑică pe abea a patra parte din ceeace posed Sasii și Secuii.

Comparând numĕrul sufletelor române din comitatele Brașov, Trei-scaune, Cic, Udvarheli, Têrnava mare, Sibiiu, și Făgăraș la olaltă: 306.137, cu posesiune: arături, liveḑi și grădini de 370,000 jugĕre, resultă, că pentru un individ abia vine un jugĕr. Considerând însĕ, că sûnt Români, cari posed 5—10 și mai multe jugĕre, ajungem la conclusiunea (convingerea), că o sumă considerabilă (însemnată) de indiviḑi (membri) ce aparțin neamului nostru, n'au nici un pămênt. Spre a ne face o idee mai lămurită de starea poporului nostru, cu relațiune la economia pămêntului, îmi iau voia a mai da un esemplu. Comitatul Făgărașului are 84,571 suflete, dintre cari proprietari de pămênt sûnt numai 21,195. Aceștia posed în întreg comitatul Făgărașului 78,000 jugĕre. Luând însĕ în considerațiune, că proprietari mari posed peste 40,600 jugĕre resultă, ca din cele 38,000 jugĕre ce mai remân populațiunei, abia ar veni $^3/_4$ jugĕr pentru un individ. De oare ce însĕ mulți proprietari români posed 10—15 jugĕre, urmarea este: că mulți români n'au pămênt. Sub ast-fel de împregiurări, când vedem

Revista politică.

Sibiiu, în 19 Decembre 1883.

După alegerile municipale urmează acuma comentarea acelora. La locul prim este învingerea celor din Lugoş asupra candidatului românilor Simonescu. „Pester Lloyd“ în ediţiunea de Sâmbătă sara aduce apoteosă bărbaţilor, cari au înfluinţat la alegere şi cărora este de a se mulţămì strălucitul succes. În locul prim vine a se amintì presidentul de tribunal *Zsiros*, care a desvoltat o activitate supranaturală şi lui ia succes a produce acest resultat. Administraţiunea comitatului în fine e scoasă din mâna unui român şi e pusă în cea a domnului Iakabfy, şi prin aceasta e asigurată esistinţa Ungariei.

Bucuria lui „Pester Loyd“ e cu atâta mai mare cu cât în fruntea comitatului stă şeful partidei unguresci, şi prin politica lui a adus lucrul acolo, încât acest comitat a devenit fortăreaţa ideei de stat unguresc, şi ce e şi mai de însemnat este, că s'a ales de pretore un jidan, primul jidan chemat la acest post, de când se scriu annale dela venirea ungurilor sub Arpád.

Despre proiectul de căsătorie între creştini şi evrei votat de dietă, respins de casa magnaţilor transpus astfel dietei, şi de către aceasta aşternut earăşi casei magnaţilor, despre acest proiect se ḑice că va fi primit de către casa făloşilor magnaţi. Cardinalul Haynald pe sĕrbătorile Naşterei Domnului a fost la Roma, se ḑice — pentru a oblinci calea, ca astfel episcopatul romano-catolic sĕ nu mai fie silit a face oposiţie.

Se mai atribue cardinalului Haynald şi altă misiune politică, adecă pregătirea terenului la papa din Roma, precând va face monarchul nostru visită regelui Italiei, spre a se face o apropiere între papa şi rege. Ce va fi adevĕr din toate acestea nu scim, vom vedè însĕ resultatele. Limbagiul violent al papei la adresa Italiei din incidentul gratulărei de crăciun, nu cam respiră dragostea evangelică, predicată de acela, la a cărui aniversare de 1883 ani rostì prea Sanţia Sa acelea cuvinte.

În dieta din Croaţia deputaţii graniţĕresci au dat următoarea declaraţiune:

> „Noi deputaţii graniţei de odinioară la întrarea noastră în dieta acestui regat pentru îndeplinirea lucrurilor comune, mulţămim mai întâi Maiestăţii Sale regelui, care s'a îndurat a împlinì cererea noastră şi a dietei, şi a întrodus din nou constituţia în o parte a ţĕrei, care mai lung timp a fost întrebuinţată spre scopuri militare. Aducem totodată mulţămită acestei diete şi tuturor, cari au conlucrat la îndeplinirea dorinţei noastre. Păşind între împregiurările actuale la lucrările comune, în interesul regatului cu provocare la preaînaltul rescript din 9 Maiu 1861 dechiarăm, că noi acceptăm basa actuală a dreptului de stat, adăogênd că întreaga graniţă sĕ se încorporeze la regat — încât aceasta nu s'a făcut până acuma, şi sĕ fie representată în dietă, sĕ se sisteze puterea comisariului regesc în regat şi folosirea dreptului din Croaţia sĕ se estindă şi asupra graniţei, dândui-se dreptul, ca şi Croaţiei; mai departe sĕ se modifice legile aduse fără conlucrarea graniţei, legi ale căror influenţe stricăcioase le simte poporul, şi sĕ se păstreze şi mai departe toate drepturile date de Maiestatea Sa poporului nostru.
>
> Precând accentuăm nestrămutata noastră credinţă şi loialitate faţă cu domnitoriul nostru, vom lucra cu totdeadinsul ca sĕ se aducă astfel de legi, cari înaintează binele poporului nostru, la ce credem că vom câştiga şi ajutoriul celorlaţi deputaţi.“

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

De ale ḑilei.

Budapesta 15/27 Decemvre 1883.

În timpul din urmă o întêmplare surprinḑĕtoare a pus în mişcare aproape întreagă presa europeană. Este visita făcută de clironomul german la curtea din Italia şi la papa Romei. Svon a provocat această visită, nu pentru că ea ar fi fost ântâia visită făcută de un membru al unei case domnitoare ci pentru că ea a fost făcută în acelaşi timp la doi vecini, cari de ani nu se pot vedè unul pe altul.

Este sciut că de un timp încoace visitele diplomaţilor şi ale capetelor încoronate sûnt aşa ḑicênd, la modă. Însuşi ministrul preşedinte al României a spus'o cu o ocasiune în camera română că un bărbat de posiţie înaltă din ţeara ungurească i-ar fi observat, că România şi pentru aceea nu este spriginită de puterile europene, pentru că bărbaţii din fruntea ei nu prea umblă afară de hotarele ţĕrei. Această observare se ḑice că ar fi dispus indirect pre domnul român şi pre ministrul sĕu la cunoscutele vojajeuri de pela Berlin şi Viena. Şi din această împregiurare sĕ poate vedè că ce însemnătate li se atribue vĕḑutelor făcute de oameni cari sûnt la cârma unui stat.

Dacă vom analisa însĕ visita de sub cestiune, vom putè constata fără greutate că ea în mare parte sĕ deosebesce de multe altele Sciut este, că de regulă cei mici şi cei slabi merg la cei mari şi tari.

De un timp încoace, anume de pe la 1871, aproape toţi diplomaţii statelor europene se îndreaptă spre Germania, ear capetele încoronate, ori aproape de coroană, de a dreptul spre Berlin. Cei dintâiu la cancelarul, supranumit „de fier“, ear cei din urmă la împĕratul Wilhelm.

Rar s'a întêmplat însĕ, ca unul din aceşti atotputernici sĕ redeea visita. Şi tocmai din această causă se vede că mergerea clironomului german la Madrid şi la Roma este de o însemnătate pe cât de mare, pe atât de neesplicabilă. Ḑiurnalele pe toată ḑiua fac feliu şi feliu de combinaţiuni, dar nici unul nu poate spune adevĕrul şi aceasta nici nu este cu putinţă de ocamdată. Nu este cu putinţă pentru că toţi cari scriu întrênsele îşi trag informaţiuni dela oameni, cari sûnt cu mult mai rafinaţi decât sĕ facă vre-o descoperire în cestiuni de natura cestei de faţă.

Diplomaţia este cu mult mai complicată decât sĕ se poată lăsa comentată într'un mod neîndoelnic. Ea este uşoară pentru naşterea combinaţiunilor dar grea pentru scoaterea adevĕrului la lumină. Aceasta se poate observa uşor aproape la toate întreprinderile politice ale lui Bismark. El totdeauna surprinde lumea cu lucruri la început neesplicabile.

Cine a reflectat la întrarea Italiei în alianţa germano austriacă pâna n'a venit rutinatul diplomat din Berlin cu faptul pregătit gata? Cine la întrarea în această alianţă a Spaniei şi a altor state?

Şi toate acestea sûnt astăḑi fapte complinite.

Şi a alia pe Austria cu Italia după ura născută între ele la 1859 şi 1866, nu a fost o problemă tocmai uşoară. E adevĕrat că interesele amênduror de o potrivă au reclamat'o aceasta. Dar de nu întrevenia un al treilea, de bună seamă, ele şi astăḑi s'ar privì cu neîncredere una pe alta.

Minunat esemplu a dat numitul diplomat, după cum susţin foile, prin încercarea de a îndupleca la pace pe doi inimici vechi, neîmpăcaţi între sine: pe regele Italiei şi pe popa Romei.

Sciut este că puterea lumească, de vre-o câteva decenii, ca sĕ nu ḑicem veacuri, ridicându-se fără întrerupere, slăbesce şi umilesce tot mai mult biserica, pe carea s'a dedat a o privì ca rival al seu. Prigonirile au mers aşa de departe încât în unele ţĕri, multe bunuri de ale bisericei au fost confiscate de către puterea lumească. Secularisarea mănăstirilor şi a deosebitelor orduri au fost întrun timp la ordinea ḑilei în cele mai luminate state ale Europei. Ba chiar şi afaceri interne de ale bisericei, s'au atins prin puterea unor cârmaci civili. Aşa este taina cununiei, carea este ameninţată şi respective nimicită prin întroducerea căsătoriei civile.

Inceputul făcut odată, continuarea este uşoară şi nu se sfêrşesce tocmai îngrabă. Puterea lumească, acum fără contenire la putere, cu mână tare şi cu braţ înalt lovesce în biserici, fără deosebire de lege.

Cam pe la începutul veacului curgĕtoriu, această manieră a ajuns în practică faţă de capul bisericei apusene, prin mâna, pe atunci atotputernică a lui Bonaparte. Aceasta s'a continuat cu multă tărie, mai ales în partea a doua a acestui veac, din partea celui mai puternic domnitor de atunci şi din partea nemuritoriului domnitor Victor Emanuel.

Urmarea a fost că capul vĕḑut al bisericei apusene s'a lipsit cu desĕvêrşire de puterea lumească, carea, de altmintrelea, nici după canoane, nici după vederile noastre nu i compete. Faptul însĕ este că biserica romano catolică, încă destul de puternică, a primit o lovitură, carea a îndemnat şi pe alţii ca sĕ o lovească.

Pela anul domnului 1871, guvernul german însufleţit de biruinţa raportată asupra vechei sale rivale, asupra Franciei, a creḑut sosit timpul pentru a da o lovitură episcopului din Roma.

Cum a creḑut, aşa a şi făcut. Mai multe seminarii s'au nimicit cu totul sau li s'au dat altă meniţiune. Instrucţiunea s'a luat cu totul din mâna clerului. Puterea episcopului de Roma de a esercita denumirile şi alte drepturi răḑimate pe obiceiu, s'a redus, şi aici ajuns, odinioară prea puternicul pontifice roman, s'a creḑut şi mai îndreptăţit a sĕ numì pe sine prisonierul Romei.

De atunci până astăḑi au trecut 12 ani. Timpul se schimbă şi oamenii cu el!

Bismarck, care atunci era îmbĕtat de triumf, astăḑi nu scie în cătro sĕ şi arunce mregea pentru ca sĕ mai câştige aliaţi. Reflectează pe la toţi şi pe la toate. Numai la o singură putere nu. Şi eceasta este biruita dela 1870 Mulţi muritori nu înţeleg ce poate fi causa la atâţia aliaţi, întraţi în joc prin mâna cea neobosită a omului de fier. Şi a o ghicì aceasta nici nu este lucru tocmai uşor.

Toată lumea crede, că Prusia este astăḑi împĕrăţia cea mai tare. Şi tocmai din această credinţă se nasce complicarea lucrului. Pentrucă dacă este aşa, atunci pentru ce umblă în ruptul capului după aliaţi. Noi încă credem, că Germania este puternică, dar credem şi aceea, că ea se teme de urmările purtărei sale din anul de mai sus. Încă nimeni

---

că o mare parte de locuitori români nu posed nici un petec de pământ şi când scim, că alt numĕr considerabil în poporul nostru posede numai atât de puţin, încât nu şi poate acoperì nici trebuinţele sale proprii; când cunoascem cât de primitiv se cultivă şi cât de puţin productiv este pământul în multe părţi, ne mai putem oare mira, că numĕrul poporaţiunei noastre decresce vĕḑênd cu ochii? Neamul nostru este destul de productiv, dar miseria estremă ce bântue poporul nostru îl silesce sĕ ia lumea în cap şi sĕ-şi caute teren, unde poate duce o viaţă mai puţin amărîtă, fără sĕ fie îngrigiat, că urmaşii lui vor murì de foame. Eată pentru ce i recomandăm aplicarea la meserii.

Ce progrese au făcut Românii în economia de vite, se poate vedè earăşi din raportul camerei comerciale din Braşov.

În comitatele aparţinĕtoare acestei camere economia de vite au fost totdeauna în starea cea mai bună, decât ori şi unde.

Economii din comitatele aceste îşi trec vitele lor pentru păşunat în România şi de aceea este uşor a face controla vitelor trecute. Raportul camerei comerciale ne spune: că după datele culese dela vămile: Timiş, Şanţ, Buzeu, Oituz, Ghimeş, Tölgyes, Bran, Breaza, Turnu-roşu şi Vulcan din anii 1876, 1877 şi 1878 au trecut în România vite: 527,471. Totodată însĕ se face observarea în acel raport, că cu 25 de ani înainte tot prin aceleaşi vămi treceau din Transilvania 1.025,000 de vite de păşunat şi toate erau proprietatea Românilor. Este oare de lipsă a aduce un document mai marcant (bătătoriu la ochi), pentru ca sĕ demonstrăm (arătăm), cât au decăḑut economia de vite la Români şi cu aceasta ce pagubă însemnată s'au caşunat averei naţionale.

Nu este ţînta lucrărei mele a arĕta causele, de unde provine această decadenţă; eu mi-am propus a constata cât se poate de fidel (cu credinţă) situaţiunea (starea) noastră de astăḑi şi a demonstra, că în astfel de împregiurări este de lipsă a arĕta poporului nostru drumuri nouĕ, spre a ajunge earăşi la bună stare şi avere. În fine sĕ cercetăm cât am progresat în comerciu şi în industrie.

Ceeace se atinge de comerciu, sûntem siliţi a constata, că dela întroducerea căilor ferate în Transilvania comerciul purtat de români a dispărut cu totul. Comercianţii români sûnt astăḑi substituiţi mai pretutindenea de evrei şi de armeni.

În toate cetăţile din Transilvania numĕrul comercianţilor români decresce rapid şi pretutindenea sûnt înlocuiţi cu streini mai cu seamă de israeliţi.

Rapoartele camerilor comerciale nu ne arată numĕrul comercianţilor români, ci constată numai, că comerciul a decăḑut şi decade.

Despre industria română nu se poate raporta ceva mai îmbucurătoriu. Am arĕtat mai sus, că abia s'au făcut începuturi în această direcţie.

Rapoartele camerilor comerciale le face conscripţia industriaşilor streini. Despre români nici nu amintesce, fiind într'un numĕr prea neînsemnat, În lipsa unei statistice mi-am luat eu osteneala a încerca sĕ fac oarecare conscripţie a tuturor meseriaşilor români din comitatele Transilvaniei după meseria lor diferită, spre a putè studia mai bine situaţiunea. M'am adresat la bărbaţi români zeloşi din toate comitatele Transilvaniei cu rugarea de a mĕ ajuta în întreprinderea aceasta şi am avut satisfacerea de a primì din partea mai multor on. d. consemnările trimise acompaniate de datele cerute de mine şi de părerile lor. Constat însĕ, că n'am fost fericit a primì din toate părţile informaţiuni şi de aceea întreprinderea mea nu o pot privì de reuşită. Cu toate acestea, totuşi mam decis (hotărît) a publica drept mulţămire cu multă plăcere pe de o parte numele on. domni, care au avut bunătatea a culege cu mult zel şi cu mare osteneală datele cerute, de altă parte în form'a unui conspect datele ce le-am primit dela domnia lor. Astfel de informaţiuni detaiate am primit dela mult on. d-nul Gregor Silasi, profesor de Universitate despre comitatul Cluşului; dela on. d-nu I. Turcu. pres. Sedriei orfanale, despre comitatul Făgăraşului; dela n'a făcut pretensiuni, care le a făcut cancelarul german atunci Franciei.

Cinci miliarde şi a le numĕra este greu!

Altcum stă lucrul cu vaticanul. El nu este destul de tare pentru a insufla ingrigiri prusului, dar destul de tare pentru ca la nevoie sĕ dea mână de ajutoriu altora. Ochiul cel de argus al marelui diplomat n'a scăpat din vedere nici aceasta, şi de mai multe ori a încercat împăciuirea cu episcopul roman. Toate însĕ până acum fără de resultat. Era deci la rênd o încercare radicală, carea, în ḑilele trecute a şi urmat.

Vorba că visita clironomului german la papa este numai o curtenire nu este decât vorbă goală. Tot asemenea e şi presupunerea, că el ar fi mers cu scop de a împăca pe domnul Italiei cu papa.

Noi credem că el a mers pentru ca sĕ mâne apă pe moara lui Bismarck, şi mai mult nimic.

Că prin acest fapt ar câştiga poate şi regele Umbert este numai eventualitate, dar nu intenţiune.

De alt cum această problemă va fi deslegată definitiv la timpul sĕu prin fapte, cari vor lămurì totul. De astădată singure cuvintele rostite de Leo al XIII-a, cu ocasiunea felicitărilor primite din partea cardinalilor sĕi, la serbătorile Crăciunului, ne pot da oarecari desluşiri. Ele nu sûnt decât espresiunea amărăciunei şi a durerei sufletesci. Şi această împregiurare, pentru un psicholog cât de cât este de ajuns, pentru ca sĕ deducă că, propunerile ce s'au petrecut în restimp de o oară, cât se ḑice că a petrecut clironomul german cu papa, nu au resultat îmbucurătoriu.

Că tonul amărăciunei este provenit din ameninţări sau din causa formulărei propunerilor, nu se poate scì Atât însĕ credem că, pe lângă starea de astăḑi a lucrurilor, cancelarul german, pe lângă toată diplomaţia sa, nu poate câştiga pentru planurile sale ascunse încă pe capul bisericei apusene. Singure concesiunile ne par în stare a face posibilă întrarea acestuia în alianţă ori unde este lipsă de dênsul. *Pl.*

Corespondenţă particulară a **„Românului“**

Budapesta 13/25 Decemvre 1883

Scirile sosite din provincie spun că alegerile împiegaţilor judeţiani în mare parte s'au terminat; şi în Transilvania şi în Bănat, Românii au căḑut cu candidaţii lor naţionali.

La noi impiegaţii administrativi se aleg de consiliile judeţiane şi comunale din 6 în 6 ani.

După legea judeţiană şi comunală, consiliile se compun pe jumĕtate din contribuabilii cei mari, fabricanţi de spirt, de bere, accisari, arendaşi etc. şi jumĕtate din membrii aleşi, Alegĕtori şi eligibili sûnt toţi câţi au diplome muceḑite boeresci (nemeşesci), ear Românii sûnt îndreptăţiţi numai dacă plătesc foncieră sau aşa numitul cens, care e foarte mare, încât ţĕranul nostru e cu desĕvîrşire desmoştenit.

În consiliele judeţiane, poporul român, chiar unde el formează esclusiv maioritatea locuitorilor, n'are mai de loc, s'au prea puţini representanţi.

În toate comitatele (judeţiane) minorităţile române au luptat bărbătesce stând umĕr lângă umĕr în faţa maiorităţilor compuse din unguri, nemţi, saşi şi evrei.

În unele locuri şi mai cu seamă în comitatul Severinului, a trebuit ca comitele suprem (prefectul) sĕ esercite cea mai mare presiune şi intimidare spre a putè doborì pe fostul vice-comite, d. Simionescu, candidatul Românilor.

Chiar la deschiderea şedinţei, comitele suprem, d. Tabajdy, care presida adunarea, a intimidat pe alegĕtori, dându-le sĕ înţeleagă că d. Simionescu chiar ales sĕ fie, va fi dat afară, ca unul ce nu întrunesce condiţiunea de patriotism maghiar.

„Condiţiune de căpetenie, a declarat d. comite suprem ce trebue sĕ întrunească alesul este, a fi bun patriot maghiar şi credincios ideei de stat maghiar. Cel care nu însuşesce această condiţiune poate sĕ fie ales dar nu se va putè susţine, va fi spulberat cum spulberă vêntul frunḑa.“

Necredincioşi ideei de stat maghiar, neapăraţi înaintea ungurilor, trec toţi Românii care sûnt, cugetă, vorbesc lucreaḑă romănesce.

Ungurii, pentru a nimicì principiul de naţionalitate au inventat indeea de stat maghiar, fără sĕ-şi dea seamă, că naţionalitatea este în ḑiua de astăḑi temeiul unui stat şi că cuvêntul de naţionalitate este un concept sânt de drept modern, recunoscut de toate statele europene.

Sciut este că o idee numai atunci înseamnă ceva când poate sĕ fie transformată în realitate. Apoi ideea unui stat maghiar cum o înţeleg ungurii e lipsită de ori ce posibilitate de a puté fi aplicată.

E trist lucru a constata că ungurii nici astăḑi, după atâtea secole, nu vor sĕ se convingă că în deşert le sûnt toate loviturile, toate sforţările pentru a nimici pe români, de pe faţa pămêntului.

Ori-care ar fi terorismul lor, cultura noastră naţională nu mai pot s'o nimicească, cel mult pot s'o împedece în mersul ei regulat.

(Concertul Reuniunei române de căntări din Sibiiu.) Despre concertul reuniunei române de cântări din Sibiiu am făcut şi noi o dare de seamă în Nr. 145 al ḑiarului nostru. Am auḑit vorbinduse că recensentul nostru domnul C. D. a scris răpit de amorul propriu. Aceasta poate avè ceva umbră de verosimilitate, căci un colegă al nostru a scris tocmai contrariul dela cele ḑise de noi.

Între noi doi judece al treilea.

În ḑiariul S. D. T. de aici Nr. 3051 cetim despre concertul reuniunei române de cântări de aici următoarele:

Concertul reuniunei române de câutări din Sibiiu fu primit de publicul destul de numeros foarte simpatic. Compusă esclusiv numai din numeri vocali, programa se începu cu trei cântece pentru cor micst de Mendelssohn, a căror esecutare a fost preste toată aşteptarea ba trebue sĕ o numim chiar de model. Dirigentul, domnul George Dima şi-a dat cea mai mare silinţă pentru studierea acestor coruri. În întonare perfect curată chiar şi la cântarea cea mai lină sună tonul plin, eară în locurile cele mai puternice nici odată dur şi esagerat.

Cântate fără acompaniare aceste cântări nu se poate poftì sĕ se cânte mai curat, şi aceasta face multă onoare junei reuniuni. Din cele două cântece poporale, arangiate pentru cor micst de Dima. *„Cucuruz cu frunḑa în sus“* şi *„Două inimi nu-mi dau pace“* cel dintâi, durere a rĕmas neesecutat în urma unor greutăţi interne neprevĕḑute. Al doilea în formă de cântec poporal n'a mai lăsat nimica de dorit. Structura lui corespunde pe deplin unui cântec poporal, deşi se observă aici aplicată o interasantă împletitură a vocilor, a cărei natură canonică dă cântecului poporal un caracter fin. Domnul Dima a compus şi o acompaniare de clavier corespunḑĕtoare cântecului poporal, căreia nui lipsesce aplombul eleganţei, şi care sună de tot frumos. Cu toate acestea cu tot dreptul se poate obiecta că prin acompaniare fie ea cum va fi, cântecul poporal nu castigă nici odată, căci el dela sine şi prin sine representă un ce complet, şi aceasta este şi chemarea lui. Ar fi de recomandat, ca la astfel de lucruri sĕ se cânte a capela, cu atâta mai vêrtos, cu cât în cântările amintite ale lui Mendelssohn corul a documentat, că poate cânta frumos şi fără acompaniare instrumentală. Dacă i-a succes aceasta corului la cântările de formă clasică, cari pretind o esecutare mai strict academică şi pronunţată; cu atăt i va sucede a cânta cu efect un cântec poporal, pentru care ori şi cine va afla interpretarea cea adevĕrată, fie el cult ori necult, şi la cari se observă îndată însufleţirea subiectivă a fiecăruia. Spre a'şi arăta puterea a cântat reuniunea Psalmul 42. de Medelssohn: *„Cum doresce cerbul de apă“*. Fără indoeală conducĕtoriul a fost consciu, că succesul la această piesă e condiţionată dela indelungată şi conscienţioasă studiare. Abstragênd dela o mică greşală de tact *Tenor* în Nr. 7. — precum se vede numĕrul biblic şi aḑi e indispensabil — totul a mers neted, şi la unele locuri chiar cu mare avênt. Noi nu consimţim cu composiţia aceasta, şi o adevĕrată plăcere nu putem simţì nici chiar la cea mai esactă esecutare a ei. Cu atât mai mult am putut urmărì cu deamĕruntul şi succesele cele mai nimerite între cari primo loco amintim nobilul solo de Sopran, cuintetul, şi nu la cel din urmă loc este a se amintì şi suplinirea orchestrului, prestată de domnul I. L. Bella în plastica acompaniare de piano. Spre a putè face aşa ceva, se cere sĕ scii şi sĕ poţi mult. Ca solişti ne-a delectat în trei cântece de Reinecke o voce de Sopran cu timbrul plăcut. Nu va strica pentru viitoriu asigurarea, că cântând cineva aşa de drăgălaş, nu mai are loc sfiala. O arie pentru alt de N. W. Gade s'au cântat cu voce strălucită şi eminentă interpretare. Numai unei indisposiţii momentane se poate atribuì împregiurarea, că tonuri lungi de altcum curat întonate, începeau a distona. Cum se poate ca atâta lustru şi gust sĕ nu se unească cu întonarea curată. Un seminarist a cântat două cântece naţionale cu o voce de bas, care fiitoriului preot i poate asigura o biserică bine cercetată. Nici cea mai bună predică nu poate contribuì mai mult la mărirea lui Dumneḑeu, ca sunetul acestei voce — demne de invidiat. Domnul Dima nu va întrelăsa de a forma, ceea ce mai este de format, căci el şi ca profesor tot aşa e de harnic, ca şi conducĕtoriu al Reuniunei. *V. de H.*

Varietăţi.

* (Învitare.) Despărţĕmêntul cerc. X (Cluj) al „Asociaţiunei transilvane“ va ţinè adunarea sa generală din acest an în Cluj la 28 Decemvre v. (9 Ianuarie n. 1884) în localitatea casinei române din loc. Sûnt drept aceea rugaţi p. t. domnii membrii din acest despărţĕmênt, cum şi alţi amici ai literaturei rom. şi culturei poporului rom., sĕ binevoiască a se presenta la cestionata adunare în numĕr cât mai complet, mai ales fiind a se face şi restaurarea trinală a directoratului. La tot casul ne măgulim cu speranţa, că şi cei împiedecaţi de a se înfăţoşa, nu vor pregeta a sprigini, prin trimiterea competenţei de membru, aşeḑĕmêntul cultural cel mai de frunte al Românilor din Austro-Ungaria.

Cluj, 27 Decemvre n. 1883.

Dr. Gregoriu Silaşi
direct despărţ.

Basiliu S. Podoaba
actuariu despărt.

---

mult on. domn Iosif Pop, jude la tabla regie pentru Mureş-Vaşarhely, dela on. domn Dr. Avram Tincu, advocat pentru oraşul Orăştia şi dela on d. Spiridon Damian, adm. protopr, pentru părţile gr. or. din Treiscaune.

Fac tot deodată din nou apel către bărbaţii nostrii români, ca sĕ'şi ia osteneala a culege datele de feliul acest'a, spre a ne informa mai esact despre starea poporului nostru. Pentru ca sĕ aibă cetitorii o idee despre ceea ce cerem, alăturăm aci rapoartele susnumiţilor domni, eară în tabela D. conspectul statistic despre meseriaşii români necomplet.

Conspect

despre comercianţi şi meseriaşi în comparaţiune cu anii 1848 şi 1849.

Comitatul Făgăraşului.

Oraşul **Făgaraş.**

Nrul sufletelor: 5307. — Nrul sufletelor române: 1600.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce feliu .	1	14	19	2
Meseriaşi:				
Argintari	1	—	1	—
Argăsitori	8	38	12	12
Blecheri	1	—	2	—
Cismari	36	2	45	5
Compactori	—	—	1	—
Clopotari	—	1	—	—
Cojocari	20	3	20	3
Curelari	4	—	4	—
Croitori	6	1	8	1
Cărămidari	—	—	1	3
Cuptorari	4	—	4	4
Dogari	1	3	—	1
Zidari	3	—	6	3
Fauri	2	4	4	12
Funari . . , ...	4	—	6	—
Friseri . . , ...	2	—	3	—
Grădinari culţi	—	—	—	1
Gravieri în peatră . . .	—	—	—	1
Juvelari cari fac inele etc.	—	—	4	—
Lemnari, meşteri de case .	4	12	8	18
Lăcătari	3	—	5	—
Lakerier văpsitori de trăsuri	2	—	2	—
Macelari	6	—	6	—
Maşinişti	—	—	1	—
Măsari şi dulgheri . . .	6	—	8	—
Morari	2	1	2	1
Olari fini	6	—	6	—
Orologeri	1	—	1	—
Pictori	—	2	2	2
Peptinari	3	—	2	—
Pânzari	1	—	1	—
Pălărieri	12	—	8	2
Postovari	1	—	—	—
Puşcaşi	1	—	1	—
Rotari	4	—	12	12
Săpunari	4	—	6	—
Strimfari	2	—	2	—
Strafari, zugrăvitori de case	—	—	2	—
Turtari . . . . . : . .	1	—	2	—
Tapeţieri	2	—	2	—
Urloeri	2	—	2	—
Fabrici	—	—	—	4
Suma . .	156	81	221	87

On. domn preşedinte al Sedriei orfanale Ioane Turcu, care ne a trimis acest date şi alte multe din întreg comitatul Făgăraşului noteaḑă: Românii din Făgărăş în privinţa materială au decăḑut, ei stau aḑi cu mult mai rĕu de cât la anul 1848, căci comercianţii cari erau atunci, aḑi nu mai sûnt: Pelari, argăsitori, cari atunci steteau materialicesce foarte bine, astăḑi afară de vre-o trei, ceilalţi au decăḑut materialicesce, fiind-că nu pot concura cu productele străine; este neapĕrata lipsă sĕ se perfecţioneze şi sĕ nu părăsească această industriă.

(Va urma).

PARTEA SCIENTIFICĂ şi LITERARĂ.

O broşură cu titlul „Baserica română.“

(Încheere.)

Domnul autor al broşurei „Baserica romana“ putea folosì pentru ideea sa şi alte argumente pe cari alţii ca dsa le au folosit precum d. e. momental acela, că până ce Românii nu se vor ţine de aceea religiune, de care glorioasa casă domnitoare se ţine, românii s'ar arăta ingraţi şi nedemni de bunătăţile, de cari i-au învrednicit, ceea ce s'ar vedè şi de acolo că românii uniţi ar fi mai bine vĕḑuţi şi mai protegiaţi, nisce momente, de cari altcum se sciu folosì şi cei din urmă preoţi uniţi în zelul şi arta lor proselitistică. Un argument nu se mai poate folosì astăḑi şi nu l'ar fi mai putut folosì nici domnul autor al broşurei din cestiune, că adecă biserica ortodocsă română e subjugată de Sêrbii din Ungaria ; — astăḑi biserica ortodocsă română e desfăcută de Sêrbi. Acest argument cu vre o 35 ani înainte a fost foarte valoros, când pentru ântâia oară s'a întrodus unirea în părţile bănăţene, trecênd o particică a Românilor în legătură religioasă cu Roma.

Domnul protopop Marcu însĕ a căutat totuşi după un argument nou pentru ideea sa, ca sĕ nu se pară că şi dsa a călcat cu totului tot pe calea bătută.

Dsa ni s'a părut destul de invenţios, când din apărarea deamnă a bisericei ortodocse din România faţă de nejustele pretensiuni ale patriarchului de Constantinopol în cestiunea sânţirei Mirului conchide şi spereazâ la o desfacere de legăturile cu biserica orientului. In această speranţă învită pre primatul României, pre metropoliţi şi episcopi români, pre bărbaţi de stat şi pre tot românul a se lega de papa. Trebue sĕ observăm dlui Marcu, că Dsa nu vede, cum ḑice germanul, pădurea de pomi! E vorba de aceea, că biserica ortodocsă din România în diferenţa sa cu patriarchul din Constantinopol pentru sânţirea Mirului a stăruit aşi susţinè drepturile unei biserici naţionale proprii române, autonome, după idealul domnului Marcu!! Ei, dară aceasta frumoasă posiţiune a unei biserici nu mulţămesce pre Dsa, care mai adauge, că aceea biserică propriă română, ca sĕ fie desevêrşită, ar trebuì sĕ fie în legătură recte dependentă de Roma! —

După toate acestea sentinţa mea despre broşura domnului protopop Marcu pe scurt este: această scriere ori cât de blând ar fi apreciată, nu se ridică din nivelul obscur al unei scrieri tendenţioase. Spre norocire ea nu poate fi periculoasă pentru nici un suflet ortodocs din causă, că slăbiciunile ei şi nătângia argumentelor sunt cetitoriului bătătoare la ochi. Deci soartea ei va fi aceeaşi, care o au în deobşte scrierile tendenţioase.

Trăim în timpuri critice, în timpuri grele, când tot românul cărturar trebue sĕ cugete la adevĕratele trebuinţe culturale şi de prosperitate naţională; eară nu a ameţi pe poporul român cu idei chimerice şi confuse. M'am întrebat deci, ce a putut fi îndemnul domnului protopop Marcu la scrierea de faţă, şi mi-am rĕspuns cu proverbiul român: „paserea mălaiu viseazâ“! Domnul Marcu de sigur a crescut în vre-un seminariu, unde n'a mai învĕţat şi n'a mai auḑit alta, decât de unirea cu Roma şi acum cu greu poate D-sa sĕ se smulgă din cercul ideilor sale. Dacă totuşi m'am mirat de ceva, acel ceva a fost, că ḑiarul „Observatoriul“ în numĕrul sĕu 29 din anul present întroduce în public cu o mare căldură scrierea domnului Marcu. Noi tare bănuim pe domnul redactor al Observatoriului, că şi Dsa s'a ţinut şi se ţine încă de societatea amintită în cerculariul capitului din Blaşiu din anul 1850 care avea de problemă „a lucra opuscule scopului preatins potrivite sau articule în foile poporului.“ Domnul Bariţiu ne întăresce în aceasta credinţă ḑi de ḑi prin ḑiarul sĕu. Dsa se ocupă foarte mult de biserica noastră ortodocsă — doară mai mult, decât ar trebuì — uitând, că ar mai avè de îndreptat câte ceva şi în alte părţi, ce i stau Dsale mai aproape. Ca sĕ nu mergem prea de parte îndĕrĕt, ne provocăm la Nr. 37 din „Observatoriul“ Dsale, unde în articulul de fond mai aduce încă odată aminte, cât rĕu naţional s'a făcut românilor sub masca religiunei prin legătura bisericească cu Sêrbii Dsa află, că românii greco-orientali ţin prea mult la religiunea lor, mai mult ca alţi, şi că fricoşii ortodocşi din Sibiiu ar sărì în Olt în cas, când regimul i-ar lipsì de statutul organic, şi că pentru acel statut „curagioşii nostri“ s'ar închina şi face la metanii pe pragurile ministrilor, rugându-se mai ferbinte, decât înaintea celor patru icoane dela altar, ca sĕ-şi facă milă şi pomană sĕ ierte şi sĕ dea graţie pentru câte vor fi pĕcătuit românii vre odată, fie fost chiar şi contra despotismului celui mai sfruntat.“ Adevĕrat, că românii greco-orientali din Ungaria şi Transilvania preţuesc statutul organic al bisericei lor, câştigat cu mari lupte, de o mare bunătate pentru biserica lor şi le-ar părè reu sĕ'l peardă. Însĕ pentru aceea totuşi nu e adevĕrat, ce susţine domnul Bariţiu în ironicele sale espectoraţiuni că adecă românii ortodocşi pentru „statutul organic“ ar fi în stare sĕ jertfească vre-un interes naţional — şi chiar a se târăì înaintea cuiva pentru el. Din contră românii ortodocşi — dacă tocmai a pus domnul Bariţiu cestiunea pe acest teren — sûnt de credinţa, că precum acel statut organic s'a câstigat prin luptă energioasă şi bărbăţiă; tot aşa cred ei, că se va putè şi susţinè. Abstragênd dela aceea, că statutul organic în sine e o lege organică, sub scutul căreia se asigură românilor ortodocşi mijlocul prosperităţii culturale şi prin urmare şi naţionale, dară acţiunea românilor greco-orientali nu s'a mărginit numai aci, ci din contră biserica greco-orientală cu episcopii în frunte a început compus memorande, pe cari le cetesce şi le cunoasce lumea şi a întrevenit la locul sĕu pentru apărarea intereselor, naţionale aşa precum au creḑut ei de bine. Noi ḑicem domnului Bariţiu sĕ îmbărbăteze şi pre alţii a face batĕr atâta şi atunci vom crede şi noi de Dsa, că este imparţial. Până când ţine — aşa ḑicênd — de scurt pe biserica greco-orientală, care abia de curênd a început a resufla mai liber şi a da semne de vieaţă, ear pre biserica greco-catolică a Dsale, care e mai avută, cu atâţi patroni, şi precum ḑice domnul Marcu în lĕgătură cu Roma şi prin urmare ar putè face ceva mai mult din punct de vedere naţional, — o perde din evidenţă, până atunci sĕ ne permită a ne îndoì în imparţialitatea Dsale. Sĕ fim dară drepţi către toţi eară nu în imposibilitatea neastră sĕ aruncăm vina acum pe unul acum pe altul. *Sic non itur ad astra.*

In interesul culturei religioase şi morale şi al prosperităţii naţionale sĕ se bucure şi domnul Bariţiu, că românii ortodocşi au „Statutul organic“ şi vor al conserva neştirbit; ear scrieri ca a domnului protopop Ioan Marcu din Sat-mare, ca pre unele ce seamână a propagandă proselitistică şi nu sûnt oportune, sĕ nu le întîmpine cu laude, ci sĕ le biciuească, precum se cuvine şi atunci domnul Bariţiu şi-a împlinit datorinţa ca ḑiarist şi ca român.

Loterie.

Sâmbătă 29 Decemvre 1883.

Viena:	1	52	62	58	32
Timişoara:	84	80	31	33	81

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 29 Decemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.85	120.60
Galbin	5.70	5.70
Napoleon	9.60	9.59
London (pe poliţa de trei luni)	121 —	121.10

Nr. 280 [629] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea staţiunei de capelan, în parochia de clasa a III-a la Sâmbăta superioară apuseană, lângă bĕtrânul şi bolnăviciosul paroch Ioan Mărdan se escrie concurs, întru înţelesul ordinului consistorial din 18 Octomvre Nr. 3581 B. a. c. cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu această staţiune capelanală sûnt jumĕtate din venitele stolare parochiale de peste an.

Doritorii de a se aplica la această staţiune, au sĕ şi subştearnă suplicele instruite cu documentele prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul mai sus indicat.

Făgăraş, 30 Noemvre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or în conţelegere cu comitetul parochial.

Nr. 322 protop. [630] 1—3

EDICT.

Petru Stingu din Gherlisce protopresbiteratul gr. or. al Oraviţei în diecesa Caransebeşului comitatul Caraş-Severin, carele de 6 ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita lui soţie Floriuca Stingu născ. Poamă tot din Gherlisce, fără a i se sci ubicaţiunea lui — se citează prin aceasta ca în termin de trei luni de ḑile dela prima publicare a acestui edict sĕ se înfăţoşeze înaintea subînsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat de soţia lui Florinca.

Oraviţa în 16/28 Decemvre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Oraviţei ca for de prima instanţă în afaceri matrimoniali.

Post vacant.

Pentru o librăriă şi magazin de musică se caută **un comis** care cunoasce bine această branşă, se fie bun vêndător şi se cunoască bine limba română, germană, şi franceză. [633] 1—3

Ofertele sĕ se adreseḑe la

Dnul S. Samitca în Craiova (România.)

OLEIU PENTRU AUḌ

m'a curat radical de învechita mea asurḑială, care o am căpătat la assediul Sevastopolului. Astăḑi, mulţămită acestui remediu, mi-am redobândit perfect, ca prin minune auḑul, motiv, ce mĕ îndeamnă sĕ Vĕ mulţămesc publice şi sĕ recomand ori cui sufere de asurḑeală, acest remediu nepreţuit.

Principele Jan de Hiestov.

Crovno. [611] 4

Acest **oleiu pentru auḑ,** împreună cu arĕtarea modului de întrebuinţare se poate căpăta cu preţul 2 fl. 40 cr. la **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.**

Adam Hölle,

croitoriu

în Sibiiu, Piaţa mare Nr. 5

îşi permite a aduce la cunoscinţa publicului de aici şi cel strein că şi în sesonul acesta şi a provĕḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav şi lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, şi sûnt în plăcuta posiţie a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt şi cel mai solid.

☞ Spre orientare. ☜ [631] 1—3

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 până la 34 fl. Palton dela 15 până la 24 fl. Palton de carnă dela 18 până la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.

Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru serviţiul solid şi real.

Zambach şi Gavora.

Fabrica de vestminte şi recuisite bisericesci

de rit catolic şi grec. [555] 12—30

în Budapesta, strada Vaţului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, şi pentru societăţi industriale (şi pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelniţe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărţi de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 149 Sibiiu, Joi 22 Decemvre 1883. (3 Ianuarie 1884) *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rĕndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Budapesta, 31/19 Decembre 1883.

Este sciut că una dintre foile cele mai serioase maghiare este „Egyetértés“. Dar că şi acesta îşi iese adeseori din sărite nu încape îndoială. Şi încât ar încăpea, lăsăm sĕ urmeze mai la vale în traducere articlul seu de fond ddto 30 Decembre a. c. st. n. care este în stare a curma ori ce îndoială de acest fel.

În acest articlu se vĕdesce peste îndoeală bunăvoinţa, cu care se poartă cu noi aceeia, cari au pretensiunea că ne îmbie mâna de impăciuire şi de înfrăţire. Credem că nu trebuesc ochi sufletesci tocmai ageri, pentruca sĕ vedem cum ni se îmbie această împăciuire.

Dacă „Egyetértés“ care se crede a representa opiniunea bărbaţilor unguri mai calmi cântă pe coardele cele mai subţiri căderea românilor şi acolo, unde acestia formează aproape totalitatea locuitorilor, atunci nu sciu ce vom avea sĕ credem noi şi alţii despre celelalte foi maghiare.

Scim noi ce români i trebue lui „Egyetertes“ şi celorlalte consoaţe ale lui. Dar ne permitem a anticipa cu asiguraţie, că, pe aceia, pe cari doresc dênsele nu vor avea fericirea sĕ i vadă niciodată. Dar nici Ungaria nu va ajunge această ḑi. Şi nu va ajunge o pentru că nu ea va resărì.

Toate dorinţele şovinistice maghiare de a întra naţionalităţile în veacul al XX-a asimilate în elementul maghiar sûnt dorinţe deşerte. Sĕ nu se amăgească ei în credinţa că evreii, pentru esemplu, sunt maghiarisaţi, fiindcă şi au maghiarisat numele. Aducăşi aminte de era absolutismului! Atunci în casele israeliţilor nu se auḑia decât limba germană, carea nici până astăḑi nu este înlocuită cu cea maghiară. Când se va schimba cârma, eventual sistemul actual, israeliţii vor fi ear oamenii oportunităţei. Ei îşi întorc mantaua după vênt, dar pentru acea tot ei sunt, ei rĕmân.

Lupul îşi schimbă pĕrul dar năravul nu!

Tot asemenea stă lucrul şi cu nemţii ungureni pentru ca se nu mai amintim de toţi şi de alţii.

Aceste premise, lăsâm se urmeze traducerea:

Naţionalităţile şi alegerile.

Naţionalităţile şi au cercat puterile, formând deosebite partide, au luat parte la alegeri, dar pretutindenea au picat. E vorba cu deosebire despre români. Ei au vestit înainte întreprinderile lor, şi au întrat în luptă nu numai cu steagurile desfăşurate dar pe lângă sunet de musică. N'au isbutit însĕ nicăiri cu candidaţii lor, cari au păşit ca representanţi ai intereselor naţionalităţii române.

Lupta a fost puternică mai ales în două locuri în comitatul Severinului şi în comitatul Hunedorei. In cel diniâiu a fost mare puterea românilor. Fostul vice-comite s'a dat pe partea lor şi s'a pus în fruntea acelora, cari se deosebesc pre sine de maghiari nu numai prin limbă, dar şi în privinţa sêntĕmintelor şi cari cred că maghiarul şi românul nu este tot una. Scim că dl subprefect n'a făcut nici o mărturisire, în acest înţeles, dar partisanii sei, cu cari a luptat împreună, n'au creḑut oportună ascunderea lucrului şi astfeliu au destăinuit totul. Cele două partide au stat faţă în faţă, ca partide esclusiv naţionale. Românii au remas în minoritate, şi a căḑut nu numai subprefectul dar şi alţi candidaţi de ai lor.

A doua luptă s'a petrecut în comitatul Hunedorei. Ambiţiune personală a fost aceea ce a provocat lupta şi putem adauge, că, nu ambiţiune provenită din partea românilor. O parte însemnată a meritului că românii au păşit la luptă cu speranţe mari este a comitelui suprem. Comitelui nui convine subprefectul. Întâiu pentru că acela este om popular, pecând dênsul nu, ear a doua pentrucă acela după convingerile sale politice este opoziţional. Când a vĕḑut că nu merge altcum, a pactat cu românii. A împărţit cu ei o parte a oficiilor, ca ceealaltă sĕ o poată împărţii între oamenii sĕi. Şi am ajuns, ca pentru candidaţi românilor sĕ corteşească maghiari, oameni de ai prefectului. Acei oameni cari au convocat în Deva o adunare din incidentul aducerei legei pentru scoalele medii, carii sûnt cunoscuţi ca agitatori **dacoromâni**, şi carii sûnt inimici neîmpăcaţi a tot ce este maghiar, au pactat cu prefectul şi împreună cu el au fabricat planurile, cari dacă reuşiau, trebuia sĕ pice partida maghiară. Şi s'a întêmplat aceasta în comitatul Hunedoarei, unde maghiarii şi altmintrelea sûnt în periclu — veszőben van — unde comune întregi sau prefăcut din maghiare în române şi ce e mai mult, s'a întêmplat cu puternicul sprijin al unui deputat guvernamental, care odinioară cânta elegii foarte posomorâte despre starea de nimicire, în carea se află ungurimea din comitatul Hunedoarei.

Dar partida română a căḑut şi aici.

Noi de o camdată voim sĕ tragem numai două învĕţături din această împregiurare. Una pentru domnii români, ear alta pentru ilustrarea procederei bărbaţilor nostri politici.

Românii au înţeles şi pot sĕ înţeleagă, că pe seama lor, după cum au apucat, nu sûnt semne de a cresce şi a se cultiva lauri. Cu idei mari dacoromânesci nu pot ajunge la nimica.

Câţi-va agitatori destrăbălaţi — fékeveszettį — se pot însufleţì şi pentru atari întreprinderi, dar la încuviinţarea şi la spriginul poporului nu pot conta nici aceştia. Vechiul comitat, deşì i s'au răpit drepturile cele mai de căpetenie şi au perdut esenţa puterei sale, totuşi este încă destul de tare pentru ca sĕ nu servească de leagăn unor agitaţiuni atât de fără căpătâiu. Cei cari nu nezuesc pentru altceva, decât pentru recunoascerea drepturilor lor naţionale, cei cari nĕzuesc ca sĕ-şi poată folosì limba lor, sĕ şi-o poată cultiva şi dacă le place sĕ-i dee o întindere mai mare, cei cari nezuesc într'acolo ca ce li se cuvine, după lege şi după drept sĕ li se dee, aceia posed în comitat o fortăreaţă, în lăuntrul căreia îşi pot apăra libertatea lor. Acei cari vreau sĕ arunce sêmênţa urei şi cari visează despre întemeierea unui imperiu mare român, căruia ţinutul transtisaian, împreună cu părţile de dincolo de Dealul mare, sĕ-i formeze numai un cerc, aceia încă ar trebuì sĕ privească comitatul de o întăritură, însĕ o întăritură a cărei şanţuri ei înzadar se încearcă sĕ le străbată, pentru că sûnt afară de ele.

FOIŢA.

Disertaţiune

despre necesitatea promovărei şi protecţionării meseriilor între români.

(Urmare).

Comitatul Făgăraşului. Pretura Făgăraşului.

Comunele: Berivoi, Copăcel, Breaza, Vaida-Dejani, Săscior, Mărgineni, Riuşor, Voivodeni, Hurez, Voila, Luţa şi Beclean.

Nrul sufletelor: 19.391. — Nrul sufletelor române: 19.000.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori-ce fel .	1	1	5	4
Meseriaşi:				
Cismari	1	4	7	5
Croitori	—	—	—	11
Cărămidari	—	—	—	5
Cuptorari	—	—	3	12
Dogari	—	—	5	6
Fauri.	17	—	8	20
Funari	—	2	1	4
Grădinari culţi	—	2	—	4
Lemnari, meşteri de case.	—	37	—	74
Măcelari	—	16	—	33
Morari	17	34	12	50
Pânzari	—	—	1	—
Pelari	—	—	20	1
Rotari	—	26	—	6
Zidari	—	—	3	—
Suma .	36	113	65	309

Din comunele: Berivoi, Copacel, Sebeş, Beclean, Voila, Luţa, Lissa, Lupşa, Voivodeni, Breaza, Vaida Dejani, Săscior au emigrat de serăcie vre-o 70 familii, pentru că vênḑêndu-şi moşiile n'aveau cu ce trăì.

Comitatul Făgăraşului. Pretura Branului.

Comunele· Zernesti, Tohan, Vlădeni, Poiana Mărului.

Nrul sufletelor 20.879. — Nrul sufletelor române 20.530.

	până 1848		până 1883	
	straini	români	străini	români
Comercianţi de ori-ce fel .	—	4	—	28
Meseriaşi:				
Cismari	—	10	7	27
Cojocari.	—	—	7	15
Croitori.	—	2	—	3
Cărămidari.	1	6	—	39
Dogari . . . , ...	—	12	1	14
Fauri	—	16	—	31
Gravieri în peatră . . .	—	—	3	3
Hotelieri	1	—	—	—
Lemnari, meşteri de case.	—	28	—	68
	până 1884		până 1883	
	străini	români	străini	români
Lăcătari	—	—	—	2
Măcelari	—	1	—	11
Maşinişti	—	—	1	—
Măsari, dulgheri. . . .	2	—	1	5
Morari	—	6	—	16
Olari fini	—	—	—	10
Ploscari	—	—	1	—
Puşcaşi	—	13	—	10
Rotari	—	12	2	19
Turtari	—	—	1	—
Tapiţieri.	—	—	—	2
Zidari.	—	—	2	30
Suma. .	5	117	28	343

On. domn notariu cercual Raţiu din Bran notează: Poporul stă mai rĕu aḑi de cât la anul 1848. Populaţiunea era la an. 1848 12,000 suflete în Bran, aḑi abea sûnt 8600. Proprietăţile şi le-au vêndut o mulţime de familii, cari au emigrat, însĕ tot români le-au cumpĕrat. Pentru a se promova meseriile, nu lucră niminea pre aici. In Bran a decăḑut economia de vite; abea mai sûnt din sutele de economi 20 economi. În Bran se află femei cari ţes în mod artistic borangicul.

Despre locuitorii din comuna Zernesci scrie dl notariu A. Badiu, că stau mai bine decât la 1848. Meseriaşi sûnt: cojocari, mĕsari, croitori, covrigari şi 2

Că ce dimensiuni a luat agitaţiunea fără de a se putea demasca, şi cât de departe au mers unii cu aţiţările lor, acea este în deobsce cunoscut în ţinuturile locuite de valachi. Un nou ḑiurnal cu limbă românească, care tocmai acum este în perspectivă de a eşì la lumină află cu cale a arăta deosebirea ce esistă între programa sa şi între a celoralalte foi românesci prin acea că, el privesce pre maghiar de frate şi că vrea sĕ trăească cu el în pace în regatul Stlui Stefan.

Românii, dacă este întrênşii destulă înţelepciune pentru a învăţa din fapte, pot învăţa.

Trebue sĕ înţeleagă odată că ei se pot răḑima în ţeara ungurească numai pe naţia ungurească şi că dacă vreau sĕ se fericească trebue sĕ se alipească cătră maghiar ca cătră un frate.

Dar au atinsele fapte complinite şi altă parte. Aceasta consistă în impregiurarea că, acolo unde a putut sĕ se lupte comitatul cu isbândă contra naţionalităţilor, nu a făcuto cu ajutoriul guvernului nici din bunăvoinţa lui Coloman Tisza. Guvernul aici nu are merit, ba încă oamenii sei au lucrat contra, după cum am vĕḑut la Hunedoara. Naţionalităţile însĕşi au ajuns la convingerea că, lor numai sub era lui Tisza le poate strălucì soarele, dacă preste tot le poate lucì. Nici când n'au păşit la luptă aşa pe faţă ca acuma. Pentrucă au luat seamă că Tizsa scie numai ameninţa şi arunca cuvinte mari, dar nici când nu are resoluţiunea unui adevĕrat bărbat chemat sĕ guverneze."

Eată dar cum înţeleg serioşii dela „Egyetértés" frăţietatea cu românii! *Pl.*

Revista politică.

Sibiiu, în 21 Decembre 1883.

Cu începutul anului nou 1884, se prorocesce schimbarea sistemului politic în Ungaria. Ḑiariul „Neue freie Presse" în Nr. din 1 Ianuarie 1884 publică o telegramă din Budapesta, în virtutea căreia partida clericală feudală din Austria a făcut alianţă cu cea clericală feudală din Ungaria cu scopul pronunţat de a trântì cabinetul Tisza. Scurţimea timpului nu ne eartă se comunicăm in estens cuprinsul acestei telegrame, şi ca sĕ ne dăm şi noi părerea în privinţa verosimilităţii ei. Deocamdată ne vine în minte ḑicerea germanului: *Selten kommt was besseres nach.*"

Conflictul austro-ungar român din pasul Vulcan s'a delăturat cu satisfacerea ambelor ţeri. După cum ne vestesc ḑiarele din Viena, guvernul român a făcut modesta pretensie, ca organele austro ungare, cari au trecut preste cercul lor de competenţă, sĕ fie admoniate. Guvernul din Bucuresci e aplecat a crede că Austro-Ungaria — respective regimul din Viena în interesul bunelor relaţiuni dintre România şi Austro-Ungaria, va aduce acest sacrificiu.

Din incidentul visitei principelui Germaniei la Roma, ministrul de esterne al Italiei a trimis o notă diplomatică tuturor representanţilor Italiei din streinătate, arătând simpatica primire făcută principelui de cătră rege şi popor. Tot asemenea a făcut şi secretariul de stat Iacobini.

Cetim în „Neue freie Presse" că impĕratul nostru a trimis papei dela Roma un autograf, a cărui cuprins nu se mărginesce numai la gratulările obicĭnuite de anul nou.

In 31 Decemvre a. c. ca aniversarea morţii lui Gambetta amicii acestuia s'au adunat la Villa d'Avray, în care şi a dat Gambetta sufletul, şi au serbat ḑiua morţei marelui patriot. Ministrul lui de odinioară, Paul Bert a ţinut un memorabil discurs, dorind triumfarea stindardului susţinut cu multă tărie de Gambetta.

In Bulgaria a erupt o crisă ministerială, care prin întrevenirea personală a principelui fu delăturată.

Cetim în Telegraphul din Bucuresci: — Un conflict s'a născut de cât va timp între guvernul turcesc şi patriarchia ortodocsă dela Costantinopole. Aceasta neinţelegere a luat nascere din încercările Porţii de a lua bisericei ortodocse privilegiele de cari se bucură din timpul aşeḑării turcilor în Europa.

Sâmbătă la 10 curent, Ioachim al III-lea, patriarchul Constantinopolei a întrunit — ne spune Ḑiarul Desbaterilor — Sinodul şi pre representanţii laici ai bisericei şi i-a înscinţat că din causele sus arĕtate şi a dat demisiunea.

Adunarea a adresat îndată o petiţiune Sultanului, rugându-l ca sĕ refuse demisia patriarchului motivânduşi cererea şi cu dificultăţile ce sar nasce din alegerea unui nou patriarch. În faţa tăcerii Inaltei Porti, clerul ortodocs a cerut ajutorul diplomaţiei europene şi membrii Sinodului au declarat că demisionează şi ei de nu li se va lua în considerare cererea.

Această tentativă a guvernului turcesc face parte din o întreagă sistemă de retragere a însemnatelor privilegii, de cari se bucurau comunităţile religioase străine în imperiul turcesc. In schimbul enormelor perderi de teritorii pe cari le-a suferit coroana otomană, Sultanul vrea sĕ-şi stabilească o autoritate absolută asupra supuşilor sei.

Firesce, Europa va protesta şi va lucra în favoarea creştinilor de sub domnia lui Abdul-Hamid; de sigur, guvernul nenorocitului stat turcesc va fi nevoit a modera reformele proiectate; dar, lăsând la o parte simţimintele binevoitoare pe cari ni le inspiră coreligionarii nostrii din imperiul otoman, guvernul unei ţeri nu e liber de a lucra aşa cum interesele cele mai stricte ale esistenţi sale o cer? Putem noi condamna purtarea unui guvern, care în mod vĕdit ar perí de n'ar lucra astfel?

Ca totdeuna, însĕ, cei slabi vor fi siliţi de Europa cea tare de a se sinucide însuşi.

Interne.

„Monitoriul oficial" publică următoriul decret prea înalt:

„Iubite conte Khuen Hédervári: Întrând timpul când se poate sista funcţionarea comisariului regesc denumit prin decretul din 15 Iulie 1881 §. 2. pentru teritoriul grăniţăresc militar împreunat cu Croaţia şi Slavonia, la propunerea ministrului president unguresc, te absolv prin aceasta dela oficiul de comisariu regesc."

Dat în Viena, la 25 Decemvre 1883.

Francisc Iosif m. p.
Coloman Tisza m. p.

Sistarea acestei stări escepţionale pentru teritoriul grăniţăresc a produs la croaţi mare bucurie, care s'a manifestat şi în dechiaraţiunea dată de deputaţii graniţei la întrarea lor în dieta Croaţiei, şi pe care o am reprodus şi noi în ḑiariul nostru.

Provocaţii §§. din rescriptul regesc sûnt de următoriul cuprins:

§. 2. Administrarea separată de până acum a teritoriului grăniţeresc din Croaţia şi Slavonia este a se susţinè şi mai departe, şi ea cu prima August anul curent trece în sfera de activitate a banului denumit pentru regatul meu Croaţia, Slavonia, şi Dalmaţia, şi el o va esecuta în calitate de comisariu regesc, şi va prepara totala incorporare a graniţei cu Croaţia şi Slavonia, ca astfel cât mai curênd poporul din graniţă sĕ poată întra in deplina folosinţă a drepturilor constituţionale.

§. 26 De oare ce nu s'a putut satisface condiţiei din articlul de lege IV din anul 1872 ca deodată cu provincialisarea sĕ se reguleze şi ţinutul Sichelberg şi a comunei Marienthaler, remâne în putere dispoziţia provocatului asticlu de lege, prin care deocamdată se ţine în suspens provincialisarea numitului teritoriu, până la regularea constituţională a cestiunei provincialisărei. Spre a nu se conturba însĕ administraţiunea numitului teritoriu, o transpun în mod provisoriu în mânile banului.

Tot în „Monitorul" cetim şi următoriul decret prea înalt.

Iubite Ladislau Tisza!

Prin încetarea valoarei articlului de lege XX. din 1879, la propunerea ministrului unguresc te dispensez dela oficiul de comisariu regesc pentru Segedin, şi în recunoscinţa însemnatelor merite prestate Statului, şi în special pentru glorioasa esecutare a operei-reedificărei oraşului Segedin Te disting gratuit pe Dta şi pe direcţii ereḑi ai Dtale cu demnitatea de comite unguresc, şi te autorisez ca pe lângă predicatul *„de Borosjenö"* se porţi şi predicatul *„de Segedin"*.

Varietăţi.

* Cetim în ḑiarele din România: Cu ocasiunea ḑilei de 17 Decemvre, aniversarea M. S. Reginei, biuroul adunărei deputaţilor a adresat Majestăţei Sale următoarea depeşă telegrafică:

Majestăţei Sale Regina Elisabeta
Sinaia.

Doamnă!

Adunarea deputaţilor se simte fericită că poate la ocasia aniversărei ḑilei nascerei Majestăţei Voastre, prin organul meu, sĕ reînoiască simţemintele sale de credinţă, devotament pentru Dinastie şi urări de ani mulţi fericiţi pentru Majestatea Voastră.

Sĕ trăiţi Majestate!

Sĕ trăiască M. S. Regele!

La această depeşă M. S. Regina a binevoit a rĕspunde:

D lui general Lecca, preşedintele Adunărei deputaţilor.

Adunarea deputaţilor aducându-Mi prin d voastră rod îmbelşugat de simţeminte de credinţă şi devotament cătră Mine şi Dinastie, Eu vĕ mulţĕmesc cu inima totdeauna statornică în iubirea de scumpa noastră ţeară. *Elisaveta.*

* (Necrolog.) Ludovic Roman, căpitan c. r. în pensiune, încunosciinţează cu inima sfăşiată de durere atât în numele sĕu cât şi al ficei sale Maria, al fiilor sĕi Leon, Ludovic şi Adrian precum şi

---

fabrici. De ce stau mai bine? Pentrucă industria: ferestrauă, fabrici s'au ridicat aici şi ei s'au ajutat.

Despre locuitorii din Vlădeni dl notariu cerc. Zorca arată că poporul stă mai bine decât la anul 1848, căci locuitorii au întreprins şi specule cu petrii de moară şi alte întreprinderi. Numĕrul sufletelor nu a scăḑut. Ar fi însĕ mare necesitate ca copii sĕ se aplice la meserii şi la comerciu.

Comitatul Făgăraşului. Pretura Porumbacului.

Comunele: Sărata, Feldioara, Cârţa, Drăguş, Viştea, Arpaş, Scoreiu, Ucea şi Corbi.

Nrul sufletelor 24,007. — Nrul sufletelor române 23,200.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori-ce fel	—	1	12	11
Meseriaşi:				
Berari	1	—	—	—
Cismari	4	—	15	16
Cojocari	—	—	3	20
Calapodari	—	—	3	23
Cărămidari	—	—	6	4
Cuptorari	—	—	1	—
Dentişti	—	—	—	1
Fauri	1	—	11	14
Funari	—	—	—	1
Lemnari, meşteri de case	—	5	4	60
Măcelari	2	2	4	10
Măsari dulgheri	—	—	4	10
Morari	—	14	8	38
Olari fini	2	—	3	—
Organişti	1	—	1	—
Petrari	—	3	12	36
Rotari	—	1	3	41
Sticlari	3	—	4	—
Zidari	—	—	—	4
Suma	13	26	94	289

On. domn notariu cercual Poparad arată: că din comunele Scorei, Cărţişoara-Streza Arpaş dela an. 1848 încoace au emigrat la 50 familii; în privinţa materială au decăḑută, însĕ la meserii au început a se aplica.

On. domnul notariu Vasilie Stanciu arată despre comunele: Viştea, Beşimbav, Sâmbăta, că locuitorii stau mai rĕu decât la anul 1848. Comassarea moşiilor, segregarea şi lipsa de câştiguri a făcut se scadă averea lor în cele materiale şi vitele sĕ împuţinează din lipsa de păşunat.

On. domn notariu cerc. Codru arată despre comunele: Drăguş, Sâmbăta, că 30 de familii şi-au vêndut moşiile din lipsă şi au emigrat.

On. domn notariu cerc. Negruţ a rată, că din comunele: Porumbacul inf. şi super. şi Sărata au emigrat 15 familii, că nu aveau cu ce sĕ se susţină, fiind că moşiile erau îndatorate.

Comitatul Haromsecului.

Oraşele: Kézdi-Vásárhely, Sepsi-Szent György, Brescu, Baroth.

Nrul sufletelor: 125,881. — Nrul sufletelor române: 20.762.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce feliu	40	16	160	10
Meseriaşi:				
Argintari	3	—	3	—
Argăsitori	—	—	—	10
Berari	3	—	6	—
Cismari	69	—	120	10
Cordoneri	35	4	40	6
Compactori	—	—	2	—
Clopotari	1	—	1	—
Cojocari	20	15	30	15
Calapodari	1	—	1	—
Curelari	10	—	15	—
Croitori	30	5	40	10
Cârnăţari	3	—	6	—
Cărămidari	10	—	20	—
Cuptorari	12	—	20	—
Fauri	50	15	70	20
Funari	4	—	14	—
Friseri	2	—	6	—
Găitanari	1	—	2	—
Grădinari culţi	5	—	15	—
Gravieri în peatră	5	—	15	—
Hotelieri	10	—	90	—
Juvelari cari fac inele etc.	—	—	2	—

al soacrei sale Sara Finc, despre dureroasa şi nereparabila perdere a iubitei sale fice

Cornelia,

care după o scurtă, dar grea suferinţă, impărtăşită cu sântele taine, şi a dat sufletul în mânile creatorului astădi la 6³/₄ oare dimineaţa în etate de 18 ani.

Rĕmăşiţele pămêntesci ale scumpei repausate se vor ridica Mercuri în 21 Decemvre 1883 (2 Ianuarie 1884) din casa părintească Strada Furcoaei Nr. 190 la 3 oare d. p. şi se vor depune spre vecĭnică odihnă în cimiteriul gr.-or. al bisericei Sf. Nicolae din Scheiu.

Fie-i ţĕrîna uşoară şi memoria binecuvêntată.

Braşov, în 19/31 Decemvre 1883.

* (Carmen Sylva) care a trimis cununa pe monumentul lui Petöfy, a fost aleasă unanim membră onorariă a societăţii literare beletristice Petöfiane din Budapesta.

* (A cincea întrunire literară) scrie „Gaz. Trans.“ s'a ţinut Joi în 15 Decemvre. Dl profesor L. Nastasi a vorbit despre electricitate în genere şi în special despre electricitatea atmosferică. După o mică introducere, care a legat prima prelegere despre aerul atmosferic cu aceasta a doua prelegere fisică, a trecut inmediat în materie. „Fisica“ — dise conferenţiarul — „se ocupă cu esplicarea schimbărilor, ce le observăm în natură la diferite corpuri şi cu aflarea legilor, după cari se nasc schimbările acestea. Causele cari produc schimbările se numesc puteri; aceste sûnt pentru noi necunoscute, ear esistenţa lor se deduce din efectele ce le observăm. Noi vedem, că o picătură de apă se lipesce de păhar, că o peană de oţel încovăiată revine în posiţia sa normală, că un corp nespriginit cade; în casul prim vorbim despre adhesiune, în casul al doilea despre elasticitate, în casul ultim despre greutate. Adhesiunea nu o putem mirosì, elasticitatea nu o putem gusta şi greutatea nu o putem audì. Esistă însĕ o putere, pe care o vedem, o simţim, o audim, o mirosim şi o gustăm: aceasta este electricitatea. A arătat mai departe cum se nasce electricitatea, prin ce medii se propagă şi de câte feluri este ea. A făcut mai multe esperimente cu maşina electrică de influenţă cu care ocasiune s'au electrisat trei hore de doamne şi de domnişoare. A vorbit mai departe despre descoperirea lui Franklin la 1752, prin care s'a convins lumea, că fulgerul nu este decât un fenomen electric. Atât electricitatea produsă prin maşini cât şi fulgerul luminează cu aceea-şi coloare, se propagă în formă de zic zac, dispar momentan, se conduc prin metale lesne şi fără a face stricăciune, produc un sunet, sdrobesc corpuri, cari conduc rĕu, omoară oameni şi animale, topesc metale, aprind corpuri ardĕtoare şi lăţesc un miros deosebit cam ca pucioasa. A vorbit în cele din urmă despre frica, care cuprinde pe oameni când vĕd fulgerile şi cu deosebire, când aud tunetele şi în fine a arătat prin ce se pot evita stricăciunile ce le ar produce fulgerul.

Dl profesor A. Bârseanu a vorbit ceva despre satiră şi fabulă, a făcut esplicarea acestor fel de scrieri, a arătat ce se află în literaturile străine din acest ram şi ceea ce se află la noi. A cetit din Gr Alecsandrescu satira „La spiritul meu“ şi 3 fabule pline de învĕţătură şi anume „Şoarecele şi pisica“, „Lupul moralist“ şi „Cânele şi căţelul“. Atât satira, cât cu deosebire fabulele au fost ascultate cu o poftă nespusă şi cu o atenţiune încordată.

După o mică pausă dl profesor Ioan Popea a ţinut un discurs de tot interesant despre spiritul de asociaţiune preste tot şi cu deosebire cu privire la romani.“ Parola timpului de astădi este progresul, a început dl Popea, „progres în sciinţe şi în arte, progres în industriă şi în negoţ; progres în toate ramurile de viaţă spirituală şi materială. Naţiuni cu naţiuni se întrec unele cu altele în străduinţele lor de a înainta tot mai mult prìn desvoltarea puterilor în felurite forme. Mijlocul cel mai puternic şi cel mai sigur, prin care se sĕvârşesce progresul, prin care se poate ajunge scopul cel înalt în cultură şi civilisaţiune, de care se folosesc toate popoarĕle, cari nu voesc sĕ fiă răpite de torentul influenţelor străine se cuprinde în aplicarea spiritului de asociaţiune în toate sferele de viaţă ale unui popor. Numĕrul societăţilor de ori-ce natură putem dice, că este barometrul cel mai acomodat pentru a mĕsura gradul de desvoltare şi de maturitate al unui popor. Asociaţiunile sûnt garanţia cea mai sigură pentru esistinţa unei naţiuni, şi ferice de poporul, care aude şi pricepe acest glas al timpului. Lumea s'a desceptat! Astădi nu este nici un fel de intreprindere pe câmpul cel întins al activităţii omului, pentru care sĕ nu se associeze feluriţi individi, cari au aceleaşi aspiraţiuni şi dorinţe, pentru ca cu puteri unite sĕ se sevêrşească lucruri, cari nici odată nu le ar putè sĕvêrşì cu puterile lor singuratice. Cine este în stare sĕ numere toate societăţile şi reuniunile ce s'au infiinţat în mijlocul naţiunilor luminate: Industriasii, oameni de libera profesiune din ţerile culte ale occidentului din Germania, din Francia şi din Anglia sunt întruniţi în societăţi de tot felul, se ajutoră reciproc, au o reţea de filiale şi o putere nespus de mare. Astfel esistă în Berlin şi o reuniune de doamne, care are sumedenie de filiale în toate orasele Germaniei şi care îşi ţine adunările sale anuale în diferite oraşe şi al cărei resultat este însoţit de cel mai mare bine pentru progresul sexului femeesc. În chipul acesta sciu naţionalităţile culte sĕ aprecieze idea de asociaţiune. — Am fi nedrepţi, dacă am susţinè, că la noi românii nu esistă spirit de asociaţiune. Am fi tot atât de nedrepţi pe de altă parte dacă am crede că sa făcut din ajuns pentru români în ceea ce privesce asociaţiunile. Poporul nostru încă a ajuns a se convinge, că în unire se află puterea şi că „unde-i unul nu-i putere, unde's doi puterea cresce.“ Dovadă despre aceasta sunt reuniunile resărite prin diferitele locuri pe unde trăesc românii.“ După acestea a arătat că la noi abia dela 1850 încoace au început a se înfiinţa societăţi şi că din multele societăţi intemeiate numai unele esistă până adi. Astfel a inşirat vre o 16 societăţi mai însemnate, definind mai de aproape scopul lor. Par că la fie care societate, ce amintea domnul Popea, se simţeau romancele noastre, ce erau de faţă în numĕr de peste 150, mai puternice, mai cu nădejde în viitor!

„Şi acum, on. public“, continuà conferenţiarul „înainte de a ne despărţì, căci cu prelegerilĕ de astă seară se sfârşesce ciclul I., daţimi voie sĕ arăt în numele meu şi a colegilor mei, mulţămirile pentru zelul cu care aţi cercetat intrunirile literari şi pentru atenţiunea cu care aţi urmărit singuraticele prelegeri. — Avem deplina speranţă că opera începută cu concursul Domniilor voastre, o vom continua cu toţii împreună, cu acelaşi zel, cu aceeaşi stăruinţă şi cu aceeaşi insufleţire, de care e capabil sufletul românesc aprins de o schinteie a unei idei bune civilisătorice. Ne îndreptăţesce şi ne înţăresce în speranţă împrejurarea că idea aceasta frumoasă resărită în sufletul societăţi din Braşov a-ţi realisat'o DVoastră cu atâta însufleţire şi cu atâta energie încât e cu neputiţă, ca sĕ nu fie o garanţiă sigură, că lucrurile începute bine şi pornite bine vor merge bine, vor cresce şi vor înflorì. Şi ar fi o ruşine sĕ slăbim numai în câtva din zelul şi din însufleţirea noastră. Domniile Voastre, aţi respândit printre damele române ideia de asociaţiune, prin „Reuniunea femeilor române“ al cărei scop a fost, venirea în ajutorul fetiţelor române orfane a celor cădutţi în anii 1848 şi 49, ear' după împlinirea acestuia, nobilul scop de a susţinè şi de a înfiinţa scoale române pentru fetiţe. În anul acesta aţi luat hotărârea salutară de a înfiinţa o scoală română superioara pentru fete, şi resultatele binefăcătoare se vor vedè în anii următori. Cea mai veche şi cea mai mare reuniune este cea înfiinţată de DVoastră în grelele timpuri după 1848. Domniile Voastre a-ţi respândit printre doamnele române idea de societate pentru ajutorare. Şi tot DVoastră v'e fost reservat frumosul rol de a întroduce un spirìt nou în petrecerile secietăţii noastre românesci. Sĕ trăiţi şi la revedere în postul Pascilor.“ — Întrunirile literare au fost foarte bine cercetaţe se vede că ele sûnt o necesitate indispensabilă pentru noi. Se aude că ciclul din postul Pascilor va fi din istoria naţională, şi continuarea materiilor începute. Sûntem mai departe informaţi că se vor forma mai multe cercuri la diferite familii pentru a continua şi în carneval opera începută. Se vede că doară ar avè de gând damele române ca pe viitor sĕ ia şi parte activa la serate.

* (Redactor nou.) Diariul *„Hermannstädter Zeitung“ vereinigt mit dem Siebenbürger Boten“* de aici cu începutul anului 1884. şi-a schimbat redactorul de până acuma. Noul redactor al ei este domnul Dr. **Adolf Persz**, profesor la academia de aici.

Scopul principal al acestui diariu conform programei din Nr. dela 1 Ianuariu, 1884. este împăcarea naţionalităţilor sub **„devisa ideei de stat unguresc.“**

Felicităm cu sinceritate pe domnul redactor Dr. Persz, felicităm şi diariul, a cărui redacţiune şi direcţie o a luat Dsa asupră şi.

Ne rugăm însĕ sĕ ne spună cu francheţă ce înţelege Dsa sub *„idea de stat unguresc“* — ca sĕ scim în ce constă ea şi astfel se putem felicita şi steagul, sub care va lupta pe viitoriu domnul Dr. Persz ca redactor şi director la diariul *„Hermannst. Zeitung“*.

* (Dela universitatea din Cernăuţi.) La începutul anului scolastic curent s'au imatriculat la universitatea din Cernăuţi 286 de ascultători. Dintr' aceştia nici pe jumĕtate nu sûnt gr. or„ căc numĕrul acestora ajunge abia la 132 de inşi, între cari sûnt numĕraţi şi ascultători din România şi Banat. Din numĕrul acest neînsemnat cad pe facultatea teologică 71 ordinari şi 4 estraordinari, pe facultatea juridică 57 ordinari şi 4 estraordinari pe facultatea filosofică 9 ordinari şi 7 estraordinari; la cursul de farmacie e 1 gr. or. Cum se vede din cifrele aceste, ocursul e mai mare la facultatea teologică. „Candela“ din Cernăuţi sĕ plânge din împrejurarea aceasta constatánd că la studiul teologiei îi împinge pe mulţi

---

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Lemnari, meşteri de case .	40	—	80	10
Lânari	—	3	3	—
Lakerier văpsitori de trăsuri	4	—	15	—
Măcelari	50	6	100	10
Maşinişti	—	—	20	—
Măsari dulgheri	60	—	100	10
Morari	100	27	120	29
Orologeri	2	—	6	—
Pictori	2	—	3	—
Perieri	—	—	29	—
Peptinari	6	—	10	—
Pânzari	—	—	2	—
Petrari	—	—	10	—
Postovari	10	—	4	—
Puşcaşi	10	—	4	—
Rotari	60	10	80	15
Sculptori	—	—	2	—
Sitari	20	—	27	—
Săpunari	4	—	4	—
Sticlari	3	—	4	—
Strimfari	—	—	1	—
Strafari, zugrăvitori de case	—	—	3	—
Turtari	15	—	20	—
Tapeţieri	2	—	4	—
Urloeri	2	—	10	—
Fabrici	10	—	22	—
Suma . .	715	101	1361	155

Comitatul Cluşului.

Oraşul: Cluş.

Nrul sufletelor: 26,382 — Nrul sufletelor rômâne: 3.000.

	până la 1848		până la 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce fel .	—	4	—	—
Meseriaşi:				
Cismari	—	—	—	12
Compactori	—	—	—	1
Clopotari	—	—	—	3
Croitori	—	—	—	3
Cârnăţari	—	—	—	2
Cărămidari	—	—	—	2
Fauri	—	—	—	2
Friseri	—	—	—	3
Grădinari culţi	—	1	—	4
Hotelieri	—	—	—	4
Lemnari meşteri de case .	—	3	—	6
Măcelari	—	—	—	1
Maşinişti	—	—	—	3
Mĕsari, dulgheri	—	1	—	5.
Morari	—	—	—	5
Rotari	—	1	—	3
Cusătoare	—	—	—	3
Zidari	—	1	—	4
Suma . .	—	11	—	66

Străini meseriaşi în Cluş la 150 meserii sûnt 1664 măestri.

Ilustrul domn profesor dela universitate Dr. Gregoriu Silaşi pe lângă datele trimise dela alţi bărbaţi şi-a dat multă osteneală. Dsa scrie: Într'adevĕr e timpul suprem, ca sĕ nu mai umblăm pe pipăite, ci pe cât se poate sĕ ne numĕrăm, sĕ calculăm şi se mergem pe sigur, dacă vrem serios ca sĕ înaintăm.

Ear dl Ladislau Pop scrie: Poporul român din comitatul Cluşului preste tot se află în stare mai îmbunătăţită decât înainte de a. 1848; totuşi moşiile fostilor iobagi 3—4% au devenit în mâna jidanilor. În comunele pure românesci moşiile sûnt întregi.

În privinţa averei mişcătoare, cu escepţiunea unor comune locuite de români şi maghiari (nemeşi), poporul se află în stare îndestulitoare. Averea mişcătoare se poate preţuì dela 200 fl. până la 4000 fl. v. a. la o familie. Pe aici s'au cumpĕrat dela unii proprietari moşii, astfel:

1.	Aitonul cu	fl.	2000
2.	Rediu cu	fl.	10,000
3.	Popa cu	fl.	14,000
4.	Muntele rece dela Erariu cu dreptul de cârcĭmă. . . .	fl.	6,000

Muncă, silinţă şi păstrare trebue şi va progresa poporul român!

(Va urma.)

nu chiemarea, ci pe unii lipsa de mijloace, pe alții comoditatea, și că archidiecesa Bucovinei fiind plină de preoți absolvenți cei mai mulți vor fi siliți a'și căuta pânea de toate ḑilele pe alte căi.

* (Sciri din România) Societatea „Concordia Română“ a reinceput seratele sale în Bucuresci. Dl C. Troteanu profesor de economie politică al scoalei comerciale din Bucuresci a ținut primul discurs.

În teatrul național s'a dat Marți o representațiune estraordinară, organisată de comitetul pentru facerea bustului poetului Bolintinean spre a se constitui un fond pentru turnarea în brons a acestui bust. Cu această ocasiune se jucă piesa tradusă: „Bastardul“ — Dl ministru Aurelian a supus aprobării consiliului de ministrii un proiect de lege pentru crearea unui institut politechnic la Iași, care va cuprinde următoarele secțiuni: geniu civil, architectura, mechanica agricolă și industrie chemie industrială, agricultura și silvicultura.

* (Un colegă marinimos) Dl învěțătoriu în Sělişte Nicolau Ivan a binevoit a colecta în favorul subscrisului 14 fl. v. a. dela următorii p. t. Domni:

Ioan Duma notariu comunal în Orlat 5 fl., Nicolau Ivan învěțătoriu în Sělişte 2 fl., Ioan Zacharie vice-notariu reg. în Săliște 1 fl., Ioan Ivan notariu com. în Aciliu 1 fl., Vasilie Iosof învěțătoriu în Tilișca 1 fl., Adolf Wenrich apotecariu în Sělişte 1 fl., Ioan Tempenariu prim. în Galeş 50 cr. Nicolau Borzea învěț. în Sělişte 1 fl., Ana Ioan Popa Săliște 1 fl. Suma 14 fl. 50 cr.

Primească deci atât onoratul coleg d. N. Ivan, cât și prea Stimații Domni contribuenți cea mai sinceră a mea mulțămită.

Sibiiu 18/30 Decemvre 1883.

Demetriu Lazar,
învěțătoriu.

* (Model de om bun). Din munții apuseni am primit mai multe corespondențe locale, în care se face călduroasă amintire despre domnul Alecsandru Danciu, ca mecenate al Românilor de pre acolo. Ne bucurăm de asemenea îmbucurătoare sciri, și salutăm din inimă pre toți binefăcětorii poporului nostru.

* (Comisariatul regesc) înființat pentru reconstruirea Segedinului la anul 1880, în urma unui decis ministerial terminêndu-și misiunea, se va desființa la 1 Ianuarie 1884.

* (Maghiarisarea numelor) merge înainte, însě în anul acesta au întrat mai puține petițiuni la ministeriul de interne, decât în anul trecut. În jumětatea ântâi a anului 1883 s'au resolvat 451 petițiuni adecă cu 97 mai puține, ca în anul 1882. Între cei ce au cerut maghiarisarea numelui lor au fost romano-catolici 163, greco-catolici (ruteni) 7, gr. or. 1, de confesiunea augustină 26, de cea calvină 7 și israeliți 247. Se constată, că între cei ce 'și maghiarisează numele sûnt 54.77 procente evrei, va se ḑică mai mult de jumětate. *Sic itur ad astra!!*

* (O glumă irredentistă). În 21 Decembrie s'a împlinit anul de când irredentistul italian Oberdank, a fost judecat din partea justiției austriace la moarte prin streang, — cu ocasiunea aceasta ministrul preşedinte Taafe a primit pe postă un avis de 1280 de lire. Acesti bani erau însoțiți de o epistolă a unei societăți republicane din Roma „Fascio della Democrazia“, în carea se spunea, că suma s'a colectat dela 35,000 de italiani, cu scop de a reîntoarce Austriei spesele, ce au costat-o nimicirea irredentismului. Suma aceasta totodată este o despăgubire pentru cele 187 lire 60 centisime, ce s'a spesat la esecutarea lui Oberdank. Contele Taaffe a transmis banii îndată consulului italian cu rugarea, s'o întrebuințeze spre ajutorarea italienilor lipsiți din Viena, sau pentru vr'un alt scop filantropic.

* (Poftim cultură!) S'a întêmplat in Szighetul Marmației. Directorul polițian de acolo dl Kovássy petrecù și se chefuí într'o noapte într'un birt oare-care, unde din întêmplare se afla și un alt oficiant. Nu după mult timp se iví ceartă între acesti doi — și dl director de poliție îl ameninția se pe deregětoriul celalalt, că de nu va tăcea îl bagă în închisoare; acela nu tăcú și directorul îl arestă. Dus fiind la magistrat bietul om, marțialul director se apucă de el și mi-l bătù, de-l făcù turtă, měsurându-i preste cap și trup, vr'o 20 lovituri; apoi poruncí sě-l culce la pămênt și doi sergenți îi mai dedură 30 de bețe. Și de jumětate mort, cum era îl vêrî între purligarii cei mai de rênd în prinsoare, de unde abia numai dimineața putù scăpa. În contra directorului polițian s'a intentat cercetare disciplinară fiind îndată și suspendat din post.... *Extra Hungariam!!*

* (Incendiu în scoala de copii din Constantinopole.) Eată ce sě scrie unui jurnal din Berlin din Constantinopole: Un încendiu, cu mult mai grozav, ca cel din suburbiul Hanikoi a cercat aḑi suburbiul Galata al capitalei. Şcoala de copii a israeliților germâni de acolo s'a făcut în cenușă. In timpul incendiului se aflau la scoală 45 de copii dintre cari abea numai a doua parte a scăpat. Vecinii din apropierea institutului, ce fugiră îndată în ajutor folosiră covoare, năfrămi și alte țěsături drept pânze de scăpare. Care dintre prunci nu s'a inecat în fum și avea și curagiul de a sărì din fereastră în jos, fu mântuit. Scena era înfiorătoare. Eu mě aflam la fața locului și numărai cu ochii mei proprii 18 de cadavre prefăcute în cărbune. Acolo erau și părinții nefericiți cari căutau între movilele de cadavre pe fiiul lor. A cunoasce și a reafla nu se mai putea nimic între aceste corpuri diforme. Mamele 'și smulgea pěrul capului căutând și apucând vr'o sdreanță remase neatinse de foc; jur împrejurul meu se auḑiau cruute strigări și multe la crimi amare sě vărară. Un bărbat, cu ochii înholbați de groază și de durere umblă căutând dela o grupă la alta. De odată smulge un mănunchiu de sdrențe negre, ce erau acoperite de sânge proaspet: „Copirul meu! dulcele meu copil!“ urlă și se vaetă nefericitul lângă acele sdrențe, legănândule lin în brațe.

* (Pictorul Henția în Berlin) Artistul român din Bucuresci Dl Henția a atras atențiunea și în Berlin. Eată ce se scrie de acolo „Românului“ De vre o sěptămână și mai bine lumea berlineză se grămădesce ḑiua și seara necontenit dinaintea magasinului de pictură „Dlui Rosenvald de pe bulevardul „Sub Tei“, ca sě privească și admire „Păstoriul român“ depins de cunoscutul și dinstinsul pictor dl Henția. Espus în primul loc, în mijlocul altor tablouri eşite de sub penele celebre germane „Păstorul“ dlni Henția, prin eleganța, precisiunea și gustul, cu care este lucrat atrage atențiunea trecătorilor, ear prin veritatea trěsurilor espunerii face pe românul pribeag, sě viseze acele figuri sănătoase vesele și inteligente, ce sě observă prin văile munților nostrii. Ochii sei negri au espresiune viuă, însě linistită: ei se par a privi cu mulțumire la oile ce pasc în depărtare. Figura are o înfățoșare adevěrat românească, ce se distinge dintr'o mie. Blândețea și inteligența sûnt depinse pe această figură cu o mână într'adevěr de măestru. Mulțumirea sufletească reiese din ochii și atitudinea „Păstorului, Cu mâna stângă, care lasă sě se veadă mâneca unei cămăşi țărănesci, ține ciomagul păstoresc; mâna dreaptă i este ascunsă sub sarica sa cusută cu fluturi.

* (Erată.) În „Tel. Rom.“ Nr. 147 a. c. în Foilet la Sumele din urmă dela Tabela A. sě se cetească: a „scăḑut în 25 de ani Nrul Sufletelor române din Transilvania cu 80,665.

Loterie.

Mercuri 2 Ianuarie 1884.

Brünn:	35	63	20	51	25

Nr. 185 [633] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. Poiana cu filia Găureni de classa a III a în protopresbiteratul Albei-Iuliei, prin aceasta se escrìe concurs cu termin de 30 de ḑile dela ântâia publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Dela 156 familii câte 20 litre cucuruz în boambe sau grîu.
2. Dela 156 familii câte o ḑi de lucru, cei fără de vite cu palma, sau 40 cr., eară dela cei cu vite o ḑi cu carul sau plugul, sau 1 fl.
3. Pănă se va procura casa parochială se va plătí chiria din cassa bisericei.
4. Venitul stolariu regulat în sinodul parochial estra-ordinariu ținut încă în 23 Septembre 1879.
5. Porțiune canonică, care aduce pe an un venit curat de 6 fl. v. a.

Toate aceste emolumente afară de jertfele îndatinate dau pe an suma de 326 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochiă vacantă împreună cu filia au de a-și aşterne suplicele instruate amèsurat regulamentului pentru parochii în terminul sus scris subscrisului oficiu protopresbiteral.

Alba-Iulia 15 Decembre 1883.
În conțelegere cu comitetul parochial.

Alecsandru Tordoșan m. p
protopresbiter gr. or.

Nr. 280 [629] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunei de capelan, în parochia de clasa a III-a la Sâmbăta superioară apuseană, lângă bětrânul și bolnăviciosul paroch Ioan Mărdan se escrie concurs, întru înțelesul ordinului consistorial din 18 Octomvre Nr. 3581 B. a. c. cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu această stațiune capelanală sûnt jumětate din venitele stolare parochiale de peste an.

Doritorii de a se aplica la această stațiune, au sě-și subştearnă suplicele instruite cu documentele prescrise de legile în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral pănă la terminul mai sus indicat.

Făgăraş, 30 Noemvre 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or în conțelegere cu comitetul parochial.

Nr. 322 protop. [630] 2—3

EDICT.

Petru Stingu din Gherlisce protopresbiteratul gr. or. al Oraviței în diecesa Caransebeşului comitatul Caraș-Severin, carele de 6 ani au părăsit cu necredință pre legiuita lui soție Floriuca Stingu născ. Poamă tot din Gherlisce, fără a i se sci ubicațiunea lui — se citează prin aceasta ca în termin de trei luni de ḑile dela prima publicare a acestui edict sě se înfățoşeze înaintea subînsemnatului for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și decide procesul divorțial intentat de soția lui Floriuca.

Oravița în 16/28 Decemvre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Oraviței ca for de prima instanță în afaceri matrimoniali.

Anunciu.

Find ales de amploiat la comitat, **cancelaria mea advocațială se află de vêndare.** Aceia, cari ar dorì a o cumpěra, se binevoiască a se adresa către mine sau în persoană sau în scris cel mult pănă în 15 a lunei curente.

Hațeg în 1 Ianuariu st. n. 1884.

S. Borha m. p.,
advocat.

[634] 1—3

Ad Nr. 562 — 1881. [634] 1—1

Anunciu.

Prin care conform §. 124 din regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale, se face de comun cunoscut că în procesul divorțial al Ravechi Ciupea din Sita-Buzeu, protopresbiteratul Treiscaunelor, contra soțului seu Ioan Angelușan tot din Sita-Buzeu; — Prea Ven ratul Consistoriu archidiecesan prin părinteasca sa sentință din 23 Octombre 188 Nr. 1685 B. a decis desființarea căsător din motivul prebegirei inctului.

Bretcu, 16 Decembre 1883.

Spiridon Demian m. p.
adm. protopresbiter.

Post vacant.

Pentru o librăriă și magazin de musică se caută **un comis** care cunoasce bine această branșă, se fie bun vênḑător și se cunoască bine limba română, germană, și franceză. [633] 2—3

Ofertele sě se adreseḑe la
Dnul S. Samitca în Craiova (România.)

Adam Hölle,

croitoriu
în Sibiiu, Piața mare Nr. 5

își permite a aduce la cunoscința publicului de aici și cel strein că și în sesonul acesta și a prověḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav și lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, și sûnt în plăcuta posiție a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt și cel mai solid.

☞ **Spre orientare.** ☜ [631] 2—3

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 pănă la 34 fl. Palton dela 15 pănă la 24 fl. Palton de earnă dela 18 pănă la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.
Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru servițiul solid și real.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 150 Sibiiu, Sâmbătă 24 Decemvre 1883 (5 Ianuarie 1884). Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

☞ Din causa SS. sĕrbători ale Nascerei Domnului, Nrul cel mai deaproape va apărè Joi în 29 Decembre v.

Prenumeraţiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Ad Nr. 3967. Plen.

Către onoratele oficii parochiale şi onoraţii membri ordinari şi estraordinari, preoţi şi mireni ai sinodului protopresbiteral electoral din protopresbiteratul Cetăţii de Peatră.

Prin ordinaţiunea Ven. consistoriu archidiecesan ddto 10 Octombre a. c. Nr. 3967 Pl. primind subscrisul onorifica însărcinare de a conduce alegerea de protopresbiter în protopresbiteratul *Cetăţii de Peatră*, am onoare, acum după ce sûnt deja împlinite cele de lipsă de a premerge actului de alegere, a convoca pe toţi on. membrii ordinari şi estraordinari, preoţi şi laici, ai sinodului protopresbiteral, ai numitului protopresbiterat, pe **Joi în 12 Ianuarie 1884** în comuna **Cărpiniş.**

Conform §. 52 din statut. org., serviţiul divin, împreunat cu chemarea sântului spirit, se va începe la 9 oare înainte de ameaḑi în biserica parochială din Cărpiniş, la care, de sine se înţelege, sûnt poftiţi a participa toţi membrii sinodului.

După sevițiul divin va urma imediat actul alegerei, în localitatea ce se va designa din partea subscrisului.

În sensul §. 63 din statutul organic comitetul protopresbiteral este convocat pe *11 Ianuarie 1884 la oarele 4 seara* în cancelaria oficiului protopresbiteral din Cărpiniş.

Acest circulariu împreună cu lista membrilor sinodali alăturată acì sub ·/., conform §. 15 din instrucţiunea Ven. sinod archidiecesan, se comunică tuturor oficielor parochiale din protopresbiteratul Cetăţii de Peatră spre a-'l publica în toate bisericile parochiale în Dumineca ori serbătoarea cea mai deaproape, avisând pe deputaţii cercului respectiv a se presenta şi a participa la actul alegerei.

Sibiiu, în 24 Decembre 1884.

Nicolae Cristea m. p.,
comisariu consistorial.

„Şi pe pământ pace, între oameni bună voire.‘

Aceste cuvinte ângeresci le vom auḑì în toate bisericile noastre la ḑiua prasnicului naşterei domnului. Cuvinte ângeresci, cuvinte sublime, dela a căror împlinire atêrnă fericirea noastră pământeascā. Pacea pe pământ şi bunavoire între oameni două lucruri, de cari avem astăḑi trebuinţa cea mai mare, pace pe pământ şi bunavoire între oameni, două condiţiuni, cari împlininduse, produc fericirea noastră. Pacea şi bunăvoinţa între membrii unei familii, produc fericirea în această familie. Activitatea părintelui e resplătită prin iubirea de fii şi buna voinţă dintre membrii întregei familii împrăştie norii de vijelie, cari ameninţă familia cu descărcarea torenţelor de nĕcaḑuri, al căror isvor este discordia şi reinţa.

Pacea şi bunăvoinţa în sinul unei societăţi apropie pe membru de membru, deschide inima fie-căruia faţă cu de aproapele sĕu, produce încredere reciprocă, dragoste frăţească, din care isvoresc toate bunătăţile lumei acesteia. Lucrările cu plan şi disciplină ale acestei societăţi sûnt încoronate de succes şi progresează.

Pacea şi buna voinţa sûnt temeliile statului. Aşa a fost înainte cu 1884 de ani, când au predicat ângerul domnului pacea pe pământ şi bunăvoirea între oameni, aşa este şi acuma şi la vestirea acestor cuvinte ângeresci trebue sĕ salte inima fiecărui creştin evlavios.

Sânte sûnt principiile proclamate de ângerul domnului, sântă este şi roada salutară a acestor principii aplicate în viaţa practică. Sădite în inima omului de însuşi creatorul, şi nutrite de cei chemaţi cu cresterea individului, ele cresc deodată cu omul şi ajunse la perfecţiune, pretutindenea împrăstie bicuvêntarea ceriului.

Nutrite şi desvoltate în sinul unei familii, membrii acesteia trăesc toţi pentru unul şi unul pentru toţi. Pe lângă legăturile de sânge, şi cele firesci, mai vin aceste legături ale moralei creştine şi fiecare membru al familiei ca rotiţele unui orologiu, şi împlinesce detorinţa în sfera sa de activitate. Ne cunoscênd discordia, necunoscênd ura, necunoscênd separatismul, fie care lucră cu conscienţa, că interesele le sûnt comune, şi că progresând unul progresează toţi.

Asemenea stare ideală este în ori ce societate bine organisată şi plină de activitate, asemenea în fie-care stat, care pretinde a avè vieaţă, a se susţinea pe calea cea mai naturală, fără meşteşuguri, cari în veci nu vor isbutì a-şi pretinde durabilitate.

Pacea pre pământ şi bunăvoinţa între oameni, ca principiu vecinic va remânea. Însĕ numai ca principiu, căci precum la cel dintâi om n'au lipsit întrigile diavolului pentru mâncare din pomul cel oprit, astfel şi astăḑi uneltirile şi intrigile au stricat pacea de pre pământ şi bunăvoirea dintre oameni.

În locul acestor sânte principii în statul nostru jurnalistica maghiară a aflat cu cale a sĕmêna discordia între diferitele seminţii, şi în loc de bunăvoire au întrodus intrigile şi subminarea. În teorie s'au proclamat egalitatea tuturor înaintea legei, libertatea absolută şi frăţietatea, ca în realitate sĕ se ajungă tocmai contrariul.

Sub pretecstul ideei de stat unguresc s'au intreprins o campanie formală asupra tuturor naţionalităţilor din patrie. Şi aceasta s'a condus cu sistemă, progresând pas de pas cu ea şi neîndreptăţirea naţionalităţilor.

Se constatăm faptele:

După pactul dualistic la 1867, Ungaria s'a pus pe lucru pentru consolidarea să internă. Românii prin o greşită politică, ale cărei grele consecinţe le simţim astăḑi în toată gravitatea lor, s'au abţinut dela activitatea parlamentară. Înţeleg numai pre românii ardeleni. Ḑiarul nostru a desaprobat

FOIŢA.

Disertaţiune

despre necesitatea promovărei şi protecţionării meseriilor între români.

(Urmare).

Comitatul Cluşului.

Comuna: **Cojogna.**

	până 1848 străini	până 1848 români	până 1883 străini	până 1883 români
Comercianţi de ori-ce fel .	1	—	3	1
Meseriaşi:				
Cismari	3	—	6	7
Cojocari	1	—	2	6
Croitori	2	1	4	2
Cărămidari	15	—	20	—
Cuptorari	3	—	3	—
Fauri	5	—	12	3
Grădinari culţi	—	—	1	1
Hotelieri	6	—	15	10
Lemnari, meşteri de case .	15	6	20	15
Măcelari	10	2	15	10
Mĕsari, dulgheri	6	2	10	8
Morari	6	4	10	12
Orologeri	1	—	1	—
Organişti	1	—	1	1
Pictori	—	—	1	—
Pânzari	—	1	—	1
Petrari	—	—	3	—
Postovari	2	1	6	4
Rotari	3	1	10	6
Urloeri	1	—	2	—
Suma .	81	18	145	87

Rev. d. protopop Ioane Hoszu. culegând datele scrie:

a) Pentru a se promova meseriile la poporul român, lucră inteliginţa română, însĕ poporul are antipatie către meserii şi alte întreprinderi ale timpului present, el trebuie poveţuit şi indemnat a se intocmì după timp.

b) Dacă stă poporul român materialicesce aḑi mai bine decât la anul 1848? se poate respunde: ca în aceste părţi pre lângă toate nedreptăţile şi nepăstuirile, poporul stă mai bine decât la anul 1848.

c) Despre Românii cari şi-au vêndut, moşiile dela anul 1848 încoace, se poate ḑice că $^1/_5$ şi le-au schimbat, că de şi le-au vêndut, le au cumpĕrat alţi români.

Comitatul Clujului.

Comuna: **Mociu.**

	până 1848 străini	până 1848 români	până 1883 străini	până 1883 români
Comercianţi de ori-ce fel .	2	—	1	—
Meseriaşi:				
Cismari	1	—	4	—
Cordoneri	—	—	2	—
Cojocari	—	8	1	8
Croitori	—	1	1	—
Fauri	1	—	8	1
Funari	—	1	—	1
Hotelieri	2	—	2	—
Lemnari, meşteri de case .	—	7	1	7
Măcelari	1	—	1	—
Măsari, dulgheri	—	—	—	1
Morari	—	5	2	7
Rotari	—	—	1	1
Zidari	2	—	4	—
Suma. . .	9	22	28	26

On. D. I. Bozac procurând datele din Mociu scrie:

a) Pentru a se promova meseriile la poporul român, lucră preoţimea şi inteliginţa seculară, adecă cei mai zeloşi (de cari Câmpia transilvană ar putea se aibă mai mulţi de cum are); preoţimea stând mai bine materialiceste, ar putè face şi mai mult pentru fii ei sufletesci.

b) Poporul materialicesce stă mai bine aḑi decât la 1848 cu 10—20%

c) Despre numĕrul Românilor, cari dela 1848 până aḑi îşi vêndură moşiile? Se poate lua că pe Câmpia $^1/_5$ dintre moşiile ţeranilor români s'au vândut, însĕ o mare parte tot la Români au trecut. În unele locuri că în Berchiaş au înaintat Românii în avere de pământ la 150,000 fl.

acest pas al românilor, la desaprobat dela început şi până acum. Consecenţele însĕ trebue se le suportăm, căci încă de atunci ni s'a ḑis *„flere posem, sed iuvare non.“*

S'au făcut fără voia noastră legile din 1868, cari cu tot separatismul lor totuşi erau în stare a produce pacea pre pământul patriei noastre, dacă nu lipsea bunăvoinţa oamenilor în esecutarea acestor legi. Lipsa buneivoinţe s'a scusat la toate ocasiunile cu *„interesele statului unguresc“* şi *„ideia de stat unguresc.“* Din aceste nomenclaturi moderne au rĕsărit douĕ fiice ale curentelui politic, ce domnesce astăḑi la nou. Una e, *că Ungaria nu poate fi stat poliglot.* Cu alte cuvinte: Ungaria nu poate fi, ceia ce este în realitate, ci ea trebue se fie ceia ce-şi închipuesce fantasia atacată de părutele succese momentane. Ca sĕ se poată întêmpla aceasta, era foarte natural, ca sĕ se nască a doua fiică: „maghiarisarea.“

În interesul acestor douĕ producte ale erei dualiste, s'au făcut multe. Nu vom cerceta întru cât am contribuit indirect şi noi la desvoltarea atât de nenaturală a lucrurilor, vom spune însĕ că ele s'au desvoltat repede. Ca statul sĕ nu mai apară poliglot, s'a arondat Transilvania atât de minunat, încât nici la municipii nu mai putem străbate. Spre documentarea aserţiunei că statul nu e poliglot a trebuit sĕ se întreprindă maghiarisarea.

Cunoascem ce s'a făcut în această privinţă, cunoascem articlul de lege XVIII din 1879 şi articlul de lege pentru scoalele medie din 1883.

Cumcă acestea nu au fost în stare a întemeia pacea pe pământul patriei noastre, fie-cine va pricepe, şi cum că spre a putè face cea ce s'a făcut, se recere o totală lipsă a buneivoinţe, e evident. Astfel acuma pe pământul patriei noastre în locul păcei domnesce cea mai mare discordie, şi bunăvoirea dintre oameni; bunăvoirea ce ar trebuì se fie între cetăţeni, s'a prefăcut în adevĕrată duşmănie, dusmănie vĕdită, durere prea vĕdită, de către presa maghiară.

Neîncrederea reciprocă dintre naţionalităţile patriei a isvorit din fanatismul, sau cum se numesce în limbagiul mai nou — din şovinismul naţional al maghiarilor, cari astăḑi monopolează puterea statului. Durere! acest fanatism asupritoriu de alte naţionalităţi, este nutrit chiar şi de către organele guvernului, ca sĕ nu vorbim de propaganda, ce-i fac ḑiarele jidovite, de sigur nu cu scop de a consolida statul, ci de a promova şi pe această cale speculele particularilor.

Şi astăḑi stăm faţă în faţă ca douĕ tabere vrăşmăşesci. Pacea dintre noi a dispărut, dispărut'a şi bunavoinţa, şi cu ea şi fericirea patriei noastre.

Dumneḑeu scie ce va aduce viitoriul, Dumneḑeu scie ce mai vrea viitorul, Dumneḑeu scie ce va putè face viltoriul, noi nu scim nimica din toate acestea.

Constatăm că cântarea ângerească *„Pe pământ pace, între oameni bună voire“* nicăiri nu ar fi mai la loc ca la noi; dorim, din inimă dorim ca ea se vină şi se se sălăşluiască între noi, şi cine va face ca cântarea ângerească sĕ se traducă la noi în realitate, acela va fi ângerul păcei, care va binemerita de patrie şi naţiune.

Adânc pătrunşi de necesitatea acestei păci şi buneivoinţe, tari în speranţă că ea se va realisa, încheiăm salutând pe cetitorii nostri cu cuvintele ânresci: *Pace şi bunăvoinţa între voi!*

Revista politică.

Sibiiu, în 23 Decembre 1883.

Cu ocasiunea schimbărei anului s'a întrodus în obiceiu gratulările pre la ministrii. La asemenea ocasiuni se ţin vorbiri preste vorbiri. Partida liberală s'a presentat la ministrul president Tisza şi l'a felicitat ca pre conducĕtoriul ei. Publicăm la alt loc cuvêntarea Baronului Bánnffy în estras şi pre cea a domnului Tisza în estensum. Spaţiul nu ne permite se ne ocupăm mai în detaiu cu temerea de căderea dela putere a domnului Tisza, sperăm însĕ că vom putè revenì.

În Croaţia lucruri ciudate se petrec! Deputaţii pe întrecute se descarcă în limbagiu nespălat asupra Ungariei.

Ministrul comun de resboiu contele Bylandt Rheidt într'o vorbire cu un general a promis că cât mai curênd va aduce o lege, prin care va urca salariele oficierilor de rang mai inferior, o dispoziţiune mai nimerită nici că se poate.

Dintre toate statele europene, cea mai mare bucurie o manifestează Italia — atât cea a italienilor, cât şi cea a papei. Cu ocasiunea gratulărilor de anul nou regele Umberto şi-a esprimat satisfacţia pentru completarea operei începute de tatăl seu Victor Emanuel.

Nu mai puţină bucurie esprimă şi organele Papei. După ele anul acesta a fost cel mai roditoriu sub domnirea actualului papă. Causa. În anul acesta sa serbat aniversarea a 400 de ani dela naşterea lui Luther, şi tot în anul acesta fiitorul domnitor al reformaţilor s'a căciulit pe la Sfîntul Părinte — vorba ḑiarelor papale.

În Rusia ear şi-a ivit nihilismul capul. Se constată ulterior că vulnerarea ţarului nu s'a făcut prin restunarea din sanie, ci prin puşcă.

Ḑiarele din 1 Ianuarie 1884 st. n. ne aduc scirea desprĕ asisinarea lui Sudeikin, şeful despărţĕmêntului secret de poliţie

Despre starea lucrurilor în Sudan cetim în „Telegraphul“. din Bucuresci:

Dela apariţiunea Mahdiului nu mai este vorba de cât despre eventualitatea unei interveniri a Turciei în sudan. Această intervenire, care ar fi avênd vre-o câţi-va partisani în Anglia, se ḑice că ar fi in ajun de a se realisa. Dacă trebue sĕ credem pe corespondentul ḑiarului „Standard“, lordul Dufferin a încunosciinţat deja pe Said-paşa, primul ministru al Sultanului, că guvernul englez nu s'ar opune la trimiterea unui corp de espediţiune turcesc în Sudan, şi pe de altă parte, se anunţă că pregătiri serioase se fac la Constantinopol în vederea unei viitoare campanii contra Mahdiului, Sultanul ar interveni în calitatea sa de Calif, şi astfel, rolul Angliei s'ar mărgini numai în a menţine ordinea în Egipt.

De sigur combinaţiunea este foarte ingenioasă şi profitabilă englesilor. Cu toate acestea, trebue sĕ ne îndoim că Turcia va da concursul sĕu Angliei în această împrejurare, fără ca sĕ tragă vre un folos şi că ea va trimite soldaţii ei în Suakim ca nisce başi-buzuci cari sĕ fie plătiţi de Kediv sau de guvernul britanic. Sultanul, în calitatea sa de şef suprem al religiunei musulmane, are datorii de împlinit şi mai cu seamă o demnitate de apreciat. Dacă voesce se vadă pe Mahdiu disparênd de pe scena orientală pe care s'a arĕtat de odată şi dacă nu poate sĕ vadă fără o viuă neplăcere progresul unui om care, dacă ar isbuti sĕ fundeze în Africa un nou stat independent, ar aduce o gravă atingere prestigiului Califului, trebue, în schimb, sĕ ţină samă de simţemintele şi aspiraţiunile lumei musulmane. Pentru musulmani, revolta Mahdiului este o protestare contra ocupărei Egiptului de englezi. El este liberatorul trimis de D-ḑeu pentru a scăpa Egiptul din mânile necredincioşilor. Sultanul, intervenind în Sudan contra Mahdiului, ar lua dar în mână causa creştinilor. Nu ar putea sĕ facă aceasta fără ca sĕ nu indispună pe supuşii sĕi, de cât numai dacă, de odată, ar ocupa valea Nilului şi ar stabili acolo autoritatea sa care nu este recunoscută.

Anglia neputând sĕ consimţe a evacua Egiptul în aceste condiţiuni, precum nici de a introduce acolo pe Turci, acesti din urmă sunt ţinuţi sĕ păstreze o atitudine espectativă, dacă nu o neutralitate binevoitoare, faţă cu Mahdiul. Nu scim dacă în realitate s'au făcut negociări în această privinţă între cabinetul din Londra şi sublima Poartă; şi dacă aceste negociări au esistat, ne îndoim ca ele sĕ fi ajuns la resultatul pe care le place unora sĕ l anunţă. Intervenirea turcă în Sudan n'ar putea fi posibilă, după cum am spus mai sus, decât numai dacă Anglia ar consimţi sĕ renunţe în favoarea Portii la o parte din avantagiele pe cari le a dobândit în Egipt. Deocamdată, ea va face o nouă esperienţă şi va încerca o sforţare foarte mare contra Mahdiului cu concursul lui Baker-paşa, al gendarmilor sei, al câtor-va batalioane de negri şi başi-busuci, de cari se pare că este plin Cairul şi cari pot fi îndată înregimentaţi pentru a fi îndreptaţi asupra Suakimului si a altor puncte de pe graniţa egipteană.

Această graniţă voesce Anglia mai cu samă sĕ o apere şi în acest scop a renunţat la evacuarea parţială a Egiptului, care se hotărîse acum câteva septămâni. Sultanul va putea, dacă va voi, sĕ trimită trupe în Sudan; aceste trupe nu vor debarca în Alecsandria, ci în Suakim, sub supraveghierea flotei engleze, care le va escorta până la Constantinopole când momentul repatrierei lor va sosi.

În ceea ce privesce Egiptul propriu ḑis, intrarea în el va fi interḑisă însuşi Sultanuluì ca şi Mahdiului.

Gratulaţiunile la anul nou.

Gratulaţiunile dela anul nou la domnii ministri din capitală au avut de astădată un interes mai deosebit ca de obiceiu. Din cuvintele reciproce de felicitare transpiră grigea faţă cu viitoriul, **reacţiunea** se ivesce ca o nălucă înspăimêntătore şi pune pe liberali pe gânduri. În cele următoare dăm în resumat aceste gratulaţiuni:

Partida liberală în frunte cu contele B. **Bánffy** s'a presentat mai întâiu la ministrul president C. **Tisza.**

Conducătoriul mulţemesce ministrului pentru serviţiile din trecut şi 'i doresce tărie, putere şi succes pentru problemele ce-l aşteaptă, asigurândul şi de aici înainte de sucursul partidei liberale, care totdeauna va urma şefului sĕu, care a sciut se dea espresiune atât de frumoasă şi curată vederilor partidei guvernamentale. Sûnt o sumă de greutăţi, create de alţii, ce trebue învinse, ele sûnt aparenţele tuturor epocelor de transacţiune şi ale începutului.

Comitatul Clușului.

Oraşul: **Huedin.**

	păuă la 1848		până la 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce fel	—	10	—	48
Meseriaşi:				
Cismari	—	2	—	19
Cordoneri	—	—	—	5
Compactori	—	1	—	3
Cojocari	—	3	—	32
Croitori	—	10	—	30
Cuptorari	—	2	—	10
Fauri	—	5	—	10
Funari	—	2	—	8
Lemnari meşteri de case	—	—	—	7
Mĕsari, dulgheri	—	—	—	12
Morari	—	—	—	36
Puşcaşi	—	—	—	1
Rotari	—	—	—	15
Suma	—	35	—	246*)

On domn profesor August Ungur din părţile Huedinului procurând datele scrie:

a) A se promova măestriile între români lucră preoţimea şi inteligenţa seculară.

b) Poporul din aceste părţi materialicesce nu stă mai rĕu decât la anul 1848.

c) Cât pentru înstreinarea moşiilor cari le-au avut Românii la anul 1848, în ţinutul Huedinului preste tot, s'ar putè lua că nu s'au înstreinat, ci din contră sau înmulţit moşiile în preţ de 10—40 mii fl. valoare, astfel s'a întêmplat în comuna Stolna. Progresul la poporul român moralicesce şi materialicesce depinde dela conducĕtorii lui. Aceşsti domni trebuesc rugaţi a se interesa de progresul poporului; ear cei ce se interesează trebuesc lăudaţi cu recunoscinţă.

Mulţi români din părţile Huedinului se ocupă cu vênḑare de sticle dela fabricele de sticlărie şi cu pus de ochiuri la ferestrii.

Comitatul Clușului.

Comunele: **Borşia, Panticeu, Hida** şi giur **Almaş** şi giur.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Meseriaşi:				
Cordoneri	—	—	—	5
Cojocari	—	—	—	24
Croitori	—	—	—	3
Cuptorari	—	4	—	9
Fauri	—	2	—	14
Funari	—	3	—	2
Hotelieri	—	—	—	4
Lemnari, meşteri de case	—	28	—	47
Măsari dulgheri	—	—	—	5
Morari	—	12	—	16
Rotari	—	15	—	34
Zidari	—	8	—	31
Suma	—	72	—	194*)

Prea on. dn protopop gr. cat. Alecsandru Lemény din Borşa comunicând aceste date scrie:

a) Pentru a se promova meseriile între români, lucră în aceste părţi mai mult preoţii.

b) În cele materiali stă poporul român în mai multe locuri mai bine de cât la anul 1848.

c) Despre numĕrul românilor cari dela 1848 până aḑi şi-au vêndut moşiile acurat nu se poate sci; aprocsimativ însĕ, vor fi ca la vre-o 130 familii din întreg ţinutul acesta.

(Va urma).

---

*) Măiestrii sûnt 108; Sodali 89; Învĕţăcci 42.

*) Măestrii sûnt 188; Sodali 33; Invĕţăcei 23.

Între reformele de întrodus oratorul atinge reorganisarea casei magnaţilor, care trebue realisată aşa, ca acest factor legislativ sĕ fie un sprigin puternic pentru stat, însĕ sĕ ţină samă de postulatele ecuitabile ale timpului.

După ce atinge revolta provocată de antisemiţi care s'a sugrumat prin energia ministrului şi prin simţul cel sănătos al cetăţenilor, gratulantul doresce şefului partidului liberal tăriă şi perseveranţă în realisarea problemelor şi reformelor şi l asigură că şi partida îl va sprigini cu toate puterile şi'l va urma ca şi până acum.

La aceste cuvinte de felicitare, ministrul president Tisza respunse următoarele;

„Voind a respunde cu unele cuvinte la strălucita vorbire ce a adresat-o amicul nostru cătră mine şi cătră colegii mei, îmi ţin de prima datorinţă, acuma ca şi de altă dată, a da espresiune mulţămitei atât în numele meu cât şi în al colegilor mei, a căror numĕr dorere s'a împuţinat de curând. Primiţi mulţĕmita noastră cordială pentru ajutorul şi amiciţia ce ni le aţi dat în trecut, şi pentru cuvintele voastre amicabile de astăḑi. Şi în trecut am avut multe lupte şi cestiuni grave dar le am resolvit cu ajutoriul lui Dḑeu; ţinênd strins unii cu alţii şi în viitor, ne va succede a resolvì şi cestiunile grele ce ne mai asteaptă (Consimţiri.) Nici un guvern cu toată bunăvoinţa sa, nu va putè sĕ realiseze nimic, dacă nu va avè încrederea membrilor legislativi. Puterea noastră şi-a avut rădăcina sa până acum în încrederea Voastră şi în această încredere trebue sĕ o căutăm şi pe viitor.

„Într'adevĕr multe cestiuni grave de reforme au remas neresolvite; este însĕ un lucru sigur, că chiar şi în statele ce nu se află într'un stadiu de transacţiune, tot pot sĕ mai remână cestiuni de resolvit, pentrucă viaţa în desvoltarea sa provoacă necontenit cestiuni noue. (Aşa e!)

„Încât pentru cestiunea cea gravă de reformarea casei magnaţilor cred că vĕ este cunoscut, că pe la sfîrşitul sesiunei trecute am făcut în casa de sus a dietei în această privinţă o promisiune, care o reînnoisem la începutul sesiunei presente. Proiectul de lege este gata şi se poate substerne în fie care moment legislativei, — dar tocma punctul de vedere ce mĕ conduce, indicat şi de oratorul Vostru, — punctul de vedere adecă, că deşì casa de sus se va reforma conform postulatelor şi raporturilor de astăḑi, ea totuşi trebue sĕ remână una dintre garanţiele ideei de stat unguresc (aplause) — îmi impune necesitatea a pune în lucrare reforma între astfel de impregiurări, când bunele relaţiuni dintre ambele case ale legislaţiunei vor fi scutite de ori ce conturbare (Aplause), pentrucă numai cumpĕnind în linisce cestiunea vom putea aştepta cu siguritate realisarea scopului ce-l urmărim prin reformă. Eu sperez cu toate acestea, că ne va fi cu putinţă sĕ subşternem legislativei proiectul de lege amintit care e gata, încă în sesiunea aceasta.

„Ce privesce antisemitismul, nu e de lipsă se vĕ vorbesc mai pe larg, părerile mele în aceasta privinţă sûnt cunoscute; repet şi acum ce am ḑis cu altă ocasiune: în această cestiune nu sûnt condus nici de simpatie nici de antipatie, ci numai de interesul bunului renume al Ungariei şi al naţiunei ungurescì, care nu ne este este ertat a o stigmatisa. (Aşa e!)

„Ce ne va aduce viitoriul, aceasta nici un muritor nu o poate scì; noi am vĕḑut născându-se greutăţi, ale căror plăsmuitori au mânecat din puncte de vedere contrarie: încât pentru resultat ei se ajutoră unul pe altul şi poate că ambii servesc unei direcţiuni noue, ambii mână apa pe moara unui al treilea, pe moara acelora, cari vor sĕ restoarne starea de ordine actuală a Ungariei (Aşa e! aşa e!) In faţa acestor tentative noi, după cum cred, toţi împreună, facem tot ce pot sĕ facă oamenii, guvernul şi majoritatea, dacă e posibil în folosul binelui comun, sûnt însĕ convins, că noi vom servì acelaşi scop şi atunci, când vom înceta de a mai fi guvern şi majoritate, pentrucă modalitatea împlinirei datorinţii e schimbăcioasă, datorinţa înse nu e supusă la nici o schimbare. (Aplause vii.)

Premiţênd aceste pe scurt ve mai pot da şi asigurarea că încât pentru mine şi cred că şi din partea colegilor mei, pot se declar, că pe cât timp ni se arată perspectiva succesului, nu ne vom osteni, nici vom perde pofta. Numai atunci ne vom părăsì locurile, când vom ajunge la convingerea, că situaţiunea s'a schimbat şi că vom putè folosì mai bine binelui comun în alt mod.

Cu aceste cuvinte semnificative ministrul president termină provocând partida la conlucrare şi sprigin reciproc.

Cel din urmă discurs al Papei.

Sub acest titlu, ḑiarul „l'Italie“ dela 28 Decembre, publică un articol din care estragem următoarele:

Câte va pasage din discursul rostit de Papa, respunḑênd decanului Colegiului Sacru, care venise sĕ l felicite cu ocasiunea Crăciunului, au o semnificare specială.

Mai cu seamă pasagiul următor merită sĕ fie însemnat:

„Este cu totul dureros pentru inima noastră ca şi pentru a d-v., de a vedea pretutindeni atacată sub preteste false augusta religiune a lui Christ şi-a divinei seale Soţii.

„Chiar în sinul naţiunilor celor mai catolice se arată în mii de chipuri acest spirit de ostilitate, care tinde a lua bisericei ori-ce înfluinţă socială, a micşora drepturile sale şi-a presinta ca rêu-făcĕtoare divina ei misiune.

„. . . În miḑlocul atâtor cause de lupte şi de adênci agitaţiuni, nu este cu neputinţă a nu avea cea mai mare dorinţă pentru pace. Noi, în umilinţa spiritului nostru, o cerem neîncetat, şi mai cu seamă în aceste ḑile o cerem cu putere regelui pacific care a adus de odată cu nascerea sa pacea oamenilor, şi-a le-a lăsat o plecând.“

Un ḑiar religios, comentează acest pasagiu în modul următor:

„El cere pacea, nu pacea acea ruşinoasă care se cumpără cu preţul capitulaţiunilor, ci pacea echitabilă şi respectoasă a drepturilor, care nu lasă nici învinşi nici învingĕtori.

„Această pace protestanta Germanie pare că este gata a o acorda definitiv, Francia, obosită de atâtea persecuţiuni, poate încă se restitue bisericei reparaţiunile trebuitoare.

Poate că nu trebue a da o insemnătate esagerată acestor comentarii, totuşi nu se poate tăgăduì că ele se potrivasc foarte bine cu spiritul discursului pontifical şi că visita principelui Germaniei, făcută Vaticanului, le dă oare care însemnătate.

Vaticanul este partea lumei unde esistă mai puţin obiceiul de-a numì lucrurile cu numele lor; acì cugetarea este încungiurată de mii de vĕluri, de mii de reserve cari au de scop de a nu o lăsa se apară într'un mod prea lămurit.

Cu toate acestea, nu este mai puţin permis cuiva de a se întreba dacă acest limbagiu puţin întunecos, ca şi acela al vechilor auguri, n'are semnificarea unei ameninţări îndestul de otărîtă în privinţa Franciei.

Papa a voit sĕ ḑică Franciei: Sûnteţi prada spiritului revoluţionar şi-mi faceţi resbel când eu doresc pacea. Această pace mi-o oferă Germania, aflaţi prin urmare că sûnt amicul Germaniei, căci ea recunoasce influinţa mea socială, îi aduce omagiu şi nu consideră misiunea mea divină ca reufăcĕtóre.

De acì până a ḑice Franciei, sûnt inamicul vostru şi aliatul Germaniei, nu este departe.

La cestiunea reuniunilor preoţesci la noi. *)

(Duplică.)

Nr. 141 al „Tel. Rom“ la locul de frunte pune sub ochii cetitorilor sei o replică a dlui „D. P. P.“ la respunsul meu din Nr. 135 şi 136 al acestui ḑiar.

Se vede că „veritas odium parit“ se dovedesce chiar şi faţă cu dl. „D. P. P.“ Căci adevĕrurile ce i le-am descoperit în Nr. 135 şi 136 ai „Tel. Rom“ în loc sĕ'l înduplece a le recunoasce valoarea, l'au scos din flegmă şi în faptă l'au sedus de după afirmaţiunea dsale, „impinge cestiunea pe un teren cu totul personal, şi dovedesce că nici cestiunile cele mai nevinovate nu se mai pot astăḑi tracta obiectiv, nici bărbaţii cei mai erudiţi nu se pot astăḑi emancipa de noianul trivialităţilor ḑilnice.“ Şi această manieră merge aşa de departe, în cât Dsa mĕ împodobesce cu epitete alese, îmi dă lecţiuni şi indirect me îndrumă la subordinaţiune, făcêndu me sĕ înţeleg că dsa este din numĕrul „celor dela masa verde“.

Până acum, pecatele mele! am fost fericit ami auḑi epitete ca *„reformatist, luteranist, papistasist“* din causa unor scrieri neînţelese de cei ce m'au cârtit: Acum vine dl „D. P. P.“ şi indirect me numesce demagog şi socialist de tot feliul — fiind că am cutezat a apĕra vederile preoţimei din tractul meu! Ar mai lipsì încă: comunard, nihilist şi petroleist — şi... halal de protopop!

Adevĕrat că dl Redactor în Nr. 143 mai pune o floricică la lecţiunile dlui „D. P. P.“ spunênd unui corespondent şi prin acesta preoţilor din tract, că sûntem prea susceptibili, că ne credem aproape infalibili, că păşim cu separatism, care tare uşor poate trece în anarchie. Dar cine le poate lua pe toate în serios!?

Vĕḑênd mâniera dlui „D. P. P.“ dea mi mistifica aserţiunile şi a tracta cestiunea din punct de vedere personal, apoi asociarea dlui Redactor la această procedură, me hotărîsem a respunde cu... tăcerea.

Mai mulţi preoţi însĕ din tractul meu m'au provocat ca sĕ rĕspund, şi le fac pe voie, — deşì cu nepălcere. Dl „D. P. P.“ ca sĕ mĕ poată arĕta cât mai jos, ear pe Dsa, deşì necunoscut, cât mai sus, cu o filosofică scrupulositate reproduce din respunsul meu tot ce n'am ḑis şi n'am avut intenţiune sĕ ḑic.

Spre a oglinda specifica Dsale scrupulositate în reproducere şi reasumare ar trebui sĕ pun în paralelă tot ce am scris eu şi ce mi pune Dsa în condeiu. Aceasta însĕ este superfluu. Onoratul cetitor de va afla interes va binevoi a o face însuşi, ori apoi se va mulţămi cu un esemplu: În Nr. 135 „Tel. Rom.“ coloana a doua din fruntea ḑiariului, eu vorbesc despre *„preoţimea din tract, căreia dl D. P. P. i spune că pe când dsa a cugetat mult asupra acestei idei, preoţimea care o susţine a cugetat puţin“*, la care adaug, tot cu alusiune la preoţime: *„unul* (Dsa) *a cugetat stând la masă sau fumându-şi sugara în comoditate, altul* (preoţimea) *întimpinând neajunsurile cu cari trebue sĕ se lupte“* apoi în coloana a treia: *„Până a nu rĕspunde la aceste puncte.:. îmi iau voie a constata că nu Dsa este chiemat a decreta că esistă sau nu necesitatea, pe care Dsa nu o simte. Chiemat a constata necesitatea reuniunei poate fi numai acela, care îi simte lipsa. Acesta e preotul dela sate, nu dl „D. P. P.“ carele ni se pare cunoasce greutăţile preotului numai din teorie.“* Aceste aserţiuni dl „D. P. P.“ în Nr. 141, locul de frunte, coloana a doaua, le reproduce în reasumat: *„dl Popescu.. basat pe esperienţa sa îndelungată de 2½ luni de când este protopresbiter,... disputând dreptul celor dela masa verde, cari sciu fuma numai ţigări, a vorbì în asemanea materie.“*

După dl. D. P. P.“ când am ḑis eu că *„nu dsa este chiemat a decreta necesitatea reuniunei, ci preotul dela sate?“ eu am disputat dreptul dlor asesori consistoriali, celor dela masa verde, de a vorbì în asemenea materie;* când am scris că *„Dsa a cugetat stând la masă sau fumându şi sugara în comoditate:* am ḑis că cei dela masa verde (între care se subînţelege primo loco, ca representant) *„sciu fuma numai ţigări,“* şi când am ḑis că *„preoţimea din tract a cugetat întimpinând neajunsurile cu cari trebue sĕ se lupte“: „m'am basatu pe esperienţa mea îndelungată de 2½ luni, de când sunt protopresbiter“.*

Fiind acesta spiritul intregului articol cine se va mai îndoì că nu merită sĕ fie în fruntea „Telegrafului rom.“ după cum ne spune „D. P. P.“

Ca sĕ se arete cu spirit dl „D. P. P.“ spune lumei că eu cred a fi *„resturnat filosofia întreagă prin esemplul unei clăi de fîn lovită de fulger.“* Dacă din nefericire „filosofiia întreagă“ ar consta din teoria dsale ilustrată prin esemplul citat: apoi da, ḑic şi eu „filosofia întreagă ar fi resturnată. Căci definiţiunile pretinse filosofice, prin esemple se întăresc sau se duc *ad absurdum.*

Dar dl „D. P. P.“ care este peste ori ce personalitate şi remâne obiectiv, îmi spune în termini diplomatici că eu nu sciu filosofia, că prin urmare nu stă cu mine de vorbă, fiind că filosofia nu se învaţă pelângă clăile de fên, şi 'mi aduce aminte de *„Sutor ne ultra crepidam“.*

Este drept, şi aceasta nu e lipsă sĕ o spun, că n'am titula de Dr. în filosofie; de am învĕţat filosofia sau nu, aparţine altei rubrici. Un lucru însĕ este pe deplin hotărît că nu toţi câţi au învĕţat de rost filosofia, ca sĕ facă esamen, au drept a scrintì beata filosofie — de nu se va face escepţiune în „Telegraful român.“ De altmintrea dl „D. P. P.“ m'ar deobliga mult dacă mi-ar cita opul din care Dsa şi-a învĕţat teoria filosofică pe care mi-am luat voie a i-o critisa.

Venind dl „D. P. P.“ post tot discrimina rerum cătră sfêrşitul replicei sale şi la obiect, ne spune că are puţin se combată, fiindcă eu am produs puţine argumente. Ear din cele puţine, ca sĕ 'şi facă lucru mai uşor, sare deodată la biblioteci. Şi dsa ţine pe indulgenţii cetitori ai „Telgr. rom.“ destul de naivi se creadă că dsa m'a combătut prin o esclamaţiune, urmată de o întrebare, cari n'au de a face nimic cu bibliotecele din cestiune. Cu esclamarea: *„Ei bine acolo am ajuns, ca şi dl Popescu ca protopresbiter sĕ se îndoiască în vitalitatea statutului organic şi în bunavoinţa şi activitatea consistoarelor eparchiale“* numai nu se dovedesce că comitetele şi consistoriile au făcut biblioteci pe seama preoţilor. Eu adecă mi-am fost permis a arăta că comitetele protopresbiterale şi consistoriile eparchiale n'au făcut, nu fac, şi prin urmare nu este speranţă că vor face biblioteci pe seama preoţilor, şi dnul „D. P P.“ crede că mirându-se dsa „dela masa verde“ că eu mĕ îndoiesc, a facut se dispară starea lucrurilor. Cine va fi mai naiv decât mine, creadă, eu unul cred contrarul.

Ei, dar dsa mai crede ceva, anume că eu sûnt *„destul de îndrăsneţ.. a da vot de neîncredere consistoriilor, comitetelor protopresbiterale“* descoperind că ele nu fac biblioteci pentru eparchii şi protopresbiterate, precum a fost susţinut dl „D P. P.“. Şi ca sĕ-mi arete *ad oculos* ce sûnt eu capabil sĕ susţin, mĕ întreabă: *„Au doară nu scie dl Popescu că şi la archidiecesă avem o bibliotecă de 5000—6000 tomuri?„*

Dela prudenţa unui domn „dela masa verde“ mĕ asteptam la ori ce argument serios, numai la

---

*) Trebue sĕ constatăm: că cu articulul acesta dl autor se pune cu totul pe terenul personalităţilor, cari nu convin demnităţii unei foi serioase. Cu toate acestea publicăm şi această „Duplică“ pentru că se numesce aşa, şi pentru că are precedenţele sale în foaia noastră. Dealtmintre lăsăm, ca publicul cetitoriu se afle şi mai bine: ce este în „Duplica“ aceasta *ad rem,* şi ce este *ad personam.* Red.

aceasta nu. Căci dl „D. P. P.“ trebue sĕ scie provenienţa acelei biblioteci şi soartea ei. Toţi câţi mai sciu câte ceva, chiar şi cei cari sûnt „Sutor“, sciu că în aceea bibliotecă Consistoriul n'a pus nici un singur tom, că ea e făcută de Şaguna, dela carele ne-a rĕmas moştenire. Ear Şaguna n'a fost şi nu este identic cu Cousistoriul, nici cu cel din vremea sa, nici cu cel actual. Ce-mi va respunde dl „D. P. P.“ dacă îmi voiu permite şi eu o întrebare: „Dela moartea lui Şaguna încoace, câţi literaţi de ai archidiecesei s'au folosit şi se folosesc de aceea bibliotecă? DSa ne va spune şi causa pentru ce nu, căci este cunoscută.

Pentru ce nu fac consistoriile biblioteci?! pentru că nu le este chemarea, pentru că n'au mijloace.

Până acum n'am auḑit pe nimenea nici pela consistorii nici prin sinoade şi congrese susţinênd că consistoriul trebue sĕ facă bibliotecă pentru archidiecesă. Ear a constata faptul că comitetele şi consistoriile, fiind că nu le-a fost chemarea, n'au făcut biblioteci, aşa cred că nu însemnează *„a se îndoì în vitalitatea statutului organic şi a da vot de neîncredere consistoriilor şi comitetelor protopresbiterale“*. Dl „D. P. P.“ trebue sĕ-mi documenteze contrarul dar nu mirându-se numai.

Aşa ḑice dl „D. P. P.“ . . . *„dl Simeon Popescn . . . nici sa pus bine pe scaunul protopresbiteral nici a lucrat ceva pe terenul legei, şi de odată îşi pune toate nădejdea în reuninnile preoţilor“*.

De mĕ voi fi pus bine sau nu, pe scaunul protopresbiteral, şi de voi fi lucrat ceva sau nu, de sine se înţelege, dl „D. P. P,“ „dela masa verde“ este în drept se enunce în „Telegraful rom.“ Dacă cumva dl „D. P. P.“ prin punerea *„pe scaunul protopresbiteral“* vrea sĕ-mi dee se înţeleg ceva: fie sigur ameninţările nu mĕ sparie. Voi scì sĕ me pun bine pe scanul protopresbiteral, ca nici dl „D. P. P.“ sĕ nu mĕ poată mişca. Ce privesce nădejdea mea în reuniuni, apoi da: numai dlui „D. P. P.“ îi poate fi permis a susţine că eu mi-aşi *„pune toată nădejdea în reuniunile preoţilor“*.

Tot dsale îi poate fi permis a striga: *„Cualificaţiune pastorală, cultură, biblioteci, toate sună a ceva“*. (Adecă sĕ nu ne uităm: numai *sună a ceva).*

(Va urma.)

Varietăţi.

* *(Avis.)* Reuniunea română de cântări din Sibiiu arangează *Marţi a treia ḑi de crăciun (27 Decembre v.)* o petrecere cu joc în *localităţile restauraţiunei dela Hermannsgarten.* La această petrecere sûnt invitaţi toţi membrii reuniunei. Începutul la 8 oare seara.

Comitetul.

(Concert.) După cum sûntem informaţi domnul profesor seminarial *Georgiu Dima la 1/13 Ianuariu 1884* va concerta în *Sas-Sebeş* cu succursul celebrului pianist de aici domnul *Victor de Heldenberg.* Felicităm pe domnul Dima pentru fericita idee de a face se audă oamenii şi la provincie ce e frumos şi plăcut în cântare. Credem tare că fraţii din Sas-Sebeş vor sci sĕ întimpine pre domnul Dima cu ospitalitatea, care i-a caracterisat totdeuna.

(Advocat nou). Ni se scrie din Budapesta că domnul Dr. Ioan Mihu în 31 Decembre a. c. a depus censura de advocat. Salutăm cu multă bucurie pre domnul Mihu pre cariera de advocat, şi-i dorim succesele cele mai strălucite. Capacitatea, possibilitatea de a putè face şi caracterul firm recomandă mult pre un bărbat. Fratele nostru Mihu e în fericita posiţie ca sĕ putem pretinde mult dela dênsul, şi noi avem convingerea, că el ne va întrece aşteptările.

* Cetim în „Monitorul“: Sâmbătă, 17 Decembre ḑiua nascerei Reginei, Majestăţile lor au mers la biserica din monastirea Sinaia unde au ascultat Sânta Liturgie. După aceea, copii din scoala numită *Carmen Sylva,* care este în localitate, venind sĕ esprime urările lor Augustei noastre Suverane, Majestatea Sa binevoì a da ordin sĕ li se întindă masa în castelul Peleşului, şi cu dragoste de mumă le împărţi jucării şi alte daruri.

Tot cu ocasia aceştei ḑile, sĕ dete un dejun la castel, la care au luat parte d-nii ministrii Sturdza, Lecca, general Dabija, Aurelian, Voinov, cum şi alte persoane.

* (Avis.) Ni se scrie din Viena: Comitetul balului român s'a constituit, alegênd de preşedinte pe domnul St. Ciurcu; de vice-preşedinţi pe domnii Eug. Zotta şi M. Vişnevsky; de secretari pe domnii Gr. Onciul, I. Maurocordato şi I Papanicol; de casier pe dl D. Goilav şi de controlor pe dl Tzerano.

Protectoratul l'a primit Alteţa Sa C. R. Archiducele Rainer: ear preşedinţa de onoare Domnul Baron Vasilko, membru al senatului, etc.

* A apărut în editura librăriei Socec din Bucuresci, „Poesiile“ lui Mihail Eminescu, într'un splendid volum de 300 pagine, care face cea mai mare onoare artei tipografice române. Aceste poesii au fost culese de amicii poetului din „Convorbiri literare“, unde cea mai mare parte dintr'ênsele au fost publicate, precum şi de prin felurite manuscrise aflătoare pela unele persoane particulare.

Poesiile sûnt precedate de o scurtă prefaţă de d. T. Maiorescu.

„Poesiile, aşa cum se presentă ḑice distinsul critic nu sûnt revĕḑute de Eminescu şi sûnt prin urmare lipsite de îndreptările ce avea de gând se le facă, cel puţin la cele vechi.

„Dacă totuşi am publicat şi aceste poesii, împreună cu celelalte, aşa cum sĕ găsec, am făcut-o dintr'un simţĕmênt de datorie literară. Trebuiau sĕ devie mai uşor accesibile pentru iubitorii de literatura noastră toate scrierile poetice, chiar şi cele începătoare, ale unui autor care a fost înḑestrat cu darul de a întrupa adânca sa simţire şi cele mai înalte gândiri într'o frumuseţa de forme, sub a cărei farmec limba română pare a primì o nouă viaţă“.

* (O osândire la moarte.) Consiliul de resboiu din Châlons-sur-Marne a judecat pe un soldat din regimentul de artilerie, pe Chevrier, acusat de a fi încercat se asasineze pe tatăl sĕu, un ţerean din Cremanvilliers (Vosges).

Miserabilul eşise pe furişi din Epinal, unde era în garnizioană în seara de 9 Iulie intră în casă, luă pe tatăl sĕu din patul în care dormia, îl transportă într'o câmpie şi îl lovì cu o secure până ce crezu că l omorâse! Cu toate numĕroasele sale răni, victima nu murì: dar în timp de o lună, fu cu un picior în groapă.

Chevrier nu avuse alt scop, decât a devenì fiu mai mare al unei vĕduve, spre a fi scăpat de oaste.

Recunoscut ca vinovat, fără împregiurări uşurătoare, el a fost condamnat la moarte, cu degradare militară (!).

* (O vocaţiune.) Ḑiarul de St. Petersburg scrie următoarele: Sûnt câte va ḑile de când a sosit din Vladikvkaz la Petersburg un băiat de treispre-ḑece ani, anume Vasile Solnis Kin, care a mers pe jos 2,000 verste, numai cu câţi-va gologani în busunar. El a plecat din Vladikavkaz împins de pasiunea sa neresistabilă pentru musică şi cu scopul de a se perfecţiona în vioară, Solniskin este fiul unui biet musicant casac, ce cânta din flaut. La vêrsta de 6 ani el dădea deja concerte la Vladikavkaz. Plecarea sa pentru capitala noastră a fost determinată de ceea ce auḑise povestindu-se despre conservatoriul din Petersburg. Viteaḑul musicant-copil a urmat toată vremea până la Moscova linia drumului de fer, el sĕ adăpostea în potriva ploii şi a zĕpezii sub dărĕmĕturi vechi, şi sub poduri. În unele locuri, împiegaţilor trenului le era milă de dênsul şi 'l vêrau pe ascuns în vagoanele de vite.

„Solnişkin a sosit la Moscova pe jumĕtate mort de foame, avênd speranţa că ar putea obţine trenul gratis până la Petersburg. Inşelat în speranţa sa, el se otărî se'şi urmeze călătoria pe jos, dar temêndu-se de a fi arestat dacă ar urma linia ferată şi aflând că este un drum mare postal între Moscova şi Petersburg, a luat aceea direcţiune, şi a ajuns în capitala noastră după 27 ḑile de călĕtorie, cerşind spre a nu murì de foame.

„După indicaţia unui trecător, el se duse la un otel mic din cartierul măcelărilor şi a întebat unde se află Conservatoriul. Rĕspunsul a fost că Consistoriul se aflu la palatul Sonodului, unde micul musicant alergà a doua ḑi. Întêmplarea făcu ca el sĕ se adreseze dlui Mitropolov, girant al librăriei sinodului, care îl primì bine şi'l adresă procurorului general d. Pobedonostev care'l luà sub protecţia sa.

„Însĕ bietul băiat căḑu aproape imediat bolnav de tifus. Protectorul sĕu îl vîrî în spitalul curţii, unde se află acum. Se spune cu starea băiatului e grea.“

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 4 Ianuarie n. 1884.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.50	120.35
Renta de aur ung. de 4%	88 55	88 55
Renta ung. de hârtie	85.95	86.—
Renta de aur austriacă	99.65	99.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	139 —	139.60
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung. 1	92.50	92.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer oriental ung.	114.75	114.50
Acţiuni de bancă austro-ung.	—.—	—.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	292.—	292.—
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.72	5.70
Napoleon	9.60	9.58
London (pe poliţa de trei luni)	121 —	120.90

Nr. 185 [633] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. Poiana cu filia Găureni de classa a III-a în protopresbiteratul Albei-Iuliei, prin aceasta se escrìe concurs cu termin de 30 de ḑile dela ântâia publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Dela 156 familii câte 20 litre cucuruz în boambe sau grîu.

2. Dela 156 familii câte o ḑi de lucru, cei fără de vite cu palma, sau 40 cr., eară dela cei cu vite o ḑi cu carul sau plugul, sau 1 fl.

3. Până se va procura casa parochială se va plătí chiria din cassa bisericei.

4. Venitul stolariu regulat în sinodul parochial estra-ordinariu ţinut încă în 23 Septembre 1879.

5. Porţiune canonică, care aduce pe an un venit curat de 6 fl. v. a.

Toate aceste emolumente afară de jertfele îndatinate dau pe an suma de 326 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochiă vacantă împreună cu filia au de a şi aşterne suplicele instruate amĕsurat regulamentului pentru parochii în terminul sus scris subscrisului oficiu protopresbiteral.

Alba-Iulia 15 Decembre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Alecsandru Tordoşan m. p.
protopresbiter gr. or.

Nr. 322 protop. [630] 3—3

EDICT.

Petru Stingu din Gherlisce protopresbiteratul gr. or. al Oraviţei în diecesa Caransebeşului comitatul Caraş-Severin, carele de 6 ani au părăsit cu necredinţă pre legiuita lui soţie Floriuca Stingu născ. Poamă tot din Gherlisce, fără a i se sci ubicaţiunea lui — se citează prin aceasta ca în termin de trei luni de ḑile dela prima publicare a acestui edict sĕ se înfăţoşeze înaintea subînsemnatului for matrimonial, căci la din contră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat de soţia lui Floriuca.

Oraviţa în 16/28 Decemvre 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al Oraviţei ca for de prima instanţă în afaceri matrimoniali.

Anunciu.

Find ales de amploiat la comitat, **cancelaria mea advocaţială se află de vênḑare.** Aceia, cari ar dorì a o cumpĕra, se binevoiască a se adresa cătră mine sau în persoană sau în scris cel mult până în 15 a lunei curente.

Haţeg în 1 Ianuariu st. n. 1884.

S. Borha m. p.,
advocat.

[634] 2—3

Post vacant.

Pentru o librăriă şi magazin de musică se caută **un comis** care cunoasce bine această branşă, se fie bun vênḑător şi se cunoască bine limba română, germană, şi franceză. [633] 3—3

Ofertele sĕ se adreseḑe la

Dnul S. Samitca în Craiova (România.)

Adam Hölle,

croitoriu

în Sibiiu, Piaţa mare Nr. 5

îşi permite a aduce la cunoscinţa publicului de aici şi cel strein că şi în sesonul acesta şi a provĕḑut prăvălia sa, care esistă de mai mult timp, cu cea mai bună

materie de postav şi lână,

aleasă propriu din fabricele cele mai renumite, şi sûnt în plăcuta posiţie a presta ori ce comande pentru haine bărbătesci în modul prompt şi cel mai solid.

☛ **Spre orientare.** ☚ [631] 3—3

Un rênd întreg de haine bărbătesci dela 15 până la 34 fl. Palton dela 15 până la 24 fl. Palton de earnă dela 18 până la 36 fl.

Toate aceste din materie de calitatea cea mai bună.

Contând la spriginul binevoitor al patronilor mei, stau bun pentru serviţiul solid şi real.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

Nr. 151 Sibiiu, Joi 29 Decemvre 1883 (10 Ianuarie 1884). **Anul XXXI**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă
la
„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Nr. 5400 Pres.

Cerculariu

către tóte oficiile protopresbiterale din archidiecesa Transilvaniei.

Vin a face şi de astădată atente pre oficiile protopresbiterale şi prin acestea pre tóte oficiile parochiale din archidiecesa nóstră: că după conclusul congresual din 20 Octombre 1878 Nr. 238, publicat cu cerculariul consistoriului nostru archidiecesan din 18 Decembre 1879 Nr. 3486 Plen., în tot anul la 6 Ianuariu, serbătórea Botezului Domnului, trebue sĕ se pórte în tóte bisericile din metropoliă un disc separat în folosul fondului metropolitan.

Deci în esecutarea suscitatului conclus congresual poftesc pre preoţimea parochială: ca la serbătórea Botezului Domnului, pe lângă observarea instrucţiunilor din anii trecuţi, sĕ dispună a se purta în biserică discul metropolitan, sĕ îndemne pre popor prin o cuvêntare acomodată, a contribuí după putinţă în acest disc, care are scopul măreţ de a formá fondul metropolitan pentru acoperirea tuturor trebuinţelor metropoliei nóstre; apoi despre resultatul discului sĕ facă îndată după serbători raport oficial la oficiul protopresbiteral concernent, transpunênd suma adunată, séu — în cas neaşteptat, când în vre-o comună nu s'ar fi adunat nimic, — sĕ arete acea împregĭurare tristă; în fine oficiile protopresbiterale sĕ transpună consistoriului archidiecesan sumele adunate cel mult **până la 31 Ianuariu 1884** pe lângă un conspect sumariu, în care sĕ se cuprindă tóte comunele bisericesci din tract.

Oficiile protopresbiterale sûnt poftite a publicá acest cerculariu cu tótă posibila grăbire.

Sibiiu, 28 Decembre 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop.

Ad Nr. 3967 Pl.

În legătură cu cerculariul convocător de ddto 24 Decembre 1883*) prin care sinodul protopresbiteral electoral în protopresbiteratul **Cetăţii de Peatră** s'a convocat pe 12 Ianuarie 1884 la **Cărpiniş**, se aduce la cunoscinţa celor ce se cuvine, că, în urma informaţiunilor venite la cunoscinţa subscrisului mai în urmă, fiind aceste informaţiuni în conformitate şi cu dorinţa alegătorilor, locul de într'unirea sinodului electoral nu va fi **Cărpinişul**, ci **Leschia.**

Sibiiu, 28 Decembre 1883.

Nicolae Cristea m. p.,
comisariu consistorial.

Revista politică.

Sibiiu, în 28 Decembre 1883.

Projectul despre căsătoriile mixte se scie că va veni a doua oară la desbatere în casa magnaţilor. Amêndouĕ părţile fac pregatiri mari pentru a reuşi; mai multă activitate desvoaltă feudalii şi clericalii catolici pentru a nu li se smulge victoria din mâni. Nici liberalii nu stau cu mânile în sîn. Deocamdată activitatea se concentrează pe lângă esoperarea literelor reg. de convocare. La comisiunea de verificare a casei de sus s'au substernut petiţiuni atât din Ungaria cât şi din Austria. Conservativii din Austria, cari au indigenatul unguresc, vor se ia parte la lupta din casa magnaţilor pentru a decide soartea cunoscutului project de nou în favorul lor. Intre cele 60 de convocări recunoscute de comisiunea verificătoare ca valide figurează 15—20 membrii din aristocraţia înaltă a Austriei, cari au indigenat unguresc. Petiţiunile se vor da conform hotărîrei casei prin presidiu ministeriului de interne, care le va intima petenţilor. — Aceasta campanie a conservativilor din ambele state a dat ansă la o luptă înverşunată publicistică. Judecând după fasa de acum a projectului, şanţele liberalilor se pare a fi slabe şi membrii casei de sus cred că projectul va cădè şi la a doua discusiune.

Dieta din Croaţia se ocupă mereu cu cestiunile de drept public sau cu raporturile de stat dintre Ungaria şi regatul triunit. Sistarea constituţiunei, în urma esceselor cu pajurile, instituirea comisariatului, afacerea cu banul, a fost obiectul de discusiuni vehemente şi de atacuri înverşunate, mai ales din partea neîmpăcaţilor Starceviciani.

Acuma e la ordinea ḑilei cestiunea teritoriului fiuman. Comisiunea regnicolară esmisă în aceasta afacere a ţinut ultima şedinţă terminânduşi raportul, care se va substerne dietei.

Acest raport constată, că încercările de a împăca pretensiunile Ungariei şi ale Croaţiei cu privire la teritoriul Fiumei nu au avut resultatul dorit. Ungaria a purces în mod unilateral, fără de a ţinè samă de postulatele Croaţilor. Comisiunea propune:

Dieta repetă declaraţiunea sa, pe basa conclusului dietelor auterioare croate, că Fiume din preună cu portul şi cercul seu este o parte întegrantă a regatelor Croaţia Dalmaţia Slavonia Ea protestează contra factului, de a se decide în acest teritoriu prin dispoziţiuni unilaterale şi fără învoirea prescrisă în § 66 al pactului din 1868 în mod valid şi defenitiv acele afaceri autonome care sûnt reservate regatelor Dalmaţiei Croaţiei şi Slavoniei.

În fine raportul recomândă guvernului sĕ apere drepturile ce i s'au garantat ţĕrei prin provisorul dela 1869.

Spiritele în Croaţia sûnt foarte agitate. Opoşiţiunea dă mereu nutremênt acestei agitaţiuni. Ca semn caracteristic despre aceasta fierbere continuă înregistrăm o scire dela Costainţa. care ne spune, că deputatului Maseg, care aparţine partidei naţionale, i s'au spart ferestrile. Mai departe s'au spart ferestrile la unele rudenii ale numitului deputat şi la scoala de acolo. Urḑitorii acestor escese sûnt radicalii.

Din ţĕrile străine avem de înregistrat o pierdere ce a suferit Germania. Dr. Lasker, cunoscutul coudncĕtor al partidei naţionale liberale din Germania a repausat în New-York, lovit de gută.

---

*) Veḑi Nr. 150 „T. R.“

FOIŢA.

Disertaţiune

despre necesitatea promovărei şi protecţionării meseriilor între români.

(Urmare).

Comitatul Cluj. Pretura Gelau.

21 Comune.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce feliu	—	—	—	13
Meseriaşi:				
Butnari	1	—	2	1
Berari	—	—	1	—
Cismari	2	—	22	11
Cordoneri	—	—	4	8
Compactori	—	—	—	1
Cojocari	2	—	11	10
Croitori	--	—	5	18
Cărămidari	—	—	3	5
Cuptorari	—	—	1	1
Fauri	6	1	23	10
Funari	—	—	1	—
Grădinari culţi	—	—	6	5
Hotelieri	—	1	5	8
Lemnari, meşteri de case	9	9	14	27
Rachieri	—	—	2	1
Lakerier văpsitori de trăsuri	3	1	1	3
Maşinişti	—	—	2	—
Mătăsari	—	—	2	--
Măsari dulgheri	2	—	3	—
Morari	2	—	5	23
Olari fini	—	—	4	—
Perieri	1	—	—	1
Pardositori	—	1	—	1
Zidari	—	—	14	10
Rotari	3	1	6	7
Sitari	—	—	1	—
Sticlari	—	—	1	—
Strafari, zugrăvitori de case	—	—	1	—
Scobitori de peatră	—	—	4	10
Urloeri	—	—	—	3
Pătinari	—	7	1	17
Suma	31	21	175	194*)

On. d. Rosalia Pop din Gelau cu datul 21/8 a. c. ne-a comunicat aceste date şi respunde următoarele:

1. Pentru a se promova meseriile între românii din aceste părţi lucră dl Ioan Pop, preot gr. cat. în Gelău şi un alt domn.

2. Despre aceea, că poporul român din aceste părţi ar sta aḑi mai bine sau mai rĕu decât la anul 1848 putem ḑice, că în economia de pământ şi de vite sta ceva mai rĕu, ear în măestrii mai bine.

3. Românii cari dela 1848 încoace şi ar fi vêndut moşiile în aceste părţi putem arăta pre cât scim, că deşi au vêndut unii români moşiile lor, alţi români însĕ le-au cumpĕrat. Din aceia cari şi le-ar fi vêndut la străini fără sĕ cumpere altele, sûnt mai ales în Coloş-Monostor.

Comitatul Albei infer. urbea lib. reg. **Alba Iulia.**

Oraşul: **Alba-Iulia.**

Nrul sufletelor: 8900. — Nrul sufletelor române: 39%=3120.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce fel	10	6	20	2
Meseriaşi:				
Aurari	3	—	3	—
Berari	1	—	—	—
Cismari	12	1	8	12
Cordoneri	6	6	2	2
Compactori	1	—	2	—
Cojocari	4	—	4	—
Păpucari	12	—	16	5

---

*) Măestrii sûnt 127; sodali 29; învĕţăcei 38.

Liberalii germani au perdut prin moartea lui Lasker pe un bărbat distins, care a contribuit mult la promovarea instituţiunilor liberali. Decedatul are merite nedisputabile la unirea Germaniei — a luptat alăturea cu gigantul veacului, dl Bismarck la marea operă a unităţii germane. În urmă disgustat de prigonirile prevalentului sĕu contrar şi de regresul ideilor liberali s'a dus în America, unde şi-a aflat sfêrşitul vieţei. —

În Egipt situaţiunea politică s'a încurcat prin succesele falsului profet Mahdi. Englezii sûnt foarte îngrigiaţi pentru domnia lor în Egipet. Guvernul are o sumă de proiecte cu privire la reorganisarea cestiunei egiptene Un project cere abḑicerea lui Tewfik în favorul fiului sĕu minorean Abbas sub regenţa lui Barring. Alt plan voiesce un simplu protectorat şi instituirea unui resident englez. Al treilea proiect cere reinstituirea lui Ismail paşa sub scutul englezilor. Guvernul englez înclină spre proiectul prim.

De altmintrenea cestiunea egîpteană e într'o fasă critică de transacţiune şi cine poate scì ce surprinderi ne mai aduce ḑiua de mâne, mai ales, fiindcă se constată şi influenţa franceză.

„Viitoriul“.

Ni-a venit Nr. 1 al ḑiariului nou politic, economic şi literariu **„Viitorul“**, edat ca Nr. de probă în Budapesta, la 1 Ianuariu nou. Din acest Nr. aflăm: că „Viitorul“ este întemeiat de cei mai mulţi fruntaşi ai inteligenţei române din Budapesta, însoţiţi de mai mulţi membri distinşi ai inteligenţei române din provincie. Ḑiariul nou are de gerante al editurei pre binecunoscutul jurisprudent al nostru, dl *Dr. Iosif Gall*, ear de redactor pe domnul *Zamfiriu M. Rozescu*, pănă acuma necunoscut în ḑiaristica română. „Viitorul“ va eşì începând cu 1/13 Ianuariu de trei ori pe sĕptĕmână, într'un format cu ceva mai mic ca foaia noastră; preţul de prenumeraţiune în lăuntrul monarchiei este pe an 10 fl. pe ½ an 5 fl. pe ¼ an 3 fl. ear pentru străinătate pe an 30, pe ½ an 15, pe un ¼ an 9 franci.

Programa noului ḑiariu se concentrează în următoarele: „Viitorul“ va fi independent de ori ce influinţă de sus ori de jos; va fi condus de iubirea patriei şi a naţionalităţii; va sta pe basele constituţionali şi ale legalităţii; va apĕra interesele statului de asemenea şi drepturile naţionalităţii române, acestea pe basa articlului 44 din 1868; va apĕra adevĕrul şi dreptatea; va lucra pentru buna înţelegere cu celelalte popoară conlocuitoare, în special pentru o împăciuire între elementul român şi maghiar; va apĕra libertatea personală şi garanţiele libertăţilor publice; va da curs liber discussiunilor, dar va păstra un ton moderat, lipsit de preocupaţiuni, de ură, de personalităţi; va combate rĕul, abusurile, şovinismul; va fi organ pentru viaţa publică civilă şi bisericească, pentru interesele scoalei, pentru literatură şi economie.

Salutăm din inimă programa „Viitoriului,“ care în liniamentele sale generali este identică cu programa nealterată a foaiei noastre „Telegraful Roman“; dorim totodată, sĕ putem umbla totdeauna mână în mână cu „Viitoriul“ întru promovarea intereselor speciali a le naţionalităţii noastre, fără de cari noi nu putem înţelege interesele generali ale statului.

Dorim cu deosebire, se vedem în coloanele „Viitoriului“ marcate cât de bine *„marginile, preste cari*, — cum ḑice redacţiunea — *nu se pot estinde pretensiunile naţionali, făr de a periclita interesele patriei“*. O dorim aceasta cu atât mai vêrtos, pentru că noi am mai auḑit de multe ori frasa aceasta chiar din gura bărbaţilor de stat cari astăḑi conduc destinele patriei, dar o am auḑit folosinduse totdeauna numai pentru a constringe interesele naţionalităţilor nemaghiare şi a le reduce mai la nimica. „Viitorul“ aflănduse mai aproape de factorii politicei dominante, va fi în stare de a ne da splicările cele mai autentice, ca sĕ cunoască publicul bine acelea margini încă nemarcate.

Mai dorim încă, ca cu „Viitoriul“ sĕ ne întêlnim cât mai ades pe terene de activitate proprii ale noastre şi pentru noi mai mănoase decât ce este bunăoară *„perfecţionarea administraţiunei politice“* de care se ocupă el în articlul sĕu principal. Teoriile pentru chivernisirea casei sĕ le lăsăm deocamdată sĕ le discute acei fraţi ai nostri, cari se ţin că sûnt numai ei şi în faptă şi sûnt numai ei stăpâni în casa comună; ear noi cei alungaţi pe afară, în loc de a ne ingera în afacerile reservate lor, se ne căutăm mai bine oare care mod practicabil de a putè intra şi noi în casă ca fraţi buni, egal îndreptăţiţi; atunci apoi, şi numai atunci putem spera, că în cestiunile administrative vor fi considerate şi vederile noastre.

Facem ca prin fugă aceste observări cu cea mai sinceră bunăvoinţă pentru „Viitoriul“ şi nu ignorăm de fel greutatea situaţiunei, nici greutăţile fie-cărui început, cari de sigur le va fi avut şi redacţiunea „Viitoriului“ în adunarea materialului pentru numĕrul seu de probă. În tot casul „Viitoriul“ luat în spriginul bărbaţilor celor mai distinşi ai naţiunei noastre, va avè rol însemnat în desvoltarea ulterioară a vieţei noastre publice, şi pentru acea îl recomandăm publicului cetitoriu cu toată căldura.

La cestiunea reuniunilor preoţesci la noi.

(Duplică.)

(Încheere.)

Ce se ḑicem noi, ceşti cari nu scim filosofia şi avem esperienţă numai de 2½ luni: nu pricepem! Şi dl „D. P. P.“ din Olimpul „dela masa verde“ dacă nu pricepem, ne strigă: *„Sutor ne ultra crepidam“*. Şi ca sĕ ne arătăm cât sûntem de nepricepuţi, ne întreabă: *„pentru ce sûnt seminariile, pentră cari se spesează la an 25 de mii florini?“*

De n'ar fi cu supĕrare ne-am lua îndrăsneală sĕ spunem că preoţilor, cari n'au trecut prin seminariile cele cu 25 mii floreni spese la an, şi cari sûnt în maioritate prevalentă, nu le dă mâna se vină în aceste seminarii ca sĕ se procopsească; dar pentru aceea de procopseală au lipsă, şi fiind-că nu şi-o pot câştiga altmintrea, vreu sĕ o încerce în reuniune. Cei cari ies din aceste seminarii, ies cu o mulţime de teorii frumoase, dar când este vorbă de aplicarea lor, de greutăţile vieţei practice, vĕd şi ei că multe le lipsesc.

Nu cumva sĕ mi se ḑică că dau vot de neîncredere seminariilor. Natura seminariilor, ca a ori cărui institut mai înalt de învĕţământ este sĕ se ocupe mai mult cu partea teoretică, lăsând ca cea practică sĕ se câştige în esperienţele vieţei. Aşa e la medicină, aşa la iurisprudenţă, aşa la technică. Cel ce a terminat studiile academice încă nu e advocat desĕvêrşit, medic, inginer, amploiat: ci trebue sĕ facă pracsă, în care sĕ înveţe a aplica teoriile câştigate pe bancele scoalei. Academiile si universităţile încă vor fi spesând suma de 25 mii floreni la an, şi dacă din ele nu ies bărbaţi desĕvîrşiţi pentru viaţa practică, nu ne va prinde mirarea, dacă din modestul nostru seminar absolvenţii nu pot fi deodată la înălţimea misiunei lor pastorale. Şi oare dacă studiile cele serioase, esamenele cele rigoroase şi practica de câte 2—3 ani nu fac superflue reuniunile medicilor, iuriştilor, technicilor şi amploiaţilor: seminariul nostru se poată face superfluă reuniunea preoţilor? Ar trebuì sĕ ne hrănim cu utopii ca se o credem.

Toate ca toate, dar dl „D. P. P.“ vorbesce în deplină cunoscinţă de causă şi fără preocupaţiune când scrie: că *„dl Popescu ca protopresbiter“* pentru aceea stăruesce pe lângă reuniuni preoţesci *„ca sĕ citeze pe preoţi, când îi place precum fac solgăbirăii cu juḑii comunali.“*

Am spus-o odată dlui „D. P. P.“ şi dsa a luat notiţă despre aceaste, că nu eu, ci preoţimea din tract a dorit şi doresce reuniunea. Ear a se întrunì preoţimea în un an odată s'au de două ori în timp *anume hotărît*, cred că nu convine cu seriositatea unui domn „dela masa verde“ sĕ susţină că este pentru pretopresbiter *„a cita pe preoţii când ii place, precum fac solgăbirăii cu juḑii comunali“*. Dela un domn asesor consistorial asceptăm sĕ şi cumpănească mai bine cuvintele înainte de a eşì cu ele în public.

Dl „D. P. P.“ îmi face mustrare pentru ce am ocolit întrebarea dsale „că ce posiţiune se aibă reuniunile preoţesci faţă de consistoriu“.

În Nr. 128 „Telegr. rom.“ Projectul de statute §§. 22, 23, 24 şi 25 rĕspund la întrebarea dnului „D. P. P.“ Binevoiască a i cetì. Ear în rĕspunsul meu am recunoscut că în statutul organic nu sûnt prevĕḑute aceste reuniuni. Va atârna dela Preaveneratul Consistoriu Archidiecesan ca se primească s'au nu această reuniune sub suprainspecţiunea sa şi sĕ preciseze însuşi — dacă va afla cu cale — pretinsa posiţiune, de nu va fi destul precisată.

Seriositatea cu care dsa tractează cestiunea, i-a permis ca trecênd preste cele acì espuse, sĕ încopcie immediat o altă imputare, tot aşa de legitimă scriind cu referinţă la posiţiunea pe care eu nu aşi fi precisat'o; *„Ne a adus ce e drept ca esemplu conferenţele invĕţătoresci care esistă la noi, dar a uitat că acele au basă în statutul organic şi sûnt organisate cu plan şi sistem prin consistoriu.“*

În „Telegr. Rom“. Nr. 136. pag. 543 coloana 1, eu am scris: *„De aceea „Statutul organic“ a statorit ca pentru cualificaţiunea ulterioară a învĕţătorilor sĕ se ţină conferenţe inveţătoresci. Din aceste sau desvoltat cursurile supletorice şi mai pe urmă reuniunile învĕţătoresci — toate cu scopul de a înainta cultura inveţătorilor“* ear în coloana a 3-a pe aceeaş pagină alinea ultimă:

„Ce privesce încheerea Dsale prin care ne spune că sinodul archidiecesan din acest an sa enunciat în contra reuniuuilor preoţesci, trebue sĕ observ, că sa enunciat numai întru càt n'a voit sĕ le impună, precum a făcut cu reuuiunile învĕţĕtoresci.

Judece acum onor. cetitor cât de îndreptăţit a fost dl „D. P. P.“ ca faţă cu aceste enunciaţiuni

	pănă 1848		pănă 1883	
	străini	români	străini	români
Curelari	2	—	3	—
Croitori	4	1	6	—
Cârnăţari	1	—	2	—
Cărămidari	—	3	—	3
Cuptorari	3	—	3	—
Dentisti	—	—	1	—
Fauri	4	—	—	1
Funari	2	—	—	—
Friseri	2	—	2	—
Găitanari	2	—	2	—
Gravieri în peatră	—	—	1	—
Hotelieri	2	—	6	1
Juvelari cari fac inele etc.	1	—	2	—
Lemnari, meşteri de case	—	40	10	20
Lakerieri văpsitori de trăsuri	1	—	2	—
Măcelari	5	5	5	6
Mănuşeri	1	—	1	—
Mĕsari dulgheri	3	—	5	—
Morari	2	4	3	6
Olari fini	2	—	3	—
Orologieri	2	—	2	—
Pictori de case	2	—	4	—
Perieri	2	—	—	2
Peptenari	2	—	1	—
Pânzari	6	10	16	3
Puşcaşi	1	—	1	—
Rotari	4	2	5	1
Sitari	—	1	—	1
Săpunari	3	—	3	—
Sticlari	2	—	3	—
Strimfari	1	—	—	—
Străfari, zugrăvitori de case	2	—	3	—
Turtari	4	—	3	—
Tapiţieri	—	—	1	—
Urloeri	3	—	3	—
Suma	122	79	174	65

Comitatul Hunedoarei.

Numĕrul sufletelor preste tot 248,464.

Oraşul: **Orăştie.**

Nrul sufletelor 6,000. — Nrul sufletelor române 2,500.

	pănă 1848		pănă 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori-ce fel	—	—	41	5
Meseriaşi:				
Aurari	2	—	1	—
Berari	1	—	4	—
Butnari	11	—	—	—
Cismari	13	—	116	3
Cordoneri	11	—	27	2
Compactori	—	—	2	—
Cojocari	24	—	20	—
Curelari	15	—	9	—
Croitori	13	—	17	3
Cuţitari	—	—	2	—
Căldărari	4	—	15	—
Cărămidari	1	—	3	—
Fauri	10	—	6	—
Funari	4	—	2	—
Fotografi	—	—	1	—
Friseri	1	—	3	1
Hotelieri	1	—	4	—
Lemnari, meşteri de case	—	—	3	30
Lakerieri, văpsitori de trăsuri	—	—	2	—
Măcelari	—	—	2	—
Măsari, dulgheri	9	—	15	1
Morari	—	4	6	2
Olari fini	19	—	5	2
Orologeri	—	—	2	—
Organişti	3	—	3	—
Pictori	—	—	1	—
Pălărieri	12	—	12	1
Peptinari	—	—	2	—
Pânzari	15	—	15	3
Puşcaşi	1	—	3	—
Pitari	—	2	—	—
Rotari	10	—	4	—
Sticlari	1	—	2	—

sĕ-mi ḑică că eu la întrebarea dsale am adus ca esemplu reuniunile învĕţătoresci, dar am uitat că aceste au basă în Statutul organic. Şi bine sĕ însemnăm această imputare dsa mi o face atunci, când imputându-mi iloialitate, declară că eu mi aşi fi perdut dreptul a sta de vorbă cu Dsa.

Spre a avea dl „D. P. P.“ un titlu de a mĕ combate aleargă trei ani în derept, la preoţimea din tractul Branului cu tipicul şi uniformitatea serviţilor bisericesci, spunĕndu-ne că aceste, ca şi „*instruirea pastorală*“ precum o doresce reuniunea sibiană „*sar putea face numai din centru, adecă dela archierei prin sinodul episcopesc*“.

Noi n'avem nimic cu aceea ce şi noi scim că nu e de competenţa noastră! A ne sfătuì însĕ cum sĕ esecutăm mandatele superiorilor nostrii, cum sĕ administrăm şi funcţionăm la altariu cu mai mare demnitate între normele şi formele ritului nostru cred că nu vom avè lipsă sĕ fim regulaţi din centru. Stând acest adever cade de sine ciuha dlui „D. P. P.“ cu care vrea sĕ ne sparie că din ocupaţiunile reuniunilor s'ar putè uşor desvolta „*atâtea forme de serviţiu dḑeesc şi tipic câte reuniuni sûnt.*“

Dl. „D. P. P.“ ca de încheere recunoasce indirect că tot ce a ḑis *spre a combate „din toată convingerea reuniunile preoţescì*“ a fost numai ceea ce ḑice neamţul „Zeitungsfutter“ pentru „Telegr. Rom.“ Căci dsa, fără doar şi poate, în locul reuniunei preoţesci, projectate de preoţimea acestui tract, ne spune că „*ar fi de părere ca aceste întruniri, sĕ nu se facă sub formă de reuniuni, ci ca conferenţe preoţesci, nunumai dintr'un protopresbiterat dară din întreaga Archidiecesă .... cari ar trebuì dirigiate din centru şi a se ţinè la 3 sau la 5 ani fără multe statute şi formalităţi.*

Se vede că dl „D. P. P.“a scris aceste“ *basat pe convingerea câştigată prin îndelungata cugetare despre acest obiect*“ întocmai precum ne spune că a scris şi în Nr. 132 a „Tel. Rom.“

Adecă întrunirile sĕ nu le botezăm reuniuni ci conferenţe! Adeverat profundă cugetare! Ele sĕ nu fie numai din un protopresbiterat, ci din întreaga Archidiecesă. Lucru mai practic nu se poate gândì! Căci pe bieţii preoţi din un tract îi „constringem“ aşa e părerea dlui „D. P. P.“ în Nr. 132 al „Tel. Rom.“ — „ca sĕ mai vină şi la adunările reuniunei,“ perḑind timp şi spese.

Dar fiind că o ḑice DSa, preoţii din Ardealul întreg se pot aduna la 3 sau 5 ani. Se înţelege că sĕ aibă statute şi formalităţi puţine, nu multe ca cei dela Sibiiu, şi sĕ fie dirigiaţi din centru!

Adecă: conferenţele aceste sĕ nu fie de bunăvoie, după modelul Sibienilor, căci aceasta este silă, ci sĕ fie impuse din centru, căci precum se vede aceasta e libertate; sĕ nu fie din un protopresbiterat, căci nu sûnt practice, preoţii din causa lor nu 'şi pot pierde timpul şi banii: ci sĕ fie din întreaga archidiecesă, căci mai uşor, în mai puţin timp şi cu mai puţine spese poate venì la Sibiiu preotul din Zarand, Solnoc şi Bârgău, de cât cel din Poplaca, Reşinariu sau Turnişor; într'o ḑi nu s'ar putè lipsì parochiile din un tract de preoţii lor, dar din întreaga Archidiecesă se pot! Evident: logică, carea nu lasă nimic de dorit!

Încheind cu această logică dl „D. P. P.“ poate ḑice cu satisfacţiune: „*am încheeat cu acestea*“.

Cu toată încheerea dsale mi-aş permite a-i întoarce întrebarea pe care mi-a puso cu respect la reuniunea sibiană: „ce posiţiune se aibă conferenţele aceste generale faţă de consistoriu şi statutul organic? nu vor fi ele un corp parasitic, prelângă corporaţiunile legale bisericesci?“

Ori doară crede dsa că aceste conferenţe sûnt provĕḑute în Statutul organic, de care eu sĕ fi uitat! De vor fi provĕḑute cumva, şi dacă numai aceasta ar fi scăparea reuniunei sibiene, ne vom acomoda după modelul reuniunilor învĕţătoresci, cari încă sûnt provĕḑute numai ca „conferinţe“ după cum doresce dsa a ne boteza reuniunea.

Mai restez încă câte va cuvinte dlui „D. P. P.“ ca necunoscut, şi dlui Redactor ca cunoscut publicului

Dl „D. P. P.“ afirmă că eu în rĕspunsul meu aşi fi mers „*până a aţiţa preoţimea din tractul Sibiiului*“ contra DSale.

Nu sciu cum se poate aţiţa preoţimea contra unui necunoscut, pe care nime nu'l vede nime nu-i scie numele, cu un cuvênt: nime nu'l cunoasce şi nu scie cine e, afară de O. Redacţie a „Telegrafului Român.“ S'au doară dl „D. P. P.“ crede că toată lumea trebue sĕ'l cunoască după masca „D. P. P.“? De'l vor cunoasce alţii nu aciu; eu însĕ şi preoţimea din tractul Sibiiului nu'l cunoascem. Motiv destul ca sĕ ne permită a ne întrunì în reuniune, dacă nu pentru alta, spre a studia şi cunoasce mascele.

Ce privesce pe dl Redactor am onoare al asigura că n'a fost lipsă sĕ se iuţească, fiind că n'am făcut nemĕnui imputare prin obiceiul meu de a cita, când am ḑis în Nr. 135 al „Telegr. Rom.“ despre articlul dlui „D. P. P.“ că s'a publicct „*în locul de frunte al ḑiarului.*“

Am obiceiul reu de a cita esact, şi n'am ce-mi face.

Dacă dl Redactor remânea numai pelângă iuţeala arătată în notiţa citată în Nr. 135 „Tel. Rom.“ nu făceam vorbă. DSa însĕ făcênd causă comună cu dl „D. P. P.“ în zelul seu de a mĕ combate mai cu efect comite un act, prin care îşi legitimă aşteptarea că şi DSale îi „*vor face ovaţiuni ca dlui Cristea*“ *) — după cum ni-o spune cu atâta nevinovăţie în Nr. 128 „Tel. Rom.“ locul de frunte, în care dăscălesce „*pe acei veterani, cari .... poartă stindardul marelui Şaguna.*“ **)

DSa, urmând pe mentorul seu în loialitate şi esactitatea reproducerei, denaturează un secret al oficiului, ca sĕ mĕ poată discredita în public. De un neadevĕr ce susţine soţul DSale de luptă, încopcie prin o steluţă în Nr. 141, pag. 564 a „Telegrafului Roman“ notiţa: „*Ne pare curios dl protopresbiter S. Popescu când se provoacă la reuniunile învĕţătoresci, pe cari în calitate de comisariu consistorial al conferenţelor învĕţătoresci din vara anului acesta, propune ale cassa.*“

Notiţa e o falsificare a raportului meu, ca comisariu consistorial, raport, carele încâ n'a ajuns sĕ fie discutat în şedinţa consistoriului. Raportul, ca ori ce raport şi act oficios, înaintat consistoriului din oficiu, între alte impregiurări ar fi trebuit sĕ se bucure de sfinţenia discreţiunei, până nu hotărea organul competent a se face act public din trînsul.

Această lege va avè resonul seu pentru alţii, nu însĕ pentru dl Redactor al „Telegrafului Român“, carele simţindu-se angajat la luptă, spre a mĕ presenta înaintea publicului ca cu desevêrşire bătut falsifică în public acel raport fără sĕ'şi mai facă scrupuli.

Poate că on. public se va interesa sĕ scie cu a ajuns dl Redactor la acest raport ca sĕl folosească cu atâta cavalerism şi înaltă politică. Sûnt doue căi, una mai recomândătoare pentru dsa decât ceealaltă.

Cea dintâiu este, că fiind cancelaria consistorială aproape de Redacţia „Tel. Rom.“ respective fiind până bine de curênd dl Redactor actual însuş cancelist, dsa şi a scos notiţa din însuşi raportul meu, adresat prea veneratului Consistoriu Archidiecesan. Aceasta s'ar părè nedisputabilă din terminii hotăriţi şi precişi în cari e stilisată notiţa Dsale.

Dar din isvor semi-oficial mi s'a spus că nu aceasta este calea dlui Redactor, că nu din cancelarie şi-ar' fi scos dsa notiţa amintită, ci de airea. Anume prin confidenţă, precând dsa era colaborator la „Tel. Rom“. a ajuns la conceptul acelui raport spre a face din tr'însul un articol de ḑiar.

Şi, precum se vede, de confidenţă a sciut sĕ se folosească în un chip aşa de loial, cavaleresc şi politic tot o dată.*)

Comentariele şi consecenţele acestei proceduri unice în feliul ei şi le va gândì on. cetitoriu. Eu din partemi am încheiat.

Sibiiu, 20 Decembre 1883.

Simeon Popescu m. p.,
protopresbiter.

---

	până 1848		până 1883	
	straini	români	străini	români
Strafari, zugrăvitori de case	—	—	3	4
Timari	2	33	—	20
Tălpari	8	—	7	—
Urloeri	—	—	2	—
Zidari	—	—	8	30
Fabrici	—	—	8	—
Suma...	194	39	389	108

On domn Dr. Tincu cu adresa d-sale din 20/8 comunicând aceste date ne scrie şi acestea:

În genere starea poporului putem ḑice că în Orĕştie e mai bună decât la anul 1848, dară meseriaşii români (timari, argăsitori) au decâḑut tare, fiindcă n'au învĕţat nimic; şi aḑi avem măestrii buni, cari nu sciu scrie. Scoală de maserii avem susţinută de universitatea săsească. La început au îngrigit românii asupra scoalei, ear acum dispune representanţa comunală. Românilor de abia le scoate ochii cu câte un învĕţătoriu. Ar mai fi şi alte întrebări referitoare la causa aceea, că poporul nostru nu progresează, dar fiindcă le cunoascem cu toţii, n'avem de cât sĕ ne facem fie-care datoria faţă de binele poporului român şi el va progresa.

(Va urma).

Varietăţi.

* (Postal). Un post de magistru postal este de ocupat în *Naszod Petresen*, comitatul Bistriţa-Naseud, pelângă contract de oficial şi cauţiune de 100 fl.

Emolumentele:

Salariu 120 fl.

Pauşal de cancelarie 40 fl. şi de transport 300 fl.

Suplicele sûnt a se adresa în 3 sĕptĕmâni la direcţia postală din Sibiiu.

* (Necrolog). *Maria Hodoş* născuta *Filipescu* ca soţie, *Basiliu* preot gr. or. ca fiu cu soţia sa *Ana Giaja* şi *Rafila* ca fică măritată *Augustin Pop*, în numele lor şi al numeroşilor nepoţi, nepoate, cumnaţi şi cumnate cu durere anunţă cumcă iubitul soţ, tată, moş şi unchiu, **Zenobiu Hodoş,** paroch greco-oriental a Iclandului mare în 25 Decembre st. v. a. c. p. m. la 3 oare după un morb abia de 3 ḑile în etate de 74 ani, al căsătoriei şi preoţiei sale de 47 ani proveḑut cu st. taine şi-a dat sufletul în mâna Creatorului.

Rămăşiţele-i pămêntene după celebrarea rituale gr. or. se vor astruca în cimiteriul de acolo gr. or. de lângă biserică la 28 Decemvre 10 oare a. m. Fie-i ţĕrina uşoară!

Iclandul mare în 26 Decemvre 1883 st. v.

* (Reuniunea română de cântări din Sibiiu) în 27 a lunei curgĕtoare (Marţia trecută) a arangiat petrecerea cu joc anunţată în Nr. 150 al ḑiarului nostru. Comitetul reuniunei nu putè afla timp mai potrivit ca şi cel ales. În serbătorile Crăciunului fie-care om uitând de greutăţile de toate ḑilele, sacrifică câte-va ceasuri şi petrecerei.

E de prisos se mai spun că petrecerea a fost foarte animată. Începută din amurgul sĕrei, ea s'a sfêrşit în zori de ḑi. Fie cine s'a depărtat cu dorinţa, ca acestei familiare petreceri sĕ urmeze cât mai curênd alta asemenea ei.

* (Furt mare) s'a întêmplat la posta din Budapesta. $^1/_4$ de milion a dispărut dimpreună cu läḑiţa în care erau banii pachetaţi. Sdravĕn tĕlhariu când fură, fură şi nu glumesce. Vorba celuia: Cine a furat se mai fure, pe păgubaş sĕ-l spênḑure...

* (Resplata onestităţii.) La restauraţiunea comitatensă în Caraş Severin după cum scim fostul vicecomite Simonescu a căḑut faţă cu uneltirile contrarilor sei. Onestitatea domnului Simonescu e cunoscută de toată lumea, chiar şi de către contrarisei. Aceasta fù causa, că sĕ iviră sciri prin ḑiare,

în înțelesul cărora, domnul Simonescu era sĕ fie ales ca deputat dietal. Altfeliu stă scris însĕ în cartea programei celor din comitatul Caras Severin.

---

*) Domnul Popescu cu câte-va rênduri mai sus ne spune în tonul DSale, că „are obiceiul rĕu de a cita esact“ şi spre a'şi dovedì acest rĕu obiceiu, vine şi falsifică tot cuprinsul articlului meu din Nr. 128 al „Telgr. Rom.“

În citatul articlu am ḑis că „Telegraful Roman“ a fost clevetit dela întemeiarea lui fără întrerumpere.

Apoi am mai ḑis verbal:

„Clevetit a fost domnul Cristea şi de connaţionali şi de conreligionari.

„Şi cumcă clevete au fost . . . .
. . . .
au recunoscut însuşi clevetitorii, închinându-se stindardului clevetit de ei.“

„Lucrul se continnă şi acuma, şi încă cu mai mare vehemenţă, contând oamenii la tinereţele mele şi la micimea mea faţă cu predecesorul meu. Poate după ce o voi păţi-o ca domnul Cristea, sĕ-mi facă ovaţiuni.“

Încât stă provocatul act în legătură cu cele scrise de mine în Nr. 128 al acestui ḑiariu — judece publicul cetitoriu. Red.

**) Sĕ vedem şi aici iubirea de advĕr a domnului Popescu.

În articlul meu după ce am arătat posiţia „Tel. Rom.“ am amintit despre ameninţarea din dieta pestană cu întroducerea unei novelle de pressă apoi am ḑis verbal.

„În tot casul sûntem siliţi a ne apăra. Cum sĕ ne apărăm? doară punênd mânile în sîn, şi răchnind în dreapta şi în stânga, în sus, şi în jos? s'au că doară mai este vre-o cale practicabilă, care ne poate duce naţiunea la mântuire? Poftim pe veteranii nostri a ne lumina mai ales pe acei veterani cari se laudă mult, că ei poartă stindardul Marelui Şaguna.“

A ţi apăra naţiunea însemnează a dăscălì pe cine-va dintre români. A cere sfaturi şi poveţe dela veteranii nostri însemnează a dăscălì pe aceşti veterani? Judece publicuţ român între mine şi domnul Popescu. Red.

*) Am dat cale lungă domnului Popescu sĕ-şi verse tot veninul asupra mea şi asupra secretariului consistorial, căci învinuirea la ambii se refere. Adevĕrul este acesta. Inainte de a avea norocirea sau mai bine ḑis nenorocirea, de a fi chemat la redactarea „Tel. Rom.“ eram om de omenie — vorbele domnului Popescu. Eram vĕḑut cu ochi buni de domnul Popescu. Posiţia mea actuală a schimbat faţa lucrului.

Pe atunci mi a împărtăşit domnul Popescu şi verbal şi şi în scris vederile sale despre netrăinicia conferenţelor învĕţătoresci. De aici sciu eu vederile domnului Popescu şi nu din cancelaria Consistoriului archidiecesan. Aceasta pentru domnul Popescu pentru consistoriul archidiecesan şi pentru publicul român.

Ce se atinge de confidenţă, domnul Popescu nu-mi a ḑis că părerile domniei Sale sûnt lucruri de confidenţă. Domnia Sa mi-o face acuma în forma de gravă imputare.

„*Tempora muntantur*“ mi-o ḑice domnul Popescu. Numai cât trebuia se mi-o spună mai de vreme. Red.

In Pesti Napló de Marți eată ce cetim: „Comitetul central al partidei liberale din comitatul Caras-Severin, va publica în foile de mâne un manifest, în care partida va declara, că ea nu va proclama pre Simonescu de candidat pentru deputat dietal în cercul Bocșei, și că în urma enunciărei sale, comitele suprem nu numai va fi contra lui, ci dacă se cere, va întreprinde contra lui lupta cu toată puterea.“

* (Uciderea lui Sudeikin.) Corespondentul din Petersburg al „Corespondenței politice“ scrie: „Ò cusă din strada *Newski-Prospect* a fost la 17 Decemvre seara teatru unei întêmplări îngrozitoare. Șeful poliției secrete, locot. colonel Sudeikin, a fost poftit în aceea casă de către unul dintre agenții sĕi Jablonski, sub pretecst că are sĕ surprindă acolo o adunare politică secretă. Sudeikin, însoțit de secretarul sĕu, s'a dus travestit și a găsit în adevĕr adunațì acolo mai mulți. Pe când el esista la discuție, cineva îi descărcă un glonț în spate. apoi mai mulți l'au culcat la pămênt cu drugi de fier. Secretarul e greu rănit, încât nu va scăpa cu viață. Asasini au pus mâna pe decumente importante, ce le-au găsit la Sudeikin, apoi a fugit. crima a produs mare mișcare în Petersburg. Poliția a îndatorat pe medici sĕ aresteze pe cei care ar venì sĕ ceară ajutor pentru vre-o rană la braț. De acì sĕ couchide, că vre-unul dintre ucigași a fost rănit“.

Asupra acestei teme se mai scrie din Ptersburg: „În toate cercurile oficiale și sociale domnesce o mare nelinisce în urma asasinărei lui Sudeikin și a ajutorului sĕu. Sudeikin trecea de un reazăm puternic pentru guvern în lupta contra partidei revoluționare. Era foarte activ și avea o memorie colosală ce'i prindea bine în serviciu. În curênd era se fie avansat pentru serviciile aduse. Era un om ca de 40 ani, de statură înaltă și atletică, sever și neobosit, dar și bun la inimă. Pe cât se poate ștì până acum, el pare a fi căḑut victima zelul sĕu. Un agent polițienesc plătit de tororiști, l'a atras într'o cursă, unde l'au ucis, dimpreună cu cel care'l însoțise. Principalul autor al crimei, Iablonski, era un criminal politic, graciat acum câți-va ani, care apoi a întrat în servițul poliției, cum se vede numai cu scop de a servì pe nihiliști. Nu se scie positiv cine va fi succesor lui Sudeikin, dar se crede că acel post periculos va fi încredințat ajutoriul de procuror, Dobrsjinski.“

Loterie.

Sâmbăfă în 5 Iannarie 1884.

Buda:	**25**	**16**	**77**	**24**	**40**

Mercuri 9 Ianuarie 1884.

Sibiiu:	**20**	**28**	**14**	**79**	**27**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 8 Ianuarie n. 1884.

	Viena	*B-pesta*
Galbin	5.71	5.70
Napoleon	9.59	9.59
Lon'on (pe polița de trei luni)	120 90	122.90

---

ad Nr. 496 [636] 1—3

CONCURS.

Neintrând la 1-a publicare nici o petițiune la cele 2 stipendii pentru studenți de agricultură în Cluj-Manastur care se întrunească condițiunile recerute, se escrie prin aceasta de nou concurs *pentru 2 stipendii à 80 fl. v. a. pe anul scolar, pentru studenți dela scoala de agricultură reg. ung. din Cluj-Mana-tur.*

Aspiranții la aceste douĕ stipendii au sĕ-și trimită suplicele lor la subsemnatul *comitet al asociațiunei transilvane până la 1-a Februarie st. n. 1884* însoțite de următoarele documente:

a) Carte de botez în original sau în copie legalisată.

b) Testimoniu despre progresul în învĕțătură în semestrul premergĕtor dela institutul în care frecuentează.

e) Testimoniu scolastic despre studiile absolvite înainte de întrarea în institutul de agricultură.

d) Atestat de frecuentare dela direcțiunea institutului în care frecuentează cursurile de present.

e) Atestat de serăcie sau de orfan dacă concurentul e orfan.

f) Adeverință, că mai primesce sau nu, de undeva vr'un stipendiu.

Din ședința comitetului asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului român, ținută în 21 Decembre n. 1883.

Iacob Bologa m/p. **Dr. D. P. Barcian** m/p.,
v-preș. secretar.

---

ad Nr. 497 [635] 1—3

CONCURS.

Neputêndu-se conferì din lipsa de concurenți un ajutoriu de 100 fl. pe an, pentru care se publică concurs sub Nr. 315. 1883 lit. A. 11, prin aceasta se escrie de nou concurs:

La un ajutor de 100 fl. pe an, pentru tinerii, cari ar voì a se perfecționa în o maestrie de lemnărie mai perfecționata (facere de cruci și colonade, învelisie de case după sisteme moderne, sculptura în lemn, sau strugărie mai perfecționată).

Asipiranții la acest ajutor au se trimită suplicele lor la *comitetul asociațiunei transilvane până la 1 Februarie st. n. 1884*, însoțite de următoarele documente:

a) Atestat de Botez în original sau în copie legalisat.

b) Atestat despre cursurile scolare absolvate înainte de a întra la învĕțătură în una din specialitățile amintite de lemnărit. Atestate de clase inferioare clasei a IV elementare, nu se vor lua în considerare.

c) Atestat că se află lucrând la vre un măestru sau institut de această specialitate și cu ce succes.

d) Astestat de sărăcie sau de orfan, dacă concurentul este orfan.

e) Atestat de moralitate dela auctoritățile competente.

f) Adeverință dela părinți s'au tutori că se deobligă a lăsa pre fiii sau pupilii lor la învĕțătură până se vor fi perfecționat pe deplin.

Între concurenți cu cualificațiune egală *se vor preferi tinerii născuți în munții apuseni* ai Transilvaniei.

Din ședința Comitetului asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la Sibiiu în 22 Decemvre n. 1883,

Iacob Bologa m/p., **Dr. D. P. Barcian** m/p.,
vice-președinte secretar.

Nr. 185 [633] 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. Poiana cu filia Găureni de classa a III a în protopresbiteratul Albei-Iuliei, prin aceasta se escrìe concurs cu termin de 30 de ḑile dela ântâia publicare a acestui concurs.

Emolumentele sûnt:

1. Dela 156 familii câte 20 litre cucuruz în boambe sau grîu.

2. Dela 156 familii câte o ḑi de lucru, cei fără de vite cu palma, sau 40 cr., eară dela cei cu vite o ḑi cu carul sau plugul, sau 1 fl.

3. Până se va procura casa parochială se va plătí chiria din cassa bisericei.

4. Venitul stolariu regulat în sinodul parochial estra-ordinariu ținut încă în 23 Septembre 1879.

5. Porțiune canonică, care aduce pe an un venit curat de 6 fl. v. a.

Toate aceste emolumente afară de jertfele îndatinate dau pe an suma de 326 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochiă vacantă împreună cu filia au de a-și așterne suplicele instruate amĕsurat regulamentului pentru parochii în terminul sus scris subscrisului oficiu protopresbiteral.

Alba-Iulia 15 Decembre 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Alecsandru Tordoșan m. p
protopresbiter gr. or.

Licitațiune minuendo.

Pentru acoperirea lipsei lemnelor de foc la Institutul regesc al aleinaților pe timpul 1884/5 în marime de 904 de metre cubic se prescrie licitațiunea minuendo adeca:

Intreprinḑĕtorii care au scop lemnele sus numite ale offera au până **în 28 Ianuarie 1884** 12 oare la amiaḑi la cancelarie sus numit Institutului în ofert cu 50 cr. timbru preveḑiut 200 fl. v. a. ca vadium ale trimite, în care ofert lui se respunde câte cubicmetre lemne de stejar, și câte cubicmetre lemne de fag adeca deosibit și în ce preț, în cât stă marimea darabului adeca lung și gros. [638] 1—3

Mai târḑiu ca termin sus munit trimise oferte nu se vor lua în considerațiune.

Sibiiu, în 4 Ianuarie 1884.

Dela Institutul regesc al alienaților.

Nr. U. 1171/1883 [637] 1—3

Edict de licitațiune.

În 7 Martie stilul nou 24 Februarie stilul vechiu 1884 se va ținè la oficiul central al Universității săsesci în Sibiiu piața mare Nr. 15 dela 9 până la 12 oare a. am. și la cas de lipsă și dela 3 până la 6 oare după amiaḑi o licitațiune publică pentru esarêndarea următorilor munți de pășunit, pe anii 1884, 1885 și 1886 și anume:

Nr. curent	Situațiunea muntelui	Numirea	Arealul de pășunit		Prețul de esclamare	
			Jug.	□°	fl.	cr.
1	Tălmaciu	Cornu Pleschii. .	712	—	250	—
2	„	Nogovan mare.	1327	—	925	—
3	„	Nogovan m'c .			862	—
4	„	Conțu mare .	2245	—	705	—
5	„	Conțu m'c . .			895	—
6	Orlat	Stricatu	1750	—	204	—
7	„	Oltiavu	1425	—	625	—
8	„	Furnica	1546	—	258	—
9	„	Bălu	929	1300	651	—
10	„	Balințu mare . .	1101	900	223	—
11	„	Balințu mic . .	650	1000	149	—
12	„	Serecinu mare. .	1253	100	206	—
13	„	Serecinu de mijloc	1413	900	813	—
14	„	Serecinu latere .	1141	700	54'	—
15	Sibi 1	Cotrona	274	1100	94	—
16	Sinna	Goaza de sus . .	1419	600	653	—
17	„	Goaza de jos . .	1387	800	166	—
18	„	Haneșiu de sus .	1676	1400	580	—
19	„	Haneșiu de jos .	1686	1400	203	—
20	„	Steaza de sus . .	388	1000	79	—
21	„	Steaza de jos . .	600	—	33	—
22	„	Gropele de sus .	794	600	31	—
23	„	Gropele de jos .	452	890	121	—

Fie-cine, care doresce a lua arêndă, trebue sĕ depună la mâna comisiunei de licitare înainte de licitațiune 10% din prețul de esclamare ca vadiu în bani gata, care după terminarea licitațiunei se va restituì aceluia ce nu a obținut arênda, ear celor ce au obținute li se va socotì în prețul arêndei, daca au depus cauțiunea de arêndă conform contractului.

Condițiunile mai de aproape ale arêndei se pot vedè și înainte de ḑiua licitațiunei la oficiul central al Universității săsesci în oarele de cancelariă.

Dela oficiul central al Universității săsesci.

Sibiiu, în 5 Ianuariu 1884.

Dr. **M. Brennerberg,**
comite.

Anunciu.

Find ales de amploiat la comitat, **cancelaria mea advocațială se află de vêndare.** Aceia, cari ar dorì a o cumpĕra, se binevoiască a se adresa către mine sau în persoană sau în scris cel mult până în 15 a lunei curente.

Hațeg în 1 Ianuariu st. n. 1884.

S. Borha m. p.,
advocat.

[634] 3—3

OLEIUL PENTRU AUḐ

perfecționat de **Dr. M. Deutsch** vindecă ori ce **asurḑială,** care nu este din nascere; dacă cineva **aude greu, îi cântă urechia, îi țiue sau îi curge** cu oleiu se se poate cura radical.

Mulțămită publică, 12 ani întregi n'am auḑit cu urechia dreaptă absolut nimic. Spre a paralisa acest rĕu, am fost necesitat sĕ călătoresc de douĕ ori la Viena, ca sĕ consult pe renumitul doctor de urechi și profesor vienez. Durere nici el nu mi-a putut ajuta! **Din norocire** însĕ am dat preste **oleiul pentru auḑ** din depositul general a lui Iulius Graetz. Întrebuințând acest remediu **o minune nespusă** se întêmplă cu urechia mea. **După ce am folosit de trei ori** m'am vindecat radical; Dḑeu sĕ-i prelungească viața inventatorului acestui minunat **oleiu de auḑ,** ca sĕ mai poată aduce servicii omenimei.

Plevnic, comitatul Trencsén, Ungaria
Emerich de Zental, proprietar mare.

Acest **oleiu pentru auḑ nefalsificat** împreună cu arătarea modului de întrebuințare se poate căpăta pe lângă prețul de 2 fl. 40 cr. direct dela depositorul general **Iulius Graetz, Viena, Sechshaus, Hauptstrasse 47.** [621] 4

Zambach și Gavora.

Fabrica de vestminte și recuisite bisericesci

de rit catolic și grec. [555] 13—30

în Budapesta, strada Vațului, Váczi utcza Nr. 17.

Felon sau Odâjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) covor pe altariu, potiruri, pietohlebnica, cădelnițe, pacifical, candele de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.

Comande se efectuesc promt. — Obiectele, cari nu vor convenì, se vor schimba cu altele.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu.

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 152 Sibiiu, Sâmbătă 31 Decemvre 1883 (12 Ianuarie 1884). Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nouă
la
„Telegraful Român“

care apare de **trei** ori pe sĕptĕmână, deschidem pe anul 1884, cu preţul cel mai moderat, ce se poate vedè în fruntea foaiei.

Banii de prenumeraţiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignaţiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al postei ultime sĕ fie scrise bine, ca sĕ se poată cetì.

Se atrage atenţiunea on. domni abonaţi, al căror abonament se sfêrşesce cu ultima Decemvre 1883, a'şi înnoì din vreme abonamentul, pentru ca sĕ nu fie espeditura silită a sista, sau a întârḑia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

---

*) O înlesnire foarte mare în espediţiune se face prin lipirea unei făşii de adresă dela abonamentul ultim.

Sibiiu, în 31 Decemvre.

Earăşi a lunecat un an preste crescetul nostru, cufundânduse în noianul nemărginit al vremilor. În preaşma anului nou tot omul se opresce pentru a arunca o reprivire asupra trecutului şi pentru a cumpeni şanţele viitoriului; cù atât mai vêrtos se simte îndemnat a face acest bilanţ ḑiuaristul, sau cronicariul ḑilei, care este chemat a se orienta în mulţimea variată a faptelor şi evenimentelor şi a da publicului seu directiva pentru viitor. În veacul nostru, care se ḑice al progresului şi al luminei, evenimentele pe scena lumei se succed cu o iuţală şi răpejune necunoscută veacurilor trecute, aḑi se simte cu mult mai tare greutatea de a se orienta în situaţiune şi de a da directiva pentru alţii.

Aruncând o reprivire asupra anului trecut şi dândune sama de cele ce s'au petrecut în decursul lui, simţirea ce ne cuprinde este o depresiune spirituală. Anul acesta nu a vĕḑut evenimente mari, nu a putut sĕ vaḑă fiindcă perioda, în care ne aflăm, este o epocă de transacţiune, care numai pregătesce evenimentele. Societatea omenească, în acest stadiu transitoriu, privesce cu puţină satisfacţiune în trecut, cu multă temere şi grige în viitoriul cel întunecos. Ce ne va aduce anul viitor? fi va mai bine? aceste sûnt întrebările ce se îndatinează a şi le pune fiesce-care la încheerea anului.

Viitorul este resultatul trecutului şi al presentului şi starea actuală ne dă încâtva cheia pentru viitor. Aceasta stare însĕ este atât de posomorită încât nici omul optimist nu şi poate construì în fantasia sa un viitor strălucit.

Între statele europene au domnit pacea, însĕ o pace slăbănoagă, care se raḑimă pe milioane de baionete şi care în tot momentul se află în pericul de a fi turburată — o pace armaţă, care este mai rea decât un resboiu declarat. Aceasta pace a ţinut inimele într'o necontenită grige şi temere; a sguduit creditul şi prosperitatea materială a popoarelor, care se încovoae sub greutatea acestei situaţiuni.

În deosebi patria noastră, care din vitregitatea timpurilor trecute a remas înapoia altor ţĕri, sufere mai mult. Sarcinele publice sûnt atât de grele şi mari, încât cetăţenii abia le mai pot suporta. Consecuenţele acestei stări grele sûnt pauperismul şi emigraţiunea — semne foarte caracteristice pentru situaţiunea în care ne aflăm. Şi nu sûnt prospecte de îndreptare. Acest pauperism ia proporţiuni tot mai mari, poporaţiunea piere sau emigrează, şi starea actuală a poporaţiunilor ce compun statul nostru poliglot amenință a devenì şi mai tristă şi mai precară în viitor. O nemulţămire general străbate toate straturile sociale, nesiguranţa şi neîncrederea între factorii societăţii este signatura actuală.

La aceste se mai adauge un nou factor de neliniscire. Naţionalităţile statului nostru şi în deosebi Românii sûnt nemulţămiţi şi de aceea desvoltă multă stăruinţă pentru a'şi asigura din starea actuală de transacţiune posiţiunea ce li se cuvine — luptele şi greutăţile sûnt mari, piedecile multe.

Deja se ivesc unele încercări de împăcarea contrastelor vechi între elementul domnitor şi cel supus, — se face încercare de a apropia elementul român de cel maghiar, şi a unì aceste elemente, cari au aceiaşi soarte şi aceleşi interese în orientul european, pe o basă justă şi convenabilă.

Fi-va cu putinţă această apropiere între Români şi Maghiari?

La aceasta întrebare numai viitoriul ne va da rĕspunsul adevĕrat.

Neîncrederea reciprocă ce a domnit până acuma între popoarăle, din cari se compune statul nostru a fost causa tuturor relelor, cari s'au perondat de 17 ani. Neîncredere nejustificaveră, neincredere nebasată, neincredere, a le cărei urmări devin pe ḑi ce merge tot mai funeste, şi a cărei adevĕrate isvoară până acuma sûnt necunoscute. Posomoritul trecut zace încă la spatele noastre, încă putem priv la el, putem penetra în toată părticica lui, şi studiind bine situaţiunea, putem trage învĕţĕturi dintr'ênsul. Preste câteva oare, cari dispar în noianul vecinicieì, preste câteva clipite vom arunca asupra trecutului vêlul uitărei, şi din noaptea întunecoasă ne vom îndrepta cu încredere privirile asupra purpuriului rĕsărit al anului nou, despre care încă nu scim ce conţine. De va conţinè el binefăcĕtoriul şi căldurosul soare al dreptăţii, atunci anul viitoriu va fi senin, pre pămêntul patriei noastre va domnì lumina şi căldura adevĕrului, din care va isvorì, va cresce, va rodi pacea între diversele popoară din patrie, pacea, care fericesce popoarele, pacea, fica ceriului, fără de carea de têngit vom téngì, vitalitatea şi prosperitatea noastră însĕ va dispărè la cea mai lină suflare de vênt.

Purpuriul rĕsărit al anului viitoriu însĕ poate sĕ fie plin de fulgere şi trăsnete. Descărcate acestea pre pămêntul patriei noastre, elementele heterogene tare uşor se pot aprinde, focul va fi mare, căci materie mai primejdioasă pentru foc ca ura şi duşmănia în rĕsbuuare, nu esistă.

Dar se încetăm aici, căci nimica nu ne îndreptăţesce se facem icoane straşnice în preaşma viitoriului, de care ne despart câteva momente.

O încercare sinceră, foarte uşor poate schimba situaţiunea în realitate mai justă şi totodată şi mai deamnă. Neîncrederea se poate schimba în încredere reciprocă. Încrederea va deschide ochii inimei oamenilor, şi stachiile închipuite, vor devenì ridiculosităţi, după cum ar trebuì se fie.

În internul nostru mare e lupta la privirea acestui viitoriu misterios. Ca oameni sinceri şi cu inimă curată, întrăm cu încrederea în noul an. Aruncând vĕlul uitărei asupra trecutului posomorit, cu speranţă în viitoriu ne vom pune toate puterile în serviţiul causei comune, înflorirea şi prosperarea patriei, căci după cum am spus-o în numĕrul 151 al ḑiariului nostru trăim în speranţă că vom merge mână în mână cu ḑiaristica noastră întru promovarea intereselor speciali ale naţionalităţii noastre, fără de cari noi nu putem înţelege interesele generali ale statului.

Prin o ţinută deamnă şi conlucrare sinceră dară neobosită, vom documenta lumei că la noi a fost şi voinţă şi sinceritate şi demnitate şi moderaţiune, când ni am pus şi noi umerii pentru a salva interesele cele adevĕrate ale patriei noastre; şi de ar fi, ca cu toate acestea sĕ nu isbutim a inmoia inimele cele impetrite faţă de noi, de naţionalitatea noastră,

FOIŢA.

Disertaţiune

despre necesitatea promovărei şi protecţionării meseriilor între români.

(Urmare şi fine.)

Comitatul Cluj.

Comuna: Teaca.

	până 1848		până 1883	
	străini	români	străini	români
Comercianţi de ori ce feliu .	—	—	—	2
Meseriaşi:				
Cordoneri	—	—	—	4
Curelari	—	—	—	2
Fauri	—	—	—	1
Mĕsari, dulgheri	—	—	—	1
Suma .	—	—	—	8

Prea on. domn proprietariu Gregoriu Viteḑ cu comunicarea datelor culese dela Teaca şi din jur scrie la 16 August a. c. şi acestea:

Profesionişti români în opidul Teaca şi jur înainte de anul 1848 nu au fost nici unul.

De atunci încoace s'au format vre-o 6 măestri.

La aceea întrebare: de stă poporul nostru aḑi mai bine de cât la anul 1848? Pot rĕspunde: Pămêntul pe care l'a avut sub jugul feudal în genere îl are poporul nostru şi aḑi; averea mişcătoare însĕ, adecă: în realităţi vite, e mai mică de cât la 1848.

Românii din acestea părţi moşia ce o au primit la 1848—50 nu o posed, ci aproximativ ca 40% aḑi nu o mai au. Causele sûnt: Dările mari. procesele urbariali, comasările, procese de segregat; procese fără îngrijire şi informaţiile false cari s'au dat advocaţilor şi nepertractarea heredităţilor.

Causele naţionali încă sûnt neîngrigite, trăgănate şi paralisate de însuşi ai nostri.

Moralul poporului nostru în toată privinţa decade şi înaintarea în cultură fără morală nu e progres.

Preoţii şi inteligenţa faţă de biserică şi de scoală ar trebuì — dacă sciu că aceste institute ajută poporului nostru — se facă mai mult de cât fac.

O împregiurare dureroasă se observă în unele părţi, că poporul român e mai neactiv aḑi de cât înainte de 1848 şi mai învidios, căci a căpĕtat mania de a purta procese, pe cari mai toate le perde şi sĕrăcesce; am putè ḑice, că a căduta la disposiţia advocaţilor; bine ar fi sĕ se oprească dela procese.

Poporul are aplicare se înveţe carte, însĕ n'are mijloace în tot locul dela cine sĕ înveţe.

Luxul durere, începe şi la poporul sătean, ceea ce este un mare rĕu, că-l ruinează; bine ar fi se păstreze costumul naţional.*)

Inteligenţa română cu esceptiuni se recomandă indiferentă de tot ce e naţional, şi e materialistică.

Comitatul Murĕş-Oşorheiului.

Oraşul: **Murĕş-Oşorheiu.**

Nrul sufletelor 13,000. — Nrul sufletelor române 730.

	până la 1848			până la 1883		
	măestru	calfă	învĕţăcel	măestru	calfă	învĕţăcel
Timari	27	12	7	30	6	4
Ciobotari, cismari	—	—	—	6	27	16
Măsari	2	3	6	3	5	3
Zidari	2	3	2	4	10	2
Rotari	—	—	1	2	4	3
Cojocari . . .	1	—	—	2	3	5
Fauri	—	3	2	3	5	4
Morari	1	4	5	2	9	8
Măcelari . . .	—	—	1	1	2	1
Berari	—	1	—	1	3	—
Lemnari . . .	1	—	2	4	8	4
Comercianţi . .	11	3	4	3	1	3
Şustĕri	—	—	—	1	1	3
La olaltă .	45	32	30	62	85	56

---

*) Accentuăm: Se păstreze românii precum limba şi religia, aşa datinele şi portul românesc lucrat de femeile şi bărbaţii români; se păstreze sfinţenia familiei, căsătorii curate morale, că ele sûnt tăria naţională şi se înveţe ordine şi cultură.

Autorul.

de ar fi ca sĕ ni se iea toată speranţa de a mai putea lucra cu succes în direcţiunea urmată de noi: atunci — — atunci ne vom gândì ce se facem; deocamdată sĕ mai sperăm, şi cu speranţa celor bune sĕ întrăm în anul nou!

Revista politică.

Sibiiu, în 30 Decembre 1883.

Evenimentele mai însemnate din statul nostru se întorc roată în jurul peregrinărei ce face proiectul de lege pentru căsătoria dintre creştini şi evrei din casa deputaţilor la cea a magnaţilor şi viceversa, şi cestiunea din dieta Croaţiei.

Casa magnaţilor a trebuit sĕ ţină în Joia trecută şedinţă spre a desbate asupra petiţiunilor înaintate pentru învitare de a lua parte la şedinţele ei. Astfel de petiţiuni, 60 la numĕr, au şi fost resolvite, şi dintre ele 10 sûnt ale aristocraţiei austriace cu indigenat unguresc. Soartea proiectului e foarte dubiă. După sosirea cardinalului Haynald dela Preasânţia Sa Părintele episcop de Roma, Leo XIII. ministrul president Tisza la anul nou fiind în Viena a visitat pe nunţiul papal Vanutelli. Ce vor fi vorbit, ce nu, până astăḑi nu se scie cu positivitate. Faima s'a lăţit că domnul Tisza a fost la nunciul papal spre a se înţelege, ce ţinută sĕ observe clerul catolic în cestiunea projectului de lege despre căsătoria între creştini şi evrei. Lucrului i s'a dat creḑemênt îndată ce după ivirea faimei domnul Tisza s'a aflat îndemnat a o desminţì.

Cererea feudalilor austriaci pentru învitare la desbaterile în casa de magnaţi în Ungaria, cerere de altmintrea basată în lege, a provocat mare resens în Ungaria. Ea se consideră ca amestec în politica internă a Ungariei. Contele Apponyi în „Pesti Napló“ o combate cu multă rêvnă. Soartea proiectului nu se poate încă prevedea.

În şedinţa de Joi a casei magnaţilor s'a decis, ca nunciul casei de jos se nu se mai dee comisiunei de trei, ci sĕ decidă casa în şedinţa procsimă în merit. Şedinţa procsimă va fi aḑi în 31 Decemvre.

Italia are sĕrbătoare festivă. Osemintele primului ei rege Victor Emanuil, Mercurea trecută a fost luate din cripta unde au zăcut ele până acuma şi au fost duse la Pantheon. Aceasta sĕrbătoare naţională s'a prefăcut în peregrinagiu adevĕrat. Întreagă Italia a fost representată în Roma, şi veneraţiunea pentru cavalerescul rege nici odată n'a ajuns la gradul, cum s'a manifestat ea de astadată.

Această manifestare a Italienilor s'a făcut tocmai acum la al VI an dela moartea lui Victor Emanuel, şi nu fără cuvênt. Evenimentele politice trecute prestre Italia mai ales în anul trecut şi ţinuta Papei faţă cu capitala Italiei-Roma se completează tare minunat prin unanima manifestare a Italiei, şi nu fără cuvênt a ḑis regele actual al Italiei la anul nou, că opera începută de tatăl lui a ajuns acum la îndeplinire.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

De lângă Goronul lui Horea în 3 Ian. 1884.

Dle Redactor! Vĕ rog a publica în „Telegraful Roman“ următoarea dare de seamă:

În 28, 29 şi 30 Decemvre se întêmplă restauraţiunea municipală în comitatul Huniadorei. Astădată restaurarea oficialilor, a fost cu atât mai interesantă cu cât maghiarii au fost despărţiţi în două partide: una a comitelui suprem şi cealaltă a vice-comitelui Barcsay.

De altă parte Românii încă au fost cât se poate de activi şi pactară în cele din urmă cu partida comitelui, sau mai bine ḑis a lui Lázár György — rivalul lui Barcsay la postul de vice-comite.

Încă cu ocasiunea alegerilor de membrii municipali, partida Barcsay prin comitetul seu electoral şi prin corteşii sei, au lucrat din resputeri — *per fas et nefas* — ca sĕ scoaţă din urnă membrii de ai sei.

Astfel se întêmplă terorism şi corupţiuni în Brad, Vaţia şi pe airea.

După alegerile membrilor însuşi vice-comitele Barcsay cercetă Zarandul colindând pe la unul şi la altul. Tot astfel corteşì şi preşedintele dela tribunalul din Deva Dr. Solyom Fekete. — — —

Comitetul electoral român încă îşi făcu datoria, folosindu-se de mijloace legale ca sĕ reiesă cât mai mulţi membrii români.

Bine pregătite ambe partidele asceptară ḑiua de alegere.

In 27 Decemvre seara, cea mai mare parte din membrii erau presenţi în Deva. Partida Barcsay îşi ţinu conferenţa prealabilă în hotelul „*Riszto*“ luând parte 150 membrii, eară Românii în scoala gr. or. luând parte 110 inşi — declarându-se fiecare a remânè solidari.

Partida română s'a pus apoi prin o comisiune în înţelegere cu partida lui Lázár respective a comitelui suprem Pogány, carea încă ţinu separat conferenţă.

În 28 se cristalisară lucrurile. Cu ocasiunea alegerei alor 3 membrii în comisiunea candidătoare, partida Barcsay avu 217 voturi faţă de 174 a partidei Lázár. Din partea comitelui se denumiră 3 membri, între cari şi protopopul *Ioan Raţ.*

Păşindu-se apoi la votare, pentru vice-comite, a căpătat Barcsay Kálmán 251 voturi; eară Lázár György 134; au votat de toţi 385 câţi-va oficiali fosti se abstinură. Românii au mers solidar cu partida comitelui în urma pactului încheiat mai înainte. —

La acest loc cred că va fi bine sĕ notez cu numele pe acei rătăciţi Români, cari parte din motive egoistice, parte din slăbiciune şi servilism au întrat în partida Barcsay, votând pentru acesta.

O fac aceasta, ca pe viitor alegĕtorii români se-şi poată cresta individii, şi a nu-i mai alege.*)

Dintre maghiari abia vre-o 43 votară pentru Lázár György; ceialalţi fură toţi români. — — —

Învingerea partidei Barcsay, — kosuthiană — a produs mare bucurie între unguri.

Seara în 28 i se făcu serenadă cu torţe lui Barcsay, vorbindu-i contele Kun István. Dela Barcsay conductul s'a îndreptat spre locuinţa comitelui unde vorbì Barcsay. Nu a fost uitat nici Dr. Solyom Fekete ca conducător al partidei.

În genere învingerea lui Barcsay era considerată ca şi o învingere asupra comitelui.

În 29 lucrul luà altă coloare. S'a votat numai asupra fiscalului şi asupra pretorilor din Deva şi Baia de Criş. La celelalte oficii au fost candidaţi numai câte unul şi astfeliu au fost aleşi prin aclamaţiune. Numai în est mod s'a putut realisa pactul făcut între partida lui Lazar şi Români. Dacă erau puşi 3 inşi, atunci partida Barcsay nu ar fi ales nici un român.

Aceasta s'a vĕḑut la alegerea fiscalului.

Candidaţii erau: Dr. Lazar Petcu, G. Seculă, şi Toth Lászlo, om betrân pe care-l poartă alţii. Şi ce se veḑi! Partida Barcsay, a căreia comitet ḑicea în apelul seu că: nu va căuta la naţionalitate, ci numai la cualificaţiune votă pentru Toth Laszló, carele e cu un picior în groapă şi neputincios! Asta însemnează a fi cineva om de caracter! Aici eşì la iveala şovinismul! mai mult însĕ nu potu. „Barcsayeştii“ căḑiură. Oficialii s'au ales apoi aşa:

Vice-comite: Barcsay.

Protonotariu: Sándor Mikloş.

Vice notari: Káskátin, Nádasdi, Krasznay.

Casir, controlor, fiscal, fisic sau ales 4 maghiari La sedria orfanală: preşedinte Csáklány — român,. asesor Simionaş Iuon — român şi doi maghiari, notariul şi tutorul orfanal asemenea 2 Maghiari.

Din 10 pretori, Români sûnt doi: Simion Piso în Brad şi Borha Sava în Ilia; eară vice pretori din 10 inşi, români sunt: Orbonaş la Geoaj, Herbay Alesandru la Baia de Criş şi Nandra G. la Ilia.

Din 7 medicii cercuali: un român Dr. Erdely la Geoaj;

Veterinari: 2 maghiari

Preşte tot din 44 oficiali: Români sûnt 8 ḑi opt inşi în un comitat aproape curat românesc. Dar şi acesti 8 inşi sûnt de mulţămit numai comitelui şi respective partidei moderate, lângă cari s'au aliat Românii. Dacă era după partida Barcsay — abea ar fi remas vre un român de semênţă ca oficial. —

În comitatul Hunidoarei după statistica prof. Schiel sûnt 217,414 Români şi 12.026 Unguri; ceea ce insĕmnă că la 17,177 Români este un oficial român; éră la Maghiari tot la 334 suflete un oficial Maghiar. Aceasta însĕmnă egalitate, frăţietate şi liberalism în Ungaria.

Consideraţi după partide oficiali, aproape 6 părţi din 7 sûnt din partida lui Lazar.

O mare parte din Unguri căḑură. Barcsay a reuşit, dar au căḑut omenii lui.

Din vechii oficiali au căḑut 11, intre cari 2 români: Mihalovics şi Cosperda.

Apropos! Protestul contra alegerei din Brad, precum şi apelaţiunea au remas fără resultat favorabil pentru Români.

În urma protestului alegerea celor 9 membri din cercul Brad fu ţinută în suspens.

S'a ordinat învestigaţiune asupra comisiunei de alegere. Cu cercetarea a fost însărcinat pretorele Simeon Piso; dar acesta poate în urma instrucţiunilor date de vicecomitele Barcsay, nu a voit sĕ asculte pe cei ce au protestat; ci numai pre inculpaţi. De bună seama că inculpaţii vor fi negat totul nefiind confrotaţi cu nimenea.

Sa făcut apoi recurs la comisiunea de apelaţiune (biraló) acludându-se 9 declaraţiuni originale în

---

*) Stimatul nostru Corespondent se ne ierte, că nu ne putem lăsa în personalităţi aşa de tare, ca se înşirăm şi numele singuraticilor indiviḑi. Alegĕtorii i va sci bine, cine sûnt şi se va sci scutura de ei. Prin aceasta facem un serviţiu şi inconsecinţei din corespondenţă, căci mai sus cu câte-va rênduri se ḑice, că românii au mers solidari. Red.

Tabela D.*)

Datele despre numĕrul comercianţilor şi feliuriţilor meseriaşi români din Transilvania formaţi dela anul 1848 până la anul 1883 în Comitate.

Comitatele Transilvaniei	Argintari	Argăsitori	Berari	Comercianţi	Cordonieri	Cismari	Clopotari	Compactori	Cojocari	Curelari	Croitori	Covrigari	Cărămidari	Fauri	Funari	Flanelari	Friseuri	Grădinari	Găitănari	Hotelieri	Lăcătari	Lemnari	Măsari	Măcelari	Masinisti	Morari	Olari	Orologeri	Oţetari	Putinari	Ploscari	Perieri	Peptinari	Pânḑari	Pălărieri	Postovari	Rotari	Sculptori Pictori	Zidari	Săpunari	Turtari	Suma Românilor	Suma Străinilor
Braşiov	—	10	—	66	11	6	—	—	14	1	13	4	—	1	—	2	2	1	12	3	2	—	2	26	—	14	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	—	1	221	6397
Făgăraş	1	20	—	74	40	33	—	2	64	4	28	11	22	90	31	4	2	5	—	20	2	295	37	84	2	115	46	2	6	12	6	4	8	11	33	2	156	2	6	8	6	1268	2060
Trei-Scaune	—	10	—	10	10	6	—	—	15	—	10	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	155	1873
Cic																																										?	1297
Têrnava mare																																										?	1025
Sibiiu																																										?	4156
Têrnava mică																																										?	2795
Murĕş-Turda	—	—	1	3	3	6	—	—	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	32	2551
Solnoc-Dobâca																																											
Turda-Arieş																																											
Odorheiu																																											
Alba de jos																																											
Cluj	—	—	1	62	18	49	—	—	80	—	113	—	5	40	11	—	3	10	—	26	10	109	54	11	3	76	—	—	—	17	1	—	1	—	—	4	66	12	45	—	—	883	
Nĕsĕud-Bistriţa																																										?	2602
Hunedoara																																											

---

*) Am dat consemnarea aceasta necompletă pentru orientare despre statistica ce avem de lipsă şi pentru că domnii cari se vor interesa, vor avea bună-voinţă a umplea rubricele cu datele din Comitate, sau în tabela E. cu datele din Oraşe, precum se vede că sau completat în Braşov şi Făgăraş. Sau în tabela acésta D. cu datele din Comitate.

ari martorii au dovedit illegalităţile terorismul şi orupţiunile esercitate asupra alegĕtorilor de organele administrative. Recursul avu resultat câ se verificară 8 inşi şi un membru se reieptă, fiindcă era numai de jumĕtate de an în acest comitat. Mângăerea noastră fu nula; dar sĕ nu greşesc, corteşul cel mai mare, care eserciă presiune asupra alegătorilor — subpretorele Brady L. din Brad a că‌ḑut din oficiu.

Bine ar fi, ca domnul Piso, eşit pretore ca prin urechia acului, sĕ-şi aducă aminte pre viitoriu de aceeaşi cădere a subpretorului, şi sĕ nu abuseze de alegătorii români. *Corespondentul.*

Scoalele industriale săsesci din Ardeal.

II. Dintre 1115 elevi, cari au umblat în toate scoalele industriale, 88 aparţin comerciului, 280 architecturei, 96 industriilor chemico-technice, 68 indrustriilor mechanice şi 583 celorlalte ramuri industriale. Numĕrul elevilor faţă cu anul precedent a crescut 203. După numĕrul meseriilor ce representă elevii, se rangează scoalele industriale în urmatoriul mod. Scoalele industriale representează în Sibiiu 36 meserii, în Bistriţa 34, în Mediaş 29, în Braşiov 28, în Orĕştie 2I, în Sebes şi Cohalm 17, în Agnita 16. Faţa cu timpurile de mai nainte sau împuţinat aurarii, cojocarii postovarii, pânzarii, curelarii, olarii, săpunarii şi peptenarìi. Au perit cu totul păpucarii numiţi săsesci, carii numai un învĕţĕcel au presentat în Bistriţă. La Braşov, unde se făceau funii şi alte lucruri de cânepă şi se petreceau multe, bate la ochi, că numai un învĕţăcel de funar a cercetat scoala. Mai tare representaţi sûnt cordonierii cu 192, măsarii cu 122, lăcătuşii cu 96, cismaşii cu 84, croitorii cu 75, droguistii cu 42, faurii şi curelarii cu câte 38 învĕţăcei. In fie care scoală sûnt lăcătuşi, masari, pielari, cordonieri şi fauri. Numai în câte unele scoale sûnt învĕţăcei de ascuţitori, de alamari, de sticlari, de cioră‌pari, de sitari, pieptenari, „cordonieri săsesci“, manuşiari, poleitori de turtari, săpunari, fotografi, olari, sculptori, pânzari, pietrari. În multe industrii, cari se mărginesc numai la lucruri de cualitate proasta s'ar putè produce lucruri mai bune formându-se prin cultură gustul. Aceasta se poate ḑice mai cu seamă despre pieptenari. Pieptenele cele fine se aduc mai cu seamă din străinătate.

Mai tare representanţi sûnt la scoala din Agnita cor. donierii cu 55, în Bistiriţa cismarii cu 24, în Orăştie tot aceia cu 17, în Sibiiu lăcătuşii cu 51, în Braşov aceia-şi cu 10, în Mediaş cordonierii cu 27, în Sebeş cismarii cu 16, în Cohalm cordonierii cu 28, în Sighişoara cu 10 învĕţăcei. Este lucru semnificativ şi arată conservatismul populaţiuni că în anumite locuri s'au conservat anumite meserii în mulţi representanţi precum: în Agnita cordonierii şi putinarii, în Bistriţa faurii, în Sebeş cojocarii, în Cohalm rotarii, în Sighişoara pânzarii. Că aceleşi populaţiuni pot ţinè compt şi de împregiurări şi iubesc progresul, arată, afară de comercianţi, zidarii, măsarii, culegătorii de litere, sculptorii, fotografii, postovarii, lăcătuşii şi şelarii. Între împregiurări mai favorabile cu cât mai mult n'ar putè face aceste puteri pentru înflorirea industriei?

Scolarii după religiune erau 742 luterani, 56 reformaţi, 221 romano-catolici, 2 armeni, 21 gr. cat., 51 gr. or. 22 mosaici; după naţionalitate 889 Nemţi, 125 Maghiarii, 4 Armeni, 77 Români 3 Cehi, 17 Israeliţi. Partea cea mai mare dintre elevi aparţin elementului nemţesc din fundul regesc. După Nemţi vin Maghiarii, pe când dintre Români numai o parte mică se aplică la meserii sau cercetează scoala.*)

Cei 17 Israeliţi din Bistriţa, Orăstiă şi Mediaş mai mult vor aparţinè la negoţ decât la meserii. Din suma de 1115 învĕţăcei, 20 nau avut nici o cultură, 829 o scoală populară, 120 o scoală reală, 137 o scoală gimnasială, când au întrat la meserii sau la comerciu. Pregătirea cea mai bună au avut'o scolarii din Braşov, Sibiiu, Sighişoara, şi Bistriţa. în Cohalm şi Agnita toţi au venit dintr'o scoală capitală şi poporală. Scolarii cari n'aveau nici o pregătire din Orăstie, Sebeş şi Bistriţa au fost mai cu samă Români. Între scolari nu erau din loc în Sibiiu 136, în Braşov 47, în Sighişoara 27, în Bistriţa 77, în Mediaş 45, în Orăştiă 58, în Sebeş 44, în Cohalm 29, în Agnita 81, cu toţii 544. De aici resultă, că cam a treia parte din învĕţăcei sûnt de pe la sate.

După numĕrul scolarilor se rangează cele 9 scoale cum urmează: în Sibiiu 261, în Bistriţa 160, în Mediaş 149, în Agnita 143, în Braşov 96, Orăştiă 96, Sebeş 73, Sighişoara 71, Cohalm 66. Surprinḑătoarea apariţiune, că Braşovul stă după alte oraşe, cu toate că în Braşov este mai multă industriă că în ori care oraş, vine de acolo că în Braşov se mai află şi o scoală maghiară de stat, unde scolarii capeta toate gratuit. Din viaţ'a acestor scoale industriale mai pomenim că 8 scolari dela scoala din Bistriţă au capĕtat stipendii în suma de 356 fl. şi anume doi din fundul graniţieresc dela Nĕseud câte 20 fl. 5 dela societatea Transilvania din Bucuresci câte 50 fl. şi unul 66 fl.

Isvoarele din care se susţin acestea scoale industriale sûnt următoarele: Universitatea săsească sau a fundului regesc dă o subvenţiune anuală de 11,000 fl. Cassa alodială din Agnita a dat 1000 fl. Cassa alodială din Bistriţa dă pe an câte 200 fl. Braşovul 2350 fl. Sibiiul 1000 fl. Mediaşul 90 fl, Sebeşul 200 fl Cohalmul 310 fl. Din Sighişoara şi din Orĕştiă lipsesc datele. Pe lângă acestea mai contribuesc cassele districtuale şi scaunale. Dotaţiuni mai mari capetă dela cassele de economii din Bistriţa şi din Sibiiu. Alte isvoare de venituri formează sumele ce le contribuesc gremiile comerciale şi societăţile industriale, precum şi didactrul ce-l plătesc elevii. După spesele ce le fac diferitele localităţi pentru scoalele lor se rangează în următoriul mod: 1. Braşov 4272 fl. 34 cr. 2. Sibiiu 3542 fl. 31 cr. 3. Bistriţa 2071 fl. 24$^1/_3$ cr. 4. Sighişoara 1403 fl. 78 cr. 5. Sebeş 1400 fl 6 cr. 6. Mediaş 1202 fl. 34 cr. Cohalm 1095 fl. 24 cr. Despre Agnita se poate ḑice că suma de 800 fl. din dotaţiunea naţională săsească se întrebuinţă pentru salarele profesorilor. Din Orĕştiĕ lipsesc datele respective.

(După „Sieb. d. Tagblat.“)

* * *

Din această icoană destul de lămurită poate vede ori cine în ce stare se află generaţiunile tinere, cari se aplică la meserii. Am dorì se vedem cum stau scolile industriale maghiare din Transilvania, ca sĕ putem face o comparaţiune şi sĕ aflăm câţi Români cercetează scoalele maghiare industriale. Apoi am dori sĕ scim cum lucreaza Românii din Banat şi Ungaria şi anume cei din Lugoş, Timişoara, Lipova, Caranşebeş, Mehadia, Verşieţ, Arad, Oradea mare, Beiuş şi alte oraşie şi cum îngrijesc pentru cultura spirituală şi morală a tinerilor lor meseriaşi. Mai încolo am dori preste tot sĕ avem o statistică despre toţi tinerii câţi sunt ca învĕţĕcei aplicaţi la diferitele ramuri industriale din toate parţile Ardealului Banatului şi Ungariei ca sĕ vedem cum stăm noi Românii pe terenul industrial şi cum îmbrăţisează Românii industria.

„Gaz. Trans.“

---

*) Reuniunea românească de meserii din Braşov a fost cerut o subvenţiune dela universitatei săsească ca se poată înfiinţa o scoală de meserii cu limbă românească, dară n'a căpătat-o şi acuma Românii sûnt siliţi o parte se meargă la scoala săsească unde, din causă că nu sciu nemţesce şi tacsele scolare sûnt mari, mulţi nu pot urma studiile, eară altă parte urmează în scoala gremiului comercianţilor cu băiaţii de pe la comercianţi. Aşa stă în Braşov, în alte locuri parte sĕ fi alte cause. Este prea adevĕrat, că încă poporul nostru nu s'a petruns de însemnătatea meseriilor! Red.

Varietăţi.

* (Literar). Cetim, că dl V. Alecsandri studiează în Mircesci viaţa lui Ovid. Soartea esilatului dela Tomi pare a'l inspira pentru o tragedie, tot antică, precum este şi escelenta „Fântâna Blandusiei“, care se va presenta în luna viitoare pe scena teatrului naţional din Bucuresci.

* Cetim, că sănătatea nefericitului poet Eminescu pare a se fi înbunătăţit. N'a mai avut nici un atac şi se speră, că nu va mai avea. Respunde foarte bine întrebărilor, ce i sĕ pun, dar aceasta îl cam ostenesce. Se arată foarte afabil. Starea sa fisică e bună.

* Cu tot protestul dlui Gr. Tocilescu, dl ministru al instrucţiunei publice din România a subsemnat decisiunea pentru numirea dlui Petru Missir la catedra de drept internaţional şi natural la facultatea din Iaşi.

* (Teatru român în Făgăraş) La Făgăraş s'a înfiinţat la iniciativa şi stăruinţa doamnei Zinca Roman o societate teatrală de diletanţi sub numele „Progresul“ din care face parte tinerimea română de ambele secse. Societatea aceasta îşi va înainta, cât de curând statutele spre aprobare. Dar şi până atunci ea a început sĕ dea representaţiuni, a treia s'a dat in 19 Dec. în ajunul alegerilor municipali, cu care ocasiune s'a jucat „Rosaliile“ şi „Hârţia Rezeşului“ amândouĕ de dl V. Alecsandri, fiind de faţă un public numĕros şi distins. Representaţiunea a avut succes complet. Venitul curat s'a urcat la suma de o 100 fl· care s'a dat reuniunii femeilor române din Făgăraş. Cât s'ar putea face pe aceasta cale la noi în Sibiiu şi în alte localităţi! Servească-ne Făgărăşenii de esemplu!!!!

* (O descoperire!) Căpitanul unui vas, care face comerciu cu Alasca, a descoperit de curênd o insulă acoperită cu ghiaţă, în centrul căreia sĕ găsesce un vulcan urieş care aruncă torenţi de flacări şi vapori. Această insulă se găseşte între 160° lungime, şi 53° lăţime la nord-vestul Americei de nord. Acest eveniment geologic, care poate se aibă o urmare analoagă cu aceea a distrugerii insulei Krakatău, nu va remânea fără ca sĕ esercite vr'o inriurire asupra îngrozitoarelor furtuni ce sĕ semnalează de pretutindeni şi cari se deslăţuesc cu o furie neauḑită.

*(Schintei). Un domn întră într'o prăvălie, unde cumpĕră ceva. În momentul de a plătì el aruncă pe comptoar o monedă francesă care scoase un sunet suspect. Aceasta monedă e falsă, ḑise comerciantul. Domnul o reia, o întoarce o reîntoarce şi vĕḑù că poartă data de 1811. Aceasta o monedă falsă? Aide de! Dela 1811 şi până acum, s'ar fi descoperit lucrul!

* Generalul se adresează unui căpitan, a cărui figură înflăcărată nu trăda ceva cumpĕtare mare: spunemi căpitane furagiul e bună calitate? — Da

Alăturăm şi tabela E. din care se vede conscripţiunea comercianţilor şi meseriaşilor străini din toate oraşele Transilvaniei implută după datele camerei comerciale din Braşov.

Tabela E.

Oraşele Transilvaniei.

Nr. curent	Numele oraşelor	Numĕrul sufletelor din oraş	Numĕrul comercianţilor streini	Numĕrul comercianţilor români	Numĕrul comercianţilor streini	Suma comercianţilor si meseriaşilor streini	Meseriaşi români			Suma
							Meseriaşi	Sodail	Învĕţăcei	
1	Braşov	29,584	991	86	5,406	6,397	117	36	88	141
2	Sibiiu	18,998	333	?	3,823	4,156	?	?	?	?
3	Sigişoara	8,204	124	?	1,429	1,553	?	?	?	?
4	Mediaş	6,712	181	?	941	1,112	?	?	?	?
5	Szász-Sebes	5,790	69	?	611	680	?	?	?	?
6	Orăştia	5,961	122	?	1,025	1,147	?	?	?	108
7	Georg-Szt.-Mikios	5,645	39	?	182	221	?	?	?	?
8	Făgăraş	4,714	98	?	962	1,060	65	?	?	65
9	Kezdi-Vasárhely	4,546	156	12	1,122	1,278	?	?	?	?
10	Breţcu	4,469	75	6	51	126	30	11	—	41
11	Odorheiu	4,376	80	6	945	1,025	?	?	?	?
12	Szt.-Georgiu	4,366	86	?	567	653	?	?	?	?
13	Dicsö-Szt.-Martin	2,593	16	?	64	80	?	?	?	?
14	Szép-Viz	2,400	17	?	24	41	?	?	?	?
15	Cluş	26,382	1101	?	4,274	5,375	?	?	?	66
16	Murĕş-Oşorheiu	12,678	521	?	2,734	3,255	30	26	30	86
17	Turda	8,803	213	?	1,338	1,551	?	?	?	?
18	Alba-Iulia	7,955	441	?	734	1,175	?	?	?	65
19	Bistriţa	7,212	135	?	1,367	1,502	?	?	?	?
20	Deş	5,832	90	?	936	1,026	?	?	?	?
21	Aiud	5,779	197	?	871	1,068	?	?	?	?
22	Szász-Regen	5,507	116	?	1,243	1,359	?	?	?	?
23	Gherla	5,190	300	?	860	1,160	?	?	?	?
24	Vizogna	4,104	12	?	283	295	?	?	?	?
25	Sec	3,506	4	?	—	4	?	?	?	?
26	Coloş	3,254	11	?	29	40	?	?	?	?
27	Elisabetopole	2,550	100	?	231	331	?	?	?	?
28	Hunedoara	2,597	28	?	378	406	?	?	?	?
	Suma	209,707	5,666	?	32,430	38,096	?	?	?	?

Din numerii de mai sus se poate constata, că între 207.689 suflete strĕine sûnt 38,096 capete meseriaşi şi comercianţi; ear între 1,146,611 suflete române din Transilvania, nu putem arăta care e numĕrul meseriaşilor şi comercianţilor români. De sigur, că e de tot neînsemnat. Deci ce progres facem?

Din toate datele ce le-am comunicat până acì, se poate convinge ori şi cine care va cetì acestea, că starea poporului nostru în Transilvania este cu mult mai tristă, decât cum sûntem aplecaţi a o preţuì; chiar mai tristă ca înainte de anul 1848, când era românul robotariu, dară nu putea ajunge proletariu. Se poate convinge ori cine, că poporul nostru este mai serac decât ceìlalţi conlocuitorì din Transilvania; n'are pământ de ajuns: n'are economiă de vite; este lipsit de drepturi politice; este înapoiat în cultură, prin urmare are o posiţiune foarte grea, faţă de celelalte naţiuni, cu care conlocuesce, şi cu cari se luptă pentru drepturi egale.

Dacă voim sĕ ajutăm popoporului ca se-şi imbunătăţească starea lui materială şi tot deodată şi politica, mijlocul cel mai la îndemâne este: sĕ îndemnăm, ca sĕ imbrăţişeze fii lui manufacturele, meseriile sau industria, căci spre acest scop nu trebuesce nici capitaluri, nici nu întimpină vre-o pedecă neinvinsă. I trebuesce numai voinţa şi dorinţa de a învĕţa, i trebue nisce conducători buni de ai ajuta şi astfeliu 'şi va câştiga poporul nostru prea dle general. — Şi apa? — Cum sĕ fie? Vĕd că caii nu se plâng de dênsa!

* (Mulţămită publică). În vara trecută cu ocasiunea esamenului anual învitând pre lângă P. O. D. administrator protopresbiteral şi pre alţi domni indiviḑi din loc la numitul esamen al pruncilor, au participat între acestia şi un onorat domn anume Konyi József (dregător a unei curţi baronesci) carele mângăiat fiind de respunsurile şi progresul făcut, au donat pentru anul acesta curent cărţi la toţi elevii din cursul al doilea, şi pre lângă acestea şi o mulţime de stiluri de ardese încât va fi deajuns la toţi elevii anul întreg. Pentru aceasta binefacere dară esprim în numele elevilor mei onoratului domn binefăcătoriu numit mulţămita mea publică.

Branisca, 27 Decembre 1883.

I. *Cioran*,
invĕţător gr. or.

Bibliografie.

„Aurora română“ din Cernăuţi, ce a apărut până acuma ca proprietate a societăţii literare române din Bucovina va apărea şi după aceasta sub Redacţiunea veche a dlui Ion I. Bumbac, care din 1884 începênd este şi proprietariul ḑiarului. preţul abonamentului pe un an întreg e de 4 fl., pentru România 15 franci, pe un ½ an 10 franci. În fie-care lună va eşì un numĕr broşurat.

Nrul 1. 2 anul III 1884 într'o broşură elegant şi cu gust adjustată a apărut cu următoriul cuprins: „Din istoria limbei şi literaturei române“ (va urma) începutul unui tractat mulţămiţător scris într'un limbagiu ales şi uşor cu o vastă cunoscinţă de causă; articlul merită toată atenţiunea. Critică: „Despot Vodă“ de V. Alecsandri; „O sarcină“; o critică de model, după inţelesul strins al cuvêntulu; „Poesii“ din colecţiunea reposatului D. Petrino, poesi de o adevĕrată inspiraţiune poetică. Apoi „Cronică“ şi „Bibliografie“. Un apel călduros însoţesce cei dintâiu 2 nri ai ḑiarului adresată publicului român cetitoriu; îi urăm nobilului redactor cel mai strălucit succes: căci meritul trebue sĕ fie remunerat.

(„Candela“). Jurnal bisericesc-literar. Cernăuţi sub redacţiunea lui Artemiu Berariu. Nr. 11. 1883 a apărut cu următorul cuprins; Cătră onoraţi lectori ai Candelei“; „Datinile, ceremoniile şi deprinderile religioase în insemnătatea lor pentru desvoltarea culturei“ de Vasile Repta; „Catechisele celui între sânţi părintelui nostru“ Ciril archiepp. Ierusalimului: Omili pentru Dumineca 25 după Rusalie; „Cronică.“ Jurnalul e bine redactat: Preţul 4 fl pe an.

„Biserica ortodocsă română“ ḑiar periodic eclesiastic a. VII nr. 12 a apărut cu următoriul cuprins „Misteriul Eucharistiei; „Petru Movilă“: „Discurs funebru“, „Descripţiunea călătoriei Ieromonachului „Silvestru anul 1722:“ „Sumarele şedinţelor Sftului Sinod.“ Bucureşti Tipografia cărţilor bisericesci, 1883. Preţul abonamentului pe un an 12 lei. Recomândăm atenţiunii clerului acest jurnal.

„*Din scrierile lui Petru Maior*“ a apărut în ediţiunea societăţii literare a universitarilor români din Budapesta volumul I. *Istoria pentru începutul Romànilor în Dacia. Budapesta şi Gherla* 1883, un tom cu 344 pagini. Retipărirea s'a făcut cu litere latine cu ortografie etimologică, după ediţiunea primă odată de însuşi autorul în Buda la 1812. Puţin ce detrage opului, este înfăţişarea esterioară, căci tiparul „Aurorei“ din Gherla lasă mult de dorit. Preţul unui esemplar nelegat e 2 fl., ear unui esemplar compactat elegant şi cu mult gust de K. Hirhager în Budapesta 2 fl. şi 50 cr.

Recomândăm în atenţiunea publicului nostru acest op important.

Munţii apuseni ai Transilvaniei sau *studiu geologic* asupra structurei munţilor metalici ai Transilvaniei; o broşură format octav mare 35 pagini, de *Basiliu M. D. Başota* jude la tribunalul reg. din Alba Iulia. — Blaj 1883 Preţul 40 cr. v. a. Venitul curat al cestei lucrări nu fără de însĕmnătate pe terenul la noi puţin cultivat al geologiei, este destinat spre mărirea fundaţiunii făcute de autorul în memoria decedatului sĕu fiu Emiliu D. Başota, din care fond sĕ ajutoră tineri români lipsiţi din munţii apuseni şi de prin districtul Năsĕudului. Zelul dlui autor merită toată lauda şi recunoscinţa.

Plevnánál e titula traducerii în limba maghiară de Dl I. Goldiş prof. în Arad, făcută după drama într'un act „La Plevna“ a lui G. Sion. Traducerea maghiară e bine nimerită şi poate servì spre laudă autorului. Când vor putea apreţia străinii productele noastre literare, de sigur 'şi vor schimba şi părerile lor mult puţin esagerate asupra naţiunei noastre.

„Contemporanul“ revistă scientifică literară iese de 2 ori pe lună. Redactor I. Nădejde. Preţul pe an 12 lei. Nr. 10 an. III. 1883. Iaşi; a apărut cu următoriul cuprins: „Moartea lui Olivier Bécaille“; „Căprariul şi jidanul“; „Este oare spirit ca ceva deosebit de materie?“; „Despre chipul cum se poartă popoarele sĕlbatice cu copiii şi cu tinerii“; „Din poemele în prosă ale lui Turghenief“; „Vai de limbă“; „Feliurimi“; — Atragem atenţiunea cetitorilor asupra acestui jurnal ca asupra unui curiosum în felul seu: un adevĕrat conglomerat de idei socialistice, materialiste antireligioase şi atheistice.

„Amicul Familiei“ sub redacţiunea N. F. Negruţiu din Gherla. Nrul 1 din anul 1884; a apărut cu 4 ilustraţiuni, care şi perd tot efectul pe hârtia dură şi lângă tipariul slab al „Aurorei.“ Cugrinsul: Elisabeta regina României (poesie). — Florile codrului de V. R. Buticescu; Femeia, studiu social; Poesii; Renascerea limbei românesci în vorbire şi scriere de Dr: Gr. Silasi; Capitoliul din Roma veche; Părintele Chartausi roman de br. I. Eötvös trad.; Proscrisul; Despre căsătorie; Bibliogratie; Diverse; Momente de distracţiuni.

„*Călindariu pe anul visect* **1884**“ Redigeat de Calistrat Coca anul XI Cernăuţi. In editura „Societăţii pentru cult. şi lit. rom. în Bucovina“. Preţul 60 cr. v. a. Dl autor îndeplinesce toate cerinţele ce le are un călindar bun: datele calendaristice şematismul tuturor autorităţilor şi diregătoriilor puplice, al scoalelor nalte, medie şi poporale ale Bucovinei, ne dau un tablou aproape complet despre aeeastă ţeară prigonită de soarte. Îl recomandăm atenţiunei poporului român.

În pătrarul din urmă al anului ce tocma se încheie se publică o carte prea preţioasă pentru biserica noastră:

Tipicul bisericei ortodocsă orientale pentru rênduelele lìturghice în toate ḑile anului pascal bisericesc, compus şi întocmit în mod sistematic sciinţal şi în acord cu marele tipicon universal de *Silvestru Morariu Andreivici* Archiepiscop şi Metropolit drept credincios şi drept-măritor al Bucovinei şi Dalmaţiei. Cernăuţi, tipografia archiepiscopală, 1883 formatul cuart, pag. XVIII + 214, hârtie velină, tipariul cicero din cele noi frumoase; preţul legat în pânză şi pele 5 fl. ear în broşură 4 fl. v. a.

Ne înplinim o datorinţă plăcută a atrage atenţiunea publicului nostru asupra acestei cărţi, ce respunde unei trebuinţe adânc simţită în vieaţa noastră bisericească, aducând totodată omagiele noastre preavenerabilului şi mult meritatului autor al aceleia. Cartea este întrodusă spre întrebuinţare în bisericile eparchiei din Bucovina.

Terminând acest scurt anunţ, nu putem a nu reproduce câteva cuvinte din frumoasa carte pastorală, ce a emis înaltul prelat cu ocasiunea serbătorilor trecute, cuvinte cari se rapoartă la subiectul operei din cestiune; „Sionul bisericei ne a mai remas, unde putem afla scutire de bântuelile timpurilor. Serbătorile şi datinele bisericesci şi părintesci mai sûnt cele ce direg şi îndulcesc vieaţa noastră. Fie deci ca sionul bisericei noastre drept-credincioase şi drept-măritoare sĕ stea neclătit. Fiă ca biserica mireasă sĕ strălucească pururea în decoarea şi frumseţa sa de veacuri“!

„Familia“ Nrul ultim 52 din anul 1883 a apărut cu următorul cuprins bogat: „Inimioară taci“ poesie de M. Suciu; „Amintiri din copilărie“ de Al. Tuducescu; „Rêndunele“ de I. N. Roman; „Tutunul (tabacul)“ de Dr. G. Vuia; „Mama şi copilul cu o ilustraţiune; „Sonet“ de B. V. Gheorghian; „Despre importanţa educaţiunei din casa parintească“ de P. Tempea; „Studii limbistice“ (încheere) de S. Mangiuca; „Cugetări despre femei“; „Salon“; „Aye—Aye în madagascar“ cu o ilustraţiune; „Literatură şi arte“; „Ce e nou“ „Gâcituri“. În fine abonament nou pe anul 1884. Nĕ putem decât se recomandăm atenţiunei publicului nostru acest jurnal literar beletistic familiar adjustat cu un deosebit gust, ilustrat bogat şi frumos şi redactat cu grige. „Familia servesce ori şi cui de o instructivă şi plăcută petrecere, căci nu ne sfiim a spune că este cel dintâiu jurnal în felul ei de dineoace de Carpaţi.

„*Călindariul pe anul visect dela Christos* **1884**“ întocmit după gradurile şi clima Ungariei şi a României. *Anul al treiḑeci şi treilea.* Sibiiu. „Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane“.

Calendariul tipografiei archidiecesane este unul dintre cele mai vechi şi mai practice dintre calendariele române. Afară de partea calendarică cuprinde în sine întreg „*Şematismul*“ metropoliei respective al archidiecesei. In partea literară aflăm „*Pajura*“ poveste din Ardeal, după „Convorbiri literarie“ de Gr. Sima. „*Cine a scos pe Adam şi Eva din raiu*“ snoavă tot după „Convorbiri literarie“ de Ispirescu. „*Pindul şi Carpatul*“

---

uşor — nu după mult timp — o esistinţă sigură; o posiţie şi o valoare între conlocuitorii sei. Astfeliu se va crea pentru naţiunea română o clasă de oameni, cari vor putè contribui foarte mult la progres şi înaintare. Foarte raţionabil se esprimă d-nul Ioan Hinz, secretariul camerei comerciale din Braşov în raportul seu despre esposiţiunea română din Sibiiu din anul 1882, în care se ḑice: „Dacă Români ar fi avut mai multă aplicare către meserii, după facultăţile ce posed, n'ar fi indereptul celorlalte naţiuni din patrie. Ei ar trebuì sĕ se reculeagă şi sĕ lucreze mai ales acum, când cultura occidentală a ajuns şi la noi în Transilvania. Ei ar trebuì sĕ promoveḑe manufacturele şi industria, căci acestea formeaḑă pondul cu care se compănesce valoarea unui popor. Ele condiţioneaḑă buuă starea poporului. Prin ele se înaintează şi ceilalţi factori necesari pentru progres.

III.

În partea a treia a lucrărei mele voesc a arĕta în scurte cuvinte, mijloacele cum s'ar putè promova cu mai mult sporiu meseriile şi industria între Români?

La începutul disertaţiei aceeteia am ḑis, că nu este greu a face progrese în scurt timp pe acest teren; că nu sûntem espuşi a urma drumuri retăcite. Avem se studiem modul cum au ajuns alte popoare, cari au o industrie desvoltată şi sĕ urmăm mersul ce l'au făcut ele.

Făcênd acest studiu vom observa, că toate naţiunile culte au susţinut cu multă energie industria mică (meseriile) contra industriei mari (a fabricelor), şi aceasta mai mult din causă, ca sĕ nu espue pre lucrători a fi unelte oarbe ale capitaliştilor. cari cu timpul ar putè sĕ eserciteaze o putere absolută asupra lor. Toţi autorii ce au scris în direcţia aceasta recomandă cu toată caldura protejarea industriei mici prevestesc pentru ori ce popor care susţine acest sistem protectoriu (de spriginire) cele mai frumoase resultate.

Voiu cita din opul dlui G. Schmole despre industria mică în seclul al 19-lea (tipărit în Halle 1870) dela paginile 25, 29, 54 şi 430 câteva esemple, prin care se ilustreaḑă avantagiile acestui sistem.

În Silesia în secului trecut, scrie dl G. Schmoller, locuitorii din vre-o sută de sate erau ameninţaţi de sĕrăcie şi miserie şi din causa aceasta erau siliţi se emigreze. O parte de oameni cu stare din Silesia s'a asociat şi bucurându-se totdeodată şi de spriginul stăpânirii i-au îndemnat a se aplica la feliurite meserii. Acei locuitori ajunşi măestri li s'a cumpĕrat unelte; li s'au anticipat bani; societarìi lucrau numai la ei; ear' manufacturile lor le a cumpĕrat însaşi societatea punêndu-le în morciu, în ţeară şi în afară. Astfel în timp scurt s'a format un numĕr considerabil de meseriaşi sub scutul acestui sistem, încât aḑi se susţine că Silesia e mama industriei înflorite din Germania.

Ridicarea industriei la germani, la francezi şi la belgiani s'a făcut prin sistemul protectoric. Deci trebue sĕ'l recomandăm şi noi românilor din toată ţeara, ca pe singurul mijloc favorabil pentru înainrea industriei române. Cu părere de rĕu trebue se me esprim, că acest sistem nu numai că nu este folosit de români, nu numai că nu este întrodus ci este chiar respins.

Românul în loc sĕ protegeze manufacturele românesci, cele idigene, cumpĕră manufacturi streine: în loc sĕ protegieze pe meseriaşul român, aleargă la cei streini.

Nu trebue oare sĕ atragem atenţiunea de nou, că aceasta este una din pedecile cele mai grele pentru inaintarea industriei românesci!

Inteligenţa germană şi franceză a dat la lumină din timp în timp raporturi asupra înaintării industriei opul sus amintit arată sute de citate, cari sau făcut de cutari şi cutari bărbaţi; statistice din decenii în decenii, şi scrieri prin cari sau arătat mijloace nouĕ de progres pe terenul industriali. Ce facem noi Românii?

Aceia arătau ţeranilor cum sĕ-şi ridice bunăstarea lor, ca ei pre lângă agricultura puţină ce au

Continuare în suplement.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU